Estos Sermones son del Uso del mayor Pecador fr. Domingo de la Cruz ruegen a Dios por el =

Este libro es de la Libreria del Convento del = Valle año de 1538. que lo escrivio el Mayor = Pecador del mundo fr. Marcos de los San= tos. =

REDVCTORII MORALIS

PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS

ORDINIS DIVI BENEDICTI,

Libri Quatuordecim.

PERFECTAM OFFICIORVM ATQVE morum rationem, ac penè totam naturæ diligenter complectentes hiſtoriam.

Hoc opus quod iam vetuſtate conſenuerat, noua hac editione noſtra in communem ſacræ theologiæ ſtudioſorum gratiam reſtituimus, & ab erroribus quibus ſcatebat, expurgauimus.

ADIECTVS EST INDEX CAPITVM LOCVPLETISSIMVS.

VENETIIS,

Apud Gaſparem Bindonum, ſumptibus Sociorum.

MDLXXXIX.

ORDO ET SERIES CAPITVM QVAE IN HOC REDVCTORIO

Morali Petri Berchorij continentur.

ABides.libro.9.cap.4 269
Abies.libro. 12.c.3 504
Abyssus.libr.8.c.12 263
Absitus.libro.11.c.44 466
Absynthium.li.12.c.11.508
Accipiter.libro.7.ca.3 186
Acetum.libro.12.c.185 579
Achates.libro.11.c.42 465
Accipenser.libro.9.c.9 270
Acutus sapor.li.13.c.14 591
Adamas.libro.11.c.40 464
Aeoliæ insulæ.lib.14.c.17 619
Aer libro.6.c.10 155
Aestas.libro.5 cap.6 136
Aethna mons.libro.11.c.8 454
Aether.libro.5.c.5. 115
Aethiopia.libro.14.c.18.19 619
Aftorus.li.9.c.11 271
Ager.libro.11.c.22 456
Agnus.libro.10.c.3 326
Agnuscastus.lib.12.c.14 508
Alabastrum.lib.11.c.34 460
Alabandicus lapis.lib.11.c.45 466
Alauda.lib.7.c.5 189
Albedo.lib.13.c.2 584
Albirem.lib.9.c.6 270
Aleces.lib.9.c.2 268
Alectoria gemma.li.11.c.48 467
Allium.lib.12.c.10 507
Aloę lignum.lib.12.c.4 505
Aloę succus.lib.12.c.5 505
Alphoras piscis.lib.9.c.5 270
Amazonia.lib.14.c.2 612
Amarus sapor.lib.13.c.13 591
Amanthon lapis.lib.11.c.50 467
Amentia.lib.4.c.4 88
Amethystus.lib.11.c.41 465
Amianthus.lib.11.c.50 467
Amius piscis.lib.9.c.10 271
Amygdalus.lib.12.c.2 504
Amomum.lib.12.c.7 506
Anas.libr.7.c.7 189
Ancilla.lib.3.c.10 73
Anetum lib.12.c.8. 506
Angelus lib.1.c.2. 4
Augina (quamquam per inaduertētiam augina impressum sit) li.4.c.15 95
Anglia.lib.14.cap.3 612
Anguilla.lib.9.c.3 268
Anguis lib.10.c.4 327
Anhelithus. lib.2.c.34 52
Anima.lib.1.c.5. 8
Animal libro.10.c.1 311
Anisum lib.12.c.9 507
Annus.lib.5.c.46 134
Anser.lib.7.c.8 189
Asinus libro.10.c.8. 348
Asia lib.14.c.5 614
Ansolomes aues li.7.c.11 191
Antrum.c.de spelunca.
Aper lib.10.c.5 334
Apes lib.10.c.5 335
Aphrica lib.14.ca.1 611
Apistos lapis.lib.11.c.44 466
Apium libro.12.c.12 508
Apostema lib.4.c.25 102

Apodes lib.7.c.9. 190
Aqua lib.8.cap.1 232
Aquarum mirabilia lib.14.c.65 671
Aquarius cęleste signum libro.5. capitu. 20 119
Aquila libro.7.capit.2 183
Arabia libro.14.cap.4 614
Aranea libro.9.cap.12 271
Aranea libro.10.cap.7 345
arborum consideratio libro.12. per totum cap.1 496
Arborum mirabilia lib.14.cap.68 679
arcturus.libro.5.cap.32 127
ardea libro.7.cap.10. 190
Arena libro 11. capitu.32 459
argentum libro.11.capit.38 462
Argilla libro.11.cap.33 460
argyrodamas libro.11.cap.46 466
argyrites lapis libro.11.cap.46 466
argentum viuum libro.11.cap.39 463
aries piscis libro.9.cap.7 270
aries libro.10.cap.2. 324
aries cæleste signum libro. 5. c.10 116
aristolochia libro.12.c.13 508
Armenicus bolus libro.11.c.116 489
artemisia li.12.c.15 509
articularis morbus li.4. c.24. 102
arundo li.12.c.6 506
asbestus li.11.c.43 466
aspis li.10.c.9 351
asterites gemma li.11.c.49 467
Astrion gemma li.11.c.47 466
auditus li.1.c.8 11
Auellana nux li.12.c.105 542
auena.lib.12.c.16 509
auis li.7.c.1 177
auium mirabilia li.14.c.63 669
aureola li.7.c.56 221
aureum vellus li.9.c.8 270
auricalcum.li.11.c.36 462
auripigmentum li.11.c.37 462
auris.li.2.c.10 34
aurora li.5.c.53 141
aurum li.11.c.35 465
auster li.6.c.18 162
autumus li.5.c.49. 136
axis li.5.c.7 115

B

BActria li.14.c.6 614
Balaustia quid li.12.c.20 510
Balena li.9.c.15 271
Balsamus li.12.c.17 509
barchora lib.9.c.14 271
barliatha lib.7.c.12 191
barba lib.2.c.13 36
Basiliscus lib.10.c.13 356
Bdellium lib. 12.c.18 510
Beotia lib.14.c.7 614
berryllus lib.11.c.51 467
beta lib.12.c.21 511
bethel montes lib.11.c.4. 454
bistarda seu bitarda lib.7.c.13 191
bitumem lib.11.c.52 468
bolus armenicus lib.11.c.116 489

bos lib.10.c.10 354
bochæ pisces lib.9.c.13 271
bohemia lib.14.c.8 614
bonosa lib.7.c.14 191
bombyx lib.10.c.15 358
Boreas lib.6.c.17 161
botacon lib.10.c.16 358
botrax li.10.c.14 357
brachia lib.2.c.24 44
britannia maior lib.14.c.9 615
brutorum mirabilia li.14.c.60 659
bubalus li. 10.ca.12 355
Bubo li.7.c.15 191
Bubulchus li.10.c.11 355
Bufo li.10.c.14 357
Butyrum li.13.c.21 596
Buxus li.12.c.19 510

C

CAducus morbus li.4.c.5 89
Cahab animal li.9.c.25 276
Calamus vel arundo li.12.c.31 515
Calamus aromaticus li.12.c.28 514
Calamus scripturalis li.12.c.30 515
Calamus vsualis li.12.c.29 515
Calamentum li.12.c.33 515
Cælcedonius lapis li.11.c.59 470
Calchophonos lapis li.11.c.90 480
Calchophtongus lapis li.11.c.90.ibidem
Caculus.li.11.c.53 468
Calor seu caliditas lib.1.c.15 14
Calx li.11.c.25 469
Camelo pardalis li.10.c.18 360
Camelus li.10.c.17 359
Campus.li.11.c.23 457
Campania li.14.c.10 615
Cancer cæleste signum li.c.13 117
Canes marini li.9.c.128 309
Cancri pisces li.9.c.16 272
Canis li.10.c.23 365
Canicula stella li.5.c.38 130
Caparis lib.12.c.32 515
Capilli li.2.c.61 66
Capra lib.10.c.22 363
Caprea li.10.c.20 362
Capreolus li.10.c.21 363
Capricornus cęleste signum li.1.c.19 118
Caprimulgus lib.7.c.16 192
Caput lib.2.cap.1 28
Caput draconis & cauda li. 5.c.33 128
Carbo li.6.c.6 153
Carbunculus li.11.c.57 469
Carchedonius lapis li.11.c.59 470
Cardamomum li.12.c.33 515
Carduelis.li.7.c.26 204
Carduus li.12.c.35 516
Cardiaca syncopis li.4.c.16 95
Carex li.12.c.34 515
Carica li.12.c.36 516
Carmelus mons li.11.c.14 455
Caro li.2.c.57 64
Carpera li.9.c.17 273
Cartilago li.2.c.54 63
Caseus li.13.c.22 596
Casia lib.12.c.26 514

Index Capitum.

Casia fistula li.12.c.27 514
Castan ea li.12.c.83 533
Castor lib.10.c.25 371
Catulus li.10.c.24 370
Caucasus mons li.11.c.5 455
Cauerna lib.11.c.24 454
Cæcitas lib.4.c.11 93
Cedar.lib.14.c.11 616
Cedrus li.12.c.22. 511
Cœlestium impressionum mirabilia lib. 14.cap.61. 663
Celion lib.9.cap.27 277
Cœli natura lib.5.c.1 111
Cœlum lib.5.c.2 113
Cœlum crystallinum li.5.c.3 114
Cęlum empyreum li.5.c.4 114
Cementum lib.11.c.56 469
Cœna lib.3.c.18 81
Centaurea lib.12.cap.44 519
Cœpa lib.12.c.40 518
Cœpa canina lib.12.c.41 518
Cephalea morbus lib.4.c.2 86
Cera lib.13.c.19 594
Ceraunius lapis lib.11.c.62 471
Cerebrum lib.2.c.3. 29
Ceruleus piscis lib.9.c.29 277
Ceruus lib.10.c.26. 373
Cameleon lib.10.c.19 361
Caradrius lib.7.c.44 215
Chelidonius lapis.lib.11.c.61 470
Chelidonia lib.12.c.44 519
Chito lib.7.c.43 215
Cholera lib.1.c.22 24
Chrysolitus lib.11.c.60 470
Chrysopassus lib.11.c.58 470
Cibus lib.3.c.15 77
Cicadæ lib.7.c.18 196
Ciconia lib.7.c.20 198
Cilia lib.2.c.6. 33
Cinamomum lib.12.c.25 513
Cinis libro.6.cap.9 154
Circulus lacteus.lib.5.c.8 115
cignus.lib.7.cap.24 202
cynamulgus lib.7.c.16 192
cynomya lib.7.cap.21 199
cypressus lib.12.cap.23 512
cyprus arbor lib.12.cap.24 513
cyprus insula libro.14.c.12 616
cypselli libro.7.cap.9 190
coagulum libro.13.cap.23 597
coccyx.lib.7.cap.16. 192
collis.libr.11.c.25 457
colocynthis.lib.12.cap.38 517
collum libro.2.ca.22 43
colloquintida li.13.c.38 517
coluber lib.10.c.29 379
columba lib.7.c.17 192
colorum consideratio lib.13.c.1 581
cometa lib.5.c.30 127
conchæ pisces lib.9.c.18 273
conchylium lib.9.c.19 273
conger piscis lib.9.c.23 276
cor lib.2.c.33 50
coralius lapis.li.11.c.64 471
coriandrum lib.12.c.37 517
corneolus lapis.li.11.c.65 472
cornix lib.7.c.22 199
cornu lib.10.c.27 376
coruus lib.7.c.23 200
coruus marinus lib.9.c.21 274
coruscatio lib.6.c.29 177
cos lib.11.c.54 468
coturnix lib.7.c.19 197
crapaldina li.11.c.102 484
creta insula lib.14.c.13 617
cricos libr.9.c.26 276
crystallus lib.11.c.63 471
crocus lib.12.c.39 517
crocodilus lib.9.c.24. 276
crocodilus lib.10.c.28 377
crura lib.2.c.50 60
cubeth lib.7.c.27 204
cuculus lib.7.c.28 204
cucumer lib.12.c.42 518
cucurbita lib.12.c.43 518
culex lib.7.c.25 203
cuminum lib.12.c.36 516
cutis lib.2.c.59 65

D

Damula lib.10.c.29 379
Delphini lib.9 c.31 277
Dentex li.2.c.18 38
Dentium dolor lib.4.c.13 95
Dentes seu dentrix li.9.c.30 277
Desertum lib.11.c.26 457
Deus lib.1.c.1 4
Diabolus lib.1.c.3 6
diadochos lib.11.c.67 472
Dictamus lib.12.c.45 519
Dies lib.5.c.52 140
Digiti lib.2.c.26(quamquam. 27 in multis impressum inuenias.) 46
Diomedeę lib.7.c.29 205
Dionysias gemma lib.11.c.66 472
Diptamus lib.12.c.45 519
Dypsas li.10.c.29 379
Dominus lib.3.cap.13 76
Dorsum lib.2.c.29 48
Draco lib.10.c.31 380
Draco marinus lib.9.c.32 280
Dracontea lib.12.cap.46 519
Dracontium. ibidem.
Dragantum lib.12 519
Dromedarius li.10.c.30 379
Dualitas lib.13.c.28 604
dulcedo lib.13.c.10 589

E

Eale lib.10.cap.32 382
Ebal mons lib.11.c.6 454
Ebenus lib.12.c.47 519
Ebron mons lib.11.c.7 454
Ebulus lib.12.c.54 521
Echinus seu Echeneis li.9.c.33 280
Edera lib.12.c.48 520
Aedificiorum mirabilia li.14.c.72 687
Edus lib.10.c.37 390
Aegyptus lib.14.c.14.& 15 618
Effraim mons lib.11.c.9 455
Elchus lib.9.c.43 283
Electrum lib.11.c.69 473
Elementa lib.6.c.3 148
Elephas lib.10.c.36 386
Elitropium herba lib.12.c.50 521
Elitropia gemma lib.11.c.72 474
Elleborus lib.12.c.49 521
Ellespontus lib.14.c.16 619
Ematites lib.11.c.71 474
Encenia lib.5.c.63 146
Enydros lib.11.c.73 475
Enula lib.12 521
Eoliæ insulæ lib.14.c.17 619
Epar lib.2.c.36 53
Ephemeron lib.9.c.34 281
Epistites lapis lib.11.c.74 475
Epithymum lib.12.c.53 521
Equa lib.10.c.33 382
Equus lib.10.c.33 382
Equus fluuialis lib.9.c.41 283
Equus marinus lib.9.c.40 283
Eruca lib.10.c.38 390
Eruca lib.12.c.52 521
Aes lib.11.c.68 472
Escarus lib.9.c.53 281
Esos lib.9.c.36 281
Esula lib.12.c.51 521
Aetas quid lib.3.c.1 67
Aetates hominum lib.3.c.1 67
Aether lib.5.c.5 115
Aethiopia lib.14.c.18.19 619
Aethna mons lib.11.c.8 454
Aetites lapis lib.11.c.76 473
Europa lib.14.c.20 622
Extoliceros lib.11.c.75 475
Exercitium lib.3.c.22 85
Exocetus li.9.c.38 282
Exposita piscis lib.9.c.42 283

F

Faba lib.12.c.58 523
Fagus lib.12.c.57 523
Falco lib.7.c.30 205
Farina lib.13.c.60 525
Fauilla lib.6.c.9 154
Fauni li.10.c.39 391
Fauonius lib.6.c.16 161
Febris lib.4.c.17 96
Fel lib.2.c.37 54
Fæmina lib.10.c.40 392
Fæmora lib.2.c.48 59
Fœniculus li.12.c.63 526
Fœnum lib.12.c.65 526
Fermentum lib.12.c.61 526
Fœtans lib.10.c.41 393
Fœtor lib.4.c.13 95
Fętor li.13.c.8 588
Fœtus lib.10.c.42 393
Ferrugo lib.11.c.77 477
Ferula lib.12.c.64 526
Ferrum lib.11.c.76 475
Ficarius lib.10.c.43 393
Ficus lib.12.c.55 522
Filius lib.3.c.11 73
Fime marina belua lib.9.c.44 283
Flagella lib.12.c.67 527
Floquis lib.7.c.43 215
Flos lib.12.c.68 527
Fluctus lib.8.c.13 263
Fluuis lib.8.c.3 240
Foliorum consideratio li.12.c.66 527
Fons lib.8.c.2 236
Forma lib.6.c.2 147
Formica lib.10.c.44 393
Formicaleon. ibidem
fortunatę insulæ lib.14.c.22 623
fossa lib.11.c.29 458
fraxinus lib.12.c.56 523
frigiditas lib.1.c.16 16
frisia lib.14.c.21 622
frons li.2.c.8 33
frumentum lib.12.c.59 524
fructus lib.12.c.69 528
fucus lib.10.c.45 395
fulica li.6.c.32 206
fulmen lib.6.c.27 171
fumus lib.6.c.5 151
fumus terræ lib.12.c.62 526
furor lib.4.c.3 88
fostaleon lib.9.c.46 284

Gaga-

G

GAgates lapis lib.11.c.80 477
Galaad mons lib.11.c.12 455
Galaga li.9.c.48 284
Galactites lapis li.11.c.81 478
Galacia circulus li.5.c.8 115
Galatias lapis li.11.c.82 478
Galbanum li.12.c.72 530
Gallia li.14.c.23 623
Gallus lib.7.c.34. 207
Gallina lib.7.c.35 209
Gariophyli fructus lib.12.c.74 530
Garrulus li.7.c.37 211
Gemmarũ consideratio lib.11.c.79 477
Gemini cœleste signum lib.5.c.12 116
Genæ lib.2.c.12 36
Genesta lib.12.c.75 530
Genitalia lib.2.c.45 58
Genua.li.2.c.49 60
Germania lib. 14.c.24 625
Germen lib.12.c.70 529
Gith lib.12.c.77 531
Gladius marinus lib.9.c.51 385
Glanius piscis li.9.c.20 274
Glanis lib.9.c.50 285
Glaucius piscis lib.9.c.20 274
Glaucus piscis lib.9.c.49 285
Gleba lib.11.c.78 477
glires lib.10.c.47 396
Glotis.lib.7.c.38 211
Gramen lib.12.c.71 529
Grando lib.6.c.24 168
Granus seu grauius piscis lib. 9. capitulo.52 285
Granum lib.12.c.76. 531
Gratiten lapis lib.11.c.83 478
Grillus li.10 c.48 396
Griphes lib.10.c.46 395
Grues lib.7.c.36 210
Gurges lib.8.c.10 258
Gustus lib.1.c.10 12
Gutta morbus lib.4.c.24 102
Gutta gummi lib.12.c.73 530
Guttur lib.2.c.21 42

H

HAlcy on lib.7.c.6 189
Haleces li.9.c.2 268
Halietus li.7.c.4 189
Harpiæ lib.7.c.39 212
Hebenus lib.12.c.47 519
Hædus lib.10.c.37 390
Hędera lib.12.c.48 520
Heliotropium lib.11 c.72 474
Heliotropium herba libro 12.capitul.50. fol. 521
Heliotropia gemma libro 11. capitulo 72 474
Hellespontus lib.14.c.16 619
Helleborus li.12.c.49 521
Hematites lib.11.c.71 474
Hepar lib.2.c.36 53
Hephestites lapis lib.11.c.74 475
Heracleodes pisces li.9.c.39 282
Herbarum mirabilia.lib.14.c.68 679
Hericius lib.10.c.53 399
Hericius marinus li.9.c.37 282
Herinaceus lib.10.c.54 400
Hermon vide cap.1. de montibus li. 11
Herodius lib.7.c.40 212
Hibernia lib.14.c.26 627
Hexecontalithos lib.11.c.75 475
Hiacinthus herba li.12.c.81 532
Hyacinthus gemma lib.11.c.85 479
Hyades lib.5.c.36 129
Hichneumon lib.10.c.49 285
Hydropisis lib.5.c.21 100
Hyems lib.5.c.50 137
Hiena lib.10.c.50 396
Hienia gemma lib.11.c.87 480
Hinnulus lib.10.c.51 398
Hyoscyamus lib.12.c.82 533
Hiperborei mõtes capitulo de griphib.
hyppopotamus lib.9.c.53 285
hircus lib.10.c.52 398
hirundo lib.7.c.41 213
hirundo marina lib.9.c.54 286
hispania lib.14.c.25 626
hyssopus lib.12.c.80 532
holus lib.12.c.110 546
homo lib.1.c.4 7
hominis compositio lib.1.c.14 14
hominis conditiones lib.3.c.1 67
hordeum lib.12.c.111 546
humanæ naturæ mirabilia lib.14.cap. 59. fol. 653
humeri lib.2.c.23 43
humiditas lib.1.c.18 18
humor lib.1.c.19 19

I

IAcinthus lapis lib.11.c.85 479
Iacinthus herba lib. 12.c.81 532
Iaspis lib.11.c.84 479
Ibernia lib.14.c.26 627
Ibides lib.7.c.42 215
Ichneumon lib.10.c.49 396
Ictericia lib.4.c.22 101
Ienia gemma lib.11.c.87 480
Ignis lib 6.c.4 149
Ignium mirabilia lib.14.c.62 667
Ilex lib.12.c.78 531
Impressiones cęlestes lib.6.c.11 157
India li.14.c.27 628
Industria humana lib.14.c.71 686
Infans lib.3.c.2 67
infirmitates lib.3.c.2. 88
Ingeniorum mirabilia lib.14.c.71 686
Insipidus sapor lib.13.c.16 592
Insomneitas lib.4.c.4 89
Insulę consideratio lib.14.c.28 634
Insulæ fortunatę lib.14.c.22 623
Iordanis lib.8.c.4 249
Iris lib.6.c.20 164
Iris lapis lib.11.c.86 480
Iselandia seu islandia lib.14.c.29 635
Isopus lib.12.c.80 532
Israel montes lib.11.c.13 455
italia lib.14.c.30 635
iudæa lib.14.c.31 637
iuniperus lib.12.c.79 532
iupiter lib.5.c.24 121
iusquiamus lib.12.c.82 533
iuuenca lib.10.c.55 401

K

KAbrates lib.11.c.89 480
Kaleon lib.9.c.55 287
Kalcofanus.lib.11.c.90 480
Kaman.lib.11.c.88. 488
Karabus lib.9.c.59 283
Kastanea li.12.c 83. 537
Kiloz piscis lib.6.c.56 287
Kilion lib.9.c.58 287
Kola piscis lib.9.c.57 287

L

LAbrusca.li.12.c.176 574
Labia lib.2.c.15. 37
lac lib.13.c.20 595
lactuca lib.12.c.87 536
lacus.lib.8.c.7 252
lamia lib.10.c.56 402
Lappa.lib.12.c.88 536
lappates lib.12.89 536
lapidum mirabilia. lib. 14. c.70 685
larus lib.7.c.45 216
latera lib.2.c.28 47
laurus lib.12.c.84 533
leęna lib.10.c.58 407
leguminum cõsideratio.li.12. c.90 556
lens lib.12.c.91 537
lentiscus.lib.12.c.85 534
leo lib.10.c.57 402
leo cęleste signum lib.5.c.14 117
leopardus.lib.10.c.59 407
lepra lib.4.c.26 104
lepus lib.10.c.60 407
lepus marinus lib.9.c.64 289
libanus.lib.11.c.17 455
libra cęleste signum lib.5.c.16 118
lybia lib.13.c.32 638
ligurius lapis lib.11.c.91 480
lilium.lib.12.c.86 535
limax lib.10.c.62 409
lingua lib.2.c.19 39
linum lib.12.c.92 537
liparis gemma Ibidem
liparea gemma lib.11.c.92 480
liquor lib.13.c.17 592
lithonia lib.14.c.34 638
liuonia lib.14.c.33 ibid.
linx lib.10.c.61 408
lyngurius lapis lib.11.c.91 480
locusta lib.7.c.46. 216
locusta marina li.9.c.63 289
locutionis impedimenta lib. 4. c14 95
loligines lib.9.c.62 289
lotus seu lothos lib.12.c.93 537
lucidij aues lib.7.c.47. 218
lucis consideratio lib.5.c.39 130
lucius lib.9.c.65 290
ludolatra lib.9.c.61 288
luligo lib.9.c.60 288
lumen quid sit lib.5.c.40 131
lupus lib.10.c.63 409
lupus marinus li.9.c.66 291
luna lib.5.c.29. 124

M

MAcedonia lib.14.c.35 639
Magnes lib.11.c.94 481
Malua lib.12.c.103 541
Malus arbor lib.12.c.94 537
Malusgranata arbor lib.12.c.95 538
mamilla seu mamma lib.2.c.31. 49
Mandibula li.2.c.14 37
Mandragora.lib.12.c.100 540
manticora lib.10.c.64 412
manus.lib.2.c.25 45
marath mons lib.11.c.3. 481
margarita lib.11.c.93 258
mare lib.8.c.11 258
maris mirabilia lib.14.c.64 671
marmor.lib.11.c.100 483
mars lib.5.c.25 122
masculus lib.3.c.8. 71
mater lib.3.c.5 70
materia prima lib.6.c.1 146
matrix lib.2.c.46 59
medea lapis lib.11.c.98 483

media lib.14.c.37 639
medicus lib.4.c.28 108
medulla lib.2.c.53 62
medus lapis lib.11.c.98 483
megaris piscis.lib.9.c.71 293
mel lib.13.c.18 592
melancholia lib.1.c.23 242
melanites lapis.11.c.96 483
melachites lapis lib.11.c.99 483
melos insula lib.14.c.36 639
membrum quid, eiusque conditio lib.2. cap.1. 26
memphites lapis lib.11.c.95 483
mennonides aues lib.7.c.50 219
mensis lib.5.c.51 138
mensurarum consideratio lib.13.cap.29 fol. 605
menta lib.12.c.102 541
meridies lib.5.c.54 142
mercurius lib.5.c.27 123
mergulus lib.7.c.49 219
merula lib.7.c.52 220
mesia lib.14.c.38 640
migale lib.10.c.65 413
milium lib.12.c.101 541
miluago lib.9.c.77 294
miluus lib.7.c.48 218
miluus lib.9.c.68 291
mirabilia multa uideas prologum lib 14. fol. 609
mollis piscis lib.9.c.76 293
molochites lapis lib.11.c.99 483
monachus marinus lib.9.c.78 294
monedula lib.7.c.51 220
monoceros maris lib.9.c.79 294
mons lib.11.c.2 453
morbus quid lib.4.c.1 86
morbus caducus lib.4.c.5 89
moria mons lib.11.c.15 455
morus lib.12.c.96 538
motus consideratio lib.5.c.44 132
mugilis lib.9.c.69 291
mullus lib.9.c.67. 291
mulus lib.10.c.66 413
mundus lib.5.c.1 111
murena lib.9.c.70 292
Murex lib.9.c.72 293
murilegus lib.10.c.70 416
mus lib.10.c.67 414
mus marinus lib.9.c.74 293
musicorum instrumentorum considera-tio lib.13.c.31 608
musculi lib.9.c.73 293
mustela lib.10.c.69 415
mustela maris lib.9.c.75 293
mustum lib.12.c.183 578
musimonum lib.10.c.68 415
myrmetices lib.11.c.97 483
myrrha lib.12.c.98. 589
myrtus lib.12.c.97 ibidem

N

NArce lib.9.c.80 294
Nardus lib.12.c.106 543
Nares lib.2.c.11. 35
nates lib.7.c.47 59
nautilius piscis lib.9.c.82 295
nebula lib.6.c.26 171
neomenia lib.5.c.58 143
nerui lib.2.c.55 63
nereides lib.9.c.81 295
nigredo lib.13.c.5 586
nilus lib.8.c.5 250
nisus lib.7.c.54 220
nitrum lib.11.c.101 484
nix lib.6.c.25 169
noerigia seu noruegia lib.14.c.39 640
noctiluca lib.10.c.71 417
noseth lapis lib.11.c.102 484
nox lib.5.c.56 142
nubes lib.6.c.19 162
numerorum consideratio lib.13.cap.26. fol. 602
nutrix lib.13.c.6. 71
nux lib.12.c.104 541
nux auellana lib.12.c.105. 542
nux muscata. Ibidem
nicticorax lib.7.c.53 220

O

OBstetrix lib.3.c.7 71
Oculus lib.2.c.4 30
Oculorum infirmitates lib.4.c.10 92
Odoris consideralio lib.13.c.7 587
Olea lib.12.c.107 543
Oleaster lib.12.c.109 546
Oleum lib.12.c.108 544
Olfactus lib.1.c.9 12
Olympus mons lib.11.c.19 456
Olilueti mons lib.41.c.18. 456
Olus lib.12.c.110. 546
onager lib.10.c.72 417
onychinus lapis lib.11.c.103 484
onocrotalus lib.7.c.55 221
Ophir lib.14.c.40 640
Optalius lapis lib.11.c.105 485
orca piscis lib.9.c.83 295
ordeum lib.12.c.111. 546
orion lib.5.c.35 129
orites lapis lib.11.c.104. 484
orix lib.10.c.74 419
ortygometra lib.7.c.19 197
os lib.2.c.17. 37
ossium conditio & natura lib.2.cap.52. fol. 62
ostrea lib.9.c.84 296
ouatiua virtus lib.13.c.25 599
ouis lib.10.c.75 419
ouorum consideratio lib.13.c.25 599

P

PAliurus lib.12.c.123 554
Palma arbor lib.12.c.112 547
Palmes lib.12.c.113 549
Palumbi lib.7.c.63 225
Palpebræ lib.2.c.6 33
Panthera lib.10.c.76 421
Pantheron lapis lib.11.c.111 487
Papauer li.12.c.124 555
Papyrus lib.12.c.122 554
Paradisus lib.14.c.41 641
Paralysis lib.4.c.9 91
Parandrus lib.10.c.77 422
Pardus lib.10.c.78 422
Parius lapis lib.11.c.107 486
Pascha lib.5.c.60. 145
Passer lib.7.c.60 223
pater lib.3.c.11 73
pauo lib.7.c.62 223
pauus piscis lib.9.c.90 297
peantides lapis lib.11.c.110 466
pecten piscis lib.9.c.85 296
pectus lib.2.c.30 48
pedes lib.2.c.51. 60
pediculus lib.10.c.83 426
pegasus lib.7.c.64 225
pellicanus lib.7.c.58 221
pentecostes.lib.5.c.61 148
perca lib.9.c.84. 296
perdix lib.7.c.27 204
perdix lib.7.c.59 222
perna quid lib.9.c.91 297
petra lib.11.c.106 485
petroselinum lib.12.c.126 555
phagrus piscis lib.9.c.84 296
phasga mons.lib.11.c.11. 455
phænix lib.7.c.33 206
philomena lib.7.c.31 206
phlegma lib.1.c.21 23
phoca piscis lib.9.c.45 284
phycis piscis lib.9.c.47 284
phrenesis morbus lib.4.c.3 88
Phrisia lib.14.c.21 622
physeter lib.9.c.92 297
pica lib.7.c.65 225
picus lib.7.c.66 ibid.
pictauia lib.14.c.43 641
pictura lib.13.c.6 586
pilosus lib.10.c.79 423
pilus lib.2.c.60 65
pinea lib.12.c.118 552
pinna lib.9.c.86 296
pinus lib.12.c.117 551
pinguedo lib.2.c.58 64
pionices lapis lib.11.c.110 486
piper lib.12.c.127 555
pisces signum celeste lib.5.c.21 119
piscium consideratio lib.9.c.1 264
piscium mirabilia lib.14.c.66 675
piscina lib.8.c.9 258
pix lib.12.c.119 553
planetarum consideratio lib.5.c.22 119
plantago lib.12.c.125 555
platea auis lib.7.c.61 223
platanus li.12.c.115 550
plataniste lib.9.c.93 297
pleiades lib.5.c.37 130
plumbum lib.11.c.112 487
pluuia.lib.6.c.22 166
poledrus lib.10.c.35 384
polus lib.5.c.31 127
polypus lib.9.c.94 298
ponderum consideratio lib.13.c.30 607
ponticus sapor lib.13.c.15 591
populus arbor.lib.12.c.116 551
porcus lib.10.c.82 424
porcus marinus lib.9.c.87 296
porrum lib.12.c.129 556
potus lib.3.c.16 79
prandium lib.3.c.17 81
prasius lapis lib.11.c.108 486
pratum lib.11.c.27 457
procella lib.6.c.14 161
prodigiorum mirabilia lib.14.c.75 696
propago lib.12.c.114 550
prouincia lib.14.c.44 643
pruina lib.6.c.23 168
prunus lib.12.c.121 554
psitacus lib.7.c.67 225
ptisana lib.12.c.167 569
puella lib.3.c.4 70
puer lib.3.c.3 69
pulegium lib.12.c.128 556
pulex lib.10.c.84 426
pulmo lib.2.c.32 50
pulsus lib.1.c.13 13
puluis.lib.11.c.113 488
pungitiuus piscis.lib.9.c.88 296
pupilla.lib.2.c.5 32
purpuræ lib.9.c.89 296
puteus lib.8.c.8 257
pygargus lib.10.c.80. 423

Pygmea.li.14.c.42 641
Pygmei.li.10.c.81 423
Pyrites lapis.li.11.c.109 486
Pyrus.li.12.c.120 553

Q

Quadragesima.li.5.c.59 144
Quanidrus lapis.li.11.c.115 489
quercus lib.12.c.130 556
quies.lib.3.c.23 86
quirim lapis.li.11.c.114 489
quisquiliæ.li.12.c.131 557

R

Raben lapis.li.11.c.117 489
Radius quid sit li.5.c.41 131
Radix li.12.c.134 558
Raia piscis li.9.c.96 300
Ram quid sit lib.11.c.116 489
Ramnus li.12.c.136 559
Rana.lib.10.c.86 427
Rana marina.li.9.c 95 299
Rapa.li.12.c.135 559
Raucedo.lib.4.c.15 95
Renes.li.2.c.40 56
Renum morbi.lib.4.c.23 101
Resina.li.12.c.137 561
Rhinoceron.lib.10.c.85 427
Riuus.lib.8.c.6 252
Rhombus piscis.lib.9.c.97 300
Rosa.li.12.c.133 557
Ros.li.6.c.21 166
Rubeus.lib.13.c.3 584
Rubeta.li.10.c.14 357
Rubus.li.12.c.132 557
Rupes.li.11.c.28 458
Ruta.li.12.c.138 561

S

Sabbatum.li.5.c.57 143
Sabea.li.14.c.44 648
sagittarius.li.4.c.18. 118
salamandra.vide.c. de aspide
salmo piscis.li.9.c.98 300
Sal li.11.c.126 493
saliunca li.12.c.143 563
salix.li.12.c.141 562
salpha.li.9.c.100 301
salcedo.li.13.c.12 590
saltus.li.12.c.139 561
sambucus.li.12.c.142 563
sanguisuga.li.10.c.77 428
sanguis.li.1.c.20 20
sapphirus.li.11.c.118 489
Sapor.li.13.c.9 589
Sapor acutus.li.13.c.14 591
Sapor amarus.li.13.c.13 591
Sapor insipidus.li.13.c.16 592
Sapor ponticus.li.13.c.15 591
sardius lapis.li.11.c.120 491
sardinia insula.li.14.c.46 649
sardonyx.li.11.c.121 491
satyri.li.10.c.39 391
saturnus.li.5.c.23 121
saxonia.li.14.c.45 648
scarus.lib.9.c.100 301
scenophegia.li.5.c.62 146
scylla.li.9.c.112 304
scinci.li.9.c.113 305
scintilla.li.6.c.7 153
scolopendræ pisces.li.9.c.106 302
scopa.li.12.c.157 567
scorpio.li.10.c.92 432
scorpio.li.9.c.101 301
scorpius cæleste signum.lib.5.c.17 118
scotia.li.14.c.50 650
seir mons.li.11.c.10 455
seleucides.li.7.c.68 226
Selenites lapis.li.11.c.123 491
semen.li.12.c.153 566
sensus.li.1.c.6 9
sentes.li.12.c.148 565
sepes.li.12.c.149 ibid
septem hominis custodiæ necessariæ. li.3.c.14 77
sepia li.6.c.102 301
seres li.14.c.52 652
serpens.li.10.c.89 430
serra marina.li.9.c.110 303
seruus.li.3.c.12 74
sethim li.12.c.147 565
siccitas li.1.c.17. 17
sicomorus.li.12.c.145 564
signa cœlestia.li.5.c.9 115
siliqua li.12.c.151 565
sylua li.12.c.140 561
silurus piscis.li.9.c.103 302
simia.li.10.c.90 430
simila.li.12.c.155 567
sinai mons.li.11.c.20 456
sinapis.li.12.c.152 565
sincopis cardiaca.li.4.c.16 95
sion mons li.11.c.21 456
syrenes.li.9.c.111 304
syrenes li.10.c.91. 432
syria.li.14.c.51 651
smaragdus li.11.c.119 490
seleucides aues.li.7.c.68 226
Solaris piscis.li.9.c.104 302
sol.li.5.c.28 123
solis gemmia.li.11.c.122 491
somnus li.3.c.19 82
Somnium.li.3.c.20 83
Sonorum consideratio li.14.c.31 608
Sparus lib.9.c.108 303
spasmus.lib.4.c.8 91
spelunca lib.11.c.30 458
splen.li.2.c.38 55
sphæra.li.5.c.6 115
spina.li.12.c.146 564
spirandi difficultas. libro 4. capitulo 15 95
spiritus.li.1.c.12 13
spongiæ lib.9.c.107 303
sponsa.li.3.c.9 72
spuma maris li.8.c.14 264
sputi infectio.lib.4.c.15 95
stacte.lib.12.c.143 563
stannum.lib.11.c.124 492
stella piscis.lib.9.c.109 303
stellarum consideratio.li.5.c.34 128
stellio.li.10.c.88 429
sternutatio.li.4.c.6 90
stipula.lib.12.c.155 567
stomachus.li.2.c.35 53
stomachi dolores.li.4.c.20 98
stomachi infirmitates.li.2.c.18 97
storax.li.12.c.144 563
struthio.li.7.c.69 227
sturio.li.9.c.99 301
stupa.li.12.c.158 567
subsolanus.li.6.c.15 161
sudes.li.12.c.150 565
sulphur.li.11.c.125 492
supercilia.li.2.c.7 33
surditas quid.lib.4.c.12 94
sus li.10.c.93 434
squatina.li.11.c.105 302

T

Tabula.li.12.c.155 568
Tactus.li.1.c.11 12
Talpa lib.10.c.96 436
Taprobana insula.li.14.c.57 653
Tarda.li.7.c.13 191
Tartarum.lib.11 495
Taurus.li.10.c.94 435
Taurus cœleste signum.libro 5.capitulo 11. 116
Taxus animal.li.10.c.97 436
Taxus arbor.li.12.c.159 567
Tempus.li.5.c.45 134
Tempora.li.2.c.9 34
Tempestas procella.li.9.c.14 161
Tenebra.li.5.c.43 132
Teredo.li.10.c.100 438
Terebinthus.li.12.c.162 568
Tencha piscis.lib.9.c.114 305
Terrę mirabilia.li.14.c.67 677
Terra sigillata.li.11.c.129 495
Terra.lib.11.c.1. 449
Testeum animal marinum.li.9.cap.118. fol. 306
Testudines.li.9.c.117 305
Testudo.li.10.c.101 438
Thabor mons lib.11.c.16 455
Tharandus.li.10.c.77 422
Thijna lib.12.c.163 569
Thyle.li.14.c.55 652
Thymalus.li.9.c.116 305
Thymiama.lib.12.c.170 570
Thymus.li.12.c.169 570
Thynus.li.9.c.120 306
Thyrsus.li.12.c.164 569
Thyrsio.lib.9.c.99 301
Thracia.lib.14.c.56 652
Thus.li.12.c.171 570
Thuscia.lib.14.c.54 652
Tigna.lib.12.c.165 569
Tigris animal.lib.10.c.98 437
Tinea.lib.10.c.99 438
Tisana.li.12.c.167 569
Tomus piscis.li.9.c.121 307
Tonitruum.li.6.c.28 175
Topazius lapis.li.11 494
Torpedo piscis lib.9.c.122 307
Tortuca lib.10.c.102 438
Tortuca maris.li.9.c.119 306
Trabs.li.12.c.161 568
Tragelaphus.li.10.c.95 436
Trapo insula.li.14.c.53 652
Trebius piscis.lib.9.c.123 308
Tremor.li.4.c.7 90
Thribulus.li.12.c.168 569
Triticum lib.12.c.166 569
Triton.lib.9.c.124 308
Trutha.li.9.c.115 305
Turbo.lib.6.c.13 160
Turgogis gemma.li.11.c.128 494
Turtur.lib.7.c.70 228

V

Vacca.li.10.c.103 439
Vacca agrestis.lib.10.c.104 440
Vacca marina.lib.9.c.129 309
Vallelus.li.7.c.71 229
Vallis.li.11.c.31 458
Vdachites lapis.li.11.c.132 495
Venæ.li.2.c.56 64
Venenum.li.4.c.27 106
Venenorum mirabilia.li.14.c.73. 690
Venth piscis.li.9.c.125 308

Venter.li.2.c.43 57
Venus.li.5.c.26 122
Ventus.li.6.c.12 158
Ver.li.5.c.47. 135
Verachiten lapis.li.11 495
Vergiliates pisces.li.9.c.127. 309
Vermis.li.10.c.111. 446
Vermiculus.li.12.c.112 447
Vesica.li.2.c.42 57
Vespera.li.5.c.55 142
Vespertilio.li.7.c.72 229
Vigilia.li.4.c.4 89
Vrtica li.12.c.190 580
Vimen.li.12.c.172 571
Vinaceum.li.12.c.186 579
Vinaria cella.li.12.c.187 ibid.
Vinea.li.12.c.178 575
Vinum li.12.c.182 577
Vinum acetum.li.12.c.185 579
Vinum conditum li.12.c.184 579
Vinum nouum.li.12.c.183 578
Viola li.12.c.188 580
Vipera li.10.c.113 447
Vipera marina.li.9.c.126 308
Vir.li.3.c.9 72
Virga.li.12.c.173 571
Virgo cœleste signum.li.5.c.15 117
Virgultum.li.12.c.274 572
Viriditas.li.3.c.4 585
Virtutes rerum Variæ.li.13.c.14 597
Virtus ouatiua.li.13.c.25 599
Visus.li.1.c.7 10
Viscera.li.2.c.39 55
Vitis.li.12.c.175 572
Vitis agrestis.li.12.c.176 574
Vitrum.li.11.c.131. 495
Vitulamen.li.12.c.177 574
Vitulus.li.10.c.105 440
Vitulus marinus.li.9.c.130.fo.309.& li. 10.c.106 441
Vlmus.li.12.c.189 580
Vlula.li.7.c.73 230
Vmbra.li.5.c.42 132
Vmbilicus.li.2.c.44 58
Vncia li.10.c.107 441
Vnctuosus sapor.li.13.c.11 590
Vnguis.li.2.c.27 47
Vnguis piscis.li.9.c.132 309
Vngula.li.2.c.27 47
Vnitas.li.13.c.27 602
Vomitus.li.4.c.19. 98
Vox li.2.c.20 40
Vpupa.li.7.c.74. 230
Vrina.li.2.c.42 57
Vrsa.li.10.c.109 445
Vrsus.li.10.c.108 447
Vrtica lib.12.c.199 580
Vrtica maris.li.9.c.131 309
Vua.li.12.c.79 576
Vua immatura li.12.c.180. ibid.
Vua passa.li.12.c.181 ibid.
Vulandia.li.14.c.58. 653
Vulpes.li.10.c.110. 445
Vulpes maris li.9.c.128 309
Vultur.li.7.c.75 230
Vxor.li.3.c.9. 72

Z

ZAccarum.li.13.c.193 581
Zedrosi.li.9.c.133 309
Zingrites lapis.li.11 496
Zinziber.li.13.c.192 581
Ziltris.li.9.c.135 310
Zizania.li.12.c.191 580
Zodiacus.li.5.c.9 115
Zumeth lapis.li.11 496
Zydrach.li.9.c.134 309
Zytiron.li.9.c.136 310

FINIS.

PETRI BERCHORII IN REDVCTORIVM SVVM MORALE.

Prologus.

Videte qm̄ nō solum mihi laboraui, sed omnib. exquirentib. veritatem. Eccl. 14. Quia sicut dicir ille fons eloquentiæ Tullius de officijs lib. 1. præclare scriptum est à Platone, ꝙ nō solū nobis nati sumus, quia partem patria, partē amici sibi vendicant, atq; placet etiam stoicis quæ in terra gignūtur, ad vsum hoīm creari, hoīes verò hominum cā genitos, vt alij alijs prodesse possunt, hinc est, ꝙ ego videns ꝙ oīs natura gaudet bonū sibi concessum alijs communicare, & bonorum suorum participē inuenire, nō solum mihi laborare volui, sed ad vtilitatē oīum fidelium labores meos ordinare contendi, iuxta doctrinam apostoli, q se dicit græcis, & barbaris, & sapiētib. & insipientib. debitorem, & qui docet neminem debere quod suum est quærere, sed aliorum vtilitatib. militare. Sciens igitur ꝙ teste scriptura, bonorum laborum gloriosus est fructus, quodq; qui in talento sibi cōmisso laborare noluit, à dn̄o suo pęnam, nō gloriam reportauit, nec non ꝙ illi à dn̄o commendantur q ad constitutionem tabenaculi non solum aurum & argentum, & alia preciosa obtulerunt, quinimò ēt illi qui pilos caprarum, & alia modici precij obtulisse probantur, quòdque in magna domo (prout dicit apostolus) non solum sunt vasa aurea & argētea, sed ēt lignea & fictilia, ideò iuxta mei pauperiem ingenij (cum re vera pauper sim ego, & in laborib. à iuuentute mea) in meis viribus non confidens, sed in loco Deo, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est descendens à patre luminum, vnice sperans, tenuitatem ingenij mei non veritus, nec sciētiæ vacuitate turbatus, manum meam nisi ad fortia, oculos meos impleui vigilijs, linguam meam calamum scribæ cōstitui, digitos meos docui ad nouos subeundum labores, & uidens requiem quòd esset bona (sicut Ruben) habitās inter duos terminos, noui. s. & veteris testamēti, humeros meos supposui ad portandum, & ad Dei laudem & gloriam vtilitatemque legentium, opus sequens plenum laboribus ordinādum, vt sic rectè videar verbum pro themate sumptum. Videte quoniam non solum mihi laboraui &c. In quibus verbis vtique tria facio, quia. s. excito aliqualem attentionem. Hic recito manualem afflictionem. Hic explico generalem intentionem. Ita qđ probat attētionem affectus iudicatiuus. Videte. Probat afflictionem affectus molestatiuus. Laboraui. Probat intentionem affectus charitatiuus. Non solum &c. In omni enim opere ingenij debet excitari attentio lectoris, dēt recitari conditio laboris, debet declinari intentio factoris. Igit̄ dico, ꝙ hic primò excitatur attentio lectoris, & hoc fit cum dicitur. Videte. Et re vera necesse est, ꝙ homo videat ad sciēdum libri principium diligenter attendat. Ioannes enim librum de manu Angeli recepturus & comesturus, ante omnia se vidisse p̄misit. Angelus etiam sibi secreta cęlestia reuelaturus, ipsum ad videndum & ad attendendum inducit. Veni inquit & vide. Lector ergo libri huius si ipsum vult studēdo comedere & contenta cognoscere, ante omnia debet videre, & ad quædam pręambula attendere, & studere, dicens illud Exo. Vadam, & videbo visionem hanc magnam. Videte inquio. Ps. Venite & videte & narrabo, qui timetis Deum. Attende ergo & vide

Ad huius operis conditionem,
Ad huius operis distinctionem,
Ad huius operis denominationem,
Ad huius operis ordinationem.

¶Circa conditionē operis notandum est, ꝙ labores mei nihil aliud sunt quā quędam morales reductiones quidamq; proprietatū moralizationes, & quædam exemplares applicationes, quibus scilicet conditiones virtutum & uitiorum possint ostendi, & quibus exemplis & figuris mediantibus possint illa quæ ad fidem & mores pertinent, manu duci. Et sic dico, quòd in isto opere proprietas rerum, figmenta poetarum, ænigmata scripturarum sint pro materia, applicatio verò ad mores est pro forma, Deus est ibi pro causa efficienti, solus verò animarum est ibi pro causa finali. ¶Circa distinctionem uerò notatur quòd generaliter labores mei in tria distinguuntur, scilicet moralitates, distinctiones seu diuisiones, & in themata & collationes. Est ergo primū opus meū circa moralitates simpliciter, ad finem scilicet quòd ad omne propositum possit homo proprietates rerum adducere, & moralizatas, expositas & applicatas ad omne quod voluerit inuenire. Et sic dico, ꝙ ista prima pars continet librū de proprietatibus rerum, diuersos libros mundi mirabilium, fabulas, & ænigmata poetarum, quasdam figuras sanctarum scripturarum. Ista enim omnia à me sunt excepta, & ad mores etiam applicata, & propter operis quantitatem in duo volumina sunt distincta. ¶Secūda pars laborū meorum circa materias tam litterales quàm morales generaliter versatur, & secundum ordinem concordantiarum bibliæ omnia vocabula per ordinem exponuntur, necnō secundum quòd ad diuersa possunt applicari proposita. Nūc autem per distinctiones, nunc per exemplorum inductiones, nunc per figurarum & proprietatum applicationes, nunc per auctoritatum diuisiones, & per concordantiarum tam bibliæ quàm originalium multiplices adductiones, dicta vocabula dissecantur, vt sic quicunque de quocunque vocabulo prædicare vel collationem facere decreuerit, & quocunque modo ipsum uocabulum uoluere uel accipere voluerit, totum paratum & ordinatum inueniat quid loquatur. Et ista etiam necesse est quòd in duo volumina distinguatur. ¶Tertia verò particula quàm. s. necdum compleui, erit de diuersis thematibus & auctoritatibus & de quibusdā breuibus collationibus, quæ scilicet non prosequentur, sed ad prædictum opus secundum, s. ad materias in diuersis vocabulis prosequutas facta introductione congrua remittent̄. vt & sic primum opus sit sicut lapidicina vel puteus, ad materiam hauriendum, s̄m opus sit sicut quoddam ędificium ad exhaustam materiam colocandum, tertium verò opusculū erit sicut ostium ad dictū ædificium subintrandū. Igit̄ in istis trib. intendo laborum meorum seriē terminare, vt sic opus ingenij mei, quod à trib. aīæ dependet potentiis, possim ad Trinitatis gloriam ordinare. Iste. n. numerus ternarius multipliciter est pfectus, qa. s. ipsa beata Trinitas ab ipso numero denominat̄, ipsa deitatis imago. s. aīa, trib. potētijs decorat̄, ipsa rerum machina ternario mensuratur, inquantum in mēsura, pondere, atq; numero constituitur & formatur. Ipsum cęlum per triplicitatē signorum distinguit̄. Ipse angelorum numerus in tres (q̄ ex trib. cōstat ordinib.) Hierarchias diuidit̄. Ipsa natura aīalium in tres partes, s. in volatilia, natatilia, & gressibilia uariat̄. Apud ēt poetas. Apollo dr̄ tripodē portare. Neptunus fingitur tridentem habere Pluto supponitur tres harpyas, tres parcas, tres iudices, & tres furias secum in inferno tenere. Iste est ergo numerus in reb, diuinis naturalib. & humanis sacrat⁹ sup altos numeros priuilegiatus, & in scripturis multipliciter cōmēdatus. In isto. n. se adhibet Arist. Deum magnificare. In isto dicit sapiēs bene suo spiritui complacere. In isto dicit Esaias molem terræ consistere & pendere, quapropter in tres partes labores meos disseco, & sicut præostēsum est, omnia opera mea in tres particulas subdistinguo, vt sic, (exemplo Iudæ Machabæi) Istis tribus ordinibus possim diabolo (qui habet tres ordines dentium) obuiare, & tribus istis lanceis corpus. Absalonis confodere, & tres in una uite propagines post huius uitæ triduum, in regis Christi calicem propinare. Ista ergo sunt attendenda circa operis distinctionē. ¶Circa denominationem verò operum p̄dictorum notandū est, ꝙ quia in isto primò opere, p̄prietates naturales deducunt̄ ad mores, iō ipsum op⁹ morale reductoriū noīo. Quia in scd̄o opere

opere inueniũtur materiæ tractatæ & eludatę, & ſm̃ vocabulorũ naturã ꝑ alphabeti ordinẽ explicatæ: iõ ipſum morale repertorium baptizo. Tertium verò opuſculum, q̃a ꝑ quaſdã remiſſiones & reductiones multa cõtinebit ſub breuib. eritq́; quaſi modus & directio vt alijs quis utatur, iõ ipſum morale breuiarium ſeu directorium ſi vita comes fuerit, appellabo. Nec imputet q̃s ad ꝓſumptionem ſi operib. imò magis laborib. meis noĩa poſui, vel ſi nomẽ meum ipſis inſerui, quia ille q̃ numerat multitudinẽ ſtellarum, & oĩb. eis noĩa vocat, ſcit ꝙ hæc ex ſuperbia nõ facio, ſed potius hoc neceſſarium eſſe puto. Quanq̃.n. vna ſunt opera, & riſu digna cõfuſum tñ negocium videret̃, ſi qñq; volumina carentia noĩe inuenirent̃, & ſi auctor horum voluminũ neſciret̃. Igit̃ nõ infletur quiſquam contra me, in me. ſ. attendens ſcientiæ vacuitatem, eloquentiæ nullitatem, necnõ oĩs moralis ſanctitatis & iuſtitiæ paucitatẽ. Nec moueat̃ aut dicat ꝙ epiſtolæ quidẽ graues ſunt, præſentia aũt corporis infirma, ẽt ſermo cõtemptibilis. Nec ſubiugat ẽt inſultando ꝙ vita mea à doctrina diſcordat, & ꝙ aliter viuo prædico, & ꝙ multa facienda cõſulo, q̃ tñ non facio, ſed omitto. Sed potius talis obloquutor contra defectum ſciæ cogitet ꝙ Deus qñq; ſecreta ſua abſcondit à ſapientibus, & prudentibus, & reuelat ea paruulis, quodq́; aſina Balaã melius vidit angelum q̃ propheta, necnon ꝙ Deus magis voluit fundari eccleſiam ſuam per petrum & alios ſimplices piſcatores, q̃ ꝑ Ariſt. & quoſcunq; philoſophus & oratores. Stulta.n. mũdi elegit Deus ſm̃ Apoſtolum, vt ſapientes cõfundat, & infirma & ignobilia uocauit ut nobilia & fortia uilipendat. Iterum cõtra defectum eloquẽtiæ meæ cõſideret talis quicunque eſt obloquutor, ꝙ Moyſes elinguis fuit & labijs incircuncisis nõ tñ ꝑꝑ hoc à dño reprobatus, quinimò lex ei fuit credita, & Deus Pharaonis eſt dictus, & ipſi Aaron qui eloquens fuiſſe dr̃, antelatus. Apoſtolus ẽt ꝓdicat non in ſublimitate ſermonis aut ſapientię ad corinthios ueniſſe, nec in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ uerbis, ſed in oſtenſione ſpiritus & ueritatis apud eos prædicaſſe. Item contra defectum uitæ & morum, ſiquem forſan in me exiſtimat, attendat obſecro ꝙ Deus quandoq; malis ſicut inſtrumento ſuo ad bonũ utitur, & ꝙ ẽt per Balaam & alios malos ꝓpheras multa bona & uera prędixiſſe probatur. Deus.n. ſcit de petra mel educere, & oleũ de ſaxo duriſſimo propinare. Deus nouit de ſpinis vuas colligere, & ſicut alter Deucalion de duriſſimis lapidib. filios Abrahã ſuſcitare. Quinimò, qđ mirabilius eſt, ſi hoĩes tacuerint, lapides facit clamare, & ſicut alter Sãſon ĩ maxilla aſini nouit alienigenas trucidare. Qđ ſi iſta cõſiderationi ſufficit, ſed adhuc talis obloquutor ꝑꝑ leuẽ vitã q̃ in me forſitã ꝓceſſiſſe cogitat, labores meos & opera vilipendit, cogitet, obſecro ꝙ vbi abũdauit delictũ, qñq; grã ſuperabũdat, vel ſaltem ſaluatoris cautela vtatur, vt qđ dico ſi bonum eſt, faciat, malum verò ſi qđ fecero, nõ attendat. Deus.n. teſte Iſidoro de ſummo bono non reſpicit quales antea fuerimus, ſed quales in fine erim⁹. His ergo cõſiderationib. debet obloquutor ceſſare & ſi me videt nomẽ meum exprimere, & ſi me audit iſtos meos labores & opera ꝓlibatis nominib. baptizare. Sum igitur quidã pc̃tor, ordinis ſc̃ti Benedicti monachus, de terris Francorum genitus, natione gallus, patria Pictauinus, nomine Petrus, cognomine Berchorius, & reuerendiſſimi in Chr̃o patris dñi d. Petri de Pratis diuina Dei prouidentia epi Peneſtrini, & ſacroſanctæ Romanæ eccl̃iæ cardinalis & vicecancellarij, familiaris domeſticus, qui ẽt per ipſum libris & neceſſarijs mihi cõicatis & traditis, ad iſtos labores meos ſum induct⁹, & in iſtis ẽt directus multipliciter & adiutus. Nomẽ ergo meum iõ aperio, nõ vt inde aliqua gloria mihi det̃, ſed & potius ſiquid eſt in iſtis meis laborib. minus bene factũ vel dictum, meæ imperitiæ aſſcribatur. Siquid verò laude dignum ibi eſt, totũ diuinæ attribuat̃ gloriæ, qui qñq; teſte Seneca, Innocentium & ſimpliciũ ore fatur. Nõ.n. (inquit ſaluator) Vos eſtis qui loquimini, ſed ſpũs patris veſtri qui loquit̃ in vobis. Hęc ergo attendenda ſicut circa huius operis noĩationẽ. ¶Circa verò operis ordinationem multa ſunt attendenda. Quocirca notandum eſt ꝙ iſtud primum volumen qđ morale reductorium appello, ordinem libri de proprietatib. rerũ ſequitur. Veruntñ in tot particulas non diſtinguitur, quia qñque duę partes ſeu duo libri illius voluminis hic ſub vna particula cõtinent̃. Aliquos ẽt libros ex certa ſcĩa tranſpoſui, vt in duo volumina æqualius partirentur. Aliquæ etiã ſunt in libro dę ꝓprietatib. materiæ, quas valde ſuccinctè poſui, ſicut eſt liber de infirmitatibus, & liber de arboribus, de q̃bus notabiliora extraxi, magis verò communia dereliqui. Multa enim ſunt ibi quæ magis viſa ſunt mihi pertinere ad receptas medicorum, quàm ad dicta philoſophorum, quapropter de iſtis me breuiter expediui. Aliqua etiam ſunt, quæ in pluribus augmentaui. Multa quæ alibi reperta ſunt, ſuperaddidi, ſicut patet de piſcibus, de quibus idem magiſter de proprietatibus parum tractat. Ego verò alibi repertã materia de ipſis magnum tractatum compilaui. In libro etiam de animalibus, & de aquis & fluminibus, multa volui ſuperaddere, & materiam in diuerſis repertam codicibus ad ſuos titulos applicare. Legi enim illud notabile & egregium volumen, ſ. Plinium ſm̃ de naturali mũdi hiſtoria; legi Senecam de naturalibus quęſtionibus legi Solinum de mundi mirabilibus legi Geruaſiũ dę ocijs imperialibus, necnon plura alia opera vel tractatus in quibus multa recitatione digna reperi, quæ in ſuis locis huic primò operi ſecundum ſuas materias & titulos aggregaui. Vltra librum autem de proprietatibus cum ſuis additionibus, & adiunctis, tres particulares tractatus huic volui operi ſuperaddere, & ad vtilitatem legentium ſuperioribus aggregare, videlicet quendam tractatum, qui intitulatur de naturæ mirabilibus alium qui eſt de reductione fabularum, & poetarum, poematibus alium verò qui eſt de expoſitione & moralizatione figurarum, & ſcripturarum, enigmatibus. Iſtorum verò trium tractatuum ordinem qui plenius ſcire voluerit, videat prologus qui cuilibet iſtorum tractatuum præponuntur in quib. de iſtorum librorum ordine magis plenè tractatur. Nec moueat quęcunque ſi in dictis libris de mirabilibus, & de fabulis multa extranea, quæ forte falſitatis habent effigiem, multaq́; paganorum figmenta poſuerim & ad mores duxerim, vt eſt dictum, ſed attẽdat ꝙ Aegyptiorum theſauri pro ędificando tabernaculo fuerunt neceſſarij, & mulier pagana ſi in prælio capiebatur poſt lotionem aquę & vnguium ſectionem, poterat ad Hebræo vxor accipi, & ad populum Iſrael aggregari. Qua ꝑꝑ male non credo facere ſi theſaurũ Aegypti mulieremq́; pagana. i. poetarum & philoſophorũ necnon gentilium & paganorum doctrina accipiò, & ſi vngues. i. errores & ſuperfluitates aufero, & ſi ꝑ reductiones, moralizationes & applicationes, ipſam in Iſraeliticã trãſfero vel conuerto. Adhuc autem circa ordinem huius operis eſt notandum ꝙ proprietates cuiuſlibet animalis vel ẽt alterius cuiuslibet rei in plures. §. diſtinguunt̃, ſm̃ ꝙ diuerſæ illius conditiones ad vnum vel ad aliud propoſitum applicabiles videbant̃. Plerunq; ẽt fit ꝙ idẽ textus vel idem §. pluribus & diuerſis modis exponit̃ ſm̃ ꝙ ꝑ diuerſos modos accipiendi, nunc in bono, nunc in malo, nunc allegoricè, nũc miſticè exponibilis putabat̃. ¶Poſtremo verò circa ordinẽ iſtius operis oportet aduertere ꝙ iſte liber ſiue in vno, ſiue in duob. voluminib. ſcribat̃ ſexdecim particulariter hẽt libros, quorum quatuor primi circa hoĩem verſant̃, alij verò circa illa q̃ facta sũt ꝑꝑ hoĩem, occupant̃. Primus ergo liber tractat ea ꝓcedunt vel ordine tpis, vel naturæ hoĩs creationẽ, & ſic ibi agit̃ de Deo, angelis ſpiritib. ſenſib. qualitatib⁹, & humorib⁹. Scd's agit de his q̃ cõſtituũt hoĩs formationẽ, ſ. de corpore & mẽbris tã generalib. q̃ particularib. ſm̃ ordinẽ quo ĩ corpore sũt locata. Tertius agit de his q̃ variãt hoĩs cõditionẽ, & de his q̃ faciũt ad ſui eſſe conſeruationẽ, & ſic ibi agitur de diuerſis gñib. ꝑſonarũ, p̃re. ſ. filio dño, ſeruo, & ſimilib. & de illis ſex accidẽtib. q̃ ſanitatẽ cõſeruãt. ſ. ſomno & vigilia exercitio & cæteris. Quartus verò agit de his q̃ faciunt ad hoĩs deſtructionem. ſ. de infirmitatib. & de morte. Quintus agit de his q̃ ꝑtinẽt ad cęli & corporũ cęleſtiũ naturã & ad tporum variationẽ. Sextus agit de materia & forma, ignis & aeris ꝓprietatib. & impſſionib⁹. Septim⁹ agit de aeris ornatu. ſ. de volatilib⁹. Octau⁹ agit de aq̃s & fluminib. Nonus agit de aquarũ ornatu. ſ. de marinis mõſtris & de piſcib⁹. Decimus de aĩalib. vermib. & ſerpẽtib⁹. Vndecim⁹ agit de montib. metallis & lapidib⁹. Duodecimus agit de herbis & arborib. ſeu de plantis & vegetabilibus. Tertiuſdecimus agit de quibuſdã rerum accidentibus. ſ. de coloribus, ſaporibus & liquoribus, ſonis, muneris, menſuris, & ponderibus,

bus,& sic finit ordo libri de rerum proprietatibus.Quartusdecimus agit de naturæ mirabilibus. Quintusdecimus agit de poetarum fabulis & enigmatibus. Sextusdecimus verò agit de figuris bibliæ & earū expositionibus.Et sic patet ordo huius reductorij q̃tum ad numerum suorum partiū & librorū.¶Aduertendū tñ ꝙ postquā hoc opus reductorij penitus cōpleuissem, quoddam volumen qđ intitulabatur de moralizatione libri de ꝓprietatib.rerū, meas venit ad manus,in quo qdem nō omnes libri,sed aliqui, & ēt nō oīum capitulorū litera, sed aliquæ proprietates de quolibet excerpuntur,q̃ proculdubio in locis plurib.notabiliter exponunt.Paucas tñ ꝓprietates accipit, quib.in locis suis quasi ꝓtracte vtit, & deinde adiunctis alijs materijs in quolibet capitulo vel §. multipliciter se extēdit. Quē qdem librū, quia multa eleganter ibi exposita videbantur totum volui perlegere, & siquid inueni quod nō primitus posuissem in suo loco,statui in breuiloquio collocare.Patet igitur ꝙ ad quatuor debet lector attendere vt visum est.s. ad operis ordinationem,noīationem,distinctionem,& conditionem,q̃ qdē attentio oñsa est,cum dictum est.Videte,vt & sic ad attendendum oēs gñaliter inuitē,dicens illud Thre.10.O vos oēs qui trāsitis per viā,attēdite & videte. Igitur dico ꝙ hic excitat̃ attentio prouidi lectoris.Videte inquio.¶Scđo principaliter dico ꝙ hic recitat̃ afflictio ingētis sudoris, & hoc ostenditur dū dr̃ laboraui. Et verè laboraui, et opera plena laborib.& vtinam vtilib.incipere voluit,et vt verum fatear ab ipsis primordijs iuuētutis,& ab ipsa ianua vitę meę,in laborib.plurimis,in pęnis & miserijs sp̃ fuit. Laboraui.n.ī gemitu meo,laui,qñq; lachrymis lectum meū,sciens ꝙ ille qui laborem & dolorē cōsiderat,nunq̃ vt coīter sine legitimo certamine & sine bonis laborib.coronam dat.Laboraui igit̃ primò & ante oīa,bibliæ textum quater studendo,vt sic sine cōcordantijs allegare scirem,figuras,auctoritates & historias,diligētissimè cōsignādo. Laboraui postea librum illum de proprietatib.cum alijs qui de naturis rerum tractabāt,diligenter videndo & q̄cquid potui retinendo.Laboraui post hæc audaciā moralizādi sumendo, & in hoc annis plurimis attendendo,dictas rerum naturas,ad mores(sicut dictū est) applicādo,formā quoq; & ordinem eis dando.Laboraui insuper opus magis arduum & difficile qđ repertorium morale vocaui,aggrediendo,& ibi quasi p̄ quinquenium insudādo.Laboro verò nunc hæc oīa corrigēdo, & sp̄ aliquid vtile ī diuersis locis & materijs aggregādo.Laborabo verò postea opusculum breuiarij moralis,collationum.s.& thematum cōpilando,& illos labores meos sub isto triplici ordine cōsummādo.Nō ignorans igit̃ ꝙ hō nascitur ad laborē, ꝙq; quilibet fidelis sicut bonus Christi miles laborare tenetur,rogo illū ad quem sunt labores oīum ordinādi,vt à sede magnitudinis suæ sapientiā mihi mittat,q̃ mecum sit,& mecū laboret, vt sic possim cū Apostolo dicere ꝙ licet sim Aplorum minimus,plus tñ plurimis laboraui,non ego,sed gr̄a Dei mecum. Exēplo igitur sapientis modicū laborare volui,vt inuenirem mihi multā requiem,sciens ꝙ sancti finaliter requiescent à laborib.suis, & ꝙ bonorū laborū gloriosus ē fructus.Fructus dico nō corruptibilis, sed æternus, q̄a re vera illum valde fatuum dicerem q̄ ꝓ spe tp̄alis mercedis labores spūales faceret,& q̄ opera sui ingenij ad tp̄alem gloriā ordinaret,& hoc maximè cum videā cleri rectores & populi,labores philosophantiū spernere,nulli prorsus manum largitionis extendere q̄nimò sæpe video ignaris epulātib.scientificos esurire.Dudum.n. & reges & p̄lati solebāt diligere illos q̄ ī sciētijs laborabāt,& q̄ ſm possibilitatē ingenij se in facultatib. exercebāt, sicut exemplificatur in principio historiæ tripartitæ de iudicib.q̄ honorauerunt homerum.De Philippo Macedone,q̄ ditauit Theopōpum.De Seuero Cæsare, qui supra modū remunerauit Oppianum.De Allena,qui beauit Symonidem. De tyrāno Dionysio,qui honorauit Platonem. Sicut etiā exemplificat Solinus de victore orientis Pompeio,qui Possidonio philosopho reuerentiā exhibuit,& de vicense Catone, q̄ duos philosophos & remotis partitibus. Roma aduxit,seq; plurimū eo facto senatui & populo contulisse iactauit. Sed quid mirū si tunc mundi potentes litteratos & litteras honorabāt? tunc etiā dij cœlestes ſm antiquorum opinionem ipsos dignos honorib.iudicabant. Liber.n. pater corporis cuiusdā philosophi Athenis inhumatum iacēs pp̄ violentiam obsidionis Lisandri,de nocte Lisandro apparēs, permitti sepeliri mādauit.Sine inquit sepeliri delicias meas. Apollo etiā delphicus Socratē sapiētiorem cunctis mundi hoib.iudicauit.Pollux. & Castor Pindarum philosophum de domo ruinosa vocauerūt,quo egresso cæteros periculum mox inuoluit.Sed quid dicā,an tunc esse beatius laborare circa scientias, qñ à dijs & hominib. præmia separabantur,an nunc, qñ ingrata diuitum generatio tales respicere nō dignatur, quin potius ipsos fantasticos & quasi in mundo superfluos reputat? Qui in naturæ operib. & in scientijs q̃ intellectum perficiunt meditantur,ita qđ illud euāgelicum. Dñe per totam noctem laborauimus, & nihil prendimus, cum Petro dicere iam videntur.Cuius quidem contemptus ratio est in promptu, quia.s. teste Apostolo, aīalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei.Stultitia est.n.illi, & nō pōt intelligere alta.Est.n.stulta sapientia.Et econtra (scriptura teste) talium sapientia apud Deū est stultitia. Re vera dico,ꝙ imò nunc est beatius laborare circa talia q̃ tunc erat.Quia.s.tūc illi corruptibilem sperabant mercedem,nos autem incorruptam. Illi laudes quærebant hominum nos autem laudes quęrimus Angelorum.Illi gloriam acquirebant humanam, & nos autem gratiam pro meremur diuinam.Illi suæ prouidebant virtuti, nos autem animarum militamus saluti. Illi in mundo coronabantur hędera, nos autem in cœlo coronabimur æternæ gloriæ fibula vel corona. Illi declamabāt & tragediabant in theatris, nos autem declamamus in ecclesijs,& etiā in nostris cordibus nobisipsis.Et sic ergo concludo ꝙ beatum est & vtile laborare, & se in bonis operibus occupare. Quia.s. teste Seneca, generosos animos labor nutrit,& ſm Apostolum, qui non laborat,manducare non meruit.Mulier etiam fortis & eo commendatur, quia ociosa panem suum nō comedit.Laboraui ergo Ps.Laboraui clamans,& raucę factę sunt fauces meæ.Placeat igit̃ ęterno Deo ꝙ labores meos gratus habeat,& pro istis laborib. æternæ gloriæ blādimenta cōcedat. Quia ꝓculdubio alias possem dicere illud propheticum.In vacuum laboraui sine causa,inane cōsumpsi fortitudinē meam.Patet ergo ꝙ hic recitat̃ afflictio pęnæ vel sudoris.Laboraui inquio.¶Sed tertiò dico,ꝙ hic explicatur intentio feruentis amoris, quod utiq; fit cum dico.Non solum mihi,sed oib.uerus.n.& charitatiuus amor magis diligit visitationē cōem quā priuatā, & ideo ad virum bonum pertinet ꝙ sibi soli non studeat ꝓficere,sed ꝙ magis omnib.glorietur prodesse.Stellæ.n. suas influentias sibi inuicem cōicant, cęliq; luminaria non sibi solum lucent,sed omnes generaliter illumināt, & illustrāt. Et formicæ etiam labores suos solæ nō comedunt,imò omnes congregāt pro singulis,& singulæ pro omnibus militāt & laborāt.Sic re vera nunquam debet homo ad lucrum ꝓprium solum attendere, sed ad omnium salutem opera sua iugiter ordinare. Non iniquo soli mihi labo,sed omnibus. Exemplo beati Iob,qui dicit ꝙ bucellam suam solus nō comedebat, sed ostium suum omnibus patēs erat,& bona sua transeuntibus diuidebat,vt sic & ego dicam illud Eccle.33. Respice quoniam non solum mihi laboraui,sed omnib.exquirentibus disciplinam. Vt exemplo etiam chameleontis (qui omnibus coloribus se conformat) possim dicere illud 1.ad Corinth.9.Omnibus omnia factus sum. Illa enim quæ sine fictione didici,sine inuidia communico. Talentumque mihi traditum in terra non fodio,& thesaurum quem mihi dedit dominus,non abscondo, sed potius omnia quæ scire possum libenter alijs manifesto.Et qui sitit,veniat,& qui uoluerit,bibat.Omnes generaliter inuoco & inuito.Nūquam .n.illos approbaui qui bona siqua fecerint,soli gloriātur habere,ipsaque solent abscondere, & more cerui(qui cornu dextrum abscondit)depositum inuidiosè sibimet retinere, quibus.s.reprehensiuè pōt dici illud 1.Reg.21.Quare tu solus,& nullus tecum? Maximè cum dicat sapiēs ꝙ sapientia abscondita & tesaurus occultus, nulla vtilitas in vtrisque ipsi verò singuli pn̄t dicere illud Esa.53.Torcular calcaui solus & de gentib.non erat vir mecum.Ego igitur post excitatam lectoris attentionem post recitatā laboris vexationē, post exemplificatam amoris intentionem seu affectionē iā intendendo opus huius reductorij incipere, à Deo sumens exordium,à quo necesse est omne principium inchoare.

REDVCTORII MORALIS PETRI BERCHORII PICTAVIENSIS, ORDINIS DIVI BENEDICTI.

Liber Primus.

De Deo. Cap. 1.

1 Deus qa ꝓpriè speculationis est de reb. subiectiuè & materiałr loq. inquantū. s. sūt reducibiles trāssumptiuè ad aliquē intellectū moralē, iō cū Deus sit illud ad quē oīa reducunt, absurdū videret mihi de ipso hic capitulū facere & ꝓprietates eius, ad alia ꝓposita adducere, nisi viderē scripturā bñdictū nomē suū aliqñ ad 2 hoīes, aliqñ ad Angelos applicare. ¶Igit̄ bř dicam⁹ ꝙ ſm Damasc. Deus est primū principium immortale & æternū, simplex, influxibile, impassibile, incōpositū, incorruptū lumen intellectuale, virtus inaccessibilis, fons bonitas, oīa mensurās. Charissimi, qa scriptū ē. Imitatores Dei æstote, sicut filij charissimi, qa ēt scriptū est de viris iustis & ꝑfectis. Ego dixi dij estis & filij excelsi oēs. iō cōpotenter possū dicere ꝙ qlibet vir ꝑfect⁹ & maximè ꝓlatus pōt spūałr dici Deus, & hoc qa ꝑ certo talis est principiū aliorū ꝑ honorē & dignitatē, & iō ipse dēt esse immortalis & æternū ꝑ ꝑseuerantiæ cōtinuitatē. Influxibilis & impassibilis ꝑ cōstātiæ & patiētię firmitatē. Simplex & cōpositus ꝑ mētis innocētiā & puritatē, & ꝑ verborū veritatē & sinceritatē. Incorruptus ꝑ mūditiā & castitatē. Lumen intellectuale ꝑ sciam & subtilitatē. Item iste dēt esse virtus bonū viriłr operādo. Inaccessibilis, maiestatē suā ne vilipēdat̄, nō nimis familiariter submittēdo, vel ppłarib. exponēdo. Fons ēt bonitatis in oēs misericorditer influēdo, & cūctis liberałr bonitatis suæ bñficia largiēdo. Itē iste dēt esse mensurans, qa. s. ipse dēt mēsurare merita & demerita subditorū ꝑ debitā cōsiderationē dēt esse oīa implēs, qa. s. vacuos virtutib. vel opib. dēt implere ꝑ bonorū documētorū & exēplorū eruditionē, & ꝑ tpaliū bñficiorū subuētionē, dēt insuꝑ esse oīa cōtinēs ꝑ charitatem & dilectionē, & oīa cōseruās ꝑ iustitiā & defensionē, oīb. imperās & dñans ꝑ potētiā & iurisdōnē. Et sic talis poterit dici Deus .i. Dei imitator & fili⁹, ita ꝙ de talib. ꝓlatis & ꝑfectis poterūt seculares & subditi dicere illud Act. 14. Dij sites facti hoībus 3 descēderunt ad nos. ¶Deus dř fons totius bonitatis. Bonitas aūt sua summè in hoc apparet, qa bñficia sua oīb. solet concedere, & tā bonis q̄ malis bona sua influere vel donare, & illa q̄ ad regimē vniuersi ꝑtinēt nulli q̄uis impio denegare. Vñ oīb. dat Deus vitā, nutrimentū regnū & tutelā, siue infidelis fuerit vel fidelis. Solem. n. suū facit oriri suꝑ bonos & malos ad illuminādū. Tpalia cōcedit ad nutriēdū. Tutelā verò boni angeli cuiuslibet ēt infideli apponit ad custodiēdū. Ista. n. bñficia q̄ ad cōem rerū ordinē ꝑtinēt, nulli De⁹ denegat illa tñ q̄ ad spālem grām ꝑtinet, sicut est grā & gła, bonis & benemeritis solis ꝓstat. Sic verè dēt facere ꝓlatus. dēt. n. esse fons totius bonitatis, & iō ꝑ liberalē pietatē in oēs dēt īfluere oīb. ꝓficere, nulli nocere. Et dato ꝙ aliquos bonos, alios malos, quosdā amicos, quosdā inimicos videat, cūctis tñ illa q̄ ad suū cōe officiū ꝑtinēt, dēt īstruere, & pp priuatū odiū vel delictū nemini munus publicū denegare, oībusq; subditis nutrimentū piæ subuētionis, regimē iurisdōnis, & tutelā ꝓtectionis & defensionis gñałr ministrare, & malos & bonos indifferēter libra iustitiæ, sicut oīm debitor gubernare. Ro. 1. Græcis et Barbaris sapiētib. et insipiētib. debitor sum. Veruntñ q̄tū ad illa q̄ cōcernūt grām vtpotē q̄tū ad ꝓmotiones dēt alio mō se hře, qa tūc dēt in subditos discernere, bonosq; malis ꝑferre, et ſm merita ꝑsonarū ałr et ałr 4 dispēsare. 1. ad Cor. 11. alius qdē esurit, ali⁹ aūt ebrius ē. ¶De⁹ est iust⁹, verūtñ rigorē suū nō statim infert delinquētib. imò multū dissimulat et expectat, vt hoīes respectū hēant 5 penitēdi, qa ſm scripturā, nō vult Deus mortē pctōris, sed vt cōuertat̄ et viuet, et dissimulat pctā hoīm ꝑꝑ pniam. Sic ꝓculdubio dēt facere iudex vel ꝓlatus, qa ꝑ certo nō statim dēt ad punitionē cōtra delinquentē, ꝓrumpere, sed sub dissimulatione multa opera trāsire, vt sic possit pniæ locū dare. Qd̄ est cōtra multos q̄ magis q̄rūt punitionē q̄ correctionē sistatim sine dissimulatione ꝓrūpūt ad sñiarū executionē. Prou. 4. Ptdes eorū ī malū currūt, et festināt vt effundāt sanguinē. 5 ¶Deus regēdo mūdū, q̄rit solū creaturarū vtilitatē, et nō ꝓpriā, qa. s. de isto suo regimine nihil acq̄rit vtilitatis. Sic verè illi q̄ vicarij sūt Dei, s. Principes, iudices, et ꝓlati, et ēt ꝑdicatores & doctores nō dñt ī officijs suis ad ꝓpriū lucrū attēdere, sed solū ď subditorū vtilitatib. ꝓducere, iuxta illud. ad Cor. 11. Nemo qď suū ē q̄rat, sed qď alteri⁹. 6 ¶In Deo sūt tres ꝑsonæ, vna tñ & eadē est suba, essentia, & ēt q̄libet ꝑsona est ī alia, dato, ꝙ nō sit alia. Tot⁹. n. est ī pře fili⁹, & tot⁹ in verbis př. Sic verè morałr loquēdo, dato, ꝙ nos sim⁹ plures & distīctæ ꝑsonæ ī ecclia, debem⁹ tñ eē vnū q̄tū ad fidei vnitatē, & alter ī alterutro q̄tū ad intimā charitatē. Eze. 1. Erat rota ī medio rotæ. Vł ꝙ tres ꝑsonæ vna essentia sūt cōtētæ, ad denotādū ꝙ tres clerici vno bñficio dñt & vna ꝑbēda cōtenti eē. Vł dic, ꝙ īter ꝑsonas ecclasticas oēs dēnt de republica certare, & ī vnā essentiā, & ī vnā cōem cōcordiā cōuenire. Vel dic ꝙ ī diuinis tres ꝑsonæ nō hñt nisi vnā essentiā, ī humanis aūt ē ecōuerso, qa vna essentia tres hēt ꝑsonas, inquantū. s. hodie vn⁹ cleric⁹ nō est cōtēt⁹ vno prioratu & bñficio nisi ēt hēat duos vel plures. ¶De noīb. verò Dei siue ꝓprijs siue apꝓpriatis, de relationib. notionib. & effectuū diuinorū ad humana 7 mēbra applicationib. vide q̄uo loq̄t magister ī ista materia, qa ipsa noluit moralizare, nec ad aliud applicare. ¶Hoc solū supaddo ꝙ spūs sāct⁹ cui attribuit̄ bonitas, & multis noīb. 8 noīat̄. Iste. n. digit⁹, colūba, nubes, vētus, ignis ros, oleū, & alia sīlia, q̄ ꝓculdubio nō solū spūi sctō, imò ēt cuilibet spūali viro pñt morałr cōpetere, vt sic non caro, sed spūs possit eē, qa. s. iste dēt esse digit⁹, discretè subtiłr operādo. Colūba modestè & simpłr cōuiuēdo. Nubes piè & benigniter bñficia alijs pluēdo & influēdo. Ventus, tribulatos refrigerādo & cōsolādo. ignis, hoīes cōgelatos & ideuotos ī amore Dei accedendo, & inflāmando. Ros ꝑ doctrinā irrigādo & fęcūdando. Oleū, ꝑ misericordiā leniēdo, & ꝑ bñficia impinguādo. Iō nō solū de spū sctō, imò etiam de quolibet viro spūali pōt dici illud Sap. 7. Est (inquit) in illa supple ecclesia, fide vel sapientia, spiritus intelligentiæ vnicus, multiplex, subtilis, disertus, incoinquinatus, certus, suauis, amans bonum.

De Angelis. Cap. 2.

1 Angelus ſm Damascenū est suba intellectualis sꝑ mobilis, incorporea, arbitrio libera, Deo ministrās, grā nō natura īmortalitatē hñs. Angelus. n. sūmā hēt intellect⁹ subtilitatē & claritatē, & hoc qa nullā hēt cū materia depēditiæ necessitatē. Hēt. n. itellectū difformē, & iō supra tps ē ita ꝙ rex ꝑ discursū nō intelligit, sed totū simul apphēdit & cognoscit. Et iō qualis est cōparatio simplicis ad cōpositū, sic intellect⁹ angelici ad humanū. Talis angelus ꝓculdubio dēt esse q̄libet vir ꝑfect⁹. Iste est. n. intellectualis ꝑ fidē & discretionē. Sꝑ mobilis ꝑ obedietiā, & opationē. Arbitrio liber, ꝑ amota oēm seruitutis culpæ obłonē. Deo ministrās, ꝑ obsequiū & humilē subiectionē. Immortalitatē hñs, ꝑ ꝑseuerantē ī bono durationē. Dei formiter intelligēs ꝑ mētis suæ cū Deo cōformationē. Cito, simul & sine discursu veritatē cognoscēs, ꝑ prōptā mentis adhibitionē. A materia. i. à carne vel à mūdo nō depēdēs, ꝑ totalē sui ab ipsis abdicationē. vt sic q̄libet talis figuret̄ Apo. 10. vbi dř. Vidi angelū fortē descēdētē de cęlo amictū nube, & facies ei⁹ erat vt sol &c. Expōe sicut īfra. finali tractatu ī loco suo. ¶Scdm Dionysiū li. de di. 2 no. c. 6. Angeli dñr agalmata, i. specula clarissima īmaculata & pura diuini luminis receptiua, & ipsi⁹ alijs manifestatiua & ōñsiua. Quia. s. illud qď angel⁹ gustādo & cōtēplādo diuinit⁹ ꝑcipit, alijs inferiorib. notificat & trāsfundit. Cōtinuè

enim faciē patris cōtemplaṫ,& illud qđ ibi viderit, ad alios trāsfundere cōprobaṫ.Superiores.n.illumināt inferiores,& lumē qđ à Deo recipiunt,influunt in minores.Proculdubio tales Angeli pñt dici viri ecclesiastici,q̄a ꝓ certo isti debent esse specula & exēplaria aliorū, quia.s. isti dēnt esse pori ꝑ innocentiā, immaculati ꝑ carnis munditiā , luminis grę & sapientiæ à Deo receptiui,& verbis & exemplis ipsius ad alios trāsmissiui,& ꝑ bona oꝑa exterius ostēsiui.Illuminationē.n.grę & sciæ quā gustando & cōtēplādo à Deo solēt recipere,debent in alios,s. seculares & subditos trāsfundere, & quanto gradu sunt superiores,tanto plus debent inferiores suo cęlesti lumine irradiare,sicut ad lrām faciūt boni ꝑdicatores & doctores.De q̄bus Apo.18. Vidi alterū Angelū descendentē habentem ꝑtātē magnā,& terra illuminata est à glā eius.¶Angelorum mirabiles sūt oꝑationes & virtutes. Oīa.n.faciūt sine mora & dilatione.Oīa aduersa coercēt sine resistentia & cōtradictione. Sp nobis assistunt & seruiūt sine intermissione.Humanæ naturæ sunt custodes à Dei ordinatione. Liberè Deo famulanṫ sine coactione. Subito in instantia iussa Dei ꝑficiunt sine ꝓcrastinatione.Proficua & vtilia nobis ꝓcurant summa attētione.Deū cōtinuè cōtēplanṫ sine fatigatione.Extra se apprehendunt oīa sine collatione. Hoīb.ꝑficiunṫ sine ipsorū grauamine & turbatione.Inter se ordinatissimè disponunṫ sine inuidia & ambitione. Ista oīa pñt applicari ad bonos ecclesiasticos viros & ꝑlatos,q̄ ēt in scriptura Angeli nuncupanṫ.Apo.1.Septē stellæ,Angeli sunt septē ecclesiarū. Isti.n.sine mora dñr oīa facere , q̄a.s.Dei & superiorū mandata debent sine dilatione exeq̄,& oꝑa mīæ & q̄cunq; bñficia sine ꝓcrastinationis vitio exercere, iuxta illud Senecæ.Diu delibera,cito facito. Igiṫ isti debent aduersa & nocumēta à subditis coercere,ipsisq; assistere & seruire, & cōtra inimicos spūales & tpales tutamē & refugiū adhibere.Isti.n.Angeli,s.ꝑlati,hoīm.i. subditorū sunt custodes & ministri,ad ipsorum tuitionē & defensionē cōtra dęmones,tyrannos & hæreticos deputati.Esa.62.Sup muros tuos Hierusalē cōstitui custodes.Vñ de Angelis pōt exponi illud Can.5.Inuenerunt me vigiles q̄ custodiūt ciuitatē. Itē isti sine coactione debēt spōte & liberè dño seruire,q̄a.s.nō placent Deo coacta seruitia.Bona oīa ꝓ posse debent alijs ꝓcurare,Deū,& bona æterna debent cōtēplari,& oīa qui ad salutē ꝑtinent,apprehendere & videre,& apprehēsa ꝑpetuò retinere.Mat.18.Angeli eorum sp vident faciē patris.Itē isti debēt hoīes sibi cōmissos.i.subditos sine q̄stu ꝓprij lucri regere,ipsisq; sine tyrannide principari,& ꝑesse.Ordinatè viuere,& nullus alteri inuidere,& alter alterius officiū vel beneficium nō ambire,sed in pace & cōcordia ꝑpetua ꝑmanere.Vñ de Angelis loquens dicit scriptura.Iob 25.ꝙ Deus facit cōcordiā in sublimib. suis.i. in viris ecclesiasticis & ꝑlatis.¶Angeli carne vel ossib.nō teguntṫ, sine dilatione oꝑanṫ, Deū cōtinuè cōtemplanṫ,inter se sine discordia cōuersanṫ, inferiores superiorib.famulanṫ,& maiores minorib.principanṫ,nulli possibilitate grauanṫ,nulla varietate alteranṫ,nulla mortalitate corrūpunṫ,nulla mala affectione inflāmanṫ, nulla inuidia stimulanṫ,nulla iracundia cōturbanṫ, nunq̄ sibijnuicē iniurianṫ,ꝙ q̄cq̄d eis à Deo ꝑceptum fuerit,subito sine tardamine exequunṫ,& quia immortales sunt,iō ꝓ cōseruatione suę spēi nō nubēt neq; nubenṫ.Tales Angeli pñt dici q̄libet boni religiosi & clerici, q̄ ēt in scriptura Angeli pñt dici,sicut de sacerdote dṙ Mala.2.ꝙ legē req̄rent ex ore eius,q̄a Angelus dñi exercituum est.Tales.n.Angeli sine dilatione dēnt operari,celeriter obediendo,cęlestia debent cōtemplari,se à terrestrib.abstrahendo, sine discordia debent cōuersari,secū pacificè cōuiuendo,inferiores superioribus debent famulari,cum reuerentia obsequendo , superiores & antiq̄ores inferiorib.et iuniorib.debet principari, ipsos iustè regendo & gubernando,nulla possibilitate debent grauari,se ꝑ patientiā stabiliendo,nulla uarietate alterari , se ꝑ cōstantiam cōfirmādo,nulla moralitate seu iniq̄tate corrūpi,se ꝑ pseuerantiam in vita grę cōseruando.Isti ēt ad litterām nulla mala affectione debent inflammari,nulla inuidiæ scintilla,aut iracundia stimulari, & nunq̄ sibiinuicem iniuriari,& q̄cq̄d eis iniunctum fuerit,debent ꝓmptè,voluntariè & celeriter exeq̄ & operari, vt sic de ipsis possint intelligi illud qđ de nubib.dṙ.Iob 27.Lustrant cuncta per circuitū quocunq; eas volūtas gubernantis duxerit.Et iō de immortalitate,perseuerantia & stabilitate cuiuslibet talis angelici viri,pōt dici illud 2.Reg.14. Sicut.n.Angelus Dei,sic est dñs meus rex,vt nec bñdictione nec maledictiōe moueaṫ.Isti ēt carnis ꝓpagatione nō debent uti,sed in castitate perpetua cōuersari,q̄a sicut dṙ Mat.23 .Qui digni habiti fuerint regno nō nubent,neq; nubenṫ,sed erūt sicut Angeli Dei.¶Itē sicut ponit hic magister,q̄uis angelica natura sit à lineamētis corporis penitus,aliena tñ in corporali figura pingunṫ, & hr̄e varias figuras & mēbra corporalia à scriptura ꝑdicanṫ, sed ꝑ denominationem visibilium membrorū intelligunṫ actiones & ꝓprietates inuisibiliū aīorū. Angeli ergo pingunṫ cū lōga coma,& cū capillis deorsum pendentibus.Pingunṫ ēt cū pennis & alis sursum tēdentibus. Pingunṫ ēt cū aurib.& narib.cū ore & cū dentib.cū lingua & cū labijs,cū oculis et supercilijs,cū brachijs & manib.cū tibijs & pedibus,cū costis & laterib.cū lūbis & fęmorib⁹.Proculdubio talis Angelus sic figuratus pōt dici q̄libet vir ꝑfectus.Ezec.34.Vidit viros depictos in parietib.imagines Caldęorū expressas coloribus. Ad uiros igiṫ perfectos & angelicos expositionem q̄ ad ipsos angelos applicat hic magister,possumus applicare. Capilli ergo istorum signant sanctas cogitationes,q̄ à capite mētis oriunṫ,& sursum in Deū cōtinuè reflectuntur,inferius verò q̄tū ad vitæ actiuæ regimen aliquotiens extēdunṫ. Ps.Iacta cogitatū tuū in dño,& ipse te enutriet. Alæ eorū designāt aptitudinē ad cōtēplandū & ad mētē sursū ad dñm eleuādū. Aures signāt ꝓmptitudinē ad audiendū.Nares verò denotāt discretionē ad vitia fętetia repellēdū & ad virtutes odoriferas sentiēdū.Quia ꝓculdubio uiri iusti mādata ꝑlatorū prōptè dēnt audire,& inter odores & fętores,& inter virtutes aliorū et vitia dēnt discernere, & uitia respuere,virtutes uerò odoriferas diligere,& in eis delectari.Io.1. sit oīs hō velox ad audiēdū.Itē isti dēnt hr̄e os ad mādu cādū & gustādū ꝑ deuotionē.Dentes ad masticādū ꝑ deliberationē,Labia ad osculādū ꝑ charitatiuā dilectionē,Linguā ad loquēdū ꝑ laudē & cōfessionē,Oculos ad vidēdū per clarā discretionē,Manus & brachia ad laborādū ꝑ bonā oꝑationē, Pedes & tibias ad ambulādū ꝑ bonā affectionē,Costas et latera ad sustinendū ꝑ patiētiā et durationē, Lūbos et femora ad gñandū ꝑ uirtutū ꝓductionē.In hoīe.n.morali os qđ gustat est deuotio. Ala q̄ sursū volat et leuat est cōtēplatio.Dēs q̄ masticat est deliberatio.Labiū qđ osculaṫ est dilectio, lingua q̄ loquiṫ est cōfessio,Oculus q̄ videt est discretio,Man⁹ q̄ laborat est oꝑatio.Pars q̄ ambulat est affectio.Latus et humeri q̄ sustinēt sunt patiētiæ firmatio. Lūb.q̄ gñat est bona delectatio et uirtualis ꝓductio. Et sic q̄libet talis angelicus vel angelus pōt figurari in illo angelo q̄ apparuit Io.Apo.1. q̄ habebat caput et capillos cādidos sicut lanā,oculos velut flāma ignis,et pedes sīles orichalco etc.Expone sicut infra ī tractatu de figuris bibliæ ī loco suo.vt de quolibet tali viro angelico et ꝑfecto possit dici illud,Iud.13.qđ dixit mr̄ Sāsonis.Vir Dei uenit ad me,hñs vultū angelicum.¶Angeli sp pingunṫ iuuenes et nō barbati,vestiti et adornati,pedib.nudi et discalciati,humeris pēnati seu alati.Sic verè viri spūales et angelici iuuenes sūt ꝑ morū nouitatē.Vestiti sunt ꝑ vitę honestatē,et ꝑ tectā oēm turpitudinē et fęditatē.Ornati sūt ꝑ virtutū et morū uenustatē.Discalciati sunt ꝑ pedū.i.affectuū nuditatē,et liberā ī dño uolūtatē,alti sūt ꝑ cōtēplatiōis sublimitatē,et ꝑ eleuatā ad cęlestia aīæ libertatē,q̄a ꝓ certo uiri angelici ī morib.sp iuuēscēt spq; sūt iuuenes,q̄a nūq̄ ꝑ malas cōsuetudines senescūt,ornati ꝑ bonā cōuersationē, alati ꝑ cōtēplatiōnē,nudi pedes ꝑ liberā affectionē, vt sic figurenṫ in illo angelo Tho.5.de quo dṙ ꝙ Tho.īuenit iuuenē splēdidū stātē,ꝑcinctū paratū ad ambulādū.¶Angeli ueri et angeli picti inter se differūt, q̄a.s.angeli picti alas hr̄e vñr,tñ nunq̄ volāt.Os aperiūt ac si cātare debeāt,et tñ nunq̄ clamāt.Thuribulū portāt,et tñ odorē nunq̄ vaporāt. Cereos deferunt, et tñ nunq̄ illuminat nec illustrat.Tales picti et ficti angeli sunt hypocritæ,de q̄b.ēt 2.ad Cor.11. Qđ ipse angelus sathanæ trāsfigurat se ī angelū lucis,q̄a ꝓculdubio talis angelus vṙ hr̄e uolatū cōtēplationis,et tñ nunq̄ exercet unū uolatū alicuius bonæ affectiōis,apparēter credit os oꝑire,orare.s.et Deū landare,et tñ vocē eius nunq̄ cōsueuit dñs exaudire.Thuribulū deuotiōis gerere vṙ,et tñ odor aromatū virtutū nunq̄ à Deo ꝑcipit aut sētiṫ.Cereos ēt bonorū exēplorum portat,et tñ seipsum nō illuminat, nec illu-

illuſtrat.Baruc.6.Neq; ſplendebunt vt ſol neq; illuminabũt
8 vt luna. ¶Deſcribuntur ẽt Angeli ſub multiplici figura mira
biliter alterari,ſicut tangit Dionyſius in fine Hierarchiæ.Si-
cut.n.ex diſcurſu ſcripturæ patet.Angeli qñq; viſi ſunt alati
atque pennati.Eſa.6.Sex alæ vni &c.Aliqñ veſtib. igneis viſi
ſunt induti.Dan.10.Brachia eius.ſ.Angeli,& q̃ deorsũ erant
vſq; ad pedes, quaſi ſpẽs æris candentis. Aliqñ zonis aureis
viſi ſunt accincti.Apo.2.Præcincti ad mamillas zona aurea.
Aliqñ virgis et ſceptris viſi ſunt cõiũcti, ſicut Iud.6.legiť ꝙ
Angelus extendit ſummitatẽ virgæ quã tenebat.Itẽ aliqñ te
la & gladios viſi ſunt geſtare, vt patet 2.Reg.24. vbi Dauid
vidit Angelũ euaginato gladio. Aliqñ trullas & perpendi-
cula viſi ſunt hr̃e, ſicut de Amos legiť ꝙ ipſe trullã cementa
rij vidit. Amos 7. Aliqñ calamos & menſuras viſi ſunt tene-
re, vt Zac.2.vbi de quodã Angelo dr̃ ꝙ habebat calamũ mẽ
ſuræ,ad Hieruſalem menſurandã.Itẽ aliqñ viſi ſunt cũ phia
lis & aromatibus. Apo.4.Aliqñ cũ citharis & dulceſonãtib.
ibidẽ.Aliqñ cum tubis durè clangentib.Apo.9.Aliqñ cũ atra
mentis,& ſcriptorũ inſtrumẽtis cõpetẽtibus, Eze. 9. His &
multis alijs figuris Angeli figuranť,ꝑ tales figuras eorũ ope-
rationes mirabiles deſignanť.Iſta oĩa pñt applicari ad viros
eccleſiaſticos & ꝑlatos, ẽt ſi non exponamus aliter q̃ expo
ſuit hic magiſter,quia,ſ.Angeli grçcè,nuncij dñr latinè,qa.ſ.
viri iuſti Dei ſunt nuncij & miniſtri.Matt.4.Acceſſerũt Ange
li,& miniſtrabant ei.Igiť iſti debent habere alas.i.ſublimẽ af
fectionẽ & cõtemplationẽ.Veſtes igneas.i.feruentẽ amorẽ
& dilectionẽ.Zonas aureas.i.ſapientiam & ſplendentem di
ſcretionem.Virgas & ſceptra.i. auctoritatẽ & iuriſdictionẽ.
Tela & gladios.i.rigorẽ,ſeueritatẽ,& correctionem.Trullas
& perpendicula q̃.ſ. ſunt inſtrumenta pro ædificando.i. exẽ
plariter & verbalẽ ædificationẽ.Calamos & menſuras.i.di-
ſcretam aliorum menſurationẽ ſuorũ meritorum diſtinctio
nẽ.Phialas & aromata.i.ſuauem deuotionem & bonæ famæ
odorationẽ.Citharas & cantus.i.benignã tribulationum cõ
ſolationem, & Dei laudem & gr̃arum actionẽ.Tubas.ſ.aſpe
ram reprehẽſionẽ, & fortẽ ad bonũ excitationẽ. Atramẽta
riũ ſcriptorũ.i. diuinæ volũtatis in alijs deſcriptionẽ,noti
ficationẽ & ꝑdicationẽ. Talia.n.officia,inſtr̃a & ornamẽta
ſpũaliter intellecta hñt Angeli.i.viri angelici & ꝑfecti, qua
ꝑꝑ Angeli pñt dici,quia ſicut dr̃ in Pſal.Deus fecit Angelos
9 ſuos ſpiritus & miniſtros ſuos.¶Itẽ ponit hic magiſter ꝙ An
geli diuerſis reb.naturalib.cõparanť in ſcriptura,& ſub va-
rijs ẽt figuris rerum irrationabiliũ apparuiſſe leguntr,ſ.ven-
tis,nubib.ignibus,ꝑcioſis lapidib.bobus,aquilis,&c.Sed qa
vir perfectus reb.iſtis oĩb.infra in locis & titulis diuerſimo-
dè cõparať,iõ de iſtis ſuperſedeo quo ad ꝑſens. Omitto igiť
iſtam materiã de Hierarchijs & ordinibus,& eorũ proprie-
tatib.qa nõ eſt ꝑſens operis de angelicis aliqd dicere,niſi in
quantum aliquas eorũ ꝓprietates poſſum ad aliud applica-
10 re.¶Hoc ſolum ſuperaddo,ꝙ hic in fine dicit magiſter ꝙ bo
nus angelus nr̃æ cuſtodiæ deputatus ad bonum nos excitat
ne in vitijs dormiamus.Spũaliter nos reficit , ne ſub onere
recumbamus.Arcet dæmones, ne læſionẽ ab eis ſubeamus.
Inſtruit in ambiguis vt certitudinem habeamus.Cõ ducit in
via,ne ꝑ inuia deuiemus.Itẽ iſte aſſiſtit nobis in triſtitia poſi
tis,vt cõſulemur.Cõpatiť delinquentib.vt emẽdemur.Aſtat
ꝑliantib.vt adiuuemur. Sanat vulnera ne moriamur. Itẽ iſte
pctã nr̃a nobis reducit ad memoriam,vt erubeſcamus.Volũ
tatem Dei annunciat vt eã impleamus,Impedimenta aufert
vt Deo liberius ſeruiamus.Frequenter nos viſitat , & nobis
ꝑcauet ne offendamus. Iſta oĩa pñt applicari ad bonũ ꝑlatũ
ſubditorum cuſtodiæ deputatum q ꝓculdubio officiũ hẽt tã
angelicũ q̃ diuinum. Iſte.n.dẽt ſubditos ꝑdicando,ne in vi-
tijs dormiant excitare,Figura Act.12.vbi Petrum in carcere
poſitũ & dormientẽ angelus ꝑcuſſo ipſius latere excitauit.
Itẽ iſte dẽt cibos exẽplorũ doctrinę tꝑalis eleemoſynę mini
ſtrare.vt 3.Re.19.vbi Angelus apportauit panẽ Heliæ dicẽs,
Surge comede , qa grandis tibi reſtat uia.Itẽ iſte dẽt dæmo-
nes.i.hæreticos & tyrannos ne ſubditis noceãt coarctare, ſi
cut de Raphaele legiť.Tho.8.ꝙ Aſmodeũ q Sarrę maritos oc
ciderat relegauit,Itẽ iſte dẽt nè errent ſubditi ipſos in reb.
dubijs informare.Vñ angelus dicit Danieli.Dan.9.Nũc egreſ
ſus ſum vt docerẽ te,Itẽ iſte dẽt ſubditos in uia morũ cõdu-
cere,& ne ꝑ vitia deuient,ipſis dẽt verbis & exẽplis viã iuſti
tiæ demõſtrare.Pſ. Angelis ſuis mandauit de te,vt cuſtodiãt
te in oĩb. vijs tuis.Exẽplũ Thob.5.vbi Raphael Angelus dixit
Thob.Ego ſanũ ducã & reducã filiũ tuũ.Itẽ iſte dẽt triſtes &
tribulatos cõſolari,& cõfortare,vt Lu.23.vbi Angel⁹ Chr̃m
dũ erat ĩ agonia cõfortauit.Et Gen.16.vbi Angelus Agar de-
ſperãti & fugiẽti cõſolationes & cõſilia bona dedit.Itẽ iſte
dẽt delinquentib.cõdolere ꝑliantes & certãtes cõtra fortu
nã & cõtra vitia dẽt iuuare, & languẽtes & ægrotantes à vi
tiorũ vulnerib.dẽt ſanare,exẽplo boni Angeli q ꝑ cõpaſſio
nẽ ſupponiť flere.Iud.2.Apparuit aũt Angelus dñi ad locũ
flẽtium.Et Eſa.33.Angeli pacis amarè flebũt.Exẽplo ẽt illi⁹
Angeli q Iacob luctantẽ voluit exercitare,& cõtra Eſau ꝓ-
miſit iuuare.Gen.32.Exẽplo inſuꝑ illius Angeli q Thobię cę
citatẽ voluit ſanare,& ſibi opportuna remedia adhibere,ſi-
cut apparet Tho.11.Itẽ dẽt Angelus & Angelicus ꝑlat⁹ pctã
ſua ſubditis ad memoriã reducere, volũtatẽ Dei eis ꝑdicare
& dicere,impedimẽta ẽt & ſcãdala ſicq; ĩ via morũ habeãt,
dẽt ꝓ virib.amouere.Angelis.n.filijs Iſrael pctã ſua impro-
perauit.Iud.2.Angelus Chr̃i natiuitatẽ paſtorib. nunciauit.
Lu.2.Angel⁹ inſuꝑ filios Iſrael ꝑcedẽs ipſos ab offendiculis
liberauit.Exo.23.Præcedet te Angelus meus & introducet,
& ad eueũ,etheũ & amorreũ,quẽ ego cõterã.Iſta igiť oĩa ꝑ-
lati angeli ſubditis ſuis faciũt,ipſisq; q̃tũ pñt ꝓficiũt atq; ꝓ-
ſunt.¶Angelus cõtinuè Deo miniſtrat,à Dei laude nunq̃ ceſ 11
ſat,hoĩes qbus apparet ſi in principio cõtriſtat, ĩ fine tñ cõ
ſolať & delectat,qñ vult ſe oñdit, & qñ voluerit ſe occultat.
Corpus aptũ ꝓ apparẽdo accipit , ipſumq; peracto officio
dimittit,& ipsũ corpus in priſtinũ reducere cõſueuit,& ip-
ſe Angelus iterato à mortaliũ viſib.ſe abſcõdat.Hæc oĩa ad
bonũ religioſum ꝑtinẽt,q.ſ.Deo cõtinuè dẽt miniſtrare.Dã.
7.Milia miliũ miniſtrant ei,Deo ſꝑ dẽt pſallere & eũ laudare
Pſ.Laudate dñm oẽs Angeli eius.Pctõres dẽt reprehẽſionib.
cõtriſtare.Veruntñ ne deſperent,ſꝑ dẽt eos cõſolationib.fi-
naliter cõfortare.Ab hoĩm viſib.ſe dẽt abſcõdere,& in clau
ſtrorũ abditis occultare:Veruntñ qñ neceſſe hẽt.ſ.ꝓ vtilita-
te ſui uel ꝓximi exterius hoĩb.apparere,corpus ad hoc ca-
ptũ.i.mores ad hoc cõueniẽtes dẽt induere,quos.ſ. peracto
officio dẽt deponere,& iterũ in abditis clauſtri ſe inuiſibilẽ
exhibere,mũdi aſpectus fugere,& ſoli Deo inuiſibiliter mi-
litare.Vñ Iud.13.de Angelo mane apparente dr̃ ꝙ in flãma-
aſcendit in cęlũ,& vltra eis nõ apparuit.¶Angelus in corpo 12
re aſſumpto aliqñ comedere vr̃,& tñ cib.ille in corpus aſſũ
ptũ nõ cõuertiť nec muteť,imò poteſtatiuè ab ipſo cõſumiť
& adnihilať.Iſta pñt dici de qbuſdam q uñr cibum uerbi di-
uini audire, comedere & recipere,inde tñ nõ ſolẽt reficere
vel nutrire,qnimo ipſum ſic receptum ſolent cõſumere &
adnihilare.i.ꝓ nihilo hr̃e,& in nullã ſui utilitatem cõuerte-
re uel mutare.Tho.12.Videbar qdẽ uobis comedere & bibe
re . Hæc igiť de proprietatib. boni Angeli inquãtum pñt ad
mores hominum applicari ſufficiant quo ad præſens.

De Diabolo. Cap. 3.

DIabolus.Nota ꝙ diabolus eſt Angelus malus ,lucifer.ſ. 1
& qlibet alius ſequax eius,q ſpõte à Deo recedens in
malitia exiſtit obſtinatus.Sunt igiť dęmones,ſpũs, Angeli à
Deo uoluntariè ꝑuerſi & auerſi,in malitia obſtinati , mente
ſubtiliſſimi,humanæ ſalutis inuidi , & abſq; oĩ lucro ſuo ad
nocẽdũ hoĩb.ſꝑ prõpti. Secũdũ.n.Damaſ.ex Dei ꝑmiſſione
ĩ oẽm quã voluerint imaginẽ ſe trãsformãt,& ſic tẽtatiões
varias ſolẽt immittere qb.mentes decipiunt & defraudant.
Afflictionẽ.n.& dãnationẽ humanã ſummè appetũt,& iõ ni
ſi à Deo vel à bonis Angelis coerceanť,quãto magis nocue-
rint,tanto nocere amplius delectanť,ſicut dicit Greg.primi
mor.32.Tales dęmones uñr eſſe hoĩes qdã obſtinati,qdã cru
deles impij & tyrãni,ſicut ſũt aliq vſurarij,& officiales prin
cipũ, & balliui,q.ſ.à Deo ſpõte & voluntariè uñr recedere,
et ex innata ſibi malitia ſaluti et ꝓſperitati hoĩm inuidere.
Iob 34.Quaſi ex ĩduſtria receſſerũt à Deo.Bonũ.n.ſociorũ et
vicinorũ ſuſtinere nequẽũt,& iõ dãnationẽ et tribulationẽ
eorũ ſꝑ machinanť et q̃rũt. Et dato ꝙ ibi aliqđ cõmodũ nõ
habeant,ſæpe tñ fit ꝙ in nocumẽtis aliorũ et ꝑiudicijs ſe de-
lectãt,ſicut patet de iſtis malis officialib.et balliuis q gaudẽt
et nõ ceſsãt magiſtris ſuis ſubditos accuſare qcqd mali pñt
alijs procurare,ipſosq; decipere et fraudare,ꝑdari,iniuria-
ri et turbare,niſi Dei vel Angeli.i.niſi boni principis uel ꝑla
ti ꝓuidẽtia ipſos ſciat debitè coercere,et à ſuis malitijs co-
hibere,

hibere.1.Pet.5.Aduersarius uester diabolus tanquã leo rugiẽs circuit q̃rens quem deuoret.Tales.n.vt cõiter in suis malitijs sunt subtilissimi,& iõ ad defraudandũ simplices sunt astutissimi.In varias.n.figuras.i.in diuersas fictiones & dissimulationes se solent vertere,vnumq; apparenter ꝑtendere,& aliud latẽter intẽdere, vt sic melius possint simplices defraudare. 2.ad Cor.11.Angelus sathanæ trãsfigurat se in Angelũ lucis, sicut ad literã de malitiosis & de falsis amicis patet, ꝙ boni volũt apparere,vt melius possint nocere.Tales.n.nõ satiant male facere,imò quãto plura mala fecerint & magis nocuerint,sp desiderant plus nocere,qđ bene figurat̃ Mat.8. vbi dęmones ab obsesso furati dicebãt dño.Si eijcis nos, mitte nos in porcos,quia.s.isti qñ nõ possunt plus nocere hoib.i.maioribus,accipiunt tñ licentiã nocẽdi porcis.i.pauperibus & minorib.¶Dęmones multi denominant̃ noib.ĩ scriptura, ꝑ q̃.s. ipsorũ malitię,& ꝓprietates male spũat̃r denotant̃. Igit̃ malus spũs dr̃ diabolus.i.deorsum ruens,qa de cęlo cecidit.Dęmõ.i.sciens qa sciẽtiã naturalem retinuit, & qa summa intelligẽtia,à principio viguit. Sathan.i.aduersarius, qa humano gñi sp cõtrarius extitit.Beemoth.i.bos, qa mugitum desperationis ꝓmittit,& qa herbã.i.carnales spũaliter comedit. Leuiathã.i.additamentum, eo ꝙ pęnã,& culpam culpæ sp addit.Apollion.i. exterminator,eo.s.ꝙ oẽs virtutes exterminat & destruit.Serpẽs & coluber tortuosus, eo ꝙ in malitijs suis suauiter collabit̃ & incedit.Leo eo ꝙ crudelr̃ ꝓsequit̃ & inuadit.Et ꝓculdubio ista oĩa cõpetũt q̃busdã malis & malitiosis diuitib.& pctõrib.huius mũdi.Isti.n.dñr diabolus, qa deorsũ ad mũdi bona solẽt per auaritiã impetuosè & sine deliberatione ruere & descẽdere Mat.10.Videbã sathanã quasi fulgur de cęlo cadentẽ.Dęmon,qa mũdana scientia & sapiẽtia,hoc est dictu,cautelosa malitia solẽt alios ꝓcellere.Lu.16.Filij huius seculi prudẽtiores filij lucis sunt.Sathan qa alijs hoib. solẽt aduersari & se opponere.Beemoth,qa sicut bos,herbas.i. diuitias aliorũ solẽt depascere.Leuiathã,qa aliorũ bona suis possessionibus solent addere.Appalliõ,qa pauperes solẽt exterminare,exhæredare & destruere.Serpens & coluber, qa cautè & suauiter solẽt alios fraudare & decipere.Leo,qa ipsos finaliter solent ꝑdari & deripere,q̃b.s.ipsi primò sicut serpẽs,cautè obligãt & decipiũt innocẽtes,& tandem,sicut leo deuorãt & diripiũt se ab eis defendere nõ valẽtes.Ps.Insidiat̃ quasi leo ĩ speluca sua,insidiat̃ ut rapiat pauperẽ,rapere pauperẽ dũ attrahit eũ.¶Dęmones,illos quos decipiunt vñr diligere,inquãtũ solẽt bona tpalia ipsis dare,in fine tñ illos solẽt dimittere, & dãnationẽ ꝑpetuã ministrare. Dęmones ẽt ꝓmittũt hoib.q̃ nõ reddũt.Sic vsurarij,pauperes q̃bus bona sua mutuãt,diligere se supponũt,ipsos tñ in fine dãnãt,exhęredãt & cõfundũt.Multa ẽt solẽt eis ꝓmittere q̃ tñ in fine nolũt reddere & q̃ ẽt more dęmonũ solẽt interꝑtari ar̃r intelligi debere.Incorrigibiles ẽt sũt,qa ꝓ certo vix, aut nunq̃ ad veritatis semitã se cõuertũt.Vel dic de luxuriosis q̃ more dęmonũ alios s carnal̃r diligunt,& sic diligẽdo ad ignẽ perpetuũ secũ trahũt.Qui ẽt iuuẽculis multa ꝓmittũt q̃ nõ reddũt & corrigi ab aliquo nunq̃ volũt,& ẽt qđ ẽ deteriꝰ,nunq̃ pñt. Eccl.23.Hoĩ fornicario oĩs panis dulcis,nõ fatigabit̃ trãsgrediẽs vsq; ad finẽ.Prou.15.Nõ amat pestilẽs eũ q̃ se corripit. ¶Dęmones ꝓpriã extollẽtiã q̃rũt,bonis terrorẽ inferũt,ipsosq; ĩ hoc sclo plusq̃ malos deprimũt,atq; lædũt.Malos verò ĩ pñti ꝓmouẽt & extollũt solũ pp pctã ꝓtãtẽ sup hoĩes accipiũt.Largi ĩ ꝓmissis,& mẽdaces in factis sunt,tẽpestates excitãt & faciũt,& post se vestigia derelinquũt. Incorrigibiles sunt & obstinati, ita ꝙ mutari à malitia nunq̃ pñt.Tales dęmones dñr esse mali Principes & ꝓlati,qa.s.isti irã, terrorẽ solẽt bonis ĩferre, tẽpestates tribulationũ cõtra ipsos suscitare ipsosq; lædere,& deprimere.Malos ẽt extollere & fouere ꝓpriã excellẽtiã solẽt q̃rere,& pp pctã ppři nõ pp sua merita regnũ & dñiũ obtinere.Multa ꝓmittere,& pauca reddere,& uestigia malorũ exẽplorũ post se relinq̃re,& à nullo pñt aut volũt corrigi.Qua pp necesse est eos in sua malitia incorrigibiliter ꝑmanere.Amos 5.Odio habuerũt in porta corripiẽtẽ,& loquẽtẽ ꝑfectè abominati sunt.Et sicut dæmones incubi mõstra genuerũt,sic isti carnali affectioni incũbẽtes nepotulos suos, sicut q̃dã mõstra ĩ nEcclia gñant,& ꝓducũt, q. .s.pp eorũ insufficiẽtias mõstra & mõstrosi ꝓpriẽ dici possũt, & maximè qa plura capita.i. plures digitos, ut cõiter possident atq; gerũt.Incubi ẽt dici pñt ꝓ eo,ꝙ aliquotiẽs cũ mulierib.cohabitant & incumbant.Gen.11.Videntes filij Dei filias hominum quòd essent pulchræ, elegerunt sibi uxores.

De Homine. Cap. 4.

HOmo ſm Isidorũ est aĩal deiforme,mãsuetũ & naturale,ſm legẽ rõnis disciplinę susceptibile.Et ſm Aristotelẽ,aĩal est rõnale mortale.Sursũ.n.uersus cęlũ erectũ, inter naturã angelicã & brutalẽ mediũ,qa.s.cũ Angelis participat ꝑ rõnẽ,cũ brutis uerò ꝑ mortalẽ cõditionẽ.Et iõ statura sursum erigit̃ ut per rõnẽ uideat̃ suprema q̃rere,inferius tñ circa terrã corporis mole detinet̃,ut cũ brutis uideat̃ similitudinẽ hr̃e.Oib.rebus igit̃ ꝓlatus est.Hõ solꝰ inter aĩalia bibẽs.Solus sursum erectꝰ,Solus multos capillos ĩ capite habẽs. Solꝰ pulsum uenarũ sentiẽs,& ꝑ cunctis aĩalib. in sensu tactu uigẽs.Solus aures non mouẽs & ꝑ cæteris aĩantib.respectu sui corpis os habẽs modicũ,& oculos magis claudẽs, & solus ĩ duabus palpebris pilos habẽs.Nobilissimũ ergo aĩaliũ ẽ hõ, & iõ cæteris aĩalib.est ꝓlatũ,& à Deo magis priuilegiatũ, ꝓditũ & dotatũ.Per hominem loquẽdo spũalr̃ pñt intelligere quẽlibet bonũ ecclīasticũ uel ꝓlatũ,ꝙ ꝓculdubio alijs est ꝓpositus, & ꝑfectus,& ĩ gradu & statu alijs ꝓlectus. Talis igit̃ dẽt esse aĩal.i.res aĩata ꝑ grãm & charitatẽ.Mansuetũ ꝑ modestiã et benignitatẽ.Rõnale per prudẽtiã et sagacitatẽ.Veruntñ mortalẽ se cognoscẽs per ꝓpriẽ cõditionis notitiã,et humilitatẽ,ut dicat illud Sap.7.Sum qdẽ & ego mortalis hõ, similis oĩb.hoĩb.et ex gñe illius q̃ prior factus est.Iste igit̃ dẽt esse erectus,per cœlestium affectionẽ,et contemplationem, inter Angelos et iumenta.i.inferiores subditos medius ꝑ iurisdictionẽ et ꝓlationem.Et dato,ꝙ in parte sit similis Angelis et supremis,iumẽtis tñ.i.simplicibus debet ẽt in parte cõsiderare se similem per mortalem cõditionem,dicens dño illud Ps.Vt iumẽtũ factus sum apud te.Decet.n.ꝙ ꝓlatus in parte sit angelicus,purus,mũdus et rõnalis,in parte uerò iumẽtũ.i.tentationum expers,sciens,et cõpatiẽs fragilitatis mortalis,dicens illud Esa.53.Ego sum uir dolorum et sciẽs infirmitatẽ.Itẽ iste dẽt esse bipes,qa.s.duo debet hr̃e principalia fundamenta,s.ueritatẽ et iustitiã.Debet in capite.i.in mente hr̃e multos capillos.i.uirtutum redũdãtiã.Debet hr̃e optimũ sensum tactus.i.cõpassionẽ et clementiã, et optimè dẽt ꝑcipere pręliũ.i.aliorũ q̃rimoniã,miseriã uel ẽt sensũ,tactus debet hr̃e.i.prudentiam quo cognoscat cuiuslibet cõplexionẽ et sufficientiã,dicẽs illud Gen.27.Accede ad me huc ut tãgã te.¶Itẽ iste aures non dẽt mouere,s.ad illa q̃ dñr, ipsas plus debito inclinãdo, quinimò aures dẽt hr̃e immobiles omnia æquanimiter audiendo,et nõ alteri magis q̃ alteri plus fauẽdo.Os debet modicum hr̃e.s.parum loquendo uel sobriè comedendo.Oculos cęteris magis debet claudere, magis dissimulando,et ac si nõ uideret plurima transeũdo,et in duabus palpebris discretionis suæ spũali.s.tpali dẽt pilos,q̃ de carne noscunt̃,in ꝓpriæ fragilitatis notitiã hr̃e semper de morte cogitãdo,et humiliationis materiã meditãdo,ut sic in bono significato exponat̃ de talibus illud Ps.Oculos hñt et nõ uidebũt,aures hñt et non audient etc.qa ꝓculdubio ad hominẽ.i.ad personam rõnalẽ,et maximè ad ecclesiasticũ prælatũ pertinet,ꝙ parũ loquat̃,ꝙ auditu uerborũ non moueat̃, & ꝙ ad uidẽdũ,et ad explorãdũ aliorũ uitia ultra debitũ nõ ferat̃.Esa.6.Oculos eius claude,et aures eius aggraua.Hõ solus inter aĩalia ridet, solus præter struthionem caluescit, et ut cõiter solus canescit,et cũ cætera aĩalia frontem habeat, iste tñ signum lętitiæ et tristitiæ solus in fronte ostendere cõsueuit,hõ ẽt solus cor in sinistra habet, pectus habet latum, naturalr̃ est nudus,et cauda caret,et in longũ et latũ æqualitatem possidet atq; tenet.Nam ut dicit Solinus c.5.mirabiliũ tãta est inter extremitates brachiorũ corporis latitudo,quãta est à plãta pedis usq; ad uerticẽ ipsius lõgitudo.Et iõ microcosmus.i.minor mũdus dr̃,eo ꝙ ad mũdi similitudinẽ mẽsuratus æqual̃r cõprobat̃.Anthropos ẽt.i.sursum erectus appellat̃,eo ꝙ eius statura superius eleuat̃.Re uera talis hõ dẽt esse q̃libet hõ iustus,rõnis.s.usu dotatus,et mentalr̃.i.mortalitatis cõsideratione grauatus,et humiliatꝰ, qa ꝓculdubio talis dẽt esse risibilis per spẽ et cõsolationẽ.Caluescẽs.i. pilos diuitiarũ deponẽs,per eleemosynã et largitionẽ.Canescẽs per prudẽtiã et senilẽ discretionẽ. Et frõte.i.apparẽtia nũc spũalẽ lętitiã nũc spũalẽ tristitiã ꝓtẽdẽs per ꝓprię cõuersationis uariam ordinationem. In sinistra tamen aduersitatis

semper cor & mētē habēs ꝑ mortis & inferni cōsideratione quia pro certo uir iustus ſp debet cor ſuū ad ꝑſentes & futuras miſerias & aduerſitates flectere, & ſm loca & tpa nūc lætus nūc triſtis eſſe. Per ſapientiā caneſcere, ꝑ eleemoſynā calueſcere, & ꝑ ſpē & cōſolatione ridere. Iob 5. in uaſtitate & fame ridebis. Et iſte proculdubio pectus debet hre latum per charitatē, nudus debet eſſe ꝑ diuitiarum cōtemptum, & per voluntariā paupertatē. Cauda dēt carere per pōpæ ſequētiū & famulantium raritatē. Aequaliter dēt menſuratus, & quadrat9 eſſe ꝑ quatuor virtutū cardinaliū moderamētū & æqualitatem. Apoc. 21. Latera ciuitatis erāt æqualia ſurſum. Et dēt eſſe erectus per cōtēplatione cęleſtium & mentis ſublimitatē. Luc. 21. Reſpicite & leuate capita vr̄a. ¶ Hō naturaliter eſt aīal nudum, in capite tn̄ multis capillis & crinib. eſt veſtitū, ꝑ cęteris aialib. ſuras & tibias hēt valde carnoſas. Cor eius iacet ī parte ſiniſtra & naturaliter caret cauda. Fragile aīal eſt, & de humo & humore creatum, & tn̄ vultum habet ſurſum expoſitum & eleuatū. Talis eſt pctōr, qa quāuis naturalr nudus & pauper naſcit, imò ēt & nudus viuat, nulla ꝓſperitate fruat, in capite tn̄. i. in mente & affectione pilos diuitiarū hre cōprobat, quia. ſ. multi ſunt q quamuis à ſtatu & conditione debeant diuitijs eſſe nudi, ſicut ſunt religioſi maximè mēdicātes, ipſas tn̄ habent in capite. i. in affectione & mēte. Prou. 13. Eſt quaſi diues cū nihil habeat. Cor. 2. & mentē in ſiniſtrā bonorum tpalium hre dinoſcūtur, inquantum ad terrena magis q̄ ad ſpūalia inclinātur. Cauda. n. i. finis & mortis memoria dinoſcit carere, & tibias. i. affectiones carnoſas & carnales ſolet habere. Vultum per ſuperbiā ſolet ſurſum gerere, & ab humo & humore. i. à luxuria ſolet nomen & regimē vēdicare. Et ideò bñ bene dr̄ de tali hoīe illud Eccl. 3. Nihil habet homo iumento amplius. Vide infra de lib. 5. cap. 27. §. 19.

De Anima. Cap. 5.

ANima ſm Damaſcenum, eſt quædam ſuba viuens ſimplex incorporea, inuiſibilis, immortalis, rōnalis, intellectualis, infigurabilis, organico corpore vtens, ipſumq; regens & inhabitās & totam in membris ſingulis ſe diffundēs, & ipſi corpori augmentationem, ſenſum & generationem tribuens. liberè & voluntariè agens, & libero arbitrio ſp fungens, & in ſe Dei imaginem ſemꝑ repræſentans. Hæc Damaſcenus. Per aīam quæ corpori eſt plata, ipſumq; portat, uiuificat, atq; regit, poſſum intelligere platū, q proculdubio corpori collegij, & eccleſię platus eſt, ipſumq; ꝑ grām, occaſionaliter & miniſterialiter uiuificat, & ꝑ diſcretionē gubernat. Iſte igit dēt eſſe viuēs, ſ. vita grǣ, ſimplex. i. ſine plica cuiuſcūque malitiæ, incorporeus ſine carne carnalis immunditię inuiſibilis, ꝓ cautelā humilis ſuijpſius cuſtodiæ & immortalis, ꝑ cōtinuitatē bonæ perſeuerantiæ, quia. ſ. iſte dēt eſſe immortalis, nunq̄ per culpā deficiendo, ſed ſp in uita grǣ perſeuerādo. Et debet eſſe inuiſibilis nunq̄ ſe ꝓpalando, ſed bona ſua ab aſpectibus hoīm abſcōdēdo, qa ꝓculdubio q talē immortalitatem vult hre, dēt ſe abſconditū & inuiſibilē exhibere. 1. ad Tim. 2. Regi ſeculorum inuiſibili immortali. Iſte ēt dēt eſſe rōnabilis perprudentiā & diſcretionē, intellectualis ꝑ fidem, ſcientiā & cognitionē, infigurabilis ꝑ amotā oēm hypocriticā fictionē. Chorū & collegiū inhabitās ꝑ præſentē viſitationē, ipſumq; regens ꝑ iuriſdictionē, monens ad bonam operationē, augmentās ꝑ ſpūalē & tpalē fęcūdationē & ꝓmotionē, ſibiq; tribuens & miniſtrās ſenſum & rōnē, & bonorū operū gnationē & ꝓductionē, voluntariè ēt agens & operās mētis in Deū eleuationem, & per ſpontaneam bonorum actuum eleuationem, & eductionem, imaginem ēt Dei habens ꝑ bonā & mortalē ipſi Deo cōformationē, & in mēbris & ſubditis oīb. ſingulis ſe diffundēs ꝑ cuiuſlibet curā & gubernationē, & ꝑ cuiuſlibet amorē, & dilectionē, qa uidelicet bonus platus ſe dēt oīb. ſubditis intimare, & quēlibet per charitatē inhabitare, & de ſalute cuiuſlibet cogitare, & non per acceptionē pſonarū vnū dimittere & aliū ꝓmouere, ſed oīb. ſe totū & totaliter exhibere. Sap. 6. Aequaliter eſt cura ei de oīb. vt dicat quilibet 2. Reg. 1. Tota aīa mea in me eſt, vt ſic ēt aīæ ſuæ. i. ipſi perfecto & ſpūali plato dicat q libet illud Lu. 18. Aīa mea multa bona habes, vel ēt iſta pn̄t dici de quolibet viro perfecto q rectè eſt aīa & uita aliorū, q debet habere perfectiones & virtutes ꝑdictas. ¶ Aīa corpus nō occupat, neq; grauat, & tn̄ ipſum viuificat, atq; portat. Habet aūt aīa ſimilitudinē creatoris, q. a. ſ. reſpectu aīæ & non corporis ad ſimilitudinem Dei factus eſt hō ſm Aug. Habet. n. aīa tres potentias. ſ. rōnalē, cōcupiſcibilem & iraſcibilem & c. vel intellectū, voluntatem, & memoriā, & tn̄ in eſſentia eſt nō multiplex, imò ſimplex. Talis aīa pōt dici quilibet vir ſpūalis & ſctūs, qa ꝓ certo talis nō dat occupationē uel grauamen corpori eccleſię qd̄ inhabitat, imò ſuis bonis doctrinis & exemplis ipſam portat, & vegetat, uiuificat, & ſuſtentat. Iſte. n. idē & vnus ꝑmanens & ſimplex ſine plica malitiæ pſeuerās, multas hēt ſpūales potentias & virtutes. Habet. n. rōnalem. i. virtutem prudentiæ & diſcretionis, habet cōcupiſcibilem. i. virtutem charitatis & delectationis, habet iraſcibilem. i. virtutē zeli iuſtitię, & ſeuerę correctionis & ſpūalis cōtra uitia indignationis. Intellectum ſcientię & ueræ cognitionis. Volūtatem bonæ affectionis, & memoriā Dei beneficiorū & ſuæ beniuolæ ſaluationis. Sic. n. Dei ſimilitudinem & cōformitatē habebit inquātū ē creaturæ poſſibile, ſe creatoris morib. cōformabit. Oīa inſignita Dei imagine, decorata ſimilitudine, deſpōſata fide, dotata ſpū, &c. Vel oīa ꝑdicta dic de aīa. Quæ ſicut habet prædictas potētias naturales, ita debet hre illa, q̄ ꝑ iſtas intelligunt cōditiones morales & uirtuales. Sic ergo rōnalis & c. Expone ſicut ſupra. ¶ In aīa eſt multiplex virtus, apprehēſiua, videlicet uia ſenſitiua, imaginatiua, intellectualis, & rōnalis. Senſitiua. n. eſt illa qua apprehendit res corporales pſentes. imaginatiua eſt illa qua imaginat res corporeas abſentes, ſicut fit, qn̄ mōtes aureos cogitamus, ꝑ eo q & mōtes & aurū particulatim videbimus & cognouimus. Intellectualis eſt illa qua res immateriales intelligimus. Rōnalis verò eſt illa, qua inter verū & falſū iudicamus, & qua vnū ab altero ſeparamus. Iſtas quatuor virtutes apprehēſiuas dēt ſpūaliter hre quilibet hō prudens, uidelicet ſenſum. i. prudentiā q̄ cognoſcit exteriora. Imaginem. i. fidem, q̄ cognoſcit occultiora, intellectū. i. cōtemplationem q̄ apprehēdit remotiora & ſpūaliora. Rōnem. i. diſcretionē q̄ diſcernit meliora & ueriora. ¶ Cū triplex ſit aīæ potentia per comparationē ad ſuū actū, ſ. vegetatiua, ſenſitiua, & rōnalis, ipſa potentia vegetatiua tres hēt ſpeciales operationes: gn̄at. n. nutrit, & augmētat. Gn̄at dico ad ſpēi multiplicationē, nutrit ad ſubiecti cōuerſationem, augmentat ad ſubiecti perfectionē & cōpletionem. Talis aia vr̄ eſſe diuina grā, q̄ rectè aīa aię pōt dici, q. a. ſ. iſta eſt q̄ viuificat aīam, & ſicut forma ſpūalis eſſe morale & uirtuale dat ſibi. Ergo iſta inter cætera uirtutem habet vegetatiuā, & uiuificatiuā ipſius mentis nr̄ę. Quę quidē ſpūalis uiuificatio & negatio operat in nobis generationē bonorū operū, nutritionem virtutū, & augmentationem meritorū. Per grām. n. opera gn̄ant, virtutes nutriunt, & merita augmētantur. Veruntamen ſicut aię uegetabili ſubſeruiunt quatuor naturales uires, ſ. uis appetitiua, degeſtiua, retentiua, & expulſiua, ſic uerè grǣ diuinę cooperant quatuor ſpūales uirtutes, uidelicet uis appetitiua bonę affectionis, uis digeſtiua ſanæ diſcretionis. uis retentiua pſeuerātię & durationis, uis expulſiua cōfeſſionis. Affectio. n. appetit uirtutū cibationē, diſcretio digerit. i. diſcernit & diſtinguit receptorū in mente cōditionem, & puri ab impuro, mali à bono facit diſtinctionem. Perſeuerātia aūt ſeruat & retinet illa q̄ utilia ſunt & pura. Cōfeſſio uerò expellit illa q̄ uitioſa ſunt & impura. Sic igit aīa. i. grā diuerſas in nobis exercet pfectiones, & ſpūales efficit actiones, ut q libet ſic aīatus poſſit dicere illud Sap. 8. Sortitus ſum aīam bonā. ¶ Aīa q̄uis ſit de ſe puriſſima, tn̄ pp coniunctionem cū carne multas incurrit paſſiones & ſordes. Sic uerè bona perſona q̄uis pura & munda exiſtat, ſi tn̄ carni. i. alicui carnali pſonę aſſociata fuerit & cōiūcta, ſordes uitiorū cōtrahit, & ipſi9 malis uerbis & exēplis, malas cōditiones faciliter incurret. Eccl. 13. Qui tetigerit picem, inquinabit ab ea, & q cōicauerit ſuperbo, induet ſuperbiā. ¶ Aīa ſenſitiua multas hēt proprietates. Licet. n. ſit rōnali ignorātior, uegetatiua tamen eſt dignior, & iō q̄diu eſt in corpore, multas nobiles peragit actiones. Iſta. n. eſt ſenſus & motus in corpore affectiua, ad ſingulas partes corporis ſuæ uirtutis diffuſiua, ſm organorū nobiliorem diſpoſitionem nobiliū actionū eſt in eis conductiua, ſomni & uigilię cauſatiua, ſui ad interiora reuocatiua, & q̄to pl9 ad exteriora diffundit, tāto magis eſt ī interiorib. ſuarū uiriū remiſſiua. Talis eſt actiua uita ſeu illa diſcretio, ſeu illa diuina grā quam hn̄t actiui. Quę q̄uis ſit indignior rōnali. i. cōtēplatiua, & ſpūali, eſt tn̄ melior uegetatiua

na.s.carnali & mundiali.Ista.n.in actiuis perficit motum bonę operationis,& sensum discretionis,somnū cōtemplationis, & vigiliam diligētiæ,& bonæ meditationis, & occupationis. Et quāto qs est nobilioris vitæ,& melioris cōditionis,tāto in eo causat actus sanctioris perfectionis.Ista.n.qn̄q; se retrahit ab exterioribus,& mundanis ad cōscientię interiora, & tāto ibi fortius vigorat,quāto magis dimittit exteriora,q.a.s.pluri bus intentus minor est ad singula sensus. ¶Aīa rōnalis diuinæ imaginis est repræsentatiua, oium rerū similitudinis contētiua,Semel creata est tā in corpore,q̄ extra corpus in esse ppetuo permansiua.Forma est corporis qd̄ habitat, & ipsius pfectiua.Rerū oīum est apprehēsiua,& p reflectionē suijpsius supra se,est suijpsius cognitiua,& s̄m Philo.ista ad modū tabulæ rasæ,est impressionū oīum receptiua, boni & mali est diiudicatiua,& liberè electiua.Corporis quod inhabitat est naturaliter dilectiua, & cōiunctionis cū eodē est naturaliter affectatiua.Boni naturaliter est appetitiua,& mali ēt fugitiua.Licet.n.ex defectu liberi arbitrii qn̄q; malū appetat,synderesis sp remurmurat atq; reclamat,q̄ naturaliter bonū amat.Aīa.n. vegetabilis diligit esse,sensitiua verò diligit bn̄ esse,sed rōnabilis appetit optimū esse, & iō non quiescit quousq; optimo se cōiungit.Locus.n.aīæ rōnalis est Deus, ad quē naturaliter mouet̄,vt appetitus ei⁹ in eo qescat.Ista possunt applicari ad quēlibet virū iustū spūalem & religiosam,q̄ est aīa , viuificator & formæ pfectio,& cōpletio corporis ecclesiæ quam frequētat.Iste.n.dēt Dei imaginē p cōformitatē repsētare,similitudinē oīum gerere,& se aliorū morib.cōformare. 1.ad Cor. 9.Oib.oīa factus sum, semel verò creatus,& ad ecclēsiam,gratiam vel religionē cōuersus,nō dēt amplius retrocedere,sed in tali esse ppetuò pmanere. Deut.23.Qd̄ semel egressum, & de ore tuo,obseruabis.Res oēs dēt apprehēdere, & in laudē creatoris cōuertere,& supra seipsum dēt reflecti, & cōditionē ppria cōsiderare,& cognoscere,& de se nō de aliis iudicare.Mat.13.Videte vosmetipsos.Qd̄ tn̄ est cōtra multos de quibus Bernard.in meditationib.suis dicit.Multi multa sciunt, & seipsos nesciunt.Itē iste dēt esse tabula rasa in qua nihil depingit p indifferētiā volūtatis, vt.s.mens sua nihil habeat pprię volūtatis,sed sit receptiua oim q̄ à Deo vel plato sibi impressa fuerint,vel mandata.Sap.16.Vniuscuiusq; voluntati deseruiens ad qd̄ quisq; volebat cōuertebat̄.Iste ēt inter bonū, & malū dēt iudicare,& discernere,bonū spōte,& liberè eligere,malū dimittere & refugere esse,bn̄ esse,& optimū esse,dēt q̄rere,& iō optimo.s.Deo se dēt cōiūgere,& in ipso solo qescere,& manere.Aug.Inquietū est cor meum dn̄e, donec qescat in te.Corpus verò,qd̄ inhabitat.i.claustrū vel beneficiū, qd̄ obtinet,dēt diligere,& cū ipso cōiungi personaliter appetere, & ab eo nnnquā velle recedere,sed ibi psonaliter residere.Qd̄ tn̄ est cōtra religiosos vagātes,& cōtra ecclesiasticos in suis bn̄ficiis residere nolentes,cū tn̄ dicat̄ Matt.6.Quocunq; intraueritis illic manete donec exeatis. ¶Vna aīa rōnalis vnū corp⁹ sibi appropriat,& intrare aliud nō anhelat.Nūquā.n.inuenit vna aīa duo corpora inhabitare,imò vno cōtēta sp in ipso appetit latitare,q̄nimò qn̄ per mortē inde exire cōpellit̄,ad uertēdū ibidē cōtinuē inclinatur , nec ex toto beatificat̄ quousq; pprio corpore in die iudicij induat̄.Sic verè q̄libet aīa rōnalis.i. q̄libet persona spūalis vno corpore.i. vno beneficio dēt cōtentari nec ad plura inhabitāda corpora.i.plura obtinēda beneficia dēt eius affectio dilatari,nec de corpore in corpus.i.de beneficio in beneficiū,de statu in statum,debet discurrere vel trāsferri, sed in corpore qd̄ primò desponsauit.i.in statu uel beneficio, qd̄ primò obtinuit, nisi sit aliud canonicū qd̄ obsistat, dēt cōtinuē hospitari. Allega vt supra §.pcedēti.Cui⁹ tn̄ cōtrariū faciūt ambitiosi,q̄ vūr se qui opinionē Pythagoræ,q̄ posuit aīas trāsire de corpore in corpus,q.a.s.isti sp volūt de beneficio ī beneficiū trāsuolare, cōtra illud Luc.10.Nolite transire de domo in domū,q.a sicut dr̄ Eccl.29.Vita nequā hospitādi de domo ī domū.Vel ista oīa pn̄t dici de bona coniuge, q̄ illum cui coniugit̄,dēt diligere, & cū ipso,& cum nullo alio se tenere,fidelitatē ei seruare,& & ad alios per adulterium nō trāsire.Etiā si corpus.i. maritus mortuus fuerit,dēt alium nō q̄rere, sed si continere ualeat,in viduitatis cōtinentia permanere.vel dic ēt de sanctis monialib.q̄ ex quo corpus.i.monasteriū intrauerūt, nūquā amplius dēt appetere transire ad aliud corpus.i. ad aliū statum uel ad mundum.Vel dic,q̄ aīa est mens nostra, corpus est locus vbi hēt habitare,& maritus quē hēt desponsare est ipse Deus.Isti igit̄ debēt perpetuò cohabitare,& ab ipso non recedere,nec per pc̄m ad alia corpora.s.ad mundum, carnē,vel diabolū se trāsferre.Ps.Inhabitabo in tabernacula tua in secula.Quia si casu aliquo.s.per mortē peccati talē locū suū dimiserit, dēt redire,ad ipsum appetere, & quousq; ad ipsum per grām redierit,nō q̄escere nec cessare.Hiere.3.Patrem vocabis me, & post me ingredi nō cessabis.¶Aīa in corpore triplicē exercet virtutē.s.naturalē,vitalē,& aīalē.Naturalis aūt est qua res generat,& in esse pducit,qua ēt res nutrit,& iesse custodit, qua insuper res augmētat, & ad cōplementū producit.Vitalis est qua vitā sensitiuā corpori infundit,qua cor & pulmonē mouere facit,& qua anhelitū,& pulsum mediatib.cordis spiritib.introducit. Aīalis verò est qua motū voluntarium pficit, qua sēsum cōem,& imaginationē causat,& qua sensus particulares efficit,& ministrat . Naturalis ergo virtus sedē hēt in hepate.Vitalis in corde. Aīalis verò in cerebro seu in capite. Per aīam possum intelligere Deum , q.a sic aīa regit corpus, & in qualibet parte corporis est tota,sic Deus regit mūdum, & in eius parte qualibet est totus.Dico ig.t, q̄ cū in corpore ecclæ sint tria mēbra.i.tria genera personarum,s. hepar,cor, & cerebrū.i.cōiugati,plati,& religiosi,figurati Eze.13. in illis trib.viris,Noe,Iob,Daniel,ipse Deus istis mēbris triplicē administrat virtutē.Coniugatis.n.cōpetit virtus naturalis, q.a.s. isti plis g̃tationi , agriculturæ,& mūdi nutritioni , ipsiusque augmētationi,& multiplicationi vacant.Prælatis cōpetit virtus vitalis.Isti.n.verbis & exēplis debent corpus ecclesiæ viuificare,spm̄ g̃ræ oib.ministrare,& anhelitū deuotionis,pulsūque bonæ opationis,in oib.g̃nare.Religiosis uerò cōpetit virtus aīalis.Isti.n.corpus ecclæ ad bene operādū mouēt, & ibidē sensum discretionis,& cōpassionis causant.Et sic dico , q̄ cerebrū.i.religiosi sunt in capite.i.in loco eminentiores pfectionis,vt Deū iugiter cōtemplent̄,Cor.i.plati sunt i medio.i. in statu iustitiæ,& iurisdictionis vt ad oēs ęqualiter ordinent̄. Hepar verò.i.cōiugati sunt in infimo.i.in statu subiectionis,vt p ipsos oēs nutriant̄,& sustentent̄.Isti.n.sunt tres status saluādorū,de q.b.pōt dicere dn̄s illud Eccl.25.In trib.beneplacitū est spiritui meo.¶Cū cōtinua attractio aeris sit virtuti vitali necessaria,ita q̄ sine ista nō pōt aīal viuere,nec in esse debito pmanere, istud tn̄ est verū, q̄ iste anhelitus seu ista aeris attractio pōt ex causis varijs impediri. Hoc.n.accidit qn̄q; ex cerebri oppilatione,vt in apoplexia. Aliqn̄ ex cordis læsione, vt patet in uulneratis. Aliqn̄ ex caloris ad interiora repercussione ut patet in timidis. Qn̄q; ex pulmonis perforatione, vt patet in pthisicis. Qn̄q; ex corporis repletione, vt patet in submersis. Qn̄q; ex canalis seu thoracis obstructione, vt patet in asthmaticis. Qn̄q; ex cordis uenenatiōe. Qn̄q; ex nimia caloris rarefactione, sicut patet in his, qui se in aqua calidissima balneauerunt. Qn̄q; ex nimia infrigidatione, vt patet in illis q̄ supra nauē dormiunt, & morant̄. His ergo, & multis alijs modis impeditur anhelitus, & deficit vitalis spūs seu virtus. Sic verè cū aeris.i.Spiritus sancti attractio, q̄ fit p deuotionem,& orationem,sit oīno necessaria ad uitā g̃ræ conseruationē, istud tn̄ est verum, q̄ h.nōi attractio, oratio, & deuotio multipliciter impeditur. Et hoc proculdubio qn̄ cerebrū.i.sēsus p ignorantiā oppilatur , qn̄ cor & mens vulnere inuidiæ vulnerat̄, qn̄ timor desperationis interius generatur, & calor spei repercutitur, & fugatur, qn̄ pulmo.i.affectio perforat̄, & ad mundana exterius aperitur, qn̄ hō aquis.i.delicijs, et diuitijs submergitur, et canalis cordis cōstringit̄, & replet̄ quādo aer.i.exterior societas corrumpit̄, et qn̄ venenū malæ suggestionis ad cor interius intimatur, et profundat̄, qn̄ nimio calore mali amoris aīa arefit̄, et qn̄ nimio frigore mali timoris nerui conscientiæ coarctant̄. Istæ sunt.n.q̄dam passiones, et q̄dam vitia, et infectiones, q̄ anhelitum deuotionis impediūt, et quæ per mortem culpæ, et pœnæ animam suffocant, et occidunt, et vitam gratiæ sibi aufeiunt atque tollunt, quia. sicut dicitur Eze.18.Anima quæ peccauerit, ipsa morietur.

De sensibus in generali. Cap. 6.

Sensus est actus virtutis sensitiuæ ipsius animæ, per quē apprehēdit formas rerum exteriorum. Et diuidit̄ sensus in cōem, et particularē, q.a.s.sensus cōis hēt sedē in ventriculis cerebri, sensus uerò particularis in mēbro deputati organi. Sunt ergo qnq; sensus particulares, q̄ cōi sensu famulantur,

res

res exteriores apprehendendo, & ad sensus cõis iudiciũ interius remittendo. Sensus verò cõis intus est in cerebro, de rebus acceptis, & apprehensis iudicando, & discernendo. Hēt autem iste sensus cõis tres cellulas in cerebro sicut tres sedes in quibus diuersimodè operatur. s. primam & anteriorem, ubi vtitur apprehensiua, secundã, & mediam, vbi vtitur iudicatiua, & cognitiua, posteriorem, & vltimam, vbi vtitur memoratiua, sicut per omnia dicit Ioanicius, & Constantinus. Sic verè in corpore ecclesiæ est dare sensum particularē, & cõem, pro eo quia ad ipsum pertinet de cõi vtilitate tractare. Sap. 6. Aequaliter est illi cura de oibus. Quilibet uerò officialis est sēsus particularis, ad quem pertinet de particulari negocio cogitare. Eccl. 38. Vnusquisq; in arte sua sapiens est, Ad istos ergo sensus particulares. i. sensatos officiales pertinet exteriora negocia recipere, & ea intus ad sensus cõis. i. ad plati iudicium reportare, q. s. ipsa dēt apprehendere, & audire, & tandē ipsa discernere, & iudicare, & finaliter memoriæ commēdare, quia videlicet ad prelatũ pertinet tres habere cellulas, idest discretionis & prudentiæ gradus, videlicet imaginatiuã seu fantasticam, qua imaginetur quid est faciendum de futuris, & nec dum ex pletis. Rationalem seu logisticam, qua ordinet, & iudicet de præsentibus, & propinquis. Memoratiuam verò qua recordetur de preteritis, ut sic accedat uerbum Senecæ dicentis. Si prudens fuerit animus tuus, trib. temporib. dispensetur. Futura præcauere, præsentia ordina, præterita memorare. Vel dic ꝙ sensus cõis põt dici rō cuiuslibet, q. s. debet habere istas tres cellulas, i. istos tres discretionis gradus. ¶ Sensus particulares sunt quinque in corpore per quos oia particularia ab anima cognoscuntur, quia ẽm Aristotelē, Oĩs cognitio nostra incipit à sensu. Isti autem sunt, uisus qui iudicat de coloribus. Auditus q iudicat de sonis, & de vocib⁹. Gustus qui iudicat de saporibus. Olfatus qui iudicat de odoribus. Tactus qui iudicat de solidorum conditionibus. Sic verè anima debet habere quinq; sensus spirituales, videlicet visum prudentiæ, auditum iustitiæ, gustum & odoratum temperantiæ, tactum verò fortitudinis, & potentiæ. Vel dic, ꝙ ecclesia debet habere visum. i. hoies contēplatiuos. Auditum. i. bonos auditores, & iustos iudices, & prælatos. Gustum. i. homines spirituales & deuotos. Odoratũ. i. hoies prouidos, & discretos. Tactum. i. hoies laboriosos, & in actiuis operibus expert os. & sic isti figurabuntur 1. Mach. 2. in quinque filijs Matathiæ qui cōtra hostes Israel viriliter pugnauerunt. Vel dico, ꝙ quinque sensus animæ sunt visus discretionis. Auditus obedientiæ, & subiectionis. Odoratus meditationis. Gustus deuotionis. Tactus compassionis. Et sic ista erit sicut probatica piscina, quæ habebat quinque porticus. Ioann. 5.

De Visu. Cap. 7.

VIsus est sensus subtilior, & nobilior inter sensus, & ideo remotiora potest percipere, & de obiectis coloribus à longe iudicare. Iste ergo sensus in diuersis animalibus diuersimodè se habet, quia. s. in quibusdam animalibus ad visum cōoperatur claritas, sicut in aquilis, & in quibusdam obscuritas sicut in catis, in quibusdam verò mediocritas, sicut in vespertilionibus, & noctuis. Sic verè cum visus, & virtus cognitionis, & discretionis sit inter alias virtutes nobilior, ꝓ eo. s. qa quæcunque remota suæ subiacent potestati (quia. i. hō post visum intellectus sui cogitare, & iudicare non solum de præsentibus, & mũdanis, verum etiam de rebus remotissimis, infernalibus. s. & supernis) istud tamen verum est, quia visus discretionis in uariis variè variatur. Aliqui. n. bene videt in die, & malè in nocte, & in obscuritate negociorum secularium, quia. i. sagaces sunt spiritualibus, ignari in temporalibus Vnde isti sunt quibus dicitur Marc. 13. videte, vigilate & orate. Aliqui verò sunt econuerso, qui. s. bene vident in nocte negociorum temporalium, malè verò in die, & claritate negociorum spiritualium, sicut sunt cati. i. mundi sapientes, qui ad insidiandum mpribus, idest pauperibus semper vacant, ita ꝙ isti possunt dicere illud Psalmi. Nox illuminatio mea in deliciis meis. Aliqui verò sunt mediocres, quia videlicet mediocriter se habent ad vtrunque, quia nec ex toto volũt diem spiritualium, nec ex toto noctem temporalium, sed cum vtroque volunt participare, & de quolibet aliquid cogitare, sicut sunt simplices seculares, qui more vespertilionum modicum hñt de spiritualium lumine, & tamen non ex toto sunt in peccatorum, & terrenorum caligine. Io. 12. Adhuc lumen modicũ in uobis est. ¶ Ad uisum formandum requirunt multa. s. virtutis interioris ꝑpatio, organi seu oculi dispositio, aeris atq; luminis illuminatio, animæ circa actum attentio, & meditatio, rei visæ præsentatio, & oppositio, ipsiu q; rei proportionata distantia vel remotio, ipsius etiam rei stabilitas vel saltē mediocris motio, ipsius insuper rei soliditas, & grossa incorporatio, ipsius etiam rei quantitas, & debitæ magnitudinis proportio, tēporis mora, & alicuius spatii ordinatio. Et sic à parte hominis videntis sunt tria, s. virtus, organũ, attentio. A parte verò rei visæ sunt quinque. s. rei præsentia, debita distantia, stabilitas, soliditas, & quantitas. A parte verò exteriorũ sunt tria, s. tempus, aer, & lux. Ista igitur per §. distinguamus. Dicamus ergo, ꝙ ad hoc, ꝙ oculus bene videat, tria debent cõcurrere, s. quòd organum sit bene dispositum, ꝙ virtus non sit impedita, & quòd attentio adhibeatur, alibique non diuertat, quia scilicet dato, quòd obiectum sit præsens, homo tñ non videt illud nisi attendat, quia. s. attentio est illud quod coniungit aiam cum re visa. Est et necessarius aer qui deferat speciē rei visæ ad oculum. Lux illustrans, & aerem, & rem visam. Et tēpus. i. mora infra quam aia iudicet de obiecto. Aĩa. n. subito non iudicat, dato ꝙ res aiæ subito se opponat. Sic uerè ad debitum iudicium cognitionis, discretionis, & discussionis de aliqua re faciendum necessaria sunt plura, videlicet virtus interior. i. naturalis sensus, & discretio. Item dispositio oculi. i. mentis. i. disposita conditio, vt. s. nõ sit ibi alicuius fauoris vel odij excœcatio. Item attentio mentis. i. debita diligentiæ adhibitio, qa. s. qui bene vult iudicare vel inter res discernere, necesse est, ꝙ sit diligens, & attentus. 2. Paral. 19. Sit timor Dei vobiscũ, & cuncta cum diligentia facite. Dan. 9. Attēde & fac. Item est necessaria aeris exterioris. i. bonorum sociorum, & consiliariorum adiutorium, & delatio. Nullus. n. est ita sapiēs quin bene indigeat aere rerum species deferente. i. auxilio aliorum, iudicio suo sana consilia ministrante. Eccl. 32. Filij sine cõsilio nihil facias. Item est necessaria temporis fluxio, & dilatio. i. more & deliberationis adiectio, quia. s. nullus potest bene iudicare, nec rei veritatem subito eligere uel videre. vñ Sene. in prouer. Diu liberandum est quod semel statuendum est. Vnde Apostolus 1. Ad Cor. 16. Nolo uos modò in transitu videre. Item necessaria est lucis diuinæ præsentia, & interpositio, quia proculdubio visus recti iudicij non perficitur nisi oculus. i. persona iudicans, & aer, idest consiliarius deferēs, luce diuinæ gratiæ illustret. Aliàs. n. nec iste bene iudicabit, nec ille bonum consilium ministrabit. Ioan. 11. Qui ambulauerit in die, non offendit, quia lucem mundi huius videt. Quod bene patet in pctõribus ista luce carētibus, qui de rebus discretè nesciunt iudicare. Exemplifica quomodo uis. ¶ Ad hoc ꝙ de re visa rerum iudicium habeatur, necesse est, ꝙ res visui ꝓsentetur, item ꝙ res non sit nimis oculo propinqua, nec ab ipso nimium elongetur. Item necesse est, ꝙ illa res sit firma, et solida, nõ aerea seu puia, imò visus per ipsam trāsiēs ipsam nõ uidere ꝓp raritatē dinoscitur, et probatur. Item necesse est, ꝙ res sit vel ex toto stabilis, uel mediocriter mobilis. Quando. n. aliqd velociter mouetur, nunquam de eius forma propriè iudicatur, sicut patet de ligno longo uel gibboso, quod videtur rotundum si uelociter moueatur. Item necesse est, ꝙ res sit alicuius quantitatis, ita enim modica esse posset, quod nullatenus visui subiaceret. Et sic ergo dico, quod sex sunt quæ visum perturbant, et quæ visus distinctionem, et cognitionem tollunt, videlicet rei absentia, rei nimis longinqua distantia, rei nimis rara, et peruia transparentia, rei etiam nimis parua existentia, rei insuper nimis mobilis apparentia. Proculdubio istis sex modis uidetur impediri uisus recti iudicij uel ueræ discretionis in oculo cordis nostri. Et primò quidem propter absentiam ignorantiæ. Ignorantia enim facit nobis res absentes, quia omnis res quæ ignoratur, intellectui absens est. Res ergo absentes, et ignorantes videre non possumus, et ideo necesse est, quòd res præsentialiter scientialiter uideamus, ad hoc, quòd de ipsis notitiam habeamus. Quod est contra illos, qui male de absentibus, et ignorantia iudicat, et qui causas præsencialiter non examinant seu tractant, quos. s. exemplariter videt dominus reprehendere Gene. 18. vbi auditui vr credere noluisse, sed uisualem præsentiam adiecisse, dicens. Clamor Sodomorum, et Gomorreorũ multiplicatus est, descendam et uidebo utrum clamorē, qui uenit ad

me,

me, opere compleuerint. Item dico, quod visus recti iudicij impeditur propter propinquitatem affectionis, & amicitiæ. Res. n. immediatè superposita oculo nō videtur, quia pro certo quando aliquis oculo cordis nostri per nimium affectum superponitur, defectus eius seu conditio non cognoscitur nec videtur, imò quod plus valet, quàm valeat iudicatur. Vnde Sen. in Prou. Amās quid cupiat scit, quid sapiat non videt. Item impeditur uisus iste propter remotionem odij, inuidiæ, & displicentia, pro certo quando aliqua persona seu etiam aliqua res est à corde nostro, & ab affectu remota, & à nobis per extraneitatem vel odium elōgata, bonitatem ipsius nō videmus, nec de ipsa debitè iudicabimus. Et inde fit, quod extraneos, & remotos contēnimus, & respectu familiarum ipsos modicum reputamus, sicut faciunt illi prælati, qui solos cōpatriotas promouent, alios autem nō videntur respicere vel videre. Ps. Oculos habent, & non videbunt. Igitur necesse est, quod persona nec per affectum sit propinqua, nec per odium remota, ad hoc quod propriè cognoscatur. Ita impeditur recti iudicij visus propter prauitatem hypocrisis, & falsæ apparentiæ. Aer. n. nō potest videri, quia nō est solidius sed trāsparēs. Sic verè proditor, falsus amicus vel hypocrita, qui nihil habet soliditatis, multum verò raritatis, fictionis & vanitatis, nunquam propriè videtur aut cognoscitur, quia semper est aliud quàm credatur, quia pro certo tales modo volunt videri vel cognosci. Iob 24. Obseruat caliginem, dicens, nō me videbit oculus, & operiet vultum suum. Res ergo debet esse solida. i. homo debet esse verus, fidelis & firmus, ad hoc quod de eo possit iudicare sensus humanus. Item impeditur propter mobilitatem inconstantiæ. Aliqui .n. sunt ita in moribus mobiles, incōstantes & instabiles, quod homo nō potest ipsos cognoscere vel videre. Iob 23. Si me vertam ad dexteram, nō videbo illum. Item impeditur iste visus propter modicitatem sufficientiæ, & istud fit quando res est ita parua. i. ita modicè virtuosa, quod homo nescit de ea iudicare. Io. 16. Modicum, & iam non videbitis me. Iste igitur sunt sex causæ, quę impediunt iudicium rationis. Vel ista possunt dici de visu misericordiæ diuinæ, quæ pro certo impeditur sex modis, quia proculdubio Deus non dignatur oculo misericordię videre illos qui sunt absentes. s. extra domum ecclesiæ, sicut sunt infideles. Item illos qui sunt nimis propinqui. s. per præsumptionem, sicut sunt illi qui se reputant Deo propinquos, de proprijs meritis præsumentes. Item illos qui sunt nimis lōgè per peccatum, & qui lōgè à Deo recedunt per obstinationem, & desperationem. Item illos qui sunt rari, & transparentes per falsitatem & hypocrisis vanitatem. Item illos, qui sunt nimis mobiles per animi leuitatem, & per incōstantię fluxibilitatem. Item illos qui sunt nimis parui per fidei modicitatem, & per imperfectam uirtutum quātitatem. Tales. n. nō videt oculus diuinus, nec ipsos ad salutem respicit suę misericordię aspectu. Eze. 8. Dereliquit dominus terram & dominus non uidet nos, quia pro certo iste solum uidet oculo suæ misericordiæ illos qui per fidem sunt pręsentes, illos qui per humilitatem mediocriter sunt distātes, illos qui per veritatem sunt solidi, illos qui per perseuerantiam sunt stabiliti, & illos qui virtutum dimensionibus sunt cōpleti, vt sic quilibet talis dicat illud Ps. Vidit dominus, & misertus est mei, factus est protector meus. ¶Sicut dicit Seneca vbi tractat de iride, nihil est acie nostra fallacius, & inde est, quod super oēs sensus faciliter decipitur sensus visus. Et sic aliquando videtur circulus in cādela, aliquando videtur vna res moueri quæ est stabilis, sicut existenti in naui videtur, quod littora moueantur, sicque vna res videntur duæ. Quod contingit quatuor modis sicut ponit Vincētius. cās tamen omitto, quia nimis sūt difficiles & profundæ. Et breuiter causæ istorum fallacium visuum sunt in ipso oculo nō in rebus, & ipse motus quem in littore esse credimus, in nobis est qui in nauicula fluctuamus. Generaliter autem ista accidunt propter aliqualem humoris grossi interpositionem, vel propter motum spirituum, & perturbationem. Sic verè visu, & iudicio nostro nihil est incertius aut fallacius. Decipitur. n. aut propter nimiam affectionem, & tunc videtur nobis, quod vna res est duæ, quia. s. bonum illorum quos diligimus, duplex quàm sit putamus. Aut propter mētis turbationem & ignorātiæ corruptionem, uel inuidiæ aut odij turbationem, quia. s. tunc nos esse stabiles respectu aliorum credimus, alios uerò respectu nostri nos, & mobiles æstimamus, cum re vera motus iste, & motus defectus sit in nobis, & non in illis, tamen nos ipsum esse credimus in alijs, nō in nobis. Naturale. n. est sicut dicitur, quod in quo quis insanit, in eodem credat alios insanire. Homo. n. secundum se alios iudicat, & secundum conditionem propriam aliorum conditiones mensurat, iuxta consilium Pilati, dicētis. Accipite eum & secundum legem vestram iudicate. ¶Quando spiritus visibilis & imago rei visæ in cerebro mouetur, tunc visus decipitur, quia homini videtur, quod omnia moueantur, & sic cōtingit illis, qui diu circuierunt, quia etiam postquam steterint, videtur eis, quod circumeant vniuersa. Spiritus. n. cerebri mouetur, & ideò motum illum qui in se est, esse in alijs opinatur. Sic etiam cōtingit homini qui transit fluuium quando aliquo flatu aquæ superficies fuerit mota, tunc. n. videtur sibi, quod ipse currat, vel quod equus suus labatur aut fugiat, vel quod ipse moueat, seu cadat, dato quod immobilis tunc persistat. Species. n. rei visæ. s. aquæ quæ est in motu, dum oculo præsentatur, spiritum visibilem mouet sicque talis species sic mobilis per ipsum ad sensum cōem defertur, & sic sibi videtur, quod motus qui est in aquę superficie, in seipso efficiatur. Ista possunt applicari ad duo genera peccatorum in quibus visus recti iudicij est corruptus. Sunt. n. quidam qui secundum se iudicant alios, & quidam qui secundum alios iudicāt semetipsos. Quia . s. illi qui circumeunt per uitia, & peccata, per motum, & turbationem suę discretionis, & suæ æstimatiuæ uirtutis (quæ. s. motibus malorum desideriorum turbatur) alios quàm quàm bonos, & stabiles, esse varios, & mobiles, & circumeuntes per vitia opinātur, sicut superius iam est dictum. Ps. In circuitu impij ambulant. Econtra autem quidam sunt, qui quia vident totam superficiem aquæ. i. totam cōgeriem vitæ humanæ fluere per peccata, & malorum vitam finaliter currere ad tormenta, illi procul dubio illud idem æstimant de seipsis, & dum alios fluere cōsiderant, seipsos posse stare desperāt, & in damnationem æternam necessariò se casuros cogitant atque putant. Ezec. 12. Vident vana, & diuinant mendacium, ait dominus. ¶Infinitæ aliæ illusioues, & deceptiones fiunt circa visum, & potissimè in diuersis generibus speculorum, quas longum est ponere, quas etiam nec Vincentius in speculo naturali, nec magister in libro de proprietatibus rerum ponunt, & ideò ipsa omittere volui quo ad præsens. in libello. n. Petri de Cœperia qui intitulatur de oculo morali inuenies de visu multa notabilia extracta de scientia perspectiua, de quibus nonnulla posui in tabula quam composui in titulo de oculo, & in titulo de videre. Vide etiam infra de oculo, vbi multa.

De sensu auditus. Cap. 8.

Sensus auditus in aurium organis suum sortitur effectum, pluraque concurrunt, & requiruntur ad hoc quod debitè exerceat actum. Requiritur enim virtus interior bene disposita ad sonum iudicandum, requiritur auris exterior bene operata ad sonum operandum, requiritur aer ad sonum deferēdum, requiritur attentio ad sonum iudicio animæ præsentandum, tempus etiam ad deliberandum. Ista possunt dici de auditoribus, & iudicibus, quia. s. quinque requiruntur ad hoc, quod causas audiat debitè atque iustè, s. virtus iustitiæ interioris, auris flexibis, & facilis audientiæ exterioris, aet consilij sanioris attentio diligentiæ potioris, tempus seu mora deliberationis prudentiori. Expone diffusius sicut supra eodem §. 5. vbi ista exponuntur de visu. Mat. 13. Qui habet aures audiendi, audiat. ¶In aure est os petrosum, durum, tortuosum, & siccum, cooperans ad auditum, quia. s. aer ibi melius confringitur, & sonus fortior generatur, sicut ponit Constantinus, quod campanæ melius sonant flante borea quàm flante austro propter aeris siccitatem. Sic verè ad hoc, quod audiamus sonum uerborum & mandatorum Dei, & etiam sonum, & uoces pauperum egenorum, multum cooperatur quod in aure cordis os putreum. i. duritia iustitiæ diuinæ habeamus. Eccl. 28. Sepi aures tuas spinis. Quia pro certo iste sonus melius nobis sonat si boreas diuini timoris nō induret, quàm si auster mundanæ prosperitatis nos emolliat. Vel dic, quod sonus precum nostrarum melius sonat in aurribus Dei, quando borea, & frigore tribulationum percutimur, quàm quando austro prosperitatis mollimur. ¶Sonus uenit ad auditum per multas reuolutiones, quia primò fit in loco vbi percutitur, & post ad alium locum refringitur. Et sic postquam in aere multas reuolutiones fecerit, vltimo ad auditum peruenit, & attingit. Et inde est, quod quando super lignum percutimus, ictum nō statim audiuimus, licet ipsum subdito videamus. Tardius. n. agit auditus quàm visus, & ideo videmus celerius, quàm audimus. Ista possunt applicari, quod magis mouent exēpla quàm verba, quia. s. magis mouent iudicium rationis illa quæ exēplariter uidemus, quàm illa quæ uerbaliter audimus. Vnde Seneca epist. 6. Hoies amplius oculis quàm auribus credūt, longum. n. iter est per præcepta, breue & efficax per exēpla. Illa. n. quæ audiūtur, nō semper sunt vera, quia. s. de uno ad alium perueniūt, & per multas reuolutiones transeunt, & ideo minoris fidei, & credulitatis existūt. Vnde Cato. Rara fides ideo est, quia multi multa loquuntur. Secus autem de aspectu & visu, qui immediatè nit ad oculum. Et ideò breuiter melius est, quod exemplis prædicemus,

& quòd

& quòd in nobisipsis virtutes aliorū oculis ostendamus, ꝙ ꝗ verba eorū auribus exponamus. Matth. 5. Videant opera vestra bona. Vel ista ēt possunt dici de iudicibus, ꝗ tardè debēt credere audita, faciliter verò visa. Vel dic, ꝙ qñ aliqua mala dñr de nobis vel de vxore, & familia, ista vltimo ad nostrū peruenīūt auditū. Tot⁹.n. aer, tota vicinia, & tota patria plena ē sono infamiæ, antequā veniat ad auditū nr̄ę notitiæ. vñ Seneca. Vltimi mala domus nr̄æ cognoscimus. ¶ Auditus qñque patitur ex vitio cerebri, qñq; ex vitio auriū, qñq; ex corrosione vermiū, & qñq; ex horrore sonorū, sicut i Aegypto superiori i loco vbi Nilus oritur ex maximo fragore homines surdi fiebant, quapp secundum Solinū, à regione illa penitus recesserunt. Ista ergo omnia sensum auditus vel inficiunt uel molestant. Sic auditus noster turbatur quandoque à vermibus, idest à detractoribus, & corrosoribus, iniuriatoribus, quandoque à fragore alicuius horribilis infamiæ aliorum &c. Vide titulo de auribus circa finem.

De Sensu olfactus. Cap. 9.

1 OLfactus sensus est de quo inter odores descernim⁹, & quo in bonis odoribus delectamur, malos refugimus & horremus. Odor.n. rei primò à re per aera euaporat. Aer verò tali odore imbutus, ipsum ad nasum portat, & ipsū in cauernulis narium, aīæ iudicio repræsentat, qui si bonus est animam delectat, si verò malus, ipsam afficit & molestat. Talis est uirtus discretionis. Ista.n. dijudicat de fœtore vel odore. i. de infamia & fama aliorū. A substantia.n. cuiuslibet. i. à vita & moribus resoluitur odor famæ, qui tandem in aere. i. in vicinia propinqua miscetur, tandem ad nares discretionis nr̄æ seu ad olfactum nostrū peruenit, & defertur. Isto ergo si bonus fuerit, delectamur, & exemplo ad benefaciēdū inducimur, & confortamur, si verò malus fuerit, conturbamur, & aliqñ ex tali exemplo inficimur, & grauamur, qa ꝓculdubio bona fama pōt esse cā boni, mala malj. Cant. 1. Odor uestimētorū tuorū super oīa aromata. ¶ Sensus olfactus

2 summè viget ī quadrupedib. solo. n. odore discernūt inter herbas salutiferas, & nociuas. Potissimè aūt viget in simia, ꝗ ante oīa cibum odore tentat. in cane, ꝗ odore pda inuenit, ī uulture, ꝗ cadauera ēt ultra mare odorat, & sentit, ſm Isid. lib. 12. c. 8. Hō inter aīalia valde male odorat, qđ forte fit pp cerebri humiditatē, ſm Arist. Sic verò odorat⁹ discretionis, & deuotionis spūalis, qua. s. inter bonū, & malū discernit, & qua bonū eligit, & malū dimittitur, magis hodie uiget in bestijs ꝗ hoibus. i. in laicis, ꝗ ecclesiasticis, & simplicibus, ꝗ i sapientibus, qa. s. isti odore deuotionis suauitatē cibi eucharistiæ prosequunt, prædam æternæ gloriæ inuestigant atque sequunt, & cadauer mortis Chr̄i presentiunt, & meditantur, dicentes Chr̄o Cant. 1. In odorē vnguentorum tuorū curremus, &c. Reliqua vide de naso, & odoribus in titulis suis.

De Sensu Gustus. Cap. 10.

1 GVstus est sensus cuius est lingua proprium instrumentū. Nerui.n. in lingua, & in eius porosa substātia existētes, mediante humore saliuali cibi saporem accipiunt, & ad aīæ iudicium referunt, sicut est de alijs supradictum. Est autē hic sensus summè vtilis ad indiuidui conseruationē. Isto.n. mediāte corpus nutrit, isto uerò uel corrupto uel ablato uis enutriua deficit, & tota natura corporis dissipat. Per istū sensum possum intelligere cōpassionis virtutē, ꝗ proculdubio discernit inter dulcedinē prosperitatis & amaritudinē aduersitatis aliorū, vt. s. ipsis cōgaudeat in ꝓsperis, & condoleat in aduersis. Mediāte.n. neruo colligatiuo charitatiuæ dilectionis, mediante saliua grȩ, & deuotionis, gustus pietatis, & cōpassionis perficitur, ꝑ quem aīa nutritur virtutib. & augetur, & sine qua non crescit in uirtutibus nec complet, nec in esse grȩ cōseruat. Bene ergo dicit Apostolus cū dicit 1. ad Tim. 4. Pietas ad oīa utilis est. Vel dic, ꝙ gustus est deuotio, & contemplatio, per quas dulcedo diuina, & sapor, & surditas æternæ gloriæ bibit, & gustatur, & amaritudo uitiorū, & terrenorum cōtemnit, & horretur. Psal. Gustate, & uidete, qm̄

2 suauis est dn̄s. ¶ Gustus qñq; in corpore corrūpit vel aufert, in tm̄ ꝙ dulcia, amara, & insipida sentiuntur. Qđ qñq; fit ex organi gustus infectione, & ex alicuius corrupti humoris adiunctione, sicut fit in febricitantibus. Qñq; fit ex sanguinis menstrualis fumosa spiratione, vt patet in nouiter concipientibus, in ꝗbus appetitus mutatur & gustus inficit, ita ꝙ carbones eis sapiunt, & boni cibi desipiunt. Qñq; ex alicuius dulcis degustatione, vt patet in illis, ꝗ fructus dulces comedēt, ꝗb. nō sapit postmodū uinū bonū &c. Sic verè gust⁹, & cōplacētia bonorū spūaliū inficit & corrūpit multis modis, videlicet ex febri, & calore cupiditatis, & auaritiæ, item ex sanguine carnalitatis, & luxuriæ, itē ex potu, & ex amore dulcedinis ꝓsperitatis, & terrenæ affluētiæ. Ista.n. oīa gustum deuotionis nr̄æ inficiūt, & saporē inuenire in reb. spūalib. nō ꝑmittunt. Quapp ēt tales ꝗ in gustu verbi Dei, pœnitentiæ & eucharistiæ, & aliorū bonorum spūalium nō delectantur, nūquā gustu æternæ gloriæ finaliter recreantur. Lu. 15. Dico aūt uobis qa nemo uirorum illorum ꝗ uocati sunt gustabit cęnam meā. Vide infra de cholera. §. ultimo. & infra de matre. §. 4. Et vide infra de lingua vbi inuenies de gustu.

De Sensu Tactus. Cap. 11.

1 TActus ſm Auicennā est uis ordinata ī neruis totius corporis ad cōprehendendum qđ tangit. Est ēt tactus ille sensus quo nos cognoscimus calidum à frigido, humidum à sicco, lene ab aspero, molle à duro, leue à ponderoso. Et hēt iste sensus istud ꝓprium, qa cū alij sensus ꝓpria instrā, & organa habeat, iste ad membra oīa se diffundit, & in toto corpore diffusus existit, ꝗnimò ēt oēs alios sensus cōcomitat, & eis ēt cooperat. Et licet iste sensus videat alijs grossior, est tn̄ ꝑ maiori parte ipsis vtilior, quia. s. tactus pōt esse sine alijs sensibus, alij aūt esse nequeunt sine ipso. Nullus.n. sēsus ꝓpriè de suo obiecto iudicaret, nisi rē sensibilē tangeret, & sentiret. Per istū sensum tactus possum intelligere illā discretionē quā hēmus de rebus ꝗ mentē nr̄am cōprimūt, atq; tāgūt. Et sic dico, ꝙ iste est sensus passiuus quo percipiunt uiolentiæ tactuū actiuorū. Quia igit tria sunt ꝗ nos tāgunt. s. miseria ꝓximorū, afflictio tormētorū, & horror & detestatio vitiorū. possum dicere, ꝙ ꝑ sensum, & aduertentiā talium tactuum pñt intelligi tres uirtutes. s. tactus cōpassionis quantū ad primū. Tact⁹ patiētiæ, et tollerationis quātū ad scđm. Tactus doloris, & cōpunctionis quo ad tertiū. Cōpassio.n. sentit ꝓximorū miserias. Tolleratio sentit turbatorū molestias. Cōpunctio sentit uitiorū neqtias. Per tales.n. sensus, & tactus sentimus, & cognoscimus qđ est frigiditas, & siccitas paupertatis, asperitatis, & duritia aduersitatis, ponderositas uerò & grauitas iniqtatis. Et ecōuerso ꝑ ipsos possum⁹ sentire qđ ē calor dilectionis, & humor & lenitas benignȩ cōsolationis, mollities & leuitas ꝓsperitatis, & mundanæ subuētionis. Iō de isto triplici tactu pōt intelligi illud Ps. ꝗ De⁹ respicit terrā, & facit eā tremere, tāgit mōtes, & fumigāt. Dico ergo, ꝙ licet alij sensus spūales ꝓpria organa. i. ꝓprios status, & personas sibi uendicent, qa. s. uisus discretionis est in clericis, auditus iustitiæ in ꝓlatis, odoratus cōtēplationis ī religiosis, gustus clementiæ in laicis, tactus tn̄ iste. s. cōpassio, cōpunctio, et aduersorū tolleratio dēt esse cōis vniuersis. Iob 20. Manus dn̄i tetigit me. Et iō talis tactus passiuus. i. talis perceptio talium exteriorū, & interiorum dolorum, licet sit alijs uirtutib. minus nobilis, est tn̄ ad salutē magis vtilis. Quos.n. dn̄s cōpunctione, cōpassione uel correctione tetigerit, ipsos ꝑ certo saluos faciet, & curabit, sicut habem⁹ per decursum euāgelij vbi Chr̄s per tactum, mutum sanauit. Matt. 7. Expuēs tetigit linguā eius etc. Leprosum curauit. Lu. 5. Tetigit eum dicēs, volo mundare. Mortuum suscitauit. Lu. 7. Tetigit loculum dicens. Adolescens tibi dico surge. Quia ꝑ certo ꝗ à Deo cōpassione miserorum, & compunctione pc̄torum, & afflictione tormentorum bn̄ tāgit, rectè per cōfessionē loquit, à lepra pc̄ti curat, & à morte perpetua liberat. ¶ Sensus tactus lædit multis. qñq;.n. ex toto amittit, vt in

2 Paralyticis. Qñq; intercipit, ut qñ contingit pp opilationē neruorum spiritum liberè nō trāsire, et sic membra contingit obdormire & tactū amittere, vt patet in apoplexia, vbi patiēs cōbustionē ignis nō sentit. Qñq; ab exteriori lædit, vt qñ digitus frigiditate aeris taliter cōstringitur, ꝙ tactum vel puncturam sentire non videtur. Quandoq; etiam ꝓpter incisionem vel corruptionem partium impeditur, qa. s. mēbrum corruptum vel pręcisum nihil sentire, quando tangit comprobatur. Sic verè sensum compassionis, et cotritionis perdit peccator multis modis. s. quandoq; ꝓpter paralysim auaritiæ, quę. s. cōtrahit manus ne dēt eleemosynas. Quandoque

que pp apoplexiā superbiæ, q.s.est morbus capitis,& facit cadere.Qn̄q; pp congelationē indeuotionis,& pigritię,quę .s.cōstringit digitos ne faciāt bonum.Qn̄q; ēt pp corruptionem luxurię,& qn̄q; pp abscissionem desperationis,& obstinatæ malitię.Tales.n.s. auari, supbi,pigri,luxuriosi,& obstinati,sensum compassionis vel contritionis nō habent,& iō tactū diuinæ correctionis vel alienæ afflictionis, seu ēt plati vel prædicatoris,monitionis vel redargutionis necnō futuri ignis inferni,& damnationis non sentiunt neq; vident. Prou.23.Verberauerūt me,sed non dolui,traxerunt, me & ego nō sensi.¶Per tactum pōt intelligi quæcunq; coniūctio vel ēt operatio.Res.n.quæ tangit aliam,iungitur cum eadē, etiam cum aliquid facimus,tāgendo illud facimus. Sed de tali tactu actiuo nihil ad præsens,quia hic solū agitur de sensu tactus passiuo,& perceptiuo,de quo vide in multis huius operis.§.& capitulis vbi agitur de tangi vel sentire.

De Spiritibus. Cap. 12.

Spiritus est quædā substantia aerea virtutes corporis excitans ad suas peragēdas actiones,vt dr̄ in lib.de spiritu & aīa.Et gn̄at̄ spiritus ſm medicos in hepate ā sanguine per fortē caloris ebullitionē, & ipsius sanguinis ī aereā sub̄am cōuersionē.Est aūt triplex spūs in corpore.s.naturalis,vitalis,& aīalis.Naturalis est ille primus q̄ in hepate gn̄at̄,& virtutē naturalē regit,& ei dn̄at̄,& p̄ eius adiutoriū corpus nutrit̄,& augmentat̄.Vitalis aūt est ille idē,q̄ ad cor trāsiens amplius depurat̄,& in vitalē spiritū mutat̄, & p̄ arterias diffusus,vitā & pulsum operat̄.Aīalis aūt est ille idē q̄ ad cerebrū missus,ibi amplius depurat̄,& in aīalē spiritū cōuertit̄ virtute cuius sensus,& motus toti corpori ministrat̄.Per istas tres spēs spirituū possum intelligere tres spēs gr̄arum,videlicet gr̄am p̄uenientē,cooperantē,& p̄ficientē.Gr̄a.n.gratis data seu p̄ueniens est sicut spūs naturalis,q̄a.s.facilis est ad habēdū ac si naturaliter haberet̄. Minus ēt p̄fecta est alijs,q̄a ista nō sufficit ad salutē. Faciliter.n.euaporat,& in nihilū cedit. Ps.Exibit spūs eius,& reuertet̄ in terrā suā, in illa die p̄ibūt oēs cogitationes eorū.Gr̄a verò gratū faciēs, & cooperans est spūs vitalis,q̄.s.vitā aīæ tribuit,& pulsū bonorū affectuū introducit.Eze.1.Spūs.n.vitæ erat in rotis.Gr̄a aūt p̄ficiēs,& cōsummās est spūs aīalis, q̄a.s.ista est q̄ sensum discretionis p̄ficit,& motū bonorum operū cōtinuat,& custodit,q̄ spūalia facit sapere,& motū bonorū operū consummare.Sap.7. Optaui,& datus est mihi sensus,inuocaui,& venit ī me spūs sapiētiæ,& p̄posui illum regnis, & sedibus,& diuitias nihil esse dixi in cōparatione illius. Quia p̄ certo illi q̄ spiritum sapiētiæ,gr̄æ & perfectionis hn̄t,respectu eius ęquiparabile nihil putāt.Isti ergo spūs,& istæ gr̄æ, virtutes nr̄as naturales ad bonū excitāt,vt.s.ſm Deū actus suos exerceāt atq; agāt. Vna ēt in aliā conuertit̄,q̄a.s.de gr̄a gratis data fit gr̄a gratū faciēs, tandē in gr̄am cōsummātē per maiorē decoctionē, dilectionis cōuertitur,& mutat̄.Ecōtra aūt nunq̄ fit istorum spirituum reciprocatio, quia.s.ex quo quis ad gradum p̄fectionis,& gr̄æ cōsummātis potuerit attingere,nunq̄ dēt ad alios gradus minus perfectos,q̄ p̄cesserant retroire Ps.Spūs vadens,& nō rediens.Vel dic,q̄ isti tres spūs significant tres virtutes theologicas.s.spē, q̄ est sicut spūs naturalis. Naturale est.n.sperare bonum.Charitatē,q̄ est sicut spūs aīalis, à quo.s.sensus,& sapientia,& rerū ad salutē notitia oriuntur. ¶Spūs in corpore ſm mēbra q̄b.coniungit̄,diuersa diuersimodè operat̄.Per totū.n.corpus diffusus, diuersis membris se incorporat, & ſm membrorū diuersitatem operationes diuersas pergit & pertractat.Et sic dico,q̄ in hepate cooperat̄ virtuti naturali,in corde virtuti vitali, in capite virtuti sensuali,in oculo virtuti visuali,& sic de alijs. Non est.n.aliq̄d membrū in corpore q̄n ibi spūs humanus aliquas exerceat actiones ſm ipsorū membrorū varias dispositiones, & conditiones ſm Auicennā & Cōstantinū. Proculdubio per istū spūm humanum,q̄ est q̄dam sub̄a aerea in neruis, & venis,& arterijs cōstituta,possum intelligere Spiritum sanctū, q̄ aereus p̄p puritatem,& p̄p spiramen gr̄æ pōt dici. Iste ergo per oīa membra.i.per oēs status corporis eccl̄iæ diuersimodè de se diffundit,& diuersas gr̄as, & virtutes in diuersis peragit,& effundit.Ioh.2.Effundā de spiritu meo super omnem carnem.Et sic dico, q̄ isto spū mediante in hepate.i.in viris misericordibus,& inferioribus secularib.est virtus naturalis,& ista est clementia seu pietas,quā.s.alij per eos nutriuntur.In corde.i.in viris deuotis, & feruentibus abundat virtus vitalis.i.gr̄a & charitas.In cerebro.i.in viris discretis, & prudentib.abundat virtus aīalis.i.sapiētia & scientiarum multiplicitas.Et breuiter p̄ istum spm̄ habet ecclesia vel aīa visum fidei,odoratū spei,auditū obediētiæ,gustum deuotionis,& gratiæ,tactum cōpassionis,motum bonę operationis loquelam confessionis, sensum perfectæ discretionis. Et iō bene dicit Apostolus 1.ad Cor. 12.q̄ diuisiones gratiarum sunt,vnus autem spiritus diuidēs singulis prout vult. Alij.n. per spiritum datur sermo sapientiæ,alij sermo scientiæ &c

De Pulsu. Cap. 13.

Pulsus est effectus spūs vitalis,q̄ nihil aliud est q̄ motus arteriarum,ex cordis dilatatione, & constrictione causatus. Propter q̄d ipsius cordis dispositio in pulsu optimè declarat̄, & iō pulsus brachiorum à medicis tāgitur,vt cordis cōplexio cognoscat̄.Talis pulsus sign̄at opera vel affectus,q̄ proculdubio ab ipso corde originaliter exeunt, & ſm dilatationem amoris,vel cōstrictionē timoris ipsius cordis pulsant exterius,& p̄cedunt.Prudens ergo medicus,& p̄latus, subditorum pulsus,& operationes debet palpare, examinare & tangere, vt sic possit cordium ipsorum dispositionem cognoscere vel videre, q̄a proculdubio ſm q̄ voluntas interius bene vel male disponitur,ſm hoc pulsus exteriorum operum ordinatur.Ideò cuilibet sic tāgendo,& examinādo debet medicus seu prelatus dicere illud Gen.27. Accede ad me vt tangam te si tu es filius meus.¶Medicus tangit pulsum ī brachio.Quod fuit magis cōgruum,& honestū.Est.n.locus publicus,et expositus,q̄ sine verecūdia pōt tāgi.Verecūdū .n.esset secretiores corporis partes tāgere,et iō ordinatum fuit vt pulsus brachij tangeret̄,q̄d.s. sine vtriusq; verecūdia tangit̄, et ubi ēt p̄p cordis p̄pinquitatem cordis dispositio melius declarat̄.Medicus est cōfessor vel p̄latus. Iste igit̄ q̄n in confessione vel alias,tangit et examinat infirmū p̄ctōrē, vt.s.sciat dispositionem cordis sui,et debitū remediū apponat,nō debet tāgere verecundas partes.i. nō debet inq̄rere de secretis verecūdis peccatis,sed solum debet tangere brachia.i.opera vl̄ vitia manifesta.Si.n.apud simplices de talib. vitijs inq̄ret̄,delinquendi occasio p̄staret̄.Q̄d ēt de p̄dicatore dico,q̄a.s.tangere debet vitia publica,nō occulta ne forte si priuata delicta,et eorū cōditiones detegat,simplicibus necdū talia expertis occasionē tribuat.Esa.52.Pollutū noli te tangere.Etiā de iudice,et p̄lato pōt dici,q̄ reū non debet tangere vt cōiter nisi membris manifestis, et in criminibus obiectis,nō de illis q̄ nesciunt̄,ne forte p̄p reuelationē alicuius occulti scādalum oriat̄.Mich.6. Nō q̄ras iniq̄tatem in domo impij.¶Pulsuū variæ sunt diuersitates,q̄a.s.pulsus aliq̄n est fortis,aliq̄n debilis,aliq̄n durus,aliq̄n mollis,et sic de alijs.Isti tn̄ pulsus multis modis,et occasionib. variant̄, et in diuersis diuersimodè disponunt̄. Et inde est, q̄ pulsus est fortior in viris q̄ in fęminis, in calidis q̄ ī frigidis,in siccis q̄ in crassis.Pingues.n.fortē pulsum nō solent hr̄e, et hoc p̄p frigidiorē cōplexionē,et p̄p arteriæ in carne occultationem. Itē fortior est in iuuenib. q̄ ī senib.q̄a p̄ certo pulsus ex maiori calore ī iuuenib.auget̄,et ex ætatis frigiditate in senib. debilitat̄. Fortior ēt est in hyeme q̄ æstate,q̄a.s.in æstate p̄p dissolutionē feruoris virtus fit debilis,q̄ in hyeme p̄p adunationē fit fortis.Sic verè cū multæ sint pulsuum.i.operationū et affectionū interiorū diuersitates,istud verū est,q̄ istæ meliores,et fortiores existunt in viris.i.in virilib. virtuosis, et fortib.in calidis.i.in deuotis charitatiuis,et amore Dei feruentib.in macilentis.i.in pauperib.et abstinētib.in iuuenib. .i.in puris nouis,et innocentib.in hyeme.i.in tribulationum frigore viuentib.et cōuersantibus q̄ in illis,q̄ cōtrariæ sunt cōditionibus,et q̄ modicæ sunt perfectionis, q̄a proculdubio pulsus operationū affectuum mollis est,et debilis in fœminabus.i.in hoībus mollibus,et effęminatis,in frigidis.i.in tepidis indeuotis,et pigritia cōgelatis.In pinguibus.i. in diuitibus deliciosis,et dilatatis.In senibus.i.in viris ī malis moribus induratis.In æstate.i.in p̄speritate viuentibus,et ardore cōcupiscentiæ inflāmatis.Ista.n.oīa,videlicet ęstas, p̄speritas senectus,malæ cōsuetudines, pinguedo deliciarū,frigiditas indeuotiones,et fęmineitas iperfectionis, pulsum operum,et affectuum mollificāt,et diminuunt,et ualorē, et forti-

fortitudinem tollunt, quia breuiter de talib. pōt dici illud Sap.3. Opa eorum inutilia, & labores sine fructu. ¶Hō dormiens pulsum hēt paruum, & tardū, post somnum verò pp caloris confortationē pulsum hēt fortem, velocem, & magnū. Sic ille qui dormit in delitijs, & vitijs huius mundi, pulsum affectionis hēt tepidum, paruum & tardū, sed postq̄ de tali somno p pniam surrexerit, pulsus suæ orōnis, affectionis, & operationis, maior & fortior apparebit. Calor.n. charitatis, & feruoris, ex somno peccati præcedēte efficit fortior, quia.s.sm Apost. ad Ro.5. Vbi abundauit delictum, ibi abundauit grām tandem maior. Vel dic, q̄ somnus est deuotio, postq̄ pulsus cordis, & affectus cōsueuit crescere & vigere. ¶Balneū temperatū pulsum fortificat, & confortat. Si verò aqua in calore excedat, sicut fit in illis, qui bulliuntur, pulsus celerrimus efficit, & ex euaporatione spūum virtus totaliter extinguit, & mors sequit. Sic verè illi qui balneant in tēperato balneo deuotionis vel lachrymosę cōpunctionis, pulsum affectus solēt temperatum, fortè & viuacē hre, quia.s. tales in bonis affectibus, & opib. solēt pcellere, & vigere. Illi verò qui in excessiuo balneo mundi deliciarum se balneāt, pulsum malorū desideriorū, & operum citum hnt, quia.s. mūdi delectabilia plus debito desiderat, & affectant. Prou.20. Desideria occidunt pigrū. ¶Ista igit excerpta, et extracta de trib. primis tractatib. huius libri, vbi.s. agit de Deo, Angelis & aīa & eius virtutib. quantū ad pręsens spectat negociū, sufficiāt, quia q̄uis multa ibi sint alia, ista tñ sola visa sūt mihi moralizabilia, & ad mores applicabilia. Nūc ergo ad moralizādū illa q̄ ad cōpositionem corporis humani, & mēbrorū pertinēt, manū mittamus, & hic sub vno tractatu de qualitatib. & humoribus, de mēbris hoīs, & ętatibus, nec non de sex accidentib. sanitatē cōseruantibus, & cōsequenter de infirmitatibus sanitatem destruentib. perstringamus.

De humani corporis cōpositione. Cap. 14.

DE humani corporis, & partiū eius proprietatib. tractaturi, ab elementarib qualitatibus, & quatuor humoribus ex quib. cōstat corpus humanū, est primitus inchoandum. Quatuor itaq; sunt elemēta, & quatuor elementares qualitates ex quib. constituitur oē aīatum corpus, & maximè corpus humanū, qđ inter aīata corpora est nobilissimū, & nobilissimis opationib. deputatū, vt potè aīæ rōnalis organū, ipsius actionib. ordinatū. Ex quatuor.n. elemētis constare dignoscitur.s. igne, aere aqua, & terra, & ex istorū elementorū quatuor qualitatib. principalib. ordinat.s. calore, humiditate, frigiditate, & siccitate. Caliditas.n. qualitas est ignea, humiditas aerea, frigiditas aquea, siccitas terrea. Ista em̄ quatuor sunt q̄ corpus in esse constituunt, ipsumq; q̄diu insimul pportionata fuerint, in esse suo custodiūt, & componunt. Re vera sicut hō exterior corporalis formatexterius, sic ēt spūaliter loquēdo hō interior & moralis formatur interi⁹. Quia.n. moralis hō est organū nobilissimę formę.s. aīæ, hoc est dictu diuinæ grę q̄ aīat mētē nrām, iō necesse ē, q̄ nobilissimè formet, & q̄ à multis virtutib. īformet. Dico igit, q̄ i cōpositione ei⁹ spūali, & morali dnt cōcurrere quatuor elemēta, & quatuor qualitates ab eis depēdētes. Quatuor.n. elemēta sūt, ignis.i. ardor charitatis. Aer.i. nitor puritatis. Aqua q̄ cōgelat, & refrigerat.i. timor diuīæ maiestatis. Terra q̄ oia sustinet, & fundat.i. fundamentū humilitatis. Ab istis.n. quatuor spiritalib. elemētis oriunt quatuor qualitates pricipales.i. quatuor virtutes cardinales. Ab igne.n. charitatis procedit caliditas iustitiæ, q̄.s. est feruida p rigorem. Ab aere puritatis pcedit humiditas sciæ, & prudentiæ, q̄.s. est clara, & lucida p splēdorē. Ab aqua diuini frigoris, & timoris pcedit refrigeriū tēperātiæ. A terra verò fundamentalis humilitatis procedit siccitas fortitudinis, & constātię. Res.n. siccæ magis sunt fortes, & durabiles q̄ humidæ. Istis ergo quatuor, virtualib. qualitatib. interior hō nr.s. mēs, & conscia cōponit, et ad susceptionē aīæ.i. diuinæ grę dispōnit, et format. Qđ bene figurat Eze.1. in illo mirabili aīali qđ hēbat quatuor facies, et quatuor pennas. Quatuor.n. facies sūt quatuor virtutes originales.s. charitas, innocētia, timor humilitas. Quatuor aūt pęnæ sūt quatuor virtutes card.s. iustitia, prudētia, tēperātia, fortitudo Exo.25. Facies quatuor circulos aureos p quatuor arcę angulos. ¶De quatuor qualitatib. duę sūt actiuę, et duę passiuæ. Actiuę.n. sūt caliditas, et frigiditas. Passiuę aūt sūt humiditas, & siccitas. Istarū.n. qualitatū actione. & passione corpus humanū regit. & tota eius cōditio variat. Sic verè de calore charitatis, & frigiditate diuini timoris, & humiditate clementiæ, & dulcoris, & siccitate abstinētiæ, & squaloris, moralis homo cōponit, & istarū virtutū actionibus, & passionib. tota aīæ cōditio ordinatur.

De calore seu caliditate. Cap. 15.

CAlor seu caliditas est quædā elementaris qualitas, summè actiua, & diuersorum effectuum in corporibus inductiua. Ista est.n. oīm q̄ noscunt generatiua, inferiorū ad superiora reductiua, cōpactorū dissolutiua, durorū remollitiua, molliū verò, & liquidorū īduratiua. Per caliditatē.n. cūcta generalia generant. Patet in verē, vbi calor solis aduenies facit herbas, flores, fructus & folia generari. Etiā qnq; sit q̄ p calorē cęlestē ranæ sursum in nubibus gñant. Itē per caliditatē infima ad superiora reducunt. Calor.n. de terra & aqua fumos, & vapores dissoluit, & cū motum habeat à cētro ad circūferētiā, ipsos sursum secū, eleuat, & extollit, & primò in substātiā aereā, tādē igneā cōuertit. Itē p istū calorē metalla, q̄ dura sunt, dissoluunt, & molliunt. illa verò q̄ liquida sunt p cōsumptionē patrū subtiliorum remanētib. terrestrib. indurant, sicut patet in ouo liqdo p calorē igneū indurato. Proculdubio talis calor vr̄ esse feruor charitatis, & diuini amoris, vel ēt ipse Spiritus sanct⁹, q̄ dr̄, & calor & amor. Quia p certo talis calor solet in viris iustis gñare virtutū, & bonorū operū vbertatē & pfectionē. Inferiores verò.i. terrenos & mundanos, & hic inferius circa terrena attētos, solet sursū eleuare, & trahere ad cęlestiū affectionē. Cōpactos, & obstinatos solet dissoluere p cōtritionē, & cōpunctionē. Liquidos aūt molles & carnales solet indurare, & solidare p cōstātiæ, & patiētiæ roborationē, & p pseuerātiæ durationē. Iō bñ dicit Apostolus Eph..3. in charitate radicati, & fundati, vt possitis cōprehēdere cū oīb. sanctis, q̄ sit latitudo lōgitudo, sublimitas, & pfundum. Vel dic, q̄ caliditas est cōcupiscētia mūdanā, qa p certo ista est q̄ vitiorū q̄titatē gñat, & ranas garrulitatis in aere cōsciętāt, sursum p superbiā eleuat fortes, duros, & i bono cōpactos dissoluit, & debilitat, molles, verò teneros, & misericordes, & pios p parcitatē cōstringit, & p crudelitatē indurat, subtilesq; partes bonorū affectuū, & grarū, & virtutū euaporare faciens, terrestres auaritiæ appetitus i corde retinet, & reseruat Iob 41. Cor eius indurabit quasi lapis, & stringetur velut malleatoris incus. ¶Calor solet materiam in qua agit subtiliare, nititur.n. ipsā materiā spūalē facere, & iō nō cessat eā rarefacere, dissoluere, & dilatare, & ad simplicitatē reducere, & i ignem vel aerē subtiliare, sicut patet in glacie, q̄ primò p calorē dissoluitur, & tādē si fortius agat, bullire cōpellitur, & sic in fumum, & aerem cōmutat. Talis ē calor charitatis, vel ēt Spūs sanctus, qa proculdubio oēm materiā in quā agit.i. oēm mētem quā calefacit, nititur in spūalem reducere, purā, & simplicē facere, & in naturā aereā & igneā.i. purā. clarā, sanctā, & lympidam immutare. Et ideò iste primò dissoluit per cōtritionē, dilatat, per dilectionē bullire facit p bonorū desideriarū affectionē, & sic in aerem ipsam cōuertit per bonam moralem conuersionē, & mutationē. Qđ ēt de calore tribulationū pōt intelligi, qa.s. iste facit occasionaliter oia supradicta. Iob 28. Lapis solut⁹ calore in ęs vertit. Vel dic de calore cōcupiscentię, q̄ primò dissoluit per delectationes, dilatat ad mundi bona per ambitiones, bullire facit p malas affectiones, & sic mentē euanescere facit per vanitates, & elationes. ad Rom.1. Euanuerūt in cogitationib. suis, & obscuratum est insipiens cor eorū. Caliditas est naturalr̄ purgatiua, vt patet in auro &c. Vide de auro, & de igne & quō aurum per ignem non minuitur sed purgatur. ¶Caliditas est accidentaliter corruptiua, vt est videre, qñ calor plus dissoluit, quam consumat, vt patet in cumulo frumēti aqua esperso. vbi calor inclusus aquam resoluit in humidā fumositatē, quæ grana tacta remollit, & ea putrescit, & corrumpit. Talis calor est malus amor, qui.s. cor calefacit, multipliciter, & inflammat. Iste.n. mentem in quē agit, solet corrumpere, & in uitiorum putredinem commutare. Quādo.n. inuenit aquā, & humorē mollis affectionis in hoīe. statim solet eā in malo appetitus resoluere, qui resoluti grana virtutū solent, & corrumpere, & ibidem vitiorum putredinem gene-

generare.2.Pet.3.Cęli magno impetu trásient,elemēta verò calore soluent.Vel ista pñt allegari cōtra multos,ꝙ plus dissoluunt,q̃ cōsumere pñt.i.q plura, & ardua negocia solent incipere q̃ possint sine debito terminare,qa vt cōiter corruptio,& defectus solet in talibus apparere.Exo.18.Stulto labore cōsumeris,vltra vires tuas est negociū. ¶Caliditas est naturaľr alleuiatiua.Humiditas.n.ꝑ calorē cōsumitur,& sic pōdus materiæ minorať.Etiā ꝑ actionē caloris ipsa humiditas partim in spūs cōmutať,ꝑ quorū multiplicationē corp⁹ amplius leuiať;& inde est,ꝙ corpora aīaliū viuētiū sunt incōparabiliter leuiora,q̃ corpora mortuorū.Qđ fit pp calorē,& spūm cōtētū ī arterijs,& in venis.Corpora ēt post prādiū sunt leuiora,q̃ ante,& hoc pp calorē q ꝑ cibū in corpore cōfortať,& q occasione cibi digerēdi,fortius roboratur. Sic ꝓculdubio, amor Dei feruorq; deuotionis facit hoīem spūalē, agilē atq; leuē,ita ꝙ faciľr pōt ꝑ bona opera ꝑ obedientiā currere,& sursum ꝑ affectionē,& contēplationē ad cęlestia se leuare.Iste.n.calor humiditatē carnalitatis cōsumit,& spūs bonarū affectionū, gñat & ꝓducit, & sic mentē leuem,& agilē facit,& pōdus pcti,& malæ cōsuetudinis minorat atq; tollit.Nihil.n.est amore leuius, nihil facilius aut prōptius.Iō bñ dr̄ 1.ad Cor.13.ꝙ charitas oīa credit;oīa sperat,oīa sustinet &c.Et inde est,ꝙ illi,q sunt uiui per gr̄am,& prāsi ꝑ doctrinā,& sciam sunt mortuis,& ieiunijs.i.pctōrib. & virtutib.vacuis,magis leues,& ad obediēdū,& bene operādū,& ad cœlestia ascendendū, & affectandū magis agiles atq; fortes,& ad sustinendū,& supportādū ipsis ꝑlatis, & socijs minus graues.Cuius tñ cōtrariū in mortuis.i.in pctōrib. inueniť,quorum vita grauis, & importabilis cōperiť.Sap.2. Grauis est nobis ēt ad videndum, qm̄ dissimilis est alijs uita ei⁹.Vel ēt istud pōt intelligi de leuitate spūalis paupertatis, qa pro certo qñ calor charitatis abundat:tunc humorē bonorū tpaliū ꝑ eleemosynas cōsumit,& alleuiat ab onere terrenorū.Sicq; fit,ꝙ qñ quis ꝑ gr̄am est uiuificatus,& ꝑ doctrinā,vel per eucharistiā bene cibatus,magis solet esse vt cōiter à terrenis alleuiatus.Act.27.Satiati cibo alleuiabāt nauē: ꝓijcientes triticū in mare. Vel ista pñt dici de malo amore, & feruore,q facit hoīem leuem,& ī cōstātē,& nihil difficilè vel graue reputātē.Vel pōt ēt dici de diuitib.bonis,q qñ sūt diuitijs satiati,tunc solent magis esse à vitijs alleuiati,& calore charitatis amplius cōfortati. Vel ēt dic in malo,ꝙ illi, q diuitijs satianť amplius ꝑ incōstantiā alleuiať, & minus ꝑ Dei timorē ꝑmunť,& aggrauanť.Esa.9.Alleuiata est terra Zabulon, & terra neptalim &c. ¶Caliditas est aliquotiens aggrauatiua.actione.n. sua habet poros aperire, partesq; subtiles,& leues cōsumere, & spūs q sunt cā purporeç leuitatis, euaporari facere,& exterius à corpore trahere,& educere, & sic in corpore pōderosam grauedinē gñare. Et ista est rō quare corpora sunt magis ponderosa,& laxa in æstate, q̃ in tpe hyemali.Ista oīa facit calor, & feruor mali amoris., vel ēt cupiditas tā carnea q̃ terrena.Mentē.n.grauē pigrā,& pōderosam,& ad bona opera inhabilē,& ineptā faciunt,subtilesq; partes.i.gr̄am & deuotionē consumūt, poros sensuū, & affectuū ad mundana aperiūt,& sic spūs, & virtutes q cā erat spūalis leuitatis, euaporare faciunt & sic retinēdo partes terrestres.s.appetitus terrenorū vitiorū grauedinē intro ducunt,& hoīem grauē ad bñ operandū faciūt, ipsumq; pigrū,& desidē cōstituūt,qđ bñ vr̄ figuratū.Io.4.vbi vēt⁹ vrēs, & calidus percussit virentē hederam, q̃ fuit ꝓtinus arefacta ¶Caliditas naturalis est coloris rubei,& purpurei in corporib.gñatiua,sicut patet in rosis,& in corporib.sanguineæ cōplexionis,in quib.ex difusione caloris per mēbra calor rubeus gñare.Caliditas verò innaturalis est palloris, & nō rubedinis affectiua, sicut ēt patet in rosa,q̃ in fumo sulphuris posita statim ruborē amittit, & in colorē pallidū se conuertit.Calor naturalis est charitas,& cōtritio. Calor verò innaturalis est carnalitas, & cupiditatis inflāmatio. Quia ꝓ certo calor dilectionis,& ardor cōtritionis solēt ruborē honestatis,& verecūdiæ gñare,& per honestā cōuersationē totā hoīs superficiē colorare.Econtra verò caliditas innaturalis .s.carnalis,vel mundialis concupiscentia,& maximè qñ sibi adiunguntur opera,solent ruborē uerecundiæ tollere,& pallorē inhonestæ cōuersationis inducere,& totā hoīs superficiē offuscare.Thr.4.Obscuratū est aurum, mutatus est color optimus. ¶Caliditas tēperata cā est cōseruationis, viuificationis & vegetationis,sicut patet de calore naturali,quo mediāte corpus visitatur,cibus digeritur,& sanitas custoditur. Calor verò intēperatus,& excedēs,totū contrariū facit,qa .s.materiā ī q̃ agit, vsq; ad vltimū dissoluit,& finaľr destruit, & consumit.Sic verè calor,& ardor tribulationū si sit tēperatus,ꝓficit,vitamq; gr̄æ,& digestione seu cōpositionē morū perficit,et sanitatē aīæ custodit.Si uerò ultra debitū excedit,solet mentem per pusillanimitatē dissoluere,humorem deuotionis consumere,et sic ꝑ desperationē vniuersam morū substantiā deuastare.Vel ista ēt pñt dici de correctione tēperata,et excessiua.Vel dic, ꝙ calor tēperatus est charitas, et contritio,q̃ sanitatē aīæ custodiūt.Calor aūt excedens est cupiditas,et luxuria,et iracundiæ inflammatio, q̃ bona oīa destruunt,et consumunt 2.Pet.3.Elementa calore soluenť. ¶Calor tēperatus,acetosa et amara cōuertit in dulcia,vt patet in fructib.maturatis.Excedens verò,et intētus dulcia cōuertit in amara,vt est videre in humorib. vbi sanguis dulcis in cholerā cōuertiť, et in aqua maris, vbi ꝑ actionē caloris partes subtiles euaporāt, terrestres uerò in salis substantiā conuertunť.Sic facit moderata correctio,et contritio, quia pctōrē amarū cōuertit in dulce hoīem bonum,et iustū.Si verò excesserit,tūc per desperationē ipsum absorbebit,et partes subtiles.s.spē,et deuotionē euaporare faciet, et eum de dulci in amarū.i.de iusto in impiū cōmutabit. Thr. 1. Et ipsa repleta amaritudine. ¶Calor naturaľr est fructuū maturatiuus,et quāto calidior est regio tāto est fructuū citius ad maturitatē ꝓductiuus,et in ipsis amplioris dulcedinis cātiuus, est ēt calor multarū nobiliū formarū tā naturaliū, q̃ accidētaliū de potētia ad actu eductiuus, sicut patet de metallis,q̃ actione caloris de duris lapidib.educunť,de vitro,qñ ꝑ caloris uiolētiā de cinerib.gñať, et ēt de fructib.q calore mediāte de potentia arborū ꝓcreanť.Talis calor est charitatis feruos vel cōtritionis ardos,vel Spūs scti uigor.Iste.n.qñ abundat in hoīe,maturitatē prudētiæ solet inducere, dulcedinē deuotionis solet efficere,et de ipsa materia.i.de ipsa voluntate q̃ more materiæ est formarū oīum susceptiua, nobiles, formas bonorū morū solet educere,et ibidē metalla uirtutum interiorū,vitrū.i.claritatē conditionū exteriorū,fruct⁹ ēt.operationū vtiliorū solet efficaciter gñare. Vel ista expone de calore,et ardore correctionis,et tribulationis, cuius impulsu hoīes maturanť,et ad prudentiā conuertunť,qa sicut dr̄ Esa.28.vexatio dat intellectum.Et ꝑ cuius actionē formæ virtutū,ab ipsis informib.pctōrib.educunť. Vñ illud ꝑdictū Iob 28.Lapis solutus calore in æs vertiť. ¶Calor solet in aere multas impressiones gñare, ibidē ꝑ vaporū attractionē,nunc nubes,nunc pluuiā,nunc uentū,nūc grādinē,nūc fulmē,nunc tonitruam facere,et creare.Sic verè calor cupiditatis tpalis,vel ardor uoluptatis carnalis,vel ēt furor iræ, et crudelitatis mētalis,solet in aere consciæ multas impressiones diabolicas introducere.Quia ꝓ certo ibidē gñať à tali calore pluuia uoluptatis,nubes ignorātiæ,et obscuritatis ventus uanitatis,grādō ꝓteruitatis,fulmē crudelitatis,tonitruū discordię,et rixositatis.Ps.ignis grādo nix glacies spūs ꝓcellarū etc. ¶Calor sp vult sursum tendere,et iō corpora calida solent motum suū sursum à centro ad circunferentiā facere,et nunq̃ nisi violenter inferius residere. Patet ī igne, q sp sursum ascēdit,et in oleo,ꝙ superficiē sp q̃rit. Sic uerè illi, q ꝑ charitatē sūt feruidi,et calore scti spūs calefacti,nō solēt ista inferiora diligere,sed sp superiora,et cęlestia affectu q̃rere,et ibidē totis affectib.euolare, et nunq̃ in terrenis,et infimis ꝑ cōplatientiā remanere, dicentes illud Esa. 2.Venite ascendamus ad montē dñi.Vel dic de calore cupiditatis, et ambitionis, q possessores suos sp facit superiora petere,dignitates,et officia q̃rere,et statū infimū abhorrere exēpto luciferi dicētis.Esa.14.Super astra cœli exaltabo soliū meū etc. ¶Calor seipsum solet per effectus oñdere,et cōditiones suas q̃busdā signis exteriorib. declarare.Et inde est sm̄ cōstanti.lib.1.Theoricæ c.17.ꝙ corpus si fuerit calidum erit caro multa pinguedo pauca,calor rubeus,pili multi,et nigri,tactus calidus,intellectus bonus,hō facundus, multū mobilis,audax,iracūdus,amās,multū appetēs,cito digerēs, fortis et velocis pulsus.Sic verè ille q ꝑ charitatē est calid⁹ feruidus,et inflammatus,multis bonis proprietatib.est dotatus.Calor.n.charitatis vbicunque fuerit, se solet oñdere, et uirtutē suā nouis operib.declarare, quia teste Gregorio,

nunquam

nunquam amor Dei otiosus. Operat.n.magna si est. Si autem operari renuit, amor non est. Igit dico, q tales q sunt charitatiuè calidi hñt multã carnẽ.i.multã mollitiẽ,& teneritudinẽ pietatis, paucã pinguedinẽ voluptatis colorẽ rubeũ verecundę honestatis,& tactũ calidũ exẽplaris charitatis, qa s.isti qcquid exemplis,& doctrinis tangũt, ad Dei amorẽ calefaciũt, dicẽtes illud Iac.2. Calefacimini,& saturamini. Itẽ isti sunt boni intellectus per discretionem, sermonis facundi, p fraternã eruditionẽ, multũ mobiles, p obedientiam,& subiectione, audaces & iracundi per iustitiæ zelũ,& malorũ correctionẽ, amãtes p fraternã dilectionẽ, appetentes p sanctã affectionẽ, cito digerẽtes,& se disponentes per bonã cõuersationẽ,& p morũ cõpositionẽ fortis,& velocis pulsus p prõptã,& bonã operationẽ. Iste est igit calor intimæ charitatis, q causat in hoie mores tã multiplicis bonitatis, qa sicut in Ps. dr. Nõ est, q se abscõdat à calore eius, qa sicut dicit Gregorius in homel. super Ioannẽ. Sicut ex vna radice multi rami pdeunt, sic multæ uirtutes ex vna charitate gñantur.

13 ¶Scdm Cõstantinũ, signa hoĩs calidi sunt, qñ hẽt multos capillos, qñ est libidinosus, iracundus, inuerecũdus, asperę vocis, rubei coloris. Sic verè signa hoĩs calidi.i.per malã cõcupiscentiã inflãmati, sunt, qñ abũdat in pilis diuitiarũ, qñ est iracundus,& furibundus inuerecũdus,& importunus, asperæ,& supbæ locutionis, libidinosæ affectionis, rubeæ & carnalis conuersationis.

14 ¶Caliditas ẽm q in diuersis agit materijs, diuersimodè uariat, act⁹ suos,& inde est, q ista aliqñ est corruptiua, aliqñ gñatiua, aliqñ viuificatiua, aliqñ mortificatiua, aliqñ ẽt inuenit rarefactiua,& mollitiua, liquefactiua,& aperitiua, aliqñ verò dẽsatiua, et induratiua, cõstrictiua, et oppillatiua, et sic de alijs. Sic uerè charitas ĩ diuersis diuersimodè operat. Ista.n.corrumpit vitiat, gñat merita uiuificat mentẽ, mortificat carnẽ, rare facit cor per cõtritionẽ, mollit p cõpassionẽ, liquefacit p deuotionẽ, aperit p confessionẽ, densat p humilitatẽ, indurat p cõstãtiæ firmitatẽ cõstringit p timorem, oppillat.s.sensus per custodiæ diligentiã, et tenorem. Et ecõtra pñt dici de calore malæ concupiscẽtiæ, qa.s.iste corrũpit bona, gñat mala, uiuificat carnem, mortificat aĩam, mollit, et liquefacit uirtutẽ aperit sensuũ uanitatẽ, cõdensat e t indurat p obstinatã uolũtatem, cõstringit p parcitatem, oppilat.s.os ne dicat ĩ cõfessione ueritatẽ, et sic bñ dr̃ 1.ad Tim.6. Radix omnium malorum est cupiditas. Et ideò bene dr̃, q calida stercora Thobiæ oculos cœcauerũt.

De Frigiditate. Cap. 16.

1 Frigiditas est quædam elementaris qualitas, et actiua, pprietas, motum habens à circunferentia versus centrũ. Et iõ frigiditas est naturalr̃ cõpressiua, cõdensatiua, et soliditatis, et cohærentiæ partium effectiua, substantiæ etiã ingrossatiua, et per motum circunferẽtiæ ad centrũ est ipsius aggrauatiua, et maioris ponderis inductiua, albedinis etiam est ĩ corporib. causatiua. Frigiditas.n.mater albedinis dr̃, eo q vbi agit frigiditas, albedo naturalr̃ gñatur, sicut patet in niue, et etiam sicut patet in sclauis, et albanis, qui pter frigiditatẽ in illis regionib. dominãtẽ, coloris sunt albi, et etiã procreant albos pilos. Sicut econtra caliditas mater est nigredinis, sicut patet in calidis regionibus, vbi nascunt hoĩes nigræ cutis, et nigrorum etiam capillorum. Per istam qualitatem frigiditatis possum moraliter frig⁹ diuini timoris, vel etiã frigus, et asperitatem tribulationis, et paupertatis intelligere. Ista sunt.n. q ipsam substantiã mentis in quã agunt, à circunferentia terrenorũ ad centrũ ppriæ consciæ deprimunt, et eam sursum ad mundi dignitates et prospera euagari uel ascendere non permittunt, et iõ cor humanum in bono per constantiã cõsolidãt, et cõpingũt, et in ipso grauitatem maturitatis, et prudentiæ, deliberationisq;, et sapiẽtiæ introducunt, et ẽt albedinem castitatis, et candorem innocẽtiæ, et puritatis, in cute carnes, et in pilis conuersationis efficiunt, et producunt. Constat.n.q mundi paupertas,& tribulatio, diuinusq; timor, et mentis conturbatio faciũt hominem humiliorem, solidiorem, innocentiorem, et puriorẽ,& ẽt per castitatem in corpore mundiorem, quia sicut dr̃ Prou.15. Per timorem dñi declinat oĩs à malo.& Eccl.43. Frigidus uentus aquilo flauit,& gelauit crystallus ab aqua. Vel dic, q frigiditas significat uitium indeuotionis, quæ.s. à Dei amore infrigidat mentem nostram. Quia pro certo iste est quę mentem à circunferentia cœlestium inferius ad centrũ bonorum terrestriũ per auaritiã deprimit. Ista est, quæ per obstinationem montem condensat, cõsolidat, et cõstringit, et hoĩem per curiositatẽ, et hypocrisim dealbat, colorat atque pingit, ita q ei põt dici illud Act.23. Percutiet te Deus paries dealbate.

2 ¶Frigiditas hẽt naturalr̃ infrigidare, aggrauare, mortificare, discolorare, coarctare, et partes inuicem aggregare. Quæ oĩa patẽt in hoĩe mortuo, vbi per dñium frigiditatis calorem naturalem extinguentis, mors sequit, grauitas augeť, corpus infrigidatur, facies discoloratur, et cor et pulmo à suis dilatationib. coarctant. Sic proculdubio frigus indeuotionis, et incõpassionis solet mentem in quam agit, infrigidare, auferendo Dei, et proximi dilectionem, et cœlestium affectionem, aggrauare per terrenam inclinationem, et per malæ consuetudinis depressionem, mortificare per gratiæ priuationem, et per culpę introductionem, discolorare per inhonestam cõuersationem, et per infamię diuulgationem, coarctare per parcitatis, et auaritiæ constrictionem, et aggregare per terrenorũ continuã acquisitionem. Oĩa.n.ista uitia solet frigus indeuotionis inducere, dum solet mentem ab amore Dei, et pximi congelare. Et sicut videmus q frigus constringit neruos, et membra ab operatione impedit, sic indeuotio neruos, et fortitudinem aĩę ita solet ligare, q oẽ exercitiũ bonorũ facit quiescere, et cessare. Et iõ bñ dr̃ Prou.20. Propter frigus piger arare noluit. Vel dic, q frigus significat pniam, vel timorẽ Dei, vel ẽt mũdi aduersitatẽ. Quia p certo ista sunt q infrigidãt à leuitate instabilis uoluntatis. Quę mortificãt vitã.s. carnalis uoluptatis. Quę discolorant à candore curiosæ uanitatis. Quæ constringũt.s.ab appetitu exterioris psperitatis. Iõ bñ dr̃ Prou.25. Aqua frigida aĩæ sitienti.

3 ¶Frigiditas multos habet accidentales effectus. Ista est.n.accidentaliter calefactiua, alleuiatiua, vt dictũ est. Calefac it.n.per accidens, poros exterius claudendo, et vapores & spũs interius includendo, q corpus calefaciunt interius remanendo, et obiectu frigiditatis exterioris exitũ non habẽdo. Et sic corpora aĩaliũ sunt in hyeme calidiora, et ad digerendũ cibũ fortiora. Fõtes etiã, et putei sũt in hyeme calidi, q ex cõtraria cã æstatis tpe sunt frigidi. Itẽ per accidens alleuiat.s.humiditatem exprimendo, et sic suã substantiã leuiorẽ reddendo. Item per accidens viuificat, et hoc calores repercutiendo, ipsos ĩ spũs occasionalr̃ cõuertendo, et vitã aliquotiens gñando, sicut patet in illis auib. quæ vice fructuum nascunt in arborib. quæ quandiu in arbore pendeant, vitam non hñt, rupto tñ tenacnlo in mare cadentes, obstructis poris per aquæ frigiditatem, fumositates conculcatæ in spũs conuertunť, et sic per earum diffusionẽ per corpus illæ auiculę uiuificanť, et in naturã auiũ cõmutantur, vt dicit cõmẽtator super librũ uegetabiliũ. Istud tñ non intelligo, q istæ aues sint arboris fruct⁹. Sed qñ abietis lignũ de fractis nauibus ĩ mari Britãnico putrescit, limus frustis ligneis cohęrens, in auiculas transformať, quæ ligno per rostra adhęrentes necdum uiuæ, postea in aquã rupto tenaculo cadentes, vt dictum est uiuificantur. Vnde ẽt in terra mea.s.in Pictauia circa monasterium sancti Michaelis in eremo, in medietate fracti remigij inuentæ sunt qñq; quingenta tales necdum viuæ auiculæ dependentes tandem in naturã vęrarum auium trãseuntes. Quæ ẽt auiculæ crauãs à nr̃is marinis incolis nũcupanť. Per frigiditatem põt intelligi tribulatio, quæ.s.infrigidat, mortificat tpaliter atq; grauat. Veruntñ accidentaliter ista facit aĩę multa bona, quia.s. calefacit suscitando charitatis amorẽ. Ista mentem alleuiat tollendo carnalitatis humorem. Ista ẽt mentẽ uiuificat, multiplicando pœnalitatis dolorem, et recludendo fumositatem.i. affectionum feruorem. Arbor.n.moralis vitæ, et prosperitatis mundanæ, aues.i.homines mortuos et sine vita, de limo humanę carnalitatis producit, et portat, quos deinde in mundi prosperis vita gratiæ carentes vegetat, et sustentat, q tandem rupto tenaculo prosperitatis, et fortunæ, qñq; in mare.i.in amaritudinẽ mundanorum fluctuum, et casuum cadũt, ubi propter frigus tribulationum fumositatis.i.affectiones, ad cordis intima se recludunt, ibiq; in spiritus.i.in spirituales affectus compulsæ, tribulationum, frigore se cõuertũt. Sicq; fit, q q per peccatum mortuus erat, vitam gratiæ recipit,& in auẽ, idest in spiritualem, et perfectum uirum se cõuertit, et sursum ad cęlestia per contemplationem euolat,

& ascen-

& ascendit. Luc. 7. Resedit q̃ erat mortuus, & cœpit loq. 2. Corint. 6. Quasi morientis, & ecce viuimus. Qũo aũt venter sit calidior in hyeme, vide infra de ventre vel de stomacho §. vltimo. De fonte autem vide in titulo suo. ¶ Frigiditas est naturaliter conseruatiua, est tñ accidentaliter corruptiua. Per frigiditatem. n. caloris actio impedit, per consequens humiditatis resolutio retardatur, & sic res in esse suo sine corruptione mediante frigore conseruatur. Ista tñ q̃nque est per accidens corruptiua. Dum. n. frigiditas caloris actionem impedit in corpore, digestio retardat, & sic crudi humores generantur, qui faciliter corrũpuntur. Sic verè frigiditas diuini timoris, & asperitas tribulationis, & doloris, sanitatẽ aïæ conseruat, humoremq; affectionis resolui per mala desideria nõ pmittens, corruptionem peccati inducit, q̃n. s. timor & tribulatio tm̃ excedit, q̃ desperationem faciens, mẽtem digeri, & conuerti ad dominum non permittit, quia procul dubio illa eadem tribulatio, quæ est perfectis, & patientibus cã salutis põt ẽt esse imperfectis, & ipsam pati nescientibus cã dãnationis, & mortis, quia sicut dr̃ ad Ro. 8. Diligentibus Deũ oïa cooperantur in bonum. Cuius tñ cõtrariũ est de malis, quia. s. ẽt illa, quæ de se bona, & vtilia sunt, ipsis cõuertũtur in malum. ¶ Frigiditas cum dñatur in corpore, solet se p aliquos effectus exterius declarare. In hoïe. n. frigido respectu hoïs calidi est color, albus, & capillus mollis, intellectus durus, & obliuiosus, appetit⁹ paruus, somnus multus, icessus grauis, & tardus, vt dicit Constantinus lib. 1. Theoricę. c. 17. proculdubio frigus, indeuotionis hęc oïa facit in aïa, spiritualiter intelligẽdo. Ista. n. dat possessoribus suis album colorẽ. i. curiosam & hypocriticam cõuersationem, capillum mollem. i. fluxibilem & deliciosam affectionẽ, intellectũ durũ. i. rudẽ & hebetem discretionẽ, deiq; & iudiciorũ suorum obliuionẽ, appetitũ paruũ. i. boni desiderij torporẽ, & defectionẽ, somnũ multũ. i. pigritiæ soporẽ, & iuolutionẽ, incessum tardũ. i. pfectus in virtutibus retardationẽ, rarãq; & modicã bonã opationẽ, & tardã, & pigrã obediẽtiæ subiectionẽ. Sap. 15. Pedes eorũ pigri sunt ad ambulandũ. ¶ Frigiditas miro mõ separat aq̃ à uino. Sepe. uidi q̃ tẽpore frigidissimo vinum miscebatur cum aqua, & ĩ vase ponebat, frigus verò excedens, aquã à uino diuidebat, ipsamq; ad fundũ vasis deprimebat, vbi vino non gelato, aqua cõgregata inuicẽ gelabat. Frigus. n. in aquã agebat, in vinũ verò, qd̃ est naturaliter calidũ agere nõ valebat. Firmiter frigiditas ista mortificans significat diabolum, q̃ semper intendit aïam per culpã mortificare. Igitur cum in vase huius mũdi vinũ, & aqua. i. boni, & mali simul mixti sint, ipsa frigiditas. s. diabol⁹ optimè scit aquã à vino. i. malos à bonis discernere, ipsosq; ad fundum. i. inferius ad mundum per auaritiã deprimere, & per indeuotionẽ ẽt congelare, vinum vero. i. bonos nõ potest uincere, nec nocere. Apoc. 6. Vinum & oleum ne læseris. Ista potissimè fient in die iudicij q̃n exibunt angeli, & separabunt malos de medio iustorum, sicut dicitur Matt. 25. & 13. Infinitos frigiditatis effectus particulares potes videre in titulis particularibus huius libri, sicut in tabula poteris inuenire.

De Siccitate. Cap. 17.

Siccitas est quædam elementaris passiua qualitas, q̃ nunc caliditas, nunc frigiditas introducit, & est siccitas humiditati cõtraria, & ideo cum motus siccitatis sit à circunferẽtia versus cẽtrum solet siccitas fluxibilitati humiditatis se opponere, & ipsius motum de se interminabilem terminare, sicut patet in mari, in cuius littoribus Deus arenã posuit, & sic per ipsius siccitatem humiditatem aqueam terminauit sicut ponit phũs, & ẽt Gregorius super illud Iob 26. Qui posuit terminum mari &c. Quia breuiter aqua perpetuo flueret nisi ipsã arenę, & terræ siccitas terminaret. Siccitas põt significare mortem, in qua. s. humidũ radicale consumit, & tota cutis superficies desiccatur, & quæ partim à calore consumente, partim à frigore cõgelante inducitur, & causatur. Ista est. n. quæ humiditatẽ & fluxibilitatẽ pſentis vitæ terminat, & quæ mari fluctuoso huius mundi littus, limitẽ, & resistentiã facit, & quæ oẽs motus suos (q̃ de se sũt interminabiles atq; uani) terminat, limitat, & arrestat. Quia breuiter vita nr̃a nuñq̃ põt mortis siccitatẽ pterfluere, nec sepulchri arenã aliqualiter pertransire. Vñ in Ps. Terminum posuisti aqs, quẽ nõ trãsgredientur. Vel dic q̃ siccitas est ipsa mortis cõsideratio, vel ẽt ipsa abstinẽtiæ, & pęnitẽtiæ desiccatio, quas. s. solet calor charitatis inducere, & frig⁹ diuini timoris aliquotiẽs gñare. Quia p certo talis siccitas solet aquas fluxibilitatis nr̃æ motusq; carnalis incõstãtis, & fluxibilis mẽtis nr̃æ ĩtra suos limites tenere, & ne p pctã terrã aïæ submergant, ipsas retropellere & arcere. Hie. 5. Posui arenã terminũ mari. Vid̃ d̃ arẽa. ¶ Quãuis siccitas sit nturaľr desiccatiua, est tñ p accñs humiditatis inductiua, sicut patet in montib. vbi fontes iueniunt, p eo q̃ aquei humores q̃ ibi sũt, à siccitate pdominati exteri⁹ expellunt. Qd̃ cã pt esse quare in montib⁹ siccissimis herbæ humidissimę, aliquotiẽs gñrant. Qd̃ fit q̃a siccitas partes humidas ad superficiẽ reijcit, q̃ ibi in herbarũ subam cõmutant. Per siccitatẽ q̃ de se est sterilis & mortificatiua, possum intelligere indeuotionẽ, & iuidiã, & asperã condõnẽ malorũ, q̃ pcul dubio sæpe est p accñs plurimorũ cã bonorũ. Fit. n. q̃ in aliquo mõte. i. in aliquo statu, & pr̃ia, hospitio uel collegio, talis malorũ qualitas dñat, q̃ partes humidas. i. benignos, pios & deuotos abhorrens, ipsos eijcit, ita q̃ extra locũ, & pr̃iam fugere cõpellunt, vbi p certo q̃nq; in fontes uiuos. i. in uiros doctos aliorũ irrigatiuos. & in herbas dulces. i. in uiros sanctos aliorũ medicatiuos conuertuntur, & sic vñ dãnificari uisi fuerãt, in melius cõmutant, q̃a sicut bñ dicit Greg. vtilitati bonorum militat malitia reproborũ. sicut de Ioseph apparuit, quẽ fr̃m malitia à pr̃ia expulit, & sic ipm̃ accidentaľr, & occasionaliter ægypti dñm fecit. Ista ẽt pñt applicari contra inuidos religiosos, & maximè cõtra senes, siccos videlicet, & austeros ppriæq; fragilitatis ignaros, sed poti⁹ asperos atq; duros, q̃ q̃n vident aliquas partes humidas suæ condõni cõtrarias. i. aliquos iuuenes nimis humidos, & carnales, solẽt eos abhorrere, & p diuersas uexationes ipsos cõpellunt ad supficiẽ ad mũdũ vel ad aliã religionẽ fugere transire. Qd̃ tñ q̃nque à Deo pp bonũ ipsorũ pmittit, q̃a sic repulsi, in fontes & herbas. i. doctores, & uiros medicinales, & utiles conuertuntur. Exẽplũ de Ioseph ut dictũ est. Vñ ipsemet dixit fratrib. expulsorib. suis Gen. 50. Vos cogitastis de me malũ, sed Deus uertit illud in bonum. Vel dic, q̃ siccitas est pnïa, vel consideratio mortis, uel ẽt timor Dei uel iudicii & inferni. Ista. n. oïa hoïem pallificant, & desiccant, q̃a pro certo licet ista habeãt corpo raľr, desiccare solent tñ spũaľr humectare, q̃a, s. humidas partes. i. flebiles affectiones, ad exteriores sensus expellunt, & sic fontẽ lachrymarũ in oculis faciũt, & herbas medicinales uirtutum gñant, & pducunt. Hier. 9. Quis dabit capiti meo aquã, & oculis meis fontem lachrymarum. ¶ Siccitas est naturaľr attenuatiua, consumptiua, induratiua, asperatiua, coarctatiua, cõstritiua, retardatiua, & mot⁹ impeditiua. Talis est siccitas pęnitẽtiæ abstinẽtiæ, vel paupertatis. Ista sunt. n. q̃ consumunt, & attenuãt oẽm carnalitatẽ, indurant & consolidant oẽm debilitatem, asperãt & vilificant superficiei. i. conuersationis curiositatẽ, cõstringunt & arctificãt oẽm malæ licentiæ libertatẽ, retardãt & modificant oïum cordis motuum leuitatem. Exo. 15. Filii Israel ambulauerunt p siccum in medio maris. Vel põt dici econuerso, q̃ siccitas indeuotionis attenuat gr̃am & deuotionem, indurat & obstinat affectionẽ, asperat & honestat cutẽ. i. cõuersationẽ, cõstrigit, & coarctat. s. cor p ĩcõpassionẽ, impedit & retardat. s. motus, & bonorũ operũ executionẽ. ps. Abierũt in sicco flumina. ¶ Siccitas accidẽtaliter mollificat in quantũ humiditatem quæ partes cõglutinabat cõsumit, & sic rei substantiã in mollitiẽ, & puluerem mutat, vt patet in ligno vetustissimo. Est ẽt destructiua, & mortificatiua, humidũ. n. radicale consumit, & sic subiectũ suũ destruit, & dissoluit. Talis est siccitas ĩdeuotionis, q̃ pro culdubio humiditatem gr̃æ solet consumere, & totum mixtum in quo est. i. totam societatẽ, & colegiũ psonarũ ĩdeuotarũ solet ab inuicẽ per discordiam, dissoluere, & sit unitatem solet destruere, & mortẽ culpæ, & pęnæ inducere. ¶ Siccitas in multis est necessaria naturæ, q̃a. s. ista humiditatẽ supfluam coarctat, & consumit, calorem remissum acuit, hominemq; leuem, agitem & uigilem facit, sicut patet in choleris, q̃ naturaliter sunt sicci, & ideo sunt vigiles, agiles atq; macri. Sic verè siccitas paupertatis, & carẽtia humoris voluptatis, & attenuatio abstinentiæ, et asperitas pœnitẽtiæ solẽt humorem diuitiarum per eleemosynas cõsumere, calorem charitatis accendere, & acuere, & hoïem astutũ, & vigilem face-

re somnūq; pigritiæ effugare.¶Siccitas qñ excedit, est pessimarum ægritudinum inductiua. Honorem.n.cōsumit, corpus extenuat, cutem corrugat, pellem decolorat, sitim ꝓuocat, calorem augmētat, caput à capillis spoliat, & decaluat, articulos quoq; pedum, & manuū cōtrahit, & incuruat. Talis est siccitas indeuotionis, & incompassionis, quia ꝓ certo ista humorē gratiæ solet siccare, calorē cupiditatis solet augmentare, cutē flexibilis uoluntatis solet per malitiam corrugare, pellem conuersationis solet per inhonestatem decolorare, caput intentionis solet capillis bonorum affectuum expoliare, digitosq; operationis solet per pigritiam incuruare, & à cunctis bonis actib. retardare. Vñ de siccis, & indeuotis peccatoribus potest exponi illud Sophoniæ.2. Filij Amon quasi gomorrha, siccitas spinarum, & acerui salis.

De Humiditate. Cap. 18.

1 Humiditas elementaris est passiua qualitas actiuarum qualitatū obediens, & subdita, & suarum actionū susceptiua, oīum aīatorum corporū nutritiua, augmentatiua, & conseruatiua, & deperditorū in corpore restauratiua, sicut est uidere in radicibus, & seminibus. Nā granum terræ commissum, primò quadam humiditate perfunditur, & per calorem dilataṫ, & resoluiṫ, pars verò purior sursum ascendens, in stipitem, follium, florem & fructum finaliter alteratur, quæ in humore à terra attracto nutriuntur, & augmentātur, & in esse debito conseruātur. Per humiditatē intelligitur deuotio, cōpassio, gratia & doctrina. Ista sunt.n. q̄ mentem spūaliter nutriunt, ipsam in meritis crescere faciunt, ipsam in esse morali, & uirtuoso custodiunt, & uirtutes debilitatas reparant, & restituunt. Qñ.n. granū boni ꝓpositi ī corde inseriṫ, tunc humore grãæ, sciæ, deuotionis, cōpunctionis, & lachrymosæ cōfessionis suffusū, in melius dilataṫ, & sic radix perseuerātię sibi adiungiṫ, & in plātā cōuersionis cōuertiṫ, ita ꝙ stipes cōstātię, & firmitatis, folium honestatis, flos puritatis, & fructus bonitatis, ipsi grano boni propositi mediantibus dictis humoribus adiunguṅṫ, meritis augenṫ, & in virtutib⁹ cōseruanṫ, vt sic de tali planta virtutū, & de tali humore dicatur illud Ps. Quia erit tanq̄ lignū qđ plantatū est secus decursus aquarū, ꝙ fructū suum dabit in tēpore suo. Ecōtra pōt dici de grano mali ꝓpositi, cui humor carnalitatis vel ꝓsperitatis, malæque doctrinæ, & societatis adiunctus, dat dilatamentū, crementū, nutrimetū, & cōseruamētū, ita ꝙ radicæ malæ cōsuetudinis figiṫ, folio malę excusationis tegiṫ, flore malę, & curiosè cōuersatiōis ornaṫ, & fructu mali operis conseruaṫ.

2 ¶Humiditas est deperditorum in corpore restauratiua. Nā qđ calore cōsumitur, humoris, adiunctione restituitur. Et q̄a consumptio caloris est cōtinua, iō humoris appositio, & restauratio est cōtinuè necessaria. Ista expone sicut infrà de cibo. §. 1. & qđ ibi de cibo dr̄, dic de humore.

3 ¶Humiditas est naturaliter caloris tēperatiua naturæ conseruatiua, partium coniunctiua, & aggregatiua, mollitiua penetratiua, mūdatiua & depuratiua. Calor.n. generatus ex motu orbis radiorum solis, & sphæræ ignis, totū aerem, & mundum incenderet, nisi humoris aquei abundātia ipsius violentiam temperaret. Et ideo ſm Macrobiū, fonti superioris caloris Deus fontē humoris opposuit, & sic naturā à periculo conseruauit. Partes ēt terræ ꝑꝑ naturalē siccitatem ab inuicem dissoluerentur, & nulla persistentiæ fortitudine inuicem iungerentur, nisi per vndique permixtam humiditatem aqueam ligarentur, sicut ēt literam videmus in ligno combusto, vel vetustate consumpto, vbi pars à parte diuiditur, & propter consūptionē humoris partes à partibus seiunguntur. Mollificat ēt humiditas quicquid imbuit, & ēt a pannis, & reb⁹ alijs maculas abluit, & abstergit. Talis humor spiritualiter intellectus pōt significare lahrymosam compunctionem, vel etiam dulcorosam deuotionē, & compassionē, doctrinamq;, & prędicationem, Christi sanguinē & suæ passionis recordationem, & etiam baptismalem regenerationē. Quilibet.n. talis humor in personis in quibus est calorem concupiscentiæ temperat, coniūctionem pacis, & concordiæ generat, molitiem benignitatis facit, & immūditiam vitiorum abstergit, & sic totam natura animæ conseruat spūaliter, & custodit. Calor.n. & ardore tentationū humana mens faciliter comburitur, nisi alicuius talium humorum suffragijs obuietur. Oīs ēt charitatis, concordiæ & vnitatis coniunctio, & proportio in hoībus deficit, qñ ipsos talis humoris glutinū nō cōiungit. Mēs ēt ꝓobstinationē faciliter induraṫ, qñ talis humoris irriguo non imbuiṫ aut rigaṫ. Mēs ēt vitiorū fœcibus remanet maculata, nisi sepæ dictis humoribus sit lauata. Iō aīæ dr̄ in persona dñi illud Eze. 16. Laui te aqua, & mūdaui sanguinē tuū ex te, vnxi te oleo, cinxi te bysso. Quia breuiter quęlibet talis aqua mūdat iniquitatē, vngit ꝓ benignitatē, cingit & stringit per cōcordiam, & charitatē. Vel potes ecōtrario dicere, ꝙ humor carnalis, voluptatis, calori charitatis oppoiṫ, & mentē remollire ad luxuriā cōprobaṫ.

4 ¶Humiditas naturaliter est labilis, & fluxibilis, & malè terminabilis, & iō necesse est, ꝙ sistaṫ termino alieno. Moueṫ.n. à centro ad circūferentiā, & iō ſm philosophū substātia eus cōtinue deflueret, nisi sibi aliq̄d resisteret, ꝙ fluxibilitatē ei⁹ ꝓ reductionē partium ad cētrū, & ad mediū terminaret, & iō ſm ipsū, litus maris aquæ fluxibilitatē cōpescit, & in se quodāmodo reuocat, & reducit. Humiditas pōt mihi significare fragilē cōditionē humanā, vel ēt labilē affectionē mētalē. Ista.n. sunt de se male terminabilia, q̄a pro certo motus suorū appetituū à cētro ad circūferentiā.i. à Deo ad mundanarū creaturarū cōplacentiā naturaliter tendūt, & ad mūdi delectabilia cōtinuè currunt, & nec in se nec in cētro (qui Deus est) persistere unquā pñt. Et iō necesse est ut istorū fluxibilitas alieno termino limitetur, & ꝙ littore diuinorū mādatorū, regularium statutorū, uel ēt diligentiæ bonorū p̄latorū à suis uanis motib⁹ tēpereṫ, & ad ipsū centrū, qui De⁹ est, coacte uel uoluntariè reuoceṫ. Quia ꝓculdubio malorū fluxibilitas ꝑpetuo ad vitia defluit, si littus.i. Dei uel p̄lati circunspectio nō resistit. Mali q; subditi (quorū motus sunt ꝓ inobediētiā īterminabiles,) continuè ad uitia currerēt, nisi ipsos p̄lati ad proprios terminos rr̄aris obseruātiæ coercerēt. Iob 38. Circundedi maṙ terminis meis, & posui uectem, & ostia, & dixi, huc usq; venies, & hic cōfringes tumētes fluctus tuos. Vel ꝓ littus intellige mortē, uel tribulationes mundi, q̄ cohibent motus, & impetus malignorū, ne ꝓ uitia defluāt, & ne alios destruāt, & submergāt &c. Vel humor significat hoīem misericordē & piū, q̄ se ad pauperes naṙ cupit diffundere, nisi litt⁹ auaritiæ ipm faciat coarctare. Vide supra de siccitate. §. 1. & de arena siṙ, uel alio mō exponitur.

5 ¶Humiditas est obediens tā frigori q̄ calori, terminaṫ ēt non termino ꝓprio, sed termino alieno. In se.n. naṙ non sistitur, sed alieno termino cōcluditur, & ſm figuram vasis uel termini cōcludentis, forma ipsius figuraṫ, sicut patet de aqua, vino & oleo, & quocūque alio humore vel liquore, quæ ī vase quadrato fiunt quadrata, & rotundo rotūda. Sic verè boni, humidi, pij & deuoti religiosi debent qualitatiui.i. superioribus & p̄latis (q̄ ex offitio sibi iniuncto in alios habēt agere, corrigere, regere, & dirigere) esse obedientes, ſm ipsorū ordinationē se terminātes, & motus &, affectiones ꝓprias ordinantes. Quia ꝓculdubio isti termino ꝓprio.i. ꝓpria voluntate nō sistunṫ nec terminanṫ, nec ꝓprijs sensibus innitūṫ, imo alieno termino .i. aliena ordinatione humiliter regunṫ, & aliorū cōditionib⁹ cōformanṫ, iuxta illud ad Phi. 2. Nemo ꝙ suū est q̄rat sed qđ alterius. De Dei ēt terminatione, & ordinatione pōt dici q̄a ꝓ certo viri iusti, & humiles qñ vidēt, ꝙ Deus vel per tribulationes, vel ꝓ scripturę inhibitiones eorū fluxib⁹.i. eorū appetitib⁹ se oponit, ipsosq; ad votū fluere vel facere non ꝑmittit, ipsi nō debēt tristari, sed ipsi cōsētiēdo, ipsius ordinationib. debent penitus cōformari, dicentes exēplo Chr̄i illud Māt. 26. Pater si possibile est, transeat à me calix iste, verunt̄n non sicut ego uolo, sed sicut tu. Quia.s. voluntatē suā debēt voluntati diuinæ supponere, & ipsi magis quā voluntati proprię subiacere eiusdem Matth. 26. Nō mea uoluntas, sed tua fiat. Vel ista expone de malis, q̄ rōne suæ fluxibilis incōstantiæ, humor & liquor ꝓpriè possunt dici, q̄a.s. isti nesciunt in seipsis sistere, nec infra limites iustitiæ se tenere, & iō diabolum, & alios malos sequuntur, & eorum malis consilijs reguntur, & conditionibus conformātur. Vel exponen de ignorantibus prælatis, & principibus, q̄ per se nesciūt regeṙ se, nec suos, q̄a ꝓ certo alieno termino regunṫ, & terminanṫ, & malorū consultorū suorū, & ēt adulatorū consilijs, & moribus guberṅanṫ, dicentes in oībus q̄ eis à talibus malis cōsultoribus suggerunṫ illud prædict Nō sicut ego volo, sed sicut tu vis.

6 ¶Humiditas est naturaliter in latū suiipsius diffusiua

diffusiua. Dato.n. q̃ moueatur à centro ad circunferentiã, in aliũ tñ sine calore deferente nõ mouetur, sed in latũ ex conditionẽ ꝓpria diffundit, & circũquaq; nisi inueniat obicẽ, dilatat. Veruntñ qñ calor humori ꝓportionaliter adiungit, tunc ꝓculdubio totũ subiectũ, & in latũ, & in altũ ꝓportione debita ∙ffundit & leuat. per humorẽ possum intelligere naturalẽ hoĩs pietatem. Per calorẽ verò possum intelligere charitatẽ. Pietas.n. nutrit & vegetat. Calor verò eleuat, & inflammat. Quid ergo? Pro certo humor pietatis naturaliter, & de se in latũ.s. ad ꝓximos, & ad illos q̃ sunt circa nos, ꝑ beneficia diffundit, sursum tñ ad Deũ nõ ordinat nec erigit, nisi assit charitatis calor, ꝑ quẽ superius eleuet, & ꝑ cuius motũ, pietatis opa ad Deũ ordinent. Verũtñ qñ ĩ aliquo subiecto.i. in aliquo opere cõcurrũt ꝓportionaliter ista duo.s. humor pietatis ordinãs ipsũ ad ꝓximũ, & calor charitatis ordinãs ipsũ ad Deũ, illud vtiq; tũc est bñ dispositũ, & ꝑfectũ. Et inde est q̃ dicit Seneca libro de naturalib. q̃stionib. 3. q̃ ignis exitus rerũ est, humor primordiũ. Quasi dicat. Humor pietatis primordiũ ẽ, à ꝓximo incipiẽdo: ignis verò charitatis exitus est, ad Deũ oĩa sicut ĩ finẽ vltimũ ordinãdo. Vel dic q̃ humor significat hoĩem fluxibilẽ, & mortalẽ, q̃ ꝓculdubio de sua natura se põt in latũ.s. ad negocia mũdi, & ẽt ad dilectionẽ ꝓximi extendere, sed ꝑ certo nisi calore charitatis, & grãe adiut⁹ fuerit, nunq̃ põt ad Deũ, & ad bona ęterna superi⁹ ꝑ spẽ, & desideriũ se leuare. ¶ Humiditas est naturaliter lenitiua, & superficiei cõplanatiua. Qđ vtiq; fit q̃a ẽ oĩs vacuitatis impletiua, & ꝑ cõsequẽs partiũ inęqualiũ ad ęqualitatẽ ꝑductiua. Est ẽt humiditas si ꝓportionata fuerit, actionũ aĩæ ordinatiua, & suorũ effectuũ ꝑfectiua. Aĩa.n. sine humore cerebri nõ imaginat. Corp⁹ sine humore sanguinis nõ nutrit nec vegetat. Ocul⁹ sine humore crystallino nõ videt nec cõtẽplat. Lingua verò sine humore saliuali nõ gustat, nec saporũ qualitatib. ĩmutat. Talis humiditas vr̃ esse virtus pietatis, vel ẽt uirtus deuotionis, & grãe, & ẽt liquor doctrinæ, & sciæ, & ueritatis. Ista sunt.n. q̃ in aĩa leniũt oẽm tristitiæ asperitatẽ, implent oẽm uirtutũ carentiã, & uacuitatẽ, adæquãt oẽm iniustitiæ inęqualitatẽ. Sine humore.n. grãe & deuotionis, nõ põt aĩa actiones spũales ꝑficere, nec ꝑ discretionẽ imaginari uel videre, nec bona cęlestia degustare, nec virtutes nutrire vel vegetare, nec se spũalr diligere vel fouere. Iõ põt dicere illud 1. ad Cor. 15. Grã Dei sum id, q̃ sum, & grã eius in me vacua non fuit. Vel expone oĩa de humore sanguinis Chri, vel ẽt de humiditate pietatis, q̃ pauperes, & vacuos solent bñficijs replere, & oẽm asperitatem desolationis tollere, & lenire, & oẽm diuersitatẽ, discordiã & cõtrarietatẽ adęquatione debita cõplanare. Baruc 5. Cõstituit dñs cõualles replere in æqualitatẽ terræ. ¶ Humor seu humiditas qñ excedit in corpore, in tm̃ q̃ à natura regi non põt, solet multarum ægritudinũ esse causa. Est.n. tunc putrefactionis principiũ, & cã multipliciũ passionũ sicut est apoplexia, Hydropisis, & aliæ infinitę. Quia uix aut nunq̃ aliqua infirmitas in corpore gñat, nisi qñ aliquis humor ultra debitum augmentat. Proculdubio sicut est in corpore naturali, sic est spũliter ĩ corpore morali, & virtuali. Humores.n. possunt mihi denotare interiores affectiones, exteriores possessiones, necnon scias, & rerũ cognitiones. Affectiones.n. sũt humores volũtatis, sciæ sunt humores intellectus, & rõnis, diuitiæ verò sunt humores corporis. Isti igitur humores, qñ debitæ cõmẽsurati sunt rõni, ita q̃ talr nõ excedũt quin rõnis regis regimini submittant, tũc virtutum, & sanitatis aĩæ cã fiunt, & ad salutẽ ꝑficiunt, & ꝓcedũt. Cõstat.n. q̃ tã diuitię, q̃ scię q̃ cordis affectiones, & cõplacẽtię ad salutẽ ꝓsunt si à natura regi se ꝑmittũt, & si rõnis limites nõ excedũt. Veruntñ qñ ista tm̃ superfluunt, q̃ natura.i. rõ nõ põt ipsa regere, nec intra metas debiti regiminis cõtinere, tunc multarũ spũaliũ passionũ, multorum criminum, & culparũ pñt sine dubio cã esse. Affectio.n. q̃ rõnẽ nõ sequit, scia q̃ rõne non regit, tpalis substãtia q̃ ẽm rõnem non expendit, nunq̃ ad salutem ꝑficit, imò putrefactionẽ luxuriæ, apoplexiã, & casum superbiæ, Hidropisim auaritiæ introducit. Igit cauẽdum est vt talia non superfluant, & si abundant, q̃ rõnis regimẽ nõ trãscendãt, q̃a alias diceretur de diuitijs illud Eccl. 5. Diuitię congregatę in malum dñi sui. De scia verò diceret illud 1. ad Cor. 8. inflat, charitas ædificat, & de cordis affectionibus illud Hierem. 17. Prauum est cor hominis, & inscrutabile, & quis cognoscet illud? ¶ Superflua humiditas, q̃ multarũ, & quasi oĩum est passionum origo, põt ꝓuenire aliqñ ab intrinseco, aliqñ ab extrinseco. Ab intrinseco, dico, sicut à naturali cõplexione, caloris remissione, & humorum indigestione. Ab extrinseco aũt, vtpote ex rerum innaturaliũ inordinatione, s. ex aere, cibo, potu somno, vigilia, repletione inanitione, exercitio, & q̃ete. Sic uerè superfluitas humorum carnalis affectionis, à q̃b. ꝓcedit corruptio oĩs culpæ, & infectionis, ꝓcedit qñq; ab interiorib. s. qñ remittit calor diuinę dilectionis, & qñ ꝑ malitiã inficit cõplexio ipsius mẽtalis intentionis. Ab exteriorib. ẽt qñ accidentia exteriora aĩæ nõ ꝓportionant, & qñ illa q̃b. utit, ꝑ malum vsum in ipsius exercitium cõuertunt. Aer.n. q̃ superius est.i. honor eminentiæ mundialis, cib. diuitiarum, & substãtiæ tpalis, potus sciarum, & sapĩæ secularis, somnus luxuriæ, & immunditiæ corporalis, vigilia malitię, & astutiæ cordialis, repletio ꝓsperitatis, & opulẽtiæ, inanitio, paupertatis, & indigẽtiæ, exercitiũ superflui laboris, & diligẽtiæ, quies corpis, & negligentię, pñt humores malarum affectionũ, & cogitationum inducere, & sic infirmitatẽ culpæ, & mortẽ pęnę facilr gñare. Vñ Leu. 15. dr̃, q̃ si carni alicuius cõcreuerit fędus humor, oẽ stratũ in quo dormierit, immundũ erit. ¶ Hic deducit magister quõ ex dictis causis, aere, cibo, potu, sõno, vigilia, repletione, & inanitione, exercitio, & q̃ete pñt gñari superfluitates humorũ. Sed q̃a particulariter in alijs titulis ponit, omitto q̃ hic ĩ hoc loco idẽ magister inseris, grã breuitatis. Ad p̃sens igit de quatuor qualitatib. sufficiãt q̃ sũt dicta de quatuor uerò humorib. aliq̃d ad mores ꝑtinens disserat.

De Humore in generali. Cap. 19.

HVmor igit ẽm Cõstantinum est suba liquida ꝑ digestionem in corpore aĩalium gñata, & ad nutriendũ, membra naturalr apta nata. Est igit humor oĩum corporum aĩatorum principium, nutrimẽtum pariter, & augmentũ. Sunt aũt quatuor naturales humores, q̃ quatuor elementorum filij dñr, eo q̃ ex elemẽtaribus qualitatibus. s. cõplexionem trahere dinoscunt. Quatuor.n. sunt elementa. s. aer ignis, aqua, & terra. Quatuor ẽt sunt humores corporũ, quorũ cõplexio est ipsis elemẽtis ꝓportionata, & ẽt conformata. s. sãguis, q̃ est calidus, & humidus sicut aer. Cholera q̃ est calida & sicca velut ignis, Phlegma, q̃ est frigidum, & humidum sicut aqua. Melãcholia, q̃ est sicca, & frigida sicut terra. Isti sũt quatuor humores q̃ sunt corporis cõstituti, sanitatis cõseruatiui, & deperditi in corpore restauratiui. Quia.n. corpus subiacet fluxui, ita q̃ humor naturalis continuè à calore cõsumit, vel in sputis, & sudorib. continuè minuit, necessaria fuit quatuor humorũ p̃sentia vt deꝑditũ restauret, & corruptioni, & alternationi corpis obuiet, vt dicit Cõstã.i. Theoricæ. c. 25. Per humorẽ põt intelligi grã, q̃.s. hoĩem interiorẽ, morũq; corpus, & congeriẽ cõstituit, ipsumq; cõtinuat atq; nutrit. Per quatuor uerò elementa possum intelligere quatuor euãgelia, q̃ sunt uirtutũ originalia fundamẽta. Per quatuor verò humores possum intelligere quatuor uirtutes cardinales, q̃.s. hoĩs interioris sunt spũalia nutrimenta Igit dico, q̃ in corpe consciæ viri iusti quatuor humores.i. quatuor virtutes cardinales existũt. q̃.s. ipsorũ elemẽtorũ.i. euãgeliorũ filiæ sunt, & cũ ipsis affinitatẽ trahunt, et ab eis originalr ꝓdeunt, & ꝓcedunt. Humor.n. sanguis q̃ est dulcis, & humidus, sigñat virtutẽ tẽperãtię & modestiæ. Et ista orit ab aere, q̃ est elementũ tẽperatũ.i. à Matthæo, q̃ pungit, hõ, qui est aĩal, respectu sui corpis, minoris oris & magis in cibo tẽperatus. Cholera q̃ est calida, & feruida, sigñat virtutẽ rigoris, & iustitiæ. Et ista orit ab igne.i. à Marco, q̃ depingit Leo, q̃ rex est aĩalium, & est aĩal iracundũ. Quia ad regẽ ꝑtinet cũ zelo, & rigore iustitiã exercere. Melãcholia, q̃ ẽ sicca, sigñat uirtutẽ fortitudinis, q̃ orit à terra, q̃đ est stabile fundamentũ.i. à Luca, q̃ depingit bos, q̃d est aĩal fortissimũ ad laborẽ. Phlegma verò q̃đ est frigidũ, sigñat uirtutẽ prudẽtiæ, q̃ orit ab aqua, q̃ specularis est naturæ, & refrigerat superfluos appetitus.i. Ioãne, q̃ depingit Aquila q̃ auis clarissimi visus sigñat prudẽtiæ claritatẽ. Istę igit quatuor filiæ sunt nobis necessarię, & ad reparadũ q̃đ d' humore grę cõtinuè diminuit, opportunæ. Quia si ista p̃sentia in hoĩe nõ fuerint, grãe consũptio, & criminũ corruptio cito venit. Vt sic de viro iusto, istis quatuor filiab. & euãgelistis eorũ patrib. dicat illđ. Ezec.

Apparuit rota vna super terram, habēs quatuor facies.i. apparuit iustus iuxta euangelistas, habens quatuor virtutes. In hepate gñantur quatuor humores &c. Vide illa q̃ ponit hic magister.i.c.de hepate.§.6.¶Qñ calor in hepate remissè agit tunc gñat humorem indigestū.s.phlegma. Qñ ad sufficiētiā operat, tunc gñatur sanguis perfectus, & digestus. Qñ verò vltra debitum intendit, tunc ex adustione sanguinis fit cholera. Qñ aūt ulterius, & vlterius extenditur, gñatur melācholia. Et sic fit, ꝙ ꝑ maiorē caloris decoctionē phlegma in sanguinem, sanguis in cholerā, cholera in melancholiā cōuertuntur, nunq̃ tñ reciprocantur, nec iterū in suā originē reuertuntur. Quia.s.impossibile est melancholia in choleram, cholera in sanguinem, sanguis in phlegmatis substantiā reducatur, vt dicit Constantinus. Quæ tñ reciprocatio in elementis continuè reperitur. Ista pñt applicari, ꝙ temperātia & mediocritas in oib. optimè ualent. Nā si calor, & feruor contritionis, & zelus iustitiæ in hoīe fuerit imperfectus, tūc in ipso gñatur phlegma crudus humor.i.indeuotio, & morū indigestio, & leuitas iuuenilis, q̃a.s.vt cōiter tales q̃ non sunt bñ cocti, sunt cōiter morib. indigesti. Si verò talis decoctio sufficiens fuerit, tūc sanguis deuotionis, & dulcedo cōpassionis in eo apparebit. Veruntñ si excesserit, & si hō in calore contritionis, & zelo iustitiæ vltra debitum abundauerit, tunc verè cholera iracundiæ, melancholiaq; desperationis, & tristitiæ in eo generabitur, et sic sua cōplexio, et conditio spūaliter corrumpet, & ꝙ plus est, nunq̃ ad dulcedinē sanguineā nec ad gr̃æ benignitatē amplius reuertet. Ista ad oculū videmus in religione, vbi quidā sunt minus cocti, indeuoti & crudi. Alij aūt bene cocti & digesti, & morū dulcedine imperfecti. Alij aūt sunt plus debito scrupulo consciæ perusti, & indiscreto zelo iustitiæ iracundi, et cholerici, et melācholice timorosi, sicut sunt aliqui mali senes, qui iuxta dictū Apostoli ad Rom.10. Zelum Dei hñt, sed non ſm sciam, qui non considerant fragilitatē humanā, nec læuitatē iuuenilem, quinimò iuuenib. & imperfectis nō sunt benigni uel cōpatiētes, sed iracundi, cholerici atq; tristes. Et pro certo isti nūquā reciprocant, nec amplius ad dulcedinem sanguineā reuertūtur. Hier.5. Indurauerūt facies suas supra petrā, & noluerūt reuerti. Vel dic isti quatuor ætates. Phlegma indigestionē pueritiæ. Sanguis calorē, et humorem iuuētutis. Cholera siccitatem senectutis. Melācholia verò senium, & tps vltimę grauitatis. Ista.n. sp de vno ad aliud transeunt, quousq; ad vltimum peruenerint, à quo versus iuuentutem nō reuertunt ampilus nec recedunt. Iob 16. Semitam per q̃ nō reuertar ambulo. Vel dic ꝙ per choleram intelligo irā, rapinā, & crudelitatē. Per melancholiā uerò intelligo tristitiā, & desperationis ultimæ puersitatē. Quia proculdubio quicunq; pctōr dimissa cōplexione sanguinea, i.dimissa gr̃a diuina, & cōditione virtuosa, in istos malos humores.i.in ista uitia transierit, vix aut nunquā ad statum gr̃æ plus redibit. Vel dic ꝙ humores significāt viros luxuriosos & carnales. Elementa verò significant alios peccatores. De humoribus ergo.i.de carnalibus est hoc verū, ꝙ ex quo usq; ad melancholiam terrestrē, et grauē, & ad cholerā feruētē.i.ad ardorem libidinis, & pōdus malæ cōsuetudinis trāsierint, vix aut nunq̃ amplius reuertunt, quinimò ibi per malas cōplacentias ꝑpetuo detinent. Cuius tñ cōtrarium est in elementis.i.in alijs pctōrib. q̃ quāuis de bonis ꝑ pnīam reciprocantur in bonos. Iō de luxurioso dr̃ Eccl.23. Hoī fornicario oīs panis dulcis, non fatigabit transgrediens vsq; in finē. sed vide.c.de elemento. ¶In hoīe naturalr̃ inueniunt quatuor naturales humores, s.phlegma quod est crudum. Sāguis, qui est humor dulcis, et digestus. Cholera quæ est ignea, & facit hoīem iracundum. Melācholia, q̃ facit hoīem tristē, grauem & ponderosum. Ex istis.n.quatuor corpus cōponit, & ī quo cunque hoīe ista necessariò cōcurrere dignoscunt. Sic uerè ad cōpositionē hoīs perfectis quatuor humores.i. quatuor spāles virtutes cōcurrūt.s.phlegma.i.quædam indigestio affabilis cōditionis, q̃a ēt uiri sanctissimi sunt qñq; q̃tu m ad apparētiā cōuiuēdo alijs familiariter, indigesti, ridētes, hilares atq; læti exēplo Dauid 3.Re.6.q̃ nudatus ludebat corā arca. Itē sanguis.i.dulcedo cōpassionis deuotionis et clemētiæ, q̃a.s.qualiscūq; sit exterius affabilitatis indigestio, intus tñ dēt esse gr̃a, cōpassio, & deuotio, q̃a sicut dr̃ Le.17. Aīa oīs carnis ī sāguine est. Itē cholera.i.zel⁹ iustitię, & cōtra malos & vitia indignatio, q̃a sicut dr̃ Prou.28. qui derelinquunt legem, laudant impiū, & qui custodiunt eā, incendunt contra eū. Itē melācholia.i.spūalis tristitia, timor & cōturbatio, q̃a ad virum iustum ꝑtinet, ꝙ sp sit in tristitia, & timore, & ꝙ ꝑparet aīam suā ad tētationē, sicut dr̃ Eccl.2. q̃a sicut dr̃ Prou.28. Beatus hō q̃ sp est pauidus. Dic econuerso, ꝙ in hoīs peccatoris cōpositione cōcurrunt quatuor vitia.s. phlegma.i. cruditas indeuotionis, sanguis.i. carnalitas luxuriosæ infectionis, cholera.i.leuitas superbię, & eleuationis, melācholia.i.grauitas auaritiæ, & terrestris affectionis. ¶Sanguis.s.sit de se humor bonus, digestus, & dulcis, istud tñ verū est ꝙ nūquā inuenit sanguis purus, q̃a.s.sp inuenit alijs malus humorib. ꝑmixtus, & ſm magis, & minus ab aliorū cōmixtione in suis conditionibus immutatur. Sic verè in hoīe nunquā est inuenire sanguinē bonæ affectionis simpliciter purū, sed sp alijs malis cōditionib. adiunctum. Nullus.n.est ita sanctus ꝑ tempore vitæ huius, q̃n multos defectus habeat, & quin bonis affectionib. cordis sui aliquis malus humor alicuius malæ cogitationis, cōditionis vel affectionis aliquotiens se adiungat. Iac.3. In multis.n.offendimus oēs. Quia breuiter nō est dare aliquem bonum, quin habeat aliquid mali, nec ecōtrario aliquem ita malum, quin etiā habeat aliquid boni.

De Sanguine. Cap. 20.

SAnguis est humor calidus, & humidus, in corde vel in hepate generatus, in venis, & arterijs per totū corpus diffusus, & ad membrorū nutrimētū, & vitā ordinatus. Et iō ſm Isid. sanguis dr̃ græca appellationē, ꝙ uegetet, & sustēret, vitamq; in aīalib. cōfirmet. Et iō sanguis ſm Cōstātinū dr̃ amicus naturæ, q̃a ꝑ ꝑfectā decoctionē suā ipsi naturæ est amicabilis, laudabilis atq; suauis. Talis sanguis est sanguis Chr̄i, vel memoria ipsius, & diuinę passionis cōpassio. Quia ꝑ certo iste est q̃ in corde, & cogitatione, in hepate, & affectione contentus, ipsam aīam viuificat atq; nutrit, ipsamq; confirmat in uita gr̃æ, & custodit. Et ipsi aīæ, q̃ ꝑ ipsum redēpta est, amicum, & amicabilē se ōndit. Vel dic, ꝙ sanguis est diuina gr̃a, quę naturæ.i.aīæ est amicabilis & amica. Ipsam.n.nutrit spūaliter, & vegetat, & in bono fortificat & cōfirmat. Ezec.16. In sanguine tuo viue. ¶Cū sanguis inueniat ī corpore tā in arterijs q̃ in venis, ille tñ sanguis q̃ in arterijs reperit, calidior, subtilior, rubicundior, & dulcior cōperit. Sic verè cū arteriæ q̃ à corde ꝓcedūt, i.religiosi & clerici, q̃ cordi.i.Deo specialiter cōiuncti & deputati sunt, venæ ēt q̃ ab hepate (vbi est virtus nutritiua) ꝓcedūt.i. viri laici q̃ cura bonorū tpaliū occupant, & cōtineāt sanguinē gr̃æ, & deuotionis, vel sanguinē pietatis, & bonæ affectiōis, vel sanguinē.i. memoriā dñicæ passionis, arteriæ tñ.i.religiosi & viri cōtemplatiui, debent talē sanguinē hr̃e feruētiorē, puriorē, & dulciorē. Quia q̄uis dolor Chr̄i passionis, dulcor gr̃æ deuotionis, & cōpassionis, ī oīb. esse dēat, ipsū tñ in religiosis, & clericis feruētiorē, & dulciorē ꝑ cæteris esse oportet. Qđ ēt de sanguine Chr̄i in sacro altaris pōt intelligi, quē.s. cōtēplatiui ꝑ cæteris deuotè recipere, & ipsum custodire debēt. Eze.44. Stabunt in cōspectu meo offerant adipem, & sanguinē sacerdotes, & leuitæ. ¶Sanguis aliqñ ꝑ alienū humorē sibi adiūctū inficit, & sic in sapore, & colore à cōditione ꝓpria variat, & cū corrupt⁹ fuerit vel ex ꝓpria cōplexione, vt est in leprosis, vel ex alterius humoris adiūctione, vt est in alijs infirmis, tunc in corpore multiplex infirmitas generat. Sic ꝓculdubio sanguis.i. affectio cordis humani aliqñ corrumpit ꝑ pctm̄, & hoc ex sua naturali cōplexione.i.ex sua propria puersitate, & malitia, aliqñ ex aliquo humore adiūcto .i.ex mala societate, doctrina, vel tentationis diabolicæ versutia. Quocunq; tñ mō ipse sanguis.i.affectio corrumpatur, exinde infirmitatū, i.vitiorum multipicitas producit, & causat. Ps. Interfecta est terra in sanguinib. eorum. Qđ in speciali pōt intelligi de sanguine carnis carnalitatis, vbi corruptio luxuriæ gignit aliqñ ex ꝓpria voluntate, aliqñ ex aliena tētatione. Vñ de talib. dr̃ illud Iudith 14. Inuenerūt cadauer Holofernis in suo sanguine volutatū. ¶Oē aīal habens sanguinem maius est corpore, fortius virtute alio non habente; ſm Aristotelem. Vide de aīalib. in gñali.§.8.40.52.53.66. 70. 117. 144. in quibus ponuntur multa, quæ propter breuitatem hic omitto. ¶Animalia moderatæ complexionis habēt quantitatem sanguinis temperatam, quia scilicet

non

non abundant vltra modum in sanguine, sicut faciunt illi, q̃ bibũt vinũ turbidũ atq; nouũ. Sanguis.n. q̃n nimis abundat, corrumpit̃, quo corrupto uirus, & sanies gignitur, nisi ꝑ uenæ apertionem minuat̃. Sãguis significat delicias corporales, vinum verò significat diuitias tpales, q.s. more uini lætificãt cor hoĩs.s.pc̃tõris. Illi igit̃, q̃ in moderamine virtutũ volũt uiuere, nunq̃ solent sanguinẽ carnaliũ deliciarũ abundãter, hr̃e, sicut hñt illi, q̃ vino nouo mũdanæ ꝓsperitatis potant̃, q̃ vt cõiter carnalitatis sanguine ad implent̃. Talis.n. superflua repletio corruptionẽ luxuriæ solet inducere, & tandẽ vitiorũ ægritudines gñare, nisi fortè talis sanguineæ carnalitatis sup̃fluitas abstinẽtię bñficio minuat̃, & cõfessionis apertionib. uacuetur. Iõ pc̃tõri dr̃ illud Iob 16. Terra ne operias sanguinem. Vel dic ꝙ sanguis est substantia tpalis, quæ ꝓ certo q̃n nimis abũdat, corruptionem auaritię, & luxurię solet inducere, nisi hõ studeat ipsam eleemosyna euacuare. Teste Aristotele, Oẽ aĩal quãto plus habet de pinguedine, tãto minus hẽt de sanguine &c. Vide infra de pinguedine. §. 1.

6 ¶Sanguis facil̃r corrumpit̃ maximè circa ossa, & hoc potissimũ q̃n aĩal est sanguineũ. Sic verè ĩ personis sanguineis, et carnalib. sanguis affectionis facil̃r corrumpit̃.s. per nimiam dilectionẽ circa ossa.i. circa collaterales, ꝓprios et affines, q̃a.s. tales plus debito diligunt̃, et sic affectio cordis istorũ ꝑ cõiunctionẽ cordis cum talib. siccis, duris ignaris, osseis amicis, et parentib. à rectitudine iudicij, et institiæ corrumpit̃, et mutat̃. Osee 4. Sãguis sãguinem tetigit.

7 ¶Hõ q̃nq; visus est sãguinem sudare. Q̃n.n. sãguis aquosus, et liquid⁹ superabundat in corpore, natura se cupiens exonerare, eijcit illum ad sup̃ficiẽ, & ad cutẽ, et sic partes ei⁹ liquidas, et aquosas expellit exteri⁹ ꝑ sudorẽ. Sãguis iste superflu⁹, & nocu⁹ sigñat nalem cordis affectionem, q̃ aq.i. lubricitati et inconstantię natural̃r ẽ cõiũcta. Istã igit̃ dẽt natura sagax.i. rõ à se repellere, et ipsã ꝑ sudorẽ laboris, et pniæ exteri⁹ vacuare. Qđ de sanguine tpalis substãtiæ intelligi põt, q̃ exterius ꝑ eleemosynas est sudãda, et à cordis interiorib. affectionib⁹ exẽplo Chri (de quo dr̃ Luc. 22. Factus est sudor eius, sicut guttæ sanguinis decurrẽtis in terrã et bñ dicit in terrã.i. ad pauperes, et nõ sursum ĩ cęlum.i. ad diuites) sanguis bonorum tpalium est stillãdus.

8 ¶Aliqua aĩalia hñt sãguinem venenosum, sicut est taurus, cuius sanguis pp excessum caliditatis & siccitatis citissimè coagulat̃, vt dicit Aristoteles libro de aĩalib. 3. c. 19. Et iõ haustus crudus interficit potãtem, sicut de quodam philosopho legimus, ꝙ haustu taurini sanguinis sepe remijt. Per taurũ cornutum intelligo pc̃tõres elatos. Per sanguinem eorum intelligo infectiua eorum exẽpla, et verba, et cõglutinatiuã amicitiã eorum. Quia ꝓ certo q̃cunq; talẽ sãguinem crudum, et sine coctione discretionis biberit, et sibi incorporauerit, ꝓ certo mort ẽculpæ, et miseriæ reportabit Iudit. 11. Ordinãt, vt interficiãt pecora sua, et sanguinem eorum bibãt. Vel dic ꝙ taurus est mala mulier ornata, et tortis crinib. cornuta, cuius sanguis affectionis, locutionis et socialis cõiunctionis, coagulat atq; ligat, et iõ potatores, et dilectores inuenenat atq; necat. Vel dic, ꝙ taurus est diabolus seu mundus, cuius sanguis, sicut deliciæ uel diuitię vel sc̃iæ mundiales, q̃ ꝓculdubio si crudæ.i. incaute, sine decoctione deliberationis, et discretionis bibunt̃, et diligunt̃, mortem diuersorum uitiorum, et tãdem tormẽtorum ĩ suis potatorib. operant̃. Apo. 16. Sanguinẽ dedistis eis bibere, vt digni sunt. Vel dic, ꝙ sãguis tauri est affectio pc̃tõris, quæ ꝓ certo incõpassionem facil̃r congelat̃, et ꝑ crudelitatem induratur, ita qđ mortis periculum in alijs operat̃.

9 ¶Sãguis est amic⁹ naturæ, &, iõ sꝑ nitit̃ naturã iuuare, et sibi remediare vel subuenire. Vñ q̃n hõ dormit, statim sanguis exteriora relinq̃t, et ad interiora vbi natura ꝓ cõfortatione uirtutis digestiuæ indiget, se retrahit, et recurrit, et distenionem adiuuat, atq; nutrit. Et inde est, ꝙ hõ dum dormit, exãguis et pallidus efficit̃, et tota coloris sup̃ficies offuscat̃. Q̃n & corp⁹ lædit̃ uel scinditur, statim sanguis ad locum doloris currit, et sicut bonus amicus, quantum in se est, membro læso succurrere nitit̃, et intendit. Per sanguinem põt intelligi uir ꝑfectus, q.s. per charitatem est calidus, ꝑ compassionem humidus ꝑ pietatem fluidus, et per verecundiã rubicundus. Talis.n. amicus naturæ dr̃, eo ꝙ oĩbus naturæ filijs ꝓposse bñ facere comprobat̃. Quotiescunq;.n. uidet ꝙ in corpore digestio celebrat̃. i. ꝙ aliqđ negocium reipublicæ congruũ tractat̃, vel ꝙ de alicuius vicini vel amici utilitatib. ordinat̃ statim dẽt solus verus amicus currere, & exteriora sua, negocia relinquere, & q̃nq; ẽt totã superficiẽ status sui pallidã, & exanguẽ ut alijs ꝓficiat, dimittere, iuxta illud 1. ad Cor. 10. Nemo qđ suũ est q̃rat, sed alterius. Si ẽt aliqđ mẽbrũ.i. aliq̃s socius vel uicin⁹ infortunio vel paupertate lædit̃, statim iste cõpatiens ad ipsum vt subueniat applicat̃, & iuuare quantũ põt, fratris inopia q̃tũ ĩ se est meditat̃, sciẽs ꝙ sicut dr̃ Prou. 17. Frater, q̃ adiuuat̃ à fratre, tanq̃ ciuitas firma. Vel dic ꝙ sãguis ẽ affectio cordis nr̃i, q̃ dẽt exteriora dimittere, & extrinsecis fortunæ cõmodis nõ curare, interiora cordis, & consc̃iæ petere, digestionẽ morũ iuuare, & doloroso mẽbro.i. cordi cõtrito se ꝑsentẽ exhibere, & salutis remediũ adhibere. Vel dic ꝙ significat bona tpalia, vel ẽt affectionẽ cordis. Natura.n.i. hõ vidẽs aliqđ mẽbrũ.i. aliquẽ fratrẽ suũ aliquo infortunio lęsum, uel quoquo mõ suo auxilio indigere, statim appetit sibi succurrere, et iõ ꝓ ipso iuuãdo, sãguinẽ bonorũ suorũ tpaliũ, vel saltẽ sanguinẽ affectuũ & cõpassionũ cordialiũ, cõtinuò sibi mittit, & ꝓut p̃t, sibi subuenit, & succurrit.

10 ¶Sãguis q̃n mẽbrũ est læsum uel truncatũ, statim solet ibi fluere, ipsumq; solet natura statim mittere, vt locũ adiuuet patientẽ. Sanguis uerò q̃ ꝓ iuuãdo mittit̃, nõ iuuare, sed nocere ꝓbat̃, q̃a si locus apertus nõ fuerit, ibidẽ aggregat̃, & final̃r corrũpit̃, & infirmitas gñat̃. Si uerò locũ apertũ inueniat, cũ sit naturæ fluxibilis, nec habeat q̃ ipsum retineat extra fluit, & sic corpus ꝑ sui absentiã debilitat, & nisi retineat̃, cũ ipso uita defluit, & recedit. Ista pñt gñal̃r applicari cõtra quosdã indiscretos, & nimis audaces amicos carnales, & cõsanguineos, q̃ vidẽtes aliquẽ de amicis suis læsum, tãto zelo volũt succurrere, et cõtra inimicos currere, ꝙ pl⁹ q̃nq; cõsueuerũt nocere q̃ ꝓficere. Quia fluxibilitatem motuũ, et appetituũ suorũ cohibere nequeũt, iõ sæpe fit, ꝙ dũ indiscretè exterius exeũt, & alios secũ ꝑdunt. Et bñ sæpe fit, ꝙ ille q̃ ad iuuãdũ mittit̃, et q̃ ẽt quantũ in se est iuuare nitit̃, pp suã indiscretionẽ plus nocere q̃ ꝓficere reperit̃. Sanguis .n.i. sanguinis affectio, nunq̃ intra metas discretionis se cohibet, q̃n amicum læsum, et iniuriatũ uidet, dũq; ad vindictã currit, et feruet, ut in plurib. nõ ꝓficit, imò nocet. Dicat igit̃ ille læsus illud Ps. Quæ utilitas in sanguine meo, dũ descẽdo pp ipsum in corruptionẽ?

11 ¶Sanguis bñ decoctus mutat̃ ĩ pinguedinẽ etc. Vide de pinguedine. §. 1.

12 ¶Sanguis in parte dextera est calidior q̃ in sinistra, et inde est, ꝙ mulier portãs masculũ in vtero, primò mouet pedẽ dextrũ, idẽ de leone etc. vide infra c. de pede. §. 5.

13 ¶Scđm Aristotelẽ, cor est ꝓpriũ domiciliũ sanguinis, et iõ est cõcauũ ad sanguinẽ recipiendũ, et durũ ad ipsum cõtinendũ, et in medio, ad ipsum ꝑ corpus vndiq; diffundendũ, et rubeũ ad ipsum cõplexional̃r oñdendũ. Cor.n. de sanguine creat̃ vt dicit idẽ, et iõ fons, et principiũ sanguinis cõprobat̃, q̃a vt ipse dicit, in nullo mẽbro est sanguis sine venis nisi ĩ corde. De opinione uerò medicorũ, q̃ dñt principiũ sanguinis esse hepar, et Aristotelis, q̃ dicit principium ipsi⁹ esse à corde, nõ hẽmus curare, cũ nr̃æ ꝑsenti speculationi possit vtraq; opinio deseruire. Cor põt significare quẽlibet virum eccl̃iasticum et p̃latum, et ad regimen corp̃is eccl̃iæ vel patriæ cõstitutum. Quia ꝓ certo isti dẽnt esse sanguinei.i. molles et teneri, benigni, et sanguinis benignitatis, et clemẽtiæ p̃cipuè cõtẽtiui, et ipsius fontalitatis ĩ alios diffusiui, et exẽplariter. oñsiui. Quia ꝓculdubio summè decet iudicẽ, p̃latũ vel principẽ uel quãcunq; ptãtẽ habentẽ, esse clemẽtẽ, et pium, et ĩ oĩb. amicabilẽ, et benignum. Vñ Seneca loquẽs cuilibet correctori dicit in quadam epistola sic. Sꝑ obiurgationi aliq̃d blandè cõmisce: facilius.n. penetrãt uerba, q̃ dulcia sũt q̃ aspera iuxta illud Sen. ĩ Prou. Optimum est sꝑ ignoscere, tanquam si ipse preces quotidie. Vel dic, ꝙ sanguis est memoria sanguinis Chri, q̃ ꝓ certo in corde cuiuslibet per compassionẽ dẽt vigere, et sibi sedẽ, et habitaculum possidere, et concauitatẽ humilitatis, duritiãque constantię, et firmitatis hr̃e, ut ipsum possit recipere, et seruare. Et idem dic de sanguine diuinæ gratiæ, et deuotionis necnon de humore clemẽtiæ, et cõpassionis. Vel dic ꝙ cor est p̃latus ut est dictum, q̃ ꝓ certo sanguinis Christi per compassionẽ debet esse custoditiuus, et ipsius per prædicationẽ in alios diffusiuus. Vel dic ꝙ sanguis significat substantiã tẽporalẽ, qua humana vita nutrit̃ et sustẽtat̃. Vel ẽt beneficia, et bona ecclesię, cõitatis uel patriæ per sanguinẽ denotant̃,

quæ.s.cor.i. princeps vel rector vel prælatus habet contine re,recipere & seruare,& in medio æquitatis,& iustitiæ fine acceptione personarum debet manere,vt istum sanguinem possit ad mēbra.i. ab subditos discretè,& iustè vndiq; destinare,videlicet pauperibus,& indigētibus subueniendo, & alios prout dignum fuerit ꝓmouendo,& sic cor istud.i.prę latus bene vtendo isto sanguine, vitam æternā mercabitur, & per ipsum ad cęli gloriā assumetur.ad Heb.9.Per propriū sanguinem introiuit semel in sancta,æterna redēptione inuenta.

14 ¶Sāguis igitur naturalis & tēperatus , est purus,calidus,& humid⁹,dulcis,aīalis nutritiuus,virtutis naturalis cōtinuatiuus,sedes aīæ & ipsius cōtentiuus,vigoris cordis,& spirituū cōseruatiuus,animi lætificatiuus & in cute ruboris rosei gñatiuus,& vt breuiter cōcludatur,sanitatis corporis effectiuus,& ēt qñq; doloris,& ægritudinis curatiuus,sicut patet de sanguine colūbę qui oculis medetur,ſm Cōstanti. & de sanguine simiæ qui leonem sanat ſm Plinium. Ista possunt exponi de sanguine Christi in altari sumpto,vel de memoriæ dominicæ passionis, vel etiā pōt dici de humore gratiæ,& deuotionis,vel de dulcedine pietatis, & cōpassionis. Quilibet.n.talis spiritualis humor est in se purus,& mūdus, & cordi deuoto feruidus , dulcis,sapidus, atq; sanus. Iste.n. habet mentē virtutibus nutrire, naturalē virtutem cōtinuare,à peccato seruare,aīam locare, & cōtinere,vigorem cōstantiæ,& audaciæ in corde facere,aīum gaudētem, & lætū in dño facere,amorē Dei suscitare,& ruborē honestæ verecundiæ gñare,totamq; conuersationis superficiem virtutibus colorare,vitiorū ægritudines sanare,& sanitatē seu integritatē morū si ipsam inuenerit custodire.Heb.9.Sanguis Christi emundauit cōsciendas nostras ab operibus mortis.

15 ¶Sanguis qñq; in corpore corrumpiť,& tunc nullum nocumentum corpori deterius īueniť.Quia.n.sanguis est amicus naturæ,ideò qñ aliquo malo humore corruptus fuerit,à natura tñ recipiť,& rōne suæ dulcedinis naturalis,& amicitiæ ad naturā,sua malitia nō caueť,& sic per ipsum maius periculum corpori subinfertur.Adiunctus.n.sanguini malus humor nō cognoscitur,& sic à natura admittitur,& nō vitať, sicut patet in febrib.semitertianis,vbi cholericus vel melācholicus humor sanguini ꝑmixtus,nō ita cito se naturę vel medici iudicio manifestat.Ista possunt applicari cōtra quosdā malos cōsanguineos,& carnales amicos,qa sanguis sunt .i.cōsanguinei,& cognati, & ꝑ cōsequēs iudicanť familiares,& tāq̄ amici à natura.i.à ꝑsona recipiūť,& ad hospitiū, familiaritatē,& colloquiū admittunť, ita ꝙ iuuēculæ ipsorū cognatæ cōfidentes in eis,dicere videnť eisdē illud Ruth 3.Expāde pallium sup familiā tuā,qa ꝓpinquus es. Sed qd? Pro certo sæpe fit,ꝙ talis sāguis.i.talis cōsanguineus ꝑ luxuriā est corruptus,& malo humore corruptæ intentionis infectus,& sic dū ꝑp.amicabilitatem,& cōsanguinitatē īcaute recipiť,latēs eius malitia,malaq; & corrupta intentio nō ꝑcipiť,& ita tanto cōsanguinea sua facilius decipit,& inficit,quāto sibi cōiunctior videbať.Exēplo Amō filij primogeniti regis Dauid,q ꝓpriā sororē oppressit,dū ipsius corruptā malitiā ꝑp fraternū vinculū nō ꝑcauit,sicut dr̄ 2.Reg. 13.Quia sicut dicit poeta.Cognato poterit noīe culpa tegi. Iō de talibus corruptis cōsanguineis sub spē consanguinitatis alios inficientib. pōt intelligi illud Oseæ 4. Furtum & adulteriū inundauerūt super terrā, & sanguis sanguinē tetigit.Vel expone gñaliter ista de quolibet falso amico,q dū amicus crediť,ad cōsilia,& familiaritates recipiunť, & dū corruptio suæ malæ intentionis non attendiť,nocumētum ab ipso facilius subinferť.Hier.9. Vnusq;q; à ꝓximo suo se custodiat,& in oī fratre suo non hēat fiduciā. Et meritò qa sicut dr̄ Mat.10.Inimici hoīs domestici eius.

16 ¶Sanguis menstrualis ꝑp humiditatis abundantiā,& caloris indigentiam in mulierib.gñať,q si vltra debitū retineať,in corpore pessimas gñat passiones ſm ꝙ ad diuersas trāsfundiť corporis regiones.s.hydropisim,phrenesim,maniam,& suffocationem spūalium mēbrorum.Et nō mirū si iste sanguis ꝓpriū lædat subiectū,cū ēt multipliciter lędat alienū, nisi suis tꝑib. fuerit vacuatus.Quæ qdē vacuatio est ī istis remediū singulare. Sicut.n.dicit Isid.lib.11.c.1.& Solinus c.4.q Democritū allegat in testē,mulier solū mēstruale aīal est,cuius ꝓfluuia nō paruis notata documētis,meritò īter mōstrifica numerať.s. ꝑp effect⁹ mirabiles,q exinde sequunť. Cōtactu igiť sāguinis huius fruges nō germinant,acescunt musta, moriuntur herbæ,fętus amittūt.arbores,ferrū rubigo corrūpit,nigrescunt æra & metalla,si q.d canes inde comederint, in rabiē efferunť.Glutinū seu bitumē asphalti,& qd nec ferro frāgiť nec aqua diluiť,pollutū isto sanguine spōte dissoluiť,qnimò ēt(vt dicit Solinus)si isto sanguine fila inficianť,bitumen illud spōte dispergiť qd paulò ante aggregatum fuerat, & sic de cōtinuitate connexa,ruptio & partitio repentina efficiť virtute huius sanguinis & causať.Sanguis iste sic corruptus pōt significare luxuriæ corruptelam,quæ ꝓculdubio in mulierib⁹.i.in ꝑsonis imperfectis,& incōstātib.(quæ solæ menstruales sunt prodigiosæ) ex abundantia humiditatis carnalis voluptatis,& defectu,& carentia feruoris deuotionis,& caloris charitatis gignitur,& in hoīe ꝓduciť & causať. Ista est.n.quæ nisi vacuetur à subiecto,sed dimittať,in suo ꝓprio subiecto.i. in ꝑsona luxuriosa multas passiones aliorum vitiorum facit. Alijs etiā multipliciter officit,& tā suum subiectū q̄ alienū lædit.In suis.n.possessoribus hydropisim.i.sit im malorū desideriorū gñat,phrenesim.i. irrationabilitatē animi ꝓuocat,maniamq; & fatuitatē ꝑp infectionē mentis ꝑcreat,vanasq; imaginationes excitat atq; causat.In alijs verò,verba.s.vel exempla sua attēdentibus solet iste sanguis, & ista infectio luxuriosæ ꝑsonæ multa mala facere,qa.s.ei⁹ verbali vel exemplari contactu,seges virtutum ꝑditur, mustum deuotionis,& feruoris acescit,herba.i. viror honestatis arescit,fruct⁹ bonorū operū perit,rubigo malè cōsuetudinis corrodit,nigredo malè cōuersationis succedit,rabies ardoris,& inflāmare affectionis accedit,& glutinū,& cōtinuitas pacis,& concordiæ recedit.Constat.n.ꝙ per sanguinem luxuriæ malorum sæpe fit,ꝙ amicitia,& cōcordia rumpiť,rabies irę gigniť,sicut patet ī illis q à falsis amicis,& corruptis consanguineis se vident in suis filiabus,& neptib. fędatos,q cōtra tales ad irā,& discordiā aīanť.In ipsi. ēt ꝑsonis q̄ tale linimentum recipiunt,cōuersatio denigrať,consuetudo rubiginať,fructus bonorū operū ꝑdiť,& viror grāæ siccať,& seges virtutum penitus extirpať.Iō de tali sanguine pōt dicere diabolus cuilibet tali sanguineo pc̄tori illud Eze.32.Irrigabo terrā sanguine fętoris tui.Sanguine.n.i.fętore impudicitiæ malorū irrigať,& inficiť terra,& pria vicinorum.Vel si vis,per istum corruptum sanguinem intellige corruptā affectionē,pc̄tm ēt & infectionē.Ista.n.sunt q̄ tam in nobis q̄ in alijs faciunt multa mala , &c. dic sicut supra.

17 ¶Scd̄m Solinum vbi supra, sanguis menstrualis ita est corruptus,& corruptiuus,infectus,& infectiuus,ꝙ mulier quę hmōi fluxum patiť,nō innocētib.oculis intueť. Aspectu.n. īqt specula vitiat,ita hebeteť visu fulgor offensus, faciesq; obtusi nitoris quadā caligine nubileť. Nā si talis mulier speculum respiciat,solo aspectu solet obnubilari,& si speculū nouum fuerit,talem maculā dr̄ contrahere q̄ amplius non poterit amoueri.Ista pñt applicari cōtra luxuriosas ꝑsonas quarum visus & aspectus est alijs venenosus, & ad luxuriā inductiuus.Et maximè qñ accidentaliter sunt in ista nefaria passione vel in luxuriæ tētatione.Dato.n. ꝙ aliqs sit ita sanctus,& iustus ꝙ possit dici speculum aliorum,si tñ oculus īpudicus ipsum aspexit,vix erit qn aliqua tētationis uel malæ cogitationis caligine hebeteť,iuxta illud Esa.5.Lux obtenebrata est caligine eius. Potissimè verò si speculum fuerit nouum.i.si hō fuerit iuuenis,vel ēt nouitius,& de nouo cōuersus ad religionē vel ad fidē,tunc tali aspectu maculā luxuriæ vel mentalis vel actualis cōtrahit,q̄ ab ipso amplius nō recedit,ita ꝙ pōt dicere illud Can.4.Vulnerasti cor meū in uno oculorū tuorū.Vñ 2.Pet.2. Oculos habentes plenos adulterij,& icessabilis delicti.

18 ¶Itē Solinus dicit ibidē unum valde mirabile,ꝙ.s.cū iste sanguis in oīb.sit inutilis,& nociuus,vnū tñ(iqt)hēt solū salutare,qa.s.adus Helenæ auertit, qd̄ est ꝑniciosum nauigātib⁹. Et q̄uis nesciā qūo iste sāguis illam stellā auertat,vel eius malā influentiā impediat, possum tñ moraliter exponere, & dicere ꝙ Helena pulcherrima mulierū q̄ fuit cā destructionis Troiæ,pōt signare ꝓsperitatem mundi,ꝑ quam Troia.i.ciuitas aīæ dissipať. Per sanguinem aūt istum quo humana natura in vētre nutriť, vilis carnis conditio denotať.Igitur dico,ꝙ dato,ꝙ vilis & sanguinea caro nr̄a,de se sit inutilis,pōt tñ aīæ esse vtilis,qa ꝑ certo per istius considerationē sidus Helenæ.i.claritas prosperitatis mūdanæ caueť,& auertiť,& ne nauigantib. eperagran-

ægrantibus,mare huius vitæ noceat,impedit.Quia ꝓculdubio hō cauet ne ipsū Sydus Helenæ.i. splēdor mūdanę glorię ipsum decipiat,qn̄ sanguinē menstrualē,quo in vētre nutrit.i.vilis natiuitatis suę originē cogitat atq; pēsat. Vel si vis dic ꝙ istud Sydus pōt significare diabolū, de quo Apoc.7. dr̄ ꝙ stella magna ardens, sicut facula cecidit de cęlo, q ꝓculdubio nauigantibus ꝑ hunc mūdū est pniciosus,& nociuus: sanguinē verò q bitumen rūpit, possū intelligere sanguinē Christi, qa pro certo iste est q malā influentiā, & potentiā istius mali Sideris à nobis auertit,& bitumen seu ligamentū æternæ dānationis dissoluit, & sic nauigātes. i. fluctuantes pctōres à periculo liberauit. Zach.9. Tu aūt in sanguine testamēti tui eduxisti vinctos tuos de lacu ī quo nō erat aqua.

19 ¶Postq̄ puer cōceptus fuerit natura retinet mēstruum ad ipsius nutrimentum.Puer.n.tali sanguine in vtero nutrit,& ad cōplemētum ꝑuenit corporale. Sic verè possū dicere,ꝙ ex quo hō fuerit genitus,& in esse ꝓductus,& in vētre hui⁹ seculi cōstitutus, nō debet retinere.s.ī memoriā,sanguinē mēstrualē.i.vilitatē suę ꝓpriç cōditionis,& carnalis ꝓcreationis, vt sit spūale aīæ nutrimentū,& suū in virtutibus cōplementū. Quia ꝓ certo mens in virtutibus pficit, & augetur,qn̄ ꝓpriç vilitatis cōditio iugiter ī memoria retinet. Iō bn̄ pōt dici hoī illud 2.Reg.1. Sanguis tuus sit sup caput tuum.

20 ¶Sāguis menstrualis qn̄ debitè purgat,& eiicit,corporis sanitas ītroducit,& seruatur.Si verò plus debito retētus fuerit, tūc multarū ægritudinū cā erit. Quāuis aūt iste sanguis ꝭm Isid. li.11.nō habeat certā tpis reuolutionē,accidit tn̄ vt cōiter ī fine lunationis,sicut ēt dicit Aristoteles li.2.de gn̄atione aīaliū. Sic verè si sāguis pc̄ti debitè purget ꝑ cōfessionē,totā sanat, & meliorat aīæ conditionē.Si verò ī corde plus debito retineatur,tūc vitiorū multitudo in eo gn̄atur.Talis tn̄ euacuatio.s.cōfessio nō habet tempus determinatū,quia.s.semper,& vbiq; dēt fieri.Veruntn̄ in fine lunationis.i.in fine vitę.s.senectute debet talis euacuatio,& cōfessio amplius abūdare, qa videlicet senes debēt esse magis scrupulosę cōsciētiæ,& magis ad euacuādū vitia studiosi.Ista aūt figurata possunt esse Luc.8.in illa muliere q̄ erat in fluxu sanguinis,q̄ tactu vestimētorū dn̄i ē sanata, qa verè illa mulier.i.illa aīa q̄ fluit sanguinē vitiorum ꝑ cōfessionē,tūc tpis sanat à vitijs, qn̄ tāgit vestē cōuersationis Chr̄i ꝑ imitatione.

21 ¶Mulier nō patit istā immunditiā q̄diu est in ætate puellari, & hoc quia tunc venæ sunt strictæ,nec pōt inde fluere talis humor.Nec ēt in ætate senili.s.post annos q̄nquaginta,& hoc qa tūc humor diminuit,& talis supfluitas exsiccat.Sic verè illæ mulieres.i.illæ aīæ q̄ sunt puellæ ꝑ innocentiæ puritatē,vel senes ꝑ prudētiæ maturitatē,& grauitatē, nunq̄ patiunt ꝓfluuiū mēstruale.i.alicuius immūditiæ voluptatē.Eze.16. Mundaui sanguinē tuū ex te.

22 ¶Mulier q̄ post cōceptionē patit fluxum sanguinis, facit faciliter abortiuū, & hoc pp subtractionē nutrimēti ipsius fętus, q tali sanguine ī vtero nutrit.Vn̄ retentio talis sanguinis signū est mulierē cōcepisse.Iste.n.sanguis cōceptū pcedit,& iō talis fluxus,flos ipsi⁹ mulieris dr̄, qa more floris fructū.i.cōceptū pueri antecedit, sicut dicit Cōstantinus.Sic verè qn̄ sanguis.i. humor doctrinæ fluit ab vtero.i.à memoria,signū est,ꝙ fœtus.i. cōceptus boni ꝓpositi,q tali humore nutriri debuerat,abhortit.Retentio verò verbi Dei,& humoris sciæ doctrinæ,signū est,ꝙ in mēte ipsius auditoris cōceptus boni ꝓpositi pseuerat.Sanguis.n.bonæ doctrinæ dēt cōceptū boni ꝓpositi pcedere,& sicut flos fructū,sic verbū,& doctrina bonum ꝓpositum anteire.

23 ¶Sāguis mēstrualis missus ad mamillas,& ibi decoctus,materia est lactis &c.Vide infra de mamillis.

24 ¶Aues & aīalia nunquā patiunt talē fluxū, & hoc qa superfluitates humorū suorū trāseūt in pilos,& in plumas.Sic verè illi,q sunt aīalia.i. boni actiui,vel volatilia.i. boni cōtēplatiui, nō patiunt fluxū carnatis voluptatis nec sāguineæ,& luxuriosæ lubricitatis, qa.s.si hn̄t aliquas supfluitates diuitiarū, solēt ipsas ꝑ alias vias.i.ꝑ eleemosynas pauperib.emittere,& exinde pilos virtutū ad se spūaliter vestiēdū,& alas ad sursū ad Paradisū volādū facere, & sic nō solēt de diuitiarum suarum supfluitate aliq̄ immunditiā gn̄are.Mar.5.Siccatus est fons sanguinis eius.

25 ¶Itē mulieres nimis se exercentes,& sæpius mouētes, nō multum mēstruāt,sed q q̄escunt, & suauiter uiuunt multa purgatione indigent.Sic verè illi,q sunt in labore,exercitio & ærumna,nō multum incurrunt fluxum carnalis voluptatis,cuius tn̄ contrariū est in illis,q viuunt lautè, necnon tn̄ solatio,& q̄ete.Hie.5.Saturaui eos,& męchati sunt.

¶Qn̄ 26 sanguis mēstrualis retinet, & inueniēs vias clausas ad alias partes infundit,& mouet,tunc ēt solet exinde fumus exhalare corruptus,qui cerebrū petens q̄nq; maniam,& phrenesim inducit, ascendēs ēt ad orificium stomachi appetitum īmutat,sicut apparet qn̄ mulier pgnans pp retētionē hm̄oi, carbones vel aliqua talia vilia comedere appetit, & affectat,bona verò cibaria respuit,& refutat. Per istū sanguinē possum intelligere humorē subæ tēporalis,& diuitias hui⁹ mūdi. Istæ.n.nisi ꝑ eleemosynas vacuent,& si ꝑ auaritiā retineant,inducūt multas spūales in aīa passiones. Fumus.n.malorū affectuū,& cogitatuū exide ꝓducit, qa cerebrū discretionis inficit,& appetit⁹ desideriorū corrūpit, ita ꝙ tūc mania.i.turbatio rōnis īcurrit,& ēt bon⁹ appetitus puertit, & mutat. Qđ patet,qa illi q ꝑ auaritiā diuitijs sunt pgnantes, appetitū vidētur hr̄e subuersum, qa.s.bonos cibos bonorū spūalium contēnunt,& abhorrēt, vtiles.n.cibos bonorum tpalium diligūt,& affectāt,iuxta illud Prou.27.Aīa saturata calcabit fauū.Vel dic ꝙ iste sanguis signat carnalē voluptatē,& deliciarū carnalitatē. Ista.n.nisi dimittat,& vacuet, & ēt ꝑ cōfessionē exterius expellat, fumos malorū cogitatuū gn̄at,& rōnē & affectionē ꝑturbat &c.Vide īf.de matre.§.4.

De Phlegmate. Cap. 21.

1 PHlegma est humor semicoctus actione caloris imperfecti,& frigida,& humida materia gn̄atus. Qn̄.n.humor nō plenè digerit,in phlegma cōmutat,qn̄ verò perfectè decoctus fuerit,& digestus,tūc exinde sanguis efficit,& cātur, & sic fit ꝙ phlegma ꝑ maiorē decoctionē pōt sanguis fieri, sanguis verò nunq̄ phlegma.Et est phlegma humor frigid⁹, humidus,insipidus,& liquidus.Talis est nouitius,& nouiter ad fidē pn̄iam, & religionē conuersis, qa pro certo talis vt cōiter in principio est imperfectus, & pp actionē impfecti caloris charitatis nō plenè in morib.digest⁹,sed adhuc crudus,& īdeuotus,humidus,& carnalis,frigidus, & in morib. semicoctus.Istud tn̄ hēt bonum vt cōiter talis hō, quia.s.ipse est in propinqua dispositione vt plenè in morib. digerat, & vt perfectè ꝑ charitatē,& cōtritionē loquat,& vt in sanguinē.i.in virū perfectum ꝓ nutriēdo corpore Ecclesię cōuertat.psal.Cōuertit aquas eorū in sanguinē.Veruntn̄ postq̄ in sanguinē.i.in virum perfectū mutatus fuerit,nunq̄ debet amplius in phlegma cōuerti,nec in virum imperfectū mutari,nec à statu perfectionis recedere vel reuerti. Cuius tn̄ faciunt multi contrariū,de quib.in Ps.Iordanis cōuersus est retrorsum. Vel dic,ꝙ phlegma est cruda nouitiorū affectio, q̄ in sanguinē,& perfectionē cōuertit,& ēt amplius si boni fuerint, ad crudilitatē indeuotionis,& ad viscositatē carnalis infectionis nō reuertit. Vel dic,ꝙ phlegma est iuuenis,q postq̄ ad posteriores ætates ꝓcesserit, ad iuuentutē ampli⁹ non redibit.

2 ¶Natura posuit in venis phlegma vt in sanguinem cōuertat,& exinde mēbra nutriat seu alat. Sic verè in venis.i.in Ecclesia Deus posuit impfectos cū perfectis, malos ēt cū bonis,iuuenes cū ꝓuectis,vt.s.successiuè boni efficiant,& per eos alijs deficiētib. mēbris Ecclesiæ succurrat, & inde est ꝙ necesse est ꝙ imperfecti & iuuenes doceant,& regnāt qn̄ senes pfecti nō abūdāt, quia minus perfectus ad administrationē perficit,sibiq; aliorū nutritio cōmittit, vbi perfectorū copia nō hr̄.

3 ¶Phlegma q̄nq; efficit in natiuitate, ꝭm ꝙ ab alijs humorib. (q̄ sibi adiungunt) varias contrahit qualitates. Vn̄ Cōstantinus Phlegmatis innaturalis, & accidētalis quatuor sūt spēs.s.phlegma acetosū, ꝙ fit ꝑ melancholia admixtionē.Salsum calidū,ꝙ fit ꝑ choleræ rubeę infectionē.Dulce, qđ fit pp sanguinis appositionē. Vitreum, qđ fit ꝑ ipsius viscosi phlegmatis indigestionē,& vitreo colori assimilationem, & à digestione remotionē. Sic verè loquēdo spūalr,phlegma.i.hō imperfect⁹,& īdeuotus,& crudus, in quatuor culpæ spēs pōt variari, sic ꝙ à quatuor humoribus.i.quatuor affectionibus pōt diuersimodè associari. Ipsum.n.pōt associare melācholia, q̄ tristitiā gn̄at. i. timor male humiliās. Cholera, quæ iram augmentat.i.dolor malè afficiens. Sanguis,qui lætitiā procurat.i.gaudium male alliciens. Vitreus humor,qui sua viscositate lenit,& inuiscat.i. pes male decipiens. His.n.quatuor humoribus, & quatuor affectionib. homo inficitur,& in suis conditionib.variatur.

Et sicut dr Eccl.37.Verbum nequam immutabit cor, ex quo partes quatuor oriuntur.¶Hõ qñ est phlegmaticus, cognoscitur certis signis.Est.n.ẽm Constantinum corpore pinguis motu tardus,sensu hebes,mẽte obliuiosus,carne mollis, & fluidus,colore liuidus,facie tumidus,sputis plenus,somno multo,& de aquis,pluuijs & niuib.somnians,paruéq; est sitis,& appetitus. Quia (sicut iam supra dictum est) p phlegma semicoctum intelliguntur mores incompositi & indigesti,sic ẽt cõgruè per phlegma põt intelligi peccator, cuius humores,i.affectiones & mores non sunt bene digesti,compositi seu cocti.49.Excoxi te,sed non quasi argentũ. Quia proculdubio iste est corpore pinguis per carnalem insolẽtiam,motu tardus per pigritiam,sensu hebes per ignorãtiã mente obliuiosus per beneficiorũ ingratã desipientiã, carne mollis per imbecillem incõstantiam,colore liuidus per exterioris cõuersationes inhonestam apparentiam,facie tumidus per inflatam superbiam sputo plenus per malorum verborum spumantem eloquentiam,parui appetitus p bonorum æternorum modicam sitim,& complacentiam,somni multi per torporem,& accidiam,& de pluuijs & niuib.i. de mundi bonis animam infrigidantibus semper somnians per continuam de ipsis reminiscentiam.

De Cholera. Cap. 22.

CHolera est humor subtilis,calidus & siccus, rubeus, & amarus,ex excessu caloris in corpore generatus,qui.s. mixtus cum sanguine ipsum subtiliat,& ad penetrandũ habilitat.Ista ẽt in cisti fellis principaliter abundat & habitat. Cuius pars ad intestina mittitur,& ipsa ad expellendum superflua pungit,& excitat, alia verò pars mittitur & ad stomachum,vbi suo calore digestionem adiuuat, & confortat sicut dicit Constan. Per istam choleram quæ instrumentum est irascibilis passionis,possum intelligere contritionem,& spiritualem contra vitia indignationem.Istam.n.concomitatur calor charitatis,siccitas abstinẽtiæ,& parcitatis, rubedo verecundiæ,& pudorositatis,amaritudo doloris,displicentiæ,& cordialis pœnalitatis,vt sic de tali cõtritionis humore dicat illud Hie.20.Factus est in corde meo quasi ignis æstuans,claususq; in ossib.meis &c.Ista igitur ad multa proficit atq; valet.Sanguinem.n.bonæ affectionis ad bonum instruit,& subtiliat,digestionem,& compositionem voluntatis,& morum confortat,& expulsionem,seu confessionẽ fęcum vitiorum excitat atq; causat,vt sic de ista contritionis amaritudine dicat confitens illud Ps.Recogitabo oẽs annos meos in amaritudine aĩæ meæ.Vel dic, ꝙ cholera est zelus, & rigor iustitiæ,quæ licet sit amara ad tolerandnm, feruens & calida ad puniẽdum,est tñ vtilis,& proficua ad corpus ecclesiæ vel patriæ gubernãdum.Quia.s.per istam cibi.i.boni, & iusti digeruntur & emendantur,fœces verò.i.mali puniũtur,& de mundo uel patria expelluntur.¶Vix aut nunquam est dare sanguinẽ in aliqua parte corporis quin habeat choleram permixtam.Sanguis qui facit gaudere,significat gaudium prosperitatis.Cholera verò quæ amara est,& facit irasci,significat tribulationem & aduersitatem.Verum est igiť, ꝙ non est dare sanguinem sine cholera, quia pro certo non est dare gaudium sine tristitia,prosperitatem sine aduersitate, dulcedinẽ sine amaritudine quadiu uiuimus in hac uita, quia sicut dr Prou.14.Risus dolori miscebiť,& extrema gaudij luctus occupat.Cholera naturalis qñq; fit innaturalis vel pp nimiam adustionem, vel propter alterius mali humoris adiunctionẽ.Vñ prout dicit Cõstantinus,quatuor sunt spẽs choleræ.s.cholera citrina,q̃ fit de cholera rubea mixta aquoso phlegmati.Cholera vitellina,quæ fit ex admixtione plegmatis grossioris.Cholera prasina coloris viridis, quæ prasina dr eo,ꝙ amara,& viridis sicut prasinum.i.sicut marrubiũ inuenitur,quæ.s.ex comestione crudarum herbarũ,porrorũ .s.& aliorum ẽm aliquos generatur.Cholera eruginosa coloris cinerei,quæ fit ex humoris consumptione,& à qua Erisipelas,& nolime tangere,& aliæ infirmitates corrosiuæ,& pessimæ causanť.Ista possunt applicari contra illos qui cholera in naturali.i.excessiua inflammatione vtuntur. Istos.n. quandoq; vrit cholera citrina.i.ardor iracundiæ,q̃.s.colorẽ variat,& citrinat.Aliquãdo cholera vitellina.i. ardor luxuriæ,quæ mentem more vitelli conglutinat, & inuiscat. Aliquando cholera prasina.i.ardor auaritiæ,quæ mentem sollicitudinis amaricat,& q̃ esus crudarum herbarum.i.bonorũ tpaliũ causat.Aliqñ cholera eruginosa.i.ardor inuidiæ, q̃.s. subiectum suũ corrodit,& dissipat, & mentem incinerat & desiccat.Istæ sunt.n.quatuor choleræ.i.quatuor inflãmationes malæ,quib.s.complexio corporis.i.affectio cordis accẽdiť,& tota mẽs pctõris vriť,& crematť.Eccl.40.In ventre ipsi ignis ardebit.¶Cholera naturalis naturæ terminos nõ excedens,hẽt multas nobiles conditiones.Est.n.humorum subtiliatiua,digestionis confortatiua,fęcum ex pulsiua,longitudinis corporis causatiua,& staturæ ĩ altũ eleuatiua, animositatis & audaciæ generatiua.Talis est zelus iustitiæ uel correctionis ardor,vel ẽt contritionis feruor.Quælibet.n.talis spũalis cholera subtiliat per discretionẽ,digerit.s. mores p cõuersionẽ,& mutationẽ,expellit.s.culparum fœces p confessionẽ,corpus .i.cõgeriẽ morum prolongat p perseuerantiæ durationem, & in altũ eleuat p spem , & contemplationem,mentisq; audaciam excitat ad aggrediendum oẽm bonam operationẽ.¶Econtra dic, ꝙ cholera multas hẽt illaudabiles proprietates,q.a.s. cholericus est naturaliter iracundus,& immãsuetus,aĩo leuis,motu instabilis,corpore lõgus carne macilẽtus,colore fuscus in crinib.niger multo & crispo pilo hirsutus,tactu calidus,fortis & velocis pulsus.Illud potest applicari litteraliter de quolibet iracundo . Vel põt dici, ꝙ cholera est pctm mortale,quod.s.more choleræ cor excitat,& inflammat.Illud.n. facit hoĩem leuẽ,incõstantẽ, & instabilẽ,iracundum,immansuetum, & mobilem in longũ.i.pigrũ,& ad bene operandũ tardũ,et inhabilẽ. Itẽ facit eum macilẽtum per pinguedinis deuotionis subtractionẽ. Fusci coloris per honestã cõuersationẽ. Hirsutũ corpore p horribilem, et asperã conditionẽ.Nigrorum capillorũ per infectã affectionẽ.Calidi tact⁹ p auaritiã,& ambitionẽ.Fortis pulsus per multiplicẽ malam operationẽ,& p fortem ad malè operandũ virtutem,& actionẽ.Ista.n. oĩa facit cholera.i.cõcupiscentia,seu inflammatio cordis mala.Quia pro certo q ad malum plus debito fuerit inflammatus,oĩb.istis vitijs erit faciliter maculatus.¶Cholera qñ in corpore corrumpiť,malas generat in corpore passiones. Huius igiť pdominij signa sunt,quia facit sentiri amaritudinem in ore, ita qđ puertiť appetitus,ita qđ dulcia vñr amara, et sapida insipida pũctura,& ardor in stomacho,abominatio cũ vomitu, linguæ siccitas cum siti,dolor capitis grauis, oculorũ cõcauitas,vigilia, & insomnitas , alienatio mentis , & in somnis horribiles visiones.Tales in somniãt de igne,fulgure,et aeris inflãmatione.Qđ fit ex fumo igneo petente cerebrũ, et imaginatiuã immutãte,sicut dicit Cõstãtinus in pantechni lib.10.Theoricæ c.2. Sic pculdubio ꝙ cholera corrupta,et excessiua.i.ardor auaritiæ , et inflammatio malæ cõcupiscẽtiæ dominetur in corde,signa sunt plurima.talia.In ore.i.in corde taliũ est amaritudo sollicitudinis,et ambitionis, quæ p certo rectũ appetitũ subuertit in illis, intm ꝙ talis auarus dulcia,et spũalia,amara et difficilia,cruda et insipida sentit. Maledictus Esa,5.Væ qui dicitis bonum malum.Sequitur.Ponẽtes amarũ in dulce,et dulce in amarũ. Igitur talis patitur puncturã inuidiæ,abominationẽ cibi.i.verbi Dei,et vomitũ malæ displicentiæ, siccitatẽ indeuotionis,et in clemẽtiæ,sitim insatiabilis appetitus,et auaritiæ,dolorẽ capitis.i.intentionis,remorsum cõsciẽtiæ, cõcauitatẽ oculorũ.i. profunditatẽ malitiæ,alienationẽ mentis,furoris & iracundiæ, vigiliam et in somnitatem excessiuæ diligentiæ,visiones horribiles,et somnia mali ppositi,et excogitatæ rapinæ,et seuitiæ.Quia pculdubio tales nõ somniãt nec cogitãt nisi de cogitatione aeris.i. de populatione regionis , de fulgure alienæ tribulationis,et tẽpestate rapinę,vsurę et ex actiõis.Tales.n.sũt ad talia multũ vigiles,et plurimũ solliciti,et insonnes,Iob 24.Subuertunt pauperũ uiã,et oppresserunt pariter mansuetos terrę. Quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suũ,vigilantesq; ad prædam pręparãt panem liberis.

De Melancholia. Cap. 23.

MElancholia est humor spissus ex fœce,et turbulentia sanguinis generatus,dictus à Melan,quod est nigrum et chole quod est humor quasi niger humor. Declinat enim ad nigredinem, et ideò cholera nigra à medicis nuncupatur , sicut dicit Constantinus . Est igitur melãcholia naturalis , et innaturalis . Naturalis aut est vtilis corpori,

quia

quia.s.ista partim vadit cum sanguine,& habilitat ipsum ad membra melãcholica nutrienda,partim vadit ad splenẽ ad ipsum nutriendũ, partim mittitur ad orificium stomachi ad famem excitandã,& appetitum & desideriũ prouocãdum. Per melancholiã quæ est humor terrestris & ponderosus,& tristitiam gñans timorem,possum intelligere spũalem tristitiam & timorem,mortisq; & terrestreitatis nostrę depressã miseriam & dolorẽ, & maximè illum statũ quo humor corporis & naturę per mortem obscurabit & nigrescit,talis.n. cholera nigra & melãcholia.i.timor & memoria futuri status mortis multũ est necessaria ad salutem. Debet.n.semper esse mixta cũ sanguine, qui facit amare.i.cum nr̃a naturali affectione. Cum splene,qui facit ridere.i.cum nr̃a tpali consolatione. Cum stomacho, qui facit appetere.i.cum nostra tpali dilectione. Quia.s.timor & memoria mortis,sp debet nostris affectibus, & nostris consolationib. & delectationibus esse cõmixta,quia sic habilitatur sanguis affectionis nostræ ad membra melãcholica.i.ad tristes pauperes per eleemosynas nutriẽdum,& stomachus nostri cordis iuuatur ad bona & vtilia appetendum,& ad cibum doctrinæ & gratiæ gloriæ cum desiderio affectandum. Splen ẽt prosperitatis, & consolationis mundanæ per talem melãcholicum timorem disponitur ad non nocendum, sed potius adiuuãdum, quia per timorẽ Dñi declinat oĩs à malo,sicut dr̃ Prouer.15. & timor Dñi delectabit cor, sicut dr̃ Eccl.2. & sic Dauid in Psal.de ista nigra tristitia loquitur,dicens. Timor & tremor venerunt super me,& contexerunt me tenebræ.& sequitur de bonis desiderio gñato.Et dixi,quis dabit mihi pennas sicut colũbæ, & volabo,& requiescã? ¶Melancholia est fex aliorum humorũ,qñq; gñatus per modum residentiæ, sicut fex residet in vino, vel humor grossior in vrina, aliqñ per modum adustionis ciniritiæ,qñ.s.calore agente in humoribus naturalibus humiditas consumit,& melancholia innaturalis sicut quædam cinerea humiditas gñatur, quæ.s.atra est,& ẽt ebulliens vt acetum,pp quod ẽt à muscis refugitur & cauet. Sic verè fex & infectio oĩum humorum & carnalitatum,est ipsa residentia consuetudinariæ luxuriæ, quæ.s. ex actione & inflãmatione caloris concupiscẽtiæ gignit,& ex consumptione humiditatis grã properatur. Et qđ peius est,qñq; ex magna adustione & libidinis,melancholia innaturalis.i.peccatum contra naturã efficitur,qđ atrum & acetosum.i.vile & horribile dignoscitur, intãtum ꝙ ẽt ab ipsis muscis.i.ab ipsis peccatoribus abhorretur. Sicut.n.ista malãcholia innaturalis deterior est inter humores,ita ꝙ de ipsa nõ põt humor alius effici,morbosq; incurabiles,sicut est cancer & lepra,exinde contingit effici,& incinerationem etiam gñari,sic vere ĩter vitia carnalia,istud est horribilius & vilius,ita ꝙ post istud non efficitur vllum peius.Morbum etiam malæ consuetudinis inducit,qui est incurabilis, cancrum ẽt & lepram.i.abominationem, quia vt cõiter oĩbus est horribilis,& finaliter incineratiõẽ ignis & combustionis corporis,& ignis ẽt infernalis æterni & durabilis. Esa.9. Vestimentum mixtũ sanguine erit in cõbustionem,& cibus ignis. Signum potissimum dñij huius humoris corrupti est timor. Niger.n.est iste humor, nigredo verò & obscuritas mater est timoris, & inde est cũ magis timet hõ nocte quam die.Est ẽt humor iste terrestris,& grauis,& ideo cor cõstringit,& timorem inducit. Vnde Galenus in lib.passionum dicit ꝙ non est mirum si melancholicus sine cã timeat, quia.s. cãm timoris continuè secum portat. Per istam cholerã nigram põt intelligi pctm̃, quod.s. pp defectum candoris innocentiæ dr̃ nigrum, & pp defectum lucis gratiæ dr̃ obscurum. Quia ꝓ certo tales qui tali corrupto humore inficiuntur & denigrantur sine cã timent & perturbantur, & nunc mirum si continuè timeant,quia pctm̃ quod est cã timoris, continuè secum portant. Cum.n.niger humor pcti cor per decrepationem comprimit, timorem seruilem necessario introducit. Vnde illud Psal. Trepidauerunt timore vbi non erat timor. Vel dic ꝙ terrestris humor iste,bona terrena significat, quorum fumus & affectio cor per auaritiam coarctat,& sic timorem amittendi ipsa bona efficit atque causat. Quia sicut dicit Seneca, quantum accessimus ad successum, tm̃ accessimus ad metum. ¶Signa corruptæ melancholiæ in corpore dominantis sunt,qñ hõ somniat terribilia & tenebrosa,visui pessima,& in sapore acetosa,qñ etiam hõ gaudet de re tristabili, & tristatur de re gaudiosa & cõsolabili, qñ ẽt hõ tacet,pertinaciter,vbi est loquendũ qñ insolenter loquit̃ vbi est tacẽdum. Sic verè signum est ꝙ in corde hoĩs dñatur melancholia.i.tristitia & desperatio,vel ẽt pc̃i mortalis obscuritas, & offuscatio qñ non somniat nec cogitat nisi terribilitatẽ damnationis, & obscuritatẽ infernalis habitationis, vel ẽt terrorẽ alicuius enormis criminis & actionis,qñ ẽt gaudet in rebus mundanis q̃ sunt tristabilis, & qñ tristat̃ in rebus diuinis quæ sunt lætabiles,qñ insuper in confessione vbi loqui dẽt,tacet,& in consilijs & societatib. vbi tacere tẽperate deberet,vltra debitũ loquit̃. Quia breuiter mali est aliqua terribilia & enormia somniare, proponere & cogitare,si de spũalib. agit̃ tristari, si de tpalib. gaudere, vbi non est necesse,plus debito loqui,in cõfessione verò & vbi est necesse procaciter cõticere. Eccl.20.Est odibilis qui est procrax ad loquẽdum. Sequitur. Qui multis vtit̃ verbis, lædet aĩam suã.Visi sunt qñq; aliqui melãcholici quorũ imaginatio ita erat per melancholiã corrupta, ꝙ existimabant se esse vas terreum,& ideo timebant tangi,ne forsitan frangerent̃.Aliqui ẽt visi sunt qui putabãt se mundũ pugno claudere,& oĩa in manib. continere, & sic non valentes manus ad cibũ extendere,timebant ꝙ si manus laxarent, mundum contingeret ruere vel perire. Alij ẽt visi sunt qui angelum mundum tenere putant,& eũ velle dimittere cadere pręt tædio existimãt,& iõ manus & brachia & humeros subleuãt, ipsum à casu sustineant atq; ferãt. Tales procul dubio mali opinatores & falsi existimatores sunt multi in mundo. Quidam.n.sunt deliciosi,qui.s.se credunt esse vasa terrea.i.fragiles & impotẽtes ad pñiam peragendã,& iõ tactum pñiæ & correctionis refugiũt,alias si tacti fuerint,mori credunt.Ps. Factus sum tanq̃ vas perditũ.Quidam ẽt pręsumptuosi,quibus vr̃ ꝙ totum mundũ continẽt,& ꝙ sine eorum auxilio & consilio negocia nulla valẽt.Qui ẽt manus nunq̃ volunt ad cibum.s.ad tribuendũ pauperib. extendere,timentes machinam status sui deficere, si per largitatẽ contingat bona sua pauperib. erogare,contra illud Eccl.4.Non sit porrecta manus tua ad accipiẽdũ,& ad dandũ collecta. Quidam ẽt sunt fatui scrupulosi, qui videlicet Angelũ tenentẽ mundũ.i.Dei prouidentiã regentem mundũ,ipsum quodãmodo velle dimittere putant, vtpotè quia timẽt parentib. suis Dei prouidentiã deficere,& iõ omittũt religionẽ intrare, vel alia bona facere, vt applicatis humeris possint ne cadat mundus.i. ne status parentũ decidat, procurare,& sic vident̃ velle istũ Angelũ Deũ in executione suæ prouidentiæ adiuuare,cũ tñ dicat scriptura Iob 26.Cuius adiutor es,nunq̃d imbecillis? ¶Item sunt aliqui qui credũt se non hr̃e caput, vel saltẽ hr̃e plumbeũ vel ferreum. Alij sunt qui se gallos credunt esse,& sic qñ audiunt gallos cantare,brachijs se percutiunt,& gallorum more cantant,ita ꝙ aliquotiens rauci fiunt. Alij ẽt in suspitionẽ incidunt,ita ꝙ amicos suos sine cã odiunt, & aliquotiẽs percutiunt & occidunt. Nuper ẽt (vt ait hic magister) quidã nobilis murilegum se credebant, & sub locis & bãcis vbi cati insidiant̃ murib. tm̃ habitare volebat. De quodam ẽt ego audiui narrari ꝙ nudus de lecto fugiẽs,in vepribus se abscondit,& philomena se asserens, seruitori ipsum q̃renti vt se cãtare,(quia philomena erat) permitteret, supplicauit. De alio verò qui tpe magistri Arnaldi de villa noua, mortuũ se credebat, nulloq; modo comedere volebat asserẽs ꝙ mortui comedere nõ debebãt. Idem tñ magister assumpta veste nigra mortuũ se finxit, & sub illo colore ipsum infirmũ ad cimiterium duxit,vbi alios socios nigro vestitos splendide comedentes stare disposuerat, ipsosq; mortuos comedere,asseruit,& sic eorũ exemplo ipsum infirmũ cautè ad comedendũ inuitauit,& ita eũ sanauit. Multa infinita talia facit melancholia corrupta incõmoda, & multa facit imaginari mendacia atq; vana. Proculdubio multi tales melãcholici spũaliter intellecti sunt hodie in hoc mundo,qui.s.de se & de alijs falsa opinant̃,& vana & mendacia meditant̃. Et primo quidẽ sunt illi q̃ male iudicẽt de plãtis, qui.s.vel nõ reputant se hr̃e caput.i.prælatũ,vel saltẽ ipsum existimãt plumbeum.i.defectuosum & vanũ,dicentes illud 3.Reg.4.Caput meũ doleo. Alij sunt qui nimis præsumũt de seipsis, & isti sunt quidã qui videntes gallos.i.prædicatores cantare & prædicare,credunt et tentant facere sicut ipsi,et prædicare et cantare volunt, et se gallos et prædicatores dicunt,

,sicut patet de multis qui penitus nihil sciunt,& tamē prædicare contendūt,pp qđ in multos errores incidūt neq; cadūt.De quib.dicit Apostolis 1.ad Tim.1.Volentes esse legis doctores,nō intelligētes neq; quæ loquuntur, neq; de quibus affirmāt.Alij sunt qui male iudicant de vicinis, & isti sunt potissimè Zelotypi , q nimis facilr opinātur & credūt, & amicos suos persequuntur & odiunt, & in ipsis non consentiunt nec confidunt, cōtra illud Prou.2.Ne moliaris amico tuo malū,cū ipse in te habeat fiduciā.Alij sunt q malè existimant de seipsis,quia.s.quidā sunt qui credunt se esse muri legos,sicut propriè sunt auari,qui ad hoc vñr credere se esse factos,vt mures.i.pauperes rapiant,& vt simplicibus insidientur,eosq; decipiant & defraudēt.Ps.Insidiatur vt rapiat pauperē.Quidā ēt vñr credere se esse philomenas,sicut sunt illi,qui mundi lætitijs sunt dediti,& sp cantare & tripudiare cum insolentia sunt parati.Iob 21.Tenet tympanū & citharam,& gaudēt ad sonitū organi,ducūt in bonis dies suos,& in puncto ad inferos descendunt.Quidam ēt credunt se esse mortuos,sicut sunt illi peccatores qui de propria salute desperant,& iam mortuos & damnatos se iudicant,ita q cibum gratiæ eucharistiæ pnīæ & diuinæ misericordiæ repudiant, ita q necesse est eos per culpam & pœnam perire nisi sint discreti medici.i.cauti prædicatores,prlati , qui etiā pctōres & mortuos se fingentes,per exempla aliorum similium mortuorum.i.aliorum præcedentium peccatorum, comedentium.s.& pœnitentium,ipsos ad salutem pertrahant & reducant,ita q talib.exemplo aliorum de tali imaginata desperationis morte viuificatis pōt dici illud ad Col.2.Cum mortui essetis in delictis,conuiuificauit cum illo,donās vobis oīa delicta vestra.Vel dic,q iste credens se mortuū, erat humanum genus, qđ.s.morte imaginaria & spūali.i. morte culpæ erat mortuū & depressum,ita q cibū grę sumere nō valebat.Sed pro certo cęlestis medicus Christus se mortuū & mortalem effecit,& ēt mortaliter se mortuum & peccatorē quodammodo finxit,inquantum.s.sub veste nigra mortalitatis & humilitatis in similitudine carnis peccati venit, & sic isti infirmo.s.humano generi se conformans , & alios mortificatos & spiritualiter mūdo mortuos.s.prædicatores Apostolos secum habens,cibum gratiæ, & etiā proprij corporis sibi dedit , & sic istū infirmum à morte etiā opinata & vera culpæ & pœnę,misericorditer liberauit.Io.6.Ego sum panis viuus q de cęlo descendi,si quis manducauerit ex hoc pane viuet in æternum , & panis quam ego dabo , caro mea est &c.Multa alia exempla de melancholicis possem dicere, sed omitto,quia esset longissimum enarrare.Sic ergo sufficiēter de qualitatibus & humoribus est hic dictum.

LIBER SECVNDVS, de corpore & membris humanis.

De Membris hominis in generali. Cap. 1.

1 MEmbrum.Nota, q sm Auicennā membra sunt corpora ex prima humorum comixtione ,p creata.Vel sm Ioannitium , membrum est firma & solida pars aīalis,ex similib. vel dissimilibus composita,ad aliquod speciale officium deputata.Solida.n.dicit ad differentiam spirituum,qui non sunt membra.Composita etiam dicit ex similibus,rōne membrorum simplicium quæ constant ex similibus,sicut caro & sanguis.Sunt.n.similia quorū quælibet particula eiusdem est naturæ cum toto,sicut quælibet pars sanguinis est sāguis. Ex dissimilib.ēt dicit,pp mēbra officialia, quæ ex partibus dissimilibus componuntur , sicut patet de manu,quę componitur ex carne,neruo,vena & osse,&c.Ecclesia charissimi,sm Apostolum,facit gñaliter vnum corpus ad Rom.12.Multi vnum corpus sumus in Christo. In isto corpore multa sunt membra.i.multæ congregationes , patriæ, villæ,personę , monasteria & collegia quæ proculdubio & cōiter sunt firma & solida in fidei firmitate,& certis officijs deputata in ipsius ecclesiæ cōitate,quia sicut dr ad Rom. 12. Oīa membra non eundem actum habent . Sed proculdubio istorum membrorum duo sunt gñа,q.a.s.quidam sunt similia et simplicia,sicut sunt boni cōtemplatiui & religiosi & clerici,qui.s.per vnam in Deum intentationem sunt simplices, & per vnam conformitatem & dilectionem sunt similes.Totum.n.& pars idem sunt, quia.s.vniuersi per intimam charitatē ijdem sunt cum singulis,& singuli ēt per mutuam dilectionem assimilantur & conueniunt vniuersis.Quia pro certo in collegijs et cōitatib.quælibet pars debet repræsentare totū , & in vnam volūtatem debēt conuenire vniuersaliter singuli,et singulariter vniuersi.Act.3.multitudinis credentiū erat cor vnū. Quidam aūt istorum sunt dissimilia et cōposita,sicut seculares et actiui , qui vnam simplicem intētionem ad Deū nō pñt hre,quia necesse est eos diuersa diuersimodè cogitare,et de domo patria et familia p tractare, et seipsos ad multa diuidere et diuersificare. 1. ad Cor. 7. Qui aūt cum vxore est,sollicitus est,quæ sunt mūdi,et quomodo placeat vxori,et diuisus est . ¶Cum Deus et natura creauit membra sicut instrumenta virtutib.aīæ cōgruentia, necesse fuit q cū aīa diuersas virtutes habeat, diuersa membra fierent,quæ diuersis aīę virtutib.diuersimodè deseruirent.Sic verè in ecclesia vel collegio necesse est esse plures personas in diuersis officijs constitutas,vt per ipsas sicut per instrumenta, anima.i. Deus vel prælatus suas exerceat actiones . Cum. n. ista aīa.s. Deus vel prælatus vel rector cōitatis diuersa habeat facere, necesse est,vt diuersa membra.i.diuersos officiales habeat,p quos possit qđ necesse fuerit,exercere. Bene ergo dr ad Ro. 12.q corpus non est vnum membrū,sed multa.¶Secundum triplicem virtutem aīæ.s.animalem, vitalem , et naturalem, tria sunt in corpore genera membrorum.s.animata, spūalia et naturalia.Animata sunt illa, quæ administrat corpori sensum et motum,sicut sunt cerebrum,et nerui,et organa sensuum.Spiritualia sunt illa, quæ spiritum vitalem continēt,et quę vitam corpori administrant,sicut sunt pulmo,cor,et arteriæ.Naturalia aūt sunt, quæ nutrimentū corpori tribuunt, et quæ ad conseruationem speciei, generationi deseruiunt, sicut sunt stomachus hepar et renes,et similia,sicut dicit Cōstantinus,et etiam Auicenna.Talia tria genera membrorum .i.personarum sunt necessaria in corpore ecclesię militantis .s.prælati, clerici, laici.Prlati. n. habent officium membrorum animatorum, quia.s.corpori ecclesiæ debent de regimine prouidere et oēs dirigere et mouere,sensum discretionis , motūq; bonæ operationis pro se et pro alijs exercere, quia sicut dr Eccl. 10.Principatus sensati stabilis.Prædicatores verò religiosi et clerici,sunt sicut membra spūalia seu vitalia, quia.s.isti corpori ecclesię,vitam gratiæ et spiritum salutis ministrant,inquantum per deuotionem,orationem et prædicationem se et alios uiuificāt,et salutis spiritum eis pstant.Ps.Os meum aperui,et attraxi spiritū. Laici verò sunt sicut membra naturalia, q.a.s.isti per vim generatiuam mundum continuant , et per agriculturam et mechanica opera totum corpus ecclesiæ nutriunt et sustentant. Iob 26. Sustētas brachium eius, qui non est fortis.Sic igitur patet quomodo prælati regendo,mouendo et sensificando religiosi verò et clerici orando,docendo et uiuificando,laici etiam laborando et sustentando, operi ecclesiæ deseruiunt,ipsumque constituunt et cōponunt.Vel dic,q in ecclesia mēbra aīata sunt boni prælati,qui alios regunt.Membra spiritualia sunt uiri religiosi et deuoti,qui orationib.uitam gratiæ alijs tribuunt.Naturalia uerò sunt prædicatores et doctores boni, qui doctrinis suis alios nutriūt,et qui ēt peccatores in gratiam generant et producunt.1.ad Cor.4.Per euangeliū ego vos genui.¶Item aliqua sunt membra præparatoria, aliqua purgatoria, aliqua deportatoria, aliqua defensoria . Præparatoria sunt illa q præparāt cibos corpori,sicut dentes stomachus et similia.Deportatoria sunt illa , quæ nutrimentū, motū,et sensum per corpus deferūt,sicut venæ, quæ deportant sanguinem ab hepate,arterię,quæ portāt p corpus spiritum à corde,nerui etiam q portant per corpus sensum et motum à cerebro et à capite.Purgatoria sunt illa q purgant corpus à superfluitatib.sicut sunt foramina auriū,cista fellis,et meatus corporis.Defensoria verò sunt illa, q membra principaliora defendunt à nocumentis,sicut sunt craneū,q defendit cerebrum,pectus,quod defendit cor, brachia corpus etc.Sic uerè in ecclesia sunt quatuor genera mēbrorū.i. personarū.s.plati , qui corrigendo & regendo subditos pparāt.Prædicatores , qui cibum doctrinæ ad alios deportāt.

Curati

Curati & confessores, qui vitia aliorũ purgant & emundãt, Milites verò atq; principes, qui corpus ecclesiæ defendunt atque iuuant & qui ipsos defendendo laborant & pugnant. Breuiter ergo possumus cõcludere ꝙ membra vniuersa indigent auxilijs singulorum, & singula vniuersorũ. 1. ad Cor. 12. Pro se inuicem sollicita sunt membra. ¶Membra quadã mirabili harmonia sunt inuicem ordinata, & ita pariter annexa, ꝙ maiora minorib. & minora maiorib. correspondẽt. Inferiora.n.corpus sustinent, media corpus iungunt & ligant superiora corpus regunt, exteriora defendunt. Et sic sunt in corpore pedes pro sustentamento, nerui pro colligamento, oculi pro regimento, manus pro defensamento. Per corpus põt intelligi homo interior seu mens humana. Ista.n.diuersas hẽt partes mẽbra. Hẽt.n.inferiora quib. sustẽtat, & ista sunt, humilitas & spes. Humilitas.n. fundat, & spes sustentat. Itẽ hẽt media quib. colligat, & ista sunt charitas & pax. Charitas.n. ligat, pax verò quietat. Itẽ habet superiora q̃b. gubernatur, & ista sunt prudẽtia & iustitia. Prudentia .n. dirigit, iustitia aũt oĩa æqualiter disponit. Itẽ hẽt exteriora quib. defensat & ista sunt fortitudo, eleemosyna, abstinẽtia & orõ. Fortitudo resistit, orõ verò cũ eleemosyna gladio pcutit, abstinentia aũt hostem.s.carnem prosternit. His igĩ spiritualib. mẽbris spũalis hõ.s.bona mens cõponitur, & sic uirtualib. partib. integrat. Bene ergo dr̃ 1. ad Cor. 12. ꝙ corpus nõ est unum membrum, sed multa. Vel dic sicut supra, ꝙ in ecclesia agricolæ sunt inferiores, qui mundum sustentant. Religiosi & pdicatores sunt medij, qui mundũ in amore Dei & ꝓximi ligãt. Superiores sunt plati, qui mũdum gubernant. Exteriores sunt milites, qui mundũ defensant &c.

¶Membra ita sunt ordinata in corpore, & vnunquodq; cõtẽtum est officio sibi dato, ita qđ nunquã vnum aliud in officio suo impedit, sed potius ipsum adiuuat & custodit. Membra ẽt ita cõnexa sunt, ꝙ uno patiẽte aliud cõpatitur, & dolente uno cõdolent vniuersa. Et inde est ꝙ si unum læsum fuerit, humores ibi statim cõfluunt de alijs membris, ut si possint subueniant mẽbris læsis. Membrum.n. sanum membro infirmo subuenit, & pro eius morbo alleuiando lædi multoties cõsueuit. Sic uerè in corpore ecclesiæ, villæ, collegij uel patriæ, nos qui ẽm apostolum sumus alter alterius mẽbra, debemus esse cõtẽti, statu, gradu, officio & bñficio, à natura naturãte Deo nobis dato, ita qđ nullus dẽt statum officiũ vel bonũ alterius appetere, nec ad hoc anhelare uel ambire, nec alios in suis officijs, gradib. statib. uel beneficijs impedire. Quinimò ita debemus adinuicẽ esse ꝑ mutuã charitatẽ cõnexi, ꝙ dolẽte vno debẽt alij cõdolere, & ꝓ lęsione tribulationis, paupertatis uel infirmitatis tollẽda, humores ꝓprios.i. interiores affectus & exteriores ẽt ꝓuentus in eius auxiliũ destinare, & cum eo (si gaudiũ habuerit) cõgaudere. 1. ad Cor. 12. Pro se inuicẽ sollicita sunt mẽbra, & si q̃d patitur unum membrũ, cõpatiunt oĩa mẽbra, & si gloriaẽ vnũ membrum, cõgaudent ẽt oĩa membra. Vel ista põt dici de Chr̃o, q cũ esset sanus, sine pctõ, ꝓ infirmis peccatorib. q̃b. cõpassus est, infirmari voluit, carnem assumẽdo ipsosq; ꝓprio humore inuito, pro ipsis sanguinem effundendo, & læsionem corporis sustinendo. Es. 53. Ipse vulneratus est pp iniquitates nr̃as &c. ¶Membrum q̃diu ab aĩa regiẽ, sanũ est, qñ verò ꝑ cõtractionem neruorum, paralyticum efficitur, & influentia aĩæ & spũum priuatur tunc proculdubio nec sibi nec corpori proficit, imò nocere & impedire alia comprobatur. Sic uerè in ecclesia illi q aĩa & spũ.i. diuina gr̃a & Spũ sctõ uiuificant, boni sunt, & corpori ecclesię proficiũt. Qui uerò spiritu & aĩa.i. diuina gr̃a nõ viuificant, boni non sunt corpori ecclesiæ, nec proficiunt, imò obsunt, & bonos alios in suis operationib. impediunt atq; lædunt, vt de talib. intellectualib. membris dicat ecclesia illud ad Ro. 7. Video aliã legem in membris meis repugnantem legi mẽtis meæ.

¶Membra quãto sunt nobilioris cõpositionis, tãto vehemẽtius sentiunt molestiã cuiuslibet læsionis. Patet de oculo, in quo puluis modicus nocet, ubi manũ uel pedẽ maior in cẽtuplo non nocet. Sic uerè est de corde nobili & generoso. Sicut.n. nobilis aĩus nõ libenter infert iniuriã, sic nec libenter sustinet, qnimò modicus puluis.i. modica iniuria aĩum generosum lædit, ipsumq; inquietat & ostendit. Teste.n. Aristotele, nobilis aĩus nec facere, nec pati põt iniuria. Vñ etiã Seneca dicit ꝙ generosus nõ põt cõtumeliã sustinere. Vel dic in malo significato de mundi nobilib. qui sine cã se lęsos reputãt & de festuca trabem facientes, si modico puluere.i. modica iniuria tangũtur, statim offensos mirabiliter se proclamant, vbi tñ nulli alij se læsos aliqualiter putarẽt. ¶Membra officialia solẽt se pro membris principalib. opponere, & sine deliberatione percussoris ictibus se offerre, sicut patet de manu, quæ pro tuitione cordis vel capitis ẽt gladio se opponit, & seipsam pro salute cordis vel capitis secari permittit, vnde virtutem & vitã se hr̃e perpẽdit. Sic verè fidelis Christianus, & maximè membrũ officiale.i. hõ in prælatione vel officio constitutus, pro corde vel capite.i. pro tuitione Christi fidei vel Ecclesiæ, sine quacunq; deliberatione pigritiæ vel timoris se dẽt aduersarijs opponere, & ẽt si sit necesse, morti & pęnæ exponere, & pro tuitione fidei vel libertatis ecclæ quæcunq; grauia sustinere. Apo. 2. Sustinuisti pp nomen meũ, & nõ defecisti. ¶Membra fiunt aliquotiens monstruosa ex errore naturæ. Vnde dicit Arist. lib. 4. de gñatione aĩaliũ. c. 3. ꝙ illud accidit ex fortitudine virtutis, & ex paucitate materiæ. Tũc.n. facit virtus de illa pauca materia multa membra, sed informia. Et sic aliqñ visus est pullus cũ quatuor alis vel pedib. & vno capite. Visus ẽt est hõ cũ duobus capitib. & vno corpore. Visus ẽt est hircus q cornua habebat in genibus. Visus est aries q habebat quatuor cornua. In nano ẽt apparet mõstruositas. Natura.n. videns ꝙ parum hẽt de materia, mẽbris principalibus.s. capiti & pectori (q̃ sunt prope cor) sicut magis chariorib. dat multũ de materia, & illa mẽbra perfectè cõplet & augmentat. Alijs verò mẽbris magis à corde remotis modicũ dat et ea imperfecta gñat atq; format. Talis error naturæ quotidie vr̃ accidere in promotionibus. Prælatus.n. est sicut virtus vel sicut natura, bona verò tpalia sunt sicut materia, promouẽdi sunt sicut fœtus & mẽbra. Quid ergo? proculdubio qñ prælatus hẽt materiã præ manib.i. beneficia cõferenda, primò et añ oĩa ipsa solet formare, promouere et cõplere membra, q̃ sunt prope cor.i. illos quos magis hẽt cordi.s. nepotulos et parẽtes. Istis ergo dat multũ de materia.i. de bonis tpalib. et de bñficijs ecclesiasticis, ita qđ facit eos magnos, diuites et formatos, alijs aũt mẽbris.i. alijs personis q̃ non sunt ei cordi, solet modicũ de ista materia dare, et sic eos cõsueuit incõpletos et informes facere, et eos paruos et pauperes relinquere, et tenues et inopes procreare. Errat igĩ in hoc natura.i. platus, q æqualiter nõ distribuit bona sua, imò vni dat excessiuè, et alij diminutiuè, iuxta illud 1. ad Cor. 9. Alius quidem esurit, alius aũt ebrius est. Alia aũt expone, et dic ꝙ natura non hñs sufficientem materiã, facit qđ põt, et ideo facit mẽbra informia et incõpleta, vt dictũ est. Sic verè platus nõ hñs in corpore et collegio suo sufficiẽtem materiam.i. sufficientes personas, producit et promouet hoĩes cõplemento virtutũ. Facit.n. qđ põt et non qđ vult, et ideo cum meliores nõ habeat, multotiẽs parturit et promouet incõpletos, et ad dignitates emittit viros in morib. mõstruosos. Quod potissimè videmus de platis carnalib. qui oĩno volẽtes promouere suos, cũ non habeant materiã cõpetẽtem, sępissimè parturiũt hoĩes morib. incõpletos, et in oĩb. imperfectos. Ps. Imperfectũ meũ viderunt oculi tui. ¶Qñq; fit monstrum in natura ꝙ vnũ corpus duo hẽt capita. Vñ visæ sunt duæ mulieres q̃ ab vmbilico sursum duæ erãt, deorsum verò in vnum corpus terminabant, quarum ẽt vna mortua est ante aliã, et per sociã aliq̃diu mortua est portata, sicut audiui fuisse (nõ est diu) in prouincia Tholosana. Au. etiam de ciuitate Dei li. 16. c. 8. dicit ꝙ tẽporib. suis natus est puer q in superiorib. partib. erat duplex, in inferiorib. verò simplex. Vnum.n. corpus habebat, et duo capita deferebat. Ista possunt applicari cõtra multos, qui re vera videnẽ in ecclesia mõstrũ esse, Cum.n. ipsi vnicũ corpus.i. vnicã personam habeãt, ipsi tñ duo capita.i. dignitates et prioratus aliquotiens duos habent. Quãuis.n. vnus vir vnã debeat vxorẽ habere, ipsi tñ (more Lamech) nõ vna cõtenti sunt, imò coniuncti plurib. volunt esse, cum tñ isti deberent facere ẽm cõsilium saluationis dicentis. Qui hẽt duas tunicas, det vnam nõ habenti, quia sicut dr̃ Lucæ. 16. Nemo põt duob. dominis seruire. Vel dic de multis q per varias affectiones et intentiones sunt duplices, quamuis sint i eodem corpore.i. in eadem ecclesia vel collegio, in apparentia vniformes et simplices. Multi.n. sunt qui vnum esse videntur qui tñ diuersis cordi-

cordibus & capitib.i.diuersis affectionib.& intentionib. seiungunt. Vel istud et pot dici de electionib. vbi sepe in vno corpore ponit duplex caput.i. duplex capitaneus vel platus p cotrarietatem discordatium electorum, cum tn dicat scriptura. Oseæ 1. q cogregabuntur filij Israel,& filij Iuda pariter,& ponet sibimet caput vnum. Vel dic q cum nos simus plures personę,vnum corpus in Chro,& eisde pedib.i. eisdem fundamentis fidei sustentemur,si cotingat aliquem nostrum mori per pctm,uel in fortunium incurrere, illi q vnum sunt.i.in statu grę uel psperitatis costituti, debent talem fratrem sic defunctu & mortuum sustentare, & ipsum tanqua sibi coiunctum & intimum in charitatis dulcedine supportare, id Gal.6. Vos q spirituales estis,instruite hmoi i spiritu lenitatis. Sequit ibidem. Alter alterius onera portate. Pullus fm Aristotelem vbi supra qnq; sit monstruosus,& habet plures aias,& plures pedes quam deceat, & inde est q aliqn inuentus est pullus cum quatuor pedib. & aliquando cum quattuor vel sex alis. Sic pro certo inter ipsos pullos.i.inter pctores quos miluus,i. diabolus sepe rapit, sunt aliqui monstruosi. Et isti inter cæteros sunt aduocati. Isti.n. vltra modum in pedib.i.in magistris eos sustetatib.& fouetib.& in alis diuitiarum pensionum,& etiam officiorum, q.bus sursum vehuntur,abundat, ita qd respectu vicinorum suorum monstrum dissimile alijs esse patent.

De Capite. Cap. 2.

1 Caput fm Isid.lib.11.c.1.est à capiendo dictum,eo q oes sensus & nerui inde initium capiant. Caput est sedes sensuum principalium,& origo oium organorum sensibilium, aialis etiam virtutis est domicilium, transmittens ad oia mebra inferiora gnaliter sensum & motu. Septem het caput foramina,q sunt sensuum instrumenta. In firmissimo autem corporis loco positum est caput,sicut membrum cæteris dignius,vt totum corpus ordinet atq; regat. Quatuor aut plura in compositione capitis dnr concurrere,videlicet durorum ossium fortitudo,medullæ cerebri plenitudo, carnium exteriorum paucitudo oium ossium lympitudo,capillorum etiam multitudo. Ista.n.sunt concurrentia in capitis copositione,& in ipsius naturali complexione, sicut dicit Constantinus. Per caput generaliter pot intelligi qlibet capitaneus vel platus,q.s.est caput, princeps & rector oium aliorum. Esa.9. Longeuus & venerabilis ipse est caput. Tale.n. caput det hre septem foramina.i.spiritus sci dona,per q.s. possit virtutes recipere,& vitia vacuare. Zac.4. Ecce candelabrum aureum totum,& septem lucernæ eius super illud. Iste igit in summo dignitatis vertice situat, & in eminetiori gradu corporis collocatur, vt sic per eum corpus collegij regat,& membrorum.i. subditorum aliorum congeries debitè gubernet. Ad caput.n.i.ad platu uel rectorem pertinet corpus ecclesiæ regere,& mebra.i.subditos debitè gubernare. Io bene dr prælato vel superiori illud 1.Re.15. Caput in tribub. Israel factus es. Sed quid? Proculdio tale caput.i.talis capitaneus qcunq; vel platus, debet hre sex coditiones,quia.s.iste det hre ossa fortitudinis & costatiæ. Multam medullam mititudinis & clementiæ. Paucam carne carnalitatis & lasciuiæ. Neruos dilectionis & amicitiæ. Sensus discretionis & prudentiæ. Capillos exterioris honestæ couersationis & decentię. Caput.n.quaqua durum exterius appareat, multa tn interius het medulla. Quia p certo platus dato,q apparenter debeat ptendere duritiam seueritatis, & sp gerere constantia solidæ firmitatis, debet tn intus affluere medulla mollis & teneræ pietatis, & cum hoc debet hre sensus prudentiæ & sagacitatis,neruos etiam & ligamina charitatis,capillatura honestatis,& paucitudine carnis. .i.lasciuiæ & carnalitatis. Ista aut oia in arca testamenti figurant,q erat deaurata intus & foris,& continebat mana, virgam,& tabulas legis Dei,& erat de lignis sethim incremabilib. Quia pro certo platus vel princeps debet hre virga, ecce duritia correctionis. Manna,ecce dulcedo copassionis. Ps. Impinguasti in oleo caput meu. Tabulas legis,ecce scientia discretionis. Aurum intus,ecce fauor dilectionis. Aurum extra,ecce splendor conuersationis. Lignum incremabile, ecce paucitas carnalis infectionis & cocupiscentis inflammationis. Ideò bene dicit Chrysostomus in dialogo suo li. 2. Sit inquit prælatus temperans,non superbus,reuerendus & secretus,mitis & humilis,liber & vehemens,mansuetus & constans. Vel si uis dic q caput est mens & intentio viri iusti,q.s.regit mebra.i.alias actiones,quia.s.capite.i.ab intetione denominantur opera quo ad mores. Illud igit caput det in summo loco.s.in Deo vel in Paradiso per contemplatione & actione locari,& duritia constantiæ,mollitiæ deuonis sensu discretionis,neruis dilectionis (&c.sicut supra) caput det moraliter adornari. Et sic dicetur sibi illud Cant.5. Caput eius aurum optimum,oculi eius sicut columbæ. Vel p oia dic q caput istud est Chrs &c.sicut supra. Iste.n.het duritia iustitię mollitiem clementiæ &c. ¶Caput est sicut caminus totius corporis,& ideò multaru fumositatu de toto corpore ascendentium est in se receptiuum. Et ideò natura fecit caput porosum,& tam manifestè q occultè foraminib. multis plenu,vt sic per occultos poros fumositatum superfluitates euacuauerut,& vt per emunctoria manifesta,grossiora (ne caput læderent) purgarentur. Per fumositates possum intelligere vota,affectus,petitiones & qrimonias subditorum. De toto.n.corpore.i.de toto collegio solent tales fumi ad caput.i.ad platum ascendere, & ipsum diuersimodè coturbare. Necesse est igitur vt istud caput sit per discretionem & prudentia perforatum,vt.s.supflua & inania dimittat transire necessaria verò retineat & discernat. Prælatus.n.no sufficeret si oes fumos membroru.i.oes appetitus & qrimonias subditoru in se retineret. Et io necesse est multa ptermittere,& de necessarijs tm curare. Bene igit cosulit sapiens, Eccl.7. dicens. Cuctis sermonib.q dnr, no accomodes cor tuum. Vel dic q caput est mens, ad qua p certo fumositates membrorum.i. affectiones carnales cotinuè ascedunt,ipsamq; per pcta inficiunt atq; lædunt. Necesse est igit multas ibi aperturas fieri, vt p cofessione possit loco & tpe vacuati. ¶Secundum Aristotelem lib.4.de gnatione aialium, aliqn cotingit in vno corpore duo esse capita &c. vide supra titulo pcedenti,uel vide de serpentib. plurium capitum ca.de angue. ¶Caput est radix totius corporis & ipsius principium & et fundametum, & io ab ipso influit corpori sensus & motus,& qn caput est bene ordinatu & dispositu,oia membra corporis meliori cosistentia disponunt,& ecouerso,si caput læsum fuerit vel turbatum,oia membra inferiora corporis patiunt. Per caput intelligit intentio. Ista est.n. oim actuum moralium principium & origo. Ab ista.n.depedent oia mebra.i.oes actus,& fm eius dispositionem morale,bonitate vel malitia cosequunt. Si.n.caput intentionis sanum fuerit atq; rectum,& ad Deum in suis qualitatib. ordinatu, tuc oia membra.i.oes actus nri debita cosistetia disponunt. Si aut istud caput intentionis correptu fuerit vel turbatum,& p pcti malitia deprauatu, tunc et mebra actuu & operu malè disponunt,& sanitate grę & meriti spoliant,& dispositionem pcti necessariò sortiunt. Cum caput.n. infirmum est,cætera membra dolent. Esa.1. Oe caput languidu, & oe cor merens. A planta pedis vsq; ad vertice non est in eo sanitas. Vel dic,q caput est platus, q.s.corpori ecclesiæ influit sensum discretionis,& motum bonæ opationis. Isto igit bn disposito bn in morib. ordinato, mebra.i. subditi bn similiter in morib. disponunt,& ecotrario,si per pcta lęsum fuerit,alij et exeplo eius, pcti mala dispositione incurrere dinoscunt. Virtus.n.vel vitiu capitis.i. capitanei vel plati in corpus faciliter redudat,& ta in bono q in malo,plato subditus de facili se coformat. Eccl.10. Qualis rector ciuitatis tales inhabitantes in ea. ¶Caput sensuum instrumentis à natura extitit insignitu. Posuit.n.natura i capite oculos,aures, nares & lingua,q.b.possit visum,auditum,odoratum & gustum hre,& ipsis mediatib. alia mebra debitè gubernare. Sic verè platus det sensib.spualib.p cæteris vigere,& in seipsos moraliter cotinere,heat igit oculos claræ discretionis. Aures & auditum iustitię & audientiæ & attentionis. Nasum & odoratu deuotionis. Lingua pdicationis,& gustum pietatis & copassionis,quo.s.gustet & sapiat dulcedine & amaritudine subditoru. Det.n.oia videre & examinare, det oia audire & inuestigare, det cęli suauitatu & inferni fęditatem odorare, det nihilominus subditorum amaritudine & dulcedine,aduersa & pspera,vt.s.de illis doleat, de istis gaudeat pgustare. Et sic dicetur illud Prou.10. Benedictio domini super caput iusti. De talium ergo sensuum plenitudine potest dici illud Eccl. 11. Sapientia humiliati exaltabit caput.

Do

De Cerebro. Cap. 3.

1 Cerebrum, vt dr̃ in pantechni.li.3.c.12.est corpus albũ, sine sanguine, humidum, de spiritu & medulla habẽs multum, in trib. cellulis distinctum, duabus pelliculis vestitum, in altiori loco corporis collocatum, & duris cranei ossibus circumseptum. Tale cerebrum dẽt esse interior mẽs humana. Ista.n.debet esse alba per innocẽtiam sine sanguine carnalitatis per continentiam, plena spiritu per sapientiam, abundans medulla per clementiam, munita duro craneo per firmitatis cõstantiam, vestita pellib. per suæ vilitatis notitiam, trib. cellulis distincta per fidei trinitatis prouidentiam, & in alto posita per contemplationis æternorũ eminentiã. Dicat igitur illud Eccl.14. Ego in altissimis habito, & thronus meus in columna nubis. Vel si vis expone oĩa de prælato vel quolibet vno iusto. ¶Cerebrum album fuit, vt cuiuslibet coloris faciliter esset susceptiuũ. Multum habuit de spiritu, vt faciliter esset motiuum. Multum habuit de medulla, vt calor causatus ex cõtinuo motu, per eã temperaretur. Sine sanguine fuit, vt nõ inficeretur, & ne omne quod apprehenderet, rubeum videretur. Humidum, vt cito per receptionem formarum sensibiliũ immutaretur, & vt rerum apprehensio sibi faciliter imprimeretur. Talis debet esse voluntas & mens capitis.i.prælati vel ẽt cuiuslibet viri iusti. Ista.n.debet esse alba per innocentiæ puritatem, vt faciliter recipiat colores virtutum & perfectionũ. Debet esse plena Spiritu Sancto, vt faciliter moueatur motu bonarum operationum. Debet hr̃e medullam pietatis, vt temperetur à calore & à feruore seuerarum punitionum, vel iracũdiæ inflammationum. Debet esse multum humida, mollis & tenera, vt cito in ea fiat impressio alienarum supplicationum. Debet ẽt esse sine sanguine carnalis affectionis, ne sua imaginatio inficiatur rubedine carnalium imaginationũ. Quia pro certo ad prælatum pertinet ꝙ in iudicio sit sine sanguine carnalis affectionis, & ꝙ semp sit albæ, puræ & innocentis intẽtionis, & etiam piæ, mollis & teneræ conditionis, & promptæ & benignę impressionis & exauditionis. Et ideo de Petro qui fuit dictus cephas.i.caput, & symon.i.audiẽs, dr̃ Mat.16. Beatus ea Symõ Bariona, quia caro & sanguis nõ reuelauit tibi. ¶Cerebrum in trib. cellulis seu vẽtriculis est distinctum. In primo est imaginatio. In secũdo est rõ. In tertio ad memoria seu retentio. Prima pars est multũ humida & medullosa, vt imaginatio faciliter imprimať. Scd̃a pars est multum plena spiritibus vt spiritu cooperante rõ inter formas discernat & diiudicet melius & meditetur. Tertia verò respectu aliarum frigida est & sicca, vt qđ apprehensum fuerit, melius retineatur, & diutius memoriæ commendetur. Sic oĩa dicit Constantinus. Per cerebrum à quo originaliter prodeunt oẽs sensus intelligo discretionẽ, & prudentiam animorum. Ad ꝙ facit qđ dicit Pli.li.7.c.16. ꝙ Zoroastres die qua natus est risit, & cerebrum ei ita palpitauit, vt manum appositã repelleret, quæ inquit fuerunt futurę pręsagia sapientiæ. Ista in trib. cellulis & partib. est distincta. Dẽt.n.primo hr̃e fantasticam & imaginariã, quantum ad futura præmeditãda. Debet scd̃o habere rõnem iudiciariam, quantũ ad præsentia discernenda. Debet tertio hr̃e puppim reseruatoriã, quantum ad præterita retinenda, & diuturnæ memoriæ cõmendanda. Istę.n.sunt tres partes prudentiæ, q̃ est cerebrum aĩæ spũalę, quia.s.ista se dẽt extendere ad futura præsentia præterita, iuxta verbũ Senecæ dicentis, Si prudens fuerit animus tuus, trib. tporibus dispensetur. Futura inquit præcaue, præsentia ordina, præterita recordare. Vel dic ꝙ tres illæ cellulæ significant fidem trinitatis, vel ẽt tres virtutes theologicas, q̃ sunt partes cerebri.i.sapientiæ spũalis, q̃ sunt habitaculum spũs aĩalis.i.Spũs Sancti, & grẽ virtualis. Eccl.25. In tribus beneplacitũ est spiritui meo, q̃ sunt probata corã Deo & hoĩbus. ¶Cerebrum duas hẽt pelliculas quibus inuoluitur & quibus tuetur & defendiť, quarum superior dr̃ dura mater, & iterior dr̃ pia mater. Exterior.n. quæ est à parte cranei, magis est dura. Interior verò quæ est immediatè coniuncta cerebro, magis est tenera atque pia. Per cerebrũ põt intelligi p̃latus vel ẽt mẽs prælati à qua.s. sensus discretionis & motus bonæ operationis dẽt ad alios deriuari & emanare. Talis igitur debet hr̃e circa se duram matrẽ & piam matrẽ. Dura.n.mater est iustitia & seueritas, Pia mater est clemẽtia & benignitas. Iustitia est mater, quia diligit dura, quia corrigit. Pietas est mater, q̃a fouet, & pia, quia indulget. Istas igitur duas matres habeat mens p̃lati, vt per piam matrẽ foueat & indulgeat, per duram verò mr̃em puniat & deterreat. Istę.n.duæ matres sunt misericordia & veritas, quia sicut dr̃ Prou.20. Misericordia & veritas custodiunt regem. Vnum tñ aduertendũ est ꝙ pia mater propior est cerebro q̃ sit dura. Ad denotãdũ ꝙ prælatus dẽt esse magis misericors q̃ seuerus, & ꝙ pietas sibi debet esse intimior q̃ sit rigor, & ꝙ magis debet esse pius q̃ rigidus seu durus. Istę sunt duæ matres quæ venerunt ad Salomonem, quarum vna petebat occidi puerum & diuidi, altera aũt petebat oĩmodè sibi parci, vna ergo erat dura mater, & alia pia mater. Sed pro certo Salomon obediuit precib. piæ matris dicens. Date illi infantẽ viuum, hæc est.n. mater eius. Et preces repulit duræ matris eius, sicut.3.Reg.3. historialiter enarratur. Salomõ.n.prælatum regem vel iudicem significat, qui duas .s.iustitiam & clementiam secum portat. Iustitia.n.dura mater vult punire, & occidere, clementia verò pia mater vult indulgere & parcere. Salomõ igitur bonus p̃latus dẽt piam matrem, i.clementiã exaudire, & duræ matris.i iustitię rigorẽ & acutiẽ tẽperare. Ad quòd facit quod dicit Bernardus super cantica loquẽs prẽlatis. Discite vos subditorũ matres esse nõ dños. Discite nõ metui, sed amari. Sit ĩ vobis materna pietas, & paterna seueritas. Exhibete vos mr̃es fouẽdo, patres corripiendo. Suspẽdit verba, ꝓducite vbera. ¶Cerebrũ corpori sensum & motum administrat, & iõ ipso bene disposito, cætera bene disponuntur, & ecõuerso &c. dic sicut supra de capite. §.5. ¶Cerebrũ sequitur motũ lunæ, q̃a.s. crescente luna medulla cerebri crescit, & ea diminuta diminuitur in substantiã & virtute, sicut dicit Arist.lib. 2. de partibus aĩalium. Sic verè cerebrum.i.sapiẽtia cordis nr̃i debet regi ẽm lunam, i.ẽm diuinæ grẽ influentiam, quia.s. hõ non debet inniti prudentiæ suæ, sed ipsam ẽm lunã.i. ẽm Dei voluntatẽ ordinare. Prou.3. Ne sis sapiens apud temetipsum. time Deũ, & recede à malo. Crescẽte.n.luna in lumine.i. crescente in nobis lumine diuinę grẽ, cerebrum.i.sensus & discretio crescit, & econuerso, Dei gratia decrescente, ẽt nostra sapiẽtia euanescit. Gratia.n.Dei sum id quod sum, dicit Apostolus.i.ad Cor.15. ¶Cerebrum omnibus membris sensum tribuit, & tñ quod mirabile est, in se cerebrũ nihil sentit. Talis est malus p̃dicator & doctor, quia.s.talis verbis & exẽplis suis solet in alijs sensum discretionis & cõpassionis inducere, ipse verò cũ malus sit, nihil boni vult sapere vel sentire. Eccl.21. Nõ est sensus vbi est amaritudo, supple pc̃tĩ. ¶Cerebrum ẽm Arist.lib. 2. de partib.animaliũ, membrum est frigidum & humidũ, & ideo cordi vbi est fons caloris, est oppositũ, & vt excessum caloris cordis tẽperet, eidẽ ex opposito de super est locatum, etiam ẽm Arist.cerebrũ post cor est in creatione hominis primum membrum. Per cerebrum corporis ecclesiæ põt intelligi beata Virgo, quæ ꝓcul dubio post cor.i.post Christum tenet in ecclesia primum locum, quæ per pietatem est penitus medullosa. Per cor autẽ intelligo Christum, qui.s.per rigorem iustitiæ est feruidus & accensus. Et iõ beata Virgo regina miæ dr̃, Christus verò sol iustitiæ nuncupatur. Cerebrum igitur cordi opponitur, q̃a .s.beata Virgo ꝑ suã miam viscerosam calori & rigori ipsi cordis Christi se opponit, & eius feruorẽ tẽperat suis precibus atq; lenit. Rigor.n.diuinæ iustitiæ totum mundum accẽderet, & oẽs pc̃tores cõtereret & deleret, nisi virginalis clemẽtiæ mollities & pietas obuiaret. Allega de pietate beatę virginis. Vel põt dici ꝙ in corpore ecclesiæ vel collegij aliq̃ sunt ita accensi zelo iustitiæ ꝙ ad punitionem delinquentiũ cupiũt toto impetu ruere, & eos sine pietate punire. Necesse est igiť ꝙ cũ in corpore sit cerebrum.i.viri molles misericordes & pij, frigidi, deliberati & maturi, q̃ aliorũ rigorem tẽperent, & ipsos ne ultra debitũ seuiãt aut puniãt suis maturis consilijs moderent & cõponant. Eccl.33. Respice in oĩa opera altissimi, vnum contra unũ, duo contra duo. Circa cerebrũ est rete mirabile arteriarum à corde ascẽdẽtiũ, & spũm uitalẽ & colorẽ secũ sursum deferentiũ & continentiũ, & cerebrũ cõtinuè calefacientiũ & pulsantium. Ipsum ẽt cerebrũ rõne moti continui magnũ calorẽ hẽt contrahere, et iõ necesse fuit cerebrũ mẽbrũ esse, vt p̃dictũ rete posset refrigerare, & ẽt sui caloris accidẽtalis malitiam temperare,

temperare ficut dicit hali,& etiam Arist.lib.2.de partib.animalium.Per cerebrum quo corpus regitur, & quod in alto loco.s.in capite cõstituitur,intelligo iudicem uel plat͡u. Ps. Cõstituit eum in caput gentium.Talis.n.oĩa membra.i. oẽs subditos hẽt regere,& ꝓ executionem officij sui sollicitè se mouere.Per rete arteriarũ intelligo societatem curialium, q̃ a.s.circa cerebrũ.i.circa iudicem vel plat͡u solent se inuicẽ aggregare,& more retis ꝑ malas cõfederationes se inuicem colligare,qui.s. spiritu vanitatis sunt pleni, & calore cupiditatis accensi,& iõ cerebrũ solent verbis adulatorijs & detractorijs,& consilijs,necnon precib. importunis pulsare,& ipsum ad faciendum malũ,& ad subditos grauandũ accendere & mouere,& ipsum ad faciendũ mala oĩa ꝓ virib.in flammare,ita ꝙ ipse põt dicere illud Ps.Cõsilium malignantium obsedit me.Isti sunt.n.rete diabolicũ ꝓ superiorib.capiendis.Eze.32.Expandam sup te rete meũ, & capieris in sagena mea. Quid ergo? Proculdubio istud cerebrũ.s. iudex dẽt esse frigidus & refrigeratus.i.prudens, maturũ & deliberatus,& iõ talib. taliũ pulsationib. ꝓprij ẽt motus & appetitus affectionib. nõ dẽt inflãmari, nec ad malũ aliqualiter incitari,sed ĩ oĩb.prudẽter & sagaciter moderari, nec taliũ malis cõsilijs,detractionib.aut pulsationib.immutari, dicens illud Ps Nõ sedicum cõsilio vanitatis,& cum iniqua gerentib.Vel ꝑ cerebrum capitis intelligo sapiẽtiã plati & superioris,q̃ pro certo ita dẽt esse frigida & matura,& à ꝓcipitis appetitus impetu aliena,ꝙ reti malorũ & eorũ colligationi,ipsorumq; pulsui & inductioni sciat obuiare & oĩa linea iustitiæ tẽperare dicens illud Ps. Cadent in retiaculo eius pctõres,singulariter sum ego,donec transeã. Vel ꝑ rete intelligo cõnexionem virtutum,& ligamina Dei mãdatorũ,ꝓcepta ẽt legum & statutorum.Isto ergo dẽt esse cerebrum.i.q̃libet sensatus circundatus,& isto ẽt mediãte à corde.i.à Deo spũ vitalis grãæ vegetatus. Vel dic, ꝙ istud sign͡at bonos cõsiliarios & socios,qui dñt platos & iudices circunstare,& spũ sapientiæ quo pleni sunt,firmitatẽ corporis ipsius excitare,& sibi vitam.i.vitale consiliũ ministrare.¶Secũ 9 dum Arist.lib.2.de gñatione aĩalium, hõ inter cætera aĩalia respectu corporis sui maximũ hẽt cerebrum. Et inde est ꝙ pueri pp cerebri magnitudinẽ non pñt rectũ tenere caput, donec tãdẽ fortificata natura ꝑ calorem cordis, mediãtib. arterijs ipsius cerebri ponderositas leuiet̃. Per cerebrum ꝙ est mẽbrum molle fluxibile & debile,intelligo mollitiẽ carnalitatis,vel ẽt fluxibilitatẽ carnalis affectionis, qua caput mentis multipliciter occupat̃.Dico igit̃ ꝙ illi q̃ sunt hoĩes.i. illi q̃ gradu & ꝓfessione hñt esse hoĩes.i. rõne vtẽtes & Dei imaginẽ ꝑ imitationes habentes,sicut sunt religiosi, clerici & plati, hñt cerebrum carnalis affectionis ꝑ cæteris magis grossum,& magis ad ista terrestria ponderosum.Et inde est q; multi q̃ sunt imbecilles sicut pueri, pp põdus malæ inclinationis & carnalis affectionis, quo grauat̃ caput intentionis, à rectitudine iustitiæ innocentiæ sæpe diuertere & deflectere dinoscunt̃, quousq; calore diuinæ charitatis ab huiusmodi grauedine liberent̃ Luc.13.Inclinata non poterat sursum recipere.Vel dic,ꝙ illi q̃ magis vñr esse hoĩes.i.rõnabiles.s.mundi sapiẽtes,cęteris grossius hñt cerebrũ,hoc est dictu ꝙ in reb.spũalib.rudiorem hñt sensum in oĩbus,& pp hoc isti nõ libenter caput intentionis sursum ad Deum hñt erectum,sed potius more puerorum ad terrena inferius in10 clinatum.Io. 19. Inclinato capite emisit spũm. ¶Secundum Arist.Aĩalia q̃ nimis magnum hñt cerebrũ multi sunt somni.Humiditas.n.resoluta neruos opilat, vias sensuum claudit,& spũm recludit & sic vigiliam impedit,& somnum inducit.Per cerebrum intelligit̃ sensus.Illi ergo q̃ magnũ hñt cerebrũ.i.q̃ magno sensu seculari dotati sunt,vt cõiter magni sunt somni pigritiæ & cæteris profundius in pctĩs dormiunt & quiescunt.Tales.n.abundãt humore in carnalitatis,q.s.ꝑ malas affectiones resolutus impedit uigiliã spũalis sagacitatis.Prou.19. Pinguedo immittit soporẽ. Talib. ergo dẽt dici illud Ionæ.1. Quid tu sopore deprimeris? surge in11 uoca Deum tuum.¶Cerebrum siccũ facit hoĩem valde vigilem,& qđ apprehendit,tenaciter retinẽtem.Humidum verò facit hoĩem somnolentũ & obliuiosum & tardum,& superfluitatib.multis plenum, vt dicit hali.Siccitas sign͡at abstinentiam,q̃ desiccat corpus, uel paupertatem, q̃ desiccat domum.Humiditas verò sign͡at ꝓsperitatem, vel ẽt deliciarum carnalitatem. Dico igit̃ ꝙ illi q̃ sunt sicci ꝑ paupertatẽ & abstinentiæ parcitatem,sunt vt cõiter in bono uigiles,& Dei beneficiorũ & iudiciorũ memores & tenaces. Illi verò q̃ per prosperitatẽ & carnalitatẽ sunt humidi,Dei iudiciorum & beneficiorum sunt obliuiosi,& superfluitatib.vitiorum pleni,& torpore pigritiæ somnolenti. Vñ illud prædictum.Prou.10.Pinguedo immittit soporem. ¶Si in cerebro 12 excesserit siccitas cum frigiditate, solet hõ sensus habere & meatus mundos.Sic verè illi q̃ cerebrum cõsciẽ hñt frigidũ ꝑ diuinũ timorẽ,siccum ẽt ꝑ subblatum carnalitatis humorem,claros hñt sensus ꝑ prudentiã & mundos hñt meatus ꝑ cõtinentiam.¶Habentes cerebrum frigidum & humidum, 13 cito canescunt,& habentes cerebrum calidum & siccum, cito caluescunt.Canities sign͡at sapientiam,iuxta illud Sap.4. Canes sunt sensus hoĩs. Caluities verò sign͡at eleemosynã. Ista est.n.q̃ capillos diuitiarum ꝓijcit & resecat, & inde caput mentis spoliat & denudat.Igit̃ ille qui cerebrum cõsciẽ hẽt ꝑ timorem Dei frigidũ, & per deuotionem humidũ, cito ꝑ sapientiã efficit̃ canus, quia sicut dr̃ Eccl.1. Principium sapientiæ timor dñi.Ille verò q̃ ꝑ charitatem est calidus, & per carnis afflictionem siccus,cito per contemptum tp͡aliũ fit caluus,& ꝑ eleemosynarum distributionem capillis proprijs.i.exteriorib. diuitijs cito nudus. Quia breuiter Dei timor sapientiam inducit,charitas verò diuitiarum amorem tollit Esa.22.Vocauit dñs ad fletum et luctum et caluitium &c.Illi qui cerebrum hñt humidum, difficiliter calui fiunt, et inde est ꝙ in posteriori parte capitis nunq̃ caluitium generatur,pro eo ꝙ ibi humor propensior aggregatur. Sic verè illi q̃ in cerebro cordis et voluntatis per cõpunctionem et deuotionem humidi sunt,raro aut nunq̃ capillatura virtutum calui fiunt,illis.n.capilli virtutum non consueuerunt cadere, qui humore deuotionis et cõpunctionis soliti sunt abundare Matt.21.Capillus de capite vestro non peribit.

De Oculo. Cap. 4.

1 Oculus ſm Isidor.lib.11.c.1.dr̃ quasi occultus.Oculi.n.sub palpebrarum tegminib. occultant̃, ne aliquib.intercidentib.iniurijs offendant̃.Sunt oculi membra in cõplexione nobiliora,in situ sublimiora,in passione teneriora in effectu vtiliora,ipsi etiã aĩæ viciniora. Dñr ig̃ ĩ oculi cæteris mẽbris occultiores,pro eo, ꝙ palpebris contegunt̃.Dicunt̃ ẽt cęteris membris nobiliores ꝓ eo ꝙ nobiliorib. partib.s. trib.humorib.et septem tunicis cõponuntur.Dñr ẽt cæteris membris sublimiores, ꝓ eo ꝙ in capite q̃ altior pars corporis,est collocantur.Dñr ẽt cæteris membris teneriores,pro eo ꝙ præ cæteris membris cito læduntur et patiunt̃.Dicunt̃ insuper cæteris membris viciniores, ꝓ eo ꝙ in ipsis aĩæ passiones ostẽduntur,et siue sit amor, siue odium, siue tristitia, siue gaudium,exterius per oculos declarat̃. Ista oĩa possunt applicari ad platũ vel ad ꝑdicatorẽ. Isti.n.sũt oculi et speculatores ecclesiæ,qui in alto dignitatis supercilio collocantur,vt longè lateq; videant q̃uo membra oĩa.i. vniuersi subditi gubernent̃.4 Re.19.Eleuasti in excelsum oculos.Isti ergo sunt in gradu cæteris altiores,et ẽt debent esse per affectionẽ et cõtemplationẽ æternorum, necnon ꝑ vitæ excellentiã,et ꝑ eminentiã meritorum,cęteris subditis celsiores. Hie.4.Leua oculos tuos in directum. Itẽ isti debent esse occultiores,q̃ a pro certo ad platum pertinet ꝙ non sit nimis expositus vel apertus,quinimò sub cuiusdam maiestatis reuerentia dẽt esse plus cæteris absconditus et velatus. Qđ ẽt de occultatione humilitatis põt intelligi, q̃ a.s.iusti se debent per humilitatem abscondere, et ne videant vanitates diuertere,et bona sua ne alijs appareant,occultare.Esa.33. Claudit oculos,ne uideat malum.Item isti debent esse cæteris teneriores, fraternæ.n.miseriæ et desolationes cito debent istos per compassionem lædere,et suæ pietatis teneritudinẽ molestare.Eccl.22. Pungens oculum educit lachrymas.Item isti debent esse in cõplexione nobiliores, suã.n. cõplexionẽ spiritualem debent.10.principaliter cõponere .s.tres humores.i.tres virtutes theologicæ, et septem tunicæ,i.septem virtutes morales,quæ debent ipsos circundare et onera.Isti.n.debẽt virtutum theologicarum, q̃ sunt spes, fides et charitas, ternarium habere, vt sic Deus appendat tribus digitis molem terræ. Esa. 40. Debent etiam habere donorum spiritus sancti seu etiam virtutum moralium septenarium,

plenarium. Eccl. 20. oculi eius septemplices sunt. Itē isti dñt esse aīæ viciniores. Anima.n. corporis ecclesiæ est ipse Christus, qui p gratiā animat & q viuificat vniuersos. Istius igit animæ oculi. s. prælati, vicini ei per gradus. s. dignitatē, sibi quoque esse debent propinqui per morum cōformitatem. Istius.n. aīæ. s. Dei, debent alijs voluntatem ostendere, & motus suæ ordinationis verbaliter & exemplariter declarare, vt sic dicat Deus illud Iob 31. Pepigi fœdus cū oculis meis. Itē isti dēnt esse cæteris vtiliores, quia. s. sicut oculus nō sibi soli, sed toti corpori est vtilis, q.a. s. lumen hēt nō p se, sed pro corpore gubernando, sic prælatus & vir iustus vtilitatē cōem magis debet quærere q̄ propriā, & luminæ suæ scientiæ seu tpalis substantiæ non debet sibi soli proficere, sed alijs potius opem ferre. 1. ad Cor. 10. Nemo quod suū est q̄rat, sed quod alterius. Quamuis multi de talib. suis oculis & prælatis possint dicere illud Ps. Lumen oculorum meorum & ipsum nō est mecum. Vel oīa supradicta potes exponere de oculo cordis seu mentis, q debet in alto poni p cōtemplationem, aīæ esse vicinus p suæ salutis meditationem, occultus esse per suarum virtutum absconsionē, faciliter pati per compassionem, ex decem partib. constare per decalogi custodiā & impletionis, alijs plusquā sibi pficere per charitatem & dilectionē. Ps. Oculi eius in pauperem respiciunt. ¶Oculus ſm Constantinum, septem habet pelliculas. s. tres à parte interiori, & quatuor à parte exteriori, quæ. s. tunicæ ab interiori cerebro originem suā sumunt. Tres ēt hēt humores prædictis tunicis inuolutos. Quorum. s. tam pellium qui humorum dictus Constantinus nomina & conditiones distingui, ipsarumq; pcessum diuersimodè diffinit. Oculus est cor, quod pro certo habet tres humores. i. tres potētias naturales. s. intellectum, memoriam, & voluntatē, vel ēt ipsam sedem Trinitatis. Tres ēt hēt tunicas ex vna parte. i. tres virtutes theologicas. s. spem, fidem, & charitatem. Quatuor verò ex altera. s. quatuor virtutes cardinales, q̄ sunt iustitia, tēperātia, prudētia fortitudo. His.n. septem tunicis. i. his septem virtutib. debet indui oculi triplex humor. i. mētis potentia tripertita. Quia pro certo oculus mentis nunq̄ bene componitur, nisi istis septem tunicis spiritualiter vestiatur & nisi sibi à cerebro. i. à Deo intrinsecè inflāmatur. Dan. 10. Ecce vir vnus indutus lineis. Sequitur. Oculi eius vt lampas ignis. ¶De tunicis & humorib. oculorum magnum tractatū facit auctor prospectiuæ, sed omitto, quia vr mihi impertinens. ¶Duo oculi in capite sunt locati, ad finem vt alter alterius beneficio iuuaretur, & vt si quid vnus pateretur, per alium defectus ipsius suppleret. Habent ēt oculi duos neruos in quib. spūs visibilis cōtinetur, qui tn̄ in fronte media in modum crucis transuersaliter vniuntur, vt sic vnus spūs ab altero confortetur, vt imago rei visæ non duo, sed vna à duobus oculis videat. Ista dualitas significat cōbinationem charitatis. Teste.n. Grego. Charitas minus q̄ inter duos esse nō pōt. Est igitur necesse vt oculi. i. viri spūales & discreti sint duo. i. per charitatē & amicitiā cōbinati, & per dualem colligantiā aggregati, & hoc vt inuicem adiuuent. Nerui.n. suæ dilectionis, & spiritus suæ affectionis inuicem debent vniri. Et q̄uis duo sint. i. plures, visus tn̄ suæ discretionis ad vnā debet imaginem reduci. i. ad vnam voluntatem simplicem terminari. Sicut.n. dr̄ Act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. ¶De dualitate igitur charitatis loquitur sapien. Eccl. 4. dicens. Melius est esse duos q̄ vnum. Habent.n. emolumentum societatis suæ. Sequitur. Si quis pualuerit contra vnū, duo resistunt ei. ¶Quamuis oculi sunt duo, & quãuis à seinuicem sint diuersi, ipsi tn̄ in actu videndi vnum sunt, & sup rem visam vtriusq; radij in pyramide se cōtingunt, & sic in vna visione cōueniunt, & vnicū actū videndi faciunt & inducunt. Quod potissimè accidit, quia nerui concaui visibilis spiritus delatiui in modū crucis trāsuersaliter se vniunt, & sic duo nerui sibi inuicem spirituū, & imaginum receptarum cōionem faciunt, & ita quamuis sint duo, vnius tn̄ rei vnā nō duplicem imaginem seu spēm iudicant & decernunt, sicut dicit auctor scientię prospectiuæ. Sic verè quamuis nos simus qñque duo et non vnum, et quamuis simus in aliquibus diuersi et diuisi (vtpotè quia diuersarum regionum et conditionum, et forte affectionum) qñ tn̄ conuenimus ad iudicandum de aliqua re visa, sicut est in electione prælati vel in alicuius vtilis negocij examinatione, nos pculdubio non debemus facere iudicium bipertitum, sed potius vnum simplex, concors, vniuocum, cōsonum & quietū, cuius proculdubio causa debet esse, quia p certo dato q̄ inter nos habeamus dualitatem. i. aliquē diuersitatem exterius, nerui tn̄ nostræ affectionis debent per charitatem iungi & vniri interius. Quia quæcunq; sit exterius diuersitas, intus tn̄ in cordib. debet esse vnitas & cōcorditas. Et quantamcunq; diuersitatem in corpore habeamus vel in loco, idē tn̄ esse debemus in pectore vel ī voto. Gen. 2. Erunt duo in carne vna. Et sic in videndo & in iudicando & in discernendo & ordinãdo debemus simpliciter vniuocè, & concorditer nos hr̄e, & nō alter alteri dissonare. Iud. 20. Conuenit vniuersus Israel quasi vnus homo, eadē mēte vnoque consilio. ¶Oculus quandoq; vnam rem iudicat esse duas &c. Multa posui in tabula tractatu de oculo & de videre, & ideò omitto quo ad præsens, vel forte faciam tractatum de sensibus & speculis, vbi ponam. ¶Oculus non debet esse nimis prominens, nec nimis pfundus, nec nimis mobilis ēt nec nimis tardus. Mobilis.n. significat mentis instabilitatem, tardus aūt pigritiam & tepiditatem. Prominens significat stoliditatem, profundus aūt animi malitiosam calliditatem. Oculus est mens, quæ pro certo per superbiā & elationem non debet vltra debitum prominere, ne per nimiā deiectionem nimis profunditer subiaceret. Nō decet.n. virum iustum q̄ vltra debitum per superbiam eleuetur, q.a. s. sicut dr̄ Prou. 6. Oculi sublimes sunt à Deo maledicti. Nec ēt q̄ per deiectionem plusquā deceat humilietur. Eccl. 13. Noli esse humilis in sapientia tua. primū.n. attribuitur stoliditati & psumptioni, & superstitiosæ hypocrisi & simulationi. Est .n. q nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Eccl. 19. Oculus etiā hmōi non debet esse nimis mobilis per inconstantiæ leuitatem, nec ēt nimis tardus per pigritiæ tarditatem, non dēt.n. citò de proposito ad propositū moueri, nec ēt ex toto tarditate & obscuritate pigritiæ in vno pposito conformari. Oculi.n. septemplices reprehenduntur. Eccl. 20. Oculi ēt languentes & imbecilles pculdubio non commendātur. Ps. Oculi mei languerunt præ inopia. Igitur necesse est q̄ oculus mētis medium teneat, vt ne q̄d minus habeat, aut excedat. Medium.n. tenendum, q.a. s. ideò q̄ Icarus filius Dedali medium nō tenuit, perijt, quapropter dr̄ in versu, Icarei nati memores estote, parati, iuga paterna pati, medium tenuere beati. ¶Item oculus pfundus acutè, & pfundè & à remotis videt, oculus verò pminens econuerso, vt dicit Arist. li. 1. de aīalibus. Oculus profundus est cor humile & deiectum, prominens verò est cor superbum & elatum. Talis igit oculus qui per humilitatē est profundus, videt acutè per discretionem, & videt à remotis. s. per futurorum considerationē. Iob 30. De longè cōtemplatur escam. Ecōtra verò oculus prominens & superbus obscurè videt per mentis cæcitatē, & nō remota & futura, imò tm̄ ppinqua & præsentia cōsiderat per terrenorum delectabiliū voluntatē & cupiditatē. Hier. 22. Tui verò oculi & cor ad auaritiā. ¶Oculi qñq; valde aperti, & raro clausi, inuerecundiā significant ſm Arist. Tardæ verò apertionis oculi defectum virtutis designant. Inuerecundi.n. oculos valde apertos tenent. Imbecilles verò ipsos vltra debitum hñt clausos. Sic verè inuerecundi & insolentes oculos habent apertos ad oīa inuestigãdum, videndum & perscrutandum. Imbecilles verò ipsos hñt clausos ad illa ēt quę videri debent, omittendum & per negligentiā & ignorandū. Cōtra inuerecundos ergo loquit scriptura. Eccl. 4. dicēs. Altiora te ne quæsieris, & in superuacuis rebus ne fueris curiosus. Non est.n. necessarium quæ abscondita sunt, videre oculis tuis. Teste Arist. nō est oculorū varietas nisi in hominib. & in equis. Ista pñt applicari contra multos, qui quamuis appareant esse hoīes .i. personæ rationes, & equi. i. homines disciplinati, sicut sūt aliqui religiosi vel viri scientifici, ipsi tn̄ in oculis mētis suæ inueniuntur varij & diuersi, & præ cæteris mutabiles atque vani. Quod patet, q.a vix possunt in vno proposito perseuerare, quinimò solent & in pmissis et in iudicijs multipliciter variare. Eccl. 20. Datus insipientis nō erit ibi vtilis, oculi eius septemplices sunt. Vel eq̄ sunt carnales et deliciosi. Esa. 31. Aequi eorum caro, et non spiritus. Homines verò q̄ sunt risibiles, sunt mundi diuites et in psperis solatiosi. Tales.n. oculos mentis habent varios et per incōstantiam de-

nios

11 uios & diuersos. ¶Item teste Aristotele, aliquando inuenitur equus & capra qui habent vnum oculum vnius coloris, & alium alterius. Sic verè sunt multi, qui oculos mentis nō habent semper vniformes per fidelitatem, vel per voluntatis eandem firmitatem, & identitatem, quinimò vnum habent vnius coloris, alterum alterius, qa.s.oculus.i.intentio quæ apparet extra, videtur vna, illa verò quæ latet intra, est altera. Quia.s.falsi homines vnum fingunt exterius, & aliud intendunt interius, & iō tales equi & capræ, dicunť, quia.s. more equorum interius superbiunt more tamen caprarum humiles & simplices esse se fingunt. Vt talis sic fictus figureť in illo agno, de quo dř Apoc.5. ꝙ habebat cornua septem. tales.n.sunt agni in apparentia, sunt cornuti in excellētia, 12 sunt oculati in malitia. ¶Oculi puerorum sunt virides, postea autem mutanť in nigrum, vel in glaucum, vt dicit idem Arist. Oculi verò nigri, vt ait, melius vident de die q̃ de nocte. Sunt.n.de die acuti visus, de nocte verò obtusi. Claritas .n.diei oculum nigrum non faciliter disgregat, noctis verò tenebra ipsius nigredinem amplius obtundit & obscurat. Oculi autem glauci econuerso de die obtunduntur, & propter possibilitatem & debilitatem virtutis faciliter à solis lumine disgregantur, & ecōtra in nocte cæteris clarius dñr videre, & claritatem in oculo de die aggregatam retinere, & sic videndi potentiam aliqualiter plus habere, sicut patet de murilego, qui oculos habet glaucos, & qui nocturno tēpore clare videt. Per oculos nigros intelligo mentes hominum peccatorum, vitiorum fuligine denigratas. Per oculos verò albos seu glaucos intelligo mentes innocentiū puritatis albedine candidatas. Oculi ergo nigri.i.peccatorum mentes, in die ꝓsperitatis mundanæ & in claritate præsentis vitæ clarè vident, & prudenter se hńt, quia sicut dř Lucæ 16. Filij huius seculi sapientiores filijs lucis in generatione sua sunt. In nocte tamen.i.in morte, & in tpe post hanc vitā obscurè cernunt, & de illis quæ ad tempus illud pertinent, nō prudenter discernunt, quia vt cōiter tales qui in die p̄sentis vitæ sunt discretiores, sunt in nocte mortis insipientiores, & illi qui melius vident in mūdi negocijs, obscurius iudicant de futuræ vitæ naufragijs. Io.11. Si quis ambulat in die, non offendit, quia lucem huius mundi videt, si aūt ambulauerit in nocte offendit, quia lux non est in eo. Econuerso autem oculi albi & glauci.i.mentes innocentium & simplicium parum vident in die.i.in negocijs præsentis vitæ, veruntū in nocte.i.in illis quæ post vitam istam veniēt, hoc est dictu, in illis quæ pertinent ad futuram vitam, solent clarius videre, & de illis quæ ad salutē pertinent, discretius iudicare. Ps. Nox sicut dies illuminabitur, sicut tenebræ eius, 13 ita & lumen eius. ¶Aliqua sunt animalia quibus eruti oculi renascuntur, sicut sunt pulli hirundinis & aliquorū serpen-14tum. Vide de hirundine. ¶Omne animal carens palpebris, & est debilis visus, sicut patet in piscib. leporibus, lacertis & si-15milibus &c. Expone sicut de signis &c. ¶Multa possunt dici adhuc de oculo, quę omitto, quia quando tractabo de visu, 16 multa alia superaddam. ¶Pone hic si vis quòd oculus habet vnum vitium, quia cum omnia videat, seipsum nō videt. Sic verè homo cum conditiones hominum videat, cognoscat, iudicet & reprehendat, cōditiones tū & defectus proprios non cogitat nec aduertit. Ideò dř Matt.7. Vides festucam in oculo fratris tui, trabem aūt quæ est in oculo tuo nō consi-17 sideras. ¶Secundum Plinium lib.11.c.37. cum in oculis appareat intuentis imago, inde est quòd quædam sunt alites quę ante omnia de præda sua oculos petunt, & velut ad cognata desideria rōne visæ effigiei ad oculorum erutionem tendunt, sicut patet de Aquila & de coruo. Sic verè dæmones, alites infernales, summè tentant oculum cordis vel fidei per infidelitatem extinguere & eruere, et hoc quando vident imaginem suam ibi esse, vtpotè quando considerant quod homo solet de ipsorum malitijs cogitare, ipsasque in mentis oculo per iugem memoriam resplendere. Vel dic quod oculus est anima, in qua pro certo alitis infernalis, scilicet diaboli, apparet effigies per peccatum, et ideò quando post mortem ista ales diabolus effigiem suæ imitationis ibidem reperiet, ad eam tanquam ad cognata desideria tendet, et ipsum oculum idest, ipsam animam eruet et euellet, dicens illud 1.Reg.11. In hoc feriam vobis pactum, vt eruam oculos vestros dextros.

De Pupilla. Cap. 5

Pupilla sēm Isidorum lib.11. est medius punctus oculi, in quo est vis videndi, vbi quia rerum imagines paruæ videntur, ideò pupillæ.i.paruulæ appellantur. Et dř pupilla, eo quod pura sit et impolluta. Habet autem ista circa se quendam circulum quo distincta nigredine, aliæ partes oculi ab ea distinguunť. Sicut autem dicit Hal. oīa quæ sunt in oculo, siue sint humores, siue tunicæ, siue nerui, pupillæ famulanť, et ideò ipsa sicut regina in medio sedet et principať sup oīa est pupilla passibilis, et iō diligētissimè custodiť. faciliter.n. lædiť, sed nō faciliter reparať. Talis pupilla vř esse cōscia et Synderesis cordis nostri, q̃ sicut regina animi, in cordis medio collocať. Et tū res humores.i.tres theologicæ virtutes, quā septem tunicæ.i.septem morales virtutes, quam ēt duo nerui.i.duo charitatis præcepta sibi.s. conscientiæ sicut dominæ famulantur, et ad eius compositionem moralem uirtualiter operantur, vt sic ipsa dicat illud Apoc.18. Sedeo vt regina, et vidua non sum. Ista igitur pupilla dř, quia pro certo pura et munda sicut puella ipsa esse iubetur. Et pp hoc circulo mandatorum Dei debet cingi, et à cæteris segregari ne forte ipsam contingat aliquo vitio maculari. Ps. Scuto circundabit te veritas eius. In ista igitur est præcipua causa videndi, qa.s.conscientia præcipuè videt et cogitat illa quę pertinent ad salutem. Et in ista etiam apparet imago, qa.s. rō diuinæ imaginis quæ anima Deo assimilatur, in cōscientia et in illa superiori portione animæ præcipuè reperitur. Psal. Veruntamen in imagine pertransit homo. Et ista super omnia est passibilis, quia pro certo nullum est ita modicum peccatum quin cōscientiam lædat, et quin læsionem suam per naturalem remurmurationē synderesis immediatè sentiat et ostendat. Thre.2. Non taceat pupilla oculi. Et propter ista, super omnia à læsione peccati est seruanda, et Deo vt seruetur deuotius committenda, dicendo.s. illud Ps. Custodi nos domine vt pupillam oculi, sub vmbra alarum tuarū protege nos. ¶Pupilla uidet omnia, et in ea dijudicat et di- 2 scernit, sed tamen per lineas rectas se nunquam potest cernere, et non nisi mediāte speculo, per reflexas.s.lineas, pōt quomodo libet se uidere. Talis est anima, quia ista agnoscit et uidet alia directè et per se, se autem non potest perfectè nec directè cognoscere, imò solum per sui reflectionem super seipsam, solet de conditione ꝓpria cogitare. 1. ad Cor. 2. Quis enim scit hominum, quæ sunt hominis? Quod etiam loquendo moraliter est uerum. Homo.n.melius uidet alia quam seipsum, et melius iudicat de alienis moribus quā de suis, et in alienis negocijs uidet discretius quàm in ꝓprijs. Bernardus. Multi multa sciunt, et seipsos nesciūt. Aliena.n. uidemus directè, et sine reflectione radij mentis per aliquā reflectionem odij uel fauoris, nos autē et nostros uidemus indirectè, mediante.s. aliquo speculo alicuius fallacis opinionis, et repræsentationis. Fauor.n. et affectio q̃ habemus ad nos et nostros, radium ueri iudicij reflectit et frangit, et sic homo seipsum nō pfectè cognoscit, nec de se et suis directè iudicat, uel discernit. Quod patet et in uitijs et in uirtutibus. Vitia.n.nr̃a et nostrorum nō bene discernimus, imò ipsa modica reputamus, uirtutes uerò nostras et nostrorum maiores esse credimus, et sic in omnibus nos erramus. Vide Chrys.super illud Matt.23. Væ autem uobis scribæ et Pharisei. dicit sic. Alter alterius culpā cito intelligit suā aūt difficile. Hō.n.in causa alterius cor habet tranquillum, et in sua conturbatū. Vel dic ꝙ hō non pōt bene directè cognoscere seipsum, imò oportet ꝙ per reflectionē et per cōsiderationem et ꝑ quandā reuolutionē se cognoscat. Et iō specula.i. uiros speculatores et perfectos debet respicere, et sic se eis cōparādo, et radiū suæ cōsiderationis ab istis speculis ad se reflectēdo, poterit se cognoscere, et q̄tum hēt uitij uel meriti iudicare. Vnde Greg.5.moraliū dicit sic. Si uis (inquit) intelligere qualis es, debes primò cognoscere qualis nō es, ut ex forma bonorū metiaris q̄ta boni indigētia sis deformis. Lumen nāq; debet respicere, q̃ uult de tenebris iudicare. ¶Pupilla oīa q̃ uidet, uidet sub angulo. Siue.n.radij mittanť 3 de pupilla ad rē, siue de re ad pupillā ꝯp est conus et angulus in pupilla, basis uerò fundamentalr in re uisa sicut dicit auctor perspectiuæ. Angulus et conus significat ipsum Deum, qui rectè est quidam angulus spiritualis, à quo lineæ.i. oēs creatu-

creaturæ originaliter producuntur, & in quo ēt sicut in angulo diuersi parietes diuersæ sectæ, iudæorū.s. & gentiliū ꝑ fidem vniuntur, qua pp non immerito lapis angularis in scriptura vocaẽ ad Eph.2. Ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo oīs ædificatio constructa crescit ī templū. Oculus igitur cordis nostri, & pupilla ēt mentis nostræ debet videre, cognoscere & sapere angulo.i. Deo mediāte, q.a.s. oīs visio, cognitio vel iudiciū ipsius Deo mediante debet fieri, & ad ipsum Deum ordinari, et eo mediante lineæ creaturarum ad aīam pertransire, vt sic in omni iudicio nostro Deus sit intermedius, per quem possint negocia terminari.

De Cilijs, & Palpebris. Cap. 6.

1 Cilia et palpebræ ſm Isidorū sunt oculorū tegmina, q̃ a palpando palpebræ, et celando cilia nūcupanẽ. Ista .n. sunt à natura ad oculi iuuamētū et ad corporis ornamētū. Iuuant.n. oculū ipsū claudēdo, et celādo et à nocumētis exteriorib. defendēdo, aereq; incidēdo, et eius grossitiē motu cōtiuo depurādo. Tenera.n. oculi substātiæ grosso aere faciliter læderet, et spūs visibilis disgregaret, visus ēt obscura retnisi palpebris sępissime clauderet. Qua pp natura fecit cilia dura & neruosa & leuia, & ad motū habilia. Et ide ē φ aīalia carentia palpebris, sūt obscuri visus. sicut patet ī piscib. & leporib. Palpebræ hmōi significat virtute discretiōis, q.s. duplex debet esse superior.s. & inferior. Superior est discretio circa spūalia, inferior verò circa tpalia. Istę.n. duæ palpebræ.i. ista duplex discretio, oculū mētis dēt claudere, & ne ī discrete aliqd videat vł cupiat, ipsum sub suo tegmine cohibere, & ne forte aliqd exteri⁹ nociuum, s. aliqua mala cōplacentia subintroeat, ꝓcauere. Aer.n. grossus.i. exteriora mundi negotia & delectabilia oculum mētis ꝑ malos affect⁹ faciliter læderent nisi palpebrę discretionis ipsa palparēt & inciderēt & vtrū sint nociua vel vtilia indicarēt. Bene ergo dr̃ Proue.4. Oculi tui recta videāt, & palpebræ tuę ꝓcedāt gressus tuos. Debilis.n. est oculus mentis nostræ, & valde passibilis per varios appetitus & ideo spiritus gratię, & virtutis de ipsos ꝑ varios affectus faciliter dispergiẽ, & sapientiæ claritas impeditur, nisi discretionis palpebris includatur. Iō dicebat Dauid in.Ps. Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationē. Illi igitur qui talis discretionis palpebras nō habent, & q. oculos mentis apertos ad mundi delectabilia sp tenēt, lumine gratiæ & verē sciæ sæpe carēt & ignorātiæ tenebris capti degunt Esa.33. Qui claudet oculos suos ne videat malū, iste in excelsis habitabit. ¶ Gñaliter oīa 2 volatilia claudunt oculum palpebra īferiori, quadrupedia vero superiori, vt d. Aris. Volatilia quæ sursum ꝑ contēplatiōnē & affectiōnē volitant ad æterna, significat viros spirituales & bonos quadrupedes uero q̃ vultū cordis sp gerunt inferius ad terrena, significant pctōres & hoīes bestiales. Cū igr̃ oculos mentis humanæ duas habeat portiones.s. superiorem qua contemplaẽ æterna, inferiorem, qua meditatur terrena, ista est drīa inter bonos & malos, inter uolucres & quadrupedes, inter spirituales & carnales, quia pro certo boni claudunt oculum mentis suæ à parte inferiori.i. quantum ad affectum bonorum terrenorum mali uero ipsum claudunt à parte superiori.i. q̃tum ad affectum bonorum æternorum. Quia proculdubio palpebra concupiscentiæ claudit oculos malorum, ne vident superiora. Palpebra vero timoris diuini claudit oculos iustorum ne attendant ad inferiora. Et sic oculi carnales à parte superiori clauduẽ, inquantum.s. nihil de bonis spiritualib. & æternalib. meditantur. Figurati in Thobia cęco, qui dicebat. Tho.5. In tenebris sedeo, & lumen cœli non video. Oculi uero spūales à parte inferiori clausi sunt, inquantum de istis terrenis inferiorib. nihil cupiunt seu uolunt, vt recte videanẽ audisse illud Ezec. 12. Faciem tuā velabis, & non videbis terram. ¶ Palpebræ 3 pilos hn̄t limitatæ dimensionis. Non.n. oportet φ succidantur, quia nunq̃ vltra determinatum à natura spatium augmentantur. Pili in scriptura bona terrena designant, quæ.s. sunt quædam exteriores super excrescentiæ sicut pili. Isti igr̄ debent circa oculum cordis nostri hr̄e certum limitem incrementi. Non dēt.n. infinitum crescere, imo apud nos debent determinato spatio, l. solum ad debitam sufficientiam prominere. Quod vtiq; est cōtra auaros, q. contra oculum cordis, incrementum pilorum diuitiarum nō limitant, imo quandiu viuunt, sp ipsas augmentare procurant. Vnde Ambrosius dicit quod modum non habet auaritia, nec capiendo impletur, sed incitatur & ingentior fit quo plura q̃siuit. Seneca etiam dicit quod auaritia finem non ponit in quæsitis, sed in quærendis. Vel dic quod pili sunt affectus & desideria cordis nostri, quæ proculbio debent esse circa statꝰ dimēsionem contenta, & nunquam vltra debitum termini porrecta vel extensa. Quod est contra ambitiosos & auaros, quorum desideria acrescunt in infinitum. Vnde plato dicit Materia fluit in infinitum, nisi forma sistat fluxum. ¶ Secundum Arist. omne animal habens palpebras claudit 4 eas quando dormit, præter leonem & leporem. Sic vere omnis homo quando in delicijs dormit & quiescit solet oculos mentis claudere, & illa quæ ad salutem pertinent non videre, nec cogitare. Veruntamen istud fallit in leonibus.i. in viris sapiētibus constantibus & perfectis, & ēt in leporibus.i. in viris timidis & humilibus & deiectis. Tales enim ēt si dormiunt, idest in mundi prosperis lætantur & quiescunt solent tn̄ oculos mentis apertos habere, & non obstante ꝓsperitatis somno, semper de his quæ ad salutem pertinēt, cogitare, dicentes illud Canticorum 5. Ego dormio, cor menm vigilat. Et numeri 24. Qui cadens apertos habet oculos.

De Supercilijs. Cap. 7.

1 Supercilia ſm Isidorum li.11. sunt illæ partes pilosæ quę sunt supercilia. Intercilia vero sunt illa spatia pillis vacua q̃ inter supercilia sunt posita. Sunt autē supercilia facta ad corporis decorem & honestatem, necnon ad aliquam necessitatem. Sudorē.n. de fronte fluentem solent ab oculis repellere, & sic oculos aliqualiter adiuuare. Dicit igitur Aristoteles q̃ supercilia habēt quandā vim ocultam passiones aīæ indicātē. Vñ ēt (vt cōiter videm⁹,) in superciliis apparet signum superbiæ, iracundiæ, audaciæ & timoris. Vñ dicit idē φ supercilia recta quasi lineæ, prætēdūt mollitiē fœmineā. Depressa significant inuidiā. Elata verò & pilis spissa significant animositaem. Longa vero & pilis rara significant timiditatem. Pilosa vero & visum obūbrantia significant iracundiam & cōplexionis caliditatē. Carnosa vero sensus significant paucitatē. Pilis vero penitus vacua significant sanguinis corruptionē, sicut in leprosis, vel humoris cōsūptionē, sicut in ethicis, vł pororū opilationē, sicut in castratis. Per supercilia possum intelligere exteriorē conuersationem, q̃ re vera hoī ad honestatē data est & decorem. Ista est.n. q̃ pilis.i. virtutib. induiẽ, & p q̃ aīæ passiones exterius ostenduntur. Teste.n. Gregorio, per hæc quæ foris apparēt, quid intus lateat aperitur. Tale igitur supercilium nostræ couersationis exterioris si sit nimis planum, significat mollitiem instantiæ si sit nimis præssum, scilicet per apparentem humilitatem, significat fictiōnē inuidiosæ malitiæ. Est.n.q nequiter se humiliat. Eccle.19. Si sit altū spēciliū, s. ꝑ elatiōnē, significat aīositatē superbiæ. Si sit nimis longū.s. per tarditatē, significat timiditatē & remissiōnē pigritiæ. Si sit nimis pilosum.i. ꝑ hypocrisim pōposum, & pilis virtutū apparenter vestitū, significat carnalitatē auaritię & iracundiæ. Si sit nimis carnosū, significat imbecilitatē ingnorantiæ. Si sit pilis virtutū, ꝓrsus vacuū, tūc designat corruptionē luxuriæ, consūptionē humoris gr̄ę, & castrationē gñatiuæ.i. opatiuæ potētiæ. Mediocritas igiẽ in oib. est habenda, & conuersationis communis ciuilitas præ oib. est laudanda, quia medium tenuere beati.

De Fronte. Cap. 8.

1 Frons ſm Isidorum a foraminibus oculorum est dicta, & est frons ſm Const. os semicirculare, intra qd' nerui a cerebro descendentes ad sensum perficiendum sicut in quodam turris refugio continentur. Frons igitur ſm Aristo. sedes est verecundiæ & honoris. Frōs enim vicinitatem habet cum imaginatiua virtute, & ideo tristitia, vel lętitia, decentia vel indecentia à rōnis iudicio ad frontē subito deferuntur, vbi vtiq; discernunẽ. Totius ēt aīalis virtuositas in frōte dicitur relucere, & fortitudo animi in frontis fortitudine resplendere. Per frontem quod est membrum durum & forte frigoris patiens & sudoris, intelligo viros cōstantes, patientes & fortes, qui.s. tenent in corpore ecclesiæ locum frontis ad resistendū fidei inimicis, quales fruerūt Apostoli & martyres, qui hominem non timuerunt, sed frontosè se

tyrãnis opposuerunt. Vel virtutem constantiæ & fortitudinis, q.s.est ipsi aïæ loco frõtis: vel ẽt virtutem exterioris honestatis, q.s.apparet exterior more frontis. Vt sic cuilibet tali dicatur illud Esa.48. Scio.n.quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. In tali igitur fronte debet apparere, et ibi ex interiori aïa rõnis iudicio et ministerio redũdare cõstãtia fortitudo, verecũdiæ mititudo, et honoris et decentiæ pulchritudo, timoris et tristitiæ mæstitudo, splẽdoris et lætitiæ gratitudo. Oïa.n.ista dẽt cõtinere frõs exterioris cõstantis et fortis cõuersationis, q.a.s.ibi dẽt iueniri virt⁹ oïs moralis perfectionis. Ista.n.exterior cõstantia dẽt neruos.i.virtutes ĩterius cõtinere et ipsas à læsione tẽtationũ descẽdere, et sicut turris fortissima hostiũ læsionibus obuiare. Qđ bñ figurat̃. Exo.28. vbi sup frõtẽ põtificis lamina aurea ponebat̃, ĩ qua nomẽ dñi scribebat̃, qua.s.ipse põtifex pcipue ornabatur ad denotãdũ q frons nostræ cõuersationis dẽt lamina aurea splẽdẽtis apparentiæ, vbi.s.in scribat̃ nomẽ Dei.i.pfectio oïs moralis iustitiæ ornari:ĩ cuius ẽt signũ pueropaptizato & cõformato ĩ frõte fit signũ crucis đ crismate, ad signãdũ q ex tũc frõs volũtatis ĩterioris & frõs suę cõuersationis dẽt de crismate diuinæ grẽ cõsecrari, & signo crucis Xpi p afflictionẽ & p passionis Christi memori penitus cõsignari dño. Apo.8. Signemus seruos Dei nr̃i in frõtib. eorũ. Vel si vis p frõtẽ intellige mẽtẽ q̃ est frons primo & principal̃r deo apparẽs. Sint igr̃ ibi vel verecũdia, decẽtia, letitia, & spiritalis dolor & tristitia, sicut dictũ ẽ supra necnõ crucis Christi signũ & dolorosa memoria. Eze.9. Signa thau sup frõtes virorũ dolẽti, & gemẽtiũ. Et sicut frõs inter alia mẽbra valde modicũ hñt de carne, satis aũt de osse, cui⁹ cã est ẽm Hal. q.a nimia carnositas & pinguedo impediret iutel̃lm & virtutẽ imaginariã, q̃ est in frõte, sic frõs cõuersationis vel affectionis dẽt eẽ p cõstantiã ossea, nõ p uoluptatem carnea. nimia.n.carnositas, seu carnalis voluptas scia impedit. Et iõ ille q̃ imaginationi & cõtẽplationi vult eẽ pxim⁹, carnis delicias nõ admittit: caro.n.cõcupiscit aduersus spm̃. ad Gal.5. Sicut ẽt ruga frõtis significat senectutẽ humoris interioris cõsũptionẽ, sic uere uitia cõuersationis & plicæ verbalis simulationis & duplicis cauillatiõis, senectutẽ & inueterationẽ malorũ designat, & cõsumptionẽ & defectum homoris gratiæ significant Iob 16. Rugæ meæ testimonium perhibent contra me. Vel si vis potes econuerso accipere per frontem duritiã obstinationis, & apparẽtẽ proteruiam viri stulti, & in malitia confirmati. In tali.n.frõte est taliũ fortitudo, qua.s.frõtosi alijs opponunt̃, & qua cũ bonis quotidie colluctantur. Talis.n.fons est dura p indomabilẽ stultitiã, patens per inuerecundiã & impudentiam, elata p superbiã & signata per oïum vitiorũ nequitiã. Sicut.n. dicitur Apoc.13. Serui bestiæ in frontib. suis imaginẽ ipsius & characterem acceperũt. Quia pro certo serui diaboli in fronte suę exterioris proteruæ, apparentiæ characterẽ, inuerecundiæ, & imaginẽ oïum vitiorum portant, qb⁹.s. ipsi demones eos signant. Vt sic cuilibet tali dicatur illud Hier.3. frons mulieris meretricis facta ẽ tibi, & noluisti erubescere.

De Temporibus. Cap. 9.

1 TEmpora sunt q̃dã ossa cartilaginosa ppe occulos sita q̃ quia sunt via arteriarum spũs vitales a corde ad cerebru deferentium, & cõtinuum pulsum facientium & ibidẽ in magna quantitate se colligantium, ideo loca sunt valde passibilia, & ad lęsionẽ facilia, vel forte sanari impossibilia. Teste.n. Aris.li.19. Percussio q̃ cadit sup ossa tporum, mortalis, & si contingat ĩ eis vulnus aïal periclitatur. Qđ accidit, quia humor tpum cito exit pp ossium tenuitatem. Per tpa possum intelligere virtutẽ fidei. Ista est.n.quæ versatur circa oculos intel̃s. Ista est ẽt q̃ pulsum bonorũ operũ efficit, & q̃ cerebro mentis nostræ a corde.i.Christo spũm vitalem gratiæ & deuotioni mittit. Iustus.n. vt dr̃ Abac.2. ex fide viuit. Quid igit̃? pculdubio læsio & vuln⁹ tpum est mortalis. Quia p certo qui per heresim in fide lædit̃, quasi necessario moritur, q.a vix ad sanitatẽ salutis reuertit̃, imò p obstinationẽ in malitia pseuerãs, vt cõiter, est impossibile q sanetur. Hie. 46. Frustra mutiplicabis medicamina, sanitas non erit tibi. Vl̃ ista pñt dici de religiosis & clericis, q̃ oculis corporis ecclia .s.Deo & sctis in statu & gradu sunt ppinq, quorũ p certo fama de facili læditur, sed nõ de facili restaurat̃. Qđ ẽt de talib. põt dici, q.a pculdubio talia tpa.i.tales uiri prudentes & eminentes qñ a diabolo aliquo vitio vulnerant̃, vix aut nunq̃ ad salutẽ amplius reuertuntur. Constat.n. q qñ sapiẽtes clerici & religiosi delinquũt, adhærentius in uitiis sese ĩmergũt, q̃ illi q̃ simplices & ignorãtes sunt, ita q vt cõiter isti incorrigibiles sæpe fiunt figurati in dæmonib. qui quãto fuerunt condõnis purioris, tanto in pctõ fuerunt adhęrentiæ amplioris, & ita facti sunt voluntatis obstinatioris & irreparabilioris. Sic tales q̃to sunt in sensu & scia magis subtiles, tãto proculdubio qñ peccant magis obstinati & insanabiles fiunt, ita qđ talibus põt dici illud Hie. 30. Insanabilis est dolor tuus. Et sicut tpa pp frigiditatem ossium facillimè canescunt, sic tales indeuoti & frigidi per exteriorẽ hypocrysim faciliter albescunt. Matthæ.23. Væ vobis hypocritæ, qui similis est sepulchris dealbatis &c.

De Auribus. Cap. 10.

1 AVris ẽm Isidorum dr̃ ab hauriẽdo vocem. Et est auris q̃dam suba chartilaginosa, q̃ duabus de causis est necessaria.s. ad auditus cõpressionem aggregationẽ p vocis formatione, & ad auditus defensionẽ pro exteriorum incidentiũ in auditus foramina retẽtione. Est aũt os petrosum, in quo nerui descendentes a cerebro sunt infixi, sensum & motũ auribus deferentes & mutationem vocis & auris, animæ referentes. Et sunt foramina per quæ intrat vox & aer, non ex toto libera vel vacua, sed ad modũ torcularis transuersa. Qđ prudenter fecit natura, ne frigidus aer nimis libere & cito ad audibiles neruos intraret, & eos lęderet, & ne ẽt aliqđ nociuũ interius incideret, qđ auditũ læderet aut turbaret, sicut dicit Cõst. in Pantechim li.4. theorice.c.12. Per aures intelligo auditũ. In ista igit̃ aure auditus & attẽtionis nostræ dñt tria cõuenire.s.chartilago flexibilis, os pforatũ, & neruus ad iudiciũ rõnis deferens sonũ. Per ista .n. intelligunt̃ tria q̃ debet habere auditus cuiuslibet viri iusti. Primũ est benignitas in attendendo, & ista est auris chartilago, q.s. flexibilis & cuius q̃relæ iclinabilis debet esse.ps. Inclina aurem tuã, & exaudi me. Scđm est duritia seu tarditas in credẽdo, & istud est os petrosum, q.a.s.petreã duritiã debet habere in accusationib. credẽdis & recipientis, q.a sicut dr̃ Eccl.10. Qui credit cito, leuis est corde. Et iõ bñ dr̃ de foramine huius ossis q orbicularæ est & tortuosum, ne aer frigidus p libito introcedat. Quia pro certo aer & vox exterior nõ debet inuenire cor nr̃m liberũ ingressum, sed potius impeditu, quia.s.non cito, nec plene, nec faciliter debet admitti, sed circulariter, cũ inquisitione & circũspectione debet recipi atq; credi. Si.n. qđ exterius dr̃. faciliter reciperet̃ & crederet̃, nulli dubium quod læsio multarum iniquitatum multotiens inferretur. Et iõ in portis rõnis vbi fiunt iudicia solet esse scriptum. Audi aliã partẽ. Iõ dr̃ Eccle.32. Audi tacẽs simul et q̃rens. Eccles. 28. Ori tuo facito ostia et seras auribus tuis. Tertiũ aũt est sagacitas in examinãdo, et istã significant nerui. Quia.s.nerui discretionis dñt ab aurib. vsq; ad cerebrũ.i.vsq; ad rõnẽ attingere, & ibi audita in rõnis iudicio discernere et de eis vtrũ vera sint vel falsa iudicare Iob 12. Nonne auris verba diudicat, et fauces comedentis saporẽ? Vel dic q oïa pdicta de iudicib. et platis q̃ sunt aures eccliæ militantis, p eo q habent officium subditos audiendi. Vel dic q auris est virtus obediẽtiæ, ad quam pertinet audire q iubet̃. Flexibilis.n.debet esse talis auris per humilitatẽ, & ad Oïa q̃ mandãtur inclinabilis, sicut decet. Eccle.1. Si inclinaueris aurẽ tuã. excipies doctrinã. ¶ Aures hoïs positæ sunt 2 in medio capitis audiant vndiq; q̃ dñr, & vt ex oĩ parte sonorũ differẽtiã cõprehendant. Talis debet esse iudex seu cõfessor, qui aliorũ facta habet discernere & audire. Iste n.nõ debet esse psona abscondita cuius difficilis sit accessus. imò iste dẽt esse in medio, expositus videlicet vniuersis, vel ẽt in medio æq̃tatis. s. oïa possit meli⁹ cõprehẽdere & audire, & oïb. æqual̃r auditionis debitũ exhibere. Ps. Aurib. pcipite q̃ iudicatis orbem. Vel dic q hõ dẽt hr̃e aures in medio, ad denotandũ q ad audiendũ mandata & iudicia Dei, & ẽt ad audiendũ q plato pcipitur, qđ à magistro docetur, vel quod à paupere petitur, debet auditũ habere paratum & expositũ, nõ absconditum aut remotum, quia sicut dr̃ Sap.6. Si dilexeris audire, sapiens eris. Ideo pcipitur Iob 6. Prabete aurẽ & videte. Vel istud põt applicari ad Christum, vel ad virginem gloriosam,

gloriosam, quorũ auris sp est in medio & in pmptu, parata .s. qcqd iuste petimus exaudire. Ps. Oculi dñi super iustos, & aures eius in preces eorum. Verũtñ aduertẽ q sicut auris (vt supra dictũ est) hẽt os durũ, & foramen nõ planũ ita auris .s. diuinæ misericordiæ aliqñ se oñdit durã & difficilẽ, & nõ de leui qđ petit concedentem. Qđ facit vel pp nostrã indigni tatem, qa sicut dr Iob 9. Scimus aũt qa Deus pctõres nõ audit. Vel pp rei petitæ inhonestatẽ vel dãnositatẽ. Sæpe.n. petit hõ q concessum sibi noceret. Iõ dicit Tullius. Odij non amplius sunt orandi, nisi q bona dẽt sciunt.n. quid vlterius vtile sit. Iõ de male petẽtib. dr Iac. 4. Petitis & nõ accipitis, eo q malè petatis, Vel ẽt dura est ista auris, vt maiorem iustè petentis ex dilatione accendant charitatem, & inuestigãdo sedulitatẽ. Vult.n. nõ faciliter audire, vt tandẽ donũ emptũ pcib. preciosius habeat, & vt in nostrarum orõnum clamoribus delectet. Ps. Clamauit ad me, & ego exaudiam eum. Vel ista pñt dici de malis, q in aure auditus cordis hñt os durũ obstinationis, ita q sine difficultate nõ audiunt verba Dei, pauperis, vel plati. Ps. Aures hñt, & nõ audient &c. ¶Aures aĩalium quadrupedũ sunt in superiori parte capitis, & sunt vt cõiter sursum erecti, exceptis tñ quibusdã canib. & qbusdã capris, qb. sunt inferius depẽdentes. Nullũ ẽt volatile vt cõiter hẽt aures. Hõ ẽt inter oĩa aĩalia aures hẽt minus nobiles. Oĩa.n. aĩalia mouent aures pter hoĩem. Hõ etiã respectu corporis sui nimis hẽt aures. Per hoĩem possunt intelligere illos q rõne debent vigere. Per volatilia verò illos qui in religione ad cælestia sursum p contemplationem & affectionem debẽt volare. Per quadrupedes intelligo viros simplices, qui circa terrena solent simpliciter laborare. Quid igit? Proculdubio illi q sunt volucres & hoĩes, hoc est dictu qui plus hñt in mundo de sapientia & rõne, & q altius debent volare cõtemplatione & affectione, sicut sunt clerici & ẽt religiosi, vel ẽt sapientes mundani, vel non hñt aures, qa.s. verbum Dei vel plati, vel preces amici, vel bonam doctrinã magistri, vel supplicationem egeni, audire nolunt. Vel paruas hñt eas, qa.s. quamuis multa loquant, parum tñ audiunt. Vel si aures hñt, & si de facto audiunt, aures tñ nõ mouent, quia qđ audierunt non faciunt Quia breuiter, illi q sunt inter cæteros sicut hoĩes vel volucres in gradu vel statu superiori, qui sunt de genere nobiliori, uel qui pollent sapiẽtia ampliori p cæteris minus volũt audire vtilia, & ipsa audiũt, minus volunt cõplere, contra id q dr Iac. 20. Sit oĩs hõ velox ad audiendũ, tardus aũt ad loquendum, & tardus ad irã. Et inde dr q non auditores legis sed factores iustificabunt. Sed verè quadrupedes idest viri seculares & simplices, aures mẽtis hñt sursum ad Deum erectas & ad audiendum, obediendum, & faciendum vtilia sollicitas & attentas Neem. 8. Aures oĩs populi erectæ erant ad librum. Exceptis tñ canibus.i. insatiabilib. auaris, & capris.i. fœtentib. luxuriosis, q.s. aures mentis nõ solent erigere, sed à veritate auertere, & alibi declinare 2. ad Tim. 4. A veritate quidem auditum auertẽt ad fabulas aũt, conuertent. Vel dic, q hoĩes & aues signãt viros spũales & iustos, qui pro certo paruas aut nullas aures debent hre, quia.s. parum debent rumores audire, & modicum auditum dñt reb. superfluis adhibere dicentes qlibet detractorib. adulatorib. & malis suggestorib. illud Amos. 5. Aufer à me tumultum carminum tuorum cantica liræ tuæ nõ audiam. Cuius tñ cõtrarium est de bestijs & bestialib. qui more quadrupedum aures hñt magnas & acutas, inquantũ oĩa volunt audire, & acute aliena vitia auscultare, & res friuolas acutius q deceat attẽdere & audire. Et tñ ẽm Arist. aures nimis magnæ stoliditatem designant. Quia p certo illi q aures hñt nimis latas.i. qui plusquam necesse sit volunt inquirere & audire, & stolidi & fatui dinoscunt eẽ. Iõ bñ dr Eccl. 7. Cunctis sermonib. qui dñr, non accõmodes cor tuũ. Qđ tñ contra multos, qui sunt similes illis hoĩb. æthiopicis qui aurib. operiunt totum corpus de quib. vide.c. de Aethiopia. ¶Aures impediuntur in auditu multipliciter. Aliqñ ex ventositate.s. inter ventriculos cerebri inclusa, & tinnitũ uel sonitũ faciente. Aliqñ ex humore corrupto pruriginẽ inducente. Aliqñ est apostemate in aure existente. Aliquando ex nimia siccitate neruũ audibilẽ corrugãte. Aliqñ ex calido humore aures pungente & molestante, & aliqñ ex obliuione nr̃æ instr̃m auditus non perforante, & surditatẽ nr̃alem n puero generante. Aliqñ ex nimio sonitu aures grauante. Aliqñ ex nimio ictu aures pcutiente, & neruos lędente. Re vera talib. modis lædit & impeditur auditus iudicij in malis iudicib. & auditorib. & platis. Ipsũ.n. impedit vẽtositas alienæ elationis, q.s. generat tinnitum & sonitũ timoris & dubitationis. Iob. 15. Sonitus terroris sp in aurib. impij, & cũ pax sit, sp insidias suspicatur. Itẽ impedit eos humor & prurigo carnalis affectionis. Apostema superbæ & tumidæ indignationis. Corrugatio peruersæ intentionis, & inæqualitas psonarum acceptionis. Punctura iracundiæ vindictæ & turbationis. Surditas & obturbatio ignorantiæ & indiscretionis. Sonitus pcum & importunæ supplicationis, ictus munerum & simoniacæ corruptionis: istis.n. oĩb. auditus veri iudicij eorrumpitur, vel ex toto uel ad tps tollit vel differtur, ita q iã de multis põt dici illud Hie. 6. Incircuncisæ aures eorum & audire non possunt. Vel dic de inobedientib. quos audire mandata superiorum impedit uentus elationis. Apostema præsumptionis. Surditas obstinationis. Sonitus malæ suggestionis. Ictus fortis tentationis. Putritus carnalis affectionis & prosperæ successionis. Istis ergo dr. Hier. 22. Locutus sum tibi in abundantia tua. dixisti, non audiam. Vide infra.c. de surditate. Item vide.c. de sensu auditus.

De Naso. Cap. 11.

NAres ẽm Isidorum dicunt quasi gnare, quia.s. ad discernendũ inter odores vñr naturaliter esse doctæ. Et iõ vt ait, illi ignari dñr, qui quasi sine nare, discretione debita nõ vtuntur. Sunt igit nares seu nasus illa membra per quę inter odores discernimus, q ẽt spiritum & anhelitum attrahimus & retrahimus, p q superflua oris cerebri vacuamus. Hẽt.n. nasus interius duo foramina videlicet unum qđ tẽdit ad cõcauitatem palati, quo superfluitas oris purgatur. Et alterũ quod tendit sursum ad cerebrum, vt illuc aer deferat, & vt inde spiritus aĩalis ad sensum odoratus perficiendum inferius à cerebro attrahat, sicut dicit Const. in phantechni. Per nasum, qui discernit inter fœtorem & odorem, intelligo virtutem prudentiæ & discretionis, qua.s. bona à malis discernunt & distinguunt, & qua ẽt mentes nostræ gnare.i. sapientes efficiuntur, & qua ẽt carentes, ignari, & sine spũalib. narib. meritò nuncupant. Sap. 15. Neq; nares ad pcipiendum spũm. Iste igitur nasus discretionis duo hr̃e debet interius foramina.i. duplicem considerationem, s. consideratio nem propriæ fragilitatis, q vadit ad palatum.i. ad corpus, & considerationem spũalis aĩæ nobilitatis, quę tendit ad cerebrum.i. ad animum. Isto.n. duplici foramine mediante, debemus fæces & superfluitates vitiorum expellere, & tam cerebrum q palatum.i. tam aĩam q corpus per confessionẽ purgare, & aerem gr̃æ ipsi aĩę procurare, spiritum aĩalem.i. bonam et spũalem affectionẽ et ab ipso cerebro.i. ab ipsa mẽte deriuare et trahere, et sic sensum olfactus discretionis et deuotionis pficere & iuuare. Vt sic dicat qlibet talis illud Iob. 27. Spũs dñi in narib. meis, non loquẽtur uerba mea iniquitatem. ¶Instrumentorũ odoratus sunt duę carunculæ in modum vberum narib. dependentes, quę aerem per odorẽ immutatũ attrahunt et recipiunt et per neruos sibi infixos ad cerebrum transmittunt, qui ipsum aĩæ iudicio sursum ferunt. Tales carunculæ quæ naso, i. discretioni et iustitiæ deseruiunt, possunt significare iudices huius mundi, qui iustitiæ et prudentię sunt ministri. Igitur debent neruos discretionis hr̃e, et aerem, i. negocia quæ ab exteriori recipiunt, discernere et videre, totum ad cerebrum.i. ad Deum, et ad orõnis iudicium reducere, vt deliberatione habita, possint de odore.i. de negocio, si bonus uel malus fuerit iudicare. Vel dic, q nares quæ aerem recipiunt, et de ipso per se nõ iudicant, sed totum ad cerebrum et ad rõnem transmittũt, sunt iudices, qui in proprio sensu confisi non dñt statim p se de recepto aere.i. de receptis negocijs iudicare, imò cerebri et rõnis.i. virorum sensatorum et rõnabilium debent cõsilium qrere, et eorum iudicio totũ negocium deferre, et sic poterũt de re veraciter iudicare. vñ Exo. 18. dr q iudices et decani minora tm̃modo iudicabãt quicquid aũt grauius erat, ad Moysen referebant. ¶Nasus ẽm Const. necessarius fuit ad multa. Est.n. aeris attractiuus et emissiuus, inter odores discretiuus, grossarum superfluitatũ cerebri purgatiu⁹, p attractionẽ aeris pulmõis dilatatiuus et cõstructiu⁹, aeris frigidi ne lædat pulmonẽ, deputatiuus, et toti⁹ faciei adornatiuus.

natiuus. Nasus.n. est faciei pcipuū membrum, quia naso abscisso tota dehōestať, & decore & pulchritudine spoliať. Nasus aiæ est deuotio, q̄.s. suauitatē æternā odorat & diligit, fętorē verò rerū carnaliū abhorret & negligit, & inter ipsa debitè iudicat & discernit. Ista est igiť q̄ spūm orationis solet emittere, & spūm gr̄æ solet attrahere. Ps. Os meum aperui, & attraxi spūm. Ista est q̄ superfluitates pc̄ti solet emūgere, & pulmonē interioris voluntatis solet p charitatem dilatare, & p timorē cōtrahere, aerē frigidū tepidæ affectiōis pulmonē cōsciæ lædat, solet puriorem reddere, & sic totā faciē aiæ solet decorā facere, & ornmētum honestatis in tota superficie generare. Et sic aiæ pōt dici illud Cant. 7. Nasus tuus sicut turris libani. Vel dic, φ nasus ecclesiæ est platus, q in medio situs, cum duab. caruncul is duplicis discretionis, tpalis.s. & spūalis hēt inter fragrantes & fætentes.i. inter bonos & malos discernere, spūm sc̄tm attrahere, & alijs emittere, totū corpus purgare & corrigere, & totā faciē ecclesiæ adornare. Pulcrius.n. ornamentū φ sit in facie ecclæ, est bonus platus, (allegat vt supra) q̄uis hodie eccl̄a in multis locis videať tali naso & tali ornamento priuata, & turpiter detrūcata. Eze. 23. Nasum tuū & aures tuas pcident. ¶Cū cōditiones aię s̄m dispositiones corporis varientur, sicut dicit Aris. in principio physionomiæ, (sicut vinū albū in vitro rubeo, rubeū esse vr̄) hinc est φ s̄m dispositionē nasi & aliorū mēbrorū de cōdōnib. aiæ iudicať. Et sic dicit φ nares nimis apertæ & multi aeris attractiuæ, ferocitatē aī ptendunt, & mentē faciliter indignātē. Dicit ēt Galenus, φ gracilitas nasi in acuta infirmitate signū est mortis, maximè si oculorum cōcauitas comiteť. Nares igiť sapientiā sign̄ant. Istę ergo qn̄ sunt vltra debitū apertæ.i. qn̄ hō in suo sensu abūdat, & totū aarē narib. attrahere.i. oīa negocia suo sensu determinare credit & putat, multū se scire psumit, & existimat, tūc dico psumptio, superbia & indignatio in tali hoīe inuenitur. Iob 39. Gloria narium eius terror. Si verò talis nasus gracilis fuerit, & p ignorantiā imbecillis, vtpotè qa in fide & moribus minus sapit q̄ dēat, tunc p certo mors pc̄torū mortaliū appropinquat, & vita gr̄æ elōgať. Igiť nō habeamus nares nimis apertas vel nimis strictas, vel nimis magnas aut paruas .i. nō plus sapere q̄ oportet, sed sapere ad sobrietatē ad Ro. 12. Quia sicut dr̄ Leu. 21. Nasus nimis magnus aut nimis tort⁹ rephendiť, & ille q eū hēt, à sacerdotio reprobať. Quia pculdubio ille à Deo repudiatur, q nasum discretionis & sapiētiæ hēt nimis magnum per psumptuositatem, nimis paruum p imbecillitatē, nimis ēt tortum per prauitatē, vt de talib. psumptuosis & superbis intelligatur illud Sap. 1 Fumus & flatus est narib. eius. ¶Nasus & odoratus aliqn̄ impeditur, ita φ nō pōt libere sperare, vel odorare, aliqn̄ fluxum humorum à cerebro venientem. Aliqn̄ per frigiditatē cōstringentē. Aliquādo p caliditatē dissoluentē. Aliqn̄ p corruptū humorē carunculas interius inficientē, & fętorem anhelitus inducentē. Sic uerè odoratum & nasum deuotionis impedit & obturat fluxus cerebri.i. defectus sensus discretionis. Frigus cōstringēs.i. torpor desidiæ & cōgelatio affectionis. Calor dissoluēs.i. ardor auaritiæ & ambitionis humor corrumpens.i. fętor luxuriæ & carnalis delectationis Amos 4. Ascēdere feci putredinē castrorū vestrorū ī nares vestras.

De Genis. Cap. 12.

GEnę sunt illæ partes faciei q̄ ab oculis ptenduntur ad barbā, q̄ à nobis malæ, pp rotundam pminentiā sunt (vt ait Isid.) nuncupatæ. Sunt igitur genæ illa faciei pars, in qua apparet summa corporis pulchritudo maximè qn̄ candore cū rubedine perfunduntur. Quæ carnosæ factæ sunt à natura, vt nutrimentū & calorē se oīb. ministrarēt, & vt frigiditatē ossium temporarent. Cādidæ ēt & rubicundæ, vt totā faciem adornarē. Et sunt genæ partes corporis in quib. apparent aię passiones, qa.s. genæ timore solēt pallere: pudore solent rupere: dolore solet liuere: gaudio solent splēdere, sicut dicit Cōst. in pater. Genæ spiritualr̄, sign̄ant exteriorē cōuersationē, in qua apparere dēt moralis decentiæ pulchritudo. Et ibi dēt inueniri carnositas seu mollities pietatis: rubedo seu ignities charitatis: albedo seu florities puritatis. Et sic tales genæ malæ nominabuntur, à malis, eo φ sicut mala. Punica redolebunt. Can. 4. Sicut fragmē mali Punici genæ tuæ. In genis ergo cōuersationis nostræ apparēt ad literā interiores aīæ passiones, qa pculdubio ista timorosa palet p humilitate: verecūda rubet p venustatē: dolorosa liuet p desolationē: gaudiosa verò splēdet per lætā in Deo exultationem. Sic igiť de talib. genis pōt dici aię illud Cant. 1. Pulchræ sunt genæ tuę sicut turturis, collū tuum sicut monilia. Vel si vis per genas sponsę Christi intellige Virgines per castitatem candidas, & martyrium rubicundas &c. sicut supra. Esa. 50. Genas meas dedi vellentibus. ¶In genis cōsueuit apparere dispositio complexionis &c. Omitto de quatuor complexionibus quia supra dictum est.

De Barba. Cap. 13.

BArba s̄m Cōst. faciei viri est ornamentū, & neruorū in maxillis latentiū est cōtra frigora iuuamentū. Est autē barba caloris naturalis sign̄atiua virilis cōplexionis ōstiua, & inter masculū & fęminā distinctiua. Nascit.n. barba sicut alij pili de fumo calido, & sicco, q qa nō abundat in cōplexionib. frigidis, iō tā mulieres q̄ castrati, q membra calida pdiderūt, vt cōiter, nō barbescūt, sicut dicit idē Cōstātinus. Cum hō vt cōiter nec est fortis, nec est sapiēs quousq; hēat barbā, vr̄ φ p barbā possim moraliter intelligere prudētiā & fortitudinē virtuosam: Ista est.n. q̄ faciē cōuersationis ornat, q̄ neruos interioris affectionis iuuat, q̄ viros à fęminab. .i. bonos & virtuosos à malis & à vanis distinguit & segregat, & virilis, i. virtuosæ cōdōnis & calidæ & charitatiuæ affectionis signū portat. Signū.n. est φ ille q barbā.i. prudētiā & fortitudinem pfiteť, vir nō mulier.i. virtuosus non fęmineus cōperiť. Vn̄ de quodam philosopho legi qd' cum solitus esset sæpissimè tangere barbā suā, & petereť ab eo quare hoc faciebat. Rn̄dit, Vt dū inqt, tango barbam, virum me esse meminerim. Et iō tria sunt genera personarum q̄ carēt barba ista.i. prudētia & virtute, videlicet fęminæ, q̄ sign̄ant hoīes molles & delicijs effęminatos: castrati, q sign̄ant homines pc̄tōres, & virtute generatiua bonorum operum detruncatos & priuatos: pueri, q sign̄ant hoīes ignorantes, imbecilles, & insensatos. Tales.n. à virtutib. & virilitate deuiāt & declinant, & iō parum in calore charitatis abundant, figurati in seruis Dauid, quos rex Amon debarbauit, sicut dr̄ 2. Reg. 10. &c. Quia.s. Amon.i. diabolus multum cupit seruos Dauid.i. Chr̄i, effęminare, & barbā uirtutis & prudentiæ eis radere & auferre. Esa. 15. Oīs barba radeť. ¶Aliqn̄ inueniuntur fęminæ valde calidæ cōplexionis, ita φ aliqualiter sunt barbatæ. Aliqn̄ ēt inueniuntur viri frigidi, ita φ quam penitus carent barba. Viri sunt religiosi & clerici, fęminæ verò sunt seculares & laici. Est igiť verū φ sępe accidit φ fęminę sunt barbatiores q̄ viri.i. φ multi sunt seculares q sunt virtuosiores & prudentiores quam multi religiosi aut clerici. Hier. 31. Mulier circundabit virum. ¶Pueri non barbescūt quamuis sint valde calidi & humidi, cuius rō est quia materia pilorum transit in augmentum paruulorum. Sic verè paruuli & simplices seculares, raro p sapientiam barbescunt. Fumi.n. suarum affectionum transeunt in augmentum diuitiarum, non in barbam aut capillaturam virtutum aut sciētiarum. ¶Aliqn̄ inueniūtur pili barbæ crispi reciproci & retorti &c, dic sicut infra de pilis. ¶Barba ī senectute canescit. Sic sapientia in senectute florescit. Tunc.n. solet sapientia esse pulchrior, & prudēti canitie floridior. Eccle. 15. Quam speciosum est veteranis iudicium, & bresbyteris cognoscere consilium, quam speciosa est veteranis sapiētia. ¶Aliqn̄ cadunt pili de barba ex humoris corruptione, vt patet in leprosi. Aliqn̄ ex caloris defectione & interceptione, vt patet in castratis. Aliqn̄ ex humoris calidi & pinguis diminutione, vt patet in phthisicis. Nam sicut dicit Aristoteles casus capillorū, similis est casui foliorum arborum, q̄.s. solent cadere qn̄ humor interius solet deficere vel cessare, sicut est in hyeme, vbi humor arboris à ramis reuertitur ad radicē. Sic verè pili virtutum & barba spūalis sapientię deficiunt trib. causis, videlicet, qn̄ humor carnalis voluptatis per lepram luxurię corrumpitur: qn̄ calor charitatis euanescit & intercipiť, qn̄ humor deuotionis & gr̄æ deficit & cōsumitur. Humore.n. deuotionis consumpto, calore dilectionis perempto humore ēt interioris affectionis corrupto, necesse est barbam virtutum deficere, & capillaturam exteriorū operum deperire. & sic dicitur. Leu. 13. Qui leprosus iudicādus erat huic capillatura defluebat.

De

De Mandibula. Cap. 14.

1 MAndibula dr̃ à mandendo seu manducando. Sunt.n. mandibulæ ex pluribus duris ossibus compositæ dentibus infixis munitæ,& neruis & lacertis inuicem sunt connexæ. Quod fuit necessarium pp motus cōtinuitatē, & pp apertionis ad clausulæ necessitatem. Sunt.n.sicut duæ molæ ad cōterendū & molendū cibū se mouentes,& nutrimentū toti corpori primariè præparātes, sicut dicit p oīa Cōstan. Mandibularū in corpore ecclesiæ typū gerunt doctores & pdicatores,Isti.n.officiū hñt cibū doctrinæ terendi & præparandi, & corpus fidelium spūalr nutriendi, & iō isti debēt esse fortes p cōstantiā,& neruis veritatis cōnexi p mutuam amicitiā necnō dentibus.i.verbis discretis & distinctis coniuncti p eloquentiā.Qđ ēt de mandibula superiori & inferiori.i.de beato Petro & Paulo dici pōt, q ita fortes & connexi fuerunt,φ nunq̃ hoiem timuerunt,imò dæmones.i.inimicos fidei superauerunt.Quorū ēt cōnexio apparuit cum eodē die mortui sūt, vt dicit Thimotheus ī epistola ad Dionysiū.Vñ ipsis canit.Qūo in vita sua dilexerunt se ita in morte nō sunt separati.Figurari ergo potuerūt isti in mādibula asini mortui qua Sanson Philisteos strauit & fontem de eius molari vt biberet reportauit,sicut dr̃ Iudic.15.Asinus.n.mortuus fuit Chrs,cuius mādibula fuit Apostolorum & prędicatorū & doctorum populus.Sanson igitur.i.ecclesia fortis & inuincibilis cum tali mādibula.i. cum pdicatoribus & eorū doctrina,Philisteos.i.dęmones superauit,& ab ipsis ēt fontē doctrinæ quo potatur quotidie,diuinitus acquisiuit.Vel dic φ istæ duæ mādibulæ significant. Minores & prædicatores, q inuicem debent esse cōnexi & amici & tñ videmus φ magis sunt inuicem inuidi & diuisi.¶In mandibulis sunt quędā partes carnosę,q̃ gingiuę nūcupant̃,in qb.dētes nō gignuntur & firmiter radicantur,& à quibus neruis dentium nutrimenta debita ministrantur, quæ etiā labiorum pellibus, ne indecenter appareant,conteguntur.Gingiuæ istæ quæ sunt in faucibus,possunt mihi denotare virtutem benignitatis,q̃ naturaliter est mollis tenera & carnosa. Istā.n.in ore nostro dēt inueniri,& in ea dentes.i.verba fundari,& ibi neruis sapientiæ radicari.Necesse est.n.φ dētes & verba in benignitate fundent̃,& φ quicquid dr̃,cum benigna dulcedine disserat̃.Quod maximè ad prædicatores pertinet,p sunt mandibula & gingiua Iesu Christi,quia sicut dr̃ Eccle.6.Verbum dulce multiplicat amicos.& mitigat inimicos.¶Quēadmodum gingiuæ diuersimodè patiuntur,s.ex humorum corruptione,quæ oris fœtorem inducit,& ex neruorū relaxatione,quæ dentium relaxationem inducit sic verè gingiuæ siue mandibulæ ecclesiæ,s.prędicatores,qñq; duas passiones incurrunt,videlicet corruptionē luxuriæ,& stultiloquium insolentiæ.Ex luxuria.n.quādo ipsam incurrunt,fauces totius religionis vel ecclesiæ fętent,& infames efficiunt̃.Quando etiam sunt verbosi & garruli,dentes eorum.i.verba,ad multa inhonesta & maximè ad murmuratione & adulationem laxant̃.Esa.33.Laxati sunt funiculi sanitatis.¶Omne animal mouet mandibulam inferiorem & non superiorem, præter crocodilum &c.Vide de crocodilo vbi inuenies.

(marginal numbers: 2, 3, 4)

De Labijs. Cap. 15.

1 LAbia s̃m Isidorū à labendo sunt dicta. Quod autem est superius,labium dicit, quod autem inferius,labrū vocatur.Sunt aūt labia membra mollia subtilia, carnosa, circa dentes posita, & ad impediendū frigidum aerem,ne dentes lædat,inuicē se claudentia,& ad incidēdū aerē multū apta. Flexibilia ēt sunt & mobilia,& tā ad gustandum q̃ ad verba pferendum naturalr opportuna , sicut dicit Constan. & ēt Arist.li.2.de partib.aīalium circa finē,Sunt.n.labia de nouē instrumentis voci famādæ necessarijs, qa verbū nunq̃ bene formaret̃,nisi lingua cū labijs aliquotiēs iungeret̃.Labia ecclesiæ sunt pdicatores vel ēt pdicatorū verba,qb.s.mediantib.lingua Dei patris Spūs sanct⁹ format vtilia verba sua.Isti igit̃ molles,benigni & teneri dñt esse,& sua benignitate duritiā dētium.i.diuinæ iustitiæ rigorē dñt reprimere,ipsumq; qñq; circumuoluere & claudere & ne pctōres ad desperationē terreat,ipsum aliquālr tēperare,sic aerē doctrinæ intercipere,& materialr s̃m auditorū exigentiā variare. Sint igit̃ molles & teneri p benignitatē , flexibiles & mobiles p sedulitatē,rubicūdi & colorati p verecundā honestatē,gustantes.s.deuotionis suauitatē,& verba formātes p honestę locutionis vtilitatē,se ēt inuicē claudentes p discretā custodiā & humilitatē,& se inuicē cōiungētes p amicitiā & charitatē.Et iō Prou.10. Labia iusti erudierunt plurimos. Vel si vis p labia q̃ à lambēdo dñr, intelligo adulatores, q lambūt leniunt & applaudunt,q.s.circa dētes.i.circa duros & mordaces Principes hñt hodie locum suū 19.Derelicta sunt tantūmodo labia circa dētes meos. Tales.n.sūt molles p suauē locutionē.Flexibiles per verborum suorum ad voluntatem aliorū mutationē & variationē.Ps.Labia dolosa in corde & corde locuti sunt.Inuicem se claudentes p mutuam inter se cōfęderationē. Vocem formātes & distinguētes p verborū suorū fallacium cōpositionē. Osculum dātes p falsæ amicitiæ fictionē & simulationē.vñ in Ps.Venenum aspidū sub labijs eorū. Quod.s.venenum facit dormire potātem.sic adulatio &c.Vel dic φ labia sunt valde mollia veruntñ duris & acutis dentibus sunt vicina.Sic verè verba adulatorum quæ multā hñt flexibilem lenitatē, sp solēt iuxta se hr̃e dētes.i. detractoriā mordacitatē.Ps.Gladius in labijs eorū.¶Labia si fuerint rubicunda,significāt puram & incommixtam complexionem,si sint liuida, significāt malam corporis dispositionē, si sint tremula, significant irā & mentis tribulationē. Sic verè bona & pura complexio et cōscientia facit verba et labia rubicunda per verecundiā et honestatē.Mala verò conscientia ipsa facit liuidā et infamia per turpitudinē et deformitatē.Ita verò ipsa facit turbuta et informia p pcipitē balbutiositatem.Prou.16.Mordēs labia perficiet malum.

(marginal number: 2)

De Mento. Cap. 16.

1 MEntum dicitur quasi mandibularum fundamentum. Constituitur.n.mentum ex duabus ossibus mandibularum inferiorum,φ ideò mobile fuit factum vt os p ipsum faciliter clauderet̃. Est igit̃ in merito maxima fortitudo, et faciei ēt maxima pulchritudo. Tangi.n.se p mentum bruta aīalia faciliter nō permittunt,quia si mentum frangat̃,totā feritatem et fortitudinem suam perdunt, sicut de Dauid dr̃ 1.Reg.18.φ cōfregit mentum leonis et vrsi, et eruit eis ouē. Per mentum quod est vltima pars faciei,intelligo virtutem perseuerantiæ.Ista est.n.finis et complementum faciei conuersationis honestæ,et vultus ēt mentis nostræ. Istā est quæ claudit os,quia.s.clausura et cōplementum totius boni operis est ab ipsa.Ista est totius corporis malis.i.totius cōgeriei virtutum,pars in qua debet vigere maxima fortitudo,qa.s. quilibet summè dēt studere φ in perseuerando sit fortis.Nā si tale mentum perseuerantię rumpitur,tota mentis fortitudo p nihilo computatur.Si.n.ista perdimus,faciliter dæmonibus subiacemus, quia sicut dr̃ Matth.33.Solum qui perseuerauerit,saluus erit. Nos igitur tale mentum nostrum permittere à dæmonibus per tentationem palpari non debemus , imò si de rumpenda perseuerantia nos tentauerit debemus cōtra eum indignari.Quod tñ est contra multos,qui non sunt sicut quadrupedes,imò sicut pueri,q tangi in mento nō indignantur sed delectantur,quia in humana natura, et maximè in pueris tactus menti signum est amicitiæ et applausus.Sic verè multi sunt qui mentum suæ perseuerantiæ tangi permittunt,et blanda diaboli palpatione suā fortitudine perdunt,similes Amasæ, cuius mentū Ioab sub spēcie amicitiæ tetigit,et accepit,et sic eum(loquendo sibi)occidit et decipit, sicut dr̃ 2. Reg.20. Sic diabolus dum nobis blandem suggerendo loquitur mortem nobis culpæ et pęnæ fallaciter machinatur.Eccl.12.Labijs suis indulcorat inimicus,et si inuenerit tempus,non satiabitur sanguine.

De Ore. Cap. 17.

1 OS s̃m Isidorum dr̃ quasi ostium,pro eo φ (vt ait) per os sicut per ostium cibos et spiritum introducimus , superfluitates eijcimus, et verbum pferimus et producimus. Os.n.dicit idem animæ est nuncius,qa quod mente cōcipimus,ore pferimus.Est tñ or,dicit Gregorius, multis custodijs circunseptū,s. dentibus atq; labijs,vt.s.tot intermedijs clausa mens prius deliberet,et discernat,q̃ pferat,et vt verbum prius transeat per limam quàm per linguam. Igitur p os possum intelligere locutionem,quæ pro certo mētis est ostium et ianua,p quam educimus verba nr̃a,et in qua ina

sticamus & discutimus cibos sapiētiæ & doctrinæ, vt prædicando & docendo auditoribus demus spūalia nutrimenta. Et sic igiť dico, q̧ os locutionis valet ad eijciēdū superflua vitiorum per confessionem, ad masticandū doctrinæ, cibaria per disputatione, & ad denuntiandū aīæ Dei consilia p prædicationem, dum tñ ibi sint debitæ clausuræ p discretā deliberationē, ne.s.hō vltra debitum indeliberatè prorumpat ad aliq̃ verbi inordinationem. Eccle. 28. Ori tuo facito ostia, & seras aurib. tuis. Et sicut videmus q̧ hō inter cætera aīalia paruū hēt os, sic ille q̧ hō.i.rōnabilis est, os modicū.i. modicā locutionē & paucā dēt hēre, & verborum multiloquio abstinere, sciēs, q̧ in multiloquio nō deerit pctm̄, sicut dr̄ Prou. 10. Et q̧ multis vtitur verbis lædit aīam suā. ¶Os s̄m Constan. necessariū est in corpore pp corporis nutritionē. Nullum.n.mēbrū in corpore nutriť, nisi primo cibus in ore teneať. Habet.n.os cibū masticare & ruminare, & tandē ad stomachū trāsmittere, & inde ad mēbra particularia deriuare, & cū ipsis incorporare. Tale os vr̄ esse pdicator vel doctor. Iste.n.cibum doctrinæ masticat & examinat, & sic mēbra.i.auditorib. ipsum mittit & deriuat, & inde eos reficit & educat. Veruntñ sicut ante alia mēbra saporē cibi recipit, sic bona doctrina vel scriptura doctori vel pdicatori p deuotionē ante alios sapit, & sibi prius q̃ auditoribus fructū facit. Apoc. 10. Erat in ore meo tanq̃ mel dulce volumen. & in Ps. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. ¶Os quatuor habet cōditiones. Est.n. concauum ad cibos continendū. Durum ad cibos masticandum. Neruosum ad ciborum dulcedinē sentiēdum. Humidum aūt & saliuosum ad cibos trāsglutiendum. Os quod recipit oēs cibos, significat sensum auditus, q̧ recipit oēs cibos, & oīum verborum terminos atq; modos. Sit igiť os istud cōcauum, vt quæ dicūtur, capiat per attentionem. Durum tñ, ne cito credat, sed vt oīa masticet & discutiat per discretionem. Sit ēt neruosum.i.sensibile, vt bene sentiat dictorum cōditionem. Et tandē sit saliuosum & lubricosum, vt.s.masticata cito deglutiat, et in ventrem memoriæ reponat p retentionē. Mat. 15. Omne quod in os intrat, in ventrē vadit. Veruntñ sicut videmus q̧ os cibos receptos, si nō sunt boni & sani & sapidi, solet reijcere, alias si ipsos comedat, piculo possūt esse, sic auditus debet verba nisi fuerint vtilia reijcere, & ea vētri memoriæ nō committere, ne forte retenta possint periculū generare, vt sic hō dicat inepto sermone audito illud Apoc. 3. Quia tepidus es, incipiam euomere de ore meo. ¶Os est necessarium ad sermonis formationem, & grossarū superfluitatum à cerebro, pulmone & stomacho expurgationem, ad aeris attractionē, & ad cordis inflāmationis refrigerationē vt dicit Cōstan. Sic verè os nr̄m dēt necessario laudē grārū actionis & cōfessionis formare, superfluitates vitiorū à capite.i.ab intētione, à pulmone.i.ab affectione, à stomacho.i. à delectatione, p cōfessionē eijcere & purgare, aerē ēt deuotionis & grāe dēt p orōnē attrahere, & tentationes & inflāmationes mētis suis orōnibus temperare. Ps. Os meū aperui, & attraxi spiritum. ¶Os est nuncius mentis & cordis s̄m Isidorū. Si igiť fidelis est nuncius, nunquam debet mentiri.i. contra mentem ire, nec aliq̃d dicere nisi quod cor (cuius est nuncius) dictat, exemplo ipsorum, de quibus dr̄ Apoc. 24. In ore eorum nō est inuentum mendacium. ¶Os hoīs respectu corporis sui valde est modicum, ecōtra os ferorum aīalium mirabiliter est apertum, sicut patet de leone & similibus, & ēt de serpēte & reptilibus, quorum respectu corporis oris latissimus est hiatus. Sic verè hō.i.persona rōnalis & discreta, debet hēre os modicum per raram & parcam locutionē, & per temperatā comestionē, q̄a sicut dr̄ Prou. 21. Qui custodit os suum, custodit aīam. Cuius tñ cōtrariū faciunt feri venenosi pctōres, qui.s.maximum hn̄t oris hiatum p voracitatem gulosam, p mordacitatem verbosam, & per loquacitatē garrulosam. Ezec. 33. Aperto ore meo nō silui amplius.

De Dentibus. Cap. 18.

Dentes s̄m græcos dicuntur odontes, quasi edentes, diuidentes seu incidentes, vt dicit Isidorus. Vel dicūtur dentes quasi dementes. Demunt.n. semper aliquam cibi partem. Sunt aūt in ore viri s̄m Constan. 32. dentes: qui in incisores, caninos, & molares diuiduntur. Incisores sunt primi, qui sunt lati & scindētes.s.anteriores, qui ad incisionem & primam cibi receptionem sunt apti. Canini sunt secundi, q̧ sunt acutiores, qui bini ab vtroq; oris latere sunt cōiuncti, & cæteris fortiores ad scindendum, & ad perforandum cæteris plus acuti. Molares sunt in tertio gradu, qui sunt dentes fortiores, & ad molendum quicquid durum fuerit, duriores. Primi hn̄t vnam radicem. Secūdi hn̄t duas. Tertij hn̄t tres. Et in istis est talis ordo, quia q̧ à primis dentibus non potest præcidi ad caninos secundos dentes transmittiť, & tandem ad molares (vt conteratur penitus) destinatur, sicut distinguit Cōstan. in panter. Os q̄d est quoddam claustrum, potest mihi denotare in corpore ecclesiæ domos principū & prælatorum, vbi proculdubio multa cibaria.i. multi simplices diuersimodè comprimuntur. In isto igiť ore sunt dentes.i.familiares, mali, duri, rapaces atq; mendaces, qui.s. dn̄r ab edendo, ab incidendo, & demendo. Edunt.n. per gulositatem, incidunt per detractoriam mordacitatem, demunt.s. alijs quicquid hn̄t per rapinam & crudelitatem. Quia p certo principes & prælati sunt hodie generatio quæ pro dentibus gladios habet, sicut dr̄ Prou. 30. De quibus in Psal. Filij hominum, dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus. Istorum ergo dentium, malorū.s. familiariū tres sunt ordines, quia primi sunt incisores, s. parui balliui, qui nō faciunt nisi inuadere & incidere, explorare & inquirere si aliquid pōt exigi vel haberi. Et isti nō hn̄t nisi vnā radicem, quia.s.tales parum sunt infirmi, & cito consueuerūt amoueri. Secundi sunt canini, s.iudices mediocres, qui verè canini dn̄r pp insatiabilem auaritiæ appetitum, qui. s. duas hn̄t radices, q̄a sunt in statu suo firmiores, & ideo isti ad rapinā sunt acutiores & peiores. Tertij sunt molares, s. ppinqui cōsiliarij & magistri, qui à molendo dicuntur, pro eo q̧ oīa demoliuntur & maximè, quia tribus radicibus planrantur, & quia firmi sunt in statu suo, quia eis crediť, nec facilè mutanť Funiculus.n. triplex difficilè rumpitur. Eccle. 4. Horum igiť minores, quos non possunt vincere, frangere vel decerpere, mittunt ad caninos mediocres, qui etiam ipsi mittunt quos superare nequeūt, ad molares. Et sic mali plati & principes possunt figurari in illa bestia Dan. 7. q̄ erat similis vrso, & habebat tres ordines dentium in ore suo, & in ipsis dentibus principes tres, qui dicebant ei. Surge, comede carnes plurimas. Expone. Tales enim vrsi.i.principes vrsini, deliciosi.s. & auari & tribus ordinibus dentium, idest familiarium suorum, nihil aliud dicunt nisi, q̧ surgant & comedant carnes plurimas, idest q̧ plures extorqueant subiectorum rapinas emendas. Iob 41. girum dentium eius fortitudo. Isti.n. dentes diaboli, quibus mediantib. lacerat innocentes. Deut. 32. Dentes bestiarum immittam in eos cum furore trahentium super terram atq; serpentium. Vel dic q̧ os diaboli est tentatio, quæ tres habet distinctiones dentiū.i.suggestionū inquantum.s.de triplici concupiscentia solet tentare, & q̄d vnā frangere nō pōt, ad aliā solet mittere & vertere. Iob 16. Infremuit cōtra me dentibus suis. Vel dic q̧ istud est os detractoris, in quo tria genera dentium & sermonum &c. Dic sicut de māticora. ¶Scd̄m Isidorū & Cōstan. dentium numerū distinguit qualitas sexuum. Viri.n. hn̄t plures, & fœminæ pauciores. Color etiam dentium, inter ætates solet diuidere, quia iuuenes dentes habent albos, senes autem obscuros & fuscos excepto equo, cuius dentes s̄m Arist. hoc habent proprium, q̧ tpe senectutis albescunt. Per dentes intelligo verba, quæ in ore dn̄t esse ordinata, & aliqua plana, aliqua acuta, aliqua, lenia, aliqua, seuera s̄m q̧ negocia requirunt. Viri ergo.i. personæ viriles et prudentes dn̄t pl's dentes.i.auctoritatem plus loquēdi habere q̃ fœminæ.i. q̃ personæ simplices et imprudētes. Eccl. 32. Loquere maior natu, decet.n. te. Idem dicit Apostolus 1. ad Tim. 2. Mulier in silētio discat. Docere.n. mulieri nō permitto. Vel ad litteram dic q̧ plures sermones decent viros quàm mulieres. Cuius tamen est cōtrarium, quia et mulier, et imbecilles homines præ cæteris sunt loquaces, quia secundum Senecam. Canes insigniores magis indulgent latratibus. Dentes etiam isti in iuuentute.i. in spiritualis vitæ nouitate, magis solent dealbari per castam et honestam locutionem, quàm in senectute vitiorum, vbi pro certo dentes huiusmodi obscurant et per inhonestam locutionē infames et nigri efficiunť, nisi forte in eq̄s.i. in hypocritis, qui etiā antiqui et mali dentes verborum per fictionem castitatis hn̄t albos et mundos. Vel per dentes intelliguntur

telliguntur virtutes, quibus a iustis diabolus deuoratur Ista igitur in viris & virtuosis sunt multæ, in feminis vero defectuosis valde paucæ. Et infere hic ꝙ (sicut dr̃ in historia Hierosol. & ponit Vincentius l. 30. c. 44.) ab anno quo crux dñi per Saladinum capta est, s. & millesimo cētesimo octuagesimo septimo, pueri qui nati sunt, non nisi viginti vel viginti duos dentes habēt, cũ ante 30. vel 32. habuerint. In quo pōt notari ꝙ dentes. i. bona verba vel virtutes sine crucis deuotione haberi nō possunt. ¶ Aïalia multorum dentium & cōiunctorum, & rectorum, sunt uitæ lōgioris, paucorum uero curuorum, & seperatorum uitæ sunt breuioris. Sic uerè illi reges, quorum dentes. i. familiares & iudices sunt ordinati, multiplicati, per iustitiam recti, & in uita & morib. regulati, diutius uiuūt, & in suo statu magis perseuerāt. Illi uero quorum dentes & familiares & populi sunt per rapinā acuti, & per iustitiā curui, & per dissensiones disiūcti & diuisi, diu nō durant, nec in statu, prosperitatis longo tēpore perseuerāt. Vel per aïalia intellige non reges sed regna, sicut Dan. 4. vbi per quattuor animalia quattuor regna intelligũtur. Quia vere regna non solent perseuerare, si dētes. i. populi sint soliti à iustitia deuiare, & à concordia disgregari. vnde Matt. 12. Oē regnum in seipso diuisum desolabit̃. Et Eccl. 10. dr̃ ꝙ regnum à gente in gentem trāsfertur propter iniustitias & iniurias. Vel dic ꝙ dentes sunt verba (dictum est) quæ si coniuncta sunt, matura & ordinata signum est ꝙ hō in statu gratiæ diu viuit. Si vero varia sunt, acuta pũgitiua, signum est ꝙ homini imminet breuis vita. i. gratiæ breuis status, quia sicut dr̃ Prouer. 10. In multiloquio nō deest pc̃m. ¶ Pueri mutant dentes & nō viri prouecti. Sic vere pueri. i. imbecilles & imperfecti mutant & variant verba sua nec in ore habent aliq̃ stabilitatem, vel in promissis vel dictis aliquam veritatis firmitatem. cuius tñ contrarium faciunt viri. i. hoïes viriles, solidi atq; veri, quia. s. tales solent dentes. i. verba habere solida & ĩ veritate perpetuo permansiua. Exemplo Moysi, de quo dr̃. Deut. 34. ꝙ centum uiginti annorum erat quando mortuus est, non caligauit oculus eius & dentes ipsius non sunt moti. ¶ Dentes scidentes & acuti oriuntur ante hebetatos & latos. Dentes acuti sunt uerba pungitiua, lati uero uerba sunt modesta & benigna. In multis igit̃ citius & facilius nascuntur dentes acuti. i. sermones detractorij & pungatiui, q̃ modesti, simplicee, & hoïum nō læsiui. Citius. n. dicit hō malē loqui q̃ bone. q̃a teste. Sene. 2. li. de naturalib. Virtus doctorem desideria, sine magistro uitia discuntur. Et sicut uidim⁹ ꝙ dens euulsus in iuuentute, iterum renascitur, sic in multis cum unum uerbum cessat & deficit, statim aliud generatur. ¶ Dētes anteriores cadunt & mutātur, posteriores uero maxillares nunquam. Quod accidit, quia primi dentes sunt debiliter radicati, posteriores uero bene, sicut supra dictũ est. Sic uerè in ecclesia, sancta Dei, illi q̃ sunt anteriores, priores & maiores. s. ecclesiastici, sunt debiliores in morib. & ad cadendũ per uitia proniores. Posteriores aũt. i. simplices & laici, q̃ statu & gradu in ecclesia sũt extremi, sunt in fide & morib. ut cōiter magis fixit. Vnde illud prædictum Deut. 34. Dentes ipsius non sunt moti. ¶ Dentes ſm Cōstant. multas incurrunt passiones. Humores. n. corrupti ex malis cibis, per neruos ligamentum dentium descendentes & uermes ibidē aliquotiens generantes, sunt causa quare dētes aliq̃n corrũpũtur, perforantur, fætent, dolent & delocant̃. Sic uere humores corruptę affectionis, q̃ corrũpunt neruos sensatæ rōnis & discretionis, & ꝓducunt uermes mali apetitus & stimulationis, sunt cā quare dētes aliq̃n corrũpũtur... passiones multas incurrũt. Exinde. n. fit ꝙ in istis dētib. apparet ꝑforatio inuidiæ, fætor luxuriæ, dolor iracundiæ, & delocatio incōstātiæ. Ista. n. oïa in verbis nr̃is exterius a malis mentis affectionib. gñantur, q̃a. s. ſm prauitatē uoluntatis uerba exterius uariātur, iuxta illud Luc. 6. Ex abundantia cordis os loquitur. Vel si uis, ꝑ dētes intellige fideles, q̃ ĩ maxillis fidei radicati multis q̃nq; uitijs depreuātur. ¶ Dentes aliq̃n stupescunt, & quasi sensum amitunt. Quod q̃nq; contingit ex frigiditate neruos sensibiles spasmante, ut ex niue uel glacie neruos dentiũ cōstringēte. Q̃nq; ēt cōtingit ex fructu acido uel acerbo intus neruos sensibiles penetrante, & sensum neruorum taliter immutante, ꝙ ēt bonos cibos est sibi difficilè degustare. Dētes oris, in scriptura affectiones mētis significāt, q̃. s. more dētiũ infra sub labijs. i. sub uerbis abscondunt̃. Isti igitur q̃nq; stupescunt, & sensum deuotionis & gust⁹ cęlestis delectationis amittunt, & cibos bonorũ spũaliũ contēnunt. Qd̃ proculdubio fit q̃n niue & glacie diabolicæ tētationis stringunt̃, & q̃n fructib. acerbis bonorum tpalium satiant̃. Eze. 18. Qui comederit vuā acerbā, obstupescent dētes eius. ¶ Dentes igit̃ sunt duri, albi, acuti, radicati, in carne nascētes, & tñ à carnis condōnib. alieni, labijs clausi, neruis colligati, & sibi inuicē coaptati, & corpori nutriendo necessarij, & voci formādæ & risui faciendo mirabiliter opportuni. Dentes Chr̃i sunt viri iusti. vñ sibi dr̃ Cāt. 6. Dentes tui sicut greges ouiũ, q̃ ascundūt de lauacro. Tales igr̃ Chr̃i uel eccl̃iæ dentes, & maximè ꝑdicatores, q̃bus mediantib. Chr̃s mãducat. i. sibi ꝑ charitatem incorporat peccatores, (iuxta illud Io. 3. Ego cibũ habeo mãducare quem uos nescitis &c.) dēnt esse alibi ꝑ castitatē. acuti ꝑ seueritatem, duri per constātiæ stabilitatē, radicati ꝑ fidei firmitatē, de carne nati, non carnaliter viuere per vitæ spũalis sctitatē, inuicē coaptari per concordem fraternitatē, ligati per charitatē, labiis uelati ꝑ humilitatē, corp⁹ eccl̃iæ nutrire ꝑ doctrinæ veritatē & ꝑ clemētiæ pietatē, vocē facere & iuuare ꝑ diuinæ laudis alacritatē, risui ēt cōparari ꝑ spei cælestiũ iocũditate. Eccl. 19. Risus dētium & ingressus hoïs, denuciāt de illo. ¶ De dentib. vide multa in tract. de aïalib. in gñali, & in multis aliis titulis animalium.

De Lingua. Cap. 19.

Lingua ſm Isid. dr̃ à ligendo, vel à legendo. Est. n. instr̃m gustus & locutionis, & ideo cibos habet lingere, & verba legere. Est aũt lingua naturaliter mobilis, carnosa, porosa, neruosa, oblonga, plana rubicunda, subtilis, tenuis, mobilis, & acuta, loco tñ concauo & humido sita, & sicut in carcere posita, labiis & dentibus circunsepta, uocum est informatiuā, saporũ discretiua. animæ interpretatiua, & per humorem saliuæ totius corpis humectatiua. Lingua Chr̃i ĩ suo corpore mystico eccl̃iæ est ꝑdicator vel etiā doctor, Vel ēt lingua est q̃libet bona persona locutiōi diuinæ laudis principaliter deputata, sicut ꝑcipuè sunt clerici & religiosi. Psal. Lingua mea calamus scribæ. Talis igr̃ lingua debet lingere, & legere, quia. s. ipsa debet esset instr̃m gustus & licturæ deuotionis, & vocis licturæ orationis, ꝑdicationis, confessionis, & gr̃atiarũ actionis. Debet. n. inter cibos bonorum temporalium, & corporalium & spũalium, discernere, & loquelā spũalium & salutarem Deo & hoïb. ꝓmere, voluntatem ipsius aïæ. i. ipsius Dei interpretari & dicere, & vocem suam articulatim & ordinatè ꝓponere. Prou. 15. Lingna sapientiũ ornat sciētiā. Et saliua bonæ doctrinæ vel diuinæ gr̃æ, ecclesiā vel animā humectare, vt sic de tali lingua dicat eccl̃ia illud Es. 50. Dñs dedit mihi linguā eruditā. Igr̃ dico ꝙ talis dēt esse mollis & carnosus per benignitate, porosus & penetrabilis per pietatē, neruosus & sensibilis per sagacitatem, oblongus aliq̃tulũ per deliberatiuā maturitatem, plan⁹ & simplex per oïmodā veritatem, rubicundus & sanguineus per verecundā honestatem tenuis & subtilis ꝑ spũalem paupertatem, mobilis & vertibilis per diligentem sedulitatē, acutus ēt & more gladij formatus per locutionis seueritatem, in loco humido sitos per deuotionis & gr̃ę suauitatem detentus & circunseptus, ligatus & incarceratus per Dei mādatorũ circularitatē. Quia ꝓ certo cũ hō multas hēat gr̃as & uirtutes, necesse est ut in carcere diuini timoris minis disciplinæ & mãdatorũ Dei & ꝑlatorũ liget̃, ne per inanē gloriā dilatet̃, & ne exterius ad mundi delectabilia plus debito ꝓlabat̃. ps. Dixi, custodiā uias meas ut non delinq̃ in lingua mea. Vel dic ꝙ lingua est locutio cuiuslibet uiri iusti, qua ꝓculdubio dēt esse mollis & benigna, neruosa & sensata (q̃a ex uenis ꝓuenit sensus & motus) oblonga & moderata, rubea & uerecũda, tenuis & humilis mobilis & subtilis, acuta ēt aliquotiens & seuera &c. per oïa sicut supra. Incarcerata ēt dēt eē, ne. s. nimis effluat per excessiuam verbositatem. Ps. Lingua mea adhæsit faucibus meis. Vel si vis oïa ista potest exponere de malis & loquacibus, vel etiam deorum locutionibus. Ista. n. sciunt verba sua mirabiliter formare & quæ ab aïā. i. viris spũalibus excogita sunt mirabiliter interpretari, & variè ordinare. ps. Linguis suis dolosè agebant. Et saliua peruersæ suę doctrinæ totam patriā humectare. Igit̃ talis lingua est mollis ꝑ adulationē, porosa & bibula ꝑ ꝓprij cōmodi appetitionem, oblōga & non quadrata per fallacē diffi-

dissimulationē subtilis & tenuis per cautelosā cauillationē, gladialis & acuta per detractionē & pforationē, ps. Lingua eorū gladius acutus. Mobilis aut plicabilis & uaria p mādatorū circūuolutionē. ps. lingua cōcinnabat dolos Rubea, sāguinea & carnosa. p vilē & carnalē de pctis carnalib. mentionē. ps. Sagittæ paruulorū factæ sunt linguæ eorū. Vel dic q̄ ligua diaboli est malus aduocatus, uel eius fallax locutio. ps. Linguis suis dolosè agebāt, venenū aspidū sub alijs eorū. Qđ ēt de detractorib. pt dici, q̄ sūt molles & plicabiles adulādo, acuti aūt & mordaces detrahēdo &c. sicut supra. ¶ Lin-

2 guę aliquorū aīaliū medicinales sūt, & aliq̄ venenosæ. Medicinalis. n. ē lingua canis, qđ accidit vel ex cōplexionis bōitate, uł ex aliqua occulta pprietate, Venenosa ēt est lingua serpētis draconis, & rabidi canis. Canis. n. rabidus lingua sp hēt extra os, & sp stillat uenenū, qđ ita inficit aquā vbi cadit, q̄ hō inde bibēs efficit rabiosus. Lingua serpētū ſm Aris. li. de aialib. liuida est acuta & malitiosa, & pp acutū fumum veneni in motu ē velocissima. Sic vere lingua & locutio in aliquib. est bona, & in aliquib. mala. Ex lingua. n. pt puenire sanitas & uenenū, uita & mors, bonū & malū. Prou. 18. Mors & uita in manib. linguæ. Quidā. n. sunt q̄ hńt linguā medicinalē & bonā, sicut sunt uiri iusti, q̄ lingua & verbis alios per bonā doctrinā & eruditionē sanant. Prou. 12. Lingua sapiētiū sanitas. Et potissime tales debēt esse canes. i. plati & pdicatores, q̄ gregis dńici sunt custodes. Quidā aūt istā linguam hńt venenosā, s. serpentini & rabidi pctōres, q̄. s. lingua & locutio taliū p suas malas exhortatiōes iuenenat, & ad diuersa vitia eos pertrahit & inuitat, cōtra illud. Ps. Prohibe linguā tuā à malo, & labia tua ne loquant dolū. Linguā. n. talium sp solet per multiloqa exēpla os aperire, venenū nerborū malorū vomere, & acuta per detractionē & punctionē esse. ps. Acuerunt linguas suas sicut serpētes. Et ēt maculosa, nigra, infamis, & īmunda solet uideri, & ueneno malitiæ uelocissimè p mendacia & uerbositatē moueri & per duplicitatē velociter agitari, nō aduertēs qđ Dauid d. in ps. Disperdat dńs vniuersa labia dolosa, & linguā magniloq. ¶ Lingua serpen-

3 tis dū viuit serpēs est venenosa, cū vero serpēs mortuus fuerit lingua separata & siccata, venenū perdit, & cōtra veneni psentia sudare cōsueuit. Et iō talis lingua reputatur vtilis & ptiosa, licet primitus fuerit uenenosa. Tales serpenses significāt hoīes pctōres, q̄ dū viuunt. s. in pctō, linguā & locutionē hńt multipharīā venenosā, quia. s. verba mala & venenosa euomūt, q̄bus auditores inficiunt & corrūpunt, iuxta illud. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Sed verè qñ tales spūaliter moriunt, & qñ per pæniam mortificantur (iuxta illud. 2. Ad Cor. 6. Quasi morientes, & ecce viuimus) tunc lingua taliū efficit non uenenosa, & contra venenum pctōrum multipl'r pciosa, quia. s. contra pctm̄ solet sudare, & clamare, & venenū culpæ hōi pdere & monstrare. Vnde illud pdictū lingua sapientium sanitas. ¶ Lingua contrahit

4 qñque multa uitia in loquendo, Qñque. n. efficit muta, qđ fit vel ex aliquo corrupto humore linguā inficiente, vt est qñ apostema ligat linguæ uerum; uel ex cerebro aliquod vitium contrahente, & sensum motus linguæ debitè non influente. Sic verè lingua multorum muta efficit à pdicādo & docendo, & hoc accidit, vel pp proprium uitium, vel pp vitiū cerebri. Propriū. n. vitiū est qñ vt cōiter est infecta humore & apostemate pctōrū, & iō omittit loq & pdicare sciēs q̄ nihil posset boni dicere quin cōtra se loqueret. Vitiū aūt cerebri, est defectus sciæ quæ a cerebro & a rōne venit. Ista. n. duo faciūt hoīem mutum, & ab vsu linguæ & prædicationis officio alienum. Eze. 3. lingua tua adhærebit palato tuo. ¶ Lin-

5 gua loquēdo efficit balba, vt qñ hō nescit ad plenū cito verba fomare. Et hoc fit pp ligūæ nimiā humiditatē, vt ī ebrijs. Vel ſm aliquos ppter nerui linguæ breuitatē, qui ad finem linguæ nō est extendens facit hoīem balbitire. Quæ ēt causa est quare hō efficit traulus. i. quare aliquas literas dicere vł formare nescit sicut. r. vel. g. Sic vere illi qui sunt nimis humidi per carnalitatē deliciarū, et q̄ ēt uerum scientiæ nimis habent breuem, ita q̄ a cerebro rationis non recipiunt plenè sensum, nō solent habere rectā vel honestā locutionē nec bene formatā vel discretā eruditionē vel prędicationē. Tales, n. in rebus spūalibus balbutire possūnt, sed non loqui q̄a sicut dicit Sene. Mirum est fortiter aliquid dici ab hoīe

6 molitiē pfesso. ¶ Lingua aliqñ efficit nimis celeris. Quod accedit qñ nerui linguæ nimis sunt lōgi, ita q̄ extremitatē linguæ attingunt, vt dńt quidā. Sic uerè illi qui nerū in quo est sensus hńt nimis longū. i. illi q̄ nimis abūdāt in sensu suo solent nimis esse celeres in sermone, hoc est dictu q̄ tales nimis solēt esse prōpti ad loquēdū, & ad verba superflua pferēdū Esa. 32. Lingua balborum velociter loquet. ¶ Lingua ali-

7 qñ apostemate itumescit, aliqñ corrupto humoř grauescit, aliqñ ulceribus laceratur, aliqñ propter mentis captionem locutione priuat, sicut patet in phrenesi. Sic verè locutio aliqñ patit apostema supbiæ. Esa. 28. In loqla labij & ligua altera loquar: aliqñ putredinē luxuriæ, Aliqñ vlcera inuidiæ. Aliqñ mētis captionem malitiæ. His. n. uitijs, locutio deprauat, & per elationem, iactantiā, dulationē, detractionem, multipliciter maculatur. Iac. 3. Lingua ignis est, & uniuersitas iniquitatis. ¶ In principio linguæ sunt duæ venæ, q̄ saliuales di-

8 cūtur, a quibus saliua egredit, a qua & lingua & os humectatur, & ciborū siccitas tpatur. Est aūt saliua humo insipidus, inter gustum & suum obiectum medius, quia. s. nullus rei, sapor senticur nisi qm̄ per saliuam gustui præsentatur, vt dicit Cōstan. Saliua significat gratiam Dei. Ista. n. in hoīe nascitur a duabus venis & duobus principijs pcipuis, quæ sunt, declinare a malo, facere bonum. Talib. n. venis saliua gratiæ in nobis oritur a qua os cordis spūaliter humectat, & qua mediāte gustus deuotionis in saporibus ciborū spūalium delectatur. Constat. n. q̄ nisi mediante gr̄a diuina, cibus doctrinæ vel eucharistiæ gustui affectionis per deuotionem nō sapit, nec in ventrem cōsciē faciliter labitur aut descēdit. Ista autem mediāte cibus doctrinæ ab auditoribus transglutitur, & sapor in documētis spūalibus inuenitur. Iō in persona peccatoris dicebat Iob. 7. dicēs. Vsquequo non parcis mihi, nec dimittis me vt glutiā saliuā meā? Et sicut saliua hominis mors est serpentis ſm Ambrosium & Basilium in hexamero, sic diuina gratia mors est spiritualis hostis. ¶ Qñ hō emittit sputū

9 seu saliuam sanguineam fetentem & saniosam signum est q̄ pulmonem habet corruptum & uulneratum, ſm Constāti. Sic vere qñ hō de ore uerba, infecta inhonesta, sanguinea & carnalia, saniosa & detractoria emittere consueuit, signū est q̄ pulmo suæ affectionis interioris diuersis vitijs est corruptus. Sicut. n. dicitur Matth. 15. Ex abundantia cordis os loquitur. & Marci 7. dr̄ q̄ de corde exeunt adulteria, fornicatio. ¶ Saliua & sputo intus retētis & nō euacuatis, est aliquoiotiens causa mortis, sicut patet in phthisicis, q̄ uulnerato pulmone, sputo saliua seu phlegmate a cerebro defluēte, cū ipsum expellere nequeunt, suffocantur. Sic qñ sputū & saliua peccata à cerebro. i. a cogitatione & imaginatione descēdit ad pulmonem affectionis, ipsamq; ulcerat per consensum nisi per confessionem possit eijci, necesse est per mortem æternam hominem suffocari. &c. Vide supra de phlegmate.

De Voce. Cap. 20.

1 VOx est aer tenuissimus ictus plectro linguæ, & multis instrumentis naturalibus formatus. Ad formationem .n. uocis multa requiruntur, & potissimè pulmo, aspera arteria seu canales gutturis, dentes, lingua, labia, vua. Et est vua membrum in gutture quod uiam aeris habet dilatare uel restringere, & aeris emissionem temperare, & ne vltram debitum effluat, ipsius exitum moderari, & sic vna mediante solet homo vocem vel diminuere, vel agere, sicut dicit Constanti. in pant. Vox est locutio viri isti, cuius proculdubio aer idest spiritus sanctus materia debet esse, & diuersa instrumēta virtutum, formam debent, & efficaciā sibi dare. Inter alias aūt virtutes quæ in locutione & uocis platione necessariæ sunt, summè necessaria est vua, per q̄ intelligo discretionē, q̄a. s. ista ē q̄ uoci debet imperare, & ea vel emittere uel tenere, q̄a. s. qñ est necesse, debet ipsam latè facere discurrere. ps. Eleuauerūt flumina uocē suā. Qñ vero necesse non est, tūc debet sibi uiā claudere, & ipsam inter secreta gutturis cohibere. Naum. 1. Nō audietur vox nūtiorum tuorum. Vltra istud ēt verum est non solum de locutione cōiter, imo ēt de prædicatione, q̄a. s. istam qñq;, debemus effundere & qñque (ne fastidiatur) clamorem ipsius cohibere. ¶ Canales gutturis, & folliculi pulmonis, instrumēta sūt

2 uocis, qui si lenes & temperati fuerit, dulcem & temperatā & æqualem reddūt uocē: Si uero asperi fuerint & plus debito lati, vel stricti, vel distorti, tunc grauē uel exilem uocem faciunt,

faciunt, vel inæqualem, dissonam, seu turpẽ, sicut dicit Constantinus. Carnales isti sunt prædicatores, qui vna cum pulmone aere emittente .i. cum Spiritu sancto sciẽtiam & gratiam infundente, & cum lingua suæ eloquentiæ verba exterius differente, vocem prædicationis habent emittere, & ꝑ ipsam auditorum animos informare. Ps. Dabit voci suæ vocem virtutis. Si igitur isti carnales .s. prædicatores, sint lenes & suaues, temperati & iusti, & vitiorum superfluitatib. non grauati, tunc vox, prædicatio & doctrina eorum auditorib. dulcis erit, consona & amica. Talem .n. solent libenter audire, & eius vocem diligere & haurire, dicentes Cant. 2. Ostende mihi faciem tuã, sonet vox tua in aurib. meis. Vox .n. tua dulcis, & facies tua decora. Sed verè si tales carnales .i. prædicatores sint mali, & in morib. vitiosi & asperi, & vltra debitũ per transgressionem disciplinæ elati, vel ẽt in seueritatibus & singultib. nimis stricti, & ꝑ vitia deuij & distorti, tunc dico vox istorum, doctrina & eruditio non est grata, sed audientib. dissona, contemptibilis, & inepta. Tales .n. nõ libenter audiuntur, voces suæ doctrinæ ab oĩb. cõtemnuntur, & hoc, qa teste Gregorio, loquentis auctoritas perdit, qñ vox opere nõ iuuatur. 3 ¶Pulmo ſm Arist. est primum vocis susceptibile, & ideo ſm ipsum, nullum animal carẽs pulmone & lingua, habet vocem. Vnde dicit ꝙ musca, locusta & similia, nõ habet vocem, licet sonum faciant non cum ore, sed cũ alis .s. stringendo aerem cum alis circa corpus cuius certum signum est, quia talia animalia sonum talem faciũt volãdo, & nunquã quiescendo. Pulmo qui deseruit cordi, significat scientiam, lingua verò denotat eloquentiã. Ista igitͥ duo sũt in voce .i. in prædicatione & bona eruditione necessaria, qa pro certo illi qui carent eisdẽ, nunquã articulatim vociferant, data ꝙ more muscarum sonos multos faciãt, & multa inutilia verba promãt. Ps. In oẽm terram exiuit sonus eorũ. 4 ¶Ranæ ſm Arist. lib. 4. plus vociferant de nocte q̃ de die. Sic verè mali magis gaudent, cantãt & vociferãt & exultant in nocte & obscuritate vitiorum, & de rebus malis & vitiosis, q̃ de die .i. q̃ de rebus spiritualibus & honestis. Prou. 2. Qui dimittunt iter rectum, & ambulant, vias tenebrosas, q lętãtur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. 5 ¶Aues parui corporis magis vociferant q̃ aues magnæ. Aues ẽt masculæ vociferant, non fęmellæ. Quod maximè verum est inter coturnices & gallos, vbi masculi, nõ fęminæ cantant, vt dicit ibidem. Sic verè illi q sunt parui per humilitatem, masculi per virilitatem, solent per orationẽ, confessionẽ, prædicationem, & gratiarũ actionẽ, melius canere, q̃ illi q sunt fœminæ per mollitiem deliciarum vel sunt magni ꝑ altitudinem eminentiarũ. Constat .n. ꝙ parui, simplices, & pauperes, Deo voces prædictas abundantius emittunt, q̃ illi q prę lati vel clerici vel aliter magni sunt. Eccl. 46. Exaltauit vocẽ suam de terra. Vel dic ecõuerso, ꝙ illi qui in scientijs & meritis sunt minores, sunt cõiter in verbis & locutionib. ampliores. Quia illi qui minus valere noscuntur, ad vocẽ garrulitatis iactãtiæ & adulationis altius efferuntur, iuxta illud Senecæ. Imbecilliores canes magis indulgent latratib. 6 ¶Gallus ſm Arist. ibidem, post victoriam vociferat. Etiã quæcũq; auis canora, cum satiata fuerit, magis cantat. Omne ẽt animal generationis tꝑe magis clamat. Ille aũt qui vim generatiuam perdit sicut est castratus, suæ vocis resonantiã mutat, & imbecillius vociferat, q̃ antea faciebat. Sic verè cũ victoriam cõtra tentationes acquirimus, cũ societatẽ bonorum spiritualiũ & ẽt terrenorum accipimus, & cũ generationi bonorũ operũ intendimus, nos proculdubio vociferationi orationis, laudis, gratiarũ actionis, magis insistere debem⁹. Ps. Psallite dño in voce tubæ, psallite dño in cithara. Illi .n. q virtute generatiua, et bonorũ operũ ꝓductiua .s. grã Dei castrati et priuati sunt spiritualium vocũ prædictarum fortitudinẽ perdũt, et in se spũalr̃ vociferãdo vani et exiles statim fiũt. Qđ iã apparet in multis peccatoribus, q Deũ laudãdo, orando vel ꝑdicando nõ vociferãt, imò exiliter et imbecilliter Deo cantant, et fęminalr̃ voces mittunt. Hie. 16. Auferã de loco isto vocem gaudij et lætitiæ, et vocẽ sponsi et vocẽ spõsę. 7 ¶Vox acutior est in iuuenib. et in fœminis, q̃ in senib. aut in viris. Iuuenes .n. et fœminæ ꝓp debilitatem mouent paucum aerem, et ideo acutionem sonum faciunt. Viri verò et senes multum aerem mouent propter fortitudinem neruorum et lacertorum et grossiorem sonum emittunt, vt dicit Arist. vbi supra. Sic verè, illi qui sunt fœminæ .i. molles et deliciosi pueri et imbecilles, ignorãtes et defectuosi, solent vt cõiter acutius et altius loq et vociferari, et paucũ aerẽ .i. paucã sciam vociferãdo et loquẽdo mouere et attẽdere, et ideo acutius et citius et indeliberatius verba fari. Ps. Dedit abyssus vocem suã, altitudo manus suas leuauit. Illi verò qui sunt viri .i. virtuosi et viriles, et q sunt sonus .i. maturi et prudentes, in loquendo solẽt plus de aere sapientiæ ponere, et vocẽ suã maiori deliberatione tardare. Et iõ tales grauiorẽ, maturiorẽ et prudentiorẽ vocem emittunt, et nõ acutè vel incõpositè verba promunt. Quia bř loquendo, prudẽtes solẽt grauiter, depressè et maturè loq, fatui uerò et ignari solent acutè et effęminatè profari. Vñ de bonis põt dici illud Eze. 1. cũ fieret vox suꝑ firmamentũ, submittebãt cherubini alas suas. Cherubin .n. i. viri spũales dẽnt elationis alas submittere, qñ habent vocem in firmamẽto ecclesiæ formare. 8 ¶Vox qñ est grauis, rauca, aspera et dissona, valde est vituperabilis et nociua, et discordię inharmonia generatiua, et auditus audientium grauatiua. Vox .n. vnius si sit dissona, multorum bene canẽtium turbat harmoniã. Sic verè vox malorum aspera et iniuriatoria, rauca detractoria, dissona, et turbatoria, acuta et iactatoria, nõ est bona, sed potius odibilis atq; vana, et in harmonia vnius cõcordis societatis est dessensionis et discordiæ causatiua. Tales igitͥ voces malorum bonis nõ sunt gratæ nec amabiles, sed potius tristes, odiosę et turbabiles. Eze. 16. Desolata est terra à voce rugitus eius. Vel expone de voce hæreticorum, quæ est horribilis, et nociua etc. Esa. 29. Vos phitonis vox tua. 9 ¶Vox dulcis, cõsona et ordinata, multas habet laudabiles proprietates. Est enim dulcis vox et melodia tristiũ lętificatiua, amoris excitatiua, laboris subleuatiua, passionum animæ expressiua puritatis complexionis ostensiua, laudis et pręconij acquisitiua, affectionum animæ immutatiua, ad præliũ exhortatiua, et mentis de timore ad audaciam, de ira ad clementiam, de auaritia ad largitatem et munificentiam conuersiua, volucrum ad laqueum vocatiua, et ipsarum ad mortis periculum perductiua, dæmonum effugatiua, sicut patet in Saule. 1. Reg. 16. et multarum ægritudinũ lenitiua, sicut patet in mente alienationis phreneticis, qui sępe per melodiam ad mentem redeunt, et ad sanitatem animi reuocantur. Talis est vox diuinæ laudis, et bonæ eruditionis, et prædicationis. Talis vox enim solet tristibus et desperatis consolationem et spem immittere, amorem et deuotionem in Deum excitare et accendere, et oẽm laborem et tribulationẽ per patientiã subleuare. Hier. 11. Ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis. Itẽ ista solet passiones animæ ac defectus, et vitia mentis exprimere, complexionis .i. conditionis bonæ et virtuosæ signũ esse, et apud Deum et homines laudis præconium vẽdicare, quia .s. ille qui bene prædicat, et qui solenniter Deũ laudat, à cunctis audientib. famam et præconium reportat. Dicit .n. quilibet illud Cant. 5. Vox delecti mei pulsantis, aperi mihi soror mea. Congratulando etiam dicunt illud Cant. 2. Vox turturis audita est in terra nostra. Item ista solet affectiones audientium immutare, et ad litteram mentem de ira ad clementiam conuertere, et ad nõ timendum pro Christo mortis periculum animare, sicut patet de illis qui se ad verba pręedicatorum martyrio pro Christo vel ꝓ republica exponunt. Psal. Dedit vocem suam, et mota est terra. Item ista vox solet dęmones effugare, et ĩfirmitates pcĩi sanare, et mẽtem à Deo alienatam, ad sanitatem gratiæ reuocare, et gaudiũ spiritus in aĩa generare, ut sic dicatur illud Ps. Ecce dabit uoci suæ uocem uirtutis, date gloriã Deo suꝑ Israel etc. Vel dic ꝙ uox Dei patris est Christus uel etiã uox Christi est ipse prædicator. Matth. 3. Ego uox clamantis in deserto. Talis igitͥ uox lætificat per consolationem, excitat amorem et deuotionem etc. Per omnia sicut supra. Vel dic ꝙ talis uox est planctus uel contritio, oratio uel confessio, quæ .s. Deo uel sacerdoti passionem animæ .i. peccata exprimunt, amorem Dei et sanctorũ excitãt extrahunt, et angelos lætificãt dæmones fugant, et spirituales morbos sanant, et mentem ad sanitatem et gratiam reuocant et restaurant. Vnde in Ps. Vox exultationis et salutis in tabernaculis iustorũ. Vel dic ꝙ talis uox est gratiarũ actio, quæ benefactorẽ solẽt lætificare, et amorẽ eius ad amplius excitare, affectionẽ, immutare, et bonæ cõplexionis, et gratę intẽtionis signũ esse etc.

30 sicut supra. ¶Secundum Pli. li. 11. c. 51. Pueri qui celerius loqui incipiunt, tardius incedunt & cõtra illi solẽt citius incedere qui tardius fari cępere. Dicit ẽt q̃ puerũ nimis cito loqui malum est signum. Vnde ait q̃ Cresi filius ĩ crepũdijs locutus est. Ex quo prodigio secutum est q̃ totũ illud regnum perijt, sicut dicit. Idẽ ponit Haliabel Ragel li. 4. c. 1. vbi ẽt de mirabilibus ponit, sic verè moraliter loquẽdo, illi qui ad loquendũ sunt celeriores & promptiores, sunt vt cõiter ad incessum bonorũ operum tardiores. Et econuerso illi pueri & iuuenes citius incipiunt per bona opera progredi q̃ tardius maturius volũt loqui. Quia pro certo ibi tardus est incessus bonorum operũ & virtutũ, vbi nimis accelerat copia verborum loquacitasq; sermonũ, quinimò, si pueri & iuuenes citius quàm deceat loqui volunt, totum regnũ suæ futuræ perfectionis destruunt & subuertũt. Bene ergo docet Iaco. 1. Sit oĩs hõ velox ad audiendum, tardus aũt ad loquendum. Ideo bene dr̃ illud Eccl. 32. adolescens in causa tua loquere vix. Vel dic contra illos qui nimis citò promittunt, quia vt cõiter tardius ad reddendum incedunt, & econtra. Figura de duobus filijs, quorum qui primus ire in vineã pro-
31 misit, tardius, imò nunq̃ illuc iuit. ¶Item idẽ Plinius ibidem dicit q̃ vox in homine magnam vultus hẽt partem, agnoscimus. n. eam anteq̃ cernamus, non aliter q̃ oculis. Totidem sunt esse quot in rerũ naturã mortales, & cuiq; sua ꝓpria, sicut facies. Sic ꝓculdubio est de locutione. Vt cõiter. n. ista est quæ hẽt magnam partem vultus, i. notitiæ conditionum nostrarum, q̃a. s. ex verbis nr̃is cognoscit̃ quid in corde vlterius cogitet̃. Quilibet. n. hẽt suam propriã vocem, i. suum proprium modum loquendi per quem mores ipsius cognoscuntur, q̃n cum diligentia attenduntur. Matth. 12. Ex abundantia cordis os loquit̃. Et eiusdem 26. Nã loquela tua ma-
32 nifestum te facit. ¶Item idem ibidem ait q̃ aliqua animalia in aliquibus locis sunt muta, quę in alijs sunt loquacia, sicut exemplificat de apris & de ranis quæ in Macedonia mutæ sunt, quæ tñ alibi voces edunt, Cicadæ ẽt in Rhegino agro Italiæ sunt mutæ, quæ vbiq; alibi sunt clamosæ. Sic verè multi sunt qui in vna patria sunt verbosi, in alia verò muti, & q̃ vbi timent, muti & patientes esse noscũtur, iuxta illud. Ego autem sicut surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum. Qui tamen quando sunt in loco vbi nihil timent, vocibus iactantijs, derisionibus & inanibus lætitijs efferuntur. Ezech. 33. Aperto ore meo non silui amplius.

De Gutture. Cap. 21.

1 GVttur est extremitas canalium pulmonis, vt dicit Constan. Et est guttur membrum longum, concauum, chartilaginosum, in duabus extremitatibus latum, & in medio magis strictum, tribus canalibus compositum, & ad triplex officium destinatum. Guttur. n. habet cibos incorpus traijcere, vocem perficere & aerem attrahere & eijcere, vt dicit idem Constan. Guttur corporis ecclesiæ est prælatus vel ẽt prædicator, vel quilibet religiosus, vel iustus. De quo in Ps. Exultationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum. Talis. n. debet esse concauus per humilitatem, longus per perseuerantiæ longanimitatem, cartilaginosus & durus per patientiæ firmitatem, in extremis. s. quantũ ad exteriores, latus per charitatem & libertatẽ. In medio verò q̃tũ ad se strictus per pn̄iam & abstinentiæ parcitatẽ. Canalibus trib. compositus per fidei sanctæ Trinitatis veritatẽ, vel tribus canalibus per virtutũ theologicarum Trinitatem, vel per votorũ religionis triplicẽ obligationẽ. Et ad triplex officium deputatus, per triplicem quã facit hoĩbus vtilitatẽ, q̃a. s. iste hẽt corpus ecclesiæ cibo doctrinę vel eleemosynæ pascere, aerẽ deuotionis attrahere, & ĩ alios refundere, & vocẽ diuinæ laudis promere, & diuersos sonos diuinæ doctrinæ alijs eructare. Prouer. 8. Veritatem meditabitur guttur meum &c. Vt sic de tali gutture dicatur illud Cantic. 5. Guttur eius suauissimum, & totus desiderabilis. Vel dic q̃ guttur est locutio prædicatoris, quæ dẽt esse alijs lata, & sibi stricta, dura & aspera, & vocis. i. cibi, & aeris. i. doctrinæ simplicis, grossæ & subtilis, corpori ecclesiæ ministratiua &c.
Allega supra. ¶In gutture est vnum membrũ q̃d lingua gut-
2 turis nuncupatur, quia. s. ipsum guttur clauditur, & via aeri transeunti vel stringitur, vel dilatatur, & ne corruptus humor vel corruptus aer, vel puluis subintret guttur, huius obstaculo præseruatur. secũdum Constan. Per guttur quod recipit cibos, intelligo voluntatem, quæ. s. cibos desideriorum mittit ad inuicem. Per istam linguã intelligo timorẽ Dei, vel ẽt virtutem prudentiæ, quæ. s. in medio volũtatis debet esse sicut vnũ ostium versatile, quo. s. via affectionibus bonis vel malis aperiatur, vel restringit̃. Virtus. n. prudẽtiæ bonis aperit, & malis claudit, & maximè, quia nisi discretio volũtatẽ à suis appetitib. coerceret, ipsamq; clauderet, & restringeret, forte corruptus aer vanæ superbię, corruptus humor luxuriæ corruptus puluis auaritiæ, per complacẽtiam forsitã subintraret, q̃ mentẽ diuersis vitijs suffocaret. Ideò de illis q̃ non hñt discretionis obstaculo guttur clausam, sed ad oĩa appetibilia expositum & apertum, dr̃ in Ps. Sepulchrum patens est guttur eorum. Vel dic q̃ talis lingua est temperãtia, quæ loco & tempore debet guttur per abstinẽtiam stringere, & etiam ipsum (quando necessitas exigit, ad aliquas delicias dilatare. Vel dic q̃ guttur est locutio, vbi ianitor debet esse Dei, qui. s. istud guttur debet mendacio, iactantiæ & adulationi claudere, veritati verò, orationi & confessioni & alijs bonis locutionibus aperire. Prou. 3. Misericordia & veritas non te deserãt. circunda eas gutturi tuo. ¶Cum guttur
3 cibum & aerem habeat recipere vt cibo stomachum possit reficere, & aere cor possit refrigerare, ideo natura dedit sibi duas vias, s. vnam qua cibus transit ad stomachum, & aliã qua pertransit ad pulmonis ventilabrum. Ista autem duplex via quoddam habet operculum, quod dr̃ epiglottum, quod alternatim vtramque viam potest aperire. & ideò quando aspirandum est, istud operculum uiã stomachi ex toto claudit. & viam cordis & pulmonis aperit. Econtra autem quando comedendum est, in hora qua cibus traijcitur, via cordis & pulmonis aeri & spiritui clauditur, via stomachi cibis & potibus aperit̃. Duæ. n. viæ istæ nunquam simul possunt esse aperte, imò si vna aperta fuerit, alia necessario clausa erit, vt dicit idem Constan. Guttur quod omnium ciborum saporem recipit, significat mentẽ, cui. s. diuersimodè sapiunt vniuersa. Ista igitur in generali habet duo foramina. i. duas affectionis, scilicet vnam quę est spiritualis, aliam quæ carnalis. Spiritualis est illa per quam cibos bonorum spiritualiũ recipimus. Carnalis est illa per quam cibos bonorum t̄palium appetimus & optamus. Prima cooperat̃ ad cordis & animę refrigerationem. Secũda verò tendit ad stomachi & ad corporis refocillationẽ. Prima est via per quã ad cor & ad voluntatem transeunt spiritualia. Secunda per quam ibi subintrant ꝑ complacentiã temporalia. Eze. 41. Duo ostiola erãt in tẽplo. Istis. n. foraminibus & appetitibus dominatur epiglottum, per quod intelligo virtutẽ discretionis, quæ. s. habet claudere, vel aperire, nunc vnã, nunc aliã, & cordi nunc tẽporalia, nunc spiritualia ministrare, secundũ q̃ necessitas hoc requirit. Ista est. n. quæ claudit, & nemo aperit, q̃ aperit & nemo claudit. Apoc. 3. Vnum tñ attendendum est, q̃. s. ista duo foramina non possunt esse simul aperta, quia. s. hõ non potest simul attrahere aerem & cibum, Deum & mundũ, spiritualia & terrena, virtutes & vitia, quinimò si affectus cordis ad vnum aperiat̃, necesse est q̃ ad aliud obstruat̃, quia q̃ haurire vult spiritualia, necesse est q̃ claudat animum ad terrena. Quia qui terrenis cor aperit, bonis spiritualib. ipsum claudit. sicut enim dicitur Matth. 6. Nemo põt duobus dominis seruire, aut enim vnũ diliget, & alterum odio habebit, aut vni adhærebit, & alium contemnet. ¶Item ẽm Constan.
4 cum cibus & aer diuersas habeant vias, vt dictum est, q̃a scilicet aer recipitur per tracheam arteriam, et cibus per aliũ latum canalem, qui dicit̃ Isophagus, valde est periculosum et nociuum cum cibus qui grossus est et corpulẽtus, ꝑ viam aeris se immittit, et cũ ad pulmonẽ et ad cor labitur et descendit, tunc. n. via aeris intercluditur, et sic aĩal suffocatur. Sic verè charissimi cũ aer et cibus. i. bona spiritualia et terrena, duabus incedãt vijs, et duo occupent loca, quib. s. spiritualia tendere debent ad cor, tẽporalia verò ad bursam, valde est animę magnum periculum q̃n cibi bonorum tẽporalium viam spiritus et virtutum ingrediunt̃. s. viam cordis, quando. s. ꝑ auaritiam et affectum ista tẽporalia ad cor tendunt, et metas suas excedunt, quia. s. nũc viã sancti Spiritus et gratiæ intercludunt, et cor ꝑ auaritiã attingunt et suffocant et subuertunt. Cauendum est igit̃ ne dum cibus bonorum t̄palium possidetur, ad cor per complacentiam aut ꝑ

dilectio

dilectionē eius nimiā deriuetur, quia sicut dr̄ Eccl. 10. Nihil est iniquius q̄ amare pecuniā. Iō bene docet Dauid in Psal. Dicens. Diuitiæ si affluant nolite cor apponere. ¶In gutture gn̄atur infirmitas q̄ dicitur squinantia, quæ fit qn̄ humores fluunt à capite ad guttur, & ibi faciunt apostema, cuius cōpressione intercluditur via spūs & aeris, & via cibi, & sic nō pōt hō nec comedere nec respirare. In squinantiantia.n.ita constringuntur nerui maxillarum, ꝙ vix pōt etiam cum instrō os ipsius aperiri, quapp necesse est velociter hoiem suffocari. Sic verè quandoq; fit ꝙ humores vitiorum qn̄que in apostema multiplicantur & augmentantur, solent guttur mentis per verecundiam stringere, & confessionem spiritualem impedire. Maxillas ēt deuotionis taliter qn̄que constringunt, ꝙ comestionem & aditum ciborum spiritualiū.s. verbi Dei, impediunt atq; tollunt. Tales igitur qui per verecundiam non confitentur, & qui per indeuotionem cibos doctrinæ comedere dedignantur, de facili ipsi suffocantur, & morte perpetua moriuntur, ita ꝙ talis pōt dicere illud. 2. Paral. 36. Incuruatus sum multo vinculo ferri, & nō est mihi respiratio. ¶Squināria aliqn̄ ita accidit in gutture, ꝙ tota latet interius, & tunc sine remedio est mortalis, aliqn̄ tn̄ cum diligētia pōt curari. Aliqn̄ autem ex toto apparet exterius, & nunc facilius medicatur. Sic verè infirmitas peccati, quæ guttur animæ ne per cōfessionem loquatur tenet ligatū, tripliciter est distincta. Quædā.n.ex toto intra in conscientia, ita ꝙ nihil exterius pōt apparere, sicut est in illis qui peccata sua celant, ipsaq; per confessionem in nullo manifestant. Et ista ꝓculdubio est mortalis quia sicut dicitur Prouer. 28. Qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Alia autē partim apparet, partim latet, sicut est in illis, qui aliqn̄ bene confitētur, veruntamen non plenè. Et ista per industriam medici, s. sacerdotis, scientis.s. materiam de profundo consciæ extra ad confessionem bonis inductionibus educere, potest recipere sanitatem. Alia autem est quæ exterius apparet ex toto, sicut in illis qui peccata sua exterius confitentur, ita ꝙ nihil interius retinetur. Et ista pro certo de facili sanatur, & sibi ex Dei misericordia sine periculo subuenitur, quia sicut dr̄ Prouer. 28. Qui confessus fuerit, & dimiserit peccata sua, misericordiam consequetur. De alijs passionibus gutturis.s. de raucitate, & similibus vide infra.

De Collo. Cap. 22.

COllum est membrum per quod caput sustentatur, cuius pars anterior gula, posterior vero, ceruix & cerebri vsa secundum Isidorum appellatur. Est autem collum, membrum rectum, rotundum, erectum, osseum, & neruosum. Osseum enim est, vt sit forte ad caput sustinendum. Maxima enim fortitudo quorundam animalium est in collo, sicut patet de boue, vrso, & leone. Neruosum etiam fuit, vt esset mobile & vertibile iuxta votum, prout dicit Constant. Collum moraliter loquendo, signat virtutem spei, quæ rectà est collū aīæ virtuosæ. Ista est.n.media inter corpus & caput.i. inter mentem, & Deum. Sursum.n.erigitur cœlestia affectādo. ad Coll. 3. Quæ sursum sunt, quærite. In amore rotundatur, mentem in Deum circulariter reducendo. Per iustitiā rectificatur, rectè. s. & cum meritis de Deo sperando. Per cōstātiā fortificatur patienter terribilia ꝓ Deo sustinēdo. Per diligentiam neruificatur, per bona opera se mouendo. Quia ꝓculdubio spes nr̄a debet esse mobilis per bonorum operum diligentiā, & fortis per constantiam & patientiā, Iob. 40. In collo eius morabitur fortitudo. Vt sic animæ dicatur illud Cant. 4. Sicut turris Dauid collum tuum, quæ ædificata est cum ꝓpugnaculis. Vel dic ꝙ collum ecclesiæ, est plātus, qui inter caput & corpus.i. inter Deū & populum est medius. Iste ergo per iustitiam debet esse rectus, per fidē rotundus, per clementiam suauis & planus, per spem & cōtemplationem erectus, per virilitatem neruosus, per constantiam osseus, per patientiam vigorosus. Canti. 7. Collum tuum sicut turris eburnea. Vel dic ꝙ collum animæ quod habet sustinere omnia pondera, est fortitudo & patiētia, quæ pro certo debet esse in homine ossea & neruosa, ne succūbat oneribus vel tribulationibus quæ contingūt, & vt onus Dei mandatorum faciliter tolleretur, quamuis Neemiæ 3. dicatur ꝙ principes & magistratus non supposuerūt colla sua in opera domini. ¶Generaliter oē animal habens tibias longas, habet collum lōgum. Patet de camelo inter animalia, de grue inter volatilia, & contra vt comuniter illa quę collum habent longum, habēt etiam tibias lōgas, exceptis omnibus natātibus, sicut est cygnus, & anser, quæ quamuis habent colla longa, tibia habēt breues. Tibię quæ sunt finis corporis, significant perseuerantiam. Colla vero quæ sursū eriguntur, significant spem affectionem, orationem etiam & deuotionem. Quia proculdubio istud est generale ꝙ illi qui longum & excelsum vsque ad interiora velaminis paradisi habēt collū spei, affectionis, deuotionis & orationis, lōgas etiam habent tibias perseuerantiæ & durationis, quia.s. commune est ꝙ illi in gratia longius perseuerant, qui collū spei ad Deum altius eleuāt, & qui per spem, afectionem orationem & deuotionem mentem magis extendūt ad Deū & exaltant. Vnde illud prædictum Cant. 7. Collū tuū sicut turris eburnea. Ista fallunt in natatilib.i. in personis in delicijs viuentibus. quia.s. tales habent longum collum spei & inanis fiduciæ, quia.s. ipsi sperant habere sine operibus paradisum, & tamen ipsi habent valde breues tibias pseuerantiæ. Tales.n. non perseuerant, & tamen paradisum cupiunt atq; sperāt, cum tn̄ de ipsis dicatur illud Iob. 40. spes eius frustrabitur eum, & videntibus cunctis præcipitabit. Vel si vis dic ꝙ crus igitur & collū est doctrina, q.a.s.i collo est vox. Crus igitur & collum debent inuicem coaptari, quia.s. vita & doctrina debēt inuicem comparari, & vnū alteri similari, vt.s. cum longo collo magna doctrinæ, sit longū crus ēt magnū & eminentis vitæ vt q. magno cruce bonæ vitæ nō polleat, etiam habere collum longū sollennis doctrinæ nō audeat. Cuius tn̄ contrarium est in natalibus.i. in hypochritis, qui more cygni exterius sūt albi, & interius nigri, quia.s. in istis crura collo.i. vita doctrinæ non respondet. Quia dato habeant magnum.i. malā eloquentiam atq; vocem, ipsi tamen habent crus breue.i. ineptam existentiam atque vitam, quia scilicet isti sciūt magna dicere, & pauca facere, quia sicut dicitur Mattheæi. 23. Dicunt, & non faciūt. ¶Maxima fortitudo quorundam animalium est in collo, sicut patet de bobus vrsis, & leonibus. Et ideo generale est ꝙ collo ligato, & colli fortitudine superata, quodcūque animal est infirmum. Quapropter qui bene vult animal in sua iurisdictione tenere, necesse est collū ipsius alligare. Per collū intelligo locutionem. Vox enim in collo formatur. In ista autem est maxima animæ fortitudo, quia scilicet nunquā potest à diabolo subiugari, quandiu libera est ad clamandum, hoc est dictu, ad peccata sua confitendum, & ad Dei auxilium inuocandum. Iob. 41. In collo eius mirabitur fortitudo. Diabolus igit̄ summè nititur istud collum per verecūdiam ligare, & confiteamur & oremus, & per malam complacentiam & finalē impœnitētiam stringere, ne de ipsius manibus fugiamus. Dicit ergo diabolꝰ illud Hiere. 27. Fac tibi vincula & cathenas, & pones eas in collo tuo. Qui.n. cathenis talibus alligatur, de subiectione diaboli non faciliter liberatur. Ideo consulitur animæ peccatrici. Esa. 52. Consurge Hierusalē, solue vincula colli tui captiua filia syon. ¶Aues vt communiter quę collum habent forte, volant extenso collo. Sic vere aues.i. volatiles superbi, solent erecto & extēto collo incedere, & ēt in collo cordis superbiam denotare. Esa. 3. Elenatæ sūt filiæ syon & ambulauerunt extento collo. ¶Animalia pulmone carentia carent collo. patet in natatilib. & piscibus, q̄ non habent pulmonem. quod patet, quia nō spirant, & iō i ipsis non est collum a corpore distinctum. Pulmo qui aerem attrahit & cor refrigerat, deuotionem & cōtemplationem significat, collum per quod vox exit, predicationē. Illi igitur qui pulmonem non habent, collo carent, quia pro certo illi qui virtutem deuotionis nō habent, & spiritum sanctum pro cordis refrigerio atthraere nesciūt, pdicationis officio nullatenus digni erunt. Vnde Iob 30. Quis circundedit collo æqui hinnitum? quasi dicat indignus est.

De Humeris. Cap. 23

HVmeri sunt illa membra quę immediate collo & capiti subijciuntur. Et dicuntur humeri in hominibus armi vero in animalibus. Spatulæ vero dicuntur quædam lata ossa, quæ in eisdem armis vel humeris sunt inserta. Et sunt humeri necessarij ad cordis & membrorum vitalium defensionem, brachiorum & pectoris colligationē sup-

supportationem, et quorũcunque onerum sustẽtationem. Sunt.n humeri mẽbra ossea & neruosa,& iõ fortia & portã dis oneribus opportuna, sicut dicit per oĩa Cõstãtinus. Per humores ecclesiæ ĩtelligo milites & homines militares, qui ,s.post caput & collum.i.post prælatos, qui more capitis ha bent regere,& religiosos seu clericos,q instar colli habent vocem & cãtum diuinæ laudis dicere atq; promere,altiorẽ in ecclesia tenẽt.locum. Ista.n.membra spũales viros.i.ecle siasticos tenentur defendere. Colligationem inter pectus & brachia.i.amicitiam & cõcordiam inter regulares & secula res tenẽtur facere. Collum & caput.i.prælatos & religiosos tenentur supportare,& eis ẽt deferre,& onera quaruncum que tribulationum & laborum ꝓ Christo & ecclesia tenenť viriliter tolerare. Esaiæ.9. Factus est principatus super hume rum eius. Tñ istud est contra multos milites, qui magis sunt proni ad discordiam, quàm ad pacem. De quibus dr̃ Iob,31. Humerus meus à iunctura cadat. Qui etiam non sunt parati ad onera pęnitẽtiæ vel Christi militiæ sustinendum, sed ma gis ad quiescendum. vnde Es.14. Onus illius ab humero tol letur. Vel si vis, per humeros aĩæ intellige virtutes obedien tiæ, fortitudinis & constantiæ. Iste sunt.n.quidam humeri q oĩbus oneribus pœnitentiæ & tribulationũ debent subijci & à quibus oĩa grauia debent æquanimiter pro dño tolerari Eccl.6. Subiice humerum tuũ & porta. quãuis de inobediẽ tibus,& deliciosis, impatientibus , & onera pœnitentiæ & tribulationũ sustinere de dignãtibus , dicatur illud Neemiæ 9. dederunt humerum recedẽtem,& ceruicem suã induraue runt, nec audierũt. ¶ Humeri qñque patiuntur pp nimiã fa tigationẽ, cõtra ꝙ ẽst remẽdiũ facere de oleo fomẽtationẽ, sicut de humeris elephantis dicit. Aristote. Patiũtur ẽt delo cationẽ,& id pp alicuius mali humoris inter iũcturas ipsius fluxũ & immixtionẽ Generale est.n.in omni mẽbro ꝙ qñ su perfluus humor inter iuncturas immitiť, dolor q guto dr̃, gñatur. Tales dolores qñdoq; patitur hõ. Qñque.n.dolet & impatiens est de nimia laborũ et tribulationũ afflictione, et tũc sanať olei cõsolationis iunctione. Qñdoq; patiť errorẽ fidei, et incõstantiæ delocationẽ. et qñdoque malorũ humo rũ.i.falsorũ amicorũ in iunctura et copula amicitiæ aggre gationẽ et cõfederationẽ. Qñ.n.malus humor.i.malus hõ in iunctura mẽbrorũ.i.amicitia et societate bonorũ et admitti tur et colligiť, sæpe fit ꝙ multi dolores, multa damna et ĩcõ moda propter eum generantur. Ps. Turbati sunt à vexatio ne malorum, et dolore. Vel dic ꝙ superflui humores sunt di uitiæ vel deliciæ, quæ in iuncturis animæ se per complacen tiã imponẽtes, dolorum et sollicitudinum, infirmitatum & etiam vitiorum omnium sunt origo.

De Brachijs. Cap. 24.

Brachia ſm Isidorum dicũtur à bari græcè quod est for te latine, eo.s.ꝙ in brachiis sit maxima fortitudo. Con stã.n.brachia ex duobus fortibus ossibus inuicem concathe natis & iunctis , cum fortissimis neruis humero desuper col ligatis. Et sunt brachia flexibilia, ꝙ ad motum iuxta volũta tis arbitrium habilia. Neruosa sunt etiam et parum carno sa, fortia tamen & ossea. Fortitudo autem eorum ad multa valet.s.ad portãdũ, ad eleuãdũ, ad erigẽdũ, ad cõstringẽdũ, ad repellẽdũ seu defẽdẽdũ, ad impugnãdũ seu percutiẽdũ, ad operãdũ seu ẽt laborandum. Per brachia potest intelligi virtus bene operãdi, vel etiam animi fortitudo. Igitur duo sunt animæ brachia .i. duplex fortitudo, videlicet vna qua mala sustinenť, alia qua bona perficiẽtur. Et quælibet istarũ habet duo ossa.i.duas principales virtutes ex quibus cõstat. Primum os est spes præmiorum . Secundum vero est timor tormentorum. Ista.n.sunt duo ossa quæ iuuãt fortitudinem ad aduersa viriliter sustinẽdum, et ad bona viriliter peragẽ dum. Brachia igitur fortitudinis nostræ debent esse flexibi lia ad Deo et prçlatis obediẽdum, et neruis perpetuæ chari tatis cum Deo colligata, et ad omnia opera sua ad laudẽ ip sius exequẽdũ. Et sic igitur ista fortitudo se extendit ad por tandum pro Deo onus tribulationum, ad leuandũ desperа tos beneficiis consolationum, ad erigendum mentem pro priam per spem æternam delectationum, ad constringendũ nobis proximos per amplexũ charitatis et dilectionis. Itẽ ad repellendum malorum iniustitiam, ad defendendũ iusto rum innocentiam, ad impugnandum spiritualium hostium violentiam, & ad operandum omnium bonorum actuũ re dundantiam. Ad ista enim omnia se debẽt extẽdere brachia fortitudinis nostræ, vt sic anima possit dicere Deo illud Ps. Qui doces manus meas ad prælium, posuisti vt arcum æreũ brachia mea. Vel dic ꝙ brachia ecclesiæ sũt viri iusti,& ma ximè principes vel prælati, qui per charitatem debent esse bini, & neruis charitatis & concordiæ simul iuncti, qui per virtutem debẽt esse neruosi, et per delicias parum carnosi, ad omnia bona opera vigorosi. Isti.n.debẽt lapsos erigere, malos reprimere, bonos defendere, mala sustinere,& bona facere. Vt sic de bono plato dicatur illud Psal. Redemisti in brachio tuo populum tuum filios Iacob,& Ioseph. Vel per brachia intellige Christum, qui ab humeris.i. Deo patre de pendet,& qui duobus ossibus, scilicet humanitate & diui nitate cõstat, qui parum fuit carnosus per voluptatem, for tis autem virtuosus contra diaboli potestatem. Iste igiť fuit fortis mala sustinẽdo, bona faciendo, hostes superando, & peccatores misericorditer liberando. Psal. In brachio vir tutis tuæ deposuisti aduersarios meos. ¶ Ossa quæ cõstituunt brachia, sunt fortia, cõcaua, medullosa, neruosa,& ĩ suis ex tremitatibus chartilaginosa. Fortia dico ne faciliter frangã tur. Concaua ne nimis ponderarent,& amotu impedirẽtur. Medullosa, vt inde & nerui & arteriæ nutrirentur. Neruosa & chartilaginosa, vt de facili mouerẽtur,& in vertebris ver terẽtur. Talia ossa debent esse boni subditi . Et maximè reli giosi vel ecclesiastici, quia, scilicet isti dẽnt esse fortes & cõ stantes, ne per impatientiã frangantur. Concaui & spiritua liter pauperes, ne pondere terrenorum pręmantur. Medul losi & compatiẽtes, vt per eorum deuotionem & clemẽtiã alij circunstantes ab eis spiritualiter vegetẽtur. Neruosi ẽt & chartilaginosi.i. mobiles & vertibiles, vt ad votũ Dei vel prælati obediendo, & bene operando, faciliter moueãtur. Vel dic ꝙ isti debent esse fortes ad sustinendum, concaui ad sustinendum, concaui ad omnia charitatiuè continendum, medulosi ad piè omnibus subueniendum, vertibiles, ad cito superioribus obediendum. Esa.51. Brachia mea populus iu dicabũnt. ¶ Aliqua sunt animalia aquea, quæ habẽt brachia sine ossibus, sicut sunt polypi, & sępię, & similia. Sic vere in ecclesia multi sunt qui in brachijs ossa habere videntur, quia scilicet nihil fortiter operantur, imo videntur habe re brachia quia.s.non nisi carnaliter conuersantur. 1. Parali po.32. Cum eis est brachium carneum. ¶ Brachia vicinitatẽ & familiaritatem cum capite & cerebro vidẽtur habere, vt ideo quodam sensu naturæ, sine deliberatione, contra ictus ferentium pro capite se opponunt. Sic verè boni Christiani cerebro.i. Christo,& capiti, id est eius fidei debent esse fami liares & vicini & eis per gratiam contingui & coniuncti. Et ideo pro isto cerebro & capite .i. pro Christo & fide sua se debent oponere, & tyrãnis & idololatris obuiare , & si ne cesse fuerit ictus & mortis iacula nõ vitare. Quod ẽt de prę latis debet esse, quia ꝓ certo capite suo idest ꝓ ecclesia sua, & pro membris.i.pro subditis se debent opponere,& ꝓ ip sis (cum necesse est) damna & verbera sustinere. 1. Esdræ 4. Prohibuerunt eos in brachio & robore. ¶ Brachia quia cor di sũt vicina , & ab eo venas & sanguinem & etiam arterias & pulsum recipientia, solẽt ipsius cordis dispositionẽ ostẽ dere,& ipsam exterius tangentibus medicis declarare. Bra chia sunt opera. Cor vero significat mentem & uolũtatem. Igitur per brachia cordis dispositio ostenditur quia constat quòd per exteriora opera qualis sit volũtas interior, decla ratur. A corde.n.deriuatur pulsus ad brachia,& a mente de scẽdit virtus ad opera.& ideo qui pulsum brachiorũ.i.mo tum exteriorum bene attẽderit, si in corde, sit sanitas vel in firmitas cito noscit . Vnde Gregorius dicit ꝙ per hæc q̃ fo ris apparent, quid intus lateat aperitur.& Sap.23. Operibus attendentes, cognouerũt quis esset artifex. ¶ Brachia quãdo corpus infirmum est, pro corrupto sanguine extrahẽdo, so lẽt vulnera reci pere,& ipsa ĩ patiẽtia sustinere. Si vero pars ut sic possit sinistræ parti corporis subuenire. Ecõuerso aũt si dextra patitur, brachium sinistrum pro ipsius remedio vul nerať,& suo sanguine vacuatur, nisi forte materia fuerit ve nenosa, quia tunc, ad partem oppositam non trahitur, sed ꝑ illã partẽ in qua est passio extrahitur, ne forte ꝑ illã cor vel aliud mẽbrum nobile vulneretur, sicut in libro de Phleboto miã dicitur & cauetur. Corpus mysticum est ecclesia, ĩ quo

procul

proculdubio brachiũ dextrum est ipse Chrs, mediante, quo pater operat̃ oĩa. Eccl. 36. Glorifica manum & brachiũ dextrũ. Brachiũ aũt sinistrum est genus humanum, qđ proculdubio à principio fuit infirmũ, & ideò pro ipso sanãdo necesse fuit dextrũ brachium. i. Chrm Dei filium uulnerari, & suo sanguine uacuari. Igitur si ipsum dextrum brachium. i. Chrm in persona ecclesiæ suæ vel pauperum infirmari contingat, nos sinistri, q̃ iã facti sumus sani, non debemus timere sanguinem nrm effundere. s. ꝓ Chro uel ꝓ ecclesia martyrium ẽt si necesse fuerit sustinendo, vel sanguinem ẽt nræ subƀæ tpalis pro ipso in persona pauperum euacuare, eisdẽ eleemosynas conferendo, vt sic cuilibet tali dicant pauperes illud Esa. 33. Esto brachium nostrum ĩ mane, & salus nra in tpe tribulationis. Vel dic, ꝙ in corpore ecclesiæ brachiũ dextrũ sunt prælati religiosi, & clerici, sinistrũ verò sunt seculares & laici. Igit̃ isti debẽt alter alterius infirmitates portare, & alter ꝓ salute alterius percussionẽ & sanguinis tpalis substantiæ munitionem sustinere, dum tñ per unius læsionẽ possit pars alia remedium reportare. Istud tñ qñq; debet deficere in illis, qui habent materiam uenenosam. i. in peccatoribus & iniquis qui alijs sunt uenenum. Pars. n. sana virorum non debet pro talib. mala pati, quia ex beneficijs talib. concessis sequerentur incommoda ampliora, qa. s. tales quãto magis prosperantur, tanto alijs damna inferunt grauiora. Esa. 26. Misereamur impio, & nõ discet facere iustitiam. Tales igit̃, & non pro ipsis alij, sunt feriendi, & in sua impietate ab alijs dimittẽdi, & iidem censura iustitiæ feriẽdi, iuxta illud Apostoli ad Gal. 6. Vnusquisq; onus suum portabit.

7 ¶Brachia mutuo sibi seruiunt, & ꝓ infirmitate mẽbrorum vulnerari se permittũt, & percutientib. vt sanent̃ alia, acquescunt. Cum corde secundum Galenum specialem amorem trahunt, & ideò quicquid cor diligit etiam brachia diligũt, & ad amplexum illius se extendunt, & quod à corde diligi sentiunt, quanto vicinius possunt cordi applicant & cõstringunt. Brachia sunt prædicatores & prælati, qui. s. corpus ecclesiæ habent ab hæreticis & tyrannis defendere & seruare. Dico igitur, ꝙ tales sibi mutuo seruire debẽt, & tam tpaliter quam spiritualiter ministrare. Cor. i. ipsum Deum qui est principium vitæ, debẽt diligere, & quicquid etiam Deus diligit. i. ipsos homines (de quib. scriptum est Sap. 11. ꝙ diligit Deus oĩa, quæ sunt, qm̃ sua sunt) debent ipsi similiter amare, & amplexu charitatiuo amplexari & constringere, & ipsi cordi. i. Deo exemplis astringere & spiritualiter applicare. Generale est. n. ꝙ omnis amicus quicquid amatur ab amico diligit, & etiam ipsi amico fortius per dilectionem copulat & constringit.

8 ¶Sicut in prognosticis dr̃, denudatio, & inquisitio brachiorum est in acutis infirmitatibus signum mortis. Sic uerè quando homo per iactantiam denudat, publicat & ostentat opera sua & maximè quando est infirmus & peccator, utpote quando gloriatur in operibus uitiosis, signũ est mortale, quia. s. tales raro ad uitam gratiæ redeunt, imò quasi communiter tales mortem æternam incurrũt. Isti sunt de quibus dicitur Esa. 3. Peccata sua quasi Sodoma prędicauerunt, nec absconderunt.

De Manibus. Cap. 25.

1 MAnus ẽm Isid. dr̃ quasi munus, quia. s. maximũ munus corporis est ipsa manus. Et est dextera quæ dr̃ à dando, & sinistra quæ dr̃ à sinendo. Dextera. n. dat socio signum pacis sinistra verò cum parum faciat, tñ res fieri permittit & sinit. Et sic dextera à dando sinistra à sinendo, ẽm Isid. nomẽ sumunt. Palma etiam dicitur manus extensa, pugnus verò dr̃ manus clausa. Et dicitur pugnus à pugillo, & palma palmæ ramis, qui semper sunt extensi. Cum igitur manus ducatur corporis munus, videtur quod per manum potest munificẽtia designari. Ista enim quandoque est dextera pacem alijs faciendo, quandoque sinistra bonum fieri sinendo, ꝙ non impediendo, quandoque pugnus se claudendo & retrahendo, quandoque palma se extendendo, & per eleemosynam & beneficium pauperib⁹ dilatando. Prou. 31. Palmas suas extendit ad pauperem, & manus suas aperuit inopi.

2 ¶Manus secundum Constan. est magnum corporis iuuamentum, & ẽt ornamentum, & principale motus vel operis instrumentum. Et constat manus ex pluribus ossibus in figura dissimilibus, & diuersis, solidis tñ & inuicem concathenatis & connexis ẽm Const. Manus aĩæ, sunt bona opera, qa. s. per manũ qua oĩa facimus generaliter operatio designat̃. Ps. Firmetur manus tua, & exaltet̃ dextera tua. Manus igit̃. i. operationes nostræ, dñt ex pluribus ossibus. i. ex plurib. uirtutib. constare, q̃. s. firmæ & solidæ dñt esse, & inuicẽ in cõpositione manus, i. operis manualis, cõuenientes & cõnexæ. Et sic talis man⁹, nõ solũ erit necessarium iuuamẽtum, imò ẽt opportunũ & congruum ornamẽtum. Ps. Manus. n. mea auxiliabit̃ ei, & brachium meum cõfirmabit eum.

3 ¶Scđm Arist. lib. 4. de partib. aĩalium, manus nõ est vnum instrũm, sed multa. Creatio. n. manus cõueniens est multis & uarijs operationib. & iõ põt hõ uti una sola parte, vel duab. vel plurib. ẽm plures modos. Et iõ manus est extensa & diuisa in plures articulos & digitos, inter se varios, & diuersos, alios quidem paruos, alios medios, alios magnos, & vt sic ꝑ eos minima, media & maxima retinere valeret. Prælatus in ecclesia, est sicut manus in corpore. Iste est. n. manus dñi, quę pro toto corpore ecclesiæ debet laborare, & alia membra defendere, pascere & iuuare. Vnde de ꝑlato põt dict dño illud Ps. Sciant quia man⁹ tua hæc, & tu dñe fecisti eam. Igitur talis manus non debet esse vnum instrũ, sed multa. Debet. n. prælatus se diuersis & oppositis operib. coaptare, & diuersis diuersimodè conformare. i. ad Cor. 9. Oĩb. oĩa factus sum. Prelatus. n. dẽt diuersos digitos & uaria opandi gña hr̃e, vt sic ẽm diuersos modos agẽdi possit & paruos & magnos manutenere, & sub regimine iustitiæ continere, vt sic de manutenẽtia boni prg̃lati possit dñe dici illud Ps. In manu tua dñe omnes fines terræ. Nulla. n. manus, nullus prælatus potest bene manutenere subditos, nisi in sua manutenentia ẽm diuersitatem personarum multos & uarios seruet modos, & sicut videmus quod manus est habilis ad aperiendum, & extendendum, ad claudendum & contrahendum, ad operandum, & laborandum, ad percutiendum & impugnandum, ad defendẽdum, & ad ict⁹ alios repellendum, sic verè qñq; prælatus debet esse manus extensa, per liberalem retributionem. Ps. Extendit manum suam in retribuendo, manus clausa. s. indignis & peccatoribus per suorum beneficiorum talib. denegationem: manus laborans per bonam operationem: manus percutiens, per malorum castigationem, manus obuians & repugnans per nequitiæ malorum repressionem. Et sic de tali manu poterit dicere quilibet subditus illud. 2. Eze. 2. Manus autem dñi erat mecum confortans me.

4 ¶Vola est interior pars manus, concaua & plana, quæ hoc habet proprium, ꝙ nunq̃ pilescit ꝑpetuo permanet nuda pilis. Est etiam vola summè sensibilis & in ea viget potissimè sensus tactus, & (qđ valde est mirabile) ẽm Plin. scorpio cum alias partes pungat & lædat, nunq̃ põt lędere volam manus. Ego etiam vidi hoĩem q̃ à casu fuerat hoc expertus. Manus Dei est ecclesia, qua. s. mediante ipse saluandos in statu gratiæ manutenet iuxta illud Sap. 3. Iustorum animæ in manu Dei sunt. Quæ ẽt ex diuersis & dissimilib. ossib. & digitis. i. personis cõstat. In ista igit̃ manu, viri religiosi & deuoti obtinẽt locum volæ, quia. s. ipsi sunt plani per veritatem, concaui per humilitatem, sine pilis ꝑ spiritualem paupertatem, & per tpalium raritatem, & sine læsione scorpionis. i. dęmonis per omnimodam sanitatem. Quia. s. tales debent pilos diuitiarum nunquam aggregare, sed ipsas continuè erogando, debent depilati & pauperes ſpesse, & sic punctionis diabolici scorpionis diuino freti auxilio, poterunt præiudicia deuitare. Ita quod talib. dicet̃. illud Luc. 10. Ecce dedi vobis uirtutem calcandi super serpẽtes & scorpiones, & super omnem uirtutem inimici, & nihil uobis nocebit.

5 ¶Manus sicut etiam cętera membra, sunt duplices seu binę, dextra videlicet et sinistra. Dextera aut leuior & fortior est ad laborandum, propter abundãtiam caloris in dextera potius abundantis. Et circa hoc possum addere quod dicit Solinus in libro suo de mirabilibus. c. 5. quod parti dexterę habilior ascribitur motus, leuę firmitas maior. Vñ altera gesticulationib. promptior, altera oneribus ferendis accõmodatior est. Et ideò leuę dr̃ à leuando & portando. Et inde est, ꝙ ĩ parte leua portat miles ensem & scutum, pharetrã & arcum, vt dextera sit expeditior ad agẽdum. Dic, ꝙ ĩ corpore eccłię duę partes seu duę manus sunt religiosi, & clerici. Clerici. n. & ꝑlatus sunt manus dextra, quia. s. isti debent esse facilis & fortis motus & laboris ꝑ actiuã ad bona opera faciẽdum, & ad ecclesię negocia ministrandum

nistrandum.Religiosi verò sunt man⁹ sinistra. Ad sinistram. n.positi sunt extra mũdũ,& ideò istis debet inesse maior firmitas cõstantię & patiẽtię ad onera religionis sustinenda,& ad mundi tribulamina perferenda, vt sic de tali vtroq; manu Dei dicatur illud Ps.Firmetur manus tua, & exaltẽt dextera tua.Quia.s.dextera clericorum,& prælatorum ad bona opera debet exaltari.Manus aũt,supple sinistra contra terribilia debet confirmari.Vel dic,ꝙ pars dextera est prosperitas,sinistra verò aduersitas. Igitur in dextera prosperitatis debet esse agilitas maior ad bene operandum, in sinistra verò aduersitatis debet esse firmitas amplior ad mala sustinenda,quia.s.illi qui prosperatur,cum eis facultas superat,dẽnt bona opera facere.Illi verò qui aduersant̃(cũ sit necessariũ) debent(ne succumbant)firmitate cõstantię præpollere. Et sic isti erunt sicut illæ duæ oliuæ. Zac.4. q̃ stabant vna à dextris,& altera à sinistris candelabri aurei.Vel dic,ꝙ pars dextra significat ecclesiasticos,sinistra verò laicos,quia.s.ad sinistros & laicos pertinet onera negociorum tollere,& etiam arcum, scutum & pharetram accipere, & pro republica debellare,vt pars dextera.s.populus ecclesiasticus possit ĩ suis spiritualibus operationibus liber esse,q.a.s.laici debẽt facere tpalia,vt clerici uacent ad spiritualia.Ad Gal.6. Vnusquisque onus suum portabit.¶Teste Galeno, multi inueniuntur viri qui vtraq; manu vtuntur pro dextera.Hippocrates vero dicit in aphorismis quod mulier nunquam põt fieri ambidextra,quod accidit in viris ꝓꝑ calorem abundantẽ, in mulierib.verò econtrario ꝓꝑ frigiditatẽ dominantem. Per partem dexteram,quæ est nobilior,& calore charitatis feruentior,intelligo virtutem contemplatiuam.Per sinistram actiuam,quæ.s.debet esse onerib.& laborib. accõmodatior, q̃uis igitur raro accidat,tñ q̃nq; inuenitur hõ.i. vir perfectus qui est ambidexter,quia.s.ipse est in dextera & in sinistra.i.ĩ contemplatiua & actiua,in spiritualibus,& temporalib.circunspectus,sicut sunt perfecti viri & prælati,qui in utroque laudabiliter se habent.Figurati in illo iudice Israel, qui dicebatur Aioth,& interpretatur nobilitas,vel gloriatio, de quo dr̃ Iud.3.quod vtraq; manu vtebatur pro dextera, quia .s.vt dictum est,tales prælati & iudices, qui in moribus sunt nobiles & generosi,sunt & in dextera spiritualium & in sinistra temporalium virtuosi.Quod vtique in mulieribus.i.imbecillib.& imperfectis hoĩb.nunq̃ inueniẽt nunq̃.n.fiunt ambidextri,quia vt cõiter inter eos illi,q̃ in dextera. i. in regimine spiritualium sunt fortes, in sinistra temporalium sunt penitus inexpertes.Econuerso illi qui sunt vtiles in temporalibus,parum valent in spiritualibus. Sicut enim videmus quod quidam inueniuntur homines qui sinistram uanũ hñt fortiorem quam dexteram, sic multi inueniuntur qui melius sciunt operare in sinistra temporalium,quam in dextris spiritualium,quia.s.temporalia optimè sciunt regere,in spiritualibus vero nesciunt aliquid viriliter facere. Breuiter igitur patet ꝙ tria sunt genera personarũ diuersimodè operantium,videlicet peccatores & mũdani, qui de sinistra faciũt dexteram,quia.s.fortes sunt ad temporalia,nõ ad spiritualia Item simplices & religiosi,quia solum sunt potentes in dextera,& nihil in sinistra, quia.s. solum ualent in spiritualib.& nihil in temporalibus.Item prelati perfecti & virtuosi,quia.s.sunt ambidextri,in vtraq;.s.parte fortes, & ĩ spiritualibus,& temporalib.sapiẽtes,de quib.potest dici illud Iud.20.Erant viri fortissimi,sinistra,vt dextra præliãtes. Vel dic,ꝙ dextra pars significat fœlicitatem æternam sinistra verò prosperitatem terrenam.Prou.3.Longitudo dierũ in dextera eius & ĩ sinistra illius diuitiæ & gloria.Igitur dico,quod inueniuntur quidam,qui vtraq; manu gaudent, sicut fuerũt sancti, qui & tpaliter & æternaliter prosperati sunt, & qui diuitijs temporalib. ita vsi sunt ꝙ ẽt cœli diuitias impetrarunt,sicut beatus Ludouicus,& similes.Alij verò sunt,qui in sinistra tpalium parum potuerunt, & ibi defectus plurimos habuerunt,& tñ in dextera cœlestis gloriæ claruerunt,sicut vt communiter sunt omnes iusti.Alij aũt sunt qui solum sũt potentes in sinistra mundanæ prosperitatis,nihil tñ poterũt in dextera æternæ fœlicitatis,sicut gñaliter sunt oẽs diuites pctõres,qui multa pñt tpaliter,nihil tñ poterunt spũaliter, quia.s.tales sinistrales à Christo maledicentur, & à dexteræ consortio seiungentur,quia sicut dr̃ Prou.4.Vias q̃ à dextris sunt nouit dñs.Peruersæ autem viæ sinistris sunt.¶Manus diuersimodè patiuntur.Patiuntur enim contractionem,arefactionem,postulationem, scissionem, vermium corrosionẽ, pruritum,& titilationem, tremorem & uacillationem iuncturarum dislocationem,& chiragricam passionem.Sic verè manus.i.operatio nostra seu uirtus operatiua nostra multos q̃nq; patitur defectus.Ibi.n.generatiua contractio auaritiæ & parcitatis,quæ impedit ne man⁹ ad eleemosynas extẽdatur.Ibi generatur arefactio corporis & desidiæ, qua manus à motu bonorum operum retardatur. Ibi gignitur postulatio & inflatio superbiæ seu inanis gloriæ, qua hõ ĩ suis operib.gloriatur.Ibi accidit scissio schismatis & discordiæ, qua ipsum opus ab unitate & integritate sua variat̃.Ibi cõtingit corrosio vermis alienę detractionis & inuidiæ,qua opus ipsum mordetur & laceratur.Ibi euenit pruritus alienę adulationis & fallaciæ,qua ipsum opus scalpitur & adulatoriæ commendatur.Ibi generatur timor dubietatis & infidentiæ,qua ipsum opus præ timore difficultatis impeditur. Ibi accidit dislocatio casus & desistentiæ, qua ipsum opus prætermittitur & interpellat̃. Ibi accidit chiragra & dolor articulorum.i. uitium impatientię qđ ex difficultate operũ generatur.Talia igitur uitia circa manus & opera nr̃a accidunt,ipsaq; diuersimodè vitiant, maculant & corrumpunt, vt sic de talib.possit dicere quilibet illud Iob 31.Manib.meis adhæsit macula.¶Si hõ vertat se contrario,statim omnia, q̃ sibi erant dextera,fient ei sinistra,& econuerso.Vestes etiam & calcei inuersentur,illa quę pro mẽbris sinistris erãt, dextris applicantur,& etiam ecõuerso. Sic uerè si quis de bono in malum uersus fuerit & mutatus,statim dextera sibi in sinistra mutantur,inquantum illa,quæ sibi primò bona & utilia videbantur.s.spiritualia,nunc sibi mala & aspera reputant̃. Et econuerso,etiam sinistra dextera, inquantum bona terrena & vitia sibi fore iudicat meliora.Vnde Iob 6.Animę esurienti etiam quę amara sunt,dulcia esse videntur.Idem autem dic illis,qui conuertuntur de malo in bonum,quia.s.totus suus in contrarium vertitur appetitus.

De Digitis. Cap. 26.

DIgiti secundum Isidorum dicuntur à decem uel à decẽtia eo quod decẽ sunt numero,& eo ꝙ corpori decentiam pręstant.Sunt igitur quinque digiti in vtraque manu quorum quilibet tribus ossib.est distinctus.Primusq; pollex dr̃,eo quod prę cęteris polleat uirtute. Secundus index vocatur, eo quod cum eo quicquid ostendimus indicatur. Tertius vocatur medius, eo quod in medio situatur. Alius anularis dicatur,eo quod in ipso annulus deferatur. Quintus vero auricularis dicitur, eo quod ipso auris scalpat̃ interius & tangatur. Sunt autem digiti mobiles & flexibiles, vt sic sint apti ad accipiendum,vel retinendum. Sunt etiam graciles & distincti,& unguib.in suis extremitatibus armati,& quanto magis stricti & graciles,tãto sunt ad uaria opera magis apti.Per digitos in manu,intelligo fideles in ecclesia vel in religione collocatos,quia iustorum animę in manu Dei sunt.Isti igitur sunt in uniuerso decem, eo quod decem mandatorum sunt factores. Isti in speciali sunt quinque,eo quod quinque sensuum sunt debiti custodes, & cohabitatores.Quilibet cõstat,ex tribus ossibus, eo quod omnes sunt trinitatis fidei cultores,vel trium uotorum religionis professores. Vel trium uirtutum theologicarum humiles possessores,vt sic de mandatis & uirtutibus, quę ab istis digitis sunt habenda,possit ecclesia dicere illud Cant.5.Digiti mei pleni sunt myrrha probatissima. Isti igitur debent esse erecti & graciles per iustitiam & per humilitatem, & flexibiles & mobiles ad se extendẽdum per largitatẽ, & ad se claudendum per prudentiam & sagacitatem,quamuis de multis dicatur illud Esa.58.Desierunt digitum extendere.Armati etiam debẽt esse vnguib.per debitam duritiam & seueritatem,ut sic ecclesia dicat de talibus illud Ps.Benedict⁹ dominus qui docet man⁹ meas ad prelium,& digitos meos ad bellum.Adhuc etiam dico, quòd in istis debet esse pollex.i.aliqui q̃ virtutibus polleant.Index.i.aliqui q̃ predicãdo alijs bona & mala indicent & exhibeant. Medius, idest aliqui qui pro concordia & pace inter discordes faciendo mediatores se prębeant.Anularis,idest aliqui qui anulo fidei se subarrent vt resplendeant.Auricularis, i. aliqui qui aures aliorum scalpant,subintrent, atq; doceant.Mar.

7.Mi-

7. Misit digitos suos in auriculas. Vel si vis p digitũ intellige Spũm sanctũ, de quo dr Leu. 11. In digito Dei eijcio dæmonia. Iste est.n. digitus rectus gracilis, & ad operationes habilis, qui pollex est virtutib. pollendo, index saluti necessaria indicãdo medius, concordiam faciendo, anularis, nos fidei subarrando, auricularis, salutaria nostris aurib. inspirando. Nã sicut mediante digito scribimus, sic Deus pater mediante Spiritu sancto in cordib. nostris scribit, inspirãdo q̃ sunt necessaria ad salutem. Io. 8. Inclinans se, digito scribebat in terra. Vel dic q digitus patris est filius, qui ex trib. ossibus. i. trib. naturis constat. s. ex diuinitate anima & corpore. Et iste pro certo dr pollex, index, & est etiam rectus gracilis &c. sicut supra Exo. 8. Digitus Dei est hic. Vel per digitum intelligo operationem, quæ debet esse mobilis, diligens, gracilis humilis, recta & iusta, distincta, & discreta, & vngue finalis perseuerantiæ munita, vt sic de tali dicatur illud Io. 9. Infer digitum tuũ huc. De malorũ verò operib. põt dici illud Esa. 59. Digiti eorum polluti sunt iniquitate. & illud Matth. 23. Imponunt onera grauia in humeris hominum, digito autẽ suo nolunt illa mouere. ¶Digiti quanto sunt rectiores, graciliores & flexibiliores, tãto sunt operib. aptiores. Sic verè hõ quanto est per iustitiam rectior per humilitatem gracilior, per obedientiã flexibilior. tanto est ad opera bona habilior & dispositior. ¶Digitis inest viuacissimus sensus tact⁹ nihil. n. facilius discernit iter obiecta sensus tactus sicut extrema digitorum, ad quod cooperaẽ carnis paucitas, cutis tenuitas, & neruorum viuacitas, vt dicit Const. Digiti q immediate faciũt opera, sunt boni viri bonis operib. dediti & attenti. Isti igitur debent esse modicæ carnis per deliciarum carnalium raritatem, tenuis cutis per exterioris substantiæ tenuitatem, viuacis tactus per doloris alieni compassionem & pietatẽ. Parum. n. de carnalitate debent hr̃e, tenuẽ cutem diuitiarũ dẽnt possidere, & aliorum miserijs debent tangi, & illas misericorditer discernere & sentire, & eisdem quãto plus poterunt subuenire. Leu. 16. Asperget septies digito cõtra propitiatoriũ. Vel dic q digiti virtutẽ discretionis significãt, qua mediãte viri prudentes aliorũ dispositionẽ cognoscunt. ¶Digiti hoc hñt ꝓpriũ, q ante cibũ sunt grossiores quã post cibũ. Vñ anulus, q ꝓp sui cõstrictionẽ, vix ante prandium de digito extrahiẽ, faciliter post prandium amouetur, vt dr̃ sup Aphorismos. Talis dẽt esse vir iustus, q. s. ex prandio diuinorũ beneficiorum, & ex societate diuitiarum dẽt gracilior & humilior fieri, & à tumore superbiæ, si quẽ ante habuerat relaxari. Eccl. 3. quãto magnus es, humilia te. Vel per prandium intellige receptionem eucharistitiæ, vel etiam auditum verbi Dei &c. sicut supra. ¶Aues fluuiales natatiles habent pellem inter digitos pedum suorum. sic verè deliciosi & deliciarum fluminibus assueti, semper inter digitos, idest inter opera sua habent aliquid de corio vel de pelle, idest de carnali affectione vel intentione.

De Vngulis. Cap. 27.

VNgula siue vnguis est extrema pars digiti secundum Const. quæ ex cordis famositatibus ad extremitates digitorum ascendentib. generaẽ, & iõ in vnguib. ipsius cordis dispositio multotiens declaraẽ. Sunt aũt vngues necessarij ad digitorũ munimentũ, & ad manuũ ornamentũ. Et hñt vngues carneam luciditatẽ, politã planiciem & specularẽ claritatem. Per vngues intelliguntẽ opera, q. s. à cordis fumositatib. & affectionib. generanẽ, & ad ipsas manus & digitos destinanẽ, quaꝓp ipsę cordis volũtatis dispositiones, in ipsis vnguib. & operib. demonstranẽ. Igiẽ in istis vnguib. dẽt apparere luciditas bonorum exẽplorũ, vt sic sint in ornamento morum & cõuenientium. s. cordium & animorum. Et sic de viro iusto, qui talib. vngulis adornatur, poterit dici illud Ps. Quod placebis super vitulum nouellum cornua producentem & vngulas. ¶Aues & ferę rapaces vngulas habent pro mucronibus, et iõ tales qñ q̃escunt, solent vngues claudere et reflectere, ne forte lædanẽ, sicut de leone et aquila infra patet, vt dicit Arist. lib. 6. animalium: istud expone sicut de leone. §. 26. ¶Aquila s̃m Arist. li. 6. qñ quiescit sæpissimè respicit vngues suos, timens ne forsitan hebetentur. Sic verè vngues, qui sunt finis et extremitas digitorum. i. finem vitæ, operum et negociorum debemus respicere et attendere, et ne forte ibi cõtingat hebetatio peccati diligentissimè præcauere. Eccle. 7. In omnibus operib. tuis memorare nouissima tua, et in æternum non peccabis. Vel dic quòd vngues vbi terminantur manus et digiti sunt opera, quæ. s. semper debemus respicere et videre, et ne ibi veniat aliqua hebetatio alicuius inhonesti actus discretissimè cogitare. ¶Aues curuorum vnguium curuum ẽt habent rostrum. Sic verè illi qui curuos habent vngues, idest opera defectuosa, habent communiter rostra curua, idest verba excusatoria falsa et cauillosa. Generale est enim quod illi qui libenter male faciunt ẽt libenter se excusant se fallaciter, et ẽt mendaciter multa dicunt, et ideò verba curua et fallacia semper gerũt. Vel etiam dic quòd inter rostra et vngues est similitudo. i. inter verba et opera, quia scilicet similitudinem operum repræsentat similitudo verborum.

De Lateribus. Cap. 28.

LAtera secundum Isidorum dicunẽ quasi lata, sunt. n. illæ partes corporis, in quibus latẽt costæ. Interius. n. latera costis fulciuntur, quæ etiam costæ dicuntur, eo quod ipsis omnia interiora custodiantur & sustententur. Sunt autem costæ s̃m eundẽ quatuordecim ossa, septena. s. ab vtraque parte. s. ostibus teneris chartilagineis in scutella pectoris colligantur, & ibi ad defensionem cordis & interioris inuicem adunantur, vt dicit Const. Ista latera spiritualiter loquendo, & istæ costæ, q̃ sunt septenæ, & septenæ possunt significare dua moralia latera, seu duas partes spirituales animæ virtuosæ, s. septem dona ex vna parte, & septẽ virtutes ex altera. Istæ. n. sunt quatuordecim costæ, quæ. s. debent conuenire in peccatore viri iusti, vt cor & mens per eas custodianẽ, & à vitiorum læsionibus præseruentur. Sicut. n. de tali latere dr̃ Prou. 3. Ne paueas repentino terrore potẽtias ipsorum dñs erit in latere tuo, & custodiet te ne capiaris. ¶Latus dextrum est mobilius, sed latus sinistrum est firmius &c. Vide supra de manu. §. 5. vbi exponitur. ¶Quandoque in lateribus generatur apostema quod dr̃ pleuresis, in concauitate et teneritate costarum, et deprehenditur per sputũ, de dicti apostematis materia vel natura. Sputum. n. sanguineum denotat materiam sanguineam. Citrinum cholericã. Album phlegmaticam. Liuidum melancholicam. Sic verè in lateribus et concauitate cordis latet quãdoq; apostema peccati. Istud potest per sputum. i. per verbum quod de ore proferẽ cognosci. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Matt. 12. Et ideo secundum materiam corruptam affectuum et cogitationum, quæ latet in interiori intentione diuersimodè variatur sputum. i. verbum in ore et in exteriori locutione. Gregorius. Per hæc q̃ foris apparent, qd intus lateat aperitur. ¶Sicut dr̃ in prognosticis in febrib. acutis, ægrum iacere in latere, bonũ est, et maximè in dextro. Significat. n. latera non esse apostematizata, quia. s. qñ in laterib. est apostema, nõ põt æger desuper incumbere præ dolore. Duo latera aĩæ possunt mihi significare spem et timorem. latus. n. dextrum significat spẽ bonorum æternorum. Sinistrum verò timorem inferni tormentorum. Igitur quotiens contingit febris acuta alicuius tribulationis vel tentationis, bonũ est ꝓ cõsiderationem iacere in aliquo laterum prædictorũ, quia. s. tunc optimũ est signum boni viri, qñ recurrit ad considerationem gloriæ æternæ, quæ victori promittitur, et miseriæ, quæ victo etiã intentatur. Ezec. 4. Dormies super latus tuum. Maximè aũt optimũ est in latere dextro. i. in spe et cõsideratione diuinæ gratiæ et gloriæ residere, signum. n. est tunc tpis quod apostema pcti mortalis interius in corde nõ latitat, et q interior affectio ad Deum libere spirat. Isti. n. q apostemate vitiorũ sunt pleni, nesciũt iacere in latere, nec ad Deũ in tribulatione seu tentatione recurrere, nec de cęlestib. aut infernalib. cogitare, quinimò dolorẽ desperationis incurrunt. Et ideo iacere super ista latera nunquã quærunt. Eccl. 42. Seruo pessimo latus sanguinare. Vel dic quòd ista duo latera sunt amor et timor, vel facere bonum et recedere à malo, etc. similia. ¶Quandoq; in latere generatur ventositas et fit punctura et dolor, quandoq; etiam ibi contingit opilatio, contractio, duritia inflatura et distẽsio, spasmus et similia: ex quibus omnibus dolor sequitur. Et si pulsus magnus et saltuosus fuerit, et potissimè si fuerit visus oculorũ horribilis, tunc ẽt mentis alienatio timeẽ, et mors finalr generatur. Sic in lateribus mentis nostræ. s. in voluntate

te & cogitatione qñ cõtingit ventositas inanis gloriæ qñq; opilatio verecundiæ, quæ.s.non permittit viã oris p cõfessionem aperiri qñque contractio auaritiæ, quæ.s.non sinit mentem ad liberalitatem extendi qñq; duritia obstinationis & malitiæ, qñq; etiã inflatura superbiæ & distentio impatientiæ & iracũdiæ, qñq; et spasmus & insensibilitas acci diæ & pigritiæ. Et sic ꝓculdubio pctor infirmus dolore desperationis grauat, & si pulsus exteriorũ operũ fuerit saltuosus p iactãtiã, & visus suę cognitionis & fidei fuerit horribiles p aliq̃ hæreticã descendenti à mens sua à recto sensu alienat, & mors ęterna ꝓximo cõminat, vt sic de diabolo & peccatore dicat illud 1.Reg.20. Percussit eũ in latere, & effudit intestina. ¶Vnum hic possum addere, qđ oẽs mundi choreæ sp fiunt ad latus sinistrũ. Choreãtes.n.ad partem sinistrã incedunt, & à latere dextro recedunt. Sic verè oẽs illi q per mundana gaudia choreizant, & qui in mundi ꝓsperis gaudent, tripudiãt & exultãt, solent à dextera Paradisi & cęlestis glorię recedere, & ad sinistrã infernalis miseriæ accedere, & solẽt virtutũ dimittere, & ad vitia si trãsferre. Tales.n. nunc hñt dexterã ꝓsperitatis, & ideò dignũ est ꝙ vadant ad latus sinistrũ aduersitatis, qa sicut dr Eccl.42. Seruo pessimo sanguinare latus. ¶Duo homines diuersis vijs incedẽtes, qñ veniunt ad quadriuium, & vltra transeunt, ille q prius erat dexter, efficitur sinister, & econuerso ille qui erat sinister efficitur, dexter. Sic verè in quadriuio mortis, illi q primò erãt in prosperitatis dextera, ponuntur in aduersitatis sinistra, & econuerso illi, qui in latere sinistro aduersitatis erãt, tunc in dextera prosperitatis sedent, quia.s. diuites qui nunc sunt dexteri, fiunt sinistri, pauperes verò q nũc sinistri sunt fiunt dexteri. Figura de Isaac, qui volẽs benedicere filios Ioseph, cãcellatis manib. impositis capitib. eorum, de dextero fecit sinistrum, & de sinistro facit dextrum. Sic Isaac.i.Deus in iudicio suo manus suas mutabit & translocabit, quia.s.manũ dexteram fęlicitatis ponet super illos, qui nunc sunt in sinistra aduersitatis, manum verò sinistram duram iustitiæ & seueritatis & etiam aduersitatis, imponet illis q nunc sunt ad dexteram prosperitatis, & sic erunt sinistri dextri, & dextri sinistri iuxta dictum veritatis Matth.20. Erunt nouissimi primi, & primi nouissimi.

De Dorso. Cap. 29.

Dorsum ẽm Isidorũ dr à duritia. Vnde dorsum dr quasi durum sicut saxum. Tergum ẽt dr, à treon, quod est rotundum. Et ẽm Remigium propriè tergum est tam aĩalium quam captiuorum, quia.s.dorsa eorum teruntur, & onerib. & ictib. affligũtur. Est igitur dorsum pars corporis exterior durior, fortior, atq; solidior, & ossib. durioribus compactior. Pellisque eius q; grossior & forcior & tenacior, & hoc vt esset corporis fundamentum, & cuiuscunq; oneris sustentamentum, & medullæ interioris solidum tutamentum. Constat.n. dorsum ex diuersis ossibus duris & spinosis, & interius perforatis, q b. costæ sicut in fundamento radicantur, à quib. exteriora onera portantur, & in quorum medio medulla cerebro veniens, quæ nucha à medicis dr, velut in repositorio collocatur, & ibidem à cunctis nocumentis exteriorib. defensatur. Per dorsum in scriptura potest intelligi fortitudo mentis, quæ scilicet debet esse dura & cõstans, & per patientiam solida & firmata, Attritiones enim tribulationum, onera mandatorum & statutorum, ictus & verbera correctionum debet dorsum virtualis patientiæ sustinere, & sicut quoddam solidum fundamentum omnia grauia pro dño tolerare, vt sic medullam gratiæ & deuotionis, quæ à cerebro.i.à Deo desursum immittit, possit sine læsione pcti defendere & seruare. Ps. Supra dorsum meũ fabricauerunt peccatores. Vel dic ꝙ dorsum ꝙ est durũ, & onerib. assuetũ & est à parte post, significat obliuionem, postpositionem, mentisq; duritiã & obstinationem. Quia.s. sicut res quæ displicent, retroponimus, & in dorsum cõuertimus, sic homo postponit & obliuioni tradit illud qđ non diligit, imò odit & ideo peccator habet dorsum, pro eo qđ pro mundo grauia bene portat, & ꝓ eo ꝙ Dei & plati mandata postponit, & ab eis oculos auertit & declinat. Eccl.21. Displicebit ei, & proijciet illud post dorsum suum. ¶Qñ Calidris vertit dorsum suum inferius, signũ est mortis &c. Vide infra lib.7. titulo de calidri. ¶Homo solus hoc hẽt proprium ꝙ supinus supra dorsum potest iacere, & dormire. quadrupedes.n.iacẽt versa facie versus terram, & verso dorso superius, versus cęlum. Sic verè inter homines & quadrupedes.i.inter bonos rõnales, & ipsos malos est differentia, quia.s. hoĩes.i.boni, iusti & rationabiles possunt dormire & quiescere supini, mente ad cęlũ versa, & verso dorso contẽptus & displicentia ad terrã, i.ad tpalia & terrena. Istud tñ nõ possunt facere quadrupedes peccatores, quia pro certo si in mũdi ꝓsperis dormiunt, nõ cęlum sed terrã respiciunt, & ad terrena, non ad cœlestia attendunt, dorsum verò contẽptus & displicentiæ, cœlo vertunt. Constat.n.ꝙ soli boni viri in prosperitate sciunt ad dñm attendere, ipsa ẽt terrena quæ hñt, sciunt cõtemnere, et dorsum ad Deum et ad cœlũ per affectum et desiderium supinare. Ps. Leuaui oculos meos in montes. Mali verò dormiendo econuerso in prosperitatibus, Deum et cęlestia obliuiscuntur et postponunt, terram verò et mũdana dirigunt, respiciunt et prępo nunt. vñ dominus dicit Hier.2. verterunt ad me tergum, et non faciem.

De Pectore. Cap. 30.

Pectus est membrum inter mamillas positum, ipsarumq; mamillarum fundamentum, et pro cordis et pulmonis receptaculo latum et concauum instrumẽtum. Pectus enim fortibus ossibus componitur, mamillis exterius sua osseitas operitur, à corde et pulmone sua concauitas habitatur. Et ideò latum est et concauum, ut membra spiritualia ab eo contineantur. Quibusdam etiam pelliculis distinguitur, vt cor et pulmo in ipso fortius teneantur. Per pectus potest intelligi mens humana, pro eo ꝙ ex pectore omnis cognitio procedit. Ista igitur debet esse ossea per constantiam, mamillata per clementiam, concaua et lata per charitatiuã continentiam, corde et pulmone plena per deuotionem et scientiam, quia.s.cor sapientię et discretionis, pulmo etiam spiritalis vitæ et deuotionis, debet in isto pectore latitare, et in mente viri iusti constringi et teneri, et iugiter habitare, vt sic figuretur in illis septem Angelis Apoc.15. qui erant accincti circa pectus zona aurea. Aurum enim quod splendet, significat discretionem. Aurum etiam quod facile dilatatur, significat dilectionem et deuotionem, quæ.s.in Deum superius extendunt. Exo.44. Portabit Aaron nomina filiorũ Israel in rationali iudicij super pectus suũ. Vel dic ꝙ in corpore ecclesiæ, locũ pectoris tenent viri cõstantes, q.s.dabẽt cor. Et isti debẽt habere oĩa supradicta. Et sicut videmus ꝙ à corde procedit cogitatio et dilectio, iracundia, tristitia et audacia, sic isti debent habere cogitationem meditatiuã, dilectionem inflammatiuam, iracundiam dedignatiuã, et audaciam bonorum operum aggressiuã. ¶Reptilia quæ serpentia dñr, sicut sunt vermes et colubri, super pectus suum gradiunt, et cum incedunt, pectore terrã tangunt. Sic verè peccatores semper habent pectus affectionis suæ circa terrã.i. circa tẽporalia et terrena, ipsaq; tangunt et pectore et corpore et opere et amore. Gen.3. Super pectus tuum gradieris, et terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. ¶Pectus solet ab homine quando pœnitet de aliquo perpetrato, pcuti atq; tundi, et pro eo ꝙ exinde venit cogitatio et cõsensus, manualiter castigari. Pectus.n. percutit, sonus auditur, et manus in percussione apponit. Sic verè qñ hõ se cogitat deliquisse, pectus (quod est ptincipale in delicto rõne cõsensus) dẽt punire et percutere et per contritionẽ, sonum facere p confessionem, manũ apponere per operis satisfactionẽ. Vñ de quibusdã pœnitentibus dr Luc.28. Percutientes pectora sua reuertebant. ¶Pectus eleuatũ et acutũ signũ est magnæ animositatis, qa generaliter oẽs aues prædales hñt pectus acutum, et multæ sunt quæ magis lędunt pectore q̃ vngue. Sic qñ pectus.i.cor et affectio ad Deum eleuetur, signum est ꝙ hõ animosè aggreditur et operat. Prælati ergo dẽnt cedere et conuertere subditos magis p pectus.i. per pectoralem dilectionẽ q̃ per manualẽ correctionẽ vel exacerbationẽ. Leu.11. Pectusculũ eleuationis et armus erit Aaron. quasi diceret ꝙ Aaron.i.quicunq; prælatus dẽt hr̃e pectus eleuatũ p affectionẽ, et armũ et humerũ fortẽ ad bonã operationem. ¶Nullũ aĩal hẽt mamillas in pectore præter hominẽ et elephantẽ. Alia.n.aĩalia ipsas habẽt in lateribus vel in ventre, sicut patet de caniculis, et de porcis. Mamilla quæ lactat, beneficentiam vel etiam doctrinã designat. Igitur dico ꝙ homo

mo et elephas.i.viri rõnabiles et iusti mamilā bñficiorū suo rū hñt in pectore, non in ventre, q̃a.s.ipsi bñ faciunt ex pectorali et vera dilectiõe nõ ex vētrali et carnali affectione. Econtra aūt canes et porci.i.pctõres auari insatiabiles, luxuriosi et immundi, non habent eas in pectore, sed in ventre, q̃a.s.nõ ex pectore diligunt, sed ex carne ad Ro.16. Dño nõ seruiunt, sed suo ventri. Quia.s.isti bñ faciendo vel lactando alios: sp attendunt carnis affectionē, vel ꝓprij lucri aq̄sitionē. ¶Pect⁹ q̃nq; parit multis modis. Q̃nq; ex frigore cõstringente. Q̃nq; calore desiccāte, sicut in ecticis. Q̃nq; ex humore vias anhelitus opilante, et suffocationē inducente. Q̃nq; corrupto humore se in apostemate congregante. Sic vere pectus consciæ lędit frigus indeuotionis, qđ cõstringit ne dilatemur p dilectionē. Calor affectionis, q̃ desiccat mentis dulcorē et cõpassionē. Humor carnalis infectiones, q̃ suffocat vitā gr̃æ et spūs inspirationē. Apostema superbiæ, qđ corrumpit mentem interiorē et intētionē. ¶Pectus est membrum valde nobile, et iõ q̃cunq; læsura est in pectore valde periculosa. Valde.n.est vicinū cordi, et iõ plus noceret modica pūctura in pectore, q̃ multo maior in brachio vel in crure. Pectus est ecclesiastic⁹, religiosus vel platus, q̃.s.gradu et statu cordi.i.Deo est propinquus, et vicinus. Igitur in isto est periculosa et indecens q̃cunq; læsio pct̄i: modicum.i. pct̄m magis vr̄ lædere uel põderare in ecclesiastico, q̃ unū multo mai⁹ in brachio, hoc est dictū ĩ seculari uł laico. Vel dic qđ pectus est cor, uolūtas, et affectio, brachium vero & crus est exterior operatio, q̃a ꝓculdubio modicum pct̄m vel modica deordinatio magis nociua q̃n est in pectore.i.q̃n attingit voluntatē, q̃ multo maior in opere, dū tñ cordis nõ tangeret vel læderet sanitatem, q̃a sicut d. Augu. Pct̄m est à Deo voluntarium, qđ si nõ esset voluntariū, non esset peccatum.

De Mamillis. Cap. 31.

Mamilla ẽm Isid. dr̄ à melon, qđ est rotundum eo q̄ mamilla naturalr̄ est rotunda. Papilla ēt dr̄, à palpando, eo q̄ a puero sugitur & palpat̄. Sunt aūt mamillæ q̃dā membra glandulosa in pectore sita sanguinem à corde recipientia, & ip̄m in lac conuertentia. Sub̄a.n.eius neruosa, est & spongiosa, & iõ sanguinem a corde per venā aliqua sugit & recepit, ipsumq; depurat & decoquit, & in album lac commutat pro nutriendis pueris & cõuertit. Et sic ista dñr vbera ab vbertate lactis sic dicta, sicut dicunt Isid. & Const. Mamillæ istæ in ecclesia significant p̄dicatores & doctores, quos ecclesia in pectore suo portat pro pueris & simplicib. sp̄ualiter educandis. Isti igit̄ dñr esse rotundi per veritatē sine quocunq; angulo falsitatis. Dñt palpari.i.palpabili examinatiõe superioris auctoritatis. Dñt esse vbera.i.vberes abundantia eloquentiæ & facundæ venusta. Dñt esse teneri & glandulosi per mollitiem benignitatis. Dñt esse albi & cādidi p puritatem continentiæ & castitatis. Dñt esse neruosi & pleni sensu sapientiæ & subtilitatis. Dñt ēt esse ꝓpe cor.i.prope Deū per veritatem deuotionis & charitatis. Et ab eo debent haurire sanguinem & humorem sciç quem tandem debent vertere in lac doctrinæ & veritatis, vt sic alij lactentur & pascātur pabulo totius sanctitatis Esa.11. Delectabitur infans ad vbere. Et merito, q̃a sicut dr̄ Can.1. Meliora sunt vbera tua vino fragrantia vnguentis optimis. Vel dic q̄ vbera ipsa sunt labia plati; p̄dicatoris & doctoris &c. p oia sicut supra. Vel dic q̄ mamilla est uir misericors et pius; uel ēt ipsam mīa ui ri iusti, qui sanguinem t̄palis sub̄æ quē à deo cor de nostro recipit, in lac eleemosynarum cõuertit, quo pueros et indigentes lactat & nutrit. Esa.66. Repleamini ab vbere consolationis eius. A corde.n. deo debet calorem charitatis concipere, quo possit sanguinem lac id est diuitias in Eleemosynas cõmutare. vel dic q̄ mamilla est misericordia Christi vł virginis gloriosæ, q̃.s.corde nostro humorem deuotionis & oïs dilectionis & affectionis recipit, ipsumq; in lac bñficij & consolationis nobis vertit. Et dic q̄ ista mamilla nr̄a Chist⁹ vel B.virgo fuit alba, rotunda mobilis &c. sicut supra. Vel dic de plato, qui humorē sciæ vel t̄palis sub̄æ, quem à corde Deo recipit, in lac doctrinæ vel Eleemosynæ pro nutriēdis pauperib. & simplicib. cõuertit. Et dēt esse talis platus in pectore p charitatē ꝓpinquus cordi.i. Chr̄o p sanctitatē & cõformitatē, alb. p castitatē, tenet p pietatem &cç. sicut supra. Vel dic q̄ mamila est hõ iustus, & maxime theologus discretus, qui.s.debet habere virtutē sanguinis cõuersiuam, quia p certo sanguinē mundanæ sciæ vel philosophis disciplinæ dēt per expõnes & moralizationes ĩ lac doctrinæ theologicæ cõuertere & in sp̄ualem sensum mutare vt sic possit in Christo paruulos enutrire, ita q̄ tali posit; dicit ad Cā. 4. Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua. ¶Mamillæ p̄gnantis dñr mollescere. q̃n patiunt̄ aborsum. Vñ sicut dicit Hippocr. si dextera mamila p̄gnantis mollescat, masculus abortiuus fit, si sinistra, femella. Mamillæ significant doctrinam, fętus vero opera designāt. Igr̄ istud est verū q̄ quotiens aliquis in fetib. & operib. patitur abortiuū, hoc est dictū, q̃n ipse facit fætus mortuos.i.opera mala necesse est q̄ mamilla doctrinæ suæ mollescat & in imaginatione hoĩm euanescat. Mamilla.n. doctrinæ nõ põt esse solida si vita & opera sunt mollia & infirma, quia ẽm Greg. Nimirum p̄dicatio cõtemnit̄, q̃n uox opæ nõ iuuatur. ¶Item ẽm Hippoc. Apho.5. particula Apho.30. Si sanguis ad mamillas cõuertit̄ maniā futurā significat. Nā ẽm Gale. in cõmentario, si talis sanguis in tm̄ abūdet, q̄ in lac nequeat cõmutari, fumi exinde resoluti solent caput petere, & maniā & turbationē cerebri gñare. Sic vere q̃n in hoĩe abundat sanguis & nõ lac.i. sapia carnalis & non sp̄ualis, mundana & non diuina. ita q̄ in mamillis labiorum suorum abundant stillæ sanguinis loco lactis.i.scia secularis & carnalis loco sp̄ualis & diuinæ, sicut est in multis eccl̄iasticis, qui plus abundant sanguine q̃ lacte.i.seculari scia q̃ diuina: tunc proculdubio sæpe fit q̄ fumi malarum affectionum & operationum, ad mētem & ad cerebrum eleuat̄: & sic mania.i.sensus & debitæ rõnis perditio subsequit̄ & cātur. Et istud videmus ad oculum, quiæ illi, q̃ in mundi scijs & in carnalib. prudentijs sunt discretiores: sunt cõiter quo ad Deum impericiores, & in ijs quæ ad salutem pertinent, rudiores. Vñ ad Ro. 8. Prudentia carnis mors est. & 1. ad Cor.3. Sapia huius mundi, stultitia est apud Deum. Qđ bene patet, quia oẽs tales mūdi sapientes, & lac sanguineum.i.carnalem sapiam mamillis labiorum stillantes, sicut sunt mali aduocati, sunt vt cõiter maniaci & phrenetici.i.superbi & elati, & ad rapinas & violentias effrenati. Hiere.10. & 56. Stultus factus est oĩs hõ a scia. Vñ Paulo dictum est Act.26. Insanis Paule, multæ literæ ad insaniā te cõuertunt. ¶Item idem Hippoc. in eod. lib. dicit q̄ in muliere p̄gnante si mamillæ nimio lacte affluunt, fętum debilem esse oñdunt. Si vero strictæ, duræ & rotundę fuerint, tunc fœtus vtiq; sanus erit. Fetus vt supra dictum est, operationē designat, lac uero locutionem. Dico igitur q̄ si in aliqua persona lac verborum, de mãmis labiorum vltra debitum effluxerit: fętus suæ op̄ationis debilis & nullius ualoris erit, q̃a.s.hoc est cõe qđ ubi vbera sunt plura, opera suut modica seu minima, sicut dr̄ Prou.14. Vbi ubera sunt plurima, ibi frequenter egestas. Econtra si fętus operationis si ualidus, fluxus uerborum erit nullus, imo ubera labiorum erunt tanto strictiora, q̃to opera fuerint meliora. Vel dic q̄ fætus est anima uel propositum in corde, qui q̃dem fętus tunc est sanior, q̃n in mamillis labiorum ẽmo lacteus est rarios. Tunc .n.anima interius ĩfirmatur, q̃n mamilla labiorum lacte uerbonorū elationis, & iactantię effrenat̄. Vñ Pro.10. In multiloqui non deerit pct̄m. Item Hippocrates in eodem libro. Si uētosa mamillis opponitur, fluxus sanguinis mẽstrualis in mulierib. retardatur, & per attractionem uentosæ fluere impeditur. Mamillę quæ lac continent, prosperitatem mundanam designant, quæ lac multarum consolationum habent, & fatuos lactant, nutriunt atq; fouent. Igitur q̃n fluxus sanguis.i.uitium carnalis infectiõis, uel fluxus uitiosæ affectionis in aliquo abundauerit, si uentosa sęu suctorium tribulationum mamillis suæ ꝓsperitatis apposita fuerit, statim fluxus hm̄oi retrahetur & cessabit, & sicut tribulatio uel correctio ipsum sanū faciet, & curabit. Esa.28. Vexatio dat intellectum. ¶Mulier p̄gnans si masculum cõceperit, dextera mamilla maior & durior erit. Econuerso āt si fætum fęmineū conceperit, mamilla sinistra maior & durior apparebit. Et hoc primum accidit, ut d. Aris. de generatione aïalium, quādo fętus incipit primum se mouere. Fętus est interior cõceptus et cogitatio, mamilla uero est exteri⁹ uerbū et locutio. ¶De fętib. āt conceptis.i. de conceptibus affectionis aliqui sunt masculi, aliqui fęminei, aliq̃ cogitatiões et affectiones sunt bonæ masculinæ, et uirtuosæ aliquæ āt feminec.i.molles.

les, carnales & vitiosę. Itē de mamillis.i. de verbis nostris, aliqua sunt dextra, aliqua sinistra.i. aliqua sunt bona & honesta, aliqua vero sinistra, hoc est duplicia atq; varia. Igit dico ꝙ fętus & vbera, i. cogitatus & uerba, sibi inuicem corrńdēt. Ex abundantia. n. cordis os loquit. Matt. 12. Nam si fœtus fuerit masculus, i. si interior conceptus & mens fuerit bona, tunc proculdubio mamilla dextera. i. locutio honesta in nobis amplior si aūt sinistrum, & fęmineum cōceptū. i. vanum ꝓpositum habuerimus, tūc ꝓ certo mamillā sinistrā. i. mala verba & vana & inhonesta, maiora & abundantiora cęteris hēbimus, qa ꝓculdubio ex bono cōcetus sequunt bona verba ex malo simitr mala, qa sicut dr̄ Matt. 12. Bonus hō de bono thesauro suo ꝓfert bona. malus aūt sitr mala. ¶Ex coagulatione & multitudine & retētione lactis indurant mamillę, & dolor & infirmitas gn̄rant. Pilus ēt si tunc sup creui in mamilla, dolorem maximum facit. Sic vere in mamilla mīæ nostrę duę accidūt infirmitates. i. duo vitia vel defectus, qa. s. duritia parcitatis & auaritiæ, & pilus vanitatis & inanis glorię qnq; ibi nascitur, ex qua nisi auferatur, totum opus mīæ, ꝙ ceptū fuerat vitiat. Bn̄ ergo dr̄ Mat. 6. Cū facis Eleemosyna, noli tuba canere. ¶Lac qnque ꝓp abundantiam materiæ & ꝓp defectum decoctionis, in mamilla non dealbat, imo corruptum sanguineum distillatur. Sic vere multi sunt qui sanguinem affectionum suarum non bene decoquunt, nec præuident, nec attendunt, ita ꝙ de mamilis labiorum suorum non lac sed sanguinem id est non verba pura, munda lactea & honesta reddunt, sed potius sanguinea, carnalia adulatoria, & corrupta. Ezechiel 5. Pestilentia & sanguis pertransibunt per te. ¶Animalia multorum vberum multos habent fœtus &c. Vide de animalibus in generali.

De Pulmone Cap. 32.

PVlmo s̄m Const. est membrum molli carne spongiosa & aerea creatum, vocis & spūs instrm̄. Est. n. pulmo in continuo motu. Aerē. n. frigidum cōtinue ad refrigeriū cordis mittit, & ipsum aerē calefactum cū cordis fumositatib. extrapellit. Pulmo igitur vocē format, cor refrigerat aerē suo motu, depurat alterat & immutat, & sic cordi refrigeriū, & spūi vitali nutrimentum tribuit & ministrat. A motu nunq̄ cessat & se constringit continue & dilatat, aerem retinet & reseruat. Vn̄ aīal tandiu sub aqua viuit sub aquandiu aerem retentum custodit humorem spumosum generat & cordis substantiam lateraliter circundat. Hæc oīa dicit per ordinem Constantinus. Pulmo iste significat voluntatē seu mētis affectionē, q. s. dēt esse mollis, carnea & benigna, pura, aerea, & serena. Ista igitur cor circundat, quia ab eo ꝓcedit, & ideo ista aerem diuinæ gratiæ attrahit, & spūale refrigerium cordi mittit, & ab ipso fumos malorū desideriorum eijcit & expellit. Pulmo igitur bonæ voluntatis, vocem orationis solet formare, à motu bonorum desideriorum nunquam cessare, qnq; per timorem se constringere, & qnq; per amorē se ad proximos dilatare. Aerem diuinæ gratiæ debet retinere, & ipsū cordi & affectui ministrare, vt sic possit animam à suffocatione perpetua reseruare. Humorem spumosum vitiorum debet p cōfessionē emittere, vt sic possit cordis munditiam procurare. Vel dic ꝙ pulmo est prædicator, qui cordi. i. Deo deseruit, & aerem quem immutat & depurat. i. hoīes quos conuertit et sanctificat, pro summo refrigerio sibi mittit. Hic uocem prædicationis facit et per amorē et timorem se dilatat et stringit, et per diligentiā continuē mouetur et discurrit, et sic pc̄tōrē à suffocatione inferni custodit, dum aerem bonæ doctrinæ eidem attrahit. ¶Oē aīal spirans habet pulmonē &c. Vide de aīalib. in generali. §. 29. et 67. ¶Pulmo qnq; patit acumine humoris à capite defluētis, quo. s. vlceratur. Quod quidem vlcus (pro eo ꝙ pulmo est in continuo motu) faciliter non curatur, et sic aer ꝓ refrigerio cordis attractus, p foramē vlceris euanescit, et ita cor ꝓp paucitatem attracti aeris in seipso deficit et marcescit. et phthisim et alias infirmitates incurrit. Sic vere qnque cōtingit ꝙ mali humores carnalium et tp̄alium bonorum, ad pulmonem affectionis nostræ, per malam complacentiā fluunt, ipsamq; per diuersa vitia vlcerant et corrodūt, et sic efficit inhabilis ad aerem gratię et deuotionis trahendum, et ad cor à feruore malorum desideriorum refrigerandū, et temperandum. Sap. 2. Non est refrigerium in fine hominis,

De Corde. Cap. 33.

COr s̄m Isid. dr̄ a cura eo ꝙ oīs sollicitudo & cura sciæ in eo manet. Qd̄ ideo pulmoni iūctū est, vt cū ira accēdit, humiditate pulmonis tp̄et. Est āt cor in medio, vt p ipm vita toti corpori vndiq; ministraret, & vt spūs vitalis sicut à cētro ad mēbrorū circūferentiam deferat. Et cor s̄m Const. mēbrū cōcauū, carneū, mobile, rotūdū, durū oblōgū, & acutū. Cor ī corpore. pt mihi significare plātū in ecclæ. Iste ē. n. qui sollicitudinē & curā regēdi corpis ecclæ dēt hr̄e, ī medio æqtatis & iustitiæ dēt sedere, & nunq̄ ad vnā partē pl' q̄ ad alia, p psonarū acceptionē aliquatr se hr̄e, sd ēt (si discordes fuerint) dēt inter eos se mediatorē & mediū exhibere, & vitā grāe sciæ ad oēs circūquaq; īfundere, & oēs subditos exēplis & scijs vegetare. Io. 20. Stetit Iesus in medio discipulorū suorū, & dixit eis. Pax uobis. Si igr̄ talis cōcauus p humilitatē, carneus p benignitatē, rotūdus & mobilis p diligētiæ sedulitatē, durus & solidus p cōstātiæ stabilitatē, oblōgus p deliberatiōis maturitatē acut' p iustitiā & seueritatē, ferues & calidus p perpetuā charitatē, cogitans & itelligēs p prudētē subtilitatē & sagacitatē. Pro. 16. Cor hoīs disponit viā suā. Dēt ēt sp hr̄e secū pulmonē. i. bonos & spūales viros aeris & spūs attractiuos, quorū, s. humiditate & benignitate, consiliis & prudētia, possit flāma sui rigoris tpari, si ipm ultra debitū contingere inflammari Vel dic ꝙ corpis cor sigñat mētē aīæ, q. s. dēt corrn̄dere cordi carneo, ꝙ ē ipsius instrm̄. Mēs igr̄ dēt dici cor a cura, qa. s. de salute sua dēt eē curiosa. In medio dēt eē. i. in ppōptu, vt. s. Deo, plato & ꝓximo sit obediēs & obseqosa. Lu. 22. Ego āt in medio vr̄i sū sicut q ministrat. Pulmonē ēt. i. vētilabrū deuotionis iuxta se dēt hr̄e, vt aere diuinę grę inflāmatio suorū malorū affectuū tpet. Et cæteris mēbris, i. cæteris aię potētiis dēt vitā grę diffūdere, vt q̄libet ab ipsa mēte mō dbito regat. Iō bn̄ dr̄ Pro. 4. Oī custodia serua cor tuū, qm̄ ab ipso vita ꝓcedit igr̄ sit ista mēs carnea p pietatē & p obediēdi facilitatē. Eze. 11. Auferā cor lapideū de carne vr̄a, & dabo vobis cor carneū, Sic cōcaua p humilitatē &c. p oīa sūt supra. Vt sic ipleat illud ꝙ pcipit. 3. Re. 8. Erit cor nr̄m pfectū corā dño. ¶Cor vergit naturatr ad sinistrā. Pars. n. acuta ipsius cordis ad sinistrā humani corpis se deflectit, & iō in hac pte corporis spūs vitalis magis vrget. & iō in sinistra parte pullus fortissimus inuenitur, & inde est ꝙ medici in sinistro brachio pulsum tentant, & de cordis ēt dispōne in sinistra certius q̄ in dextera se informāt. Cor est amor, seu uerus & cordialis affectus. Iud. 3. Cor meū diligit principis Israel. Iste. n. amor pcipue dēt pēdere & vegere ad sinistrā aduersitatis, qa. s. vetus amor magis se ōndit in aduersitatis sinistra, q̄ in ꝓsperitatis dextera, qa sicut dr̄ Prou. 12. Oī tpe diligit q amicus est, & frater ī angustiis cōprobat. Et iō q bn̄ vult probare dispōnē cordis affectionis & dilectionis, tāgat pulsum in sinistra nō in dextera. i. tāgat & ꝓbet hoīem in aduersitate, nō in prosperitate, quia pro certo certior est probatio, & in sinistra aduersitatis certius cognoscit quis sit cordis amor & affectio, qa s̄m Sene. Amicū prosperitas inuenit, sed aduersitas probat. Psa. Probasti cor meum, & visitasti nocte. i. aduersitate. Vel dic ꝙ cor & affectio humana ofatr tēdunt ad sinistrā. i. ad defect', et nō ad dexterā. i. ad virtutes, qa sicut dr̄ Gen. 5. Sensus et cogitatio hominis in malum prona sunt. Cuius tn̄ cōtrariū dēt esse, quia sicut dr̄ Eccl. 10. Cor sapientis, dextera eius, et cor stulti in sinistra illius. Vel dic ꝙ cor significat prælatum, qui. s. in corpore ecclæ vt cōter plus vergit ad sinistram q̄ ad dexterā. i. plus efficit ad nepotulos sufficientes, q̄ ad sciētificos et valētes. Istos. n. studet calefacere et fouere, et omissis alijs promouere. Alligat vt supra. ¶Cor ꝓ eo declinat ad sinistrā, vt pars illa q̄ naturatr est frigidior ab eo calore foueat, et eius naturalis frigiditas tpet. Cor est cōpassio et affectio viri iusti, q̄ pro certo ad sinistrā. i. ad illos q sunt in sinistra paupertatis et aduersitatis, vel ēt in sinistra pc̄ti et iniqtatis, dēt tendere, et se ad eos misericorditer inclinare, ut sic calore, suę dilectionis ipsos tpaliter et spiritualiter confouere, et frigiditatem indeuotionis in peccatorib. vel frigiditatem paupertatis in indigentibus temperare. Eccle. 4. Declina pauperi aurē tuam. Ps. Cōcaluit cor meū intra me. supple p cōPassionem. Et alibi. Factū est cor meum tanq̄ cera liquescens. ¶Cor s̄m Constan. duas hēt concauitates seu

ueu-

ventriculos, dextrũ uidelicet & sinistrũ. Et ẽm Au. li. de dña spũs & animæ in dextro ventriculo cordis plus est de sanguine q̃ de spũ, ĩ sinistro aũt plus est de spũ q̃ de sanguine. In sinistro. n. uẽtriculo principal r gñaẽ spũs Vitalis, & exinde ad mẽbra cætera p arterias deriuatur. Sic verè cor nr̃m duos hẽt ventriculos. i. duos affectus & amores, in quib. s. in quadã cõcauitate id qđ diligiẽ cõtineẽ, videlicet vnũ dextrum & aliũ sinistrũ. Dexter. n. sigñat illũ amorẽ q est in psperitate, sed p sinistrũ amor in aduersitate denotaẽ. Igiẽ istud est verũ, q uentriculus cordis dexter. i. amor quẽ tpe psperitatis suæ ad hoĩes habemus, plus hẽt de sanguine q̃ de spũ. i. magis est carnalis q̃ spũalis, qa scilicet iste amor magis q̃rit lucrũ ppriũ q̃ alienũ, magis cõcernit corpus q̃ aĩam. Sed ecõuerso ventriculus sinister. i. amor quẽ in aduersitate sua ad alios habemus, magis hẽt de spũ q̃ de sanguine. i. magis est spũalis, q̃ carnalis & magis est diuinus, q̃ mũdanus, qa. s. iste nõ cõcernit pprium cõmodum, sed potius alienum, dicẽs illud 2. ad Cor. 13. Nõ q̃ro q̃ vestra sunt sed vos. Ista q ta lib. dr̃ Mat. 16. Beatus es Symon Bariona, qa caro & sanguis nõ reuelauit tibi. Vel dic q in corde. i. in habitaculo ecclię, sunt duo uentriculi. i. duo gña hoium. s. dextri. i. diuites, qui sunt in psperis, sinistri. i. pauperes, q sunt in aduersis. Sed verè in uentriculo dextro. i. in statu diuitum plus abundat sanguinis carnalitatis. minus verò spũs gr̃a & sc̃titatis. Econtra vero in sinistra aduersitatis, & in ipsis tribulatis & pauperibus plus est de spũ gr̃æ & uirtutum, q̃ de sanguine carnaliũ affectuũ, qa sicut dr̃ Io. 3. Qđ natum est ex carne, caro est, qđ natũ est ex spũ, spũs est. Vel dic q cor hẽt duos uentriculos, intellectum. s. & affectum, quorum dexter est affectus, in quo dẽt abundare sanguis. i. amor gr̃a & charitas. Sinister verò est intellectus, in quo dẽt abundare spũs. i. sapia, discretio atq; veritas. ¶In ventriculis cordis sunt q̃dã foramina, q̃ pelliculis q̃busdã operiunẽ, qa. s. se aperiunt, sanguinẽ & spm̃ emittendo, & se claudũt, emissis reditum denegãdo, ẽm Cõstan. Sic verè cor nr̃m dẽt hr̃e sua spũalia foramina, q b. spm̃ vanitatis, & sanguinem carnalitatis à se piiciat & emittat. Ista autem foramina sunt cognitio & locutio. Et in istis foraminib. debent esse pelliculæ & opercula discretionis, q. s. dicta foramina cognitionis & locutionis & operiãt & concludãt, ne aliq̃d vanè cogitẽt seu dicãt. Istæ tñ pelles se debẽt aperire in cõfessione, vt prædictæ superfluitates carnis & spũs emittanẽ, & deinde se claudere, ne per recidiua ad cor iterum reuertantur 2. Reg. 13. Eiice eã. s. culpã, foras & claude ostium post eam. Latitudo cordis hẽt q̃dã ossa chartilaginea, q̃ sedes cordis à medicis appellantur. Hẽt ẽt ĩ uno quoq; cõcaua q̃dã aurib. siĩe, q̃ cordis auriculæ dñr. Hẽt ẽt quenda pãniculum in quo inuoluitur, q cordis capsula nũcupatur, sicut d. Const. in Pant. li. 4. Sic pprieĩ latitudine mẽtis nr̃æ debent esse spũaliter ista tria, qa. s. cor nostrum seu mens debet hr̃e osseã. i. cõstantię fortitudinẽ aures carneas . i. obedientiæ prõptitudinem, seu crudelitatis habitudinẽ, capsulã pelleã. i. charitatis cõtinẽtis latitudinẽ. Vel per istã capsulã põt intelligi discretio abscõsiua, & secretum ipsius mentis nr̃æ. Ista. n. dẽt cor nr̃m discretè celare & cõcludere & ne ultra debitũ appareat ipsum sub sapiæ velamine cõtinere, iuxta illud Eccl. 8. Nõ oĩ hoĩ cor tuum manifestes. Au res. n. dẽt hr̃e cor & capsulã. Ad denotandũ q attenti debemus esse ad audiẽdum, capsulati uero & abscõditi ad secretũ cordis ppalãdum, & ad loquendum, quia sicut dr̃ Eccles. 21. In ore fatuorum cor illorum, & in corde sapientiũ os illorum. & Iac. 2. dr̃. Sit oĩs hõ velox ad audiendum, tardus aũt ad loquendum. ¶Scđm Aris. li. 2. Oĩa aĩalia hñt cor in medio pter hoĩem, cuius cor declinat ad sinistrã. Sic verè oĩa aĩalia . i. res oẽs aĩam rõnalem hñtes, debent hr̃e cor in medio æquitatis & uirtutis. & in iustitiæ libramento. Istud tñ deficit in hoĩe. i. in illis q magis rõne vñr vigere. s. in sapientib. huius mũdi. Cor. n. talium non est in medio temperantiæ seu iustitiæ uirtuosæ, imo declinant ad sinistram & ad obliquitatẽ vitiorum multo amplius q̃ corda aĩalium. s. simplicium laicorum, qa sicut uidemus, clerici, & ecc̃lesiastici, qui sunt sapientes & prouecti, hñt hodie cor magis decliue, peruersũ & iniquum, quàm quadrupedes. i. simplices seculares. Psal. Cor aũt eorum nõ erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testõ eius. Vñ Baruc. 6. Bestiæ meliores sunt illis. Vel dic de iudicib. q debent hr̃e cor in medio equitatis, vt per acceptionem personarũ nunquam ad vnã partẽ plus quam ad aliam delectanẽ. Qđ tñ in hoib. i. in illis q magis dñt esse hoĩes. s. in principib. & p̃latis deficit, quorũ. s. cor & affectio ad sinistrã. s. ad falsum iudicium & ad pmotionẽ psonarum insufficientium se deflectit, & p acceptionẽ psonarũ & munerũ, à iustitiæ rectitudine se diuertit. Allega vt supra. ¶Itẽ ẽm Arist. ibid. ĩ oĩ aĩali pars acuta cordis tẽdit inferi⁹ vers⁹ pedes, pterq̃ ĩ piscib. ĩ q b. cordis acumẽ tẽdit superi⁹ vers⁹ caput. Sic verè cuspis & acuties, fine & extremitas intentionis & cordis in aĩalib. i. in pc̃õrib. respicit inferius ad terrena. Ps. Dorsũ eorũ sp incurua. In piscib. aut. i. in uiris deuotis & in aqua gr̃æ cõstitutis est contrariũ, qa. s. acies cordis sui caput. i. ad Deũ est erecta, & p dilectionẽ & cõtemplationẽ ad cęlestia sursũ uersa Iob 34. Si direxerit cor suum ad dñm spm̃ quoq; ei⁹ & flatũ ad traher. Vł dic ecõuerso q viri iusti dñt hr̃e cuspidẽ cordis & intẽtionis ad pedes. i. ad cogitationem finis & mortis versus terra. i. ad considerationẽ inferiorũ tormentorum. Pisces aũt. i. pc̃õres cor hñt inuersũ & sursum ad mundana expositum & erectum Cã. 4. Cor ei⁹. ab humano immutaẽ, & cor feræ deẽ ei. Vel dic q aĩalia sunt viri iusti p gr̃ã aĩati, pisces uero sũt pc̃õres & deliciosi. Dic. igitur q iusti hñt acutiẽ. i. clausurã cordis sui à parte terræ & terrenorum, latitudinẽ uero & aperturam ẽm sensum, à parte bonorum æternorum. Ecõuerso aũt pisces. i. mali cor hñt clausum à parte cœlestium latũ uero à parte terrestriũ Thr. 1. Subuersũ est cor meũ ĩ me. ¶Scđm Arist. li. 12. In corde est principiũ uenarum, ẽt principiũ vitæ. Et est primũ & nobilissimũ mẽbrũ, & iõ positũ ẽ à natura in loco anteriori medio superiori, sicut mẽbrũ nobilis. principiũ ẽt est (vt ait) sanguinis & caloris. Et iõ læsio in corde ualde est periculosa, qa læso corde aĩal moriẽ. Per cor possum intelligere fidẽ, q̃ re uera primum est mẽbrum. i. prima & fundamentalis uirtus. ab ista. n. pcedit uita gr̃æ & uirtutis, & calor amicitiæ & charitatis, quia sicut dr̃ Abac. 2. Iustus ex fide uiuit. Igitur ista anterius in publico dẽt apparere, sicut. s. ipsã debemus publicè cõfiteri, et nõ erubescere, qa q erubuerit me corã hoĩb. filius hoĩs erubescet eum corã Angelis Dei. Lu. 9. Ista ẽt debet in æquitatis medio residere nullãq; læsionẽ heresis debet hr̃e, alioquin necesse est mortẽ corpis & aiæ sustinere. Vel dic q cor est p̃latus et maximè Papa, qui primus est, & principium aliorum, à quo p certo uenæ. i. alii prælati originẽ trahunt, & in quo uita gr̃æ, calor charitatis, sanguis benignitatis, dẽt principal r habitare, et iõ cæteris nobilior, anterior, mediocrior, & iustior dẽt esse. Vel dic q in corde nr̃o dẽt abundare sanguis. i. memoria diuinę passionis, uita gr̃æ, et calor dilectionis etc. sicut supra. §. 1. ¶Primum mẽbrum qđ natura format est cor, vt d. Aris. Deinde caput, & cerebrum. &c. Sic uerè nos ante oĩa debemus cor nr̃m, mẽtẽ & cõsciam formare, et ipsam uirtutib. adornare, et tãdẽ de cerebro sciæ cogitare. Vel dic q cor sigñat dilectionem, et cerebrum uero, à quo pcedit sensus, sigñat sapiam et discretionẽ, qa p certo hõ primo debet cordialem amicitiã et charitatem in seipso formare, et deinde vt formeẽ et informeẽ cerebrum per sciam laborare, qa. s. pri⁹ est q̃renda Dei et boni dilectio, q̃ veri cognitio charitas, q̃ sciarum ueritas, morum perfectio, q̃ sensus acquisitio. Mat. 6. Primum q̃rite regnũ Dei. ¶Color multis causis patiẽ multos morbos. Patiẽ. n. q̃nq; ex excessiuo calore, saguinẽ ebulliẽte. Q̃nq; ex excessiua frigiditate sanguinẽ cõgelante, et cordis dilatationẽ impediẽte. Q̃nq; ex apostemate se ĩ cordis capsula cõgregãte. Q̃nq; ex fumositate corrupta et uenenosa est, aliis membris ad cor ascendente. Q̃nq; ẽt patiẽ ex grosso humore uenas et uentriculos ipsi⁹ opilate. Q̃nq; ẽt patiẽ ex dissolutione spũs et uirtutis cor pturbãte, et tremorẽ inducẽte. Sic uerè cor et cõscia ex multis uitijs spũal r patiunẽ, uidelicet ex calore auaritiæ quo sanguis. i. affectio inflãmaẽ. Ex frigore inuidiæ, quo amoris dilatatio ipediẽ, et calor charitatis indeuotionẽ cõgelaẽ. Ex apostemate et tumore supbiæ sciæ, quo p cor inaniter eleuaẽ. Ex fumositate uenenosæ scię quo p errorẽ cordis cognitio pturbaẽ. Ex humores carnalis imunditiæ, quo affectionis uentriculus opilaẽ. Ex dissolutione despirationis et tristitię, q̃ timorẽ super uacuum o praẽ. Quia proculdubio cor aliq̃n per auaritiam inflãmaẽ. Ps. Cõcaluit cor meum itra me. Q̃nq; p inuidiã cõgelaẽ. Iob 40. Cor eius indurabitur q̃ si lapis. Q̃nq; p super

biã eleuat.Par.32.Eleuatũ ẽ cor ei⁹,et facta est cõtra eũ ira dñi.Qñq; p heresim & ignorãtiã eius cognitio pturbat. Ps. Cor meũ cõturbatũ est intra me.Qñq; p luxuriã opilat & he 32 betat & relaxat.Iob 33.Deus molliuit cor meũ.¶Scd'm Galenũ uirtus boni cordis cognoscit certis signis.s.p velocitatẽ & frequẽtiã pulsus,per festinã & celerẽ actionẽ,p iram & audaciã & p latitudinẽ pectoris.Sic verè signa boni cordis & bonæ mẽtis,sunt ista,s.frequẽtia pulsus bonæ affectionis, celeritas motus bonæ operationis.Iracũdia & indignatio seueræ & iustæ correctio.Audacia fortis & uirtuosæ aggressionis.Latitudo pectoris.i.amplitudo amoris & dilectionis.Es. 1360.Mirabit & dilatabit cor tuũ.¶Scd'm Hali, cor se habet p modum radicis. Arteriæ sunt sicut rami, p quas sicut à radice,virtus Vitalis circũquaq; deferẽ ad mẽbra.Vñ corde dilatato,simul p totũ corpus oẽs arteriæ dilatant, & pulsum in mẽbris singulis operant.Cor est plaatus,q corpe seu in arbore ecclesiæ obtinet uim radicis.In ipso.n.sicut in principio fundamẽtali, venæ.i.pdicatores radicant,à quib. ad mẽbra .i.ad subditos spũs.Vitalis sciæ deferẽ,& quib.mediãtib.pulsus bonorũ operũ in toto corpe ecclesiæ frequentat. Vel dic,ꝙ arterię sunt subditi,q i corde.i.plato i sũt fundati,cuius.s. mot⁹ opa p imitationẽ sequunt,& eo dilatant vel coarctant.Vł dic ꝙ cor est Papa,arterię sũt minores plati &c. 14sicut supra.¶Cor sp ẽ i motu aut.n.cõstringit aut dilatat.Sic cor affectionis nr̃æ sp dẽt ad aliqd bonũ moueri.Aut.n.dẽt ad Deũ & pximũ p amorẽ dilatari.2.ad Cor.6.Os nr̃m patet ad uos corinthii,cor nr̃m dilatatũ est.Aut ẽt ad seipsum p timorẽ cõstringi,& humiliari.Eccl.2.Deprime cor tuũ,& sustine.Vel de cogitatione hoĩs,q̃ est in cõtinuo actu, & nũc vnũ nunc aliud meditare. Iob 20. Multæ cogitationes uer- 15sant in corde uiri & mẽs i diuersa rapit.¶Cor hẽt aliqua mẽbra sibi seruiẽtia.s.pectus,pulmonẽ,tracheã arteriã,& sibi sitia,q si sana & expedita fuerit,& uirtuti cordis obediẽtia ipsum cor liberè suas peragit actiones, qa. s. si ista organa se cõstringẽdo uel dilatãdo cordi liberè obediãt, tũc ab ipso corde egredit fortis pulsus, fortis respiratio & opatio uirtuosa.Qñ uero ista mẽbra infirma sunt, & nõ obediunt cordi,tunc ipsius cordis operatio impedit.Cor est platus q hẽt mẽbra.i.subditos sibi subseruientes. Cuius qdẽ uirtus in suis actionib.fortis,libera & agilis inuenit,qñ sibi ab organis.i.à subditis suis sanctè et liberè deseruit.Ecõuerso vero platus nõ pficit qñ sibi subditorũ popul⁹ nõ obedit.Ex bonitate.n.uel malitia istorũ organorũ. s.subditorũ, ipsius cordis.i.plati bonitas & malitia deriuat, qa si boni & obediẽtes fuerint,bon⁹ efficit,si uerò inobediẽtes & mali et puterui,sint, tunc ẽt platus in suis bonis actionib.impedit.Vñ Gre.in quadã glosa sup. 2.li.Reg.dicit, ꝙ est mala uita popu 16lorũ deterior fit uita rectorũ.¶Itẽ idẽ alibi d.ꝙ si cor fuerit nimis frigidũ & humidũ,erit pulsus mollis,hõ effeminat⁹, piger,& timidus,& pilis nudatus.Sic verè si cor.i.cordis affectio p ideuotionẽ sit frigida,& p carnalitatẽ humida,tũc pulsus operũ exterior mollis efficit,& effuminatio & imbecilitas operationũ seqtur,nuditas pilorũ.i.defect⁹ uirtutum introducit & timor pigritia gñat.Et sic põt dicere hõ illud Ps.Cõprehẽderũt me iniqtates meæ. & cor meũ dereliquit. 17me.¶Itẽ hali sup techini.Cor si fuerit nimis siccũ & frigidũ, & faciet pulsum nimis asperũ atq; durũ.Sic vere si cor. i. platus sit siccus,incõpatiẽs,frigid⁹ & indeuot⁹, tũc uere pulsus suorũ operũ erit durus & crudelis,& asperitate plenus, ita ꝙ sibi poterit dici à subditis illud Iob 30.Cõuersus ẽ mi 18hi i crudelẽ & i duritia manus tuæ aduersaris mihi. ¶Si uis adde hic ꝙ natura sup oĩa diligit,cor tanq magis necessariũ uitæ, & inde ẽ ꝙ i morte hoĩs pedes & extremitates p moriunt,cor aũt ult.Natura.n.uidẽs se debilitatã, nõ posse seruare totũ corp⁹ dimittit partes min⁹ uitæ necessarias,& se retrahit ad cor & cerebrũ,& eas q̃tũ pt custodit, tãq partes magis nobiles & pcipuas, & sic ultimo morit,sicut apparet exẽplo hoĩs tenẽtis uillã & castrũ q primo dimittit villã & se retrahit ad castrũ custodiẽdũ.Ista pñt allegari & qñ hõ impugnat tẽtationib.vel tribulationib.& uidet ꝙ simul nõ pt tenere & seruare interiora mẽbra,& tpalia & spũalia bona,ipse dẽt extremitates bonorũ tpaliũ dimittere, & ad custodiã cordis mẽtis intẽdere,& castrũ aĩæ suæ dimissis exteriorib.custodire.Ibi.n.ẽ sedes vitę spũalis & iõ p ipsa custodiẽda derelinquẽdæ sũt extremitates.i.tota substantia temporalis.Ideo bene dictum est illud Prou.4.Oĩ custodia serua cor tuum,quoniam ab ipso uita procedit.

De Anhelitu. Cap. 34.

1 Anhelitus cordis & pulmonis est motus,pp attractionem frigidi aeris,& cordis refrigeriũ,& pp expulsionẽ à corde aeris fumidi,gñatus.Anhelit⁹ igit est caloris cordis per attractionẽ tẽperatiuus, & ipsius per expulsionem fumositatũ purgatiuus.Anhelitus iste sigñat diuinã gratiã, quã p certo p or̃onem attrahimus,& p bona opera emittimus.Per attractionẽ.n.grẽ cor & desideria refrigerant p ipsius aũt in bonis operib.emissionem, cor à suis superfluitatib.expiat.Expone sicut supra de pulmone.§.1.¶In anheli- 2 tu multo plus attrahimus de aere q̃ emittimus,cuius cã est, qa magna pars attracti aeris cõuertit in spũum nutrimentum.Aer quem attrahimus,sigñat bñficia q̃ à Deo recipiunt. Aer vero quẽ emittim⁹,sigñat illa bñficia seu sęuitia,q̃ Deo ab hoĩb.impendunt.Igitur plus de aere recipit q̃ emittit,qa p certo plura bona & bñficia hoĩes à Deo recipiunt, q̃ sibi retribuunt aut ipendunt.Nõ.n. humana fragilitas põt retribuere quantũ quotidie nec esse est à dño recipere. Iõ dicebat Dauid in Ps.Quid retribuã dño p oĩb.q̃ retribuit mihi? quasi diceret.Impossibile est ꝙ satisfaciã ex cõdigno. Iõ d. Arist.ꝙ ad Deos & parentes nõ tenemur ad æquiualẽs, sed ad possibile.¶In anhelitu sunt duo motus cõtrarii.Nã ibi p 3 dilatiõnẽ pulmonis aer attrahitur,per eius uero cõstrictionẽ expellitur & fugatur.Sic uerè in pulmone affectionis nostræ duplex est motus,unus bonus,& alius malus.Vnus quo dilatamur ad Dei & pximi dilectionem,& ad bonã operationem.Alius uero quo cõstringimur & coarctamur p torporẽ,& boni operis retardationẽ.Quid igit?Pro certo dilatatio ista aerem,grẽ habet attrahere,coarctatio vero ipsũ hẽt fugere & excludere. Quia p certo dilatatio charitatis grãm attrahit,cõstrictio,vero inuidiæ & torporis ipsam eijcit.Ps.Os meum aperui & attraxi spũm,qa mãdata tua desiderabã.¶Anhelitus impeditur multis modis.s.ex ventositate viã opilãte,ex calore excessiuo pulmoni dominante, ex debilitate uirtutis neruos debitè nõ mouẽte, ex vři corruptione organa inficiente,& anhelitũ corrumpente,sicut patet i leprosis,quorum anhelitus infirmitate corruptus aerẽ corrũpit,& circunstãtes inficit atq; lædit. Anhelitus sigñat locutionẽ seu suggestionem,quæ.s.ex ore procedit. Ista tñ qñque impedit aut læditur.s. ex uentositate superbiæ, qñ.s. hõ non dignatur loq.Eccl.20.Est tacens,qui procax ad loquendum.Qñq; ex calore auaritię,qñ.s.q de terra loquitur. Io.3.Qñque ẽt deliberatæ ignorantiæ.Eccl. 20. Est tacẽs nõ hñs sensum loquelæ.Qñq; ex corruptione et lepra luxurię, quia.s.lepra luxuriæ sermonis anhelitum solet corrumpere,et ille sermo corrupt⁹,auditores solet inficere 1. ad Cor. 5.Corrumpunt bonoꝝ mores colloquia praua.Iob 19.Anhelitum meum exhoruit vxor mea.i.luxuria, q̃ auctoritatẽ & audaciã loquẽdi solet auferre,sicut patet de illis,q qa luxuriosi sunt non audet prædicare,nec alios castigare.¶Anhe- 5 litus velox et multus calorem extraneum, sigñat virtutem suffocantẽ.Si uero in acuta febre sit parus et frigidus,significat mortificationem caloris,et defectum uirtutis et subsequtionẽ ppinquę mortis.Sic uerè si anhelitus.i.affectus et respiratio spũalis cordis nr̃i,pp or̃onem hẽt fieri,q exteriorum mala et desideria calidus sic, p indeuotionẽ interiorũ frigidus,vel per tepiditatẽ modicus, mortis pcti mortalis est signũ,qa.s.q p pc̃m moriunt tepidè, frigidè et modicè in anhelitu or̃onis occupantur.Quod utique est signũ defectus caloris charitatis,virtutis grẽ et sctitatis. ¶Difficultas 6 respirãdi cõtingit ex hoc ꝙ pulmo nõ põt se liberè cõstringere,vel dilatare cuius cã sunt siccitas pulmonis quæ cõstringit,humor exterior quo comprimit, humor interior quo a clausione impedit, vel humor interior et exterior quo difficiłr apperit et claudit.Quo fit vt aspirãdo et respirãdo hõ æquałr fatiget.Sic verè anhelit⁹ et respiratio spũalis,qua.s.hõ p amorẽ se aperit,et p timorẽ et humilitatem se claudit,põt i bonis multipłr impediri,videlicet ex siccitate ideuotiõis,vel ex cõpressiõe exterioris humoris.i.ex abũdãtia terrenæ possessiõis,vel ex iteriori humore,hoc ẽ dictu,p abũdãtiã carnalis,ĩfectiõis vł ex vtroq;.s.ex exteriori possessione,et carnalitate iterioris corruptiõis.Indeuotio

tio.n.pulmonem.i.affectum cõtrahit,ne ad bonū pro libito moueat.exterior verò tetra possessio cõprimit affectum, ne ad Deū & ꝓximum aperiatur.Interior aūt carnalis infectio affectū aperit,ne per timorē Dei clamat,& vanis appetitib. retrahatur.Sic igitur impeditur spiratio orationis & respiratio deuotionis 2.Paral.vltimo.Multiplicatæ sunt iniquitates meæ,& incuruatus sum multo vinculo ferri,& nō est mihi respiratio. Vel dic, ꝙ humor interior sigñat pc̄tā occulta & mētalia exterior uerò pc̄tā aperta & notoria.Iste igit sūt q̄ vel singultū vel spiramē deuotionis vel orõnis retardant.

De Stomacho. Cap. 35.

1 Stomachus græcè dr̄ os latinè ꝫm Isid.est.n.os & ostiū vētris,quia.s.stomachus cibos recipit, & partē impurā ad intestina mittit,aliā verò partē in humores conuertit quib. originaliter corpus nutrit dū ipsos per quasdam venas ad mēbra deriuat & deducit.Talis est platus vel p̄dicator.Isti.n. sunt os quo corpus pascitur per doctrinam & sunt ostiū per ꝙ in ecclesiā intrat̄ ꝑ promotionē vel fidē.Isti.n.sunt qui cibos sciæ ab extrinseco per studium recipiunt,ipsos digerūt masticant & discernūt grossaq; à subtilibus,inania ab vtilib. pura ab impuris diuidunt, inutilia per intestina obliuionis & repulsionis emittunt,pura aūt & utilia retinent, q̄ in bonos humores bonæ doctrinæ conuertunt,& sic mēbra.i.fideles sp̄ūaliter nutriunt.Oseæ 11.Ego quasi nutritus Effraim.& Io.10.Ego sum ostium,si quis per me introierit,saluabit.Vel dic, ꝙ stomachus est hō pius qui cibos bonorū tp̄aliū recipit,quib.ꝑ eleemosynas pauperes nutrit. ¶Sthomacus ꝫm 2 Constantinū est mēbrum rotundum,oblongum,cõcauum, asperum aspectus interius & villosum,carnosum,& flexibile,& duobus orificijs,superiori.s. & inferiori perforatum. Igitur rotundus est, ne aliqua superfluitas & in angulis occultet̄.Villosus est,vt cib. ꝑuillos in loco digestionis aliquā diu retineat̄.Concauus est,vt cib.receptus in eo retineatur. Carnosus est,vt per carnis calorē digestio melius cõpleat̄. Oblōgus est,vt sic melius cū superiorib.& inferiorib.coniūgat̄.Flexibilis est,vt ꝫm quantitatē ciborū stringat̄ vel extēdat̄.Perforatus est superius,vt cib.introducatur.Inferius verò,vt ad inferiora transmittat̄.Stomachus sigñat bonū subditum,qui cibum doctrinæ ab ore.i. à p̄dicatore recipit, & exinde mēbra.i.virtutes & vires aīæ uegetat & nutrit,& qđ purum & bonum est retinet,si verò quid malum vel impurū receperit,foras mittit.Oīa.n.per officium superius.i.per auditum recolligit,sed per officium inferius. i. per obliuionē & contemptum verba inutilia & incongrua de cordis intestinis.expellit.Mat.13.Elegerūt bonos in uasa sua malos aūt foras miserunt.Igit iste debet esse rotūdus per simplicitatē .s.sine quocunq; angulo falsitatis,quo possit retinere aliquā pc̄ti superfluitatē 2.Re.7.Erat in summitate basis q̄dā rotunditas.Itē debet esse asper & villosus per quadā retentiuā capacitatē,vt cibū gratiæ vel doctrinæ retineat per lōganimitatem,ne.s.cito labatur per obliuionis facilitatē, vt sic de illis de q.b.Lu.8.dr̄,ꝙ audiētes verbū,retinent, & fructū afferunt in patientia.Itē concauus dēt esse ꝑ humilitatē, vt oīa libēter capiat per sedulitatē.Mat.19.Qui pōt capere,capiat. Itē debet esse oblongus per contēplationis subtilitatē,vt,s. possit mental̄r attingere ab infimis ad superiora.Sap. 8. Attingit à fine vsq; ad finē fortiter.Itē debet esse carnosus per pietatē,& fluxibilis ꝑ obediētiæ mobilitatē,vt.s.se possit dilatare vel stringere ordinare ꝫm Dei & p̄lati volūtatē. Sap. 19. Vniuscuiusq; volūtati deseruiēs,ad ꝙ quis volebat conuertebatur.Vel dic, ꝙ stomachus est voluntas nr̄a, quæ dēt 3 hr̄e conditiones p̄dictas &c.Dic & allega sicut supra. ¶Stomachus(& p̄cipuè humanus) ꝓprium habet ꝙ à parte superiori est structus,à parte verò inferiori est lat⁹,& hoc potissimè in hoīe est necessariū,q erectus incedit,vt.s.cib.habeat locū latum inferius vbi cõtinuè descendit.Stomachus, qui deuorat oēs cibos significat gulosos,qui recipiunt cibos deliciarū,& auaros,qui deuorant cibos diuitiarum. Vel ēt stomachus significat uoluntatē deliciosorum & auarorū. Verū est.n.ꝙ istis strictitudo à parte superiorum & æternaliū, latitudo verò à parte inferiorum & temporalium.stricti.n.& arcti sunt affectando superiora, lati verò appetendo inferiora bona contra illud.ad Col.Quæ sursum sunt quærite non 4 quæ super terram. ¶Stomachus à quinque frustulis hepatis circuitur,vt calore ipsius digestio adiuuetur. Hepar ēt ꝑ venas meseraicas succositatē stomachi attrahit ipsamq; fortius decoquendo,in sanguinem alterat & conuertit. Stomachus significat mundi philosophos,q succositatem & humorem philosophiæ ediderūt Hepar aūt significat viros theologos q charitate clauerunt.Proculdubio.n.hepar.i. theologus à stomacho. i.philosophis naturalib.humores sciarum attrahit & exhaurit,ipsasq; calore,& feruore diligētię & studij decoquit,& exinde sanguinē & doctrinā theologicā efficit & cõponit,quo tādē corpus ecclesiæ nutrit,& vitā gratię sibi procurat & tribuit.Ps.Conuertit aquas eorum in sanguinē.Vel dic,ꝙ stomachus est prælatus, qui iuxta se debet hepar.i.bonos feruentes & charitatiuos hoīes habere, q in suo consilio debent ad digerendum.i.ad gubernandū cibos suos.i.susceptū propriū gregem adiuuare.Eccle.9. viri iusti sint tibi cõuiuæ.Vel dic,ꝙ hepar est hæreticus,qui bonā succositatem sciæ q̄ à stomacho scripturæ recipit,mutat total̄r corrūpit,& i sanguinē infectæ doctrinæ per digestionē malarū expositionū puertit.¶Scd̄m Const.lib.1.Theoricæ.c.15. 5 stomachus calid⁹ grossos cibos bn̄ digerit,subtiles verò cõsumit,multū appetit,& facil̄r sitit, nec parū cibi vel potus ei sufficit.Frigidi verò stomachi grossos cibos malæ digerūt subtiles aūt reqrunt,sitiūt,& pauca cibaria eis sufficiūt. Sic verè illi stomachi,seu illæ volūtates q̄ ꝑ auaritiā sunt calidæ & grossos cibos bonorū tp̄aliū solēt optimè dirigere & gubernare.Subtiles verò cibos bonorum spiritualium solent consumere & imaginatione sua adnihilare sitim auaritiæ solent hr̄e,& ad sui refugium ciborum tp̄alium copiā affectare.Eccl.23.Aīa calida quasi ignis ardens nō extinguetur donec aliquid glutiat.Illi verò q per diuinum timorē sunt frigidi.s.viri sc̄ti, grossos cibos terrenorum nō bene digerunt aut ministrāt,nec in mūdi negocijs libēter se implicat,subtilia verò.i.sp̄ūalia bn̄ tractāt,& parum per auaritiā sitiūt, & iō pauci tp̄ales cibi seu diuitiæ eis sufficiunt.Prou.37. Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos. ¶Patitur multis causis 6 stomachus.Accidit.n.sibi indigestio,vomitus diarrhæa, singult⁹,inflatio,eructatio,inflatio,bulim⁹.i.fames grādis siue vaccina,fāstidiū,& similia. Quæ oīa accidūt vel exinanitione vel repletione,vel humorum corruptione, vel ex virtutis defectione,seu ēt ex aliorū mēbrorū colligatione,Sic verè stomach⁹ vocis humanæ,multas icurrit infirmitates morales,videlicet indigestionē seu vitiū insolētiæ, vomitū iactātię, singultū inuidię,eructationē detractionis,diarrheā.i. fluxū carnalis infectionis.Hæc.n.oīa sḡnant in hoīe uacuitas uirtutū,repletio terrenorum,corruptio volūtatis, defectio virtualis cõstantiæ & probitatis, & q̄nq; colligantia aliorū mēbrorū.i.malæ societatis,ex quibusdam ēt accidit inflatio sup̄biæ & vanitatis,bulimus & insatiabilitas auaritiæ & cupiditatis,necnō fastidium & displicentia sciæ verbi Dei,seu auditæ veritatis.Prou.13.Venter impiorum insatiabilis &c.

De Hepate. Cap. 36.

Hepar ꝫm Isid.dr̄ à pascēdo,eo.s.ꝙ in hepate generatur 1 sanguis,quo corpus pascit̄ totū corpus. Est aūt hepar idē ꝙ iecur,mēbrū.s.calidū & sanguineum,concauum & lubricosum,in dextro latere collocatum,stomaco suppositū, & eius adiutorio deputatū,Per iecur ꝙ amare cogit intelligo cor vel mētē,q̄.s.dēt esse feruens & calida ꝑ deuotionē, rubea & sanguinea ꝑ Chr̄i sanguinis recordationē cõcaua & ꝓfunda per humilitatē & cõsiderationē,terrena & lubricosa per benignitatē & compassionē,in dextero latere vitę æternæ collocata per spē & cõtēplatiōnē,stomacho verò.i. p̄lato suppposita per obedientiā & subiectionem,& eius operationib.accomoda per obsequium & subuentionem.vnde Eccl.3.Magnato humilia caput tuū.¶Hepar in hoīe, quinq; 2 hēt partes seu alas,q.b.s.ipsa stomachi superficies circuit̄, & in suis operib.adiuuatur.Sic verè aīa hēt quinq; alas.i.quinque potētias sensitiuas,quib.s.stomachus.i.cor iuuat̄ & regitur,& in suis operationib.supportat̄ Io.5.Erat aūt Hierosolimis probatica piscina,quinq; habens porticus.Vel dic qđ hepar est affectio cordis nostri,q̄ ꝑ cõpassione mortis & sanguinis Christi tota debet esse sanguinolenta. Quinq; etiam partes debet habere.i.quinque vulnera Christi tenetur cogitare dicens illud Matth. 25.Domine quinque talenta tradidisti mihi. ¶Iecur in aliquibus animalibus habet duas 3

partes in aliquib. tres, in aliquib. quinq; Sic verè mẽs viri iusti, in aliquib. habet duas partes per duo pcepta charitatis, aliqñ tres p fidẽ beatæ trinitatis, aliqñ quinq; per debitã observantiã quintuplicis sensuum vanitatis. ¶Hõ inter oĩa aĩalia respũ sui corporis maximũ habet iecur. Sic verè iecur. i. amor & affectio charitatis debet in hoĩe. i. in viris rõnabilibus & discretis p cęteris abũdare. Vel dic q iecur q est sedes voluptatis ſm Isidorũ, signat carnis dilectionem. Iste igit in hoĩb. i. in viris rõne vtentib. sicut sunt clerici & ecclesiastici maiores inueniunt q̃ in quadrupedib. i. q̃ in simplicib. laicis. Quia proculdubio illi qui sunt literis & scijs mũdialib. magis dediti sunt voluptatib. pleniores. Hier. 4. Sapientes sunt vt faciãt mala. ¶In hepate est vna vena q̃ diuidit in decẽ. Sic verè scriptura est una virtus, s. iustitia, quæ in decem venulas. i. in decem mandata diuidit. ¶Hepar per venas mesaraicas humorẽ receptum in sanguinẽ vertit &c. vide supra de stomacho. ¶Hepar humorẽ a stomacho receptũ cõuertit in diuersos humores. Illud. n. q est calidũ & humidũ efficit sanguis. Quod calidum & siccum, efficitur cholera. Qđ frigidũ & siccum, fit melãcholia. Quod frigidum & humidũ, phlegma. Sic verè hepar. i. pdicator sciam non conuertit in unum genus verborum, sed in multa. Aliqñ. n. facit sanguinẽ. i. dulcedinem benignæ monitionis, aliqñ cholerã. i. feruorẽ aspere reprehensionis, aliqñ melancholiã. i. terrorem tristis cõminationis, aliqñ phlegma. i. fluorem eloquentis collocutionis. Sic bene dr̃ de pdicatorib. Act. 2. varijs linguis loquebant magnalia Dei. Vel dico, q quatuor humores sunt quatuor affectiones, q̃ à corde velut ab hepate oriuntur. Sãguis qui facit hoĩem lætum, significat gaudium. Cholera q̃ ignea est & vrit, significat dolorẽ. Phlegma q viscosum est & lenit significat spem. Melancholia aũt q̃ contristat, significat timorem. Vel dic, q humor est gratia, q̃ à natura. i. à rõne in quatuor humores. i. in quatuor virtutes cardinales mutatur. Eccl. 27. Ex corde partes quatuor oriuntur. Vide de humore in principio. ¶Est igitur hepar sanguinis generatiuum, puri ab impuro separatiuum, membrorum nutritiuum, coloris excitatiuum, digestionis perfectiuum. Sic prædicator sanguinẽ doctrinæ generare, & exinde purũ ab impuro separare, calorem charitatis debet fouere, digestionem morum debet ĩ alijs causare, & humore doctrinæ suæ debet membra. i. omnes fideles spũaliter educare. Oseę. 11. Ego nutriti⁹ Effraim. ¶Hepar patit multis modis, s. ex calore nimio spiritus euaporante, & sanguinẽ desiccante, & virtutem debilitante. Ex frigiditate conuersionem humoris in sanguinem impediente, & sanguinem ipsum congelante. Qñq; ex aliquo grosso humore vias ipsius opilante, & exitum sanguinis retardante. Qñq; ex apostemate subam aggrauante, vel ex uentositate partes ipsius distendente. Qñq; ex sanguine causis varijs defluente. Sic verè hepar cordis nostri patitur, spũalr ex vitijs, s. ex calore mali amoris, q inflãmat desideriũ, qui solet Spũm sanctũ fugare & euaporare, & sanguinem diuinę gratiæ desiccare. Mat. 9. Siccatus est fons sanguinis. Item patitur ex frigiditate maturæ conuersationis. vnde & congelat sanguis nostræ affectionis. Eccl. 43. Frigidus uentus aquilo flauit & gelauit crystallus. Item patitur ex opilatione verecundiæ & obstinatæ malitiæ, qua. s. impeditur ne per confessionem exeat superfluitas pcti & immunditiæ. Item patitur ex vẽtositate elationis, & apostemate præsumptionis & supbiæ. Itẽ ẽt patitur pp fluxum sanguinis. i. pp profluuiũ luxuriæ, ex qua sequitur destructio uirtutis & constantię & debilitas inconstantiæ. His. n. multis uarijs causis hepar mentis nr̃æ patitur, & uirtus ipsius eneruatur. Ps. Dereliquit me uirtus mea, & lumen oculorum &c. ¶Frigiditas ex cordis calore tpatur ſm hali. Est. n. cor superius, i. hepar inferius, & iõ hepar tpatur à corde tãquam superiori. Sic verè calor & charitas cordis. i. superiorum temperat frigitatẽ & imperfectionẽ hepatis. i. inferiorum, quia qñ subditos contingit per indeuotionem infrigidari, necesse est eos platorum foueri calore, & superiorum uirtutib. uegetari. Hier. 9. Pascet vnusquisq; eos qui sub manu sua sunt. ¶Ex alteratione hepatis alteratur totũ corpus. Vñ qñ hepar successiuè calefit, ita q ibi cholera citrina generatur, totum corpus distemperatur, & in colorem croceum immutat. Sic verè qñ iecur. i. affectio incurrit calorem inordinatæ inflammationis & amoris, vtpote quia hõ hẽt inordinatum appetitum ad aliqua delectabilia, tunc cholera iracundiæ, melancholia tristitiæ sanguis corruptus luxuriæ phlegma pigritiæ & desidiæ gñatur, quorum infectione totum corpus exterius & tota conuersatio maculat, qa ſm Gregorium dispositiones affectionis, immutant conditionem conuersationis. ¶Scd́m Plin. lib. 11. c. 37. iecur maximè est vetustatis patiens, centũ. n. annis inuentum est durasse hoc (inqt) obsidionũ exempla pdidere. Hoc applica ad bonũ amorẽ, q per iecur designat, iuxta illud. Cogit amare iecur, quia. s. tale iecur dẽt esse perpetuũ & æternũ, quia. s. pfect⁹ amor dẽt inter bonos diutissimè durare, & nunq̃ desiccari vel cessare. Sen. Sic diligamus, q̃ si desinere nõ liceat.

De Felle. Cap. 37.

FEl ſm Constan. est membrũ super hepar in quadã cistula recollectũ: humor. n. colericus ad cistulã aggregat, & ibi sicut in loco proprio recepta. Est. n. fel membrum calidum siccũ, & ad multa est necessariũ. Primò quia fel impuritatẽ sanguinis hẽt recipere, & ipsum sanguinẽ ad cholerã depurare. Scđò qa per unũ foramẽ cholera ad stomachum hẽt mittere, & ibi calore suo digestionem adiuuare. Tertiò qa per aliud foramen cholerã suã ad intestina hẽt dirigere, vt virtutẽ expulsiuã possit in eis confortare, sicut dicit idẽ Constantinus. Et sic dico, q fel est sanguinis depuratiuum, & suo calore digestionis iuuatiuum, & suo acumine & mordacitate intestinorũ punctiuum, & ad expulsionẽ superfluorum excitatiuum. Fel, qđ est amarum signat amarã cõtritionẽ, q̃. s. p dẽt cõcomitari Hepar. i. delectationem & affectionem. Quia proculdubio ista ĩ aĩa ad multa est necessaria, qa. s. per ipsam sanguis affectionis digestio & cõpositio ciborũ ventri. i. appetitiuum cordis iuuatur, & expulsio supfluorum. i. uitiorum p confessionẽ confortat. In ista. n. est calor charitatis, q cogitationes habet digerere. In ista est acumen doloris, q habet intestina ad confitendum & ad expellẽdũ vitia excitare, & cõpungere. In ista est subtilitas q̃ habet sãguinem. i. affectionem abstergere & purgare. 1. Re. 24. Ingressus est Saul ut purgaret uentrem. Vel dic, q signat rigorẽ diuinæ iustitiæ, q consideratus, & hepati cordis appositus, habet confortare digestionẽ, contritionẽ, expulsionem cõfessionis, & purificationem affectionis. Vel dic, q oĩa prædicta facit bonus platus vel pdicator &c. ¶Secundum Aristo. oĩa aĩalia hñt fel, quędã tñ hñt fel nimis occultum, sicut camel⁹, columba, & similia. Sic verè uix est aliqđ aĩal. i. aliqua persona quin habeat. i. qui habeat iracundiã naturalem. Veruntñ aliqui sunt qui istud fel hñt valde occultum, sicut sunt colũbæ. i. viri iusti, qui. s. sciunt cohibere impetus iræ suæ, & ipsos abscondere & celare, quia sicut dr̃ Eccl. 41. Melior est hõ qui abscondit stultitiã suam &c. Vel põt dici contra hypocritas & malitiosos; qui quãuis in publico non oñdant fel iracundiæ, odij & malitiæ, ipsum tñ tenent in intestinis & absconditis cordis sui absconditum & celatum, cõtra illud Leu. 19. Ne oderis fratrem tuum ĩ corde tuo, sed publice argue eum. ¶Item aĩalia ſm Arist. q̃ hñt hepar sanum, & quorum sanguis naturalr est dulcis, aut carent felle, aut hñt fel valde paruum, & hoc in uenis gracillib. non in hepate. Hepar aũt q felle caret, ut ait, est ualde boni coloris. Sic uerè illi, qui hepar affectionis hñt sanum, dulce, purum, felle malitiæ furoris, & iracundiæ sp carent, aut saltem fel iræ & malitiæ paruum hñt, & ẽt colore bonæ conuersationis rutilãt atq; pollent. Ex sanitate. n. interioris affectionis dependent color bonæ conuersationis, & carentia felle malitiæ & intentionis. ¶In hepate locus qui iacet sub felle, est ualde dulcis. s. plus q̃ aliæ partes. Nã per collectionem humoris fellei ad unũ locum, partes uicinę efficiunt sapidiores & dulciores. Per fel intelligo amaritudinem doloris & contritionis vel ẽt tpalis tribulationis. Quia pro certo vbicũq; istud fel fuerit illud q est sub. i. illud q sequit dulce erit. Quia uerè amaritudinẽ tribulationis cõiter sequit dulcedo cõsolationum, & si fel cõtritionis uel tribulationis præcesserit, dulcius q subsequit apparebit. Ps. Scđ m multitudinẽ dolorum meorũ ĩ corde meo consolationes tuę lætificauerunt aĩam meã. Vel põt allegari q sępe accidit q iuxta hoĩes neqores & felle neqtię pleniores: inueniunt qñq; hoĩes dulciores, & dulcedine sanctiores. Tota. n. neqtia vr̃ in istis abũdare. i. in malis, & se à iustis penit⁹ elõgare, qa quãto in malis maior est prauitas, tanto in iustis q̃ ibi sunt amplior viget sanctitas,

tas, vt sic de bono quolibet dicat Chrs. Sicut liliũ inter spinas, sic amica mea inter filias. ¶Fel suo acumine & sua subtilitate solet humores incidere & cõsumere, & ideò fel auiũ rapacium solent medici in collirijs admiscere. Sic verè fel amaræ pniæ humores pctõrum incidit & cõsumit, & iõ medicus pdicator fel auium rapacium. i. pniam sanctorum pcedêtium, qui uerbis. s. & exẽplis aĩas à diabolo rapuerũt, dêt in collyrijs prædicationem documentorum ponere, vt sic oculos mẽtis auditorum possit abstergere, & mundare. Vel dic, φ fel est amaritudo diuinæ iustitiæ, q̃ pro certo considerata pctã exterminat, & iõ prædicator ipsa vtit̃ qñ prædicationis collyrio visũ sanat. ¶Qñq; ex feruore nimio, & ebullitione fellei humoris, sanguis i hepate inficitur, quo sic infecto & ad nutrimentum per membra trãsmisso totum corpus inficitur, & passiones variæ gñant̃. Sic verè qñ in iudice vel plato abundat calor excessiuus felleus. i. ira, vindicta, vel malitia venenata, tunc verè totus sanguis suæ affectionis p crudelitatem & rapinã inficitur, & color corporis. i. tota cõuersatio sua exterior deturpatur. Thr. 4. Qũo obscuratũ est aurum mutatus est color optimus? Vel dic, φ excessus correctionis malorũ lædit sanguinẽ. i. societatẽ simplicium & bonorum &c. Vel allega oĩa ista de ira & fellea inuidia, quæ ipsi possessori antequã alijs, est amara. Ista. n. qñ nimis feruet in corde, pallorẽ, croceitatẽ & maciẽ causat in corpore. Vnde iræ stimulis accẽsum cor palpitat &c. in manipulo. ¶Cũ fel habeat duo foramina. s. superius & inferius per q̃ colera rubea ad diuersas partes corporis deriuat̃, si aũt foramẽ superius claudit̃ vel opilatur, solet ipsa cholera tm̃ in partib. inferiorib. abundare, ita φ solet ipsas croceitatis maculis uitiare, econuerso aũt si foramẽ inferius claudit̃, tũc pars corporis superior maculat̃, ista põt gñaliter applicari φ pctm̃ superiorum redundat in subditos & inferiores. Ex opilatione. n. obstructione & malitia inferiorũ, qñ. s. ita sunt per malitiã oppilati φ per confessionem nolunt se purgare, aliqualiter ẽt ipsę partes superiores. s. plati, religiosi & clerici, peiores efficiunt̃, & in malis suis exẽplis & operib. aliquotiẽs corrũpunt̃. Si verò pars ista superiorũ prælatorũ & clericorũ, p pctã opilata, læsa & corrupta fuerit, tunc verè in inferiores humorũ corruptio redundabit, qa sicut dicit Grego. in glo. super 2. Reg. 24. vbi agit̃ de pctõ Dauid in numeratione populi. Ex culpa subditorũ plerũq; fit deterior vita platorum, & ex iniquitatib. platorũ fit deterior vita subditorũ.

De Splene. Cap. 38.

Splen ẽm Constan. est membrum in sinistra parte stomacho suppositum, nigræ choleræ receptiuum, sanguinis autem & cholerę purgatiuum, & sui firmitate & siccitate appetitus in stomacho exercitatiuum, & ẽm aliquos, risus est in hoĩe causatiuum, s. ẽm Plin. lib. 11. c. 37. Nã ut ait, splene ridemus, felle irascimur, corde sapimus, cerebro sentimus iecore amamus. Per splenem possum intelligere amorẽ Dei, qui cholerã nigrã. i. irã diuinæ iustitiæ, quę nigra est, tristabilis & obscura, hẽt recipere, & in cordis scrinio retinere. Et ideò ista uirtus. s. timor Dei, in sinistra corporis dêt esse, p eo φ timor in sinistra aduersitatis magis dinoscitur abundare, vt sic dicat̃ de isto splene & de sua cholera nigra illud Psal. Timor & tremor venerũt sup me & cõtexerunt me tenebræ. Igit̃ ista est q̃ hoĩ facit duo cõmoda. Aufert. n. malum, & cõfert bunum, qa. s. timor Dei hẽt sanguinem affectionis à vitijs depurare, qa timor dñi expellit pctm̃. Eccl. 1. Et appetitum benè operandi & æternæ saluationis in hoĩe excitare. Eccl. 15. Qui timet Deum, faciet bona. Ista est ẽt q̃ facit ridere, qa p certo risus æternæ gloriæ, & lętitiæ iocunditatis Paradisi ex diuino timore sequit̃, & ex pñti dolore futura gloria gñatur. Io. 16. Contristabimini, sed tristitia vestra uertet̃ in gladiũ. Splen. n. diuini timoris gñat gaudium & lætitiam, fel amaritudinis & doloris gñat iram. i. Zelum cõtra uitia & iustitiã. Cor insuper feruentis charitatis & amoris generat æternorum sapiam. Cerebrum memoriæ & tenoris generat bñficiorum Dei sensum & notitiã. Iecur verò benignitatis & dulcoris generat amorẽ & amicitiã. Ista. n. sunt q̃dã membra uirtualia q̃ in nobis gñant bona opera spũalia. Et isti sũt q̃dã boni rami aĩæ, q̃ portãt multiplices bonos fruct⁹. Matt. 7. Bona arbor bonos fructus facit. ¶Splen qñq; opilat̃, ita φ nõ põt defluere superfluus eius humor, q. s. inuiscatus & induratus, nõ purgat̃, & sic dolor & infirmitas gñatur. Splen q facit ridere, & tñ secum hẽt melãcholiã, seu cholerã nigrã, quæ tristitię est cã, significat mũdi psperitatẽ, quę fatuos ridere facit in pñti, & tñ cãm æternæ eorum tristitię secũ portat. Ista igit̃ qñq; in hoĩe opilatur, qđ fit qñ per auaritiam via liberalitatis claudit̃ & humor bonorum tpalium superfluè retinetur. Tunc. n. infirmitas pcti gignit̃ & mors inferni procurat̃. Vel dic, φ istud facit opilatio voluntatis, & obstructio uocis, qñ. s. hõ p confessionẽ nõ purgat̃, sed superfluos humores vitiorũ retinet in corde suo p obstinationẽ vel verecundiã confitẽdi, ex quo mors culpę & miseriæ sequit̃, qua miseria aĩa afficitur & grauat̃. ¶Splen sicut & alia mẽbra qnque grauat̃, qñq; rõne similitudinis humorẽ melancholicũ attrahit vltra modũ. Quia. s. dum membrũ humores sibi similes nimis attrahit, exinde dolorem & grauedinem cito sentit. Sic verè hõ grauatur ex nimia sibi similium societate & adiunctione, & ex indiscreta sociorum amicorum aggregatione. Ex hoc. n. hõ sumptibus grauatur, & diuersis affectib. fatigat̃. ¶Scđm sñiam Hyppocratis, si splen sit magnus, corpus macrescit. Et si splen macrescit, corpus pinguescit. Igit̃ mediocritas splenis ad paruitatẽ tẽdens, bonitatem cõplexionis designat. Sic verè si splen q ridere facit. i. mũdi psperitas ultra modum pinguescit & crescit, tũc uerè hõ uirtutibus deficit, & macrescit. Ecõtra aũt vbi mundi psperitas minuit̃, tũc virtutũ pinouedo in hoĩe generat̃. Melior est ergo psperitatis quãtitas tpata, quam si nimiũ fuerit augmẽtata. Bene ergo dr̃ Prou. 30. Nec paupertatem nec diuitias dederis mihi dñe, tribue tm̃ victui meo necessaria. Et sic dr̃, φ cursores libenter faciunt sibi minui de uena splenis, vt leuius curant, ẽm Pli vbi supra. Sic verè illi, qui ad Deum volũt expeditè per bona opera currere, dẽnt de vena mundanæ psperitatis sibi detrahere & minuere, & de sanguine bonorũ temporalium sibi φ superfluum est detrahere, & pauperib. erogare. Vel si vis per splenem intellige mundi risum & lætitiam, cuius abundantia pinguedinem uirtutum attenuat, & cuius paupertas ipsam augmentat, q̃ qui bene vult ad Deũ currere, sibi diminuit & detrahit, dicens illud Eccl. 2. Risum reputaui errorem, quia sicut dr̃ Prou. 14. Risus dolori miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat.

De Visceribus. Cap. 39.

Viscera ẽm Isidorum dicuntur quasi vitalia sequentia. Subsunt. n. viscera seu intestina membris. Vitalibus, & sunt sicut culcitra, sicut quædam necessaria instrumenta. Possunt ẽt dici viscera, quia inuicem se inuiscãt, & φ se mutuo teneant. Et sunt viscera necessaria p fecibus recipiẽdis & proijciendis, & superioribus purgandis & exonerandis. Sũt aũt ipsa viscera rotunda gibbosa, tenera & longa, colligata & duabus telis seu duobus panniculis circunsepta, sicut dicit. Constan. Talia viscera sunt præsbyteri vel confessores, qui in ecclesia intestinorum seu viscerum locum tenẽt. Isti enim fœces & peccata totius corporis ecclesiæ recipiunt, confessiones audiendo, & ipsa expellunt & eijciunt absoluendo, & membra. i. fideles à superfluitatibus exonerant, pœnitentiam imponendo. Oseæ 4. Peccata populi mei comedunt, & ad iniquitatem eorum subleuabunt animas suas. Isti igitur debent esse teneri & flexibiles per confessionem & pietatem, debent esse gibbosi & circunuoluti per exterioris habitus ruditatẽ & humilitatem. Debent esse longi p perseuerantiæ diuturnitatẽ. Debent esse inuicem colligati & viscati per cõcordię vnitatẽ. Debent esse duabus tunicis inuoluti per duplicem charitatem, & p amoris Dei & proximi duplicitatem. Iõ ecclesia petit in Ps. dicens Deo. Spiritum rectum innoua ĩ uisceribus meis. Quãuis de ecclesia & multis ecclesiasticis possit dici illud Abacuc. 2. Omnis spiritus nõ est i visceribus eius. Vel per viscera intellige pcordia mentis nostræ, quę pro certo dẽnt continere fęces humilitatis, & memoriam nostræ fragilitatis & uilitatis, & dẽnt habere teneritudinẽ pietatis, colligantiã vnitatis, & duos panniculos charitatis. ad Phil. 1. Qũo cupiam oẽs vos ĩ visceribus Iesu Chri vt de pietate dicat̃ illud Gen. 43. Cõmota q pe erãt viscera Ioseph super fratre suo. Ista ẽt dẽnt esse gibbosa & circũuoluta per Dei timorẽ, quia. s. ille, q timet, libẽter se inuoluit & abscõdit. Thre. 2. Conturbata sunt omnia viscera mea. Debent etiam esse &c. sicut supra. ¶Scđm. Constan.

stan.viscera seu intestina sunt numero sex,inter quę est vnū intestinum qđ à medicis dr̃ ieiunū,à se.n. eijcit quicquid recipit,& iō sp vacuū & ieiunum existit,& cum aīal morit̃, sp ieiunum & vacuum inuenitur.Oīa.n.intestina vt cōiter duo habent foramina,& iō quod ab vna parte recipitur.ab alia vacuatur.Per istud possunt intelligi in ecclesia viri liberales & pij,qui.s.quicquid à Deo de bonis tpalibus recipiunt,alijs & maximè pauperibus per libertatem reijciunt, sibiq; parum aut nihil reseruant, pp quod vacui ieiuni & pauperes perseuerant.Ps.Pauper sum ego,& in laboribus &c.ad Colo.3.Induite vos sicut electi Dei viscera miæ.Vel istud significat hoīes abstinentes,& ieiunio seipsos affligentes:Ioel.2. Conuertimini ad me in ieiunio,& fletu,& plāctu.Vel dic,ꝙ talia significant auditores peruersos, quæ in sermonibus & alias oīa bona documenta recipiūt,nihil tñ retinēt,imò inanes & uacui gratijs & virtutibus sp manent. Esa.26. Vacua est aīa eius. ¶Inter intestina quodlibet vt cōiter habet duo orificia,vnum quo recipit,aliud quo emittit excepto eo ꝙ dr̃ orbum,quod.s.ad modum sacci est factum,nec habet orificium,nisi vnum,pōt.n.recipere,sed non emittere.Sic verè cum inter viscera ecclesiæ,oēs debeant, id ꝙ à Deo vel à ꝓximo recipiūt,per gr̃arum actionem emittere,& refundere istud tñ deficit in quibusdam qui bene habent unū foramen .i.vnā capacitatem ad accipiendum,nullam tñ ad refundendum,seu gr̃as agendum Optimè.n.volunt à Deo vel à proximo beneficia recipere,nihil aūt uolunt recōpensare vel effundere,nec aliq̃d pauperibus emittere,sed sicut saccus diaboli oīa retinere,contra illud Eccl.4.Nō sit porrecta manus tua ad accipiendum,& ad dandum collecta. ¶Inter viscera est vnum intestinum quod dr̃ duodenum,eo ꝙ duodecim digitos habeat ad mensurā hoīs cuius existit ſm Constan. De alijs,ēt intestinis ut dictum est,vnum est,ꝙ dr̃ ieiunū,aliud dr̃ orbum seu saccus,eo ꝙ.s.ad modum sacci retinet intromissa.Sic verè in visceribus & præcordijs mentis.i.inter cætera debent esse tria principaliter intestina.i.tres speciales virtutes,videlicet fides,spes,charitas.Fides.n.est intestinum duodenum ipso eo ꝙ duodecim articulos cōtinet in seipsa.Spes aūt est intestinum ieiunum, eo.s.ꝙ spes in pręsenti ieiunat, & ad futuros cibos anhelat.Charitas verò est intestinum qđ dr̃ orbum,ista est.n.quæ ad modum orbis & circuli oīa circūcludit, & q̃ more sacci oīa continet & custodit & tam amicos,q̃ inimicos intra sui ambitum inuoluit,ipsosq; quod semel acceperit vel dilexerit, vlterius,non dimittit.Can.3.Tenui eum,nec dimittam.Et sicut dr̃.1.ad Cor.13.Charitas nūquā excidit.Iō de istis tribus dr̃ ibidem. Nunc aūt manēt fides,spes,charitas,tria hęc,maior aut horū ē charitas.¶Inter viscera est vnum intestinum dictum yleo & aliud dictum colon,in quibus Iliaca & collica passio generatur, quæ horribiles faciunt in visceribus torsiones.Sic verè inter præcordia mētis nr̃æ,diuersi sunt affectus, in quibus proculdubio torsiones inuidiæ & passiones tristitiæ generantur, à quibus ipsa viscera.i.ipsi mentis affectus grauiter cruciant̃.2.Mat.9. Apphendit eum dolor dirus uiscerū. ¶Viscera diuersimodè patiuntur.Aliqñ ex ventositate ostendente & torsiones inducente.Aliqñ ex siccitate opilāte,& stercora indurante,& exire prohibēte.Aliqñ ex humore cholerico fluxum dysenteriæ cāte.Aliqñ ex apostemate,se in cōcauitate uiscerum imiscente.Aliqñ ex acuta cholera intestina purgente & corrodente. Sic uerè intestina mentis & affectus nostri multos spūales morbos incurrunt.Qñque.n.per inuidiam distendūtur.Qñque per auaritiam indurantur,& ab expulsione sumptorum.i.bonorum temporalium vltra debitum retardant̃. Thr.3.Amplexati sunt stercora.Qñque per superbiam apostemantur. Qñque per luxuriam fluunt & dysenteriantur. Qñque per iram & crudelitatem punguntur atque torquentur.Prou.12.Viscera aūt impiorum crudelia.¶ Scd'm Aristo. Intestina habentium dentes in utraq; mandibula, cōiter nō habentibus sunt minora.Sic verè illi qui habent dentes discretionis in uteraque mādibula, superiori.s.& inferiori,hoc est dictu, illi qui discretè masticant cœlestia & terrena, habent vt cōiter intestina modica.i.ingluuiem uentris paruam quia.s.discreti viri sunt præ cæteris abstinentes,& uētri modicum indulgentes.¶Aīalia ampli & recti intestini sunt gulosa,ſm Arist.lib.5.de partibus aīalium.Cibus.n.statim eiicitur ēt indigestus, & iō talia animalia multum appetunt, & continuè cibum quærunt.Sic verè hoīes quorum intestina.i. affectiones sunt nimis latæ & amplæ,sunt ēt rectæ hoc est dictu,extentæ, & per nullam temperantiam replicatæ, sūt vt cōiter gulosi per auaritiam, & continuè cibum bonorum tpalium quærunt & appetūt per rapinam.Nihil.n.talib. sufficit,& ideo cor eorum continuè tpalia esurit atque quærit. Prou.13.Venter impiorum insatiabilis. Quod ēt de gulosis pōt dici quorum ingluuiei nihil sufficit imò continuè cibos petunt.46.Oēm escam manducabit venter.Vel dic,ꝙ talia aīalia sunt fatui nobiles,quorum intestina affectum sunt ita liberalia,seu lata,ꝙ nihil sibi retinent de diuitijs acquisitis, imo cuncta indiscretè eijciunt & expendunt.Et ideò tales sp solēt esuriē,& penuriam sustinere,& per rapinā & crudelitatem cibos tpalium appetere,& vorare Prouer.11.Alij rapiunt non sua & sp in egestate sunt.¶Serpēs habent uētrem strictum,& est similis aīalis intestino,ſm Arist. Sic serpentes .i.prudentes,modicum & strictum habent uentrem.i. vētris ingluuiem, quia.s.ipsum stringunt per abstinentiæ parcitatem. Quod est contra gulosos & auaros, de quibus dr̃ illud Actu.1.Effusa sunt oīa viscera eius.Vel dic,ꝙ prudentes viri ventrem habent strictum,quia.s.in bonis terrenis suum moderantur appelitum,& stringunt desideria mentis suæ,iuxta illud Eccl.29.Minima pro magnis sufficiant tibi.

De Renibus. Cap. 40.

Renes ſm Isid.& hali & ēt Aristot.in corpore necessarij sunt ad sanguinem aquosum de hepate extrahendum, & ad ipsum ab humore vrinali purificandū, & ad ipsam ad vrinā & vesicā mittendū,& expellendū.In renibus vis gñatiua dr̃ uigere,& ibi semen & originem sumere & hr̃e.Sunt.n. supra modum renes calidi & humidi,& iō frigiditatis spōdiliū sunt temperatiui,vrinæ colatiui & expulsiui,gñationis originaŕ causatiui, virtutis naturalis cōfortatiui, carnosi rotundi,porosi,& pinguedine cooperti. Per renes ecclesiæ intelligi pñt uiri spūales,præsbyteri & cōfessores, et ēt boni ꝑdicatores.Isti.n.sunt necessarij in corpore ecclesiæ militantis.Habent.n.uirtutem igneæ charitatis,quā.s.operantur opera multiplicis bonitatis.Ps.Vre renes meos & cor meū. Et iō isti solēt ab urina.i.à superfluitate mēbra.i.fideles purgare,& nouos fętus in ecclesia solent ꝑdicando ꝑ gr̃am generare.Virtutem bene agendi solent exēplis & doctrinis in alijs confortare,& frigiditatē indeuotionis salubriter tēperare.Iō isti debent esse carnosi per pietatē, porosi, & bibuli per scī desiderij bonitatem.Rotundi & sine angulis per simplicitatē & ueritatem,& cooperti pinguendine gr̃æ ꝑ oimodā sanctitatē.Et sic ecclesia dicetur illud Dan.10. Renes eius accincti auro obryzo.Vel dic ꝙ isti renes significāt bonos affectus,charitate flāmeos & ignitos. Isti.n.debent superflua ꝑ cōfessionē emittere, bona opera gñare & producere. Et iō mō prædicto isti debent pingues,rotundi & carnosi esse, hoc est dictu diuersis,uirtutib.abundare. Et sic isti erunt illi renes quos dñs scrutari,& in quorū uirtutib. dinoscit delectari.Ps.Scrutās corda & renes Deus.Et sicut videmus ꝙ milites ante oīa renes suos ꝑcingūt & stringūt, & inde fortiores sunt,sic renes affectuum debemus per temperantiā cingere & stringere,et eos à vanis appetitibus coercere. Exo.12.Renes vestros accingetis &c,Vñ de Helia dr̃.4.Reg.1. Vir pilosus occurrit nobis,Zona pellicea accinctus renib.¶Renes seu lumbi sunt sedes & fundamentum uenereæ uoluptatis.In eis.n.semen gñatur,et exinde et genitalia propināt,et ibi calor et appetitus libidinis procurat̃.Et iō ſm Isidorum lumbi ob libidinis lasciuiam appellantur.Sic igitur per renes pōt luxuria seu carnis lasciuia designari, per quā solet hō ad carnis opera inclinari.Et iō Exo.28.præcipitur ꝙ sacerdotes haberent fœminalia à renibus usq; ad femora.Ad denotandū ꝙ renes uoluptatis sunt operiendi, et castitatis fœminabilib.coercēdi.Esa.5.Nō soluet̃ cingulū renū eius. ¶Renes qñq; patiunt̃ ex dilatione, et humoris abundantis extensione.Aliqñ ex nimia inflammatione,et lapillorum in vijs virginalibus generatione.Aliqñ ex frigoris congelatione. Sic uerè nostri carnales affectus multa uitia patiuntur, quia.s.per luxuriam dilatātur,qñq; ꝑ indeuotionem cōgelātur,qñq; per obstinationem indurant̃,et sic per tētationem diabolicam multis tentationib.uulnerantur.Thre.3.Misit in renib.meis filias pharetræ suæ. ¶Secundum Arist. renunculus

lus dexter est sp altior, & pinguedine pauperior q̃ sinister. Et hoc accidit, pro ea q in dextera parte calor est maior & motus amplior. Et iõ pp motum pinguedo consumitur: & pp calorem renunculus superius eleuatur, & sic altior & macrior inuenitur. Duo renunculi in corpore, significãt duos statu hoim qui sunt in mũdo, dextros.i.& sinistros.i.bonos & malos. Sed p certo illud est verum, q dextri.i.boni sunt ĩ vita ista per sp & cõtemplationem & cęlestium affectionẽ altiores & p paupertatem macriores. Calor.n. charitatis ipsos ad cœlestia eleuat, & motus tp̃alis aduersitatis diuitiarũ pinguedine ipsos nudat, cuius cõtrariũ est in pc̃tõrib. & sinistris q.s.isti sunt diuitijs pinguiores, & per terrenorum desideria bassiores, quia sicut dr̃ Eccl.3. Spũs hoim ascendit sursum, & spũs iumentorum deorsum. ¶Renũculi inuoluti sunt pinguedine, & tñ in se sunt mirabiliter macri. Sic multi sunt q in religione vel eccl̃ia sunt in medio pinguedinis gr̃æ & doctrinæ. & tñ sunt alijs virtutib. macriores. Vel dic ecõtra de bonis diuitib qui sunt pinguedine diuitiarũ repleti, & tñ ipsi in se s.in affectu ipsas vilipendunt, & sunt spũaliter pauperes atq; sicci & à deliciarum infectionib. alieni.

De Vesica. Cap. 41.

1 VEsica ẽm Const. est panniculus durus rotundus: & in modum sacci factus, ad recipiendum & euacuandum supfluitatẽ vrinæ a natura dispositus & paratus à parte inferiori vndiq; clausus, à parte superiori vno foramine perforatus. Istud membrum in corpore significare virtutem cõfessionis in aĩa. Confessio.n. est spiritualiter quædam vesica, quæ superfluitates vitiorum per consideratione in profundo cordis aggregat, & tandem per loquutionem ipsa euacuat atq; fugat 1.ad Cor.13. Euacuaui q̃ erant paruuli. Vel dic q vesica est bona affectio, q.s.à parte superiorum dẽt esse aperta & perforata, à parte vero inferiorum & terrenorũ dẽt esse clausa & obserata. Ista ergo superfluitatem vitiorũ dẽt p confessionem emittere & superfluitatem bonorũ tẽporalium dẽt per eleemosynã vacuare, allega vt supra. ¶Se-
2 cundum Arist. nullum aĩal habẽs plumas vel squamas, aut cortices siue testas, hẽt vesicam præter tortucã &c. Vide.li. de aĩalib.c.de tortuca. ¶Secundum Arist. humiditas nunquã
3 exit à vesica aĩalium mortuorum. In vesica ẽt quandoq; generatur lapis, qui vias impedit vrinales. Sic pculdubio illi qui sunt mortui per pc̃m, de vesica cordis sui nunq̃ solent emittere superfluitatem vitiorũ per cõfessionem, imò nec de vesica arcæ suæ volunt eijcere superfluitatem diuitiarũ per eleemosynarum largitionem. Lapis.n. obstinationis in ipsorum cordibus generatur, quo oĩs spiritualis euacuatio impeditur. Audiuit.n. illud Eccl.35. Non apparebis in cõspe
4 ctu domini Dei tui vacuus. ¶Item ẽm Aristotelem ibidem.s. lib 3 de partib.aĩalium, oẽ animal habens pulmonem, multum sitit, & ideo indiget cibo humido, plusquam sicco, quapropter necesse est q habeat vesicam, ad recipiendum cibi superfluitatem. Sic verè oĩs homo qui hẽt pulmonem, & q recipit vẽtum.i.qui hẽt appetitum venit inanis gloriæ, multum dẽt sitire diuitias huius mundi, vt.s. mediantib. ipsis appetitus ipsius satietur. Necesse est igitur q tales habeant vesicam confessionis, qua euacuent superfluas iniquitates, & vesicã ẽt largitatis, qua euacuent superfluas facultates. Hie.
5 14. Reportauerunt vasa sua uacua. ¶Vesicula in auib. est q̃dã pellicula in gutture constituta, vbi auis grana recipit & colligit, & ipsa ibi contra futurã esuriem seruat, collocat & reponit: Talis vesicula in aĩa vr̃ esse charitas, q.s. est sicut quædam bursa aĩæ, vbi.s. oĩa genera meritorum seruanẽ, & vbi virtutum congeries aggregatur, & contra futuram damna-
6 tionis esuriem cibus gr̃æ & meritorum p aĩa reseruaẽ. ¶Vesica animalis quando vento est repleta, vr̃ esse quid grossum & magnum, sed pro certo quando modicum foramen ibi infigitur, statim ventus euaporat & exit, & totus ille tumor minuitur & decrescit, & quasi totum in nihilum euanescit. Sic verè diuites, superbi, vento mundanæ prosperitatis pleni, apparent hominibus valde grossi, quia.s. nunc videntur esse tumentes & magni. Sed proculdubio q̃n per mortẽ fuerint perforati, statim defluent & decrescent, & vento mundanæ gloriæ recedente statim in nihilum euanescent. Ps. Vidi impium super exaltatum & eleuatum sicut cedros libani, transiui, & ecce non erat &c.

De Vrina. Cap. 42.

1 VRina ẽm Isid. est colamentum seu purgamentum sanguinis & aliorum humorum, actione naturæ generata. Et dr̃ vrina ab vrith, quod est manifestatio, eo q per vrinã interiorum dispositio demonstratur. Vel dr̃ vrina ab urẽdo, eo q virtutem hẽt vstiuam, corrosiuã, desiccatiuã, scabiei & serpiginis curatiuam, & humorum & ulcerum mundatiuã, necnõ cum felle accipitris mixta, oculorũ clarificatiuã, & telæ oculi consumptiuã, sicut dicit per oĩa Cõstan. Per urinam possum intelligere pc̃ã p confessionem emissa, eiecta, & ab ipsa uesica cordis egesta, quia proculdubio ista q̃n per considerationem cordi applicantur, multis eius passionib. utiliter proficiunt & medenẽ Nam per remorsum solent consciam uerè, humores causalitatis siccare, & vlcera cauterizatæ affectionis mundare, telamq;.i. caliginem ignorantiæ rumpere, & malæ conuersationis serpiginẽ expurgare. Vel dic oĩa de pnĩa, q̃ est sicut q̃dã urina nobis à Chr̃o & sanctis exemplariter tradita, & amissa, q.s. solet cõtritionẽ urere, & oculos intellectus mundare, & p afflictionẽ & satisfactionem oĩa uitiorũ ulcera expiare. Vel dic q urina sign̄at exterius emissa opera seu verba. Ista.n. ab vrith. dñr, q est demonstrare. Quia pro certo interiores aĩ dispositiones demonstrantur per urinam.i. per exterius emissas & factas operationes & loquutiones. Greg. Per hæc q̃ foris apparent, q̃d intus lateat aperitur. Ista aũt demonstratio seu declaratio potissimè fit per residentiam p hypostasim vrinæ, hoc est dictu, p pseuerantiã operis seu uerbi. Quia p certo tũc interior aĩ dispositio per exteriora verba cognoscitur, q̃n ibi est residentia, i. q̃n per p euerantiã hõ in dictis, uerbis & operib. residet & moraẽ. Sap. 13. Operib. attendentes cognouerũt quis esset artifex. ¶Vrina solet interioris condi-
2 tiones corporis ostendere, & ẽm q diuersorum existit colorũ, solet diuersa & varia in corpore designare. Quidã.n. colores designant mortificationem, sicut est niger color uel viridis. Quidam indigestionẽ, sicut est albus uel lacteus. Quidam digestionem perfectam, ut citrinus vel ruffus. Quidam excessum & intentionem, & rubicundus & hmõi, sicut dicit Isaac Theophilus, Egidius & Constantinus. Sic verè urina & egestio operum nostrorum, ẽm q est colorata & circũstantionata, diuersimodè põt diuersa & uaria designare. Si.n. ista opa sint nigra et infamia, mortificationem mortis, et uitæ gr̃æ priuationẽ de sign̄at. Si sint alba et lacta.i. adulatoria et hypocrisis candore florida, indigestionẽ morum sign̄at. Si sint excessiua et subrubea.i. carnalia et sanguinea intẽsionẽ caloris et ardẽtis affectionis denotant. Si autẽ sint citrina, splendentia et aurea, sanitatem corporis aĩæ demonstrãt.

De Venrre. Cap. 43.

1 VEnter ẽm Isid. dr̃ à viniendo, eo q.s. per uentrem cibi ueniant ad totum corpus. Et est uenter locus ubi cibi digerunẽ, aluus locus vñ cibi egeruntur, uterus autẽ uenter est mulieris, in quo pueri concipiuntur. Est igiẽ venter ẽm Constan. pars corpis anterius posita, et in corpis medio collocata, ut sic ad distribuendũ cibos mẽbris superiorib. et inferiorib. esset æqualiter adaptata, diuersis pãnis et intestinis cõposita, et ad digerendũ et coquendũ cibos p toto corpore ordinata. Est.n. pars totius corporis mollior et infirmior, attñ utilior. Totũ.n. corpus nutrit, et in ipso nutriẽdo, in se multas fœces recolligit, quas à se eijcit et expellit. Et ẽt p mẽbris q̃ in se cõtinet, multas passiones incurrere cõsueuit. Per uẽtrẽ corpis eccl̃iæ põt intelligi platus, q de virib. et mẽbris tp̃aliter et spũaliter nutriẽdis sollicitã curã gerit. Et iõ iste ĩ medio æq̃tatis dẽt cõsistere, ut superiorib. et inferiorib. maiorib. et minorib. ẽm statuũ suorũ exigẽtiã possit debitè puidere. Iste est.n. q cæteris mollior et benignior dẽt esse, et cibos doctrinæ dẽt pro alijs coquere, ut pdicãdo cũctos ualeat enutrire. Fœces ẽt.i. pc̃ã totius corporis ecclesię dẽt cõfessiones audiendo recipere, et ipsas à se et alijs expellere. Passiones ẽt et tribulationes dẽt p alijs sustinere, et pro subditis vel pro fide uel ecclesia, terribilia non timere, vt alijs possint dicere illud Esa.53. Vere languores nr̃os ipse portauit, et dolores nr̃os ipse tulit. Vel dic q p uentrẽ p nutrit corpus intelligunẽ agricolæ q nutriũt totũ mundũ. et iõ q̃q̃ isti sint uiles infirmi, debiles atq; rudes,

sunt

sunt tñ in corpore ecclesię pceteris necessarij & vtiles.vñ 1. ad Corin.12.Sed multo magis q̃ vñr membra infirmiora corporis esse, necessariora sunt.Vel dic, ꝙ isti sunt religiosi uel pdicatores,q̃ quis sunt cæteris quo ad mundũ infirmiores, sunt tñ cæteris quo ad Deum vtiliores cibos.n.doctrinę masticant & decoquunt,quibus spūaliter oēs alunt,eorunque in confessione fœces & peccata recipiunt & expellũt.¶Vēter est pars corporis debilior & infirmior, & iō multas icurrit aliquotiens passiones. Patitur.n. qñq; ex nimia repletione,& succurritur ei per euacuationem. Patitur qñque ex nimia euacuatione,& subuenitur ei per repletionē,q.a.s.gñaliter contraria curantur contrarijs. Per ventrem intelligo mentem,quæ.s.continet cor.i.intelligētiā, iecur.i. affectionē fel.i.iram & turbationem,splenem,i.gaudium & cōsolatio.Ista.n.pars corporis valde mollis, nihil.n.mollius & ad delinquendũ fragilius mente nr̃a Hie.17.Prauũ est cor hoīs & inscrutabile. Et Gen.6.Sensus & cogitatio hoīs in malũ prona sunt.Et sæpe patitur ex replexione vitiorum vel diuitiarum,quapropter necesse est per confessionē euacuet vitijs,& per eleemosynā diuitijs.Qñq; vero patitur ex vacuitate uirtutum & scientiarum,& tunc necesse est ꝙ p Dei gratiam impleatur fidei & scientiæ dogmatib.Luc.3. oīs vallis implebitur.¶Ventris conditio variatur ſm tp̃s, quia in hyeme,& verè ſm hippocratem uentres calidissimi sunt, & longissimi somni,& hoc accidit, quia pp frigus circunstans calor repercutitur ad interiora, pp ꝙ virtus fortius operat̄, & inde est ꝙ appetitus & degestio amplius roboratur,& sic maior cibus & amplior requiritur & optatur.In æstate sunt calor naturalis applaudens,suo simili,exterius effundit̄, & sic ventre frigido remanēte,degestio impedit̄, & sic minor cibus naturaliter affectatur.Sic verè in hyeme tribulationũ calor charitatis ad interiora mentis repercussus,virtutes in bono fortificat,& appetitum bonorum desideriorum augmētat,& degestionem morum efficit,& procurat. Et iō de cibis spūalibus.s.Eucharistiæ,scientiæ,& pniæ,magis optat. Constat.n.ꝙ tp̃s & status aduersitatis magis proficit morib. q̃ status vt cōiter prosperitatis.Aestas.n.prosperitatis calorē charitatis facit euaporare,& ad exteriora solet affectionem attrahere,& sic solet interiora debilitare, & appetitũ bonorum spiritualium diminuere,quapropter parum solet de cibis hujusmodi affectare.Vel dic, ꝙ illi qui sunt in hyeme.i.in peccato,magis appetunt de cibis bonorum temporalium,quam illi qui sunt in æstate gratiæ.

De Vmbilico. Cap. 44.

VMbilicus ſm Isid.dr̄ quasi vmb-illorũ. Vmbus.n. est locus medius in clypeo,qua pp vmbilicus venter dr̄,eo ꝙ ad modum vmbi corporis vel ventris medio collocatur. Secundũ Const.vero vmbilicus ex neris,uenis & arterijs cōstituitur,& per ipsum infans in matrice sugendo sanguinē enutritur. Cum verò fœtus de ventre egreditur, vmbilicus rũpitur,& in obstetricib.ad quatuor digitos alligatur. Secũdum Hieronymum verò super Ezec.16. Pueris qñ nati sunt primò solet vmbilicus præscindi,deinde ad diluēdũ sanguinem aqua lauari,tandem ne membra defluāt pannis & cingulis alligari.Per istum vmbilicum intelligo carnis voluptatem,q̃ insita est in medio carnis nostræ.Ista est.n.qua puer.i. pctor in ventre mundanæ, prosperitatis positus sanguine vitiorũ imbuitur & nutritur. Et iō qñ talis puer.s. peccator in gratiam nascitur, & pdicationem parturitur, necesse est ꝙ vmbilicus carnalis voluptatis ab eo p bonę conuersationis propositum præcidatur, Deinde ꝙ aqua cōfessionis mũdetur,tandem ꝙ sale discretionis à superfluitatib.exteriorib.siccetur,& ne postea iterum per vitia defluat,ꝙ ligamētis mandatorum salubrium alligetur. Quæ ēt quasi oīa fiunt in puero nouiter nato, qui baptismo lauatur,& sale salit̄,& pānis lineis inuoluitur.Quod tñ pctōres & obstinati non faciunt,imò vmbilicum carnalitatis custodiunt & nō pręscindunt.Contra quos loquitur Eze.c.16.dicens sub specie fornicarię mulieris.In die ortus tui non est præcisus vmbilicus tuus & in aqua nō es lota in salutem,nec sale salita, nec inuoluta pannis.¶In mulierib.est virtus venerea in vmbilico, & hoc quia genitalia mulierum in vmbilico sunt,sicut & virorũ in renib.Vmbilicus aũt est quo puer matris, sanguine enutritur,ſm Gregoriũ super Iob 40.vbi de diabolo dr̄ Virtus eius in lumbis eius,& fortitudo ipsius in vmbilico ventris eius.Per vmbilicũ luxuria designat.Ista est qua mulieres .i.psonæ muliebres stimulant̄,& qua puer.i.ignorantes & fatui,à matre sua carne vel diabolo nutriunt̄. Et adiũge si vis illa de pcedenti.§.¶Secundum Aristotelem,aues qñ nascuntur,habent vmbilicum &c.Vide de auribus in generali.

De Genitalibus. Cap. 45.

GEnitalia à gignendo sunt dicta,eo, ꝙ per ipsa generationis officium compleatur.Sunt aũt genitalia ex mēbris principalibus,quia.s.principalis virtutis.s. generatiuæ instrumenta,& caloris naturalis pręcipua sunt fomenta.Et iō istis præcisis vigor & sexus eneruat̄,& hō in mollitiē fœmineam commutatur.Pili ēt defluunt, & vox in mollem & muliebrem alteratur Per genitalia possum intelligere virtutem bona opera generandi,& fœtum virtutum & meritorũ producendi.Ista est.n.virtus gr̃e diuinæ, quæ qñ in aīa radicatur,possibile est ꝙ fœtus bonorum operum generetur,& ꝙ calor charitatis in pectore vegetetur. Sed econuerso qñ hō spiritualiter castratur, & qñ genitalia diuinæ gr̃æ sibi p peccatum à diabolo adimuntur,tunc virilis virtus eneruat̄, & hō per mollitiem fragilitatis,& per debilitatem constantiæ,& per resistendi & bene agendi impotentiam in naturā fœmineam alteratur,ita ꝙ vox spiritualis,videlicet oratio, confessio, laus & gratiarum actio, in eo penitus peruertit̄, & pili virturum defluunt, & oīs moralis species alteratur. Thr.4.Qũo obscuratũ est aurũ,mutatus est color,optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij &c.Vel si vis virtus generatiua est scientia,qua mediante prædicator generat in gr̃a auditores.Prælati igitur & prædicatores qui talia genitalia nō habuerint,generare non poterunt,sed voce virilis prædicationis amissa imbecilles & fęminei apparebunt. ¶Animalia qñ castrant̄ in iuuentute,efficiuntur maiora.Vnde etiam vituli nisi castrati fuerunt, cito post annum remanebunt parui,ſm Arist.lib.1.de hist.animalium,Vnde ēt dicit ꝙ castratis non crescunt cornua. Veruntñ (vt ait) qñ animalia castrantur,extrahũtur,eis genitalium radices,& si ibi accidat apostema puluis combustorum testium appositus ipsum curat. Per genitalia intelligo voluptatem carnalis procedit generatio. Quando.n.hō in iuuentute castratur,& per votum & obseruantiam castitatis genitalibus.i. actu generatiuo à iuuentute priuatur,constat ꝙ cornua superbiæ sibi nō veniũt neq; crescunt,imò in gratijs & virtutib. augmentatur:dum tñ radix genitaliũ.i. cogitatio & affectio ipsius luxuriæ sibi penitus adimat̄.Veruntamen si in loco castrationis,apostema nascat̄.i. si rōne castitatis suæ hō apostematus, tumidus & psumptuosus efficiat̄.dēt combustum testiculum apponere.i.dimissum carnalitatis periculum cogitare, & facilitatē recidiuandi videre,& sic apostema superbiæ poterit euitare.Ad Gal.6.Considerans temetipsum,ne & tu tenteris.¶Secundum Arist.quædam animalia castrantur pp testiculos,sicut castores.Vide de castore.§.2.¶Itē ſm eũdem, Onagri ,pprijs filijs scindunt testes qñ nati sunt,nisi à matrib. absconda̅t.Qd̄ ſm aliquos faciunt, quia sunt Zelotypi de uxore. Istud pōt alllegari ad hoc ꝙ hō non dēt nimis confidere de uxore & filio ēt in illis qui sunt filij.i.familiares uel consanguinei,quinimò dēt à talib.præcauere,& genitalia eis auferre,hoc est dictu,opportunitatē luxuriæ ab eis amouere.Vel istud pōt dici cōtra zelotypos,qui ēt de vxorib.suis in proprijs filijs vix cōfidũt,cum tñ dicat Theophrastus ꝙ mulier seruari nō debeat,quia inquit,si bona est,nō dēt,si uerò mala,nō pōt.Vel expone sicut.c.de onagro.§.5¶.Natura in genitalib.posuit voluntatē. Tanta est.n. vtilitas & immũditia illius operis ꝙ nullus prudens illud officium exerceret,nisi illũ voluptas & delectatio traheret & moueret, & sic gñatio et naturæ conseruatio impediret̄ nisi p voluptatē et desiderium traheret̄,Sic uerè Deus in aīa & in affectione humana et in ipsa virtute gratiua.s.in gr̃a et voluntate,quādā uoluptatem,et quandam cōplacentiam faciendi bonum et generandi bona opera posuit.s.sinderesim et iustitiā originalē quæ.s.difficultatem tollit, et ad benefaciendũ excitat et inducit.¶Secundum Isid. genitalia dn̄r uerenda,eo ꝙ honestatem aliorum membrorum nō habent, et eo ꝙ malis gratibus rationis ad libidinem se mouent. Et iō ista teguntur, ne videantur et ut eorum motus irrationalis et brutalis,ab intuen-

fuentib. auertant. Oĩa.n. mẽbra vt cõiter obediunt rõni pter ista, & iõ fuerunt meritò verecunda. In his põt notari ꝙ illi, q mẽbris generatiuis vtunt, & q cõtra rõnẽ brutalr operãtur, saltẽ hoc abscõdere & tegere tenent: ne vilitas & inordinatio ipsorum actuum immundorum ab alijs videant. Qđ tñ est cõtra multos qui in talib. non verecundantur, sed more aĩalium furiant. Esa. 3. Pctã sua prædicauerunt, nec abscõ-
7 derunt. ¶In generatione requiritur masculus & fęmina masculus.n. se hẽt per modum formæ fœmina per modum materiæ. Sic verè in generatione bonorum operum necesse est ꝙ sit vir.i. Chrs semen gratiæ infundendo & mulier.i. voluntas, & materiam boni propositi ministrando.

De Matrice. Cap. 46.

1 MAtrix ẽm Isid. singulare mẽbrũ in muliere, q̃dã.s. vesica seu pellicula in qua seminalis humor recipitur, in qua fœtus subã generat, in quã ẽt sanguis menstrualis sicut q̃dã residentia humorũ corporis descendit, quo ipse puer in vtero enutrit, cuius q̃dem sanguinis fluxus q̃diu durauerit in muliere, tãdiu ptãs concipiendi in ea perseuerat. Matrix ista est voluntas, q̃ semen verbi vel grẽ recipit, & fœtũ propositi in se cõcipit, quẽ sanguinis.i. Chri sanguinis cõpassione vegetat atq; nutrit, q̃.s. q̃diu in mente pseuerat, tãdiu cõceptio bonorũ operum durat. Si verò sanguinis affluẽtia defecerit, tandiu bonorum operum gñatio & ꝓductio nõ pdu-
2 rabit. Esa. 3. A timore tuo concepimus spũm salutis. ¶De san-
3 guine mẽstruo vide supra. ¶Matrix hẽt tres cellulas sicut in anatomia dr.s. dexteram, mediam, & sinistrã. Qñ aũt semen in dextera parte recipit, tunc masculus generat, si verò in sinistra ceciderit, fęmina producitur, & si in medio loco subintrauerit, hermaphroditus, (qui vtrunq; sexum hẽt) tũc tẽporis procreat. Matrix est voluntas q̃.s. in suis affectib. tẽporaliter variat: hẽt.n. in affectione sua partem dexteram sinistrã ac mediã: Pars dextera sigñat affectum bonũ: & spũalẽ, pars sinistra sigñat affectum malũ atq; carnalẽ, pars vero media sigñat mediũ affectum, q tendit variẽ ad partẽ quãlibet transuersalẽ. Igit ẽm istas varias partes suãs mẽs nr̃a concipit diuersa gñа filiorum.i. operũ virtutũ. Qđ.n. cõcipit pars dextera.i. spũalis affectus, efficit masculus.i. bonũ opus ꝑfectum & virile. Qđ uerò sinistra.i. carnalis effectus cõcipit in fœminã.i. opus molle & improbum ipsum vertit. Media verci affectio & indifferens siquid cõcipit, opus hermaphroditũ.i. indifferens, & aliquid de masculo & aliquid de fœmina.i. aliquid de bono, & aliquid de malo sapiens ipsum facit. Vel dic ꝙ in matrice ecclesiæ aliq sunt positi & cõcepti in dextera.i. in amore spũaliũ & æternorum, & isti sunt masculi.i. boni cõtẽplatiui. Iud. 13. Nascetur tibi puer masculus Aliqui verò positi sunt in sinistra.i. amore mundanorũ vel vitiorũ: & isti sunt fœminæ.i. imperfecti vel actiui. Prou. 3. In sinistra illius diuitiæ. Aliqui verò sunt in medio: qui.s. more hermaphroditi vtrunq; sexum volunt hr̃e: & utranq; ripã volunt pascere: & simul masculi & fœminæ.i. simul cõtemplatiui & actiui: spũales & tẽporales: diuites virtualr & tpaliter apparere, sicut patet de q̃busdam religiosis: qui cũ elegerint spũalia: tũ facilime se implicant terrenis, q̃b. dr Iud. 5. Quare habitas inter duos terminos: vt audias sibilos gręgũ? Qđ ẽt cõtra adulatores põt dici: qui.s. hermaphroditi vñr esse: quia uniuersis se solent diuersimodẽ cõformare: & simul & semel cõditiones varias ꝑtẽdere & mõstrare. 1. ad Cor. 9. Oĩb. oĩa factus sum. Qđ ẽt contra falsos ꝓditores dr: qui sexu & condõne duplici induuntur: & in vna parte seu apparentia seu dextra, masculi.i. boni esse vñr: in sinistra verò.i. in absentia, falsi & malitiosi & fœminei cõprobantur. Vel dic ꝙ cum in matrice ecclesiæ officia sint distincta, q̃dã tñ sunt q de oĩb. se uolũt intromittere: & masculi & fœminæ apparere, contra illud Deu. 22. Nõ induet fœmina veste
4 virili: nec induet vir veste fœminea &c. ¶Matrix varias passiones incurrit. Patitur.n. q̃nq; ex viarum cõstrictione, & superfluorum retentione. Q̃nq; patitur ex humorũ fluxu & excessiua euacuatione. Q̃nq; patit ex cõpassione & suffocatione. Q̃nq; patitur ex apostematione. Q̃nq; patitur ex pcipitatione vel dextrorsum vel sinistrorsũ delocatione. Q̃nq; Patit qñ acutis humorib. seu choleris pungitur. Q̃nq; vero patit qñ cõceptio ꝑ superfluã pinguedinem impedit, & qñ partus iã conceptus aliquo casu adnihilat. Sic vere matrix voluntatis & cõsciæ, spũaliter patitur multis modis. Videlicet qñ cõstringi & retinet superflua diuitiarũ ꝑ auaritiam, vel qñ retinet pctã per verecundiã vel malitiã. Itẽ qñ nimis effundit humores vitiorũ per iactantiã. Itẽ qñ cõprimit & suffocatur ꝑ desperationem vel tristitiã. Itẽ qñ ad dexteram ꝓsperitatis per amorẽ uel ad sinistrã aduersitatis ꝑ timorẽ nimis accedit per imprudentiã. Itẽ qñ cholericis humorib. pungit per iram & inuidiã. Itẽ qñ ꝑꝑ pinguedinẽ carnalitatis cõceptio boni ꝓpositi impedit per luxuriã. Item qñ partus boni operis iam concepti impeditur ꝑ aliquã pigritiã.
5 Allega si vis, sicut supra. ¶In matrice q̃nq; accidit q̃dam infirmitas, q̃ dr mola, q̃ nihil est nisi q̃dam massa carnea in matrice ex corruptis humorib. indurata accidit post viri copulã ex fluxu humorũ ad matricẽ, ita ꝙ vr mulieri ꝙ cõceperit, inflatusq; venter, & apparent signa cõceptionis, tpe autẽ partus nõ liberat matrix à tumore. Vñ & inuenta est mulier q̃ ꝑ tres annos ꝑgnans existens finaliter peperit fructũ carnis ita durũ qđ vix potuit ferro diuidi. Talis infirmitas spũaliter loquendo quotidie accidit in multis Suscepto.n. semine verbi Dei à doctore vel ꝑdicatore q̃nq; credit hõ se bonũ ꝓpositum cõcepisse, vtpotè proponit parere & facere aliqđ bonum opus, veruntñ multis accidit cõtrariũ, q.s. loco boni fœtus pariunt massam carneã.i. loco operis virtuosi, qđ videbant concedisse, producunt opera carnalia & immunda, sicut videmus de multis in quib. q̃nq; apparẽt signa conceptus boni propositi, ita ꝙ vr ꝙ dẽt parere & facere multa bona, qui finaliter nihil faciunt, imò loco bonorum operum, opera mala proueniunt, sicut de multis nouiter cõuersis patet, primo anno faciunt multa, tandẽ nihil. Quia acres in principio in fine frangunt [illegible] Arist. de quib. dr Es. 5. Expectaui vt faceret vuas, & fecit, labruscas. Et inde plato vel ꝑdicatori bono põt dici illud Matt. 13. Dñe nonne bonũ semen seminasti in agro tuo, vnde habet zizaniam?

De Natibus. Cap. 47.

NAtes ẽm Isid. dñr à nitendo, eo qđ natib. innitimur dũ sedemus. Et iõ ẽm. Const. caro natium est dura & neruosa, vt molem corporis melius sustineat. Sunt aũt illæ partes truncus corporis, qui à collo incipit terminatur, & à quib. tota corporis machina sustentatur. Et iõ moraliter ꝑ nates põt intelligi patientia seu fortitudo corporis, q̃ corporis moralis sunt fundamentum, & ipsius solidũ. Vel ꝑ nates quib. uerenda corporis sunt propinqua, & q̃ à pueris in lecto iacentib. maculantur, & q̃ sunt partes cæteris partib. carnosæ magis, intelligo carnales diuitias, delicias, vel carnalem hoĩs voluptatem, q̃.s. secum portat maculationẽ immunditię verenda uerecundiæ & infamiæ, & carnositatem luxuriæ, nec non emissionem stercorum fœtentis infamiæ. Qđ bñ figuratur in seruis Dauid, qui à rege Amõ dehonestati sunt: & ꝑcisæ vestes eorũ vsq; ad nates quia.s. diabolus nõ põt seruos Dauid.i. fideles Chri magis dehonestare q̃ vestes virtutum eis ꝑscindere, ita ꝙ nates uilis carnalitatis suæ & suæ immundæ fœditatis faciat apparere. Esa. 20. Ambulauit seruus meus Esaias mundus & discalciatus & discoopertis natib. Vel dic quod nates in ecclesia sunt agricolæ, qui.s. sustinent totum corpus ecclesiæ in temporalib. ministrandis

De Femoribus. Cap. 48.

1 FEmora sunt illæ partes corporis quę ab inguinib. ad genua protenduntur, & sunt femora membra fortia: ossea carnosa, neruosa, interius aliquantulum concaua & tortuosa, à parte superiori grossiora, à parte inferiori graciliora. Per talia femora corporis, quæ sustentant & portant totũ possum intelligere principes & pręlatos qui.s. totius ecclesiæ vel patriæ portant onus. Quia.s. isti debent esse ossei & fortes per constantiam, carnosi & molles per clementiã, neruosi & mobiles per diligentiam, concaui & tortuosi ꝑ dissimulationis cautelam & prudentiam, & inter superiora & inferiora.i. Deũ & populum, vel inter spiritualia & terrena medij per cõem conuenientiam. A parte tamẽ superiorum & spũalium debent esse magis ampli q̃ à parte inferiorum & temporaliũ per maiorẽ attentionẽ & vigilantiã, & sic poterit dici ecclesiæ illud Can. 7. Iunctura femorũ tuorũ sicut monilia, q̃ fabricata sunt manu artificis. Et ẽt ecclesia põt hodie figurari in statua Nabuchodonosor. Dan. 2. cuius

femora

femora erãt ex ære,q.d. femora ecclesiæ.s. plati sunt ærei, clamosi,rubei carnales & sanguinei &c. ¶Femora sunt illæ partes corporis in quib.vel inter quas sunt mẽbra vereda: & in qb.actus carnalitatis impletur & iõ in scriptura actus ipse carnalis colore ejus circumstantiæ per femora denotatur: & sic loquitur scriptura Salomoni per mulieres deprauato.Eccl.47.Inclinasti femora tua mulierib. ptãtem habuisti in corpore tuo:dedisti macula in gloria tua. ¶Antiquitus solebant hoĩes iurare sup femora patriarcharum ; sicut de Abraã q fecit suum seruum,iurare super femur suum ne acciperet vxorẽ filio suo Isaac de filiab.Chanaam;sicut dr̃ Gẽ. 24.Et hoc fortissimũ erat,pro eo q̃ Chr̃s erat de suis femorib.seminaliter oriturus. Et iõ (vt dictum est) per femur intelligitur propago carnalis.Quapropter sicut videmus,q̃ ensis portatur in sinistro femore, cultellus verò super dextrum,sic verè gladium verbi Dei.& ensem euidentẽ iustitiæ diuinæ debemus ipsis nostris femorib.i. carnalib. desiderijs applicare,vt timore ducti possumus ipsorum lasciuiam coercere.Can.3.Lectulum Salomonis.60. fortes ambiũt vniuscuiusq; ensis super femur suum,omnes tenentes, gladium, propter timores nocturnos.

De Genibus. Cap. 49.

Genua ẽm Isid.dñr à genis,eo.s.q̃ increatione pueri, genua genis cohærent & suo tumore concauitatem oculorũ formãt : Vnde ẽt ẽm verbum Ennij,vt ait idẽ Isidorus, genua cõprimit arcta gena. Et inde est vt dicit , q̃ hõ dũ ad genua prouoluiť,facilius lachrymatur.Natura.n.voluit eos de vtero materno memorari,vbi quasi in tenebris consedebant,antequã ad lucem prouenirent.Hæc Isidorus . Per genua q̃ sunt naturaliter flexibilia,& per quorum plicationẽ hõ ad terrã deuoluiť, põt intelligi humilitas &timor. Ista .n.sunt duo genua,q̃ mentem humiliant, &inclinãt , & eã ad terrã.i.cõsideratiõnẽ suæ propriæ terrenitatis deprimũt & incitãt.Ps.Genua mea infirmata sunt à ieiunio, & ego ad nihilum redactus sum.Et ad faciendũ reuerentiã Deo & maiorib.ipsa flectunt,detrahunt atq; domant.Hest.4.Flectebãt genua & adorabant.Igiť hõ qñ flectit ista genua, dẽt faciliter lachrymari,q.d.s.humilitas & timor Dei vicini sunt & socij lachrymarũ,& ẽt oculorũ.Vñ ad hoc Deus in vtero oculos genib.coniunxisse vr̃,vt hõ videret genua sua.i.humilitatẽ & timorem Dei.Vel ẽt vt genua sua.i. flexibilitatẽ fragilitatis suæ continuè intueať,& vt ex consideratione vteri materni & vilis natiuitatis humanæ facilius ad lachrymas ꝓuocetur, vt sic inter genua humilitatis & oculos cõsiderationis & lachrymas doloris & cõpunctionis, q̃dã perpetua fraternitas celebrať. Eze.21. Tabescet omne cor , dissolenť vniuersæ manus,infirmabitur oĩs spũs,& per cuncta genua fluent aquæ. Vel per genua ecclesiæ intelligere possum viros humiles & religiosos,qui se flectunt humiliando & obediendo,& reuerentiã maiorib.exibendo , & ẽt faciliter lachrymas reuocant, de vilitate propria cogitando . Et sicut videmus q̃ genua sunt mẽbra ossea,neruosa,& parum pinguia vel carnosa,sic tales debent esse ossei p fortitudinẽ cõstãtiæ & durationis, neruosi per sensibilitatem prudẽtiæ & discretionis & parum carnosi per macredinem abstinẽtiæ & macerationis.Mobiles verò & flexibiles(vt dictum est)p sedulitatem obedientiæ & subiectionis.Dan.6.Trib.tpib.flectebat genua sua.Qd̃ tñ est cõtra multos, q. nõ sunt nec hñt genua flexibilia, sed potius more elephantis p obstinationem rigida solida atq; dura.¶Nã sicut in genib.cõtingit passio q̃ ita neruos indurat & coarctat, q̃ sine maximo dolore non flectuntur,sic in genib.mẽtis humanæ qñq; accidit coarctatio pigritiæ & induratio obstinationis qb. ita fiunt superba & rigida,q̃ per humilitatem & obedientiã nolũt flecti nisi illud forte cum magno impatientiæ strepitu & dolore.Quib.dr̃ Deu.18.Percutiet te Deus vlcere pessimo in genib.& in suris.¶Genua humana flectunť in posterius versus dorsum genua verò quadru pedum flectunť in anterius versus ventrem excepto tñ elephante, qui pedes posteriores dr̃ flectere sicut hõ. Et in hoĩe ẽt lacerti brachiorũ flectuntur ad interiora,& sup cor,& caput,in quadrupedib. verò flectuntur ad inferius versus vẽtrem,sicut põt sensibiliter experiri & sicut dicit Pli.lib.11.c.45.Genua & brachia signãt affectus & opera,quia.s.sicut mediãtib.genib.corpus deferť & moueť,sic aĩa mediantib.effectib. de una re ad aliã flectiť & mutať.Igitur differentia est & dẽt esse inter hoĩes & iumẽta.i.inter bonos & malos,q.a pro certo genua elephantum & hoĩum.i.affectus personarum rõnabilium,spũaliũ, & iustarum,debẽt flecti ad posteriora.i.ad bona futura.s.ad gloriã Paradisi,q̃ veniet põst hanc vitã.Brachia ẽt.i.opera istorum debent ordinari ad cor.i.ad vtilitatem cõsciæ, & ad caput.i.ad honorẽ capitis nostri Chr̃i,& sui honoris & reuerẽtiæ,q.a.s.opera nostra debẽt ad cordis & aĩæ vtilitatẽ, & ad diuinæ laudis reuerentiam fieri. Affectus verò & cogitatus nostri sp debent ad posteriora bona cœlestia,nõ ad mundana & p̃sentia inclinari 2.Par. vltimo. Nunc flecto genua cordis mei,p̃cans à te bonitatẽ dñe. Sed ꝓculdubio in quadrupedes.i.in carnalib.& p̃tõrib. non sic,q.a pro certo genua tibiarum & lacerti brachiorum, hoc est dictũ , istorũ affectiones & operationes flectuntur,ordinantur & inclinãtur versus vẽtrem.i.ad carnis voluptatem, & ad anteriora.i. ad p̃sentẽ mundi prosperitatẽ.Eccl.25.Manus debiles & genua dissoluta, mulier q̃ non beneficat virum suum.i.aĩa quæ non principaliter intendit ad Chr̃m. ¶Genua sunt membra corporis, super qb.nutrix solet puerum suum sustinere , & ipsum blandiendo oblectare.Et sic per genua possum intelligere sustentationem spei & diuinæ consolationis, quibus Deus blandiť suis fidelib.in præsenti.Et etiam sustentationẽ æternæ fruitionis, qua Deus blandieť iustis hoĩb. in futuro. Esa.vlt.Ad vbera portabimini,& super genua blandieť vobis. Vel dic q̃ nutrix est diabolus vel mũdus, cuius duo sunt genua.s.mundi prosperitas,& carnis voluptas.Super istis ergo cõsolatur & portat diabolus beatulos suos, & eis blanditur,& eos delectat,concedens eis delectabilia huius mũdi.Et iõ Iob 3.plangebat talib.genib se fuisse susceptum, dicens Cur exceptus genib.? cur lactatus vberib.? &c.Et sicut genua lachrymis sunt propinqua(vt supra dictum est)sic genua mundanæ ꝓsperitatis inducunt lachrymas æternæ aduersitatis.Eze.7.Per cuncta genua fluent aquæ.

De Cruribus. Cap. 50.

Crura ẽm Isid.dñr à currendo, eo q̃ nos currimus cum eisdem.Tibiæ ẽt dñr,eo quod in longitudine & concauitate instrõ musico q̃ tibia dr̃,similantur.Sunt igitur crura membra fortia, & ossibus fortissimis composita,& sicut columnæ fortissimæ ad sustinẽdum totius molem corporis ordinata.Inter femora & pedes sunt media flexibilia, ẽt sunt & mobilia,& medullis interius irrigata.A parte verò posteriore solum in hoĩe sunt carnosa vt suræ inuenta , vt dicit Pli.11.c.45.q̃uis in Aegypto inuẽtus sit hõ q. suras in crurib. nõ habebat,sicut ait.Per crura ecclesiæ pñt intelligi prædicatores & doctores,q. more tibiarum doctrinæ modulos citharizant.Tales.n.sunt sicut columnæ fidei,& sicut corporis ecclesiæ fundamenta.Eccl.25.Columnæ marmoreæ sup bases argenteas &c.Fortib.n.ossib.constantiæ debent esse cõpositi,& medullis deuotionis & gr̃æ irrigati,et carnositate et mollitie compassionis muniti.i.inter superiores et inferiores medij,et eisdem proportionaliter conformati. Et iõ p istos currimus,in quantum per ipsos sumus ad cursum bonorum operum eruditi, & tam verbaliter quam exemplariter informati , vt sic bene possit dici illud qd̃ de ecclesia dr̃ Can.5.Crura eius columnæ marmoreæ, q̃ fundatæ sunt sup bases aureas.Vel etiam per crura possunt intelligi boni plati, qui sunt ecclesiæ fundamenta. Carnositas tñ compassionis solũ in hoĩb.i.in personis rationabilibus inuenitur, inter quos ẽt quidam sunt qui suris cõpassionis priuantur, et qui carnosa teneritudine clementiæ nõ dotantur.Vel ẽt intellige virtutem fidei et fortitudinis ,quæ sustinent animæ ædificium cum virtutum membris &c.

De Pedibus. Cap. 51.

Pedes sunt extrema mẽbra corporis , q̃ corporis totius portãt onus.Et cõstãt pedes ex quadragintaquatuor ossib.ẽm Constan.q̃ inter se neruis et ligaminib.colligant , vt corpus p ipsos fortius sustenteť, et vt portando corpus faciliter moueantur. et sunt pedes interius ossei et neruosi, exterius uerò carnosi et plani,aliquantulũ concaui et annexi. Per pedes in scriptura intelligunť affectus, Aug. Pes me affectus meus,eo feror quocunq; feror. Isti igiť pedes affectionis

ctionis nrę,debent esse per cōstātiā ossei,per mollē pietatē & clementiā carnei & per flexibilem obedientiā, neruei,p humilitatem caui,per simplicitatem plani.Eze. 1. Pedes eorū pedes recti.Vel dic ꝙ pedes significant agricolas & mercatores,q in corpore ecclæ sunt infimi & extremi,& tñ suis laborib.portāt & sustinent totum mundū. Et iō isti dñt esse plani per veritatem,ossei per cōstantię firmitatē,neruosi & colligati per cōcordiæ vnitatem.Ps. humiliauerunt in compedib.pedes eius.Vel dic ꝙ pedes & fundm̄ ecclæ sunt plati;&c.sicut supra.Psal.Perfecit pedes meos tanq̄ ceruorum.

2 ¶Scdm Arist.lib.4. de partib. aīalium. Bruta aīalia quattuor hñt pedes,& hoc necesse est(vt ait) ꝓ eo ꝙ totum corpus eorum per longum inclinat ad terrā , & ꝓ eo etiā ꝙ appetitu brutali ipsa aīalia respiciunt,īferius versus humū. De hoīb. vero & volucrib.nō sic,qa quadā leuitate corporis erigunt & ad terrā corporaliter non deprimunt. Sic verè sunt mali aīales & carnales,q ex toto ad terrā.i. ad terrena sunt inclinati & depressi,qa ꝓ certo isti hñt quattuor pedes qb.innituntur.i.quattuor affectiones, qb.per bona terrena brutaliter euagant,q̄ sunt spes & gaudium,timor & dolor. Boni vero spūales & rōnales,q per cōtēplationē se erigunt ad æterna, duob pedib.i.duob.affectib.s. amore Dei & ꝓximi sunt contenti dicētes illud Ps.Perfecit pedes meos tanq̄ ceruorū, & super excelsa statuens me.

3 ¶Item śm Arist.lib. 4. de partibus aīalium;Pullus æquinus in iuuentute posteriori pede tangit auriculas,cū aūt creuerit,nō:& rō est(vt ait) qa in quadrupedes pars posterior ī iuuētute maior est & altior,anterior aūt minor & bassior.Qñ verò adolescit,fit: ecōuerso , quia pars anterior crescit & maiorat,posterior vero respectu anterioris attenuat.Ecōuerso aūt in puero seu ī hoīe,qa dum puer est,pars anterior grossior est & pōderosior posteriori. Et inde est ꝙ puer manib.terram tāgit,nec se sursum erigit vel extollit,cum aūt creuerit , fit pars posterior maior anteriori,& sic se solet sursum erigere, cū virtute polleat leuiori.Per quadrupedes intelligo malos,per hoīes vero bonos. Item per partē anteriorē intelligo sensualitatē,q̄ ꝑcedit, p partē aūt posteriorē ītelligo spūalitatē q̄ succedit. Vñ dicit apl̄s 1.ad Cor.15.Prius quod aīale,deinde qđ spūale est.Igitur istud est verū ꝙ in quadrupedib.i. in personis rudib. qñque in iuuentute & principio pars posterior.i. spūales affectiones maiores sunt q̄ anteriores .i. sensitiuæ & carnales, qa.s.ꝓculdubio qñ crescunt in ætate: tunc minorant in bonitate,& crescunt in vanitate.Quia.s.pars anterior sensualitatis crescit,& pars posterior spūalitatis decrescit. Quia ꝓ certo multi sunt q in iuuentute sunt optimi,& in senectute sunt pessimi.Mat.12. Fiūt nouissima hoīs illius peiora priorib. Sed verè cōtrarium est in hoīb.i. in personis rōnabilib. qa ꝓ certo in illis qñq; in iuuentute anteriora.i carnalia ꝑpōderāt posteriorib.i.spiritalib.& inde fit ꝙ ꝓni ad terrena per auaritiā inclinant;tādē verò spūalia & posteriora in eis crescunt anteriora vero & carnalia decrescunt, & sic tales carnales ad Deū erigunt.& sensum ad bona æterna per affectionē & desiderium extollunt.Iob 42. Dñs aūt bñdixit nouissimis Iob magis q̄ principio.Et Iob 8.Pacatū reddit habitaculum iustitiæ tuæ,intm̄ vt si priora tua fuerint parua , & nouissima tua multiplicentur.Vide ista exposita infra.li. 10. c.de poledro.§.1.

4 ¶Itē Aris.dicit ꝙ oē aīal qñ sedet vel dormit,solet flectere quatuor pedes,ꝑter elephātem, q ꝑꝑ pōdus corporis sui,nō pōt flectere quatuor sił,sed duos posteriores,quos replicat sicut hō. Sic vt cōiter oīs hō q vult p cōtēplationē dormire,qescere vł sedere,dēt pedes affectionū suorū flectere,restringere & plicare.Qđ tñ non faciunt multi q sunt ī religione,qa.s.more elephātis nolūt pedes & affectus suos ex toto flectere, sed parti ad mūdū extēdere, & partim à mundo retrahere & plicare,& partim ad tpalia stare,& partim p cōtēplationē sedere.Vel dic ꝙ elephas est ꝑlatus,q ex toto nō pt pedes affectuū restringere à mundanis,qa.s.parti hēt stare p actiuā, & parti sedere p cōtēplatiuā.Vide supra đ genib.qñ flectunt.

5 ¶Itē dicit Aris.ꝙ pes dexter maioris est motus q̄ sinister,& ide est(vt ait)ꝙ aliqua nobilia aīalia primo mouent pedē dextrū, sicut est camelus & dromedarius.Inde ēt est(vt ait)ꝙ mulier ī vtero hñs masculū,subito vocata pedē dextrum ꝑponit ; cōtrariū aūt est de muliere q̄ portat femellā in vētre,qa.s.ista solet sp pedē sinistrū ante aliū mouere , vt dicit Galenus sup aphorismos. Et inde est vt dicit Pli.li.21.c.45.ꝙ oīa aīalia a dextris partibus īcedunt,sinistris īcubāt. De lupo ēt & vulpe dicit Arist. ꝙ primo pedē sinistrum mouent , & hoc qa pedes & tibias sinistras hñt lōgiores,& iō sp claudicēt qñ currunt,qa.s.à sinistris se erigunt,& a dextris se deprimunt & deflectūt. Pes dexter est bonus affectus & spūalis & virtuosus. Sinister vero est malus affectus carnalis & uitiosus.Prou. 4. Vias quæ à dextris sunt,nouit dñs, ꝑuersæ aūt viæ,q̄ à sinistris sunt.Igit istud est verū ꝙ illi q cōceperunt masculū.i.bonū & virtuosum ꝓpositum,illi ēt qui sunt leones,nullū timendo p constātiæ firmitatē,cameli,se oneri inclinādo per patientiæ humilitatē,dromedarij,celeriter currendo per obediētiæ agilitatē,& p diligētię sedulitatē,pedē dextrū.i.bonū spūalem affectū primo mouent & se in ipso principaliter agitant & exercent.Quia.s.primo,& ante oīa,bona spūalia & ętern̄a appetunt & desiderāt & affectāt.Et ecōuerso illi qui fœmina.i.molli & inepto ꝓposito sunt impregnati, & qui more lupi prædæ & rapinæ sunt dediti,& more uulpis per malitiā deprauati,solent sinistrū pedē.i. carnales & sinistros affect⁹ primo ponere,& ipsos lōgiores & ꝑtensiores habere, & super eos se erigere & sustinere,sup dextros aūt & spūales se deprimere,& ibi modicum se tenere,ipsosq; postponere et vltimo mouere,& per cōsequēs in via morum nō rectè īcedere,sed per diuersa uitia morū nō rectè incedere sed p diuersa vitia claudicare.3.Re.18.Vsquequò claudicatis ī duas partes?Bñ ergo dr̄ Eccl.10. ꝙ cor sapientis in dextra eius,& cor stulti in sinistra illius. Verum est ergo ꝙ dextris pedibus .i.bonis affectibus ad Paradisum mouemur & incedimus,sinistris vero.i.malis & carnalibus affectionibus,in istis tpalibus incubamus,& ibi requiescimus & sedemus.Es.34.Ibi cubauit lamia,& enutriuit catulos &c.Vel dic ꝙ aīa spūaliter habet duos pedes.s.dextrum quo incedit, (hæc est fides , qa śm Apostolum.1.ad Corin.13.Per fidem ambulamus. Ista.n. nos constituit viatores,) sinistrum item cui incubat & hæc est spes,in qua hō spūaliter requiescit.Ps. Caro mea requiescet in spe.Vel dic ꝙ motus pedis dextri significat bonum opus,motus vero pedis sinistri significat malum opus.Ergo qñ qs mouet pedem dextrum.i.exercet bona opa ꝑfecto signū est ꝙ talis est ꝑgnās masculo.i.bono ꝓposito.Et ecōuerso,nisi motum sinistrum malorum operum exerceat , signū est ꝙ in corde suo fœminei mali & vani ꝓpositi fętū portat. Vel dic ꝙ pes dexter est sustentatio sciæ grę , sinister est sustentatio mundanæ sapientiæ,et terrenæ substantiæ. Boni igitur pedem dextrum ꝑponunt sinistro:qa spūalia præponunt terrenis,mali vero econuerso sinistrum dextro.i. temporalia spiritualib.& æternis,vt supra.

6 ¶Aliqua sunt aīalia q̄ pede vtuntur loco manus sicut est periolus & simia īter quadrupedes,psitacus et pellican⁹ īter aues. Sic uerè multi sūt qui cum non habeāt manus.i.opationes,loco manuum hñt pedes.i.bonas affectiones.Quia ꝓ certo vbi potestas operādi deficit,bona affectio eius loco sufficit.Quod nō solum verum est in bonis,imo etiā in malis.Apud dñm.n.siue bona siue mala voluntas ꝓ facto reputatur.

7 ¶In apib. et in locustis pedes anteriores sunt posteriorib.breuiores etc.vide de locusta lib.de auib.

8 ¶Oē aīal quadrupes hñs multas scissuras pedum,gñat filios cœcos:vt dicit Arist.sicut leo,canis,uulpes etc.Sic vere oēs illi quorum pedes.i. affectus diuisi sunt ad diuersa et varia bona mundi , gñant filios cęcos.i.faciūt mala opera et tenebrosa,vel filios cęcos.i. subditos ignorātes,qa.s.tales suis verbis et exemplis,illos quos gñant.s.subditos et imitatores faciunt ignorātes et cęcos.Mat.12.Cæci sunt,et duces cęcorum.Et iō tales debent carere cornib.dignitatum.Ps.Cornua pctōrum terentur.

9 ¶Pes igitur in vltimo aīalis est positus ad eius ꝑfectionē, lōgus et planus concauus ad uestigij īpressionē,digitis est distinctus ꝑꝑ decoris formationē,osseus et nerueus ꝑꝑ fortiorē durationē. Toti corpori est necessarius ad ipsius sustētationē, et de loco ad locum uehitionē. In feris ēt et in aīalib.est utilis ad eorum defensionē. In uolatilib. scissi pedes et curui ungues vtiles sunt ad cibi et victus acqsitionē,et ī natatilib.clausi vngues ualēt ad sui in eqs regimen et directionem.Tales pedes pñt signare finalē ꝑseuerātiā,q̄.s.īter membra,corpis.i.in cōgerie uirtutū,finalē et ultimū tenet locum.Ista,n. dēt esse vestigij bonorū operum īpressiua,decē articulorum.i.decē mādatorū contentiua,et osseæ et nerueæ firmitatis possessiua,

corporis

corporis idest, cogeriei virtutum sustentatiua, aīæ ad cœlum vehitiua, prædæ æternæ gloriæ acquisitiua, & animæ nauigando ad cœlestia regitiua. Quia q̄ perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit, sicut dr̄ Lu. 22. Ps. Pes meus stetit in directo in ecclesijs tuis benedicam te dn̄e. Vel dic, ꝙ pedes sunt pauperes, q̄ in corpe ecclesię vltimum locū tenent. Isti igitur debent esse plani benignitate, duri, ossei & neruei patientiæ firmitate, longi spei lōganimitate ad prædā æternæ glorię cupiendā, diuisi charitatis capacitate, in aqs vero bonorum tēporalium clausi volūtaria paupertate. Vel expone oīa de pedib. affectuū &c. Vel dic ꝙ pedes sunt senectus &c. sicut supra. ¶Plāta pedis est inferior pars pedis, a planitie dicta ſm Isido. Et est pars pedis durior, ne. s. faciliter lęderetur eundo &c. Et est plāta illa pars aīalis, q̄ vestigium imprimit incedendo. Ista planta pōt significare aī voluntatem, quæ. s. debet esse plana per humilitatem, cō caua per spē, lōga per constantiā, fortis & dura per impressionem bonorū operū, vestigij bonorum exemplorum effectiua. Et sic dicetur illud Ezec. 1. Planta pedis eorū quasi plāta pedis vituli &c. Vel si vis per plātā pedis intellige senectutem, quæ est extremitas vitæ, vbi ꝓculdubio in nobis debet inueniri planities & durities &c. sicut supra. ¶Calcaneus est extrema pars pedis. Et est calcaneus rotundus, durus, solidus, & cū cauilla colligatus, totius corpis mole præssus. Difficilis est curationis si vulneratur, quod accidit pp carnis paucitatem, & propter motus cōtinuitatem. Calcaneus est senectus, & vltima pars vitę nostræ, quam ꝓculdubio moles totius corpis. i. defectus totius iuuentutis p̄mit, & iō vulneratur. Senectutis calcaneus p pc̄m̄ vulneratus, difficiliter pōt curari, qa. s. vitia senum sūt quasi īsanabilia, & hoc facit duritia obstinationis, paucitas carnis. i. dulcedinis gr̄æ & cōpassionis, & multiplex motus iracūdiæ & turbationis. Et de muliere iō serpēti dictū ē. Ge. 3. Ipsa cōteret caput tuū, & tu īsidiaberis calcaneo illi⁹.

De Ossibus. Cap. 52.

Dicto de membris corporis dissimilibus seu officialibus dicendum est de membris consimilibus, & primò de ossibus. Nam ſm Const. lib. 2. Ossa sunt duriores & ficciores partes copis aīalis, & hoc necessariū fuit vt ait, ad corporis carnis sustētationē, & ad mēbrorū interiorū defensionē. Sūt ergo ossa frigida, sicca, alba, dura, fortia concaua, forma & qualitate diuersa neruis inuicē colligata, mutuo se cōtingētia, medullis interius plena, & carnib. exterius cooperta, miro naturæ artificio inuicē ordinatæ. In corpe ecclæ ossa sūt viri iusti & ꝑfecti, & maximè religiosi p̄dicatores & plati, q. s. carnes & neruos. i. fragiles & impfectos fouent, sustinent & supportant. Isti igiť dēnt esse sicci p abstinentiā, duri p patientiā, fortes p cōstantiā, albi p mundītiā, cōcaui & vacui per paupertatē, medullosi tñ per deuotionē & pietatē, neruis colligati p amicitiā & charitatē, inuicem ordinati p decentiā & honestatē, carne cooperti per suæ fragilitatis cōsideratā vilitatē. Vñ talia possunt signari in illis ossib. de quibus dr̄ Eze. 47. Ossa arida audite verbum dñi, ecce ego intromittā in vos spm̄ & viuetis, & dabo super vos neruos, & super erescere faciā super vos carnes: & superextēdā ī vobis cutem. Quia. s. talia ossa ecclesiæ, debent habere spm̄ gr̄æ & veritatis, neruos charitatis, cutem exterioris honestatis, & carnes. i. cōsiderationem suæ carnalis fragilitatis. Vel dic ꝙ ossa aīæ sunt virtutes, quæ. s. debent esse inuicē conchatenatæ, & ad sustentamentū aīæ ne p vitia defluat, ordinatę, medulla deuotionis repletæ. & iuicē ī aīa ordinatæ. ¶Ossa sunt exterius multū dura, itus sunt molli medulla repleta, & hoc ne cōcauitate frāgant, & vt per ipsam medullā nutriant. Cōcaua ēt sunt ossa, & non solida, vt leuiora efficiant, ne forte si essent cōpacta, nimio pōdere grauarent. Sic uerè plati exterius dēnt esse duri p apparentem seueritatem, intus tñ in mente dēnt esse molles & medulla pleni p pietatē & benignitatē, & hoc ne forte, frāgant p odium, uindictā, uel crudelitatem. Bonis tpalib. ēt debent esse vacui per ipsorum contemptum & spūalem paupertatē, & cōcaui p humilitatē, vt sic sint magis leues, surgendo per affectum ad cœlestium fęlicitatē, & minus pōderādo per terrenā cupiditatē. Iob 21. Viscera eius plena sunt adipe, & medullis ossa illius irrigantur. ¶Ossa masculorum fortiora sunt ossibus fœminarum. Ossa ēt piscium, & auium valde debilia sunt respectu ossiū aīalium aliorum. Pisces sunt molles & carnales & luxurio. Fœminæ, q̄ naturaliter sunt auarā, sunt auari cupidi & ambitiosi. Aues verò q̄ altè volet sunt superbi & elati, & p̄sumptuosi. Igiť ista tria genera personarum debilia habent ossa. i. cōstantiā debilem & fragilem, qa ꝑ certo isti sunt debiles ad resistendum, & fragiles ad operandum. Ita ꝙ de diabolo possunt dicere illud Ps. Quasi leo sic contriuit oīa ossa mea. ¶Carnes quæ sunt ꝓpinq; ossibus, sunt cęteris dulciores, & hoc est ꝑpter dulcedinē medullæ, q̄ est inter ossa posita, cuius fumi exhalantes faciunt dulcedinem. Sic verè illi q̄ frequētāt viros bonos, osseos & medullosos, sunt cęteris meliores de medulla. n. suæ gr̄æ & sciæ aliqd eis influit, & iō sapor virtutis in eis gñatur. Prou. 16. Dulcedo aīæ sanitas ossium. ¶Ossa naturaliter sunt sicca & dura, grauia & insēsibilia neruis inuicē colligata, & ēt medulla interius irrigata, & in est ꝓprium ossib. qa scissa nō recrescunt, ad ignē ēt posita nō flectunť, nec curuanť nec liquefiūt aut mollescūt, & si fracta fuerint, difficiliter reiunguntť. Si uero ossa sicca inuicem, fuerint tumult⁹ & garrulitas gñať. Talia ossa sūt diabolici pc̄tōres. Isti. n. sunt sicci p indeuotionē, duri per obstinationē, insensibiles per incōpassionē, medulla pleni per carnalē affectionē, inuicē collidētes per garrulā, & ineptā locutionē nunq̄ liquescentes per igneā cōtritionē, & uix aut nunq̄ recrescentes p pniam & cōuersationē, sic scindať p pc̄m̄ & īfectionē, & difficiliter se reiungētes p cōcordiā & dilectionē qñ p dissensionē frāgunť aut diuiduť, inter se neruis & amicitijs colligati p malā & ī ꝓbā cōfederationē. Iō de diabolo dr̄ Iob 40. Nerui testiculorū eius perplexi, ossa eius uelut fistulæ æris, & cartilago ipsius quasi laminæ ferreæ. Vel si vis dic ꝙ ossa. i. viri cōstātes & fortes nunq̄ debent liquefieri uel flecti igne tribulationis, nec mollefieri aqua ꝓsperitatis & mundanæ cōsolationis. ¶Aliqua aīalia uñr habere solida ossa sine medulla, sicut est leo & elephas, medulla. n. talium per subām ossium in occultis poris undiq; est dispersa. Talia aūt aīalia sunt cæteris fortiora, et ad libidinem minus ꝓna. Vñ ēt solin⁹ de lygdamo syracusano hoīe fortissimo dicit ꝙ ossa eius deprehēsa sunt nō habere medulla, q̄ ēt nec sitire, nec sudasse cōpertus est. Et iō prim⁹ in Olympico certamine pācratij reportauit coronā. Per medullā, q̄ est mollis et unctuosa et pinguis, intelligo uoluptatem, uel dulcem luxuriæ carnalitatem, quæ. s. ossibus nr̄is. i. interiorib. uirib. et potētijs naturaliter est inserta. Illi ergo q̄ sunt ossa et mēbra leonis et elephātis Chr̄i, et q̄ per uirtutem cōstātię sunt solidi et cōpacti, et q̄ medulla carnalitatis et immunditiæ sunt priuati, sunt ut cōiter p alijs spūali fortitudine roborati, et ꝓ uictoria et certamine huius mundi, corona cœlestis coronati, et ad spuendū p malā locutionem, ad sitiendum p auaritiā et ambitionē, min⁹ sunt naturaliter inclinati. Ia. 1. Beatus vir q̄ suffert tentationē, qm̄ cum ꝓbatus fuerit, accipiet coronā uitę. Vel dic ꝓ ossa sunt interiores potentię uel affectiones aīæ, q̄ si medulla carnalitatis careāt, et in se solida et firma p̄maneat, spūali fortitudine in tentationū et tribulationum certamine multū valent, et ad sitiēdum p auaritiā, ad spuēdū p luxuriā min⁹ vacāt. Vel dic ꝙ medulla significat diuitias, quarū abundātia gñat luxuriæ carnalitatem, raritas uero et paupras causat cōtinentiæ castitatē. ¶Aīalia q̄to plus in ossibus hñt de medulla, tanto sunt ad libidinem magis ꝓna et inde est ꝙ elephas cuius ossa medulla dñr carere, castissimum aīal ferť esse. Sic proculdubio illi q̄ habent magnā copiā medullæ deliciarū, libenter exercent actus luxuriæ et īmunditiarum. Et iō elephātes. i. uiri iusti et abstinētes, q̄ carēt deliciarum medulla abstinēt et luxuriæ corruptela, qa ſm Hieronymū, Vēter sať faciť spumat libidinē et ſm ecclesiasticum. Qui abstinens fuerit, adijciet uitam.

De Medulla. Cap. 53.

Medulla ſm Const. est qdā subā unctuosa ī medio ossiū collocata, et ex purissimis partib. unctuosi humoris ī spinæ et ossiū cōcauitatib. gñata. Ista igiť ſm ipsum calida est et humida et frigiditatis et siccitatis ossiū tpatiua, et neruis mediantib. à cerebro p medullā spinæ descendentibus motus et sensus in membris quæ sub collo sunt, effectiua. Et ſm Isid. medulla dr̄ à madefactione, eo ꝙ totum corpus madefaciat et humectet. Medulla est diuina gratia, quæ est alba per innocentiæ puritatē pinguis et glutinosa per charitatē

scilicet

.s.mollis & tẽera p pietate. Istis igit ad multa spũaliter valet, qa.s.ista motũ bonæ opationis, & sensum sapiẽtiæ & discretiõis ꝓcurat, siccitarẽ incõpassiõis & frigiditatẽ, indeuotionis tpat, & à cerebro.i.à Deo p neruos bonarũ affectionum descẽdẽs, totã aiam spũalr vegetat & humectat. Iob 21. Medullis ossa illius irrigant. ¶Medulla desudat humorẽ, q ad luxuriã excitat &c. & inde est ꝙ aĩalia q̃ multũ hñt de medulla: luxuriosa sunt &c. Vide de ossib.§.vlt. ¶Sicut dicit Varro: Oĩs medulla imitat naturã lunæ, tã in aĩalib. q̃ in plãtis sicut est videre in conchyliis marinis siĩib. q̃.s. in plenilunio augmentant, & in nouilunio vacuant. Vñ & (sicut ait) in plenilunio nõ est bonũ arbores plãtare seu inserere, qa.s. fructus efficiunt vermiculosi, & de facili cõputrescunt, & hoc forsan accidit pp superfluã humiditatẽ, q̃ tũc surculus vel arbor cõcipit in medulla cuius superfluũ nõ põt dirigi à natura, ꝙ trãsmissum ad fructus cã vermiculationis vel putrefactiõis existit. Luna est mundi ꝓsperitas; q̃ q̃uis splẽdeat, tñ fluit & defluit. Medulla est interior amor & affectio. Quia ꝓ certo vt cõiter oĩs humor & amor mundanorũ amicorũ cõuertit se ad lunã.i.mũdi ꝓsperitatẽ, & ſm ꝙ ipsa fluit & defluit in illis quos diligunt, ſm hoc & medulla suæ affectionis & amoris crescit siĩr & decrescit. Et iõ si cõtingat ꝙ durãte plenilunio.i. plenitudine ꝓsperitatis mũdanæ, aliqua arbor.i. aliqua persona surculo noui amoris alicuius inferat, nunq̃ exinde ꝓuenit vt cõiter fructus bonus, q nimõ sp solet esse fructus & finis talis amoris vermiculosus, & diuersis vitiosus corruptibilis & nõ durabilis, sed defectuosus, qa.s. tales amãt dũ durãt ꝓspera, odiunt vero vel desistunt dũ vẽnerint aduersa. Eccl. 7. Est amicus socius mensę, & nõ pmanebit in die necessitatis. Vel dic ꝙ luna est mundi ꝓsperitas & fortuna, q̃ si plena fuerit, hoc est dictũ, si nobis fuerit, & abundauerit, humore superfluo & medulla diuitiarũ & deliciarũ talis nos replebit, ꝙ nr̃a.i. discretio vel rõ ipsas regere nequeat: sed inde vermes auaritiæ, & putrefactionẽ luxuriæ generabit. Constat.n.ꝙ mũdi diuitiæ illis per ipsas regere nesciunt, vermes diuersorũ criminũ introducunt. Esa. 14. Subter te sternetur tinea & operimẽtũ tuũ erũt vermes. Vel dic ꝙ fructus.i. mercedes taliũ humorũ & superfluarum diuitiarũ q̃ à discretione debite nõ reguntur, uermes æternæ dãnatiõis cõcomitantur, qa sicut dr̃ Esa. 66. Vermis eorum nõ morietur &c. Vide de teredine.§.vlt. ¶Aliqua sunt aĩalia quorũ ossa dñr medulla carere sicut leo. Qd' ꝓ tãto dr̃, quia valde hẽt modicũ de medulla, ꝙ patet: qa eius ossa ita sũt solida, ꝙ simul cõcussa ignẽ emittũt. Sic uerẽ multi sunt quorũ ossa.i. quorũ interiores affectus sunt sine medulla pietatis: q nimo in se cõtinẽt ignẽ iracundiæ, & crudelitatis. Thr. 3. Misit ignẽ in ossib. meis. ¶Sc̃dm Dioscor. medulla maxime auiũ aĩalium illustriũ valde est medicinalis, solet.n. scissurã labiorũ cõglutinare, dolorẽ auriũ sedere, duritiã gladium emollire, vesicas pedum sanare, dolorẽ mamillarum & gutturis mitigare, & in ecticis & phthisicis humor perditũ restaurare. Talis est medulla spũalis.s. pietas, charitas: vel grã. Ista est .n.q̃ remediatur labiis tollendo oẽm scissam & ineptã locutionem, cordis gladib. molliendo oẽm duritiã & obstinationem pedib. tollendo.s. exinde vesicas.i. oẽm superbiã inflationem & p̃sumptionem, gutturi & mamillis deuotionẽ & cõpassionẽ reperãdo, & dilatãdo eorum gustum & lactationẽ, ecticis & phthisicis.i. pauperib. & cõsumptis, reparãdo in eis humorem.i. spem & cõsolationem. Bene igitur dr̃ de medulla pietatis illud. 1. ad Tim. 4 Pietas ad omnia valet.

De Cartilagine. Cap. 54.

Cartilago est q̃dã sb̃a inter carnem & ossa media tenera, flexibilis & per lucida, in ossium extremitatib. vt leuius moueantur, posita, & ad flectendum vel mouendum sine sui ruptione, naturalr coaptata, sicut patet in aurib. & narib. quæ sunt membra cartilaginea, quæ flectuntur, & nõ frãguntur, ſm Cõst. Cartilago aĩæ signãt ipsius flexibilitatẽ ad bonum, quæ.s. debet esse media inter duritiã osseã & teneritudinem carneã, qa.s. nõ debet esse nimis dura per obstinationem nihil credendo, uel nimis mollis per indiscretionẽ indifferendo recipienter, & se ad oĩa deflectendo. nõ est.n. credendũ oĩ spiritui, sed ꝓbate spũs si ex Deo sunt Io. 5. Flectat igit mens ad bonũ documentũ, cum quadã duritia deliberatiuæ resistentiæ, ne forte sub specie boni sibi exhibeat impulsus alicuius palliatę neqtię. Vel dic ꝙ in corpore ecclę, cartilagines sunt viri obedientes, iuxta voluntatem Dei & plãtorũ ad oĩa se flectẽtes, & sine ruptione impatiẽtię faciẽr se mouẽtes. Sap. 16. Ad ꝙ q̃sq; volebat cõuertebat. ¶Cartilago est naturæ insensibilis, caret.a. sensu & motu, quãtum est de se. & cartilago si scissa fuerit, nõ rescrescit, sicut supra de ossib. est expressum Sic vere cartilagines diaboli.i. pctõres, q.s. ad oẽ malum sunt flexibiles & mobiles, non habent sensum cõpassionis, nec motum bonę operationis, imo si p pctm̃ scindantur, & ab vnitate ecclesiæ diuidantur, nunq̃ amplius pet pñiam volunt recrescere, sed in statu peccati perpetuo remanere. Vnde de duritia obstinationis talium cartilaginum dr̃ Iob 40. vbi de diabolo seu behemoth dicitur Cartilago illius qua si lanimæ ferreæ.

De Neruis. Cap. 55.

Nerui sunt q̃dã corporis mẽbra gracilia, longa concaua, mollia & flexibilia à cerebro & à nucha dorsi oriẽtia, ipsũm aĩalẽ cõtinentia & sensum motũ oĩb. mẽbris corporis administrãtia: & alia mẽbra, q̃ de se sunt inflexibilia, sua flexibilitate mouentia & flectentia, ſm Cõst. & Isid. Nerui corporis ecclesię sunt viri iusti & maximẽ sunt religiosi, p̃dicatores & plati, q à cerebro et nucha.i. à Chr̃o et à beata Maria, vel papa et ab ecclesia originalr ꝓcedentes, illud Iob 10. Pelle et carnib. vestisti me. ossib. et neruis compegisti me. Igit tales dñt spm̃ aĩalẽ.i. Spũs sancti grãm cõtinere, sensum deuotiõis p̃bere et motũ opationis bonæ suis doctrinis et exẽplis aliis exhibere, et sic flexibilitate suæ bonæ voluntatis poterunt duros, obstinatos inflexibiles, ad flexionẽ bonorũ operũ immutare. Igit isti dñt esse graciles p humilitatẽ longi per longanimitatẽ, cõcaui per charitatem, molles per pietatem flexibiles per obedientiæ facilitatẽ: et sic corpori ecclesiæ poterũt facere mirabilẽ vtilitatẽ. Vel dic ꝙ nerui signãt virtutes, q̃ à cerebro Chr̃o, vel à nucha .i. à beata virgine ꝓcedunt, et p aiam se diffundunt, et motũ bonæ operationis, sensum q̃ cõpassionis faciũt et inducũt. Et sicut nerui inuicẽ sunt cõnexi, et bini inuicẽ colligati cõiter: ita vt cã fortitudinis aĩalis sint ſm ꝙ magis sunt cõpressi et multiplicati, sicut dicit Isidorus et Sol. vñ ſm ipsum Solinum, Varro ibi agit de ꝓdigiosa fortitudine, ponit Tritanum gladiatorem q et rectis et trãsuersis neruis cõpactus erat: et iõ fortis erat: manib. & et pedib. cãcellatis, quẽcũq; fortissimũ aduersariũ leui ipetu ꝓsternere solitũ, sic vere virtutes in aĩa sunt cõnexę, et inuicẽ cõbinatæ et cõiũctæ, et necessario plures inuicẽ adiunctæ. Et sic q neruos virtutũ ex recto et ex trãsuerso.i. ab oĩ habuerint tãtã, spũalẽ fortitudinẽ acquirent, ꝙ hostes spũales facilr superabũt et vincẽt. ad Heb. 11. Fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum. Vel si vis per neruos potes intelligere inferiores iudices et platos, et maximẽ legatos, q à cerebro.i. à papa originaliter exeunt: et pleni spũ s̃cõ ad diuersa officia per diuersas partes mittuntur et discurrunt. ¶Nerui qñ exeunt à cerebro, sunt molles et leues: sed quanto lõgius ꝓficiscuntur tãto ampli⁹ indurant. Sic vere qñ nerui, i. inferiores iudices et plati, primo à cerebro et capite.i. à papa et regẽ mittuntur, ipsi ꝓculdubio molles, dulces, benigni et suaues inueniuntur, et potissime quãdiu ipsi capiti.i. istis suis magistris et capitaneis ꝓximant. Timent.n. si delinquerent, ꝙ clamores ad suos dños cõtra eos ꝓuenirẽt. Sed ꝓ certo qñ isti nerui elongantur ab ipso capite.i. qñ tales iudices vel legati sunt in distanti patria à principe uel à rege, tunc per crudelitatẽ indurantur, et qa non hñt quem timeant, subditis in duritia dñantur. Esa. 48 Sciui.n. qa durus es tu, et neruus ferreus ceruix tua et frons tua ærea. Et sicut in corpore diuersi sunt nerui: et diuersis officijs deputati, qa.s. vnũ par vadit ad oculos, et aliud ad aures, et aliud ad nares, &c. sic & ĩ ecclia diuersi diuersa faciũt, et iuxta doctrinã Apostoli, diuersi diuersimode in mundo seruiũt et discurrũt. ad Ro. 12. Oĩa mẽbra corporis non eundem actũ hñt. ¶Sc̃dm Arist. aũt neruus pcisus nõ recrescit, nec diuersis reiungitur, cuius, tñ cõtrariũ facit vena. Sic sunt multi ita in malo ꝓposito indurati, quod si aliquo casu à Deo uel ecclesia uel religione, uel fide, per pctm̃, apostasiam vel perfidiam, scindũtur uel diuiduntur, nunquã ad vnitatem cõcordiæ fidei et grãæ amplius reuertuntur: nec corpori Chr̃i mystico amplius reiungunt, qui-

quinimo in diuisione & schismate perpetuo commorātur, sicut videmus de schismaticis & de græcis, contra illud Esa. 51. Attendite ad petram vnde excisi estis.

De Venis. Cap. 56.

1 VEnæ fm Isid. dñr quasi viæ naturæ, vel quasi viæ natantis sanguis. Vñ & dici pñt à veniendo, eo q sanguis veniat p ipsas ad diuersas corporis partes. Oriunt igit oēs venæ originaliter ab hepate, sicut nerui à cerebro, arteriæ à corde. Venæ ergo ab hepate exeunt: & inde nutrimentum quatuor humorū sugunt, ipsumq; per corpus deferunt & fm mēbrorū exigētia, vnicuiq; ipsum distribuūt, & ipsę miro naturæ ingenio sibi inuicē subseruiunt & p suo exequēdo officio, p oēs partes corporis se diffundunt. Per istas venas pñt in corpore ecclesiæ militantis intelligi uiri pii, q.s. pñt dici venę à venia, p eo q alijs veniā & grām largiunt. Vel ēt à via seu veniendo, q.a.s. p istos ueniunt alijs consolationes & bona. Quia pculdubio isti sunt q ab hepate.i. ab ipso Deo, sanguinē bonorū tpaliū hauriunt, ipsum tñ sibi solis nō retinent, imò oib. membris indigentib.i. psonis pauperib. distribuunt & ministrāt. Actu.3. Distribuebāt unicuiq; sicut opus erat. Sibiq; mutuo inter se subseruiunt & se inuicē diligūt atq; fouent. Vel pōt dici de pdicatorib. qui à Deo hauriunt sanguinē doctrinæ, & maximè quatuor humores i. sciam quatuor euangeliorū, quē deferunt vndiq; p diuersas mundi partes, & eps mēbra.i. personas diuersimode nutriunt & imbibūt. De venis q dñr arteriæ, qño à corde oriūtur & qño pulsum & vitā p mēbra portant & operant, multa dicerent hic: sed sufficit qd' est dictū supra de cerebro & de corde & pulmone & similib. ¶Vena est dispositionis cor-

2 poris ostēsiua: & maxime vena pulsatilis. Vena ēt est (si tpe debito aperta fuerit, corrupti sanguinis euacuatiua, & sanitatis inductiua: si vero aperta nō fuerit est mortis aliquotiens catiua. Vena insuper si indebitè aperiat, est bonorum humorū euacuatiua, & magnarū ęgritudinū effectiuā. Per venā potest intelligi locutio: qa sicut dicit sapiens Prou.6. Vena vitę

3 os iusti. ¶Ista est.n. q interioris aī dispositionē declarat, quia ex abundantia cordis os loquit. Ista p cōfessionē aperta, corruptos humores uitiorum purgat, si vero per cōfessionem nō aperit aīam mortificat atq; dānat, qa mors & uita in manu linguæ. Verunt si vltra debitū p multiloquiū se aperiat, tunc humorē diuersorū verborū euacuat, aīam per stultiloquia deprauat. ¶In venis qnq; cōtinet humor corruptus, q

4 est infirmitatū inductiuus, & aliorū ēt corruptiuus, sicut patet in leprosis quorū sanguis est corruptus, q ēt alios inficit & corrūpit. Sic verè in uena cordis multorū corruptus sanguis malæ affectiōis latitat, q lepra pcti inducit, & circūstantes p mala verba & exēpla fędat. ¶Scdm Arist. li.2. de aīalib.

5 vena incisa iterū reiungit recrescit. Sic verè uena cordis nostri si p pctm lęsa vel scissa fuerit: iterum se dēt per pniam reiungere: & rursum ad integritatem gratiæ reuenire. Iob 24. Lignum habet spē quia si pcisum fuerit rursus, rursus vi-

6 rescit. ¶Quales uenas hēt ouis sub lingua &c. vide de oue.

De Carne. Cap. 57.

1 CAro fm Remigium dr à carie.i. à putredine eo q oīs caro putrefactioni sit subiecta. Caro.n. & potissime quādo corrupto sanguini admiscetur, de facili putredini subijcitur. Et fm Const. tres spēs carnium sunt in corpore.s. caro glandulosa, q est in mamillis: caro neruosa, q est in musculis caro viscosa & cartilaginosa, q est in iuncturis. Per carnem pōt intelligi conditio nostrę carnis, q fm veritatem carni & putredini naturaliter est subiecta, & non solum corruptioni naturali: imò ēt corruptioni morali, qa sicut dr Gene.6. oīs caro corruperat viā suā. Tres vero sunt carnis.i. carnalis vitæ, spēs.s. glandulosa & quasi montosa, q est uita superborum, neruosa & quasi ligans & fasciosa, q est uita auarorum viscosa & lubricosa, q est uita luxuriosorum. Talis igitur triplex caro corruptioni vitiorū subiicitur: & corruptiōi vermium in posterum subiicitur. Iob 7. Induta est caro mea pu-

2 tredine & sordib. pulueris. ¶Scdm Constant. caro est naturaliter calida & humida, caloris naturalis fomentum, ossium neruorum & lacertorū coopertimentum frigiditatis ossium temperamentum: & vacuitatis membrorum corporis replementum. Per carnē in bono significato pōt intelligi mollities pietatis, q.s. oib. se exhibet tenerā & benignā. Ista est.n. q calorē pietatis & humorē deuotionis cōtinet, & q nudis operimentū, frigidis fomentū, uacuis & pauperib. replementum: & cunctis desolatis tpamentum & defensamentū exhibet atq; pbet. Vñ de carne fluidæ pietatis pōt intelligi illud Ps. Caro mea immutata est, pter oleū. Vñ ēt de ista intima charitate & pia fraternitate dicebat illi 2. Re.5. Os tuum & caro tua sumus. Vel dic q per carnē intelligitur hō pius flexibilis & benignus, q facit oia su pradicta. ¶Caro fm Ari. li.

3 3. si inter maciem & pinguedinē tpata fuerit laudabilis est: si vero in humiditate uel pinguedine excesserit: tunc ad intellectus opera inhabilis erit. Sic verè si caro diuitiarum & subā tēporalis mediocriter abundet, vilis est: si vero nimis affluat pinguedo, uel mollities deliciarū prosperitatis mundanæ: tunc solent in hoie intellectualia & spūalia opa retardari, & ēt hebetari, qa sicut dr ad Ro.8. Qui fm carnē sunt, q carnis sunt, sapiūt. ¶Caro de se est pars corporis valde mol-

4 lis & tenera, & iō impatiens est operis & laboris. Vñ ēt aīalia q hñt pedes ualde carnosos, nō pñt diu laborare, vel peditare, sicut patet de hoie & camelo quorum pedes carnosi sunt, & iō indigent corio uel calciamento. Sic vere illi qui nimis sunt carnosi.i. carnales & deliciosi, non pñt bene labores & tribulamina sustinere. Matt.26. Caro aūt infirma. Et iō necesse est eos corio mortuorū aīalium.i. exemplis & doctrinis pcedentium sanctorum munire, vt sic pedes suorum carnalium affectuum possint securius pertransire. Et tūc dicere poterit non talis illud Ps. Caro mea requiescet in spe.

5 ¶Carnes pp similitudinem, bonum pbent corporib. nutrimentū. Et iō aues nobiles carne & sanguine tantummodo solent uesci. Sic vere sanguis & caro Chri in sacro sunt optimū aīæ nutrimentum. Io.6. Caro mea vere est cib. Et iō nobiles aūes.i. hoies spūales & virtuosi, solēt tales cibos carnis & sāguinis comedere, & deinde spūaliter se nutrire. Vñ

6 ibidē. Qui māducat carnē meā, uiuet in æternū. ¶Aues nobi-

7 les paucę sunt carnositatis &c. Vide de auib. in gñali. ¶Item caput qd' est mēbrū ualde nobile, magis est osseū q carnosū

8 &c. vide supra de capite. ¶Aues ignobiles maioris sunt carnositatis q nobiles: & maioris i hyeme, q in æstate, patet de anatib. & anserib. Carnes.n. istarū crescūt in hyeme pp quietē & macrescūt in æstatis tpe pp motū. Sic uerè ignobiles pctōres plus abūdāt in carnositate diuitiarū q nobiles & iusti: & hoc p certo in hyeme pñtis vitæ: ubi in mūdi psperitate qescūt: q.a.s. qñ ęstas & feruor iudicij aduenerit: tūc macies æternæ paupptatis illos in inferis deuorabit. Esa.17. Attenuabitur gloria Iacob: et pingues carnes eius emarcescent.

De Pinguedine. Cap. 58.

1 PInguedo est qa subā mollis, alba et carnea, de cōgelato sanguine gñata. Teste.n. Const. sanguis ueniens ad loca naturaliter frigida in pinguedinē cōgelat. Vñ ēt fm Aris. aīalia q to amplius impinguantur, tāto magis sanguine pauperantur: sicut patet in hoib. ualde crassis. Pinguedo est delectatio uel voluptas. Ista.n. ex cōgelatione indeuotionis generatur, qñ.s. sanguis interioris affectus, corporem et desidia cōgelat, qa procul dubio mens impinguat p carnalitatē qñ effectus cōgelat et infrigidat p indeuotionis tepiditatē. Et iō illi q abundant in pinguedine carnalis infectionis: vt cōiter deficiunt à sanguine bonæ et spiritualis affectionis. 1. Re.15. Oblatus est ei agag pinguissimus tremēs. Vel dic, q sanguis signat grā Dei uel ēt memoriam sāguinis Iesu Chri. Quia procerto illi q p diuitias et delicias impinguantur tēporalib. tāto plus vacuantur spūalib. iō diuitib. pctōrib. dr Amos 4. Audite verbū Dei uaccæ pingues q estis in mōte Samariæ. Vel dic ecōtra q p sanguinē intelligitur carnalitas, per pinguedinē uero intelligitur grā, deuotio pietas et charitas. Quia pro certo illi qui pinguedine tali dotātur, vt cōiter carnalitatis sanguine non inebriant. Econuerso illi qui abundāt i sanguine carnalitatis, vt cōiter parū hñt de pinguedine grę et charitatis. Vñ de nobis et pinguib. dr Hie.31.

2 Inebriabo aīam sacerdotum pinguedine. ¶Scdm Arist. lib. 4. de partib. animalium: omne aīam quanto minoris est motus tanto maioris est pinguedinis. Et econuerso quanto minoris motus fuerit, tāto in ipso pinguedo minor erit. Et inde est quod renunculus dexter minoris est pinguedinis quā sinister, pro eo q in dextera parte est motus et calor, magis

fortis

fortis. Sic verè qñ quis motui laborũ et tribulationũ subijcitur, tũc calore charitatis amplius fouet, et in deliciarũ pinguedine imminuit. Esa. 17. Attenuabitur gr̃a Iacob, pingues carnes eius emarcescente. Et econuerso illi q̃ quiete prosperitatis lætant̃, carnalitatis pinguedine cumulant̃. Ps. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Vide supra de renibus.

3 ¶Hoies pinguissimi qñ infirmant̃, tardè sanant̃, & pp defectũ motus & caloris diutius ægritudine detinent̃, & facilr̃ suffocant̃. Mulier ẽt qñ nimis abũdat ĩ pinguedine, vix cõcipit nisi pinguedo ipsius emarcescat. Sic verè illi q̃ pinguedine diuitiarũ abundãt, qñ per pc̃m infirmi sunt, nõ facile p pœnitentiã cõualescunt, & fętũ boni proposito nõ facil̃r cõcipiunt vel acquirũt. Talis.n. diuitiarũ pinguedo solet calorẽ charitatis extinguere, motũ boni operis tollere, & vias interiorũ effectuũ opilare, & sic curationẽ pniæ retardare, & cõceptũ boni ꝓpositi impedire. Vñ de diuite obstinato dr̃ Iob 15. Cucurrit aduersus eũ erecto collo, & pingui ceruice armatus ẽ operuit faciẽ eius crassitudo. ¶Pinguedo est ignis &

4 caloris nutritiua, & suijpsius ad superficiẽ erectiua, pellis siue corij remolitiua, pororũ opilatiua, vacuitatis repletiua rugarũ cutis extẽsiua, venarũ, & arteriarũ cõpressiua, sẽsus & rõnis impenditiua, & cõceptionis aĩaliũ retardatiua. Talis ẽ pinguedo diuitiarũ vel deliciarũ, vel ẽt pinguedo mundanę ꝓsperitatis. Ista.n. ignẽ auaritię inflãmat & nutrit. Pellẽ cõuersatiõis relaxat & mollit. Poros affectuũ opilat & claudit, & ibi intrare grãm non pmittit. Vacuitatẽ cordis malis desiderijs, & replet & cumulat. Venas volũtatis cõprimit, & cõculcat, & se sup potẽtias aĩæ erigit & exaltat. Rõnem obscurat & hebetat, & cõceptũ boni ꝓpositi impedit & retardat. Et sic de tali pinguedine & pc̃orib. põt dici illud Es. 34. Inebriabitur terra eorũ sanguine, & humus eorũ adipe pinguiũ. Vel dic q̃ pinguedo est gr̃a & charitas, & douotio, quę ignem bonorum desideriorum solet nutrire, mentem mollire, & vacuitatem cordis virtutibus replere, conceptum mali propositi retardare, & poros sensuum claudere & velare.

De Cute. Cap. 59.

1 CVtis ẽm Isid. dr̃ à cuti gręce, quod est incisio, eo q̃ est exterior pars corporis, q̃ põt diuidi, & icidi. Et ista dr̃ pellis, q̃a pellit exteriores iniurias, & detracta dr̃ coriũ, q̃ carnis iuuat ineptias. Est igit̃ cutis seu pellis, exterior corporis superficies, carnẽ & ossa circũplectẽs, & oĩa interiora muniens atq; tegẽs, & ẽm variã mẽbrorũ dispositionẽ nunc se cõtrahens, nunc extendẽs, & pp nãlẽ sui tenuitatẽ sup mẽbra vndiq; se diffundens, & exterioris aeris iniurijs pro mẽbri interiorib. se opponens. Per pellẽ seu cutẽ in corpore, põt intelligi exterior cõuersatio. Ista est.n. q̃ oĩa mẽbra.i. oĩa opa & affectus celat & cõtegit, & visus humanos ne interiora nr̃a videant, excludit, & pellit, super oĩa q̃ cogitant̃ interius, se extendit, & obtutib⁹ hoim se exponit, & diuersimodè cõtrahit aut disponit. Quę oĩa põt dici de cute subæ tpalis. Vel dic q̃ cutis aĩæ est patiẽtiã, q̃ frigorib. & tribulationib. exponit̃, & ab ipsa oẽs iteriores affectiones aię defẽduntur, vt sic tã de cute bonę cõuersationis q̃ de cute pacientię & durationis intelligat̃ illud. Eze. 37. Super extendã in vobis cutem, & dabo vobis spũm, & viuetis. Vel dic q̃ p cutẽ põt intelligi hypocritica cõuersatio, q̃a sicut in quibusdã aĩalib. sola cutis est vtilis, sic in hypocritis sola cõuersatio est bona. Ista est.n. q̃ oĩa fęda & immunda operit, & ne vitia eorũ uideant̃, cuncta, circuncelat & cõcludit, ita q̃ ista sola cutis pulchra est & mũda, turpe aũt est fędũ, q̃cquid abscondit̃ & subsistit. Eze. 36 extenta est sup ea cutis, & spũm nõ habebãt.

2 ¶Inter oĩa aĩalia hõ magis tenuem hẽt cutem, & iõ faciliter lędit̃ frigore vel calore. Et iõ necesse est q̃ hõ habeat vestimenta cõtra extrinseca nocumenta. Sic verè hõ cutẽ patientiæ valde habet tenuẽ & debilẽ, nihil.n. põt ꝓ salute tolerare, imo statim dolet & læditur, si aliquãtulum pungatur, dicens illud Iob 7. Cutis mea aruit, & contracta est. Et ideo necesse est q̃ vestib. & calciamentis.i. sanctorum mortuorũ doctrinis & exemplis induatur, & contra frigora tribulationum cuti suæ patientiæ muniatur. Iob 16. Saccum consui super cutem meã. ¶Vix est dare aliquod brutum aĩal, quin ha

3 beat duriorẽ cutem q̃ homo. In senectute ẽt solet indurari cutis & ingrossari, magis q̃ iuuentute. Et hoc factum est in hoie pp bonitatẽ sensus tactus, ne.s. duritia cutis impediret in suo ope sensum tactus. Pelles ẽt brutorum pilis sunt plenæ, cutes vero hoim quasi nudæ. Cuius signat subam tpalẽ, q̃ est quoddam exterius tegumentum. Ista igr̃ participant diuersimodè hoies & iumenta.i. boni & mali quia procul dubio hoies.i. personæ sanctæ & ẽm rõnẽ viuentes. ista cutem hñt tenuẽ p paupertate, & pilis diuitiarũ spoliatã et nudam. Quia.s. in eis pellis hmõi ingrossaret̃, sensus tactus.i. deuotio & cõpassio ĩ eis impediret̃. Bruta verò aĩalia.i. pc̃õres induunt̃ grossa cute diuitiarũ, & iõ non sentiunt frigus mũdanarũ miseriarũ. Cutis.n. suæ subæ, pilis diuitiarũ est plena, & iõ minus affligunt̃ quacũq; tribulationũ pęna. 1. Re. 19. Pellẽ pilosã caprarũ posuit ad caput Dauid. Vel dic q̃ cutis est cõuersatio, q̃ ꝓ certo hodie est in brutis.i. simplicib. secularib. fortior, & p patientiã durior, q̃ in hoib.i. q̃ in personis ecclesiasticis, sapientib. & discretis, q̃a.s. tales melius sustinent ꝓ Xpo tribulationẽ, q̃ illi q̃ hoies sunt.i. qui maiorem hñt cæteris discretionẽ. In senectute ẽt dẽt talis cutis indurari, q̃a ꝓ certo uirtus sapię dẽt in senib. pcipuè roborari. Thr. 5. Pellis nr̃a velut clibanus exusta est. ¶Scd̃m Arist. li. 3. ẽm colorẽ

4 cutis, uariat̃ color unguiũ & pilorũ, quia si cutis alba fuerit, & cætera alba erunt, & ecõuerso. Cutis est cõuersatio Vngula est operatio. Pilus aũt est affectio. Ista igr̃ tria vt cõiter sũt eiusdẽ coloris.s. cõuersatio, affectio, & opatio. Si.n. cutis cõuersationis alba fuerit, scã & munda, necesse est q̃ opus & affectio sint similia. Et ecõuerso si cõuersatio nigra fuerit & infamis, ẽt signũ est q̃ opatio & affectio improba est & deformis. ¶Cutis in senectute corrugat̃ & denigrat̃. In aĩa lib.

5 ẽt mortuis cutis ex toto detrahit̃, ut carnes melius conscindant̃. Sic uerè in senectute uitiorũ & ĩ morte pc̃i mortalis, solet cutis cõuersationis corrugari, & deturpari, & à cãdore inocẽtiæ denigrari. Thr. 3. Vetustã fecit pellẽ meã. Quinimo sæpe fit q̃ pellis cõuersatiõis ex toto detrahit̃, ita q̃ hõ excoriatus et nudus à dęmonib. diuersis intus laniat̃. Leu. 1. detracta pelle hostiæ art⁹ i frustra cõcidẽt. Pelles aĩaliũ mor

6 tuorũ ad multa ualẽt. Fiũt.n. exide multa calciamẽta ad pedes à lęsionib. defendẽdũ, forraturæ ad calefaciendũ, corrigiæ ad cõstringẽdũ, arma ad muniẽdũ, pharetræ ad sagittas seruãdũ, utres ad uinũ et liquores alios cõtinẽdũ, et alia ĩfinita. Sic uerè pelles q̃ à mortuis aĩalib. detrahunt̃.i. exẽpla et documẽta q̃ nobis à scĩs patrib. iãdiu mortuis dimittunt̃ ad multa sunt utilia ad salutẽ. exĩde.n. facim⁹ calciamẽta patiẽtię fortaturã charitatiuę cõpatiẽtię, corrigias cõstrictiuę pacis et cõcordiæ, pharetras ad cõtinẽdũ sagittas diuini timoris et iustitiæ, et utres ad cõtinẽdũ uinũ deuotionis & gr̃æ. Et sic poterit hõ dicere illud Iob. 10. Pelle et carnib. uestisti me. Et, 2. Re. 7. Arca dñi sub pellib. est. ¶Pellis multas incurrit

7 aliquotiẽs passiões.s. scissionẽ, corrugationẽ, postulationẽ, serpiginẽ et excoriationẽ, leprã et infectionẽ. Sic uerè ĩ cute cõuersationis humanę, multotiẽs apparet et gñant̃ infirmitates diuersorũ pc̃õrum. Ibi.n. apparet scissio iræ et discordiæ, corrugatio malitiæ et inuidiæ, postulatio tumurosæ superbiæ, serpigo pruriginosæ auaritiæ, excoriatio in honestæ insolẽtiæ, pallor et liuor tristitiæ, lepra et infectio luxuriæ. Et iõ de generib. diuersarũ pellium dr̃ Abac. 3. Pro iniqtate uidi tẽtoria æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ mediã.

De Pilo. Cap. 60.

1 PIlus ẽm Isi. dr̃ quasi à pelle natus. Fum⁹.n. calidus à corde et à corpore ꝓcedens p poros corporis egredit̃, et exteriori aere siccatus, in pilos conuertit̃ & mutat̃, qui q̃to fumus ille pinguior fuerit, & humidior, tanto pilus laxior & longior efficit̃ q̃to verò fumus ille siccior & restrictior fuerit, tanto ẽt pilus breuior & crispior inuenitur. Et inde est q̃ habitantes in humida regione pilos hñt laxos, molles & lõgos, sicut est thracia. Habitãtes vero in regione calida pilos hñt breues, asperos atq; crispos sicut ẽ æthiopia. Per fumos intelligo interiores affectiones. Per pilos ãt exteriores mores & cõditiones. Const.n. q̃ fumi interiorum affectionum sunt cã exteriorum operum & conditionum. Quia si fumus affectionis sit pinguis p carnalitatẽ, necesse est q̃ pillus operationis sit laxus & remissus per dissolutam tepiditatẽ. Ecõuerso si sit affectio per charitatẽ calida; & per abstinẽtia sicca, tunc operatio & conditio erit moderata & crispa, & sursum ad Deũ eleuata & retroacta, et ipsum Deũ replicata et reducta. Vel dic q̃ per pilos intelliguntur diuitiæ, seu subæ tpalis. Ista igitur q̃ sequitur cõditionẽ fumi cordis.i. interioris affectionis si sit p cõpassionẽ et pietatẽ pinguis tunc pili

diuiti arum erunt inferius protensi, s. p Eleemosynã ad pauperes & egenos. Si aũt iste fumus affectionis sit p auaritiam calidus, tunc pilus tpalis subæ erit contra hoĩem replicatus & crispus, & per nimiã custodiã circũuolutus & retortus Mat. 3. Ipse Ioannes habebat vestimenta de pilis camelorum. ¶Pili aliquotiens fiunt crispi. Qñ. n. fumus q̃ est materia pilorũ, calidus & siccus, de poris cutis egredit, duos motus sequit, q a. s. pars fumi q̃ est terrestris & sicca, inferius descendit illa verò q̃ est subtilis, & calida, sursum petit, & sic ex duob. motib. contrarijs, pilus crispus efficit & nunc inferius tendit, & nũc sursperius se deflecti. Sic verè quotiens in fumis cordis. i. in affectionib. est cõtrarietas, totiens in pillis .i. in exteriorb. operib. erit diuersitas. Hõ. n. hẽt duo genera fumorum affectionum. s. bonus affectus & spũales, q sursum tendunt affectando æterna, & malos terrestres & auaros, q inferius descendunt ad tpalia & terrena. Igitur ex colluctatione & varietate istorum duorũ affectuum spũalis. s. & terrestris, qñq; efficiuntur pili crispi. i. opa q̃ vtranq; sentiunt conditionem, & quæ in parte sunt spũalia, & in parte carnalia, & in parte sursum tendunt & ordinantur ad Deum, & in parte deorsum descendunt ad mundum. Et tales sunt multi ecclesiastici, q ex officio colunt sursum ascendere, ex auaritia vero cogũtur inferius descendere. Et sic necesse est duos motus & duas inclinationes, in suis operib. apparere, q a sicut dr̃ in Ps. Ascendunt vsq; ad cęlos, & descendunt vsq; ad abyssos, aĩa eorum in ipsis tabescebat. Vel dic ꝙ isti duo motus significant duas cordis intentiones. Quia pro certo vbi intẽtio duplex & varia fuerit, & pilus. i. operatio, crispus duplex & varius erit, & vt cõiter in ipsi pilis operum, duplicitas affectuũ apparebit, q a sicut dr̃. Iac. 1. Vir duplex aĩo incõstans est in oĩbus vijs suis. ¶Pili tunc consueuerũt cadere vel saltẽ non crescere, qñ hõ fecerit se castrari &c. dic sicut supra de barba. ¶Pili ĩ senectute fiũt duriores, ẽt pili q̃to à duriori cute procedunt, tanto duriores & grossiores sunt. Pili exteriores sunt opa vt dictum est, sed pro certo cutis à qua isti dñr procedere pñt affectiones significare, quia ꝑ certo à dura cute duri exeunt pili, & à dura affectione dura exeunt opera & ẽt econuerso, q a sicut dr̃ Matth. 3. Bonus homo de bono thesauro suo profert bona, malus vero similiter mala.

De Capillis. Cap. 61.

CApilli ẽm Isidorum dicuntur quasi capitis pili qui etiã coma, Cesaries, crines, alijs nominibus appellantur. Fumis. n. grossus de capte egreditur, & exterius in capillos conuertitur & siccatur, & quanto fumus plus abundauerit tanto capillorum. Cesaries maior erit, & quandiu talis fumus abundat, possunt capilli nasci, & crescere. Quando vero defecerit, tunc necesse est caluitium effici, & caput à crinibus nudum esse, sicut patet in senibus & consumptis. Caput est intentio, à qua. s. fumi cogitationum emanant, qui capillos virtutum & operum extra formant, quia. s. quanto talium bonorum fumorum. i. bonorum affectuum & cogitatuum maior fuerit abundantia, tanto virtutum maior erit copia. Et econuerso si fumi isti deficiunt, tunc & crines virtutum pereunt & recedunt. Ideo bene dicitur Mat. 10. Vestri autem capilli capitis, omnes numerati sunt. supple secundum interiores affectus &c. ¶Quandoq; contingit quod sit caluitium, & tñ satis est in capite de materia capillorum, & hoc fit in infirmitate quæ dr̃ Alopecia, vbi vel per opilationem viarum, vel ex corruptione humorum, casus capillorũ procuratur. Sic verè casus accidit sæpe ꝙ multi carent capillis virtutum & tamen satis habent interius de materia ipsarum, quia. s. satis habẽt de naturali discretione vel etiam de interiori bona affectione, sciũt. n. appetunt & ꝓponunt benefacere, sed ꝑ certo sæpe fit ꝙ corruptio humorum. i. carnis voluptas, vel opilatio viarũ. i. terrena cupiditas, capillaturam virtutum impediunt, & quod homo proposuerat, subtrahunt atque tollunt. Quia ꝑ certo multi sunt qui sciũt & appetunt facere multa bona, sed nunquam ad actum veniunt, quia carnalitates & vitia ipsos impediunt. ad Rom. 7. Nam velle adiacet mihi. perficere autem bonum, non inuenio. ¶Canicies capillorum generat̃ ex frigiditate humoris materialis & nutrimentalis capillorum. Frigiditas. n. mater est albedinis, & ideo capilli in senectute albescunt, quando frigidi humores in corpore conualescunt. Et sic canities significat ætatis maturitatem, libidinis extinctionẽ, & instantis vitę necessariã renouationem. Per canitiem põt intelligi senectus. Ista est. n. in qua debet frigus timoris diuini abundare, albedo honestæ & castæ vitæ florescere, libido & puerilitas cessare, & in qua ẽt dẽt hõ defectum præsentis vitæ videre, & nouitatẽ futuræ mentaliter cogitare, & sic verificabitur illud Sap. 4. Cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vitia immaculata. ¶Caluities si in iuuentute acciderit, pñt capilli iterato renasci, si uerò post senectutem contigerit, nunq̃ amplius renascunt̃. Caluities seu casus capillorum sigñat casum virtutum, qui fit per pc̃m. Quia pro certo vt cõiter si in iuuentute efficiatur quis caluus virtutes amittendo & vitia incurrendo, põt iterũ capillari & uirtutum crinib. per pñiam adornari. Si uero post iuuentutem in tpe senectutis contigerit caluities antedicta, tunc vix poterit redire & per pñiam reuenire. Vitia. n. senum incorrigibilia sũt, & ideo qui in senectute capillos virtutum perdiderit, vix iterum bonus fit, quia sicut dr̃ Prou. 26. Adolescens iuxta viã suã ẽt cum senuerit non recedat ab ea. ¶Caluitium contingit senib. infirmantib. & nimis sæpe carnales actus exercentib. Econtra ãt caluitium non consueuit cõtingere pueris, mulierib. & castratis, sicut dicit Gale. super aphor. Et hoc facit humoris abundantia, & frigiditatis prædominantia quæ .s. poros claudit, & fumos euaporare non sinit. Cuius contrariũ est in infirmis, senib. & in venereis occupatis, sicut supra dictum est. Capilli virtutes designant, quæ caput intẽtionis muniunt & adornant, Sed procul dubio caluitium & defectus istorum capillorum contingit faciliter trib. generib. personarum, videlicet infirmis. i. superbis, qui. s. infirmi sũt, quia statum firmum non habent. Senibus. i. auaris, quia. s. auaritia magis abundat in senectute. Venere utentibus. i. luxuriosis: ista. n. tria gña personarum capillos virtutum perdũt, & caluitium vitiorum incurrunt, & hoc, quia humor deuotionis & gratiæ in ipsis deficit, & siccitas incompassionis ex crescit. Esa. 3. Decaluabit dñs verticem filiarum Sion, & crinem earum nudabit. Sequitur. Et erit pro suaui odore fœtor, & pro crispanti crine caluitium. Sed econtra, tria sunt genera personarum quæ capillos virtutum non perdunt, s. pueri. i. illi qui sunt humiles contra superbiã. Mulierus quæ à mollitie dicuntur. i. pij & misericordes, contra auaritiam. castrati. i. casti, i. innocentes, contra luxuriam. In istis. n. abundat frigus diuini timoris, & humor gratiæ & dulcoris, & sic frigus timoris solet capillos virtutum retinere ne defluãt, & constringere, porosq; sensuum & affectuum claudere. Humor verò deuotionis, & gratiæ solet istis capillis continuè materiam ministrare. vel si vis dic ꝙ capilli significant diuitias uel peccata, quæ sunt quædam exteriora hominis uestimenta. Caluitium igitur. i. nuditas capillorum, significat cõfessionem qua mens nudatur à capilis uiciorum, uel liberalitatem, qua homo nudatur à capillis diuitiarum. Tale igitur caluitiũ non incurrunt pueri. i. immunde uiuentes, mulieres .i. auare cupiẽtes, q a mulier naturaliter est auara, castrati. i. prolem bonorũm operum nullatenus generãtes. Isti. n. ꝑ pęnitẽtiã & per eleemosynã non caluescunt, & capillos uitiorum uel diuitiarũ non abijciunt aut deponunt. Quod utique facit abundantia humoris carnalitatis, & frigiditas indeuotionis &c. Esa. 22. Vocauit dñs ad planctum & fletum, & ad caluitium, & cingulum sacci, & ecce gaudium, & lętitia, occidere uitulos, iugulare arietes, comedere carnes, & bibere uinum. ¶Capilli sunt capitis ornamẽtum, tegumentũ & munimentum. Qui licet a parte anteriori quãdoq; cadant ꝑ cutis raritatẽ, & humoris paucitatẽ, à parte tñ tposteriori nequaquam defluunt ut cõiter neq; cessant, & hoc propter cutis densitatem, & propter humoris abundantis quantitatem & uiscositatem. Pars anterior est iuuentus, posterior uero senectus, quia pro certo dato ꝙ capilli uirtutum quandoque cadant et defluant in parte anteriori iuuentutis, nunq̃ tñ debent deficere in parte posteriori senectutis. Et dato ꝙ iuuentus inueniatur quandoque capilis uirtutum nuda, senectus tamẽ debet esse uirtutum criminibus semper plena. Apoc. 3. Posteriora tua plura prioribus. Dato. n. quod pars anterior iuuẽtutis rara sit et infirma, et humore deuotionis et gratię magis uacua et sicca, pars tamen posterior senectutis semper debet esse fortis et densa, et humore deuotionis munita, et scilicet iuuentus deficiat uirtutum crinibus, nunquam tamen senectus debet deficere bonis uirtutibus. Ps. Senectus mea in misericordia uberi.

LIBER

LIBER TERTIVS.

De hominis conditionibus, & de his quæ faciũt ad hoĩs cõseruationẽ. Ca. 1.

DICTO de hoĩe & de corporis partib. dicendum est de quibusdam hoĩs accidentib. & sic primo dicam de ætatib. & hoĩm cõditionib. & tandẽ aliquid superaddam de aliquib. infirmitatib. ¶Aetas igitur ẽm Isid. est spatium uitæ aĩalis ab infantia incipiens, & in fine senectutis desistens. Sunt verò (vt ait idẽ) septem ætates. i. septem uitæ humanę partes quarũ prima est infantia, durans vsque ad septenniũ, & dr̃ ab in, & for faris, eo quia tunc hõ nõ fatur imo est infans, & nõ loquẽs. Scd̃a est pueritia, extendẽs se ad ẽm septenarium, dicta à pubertate, eo ꝙ tũc hõ efficit pubes. Tertia est adolescẽtia, extenta vsq; ad quartũ septenarium. s. 28. annum ẽm Isid. dicta ab adolescendo & crescẽdo, vsq; .n. ad illud tp̃s crescit & adolescit hõ. Quarta est iuuẽtus, durans usq; ad quadragessimũ quintũ annũ vel quinquagesimum, & dr̃ iuuẽtus à iuuãdo, eo ꝙ tũc fortior est hõ & põt alios adiuuare. Quinta ẽm ipsum dr̃ senecta seu grauitas ẽm Isid. q̃ est media inter iuuentutẽ & senectutẽ. Sexta est senectus q̃ dr̃ ascẽsus diminutione ẽm Isid. eo ꝙ tũc sensus corporis hebetantur. Septima uero est senium. s. pars vltima senectutis, i quo. s. sanguis friget, & sensus & rõ deficit atq; torpet. Per istas septem ætates pñt intelligi septẽ virtutes spũales, ex quib. vita gr̃æ constituitur, & ꝑ quarũ decursum finis vltimus æternæ gloriæ reportat̃. Prima igitur ætas spũalis est infantia q̃ hoĩem creat. Ista est humilitas quæ est principiũ moralis uitæ quæ dr̃ à nõ fando, quia. s. ad humilẽ pertinet, ꝙ sit verecundus & infans. i. ꝙ vltra debitum non loquat̃, quia ẽm Catonẽ, virtus prima cõpescẽtia linguę, q̃ sicut dr̃ Prou. 5. Qui moderatur labia sua, prudentissim⁹ est. Scd̃a uirtus est pueritia, q̃ puberem efficit, & ad cõiugiũ habilitat. Hæc est charitas, q̃ cum Deo, cum amicis & inimicis nititur hoĩem cõiugare. & per amicitiam copulare. Mala. 2. Dñs testificatus est inter te & vxorẽ pubertatis tuæ. Tertia virtus est adolescẽtia, quæ hoiem augmẽtat. Ista est pietas, q̃ crementum meritorum procurat. Lu. 7. Adolescens tibi dico surge. i. cresce. Quarta est iuuentus, quæ hoiem fortificat. Hæc est fortitudo atq; firmitas, q̃ vires cõtra tẽtationes præstat, & q̃ voluntatem ad agendum, & defendendum adiuuat & cõfortat. 1. Ioan. 2. Scribo vobis iuuenes q̃m fortes estis, & uicistis malignũ. Quinta est senecta, q̃ hoiem aggrauat. Ista est honestas, q̃ motus iuueniles reprimit, & gest⁹ cõponit & adornat, & totã cõuersationẽ modificat & maturat. Ps. Multiplicabuntur in senecta vberi, & benè patientes erunt. Sexta est senectus, quæ sensus corporis hebetat, & sẽsum aiæ illuminat. Hæc est prudentia seu sagacitas, quæ. s. sapiam carnis solet destruere, & sapiam spũs illustrare, q̃d fit q̃n hõ est simplex & ignorãs in tp̃alib. prudens vero & circunspectus in spũalib. 1. ad Cor. 3. Stultus fiat ut sit sapiens. Septima vero est senium, quæ hoiem resoluit & debilitat, & ad terrã deprimit & incuruat. Et ista est timor Dei uel virtualis pauiditas, quia. s. ista est, q̃ solet erectionem superbię deprimere, & mẽtem inferius ad considerationem mortis & inferni incuruare. Esa. 5. c. Incuruabit̃ & humiliabit̃ vir, & si hõ per istas septem ætates percurrit, restat ꝙ ad finẽ & terminũ æternæ gloriæ properabit, & in mẽsura ætatis plenitudinis Christi in uirum perfectum cum electis superius triumphabit. ¶In senectute ẽm Isid. deficiunt sensus. Q̃d accidit ꝑꝑ frigiditatem sanguinis, & ꝑꝑ uirtutis naturalis debilitatẽ, & ideo senectutem ẽm ipsum multa sequunt̃ incõmoda. Calor. n. extinguitur, virt⁹ minuitur, humor dissoluitur, caro consumitur, sputum emittitur, tussis frequentatur cutis corrugatur, corpus incuruatur, iracundia faciliter irritatur, & ipse senex grauis & onerosus oĩb. reputatur, & quanto plus senuerit, tanto morti amplius proximat̃. Per senem põt intelligi peccator, & maximè ille qui in uitiis antiquatur, iuxta illud Eccl. 4. Melior est puer pauper & sapiens rege sene stulto. Igitur in tali sene extinguitur calor charitatis, minuitur uirtus probitatis, dissoluitur humor pietatis consumitur caro fluidæ benignitatis emittitur sputu ineptæ loquacitatis, frequentatur tussis quærulosæ ingratitudinis & impacatæ uoluntatis, corrugatur & deturpatur cutis suæ conuersationis, inflãmatur & irritatur ira suæ turbationis, obscuratur & hebetat̃ uisus suæ discretionis. Eze. 7. Peribit lex à sacerdote, & cõsilium à senioribus. Debilitatur & aggrauatur motus suæ operationis. Impeditur & retardatur incessus suę affectionis. Cõtemnitur & onerosus habetur modus & status suæ cõditionis. Thr. 1. Sacerdotes mei & senes mei in vrbe consumpti sunt. ¶Senectus est illa ætas in qua caro magis deficit, & spiritus conualescit. In senectute. n. uiget sapia & consilia, minuitur vero libido & luxuria, liberatur homo à vitę huius miseria & molestia & recedit à periculis, et accedit ad salutis brauia et solatia. Ista oĩa facit moralis senectus. s. prudentia & maturitas honestatis. Per istã. n. carnem subiicimus, & spiritum roboramus. Per istam mundi miseriam & uitiorum pericula euadimus, et securitati futuri seculi propinquamus, vt sic de quolibet tali sene dicat̃ illud quod de Abraham dr̃ Gen. 25. Deficiens mortuus est in senectute bona, prouectæq; ętatis.

De Infante. Cap. 2.

CIrca creationem infantis multa pñt attendi, & multa ẽt concurrunt in idipsum. Interuenit. n. ibi materia, q̃ mater dr̃ ministrare, semen, quod vir dr̃ effundere, locus. s. matrix, quæ totum dr̃ recipere, secundina. i. pellicula, q̃ circa istam massam in matrice gignitur, quæ omnia dr̃ concludere. Calor naturalis, qui omnia dr̃ formare & efficere. Sanguis menstruus, qui fomentum, & incrementum dr̃ dare et perficere, sicut dicit Constantinus, & etiam Galenus. Sic verè ad hoc, ꝙ aliquis nouiter in gratiam procreatur, & ad hoc, quòd infans, et filius Dei efficiatur, et per pœnitentiam spiritualiter generetur multa spiritualiter requirunt̃. Requiritur. n. ibi matrix locus competens. i. fides ecclesiæ q̃ recipiat. Requiritur materia obediens. i. bona uoluntas quę obediat. Semen viri infundens. i. uerbum Dei & doctrina ꝓdicatoris quæ disponat. Calor operans. i. gratia Spiritus sancti, quæ efficiat. Secundina continens. i. charitas, quæ omnia constringat. Sanguis nutriens. i. memoria sanguinis Christi, quæ cuncta foueat, uegetet et cõponat. Et sic talis taliter procreatus potest dicere illud Sap. 7. In uentre matris figuratus sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, de semine hominis. ¶Fętus in utero matris quadam pellicula inuoluitur, quæ secundina uocatur, quæ nisi cum puero exterius cũ nascitur expellatur matri periculũ generatur. Fętus significat peccatum, quod ĩ matrice uoluntatis genitum semper est aliqua carnali cõplacentia uel ẽt aliquo excusationis tegmine inuolutum. Et ideo quando, quis per confessionẽ vult parere, et fœtum peccati exteri⁹ emittere et eiicere, necesse est proculdubio secundinam suam. i. omnem malam complacentiam uel circunstantiam vel oẽm excusationis malitiam exterius expellere vel fugare. Q̃n. n. talis pellicula nõ eiicitur, et q̃n aliqua mala cõplacentia, excusatio vel circunstantia post confessionem in anima retinetur, necesse est ꝙ anima periculum patiat̃. Vnde de mari. i. de peccato dr̃ Iob 38. Quis conclusit ostiis mare, q̃n erumpebat quasi de uulua procedens, cum ponerẽ nubem uestimentum suum, et caligine illud quasi pannis infantiæ obuoluerem? q. d. cum mare. i. amarum peccatum ꝑ confessionem de uulua conscientiæ egreditur, necesse est ꝙ nube, caligine et uestimento. i. oĩb. suis malis circunstantiis induatur, et ꝙ totum per ipsum confitentem cum eo expellatur. Vel si uis per istam secundinam intelligitur peccatum originale, quod cum ipso puero egreditur, eidem adhæret, et cũ eo generatur. Et ideo ante omnia ab isto debet puer per baptismũ extrahi et mundari. etc. ¶Teste Constãtino. Natura primo format in infante membra principalia q̃ officialia, et primo interiora quã exteriora. Vñ (vt ait) natura ante omnia format cor, tandem cerebrum, tandem hepar, & tandem membra ab istis nascentia. s. arterias à corde, neruos à cerebro venas ab hepate, et postea format ossa capitis et pectoris, et tandẽ mẽbra officialia, s. manus, pedes, et alia similia. Mẽbra principalia sig̃nant uirtutes theologicas. Cor enim quod diligit, significat charitatem. Cerebrum quod sentit, significat fidem. Hepar autẽ quod corpus nutrit, significat spem. Igitur nos exemplo naturę debemus

ista membra.i.istas uirtutes ante oĩa formare & perficere. Et deinde ad alia mẽbra.i.ad alias uirtutes ab istis procedẽtes debemus attẽdere & uacare. Interiora.n.pferenda sunt exterioribus & cor & mẽs dẽt primo virtutib.adornari & deinde mores & exteriora opera poterũt pparari. Et hoc est qđ docebat Chrs Mat.23.dicens. Munda prius qđ intus est calicis & paropsidis, vt fiat & id qđ de foris est, mundũ. Vel dic ꝙ ista membra principalia sigñant ecclesiasticos & platos, qui hñt totũ corpus ecclesiæ militantis regere. Necesse est igitur ꝙ isti p cæteris spũalr formẽt, & ꝙ p secularib. uir-
4 tutibus & morib.imbuantur. ¶Maius tps requiritur ad formationẽ & uiuificationẽ fœminę q̃ masculi, & hoc accidit pp materiam calidiorem, & pp virtutẽ agentẽ fortiorem. Vñ istud est gñaliter ꝙ in duplo masculus fœtus formaẽ & viuificaẽ citius q̃ fęmellus, quia.s.masculus viuificaẽ & formatur dieb. quadringinta sex, fęmina uerò dieb. multo pluribus, sicut d. Galenus super Aphor. Aug.super Ioannem, & Constantinus in pantechni. Per fętum masculũ pñt intelligi bona & spũalia opera, per fœmellam uerò intelliguntur opera inutilia & terrena. Igiẽ debemus esse sicut natura, qa pro certo magis debemus esse prompti & celeres ad pducendum masculũ q̃ fęmellã.i.ad faciendũ bona opera q̃ mala, & ad procreandum opera spũalia q̃ terrena. Vel dic ꝙ fętus masculus sigñat uiros bonos, & uiriles, & uirtuosos, fęmina vero imperfectos carnales & deliciosos, quia p certo in utero ecclesiæ masculi.i.spũales & boni citiꝰ uiuificãtur per grãm, & citius per bonos mores formantur, q̃ imperfecti, tepidi, vel femelli, qa pro certo quãto quis est fœmellior, mollior & imperfectior, tanto natura, Deus uel platus, difficilius ipsum instruit atq; format, quãto uero est pfectior aut uirilior tãto eius formatio uel conuersio est facilior aut citior, & tãto uirtuti agẽti.i.plato uel pdicatori docenti, facilius & libẽtius se cõformat, vt sic de ipso dicatur illud Exo.12. Erit.n.magnus sine macula, masculus annicu-
5 lus. ¶Augustinus super Io.& in li.de trin.4.c.6 dicit ꝙ fętus, formatur 46. diebus. Et iõ exponit de formatione corporis Chri illud Io.2. Quadraginta sex annis ædificatũ est tẽplum istud vbi ẽt interserit & quadragesies sexies seni, sunt ducẽti septuagina & sex dies, qui numerus dierum cõplet nouẽ menses & sex dies. Et ẽm ꝙ ipse cõputat, tm tps est inter cõceptionẽ Chri fuit 8. Kalendas ianuarii. In hoc igitur uult cõcordare scripturã naturæ, & ostendere quõ Chrs ẽm qđ, humanam formationẽ in utero extitit imitatus, inquãtũ numerum quadragenarium sextum qui est humanæ formationis cõis numerus, est secutus, ita ꝙ ipse potuit dicere il-
6 lud pdictũ. Sap.7. Sum quidem similis aliis hoib.&c. ¶Scđm hippocratem. Ois infans in septẽ mensib.motum habet, & iõ si nõ põt ipse quiescere per mensem octauũ pro uiribus resumendis, ita ꝙ in ipso octauo mense exeat, non est habilis ad uiuendũ. Nono vero mẽse iã satis est fortificatus ex quiete mẽsis pcedentis, & iõ in nono mense vel principio decimi sine periculo põt nasci, sicut dicit Cõst.li. Pante chni.5.c.34. Numerus septenarius sigñat uirtutes septem uel vniuersitatẽ uirtutũ. Numerus uerò octonarius, qui septenariũ primus transgreditur, significat statũ pcti ubi est trãgressio uirtutum. Nouenarius aũt conformitatẽ nouẽ ordinum Angelorum sigñat. Denarius vero perfectionẽ decalogi designat. Ille igitur qui exterius parturiẽ per promotionẽ, dẽt hre septenariũ uirtualis perfectionis. nouenariũ angelicæ imitationis & denarium decalogicæ adimpletionis. Nã si in octauo mense.i.in statu pcti & in trãsgressione uirtutum enixus & promotus fuerit, morti culpæ & pęnæ necessario subiacebit, & uiuere per grãm nõ ualebit Esa.38. Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non uiues. Alia rõnem quare puer natus in octauo mẽse nõ uiuat, vide.c. de planetis
7 ¶Infans in utero ex seminib.cõtrariis & contrarias qualitates habentib.gñatur, sanguine menstruitur nutritur, & fomentatur paulatim & non subito imo necessaria tpis diuturnitate perficitur & formatur. Sic masculus fuerit, i dextera, si vero fęmina, in sinistra parte corporis collocaẽ. Sic vere & moralr accipiẽdo, in creatione infantis.i.in cõuersione pcõris primo conuenit fęminum.i.affectionũ & congitationũ cõtrarietas, qa.s.spũs & caro inuicẽ cõfligũt, ibi ẽt in principio interuenit sanguis.i.carnalium deliciarũ & voluptatũ malẽ alliciẽs vilitas & noxietas. Et iõ nõ subito nec cito perficiẽ aũt moralr formaẽ, qnimo necessaria est mora tpis & diuturnitas, qa.s.hõ quia cõtrarietate appetitiuũ mouet, & sanguine carnalitatis pascit, nunq̃ subito bonus efficiẽ, imo oportet ꝙ magno tractu tpis i morib. informet. Eccl.10. Si retusum fuerit ferrũ, & hoc nõ vt prius sed hebetatũ fuerit, multo labore exacueẽ, & post industriã sequeẽ sapia. Postq̃ vero spũalis hõ fuerit genitus in vtero ecclesiæ p fidẽ, si sit masculus.i.uirtuosus & bonus poniẽ i dextera salutis æternę, si uero sit fęmina.i.mollis imperfectꝰ & impetus, tũc à Deo poniẽ i sinistra.i.in miseria sempiterna, sicut bñ dr Mat.25. vbi boni ad dexterã ponunẽ, mali uero
8 ad sinistrã statuunẽ. ¶Puer in vtero nõ statim nec subito, sed p interualla perficiẽ & formaẽ, exceptorũ Chro, cuius corpus subito simul & in instãti fuit formatũ & aiatũ, & à verbo assumptũ. Qđ ẽt in hoib.est verũ, qa.s.oẽs p successionẽ & laborẽ fiũt vel boni, vel docti, excepto Chro, i quo simul & subito abũdauit & sciarũ & grarum oium plenitudo. Io.1. vnigeniti à patre plenũ grã & veritatis. ¶Infans sentiens
9 se in vtero pellicula seu secundina circundatũ, quodã sensu naturæ mouet ad ipsam pelliculã rũpendũ & de utero exeundũ, & iõ solet seipsum cõcutere, & maternũ uterũ dolore nimio pgrauare. Exiẽs uero secũdina circundaẽ, & statim eiulãs, miseriã vitæ (ad q̃ ingrediẽ) protestaẽ. Per istã secundinã põt intelligi ambitus uitiorũ, in quo pculdubio cũ qs sentit positũ se & inclusum, dẽt tale domiciliũ abhorrere, & seipsum p cõsiderationẽ status sui cõcutere & mouere, & talẽ p cõfessionẽ rũpere, ipsamq; extra in publicũ corã sacerdote portare cõfitẽdo & emittere, & in uocẽ fletꝰ & doloris prorũpere, & status sui miseriã deplorare. Ps. Ploremus corã dño q fecit nos. Vel dic, ꝙ qñ parturiẽ & emittiẽ & ad aliquã dignitatẽ, magis dẽt flere quã gaudere, qa magis intrat ad miseriã, quã ad lætitiã, & magis uocaẽ ad officiũ laboris, quã ad fastigiũ honorũ. Iohe.2. Plangite sacerdotes, vlulate ministri altaris. Et tñ Esa.22. dr ꝙ uocauit dñs ad fletũ, et ecce gaudiũ et lætitia. Vel dic ꝙ infans ẽ pctõr, q quãdiu est in vtero mundanæ psperitatis, et i calore carnalis voluptatis, nõ pcipit miseria ad q̃ vadit, et iõ tũc non plorat, imo dormit, et sanguine mẽstruo.i.carnalib. immũditiis se delectat et nutrit. Qñ vero p mortẽ de isto utero emittiẽ, tũc miseriã inferni (ad q̃ intrat) pcipit, et tũc flebiliter desolaẽ. Eze.27. Plorabunt in amaritudine aiæ. ¶Infans
10 nouiter natus frequẽter balneaẽ pãnis mũdis inuoluiẽ, fascia stringiẽ, frequẽter abstergiẽ, os eius melle inungiẽ vt appetitus puoceẽ, à nutrice sibi dulciter caniẽ, et ut leuiꝰ dormiat, sæpe suũ cunabulũ agitaẽ bono lacte nutriẽ, et à lacte corrupto nutritꝰ multis infirmitatib. subiugaẽ, sicut d. Cõst. li.3.c.34. Infans nouiter natus, est iuuenis nouiter ad religionẽ vocatus, vel pctõr nouiter ad pniam adductus, vel platus nouiter ad dignitatẽ pmotus. Talib.n.sunt multa necessaria, qa pculdubio isti sunt balneãdi p lachrymosam compunctionẽ, mundẽ cubãdi p castã cõuersationẽ, strictẽ ligãdi p tẽperantiæ restrictionẽ, melle inungendi p pietatis et grẽ lenitionẽ, sæpe abstergẽdi et depurãdi p pniam et correctionẽ, dulciter agitãdi et mouẽdi p dulcem et benignã monitionẽ, et sane lacte nutriendi p bonorũ cõsiliorũ eruditionẽ, qa.s.tales bonũ lac.i.bona uerba et sana cõsilia debent accipere, alias si corruptum lac.s.adulationũ et malorũ cõsiliorũ accipiãt multis poterũt uitiorũ infirmitatib. subiacere. Bñ ergo talib. dr 1. Pet.2. Quasi mõ gẽiti infantes lac cõcupiscite, rõnabilis et sine dolo. ¶Infantes debẽt po-
11 ni, vt dormiãt in loco obscuro, vt spũs visibilis cõgregeẽ et cõforteẽ. Lucidus.n.locus uisum dispargit, et tenellos adhuc oculos lædit, et sæpius luscos facit, et iõ tales sunt à nimis lucido aere abscondendi, et in loco umbroso ponẽdi. Sic verẽ illi, q adhuc sũt infantes simplices et ignari, et maximẽ illi q nouiter sunt nati.i.qui ad fidẽ, pniam vel religionẽ, nouiter sunt cõuersi, nõ dñt exponi aeri lucido.i. exteriorib. publicis negociis, nec splẽdori mundanæ psperitatis. Visus.n.discretionis talium debilis est, et iõ à vero iudicio lusci facilr fierent, si se mundi negociis nimis nouiter implicarẽt. In obscuro ergo humilitatis vel in secreto claustri sunt reponẽdi, et ibi quousq; fortẽ visum discretionis habeãt, cõseruãdi. Eze.12. in humeris portaberis, i caligine effereris, faciem tuam velabis vt nõ videas terram. ¶Super
12 omnia p ouidẽdum est vt infans nutriatur bono lacte. Nã

ex lacte corrupto multas incurrunt pueri passiones,& iõ cauendum est ne,nutrix eius cõcipiat,vel ne ẽt infirmeť, q.a.s. ex infirmitate & corruptione sanguinis nutricis lædiť corpus pueri vel infantis,& iõ nutrix debito regimine dẽt dietari,vt corpusculũ tenerũ possit debitẽ vegetari quinimò sæpe fit ꝙ nutrix recipit medicinã, vt infantulus habeat sanitatem.Sic verè infans.i.nouitius vel iuuenis, dẽt lacte bonæ doctrinæ & bonorum verborum pasci & nutriri, & à corrupto lacte adulationis vel malæ suggestionis penitus submoueri,quia proculdubio qñ iuuenes malo lacte malæ doctrinæ nutriuntur,sæpe fit ꝙ multis vitiorum infirmitatib. supponunť.Et iõ cauendũ est ne nutrix corrupta sit & mala ꝑsona,fetuq; diabolico impregnata lacte suorum malorũ verborũ tales lactet aut nutriat, ne forte ipsos inficiat aut corrumpat,quia sicut dř.1.ad Cor.5.Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Dẽt igitur nutrix paruulorum.i.ꝑdicator vel informator simplicium & iuuenum medicinã pn̄iæ bibere, & sibijpsi imponere, & nõ ipsam solis auditorib. & nouitijs iniũgere,vt sic verbo & exemplo ipsos possit ad sanitatem grẽ reducere,& ad similia inuitare,quia aliàs tales nunq̃ bene sanaret,si non sibi sed ipsis medicinã.i.pn̄iam imponeret & locaret,sicut faciunt illi de quib.dř Matt.23. Imponunt onera grauia & importabilia in humeris hoim, digito aũt suo nolunt ea mouere.Nã huius nutricis dispositio in infantes redundat,& ꝑlati vel prædicatoris bona vel mala conditio in subditos se dilatat,& ideo se debet ista nutrix dieta bona regiminis regere,vt sic infantulis suis possit proficere & nõ nocere,dicẽs illud Ose.11. Ego nutritius Effraim, in humeris meis portabã eos. Vel dic ꝙ ista nutrix est Chrs, q̃ videns genus humanum ita debile & infirmũ, ꝙ medicinã mortis non poterat sustinere, nec sibijpsi remedium procurare,voluit istam medicinã amaram pro puero isto bibere,& sic eum ad sanitatẽ grẽ reuocare.Esa.53. Ipse vulneratus est ꝓp iniquitates nostras,attritus est ꝓp pc̄tã nostra.

23 ¶Membra infantis ita sunt debilia & tenera,ꝙ faciliter torta vel gibbosa fierent,nisi nutrices ipsum ligaminib. & fascijs stringerẽt & arctarent,& ideo pueri mẽbra strictè in cunabulo constringuntur,ne torta vel deformia fiant, si ꝓ libito fluere permittantur.Sic verè membra interiora.s. affectiones ipsorum iuuenum, ita sunt flexibilis & mutabilis cõditionis,ꝙ nisi à nutrice.i.à ꝑlato fascia disciplinæ ligentur,& statutorum ligaminib.arceantur,figuras tortas & deformes.i.malos mores & incõpositos contrahere dinoscuntur,à quibus nunquã amplius emandãtur,quia pro certo si talia mẽbra affectionum pro libito dimittiť ꝑlatus fluere & facere,nunquam ipsa poterit amplius ad rectitudinẽ reuocare.Eze.3. Fili hoĩs data sunt super te vincula,& ligabũt te in eis.

24 ¶Infantes multum accipiunt nutrimẽti, & iõ indigẽt multo somno,& ꝓp hoc nutrices solent eos multis cantib. mulcere, & leuib.agitationib.& morib.ad somnum inuitare.Sic verè illi qui multum recipiunt de nutrimento mũdanæ consolationis,indigent multo somno deuotionis, cõtẽplationis,& grãrum actionis.Et iõ nutrices.i. prædicatores & ꝑlati debent tales simplices sic diuitijs & beneficijs,enutritas,ad tale somnum inducere,motib. exemplorũ necnõ cantilenis dulciũ verborũ ipsos ad hoc benigniter inuitare dicentes cum Chro illud Matt.26.Dormite iam & requiescite.

25 ¶Infantes non pñt recti incidere,propter põdus cerebri, &c.vide supra de cerebro & supra de pedibus.§.3.

De Puero. Cap. 3.

1 PVer ẽm Isid.dř à puritate,& hoc quia quamdiu homo est puer vel impubes,ꝓp viarum angustiam motus,libidinis non cõualescunt,& quia tunc puer non polluitur, iõ puer à puritate & munditia nominatur. Sunt igitur pueri carne molles,corpore flexibiles,& ꝓp mobilitatẽ caloris ad motum habiles,atq; leues,aĩo dociles,& si irati fuerint faciliter placabiles, & ꝓp humoris abundantiam de leui flebiles & lachrymabiles.Sunt ẽt pueri sine sollicitudine viuentes, sola iocosa appreciantes,virgã valde timentes,aurum & diuitias non amantes,nec de crastino cogitantes, ad laudem & vituperium non attendentes,& denudare se verecundiã non putantes,alios pueros diligentes,& inter personas nõ discernentes,sed ita cum pueris pauperib.sicut cũ diuitibus æqualiter cõuersantes.Per pueros pñt intelligi viri iusti,qui sunt filij & pueri Dei patris & ecclesię sanctæ matris Esa.8. Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi dñs.Igiť isti sunt pueri & imaculabiles ꝑ castitatẽ, & per innocentię sanctitatẽ. Sunt teneri & molles per pietatem, sunt flexibiles ꝑ obedientiæ facilitatem,sunt calidi & feruẽtes ꝑ charitatem, & iõ sunt valde mobiles per diligentiæ sedulitatem, & ꝑ bonorũ operum agilitatẽ.Aĩo ẽt sunt dociles ꝑ prudentiæ sagacitatẽ,& intelligentiæ sedulitatem & subtilitatẽ, necnõ corpore sunt formosi & amabiles,ꝑ conuersationis decentiã & honestatẽ,vt sic bene figurenť in illis pueris de semine regio,q̃ erant sine macula,& cauti scientia,& docti disciplina,quos præcipit rex Babylonis stare in conspectu suo. Dan.1.Item isti faciliter placantur.s.per iniuriarũ remissionem,faciliter plorant per cõpunctionẽ & cõpassionem, faciliter amant per amicitiã & dilectionẽ, sine sollicitudine viuũt per sufficientiæ acquisitionẽ,& ꝑ terrenorũ negociorum abdicationẽ,aurumq; & diuitias non diligunt, nec de crastino curãt, sed solũ de quotidianis per suæ spei in Deũ totalem positionẽ,& sola iocosa diligunt, per gaudiorũ cęlestium affectionem,& per terrenorũ oĩm detestationẽ, ad laudemq; & vituperiũ nõ attendunt,ꝑ suæ mẽtis cõtra fortunam solidationẽ,seipsosq; sine verecundia denudant per confessionẽ,alios,pueros.i. alios mundos & puros diligũt & frequẽtant ꝑ imitationẽ,& inter ꝑsonas nõ discernũt ꝑ acceptionem,sed ad oẽs æqualiter se hñt ꝑ iustitiæ adæquationẽ.Oseæ 11.Puer Israel & dilexi eũ. Et iõ Deus pater tales pueros suos diligit,ipsosq; in loco Paradisi secũ collocat atq; ponit Lu.11. Pueri mei mecũ sunt in cubili.Quorũ ẽt puerorũ societatẽ petebat sapiẽs.Sap.9.dicens.Noli me reprobare à pueris tuis.

2 ¶Puer naturaliter ad laborãdũ est debilis,ad cadẽdũ est fragilis,ad irascendũ est facilis quãtũ ad motũ est instabilis,& ꝓp suum maximũ calorẽ ad cibos appetẽdũ est quasi insatiabilis.Fortis.n.calor q̃ in eis est,ipsos facit multũ cibũ appetere, quaꝓp solent multotiẽs infirmitates varias sustinere. Sensu ẽt solẽt pueri carere,sola ꝑsentia q̃rere,& nihil de futuris cogitare,ludos et vanitates solẽt appetere,et lucris et vtilitatib. nullatenus inhiare, minima maxima et maxima minima solent credere,et plus de amissionẽ pomi q̃ patrimonij solent plãgere,et pomum plusq̃ castrũ diligere et amare.Bñficiũ acceptũ statim solẽt obliuioni tradere et q̃cq̃d viderint solẽt rogare et appetere,et voce et manu importunè oĩa postulare,imaginẽ pueri magis q̃ viri solẽt ꝑeligere, et puerorũ sibi similiũ magis q̃ senũ et prudẽtiũ solẽt colloquia et cõsortia libẽtius frequẽtare,et (vt breuiter cõcludã) inter vtilia et inutilia nesciũt discernere,q̃nimò illa q̃ sibi sũt noxia,solẽt multotiẽs affectare.Per pueros possum intelligere pc̄tõres, q̃ pueri.i. ignorãtes et pueriles dñr. Et sic loquiť Apo.1.ad Cor.14.dicẽs.Nolite pueri effici sensib.sed malitia paruuli estote.Talis,n.puer.s.pc̄tõr,ad irascendũ hẽt ꝓnitatẽ, ad cadendũ,s. de pc̄tõ in pc̄tũ hẽt fragilitatẽ,ad ꝑseuerandũ hẽt instabilitatẽ,et ad laborandũ resistendũ et bñ oꝑandũ hẽt debilitatẽ.Esa.40.Deficiẽt pueri,et laborabunt, et iuuenes in infirmitate cadẽt.Itẽ talis puer est appetitus insatiabilis ꝑ auaritiã,modici sẽsus ꝑ ignorãtiã, ꝑsẽtiũ et nõ futurorũ meditator ꝑ imprudẽtiã ludorũ et vanitatũ appetitor ꝑ ineptã lætitiã et insolẽtiã.2.Re.1.Surgãt pueri et ludãt cor nobis.Itẽ talis puer de lucris et vtilitatib.spũalib.nõ solet curare,illa q̃ minima sunt,s.tpalia solet maxima,illa verò q̃ maxima sũt .s.spũalia et æterna,solet minima reputare,et magis de ꝑditione pomi.i.alterius minimi tpalis q̃ de amissione patrimonij sui.s.grẽ et gloriæ solet dolere,et pomũ q̃ castrũ.i.mundũ q̃ Paradisum solet amplius diligere et amare.Bñficia ẽt q̃ à Deo et ꝓximo recipit, nõ consueuit memoriã reducere, et bona alia q̃ in alijs videt solet desiderare,et cũcta, q̃ sui vidẽt oculi,solet appetere 2.Reg.13.Eleuauit puer speculator oculos.Itẽ talis puer.s.pc̄tõr aliorũ puerorũ.i.pc̄tõrum facies et conditiones,consilia et colloquia et ẽt cõsortia diligit, senum verò et virorũ.i. ꝑsonarũ rõnabiliũ et bonarũ mores et societatẽ effugit et cõtẽnit,et vt breuiter cõcludã,cũcta q̃ sibi sunt ad salutẽ noxia,q̃rit,et appetit,et cũcta q̃ sibi sunt vtilia, vilipẽdit.Prou.20.Stultitia colligata est in corde pueri.

3 ¶Adhuc puer aliquas hẽt cõditiones illaudabiles.Nullã.n.cõstãtiã solet hr̃e,imò subito nũc plãgere, nũc ridere.Nullũ secretũ solet celare,sed cũcta q̃ audiuit, dicere et

re & reuelare. Etiam pudibunde sua nō verecundat̄ denudare, cōtinuo solet balbutire & cachinnari, & lotus à sordib. se solet īquinare, & cū à matre pectinat̄ vel tergire, solet recalcitrare, & pro virib. repugnare, sp̄ solet de ventre cogitare, imò ventris proprij mensurā ignorare, quia sæpissimè solet cibos petere, & quasi cōtinuè mādùcare recte talis puer est pc̄tōr, dicens illud 1. Reg. 30. Puer Aegyptius ego sum. Talis igit̄ puer est instabilis per inconstantiā, & nunc solet plorare p̄ tristitiā nunc ridere p̄ insolentiā, nihil scit cælare p̄ prudentiā, sed cuncta q̄ accidunt solet reuelare p̄ stultitiā, q̄a sicut dr̄, à puero & ebrio extorquet̄ veritas, quinimò ēt pudibunda .i. vitia sua solet alijs detegere p̄ iactantiā, & quasi cōtinuo loq̄ & balbutire per multiloquiū & ineptiam. Et si q̄nq; mundatus, correctus & abstersus per p̄latum vel p̄dicatorē fuerit, solet recalcitrare per displicentiam, & iterū inuenta opportunitate se maculare p̄ luxuriā & neq̄tiā, & statim à munditia recedere p̄ virtutis desistentiā, & semper de uentre suo solet cogitare, per gulam & gastrimargiam. Ideo bene dr̄ Eccl. 10. Væ tibi terra cuius rex puer est, & cuius principes mane comedunt. ¶Pueri à corruptis geniti parentib. corruptionē cōtrahere dnoscunt̄, sicut patet de podagricis & leprosis, quorū filij morbis similib. detinent̄. Sic verè naturale est q̄ filij sequant̄ mores & cōditiones patrū, subditi p̄latorū, & discipuli magistrorū. Nā si p̄res magr̄i & p̄lati leprosi fuerīt & podagrici .i. diuersis vitijs corrupti fuerint & īfecti, illi q̄ istorū sūt filij, imitatores discipuli, & subditi eorū, malis exēplis doctrinis, documētis, morib. & vitijs similib. corrūpunt̄, & eisdē cōtagijs maculant̄. Num. 23. Vos surrexistis p̄ patrib. vestris, icremēta & alūni hoīm pc̄tōrū.

De Puella. Cap. 4.

Puella s̄m Isid. dr̄ quasi purā sicut pupilla. Nā puella idem est quod Virgo, q̄ à virore ætatis Virgo, & à puritate & incorruptione, puella nominat̄ cōiter. Est igit̄ s̄m Isid. puella nomē iuuenilis ætatis, nomē integritatis, nomē verecūdiæ & honestatis. Igit̄ puellæ quantū ad cōplexionē calidæ sunt & humidæ, quantū ad corporis dispositionē sunt graciles, flexibiles, atq; per pulchræ, quantū ad mentis affectionem sunt verecundæ, timidæ & iocundæ, q̄tū ad morū cōpositionē sunt disciplinatæ, & in sermonib. cautę & tacitæ, & in vestib. delicatæ. Ista oīa p̄nt applicari ad sc̄tās Virgines & puellas, q̄. s. debent h̄re, vel vt cōiter h̄nt oīa supradicta. Sed moraliter possumus dicere q̄ puella est oīa, vel ēt quælibet bona p̄sona, & maximè sanctimonialis vel religiosa. Ista .n. dēt esse puella, & virgo rōne cōtinentię & puritatis. Dēt esse cōplexionis calidæ & humidæ rōne pietatis & charitatis. Dēt esse gracilis rōne humiditatis, flexibilis rōne obedientiæ & sedulitatis, pulchra rōne bonæ cōuersationis & honestatis. Dēt esse verecunda & pudorosa pauida & timorosa, iocūda & gaudiosa, q̄a. s. ipsa dēt h̄re verecundum pudorē, diuinū timorē, sp̄ualis lætitiæ gaudium & dulcorē. Dēt esse ad litteram disciplinata in morib. canta & tacita in sermonib. modesta in operib. & honesta in vestib. & ornatib. Et talis puella fuit Rebecca, de qua dr̄ Gen. 24. quia ipsa erat puella decora nimis virgoq; pulcherrima & incognita viro. ¶Fœmina in multis differt à viro. Ista .n. vt cōiter h̄et capillū flexibiliorē, ceruicē oblongiorē candidorem, vultum pulchriorē vocē blādiorem, loquelā velociorem, manum prolixiorē, gressum breuiorem, constantiā & fortitudinē minorē, animum ad iracundiam & ad auaritiam & malitiā ampliorē, vt dicit Arist. lib. 4. de histo. aīali. Per fœminam intelligunt̄ imp̄fecti, & maximè viri seculares & laici. Per viros verò p̄nt ītelligi viri iusti, viriles & sp̄uales, & boni. Inter istos igit̄ magna est differentia, quia pro certo fœminei & imbecilles seculares & mundani h̄nt capillos affectionū flexibiles p̄ mētis instabilitatē, ceruicem intentionis oblongā per cōuertendi tarditatē, colorem conuersationis candidū p̄ vestium curiositatem, sermonem locutionis blandū per verborum applausum & varietatē, manum operationis prolixam per desidiæ lentā diuturnitatem, passum verò breuē per imperseuerantiæ discontinuitatem, constantiam minorem p̄ mentis mobilitatem, iracundiam, auaritiam & malitiam ampliorem per corruptæ mentis peruersitatem, quia sicut dicitur Eccle. 25. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. Vide libro de animalibus c. de fœmina, vbi inuenies multa.

De Matre. Cap. 5.

Mater secundū Isidorum dicitur quasi mammam tribuens profectu nutriendo. Mater enim dum fœtus est in ventre ipsum nutrit proprio sanguine. Cum autem de vtero exierit, ipsum nutrit proprio lacte. Sanguis enim post partum, ad millas mittitur, & in lactis subtiam commutatur, de quo puerulus educatur. Vnde infantulus materno lacte laudabilius q̄ quocunq; enutritur. Mater igit̄ fœtum suum miro modo diligit, ipsum, amplectit̄, osculat̄, lactat, balneat, custodit atq; nutrit. Per matrē pōt intelligi p̄dicator vel prælatus, qui. s. ad subditos maternū affectum dēt h̄re, & ipsos mamilla benignitatis reficere & fouere ipsosque tenere dēt diligere, & ab oī periculo p̄seruare, & à cunctis vitiorū fœcib. mundare, & sanguine bone affectionis lacte læuis doctrinæ & dulcis p̄suasionis & panę perfectę sciętiæ & difficilioris eruditionis, cum oī diligentia enutrire, dicēs cuilibet illud. 2. Re. 1. Sicut mater vnicum amat filium, ita te diligebā. Vel dic q̄ Chr̄s pōt dici mater, q̄ sanguine suo p̄prio, nec nō lacte doctrinæ & gr̄æ & insuper pane Eucharistiæ nutrit infantes suos .i. catholicos et deuotos. Io. 6. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Et ibidē. Panis quē ego dabo, caro mea est. Istud tn̄ verum est q̄ paruuli .i. subditi melius & laudabilius nutriuntur lacte materno, q̄ alieno .i. ipsorum suorū p̄latorū q̄ mercenariorum et vicariorū doctrina, & iō q̄libet mater .i. q̄libet curatus vel p̄latus dēt in p̄sona p̄pria (si pōt) filios & subditos pascere, et alij nō cōmittere vices suas, nec ipsos vicarij cōmēdare. 3. Reg. 3. Date huic infantē viuū, hæc est .n. mater eius. Vel dic, q̄ Mater est mundus et caro. Venter est mundi prosperitas, vbi fouentur pueri pc̄tōres. Igit̄ q̄diu quis fuerit in vtero matris suæ. s. in mundi p̄speritate, ipse nutrit̄ proculdubio sanguine menstruo .i. delicijs carnalib. et pc̄tis. Cum verò exinde exierit, et in religione enixus fuerit, tūc lacte doctrinę et gr̄æ enutrit̄, et pane vitæ et intellectus sp̄ualiter enutrit̄. Ps. Q̄m tu es q̄ extraxisti me de ventre, spes mea ab vberib. matris meæ. ¶Mater cū fętu masculo fuerit impregnata, pulchrioris est coloris, motus leuioris, et minoris pęnæ et doloris, q̄ si fętu fœmineo sit grauata. Sic verè aīa cū impregnata fuerit masculo .i. forti et bono p̄posito, tunc solet h̄re motū bonæ op̄ationis leuiorē et prōptiorē, colorē bonę cōuersationis pulchriorē et decētiorē, et dolorē tristitię et desperationis minorē et faciliorē. Ecōtra verò illa aīa q̄ fętu fęmineo .i. imperfecto et malo p̄posito impregnat̄, motū bonæ op̄ationis h̄et tardiorē, et colorē conuersationis h̄et turpiorē, et dolorē irę, tristitię, inuidię, et desperatiōis, patit̄ grauiorē. Hie. 8. Dolor meus sup̄ dolorē, ī me uos meū merēs. et in Ps. Cōcepit dolorē, et peperit iniquitatē. Quia p̄culdubio q̄ pc̄m̄ mortale cōceperit, amplius sine multis dolorib. nusquā erit. Bona aūt mater bono p̄posito p̄gnās, sp̄ est in cōsolatione et in spe, et in cōuersationis pulchritudine et salute, dicēs illud Eccl. 24. Ego mater pulchræ dilectionis et timoris et agnitionis et sāctæ spei. Vel dic q̄ fęminei sexus .i. mali subditi multo ampli⁹ grauāt matres .i. p̄latos q̄ fęt⁹ masculi .i. boni et virtuosi. ¶Mater quāto p̄pinquior est partui, tāto magis affligit̄, et motu ipsi⁹ paruuli plus grauat̄. Sic verè quāto cōscia dēt fętū pc̄i p̄pinquius p̄ cōfessionē parere, tāto dēt p̄ cōtritionē magis dolere, et ipse fętus pc̄i ipsam magis affligere et turbare. De pc̄tō pōt exponi illud Prou. 17. Ira patris filius stultus, et dolor matris q̄ genuit eum. ¶Scd̄m Aris. et ēt Galenū sup̄ Aphoris. multa p̄nt esse signa impregnationis. Matres .n. p̄gnantes res diuersas desiderāt, et etiā q̄nq; carbones et res viles et inutiles affectant, colorem mutant, sub oculis liuescūt, vbera turgescūt ventres ēt intumescunt et p̄p extensionē matricis, nauseā et vomitū sępius incurrunt. Sic verè cū diabolus impregnauerit aliquā mulierē .i. aliquam p̄sonā fœtu mali propositi vel pc̄i mortalis, appetitus suæ affectionis statim subuertitur, et res inutiles et nocuas. s. mundi diuitias appetere cōprobat̄. et magis in carbonibus quam in panibus, magis in temporalibus quàm in spiritualibus delectatur. Iob. 33. Abominabilis fit ei in uita sua panis, et animæ illius cibus ante desiderabilis. Iste etiam colorem bonæ cōuersationis solet perdere, oculus sui intellectus per inuidiā solet liuere, vterus sui cordis per superbiam solet tumescere, et vbera suæ

locutio-

locutionis piacantiā turgescere, & vomitus displicentiæ oīs boni solet accedere, per quē solet oīa bona reijcere, vomere, & exhorrere. Ideo de talib. fœtib. i. de malis affectib. & operib. sic cōceptis, pōt dici illud Oseæ 2. Filij fornicationū sunt quia fornicata est mater eorū. Vel dic ecōuerso, ꝙ bona mater est bona aīa à Spiritu sancto bono ꝓposito imprægnata, q̄ ꝑ certo appetitū mutat & præcedentiū delectabiliū suscipit displicentiā, amara ēt & difficilia ipsā delectant ꝑ pœnitentiā, colorē ēt faciei mutat ꝑ pallentem abstinentiā, vbera suæ misericordię implent & turgescūt ꝑ eleemosynarū redundantiā, venter suæ affectionis implet̄ & tumet ꝑ charitatiuā amicitiā vomitus verò vitiorū ꝓuocat̄ ꝑ confessionis eloquentiā, vt dicat talis mater illud Esa. 59. Concepimus & locuti sumus. ¶Mater qñ parit, maximè patit̄, & iō clamat, & dolorē quē sustinet ꝓtestat̄. Cū aūt peperit, nō solet amplius dolere, sed gaudere ꝓtinus & ridere. Sic verè qñ hō parturit fœtum diabolicū ꝑ cōfessionē, rōne verecundiæ multū tristatur & dolet, & reuelare pctm̄ valde ei displicet. Veruntñ qñ peperit & cōfessus fuerit, valde cōsolat̄; & gaudet, & se spūalr̄ alleuiatū sentiens, sibi sic peperisse placet. Io. 16. Mulier cū parit tristitiā hēt, cū aūt peperit, iā non meminit pressuræ ꝑꝑ gaudium. ¶Quanto mater pro puero in pariendo grauiores dolores patitur, tanto natum diligētius nutrit, ipsumq; magis diligit, & in eo amplius delectat̄. Istud pōt applicari, ꝙ oīs res quanto difficilius acquirit̄, tanto diligentius custodit̄. Potest ēt dici de Christo, q̄ cū multo dolore humanum genus in gratiam parturiuit, & eū acquisiuit, & ideo ipsum miro modo diligit, & dolet qñ ipsum ꝑ peccata hominum perdit. ¶Filia & filius à fouendo ſm Isid. dñr, eo ꝙ à parentib. foueant̄. Patet igitur filio virtutem generandi tribuit, & mater filiæ virtutē concipiendi & pariendi dimittit, ipsamq; tāto magis diligit, quāto in sexu ipsam magis similē sibi noscit. Sic verè parētes filijs. i. prælati subditis, magistri discipulis solent virtutes & cōditiones, quas habent imprimere, & ipsos verbis & exemplis ad cōcipiendum per bonam affectionem, ad generādū per boni operis productionem, & ad procreandum per confessionem ipsos diuersimodè erudire. Ezec. 19. Qualis mater, ita & filia eius.

De Nutrice. Cap. 6.

Nutrix ſm Isidorum dr̄ à nutriendo, q. a. s. ista supplet in nutriendo paruulum, vicem matris. vnde nutrix ad modum matris congaudet puero gaudēti, & cōpatit̄ puero patienti, subleuat puerū cadentem, lactat plorantē, deosculatur tacētem, ligat se nimium diffundentem abluit & mundificat se sordidātem, pascit digito puerum renitentē, cibū primo masticat vt facilius transglutiat cibum ipsum, & sic reficit puerum esurientem, ad loquendum instruit nescientem, balbutit nutrix, & quasi linguam frangit, vt sic facilius doceat non loquentem, medicina vtitur vt sanet puerum vagientem, sibilis & cantilenis demulcet dormientem balneis & vnguentis refouet indigentem, & ad incedendū inducit puerum incedere non valentem, & qñq; manum sibi ex industria subtrahit, eumq; cadere permittit, vt ad incessum faciat habilem & potentem. Talis nutrix loquendo spiritualiter, est quilibet bonus prælatus, vel etiā prædicator prouidus & discretus, quia. s. tales pueros. i. simplices & subditos verbis & exemplis spiritualibus, & ēt qñq; beneficijs temporalib. nutriunt, & eos diuersimodè vegetant & infundunt, & iō vicem matris. i. Christi dñr gerere, inquātū filios eius. s. fideles solent spūaliter & tpaliter enutrire. 1. Mach. 3. Relinquit rex Lisiam, vt nutriret filium suū. Igitur tales nutrices spirituales. s. ꝑdicatores, doctores, ꝑlati & viri iusti, debent prius istis. s. subditis & simplicib. patientib. compati, & gaudentib. congaudere, & ipsos tam in aduersis quàm in prosperis actu vel affectu diligere vel fouere. ad Ro. 12. Gaudete cum gaudētib. flete cum flentibus. Et iō cadentes. s. in paupertatem debent subleuare per subuentionem. Plorantes & desolatores debent lactare ꝑ consolationem. Tacentes & patientes debent osculari ꝑ dilectionem. Diffundentes se & ad delectabilia plus debito dilatantes debēt ligare per statutorum coërctionem. Se verò per vitia sordidantes debent mūdare per correctionem. & sic dicetur illud Ruth 4. Nutricis officio fungebatur Noemi. Item isti debent digitis & manib. ipsos pascere, etiam renitentes, quia. s. ēt si non velint ipsi subditi, digitis. i. bonis exēplis manualib. sunt pascendi, & documentis & beneficijs recreandi. Cibum. n. doctrinæ dñt isti masticare ꝑ studiū & lectionē, & ipsos tandē recipiant ꝑ ꝑdicationem. Debentq; ipsi prædicatores balbutire. i. grosso modo verba proferre & linguā suā subtilitatis frangere, per sui cum alijs cōformationē, vt ipsos doceant & erudiāt sapientiā discretionē, & honestā locutionē. Necesse est. n. ꝙ doctor frangat & variet linguā suā ꝑꝑ rudiū & simpliciū instructione. Esa. 28. in loquela labij & lingua altera loquar ad populū istū. Itē isti dñt in corporib. ꝓprijs medicinas pœnitentiæ sustinere, vt. s. puer. i. subditus hēat salutē & saluationē. Ipsum dñt portare & subleuare ꝑ fragilitatis & defectuū ipsius supportationē, sibilis & cantib. dulciū monitionū ipsum dñt mulcere, vt ipsum ꝓuocent ad dormiendū ꝑ cōtēplationē, dēnt instruere ad recte incedendū ꝑ iustitię executionē, dñt ēt ipsum et de industria dimittere, vt melius attendat ad sui cautelā et gubernationē. Summè tñ dēnt ꝓcauere ne incurrat periculū et dānationē, vt sic talis nutrix dicat̄ ille hō, de quo dr̄ illud 2. Reg. 12. Hō qdā habebat ouē vnā paruulā, q̄ emerat et nutrierat, et q̄ creuerat apud eū. Vel dic ꝙ talis nutrix est Chrs, vel ēt beata Virgo, q̄ sibi deuotos nutrit per grām atq; lactat, ipsosq; cadētes subleuat, stantes seruat, et sordidatos mūdat, et ad gressum bonorum operū, et ad locutionem bonorū verborū instruit et informat, et vt proprias vires experiatur, ipsos sibi ipsis dimittens, cadere in peccatum ꝑmittit, sed ipsos cito releuat et confortat Oseæ 11. Ego nutritius Effraim portabam eos,

De Obstetrice. Cap. 7.

Obstetrix dr̄ mulier q̄ hēt artē iuuātē fœminā parientē, vt facilius pariat, et vt fœtus partus tꝑe periculum nō incurrat. Ventrē parientis vnguētis linire solet, vt facilius pariat, partū verò enixum recipit, et vmbilicū ei tollit, ipsū inuoluit, circumligat, et gubernat. Talis obstetrix est prædicator, vel discretus cōfessionum auditor. Iste. n. peccatorē parientem et cōfitentem, et fœtum diabolicum. s. peccatum emittere cupientem solet iuuare, ventrem suæ conscientię vnguentis. i. benignis inductionibus illinire, vt sine periculo possit integrè cōfitendo parturire, partumq; talis peccati debet per pœnitentiam inuoluere, et vmbilicum omnis malæ circunstantiæ sibi præcidere et auferre. Iob 26. Obstetricante manu eius eductus est coluber tortuosus.

De Masculo. Cap. 8.

Masculus ſm Isido. à mare diminutiuè est dictus. Et ſm Isid. masculus in omni genere aīalium obtinet dignitatem, ꝑcellit. n. masculus fœminā quo ad complexionem, q̄ est calidior, quo ad operationem q̄ est fortior, quo ad discretionem q̄ est amplior, quo ad conditionem et dominationē q̄ est dignior. Per mares possum intelligere ꝑlatos, ꝑ fœminas subditos, vel ꝑ mares clericos, per fœminas laicos, vel per mares hoīes virtuosos, per fœminas molles, imperfectos, et defectuosos. Quia proculdubio tales masculi. s. ꝑlati ecclesiastici et ꝓuecti, et in mundi superioritatib. cōstituti, dēnt esse ī morib. ipsis fœminis. i. subditis et laicis meliores, et per sanctitatis eminentiam digniores. Debent eos. n. eos ꝓcellere, q. a. in mentis cōplexione dñt esse ꝑ; probitatē fortiores et valētiores. In sensu et discretione dñt esse ꝑ sapiētiā clariores et subtiliores. In dñatione verò dñt esse ꝑ excellentiā maiores, digniores, et superiores. Fœminæ. n. imperfecti et laici, q. a. sunt impotentiores ad bū operādum, et indiscretiores ad se et alios regēdū, nō dñt ꝓesse, sed ꝑlatis et viris ecclesiasticis et perfectis subijci et subesse, q. a. ꝑ certo in talib. viris dñt esse virtutes actiuæ, et dispositiuæ, in ipsis verò fœminis debēt esse cōditiones passiuæ, et subiectiuæ. Vñ mulieri dictum est Gen. 3. Sub viri ptāte eris, et ipse dñabitur tui. Vñ de superioritate taliū masculorū dr̄ Apo. 12. ꝙ mulier. i. ecclesia peperit filium masculum, q̄ redempturus erat oēs gentes. ¶Masculi gñalr̄ sunt fœminis fortiores, et ad operādū aptiores, et ad onera sustinendū durabiliores, et hoc quia abundant calorib. et spiritibus amplioribus, ossibus grossioribus, neruis fortioribus, et iuncturis solidioribus. Masculi etiam sunt audaciores quàm fœminæ. Et hoc, quia corda habent latiora, et calidiora spiritu et sanguine pleniora, et per consequens ad audaciam promptiora. Sic

verè illi qui sunt masculi.i.superiores gradu & statu.s. ecclesiastici & plati, debent esse audaciores ad ardua aggrediendum, fortiores ad ipsa complendũ & faciẽdũ, durabiliores ad mala tolerandum & sustinendum, q̃ ipsæ fęminæ.i.q̃ simplices seculares. Et hoc proculdubio debet esse, quia ipsi tenentur hr̃e fortiora ossa per constantiam neruos (in quibus est sensus) validiores per prudentiam, iuncturam amicitiæ solidiorem p fidelitatem, cor latius per charitatem, & magis de calore diuini feruoris, & de sanguine pietatis dulcoris, & de spũ virtualis vigoris per oĩmodam sanctitatẽ. Exo. 13. Omne primogenitum masculini sexus dño consecrabis.

3 ¶Masculus nunq̃ patitur emissionem sanguinis menstrualis sicut mulier. Et hoc, quia quicquid superfluitatis in corpore virili gignitur, aut per intensum calorem consumitur, aut in pilos conuertitur & resoluitur, aut per exercitiũ vacuat. Sic verè masculi spũales.i. viri perfecti & boni ecclesiastici vel plati, nunq̃ patiunt sanguinem menstrualem.i.infectionẽ carnalẽ vel pollutionem luxuriæ seu carnis, q̃a p certo oẽm superfluitatẽ carnaliũ suorũ affectuũ, si q̃ insurgant, cõsumit intensus calor amoris, extenuat exercitiũ boni laboris, & in pilos bonorũ exteriorũ exẽplorũ resoluit & cõuertit virtus diuinæ gr̃æ & dulcoris. Et sic cuilibet tali pôt dñs dicere illud Eze.16 Laui te aqua & mundaui sanguinẽ ex te.

4 ¶Viri igit & masculi sunt natura calidiores, corpore duriores, & animo audaciores, cute hispidiores, virib. fortiores, vocibus grossiores. Isti ẽt plures dentes hñt, & rõne caloris maioris plurib. cibis indigent. Sic verè spirituales viri.s.ecclesiastici & prælati, qui.s.fœminis.i.secularib. hñt præesse, dẽnt esse calidiores p charitatẽ, duriores p cõstantiæ firmitatẽ, audaciores p bonã & promptã voluntatem, fortiores p pbitatẽ, hispidiores p habitus humilitatẽ, voce grossiores p eloquentiæ maturitatem & auctoritatem. Plures hñt dentes masticatiuę discretionis & deliberationis, & ideo bene digerunt & gubernant cibos multos negotiosæ occupationis, quia.s.quanto in istis maior est charitatis calor & feruor, & discretionis masticatio amplior & fortior, tanto plurium ciborum.i. plurium negociorum exteriorum digerendorum, & gubernandorum pôt adhiberi difficultas maior.

De Viro, Vxore, & Sponsa. Cap. 9.

1 VIr à virtute virium est dictus s̃m Isid. Nam in virib. vir vxorem præcellit, caputq; mulieris est vir s̃m Apostolum. Et ideo tenetur regere vxorem, sicut caput totius corporis gerit curã. Iste igit dr̃ maritus, quasi matrem tuens, vel quasi matris tutor, q̃a.s.vxoris suę, q̃ mater filiorum est, curã suscipit & tutelã. Sponsus ẽt à spondendo dr̃, eo q̃ in contractu cõiugali sponsę & vxori, quam plurimum obligatur. Spondet.n.promittit, & obligat, vt indiuiduã cũ vxore vitæ cõsuetudinẽ teneat, q̃ debitũ ei reddat, q̃ fidẽ thori sibi custodiat, & q̃ ipsã p alia nõ dimittat. Vir est platus, vxor verò est ecclesia vel subditus, de cuius cura & regimine iste vir dẽt esse sollicitus & attentus. Igit iste dẽt dici vir, q̃a virib. & virtutib. dẽt abundare. Debet dici maritus, q̃a matrem filiorum suorum.s.ecclesiam debet tueri, defendere & adiuuare. Debet dici sponsus, quia multis pactis & sponsionibus ipsum oportet ipsi vxori suæ.s.ecclesię vel subditis obligatum esse, & eisdem fidem & gratiam, curã & regimen exhibere. Debet.n.eis debitum carnalis generationis.i. debitum doctrinæ & prædicationis reddere.1.ad Cor.7. Vxori vir debitum reddat. Debet eis & societatem indiuiduam seruare, & cum eis personaliter reficere. Prouer.5. Sit vena tua benedicta, & lætare cum muliere adolescentiæ tuæ. Debet eis fidem & amicitiam seruare, & pro alijs ipsos nõ dimittere, nec ad aliũ statum accendere vel ambire, sed cum eis fideliter permanere. Quod est cõtra illos, qui plures vxores.i.plures dignitates simul volunt habere, contra illud quod de rege dr̃ Deut.17. Non habebit vxores plurimas. Et contra illos ẽt, qui nunquam sunt contenti aliqua vxore.i.officio vel dignitate, sed de vna ad aliam volunt continuè se transferre, cõtra illud Exodi 20. Non concupisces vxorem proximi tui.

2 ¶Vir vxorem miro affectu tenetur diligere. Vnde etiam patrem & matrem debet dimittere, & vxori ppriè adhærere. Sic verè cum prælatus hẽat duplicem domum, vnam.s.quæ dr̃ mater, aliam quæ dr̃ vxor, (mater.n.& pater est ipsius parentela, vel patria seu mundus, vxor verò est sibi cõiuncta, vel ẽt subiectus populus) proculdubio istę vir prælatus summè debet istam vxorem.s. ecclesiam vel subditos diligere, ipsamq; patri & matri.i. mundo & carni & cuicũq; carnali affectioni præponere & præferre, & alijs dimissis.i.cõtẽptis isti corde & corpore adhærere, iuxta illud Gen.2. Propter hãc relinquet homo patrem & matrem suam, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna. Vel dic q̃ vir est Christus, q̃ domum paternam.s. Paradisum visus est dimisisse, & vxori suæ.s.ecclesiæ vel aĩæ se iunxisse, ipsamq; vltra modũ dilexisse. Nam sicut vir præ dilectione vxoris solet pro ipsa defendenda bella qñq; facere, & qñque zelum incurrere, ita qđ nullo modo pôt pati ipsã alteri se donare, & aliter facientẽ solet occidere vel punire, sic verè ipse Christus animã vel ecclesiam tm̃ dilexit, q̃ pro ea defendenda prælium crucis sumpsit, zelotypus.n.est p ipsius dilectione, & ideo nõ vult q̃ per peccatum diabolo adultero copuletur, alias ipsã punit æterna damnatiõ. Prou.6. Zelus & furor viri non parcet in die vindictæ &c. ideo bene dr̃ ad Eph.5. Viri diligite vxores vestras, sicut & Christus dilexit ecclesiam &c. Vel dic etiã q̃ vir.i.prælatus morti se debet exponere, si sit necesse p vxore sua ecclesia liberanda vel pro subdito pprio defendendo.

3 ¶Sponsus sponsam primò ad sui amorem muneribus et verbis allicit, nuncijs & litteris volum suum sibi exprimit, multa largitur & multa repromittit, & vt sibi placeat, ludis & spectaculis, bellis & tyrocinijs se exponit, robis & mutatorijs se adornat & multipliciter cõponit, blãde eam alloquitur, & vultum eius facie ad faciem circunspicit & attendit, & finaliter in eam cõsentiens & ipsam annulo, subarrans, in coniugem eam ducit, & in signum cõiugij iã contracti, dona specialia sibi tribuit, & sibi dotalia sub chirographi testimonio concedere consueuit, festa et cõuiuia celebrat, dona et munera aduenientib. donat, choreis, canticis et instrumentis musicis præsentes lætificat. Quibus completis sponsam in secreto thalami collocat, et eã sociã mẽsæ et thori faciens, pecuniæ et familiæ ipsam dñm cõstituit et ordinat. Curã eius gerit, et præ amore et zelo ipsam corrigit, custodit et seruat. Modos, gestus, et aspectus ipsius diligenter cõsiderat atq; spectat. Hæc oĩa ponit fulgentius in quodam sermone de nuptijs in Chana Galileæ. Christus est spõsus, ecclesia vel aĩa spõsa est ipsius. Ipse.n.de se et ecclesia vel etiam humana natura seu aĩa christiana dicit Ioan.3. Qui habet sponsam, sponsus est. Sed proculdubio iste sponsus diligit istã sponsam à principio mundi, et eam sibi coniugem cõstituit et decreuit. Et iõ à principio multa dona et beneficia sibi dedit.s.ipsã creãdo, et oẽs creaturas eius obsequijs deputando. Votum suũ et beneplacitum sibi verbis et litteris patriarcharũ et prophetarum voluit exprimere, et vt sibi placeret, et ad sui dilectionẽ attraheret, se voluit mundi ludis et cõtemptib. crucisq; bellis et victorijs exponere, vestes et mutatoria nostræ carnis induere et vestire, vt sic eam posset ad sui spũale connubium inuitare. Ipsam ẽt per prædicationem blande voluit alloqui, et vultũ eius diligere, ipsiusq; connubium, copulã ẽt gratiæ, et charitatis cõiugium affectare. Ps. Audi filia, et vide, et inclina aurẽ tuam, ẽt obliuiscere populum tuum, et domum patris tui. Iste igit illam sibi annulo.s.dei subartauit, et p charitatem et gratiã eius coniugio vsus fuit, et in charta et in chirographo euangeliorum multa sibi dotalia in Paradiso tribuere repromisit. Tãdem ipsam in Paradisi thalamo collocat, et æternæ refectionis conuiuiũ sibi parat. Cantibus sanctorum et angelorum ipsam lætificat et delectat, dominamq; bonorum Paradisi ipsã constituit, et vultum eius delectabiliter respicit, et ex tunc ab oĩ nocumento tanquã suam custodit, et ipsius sollicitam curam gerit. Isti igitur sponsæ dr̃ illud Can.4. Veni de libano sponsa mea, veni de libano, veni coronaberis. Vel si vis de humana natura dic q̃ eam à principio multum dilexit, et connubium suæ incarnationis poposcit, et p pphetas sibi voluntatem propriam intimauit, et in coniugio incarnationis cãtus et choros angelorũ audiri fecit, hastiludia passionis sustinuit, vestesq; nouas glorificatę naturę sibi et sanctis in resurrectione dedit, et tãdem in ascensione istã sponsam in Paradisi thalamum introduxit. Vel per istã spõsam intellige beatam Virginẽ, quã Dei filius dilexit, et cui per Gabrielem nuncium voluntatem suam mundauit etc. Accipe de prædictis conditionib. quicquid volueris. Vel ẽt

dic

dic q̄ sponsa est ecclesia à principio summè à Christo dilecta,&c. supra, Apoc.21. Vidi ciuitatem sanctam Hierl'em descendentē de cœlo tanq̄ sponsam ornatā monilibus suis. Vel dic,q̄ sponsus est p̄latus,ecclesia est sponsa,quā ipse sūmè dēt diligere,blādè alloq,benignè tractare,& de eius regimine curā hr̄e, & iō gestus & mores cum diligentia peruidere.¶Vxore mala & pessima nihil pōt esse molestius atq; peius.Ista est.n.clamosa,rixosa,iniuriosa,ebriosa,luxuriosa,& garrulosa.Itē est sumptuosa,curiosa,p̄sumptuosa,inuidiosa,insidiosa, desidiosa,vaga,amara, & odiosa, zelotypa ēt,& suspitiosa.Viro igr̄,q̄ talē hēt vxorem,nullus, miserabilior,& ipsius miseria nulla maior,sicut dicit Fulgēt.vbi supra.Vir significat sp̄m,vxor verò nequā significat malā cōscientiā,seu carnem.Vel ēt dic,q̄ talis mala vxor ē aīa peccatrix,q̄.s.multis malis morib.est repleta. Vel ēt talis vxor est mala cōgregatio malorum subditorum.s. quorū ecclia est p̄latis,& superiorib.mala vxor.Tales igr̄ malæ vxores solent esse clamosæ,& q̄rulosæ,qa uix pōt fieri aliquid ad voluntatem earū.Rixosè & iniuriosè,quia.s.caro cōcupiscit,& rixat̄ aduersus sp̄m,mala aīa contra Chr̄m,malus subditus cōtra prælatū.Eccl.25.Mulier si primatum habeat, contraria est viro suo.Item istæ sunt ebriosæ,luxuriosæ,& multiloquijs garrulosæ.Nā uino uoluntatis volunt inebriari,& cū mundo,& diabolo fornicari.Amos.7.Vxor tua in ciuitate fornicabit̄.¶Item istæ vxores sūt sumptuosæ, & curiosæ, & p̄sumptuosæ,nec non inuidiosę,desidiosæ. Caro.n.i.malus subditus deliciosè vult pasci,& curiosè vestiri, & cōtra rōnem uel p̄latum p̄sumere,& extolli,sibiq; inuidere,& insidiari,& contra ipsum mala oīa machinari.Iō bn̄ dr̄ Eccl.25. Cor humile,facies tristis,& plaga mortis,mulier neq̄. Vel ēt ad litteram expone de mala muliere. Nihil ergo miserabilius viro q̄ talem hēt vxore,p̄latis q̄ tales hn̄s subditos, aīo q̄ talem habet carnem.Nā vt d.sapiens Prou. 19. Tecta iugiter perstillantia,& litigiosa mulier cōparant̄ Et iō Prou. 21. dr̄,q̄ melius est habitare in terra deserta, quā cū muliere rixosa & iracunda.¶In bona uero vxore,& spōsæ iste solent, & dēnt esse condōnes, qa p̄culdubio ista dēt esse frequēs, & deuota quo ad Dei ministeriū,habilis, & subdita quo ad mariti obsequiū,affabilis & benigna quo ad domesticos,liberalis,& larga quo ad extraneos,misericors & pia quo ad miseros,mansueta & pacifica quo ad vicinos,circunspecta & prudens in p̄cauendis,fortis & patiens in sustinendis,sedula,& diligens in agendis,modesta debet esse in habitu,sobria motu,cauta in affatu,pudica in aspectu, honesta in gestu,matura in incessu,uerecunda in publico,iocunda cū marito,cōtinens in occulto, plus cōposita bonis moribus quā totis crinibus,& magis placens virtutibus quā pulchris vestibus.Ista sunt uerba magistri de p̄prietatibus rerum,valde rhetorica,& catholica,q̄ expositione non indigent,qa pro vt iacent p̄nt dici de qualibet bona vxore, uel de qualibet sancta persona,& maximè sanctimoniali,& religiosa,ita tamen,q̄ per maritū intelligas p̄latum uel Chr̄m.De tali ergo vxore potest dici illud Apoc.19.Vxor agni præparauit se,& datum est illi vt cooperiat se byssino splendenti,& cādido, qua sunt iustificationes sanctorum.

De Ancilla. Cap. 10.

ANcilla est famula vxoris obsequio deputata, seruili conditioni subiecta,& mancipata.Ista est igitur misera conditio seruitutis,q̄ oīs seruilis persona q̄ vilioribus officijs deputatur,grossiorib. cibis reficitur, viliorib. pannis induitur,seruitutis iugo p̄mitur,si filium conceperit,ēt seruituti ab utero mancipat̄.Ista p̄ libito nubere non permittitur,& sicut pecus venditur,& à dn̄o suo in alium dominum transportatur,virgis & verberibus atteritur, & si aliquo casu fiat libera,p̄p uitium ingratitudinis in seruitutem pristinam reuocatur.Talis ancilla seu serua videtur esse aīa peccatrix,quam.s.diabolus libertate conscientiæ priuauit, & seruituti criminum subiugauit,quia sicut dr̄.1.Mach.2.Quæ erat libera,facta est ancilla. Talis igitur ancilla deputatur vilibus officijs peccatorum,& officiis immundorum actuū, & peccatorum,reficitur grossis cibariis diuitiarum, & bonorum terrenorum,induitur vilibus vestibus male conuersationis, et malorum morum exteriorum, præmitur iugo seruitutis malarum cōsuetudinum,& vitiorum, filius etiam quem concipit.i.bonū opus si quod facit, seruituti subijcit̄ inquātum caret gratia,& virtute meritorum,vel merito,& successione cœlestium præmiorum. ad Gala.4. Non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ. Item ista sicut pecus à diabolo venditur,& subiugatur iuribus diuersorum malorum dominorum.s.mundi,carnis,& omnium maleficiorum.Nubere spiritualiter per charitatem non permittitur,nec cōiūgitur societati Christi & sanctorum. Et quia Christo qui eā liberam fecerat,ingrata est ideo ipsam reuocat ad arctiorē, seruitutem infernalium tormentorum, vbi continuò verberatur,& conteritur pœnis diuersorum supplitiorum. Quod benè figuratum est Genes.16.vbi agar ancilla Saray concepisse se videns,contempsit dominam suam, propter quod à Saray,sicut ibi dr̄, est afflicta. Quia pro certo qn̄ anima contra dominam suam,i.contra rationem, & contra Deum tumescit, afflictio suæ seruitutis, & pęna sibi debita conualescit.Iō tali ancillæ.i.tali animæ peccatrici dr̄ ibidē. Agar ancilla Saray vnde venis,& quo vadis? quasi diceret.Quare tātum omittis,& quare tātum cōmittis?Et ideo breuiter de tali seruili persona dr̄ Eccle.33.Seruo maliuolo tortura,& cōpedes.Vel dic,q̄ talis persona seruilis,significat pauperes & miseros &c.Vł significat religiosos seruituti Dei subiectos, & alienæ volūtati submissos,multis miserijs fatigatos, & tā vilibus cibis quam vestibus adornatos. Vide infra de seruo bono, & allega sicut ibi. ¶Proprium est seruilibus personis dominos suos odire, & contemnere, & si in benignitate,& familiaritate tractentur,solent contra eos superbire,si verò cathenis, & verberibus affligātur, in humilitate,& patiētia obedire,& sic magis timore quam amore suis dominis obsequi,& seruire, sicut dicit Rabanus super Hiere.9.Sic verè in religione,& ecclesia sunt aliquæ seruiles personæ,quæ.s.cū seruituti vitiorum sint subditæ,& nō gratiæ libertate donatæ,(iuxta illud Io.8. Qui facit peccatum,seruus est peccati, & Amos,6.Vxor tua in ciuitate fornicabitur) Dominis suis, hoc est dictu,Christo,maioribus & prælatis nūnquam obediunt ex amore, & ideo necesse est quod eis seruiāt ex timorè Obstinati.n.& superbi solēt superiores suos odire, & ex familiaritate sibi ostensa magis intumescere contra ipsos. Prouerbior. 29. Qui delicatè à pueritia nutrit seruum suū, postea ipsum inuenit contumacem.Et iō necesse est, q̄ tales per rigorem regantur, q̄ asperis correctionibus affligant̄, & sic saltem necessario superioribus famulabūtur. Eccl. 33. Seruum inclinant operationes assiduæ. Vel dic, q̄ persona seruili, est caro nostræ,quæ pro certo si delicatè nutritur dominam suam rationem, vel dominum suum Deum contemnit,& recalcitrat,si vero in disciplina, & pœnitentia regit̄, obedit & obtemperat. Ideo bene dicitur illud prædictum. Ecclesiast.33.Seruo maliuolo tortura,& compedes, mitte illum in operationem ne vacet.

De Patre & Filio. Cap. 11.

PAter est in principium generationis.Nam pater generaliter speciem suam desiderat conseruare.Quod quia in se non potest,ideo hoc studet in filijs facere,& ideo naturaliter filios nititur generare, & ipsos ad similitudinem propriam consueuit procreare,& eos cum solicitudine gubernare, & erudire,ipsos etiam quia pater est, à pascendo dictus, pascere & nutrire.Talis pater debet esse quilibet prædicator, & doctor. Iste enim in se non potest propriam suam spiritualem speciem, maximè quātum ad scientiā, cōseruare, morte.n. interueniente necesse est, q̄ corporatiter pereat,& q̄ eius conditio deficiat,& desistat.Et ideo proculdubio iste speciē suam.i.mores scientias,& cōditiones,suas in aliorum persona continuare,& conseruare cupit.Et quia videt,q̄ ipse diuturno tempore non consistit,per p̄dicationem,& doctrinā solet alios in fidem,gratiam & scientiā generare,& ipsos inquantum potest sibi similes facere,& creare,eosq; uerbo,& exemplo pascere,& scientijs,& moribus erudire,dicens.Prouer.6.Conserua filij mi præcepta patris. ¶Pater filios suos intantū diligit, vt aliquando alimenta sibi subtrahat,& filios suos Pascat. Quod commune est in cunctis animalibus pręter pauca quæ degenerant a natura,sicut est Aquila,quæ non est sollicita circa pullos. Sic verè pater aliorum prælatus debet sibi de delicijs, & diuitijs subtrahere,ut filios suos.i.subditos possit tēporaliter necessitatis tēpore

pore sustentare. Cuius tñ contrarium faciũt impij aquilini, qui.s. sibi non subtrahunt vt nutriãt subditos, sed potius sub trahunt ipsis filijs, & subditis, vt ditent, & nutriãt se, & suos. Iob 30. duratur ad filios suos, quasi nõ sint sui. ¶ Pater igitur multum filium suum diligit, ipsumq; postq̃ ablactatus fuerit commẽsalem suum facit, ipsum in iuuentute verbis erudit, & verberibus corrigere non desistit, sub custodia magistrorum ipum constituit, & ne præsumat, eidẽ vultum hilarem non ostendit. Quanto magis ipsum videt similẽ, tãto magis ipsum dilig t, & in ipsum oculos figere consueuit. Scdm æta tem suam uestes, cibos & dignitatẽ pater filijs tribuit, & hæreditatem ipsorum augmentare non desistit, quam tandem moriens proportionaliter filijs, & hæredib. derelinquit. Pater iste est Deus. Malachi. 2. Pater vnus est oĩum nostrum. Filij sui vero sunt oẽs iusti, ab ipso per gratiã geniti, & nutriti. Ioan. 1. Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in noĩe eius. Iste igitur Pater. s. Deus, istos filios. s. viros iustos multum solet diligere. Ps. Dominus diligit iustos. Et postquã ipsos ablactatos. i. à lacte mundanarum delitiarum viderit separatos, solet eos ad mensam scripturæ, gratiæ, vel eucha ristiæ recipere, magistorumq; & tutorum. i. prælatorum cure, & subiectioni submittere, & ipsos verbis scripturæ erudire, & tribulationum verberibus, ne insolescant, corrigere & punire, & quamuis ipsos multum diligit, nunquam tñ in iuuentute sua. i. in uita ista solet eis lætum vultum ostendere, nec eis ꝓ ꝓsperitatis solatia arridere, qa sicut dicit Apostolus ad Herbr. 12. Flagellat Deus omnem filiũ quẽ recipit. Et Prouer. 13. Qui parcit virgæ, odit filium. Itẽ iste quanto videt sibi in moribus magis similem, & conformem, solet eũ amplius amare, oculos suæ misericordiæ in ipsum figere, quia oculi dñi super iustos. Et ẽm ætatem perfectionis q̃ in eo videt, solet sibi portionẽ, & dignitatẽ, æternæ gloriæ distribuere ipsamque paradisi hæreditatẽ solet sibi ẽm augmentũ ꝓ priorũ meritorũ cõtinuè augmẽtare, & eã finaliter sibi pos sidendam personaliter tradere vel præstare. ad Colo. 3. A dõ mino accipietis retributionẽ hæreditatis. ¶ Vel dic, ꝙ pater est bon⁹ plàtus, q̃ ablactatos, & à deliciis abstractos, ad mensam beneficiorum ponit, ipsosq; erudit & corrigit; & in bonis moribus magis sibi similes magis diligit, hæreditemq; pro viribus eis augmentat, & ẽm ætatem perfectionis, quã habent, ipsis dignitatis & bñficia distribuit, & concedit. Hester. 1. Bibebant oẽs aureis poculis, vnusquique ẽm ætatem suam. Figura est de Ioseph, qui fratres suos ẽm ætatem suam ad mensam ordinauit. ¶ Pater filium in iuuentute pascit, & alimentat, & ideo iustum est, ꝙ in senectute, qñ est impotẽs ipse pater, ipsũ filius nutriat atq; pascat, sicut ẽt faciũt aues coruini generis, quarum filij parentibus redunt vicem. Qđ ad literã de parentibus põt dici quos tenentur in senectute filij nutrire, sicut ab ipsis nutriti sunt in ipsorum iuuentute. Honori. n. parentum promittitur retributio specialis, quia sicut dr̃ Eccl. 3. Qui honorat patrem suum, vita viuet longiori. vbi glosa dicit, ꝙ honorare parẽtes est primum mandatũ in promissione, & per consequens magnum est in remuneratione, & eius trãsgressio maxima est in punitione. Et ꝓpter hoc vt dicit glosa super Ioã. 8. ibi. Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite, Pater est à filijs honorandus, supportandus, lætificandus, & defendendus, magnificandus & laudandus, exaudiendus, & inuitandus, sicut oĩa ponit hic magister de propietatib⁹ rerum. Quæ oĩa possunt intelligi de patribus, naturalibus, vł ẽt de patribus spũalibus. s. de prælatis, senib. & personis discretis, & venerabilibus. ¶ Filius ex parẽtum substãtia originem trahit, & ab eis fomẽtum recipit, & sine parẽtum ministerio nec proficit, neq; uiuit. quãto plus à patre diligitur, tãto plus ab eo diligẽtius instruitur, & frequẽtius ceditur, ita ꝙ ab eo diligi vr̃, qa verbis, & verberibus, ne insolescat, ab eo sæpius lacessitur. Et tãto plus à patre diligitur, quanto ipsius similitudo maior in eo reperitur. Ista oĩa possunt exponi de bono subdito, vel etiã de viro iusto, sicut supra eodem. §. 2. Iustus. n. à patre suo Deo, subditi verò a patre suo prælato, naturaliter & moraliter procreãtur, & nutrimentum vitæ doctrinæ, & gratiæ ab eo sortiuntur, & sine tali patre nihil valere spũaliter cõprobantur, &c. Per oĩa sicut in dicto. §. ¶ Paterna facies confunditur, qñ aliquid turpe de filiis subauditur, paternusq; animus grauiter offenditur, qñ aliqua cõtumax rebellio in filjs persentitur. Nam malus & irreuerens filius deterior cunctis hoĩbus iudicatur, qñ. s. acceptũ à parentib. bñficium non recordat̃, nec ipsis succurrit vel subuenit, aut obedit, vel ẽt reueret̃. & iõ sæpe fit. ꝙ ꝓ contẽptum, & offensã, & ingratitudinẽ parẽtum malus filius hæreditate priuat̃, & ẽm leges diuersis pœnis percutit̃, & mulctat̃. Sic uerè illi q̃ sunt mali filii ipsius Dei. s. mali christiani, vel maximè mali ecclesiastici, qui. s. Deo sunt rebelles, aduersarij & inobediẽtes, & cõtrarij, ipm Deũ ꝑ cæteris offendunt, & q̃tũ in eis est, faciẽ eius destituunt, & confundunt. Eccl. 22. Confusio pr̃is de filio indisciplinato. Deus .n. amplius offendit̃. qñ à ꝓpriis filiis cõtẽnit̃, q̃ qñ ab extraneis secularib. peccatorib. lacessit̃. Deut. 32. Vidit dñs, & ad iracundiã concitatus est, qa ꝓuocauerunt eũ filii eius, & filiæ. Tales igr̃ mali filij hodie dinoscunt̃ Deũ plus cæteris peccatoribus offendere, & erga eũ magis irreuerenter, & ingrate se hr̃e, eiusq; bñficia memoriæ minus dare. Esa. 1. Filios enutriui, & exaltaui, ipsi aũt spreuerunt me. Quapꝓ iustũ est, ꝙ Deus ipsos puniat, & ꝙ hæreditatem paternã, per tyrannos. s. hæreditatem ecclesiæ, & per dæmones hæreditatẽ cælestis pr̃iæ, eis tollat. Qđ vtiq; fit, qa sicut videmus, bona ecclesiæ ab ingratis ecclesiasticis quotidie per tyrãnos tolluntur, bonaq; paradisi ipsis postmodũ auferunt̃, ita ꝙ pñt dicere illud Thren. 5. Hæreditas nr̃a versa est ad alienos, domus nr̃æ ad extraneos. ¶ Inter filios aliq̃ sunt primogeniti, aliqui postgeniti, sed iure, & de consuetudine primogenitis datur maior portio hæreditatis, nisi fortè ꝓ delictum uel insufficientiã ipsorum aliud à parentib. ordinet̃. Fit. n. qñque ꝙ ex causis ꝑdictis minor ꝑfert̃ maiori, & pauper vilis abiicitur, qui dotãdus ampliori dono naturaliter sperabatur. Sic verè Deus à principio duos habuit filios. s. populum Iudæorum, qui erat dignior, & primogenitus. Eccl. 36. Israel quem coequasti primogenito tuo. Et populum gentilem, q̃ indignior & ultimo genitus dicebat̃. Filio igr̃ isto primogenito. s. populo Iudaico maior debebatur grãæ, & gloriæ portio, & maior erat cum Deo ꝓpinquitas, & confœderatio, maiorumq; beneficiorum collatio eidem fuerat attributa, quam ipsi populo gentili. ad Rom. 3. Quia ergo inquit magis Iudæo quã græco? multum per oĩa. Sed ꝓ certo iste maior filius deo extitit ingratus, inquantũ, sibi in carne veniẽti extitit aduersatus. Et ꝓpter hoc, isto iure primogenituræ extitit priuatus, & hæreditate veri intellectus, scripturæ necnon gratiæ, & gloriæ, denudatus, vltimusq; filius. s. gentilis populus fuit assumptus, & in loco ipsius substitutus. Qđ figuratum est in Rubẽ & Ioseph, qa sicut dr̃ 2. Para. 5. Ruben fuit filios primogenitus Iacob, sed qa violauit thorũ patris, data sunt primogenita eius, filiis Ioseph. Ruben q̃ interpretat̃ videns filium significat populum Iudaicum, qui dei filium ꝓpriis oculis vidit, & nihilominus ipse Dei filij pr̃is sui cubile. i. humanitatem occidendo violauit, quapꝓ regni Dei primogenita perdidit, ipsaq; Ioseph qui interpretat̃ appositio. i. populus gẽtilis ecclesiæ per fidem appositus reportauit, vt sic dicere possit populus Iudaicus id qđ Esau dixit de Iacob. Gen. 27. Iustè vocatum est nomen eius Iacob. i. supplantator primogenita mea ante tulit, & nũc secundo surripuit benedictionem meã. Vel dic ꝙ isti duo filii sunt populus ecclesiasticus, & laicus. Cum igr̃ populo primogenito. s. ecclesiastico rõne professionis, & gradus debeatur maior portio hæreditatis gloriæ paradisi, ꝓ sua tñ vitia, & ingratitudines ista primogenitura priuatur, & vltimo gẽiti. s. laici eisdem ĩ moribus, & virtutibus, & per consequens in præmiis, & retributionibus, præferuntur. Pone vt supra figuram, qũo. s. Ruben. i. videns filium. s. ecclesiasticus, qui videt Dei filium in altari vel in scriptura, cubiles patris. i. ecclesiam Dei multis vitijs violat, & ideo primogenituram paradisi perdit, & laicus ipsam captat. Matth. 20. Erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Vnde de talibus dicitur Matt. 20. Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius.

De Seruo. Cap. 12.

Seruus dicitur à seruando, eo ꝙ in bello captus à victore seruatur à morte, vt tãdem vel vendatur, vel redimatur. vel dicitur à seruiendo, eo ꝙ vilioribus seruitijs, quæ dominis, & filijs facere non competit, mãcipatur. Secundum Isidorum tres sunt species seruorum. s. vernaculi, qui in seruitute nati sunt. Emptitij, quos raptores seruitute præmunt, & alijs ca-

alij captos vendunt. Conductitij, qui nō necessitate, sed uoluntate spe lucri, & virtute seruiunt, q famuli magis q̄ serui à famulando, & obsequēdo propriè dici possunt. Sic verè i mundo isto sunt multa genera seruorū, diuersis spūalib. dominis subiectorum, qui oēs dńr serui à seruando, qa De⁹ seruat eos ad vitam, vt conuertatur, & à vitijs redimantur, vel à seruiendo, quia diuersis seruitijs, & officijs Dei.s. vel diaboli deputantur. Sunt igitur aliqui qui dicuntur vernaculi. Et isti sunt infideles, qui in seruitute peccati nati sunt, & istam seruitutem à suis parentibus trahunt, & in ea permanēt, & persistunt. Tales ēt dicuntur paruuli qui in originali nascuntur, & tandem sine baptismo decedētes nunquam ab huiusmodi seruitute liberantur, ita ꝙ patres talium possunt dicere illud Neem.5. Ecce nos subiugamus filios nostros, & filias in seruitutem. Item sunt aliqui qui dńr emptitij, & isti sunt pctōres Christiani, qui per baptismum, & pniam erant liberi, & tñ à dæmonib. emunt pro delectabilib. huius mundi, & vitiorū seruitutibus opprimuntur, & cathenis malarum cōsuetudinum, & complacentiarū ligati, seruire vitijs cōpelluntur 2.Pet.2. A quo quis superatus est, eius & seruus est. Itē sunt alij qui dńr cōductitij, & isti sunt boni Christiani, qui.s. Deo & prælato seruiunt voluntarie, nō coactè.s. ꝓ lucro, & Salario gloriæ paradisi dicētes ipsi Chr̄o illud Gen.47. Eme vos in seruitutem, & læti seruiemus regi. & ad Rom.12. Spe gaudentes dño seruiētes. ¶Magister de proprietatibus rerū facit quatuor capitula de seruo bono, & malo, & de dño malo, & bono, quæ oīa quasi vr̄ moralizare, & ēt auctoritatib. confirmare, ꝑꝑ qđ verbis ipsius intendo parum addere, sed ipsa aliquantulū explanare. ¶Cōditiones igitur mali serui sunt istæ, quia pro certo iste solet esse vorax, & ebriosus, qa .s. bona dñi sui solet furari, & subtrahere, & in cibis, & potibus expendere. Itē est remissus, & otiosus, quia nunquā quærit aliquid diligenter & facere, sed potius ludere vel dormire. Item piger, & somniculosus, necnon proteruus, & ceruicosus, & si pōt, ipsi cōtrarius, & ꝑsumptuosus, q.a.s. si potest dñm supedditat, & sup ipsum se erigit, & exaltat. Proculdubio talis est malus seruus Christi.i. quilibet malus ecclesiasticus vel ꝑlatus, quia pro certo tales sunt uoraces, & ebriosi, Deo.n. dño suo, & ipsius pauperibus, bona ecclesiæ subtrahunt, & inde ventrem suum lautè nutriunt atq; pascūt. Luc.12. Si dixerit seruus ille, moram facit dñs meus, & ceperit bibere, edere, & inebriari, veniet dñs serui illius hora qua ignorat, & partē eius ponet cū infidelib. Sunt ēt remissi, & otiosi, necnō pigri, & somniculosi, quia ꝑ certo isti sunt negligentes in oī opere bono, & magis uolūt quiescere, & dormire q̄ in bonis operib. laborare. Vñ Mat.20. dr̄. Quid hic statis tota die otiosi? Iō. Eccle.33. dr̄ Mitte seruū in operationē ne uacet. Multa.n. mala docuit otiositas. Sunt etiā rebelles, & ceruicosi, qa proculdubio superbè contra Deū solēt per superbiam erigi, & mādatis ei⁹ cōtrariādo aduersus ipsum extolli. Vñ Miphiboseth dixit Dauid 2.Reg.19. Seruus meus cōtēpsit me. Figurati in rhinocerонte, de quo dr̄ Iob 39. Nunquid valet rhinoceros seruire tibi? quasi diceret, ꝙ tales pro terui sunt similes rhinoceronti, qui nunquam iugo subijcit, & ad domesticam seruitutē nullo artificio subiugat. Vel ista oīa pōt dici de mali subditis, qui ad litteram gulosi sunt, ebriosi, otiosi, somniculosi, & contra prælatos, dños & maiores proterui, & ceruicosi, &c. sicut supra. ¶Malus seruus magis lucrum proprium quam lucrū dñi solet quærere, bonaq; sibi cōmissa incautè solet expēdere, grām à dño suo sibi importunè fieri petit, & eandem nūquā uult alijs facere, necnon gratias, & bñficia sibi collata nunquā credit ex gratia, sed ex debito facta esse. Iste ēt est iracūdus, & seditiosus, maledicus, & litigiosus, fraudulētus &, insidiosus, carnals & deliciosus, inuidus & malitiosus. In domo.n. solet cōtentiones inducere, de dño & de oībus obloqui, & malè dicere, malitias machinari, & melioribus inuidere. Talis est peccator, & maximè malus subditus in ecclesia vel religione, quia ꝑ certo tales in bonis, quæ faciunt, siue prædicando, siue pœnitētiam agēdo, siue Deum laborando, non quærunt nisi ꝓpriū lucrum, propriam gloriam, & fauorem, & de Dei vel ecclię gloria nihil curāt. Exemplo Giezi serui Helisei, qui sub specie domini pecuniam à Naamam petijt, detulit, & abscōdit. 5. quia sicut dr̄ ad Phil.2. Omnes quæ sua sunt, quærunt, non quæ Iesu Christi. Item tales bona sibi à Deo cōmissa superfluè expēdunt, & ad petendum à Deo vel à prælato gratias, & beneficia, importuni sunt, alijs tñ qui ab eis petunt, suffragia concedere non volunt, contra illud Eccl.3. Nō sit manus tua porrecta ad accipiendum, & ad dandum collecta. Io dr̄ Mat.18. Serue nequam nonne opportuit te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum? Item ad litteram isti sunt seditiosi, & pacis turbatiui, litigiosi, & bonorū oīum detractiui, inuidiosi & malitiarū excogitatiui, insidiosi & inuidiæ seminatiui, deliciosi & gulæ, & luxuriæ frequentatiui, & tñ dr̄ Prou.19. Non decent seruum deliciæ. Et merito, qa sicut dr̄ Prou.29. Qui delicatè nutrit à pueritia seruū suū, ipsum ī fine sentiet contumacem. Nam sicut malus seruus insidiatur dño suo, ipsum qñq; interficit, de ipso etiam murmurat, & libenter de eo maledicit, sic malus subditus insidiatur ꝑlato, vt famam eius interficiat 4.Reg.21. Tetenderunt ei insidias serui eius, & interfecerunt eū in domo sua. Dño ēt libenter detrahit, et facta eius vituperat, et cōdemnat. Eccl.7. Ne forte audias seruum tuum maledicētem tibi. ¶Itē malus seruus dño iniuriosus existens, ab eo fugit, & ab eo discedens, eius aduersario se adiūgit. Iste ēt uix per uerba castigatur, et vix à malitia se compescit. Interrogatus, nisi per tormenta cōpellatur, vix veritatem confitet, et dicit, vocatusq; ad labores, dormire et non audire se dissimulat atq; fingit. Sic ꝑ oīa malus subditus fugit dñm, et ꝑlatum apostatando, vel dñm suum Deum peccando, et se eius aduersario diabolo adiungendo 1.Reg.25. Hodie increuerunt serui, qui fugiunt dños suos. Iste ēt peccata sua nisi infirmitate compulsus non confitetur, nunq̄ verbis sed solis verberibus emendatur, et ad literam nunquā ex corde obedit, imo mādata prælati audiēs, fingit ꝙ aliquid non attendit. Prou.29. Seruus uerbis nō pōt erudiri, quia quod dicis, intelligit, et respondere contēnit. Vide supra de ancilla benè, vbi inuenies de malis cōditionibus seruitutis. ¶Boni serui conditio cōsistit in diuersis. Nā bonus seruus est docilis, et ingeniosus ad intelligendū, humilis et obsequiosus ad obediendū, hilaris et solatiosus ad conuiuendū, affabilis et gratiosus ad alloquendū, virilis, et animosus ad aduersarios sui dñi impugnandum fidelis, & industriosus ad bona sui domini dispēsandū. Talis seruus est bonus Christianus, et quilibet bonus religiosus uel ecclesiasticus, q specialiter est Christi seruitio deputatus. Talis.n. dēt esse ingeniosus ad intelligendū Dei vel prælati uoluntatem, et ad cognoscendū propriæ salutis vtilitatem. Esa.52. Ecce intelliget seruus meus Iacob. Item debet esse obsequiosus ad impendendū in Dei, et ecclesiæ seruitio oimodam sedulitatem, vigilq; sollicitus ad exequendū iniuncti sibi officij qualitatem. Lu.12. Beatus ille seruus quē cū venerit dñs ei⁹, inuenerit sic facientē. Item debet esse solatiosus ad spiritualem lætitiam præferendū, quia.s. seruus Dei sp in dño debet gloriari, et in rebus spūalib. lætari, et à cunctis placidus, et hilaris inueniri. Ps. Seruus aūt tuus lætabit. Læte.n. gratāter, et spontè debet seruire, et obedire, si velit, ꝙ Deus vel prælatus suum debeat seruitium acceptare. Gen.47. Læti seruiemus regi. Item debet esse affabilis, et gratiosus ad alios alloquendum ꝑ prædicationis, et bonæ eruditionis uenustatē. Vñ de bono ꝑdicatore videt Esa.39. Seruus meus es tu Israel quia in te gloriabor. (sequitur Dedi te inlucem gentiū, &c. Item debet esse animosus ad impugnandum illos, qui cum dño suo habent inimicitiam, & aduersitatem, quia pro certo ad seruū Dei ꝑtinet inimicos Dei infideles, et pctōres, inimicos ēt ecclesiæ tyrannos, et raptores impugnare, et eorum malitiæ inquantum pōt viriliter obuiare 1.Reg.17. Ego seuus tuus vado, et pugnabo aduersus philisteum. Itē debet esse fidelis, et industriosus ad dispendendum bona sibi commissa, iuxta domini uoluntatem, et ad seruiandum, et cęlandū Dei et prælati sui synceritate, et puritatem, et seruandū eius constantiā et firmitatem. Num.12. Seruus meus Moyses fidelis in oī domo mea. Lu.19. Euge serue bone, et fidelis, qa super pauca fuisti fidelis, intra in gaudium dñi tui. ¶Bonus seruus solet esse caut⁹, et artificiosus ad lucrum domini sui procurandum, et acquirendum. Sedulus et curiosus ad rationem dño suo de datis, et acceptis reddendū, et faciendum. Studiosus ad lectum, et prandium domini sui magis, quam suū proprium præparandū. Amorosus ad dominum suum custodiendum, et circa eum vigilandum. Timorosus ad aduentum domini sui antequam dormire audeat expectandū. Obediens

Obediens,& affectuosus,sp intendens ad domini beneplacitum faciendum.Tales debēt esse per oīa serui Chri & maximè ecclesiastici,& prælati.Isti,n.lucrum dñi sui Dei,vtilitatéq; ecclesiæ sibi commissæ debent quęrere,& laudē Dei magis quam vtilitatem propriā affectare, beneficia sibi à Deo tradita iustè,& debitè procurare,animas etiam sibi commissas in electorum numero sibi adiungere,necnon gratias,& scientias sibi traditas continuè augmentare,sicut patet Lu. 19.vbi paterfamilias tradidit talenta seruis suis.dicens.Negociamini dum venio. Vbi ēt patet, ꝙ illi qui pecuniā dñi sui augmentauerunt,fuerunt remunerati. Itē isti de reddenda rōne debent esse prompti,& in hoc sollicitè cogitare.Sicut.n.ꝙ qui benè rōnem reddit Deo in iudicio de beneficijs acceptis,& de bonis tpalib.scientialibus,& gratuitis ministratis,à iusto iudice præmiatur,& lucro cœlestis gloriæ remuneratur.Qui verò bonum cōputum reddere nequiuerit, nec se bñ dispensasse ośdere potuerit;æternæ mortis miserijs subiacebit,sicut patet Matt.25.vbi seruus qui non bene ministrauerat,in tenebras exteriores dānatus fuit. Debet igit̄ sp in suo cōputu cogitare,ꝙ finaliter diceretur sibi.Redde rōnem villicationis tuæ.Itē isti debent esse studiosi ad lectū dñi sui.s.Dei in sua propria conscīa per innocentiā pręparandum,& ad sibi prandiū misericordiæ in persona pauperum exhibendū.Ipse est.n.qui dicit Esa. 28. Reficite lassū & ecce hoc meū refrigeriū.Magis dēt igit̄ Chri seruus ad talium præparationē intendere,quā ad proprias delicias vacare,quinimò nunquā debet in delicijs dormire vel quiescere,quādiu dñm suum Chrm videt in persona pauperū inedia laborare.Exemplo.Vriæ qui in domo sua quiescere renuebat,quia dñm suum Ioab super terram iacere in exercitu attendebat 2.Reg.11.Item isti debent esse amorosi Deū, & prælatum diligendo,affectuosi eis corde obediēdo, timorosi in eorum seruitio vigilando,& ad eorum voluntatē attendendo,& eorū misericordiam expectādo.Ps. Sicut oculi seruorū in manibus dñorum suorum.Timorem.n. Dei debet hō sp ī corde hře,& ne forte subito ad ipsum per mortem ueniat,sp attendere, & videre, ne fortè sibi contingat sicut illi malo seruo de quo dr̄ Lu.12.Veniet dñs serui illius die qua nescit partemq; eius ponet cū infidelibus.Amorem ēt dēt hře,quia pro certo si dñm suum per grām uel per eucharistiam receperit, summè debet attēdere, & uigilare ut eum custodiat, & ꝙ per peccatum nullatenus ipsum ꝑdat. Vnde meritò Abner & alij serui regis à Dauid reprehendūtur,quia non vigilabant,sed circa eum dormiebāt,& ipsum regem non custodiebant 1.Reg. 26.Quia pro certo Christi seruus reprehenditur,qui dormiēs,& negligens reperitur. Iō dr̄ bene Lu.12.ꝙ beati sunt serui illi quos cum uenerit dominus inuenerit uigilantes.¶Bonus seruus solet continuè laborare,quia quicquid agit,solet ad vtilitatem dñi ordinare.Nunquā ēt dño suo solet onerosus esse, quia uerteri roba dñi contentus,bene scit,ꝙ in fine seruitij,sui lucrum poterit reportare.In bono ēt seruo sūt virtutes plurimæ reqsitæ,quia.s.in ipso debent munditia,prudentia,& patiētia sp esse.Mundus.n.debet esse vt domino placeat, prudens vt in negocijs dñi diligentiam adhibeat,patiēs vt correctus non murmuret,sed vt domini verba vel verbera humiliter sustineat.Talis debet esse per oīa seruus Christi,qa pro certo ipse debet ad utilitatem Dei,vel proximi,prælati uel ecclesiæ semper aliquid facere,& ad laudem Dei cuncta,quæ fecerit ordinare.Eccl.33.Seruū inclinant operationes assiduæ.Onerosus ēt,& quærulosus nō debet esse,quia.s.veteri roba,i. ꝑ cursu miseriæ vitæ,tenui victu,& vestitu contentus debet esse,& sic in fine Paradisi præmiū poterit reportare.Vñ Deut. 15.præcipit,ꝙ seruus anno septimo liber exeat,& exire vacuus non sinat.Iste igit debet habere munditiam, & castitatē,prudentiā & sedulitatē,patientiam & humilitatē. Mūdè .n.dēt dño seruire,prudenter debet se,& bona sibi cōmissa regere,& quicqd reprehēsionis,& tribulationis sibi à Deo, vel prælato immittit,debet sine murmure in patientia tolerare.Ideò bene dr̄ Eccl. 10. Seruo sensato liberi seruiunt, & vir prudēs,& disciplinatus non murmurabit correctus. Tales igit̄ boni serui à dño diligunt̄,super bona ecclesiæ cōstituuntur,& ad regimē familia fideliū ordinant̄.Ideo dr̄ Eccl. 7.Seruus sensatus sit tibi quasi aīa tua, quia fidelis seruus,& prudens quem constituit dominus superfamiliam suā. &c.

De Domino. Cap. 13.

1 Dominus est nomen potestatis,iurisdictionis,& prælationis.Vnde à Deo,à quo oīs potestas est sup terram iustum dñium ē statutū.Sine.n.iusto dño,& potentia dñorum,non posset salua manere res publica, quia non nisi repressa malorum nequitia,tuta est innocentia, nec humana vita vel societas pacifica.Dñorum,n.iusta potentia subditos suos nō opprimit,sed aduersariorū malitiā pro posse reprimit,& repellit,suos ēt in necessitate nō deserit, imò cōtra ptātem aduersariā ꝑ eis se opponit.subditorū ēt causas nō ſm voluntatis impetū,sed ſm legum imperiū dirimit,& vnicuiq; qđ suum est,tribuit atq; reddit cōtra malitiā gladium extrahit, viduas & orphanos defendit,fures uero & maleficos persequitur atq; punit,& sic mediante iustitia innocentiam ꝓtegit,& defendit.Et sic dñs non solum est nomē potestatis,imo & ęquitatis.Talis dñs est bonus prælatus,vel qlibet bonus iudex,qui.s.oīa ꝑdicta debet erga subditos obseruare,& in oīb.innocentiā defendere,& æquitatem facere,& tenere.Ps.Iustus dñs,& iustitias dilexit, æquitatē vidit vultus eius.Vel dic ꝑ oīa,ꝙ talis est Christus,qui bonos sustinet,& defendit, malos aūt tam dæmones quam hoīes humiliat,& offendit.Ps.Suscipiēs mansuetos dñs humilias aūt pctōres usque ad terram.Vel dic,ꝙ talis dñs est spūs, & maximè rō,quæ in regno aīæ dñat̄,quæ.s.hostes aīę.i.tētationes suppeditat,& aīam liberat ac defensat,&c.sicut supra.¶Dñs

2 est nomen ptātis nomen æquitatis,nomen liberalitatis, nomen nobilitatis,nomen honoris,& dignitatis, nomen pacis,& securitatis.Sic verè prælatus,q dñatur subditis, vir iustus qui dñatur carnis illecebris,pōt dici dñs Gene. 27. Esto dñs fratrū tuorum.Rōne potestatis,& potentiæ dēt rebellibus dominari,exemplo Noe,cui datum est dñium super bestias.Gen.9.Si timor vester super cuncta animantia. &c. Ad denotandū ſm Greg. ꝙ dñs uel prælatus dēt bestiales hoīes potestatiuè regere,vt humana formidine peccare metuant, qui diuinam iusti tiam non formidant 1.Reg. 2. Dñm formidabunt aduersari eius.Item rōne æquitatis, quia sic supradictum est,talis dñs erga subditos debet,& in iudicijs & in ꝓmotionibus æquus esse. Allega ut supra.§.præcedenti.¶Item

3 ratione liberalitatis.Largus.n.& liberalis dēt esse,vt sic possit non seruus diuitiarum,sed dñs apparere,quia ſm Grego. Auarus custodit diuitias vt seruus, largus distribuit eas vt dñs.Item rōne nobilitatis, quia nobiliter vitijs imperando debet uiuere,& non ipsis seruiliter obedire.Et sic etiam dicetur dñs ratione securitatis,quia.s.regnum suum. s. corpus proprium uel ēt ecclesiam uel patriam sibi cōmissam debet pacificare,& hostes spirituales corporales,& tpales.i.dęmones,orando & prædicando,motu carnis abstinendo, & pœnitentiā faciendo,& tyrānos,& maleficos puniendo,& extirpādo,fugare & extirpare,& sic ibi pacem,& securitatem cōgruā gñare,& sibi & alij digne, & laudabiliter imperare. 2.ad Thes.3.Dominus pacis det uobis pacem.Ideò bñ dr̄ talibus Gen.1.Crescite & multiplicamini,& replete terram,& dñamini piscibus maris,volatilibus cœli,& bestijs terræ. Pisces.n.maris,motus sunt carnis,inter aquas nostræ fluxibilis naturæ natātes. Volucres cęli sunt dæmones,ꝑ aerem caliginosum circa nos uolitātes. Bestiæ terræ sunt mali hoīes per vitia bestialiter uiuentes,& circa terrā,& terrena ꝑ auaritiam gradientes. Talibus igitur debet bonus prælatus uel vir iustus dñari,& eos à suis malitijs reprimens,ipsis cū potentia principari,vt de eo possit dicere dñs illud Gen.45.Ioseph filius tuus uiuit,& ipse dñatur in terra Aegypti.¶Malus

4 dominus multas habet malas conditiones,per quarum etiā cōtrarium possunt cognosci bonorum dominorum mores, & conuersationes.Malus,n.dñs(vt ponit hic magister) subditos non iuuat,imo per rapinas,& exactiones ipsos opprimit,spoliat atq; grauat.Iustitiam non seruat,imò prece,pretio,fauore vel odio ipsam violat, & eneruat. A subditis vectigalia recipit,& tñ eos ab inuasoribus nō defensat.Malos suis nequitijs cōsentientes diligit,dissentiētes vero cruciat & flagellat.Aliena tanquam sibi propria vendicat,& qcqd habent subditi,suum putāt.Adorari ab omnibus affectat,& magis timeri quā amari desiderat.Leges & statuta antiquorum destruit,& sua stabilit & cōfirmat.In suis exactionibus semper aliquam causam supponit,et sub specie iustitiæ,crudelitatem

crudelitatem suam pallia, & occultat. Ista oĩa possunt ad literam dici de quibuslibet malis dñis, prælatis, principibus iudicibus & tyrannis, qa ꝑ certo isti semp quærũt subditos spoliare, iustitiã nõ seruare, subditos nõ iuuar̃, sed ipsos crudeliter cruciare. Esa. 19. Dabo ægyptum in manu dominorũ crudeliũ. Sibi dissentientes solent affligere, & bona aliorum tanq̃ propria vendicare. 1. Re. 8. Filios vestros, & filias tollet sibi. Timeri gloriantur, honorari gaudent, & magnificentiã suã nituntur vndiq; dilatare. Figurati in illis dijs de q̃bus dr̃ Baruc. 6. Ostentantes metũ gentibus. Et in illa statua Dan. 2. q̃ erat necesse ab oĩbus adorari. Muneribus solent iniustè iudicare, leges & constitutiones iniquas condere, & sub dissimulatione, & fictione iustitiæ, rapinas & homicidia exercere, &c. vnde Esa. 52. Dñatores eius inique agunt. Iõ dr̃ ab eodẽ. c. 10. Væ qui condunt leges iniquas, væ qui iustificant impium pro muneribus, & iustitiã iusti auferũt ab eo. ¶ Adhuc dico ꝙ mal⁹ dñs mẽdaces, & adulatores diligit, & eorũ verbis aures accõmodat, reprehensores aũt, & veritatẽ dicẽtes nõ libẽter audit, sed eorũ sermonib. aures claudit, obstruit & obturat. Fidem & pacẽ nemini seruat, & de alienis laboribus deliciosas vestes, & epulas sibi parat, illos qui sibi diuti⁹ & fidelius seruierũt, peius remunerat, & nullus seruitia grata æstimat, & oĩa quæ sibi fiũt obsequia, minora debito fore putat. Alijs laborantibus, ludis & potibus vacat, de aliorum miserijs, & laboribus parum curat. Ista oĩa possunt prout iacent dici de quolibet malo iudice, principe vel prælato, qa proculdubio isti adulatores diligunt, dicentes illud Esa. 30. Loquimini nobis placẽtia. Veritatem loquentes odiũt 2. ad Timo. 4. A veritate auditũ auertẽt, ad fabulas aũt cõuertentur. Fidem nemini custodiũt. Hie. 7. Perijt fides, & ablata est. De aliorum laboribus lautè viuunt, exẽplo. Balthazar Dan. 5. Nullũ ẽr debitè remunerãt, sed oĩa fieri ex debito sibi credunt. Iudith 3. Nec ista tñ facientes, ferocitatẽ pectoris eius mitigare potuerũt. Vel per malũ dñm intellige diabolum, q̃ subditos suos peccatores bonis suis. s. virtutibus spoliat, ipsosq; ab inuasoribus. i. à tẽtationibus nõ defendit, fideq; eis nullã seruat. Ab ipsis honorari vult, & iniquis legibus malarũ cõsuetudinũ eos grauat. Crudelẽ intẽtionẽ suã sub fictis dissimulationibus occultat. Seruos suos malè remunerat, & illũ, q̃ sibi in vitijs seruiuit diligẽtius, minus bene ꝓmiat, sed ĩ inferno crudelius lacerat, & flagellat. Hie. 6. Crudelis ẽ, & nõ miserebit &c. qa breuiter cõe Prouerbiũ est, ꝙ serpẽs ĩ sinu, musi pera, ignis ĩ stupa male remunerãt hospites suos.

Capitulum. 14.

1 DIcto de proprietatibus hoĩs quantum ad membrum dispositionem, & ætatum, & sexuum, & personarum distinctionem, & generaliter quantum ad alia quæ hoĩem in esse constituunt, dicendum est aliquid moraliter quantum ad illa quæ hoĩem naturaliter in esse cõseruãt, & custodiũt. 2 ¶ Igit̃ ẽm Ioannitiũ, septẽ sunt à quibus hoĩum vita seruat̃, & in esse debito custodit, videlicet aer, cibus, potus, exercitatio, q̃es, vigilia & somnus. Sic verè spũaliter loquendo, vita gratiæ septem habet spiritualia cõseruatiua, videlicet aerẽ puritatis, & ĩnocẽtiæ, cibũ deuotionis, & eucharistiæ, potum scripturæ, gratiæ & sapientiæ, exercitationẽ laboris, & diligentiæ, quietẽ tranquillitatis mẽtis cõscientiæ, vigiliam meditationis, & ꝓuidẽtiæ, sõnũ cõtẽplationis supnaturalis gloriç, & eminẽtiç. Iis. n. septẽ vita gr̃ç custodit, & ne ꝑ peccatum pereat, ꝓseruat̃. Et isti sunt septẽ gradus per quos ad ꝑfectionis culmina ꝑuenit, figurati Ezec. 40. vbi dr̃ de quadã porta tẽpli, ꝙ septẽ graduũ erat ascẽsus eius, & uestibulum añ eã. Per istos. n. septẽ gradus, portã ꝑfectionis ingredimur & tandem in vestibulo paradisi, gloriæ vestibus inuestimur. Vel possunt ẽt ista significari in septẽ colũnis q̃bus domus 3 sapientiæ sustentatur. Sap. 9. ¶ Quia igitur de aere alibi dicitur & tractatur, ideo hic primo de cibo aliquid inseratur.

De cibo. Cap. 15.

1 CIbus ẽm Const. cõuertibilis est in subam corporis aĩalis, ipsumq; cibat, nutrit, sustentat, & augmẽtat. Calor. n. naturalis, & innaturalis ẽ ĩ corpore aĩalis ĩ cõtinua actione, & iõ cõtinuè aliq̃d cõsumit de suba corporis, & naturç, quapp necesse est vt oẽ aĩal cibũ sumat, vt sic dũ in subam corporis vertit, naturæ deꝑditũ suppleat, & q̃d per calorẽ cõsumptum fuerat reparet̃. Sic verè cibus spũalis. s. gratia deuotio, eucharistia, scriptura, lectio & doctrina in substantiã moralis hoĩs conuertitur, & q̃d de membris virtutũ deperditur, per nutrimẽta ciborum talium restauratur. Calor. n. naturalis. i. carnalis delectatio, calor ẽt innaturalis. i. mundana cupiditas, & inflãmatio de substantia virtutũ cõtinuè aliquid diminuunt, quapropter necessarij sunt dicti cibi, q̃ deperdita restituant, & resumant. Et sic dr̃ de isto. Eccl. 15. ꝙ dñs cibabit eum pane vitæ, & intellectus, & aqua sapientiæ 2 salutaris potabit eum. ¶ Ad hoc ꝙ cibus corpori ꝓficiat, necessaria est ipsius præparatio, masticatio, ĩ loco digestionis receptio, tãdẽ ipsius digestio, & puri ab impuro separatio & tãdem ꝑ membra attractio, & distributio, tandẽ ipsis mẽbris assimilatio, & post in ea cõuersio, & incorporatio. Si. n. cibus membro nõ assimilaretur, nunq̃ in eius substantiã verteretur. Talis est cibus doctrinç. Iste. n. primo ab apostolis, ꝓphetis & doctoribus pręparatur, tãdẽ à prædicatoribus studetur, & masticatur, & in loco digestionis. s. in stomacho memoriæ receptatur, tandem digeritur, & ordinat̃, & purũ ab impuro distinguit̃, & in lectionis uel prædicationis substantiam cõmutatur, & ordinatur. Et sic per eloquentiam membris, & auditoribus distribuitur, & eis assimilatur, ut. s. subtiliora, rudioribus rudiora distribuantur, & sic ipsis membris . i. auditoribus per retentionem incorporatur, & in ipsos ꝑ executionis opera conuertitur, & mutatur. Ps. Parasti cibum 3 illorũ, q̃m ita est præparatio eius. ¶ Cibus bonus calidus, & humidus bonos generat humores in corpore, cib. uero malus terrestris, & grossus, malos humores gñа, & corruptos & magis onerat q̃ nutrit comedentem. Et ideo ille cibus generaliter est laudabilior, qui sanguinem generat, quã ille q̃ phlegma, cholerã vel melancholiam procreat atq; format. Generaliter autẽ cibus habet immutare membra, quia ẽm qualitatem ciborum immutatur multotiens qualitas corporum & membrorum. Per cibos intelligitur sciẽtia, & doctrina. Sed proculdubio istorum duo sunt genera, quia. s. aliqui inueniũtur cibi subtiles, & boni. i. aliquæ scientiæ, & doctrinç proficuç, & honestæ, & istæ pro certo generãt in hoĩe bonos humores. i. bonas affectiones, & virtutes & mores. Aliq̃ aũt sunt inutiles, atq; mali, sicut sunt malæ sciẽtiç, mala verba, & documenta, quæ pro certo malos humores. i. malas affectiones generant, et complexionem. i. conditionem hoĩs in malum variant, et immutant. Nihil. n. tam immutat cõplexionẽ, et conditionem morum, siue ad malum siue ad bonũ, sicut cibus, qui in corpore recipitur. i. sicut verba, et doctrina quæ ab auribus hauriuntur. 1. ad Corint. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. ¶ Cibi q̃ habẽt multum san- 4 guinẽ generare, paucas superfluitates debẽt habere, vel facere, sicut sunt cibi delicati, et subtiles. Illi uerò cibi qui paucum sanguinem generant, multas superfluitates generãt atque causant, sicut sunt cibi feculenti et grossi. Sic uere cibi spirituales, s. gratia diuina, sciẽtia et eucharistia, quæ sanguinem deuotionis humoremq; compassionis solẽt generare, nunq̃ solent superfluitatem vitiorum generare, producere vel causare. Cibi verò temporales, et grossi. s. bona terrena, scientiæ mundanæ, et uana verba, paucũ sanguinem deuotionis gr̃ç faciunt, superfluitates verò vitiorum multas generant et inducunt. Nu. 11. Necdum defecerat hm̃oi cibus, et ecce furor domini. ¶ Cibi huiusmodi et subtiles cito con- 5 uertuntur in corpus, et hoc propter illam quam hñt cũ sanguine uicinitatẽ. Cibi uerò grossi conuertunt̃ et digerũtur tarde. Et iõ cibi subtiles conueniunt stomacho calido atq; forti. Cibi subtiles sunt viri iusti, de q̃b. dicit Chr̃s. Io. 4. Ego cibum habeo manducare, quẽ uos nescitis. Quia ꝑ certo tales faciliter digerunt̃ et disponunt̃ ꝑ fidem et gr̃am, et in ipsum corpus eccl̃æ cõuertunt̃. Cibi verò grossi sunt diuites, et mundani, q̃ pro certo tardè uolunt cõuerti uel digeri et cũ difficultate in corpus eccl̃ç cõmutari. Et iõ primi ponentur in stomacho delicato. i. in gloria Paradisi; sc̃di verò conueniũt stomacho feruẽti, et calido. i. miseriæ infernali. Eze. 21. Igni eris cibus, sanguis tuis erit in medio terræ, uel expone aliter sicut titulo de aĩalib. ¶ Medicus dẽt ꝑuidere circa 6 cibum ut dicit Galenus, q̃ sit cibi substantialitas, qualitas, et quantitas, sumentis necessitas, t̃pis congruitas. Sunt aliq̃ cibi nutritiui, aliq̃ medicatiui, alij ĩflatiui, aliqualiter nociui, et aliq̃ uenenosi, et naturæ totaliter corruptiui. Necesse est

igitur

igitur q; homo istorum ciborum cōditiones cognoscat, ne loco boni cibi venenosum vel pestiferum cibum sumat. Sic verè homo qui aïæ suæ vult mederi, debet hæc oïa meditari. Debet.n.discernere qualis est cib. quo nutrire desiderat mētem suam.i. quales sunt res quibus affectus ipsius per cōplacentiam enutritur. Siue.n.agatur de scientijs, siue de diuitijs & delicijs, siue de verbis, & blanditijs, siue de cōsilijs, siue ēt de societatibus, & consortijs, semper est dare in istis diuersitatem, & aliqñ malitiam, & aliquotiēs bonitatem. Aliqua .n.inueniuntur aïę vtilia, aliqua venenosa, & inutilia, aliqua aūt indifferentia. Caueat igitur homo quid spiritualiter comedat, & quarū rerū affectū in corde suo recipiat, & de qualitatū, quantitate, loco, tempore, & necessitate, discretè iudicet, & discernat, ne forte loco medicinæ, nequitiæ virus sumatur, quia sicut dicitur Eccl.36. Omnem escam manducabit venter, & est cibus cibo melior. Exemplo filiorum ꝓphetarum qui credebāt herbas vtiles inuenisse pro cibo, & tūc colloquintas inueniebant amariores absynthio. Quia.s.qñque credit homo inuenire bonam herbam.i. bonam personā, & bonum negotium, &c. qui tñ in fine percipit nocuam, & amaram, sicut dicebat ille. Eccl. 7. Inueni mulierem morte amariorem.

7 ¶Cibi nimis subtiles non bene nutriunt, generant.n.sanguinem qui cito à mēbris resoluitur. Cibus aūt grossus nutrit melius, dum tñ possit digeri, quia. s.in mēbris remanet, nec sic faciliter euanescit. Sic verè scientia vel doctrina quando nimis est subtilis ardua, & nutrit mētem, nec in corde retinetur, sed per obliuionem recedit. Grossa verò & simplex doctrina melius retinetur, & à memoria non ita cito resoluitur, & per consequens magis proficit, & medeť. Ideo bene dř ad Roma.13. Qui infirmus est, olus manducet.

8 ¶Herbæ crudæ, & fructus recentes, nō boni sunt cibi, &c. Vide de herbis, & libro de arboribus in generali.§.& de fructibus &c.

9 ¶Cibus debet esse vniformis, q.a.s.diuersa nutrimenta non debent in eadem mensa assumi, quia ẜm Auicennam, dum vnus cibus accipiť, alius corrumpitur, & dum nouus super inducitur, alterius iam recepti digestio præpediť. Sic vere homini comedenti, i.studenti & satietatem scientiæ habere cupienti, non est vtile vti simul in eadē mēsa.i.in eodē studio, cibis contrarijs, & diuersis.i.libris, & scientijs varijs, & discretis. Quod fit quando homo vnam scientiam, vnam materiam, vnum librum non prosequitur, sed nunc vnum accipit, nunc in alio delectatur. Cibus enim scientia acquisita corrumpitur, & à memoria labitur, qñ aliquid aliud de aliena materia subito superinducitur aut studetur. Vnum ergo cibum, & non plurimos comedamus, & non de libro ad librum, de scientia ad scientiam transcurramus, quia vnum aliud impedit, & quod primum acquisitum fuerat, sequens tollit. Leuit.26. Nouis inter uenientibus vetera proijciēt, & ad Hebr. 10. Aufert primum, vt sequens statuat, quia.s.vt ait Seneca in epistola, fastidiētis stomachi est multa degustare.

10 ¶Cibus qñq; excedit, & qñ nimius est generat corpori multa mala. Stomachum.n.distendit, & inflat, rugitum & torsiones generat, malos humores augmentat, nauseam & vomitum prouocat, calorem naturalem (sicut ligna nimis viridia ignem) extingit & suffocat, spasmum & cōtractionem neruorum causat, vlcera & scabiem ꝓcurat, senium & mortē accelerat, contra quæ per ciborum multitudinem munire, & defendere se homo credebat. Per cibum (sicut alius dictū est) possunt intelligi sciētiæ seculares, vel etiam diuitiæ temporales. Isti.n.sunt quidam cibi, qui qñ nimis superfluunt, & abundant, multa mala, & vitia generant, & producunt. De scientia.n.dř Hier.10. quod stultus factus est oīs hō à scientia. De diuitijs vero dř Eccl.5. Diuitiæ congregatę in malum dñi sui. Vt de talib. cibis dicať illud Thre.4. Facti sunt cibi earum in contritione. Isti igiť stomachum cordis solent distēdere, & inflare 1.Cor.8. Scīa inflat. Torsiones inuidiæ, & rugitum irarū solent gñare, malos humores, & luxuriæ solent augmentare, calorē charitatis solent suffocare, contractionē neruorū.i.impossibilitatē bñ operādi, & vitium pigritiæ solent inducere, & cāre, ulcera & scaluē exterioris inhonestæ conuersationis solent ꝓcurare. Et sic senium malarum consuetudinū, mortemq; vitiorum, & criminum necnon infernalium tormentorū atq; turbinum solent finaliter suscitare. Et ista abundantia talium ciborum figurata videtur in Psal. vbi dř quod Deus filijs Israel in deserto cibaria misit, in abundantia, & pluit illis sicut puluerem carnes, & comederunt & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis. Sequiť. Ira Dei ascendit super eos, & occidit pingues eorū, & electos Israel impediuit. Ac si diceret. Superflua cibaria diuitiarum, & deliciarum semper habēt finem plenum molestiarum, iuxta illud Eccle.33. Cibaria, & virga, & onus asino: vel ad literam allega prędicta cōtra gulosos, qbus sunt cibi nimij causa vitiorum, & tormentorum, allega vt supra.

11 ¶Cibus nimis tenuis atq; paucus solet multarum ægritudinum esse cā. Naturam.n.debilitat, visum & sensus obscurat & hebetat, fluxum capillorum & caluitiem ꝓcurat, phthisim & eticam accelerat, corpus attenuat, cutem corrugat, & virtutem diminuit atq; ligat, & vt dicunt medici, qñq; maiores infirmitates quam repletio generat atq; causat. Quia ꝑ cibos (ut dictum est) possunt diuitiæ vel scientiæ intelligi, iō ꝑ ciborum nimium defectum pōt nimia paupertas vel minor defectus scientiæ denotari. Carentia.n.fames, & indigētia talis cibi.s.bonæ doctrinæ, & necessariæ temporalis substātiæ, faciūt aïæ multa mala, quia.s.defectus temporalium, dum hoïem ad iram, & impatientiam & desperationem deuehit, & dum ipsum ad furtum, & rapinam & cupiditatē inducit, solet in ipso oēm virtutem, & constantiam debilitare sensus discretionis tollere fluxum capillorū.i. virtutum facere, phthisim & ecticā.i.siccitatem incōpassionis inducere, cutem quoq; conuersationis corrugat, infamat & denigrat & totum hoïem per indeuotionē attenuat & desiccat. Quæ etiā oïa facit nimia carentia scientiæ, et doctrinæ. Ista.n.virtutem fortitudinis diminuit, sensum discretionis per ignorantiā hebetat et confundit, caluitiem.i.defectum virtutum inducit, siccitatem ideuotionis, et incōpassionis efficit, corrugationemq; malæ conuersationis generat et ꝓducit. Breuiter igiť tm̄ nocet aïæ qñq; talium ciborum carentia, sicut nimia abundantia. Ideo bene dicitur Prouerb.30. Nec diuitias nec paupertates dederis mihi dñe.

12 ¶Sufficiens cibus, mediocris et sanus, laudabilis ēt atq; bonus, facit corpori multa bona. Deperdita.n.restaurat, virtutem conseruat, calorē temperat, sanguinem augmentat, vires operandi tribuit, ingenium acuit, sanitatem auget et custodit, suauem somnum facit et inducit. Sic verè moderatus cibus scientię vel etiam cibus lachrymosæ pœnitentiæ, cibus etiam eucharistiæ cib. etiā charitatis, et amicitiæ, facit aïæ spiritualiter multa bona, quia.s.per tales cibos deperdita gratiæ restaurantur. Virtus fortitudinis et vires operandi bene roborātur Calor cupiditatis temperatur. Sanguis pietatis augetur. Somnus cōtemplationis inducitur, et sic sanitas animæ custoditur. Bene ergo dicitur Ioann.6. Operamini non cibum qui perit, et sequitur. Caro mea verè est cibus. Vel ēt pōt dici de cibis tēporalium, et de moderata substantia, quæ in benè utentib. facit oïa supradicta.

13 ¶In cibatione necesse est cōsiderare cōditionem sumentium ipsum. Alius.n. cibus conuenit sano, alius ægro, alius iuueni, alius seni, alius quiescenti, alius se exercitant., alius in infirmitate vna, alius in alia. Cibus.n.q uni ꝓficit, alteri officit. Et multa sunt salutifera sanitate habenti, quæ sunt mortifera ægrotanti, et multa sunt in una infirmitate salubria, quæ ī alia sunt inutilia et noxia. Per cibū pōt intelligi pœnitentia, iuxta illud Ps. Fuerunt mihi lachrymæ meæ, panes die ac nocte. Quia cinerem tanq̄ panē māducabā, et potum meum cum fletu miscebam. Vel ēt per cibum pt, intelligi scīa, et doctrina vt dictū est, iuxta illud Eccl.15. Cibabit illum pane, et intellectus, et aqua sapīæ salutaris, etc. Igiť istud verū est, q ꝑ cōfessorē, doctorē et ꝑdicatorē, tales cibi sunt diuersis diuersimodè ministrandi, et ẜm conditinnē ꝑsonarū diuersimodè variandi. Nā ẜm qđ sunt iuuenes siue senes infirmi uel sani, potentes uel debiles, ẜm hoc debet doctrinæ eruditio à ꝑdicatorib. et pœnitentię impositio confessoribus variari. Multa enim possunt alijs proficere, quę alijs bene possent nocere, quia sicut dicitur. Eccl. 37. Non enim omnibus omnia expediunt, et non omni animæ omne genus placet.

14 ¶Aliqui cibi sunt dādi in principio morbi, aliqui in statu, aliqui in recessu. Vnde generaliter qñ videmus morbum esse in principio, et ad crementū, cib. est subtrahendus, vel saltē cibus tenuis ministrandus, tunc .n.natura ad digestionē morbi totaliter est inuenta. Vñ tunc eius effectus diminuitur, si circa grossa cibaria occupata tenetur. Sic verè quando medicus Deus videt, q aliquis est in infir-

infirmitate peccati constitutus, ad finem ne amplius talis in firmitas augmententur, & ne ipsam mors properè generet, ipse solet tali infirmo peccatori, qñ ipsum vult reducere ad salutẽ, cibos grossos. i. bona tpalia, delicias. s. & diuitias subtrahere, & cibos tenues. i. bona spiritualia. s. sacramenta & spūales scientias, necnon eucharistiam ministrare. Si. n. talia grossa cibaria talib. concederentur natura, & mens eorum circa ista digerenda, & gubernanda occuparetur, & sic circa digestionem, & sanationem morbi peccatorum suorum minus intenderet, eo quod se circa alia amplius occuparet. Iõ de talib. grossis cibis dr̃ Prou. 23. Ne comedas cũ homine 35 inuido. i. cum mundo, & ne desideres de cibis eius. ¶ Iuuenes magis indigent cibo quam senes, & senes multo melius sustinent ieiunium quam iuuenes, sicut dicit Hippo. Cuius rõ est quia in iuuenibus fortis est calor, in senib. uerò debilis, & iõ maior cibus est necessarius iuuenib. ad repressionem maioris caloris, quam in senibus ad repressionem minoris. Et ista rõ ẽt est quare magis cibandi sunt laborantes, & se exercentes quam homines quiescentes. Ista possunt dici de cibo doctrinæ, & bonę eruditionis, q̃ proculdubio maior est necessaria iuuenibus quam senibus, & maior actiuis, & laborãtib. quam contemplatiuis, & quiescentib. Tales. n. maiorem hñt calorem concupiscentiæ carnalis, & mundialis, quã hñt ipsi senes, quia. s. senilis ætas, quæ est frigida, & tepida, reprimit hmõi calores, & huiusmodi affectiones, & ideo pro tali calore, & feruore affectuum, & concupiscentiarum iuuenibus reprimendo, necesse est ꝙ cibum doctrinæ, & pœnitentiæ recipiant ampliorem, iuxta illud Prou. 6. Præparat in ęstate cibum sibi. Aestas autem tempus est calidum. Vel dic ꝙ senes sunt viri perfecti, & prudentes, qui melius sustinent ieiunium paupertatis, quam iuuenes imperfecti, magis. n. sunt frigidi, & maturi, ipsi uerò iuuenes magis sunt feruidi, & cõmoti, & ideo ieiunium. i. ciborum bonorum temporalium carentia ipsos solet grauare, vbi senes. i. perfecti ipsam non videntur percipere vel sentire. Ipsiq; iuuenes. i. viri imperfecti multos cibos bonorum temporalium appetunt, vbi senes. i. perfecti modicis contenti sunt. Prou. 12. Multi cibi ĩ no 36 ualibus. i. in nouis iuuenibus. ¶ Plures cibi requirũtur in hye 37 me quam in ęstate &c. Vide supra de uentre. §. vlt. ¶ Periculosa est ciborum repletio post præcedentem sterilitatem, & famem. Secundum enim Auicennam, tertia primi, tunc natura plus appetit quam digerere possit, & ideo contra proprium appetitum vir prudens à cibis se reprimit, & compescit. Sic verè qñ quis fuit in sterilitate, & fame. i. in statu paupertatis, & indigentiæ, magnum periculum est aĩæ suæ, si cibi bonorum temporalium sibi in abundantia concedantur nam talis magis appetit per cupiditatem, quam digerere, & utiliter regere possit per sagacitatem, & iõ talis abundãtia prosperitatis causat in ipso multos morbos. i. multam iniq̃tatem, & tandem mortis æternæ periculum, & calamitatem quia sicut dr̃ Eccl. 5. Saturitas diuitis non sinit eum dormire. Et Iob 20. Cum satiatus fuerit, arctabitur, & omnis iniqtas irruet in eum. Quia vt cõiter videmus illi, qui plus abutunt diuitiarum saturitate, sunt illi qui ante fuerunt in famelica paupertate, quia sicut dicit Seneca, Nihil est illis crudelius, qui facti sunt nobiles, non nati.

De Potu. Cap. 16.

1 Potus secundum Constantinum est substãtia liquida, ad nutrimentum animali necessaria. Potus. n. sua subtilitate ad remotiores partes corporis potest transire, & iõ magis nutrit quam cibus, qui propter suam grossitiem nequit per venas subito penetrare. Cum cibus & potus sint illæ rerum substantię, quibus corpora nutriuntur, & in esse debito conseruantur, euidens est ꝙ per ista possunt diuersæ doctrinę, & scientiæ denotari. Potus. n. qui sine difficultate bibitur, simplicem & planam doctrinam significat, quæ faciliter retinetur. Cibus uero qui cum difficultate masticatur, fortem doctrinam denotat, quæ difficulter recipitur, & hr̃. Dico igitur ꝙ plus est vtilis fidelibus, & maximè simplicibus potus doctrinæ simplicis, & facilis, quam cibus doctrinæ magis solidus, & difficilis. Talis. n. simplex doctrina usque ad interiora cordis melius penetrat, vbi difficilis doctrina non ingrediẽ nec subintrat. Iõ simplicib. loquitur apostolus ad Hebreor. 2 5. Facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo. ¶ Potus secundum Constantinum tripliciter diuersificatur. Est. n. potꝰ, qui est simpliciter potus, sicut aqua, quæ potat sed non nutrit. Item est potus qui est potus, & cibus, sicut vinum, quod potat, & ẽt nutrit. Item est potus qui nec est potus, nec est cibus, sicut syrupus, qui datur causa medicinæ, non causa potus uel cibi. Sic verè tria sunt genera potuum, i. scientiarũ, s. vna quæ tantum est potus, & hæc scientia phisica, quæ potat, & non nutrit, quia. s. homines facit doctos, & nõ bonos, & valet ad sciendum veritatem, non ad faciendum bonitatem. Alia est scientia quæ est cibus, & potus, & ista est theologica, quæ potat scientiam influendo, & nutrit uirtutibus impinguando. Alia vero est scientiam influendo, & nutrit virtutibus impinguando. Alia uerò est scientia legalis, q̃ nõ est potus, quia. s. non facit hominem doctum in speculabilibus. Nec etiam est cibus, quia. s. non facit hominem vt communiter bonum in moralibus, est tamen medicinalis iniquitatem tollendo, & mediante iustitia puniendo, & vtilitati publicæ medicinæ remedia procurando. ¶ Potus aquæ in sa 3 nitate custodienda, & in infirmitate curanda est necessarius & ideo necesse est medico aquarum conditiones cognoscere, vt possit laudabiles infirmis tribuere, & illaudabiles præ- 4 cauere. ¶ Aqua igitur fontana versus orientem currens, sapida, pura, clara, leuis, cito calescens, & cito frigescens, admodum laudabilis est. Aqua verò purior, & potui vtilior sic cognoscitur. In duabus. n. aquis, duo panni linei bene mundi intingantur, & soli exponantur. Illius enim aqua subtilior est, qui citius exsiccatur, quia. s. aqua quanto subtilior, & purior, tanto à sole citius attrahitur, & tanto facilius superius eleuatur. Et ista etiã ratio est quare aqua pluuialis inter oẽs purior, & melior iudicatur, quia scilicet sol quod purius est eleuat, et in nubes et pluuias illud mutat. Aqua vt dictũ est, significat scientiam, et doctrinam, quæ quia sanitati animæ seruandæ, et procurandæ proficit et iuuat, necesse est quod aquarum idest, scientiarum, et doctrinarum homo differentias cognoscat, ne fortè loco bonæ doctrinæ, malam et pestiferam aquam idest, doctrinam hæreticam recipiat atque sumat. Bene igitur dicitur Io. 5. Nolite credere omni spiritui, sed probate spiritus si ex Deo sunt. Vnde de mala filia reprehensiuè dicitur Eccl. 26. quod sicut viator, ad fontem os aperiet, et de omni aqua proxima bibet. Igitur illa est bona, et commendabilis aqua doctrinæ, quæ est sapida idest, q̃ sapit audientibus, quæ clara idest, plana et non dubia est intuentibus quæ est pura idest, impermixta est falsitatibus, & erroribus, et maximè illa quę calefacit, per charitatem, et cito frigefacit per Dei timorem. Et inter duas aquas idest, inter duas scientias illa est melior, et à nobis eligibilior, q̃ ab isto sole iustitiæ, Christo ampliꝰ eleuatur, & magis attrahitur, eligitur et amatur, vt sic illam aquam idest, illã scientiam et doctrinam, scilicet theologicam, magis reputemus, quam à sole Christo elegi cernimus et videmus, vt sic dicat ipse sol Christus illud Iudic. 9. Quod me videritis facere, facite. Vel dic ꝙ per istas duas aquas possum intelligere duas personas ipsis pannis, et ipsis bonis temporalib. inhærẽtes, quę. s. sunt quidam panni, et sicut quædam exteriora indumenta, contigua et coniuncta, quia proculdubio illa aqua idest, persona, melior, purior et sanctior dignoscitur, q̃ citius ab ipsis pannis idest, ab istis exteriorib. mundi bonis disiungitur, et separatur, et per contemptum ab ipsis mentaliter segregatur, et ab ipso sole Christo facilius attrahitur, ipsumque libentius sequitur, & ab eo sursum ad amorem æternorum citius, & facilius eleuatur. Ecõtra ille impurior spiritualiter potest dici, qui tardius se permittit à sole Christo attrahi, & leuari, et qui difficilius vult ab istis inferioribus segregari. Et sic istę sunt illę duę species aquæ, de quib. fit mentio in scriptura Gen. 1. quarum quędam super cœlos positæ sunt, quædam inferius remanserunt. Quia. s. boni sensus ad Deum mentaliter leuantur, mali verò inferius in temporalibus delectãtur. Vnde in hymno. Summæ Deus potentię, q ex aq̃s ortum genus, partim remittis gurgiti, partim leuas in aera. ¶ Aqua fontis frigidior est ęstate quã hye 5 me &c. Vide de fonte. Aqua quæ venit cum tonitruo, melior est etc. Vide de tonitruo et pluuia. ¶ Aqua pluuialis cę 6 teris est purior, et subtilior, et ideo conuertibilior, nisi cum diligentia conseruetur. Tamen vt dicit Const. ista aqua ex eo ꝙ cito putrescit, non est vituperanda, sed ex puritate et subti-

subtilitate potius est laudāda. Sic verè sępe fit quod illi qui sunt in scientiis subtiliores, & ēt in conscientiis puriores, sunt qnq; ad corruptionē peccati faciliores, quia.s.septies in die cadit iustus.Prou.24.Igitur non contemnamus in istis, illam,quam hñt ad peccatum facilitatem,nec suam corruptibilem leuitatem,sed potius laudemus in ipsis suam puritatem,& subtilitatem,quia.s.nos debemus ad bona attēdere non ad mala,& bona commendare, & de malis non detrahere,sed ne similiter cadamus (cum ēt sanctos,& bonos putrefieri,& cadere videamus) debemus stupidi formidare iuxta illud Eccl.31.Disce ex teipso q̄ sunt proximi tui, & ad

7 Gala.6.Considera temetipsum,ne & tu tenteris. ¶Aqua corrupta multas generat passiones,s.raucitatē, & febres & similia.Et iō summè cauendum est ne talis aqua corrupta potetur.Sic verè aqua corrupta.i.doctrina hæretica,& infecta, vel ēt sermo malus,& mali incitatiuus, multas infirmitates spirituales.i.multa vitia,& peccata generat,& iō cauere debet quilibet ne tales potus accipiat atq; bibat 1.ad Timo.5.

8 Noli adhuc aquam bibere.¶Aqua frigida ḿm Const. non est sana, licet sit delectabilis in æstate. Quinimo ḿm ipsum qui frequenter biberit aquam frigidā,frigidas ægritudines nō euadet,saltē in senectute.Aqua vero calida vtilis est, & hoc quia per decoctionem ignis permixta sibi corpora dissoluuntur,quia.s.stomachum ieiunum solet purgare,humores phlegmaticos solet dissoluere,ventrem mundificare,& naturam alleuiare.Aqua frigida significat mundi prosperitatem,& etiam scientiam secularem.Istę enim frigidæ dicuntur,quia refrigerant delectando, & frigus ēt indeuotionis inducendo.Aqua aūt calida est feruens compunctio lachrymosa,quę.s.ex feruore contritionis procedit,& calorem dilectionis continet,& permixta elementa.i.peccata decoqt, & dissoluit,& per cōtritionem digerit,& remollit,& ad expellendum per confessionem habilitat,& disponit.At ꝓcul dubio talis aqua frigida prosperitatis,aiæ est nociua,& frigidarum ægritudinum.i.indeuotionis,& mali timoris inductina.Hier.6.Sicut frigidam facit cisterna aquam suā, sic frigidam fecit.Israel malitia suā.Sed proculdubio aqua calida lachrymosæ compunctionis proficit,stomachum conscientię purgat, & naturam.i. conscientiam alleuiat, & attollit.

9 ¶Aqua calida licet sit potui vtilis & salubris,eius tñ nimius vsus stomachum nimis remollit,digestionē impedit, & sanguinem de narib.fluere facit.Sic verè licet aqua calida.i.feruens compunctio & pnīa,vt in multis possit proficere, pōt tñ qñ nimis abundat,naturam & constantiam debilitare,& per desperationem,digestionem conuersionis impedire,&

10 sanguinem diuinæ gratiæ spei veniæ euacuare.¶In aqua, qñ ad sufficientiam coquitur,partes terrestres digerūtur, & sic aqua sanior,& melior efficitur.Veruntamen tanta posset esse ebullitio,& decoctio,ꝙ totum subtilius exhalaret, & qđ grossum,& terrestre est,remaneret,sicut patet ī aquā de qua fit sal per decoctionem violentam.Sic verè licet aqua.i.aliqua fragilis,& fluxibilis persona per decoctionem arctioris pnię, & tribulationis possit esse melior,qñ tñ nimis abūdat huiusmodi decoctio violenta, tunc quia propter defectum constantiæ,& patientiæ ipsam non pōt commodè sustinere,solet.n.quicquid hēt de subtili,& puro spei, & grāe, euanescere & recedere,& solæ fęces vitiorum in ea residere.Iō bene dr̄ Prou.30.Qui vehementer emungit, elicit san

11 guinem.¶Aqua quæ fit ex niuis,& glaciei solutione, nūquā potest ad pristinam puritatem redire, vt dicit Arist. in libro metheororum. Sic verè illi qui per peccatum in gelu & niuem.i.in viros peccatores vertuntur,& à baptismali puritate cadentes,per peccata & vitia cōgelantur,dato ꝙ postea per contritionem,& pnīam resoluantur,nūquam tñ ad pristinam puritatem innocentiæ reuertuntur,quia.s.ex quo qs semel à baptismali innocentia ceciderit,ad ipsam amplius non redibit,& tamen qñque maiorem gradum perfectiōis quam ante habuerat, post acquirit. Et sic vr̄ innuere apostolus ad Hebreor.5.vbi dicit quod impossibile est eos , qui semel prolapsi sunt, rursus renouari per pœnitentiam , supple ad eandem innocentiæ puritatem,licet possint renouari ad

12 maiorem sanctimoniæ quantitatem.¶Aquę lacuales, palustres,& niuales, pessimæ sunt ad potandum, & multas generant passiones splenem enim magnificant,lapidē generāt, stomachum infrigidant,& febres faciunt,& procurant. Et ideo docet Auicenna ꝙ si necesse est istas aquas bibere, ꝙ saltem illas bulliant atq; coquant.Aquæ istæ sigñant sciētias seculares,vel etiam diuitias,& delicias temporales.Istæ.n.il laudabiles sunt,quia splenem qui ridere facit.i.ineptam lętitiam solent dilatare,stomachum cordis solent per indeuotionem infrigidare,lapidem obstinationis & duritiæ generare,& febres malorum affectuum inflāmare. Tales igitur aquæ potandæ nōn sunt,iuxta illud 1.Tim 5. Noli adhuc aquam bibere,sed modico uino vtere.Veruntamen si necesse est talib.aquis vti,vtpote quia ratione officii, & status necesse est homini diuitiis,delicijs & mundanis scientiis potari,tunc est consilium, ꝙ coquantur,& ignis charitatis ibidē adiungatur,vt.s.totum ad amorem Dei & proximi ordinet. Hier.51.In calore eorum ponam potus ipsorum. ¶Aqua sal

13 sa valet ad multa.Ventrem.n.dr̄ mollire,& mordicando intestina laxare,scapiem, & pruriginem curare , hydropicos iuuare.Sic verè aqua lachrymaru, quæ salsa dicitur,& amara, ventrem cordis mollit per contritionem,intestina mordicat per compūctionem,& per displicentiam redargutionem,scabiem & pruriginem malorum desideriorum tollit, & hydropicis i.inflatis & superbis proficit.¶Inueniuntur a-

14 quarum species infinitæ,s.aqua sulphurea,aqua aluminosa, aqua bituminosa,aqua metallina,quæ.s.oēs sunt medicinales & proficuæ,& contra infirmitates varias iuuatrices, licet videantur inutiles,& insipidę,& vtilitatis nullius effectiuæ.Aqua sulphurea significat lachrymas inductas per cōsiderationem nostrorum fętentium vitiorum.Aqua aluminosa,quæ est acris,& salsa,significat lachrymas per considerationem infernalium tormentorum. Aqua bituminosa significat lachrimas per cōsiderationem charitatis Christi & sanctorum.Aqua vero metallina significat exempla oīum perfectorum.Metalla.n.fuerunt sancti , aquæ verò per eos transeuntes, sunt eorum exempla.Tales igitur aquæ spirituales vtiles sunt aiæ peccatrici,sibiq; de peccatis conferunt medicinam,quia sicut dicitur Eze.47.Sanabuntur aquæ, & oīs aīa q̄ serpit quocunq; venerit torrens, viuet. Vel dic ꝙ ista sigñant multa quæ videntur insipida & inutilia, quæ tñ ꝑ cęteris inueniuntur bona & vtilia &c.¶Hic ponit magister de

15 proprietatib.rerum de potu vini, cuius multas species ponit quarum distinctionem ad præsens omitto, quia in libro de plantis, de vino capitula tria pono Hoc solum addo qđ dicit hic, quod vinum in suis qualitatib. temperatum debitè sumptum, et non superfluè potatum, corpori infinitissima bona facit.Istud.n.calorē cōfortat, membra refocillat, gaudium et audaciam generat, virtutem roborat, choleram rubram cum sudore, et vrina pugat, corpora sicca humectat, vires reparat, appetitum prouocat, digestionem adiuuat, intellectum acuit, opilationem splenis, et hepatis aperit, superflua consumit, lippitudines oculorum tollit, eloquentiam disertam facit, lapides in renib.frangit, et arenulas dissipat, et educit, sanādis vulnerib.cōuenit, et menstruis restringendis, et si modo sumat debito, oēs medicinas alias antecellit, si verò hō modū in potando excesserit venenum proculdubio, et non remedium sibi erit. Per vinū istud pōt intelligi sanguis Chri vel ipsius memoria, siue etiā feruore deuotionis, et grā, seu theologica et diuina scientia, et etiā mordicans compunctio, et pœnitentia.Ista.n. sunt spiritualia vina, animę spiritualiter nutritiua, et in ipsa virtutū omnium inductiua.Ideo sapientia dicit Prouer.9.Inebriamini charissimi, bibite vinum quod miscui vobis. Igitur dico , ꝙ per quodlibet tale vinum calor charitatis augetur, virtus fortitudinis roboratur, gaudium in spiritu sancto, et audacia aggrediendi bona opera generatur, cholera iracundiæ euacuatur, siccitas indeuotionis humectatur, vires resistendi uitijs restaurantur, appetitus bonorum desideriorum ꝓuocatur, digestio et compositio morum adiuuatur, intellectus per discretionem illuminatur, opilatio verecundiæ ꝑ confessionem aperitur, superfluitates diuitiarum per eleemosynas consumuntur, et oculorum cordis lippitudines, et munditiæ sustolluntur, eloquentia laudis, et orationis perficitur, lapis obstinationis per contritionem frangitur, et arenulæ vitiorum per confessionem educūtur, vulnera doloris, tristitiæ et inuidiæ sanantur, et menstrua cuiuscunque immūditiæ restringunt. Et sic cōtra oia uitia quodlibet tale vinum opitulatur, et contra mala oia suffragetur. Ideo bene dici-

ne dicitur Eccl.31. Exultatio animæ & corporis, vinum moderatè potatum. sanitas animæ & corporis sobrius potus. Vide de vino in titulo suo, ubi inueniens multa dicta.

De Prandio. Cap. 17.

1 AD prandium ergo & cõuiuium cibus & potus habent ordinationem & respectum. In prandiis.n. primo cibaria pparantur, deinde conuiuæ vocantur, sedes & sedilia ordinantur, mensæ & mensalia disponuntur & ornantur, hospitum manus ante omnia abluuntur deinde, à dño conuiuij hospites ẽm gradus suos in mensa collocantur, & qui aliis præualent, aliis in ordine pferuntur, & tam filij q̃ filia, tã serui q̃ extranei, & ad mensas suo ordine combinantur. Cochlearia, scutellæ, & salaria primitus in mense ponuntur, & panes cum poculis addũtur, fercula varia subsequũtur cliẽtes & ministri cum diligentia oĩbus obsequuntur, violis citharis exhilarantur. Et nunc vina, nunc fercula renouantur. Conuiuę sibi fercula & dapes appositas condiuidunt & cõpartiuntur. Tandem fructus & species subinferuntur, & tandem completo conuiuio manus abluuntur, iterum absterguntur; & gratiarum actiones Deo hospiti persoluuntur & exhilarationis grã, pocula iterum & iterum offeruntur, & tandem ad lectos quietis grã recipiuntur, vel redire ad propria permittuntur. Tale prandium & tale conuiuium esse vr̃ propriè status ecclesiæ militantis, & ẽt status ecclesiæ triumphãtis. Et primo de militãte dicamus. Ista est.n. illud prandiũ in quo tauri & altilia.i. diuersa genera martyrũ occisa sunt. de quo Luc.14. Ecce prandium meum paraui. In isto.n. à principio cibi grãrum & sacrorum fuerũt parati, fideles tanq̃ hospites, p ministros aplos ad istud conuiuium fuerũt vocati sedes & sedilia.i. diuersi dignitatum gradus fuerũt ordinati, & mẽsæ & mensalia.i. diuersi bñficiorũ fructus oblati & inũdati. Et sic in diuersis gradib. officijs, beneficijs & dignitatib. fuerũt iuxta merita collocati. Et ẽm q magis & minus valẽt in sciẽtijs & morib. ẽm hoc sunt diuersimodè cõbinati. Dan.5. Vnusquisq; ẽm suam bibebat ætatẽ. Ista.n. oĩa fuerũt in ecclesia primitiua, vbi ẽm dictum Senecæ, Nullus poterat esse maior, nisi qui melior. Ibi igitur fuerunt scutellæ & cochlearia.i. diuersa paramẽtorũ gña constituta. Panes eucharistiæ & pocula sciarũ & deuotionis, & diuersarũ doctrinarũ ferculã opposita & apparata. violæ & citharæ.i. diuinæ laudis cãtica decãtata. Et ministrorũ.i. plaatorũ officialiũ collegia, aliorũ obsequijs deputata. Et ipsa fercula bonorũ ecclæ ab ipsis fidelib. sibi inuicẽ cõicata, & vina cõsolationis & lætitiæ ibi cõtinuè renouata, fructuũq; bonorũ operũ & spẽrũ odoriferæ famę ibidẽ fercula ministrata, ablutioq; cõfessionis iterũ & iterũ celebrata, & Deo, & hospiti.i. plato, grãrũ actio frequentata, uinorũq;.i. spũaliũ cõsolationũ potio sæpius iterata. Et sic ad lectũ q̃etis ęternæ, & ad hospitũ paradisi, erat cõuiuij huius festiuitas terminata. Lu.14. Hõ q̃dã fecit cęnã magnã, & vocauit multos, & misit seruũ suum hora cęnæ dicere inuitatis, vt uenirẽt, q̃a parata sũt oĩa. Vr̃ dic q tale prãdiũ est cõuiuiũ glĩæ paradisi, vbi p certo ab origine mũdi cũcta fidelib. sunt parata, sicut dr̃. Mat.20. Ibi.n. sunt sedes & grad⁹, mẽsæ & fruct⁹, diuersarũ dignitatũ & gaudiorũ, in q̃b. pculdubio illi q̃ illuc vocati sunt, dũ tñ primo per cõfessionẽ & pñiam abluti fuerint, sedẽt & q̃escũt ẽm suorũ ordinẽ meritorũ, figurati in frĩb. Ioseph. Gen.43. quos ẽm ordinẽ ętatis in mẽsa sua sedere fecit, vt sic cuilibet ibi sedẽti possit dici illud Eze.23. Sedisti ĩ lecto pulcherrimo, & mẽsa ornata est añ. Itẽ sunt panes & fercula æternæ refectiõis & fruitionis. Vina & pocula ęternæ delectationis & cõsolationis. Ludi, violæ & cantica laudis grãrũ actiõis. Esa.51. Gaudiũ & lætitia inuenieẽ in ea, grãrũ actio & vox laudis. Ibi est ministrorũ.i. angelorũ dulce obsequiũ. Ibi est ferculorum.i. gaudiorũ oĩum cõicatũ solatiũ. Ibi ẽ vinorũ.i. cõsolationũ spẽrũ, odorũ, et affectionũ iteratũ offm̃. Ibi est lecti.i. q̃etis cõtẽplatiõis æternæ sõn⁹, delectatio et refrigeriũ. Et sic poterit dici illud Thob.2. Factũ est prãdiũ bonũ ĩ domo Thob.

De Cœna. Cap. 18.

1 COEna dicitur à cœnon quod est cõe, et antiqui solebant cœnare in propatulo & cõi, ne singularitas luxuriam generaret. Modo uero potest dici a scientia quod est umbra, quia iam propter parcitatem vescentes latibula sibi quærunt. Vel põt dici è cynos qđ est canis, quia iam more canis hoĩes in cęnis suis sunt gulosi, & nullũ pter se ibidẽ videre volunt, vt dictũ. Isid. & papias. Ista pñt dici de quocũque prandio, bñficio, vel bonorũ tpaliũ solatio, q̃a pculdubio talia dẽnt fieri in publico, & in cõi. q̃a.s. nullus dẽt sol⁹ bõa sua cõsumeẽ, imo p charitatẽ & piã liberalitate dẽt oĩa oĩb. cõicare, & maximè pauperibus & indigentibus per elemosinas publicare. Iob 31. Nõ comedi de bonis meis solus. Veruntũ hodie non sic, q̃a pro certo quilibet vult hodie cęnare.i. bonis suis tpalibus uti nõ ĩ publico, sed ĩ occulto, nõ in cõi, sed in priuato; non cum alijs, sed solus sicut canis, bona sua tpalia consumendo in abscondito. Eccle.11. Nũc mãducabo de bonis meis solus. ¶Cœna dẽt habere quasdã speciales cõditiones, qñ est cõmendabilis & excellẽs: Requiriẽ.n. q ibi sit tporis cõgruitas, q̃a solet fieri in uespere vel ĩ sero. Scđo q ibi sit loci amænitas, q̃a dẽt fieri in aula, vel in camera vel in horto. Tertiò q ibi sit hospitis hilaritas, q̃a dẽt fieri cũ vultu sereno & iocundo. Quartò q ibi sit ferculorũ & vinorũ multiplicitas, vt.s. delecteẽ nõ solũ ĩ primo, sed ẽt in scđo & tertio seu quarto. Quintò q ibi sit ministrorũ honesta vrbanitas, vt.s. cunctis obsequanẽ vultu placido & sereno. Sextò q ibi sit discumbentiũ amor & charitas, vt.s. inuicem se diligant amore solido & perfecto. Septimò q ibi sit cantuum & instrumẽtorũ iocunditas. Octauũ est luminariũ & cãdelarum claritas. Nouum est ciborum delitiositas, q̃a.s. in cœna nõ solent apponi grossa cibaria sicut in prãdio. Decimũ est morę diuturnitas, q̃a.s. expletis diurnis laborib. solet protrahi magis cœna. Vndecimũ est grã & liberalitas, q̃a.s. nobilis cœna liberalr ab hospite dẽt dari & null⁹ ad symbolũ vel solutionẽ põt compelli. Duodecimũ, est q̃a dẽt esse ibi pax, q̃es & securitas & sequentis somni placida suauitas. Malũ.n. est cęnare in loco litigioso & piculoso. Isto duodecim cõditiones pñt inueniri spũaliter intellectæ, in cęna gloriæ paradisi, de quo dr̃ Lu.14. Hõ q̃dã fecit cœnã magnã. ista igiẽ cęna hẽt determinatã tpis congruitatẽ, q̃a.s. sicut cęna solet fieri de sero, vel in uespere, vel in nocte, (Et inde est q cœna dr̃ ascia, qđ est vmbra) sic cęna glĩæ paradisi ĩ noctis.i. mortis tpe, post diem.s. vitæ habet fieri, & post mũdi labores & fastidia celebrari. Exo.20. Vespere saturabimini. Itẽ ista habet loci amænitatẽ, q̃a.s. ista fit in horto deliciarũ paradisi. vñ illud Eze.23. Sedisti ĩ lecto pulcherrimo, & mẽsa ornata est añ te. Itẽ ista hẽt hospitis hilaritatẽ, q̃a.s. Deus hospes, & dñs hui⁹ cęnę hilaritate vult⁹ sui recreat vniuersos, iuxta illud Eccl.35. In oĩ dato tuo hilarem fac vultũ tuũ. Itẽ ista habet ferculorum & vinorum.i. gaudiorum & pmiorũ multiplicitatem quia.s. ẽm Apostο.2. ad Cor.2. Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs ascendit, q̃ pparauit Deus diligentib. se. Item ista hẽt ministrorũ affabilem vrbanitatem, quia.s. angeli qui ministrant, oĩbus sunt affabiles & vrbani, quia sicut dr̃. Eccl.10. Secundum iudicem populi, sic & ministri eius diciẽ de angelis Dan.7. Milia milium ministrabant ei. Itẽ ista habet in discumbentibus amorẽ & charitatem, quia.s. omnes sancti intimè se diligunt, & tanq̃ suum propriũ, alter alterius bonũ volũt, iuxta illud Io.15. Hoc est pceptũ meũ, vt diligatis inuicem. Item habet ista cęna cantuum iocunditatẽ, q̃a.s. ibi angeli & sancti cantũ diuinæ laudis & gratiarum actionis dulciter modulantur. Apoc.14. Cãtabãt canticum nouum ante sedẽ Dei & agni. Itẽ habet ista cęna luminarium claritatẽ. Nobiles.n. personæ in tenebris non cœnant, & ideo illi conuiuæ, s. sancti & angeli claritatem inextinguibilem secum habent, s. ipsum Deum. Esa.60. Erit tibi in lucem sempiternam. Quilibet etiam est ibi vnum luminare, quia sicut dr̃ Sapien.3. Fulgebunt iusti sicut sol. Item ista habet ciborum deliciositatem, q̃a scilicet quilibet fruitur ipso Deo, qui est dulcissimus & suauis. Psal. Gustate & videte quoniam, suauis est dominus. Sancti enim in prandio huius vitæ, vtuntur grossis cibis, s. sacramentis, & scientijs, & sensibus. In cœna vero ista quæ fit in sero mortis, ipsi vtuntur, ipso cibo delicatissimo, Iesu Christo, de quo in Psa. Suauis dominus uniuersis. Item ista habet spatii diuturnitatem, quia proculdubio ista cœna perpetuo nunquã cessat, imo ex quo incæperit, semper durat. Semper enim per totã diẽ præsentis uitæ laborãt, & iõ in sero mortis diuturno cõuiuio re delectant, exemplo cœnæ ipsius Assueri, cuius cõuiuium centum octuaginga diebus dicitur durasse. Hester.1.

Item ista cœna habet gratam liberalitatem, quia.s.ista non uéditur,imo datur,& postq̃ adepta fuerit,nulla solutio amplius postulatur.Apoca.vltimo.Qui sit veniat ad me,& accipiat aquam vitæ gratis. Item ista cœna habet quietem & securitatem, quia proculdubio sancti ibi sunt nullum timent amplius aduersantem,& contemplationis habent somnum placidum,& quietẽ,vt sic de tali quiete dicatur illud Esa.32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in requie opulenta,& in tabernaculis fiduciæ. Et sic patet ꝙ ista cęna duodecim habet cõditiones figuratas p duodecim fructus ligni vitæ,quod(sicut dicitur Apocaly.22.)ab vtraq; parte fluminis erat,& duodecim fructus per menses singulos.i.cõtinuè portabat,fructus.s. duodecim supradictos. Vñ ipse Christus loquens de tali cœna dicit sic.Apocalyp.3.Ego sto ad ostiũ, & pulso,si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam intrabo ad illum,& cœnabo cum illo,& ille mecum. Qui vicerit,dabo illi sedere mecum in throno.

De Somno. Cap. 19.

1 SOmnus ſm Aristote. est quies virtutum animalium cum intentione naturalium.Augustinus autem lib. de quantitate animæ dicit ꝙ somnus est quædam insensibilitas naturalis,corporis,& aię communis passio:In somno enim sensus qui animæ & corpori communis esse censetur.Et est sensus idem quod naturalis dispositio,& non vigiliæ priuatio.Priuatio.i.non confortat nec delectat,somnus autem sic.Igitur somnus potest diffiniri sic. Somnus est quædam passio delectabilis, meatus cerebri & vias sensuum opilans, calorem naturalem ab exterioribus ad interiora reuocans, naturalem virtutem confortans, animalem vero obnubilans atq; ligans. In somno.n. motus voluntarius & sensus impediuntur,exteriora frigescunt,& interiora calescunt, sensus cõmunis ligatur, & sic actus aiæ suis operationibus consopitur.Ista possunt exponi de contemplatione,quæ nihil aliud est q̃ quædã spũalis requies & somnus.Psa.Cum dederit dilectis suis somnũ,ecce hæreditas domini filij.Ista est.n.quæ facit hoiem insensibilem quo ad mũdum,qa,s. vir cõtéplatione raptus,nec sentit,nec sapit aliquid de terrenis.Viæ.n.i.appetitus exteriorum sensuum p somnum cõtéplationis clauduntur,calor charitatis ad interiora conscientię,reuocatur interius feruet hõ per deuotionem,& exterius quãtũ ad regimen terrenorum frigidus & insensibilis reperitur. Et quãto magis sensus terrenus & mot⁹ & labor mũdan⁹ i eo plus ligat̃,tãto virtus interior.s.virtus aiæ i ipso amplius roborat̃. Ideo de somno & quiete cõtéplationis põt dici illud Psa.Si dedero somno de oculis meis,& palpebris meis dormitationẽ,donec inueniã locũ dño,tabernaculũ Deo Iacob.Vel expone de malo somnũ.i.de quiete & cõplacentia pctĩ, vel ẽt de mundi ꝓsperitate,qa ꝓculdubio ista sunt quæ ligãt sensum & rationem tollunt motuum,& venã calefaciũt & inflãmãt interiorẽ carnalem affectionẽ,pallefaciũt & infrigidãt exteriorẽ conuersationem,impediũt & retardãt aialem & spũalem actionem,fortificant vero & roborant naturalẽ & corporalem virtutem & cõditionem. Et iõ bñ Prouer. 20.dr̃ de isto somno.Noli diligere somnũ,ne te egestas opprimat. Vel dic ꝙ somnus particulariter significat peccatũ accidiæ & pigritiæ,quod facit oia mala prædicta.Ideo ad Ro.13.Hora est iam nos de somno surgere. ¶ Somnus ſm Constanti.

2 fit ex fumo humido & claro, ad cerebrum ex toto corpe ascẽdẽti,vel ex cibis assumptus in stomacho,superius exhalãtibus,neruos replentibus,sensus ligãtib.& dormitionẽ inducentib.Sic verè somnus contéplationis causat̃ ex multis fumis.i.ex multis affectionibus & cõsiderationibus à mẽte resolutis, sursum ad cerebrum rõnis ascendẽtib. & leuatis,puris tñ,lucidis & synceris. Nã qñ cibus doctrinæ in cordis stomacho est recoct⁹,vel purus durus deuotionis humor p mẽbra aiæ est diffussus tũc fumi bonæ cõsiderationis exinde soluuntur, & sic sensibus,ne exterius exeant ad mundana,ligatis,somnus contéplationis & quies aiæ celebrat̃.Iob 3. Nũc

3 .n.dormiẽs silerem,& somno meo requiescerẽ. ¶Somnus nihil aliud est q̃ reditus spiritũ ab exteriorib. particularib⁹ sensibus ad interiorem sensum & cõmunem.Fit aũt somnus propter multa, s. pp spirituum reparationem, pp ciborum degestionẽ, propter virtutis motiuę quietationẽ.In somno .n.spũs circa operationes sensuũ fatigati,& p diuersa exercitia dissoluti & pauperati, ad interiora reducunt̃,vt ibi cõgregati inuicẽ confortent̃.Calor ẽt naturalis p membra dispersus,tunc ad interiora reducit̃,vt ipso fortius operante, digestio melius celebret̃.Vires ẽt corpis per motus & exteriora vigilãdo lassatæ,tunc quiescãdo vigorant̃,& ad pristinã fortitudinem restaurant̃,qa.s.nihil est qd' sine interpellatione voluntariè moueri possit.Sic verè somnus est spũalis & qes aię efficit̃ qñ spũs & uoluntas nr̃a ab exteriorib. mũdi.Bonis ad interiora cõsciæ reuocat̃, qa ꝓ certo illi soli p cõtéplationẽ dormiũt,q ab exteriorib.mundi bonis ad interiora,a tpalib.ad spũalia,a terrestrib.ad æterna spm̃ suum ꝓtrahunt & cõuertunt.Talis vero sõnus vtilis est multa.Iste est.n.p quẽ spũs grã solẽt cõfortari,digestio & cõuersio voluntatis solet celebrari . Quietatio & refocillatio virium aiæ solet procurari.Humana.n.fragilitas motui voluntario, & actioni bonorum operũ sp nõ pt intendere , & iõ necesse ẽ ꝙ aliqñ debeat p cõtéplationẽ dormire , vt fatigationẽ valeat tollere uel lenire,qa sicut dr̃ Eccl.5. Dulcis est somnus operanti.Vel dic ꝙ qñ aliqs est in studio fatigatus,valde ꝓficit sibi somnus qes & interpellatio opis & laboris. Vires .n. intell's,& aiæ roborant̃,& ad labores subeũdos futuros melius cõfortant̃:iõ bñ dicit ille Cato.Interpone tuis inter dũ gaudia curis.¶Somnus cõuenit oĩ aĩali nullũ.n.ẽ aĩal qn

4 dormiat apparenter uel occultè.Veruntñ q̃dã aĩalia .q̃ ita leuiter dormiunt,ꝙ vix percipit̃ somnus suus. Sic verè nullũ aĩal.i.nulla persona dẽt esse q̃ somnũ contéplationis nõ pcipiat,quo mõ multi tñ sunt,q dormire p contéplationẽ non percipiunt̃,& tñ ſm veritatẽ somno hmõi aliquotiens delectant̃,quia ꝓ certo multi sunt qui occultè sunt contéplatiui & deuoti & tñ publicè æstimant̃ ab oĩb.imperfecti. ¶ Sõnus

5 nimius & excessiuus multum nocet,corpus.n. hẽt ultra debitum humectare,& humores dissoluere & generare,et per consequens calorem extinguere,& crudos humores in corpore gñare,& iõ potionatis & flebotomatis consulitur ne dormiant,ne.s.fiat maior humorum resolutio, quia natura regi non possint,cum tunc sit debilis & inepta. Per somnũ potest intelligi dulcedo prosperitatis mundanæ,& quies & delectatio carnalis,necnõ torpor et desidia carnalis . Ista.n. qñ nimis excedunt,multa mala spiritualia faciunt. solẽt.n. humores interiore.i. affectiones dissoluere , & per carnalia desideria humectare,& sic calorem charitatis extinguere & humores phlegmaticos & crudos.i. diuersa vitia in anima generare.Potissimè autem potionatis.i.illis q medicinã pœnitentiæ de nouo biberunt, flebotomatis.i. illis qui sanguinem carnalitatis à venis cordis per confessionem nouiter eiecerunt.i.illis qui ad regionem vel pœnitentiam nouiter cesserunt,non est utilia talis somnus prosperitatis & torporis,quia.s.si tunc dormitioni huiusmodi se darent,humores malarum affectionum tanti generarentur in ipsis,ꝙ a natura.i. a ratione eorum regi vel dirigi non valerent . Talis igit̃ non debent tali somno dormiri,sed abinde ꝓ viribus resilire.Ideo bene dicitur ad Ephesios.5 Surge q dormis & exurge à mortuis,& illuminabit te Christus. ¶Bonus & tempera

6 tus somnus calorẽ naturalem fortificat,corpus humectat & impinguat,crudos humores decoqt, ebrietatẽ tollit,ĩfirmũ eleuat,& victoriam natura contra morbũ denunciat,& declarat.Sic verè somnus cõtemplationis calorẽ charitatis solet fortificare,mentem per deuotionẽ impinguare , crudos humores malorum carnalium affectuum dirigere,conuertere & mutare,ebrietatem vitiorum tollere,infirmam animã alleuiare,& victoriã contra vitia demonstrare,& ipsam naturam animæ ad triumphandum de vitij adiuuare. ¶In som

7 no considerantur multa,scilicet dormitionis volũtas,qa scilicet uoluntariè se ponit homo ad dormiendum. Item dormitionis breuitas,quia quando quis vadit ad somnum,cito et iterum surgere proponit.Item uirtutis vnitas, quia ut dictũ est,uirtutes vigilando dispersę,coadunantur in somno. Item dormientis insensibilitas , quia scilicet dormiens non sentit quæ circa se exterius geruntur.Item dormientis audacia,quia scilicet dum dormit , ẽt hostis præsentiam non timescit.Per somnum potest intelligi status religionis, deuotionis,et perfectionis, in quo.s.homo ab exterioribus mundi laboribus se segregat , et quieti mentis extendit iugiter atque uacat. Talis enim somnus spiritualis debet fieri voluntariè,non coacte,quia sicut homo non potest compelli

pelli dormire, sic nec Deo seruire. Mar. 4. Vltro.n.terra fructificat. Itē debet fieri cum breuis moris intentione. Somnus.n. contemplationis non potest esse diuturnus, & intēsus. Dēt .n.hō aliqñ de tali somno surgere, & actiui i opera exercere. Io. 11. Lazarus amicus noster dormit, sed vado vt à somno excitem eum. Item debet fieri cum uirium adunatione, qa.s. vires suorum affectuum debet hō recolligere, & eos ad interiora ab exteriorib. reuocare, & ipsos in Deum coniūgere & unire. Item debet fieri cum insensibilitatis induratione, quia.s. talis dormiens debet esse insensibilis quo ad mundum, nihil.n. sapere debet de terrenis. Et ēt per uirtutē patientiæ debet insensibiliter se hēre, vt quæcunq; mundi tribulamina videatur non percipere vel sentire Prou. 23. Verberauerunt me, & non dolui, traxerunt me, & non sensi. Item debet cum spei & securitatis cōfirmatione quia pro certo illi qui per contemplationē in statu perfectionis dormiūt, hostis diaboli potentiam seu præsentiam nō timescūt, quinimo ipsum faciliter superant atq; vincūt. Ps. Non timebis à timore nocturno. Vel dic, ꝙ ille qui dormit in pctō, voluntariè se ibi subiicit, & cum fatua spe resurgendi, & ibi modicū manendi delinquit. Pctm̄ ēt ipsum ita insensibilem & obstinatum facit, & ita in sua malitia securū, ꝙ hostis diaboli præsentiam non præsentit. Act. 20. Cumq; graui mergeret somno, cæcidit. Vel dic ꝙ iste somnus signat Chr̄i mortem, q̄ fuit uoluntaria, breuis & transitoria, insensibilis & patiēs, 8 secura, & hostem diabolum nihil timens. ¶Hō qñ dormit, figuram variat atq; mutat. Exterius.n. vr̄ mortuus intus tñ ē fortis & uiuus, exterius apparet pallidus & frigidus, intra tñ ē rubeus & calidus, qa.s. quanto uirtus magis interius roborat &c. Sic ꝓculdubio in illis qui dormiunt in dn̄o per spem & deuotionem, apparet exterius quædam spiritualis mortis imago. Isti.n. apparent pallidi, frigidi, pauperes, & depressi, & uirtute quo ad exteriora bona penitus destituti, & ēt in mundanis reputantur quasi mortui & amissi, veruntñ quo ad Deū ipsi sunt uiuentes, & intus in conscientia calidi, & charitatiui, deuoti, & feruētes 2. ad Cor. 6. Quasi morientes, & ecce uiuimus. Istorū.n. uirtus & prudenti a quāto minus ualet exterius in mundanorum opinione, tanto magis ualet interius in Dei æstimatione, & quanto minus valet exterius in mundanis, tanto plus est fortis interius in salutarib. & diuinis, qa sicut dr̄ 1. ad Cor. 1. Cōtemptibilia mū9 di elegit Deus. ¶In dormiendo attenditur diuersitas, qa quędam animalia dormiūt palpebris clausis quædā apertis &c. 10 vide infra de animalibus in generali. ¶Dormiens vsum sensuum non hēt. Non.n. loquitur, non audit, non gustat, non odoratur, non videt, non tangit, non ambulat, nec voluntariè mouetur. Exterius est pallidus & frigidus, intus aūt calidus. natura aūt in ipso de exterioribus non curat, de interioribus vero solum tractat. Grauis etiam est, & ultra modū ponderat magis q̄ vigilans. Talis dormiens est pctōr. Iste. n. somno delectationū ligatus, nihil percipit de pertinentib. ad salutem. nō.n. videt per discretionem, non audit ꝑ obediētiam & subiectionem, non gustat per contemplationē, nō odoratur, per spem & deuotionem, non tangit per bn̄ficiorum collationem, nec tangitur aliorum miseriis per cōpassionem, nō loquitur per confessionem, non mouetur ꝑ bonā operationem, nec ambulat per bonā affectionem, q; nimo grauis est per pigritiæ cōpressionem, & onerosus per importunā cōuersationem, itaq; difficiliter pōt portari ꝑ supernam supportationē & dilectionem. Vix etiam potest moueri de malo statu suo per prælati correctionē & prædicationem. Ps. Qui dormit, non adiiciet vt resurgat. Vel dic, ꝙ per somnum intelligitur mors, qa.s. dormiens cōditiones motui secū hēt, qa.s. nō audit, nō uidet, &c. sicut supra. Vel dic, ꝙ dormiens est uir iustus & patiens, qui dissimulat oīa q̄ fiūt erga eū. Verba.n. & tribulationes nō vr̄ sentire, iniurias nō vr̄ audire, mala exempla non vr̄ videre, mundi delicias non vr̄ gustare, aliorum infamias non uidetur odorare mundi bona non uidetur per affectum tangere, nec ad aliqua bona opera se mouere, sed per stabilem perseuerātiā graui timore Dei & humilitate pręssus in uno loco.i. in uno gradu & statu residere, & nō per ambitionem de beneficio ad beneficium transilire, & sic cuilibet possit dici illud Mat. 26. ubi Christus rediens ad discipulos & inueniēs eos dormientes dixit. Dormite iam & requiescite.

De Somnio. Cap. 20.

1 Somnium est dormientium quædam dispositio, qua diuersarum rerum formæ dormientium mentibus imaginariæ imprimunt. Vt.n. dicit Gregorius & ēt Macrobius in libro somnij Scipionis, ꝑ colligantiam & unionē quā aīa habet cum carne passiones & dispositiones corporis in ipsam resultant quæ imaginatiuam & phantasiam immutant & eisdem quasdam similitudines repræsentant. Aīa verò qa tunc non hēt exercitium rōnis ꝑpea ꝙ instra tam sensus cōmunis q̄ sensuum particularium sunt ligata, istas quidem similitudines, cū phantasmatibus taliter apprehendit, de ipsis tñ plenè non iudicat nec discreuit, imo illud quod fictū est, verum & solidum esse credit. Per aīam in corpore intelligo prælatum vel iudicē i suam maiestate. Ista.n. aīa.i. iudex qñq; est dormiens & non uigilans, quia proculdubio multi sunt iudices & prælati per ignorantiam & negligentiam dormientes & nō per diligentam vigilantes, sensus discretionis ligatos habentes, rationiisq; exercitio nō utētes. 1. ad Cor. 11. Inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Isti.n. hn̄t colligantiā cum carne.i. cum carnalib. amicis, & cum suis collateralib. & consiliarijs. Nam ipsis taliter copulantur, ꝙ ab ipsis ꝓ libito immutantur, & sic phātasias malorum consiliorum ab istis recipiunt, & quicquid ab eis offeretur qnamuis sit uanum & friuolum verū credūt, & qa carēt rationis iudicio, ipsis speciebus oblatis.i. istis uerbis relatis cōsentiunt, & sic ipsorū iudicia ficta, & opera non vera certa aut stabilia, sed falsa & vana, & somnia dici pn̄t Esa. 29. Sicut somnium uisionis nocturnæ, sic multitudo omniū gentiū. Zac. 10. Somniatores frustra locuti sunt. ¶Sōnia 2 aliqñ sunt vera, & tunc potissimē qñ fiunt ex diuina inspiratione, vel ex bonorū Angelorū impressione. Ipsi.n. beati Angeli qñque ostendunt ipsi animæ multa uera. Et hæc aliquotiens nuda & plana, quandoque verò figuris & enigmatib. inuoluta, sicut apparet in multis somnijs et uisionibus prophetarum, et ēt in somnio Scipionis. In talibus. n. somniis anima non iudicat, falsa, imo facit vera iudicia atq; certa. Qñ uero somnia fiunt ex dæmonum suggestione, vel ex ciborum receptione vel ex humorum infectione, tunc talia somnia, vt cōiter non sunt vera, sed potius friuola atque vana. Sic verè quando aīa.i. rex, iudex vel prælatus qui in corpore ecclesiæ vel patriæ principatur, habet in suis iudiciis et imaginationib. Deum impressorem, vel bonum angelū.i. iustum uirum inspiratorem et consultorem, ipse tunc ꝓculdubio nō solet errare, sed verè et legitimè iudicare, & de reb. verè & nō inaniter æstimare. Iohe. 2. Senes vr̄i somnia somniabūt, & iuuenes vestri uisiones uidebunt. Sed ꝓ certo qñ ipsi aīæ.i. principi vel plato offerūtur talia somnia.i. talia verba adulatoria, relatoria uel detractoria, à dæmone, i. à malo et malitioso cōsiliatore, à ciborum.i. à munerū receptione, et ab humeris.i. carnalis affectionis acceptione et infactione conficta et gn̄ata, vt potè qñ ista ꝓcedunt ex malorū consiliariorū deceptione, ex munerū corruptione, et ex carnis affectione, tūc dico ꝙ talia somnia nō sunt vera, q nimo aīa.i. prælatus vel princeps q̄ tales exhalationes.i. informationes taliū sequit, nunq̄ verè poterit iudicare, sed potius falso et imaginariè somniare. Gen. 27. Ecce somniator venit. ¶Somnia causantur ex multis, qñq; ex cōplexio- 3 ne, qñq; ex appetitu et affectione, qñq; ex nimia attentione et institucionis applicatione, qñq; ex cerebri pturbatione, qñq; sanguis corruptione, qñ ex ætatis immutatione. Complexio.n. somnia variat, vt potè qa sa ngineus somniat lęta. Melancholicus tristitia. Cholericus ignea. Phlegmaticus Pluuias, et niues, et aquatica. Appetitus ēt et affectio causat somniet ut patet de esuriente, q somniat ꝙ comedit, et de sitiēte qui somniat ꝙ bibit, et cū tñ euigilat, delusum se inuenit, et magis esurit atq; sitit. Nimia etiam attētio causat somnia, vt patet in vsurariis, q semper somniāt se pecuniā numerare, et argentum et aurum palpare. Corruptio ēt sanguinis causat sōnia vt patet, qa ille q corruptū hēt sanguinē. somniat se ambulare ꝑ loca fętida et immūda. Cerebri ēt perturbatio causat somnia, ut patet phreneticis qui ꝓpter cerebri perturbationem terribilia somniant et horrēda. Aetatis ēt immutatio causat somnia, qđ patet ſm Arist. quia pueri infra quinquennium nō somniant, alij aūt sic

q̃n quinquẽniũ transierũt. Sic verè in aĩa ad litterã. i. in quocunq; iudice vel prælato causantur somnia. i. falsa & inepta iudicia multis modis. Et hoc q̃nq; ex complexione suæ malæ conditionis, q̃nq; ex affectione alicuius mũdanæ dilectionis, q̃nq; ex nimia attẽtione circa occupationẽ terrenę possessionis, q̃nq; ex corruptione sanguinis. i. carnalis infectionis, q̃nq; verò ex mutatione puerilis innocentiæ & bonę intẽtionis. Cõstat. n. ꝙ quidam ex conditione & cõplexione sua naturali sp volunt aliq̃d somniare, opiniones uarias texere, & multa uana & inutilia cogitare. Qđ utiq; accidit ẽm cõditionẽ humorũ. i. affectuũ & uitiorũ, q. a. s. sãguinei & carnales sp cogitãt & somniãt de reb. lætis & solatiosis. Cholerici. i. crudeles de rebus igneis. i. de rapinis & negociis flagitiosis, Melancholici. i. terrestris & cupidi sp cogitãt & somniant de rebus. i. de mundi diuitiis, & (quæ cor cõtristant) sollicitudinib. curiosis. Phlegmatici aũt. i. pigri & desides sp cogitant de aquis & de niuibus. i. de frigorib. præcauendis, & de aquaticis. i. de cibis deliciosis. Tales. n. ẽm suã malam conditionem, & uitiorum suorum cõplexionẽ sp somniãt, & nunc unum nunc aliud cogitant & affectant, cõtra illud Leu. 19. Non augurabimini & nõ obseruabitis somnia. Cõstat ẽt ꝙ q̃n quis multum affectat aliquid, sp solet de eo cogitare, & aliq̃d imaginari, & friuolè somniare, sicut patet de illis qui sitiunt & esuriunt. i. qui desiderant & affectãt ꝓmotionem sui & parentũ, qui non cessant circa hoc aliq̃d facere vel tractare, vel de sufficientiis ipsorũ quos diligũt, falsum aliq̃d æstimare, ita ꝙ vr̃ eis ꝙ iã bibunt & comedũt . i. id quod appetunt iam acquirunt. Qđ ẽt uidemus de auaris, quib. vr̃ ꝙ ipsi optimè se satiant mundi bonis & ꝙ ipsi bibunt & comedunt pro libito uoluntatis, qđ utiq; facit nimia affectio quam h̃nt ad mundi bona, & esuries auaritiæ qua tenentur. Sed proculdubio non sic, nõ. n. satiãtur uel implentur, imo quãto plus somniant & ęstimant diuitiis repleri, tanto minus implenť & tãto maiori esuriæ auaritię inflãmãtur. Qđ ẽt de diuitib. põt dici. Quidã dormiũt ĩ deliciis huius mũdi, & vr̃ ꝙ ipsi mundi bonis replenť, qđ tñ est friuolum somnium atq; uanum, cum in eis nõ sit aliqua plenitudo. Et q̃n de somno præsentis uitę per mortem expergiscuntur, tunc se delusos inueniẽt, q̃n. s. in inferno, siti & esurie affligentur, & quãto uidebantur in mundi prosperis, dormiẽdo amplius bibisse, comedisse, & se diuitiis impleuisse, tãto maiori esurie & penuria grauari perpetuo dinoscẽtur. Esa. 29. Somniat esuriens, & comedit, cũ autem fuerit experge factus, uacua est aĩa eius, somniat sitiens & bibi, & cũ expergefactus fuerit, adhuc sitit. De alijs ẽt apparet quia po certo illi qui nimis sunt attenti circa diuitias, sp solent de ipsis somniare. ipsis falsum aliq̃d iudicare, & eas magis q̃ debeãt reputare, ipsasque ueras cũ falsæ & vanæ sint, æstimare. De corruptis ẽt & luxuriosis, quorũ sanguis affectionis est corruptus apparet, quia pro certo tales non cogitant nisi in rebus fętidis & immũdis et in luxuriæ fętorib. impudicis. De illis ẽt qui cerebrum. i. sensum & rationem h̃nt de infirmitate inuidiæ, malitiæ, odii uel nequitiæ, perturbatum, apparet, quia pro certo tales nunquam de uero iudicant, imo aliquid falsum sp somniant, & aliud q̃ dicat veritas, coniectu rant. De prouectis ẽt apparet, quia pro certo illi qui pueritiã. i. statũ innocentię perdiderũt, & q̃ quinquẽnium. i. debitum regimen quinq; sensuũ excesserunt, somnia multarum friuolarũ opinionũ, ęstimationũ & affectionẽ solẽt incurrere, & à rectitudine veri iudicii deuiare. His igiť sex fiũt falsa somnia. i. falsę opiniones & iudicia, quia q̃ ex causis istis motus in aliquo negocio fuerit, vix ueraciter iudicabit, quinimò potius somniabit, ita ꝙ qũ morieť dæmones poterũt ei dicere illud Gen. 37. Ecce somniator uenit uenite ergo, occidamus eũ, & uideamus, q̃d ꝓsunt ei somnia sua. ¶Somniũ nihil aliud est quã amplexatio umbræ ꝓ re, signi ꝓ signato, imaginis pro ueritate, falsi pro uero. Et iõ somnians dũ somniat multa imaginatur, quia aliq̃n ur̃ sibi ꝙ est rex vel episcopus, & ꝙ uidet & facit mirabilia & stupenda, sed cũ euigilauerit, inuenit oĩa esse falsa. Sic verè opinio malorũ de mundo & mũdi fęlicitate, non est nisi quoddam somnium, q. a. s. ipsi amplexanť vmbrã ꝓ re, signum pro signato imaginẽ ꝓ ueritate & falsum pro vero, hoc est dictũ, amplexanť bona mundi, quæ nõ sunt nisi quædã vmbra, quoddã signũ, quædam imago futurorũ bonorũ, præ reputãt esse uera, fixa, solida, atq; certa. Et iõ vr̃ ꝙ illi faciunt mirabilia in hoc mundo, & tamẽ quãdo de somno præsentis vitæ euigilauerint per mortẽ, inuenient se delusos, & bene uidebũt ꝙ oĩa q̃ crediderant, falsa, & omnia quæ cætera æstimauerãt, erãt uana. Ps. Dormierũt somniũ suum, & nihil inuenerunt oẽs viri deuitiarũ in manib. suis. Et sicut talia somnia q̃nque ueniunt ex ciborum repletione, q̃nq; ex infirmitatis grauamine, & q̃nq; ex uacuitate & inanitione, sic verè somnia talis falsæ opinionis & indebitæ reputationis procedunt repletione uitiorum & nequitiæ, ex infirmitate imbecillitatis nostræ ignorãtiæ, & ex vacuitate & inanitiõe insatiabilis auaritiæ. Ista. n. sunt q̃ mundi bona faciunt teputari vera & certa, & q̃ imaginationi offerũt ista vana. Eccl. 5. vbi multa sõnia sunt ibi multæ vanitates. & in Ps. Velut somniũ surgentium dñe, imaginem eorum in ciuitate tua ad nihilum rediges.

De Vigilia. Cap. 21.

Vigilia est quædã animalis dispositio, quæ nihil aliud est quędã libera per organa sensus & motus, spũs diffusio, animatæ uirtutis in corpore peragens actiones. Nam omnis actio voluntaria aĩæ in vigilando habet fieri, & omnis sensus & motus non naturalis sed voluntarius & aĩalis in uigiliis exerceri. Cõueniunt. n. vigiliæ moderatæ omnib. operari volentibus, quia. s. ista sunt necessarię laborantib. vt mercedem accipiant. Speculantib. vt insidias hostium ꝓcaueant. Expectantib. vt dñm suũ venientem suscipiant. Itinerantibus vt dietam perficiant. Studentibus vt lectionem suam addiscere valeant. Orantib. & pugnantib. vt coronã accipiant & habeant. Greges custodiẽtib. ne lupi vel fures oues rapiant. Medicinã sumentib. ne nimiam dissolutionẽ incurrant. Quibusdã ægrotantibus. s. læthargicis, vt à morbo citius conualescant. Tales vigiliæ significant sollicitudinẽ curiosam, & vigilem diligentiam virtuosam. Vñ vigilia nihil aliud est q̃ discreta & sollicita circa sua negotia meditatio, & diligẽs sollicitudo & attentio. Ista. n. est quædã aĩæ dispositio, quæ est necessaria ad exercendum oẽs operationes uirtuosas. Hõ. n. dormiens, sopitus & negligens, nihil operať. Hõ vero vigil & diligens circunspectus, & attendens sentit ꝑ discretionẽ, & ꝑ bona opera mouetur, & uirtuosis actib. occupatur 2. ad Tim. 4. Tu verò vigila, ĩ oĩbus labora, opus fac euangelistæ, ministerium tuũ Imple. Igiť dico ꝙ vigiliæ circunspectionis, prudentiæ, diligentiæ & attentionis sunt utiles & necessariæ multis generibus personarum, videlicet laborãtib. sub onere tribulationũ, vt merces gloriæ reportetur. Mar. 14. Sustinete hic, & vigilate mecum. Itẽ speculantib. in arce cõtẽplationũ, vt hostiũ spũalium insidiosa tẽtatio euitetur. Vñ 1. Mac. 12. dr̃ ꝙ Ionathas timens aduẽtum hostiũ, ꝓcepit suis vigilare, & esse in armis. Item necessariæ sunt istæ vigiliæ expectantib. s. largitorem consolationũ, ne ab ipso per mortem in aliquo uitio ꝓoccupenť. Mat. 24. Vigilate itaq;, quia nescitis q̃n filius hoĩs venturus sit. Itinerantib. s. ꝑ uiam huius uitæ ad terminum cœlestiũ mansionũ, vt nr̃a dieta somno pc̃ti non impediatur. Eccl. 39. Iustus cor suum tradet ad uigilandum diluculo. Itẽ necessariæ sũt studentib. s. in libro suarum conscientiarum & affectionum vt docti & prudẽtes efficianť. Ps. Vigilaui & factus sum sicut passer solitarius ĩ tecto. i. ĩ cordis secreto. Itẽ necessariæ sũt orãtibus & pugnantibus in prælio tentationũ, nec ab hostibus per uitia superenť 1. Pet. 5. Sobrij estote & uigilate, q. a. aduersarius vester diabolus circuit q̃rens quẽ deuoret, cui resistit &c. Itẽ necessarię sunt greges custodientibus. i. prælatis & pastorib. & possessorib. prælationũ, ne. s. subditi sub eorum regimine damnentur, & à diabolo rapianť. Luc. 9. Si sciret paterfamilias qua hora fur ueniret, vigilaret vtique & nõ sineret perfodi domum suam. Iõ Luc. 2. dr̃ ꝙ pastores erãt in regione vigilantes, & custodiẽtes vigilias noctis super gregem suum. Itẽ sunt necessarię medicinã sumentib. i. pñiam accipiẽtib. nec nõ læthargicis. i. sopitis & negligentibus, ne. s. opprimantur somno malarum delectationum, vt à tali somno criminum excitenť, ne morte perpetua suffocentur, quia sicut dr̃ Eccl. 42. Vigilia & sollicitudo aufert somnũ. ¶Multa sunt quæ solent facere ꝙ faciliter vigilem⁹, videlicet uacuitas ciborũ, timor inimicorũ, terror tormẽtorũ, amor hospitiũ & sociorũ, spes lucri & ꝓmiorũ, cura reddẽdę rõnis & administrãdorũ negotiorũ, dolor ẽt & infirmitas

infirmitas capitis, & aliorum membrorum. Sic vere hoīem faciūt spiritualiter vigilē & attentū vacuitas ciborū.i. tpaliū tenuitas & paupertas, q.a.s. illa mēs q̄ circa tpalia nō occupat meli⁹ vigilat in his q̄ pertinēt ad salutē. Itē timor inimicorū.i. diaboli, carnis & mundi considerata insidiosa subtilitas. Itē terror imminētiū tormētorū.i. mortis, iudicij & inferni pmeditata aduersitas. Itē amor hospitū & sociorū.i. grata Dei & sctōrum societas, quam.s. habet hō qui in statu gratiæ, & ideo pp gratā societatem debet melius vigilare, ipsosq; per pctm̄ non debet dimittere & ad sōnum delectationum abire. Item spes pmiorum.i. gaudiorū Paradisi desiderata fęlicitas, quæ.s. pmittitur vigilantib. Item dolor corporis & membrorum.i. de peccatis contrita & dolens timiditas. Item cura negotiorum.i. reddenda rationis ipsi iudici Christo attenta neccessitas, & curæ regendæ vitæ iuncta sedulitas. Quia pro certo hō q̄ hēt de necessitate facere negociū, & qui hēt custodire magnū thesaurum, & qui habet pertrāsire magnū periculū, non libēter dormit imo uigilat diligenter. Sic hō qui habet facere negociū salutis, custodire thesaurū grę, & gloriæ, pertransire periculū huius vitæ, dēt vigilare spiritualiter, & nō dormire. Ionas.n. i periculo maris posit⁹ dormiuit, & iō submersus fuit. Ionę.2. bene ergo dr̄ Marc.14. Vigilate & orate, ne intretis in tētationem. Istę.n. sunt q̄ excitāt hominē de somno peccati, & q̄ ipsum faciunt ad Deum vigilem & attentum. Quia proculdubio hō debet spiritualiter vigilare vt inimicos dęmones possit pcauere, vt socios Deum & Angelum possit associare, vt tormenta mortis & inferni possit præuidere, & vt præmia cælestis gloriæ possit reportare, vt curam suæ salutis possit diligenter habere, & vt in die iudicij rationem possit debite reddere, & monstrare. Iō bene cōsulit Apostol. 1. ad Thessa.5. Nō dormiamus sicut cæteri, sed vigilemus & sobrij simus. ¶ In vigilādo homo potest habere plenum sensuū officium. Tunc.n. hō sentit, ambulat, mouetur, operatur, videt, audit, gustat, odoratur, tāgit loquitur, intelligit, & veritatē de reb. imaginatur, quæ tn̄ omnia deficiunt in hoīe dormiēte. Vigilans significat virum iustum, de sua salute sollicitum & attentum, quia proculdubio talis habet ad plenum exercitium suorum sensum spiritualium & virtutum, quia.s. nullus somnus peccati ipsos ipedit aut retardat, & iō talis mouetur per sui status discussionem ambulat per amorē & affectionem, sentit per discretionem, operatur per bonam operationem, uidet per cōsiderationem, audit per subiectionē gustat per deuotionem, odorat per spem & attētionē, tangit per beneficiorum collocationem intelligit per cotēmplationem, loquitur per cōfessionem, prædicationem, laudem, & gratiarum actionem. Ideo ad talem spiritualē vigiliam monet scripturā Apo.3. dicēs cuilibet viro iusto. Esto vigilans, & confirma cætera quę moritura erant. ¶ Est qdā spes vigiliarum quæ dicitur insomnietas, quæ magis est infirmitas quam dispositio naturalis & est quādo vigiliæ intātum excedunt, q sensus ad somnum reuocari non possunt. Fit autem talis insomnietas multis modis. Qnq;.n. prouenit ex caliditate & siccitate cōplexionis. Spiritus.n. igneus spetit exteriora, & sic aīal non quiescit. Qnq; fit pp malā materiam lædentem cerebrum, sicut patet in phreneticis & infirmis, in qb. mali fumi de malis humorib. resoluti cerebrū petunt ipsumq; inquietāt atq; pungūt, & dormire aliqualiter non permittunt. Quandoq; prouenit ex viscositate humiditatis in cerebro dominantis, vt patet in decrepitis. Qn̄que ex dolore vel timore mētis vel corporis patientis, spiritum quiescere nō sinētis. Qnq; ex superfluitate humoris indigesti in stomacho abundantis, & ex superfluitate ebrietatis & vini acutum fumum ad neruos, sensibiles mittētis, & eos claudi & opilari non permittentis. Qnque verò ex pfundā meditationis cordis circa aliquid nimium attēdētis, & spiritum ad exteriora trahētis, & quietem ipsius auferētis. His.n. oīb. de causis incurrit homo vigiliarū excessum, & insomnietatem, & perdit somni suauitatem, & ex hoc ēt incurrit virtutis debilitatem, sensus visus hebitudinē & obscuritatem, corporis siccitatem, & capitis grauitatem. Per istam passionē vigiliarum intellige illam nimiam & nimis vigilem sollicitudinem peccatorum, qui.s. vltra debitū sūt attenti ad terrena negotia pertractanda, & ad bona tpalia acquirenda, & ad malā consilia contra proximos machinā da, de quib. Iob.24. Vigilantesq; ad prædā præparāt panē liberis, agrū suum non demetunt &c. Talem.n. vigilantiā seu malitiā causant multa gn̄a vitiorū, videlicet feruor & igneitas auaritiæ, q̄.s. spm̄ mētis trahit ad affectādū exteriora, ita q quiescere nunquā possunt, sicut ad literā patet de auaris mercatorib. & diuitib. qui nunq̄ à solicitudine quiescūt. Eccle.5. Saturitas diuitis non sinit dormire eum. Item malas vigilias causat fumositas iracundiæ. Quādo.n. hō phrenesi furoris & iracundiæ percutitur, fumi malorum affectuum cerebrum mentis lædunt, & præ ardore vindicta ipsum quiescere non permittunt. Hie.31. Vigilaui vt euellerem. Itē tales malas vigilias causat humor & viscositas luxuriæ. Qn̄q; ēt dolor desperationis & tristitiæ. Qn̄q; ebrietas psperitatis & opulentiæ. Et qn̄q; meditatio mūdanæ occupationis, & executio terrenæ sapiētiæ. Ista.n. sunt quæ hoīem faciūt vigilem & attentum, & a somno deuotionis & gratiæ alienum. Et propter hæc talis vigilia.i. talis vigil solicitudo & malitia solet siccitatem indeuotionis efficere, visum discretionis habetare, vires fortitudinis spiritualis & constantiæ debilitare, & capitis.i. mentis grauedinem generare, & ēt p torporem & pigritiā aggrauare, & finaliter per æternę damnationis violētiam ad infernū inferius inclinare. Ideo de tali malo vigiliæ pōt intelligi illud Iob.21. In diē pditionis seruatur malus, & ad diem vltionis ducet. Ipse ad sepulchra ducetur, & in congerie mortuorum vigilabit.

De Exercitio. Cap. 22.

Exercitium est vnum de conseruantibus vitam humanā. Siue.n. sit exercitium mētale, sicut est gaudium, amor, lætitia, tristitia, iracundia & similia, siue sit exercitiū corporale, sicut est ire, laborare, equitare, vigilare & similia, dum tn̄ sit moderatum & nō superfluum vel remissum, multum valet ad corporis & aīę sanitatē. Nā sicut tale exercitiū (vt dicit Cōstantinus) calorē naturalē excitat superfluitatē cōsumit, & membra indurat & cōsolidat, sic vere dico loquēdo spiritualiter, q exercitia bonorū actuū & virtutum siue sint exercitia spiritualia, sicut est amor Dei & pximi, timor culpæ & pœnę, gaudium spei & spiritualis lętitię, tristitia bonæ displicētiæ, iracūdia zeli seueritatis & iustitię, siue ēt sit exercitiū corporale, sicut ē gressus peregrinatiōis, labor māualiū operationū & eleemosynarū & largitionū multū pficiunt ad sanitatē aīæ conseruādam. Ista.n. sunt quæ calorem charitatis habent accendere, superfluitatem carnalitatis habent consumere soliditatem & duritiam fortitudinis & firmitatis habēt inducere & efficere. Bonorum.n. laborū exercitiū & assuefactio membrā consolidat, vitia adnihilat & calorem charitatis excitat & augmētat. Ideo pulchre loquitur Fulgentius in quodam sermone tractans illud Pro.31. Panem otiosa nō comedit, vbi dicit sic Honestus (inqt) labor est humanæ vitæ fida custodia, dormientis naturæ stimulus, sopiti caloris lima, superfluitatis cōsumptio, vitiorum fuga, morborum mors, languorum medicina, lucrū tēporis, iuuentutis debitū; adolescētiæ disciplina, senectutis gaudium salutis adiutorium, nutricis omnium malorū æmula ocij & inimica. Ille nēpe solus ab exercitio se extrahat & labore, qui fęlicitatis gaudio vult carere. ¶ Exercitiū debet fieri ante prandiū, vt superfluitates lubrificatæ resolutę, p exercitiū euacuentur, ne cibus superueniēs corrumpat. Sic vere antequā sumamus cibum eucharistiæ vel etiam cibum spiritualis doctrinæ, necesse est q exercitiū laboris & pn̄æ subeamus, quo.s. superfluitatē vitiorū & dissoluam⁹ & consumamus, vt sic cibum istum in corruptionis loco nō ponamus, sed vt sibi in conscia locū mūdissimū faciamus. ¶ Exercitium factum post cibum si tamen temperatum fuerit, solet proficere, & motu suo cibum ac locū digestionis deprimente, calorem excitare, digestionis officium adiuuare. Sic vere postquā hō sumpsit cibū doctrinæ uel pn̄iæ, ipse se debet per bona opera exercitare, & in bonis laborib. occupare. Nā talis labor calorē charitatis excitat, & digestionem moralis cōuersionis perficit & procurat. Et bř bonū exercitiū siue sit in moralib. siue in agilibus, siue in sciētialibus, est causa spiritualis aīę sanitatis, & causa tam coporalis q̄ mentalis fortitudinis & virtutis. Vnde Vegetius libro.2. de re militari dicit. Omnes artes & opera iugibus exercitijs con-

conualescunt. Quod si in minimis verum est quanto magis in arduis & in magnis?

De Quiete. Cap. 23.

1 QVies est finis & cõsummatio motus & laboris. quia .s. oĩs motus ordinatur naturaliter ad quietem, q̃es.n.est cõseruatiua, rei, q̃a nihil est durabile in istis inferiorib. elementis nisi aliquotiens quiescat. vñ poeta. Quod caret alterna reqe, durabile non est. Per quietem.n.mensuratam vires reparant̃, membra lassa refocillãtur, & interpellato labore virtutes corporis & aĩæ vigorantur. Per quietẽ possum intelligere statum contẽplationis, & vitã religiosæ conuersationis. Ibi.n.mẽs ab exteriorib. laboriosis negocijs ad interiora consciæ ꝑducit̃, & ibi in pace & q̃ete solũ Deũ (q est vera q̃es) meditat̃, dicẽs ipsi Chrõ illud Aug. Inquietũ ẽ cor meũ bone Iesu donec quiescat in te. Talis.n.quies solet statũ & esse grẽ conseruare, durabilitatẽ ꝑseuerantiæ gñare, vires aĩæ reparare, & lassitudiuẽ mẽtis q̃ in terrenis fatigata fuerat cõfortare. Labor.n.actionis exterioris terminari dẽt ad quietẽ cõtẽplationis interioris, quia ꝑ certo nullus põt in statu grẽ durare vel perseuerare, q̃ quietẽ cõtemplationis aliq̃n nõ nouerit frequentare. Pro.3. Quiesces, & suauis erit sõnus tuus.

2 ¶Aliq̃n quies est falsa, & nõ vera, & hoc apparet ĩ infirmitatib. acutis, vbi hõ cõtinue est in febre: habet tñ aliquas horas falsæ quietis, q̃.s.non est proprie quies: quia.s.non cessat infirmus somniare & aliquid mẽtaĩr cogitare. Si vero in mundo est duplex quies mentis, s. q̃dam q̃ est vera, q̃n.s.aĩa per fidem & charitatem & per contemplationẽ ẽt in Deo requiescit. Alia est q̃ est falsa, q̃n.s.aĩa in creaturis quietẽ inuenire credit, & q̃n aliqua delectabilia ibi sentit: ista.n.nõ est quies vera, imo falsa, quia ꝑ certo hõ nunq̃ tantũ diuitijs vel delitijs, delectatur, quin laboret amplius q̃ lætet̃, & vbi magis vr̃ hõ requiescere, solet mentis maiores angustias plus sentire. Esa.57. Cor impij quasi mare feruẽs. quod quiescere valet.

3 ¶Quies q̃n nimis excedit, solet multarum ægritudinũ esse cã. ista est.n.malorum humorum generatiua, caloris cõsopitiua, virium corporis eneruatiua corruptionis ẽt inductiua. Aqua.n.quiescens, & ĩmota corrumpitur, & ferrũ rubigine corrodit̃, q̃n minus debito vsitatur. Sic ꝑculdubio q̃n hõ plus debito quiescit labore bonorum operũ, & in mundi delectabilib. vltra q̃ decet cõsolatur, ita q̃ nullis tribulationũ ĩpulsib. vel laboriosis actib. occupat̃, multorũ vitiorũ corruptio in eo gñatur. Tunc.n.solet in eo humor carnalitatis gñari, calor charitatis tepescere & virtus fortitudinis & cõstãtiæ eneruari. Tota.n.mẽs diuersis vitijs corrũpit̃, & tota cordis integritas malarũ affectionũ rubigine denigrat̃. Iõ de illis q̃ in ꝓsperitate quiescunt, dr̃ in ps̃. In labore hoĩm non sũt, iõ tenuit eos superbia operti sunt ĩpietate & iniq̃tate sua. vñ Hie.48. Fertilis fuit Moab ab adolescẽtia sua, & requieuit ĩ fæcib. suis &c. Vide supra de sõno tã in bono q̃ in malo significato.

4 ¶Tria sunt mẽbra in corpore q̃ nunq̃ habent quietem, & q̃ à motu perpetuo non quiescunt, s. cerebrũ, cor & pulmo. Sic vere incorpore ecclesiæ tria sũt mẽbra.i.tria genera personarum, q̃ne à motu bono rum operum nunq̃ debẽt quiescere vel cessare, s. cerebrum, q̃ significat platos, qui cætera membra regunt. Cor q̃ significat bonos mundanos, q̃ in corporalib. totũ corpus ecclesiæ viuificant & nutriunt. Pulmo, qui significat religiosos & clericos, q̃.s.docẽdo & orando ipsum cor.i. ipsos mũdanos à calore cõcupiscentię, flatu spũali refrigerant & ꝑfundũt. Prælati.n.sp̃ dẽnt moueri, alios debite regendo. Actiui sp̃ debent moueri, opera pniæ & misericordiæ exercendo. Religiosi vero & clerici sp̃ debent moueri studendo, prædicando, dicendo, orãdo, obediendo, & cõtẽplãdo. Ps. Moueatur mare & plenitudo eius, orbis terrarũ, & vniuersi qui habitant in eo. Vel dic q̃ ista tria membra significant tres theologicas virtutes. Cerebrũ.n. est fides, q̃ influit sensus veræ cognitionis. Pulmo est spes, q̃ habet flabellũ refrigerantis cõsolationis. Cor vero est charitas, q̃ habet calorem amoris & dilectionis. Ista igitur in nobis, sp̃ debẽt exercere motus spirituales & horrere quietem & delectationes tp̃ales. Fides .n.sp̃ debet moueri ad uerũ, spes debet moueri ad summũ, charitas vero debet moueri ad bonum. Fides.n. credit veritatem. Spes sp̃ anhelat ad cęli summam dignitatem charitas vero amat Dei & proximi bonitatem. Et sic de tali triplici motu dr̃ Pro.30. Per tria mouetur terra.i.anima uel consciẽtia. Lu.21. Virtutes cœlorum mouebuntur.

LIBER QVARTVS

De Infirmitatibus. Cap. 1.

1 QVoniam iã dictum est de hoĩe, & de his q̃ hominem constituunt, dicendum est aliquid de his quæ hominem destruũt & destituunt.s.de infirmitatib. & non quidẽ de omnibus, sed solum de aliquib. ſm q̃ ad mores hominũ melius poterunt applicari. Sunt igitur tria q̃ solent lædere, s. cã morbi, morbus, & accidens sequens morbum. Causa morbi est innaturalis dispositio, sicut est mala cõplexio, nimia repletio vel inanitio virtutis, defectio, qualitatum alteratio & cõtinuitatis dissolutio. Morbus est illa innaturalis dispositio quæ sequitur ex præmissis, sicut est febris, apostema & similia. Accidẽs vero est res sequens ad ipsam malitiam passionum, sicut sunt signa aliquarum infirmitatum, sicut est sitis ĩ febribus, rubor & tumor in apostematibus &c. & etiam sicut sunt quædam malæ dispositiones q̃ morbos in corpore relinquũt, sicut sunt cicatrices in apostematib. debilitas & attenuatio in febrib. & similia. Proculdubio sic videntur esse tria, quæ ipsi animæ spũaliter sunt nociua, s. causæ moborum.i. vitiorum, ipsi morbi.i.ipsa vitia, accidentia.i.illa quæ vitia sunt sequentia. Causæ.n. vitiorum sunt dispositio innaturalis & irrationalis ipsius volũtatis, quam quidem malam dispositionem efficit repletio diuitiarum & delitiarum inanitio virtutum & gratiarum, defectio virtutis & discretionis, alteratio qualitatiuæ conuersationis & dissolutio charitatiuæ cõtinuitatis, & dilectionis, necnon sociatiuæ coniũctionis. Ista.n.sunt q̃dã ꝑambula & causalia ad morbos & vitia vniuersa. Morbi aũt sunt ipsa vitia ex causis ꝑcedentibus introducta, s. febris & calor auaritiæ, apostema & tumor superbiæ, & similia. Accidẽtia vero sunt illa q̃ ad prædicta sequunt̃, sicut sunt reliquiæ morbi, & signa ipsa vitiorũ, sicut est parcitas, q̃ significat auaritiã, põpositas superbiam, detractio inuidiã. Sicut ẽt sunt illa quæ post vitia remanent sicut cicatrices infamiarũ, & malæ dispositiones cõsuetudinũ, & facilitates ad recidiuationẽ culparum. Et breuiter in oĩ vitio sunt ista tria causa efficiens, culpa inficiens, & finalis dispositio deficiẽs. Allega sicut vis.

De Cephala. Cap. 2.

1 CEphalea est infirmitas capitis, dicta à cephale quod est caput. Caput enim patitur multis modis, sicut etiam in scriptura fit mentio. Esa.1. Omne caput languidum, & omne cor mẽrẽs: accidit ergo capiti dolor q̃ dr̃ cephalea, q̃ q̃nq; prouenit ab extrinseco, s. ex percussione lædẽte uel ex calido aere dissoluẽte, uel ex frigido constringente. Quandoque etiam accidit ab intrinseco, & tunc vel ex mala ipsius capitis vel cerebri dispositione, vel etiam ex stomachi euaporatione. Vnum tamen est, quia quãdo iste dolor ab ipso capite, est tunc est continuus, quando vero est à corruptis humoribus, est interpolatus. Per caput intelligatur capitaneus & prælatus iuxta illud Ps. Constitues me in caput gentium. Iste igitur patitur dolorem vitiorum multis modis. Et hoc q̃nq; à causis exteriorib. quandoque ab interioribus. Ab exterioribus enim quandoq; percutitur, quandoq; dissoluitur, quandoque cõstringitur. Ipsum enim percutiũt adulatores, & præcum vel munerum oblatores, vel etiã dæmones tentatores. Amos.9. Percute cardinem, & mouebuntur superliminaria. Ipsum etiam dissoluit aer calidus.i.deliciæ carnales, q̃ remolliunt & eneruant. Ipsum verò cõstringit aer frigidus.i.diuitiæ tp̃ales, q̃ mentẽ per parcitatem cõstringunt, & per indeuotionẽ congelant, q̃a de diuite põt dici illud Iob.38. In similitudinem lapidis durant̃ aquæ, & superficies abyssi cõstringuntur. Ab interiorib. quandoque ratione cerebri, vbi sũt sensus, vel ratione stomachi, vbi est appetitus, hoc est dictu, quãdoque in eius cerebro.i. in eius intellectu, est vitium ignorãtiæ vel erroris vel q̃n in eius stomacho.i.in eius appetitu & affectu est vitiũ auaritiæ, luxuriæ, vel alicuius concupiscentiæ vel ardoris. Ista enim sunt

vitia

uitia interiora, s. error ignorantiã in intellectu, ardor verò & cõcupiscentia in affectu. Ista tñ est diuersitas, qa tale uitiũ cerebri, vitiũ erroris & ignorãtiæ est & continuũ. Vitiũ verò stomachi, s. gula & luxuria, est interpolatũ. Vel si uis dic, ꝙ caput est intentio, q̃. s. est caput mentis, quæ põt lædi adulationib. precib. & tentationib. exteriorib. vel erroribus & malis affectionib. interiorib. Ps. Iniquitates supergressæ sunt caput meũ. ¶Caput dolet aliqñ ex corruptione vel superfluitate quatuor principaliũ humorũ. Cognoscit aũt vñ ꝓuenit dolor, qa si sanguis est in cã, dolor est à parte anteriori, si phlegma, dolor est à parte posteriori, si cholera dolor est à parte dextera, quia sicut dicit Galenus in libro institutionũ. Nosse oportet caput diuidi in quatuor partes. Nã sanguis ĩ fronte dñat, cholera aũt in dextera, Melãcholia in sinistra, phlegma verò in occipitio dñat. Multa sunt alia signa causarũ doloris capitis q̃ pp prolixitatẽ omitto. Per caput vt dictũ est, intelligit aĩa, seu mẽs, vel ẽt intentio mentis nr̃æ, q̃ proculdubio quatuor hẽt partes. i. quatuor statuũ diuersitates. Anterior. n. pars est tps iuuẽtutis, posterior uerò senectutis, dextera uerò est ꝓsperitatis, sinistra uero status aduersitatis. Itẽ dico ꝙ sanguis q. inficit, significat carnalitatem & luxuriam. Phlegma uero ꝙ infrigidat, sigñat pigritiã, q̃. s. motũ mẽbrorũ aggrauat. Cholera uerò q̃ feruet, & q̃ lenis & ignea sigñat auaritiã & superbiã. Melancholia verò q̃ terribilia sõniat, sigñat timorẽ, desperationem & tristitiã. Ista est igit ueritas, ꝙ caput mentis nr̃æ ẽm quatuor status nostros à quatuor humorib. i. à quatuor uitijs põt lædi. Ipsam. n. in anteriori parte . i. in iuuentute lædit sanguis. i. carnalitas & luxuria. Iud. 14. Inuenerunt cadauer sine capite voluntatũ ĩ sanguine 2. Re. 1. Sanguis tuus super caput tuũ erit. Ipsam. n. lædit ĩ posteriori parte senectutis, phlegma. i. tepiditas & desidia. Esa. 1. Oẽ caput languidũ, & oẽ cor mærens. Itẽ ipsam lędit in dextera . i. in statu prosperitatis, cholera. i. feruor auaritiæ, & leuitas superbiæ, ut de hoc exponat illud Ps. De torrente (supple ꝓsperitatis) in uia bibit, ꝓpea exaltauit caput. Itẽ ipsam in sinistra aduersitatis lædit melancholia timoris, desperationis & tristitiæ. Ps. Conuertet dolor eius ĩ caput eius, & ĩ uerticẽ ipsius iniquitas eius descendet. Vel dic, ꝙ caput est p̃latus, q. in p̃dictis suis statib. põt pati uitia supradicta. ¶Caput patit quandã infirmitatẽ q̃ hemicrania nuncupat, qui dolor ẽ grauissimus ẽm Constan. & fit de fumo cholerico & calido, cum uentositatẽ puncturã, arsurã & tinnitum inducẽte. Sentit. n. hõ malleationẽ & percussionem & tinnitũ in capite & nõ põt pati somnum nec uocẽ, nec lucẽ, neq; splendorẽ. Talis passio vr̃ esse iracundia, q̃. s. ex cholerica cõplexione nascit, & ex uentositate superbiæ gñatur. Ista. n. in capite mentis generat arsurã. i. vindictæ appetitum, puncturã. i. doloris aculeum, malleationẽ. i. perpessæ iniuriæ uel displicẽtiæ memoriã & tinnitum, quia. s. memoriã iniuriarũ ipsum sp̃ malleat, & ad vindictã excitat atq; uocat Prou. 19. Mallæi percutiẽtes stultorũ corporib. Talis igit infirmus somnum cõsolationis nõ recipit, vocẽ applausus effugit, & uocẽ prosperitatis nõ diligit, qa proculdubio nihil sibi ꝓsperum inuenit, qui iræ & impatientiæ stimulis exardescit. Iõ bene dr̃ Prou. 27. Graue est saxũ, & onerosa arena, sed ira stulti vtroqne grauior. Vel dic ꝙ ista infirmitas est inuidia, quæ. s. ex superbia nascit, & à qua cor ardescit & stimulat, intm̃ ꝙ vocem alterius audire, & lucem ꝓsperitatis alterius videre, nec splendorem alienę gloriæ respicere dignat. Io. 3. Qui male agit, odit lucẽ. ¶Caput qñq; patitur tineã seu squamam, & potissimẽ ĩ pueris. Quæ est infirmitas phlegmatica, superficiẽ operiens capitis, & more tineæ ipsam inficiens & corrodens. Ista autem passio immoderatum pruritũ inducit, & nisi caute sanetur, sp̃ cicatrices post se deserit & relinquit. Contingit aũt hæc infirmitas pueris, pp cutis raritatem & mollitiem, pp sãguinis abundantiam, & pp amplioris cibi affluentiã. Summum tñ remedium est lactantib. ẽm Const. à parte posteriori sanguis. inter aures extrahat, & ipso calido caput inungat. Poros. n. sua caliditate aperit, & sua subtilitate subitrat, & subintrãdo materiam diuidit & cõsumit. Cib. ẽt ẽm Cõst. debet subtrahi, vt subtracta materia possit curari. Puer est q libet hõ carnalis & simplex, qui more pueri est imbecillis, impotens, & ignarus. Passio aũt ista luxuria significat, qa pro certo pruritum malorum desideriorũ & cõplacentiarum generat. Cutẽ cõuersationis vlcerat saniẽ malorũ saniẽ modorũ exẽplorũ distillat mentẽ ẽt corrodit & lacerat, & dato ꝙ p pñiam sanetur sp̃ tñ cicatricẽ alicuius notæ & infamiæ post se cãt, qa si hõ quis luxuriosus fuerit, & maximẽ religiosus, clericus, vel prælatus, vel ẽt mulier & hmõi, vix aũt nunquã est quin cicatricẽ pristinæ infamiæ ꝑpetuò secum gerat. Esa. 14. Subter te sternet tinea, & operimẽtum tuũ erunt vermes & ꝓculdubio triplex põt esse cã istius vitij inductiua. Prima est cutis raritas. i. debilitas fortitudinis & cõstãtiæ. Abundãtia sanguinis. i. carnalitas deliciarum & intemperantię. Multitudo ẽt cibi, i. abundantia diuitiarum & terrenæ opulentię Eze. 16. Hæc fuit iniquitas sodomæ, superbia, saturitas, & abundãtia, & otium est igitur talib. pueris. i. talib. imperfectis si cib. terrenorum bonorum eisdẽ subtrahat, & sanguis deliciarũ ab eis extrahat, vt sic hmõi corruptio & luxurię infectio consumat. Vel dic, ꝙ sanguis est pc̃m, qđ per cõfessionem dẽt extrahi, & quo caput intentionis per memoriã debet inungi, & sic infectio luxuriæ consumi poterit, & sanari. Vel dic, ꝙ caput puerile est p̃latus puerilis, qui tineã luxuriæ patit ex dictis causis. s. ex sua debili imperfectione, & deliciarum affluentia, & diuitiarum opulentia, &c. sicut supra. Et sicut videm⁹ qđ tinea seu scabies à pueritia est sanãda, qa si antiquari permittat, vix amplius sanatur, sic verẽ luxuria nisi à iuuentute eradat ab hoĩe, vix põt amplius extirpari. Si . n. per malas consuetudines fuerit antiquata, vix põt amplius extirpari. Eccl. 23. Hoĩ fornicario oĩs panis dulcis, non fatigat trãsgrediens vsq; in finem. ¶Patitur caput qñq; quandam eruginosam squamositatẽ, qñq; capillorũ fluxũ, & nuditatẽ, qñq; pediculorũ, lendium & surionum immensitatẽ. Sic verẽ hõ p̃latus vel aĩa qñq; patit squamositatem malæ cõuersationis, qñ. s. squamæ malorũ exemplorũ inde fluũt & cadunt. Item fluxum capillorum. i. defectũ uirtutis & ꝑfectionis vermes ẽt iræ, inuidiæ & tristitiæ, & desperationis. Vel dic ꝙ caput est prælatus, circa quem generantur & aggregantur multi uermes. i. multi hoĩes pc̃ores, quidã faciũt pruritum adulationis, quidam, verò corrosionem detractionis & accusationis. Veruntñ sicut video ꝙ tales vermes nõ sunt ĩ capite nudo, & capillis vacuo, & sic signũ est ꝙ isti vermes magis capillos quam caput sequunt, sic verẽ adulatores & detractores non sequũtur nec amant caput, i. capitaneos & prælatos pp se, sed solum capillos diuitiarũ, quib. abundant. Et istud patet, qa si hõ vellus diuitiarum perdiderit, ꝓ certo tales vermes, s. adulatores, detractores & malos famulos & amicos circa se amplius non habebit. Eccl. 13. Si habueris, conuiuet tecũ, si nihil habueris derelinquet te. ¶Ex vitio cerebri & capitis, resoluti mali fumi qñq; capillos inficiunt, ex quibus vel corroduntur, vel defluũt, vel canescũt. Caput est prælatus, capilli sibi adhærentes sunt subditi uel clerici, quia pro certo ex fumis. i. ex malis exemplis capitũ . i. p̃latorũ inficiũtur capilli. i. grex oĩum subditorũ, & sic fit ꝙ vel inuidiæ furfurib. corrodunt, aut per canitiẽ inanis gloriæ dealbantur aut per luxuriã defluũt & laxantur. ¶Caput qñq; patitur catarrhum, qui nihil aliud est qui fluxus immoderatus humorum, qui qñq; fit à calore dissoluente, qñque à frigiditate cerebri cõprimente, & partes liquidas exprimẽte, qñq; ex liquiditate humorum exterius defluente & qñq; ex debilitate virtutis humores cõtinere non ualente. Sic verẽ à capite. i. à mente nr̃a prouenit qñq; fluxus humorum. i. fluxus malarum cogitationum & affectionum, & hoc qñ p ꝓsperitatẽ æstuamus & dissoluimur, qñ ẽt p frigus aduersitatis formidamus & constringimur, qñ insuper humor affectionis est malẽ cõpositus & digestus, et ad uitia fluxibilis, et qñ nihilominus virtus cõtẽtiua, s. virtus tẽperãtiæ et fortitudinis est impotens atq; debilis. Quia ꝓ certo ex prosperitate per amorẽ malẽ dissoluente, & aduersitate per timorem malẽ exprimente & cõprimente, & fluxibili dispositione ipsius uolũtatis, necnon ex debilitate continentiæ & cõstantiæ et firmitatis fluxus uitiorum et malorum affectuum gignitur, nulloq; virtutis obstaculo ꝓhibetur. Et hoc est ꝙ dr̃ Eze. 21. Tabescet oẽ cor (supple p malũ timorẽ) dissoluentur vniuersæ manus (supple per malũ amorẽ) infirmabit omnis spũs (ecce virtutis debilitas) et per cuncta genua fluent aquæ: ecce affectuum et vitiorum inconstantia et labilitas. ¶Magister ponit hic remedia et cõtra ĩfirmitates capitis et cõtra catarrhũ. Sed qa valde eẽt lõgũ istã medicinę remedia moralizare, et ad mores applicare, et iõ ĩ isto c. et ĩ alijs

pro maiori parte omitto grã breuitatis. Vnũ tñ dicit Cõst. q̃ quandiu catarrhus est vehementia fluxus, nullũ est fomentũ adhibendũ, vel epithema apponendũ, nunc.n. maior dissolutio fieret, & potius officeret q̃ iuuaret. Sic verè loquendo moralr qñ videmus q̃ aliquis est in ipsa vehementia fluxus sui.i. in ipso actu & opere vitioso, & in ipsa effrenitate uoluntatis, fiue sit circa iracundiã, vel circa luxuriã, vel ẽt circa vanã gloriã, vel similia, nõ sunt tunc t̃pis remedia adhibenda, nec ẽt correctionis vel redargutionis in ipso mẽtis furore sunt verba seu verbera apponenda. Talia.n. q̃ ĩ ipso actu furoris menti offerunt, ipsam mentẽ ad deterius inflãmãt, & iõ necesse est vt ille furor aliquãtulũ recedere p̃mittatur, & q̃ vsq; ad t̃ps dissimulet, vt habita opportunitate melius castiget. Istud potissimè locũ hẽt in iracũdis & luxuriosis, de q̃b. dr̃ Eccl.8. Non incendas carbones p̃cõrũ, arguẽs eos. Sic ẽt ipse Deus in suis correctionib. facit, q. s. p̃cõ rẽ aliqñ furore suæ malæ voluntatis p̃mittit, fluxũque vitiorũ nõ impedit aut diuertit, finalr vero cũ hõ se cognoscere cœperit ipsum melius corrigit, & cõuertit. Vñ ipse est q̃ loq̃tur p̃cõri & de peccatore Esa.57. Abscondi faciem meam, & indignatus sum, abijt vagus in via cordis sui, vias eius vidi & dimisi eũ, & reduxi eum, & reddidi consolationes ipsi.

De Phrenesi. Cap. 3.

1 PHrenesis seu furor, est illa infirmitas de qua fit mentio Deu.28. Percutiat te Deus furore &c. Est igit̃ phrenesis calidũ apostema s̃m Cõst. ĩ quibusdã cerebri pelliculis gñatũ, & à phrenib. i. pellib. cerebrũ obuoluentib. phrenesis nũcupatũ. Cholera.n. rubea p̃prio calore & febrili leuigata furiosa efficit̃, & sic p̃ venas neruos & arterias superius ad cerebrũ rapit̃, ibiq; in apostema colligit̃ & exinde passio q̃ dr̃ phrenesis gñat̃. Fit aũt ex calido, humore in cõplexione calida, & t̃pe æstiuo & calido, sequunturq; accidẽtia. s. alienatio mentis, siccitas oris, sitis nimia, & dolor, & angustia totius corporis, defectus sp̃uum, & syncopis cordis p̃ istã passionẽ intelligo iracundiã & furorẽ, in qua p̃culdubio mens à recto iudicio alienat̃, & rõnis iudiciũ absorbet̃. Et iõ ista dr̃ apostema cerebri, q̃a p̃ certo qñ cholera. i. iracundia ad cerebrũ mẽtis rapit̃, necesse est q̃ ibi apostema superbiæ gñetur. Qđ vtiq; in personis feruentib. & calidis, & ad mala opera ardentib. & acutis necnõ t̃pe æstiuę p̃speritatis magis accidit, vbi. s. magis viuit cholera p̃cipitis & feruidæ voluntatis. Talib. ergo contingunt plura mala accidentia, videlicet sitis .i. ardor & appetitus vindictæ, siccitas. i. indeuotio & impietas, linguæ nigredo & asperitas. i. verborũ iniuriosa & infamis effrenitas, dolor ẽt & angustia. s. de bono aliorũ, & syncopis seu defectus cordis, & sp̃um. i. defectus charitatis & affectuũ bonorũ. Bene ergo dicit sapiẽs Eccl.27. Ira & furor

2 vtraq; execrabilia. ¶Phreneticus cognoscit̃ p̃ hęc signa. Habet.n. mentis insaniam, vigiliarum instãtiã, oculorũ mobilitatẽ & extensionẽ dissolutã. Itẽ in ipso est capitis cõmotio, manuũ proiectio, dentiũ frendor & collisio, s̃p à lecto vult surgere, nunc solet plangere nunc cantare, se custodentẽ & medicantem libenter solet lædere & mordere, raro solet silere, sed quasi cõtinuè altè clamare. Isti ergo periculosissimè ægrotant, & tñ ignorant se aliqualiter ægrotare. Phreneticꝰ est p̃cõr, & maximè superb. q̃ in cerebro sensus sui, apostemate & tumore superbiæ est repletus. Tales.n. solẽt mẽtẽ. i. rõnis vsum perdere, & cõtra rõnem plurima cogitare. Solẽt & p̃ malas sollicitudines vigilare, p̃ iucundiã insanire, & p̃ excellentiã & põpositatis oculos extendere, & per diuersa desideria cupiditatis, ipsos ad mũdi delectabilia circũferre facilr & mouere. Eccl.20. Oculi eius septẽplices sunt. Isti ẽt caput intentionis solent mouere per incõstãtiã, manus suas .i. opera solent vndiq; proijcere & dilatare per iactantiã, dẽtes ẽt qñq; solent frendere & collidere, per crudelitatem in pauperes & iracundiã. Ps. Frẽduerunt super me dentib. suis. Itẽ isti de lecto. i. de quiete & pace solẽt nõ cura, & nũc per inanẽ spẽ & lætitiã solẽt canere nũc p̃ desperationẽ & tristitiã solẽt plorare. Prou.10. Risus dolori miscebit̃. Custodiẽtib. se. i. p̃latos medicantes se. i. p̃dicatores & correctores solent detrahendo mordere, & de eorum correctionib. cõplacentiã nõ hr̃e. Prou.15. Nõ amat pestilens eum qui se corripit. S̃p volũt loq̃ & raro silere, & cũ sint ĩ mortis æternæ periculo, ipsi tñ dolorem infirmitatis culpę suæ nõ vr̃r per cõ tritionẽ sentire, quinimò qđ est deterius, non aduertunt se sp̃ualr infirmari, nec sibi mortis æternę periculũ imminere. Et iõ tali p̃cõri vitia sua ignoranti & pericula nescienti, dr̃ Apo.3. Dicis, q̃a diues sum nullius egeo, & nescis, q̃a tu es miserabilis & pau p̃, cęcus & nudus.

3 ¶Phrenetico sũt remedia celeriter adhibenda, alioquin cito. Perit. Primo ergo debet caput infirmi abradi, & cũ tepido aceto ablui, & pulmone pecorino caput sæpius cataplasmari, vena frontis sanguine minui, in loco obscuro debet cõstitui, & ne fugiat aut surgat, dẽt ligari fortiter vel teneri. Vanæ picturæ sibi nõ oñdi, silentiũ astantib. dẽt indici, & suis verbis fatuis non debet aliqualr r̃ñderi, vnguentis & fomentis dẽt somnus p̃uocari, cũ medicina debita debet cholera extingui, panis & aqua solũ p̃ dieta debet dari. Si vero his remedijs adhibitis adhuc per tres dies insania cũ insomnietate perseueret, nequaquã põt amplius spes haberi. Phreneticus (vt d ictũ est) est p̃cõr ex toto vitijs deditus, à mente & rõnis vsu alienꝰ siue rõnis obstaculo effrenatꝰ, & bestialr ad vitia cũcta pronus. Cautus ergo medicus & p̃latus istos callos. i. occasiones & excusationes & tegmina vitiorum debet abradere, sanguinẽ p̃cĩ debet p̃ confessionem minuere, pulmonẽ pectoris nr̃i. Chr̃i .i. memoriã suæ passionis debet adhibere, & aceto, supple q̃ Chr̃s in cruce potauit, debet ipsos abluere & portare. Ista.n. sunt summa remedia p̃cõri p̃ p̃latum & p̃dicatorem adhibenda. s. confessio, occasionum & excusationum amotio, & mortis Chr̃i memoria & recordatio. Thr.3. Memor esto paupertatis meæ, absynthij & fellis. Item talis debet in obscuro .i. in secreto & solitudine religari & à publicis negocijs et spectaculis segregari, et in tenebris contribulatæ consciæ, vel claustri et religionis, vinculis Dei mandatorum et regularium statutorũ debet tenaciter alligari. Mat.22. Ligatis pedib. et manib. proijcite eũ in tenebras. Picturæq; et imagines .i. mulierũ pulchritudines, et bonorum mundialium cõplacentiæ, ab aspectu suo debent excludi. Vel ẽt ad literã si casus hoc req̃rat, ne fugiat, in obscuro carcere debet ligari, proijci & intrudi. Silentiũ illis, q̃ sunt iuxta eũ. i. illis q̃ rogãt p̃ ipso, debet indici, suisq; verbis vel deprecatorijs vel desperatorijs nõ debet r̃ñderi, sed potius oĩa maledicta et cõuitia q̃ dicit debent à p̃lato sub dissimulatione trãsferi, et ęquanimiter sustineri, q̃a p̃ certo qñ aliq̃s est in desperatione et furore non est ei r̃ñdendum, sed potius de verbis ipsiꝰ nõ curandum. Prou.26. Ne r̃ñdeas stulto iuxta stultitiã suam. Iste igit̃ vnguentis. i. verbis dulcib. et consolationibus debet inungi, et fomentari. Sõnus autem. i. quies mentis et affectionis debet induci et p̃curari. Cholera. i. furor cupiditatũ debet extingui & panis et aqua. i. arctitudo vitæ debet inungi, q̃a sicut dr̃ Eccl.29. Initium vitæ hoĩs panis et aqua et vestimentum. Quid vltra? Proculdubio dico q̃ post ista remedia adhibita, et postq̃ prælatus et p̃dicator talib. correctionib. et consolationib. cautelis et inductionib. talem phreneticũ peccatorẽ sanare voluit, si ipse adhuc remanet incorrectus nulla est de salute sua amplius spes habenda, imo sicut medicus desperans solet infirmum dimittere, sic et istum sicut ethnicum debet p̃latus fugere, et in manu Dei relinquere, q̃ solus põt remediũ adhibere. Hiere.30. Insanabilis fractura tua, pessima plaga tua.

4 ¶Phreneticus qñq; ligat̃, q̃ in vinculis aliquotiens gloriatur, et in eorum sonitu delectatur. Sic verè peccator ligatur à diabolo vinculis malarum complacentiarum, consuetudinum et vitiorum, q̃ tñ ex hoc non vr̃ tristari, imo solet in ipsis vinculis et vitijs aliquotiẽs gloriari, et in sonitu suæ propriæ infamiæ delectari, imo ẽt qñque facit per iactantiam quod ista uincula vitiorum audiuntur, et quod alijs qui ipsa ignorauerant, reuelantur, ita quod in tali sonitu propriæ infamiæ gloriantur. Ps. Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate? &c.

De Amentia. Cap. 4.

1 AMentia dicitur ab à, quo est sine, et mens, qua si sine mente. Est enim idem quod mania, quæ secundum Constantinum est infectio anterioris cellulæ cerebri, cum priuatione imaginationis, sicut melancholia est infectio mediæ cellulę, cum priuatione rationis, vt dicit Platearius. Horum ergo remedium est quod ligentur, vt à propria et aliena cessent lęsione. Et sunt tales super omnia consolandi, et sollicitudinibus et timoribus amouendi, instrumentis musicis

musicis lætificandi, & mediocriter exercēdi, & tandē si pur gationes & lectuaria nō sufficiunt arte chirurgica sunt curādi. Sic verè sæpe fit q cerebrū.i.mens & sensus hoīs p amorem delectabilium huius mundi taliter inficitur, q oīs spiritualis imaginatio & meditatio perditur, ita q de spiritualibus & æternalib. nihil penitus cogitatur. Tales igitur vinculis statutorū à plātis debent ligari, melodijs dulcium verborū mulceri, & lætificari A sollicitudinib. seculi per pdicationem debent reuocari. In bonis operib. & laborib. debent exercitari? & si sit necesse, chirurgia.i. correctione aspera debent truncari & curari. Quæ omnia bene figurantur in Saul qui aliquotiens per arreptionem dæmonis alienabāt à mēte, & tñ per cantum citharæ Dauid reducebatur ad mētem. 1. Reg. 16. Quia pro certo sæpe fit q dum Dauid.i. prædicator vel prælatus cum cithara prædicationis vel dulcis monitionis vel cōsolationis modulatur, mens per pctm̄ deuia, & à dęmone possessa, ad sanitatem gratiæ reuocatur, & virtus imaginatiua, & cœlestiū cōtēplatiua, necnon infernalium meditatiua, ad sanitatem debitam reparatur. Eccl. 40. Tibiæ & psalterium suauē faciunt melodiam, & super vtraq; lingua suauis.

2 ¶Stupor est quædā passio aīæ q̄ nihil aliud est q̄ quēdā cæcitas seu insensibilitas mentis quæ est qñ apertis oculis hō nihil videt, qñ p p defectum spūm anima non iudicat de sensibiliter apprehensis, sicut fuerunt sodomitæ in foribus Loth: quæ aliqñ contingit ex perturbatione rōnis non aduertentis. Aliquādo ex superfluitate humoris vias spūm oppilantis, sicut in ebriosis. Aliqñ ex constrictione frigoris neruos sensibiles comprimentis. Et dicitur stupor à similitudine stuporis corporalis, qui nihil aliud est quam obdormitio vel insensibilitas alicuius membri. Talis infirmitas videt̃ inesse sapientib. huius mundi. Ipsi.n. cæcitatē spūalē patiuntur, quia.s. in bonis spūalib. cæci esse comperiuntur. Mat. 16. Cæci sunt: & duces cęcorū. Dato.n. q oculos intellectus habeant apertos lympidos & claros quantum ad mundi negocia, nihil tñ uidēt, imò cæci sunt quantū ad illa q̄ aīæ sūt vtilia Act. 9. Apertisq; oculis nihil videbat. Et hoc pculdubio contingit qñ rō ipsorum per malitiam perturbatur. Sap. 3. Excæcauit eos malitia eorū. Qñ.s. via spirtus eorum.i. ipsa affectio per abundantiam humorum.i. per bonorum terrenorum opulētiam oppilāt & cumulāt. Figura est de Thob. 1. cuius oculi ex stercore hirūdinum sunt cæcati. Et qñ neruus.i. sensus & cōpassio indeuotionis frigore cōgelatur, & ne p pietatem ad pauperes se extēdat p auaritiā cōstringit̃ & arctat̃. Quia p certo stupor mentis.i. inaduertentia rōnis, ita excæcat corda sicut stupor corporis.i. auaritia stupefacit & obdormit manus & mēbra, impediens.s. ne se extendāt ad pietatis opera. Et sic de talib. breuiter pōt dici illud Iob 12. q Deus adducit consiliarios in stultum finem, & iudices in stuporem. Aduerte tñ quod stupor vt cōiter accipitur pro illa mentis insensibilitate & inaduertentia, quā incurrit hō cū præ nimia admiratione pauescit, quæ de se non est vitiū neq; virtus, sed sic non accipitur infirmitas supradicta.

3 ¶Stupor prout supra accepimus est quædam falsa somniculositas, q̄ est dispositio ad grauissimas passiones, & maximè ad lethargum, quod est apostema in posteriori cellula capitis generatum, & à lęthæ (quod est obliuio) dr̄, pro eo qđ obliuionē inducit. Sic verè stupor & insensibilitas pigritię, somnusq; & somniculositas negligentiæ, ad magna peccata, & ad magnas animæ passiones disponūt, & maximè ad lęthargum.i. ad obliuionem Dei: quā faciliter introducunt, sicut patuit in Dauid 2. Reg. 11. qui ex otio cecidit in adulteriū & homicidium, & per cōsequens in diuini timoris obliuionē & fastidium. Hie. 2. Populus autem meus oblitus est mei diebus innumeris. Adde si vis istum. §. præcedentis. §. & dic contra mundi sapientes qđ cęcitas & insensibilitas suę mentis facit eos Deum obliuisci. Ps. Obliti sunt Deum qui saluauit eos q fecit mirabilia in Aegypto.

4 ¶Læthargus est quędā infirmitas q̄ somnum & obliuionē inducit, & fit qñ phlegma ex calore febrili sursum ad cerebrum rapit̃, & in posteriori cellula in apostema cōgregatur, & sic superfluo humore cerebrum occupante, ille falsus somnus qui lęthargus dr̄, generat̃. Talis aūt infirmus uix vocatus respondet, & si respondet, loquitur aliena, supinus iacet, & si ad horā super latus vertitur, proprio impetu iterum supinatur. Talis aūt vt communiter valde frigidus in extremitatibus inuenitur. Medicus aūt dēt talem in loco lucido constituere, loquentiū & disputantium garrulitas debet adesse. Per pilos barbę & capitis debet trahi fumo fętido debet fumigari, vt pote fumo cornu capræ cōbusti, & aqua frigida debet sœpius irrigari, clyster pro euacuatione debet apponi. Caput eius dēt abradi & super oīa debet sternuatio prouocari. Per istum læthargū pōt intelligi malus diues, cuius cerebrū.i. sensum & mētem, humorum.i. bonorum terrenorum per malas affectiones superfluitas occupat, ibiq; mediāte ardore febrili.i. feruore auaritię se collocat atq; fundat, & somnum negligentię, necnō Dei obliuionem generat ita de vitijs suis interrogatus, respondere per confessionem nō curat, imò in lecto peccatorum suorum se supinat, inquantum.s. ipsis peccatis dorsum obliuionis vertit, & quasi subtus & retro seipsū ponit & calcat. Et si per medicū prędicatorē à tali mala dispositione qñq; vertitur, statim per recidiuationem ad pctōrū suorum obliuionem iterum supinatur Ps. Proiecisti post tergum tuum oīa pctā tua. Alio ēt mō supinus dr̄, inquantū terrā.i. terreā suam conditionem & mortē retro post dorsū obliuionis suę ponere comprobatur. Eccl. 21. Displicebit ei: & proijciet post tergum suum. Medicus igitur.i. prædicator cōfessor vel pręlatus dēt tales prout pōt in luce veritatis ponere, disputationes & verba bonarum exhortationum dicere, & alijs dici facere, capillos qui sibi adiacent.i. vitia q̄ sibi adhęrent debet per reprehensionem trahere, atq; pungere, fumum ēt fętentē.i. memoriam suorū fœtentiū vitiorū, uel combustionem cornuū caprinorū.i. dānationē hoīum pctōrū dēt ipsius narib. applicare, & ipsius memoriæ pręsentare. Aqua ēt dulcis cōsolationis ipsum dēt multotiens irrigare, spē venię pmittendo, & sic sternutationē cōtritionis, euacuationē cōfessionis, necnon capitis abrasionē.i. amotionem velaminis oīs malę excusationis poterit puocare, & sic istū pctōrē lęthargicū à somno vitiorū poterit excitare, dicēs illud Apostoli ad Eph. 5. Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chrs.

5 ¶Sicut dicit Cōst. si de phrenetico fiat lęthargicus pessimū est: si verò lęthargia in phrenesim conuertatur, bonū. Somniculosus lęthargicus significat illos q occultè sunt mali, sicut sunt hypocritę & pditores, qui exterius vñr simplices & dormientes, & quasi nihil mali scientes, intus tñ sunt pessimis infirmitatib. & vitijs abūdātes. Phrenetici verò publicos peccatores designant, q infirmitatem vitiorū suorū oīb. manifestant. Igit̃ q de phrenetico fiat læthargicus.i. quod de publico & notorio pctōre fiat pctōr occultus hypocriticus & velatus pessimū est: qa.s. sub velamine hypocrisis magis nocent vitia, eo.s. q tūc virtutes esse credūtur. Ecōtra aūt si de læthargico fiat phreneticus.i. si de pctōre occulto fiat manifestus, melius est: nō.n. tm̄ nocet alijs, dū pcaueт̃ sibi, ēt magis pficit, dū eius vitia manifesta & cognita facilius corriguntur. Allega si potes.

6 ¶Vertigo ē īfirmitas capitis q̄ nihil aliud est ēm Cōs. quā corruptela spūs visibilis, qua.s. fit q oīa vñr voluētia & tenebrosa. Qđ fit ex aliquo vētoso humore, se spiritui visibili immiscente, & motū & vertiginē in imaginatiuis spiritib. inducēte. Proculdubio talem infirmitatem vñr hr̄e multi falsi iudicatores et opinatores, in quib.s. visus recti iudicij sic turbatur, q oēs alios pter se, voluentes & incōstantes, tenebrosos & vitiosos opinant̃. Se.n. solos stare existimant: alios verò vagos & volubiles esse putāt. Istud.n. facit ventositas suæ superbæ psumptionis, quæ.s. mouet & decipit visum suæ discretionis & cognitionis, de quo dr̄ Esa. 19. Dn̄s miscuit spiritū vertiginis in medio eius: & errare fecerūt Aegyptū. Et dic q iste motus nō est in reb. imò est in ipso cerebro ipsius patiētis, ad denotandū q illos motus vitiorū quos quis hēt in se, alios similiter credit hr̄e, qa sicut dicit Tullius in quo quis insanit, in eodem alios insanire credit.

Vigilia, insomnietas & c. vide supra titulo de vigilia, vbi de insomnietate.i. de vigilia innaturali multa videbis.

De Morbo Caduco. Cap. 5.

1 Caducus morbus est ille quo patiens cadere compellitur, epilepsia qñq;, apoplexia, seu ēt sacra passio nominatur. Dr̄ enim ista passio (vt dr̄ in passionario) hieracto non.i. sacra passio, eo quod sacras corporis occupet partes, s. caput et sensus. Dicitur herculis passio, eo q infirmitas fortissima. Dicit etiā epilepsia, ad epi, quod est supra, et lepsis

lepsis,quod est læsio siue captio.Fit aũt iste morb.per raptũ humorum ad cerebrum,& suorum ventriculorum occupationem,ex quib.anima in regimine corporis impeditur, & sensus & motus intercipitur,quousq; natura ab illo humore exopilauerit viam suam.Ista igitur passio hominem subito facit cadere,caput facit tremere,& os & faciẽ cũ strido redentium & spumatione turpiter obtorquere. Per istam infirmitatem intelligo pctm̃ superbiæ,quæ.s.sacra passio dr̃ quia.s.sacros viros aliquotiens occupauit. Passio herculea, quia de viris etiam sanctissimis, cõstantissimis & fortissimis triumphauit.Epilepsia.i.superiorum læsio,qa.s.multos superiores & potentes prostrauit:imò ẽt ipsos superioris angelos de cœlo ad istum caliginosum aerem inclinauit. Eccle. 10.Sedes ducum superborum destruxit dñs.Fit.n.iste morb. superbiæ, qñ aliqui mali humores,i. aliquæ vanæ affectiones,cogitationes & imagiones ad cerebrũ.i. ad considerationem rapiuntur:vtpotè qñ homo nobilitatẽ generis, fortitudinem corporis,opulentiam diuitiarum, & ẽt abundãtiam virtutum & gratiarum aliquotiens meditať. Quando .n.talis vana cogitatio cerebrum considerationis occupat tunc epilepsiam superbiæ ibi causat, animamq; à suis spiritualibus actionib.impedit,& sensum discretionis,motumque bonæ operationis homini tollit,& à statu gratiæ & ꝓsperitatis descendere ipsam facit in Ps. Tu humiliasti sicut vulneratum superbum. Et sic introducit in homine peccatore tremorem desperationis,stridorem iræ & turbationis: spuma malorum verborum & detractionis & obtorsionem vultus.i.turpitudinem mala conuersationis. Vnde breuiter superbia est ille morbus,de quo dr̃ Marc. 9. quod quotiens apprehendebat illum infirmum, allidebat eum, & spumabat,& stridebat dẽtib.& arescebat. ¶Epilepticorũ tres sunt spẽs.s.epilepsia,analepsia,catalepsia.Sed de istarum diuersitatib.parum ad præsens nõ curo. Vnũ tñ aduertẽdum quod quidam istorum præsentiunt casum suum,& qñq; per constrictionem extremitatum casum deuitant ẽm Galenũ. sentiunt.n.quasi motum formicarum,vel quasi motum auræ superius ascendentis.Alij in nullo præsentiunt casum,sed cõtinua capitis grauedine laborant.Teste.n. Caleno isti febrẽ sæpe patiuntur, quia sine calore nunquam sursum materia raperetur.Sic verè inter caducos peccatores, quidam sunt qui casum futuri peccati præsentiũt inquantum scilicet raptum materiæ.i.occasionem & tentationem peccati præcogitant & cognoscunt:& hi qñq; remedium apponunt, seq; per continentiam & temperantiam taliter constringũt, qđ casum vitiorum euadunt dicentes illud Psal. Cogitaui vias meas,& cõuerti pedes meos in testimonia tua.Alij verò istũ casum non præcogitant nec cognoscunt,nec ad præsentia signa peccati attendunt, nec.s.ad raptum seu motum materiæ.i.tentationis vel inflammatæ affectionis, cautelam aut remedium apponunt: & ideo enormiter in uitia multa cadunt,grauedinemq; capitis.i.obstinationem mentis continuè secum gerunt, & febre malæ concupiscentiæ faciliter incalescunt Ps.Cõcaluit cor meum intra me.Bene ergo docetur Eccl. 1.vbi dr̃.Attende ne forte cadas.¶Epilepticis est vtile frequẽtiam hoĩum deuitare,quia.s.ibi solet ipsos infirmitas aggredi,uel nocere.Sicut ẽt dicit Platearius:istos curat tres guttas sanguinis de medio scapularum sacrificãdo extrahere, & cũ vno ouo corui in fine accessionis pastũ sumere.Proficit ẽt eis peonia vel potata vel portata: coagulũ leporis bibitũ,hepar asini assatum,sicut dicit idem.Caducus significat infirmum,qui.s. cadit faciliter in peccatũ, ad cuius tutelam possunt esse multa necessaria, & primo qđ ẽ deuiatio hoĩum,quia.s. q frequentiam hoĩum diligit & qui opa sua publicari consentit, ꝓculdubio facilius in peccatũ corruit atq; cadit.Matt.6.Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hoib. Proficit ẽt istis quod tres guttæ sanguinis extrahatur.i.qđ tres partes proprij laboris & pnĩæ.s.cõtritionem,confessionem,& satisfactionem habeant, & qđ cum ouo corui.i.cum memoria proprij peccati (quid.s. coruus diabolus in corde eorum posuit & infudit) lachrymabiliter ipsa sumant.Proficit ẽt istis coagulum grĩæ Dei, & assatura passionis Chri. Quia pro certo qui assatura asini nostri Chri.i. memoria suæ passionis pastus fuerit per compassionẽ, qui coagulo suæ grĩæ se impinguauerit per deuotionem,& qui oua corui diaboli,hoc est dictũ propria pctã commederit per ipsorum memorialem recordationem, & tres guttas proprij sanguinis & laboris emiserit.s.contritionem confessionem,& satisfactionem,& societates hominum fugerit per inanis gloriæ deuotionem: ꝓculdubio à casu peccati pseruabitur,& à casu mortis æternę liberabitur.3.Reg. 1.Si fuerit vir bonus:non cadet.

De Sternutatione. Cap. 6.

Sternuatio (vt dicit Constantinus) est violenta cerebri commoti, ad expellendum ipsius cerebri fumosas superfluitates.Fit autẽ sternutatio aliqñ à natura,aliqñ à morbo. Prima aũt est bonum signum:significat.n. naturam esse fortem & ad expellendas superfluitates potentem. Et iõ talis sternuatio cerebrum commouet & exonerat,totumq; corpus concutit & alleuiat, & ex violenta aeris commotione in canalibus narium strepitum facit & generat. Proculdubio talis bona passio est contritio. Ista est.n. quæ cerebrum mentis mouet per suijpsius discussionem,& q etiam sonum & strepitum facit per confessionem, mentem autem super fluitatibus vitiorum exonerat, per omnimodam satisfactionem.Et pro certo talis sternutatio est bonum signum futuræ salutis.s. quando homo sternutat faciliter.i. quando ad contritionem & confessionem libenter mouetur.Vel dic ꝙ sternutatio potest tentationem diabolicam significare,cum qua superfluitates malorum suggestionum eijcit,sonumq; terrorum & desperationum emittit,de quo Iob 41. Sternutatio eius splendor ignis.

De Tremore. Cap. 7.

Tremor accidit in capite,vel in membris, & sicut dicit Strabus super Gen.4.Istud fuit signũ Cain, ꝙ Deus posuit vt cognosceretur,& ne occideretur.s. tremor capitis. Et in hoc potest notari quod homo, dato quod sit more ipsius Cain.i.peccator, dum tñ per Dei timorem metuat atq; tremat,non mærebitur per damnationem occidi, sed potius vitæ grĩæ & pnĩæ reseruari.Bene ergo dicit Thobias 13. Cum tremore confitemini dño.¶Tremor capitis à Constãtino dr̃ iectigatio,& prouenit ex defectu virtutis regitiuæ ĩ neruis spondilium,seu ossium ipsius colli,& aliorum membrorum.Sunt.n.in hoc morbo duo motus oppositi, quorũ alter sursum,alter deorsum mouetur.Natura.n. facit superiorem:morbus verò inferiorem. Natura.n. membrorũ qđ necdum à suo regimine destituit,ipsum nititur regere,& in dispositione debita continere,& sursum per consequẽs eleuare:morb.verò ipsum membrum inferius deprimit, & sic ex controuersia duorum motuum tremor accidit atque venit.Proculdubio per istam infirmitatem possum intelligere inconstantiam,& dubitationem mentis, quia.s. quidã sunt quorum mens sp tremit dubitando vacillando,& incõstãter & dupliciter se habendo,& nunquam in soliditate fiduciæ vel constantiæ permanendo.Ps.Timor & tremor venerunt super me:contexerunt me tenebræ.Sunt.n. in homine duo motus.s.motus synderesis & rõnis,qui sursum erigit:& motus sensualitatis,qui deorsum ad vitia pręmit:motus ẽt virtutis & grĩę,qui mentem nititur regere:motus verò culpę & carnalis concupiscentiæ, qui vult inferius ad mundi delectabilia trahere & deprimere.Isti.n.sunt duo motus cõtrarij,& sibijnuicem contradictorij,de quib.ad Galat. 5. Caro cõcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem.Quandoq; igitur virtus regitiua.s. rõ est debilis & impotens,tunc non potest membrum.i. mẽtem in statu debito cõtinere,imò quauis semper p synderesim cõsciæ repugnet,& infirmitati culpæ resistat, nihilominus tñ motũ culpę non tollit,nec eneruat,nec mentem rectè dirigit aut gubernat, sic igitur fit ibi q̃dam spiritualis vacillatio, & quędã inconstantię titubatio:quia quantum rõ vult sursum trahere,tantum culpa vult mentem deorsum flectere.Ps. Conturbati sunt,commoti sunt,tremor apprehẽdit eos.Vel dic quod virtus ista naturaliter significat debilẽ pręlatum, qui quia nõ potest membrum infirmum.i.malum subditum bene regere,cõtingit in ipso tremorem incõstantię,& desperationem inesse.Si.n.ista virtus illius pręlati esset tãta,quod in isto infirmo & defectuoso subdito totum motum infirmitatis tolleret, ipsumq; contra vitiorum suorũ inclinationẽ in debito regimine cõtineret,nũqñ in ipso talis tremor.i.

regina,

talis mentis fluctuatio proueniret: sed quia in tali plato vis regitiua, q̃ est iustitia qñq; deficit iõ membrũ seu subditum tremere & fluctuare permittit. Vel dic ꝙ natura vel virtus significat animam, morbus verò significat carnem. Vel natura est Deus, vel bonus Angelus, morbus est diabolus seu mũdus. Isti.n. contrarios motus agunt, & ideo mentem nũc sursum nunc deorsum deflectunt. Ps. Ascendunt vsq; ad cęlos, & descendunt vsq; ad abyssos. ¶ Frigiditas qñq; inducit tremorẽ: neruos.n. cõgelat, & virtutem regitiuam debilitat & sic membri tremorem generat atq; causat. Contingit etiam (vt dictum est) ex defectu regitiuæ virtutis, membru.n indispositum & infirmum debite regere non valentis. Vnum aũt aduertendum est, ꝙ paralysis quę fit cum tremore, magis est curabilis q̃ illa quæ est sine tremore. Cuius ratio est: quia mẽbrum quod tremit, non est totaliter destitutũ à natura. Tremor iste significat timorem diuinũ & maxime timorem seruilem, qui facit tremere & pauere. Istum.n. introducit defectus virtutis regitiuæ.s. charitatis, quia sicut dr̃ 1. Io. 4. Qui timet, nõ est perfectus in charitate, perfecta.n. charitas foras mittit timorem. Ipsum ẽt efficit frigiditas cõgelans in excessus tribulationis & aduersitatis 2. Esd. 9. erat omnis populus tremens propter hyemẽ. Quamuis ergo talis seruilis timor non sit sufficiens ad præmium obtinendũ, valet tñ ad pc̃m vitandum, & adhominem ad bonum aliqualiter disponẽdũ & ad Dei misericordiam obtinendum, qa ꝓ certo paralysis pc̃i mortalis, quæ.s. aufert sensum discretionis, & motũ bonæ operationis, tũc temporalis curabilior reperitur, qñ tremor talis.s. timor seruilis, quo.s. hõ timet damnationẽ & tormenta, talem paralysim comitatur. Natura enim.i. Deus nunquam illum ex toto destituit, qui Dei iustitiam tremit & metuit: quinimò ille faciliter ad sanitatem gratiæ peruenit qui Dei timorem continet atq; gerit. Esa. 65. Ad quẽ (inquit) respiciam, nisi ad pauperculum, & cõtritum spiritu, & tremẽtem sermones meos? Illa verò paralysis.i. illud peccatũ mortale, quod nullus tremor diuini timoris comitatur, videtur incurabile, quia pro certo membrum.i. psona quæ talẽ morbum patitur, videtur à natura.i. à Deo penitus destitutum, & suæ propriæ voluntati dimissum, & ad nullam sanitatẽ gratiæ ordinatum, sed potius damnationi perpetuæ reseruatũ. Ecclesi. 1. Qui sine timore est, non poterit iustificari. Et si vis pone hic per modum figuræ de Cain, illud quod ponitur supra. 1. ¶ Membra qñ à virtute deficiunt, quandoq; tremula & instabilia fiunt. Sic verè quando in homine deficit virtus gratiæ diuinæ & maximè virtus fortitudinis & spei, tunc tremulus per desperationem efficitur, ita quod semper titubat & mouetur, & vbi deberet esse firmus, vacillat, fluitat & turbatur. Psal. Trepidauerunt timore vbi non erat timor.

De Spasmo. Cap. 8.

Spasmus est violenta neruorum cõtractio, motum voluntàrium auferens, aut retardans & hoc est qñ membrum aliquod obdormit & spasmatur: ita qd̃ ad voluntatem hoĩs non regitur aut mouet. Et accidit talis infirmitas aliqñ ex repletione, aliqñ ex inanitione, & aliqñ ex nimia infrigidatione, sicut patet in labijs & manibus infrigidatorum, qui vix verba formant, & vix digitos cõplicant & recuruant. Talis ĩfirmitas vr̃ esse pigritia, qa ꝓ certo ista est q̃ neruos affectionum contrahit, & motum bonorum operum eis tollit, intm̃ quod mẽbra eorum vñr penitus obdormire, & nullum motum boni operis exercere. Et prouenit talis infirmitas seu iniquitas aliqñ ex diuitiarum repletione, aliqñ ex virtutum inanitione, aliquando ex frigiditatis indeuotionis congelatione: qa pro certo quando mens à virtutib. exinanitur et pauperatur, quando insuper mens et affectio bonorũ terrenorum opulentia et complacentia cumulatur, tunc solet ꝑ accidiam contrahi, et à motu bonorum operum retardari. Ideo de triplici causa talem immobilitatem pigritiæ inducente potest dici illud Exod. 10. Trib. dieb. nemo vidit fratrẽ suũ, nec mouit se de loco suo. quasi dicat. Isti tres dies.i. istæ tres causæ auferunt vsum discretionis, et motum bonę operationis. ¶ Quando digiti frigore sunt spasmati, cauendum est ne forti calori apponantur, quia ex subita repercussione frigiditatis extremitates neruorum dolorem nõ modicum sentirent. Paulatim ergo et non subito debet membrum calefieri, ne læsionẽ neruorũ contingat repercussione frigoris generari. Ista possunt allegari contra feruorem subitum nouitiorum. Ipsi.n. qui in seculo fuerunt frigidi, & per indeuotionem gelati, quãdo tãdem ad religionem veniunt feruori deuotionis ita subdito & indiscrete se exponũt, quod ꝓpriam fragilitatem obliuiscuntur, & facere mirabilia ꝓponunt, ita etiam ꝙ plerunq; de sua perfectione superbiũt, & alios quos vident peccare, contemnũt. Sed pro certo sæpe fit ex occulta Dei dispensatione, quod isti tẽtationib. exponunt, & vt humilitatem concipiant sibijpsis dimittuntur. Et tũc frigus indeuotiõis ad exteriores neruos & affectus cordis reuertitur: ita quod dolorem vitiorum maiorem quam ante senserant experiuntur, ita quod etiam quandoq; à statu gratiæ cadere permituntur. Et sic (sicut dr̃ Mat. 12.) fiunt nouissima illius hominis peiora prorib. Magis est vtile qd̃ feruor & calefactio deuotionis paulatim, vt continuetur, crescat, quam ꝙ tota subito effundatur, & postea perdatur & decrescat, quia sicut dicitur Prou. 13. Substantia festinata minuetur, quæ autem paulatim colligitur, multiplicabitur. ¶ Omitto multa alia quæ hic dicuntur de spasmo.

De Paralysi. Cap. 9.

Paralysis est læsio partis humani coporis cum diminutione motus vel sensus, vel vtriusq;. Fit autem quandoque ex humore opilante, quandoque ex calore consumente, & neruos corrugante, quandoq; ex frigiditate neruos cõstringente, & spiritus congelante, & quandoque ex vulnere neruos incidente & diuidente. Ex istis enim causis via animalis spiritus impeditur, & sic membrum ad quod tendebat sensus & motu priuatur: ita quod illud membrũ quasi mortuum reputatur. Communiter autem ex superfluo potu & cibo solet iste morbus fieri quia.s. per multitudinem humorũ qui ibi generantur, nerui solent (ut dictũ est) opilari. Per paralysim possum intelligere pc̃m, vel etiam debilitatẽ virtutis, & potentiæ spiritualis, & impotentiam operandi bonum. Quod pro certo motum bonorum operũ tolli, & sensum discretionis confundit. Contingit autem hæc infirmitas.s. impotentia bene operandi multis causis, s. propter humores carnalis delectationis, propter calorem auaritiæ & ambitionis, ꝑꝑ frigus timoris & desperationis, ꝑꝑ vulnus inuidiæ, inuidiæ & cordialis afflictionis. Carnalis enim delectatio neruos affectuum claudit & opilat. Auaritia neruos affectionis per parcitatem contrahit & corrugat. Timor & desperatio ipsos affectus per indeuotionẽ infrigidat & congelat. Inuidia vero ipsas affectiones scindit & vulnerat, & schisma discordiæ inter partes generat atque causat. Istæ enim sunt quatuor causæ quibus spiritus diuinæ gratiæ intercipitur, & per quas, ne mẽtem sensificet & moueat impedit. Et sic ꝑꝑ defectum ipsius Spiritussancti vel gr̃æ membrũ.i. pc̃õr, spũaliter paralyticus efficit & sensu cõpassiõis, vel discretionis, necnõ motu bonæ operationis destituit & priuat, ita qd̃ de quolibet talis põt dici illud Mat. 8. Iacet in domo paralyticus & malè torquetur. Vel dic qd̃ nerui sunt plati, quib. mediantib. membra.i. subditi recipiũt sensum & motum prædictum. Sed quia isti nerui quatuor prædictis modis opilantur, corrugantur, cõgelantur & inciduntur: ideo membra subdita paralytica efficiuntur &c. per omnia sicut supra. Vel dic quod nerui sunt prædicatores &c. ¶ Paralysis est aliquando gñalis, occupãs mediam partem corporis infirmantis, aliquando particularis, occupans solum vnũ mẽbrum, vtpote manum, brachium seu linguã. Et est aduertendum qd̃ cã seu materia huius infirmitatis, s. opilatio humorum aliqñ est in origine neruorum, aliquando etiam in ipso membro paralytico, & discernitur, qñ non solum dolet membrum paralyticum: imo etiã locus superior spinę dorsi vel similis. vnde Galenus primo de locis affe[illegible] dicit se amouisse emplastrum quod sophista posuerat super malũ .s. super digitos & posuisse super scapulam. Quia.s. primo est medicandus locus vnde prouenit cã morbi, quam etiam ipsũ membrum, in quo est ipse morbus. Sic proculdubio qd̃ paralysis peccati & causa eius aliquando est in membro.i. in ipso malo subdito aliquando prouenit à neruo superiori opilato i. à malo prælato & infecto. Oportet ergo primo istũ neruum.i. pręlatũ malũ sanare: alias vix poterunt membra q̃ sub eo sũt sanitatis remediũ reportare. Cum caput.n. infirmum est, cætera membra dolent: ¶ Paralisis quæ fit ex incisione

incisione nunquã curat. Vtis verò paralysis, maximè quę in senib. accidit vix aũt nũquam aut difficiliter medicatur. Sic verè paralysis pigritiæ vel defectus bonorum operum & vitiam negligentiæ vix aut nũquam potest curari, siue sit particularis, siue sit vniuersalis, quia. s. vix aut nunquam per pœnitentiam remediat vitium quod per scissuram schismatis in senectute malę consuetudinis generatur, quia. s. postquã homo per schisma à fide & ecclesia fuerit separatus, & per malas consuetudines in vitijs antiquatus, vix amplius potest esse à paralysi incertæ liberatus 1. Mach. 9. Dissolutus est paralysi, nec vltra potuit loqui verbum.

De Oculis. Cap. 10.

1 Oculorum variæ sunt passiones. Sunt. n. oculi membra mollia tenera & fragilia, & ideò ad lædendum vel ad læsionem incurrendam sunt ualde passiua & facilia. Patiuntur ergo occuli à vulnere continuitatē oculorum dissoluente. A puluere teneram substantiam perturbante. A vento frigido spiritum visibilem repercutiente. Ab aere calido dissoluente. A fumo obfuscante. A claritate corporis lucidi spiritum disgregante. A nimia tenerositate spiritum visibilē conculcante. A superfluo potu visum hebetante. A voluptate venerea humorem crystallinum consumente & corrũpente. A cibo forti & violento, vtpote ab alio obscuritatem in oculis inducente. Istis. n. decem causis oculus corporalis patitẽ & tam istis q̃ alijs multis causis in suis actionib. impeditur. Proculdubio per oculum intelligi potest anima, quæ videt & intelligit vniuersa. Vel ēt oculus est mens & discretio cordis nostri. Vel etiam duo oculi nostri sunt intellectus & voluntas. Dico igitẽ q̄ tales oculi cordis nostri debilis sunt naturæ: faciliter. n. per pctã læduntur: quapropter decē causis & decem occasionib. vitia patiuntur. Ps. Oculi mei defecerunt. Patitur igitur oculus mentis quando per inuidiam vulneratur, quando puluere terrenorum per auaritiam perturbatur, quando fumo superbiæ molestatur, & quando vēto inanis gloriæ repercutitur, aut grauatur. Ps. Oculos superborum humiliabis. Item patitur iste oculus qñ aere calido mundanę prosperitatis dissoluitur & eneruatur: qñ claritate solis (quē vult respicerẽ). i. ꝓfunditate diuinæ maiestatis vult perscrutari & inquirere, obtunditur & excæcatur. Esa. 38. Attenuati oculi mei, suscipientes in excelsum. Quando ēt obscuritate ignorantiæ obfuscatur, & discretionis lumē in eo cōpingitur & calcatur Ps. Obscurentur oculi eorum ne videant. Item patitur iste oculus, qñ homo vino peruersæ doctrinæ inebriatur, quando venere & luxuria maculatẽ, & qñ alis. i. iracundiæ acredine prouocatur. Psalm. Turbatus est à furore oculus meus. Ista. n. oĩa oculum mentis lædunt, & spiritum visibilem. i. Spiritum sanctum, seu diuinam grãm in eo cōrrumpunt, & lumen discretionis per ignorantiã impediunt & obtundunt: vt sic possit dicere peccator illud Ps. lumen oculorum meorum, & ipsum nō est mecum. Vel dic q̄ oculus est prælatus vel religiosus, qui. s. qñque patitẽ dictas infirmitate vitiorum &c. dic per omnia sicut supra. ¶ Oculus quandoq; patitur apostema, quod ex humoribus ad pupillam fluentibus super oculi albuginem aggregatur. Et vt istuc apostema melius curetur, debet medicus collyria mitigantia apponere ex lacte feminea, & aqua rosacea oculum aspergere, lachrymas restringet, & aliq b. materiam leuiter repercutere & nunquã (si materia est multum calida, dolor fortis) debet repercussiua fortia adhibere, quia alias si materia ad neruum opticum, per quem transit spiritus visibilis repcutitẽ, ꝑpetuã cęcitatẽ poterit inducere vel causare. Sic verè in oculo mentis aliqñ gñatur apostema superbiæ & congregatio humoris carnalitatis & luxuriæ. Et iō vt sanetur, debet [illegible] collyriũ mitigatiuum dulcis monitionis: lac dulcis doctrinæ, & aqua rosacea deuotionis & compunctionis. Restringi etiam debent lachrymę desperationis, & adhibēda est cōsolatio, spei & ꝓmissio veniæ & saluationis cũ aliquantula leui & non aspera repercussione timoris redargutionis, ne forte si esset excussiua repcussio & correctio, induceret cæcitas mentalis obstinationis, & non sanitas salutis, vel saluationis. Ps. Turbatus est ĩ ira oculus meus. Vel dic q̄ oculi q sunt membra valde nobilia, & ad regnum corporis instituta, sigñant nobiles & principes huius mundi, q ꝓ certo debilis sunt constantiæ vel virtutis. Nolunt. n. aspere tangi vel corrigi, imò leniter & suauiter volunt vngi. Confessor. n. & pdicator volens apostema superbiæ ab eis tollere, dēt verba mitigatiua & lactea adhibere, & non ipsos ꝓterue vel fortiter exasperare vel repcutere; ne forte ad deterius ꝓuocentur, & cęcitatē & obstinationem malitiæ ipsum cōtingit in eis generare. Vel dic q̄ oculus significat ꝑsonã debilem & fragilē, q̄ pro certo si forti repercussione timoris tangatẽ, ꝑ desperationem faciliter excæcatur; quapp cauendum est vt cōfessor in talib. verbis lenitiuis, quã aspe ris plus vtatur. Eccle. 22. Qui pungit, oculum educit lachrymas. ¶ Patientib. in oculis apostema, vtile est capite alto dormire lucis claritatē fugere, vocis emissionē vitare, & aquã claram & calidam potare. Sic verè patienti aliquod vitium mortale in oculo cordis sui, prodest ei si capite intentionis sursum erecto ad Deum, per spem & contemplationem dormiat, si claritatem mundanæ gloriæ vitet, & fugit, si vocem multiloquij compescat & silentium custodiat, & si aquã claram diuinæ sapientiæ & doctrinæ bibat & hauriat. 3

¶ Oculis accidit lippitudo, quæ est oculorum suorum viscosa superfluitas palpebris adhærens, & eas ingrossans, & inuiscãs, & non oculorum substantiam sed palpebras solas afficiens ita lippis quippe oculis non pupillę sed defluente humore palpebræ ingrossescunt, sicut dicit glossa super Leu. 21. Et ideo sicut ibidem exponitur, per istos lippos oculos mundi sapiētes intelliguntur, qui quamuis pupillam intellectus sanã habeant, intantum quod veritatem clare cognoscant atq; videãt, ipsi nihilominus lippitudinē & viscosum humorē carnalis vitæ sustinēt & cum lippitudine scientiæ lippitudinē carnalitatis habentes. Et ideo ibidem Leuit. 21. præcipitur ne ille qui habet lippos oculos, vel albuginem in oculo, seu iugem scabiem in corpore ministrare in tabernaculo permittatur. Ad denotandum quod illi à ministerio tabernaculi ecclesiæ, & à promotionibus & officijs debent repelli, qui licet virtutis habeant scientiam, vitæ tamen carnalis scabie lippitudine & albugine sunt fędati. Talib. enim potest dici illud Iob 10. Oculi carnei tibi sunt, & sicut videt homo, & tu videbis. quasi dicat. tu videbis rationabiliter sicut homo omnimodam veritatem, & tamen oculi tui carnei sunt per carnalis immunditiæ voluptatem. 4

¶ Oculo accidit quædam macula rubea, quę fit ex percussione, aut ex re alia punctum rubeum sciente. In hac autem infirmitate sanguis est dissoluendus postquam inflammatio quieuerit, & quandiu dolor perseuerat, albumen oui est sumendum cum oleo rosato. Oculo etiam accidit alia macula quæ tela nũcupatur, quæ fit qñ humor viscosus defluit ad oculum qui malè discussus, vel à principio non curatus successu temporis induratur, & tela vel pannus efficitur: à quo pupilla et ēt tota nigredo occupatẽ, et cœcitas introducitẽ. Quæ infirmitas incurabilis efficitur, si aliquantulum antiquatẽ. Ipsam tñ ẽm Constant. (dũ recens est) dr̃ sanguis extremitatis alæ dextræ columbę, pupę, vel hirũdinis rumpere: et fortiter abstergere vel curare. Sic verè qñ humor viscosus malæ et carnalis affectionis et cogitationis, ad oculum mentis defluit: nisi statim per discussionem et pœnitentiam curetur, paulatim per malam consuetudinem durescit, ita quod in telam et pannum. i. in obstinatam et compactam malitiam se conuertit, et oculum mentis occupãs, cęcitatem obstinationis inducit, quã nulla mala medicina pnĩæ curat, si magno tractu tēporis inualescit; quia sicut dicitur Prouerb. 22. Adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Qñ tamen talis macula peccati vel ignorantiæ recens est, nec adhuc per obstinationem et desperationem indurata, tunc sanguis alæ dexteræ ipsius columbæ Christi. i. memoria sui sanguinis et passionis, ꝓficit: et pctĩ maculam rũpit, abluit et abstergit. Apocal. 7. Lauerunt stolas suas in sanguine agni. 5

¶ Sanguis quandoq; de aliqua venula desudat in oculo, et generat ibi maculã rubeã. Ista est macula luxuriæ, quæ ex sanguine et carne ꝓuenit, q̄ oculum cordis inficit, siue oculũ. i. prælatũ vel religiosum turpiter maculat et confundit etc. 6

¶ Lachrymarũ fluxꝰ accidit ĩ oculis, q̄ qñ est inuolũtarius et cōtinuꝰ, maximã gñat passionē. Accidit ergo fluxus lachrymarũ inuoluntarius aliqñ ex ꝑcussione, aliqñ ex calidi aeris dissolutione, aliquando ex frigidi coarctatione, aliquando ex fumi mordicatione, aliqñ ex pulueris perturbatione, aliquando ex ceparum vel aliorum odoratione, aliquando ex humorem abun- 7

abundantia & liquefactione, aliquando ex virtutis cōtentiuæ cerebri debilitate & defectione. Sic proculdubio lachrymæ compunctionis & doloris, lachrymæ etiam compassionis & dulcoris, lachrymæ deuotionis & amoris possunt ex causis varijs prouenire. Ipsas.n. introducit percussio diuinę inspirationis. Calida dissolutio charitatis, feruoris & dilectionis. Frigidus aer diuini timoris & tribulationis. Fumus ignis.i. meditatio & memoria ignis æternæ dānationis. Puluis.i. cogitatio nostræ mortis, & puluereę resolutionis. Acredo alij odorati.i. memoria diuinę iustitiæ, & suorum iudiciorum, & suæ seueræ correctionis. Abundantia humoris grǣ, & deuotionis, & debilitas contentiuę obstinationis: hoc est dictu, teneritudo benignæ affectionis, q̄.s. nescit lachrymas retinere, imo solet eas facillimè desudare, sicut bene apparebat in illo qui dicebat in Psal. Lauabo ꝑ singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. Vel dic ꝙ lachrymæ inuoluntariæ significant desolationem damnationis æternæ, quę proculdubio ad modum calidarū lachrymarum damnatos decoquunt & exurūt. Istarum.n. cā est calor dissoluēs mali amoris, frigus coarctans mali timoris, fumus exhalans mundi vanitatis, puluis perturbās terrenæ facultatis, humor abundās carnalis voluptatis, virtus deficiēs & nihil cōtinens intemperatæ voluptatis. Ista.n. oīa lachrymas æternæ damnationis inducūt, & fletum perpetuæ desolationis infligunt Threno.2. defecerunt præ lachrymis oculi mei, & Eccl.22. Pungens oculum educit lachrymas. Oculi in sup solēt ẽm medicos caligatione molestari, quę est morbus adueniens oculis, maximè eorum qui sunt in senectute. vnde 3. Reg.34. Caligauerūt oculi eius præ senectute. Isti autem sic oculis caligantes, bonum est (si uolunt curari) ꝙ oculos suos in aqua frigida demergant, & parum in ipsa aqua aspiciant, quia sic visus valde roboratur. Debēt fugere vinū grossum & dulce: & etiam cibos qui non facilè digeruntur, similiter non debent comedere erucam, porrum, & ea q̄ habent acrem vaporem. Multum ēt prodest si quotidie ꝑ vnū mensem integrum instilletur huiusmodi aqua in oculos, q̄ fit capiendo feniculum virentem, & ponendo intra aquam pluuialem & relinquendo per vnum diem & vnam noctem & postea instillando. Profecto per oculos sic laborātes possumus intelligere religiosos quosdā antiquos & ī suis pc̄tis valde deprauatos, & maximè luxuriæ & auaritiæ: de quibus dici potest illud 3. Regum 11. deprauatum est cor eorum per mulieres. Illi pro certo religiosi sunt, aut deberent esse oculi iuniorum: vt eos instruant & doceant bonis verbis, suasorijs & exemplis: sed certè oculi eorū caligauerunt, & videre non pn̄t, vt dr̄ de Helisæo 1. Reg.4. Si autem tales volunt sanari, bonum est ꝙ oculos suos demergāt in aqua frigida, & in ea respiciant.i. bonum est ꝙ perfundant oculos suos lachrymis cōtritionis & pn̄iæ, & non parum, imo frequenter in eis cogitent, & tandem faciant illud quod dicitur 1. Reg. 3. Planxerunt donec deficerent in eis lachrymæ, & tunc oculus eorum.i. cor valde roborabitur in gratia. Item debent fugere vinū grossum & dulce, & cibos duros.i. seminaria luxurię: nam vt est apud Terentium, sine cerere & baccho friget venus, neq; (propter hanc rationem) debent comedere erucam & similia, quia omnia ista mouēt ad luxuriam. Proderit etiam si tales quotidie per vnum mensem.i. per residuum totius vitæ suæ, instillent in oculos suos.i. in cor suum feniculum virentem.i. memoriam dominicæ passionis, quæ calida esse debet vt feniculus ī corde eorum: & feniculus iste.i. memoria dominicæ passionis remaneat per aliquod tempus in pluuia.i. lachrymis continuè stillantibus vt pluuia.

De Cæcitate. Cap. 11.

1 CÆcitas est priuatio, seu perpetuum visus impedimentū, q̄.s. gn̄atur multis modis. Accidit ergo cæcitas qn̄q; ꝑꝑ organi indispositionē, ꝑꝑ nerui optici oppilationē, ꝑꝑ humorum consumptionem, qn̄q; propter oculorum vulnerationem, qn̄que propter lachrymarum effusionem, & substantiæ oculi dissolutionem, quādoque propter tunicarum oculi inspissationem, & humorem in oculo compactionem & indurationem, quandoque propter humoris substātialis desiccationem, quandoque propter spiritus visibilis disgregationem. Introducit igi͂t (vt dictum est) cęcitatem oculi indispositio, sicut patet in cæcis natis. Neruorum opilatio, qd̄ fit quando per supercrescentem humorem trāsitus spiritus per neruum impeditur. Humorum consumptio, sicut patet communiter in senibus, vbi ex humoris consumptione hebetatur & aufertur visus. Item tunicarum inspissatio, sicut patet in macula de qua dictum est: Humorum substantialis desiccatio, & spiritus disgregatio, sicut patet in vrso: q aspectu peluis candentis propter disgregarionem spiritus uisibilis, & cōsumptionem humoris crystallini cęcatur. Ego ēt puerum vidi, qui deprehensus in igne in cōbustione vnius domus in qua erat, ex splendore & ardore ignis inuētus est cæcus postquam euasisset. Proculdubio cæcitas significat vitium ignorantiæ, vel etiam vitium obstinationis & malitię, iuxta illud Sap.2. Excęcauit eos malitia eorum. Istud ergo vitium introducit multiplex causa, videlicet quando organū mentis est indispositum per infidelitatem, quādo neruus affectionis oppilatur per carnalitatem, quando humor deuotionis consumitur per malæ vitæ antiquitatem, quando oculus ipsius mentis vulneratur per odij & inuidię peruersitatē quando lachrymis plus debito perfunditur per desperationem & tristitiam, quando macula & duro panno tegitur ꝑ obstinationem & malitiam, quādo humor gratiæ consumitur, & spiritus.i. spiritussancti donum disgregatur & dispergit per igneā & feruentem auaritiā & concupiscentiam: qa pro certo quando ignis auaritiæ & carnalis concupiscētię oculum mentis per mala desideria comburit, tunc humorē gratiæ consumit, & spiritussancti dona euacuat & dispergit & cęcitatē ignorātiæ & obstinatæ malitiæ introducit. Ps. Super cecidit ignis: & nō viderunt solem. Istis igitur varijs & diuersis modis fiunt cæci mundi peccatores, ita ꝙ illa quæ ad salutē pretinent, videre nesciunt, nec illa respiciunt aut attendunt. Zachariæ 11. Percutiam omnem equum cæcitate.

2 ¶Secundum Constantinum, inter omnes passiones miserabilior est ipsa cæcitas. Ista est.n. quæ decipit cæcum in apprehendēdo in iudicando, in eligendo. In apprehēdendo.n. decipit imaginatiuā, de albo.n. imaginatur ꝙ sit nigrū, & ecōuerso. In iudicando vero decipit uirtutem deliberatiuā. Deliberat.n. quandoq; penes se ire ad orientem, & vadit ad occidentem. Item in eligendo decipit in virtutem affectuū, qa quandoq; oblato sibi denario cupreo & aureo, quamuis affectat aurum eligere, quandoq; tamen cognoscitur loco aurei cupreum accipere. Proculdubio talis cęcitas videtur esse pc̄m, quia.s. istud est quod lucem gratiæ solet tollere, & rōnis iudicium hebetare. Talis.i. cæcitas peccati decipit animam in imaginatione apprehēsiua, in deliberatione determinatiua, in affectione electiua. Cæcus.n.i. peccator decipiē in imaginando, æstimat.n. de rebus nigris ꝙ sint albę, & ecōuerso, qa ꝓ certo res mundanas quæ sunt nigræ, obscuræ & viles reputat esse albas, claras & nobiles, & econuerso spiritualia, q̄ sūt alba, clara, nobilia & vtilia, reputat nigra, vilia & inutilia. Iste decipiē in ordinando & deliberando, qa pro certo sæpe fit ꝙ peccator deliberat ire finaliter ad orientē paradisi, vtpotè quia in fine pęnitere proponit, qui tn̄ vadit ad occidentem inferni, vtpotè quia sine pn̄ia moritur, & decedit. Thre.4. Errauerunt cæci in plateis. Item decipitur in eligendo & affectando, qa per certo inter duos denarios sibi oblatos, cupreum.s. aureū.i. inter bona tēporalia & ęterna non bene eligunt, qa qn̄q; & cōiter cupreum pro aureo .i. mundum pro paradiso eligūt, & æternis cōtemptis tēporalia apprehendunt. Iō de talib. bn̄ sic deceptis dr̄. Sopho.1. Ambulabunt vt cęci, qa dn̄o peccauerunt.

3 ¶Cæcus multas habet conditiones. Cęcus.n. sæpe est securus ubi esset timendum, & ecōuerso, sæpe est timidus vbi nihil est metuendū, qa.s. nō videt periculū, est securus, & qa cām securitatis nō videt est iō timidus: Item cæcus nunq̄ solet rectè incedere, pedē.n. sæpe eleuat, ubi eū dēret deprimere. Ipsum ēt econuers quandoque deprimit, ubi debuerat eleuare. Iste ēt facilimè offendit, & ideo vndique palpando manu & baculo viā quærit. Et breuiter, cęcus raro securus aliquid agit, imò vt communiter in cūctis dubitat & timet. Talis est peccator & maxime ignorās & sapientia denudatus. Talis enim raro solet securus esse, lux enim gratiæ causa securitatis est, & iō quia peccator luce gratiæ caret, nunquā ꝓprie securus est. Timet enim etiā non timenda, quia scilicet peccator timet semper mundi tribulationem, pęnitentiam & correctionē, fortunæ delectionem, & mortis consumptionē, qa sicut dicitur

citur Iob.15.Sonitus terroris in auribus impij,& cū pax sit, inimicitias suspicatur.Et tamen ista nō sunt à sapiente timēda,sed æquanimiter tolleranda quia sicut dicitur.1.Ioan.4. Perfecta charitas foras mittit timorem. Virtus.n.spei talib. deficit,& iō etiam vbi timendum nō erat,quilibet pertimescit.Psal.Trepidauerunt timore vbi erat,timor. Et breuiter homo peccator & sceleratus nunquam est securus, nihil.n. audet securè agere vel sperare,imò solet in omnibus dubitare,sicut patet in malis officialibus & tyrannis & etiam in latronib.iniquis.Sonitus enim terroris in auribus impij,vt dictum est.Isti etiam quia inferni & peccati pericula non perpendunt,etiam vbi timere debuerāt,scilicet in mundi prosperis,securi sunt,& dum lætantur in prosperis,ad aliquod periculum nō attendunt.Eccl.8.sunt impij q̄ ita securi sunt, ac si iustorum facta habeāt.Igitur tales solent in via morum offendere,& ad offendicula bonorum tēporalium pedes affectuum per desideria allidere,pedesq; affectionum sæpe solent ad terrena deprimere, vbi ipsos ad cœlestia debuerant erigere,& etiam ipsos per superbiam solent eleuare, vbi p humilitatem ipsos debuerant depressisse.Tho.11.Surget cęcus patet cępit offendens pedibus currere.

4 ¶Cæcus semper solet omnia palpare,& quia semper est dubius, semp solet manu vel baculo prætentare. Cęcus etiam non sibi sed alteri de se solet credere,& cani vel pucro regimen sui dare.vñ ēt sæpe fit quòd ad transeundum pōtem vel aliud periculū cogitur credere magis cani q̄ etiam sibijpsi.Cæcus etiā non solet erubescere,quia scilicet cum neminem uideat,nullū æstimat se videre. Vnde quandoq; nudus & discoopertus iacet & tectum se æstimat,& cum videat ab hominibus,latere se credit.Sic vere peccatores qui spiritualiter cæci sunt,omnia aliorum facta palpare & inuestigare volūt & quicquid fit de alijs,scire & attractare cōtendunt Esa.59. Palpauimus quasi cęci parietē,& quasi absq; oculis attrectauimus.Tales ēt sui iuris,ppriè nō sunt,imò pueri.i.carnis & canis insatiabilis.i.diaboli vel mundi dominio subsunt ipsisq; obtemperant & obediunt,& ab eis regi,duci & ordinari se pmittūt, eorumque malis suggestionibus & tentationibus obediunt atque credunt,sicut de Thobia cæco dr̄ Tho.11. quòd cepit offendens pedibus currere data manu puero. Tales etiam non erubescunt,dato q̄ nudi & manifesti videantur,q̄nimò quamuis opera sua mala notorie faciant, ita tamen sunt hebetes,q̄ non videri vel attendi ab alijs opinantur.Quod potissimè patet de luxuriosis,& etiā de vsurarijs,qui opera sua credunt latere, licet ipsa cōtingat omnibus apparere,& q̄a ipsi vilitatem propriā non vident nec aduertunt iō alios ipsa attendere nunquam credunt.Gen.2.erat enim vterq; nudus,& nō erubescant.

5 ¶Cęcus oculos suos soli aperit faciēque istam ad cœlum erigit,& tamen lumen ipsius nunquam sentit,& dato q̄ solis radius cæco oculo se præsentet,lumē tñ eius non percipit neq; videt.Sic verè pctōr cæcus & obstinatus q̄nq; faciem voluntatis & oculos rōnis ad deum p aliquales cogitationes solet erigere, lumē tñ grǣ nunq̄ solet recipere,sed in cæcitate obstinationis ppetuæ remanet, sicut patet de mundi sapientib.q̄ bñ de Deo & de salute sua aliq̄n cogitant,& tñ cor suū a malitia nunq̄ mutant,imo dato q̄ radius diuinæ grǣ sp ipsis se pñtet,vt eos saluet & illuminet,illi tñ illuminationem ipsius nō recipiunt neq; curāt, imo in mentis cęcitate vsq; ad mortis terminum pseuerāt: 4.Re.6.Percute obsecro gentē hanc cęcitate.

6 ¶Cæcus puerum ductorem suum q̄nq; verberat vel offendit, ipsa tamen verbera aliquotiens dure luit. Puer enim verberum non immemor,ipsum in pōtis medio vel in aliquo periculo dimittit,& fugiens,viam euadendi periculum nō ostendit.Sic verè cæcus & obstinatus peccator,puerum Iesum ductorē & rectorem suum nō cessat per diuersa crimina offendere, & ipsum malis suis opib.uerberare,iuxta illud Apostoli ad Hebre.6.rursus crucifigētes filium Dei sibimetipsis.Sed pro certo iste puer finaliter de ipsis cæcis peccatorib.se vēdicat,q̄a post linguam dissimulationem & patiētiam sibi parcens,iniurians recogitat,& in periculo mortis,in pōte.s.& in puncto per quem poterant ad cęcum transire,ipsos,solet dimittere,grām suā eis non infundere, nec contritionem vel pęnitentiam,per quam euadant periculū,ostēdere, sed potius ipsos dimittit in mētis suæ obstinatione & cęcitate manere & mortis æternæ periculo subiacere,& tunc ppriè ipse, miser peccator cæcus & desperās & ductore priuatus,& in pēriculo dimissus,poterit dicere illud Gen. 27. puer nō cōparet,& ego quo ibo?

7 ¶Cæcitas aliquas habet laudabiles proprietates.Solet.n.cęcus eo q̄ visu noscit carere,ī tactu & auditu & memoria plus vigere,sicut ego de quodā cæco vidi, q̄ si semel hoīem tetigisset, etiā post annū ipsum solo tactu cognoscebat.Et sicut de alio audiui,solo auditu didicit officiū ecclesiasticum. Qui aūt in uno deprimit,in alio reuelatur.Vnde etiam de Demetrio philosopho legitur q̄ Athenis fecit sibi oculos erui vt vegetatiores cogitationes haberet. Vel ut dñi alij ne mulieres cōcupisceret,vel vt alij asserunt ne malis ciuibus bene esse videret. Visus enim potest cōcupiscentiæ cā esse.Et ideo multi sunt quibus plus pficeret cęcitas q̄ videre iuxta illud Io.9. Si cęci essetis,non haberetis pctm̄.Ista ad litterā possunt allegari ad consolationem cęcorum,quia proculdubio oculi sunt irritamēta & incitamēta vitiorum.Ipsi sunt enim sicut quædam fenestræ,per quas intrant latrones.i.mundi cupiditates ad animam. unde Thre. 3.Oculus meus depredatus est animam meā Et Hier.6.Mors intrat per fenestras.Vel ista possunt dici de cæcitate ignorātiæ & simplicitatis, quantum ad exteriora mundi negotia; quia proculdubio qui quantum ad exteriorē visum.i. quantum ad exteriorem sapientiā cęci sunt,in interiorib.& in illis q̄ ad salutem & conscientiam pertinet, clarè cernunt,& auditu subiectionis,tactu compassionis, memoria gratiarū actionis,plus alijs solent vigere,q̄a visu mundanæ sapiētiæ magis inueniuntur carere.Es.29. Oculi cæcorum videbunt. Visus.n.mundani sensus solet quādoque multarum fallaciarum & cautelarum & multorum appetituū causa esse, & sic damnationem animæ inducere & causare.Et iō de Christo legitur Marci 8.q̄ accesserunt ad Deū cęci & claudi,& sanauit eos.Et sic loquitur Matthęi.5.Si oculus tuus.i. mundanus sensus scādalizet te(supple mala ostendendo & suggerēdo) erue eū,& proijce abs te.Ideo Sene.de cęcitate dicit, in lib. de remedijs fortuitorū.Oculos (inqt) amisisti hēt ipsa uox suas uoluptates.an nō ītelligis partē esse īnocētię cęcitatē?

De Surditate. Cap. 12.

1 SVrditas est defectus auditus & priuatio, qui secundum Constantinum ianua mentis est, qui quandoque totaliter aufertur, q̄nq; diminuitur,aut grauat̄ Nerui.n.audibiles q̄nq; humorib.opilant̄,& sic auditus in toto vel in parte impedit̄.Sic uerè sæpe fit q̄ humores carnalitatis, vel ēt subā terrenæ facultatis, in neruos affectuū nostrorum per malas cōplacentias se immittunt, & sic surditatem obstinationis īducūt, ita q̄ auris cordis nr̄i nec audire verbū Dei, nec credere veritati,nec obedire mandatis prælati volunt. Psal.Sicut aspidis surdē obturantis aures suas. Vel dic in bono q̄ quando humor diuinæ gratiæ neruum effectus,& discretionem claudit, tunc surditatē patientiæ introducit, quo fit ut homo conuitia & improperia nō audit ita parum curat,ac si non audisset,& tanq̄ surdus dissimulat atq; transit. Quod etiā in detractionibus & adulationibus debet esse, surdos .n.nos exhibere debemus etiam communiter vt dictas iniurias non intendamus,nec uerba adulatoria uel detractoria faciliter audiamus. Ps. Ego autem tanquam surdus non audiens,& sicut mutus non aperiens os suum.

2 ¶Aliquando intrant uermes in aures, uel ibidem ex compactis humorībus generantur,& tunc pruritus & titillatus sentitur,& quasi quodammodo patiēs prurigine delectatur.Sic uere multi sunt qui in auibus & auditu suo,vermes idest mordaces detractores admittunt, & in eorum loquutionibus pruritum & delectationem sentiunt, ipsisq; gratificantur applaudūt. vnde Apostolus 2.ad Timothæum 4.Coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus.

3 ¶Surditas si a iuuentute fuerit, incurabilis est, etiam si per triennium perseuerauerit, uix curatur. Super omnia autem ad surditatem amouendā uel alleuiandam ualet balsamum auribus instillatum. Sic uerè surditas obstinationis,si fuerit antiquata uix, opere naturæ .i.ministerio hominis potest ad sanitatē reduci.Miraculū.n. diuinum est quādo ille q̄ est a iuuētute ab auditu uerbi Dei & obedientiæ Dei & plati, penitus obsurdatus,& ī vitijs induratus, audiat & obediat sicut decet, sicut de Christo dicit Mar.7.q̄ surdos fecit audire,& mutos loqui inter omnia ergo quæ talibus surdis & obduratis possunt ad salutē proficere,

re, summè proficit balsamum diuinæ misericordiæ eorũ auribus instillare,& in eis de Dei misericordia prædicare. Vel balsamũ liquorũ & dulcorẽ benignæ monitionis significat q̃ pro certo aures surdas & obstinatas melius ꝓuocat,& ipsas ad bonum aperit & inuitat. Esa.35. Aures surdorũ patebunt. Vide supra de aure in fine,& supra de sensu audit⁹ &c.

De Fœtore. Cap. 13.

Foetor accidit in naso,& in ore. In naso.n.accidit præcipuè ex quadam infirmitate quæ polypus nuncupať. Humores.n.grossi & uiscosi descendunt ad chartulas narium: ibiq; spongiosa porositate narium imbibunt,& ibi diuturnitate temporis & actione caloris condensantur, & quasi in substantiam carneam commutantur, quæ tandem corrumpitur, fœtorem horribilem spirat, aerem contiguum inficit,& odoratum aliorum grauat, & neruos odorabiles ita obstruit & obturat, vt etiam ipse patiens proprium fœtorem non percipiat, nec etiam inter fętores & odores discernat, imo penitus nihil sentiat. Et est polypus infirmitas corrosiua, à polypo pisce dicta, quæ nares corrodit & dissipat, & totam faciem (nisi ponatur remedium) destruit & deturpat. Per istam infirmitatem potest luxuria designari. Ista.n.p̃ cunctis vitiis fętet,& fœtorem infamiæ semper hẽt. Ista est .n.polypus, qui nares & nasum.i.sapientiam & deuotionem deuorat, faciem conuersationis dehonestat, neruos discretionis & sensus obturat, intantum ꝙ polyposus uel luxuriosus fœtorem suæ propriæ infamiæ nõ percipit nec cogitat, & inter fœtorem luxuriæ & odorem castimoniæ, nõ discernit aut iudicat: Corruptus.n.humor malæ affectionis induratus, per diuturnitatem obstinationis putrefactus, & in carnem conuersus per vitium carnalis luxuriæ & infectionis, fœtorem infamiæ diffundit, odoratum discretionis obturat & claudit, & sic miser peccator propriam suam infamiam nõ percipit neque sentit. ¶ Fœtor oris accidit ex multis causis, videlicet quandoque ex gingiuarum corruptiõe, quandoque ex oris vlceratione & pustulatione, & quandoque ex thoracis mala habitudine, & spiritus mala dispositione, quandoque ex humorum stomachi putrefactione, quandoque ex totius corporis infectione, sicut patet in leprosis, quorum anhelitus est fœtidus & infectus, quandoque ex fętidorum comestione, vt patet in comedentib. alia & similia. Quia per os intelligitur locutio, iuxta illud Apoc.14. In ore eorum non est inuentum mendacium: bene & congruè per fœtorem oris põt intelligi infamis deformis deformitas verborum & locutionum. Os enim illi dicitur fœtere, q̃ fœtida uerba, turpia mendacia & infamia noscitur eructare. Fœtor ergo talium verborum, ex diuersis prouenit causis, videlicet quando gingiua mentis per hæresim corrumpitur, quando os per detractionem vlceratur, quando pectus per inuidiam inficitur,& quando cor per malas cogitationes ad malè loquendum disponitur, q̃n stomachus affectionis per luxuriam inficitur, q̃n totus homo per infamiam est corruptus,& q̃n rebus fœtentib.i.malis operibus est cibatus. Ex his.n omnibus fœtor oris, & inhonestas uerborum sequitur,& mala & improba locutio generatur. Esa.34. De cadaueribus eorum ascendet fœtor.

Dolor dentium, vide supra de dentibus.§.7.& 8.

De Locutione. Cap. 14.

Locutio multipliciter impeditur,& hoc quando lingua calore neruos corrugante, uel frigore cõstringente paralyticatur, quando humore relaxatur, quando apostemate grauatur,& quando pustulis ulceratur. Ista enim omnia faciunt hominem mutum, uel saltem in loquendo multipliciter impeditum. Vnum tamen aduertendum est, ꝙ.s.omnis q̃ naturaliter est surdus est similiter mutus: nam qui audiendo verba formari nõ didicerit, ipsa necessario formare postea ignorabit. Sic verè lingua ecclesiæ.s.prælatus uel prædicato qui alios habet instruere & docere, iste inquam potest fieri mutus,& ad loquendum, docendum & prædicandum, impeditus propter multa.s.propter calorem auaritiæ, propter frigus pigritiæ propter apostema superbię, propter relaxationem & humectationem luxuriæ, propter pustulas & ulcera inuidiæ, necnon propter surditatem ignorantiæ. Qui.n. ad audiendum & discendum in iuuentute fuerit surdus, necesse est ꝙ ad loquendum, prædicandum & docendum, postea fiat mutus. Mar c.7. Adducunt ei surdum & mutum. Vnde breuiter aliqui sunt qui loqui nesciunt,& alios docere nõ possunt propter paralysim pigritiæ. Aliqui non audient: q̃a patiuntur relaxationem luxuriæ. Alii non dignantur: q̃a patiuntur apostema superbiæ. Alii non volunt, quia patiuntur vlcera inuidię. Alii nesciunt, quia patiuntur surditatẽ ignorantiæ. Ps. Factus sum sicut surdus non audiens, sicut mutus non aperiens os suum.

De Raucedine Cap. 15.

Raucedo accidit in locutione,& in voce. Et fit generaliter tribus modis.s.ex spirituum & uirtutum debilitate & defectibilitate, sicut patet in illis qui diu fuerint infirmi,& in illis qui multo ieiunio sunt attenuati. Item ex siccitate, contractionem & asperitatem seu inæqualitatem arteriæ inducente,& spiritum, ne liberè transeat offendente. Item ex humiditate phlegmatis & sanguinis in uasis abũdãte,& arterias coarctante. Ista.n.oĩa liberum spiritus transitum impediunt,& asperitatem vocis faciunt & sic raucedinem. Raucedo quæ est vox dissona, aspera et nõ placida, potest significare ineptitudinem locutionis, et doctrinæ et p̄dicationis, necnon impedimentum laudis, et gratiarũ, et orationis, et confessionis. Oratio.n.et confessio, laus et gratiarum actio, doctrinaque et prædicatio, sunt quædã spirituales voces, quæ pro certo in multis per vitia raucescunt, et deformantur, et adeo ꝙ nec Deo nec mundo gratæ aut cõsonæ efficiuntur. Et hoc pro certo fit q̃n tales, spiritum idest Spiritus sancti donorum et virtutum patiuntur debilitatem et paucitatem. Item quando præ siccitate indeuotionis patiuntur nimii frigoris asperitatem, et in iustitiæ inæqualitatem. Item quando præ abundantia humoris diuitiarũ et deliciarum, patiuntur arterię idest mentis constrictionem et depressionem per cupiditatem et carnalitatem, quia proculdubio carnalitas, cupiditas, iniustitia et iniquitas, indeuotio, et spirituum seu virtutum tenuitas, faciunt vocem hominis raucam, et Deo et hominibus dissonam et ingratam. Psal. Intrauerunt aquæ usque ad animam meam laboraui clamans, raucę factę sunt fauces meę. ¶ De raucedine quæ causatur quando lupus homini appropinquat, vide infra de lupo.§.

Agina vulgo squinantia. vide supra titu. de gutture duobus vltimis.§.

Spirandi difficultas, vide supra de pulmone, in fine, et supra de anhelitus.§.vlt. et supra de anima.§.vltimo.

Sputi infectio, et cętera. vide supra de lingua duobus ultimis.§.

De Cardiaca. Cap. 16.

Cardiaca syncopis nihil aliud est quam tremor cordis Syncopis autem est interpellatio motus cordis. Causatur ergo tremor cordis multiplici causa videlicet ex dissolutione et euaporatione spirituum ipsius cordis. Et aliquãdo ex humore in pulmone abundante, et substantiam cordis comprimente, et motum ipsius impediente, et ipsum tremere (cum se alias mouere nequeat, cõpellente. Aliq̃n fit ab hepate debitum nutrimentum cordi non mittente. Aliquãdo ex aliorum membrorum colligantia, sicut à cerebro vel stomacho malos fumos ad cor destinãte. Aliq̃n ex fumo melancholico inficiente et spiritum perturbante. Tremor cordis põt signare tristitiam et desperationẽ quos ꝓculdubio multa p̄nt introducere et causare. Et primo quidẽ defectus, carentia, et exhalatio spirituum.i. Spiritus sancti et charitatis, à corde: quia pro certo vbi deficit charitas et Spiritus sãctus, necessario deficit spes, et sic per consequens uenit timor. Ps. Timor et tremor uenerunt super me et contexerũt me tenebræ, supple desperationis. Item accidit q̃n cor multitudine humorum.i. vitiorum comprimitur, et pondere eorum taliter grauať, ꝙ timore damnationis constringitur et a dilatatione spei et charitatis cessat, et per desperationem tremere compellitur et arctatur. Vnde de talib. qui ex compressione humorum.i.est consideratione suorum peccatorum incidunt in desperationem, dr̃ Iob 15. Non credit, ꝙ reuerti possit de tenebris ad lucem, circunspectans vndique gladium. Item dico ꝙ tremor desperationis accidit ex defectu

defectu nutrimẽti consolationis & doctrinæ, qñ.s.ab hepate.i.à plato vel pdicatore non recipit consolationis & sciæ nutrimentum. Multi.n.sunt qui propter defectum eruditionis & consolationis desperent. Iō bene dicit Apostolus ad Ro.15. Per patientiam & consolationem scripturarum spem habemus. Item accidit ex colligatione aliorum membrorũ .i.ex congregatione malorum, sociorum, à quib.s. mali fumi.i.mala consilia euaporant. Accidit insuper ex fumo melancholico.i.ex mala opinione, & fatua imaginatione, q̃ ratione inficit atq; turbat. Ps. Turbati sunt oẽs incipientes corde. ¶Syncopis seu spasmatio, qñ.s.homo quasi mortuus 2 afficit, ita q̄ nihil sentire vr̃, accidit aliquotiẽs ex subito dolore, & timore cor constringente. Aliqñ ex gaudio in corde spũs dissoluente. Aliqñ ex nimio sudore. Aliqñ ex venæ cordis opilatione. Aliquando ex nimia repletione. Aliquãdo ex nimia exinanitione. Per syncopim quæ est interuallũ & interpellatio motus, intelligo peccatum, quod.s.quotiẽs accidit, vitam gratiæ intercipit, motum bonorum operum tollit, & per incompassionem & incompunctionem hoĩem spasmatum insensibilem facit. Istam ergo peccati infirmitatem, introducunt, multa.s.timor desperationis, gaudiũ mũdanæ cõsolationis, sudor & emissio malæ cogitatiõis, opilatio venæ.i.oris, hoc est dictu abstrusio obstinationis & impedimentum confessionis, repletio temporalis possessiõis, inanitio.i.carentia nutrimenti doctrinæ gratiæ & deuotionis. Ex istis.n. causis cor spiritualiter deficit, & tota mentis constantia spũaliter euanescit. Ps. cor meũ dereliq̃t me. ¶Cõ 3 tra tardiacum morbum & syncopim, euacuata primo materia peccante, valent multa, s. Margaritæ, os de corde cerui, lignum aloes & ambra. Sic verè contra desperationis & aliud quodcunque peccatum, facta primo euacuatione cõfessionis, valet Margarita.i. beata virgo & deuotio ad ipsã; os constantiæ & fortitudinis, q̃ & cuius exemplum in corde cerui.i.Christi reperiri potest, lignum aloes idest memoria crucis Christi, & ambra quæ fit de semine balenæ idest semen & influentia verbi Dei.

De Febribus. Cap. 17.

1 Febris Secundum Constantinum est calor innaturalis à corde exiens, & per totum corpus arterijs mediantibus se diffundens, ipsius corporis actionem impediens atq; turbans. Et quia in corporibus humanis tria sunt.s.quædã subtilia, sicut sunt spiritus: quædam solida. sicut sunt humores; quædam solida, sicut sunt membra ideo triplex febris in corpore generatur.s. Ephemera, quę fit ex dissolutione & calefactione spirituum. Putrida, quæ fit ex corruptione humorum. Ectica, quæ fit ex consumptione membrorum. Et sic Const. & Gal. ephemeram comparant ventro calido, à quo locus in quo fuerit incalescit. Putrida similis est aquæ calidę, quæ posita in vase frigido ipsum facit calefieri. Ectica vero similis est vasi calido, quod aquam frigidã immissam calefacit. Quia.s.spũs sicut ventus calefaciũt corpora in ephemera, humores sicut aqua calida in putrida, membra vero ad modum continentiui vasis calefaciunt cor, spiritus & humores in ectica. Proculdubio per talem calefactionem potest intelligi cõcupiscentia mẽtis, & feruor affectuũ, & intẽpantia desideriorũ. Ex ista.n.triplex febris particularis.i.triplex particularis cõcupiscẽtia gñat.s.cõcupiscentia eminẽtiarum, hæc est superbia. Concupiscẽtia deliciarum, hęc est luxuria. Concupiscentia diuitiarum, hæc est auaritia. Superbia.n.est sicut ephemera, quæ est ĩ spiritib.i.in reb.vanis, inanib.& ventosis. 1.Reg.16. Exagitabat Saul spũs nequam. Luxuria est sicut febris putrida, cuius materia ad litteram est in fœdis humorib. Leu.15. Vir qui patitur fluxum seminis, immundus erit, & tunc iudicabitur huic vitio subiacere, cum carni illius adhęserit atque concreuerit fœdus humor. Auaritia verò est sicut ectica, cuius materia sunt res solidæ scilicet possessionis & metalla, quæ etiã per sollicitudines, suos desiccat & attenuat possessores. Aggæi.1. Vocaui siccitatem super terrã. Et sic breuiter dico, q̄ est triplex febris corporis.i.triplex mala inflammatio & calefactio mentis, de quo Eccl.26. A tribus timuit cor meum. ¶Ephemera est febris ac 2 cidens ex distemperantia spirituum, dicta ad ephemera belua marina, q̃ eadẽ die qua nascitur, moritur. Et dr̃ ab hemera græcè quod est dies, vnde dr̃ ephemera, quasi vnius diei feruor, nõ durat.n. vltra vnum diem feruor istius febris aut enim ex toto deficit, aut in putridam vel ecticam se cõuertit. Et accidit ista distemperantia multis modis, videlicet à frigore poros claudente, & fumos interius retinente, & cõculcante, & calorem & distemperantiam inducente. Aliqñ accidit ex calore aeris spiritus distemperante. Aliquãdo ex bubonib.i.ex apostematib. inguinum, & ẽt aliquando ex potu fortis vini, calorem plus debito intendente. Talis ephemera est peccatum ueniale, quod.s.non est aliud q̃ quædam distemperantia & deordinatio spirituum.i.affectuum mẽtis nostræ, faciliter.n.accedit, & faciliter recedit. Feruor iste nunquam perseuerat diu in statu suo, quia.s.aut per pœnitẽtiam terminatur, aut in febrem putridam vel ecticam idest in aliquod mortale pc̃m̃ conuertitur & mutatur. Talis.n. distemperantia & feruor male ordinatus, solet ex toto deficere, vel in pc̃m̃ mortale transire, & in qualitate sua nõ subsistere uel manere: quia ſm Greg. Peccatum quod per pñiam non diluitur, mox suo pondere ad aliud trahit. Accidit verò talis distemperantia mali affectus aliquãdo ex frigore tribulationum vel iniuriarum, qñ.s.homo inflammatur per superbiam. Aliquando ex calore mundanarum cõsolationũ, qñ.s.homo inflammatur ad auaritiam. Aliquando ex potu deliciarum, qñ.s.homo inflammatur ad luxuriam Eccl.9. ex hoc concupiscẽtia quasi ignis exardescit. ¶Ectica febris est 3 q̃ in mẽbris solidis generatur. Et dr̃ ectica.i.habitualis, quasi febris conuersa in habitum. Et.n. ectica febris, calor innaturalis, ipsis membris radicaliter inhærens, totum corpus calefaciens, & abundantiam substantialem destituens & consumens. Cuius signa sunt calor diffusus per totum corpus, lenis tamen nõ pungens, ita q̄ patiens vix a febricitare se credit, color liuidus, oculi concaui corpora sicca & aspera: Nutritiua.n. humiditas ab eis est ablata. Talis febris videtur esse auaritia: Ista.n. ex quo inceperit, quasi habitualiter cõualescit. Ista etiam corpus mentis per mala desideria calefacit, & humorem deuotionis & compunctionis & gr̃æ siccat, attenuat & consumit. Sap.5. In malignitate nostra consumpti sumus. Patientes igitur talem febrem, s.auari, non se credunt infirmos vel fabricantes, quia pro certo & vsurarij & alij credunt se non peccare, nec calorem suæ auaritiæ percipiunt sibi nocere, & tamen color suæ conuersationis est indecens & liuidus, oculus sui intellectus per malitiam est concauus, ipsosque concomitat erga pauperes asperitas & crudelitas, erga Deum verò gr̃æ & deuotionis siccitas & tenuitas. ¶Multa talia ponerentur hic de causis, signis & diuer 4 sitatib. ecticæ febris, sed quia nimis tangit practicam medicinę, iō omitto. ¶Febris putrida causatur ex innaturali calo 5 re humores perturbante & permiscente, & corruptionem inducente, ex q̃b. humoribus, sic corruptis, calor cor petit, & ipsum distemperat atq; lędit, & per uenas & arterias se diffundens, febrem corpori introducit. Iste.n. calor non est naturæ regitiuus sed potius corruptiuus: Talis febris vr̃ esse luxuria. Ista.n. est calore fomitis & ex humorũ inflammatione & cõmotione cõstituitur, & exinde fumus malę delectationis exhalat, à quo cor & affectio per mala desideria dissoluitur, & tota virtus animę eneruatur. Et sicut uidemus q̄ febrem in principio cõcomitatur rigor & tremor item q̄ nõ sp̄ durat in vna qualitate, imo qñq; interpellatur vel qñque ad salutem diminuitur, item q̄ aliquando fit satis dolor capitis, insomnietas & similia, item ẽt q̄ trãsacta febre adhuc remanent malæ qualitates.s. corporis debilitas, & recidiuã di facilitas, sic verè dico, q̄ febrem luxuriæ concomitantur rigor stimuli conscientię & doloris, & tremor multiplicis displicentiæ & timoris. Ista etiam interpollatur, quia ardor istius non est semper in sua intentione, imo nunc minuitur nunc augetur: Iste aũt concomitatur sitis malorum desideriorum, insomnietas malarũ vigiliarum, dolor capitis multarum displicentiarũ, & debilitas virtutum ad exercitiũ operationũ bonarum. Deut.28. Percutiat te dominus ægestate, febre & frigore. Et sicut febris naturam valde debilitat, intantum q̄ etiam post recessum suum homini faciliter accidit recidiua, sic luxuria totam animæ virtutem eneruat, hominemq; ita ad alium actum habituat & inclinat, quòd etiã post recessum febris.i.post pœnitentiam & propositũ abstinẽdi, in idipsum faciliter reincidit & iterũ recidiuat. 2. Pe. 2. Canis reuersus ad vomitum, & sus lota in volutabro luti.

¶Fe-

5 ¶ Febres qnq; sunt simplices, & qnq; cōpositæ. Vnæ tñ caute la ip est adh benda, qa si febris est simplex, simplex dēt esse medicina. si āt cōposita est febris, & medicina composita debet esse. Sic verè febris pctōrū est aliqn maior, aliqn minor, aliqn simplex, aliqn duplex, sed istud dēt esse generale, qa. s. per medicum confessorem p simplici, & non enormi peccato, simplex & leuis medicina pœnitentiæ detur. Si vero culpa sit maior, & duplior, & pœnitentia duplicetur. Deute. 25. 6 Iuxta mensurā culpæ erit, & plagarū modus. ¶ Quatuor sunt spēs febriū, s. quotidiana, quæ puenit ex phlegmate, & quotidie affligit, nō tñ cōtinuè. Cōtinua, q̃ puenit ex sanguine, & continuè affligit. Tertiana, q̃ puenit ex corrupta cholera, & de tertio in tertium diem lædit. Quartana, q̃ procedit ex melancholia corrupta, & de quarto in quartum diē afflictionē inducit. Per istas quatuor febres intelligo quatuor genera peccatorum. Et prima quidē febris pcti est pigritia, quæ est infirmitas quotidiana. quotidie. n. patimur istū morbum, licet interuallum aliqd habeamus. i. licet qnq; bona aliqua faciamus. Ezec. 30. Alexandria erit dissipata, & in mēphis angustiæ quotidianæ. Scda febris & luxuria, quæ. s. bñ sequitur ex prima, & hæc est continua, quæ ex sanguine deliciarū surgit, & q actu vel habitu possessores suos cōtinuè fatigare vr. Luxuriosus. n. cōtinuè peccat vel actu uel affectu. ad Rom. 9. Tristitia mihi est magna, dolor continuus cordi meo. Tertia febris est auaritia, & hæc est tertiana, q̃. s. introducit cholera. i. temporalis suba, quæ urit more choleræ possidentem. Ista. n. de tertio in tertium diē lædit, quia. s. auaritia tres habet dies, s. laborem in acquirendo, timorem in possidendo dolorem in perdendo, ut de auaris dicatur illud Nume. 33. Ambulauerunt tribus dieb. per desertum errantes. Quarta febris est desperatio seu tristitia, & ista est quartana. Ista. n. ex melācholia. i. timore procedit, & quatuor dies. i. quatuor puncta seu partes hēt. s. mentis obstinationē, Dei misericordiæ obliuionē, cæcitatem ignorantiæ, & contemptū pœnitentiæ. vnde Eccl. 37. Verbum neq̃ imutabit cor, ex quo partes quatuor oriuntur. Desperatio. n. est quartana, quæ. s. tardius & rarius cæteris febrib. i. cæteris vitijs accidit, & cum acciderit, magis durat, & difficilius sanatur & recedit. Hier. 30. Insanabilis est dolor tuus pp multitudinem iniquitatis 7 tuæ. ¶ Hō qui quartanā patitur, multa incurrit pessima accidentia. s. corporis grauitatem, ciborum indigestionē, cruriū grauedinem, vigiliarum insomnietatem, timorem in sōnis, liuiditatem vnguium, tumorem splenis, dolorem lumborū, & fortitudinē appetitus cibariorum. Quartana significat pctm, quod quatuor hēt, s. cogitationem, delectationem cōsensum, & operationem. Ille ergo qui istam quartanam patitur, multa mala incurrit, videlicet grauitatem, & ponderositatem pigritiæ, indigestionē morū, vigilias uariarum solicitudinum, & laborum, liuiditatem & deformitatē vnguiū i. operum, tristitiæ timorem, superbiæ tumorem, inuidiæ dolorem, auaritiæ appetitum, & ardorem, & ciborū bonorum temporalium insatiabile desiderium & feruorem. Prou. 13. 8 Venter impiorum insatiabilis. ¶ In febribus acutis si accidit constipatio vētris, magnum est periculum. Fluxus vero sanguinis e naribus, est bonum signum. etiā fluxus ventris confert multotiens remedium. Sic verè in peccatore febricitāte, & concupiscentijs inflammato, periculum damnationis est quando venter suæ cōscientiæ p obstinationem cōstringitur, ita q per confessionem emittere corruptos humores vitiorum non pōt. fluxus vero, & solutio conuersionis pficit, & mortis & damnationis periculum tollit. ¶ In febribus 9 acutis nihil est de vera quiete, habent tñ aliquid de falsa qete, multum vero de angustia, & labore, sicut de medio hemitriteo, patet q habet triginta horas in summo labore, & nō nisi duodecim in falsa quiete. Ista possunt applicari, q in febre, & ardore ambitionis, auaritiæ & luxuriæ, nunquam est aliqua uera quies, sed etiā de falsa quiete delectationum est ibi ualdè modicū, respectu laborum & desolationum, quia s. oē peccatū generaliter plus habet de dolore, q̃ de dulcore, ēt in præsenti, in futuro uero uerificabitur illud Aug. Momētaneum est quod delectat, sempiternū aūt quod cruciat. 10 ¶ Multa ponuntur hic de materijs, causis singulis, curis & remedijs febriū, de quibus hæc solum quæ supra dicta sunt 11 excerpsi gratia breuitatis. ¶ Rigor in febribus & horripilatio ex eadem cā contingunt. Est. n. horripilatio quædam praua dispositio ex febrili materia contingēs, actiones febriles prænunciās & pcedens. Et dr horripilatio fm, Isid. quasi horrida pilorum erectio. Fumus. n. de materia frigida resolutus, nobiles neruos tāgit, ipsosq; lædit & stringit, & in suis actionibus impedit, & ita tremere corpus facit. Qui ēt frigidus fumus ad cutis superficiem se extendēs, partes cutis restringit, & sic capillos erigi, & horripilari facit. Qd ēt accidit in forti timore, vbi. s. calor ad cor repercutitur, & sic corporis supficies depauperata calore cōtrahitur, & pili sicut dictū est eriguntur. Talis morbus vr esse timor seruilis, & desperatio salutis. Qñ. n. de materia frigida. i. de frigore infernaliū tormentorū resoluit fumus. i. consideratio nimis frigida, & austera, quæ calorē charitatis solet fugare, & superficiē mētis cōstringere, & sic capillos affectionis à sua planitie mouere tremorē dubietatis, & timoris, necnō horrorem, & terrorem desperationis solet inducere, & causare. Iste est. n. rigor qui febrem æternæ dānationis pcedit, ipsamq; prænunciat, & inducit. Sap 5. Videntes turbabuntur timore horribili.

De Passionibus stomachi. Ca. 18.

Circa membra nutritiua, sicut est stomachus, variæ accidunt passiones, s. fastidiū, bulismus, vomitus & singultus. Est aūt fastidium ciborum atq; potuum inuolūtaria abominatio, virtuti nutritiuæ maximum inferens nocumētum. Vñ dr fastidium, quasi faciens tedium. Fastidiosus. n. hō solet inuenire tedium, in quo alter inuenit oblectamentum. Cātur aūt istud fastidium, ex spirituum defectione, vel ex neruorum opilatione, vel ex humorum repletione. Spiritus. n. sunt instrumenta virtutum, & iō virtus appetitiuæ necessario languescit. Nerui ēt sensibiles delectationē in cibo sentiunt, pp qd appetitum puocant & faciunt, & iō qñ opilantur, & impediūt, necesse est q appetitus tollat, & fastidium generet. Vacuitas ēt, appetitus solet cā esse, & iō si orificiū stomachi malis humoribus repletum fuerit, necesse, est fastidium adesse, & desiderium deperire. Per istam infirmitatē intelligitur abominatio, & fastidium uerbi Dei & bonorum spūalium, & æternorum, qd. s. peccatores patiunt, qui in istis nullatenus delectant, sed potius ipsa aspernantur, qua propter digestio morum in eis impedit, & sic virtus naturalis. i. gra deficit, & totum corpus morū deperit, & languescit. Ps. Oēm escam abominata est aīa eorum, & appropinquauerūt vsq; ad portas mortis. Oēm escā dico. s. doctrinæ græ, & gloriæ. Tria aūt sunt q̃ tale fastidiū in istis causant. s. defectus spirituū. i. carētia græ, & deuotionis. Item obstructio neruorum. i. carentia prudētiæ & discretionis. (Nerui. n. in quibus viget sensus, discretionē designāt.) Itē repletio humorū. i. affluētia deliciarū, & diuitiarū terrenæ possessionis. Qñ. n. stomachus cordis humoribus bonorū terrenorū replet p malā cōplacētiā, qñ ēt neruus sensus & discretionis obstruitur p ignorantiā, qñ insup spūs, & gratia deficit p obstinationis malitiā, tunc dico, q sapor in spūalibus cibis nō inuenitur, sed potius oīs eorū suauitas cōtemnit & calcatur. Prou. 27. Aīa saturata calcabit fauum. ¶ Bulismus. i. grandis fames, est insatiabilis & quasi caninus appetitus. Fit āt iste duobus modis. Primo per frigiditatē cibos ad fundum stomachi deprimentē, & orificiū stomachi vacuantē, & rōne vacuitatis, appetitum & famis desideriū inducentem. Scdo vero mō accidit ex immoderato calore mēbrorū, quorū venæ trahūt ab hepate, hepar vero p uenas meseraicas trahit à stomacho, ex quo subito stomach9 exinanit, & appetit9 immoderatus & continuus generatur. Per istū immoderatū appetitū pōt auaritia denotari, q̃ videlicet canina, & isatiabilis pōt dici, qa. s. sicut dr Prouer. 27. Oculi hoium insatiabiles. Ista. n. duplicē habet cām. vna est frigiditas ppriæ indeuotionis, alia est caliditas alienæ voracis affectionis. Indeuotionis. n. frigiditas qñ in stomacho volūtatis dominat, solet ipsam vacuā & inanem facere, & inde oēm plenitudinē sufficiētiæ tollere, & appetitū auaritiæ generare. Vbi. n. est indeuotionis frigus, nunq̃ pōt esse sufficientia, vbi vero non est sufficientia, ip est necessario auaritia. Eze. 7. Aiam suam nō saturabunt, & vētres eorum nō implebunt. Aliena ēt depopulatio qnq; istius auaritiæ est cā, & hoc potissimè in ecclesiasticis, & platis qa. s. qñ mēbra. i. nepotes & familiares nimis calidi sunt vt attrahāt & hauriant sibi humorem, & temporalem substātiam hepatis. i. ipsorum dominorū, & prælatorum suorum

mox ī istis prelatis paupertatis vacuitas inducitur,& sic appetitus auaritiæ suscitat. Constan.n.ꝙ multi sunt hodie prælati qui quia à memoris suis id est familiaribus, et consanguineis sugunt, & depauperant, iō ad rapinas exercendū,& ad alienos humores,& subias atrahēdū mouent,& ad vacuitatē suæ paupertatis supplēdū conant,& ex hoc bulismū caninæ,& insatiabilis auaritię patiunt. Esa.66. Canes impudētissimi nescierūt saturitatē. Vel pōt dici, ꝙ stomach⁹, q̄ cibos recipit,& ꝑparat,& digerit, sigñat agricolas,& mercatores, hepar āt ad qđ ipse stomachus ꝑparatos cibos mittit, sigñat ꝑlatos, principes & potētes, q̄bus.s.agricolę & subditi deseruiunt, & illa q̄ cū labore recolligūt, ꝑparāt atq; mittūt. Quia igit mēbra.i.familiares taliū, ipsos vacuāt, depauperāt atq; vastāt,& ipsorum humores,& subias, tpales sugūnt, ebibūt & manducāt, iō ꝓculdubio isti stomachum.i.subditos per rapinas nituntur euacuare,& sic tā in se q̄ in illis solent appetitum auaritiæ generare. Iō. Pro.11. bñ dr, ꝙ alij diuidunt ꝓpria,& ditiores sunt, alij rapiūt nō sua,& sp in egestate sunt.

3 ¶Singultus est sonus violentæ cōmotionis, ex spasmosa stomachi dispositione ꝓueniens. Qñ.n.nerui stomachi calore vel frigore, inanitione vel repletione cōtrahunt, tunc fundus stomachi eleuatur, aerq; exire, compulsus, alteri aeri obuians, sonum, qui singultus dr, operant. Valēt āt cōtra singultū prouocata sternutatio, subiti timoris incussio, & alicuius rei verecundę obiectio. Per istā infirmitatē possum intelligere vitiū, indignationis, displicentiæ & q̄relosæ murmurationis, qua.s.fit ꝙ talibus nō pōt aliquid placere, imo solent de oībus singulare,& q̄cquid eis accidit, cū singultu,& dolore & displicentia tolerare. Talē ergo singultum impatiētiæ causat in hoīe frigus indeuotionis, calor cōcupiscētiæ, & ambitionis inanitio paupertatis,& repletio mūdanę tpalitatis. Istæ sunt.n.quatuor causæ quæ neruū sensus,& discretionis impediunt,& cōtrahunt,& sic stomachum voluntatis ad singultū impatientiæ,& displicentiæ perducūt, ita ꝙ vocē q̄rimoniæ emittere ipm cogunt. Veruntñ tria sunt quæ talē singultum pñt sedare,& talem impatientiam seu tristitiā tēperare, videlicet qñ timor dānationis icutitur, qñ vitiorū quę fecit verecūdia memoriam reducitur,& qñ sternutatio cōmotionis contritionis & cōfessionis, mō debito prouocat. Oīs.n.singultus iracundiæ,& impatientiæ deficit, qñ timor inferni, peccatorum verecundia,& cerebri.i.sensus mentis sternutatio seu discussio conualescit 1.Reg.25. Non erit tibi in singultum aut scrupulum. Vel dic ꝙ singult⁹ est stimulus cōsciētiæ,& desperationis remorsus, quē.s. ꝑdicta quatuor .s.indeuotio, habendi ardor,& affectio, inopia & inanitio, opulētia & repletio introducunt. Ad istum tñ sedandū valet sternutatio,& discussio contritionis, timor diuinæ offensa,& indignationis,& verecundia quæ est in actu confessionis. Prouerb.15. Per timorem domini declinat omnis à malo.

De Vomitu. Cap. 19.

1 Vomitus est humorum,& ciborum violenta à stomacho reiectio, q.s. habet fieri multis modis. Fit.n. qñq; ex caloris ebulitione, quia.s. calor in stomacho abundans, tales humores dissoluit,& ebulire facit,& sic ipsos sursum eleuat,& per vomitum expellit. Item fit qñque ex ciborum,& humorum abundantia, quam.s. natura non pōt regere, et ideo tanquam superflua ipsos nititur reijcere,& euomere, sicut patet in ebrijs. Item fit qñque ex humorum seu ciborum acumine, quo.s.nerui stomachi mordicant,& ad expellendum ipsos per vomitum prouocantur. Item quandoq; fit ex debilitate virtutis retentiuæ ipsius stomachi,& fortitudine expulsiuę. Item quandoq; ex acumine medicinæ. Item quandoque fit ex stomachi compressione,& eleuatione, ex aliorum membrorum colligantia contingente. Stomachus .n. quandoque ratione incontinētiæ, nihil pōt retinere, sed oīa euomit. Medicina etiam suo acumine dissolutos humores expellit. Membrorum ēt aliorum vicinorū passio vomitum inducit, sicut ex passione matricis, grauida mulier faciliter vomere cōsueuit. Vnde etiam frequētem vomitum esse impregnationis signum. Galenus asserit atq; dicit. Iste vomitus potest mihi denotare confessionem,& vitiorum nostrorum à stomacho conscientiæ,& cordis per os,& linguā expulsionem, quia pro certo multa sunt quæ vomitum possunt prouocare,& ad confitendum,& expellendum peccata hoīem īuitare, videlicet calor stomachi.i. feruor dilectionis. Abundantia humorū.i.horror enormis infectionis. Mordicatio neruorum.i.dolor & punctio contritionis. Adiutorium medicinæ verbi Dei,& bonæ instructionis. Fortitudo expulsiua.i.facilitas,& habituatio ipsius confessionis. Grauiditas matricis,i.conceptus gr̄ę & deuotionis. Fit.n.confessionis vomitus qñq; ex dilectionis feruore, quo mouet hō humores uitiorū per contritiones dissoluere,& per confessionem emittere, q̄a sicut dr̄ 1.Io.4. Perfecta charitas foras mittit timorem.i.pc̄tm̄. Fit etiā qñq; ex abundantia ipsorum vitiorum,& sic voluntarie ad se exonerandum per confessionem mouentur.& tunc fit illud Apos.ad Rom.5.ꝙ.s.vbi abūdauit delictum, superabundat & gratia. Fit in super qñ ipsi humores uitiorum neruos cōsciæ pungunt per remorsionem. Qñ ēt hō iuuat per medicinam uerbi Dei,& eruditionem. Quando prēterea habituatus est homo ad talem expulsionem,& quando iam concepit gratiam & deuotionē. Frequens.n.vomitus confessionis est conceptus boni propositi,& futuræ sobolis bonæ operationis. Hiere.25. Bibite inebriamini,& uomite. Bibite,s.doctrina potionem, inebriamini per compunctionem,& uomite per cōfessionem. Vel dic quod uomitus significat eleemosynarum largitionem, quia .s.qñ humores diuitiarum abundant, calor charitatis debet eos per largitatem,& eleemosynam eiicere. Natura.n.i.rō videns, ꝙ tales humores,& diuitiæ difficiliter pñt regi, ipsos solet abominari,& emittere. Etiām punctio ipsorum humorum.i.sollicitudo & molestatio ipsarum diuitiarum ad hoc dēt neruos volūtatis inducere. Et ad hoc ēt medicina verbi Dei & cōcept⁹ diuinę gr̄ę, necnō fortitudo expulsiue.i.habituatio pietatis naturalis, ad hoc solet facere,& vomitū largitionis,& eleemosinæ, necnon diuitiarum contemptum,& odium prouocare. Sancti igr̄ & philosophi, qui senserunt qūo tales humores,& mundi diuitiæ erāt periculosæ & nociuæ, ipsas euomerunt & dimiserunt,& à se verbaliter uel saltem mentaliter abiecerunt, sicut bñ ꝑcipit Deus. Matt.19. Si uis perfect⁹ esse, uade & uēde oīa quæ posides,& da pauperib. Vel dic ꝙ vomitus significat malam loquutionem,& multiloquij affectionē. In aliquib.n.uirtus contentiua,s.virtus tēperātiæ ita debilis est,& expulsiua loquutionis ita est facilis, ꝙ nihil pñt retinere, imo q̄cquid hñt in aīo, solent vomere,& narrare. Ad qđ.s. cooperatur feruens calor incōtinentis affectionis,& conceptus peccati, et malæ operationis. Quia.s.qñ homo nō cessat loqui,& uerba mala vel fatua & vana vomere, signum est mentē fętu diabolico.i.pc̄tō,& mala intentione grauidam esse, q̄a.s.sicut dr̄. Pro.18. In multiloquio non deerit pc̄tm̄.

2 ¶Vomitus temperatus valde est in firmis, vtilis & laudabilis, solet.n.stomachum mūdificare. digestionē iuuare, naturā exonerare, causam morbi auferre,& ab ęgritudine liberare. Vomitum tñ prēcedit mot⁹,& tremor labiorum, conatus & angustia spūalium membrorum, nausea & abominatio ipsorum interiorum humorum, oris apertio, linguæ distentio, sudoris, emissio, lachrimatio oculorū, gutturis & oris amaricatio, et immutatio palati, et gustus in perceptione saporum. Proculdubio talis est vomitu cōfessionis, q̄a pro certo iste stomachum consciētiæ mundificat, digestionem morum, et compositionem adiuuat, nām .i.consciētiam, exonerat, et ab ægritudine pc̄ti saluat et liberat. Veruntñ istam dēt ꝑcedere tremor, et cōturbatio, conatus dolor et contritio ipsorum.i.vitiorum abominatio oris apertio, et linguæ locutio, sudorisque.i.boni laboris occupatio, et oculorū lachrymosa cōpūctio. Gustus ēt, et cōplacētiæ aīæ immutatio, et amaricatio, q̄a.s.confitens, et pęnitens debet totus amaricatus esse, ita quod illa quæ sibi prius placebant,s. vitia et delectabilia, non debent sibi amplius complacere. Prouerb.27. Anima esuriens etiam amarum ꝓ dulci sumet. Et Apocal.10. Amaricatus est venter meus.

De dolore Stomachi & Ventre. Ca. 20.

1 PRæter prædictas infirmitates solet qñque stomacho accidere dolor ex multis causis, videlicet ex frigore coarctante, et ex calore dissoluente, ex ventositate exedente, ex apostemate compite, ex humore viscoso villos stomachi inuiscante. Sic verè dolor peccati, et remorsus accidit stomacho conscientiæ multis modis. Hunc enim causat frigus coarctans indeuotionis et pigritię, calor dissoluēs auaritiæ

tiæ,ventositas extendens superbiæ,apostema feces cōtinēs luxuriæ,& villos stomachi.i.affectiones multis inuiscās humor terrenæ opulētię,seu ēt humor gulę,& carnalis affluē-
2 tię.¶Ventositas dolorē stomachi faciēs cognoscitur ex rugitu,& gargulatione,& ex eructationū insipidarū emissione. Nocēt aūt plerūq; magis vētositates q̃ humores ſm Const. vt patet in hydropicis.Et iō summè curandū est vt ventositates extenuentur,ad qd̄ .s.prodest appositio uentosæ,circa vmbilicū cū sacrificatione vt uentositates ab interiorib. attrahantur,& cumini usus & comestio.Sic verè uentositas inanis gloriæ,& supbiæ quā.s.rugitus iactātiæ,& elationis,gurgulatio impatiētiæ,& indignationis(iuxta illud Io.6. Vēto magno flāte mare exurgebat)& eructatio malorū uerborū q̄ diffamatoriæ locutiones comitantur,solet plerūq; plus nocere aiæ,q̃ humores.i.q̃ carnales infectiones,qa.s.plus nocent pc̄tā spūalia q̃ carnalia,& magis displicet Deo superbia,q̃ luxuria.Iudit.9.Superbi nunq̃ placuerunt tibi à principio.Dēt ergo hō ventosam q̃ sugat ventositatē,hoc est dictu,cōsiderationē circa vmbilicum propriæ fragilitatis apponere,vt sic mediāte cōsideratione ꝓpriæ vilitatis possit de stomacho cordis ventositatē superbiæ extrahere.Scarificatione cōfessionis dēt vti,& cuminū humilitatis sumere,& ventositatē superbiæ poterit tenuare.Vñ Mat.14.dr̄ q̄ cū Iesus ascendisset nauiculā,cessauit uētus.Iesus qui interpretatur saluator est humilitas.¶Vētri seu intestinis accidit multi-
3 plex dolor,& potissimè tortura viscerū,seu torsiones intestinorū.Tales.n.gñantur,qñq; ex uētositate intestinorū subām extēdēte, qñq; ex humorū multitudine viscerū subām aggrauante,qñq; ex apostemate læsionē viscerib. inducente, qñq; ex lūbricorum multitudine corrosionē visceribus inferēte,qñq; ex mēbrorū colligātia cōpassionē intestinis adijciēte,qñq; ex humorū acumine intestina pungente, & ulcerante.Sic verè in intestinis cordis,& cōsciæ qñq; gñatur torsio inuidiæ,& doloris,vel ēt torsio.i. pc̄tm̄ qd̄ mentē stimulat atq; torquet. Iste igit̄ torsiones diuersæ diuersimodè introducunt̄.Accidūt.n.ex ventositate inanis gloriæ, & pſumptionis,q̃ intestina mentis extendit & iuuat. Itē ex multitudine humorū.i.ex abundantia terrenæ opulentiæ,& possessionis,q̃ mētem deprimit,& aggrauat. Itē ex apostemate tumoris,& indignationis,q̃ mētem lædit & occupat. Item ex multitudine uermiū.i.ex infestatione malæ familiæ, & carnalis cognationis,q̃ mētē mordet & stimulat.Itē ex colligātia.i.ex vicinitate malæ societatis,& congregationis, q̃ mētē cōcitat,& perturbat.Itē ex acumine humoris.i.ex pūctione iracundiæ,& inuidiæ,tristitiæ,& desperationis, q̃ mētē lacerat & inflammat.Ista.n.oīa torsiones & sollicitudines mētis inducūt,& cor quiescere nō permittunt,qa proculdubio mens humana pungitur qñ mala societate cingitur, qñ vermiū,& malorū famulorū multitudine roditur, qñ apostemate superbiæ inflatur,qñ humore bonorū tp̄aliū grauatur,& qñ vento inanis glorię distenditur & sufflatur.Ista.n.sūt quæ pacē,& quietem mentis impediūt,& torsionē sollicitudinis,& pc̄ti inducunt.Esa.13.Propter hoc oēs manus dissoluentur,& oē cor hoīs tabescet,& contereť,torsiones & dolores tenebūt,quasi parturientes dolebunt.¶Scd̄m Cōst.
4 uentositas,q̃ torsiones inducit,qñq; resoluitur à materia sanguinea,& tunc dr̄ dolor infixiuus,qñq; ex materia cholerica,& tunc dr̄ dolor pungitiuus qñq; ex phlegmate,& tunc dr̄ extensiuus,qñq; ex melancholia,& tunc dr̄ dolor aggrauatiuus,qñq; ex vitreo phlegmate,& tūc dr̄ congelatiuus, qñq; ex solo vapore,& tunc dr̄ deambulatiuus,vt dicit cōmētator super Ioannitium.Sanguis sign̄at carnalem cōsanguinitatē. Cholera inter humores subtilior, sign̄at sapiam & subtilitatē.Phlegma qd̄ est humor vt dr̄,& lubricosior,& imperfectior,sign̄at carnis cōditiones.s.fortitudinē, & formositatē,quæ.s.de facili lubricantur atq; fluunt.Melancholia vero,quæ est humor terrestris,sign̄at tp̄alem subām, & facultatem.Phlegma vero uitreum,qd̄ est frigidissimum,vitream,& splendentem mundi gloriam,& dignitatem significat.Vapor vero significat propriā affectionē, & uoluntatem.Igitur dico,q̄ ventositas superbiæ,quæ.s.inducit torsionē doloris,& inuidiæ & iracūdiæ,pōt gnāliter ex sex causis induci. Quia ꝓ certo uentositas inanis gloriæ, elationis, præsumptionis superbiæ quandoque accidit,& prouenit à materia sanguinea.i.ex consideratione parentelæ & generis.Qñq; ex materia cholerica.i.ex consideratione proprię sciæ,& subtilitatis.Qñq; ex phlegmatica.i.ex consideratione propriæ fortitudinis,& formositatis.Qñq; ex melāncholica.i.ex consideratione ꝓpria tp̄alis opulentiæ,& terrenę facultatis.Qñq; ex uitreo phlegmate.i.est splendore fragilis,& uitreæ mundanæ dignitatis.Qñq; ex solo uapore.i. ex dispositione proprię conditionis,affectionis & uoluntatis. Ex istis ergo sex causis producitur superbiæ uētositas ex qua .s.sequitur torsio mentis,& multarū inquietudinū diuersitas,quia.s.dolor infixiuus luxuriæ dolor pungitiuus inuidię dolor extensiuus carnalis amicitiæ, dolor aggrauatiuꝰ auaritiæ,dolor congelatiuus indeuotionis,& desidiæ,dolor ēt deambulatiuus leuitatis,& inconstantiæ,tales uentositates superbiæ solēt comitari,& à diuersis diuersimodè gñari. Et sic fit q̄ iuxta verbum Ps.diabolus ꝓducit ventos de thesauris suis,& pcussit primogenita Aegypti ab hoīe vsq; ad pecus.¶In torsionib.dolor tātō est grauior,quāto materia sub-
5 tiliorib.latitat intestinis,& hoc qa tunc minus patet locus euacuationis.Sic verè pc̄tm̄ qd̄ est in intestinis subtilib.i.in personis sapientib.& subtilibus,magis est periculosum q̃ illud qd̄ latet in simplicib.rudibus hoīb.atq; grossis,difficiliꝰ .n.euacuant̄ tales p cōfessionē,& iō citius incurrunt mortē,& damnationē,qa.s.sicut dr̄ Hier.4.Sapientes sunt vt faciāt mala,bñ aūt facere nescierunt.Et Seneca dicit q̄ nihil molestius ueritati,q̃ nimia subtilitas.¶Qñ intestina replent̄
6 grossa,& uiscosa materia,tunc ligant̄ intestina, et conglutinant̄,ita q̄ natura se euacuare nō pōt,et sic necessario sequ tur interiorū torsio,inferiorū pssio et ex fumositatū repercussione superiorū summa pturbatio,et qñq; mors, et subita destructio,sicut patet in colica passione.Sic verè qñ in intestinis affectionis nr̄æ est aggregata grossa,et cōpacta,et p malā cōsuetudinē indurata uiscositas uitiorū,ita q̄ p cōfessionē nō pñt eijci vel emitti,exinde ꝓculdubio requirit̄ torsio et remorsus cōsciæ,pssio et obstinatio desperationis et neqtiæ,fumositas erroris et ignorantiæ,et pturbatio superiorū.i.defectus sensus & sapiæ.Ps.Turbati sunt et moti sūt sicut ebrius,et oīs sapia eorū deuorata est.¶In inferiori in-
7 testino qd̄ colon vocat̄,à quo ēt colica passio noiat̄, qñq; feces taľr desiccant̄,q̄ quasi obstructo stomacho in interioribus indurant̄,nec exterius ꝓ libito expellunt̄, ita q̄ tūc dolor et colica passio et uiscerū torsio gñat̄. Istius aūt indurationis(vt dñt medici)multiplex est cā.Prima est calor excessiuus à quo materia siccat̄ et indurat̄,et exire nō pmittitur. Scd̄a est materiæ grossities et cibi recepti conculcatio,q̃ ad exitū nō disponit̄.Tertia est uiscositas phlegmatis,à qua materia ne exeat detinet̄.Quarta est multitudo ascaridū et vermiū mortuorū,q̃ inuiscati in intestino ab exitu prohibent̄. Quinta est insensibilitas intestini,q̃ nocumētū fęcis nō sentiēs,ad expulsionē ipsius nō mouet̄.Sic verè dico q̄ in intestino cōsciæ et uolūtatis indurant̄ qñq; fęces uitiorum , et ibi ꝓ mētis nō obstinationē taľr cōpingunt̄,q̄ p confessionem nō pñt eijci,imo solent in cōscia taľr detineri , q̄ torsio mortis æternæ exinde solet sæpius subhoriri .Veruntñ istius constipationis.i.istius impedimenti cōfessionis plures pñt esse cāæ videlicet caloris auaritiæ inflāmatio,qa.s.auari et usurarij nunq̃ uolunt cōfiteri.Itē materiæ grossities. i. alicuius grossi et enormis criminis cōmissio.Enormitas. n. criminis impedit cōfessionē.Itē viscositas.i.malæ cōsuetudinis detentio.Mala.n.cōsuetudo crimina mōstrata p cōfessionē recedere nō pmittit.Itē uermiū mortuorū.i.pc̄torum mortalium abundās cōculcatio,qa. s. hō aliquotiēs ex multitudine vitiorum desperat,et sic ipsa expellere per confessionem non curat.Item insensibilitas intestinorum.i. ipsius voluntatis malitia et obstinatio,qa.s.mens obstinata(q̃ sensum spūalem perdidit)fęces uitiorum non percipit,ue que sentit,et sic ad expulsionem vitiorum,cum ipsa nō sentiat, nec de ipsis doleat,nō attendit.Ex his ergo omnib.egestio et cōfessio impedit̄,et dolor et desperatio, mors ēt et æterna dānatio subsequunt̄,sicut de impio antiocho dr̄ 2. Mac. 9.Qd̄ apprehēdit eū dirus viscerū dolor,et amara interiorū tormēta.¶Lūbrici seu vermes aliquotiēs in intestinis gi-
8 gnunt̄,et ſm diuersas materias ex quib.fiūt,diuersarum figurarum efficiunt̄,et sic aliq lōgi , aliq lati,aliq rotundi inueniuntur,à qb.s.vermib.ꝰmultæ molestiæ corpori inferunt̄, et ita adhærēt intestinis,q̄ quousq; mortui fuerit, vix a cor-

pore expelluntur. Sūt ergo primo pamarā medicinā occidendi, & tandem ipsos mortuos abhorrēte natura, sunt de corpore expellendi. Hi igiť in patiente nisi expellanť, gñant multos morbos, uidelicet febrē, pruritū nariū, stridorē dētiū, emissionē & mastigationē linguæ, stuporē animi, & alienationē mētis, & tremorē corporis. Tangendo.n. & lædendo neruos interiores, necesse est pp membrorū colligantiā patianť partes superiores, & exteriores. Per istos uermes pñt intelligi pctā, quæ.s. cōsciam per remorsum corrodūt, & ēt corrosionē mortis æternæ inducunt. Esa.14. Subterte sterneť tinea, & operimentū tuū erunt uermes. Vermes igiť .i. pctā ſm q à diuersis materijs trahunt originē, diuersimode uarianť, sicut patet, qa auaritia ortū sumit à diuitiis, luxuria à delicijs, superbia ab eminētiis, inuidia ab aliena pspe ritate, impatiētia à ppria aduersitate. Quid ergo? Proculdubio tales uermes faciūt hoī multa mala. Gñant.n. febrē & ardorē cupiditatis, pruritū uoluptatis, stridorem crudelitatis, linguæ emissionē, & cōmasticationē uanæ loquacitatis, & detractoriæ uerbositatis. Apo.16. Cōmanducauerūt linguas suas. Gñant ēt alienationē fatuitatis stuporē hebetis simplicitatis, tremorē desperationis & timiditatis, & abominationē cibi, i, doctrinæ & ueritatis. Ps. Oēm escā abominata est aīa eorū. Vermes igiť nisi p cōfessionē citius expellanť, mortis æternæ periculum operāťur. Et iō necesse est, q primo necentūr, & mortificenť cum amara medicina cōtritionis, & q deinde expellanť cū medicina expulsiua cōfessionis, ut sic dicať illud Exo.16. Nō cōputruit, nec uermis inuētus est in eo. Vel dic q isti uermes signant remorsus cōsciæ hoium dānatorū, q ipsos ppetuo corrodūt & mordēt. Eccl. 7. Vindicta carnis impii, ignis & uermis. Tales.n. uermes in intestinis consciæ positi stridorē dentium, & cōmanducationē linguæ per tormentorū dolorē solent facere, alienationē mentis inducere, & tremorē, & stuporē animi gñare. Mat.13. Ibi erit fletus, q stridor dentiū. Vel dic q isti uermes sunt uiles, & improbi adulatores, & detractores, q pro certo in intestinis.i. in domib. & atriis diuitū gignuntur, & quādiu uiuūt, p sua corrosoria detractione, ipsorum cū q. bus sunt, & qui eis credunt, mentē à bono pposito alienari faciunt, & dentib. & lingua stridere cōtra alios ipsos incitant, & inducunt. Ps. Obseruabit pctōr iustum, & stridebit sup eū dentib. suis. Cōstat.n. q tales uermes, s. adulatores & detractores sunt cā quare magnates cōtra alios mouentur, & cū stridore dentiū contra innocentes aliquotiens debacchantur. ¶ Quotiēs sumēda est amara medicina p uermib. occidēdis, necesse est, q cū aliqua dulcedine, vtpotē cū melle uel lacte sit commixta. Dulcia.n. uermes diligunt, q sibi i corpore, & recipiunt, & sic cū amaritudine se occidunt. Sic verè pdicator qñ uult vermes uitiorū in auditorib. occidere, sp cū amara medicina pniæ seu timoris Dei & suæ iustitiæ debet miscere lac & dulcedinē spei, & diuinę miæ, qa.s. dum miæ dulcedo recipitur, & diligiť, pniæ amaritudo melius, & libentius incorporať, & efficacius operať. Vel dic, q qñ diabolus uult uermes.i. pctōres occidere, morte.s. infernali, & uitiorū, solet sp dulcedinem mūdi deliciarū vel spē futuræ pniæ miscere vt sic cū tali dulcedine mixtā pctī amaritudinē nō sentiāt, & sic mortis æternæ periculū incurrāt. Prou.27. Aīa saturata calcabit fauum, esuriēs uero ēt amarū p dulci sumet. Aīa.n. quæ est diuina grā satiata, fauū mūdi delectabilium contēnit, & calcat, illa uero q est esuriens et peccatrix, p dulcedine delectabiliū amaritudinem pctī assumit. ¶ Vētri & intestinis accidit fluxus humorū, & inuoluntarius, & excessiuus. Istius tñ tres sunt spēs. s. diarrhea, lyenteria, dysenteria. Diarrhea est simplex fluxus, cū cibi tñ indigesti emissione, & absq; sanguinea egestione, q prouenit ex liquiditate humoris, vel ex aliquali distemperantia dissolutiui caloris. Lyenteria est fluxus cum indigesti cibi, & potus emissione, qñ.s. cibus ita crudus emittitur, sicut recipitur, q fit ex uillorū stomachi abrasione cibos retinere nō ualente, vel aliis causis similib. Dysenteria & fluxus uentris, aliqñ cū sanguis emissione, aliqñ cum pellis intestinorū abrasione, aliqñ cum ipsorum intestinorum putrefactorum egestione contingens, ex cholerææ acumine proueniēs & procedens. Proculdubio per istos tres fluxus possunt intelligi tres morales inconstantiæ, & dissolutiones, videlicet dissolutio in loquendo, in audiendo, in operando. Est.n. fluxus locutionis sicut diarrhea, quia.s. quidā sunt qui in uerbis, & in exteriorib. morib. dissoluti sunt, à sanguine tñ pctī mortalis, & ab indigestione inhonestæ conuersationis se custodiūt, sed ex liquiditate humoris.i. ex ipsa naturali leuitate affectionis, in uerba leuia, & aliquos dissolutos gestus prorumpunt. Item est fluxus, & dissolutio auditus, sicut lyēteria. Auditus.n. aliquorū ita est dissolutus & leuis, q de cibo verbi Dei nihil possunt retinere, nec in sui vtilitatē cōuertere vel mutare, sed potius crudū, & immutatū reiicere, & horrere. Item est fluxus, & dissolutio operationis, q est sicut dysenteria, qa.s. cū sanguine, & cruentatione pctī mortalis, & ēt cū abrasione oīs moralis uirtutis, & ēt qñq; cū putredine malæ cōsuetudinis, & cū totali corruptione intestini.i. affectionis hēt fieri. Qd ēt solet ex acumine cholerææ.i. ex ardore malæ concupiscentiæ gñari. Ista ergo sunt tria gña dissolutionū, quæ.s. diuersarū sunt conditionum, quia.s. prima est grauis, secunda est grauior, tertia est grauissima. Et sic dico, q est triplex fluxus malorum, de quo in Ps. Sicut cera quæ fluit, auferenť, supercecidit ignis (.s. concupiscentiæ, & nō viderūt solē. Vel dic q triplex spēs fluxus est triplex spēs prodigalitatis. Prima est non multum violenta, q .s. oīa superflua emittit, necessaria tñ custodit. Scda est magis excessiua, q.s. oīa mobilia abradit, subam tñ intestini. i. hæreditatis dimittit. Tertia est excessiuior, quæ. s. nō solum mobilia supflua, nō solū ēt mobilia necessaria destruit, imo ēt ipsam subam, intestinorum, hoc est dictu, ipsam subam possessionum, & immobilium bonorum scindit, vendit dilacerat, & cōsumit. Esa.48. Scidit petrā, & fluxerūt aq. Multa pñt dici de istis infirmitatib. trib. diarrhea lyenteria, dysenteria. Sed materia uidetur aliquantulum inhonesta.

De Hydropisi. Cap. 21.

Hydropisis est tumor, & inflatura mēbrorū, ex errore uirtutis digestiuæ contingens. Accidit.n. hydropisis qñq; ex indigestione, qñq; ex retentione. Nam qñ virtus digestiua est debilis, ita q pp defectū caloris cibos receptos nō pōt bñ digerere, nec in bonos humores conuertere, solēt exinde multæ superfluitates in hepate gñari, q diffusæ p membra, ipsa tumescere faciunt & inflari. Qñ ēt accidit, q natura retinet humores q alicubi solebant fluere, vtpotē qñ hemorrhoides restringuntur, vel qñ membrū aliqd truncatur, q illa portio humorū quæ mēbrū illud nutriebat (cū nō habeat amplius quid nutriat) in corpore retinetur, tunc ex tali retentione, mēbrorū inflatura, q dr hydropisis, gñatur. Per istam inflatiuam infirmitatem pōt superbia denotari, quæ.s. per eleuationem inflat plus debito cor humanum. Duæ igiť sunt causæ principales, quæ causant, & principiāt istū morbum.s. defectus digestionis, & defectus expulsionis qa proculdubio qñ digestio.i. sensus, rō et discretio, quæ.s. habet res coquere, cogitare, diuidere, distinguere, iudicare pp carentiam caloris.i. charitatis in hoīe deficit, ita q cibos bonorū tpalium debitē per discretionē non regit, nec eos per expulsionē largitatis emittit, vel per susceptionē paupertatis voluntariæ à se dimittit, tūc exinde inflatura supbiæ gigniť, et mens tota erigiť, et inflatur. Deut. 1. Tumentes superbia ascenditis in monte. Sunt.n. quidam q illū humorē diuitiarū quo deberent membra, i. pauperes nutrire, vel alias per largitatem, & eleemosynā emittere, uolunt p auaritiam retinere, & sic multiplicatione, & retentione earū solent tumescere, & contra alius superbire, quia.s. ſm Augus. difficilē est ut superbus non sit, qui diues est. Vel ista possunt allegari contra quosdam, quib. pro certo vtile est magnas curas, & sollicitudines habere, & plura mēbra.i. plures personas nutrire, quia.s. qñ cura eorum diminuitur, & membra seu personæ quę suis diuitijs nutriendæ fuerant adimūtur, tunc ex retentione, & accumulatione humorum.i. diuitiarum tumescunt, & inflati hydropici.i. superbi fiūt. Numeri 5. Inflato ventre cōputrescat femur eius. ¶ Hydropisis generatur vt cōiter ex distēpērātia qualitatū in hepate, pp qd ex defectu virtutis, digestiuæ superfluitates generanť, q per corpus diffusē faciunt inflaturam. Ex tali aūt morbo distēperantia gigniť, ita q hydropicus quanto plus bibit, tāto plus bibere delectatur, & ēt rōne indigestionis humorum, tanto tumescit amplius et inflatur. Est igiť hydropicus tumidus, mollis, grauis, pōderosus, & sitibūdus, ita q vēter taliū more

te tympani resonat repercussus. Sic verè qñ in hepate.i. in mēte quatuor humores.i. quatuor affectiones distēperantur, & deordinant, tūc virt⁹ digestiua,.s. discretio d̄ficit, & sic multiplex superfluitas vitiorū ibidē gignit, & accedit, & ita fit ibi inflatura superbiæ, sitis insatiabilis auaritiæ, mollities luxuriæ, & ponderositas accidiæ, quia ꝓculdubio talis hydropicus, superbus.s. vel auarus, q̄to plus de diuitijs, & honoribus solet acquirere & bibere, tāto magis solet nouos honores & diuitias resitire, quia videlicet honores & diuitiæ potatæ, & acquisitæ, mētē non satiāt, sed potius ad alia acquirenda ipsam irritant & inuitant. Vñ Prou. 27. Infernus & ꝑditio non implebuntur, sic & oculi hominum insatiabiles.

De Icteritia. Cap. 22.

1 ICtericia est desedatio cutis in qualitate, & fit ex cholera superabundante, & ebuliente cum sanguine se permiscēte, & ipsum inficiente, & per mēbra postea diffundente, & cutis infectionē seu æruginē inducente. Sunt autē tres spēs ictericiæ. Crocea.s. q̄ fit infectione choleræ citrinæ. Viridis, q̄ ex infectione choleræ prassinę seu viridis. Nigra, q̄ fit ex infectiōe nigræ seu ēt inaturalis. Sāguis.n. a talib. humorib. in hepate corruptus, & infectus, ad exteriores partes corporis nutriēdas mittitur, & ſm suā infectionē, illas quas tāgit partes inficere cōprobat. Sic ꝓ certo sunt aliqui, qui exterius i cute cōuersationis multipl̄r sunt infecti. Nā aliqñ sūt crocei.i. ꝑ fictā sc̄titatē aurei. Aliqñ virides.i. per iuueniles cōdōnes, & ꝑ carnalitatē humidi. Aliqñ nigri.i. ꝑ totalē infamiā obscuri, & diuersimodè sunt effecti, Nā qñ sanguis.i. affectio intus in hepate.i. in mēte ex triplici cholera.i. triplici cōcupiscētia ebulliēs efficit, tūc necesse est, ꝙ cutis ad q̄ talis sāguis ifect⁹ mittit.i. cōuersatio q̄ à tali affectione orit, corrūpat totalr̄, & fędet q̄a.s. ex interioris infectione affectionis, ꝓcedit infectio cōuersatiōis & locutionis. Vñ Hie. sup Eze. 3. Pro signo interioris hoīs sunt verba erūpētia. Minorib.n. maiora mōstrant, & mēs luxuriosa celari nō valet, quin exteriorib. gestib. oñdat. Vel si vis ꝑ istū sāguinē intellige ꝑlatū, officialē vel legatū, q ab hepate.i. à Papa mittit ad diuersas corporis eccl'iæ partes ꝓ mēbris.i. ꝑsonis spūaliter nutriēdis. Sed qd? ꝓ certo aliqñ cōtingit ꝙ talis sāguis .i. talis infect⁹ est vitijs & corrupt⁹, & sic partes ad quas mittitur solet inficere, & nō nutrire, & suis malis, & corruptis verbis, & exēplis alios corrūpere & fędare. Qd' ēt de hæreticis, & hypocritis ꝑdicatorib. pōt dici, q alios nutrire nitūtur, & quos tñ fœdare, & corrūpere nituntur 1. ad Corin. 15.

2 Corrūpunt bonos mores colloquia praua. ¶ Qñ in felle foramen inferius clauditur, pars corporis inferior vitiat. &c. Vide bñ de felle. §. vltim. ¶ Ictericiam q̄ est exterior cutis infectio, multæ malæ conditiones comitantur, quia.s. talis patiens solet habere calorem in hepate, sitim in ore, dolorem in fronte, & tinnitum in aure. Sic verè illi qui ictericia malæ conuersationis sunt fœdati, vt cōiter calore luxuriæ inflāmantur, siti auaritiæ fatigantur dolore iunidiæ stimulantur, & tinnitu timoris desperationis & tristitiæ ꝑ cæteris perturbentur. Iob. 15. Sonitus terroris semper in auribus impij.

4 ¶ Hemorrohides sunt quinq; venæ in posteriori parte corporis costitutæ, ad quas qñq; natura mittit multas superfluitates, quæ tūc qñq; aperiuntur, & per ipsa corpus à dictis superfluitatibus liberatus, & à multis infirmitatibus præfertur. In istis. tñ venis duo contingere solent, videlicet nimia retētio, & excessiua euacuatio. Qñ.n. istæ superfluitates pl⁹ debito retinteūr, tūc grauedo capitis, pallor faciei, pōderositas renū, & dispositio ap hydoprisim, phthisim maniā & melancholiam generatur. Qñ verò plus debito aperiūtur, & euacuātur, tūc ex tali fluxu corpus debilitatur, & passiones varię efficiuntur. Per istas quinq; venas quæ snnt in posteriori parte corporis, intelligo illos, q̄ i gradu, & statu vltimo, & infimo in ecclesia sunt positi, .s. simplices laicos, & seculares, q quinq; ꝓ eo dicunt, q̄a quinq; sensibus.i. quinq; sēsuū apetitibus gubernant. Isti ergo sunt à Deo specialiter ordinati ad supfluitates diuitiarū q̄ ad eos p̄cipuè mittūtur, & quæ eis præ alijs abundantius conceduntur, euacuādū, & pauperib. per eleemosynas erogādū. Sed qd? Pro certo isti qñq; istas supfluitates diuitiarū retinēt, ipsasq; ꝑ largitatē nō euacuāt vt deberēt, & ideo tunc multæ infirmitates.i. multa vitia i eis generent, & grauedo seu pōderosita pigritiæ, sitis auaritiæ, pallor ihonestatæ appatētiæ hydropisis seu inflatura sp̄biæ necnō mania, & alienatio crudelitatis & sæuitiæ, occasionis taliū diuitiarū, & supfluitatē retētarū in eis ꝓducunt. Iō bñ dicit ap̄lus 1. ad Tim. 6. ꝙ radix oīum malorum est cupiditas. Et Eccl. 5. d̄r ꝙ diuitię agregant in malū dñi sui. Qñ et accidit ꝙ aliq tales diuitiarū superfluitates excessiuę ꝑ ꝓdigalitatē emittūt, seq; plus debito aliqñ aperiunt, & nihil sibi retinent, sed cuncta imprudēter expendunt, sic fit ꝙ debilitas paupertatis in eis inducitur, & multæ ēt infirmitates peccatorū, vtpotè impatiētia, tristitia, desperatio, furtū ēt mundanum i ipsis aliquotiens generantur. Eccl. 27. Propter inopiam multi deliquerunt.

De Renibus. Cap. 23.

1 REnes, vesica, & pelliculæ ventris, multas inrfimitates incurrunt. Et primo quidem sciendū est, vt de alijs sileamus, ꝙ lapides & arenulæ generantur qñq; in renibus & vesica. Humores.n. viscosi qñq; in renib. peruectorū. vel in vesica puerorū per intensum calorem indurantur, & in lapidē vel arenā mutantur. Per quos, meatus renū, vel vesicę orificiū opilantur, ita ꝙ vrinæ trāsitus totaliter impeditur, vel saltē cū difficultate solēt aquā illā superfluam distilare. Charissimi per renes, vbi latet virt⁹ venerea, & ꝑ vesicā vbi aggregat superfluitas, aquea, itelligo humanā affectionē, q̄ proculdubio quasi innatā vel venereā voluptatē, & quæ cōtinuè agregat vitiorum superfluitatē. per lapidē vero intelligo obstinationē, & per calorē, cōcupiscentiæ inflamationē. Dico ergo ꝙ qñ in renibus, & vesica affectionis, & uolūtatis humanæ, viscosi humores. diuitiarū, & deliciarū abūdāt, (dico.s. quantū ad affectum, & desideriū earūdē) tūc ꝓculdubio calor intentæ cōcupiscentiæ exinde lapidē obstinationis generat, & ipsos tēporaliū, & carnaliū affectus ꝑ malas, consuetudines cōglutinat, & indurat, iuxta illud Iob 38. In similitudine lapidis durant aq̄. Sic ergo fit ꝙ renes, & vesica.i. interiores affectiones claudunt, & vitiorū suorū superfluitates per cōfessionē emittere per talē lapideā obstinationē impediuntur, vel saltem vix ēt guttatim, & cum difficultate maxima ipsa mingere, cōfiteri & emittere dinoscūtur. Iob 20. Cum dulce fuerit in ore ipsius malū, abscōdet illud sub lingua sua, parcet illi, & non derelinquet illud. Vel dic ꝙ calor cupiditatis qñq; humorē viscosę, & carnalis affectionis per obstinationē, & parcitatis duritiā lapidificat, & cōstringit, & sic meatus liberalitatis obturat, & claudit, ita ꝙ superfluitatē vrinę.i. superfluitatē diuitiarum erogari, & mingi ꝑ eleemosynas non permittit, sicut patet de auaris, q vl' ex toto nihil ꝑ elemosinas erogant, vel si erogāt, hoc guttatim difficiliter, & cū dolore & displicētia illud stillāt. Cōtra quos dicit. Sene. lib. 4. de bñficijs, vbi ait. Ingratū est bñficium qd' inter manus dantis diu hæsit, qd' quis ęgre dimittere visus est, & sic dare, tanq̄ si eriperet. ¶ Lapis in renib. qñq; gignitur ex potu aq̄ limosæ, & arenosæ. Lapis aūt iste sępissimè accidit pueris ꝑꝑ viscositatē humorū. Mulierib. aūt aut raro aut nunq̄ accidi talis lapis, & hoc quia meatus habent largos, & q̄a multotiens.s. in menstruis, purgant humores supfluos, & corruptos. Sic verè lapis obstinationis, & duritiæ, qui ex aqua limosa prosperitatis, & mūdanæ sapiētiæ aliquotiēs gignit, in pueris.i. in viscosis & carnalibus plusquā in alijs generatur. Mulieres aūt.i. simplices, qui cōscientiæ meatus largos habent, ita ꝙ superflua vitiorū liberè & sepæ per confessionem emittūt, & purgāt, obstinationis lapidem non incurrunt, sed per cōfessionem, & pęnitētiam ad Deum faciliter se conuertunt. Luc. 21. Nō relinquet lapis super lapidem, q non destruat. ¶ Lapis qui ex viscosis, humoribus gignitur, facilius dissoluitur, q̄ ille qui ex arenulis generatur. Sic verè ille lapis.i. illa mentis obstinata duritia facili⁹ pōt frāgi, quam viscositas carnalitatis inducit, q̄ illa quam arena diuitiarū efficit, quia proculdubio carnales & luxuriosi facilius per contritionem dissoluunt, q̄ illi per auaritiā indurant. Iob 28. Lapis solus calore in æs vertitur

4 ¶ Cū lapides aliquotiens (vt dictū est) in renibus generētur hoc est verum, ꝙ si renūculus dexter lapidē habeat, pes dexter & coxa faciliter stupefit, aut dormitat. Duo renūculi intellectum, & uolūtatem designant. Intellectus.n. est dexter, qui magis recta stupescit. voluntas verò est sinister q̄a semp ad sim plicitatem vitiorum tendit. Duo aūt pedes significāt dupli-

duplicem vitam, cõtemplatiuã.s.quę est dextera, & quę pertinet ad intellectum, & actiuã, quæ est sinistra, & quæ principaliter pertinet ad effectum. Lapis vero duritiã obstinationis designat, quæ nunc intellectu, s. falsum pro vero accipiendo, nũc vero in affectu.s.malum pro bono obstinate eligendo generatur, & inhabitat. Verum est igitur istud ꝙ quotiens lapis obstinationis erroris & malitiæ, & in renunculo dextero.i. in intellectu gignit, pes dexter.i. vita contẽplatiua obdormit, deficit, & sopitur. Si vero in sinistro rene.i. in affectu & volũtate, obstinatio lapidea fuerint: tunc sinister pes.i. vita actiua ĩ hoĩe deficiet & stupebit. Iõ bñ est necessarium hoĩ, ꝙ ꝑ Dei, & Angelorum seu ꝑlatorũ adiutoriũ defendat, ne ꝑ talẽ obstinationis lapidẽ intellect⁹, & affectus ipsius illidat, iuxta illud ꝑs. In manibus potabũt te, ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. ¶ In vesica accidit passio ex defectu cõtẽtiua virtutis.s. inuolũtaria emissio vrinæ. Qñ.n. virtus contẽtiua est debilis, calorq; naturalis in renibus est fortis tunc pro certo rõne caloris fit in renibus magna humorũ atractio, & rõne contentiuæ, q̃ debilis, fit illud inuolũtaria emissio ad qđ ẽt facit qñq; relexatio neruorũ in collo vesicę, qñq; ẽt somni profunditas, sicut patet ĩ pueris, qui dormiendo in lecto mingũt. Talẽ aũt infirmitatẽ patiẽtes solẽt sitire, & vix aqua desideriũ satiare. Per istã infirmitatem possum intelligere vitium prodigalitatis, quia.s. quidam sunt q̃ rõne caloris, & ardoris nõ cessant humores diuitiarũ attrahere, q̃a tñ virtutẽ cõtentiuã.i. prudentiã ipsas conseruandi nõ habent, solent eas per prodigalitatẽ emittere nec ad necessitatẽ de ipsis aliquid retinere, sed potius per auaritiã cõtinuè, sitire, & ardescere, & quãtum per prodigalitatẽ emittunt, tm̃ volunt iterum bibere, & aurire, & semper per auaritiam famescere & sitire. Esa.5. Multitudo eorũ siti exaurit. Vel dic ꝙ per tales patiẽtes intelligunť hoĩes incõstantes & leues, & in suis operibus, dissoluti, quibus ꝑꝑ malas cõsuetudines, & habitus, quasi inuoluntarie accidit vitiorũ cursus, & fluxus. Virtus.n. cõtentiua.i. tẽperantia, in talibus deficit calor vero concupiscentia in talibus cõualescit, & iõ ab ipsis nõ cessat vrina, & superfluitas vitiorum fluere, & dato ꝙ rõni eorum non placeat, ab ipsis nihilominus emanare. Ad Roma.7. Velle adiacet mihi, ꝑficere aũt bonũ non inuenio. Vel dic ꝙ ista superfluitas significat sup̃flua verba, q̃a.s. qui dã sunt q̃ ea nõ valent cõtinere, sed quasi inuoluntariè videtur ipsa cõtinuè emittere, nec ab eis abstinere. ¶ Circa illas partes corporis accidit qñq; quędã infirmitas q̃ dr̃ hernia, nihil aliud est q̃ ruptura vni⁹ pellis, q̃ siphach a medicis dr̃, q̃ inter membra nutritiua, & generatiua collocatur. Cõtingit.n. illã pellẽ, vel ex nimio corporis conatu, sicut fit in lucta, vel palestra, vel in clamore, & cãtu rũpi vel ex interiori calore liquefieri, & relaxari, & sic inferius ad locũ testiũ descendere, & infirmitatem non modicam generare. Per talẽ rupturã põt intelligi viciũ discordiæ, quia ꝑ certo discordia nihil est aliud q̃ quædam ruptio, & diuisio talæ seu pelliculæ charitatis. Et ꝑculdubio ista qñq; accidit ex calore interioris cupiditatis. Aliqñ ex clamore exterioris iniuriosæ rixositatis. Aliquãdo ex lucta controuersiæ, litis, & contrarietatis. Hæc.n. omnia solent charitatem & amicitiam rumpere, & diuisionem discrordiæ doloremq; iracũdiæ generare. Hire.5. Confregerunt iugum, ruperunt vincula.

De Gutta. Cap. 24.

GVtta vulgo.i. morbus articularis, est ĩfirmitas in iuncturis mẽbrorũ cõtingens, & ibidem dolorem inferẽs, & inducẽs. Diuidiť gutta in tres spẽs. Chiragrã.s.q̃ habet fieri in digitis, & in manibus. Ischiadẽ, vulgo schiaticã, q̃ hẽt fieri in coxis atq; crurib. Podragã, q̃ habet fieri in talis atq; pedib. Fit aut hæc ĩfirmitas, & ex humorib. ad neruos ad iũcturas cõfluẽtib. & ibidẽ inuiscãtib. & sic ꝑ cõsequẽs motu inobediẽtib. & dolorẽ in docẽtib. Chiragra ligat & cõtrahit man⁹ ne aꝑiant, schiatica ligat crura ne sine dolore flectanť. Prodagra verò ligat pedes ne motu volũtario moueanť. Talis triplex gutta vr̃ mihi sigñare triplicẽ cõcupiscẽtiã humanã.s. cõcupiscentiã, carnis, cõcupiscentiã oculorũ, & supbiã vitæ hoc est dictu luxuriã, auaritiã, & superbiam, quæ.s. in iũcturis cordis ex humoribus superfluarum affectionũ gignũtur, ita ꝙ ab ipsis dolor & remorsus cõsciẽtiæ causatur, & motus bonorum operũ impeditur. Chiragra ergo est auaritia, quę ligat manus ne aperiãtur ad largitatem, ipsasq; claudit, & contrahit per parcitatẽ, deformesq; gibbosas facit ꝑ infamiæ vilitatem, quia.s. manus.i. opera taliũ sũt turpia & infamia. Impotentes ẽt & aridas ipsas efficit, ꝑ indeuotionis siccitatẽ. Mat. 12. Erat ibi hõ manum habẽs aridã. Item schiatica est superbia. Ista est.n. illa infirmitas, q̃ non permittit crura cordis ꝑ humilitatẽ flectere, imo ipsa solet in rigiditate & austeritate cõtinue detinere. Deuter. 28. Percutiat te Deus vulcere pessimo in genibus, & in suris. Itẽ podagra significat luxuriã. Ista est.n. infirmitas pedũ spiritualiũ.i. affectuũ, quos.s. inflammat ꝑ cõcupiscentiã, & pedũ ẽt corporaliũ.i. grossuũ, quorũ.s. actus tollit per pigritiã. Iõ br̃ de talibus tã auaris q̃ luxuriosis dr̃ in ꝑs. Man⁹ hñt, & nõ palpabunt, pedes hñt & nõ ambulabunt. ¶ Podagra seu gutta pedũ gignitur in suauiter viuentibus, q.s. parũ se exercitat, & a superfluitatibus corpora nõ emũdãt. Fit ẽt in actus carnis frequentatibus, & hoc ꝑꝑ fluxum, & motum humorum. Et inde est ꝙ eunuchi, & castrati nullaten⁹ podagrizãt simiľr nec coeunt nec ẽt mulieres q̃ multipliciter se expurgãt. Vñ Hippocrates. Mulieres non podagrizant, nisi forte menstruũ defuerit. Sic uerè podagra pigritiæ corporisq;, & desidiæ illis accidit, q̃ lautè, delitiosè, & quietè volunt viuere, & manere, actusq; carnis, & luxuriæ impudicitias exercere. Sunt tñ tria genera personarum quæ istud uitium non incurrunt.s. pueri.i. simplices, & innocentes, castrati.i. casti & cõtinentes, mulieres.i. pij teneri atq; clemẽtes, dum tñ libẽter se purgent.i. dum velint esse faciliter confitentes, & mẽstrua.i. vitia per confessionem expellentes. ¶ Licet pedes podagrã patiãtur ꝑꝑ humores, qui.s. illic fluũt, parũ tñ inflari vel tumescere cõprobanť, & hoc pro eo q̃a carne.i. neruis nudati sunt. Sic verè pauperes; qui ꝑ pedes intelliguntur, podagrã peccatis, & pigritia, fluxumque luxuriæ aliquotiens possunt pati, verũtamen inflaturam superbiæ pati impediũtur, pro eo ꝙ carne bonorum temporalium denudantur.

De Apostemate. Cap. 25.

APostema ẽm Const. est superfluentiũ humorũ ĩ aliquo mẽbro collectio putrefactionẽ faciẽs & tumorẽ. Fit aũt apostema hoc mõ. Humores.n. q̃titatiuè peccantes, & plus debito abundãtes à calore cõsumi, vel à virtute expelli nõ ualẽtes, ĩ cõcauitatib. mẽbrorũ recipiunť, ibiq; putrescunt, & corrũpunť. Et sic in furno pasta posita ab igne desiccať, & in superficie crustulã q̃dã recipit sub qua latet, sic talis humor recollect⁹, ꝑꝑ violentiã caloris, q̃dã durã crustulã sibi facit, sub qua putridus humor abscõdiť, & ibi tumet, includiť & velatur, ita ꝙ talis humor sic aggregatos, & tumẽs, apostema (sicut dictum est) nuncupať. Apostema põt significare pc̃m̃ in gñe, qđ .s. semper concomitatur humor tumor, & dolor, quia, s. in oĩ pc̃õ est dare humorem affectionis, qui per malã intentionẽ corrumpitur, tumorẽ elationis, quo mẽs cõtra Deum erigiť, dolorẽ remorsus, & redargutionis, quo mẽs ꝑ synderesim mordetur atq; pungiť. Ideo de peccato gñaliter põt dici illud Esa.1. Non est in eã sanitas, s. in aĩa peccatrice. & quid ergo? respondet. Vulnus & liuor, & plaga tumẽs. Fit.n. apostema peccati tali modo. Multiplicatio.n. humorum.i. affectionum, & cogitationum malarum, vanarum & superfluarum qñq; in cõcauitate cordis recolligitur, & quia à calore contritionis vel charitatis nõ cõsumuntur, q̃a ẽt virtute expulsiua.i. à confessione nõ eiiciũtur. Iõ tãdẽ ꝑ malos consensus putrescunt, & in apostema peccati mortalis cõuertunť, qđ videlicet tria peccata.s. mentis corruptio, cordis elatio, & cõsciẽtiæ remorsio comitãtur. Sed quid? Proculdubio istis humores corrupti.i. istæ malæ affectiones ꝑ vitia putrefactæ, crustulã excusationis, & abscõsionis sibi faciunt, sub qua semꝑ latere volunt & sub qua præ verecundia cofitendi, ne appareãt se abscõdũt. Generale est.n. ꝙ peccatum postquam consummatum fuerit, excusationes & latibula sibi quærant, & prę verecundia quantum põt secretius se abscondat, cõtra quod facit illud Prouer.28. Qui abscõdit scelera sua non dirigiť in terra, qui aũt confessus fuerit, & miserit ea, misericordiã cõnsequetur. ¶ Apostema qñq; sic habent fieri, quia.s. mẽbra nobiliota, fortiora & superiora solent humores superfluos à se reijcere, & ipsos ad alia mẽbra ignobiliora, debiliora, & inferiora mittere, ipsaque talibus humoribus penetrare, et imbuere,

imbuere, & ibi apostema, cũ se expedire nequeat, generare, seq; de malis humorib. liberare, & mẽbra quæ ipsos refutare vel expellere nõ præualẽt, onerare. Ista possunt allegari cõtra superiores, nobiles & potẽtes, q̃ nõ cessant opprimere, & grauare subditos inferiores, & alios impotẽtes. Cũ .n. dicat scriptura ꝙ vnusquisq; onus suũ portabit, hoc tñ isti nõ solent facere, imò apostemata, imminentia solẽt ad alios mittere, & eos in ijs q̃ ipsi portare debuerãt opprimere, & grauare, & cũ se defendere nequeant, apostemata ipsorum maiorum, & superiorum oportet eos tollere, & eorũ grauamina sustinere. Istud spũaliter põt allegari contra illos q̃ subditos exactores faciunt, & loco sui ipsos fideiussores ponũt, & sic fit ꝙ eos incurrere apostemata ꝑmittũt, & sic onus qđ illi portare debuerãt, isti tollũt. Thr. 5. Patres nr̃i peccauerũt, & nõ sunt, & nos iniquitates eorũ portauim⁹. Vel dic ꝙ qñ à superiorib. nobiliorib. & ditiorib. superfluitates humorũ .i. defectum & malorum exemplorum & documentorũ, ad inferiores, & debiliores mittunť, qñq; ipsa ꝑ debilitate virtutis reijcere nequeunt, sed potius retinent & recipiunt, & sic exinde apostemata vitiorũ incurrũt, & qñq; mortẽ ꝑpetuã percipiunt & acquirũt. Eze. 18. Patres nostri comederunt vuã acerbã, & dentes filiorum obstupescunt.

3 ¶Apostema qñq; hẽt fieri ꝑꝑ largitatẽ meatuũ, ꝑ quos humores faciliter solent fluere. Qñq; ꝑꝑ liquiditatem humorum q̃ faciliter solent currere, & in aliquo mẽbro se recludere, & arctare, ibiq; putrefieri, & in apostema se cõuertere, & mutare. Sic verè apostema peccati mortalis solet fieri ex duob. s. ex largitate meatuũ cõsciæ, q̃ est nimis exposita ad peccandum. vel ex latitudine meatuum .i. sensuũ, q̃ sunt nimis aperti ad delectabilia hauriẽdũ. Itẽ ex humorũ .i. affectuũ fluxibili, & incõstãti liquiditate, q̃ .s. sunt habiles vt ad peccata faciliter fluant, & vt ꝑ malã cõsuetudinẽ se cõstringant, & in apostema alicuius mortalis criminis conuertant. Iob 38. In similitudinẽ lapidis durantur aquæ, & superficies abyssi cõstringiť. Qđ nihil aliud est dictũ, nisi ꝙ aqueæ, & fluxibiles affectiones, in pc̃m̃ mortale ꝑ malas consuetudines indurantur.

4 ¶Aliqñ fiunt apostemata corrosiua, ex materia violenta, sicut est noli me tãgere, qđ est apostema in facie, cancer, lupus, & erisipelas. Ista sunt .n. apostemata q̃ carnes, & neruos corrodunt, membrumq; cui insident, depopulãt, & cõsumunt, q̃ postq̃ in mẽbro radicata fuerint, vix aut nũquã amplius tolli pñt. Sic verè in corpore ecclesiæ, in diuersis membris, partibus, statibus, & collegijs qñq; generanť .i. hoĩes tumidi & superbi, qui qñq; ita sunt per crudelitatẽ, & rapinã corrosiui. ꝙ membrũ cui insident .i. locus & patria collegium vel ecclesia in qua manent, ab ipsis vastať, & consumiť, & carne & neruis .i. bonis tpalib. exteriorib. denudať. Isti ergo dñr nolimetangere, quia pro certo ipsi nullo modo volunt tangi, corrigi vel reprehendi, quinimò ad modũ illius infirmitatis, ex tactu correctionis solent amplius irritari. Prælati .n. & prædicatores istos sæpe intactos, & impunitos dimittunt, eo ꝙ ex talib. irritanť, & amplius q̃ antea mali fiunt. Iud. 13. Caput eius non tanget nouacula. Iõ bñ figuranť isti in illis ꝑlatis, & ꝑdicatorib. de q̃b. dr̃ Nu. 16. Recedite à tabernaculis hoĩum impiorũ, & nolite tãgere qđ ad eos ꝑtinet. Et dr̃ ibidẽ ꝙ illi q̃ tangi sunt probiti, à terra penitus sunt absorpti. ad denotãdũ, ꝙ tales iniqui q̃ indigni sunt vt tangantur, in præsenti uel puniant, à terra .i. ab inferno sorbenť finaliter, & voranť. Item isti dñr cancer, quia .s. sicut illa infirmitas q̃ dr̃ cancer, plures hẽt pedes, brachia seu partes, ita ꝙ paulatim serpit, & ꝑ corporis latitudinẽ se diffundit, sic tales raptores paulatim solent crescere, & serpere, & vndiq; brachia sua extendere, & partes vicinas rodere, & acquirere, quousq; totam patriã potuerint vsurpare 3. Reg. 6. Extendebat Cherubin alas suas. Itẽ isti dicuntur lupus, q̃a publicè finaliter solent rapere. Dicũtur ẽt erisipelas .i. sacer ignis ꝑ antiphrasim, q̃a oĩa solent affligere, & cõburere, & q̃a more ignis nihil põt eis sufficere. Prou. 30 Ignis aũt nunquã dicit sufficit. Tales ergo ex quo assuefacti fuerint, & inueterati ad ꝑmissa, vix aut nunquã possunt eradicari, nec à sua malitia immutari. Esa. vlt. Ignis eorũ nõ extinguet. Vel sic uis dic ꝙ talia apostemata significant detractores, q̃ mẽbra q̃b. adhærent .i. socios cum quib. manent, solent corrodere, & eos cum dentib. i. cum verbis detractorijs, & iniuriatorijs infestare. Et ꝑculdubio isti dicunť nolimetãgere, q̃a isti nullo mõ volunt corrigi, seu tãgi. Prou. 15. Nõ amat pestilẽs eũ q̃ se corripit. Dicuntur cancer, quia occultè solẽt serpere, & detrahere, quia sicut dr̃ Eccl. 10. Isti sunt sicut serpens, qui mordet in abscondito. Dñr ẽt lupus, quia ẽt publicè qñq; solent mordere. Dñr insuper ignis, q̃a in se ꝑ malitiã, & inuidiã solẽt ardere, & alios affligere & nocere. Iob 31. Ignis est vsq; ad fundamentum deuorans. Vel dic ꝙ ista quatuor apostemata, sunt quatuor vitia corrosiua, & tã sui q̃ aliorũ multipliciter afflictiua. Primum est superbia. Ista est nolimetangere, q̃a superbi nullum reputant dignum qui eos associet, & tangat. Scd̃m est inuidia, quia .s. ista est ꝑ more cancri occultè serpit & rodit. Tertia est iracundia & discordia seu sæuitia, quia ista more lupi publice lædit & furit. Quarta est auaritia, q̃a ista more ignis oĩa cõsumit & vrit, & quanto plura acceperit, plus excrescit. Et ista quatuor figurantur Hie. 15. vbi dñs minať pc̃órib. ꝙ ipse inducet super eos quatuor spẽs .i. volatilia cęli, ecce superbia q̃ solet se erigere, gladiũ ad occidendũ, ecce inuidia q̃ solet pũgere, bestias ad deuorandum, ecce iracundia q̃ solet furere, canes ad lacerãdum, ecce auaritia q̃ more canis insatiabiliter solet acquirere, et pauperes lacerare & affligere. Esa. 56. Canes impudẽtissimi nescierunt saturitatẽ.

5 ¶Fistula est apostema qđ nõ est corrosiuũ, sed potius putrefactiuũ & corruptiuũ. Dr̃ aũt fistula, eo ꝙ ad modũ fistulæ est interius cõcaua, exterius verò foramina hẽt arcta. Cõtingit .n. fistula qñq; ex vulnere malè custodito, qđ interius sanie inficiť, vñ nutrimentũ adueniẽs in saniẽ cõmutať, & dato ꝙ exterior superficies aliqñ claudať, & solideť cito tñ iterũ rumpiť, et nõ solũ vnũ foramen, sed plura circa eã aperiunť, et sic ꝑ vno orificio obstructo tria vel quatuor renascunť. Talis fistula vr̃ ꝓpriè esse pc̃m̃ luxuriæ, qđ .s. ex vulnere tentationis malè custodito, et incautè curato, qñq; solet fieri, q̃a .s. humor carnalis affectionis, ibi ꝑ malum cõsensum solet putrefieri, et fistula luxuriæ generari, q̃ ꝓpriè fistula dr̃, q̃a sub cute excusationũ latitat, et celať, ita ꝙ magna, imo maxima est interius, uel modica exterius æstimať, sicut est in hypocritis. Vnũ tñ verũ ꝙ ista infirmitas nunq̃ ex toto põt celari, q̃a ꝓ certo dato, ꝙ foramẽ operiať, et manifestatio ipsius aliquotiẽs ab hypocritis obstruať, ita ꝙ eorũ cutis, et cõuersatio sana, et integra videatur, finaliter tñ solet iterũ aperiri, et nõ solũ ꝑ vnum foramen .i. non solũ ꝑ vnum malum opus, sed per plura luxuria eorũ q̃ primitus latuerat, reuelare. Ista .n. peccati luxuriȩ ꝓprietas, quia vbi magis latere crediť, eo magis aliquotiens publicatur. Iõ Dauid de pc̃ó suæ luxuriæ in Bersabeæ dictũ est 2. Reg. 12. Tu fecisti illud abscondité ego verò faciã verbum istud in cõspectu oĩs Israel, et in cõspectu solis. Vel dic ꝙ qñ fistula luxuriæ inualuerit, vix põt amplius sanari, imò multa foramina .i. multa ipsius op̃a, et genera, solẽt circa eã generari, et exterius ꝑ multa orificia ꝓpalari.

6 ¶Sunt aliqua apostemata venenosa, sicut anthrax, et erisipelas. Anthrax ẽt à Cõstantino carbunculus dr̃, quia vrit sicut carbo. Vnũ tñ est aduertendũ, ꝙ in apostemate cuius materia est venenosa, et furiosa, nõ est vtendũ repercussiuis, sed potius mitigatiuis, remollitiuis, dissolutiuis, apertiuis, ne forte materia venenosa ad interiora mẽbra cõpulsa, maius et grauius inferat nocumentũ. Et ẽt in talib. venenosis anthracib. theriaca apponẽda, et cũ uino calido offerẽda, et si corpus patiať, ante oĩa est flebotomia faciẽda Theriaca .n. illã uenenosã materiã ita cõsumit, et desiccat, ꝙ eã hõ ꝓ libito pulverizat. Sic verè qñ hõ patitur carbunculũ uel carbonẽ .i. furoris et iracundiæ actualẽ molestiã, et ardorẽ vtpotè qñ hõ est in ipso arbore turbationis uel tentationis, nunquam est vtendũ circa eum repercussiuis .i. verbis duris, et reprehensiuis, tunc .n. nihil hoc proficeret, quinimò interiora mẽbra .s. cor et mentẽ grauius læderet, et turbaret, et ad faciẽdũ deterius irritaret, iuxta illud Eccl. 8. Non incendas carbonas peccatorum, arguens eos. Cõtra tales igitur procedendum est cautè, cũ uerbis et operib. dulcib. mansuetis et lenitiuis, cõsolatiuis et mitigatiuis, ipsos .s. dulciter ad dissolutionẽ cõtritionis, et apertionem cõfessionis inducendo, et theriacã uerbi Dei circa ipsum salubriter, apponendo, quia breuiter sicut dr̃ Prou. 15. Responsio mollis frangit iram, sermo durus excitat furorem.

7 ¶Aliqua sunt apostemata ita infectiua et corrosiua, ꝙ per medicinas vix aut nunquam curanť, et in talibus est necesse quod ignis, et cõbustio apponãtur.

vel etiam, ꝙ membrum, in quo est, ꝑ chirurgiam abscindat. Melius est. n. particulam corporis perdere, q̃ totum corpus periculo subiacere. Sic verè in ecclesia sunt multi ita in se venenati, & alijs venenosi, ꝙ ad eorum curationē nihil penitus valet correctionis vel redargutionis medicina, nec se ueritatis aliqua disciplina. Hier. 2. Frustra ꝑcussi filios tuos, disciplinam nō receperunt. Quid igit? Proculdubio cōtra tales necesse est per ignem, & ferrum procedere, ipsosque igni, & combustioni exponere (sicut fit de hæreticis) & ferro & à corpore ecclesiæ præscindere, ne forte possint alijs periculi cā esse. Ecclesiæ. n. ꝓlato, patriæ, collegio vr̃ loq̃ saluator cum dicit Matth. 5. Expedit tibi vt pereat vnũ mēbrorum tuorũ q̃ totum corpus erat in gehennam. ¶ In corpore accidunt multæ infirmitates q̃ apostematũ similitudinē gerunt, sicut sunt vlcera, fistulæ, scabies, & impetigo. Sunt igit̃ vlcera q̃dā vesiculæ q̃ ex intercutaneo humore inuicem cōgregato oriunt̃, & vi naturæ de interiorib. ad exteriora attrahunt̃, ꝑ q̃ tumor, pruritus, & titillatio generatur, & cũ rupta fuerint & aperta, ipsius cutis superficies defœdatur. Si verè cōcaua fuerint, significant lepram & minantur. Talia vlcera, peccata venialia designant, quæ. s. non ex profundo cordis ꝓueniunt, sed solum in cute. i. in superficie conuersationis, ex humorib. intercutaneis. i. ex quadā assuefactione exteriori, & leuib. morib. se dilatant. Ista tñ magna inferunt nocumenta, quia pro certo ex talib. vlcerib. venialiũ peccatorum generatur pruritus carnalis delectationis, tumor superbiæ, & elationis, fœditas inhonestæ cōuersationis, & qñ vltra debitum abundant, & perseuerant, signa sunt latentis in corde lepræ peccati mortalis & corruptionis. Exo. 9. Erũt in hoībus, & iniumentis vlcera & vesicæ. ¶ Pustulæ sunt illæ vesiculæ puerorũ, q̃ variolæ nuncupant̃. De corruptione. n. menstralis sanguinis, à quo puer suum sumpsit in vtero nutrimentum, dñr tales pustulæ virtute expulsiua ipsius naturæ prorumpere, & iō futuræ sanitatis solent (vt dicũt medici) signum esse, quinimò nisi exterius talis materia prorumperet, futuræ lepræ periculum designaret. Repercutienda ergo nō est taliũ pustularũ materia sed potius cautè exterius attrahenda, ne forte si ab exitu ꝓhiberet̃, morb. exinde grauior oriretur. Sic verè dico ipso sanguine mēstruali. i. ex ipsa carnis, & sanguinis naturali affectione & infectione (ex qua traducimus originē) generantur in nobis pustulæ venialiũ peccatorum, q̃. s. qñ natura. i. discreta rō exterius per cōfessionē eijcit, sanitatis futuræ in aīa signũ gerit, q̃a ꝓ certo illā conscīam sanā debemus dicere, q̃ ēt venialia ꝑ cōfessionē solet libenter eijcere, & fugare. Econtra aũt nisi ista per cōfessionē pellant̃, lepræ peccati mortalis periculũ protestant̃, quia. s. nisi venialia ꝑ cōfessionē exeant, faciliter in leprā mortalis criminis se cōmutant, & propterea talis materia non est repercutienda, nec ab exitu cōfessionis impedienda, sed ꝑ confessionē exterius extrahenda, ne forte ꝓut dictũ est, exinde sequatur culpæ mortalis grauis infirmitas, & horrenda. Iō bene dicit Aug. de decem chordis. Non negligatis venialia quia minima, sed timeatis potius q̃a plurima, arenæ. n. pulueres, & pluuiæ guttæ nocent, & iō timenda est ruina multitudinis, & si non magnitudinis. ¶ Nutrix summè dēt cauere ne aperiat pustulas puerorum: Si. n. ante tp̃s rumpantur, in cute remanent deformes, & perpetuæ cicatrices. Si verè ꝓlatus vel corrector bene caueret ne pustulas puerorum. i. defectus & vitia subditorũ in cautè aperiat & reuelet, nā dato ꝙ infirmitas peccati seu pustula recederet, cicatrix tñ perpetuæ infamiæ in ipsis remaneret, si ipsas incautè alijs aperiret. Apoc. 9. Aperuit puteum abyssi, & exiuit fumus. Quia. s. qñ puteus vitiorum aperit̃, & detegit̃, fumus infamiæ sequit̃, q̃ uix amplius tollitur uel sanat̃. ¶ Scabies ēt sub noīe apostematum pōt poni. Fit aũt scabies ex corruptis humorib. incutaneis, quos. s. natura mittit ad exteriora, vt mũdificet interiora. Humores ergo qui subtiles sũt & liquidi, faciliter fumo, & sudore soluunt̃, grossi verò subcute remanent, & in scabiē postea cōuertunt̃. Sic vere calor concupiscentiæ humores affectionũ malarum, & corruptarum exterius ad cutē conuersationis eijcit, & scabiē malorũ exēplorũ ītroducit. Vel dic ꝙ de humorib. corruptis. i. de peccatis interioribus, natura. i. rō discreta intēdit mundificare mentē, & interiora, & iō ipse sp̃ nititur ꝑ cōfessionem trahere ad exteriora. Veruntñ sæpe fit ꝙ humores subtiles. i. culpæ leues dissoluunt̃, & confitentur, grossæ verò, & enormes abscondunt̃, & recludunt̃, & sub cute. i. interius in corde celant̃, & retinētur, & scabiē & saniē infectionis, & pruriginē malæ delectationis in cute. i. in cōuersationis superficie finaliter operant̃. Et sicut scabies ex vitio splenis q̃nq; solet fieri, q̃ vix aut nunq̃ pōt ĩueterata sanari, sic ex plene vbi est sedes melācholiæ. i. ex desperatione, & tristitia melācholica, q̃nq; spēs p̃ct̄i gignit̃, q̃ vix sanat̃ amplius aut curatur. Hie. 30. Insanabilis est dolor tuus, pessima plaga tua. De scabie inquantũ sumitur ꝓ tinea capitis, vide supra de infirmitatib. capitis circa finē. ¶ Impetigo est q̃dā cutis minutissima serpigo, ex cholerica, & ignea materia ꝓcedens, & pruritũ & serpiginē introducēs. Ista ēt serpigo dr̃, q̃a. s. ꝑ membra serpit & diffundit̃. Delectabilis aũt est ista serpigo qñ fricatur seu scalpitur, sed postea in fine dolor, & coctio introducit̃. Ista passio pōt significare pruritũ, & appetitũ luxuriæ, quā. s. introducit, & perficit cholera. i. ardor carnalis cōcupiscentiæ. Ista. n. impetigo dr̃, quia mentem sp̃ solent impetere & inuadere. Serpigo noīatur, quia ꝑ mēbra corporis solet serpere, & discurrere, & istā qñ scalpitur, & ꝑfricatur, solet delectationē facere, & inducere, in fine tñ coctionē, & dolorē remorsus, & displicētiæ solet in cōscia causare, & in inferno afflictionem perpetuam generare, quia. s. sicut dicit Aug. Momentaneum est quod delectat, æternum verò quod cruciat. Prou. 14. Extrema gaudij luctus occupat.

De Lepra. Cap. 26.

LEpra est vniuersalis mēbrorũ corruptio, q̃ in vasis corporis. s. in venis, neruis, arterijs concauitatib. cordis & hepatis, & alijs similib. incipit, in mēbris verò, & extra vasa ꝑficitur & cōpletur. Corrupto. n. humore nutrimētali in vasis interiorib. restat vt faciliter corrumpantur mēbra, q̃ ex ipsis humorib. nutriuntur, & ꝙ ex ipsa corruptione humorũ corpus cũ mēbris oīb. corrũpat̃, q̃ qdē vniuersalis corruptio lepra g̃naliter noīat̃. Sic verè q̃nq; accidit, ꝙ interius in vasis cordis cōsciē fit corruptio humorũ. i. cogitationũ & affectionũ, iuxta illud Sopho. 3. Diluculo surgentes corrumpunt oēs cogitationes suas. Et tunc ꝓculdubio necesse est, ꝙ mēbra exteriora. i. mores exteriores inficiant̃, & ꝙ s̄m corruptionē interiorũ exterior cōuersatio, & oꝑatio corrumpant̃, q̃. s. ab ipsis interiorib. nutrimentũ seu principiũ sortiunt̃, q̃a ꝓ certo statim vbi corrupta est interior intētio, & affectio, corrumpit̃ cōuersatio, & oꝑatio, & sic lepra p̃ct̄i q̃ fuerat specialis, efficit̃ vniuersalis, & g̃nalis. Prou. 25. Fōs turbatus pede, & vena corrupta, iustus cadens corā impio. Ac si diceret ꝙ corrupta vena consciæ, necesse est ꝙ corā impio diabolo cadat, & deficiat rectitudo totius moralis iustitiæ. Vel dic ꝙ istæ venæ sunt religiosi, ꝓlati, ꝑdicatores & doctores, in q̃b. dr̃ esse fons g̃ræ, clementiæ et bonæ affectiōis, et sciæ, ꝓ mēbris. i. ꝓ exteriorib. secularib. nutriendis. Sed ꝓ certo sæpe fit ꝙ in istis corrumpit̃ g̃naliter talis humor. s. affectio ꝑ delectatiōes, g̃ra ꝑ p̃ct̄a mortalia, clemētia ꝑ auaritiā, sciā ꝑ hæresim vel ꝑ ignorantiam. Sic igit̃ fit ꝙ talib. humorib. nutrimētalib. corruptis, mēbra. i. seculares, et subditi, q̃ ab ipsis nutrimenta p̄dicta sumunt, eorũ malis exēplis, et doctrinis corrumpant̃, et lepra diuersorũ criminũ imbuātur, q̃a pro certo p̃ct̄m, et corruptio ecclesiasticorũ est g̃nalis infectio singulorũ Hier. 23. A ꝓphetis Hierusalē egressa est pollutio sup oēm terrā. ¶ Leprarũ quatuor sunt genera, s̄m ꝙ quatuor humores diuersimodè corrumpunt̃. s. elephātinā, quæ generatur ex corruptione melancholiæ, elephas. n. est aīal melancholicũ. Itē alopecia q̃ fit ex corrupto sanguine, et dr̃ ab alopix, qd̄ est vulpes, q̃a. s. talis leprosus more vulpis pilos deponit. Itē ophiasis seu serpentina, q̃ fit ex corrupto plhegmate, sic dicta, eo ꝙ talis patiēs more serpētis pellem deponit, et ꝑdit. Itē leonina, q̃ fit ex cholera rubea corrupta, sic dicta, eo ꝙ more leonis oīa deuorat et cōsumit. Per istas quatuor spēs lepræ, possum intelligare, quatuor spēs mortaliũ p̃ctōrum. s. auaritiā luxuriā malitiā et superbiā. Auaritia. n. lepra melancholica, et elephantina, q̃a. s. istā cōcomitari solet melācholia corrupta. i. tristitia, et sollicitudo, et elephātina terrestritas, grauitas, inflexibilitas et grossitudo, quia ꝓculdubio auari, more elephantis sunt inflexibiles ad pietatem, sunt grossi, graues et inclinati ad terrenā facultatem, et sunt melācholici, et tristes ꝑ sollicitudinem

tudinem & anxietatem, quia sicut dr̃ Eccl. 5. Saturitas diuitis nõ sinit eum dormire. Seneca. n. dicit ꝙ nullus põt esse simul diues & fœlix. Luxuria est lepra ophiasis vel serpentina, q̃a .s. ista est q̃ à sanguine nascitur, & quę more serpentis, pelle bonæ & honestę conuersationis ꝑ cunctis vitijs spoliatur, & per quã sicut per serpentem venenũ & infectio ad alios deriuat, quia sicut dr̃ Num. 19. Quicquid tetigerit immundus immundum faciet. Malitia est lepra vulpina seu alopecia, q̃ .s. à corruptione phlegmatis. i. à peruersitate fragilis & fluxibilis affectionis ꝓcedit, & q̃ more vulpis fallaciter incedit, ita ꝙ pilos. i. amicos sibi adhærentes perdit, & nudus sine amicis existit. Malitiosi. n. & proditores nunq̃ amicũ inueniunt, ꝓ eo ꝙ nulli fidẽ custodiunt, sed oẽs potius decipiũt atq; produnt. Vñ Eccl. 20. Fatuo non erit amicus. Sup̃bia est lepra leonina, q̃. s. rubea cholera, quæ est humor cæteris leuior. i. à leuitate mentis oritur, & per ipsam sicut per leonẽ aïal superbissimũ, circumnascentes alij deuorantur. Et breuiter ista sunt vera, ꝙ auari sunt hodie magis in diuitijs, & inflexibiles ad mĩam ut elephantes, Luxuriosi alios inficiunt vt serpentes. Malitiosi alios decipiunt sicut vulpes. Superbi vero alios crucianẽ & deuorãt ut leones. Et iõ tales quadruplices pc̃tõres figurari pñt. 4. Reg. 7. vbi dr̃, ꝙ quatuor uiri leprosi famelici transfugerunt de porta Samariæ ad castra Syriæ, vbi. s. intrantes tabernacula, inuenerunt copiã bonorũ & biberunt & comederunt, & aurum & argentum & vestes tulerunt & absconderunt. Samaria quæ interpretatur custodiens dñm, significat ecclesiam vel gratiam, in qua & ꝑ q̃ dñs custoditur. Syria vero q̃ interpretaẽ humecta, sigñat mũdũ, qui. s. per imbutionem uitiorum totus est madidus & humectus. Sic ergo fit ꝙ quatuor leprosi. i. quatuor gña prædicta hoium spũalr̃ leprosorum & pc̃tõrum. s. auari, luxuriosi, malitiosi, & superbi, Samariam. i. diuinã gratiã & ecclesiam deserunt, & cõtemnunt, & ad castra Syriæ. i. ad status mundi ꝓ posse transfugiunt & accedunt, vbi q̃q; bonorum terrenorum copiã inueniunt & acquirunt, & comedendũ & bibendum, & ad aurũ & argentũ abscondendũ & thesaurizandũ intẽdũt. Lu. 4. In dieb. Helisei erãt multi leprosi in Israel. ¶Leprosos multa incõmoda comitatur. In istis. n. caro corrũpiẽ, oculi scintillant, palpebræ rotundantur, nares angustanẽ & cõtrahunẽ, vox rauca efficiẽ, crura insensibilitate grauantur digiti curuantur, cutis & carnis sup̃ficies vnctuosa intm̃ fit, ꝙ aqua superfusa non adhæret, sed dilabiẽ, & inficitur intm̃ ꝙ eius fętore alij corrũpunẽ, musculi cõsumunẽ, & tota cutis superficies maculis deprauatur, & ẽt ipsa leprosi facies pustulis, & immunditijs deturpatur, pilis denudaẽ pediculis & vermibus molestatur, cutis scindiẽ & diuidiẽ, & squamositate, & serpegine sordidatur, & breuiter, tanta est leprosi corruptio, ꝙ cohabitantes corrumpit, & inficit, quinimo ẽt leprosi efficiũtur tã filius q̃ filia qui ab eo gñatur, qua ꝑp necesse est vt leprosi à sanorum cõsortio separenẽ, & vt soli & solitarij recludantur. Per talẽ leprossum possum intelligere pc̃tõrẽ, maximè illum cuius natura. i. vita ex toto est vitiosa fœtida, & corrupta, quia proculdubio tales leprosi. i. hmõi pc̃tõres multos patiuntur defectus, & ab alijs cognoscunẽ per multiplices malos actus. Isti. n. hñt carnẽ corruptã ꝑ luxuriæ fęditatẽ, cutẽ ẽt cõuersationis ita vnctuosam & pinguẽ ꝑ carnalitatẽ, ꝙ nulla aqua doctrinæ vel gr̃æ põt eis adhærere, quinimò ipsam solẽt contẽnere & reijcere ꝑ obstinationis peruersitatẽ, q̃a. s. luxuriosi sunt illi in quib. nimis ꝓficit verbũ Dei. Eccle. 21. Verbũ sapiens quodcunq; audierit sciens laudabit, & ad se adijciet. Audiuit luxuriosus, & displicebit ei, & proijciet illud post tergũ suũ. Oculi ẽt taliũ scintillãt per luxuriosos & impudicos aspectus, Rotundi ẽt, clausi & parui sunt, per ignorantiæ defectus 2. Pet. 2. Oculos habentes plenos adulterij. Vel alio modo oculi eorũ scintillãt per malitiã, & clausi & rotundi sunt per cautelã & fallaciã. Itẽ isti valde strictas & tenues hñt nares deuotionis, & valde raucã & implacidã vocẽ orõnis, laudis, & gr̃arũ actionis, necnõ valde hñt insensibiles tibias & pedes affectionis, & ex toto corruptus est anhelitus. i. flatus locutionis, & malæ suggestionis, intm̃ ꝙ ipse est aliorum infectiuus, q̃ sũt suæ societatis & cohabitationis. Quia ꝓculdubio pc̃tõr vt cõiter est malitiosus & cautus, indeuotus, insensibilis, & in orõne raucus & in verbis fętidus & corruptus. Ps. Raucæ factæ sunt fauces meæ defecerunt oculi mei. Voces. n. istorũ raucę dñr, eo ꝙ Deo non sunt placidæ, nec ab eo exaudiuntur. Io. 9. Scimus q̃m Deus pc̃tõres nõ audit. Itẽ digiti istorum ꝑ parcitatẽ & auaritiã solẽt cõtrahi, ita. s. ꝙ ad pauperes nõ extẽdunẽ. Musculi suæ fortitudinis solent detrahi. Cutis suæ conuersationis maculis & pustulis diuersorũ defectuum, videlicet malorũ actuũ gestuũ & aspectuũ solet infici, & squamositate vilis & in honestæ uitæ destrui. Pilis uirtutũ exui, & nudari, & eius cõscia vermib. malorũ desideriorũ & remorsuũ corrodi iugiter & turbari. Eccl. 7. Vidicta carnis impij, ignis & vermis. Ignis dico mali desiderij, & affectus, & vermis mali suspirij, & remorsus. Br̃ ergo isti sũt aliorum infectiui, & suis malis exẽplis & verbis corruptiui, & ẽt malorũ et corruptorum filiorũ. i. subditorũ, sociorũ et auditorũ gñatiui et productiui, q̃a sicut dr̃ Eccl. 13. Qui tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea. Bonũ est igiẽ tales corruptos et malos ab aliorũ cõsortijs seiungere, et ne alios inficiãt, ipsos ẽt ꝑ mortẽ corporalẽ (si sit necesse) à cõicatione fideliũ separare. Mat. 13. Separabunt malos de medio iustorũ, et mittent eos in caminum ignis. Iõ de leproso dr̃ Leu. 13. Oĩ tpe quo lepros⁹ ẽ et immũdus, solus habitabit extra castra. ¶Hõ ex multis et diuersis causis solet fieri leprosus. Aliq̃n ex alterius leprosi cohabitatione et frequentatione, contagiosus. n. est morbus, & aliorum infectiuus. Aliq̃n ex mulieris, à leproso statim cognitæ, carnali cognitione. Aliq̃n ex leprosorum parentum gñatione, et traductione, lepra. n. à parentib. transfertur ad posteros, et rõne corrupti seminis gñantis trãsit ad gñatos filios. Itẽ aliq̃n accidit lepra ex corrupti lactis educatione, vel ẽt ex sanguinis mẽstrualis cõceptione, quia pro certo puer leprosus aliq̃n efficitur, q̃n ĩ profluuio sanguinis menstrualis gignitur, et q̃n lacte mulieris corruptæ nutritur. Itẽ accidit q̃nque lepra ex causis exteriorib. s. ex corrupto aere, ex corruptis cibis, vel nimis frigidis, vel nimis calidis, vtpote ex nimio vsu alij, vel piperis, vel ex vsu porcinæ vermiculosæ carnis, et ẽt aliq̃n ex morsu alicuius serpẽtis vel reptilis. Sic verè dico spũalr̃ loquẽdo, ꝙ hõ põt leprosus. i. peccator et corruptus fieri, multis modis. Ipsum. n. inficit leprosorum. i. est aliorum pc̃tõrum cohabitatio et societas, quia. s. societas vnius mali inficit multos. Ps. Cum sancto sanctus eris, et cũ peruerso peruerteris. Item ipsos inficit malarum mulierum contactus, et carnalitas, parentum leprosorum. i. malorũ p̃latorum exemplum et iniquitas, corrupti lactis. i. corruptæ doctrinæ hæresis et peruersitas, et sanguinis mẽstrualis. i. carnalis immũditiæ corruptio atq; fęditas. Lepra peccati à malis parentib. et pręlatis per mala exempla ad filios. i. ad subditos transfundiẽ. Hõ ẽt leprosus à nutricibus. i. à malis prędicatoribus, lacte corruptæ, et hæreticæ doctrinæ nutritus, efficitur, et ex contactu corruptæ mulieris, et contactu sanguinis et libidinis vitiatur. Esa. 63. Aspersus est sanguis super vestimenta mea, et oĩa indumenta mea inquinauit. Item dico ꝙ hõ leprosus, i. peccator efficitur, q̃n corrupto aere. i. corruptis aliorũ exẽplis tangitur, q̃n malis cibis. i. bonis tẽporalib. ipsum. s. more alij et piperis per auaritiam calefacientib. immoderatè vtitur. Itẽ q̃n carnib. vermiculosis porcinis. i. carnalibus delicijs incautè nutritur, et pascitur, et q̃n à reptilibus. i. dęmonib. per tentationes mordetur atq; pungitur. Ista. n. sunt, quæ hoiem corrumpunt mortaliter et inficiunt, et in ipso lepram peccatorum mortaliũ introducũt, quia pro certo hõ leprosus efficitur, et peccator, ex omnib. supradictis. s. ex malis exemplis, et diuitijs, et delicijs, ex tentationum morsibus et uiolentijs. Et sicut lepra vix aut nũquã põt curari, quãuis possit aliquotiẽs palliari, sic verè ex quo in lepram. i. in vitiorũ totalẽ corruptionem quis delabiẽ, vix amplius per pęnitentiam medicatur, et nisi per diuinum miraculum, nunquã ad sanitatem gratiæ reuocatur, quamuis q̃q; per hypocrisim pallietur. 4. Reg. 15. Habitauit in domo separata, et fuit leprosus vsque in diẽ mortis suæ. ¶Ad curationem leprę vel saltem palliationem, summè dr̃ valere serpens rufus, cum, ventre ambo, cauda et capite p̃cisis, si coctus in porris sęptus assumatur. Vel si vinum in quo putrefactus fuerit, sępe sapientib. propinquetur, sicut dicit platearius. Contra multos. n. morbos valet talis serpens bene coctus (vt ait) sicut exemplificat de quodã cęco dui vxor dedit loco anguillę serpentem cum alijs comedere, vt eum interficeret, qui comedi, et multo sudore emisso, visum recuperauit. Talis serpẽs est Christus, per serpentem qui in ligno

gno suspensus, extitit, figuratus. Num. 21. Iste. n. dr̃ rufus, pro eo ꝙ suo proprio sanguine extitit rufatus, qui cum porris. i. cum passionis acredine fuit coctus, & in vino sacræ scripturæ positus & immissus. Igit̃ si quis lepram peccatorum mortalium incurrerit, & cecitatem & obstinationem mẽtis cõtraxerit, sumat per deuotionem istum serpentem Christum sic coctum & passum, mortem. s. ipsius cogitando, & potum sacræ doctrinæ, in quo istæ latitat, degustando, & sic à lepra pc̃ti curabitur, cęcitas suæ mentis per gratiã illuminabitur, & à morte æterna, q̃ vxor sua. i. sensualitas vel caro sibi intẽtare voluerat, saluabitur. Vel dic ꝙ serpẽs significat corpus, vinum verò designat sanguinem Christi cuius esus & potus in sacramento altaris peccatum tollit, lumen gratię tribuit, & à morte æterna custodit Io. 6. Qui mãducat carnem meã, & bibit sanguinem meum, viuet in æternum. ¶Morphea est macula in cute, veniẽs ex nutrimẽti corruptione. Et est morphea in cute, sicut est lepra in carne. Est. n. quædam infectio, quæ est in sola cute, alba, crocea seu nigra, quæ qñq; est incurabilis, qñq; verò curabilis est. Si. n. illa macula acu pũcta sanguinem emittat, curabilis iudicatur, si vero puncta sanguinem non emiserit, tunc incurabilis reputatur. Per talem cutis maculam intelligo vitia exterioris conuersationis, vt pote insolentias verborum, gestuum, & modorum. Ista. n. in sola cute conuersationis qñq; inueniuntur, ita ꝙ intus in corde nullatenus profundantur, quia multi sunt qui ex quadam morũ leuitate exterius mali, & maculati vñr qui tñ esse interius in corde sine lepra pc̃torum mortalium dinoscunt̃. Sed bñ hoc est verũ ꝙ morphea & macula peccati insolẽtię vel defectus siue sit mortalis siue venialis, tunc curabilis & sanabilis est, qñ puncta per correctionem, & tribulationem & redargutionem, emittit sanguinem pc̃ti confessionẽ & per lachrymosam compunctionem. Si verò hõ ꝑ tribulationes à Deo vel à prælato punctus fuerit, lachrymãq; doloris cõtritionis & confessionis non emiserit, de talis hoĩs curatione spirituali nulla spes erit. Qui. n. in tribulatione, & correctione positus induratur, ita ꝙ de se nec peccatum confitendo nec lachrymã cõpungendo, emittere comprobat̃, talis ꝓculdubio non põt sanari, nec ad bonũ conuerti, corrigi vel curari. Hie. 30. Insanabilis est dolor tuus Hie. 5. Dñe verberasti eos, & nõ doluerũt, attriuisti, eos, & renuerũt disciplinã.

De Veneno. Cap. 27.

VEnenum est illud per quod sine infirmitate præcedẽte vel absque humorum distemperantia excedente, mors homini intentatur, & per quod ratione improportionis cum humana cõplexione natura corrumpitur & necat̃. Venenorum igitur plura sunt genera, quia. s. hõ uenenatur ex morsibus reptilium, vel ferarum. Qñq; ex succis arborũ vel herbarum. Quandoque ex uenis lapidum vel terrarum. Argentum. n. viuum, & arsenicum sublimatum, in uenis terræ inueniuntur, succus taxi & cicutę de plantis eliciuntur, humores scorpionis & serpentis, ab eorum spiculis & dentibus infiguntur. Et istorum venenorum quædam interficiũt ratione excessiuæ frigiditatis. s. cor constringendo, & calorem naturalem mortificando. Alia vero occidunt ratione nimiæ caliditatis, s. calorem naturalem dissoluendo, & rarefaciendo, & ipsum euaporare & deficere cõpellendo. Alia, ratione nimiæ siccitatis, corrodendo intestina & perforãdo. Alia ratione nimiæ humiditatis putrefaciendo & corrumpendo. Sic verè loquendo spiritualiter, omne illud venenũ animæ dr̃ per quod anima inficitur, & per tentationes & cõplacentias intoxicatur, & per malos consensus & opera occiditur & necatur. Tria sunt ergo præcipua uenena & uenenosa ipsi aĩæ peccatrici. Primum sunt dentes & humores reptilium. i. verba suggestiones & morsus dæmonum & hominum malignorum. s. adulatorum, luxuriosorũ, deceptorum, hæreticorum, & detractorum. Istorum. n. suggestiones, tẽtationes & verba ipsi animæ sunt venena. Ps. Venenum aspidũ sub labijs eorum. Secundum venenum est succus herbarum .i. liquor carnalium deliciarum, quia pro certo anima ꝑ delicias inuenenatur, & morte luxuriæ & pigritiæ deprauatur. Vnde de uino quod est succus plantæ, dr̃ Prou. 23. Ne intuearis vinum qñ flauescit, vel cum splenduerit in uitro color eius. Ingreditur blandè, sed in nouissimo mordebit ut coluber, & tanquam regulus uenena diffundet. Tertium uenenũ sunt uenæ terrarum. i. venę terrestrium diuitiarum, quę pręcipuè in uenis terrarum consistunt. s. in lapidibus & metallis, quæ de terra effodiuntur, quia proculdubio ista sunt quæ animam inuenenant, ipsamq; spiritualiter interficiunt atq; necant. Et bñ istud est verum, ꝙ omnia prædicta intoxicant, & occidunt animam ipsam. s. aut frigore timoris & desperationis stringendo, aut eam calorem auaritiæ inflammando, aut eam siccitate odij & inuidiæ corrodendo, aut ipsam humore carnalitatis per luxuriam putrefaciendo & corrumpendo. Ps. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus suis. ¶Venenum masculorũ acutius est & fortius, q̃ fœminarũ. tñ fœminæi serpentes plures hñt dentes, & iõ deteriores creduntur masculis ẽm Auic. Sic uerè masculorum uenenum. i. malitia hoĩum maior est, acutior & subtilior, q̃ sit fœminarum. Veruntamen, quia fœminæ plures hñt dentes mordacis loquacitatis q̃ viri, ideò deterioriores vt i plurib. reputantur, quia pro certo dato, ꝙ malorũ uirorum ꝓfundior, & subtilior sit malitia, fœminarum tñ est mordacior, & dentatior. Deut. 32. Dentes bestiarum immitã in eos. Vel dic ꝙ masculi sunt mali clerici, quorum ẽm veritatem sunt malitiæ & cautelæ acutiores. Fœminæ verò sunt laici, quorũ detractiones & dentes cæteris sunt peiores. ¶Generaliter deterius est venenum senum serpentum q̃ iuuenum ieiunorum q̃ repletorum, magnorum q̃ curtorum, & in eodem genere, montosorũ, & siluestrium, q̃ locorum palustriũ & planorũ. Et ẽt peius est uenenum quod effunditur in æstate, q̃ in hyeme, & de die q̃ de nocte. Sic uerè regulariter deterior est malitia, vel peccatũ, & alijs etiam amplius uenenosum, quod inuenitur in senibus quam quod in iuuenibus, in ieiunis uacuis & pauperibus, quã in repletis & diuitibus, in magnis & superioribus quam in curtis & subditis inferioribus, in montosis. i. in religiosis & siluestrib. q̃ in palustrib. & secularib. Itẽ in illis qui sunt in die vel æstate prosperitatis, q̃ in illis qui sunt in nocte vel hyeme aduersitatis. Quia breuiter cęteris parib. & in eodem genere criminum, peiores et venenosiores sunt senes q̃ iuuenes pauperes q̃ diuites, religiosi q̃ seculares prælati quàm subditi, prosperati q̃ tribulati. Ideò Hier. 5. dr̃. Vadam ad optimates, & loquar eis, ipsi. n. cognouerunt uiam domini & ecce ipsi magis confregerũt iugum, ruperunt uincula, q. d. Illi qui sunt cæteris maiores, potentiores, & discretiores, sunt cæteris peiores, & deteriores. ¶Aliqua sunt venena valde calida, & ideo quamuis non infrigident nec mordificent propriè, hoc tñ faciũt per accidens, quia. s. calorem naturalem faciunt rarefieri, & euaporari, & sic calore sublato cor faciunt accidentaliter congelari. Et inde fit, ꝙ uenenum tyri, & aliorum calidorũ serpentum mẽbra facit obstupescere, & quasi insensibilia frigescere, & hoc quia calor naturalis, per venenum euaporatus solet se à membris retrahere, & sic per consequens, & accidentaliter frigiditatem inducere vel causare. Talia uenena calida & feruentia significant alia vitia, quæ mentem solent calefacere, & in malis desiderijs inflammare, sicut propriè sunt auaritia, luxuria, iracundia. Ista sunt. n. quæ calorẽ naturalem, s. charitatem et affectionem rarefaciũt, et dissoluunt, & ipsam exterius ad mundi bona attrahunt, & deuoluunt. Et sic mens per indeuotionem frigida manet, & mors peccati mortalis in membris & corde. i. in operib. & in mẽte se miscet, ita ꝙ sensus cõpassionis cõpunctionis et discretionis, in ipsis deficit atque torpet, sicut patet, quia illi q̃ taliter per luxuriam & auaritiam inuenenantur, et mortificãtur, ꝑꝑ defectum caloris charitatis propria delicta non sentiunt per compunctionem, proximi miserias non sentiũt ꝑ compassionem, Dei vero iustitias. s. illa quæ agenda, fugienda et timenda sunt, non sentiunt per discretionẽ. Esa. 44. Nescierunt neque intellexerunt, obliti. n. sunt oculi eorum ne videant, et ne intelligant in corde suo non recogitãt in mẽte sua, neque cognoscunt, neque sentiunt vt dicunt. Et breuiter istud est uerum, ꝙ mortificatio caloris charitatis, et distractio affectiõis ad exteriora insensibilia reddit interiora. ¶Venenum reguli, etiam mediante hasta contingentem interficit, sicut exemplificat Auicenna de quodam milite, qui in India cum lancea tetigit unum talem serpẽtem, q̃ statim cęcidit mortuus cum equo suo. Per regulum seu basiliscum cuius est tãta uenenositas, ꝙ solo visu, sibilo uel flatu interficit uniuersa, intantũ ꝙ aues uolantes detrahit, et quicquid videt,

videt, immobile facit, & circa cauernam suam oĩa siccat, destruit & cõsumit, intelligo personã luxuriosam, cuius aspectus, sibilus, & afflatus, alijs sunt venena, inquantũ. s. aspectibus, gestibus, cãtib. sibilis & suggestionib. luxuriosis, et aues ipsas. i. psonas spũales solet à volatu cõtemplationis detrahere, circunstantes immobiles & stupentes, & motu bonorum operũ carentes facere, & q̃cquid est circa se viroris. i. virtutis & grãe, desiccare, sicut patet de luxuriosis personis tam mulierib. q̃ hoĩb. quorũ pulchritudine delectati efficiũtur insensibiles, stupidi, & immoti. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapis. Per hastã aũt intelligo vetulã macquerellã, quia. s. sicut hasta constat ex ligno arido & ferro acuto, sic tales leenæ vetulæ sũt aridæ sicut lignũ, verbis tñ linguæ earũ sũt scindentes, & acutæ sicut ferrum. Sap. 5. Acuit aũt dirã iram in lãceam. Quid igitur pro certo dico ꝙ venenum luxuriæ, quod. s. regulo. i. in persona luxuriosa permouet, tãtę est violentiæ, ꝙ et mediãte hasta. i. mediante vetula leena antequã et personæ inuicem se contingant, solet per cõsensus interficere, & per malas inflammationes intoxicare, & milité cũ equo. s. aĩam cum corpore spũaliter enecare. Prou. 26. Sicut noxius est qui mittit lanceas & sagittas, sic vir qui fraudulẽter nocet amico. Vide de basilisco libro de aĩalib. in littera. b.

6 ¶Venenum aspidis si hoĩem interfecerit, statim mẽbra frigefacit, colorem alterat, singultum inducit, palpebras ꝓfundè claudit, & sitim ita immoderatè prouocat, vt patienti videatur ꝙ totaliter siti pereat. Tale venenũ est auaritia, quæ pro certo frigiditatem indeuotionis solet inducere, colorẽ cõuersationis fœdare, singultum sollicitudinis & tristitię excitare, palpebras attẽtionis claudere, & visum discretionis penitus obscurare, sitimq; malorum desideriorum, & maximę cupiditatis bonorum temporalium prouocare. Illi. n. q̃ veneno auaritiæ imbuti sunt, oculos sui intellectus à pauperib. auertunt, ipsosq; à Dei iudicijs, & ab oĩbus iustitijs claudunt, & vsq; ad mortẽ bona terrena cupiũt, sitiunt, appetũt, atque volunt. Ps. Esurientes & sitientes, aĩa eorum ipsis defecit. Est species aspidis quæ dr̃ ptyas. i. expuens, eo ꝙ sputum emittat, cuius tactus interficit omne viuum, qui cum primũ hebetat oculorum acies somnum profundum inducit, & cũ torsione colli & inordinatione pulsus, hoĩem dormiẽdo necat. Cõtra istud ergo venenum nihil põt valere, nisi sola cõbustio membri in quo est, q. a. s. ꝑ cõbustionẽ venæ stringuntur, ita ꝙ venenum ad cor transire vetat̃. Talis serpẽs sigñat hr̃ticos & quoscunq; suggestores malos fraudulentos & falsos, q. s. de ore nõ cessant sputũ venenosum. i. mala & venenosa dicta, incitamẽta & cõsilia vomere, ita ꝙ illos quos tãgunt talib. suis sputis, solent ꝑ malas volũtates inficere, & ꝑ pc̃tã mortalia occidere, sicut ad literã patet de hr̃ticis, q̃ suis verbis inficiunt ꝑlatos, principes & magnates, & de luxuriosis, q̃ suis verbis inficiunt mulieres, & de dęmonib. q̃ suis suggestionib. inficiunt pc̃tores. Prou. 16. Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eũ ꝑ viã nõ bonã. Tales igit̃ talib. sputis, verbis & cõsilijs infecti, solent collũ intentionis tortũ & ꝑuersum hr̃e, ꝑ malas cõplacentias in pc̃tis dormire, & ĩ oculis intellectus tenebrositatẽ sentire, pulsum & motũ cordis. i. affectuum ꝑ mala desideria citũ & velocem habere, & sic per diuersa pc̃tã dormientes interire. Iud. 4. Soporem morti socias defecit.

7 ¶De veneno scorpionis vide infra in loco suo, & de alijs et reptilib. vide titulo de angue, de aspide, & in alijs q. b. decet.

8 ¶Venenum canis rabidi est ꝑniciosissimũ. Fit. n. ex cholera nigra in carne dñante interius, corrupta, & in fumos, euaporante, & sursum ad cerebrũ ascẽdente, cerebrũ inficiente, & rabiẽ inducente. Est. n. illud venenũ summè periculosum, q. a. s. sup oĩa alia suijpsius est multiplicatiuũ & in alios diffusiuũ. Qñ. n. canis rabidus hoĩem vel qd̃ cunq; aĩal momorderit, saliua eius q̃ venenosa est, humores corporis tãgẽs corrũpit & ĩficit, & ꝑ corpus cũ humorib. se diffundens, locũ suæ originis. s. cerebrũ, statim petit, & phrenesim & rabiẽ introducit. Quòd si ille alterũ momorderit, ipsũ et ĩficit, & ĩ rabiẽ cõuertit, ꝙ & tertius ĩ quartũ, et quartus ĩ q̃ntũ et deinceps facit. Periculosi ergo sũt tales canes. Venenũ et ipsorũ nõ stati solet occidere, imò et post annũ solet se ondẽr̃, et hoĩem morsũ ĩficere, et aliqñ eadẽ die, et hora anno reuoluto suã malitiã declarar̃. Canes ergo rabiosi linguã extrahũt, os apertũ tenẽt, et cõtinuè saliuã venenosam emittũt, aquas vbi cadit saliua ipsorũ, ĩficiũt, & ĩde potãtes limphaticos faciũt quapp alij canes ipos cognoscũt, timẽt, & fugiunt, & cõtra eos latratus faciunt & emittũt. Illi etiã quos momorderint, timore terrent̃, & latrare sicut canes aliquotiens cõprobant̃, sicut dicit Cõstãtinus in viatico. Canis. iste sigñat detractorẽ, in quo proculdubio cholera nigra. i. pc̃ti & malitiæ obscuritas dñatur, q̃ inficit cerebrum mẽtis suæ, & eũ facit uenenosum, rabiosũ, & ad nocendũ, & verbaliter mordendũ, & ad lacerandũ alios, furiosum. Talis. n. os apertũ & linguã extensam, & profusam ad obloquendũ ꝓ solet hr̃e, saliuam malorũ verborum emittere, & ipsos quos mordet. i. de quib. detrahit, inficere, famam ipsorũ corũpere & ipsos rabidos, furiosos, timorosos & suspitiosos, latrãtes & quærulosos facere, necnõ aquã vbi cadit saliua sua. s. societatẽ vbi emittit nepharia verba, solet per malã credulitatẽ & opinionẽ de alijs inficere & fędare, ita ꝙ illa ĩfectio malæ opinionis solet ad alios potatores & auditores uenire et sic istud uitiũ ab uno emissum, multos solet ĩficere & turbare. ideo bene dr̃ Eccle. 28. Susurro & bilinguis maledictus, multos. n. turbauit pacẽ habentes. Lingua tertia suis verbis multos commouit. Cõstat. n. ꝙ vnus detractor et infamator multos hoĩes facit rabidos, discordes, iracundos et furibundos, et qui et post annum uel post multa tp̃a solẽt uenenum infamiæ reminisci, et qd̃ id abolitũ credebant̃, ad hõis ꝑniciẽ reuocare. Vel dic, ꝙ canis rabiosus. i. detractor, illos quos mordet, et in quib. saliuã sui ueneni infundit. i. illũ q̃ primus ipsum audit, rabidum et detractorẽ facit, inquantum. s. obloquẽdi materiã sibi dedit ille et alteri narrãdo, et illud uenenum infamiã replicãdo, ipsum solet inficere, et iterum in ipso detractionis rabiẽ gñare. Et br̃, ab uno detractore multi fiũt successiuè detractores, et uenenosorũ morsuũ illatores ad Rom. 6. Ab uno pc̃tore cõstituti sunt multi. Tales igit̃ canes et detractores, tanq̃ summè periculosi, sũt ab oĩb. fugiẽdi, et deuitãdi, ablatrãdi, es à cunctis bonis hoĩb. declinãdi, Eccl. 9. Terribilis est in ciuitate sua hõ linguosus, et temerarius in verbo, odiosus erit. Vel dic, ꝙ canis rabidus est diabolus, q̃ ꝑ tentationẽ mordens pc̃torẽ, facit eum rabiosum, et ab vsu rõnis alienum. ille et alios mordẽs inficit, et sic alter alterũ successiuè corrũpit, sicut patet de hæreticis, quorũ vnus alios plures solet inficere, & rabiẽ suã quasi ꝑ successionẽ ad alios destinare. Allega vt supra. Vide multa de auaris exposita ĩ titulo de cane. §. 34. 35. & 36.

9 ¶Venenũ gñaliter loquendo, multa infert corpori incõmoda. Est. n. eius spẽs naturæ, & cõplexioni humanæ cõtraria, & iõ infinita sibi infert grauamina seu dãna. Venenũ ergo statim cor, ꝙ est mẽbrũ nobilius, aggredit̃ & impugnat, spũm aĩalẽ in cerebro ꝑturbat, sensuum orgaca debilitat, neruos, venas, & arterias vulnerat, cõtrahit, & corrugat. Torsurã, morsuram & arsurã in interiorib. gñat, subalẽ cordis & hepastis humiditatẽ nũc incẽdit, nũc cõgelat, nũc dissoluit, nũc desiccat, & sæpe fit ꝙ dũ interiora cõburit, exteriora infrigidat. Tumorẽ in corpore gñat, colorẽ et alterat, & ipsum in pallorẽ, virorẽ & nlg edinẽ mutat. Abominationẽ & vomitũ in macho prouocat, totã naturã corrũpit & eneruat, q̃ sui violentiã ferre nõ valẽs succumbit, morit̃ & desperat. Tale venenũ per oĩa vr̃ esse pc̃tm̃. Istud est. n. qd̃ est naturæ aĩæ cõtrariũ, & cõplexioni morali obuiũ & nociuũ. Istud est. n. quod cor ꝑ malas cogitationes solet impugnare, spũm ĩ cerebro. i. rõnẽ solet ꝑturbare, organa sensuũ (ut. s. ingressum delectabiliũ respuere nõ valeãt & nesciãt) solet debilitare, neruos, venas & arterias. i. interiores potentias aĩæ solet vulnerare, & torsurã tristitiæ, arsurã iracundiæ, morsurã inuidiæ solet in interiorib. gñare. Interiora solet ꝑ auaritiã inflãmare, exteriora aũt ꝑ incõpassionẽ & indeuotionẽ erga ꝓximos infrigidare, & humiditatẽq; interioris affectionis solet ꝑ malũ amorẽ dissoluere, aut ꝑ malũ timorẽ gelare, aut per indeuotionẽ siccare. Itẽ timorẽ superbiæ solet gñare, abominationẽ & vomitũ. i. displicentiã oĩs boni solet excitare, colorẽ exterioris cõuersationis solet desędare, ipsamq; varijs vitiorum maculis inquinare. Et breuiter, venenum pc̃ti naturam destruit & corrumpit, & nisi ꝑnię remedium apponatur, mortem spiritualem & perpetuam introducit, quia sicut dr̃ Iac. 1. Concupiscentia cum conceperit, pariter peccatum, peccatum verò cũ cõsummatũ fuerit generat mortem. Vel si vis per venenum potes intelligere tentationem diabolicam, vel carnalem, vel etiam venenũ malæ & hæreticæ

ticæ doctrinæ, quæ ꝓ certo faciunt in aīa mala superius no-
10 minata. ¶Homo qui veneno est infectus, solet illos quos tan
git, inficere, & iō periculosum est tales indiscretè tangere,
ne forte aliquo ipsorum flatu vel actu venenoso contingat
hoīem interire. Sic verè illi q̄ sunt ꝑ vitia venenati, & ꝑ ma
los mores deprauati, alios cōtingentes.i. societatē eorū fre
quentātes, sīt̄ veneno inficiunt, & ipsos malis verbis & exē
plis suis maculant & corrumpunt. Bonū est igitur tales fuge
re, & cōtactum & societatē ipsorū sagaciter declinare. Qđ
potissimè verū est de personis luxuriosis, q̄ præ alijs inficiūt
contingentes. Iō bene dr̄ 1. ad Cor. 7. Bonū est hoī mulierem
11 non tangere. ¶Signa hoīs venenati sunt ista, qñ. s. statim sum
pto cibo sentit arsurū in stomacho, & si subsecutus fuerit ci
to spasmus & tumor in vngulis, ardor ī lingua, sudor in cor
pore, tenebrositas in oculis ẜm Cōstant. Vngues. n. de fumo
sitatib. cordis generant̄, & ideo dispositio cordis in ipsis po-
tissimè declaratur. Sic verè ille à diabolo ꝑ pct̄m venenatus
dignoscitur, qui in stomacho cordis arsuram malorum desi
deriorum patitur, & etiā qui in lingua arsurā & inflāmatio
nē ad obloquēdum sentit, & cuius discretio tenebrescit, &
in cuius vnguib. digitis & operib. pallor & deformitas inue
nitur. Vngues q̄ sunt extremitates manuū, hoc est dictu o pa
exteriora, à fumositatib. i. ab affectionib. cordis ꝓcedunt, &
ideo ipsarum qualitatem & dispositionem ostendunt. Mat.
7. Abintus aūt ex corde hoīm cogitationes malæ procedūt,
12 adulteria, homicidia &c. ¶Cum venenum sit inimicum natu
ræ, & ipsi horibile & detestabile, nunquā à natura sumeret̄,
si nudū & sine velamine eidē offerretur. Et ideo sub aliquo
dulci venenum inuoluitur, (vt quia oē dulce amicū est natu
ræ) mediante tali amica dulcedine libentius assumatur. Nun
quā. n. natura venenū sumeret, nisi eā aliqđ dulce, sub quo
venenum latitat, delectaret. Bonū est igitur vitare dulcia &
saporosa, ne forte hō sumat cū dulcib. venenosa. Sic verè ve
nenum pct̄i de sui natura nō est aīæ placidū, sed horridū, q̄a
. s. aīa rōne & synderesi mediāte, sciens ꝙ per venenum pct̄i
mors æterna ītroducitur, ipsum abhorret, & naturaliter de
testatur. Et iō diabolus qñ venenū pct̄i vult alicui offerre, ꝓ
solet alicuius complacentiæ vel delectationis dulcedinē im
miscere, vt sic sub illa dulcedine volūtatem decipiat, & cū
delectabili dulcedine vitiorum malitiā intromittat. Tutum
est igitur à dulcibus. i. à mundi delectabilib. abstinere, ne for
te cōtingat in ipsis pct̄m aliquod latitare. Et exēplifica si vis
qūo sub dulcedine diuitiarum latet auaritia, sub dulcedine
deliciarū latet luxuria, sub dulcedine bonorum & eminētia
rum latet superbia. Apo. 10. Factum est in ore meo tanq̄ mel
13 dulce, & cū comedissem, amaricatus est venter meus. ¶Con
tra venenum ante oīa vtendum est vomitu & euacuatione,
scđo theriacæ comestione, tertio rerū vnctuosarum assump-
tione, quarto sanguinis minutione, quinto diete & regimi
nis ordinatione. Per vomitū. n. materia venenosa euacuat̄,
theriaca ipsi veneno contrariat̄, res vnctuosæ sicut sunt nu-
ces, ficus & similia, meatus opilant, ne venenū ad cor euapo
ret̄. Sanguinis vero minutio humorē infectum extrahit, ne
corpꝰ ꝑ eius abundātiā ꝑgrauet̄. Sic verè ad curā & sanatio
nē veneni. i. pct̄i mortalis multa proficiunt, videlicet vomi-
tus cōfessionis, ꝑ quē materia pct̄i pōt euacuari theriaca, q̄
. s. fit de tyro serpente mortuo, & spēb. cōfecto. i. memoria
Xp̄i mortis & passionis, ꝑ q̄ venenum istud solet consumi &
adnihilari. Vnctuositas mīæ, eleemosynæ & cōpassionis, ꝑ q̄
. s. istum venenū ne cordi noceat, impedit̄. Minutio sanguinis
carnalium deliciarū. i. abstinētia & pœna carnis maceratio
nis, ꝑ q̄ corpus spūi subiugat̄, & ꝑ q̄ fit ne veri pct̄i potētia
ꝑgrauet̄. Quia ꝓculdubio cōfessio, Xp̄i passionis compassio,
eleemosynarū largitio, carnis ꝙ sanguinis maceratio sunt
remedia cōtra pct̄m & cōtra oēm nequitiā & venenū. Prou.
14 16. Per fidem & mīam purgant pctā. ¶Cōtra arsurā & dolorē
ex reb. venenosis, valet balsamus, & lac mulieris, casu ēt vbi
theriaca nō pōt hr̄i, brodium seu ius gallinæ crassæ coctæ cū
allio cōcassato summè valet, & miro mō mitigat interiorē
arsurā. Et iō ẜm Constātinum, allium dr̄ theriaca rusticorū.
Sic verè contra venenum tentationis, & arsurā mali deside-
rij & delectationis, valet balsamus. i. sanguis Christi distilla
tus de vinea crucis, i. ipsius cōsideratio. Itē lac mulieris. i. mi-
sericordia & dulcedo beatæ Virginis, & sui auxilij implora
tio. Ius gallinæ crassæ. i. grā & clementia ipsius Christi, ꝑ pas
sionem in aqua tribulationum cocti, dum tñ ibi sit alliū. i. sui
rigoris, & acredinis meditatio. Ex his. n. aīa sanatur, & vene
num & iniquitas extirpatur. ¶Scđm Andromachū theriaca 15
valet tripliciter contra venenum. s. cōsumendo, expellēdo,
& confortando. Consumendo. i. ipsum venenum, & hoc q̄a
multa recipit veneno à tota spē cōtraria. Confortādo. s. mē
bra vt melius resistant veneno, multa. n. recipit cōfortatiua.
Talis theriaca est pęnitentia. Ista est. n. quæ venenum pct̄i cō
sumit per cōtritionem, expellit per cōfessionē, & ad sibi re
pugnādum, mentē cōfortat ꝑ spē & cōsolationē. Vel si vis
dic ꝙ theriaca q̄ fit de tyro serpente mortuo, & specieb. con
fecto significat passionē Christi, in qua. s. ipse Christus mor-
tuus, & diuersis opprobrijs cōfectus, cōtra oīa venena pct̄o
rum remedium fuit factus, quia. s. talis theriaca. i. Christi pas
sio meditata, venenum pct̄i consumit, & expellit, & mentē
confortat, adiuuat, & custodit. ¶Cum multiplicia sint vene- 16
na, natura multa posuit remedia, vt ẜm multiplicitatem ve-
nenorum, sit multiplicitas remediorū. Et ideo ista sunt quæ
vel simplicia vel cōposita valent cōtra venenum, videlicet
calamintha, succus caulis, orobus, grana citri, hypericō, na-
sturtium, ruta, sal, radix & semē asparagi, balsamum, acetū,
sanguis leporis, lac asinæ, vrina puerorum, cerui testiculi, et
asinini siccati & bibiti, castoreū, allium, gentiana, menta, di-
ctamum, & alia infinita. Quamuis oīa ista possent moraliter
exponi, & applicari, quia tñ nimis esset longum, & forte ni
mis tædiosum, omitto, & si vis exinde aliquid elicere, vide
de reb. ꝑdictis in locis & titulis vbi tractatur de ipsis. ¶Ad re 17
mediādum cōtra venenum, est primo necesse locum morsu
ræ cū igne vel ferro, vt sanguis venenatus effluat, aperire,
tandem sangui sugas vel ventosas ꝓ veneno extrahēdo ap
ponere, butyrum cum cinere cancrorum fluuialium patien
ti offerre, necnon castoreum sulphur ipsi patienti modo de
bito ministrare. Sic dico contra venenum pct̄i mortalis, an-
te oīa necesse est vulnus, & remorsum consciētiæ vel mediā
te ferro. i. duritia tribulationis mundanæ, vel igne. i. medica
mine damnationis et cōbustionis ęternæ, vel sanguisuga. i.
prædicatoris diligentia, vel vētosa. i. flatus sancti spiritus in
fluentia per confessionem aperire, et sanguinem pct̄i inde
facere defluere. Et tunc ad perfectam sanitatem superaddē
da sunt, butyrum. i. dulcedo pietatis et clemētię. Cinis. i. me
moria incinerationis, et mortis cancrorum fluuialiū. i. sc̄tō
rum q̄ vixerunt in flumine scripturæ, et mundanę sapiētiæ.
Castoreū. i. virtus castitatis et continentiæ. Sulphur. i. consi-
deratio fętoris pct̄i, et abominatio suæ immunditiæ. Ista. n.
oīa contra venenum pct̄i ꝑficiūt, et ipsum destruūt, et con
sumunt. Ideo bene dr̄ Eccl. 4. Non confundaris cōfiteri pec-
cata tua. ¶Infinita alia possent dici de remedijs cōtra vene- 18
na, sed transeo gratia breuitatis, et quia talia remedia infra
lib. de animalib. libro de auibus et de piscibus, necnō libro
de herbis et arboribus, in locis pluribus sunt inserta.

De Medico. Cap. 28.

Medicus qui est ad curam infirmitatum et ægritudinum 1
ordinatus, debet esse prudens, diligens, atque doctus
et in oīb. circūspectus, nihil. n. plus impedit salutem hoīum
infirmorum q̄ ignorātia medicorum. Oportet, ergo medicū
(vt nihil omittat de cōtingentib. et vt salubriter operet̄) co
gnoscere complexiones hoīum, cōpositiones, et commix-
tiones tā membrorum q̄ humorum, dispositiones tꝑorum,
conditiones sexuum et ętatum. Alia. n. medicina danda est
hyeme q̄ æstate. Alia est in sene q̄ ī iuuene. Alia ī morbi prin
cipio, alia in decremento. Aliam reqrit ætas puerilis, aliam
decrepita vel senilis. Oportet ergo ꝙ cognoscas, accidētia
pericula et signa morborum, naturam et efficaciam medici
narū et remediorum, vt sic cōtra morbos simplices, medici
nas simplices præbeat, cōtra cōpositos verò cōpositos me-
dicinas apponat. Igitur iste debet scire quando debilia sunt
confortanda, stricta dissoluenda, laxa vel dissoluta constrin
genda, sana conseruanda, et noxia expellēda. Talis medicus
debet esse quilibet prælatus, vel etiam quilibet iudex, cōfes 2
sor, presbyter, vel curatus. Omnes isti officium medici vidē
tur tenere, et ad curandum infirmitates morum, officium
gerere, et habere. Isti igitur debent esse valde cauti, et circa
adhibenda remedia circumspecti. Debent enim quotiēs de
aliquo morbo. i. de aliquo peccato agitur distinguere inter
homi-

hominum cõplexiones, inter temporum, ætatum, & sexuũ conditiones necnon inter causarum, signorum circũstãtiũ, & accidẽtium qualitates. Omnia.n.ista pñt morbum.i. pctm̃ vel minuere, vel augere, & ideo necesse est oĩa pdicta attendere, vt sm̃ dispositionem personarum, causarum temporũ, vel locorum, possit remedium adhibere, & pœnitentiã temperare, qa.s. aliter est procedẽdum cum pueris q̃ cum senib. alter cum viris q̃ cum mulierib. & aliter cum repletis & diuitibus q̃ cum vacuis & pauperib. quia breuiter medicus.i. prædicator, corrector, & cõfessor, debent variare verba in prędicando, pęnitentias in absoluendo, pœnas in corrigendo & puniendo, sm̃ q̧ vident præcessisse personarũ vel causarum varietatem In delinquẽdo, vt.s. contra simplices morbos & defectus, simplicib. vtantur pœnis & remedijs, & cõtra illa quæ sunt cõposita & maiora, vtanẽ plenis duplicib. & cõpositis. Deut. 25. Iuxta mensuram culpę erit & plagarũ modus. Sciat ergo medicus.i. prelatus, prędicator, vel cõfessor, qũo obstinatos & constrictos possit per contritionẽ dissoluere, dissolutos vero leues & laxos possit per temperãtiã restringere, debiles aũt, tristes, pauperes & desperatos, possit per spem & consolationem confortare, repletos vero.s. diuitijs & peccatis possit per confessionem & eleemosynã vacuare. Diuersas.n. artes debet medicus spiritualis habere, quibus possit sm̃ varietatem defectuum varia remedia adhibere, dicens illud Eze. 34. Quod perierat, requirã, quod abiectum erat, reducam, quod fractum fuerat, alligabo, quod infirmum erat, consolidabo, quod pingue & fortẽ, custodiã & seruabo. Sequitur. Ecce ego iudico inter pecus & pecus arietum & hircorum. ¶Medicus contrarijs solet curare, calida frigidis, & frigida calidis opponere. Et qñ morbus ex repletione prouenit, solet per euacuationem & inanitionẽ sanare. Morbi circunstãtias solet attendere, & per aspectũ, tactum vrinam, & pulsum, de eis iudicare. Iste igitur cognita causa morbi, si materia latitat in pfundis & in remotis, debet vti attractiuis, quia.s. ipsam materiã debet ad stomachũ attrahere, vt ipsam inde valeat vacuare. Si vero materia dura & compacta fuerit, debet vti digestiuis, incisiuis, & deuisiuis, vt sic ad eductionem præparetur, tandem vero materia præparata, debet vti laxatiuis, & expulsiuis. Post euacuationem autem, quia natura per violentiam medicinæ fuit debilitata debet vti confortatiuis, & resumptiuis, & restauratiuis. Natura vero restituta, debet vti conseruatiuis, videlicet balneis, electuarijs motionib. & exercitijs temperatis. Proculdubio talis medicus est confessor, quia pro certo iste cõtrarijs debet curare, quia.s. contrarietati vitiorum debet cõtrarietatem virtutum opponere, & illos qui per repletionẽ carnalitatum & psperitatum deliquerunt, debet per inanitionem paupertatis vel abstinentiæ curare penitus & seruare. Vnde Greg. In arte medicinæ contraria contrarijs curantur &c. Iste ergo medicus & confessor debet morborum.i. peccatorum circunstantias attendere, & eas visu discretionis, & tactu inquisitionis perquirere. Et si materia peccati latitat in profundo cõscientiæ, ita q̧ propter verecundiã nõ sit res ad euacuandum & confitendum parata, proculdubio iste medicus confessor debet vti attractiuis, i. verbis ad confessionem inductiuis, vt.s. talem remotam materiam & tale occultum pctm̃ possit exterius attrahere, & per confessionẽ de stomacho conscientiæ effugare. Iob 40. An extrahere poteris Leuiatham homo? Postquam aũt materia per contritionem est ad cõfessionem & expulsionem parata, debet vti expulsiuis. i. ipsa cõfessione, q̃ pctã exterius expellit. Mat. 13. Malos aũt foras miserunt. Veruntñ si materia.i. pctm̃ fuerit in corde p obstinationẽ induratũ, ijs q̧ ad expulsionem confessionis sit difficilẽ, homoq; non pponat aliqualiter penitere, tunc debet vti incisiuis & deuisiuis hoc est dictu, illis quæ pertinent ad incussionem diuini timoris, sicut est oñsio pęnarum, mortis, iudicij, & inferni. Ista.n. sunt q̃ pctm̃ cõpactũ & induratum incidunt, & ad expulsionẽ cõfessionis disponunt. Eccl. 1. Timor dñi expellit pctm̃. Euacuatione ergo cõfessionis peracta, p eo q̧ rõne timoris incussi, rõne vigoris excussi, rõne doloris ppessi, natura.i. mens pęnitentis aliqñ tristitia debilitatur, necesse est q̧ confortatiua spei & consolationis apponat, vt sic virtutũ & grãrũ plena & pfecta restitutio celebret. Iosu. 1. Confortare, & esto robustus. Finaliter autem vtendum est illis quæ sanitatem animæ cõseruãt, & ne in peccatũ reincidat, ipsam firmẽt. Et ista p certo sunt balnea lachrymosæ cõpunctionis, minutio sanguinis.i. effusio ppriæ possessionis, vel eleemosynariæ distributionis, electuaria deuotionis, & exercitia bonę operationis. Ista.n. oĩa sunt sanitatis aĩæ cõseruatiua, & ne in pctm̃ reincidat, tuitiua. Quia vt breuiter cõcludã, intẽtio cõfessionis dẽt vitia p cõtritionẽ digerere, & ipsa per cõfessionem expellere, mẽtẽ pęnitẽtis p spẽ veniæ cõfortare, & sanitatẽ aĩæ per cautelã & diligentiã, ne in pctm̃ reincidat, cõseruare, ad Eph. 4. Solliciti seruare vnitatẽ spũs, dicẽdo illud Io. 5. Ecce sanus factus es, iã noli peccare. ¶Qñ hõ pp ĩfirmitatẽ multũ est exinanitus & vacuatus, dato q̧ infirmitas recesserit, cauendũ tñ est ne restauratio deperditi subito fiat, qa tũc natura plus appetit q̃ possit digerere tãtaq; uellet simul accipere q̧ ipsa nequiret in nutrimentum corporis cõmutare, & sic posset infirmitates varias sustinere. Sic vere qñ pctor de nouo fuit p cõfessionẽ & pnĩam vitijs uacuatus, & ad sanitatẽ grẽ restitutus, cauendũ est ne talis sic de nouo cõuersus, nimis pmittat p libito uti bonis operib. restitutiuis, & grãrũ & virtutũ resumptiuis, tũc.n. homo solet magis appetere q̃ possit digerere, hoc est dictũ q̧ tunc solet hõ plura aggredi q̃ possit cõtinuare, sicut patet de nouitijs & cõuersis, qui altiora volũt cõscẽdere, ardua opera facere, & tandẽ solent in via deficere. Medicus igit, i. platus, dẽt tales paulatim reducere ad virtutẽ, & de vno bono opere ad aliud bonũ opus paulatim assuefacere, donec perueniant ad salutẽ. Prou. 13. Substa festinata minuetur, q̃ aũt paulatim colligit manu, multiplicabitur. Vel dic p cęlestis medicus Deus nõ pmittit naturã debilitatam.i. hoiem fragilẽ, debilẽ, impotẽtẽ, cibos bonorum tpalium plibito accipere vel acquirere, quia sæpe fit q̧ talis plura tpalia appetit, q̃ possit digerere, ministrare & regere, sic si medicus Deus pro libito tales cibos sibi concederet, naturã ipsius non repararet, sed ipsam potius suffocaret, inquãtum multorum criminum causa esse. Deus igitur medicus noster illos quos habet in cura, à supfluitate taliũ coercet & retrahit, & parce necessaria tribuit, & concedit. ¶Quinque sunt gña medicinæ.s. medicina dissolutiua, cõstrictiua, confortatiua, restauratiua, conseruatiua. Aut.n. cõstricta & compacta dissoluimus, aut dissoluta restringimus, aut debilia cõfortamus, aut deperdita restauramus, aut sana & vtilia cõseruamus. Ista sunt.n. quinq; officia medici, & quinque spẽs medicinę. Sic pculdubio medicinæ virtutũ in istas quinq; spẽs diuiduntur. Sunt.n. aliquę q̃ mentẽ induratẽ dissoluunt, & de istis est cõtritio, cõpassio, et dilectio. Cõtritio .n. dissoluit mentẽ obstinatã. Cõpassio, s. miseriæ pximi dissoluit bursam obseratã. Dilectio vero dissoluit mentẽ induratã & desiccatã & cõgelatã. Dan. 10. Dñe in visione tua dissolutę sunt cõpages meæ. Itẽ aliq; cõstrictiuę, & istę sunt (p ut perpendo) tẽperantia timor, prudentia. Temperãtia.n. restringit laxã affectionẽ. Timor restringit leuẽ elationẽ. Prudẽtia vero restringit leuẽ operationẽ. Vnde Exo. 28. dr̃ q̧ sacerdotes debebant habere tunicam lineam strictam. Cõfortatiuæ sunt, spes veniæ, notitia scripturæ, & cõtẽplatio glorię. Spes.n. veniæ cõfortat cõtra dolorem. Notitia scripturę seu diuinæ grẽ cõfortat cõtra errorẽ. Cõtẽplatio vero gloriæ cõfortat cõtra mũdanũ laborẽ. Esa. 35. Pusillanimes confortamini, nolite timere. Restauratiuæ sunt; pnĩa, patientia, iustitia. Pnĩa.n. restaurat sanctitatẽ. Patiẽtia restituit firmitatẽ. Iustitia restituit æquitatẽ. Ps. Tu es q̃ restitues hæreditatẽ meã mihi: cõfortatiuæ ãt uirtutes sunt istæ.s. castitas, humilitas, sedulitas, & voluntaria pauptas, seu ẽt bonorũ terrenorũ cõtẽptus, & liberalitas. Castitas.n. cõseruat à luxuria. Humilitas à supbia. Liberalitas & uolũtaria pauptas ab auaritia. Diligẽtia seu sedulitas à pigritia. Tho. 2. Mundã seruaui aĩam meã à cõcupiscẽtia. Istę sunt ergo spũales medicinæ p quas pctor à vitiorũ ĩfirmitatib. liberat, p quas ĩ meritis restaurat, & p quas ĩ esse & statu grẽ cõseruat. ¶Recolligendũ ergo cõditiones boni medici possumus dicere q̧ medicus ĩfirmorũ domos et priãs uisitat morborũ cãs et circũstãtias ĩuestigat, medicinas varias pparat, abdita mẽbra et occulta vulnera tãgere, et abstergere nõ recusat, spẽ sanitatis et cõualescẽtiæ oib. pmittit suauiter et leniter urenda urere, et secãda ĩcidere se affirmat et asserit, et ne pars sana corrũpat partẽ urit putridã, et pscindit dolentẽ, parte dextera in sinistra pcutit, et p lachrymis patientis, ab arsura vel sectione, si pru-

si prudens fuerit, nō desistit medicinā amarā sub aliqua dulcedine sp palliat & abscondit, & bibit & gustat ipse de medicina quāuis sit amara, & sic exemplo sui ad ipsam accipiēdum infirmum prouocat & inducit. Ista oīa pñt applicari ad bonū prælatum pdicatorē & cōfessorē qa pro certo ad istos pertinet pro peragendo prædicationis officio terras & patrias visitare, & in cōfessione morborū.i. pctōrum, causas & circunstantias inuestigare, & cōtra diuersa crimina medicinas & remedia varia præparare, vulnera occulta & horrida.i. pctā enormia & horrida nō debet abhorrere, sed ipsa tāgere & absterger benigniter & tractare, spēq; veniæ & salutis promittere, & sectionē & vsturā pniæ suauē & facilē affirmare, & pro dolore & infirmitate partis dexteræ.s. aīæ, partē sinistrā.s. carnē percutere, & ne pars sana.i. aīa pereat, partē putridā.s. copus debet p pniam vulnerare. 1. ad Cor. 5. Tradidi eū sathanæ in interitū carnis suæ, vt spūs saluus fiat. Ad lachrymas verò.i. ad displicētiā patientis.i. pctōris non bebet attendere, nec pp hoc à sectione.i. correctione & pnia desistere, sed nō obstante delinquentis odio, vel murmure, ipsam proficere & cōplere. Prou. 23. Noli subtrahere à puero disciplinā, si.n. percutis, eū, nō moriet. Iste ergo medicinā amare correctionis sp dēt sub aliqua dulcedine spei & consolationes abscondere, & ne infirmus pctōr ipsam medicinā amarę pniæ respuat & abhorreat, debet iste medicus, s. cōfessor pdicator vel prælatus ipsam primitus degustare, & eam in seipso exemplariter demōstrare, vt sic infirmos pctōres possit ad eius gustum & susceptionem magis facilr inclinare, dicēdo illud Io. 7. Qđ me uideritis facere facite. Cuius tñ contrariū faciūt multi, q amarā pniam aliis imponūt, ipsi tñ aliqd de eius amaritudine gustare nolunt. Mat. 33. Imponunt onera grauia & importabilia ī humeros hoium, digito aūt suo nolunt ea mouere. Vel dic, φ iste medicus est Chrs, qui domos & patrias infirmorū pctōrum. s. mundum, personalr visitauit, spem salutis oīb. dedit pctā nō abhorruit, sed p ipsis curandis quotidie nos secat tribulationib. & vrit, & vt sanet dextera.i. aīa sinistrā.i. corpus nrum lædit, & nō obstantib. lachrymis & dolorib. nrīs, nos tñ p salvet & cura aīæ tribulare & lædere non desistit. Amaritudinē tñ tribulationum sp cum cōsolationis dulcedine tribuit. Et ne pniam horreamus, ipsam primo sustinuit & portauit, maximè in cruce, vbi bibit fel & acetum. Et sic ad simile sustinendum nos exemplariter inuitauit, dicens illud Thr. 3. Memor esto paupertatis meæ, absynthii, & fellis. ¶Medicus infirmum suum à cibo, & potu reprimit & refrenat, & super oīa uinum & carnes sibi interdicit totalr atq; vetat. Illum vero infirmū suo desiderio exponit, de cuius salute diffidit penitus & desperat. Primo ad auferendū carnē putridā, medicus utit corrosiuis, durante dolore vulneris, vtit lenitiuus, postquam verò uulnus mundificatum fuerit, vtit cōsolidatiuis, & ēt senatiuis. Et quia plus lædunt mala intrinseca q̄ extrinseca, ideo ante oīa solet medic⁹ interiores morbos curare, & tādem de exteriorib. cogitare. Ista pñt applicari ad bonum medicum & plātum, qa p certo talis debet subditis quorum habet curā, carnem & uinū .i. carnis delicias interdicere, nisi forte tales sint in quib. nō possit remedium ponere, & de quorum salute oportet desperare & diffidere, & suæ vuoluntati incorrectos dimittere, sicut. s. sunt publici vsurarii, & alii in malitiis obstinati. Ps. Dimisii eos ṡm desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionib. suis. Item iste debet corrosiuis aspere correctionis, sp tñ debet miscere lenitiua dulcis & benignæ cōpassionis & consolationis, & finaliter consolidatiua finalis absolutionis, & in integrum restitutionis, promotionis & exaltationis. Quia pro certo prælatus primo debet corrodere puniēdo, secundo debet lenire consolādo, finalr verò cum morbus & culpa cessauerit, debet cōsolidare absoluendo, & ad gradum pristinum restaurando. Gen. 40. Recordabitur Pharao ministerii tui, & restituet te in gradum pristinum. Et qa plus nocent mala interiora, q̄ exteriora, et uitia cordis q̄ corporis, ideo de istis tollendis et curādis debet ante aīa plātus curā gerere, et salubre remedium adhibere, dicens ipsi peccatori illud Prou. 4. Oī custodia serua cor tuum, qm ab ipso uita procedit. Vel dic φ iste medicus est Deus, qui illis quos vult sanare, & de quorum sælute cōfidit et sperat, cibos bonorum tpalium subtrahi, tet carnales delicias illis vetat, sicut patet, quia illos quos Deus amplius dilexi in paupertate viuere fecit, & à talib. diuitias retraxit. Tho. 4. Pauperem vitā gerimus etc. Pctōres vero et obstinatos de quorū salute nō est sperādū, solet suis desideriis exponere, vsū ciborū oīm.i. diuitiarū et deliciarū eis concedere, & p libito sine terrenis opib. abūdare. Psal. Dimisit eos &c. sicut supra. In ægris tñ post corrosiua, sp adhibet lenitiua, et post tribulationum discrimina, cōsolationū, et consolidationū adhiber lenimenta. Thob. 3. Post tempestatem tranquillū facis. Iste ēt magis curat de cordis & interiorum sanitate q̄ de exteriorum psperitate. Magis.n. curat Deus de sanitate animi pperuo duraturi, q̄ corpis celeriter defecturi. 1. Reg. 26. Dñs aūt intuetur cor. ¶Medicus non debet procurare euacuationē excessiuā, qa qñ natura plus debito expellit, multū debilitat, et fit ēt aliqñ φ plus de bonis humorib. q̄ de malis exterius vacuet. Sic verę medicus spūalis. s. cōfessor, nō dēt sustinere φ pctōr cōfitendo se euacuet plusquā dēt. s. confitēdo se fecisse plura mala, q̄ fecit, et maximè, φ emittat bonos humores loco malorū.i. φ confiteat bona et nō mala, illa ēt q̄ bñ facit, et nō illa q̄ cōtra dñm forefecit, sicut faciūt aliq, q in confessione se solēt cōmēdare, pctā sua abscondere, et uirtutes narrare. Hie. 3. Iustificauit aīam suā aduersatrix Israel. ¶Medicinæ diuersæ diuersimodè operant. Sūt .n. medicinæ attractiuæ, laxatiuæ, incisiuæ, digestiuæ, cōstrictiuæ, corrosiuæ, aperitiuæ, et aliæ q̄ plures, q̄ oīa bñ patēt circa finē hui⁹ voluminis, vbi agit virtutib. humorū et liquorū. Expone si vis pdicta de uerbo Dei et scriptura sctā, q̄ est spūalis medicina, qa p certo ista attrahit p spē et cōsolationē, laxat p cōtritionē, incidit p timorē et cōminationē digerit p discretionē, cōstringit p temperantiā, corrodit p pniam, aperit p cōfessionē. Vel ista oīa pñt dici de plato vel pdicatore, q pōt dici et medicus et medicina, qui in aliis facit, vel facit fieri oīa supradicta. ¶Aliqua sunt signa generalia in infirmo, ad q̄ debet cautus medicus attendere diligēter. Vnde sicut aliq dicunt, nouem sunt signa generalia, q̄ infirmum mori, vel difficilr sanari prætendunt. Attendat ergo primo infirmi fortitudinem vel debilitatē, qa. s. si fortiter et patienter sustinet morbum suum signum bonum est, ecōtra vero, si debiliter, impatienter et desperāter sustinet ipsum morbū. Item attendat utrum color sit idē sicut prim⁹ vel utrum sit enormiter immutatus. Color.n. si sit idē sicut ī sanitate, denotat bonū, si vero enormiter sit turpat⁹, signū est malum. Item attendat infirmi leuitatem vel pōderositatem. Leuitas.n. et facilis mobilitas, signū bonum, pōderositas vero et terrestreitas, signum malum. Item attendat si infirmus comedere appetit. Si debito tpe. s. de nocte plusq̄ de die cōpetenter dormit, si anhelitus sit. suauis et non corruptus. Si pulsus est æqualis et temperatus. Si bñ decoqt et digerit. Si bñ se purgat et egerit. Talia.n. signa si assunt hoīem esse sanū denotant, vel si sit infirmus ipsum esse sanandum designant. Cōtraria uero signa sigñant infirmitatem, et forte mortem, nisi apponat remediū affuturā. Sic verè spūaliter loquendo, signa hoīs spūalr sani sunt hęc, videlicet qñ infirmitatē tentationis vel tribulationis fortiter, et cōstāter tolerat, qñ celeriter et faciliter surgere de pctō tentat qñ color bonæ cōuersationis in eo perseuerat, quando cibum uerbi Dei ardenter appetit, qñ hora debita. s. in nocte aduersitatis per trāquillitatem animi qescit et dormit, qñ anhelitus suorū verborū dulcis est et suauis, dr pulsus suorum operū tēperatus est & suauis, aut cibus verbi Dei in ipso bene retinet et decoquit, quando superfluitas uitiorum in ipso bene per contritionem digerit, et per cōfessionem egeritur. Si quis.n. talia habet signa, spiritualiter esse sanus, et à morte perpetua alienus. Io. 11. Infirmitas hæc nō est ad mortem. Et Io. 6. Ecce sanus factus es, iā noli peccare. Sed re vera ille qui ecōuerso in contrarium disponitur, et qui debiliter, laxæ et mollitet et desperāter tribulationē et tentationem patitur, q ī cibo uerbi Dei nō deiectat, i quo color bonæ cōuersationis corrumpitur et immutat, qui cadens in pctm, statim tentat surgere, q hora indebita. s. die prosperitatis solet dormire et quiescere, nocte uero aduersitatis solet dolere, et per impatientiā furere, qui anhelitum verborū solet corruptū et immūdū hre, q pulsum operū distēperatū et inæqualem, discōtinuū, et iperseuerātē hēt, q cibū documētorū bonorū nō bene decoquit et retinet, qui super-

perflui-

perfluitatem vitiorum per confessionem nõ egerit, sed potius per malam consuetudinem secum tenet, talis dico non est sanus sed infirmus & periculo mortis æternæ propinquus. Vnde ergo debet dicere illud Ps. Miserere mei domine quoniam infirmus sum. Medicus igitur enim prælatus, vel sacerdos, debet ad talia signa attendere, & positi de infirmitate vel sanitate spirituali debitè iudicare. ¶Signa mortis i homine moriente sunt multa, quæ. s. cautus medicus debet cũ diligentia præuidere. De charadrio quando coram infirmo ponitur, si vertit dorsum, de imagine quando non apparet in oculo infirmi, & de aliis similib. quæ significant sibi mortem, habes in locis suis. Sed de aliis signis quotidianis, sicut scilicet sunt labiorum decurtatio, nasi attenuatio, uisus affrenatio manuum incessabilis diuolutio, mentis alienatio, verborum impertinens multiplicatio, pulsus defectio, & vrinæ corruptio, lætalia sunt. Sic uerè potes dicere, ꝙ si aliqs spiritualiter & æternaliter debet mori, potest ex coniecturis uariis præuideri. Si. n. infirmus. i. peccator imaginem oculi. i. memoriam Dei & sanctorum de oculo cordis perdiderit, si charadrius candida. i. beata virgo oculos suæ misericordiæ, ab eo auerterit, ipsumque repudiauerit & dimiserit si nasus discretionis, & odorationis bonorum æternorũ in eo attenuatus exciterit, si labium diuinæ laudis & confessionis in eo decurtatum fuerit, si manus suæ malæ operationis nunquam à motu malæ executionis cessauerit, si per immoderatos appetitus mens eius alienata, per diuersa vaga concupiscibilia discurrerit, si uerborum liberam honestatem & ordinem per impudentiam confregerit, si pulsus interioris remorsus conscientię iam in ipso non palpitauerit, si vrina & egestio idest ipsius fama & opinio ex toto per infamiam corrupta apparuerit, talis proculdubio morietur morte ęterna, & signis istis præcedentibus, de vita non est sperandum futura. De talibus ergo signis potest dici animæ peccatrici illud Ezec. 16. In cunctis plateis ad omne caput vię ędificasti signa prostitutionis tuæ,

Prologus in librum quintum.

COELVM & terrã trãsibũt. Luc. 21. Sicut dicit Gregorius in lib. moral. 18. exponens prædictum verbum. Cœlum & terra transibũt. Ab ea quam nunc habent imaginem transeunt, sed per essentiã sine fine subsistunt. Cœlum & terra transit, & erit, & ab ea quam nunc habet specie tergitur, & tamen in sua semper natura seruatur. Ex quibus verbis possumus competenter colligere ꝙ quamuis cœli & terra essentia immutabilis perseueret, & naturam habeant immortalem, durabilem & perpetuam, ipsorum tamen species & apparentia exterior, uel localiter vel formaliter potest faciliter variari, & ab vno statu in alium transmutari. Quod vtique tunc plenissimè fiet, quando in die iudicii induetur forma noua, iuxta illud. Vidi cœlum nouum, & terram nouam. Apo. 21. Et quando elemẽtis purgatis introducetur claritas in utroque & quia corporalia spiritualibus deseruiunt, ita ꝙ per corporalia & tẽporalia quę videmus, spiritualia quæ non videntur, cognoscũtur, ideo per istam cęli & terræ mutationem corporalẽ possumus intelligere illam spiritualem & moralem, de qua in præsenti opusculo aliquid est tractandum, de qua quidẽ potest dici verbum superius allegatum cœlum & terra transibunt. Cœlum enim in cęli proprietates & conditiones, terra. i. cuiuscunque materiæ terrenæ & corruptibilis virtutes & dispositiones, transibunt. i. de sensu litterali ad spiritualẽ intelligentiam conuertentur. In isto. n. tractatulo de cęlo & eius partib. s. de corporalib. cęlestib. stellis, planetis signis & orbibus, de tempore, motu & eius partib. aliquid est dicendum, & ipsorum litteralis proprietas ad spiritualem intelligentiam reducenda. Cœlum ergo & terra transibunt. In quibus verbis ostenditur, ꝙ ad istud opus faciendum tria breuiter requiruntur. Requiritur. n. ꝙ homo habeat mentis sublimitatem, Dei benignitatem, actus sedulitatem. Requiritur dico mentis sublimitas intelligendo, quia homo debet esse cœlum. Dei benignitas intus influendo. Terra. Actus sedulitas opus exequendo. Transibunt. Sit igitur intellectiua mentis sublimitas, quod ostenditur cum dr. Cœlum. Quia sicut cœlum est altum, ab infimis segregatum, clarum & stellis lucentib. ornatum, sic necesse est ꝙ ille qui est expositor taliũ, sit altus cœlestia contemplando, clarus & perspicuus subtiliter intelligendo, stellis. i. scientiis ornatus, alios illustrãdo, vt sic possit de intellectu eius & ratione eius dici illud Apo. 12. Signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Talis. n. debet esse signum per aliorum directionem. In cœlo per cœlestium affectionem. Amictus sole per clarissimam cognitionem. Sub pedib. hr̃e lunam cornutã ꝑ superbiæ conculcationem. Coronari duodecim stellis, per scientiarum & morum ampliationem. Sed nota ꝙ istæ stellę dñr duodecim, quia verè necesse est expositor habeat notitiam aliqualem de duodecim scientijs quib. homines vtuntur. s. de septem artib. liberalibus, octauo de naturalibus nono de sciẽtia morali, decimo de legatis, vndecimo de canonica, duodecimo de theologica. Et sic dicetur illud Gene. 1. Stellas posuit in firmamento cœli. Sit igiť in intellectiua mẽtis sublimitas. Secundo sit in affectiua influens bonitas, quę ostenditur, cum diciter Terra. Terra. n. est influentiarum cœlestium receptiua, virtute quarum diuersos fructus ex se generat & producit. Sic voluntas & affectio expositoris dẽt Dei influẽtias & inspirationes recipere, vt diuersos fructus diuersarum expositionum possit aliis parturire. Esa. 55. Descendit imber & nix de cęlo, & inebriat eam, & infundit eã & germinare eam facit. Tertio requiritur sedulitas in executiua, quod ostenditur cum dr. Transibunt. Transire enim significat motum, exercitium & laborem, quę re uera sunt necessaria homini qui ad talia vult vacare. Vnde talis debet esse sicut torrens qui raptim transit in conuallibus Iob 6. Vtile est enim imo etiam delectabile & honestum in talibus negotijs laborare, quæ non solum præstant complacẽtiam auribus sed etiam munditiam animab. Dicit ergo ista moralis scientia illud Eccl. 24. Transite ad me omnes qui cõcupiscitis me, & à generationibus meis adimplemini. Transeundum est enim ad istam scientiam propter iniunctam diligẽtiam. Transite (inquit) ad me. Propter subiunctam complacentiam. Concupiscitis. Propter adiunctam opulentiam. Adimplemini. Laborandum est. n. in ista scientia, quia verè ipsa habet virtutem imperatiuam, virtutem delectatiuam, virtutem fęcundatiuã. Sicut enim dicitur in quodam se sermone, labor, transitus, exercitium, diligentia, sedulitas & occupatio, sunt multum vtilia si sint bona. Vnde dicitur quendã sapientem dixisse ꝙ honestus labor est humanæ vitę fida custodia, dormientis naturæ stimulus, sopiti caloris lima, superfluitatis consumptio, vitiorum fuga, morborum mors, languorum medicina, lucrum operis, iuuentutis debitum, adolescentiæ disciplina, senectutis gaudium, salutis adiutorium, nutricis omnium malorum scilicet otij, inimica. Laborabo igitur in gemitu meo, & circa instans opusculum cum diligentia vigilabo, sciens, iuxta sententiam sapientis, quòd ex bonis laboribus fructus est gloriosus. Ipse ergo qui pro nobiscum laborando de Paradiso ad mundum transiit, qui sicut terra labores subijt, qui sicut cœlum, motum & laborem exercuit bonos, virtus & gloria in secula seculorum. Amen.

LIBER QVINTVS in quo agitur de his, quę pertinent ad cœli & corporum cœlestium naturam, & ad temporum variationem. Capitulum. 1.

MVNDVS est vniuersitas creaturarũ, cõglobata in sphæræ modum secundum Martianum. Dicitur. n. mundus cœlum cum omnibus suis contentis. Et habet mundus duas partes. s. prima, quæ est incorruptibilis, & immutabilis, quæ incipit à sphera lunæ in sursum. Secunda est corruptibilis & variabilis, quæ incipit à sphera ignis vsque deorsum. s. ad centrum terræ. Prima pars habet cœlũ cum stellis, solem & lunam, cum cęteris planetis. Secunda hẽt ignem, aerem, aquam & terram, cum auibus, animalib. herbis

herbis & lapidibus. In prima semper viget lux & claritas. In secunda sępe reperitur obscuritas. Et vt breuius cōcludatur, per primæ partis influentiam secunda gubernatur. Per mūdum intelligo ecclesiam, in qua sunt oēs creaturæ. i. omnes christiani boni & mali, qui ibi sunt per vnitatem fidei conglobati. Sed ista hēt duas partes. s. superiorem, & hęc est ecclesia triumphans, quę est immutabilis & perpetua sine malo, & inferiore, & hæc est ecclesia militans, quę multum est mutabilis, variabilis & depressa, & variis impressionib. i. tribulationib. & tentationib. repleta, nebulis & nubibus. i. diuersis ignorantiis & errorib. cōfuscata. Sed pars superior. s. Paraditus, semper habet claritatem, quia claritas solis illuminabit eam, & lucerna eius est agnus. Apoc. 21. Sequitur. Nox. n. nō erit ibi. ¶Itē in prima parte. s. in Paradiso, est cęlū. i. Deus, q oīa ambit, quantum ad essentiam infinitam. Sunt ibi stellæ. i. Angeli, qui sunt stellæ fixæ, immutabiles, & incorruptibiles. Quia stellæ dederunt lumen in custodiis suis &c. Baruch 3. Est ibi sol. i. Christus, qui sol dr̄ iustitiæ. Mala. 4. Est ibi luna. i. beata virgo, quæ Can. 6. dr̄ Pulchra vt luna, sunt ibi planetæ. i. sancti & sanctæ, qui solem iustitiæ Chrm̄ iugiter sunt sequuti. In secunda autem parte. i. in ecclesia militante est ignis. i. ardor charitatis, est aer. i. splendor honestatis, est ibi aqua. i. dulcor pietatis, est ibi terra. i. infirmitas & depressio humilitatis, sunt ibi aues. i. viri contemplatiui, sunt ibi animalia. i. viri terrestres & actiui, sunt ibi lapides. i. pctōres insensibiles, duri, frigidi, & obstinati, sunt ibi arbores. i. fragiles, & imperfecti, qui flatib. tentationum pelluntur, & sępe virorē grā recuperant atq; perdunt, qa septies in die cadit iustus, & resurgit. Prou. 24. ¶Prima materia primo fuit informis & inuisibilis, confusa sine spē, sine forma, sine loco, sine quantitate, sine tpe, s̄m Platonem in Timeo. Sed tandē ad multas formas nobiles est redacta, ex quib. constat machina vniuersi. Sic uerè tales sunt multi iusti & boni pauperes in vita ista, quia ipsi sunt uiles, pauperes & depressi, non hn̄tes spēm nec decorē, quia carent alimentis & vestimētis sufficientib. Esa. 53. Vidimus eū, & non erat aspectus. Isti sunt inuisibiles, quia nullus dignat eos respicere, ipsi sunt sine quantitate. i. sine temporali facultate, ipsi sunt sine loco, qa nullus in societate dignatur eis facere locum ipsi sunt sine tpe, qa tps eorum non est in vita ista, sed erit in futura, quia tunc ad formas nobiles reducentur, inquantum cum beatis glorificabuntur. Vnde Iob 12. Deridetur iusti simplicitas, lampas contempta apud cogitationes diuitum, parata ad tps statutū. i. ad tps post mortē. Vel dic q materia est pauper scholaris, q primo est sine loco, & tpe &c. sicut supra, sed tandē acquisita scientia, acquirit potentiam, locum pbendā, & famam, qa sicut dr̄ Eccl. 11. Sapiētia humiliati exaltabit caput. ¶Materia est immutabilis, incorruptibilis, & inuariabilis, qa licet forma eius corrumpatur, & alia introducatur, ipsa tn̄ incorruptibilis perseuerat. Modo. n. est sub forma ignis, mō do sub forma aquæ, nunc aeris, nunc sub forma terræ, & tn̄ materia in se nullatenus variatur. Talis est vir perfectus & fortis, quia licet sua forma. i. sua spēs & prosperitas, suus valor, & fęlicitas destruat, & forma contraria. s. tribulatio uel paupertas introducatur, ipse tn̄ à bono proposito nō mutatur, quia non cōtristabit iustum quicquid ei acciderit. Prou. 12. Quia licet modo sit sub forma ignis. i. in ardore tribulationum modo sub forma aquę. i. in affluentia deliciarū, modo sub forma aeris. i in plenitudine diuitiarū, ipse tn̄ nō deserit suam bonitatem, sed sine corruptione peccati semper manet. Quia hō sensatus in sapientia manet sicut sol stultus aūt mutabitur vt luna. Eccl. 27. Vel expone de Deo, qui est incorruptibilis, inuabilis, & immutabilis. Quia ego dominus, & nō mutor Malach 3. Vel expone de firmitate fidei uel ecclesiæ, q licet sit in diuersis formis & conditionib. nunquam tn̄ perit. Lucę. 22. Ego rogaui pro te, vt nō deficiat fides tua. ¶Mundus licet constet ex diuersis partibus, in se tn̄ est vnus numero, & hoc propter materię vnitatem. Et s̄m Macrobiū de somno Scipionis, Orbes mundi se contingendo, harmoniam musicam modulatur. Sic verè charissimi licet religio, studium, vel ecclesia constet ex diuersis partib. i. personis, & nationib. dēt tn̄ esse vna quantum ad concordiæ vnitatē, & hoc quia vnam hn̄t materiam. i. vnam regulam, s. religionem, vel vnam fidem. s. ecclesiam, vel vnum priuilegiū, quā tū. s. ad studium. Et iō debent oēs ecclesię, religionis vel studij partes concurrere in vnū 1. Mach. 8. Oēs obediunt vni, & zelus, & inuidia nō est inter eos. Et iō istę partes debent voces harmonicas, s. orationem confessionem, gratiarum actionē dulciter resonare. vn̄ Sap. vlt. In se elementa dū cōuertuntur, quasi in organo oīa sonum suum custodiunt. Secundū Augustinum in glosa Matt. 24. Mundus iste licet sit æternus quo ad essentiā & substantiam, ista tn̄ qualitas, & species eius exterior est mutabilis, & variabilis, & finaliter qn̄ Deus mundum iudicabit, ad formam veniet meliorem quia secundum Esa. 30. c. Erit lux lunę, sicut lux solis, & lux solis septempliciter. Talis est hō, quia licet sit æternus duratiōe, mutat tn̄ quantum ad mores, & ēt quantū ad corporis ętates. Sed ista mutatio dēt esse in melius, qa sol eius est intellectus suus, luna, i. voluntas, q fluit & refluit, debent sp maiori lumine grę decorari. Oculi eius sicut sol &c. Apo. 1. Et sicut in mundo sunt diuersæ partes, q in vnum rediguntur, sic in hoie &c. ¶In mundo quanto materia est purior, & nobilior, tanto ad formam nobiliorē hēt inclinationem, & tanto eam fortius requirit. Sic conscientia, cor, vel voluntas, quanto purior, & mundior a pctō, tanto formā nobiliorē. s. gloriam æternam & virtutes recipit magis cito. Iō dr̄ Mat. 5. Beati mundo corde, qm̄ ipsi Deum videbunt. ¶Oportet semper q s̄m formæ introducēdæ proprietatem materia dispo nat. vn̄ si terra dēt fieri ignis, oportet q materiæ grossities subtilietur & depuretur, vt sic forma nobiliori induat. Sic vere oportet, quod materia. i. hō aīa disponat per disciplinam, studium, vel pniam, ad hoc q de vili forma, i. de statu peccati vel ignorātiæ, ad formam nobilem. i. ad statum grę vel virtutis, seu scientiæ transferrat; uel ēt ad statum gloriæ in futuro. Quia si hebetatum fuerit ferrum multo labore exacuetur. Eccl. 10. ¶Cum mundus habeat duas partes, s. superiorem & inferiorem cęlestem & elementarem, superior tn̄ est dignior, maior pulchrior, & purior, & virtutis amplioris quam infima. Sic verè cum in ecclesia sint duæ partes. s. Paradisus, quę est ecclesia triumphans, & ecclesia militās, superior tn̄, i. Paradisus, est nobilior & pulchrior, & virtus est amplior; qa eius virtus sp influit in inferiorem. i. in ecclesiam militantem, quia sanctorum bonorum orōnes sp influunt in nos alios peccatores. Vel dic de hoie, cuius pars superior, s. rationalis, est nobilior. ¶Licet inferior pars mundi, s. terra, & aqua, sint ignobiliores, sunt tn̄ fęcundiores. Vn̄ quamuis luce careant, nō tn̄ fructu, quia in productione sēsibilium, & vegetabilium, lapidum & metallorum, sunt aliis pleniores. Sic uerè cum in ecclesia sunt duæ partes, s. superior vtpotè pręlati, & clerici, & inferios, s. subditi, & laici, pcerto licet isti superiores prępolleant claritate, i. sciētia, & discretione vel eminenti pręlatione, minus tn̄ pollent fęcunditate. i. bona operatione, quia hodie laici plus habent & fęcundantur in fructibus bonæ conuersationis, & in floribus bonæ operationis, quàm clerici vel religiosi, & quanto plus in eis claritas sapientiæ deficit, tanto fęcunditas virtutum plus proficit, quia multi sunt qui propter scientiam fiunt deterior. Sultus. n. factus est ois homo a scientia. Hier. 10. ¶Nobilior materia nobiliori indiget forma, & quanto nobilior, tanto habet inclinationem ad nobiliorem formā & tanto forma nobilior in ea finaliter introducitur à natura. Sic uere quanto anima est purior, & sanctior, & magis sina fœce peccati, tanto plus inclinatur & afficitur ad nobilem formam idest ad gloriam æternam, & tanto finaliter in ea copiosus introdecitur, & econuerso, quia quanto quis impurior est per peccatum, tanto plus inclinatur ad vilem formam, idest ad temporalia, & mundana, & tanto vilior forma, scilicet æterna miseria introducitur finaliter in eodem. Immundi enim regnum Dei non possidebunt. Ad Roman. 12. ¶Licet mundus videatur nutritor corporum, est tamen carcer spirituum, & animarum, & est locus incolatus & perigrinationis, reatus, & trangressionis, doloris & lachrymationis, laboris et fatigationis, horroris et confusionis, & motus & mutationis, fluxus et alterationis, transitus et corruptionis, insolentię et turbationis, violentię et oppressionis, fraudulentiæ et deceptionis. Mundus notos allicit, ignotos abiicit, multis obest, paucis prodest, multa promittit, pauca reddit, et quos diuitiis et honoribus extollit, in fine nudos abiicere consueuit, hæc magister.

De Cœlis. Cap. 2.

1 Coeli sunt septem. s. empyreum crystallinum firmamentū, Olympus. i. regio planetarum, igneū, superior pars aeris coniuncta igni, inferior eius pars cōiūcta terræ. Inter cœlos est vnum immobile. s. empyreū. Oia aūt alia sunt mobilia, & ab ipso primo imobili contenta, & luminis & influētiæ ipsius receptiua. Sic est Deus, q̄ stans immobilis dat cūcta moueri, s̄m Boethium de consolatione. Nā mouet̄. n. locat̄r, quia repleta oēm locum Hie. 23. Cœlū & terrā ego impleo. Non format̄r, q̄a incorruptibilis. Mala. 3. Ego dn̄s, & nō mutor. Ab isto oia alia & essentiat̄r & virtuat̄r continentur, & ipse à nullo, q̄a in ipso sunt oia ad Colos. 1. Oēs ēt alij cœli. i. oēs creaturę p̄ter eum, nāæ sunt mobilis & corruptibilis q̄tum de se ēt Angeli. Iob 15. Ecce inter sanctos eius nemo est immutabilis. Et ab ipso recipiūt lumē sapientiæ & oēm aliā influentiam, & valorē. Per ipsum. n. mouemur & sumus. Act. 17. Vel dic de cœlo superiori. i. de prælato vel perfecto, quia licet alij sunt mobiles & inconstantes, ipse tn̄ debet firm⁹ & stabilis permanere Eccl. 5. Esto firmus in via dn̄i. ¶ Cœlum 2 s̄m Arist. li. de causis, est elementum, quintū ab istis inferiorib. elementis distinctum. Non est leue, quia tunc posset ascēdere. Non est graue, quia tunc posset descendere. Non patit̄ corruptionem, nec generationem. Inquietum est, & mobile & semper mouetur circa polum stella immobilem, ipsumq; diametraliter circuit incessanter. Talis est per oia uir perfectus, q̄ primo separatus est ab alijs & distinctus per suæ sanctæ eminentiæ & vitæ sanctitatē. Act. 13. Separate mihi Barnabam & Paulum. Iste. non est leuis per insolentiā, q̄a nunc ascenderet per superbiam. Non est grauis. i. inclinatus ad terrena, quia tunc descenderet per auaritiam. Non patit̄ corruptionem, luxuriæ vel peccati, quia iugiter mouetur p̄ boni operis diligentiam. Circa polum aūt. i. Christum, qui est immobilis & immutabilis, semper mouetur, quia circa Deū mouetur incessanter per affectionem & amicitiam, & circa ipsum discurrit per boni operis complementum, nec ab eo aliqualiter se elongat per peccatum. Ideo Christus sibi dicit 2. Esdr. 4. Propinquus mihi sedebis, & amicus meus uocaberis. Vł per polum potes accipere quemlibet sanctum, quem debemus circuire per deuotionem. ¶ Secundum Aristot. de 3 cœlo & mundo, Cœlū est vnum, nec fuerunt nec erunt multi cœli, nec est locus alius quam cœlum. Vnde illic est vita fixa & sempiterna, q̄ nec deficit, nec finitur. Et est motus eius circularis & continuus circa polum, cuius motor est spiritus, qui mouet illud sua voluntate. Et dicitur firmamentum, quia est solidum immutabile seu firmum. Talis ecclesia, quæ est vna, non plures, quia una est columba mea. Cant. 6. Nec fuit, nec erit plures, sed vna sola, quæ locus est omnium saluandorum, quia ibi est vita fixa. s. gratiæ & gloriæ, quæ nec deficit nec finitur. Hæc mouetur continuè. s. de prosperitate ad aduersitatem, de pluralitate ad paucitatē, de paupertate &c. & econuerso. Nunquam tamen cadit penitus per hæresim, nec a polo arctico. i. à Christo per infidelitatem penitus elongatur, iuxta quod dixit Christus Petro. Luc. 22. Ego rogaui per te vt non deficiat fides tua. Et ideo firmamentum. i. firma & stabilis nuncupatur, in qua sol & luna. i. Christus & B. virgo & stellæ diuersæ, i. sancti inter se differentes habitāt & morantur. Sol & Luna steterunt in habitaculo suo. Abachuch. 3. ¶ Oia quæ sunt sub firmamento, mouētur s̄m motū 4 eius, s. planetæ & orbes, & etiam ignis, aer, & aqua, licet diuersimodè, & motui firmamēti obediunt, ipsumq; die ac nocte sequuntur ab oriente in occidētem, & citius & plus mouentur secundum motum orbis, quam secundum motū proprium. Et quanto orbis inferior est prior, tanto motui firmamenti ordinatius se confortat secundum Rabanum. Sic vere firmamento, i. Deo vel prælato debent omnes orbes subditi id est, omnes inferiores obedire, & secundum motum voluntatis suæ se regere & mouere, motumque proprium idest, propriam voluntatem motui firmamenti id est uoluntati prælati uel Dei subiicere, & post ipsum per obedientiā circuire. Quia quocunque declinabat quę prima erat sequebantur & cæteræ. Ezech. 1. Et quanto quis prior est & sanctior, tanto uere ad mouendum & regendum se secundum voluntatem prælati sui vel dei est promptior. Eccl. 3. Quanto maior es, humilia te in omnib. ¶ Quanto aliquod corpus 5 plus appropiuquat cęlo, tanto magis est mobile, & ecōuerso, q̄to remotius, tanto minus se suo motu cōformat. Patet, quia ignis ordinatior q̄ aer & aqua, terra aūt p̄p nimiā elongationem à firmamento immobilis est & fixa. Sic vere q̄to quis est propiquior cœlo, i. per gratiam & virtutes, tanto mouetur ordinatius & citius per obedientiam. Et econuerso, quanto plus à Deo remouetur p̄ peccatum, tanto minus obedit eius volūtati, & minus mouet̄ per bona opera. Et iō multi sunt homines sicut terra, id est, fixi & immobiles p̄ pigritiæ & inobedientiæ grauitatem. Psalm. Fundauit terra super stabilitatem suam. Vel dic quod quanto quis est propinquior Deo per gradum ecclesiasticæ dignitatis, tanto debet eum melius se qui obediendo, & bene operando, & eū imitando. Vel dic quod quanto quis est alicui propinquior per consanguinitatem & affinitatem, tanto debet ei magis obedire. Vel expone de bona societate, quia quanto quis alicui vicinior efficitur, tanto ei in pluribus modis & actibus magis fit similis & conformis, dicens. Matthæi 8. Magister, sequar te quocunque ieris. ¶ Cœlum violenter mouet secum 6 inferiores orbes (licet habeāt cōtrarios motus naturaliter) omniaq; inferiora per sui influentiam gubernantur. Sic vere debet facere p̄latus, q̄a oēs subditos sūos q̄n inuenit eos habere proprios motus. i. proprias uoluntates, debet eos cōpellere per uiolentiam correctionis sequi suum motū, si videlicet sit bonus, & ipsos secum rapere, & per bonam suam influētiam suam prouide gubernare, & suę iurisdictioni & motui per rigorem iustitiæ subiugare 2. ad Corinthios 10. Parati sumus subiugare omnem inobedientiam. Et sicut cęlum habet semper uniformē & ordinatissimum motum, sic prælatus debet habere motum voluntatis ordinatum & maturum vt se & alios ualeat regulare. Vnde 1. ad Corinth. 14. Omnia honeste, & secundum ordinem fiāt in uobis. Vel dic quod cęlū est vir iustus, qui inferiores potentias compellit obedire rationi. ¶ Cœlum mouetur velocissimè, & ideo ne 7 motus eius velocitas mundi machinam dissiparet, uoluit eū natura motu planetarum retardare. Motus. n. planetarū p̄prius contrarius est motui firmamenti ut sic eius impetus motu contrario moderetur secundum Rabanum. Sic sunt multi qui more firmamenti mouentur citissime, s. ad uindictam & iustitiæ executionem, quando inueniunt aliquem delinquentem, non cōsiderates fragilitatem peccatoris, & iō ad refrenandū impetū & motum sui rigoris, dat eis natura. i. Deus planetas. i. subditos qui habent motus contrarios. i. qui eis contrariantur per rixas & appellationes, & sic inuento obice sua iracundia temperatur. Vel, dic quod motus contrarij planetarum significant motus & tentationes carnis, qui sunt contrarij rationi, quia quando quis est nimis austerus, Deus permittit eum tētari, vt humilietur. Exemplum de Petro. Vel dic quod quidam sunt quorum motus & impetus iracundiæ non potest refrenari, nisi per cōtrarios motus verborum & punitionum. Et ideo vtile quod inueniant planetas. i. personas respondentes, quæ contraria sibi respōdeant, vt quiescant, & vt sua iracundia moderetur. Prouer. 26. Responde stulto iuxta stultitiam suam. ¶ Cœlum licet in 8 suis partib. mutet locū, in toto tamen suo nec situm variat nec locum, quia cęteris partibus inferiorib. fluctuantibus cęlum nunq̄ motus sui tenorē & ordinē derelinquit, vt dicit idem. Sic verè cęlum. i. religio licet mutetur & varietur q̄tum ad personas, quia. s. personæ moriuntur uel mutātur de loco ad locum, ipsum tamen cęlum religionis. i. ipsa integritas & uniuersitas, uel ipsa regula seu fides, nunquam moritur, aut mutatur. Vel dic quod licet partes inferiores mundanæ fluctuent & mutentur, & quotidie varient statum suū, cœlum tamen id est, ecclesia in suo toto vniuerso semper debet immobiliter statum suum, regulam & ordinationem obseruare, quia homo iustus in sapientia, manet, stultus autem immutatur vt luna. ¶ Secundum Aristotel. libr. de cœlo 9 & mundo, cœlum est ita perfectum & conciliatum, quod non habet contrarium aliquod in natura, & ideo est incorruptibile, quia nihil corrūpitur nisi a suo contrario. Sic vere illi qui sunt ita p̄fecti, ita mites, ita benigni q̄d nullū hn̄t contrariū uel inimicum in mundo sunt incorruptibilis, naturæ, quia. s. non corrumpuntur per pc̄m̄, quia. s. Deus tales præseruat. Prou. 28. Qui ambulat simpliciter, saluˀ erit. ¶ Licet cœlum non corrumpatur, nec generetur, est tamen 10

principium generationis & corruptionis, pp radios, quos mittit ad terram, vt dicit Aristo. Sic sunt multi qui in se sunt boni, ita & per luxuriam, nec generant, nec corrumpuntur, tamen habent ita malos radios.i.mala exempla, quod in aliis causant generationem luxuriæ, & corruptionem pec-
11 cati. Eccle. 43. Radijs suis excœcat oculos. ¶ Cœlum licet sit vniformè de se, habet tamen plures orbes & circulos, pp necessitatem mortalium, vt sic quolibet anno diuersimode moueatur, quia si semper vniformiter moueretur, tantum frigus vel tantum calorem causaret, quod alimentum mortalium deperiret, ẜm Arist. lib. de causis elementorum. Cœlum est Deus, qui quantum ad occultam suam prouidentiā habet multos circulos.i. plures modos secūdum quos se mouet, & se habet erga nos, & ideo, aliquando frigus aduersitatis aliquando æstum prosperitatis causat, alias.n. alimentum gratiæ & virtutis penitus deperiret. Non est autem necessarium quod semper se habeat erga nos vno modo, imo vere vtile est quod homini Deus nunc frigiditatem, nunc calorem, nunc prosperitatem, nunc aduersitatem inducat, vt
12 sic alimēta diuinæ gratiæ in nobis generet & producat. ¶Cœlum habet claritatem, rotunditatem, diaphaneitatem, vel perspicuitatem. Et ẜm Macrobrium lib. de expositione somnij Scipionis per orbes suos causat harmonicam suauitatē, & motus sui impetus causat in rebus caliditatem. Sic vir perfectus habet claritatem sapientiæ, rotunditatem obedientiæ. Figura.n. rotunda est summè mobilis. habet etiam perspicuitatem veritatis & simplicitatis, quia quilibet videt quid habet in corde interius. Causat etiam harmoniam gratiarum actionis & calorem diuinæ dilectionis. Est etiam more cœli altus, per contemplationem. Omnia continens per cōpassionem. A terra, i. à terrenis elongatus per eorum abominationem. Stellis ornatus per virtutum & exemplorum possessionem. Gen. 15. Suspice cœlum, & numera stellas eius si
13 potes. ¶Cœlum omnia inferiora immutat, & tamen à nullo inferiore se potest recipere aliquid. Sic vere Deus mutat oīa inferiora, temporalia & spiritualia, vnumquodque secundum propriam qualitatem, ipse tamen nullam mutationem recipit in seipso. Psa. Mutabis eos & mutabuntur, ut au-
14 tem idem ipse es. ¶ Cœlū summæ est perfectionis inter corporalia, sed nihil est ita vile, nec ita sibi dissimile in natura, quin in virtute aliqua cœlesti corpori similetur, & quin in aliquo, cœlo melius inueniatur. Patet de pediculis, qui habent vitam, quam tñ cœlum non habet. Sic vere dato ꝙ homo sit magnæ perfectionis, & vitæ cœlestis, non est tamē ita vtilis homo in natura, quin habeat aliquam virtutem vel cōditionem meliorem, quam sint multæ quæ in ipso esse no-
15 scuntur. ¶Cœlum habet altitudinem cunctis præeminentē, amplitudinem cuncta continentem, pulchritudinem stellis coruscantem, fortitudinem semper durantem. Sic vere vir perfectus debet esse per contemplationem altissimus, quia .s. eius affectio & consideratio debet esse sursum in paradisum eleuata, & per contemptum ab istis inferiorib. & terrenis elongata. Vnde Eccl. 44. Altitudinis firmamentum. & ad Philipp. 3. Conuersatio nostra in cœlis est. Item iste debet esse p charitatem amplissimus, quia.s. omnes homines debet in corde suo continere.s. ipsos diligendo, & eis subueniendo. Psal. Extendens cœlum sicut pellem. Item iste debet esse per honestatem pulcherrimus, quia stellæ.i. virtutes & exempla debent in eo relucere. Eccl. 43. Species cœli, gloria stellarum, mundum illuminās. Item iste debet esse firmitate fortissimus, quia.s. ita debet esse solidus per constantiam firmitatis, perseuerantiæ & longanimitatis, quod nunquā debet corrumpi vel deficere per peccatum. vnde Iob 37. Tu forsitan cum eo fabricatus es cęlos, qui solidissimi quasi ære fu-
16 si sunt. ¶Cœlum secundum Rabanum est ordinatissime processium, inferiorum omnium regitiuum, continuæ influētię ministratiuum, mirabilis harmoniæ causatiuum, & omniū quæ sub eodem sunt, ad perfectam obediētiam reductiuū. Sic verè vir iustus, & maximè prælatus, semper debet in suis moribus & actibus procedere ordinatissime, quia nūquam debet in vno puncto ab ordine rectæ iustitiæ deuiare.i. ad Corinthio. 14. Omnia honeste & secundum ordinem fiant in vobis. Item iste debet esse inferioris & subditos ordinare & regere, & in eos mouendo & instruendo & temporaliter subueniendo influere, concentum melodiæ, laudis, & gratiarum actionis continuè modulari, & tranquilitatem animi seruare pariter & sectari Iob 38. Concentum cœli quis dormire faciet? Item iste debet inferiora ad perfectam obedientiam reducere, quia.s. motus sensualitatis debet cōpescere, & ad obedientiam spiritus & rationis cogere. Prælatus etiā & ecclesiasticus suis doctrinis & exemplis debet post se trahere omnia inferiora, s. subditos & laicos ipsos informādo & ad veritatis semitam reducendo. Eorum etiam rebelliones debet reprimere, ipsos si necesse, est per violētiam compescendo, dicens.s. illud Ezec. 22. In brachio extenso & furore effuso regnabo super uos. Et de tali cœlo sicut dicitur illud Deu. 28. Sit cœlum quod supra te est, æneum.

De Cœlo Crystallino. Cap. 3.

1 Cœlum crystallinum est aqueæ naturæ ẜm Bedam, quæ in mūdum crystalli ibi diuino opere est gelata. & fuit necessaria ad temperamentum caloris motus firmamēti. Ad hoc ēt operantur planetæ propter contrarios motus suos. Firmamentum.n. per crystallum refrigeratur, & per planetas retardatur ẜm Bedam & Platonem. Per cœlum crystallinum quod est naturæ lucidæ & specularis, intelligo viros plenos sapientiæ spiritualis, qui claritatem continent veritatis. Est igitur necessarium firmamento.i. prælato vel viro iusto, qđ habeat secum cœlum crystallinum.i. socios prouidos & prudentes, vt.s. per eorum consilium, per prudentiā & maturitatem, ardor suæ crudelitatis & vindictæ aliquotiens temperetur. Ad ꝙ ēt sibi proficit motus contrarius planetarum, i. rebellio subditorum. Ecc. 9. Viri iusti sint tibi cōuiuæ. Vtile est.n. homini, rebelliones subditorum qñq; sentire; vt semper in quodam timore & circunspectione & diligentia cogatur viuere, & non imbecilli securitate torpere. Vel dic moraliter quod cœlestus viri ad reprimendum ardorem & zelum iustitiæ, rebellionem inferiorum orbium.i. carnalium appetituum, in seipsis sentiūt, ac per crystallinā sapientiam ardorem istum prudenter compescunt. ¶Licet
2 aqua sit fluxibilis, illę tamē quæ sunt supra cœlum.s. in cęlo crystallino, solidæ sunt atque firmæ, lucidæ, & tranquillę secundum gl. super. Psa. ibi. Aquæ quæ super cœlos sunt. Sic licet homo sit fragilis & fluxibilis in hac uita quando tñ erit sup firmamentum.s. in paradiso, tunc more crystalli erit solidus per impassibilitatem, quia nulla passione poterit penetrari, lucidus p claritatem, mobilis per agilitatem, peruius per subtilitatem. ¶Cœlum crhystallum habet aquas in seip-
3 so ligatas & congelatas. Sic vir iustus semper secum portat aquas lachrymarum deuotionis & compasionis. Vnde Iob 26. Qui ligat aquas in nubibus suis. & Psal. Qui tegis aquis superiora eius. Et sicut cœlum crystallinum lucem recipit ab empyreo, & tribuit firmamento, sic vir iustus vel prælatus à Deo sapientiæ & gratiæ lucem recipit, quam in alios post diffundit.

De Cœlo Empyreo. Cap. 4.

1 Cœlum empyreum est primum cœlum. et ẜm Isido. dr apyr, quod est ignis, non propter ardorem, sed ꝓpter splendorem. Et est quietum et immobile, sphæricum, maximum quantitate, quia oīa corporalia continet, vniformi qualitate, quia caret stellis. Et secundum Alexādrum, necessarium fuit istud cœlum propter complementum vniuersi, quia uidelicet corpus infimum, s. terra, est immobile & opacum, supremum autem, s. empyreum, immobile est & clarum. Et sic inter ista duo immobilia tota natura uoluitur vniuersi, vt dicit Basilius in Hexameron. Talis est Deus, maximè factus, homo, quia splendore scientiæ rutilat super omnes. Item est sphæricus, quia sine principio, sine fine. Immobilis, quia nec corrumpitur, nec ab æternis suis dispositionib. immutatur. Quia ego dominus qui mutor. Mala. 3. & Num. 23. Non est Deus ut homo &c. Maximæ est quantitatis, quia oēs continet creaturas, quia habet essentiam infinitam. Cœlum & terram ego impleo. Hie. 23. Hic est uniformis, quia æqualiter est ei cura de omnibus. Sap. 6. Et ideo inter ipsum & terram.i. inter Deum et beatam uirginem omnia continentur, et diuersimode uariantur. Ista autem duo immobilitate perpetua confirmantur. Non fuit.n. aliquis quin uacillaret in fide, præter Christum & uirginem gloriosam, maximè in passione.

De Aethere. Cap. 5.

1 AEther est regio planetarum secundum Martianum. Et est locus separatus ab inferiorib. vbi est dies ꝑpetuus, & ubi nox diurno lumini non succedit, & hoc qa vmbra terræ, quæ noctis est causa, ad tam altum locum in æthere non accedit. Et secundum Arist. 2. Meteor. Aether nihil aliud est quam quintum elementum, quod totaliter aliud est à natura aliorum elementorum, quia æter neq; est grauis, neq; leuis, neq; rarus, neq; densus, neq; corruptionem recipit aliqualem. Talis debet esse ecclesiasticus, & maxime prælatus vel religiosus, quia uerè debet esse separatus, quo ad uitam & ad mores ab inferiorib. elementis. i. à secularib. & terrenis. Et hoc maximè quantum ad claritatem & lucem gratiæ & sapientiæ, quæ in ipso debet perpetuo permanere. Vmbra. n. terræ. i. terrenorum affectiones, nō debēt ad istos accedere, & iō nox. i. ignorantia vel peccatum nunquam in talibus debet esse. Nox. n. non erit ibi. Apoc. 21. Isti non debēt esse graues per pigritiam leues, per insolentiam, rari ꝑ uanitatem, densi per ruditatem, sed semper incorruptibiles per perseuerantiæ longanimitatem, ut dicant domine, nō sum sicut cæteri hominum. Vel expone de gloria Paradisi vbi est lux indefectibilis, quia claritas Dei illuminabit eam, & lucerna eius est agnus. Apoc. 21. Et planetæ. i. uiri sancti & angeli ibi habent propriè locum suum, quia hęc est hęreditas seruorum domini. Esa. 54. Vel dic de ecclesia, vbi est lux clarissima fidei & ueritatis indefectibilis est, quæ umbra hæreū vel errorum nullatenus obscuratur. Luc. 22. Ego rogaui ꝑ te vt non deficiat fides tua. &c. ibi sunt planetæ. i. diuersa genera prælatorum vel etiam subditorum.

De Sphæra. Cap. 6.

1 SPhæra cęli est superficies & rotunditas eiusdem, q̄ inter duos polos uoluitur incessanter. Et est sphæra figura ꝑfectissima, tum propter eius rotunditatem, quæ caret principio atque fine, tum propter eius capacitatem, tum ꝑꝑ eius vniformitatem, quia æqualiter à centro distat vt dicit Isidorus. Est etiam figura uelocissima, quia nulla figura ad motū aptior quam rotundè. Talis est Deus, primo quia caret principio atq; fine per suam æternitatem, item quia ęqualiter se habet ad centrum. i. ad omnem hominem per iustitiæ, æquitatem, & quia omnia capit vt continet per suam immensitatem. Vnde quidam Philosophus. Deus est sphæra intellectualis, cuius centrum vbique est, circunferentia nusquam. vel sphæra est vir perfectus, qui inter duos polos, idest inter natiuitatem, & mortem continuis motib. tribulationib. & mutationibus est subiectus. Iste. n. est capax ꝑ charitatem vniformis per æquitatem, à centro. i. à mundo elongatus per voluntariam paupertatem, mobilis per obedientiæ agilitatem, vel per bonorum operum multitudinem.

De Axe. Cap. 7.

1 AXis est linea intellectualis, quæ inter duos polos & stellas immobiles protenditur, circa quam cęlum diametraliter circunfertur. Cardines sunt extremitates ipsius axis, quę ipsis polis infiguntur. Hemisphærium est cœli medietas quam possumus uidere. Horizon est circulus quē facit defectus visus quando cœlum & terram iungi putat. Vnde Horizon idest, visus terminatio.

De Circulo Lacteo. Cap. 8.

1 CVm in mūdo sunt plures circuli, galacia tamen est circulus candidior, & stellis notabiliorib. illustratus. Et dicitur circulus lacteus, qui tendit versus septentrionem, qui nunquam à nostris visibus occultatur. Talis est religio, quia cum in cœlo, idest in ecclesia sint plures circuli, i. plures status, iste tamen est pulchrior & melior, & stellis. i. personis, idest nobilioribus melioribus & honestioribus adornatur, qui etiam versus septentrionem, idest in frigore tribulationum est fundatus.

De Zodiaco. Cap. 9.

1 ZOdiacus est circulus duodecim spatiis distinctus, quę quidem spatia duodecim ab Astrologis sunt signa vocata. Sunt autem signa adinuicem distincta, & stellis notabilibus. denotata. Et inter ista sunt quatuor cardinalia. s. aries, libra, cācer, & Capricornus. Zodiacus est ecclesia, quæ duodecim signa. i. 12. Apostolos continet, qui fuerunt distincti ab inuicem propriis stellis, idest propriis donis & gratiis, quia vnusquisque proprium habet donum, alius sic, alius autem sic 1. ad Cor. 8. Inter istos autem, sunt quatuor cardinales. i. principales. s. quatuor euangelistæ, quia maiori sciētia quam cæteri ut communiter claruerunt. Aliqui succedētes, sicut Paulus & Barnabas, qui post ascensionem apostulatum acceperunt. Alii cadentes, sicut Iudas & Petrus qui diuersimodè peccauerunt, & à statu gratię ceciderunt. Vnde de istis signis dicitur Gen. 1. Fiant luminaria in firmamento cœli & sint in signa. ¶In zodiaco sunt plura signa, quia. s. q̄dam sunt mobilia, alia immobilia, quędam principalia, alia sub principalia, quædam naturæ igneæ quædam naturæ terrę, quędam aereę, quędam aquęę. Sic in ecclesia sunt plures personę, quarum quędam sunt mobiles ad bona opera, quædam non, quędam sunt principales sunt ut prǫlati, alii sub principales ut subditi, quidam sunt ignei per charitatem, alii terrei per tępiditatem, quidam aerei per contemplationem, alii aquei per carnalitatis infectionem. 2

¶Planetę exaltantur in aliquibus signis, & in aliis deprimuntur. Vnde Sol exaltatur in ariete, & in libra deprimitur. Sic uerè sol Christus exaltatur & regnat in illis qui sunt similes arieti, idest in bonis, qui uirtutum vellere sunt induti. In libra autem, idest in diuitib. qui non cessant pecuniam librare & computare in istis dico regimen perdit, quia tales de Deo non curant, dicentes illud Luc. 19. Nolumus hunc regnare super nos. Vel dic quod diuites nunc quando sunt in ariete idest in petulantia & cornuta superbia, exaltantur per temporalem prosperitatem, sed finaliter in iudicio quando erunt in libra, tunc deprimentur per æternam aduersitatē, quia generaliter uerum est ꝙ q in uno loco & statu & negotio deprimitur, in alio eleuatur. 3

¶Planeta semper est fortior in domo propria quam in aliena, & ex fortitudine signi in quo est fortificatur, & ex eius debilitate debilitatur, sicut vir fortis fortior est in equo forti quam debili. Sic uerè quilibet fortior est & potentior in domo & patria sua; quam aliena vt communiter, quia ibi habet amicos & famulos & alios adiutores. Vel dic quod omnis homo fortior ad resistendum uitiis in domo suā existit. i. in statu suo, siue sit regularis siue secularis, quam in aliena. i. quam si aliena officia vsurparet, quia si sit ecclesiasticus, non debet mundi negocia ministrare. Qđ tamen est contra ecclesiasticos ꝓpria beneficia dimittentes, & magnatum curias frequentantes. Contra quos dr̄ Luc. 9. Nolite transire de domo in domū. Et quanto coniungitur cum meliori & fortiori signo. i. meliorib. sociis, tāto fortioris efficacię reperitur, & econuerso, quanto socios habet debiliores & imperfectiores, tāto minus sufficit operari. Quia vere multum proficit uel officit bonitas vel malignitas sociorum. Iō bene consulitur Eccl. 37. Cū uiro sancto assiduus esto. Vel dic quod tutius est esse in religione, vel in statu melior, quam in alio minus bono. 4

¶Scđm Messuel, ſm signorum ortus & occasus, oppositiones & cōiūctiones, aspectus beneuolos, & maleuolos, diuersa & contraria accidunt in hoc mundo, & ut dicit, illa q̄ in natura gn̄ant sub forti signo masculino ascendente, & forti planeta, & bono aspectu, bonæ sunt dispositionis, & ecōtrario. Signa sunt p̄lati ecclesiæ, uel principes mundi, qa verè ꝑ eorum ortus & occasus, oppositiones & inimicitias, cōiunctiones & amicitias, diuersa accidunt in hoc mundo, vt pote pax vel Guerra &c. qa ſm naturā superiorū subditi regulantur. Vn̄ si signum. i. prælatus uel princeps fuerit ascendens ꝑ cœlestiū affectionē & contēplationem, masculinus per uirtutis & fortitudinis perfectionem, tunc uerè illa q̄ sub eo generantur. i. subditi sub ipso degentes, bonæ erunt dispositionis & tp̄aliter & spiritualiter, quia beata est terra cuius rex est sapiens Eccle. 10. Nam secundum beatum Gregorium, Vita malorum facile trahitur ad exemplum, quia sicut dr̄ Eccl. 10. Secundum iudicem ciuitatis, sic & hi qui habitant in ea. 5

¶Aliqua sunt signa quæ dicuntur domus angulares. s. signa cardinalia. Alia dicuntur domus succedentes. Alia domus cadentes sed inter ista angulares maioris sunt virtutis q̄ quęcunque alię, ſm Mesaelem. Sic in mundo vel ecclesia, quidam sunt angulares idest principales & prǫlati 6

alii succedentes.i.subditi, alii penitus cadentes.i.mali. Sed verè illi qui sunt angulares.i.principales & prælati & iudices, sp debent esse aliis meliores, & in bonis operib. fortiores. Ideo de Saule electo dr̄ quod in toto Israel non erat vir melior illo 1. Reg. 9. ¶Inter signa oïa sunt bonę significationis, & influentiæ præter duo.s.octauū, qui dicitur scorpius, & vndecimum, qui dr̄ Aquarius. Et ratio est, quia Mars dominatur in octauo, & Saturnus in vndecimo, qui sunt planetæ maleuoli. Et ideo octauum uocatur domus mortis & debilitatis omniū rerum, & in illo est gaudium Martis. Vndecimum autem vocatur domus inimicitię, tristitiæ & laboris. Charissimi per numerum octauum qui excedit & transgreditur numerum septenarium intelligo, illos, qui per peccatum transgrediuntur septem virtutes. Per undecimum aūt intelligo qui transgrediuntur denarium decalogi. Dico igitͬ quod illi homines qui dn̄r octauus vel vndecimus.i.qui per peccatum transgrediuntur septem virtutes, & decem mandata, pessimi sunt.s.mundi peccatores. Nam in quibusdam istorum dn̄at Mars.i.Deus belli.s.ira rixa, discordia, odium & inimicitia, & ideo isti dn̄r domus mortis, qa verè mors ęterna apud eos poterit perpetuo hospitari. Et etiam tales sæpe consueuerunt mortem corporalem per occisionem, & mortem spiritualem per detractionem inducere, & ideo à morte æterna digni sunt deuorari. vnde Ps. In inferno positi sunt, mors depascet eos. Item alii sunt peccatores in quibus dominatur Saturnus, q̨ dr̄ à saturitate.i.mundi prosperitas, quæ ipsos satiat mundi bonis. Et iō talis dn̄r domus inimicitiæ, tristitiæ & laboris, quia verè mundi diuites sp sunt in inimicitia, tristitia & labore, & hoc pp diuitias acquirēdas, & multiplicandas. Vnde Hie. 9. Vt inique agerent laborauerunt & Esa. 54. In multitudine viæ tuæ laborasti &c. Et nota qūo laborant circumeundo nundinas & mercata. ¶Signa dicuntur mutuo se aspicere, quia, quia planeta existens in uno signo respicit ante & retro. Sed quidā sunt aspectus mediæ amicitiæ, quidam perfectæ amicitiæ, alii mediæ inimicitiæ, alii perfectæ inimicitiæ ſm Mesaelem. Sic verè hoïes debent se mutuo aspicere per mutuam charitatem, debent ēt per prouidentiam aspicere ante & retro.i.ad præterita & futura, quia ſm Senecam, Futura præcaue, præterita meditare. Veruntamen hodie sunt multi aspectus.s.quidam amicitiæ inter bonos, alii inimicitiæ inter malos & inuidos & in istis etiam alii sunt completi, alii sunt medii, & imperfecti, quia & amor & odium recipiunt magis & minus 2. ad Cor. 12. plus diligens minus diligar. ¶Itē ſm Astrologos, ille aspectus dr̄ optimus ſm Mesaelem, qui quidem dr̄ tertius, & est qn̄ signum arietis respicit sagittarium post se, & Leonē ante se. Ille autem dr̄ pessimus, qn̄ aries respicit signum pisciū post se, & libram ante se. Primus enim aspectus est amicitiæ secundus inimicitiæ completæ. Charissimi per arietem qui est signum diurnum & igneum, intelligo quemlibet qui in die vitæ præsentis igne cōburitur cupiditatis.i.oēm hoïem. Iste enim potest habere plures aspectus & considerationes & bonas & malas, sed verè illa dicitur optima, quando homo respicit & considerat Leonem.i.diabolum ante se, q̨ eū post mortem spectat ad deuorandum sagittarium post se.i. mortem quæ eum sequitur, & eum multis tribulationibus impetit & sagittat. Nam consideratio hostis & mortis inducit Dei timorem. Ideo de diuinis animalibus dicitur Ezec. 1. quod habebāt oculos ante & retro. Sed verè quando aries, idest homo respicit libram.i.mundi diuitias, quæ librantur & ponderantur, & pisces.i.mundi delicias & uoluptates, uel mulieres deliciosas, tunc pessime considerat, & dei inimicitiam tunc incurrit, Homo.n.nō debet habere oculos ad ista peritura. Vnde debet dicere. Auerte oculos meos ne videāt vanitatem, quātum ad diuitias & delicias. Dicitur.n. Eccl. 9. Auerte oculos tuos à muliere compta. ¶Coniunctio planetarum bona est si planetæ sint boni, & mala si fuerint mali. Oppositio autem planetarum semper est mala secundum Mesaelem. Sic uerè coniunctio, i. amicitia & societas hominum bona est, si boni sint. Mala autem si mali sint, quia sicut spinæ inuicem se complectūtur. &c. Oppositio autem planetarum.i.inimicitia hominum siue boni fuerint siue mali semper est mala, quia nulli licet odire fratrem suū. unde. Diligite inimicos uestros. Luc. 6. quia qui odit fratrem suū, manet in morte 1. Io. 3.

De Ariete. Cap. 10.

Signum primum est Aries, quod secundum Mesaelem est signum igneum, masculinum, diurnum, instabile, domus Martis, & Solis exaltatio, Prima facies eius Martis, secunda Solis, tertia Veneris. domus est uitæ natiuitatis. Talis est uir perfectus, quia est igneus per charitatem, masculinus per uirtutum & uirium probitatem, diurnus per clarā veritatē instabilis per bonorum operum mobilitatem, vel per obedientiæ velocitatem. Et tales sunt domus Martis, qa omnes qui uolūt pie agere, persecutionē patiuntur.s.pugnæ & tribulationis, quia.s.boni sustinent hodie multas pœnas, quia omnes qui volunt pie agere persecutionem patiūtur 2. ad Tim. 3. Sol tn̄.i. Chrs in istis regnat exaltatur & gloriatͬ, & in talib. delectatur. Et ideo sunt domus vitæ, quia vitam æternam hospitabuntur, & recipient in seipsis. Sapientia.n. uitā tribuit possessori suo. Eccl. 7. Vel expone de malis, qui sunt ignei per iracundiam, masculini per luxuriam, diurni p auaritiā, quia.s.nocte utuntur pro die, circa temporalia laborādo. Eccl. 38. Noctem quasi diem transigit instabiles per insolentiam. Et Sol.i. mundi prosperitas in talibus exaltatur & apud eos quam plurimum honoratur, & ideo Mars.i.iracūdia & contentio. Sol.i.mundi gloria & possessio, uenus.i.luxuria, & infectio in corde talium hn̄t domum. ¶Aries facit in illis in quib. dominatur, multos capillos, qui corpus curuum, faciem obliquā, oculos graues, aures breues, collū lōgū ſm Mesaelem. Iste est Christus, qui fuit aries signū igneū pp ipsius charitatem. Fuit etiam aries animal, pp eius passionem, quia immolatus est more arietis in ara crucis. Illi igitͬ in quib. Christus dominatur.s.boni possunt sic cognosci, qa habent capillorum.i.uirtutum multitudinem. Curui sunt p reuerentiam & humilitatem. Oculos habent graues p maturitatem, quia non mouent eos leuiter. Vnde quandoq; aures .i.auditum, habent breues & curtas, quia.s.parum curāt audire uerba falsa, uana, detractionem, garrulitatem. vn̄ Eccl. 28. Noli audire linguam nequam. Collum ēt.i. deuotionem quæ attrahit spiritum, debent habere longum per perseuerantiam & longanimitatem. Vel dic q̇ illi in quibus aries.i. diabolus dn̄atur.s.peccatores, abundant in pilis.i.ī diuitiis. Curui sunt per auaritiam, & ad terrā inclinari per cupiditatem. Facie obliqui per inuidiam & falsitatem. Aures autē habent breues, quia.s.nolunt audire aliquod bonum verbū vel sermonem. vnde 2. ad Tim. 4. A ueritate quidem auditū auertent, ad fabulas autem conuertentur.

De Tauro. Cap. 11.

Taurus est signum terreum, frigidum & siccum, nocturnum, fixum, domus. Veneris dn̄i eius, Venus, Luna Mars ſm Mesaelem. Taurus animal est elatum, & significant mundi superbos diuites & potentes, quia pro certo sunt terrei, per auaritiam, quia non uacant nisi ad terrena, frigidi per indeuotionem, sicci per incompassionem, nocturni p ignorantiæ cæcitatem, vel per malorum operum suorum velatam & palliatam falsitatem, fixi per pigritiæ tępiditatē, domus Veneris per luxuriæ fęditatem. In istis autem dominatur Venus, & regnat.i.luxuria, Luna.i.defluens inconstātia, Mars Deus belli.i.iracundia. Ideo dr̄ Eccl. 6. Ne te extollas ī cogitatione tua sicut taurus. Et dr̄ domus possessionis & dationis, quia isti præ cæteris possident & abundant & ēt solent sibi inuicem dona dare. Lu. 6. Pc̄tōres pc̄tōrib. feneran tur vt recipiant æqualia. Taurus enim terram sulcat, & significat diuites, qui uacant penitus in terrenis. Nati in constellatione tauri habent faciem curuam, nasum grandinem, nares amplas, oculos graues, capillos elatos & nigros. Verecūdum efficit hoïem et honestum tn̄ vanum ſm Misaelem. Sic verè vis iustus & pfectus habet faciem.i.voluntatē curuam per humilitatē, nares deuotionis amplas, nasum discretionis grandē, oculos intellectus graues, capillos affectionū elatos, s.ad cœlestia. Verecundus est & honestus, &c.

De Geminis. Cap. 12.

Gemini secundum Misaelem est signum aereum masculinum, diurnum, mediocre, nam Saturnus est de die dominus triplicitatis eius, Mercurius de nocte. Iupiter participat cum eiusdem. Sic verè illi qui sunt gemini per

chari-

charitatē & duplices, sūt aere p cōsciæ puritatē, masculini p viriū spāliū pbitatem, diurni & luminosi p veritatē, mediocres per prudentiā & maturitatē. Dominatur eius Saturnus maleuolus & frigidus.i. tribulatio mundana & hoc de die.i.dū sunt in die vitæ præsentis, quia.s. nūc multæ tribulationes iustorū. Sed verè de nocte.i.post mortem dominatr in eis Mercurius.i. Mercimonia gloriæ æternæ. Iupiter autē.i. iuuās pater Deus, in vtroq;.i.in vita ista & ī futura regnat in eis.s.ipsos ī tribulationib.addiuādo, & ī futuro ipsius æternæ vitæ pręmia largiēdo. Regnabit super te Deus tuus. ¶Gemini est dom⁹ Mercurij, & exaltatio caudæ draconis ſm Misaelem.& in eo dominatur Saturnus. Sic vere illi qui in actibus & verbis suis sūt geminis & duplices, sunt domus & hospitium Mercuij, qui cum bonis est bonus, & cum malis malus.i. mutatur & variatur. Cauda etiā draconis.i. malitia diaboli in eis regnat. Et Saturnus.i.inuidia solet in talibus dominari. Saturnus.n.qui facit suos tristes & melācolicos, significat inuidiam. Ideo bene dicit Iaco.1. Vir duplex, animo inconstans est in omnibus vijs suis. ¶ Gemini est regio cœli q̄ facit homines qui in eius cōstellatione nascūt, pulchros & fortunatos, & est domus propinquitatis, consilij, religionis fidelitatis, epularum & sōniorum, & disponit hominem ad litteram & scripturam, ſm Misaelem & Marcianum. Talis debet esse ecclesia, vel religio, quæ est pars cœli.i.ecclesiæ, qa verè homines qui sibi sunt subditi.i.religiosi & clerici, dēnt esse pulchri per honestatem, fortunati per bonorū operū multiplicitatē. Hæc.n.debet esse domus propinqtatis.i.amicitiæ & charitatis, cōsilij & veritatis, religionis & honestatis & fidelitatis, & epularū.i.sacræ scripturæ, q̄ est cibus animæ. Item somniorū.i.cōtemplationis, quæ semper somniat de futuris, vt quilibet dicat. Vidi somniū &c. Ideo de tali domo dicitur Esa.56. Domus mea domus orationis vocabitur. ¶Castor & pollux sunt duæ stelle in signo gemini.& ſm Marcianum, in æstate quādo noctes sūt breuissimę dum vna istarum nobis oritur, alio occidit. Et Ideo finxerūt poetæ φ fuerūt duo uiri quorū vnus cęlos, alius iferos occupauit. Sic verè in mundo sūt duæ stellæ, duo uiri.i.duo hominū genera.s. pauperes & diuites, sed verè in æstate.i.in feruore finalis iudicij, vnus eleuabit, & ali⁹ cadet qa paupes, tunc eleuabunt in cęlū, & diuites cadent & defluēt ī infernū, & sic ad literā vnus cœlos, alius inferos occupabit. Ipse ascendet, tu aūt descendens, & eris inferior, dr̄ malis diuitib. Deuter.28.

De Cancro. Cap. 13.

CAncer est signum aqueum, fœmineum, nocturnum, instabile, domus lunę, domini eius Venus, Mars & Luna. Et est domus patris Casarum & uinearum, & omnium quę sunt super terrā hominē facit rudem, & incompositum. In isto signo secundum Albumazar oritur canicula, stella feruentissima, & turbat aerem. Talis est mundus, quia verè mobilis & instabilis est & nunquam in eodem statu permanet, quantum ad consuetudines, suas quæ quotidie mutantur, & quantum etiam ad homines, qui quotidie moriuntur & nascūtur. Et ideo dicitur domus lunæ, quia luna mutabilis.s. mundi prosperitas vel fortuna in mundo tantum locum habet. Et in hoc signo dominantur tres planetæ idest tria genera vitiorum scilicet Venus.i.luxuria, luna cornuta.i.in superbia, Mars feruens.i.auaritia, quia omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ.1.Ioā.2. Stella etiā canicula.i.auari feruore cupiditatis inflāmati, in isto signo habitant, qui aerem sibi propinquum.i.patriam in qua sunt, turbant propter suas vsuras, rapinas, uiolētias, & molestant, quia sicut dicitur Prouerb.15. Conturbat domum suam qui sectatur auaritiam. Et ideo bene sequitur φ istud signum.s. mūdus, facit hominem rudem & incōpositum quo ad Deum. Vel dic φ est peccator molis, instabilis & effœminatus, lunæ.i. inconstantiæ uel cornutæ superbiæ, Veneris.i.luxuriæ, Martis.i.iracundiæ habitaculum atq; domus, in quo sol.i.Christus, ab eo recedēdo efficitur retrogradus, & in quo canicula.i.auaritia semper feruet, quæ aerem suæ cōscientiæ semper mouet. Psal. Circundederunt me canes multi. ¶Sol efficitur retrogradus in octauo gradu cancri. Nam quādo Sol est in cancro, tūc icipit versus australes circulos reuenire. Et ideo ſm Isid. dicitur cācer, quod est animal retrogradū. Cancer est mundus, qui sp retrograditur per uitia & peccata. Sed pro certo in octauo gradu.i.tēpore circūcisionis, quæ octauo die fiebat.i.in statū & populo Iudęorum, Sol.i. Christus factus est rotrogradus, per incarnationem. Nā cū iste sol ad nos tātum se appropinquauerit per suam charitatem & dilectionem, quousq; ad cancrum.i.Iudaicū populū uenit per incarnationē, uoluit tamē fieri rotrogradus.i.iterum reuerti unde uenerat, per ascensionem dicēs. Tho. 12. Tempus est ut reuertar ad eum qui me misit. Vel dic φ tunc fuit Sol Dei filius retrogradus, quādo in isto octauo signo.i. in populo Iudaico ad humanitatē extitit inclinatus. Eccl. 48. Retroredijt sol, & addidit uitam regi. Vel dic φ sol apud Iudęos factus est retrogradus, inquātū iste populus à uero fidei lumine, & a Christo factus est alien⁹. Hie.15. Occidit sol dum adhuc esset dies. Vel dic φ tunc Christus ab homine fugit & retrograditur, quando ad octauum gradum.i.ad transgressionem septenarij uirtutum & sacramentorū uenitur.

De Leone. Cap. 14.

LEo est signum igneum, masculinum, diurnum, fixum, domus solis, & illius exaltatio. Prima facies eius Saturni, secunda Iouis, tertia, Martis. Domus est filiorum, nouorum uestimentorum, librorum et honorum, secundum Misaelem. Leo iste significat bonorum principem uel prælatum, quia sicut Leo est ex animalium, sic tales sunt reges et iudices aliorum. Sed uere tales debent esse ignei per seueritatem, diurni, clari per ueritatem, masculini per probitatem. fixi per constantiæ firmitatem. domus et habitaculum Solis Christi per gratiam et charitatem, uel domus solis, iustitiæ supple, per æquitatem ipsius exaltatio per sui nominis magnificationem, et per diuinę laudis iocunditatem. Vnde Esa.19. Ciuitas solis uocabitur. Et hic debet habere tres planetas idest tres speciales uirtutes scilicet Saturnum, quia pauperes satiat idest pietatem. Ionē, qui Deus dicebatur.i.auctoritatē. Martem, qui est Deus belli idest contra aduersa omnia strenuitatem. uel cōtra dyscolos seueritatem. Ista.n.tria maximè spectant ad prælatū uel principē.s. φ in ipso sit pietas auctoritas et strenuitas. Ista dēt esse domus filiorū, quia omnes filii.i.omnes subditi sui debent habere refugium, ad eum sicut ad domum. Nouorum uestimētorum, quia debet habere nouitatem uirtutum & morū. Eccl.9. Omni tempore sint uestimenta tua candida. Librorū ēt debet esse domus.i.scientiarum & discretionis Sap.6. Diligite lumen sapientiæ omnes qui præestis populis. Item honorū. quia.s. ille debet quēlibet subditum uel alium honorare, pmouere, officiare & beneficiare ſm meritū suū. 1. ad Tim. 5. Qui bene præ sunt præbyteri. duplici honore digni sunt.

De Virgine. Cap. 15.

VIrgo est signum terreum, fęmineum, nocturnum mediocre, domus Mercurij. dn̄i eius Venus Luna & Mars. Prima facies eius Solis. Secunda Veneris. Tertia Mercurij Pulchros facit oculos faciemq; decoram, & mitigant voluptatem ſm Misaelem. Et dr̄ domus seruorum & bestiarū Iustitiam significat, & mutationem de loco ad locum. Talis est p omnia B. Virgo, qa ista est & fuit terrea per humilitatem, frigida per castitatem, fœminea per pietatem, & nocturna per sui absconsionem, mediocris per maturā discretionē. Mercurius qui statim ad naturam illius cui coniungitur se inclinat, significat benignitatem, quæ vult voluntatē oīum adimplere. Fuit igr̄ in ea. Mercurius.i. benignitas in affectione. Venus q̄ dr̄ luciferi 1. honestas in cōuersatione. Luna alba.i.albedo castitatis. Mars rubeus.i.rubedo charitatis. Et iō Sol.i.Chr̄s, primā eius faciē.i.aīam occupauit, carnem.s. assumēdo. Aba.3. Sol & Luna steterunt in habitaculo suo. Hæc etiam domus seruorum.i.peccatorum, qa verè peccatores q serui sunt corruptionis, 1.Pe.2. (quia qui facit pc̄m, seruus est peccati. Io.8.) qui ēt dn̄r bestiæ sine sensu, isti dico habent eā pro refugio & pro domo, quia.s. facit eos iustos, & mutari de loco ad locum.i.de pc̄ō ad grām de pœna ad gloriā. Et iō dr̄ φ iustitiam significat & mutationem. Illos ēt in quibus dn̄atur, i. qui sunt sibi deuoti, facit pulchros & gratiosos, q̄tum ad oculos discretionis, & quantū ad faciē conuersationis, quia fortitudo & decor indumentum eius. Prou.31.

De Libra. Cap. 16.

1 Libra est signũ aqueũ, masculinũ, diurnũ, instabile, dom⁹ Veneris, dñi eius Saturnus, Mercurius, & Iupiter. Dom⁹ est vxoris & nuptiarũ, litis & contentionis, furti & rapinę, ſm Misaelẽ. Per librã quæ est instrm ponderandi, intelligo mundi diuites & auaros, qui in librandis pecunijs occupantur. Et ẽt alios pctores potissimè malos iudices & iniquos, q alios hñt iustè iudicare & librare. Tales sunt aquei. i. molles & debiles ad operandum, masculini. i. potentes ad luxuriandum diurni. i. vigiles & solliciti ad lucraudum, & circa mundi negotia laborandum, quia. s. vadunt de nocte sicut de die ad nundinas & mercata. Iob. 27. Noctẽ verterunt in diem. Instabiles ẽt sunt. i. infirmi ad resistendum, quia. s. tentationes & tribulationes nequeunt sustinere. Thren. 1. Peccatũ peccauit Hierl'em, propterea instabilis facta est. Isti ẽt sunt domus Veneris. i. luxuriæ, Saturni qui terræ præest. i. auaritiæ, Mercurij vagabilis. i. vanitatis & superbiæ, vel leuitatis insolentiæ, Iouis qui interpretatur inimicus separans. i. inuidię, vel iracundiæ, odij & iniuriæ. Nam hodie mundi diuites in istis vitiis specialiter abundant. s. in luxuria, auaritia, superbia, inconstantia, odio vel inuidia. Et ideo bene dr̃ ꝙ isti sunt domus uxoris & nuptiarum quantum ad luxuriam, litis & contentionis quantum ad iracundiam, furti & rapinæ quantum ad auaritiam. Ideo istis dicitur Es. 3. Rapina pauperis in domo vestra. Et nota qũo sunt domus litis, quia. s. sæpe litigant inuicem ꝑꝑ temporalia. Domus etiã furti, quia bona circunstantium vicinorum furantur per fraudes & usuras, & etiam quandoque per excoriationes & extorsiones publicè rapiunt & furãtur. Ideo de malis iudicibus dicitur Esa. 1. Principes eius infideles, socii furum. Vel dic ꝙ libra est mundus, vbi homines librantur & exercentur. qui reuera est instabilis vltra modum, qui pro certo est domus furti & Veneris, &c. sicut supra. Iõ de ista domo dr̃ Hie. 7. Spelunca latronum est domus ista. Vel dic contra malos nummularios et alios mercatores, qui pecunias librant, quia vt communiter isti sunt domus furti, quia. s. diuersis fraudibus pecunias furantur. Vel dic contra malos doctores, qui librant et põderãt verba scripturę, &c. sicut supra. ¶ Qñ sol ẽ in libra,

2 tunc facit noctes & dies æquos, & ideo dicitur libra, quia monstrant ponderum æquitatem. Sic verã quãdo iudex ex in libra iustitiæ, tunc necessario facit æquinoctium. i. æquale iudicium inter uirum & proximum suum, alias non. Vel dic quod quandó sol idest, Christus ascendet signum libræ idest, thronum iudicii, vbi facta omnium librabit, & ponderabit, tunc verè æquinoctium faciet idest, iudicii equitatẽ, quia & noctem & diem idest, peccatorem & iustum secũdũ normam iustitiæ adæquabit, reddens vnicuique quod suum est, malis pœnam, iustis gloriam. Malac. 2. Lex æquitatis fuit in ore eius, in pace & æquitate ambulauit. Vel dic ꝙ Sol est iustus, qui quo ad dies & noctes. i. quo ad prospera & aduersa debet esse æqualiter libratus, & non plus per vnum quã per aliud motus, nec per prospera elatus, nec per aduersa turbatus.

De Scorpione. Cap. 17.

1 Scorpius est signum aqueum, frigidum & siccum et nocturnum domus martis, et nullius exaltatio. In eo etiam dominantur quattuor planetæ. s. Venus, Mars, Luna, Sol, secundum Misaelem. Tales sunt inuidi, quia aquei per mollitiem et imperfectionem, frigidi per indeuotionem, sicci ꝑ incompassionem, nocturni per suorum malorum operum occultationem. Domus sunt Martis idest litis et contentionis. Et nullus apud eos exaltatur, quia scilicet nullum reputant dignum exaltatione, & ita sunt inuidi, quòd nullũ promouẽt vel exaltant. Et ideo quattuor uitia in talibus dominãtur, scilicet Venus. i. luxuria. Mars idest odium vel iracũdia. Luna mutabilis idest inconstantia. Sol solus lucens idest superbia, quia isti volunt soli videri & apparere. Nunc manducabo de bonis meis solus Eccle. 11. Et isti dicuntur Scorpius quia sicut animal venenosum, quod facie labit, & cauda pungit, sic isti quando habent inuidiam super aliquem, sæpe lambũt eum, applaudendo et adulando in facie. i. in præsentia, sed vere à parte retro idest in absentia est aculeus fallaciæ et detractionis, quia scilicet quando est absens ipsum pungũt per detractionem & accusationẽ & infamationem. Ideo istis sic punctis põt dici illud Eze. 2. Impij & subuersores sũt tecũ, & cũ Scorpionibus habitas. ¶ Scor-

2 pius est regio q̃ ſm Misaelẽ, membris deseruit generatiuis faciem dat paruã, multos capillos, oculos paruos, crura lõga, pedes, magnos, & hoiem lacit instabilẽ, & irascentẽ. Domus est mortis, timoris, delicti & laboris, belli, dãni, & calliditatis & ingegnij ſm Misaelẽ. Talis est mũdus, qa iste seruit mẽbris. i. personis generatiuis, q̃ vacant ad coniugiũ. s. facti uis, Illi aũt in quibus dominatur. s. mũdani, q cor & affectũ in eo ponũt, habent faciem cõsciẽtiæ paruã, oculos discretionis paruos, capillos diuitiarũ multos, crura & pedes affectionũ magnos. Hoĩes ẽt facit ĩstabiles & iracũdos, ꝙ est domus motis, qa pro certo in mundo est mors & animæ & corporis. Est etiam ibi timor, labor, delictum, bellũ, dãnũ, caliditas & falsis, quia vt dicitur Oseæ. 4. Adulteriũ, furtũ, homicidiũ, inundauerunt super terrã, &, sãguis sanguinẽ tetigit. Et ideo iste bene dicitur Scorpius, quia. s. postq̃ satis lãbuerit hominem, applaudendo per prosperitatẽ, puncturã mortis æternę in fine infigit per damnationẽ & aduersitatẽ. Vel expone de inferno, vbi sunt omnia ista incommoda.

De Sagittario. Cap. 18.

1 Sagittarius est signum igneum, masculinum, diurnũ mediocre Dominos habet Solẽ Iouem & Saturnum. Prima facies eius Mercurij, secũda Luna, tertia Martis. In motu facit delectari, ideo dicitur domus itineris, fidei, sapiẽtiæ, Magisterij, honoris, Astrorum, diuinationis & somniorum. Talis debet esse prædicator, & etiam prælatus, vel quilibet ecclesiasticus, vel perfectus, qui peccatores mundi reprehendẽdo arguit & sagittat, quia verè debet esse igneus per charitatem, masculinus per probitatem, diurnus per veritatẽ, mediocris ꝑ maturitatẽ. Domus debet esse Solis q mundum calefacit. i. charitatis, Iouis q nulli nocet. i. benignitatis Saturni q omnes satiat. i. pietatis, qa. s. charitas, benignitas, & pietas dẽt ĩ ecclesiasticis abũdare. Vnde. 1. Petr. 3 Misericordes, modesti, humiles. Et iste ꝓ certo facit auditores & subditos in quos agit, in motu bonorũ operũ delectari. Iste dr̃ domus itineris, qa iter oñdit ad cœlũ peregrinationis, quia ꝑdicãdo debet discurrere sicut. Peregrinus. Fidei, qa debet scire fidei sacramẽta. Sapiẽtiæ qa dẽt esse maturus & sapiẽs. Magisterij, quia est aliorum doctor & magister. Honoris, quia habet officiũ honorabile, vel quia Deum debet honorare. Astrorum, quia debet de astris & cœlestibus loq. Diuinationis, quia debet de ignotis & futuris inferni tormẽtis alijs prædicare. Somniorum, quia debet per deuotionem de

2 futura gloria somniare. Ideo Paulus dicebat. Cõstitutus sum ego Apostolus & Magister gẽtium. 1. ad Tim. 1. Vel dic ꝙ iste est mundus, qui dicitur sagittarius, quia bonos sagittat per tribulationes. Et verè iste est domus itineris, peregrinationis & laboris, quia sicut. 2. ad Corinth. 5. dicitur. Quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à dño. Itẽ diuinationis & somniorum, quia verè quicquid est in mundo. totũ est somnium idest friuolum atq; vanũ Eccle. 33. Sõnia extollũt imprudente. Et sicut sol existens in Sagittario, terrã grandinibus, ꝑ Iouijs & nouibus sagittat, sic prædicato debet cũ grãdine, idest, cum comminatione tormentorũ, cũ niuẽ. i. cum allectione candoris eternorum, cum plouia idest cum irrrigatione bonorum documentorum impios sagittare. Esaiæ. 49. Posuit meo dominus quasi sagittam electam.

De Capricorno. Cap. 19.

1 Capricornus est signum terreum, frigidum, siccum, instabile, nocturum, Saturni prima domus. Prima facies eius Iouis. Secunda Martis. Tertia Solis Domini eius Venus, Luna & Mars. Domus est dominij, regni gloriæ & imperii, substantiæ furtim sublatæ ſm Misaelem. Et dicitur Capricornus, quia sicut caper libenter petit superiora, ita Sol ibi existens incipit iterum ascẽdere per circulos boreales, ſm Isid. Charissimi Capricornus. i. cap cornutus, significat modi superbos, & pctores (qui more capti sunt fœtidi & immũdi) maximè malos diuites & ambitiosos, qa verè terrei sunt ꝑ auaritiã terrenorũ, frigidi ꝑ in deuotionẽ sicci ꝑ icõpassionẽ. istabiles ꝑ solicitudinẽ, nocturni ꝑ ignorãtiã. Et Saturnus q est planeta qui nõ inuat nisi suos ſm Misaelẽ c. 4.

& nocęt

& nocet omnibus alijs.i.alios periclitat, apud eos hospitat. Prima facies.i.prima ętas eorũ est Iouis.i.Dei, quia in infantia sunt boni. Scda.i.iuuentus, est Martis.i. luctæ & laboris, quia tũc laborant ad acquirendũ. Sed ultimo.i.Senectus, est solis, qui est rex planetarum.i.gloriæ & honoris, quia in fine & ditantur & honorant̃, & iõ dñr domus regni imperij, dominij & gloriæ, & etiam substantiæ, sed tñ furtim sublatæ.i. malè acquisitæ, quia.s.tales per substantias pauperũ furtim eis sublatas acquirunt gloriam & honorem. Oseæ 8. Ipsi regnauerunt, sed non ex me. Isti ẽt more capri ad superiora.i. ad dignitates & officia semper abiunt & ascẽdunt, siue sint ecclesiastici siue non. Ideò talibus dr̃ Hie.48. Superbia cordis tui extulitte, qui habitas in cauernis petræ, & apprehendere niteris altitudinem collis. In talib. ẽt dominatur. Venus.i. luxuria, luna cornuta.i.superbia, maris.i.iracũdia, contẽtio & cõtrouersia. Expone si vis cõtra ambitiosos & religiosos.

De Aquario. Cap. 20.

Aquarius est signum aereum, domus Saturni, sed nullius exaltatio. Prima facies eius. Veneris, secũda Mercurij, tertia lunæ. Domus uocatur amicitiæ, mercati & fortunæ, redditus & tributi, subæ regis & militis, s̃m Misaelem. Et iste fingitur pincerna fuisse deorum, & ideò à dijs in cœlo collocatus fuisse. Et depingitur tenens urnam, & eorum manib. aquam fundens, vt Isid. Tales sunt diuites huius mundi, quia verè dato q̃ habeant apud se Saturnum.i. diuitiarũ saturitatem, nullius tñ sunt exaltatio, quia nullum adiuuant bonis suis, eleemosynas erogando. Iob 20. Cum satiatus fuerit, arctabitur, & Eccl.5. Saturitas diuitis nõ sinit eum dormire. Prima facies.i.prima ętas.s.infantia, cõiter est Veneris.i.luxuriæ. Secunda est Mercurij, quia post efficiuntur mercatores. Et ideo tertia est lunæ cornutæ.i. superbię, quia ultimo fiunt diuites & superbi, & ẽt q̃nque milites dñr domus amicitiæ, quià diuitiæ addunt amicos plurimos. Prou. 18. Mercati & fortunæ, quia isti in mundo sunt fortunati. Redditus & tributi, quia.s. multos redditus acquirunt & alios tributarios faciunt. Substantiæ regis, quia.s.substantiam regum & nobilium & militum per usuram & fraudem diuites acquirunt, sicut patet de burgẽsibus & usurarijs, qui redditus nobiliũ sæpissimè acquirunt. Vnde Iob 24. Agrum non suum demetunt. Et isti dñr aquarius quasi aquam fundens, quia verè aquam.i.dona & munera fundũt super manus deorũ.i. principum & baronum, officialium & prælatorum, vt.s. eorum captent amicitias, & ne ab eis de suis malis operibus & cõtractibus puniant̃. Et ideò ab eis in cœlo.i.in altis officijs aliquotiens collocantur. Prou. 18. Donum hoĩs dilatat viã eius & ante principes spatium ei facit. Et sicut aquarius est signũ aereum, fixum & masculinum, sic isti sunt aerei per sup̃biæ vanitatem, fixi per pigritiæ tepiditatem, masculini per luxurię fœditatem. Vel si uis dic q̃ aquarius iste significat quosdã dominos prælatos, qui.s.sunt domus Saturni.i.saturitatis, q̃a s.satis alijs, & maximè suis domesticis dant comedere, verũ nullius sunt exaltatio, quia uix aut nunquam uolunt aliquem promouere. Ideo ipsis familiaribus potest dici illud Prou.23. Comede & bibe dicet tibi, & mens eius non est tecum. Aquarius fingitur pincerna &c. sicut supra. Tales sunt adulatores, quia uerè in manibus deorum.i.corã principib. aquam.i.verba mollia, adulatoria & blanda, sp fundunt, & ideo ab eis collocantur in cœlo et in eminentia dignitatis, quia constat q̃ multi p̃p suas adulationes in magnis dignitatibus proueniunt. Vnde.4 Reg. 3. Est hic Heliseus filius Saphat qui fundebat aquam super manus Heliæ. ¶Nati in constellatione aquarij, sunt gloriantes & deuastãtes, pulchri & vnam hñt tibiam altera longiorem, s̃m Misaelem. Aquari⁹ est mundus, qui aquis deliciarum & diuitiarum est plenus. Quia verè iste facit filios suos gloriantes & iactãtes, prodigos & vastantes, pulchros & rutilantes.i. per curiositatem. Et cum non habeant nisi duas tibias.s.fidem, & spem, carentes tertia.s.charitate, vnam tñ hñt altera longiorẽ, quia spes eorum est longior, & ad plura se extẽdit, & maior est q̃ eorũ fides, quia paucam hñt fidem & informẽ, spem aũt habẽt magnam licet inanem, quia semper de Dei misericordia pœnitentiã sperant. In fine aũt dicent illud Thob.8. Nõ quẽadmodum sperabamus, euenit nobis. Et illud Iob 40. Spes aũt eius cum frustrabitur, & uidentibus cunctis præcipitabitur.

De Piscibus. Cap. 21.

Pisces est signum aqueum, fœmineum, nocturnum, mediocre, frigidum, possessio veneris, martis, & Lunæ, & vocatur domus inimici, & significat laborem, lamentationem, tristitiam. susurrationem, dolum, maleuolentiam & carcerem s̃m Misealem. Tales sunt peccatores, & maximè detractores quia aquei & fœminei per mollitiem & debilitatẽ. Nocturni per uelamentum operum suorum & falsitatem, quia qui malè agit, odit lucem. Io.3. Frigidi per indeuotionem. Mediocres per palliationem, quia fingunt se esse pacificos & medios. Domus sunt Veneris.i.luxuriæ. Martis.i.iracundiæ, Lunę.i.superbiæ. Domus sunt inimicitiæ, quia inimici sunt Dei & sctõrum. Eccl. 11. Altissimus odio hẽt pctõres. Et isti pro certo pro posse suo significant aliis & præparant eis laborẽ & lamentationẽ &c. ad litteram, maximè detractores & balliui, falsi accusatores &c. qui alijs p̃curant carcerẽ & dolorẽ. Esa.42. Laquei iuuenum oẽs, & in domibus carcerũ absconditi sunt. Iõ de talibus piscibus loquitur Abac.1. Facies hoĩs sicut pisces maris, & quasi reptilia nõ habẽtia ducẽ. Et bene dñr pisces maris, quorum.s. maior deuorat minorem.

De Planetis. Cap. 22.

Planetæ omnes cum moueantur, alter tamen ab altero diuersificat cursum suum, quia quidam breuius, alij tardius cõplent ipsum. Et quanto quis à terra remotior, tanto maiori indiget tempore ad complendum. Et hoc totum fit s̃m quantitatem circuli, qui vnicuiq; datus est à natura. Sic verè cum in cœlo.i.in mundo sint plures planetæ.i. plures homines, dato q̃ omnes moueantur & defluant.s.ad mortẽ per defluxum vel decursum huius vitæ, alii tamen complẽt citius cursum suum, & alii citius aliis moriuntur. Et hoc totum accipit s̃m q̃ Deus unicuique proprium circulum.i.p̃prium vitæ spatium limitauit. Quia constituisti terminos eius &c. Iob 14. ¶Planeta quãto à terra remotior, tanto maiorem habet circulũ, & ipsum tardius complet, & econuerso quãto terræ p̃pinquior, tãto ueloci⁹ cõplet cursum suũ. Sic quãto hõ propinquior est terræ.i.Deo per grãm & amorem, tanto cursum ad eundum in Paradisum citius cõplebit q̃a.s.post mortem minus in purgatorio remanebit. Et econuerso, quãto q̃s à Deo p̃ pct̃m remotior, tãto cursum istũ difficilius et tardius adimplebit, & p̃ maiorem circuitum circuibit tribulationẽ pęnarum, q̃a dato q̃ pęnitentiat magis tñ in purgatorio remanebit. Vnde dr̃ 1.ad Cor.9. Oẽs q̃dem currunt sed vnus accipit brauĩ.s.citius altero. ¶Dicit Mistalac phũs q̃ p̃ motum & influentiã planetarum regunt̃, & disponunt̃ oĩa inferiora in suis conditionibus. Oẽs autẽ stellæ fixæ cooperantur planeti suis operibus. Et sicut ferrum adaptatur adamanti, ita omnis creatura adaptatur motibus planetarum. Sic verè s̃m uoluntatem & influentiam planetarum.i.prælatorum & superiorum, debent oĩa infima, idest subditi omnes regulari & disponi, quia.s.omnes tenentur prælatis suis bonis obedire, & se (sicut est possibile) conformare, quiæ sicut dr̃ Io.8. Si filij Abraæ estis, opera Abraæ facite. Cæteræ autem stellæ idest, reliqui boni qui sunt in ecclesia vel cõuentu, debent iuuare planetas idest, prælatos, & ipsos in suis operibus confortare, & in suis motibus & operibus coaptare, vt eius facta et opera ad debitum perueniãt complementum. ad Gala.6. Alter alterius onera portare. ¶Dicit phũs Mistalac.c.4. q̃ secundum coniunctionẽ planetarum in aliquo signo, mutat̃ tp̃s, quia si in principio anni plures planetæ fuerint coniuncti in figuris aquaticis, significat multitudinem pluuiarũ in anno illo, si in aeris, ventorum, si ĩ igneis, caloris, si ĩ terreis, frigoris. Sic verè si ĩ aliquo signo.i.in domo alicuius principis vel p̃lati sunt cõgręgati, i.coniuncti et uniti plures planetæ, stellæ erraticę, idest plures mali cõsiliarij, officiales, vel balliui, ipsi p̃ certo immutant tempus.i.patriam, q̃a s̃m sua mala cõsilia, falsas accusationes et colloquia, principes gubernant hodie terras suas & sic causant in alijs uentum et pluuiã, æstum et frig⁹.i. diuersa gña tribulationum.s.rapinas et tallias et exactiones q̃a concordia malorum multum est nociua patriæ, maximè q̃n signum in quo sunt.i.principes vel p̃latus, est aquatic⁹ p̃ luxuriã, aereus per superbiã, terreus p̃ auaritiã, igneus p̃ rapinam. Vñ Iob 19. Simul venerunt latrones eius, et fecerunt

5 sibi viam per me. ¶Item idem ibidem. Secundum coniũctionem planetarum in signis, signorum operatio extendit vel laxatur, siue in bono siue in malo. Sic verè ẽm coniũctionem & societatem quæ nobiscum est, nostræ operationes, & virtutes mutanẽ, augentur vel minuuntur, quia ferrum ferro acuitur, &c. Prou. 27. 6 ¶Inter planetas quidã sunt boni simpliciter. s. Iupiter Venus, quia tam suos quam nõ suos sp iuuãt. Alij aũt sunt mali. s. Saturnus & Mars, quia dato, ꝙ suos iuuẽt alijs sp nocent. Alij aũt sunt medij, sicut Sol, Mercurius, Luna, quia suos sp iuuant, non suis, nunc bonum, nunc malum ingerunt, vt dicit idem. Sic in ecclesia vel religione sunt multi & diuersi principes, iudices & prælati, vel certi diuites & potentes. Nã quidã sunt simpliciter boni & iusti, & isti ꝓ certo sine aliqua acceptione personarum oẽs adiuuant & promouent, quemlibet ẽm meritum suum, quia & sibi notos & non notos, suos vel non suos affines vel non promouent & iuuant, iustitia mediante, quia ibi non est distinctio Iudæi & græci. Deut. 1. Siue ciuis sit ille, siue peregrinus, nulla erit distinctio personarum. Item alij sunt simpliciter mali & personarum acceptores quia verè nõ iuuant aliquatr nisi suos, s. notos, familiares, parentes vel compatriotas, sicut patet de mundanis, qui cognatos & nepotes tantummodo beneficãt & vix dant aliquid alijs, quanquam dignis, imo verè nõ suis .i. illis ad quos non hñt affectionem, vel inimicis, sp nocẽt. s. rapiendo, excoriando, sua vel ẽt personam eorum vexãdo, sicut faciunt mali iudices balliui qui si aliquem oderint, quã quã sine cã, oĩa mala, quæ pñt sibi faciunt & imponunt ẽm illam regulam. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Leu. 19. Item alij sunt mediocres, quia nec penitus mali, nec penitus boni. Alijs aũt nunc bonum faciunt & nunc malum, quia. s. per suam iudiciariam ptãtem alios qñque grauant, qñque non. Contra quos dr̃: Nõ est personarũ acceptio apud Deum. ad Rom. 2. Vel allega de adiutorio, q̃a . s. hoĩes diuermodè iuuant alios, quidam omnes alij tãtum suos &c. vt supra. Et sicut nullus est planeta tam maleuolus, quin saltem iuuet suos, sic nullus est ita malus quin saltẽ debeat ĩ necessitate iuuarę suos familiares, subditos, & parentes 1. ad Tim. 5. Qui suorum & maximè domesticorũ curã nõ habet, fidem negauit, & est infideli deterior. 7 ¶Secũdũ Astrolog. & etiam ẽm Galenum, septẽ planetæ, mirabiliter cooperãtur ad hominis generationem, natiuitatem & egressionẽ. Nam concepto fœtu quilibet planeta habet ibi per ordinẽ operationem suam per vnum mensem, ita ꝙ septimo mense qñ fœtus recepit influentiam omnium planetarum, si nascaẽ, poterit viuere, sed si distulerit vsq; ad octauum mẽsem non poterit viuere; & hoc quia tunc incipit iterũ sup eũ influere primus planeta. s. saturnus, qui est mortificatiuus, qui sua frigiditate & siccitate fœtum debilitat, intm̃ ꝙ si nũc nascatur, mortem necesse est ꝙ incurrat, vel ꝙ hẽat pessimas qualitates: Nono autem mẽse, qui tunc regnat iuppiter, erit incolumis si nascatur. Sic verè cũ multi sunt in ecclesia planeta. i. prælati, alij boni, alij mali, illi tñ fœtus. i. subditi, q̃ sũt nati sub bono planeta. i. qui habent bonum prælatum, bene formantur & disponuntur, & per eorum influentiam, vitã, doctrinam & exempla, vitam gratiæ acquirunt. Sed verè illi qui nascuntur sub Saturno. i. qui hñt malum prelatum, frigidum per indeuotionem, siccum per incompassionem sępissimè moriunẽ, quia per mala ipsius exẽpla & opera, vita charitatis & grẽ spoliantur. Ideo tali Saturno dr̃. Esa. 14. Tu terrã tuã disperdidisti, tu populum tuum occidisti &c. 8 ¶Planeta mouẽ duplici motu, proprio & improprio. Sed motus suus improprius, est ab oriente in occidentem, motus autẽ proprius econuerso, ab occidente in oriẽtem. Et ille qui dr̃ improprius, fit per raptum firmamenti, cuius cursum planeta sequitur oĩ die. Sic voluntas nostra mouetur dupliciter. s. motu proprio, quo mouẽ ad omne appetibile vel delectabile, siue bonum siue malum. Improprio aũt, quo mouetur, ẽm firmamentum. i. ẽm voluntatem Dei vel prælati, vel etiã ẽm iudicium rationis. Sed pro certo motus suus proprius. i. propriæ inclinationes & affectiones ipsum ducunt ab occidente in orientem. i. à bono statu in malum, à gratia ĩ pc̃m, q̃a. s. per occidentem quę est regio frigida & humida, intelligit status grẽ & pñiæ, vbi frigus diuini timoris, & humor lachrymarum & deuotionis abundat. Per orientem autem calidum & siccum intelligo statum peccati ex mundanæ ꝓspe ritatis, quã calor auaritiæ & siccitas indeuotionis comitaẽ, q̃a verè proprius motus voluntatis est ad mũdi prosperitatem & peccatum. Gen. 8. Sensus & cogitatio hoĩs ad malum prona sunt ab adolescentia sua. Sed pro certo iste motus est improprius quo voluntas sequitur firmamentũ. i. Deũ rationem vel bonum prælatum. s. benè & iustè volendo & desiderando. Iste dico ducit eam econuerso ab oriẽte in occidẽtẽ à pc̃ó in gratiam, à malo in bonum, de amore mũdi ad amorem cœli. Ideò potest dicere tale firmamentũ illud Prou. 4. Ducam te per semitas æquitatis &c. 9 ¶Planeta sub cœlo mouẽ continuè per signa zodiaci, vbi nũc exaltaẽ, nunc autẽ deprimitur, nunquam tñ cadit inferius, nec aliquotiẽs tãgit terram, nec ẽt penitus tangit cœlum. Sic hõ sub cœlo est in continuo motu & mutatione, q̃a. s. nunc tristis, nunc hilaris, nunc sanus, nunc infirmus, nunc diues, nunc exaltus, nunc pauper & depressus, & nunquam in eodem statu permanet. Iob 14. Vel dic ꝙ hõ aliqñ exaltatur per contemplationem deprimitur & descendit ad terram. i. ad terrena per actionẽ veruntñ nunquam debet inferius cadere ad amorem terrenorum per auaritiã & ambitionẽ. Vñ Lumen uultus mei nõ cadebat in terram. 10 ¶Triplex est motus in planetis ab Astrologis deprehensus, quia planeta aliqñ est directus, aliqñ stationarius, aliqñ retrogradus. Nam qñque directe mouẽ ad orientem, versus finem signi, qñque retrograditur procedẽdo cõtrario modo qñque stat in medio sine motu. Et est sol retrogradationis & stationis causa, quia ẽm alphraganũ, radij solares qñque alios planetas retropellunt, & faciunt eos retrogrados, qñque eos attrahunt, & faciunt eos stationarios. Sic verè charissimi homo dum est in uita ista, multi modos habet motus, act⁹ pariter & processus. Quia. s. quasi flos egreditur, & fugit uelut umbra. Nã reuera charissimi, homo quandoque mouetur directè per processum bonorũ operũ & virtutum, aliquando stat, quia nec augeẽ nec minuiẽ, & quandoque retrograditur, quando. s. facit peccatum mortale quia tunc procedit mõ contrario quã deberet. Iordanis conuersus est retrorsum. Ps. 113. Peccator. n. modo retrocedit per peccatorum commissionẽ, sed finaliter retrocedet ꝑ æternã damnationem. 1. Re. 4. Cecidit Heli retro, & confractis ceruicib. expirauit. 11 ¶Causa retrograditionis planetarũ quodammodo est sol. &c. vt supra §. ꝑcedenti. Sic verè dico ꝙ quidam mouentur directè ad cęlum, qui statim post mortem euolant. Quidam cadunt & retrocedunt statim vsq; in infernum. Alij autem stant, & morantur vsque ad tempus in purgatorio vel in mundo. Sol autem. i. Deus est horum causa. Sol. n. per radios suę occultæ ꝑdestinationis aliquos repellit ꝑ reprobationem, & sic fiunt retrogradi ꝑ damnationem. Alios autem attrahit per suam gratiam & electionẽ. Et isti fiunt stationarij per spẽ æternę beatitudinis & per adoptionem dominicæ visionis. Iõ de damnatis & reprobis dicitur Gen. 46. Mordens vngulas equi ut cadat ascensor eius retro. Et breuiter, cuius uult miseretur, & quẽ uult indurat, sicut dr̃ ad Ro. 9. 12 ¶Planetæ sunt stellæ istorum inferiorum immutatiuæ, impetus cęlestis corporis retardatiuę, serenitatis vel tẽpestatis cõcitatiuæ sterilitatis vel fertilitatis inductiuę, fluxus maris & refluxus causatiuæ. Sunt etiam harmoniæ gñatiuæ ẽm Macrobium, & per solis pñtiam sui luminis occultatiuæ, & à virtute solis immutationis receptiuæ. Talis est ꝑ omnia vir perfectus, & maximè bonus prælatus, quia inferiores se. s. uicinos vel subditos immutat de malo in bonũ ꝑ suam doctrinã & exempla. Impetum ẽt orbis. i. rigorẽ diuinæ iustitiæ per suas orões temperat. Sap. 18. Proferens hõ seruitutis suæ scutum orationem, & ꝑ incensum deprecationem allegas, restitit iræ. Fertilitatem uirtutum, facit sterilitatem vitiorum inducit serenitatẽ pacis & clemẽtię bonis ꝓcurat, & tẽpestatem rigoris & iustitiæ inobstinatos cõcitat armoniam orationis vel gratiarum actionis generat, lumẽ; suarum gratiarum & meritorũ occultat. Seneca. Esto occultator uirtutum, sicut alii vitiorum. Et à sole Christo influentiam gratiæ & meritorum recipit & receptat. Ideo de talib. potest dici Eccl. 43. Gloria stellarum, mundum illuminãs. & Eccles. 50. Quasi stella matutina in medio nebulæ. 13 ¶Planeta quanto altior tanto tardior attingit finem circuli sui & ecõuerso quãto magis in imo, tãto citius ipsum attingit. Sic verè quanto quis est altior per dignitatem secularẽ uel per superbiã, tanto verè finem suum. i. Deum rarius attingit, q̃a. s.

sæpe

sæpe accidit q alti homines & nobiles cæteris sunt peiores difficilius saluantur, quod altū est apud homines abhominabile est apud Deum. Luc. 16. Sed verè aliqui sunt imi, s. pauperes in infimo statu, qui & sunt imi per humilitatē, & isti facilius saluantur, & finem suum, qui Deus est, consequunt, q.a.s. non hūt tot occasiones delinquendi. Vnde Iac. 2. Pauperes elegit Deus in hoc mundo. Vel dic q illi qui sunt infimi & humiles, citius veniunt ad debitum finem de negotijs suis, 14 q̃ illi q sunt superbi & elati. ¶Planetæ sunt inuicem qualitatum alter alterius receptiui. Nam si vnus planeta circulum alterius ingreditur, statim eum immutat, vel per aliū immutatur. Vnde quando Iupiter intrat circulū Saturni, per Iouis beneuolentiam, Saturni malitia temperatur, vt ait Ptolomeus. Sic verè homo per societatem immutatur. Nam secūdum qualitatem illorum quib. coniungitur, & quorum circulos & domos intrat & sectatur, tēperamentū recipit suarum qualitatum, & alios imitando, ipsorum faciliter sequit conditiones. Et ideo bonum est bonam societatem sectari. Nā si iupiter. i. bonus homo saturno maleuolo. i. alicui malo cōiungitur, & alter sibi p societatem, ipsius peccatoris, malitia vel malæ conditiones ab alio potuerunt temperari, q.a cum sancto sanctus eris &c. in Ps. Vel dic q bona sua debēt boni sibijnuicem communicare, & in spiritualib. & terrenis alter alterū adiuuare. ad Gal. 6. Alter alterius onera portate 1. Petr. 4. Vnusquisq; sicut accepit gratiam, in alterutrum illam administrantes.

De Saturno. Cap. 23.

1 SAturnus à saturando est vocatus, quia saturitatē in mūdo causat. Et ideo Ops dr̄ vxor eius. i. opulentia, q.a Saturnus opulentiam temporalium comitatur, s̄m Isido. Sic verè boni & pij dn̄r saturnus, quia. s. alios satiant p eleemosynas bonis suis. Et isti pro certo habent opulentiam in vxorem, quia communiter viri misericordes sunt opulenti, iuxta illud Lu. 6. Date & dabitur vobis. Et Prou. 3. Da pauperibus, & implebunt horrea tua &c. ¶Licet saturn⁹ sit à terra remotis 2 simus terræ tñ malitiæ est vicinus, vel secundum aliam litteram, terræ maximè est nociuus. Et est planeta maleuolus & ponderosus secundum Ptolomeum. & Martianum. Sic verè in mūdo sunt multi maleuoli peccatores, qui licet sint à terra. i. à terrenis diuitijs remotissimi per paupertatem, vel per exigentiam sui status, sicut sunt religiosi medicantes, terrenæ tñ malitię. i. terrenorum cautelis & fallacijs sunt coniūcti, & in terrenis diuitijs per affectum & desiderium implicati. Vel dic q Saturnus est iustus, qui quādo plus appropinquat cœlo, vitam cœlestem ducendo, tanto magis est terræ 3 nociuus, terrenos & terrestria cōtemnendo. ¶Saturnus planeta maleuolus magis nocet retrogradiendo quam directè procedendo, secundū Ptolo. Sic verè maleuoli & inuidi detractores, magis alijs nocent retro quam ante, quia. s. dū retro gradiuntur. i. dum sunt retro in absentia, tunc per infamias & falsas accusationes alios lædunt, quod tñ directè p cedendo. i. ante & in præsentia facere non auderēt. Vel dic, q qnq; vir iustus plus nocet se subtrahendo, quā proficit apparendo. Exemplum de Helia, qui plus nocuit Acab & eius populo in absentia quam profuit in præsentia. 3. Regū. 17. 4 ¶Saturnus est à terra remotissimus, & tñ terrę mirabiliter est nociuus. Sic boni à terrenis per contemptū sunt elongati, terræ tamen. i. terrena diligentib. sunt contrarij. Eccl. 33. Cō 5 tra bonum malum est. ¶Saturnus est planeta maleuolus, frigidus, siccus nocturnus, pōderosus, pallidus, retrogradus, à terra remotissimus. Et depingitur à fabulis quidā senex tristis, tenēs falcē, & fingit à filio suo fuisse castratus, cuius virilia in mare proiecta Venerem creauerunt, s̄m Isido. Talis est peccator & maximè diues, quia verè isti sunt maleuoli, frigidi, per indeuotionem, sicci per incompassionē, nocturni per peccatorum suorum occultationem, pōderosi & ad terrena inclinati per auaritiam & ambitionem, pallidi per defectus caloris charitatis ostensionem, retrogradi p obstinationē, à terra. i. à consideratione mortis, remotissimi per mentalem excecationem. Isti sunt senes. i. in malis consuetudinib. antiquati, tristes à spirituali lætitia denudati, tenētes falcē. i. in falsitatis operibus occupati. Senuit Isaac, & caligauerunt oculi eius. Gen. 27. Si quæras quare sunt tristes, q.a verè sæpe accidit q filij eorum. i. subditi vel consanguinei uel vxores vel filij castrāt diuitias suas furādo & subtrahendo, & ita q generat inde venus. i. luxuria. Quia s̄m Eccle. 14. Et in bonis eius, alius luxuriabit. Itē si q̃ras cur depingit cū falce, quia verè sicut falx retrogradiendo rumpit herbam, ita saturnus qñ est retrogradus, magis nocet quā qñ directè procedit. Sic verè isti per retrogradationem suam, p cōtractus falsos quos faciunt retro. i. non in p̄sentia aliorum, sed priuatim in cameris, magis nocent vicinis suis quam qñ directè. i. aperte procedunt, quia. s. obligant sibi pauperes, & palliāt vsuras suas, directe verò. i. publicè non auderent facere quouis modo. vñ Hier. 7. Facti sunt retrorsum & nō ante. De istis autem vide diffusius lib. 15. c. 1. § de saturno. Vel si vis dic in bono q Saturnus significat bonos senes, qui. s. debent esse graues & ponderosi per actus & incessus maturitatem, pallidi per meditationis sagacitatem, frigidi per castitatē, sicci per abstinentiæ macerationē, nocturni p vigiliarū frequentationē à terra remotissimi per terrenorū contēptum & abominationē, à filijs. i. à pauperib. debent castrari diuitijs suis p eleemosynarum distributionem, & falcem iustitiæ debent hr̄e perseueram malorum punitionem. Apoc. 14. Alius angelus exiuit de templo quod est in cęlo, habens 6 falcem acutam. ¶Secundum Ptolo. Subiecti saturno sunt cōmuniter iniqua operantes, pigri, graues, tristes, turpes, rhagadas. i. fissuras in calcaneis patientes, vestimēta fœtida nō horrentes, aīalia fœtida diligentes, tales sunt auari, qui Saturno. i. mundanæ saturitati & p̄speritati sunt subiecti, quia isti sunt iniqua operantes p pauperum exhæredationem, pigri ad bonā operationem. Sed & pedes eorum pigri sunt ad ambulādū. Sap. 15. Tristes sunt p sollicitudinē. Graues et ad terrā inclinati p auaritiam. Turpes p malā cōuersationē. Et in calcaneo. i. in fine vitæ suæ fissuras patiuntur. i. æternā dānationē. Fœtida aūt vestimenta. i. bona tēporalia non horrent, imò diligunt p auaritiam. Aīalia & immunda. i. malas mulieres diligunt p luxuriam. Ideo Esa. 66. Aīa eorū in abo- 7 minationib. suis delectata est. ¶Secundum Ptolo. sub Saturno sunt capricornus & aquarius, & sunt domus eius, & regnat in libra, sed in ariete perdit regnum, & significat tristitiam & merorem Saturnus maleuolus & diabolus malitiosus, q.a verè domus eius est capricornus. i. alta petēs. s. ambitiosi, & aquarius. i. molles & luxuriosi. Et regnat in libra. i. in mercatorib. p auaritiā. Sed verè in illis q sunt aries. i. mites & benigni, vellere meritorū vallati, deficit sibi regnum, q.a isti dn̄t. Nolumus hunc regnare super nos Luc. 19. Sed ipse rex est sup oēs filios superbiæ. Iob 41. Et iste p certo suis filijs. i. peccatorib. finaliter significabit tristitiam & merorē 8 . i. mortē æternā. ¶Scd̄m Ptolo. Saturnus significat tristitiam & merorē. Et iō depingitur tristis. Sic verè charissimi. Saturnus. i. mundi saturitas & p̄speritas in suis possessorib. sign̄at æternam tristitiam & merorem, temporalem. s. & æternam. Quia verè illi q mundana prosperitate lætantur, & nūc & ī futuro p tribulationes varias cōtristant. Quia verè s̄m Ambrosium, Continuus successus temporalium æternæ dānationis est indicium. Subiecti autem Saturno &c. sicut supra 9 in §. ¶Licet saturnus sit plūbe⁹, pallidus, & maleuolus, tñ qñ intrat circulū Iouis planetę beneuola, sua malitia tēperat, & argēteus & candidus efficit. vt dicit Ptolo. Sic dato q hō sit plūbeus p maculantē luxuriæ infectionem, liuidus p malā vitā & conuersationē, qñ tñ sectatur cōsortiū Iouis. i. alicuius bonæ personę, efficit candidus per castitatem, clarus p honestatē, & p malitia acquirit & vitæ morū bonitatē. Saturnus per triginta menses morat in quolibet, signo & triginta annis cōplet ī Zodiaco cursū suū. Sic vir iustus pp latitudinem circuli mētis suæ, diu debet morari in quolibet rerū signo. i. in cōsideratione cuiuslibet creaturæ, vt sic in numero tricenario, q cōstat ex ternario decies ducto. i. in fide sanctę trinitatis quod ad ternariū, & in p̄fectione decē mādatorum quo ad denarium, compleat cursum vitæ, dicēs illud Apostoli 2. ad Tim. Cursum consummaui, fidem seruaui.

De Ioue. Cap. 24.

IVpiter est planeta beneuolus, masculinus, diurnus, temperatus, calidus & humidus, in colore argenteus 1 & clarus, saturni cui coniungitur malitiam reprimens secundum Ptolomeum. Iupiter facit hominem pulchrum & coloratū. Et ideo in Ioue causam fœlicitatis anti

qui

qui posuerũt. Et ipsum patrem & summum. Deorum omniũ vocauerunt. Sub ipso Sagittarius & piscis sunt. Regnat in Cancro, sed in Capricorno regnum perdit. Et sub ipso cōtinent̃ honor & diuitiæ, sapientia & rō, ſm Ptolo. Talis est vir perfectus, quia masculinus per probitatem, beniuolus per mititatem, diurnus & per veritatem, temperatus per maturitatem, calidus per charitatem, humidus per pietatem, colore clarus ꝑ honestatem. Et qñ Saturno.i. pctori est associatus, eius malitiam reptimit per vitæ & doctrinæ suæ sanctitatem. Quòd maximè facit prælatus respectu subditi dyscoli atq; mali. Et iõ talis potest dici cā fœlicitatis, quia bonus prælatus est fœlicitas & prosperitas ecclesiæ & patriæ, & subditis vniuersis. Prou. 29. Rex iustus erigit terram. ¶Iupiter est summus deorsum &c. sicut supra. Hic est Chrs, q̃ ꝑꝑ suã bonitatem, saturni.i. humani generis malitiam tēperauit, qñ ipsum per incarnationis suæ consortium reparauit. Iste facit hominem, s. quem diligit, pulchrum & coloratum ꝑ gratias & virtutes. Et sub ipso continet̃, & ab ipso acquirit̃ honor & diuitię Paradisi, rō, sapientia & veritas, qm̃ ipse sapiētiæ dux est, & sapientiũ emendator. Sap. 7. Et iõ fœlicitatis æternę cā nõ immerito debet dici. Sub isto sunt Sagittarius .i. quilibet vir iustus & rigorosus, q̃ alios sagittat, arguit & castigat. Itē piscis.i. quilibet vir mitis & deuotus vel studiosus, qui aquas sacræ scripturæ vel deuotionis sectat̃ & deambulat. Regnat in Cancro retrogradiēdo.i. in illo qui retroacta vitia recordatur. Sed regnũ suũ deficit in Capricorno fętido.i. in illo qui in actibur luxuriæ fętidis occupatur. Ecce in iustitia regnabit rex Esa. 32. ¶Iupiter in omni signo significat bonum præterquam in vltimo, vbi significat tristitiam seruitutem & paupertatem ex parte quadrupedũ & ex parte familiæ, ſm Martianum & Ptolo. Sic licet Christus in omni signo.i. in oĩ ætate & tempore significet bonum, in tantũ ꝙ semper apud eum mĩa reperitur, in vltimo tñ signo.i. in finali tempore. s. in iudicio significabit & causabit quadrupedib. & seruis.i. peccatorib. bestialibus & peccatorum seruituti subiugatis, tristitiam & seruitutem & paupertatem æternam, quia ipsos tunc rigidè & iustè cōdemnabit, q̃a zelus & furor viri non parcet in die vindictæ &c. Prouer. 6.

De Marte. Cap. 25.

MArs, Deus belli à gētibus putabatur. Est.n. planeta feruens & siccus, masculinus & nocturnus, maleuolus. Sub Marte sunt Scorpius & aries & sunt domus eius. Regnat in Capricorno, sed in Tauro est discessus regni. Sub ipso cōtinetur prælium, carcer, inimicus. Et significat iram, celeritatem & furorem. Et est rubeus, falsidicus & dolosus ſm Ptolomeum. Tales sunt mali & tyranni, mundi principes & magnates, qui dñr dij bellorum, q̃a per eos bella et guerræ vel ꝑlia concitantur. Sunt.n. calidi per feruentē crudelitatē, sicci sine humore pietatis, masculini per luxuriæ fęditatē, nocturni per ignorantiæ cœcitatem, maleuoli per malitię prauitatem. Isti sub se habent duo signa.i. duo genera subditorum. Quidam dñr Scorpius. Isti sunt officiales et balliui, qui more scorpionis alios inueniant per falsas accusationes & detractiones, & eos pungunt per rapinas et excoriationes. Alij dñr Aries, qui est dux gregis. Isti sunt consiliarij, causidici et iudices, uellere diuitiarum præ cęteris induti. Et iõ bene dr̃ ꝙ sub eis est ꝑlium. s. inter se inuicem, vel cōtra subditos rapiendo violenter. Carcer, q̃a. s. multos iniustè incarcerãt. Inimicus, quia facillimè fiunt alijs inimici, & difficiliter amici. Et hoc, quia isti faciliter habent iram et furorem, qñ .s. ab alio concitantur, cōtra illud Iacobi 1. Et tardus ad irã. Isti ēt suntrubei ꝑ crudelitatē, dolosi ꝑ falsitatem, falsidici per mendacium uel mendacitatem, licet dicatur Prouer. 17. Non decet principem labium mentiens. ¶Mars facit hoīem longum et altum in iuuentute, sed in senectute disponit ad curuitatem, et hoc ratione caloris consumentis, et siccitatis contrahentis. Sic sunt multi qui in iuuentute.i. in vita ista, in qua nõ est nisi inceptio vitæ et durationis, sunt alti per superbiam et elati. Et isti sunt filij martis diaboli, qui eos mouet per superbiam et extollit. Sed verè in senectute.i. in tempore mortis tũc incuruabuntur et inclinabuntur. s. inferius in infernum. Quia Mars diabolus illos quos nunc eleuat, tunc deprimet. Quia qui se exaltat, humiliabitur Matt. 23. ¶Mars est planeta maleuolus, q̃ disponit ad animositatem, et ad appetitum vindictæ, & ad animi mobilitatem. Iõ Deus bellorum dicitus. quia. s. bella facit secundum Isid. Regnat in capricorno, sed in tauro perdit regnum suum secundũ Prolo. Sic iracundia facit hoīem stultè audacem, & vindictam appetere, & animo per diuersa proposita volitare. Et iõ bellorum dr̃ Deus, quia. s. solet bella & contentiones, lites atque discordias generare. Et ista regnat in Capricorno.i. in mundi peccatoribus, & maximè in mundi potētib. & ambitiosis, q̃ more capri ad alta conscendunt. Sed verè in tauro.i. in viris bonis & maturis, q̃ more tauri terram.i. corpus ꝓpriũ colunt, est discessus regni sui, quia sicut dr̃ Eccl. 28. Secũdũ virtutem hominis, iracundia illius est. ¶Mars est cęteris planetis ardentior, & rubicundior & siccior. Iste calori dominatur, & disponit ad audaciam. Sic verè vir bonus dēt esse ardens per charitatem rubicundus, & rutilans ꝑ honestatē, alios animans ad bonum & ad virtutem, & cholericæ complexioni.i. motib. iracundiæ prædominans. Ideo talibus dr̃ Ioan. 5. Ipse erat lucerna ardēs & lucens. Er Prou. 15. Melior est patiēs viro forti, & q̃ dñat̃ aĩo suo, expugnatore vrbiũ.

De Venetre. Cap. 26.

VEnus idem est quod lucifer, planeta beneuolus, fęmineus, nocturnus, semper comitetur solem, vel præcedendo, & tunc dr̃ lucifer, uel subsequendo, & tunc dicitur hesperus. Hic cęteris gaudentius, fulget, & iõ dr̃ iubar ꝑꝑ radiositatem. Diem & solis ortum immediate annunciat & ꝓcedit. Hic excedit Zodiacum in duab. partibus, ſm Bedam. Hic facit suos, cantores, musicorũ amatores, pigmentarios & aurifices, ſm Ptolo. Talis est beata virgo, quia fuit fœminea per pietatē, beneuola per benignitatē, nocturna & occulta per humilitatem radians per honestatem, solem idest Christum semper concomitans per incarnati societatē, ipsum ꝓcedens per maternitatem, ipsum sequens filialē virginitatem, & ēt quia post ipsum remansit in mundo. Ista etiã Zodiacum.i. conditiones nostræ naturæ excessit in duob. s. in hoc ꝙ virgo peperit, & in hoc ꝙ creatura creatorē portauit. Vel in hoc ꝙ inuiolata ꝑmansit, & in hoc ꝙ super angelos ascēndit. Iõ de ea pōt dici illud Esa. 14. Lucifer mane oriebaris, ꝙ dixisti. Ascendam in cœlum, super astre exaltabo solium, similis ero altissimo. Ista ēt facit suos & sibi deuotos, cantores per gratiarum actionem, pigmētarios per futuræ consolationis cōtemplationem. Vel si vis expone de viro perfecto, q̃ in duabus sui partib. s. quantum ad affectũ et intellectum, zodiacũ.i. ambitum humanæ naturæ excedit inquantum. s. ad cognoscendum et meditandum sup cœlestia eleuat intellectum, & diligendum inuisibilia dilatat affectum. 1. ad Cor. 5. Siue mente excedimus, siue sobrij sumus, charitas Christi vrget nos. Iste ēt solem iustitiæ Christum ſp per gratiam comitatur. ad Rom. 8. Quis nos separabit à charitate Chri, Ipsumq; qñque præcedit desiderando, quandoque sequit̃ imitando. Mat. 8. Magister, sequar et te quocunq; ieris. Vel ēt solē Christum præcedit & annunciat prædicando, ipsumq; sequit̃ obediendo. Iste ergo dicitur præ cęteris gaudentius fulgere, quantum ad vultus hilarem tranquillitatem Act. 6. Intuebantur vultum eius tãquã vultum angeli stantis inter illos. Alios cantores facit vel efficit per diuinę laudis quam in eis excitat iocunditatem. Candidus est ꝑ castitatem. Fulgens per scientię luminositatem. Fœmineus per pietatem. Nocturnus per humilitatem. Et sic meritò dicitur Iubar seu lucifer propter exemplaris conuersationis radiositatem. Iste est ergo lucifer de quo Iob. 38. Nunquid producis luciferum in tempore suo, et vesperum super filios terrę oriri facies? Et sicut venus in tribus semitonis soli dicitur occurrere, sic vir iusti soli iustitiæ Chrõ in tribus virtutibus theologicis, vel in tribus pœnitentię partib. vel in trib. religionis votis, contra tres hostes animę, mundũ. s. carnem et dęmonia noscuntur spiritualiter obuiare. Eccl. 25. In tribus beneplacitum est spiritui meo. ¶Secum Ptolome. sub uenere sunt libra et taurus, et sunt domus eius. Regnat in piscibus, sed in virgine regnum ꝑdit. Sic verè libra idest diuites qui pecunias librant, tauri idest, potentes qui terram gubernant, sunt sub venere, quia ueneri et luxurię famulantur. In piscibus et deliciosis regnant, sed verè in Virgine, Maria. s. et etiam in alijs virginibus, perdunt regnum suum, quia luxuria nũquam habuit in beata Virgine aliquã potestatem

potestatem, iuxta illud ad Rom. 6. Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, vt obediatis concupiscentijs eius.

De Mercurio. Cap. 27.

1 Mercurius est planeta tẽperatus, nocturnus, mõ masculinus, mõ fœmineus, cito.n.se vertit ad naturam illius cui cõiungit, & cũ bonis bonus, cũ malis malus efficit, sicut dicit Misael. Sic verè sunt multi nocturni.i. ignorãtes & imperfecti, q habent animũ ita leuem, & propositũ ita instabile, ꝙ nũc sunt masculini, nunc fœminei.i. nunc boni nũc mali. Nã ad naturã illorũ quibus coniunguntur per societatẽ, facillimè cõuertunt, vt si sint boni, boni fiant & econuerso, qa statim ꝑ aliorũ verba & exẽpla de vno ꝓposito ad aliud se conuertunt, & mutant. Iuxta illud. Qui cito credit, leuis est corde. Eccl. 19. Vel dic ꝙ Mercurius est verus obediens, qui ſm voluntatem illius cui coniungitur.s. prælati sui, suas mutat & regulat voluntates. Sap. 16. Vniuscuiusq; voluntati deseruiens, ad quod quis volebat conuertebatur. Vel dic ꝙ talis est prælatus, quia.s.iste secundũ ꝙ inuenit subditos dispositos, malos.s.vel bonos, vel mediocres vel medios, secũdũ hoc ipse dẽt cũ eis agere, & se eis bonum.i.beneficum & benignũ, vel malũ.i.rigidum & seuerũ præbere. 1. ad Cor. 9. Omnibus omnia factus sum. ¶ Mercurius a poetis Deus eloquẽtię dictus fuit & sapiẽtiæ secundũ Isid. quia secundũ Ptolo. facit hominem studiosum, eloquentem, calculatorem & cõputatorem. Talis debet esse prælatus vel prædicator, qa verè ipse debet habere sapientiam in regendo, eloquentiã in ꝑdicando, & virtutes & merita subditorum debet æqualiter numerare. Act. 14. Vocabant Paulum Mercurium eo ꝙ esset dux verbi. Vel dic ꝙ bonus prælatus facit homines studiosos, inquantũ vult & laborat ꝙ subditos habeat sciẽtia & eloquentia luminosos. ¶ Mercurius semper est cum sole vno signo ante, vel vno signo post. Quando Solem præuenit radijs solaribus stationarius efficitur si ei sit propinquus, qñ autem eum sequitur tunc videtur esse retrogradus. Sic boni semper sunt cum sole Christo per gratiam & charitatem, & sic fiunt quandoque stationarij per firmitatem & fortitudinem, quandoq; retrogradi ꝑ retroactæ vitæ suæ cõsideratio nem. Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic ꝙ Sol lucens est mundi prosperitas, quæ oculos intellectus stupefacit. Homo igitur oportet istam vt comitetur dũ est in ista vita, sed si ipsam præueniat, & eã contemnendo post se derelinquat tunc efficitur stationarius, quia.s.ipse cõtra tẽtationes & tribulationes stat firmiter, & resistit. Sed verè qñ eã sequitur.s. eam amando, & eius negocia tractando, tunc oportet ꝙ fit retrogradus per peccatum, quia.s.oportet ꝙ fiat mercator, aduocatus, auarus, & sic ꝑ diuersa pctã a recto itinere retro cedit. Vnde 1. ad Timo. 5. Multi abierunt retro post Sathanã. Vel dic ꝙ quidam sunt qui ante solis occasum lucent, & isti sunt illi qui nunq̃ peccauerũt. Et alij qui post occasum splẽdent, & hi sunt qui post pctm̃ ad pniam redierunt. Sicut aũt Mercurius nũquam vltra triginta gradus à sole recedit; sic nec iustus trigenarium, qui cõstat denario ter Ducto.i.denariũ mandatorum & ternariũ fidei trinitatis dimittit. ¶ Mercurius habet sub se geminos & virginem, & regnat in virgine, sed in piscibus regnum perdit. Et sub isto cõtinetur fortunium & negociatio, significat rõnem & sapientiam secundum Ptolo. Sic Christus habet sub se illos qui dicũtur gemini.i.qui habent geminam charitatem, & virginẽ.i. eos q seruant corde & corpore virginitatem atq; castitatem. In talibus.n.regnat Christus, sed verè in piscib.i. in illis q in aquis deliciarum iugiter commorantur, perdit regnum suũ, quia diabolus regnat in talib. & non Christus, Habent.n.super se regem, cui nomen exterminans. Apo. 9. Et sicut Mercurius est planeta cum bonis bonus, cum malis malus, sic Deus qñ inuenit homines bonos, ipsum similiter inueniunt bonum, beneficia sua largiendo, sed verè si mali fuerint, sic & ille similiter malus erit eis.s.quantum ad malitiam pœnæ, quia malum pęnæ æternę eis inferet, iuxta illud Amos 3. Non est malum in ciuitate quod non faciat dominus, ¶ Mercurius rarissimè videtur, quia vt communiter semper sub Solis radijs occultatur. Si verè prælatus non debet se nimis ostendere, & coram alijs publicare, quia nimia familiaritas parit contemptum. Sed vel studendo vel orando se a mundi strepitu occultare. Abscondam faciem meam ab eis, & considerabo nouissima eorum. Deu. 32. Vel expone de religiosis vel viris perfectis, qui infra claustra sua continuè esse debent abscondi, & raro exterius propalati.

De Sole. Cap. 28.

1 Sol secundum Isid. dr̃ quasi solus lucẽs, eo ꝙ sit fons totius luminis. Et est planeta fortunatus, tñ quandoq; per coniunctionẽ mali planetæ fit malus Sic vere licet homo sit lucidissimus ꝑ honestatẽ & bona exẽpla, dato ẽt ꝙ sit bon⁹, fortunatus & virtuosus, quandoq; tñ accidit ꝙ ipse cõiungitur alicui malo planetæ.i. ꝙ ipse sectatur societatem alicuius malæ ꝑsonæ, & tũc efficit malus ꝑ eius malam vitam, exẽpla & verba, q̃ sequit. Ideo bene dr̃ Prouerbiorum 24. Cum stulto ne abieris. ¶ Sol oĩbus cęli luminaribus maior est quãtitate, dignitate, ptãte, effectuũ multitudine, claritate (q.a.s. magis est calcati luminis) motus vniformitate, quia semper directè mouetur, & nunquã excedit terminos Zodiaci, nec vnquã fit retrogradus luminositate, quia.s. oĩa inferiora & superiora illuminat & illustrat, vt dicit Mesalach. Sic verè charissimi, debet esse de prælato, qui debet esse subditis maior quãtitate meritorũ, dignitate, potestate, & multitudine bonorũ operũ, scientiæ, claritate, motus.i. operationis vniformitate & maturitate. Nũquã.n.debet exire terminos Zodiaci.i.fidei per peccatum, vel etiam iustitiæ acceptionem personarum, sed semper in medio incedere per iustitiæ æquitatẽ. Esa. 30 Hæc est via, ambulate in ea, nõ declinetis ex ea ad dextram vel ad sinistram. Sed vniformiter & maturè in suis actibus debes ꝓcedere, nec aliquo modo debet a via rectitudinis & iustitię fieri retrogradus, nec per peccatum vel acceptionem munerũ a veritatis lumine eccli psari. Esa. 60. Nõ occidet vltra Sol tuus. Sed subditos suos debet illustrare scientia, siue doctrina, pariter & exẽplo. Eccl. 82. Sol illuminans ꝑ omnia respexit, quia lux subditorũ debet ab eo emanare. Et sicut Sol mouetur contra firmamentum, vt ipsum tẽperet, sic prælatus se debet opponere per orationes contra motũ diuinæ iustitiæ, vt per eũ temperetur, Exemplo Aron, Numeri. 18. de quo dicitur Sapiẽ. 18. Proferẽs seruitutis suæ scutum orationem & allegans restitit iræ. ¶ Secundũ Ambr. in Hexameron. Sol est oculus mũdi iocũditas diei, pulchritudo cęli, mensura temporum, virtus & vigor omniũ nascẽtiũ, decor & perfectio stellarũ, rex & dominus planetarũ. Et secũdũ Martianũ, Sol est principiũ lucis, rex naturæ mẽs, mũdi, fulgor Olympi, moderator firmamẽti. Talis est Deus, qa oculus & director est mundi, pulchritudo cęli.i. ecclesiæ mensura temporum, quia.s.immensus est, omnia mensurãs, virtus & vigor est omniũ, decor stellarũ.i. sanctorum, fons lucis.s.sapientiæ, firmamenti.i. rerum omnium per occultã prouidentiã moderator. Rex est etiam & dominus planetarum.i.sanctorum & etiam errantium peccatorũ. Et sicut Sol per. 12. signa incedens lumen ꝑstat omnibus sphæris, secũdũ Platonem, sic Chr̃s dum fuit inter duodecim apostolos, oẽs alios illustrauit.s.lumine sapientiæ vel gratiæ. Omnis.n.sanctorum lux gratia vel sapientia, a Christo principaliter deriuat. Vnde. Refulsit sol in clypeos aureos, & resplenduerũt mõtes ab eis. 1. Macha. 6. ¶ Sol simplicis est essentiæ vel naturæ, & ideo incorruptibilis, quia cõpositio ex contrarijs, est principiũ corruptionis, secũdũ Aris. Sic verè in ecclesia vel religione dẽt esse simplicitas.i.vnitas & concordia, qa partes cõtrariæ.i.ꝑsonæ inuicem discordes non debet ibi esse, & sic semper incorruptibilis permanebit, qa societas vel religio continuè stat, qñ personæ sunt inuicẽ vniformes. Sed pro certo illa quæ est cõposita ex personis cõtrarijs, & inuicem odiosis, statim destruitur & corrumpitur, quia quilibet trahit ad partẽ vbi est affectio sua, & sic lites oriunt & contentiones, q̃ totum subuertunt, qa si domus supra semetipsam dispartiatur, non poterit domus illa stare. Mar. 2. ¶ Oẽ corpus leue, habile est ad motum, Et ideo quia sol leuissimę naturæ, velocissimi est motus secũdũ Diõ. de di. no. Sic verè quãto quis est leuior ꝑ voluntariã paupertatẽ, & minus habet de diuitijs sarcinosis, tãto ad motũ obediẽtiæ vel bonæ operationis est habilior. & ideo sol.i.vir ꝑfectus velocissimi est motus. ¶ Sol secundũ Dio. de di. no. Renouat, nutrit, custodit, perficit, discernit refouet & fęcũdat, auget, mutat, collocat plantat, & viuificat. Primo dico ꝙ sol renouat, quia ꝑ radios suos subintrãtes terra herbis & floribus vestit, & sic à sta-

à statu hyemali pristino renouatur. Hic est prælatus, qui per radios doctrinę suæ terram.i.terreum peccatorem facit per pœnitētiam renouari, & herbis & floribus.i.gratijs & virtutibus adornari. Hic debet alios nutrire spiritualiter per prædicationem vel scientiā, & corporaliter per eleemosynarū frequentiam. Custodire.s. subditos per diligentiā, & discernere debet inter eos p discretionem.s. qui sunt boni & qui mali. Ego iudico inter pecus arietum & Hircorum. Ezec. 34. Hic debet refouere per compassionem, fœcundare per prædicationem, augere per meritorum cumulationem, mutare per malorum subditorum depositionem, plātare per bonorum promotionem, vel mature, supple peccatores per conuersionem, plantare per fidei cōfirmatam radicationem, viuificare per vitæ gratiæ vel æternæ gloriæ procurationem. Iō talib. dr̄ Hier. 1. Cōstitui te super gentes & regna, vt euellas, & destruas, & ædifices, & plantes &c. ¶ Sol ꝫm Dion. virtutem habet cōseruatiuam, quia cōposita ex diuersis & cōtrarijs elementis statim destruerentur, nisi per virtutem & influentiam cœlestis corporis conciliarentur & cōseruarētur. Sic verè charitas habet vim vnitiuam & concordatiuā, qa oīa mixta.i. collegia, societates et cōsortia, quæ ex diuersis personis vt cōiter sunt composita, statim destruerentur, nisi per vim charitatis inuicem vnirentur, et in vnitatis concordia seruarentur. ¶ Sol habet virtutem perfectiuam, quia nihil peruenit ad perfectionem vel complemētum inter vegetabilia, et sensibilia, nisi per solem. Virtutem ēt habet fœcundatiuam, et augmētatiuam, quia nihil fructificat vel augmentatur, vbi radius solaris nō attingit. Talis est Chr̄s, qa verè per gratiam suam vel charitatem (quam immittit) ipse fęcundat per boni operis inchoationem, augmentat per eius perfectum incrementum, et prosequutionem, perficit per finale cōplementum, perseuerantiā & perfectionē. Quēadmodū cepit, ita & perficiet. 2. ad Cor. 8. Nihil.n. pōt hō in bono proficere, nisi radius diuinæ gr̄æ tangat ipsū. Quod patet in peccatorib. qui qa tali radio nō tāgunt, fructū bonorum operum nunq̄ portant. ¶ Sol virtutem hēt confortatiuā, quia qn̄ appropinquat ad nos, virtutes aīalium fortiores efficiuntur, sicut ēt patet in aurora, vbi pp aduentum solis natura fortificatur & recreat, & tunc oīs infirmitas alleuiatur, flores ēt in eius ortu aperiuntur & vigorātur, qui tn̄ in occasu ipsius marcescunt & claudunt. Sic verè qn̄ sol Chr̄s appropinquat ad nos p suę gr̄æ imissionē, tunc vigoramus, & ad bene agendum vel mala sustinendum fortius roboramur, & per confessionem laudē vel gr̄arum actionem aperimur. Vn̄ Apertū est illico os Zac. Lu. 2. Veruntn̄ qn̄ nobis occidi per pc̄tm̄, tunc cessando à cōfessione vel gr̄arum actione, laude vel oratione, claudimur & velamur. ¶ Sol diuersas recipit mutationes. Ipse.n. in mane rubet, i tertia lucet, in meridie feruet, in vespere pallet. Et iō ꝫm̄ Bedā quattuor habuisse equos fingit a poetis. Vnus dicebat Ethon.i. rubeus alius eous, i. splendeus, tertius pyrois.i. ardens, & quartus phlegon.i. vrens terram. Sic vir iustus & perfectus dēt mutari de bono in melius, quandoque.n. debet inueniri rubeus per charitatem, clarus per honestatem, feruens per zeli austeritatem, pallidus per maturitatem. Ideo iste debet habere quattuor equos, quibus vehatur ad cœlū.i. quatuor virtutes cardinales. Vnus est rubeus, quē sanguis causat, ecce fortitudo. Alius est lucens & illuminans. ecce prudētia. Aliꝰ ardens ecce feruens iustitia. Alius pallidus, ecce matura tēperātia. Abac. 3. Qui ascendis super equos tuos, & quadrigæ tuæ saluatio ¶. Sol virtutē habet purificatiuam. Nam radijs suis aerem subtilizat vel subtiliat & auram pestilentiæ fugat. Sic verè Chr̄s conscientiam siue animam mundificat & depurat, & immissione radiorum suorum.i. gratiarum & bonarum inspirationum aerem pestilentem.i. peccata & vitia exinde fugat, ipsaq; destruit & cōsumit. Vnde dicit Eze. 36. Effundam &c. & mundabimini ab omnibus inquinamētis vestris. ¶ Sol virtutem habet calefactiuam, licet substantiuè non sit calidus. Calore.n. causat ex radiorum suorum motu & confractione, & eorum concursu in superficie obiecti corporis, & maximè si fuerit politum vel speculare, vt dr̄ in pspectiua. Sic verè Chr̄s causat in nobis ardorem charitatis, & hoc per imissionem radiorum.i. gr̄arum & beneficiorū suorū, & maximè qn̄ inuenit cor nr̄m politum p morum venustatem, speculare per sciæ claritatem. Eccl. 43. Sol in meridiano exurit terram. ¶ Sol virtutem habet attractiuā vapores.n. puros attrahit sursum, & ipsos postea p pluuias emittere cōsueuit. Sic Chr̄s illos q̄ sunt puri p castitatē vel cōscientiæ sanctitatē, sursum attrahit ad gloriā paradisi. Et quāto sunt puriores, tāto facilius ascēdūt, & altius collocātur. Amice, ascēde superius. Lu. 14. Vel dic ꝙ sol est plãtus, q̄ p certo illos q̄ sunt puriores castitate & sanctitate, dēt priꝰ & altius eleuare.s. ad dignitates, officia, beneficia vel pbendas, dicēdo eisdē Esa. 60. Surge illuminare Hierusalē. ¶ Duo sunt in sole nobis occulta.s. magnitudo & motus. Nā cū sit octies maior terra & maximę quātitatis, hæc tn̄ nostris sensibus nō apparet. Cū ēt velocissime moueat, tn̄ pp maximam suā claritatem a nobis hæc velocitas non vr̄. Sic de deo, duo pprie sunt nobis abscōdita, incognita & inuisa.s. magnitudo suæ essentiæ, & motus suæ occultæ puidentiæ. Nam cum habeat essentiām infinitā, illa tamē infinitas non potest plenariè à nobis cōprehendi. Iob. 39. Magnus.n. dominus est & vincens scientiam nostram. Tanta est etiam claritas suæ sapientiæ, ꝙ motus suæ prouidentiæ non percipitur.i. rō suorum iudiciorum occultorum a nobis penitus non vr̄. Vnde Eccl. 8. Omnium operum dei nullam potest homo inuenire rationem, & quāto plus laborauerit, tanto minus inueniet. ¶ Sub sole est Leo, & est domus eius. Regnat in ariete, & in libra discedit regnum eius. Sub ipso continetur spes, lucrum & fortuna, & maximè disponit ad aīationem ꝫm Ptolo. Sic Christus hospitatur in Leone, i. in viris iustis, fortibus & pfectis. Regnat ēt in ariete.i. mitibus & simplicibus & idiotis, sed in libra.i. falsis diuitibus & mercatoribus pecunias librantibus deficit regnum suum, quia tales per peccatum eū expellunt. Osee. 10. Ecce deum non timemus, & rex quid faciet nobis? Sub isto aūt inuenitur spes, s. suæ misericordiæ, fortuna psentis gratiæ, lucrū futuræ gloriæ. Ideo ipse dicit Apo. 3. Suadeo tibi emere aurum &c. vt locuples fias. ¶ Sol est planeta beneuolus, masculinus, diurnus, calidꝰ & siccus, fulgēs in se, & omnia alia illuminans, terminos Zodiaci nūquā excedens, nec vnquā retrogrado incedēs, ꝫm Mesalac. Sic verè vir pfectus beneuolus est p mititatem, masculinus per fortitudinis probitatem, diurnus clarus & manifestus p veritatem, calidus per charitatē, siccus, per abstinentiæ parcitatē, fulgens per sapiētiā vel honestatem, alios illuminās p doctrinam vel per exemplorum suorum sanctitatem, nūquā excedit Zodiaci signa idest duodecim articulos fidei p hæresim & incredulitatem, nec vnquam retrograditur per peccatorum & prauitatem vel per malitiam & falsitatē, vel per suorū operū discontinuitatē. Quia nemo mittens manū ad aratrum & aspiciens retro, aptus est regno dei Luc. 9.

De Luna. Cap. 29.

LVna dicitur quasi luminum vna.i. principalis, secundum Isid. quia Soli in magnitudine et pulchritudine est similima. Et secundum Ambrosium in Hexameron. Luna est decor noctis mater roris, humoris ministra, dominatrix maris, temporum mensura emulatrix, solis, mutatrix aeris, lumen a sole mutuās, ipsumq; modo speculari ad nos reijciēs et refundens. Talis est beata virgo, quia verè luminarium cęli.i. omnium sanctorum ecclesiæ est principalior ac soli.i. Christo filio suo similior quantum ad perfectionem. Hæc est.n. decor noctis.i. huius turbulentæ vitæ, vel noctis.i. peccatorum, quia.s. peccatorum et pęnitentiæ est spes, solatiū atq; decor. Cant. 6. Pulchra vt luna, electa vt sol. Et Eccles. 6. Decor.n. vitæ est in illa. Mater etiam roris gratiæ, et humoris deuotionis ministra. Ros luminibꝰ ros tuus. Es. 26. Ista dominat mari.i. peccatoribus tumultuosis et fluctuosis, ipsos ad misericordiam reducendo. Vel mari.i. mundo et vitijs dominatur, omnia superando. Eccl. 24. In fluctibus Maris ambulaui. Temporum supple suorum dicitur mensuratrix, sua.s. tēpora debitè ordinando, et in bonis vsibus expēdendo. Seneca. Tempus tuum in tribus dispēsetur, præterita recordare, præsentia ordina, futura præcaue. Vel etiam iste tēpus vitæ nostræ discernit et mensurat. Solem.i. Christum emulatur et ama. Lu. 2. Fili quid fecisti nobis sic? Ego et pater tuus dolentes quærebamus te. Aerem.i. cōscientiam peccatorū de malo in bonum immutat, lumen ēt.i. gratiarum plenitudinem a sole Christo acquirit, et tandem ad nos peccatores iterum deriuat et refundit. Nā et hic viuētes et non purgatorio lugentes

gentes

gentes luce suæ misericordię & gratię recreat atq; lenit. Vn de ipsa pōt dicere, Penetrabo oēs partes terræ & illumina bo oēs sperantes in dño Eccl. 24. ¶ Luna est status multū mu tabilis, figuræ etiam & coloris. Qñ soli est propinqua illumi natur ab eo à parte cęli, & perdit lumen à parte terræ. Quā do aūt est Soli opposita vel remota, tunc econuerso perdit lumen a parte cęli, & plene illuminatur a parte terræ. Clara ergo nunc est, & nunc obscura, vt dicūt Beda & Macrob. Lu na est hō q̄ fluit de vno statu ad alium, & nunquam in eodē statu permanet, sed continue mutat & variat statum suum, figuram pariter & colorem, quia nunc efficitur cornutus p̄ supbiā, nūc rotūdus & mobilis p̄ insolentiā, nūc obscur⁹ p̄ ignorantiam nunc clarus per sapientiam, nunc est iuuenis, nunc est senex, nunc est sanus, nunc infirmus, nunc est diues, nunc est pauper. Iō Eccle. 27. Stultus mutatur vt luna. Ista lu na. i. hō potest illuminari a parte cæli. i. quātum ad bona spi ritualia per gratias & virtutes, & per sapientiam spiritualē & finaliter per gloriam ęternalem. Iterum potest illuminari a parte terræ. i. a parte bonorum terrenorum, & hoc triplici lumine, s. delicijs diuitijs, honorib. quia in istis trib. consistit mundi prosperitas. Luna etiam ista. i. homo potest esse ꝓpin quus, & amicus soli. i. Christo per gratiam & charitatem. Et potest esse ab eo remotissimus per peccatum. Quia lōge est dominus ab impijs. Prou. 15. Dico igitur pro certo, quod qñ luna. i. homo est propinquus & coniunctus per gratiam ipsi soli. i. Christo: tunc vere a parte cęli. i. quantum ad bona spi ritualia & æterna recipit illuminationē. s. gratias, dona, vir tutes & merita. Sed pro certo tunc tpis vt cōiter perdit lu men a parte terræ. i. mundi ꝓsperitatem, quia vt cōiter Dei amici non prosperātur in hac vita, imo sunt leni obscurita te. i. paupertate & aduersitate, quia sicut dr̄ in Psal. Multę tri bulationes iustorum. Nam quamuis quandoque regula fal lat, tñ cōiter cæteris parib. boni minus prosperātur quā ma li. Sed pro certo quando homo est soli. i. Christo oppositus per vitia & pc̄tā tunc perdit lumen a parte cæli. s. gratias & virtutes, quia obscurus & pauper efficitur quantum ad bo na spiritualia. Iob 38. Auferetur ab impijs lux sua. Verunta men a parte terræ & terrenorum acquirunt cōmuniter tūc temporis magnum lumen. i. magnam prosperitatem. s. ma gnas scientias seculares magnas diuitias tēporales, magnas delicias corporales. Hiere. 12. Impij. n. prosperātur, bene est omnibus qui inique agunt & præuaricantur. Vel dic quod luna est vir iustus, qui. s. figuram & conditionem suam debet mutare, & secundum loca & personas & tempora, diuersis diuersimode conformare. ¶ Luna non fit cornuta, nisi quan do recedit a sole. i. ad solem accedit. Sic vere homo nō fit su perbus cornutus, nisi quando a Deo recedit per peccatū. Vñ Eccl. 15. Longe. n. est a superbia & dolo. Quando etiam hō accedit ad solem. i. ad Deum per gratias & virtutes, tunc si militer exinde quandoq; superbit & fit cornutus per super biam, sicut ille Phariseus Luc. 18. Domine non sum sicut cæ teri hominum &c. Quia vere homo quandoq; non tantum superbit de rebus vitiosis, imo etiam de rebus virtuosis, & sic anima proprijs armis interficitur. Vnde dicit Gregorius Valde timendum est vitium quod ex victoria nascitur vitio rum. ¶ Luna est omnis humoris augmentatiua, quia per oc cultam virtutē suam in eius incremento, medullæ, cerebra animalium, & omne aliud humidum augmentatur, & p̄ eius decrementum similiter minoratur, vt dicit Martianus. Vn de eius defectus vel profectus omnium est inferiorum cor porum decrementum vel etiam cōplementum. Sic vere p̄ latus p̄ suā occultā influētiā. i. p̄ suā orationē & deuotionē, dēt subditis humorē grē ꝓcurare. Nā q̄to luna. i. p̄latus ma iorē claritatē sapientiæ & morū hēt, tanto oīa inferiora. i. subditi humorē hñt grām pleniorem. Et ecōuerso, q̄to plus deficit in lumine discretionis & sapientiæ, tanto subditi ab humore pietatis & deuotionis & grē spoliant, q̄a eorū pro fectus est alijs vtilis, eorū obscuritas & ignorātia alijs est dā nosa, q̄a si cęcus cęcū duxerit, ambo in foueā cadunt. Matt. 15. Vel dic ꝙ sicut aduentus & p̄ñtia luminis lunaris est cā crementi humorū, & ecōtra recessus est cā decrementi, ſm Plinium, sic accessus diuinæ gratiæ spiritualiter nos impin guat, carentia autem virtutibus attenuat. Vel dic de p̄sentia & accessu luminis. i. prælati, qui proficit, & de eius recessu & absentia, quæ officit. Vel dic quod luna. i. prælatus, gratia & scīa luminosus, solet subditos humorosos et diuites habere & econuerso. Vel dic quod crementum luminis prosperita tis est cā crementi humoris carnalitatis etc. Allega sicut vis. ¶ Luna est maris attractiua. Nā per suam occultam virtutem mare regulat et disponit et ipsum fluere et affluere, deflue re et refluere facit: ipsum. n. eleuat et attrahit vbicunq; fit et intumescere facit. Vñ mare semper abundat in parte vbi lu na, est et defluit a parte opposita. Vñ ista est regula ꝙ quo tienscunq; mare abundat a parte orientis p̄ lunā ibi existen tē, defluit et minuitur a parte occidentis, et ecōuerso, vt di cit Martianus. Luna est Deus, qui ꝓ certo mare fluctuosum, . i. hoīes gubernat et disponit per suam occultam prouiden tiā et uirtutem, et ipsum facit diuersimodè minui vel auge ri. Oriens vbi est lumen significat bona spūalia et ęterna, ubi lux gratiæ sp̄ viget. Occidens aūt significat mundum, q̄ oc cidit et deficit omni die. Ista est igitur regula occultæ influē tiæ lunæ. i. occultæ prouidentiæ Dei, quia regit hoīem. Quia aliquando facit eum affluere vel abundare a parte orientis. . i. in bonis spiritualibus, gratiis et virtutib. Aliquando facit eum affluere a parte occidētis. i. in bonis tēporalib. diuitiis deliciis et honorib. Sed pro certo istud est verū, ꝙ quotiens homo abūdat a parte orientis. i. in bonis spiritualib. et quo tiens Deus dat sibi affluentiam gratiarum, ipsum pro certo facit minui a parte occidentis. i. in bonis temporalib. q̄a fa cit eum pauperem, et huiusmodi, et temporali prosperitate ne ab ea absorbeatur, immunem, quia sicut dicitur Iudit. 8. Quotquot Deo placuerunt, per multas tribulationes tran sierunt. Et econuerso quotiēs facit aliquem abundare a par te occidētis. i. in bonis temporalib. tunc vt communiter ea lis minuitur a parte orientis. i. a bonis spiritualib. Quia sępis sime fit ꝙ illi qui abundāt temporali ꝓsperitate, carent spi rituali sanctitate. Eccl. 11. Si diues fueris, non eris immunis a delicto. ¶ Luna est planeta fęmineus, nocturnus, frigidus, et humidus, nunquam manet in eodem statu vel figura, in certi est motus, quia nunc est sub sole, nūc ante, nunc retro sæpe cornuta apparet, sępe, rotūda, et breuissimo tempore complet cursum suū. Talis est peccator, quia fęmineus per incōstantiā nocturnus et obscurus per ignorantiā, frigidus per indeuotionem, humidus per luxuriæ infectionē, varię figuræ p̄ gestus et uestitus curiositatē, incerti motus per in solentiæ leuitatem. Cornutus est per superbiæ vanitatē ro tundus et mobilis per incōstanciæ læuitatem, et cursum suū . i. vitam breui tempore complet, quia vt communiter Deus non permittit ꝙ viri sanguinū dimidient dies suos, imo dat eis durationis breuitatem. ¶ Qñ luna est in cremento, cor nua eius respiciunt versus orientem, qñ autē decrescit, tūc versus occidentem respiciunt, vt patet ad sensum. Sic vere quando homo crescit et augetur in meritis et uirtutib. duo cornua eius. s. intell̄s et voluntas versa sunt ad orīētem. i. ad bona paradisi voluntas nempe desiderando, et intellectus meditando et contemplando. Sed vere econtrario, qñ ho mo decrescit a lumine gratiæ et sapientię per peccatū, tūc vere huiusmodi cornua vera sunt versus occidētem. i. ad tē poralia, ipsa gubernando, et amando et acquirēdo. ¶ Qñ lu na inter nos et solem iterponitur, facit solis Eclipsim, et in mundo causat obscuritatem, quod nunquam accidit ſm Al bu. lib. de motibus planetarum, nisi in nouilunio et in linea ecliptica. Luna quæ fluit et refluit et mare gubernat, signifi cat mundi prosperitatem, quæ nunc minuitur, nūc augetur et super mare habet dñm. i. super amaros et miseros pecca tores. Nam quando ista interponitur inter nos et solem, id est Deum, ita quod magis est prope nos per affectionē et at tentionē q̄ ipse Deus, tunc uere radios solis. i. gratiam Dei, sapientiam, scientiam, et gloriā a nobis abscōdit, et ipsum facit quo ad nos eclipsari, et ita nos reddit ignaros, inscios et obscuros. Iō de illis q̄ seruiunt creaturæ potius q̄ creato ri, dr̄ ad Ro. 1. Obscuratū est insipiens cor illorū. Vel dic ꝙ qñ luna. i. antichristus se inter nos et Deū immittit, tūc Solis Chr̄i lumen. i. fides in mūdo quasi nullatenus apparebit, sed p̄ eius opera obscuritas erroris et hr̄sis p̄ mūdū erit penitus seminata. Vel dic ꝙ sol sign̄at principes mundi, q̄ re vera qñ respiciunt lunam. i. ecclesiam, ipsam. s. indignanter vidēdo, tunc p̄p terram interpositā. i. occasione terrenorum ipsam faciunt eclipsari, et diuersis tribulationibus obscurari. Con stat. n. ꝙ maleuolentia principum vel tyrannorum est causa depau-

9 depauperationis ecclesię & ēt clericorū.¶Luna qñ terra īter ponitur inter ipsam & solem recta linea eclipsim patitur & ꝓprium lumen perdit,& hoc tm̄ in plenilunio accidere cō sueuit.Sic luna.i.voluntas quæ fluit & refluit per diuersa de sideria,tunc tpis lumen perdit,& a sole Christo gratiam vel gloriam,vel ēt sapientiam diuinam recipere cessat,qñ terra .i.terrenorum amor inter eum & Deum est positus, & qñ ꝑ auaritiam tpalia dño ꝓponunť. Nam quando homo nimis vacat ad tpalia,tunc lumen diuinæ gratiæ vel sapientię cito 10 ꝑdit.Vnde Prou.13.Lucerna impiorum extinguetur. ¶Luna ex sui corporis opacitate semper habet quādam opacitatē seu obscuritatē, & hoc maxime qa appropinquat ad terrā. Ideo dicit Martianus & hoc contrahit ex vmbra terræ, cui est vicina cuius signū est, qa qñ superiores peragit circulos clara & sine macula tunc videtur. Sic uerè naturaliter nos habemus ex ipsa conditione corporis & naturæ nostræ obscuritatem,& nigredinē ignorantiæ,& multorum maculas pc̄tōrum,& maximè qñ appropinquamus ad terram.i.qñ ad terrenas diuitias per auaritiā applicamur, quia tūc hō vmbra terræ.i.terrena affectione multas cōtrahit maculas peccatorū.Figura.Apo.9. vbi dr̄ quod obscuratus est aer de fumo putei. Sic aer.i. pura conscientia fit obscura.i. maculata per pc̄m̄,qñ à fumo.i.mundi prosperitate per eius affectum tangitur quæ præterit sicut fumus.Baru. 6. Nigresiunt facies eorum de fumo qui in domo fit.Sed pro certo qñ luna.i. hō vel aīa est in superiorib.circulis.i.in Paradiso per affectionē vel contēplationem,tunc huiusmodi maculas nunquā sen- 11 tit.Vnde Exo.24.Ascende ad me in mōtem,& esto ibi. ¶Luna ſm̄ Bedam est temporū significatiua in nauigatione. Si.n. luna scintillat ad remos imbrē & tēpestatem significat affuturā.Et dicit Prolo.ꝙ sub luna est cancer, & est domus eius, & regnat in cancro, sed in libra est discessus regni. Talis est mundi prosperitas quia vere sua scintillatione.i. fauore vel splendore, qñ eū circa nauigantē aliquē in hoc mari huius mundo emittit tēpestatē,s.ęternę mortis sibi prædicit finał ꝓparatā,quia ſm̄ Amb. Continuus successus tpalium æternæ dānationis indiciū est. Nā luna ista.i. mundi prosperitas regnat in cancro.i.in illis qui more cancri a recta via iustitię per vitia retrocedunt.s.in mundi pc̄tōrib. qui cor suum habent in mūdi prosperitate,& ei sicut dominæ sunt subiecti. Sed uere in libra.i. in illis qui per libram iustitiæ regulanť.s. in uiris bonis & perfectis ꝑdit mūdi ꝓsperitas regnū suum quia.s.eā contemnunt,nec ei famulantur.Ideo nolite diligere mundū &c.1.Io.2. ¶Luna humorem seminib. administrat 12 pascua in siluis de nocte quærentib.luminis beneficium præstat.Et ideo dea seminum dr̄ & syluarum. Aerem etiā subtiliat,quia ſm̄ Albu.nisi aer de nocte per radios lunares subtiliareť,magna ibi corruptio ex nocturnorū,vaporum exhalationib.gignereť.Luna ēt maris est attractiua,terræ fęcundatiua,& grauioris soni in cœlesti harmonia effectiua.Hæc est beata virgo vel ēt ecclesia Dei,quia vere feris.i. pc̄tōrib. ꝑ noctem huius vitæ vagantib. lumen discretionis fidei & sapientiæ ꝑstat, semina ēt.i.illos q iā sunt ꝑ grām & fidem in agro ecclesiæ seminati humore grē & deuotionis, pietatis & cōpassionis humectat,& sic eos meritis & virtutib. ꝓficit & augmentat. Aerē ēt grossum.i.pc̄tōres, radiis suis.i.sacramentis purificat.i.iustificat,ne vaporū suorū.i. pc̄tōrum grossitie corrumpanť.Istud mare ēt.i.amaros pc̄tōres quotidie ad salutē attrahit,terrā cōsciē virtutib.fertilem efficit, & inter cantus diuinæ laudis grauiorē & humiliorē somnū beata virgo cantauit,dicens.s.Lu.1.in magnificat: qa respexit humilitatē ancillæ suæ. &c.Et sicut luna à sole recipit lumen,& sp fluit & refluit de vna figura ad aliā, nunq̄ tñ deficit vel corrumpiť,sic ecclesia a sole Chrō lumē suum,s. fidē & sapientiā hēt.Et licet cōtinue fluat per diuersas mutationes,motus & tribulationes nunq̄ tñ penitus deficit. Vñ Lu. 13 22.Ego rogaui ꝓ te &c.Eccl.40.Fides in seculū stabit. ¶Luna est frigida cū excessu, tñ qa circulo solis est vicina, ideo ab eo sua frigiditas & humiditas temperatur.Sic dato quod homo sit frigidus per indeuotionem,humidus per mollitiē & delicias,vel ꝑ carnalē delectationē,si tñ soli.i.alicui bonę personæ sit vicinus.i.si bonorum societatē sectetur,sua poterit qualitas immutari,& ꝓpter eorum exemplum,vita & verba,sua prauitas temperari Eccl.6.In medio proborū sta. 14 ¶Secundum Arist.luna est in dispositione hominis peccatiuā:facit.n.hoīem mutabilem,discurrentem, & in oculis male dispositum.Et vnū oculum facit alio maiorem,ſm̄ Prolo Et breuiter hō ī cuius cōplexione lunaris cōstellatio dñiū habuerit macula in oculo nō carebit.Luna est mūdi ꝓsperitas uel affectio carnalis, quæ pro certo hominē pessime disponit per affectionem.Quia uere illi in quib. lunaris cōstellatio.i.amor prosperitatis,& carnalis affectio uel acceptio ꝑsonarū dominatur,vitio in oculo.i.in rationis iudicio, nō carebunt, quia.s.iudices auari, multa vitia & falsa iudicia ꝑ affectionem uel odium vel per munera faciunt.Nā cū duos habere debeant oculos.i.duplicem considerationem,vnum .s.ad amicos,aliū ad inimicos,vnum ad iustitiā vnius partis, alium ad iustitiā alterius,& cum isti oculi debeant esse ęquales(quia.s.æquè debet iudicare,sit amicus vel non,dederit sibi uel non dederit)isti tñ habēt vnum alio grossiorem,quia .s.oculus quo respiciunt amicos,maior est alio, quia malus iudex pro amico iudicabit,& alium(licet sit iustus) cōdemnabit,vel cognatum ꝓmouebit,& alios meliores deprimet & calcabit,contra illud Deuterono.1.ciuis sit ille,siue peregrinus,nulla erit distātia vel distinctio personarum,ita paruum audietis vt magnum.¶Sub luna(sicut dicunt astrologi) 15 continetur damnum,amissio,timor,& ęgritudo.Sic uere est de mundi prosperitate,quia uere sub ista cōtinetur dānum quia.s. hō perdit vitam æternam pro temporalib. Aegritudo.s.diuersorum peccatorum. Amissio gratiarum & virtutum.Timor, quia.s. mundani diuites semper sunt in timore ne diuitiæ suæ pereant,& ne status eorum decidat, & timēt etiam mortem perpetuam,quam expectant. unde Seneca, Quantum accessimus ad successum, tantum accessimus ad metum. ¶Lunaris cōstellatio maxime operatur in hominis 16 dispositione & maxime quantum ad ægritudinem vel sanitatem secundum Hippocra.in pronosticis. Vnde sicut dr̄ in cōmento de dieb.criticis,per coniunctionē lunæ stellis fortunatis,fiūt ægritudines terminabiles ad bonum,& ecōuerso,per cōiunctionem eius cum stellis malis fiunt terminabiles ad malum.Luna ista est princeps vel prælatus,qui ꝑ certo maximam habent hodie potestatem.vnde Luc.32 Reges gentium dominantur eorum.Per ęgrotantem intelligo quēlibet subditum,& pauperem vel infirmum, qui sanitatē prosperitatis vel gratiæ non habent. Dico igitur quod quando luna.i.princeps vel pręlatus est coniunctus stellis.i. personis bonis,quādo.s.habet secum bonam comitiuam, bonos.s.iudices,officiales,consiliarios & balliuos,tunc uere dico, qđ infirmi qui sunt sub eo.i.subditi sui, acquirunt sanitatem.i. tpalem prosperitatem, tunc.n.non fiunt exactiones iniustitiæ uel rapinæ,vt sic subditi prosperantur.Sed uere econuerso quando ista luna habet secum malas stellas,malos socios .s.adulatores,accusatores,raptores, diffamatores,sicut hñt hodie multi,tunc uere infirmi pauperes subditi moriuntur .i.omni solatio spoliantur, quia.s.tunc ab eis deprędantur, & damnis & inuasionib.infestantur.Vnde Prou.28. Regenti bus impiis ruinæ hominum.Vel dic quod sacerdos uel prælatus quando est coniunctus malis stellis.i. malis mulierib. quando.s.est luxuriosus,tunc per malum eius exemplum infirmi et imperfecti subditi moriuntur,quia.s.ad pc̄m̄ consimile se inclinant.Et econuerso, qñ talis est coniunctus bonis sociis et honesto sub capellano et clerico,et quando bonos religiosos libenter associat,tūc uere facit cōmodū infirmos religiosos libenter associat,tūc uere facit cōmodū infir morum subditorum,quia.s.bene ædificantur,et ad simile inclinantur, et sic ad sanitatē perfectionis et morū reducunť. Iō dr̄ Eccl.37.Cū uiro sc̄tō assiduus esto. ¶Scd̄m varias ętates lunæ moueń humores in mulierib.bella in aīalib.et pas- 17 siones in corporib.excitanť,vt patet in lunaticis et caducis. Sic uerè ꝑ mundi prosperitatē humores carnalitatis et luxuriæ in mulierib.i.in deliciosis gñanť.Bella ēt crudelitatis et iracundiæ inter aīalia,inter crudeles principes et ēt iter alios cōcitanť,morb.ēt caducus supbiæ,morb.itē lunaticus stultitiæ, q̄ facit carere rōne ꝑ lunæ.i. per prosperitatis influētiā,inducit et causatur. ¶Quanto luna plus ꝓficit in lu- 18 mine,tanto oīa aīalia plus ꝓficiunt in medullis et humorib. etcæte.Vide bene de mari §.1. et de conchylibus et de animalibus in generali §.117.et 18. ¶Luna nunquam in eodem 19 statu permanet. Primo.n.parum habet de lumine,sed paulatim fit in medio sui tēporis lumine plena,sed rursum paulatim minuitur lumē suū,et finaliter in fine mensis totaliter obscuratur.

obscurat. Talis est vita humana, quia vere ista sp venit ad ꝑfectũ cõtinuũ pulchritudinis, fortitudinis, & vigoris, quousq; perueniat ad perfectionẽ plenitudinis naturalis. Sed vere finaliter minuitur & decrescit ad vltimũ obscuritatẽ mortis incurrit. Vel dic ꝙ lumen lunæ est mundi scientia & ꝓsperitas, q̃ primo est in homine multum parua, sicut patet ĩ aduocatis & balliuis, qui primo sunt ignorantes & pauperes, sed paulatim ita crescit eis lux sciæ vel ꝓsperitatis, qđ fiunt sicut luna plena, quæ in dieb. suis lucet, ita ꝙ totam patriam vñr illuminare. Sed verè in fine mensis. i. in fine vitæ totum illud lumen deperit, & obscuritas mortis temporalis & æternæ succedit. Vnde Eccl. 43. A luna signum diei festi, luminare, quod minuitur in consummatione mensis.

De Cometa. Cap. 30.

1 COmeta est stella flammis circundata ſm Bedã, & signat mutationem aut pestilẽtiam, bella & ventos. breui spatio finitur. s. octo dieb. vel parum plus vel minus, sp in septẽtrione apparet, & nunquam in occidente. Talis est gloria & prosperitas mundi, quia vere flammis & ardorib. auaritiæ circundatur. Et dato ꝙ splendere videatur, & in pñti tpe relucere, illis tñ, qui eã hñt, significat bella & pestilentiã tribulationis æternæ. Prou. 14 Risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat. Vñ Amb. super Luc. Risus mundi est sicut risus phrenetici, quem ex vestigio sequit̃ mortis vestigium. Breui ẽt durãt tempore, quia tantummodo in vita hac, q̃a in septentrione. i. in mundo isto vbi viget frigus tribulationum, tantum, videtur in occidente aũt. i. tunc q̃n hõ occiderit per mortem, non poterit inueniri. Ps. Neq; descendet cum gloria eius. ¶ 2 Cometa dato ꝙ nõ sit planeta, vr̃ tñ moueri motu planetarum aliq̃n, aliq̃n aũt immobilis vr̃. In parte septentrionali apparet, & nũquam emittit radios versus occidentem. Breuissimo finitur tempore, quia ſm Bedam nõ durat vt communiter nisi octo dieb. licet visus fuerit cometa durare aliquotiens octoginta, vt dicit. Talis est hypocrita, qui nõ est planeta. i. vir iustus, licet motus. i. opera consimilia habeat, & licet stare per gratiam aliquotiẽs videatur. Iste in septentrione. i. in frigore pniæ perseuerat, sed vere radios suæ considerationis nunq̃ emittit uersus occidentem. i. versus mortem, quia isti nunquam cogitãt de morte. Et ideo parum durant. s. in sua fictione, quia cito manifestantur iniquitates palliatę, quia secundum sapientem. Sap. 4. Adulterinæ plantationes non dabunt radices altas.

De Polo. Cap. 31.

1 POlus est stella minima, immobilis, in superiori parte cęli, & est duplex polus. s. arcticus & antarcticus. Arcticus semper nobis apparẽs, antarcticus nunquam. Et inter istos duos polos transit axis linea intellectualis, circa quam rotã cęlum moueẽ, sicut circulus circa centrum. Axis iste est persona filii Dei duo poli sunt duæ naturæ. s. diuinitas & humanitas. vna est visibilis, alia non. s. deitas, ad minus pro tẽpore huius vitæ, quia Deum nemo vidit vnquam 1. Ioan. 1. Dico igitur ꝙ cœlum. i. ecclesia vel anima, semper dẽt volui ꝑ fidem, charitatem vel contemplationem, circa axem. i. circa Dei filium incarnatum, qui in duob. polis. i. in duplici natura figitur & consistit. Nam circa istum semper debet circuire per deuotionem considerationem & circunspectionẽ. Vnde Can. 3. Surgam & circuibo ciuitatem. Vel dic ꝙ duo poli sunt spes & timor, vel cõsideratio natiuitatis & mortis, vel fides & charitas, circa q̃ debet anima semper verti, & cursum bonorum operum exercere, vel ẽt per obedientiã circuire. Eccl. 24. Girum cęli circuiui sola, & in profundũ abyssi penetraui, & in fluctib. maris ambulaui. Circuiui dico cęlum. i. Paradisum per contemplationem, abyssum & mare. i. mortem & infernum per timorem & cõsiderationem. ¶ 2 Polus est stella altissima & minima vr̃, licet sit magna, fixa & immobilis, circa quam totum cœlum mouetur. Hæc est ẽt vtilissima, quia propter sui immobilitatem terrarum situs est discretiua, nauigantium directiua, astrologorum certificatiua, ferri more magnetis attractiua, breuissimi circuli effectiua. Et iõ ista stella tam ab nautis quã astrologis potissime intuet̃. Hæc ẽt ratione sui situs, medii totius cęli est ostensiua omnib. vt dicit Beda. Hæc est Maria, q̃ pro certo altissima est per contemplationem, minima per sui contemptum & defectionem tñ in se fuit maxima per meritorum cumulationẽ. Fixa fuit per fidei & propositi perfirmitatem. Iõ ista columna ecclesiæ dr̃, quia oẽs alii uacillauerunt ꝑter ipsam, vi sa morte Chr̃i in sabbato ante resurrectione. Et iõ dies sabbati nomine ipsius ieiunat̃. Eccl. 4. Ego in altissimo habito, & thronus meus in columna nubis. Ista immobilis fuit ꝑ perseuerantiam & durationem. Et circa eam semper dẽt volui cęlum. i. mens humana per spem & deuotionem. Can. 3. Surgã & circuibo ciuitatem. Ista nauigantes. i. in hoc mũdo fluctuantes, & ad portum Paradisi dirigit. s. per orationes suas. Astrologos. i. portum Paradisi dirigit. s. per orationes suas. Astrologos. i. cęlestia contemplantes, de vita æterna certificat erudit. Eccl. 24 In me omnis gratia vitæ & veritatis. Ferrum, i. peccatores duros ferreos & obstinatos, ad mĩam redigit & attrahit. in funiculis. Adam trahã eos, in uinculo charitatis. Oseæ 11. Et iõ verè ista dẽt à nauigantib. i. ab actiuis bonis secularib. & ab astrologis. i. à religiosis & contemplãtib. per deuotionem, spem & orationem frequentius intueri. Breuissimum etiam facit circulum suum, quia parum de temporalibus ambiit vel habuit, immo maximam paupertatem tenuit, mundiq; ambitum & latitudinem nõ amauit. Eccles. 11. Breuis in volatilibus apis & initium dulcoris habet fructus eius. Et sicut polus est nobis perpetuæ apparitionis, sic etiam beata virgo nobis est promptæ & perpetuæ subuentionis. Apo. 5. Ecce sto ad ostium. Quinimo sicut iste polus polo antarctico semper opponitur, sic beata virgo Christo filio suo & rigori suæ iustitiæ pro peccatorib. se opponit, inquãtum pro eis dulciter intercedit. Vel si vis expone de prælato, circa quem tota ecclesia debet volui. Et applica de conditionibus supradictis. Vel dic ꝙ polus antarcticus qui polo arctico Christo opponitur, est diabolus, vel antichristus, qui inuisibilis est &c.

De Arcturo. Cap. 32.

1 ARcturus, septentrio, actophylax, Bootes, idem sunt. Et est illa constellatio quæ dr̃ currus, & in modum currus ordinat̃. In ista sunt septem pulchræ stellæ, quarum quatuor à trib. discernuntur, & situs ordine distiguuntur. Constellatio ista nunquam occidit, & hoc quia circa polum arcticum est cita, circa quem circuit incessanter, vt dicit Isi. & Greg. Hæc est ecclesia, quæ septem stellas. i. septem sacramẽta cõtinet, q̃ circa polum, Deum immobilem & æternum, vertit̃ per fidem & deuotionẽ, & iõ non occidet nec deficiet, nec cessabit per quamcunq; tribulationem. Arcturus. n. cõtinue voluitur, sed tñ nunquã mergitur. Sic & ecclesia volui & tribulari põt: mergi aũt & deficere nunquã põt sicut dicit Gregorius super Iob 38. Vñ illud. Bene fundata est domus dñi super firmam petram. Quod ẽt de fide per oĩa dici potest. vnde Eccl. 40. Fides aũt in seculum stabit. Vel dic ꝙ hæc est aĩa, quæ debet continere septem virtutes. s. quatuor cardinales, & tres theologicas, q̃ ab inuicem distinguuntur. Apo. 1. Habet septem stellas in dextera sua. Qarum dum tres. s. theologicæ sursum ad Deum eriguntur, quatuor. s. cardinales, ad proximum inclinantur. Hæc etiam circa axem vel polum. i. circa Deum semper debet verti per deuotionem & dilectionem, & sic nunquam cadet vel occidet per peccatũ. Esa. 60. Non occidet ultra sol tuus. & Iob. 29. Lux vultus mei nõ cadebat in terram. Vel expone de prælato, qui nunquam debet occidere per pc̃m, sed septem virtutibus insignitus, circa polum Christum ambulare, & visibus subditorum semper dẽt se præsentare per boni exempli dationem, & nunquam se eis occultare per sui subsidii denegationẽ, seu per sui absentationem. Iob 38. Girum arcturi quiescere facit. s. in ecclesia sua cum subditis suis &c. Vnde Iob 9. Qui facit arcturum & oriona &c. ¶ 2 Cõstellatio q̃ dr̃ arcturus, circa polum incessanter circuit, tardius tñ cęteris incedit. Alius in firmamẽto persistit, breuiorem circulum facit. Dum in vna parte deprimitur, semper in alia se erigit, quia. s. cum hẽat septem stellas, sic est ꝙ dum quatuor deprimuntur, aliarum ternarius se extollit, si vero quaternarius sursum veh̃it̃, tũc econtra ternarius se deflectit. Arcturus etiam nunquã à nostris visibus absconditur nisi forte q̃n nube vel nebula obũbratur. In hyeme autem q̃n fortius terra gelatur, solet arcturus clarius rutilare. Et per medium eius draco. i. q̃dam stella sic vocata solet ad modũ fluminis uel fulminis pertrãsire.

Ista

Ista oia dic de viro perfecto & maximè de plato, quia.s. iste debet polum.i. Deũ per contemplationẽ circuire. Tarde p deliberationẽ debet incedere. Alte per affectionẽ & vitę pfectionẽ debet persistere. Breuẽ circulum.i. breuẽ negociorum expeditionẽ dẽt facere & tenere. Sap.4. In breui exple uit tempora multa. Si in vna parte.s. in terrenis deprimit, in altera tñ.s. in spũalib. debet erigi. Et si hyems & frigus tribulationis incũbat tunc dẽt virtus eius clarior demonstrari, & vultus eius rutilantior & hilarior inueniri 2. ad Cor. 12. Cũ aũt infirmor, tunc fortis sum. Sp ẽt se dẽt in necessitatib. aliorum pñtem & sollicitum exhibere, nisi forte qñ occasione nubium vel nebularum.i. infirmitatum vel necessitatũ corporaliũ ipsum oportet ad tps subtrahi uel latere. Act. 20. Nõ .n. subterfugi quominus annũciarẽ oẽ cõsiliũ Dei vobis. Draco aũt inter tales dilabi dr, qa constat φ mali & impii, hoies draconini & puersi, talib. bonis superiorib. aduersant, & φ ẽt draco diabolus ipsis p cęteris inuidet & cõtra eos machinat. 1. Pet. 5. Aduersarius uester diabolus tanq̃ leo rugiẽs circuit quærens quem deuoret &c. Vel si vis dic φ ista cõstellatio signat hoiem, q.s. ex septem stellis.i. ex quatuor elementis quantũ ad corpus & ex trib. potentiis quantũ ad aiam cõstat. Igit ista est veritas, φ in isto ista modo contrario se vidẽtur hre, qa.s. qñ quatuor deprimuntur tres erigũtur.i. qñ corpus ex quatuor elementis constans tribulationib. præmit, tunc pro certo aĩa ex tribus constans potentiis, in donis & virtutib. promouet, & ad Deum per spem & desiderium eleuat 1. ad Cor. 12. Virtus in infirmitate perficitur. Econtra vero quando corpus in pñti gloria sublimatur, tunc aĩa à statu suo pmit, & uitiis aggrauatur. Sap. 9. Corpus quod corrũpitur aggrauat aiam. Et sic bene accedit illud brocardicum. Qui in vno deprimitur in alio subleuatur.

De Capite Draconis. Cap. 33.

1 Caput draconis & cauda, sunt interfectiones circulorũ in ecliptica, quæ licet non sint stellæ vel planetæ, hñt tñ motum planetarum. Et qñ vna est in vno signo, alia sp est in opposito, neutra autem est in medio. Et quocunq; motũ moueant, caput est contra caudam, & cauda contra caput. Et ideo pp aspectum oppositum cauda est penitus uenenosa ẽm Aris. Draco significat diabolum. Ecce ego ad te draco magne q cubas in medio fluminum. Eze. 29. Corpus eius est vniuersitas reproborum. Caput huius corporis sunt mali principes vel plati. Cauda eius sunt mali subditi. Dico ergo φ caput & cauda.i. plati & subditi draconis.i. diaboli inuicẽ opponuntur, quia pro certo inter peccatores nulla est perfecta concordia charitas vel amicitia, sed potius oppositio, controuersia, ira, odium & inuidia. Caput.n. opponitur caudæ.i. subditis per rapinã & excoriationem. Cauda autẽ opponitur capiti, per odium, murmurationẽ, rebellionem & cõtẽtionẽ, sicut patet in multis abbatiis, ecclesiis & patriis. Vere qa caput caudã respicit oppositè, i. quia plati odiunt & psequunt subditos, ipsa cauda ẽ hodie venenosa, qa multi subditi fiũt mali p desperationẽ, qñ vident à platis suis se odiri & pseq, & inde solent rixę & appellationes suboriri. Ose. 7. Oẽs calefacti sunt velut clibanus & deuorauerunt iudices suos. Vẽter aũt dracones.i. molles adulatores ĩ medio sunt, qa & subditis & superiorib. adulantur. ¶Si sol sit cũ capite in vno signo, & luna sit cũ cauda in alio signo opposito causabit eclypsis pp terram intermediã. Sic vere qñ caput.i. principes vel platus hẽt secum solem.i. ardorem corectiõis vel crudelis austeritatis, cauda aũt.i. subditus hẽt secum lunam mutabilem.i. inconstantiã voluntatis & vacillationis, tunc vere sępe accidit eclipsis.i. defectus apostasię & desperationis, sicut patet in multis statib. vbi crudelitas pręlatorũ facit imperfectos & debiles subditos desperare & à grãe lumine eclipsari. Vel dic φ qñ cauda.i. subditus, habet secũ lunã.i. mundi pspe ritatem.s. qñ habet satis diuitias, tunc vere cãtur eclipsis.i. pęna tribulatio, rapina & excoriatio, quia .s. tunc malus princeps vel platus nititur subditum spoliare. Populum meum exactores sui spoliauerunt Esa. 3. Vel dic generaliter φ cauda est diabolus, caput Chrs. Vel cauda caro, caput spũs. Vel cauda malus subditus, caput bonus pręlatus Et sic de aliis. Ista.n. sibi inuicem opponuntur, ita φ vno exaltato, alius in esse suo inclinatur. Expone quomodo (Eccl. 33.) contra bonum malum est, & contra vitam mors.

2

De Stellis. Cap. 34.

1 Stellæ a stando sunt dictæ, qa stare vñr, licet moueantur. Sydera dñr à cõsiderando, quia stellas solent mathematici considerare, ẽm Isid. Et est stella lux aggregata in suo orbe, quia quanto est maior aggregatio lucis in suba stellæ, tanto maioris est quantitatis, pulchritudinis & claritatis, ẽm alphraganũ. Vñ stellę ab eo vocant lucis vehicula. Et sunt stellæ tenebrarum noctis illuminatiuæ, vniuersi decoratiuæ, solis vicem à quo lumen recipiunt suppletiuæ, motu radiorũ aeris depuratiuæ, elementorum in mixto conciliatiuę, caloris naturalis in reb. conseruatiuæ, & etiam causatiuę, in solis pñtia à quo lumen recipiunt, sui sunt luminis occultatiuę. Tales sunt per oia viri iusti & perfecti. Dñr. stellę à stãdo, quia licet moueantur per multas tribulationes tentationes & labores, sp tñ stant per constantiam, patientiam & virtutem, nec vnquam cadunt per impatientiam vel imperseuerantiam aliqualem. Isti dñr sydera, quia verẽ vita eorũ aliorum est consideratio, forma, speculum & exemplar. Et tales dñr lux, quia.s. in se lucent per gratiam alios illuminant p exemplum. Et doctrinam. Nam quanto plus est in eis de lumine sapientiæ & grãe, tanto maioris sunt quantitatis & reputationis apud Deum, & tanto sunt pulchriores honestate, clariores veritate, potentiores bonorum operum actualitate. Dan. 12. Qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Isti.n. noctis, i. huius mundi expellunt tenebras.i. ignorantias & errores per doctrinam & pdicationem. Vniuersum.i. ecclesiam decorant per suæ sanctæ vitę perfectionem, & sic solis Chri à quo lumen gratię vel sapientiæ recipiunt supplent vicem, inquantum suos fideles illuminant per instructionem, & inquãtum pro ipso gerunt vicariatum & legationem 2. ad Cor. 5. Pro Christo legatione fungimur. Isti aerem.i. ecclesiam depurant per correctionem. Elementa contraria.i. discordes & rixosos uniunt, & conciliant per pacis reformationem. Deo etiam peccatores, qui ei sunt contrarii, pacificant per orationem. Isti causant calorem.i. charitatem, & lumen suæ perfectionis occultant per humilitatem, qa.s. coram sole Christo parum reputant bona sua vel propriam sanctitatem, latenter.n. magni sunt, quia virtutes suas nolunt propalare, sed solum coram Deo student magni & lucidi apparere. Vnde Baruch 3. Stellæ dederunt lumen in custodiis suis.i. in occulto & secreto humilitatis, & luxerũt ei qui fecit illas. ¶Stellæ sunt quo ad substantiam solidæ, non porosæ, quo ad formã lucidæ, quo ad actum fluidæ, quo ad figuram sphericæ, non angulosæ, quo ad superficiem planæ non asperæ, quo ad naturam purissimæ, quo ad situm altissimæ, quo ad motum citissimæ, quo ad qdantitatem maximæ, quo ad apparẽtiam minimę, quo ad numerositatem plurimæ, quo ad potestatem virtuosissimæ. Sic verè si vis esse stella idest, vir perfectus & sanctus, tu debes esse solidus per constantiæ vel patientiæ firmitatem, non porosus ut in te aliquid subintret per malam voluntatem vel patientiæ ferocitatem. Item sis lucidus per honestatem vel per scientiæ claritatem. Fluidus per pietatẽ, sphæricus ver veritatem, non angulosus per falsitatem, figura enim sphærica nihil occultat econuerso de angulo. Sic homo verus se ostendit & manifestat, & nullam in corde malitiam fingit, vel occultat, econtra de falsis. Matt. 10 Nihil occultum quod non reueletur. Sis vlterius planus per simplicitatem, uel per mititatem, non asper per crudelitatem, quia beati mites. Matth. 5. Iterum debet esse altissimus per contemplationem, quia in cęlo situs debes esse per affectionẽ. Gen. 1. Posuit stellas in firmamento cœli. Item debes esse citissimus per obedientiam & subiectionem. Baruc. 3. Stellæ vocatæ sunt, & dixerunt, ad sumus. Maximus per meritorũ cumulationes, debes tamen apparere minimus per tuarum virtutum occultationem. Vnde poeta. Virtutes seruare si vis, tu prodere noli. Debes etiam esse virtuosissimus per bonorum operum executionem. Stellæ etiam sunt plurimę & innumerabiles, sic & sancti. Vnde. Qui numerat multitudinẽ stellarũ. ¶Stellæ habent cursum ordinatissimũ, quẽ nulla occasione transgrediunt. Sicuere uiri perfecti hñt in actibus & moribus ordinem perfectissimum, quem nullatenus transgrediunt. Iud. 5. Stelle manẽtes in ordine, & cursu suo aduersus Sysarã pugnauerunt. Vel dic de religiosis, q ordinem

2

3

nem suũ nunq̃ dñt relinquere vel exire. ¶Stellæ ẽm ortus & occasus sunt aeris multipl'r imutatiuę, q̃a nunc tẽpestates, gñant, nũc serenitates. Sic verè plati vł principes aerẽ.i.subditos solẽt multipl'r imutare, & nũc tẽpestatẽ correctionis nũc serenitatẽ cõsolationis imittere vł cãre. ¶Stella aerẽ illuminat, ipsũq; suis radijs subtiliat & depurat, bonũ vł malũ cõtẽplãtib. sig͞nat & designat nauigantẽ in mari dirigit & gubernat. Sic pdicator mundũ illuminat, q̃a lumen veritatis & sapiæ seminat pdicando, & iõ radijs suis.i.verbis, aerẽ.i. cõscientiã auditorũ purificat, & emũdat, & eũ cõtẽplantib. & audientib. bonũ & malũ pęnã & gloriã affuturã denũciat & demõstrat. Bar.3. Stellæ dederunt lumen &c. Nauigantes ẽt p hoc mare fluctuosum.i.p mundũ gubernat & dirigit, vt ad portũ perueniãt Paradisi. Et viã pfectionis per q̃ ambulent eis ostẽdit, dicẽs. Esa.30. Hęc est via, ambulate in ea non declinetis neq; ad dexterã neq; ad sinistrã. vel dic de sc̃tis q̃ sũt i patria, q̃ suis radijs.i.suis orõnib. occultè purificant aerẽ.i.cõsciẽtias nr̃as, & ipsas per grãm illuminant & inflãmãt.

¶Stellæ vbi adinuicẽ sunt coniunctæ, maioris sint pulchritudinis, & luminis exp̃ssiuè, & cõsiderate inuicẽ pulchræ vñr, q̃ per se cõsiderate, non essent ita pulchræ, q̃a ẽm Mar. vnã supplet iperfectiõnẽ alterius qñ sunt inuicẽ cõgregatæ. Sic verè qñ illi de vna cõgregatione, villa, patria, vel religione, studio vel collegio sunt inuicẽ adunati & cõiuncti p cõcordiæ & amicitię vnitatẽ, tunc vñr esse pulchriores, & sunt per oĩa fortiores, quia tũc perfectio, vnius supplet defectũ alterius. Pulchrũ est.n.& delectabile videre cõitatẽ inuicem cõcordantẽ, qđ tñ nõ ita esset si quilibet p se cõsideraret, q̃a.s. multi sunt imperfecti q̃ sub bonitate trãseunt aliorũ. Oĩs.n. virtus vnita fortior est seipsa, dispersa ẽm Philosophũ. ¶Stella quãto magis est ꝓpinquior, tãto vr̃ esse minor, & ecõuerso, quãto à nobis est remotior, tãto vr̃ esse maior. Patet quia sol & luna maiores vñr i ortu vel occasu, q̃ meridie, qñ nobis vicinæ sunt, & propinquæ. Sic vere dum stellas viros perfectos cõsideramus, qñ sunt a nobis remoti, & qñ nõ sunt nobis familiares, tũc de ipsis melius iudicamus, & eos maiores quo ad valorẽ & meritũ, reputamꝰ, & eo cõuerso qñ nobis sunt amici & familiares tũc minores & impfectiores nobis videnť, q̃a familiaritas parit cõtẽptũ, & q̃a nõ ẽ ꝓpheta sine honoř nisi iter amicos suos. Lu.3. Et hoc nõ venit ex eorũ defectu, sed ex nr̃o, quia.s. debilitas nr̃i visus uel nr̃ę discretionis de eorũ valor & magnitudine nõ descernit. Vel dic ꝙ qñ stella.i.vir pfectus est à nobis remotus, q̃a.s. supra nos nõ habet aliq̃ ptãtẽ, tũc vr̃ nobis esse magnus in bonis & iustꝰ, Sed verè si cõtingat, ꝙ veniat ꝓpe nos in meridie sup caput nr̃m.i. ꝙ platus noster & superior efficiať, tũc statim ipsũ minoris esse perfectionis reputabimus, & p murmur & odium ipsum quasi naturaliter cõtẽnemꝰ. Vñ de Dauid dicebãt illi 1.Re.25. Quis est filiꝰ Isai, vt seruiamus ei. ¶Stella vr̃ sp esse maior i occasu q̃ alias, sicut patet de luna, vt dicit Beda. Sic verè magnitudo & bonitas hoĩs apparet i morte, plusq̃ i vita, in occasu plusq̃ in ortu, sicut patuit in martyribus quos mors & passio fecit p miracula videri maiores, q̃a pciosa in cõspectu dñi mors sc̃tõrũ eiꝰ. Ps.115. ¶Visus q̃nq; decipiť iudicãdo rõne ꝓpinquitatis, quia stellas q̃ maximę sunt respectu lunę minimas esse iudicat, q̃nq; ẽt oculus lippiẽs iudicat esse circulũ i cãdela, quẽ tñ sanꝰ oculus nunq̃ uidet, & hoc ex humore oculi prouenit, q̃ illud qđ in se est iudicat in candela, ẽm Algazel. Sic verè visus discretionis nr̃æ q̃nq; decipiť, q̃a stellas.i.viros pfectos q̃nq; iudicat minimos, & parũ valere, licet sit cõtrariũ, & i cãdela.i. in aliqua psona lucida sp iudicat esse circulũ.i.aliqđ vitiũ, vbi nõ est, & qđ hõ in semetipso hẽt, in alijs credit esse. Qđ totũ ꝓuenit ex prauitate oculi.i.ex nr̃i iudicij ꝑuersitate, q̃a multi vidẽt festucã i oculo fratris sui &c. Matt.7. Vñ Hieron. Faciles sumus ad indulgẽdũ nobis nr̃a.n.vitia despicimus, & aliena acutè cõsideramus. Illi tñ q̃ hñt sanos oculos intellectus.s.boni & iusti, nõ hñt talẽ circulũ.i.talia vitia nõ vidẽt nec iudicãt i alijs, imo despiciunt semetipsos. Mar.3. Videte vosmetipsos &c. ¶Stellæ sunt aromanicæ ẽm Mart. Itẽ sunt suæ uirtutis & luminis inuicẽ cõicatiuæ. Vna.n.auget alterius claritatẽ. & cõfortat ipsius bonitatẽ, sicut dr̃ i li. de cõditionib planetarũ. Sic uerè alter dẽt alteri bona sua cõicare, & ipsũ ꝓ posse fouere & adiuuare. Qđ potissimè verũ est de notis socijs & amicis, inter quos ꝓ certo oĩa cõia dñt esse. Erãt illis oĩa cõia. Actu.4.

¶Stellæ proprijs circulis sunt cõtẽtæ. Nã si q̃nq; una subintret circulũ alterius propriã sedẽ tñ nõ deserit, nec alij p q̃ transit facit aliquod nocumentum. Sic verè quilibet dẽt esse cõtentus loco & statu, officio bñficio uel præbenda, qđ est à dño sibi datum, neq; per ambitionem dẽt aliorum loca, hęreditates, officia vel bñficia subintrare. Si tñ circulum alteriꝰ ingreditur, i.si quis aliq̃n ad amicum suum vł vicinum diuertit, ipsum nullo mõ debet offendere, nec bonum suum aliqualr impedire. Ideo de talib. dr̃ Eccl.16. vnusquisq; ꝓximũ sibi non angustiabit usq; in æternum. ¶Stellæ sunt temporũ imutatiuæ, nam ẽm Aris. mutatio temporis non est nisi per mutationem stellarum de signo in signum, uł per minuta triplicitatum q̃ fit 250. annis. Sic uerè per stellam.i.per sc̃tõs angelos, & p eorum ministeria tpa nr̃a regunť, & nunc aduersitas, nunc prosperitas ab eis causať, q̃a.s. Deus cõplet oĩa occulta sua iudicia, & oẽs mundi euentus siue bonos, siue malos, per angelos, sicut patet in Dan. & Apoc. Vñ Iob 36. Per hos.n. iudicat populos, & dat escã multis mortalib. Et Dã.2. Mutat tempora & ætates transfert regna, atque constituit.

De Orione. Cap. 35.

ORion ẽm Isid. est astrum vel constellatio maxima, durãs per latitudinem signorum trium, q̃ oriť tpe hyemis, q̃ in ortu suo imbres & tempestates gñat atq; uentos. Et eius obscuritas signum est futurę tempestatis, eius tñ splẽdor & claritas signum est futuræ serenitatis. Hæc stellis notabilib. est ornata & ideo totã regionem in qua est purificat & decorat, & in suo ortu pp pluuias quas emittit, oĩa germinant & nascunť, ut d. Martia. Hic est Chr̃s, qui uere cum sit stellis notabilib.i.multis gratijs & virtutib. insignitus, nobis in ortu suo & aduentu pluuiã.i. grãrum abundantiam propinauit. Et cœlum.i.eccl'iam decorauit. Et terram.i. humanum genus fructificare per grãm & bona opera procurauit. Iste est obscurus & clarus. Modo.n. est quia non uidetur à nobis vsq; post mortẽ. ¶Et iõ mõ sig͞nat nobis & causat tẽpestates, & tribulationes, dũ uiuimus i hac uita, quia p multas tribulationes &c. Act.14. Sed uerè qñ erit clarus.i.clare à nobis uidebiť, sicut in pr̃ia, tunc serenitas ppetua subsequeť, q̃a tũc absterget Deus &c. Apoc.11. & Tho.3. Post tempestatem trãquillum facit. Et sicut ista constellatio ad modum armati militis in trib. signis ostẽditur, sic Christus miles cęlestis in trib. naturis hoĩbus reuelatur. Vel dic ẽm aliquos ꝙ orion significat euangelicam prædicationem, quæ primo ecclesiæ induxit aduersitatẽ, deinde serenitatem, & virtutũ fœcunditatẽ.

De hyadibus. Cap. 36.

HYades sunt stellæ pluuia sitæ in capite Tauri, quæ in suo ortu pluuias generant, à quibus terra irrigať, & ẽt fæcundatur. Istæ tñ ẽm Bedam pluuias generant tempestates, qñ à Saturno impelluntur. Sic verè boni prælati pluuias doctrinæ & prædicationis, Eleemosynarum, & subuentionis, & dulcoris & consolationis debent alijs emittere, & maximè in ortu suo.i. quando de nouo ad officium sunt electi & promoti, vt sic terra eorum.i. religio vel ecclesia fructu bonorum operum fæcundetur. Verum est tñ ꝙ qñ Saturnus maleuolus.i.aliquis malus subditus hoc meretur, tempestatem duræ, & asperæ correctionis dñt causare, qñ.s. ad hoc per mala malorum opera impelluntur. Prælatus enim debet subditos monere & corrigere, consolari & conturbare. Eccle.30. Qui diligit filium suum, assiduat illi flagella. Vel per Saturnum intelligo malos consiliarios & balliuos qui verè q̃nque impelluntur prĩcipes & prælatos ad faciendum tempestates.i. talias & exactiones quod alias non fecerent quo quo modo. Vel dic ꝙ hyade significant mundi prosperitatẽ, à qua prouenit pluuia.i. aqua deliciarum et consolationũ. Si.n. Saturnus.i.auaritiæ vel uoluptas ei adiungitur, ut ea ad uoluptatem uel saturitatem utatur, tunc pro certo noctis sibi generat tempestatem. ¶Licet hyades pluuiam terræ pareant, & ei proficiant, in ortu tamen suo turbatur aer, & tempestates generantur. Sic licet bonus prælatus debeat proficere terræ, id est ecclesiæ suæ, & pluuiam prosperitatis inducere, communiter tamen in ortu suo id est in talium electionem fit turbatio in aere.i. in conuentu uel collegio uel patria pp partialitatis, & q̃nque etiam tempestates, rixæ & discordiæ, appellationes & cõtrouersiæ gñantur, q̃a.s. mali & discor-

discordes de promotione bonorũ nunq̃ gaudẽt. Et hoc q̃a sicut dr̃ prou. 15. Non amat pestilens qui se corripit. Et quia ẽt tũc ãbitiosi & detractores adulari solẽt detrahere, vt eorũ possint gratiã acquirere. Vel dic ꝙ in nouitate taliũ tẽpestas orit̃, q̃a tũc impositiones & exactiones plusquã alias à subditis exigunt̃. Vel si uis dic ꝙ hyades q̃ tunc oriunt̃, qñ dies lõgior, clarior & feruẽtior esse incipit, signãt sanctos confessores, q̃ tũc in seculo floruerũt, qñ dies.i. fidei veritas feruentior & splẽdidior cœpit esse. Cant. 2. Flores apparuerũt i terra nr̃a. Isti.n. pluuias doctrinę emiserũt, terrã ecc̃lię fęcũdauerũt, i frõte. Tauri.i. in audacia fortitudine & maturitate collocati fuerũt, multas lucidas stellas.i. multas bõas ꝑsonas secũ habuerũt & impulsi à Saturno.i. ab hæreticis tẽpestates cõtra eos cõcitauerũt, inquantũ.s. contra eos tẽpestuosius & audacius pugnauerũt. Figurati in Machabęis, de quibus dr̃ 1. Mach. 3. ꝙ pręliabatur pręliũ Israel cum lætitia.

De Pleiadibus. Cap. 37.

Pleiades sunt septẽ stellæ vicinæ, & inuicẽ ordinatæ, sitæ inter genua tauri.i. & qñ sol trãsit ꝑ locũ illũ, tũc aer uernalib. pluuijs irrigat̃, & terra florũ pulchritudine decoratur, ẞm Greg. & Martianum. Pleiades istæ signãt vniuersitatẽ reproborũ. Taurus est diabolus obstinatus & ceruicosus cuius duo genua sunt diuitiæ & deliciæ. Licet ergo pleiade.i. pctõres sint siti inter duo genua. Tauri.i. in mundi delicijs & diuitijs per nimium earum affectũ, & ibi sunt radicati per pctã & vitia, qñq; tñ accidit ꝙ sol.i. Christus transit per eos & eis radios suæ gratiæ & mĩę immittit, & tunc pro certo gñatur ab eis & producitur pluuia lachrymarum, q̃ terram suæ conscientiæ flore boni propositi impregnat, & fructu bonorũ operum fęcundat. Pluuiam voluntariam segregabis &c. Vł per pluuiã intelligo Eleemosynã & largitatẽ, q̃ terrã.i. pauperes irrigat atq; nutrit &c. sicut supra. Vel dic pleiades viros sanctos & maximè bonos ꝑdicatores designant. qui.s. inter genua Tauri.i. corã Xp̃o immolato & crucifixo ꝑ deuotionẽ dñt stare. Per quos qñ Chr̃s sol iustitiæ per gr̃am transit, solet mũdũ doctrinæ pluuijs irrigare, & bonorum operum fructibus fęcundare. Esa. 55. Pluuijs germinat herba.

De Canicula. Cap. 38.

Canicula est stella feruẽtissima, q̃ tũc nascit̃ qñ sol est in leone, q̃ aerẽ calefacit, & humores mouet, & iõ periculosum est tunc accipere medicinã laxatiuã. Canicula significat auaritiã q̃ feruentissima dr̃, q̃a hẽt ardorẽ insatiabilis appetitus. Dico igitur ꝙ q̃diu sol.i. hõ sit in leone.i. in exaltatione, honore vel promotione, qm̃ tũc canicula.i. ardor auaritiæ solet in hoĩe plusq̃ alias abundare, tũc verè dico ꝙ periculosum est ꝙ nisi habeat medicinam laxatiuã.i. cõsciẽtiã largã & laxã, & à vinculis mandatorũ Dei solutã. Et hoc q̃a tunc hõ se occuparet in actib. auaritiæ vel crudelitatis, & sic posset mortis icurrere periculũ sempiternũ. Vel canicula est antichristus, q̃ qñ natus fuerit, aerẽ, i. mundũ tribulationib. cõturbabit, graues ęgritudines tentationũ faciet, & ardorẽ tribulaminũ suscitabit. Et iõ tũc periculũ erit vti rebus laxatiuis.i. prosperitate mundana, q̃ hoĩem per diuersa desideria laxat, & hoc quia aer.i. volũtas nimis per auaritiã vreretur, & sic mortis ęternę periculũ sequeretur. vñ. Apo. 8. Stella magna cecidit de cœlo ardens sicut facula &c. Vide figurã ibi. Vel dic si vir gñaliter ꝙ tunc summè periculosa est medicina laxatiua.i. terrena possessio qñ regnat in homine canicula.i. auaritia, & ambitiosi. Vel dic ꝙ tũc sũt verba laxatiua & dissoluta periculosa, qñ canicula in aere conscientię oritur.i. quando ardore luxuriæ nostra mens stimulatur.

De Luce. Cap. 39.

Lux licet ẞm aliquos sit accidẽs, dicit tñ August. ꝙ est corpus, quo nihil nobilius, nihil cõius, nihil pulchrius, nihil velocius, nihil impassibilius, nihil virtuosius inuenitur. Talis est vir perfectus. Iste est.n. cæteris nobilior per dignitatem, cõior per charitatem, quia.s. se & sua cõicat postulãti. Pulchrior ẽt per honestatẽ. Rami eius pulcherrimi &c. Dan. 4. Iste est velox per obedientiam, impassibilis ꝑ patientiam, virtuosus per bonorum operum efficaciam, durabilis ꝑ ꝑseuerantiam. Iõ bene dr̃ viris perfectis Matt. 5. Vos estis lux mundi. Iõ sap. 7. Cãdor est.n. lucis æternæ, & speculum sine macula & imago bonitatis Dei. ¶Lux cũ sit corpus ẞm Augusti. alteri tñ.s. aeri vel cuicunq; illuminabili immediatissimè se coniungit. Nec est incõueniens duo corpora esse sił, qñ vnum est multum simplicis & formalis naturæ, aliud aũt est grossum, & materiale, sicut patet de aqua & cinere. Vnũ.n. est quasi formale & cõplemẽtũ respectu alterius. Sic verè dato ꝙ Dei filius esset (sicut ẽt nũc est) nobilissimæ nãæ, suba.s. ab oĩb. aliis separata, non fuit tñ incõueniẽs, ꝙ grosso, & materiali corpori.i. humanæ naturæ per incarnationẽ uniret̃ & iungeret̃, & ꝙ ad modũ formæ (licet non sit eius forma) ipsam natura humanã ꝑficeret & cõpleret. Vel dic ꝙ licet aliq̃s sit lux.i. uir nobilis & potẽs, & alius sit corpꝰ rude.i. vir pauper & rusticus, nõ est tñ incõueniens si ꝑ amorem & charitatẽ alter alteri cõiugatur. Vnde Esa. 11. Leo & Bos pascent̃ sił. ¶Lux sp̃ apta ẽ illuminare, dato ꝙ nõ sp̃ illuminet. Nam per indispositionem subiecti, & per eius opacitatem, qñq; opus eius impedit̃. Sic verè Deus est sp̃ aptus illuminare corda nr̃a per gr̃am, nõ tñ sp̃ illuminat, & hoc non ex defectu sui, sed quia corda nostra sunt indisposita per pct̃m, & per malas cõsuetudines, uel per malas cõplacentias i pctõ. Vñ Act. 7. Dura ceruice & incircũcisi cordib. sp̃ sp̃ũi sc̃tõ restitistis. ¶Lux inuisibiliter operat̃, quia.s. facit sensum & motum in aĩalib. vt dr̃ in lib. fontis vitæ. Viscera ẽt terræ subintrat, et ẽt lapides p̃ciosos gñat & metalla, elemẽta ẽt cõtraria in mixto cõciliat et concordat, et fluxum maris et refluxum causat, q̃ oĩa facit inuisibilis uirtus lucis. Hic est Deus, q̃a ꝑ certo per sua occulta iudicia, & per suã prouidentiã occultã, occultè operatur in reb. motus,n. & opera aĩalium.i. hoĩm dirigit. Sap. 10. Direxit opera eorũ &c. in uisceribus ẽt terræ.i. in purgatorio, lapides p̃ciosos et metalla.i. uiros bonos sicut in fornace fabricat et cõponit. Vel ẽt in uiscerib. terræ.i. i ipsa terrena ꝓsperitate lapidẽs p̃ciosos.i. uiros bonos per suã gr̃am perficit. In mundo ẽt hoc elemẽta contraria.i. rebelles et discordes per suã occultã inspirationem pacificat. Fluxũ ẽt et refluxum maris.i. pacẽ mundanæ ꝓsperitatis in mundo causat, q̃a br̃ teste Greg. Oĩa Dei ꝓuidẽtia agunt̃. Vel dic ꝙ lux est gr̃a Dei, q̃ pro certo inuisibiliter operatur, et sensum cõpassionis et motũ bonæ operationis, itẽ lapides et metalla.i. diuersa interiora merita et uirtutes cõciliationẽ ẽt et concordiã seu pacẽ causat, et fluxum et refluxum maris.i. amarum lachrymarum et amaræ pn̄iæ inuisibiliter facit. ¶Lux est una simplex in se, sunt tñ plura luminaria inuicem separata et distincta, quia dato ꝙ luminaria plura inuicẽ congregata unum actum efficiant, unum tñ alterius subam non subintrat, q̃uis unum, sicut unum lumen à nr̃is oculis uideantur, sicut exẽplificat Dionys. li. de diui. no. de luce plurium lampadarum. Sic uerè in paradiso est una lux, simplex, et pura.i. p̄mium essentiale.s. ipsa uisio dei, quæ una est in oĩb. ẞm Apost. 1. ad Cor. 15. Erit (inquit) Deus oĩa in oĩbus. Luminaria tñ p̄actualia plura sunt, q̃ inuicem sunt distincta, licet inuicẽ aggregata, unum p̄mium et una essentia in gñali gloria uideant̃. uel dic ꝙ lux ex gr̃a uel charitas, q̃ licet sit una in essentia, multa tñ in hoĩe causat luminaria.i. multas gratias et uirtutes, multas ẽt bonas operationes. Iõ de luce dr̃ Sap. 7. Et cũ sit una, oĩa pt̃ &c. ¶Lux in gñe corporum minimũ hẽt de materia, et maximum de forma, et uicinior est formæ q̃ materiæ. Et iõ respectu aliorum corporũ formalis esse uĩ, licet sit corpꝰ et suba ẞm Aug. et Dionys. Sic uerè si tu uis esse lux.i. uir perfectus, tu debes hr̃e multũ de forma.i. de sp̃ũalitate et gr̃a, parum ãt de materia.i. de tẽporalib. diuitiis. Formæ.n. gr̃æ Dei debes esse magis uicinus q̃ materiæ.i. q̃ mundanæ prosperitati uel carnalitati, q̃a uerè respectu aliorum corporum.i. aliorum hoĩm formalis, et spiritualis debes esse. ¶Corpus teste Arist. quanto est nobilius tanto magis extendit naturam suam, & ideo lux cum sit corpus nobilissimum, vel saltẽ res nobilissima i genere formarum corporalium, se maximè extẽdit & dilatat, & per diuersa loca se faciliter cõicat, quia.s. etiam vnus pũctus lucis sufficeret ad totum aerem illuminandum, ꝑꝑ suam maximã actualitatẽ. Sic verè charissimi illud corpus.i. homo dr̃ nobilior quo ad Deum, qui magis cõicat per elemosynã & largitatem, & qui plus se extẽdit per amicitiam & charitatem. Et ideo ille qui vult esse lux.i. vir perfectus, necesse est ꝙ per totum mundum se dilatet per charitatem & largitatem amicos & inimicos amando, bonis & malis sua propter Deum largiendo. Oĩ potenti te tribue. Lu. 6. ¶Lux est vna in se. Luminaria

minaria aũt ſol & ſtellæ non ſunt niſi uaſa in ſe lucis recepti
ua, & contentiua, & aliis adminiſtratiua, ſm Baſiliũ. Sic ve-
rè lux diuinæ grẽ vel ſapiæ eſt una & ſimplex, luminaria tñ
.i. Angeli & ſancti iſtam lucem cõtinent, & ipſam nobis oc
cultè p ſuas inſpirationes uel ſuffragia adminiſtrãt. Iob 38.
9 Indica mihi p q̃ viã ſpargit lux. ¶ Lux eſt ſummè mobilis q̃a
ſtatim ubi apparet in oriẽte vł in occidẽte. Sic verè nos de
bemus eſſe mobiles p bona opa vel p obediẽtiã, & de uno
loco vel de uno bono ope in aliud velociter nos trãsferre.
10 Sap. 7. Cũctis mobilib. mobilior eſt ſapia. ¶ Lux eſt vſq; ad in
tima penetratiua, ſui ſimilis gñatiua, cõcordiæ inter elemẽ
ta i mixto cauſatiua, rerũ in eſſe ꝓductiua & cõſeruatiua,
vitæ & permanẽtiæ rerũ directiua & regitiua, ſui cõicatiua
& multiplicatiua. Talis eſt ṗdicator, q̃a corda pc̃tõrũ pene-
trat p cõtritionẽ, alios ſibi ſimiles facit & gñat in ṗdicatio
ne 1. ad Cor. 4. Per euangeliũ ipſe nos genuit. Cõcordiã in-
ter Deũ & pc̃tõres facit, inquantũ .ſ. per eũ emendanť. Ipſos
ẽt pc̃tõres in eſſe grẽ ꝓducit, & cõſeruat, & uitã ſpũalẽ alio
rũ dirigit & gubernat. Seipſum ẽt aliis cõicat, inquantũ pro
populo docendo circuit & laborat. Pſ. Circundate ſyon &
cõplectimini eã &c. Iõ iſti pñt dicere. Io. 9. Quãdiu ſum i mũ
11 do, lux ſum mundi. ¶ Lux eſt ſui & aliorũ manifeſtatiua, q̃a
nihil niſi mediãte luce põt uideri, ut dicit Aug. Sic uerè hõ
planus & uerus ſe qualis ſit oſtẽdit oib. q̃a .ſ. nõ ſe fingit aut
palliat p hypocriſim & falſitatẽ. Vel dic ꝙ hõ ſapiens ſe dẽt
oſtẽdere .ſ. ſacerdoti in cõfeſſione, & qualis ſit penitꝰ decla
12 rare. Itẽ oſtẽdite uos ſacerdotib. Lu. 17. ¶ Lux in ſuꝑficie um
broſi corporis recepta nõ ſe profundat quo ad uiſibilem
ſpẽm. ipſum tñ ſubintrat quo ad efficaciã & uirtutẽ. Sic ue-
rè qñ lux .i. Deus inuenit corpꝰ umbroſum .i. hoiem pc̃tõrẽ,
tunc pp ſui indiſpoſitionẽ ipſum nõ illuminat per ſuæ grẽ
illuminationẽ, ſed verè malis gratib. ſuis ipſum finaľr pene
trabit per ſuæ ſniæ prolationẽ, & uirtutis ſuæ oſtenſionem,
& pęnę æternæ imiſſionẽ. Eccl. 24. Profundũ abyſſi penetra
13 ui. ¶ Lux eſt puriſſimæ naturæ, & iõ licet per fęces tranſeat,
fęces tñ nõ cõtrahit neq; ſordes. Sic uerè nos dẽmus eſſe pu
ri per innocentiã, vel per caſtitatẽ, intm̃ ꝙ licet p loca ſor-
dida tranſeamus .i. ſocietatẽ malarũ infectarũ pſonarũ fre-
quẽtemus, maculã tñ alicuius pc̃ti uel infamiæ nullatenus
cõtrahamus. Iõ de luce dr̃. Sap. 7. Speculum ſine macula &c.
14 ¶ Lux tenebras expellit, mærores diſſoluit inſidias prodit ſe
curitatem parit, calorem formam, & decorem cunctis reb.
tribuit & inducit, quia ſm Ambroſium & Baſilium, Lux eſt
creaturarum oium pulchritudo. Sic uerè Chr̃s, uel quilibet
bonus prædicator dr̃ lux. Primo .n. de corde auditorum ex-
pellit tenebras ignorantiæ & erroris. Pſ. Illumina tenebras
meas. Iſte etiam prodit inſidias diabolicæ tentationis mæ-
rorem fugat deſperationis, ſecuritatem parit ſpei, & conſo
lationis, & etiam in aliis cauſat formam, & decorem uirtu
tis & perfectionis, & colorem honeſtæ conuerſationis. Iõ
Chriſtus dicebat Io. 9. Quandiu ſum in mundo, lux ſum mun
di. Vel iſta omnia dic de gratia Dei 1. ad Cor. 15. Gratia Dei
ſum id quod ſum.

De Lumine. Cap. 40.

1 LVmen defluxus ſubã lucis eſt, & eſt triplex. Reflexum,
fractum, & directum. Corpora .n. polita lumen rece-
ptum à ſe reiiciunt, & ſic fit reflexum, ſicut eſt in ſpeculo,
vbi lumen cum ſpecie reflectitur de ſpeculo uſq; ad oculũ.
Aliud eſt directum, qñ .ſ. lumẽ inuenit corpus diaphanum,
& ſibi non reſiſtens, quia tunc per ipſum tranſit, & ipſum il
lumina, nec à ſuo inceſſu frangitur. Lumen eſt grã Dei q̃ ꝑ
certo diuerſimodè recipitur in nobis. Quidã .n. ſunt politi p
curioſitatẽ ornatus, & iſti reiiciunt iſtud lumen, quia uerè
grã corda taliũ nõ ſubintrat. Quidã aũt ſunt diaphani, cla
ri, ſubtiles & perſpicui per uitæ & apparentiæ ſanctitatẽ, &
iſti non ponunt obicem græ Dei, imò ipſam recipiunt, & ab
ea donis & uirtutib. illuſtranť. Eccl. 24. Penetrabo oẽs infe-
2 riores partes terræ, & illuminabo oẽs ſperãtes in dño. ¶ Lu
men eſt oculorum lætificatiuum, ſi tñ ſint ſani lippis autem
oculis eſt odioſum, & moleſtiæ illatiuum. Lumen quod diri
git ad vitã æternã eſt bonũ exemplũ, documẽtum vel bona
perſona, fides ẽt vel doctrina veri. Qđ pro certo ſanis ocu
lis .i. uiri iuſtis eſt delectabile videre, vel audire, q̃a lux ocu-
lorum lætificat aĩam Prou. 15. Sed verè mali qui ſunt lippiẽ
tes per uitia, & maximè per luxuriã, & alii imbecilles pc̃tõ-
res & hæretici lumen iſtud nõ diligũt imo ipſum odiũt, fu-
giunt atq; ſpernunt, quia qui malè agit, odit lucẽ. Io. 3. Viri
.n. iniqui oderunt ſimplicẽ &c. Prou. 29. Quia re vera mali
non diligũt lumen ſapiæ, grę perfectionis, & uirtutis. Vnde
3 Iob 24. Ipſi fuerunt rebelles lumini. ¶ Lumen eſt hoĩm à ſõ-
no excitatiuũ, formarũ, & ſpẽrum ĩ ſpeculis impreſſiuum.
Lumẽ .n. per radios ſuos illud qđ eſt exterius per ſubãm, in
ſuperficie ſpeculi collocat per figurã. Sic ṗdicator hoĩes à
ſomno pc̃ti excitat, & ſpẽs & formas bonorũ exẽplorũ vel
documentorũ in ſuos imprimit auditores, ſi tñ ſint ſpecula
.i. viri, plani, iuſti, lucidi, & honeſti, formas ẽt rerum Paradi
ſi, vel rerũ inferni in eis collocat per imaginẽ & conſidera
tionẽ, q̃ tñ ſunt alibi quantũ ad rei veritatem. Vñ ad Cor. 13.
4 Videmus nunc per ſpeculũ in ænigmate. ¶ Quanto lux mate
riã inuenit puriorẽ, tanto effectũ ſuum in ipſa perficit per-
fectiorẽ. Si aũt materia ſit fęculenta, & indiſpoſita, tunc ef-
fectꝰ ſuꝰ remittiť & laxať. Sic verè grã Dei ſi inuenit hoiem
purũ, & bñ ſibi diſpoſitũ per cõtritionẽ, tunc in ipſo inten
diť & augetur, & meritorũ & uirtutũ effectũ in eo introdu-
cit, & ecõuerſo, ſi fęculentus & indiſpoſitus fuerit p pc̃tm̃,
5 tunc effectũ diuinæ grẽ nõ habebit. ¶ Corpus luminoſũ quã
to plus de lumine recipit, tanto ipſum ad alia plus refun-
dit, niſi forte materia recipiẽs groſſa fuerit, ſeu pinguis, q̃a
tunc lumen receptũ nõ diſtribuit vt deberet, ſicut patet de
ſpeculo groſſo, obſcuro & infecto. Sic verè quãto plus re-
cipit de lumine diuinæ grẽ, vel diuinæ ſapiæ, & ẽt de lumi-
ne bonorũ tpaliũ, vel aliorũ beneficiorum, tãtò verè perfe-
ctius & copioſius dẽt ipſum diffundere aliis, vel ṗbere. Nã
grãm receptã dẽt diffundere per bonã operationẽ, & bo-
ni exẽpli dationẽ, ſapiam per doctrinã & ṗdicationẽ, bo-
na tpalia per eleemoſynarum largitionem, Dei beneficia p
gratiarum actionem. Sed verè multi ſunt ita fęculenti per
amorem terrenorum & auaritiam, ita pingues per carnali-
tatem & luxuriam, ꝙ aliis lumen quod recipiunt à Deo, nõ
refundunt, contra illud, Da altiſſimo datum eius. Eccl. 35.

De Radio. Cap. 41.

1 RAdius eſt luminoſus à corpore luminoſo defluxus, &
eſt mobilis, agilis, ſphæricus & orbicularis qui de ſe
tñ rectus eſt & perpendicularis, & hoc qñ inuenit materiã
nullatenus reſiſtentem. Qñq; reflectitur, qñ .ſ. à corpore po-
lito vel ſpeculari reiicitur. Qñq; ẽt frangiť, qñ .ſ. inueniens
corpus nõ oino perſpicuũ, obliquat in eo motũ ſuum, vt di
cit auctor ſciæ perſpectiuæ. Sic bonus iudex dẽt eſſe lumi-
noſus per ſapiam et diſcretionẽ, mobilis et agilis per dili-
gẽtẽ iuſtitiæ executionẽ. Vñ 2. Paral. 19. Oia cũ diligẽtia fa
cite timor Dei apud vos, non .n. hois exercetis officiũ. Orbi
cularis debet eſſe per diſcretã inquiſitionem, q̃a .ſ. circula-
riter per pſumptionẽ et cõiũcturas dẽt inquirere veritatẽ.
Veruntñ ſp dẽt eſſe rectus per iuſtitię ęquitatẽ. Sed verè qñ
que frangitur et obliquatur, ſ. odio, præcio, vel fauore, per
iniuſtitiæ toruitatẽ. Qñq; ẽt reflectiť et reiiciť per appella
tionum brigã et rixoſitatẽ. Et ſi diuerſimodè à rectitudine
ſui iudicii cõpelliť deuiare. Acceperũt munera, et puertũt
2 iudiciũ 1. Re. 3. ¶ Radius in nube cõcaua et humida diuerſas
ꝓducit ſpẽs et colores, ſicut patet in Iride ſm Ariſt. In lib.
Meteororũ. Sic radius diuinæ grẽ et ſciæ qñ cõcipiť et reci
piť in nube .i. in voluntate cõcaua p humilitatẽ, humida p
pietatẽ, tunc colores .i. virtutes et perfectiones ſolet quam
3 plurimas gñare. ¶ Ex motu radiorũ ſupra corpus politũ, et
eorũ coadunatione, cõculcatione, et cõfractione, qñq; aer
propinquus ignitur, vt patet i cryſtallo vel berillo, q̃ radiis
ſolis expoſitus, ſtupã incẽdit appoſitã, vt patet ad ſenſuum.
Sic verè qñ radii ignei .i. pc̃tõres iracundi inuicẽ vniunť et
iunguť, tunc q̃a alter alterũ conculcat per uerba et opera
iniurioſa, aer vicinus .i. ſtatus vel patria in qua ſunt ſolet ſæ
pe deſtrui uel igniri, et per eorũ crudelitatẽ ſæpius diſſipa-
ri, ſicut patet de malis principib. q̃ alter alterius terrã va
ſtãt. Vel dic, ꝙ vnio, cõiunctio et ſocietas radiorum .i. ferue
tiũ auarorũ, et eorũ multiplicatio in una patria, ignẽ rapi
næ et excoriationis, crudelitatis, et exhæredationis cauſat
in aere circũſtãte .i. in ſuis pauperib. ſociis et uicinis. Vel dic
ꝙ coniunctio bonorum et ſocietas ignẽ ſp generat charita
tis. vel dic contra diſcordes ĩ una abbatia, vel eccleſia, quo
rum coniunctio et combinatio eſt cã inflammationis .i. de
ſtructionis totius cõitatis. Pſal. Flamma combuſſit pc̃tõres.

De Vmbra. Cap. 42.

1 Vmbra est caloris solis repressiua, sui splédoris declaratiua, subtilitatis inductiua, serpétũ amica, colubrorũ nutritiua, maturitatis fructuũ retardatiua, mœroris & humoris melancholici incussiua, insequentium ẽt fugitiua, & fugientium insequutiua, sole à nobis remoto. s. in mane & ĩ sero, maioris quantitatis est ostensiua, & ipso nobis propinquo. s. in meridie, quantitatis suę est maximè perditiua.. Hęc oia facit mundi prosperitas, quia calorem charitatis reprimit, causat. n. odiũ & rancorẽ inter mundanos, & splendorẽ veritatis occultat. Exemplum de illis qui occultãt & palliant falsos contractus. Sterilitatem virtutum inducit. Ego sterilis, & transmigrata. Esa. 49. Serpentũ, i. circa terrena serpentiũ auarorũ est amica, colubrorũ. i. deliciosorũ est nutritiua, qui umbras deliciarũ colunt. vñ Iob 40. In vmbra manet, in secreto calami &c. Ista maturitatem morũ retardat, quia. s. facit hoiem insolentẽ, & mærorẽ, tristitiã & timorẽ desperationẽ inducit. Timent. n. mundani prosperitatẽ pderé, & inferni mortẽ incurrere. Quia sonitus terroris in auribus impii. Iob 15. Hæc fugientes & se contẽnentes insequitur, & eis vt ab eis diligatur se offert. Insequentes & eã amãtes fugit quia vix pñt eã apprehendere. Eccl. 11. Si sequutus eã iuxta votũ fueris, nõ apprehendes. Et qñ sol. s. Chrs est à nobis remotus per pctã nr̃a, tunc verè umbra mundanę ꝓsperitatis vr̃ magis magna. Pctõres. n. ipsam multum reputant esse magnã, & hoc maximè apparet i uespere & mane qñ tps est obscurũ. i. qñ hõ est in obscuritate pcti. Unde Hie. 6. Væ vobis, quia declinauit dies & factæ sunt longiores vmbrę vesperi. Sed verè qñ sol Chrs est ꝓpinquus hoi p grãm, & ipsum illuminat per discretionẽ & sapiam, tunc verè vmbrã ꝓsperitatis mundi reputat nihil esse dicens Sap. 5. Transierunt oia velut vmbra. vel dic si uis oia de pctõ. Vmbra. n. pcti serpentib. i. pctõrib. est amabilis, & aliud vr̃ esse q̃ sit, quia cũ sit amara, vr̃ delectabilis Prou. 23. Ingredit blandè nouissimè aũt mordebit ut coluber, ardorẽ charitatis refrigerat in viatorib. Mat. 24. Abundabit inquitas & refrigescet charitas. Maturitatẽ vitæ & morum retardat, & timorem & horrorem infernalem procurat. Ps. Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ &c. Sicut supra. Et sicut videmus ꝙ quanto sol est altior, sicut est i meridie, tãto vr̃ vmbra rei cuiuslibet minor, sic uerè quãto hõ ĩ nobilitate & dignitate altius eleuatur, tanto vmbræ. i. culpæ, & defectus sui minores ab eo reputantur, sicut ad litterã videmus de diuitib. qui crimina sua quamuis magna, sp reputãt esse parua, & apud Deum, magis excusabilia. Vel etiam umbræ hmõi minores pro tanto dñr, quia tales minus q̃ alii de pctis suis curare vñr. Dicunt. n. illud Hiere. 2. Recessimus, vt nõ veniremus vltra da te, qa sicut dr̃ Prou. 18. Impius cum ĩ profundum pctõrum venerit, cõtemnit. Et sicut umbra rei maior apparet in vespere q̃ in meridie, sic verè cæteris paribus defectus & uitia maiora sunt reputãda in sene, q̃ in iuuene, & in hoie vespertino. i. maturo & graui, quàm in iuuene insolente & leui Hiere. 6. Factæ sunt umbræ lõgiores vesperi. Insequẽtiũ ẽ fugitiua, &c. Expone sicut supra. ¶Vmbra vr̃ esse corpus, & tñ nõ est, sed corporis est similitudo vel figura. Corpori. n. se coaptat, & ẽm eius motũ vel figurã mouẽ sistr, vel quiescit. Sic hypocrita vr̃ esse corpus. i. vir firmus, & bonus, & tñ non est, veruntñ corporum. i. morum bonorũ similitudinem se fingit, & ẽm motus eorum & opera per hypocrisim se disponit. Vel dic ꝙ adulator vel falsus amicus, (q ẽm motum & conditiones hoim se regulat & cõformat, qa cũ stantib. stat cũ motis mouẽ, cum tristib. tristatur, cum lætis lætaẽ) videẽ esse corpus verũ, & nõ est. i. uerus amicus & nõ est, imo falsus & fictus, qa tñ habet apparentiã, nõ ueritatẽ; ideo de talib. dr̃. Io. 9. Alii dicebãt qa hic est, alii aũt dicebant, non sed similis eius est. ¶Vmbra aeris calorem tẽperat, & sic uiatores recreat & consolaẽ. Mœrorẽ in melancholicis inducis ẽm Const. Sic pnia calorẽ cupiditatis minuit, & viatores & hic uiuentes recreat & consolaẽ, & ipsos ab itinere pcti retardat, & mœrorẽ cõtritionis ĩ eis inducit. vñ Hie. 48. In umbra esebon steterunt de lasflueo fugientes. ¶Vmbra si hõ vertit faciem ad solem ipsum insequitur, si dorsum vertit ad solem, tunc vmbra sine dubio fugit eũ. Per umbram in qua uiatores delectantur, & accepto itinere retardantur, intelligo mundi prosperitatem q̃ peccatores ipsos ab itinere Paradisi impedit & retardat. Dico ergo ꝙ si habueris faciẽ. i. uoluntatẽ ad solem. i. ad Deũ per charitatem, tunc umbra. i. mundi prosperitas te sequitur qa. s. Deus dabit tibi sufficienter de tpalib. ẽm exigentiam tui status, quia non affliget dñs fame aiam iusti. Prou. 10. Si vero tu vertas ei dorsum. i. si de eo nõ cures, ipsumq; cõtẽnas, & postponas per pctm, & ad vmbrã mundanæ ꝓsperitatis faciem tuam vertas per desiderium & affectũ, tunc vero dico ꝙ vmbra. i. tpalis prosperitas ante te fugiet, & vix aut nunq̃ ipsam poterit ad libitum obtinere, quia sicut dr̃ ad Ro. 10. Quod quęrebat Israel, non est assequutus. Et ideo bene consulitur. Mat. 6. Primum quærite regnum Dei.

De Tenebris. Cap. 43.

1 Tenebra est lucis carentia, dicta a tenendo, quia tenet & ligat oculos ne videant, luci. n. cõtrariaẽ Tenebra timorẽ incurrit, colorũ pulchritudinẽ tollit, verecundiã dirimit (qa. s. hõ in tenebris nõ uerecundaẽ cõmittere turpia & inhonesta) somnolentiã nutrit. Sic pctm lucæ grãe nos priuat, & ei opponit, timorẽ desperationis inducit, colorẽ & pulchritudinẽ honestæ conuersationis tollit, somnolentiã malę delectationis nutrit, inuerecundiã, obstinationẽ, & iactantiã parit, qa pctã sua sodoma pdicauerũt &c. Esa. 3. Visum ẽt discretionis ligat, & tollit, quia. s. hõ qui est in pctõ, nõ videt nec considerat illa quę pertinent ad Salutẽ. Prou. 4. Via impiorum tenebrosa, nesciunt vbi corruunt.

De Motu. Cap. 44.

1 Qvoniã tps est mensura motus, vr̃ ꝙ postq̃ dictum est de primo mobili, s. de cœlo & eius proprietatib. dicẽdum est consequenter de proprietatib. tpis, atq; motus. De motu ergo primo aliqua sunt dicenda, & ad mores hoium & utilitatẽ aiarũ, inquantũ partes ingenii mei poterunt, aliqualiter applicanda. Est igitur motus ẽm Arist. trãsitus à termino ad terminũ cõtrariũ, qa. s. oẽ qd moueẽ & ꝑmutaẽ, de termino ad terminum transportaẽ. Sunt igitur sex spes motus, videlicet gñatio, corruptio, alteratio, augmentũ, diminutio, & ẽm locum mutatio. Gñatio. n. est motus de nõ esse ad ens. Corruptio de esse ad non ens. Alteratio de qualitate ad qualitatẽ. Augmentatio de minoritatẽ ad maioritatẽ. Diminutio de maioritate ad minoritatẽ. Scdm situm uero mutatio est motus de termino quo ad terminũ ad quẽ, & de principio ad finalitatem. Per motũ in bono significato intelligo cõuersionem & mutationem ad bonũ. Cõuersio. n. est q̃dem motus de termino pcti, ad terminũ veritatis, qa. s. ille quo ad mores vertitur & moueẽ, qui de malo in bonũ conuertiẽ & mutaẽ. Ps. Si dicebã, motus est pes meus, mia tua dñe adiuuabat me. Dico ergo ꝙ ille q̃ moueẽ & ad bonũ cõuertiẽ, debet hr̃e sex spẽs spũalis motus, uidelicet gñationem virtutũ, corruptionẽ uitiorũ alterationẽ ꝓpriarũ ineptarũ cõditionũ, augmẽtũ meritorũ, diminutionẽ affectionũ, & localẽ mutationẽ bonorũ tpaliũ & corpaliũ opationũ. Istæ. n. sunt sex alæ seraphin, qb. s. ad cœlũ uolabãt de qb. dr̃ Esa. 6. Sex alæ uni &c. quia. s. per istos sex motus sicut ꝑ sex alas ad cœlũ ascendimus & uolamus. gñatio ergo uirtutum est motus de non esse ad ens, quia. s. pctm nihil est ẽm Aug. Grã aũt Dei propriè est q̃ etiã hoi dat esse morale & uirtuosum, iuxta illud 1. ad Cor. 15. Grã Dei sum id ꝙ sum. Corruptio uitiorũ est motus de esse ad non ens, quia. s. qñ pctm deficit, tunc culpæ existentia in nihilũ euanescit. Ps. Deficiant pctõres à terra, & iniqui, ita ut nõ sint & Prou. 12. Verte impios, & nõ erunt supple impii. Alteratio conditionũ est motus de mala conuersatione ad bonã conuersationem, de qua Luc. 9. Facta est facies uultus eius altera. Augmentatio meritorũ, est motus de modica quãtitate ad maiorem, qa. s. iustus debet sp isto motu mouere se merita acquirere & augere, & de uirtute in uirtutem ꝓcedere & trãsire Gen. 47. Habitauit Israel ĩ Aegypto, auctusq; est & multiplicatus nimis. Diminutio aũt cordialiũ affectuum est motus de maioritate ad minoritatem, qa ꝓ certo iustus debet desideria mentis per temperantiã, & delicias carnales per abstinentiã, & diuitias ẽt tpales per eleemosynã diminuere, & omnem superfluitatem debet moderamine temperare. Gen. 8. Reuersæ sũt aq̃, & cęperũt minui. Mutatio uero localiũ laborũ, & peregrinationũ, necnon actuum & opationum est motus ẽm locum

locum, q.a.s. ne necesse est mutare locũ, s. viãdo malas socie tates, exercẽdo laborũ pęnalitates, necnõ quorũcunq; bonorum operũ motus & mobilitates. Ps. Terra mota est, eter nis cœli distillauerunt. Vel si vis dic totũ de pęnitẽtia q̃ facit & habet oĩa sex pdicta. Vel possumus dicere ꝙ pctõr mouet̃ sextuplici molo motu. s. gñatione vitiorũ, corruptiõe virtu tum, alteratione bonarũ cõditionũ, augmẽto malorũ desi deriorium, diminutione bonarũ affectionũ, locali mutatio ne malarũ occupationum. Ps. Turbati sũt & moti sunt sicut ebrius, & oĩs sapiẽtia eorũ deuorata est. ¶Motus localis plu res sunt spẽs, quia. s. est motus reuolubilis, circularis, rectus. Reuolubilis mutat locũ ẽm partes & nõ ẽm totũ, sicut patet in motu firmamenti, vel ẽt motu rotæ circa axem, quæ to ta cõsiderata manet in eodẽ loco, partes tñ ipsius mutãt lo cum, quia. s. quod superius est, fit iterius, & qđ dextrũ est, fit sinistrũ. Circularis est qui cotinuè mutat locũ, sicut patet de planetis circumeuntib. orbes suos. Rectus verò ẽt locũ mu tat, inquantũ. s. de termino ad terminũ se trasporat, nũc sur sum, nunc deorsum, nunc ante, nunc retro, nũc dextrosum, nũc sinistrorsum se variat, & se mutat. Per istos tres motus possum denotare triplicẽ hoĩm gubernationẽ, & alteratio nẽ, ẽm ꝙ inuenio motũ beatorum, motum mortalium via torum, motũ iustorũ & perfectorũ. Est igitur quidã motus q̃ est reuolubilis & iste proculdubio significat vitã, statum & regimẽ beatorũ. Isti. n. nunquã ex toto mutãtur, quia. s. ẽter nitate suffulti, sp circa axẽ Deũ per beatã cõtẽplationẽ vo luuntur. Particulariter tñ quantũ ad aliquid locũ mutabũt, inquantum. s. in resurrectione corpora reintrabunt, tunc. n. videbit̃ mutatio rotę. i. fortunæ, iuxta illud Ps. Deus me* po ne illos vt rotã. Quia. s. illi qui in mundo fuerant depressi & inferiores, fient summi & superiores, & cõtra, qui in mũdo tenuerant, summũ, tunc in inferno voluentur ad imũ, & q̃ in dextera prosperitatis fuerãt, ad sinistra aduersitatis, & q̃ ĩ sinistra aduersitatis, ad dexterã æternę fęlicitatis trãsibũt. Ps. Hæc mutatio dextera excelsi. Itẽ est motus circularis, & iste significat motũ, fluxũ, laborẽ, vitã hoĩm mortaliũ viato rũ. Vita. n. ista motus est circularis, quia. s. trãsit de nõ esse ad nõ ens, & sp in circulo vitę hõ per decliuitatẽ defectuũ cur rit & oẽ quod est in hoc vita per quãdã circulationẽ fluit, si cut patet de die, nocte, septimana, mẽse, & anno, quæ sp in dies circumeunt. Eccle. 1. Lustrans vniuersa in circuitu pgit spũs. Itẽ motus rect⁹ est vita, status & opatio pfectorũ, q.a.s. sp iustè, rectè & sanctè mouentur ad bonum, & nunq̃ decli nant ad iniustitiã, vel ad malũ. Eze. 1. Pedes eorũ pedes recti. Iste. n. motus iustitiæ sex hẽt partes, quia. s. iustus q̃nque mo uetur sursum p cęlestium contemplationẽ, q̃nq; deorsum p infernorum meditationẽ q̃nq; ante se. s. ad tempus futurũ p motis considerationẽ, q̃nq; ad tempus præteritum p vitio rum suorũ recordationẽ, q̃nq; ad dextera prosperitatis per tẽperantiæ gubernationẽ, q̃nq; ad sinistrã aduersitatis p pa tientẽ tolerationẽ. Et breuiter quocunq; moueatur iustus, bonus & rectus est motus suus, quia sicut dr̃ Esai. 26. Rectus callis iusti ad ambulãdũ. Vel dic ꝙ triplex motus, est triplex vita, s. motus rectus. i. vita secularium iustorũ. Mot⁹ circularis seu obliquus. s. vita malorũ q̃ in actib. suis nõ rectè sed obli que proceduut. Ps. In circuitu impij ambulant. Reuolubilis motus. s. vita & occupatio religiosorum & cõtẽptiuorũ, q̃ s. circa Deũ nõ cõtinuè sibi obsequendo, & eũ cõtẽplando voluũtur, de quibus. Ezec. 10. Rotas ipsas uocauit volubiles.

¶Q̃ñ aliqua elementa moueant̃ sursum, aliqua deorsum, vi de infra de elementis. ¶ Motus hoc habet pprĩu, ꝙ ex mo tu gñatur calor. Ex motu. n. orbis inflamatur æther. Ex mo tu rotæ (nisi stillet ibi aqua) cõburitur molendinũ. Ex motu ligni liquescit illud qđ in eo est plumbũ. Sic verè motus bo ni exercitij & laboris, ignẽ & calore charitatis accendit, & æthera mẽtis nr̃ę bonis desiderijs inflamat, & vrit, molẽdi numq;. i. cumulũ malarũ affectionum & cogitationũ cõcre mat & destruit & cõsumit, & si q̃d est ibi de plũbo. i. de pctõ totum p cõtritionẽ dissoluit, & p cõfessionẽ diffluere facit. Vel dic ꝙ iste motus significat motum mẽtis & cordis, hoc est dictu, discussionem proprij status, q̃ pro certo facit, oĩa supra dicta. Vel dic econtra, ꝙ motus iracundiæ & turbatio nis ignẽ crudelitatis accẽdit, & molendium cordis inflam mat & corrodit, & plumbũ. i. imperfectas affectiones aliq̃ facit. Vel p motũ intelligere possum tentationẽ diabolicã, quę malorum desiderium liq̃factionẽ, & iræ, auaritiæ & lu xuriæ inflãmationẽ accẽdit. 1. Mat. 13. Factus est motus ma gnus in ciuitate. ¶ Motus nõ cognoscit̃ nec mẽsurat̃ nisi p spatiũ loci, ĩ quo est, q.a.s. ẽm ꝙ videm⁹ rẽ de termino ad ter minũ ptẽdit, ẽm hoc possum⁹ motũ ipsius cõtẽplari. Sic ve rè põt dici ꝙ motus interiorũ affectionũ nõ põt cognosci nisi p spatiũ et cõditionẽ exteriorũ rerũ et operationũ, q.a s. p cõdõne opis cognoscit̃ et mẽsurat̃ motus aĩ seu cordis.

¶Oĩs mot⁹ fit aut à natura, sicut lapis mouet̃ deorsum, aut p prietate, sicut adamas mouet ferrũ. aut violẽtia, sicut sagit ta mouet̃ p arcũ aut voluntate, sicut corp⁹ mouet̃ p aĩm. Sic verè mot⁹ obediẽtiæ, et inclinatio ad bonũ, vel ẽt mot⁹ bo ni opis vl̃ virtutis põt fieri in hoĩe multis modis. Quidã. n. mouent̃ ad bonũ naturalr̃, sicut sunt aliq̃ q̃ vel ab ipsa sua naturali cõplexiõe, vel à cęlestis influẽtiæ cõstellatione, vl̃ ex tẽtationũ vl̃ occasionum pc̃ti carẽtia et abolitiõe, quasi naturalr̃ mouent̃ ad bonũ, & abominant̃ vitiũ et pc̃m, qua si. n. naturalr̃ volunt ad cẽtrũ. i. ad Deũ tẽdere, et ad ipm mẽ talr̃ se mouer̃. Alii aũt sũt q̃ mouent̃ pprietate, & isti sũt illi quos adamas. i. Deus p spãlẽ inspirationẽ mouet et excitat atq; trahit, q. s. quadã occulta pprietate diuinæ pdestinatio nis et gr̃ę ad Deum trahunt̃, et moueant̃. Hie. 31. Attraxit te, miserans tui. Alii sunt q̃ mouent̃ ad bonum violenter, et isti sunt illi quos Deus p fortes tribulationes, vel p̃latus p vio lẽtas correctiones ad bonũ cõpellit, et ad obediendũ & bñ operãdum mouet, violẽtat, et cogit. ad Heb. 5. Didicit ex his q̃ passus est obediẽtiã. Alii sunt q̃ mouent̃ ad bonum ppria voluntate, sicut sunt boni et iusti, q̃ ex libertate boni arbi trij, et cõtra naturales inclinationes mouent̃ ad bonum et ad virtutẽ. vñ Iud. 12. Suade hebreã illã. i. aĩam, vt spõte cõsẽ tiat habitare mecum. Istis igr̃ quattuor modis mouet̃ hõ ad faciẽdum bonum, et ad fugiẽdum malũ Pro. 30. Per tria mo uet̃ terra, et quartum &c. Vel ecõtra dic ꝙ hõ quattuor mo dis mouet̃ ad malum. s. ex naturali cõplexione, et ex attra ctiua suggestione, vel ex malæ societatis adamantina attra ctione, ex fortis tribulationis timorosa impulsiõe, et ex vo luntaria peruersæ mẽtis obstinatione. Quidã. n. ex propria cõplexione cui obediunt, ad malũ mouent̃. Quidã p malos socios et suggestores ad malum trahunt̃. Quidã forti tẽta tione vel tribulatione ad hoc impellunt̃. Quidã vero spõte et voluntariè ad malũ ferunt̃. Iob. 34. Qui quasi de industria recesserunt à Deo, et oẽs vias eius intelligere noluerunt.

¶Motus naturalis & motus violentus differunt, q.a motus naturalis quãto plus, appropiuqua ad terminum, tanto ma gis mouetur, sicut patet de lapide descendente, qui quanto plus appropinquat ad terram tãto impetuosius cadere cõ sueuit. Motus autẽ violentus est ecõtrario, quia. s. quãto ma gis ap ppinquat ad terrã, tãto remittit amplius suum actũ. Et inde fit ꝙ sagitta ita de lõge põt emitti, ꝙ ĩ fine nihil pos sit ab ea penetrari. Et breuiter naturalis motus quãto à suo principio est remotior, tanto est fortior & intensior. Motus vero violentus quãto à suo principio est remotior, tãto est remissior & debilor. Per motũ naturalẽ ĩtelligo affectũ car nalẽ, nõ spiritualẽ, quo. s. hõ naturalr̃ tẽdit ad malum, iuxta illud Ge. 6 Sensus & cogitatio hoĩs prona sunt in malum ab adolescentia sua. Motus autẽ innaturalis & violẽtus est ille mot⁹ quo q̃s ex conatu virtutis cõtra inclinatione naturæ mouet̃ ad bonum, ita ꝙ ad hoc violentat seipsum. Matt. 11. Regnum cęlorum vim patit̃, & violẽti rapiunt. illud. Quid igit̃? Pro certo istud est verum ꝙ motus iste naturalis. i. affe ctio carnalis & de cliuis inclinatio cordialis, quãto plus ap propinquat ad terminum. i. ad finẽ intentum, & quãto plus vlterius procedit, & à suo principio & ortu elongatur & re cedit, tanto magis intenditur, augmẽtatur & crescit. Econ tra autẽ violẽtus & uirtuosus motus. i. affectus, pfectus & af fectus bonus in processu suo nõ intẽditur, sed potius remit titur & laxatur, & q̃to à suo originali principio seiungit̃, tãto ipsius violẽtia plus tardatur, ita ꝙ plerunq; accedit ꝙ illud qđ ĩ principio magnum fuerat, in nihillum terminat̃, sicut patet de multis q̃ in principio sunt feruentissimi, & tñ in fine sunt tæpidissimi, & q̃ etiã in principio optimè inci piunt, sed q̃to pl̃s appropinquãt ad terminũ morti, tãto ma gis deficiũt & decrescunt. Matt. 12. Facta sunt nouissima il lius hoĩs peiora priorib. ad Galat. 3. Sic stulti estis, vt cum spiritu cæperitis, carne cõsummemini. Vel dic ꝙ illi qui mo

nent à natura, sunt illi qui à parentib. suis hñt sufficiētē statū & gradū, q motus ꝑ certo vt cōiter perseuerat & crescit. Illi aũt q cōtra naturã suã violenter à fortuna mouent, sũt illi q sine meritis vltra exigentiã status sui à dignitates & diuitias exaltant, qa ꝑ certo tales in fine deficiunt, & in se vel in suis hæredib. cōtinuè decrescũt, sicut videm⁹ de multis, q in suo principio ꝑ fortunę violētia maximi sunt, q tandem vel in se vel in suis hæredib. nihil hñt. vñ Sene. in tragedia q̃ vocat troadē. Violēta imperia nemo diu continuat, moderata durãt. ¶Motus ergo est trãsmutationis oĩm inferiorum causatiuus, caloris & inflãmatiōis gñatiuus, tã aq̃ q̃ aeris subtiliatiuus, caloris naturalis cōfortatiuus, appetitus excitatiuus, medicinæ laxatiuæ ad mondificãdum corp⁹ cooperatiuus. vñ d. Hippocr. Si uis helleboro ducere. i. laxare, moue corp⁹. Si fuerit motus de cētro ad circunferentiã, est materiæ eleuatiuus extēsiuus, diffusiuus, & dilatatiuus. Si autē fuerit motus à circũferentia uersus cētrũ, erit materiæ aggregatiuus, inspissatiuus, & cōstrictiuus. Motus & agitatio pōt mihi significare quattuor. s. bonũ laborē & occupationem, mundi pœnã & tribulationē, motũ aĩ & suiipsius considerationē & discussionē, necnũ oĩm necessariorũ discretionē & diligentē inuestigationē, qa ꝑ certo qlibet talis motus trãsmutationē & cōuersionē inferiorũ. i. pctōrũ causat. calorē & inflãmationē cōtritionis gñat, laxationē confessionis adiuuat, subtiliationē & depurationē aeris consciæ (q̃ fit ꝑ satisfactionē) ꝓcurat, calorē naturalē. i. charitatē & dilectionē confortat & appetitũ bonorũ desideriorum excitat. Oĩs .n. talis mot⁹ qñ trãsit de cētro ad circunferentiã. i. de corde ad ipm Deũ ꝑ fidē & deuotionē, tunc ꝓcul dubio solet materiã. i. mentē ꝑ contēplationē eleuare, per dilectionē dilatare, ꝑ eleemosynã ad alios extēdere, & per cōpassionē effundere. Si uero motus mentis, à circunferentia. i. à Deo, ad centrũ. i. ad cor per sui ipsius considerationem se deflectat, tunc pro certo materiã affectionũ & cogitationum solet ꝑ humilitatē inspissare, per timorē constringere, & per suiipsius custodiã aggregare. Et sic patet ꝙ motus laboris et bonæ operationis, motus doloris et tribulationis, motus cōsiderationis, et motus discretionis faciunt in homine multa bona. Psa. Terra mota est, etenim cœli distillauerunt.

De Tempore. Cap. 45.

Temp⁹ est rerũ mutabiliũ mensura ẽm Arist. Vel ꝑ vt d. Rab. Tps est dimensio rerũ mutabiliũ ẽm tps et morã. Tpe igitur quo nihil præciosius, nihil communius, nihil labilius, nihil imperceptibilius, nihil alterabilius, aut mutabilius. Tale tps est ꝓpriè uita nr̃a, qa ꝑ certo ista est dimensio vł mensura rerũ mutabiliũ. et corruptibiliũ. s. corporũ humanorũ et bonorũ ēt terrenorũ, qa. s. q cqd tps vitæ p̄sentis mensurat, natura corrũpit, alterat, atq; mutat Dan. 2. Mutat tpa et ætates trãsfert regna atq; cōstituit. Et ꝑ certo isto tpe nihil p̄ciosius, qa. s. nō est aliqua res in mundo, cui⁹ duæ partes non possint hr̃i, excepto tpe, et ideo tps vitæ p̄sentis benè dēt expendi, qa non pōt aliud recuperari. Tps. n. vitæ p̄sentis vnq̃ retrouertit, et illud quod semel hō trãsierit nequaq̃ amplius rehabet. Iob. 16. Semitam per q̃ nō reuertar ambulo. Item isto tpe nihil labilius. Tps. n. vitæ p̄sentis cōtinuè fluit, et nunq̃ permanet aut subsistit. Mensura. n. naturã sequit mensurati, et iō cum tps huius vitæ res mobiles et fluxibiles mensuret, necesse est ꝙ cum ipsis labat. Cōtionē .ñ. tps uariat, et labit de p̄terito in pñs, de pñti in futurum, de die in noctem, et de noctem in diem. Vñ Gen. 8. Cunctis dieb. terræ semētis et messis, frigus et æstus, æstas et hyems, nox et dies nō requiescent. Ista autem labilitas usq; ad iudicium durabit, qñ deficiente oĩ motu tps etiam cessabit, et quicquid est, æternitatis legib. subiacebit. Apo. 10. Et iurauit Angelus qa tps nō erit amplius. Et br̃ vita nr̃a, etiam tps quocunq;, vbi plus ꝓtendit et crescit magis deficit et decrescit. Sap. 5 Nos aũt vt nati sumus, cōtinuè desinimus esse. Item isto tempore nihil imperceptibili⁹, aut incertius. Tempus. n. per se non dinoscitur ẽm Bedam, sed solum per humanos actus. Quod etiam de tpe vitæ præsentis propriè potest dici, cui⁹ fluxum et defluxum nullus videtur perpendere, nec ad ipsum attendere, & quod etiã ita incertum et mutabile est, ꝙ nullus est qui possit de habendo momento tpis certus esse. Eccl. 18. A mane vsq; ad vesperã immutabit tps. Itē isto tpe nihil alterabilius, nunc. n. est frigidum, nunc calidum nunc nubilum nunc serenum. Sic ꝑ certo tps vitæ cōtinuè alterat. s. de iuuētute ad senectutē, de sanitate ad infirmitatē, de ꝓsperitate ad paupertatē, vel econuerso, et finalr ad mortē. Dan. 4. Septem tpa mutabunt supra te. Istę. n. sunt septē alterationes et mutationes tpis vitæ nr̃æ, s. quia mutatur sanitas in infirmitatē, ꝓsperitas in paupertatem, iuuentus in senectutē, pulchritudo in deformitatem, fortitudo ī debilitatē, lætitia in tristitiam, & septimo ipa vita in mortis augustiã. Item isto tpe nihil cōius, tem pus. n. ab oĩb. cōiter possidetur, cōiter trãsit & cōiter deficit. Quod etiam verũ est de tpe vitæ humanæ, quia. s. istam cōiter paticipãt, oēs cōiter intrãt, oēs vniuersaliter amittunt, & mutãt. Eccl. Oĩa tempus habent, & suis spatijs transeunt vniuersa. Vel si vis per tempus intelligeres tpales, & bona terrena, quæ pro certo sunt debilia, labilia, indurabilia, alterabilia, & oĩbus cōia, saltem quantum est de intentione naturæ. ¶Tempus facillimè alteratur, & de frigido in calidum, de calor in nebulosum, de sereno in pluuiosum conuertitur & mutatur. Ex qua quidem mutatione multa incommoda corporis generantur, quia sicut dici Hippocrates 3. Apo. particula. Temporum mutationes maximè generant morbos, natura. n. repentinas mutationes non patitur, & si sibi contigerint molestatur. Et inde est ꝙ tpa moderata patientib. sunt cōgrua, & ad reuelandas ægritudines oportuna. Immoderata vero & in suis qualitatib. distemperata īfirmitatib. sunt vltra modum grauia & nociua. Per tempus possum intelligere tpalē huius seculi cursum & motum etiam huius mũdi variabilē statũ & fluxũ qui ꝑ certo nunquam in eodē statu ꝑmanet, imo nũc serenus per prosperitatē, nunc turbidus per aduersitatem efficitur, & apparet. Quid ergo? Pro certo mutationes tēporum, maximè si subitæ sint, tũc sunt spũalium morborum & multorum generatio vitiorũ qñ. n. tempus de frigiditate aduersitatis ad caliditatē prosperitatis subito mutat, vtpotè qñ hō subito diues & potens efficitur, constat ꝙ febres & ardores auaritia, luxuriæ & iracundiæ, & superbiæ generantur. Econtra aũt si tempus. i. status noster in aduersitatem mutatur, tunc ēt morb. desperatiōis, & impatiētiæ, desolationis & tristitiæ, ꝓducitur. Et breuiter subita mutatio status siue in aduersum siue in prosperum, mentem in suetã solet lædere, & plus debito allicere vel terere. Distemperantiæ igitur tpis. i. excessus status temporalis nostri, siue in prosperitate, siue in aduersitate, morbos vitiorum gñat. Et ideo temperãtia & medocritas vtilior est, quia. s. naturã mentis adiuuat confortat, & sanitatem aĩæ efficit & procurat. 2. ad Cor. 6. Ecce nunc tempus acceptabile. &c. ¶De tpe calido, frigido, sicco & humido, & de proprietatib. cuiusq; eorũdē, vide supra de quatuor qualitatib. vbi tractatum est satis plenè. ¶Tēpus licet sit res valde mutabilis, alterabilis, & labilis, est tñ res cōtinuabilis, & indefectibilis. tempus. n. tpi cōtinuatur, & cum in hyeme senuerit, in verè iterum renouatur. Sic verè mens & conuersatio nostra licet ad modũ tpis continuo alteretur & mutetur, & quantum ad affectiones, cognitiones & exteriores cōditiones plurimum varietur nunquam tñ in morib. & uirtutib. ex toto per defectum diuinæ gratiæ debet deficere, imo dato ꝙ aliqñ per morum vetustatem & aliqualem deformitatem senescat, dēt tñ se iterum per gratiã renouare, & ad virtutum nouitatē & gratiam reuenire. Ps. Iuuentus tua renouabitur vt aquilæ.

De Anno. Cap. 46.

Annus vt dicit Isidor. est solis reuolutio vel anfractus, qui in trecētis & sexaginta quinq; diebus & quadrãte redit ad locum suum. Et ideo dicitur anus, ab an, quo est circum, eo ꝙ redeat circulariter in seipsum, & ideo prout dicit idem Isidorus, ante inuentionem litterarum, ægyptij per draconem pictum caudã suam incidentem, & in se reuertentem, annum significabant. Per istum annum possum intelligere catholicam fidem in qua duodecim mēses idest duodecim articuli continentur, & solius, iustitiæ Christi motus, processus, & reuolutiones habentur, inquantum. s. de ipsius diuinitate, humanitate, natiuitate & morte plenariè diffinitur. Et ideo ista ab an quod est cum proprie dicitur, quia circulus vitæ Christi, & omnium credendorum ibidem propriè declaratur. Ecclesiast. 1. Oritur

tur sol, & occidit, & p circulos suos reuertit. Et p certo per draconē q caudā suā deuorat, pōt iste annus fidei pprie denotari, p eo q fides in cauda. i. in fine. s. in patria, mordebit, trūcabit, & deficiet, & nō enigmaticè, sed intuitiuè intellectus noster oīa cōtēplabit & agnoscet. Fides. n. est cognitio ex parte & enigmate, quæ tūc deficiet qñ apparebit veritas deitatis 1. ad Cor. 13. Cū venerit qd pfectū est euacuabitur qđ ex parte est. ¶Annus solaris quattuor hēt tpa. s. ver, æstatē, autūnū, & hyemē. Et istis quattuor tpib. facit sol duo solstitia & duo æqnoctia, qa. s. sol nūquā ad nos nisi valde modicū se hēt æqualiter, q im o qñq; facit solstitiū æstiuale. qñ. s. summæ nobis appropinquat, qñq; solstitiū hyemale, qñ summè à nobis distat. Et dr̄ solstitiū quasi solis statio, qa. s. tūc stare à suo pcessu vr̄. Qñq; tñ facit æquinoctiū autūnale. Istud tñ est verū q sp in solstitio ęstiuali dies sunt noctib. in triplo vt cōiter longiores, s. circa festū beati. Ioānis. In solstitio vero hyemali. s. circa natiuitatē dñi ecōuerso noctes sunt diebus lōgiores in triplo. In duob. aūt æquinoctijs dies noctib. sunt æquales. Ista pñt exponi ad tp̄s durationis humanæ, q̄ pro certo quattuor pōt habere partes, s. duas in ista vita, & duas in alia. In vita. n. ista hēt ver iuuentutis, & autūnū senectutis. In alia vero hēt hyemē purgatorij vel inferni, & æstatē paradisi. Quid igit? p certo sol iustitiæ Xps in istis quattuor tpib. & punctis solet ad nos diuersimodè se habere, & diē psperitatis noctemq; aduersitatis efficere & cāre. In vita. n. psenti, s. in vere iuuentutis, & autūno senectutis nos videmur habere æquinoctiū. i. æquales dies & noctes, qa mō dies psperitatis & noctes aduersitatis vr̄r, æquales, qa. s. vix est dare aliquā psperitatē, q n, si bene consideret, tm̄ habeat de miseria, sicut de lętitia. Nec ēt ecōuerso est dare aliquam tribulationē, q n oibus cōsideratis tm̄ habeat de cōsolatione, sicut de desolatione. ps. Scđm multitudinē dolorū meorū in corde meo, cōsolationes tuæ lætificauerūt aīam meā. sicut hæc oīa benè vr̄ deducere. Seneca ī lib. de remedijs fortuitorū. In vita vero futura est ecōuerso, ibi. n. est solstitium, nō æqnoctiū, dierū & noctiū diuersitas, nō æqualitas, qa p certo in hyeme inferni noctes tribulationū in infinitū superāt dies pteritarū consolationū, quia. s. momentaneū est qđ delectat, sempiternum aūt qđ cruciat. In æstate aūt paradisi dies ecōuerso cōsolationis excellit noctē mūdani grauaminis, q̄ pcessit, qa sicut dr̄ ad Ro. 8. Nō sunt cōdignæ passiones huius tpis ad æternā gloriā, q̄ reuelabit in nobis. ¶Quattuor sunt tpa anni, s. ver, æstas, autumnus, & hyems. In istis quattuor tpibus, quattuor ieiunia solennia sunt ab ecclesia instituta. Sic verè loquēdo moraliter, possum dicere q annus humanæ vitæ quattuor habet partes, s. ver adolescentiæ, æstatē seu fauorem iuuētutis, autumnū senectutis, hyemen senij vel decrepitæ Ætatis. Cu igit ista quatuor tpa & istæ quatuor ætates in quatuor vitijs abundare videant, s. adolescentia in ignorantia, iuuentus in luxuria, senectus in auaritia, seniū verò in pigritia, hinc est q quatuor ieiunia facere debemus, vt. s. per virtutū diligentiā, in istis quatuor tpib. à dictis quatuor vitijs ieiunemus, qui. s. in adolescentia debemus ieiunare à nimia stoliditate, in iuuentute à carnalitate, in senectute à cudiditate, & in senio à pigritia & tępiditate Iohælis. 1. Sanctificate ieiunium Et ibidē. 2. c. Conuertimini in ieiunio & fletu, & planctu &c. ¶Bissextus seu annus bissextilis resultat ex sex horis, quæ quolibet anno remanent in cōputatione de causa solis. Sol. n. 365. dieb. & sex horis facit reuolutionē suā in Zodiaco, quæ qdē reuolutio annus vocatur. Istæ aūt sex horæ quolibet anno non computant, sed in quarto de sex horis quater ductis, vnus dies efficitur, & sic illa dies sup aliorū numerū cōputatur. bissextus iste pōt mihi significare gloriā Paradisi, quæ. s. non omni anno, sed in quarto. i. in quarta ætate, in fine senij. s. in morte perficit & completur, tunc. n. horæ. i. merita & bona opera q̄ in mūdo isto fine remuneratione fuerant prætermissa, computantur, & de ipsis dies æternæ claritatis & gloriæ resultat & cōpletur. Ps. Hæc est dies quam fecit dominus. ¶Annus lunaris est reuolutio duodecim lunationum, & differt ab anno solari, quia. s. annus solaris maior est lunari de 11. de diebus. Sic verè annus lunaris. s. gratiæ, nō est ita magnus aut pfectus, sicut solaris. i. gloriæ luminositas, lōgior. n. & durabilior est q̄ psentis gloriæ lunaris tenebrositas, & eclipsabilis debilitas. ¶Annus lunaris qñq; dr̄ cursus lunæ de puncto ad punctū Zodiaci, quod fit 27. dieb. & sex horis sm̄ quosdā, & qñq; dr̄ cursus lunæ pe pūcto cōbinationis & cōiūctionis vnius ad vnū pūctū cōiunctionis alterius, qđ 27. dieb. fit & sex horis cū numero supradicto, & sic talis annus vel talis lunatio cōtinet 29. dies cū dimidio. Luna. n. cōiuncta soli & sibi supposita, renouationē acquirit. Quanto ēt plus ab ista cōiunnctione elongatur, tāto amplius antiquationē incurrit. Qñ verò luna ad solis cōiunctione reuertit, ipsum in loco vbi ipsum dimiserat, nō reinuenit, pro eo q interim in suo casu pcessit, & iō p duos dies & sex horas ipsum sequit antequā sibi pūctaliter iterū cōiungatur. Per lunā pōt intelligi aīa, p solē verò intelligitur Chr̄s, quia pro certo qñ luna sol. i. aīa Chr̄o per charitatē cōiungit, tunc in virtutib. innouat. Si aūt p pc̄m̄ ab eo separatur, tunc pro certo in vitijs antiquat, verū, quia qñq; contingit q ista luna. s. aīa ad ipsum solē iustitiæ Chr̄m p pn̄iam vult redire, ipsum p certo in eodem puncto in quo eum dimiserat, non dr̄ inuenire, quia. s. remotior est Chr̄s à peccatore pœnitentiæ, q̄ à iusto semp cum eo permanente. Ideo necesse est q ista luna. i. aīa q̄ ab ipso per peccatum recesserat, ipsum cum difficultate & pn̄ia sequatur, ad hoc q ipsius gratiam acquirat, & q eius charitatiuum cōiugium iterum inueniat & attingat, ad Philip. 3. Sequor autem si quomodo comprehendam.

De Verē. Cap. 47.

VEr est principiū anni, cuius principiū est qñ sol in prima parte arietis consistit, & qñ per tria signa. s. arietē, taurum, & gemini perambulat & discurrit, sm̄ Constan. Est ergo tp̄s vernale calidū & humidū, & humanæ naturę valde congruum & amicū, in quo. s. sanguis multiplicat, & humores qui frigore hyemali cōstricti fuerant dissoluunt, & exterius emittunt, & ī flores, fructus & folia cōuertunt, ita q tota terræ superficies renouat. calor. n. est cā affectiua humiditas verò est cā materialis oīm florū & fructuū, foliorū. ēt & ramorū. Per istud tp̄s possum intelligere tp̄s pnię, qđ p certo tunc incipit, qñ sol iustitiæ Chr̄s per tria signa. i. per tres ipsius pn̄iæ partes. s. contritionem, cōfessionē & satisfactionem, appropinquat, & transit. In isto. n. tpe abundat calor dilectionis, q̄ est cā efficiens oīum bonorum, & humiditas ēt gr̄æ & deuotionis, quæ. s. est cā materialis ipsorum, & iō humores affectionum, quæ in corde per frigus peccatorum fuerant congelatæ & cōstipatæ, & in isto tpe incipiūt per contritionem dissolui, per confessionem emitti, & per satisfactionem in fructus bonæ operationis, flores honestę conuersationis, & folia sanæ loquutionis conuerti, & sit tota terra. i. tota aīa vel cōscīa incipit in virtutib. reuocari. Ps. Emitte sp̄m tuum, & creabunt, & renouabis faciem terrę. ¶Sicut dicit Martianus, Serenitas vernalis dr̄ risus Iouis, est. n. tp̄s amenum, & iocundum, in quo. s. oīa florent & rident. Veruntn̄ istud tp̄s qñ in suis qualitatib. distemperatur, valde est periculosum & magnarum ægritudinum causatiuū. Vñ ēt dñt medici. Si ver fuerit nimis humidum & frigidū, dum tñ præcessit hyems sicca, febres calidæ & acutæ in ęstate generantur. Et vt ait Galenus, quia tanta fit in humido verē superfluitatū gn̄atio, vt in æstate consumi non possit, ea propter eisdem putrescentib. in febres putridas cōmutant. Tēpus veris significat mūdi prosperitatē, q̄ pro certo risus Iouis pōt dici, quia. s. oīa solent succedere & redire, ex quibus pōt aīus delectari, sed pro certo istud tp̄s est qñq; distemperatum, & per adiuncta vitia deprauatum. Fit. n. qñque quòd hyemis pc̄ti cū siccitate indeuotionis pręcedit, & q ver psperitatis cum humiditate bonorum terrenorū succedit, & q ibi superfluitas malarum affectionum generatur, introducitur, & accedit, quę quia à calore charitatis non consumūtur, necesse est q diuersimodè putrefiant, & q febres diuersorum criminum inducātur, à quib. mors & damnatio subsequunt. eicut. n. sm̄ eūdem Galenum, si ver frigidū & siccū fuerit, & pcesserit hyems australis & pluuiosa & serena, grauidæ mulieres in anno illo patiuntur faciliter aborsum, sic verè quotiens vernalem mundi prosperitatem comittatur frigiditas indeuotionis, & siccitas incōpassionis, proculdubio necesse est q mulieres. i. infirmæ mētes aborsum diuersorū pc̄torū sustineāt, & q fętus bonorū operum in ipsis mortificentur & pereant. ¶Tempus veris est tp̄s quo cūcta aīalia ad albidinem stimulantur, quo aues garrire, volare & lude-

re delectantur, quo terræ nascentia abundantius producuntur, & quo tota terræ superficies herbis & florib. venustat. Istud tñ aduertendum est q aquæ tpis vernalis nõ sunt sanæ ad bibendũ, quia.s.à vaporib. tũc resolutis ingrossant & q. ẽt & ranis & vermib. tunc semen eijcientib. defendat. Talis est mũdana ꝓsperitas. Ista est.n.tps veris.i. serenũ placidum & amenum, sui.s.dilectionib. & amicis, in quo.s.abũdat motus libidinis & luxuriæ, garritus verborum & inanis lætitię, fructus & flores diuitiarum & terrenæ opulentiæ, aquę nõ sanæ mundanæ sapientiæ. Aquæ.s. scientiarum mundialiũ.s. sciæ fraudum & malitiarum secularum, qui.s. in verè mũdanæ prosperitatis abundant, sunt potantib. & acquirẽtib. venenosæ. ranæ.n.i. loquaces aduocati, ibi proijciũt fęces cautelarum suarum, & semina malarum opinionum suarum, q̃ reddunt ipsas nõ sanas sed potius ipsi aiæ periculosas & vanas. 4. Reg. 2. Aquæ pessimæ sunt, & terræ steriles. Vel dic, q ver est tps iuuentutis, & principium anni vitæ, in quo pro certo abundant flores curiositatis, garritus vanæ iocunditatis, & stimuli libidinosæ carnalitatis. Aquæ aũt istius veris significant iuuentutis varias & fluxibiles affectiones, quę ꝓ certo nõ sunt sanę, nec vtiles, nec honestę, quia.s. istę ꝑ vapores terrestres.i. ꝑ ista terrena bona, per auaritiam ingrossant, & rana.i. saltatricæ ꝓsumptione ꝑ superbiam extolluntur, & semine vermium.i. inficiente luxuria maculant. Iõ de infectione talium aquarum.i. talium fluxibiliũ affectionum & cogitationum põt dici illud Esa. 13. Aquæ dibon repletæ sunt sanguine. Vel dic q ver qd est principium anni, signat vitam ꝓsentem, q̃ ad litteram non est nisi principiũ durationis humanæ. Aquę istius temporis signant mundi prosperitatem, & gneraliter bona mundi.s. diuitias, delicias, scias & eminentias temporales, quæ.s. aquę dñr, ꝑ eo q fluxu & instabilitate continua deficiunt & mutant. Istæ igitur aquę ꝑ eo q secum hñt vapores terrestres.i. terrestreitatem auaritię, semen & humorem luxuriæ, & ranas garrulitatis & iactantię, animæ non sunt sanæ sed potius detestabiles & nociuæ. Ps. Conuertit aquas eorum in sanguinem.

De. Aestate. Cap. 48.

3 Estas est illud tps in quo nobis sol appropinquat in summo, & in quo sol est in sua summa eleuatione quantum ad nos, s. quamdiu per tria signa.s. ꝑ cancrum, leonẽ, & virginem discurrit. Et quia in isto tpe sol nobis amplius se pręsentat, & magis ad nostrum hemisphęrium appropinquat, iõ maiorem calorẽ in nr̃o habitabili imprimit atq; causat, & dies longiores efficit. Et cum raras nubes & minores vmbras cęteris temporib. habeat, maiori claritate aerem illuminat, & illustrat. Et q̃uis tps sit calidissimum, de nocte tñ rorem influit & ministrat. Tps autem istud aues ad cantandũ inuitat, & fructus q in alijs seminati temporib. fuerãt cultorib. restituit & restaurat. Per tps ęstatis põt intelligi tempus glorię Paradisi, & status & fęlicitas beatorum. Istud est.n. illud tps in quo sol iustitiæ Chr̃s hoĩb.s. beatis ꝑsonaliter appropinquat, & id quo ipsis vsq; ad gradũ vltimũ se ꝓsentat & in quo cum ipsis per tria signa.i. per tres dotes animę q̃ sunt visio, fruitio, & tentio personaliter peragrat atq; pausat. Est ergo ibi calor charitatis feruentissimus, splendor veritatis lympidissimus, ros deuotiõis suauissimus, fructus fruitionis abundantissimus, dies durationis longissimus & ęternissimus, cantus laudis & gratiarũ actionis modulatissimus. Ista.n. oĩa facit ibi solis propinquitas.i. ꝓsentia & intuitiua visio ipsius Chr̃i, q̃.s. nubes & umbras oĩs ignorantiæ fugat, splendorẽ veræ cognitionis causat, corda per charitatem inflãmat & fructus ꝓmiorum qui in vita ista seminati fuerãt ipsis agricolis beatis recolligit, retribuit, & ministrat. Prou. 6. Parat in ęstate cibum. Vel dic, q ęstas in qua sol nostris capitib. opponitur, & in qua terra à suis superfluis humorib. siccat, & in tm̃ q ruinis & fissuris aperitur, põt intelligi dies iudicij, in quo.s. sol iustitię nobis ꝑsonaliter pręsentabit, & ipsis impijs taliter opponetur, q humor suę voluptatis penitus per ipsum siccabitur, & secretum suę voluntatis aperiet penitus & findet, inquantum.s. vitiorum suorum fœces ab oĩb. cognoscentur. Mat. 10. Nihil occultum quod non reuelatur. Ps. Aperta est terra & deglutiuit dathã. In ista ergo ęstate diei iudicij per tria signa transibit iste sol.s. per signũ cancri, retrocedẽdo à solita malorum dissimulatione & ꝓmotione, q.s. cancer est piscis q ambulat retrogradiendo. Itẽ ꝑ signũ leonis, ipsos malos puniendo & seueriter deuorãdo, q.s. leo est aĩal valde crudele. Itẽ ꝑ signum virginis, bonos benigniter alliciẽdo, & castè ẽt diligendo. Eccl. 43. Sol tripliciter exures. In ista ergo die sol iste Chr̃s ꝑ rigorẽ iustitię, oĩa inflãmabit. Ps. Ignis ante ipsum ꝓcedet, et inflãmabit in circuitu inimicos eius. Itẽ oĩm secreta et abscondita clarè illuminabit & declarabit. 1. ad Cor. 4. illuminabit abscõdita tenebrarũ, et manifesta erunt abscõdita cordiũ. Itẽ vnicuiq; fructũ.i. ꝓmiũ suorum laborũ et operũ dispẽsabit 1. ad Cor. 3. Vnusquisq; ꝓpriã mercedẽ accipiet ſm suũ laborẽ. Vel dic q ęstas est tps pnię in quo sol iustitiæ, Chr̃s hoĩb. appropinquat, et ꝑ tria signa.i. ꝑ tres pnię partes.s. cõtritionẽ cõfessionẽ, et satisfactionẽ ipsos visitat et frequẽtat, dicẽs illud Eccl. 25. In trib. bñplacitum est spũi meo. Ista ęstas igit.s. pnia dẽt cor inflãmare, ꝑ contritionẽ, oĩa illuminare et declarare ꝑ cõfessionẽ, et oẽs humores superfluos.i. oẽm voluptatẽ siccare ꝑ satisfactionẽ, et fructus virtutũ recolligere ꝑ meritorũ acq̃sitionẽ. Et sicut in ęstate pori aperiunt, humores ꝑ sudorẽ emittunt, et paludes et lacus siccant, sic verè in pnia dẽt esse (vt dictũ est) apertio cõfessionis, sudor laboris et satisfactionis, et cõsumptio carnalis infectionis et affectionis. Et sic in ista ęstate pnię recolligi dignè poterit seges Eucharistiæ, et sacralis refectionis. Ge. 3. in sudore vultus tui vesceris pane tuo. ¶ Aestas est tps cõplexionis cholericæ, q.s. in caliditate et siccitate abũdat, et iõ aerẽ inflãmat, poros corporũ aperit humores cõsumit, corpus debilitat et eneruat, cholerã acuit, et febres gñat et augmentat, fructuũ recollectionẽ efficit, et agricolos ꝓmiat atq; ditat. Et in isto ẽt tpe, sol tria signa ꝑambulat, s. cãcru, virginẽ, et leonẽ. Talis æstas vr̃ esse ꝓsperitas mundana, vbi.s. fruct⁹ bonorum terrenorum abundãt, q ꝓ certo in isto tpe abundare solet ardor et calor auaritiæ, gñari febris et putrefactio luxuriæ, augmentari cholera et furor iracundiæ, aperiri porus sensuum per vagabilitatẽ insolentiæ, et totũ corpus potẽtiarũ aiæ eneruari ꝑ debilitatẽ mẽtalis incõstãtiæ. Quia ꝓculdubio sicut ad sensnm patet, illi q in hoc mundo ꝓsperitate fruunt, maior iracundia et superbia, auaritia et luxuria, insolentia et incõstantia pellunt. Et iõ in isto tpe dñr esse tria signa.i. tria principalia vitia.s. cancer.i. retrogradatio mentalis obstinationis. Leo.i. crudelitas superbiæ et elationis. Virgo.i. sterilitas oĩs moralis opulẽtiæ et spũalis fructificationis, q.s. tales vt cõiter sunt in malitijs obstinati, superbijs elati, et bonorum fructuum copijs denudati. Oĩa.n. mala occasionaliter facit prosperitas, et ab ipsa ꝓcedit oẽ vitium et iniquitas. vnde Sen. epistola 36. Res est inquieta fœlicitas, quia alios in superbiam, alios in luxuriam exagitat. hos inflat, hos mollit, et totos dissoluit.

De Autumno. Cap. 49.

1 Autumnus dr̃ ab augendo, eo q illo tpe fruges abundãt in horreis, et augent. Oẽs.n. labore anni ĩ illo tpe recolligunt, et in horreis et repositorijs aggregant. Istud ergo tps solet hoĩes ad laborãdũ ꝑ cõgregatione fructuũ excitare, terrã et arbores suis fructib. spoliare, et frigiditate, et siccitate sua frondes et folia mortificare, sterilitatẽ inducere, et vim gñatiuã quasi in reb. oĩb. amputare. Tria autem hẽt, signa, s. librã, scorpium, et Sagittariũ, q.s. tm̃ durat autumnus. Scd̃m medicos, istud tps cæteris est periculosius, q.s. tps est mutabile, nunc calidum, nunc frigidum, ꝑp q corpora faciliter lædunt, et in ipsis quartana et aliæ frigidæ ægritudines gñant. Frigiditate.n. istius tpis pori claudunt, et calidæ fumositates q̃ exire debuerãt, ĩ corpore retinent, ex q.b. cum à virtute expelli nequeãt, morbi pessimi et incurabiles inducunt. Ista oĩa pñt applicari ad statũ diuitũ, et mundanæ ꝓsperitatis gradum. Istud.n. est unum tps dictũ ab augendo, quia.s. in isto oẽs fructus diuitiarum apud ipsos diuites recolliguntur, et ꝑ ipsis recolligendis, et aggregandis ipsi agricolæ.i. diuites multis laborib. exponunt. Ipsa verò terra et arbores.i. ipsi ĩferiores pauperes ab ipsis ꝑ exactiones et fraudes suis bonis et fructib. denudantur. Iob 24. Nudos dimittũt hoĩes uestimẽta tollẽtes. Istud est ergo tps aiæ periculosum, et sanitati ipsi⁹ nociuũ atq; dãnosum, q.s. vt cõiter in autũno mundanę prosperitates abundãt due mortiferę qualitates, s. frigiditas indeuotionis, et siccitas incompassio-

passionis. Et quod plus est ibi abundat mutabilitas incōstantiæ, & imperfectionis, qa. s. ibi est autumnalis calor auaritię, & ambitionis, q poros sensuum ad delectabilia aperit, & frigus indeuotionis inducit qđ cordis amorē, & dilatationem retrahit, & restringit, & sic fumositates malarū affectionū & cogitationum nō digeruntur, nec consumuntur, nec per cōfessionē expelluntur, sed in corde interius per obstinationē retinentur, & ibi per malos cōsensus putrescunt, & in morbos diuersorū peccatorū mortaliū cōmutant. Soph. 3. Diluculo surgentes corruperūt oēs cogitationes suas. Quid vltra. Pro certo in isto prosperitatis tpe virtutes morificātur sterilitas bonorum operum introducit, & virtus gñatiua. i. ptās gñandi, & ꝓducendi fructus bonorum operum, quasi totaliter amputatur. Vñ propriè status iste pōt figurari p illā terrā deserti de qua dr Num. 20. q seri nō pōt, nec ficum gignit, nec malagranata. Et merito, qa pro certo in isto tpe inueniunt regnare tria signa diabolica. i. tria principalia peccata videlicet libra. i. auaritia, quæ non cessat pecunias librare & numerare. Scorpius, qui facie blanditur, & cauda pungit. i. luxuria quæ in facie. i. in principio est blādiēs, & dulcis & in cauda tñ. i. in fine est pungēs, remordens, lacerans atq; tristis. Sagittarius ēt. i. superbia, quæ solet pauperes p crudelitatē sagittare, & eos rapinis, & exactionib. molestare. Pro certo ista sunt tria vitia capitalia in hoie, & in illis qui ꝓsperitate mūdana fruunt, principalitet inueniunt, quia. s. isti sūt qui auaritia, luxuria, & superbia præ cæteris imbuunt. Prou. 30. Per tria mouetur terra, qa sicut dr 1. Io. 2. Oē qđ in mundo est, aut concupiscentia oculorum est, ecce libra auaritię. Aut cōcupiscentia carnis, ecce scorpius luxuriæ. Aut superbia vitæ, ecce sagittari⁹ superbiæ, crudelitatis & sæuitię. Vel si vis dic, q istud tps significat diē iudicij, in quo. s. quo ad bonos fructus præmiorum recolliguntur, & quo ad malos, terra. i. ipsi terrei pctōres talib. pmiorum fructib. spoliantur, qa pro certo in isto tpe sol iustitiæ tria signa dr perambulare. s. signū libræ, inquatum merita & demerita singulorū hēt librare & cōputare. Itē signū scorpij, inquantū illos quib. primo fortuna mediāte adplauserat. s. peccatores, curabit ī cauda. i. in fine pungere, redarguere, & siccare, qñ. s. dicet illud Mat. 25. Esuriui, & nō dedistis mihi māducare &c. Itē sagittariū, inquātū p ęternā dānatione malo hēbit sagittare, vulnerare, & cruciare. Et sic de isto sole poterit dici illud Eccl. 43. Fornacē custodiēs in opib. ardoris, tripl'r sol exures mōtes.

De Hyeme. Cap. 50.

Hyems ſm Isid dr ȝeundo, eo q tunc sol in breuiori circulo solet circuire, & ire, & iō dies breues, & noctes lōgas solent facere, & causare. Et est hyems tps frigidum, & humidum, phlegmatis gñatiuū, glaciei, niuis, nebulæ, & pluuiæ ꝓductiuū, lutiq;, & immunditiæ, & præ alijs tpibus contentiuū. Et pp magnā solis distantiā, cōstrictionis, & frigoris effectiuū, & oium rerū mortificatiuum, & pulchritudinis pcedentis æstatis ad nihilū reductiuū. Cōtinet aūt istud tps tria signa. s. capricornū, aquariū, & pisces, in qb. s. sol in isto tpe peragrat, pambulat & circūdat. Per istud tps pōt intelligi vita pñs, q ꝓ certo multis malis conditionib. est repleta. Quia. n. sol iustitiæ. Chrs à nobis principaliter elongatur iō hyemali vita nrã multis in fortunijs prægrauatur. In ista. n. lōgissimè & maximè sunt noctes ignorantię, & erroris, breues aūt sunt, & modici dies veræ sapientiæ, & veritatis splēdor, qa pro certo ista vita plus hēt da tenebris ignorantię, q de die veræ sciē & notitię Iob 37. Nos q quippe inuoluimur tenebris. Igit in ista vita hyemali abundāt multa gña vitiorū. Est. n. ibi frigus indeuotionis, glacies, & constrictio obstinationis, nix hypocriticæ cōuersationis, nebula mētalis indiscretionis, pluuia & immunditia carnalis infectionis, tempestas & uēti tētationis & tribulationis. Et merito, qa proculdubio in isto tpe tria dñant signa. s. capriccornus. i. cornuta superbia. Aquarius. i. sumergens luxuria. Pisces. s. vorax & insatiabilis auaritia. Caper. n. aial cornutū sp alta petens, signat superbos. Aquarius aquas fundens, signat luxuriosos fluxibiles & deliciosos. Pisces verò q natural'r uoraces sunt & quorū maior deuorat minorat minorē, signant auaros, & ambiliosos. Iob 37. Præcipit niui vt descēdat in terrā, & hiemis pluuijs, & imbri fortitudinis suæ. Vel pōt dici q hyems tps est mundanæ ꝓsperitatis, in qua pro certo maior est nox ignorātiæ, & pcti, q sit dies sapiæ, grē, vel meriti. Sol. n. iustitiæ. Chrs ab isto statu mirābiliter est se motus, & iō ibi gñat diuersorū criminū impressio, seu fluctus. Est. n. ibi glacies fragilis incōstantiæ, & defectionis, frigus indeuotionis, gelu & constrictio obstinationis &c. per omnia sicut supra. Et sicut in hyeme nerui pp frigus mortificant, ita q ab opando impediunt, & oium corporum umbræ longiores efficiunt, & reuocato ad interiora calore, appetit⁹ ī stomacho amplior ꝓuocat, sic verè in tpe prosperitatis, pp frig⁹ indeuotionis qđ ibi abundat, solēt nerui. i. affect⁹ voluntatis cōstringi, virtus operādi vtilia impediri, & vmbræ bonorum tpalium maiores, in æstimatione. s. hoium, inueniri, & appetit⁹ ciborū. i. desideriū, & cupiditas diuitiarū reuocato calore auaritię ad interiora mētis fortior gñari, qa ꝓ certo istud est verū, q illi q mundi ꝓsperitate fruunt, maiori appetitu auaritię stimulant, & vmbras terrenoram bonorum maiores credunt, & opinant, & eis nerui affectionū indeuotionis frigore stringuunt, ita q bonorū operū exercitiū nō operat. Prou. 20. Propter frigus piger arare noluit. Quin ēt æstatis grē pulchritudo, & speciositas ī hyeme nō vr, sed potius total'r abolet. Et sicut videm⁹ q in forti hyeme oēs aq̄ vt cōiter congelant pter mare, qđ cōtinuè mouet, pter fontes q cōtinuè aquā calidā de venis terræ hauriūt, & pter puteos, q īfra terræ viscera ꝓfundant, sic ī statu ꝓsperitatis mūdanæ, quasi oēs hoīes per indeuotionē gelant, nisi forte sint sicut mare per amaritudinē cōtritionis, & p motum bonæ occupationis. Vel nisi sint sicut fontes cōtinuè hauriētes aq̄ grē & deuotiōis et cōtinuè effundentes per eleemosynas aquā tpalis possessionis. Vel nisi sint sicut putei ꝓfundati ī humilitate timoris suę cōditionis, qa. s. humiles timorosi, misericordes, deuoti, contriti, & in bonis laborib. occupati, sunt illi quos frigos indeuotionis in ꝓsperitatis hyeme nō congelat, nec ipsos destruit seu dānat. Tales. n. putei. i. humiles, ī hyeme ꝓsperitatis sunt feruētes, & p cōsequēs gelu pctōrum nō timētes 2. Mac. 1. Ignē de altari abscōderunt in valle, vbi erat puteus altus, et siccus. Ve hyems est status pcti in gñe, ī quo sol iustitiæ Chrs non est pñs ad suæ grē infusionem, sed prorsus à pctōribus elongat. Eccl. 15. lōgè est dñs ab impijs etc. dic per oia sicut supra de ꝓsperitate. ¶ Hyems est tps tempestuosum, pluuiosum, et nebulosum, frigidum ēt et uētosum. In hyeme. n. est frigus circunstantis aeris qđ solet poros corporum claudere, & calorē ad interiora reuocare. Et sic licet in hyeme corpora sint exterius frigida, interius tñ calida solēt esse. Et inde est, q fontes et putei in hyeme nō cōgelant, et q ēt uentres ī hyeme calidiores sunt, et pp maiorē calorē ampliori dieta nutriri appetunt atq; volunt. Calor. n. interius repercussus, solet venas aquarum quas inuenit, calefacere, et uirtutes aiales in corpore fortificare, et p cōsequēs appetitum fortiorē tunc tpis ꝓuocare. Talis hyems signat tps et statū tribulationis, ī quo. s. terra. i. terrenus hō uentis et turbinib. diuersorum fortunę casuum impellit, et turbat, et ī quo frigore timoris constringit et gelat. Veruntñ tps quāuis exterius lēdat superficiē status corporis, intus tñ fortificat statum regionis mentalis, et cordialis. Frigus. n. diuini timoris qđ in hyeme mundi tribulationum abundat, solet poros sēsuum claudere, et uanis appetitib. cohibere, et calorē mētalis affectionis nō sinit ad exteriora exire, sed in interiorib. s. circa mētis cōpositionē et considerationē ipsum solet recludere tenere. Et iō gñaliter quāuis in hyeme tribulationū terra et corpus. i. terreni et mortales hoies sint exterius frigidiores, et à florib. et fructib. bonorum mundi nudiores, intus ī corde sunt per charitatē calidiores, et in virtutibus fortiores, et appetitu verbi Dei, et bonorum æternorū desiderio pleniores Generaliter. n. illi q sunt in tribulatione, solent bona æterna auidius appetere, Deum feruentius diligere, et affectiones ab exterioribus cohibere, et sensus ne ad praua desideria effluāt, claudere et continere. Vñ de flagello tribulationis dicit Aug. super Ps. q cōpellit nolentem erudit ignorantē, custodit virtutē, ꝓtegit infirmitatem excitat torqentē humiliat superbientem, purgat pœnitentem coronat uincentē, initiat ad ad mortem semper uiuentem. Vel dic, q hyems signat mortem, q plena est tribulationib. et tormentis, quæ. s. terram. i. corpus fructib. bonorum terrenorum spoliat, et naturam mortificat, et deformat, humoresque et spiritus constringit, aggregat, et congelat.

De

De Mense. Cap. 51.

1 MEnsis ſm Iſid. dr̃ à mena græcè, quod eſt luna latinè, eo.ſ.ꝙ antiquitus menſes ſm lunam computari ſolebant. Menſis.n.ſm Aegyptios & apud iudeos illud tpis ſpacium dicebatur, quo luna de puncto ad pũctum zodiaci voluebatur. Sed quia de hoc ſupra tactum eſt in capitulo de anno, loquẽdum eſt de menſe ſm ꝙ vſualiter accipitur, & ſm ꝙ menſis apud nos diuerſimodè noĩatur. Sciendum igitur ꝙ in anno ſunt duodecim mẽſes, in quorum ſex ſol habet ad nos appropinquare, & accedere.ſ.ꝑ ſex ſigna zodiaci aſcendendo, & in alijs ſex habet à nobis ſe elongare, & recedere à ſeptentrione in meridiem deſcendendo. Eſt igitur primus menſis Ianuarius, dictus à Deo Iano, cui ſm gentiles extitit dedicatꝰ, vel dictꝰ à ianua, eo ꝙ anni ianua ſit & ingreſſus. Et eſt iſte menſis in quo ꝑꝑ frigiditatẽ hõ nihil põt operari vel facere, & in quo ꝑꝑ repercuſſionẽ caloris ad interiora, fortior eſt appetitus & ideò plus oportet comedere, & bibere. Et iõ iſte menſis, vt hõ bifrons depingitur, & uno ore comedens, & altero bibens & ſp ad menſam ſedens vr̃. Et in iſto menſe, ſol per ſignum Capricorni in mẽſis principio, & ꝑ ſignum Aquarij in fine, peragrat & mouetur. Generaliter, ꝑ menſes, qui dñr à mene quod eſt defectus, vel quod eſt luna, poſſũt intelligi qñq; vitia, qñq; uirtutes cõditionis humanę, quæ.ſ.à defectu dicuntur, eo quod humana conditio naturaliter deficit & mutatur Et ideò generaliter applicando mẽſes nunc ad uitia, nunc ad uirtutes, poſſumus dicere, ꝙ ꝑ ianuarium põt intelligi cõditio guloſorum, quia.ſ.gula dicta eſt à Deo iano.i.à carne, vel à uentre, de quo guloſi faciunt Deum ſuum ad Phil.3. Quorum Deus uenter eſt. Dicuntur ẽt à ianua, qa pro certo gula eſt ianua & origo aliorum menſium .i. oĩum uitiorum & defectuũ. Et iõ tales cum duplici facie pinguntur, inquantũ.ſ.facies ſuæ intẽtationis ad duo præcipuè.ſ. ad gulam primum, deinde ad luxuriam ordinatur. Ezec.41. Duas facies habebat Cherub. Et bñ iſti ſemper cogitant qũo ad menſam ſedeãt, & qũo cõtinuè comedãt, & bibant, qua ꝑꝑ per Capricornum & Aquerium ſolẽt trãſire, inquantũ tales præ cæteris peccatoribus ad Capricornum.i.ad fœtorem luxuriæ, & ad Aquarium.i.ad fluxibilitatẽ incõſtantiæ, ſolẽt accedere, & uenire. Ideo de gula dicit Bern. in ſermone. Semper ſaturitati iũcta eſt luxuria. Vicina .n. ſunt ſibi uenter & genitalia, & pro ordine membrorũ, ordo ſequitur uitiorum. Ideò de iſto menſe guloſitatis põt dici illud Num. 11. Carnes comedens vſq; ad menſem dierũ, donec exeat per nares veſtras, & uertatur uobis in nauſeã. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat proditores, qui.ſ.duas habẽt facies.i.duas intentiones, quia.ſ.unum prętẽdunt in una parte, & aliud in alia, unum ante, aliud retro. &c. Eze. 1. In quatuor partes eũtes ibat. Idẽ dic de falſis amicis, & idem de detractoribus & adulatoribus, qui.ſ.in abſentia detrahunt, & in præſentia blandiuntur. Vel accipiendo in bono, dico ꝙ ianuarius ſignificat hoĩes ſtudioſos, qui.ſ.in menſa ſcripturæ ſemper ſedent, & duas facies.i. duplicem intellectum.ſ. hiſtorialem & myſticum ibi hẽnt, & ab vtraque parte cibos doctrinæ capiunt, quibus ſe ſatiant atque replent, & iõ duo ſigna.i.duas virtutes ſolẽnt hr̃e.ſ.Capricornum humilitatis & pœnitentiæ, (quia.ſ.caper eſt animal humile, & hirſutũ) & Aquarium.i.profluuium doctrinæ & ſapientiæ. Et ſic iſte eſt primus inter menſes, quia.ſ.fideles ſapientia, & ſcientia, & prudentia ſunt inter uirtutes prima, & originalia principia. Exo. 12. Menſis iſte principium menſium erit vobis.¶ Februarius eſt menſis ſecundus, dictus à februo.i.Plutone Deo inferorum, cui ipſum error gentilium antiquitus cõſecrauit. Eſt igitur menſis iſte ſummè frigidus, & ꝑꝑ ſolis elongationem, & ꝑꝑ aquarum redundantem effuſionem. Et iõ depingitur ſicut ſenex ad ignẽ reſidens, & pedes calefaciens, & ſe calciãs. In iſto ẽt ſunt duo ſigna.ſ. aquarius ĩ principio & ſignum piſcium in fine, & in medio. Proculdubio per iſtũ menſem poſſum intelligere auaros, qui ſuper oẽs ſunt defectuoſi, & quib. luna diuinæ gratiæ deficit & decreſcit. Iſti.n. ſunt dicti februarius, quia.ſ.februo.i.plutoni Deo inferni. i. diabolo ſunt ſpecialiter dedicati. Et iſti auari menſis dñr, à mene, qđ eſt defectus, eo ꝙ ſemper eis ſemel in menſe (hoc eſt prorſus in uita) deficit luna grãæ ſicut bene ſupponit Apoſtolus, qui dicit ꝙ auaritia eſt idolorũ ſeruitus. Et tales auari proculdubio bene poſſunt dici ſenes, quia.ſ.in malis conſuetudinibus irreuocabiliter antiquantur. Item ſe cõtinuè calefacientes, quia ignæ auaritiæ continuæ inflammantur. Itẽ pedes ſuos calciantes, quia.ſcilicet.tales, calciamentis bonorum tpalium præ cæteris induuntur. Luc.22. Accenſo igne in medio atrij, erat Petrus in medio eorum. In iſtis ẽt viget oẽ frigus indeuotionis, & hoc, quia ſol iuſtitiæ Chrs, & diuina gratia à talibus elongatur, & pluuia bonorum tẽporaliũ circa eos cumulatur aqua.ſ. calor charitatis in eis ſuffocatur, Eccl.3. Aqua extinguit ignem.ſ.charitatis, nõ tñ ignem cupiditatis quinimò ſicut dr̃ Sap.19. Ignis in aqua valebat. Duo aũt ſigna.i.duo peccata, in iſtis principaliter abũdant.ſ. Aquarius.i.inconſtantiæ mollities, & piſces.i.rapinæ & uſuræ ingluuies. Vel dic, ꝙ februarius eſt vir humilis timens Deum, qui.ſ.plutoni.i.inferno vr̃ quodãmodo dedicatũs eſſe, inquantum non ceſſat de eo cogitare, & inquantum ad ignem inferni ſe ſolet per conſiderationem ipſius calefacere & cremare. Talis.n.ſenex.i.prudẽs & ſapiẽs põt pingi, quia.ſ.initium ſapientiæ timor dñi. Et ideo iſte duo ſigna debet hr̃e.ſ.Aquarium.i.profluuium lachrymarum, & cõpunctionis, & piſces.i.fluxibilitatem deuotionis, quia ꝑ certo tales vt cõiter, qui timore & conſideratione tormentorum infernalium affliguntur, ſeñili diſcretione, aquaria lachrymatione, & piſcea deuotione præ cæteris vegetantur ut ſic quilibet ignem infernalem conſiderans, poſſit dicere illud Eſa.44. Vah, quia calefactus ſum, uidi focu m.¶ Martius 3 eſt tertius mẽſis, dictus à Marte Romanæ gentis auctore, vel ab amore, eo ꝙ oĩa aĩalia tũc ad amorẽ ꝑcipuè excitantur. Tunc.n. humores aſcendunt ad membra, & ad ramos, & ꝑꝑ hoc tunc eſt tp̃s, ꝙ ſuperflua à uitibus, & arborib. amputentur, & ꝙ etiam per medicinas ſuperfluitates corporum uacuẽtur. Vnde Martius ſicut hõ ſcindens vineã, vel ſicut hortulanus depingit, & ẽt figuratur. Eſt aũt tp̃s miræ alterationis, corpora enim tũc faciliter alterantur, quia.ſ.in iſto tpe vernalis nouitas incipit, & tota terræ ſuperficies reparat, & in iſto fit vernale æquinoctium, in quo dies noctib. adæquãtur. Duo aũt Signa dñantur in iſto menſe.ſ. piſces in principio, & aries in fine. Si uis, ꝑ Martium põt accipere tp̃s pœnitentiæ, vbi eſt & mars & amor.ſ.Dei & proximi. In tpe.n. pęnitentiæ hoĩes mouentur ad amorem, & dilectionẽ. Humores.n. vitiorum aſcendunt, & exc tantur per dolorem & cõtritionem, & ideò non reſtat niſi ꝙ putentur & expoliẽtur per confeſſionem, & ꝙ mens alteretur per morum mutationem, & ꝙ ſuperficies hoĩs renouetur per bonam conuerſationem. ad Epheſ.4. Renouamini ſpiritu mentis veſtræ. Et ideo iſte menſis vinitor pingitur, eo ꝙ ſuperfluitates aĩæ in eo reſecantur. In iſto aũt fit æquinoctium, inquantum.ſ. per pœnitentiam merita præmijs adequantur, vel etiam inquãtum culpa cum pęna debitẽ menſuratur. Deut.25. Iuxta mẽſurã culpæ erit & plagarum modus. Duo aũt ſpecialia hẽt ſigna.i.duas cõcomitantes virtutes.ſ.ſignium piſciũ, hoc eſt lachrymoſitatem, & compunctionẽ (quia.ſ.piſces continuè ſunt in aqua) & ſignũ arietis, & hæc eſt lucta & laborioſa ſatisfactio, quia videlicet pęnitus ſp more piſcis debet in aqua lachrymarum narare, & ſemper more arietis debet cõtra carnẽ, mundum & hoſtem luctari, percutere, & pugnare 2. Reg.10. Eſto vir fortis, & ꝑliare prælia dñi 1. ad Cor. 9. Sic pugno, non quaſi aerem verberans, ſed caſtigo corpus meum, & in ſeruitutem redigo. Vel dic ꝙ iſte menſis ſignificat raptores, qui aliorum ſuperfluitates & temporales poſſeſſiones per rapinas amputant, & præſcindunt, & qui more piſcis in aqua deliciarũ uiuũt, & more arietis cõtra alios luctanẽ, & eos impetunt, & inuadunt. Thre.1. Facti ſunt principes uelut arietes, nõ inueniẽtes paſcua.¶ Aprilis eſt quar- 4 tus menſis, ſic dictus, eo ꝙ terra tunc tpis aperiatur, & ad emiſſionem florum, & fructuum diſponaẽ. Et iõ ſicut iuuenis portans florẽ depingiẽ, eo ꝙ tunc terra, necnon & arbores florib. decoranẽ. Hẽt autẽ, ſicut alii, duo ſigna.ſ.Arietem in principio, & taurum in fine, & in medio. Per iſtum mẽſẽ poſſum intelligere illos qui ſunt in veſtib. & actib. & geſtib. curioſi, qui.ſ.aprilis ab aperiendo dicuntur: eo ꝙ ſenſus ipſorum per vagabilem incõſtantiam ad omnia aperiuntur, & nunquam ꝑ prudentiã clauduntur, ut a uanis affectibus cohibenter. Zachar.11. Aperi libane portas tuas, & comedes ignis cedros tuas. Iſti ergo ſicut iuuenes tenens flores,

res,possunt depingi, qa ꝑ certo tales nō vacāt nisi vt possint apparere curiosi,& floridi, & exteriori apparentia ordinati,& cōpti,dicentes illud Sap.2. Coronemus nos rosis, antequā marcescāt,nō ꝑtereat nos tēpus.Isti aūt,duo signa. i.duo vitia vñr habere.s.Arietē & Taurū. Aries.n. q alios ꝑcutit,& q luctā diligit,significat taliū ꝓfanā fatuitatē. Taurus vero q fine iugo discurrit, significat istorū indisciplinabilē leuitatē,qa ꝑ certo tales iuuenes, solent vires suas luctādo,& tentando multipliciter extollere, & alios ēt qñq; percutere,lędere & grauare.Solēt ēt more Tauri elati incedere,& fine iugo disciplinæ vndiq; currere, & volare,quia sicut dr Iob.21.Vir vanus in superbiā erigit, & tanquā pullū onagri se liberum natū putat. Vel dic in bono, ꝙ aprilis significat hoīem virtuosum,q ꝑ cōfessionē aperit, & ꝑ bonā conuersationē virtutū floribus adornat, & arietē simplicitatis,taurumq; laboris & pęnalitatis imitat,inquantū in simplicitate interiori,& labore exteriori, viuere comprobat. Maius est mēsis quintus,à madefactione pluuiarū sic dictus, q̄ ꝑꝑ ortum pleiadum tunc tēporis plus abūdant. Et est Maius mēsis amęnitatis,amoris,& iocunditatis, tunc.n. solent oīa ridere,& virere,aues modulari,& psallere, reges ab bella ꝓcedere,& oīa ferè animantia ad gaudiū se mouere.Et iō iste mēsis depingit iuuenis æquitans, & volucrem manu gestans. Duo aūt signa solet habere.s. taurum in principio,& post geminos,qa.s. post taurorum agriculturam solet terra flores,& folia tunc tēporis germinare. Per istud tēpus possum intelligere statum hoīum perfectorum, quia pro certo isti possunt dici Maius,eo ꝙ aquis deuotionis, & gratiæ continuè madidantur.Possunt dici tempus amænum,ea ꝙ virtutum floribus picturantur. Possunt dici tempus gaudiosum, quia per gratiarum actionem,& Dei laudem iubilant & lætantur.Possunt dici iuuenes æquitantes,quia cum fortitudine iuuenali equo suo.i.carni seu corpori dominant, & possunt dici volucrem gestantes,quia.s.per cōtemplationē volant,inquantum cœlestia contemplantur. Possunt dici esse sub Tauro, inquantum in bonis laboribus occupantur. Et possunt dici esse sub geminis,inquantum in melius proficiēdo,in virtutibus geminantur.Gen.38. Instante partu apparuerunt gemini.Vel dic ꝙ iste mensis significat luxuriosos, qui.s.aquis deliciarum carnalium continuè madefiunt, & q flore ornari,ridere,gaudere,& psallere sp volunt, & qui ēt iuuenes possunt pingi,quia.s. semper volunt iuueniliter cōuersari.Auem etiam dicuntur gerere, inquantum mētis velubilitatem,quam auis significat,solent præ cæteris habere. Equitate etiam dicuntur, inquantum equo suo.i. carni continuè insidere noscuntur.Sub tauro etiam,& geminis dicuntur esse,inquantum solent ad modum tauri fortiter laborare, vt suos amores improbos possint geminare, & ad inuicem copulare,quia pro certo luxuriosi magnis solent insudare laboribus,vt seruiāt suis inordinatis,& geminatis amoribus. Hier.9. Vt iniquè agerent, laborauerunt. ¶ Iunius est sextus mēsis, à iunioribus sic vocatus, eo ꝙ populus romanus in seniores,& iuniores fuit diuisus.Est.n. principiū æstatis,in quo oīa incipiunt desiccari,& maximè illa quæ teneri sunt humoris,sicut sunt herbæ virentes & similia. Et iō iste pingitur tenens falcem,& scindēs herbā, eo.s.quia tunc fęna ꝑscinduntur,& colliguntur. Dominantur ēt in isto mense sicut in alijs,duo signa.s.gemini in principio, & cancer in medio.Et iō per istū mensem intelligo balliuos, & officiales,qui pro certo oīa depauperāt,& desiccāt, & maximè illos q ad modū herbæ sunt debiles,& virides, calori suę auaritiæ resistere nō valētes.Isti.n.pingentur cum falce, qa pro certo falcem falsitatis, & auaritiæ secum portant,cum qua totā herbā regionis.i. oēs diuitias subiectæ patriæ accumulant,& eas amplexando ꝑ adulationem, & scindendo ꝑ rapinā,& exactionem,acquirunt,attrahunt, & deuastāt.Et iō dicuntur habere signum geminorū, quia suas diuitias solēt geminare,& signū cancri,quia.s.isti per falsitatem, & cautelā solēt retrocedendo incedere, vt sic possint pauperes defraudare,& ad vtilitatem sui, & magistrorum oīa defalcare. Apocalip.14.Misit Angelus falcem suam acutam, & vindemiauit vineas terræ. Pone si vis per modum figuræ sicut habes ibidē.Vel dic ꝙ iste significat detractores, q oē viride.i. oē quod habēt alij pulchrum,& virtuosum, desiccāt & denigrāt,& cū falce suę curuæ,& ꝓditiosæ linguæ, primo amplexādo per adulationem,deinde scindendo,& mordendo ꝑ detractionē,oīa lacerāt & molestāt. Et iō isti dñr esse sub geminis,qa geminā faciē vñr habere. in ꝑsentia.n. apparēt amici,& adulatores,in absentia aūt vñr inimici,& detractores.Iudic.3.Aioth filius gemini, vtraq; manu ꝓ dextera vtebat.Sub cācro ēt sunt.Allega vt supra. Vel dic ꝙ iste mēsis q dr Iunius à iuuentute, significat bonos ꝑlatos, iuueniles & fortes,q ardore iustitiæ virorē carnalitatis desiccāt, & falce correctionis herbas.i.carnales ꝑscindunt & castigant.Et isti debēt esse sub geminis,ꝑ geminā charitatē, & sub cancro.s.retrocedēdo ꝑ dissimulatiuā sagacitatē.¶ Iulius est septimus mēsis,sic dictus à Iulio Cęsare, q nomen sibi imposuit, vel qa in eo fuit natus vel qa ad imperiū sublimatus. Est aūt mēsis feruentissimus,& hoc qa tūc est sol in cācro in principio,in fine vero est in leone,& qa canicula stella feruentissima tūc nascit, & iō tunc est periculosum sumere medicinā,humores.n.ex caliditate nimia ꝑturbantur, ex qbus calidæ ægritudines tunc temporis augmentant.Depingitur aūt cum falce segetes resecāte,ꝓ eo, ꝙ tunc segetes maturant,colligunt ēt,& secant. Iste mensis pōt mihi significare tyrannos,qui ꝓ certo bene possunt denominari à Iulio Cęsare,qui.s.fuit tyrannus & crudelis, & primus romanum imperium vsurpauit,& à cedēdo Cęsar dictus est, ꝓ eo ꝙ nullus adhuc hoīum tot hoīum,cedes fecit. Ab isto ergo tyranni denominantur,inquantum ipsum imitant,quia alios cruciare,molestare & cedere dinoscuntur. Isti.n. feruentissimi sunt ad rapinā,cuius.s.tres sunt cāæ.s.signū cācri.i. retrograda,& peruersa conscientia, signū leonis.i. crudelis, & propterua crudelitas,& audacia,stella canicula.i. canina & insatiabilis auaritia.Ista.n.tria sydera.s. fallacia, crudelitas,& auaritia in istis dominant,& iō feruētes, & ambitiosi efficiūtur,in tm̄,ꝙ feruorē tribulationū in subditis operant, ita ꝙ humores,& affectiones eorum turbatæ, morbos calidos.s. ira,& indignationē, in ipsos inducere dinoscunt. Et iō isti cū falce secare segetes dñr, inquantū.s. per rapinam,& exactionē segetes .i. bona temporalia pauperis depascunt,ita ꝙ isti ꝓpriè possunt figurari in illis vulpibus, quarum caudis Sāson alligauit faces ardentes,& intrauerunt segetes philistinorū,& combusserunt eas.Iudicum.15. Quia.s.isti vulpes, & fraudulosi face ardentis auaritiæ inflammati,demoliuntur segetes.i.possessiones pauperū subditorum Cant.2.Capite nobis vulpes paruulas, quæ demoliuntur vineas.Vide de canicula in titulo suo libro de cęlo, vbi alio inserto exponitur de autumno. ¶ Augustus est mensis octauus, sic dictus à Cæsare Augusto. Et est mensis in quo segetes in horreis recōduntur,& iō sicut hō flagello triturans segetes depingit, pro eo ꝙ illo tempore segetes triturātur, & terra fructibus denudat. Duo aūt sunt signa in qbus sol in illo tempore cōmoratur.s.leo in principio,& virgo in fine. Tales sunt mūdi diuites, qui.s.dñr augustus ab augendo, quia.s. diuitias suas semper cupiunt augere, & ideo isti bene pingi possunt segetes triturantes, quia ꝑ certo isti non cessant segetes.i.terrenas diuitias aggregare, recolligere,& accumulare,& ab ipsis terrā subiacētē.i. subditos & vicinos,vt se repleāt, spoliare.Iob.24.Agrum non suum demetunt, & nudos dimittunt hoīes,vestimenta tollentes.Et pro certo isti habent duo signa.i.duo vitia principalia.s.leonem,q semꝑ febricitat.i.febrem,& ardorem cupiditatis,et virginem,quæ nunquā fructificat.i.sterilitatem et carentiam totius bonitatis. Hier.22. Scribe virum istum sterilem,virum qui in diebus suis nō ꝓsperabitur. Vel dic ꝙ iste mensis significat viros perfectos, et maximè studiosos, qui.s. Augustus dicuntur, pro eo ꝙ sꝑ per doctrinam,et scientiam augeri vñr, inquantum.s. segetes scripturarum stndere, et triturare noscuntur.Habent.n. duo signa.i.duas virtutes speciales.s.leonē.i. acritatem ingenij,et virginem.i.puritatē innocentiæ, quia.s.doctores sunt sicut leones, difficultates scripturæ fortiter penetrando,et sicut virgines,et puræ, et innocēter viuendo,et cōseruādo. Apoc.5. Vicit leo de tribu Iuda,aperire librū,et soluere signacula ei⁹.¶Septēber est mēsis nonus,eo ꝙ à Martio ī quo mūdus creatus extitit,septimus ē,et est in mense æquoctiū, noctes.n.et dies sunt æquales,et habet sicut alij,duo signa.s. virginē in principio, librā aūt in fine.Et iste sicut racemos colligens depingitur,pro eo ꝙ vina tunc temporis colligūtur.Totus autem iste mensis apud iudęos erat solemnis. Iste men-

mensis significat diē iudicij, qui pro certo à creatione mūdi erit septimus, inquantum in septima die.i. in fine temporū erit factus. In isto.n. mense erit æquinoctiū.i. æquitas retributionis, q.a.s. noctes diebus.i. merita pręmijs ęquabunt, ibique sol iustitiæ Chrs in libra iustitiæ, & in virgine.i. in dulcore clemētiæ collocabit, ita q̄ iustitiā malis clementiā vero bonis facere dinoscet. Prouer.8. Meum est consiliū, & æquitas &c. Boni.n. tūc tēporis faciens annuā gloriæ celebritatē, & recipient vinū iocunditatis æternæ, & gloriæ voluptatē. Cant.5. Bibi vinū meū cum lacte meo. ¶ October est mensis decimus, q. in sui principio adhuc est calidus, in fine vero forti frigore corpus pūgit, in quo.s. sunt duo signa, libra.s. in principio, & scorpius in fine. Est aūt mensis frigidus, & siccus, in quo terra disponitur ad semina suscipiēda. Et pp hoc iste mensis depingitur sicut hō qui seminat semen suū. Iste mēsis significat tēpus pęnitentiæ, in quo.s. est calor dilectionis, frigus timoris, & turbationis, libra.i. examinatio ꝓpriæ discussionis, scorpius.i. pūctio doloris, & contritionis, siccitas.s. squaloris & macerationis. Istud.n. est tēpus in quo terra.i. aīa disponit ad gratiarū semina suscipienda. Et ideo istud tēpus.s. pęnitentiæ, depingit sicut hō qui iacit semina, q.a.s. in isto tēpore in terra cordis semina boni ꝓpositi seminant, ex q̄bus virtutū manipuli reportant, q.a sicut dr̄ in ps. Qui semināt in lachrymis, in exultatione metent. Vel dic q̄ iste mēsis significat doctores, & p̄dicatores, in q̄bus dēt esse libra iustitiæ, & ęq̄tatis, ad aliorū merita librāda, scorpius.i pūctio reprehensionis, & sæueritatis, seminatio doctrinę, & totius veritatis, q.a.s. isti sunt q̄ semen doctrinæ non cessant dispergere, & ad fructū bonorū operū producendū terrā.i. terrenos disponere, & aptare. Lu.8. Exijt q̄ seminat seminare semē suū. Vel dic q̄ sunt p̄lati, q̄ semen doctrinæ, & elemosynæ debent in alios dispergere, & libra iustitiæ oīa regere, & malos sicut scorpius pungere. ¶ Nouember est mensis frigidus, eo q̄ sol à nobis multum est remotus, qui duobus signis.s. scorpioni in principio, & sagittario in fine est subditus, & ad modū scorpionis, & sagittarij corporib. rōne intēsi frigoris est molestus. In isto aūt tēpore porci impinguātur & iō iste depingit sicut rusticus, q̄ glādes excutiēs, porcos reficere sollicitat, & conatur. Talis mensis est peccator vel etiā status peccati, in quo videlicet frigus indeuotionis abundat, pro eo q̄ sol iustitiæ Chrs ab eis se elongat. Eccl. 15. Longe est dn̄s ab impijs. Dominatur.n. in istis scorpius falsitatis, & sagittarius crudelitatis, q.a.s. isti solent alios sicut scorpius decipere (qui.s. facie lābit, & cauda pungit) & sicut sagittarius lædere, & affligere. Et breuiter isti pingunt glandes legentes, & porces pascētes, q.a.s. isti sunt q̄ glandes.i. diuitias tēporales sp̄ nitunt colligere, vt porcos.i. carnē propriā nutrire possint, & reficere, figurati in filio prodigo, de quo Luc.15. dr̄ q̄ abijt in regionē lōginquā, vbi substātiā ꝓpriā dissipauit, & tādē facta fame ꝓ porcis pascendis apud quendā ciuē regionis, illius se locauit. Regio.n. lōginqua est pctm̄, vbi substātia gratiæ expendit, & vbi de nutriēdo porco.i. corpore cura diligētior adhibet. Vel dic q̄ tales sunt diuites mali, q.s. nō cessant glādes.i. diuitias colligere, & cum scorpione falsitatis, & sagittario crudelitatis, ipsas acquirere, vt porcos.i. carnales parētes, vxorem filios, & nepotes, possint bonis huius seculi impinguare. ¶ Decēber est mensis duodecimus, dictus quasi decimus ab imbre Martij, sicut ēt ad eodem imbre dictus est Nouēber, October, & Septēber. Et est mensis frigidissimus, in quo pp frigiditatē congelantem, aīalia modici sunt motus, & maioris q̄etis, quapropter sunt amplioris pinguedinis. Et iō iste depingit sicut carnifex, q̄ porcum suum mactat, pro eo q̄ porci iam impinguati ab hominibus tunc mactant. Dominant ēt tunc temporis duo signa.s. sagittarius in principio, & capricornus in fine. Tunc.n. incipit solā nobis se non amplius elongare, sed ad nos appropinquare, & accedere, & ad septemtrionales circulos reuenire. Per istum mensem pōt intelligi tēpus pęnitētiæ in quo pro certo frigus diuini timoris abundat, & vbi sagittarius.i. sagittario contritionis, & capricornus (quod est animal feridū).i. fętor & abominatio pctī, & infectionis imperat, & in quo sol iustitiæ Christus nobis per gratiam appropinquat, & in quo homo sicut spiritualis carnifex porcum suum.i. corpus per pęnitentiam subiungat atq; mactat. Vel dic q̄ iste mēsis est mundana prosperitas, in qua pro certo vsit imperare duo mala signa.s. sagittarius id est pauperū sagittatio, & capricornus.i. fœtens luxuriæ infectio. Et pro certo in isto mense est solstitium.i. solis vltima elongatio, quia.s. sol iustitiæ Chrs ab illis totaliter elōgatur, qui in mūdi prosperitate versantur. Nam sicut de diuo Ambrosio legitur, cum audisset ab hospite quodā suo, q̄ nūquā acciderat sibi infortunium, sed sp̄ ꝓsperitas, dixit, fugiamus, quia nō est dn̄s in loco isto. Ista est ergo quæ porcos, & bestias.i. peccatores pp defectum motus tribulationis per delicias impinguat, ipsos tn̄ pingitur interficiens, quia pro certo ꝓsperitas illos quos primo recreat tādem damnat, quia sicut dr̄. Nouerca virtutum prosperitas, beatulis suis in principio taliter obsequitur, vt in fine perniciosè operetur. Sic ergo patet qd̄ duodecim sunt menses.i. duodecim vitia, vel duodecim virtutes, vel duodecim genera personarum ex quibus constat annus id est tempus, & status istius miseriæ vitæ nostræ. Pone hic illa quæ sunt in sermone, Omne lignum.

De Diebus. Cap. 52.

Dies dicuntur à dijs, quorum nominibus sunt vocati, quia.s. prima dies dr̄ dies solis, vel dies dominica, eo q̄ sol sit dn̄s planetarum. Secunda vero dr̄ dies lunæ, & sic de alijs, quia.s. dies ab illis planetis solent denominari, qui in prima hora diei solent dominari. Et sunt dies diuersimodè denominati, quia.s. quidam dicuntur dies naturales. Quidā dies artificiales. Quidam dies ægyptiaci. Quidam dicuntur chalendæ. Quidam idus. Quidam nonæ. Primæua.n. antiquitas dies diuersimodè nominauit, & ſm suas varias considerationes, ipsos aliter, & aliter nūcupauit. Diem.n. vocauerūt a dyan, quod est clarum, pro eo q̄ in die relucet claritas solaris. Diem artificialem dicunt illud temporis spatium quo super nostrum hemisphęrium fertur, & voluitur sol iste materialis. Dies naturalis est illud spatium quo sol ab ortu suo vsque ad eundem ortum reuoluitur, in quo viginti quattuor horæ temporis continentur. Dies ægyptiaci sunt illi quibus Deus flagellasse ægyptios dicitur, qui ideo in chalendario ponuntur, vt Dei mirabilia, & malorum punitiones ad memoriam reuocentur. Dies chalendæ sunt principia mensiū, dicti à chalo, quod est vocare, eo quòd tunc fiebant nundinę, in quibus scilicet homines vocati, per aliquot dies negotiabantur. Dies vero qui dicuntur idus, ab iduo quod est diuiduo dicuntur, pro eo q̄ tunc nundinæ diuidebātur, & homines ad propria reuertebantur. Per dies in scriprura possunt intelligi merita hominum singulorū, qui.s. à stellis denominantur, & à dyan quod est clarum dicuntur, pro eo q̄ ipsa hominum merita, à stellis.i.a sanctis, & a claritate diuinæ gratiæ dependere noscuntur. Dico ergo q̄ inueniuntur dies naturales, & isti sunt proprietates, & virtutes naturæ, quæ.s. in omnibus sunt æquales, sicut ipsi dies naturales nō sunt alter altero longiores. Illa.n. quæ hominibus sunt naturalia in forma, & materia, in omnibus sunt æqualia Deut.1. Siue ciuis sit ille, siue peregrinus, nulla erit distantia personarum. Item inueniuntur dies artificiales, & isti significant virtutes, & merita hominum in gratia constitutorum, quos scilicet sol diuinæ gratiæ perficit, & eos super hemisphęriū animæ sui diffusione componit. Isti tamē dies non sun æquales.s. virtutes morales, & merita hominum, sed vt communiter sunt dispares, & difformes. Eccl.33. Dies diem superat, & lux lucem. Item sunt dies ægyptiaci, & isti significant conditiones bonorum, qui.s. habent memorari Dei mirabilia, & punitiones malorum. ps. Cogitaui dies antiquos &c. Itē sunt dies chalendares, & isti significant merita nouiter conuersorum, & incipientium, qui scilicet de nouo ad nundinas ecclesiæ, & gratiæ vocantur, & de nouo ad pœnitentiā inuitantur. Esa.22. Vocauit dominus ad fletum. Dies nonæ significant merita pœnitentium, & proficentium, qui.s. solent sicut in quibusdam nundinis vitia cum virtutibus commutare, negotia bonorum operum exercere, & lucrum virtutum acquirere, & habere. Dies aūt iduum significant merita perfectorum, & consumantium, qui.s. se solent per contemplationem a mundo diuidere, & sursum ad domiciliū paradisi expletis mūdi nundinis ꝓperare, ita quod hæc est dies quā fecit dominus, exultemus, & lætemur in ea. ¶ Dies autem a sole claritatis receptiua, nunquam in vno statu est permāsiua, sed sui status continuę mutatiua, & de mane ad vesperam

vesperam continuè defluxiua,torporis etiã & somni est excitatiua,& circa labores,& opera hominum occupatiua.Et ideo quanto dies plus ad occasum perducitur, tanto bonus operarius ad perfectionẽ diurni operis plus conatur.Scd̃m Gregoriũ talis dies est vita præsens,quæ.s. à sole.i. à Deo recipit lumen suum, quia pro certo ista est quæ nunquã in eodem persistit,imò à mane iuuentutis vsq; ad vesperam senectutis iugiter fluitat,& discurrit.Eccl. 18.A mane vsq; ad vesperam mutabitur tempus.Ista tñ dies ad laborem,& operationẽ est ordinata,quia sicut dr̃ Iob 5. Homo nascitur ad laborẽ. Et ideo quilibet debet in ista die vitæ præsentis,à torpore & desidia excitari.Et quanto plus dies ista ad occasum senectutis declinat,tanto debet ad complementum bonorũ operũ plus conari.Io.9. Me oportet operari donec dies est.

3 ¶Dies est latio solis super terram, & ideo dies est lętitiæ generatiua,securitatis inductiua, colorum oĩum ostensiua , & quãto nox turbulentior præcesserit, tanto est subsequentis diei serenitas magis grata.Talis est dies.i.claritas gloriæ paradisi,quam.s. solis Christi clara p̃sentia illuminat incessanter.Ibi.n.est perfecta securitas & lætitia. Ibi est calorum.i.rerum omnium scientia,& veritas & notitia.Ibi est ipsius solis Christi grata societas,& p̃sentia.Et quanto nox præsentis vitæ turbulentior præcesserit,tãto ibi est gratior serenitas,& complacentia.Iohelis 3.In die illa stillabũt montes dulcedinem &c.

4 ¶Præsentia solis facit nobis diem,& quanto sol nobis amplius appropinquauerit,tãto dies longior , & maior erit,quãto autem sol a nobis est remotior, tanto est necessario dies breuior.Talis est dies sciẽtiæ,vel claritas fidei;& sapientiæ,vel ẽt claritas virtutum,& moralis apparẽtiæ,quia pro certo talem diem cõtinuat, & perficit præsentia gratuita solis Christi quia pro certo quanto sol iustitiæ nobis per charitatem,& gratiam propinquior fuerit, tanto dies veræ notitiæ vel honestę apparẽtię maior erit, & oĩum rerum calor,& veritas apparebit,quãto vero iste sol a nobis per peccatũ amplius elongatur,tanto iste dies per ignorantiã, & insolentiam amplius breuiatur.Et ideo Hier. 6. dr̃ in persona peccatorum.Væ nobis quia declinauit dies,& factæ sunt lõgiores vmbræ vesperi .

5 ¶Dies quæ clara est, stellas occultat, nox vero quæ est obscura, ipsas oñdit,detegit,& demõstrat. Sic verè dies resplendens.i. vir iustus luce diuinæ gratiæ illustratus,nunquã solet stellas.i.virtutes suas oñdere,nec eas p inanẽ gloriã propalare,nox vero.i. peccator stellas .i. grãs quas habet, per iactantiam vel inanem gloriam statim ostẽdit,& bona sua propalat oĩbus,& prætendit,contra illud Senecæ.Esto occultator virtutum,sicut alij vitiorũ.

6 ¶In die autem sensus vagatiores sunt q̃ in nocte,& ad exteriora delectabilia proniores,de nocte vero sunt secretiores,& in seipsos etiam clausiores.Et inde est ꝙ de nocte melius audimus, q̃ de die.Et est dies feruentior,& calidior quã nox,& in isto aues tunc temporis modulantur, & hoĩes laboribus exponuntur,& à quiete & somno excitantur,die tñ nihil mutabilius inuenitur.Talis dies est mundi prosperitas,quia ꝑ certo ibi non est facilè per contemplationem dormire , quinimo necesse est sensus, & affectiones ad exteriora delectabilia discurrere,& vagari,& à secreto mentis recedere,& transire. ibi.n.abundat calor auaritiæ,cantus inanis lætitię,securitas stultitiæ,& audaciæ labor occupationis,& tristitiæ. Et iõ bĩ ista est dies q̃ sc̃i solẽt detestari,& fugere , & inde ad noctẽ cõtẽplationis mentaľ reuolare,dicentes illud Hiere. 17.Diẽ hoĩs nõ desideraui,tu nosti.Quinimo de istis dr̃ Iob 17. Noctẽ verterũt ĩ diẽ,& rursum post tenebras spero lucẽ . Quia qñ nox aduersitatis in diẽ ꝓsperitatis vertiť.i. qñ prospera aduersa,& aduersa prospera iudicantur,tunc post tenebras huius vitæ,lux æternæ gloriæ acquiritur & habetur.

De Aurora. Cap. 53.

1 AVrora finis est noctis, principiumq; diei , & dr̃ aurora s̃m Isidorum quasi aurea hora, pro eo ꝙ sol illa hora aurei videtur esse coloris.Vel dr̃ aurora quasi aura rorans,ꝓ eo ꝙ tunc ros generatur, a quo terra infunditur , & humectatur.Aurora igitur solis ortum dinoscitur præcedere,& a sole lumen recipere,& die sequenti obscurior, nocte uerò clarior solet esse . In ortu autem auroræ solent aues diurnæ canere,latrones autem,& aues immundæ solent recedere et fugere,infirmitates etiam alleuiari et cessare,se etiã solẽt flores qui per noctem clausi fuerãt,aperire.Tunc ẽt lucifer solet oriri,et ꝑpter dominium sanguinis tunc solet somnus dulcior persentiri.Per istam auroram possum intelligere virginem gloriosam,quę pro certo diei legis gratiæ fuit nobis principiũ, et origo,et noctis legis antiquæ et caliginis peccatorũ extitit terminus et finis.Ista.n.dr̃ aurora, quasi aurea hora,pro eo ꝙ ista quasi aurum per sanctitatis gratiam rutilauit.Dr̃ ẽt quasi aura errans pro eo , ꝙ rore suæ misericordiæ totum seculum irrorauit,et peccatorum aĩas per deuotionem,et compunctionem spiritualiter humectauit.Ista est ergo quæ solem iustitiæ Christũ sicut mater filium,p̃cessit,et tñ ab ipso claritatem,et dignitatẽ habuit,et recepit,& quãquã die et claritate ipsius Christi fuerit obscurior nocte tñ .i.perfectione oĩum aliorum clarior extitit,et permansit,q̃a sicut dr̃ 2.Reg.23.Sicut lux auroræ oriente sole, mane absq; nubibus rutilat,et pluuij germinat herbã de terra.Ad literã ergo,istius aurorę.i.virginis gloriosę ortu,et conceptu,temporali.s.in terræ finib. et spirituali in nostris cordibus,aues mundæ.i.uiri iusti et boni Angeli exultant et concinũt.Herbæ etiam.i.viri humiles,qui per peccatum clausi fuerãt,per istius influentiã ad solem iustitiæ se aperiũt,ita ꝙ lucifer diuinæ gratiæ in eorum cordib.oritur,quem ipsi indeuotè suscipiũt,et propter dominium sanguinis.i.memoriam dominicę passionis per contemplationem requiescunt atq; dormiunt,et infirmitates tentationum deficiunt et recedunt.Latrones uero.i.dęmones et aues immundæ.i.carnis tentationes uisa ista aurora.i. uisa deuotione ad beatã virginem, et cognito eius auxilio,statim fugiunt,et recedũt.Iob 24.Si subito apparuerit aurora,arbitrãtur vmbram mortis. Vel dic ꝙ aurora est Christus, cuius ortus fuit noctis legis finis,et diei fidei gratiæ principium,qui.s.dr̃ aureus atq; rorans etc. sicut supra et applica ad ortum Christi vel temporalem vel mentalem,quia.s.qñ ista aurora in corde per gratiam oritur oĩa bona quæ supra posui oriuntur.Vel dic ꝙ aurora est diuina gratia,quæ diuina gloria est obscurior,nocte tñ culpæ clarior atq; purior.In ista.n.sol et lucifer.i.Christus et beata uirgo ortum sumpserunt,qui aues immundas.i.dęmones fugauerunt mundum irradiauerunt, infirmitates uitiorum tẽperauerunt,et mentes hoĩum rorauerunt.

2 ¶Dies habet quatuor partes.s.auroram,quæ s̃m Constan.similis est veri . Meridiem,qui similis est ęstati.Vesperam,quæ similis est autumno.Noctem,q̃ similis est hyemi.Talis dies est Christus,quantum ad quatuor status suos, quia.s. iste fuit sicut uer.i. mitis et roridus in aurora ortus sui,et natiuitatis. Item sicut æstas per charitatem feruidus in meridie suæ uitæ, et cõuersationis.Item fuit sicut autumnus , per asperitatem et tormenta siccatus in uespera suæ acerbissimę passionis . Finaliter autẽ erit sicut hyems,frigore seueritatis uallatus in nocte futuri iudicij,et suę iurisdictionis.

3 ¶Aurora a nocte ĩcipit, et tñ ad claritatem perfectã paulatim procedit,colorem aureũ prætendit,rorem super terram effundit,et solis ortũ p̄nunciat, et p̄cedit.Sic iustus à nocte originalis culpę naturaliter hẽt ortum, veruntñ à tp̄e baptismi uel pn̄ię ꝑ profectum uirtutũ nõ cessat procedere,quousq; ad pfectã claritatem,et diẽ luminis gr̃ę potuerit attigisse,q̃a sicut dr̃ Prou.4. Iustorũ semita quasi lux splendens p̄cepit , et crescit vsq; ad pfectam diẽ.Isti igiť hñt coronã aureã honestatis, rorem pietatis,et fugãt aues nocturnas.i.dęmones et d̃tractores odiosę loquacitatis

4 ¶Nimia serenitas in aurora qñ.s.radij solares flectuntur ad austrũ signum est tẽpestatis futurę s̃m Bedã . Sic uere qñ in aurora p̃sentis uitę serenitas mundanę prosperitatis ultra debitum refulget,signum est ꝙ tempestas ęternæ dãnationis sequeť, et ꝙ talis serenitas fine tempestuoso claudeť Mat.16.Hodie est tempestas,rutilat.n.triste cęlum.

5 ¶Diluculum,aurora,et mane,pro eadẽ hora supponunť,sunt.n.finis noctis principium diei, infirmitatum alleuiatio , latronum timor,hostium fuga,securitatis inceptio,timoris euasio, laboris principium,dormitationis finis, sobrietatis et pfectę celebratẽ digestionis tempus.Talis est pęnitentia,quia uere ista est noctis peccati finis,et egressus,et diei gratię, et glorię introitus et ingressus.ad Ro. 13.Nox pręcessit , dies autẽ appropinquauit.Infirmitas.n. peccati tunc deficit, latro diabolus stupescit spei securitas redit,labor satisfactionis incipit,abstinentię sobrietas , et prudentię digestio tunc accedit,dormitatio pigritię deficit, et timor disperationis recedit.

dit. Ideo Prouerb. 11. bene dicitur, quod bene consurgit diluculo, qui quærit bona.

De Meridie. Cap. 54.

Meridies dicitur dies media, quando. s. sol est in medio firmamenti, distans æqualiter inter ortum & occasum. Et ideo dicitur meridies, quasi meridies, & ideo dies est tunc clarior, calidior, & siccior. Sol enim tunc temporis nobis directius opponitur, & radij sui circa terram, & inferiora corpora directius refringuntur. Vmbra autem cuiuslibet corporis in puncto meridiei minor efficitur; & maior claritas in aere generatur. Per meridiem possum accipere diem iudicij, vbi. s. sol iustitiæ. Christus in æquitatis medio se tenebit, & vbi radijs suę iustitiæ terram. i. peccatores sæuerius inflammabit, ipsisque se directius opponet, & eisdem propinquius obuiabit. Tunc. n. vmbræ latibulorum, & excusationum minorabuntur, tunc claritas, & veritas amplius apparebit, quia secreta omnia reuelabuntur, & tunc ardor sęueritatis, & rigoris erit amplior, ita quod igne perpetuo peccatores, & dęmones affligentur. Ps. Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Eccl. 43. In meridiano exurit terram, & in conspectu ardoris eius quis poterit sustinere? Vel dic quod meridies significat Paradisum, vbi sol iustitiæ est beatis propinquus, & præsens, & ideo ibidem est feruor, & ardor perfectæ charitatis, & lux & splendor perfectæ veritatis, & directio & multiplicatio radiorum. i. beneficiorum suę opulentissimæ largitatis. Tunc. n. vmbra ignorantiæ est minima, & claritas veræ notitiæ, & scientiæ summa, & maxima, quia. s. secundum Apostolum Deus claritas est, & tenebræ in eo non sunt vllæ. Vel dic quod meridies est charitas, vbi sol Christus nobis est coniunctior, & ideo mens nostra feruentior est, & ardentior, & lux veritatis, & fidei tunc est splendidior atque maior vmbraque ignorantiæ, & peccati minor, & rarior. Istud est. n. verum quod illi quibus Christus est per charitatem propinquus, sunt vmbra ignorantiæ minus grauati, & luce verę sapientiæ plus dotati. Quanto autem sol iustitiæ a nobis & a charitatis propinquitate plus recesserit, tanto vmbra ignorantię, & amor mundanæ prosperitatis, & gloriæ maior erit. Hiere. 6. Factæ sunt longiores vmbræ vesperi. Vel dic quod meridies est vir iustus, qui minus habet de vmbra ignorantiæ, plus de luce sapientiæ, magis de ardore charitatis, & soli Christo propinquior est per propinquitatem gratiæ. Vnde Ber. in quodam sermone de beato Ioanne dicit sic. Meridies est plenitudo feruoris lucis, & est solis statio, vmbrarum exterminatio, paludum desiccatio, fętorum expulsio. Applica per omnia ad virum iustum. Vel dic quod meridies est mundi prosperitas, vbi claritas mundanæ gloriæ est amplior vmbra humilitatis minor, calor cupiditatis ardentior, & sol iustitiæ oppositior. Quia sicut in meridie herbæ siccantur, fruges maturantur, & animalia venenosa ad pungendum stimulantur, sic in statu prosperitatis, herbæ. i. debiles & imbecilles a virore gratiæ faciliter possunt siccari, venenosi. i. peccatores ad nocendum, & pungendum solent faciliter excitari, fruges tamen. i. viri iusti inde solent meliorari, & in virtutibus, & moribus maturari, quia scilicet prosperitas quę malis solet obesse, bonis & ipsa bene vtentibus solet proficere & prodesse. Eccle. 39. Hæc omnia sanctis in bona, impijs autem, & peccatoribus in mala conuertentur. Vel dic de tribulatione, cuius ardor malos desiccat, bonos vero maturat.

De Vespera. Cap. 55.

Vespera est hora serotina, quę serum dicitur, eo quod ibi fores serantur, vt omnia in domo tutiora seruentur. Pori etiam corporum tunc temporis obstruuntur, fumi interius recluduntur, & animalia ad dormitionem, & somnum disponuntur, greges a pastoribus ad caulas, & ad domos reducuntur, vigiliæ et custodes propter hostes, et latrones in muris, & turribus constituuntur, et operarij qui per diem laborauerunt, remunerantur, & quiescere permittuntur. Et dicitur vespera a vespero stella, quæ occidentem solem sequitur, & sequentes tenebras comitatur. Per vesperam potest intelligi status senectutis, quæ. s. occasum vitæ sequitur, & noctis. i. mortis tenebris proximatur. Ista est enim illa ætas in qua fores sensuum debent obstrui, & serari, & pori affectuum claudi, & fumi cogitationum comprimi, & arctari, & somnus contemplationis prouocari, et vigiliæ discretionis in arce mentis debent constitui, vt hostium. i. tentationum et dęmonum possint insultus et impetus præcaueri. Tunc est tempus quo greges fidelium ad hospitium Paradisi a Deo pastore ecclesiæ ducuntur, et quo illi qui in bonis operibus laborarunt, quietis et remunerationis brauio potiuntur. Matt. 20. Cum autem sero factum esset, dicit dominus vineę procuratori suo voca operarios, et redde illis mercedem. ¶ Vespera est hora in qua dies finitur; et solares radij a terrę superficie subtrahuntur. Vmbrę etiam corporum maxime protenduntur, et flores qui ad solem aperti fuerant, tunc propter solis absentiam in se contrahuntur, atque clauduntur. Fumosi etiam vapores qui materia sunt nubis et nebulę, tunc temporis resoluuntur. Aues nocturnę de cauernis exeunt, et ad pastum progrediuntur. Lupi etiam a canibus vix tunc temporis discernuntur. Per vesperam possum intelligere peccatum, vbi pro certo dies gratiæ et ueræ scientiæ deficit, et sol Christus a mente subtrahitur et recedit. Ibi enim vmbra ignorantiæ protenditur, et lux fidei et sapientię obscuratur. Ibi herbæ. i. homines qui per bonos affectiones ad solem Christum aperti fuerant, contrahuntur, et per obstinationem in seipsis mentaliter obstruuntur, vaporesque malarum affectionum in eis generantur, a quibus nubes ignorantiæ et nebulæ peccatorum in aerem conscientiæ producuntur, in tantum quod inter canem, et lupum. i. inter bonos et inter malos peccatores male discernere dinoscuntur. Aues etiam nocturnæ. i. dęmones tunc temporis discurrunt et lætantur, et in peccatorum mentibus per suggestiones clamare, et somnum horribilem facere comprobantur. Et ideo de vespere peccati potest homo dicere de anima sua illud. Eze. 24 Mortua est vxor mea vesperi: Vel dic quod vespera est mundi prosperitas, et dic per omnia sicut supra.

De Nocte. Cap. 56.

Nox a nocendo est dicta Nocet. n. oculo, quia a sua perfectione. s. ab actu videndi ipsum priuat, et rerum colores in quibus delectatur, occultat. Nox igitur ab vmbra terræ inter nos, et solem interposito causatur, a qua lux solis intercipitur, et illa aeris obscuritas, quæ nox dicitur generatur. Et est nox horroris, et timoris incussiua, illusionum et phantasmatum in dormientibus inductiua, immundorum animalium, et auium est nutritiua, sicut patet de lupis, et apris, qui plus discurrunt de nocte, quam de die, agros et vineas, deuastando. Ipsis vero malis est nox securitatis aliquotiens effectiua, inquantum. s. est scelerum suorum occultatiua, et verecundiæ sublatiua, et audaciæ ad perpetrationem criminum causatiua. In mari vero cum via eundi ad portum non cognoscitur, est nox periculi inductiua, et quia medium temporis occupat, ideo est nox medietatis uitæ nostræ insensibiliter consumptiua. Talis nox per omnia est peccatum, quia pro certo culpa mortalis est illa nox quæ oculo mentis nocet, et officit, inquantum lumen solis. i. Christi gratiam sibi tollit. Visum. n. verę discretionis impedit, et colores. i. veram notitiam rerum a nobis contegit, et abscondit, quia pro certo illi qui nocte peccati grauantur, nunquam vere de rebus iudicant, sed per errores, et ignorantias obscurantur, et sæpissime deficiunt, et falluntur. Ps. Posuisti tenebras, et facta est nox. Vmbra. n. terræ. i. fugax possessio bonorum terrenorum, quæ. s. inter nos, et solem iustitiæ Christum per malum, et immoderatum affectum interponitur, noctem culpæ, et ignorantiæ in nostris cordibus operatur, per quam. s. errorum phantasmata generantur, et timor, et horror desperationis aliquotiens inducuntur. Vnde Sapien. 17. dicitur de peccatoribus, quod uinculis tenebrarum, et longæ noctis compediti pauentes, horrende erant, et cum admiratione nimia perturbati. Nox igitur culpæ solet immundas aues. s. peccatores lętificare, quia. s. isti sunt qui exultant in rebus pessimis. Prouerb. 2. Et in mari huius vitæ viam ad portum salutis solet impedire, et damnationis periculum generare. Latronibus. i. peccatoribus solet præsumptionem, et securam obstinationem concedere, inquantum Dei timorem, et uirtutem uerecundiæ solet eis tollere, et peccandi audaciam immittere. Lupis etiam, et apris. i. tyrannis solet nox culpæ fauere, inquantum ipsis præstat audaciam contra alios deleuire, et uineam, et possessiones pauperum rapinis, et exactionibus deuastare Psal. Posuisti tenebras, et facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ syluę. Vel dic, quod significat uitium ignorantiæ, quę lumen sapientię, et discretionis occultat, aerem mentis obnubilat, et in ipso vmbram mundanę

danę ꝓſperitatis vel peccati gñat atq; cauſat. Iſta eſt q̃ auib. immundis.i.dæmonibus,& beſtiis ſiluæ.i.raptorib.latronib. .i.hæreticis,& aliis deceptorib. patrocinium præſtat, & eis audaciam ad malum tribuit, inquantum oculos, & intelle-ctus ſimplicium cum quibus habent facere, obnubilat & ob ſcurat. Cã ẽt eſt periculi,& ſubmerſionis æternæ,& naufra-giũ per mundum nauigantib. adminiſtrat, inquantum cogni tionem viæ ſalutis impedit & retardat. Vel dic q; nox eſt mũ di proſperitas, quæ.ſ. facit oĩa ſupradicta, quia ſicut dr̃ Ioã. 11. q ambulat de nocte, offendit, quia lux non eſt in eo. ¶Ne nox pp ſolis abſentiam eſſet penitus indecora, voluit eam Deus ſtellarum ſplendorib. illuſtrare, vt motu ſyderum naui gantes dirigerentur, aeris obſcuritas temperaretur, & ae-ris groſſities & dẽſitas tenuaretur. Eſt aũt nox frigida,& hu-mida,& quieti animalium virtutum neceſſaria. Virtutes.n. naturales q̃ diurno labore fuerant debilitatæ, & quieſcunt, & confortantur per noctem coadunatæ. Vita p̃ſens eſt nox .ſ. tribulationis, q̃a.ſ. à præſentia ſolis Chr̃i, & ab ipſius gr̃a deſtituta vr̃, inquantum.ſ. homo tribulationi exponitur, & tribulari permittit̃. Veruntñ ſꝑ ad ſunt ibi ſtellæ.i. aliquæ di uinæ conſolationes,& illuminationes, quæ tenebras.i. no-ctem tribulationis temperant,& ipſam per bonam ſpem il-luminant,& illuſtrant, quia pro certo nunquam eſt nox tri-bulationum tanta, vt à ſtellis diuinæ conſolationis ſit peni-tus aliena, quinimo ſm̃ prophetam, ſm̃ dolores, & tribula-tiones, multiplicantur diuinæ conſolationes. Pſ. Nox ſicut dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius, ita & lumẽ eius. Nox verò iſta valde vtilis aĩæ ſolet eſſe, inquantum.ſ. poros ſen-ſuum & affectuum ſolet claudere, & ſomnium contempla-tionis mentis,& q̃etem melius prouocare, quia ꝓ certo cũ iuſtus exterius tenebris tribulationum tegitur, mẽtales ſui affectus in ſeipſos clauduntur,& mens à vanis deſideriis dul citer quietatur. Pſ. Nox illuminatio mea in deliciis meis. Vel dic q; nox eſt vita præſens, quæ ꝓ certo propter ſolis Chri-ſti abſentiam indecora fieret, niſi ſtellarum.i. ſanctorum iu-ſtorum præſentia ipſam exemplis,& doctrinis illuminaret, & denſitatem ſuorum defectuum tenuaret. ¶Oĩs infirmitas plus intenditur generaliter nocturno tp̃e q̃ diurno, & nox ſtellis irradiata,& nubib. humectata eſt quieti penitus dedi-cata. Talis eſt mundi proſperitas, in qua ſtellæ mundi conſo lationum refulgent,& ſomnus pigritię,& nubes ignorãtię abundant, quia.ſ. oĩs infirmitas vitiorum tũc temporis plus augetur. vix.n. eſt dare aliquod vitium quod in proſperita-tem habentib. non augmentetur, ſicut patet de diuitibus,& potentib. qui magis ſunt luxurioſi, auari, ſuperbi,& deſidio ſi hoĩb. tribulatis. ¶Nox in quatuor vigilias antiquitus ſole-bat diuidi. Quia.ſ. in caſtris & exercitibus, per quatuor no-ctis partes.ſ. concubium, conticinium, intempeſtum,& galli cantum ſolebant ad vigilandum excubiæ ordinari. Sic verè nox turbulentæ vitæ noſtræ quatuor hẽt partes, in quib. ne-ceſſe eſt vigilare,& ad ſalutẽ aĩæ attendere,& vacare.ſ. pue ritiã, iuuentutẽ, ſenectutẽ,& ſeniũ. In exercitu.n. mentis no-ſtræ,& potentiarum,& virtutũ aĩæ debemus excubias rõnis conſtituere in quatuor partib. vitæ noſtrę, vt ſic poſſimus in ſultus,& tentationes dæmonum præuidere,& de ſalute aĩæ prouidere, quia ſicut dr̃ Lucæ 12. Si paterfamilias.i. Deus in prima vigilia,& ſecunda nos vigilantes inuenit, beati ſunt ſerui illi. ¶Nox nihil eſt aliud q̃ defectus ſeu carentia lucis, & præſentiæ ſolis. Vmbra.n. terræ inter nos,& ſolem poſita, lucem nobis intercipit,& ſic noctem,& obſcuritatem in ae re introducit. Nox ſignificat mortem, quæ nihil aliud eſt q̃ carentia lucis vitæ. Qaando enim vmbra terrę.i. defectus no ſtræ terreæ mortalitatis inter nos,& ſolem æternitatis po-nitur, tunc neceſſe eſt, q; nox.i. mors & vitæ carentia gene-retur. Gen. 1. Vocauitque tenebras noctem.

De Sabbato. Cap. 57.

SAbbatum erat in antiqua lege principium ſeptimanæ, feſtum.ſ. quod ſummopere celebrandum fuit, eo q; i die ſeptima dominus in principio à creatione nouarum ſpecie rum requieuerat,& ſic ſabbatum illud fuit quod de tempo-re requies ſibi vendicauit,& quod ſibi Deus conſecrauit. In iſto.n. feſto dñs requiem ab omni ſeruili opere indixit,& tã dominos q̃ ſeruos, tam iumẽta quam hoĩes, requieſcere iuſ ſit. Igitur iſta die ignis in Iudæorum, domib. non accendeba tur,& cib. ibi neceſſarius die præcedenti præparabatur in-dumentis cultiorib. populus veſtiebatur.& cibis lautiorib. vtebat̃, templum amplius frequentebat̃, laudes, ſacrificia,& orationes maiores dẽo reddebantur, oĩs diſcurſus,& vaga-tio prohibebatur,& ab oĩ motu,& labore populus q̃ſce-re iubebatur, ſicut hoc totum patet in diuerſis locis,& paſ-ſib. ſcripturarũ. Per ſabbatũ põt intelligi quies gloriæ Para diſi, q̃.ſ. die & ætate ſeptima reperitur. Iſta eſt.n. vbi ab operi bus,& laborib. requieſcit̃,& vbi ſempiterna feſtiuitas cele-brat̃. Leu. 16. Sabbatum requietionis eſt. Ibi.n. nõ eſt ignis ali cuius malę cupiditatis, ſed pręparatio cibi maioris volupta-tis,& lautioris,& perpetuæ fertilitatis, cultiorq́; ueſtis æter næ claritatis,& iocunditatis, iuxta illud Iob 40. Circunda ti bi decorẽ,& in ſublimi erigere,& eſto glorioſus,& ſpecio-ſis induere veſtib. Veruntamen in die præcedenti.ſ. in vita iſta, eſt neceſſe cibos iſtos per bona opera præparare,& vo-luptatem gloriæ Paradiſi per præcedentẽ pn̄iam dum viui-mus procurare. Eccl. 25. Quæ in iuuentute tua non cõgrega ſti, quõ in ſenectute tua reperies? In ſabbato igitur Paradiſi templum trinitatis frequentatur, ſacrificium laudis immo-latur, mens in Deo perfectiſſimè quietatur, & oĩs diſcurſus & labor,& tribulatio penitus abdicatur. Apo. 14. Amodo.n. iam dicit ſpiritus, vt requieſcant à laboribus ſuis, opera.n. illorũ ſequũtur illos. Vel dic oĩa de quiete mẽtis, quæ in ſep tenario virtutum,& donorum conſiſtit, ubi.ſ. omnis motus, & labor exteriorum negotiorum,& omne opus ſeruile pec cati ſiſtitur,& quieſcit, quia.ſ. tale ſabbatum.i. talis quies mẽ tis eſt Deo ſpecialiter dedicata, in quo omnis deſideriorum inquietas eſt à perfectis cordib. abdicata. Ignis concupiſcẽ tiæ ibi ſolet deficere. Cibus euchariſtiæ,& doctrina lautior accedere. Indumentum honeſtæ conuerſationis pollere. Tẽ plum orationis frequentari,& ſacrificium gratiarum actio-nis domino immolari. Et iſtud eſt perfectum ſabbatum. ſci-licet quies & uitiis,& deſideriis inordinatis, in quo reliquię cogitationis peragunt dño diem feſtum. Neemiæ 9. Præce-pta bona,& ſabbatum ſanctificatum oſtendi eis. Vel dic, q; ſabbatũ põt intelligi q̃libet ſolẽnitas,& feſtiuitas eccleſię, in qua pro certo debemus ab operibus mortuis quieſcere, & à vagatione mẽtis,& corporis ceſſare, templa & altaria frequentare, laudi & orationi vacare, cibum deuotionis,& euchariſtię ſumere, indumenta honeſtę conuerſationis in-duere,& veſtire, q̃a ꝓ certo ſicut antiquitus in ſabbatis lex à ſacerdotib. explicabat̃,& arma ſumere illicitum, niſi pro legis defenſione putabat̃,& qui frangebat ſabbatum, inter fici iubebatur, ſicut patet Num. 15. ſic uerè in dieb. feſtiuis, lex Dei debet à ſacerdotib. prædicari, bellare non licet aut rixari, imo quicunq; peccato, vel illicita operãdo feſta vio lauerit, neceſſe habebit à Deo finaliter interfici uel dãnari.

De Neomenia. Cap. 58.

NEomenia erat antiq̃tus feſtiuitas nouæ lunæ, ſeu prin-cipium menſis lunaris, quia.ſ. Iudæi computabant mẽ ſes ſecundum lunationes. In principiũ vero ſui menſis.ſ. pri ma die nouæ lunæ, ſolennitatem faciebant quam neome-niam appellabant, in qua cum tubis corneis buccinabãt,& ad ſolennitatem populum aduocabant,& in corneis tubis parẽtes ſuos fuiſſe paſtores pecorũ memorabant. Per lunã intelligit̃ Deus, iuxta illud Pſ. Sicut luna perfecta inæternũ, & teſtis in cęlo fidelis. Et ſic per feſtum neomeniæ põt intel ligi natiuitas redemptoris, in qua.ſ. Dei filius miro mõ exti tit innouatus, inquantum homo mirabiliter eſt affectus. Iſta eſt.n. ſolẽnitas gloria, quam deuotè debemus colere, in qua Deum laudando debemus pſallere,& ad Dei laudem tubis p̃dicationis alios inuitare. Pſ. Buccinate in neomenia, tuba in inſigni die ſolẽnitatis veſtræ, q̃a præceptum in Iſrael eſt. ¶Septuageſima eſt ſpatium ſeptuaginta dierum paſcha p̃-cedentium, per quod quidem ſeptuaginta anni captiuitatis babylonicæ denotantur, in qua quidem captiuitate incola tus præſẽtis miſerię deſignatur,& eiectio Adam & humani generis à Paradiſo, præfiguratur. Et ideo de iſta eiectione, & pręſentis uitę incholatus,& miſeriæ inchoatione ibidẽ mentio recitatur. Et propterea quatuor lætitię cantica ſcili cet gloria in excelſis, alleluia, te Deũ,& gloria patri, in fine pſalmorum uſq; ad paſcha dimittunt̃, in paſcha vero (per quod ſtatus futuræ reſurrectionis intelligitur) reaſſumunt̃,

Ad

Ad denotandum q̃ tunc humana miseria sicut quædam se-
ptuagesima terminabitur,& humanæ naturæ lætitia restitue
tur, sicut ĩ summa Ioãnis Beleti de officiis ecclesiasticis con
tinetur.Quæ quia aliter exponuntur,hoc solum igitur sup-
addo,quod quotiens in mẽte nostra nostri incolatus,& pr̨e
sentis vitæ miseriam recolimus septuagesimæ festum faci-
mus.Cantica ergo lætitię deponamus, vt in paschate futu
ræ resurrectionis ipsa cùm Christo solenniter peragamus.

3 ¶Quinquagesima incipit per quinquaginta dies ante pa-
scha,significans tempus remissionis,quod per iubileum,q.
erat annus quinquagesimus significatur.Ad denotandum,q̃
iam illud est tempus pœnitentiæ,per quam finaliter pecca-
torum remissio obtinetur.Iubileos autem annus ante legẽ
ſm aliquos fuit institutus,qñ.s.Loth qui erat quinquaginta
annorum,ab Abraam extitit liberatus,sicut dr̃ Gen.14. Ad
denotandum,q̃ quando Loth in tempore declinans.i.pec-
cator,ab Abraam patre multarum gentium.i.à Deo liberat̃
à vitiis,iubileus & quinqu agesima requiei,& remissionis p̱-
petuæ expectatur.Num.8. Cum quinquagesimum comple-
uerint annum,seruire cessabant,eruntq; ministri.¶Sexagesi
4 ma quæ sexaginta continet dies antequam pascha attingat̃
qui.s.numerus sexagenarius ex sex decies ductus cõstat,po-
test significare statum actiuorum,in quo dẽt esse senarius sex
operum misericordiæ,cum denario adimpletionis decalo-
gicæ,ad hoc q̃ dignè quis possit pertingere ad pascha refe-
ctionis eucharistiæ,& ad statum resurectionis,& gloriæ.Vel
dic q̃ illi qui ad pascha eucharistiæ,& futuræ resurrectiõis
dignè pertingere cupiunt,quatuor tempora seruare debẽt
.s.septuagesimam,hoc est dictu,memoriam præsentis mise-
rię,& calamitatis,sexagesimam hoc est dictu senarium elee
mosynę,& pietatis,cum denario legalis,& decalogicę san
ctitatis,quinquagesimam.s.spem futurę requiei, & fœlicita
tis,& tandem quadragesimam.i.quadratum quatuor virtu-
tum,& ieiunium afflictionis & pœnalitatis.

De Quadragesima. Cap. 59.

1 QVadragesima est tempus quadraginta dierum , qui.s.à
prima dominica quadragessimæ inchoantur, & in cœ
na domini terminantur.Et est quadragesima vnum tp̃s mili
tiæ,& propugnationis,tempus ieiunij,& afflictionis,tp̃s ẽt
sanctitatis,& specialis dedicationis tp̃s ẽt commutationis,
& solutionis.Est dico tp̃s militiæ, & propugnationis, q̃a.s.
in quadragesima contra vitia pugnamus,& carnem per ie-
iunium,mundum per eleemosynam,diabolum per humili-
tatem superamus.In signum cuius ipse. Christus postquam
quadraginta diebus ieiunauit,legitur à diabolo tẽtatus fuis
se,& ipsum fortiter superasse.Matt.4.Ad denotandum, q̃ si
quadragesimam ieiunemus,tentationes hostium superabi-
mus.Et iõ bene sequitur q̃ illud est tempus ieiunii, & affli-
ctionis,quia.s.in ista quadragesima debemus corpus afflige
ge,& à uitiis, & deliciis ieiunare. Ps.Afflictus sum,& huim-
liatus sum nimis,rugiebam à gemitu cordis mei.Tempus est
etiam sanctitatis, & specialis dedicationis,quia.s. istud tem
pus à Deo & à prophetis fuit consecratum , & tanquam
sanctum domino dedicatum Chr̃s.n.quadraginta dieb.ieiu-
nauit,tandem vero de hostis tentationibus , vt dictum, est,
triumphauit.Lu.4.Helias etiam dr̃ quadraginta dieb.ieiunas
se,& tandem ad montem dici Oreb peruenisse,sicut dicitur
3.Re.19.Moyses ẽt legitur quadraginta diebus, & noctib.ie-
nium celebrasse,& sic legem à domino suscepisse,sicut dici-
tur Exo.24.Populus ẽt Israel legitur quadraginta annis in
deserto stetisse,& tandem ad terram promissionis peruenis
se,sicut dr̃ Deut.29.Adduxit nos per desertum quadraginta
annis.Ad denotandum q̃ Chr̃s tam ipse quam in prophetis
istud tp̃s consecrauit,& sibi specialiter dedicauit.Ad deno-
tandum ẽt,q̃ illi qui quadragesimam dignè peragunt, dia-
boli tentationes vincunt,ad montem Dei Oreb.i.ad Chr̃m
secure perueniunt,legemq; Dei & eius mandata accipiunt,
& finaliter ad terram promissionis.i.ad Paradisum attingũt.
Item istud est tp̃s significationis,q̃a.s.per quadragenariũ nu
merum,qui constat ex denario quater dicto,significatur,q̃
nos debemus denarium mandatorum perficere,& quaterna
rium euangeliorum,credere,& seruare.Item tempus est so
lutionis , & commutationis,quia pro certo in quadragesi-
ma decimam tẽporis anni soluimus , & pro delictis nostris
satisfacimus,& perpetuam pœnam nobis propter peccata
nostra debitam , in temporalem per pñiam commutamus.
Exo.34.Primogenitũ asini mutabis oue.In anno.n.sunt 366.
dies & quarta pars diei,quorum omnium decimam faciunt
37.dies ieiunabiles,qui sunt in quadragesima,vt sic proprie.
quadragesimam habeamus pro temporis uitæ nostrę de-
cima.Ieiunia uero quatuor temporum habeamus p̱ primi-
tiis.¶Quadragesima inter tempora anni tẽpus magis est no- 2
bile,& in signe.Est.n.tempus reuiuificationis, quia.s.terra q̃
mortua videbatur prius,reuiuiscit tunc temporis , & vire-
scit.Tempus est renouationis,quia.s.terra herbis, & florib.
arbor vero frondibus, & foliis nouitate mirifica iuuene-
scit.Tempus est impregnationis.Animalia.n.tunc ad genera
rionem mouentur.Tempus est nidificationis,quia tunc vo-
latilia ad nidificandum,& pullificandum animantur.Tẽpus
est medicinæ,& purgationis,quia tunc humores moueri in
cipiunt,& iõ tunc vtiliter expelluntur. Item tempus est lu-
cri,& negationis,quia.s.tunc agricolę in terra, nautę in ma
ri,& mercatores in negotiis occupantur. Item tempus est
motus,& peregrinationis,quia tunc hoĩes sanctorum lumi
na visitare noscuntur. Item tp̃s est resecationis & putatio-
nis,quia vineæ,& arbores & ẽt segetes à superfluitatib.suis
resecantur,& p̃scinduntur.Item tempus est fletus,& lachry
mationis,quia.s.tunc vineę præscisse lachrymantur.Itẽ tp̃s
est seminationis, & insertionis , quia tunc semina vernalia
terrę committuntur,& surculi in arborib.inseruntur. Item
tempus est roris,& pluuialis irrigationis, quia tunc oriunt̃
hyades,& alię stellæ imbrifere,à quib. terra pluuiis irrigat̃.
Item tp̃s est laudis,& iubilationis, quia tunc aues q̃ in hye-
me quasi mortuę fuerant,cantant,& dulcissimè modulant̃.
Ista oĩa p̃nt applicari ad virtutẽ pñiæ,ieiunii,vel abstinẽtię,
quia pro certo tale tp̃s est animę vtile,& insigne.Est.n. tem
pus spiritualis viuificationis. In isto.n.tempore illi qui per
peccatum mortui fuerant,per gratiam reuiuiscunt,& viro-
rem honestę apparentię reassumunt.Ps. Deus tu conuersus
viuificabis nos.Item tempus est renouationis , quia p̱ certo
mores hoĩum qui per peccatum fuerant antiquati,ad noui
tatem decentiæ,& honestæ apparentię reducuntur, & flo-
rib.uirtutum exterius induuntur.ad Ephesios 4. Renouami-
ni spiritu mentis vestrę.Item tempus est impregnationis,&
ẽt nidificationis, q̃a pro certo in quadragesima pœnitẽtiæ
solent aĩalia.i.uiri simplices fœtum boni propositi conci-
pere.Aues uero.i.uiri spirituales solent per spem, & deside
rium in cęlis nidificare, & ibi pullos bonarum affectionum
procreare.Ps.Illic passeres nidificabunt.Item tempus est me
dicinę,& purgationis,& etiam sectionis,& putationis,quia
pro certo humores interiorum vitiorum tunc debent p̱ cõ
tritionem moueri,& per confessionem eijci, & expelli.Su-
perfluitates etiam bonorum terrenorum debent à vineis
& arborib.i.à viris iustis per eleemosynas resecari , & exte-
rius ad pauperes erogari.Cant.2.Flores apparuerunt in ter
ra,tempus putationis aduenit. Item tempus est negotiatio-
nis,& peregrinationis,quia pro certo in quadragesima pę
nitentiæ,viri iusti negociantur,& mercantur regnum æter
num,& mentaliter peregrinantur, & properant ad Paradi
sum 1.Pet.2.Obsecro uos tanquam aduenas, & peregrinos
abstinete uos à carnalib.desideriis. Item tempus est lachry
mationis,& rorifluæ irrigationis,q̃a pro certo in statu pœ
nitentię debemus more vineæ lachrymas compunctionis
emittere,& rore, & pluuia deuotionis corda nostra dulci-
ter irrigare,& per hyadum & pleiadum.i.per perfectorum
influentiam terra conscientiæ humectare.Ps. Lacrimis stra
tum meũ rigabo.Item tp̃s seminationis,& insertionis,quia
pro certo quadragesima est tp̃s in quo prædicatores debẽt
semina verbi Dei disseminare, & surculos boni propositi ĩ
corda hominum inserere,vt sic possint fructus bonorũ ope
rum reportare. Iac.1. Suscipite insitum verbum , quod põt
saluare animas uestras.Item tempus est iubilationis,q̃a pro
certo tunc debet homo de spe ueniæ gaudere,& de serena
tione conscientiæ more auium canere,& garrire.Esa.9.Læ-
tabuntur coram te sicut qui lætantur in messe, sicut exultãt
victores capta præda.Vel etiam aues.i.Angeli tunc tẽporis
lætantur,& de conuersione peccatorum iocundantur,quia
sicut dr̃ Lucæ 15.Gaudium est Angelis Dei super vno pecca
tore pœnitentiam agente.

De Paschate. Cap. 60.

1 PAscha dr̃ græcè idem ꝙ pati latinè, & idē ꝙ transitus hebraicè, eo.s. quia antiquitus agnus patiebat̃, & immolabat̃, & transitus exitus filiorũ Israel ex Aegypto colebat̃ & celebrabatur, quia.s. sicut dr̃ Exo.12. qñ Deus filios Israel de Aegypto voluit educere, agnũ pcepit occidi & manducari, & sanguine postes domorũ liniri, sicq; factum est ꝙ Angelus à Deo missus primogenita Aegyptiorum exterminauit, filiis vero Israel quorum domus linitæ erāt sanguine, pepercit, & eos sibi dñs cōsecrauit. Præcedente ēt isto paschate, populus per mare rubrũ trāsiēs, pcedente columna ignis & nubis extitit à seruitute Aegyptiaca liberatus, Pharao vero cũ Aegyptiis ī mari medio ē summersus. Et sic istud pascha.i. ista agni immolatio, filiis Israel ꝓfuit Aegyptijs vero nocuit atq; obfuit. Ista oīa pñt exponi de nostra solēnitate paschali, in qua.s. agnus immaculatus Chr̃s passus & occisus fuit, p quē populus fideliũ de morte ad uitā, de culpa ad grãm, de miseria ad gloriā pertransiuit, qa pro certo nos q sumus in Aegypto huius mundi, duos principes habemus timere.s. Pharaonē.i. diabolũ nos cũ uitiorũ exercitu persequentē, & Angelum.i. Deum, Aegyptos.i. pc̃tores percutientem & perpetuo cōdemnantem. Sed ꝓ certo istud pascha cum suo agno paschali occiso. i. cũ Chr̃i passionis & occisionis merito, cōtra ista duo remediat̃, qa ꝓ certo si sanguine ipsos postes cordis nr̃i p passionis memoriā inūxerimus Angeli percutiētis.i. Dei pc̃tōres dānantis sn̄iam euademus, & primogenitũ nr̃m.i. aīam, à percussione mortis ꝑpetuæ saluũ & liberũ faciemus. In uirtute ēt ipsius sacr̃i poterimus p mare rubrũ.i. per pn̄iæ amaritudinē trāsire, & sic Pharaonis.i. diaboli, cũ Agyptiorum.i. uitiorũ exercitu poterimus dispendium non sentire, & à seruitute uitiorum de cętero tuti esse, quia proculdubio uirtute istius sanguinis & paschatis, Pharaonis.i. diaboli potentia destruitur, & filiorũ Israel .i. fidelium miseria releuatur. ad Eph.1. Habemus redemptionē per sanguinem Chr̃i. Vel dic gñaliter quod pascha bonis profuit, malis obfuit, quia pro certo illi qui boni sunt & qui istud pascha.s. Christi sacr̃m digne comedũt exinde proculdubio salui fiunt. Qui verò Aegyptii.i. mali fuerint, virtute ipsius interibunt. Qđ bñ figurari potuit in consuetudine iudæorum, apud quos de duob. reis, vnus in paschate liberabatur in signum populi tunc liberati, alius vero dānabat̃, in signum Pharaonis submersi. Ad denotandum ēt hodie ꝙ pascha nostrum Christus immolatus bonos & digne sumētes liberat malos & indignè recipientes dānat, quia.s. (sicut scriptum est.) Quicunq; manducauerit corpus dñi indignè iudicium sibi manducat, & bibit. 1. ad Cor. 11. Et sicut filii Israel post transitum rubri maris inceperunt cantare, dicētes. Cantemus dño gloriosè &c. Exo.15. sic etiam nos à diabolo liberati, debemus plurimum exaltare. Vel dic, ꝙ qñ in corde nostro pascha spũale facimus & Christi passionem & resurrectionem ad memoriam reducimus ipsumq; per deuotionē comedimus, tũc Pharaonis dñium euadimus, & mediante aqua maris.i. lachrymosa amaritudine, columna ignis amorosa & charitatiua dulcedine, & columna nubis.i. puritatis & innocēti sanctitudine, Aegyptios.i. pc̃tā submergimus, & eorum persecutionem uitamus, & primogenitũ nr̃m.i. aīam à morte perpetua liberamus.¶ Sicut ponit. Exo.

2 12. in comestione agni paschalis magnæ cerimoniæ seruabant. Iste.n. primitus assabatur, nihilq; de eo in aqua cōquebatur, os eius non comminuebatur, nec aliquid vsq; mane reseruabatur &c. Vide oīa quæ ponuntur hic qñ de figuris agetur Exo.12 ¶ Ad pascha nostrum pertinent quinq; dies

3 .s. pascha floridum, quod est dies Christi receptionis, & est ī palmarum ramis Dies cęnæ & paschalis refectionis dies ueneris & dominicę passionis. Dies sabbathi & dominicæ requietionis. Dies paschæ & dominicæ resurrectionis. Sic verè ad hoc ꝙ pascha.i. transitũ & recessum à uitiis celebremus quinq; sunt necessaria.s. pascha floridũ. i. florida conscia isi qua Chr̃s in Hierusalem.i. mentem per deuotionem est recipiendus. Cęna.i. eleemosyna & clemētia in qua Chr̃i discipuli.s. pauperes, sunt cibādi. Parasceue.i. passionis Chr̃i memoria, in qua in corde nostro ipse est mentaliter crucifigēdo. Sabbathũ.i. innocētia, in qua Christus est ī sepulchro cordis nr̃i quietādus. Resurrectio.i. pn̄ia, per quam Christus est in nobis resuscitandus, & nobis gratiam restituendus. Si .n. ista quinq; præcesserint, agnum paschalem.i. Christum in sacro altaris dignè poterimus recipere & solemnitatem ipsius celebrare 1. Esd.6. Fecerunt filii Israel transmigrationis pascha. ¶ Pascha floridũ, est dies in ramis palmarũ sicut di-

4 ctum est, eo qđ rami floridi illa die soliti sunt portari. Et est ista dies priuilegiata, qa.s. ista die Iosuæ cum populo Israel Iordanæ siccato, terram ꝓmissionis intrauit, ubi de nouis terræ frugib. primitus manducabit. Tali ēt die Christus à populis fuit in Hierusalem receptus, & cum hymnis, & laudib. honoratus. Tali ēt die Chr̃s de templo ementes & uendentes legitur eiecisse, & nũmulariorum cathedras subuertisse. In quib. spiritualiter notare possumus ꝙ ista die Christo per deuotionem occurrere, & ianuas Hierusalem.i. mentis ei aperire, ipsumq; per charitatem recipere, & cũ ramis floridis & conscientia florida sibi obuiare debemus, & tunc sic cato flumine carnalitatis, ipse nos in terra promissionis.s. Paradisi introducet, & frugib. nouis æternæ gloriæ nos pascet, & à templo cordis nostri mensas nummulariorũ.i. auaritiā & amorem pecuniæ destruet & euertet. ¶ Dies cęnæ est

5 illa dies in qua à Christo sacr̃m eucharistiæ constituitur, & carnalis agni immolatio in spiritualem mutatur, in qua ēt veteris testamenti terminatur figurā, noui vero testamenti instituitur natura. Ista est ēt in qua pœnitentes ad ecclesiam reconciliant̃, in qua crisma & oleum à pontificib. conficit ī qua pauperũ pedes lauantur, & in qua cum mandato reficiuntur, in qua altaria denudant̃, & in qua cāpanæ non pulsantur nec audiuntur. Sic verè in cœna dñi ad literam, in die .s. cœnæ ante parasceuem, vel ēt in cęna spirituali.i. in refectione deuotionis debent hæc omnia interuenire.s. eucharistiæ sacrificio, omnis carnalis conditionis immutatio, vetustę cōuersationis terminatio pedum i. affectuum p lachrymationem lotio & purificatio, pauperum per eleemosynā refectio, altarium.i. cordium per confessionem denudatio crismatis deuotionis compositio, campanarum iactātiæ cessatio, & sic fiet pœnitentis animæ perfecta Deo reconciliatio in ecclesiam Paradisi introductio. Ps. Introibo in domũ tuam in holocaustis, adorabo ad templum sanctum tuũ, &

6 confitebor nomini tuo. ¶ Ad pascha ēt pertinet parasceue .s. dies ueneris, in qua dñs passus est, cuius.s. priuilegia sunt, Christi passio, inferni spoliatio, dæmonum superatio, & similia, hominis redemptio, Paradisi apertio, & omnium scripturarum consumatio, & ideo tunc dicit in cruce moriens ipse Christus, Consummatum est. Ista possunt litteraliter dici de die parasceues, vel spiritualiter possunt dici de memoria dominicæ passionis, q̃ est quasi quædam spũalis parasceue in cordib. nostris celebrata. Quia pro certo ꝑ istā dæmones à nobis superantur peccata redimuntur, Paradisus aperitur, & uirtualis perfectio in hoīe consummatur. ¶ Dies ēt

7 sancti sabbathi ad pascha dr̃ pertinere, quod ideo sabbathum sanctum dr̃, quia sanctus sanctorũ Christus p totā hāc diem in sepulchro quieuisse dinoscitur. In isto, n. sabbatho ignis nouus acquiritur & accenditur, & ad accendendũ paschalem custoditur. Deinde cereus à diacono erigitur & benedicitur, cui thus in forma crucis apponitur, tandē lectionib. lecti ab benedictionē fontiũ accenditur, & totum diei officium sub breuissimis terminatur, benedicamus, aũt cũ duplici alleluia dr̃, ad notandũ qđ ī rōne vltima, duplex stola.s. gloria corporis & aīæ fidelib. concedetur. Ista possunt dici de sabbatho quod interpretatur requies.i. de spirituali requie mentis nostræ, qa ꝓ certo ad hoc ꝙ istud sabbathũ sanctum sit, & ad hoc quod mens pfc̃a sanctè & munde à vanis appetitib. requiescat, necesse est ꝙ Christus in sepulchro nr̃æ humilis consciæ requiescat p deuotionē, & ꝙ ibi accendatur ignis Spũs sancti per dilectionē, quodq; cereus intellectus ibidē illuminetur per discretionem, & benedicatur p omnimodam perfectionē & ꝙ habeat thus. i. orationē & deuotionē, thus tñ habeat formā crucis.i. oratio semper habeat crucis memoriā & cōpassionem, habeatq; istud sabbathũ fontes benedictos. i. lachrymosam cōpunctionē lectiones ēt plures.i. scripturæ studium & lectionem, & breues uesperas.i. breuis uitæ considerationem, & duplex alleluia.i. duplicem in Deo exultationem, vnam.s. quæ ad grãæ, & aliam, quæ ad gloriæ acquisitionem pertinet. Esa.61. in terra sua duplicia possidebunt lętitia sempiterna erit eis.

De Pentecoste. Cap. 61.

Pentecoste erat solenne festū apud iudęos, sicut est modo apud Christianos. Est.n. pentecoste quinquagesima dies post Pascha, dicta sic, quia pentecostes quinquagesimus dr̄. Ista est.n. quinquagesima dies post pascha, qua die populus Israel venit ad montem sinai, vbi legem accepit, sicut dicit Exo.10. Et in ista die ēt Deus pater, sup discipulos in linguis igneis spūm sctm̄ misit, sicut dr̄ Act.1. In septem aūt septima nas distinguit istud tp̄s, ad denotandum q̄ septem sunt dona q̄ Spūs sanctus suis fidelib. tribuit & infundit in quibus oīb. satis possimus notare ad literam istius festi dignitatē & celebritatē, quia verè si ista bene & digne colitur, spūaliter recipitur, quo mens & lingua charitatis incendio inflāmat, lex Dei. i. disciplina & rō suscipitur, & quo oīs malus impetus cohibetur. Ibi.n. tres speciales numeri sunt cōtenti. s. septenarius septimanarum, quinarius decimarum, & denarius q̄narum ad denotādum quod per Spiritus sancti dationem, septem dona aquirimus, decē legis mandata cōplemus, & quinq; sensus corporis a vanis appetitib. cohibemus. Et sic tp̄s pentecostes, est tp̄s militię & strenuitatis, tunc.n. solent tyrones magis quā in aliis festiuitatib. militare. Est tp̄s munditiæ & siccitatis, quia tunc calore solis solent lutū immunditiæ desiccari. Tp̄s lætitiæ & iocunditatis, quia tunc solent aues dulciter modulari. Tempus viroris & amęnitatis, herbæ.n. tunc summè virent. Tp̄s odoris & suauitatis, flores.n. tunc summè fragant. Tp̄s dulcoris & saporositatis. apes.n. tunc summè mellificant. Tp̄s messis & maturitatis, quia tūc in regionibus calidis messes instant. Tp̄s pascuę & satietatis, quia tūc herbæ p̄ cæteris tp̄ib. plus abundant. Tp̄s ēt audaciæ & animositatis, quia. s. humores cholerici irascibilē tūc inflāmant, & sic cor ad audaciā & cholerā inuitant. Sic spiritualiter loquendo pentecoste spūalis. i. gratia Spūs sancti facit nobis infinita bona. Per istā.n. milites Chri efficimur, contra vitia militando 2. ad Cor.10. Arma militiæ nostræ nō sunt carnalia. Per istam mūditiam acquirimus, lutum carnalitatis, desiccādo. Per istam lætamur & exultamus, in dn̄o spiritualiter congaudēdo, & cantum diuinæ laudis & gratiarū actionis cordialiter iubilando. Per istam viremus atque floremus honestè conuersando & odorem bonæ famę aliis diffundendo. Cant.2. Vox turturis audita est in terra nostra. Vineæ florentes dederūt odorem suum. Item per istam mellificamus per deuotionem. Per istam messis bonorum operum nostrorum maturātur per omnimodam perfectionem. Per istā pascua scripturę præparantur, per doctrinæ eruditionē. Et per istam spiritualis audacia animatur, s. ad bonorum aggressionem, quia breuiter spiritualis pētecoste. i. Spiritus sācti missio, facit in nobis omnia bona & dat nobis omnia spiritualia dona, quia sicut dicitur 1. ad Cor.12. Dominus operatur omnia in omnibus, vnicuique autem datur manifestatio spiritus ad utilitatem.

De Scenophegia. Cap. 62.

Scenophegia erat festum iudæorum; quod dicebatur festum tabernaculorum, quod. s. fiebat i memoriā eius qđ in tabernaculis manserant qn̄ redierant de Aegypto, & iō scenophegia à se non q̄ est tabernaculum, est dicta. Istud.n. festum in septembri celebrabatur, vbi populus in tabernaculis uirentium ramorum arborum exterius morabatur, & poma cedri in manib. tenebant, & sic festum scenophegiæ cum lætitia faciebant. Per istud festum possum intelligere statum bonorum religiosorū, qui pro certo istud festum spiritualiter videntur peragere, & in mundo isto in tabernaculis & non in domibus habitare. Tabernacula.n. sunt habitationes mutabiles, & portabiles domus autem sunt habitationes stabiles & immobiles. Iusti igitur in tabernaculis dicuntur habitare, quia. s. in mansionem durabilē hic se habere non meditantur, imo quasi ad tp̄s & in transitu in mundo commorari noscuntur dicētes, cum Apostolo illud ad Heb.13. Non habemus hic ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus. Recordari.n. debemus q̄ patres nostri. s. sancti Apostoli & alii post egressum Aegypti. i. peccati, in tabernaculis manserunt, & nihil in mundo sibi appropriauerūt, sed vitā ista quasi in transitu peregerūt. ¶Decima die Septēbris erat apud hębreos tria festa, s. festum expiationis, afflictionis, & propitiationis. Illa.n. die altare cū sanguine semel in anno expiabatur, eadem die populus fuit afflictus ieiunādo pro uitulo adorato, & eadē die fuit populus lætatus de Deo sibi propitiario, sicut dr̄ Deut.16. & Exo.32. Tale festum est pn̄a. Per istam.n. uirtutem sanguinis Christi altare cordis nostri expiatur per istam mens de uitulo. i. de diabolo obedito & adorato affligitur atque tristatur, & per istam finaliter uenia de peccatis & propitiatio reportatur.

De Encenijs. Cap. 63.

Encenia est noui templi dedicatio. Quia templum pluribus vicib. s̄m plures reparitione fuerat dedicatum iō apud iudæos festum istud plurib. in anno uicib. populus celebrabat. Dedicationis autem festum adhuc tenet ecclesia. Qn̄.n. episcopus ecclesiam consecrare seu dedicare disponit, primo corporā mortuorum de ecclesiā eiicit, ecclesias tandem circuit, aqua benedicta eam aspergit duplex alphabetum, in pauimento tran̄suersaliter scribit, parietes crismate vnguit, & cruces plurimas ibi pingit, thymiama & thus per quinq; partes altaris comburit, & ipsum altare ornat & vestit, & intus sanctorum reliquias includere cōsueuit. Proculdubio tali mō v̄r episcopus noster Christus dedicare & sibi consecrare tēplū suum. i. aīam viri iusti. Primo.n. solet de ea corpora mortua. i. pc̄tā mortalia per cōfessionem eijcere, tandem solet eam per spūalē visitationē & inspirationē circuire, & post solet eam aqua benedicta. i. lachry marū profluuio aspergere, duplex alphabetū. i. notitiam duplicis testi in ea scribere parietes mentis. s. intellectū & uoluntatē crismate deuotionis ungere, & totam ipsam ecclesiam. i. totam aīam crucib. i. crucis memoria & cōpassione signare, & altare cordis in quinque partib. i. in quinq; sensib. spiritualibus cum thure feruentis orationis per dilectionem & deuotionem accendere & cremare, & reliquias. i. exempla sanctorum ibi per deuotionem includere, & perfectè memorię commendare. Sic igitur templum nostrum sanctificatum, & & Deo principaliter dedicatum. s. conscientia, quæ est templum & ecclesia Dei patris, de quo dicitur illud 1. ad Cor.3. templum Dei sanctum est quod estis vos.

LIBER SEXTVS.

De materia & forma, igne & aere, & eorū impressionib. Et primò de materia. Ca. 1.

MATERIA prima, est cū forma principiū omniū rerum. Sic est tn̄ prout dicit Arist.10. Metaphysicæ, quod propria materia appropiat sibi propriā formā. Vn̄ d. q̄ sub vna forma est vna materia, & sub plurib. plures. Sic proculdubio q̄libet materia. i. quilibet ecclesiasticus debet sibi appropriare, applicare & uendicare certam & propriam, formam. i. certum gradum, statum, beneficiū vel p̄bendā, in quo. s. maneat atq; viuat, sic tn̄ q̄ una materia vnā habeat, formā & plures. i. q̄ unus ecclesiasticus unū habeat beneficiū, & multi multa Iob 41. Vna uni coniungitur. Mat.20. Acceperunt singulos denarios. Qđ potissimè uerū debet esse de beneficiis curatis & dignitatib. quia sicut nunquā ē dare q̄ una materia habeat plures formas subales, sic nunq̄ debet esse q̄ unus ecclesiasticus habeat plura bn̄ficia vel plures ecclesias parochiales. Veruntn̄ sicut una materia pōt subesse uni formæ substantiali, & cum hoc plures habere formas accidentales, sic unus ecclesiasticus pōt bn̄ subesse beneficio curato tanq̄ subali, & cū hoc pōt beneficia sine cura, sicut accidentalia possidere. Melius est tn̄ vt singuli singula habeant, dū tn̄ ad sustentationem status sui sufficiāt. Qđ bene figuratur Num.33. vbi præcipitur q̄ plures latiores sortes habeant, pauci uero angustiores. ¶Dato q̄ materia sit in potentia ad omnes formas, & nunc sub una forma, nunc sub alia naturaliter optet esse, nunquam tn̄ illā eādem formam numero quam habet alia materia, sibi uendicat uel assumit, uel p̄p ipsius appetitum alia materia nunq̄ propriam formam perdit. Vna.n. materia nunquam subtrahit alteri formam suam. Sic uerè dato q̄ homo ad habenda alia beneficia & officia ambiat & anhelet, nunquam tamen

d ebet

debet appetere,q̃ ab alijs occupanť, nec cõtra illos machinari vt ꝑ ipsum suis beneficiis spolientur.Qđ tñ est contra multos,qui quocũque mõ habeant,ẽt cũ alterius,ꝑiudicio, nunq̃ curant, contra illud Exo. 20.Non cõcupisces rẽ ꝑximi tui.¶Materia prima erat tali potentialitate,ꝙ oĩs forma in ipsa poterat introduci,& iõ dicta fuit abyssus.i.aqua q̃a sicut aqua est receptibilis oĩs coloris, sic materia oĩs formæ. Sic verè tanta est capacitas in aĩa & voluntate,ꝙ ad modum materię oẽm formã virtualis ꝑfectionis,& more aquæ oẽm colorẽ honestæ cõuersationis põt in se recipere per agentis diuini impressionẽ, & ẽt ecõuerso formas oĩum malorũ habituũ interiorum,& prauorum actuum exteriorum ꝑ diabolicam operationem.Iõ dr̃ Eccl.36. Oẽm masculum excipiet mulier. Et ibidem. Omnem escam manducabit venter. ¶Materia q̃to est subtilior & sublimior,tãto ad susceptionẽ formæ est abilior,quanto aũt est à natura cœlesti remotior compactior & terrestrior,tanto,ad susceptionem impressionum formalium est debilior, vt d. li.de quinq; substãtijs.Sic quanto aĩa & voluntas est subtilior per sensum & discretionem sublimior ꝑ æternorum cõtẽplationẽ,tanto ad susceptionem formę,s.gr̃ę & virtutum est nãliter magis apta.Sed q̃to est à cęlo remotior per terrenorum amorem cõpactior per auaritiæ tenorem,terrestrior per pigritiæ torporem tanto ad susceptionem sp̃ualium impressionũ.s. gratiæ diuinæ, naturaliter minus est apta.Et iõ religiosi & theologi q cælestia contẽplantur plus sunt apti gratiam recipere q̃ seculares legistæ,qui tm̃ in tpalib. occupãtur. Et iõ dr̃ ꝙ terra erat inanis & vacua.Itẽ dr̃ ꝙ quanto aliqua res plus habet de forma minus aũt de conditionib.materiæ,tanto est nobilior & actualior . Sic q̃to q̃s plus habet de gratia & virtute, minus aũt de propria voluntate,tanto apud Deum nobilior iudicatur. ¶Secundum Arist.materia, cã est diuisionis & indiuiduationis in reb.Vnde dicit 3.Metaphysicæ,ꝙ diuisio sp̃ei per indiuidua,est ẽm materiam,& non ẽm formam.Res etiam quæ multum habent de materia,& parum de forma,multum crescunt,vt patet in arborib. sunt ẽt tales minus sensibiles . Vñ ẽt ẽm Auicenam:Ossa parũ habent sensibilitatis,quia multũ habent materiæ terrestreitatis.Et sicut dr̃ in libro de vnitate materiæ. Materia est contraria & dissimilis vnitati . Sic verè in mundo isto materia.i. diuitiæ & tpalia sunt cã dissensiõis, contentionis,& diuisionis,quia sicut, dr̃ Gen.13. Erat substãtia eorum nimia, & nequibant habitare cõiter . Vñ materia contraria est vnitati, quia vere diuitiæ sunt vnitati pacis & cõcordiæ inimicæ.Res.n.i. homines qui multum habent de materia diuitiarum,multum crescunt & eleuantur,s.per superbiæ vanitatem,& multũ sunt in sensibiles per ignorantię cœcitatẽ,& ꝑ compassionis duritiam & proteruitatẽ. Vnde ẽt diuites sunt sicut arbores ꝑ superbiam eleuati , sunt sicut ossa ꝑ incõpassionẽ & duritiã insensati, & hoc quia multũ habent de materia diuitiarũ, parũ aũt de forma.s. gratiæ & virtutũ.Psa.Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. ¶Materia habet quandam potentiam inquietam,quia habet appititum ad infinitas formas.Vnde si sit sub vna, statim appetit esse sub alia, & hæc causa corruptionis & destructionis rerũ inferiorũ , quia si materia esset cõtẽta forma sua,nec alliã appeteret, nunq̃ mixtũ corrũperetur.Vñ ẽt corpora cęlestia rõne hmõi nullatenus corrumpitur.Sic vere leues & instabiles & maximè ecclesiastici ambitiosi appetũt oẽs formas.i.oẽs status,dignitates,& officiales & oĩa volunt tentare.Vñ si sint sub vna forma.i.in aliqua religione vel statu,vel ecclesiastica dignitate,nõ sunt contenti,imo statim volunt esse sub altera, & de ꝑbenda ad decãtatũ,de statu ad statũ,de officio ad officiũ se conuertũt, & hęc est cã sine dubio quare ꝑ diuersa vitia corrũpuntur, & quare ẽt mixtũ inquo sũt.s.religio vel eccl̃a sua, multa patiť detrimẽta.Quod si more corporũ cęlestiũ.i.virorũ iustorũ cõtẽti essent gloria,sua,& sederẽt in loco suo,corruptio pc̃tõrũ ĩ eis nõ veniret,& collegiũ eorũ tribulationẽ ꝑpeos nõ sentiret,sed q̃a qui nitiť ad maiora,ideo corpus mixtũ ecclesiæ inuidijs & dissensionib.dissipatur,& ipsi ẽt à uirtutum integritate soluuntur. Talib.n.inquietis dr̃ Es. 57. In multitudine viæ tuæ laborasti,nec dixisti quiescã.Et sicut proprium est materiæ subiici & suscipere,& non subiicere vel suscipi, sic isti deberent alıis ꝑ obedientiã subiici, & ab eis suscipere regimen & doctrinam,& nõ econuerso. Subiice humerũ tuũ & porta eã.Ecc.6.¶Scd̃m Arist. 10.Metaph.quælibet materia formã ꝑpriã sibi oppropriat,& q̃to subtilior & sublimior,tãto formæ nobilioris susceptior.Sic voluntas cuiuslibet nãliter ad aliqđ ꝑpriũ inclinať , q̃a milites diligunt honores mercatores diuitias,burgenses,ãt & cl̃i delicias amplectunť.Quidã uolunt Deũ alti lætitias,q̃a ẽm Aposto. 1. ad Cor.7.Vnusquisq; hẽt propriũ donũ alius sic,& alius sic. Et q̃to volũtas & ipsa nr̃a est nãliter melius disposita , tãto ad forma nobiliorẽ.i.ad offm̃ nobilius inclinať q̃a dispõ vniuscuiusq; ad aliqđ certũ,ut ad agriculturã vel scias,& hmõi, nõ est finis ẽm dispositionẽ nãlem ipsius materiæ.i. voluntatis . ¶Materia dr̃ infinita,vel q̃a a debilis est infinitũ,vel quia hẽt appetitũ ad infinitas formas.Et iõ d.Plat. ꝙ materia fluit in infinitũ,nisi forma sistat fluxũ.Materia.n.est in potẽtia ad oẽs formas,sed nõ p̃t esse in actu nisi sub vna.Et est in materia potentia q̃dã actiua q̃ est cõis formis contrariis,ut frigido & calido vñ si sit sub vno cõtrario statim appetit eẽ sub alio. Vñ nulla forma p̃t replere oẽm appetitũ materiæ nisi forma cœlestis,q̃a q̃diu materia est sub formis inferioribus nunq̃ q̃escit appetitus suus,imo de vna ad aliam variať, sed tunc q̃escit qñ sub forma cœlesti poniť.Et hæc est rõ quare cœlestia nullatenus corrũpunť,q̃a.s. forma cœlestis replet oẽs materiæ appetitus.Sic vere voluntas humana ꝑpea ꝙ ẽ debilis in infinitũ.i.habilis ad cõmittẽdũ infinita pc̃tã, et q̃a hñt infinitos appetitus & desideria, (Quia multæ cogitationes uersanť in corde uiri Pro.19.)p̃t dici ꝑorie infinita. Vñ Sene. Hoc ignoro,si nr̃a desideria sint æterna , q̃a tp̃a finita sunt nr̃a ãt desideria infinita. Nec est aliqua forma inferior .i.aliqua creata natura appetitus huius materiæ, s. voluntatis,q̃ valeat adimplere.Vñ q̃diu voluntas est sub formis inferiorib.i.in amore rerum mundialiũ & terrenarum, nunquã quiescit appetitus suus,sicut patet de ducendo de diuitibus deliciosis et ambitiosis , imo si sit sub vna forma quã appetierat.i.si acquisiuerit aliqđ tp̃ale qđ diu cupierat, non ꝑp hoc quietať imo statim appetit hr̃e aliam .i. acquirere alias res mundanas.Et bñ verum est quod dr̃ Eze.7. Animam suam non saturabunt,& ventres eorum non implebuntur.Sed vere qñ materia voluntatis humanæ spretis formis & reb.inferiorib.ipsi formæ cœlesti Deo coniungitur per amorẽ, tũc repletur ipsius appetitus,quia ẽm Augus. Animam dei capacẽ,nihil minus Deo replere põt.Et ideo materia.i.voluntas humana fluit in infinitum per diuersos appetit⁹ nisi forma, .s.ipse Deus,sui pñtia sistat fluxum, quia Inquietum est cor meum bone Iesu donec requiescat in te,dicit Bern. Et sicut materia per diuersas alterationes peruenit ad formam,quã tñ fastidit cum ipsa fuerit sic homo per multos labores acquirit formam optatam,s.res mundanas,a quib.tamen non propter hoc satiatur, imo ipsas fastidiens, de amore vnius ad aliam uariatur.Prouerb.13.Vult & non vult piger. Vel dic quod forma cœlestis est gloria æterna, quæ perfectæ satiat materiæ id est animæ appetitum,forma uero secularis est terrena opulentia,quæ nunquam potest satiare animam, Allega vt supra.

De Formã. Cap. 2.

CVm forma ẽm Arist.li.de quinq; substãtiis sit lumẽ,pulchritudinem,essentiam & signum oib.tribuens,possumus dicere ꝙ ꝑ formam q̃ materiam perficit & informat, põt intelligi gloria æterna vel p̃latus. Nota ergo ꝙ quanto res plus habet de conditionib.formę,minus aut de cõditionib.materiæ,tanto nobilior actualior & perfectior iudicať, sicut patet, in igne . Quanto vero econuerso plus habet de materiæ conditionibus , minus vero de formæ proprietatibus,tunc est ignobilior.grossior,obscurior,atque peior. Sic vere charissimi,homo quanto plus habet de conditionibus formæ.i.aĩæ gr̃æ & spiritualis naturæ minus vero de conditionibus materiæ.i.canis mundi vel peccati,tanto spiritualiter est melior,& apud Deum nobilior atq; maior. Quanto vero ecõuerso plus habet de materiæ conditionib.s.de carnis mundi vel bonorũ terrenorum infectionibus, minus vero de formalib.gratiis, scijs & virtutib.tãto reputatur apud Deum ignobilior atq; peior . Et ideo diuites & carnales qui abundãt in conditionib.materiæ,& nõ formæ modicæ sunt reputationis apud Deum,quia sicut dr̃ Luc.16. Quod altum est apud hoies,abominabile est apud Deum . Vel dic qđ ma-

teria q̃ est appetibilis oĩs formæ, est propria uoluntas forma vero est gr̃a obediẽtia, vel charitas, quia pro certo in ecclesia illi q̃ minus habent de materia ꝓpriæ volũtatis magis vero de forma gr̃æ & virtutis, sunt nobiliores, & ecõuerso. Dicat igit̃ talis hõ illud Mat. 26. Veruntñ nõ sicut ego volo, sed, sicut tu. ¶Quãdiu forma mixti vnit & cõciliat ei⁹ partes, ipsum manet, & nõ corrũpit̃, & ecõuerso deficiente cõcilia tione, formæ, partes abinuicẽ separant̃, & corrũpit̃ ipsum mixtũ. Sic q̃diu in copore mixto ecc̃liæ religionis vel ẽt in aĩa, q̃ de plurib. potentijs est cõpacta, forma charitatis vnã partẽ. i. vnã personã alteri conciliat & adiungit, ipsa eccl̃a uel religio manet ĩ vnitate & pace. Sed statim ubi forma & charitas euaporat, & cõciliatio cõcordiæ deficit, tunc vna pars ab alia segregat̃ ꝑ dissensiões & partialitates, & sic corpus hmõi necessario dissipat̃. Iõ Christus (Io. 19.) summe voluit discipulos habere charitatẽ & vnitatẽ. &c. Et nota ẽt ꝙ eccl̃ia sicut & corpus, cõstat ex diuersis & cõtrarijs elemẽtis. i. personis, q̃ tñ ad cõstitutionẽ mixti in vnũ cõueniunt, mediante forma mixi, s. charitate. ¶Forma est qua differt aliquid ab aliquo, qua posita res ponitur, qua destructa nihil de rei substantia reperitur. Et est forma ẽm Arist. lumen vnicuiq; pulchritudinem, signum & essentiã tribuens. Vñ ĩ physico audito dicit Arist. ꝙ forma cũ materia est cã oĩum accidentiũ. Et aũt duplex. s. accidentalis & subalis. Sed accidẽtalis indiget forma subali, q̃ est cã formæ accidentalis, q̃ non perficit res, neq; facit eas. Et nulla forma est incorruptibilis nisi cœlestis vel sp̃ualis, q̃ ideo est incorruptibilis, q̃a replet oẽs materiæ appetitus. Forma ista est charitas, q̃a. s. materia . i. voluntas & aĩa informatur. & hæc est qua differt vnum ab alio quia ẽm Aug. charitas est realis differentia qua filij gehenæ à filijs ecc̃liæ distinguũtur. Hæc est ergo quæ rei. i. aĩæ dat pulchritudinem cõuersationis signũ differẽtiæ & distinctionis essentiam virtutis & perfectionis, & iõ destructa forma ista nihil de eẽ gr̃æ vel rei suba reperitur, quia ẽm Ap̃lm 1. ad Cor. 13. Charitatẽ aũt nõ habeam, nihil sum. Ergo iõ forma in materia. i. charitas & gr̃a in voluntate, est cã oĩum bonorũ & virtutum. Et aũt duplex forma. i. duplex dilectio & charitas. s. accidentalis, & hæc est amor & affectio natura lis. Item subalis, & hæc est gr̃a & charitas gratuita. Et sicut forma accidentalis indiget subali, & sine ea nihil valet, sic vere charitate gratuita indiget amor & affectio naturalis, alias posset dici illud ad Gal. 4. Aemulãtur vos, sed non bñ. Et Lu. 6. Pc̃tõre diligẽtes se diligũt, s. dilectione naturali. Vñ forma subalis cã est accidẽtalis, quia charitas gratuita dẽt aliã regulare, & sicut cã affectũ perficere & cõplere. Vñ forma accidentalis. i. affectio naturalis, non perficit res. i. aĩas cõscias, nec eas cõplet, q̃a oĩs cõpletio virtualis est ab amore gratuito, nõ naturali. ¶Scd̃m ꝙ forma nobilior dẽt in materia introduci, ipsa materia dẽt aptari primitus & cõpleri. Vñ si de terra dẽt fieri ignis, necesse est vt materia subtilietur, & primitus disponatur. Sic quia audiẽtes prædicationẽ habent per eius influentiam & doctrinam recipere formã ignis, & ipsum sanctũ sp̃m, per quem cor calefit & ignit̃ iõ necesse est ꝙ primitus ꝑ gr̃am disponant̃, vt sic de terra. i. de corde terreo & auaro efficiat̃ ignis. cor charitatis incẽdijs inflãmatũ. Vñ Eze. 11. Spũm nouũ tribuã in visceribus illorũ, & auferã cor lapideum de carne eorũ &c. Eze. 11. & 36. ¶Talis est differentia inter bonũ p̃latum & malũ sicut inter formã cœlestem & elemẽtarem. Forma. n. cœlestis replet oẽs appetitus & vacuitatis materiæ q̃ informat, & iõ tale cõpositũ non corrumpitur. Sic bonus p̃latus oẽs defectus & vacuitates ecc̃liæ suæ rigore iustitiæ cõplere, & sic eius religio minime corrumpetur, q̃ est quasi corpus cõpositũ, s. ex diuersis personis. Et sicut talis cælestis forma parte cõpositi ita cõciliat & concordat, ꝙ vna non agit in aliam consumẽdo (vñ non sunt ibi contrariæ qualitates) sic prælatus in religione debet concordiam generare, & iras & discordias extirpare &c. Itẽ sicut virtute talis formæ oĩa elemẽtaria sensibilia & vetegabilia proficiũt sicut arbores & hmõi et eius ẽt virtute ẽm Philosophum in terra generant̃ aurum et argentum et lapides preciosi: sic exemplo doctrina et virtutibus p̃latorum seculares debẽt gratia vegetari, et doctrina sensificari, et in terrenis et cupidis generari aurum rutilans charitatis, argentum cadens castitatis, & p̃ciosi lapides gratiæ et virtutis. ¶Item quanto forma est à conditionib. materiæ magis separata tanto est actualior & nobilior, patet in angelis. Sic p̃latus angelicus q̃to uirtutib. & morib. alios præcellit, tãto nobilior dẽt dici. ¶Itẽ in corpore q̃to plus est de materia, tanto minus inuenit̃ de forma. Sic in hoĩe vel religione q̃to plus abundant diuitiæ materiales, tanto minus inuenit̃ ibi de discretione & sc̃ia & gr̃a q̃ sunt formæ spirituales. ¶Forma elementaris non terminat materiæ appetitus, & ideo in corporib. elementarib. contrariæ qualitates, quarum actionib. & passionib. sp̃ est corruptibilis quo ad potentiã, & multotiens corrumpitur quo ad actum. Sic q̃a vere malus p̃lat⁹ nescit motus & appetitus subditorũ mediante iustitia reprimere & terminare, iõ per contrarietates iræ & inuidiæ corpus illud in quo est. i. eccl̃a vel p̃ria sibi subiecta, discordijs, iniurijs & inuidijs dissipat̃. Et sicut q̃diu forma mixti partes conciliat & cõcordat, corpus est integrum, & ecõuerso, sic stante bono p̃lato stãt subditi, & cadẽte eo ẽt cadunt ipsi. Figura 1. Re. vl. de Saule q̃ interfect⁹ a seipso, armigerũ suũ ad similes ꝓuocauit. ¶Forma ẽm Aristo. se hẽt per motum viri, q̃a sicut uir p̃t plures fœminas impregnare, sic forma plures materias informare. Sic ẽt & p̃latus p̃t plures subditos &c. ¶Forma est duplex. s. accñtalis & subalis. Sed subalis dat esse & perfectionẽ rei, nec est ita corruptibilis sicut accñtalis. Et est forma materiæ manifestatiua, quia nunq̃ v̄r materia nisi per formã fuerit informata. Sic duplex est aĩę forma . s. accñtalis, & hæc est gr̃a, et subalis, et hæc est gloria. Et d̃r gr̃a forma accñtalis, eo ꝙ in hac uita de facili corrũpat̃, sed gloria est forma subalis, quia semel habita nunq̃ perpetuo p̃t perdi. Et iõ ista dat esse & perfectionẽ rei. i. aĩæ, quia quousq; ipsa ꝑ gloriam informet̃, nunq̃ perfecta propriẽ p̃t dici, q̃a sp̃ est in potentia facili ad cadendum. Eccl. 9. Ne scit hõ vtrum amore vel odio dignus sit. Et iõ forma d̃r materię manifestatiua, q̃a virtutes et merita materiæ. i. ipsius aĩæ in patria manifestat, q̃a ẽm merita animæ ipsi à Deo gloria largietur, & sic per gloriam apparentem virtutum quantitas apparebit. ad Colo. 3. Cum Christus apparuerit, vita uestra, tunc et uos apparebitis cum ipso in gloria.

De Elementis. Cap. 3.

CVm elementa sint diuersarũ & contrariarum qualitatũ, s. aqua ignis, aer, et terra, istud est verũ ꝙ nunquã quiescunt a suo motu et actu, et nunq̃ ẽt cessant sibi inuicem contrariari. vnũ. n. in aliud sp̃ vult agere, ipsum corrumpere et alterare, et in sui nr̃am conuertere et mutare. Sic vere boni nunq̃ cessant à motib. et actibus uirtuosis, et in tm̃ charitatiue se diligunt, ꝙ p̃dicando docendo, et alias ꝓficiẽdo, alii in alios sp̃ agunt, et sic alios in seipsos ꝑ vero dilectionẽ conuertunt, q̃a. s. amor qui transformat amantem in amatum, cupit ẽt amatum in amantem mutari, vt de diuersis et contrarijs fiat idẽ, iuxta Senecã, qui dicit ꝙ ille q̃ verus amicus est, est quasi alter idem. Vel ista possunt dici cõtra malos qui cum inter se sint contrarij et diuersi per odiũ, inuidiam et rancorẽ, nunqnam cessant alter alterum corrodere et impugnare, et vnus cõtra alium machinari, et aliorum subam tpalem in suã per rapinam et auaritiam commutare. Prou. 13. Inter supbos sp̃ sunt iurgia. ¶Seneca de naturalib. q̃onibus li. 3. volens probare ꝙ aqua q̃nq; fit ex terra dicit, quod aĩa elementa alternatim mutant̃. Nã de terra aqua fit & ecõuerso, de aere ignis, & de igne aer, ꝙ fit per intensionẽ & remissionẽ elementorũ, & maximẽ qua (vt ait) non est mõ dare elementum simplex, imo oĩa inuicẽ sunt permixta. quod patet quia aer & ventus, aqua et calor et ignis, sunt infra terrã, terreiq; vapores ignei et aquei sunt in aer, et sic de alijs, et iõ vt ait idem ibidem oĩa in oĩbus sunt, et iõ ex oĩb. fiũt, et oĩum elementorum alterni recursus sunt, et quicquid alteri, perierit in alterum transit, et sic concludit quod terra q̃ aliis elementis est solidior, in aquam potest trãsire, et maxime, quia aquæ naturaliter est coniuncta, et etiam admixta, et ideo inquit facilior est transitus, quia illis in quæ transeũdum est iam mixta est. Et breuiter, nullum est ita vile rude et grossum elementum, quin possit cõuerti in magis nobile ꝑ rarefactionem & purificationẽ, nec ita nobile quin possit cõuerti in minus nobile & vile per condẽsationẽ, remissionẽ. Ista possũt expone de bonis, q̃a ꝓculdubio nullus dẽt inueniri hodie ita secularis & simplex, & ita ꝑ solitudinẽ iper mixt⁹, quin alijs ꝑ charitatẽ & amicitiã sit cõiunctus, oĩa. n. debent

debent esse oib. per mutuam charitatem Eze. 1. Erat rota in medio rotæ. Et iō oīa debent fieri ex oībus ꝑ alternā cōformitatem, quia. s. alterni debēt esse recursus appetituū humanorum, vt. s. hō conditiones aliorū induat, & in alios se cōmutet. s. vel prosperis congaudendo, vel in aduersis condolēdo, vel in bonis moribus imitādo, vt sic ſm doctrinā Apostoli ad Rom. 12. Gaudemus cum gaudentib. fleamus cū flentibus, sicut ipse de seipso dicit. 1. ad Cor. 9. Oīb. oīa fact⁹ sum. Vel ista possunt allegari ꝙ in mūdo dum, durat misera vita pñs, non est aliquid stabile, oīa sunt mutabilia, qa bona, possunt fieri mala, & econtrario mala bona. Non. n. est ita nobile elementum. i. ita sancta ꝑsona, quin possit deteriorari, & ī vilem pc̄tōrem Deo permittēte mutari. ꝑp quod 1. Cor. 10. dicit Apostolus. Qui stat, videat ne cadat. Nec est aliqs ita peccator vel vilis, quin possit Deo operāte fieri sanctus, & nobilis, quia sicut dr̄ Mat. 3. Potens est Deus de lapidibus suscitare filios Abrae. Et potissimè talis mutatio est facilis ꝑp mutuā ꝑmixtionē. Boni. n. malis, terra aqs, & ecōtrario mali bonis, & aqua terris sunt admixti, & iō facile est ꝙ alij in alios permuttent. 1. Reg. 10. Mutaberis in virum alterū. Vel pōt ēt dici de republica, in qua quicquid alteri perit, in alterū transit, & nunquā vnus aliq̄d perdit, quin alius illud lucretur. Et iō quantum res publica in vno perdente deprimit, tm̄ in lucrāte alio reuelat. Oia. n. ex oīb. fiūt, qa oīa, q̄ sunt de alijs ad alios transeunt, & oīa mūdi bona aliena fuerunt, & aliena erunt Thr. 5. Hęreditas nr̄a versa est ad alienos domus nostrę ad extraneos.

3 ¶Elementum dr̄ res minima & simplex, non quod in se partes non habeat, sed quia nō habet partes specie differentes, qa quęlibet pars ignis est ignis, non aūt sic de mixto, vt est metallum, qa alia pars terra, alia aer, & huiusmodi. Sic esse debet de cōitate Christiana, quia debet esse minima ꝑ humilitatē, simplex ēt per uanitatē. Vnde pars à parte. i. Christianus à Christiano non debet differre, sed ꝑ charitatē & amorem debet alter alteri conuenire & se vnus alij conformare. Sap. 7. Sum quidē hō mortalis, similis alijs hoib. &c.

4 ¶Elementa contraria & contrariè agentia sunt in corpore, & ibi ꝑ cęli & stellarum influētiam adunant, & ad concordiā reuocant. Sic in corpore ecclesiæ sunt diuersa, & cōtraria elementa. i. personæ diuersæ morib. atq; lingua, sed tn̄ ibi coadunant ꝑ fidei vnitatē, & concordant ꝑ charitatis glutinositatē & hoc est ꝑ cęli. i. Chr̄i, & stellarum. i. sanctorū & ēt ꝑ bonorum plator ū influentiā & virtutē, quib. mediantib. vnus alteri nō repugnat in ecclesiæ unitate. 1. Mac. 8. Oēs obediunt uni, & zelus & inuidia non est inter eos.

5 ¶Inter elemēta licet terra & aqua sint à motu primi mobilis aliena, & licet ꝑ eius influētiā nō moueat, & maximè terra, tn̄ nō cessant à motu generationis, qui mare pisces generat, terra aūt aīalia, plantas & lapides nutrit. Et bī licet sint ociosa quo ad motum, nō tn̄ sunt uacua quo ad fructū. Sic licet uiri deuoti & cōtemplatiui sint à primi mobilis Chr̄i motibus. i. ab ipsis duris pnię operib. dissimiles & alieni, nunquā tn̄ à motu interiori gn̄ationis. s. cōtemplationis & deuotionis quiescūt, qa bī licet sint ociosi quantū ad motū. i. quātum ad diuersorum bonorum, operum executionē, q̄ pertinet ad actiuam, nunq̄ tn̄ sunt ociosi quo ad fructum & quo ad cogitatuū internorū & affectionū ꝑductionē, nec ēt quo ad ornatum. i. quo ad exteriorē apparentiā & cōuersationē, q̄ pertinet ad actiuā & contemplatiuā.

6 ¶Licet elemēta sint in se diuersa & cōtraria, & virtute & nobilitate differentia, nunq̄ tn̄ est aliquod elementum ita nobile vel uirtuosum, q̄n cōueniat cū aliquo ignobili in aliqua qualitate. Vn̄ cū sint aliqua elemēta nobilia. s. ignis & aer, & aliquā ignobilia, s. aqua & terra, tn̄ ignis cū terra cōuenit in siccitate, licet differat in frigiditate. Aer ēt cōuenit cū aqua in humiditate, licet differat ī caliditate. Inter elemēta ēt nobilia ē differētia, qa ignis est siccus, aer est humidus. Et inter ignobilia sir̄, qa aqua est humida, terra sicca. Sic in mundo & ecclesia suos diuersa vel contraria elemēta, s. boni & mali, q̄ sunt cōtrarij quantū ad cōditiones, & cōtrariè agūt quātū ad virtutes & operationes. Nō est tn̄ ita nobile vel notabile elemētū. i. nō est ita uirtuosus, bonus & iustus, quin cōueniat cū ignobilib. i. cum malis pc̄tōrib. in aliqua qualitate vel cōditione. Vn̄ ēt ignis. i. uiri rigidi, & iusti & charitatiui, cōueniūt cū terra. i. cū cupidis terreis & auaris, s. in siccitate incōpassionis, qa multi sunt ita rigidi ꝙ nullius miserent. Aer ēt. i. viri cōtemplatiui & deuoti, cōueniūt cū aqua. i. cū luxuriosis & fluxibilibus & hoc in humiliate. i. naturali cōpassione & pietate, qa vt cōiter luxuriosi sunt cæteris pc̄tōrib. misericordiores. Et sic bī null⁹ est ita bonus, quin ī aliquo cū malis cōueniat nec ita malus quin ī aliquo bonis sit similis & cōformis & ad minus licet afferāt in morib. tn̄ sunt sir̄es in natura. Similis ero altissimo. Esa. 14.

7 ¶Duo sūt elemēta naturæ nobilioris & purioris, & subæ leuioris, s. aer, & ignis, q̄ hn̄t motū à centro ad circūferētiā, & inest eis nobilitas rōne uicinitatis quā hn̄t ad corp⁹ cęleste & stellas, qa. s. virt⁹ cęlestis primò īfluit sup sphærā ignis et aeris, quā sup alia corpora. Et iō illa duo elemēta sunt velociora quo ad motū, sublimiora quo ad sitū, virtuosiora quo ad actū, puriora quo ad subam, magis perspicua quo ad formā. Alia aūt duo elemēta, s. terra & aqua, sunt inferiora, habētia. s. motū suū à circunferētia ad centrū, & sunt cæteris grossiora, materialiora, magisq; cōpacta & obtusa, plus habētia de materia, q̄ de forma, & ꝑp summā elōgationē à prima sphera, motui primi mobilis nō sūt ita obedietia, & maximè terra, qa. s. cæteris oib. ſm magis & min⁹ se mouentib. nō mouet. Sic verè in mūdo isto sunt duo gn̄a elementorū. i. hoium. s. boni & mali. Sed boni sunt sicut ignis ꝑ ardorē charitatis, sicut aer ꝑ splendorē honestatis. Mali sunt sicut aqua ꝑp frigus indeuotionis, & sicut terra ꝑ siccitatē & duritiam incōpassionis. In his ergo est differētia, qa prima duo elemēta. s. boni, sunt naturę nobilis & purę, qa cū sint vicini primę spheræ & stellis. i. Chr̄o & sc̄tis & Angelis ꝑ amorē & virtuositatē, iō ab isto cęlo & stellis. i. à Deo et sc̄tis suis, maiorē influentiā recipiūt gr̄arum, et nobilitatē inde cōtrahūt spūalē. Deut. 33. Qui appropinquāt pedib. eius, accipient de doctrina eius. Quia virtus cęlestis. s. influētia Dei et sc̄tōrū, primo influit sup ista elementa. i. sup iustos, magis quā sup alia q̄ sunt ab eo remota per pc̄tm̄. Hie. 32. Tibi. n. cōpetit, qa prior es. Et ēt istis mediantib. influit super infima elementa. s. peccatores, per eorum prædicationem, et hmōi. Rut. 3. Extende pallium tuū super famulam tuā, quia propinquus es. Et ista elementa. s. sc̄ti, sunt velociora quo ad motū operationis. In oīb. operib. tuis esto velox. Eccl. 31. Item sublimiora quo ad situm contemplationis, quia cōuersatio eorū ī cęlis est ad Phil. 3. Perspicua quo ad formā honestatis. Fulgebūt iusti sicut sol. Mat. 13. Puriora quo ad subam castitatis. Thob. 3. Mūdā seruaui aīam meam. Et ideo habent motum suum à centro ad circūferētiā, quia motus appetitus et affectio eorundē ē ab his infimis ad suprema, ꝑ erectionē volūtatis. Eze. 10. Eleuauerūt Cherubin alas suas. Sed alia elemēta vilia. s. peccatores, hn̄t motū contrariū, quia mouent descendendo à circunferentia. i. à Deo et superius, ad cētrū. i. ad mūdialia et terrena &c. Explica. Ideo de vtrisq; dr̄ in Ps. Ascendūt mōtes, et descendunt campi. Et ideo ista elementa, s. pc̄tōres, sūt grossa ꝑ ruditatem, spissa et obtusa ꝑ ignorātiæ obscuritatē cōpacta pertenacitatem, plus hn̄tia de materia ꝓpriarū, voluntatum et affectionum, q̄ de forma gr̄æ et uirtutum, et à prima sphera. i. ipso Deo sunt per pc̄tm̄ totar̄ elōgati et iō motui eius nō obediunt. i. eius inspirationibus et ꝑceptis, et spāliter terra. i. terreni et cupidi sunt totar̄ immobiles per duritiā, qa non pn̄t moueri de malo statu in bonum, nisi forte per miraculū diuinū, vel per tonitruū timoris Dei. vn̄ Fundasti terram super stabilitatem suā, nō inclinabit. Nam sicut dato ꝙ terra moueat in terræmotu, solet tn̄ cito plus quiescere sicut ante, sic terreni licet qn̄q; ī terræmotu timoris diuini moueat et cogitēt de salute, stati tn̄ ad imobilitatē obstinatiōis pristinæ reuertunt. vn̄ ī ps. dr̄. Terrę tremuit et q̄euit.

De Igne. Cap. 4.

1 CVm ignis sit nobilissimum elementum, uirtutem habet mirabiliter sui diffusiuam. In omnib. n. reb. occultè latet ignis, sicut manifestè vr̄ cum duo solida corpora inuicē colliduntur, exinde. n. solet ignis egredi, qui tn̄ ibi credebat minimè occultari. Sic verè Deus inuisibiliter est in oīb. &c. sicut supra de Deo. Vel potest dici de igne charitatis, scilicet Spiritus sancti, vel diuini amoris, qui in multis est, in q̄bus non creditur esse, qui tn̄, si esset necesse, et pro sustinenda fide oportet collisionem pati, ibidē clarissimè appareret sicut apparuit in beato Bonifacio. Quia verè multi sunt, qui vr̄ duri pc̄tōres et frigidi, q̄ tn̄ ꝑ fide essent parati mortē pati. Sap. 5. Ignis in qua ualebat supra uirtutē suā. Expone

3 sicut de calce infra.lib.11.&c.¶Ignis habet uirtutem metal lorum purgatiuã & à rubigine mũdatiuã, humorũ crudorũ in corpe digestiuã,fructũ maturatiuã,& suijpsius in reb. om nib.diffusiuam,& inferiorum eleuatiuã. Sic ignis uerbi Dei aĩas à pc̃torum rubigine depurat & mũdificat,humores cru dos & conscias induratas & carnales digerit & mollificat, fructum ẽt bonorũ operũ pficit & maturat, & rebus oĩb.i.ĩ oĩum auditorũ auribus se defluit et cõicat,& sic ipsos ab inferiorib.& mundanis ad superiora eleuat,& ad cęlestium amorẽ attrahit & inaltat.iõ Ps.Ignitũ eloquiũ tuũ.& Prou. 3. Oĩs sermo Dei ignitus &c.Hier.23.Verba mea quasi ignis (di cit)dñs & quasi malleus conterens petrã.& Hier. 10.Factus est in corde meo quasi ignis æstuans &c.Ista oĩa possunt dici de bono prælato,prædicatore & cõfessore.¶Ignis quodã modo dr̃ immẽsurabilis,& infinitus,sicut in Dionysij descriptione patet, vt habes.§. 4. Et hoc quia uirtus eius crescit in infinitũ,si inueniat materiã in quã agat.Itẽ ignis est mobilis, qa mouet se & alia,& à nullo mouet̃.Itẽ dicit ibidẽ ꝙ ignis est clarus,manifestus discernens,distinguens,& hoc ₤m cõmentatorẽ ibidẽ,qa hẽt uirtutẽ sui & aliorũ manifestatiuã, qa se manifestando oĩa alia manifestat.Itẽ naturã hẽt renouatiuã,qa oĩa ueterescunt,deficiũt & antiquant̃,quę uirtute ignea non seruant̃, vt patet in illis in q̃b.calor deficit naturalis.Iõ dr̃ Dionysio,naturæ custos. Itẽ ignis uirtutẽ hẽt immutatiuã,qa materiã in quã agit,ipsam cõsumendo, cõmutat in naturã ꝑpriã & cõuertit.Ideo dr̃ à Dionysio immutatiuus & cõprehensiuus.Itẽ hẽt naturã suijpsius cõicatiuã & suæ naturæ in oĩb.rebus diffusiua,qa.s.ignis inuisibiliter ĩ rebus oĩb.est inclusus, & eis immediatissimẽ est cõiunctus. Et ₤m philosophos,triplex ignis spẽs est distincta, s.ignis lux, vt est in ꝑpria sphera. Ignis flãma ut est in materia aerea. Ignis carbo, vt est ĩ materia terrestri.Talis ignis est charitas qa materia in quã agit.s.ipse Deus diligitur,est infinit⁹,& iõ dr̃ infinita.Dr̃ ẽt mobilis,qa oĩa se participãtia mouet ad bona opera faciẽda.Alias ẽt uirtutes mouet & excitat ad act⁹ suos.Hęc est igi ̃ ignis clarus & manifestus,quia amor more ignis se nescit celare,q̃n p actus exterius declaret̃, qa sicut dicit.Gre.Amor Dei nunq̃ est otiosus,operat̃.n.magna si est,si verò operi renuit amor nõ ẽ.Nunq̃d.n.põt abscõdere hõ ignẽ in sinu,vt uestimẽta eius nõ ardeãt?Prou.6.Et iõ dr̃ distinguẽs & discernens,qa ꝑ istũ charitatis ignẽ discernũtur,distinguunt̃ & cognoscuntur filij diaboli,à Dei filijs, ₤m Aug.Iste ẽt ignis renouatiuus, qa charitas aĩam uirtutib. et gratijs renouat.Et dr̃ naturæ custos,qa ꝑ charitatẽ alię virtutes in esse debito conseruant̃,& sine charitate, corruptione pc̃ti oĩa bona moralia corrumpunt̃. Custodit.n.dñs diligentes se,& vias pc̃torũ disperdet. Hæc & habet uirtutem immutatiuã,qa materiã sua cõuertit in propriã naturã, inquantum amantem conuertit & effigiat in amatũ.Et iõ põt dici immutatiua & cõprehẽsiua.vñ Ps.Mutabis eos & mutabunt̃.Hæc hẽt naturã cõicatiuã & diffusiuã,quia.s. charitas nõ tm̃ in corde proprio in quo est, imò in oĩb. reb. alijs se diffundit,vt alia in Deo diligat,alia ꝑꝑ Deum.ad Ro.5.Charitas Dei diffusa est in cordib.nr̃is &c.Huius aũt ignis.s. charitatis,est triplex species.s.ignis lux in propria natura, hęc est charitas,qa Deus diligit̃.Itẽ ignis flãma in materia aeris satis propinqua & cõsimili,hæc est charitas qua amic⁹ amatur.Item ignis carbo in materia terrestri & penitus dissimili hæc est charitas, qa diligit̃ inimicus Descripsi ergo eã tibi tripliciter.Prou.22. quia funiculus triplex difficile rũpitur. Eccl.5. Vide alia de Deo supra.¶Ignis à Dionysio.c.2.d' ange

4 lica Hierarchia describit̃ sic.Ignis est corp⁹ sensibile,oĩb. rebus.s.corporalib.lõgè subtilius,& ꝑꝑ hoc effectum sui dissimilẽ cunctis alijs demõstrat.Ignis.n.in oĩb.& p oĩb.dare se uenit,& ab oĩb.remouet̃.Est tñ occultus incognitus, immẽsurabilis,inuisibilis,quodammõ in corpore potens ad actionẽ ꝑpriã,mobilis,tradens se oĩb.quoquo mõ approximatibus,mouens uniuersa se participãti,renouatiuus omnium, naturæ custos,illuminatiuus circũuelatis splẽdorib. clarus, discernens,distinguens,& resiliens deorsum,clã semetipsũ pascẽs,ac sursum mouẽs,acutè meãs excelsus, nõ recipiẽs ignominiam minorationis,sp motiuus, comprehensiuus & immutatiuus in se reuertens,potenter actiuus. Istæ proprietates ignis p oĩa cõpetunt Deo Chr̃o Spũi sancto vel ẽt uiro iusto.Ignis.n.dr̃ excelsus, qui põdere carẽs sublime q̃rit, & cunctis alijs corporalib.supereminet.Sic Chr̃s carẽs pondere terrenorum & quærens sublimiã ætenorũ (qa sp fuit pauperrimus)nũc supest oĩb.creaturis,qa excelsus sup oẽs gentes dñs.Vel põt dici de bonis & spũalib.pauperib.q̃ quia terrenorũ uel uitiorũ põdere caruerũt, iõ sursũ ad cęlestia hic mentalr̃, tãdẽ verò personalr̃ ascenderunt 2.ad Cor.8. Altissima paupertas totũ abundauit in diuitias.Itẽ ignis dr̃ quodãmodo incorporeus & naturę spũali proximus,qa ꝑꝑ subæ suæ puritatẽ & subtilitatẽ vr̃ esse medius,inter corporalia & spũalia.Vñ inquãtũ appropinquat superioribus incorporeus põt dici.Sic uerè. Chr̃s uoluit esse medius inter spũalia(.s.Deũ & Angelos)et corporalia.s.hoies.s.Vñ inquãtũ appropinquat superiorib.s.quantũ ad diuinitatẽ incorporeus est,sed inquãtũ ap ꝑpinquat ad inferiora.i.ad hoĩes, verè corporeus est,quia cũ hoĩb.est hõ, sicut cũ Deo Deus. Mediator Dei & hoĩum hõ Chr̃s Iesus 1.ad Tim.3.Vel põt dici de bono plato,q̃ dẽt esse per castitatem & innocentiam purissimus,& inter Deũ & populũ medius, ut.s.apud Deum oõnib.agat cãm populi,apud populũ uerò pdicatione & correctione agat cãm Dei.Deut.5.Ego aũt sequester & medius fuit inter uos & deũ.Itẽ ignis dr̃ immensurabilis, quia uirtus eius crescit in infinitũ,si materiã inueniat quã incendat.Sic uerè magnus dñs nr̃,& magna virtus eius & magnitudinis ei⁹ nõ est finis. Vel põt dici de charitate q̃ quãto pl⁹ accendit,tanto plus inuenit qd̃ amet̃.Eccle.28.Scd̃m ligna siluæ exardescit ignis.Vel põt dici de rigore iustitiæ, q̃ dẽt crescere ĩ infinitũ,si ligna inueniret delictorũ.Allega.vt supra.Item ignis hẽt naturã occultiorẽ,quia in sua natura nõ vr̃,nec sensu percipit̃,imò ẽt q̃d sit realr̃, vix cognoscit̃ intellectu,nisi forte cũ alij materiæ cõiũgit̃ & unitur,vt ĩ carbone uel flãma.Sic verè essentia diuina,nec sensu,nec intellectu põt plenè cognosci,qa lucem habitat in accessibilem. 1.ad Tim.6.possum⁹.n.intellligere,quis est & qualis,sed nũquã q̃d ẽ.iõ dr̃ Esa.45.Verè tu es De⁹ abscõdit⁹.Tñ iste ignis fuit incorporatus p beatã incarnationẽ materiæ terrestri.s. humanitati nr̃æ,tunc quodammõ fuit visibilis Baruc.3. Postea in terris visus est &c.Vel põt dici de iusto, q̃ se debet p humilitatẽ occultare,vt uix ab alijs cognoscat̃, nisi forte p opera,q̃n.s.per actionem alicuius boni operis terreni,velut alicui grossæ materiæ rerum tpalium misceat̃.Ps.Non erat q̃ cognosceret me.Item ignis dr̃ mobilis,quia in ipsos in principiũ motus,& mouet se & alia,& à nullo mouet̃. Sic Chr̃s ad modum mobilis se hẽt descendendo & ascendendo,& ĩ mundo cõuersando.Vñ ẽt primo se mouit,s.p bona opera, & deinde alios,docendo,inspirãdo,& exemplũ dãdo, quia ipse cœpit facere & docere.Act.1.Et iõ dr̃ ignis clarus & illuminatiuus,quia Chr̃s claritate uitæ et doctrinæ mundum illustrauit.Sed splendor suus dr̃ circunuelatus quia radij doctrinæ euangelicæ quos emisit,circunuelati sunt enigmatibus & figuris.Ignis ẽt acutè means dr̃, quia ꝑꝑ suæ uirtutis acutiem subintrat & penetrat uniuersa. Sic Deus corpora omnia essentialiter penetrat & subintrat,quod uerum est & principalr̃,& potentialiter,& essentialiter.Ideò dr̃ Eccl.24. Penetrabo inferiores partes terræ,et inspiciã oẽs dormiẽtes,& illuminabo oẽs sperãtes in dño.Vel dic ẽt ꝙ per inspirationes penetrat corda dura, vt patet in Paulo. Act.9.vel ẽt in trido & morte,quo terrã vsq; ad inferos penetrauit, vbi sperãtes in dño.s.sc̃tos p̃res misericorditer uisitauit.Vel põt dici de prælato vel pdicatore,q̃ ad hoc ꝙ alios moueat docendo,dẽt,primo esse mobilis bñ operãdo, et sic ipsos illuminare poterit et docere,cõuertere penetrare et circunuelare,mouere & monere,acuteq; circũspicere,et meare, vel ẽt acutè reprehẽdere vel punire.Allega vt supra.Item ignis habet uirtutem inferiorũ attractiuã ad superiora,quia materiã in quã agit,rarefaciendo dissoluit,et sic sua uiolentia sursũ trahit, & iõ dr̃ deorsum pascens,sursum trahens. Sic Chr̃s materiã suã in aquã egit.i.naturã humanã quã deorsũ pascendo assumpsit,tandẽ in ascensione ad superiora attraxit.Vñ ẽt sicut ignis dr̃ resiliens,qa peracto officio suo resilit in seipsum,sic Chr̃s peracto officio redemptionis humanæ,in seipsum,resilijt ascendendo. Tps est inq̃t vt reuertar ad Deũ q̃ misit me Tho.12.Vel inferiora trahit ad superiora inquantũ primo agit in aĩam,ipsam rarefaciendo, et p inspirationes & g̃ras disponendo, q̃ tãdem ad cęlestia eleuat mũdũ cõtemneado,cęlũ cõtẽplãdo,& exaltat gloriã tribuẽdo.

do Io.12. Cum exaltatus fuero à terra, oĩa traham ad meipsum. Quod ẽt pertinet ad prælatum & prædicatorem, q̃ debent deorum subditos pascere, & ipsos monitionib. & correctionib. sursum ad amorem æternorum trahere & leuare. Itẽ ignis habet naturã suiipsius diffusiuã. Sic verè Christus p̃ diuersa beneficia in creaturis oĩbus se diffundit, ipsas conseruando in esse, & maximè in hoĩbus, & iõ dr̃ q̃ per oĩa dare se venit, & naturæ custos, quia Christus sede dit p̃ oĩb. s. supplicijs & tormẽtis, & hoc fine sui diminutiõe facit & detrimento, & ideo dr̃ nõ recipiens ignominiã minorationis, quia sicut dr̃ Eccl.42. Neq; adiectũ est neq; minuit̃, neq; eget alicuius consilio. Vel põt dici de p̃lato, qui debet esse naturę .i. patriæ & ecclesiæ custos, & se debet in oẽs docendo, & beneficia dãdo diffundere, & p̃ oĩa se dare, maximè pauperib. per pietatem, impijs per seueritatem, iustis p̃ æquitatẽ, oĩb. p̃ charitatem Hier.12. Dedi dilectam aĩam meã. Et hoc tñ debet facere sine minoratione virtutum, vt. s. cum alijs p̃ficiat, sibi nõ doceat. Item ignis habet virtutem subiipsius cũ alio corpore immediatissimè cõiunctiuã vt patet in carbone vel ferro ignito, vbi p̃p subtilitatem suæ substantiæ cuilibet parti illius corporis est coniunctus. Sic Deus quantũ ad essentiã cũ rebus est unitus, & in eis absconditus & inclusus, sed specialr̃ per beatã incarnationẽ cũ ferro & cum carbone. i. cũ humano corp̃e se vniuit. Vel põt dici de corde humano, q̃d cũ alijs se dẽt p̃ charitatẽ immediatissimè cõiungere & vnire. Act.4. Multitudinis credentium erat cor vnũ. Ideo p̃ oĩa bñ dr̃. Deus noster ignis consumens est, Deut.4.

5 ¶Ignis habet vim purgatiuã quæ metalla, quæ non põt consumere, mundificat & depurat, sed ligna cõsũptibilia attenuat & consumit. Sic ignis inferni paleas & ligna. i. p̃ctõres damnatos cruciat consumit, sed metalla. i. pœnitẽtes & cum grã decedentes cũ ipsos nequeãt cõsumere ĩ purgatorio purificat & emundat Figura nu.31. vbi ferrum, æs & stanum, plumbũ aurũ & argẽtum p̃ flãmas ignis purgata sunt, & q̃ nõ potuerũt ignẽ sustinere, aqua expiationis sunt & sc̃tificata. Sic fortes in tribulationibus purgant̃, sed simplices Dei mĩa supportãtur &c. Expone. Vñ Esa.48. Excoxite, sed non quasi argentũ elegi te in camino paupertatis. De damnatis aũt dr̃ Hie.6. In igne cõsumptum est plumbum &c. Mat.3. Paleas aũt cõburet igne inextinguibili &c. Vel ista p̃nt dici de igne p̃sentium tribulationum, in quo boni purificantur & corrigunt̃, mali uero affligunt̃ & puniunt̃, & per desperationem cõsumunt̃ & peiorant̃. Ezec.15. De igne egrediet̃, & ignis consumet eos De igne tribulationis uel purgatorij egredient̃, s. boni ignis. s. tribulationis uel inferni consumet eos, videlicet peccatores.

6 ¶Ignis s̃p appetit super aerem esse, sed si infra per uiolẽtiã detinet̃, paulatim in mollem aerem euanescit s̃m Isid. Sic verè iustus hõ super aerẽ nebulosum. i. super mundi negotia vsq; ad cęlestium contemplationem cupit se multipl̃r eleuare, & ideò si per aliquam mollitiẽ in istis inferiorib. s. in mundanis negocijs detinet̃, tunc paulatim in mollem aerẽ euanescit. i. ĩ naturã fluxibilẽ & variabilẽ, utpote ad delicta. Sap.2. Spũs diffundet̃ tãquã mollis aer. Et uide supra de calore.

7 ¶Flãma est materia ignea, in sub̃a aerea, q̃ p̃p sub̃æ puritatem & subtilitatem & similitudinem quã habet cum sphera ignis, de facili ignit̃, & in naturã ignã cõmutat̃. Et s̃m q̃ materia aeris est purior, tãto flãma erit lucidior, & ecõuerso si materia sit turbida & fumosa, tũc obscurã & turbidam reddit lucẽ. In motu est cõtinuo, & nunq̃ penitus requiescit. Sic qñ materia aerea. i. cõscia, perspicua est aboĩbus uicijs & depurata, tũc q̃a spheræ ignis amoris. s. ipsi Deo est cõsimilis & uicina, iõ tunc de facili per amorẽ inflãmatur, & in naturã igneã. i. in ipsius Dei similitudinem transformatur 2. ad Cor.3 Nos autem reuelata facie gloriã dñi speculantes, in eandem imaginẽ transformamur. Et quanto materia. i. conscĩetia fuerit purior, & innocẽtior tãto flãma exinde creata, s. amor & operatio exterior uel exemplum, erit lucidior & pulchrior apparebit. Si aũt sit turbida per iracundiã, fumosa per malarum cogitationum redundantiã, obscura per ignorantiã, tunc p̃ certo lucem exemplorum & exterioris operationis & amoris reddit turbidã & obscuram, & sic s̃p est in motu diuersarum cogitationum. uñ Iob 20. Variæ cogitationes succedunt sibi, & mẽs in diuersa rapit̃.

8 ¶Flãma tenebrosa illuminat abdita prodit uitã, & uiæ offendicula ambulãtib. ostẽdit. Sic verbũ Dej tenebrosa corda p̃ ignorãtiã, illuminat & illustrat p̃ veritatem, abdita ẽt. i. absc̃õditas dæmonum insidias hoĩb. manifestat, & abdita p̃dit ĩ lucẽ, & sic viæ p̃ñtis vitæ offendicula, & p̃cõrum nocumenta notificat & declarat.

9 ¶Flãma. s̃m Marci. tortuosè & anfructuosè mouet̃ per aerem, & ideò s̃m poetica figmenta uulcanus, i. ignis in terrã p̃iectus, claudus fuit, quia. s. tortuosè nõ directã incedit, sed ad sinistrã & dextrã tẽdit anfractuosè. Sic verè charitas non tñ extendit se directè ante se. s. ad Deũ, imò & ad dextrã. i. amicos, & ad sinistrã. i. ad inimicos vndiq; se extẽdit, vt amicos in Deũ, & inimicos diligat p̃p Deũ. Et iõ vulcanus in terrã cadẽs. i. ipsa charitas à cęlo vsq; ad terram veniẽs, claudus fuit, q̃a uir charitatiuus claudicãdo diligit vnũquẽq;. Figura Gẽ.32. de Iacob ab angelo claudicato. Vel dic, q̃ flãma est auarus, q̃ s̃p claudicat p̃ falsitatẽ, & nũquã in actib. cõtractib. & processib. directè vadit, sed à dextris & à sinistris rapit & accipi t alienũ, tã bonos quã malos, & tã amicos q̃ inimicos inuo luens. Eze.1. Nubes magna, & ignis inuoluẽs. Et sicut flãma fortior est & ardentior in sua extremitate, sic cupidus auarior est in sua senectute. Et sicut flamma s̃p nitit̃ sursum tendere, & anfractuosè incedens vr̃ vias ascensus quærere, sic auarus & ambitiosus s̃p q̃rit vt sursum ad dignitates & officia ascẽdat, & iõ per anfractuosus & indirectas vias ascensum suũ inquirit multipl̃r & p̃curat. Vñ Cant.3. Surgã & circuibo ciuitatem, & quæram quẽ diligit aĩa mea. Vel dic, q̃ talis est vir cõtemplatiuus, q. s. anfractuosè p̃ diuersas considerationes in Deũ surgit, & de cõsideratione creaturarũ ad creatoris cognitionẽ tendit ad Ro.1. Inuisibilia Dei per ea q̃ facta sũt intellecta cõspiciunt̃. Vñ Esa. 14. Ascẽdã in cęlũ &c.

10 ¶Flãma est materia ignea in sub̃a aerea. Nã p̃p vicinitatẽ aeris ad spherã ignis, & ipsius puritatẽ, de facili ignit̃. Mouet̃ aũt flãma naturalr̃ sursum, & ex oĩ parte ĩ acutũ tẽdens in extremitate & fine sui fortior & acutior & clarior reperit̃, & iõ materiã sibi ĩ extr emitate apposità incendit facilr̃ & inflãmat. Motu cõtinuo mouet̃, nec aliq̃ñ quiescit. Locũ superiorẽ q̃rere satagit, & materiã ĩ quã agit, ad superiora eleuat & educit, & ex partiũ suarũ collisione mutua sonũ dignit. Sic iustus q̃a per imitationẽ suorũ operũ uicinus est & propinquus ipsius ignis. i. eius q̃ ignis cõsumens dr̃ (Deut.4.) iõ per amoris incendiũ facilr̃ inflãmat̃. Iste est in motu cõtinuo per bonorũ operũ cõsequentiã. Motus suus s̃p est sursum per æternorũ desideriũ & appetentiã, & iõ locũ superiorẽ q̃rere non desistit per iugẽ p̃seuerantiã. vñ ad Col.3. Quæ sursum sunt quærit, nũ q̃ super terrã iuxta illud Apostoli ad Phil.3. Sequor aũt si quo mõ cõprehẽdã. Et ex oĩ parte sui. i. ex oĩb. suis affectionib. & motibus, sursum ĩ acutũ. i. in uirtutum pyramidem s̃p de uirtute in uirtutem erigit̃, & iõ in extremitate sui. s. senectute, calidior, & per charitatẽ acutior, et per bonorum operũ uelocitatem celerior reperit̃ tunc ẽt cæteros plus accendit per documentorum et exemplorum dationem, et ex se sonũ gignit̃ per grarum actiõnẽ, et per diuinæ laudis p̃dicationẽ. Act.2. Factus est repente de cęlo sonus.

11 ¶Flãma ardentior & fortior est ĩ extremitate, sic et tu debes in uitæ tuæ extremitate et senectute esse ardẽtior diligendo, et fortior operando. Cũ.n. infirmor tunc fortior sum 2. ad Cor.12. Iõ Iohel. 3. infirmus dicat, q̃a ergo fortis sum.

12 ¶Flãma à uento modico incendit̃ es auget̃, sed uento forti et uehementi extinguitur et totalr̃ dissipat̃. Sic ignis charitatis et uirtutis modico uẽto tentationis et tribulationis accendit̃ et auget̃, sed cũ fortis et vehementis tentatio irruerit, tunc necessario dissipat̃, nisi forte par dei adiutorium tueat̃. Figura.3. Reg.19. vbi post aurã leuẽ sequutus est spiritus fortis, cõterens petras &c.

De Fumo. Cap. 5.

1 FVm⁹ uapor ẽ ex par ib. materiæ subtiliorib. et humidiorib. resolutus. Diuersificat̃ autem fumus s̃m conditionẽ materiæ de qua manat, et sic dico, q̃ inuenitur duplex fumus purus. s. et impurus, odorosus et fętidus. Fumus.n. fętidus et amarus visum lædit, cerebrum et spiritum aĩalẽ turbat, et sensum grauat. Vñ s̃m cõmentatorem, de aĩalib. fum⁹ candelæ extinctæ intm̃ grauat equam prægnantem, q̃ si eũ senserit, facere cogitur abortiuum. Lædit ẽt accipitrem, et alias prędæ aues. Fumus autem ex rebus aromaticis resolutus sensui olfactus est delectabilis et amicus, spirituum cordis et capitis reparatiuus, reumatis et uentris fluxus restri-

ctiuus & deficcatiuus, venenorũ cõtrariatiuus,& fugatiuus reptiliũ,neruorum cõfortatiuus,& pororũ aptiuus. Sic est rectè de bona & de mala fama,qa verè malum exẽplũ & mala fama qñ ĩ narib.i.in aurib.alicuius sub intrat,visum cõtẽplationis lædit sensum ẽt & cerebri imaginationẽ grauat, & equã pgnãtẽ.i.hoĩes simplices bono ꝓposito pgnãtes facit abortire,inquãtum ꝑ mali exẽpli dationẽ impedit̃ ne fętus boni operis ꝓcreet̃,& maximè fumus candelæ.i.pſonæ ecclesiasticæ(q.ſ.hẽt alios illustrare) qñ extinguunt̃ ꝑ pct̃m, qa ẽm Bern.pct̃m principis tantis obest,quãtis pest. Accipitres ẽt clari visus.i.viros cõtẽplatiuos, fum⁹ infamiæ aliorũ lædit.Esa.6.A voce clamãtis.i.diffamãtis, domus impleta est fumo.Ecõtra aũt fumus bon⁹ bonæ famæ,boni exẽpli & bonarũ virtutũ,q. ex speciebus aromaticis.i. ex virtuosis hoĩb⁹ exhalat̃,talis dico ẽ olfactui spũali.i.auditui delectabilis, & amic⁹,nisi forte ꝑ inuidiã sit ĩfect⁹, qa.ſ.mali nũquã volũt bonã famã d alijs odorare,sed boni sic,qa vnguẽto & odorib.delectat̃ cor Prou.27. Hic ergo in odorãtib. spũs admissos.i.gratias & dona reparat,fluxum ẽt rheumatis.i.gulæ & vẽtris & luxuriæ ingluuiẽ obstruit & restringit, & tẽperat, inquãtum.ſ.aliorũ exẽplorũ & famã pct̃or sentiens & odorãs,se corrigit & refrenat, & ẽt venenosorum reptilium.i. morsus detractorũ & ipsorum punctionum & diffamationũ totaliter fugat,& sic neruos.i.viros spũales, vbi ẽ sensus bonæ operationis,ædificat & cõfortat.Iõ Can.3.Ascẽdit deser tũ sicut virgula fumi ex aromatib.Et Can.4.Odor vnguẽtorũ tuorum sup oĩa aromata.¶Fum⁹ est vapor ex subtiliorib. & humidiorib.partib.materiæ resolutus vt caloris ꝓ, habens graues partes mixtas cum leuib.ex q.b. obscuritatem cõtrahit,& fętorem ex grossitie ẽt materiæ cõrahit, cuius acumine oculos amaricat,& lachrymas ꝓuocat & educit. Et ẽ fumus vsq; ad intima penetratiuus, & pororum obstructorũ apertiuus & venenosorum reptilium fugatiuus. Talis est fumus pnĩæ vel contritionis,qui ex partib. terrestrib.ſ.ex ipsis pct̃is resoluit̃ & emanat ꝑ virtutẽ caloris charitatis, vel ꝑ inspirationẽ diuinã,& iõ hẽt partes leues.i.spem misericordiæ diuinæ mixtas cum grauib.i.cũ timore Dei, & ex hoc cõtrahit obscuritatem ignorãtiæ, qa nescit hõ vtrum amore vel odio dignus sit,Eccl.9.Item fętorem,ſ.ꝓpriæ displicentiæ.Vñ pp amaritudinem remorsus cõscientiæ,q. ibi est:oculos mentis & ẽt carnis pungit, & sic lachrymas extrahit & educit Esa.16.Inebriabo te lachryma mea. Fumus ergo contritionis vsq; ad intima penetrat ꝑ pct̃orum recordatiõnẽ, poros aperi ꝑ oris cõfessionem, venenosa fugat ꝑ malarum cogitationum repressionem, spũs cordis capitis reparat ꝑ grãrũ & virtutum restaurationem,rheumatis & ventris fluxum restringit per deliciarum. & voluptatum abdicationẽ. Et sic fumus ex igne ꝓcedit,& ipm antequã aliqñ appareat, manifestat,sic cõpunctio de igne interioris charitatis emanat,& ibi esse ostendit.Et sicut fumus obscuritatẽ in aere facit,sic cõtritio ĩ cõscientia per sui agitationem,status ꝓprij ignorãtiæ inducit.Iõ baruc.6. Nigræ sunt facies eorum à fumo q. in domo fit.Vel si vis dic ꝙ iste fumus significat cõsiderationem infernalium tormentorum,q.ſ. oculis mentis appositus,& in aere cõscientiæ immissus, & ab igne infernali ꝑambulatiuè emissus,facit oĩa supradicta.¶Fumus post ortũ suum cito perit,& in aere euanescit.Fumus ẽt ex cibis & potib.& humorib.melãcholicis gñatus, & ad cerebrum eleuatus,timorem gñat in melãcholicis,furorem in phræneticis, obliuionem in obliuiosis,& desipentiã in letargicis, sensus & motus & rõnis priuationem in epilepticis. Fumus ẽt terræ & maris superius attractus aerem inficit & cõdensat, nubes & nebulas gñat, & ventis & tempestatib. fomentum & materiam administrat, radios ẽt soles intercipit, & aerem obtenebrat & obfuscat.Talis est fumus mundi ꝓsperitatis, qa cito post ortum suum deficit & pertrãsit, & maximè fumus ꝓsperitatis ex prauis humorib. & diuitijs indebitis generatus,& in pct̃is & vitijs cõgregatus.Timorem.n.desperationis facit,furorem iracundiæ excitat, obliuionem Dei generat,& desipientiã suijpsius cãt, motus bonæ operationis & sensus deuotionis priuationem inducit,& hoc in melancholicis,phręneticis & c.i.in diuersis gñib.hoĩum pct̃orum. Itẽ fumus ꝓsperitatis à terra.i.à diuitijs & delicijs atractus, aerem cõscientiæ per auaritiã & luxuriã inficit,nebulã malarum cogitationum ibi gignit, & nubes ignorãtiæ facit,& ventis & turbinibus,discordijs & litib. & diuersis criminib. fomentum & auxilium pbet & tribuit,radios solares.i.diuinas inspirationes intersecat,& aerem cõscientiæ per ignorãtias & errores & obtenebrat et obfuscat. Baru. vbi supra. Nigre sunt etc.sicut.§.1.et vide ibi, vel dic totũ de superbia. ¶Fumus vt ait Gre.domos denigrat et ificit,et ĩ parietib.fuliginem gñat et nutrit, loca angulosa q̃rit,in q.b. infectionis vestigia derelinqt. Fumus de stomacho ad caput ꝓcedens, somnum efficit,et sensus exteriores ligat,et timorem in melãcholicis subinducit etc. ꝑ oĩa sicut.§ pcedenti.Sic pct̃m domum cõsciæ per errores obtenebrat et inqnat, et fuliginẽ amarã,remorsum punctionum gñat, et loca angulosa.i. abscõdita et nõ aperta q̃rit et diligit et ꝓcurat, qa pctã sp q̃runt fieri in occultis,qa q. malè agit,odit lucem.Io.3.Sed cõtrarium est de veritate,qa veritas non q̃rit angulos. Post se aũt vestigia derelinqt,qa post pct̃m remanet cõsciæ remorsus et infectio,mala cõsuetudo et inclinatio,cõuersationis et honestatis destructio,cæterorum hmõi, q̃ sunt vestigia pcedentium pct̃orum. Fumus etiã iste somnum pigritiæ efficit sensum insuper discretionis ligat, et motum bonæ operationis impedit atq; tollit.¶ Fumus alte ascendendo euanescit sic superbia.dic sicut infra.§.Sequenti. Fumus etiam ex corporis humoribus gñatus.i.superbia,ex sanguinis et gñis nobilitate ꝓcedens.Dic per oĩa sicut supra de ꝓprietate.Itẽ fumus.i. superbia ex terra, i.ex diuitijs et aqua. i. ex delicijs,etc.Dic sicut ibidem ps.Deficientes quemadmodum fumus deficient.¶Fum⁹(ẽm gl. Can.ibi Virgula fumi) cito morit̃ postq̃ orit̃,quãtoq; magis ascenderit, tanto amplius euanescit,a vento mouet̃ et dispergit̃,et per ventum vndiq; circunfert̃.Sic vita humana post ortum et natiuitatem cito per mortem deficit et abscedit, qa licet in p̃senti tempore altè ascendat ad seculi dignitates, tñ aduenĩete mortis turbine, subito et totaliter euanescit, et a vento aduersitatis et vanitatis mundanæ cõtinuè dispergit̃ et mouet̃, et quãto magis creuerit,tãto amplius annullat̃, tãto morti et defectui ꝓximat̃.Iac.4.Quid.n.est vita vestra? vapor est etc. Et Sapi.2. dr̃. Fumus et flatus est in naribus nostris. Sequit̃. Spũs dissoluet̃ tanq̃ mollis aer, et trãsiet vita nr̃a tanq̃ vestigium nubes, et tanq̃ nebula dissoluet̃,et Sap.5. Nos aũt nati cõtinuo desinimus esse.¶ Fumus in principio est gracilis,sed tãdem superi⁹ dilatat̃.et est ꝓprietas fumi,semper moueri, et semper sursum ascendere vel leuari.Sic hõ iustus hic inferius paruus ẽ et gracilis per humilitatem et paupertatem,sursum vero in paradiso dilatabit̃ per æternã fęlicitatem. Esa.60 Mirabit̃ et dilatabit̃ cor tuum. Iste aũt vult semp moueri bene operando,et semper vult sursum ascendere cęlestia affectãdo et cõtemplãdo.Et iõ cum admiratione de beata virgine dr̃ Canticorum.3.Quæ est ista q̃ ascendit per desertum, sicut virgula fumi ex aromatib.myrrhæ et thuris?Et aduerte hic quod dicit Iosephus, q.ſ. antiquitus fumus in lege antiqua qui ascendebat de turibulo sacerdotis sacrificantis, si directè asconderet,erat signum ꝙ sacrificium erat acceptum,et oratio exaudita.si vero anfractuosè surgeret tunc contrarij signum erat.Sic verè qñ mens hominis directè surgit ad Deũ, signum est ꝙ a Deo acceptat̃. Si verò circumquaq; ad mundana lateraliter erigit̃ tunc verè signum est ꝙ a Deo reprobat̃.Vel põt dici ꝙ fumus est orõ, q̃ directè tendens ad Deũ, acceptat̃ et impetrat,anfractuosè vero vacilãs,et cor ad vanas cogitationes deflectens, a Deo nihil reportat. Ideo Apo.8.Ascendit fumus incensorum de orationibus sanctorum, de manu angeli coram Deo. Et sicut fumus illuc vadit quo ventus eum impellit, sic iustus illuc mentaliter tendit, vbi flatus sancti spiritus ipsum dicit ps.Spiritus tuus bonus deducet in terram rectã.Et sicut bonus fumus multas habet bonas proprietates & c.Vide supra.§.1.¶ Fumus quãto plus ascẽdit,tãto minus habet de soliditate,& tãto amplius euanescit.Sic superbi quanto plus inaltantur,& promouent̃,tãto per vanitatẽ & superbiam amplius ventilãtur,& vẽtis & vanitatibus agitantur, & tãto facilius euascẽtes deficiũt & per mortẽ & infortuniũ citius dilabũtur.ps.Deficiẽtes quẽ admodum fumus deficiẽt. Et sicut fumus semp tãdit ad illã partem ad quam ipsum vẽtus impellit,sic taliũ mẽtes semp illuc flectunt̃ vbi à vẽto vanitatis vel à suggestione diaboli ca agitant̃. Et sicut fumus à vẽto portat̃(& ide est ꝙ ꝑ fumũ a qua parte vẽtus ꝓueniat declarat̃.) sic viri vani & fumositati

tati à vento vanitatis & inanis gloriæ possidentur & ad quã cunque partem loquendo vel operando se mouerint semp ipsos ventus vanitatis & inanis gloriæ comitatur. Iob.2. Vir vanus in superbiam erigitur &c.

De Carbone. Cap. 6.

CArbo est ignis in terrestri materia incorporatus & cõtra naturam propriam inferius detentus & alligatus. Vnum autẽ valde est notabile & mirabile in carbone. q.a.s. cum extitus fuerit, vix aut nunquam perpetuo computrescit, dato q̃ nullã habet soliditatẽ firmitatis. imo facillimè confringat. Virtute.n. ignis tota eius humiditas est consumpta, & iõ sublato humore, putrefactionis materia est sublata. Et inde est q̃ caput columnæ interra infigẽdę solet cõburi, vt sic in terra vł aqua non possit putrefieri vel corrumpi. Sub lapidibus ẽt q̃ fiunt termini terrarũ, carbones ponũtur, vt locus ille p̃ carbonũ iudiciũ p̃petuo cognoscatur. Ista possit allegari de viris bõis, ĩ quib. ignis interior charitatis, & ignis exterior aduersitatis, totũ humorẽ carnalitatis cõsumpsit, & eos p̃ paupertatẽ & pœnitentiã & abstinentiam penitus desicauit, q.a. p̃culdubio tales q̃uis per benignitatẽ sint teneri, & cito ad uotũ frangibiles sunt tñ in bobo stabiles ad p̃seuerandũ durabiles atq; fortes. Chrs ergo illo quos colũnas ecclæ voluit facere. s. Apostolus, martyres & confessores, p̃ quos. s. voluit terminos mũdi & ecclæ, peccati & grã, miseriæ & gloriæ, culpæ & pœne diuidere & distinguere, primo, voluit p̃ aduersitatẽ & charitatẽ exterius & ĩnterius cõburere, vt sic facti carbones possent diuitius p̃manere, & ĩ p̃petuã memoriã sequacib. signũ eẽ. Sap.3. Iusti aũt in perpetuo viuent. Quod de B. Laurentio & alijs apparuit, quos Dei p̃uidẽtia inge cremari p̃misit, & fiet ipsorũ memoria p̃petuo reseruauit. Eze.1 Similitudo animaliũ quasi carbonũ ignis ardẽtiũ &c. Vel põt dici de malis q̃ igne charitatis & humanæ grã spoliati, & p̃ pctã denigrati, durãt in mũdo & viuunt vltra debitum, & sunt & in scãdalum plurimũ. Ecc.7. Impius lõgo viuit tpe sup terrã. Vel põ dici cõtra dãnatos, q̃ igne vitæ p̃sentis extincti, & in inferno nigri et hospidi effecti, perpetuo uõ p̃nt deficere, imo ibi sine morte necesse hñt perpetuo permanere. Ps. Laborauit in æternũ, et viuet adhuc in finem. Vel põt dici contra malos, qui æstimatione sua se putant ĩmortales, & nunq̃ credunt deficere seu mori. ¶In carbone substantialis humiditas totaliter est consumpta per ignis violentiam præcedẽtis, & ideo quia uix est ibi sufficiens glotinum quo partes inuicem coniungant, carbo de facili frangitur, & in puluerem redigitur & mutatur. Et licet extinctus fuerit, tñ quia solæ partes terrestres remanent, ideo p̃p dñium siccitatis iterato de facili reignitur. Sic verè in auaris p̃p violentiam ignis cupiditatis & auaritiæ, humiditas deuotionis & cõpassionis totaliter ẽ consumpta. & ideo quia nõ hñt aliqđ glutinum gratiæ charitatis quo partes inuicem coniungant, de facili frangunt per pctm̃, & in minutissimos pulueres diuersorum pctõrum & criminum cõmutantur, q.a ex quo aliq̃s perdidit humidũ radicale charitatis, grã et cõpassionis, ille certè de facili ad voluntatem diaboli delinquit, et per desperationẽ frangit atq; perit. Et licet per grãm à pctĩ incendio aliquotiẽs extrahatur, tñ p̃p dñium siccitatis, et duritiæ et impietatis, de facile igne cupiditatis reignit, et iterum ad auaritiã reuertit et mutatur. Oseæ.10. Vitula docta diligit trituram. Vnde Zacha.3. Eritis sicut terris erutus de igne &c. q.a bř istud est verum de oĩ uitio quo quis aliqñ fuerit accensus, q̃ faciliter recidit in idipsum. Vel ista p̃nt dici contra iracundos, q̃ quia glutino grã & charitatis carent, per impatientiam faciliter franguutur. Esa.46. Fractã sunt simulachra eorũ. Vel ista dic contra luxuriosos, in quibus ignis concupiscentiæ humorem deuotionis consumit, & ideo diabolus per tentationes faciliter eos frangit. ¶Carbo acutissimũ habet ignẽ. vnde sui acumine & violentia ferrum in se durissimum resoluit, digerit & emollit, & ad fabricam malleationem habilitat & disponit. Sic p̃dicator ignẽ verbi Dei acutissimum in se gerit, quo ferrum. i. pctõres ferreos atque duros digerit & dissoluit per contritionẽ, & mollit per compassionẽ, & sic ad malleationem tribulationum suscipiẽdã habilitat & disponit. Vel põt dici q̃ carbo est platus rigidus & seuerus, qui cõtra ferrum. i. contra pctõres frigidos & obstinatos dẽt vti acutissimo igne correctionis &c. sicut supra. Ps. Sagittæ potẽtis acutæ cũ carbonibus desõlatorijs. Vł dic q̃ iste est Christus, q̃ est carbo ex igne & ex ligno. i. ex diuinitate & humanitate cõstãs cuius. s. ignis rigoris erit in iudicio ita acutus q̃ ferreos pctõres in inferno destruet & consumet. Ps. Cadent super eos carbones in ignem deijcies eos, ĩ miserijs nõ subsistent. Vel dic q̃ iste est carbo infernalis purgatorij vel conflagrationis, q. s. consideratus facit omnia supradicta. ¶Carbo qñ ignit, vertitur in ruborem, & exinde cõtrahit pulchritudinẽ & decorem. Sed qñ ignis deficit. tũc in nigredinẽ cõmutat, & q̃to p̃ ignis cõiũctionẽ pulchior fuerat tanto per extinctionem turpior reperit. Sic q̃do aĩa per charitatẽ ignitur, virtutũ pulchritudine decoratur. Sed si per peccatum extinguitur tũc efficit, vitiorum nigredine deturbata, & corã deo & Angelis totaliter in honesta, & q̃to q̃s pulchrior erat primitꝰ per virtutes, tãto igne charitatis sublato, horribillior reperit. vnde Thre.4. Nazareis dicitur. Cãdidiores niue. &c. Sequitur. Denigrata est facies eorũ super carbones. Vnde.1. Mach.1. Secundũ gloriam eius multiplicata est ignominia eius. Vel põt dici de diuitibus malis, qui quãto per ignẽ p̃speritatis sunt mõ splẽdidiores, tãto extincti per mortẽ erũt turpiores, & in ĩferno viliores &c. ¶Carbo est ignis ĩcorporatus terrestris materiæ, & per violentiam in inferioribus detẽtus. Vnde licet ignis ĩ flãma moueat sursum, carbo tñ ratione, grossæ materiæ cui adiũgit, mouet deorsum crepitãdo tñ & scintillando. Carbo est actiuus, qui licet sit ignis p̃ charitatem, tñ quia materiæ terreæ. i. negotijs terenis cõiungitur, ideo in infimis mũdi negocijs quasi necessario detinetur, & ad ima per violentiã inclinat, quia licet calor charitatis q̃ ĩ ipso est, ipsum habeat naturaliter ad eterna superius eleuare, terrestris tñ materia negotiorũ cui adiungitur, ipsum habet necessario inclinare. In isimis tñ ardet per dilectionem & bonam cõuersationem, & scintillat p̃ doctrinam & p̃dicationẽ. &c. Vel potest dici de Chr̃o ĩcarnato, & terrestri materiæ adiuncto, sicut supra de igne. §.5. ¶Carbo ignitus si sub cinere fuerit inuolitus, ignẽ in se custodit. Si autem discopertus fuerit & frigido aeri expositus, in fauillarũ multitudinẽ redigit, & in se subito euanescit. Sic si hõ igne charitatis accesꝰ sub cinere. i. sub mortis memoria se inuoluat, & infra humilitatis officiũ se reponat, tũc amoris diuini ignẽ in seipsos poterit cõseruare. sed si aeri frigido. i. rebus & negocijs mũdanis, q̃ frigus indeuotionis causant, se discooperiat & exponat, tũc ignis charitatis paulatim deficit, & ipse hõ virtuali p̃fectione totaliter euanescit. Ps. Carbones succẽsi sunt ab eo. Et sicut videmus q̃ carbones accendunt qñ vento perflantur, sic iusti accenduntur ad bene agẽdum, quãdo flatu spiritussancti interius, vel flatu p̃dicationis extetius, vel flatu tribulationis à supnis insufflantur. & sic iusti figurant. Ezech.1. vbi dř q̃ sanctorum animalium aspectus erat sicut carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lãpadarum. ¶Carbo trahit ignem sibi incorporatũ deorsum, licet hobeat naturaliter ferri sursum. Sic bona mundi mentẽ humanã eis per auaritiã incorporatã, inferius detrahunt ãd mundana, licet ferat nturaľr superius. Vel dic q̃ sicut carbo extinctus faciliter reacenditur, & maximè qñ carbonib. non extinctis adiungitur, & follibus insufflat, sic peccator ab igne cupiditatis & peccati p̃ pœnitentiam extinctus, faciliter reaccenditur, qñ flatus tẽtationis insurgit, & aliorum peccatorum ignibus se sociat. Vel dic contra impatientes, quia sicut carbo extinctus si calcatus fuerit, stridorum reddit, si vero extĩctus nõ fuerit plãtas cõburit, sic detractor si fit viuus. i. si potestatẽ habeat, libenter suum calcatorẽ vel correctorem lædit, si vero extinctus. i. carens potestate existat, tunc saltẽ impatientiã promit. Vel ẽt dic quòd carbo cum sonitu frangitur dum calcatur. Sic peccator finaliter morte fractus, cum tumultu à dęmonib. cõculcat. Ps. Perijt memoria eorum cum sonitu.

De Scintilla. Cap. 7.

SCintilla est modica particula resoluta à materia ignita, quæ qnandiu igne fuerit, inflammata, sursum ascendit vel manet, & quanto ignis fortior est, tanto ipsius motus est velocior, & ex lignis viridib. maiores & fortiores scintillæ emittunt, q̃ ex siccis, licet pauciores, tñ qñq; ignis extinguitur, & naturæ propriæ relinquitur, tunc propter terreitatem

reitatem ad ima cadere compellitur. Sic verè hõ igne charitatis imbutus & accensus, ad æternorum cõtẽplationẽ se eleuat, & ibi manet per perseuerãtiam q̃diu ignis ille durat, cito etiam sursum erigitur & mouet, qñ charitatis igniculis inflammatur, ita ꝙ fulgens per honestam conuersationem, & ardens per feruentem dilectionem, inferiora deserit, & ad cęlestia mentaliter eleuatur. Vñ Sapi. 3. Fulgebũt iusti, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. Et quãto ignis charitatis maior & fortior fuerit, tãto motus & velocitas bonorum desideriorum & operum maior erit. Charitas Christi vrget nos 2. ad Cor. 5. Et dato ꝙ ex lignis viridib. i. ex carnalib. peccatorib. paucæ scintillæ. i. raro boni viri fieri mereañ, qñ tñ accenduntur per charitatẽ, & qñ ad Deum per pœnitentiam cõuertuntur, tunc scintillæ fortiores. i. viri feruentiores & meliores efficiuntur. ad Ro. 5. Vbi abundauit delictum, ibi superabundauit & grã vt patet de Magdalena, de qua dr̃ Luc. 7. Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Sed quando ignis charitatis deficit per peccatum, & sibijpsi homo relinquitur, tunc ad infima. s. ad mundialia & terrena delectabilia negocia inclinaẽ & cadit & per auaritiam cœlo & cœlestib. relictis, ad terrã & temporaliã, necnon ad peccata & tormenta finaliter deuenit & descendit. Descẽde, sede in puluere virgo filia Bab. &c. Esa. 47. Vel potest dici de sanctis discendentibus, qui grã illuminati & charitate inflammati, sursum discurrunt ad gloriam, extincti verò peccatores inferius descendunt ad pœnam. Allega. Eccl. 3. Spiritus filiorum Adam ascendit sursum, & spiritus filiorum iumẽtorum deorsum. ¶ Scintilla licet sit modica, tñ qñ in materia accensibili inuoluitur, vt in stipula vel in stupa, exinde quandoque ignis maximus generatur, quo domus & ciuitates multotiẽs comburunẽ. Sic ex modico verbo iracundo inter paleas & stipulas. i. inter psonas iracundas exposito, ignis per maximus risę & discordię oritur, quo domus & villæ ad litteram per guerras & odia dissipantur. Iõ dr̃ Eccl. 11. A scintilla vna augetur ignis, & ab uno doloso augetur sanguis. Vel scintilla significat modicã tentationem vel modicum dissolutum sermonem, à quo ꝑ certo qñque magnus ignis fortis concupiscentiæ & tentationis gignitur, nisi à principio cautius extinguatur. Allega vt supra. ¶ Scintilla propter ignem incorporatũ ad pulchritudinem contrahitur, & velociter mouetur & circuitur, sed extincta subito corporaliter euanescit, & ad terram descẽdens nihil præter modicã fauillam relinquit. Sic homo propter ignem incorporatum. i. propter animam viuificantẽ, dum viuit, pulcher & gratiosus inuenitur, & per aerem mũdi huius velociter circumit & moueẽ, sed tñ ignis iste. i. anima subito per mortẽ deficit, & luciditas vitæ præsentis extinguiẽ, atque perit, & sic homo ad terram & terreitatẽ veniens, pulchritudinem suam perdit, & ita euanescit & dissipatur, ꝙ de eo nihil præter fauillam & cinerem penitus reperitur. Sap. 2. Fumus & flatus est in narib. nostris, & sermo scintillæ ad commouendum cor nostrum, & extinctus cinis erit corpus nostrum. ¶ Scintilla est modica pars cineris accẽsa, quæ rõne ignis in altum ascendit, & ibi subito extinguitur, & ꝑꝑ terrestrem materiam statim cum extincta fuerit, ima petit. Sic verè qñq; ꝙ homo fit ignitus per charitatem, ex hoc sursum eleuetur, per superbiam, & vanitatẽ, alios, s. contemnendo, & de suis virib. præsumendo, & in suis viribus gloriando, & per iactantiam se vndiq; propalãdo, quo facto sæpe fit vt iusto Dei iudicio extingui ꝑ peccata ꝑmittatur, & sibijpsi relinquatur, & sic cadit continuo in peccatum, & à lumine de quo superbierat obscuratur, & in terrã, i. in culpam deijcitur, & sufflatur. Vnde Esa. 14. Quomodo cęcidisti lucifer? Sequitur. Detracta est ad inferos superbia tua corruisti in terram, qui uulnerabas gentes.

De Fauilla. Cap. 8.

Fauilla dr̃ à fouẽdo, eo ꝙ foueat ignem &c. Fauilla est cinis modicus ex carbone per ignis violentiam resolutus quæ si ignita fuerit, sursum tendit, sed si extincta fuerit, ima petit, vt ait Greg. Sic uerè anima per mortis violentiam à corpore resoluitur, & tunc si per charitatem fuerit inflammata, sursum ad Paradisum ascendit, si autem per peccatũ mortale igne charitatis fuerit spoliata, inferius ad terram miseriæ & tenebrarum deuoluiẽ in infernum. Et sicut secũdum Greg. fauilla motu proprio descendit, motu aũt alieno. s. per ignem quo accenditur, sursum vehiẽ, sic aĩa quasi ex natura propria trahitur ad infernum, sed sursum ad Paradisum non vehitur, nisi per ignem charitatis & per grãm adiuuetur, & ibi per Dei misericordiam eleuetur, quia non ex operib. iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suã saluos nos fecit ad Titũ 3. ¶ Fauilla est cinis tenuis, mollis & leuis, subalbidus & siccus, ĩ superficie carbonis igniti adhærens fulgorem eius hebetans & ardorem ipsius diminuens. Sic peccata venialia sunt mollia ad dissoluẽdum, sunt leuia & facilia ad committendum sunt tñ sub albida per complacentiam & sicca, inquantum siccitatẽ indeuotionis inducunt per eorum redundantiam carboni ardẽti, i. homini per charitatẽ & gratiam inflammato solent adhærere, quia venialia cum gratia possunt stare, calorem tñ minuunt charitatis, & hebetant splendorem honestatis. Explica &c. ¶ Fauilla propter defectum humoris, qui naturaliter nutrit ignem, licet de facili accendatur, tñ faciliter extinguitur. Sic vir instabilis propter defectum humoris compassionis & deuotionis, qui ignem charitatis nutrire deberet, de facili extinguitur per peccatum, & de facili accẽdiẽ per amorem, quia tales ad modum pueri modo amant, modo non &c. ¶ Fauilla ignita sursum ascendit, si aũt extincta fuerit, ima petit: Deorsum mouetur motu proprio, sed sursum ascendit alieno. De facili ignitur, & de facili extinguiẽ. Sic voluntas igne amoris diuini accensa sursum ad æternorum inclinatur amorẽ: sursum ẽt ad æterna ferẽ motu & adiutorio ignis & grę q̃ in ea est, sed ad ima & temporalia, ad vitia & pctã, motu & inclinatione propria deuoluiẽ & descendit, quia sensus & cogitatio hoĩs in malum ꝓna sunt ab adolescentia sua. Gen. 8. Et propter siccitatẽ indeuotionis & incompassionis licet de facili incendatur, ad amorẽ, tñ de facili extinguitur ꝑ pct̃m &c. ¶ Fauilla ad modicũ flatum venti dispergitur, dispersa verò vix vnquam recolligitur, vt dicit Gregorius. De facili ignitur, sed faciliter ꝑꝑ humoris defectum extinguitur. Si sit ignea sursum tendit, si autem extincta fuerit, ima petit. Inferius tendit motu ꝓprio, sed superius rapiẽ impetu alieno, vt dicit idem. Sic uita nostra ad modicum ventũ tribulationis vel infirmitatis dispergitur et aufertur per mortem, nec vnquam amplius potest recolligi vel haberi, qñ per mortis impetum dissipatur. Iõ Iob 16. Ecce inquit breues anni transeunt, & semitam per quam non reuertar ambulo. Expone alia sicut supra. §. p̃cedenti de voluntate. ¶ Fauilla secundum Gregorium dr̃ à fouendo, eo ꝙ ignem foueat atq; tegat. Vñ etiam sicut patet, fauillæ carboni adhærentes, claritatem eius hebetant: ignẽ tñ eius custodiunt atque seruant. Sic verè mortis memoria, et humilitas ignem charitatis & feruoris in hoĩem seruãt, fouent, et nutriunt, claritatem vero eius, i. temporalẽ pompam et gloriam resecant, operiunt atque tegunt. Iõ Iob 42. Ago pœnitentiam in fauilla et cinere.

De Cinere. Cap. 9.

Cinis est despecti coloris, et amari saporis, Virtutẽ mundificatiuam habet, et vestium ablutiuam & dealbatiuã & macularum abstersiuam, corrosiuam desiccatiuam, et si calidus fuerit, ignem seruat, si autem frigidus fuerit ipsum destruit et extinguit. Sic verè pœnitentia est despecti coloris per exteriorem conuersationem, amari saporis per interiorem contritionem, maculas peccatorum tamen dissipat vestes conscientię mundat, saniem luxuriæ abstergit, carnẽ adulterinam cogitationum corrodit, et fluxum & mollitiem deliciarum eradicat et desiccat. Et si cinis calidus fuerit, idest si pœnitentia in calore et feruore et in statu charitatis fiat, tunc ignem Spiritus sancti in seipso attrahit et custodit. Si autem frigida fuerit per absentiam charitatis, tunc ignem istum conseruare nequit Apocalypsis. 3. Vtinã calidus esses aut frigidus, sed quia tepidus, es, incipiam te euomere de ore meo. Constat quòd pœnitens si tepidus fuerit, faciliter recidiuñt, et sic igaem suum extinguit, destruit et adnihilat. Et sicut cinis ex terrestri materia resoluitur, sic verè ex resolutione contritionis et ex consideratione propriæ terrestritatis et culpæ, cum actione ignis idest cum Spiritus sancti inspiratione pœnitentia generaẽ. Et sicut cinis steriliorem reddit terram, sic pœnitentia hominẽ facit

facit in sterilitate.i.in paupertate viuere delectabilia cōtēnere,& de fęcunditate terrenæ opulentiæ nō curare.Bñ ergo dicebat Iob,Iob.43.Ego me reprehendo,& ago pœnitētiam in fauilla & cinere.¶Cinis minutissimas hēt partes,& ideo de facili dispergitur & diuidit, & p turbinis impetum dissipatur,sterilis est etiam,inquit Gregorius, & quando in terra proijcitur,ipsam nō fęcundat,sed sterilis fuerat, ipsā steriliorem facit.Sic diuitiæ de facili disperguntur,sed non de facili adunantur,& ab eis qui hñt,p vētos & turbines tribulationū,vel per turbines,i.p balliuos & præpositus de facili auferuntur,steriles autem sunt,quia fructū gr̃ę in corde non generant,imò ipsum per auaritiam sterilizāt cū ibidē fuerint seminatæ.Sapientiæ.15.Cinis est.n.cor eius et terra superuacua spes illius.¶Cinis s̃m Isid.est à cadendo dictus, eo q per ignis incendiū de materia terrestri resoluit atque cadit,& post incendium remanet eius signum.& hēt virtutem mundatiuam,& corosiuam, & ignis custoditiuam .Sic mortis memoria quæ post incendium mortis aliorū debet in nostris cordib.remanere, virtutē hēt mundificandi conscientiam,& corrodendi vlcera peccatorū &c. sicut.§.præcedenti.Vnde.Extinctus cinis erit corpus nostrum. Sapienti.2.¶Cinis est despecti coloris,amari saporis, mollis etiā & tenuis,& per multam conflagrationē ignis & violentiam, formam suam commutat in naturā vitream atq; clarā . Sic humilis est mollis per pietatem , despecti coloris p humilitatem,amari saporis per pn̄iæ asperitatem,& quia p ignem charitatis totaliter cōflagrat,ideo in Paradiso efficit luculentus. Vel quia per ignem tribulationis!& cōflagrationis conflagrat in morte:iō in Paradiso lucens efficit atque clarus.Vel ad litteram post ignem conflagrationis iudicio, resurget lucidus & refulgens per dotes corporis & aīæ, quia tunc fulgebunt iusti sicut sol.Matth.13.& hoc,quia q̃ humiliatus fuerit,erit in gloria.Io.22.Vel cinis est peccator , qui quamuis sit vilis & hispidus per horrorem, qñ tñ igne tribulationum vel pœnitentiæ conflagrat,tūc in vitrū.i. in virū perfectum,virtutū claritate lucidum commutatur 1.Regū 10.Mutaberis in virum alterum.Vide in c.de vitro.libr.11.

De Aere. Cap. 10.

AEr s̃m Isidorum dictus est eo q ignē ferat, & ab aqua feratur.Habet.n.duas partes,superiorem.s.quæ semp est pura,clara & quieta , ad quam inferiores procellæ non possunt attingere,& ista pertinet ad cœlestem naturam. Et inferiorem,quæ grossa est, opaca & obscura , & ista ptinet ad terrestrem naturam.Talis est prælatus,quia pro certo ille videtur esse medius inter naturam cęlestem.i.penitus spiritualem.s.angelos,& terrestrem idest penitus brutalem.s. pecudes.Vel inter naturam superiorem.s.contemplatiuos, & inferiorem.s.seculares & actiuos,vtriusque.n.status conditionem dēt sapere,& de vna ad aliam loco & tempore se transferre.Ioannis.3.Medius verum stetit.Iste.n.hēt vnā partem superiorem.s.rationem & contemplationem,q̃ est angelica & cœlestis,clara, intellectualis & pura. Alteram aūt inferiorē.s.actiua,q̃ est brutalis & terrestris, & magis ignorans & obscura. Per primam.n. Deo & angelis dissimilat,p secundam verò brutis.i.specularibus comparatur. Vtraque tamen pars est necessaria prelato,vt se mediatam habeat cū pximo & cum Deo.Ezechielis.8.Eleuauit me spūs inter, cęlum & terram.Vel dic q iste est Chrs, qui medius fuit inter & cœlestes & terrestes.Deo.n. & angelis erat similis quo ad superiorem partem sui.s.diuinitatē, hoī verò & bestijs erat similis quo ad humanitatem & ideo iste dicitur ab Apostolo mediator Dei & hominum homo Christus Iesus.Vide bene expositam infra de anima & de ecclesia.§.4.¶Aer immutatur in suis qualitatib.per solis & stellarum appropinquationem,quia tunc calefit,vel remotionem,quia tunc frigefit.Sic conscientia calefit tunc charitate, quando sol Christus ei per gratiam appropinquat,sed tunc frigefit p indeuotionem,quando per peccatum ab eo elongatur.Sol autē quomodo calefit? Eccl. 5.¶Sicut ait Auicenna , Si sol alicui planetæ frigido,& in signo frigido coniungatur,tūc frigus & rigiditas in aere generatur.Si autem stellæ calidæ copulentur, tūnc calor in aere cumulatur. Sic si sol.i. bona persona cum frigido planeta idest cum peccatore indeuotionis frigore cōgelato communicet,copuletur & iungatur,eius societatem frequentando,tunc dico,q aer suę conscientiæ sibi similis efficitur,sed si cum calido planeta,iungitur,tunc eius influentia,aer suæ conscientiæ calidior,& per charitatem & deuotionem feruentior reperit.Vnde Iob.37. Vestimenta tua calida sunt cū perflata fuerit terra austro.Aer ēt ex cadauerum vicinitate corrumpitur &c.sicut infra.¶Aer hēt duas partes.s.superiorem claram & puram,& ad cœlestem naturam pertinentem,sphęræ ignis cōtiguam & vicinam.Et partem inferiorem, qua terræ & mari vicinatur , q̃ est turbida,& multis vaporib.intermixta, grossa & compacta,& ad terrestrē pertinens naturam,in qua pluuiæ & grādines,& diuersæ aliç impressiones,ex vaporibus ab aqua & terra ascendentib.generant.Sic aīa humana duas hēt principaliter regiones Superior pars est rō, q̃ est pura per sanctitatis dilectionem,clara per veritatis cognitionē, & hæc ad naturam cęlestem.i.ad Dei & angelorū similitudinem dinoscit pertinere, quia in superiore parte aīę summè viget Dei effigies & imago, & iō dr̃ q sphæræ ignis est cōtigua & vicina,q̃a.s.ipsi Deo,q̃ ignis consumens est,immediatius similiatur.Similis ero altissimo.Esa.14.Ad imaginē Dei factus est hō.Gen.9.Sed inferior pars istius aeris (.i.aīa).s. sensualitas,q̃ terræ & mari.i.istis inferiorib.sensibilib. et animalib. vicinat,est turbida p ignorantiam,grossa,impura et cōpacta per carnalium affectionum abūdantiā.Et iō propter vapores et fumositates.i.propter desideria et affectiones quæ à terra et aqua.i.à carne et sanguine ad eā ascendunt,diuersæ impressiones.i.diuersa vitia et peccata in ea generantur. Exinde.n.descēdit pluuia luxuriæ,nebulæ ignorantię, grando rixæ & discordię,pruina auaritiæ,gelu accidię,nix gulositatis,ventus vanitatis,corruscatio hypocrisis ,tonitruum cōminationis,fulgor rapinę & inuasionis.Istæ.n.impressiones in ista parte aeris per agens diabolicū inducunt.s.ignis, grando,nix,glacies &c.Iō mouet.1.Petri.9. Abstinete vos à carnalib.desiderijs q̃ militāt aduersus aīam. Vel dic q aer q̃ volucrū cęli est habitaculum pprium.i.virorum spūaliū et sanctorū,ecclesia est,in qua.s.volucres et bestiæ.i.hoīes boni et mali habitant et morant. Iste aūt aer est medius inter infima.i.inter nos alios hoīes q̃ mō sumus de ecclesia,et suprema.i.ipsum Deū et angelos.Et iō aer iste.s.ecclesia,duplicē hēt partem.s. superiorē ecclesiam triumphantem, q̃ est clara per beatā visionē, purā per beatā fruitionem , calidā per beatā dilectionem , vbi venti et procellæ tribulationē attingere nequeunt vel venire,q̃a ibi est pax et trāquilitas sempiterna,et hæc pertinet ad cęlestē naturam.i.ad angelicā similitudinē et decorē.Ioānis.16.In mundo præssurā habebitis,in me autē pacē.Sed est alia pars inferior.i.ecclesia militans mundi huius, quæ mari.i.et terræ, ad litteram elemētis inferiorib.est vicina, vel mari.i.peccatorib. et terræ, bonis et humilib.est cōiuncta et in ista sunt vēti et turbines diuersarum tribulationū et tētationū, ex q̃b.aer iste.s.ecclesia militans quotidie alterat, et in suis qualitatib.immutat. Iō de duplici ecclesia dicitur Esa.32.Sedebit populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiducię,in requie opulenta.s.in ecclesia triumphante.Sequitur.Grādo.n.in descēsione saltus,et humilitate humiliabitur ciuitas.s.ecclesia militans etc. Vel accipe per aerum ecclesiam militantem. Pars eius superior est religio, q̃ est clara,et pura , et angelis vicina etc.Pars autem inferior est mundus, vbi sunt impressiones diuersorū peccatorum,quia ibi est nebula ignorātię. ventus vanitatis et superbiæ etc.sicut supra de aīa Ista igitur pars est grossa per superbiam,cōpacta per auaritiam,turbulenta per ignorantiam, corpulenta per gulositatem , et luxuriam,uel etiam per pigritiam,et naturæ terrestri.i. naturę bestiarum et huiusmodi est vicina.Vbi etiam volucres et bestię.i.boni et mali pariter cōuersant.Sed bestię in terra et temporalib.remanent,aues autem.i.boni ad cœlestia se extollunt, quia in domo magna non tm̃ sunt vasa aurea et argentia,sed etiam lignea et fictilia 2. ad Thimote.2.¶Aer est suijpsius diffusiuus, respirationis est auib.et bestijs ministratiuus,omnium volucrum contentiuus,bestiarum etiā et pecudum cōclusiuus,suijpsius vsq; ad interiora,aīalium distributiuus,et sic vsq; ad interiora labitur, maximè corporum immutatiuus.Sic gr̃a et charitas Dei diffusa est in cordibus nostris.ad Rom.5.Et sic spiraculum deuotionis,auibus.i.cōtēplatiuis,et bestijs.i.actiuis, tribuit et ministrat, et sic tam volu-

volucres quàm animalia cõtinet & præseruat, & vsq; ad eorum interiora. s. ad cor & ad conscientiam diffundit & subintrat, & ideo ipsos ĩ bonis morib. viuificat & immutat. sine enim aeris istius attractione nullũ aĩal potest uiuere quoad Deum, imo nisi istum attraxerit, necessario moritur morte culpæ, & etiam finaliter morte pœnæ. Incuruatus sum multo vinculo ferri, & non est respiratio mihi. 2. Paralipo. vlt. Ps. Os meum aperui, & attraxi spiritum. ¶ Aer secundũ Aristotelem ex causa triplici inspissatur. s. ex vapore partes terrestres suas cum aere permiscente, vel ex frigiditate partes aeris congelante, vel ex noui aeris congeneratione, se cum altero coniungente. Rarificatur autem ex causis contrarijs, s. pp vaporum consumptionem & descensionem, vt patet in pluuia. Secundò propter caloris attenuantis actionem, vt patet in æstate. Tertiò pp ignis ex partib. aeris generationem: quia qñ aeris partes in ignẽ conuertunť, tunc alter aer rarificať, inquantum ad loci præcedentis repletionem extenditur. Sic rectè aer cõscientiæ p pctm̃ tripliciter condensatur, φ remouetur à lympitudine puritatis. Nã qñ vapor terreus. i. affectio & amor rerum corporalium & cupiditas se cum aere conscientiæ immiscet, tũc per peccatũ auaritiæ cõdensatur. Qñ ẽt frigora timoris ipsum aerem cõscientiæ congelant & constringunt, tunc per pctm̃ desperationis multotiens condensatur. Qñ ẽt nouus aer generať. i. qñ amor illicitus & affectio in corde introducit, tunc sĩr̃ p peccatum luxuriç, cõdensatur. Et breuiter vel ex amore malè inflammatè, vel ex timore malè deprimente, vel ex auaritia & ardore malè occupante sp in corde introducitur dẽsitas peccatorum. Sed pro certo cõscientia rarificatur p gratiam, ex causis contrarijs. Nam si contra vapores terreos diuitiarum quibus cor incorporatur, adhibeatur pluuia largitatis, p quam vapores huiusmodi super terram aridam. i. super paupertates dispergũtur, tunc dico φ aer cõscientiæ serenatur. Ideo Iob 37. Aer cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. Ventus dico largitatis dispergit pulueren diuitiarũ. Item si calore charitatis frigus timoris de cõscĩa repellať, & per ipsum calorem, peccati grossities extenueť, tũc dico φ similiter serenatur, quia perfecta charitas foras mittit timorem. 1. Ioannis 4. Item contra amorẽ malè ĩflammantem, si de partibus aeris. i. de cõsciẽtia ignis diuini amoris educatur, tunc dico φ cõscientia depurať, quia sicut maior calor attrahit & extrahit minorẽ calorẽ, vt patet de fontibus in æstate, sic si ignis & calor diuini amoris in cõscientia incendatur, calor minor, s. terrenorum affectio, ab eo totaliter absorbetur, quia dies diem superat, & lux lucem, & sol solẽ &c. Ecclesiast. 33. Et sicut in vltima parte aeris multæ fiunt impressiones, sic in sensualitate animæ &c. vide bñ supra de anima. ¶ Aer aliquotiens immutatur ex caudetũ & paludũ vicinitate, qa vapores ex talibus resoluti, se cũ partibus aeris immiscentes, ipsum inficiunt & corrũpũt, & hoc summè accidit in tempore æstatis, & hoc quia tũc aer est purior, & ideo cõuertibilior in huiusmodi corruptelã. Sic aer. i. bona & pura persona aliquotiens peccato luxuriæ corrũpitur, quãdo scilicet cadaueribus & paludibus. i. psonis corruptis p luxuriam & infectis vicinatur, quia ex huiusmodi rebus ascendũt vapores corrupti. i. mala verba & suggestiones, tentationes & occasiones, q̃ cum infra cor & cõscientiam istius aeris per auditum & complacẽtiam immiscenť, tunc dico inficitur per delectationem, corrumpitur per cõsensum, & turbatur p operationẽ, & hoc summè accidere consueuit in æstate psperitatis, quæ, s. sicut æstas fructibus. i. mundi consolationibus est repleta, quia verè, prosperitas luxuriæ est amica. Figura Apocalypsis 9. Ascendit fumus de puteo Abyssi, sicut fumus fornacis magnæ. Et sicut dicitur ibi, obscuratus ẽ sol & aer de fumo putei &c. vide ibi. ¶ Aer de sui natura est mobilis & alterabilis & mutabilis ĩ oppositas qualitates, quia ex vapore terræ & maris sępius alterať. Nã si in aere vapor venenosus vel turbidus misceatur in obscuritatem similiter trãsmutatur. Et est aer propter sui puritatem solaris luminis receptiuus, & sui vsq; ad spherã ignis superius extensiuus. Et quanto aer à terra & aqua fuerit remotior, & igni & cœlo vicinior, tanto purior inuenitur, & similior est ęthereæ puritati. Rectè talis est volũtas humana, quia ex sui arbitrij libertate mutabilis est & mobilis ad contrarias qualitates, quia si homo aliquid modo diligat & appetat, statim põt eius velle cõtrariũ, & ab eo resilire, & sic non est de actibus aliarum potentiarũ. Ex vaporibus etiam. i. ex tentationib. cogitationibus & delectationibus, quæ ex terra & aqua. i. ex carne & sanguine superius eleuanť, & infra subãm ipsius aeris scilicet mentis & voluntatis immiscentur, ipsa voluntas multotiens alteratur. Vel per aquã accipe carnem. Per terram autem accipe mundũ, q̃ immutant & variant hoĩs voluntatem vt in ea diuersæ impressiones. i. diuersa peccatorum genera producanť. Figura 3. Re. 18. vbi nubecula. i. modica cogitatio vel delectatio ascendit de mari. i. de carne vsq; sursum. i. ad aerẽ volũtatis, et statim sequutæ sunt pluuiæ luxuriæ, & grandines auaritiæ, et huiusmodi. Vide melius de malis impressionib. supra de aĩa. Hic autem aer. s. voluntas, pp sui naturalẽ puritatem, est cęlestis luminis. i. diuinæ gr̃æ vel ẽt sapiẽtiæ receptiuus, et à terra. i. à terrenis vsq; ad spherã ignis. i. vsq; ad cęlestia et æterna est sui ipsius extensiuus, quia voluntas põt diligere et infima, et suprema, et vno relicto, se ad aliud eleuare, et q̃to à terra et aqua. i. à mundo et carne remotior p virę perfectionem, et cœlo et cęlestib. propinquior per contemplationem, tanto purior per castitatẽ, calidior per charitatem, lucidior p sapientiæ claritatem, et similior æthereæ. i. supremæ et angelicæ puritati p omnimodam conformatam. Spiritu ergo ambulate, et carnis desideria non perficietis, ad Gal. 5. ¶ In aere secundum Aristotelem generantur diuersæ impressiones igneæ q̃ stellæ à vulgo esse creduntur, de nocte cadentes, q̃ nihil aliud sunt quam vapor calidus et siccus p ignis violẽtiam inflammatus cuius materiam non videmus, sed ignis nobis tantum apparet, qui propter remotionem stella esse vr̃. Quia autem statim cõsumpta materia deficit, iõ à simplicib. stella vna creditur cecidisse. Sic in aere. i. in ecclesia sunt multæ stellæ non fixæ, sed fictæ. i. hypocritæ, q pp splendorem bonæ apparentiæ, stellæ esse creduntur. i. viri iusti et boni, et tamen non sunt nisi vapor ad modicum parens. Iacob 4. Quorum materia. i. interior consc̃ia non vr̃, quæ pro certo est vapor calidus per cupiditatem, et siccus p indeuotionem et impietatem. Ignis tñ. i. exterior lucens apparẽtia vr̃, propter quam creditur esse stella. Sed pro certo cõsumpta materia ignis huiusmodi. i. amota fictione, q̃ ignem honestę apparentiæ nutriebat, tunc deficit et extinguit ignis iste, qñ. s. peccatorum suorum uilitas declaratur. vnde Iob. 18. Lux. n. impij extinguetur, nec splendebit flamma ignis eius. Et tunc qñ cadunt de aere ecclesiæ vel religionis, credunt simplices stellam cœlestem. i. aliquam bonam personam p peccatum cecidisse, quo tamen non est ita, quia solus uapor cecidit et transiuit, et stellæ cadent de cœlo. Matt. 24. ¶ Constãtinus reddit rationem quare aer est in monte frigidior quã in valle, et dicit φ oẽ subtile per motum et exhalationẽ infrigidatur, et quia ibi maiores et frigidiores venti ventilãt, ideo propter eorum motum est ibi frigidus aer. Sed ecõtra aer in vallib. quiescit à motu, et p cõsequens calefit et ardescit. Macrobius autem aliam rõnem assignat, quia dicit φ radij solares in vallib. plusquam in montib. aggreganť, et ideo ibi fortius refringuntur, et exinde ibidem calor fortior generatur, qa repercussio radiorum ardẽtium ad centrum est cã caloris s̃m ipsum. Mõtes sunt prę lati, clerici, diuites, et maiores, qui p̃ cæteris eminent dignitate. Valles autem sunt subditi et minores. Aer autem est conscientia vtrorũq;. Sed p certo in montib. i. in maioribus, est aer cõsciẽtiæ frigidus p indeuotionẽ, quia omne subtile. i. oĩs conscientia, q̃ de se est subtilis et discreta, discernens semper inter bonũ et malum pp motum et exhalationem, hoc est propter eius ad diuersa negotia applicantionem, infrigidatur per indeuotionem. Sap. 9. Deprimit inhabitatio terrena sensum multa cogitantem. Et ideo cum in montibus perflet maior ventus. i. exhalatio vanitatum, et cum ex hoc aer qui est in mõtibus. i. conscientia, iudicium et maiorum per diuersa negotia et desideria vndique moueantur, hinc est φ aer suæ conscientiæ à calore charitatis paulatim spoliatur, & frigore indeuotionis totaliter cõgelatur, qa verè occupatio circa mundana est causa, quare de conscientia calor charitatis euaporat. Sap. 2. Spiritus diffundetur sicut mollis aer Sed econtra in vallib. i. simplicibus subditis et humilibus quiescit aer conscientiæ à motu hmõi negociorum, et per cõsequens calor charitatis nõ exhalat, sed ibi potius augmẽtatur,

tur, quia. s. in vallib. & humilib. radii solares. i. diuinę influẽtiæ magis q̃ in montib. & potentib. & superbis aggregantur & multiplicantur, quia radii diuinæ inspirationis tendũt ad centrum humilitatis, non ad superficiem vanitatis, quia sicut dr̃ Luc. 1. Respexit dominus humilitatem &c. Et quia radii diuinorum beneficiorum ibi refringuntur, inquantũ. s. p gratiarum actionem ab ipsis humilib. iterato in Deum superius reflectuntur (quod quidem non est in montib. & superbis, quia de nullo gratis agunt Deo) ideo dico quod in ipsis vallib. calor charitatis intensior generatur. In istis aũt montib. maiora indeuotionis frigora perseuerant, tum quia ibi non est fractio & reflectio diuinorum beneficiorum q̃ recipiunt. s. per gratiarum actionem, tum quia ventis vanitatũ & negociorum exponuntur. Iob 34. Quib. non est operimẽtum in die frigoris. Isti. n. amittunt pallium. i. charitatẽ, in die frigoris. Prou. 25. Subtile. n. per motum frigescit, quia. s. propter motus negotiorum, illi qui plus sũt in mundanis subtiles & sapientes, sunt per indeuotionis frigora prę cęteris tepescentes, q̃a sapientes sunt vt faciant mala. Vel dic qđ isti sunt superbi & præsumptuosi, quorum conscia sp est indeuota.

11 ¶ Aer quanto ex vaporib. terrę & maris spissior efficit, tanto soli in eo fortiorem calorem gignit. Et ex repercussione solarium radiorum in aere humido, sicut dicit Aristo. in libris Meteororum, ibi colorum plurium varietas generatur, vt patet in Iride. Sic quanto hõ per incorporationem vaporum. i. alienarum miseriarum densior efficitur per cõpassionem, tanto soli iustitiæ maiorem ibi imprimit calorẽ. i. gratiam charitatem & deuotionẽ, & ex repercussione radiis solaris. i. diuinæ gratiæ in aere. i. corde humido per pietatem, color virtutum multiplex generatur &c. Eze. 16. Vestita es bysso & polymito & multis colorib.

12 ¶ Aer secundũ Constantinum est elementum simplum. Et est aer substãtialiter humidus ex natura propria, sed ex vicinitate orbis est calidus. Et est aer suiipsius diffusiuus, & sui à terræ & maris superficie vsq; ad sphæram ignis extensiuus, subtilis & perspicuus, & solaris luminis receptiuus. Sic vir iustus est simplex & discoopertus & apertus, non per falsitates & cautelas inuolutus, & humidus est naturaliter per mansuetudinẽ & pietatem. Sed ex orbis. i. Chr̃i vicinitate & imitatione calidus est per charitatem. s. gratuitam, quia charitas naturalis põt inesse homini à natura, charitas vero gratuita non est nisi à Deo. Hic est ẽt suijpsius diffusiuus per largitatem & compassionem, & sui à terra. i. à tpalib. vsq; ad spherã ignis superius. i. ad cœlestia eleuatiuus per æternorum contẽplationem. Hic est purus per castitatem, perspicuus per honestatem, cęlestis luminis receptiuus per sapientiæ claritatẽ. Vnde. Sap. 2. Spiritus. i. vir spiritualis, diffundetur tanquã mollis aer.

13 ¶ Aer s̃m Cõstantinum, maxime corpus immutat, q̃a vsq; ad interiora cordis & spirituum diffunditur & subintrat, & nutrimentum spiritib. tribuit & ministrat, & iõ si fuerit purus & clarus, spiritus facit lucidos atq; puros, & sic ipsos meliorat, & ipsum cor ab inflammatione calorũ impedit & retardat. Et si mediocriter in suis qualitatib. fuerit tẽperatus, vitam continuat & conseruat. Econtra aũt si distẽperatus fuerit & imbutus vaporib. venenosis, tunc pessimas in corpore generat passiones, quia. s. attractus talis aer, cor & spiritus inficit, & sic vitam abbreuiat & consumit. Talis recte est sapientia & doctrina, quæ per os animæ. i. per auditum vsq; ad interiora. i. vsq; ad consciam se diffundit, & iõ ipsis interiorib. spiritib. i. ipsius animæ affectionib. tribuit nutrimentum, quia sicut corpus cibariis nutritur, sic anima sapientia impinguatur. Deut. 8. Non ex solo pane viuit hõ, sed ex omni verbo quod egreditur de ore dñi &c. Et ideo si ipsa doctrina fuerit clara sine obscuritate, pura sine falsitate, tunc vere ipsos spiritus interiores. i. aiæ affectiones reddit claras puras, & ipsum cor. i. conscientiam & voluntatẽ seruat ne per ardorem vitiorum inflammetur, & sic vitam gratiæ continuat & prolongat. Eccl. 4. Sapientia filiis suis vitam inspirat. Sapientia. n. tribuit possessori suo, sicut dr̃ Eccl. 7. Sed econtra si aer iste. s. doctrina fuerit vaporib. venenosa verbis & sententijs erroneis intermixta, vt est doctrina & sapientia hæreticorum, & etiam mundi, tunc dico q̃ cordi à quo attrahitur. i. personæ quæ in hmõi scientia occupatur pessimas passiones, errorum. s. & vitiorum facit, & sic vitam gratiæ attenuat & consumit, & mortem culpæ & pęnæ approximat & inducit. Quia prudentia carnis mors est, prudentia aũt spiritus vita & pax, ad Ro. 8. Vel dic q̃ aer purus & clarus sig̃at per deuotionem g̃am & discretionem, vel ẽt bonæ societatis coniunctionem, quæ. s. facit hominẽ oĩa bona prædicta. Aer vero impurus est mundi prosperitas, mala doctrina, mala exẽpla, & mala societas &c. per oĩa sicut supra.

14 ¶ Aer cum habeat duas partes, in inferiori tñ varię impressiones fiunt, quia. s. aer concitatus facit corruscationes, & tonitrua. Contractus nubila. Conspissatus pluuias. Congelatus niues & grandinem. Distentus serenitatem generat atque causat. Sic cum in aĩa sint duæ partes. s. rõ & sensualitas, in ista tñ sensualitate, quæ est pars inferior diuersæ impressiones, i. diuersa tentationum genera commouentur, quia si concitetur per iracundiam, tunc uentos vanarum loqutionum, corruscationes fictionum, tonitrua comminationum fulgura etiam inuasionum ab ea emittuntur. Si autem p adulationem contrahatur, tunc in ea nebula ignorantiæ generatur. Si per delicias inspissetur, tunc pluuia luxuriæ deriuatur. Si p auaritiã congeletur, tunc niues diuitiarum insimul adulantur. Si vero distentus p pñiam fuerit, tũc serenitas & tẽtationum alietas p̃paratur in via, & ẽt gloriæ serenitas in futuro. Allega si potes &c.

15 ¶ Aer quanto à terra est remotior & cęlo vicinior, tanto est purior, & æthereæ puritati similior & econuerso. Sic vere mens humana quanto per contẽplationem cęlestium est magis alta, & à terris. i. amore terrenorum magis per contemptum remota, tanto est per innocentiam magis pura, & puritati angelicæ plus vicina.

De Impressionibus. Cap. 11.

1 CVm impressionum generentur diuersa genera primo & ante oĩa dicendum est de impressionib. q̃ fiũt in materia calida & sicca. Est igitur notandum q̃ superius g̃natur q̃dam impressio quæ vocatur candela. Et est candela impressio aeris in superiori parte aeris generata ex vapore calido & sicco, per motum firmamenti, & virtutem ignis q̃ q̃a hẽt latitudinem & longitudinem æqualem, ideo rotunda intuẽtib. apparet. Sic prælatus est candela cęteros illuminans p doctrinẽm, in prima parte. i. in dignitate & superioritate aeris. i. ecclesiæ per motum & inspirationẽ, cęli. i. Chr̃i, & virtute ignis spiritussancti per charitatẽ inflammatus, & factus pręlatus populi vel candela, quia nullus debet esse prælatus nisi motu & inspiratione firmamenti Christi fuerit euocatus. Qui vocatur à Deo, sicut Aaron. ad Heb. 5. Hic debet esse æqualis, per omnes sui dimensiones & per regulam æquitatis, vt ex vna parte non sit extensior quam in alia per personarum acceptationem, sed æqualiter sit ei cura de omnib. Sap. 6. Ideo Apoc. 21. Longitudo eius tanta est, quanta & latitudo. Ibidem. Latera ciuitatis ęqualia sint.

2 ¶ Item est impressio q̃ dr̃ ignis longus. Et est vapor calidus & siccus in prima parte aeris inflammatus propter ignis virtutem & motum firmamenti, carens latitudine manifesta respectu suæ longitudinis. Et dr̃ hæc impressio draco euomens ignem. Sic bonus homo debet esse ignis per feruorem dilectionis, longus per vigorem durationis calidus per charitatem, siccus p castitatem. Qui in prima parte aeris. i. in principio vitæ suæ p virtutem ignis. i. spiritussancti & per motum & influentiam orbis. i. Christi per gratiam inflammatur, & habet maiorem longitudinem pseuerantiæ, quam habet longitudinẽ charitatis, quia multi licet sint parum feruentes, tamen sua parua perfectione optime perseuerant, & ideo sicut draco, q. est animal longum, ignem charitatis euomunt, inquantum. s. tales lõgi sũt & perseuerantes, & in ignẽ & charitatis feruorem, à seipsis quodammodo repellunt 1. Paral. 20. Ibi fuit longissimus &c. Vel potest dici quod tales sunt mali diuites, qui caudam. i. familiam valde longam, charitatis tamen & liberalitatis latitudinẽ habent paucã. Isti ergo per auaritiã inflammantur, & ideo dracones per rapinam et crudelitatem vocantur.

3 ¶ Item est impressio quæ dicitur assub descendens. Assub est impressio aeris per motum cœli et ignis vicinitatem et virtutem inflammata & est duplex secundum Aristotelem. s. ascendens et descendens. Ascendens. n. propter leuitatem et subtilitatem materiæ petit superiora, sed descendens propter frigus circunstans et materiæ grauitatem inferius inclinatur. Sic iustus debet esse inflammatus p charitatem, et hoc per motum et inspirationem ipsius cœli. i.

Christi

Christi & virtutem ignis.s.Spiritus sancti.Sed duæ sunt species hujus impressionis.s.iustorum,quia aliqui sunt ascendẽtes.s.ad cœlestia contemplanda,sicut religiosi & cõtẽplatiui,qui pp leuitatem paupertatis & subtilitatem.i.consciẽ puritatẽ euolant ad superna.Alii autem econuerso sunt actiui,qui pp pondus negociorum mũdanorum,& frigus indeuotionis,ad mundana descendere compelluntur. Deute. 28.Ascendet super te,& erit superior tu autem descẽdes & eris inferior.Vel ista possunt dici de bonis,qui ascendunt p auaritiam inferius ad terrena.Vel potest dici de aĩa saluata, quæ inflammata charitate,sursum ad Paradisum ascẽdit & de damnata,quæ igne perpetuo inflammata ad infernũ descendit.¶Item est impressio quæ dr̃ ignis perpedicularis,in superiori parte aeris generata calido & sicco,habens latitudinem in profundo,& longitudinem in alto ad modum figuræ pyramidalis, p'virtutem ignis & per firmamenti motũ inflammata.Aer est ecclesia,cuius superior pars religio , in qua ignis perpenditur.i.in qua personæ debent per mortẽ & inspirationem cœli.i.Chri,& virtutem ignis.i.Spiritus sãcti superius generari.Et dñr ignis per charitatem, perpẽdicularis per æternorum contemplationem,in quib.suspẽdit mens deuota.Iob.7 Elegit suspendium aĩa mea.Hic est longus per perseuerantiam,à parte superiori strictus,semper.s. proficiendo & perseuerando in melius,& superius per bona opera propinquando ad cęlum.A parte autem inferiori .s.quo ad socios & proximos debet esse altus per charitatẽ & dilectionem,& sic omnes lineæ.i.omnes eius affectiones debent in angulum alligari.i.in ipsum vnum solum Deum terminari,vt omnia faciat propter ipsum 1.Mac.8. Omnes obediuit uni.Vel principium eius.i.iuuentus, debet esse latum per charitatem,extremitas autem.i.eius senectus:sit acuta & simplex per affectionem vnitatem &c.

De Vento. Cap. 12.

Ventus ẽm Const.est vapor frigidus & siccus, ex terris & aquis per calorem resolutus, aerem per sui incorporationem fortiter commouens & impellens. Per ventũ charissimi potest intelligi aliqua vana & ventosa persona, sicca per indeuotionem,calida,& feruens per auaritiam & ambitionem,quæ qñ à terra & mari.i.de alienis partib. veniens,incorporatur in aere.i.in aliquo collegio patria vel hospitio,& tunc pro certo non cessat totum aerem istũ in quo est.i.societatem,patriam,collegium uel hospitium tribulare,& nunc detractionib.nunc iniuriis, nunc falsis machinationibus perturbare,& per discordias & tristitias agitare.Iaco.3.Naues cum magnæ sint,à uentis ualidis circunferuntur. ¶Ventus circulariter processiuus,& non recte sed tortuosè,terræ vndiq; giratiuus,palearum leuatiuus , cineris & pulueris in cauernis & angulis aggregatiuus.Sic auar' non rectè vadit vel procedit per veritatem , sed rectè vadit vel procedit per veritatem,sed circulariter & tortuosè per cautelas & falsitatem 2.Paral.21.Ambulauitq; nõ recte. Vel etiam circulariter procedit,inquantum de mercato ad mercatum,de placito ad placitum circurrit & vagatur, vt diujtias accumulet & acquirat,quia in circuitu impii ambulãt. Et sicut dr̃ Eccl.1.Lustrans per uniuersa in circuitu pgit spiritus &c.Et sic paleas.i.mundi bona parum ualentia eleuat & amplectitur per amorem,& puluerem & cinerem diuitiarum in cauernis & abditis,hoc est,in arcis suis & scriniis ac cumulat & augmentat,& hoc per motum & turbinem,hoc est dictu,per auaritiam & rapinam.Abac.2.Væ ei qui multiplicat non sua,vsquequo aggrauat contra se densum lutũ? ¶Ventus perflans aerem & aquam,est inęqualitatis suarum partium causatiuus,quia sicut dicit Isidorus, Aqua semper esset æqua,nisi ventorum flatibus moueretur.Sic vere quãto ventus adulationis vel carnalis affectionis perflat aerem .i.superiores,tunc aquam.i.subditos per acceptationem psonarum reddunt totaliter inæquales, quia aliam partẽ aq istius exaltant per promotionẽ,aliam deprimũt per oppressionem. Et nisi ventus iste.s.adulatorum flatus in aqua religionis vel ecclesiæ,flaret,semper partes aquæ,s.ipsi subditi æqualitate promotionis debite æquarentur,sicut percipit. Leu.6.De parte inquit sacerdotum cunctis filiis Aarõ ęqualiter per singulos diuidetur.Aer enim est prælatus & superior,qui uento carnalis affectionis vel adulationis motus partes aquæ.i.subditos æquales non facit &c.Vel dic quod ventus est molis,affectuosus & impetuosus superior,qui p certo aquam quam per flat.i.populum quem regit,facit inęqualem,qa.s.alios deprimit,& alios exaltat 1.ad Cor.11. Alius quidem esurit,alius autem ebriuus est.¶Ventus secundũ aliquos generatur collisione brachiorum maris,si brachiũ australe & brachium aquilonare confligant in oriente, tunc flat subsolanus:si autem in occidente confligant tunc flat fauonius.Item si brachium orientale & occidentale cõfligant in meridie,tunc flat auster.Si vero confligant in septẽtrione,tunc flat aquilo.Ex aliis autem refluxionib.maris in termediis uenti medii generantur.Sic si uis dic quod generaliter quatuor partes maris.i. mundi sunt quatuor genera personarum.s.prælati,qui sunt orientales principes q sunt occidentales.Clerici & religiosi,qui sunt aquilonares laici vero,qui sunt meridionales ab istis igitur quatuor brachiis maris & ab eorum conflictib.discordiis & motib.elationibus & fluctib.oia uentorum genera.i. vitiorum tribulationum,& diabolicarum insufflationum opera generant.Exinde.n.prouenit subsolanus orientalis,hic est superbia. Fauonius occidentalis,hic est adulatio & blanditia , fauonius dr̃ à fouendo.Aquilo frigidus,hic est inuidia. Auster feruidus hic est ambitio & auaritia.Subsolanus igitur superbiæ orit in oriente prælatorum.Fauonius adulationis abundat in occidente.i.in curiis principum & magnatum.Aquilo uero in uidiæ nascitur in septentrione religiosorum.Auster vero auaritiæ abundat in meridie secularium laicorum.Vñ Zach. 6.Isti sunt quatuor uenti cęli.Vel dic ꝙ brachia maris cõfligentia in occidente,sunt hæredes & executores qui pro occidente & moriente aliquo inuicem confligunt, & uẽtum vanæ laudis inducunt,inquantum bona mortui in superfluitatib.expendunt.Vel dic quod diuersa brachia maris sunt diuersi religiosi uel canonici,qui in electione confligentes, ventum.i.nentosum prælatum generant atq; creant,qñque .s.orientale subsolanum.i.superbum,quãdoque occidentalem fauonium.i.luxuriosum,quandoq; septentrionalẽ aqlonem.i.inuidum,quandoque meridionalem austrum.i.auarum.Vix. aut raro accidit quin malus prælatus generet qñ electores confligunt inuicem & rixantur. Deus.n.in vindictam eorum solet eis quandoque dare malum prælatũ, qñque.s.se reddunt indignos bono. Amos.4. Percussi vos uento vrente, & aurugine &c.¶Dicit Seneca de naturalib. qſt. lib.2.ꝙ spiritus.i.uentus in inferiorib.terræ inclusus , ipsas aquas cõpelli sursum ascendere, & in locis insolitis in torrentem erumpere,& sic contra naturam superius se leuare. Narrat etiam ibidem quod Cambises rex misit exercitũ ad spoliandũ templũ Iouis hammonis.Ventus vero austri arenam eleuãs,quasi nubem,totum exercitum texit & obruit. Dic ꝙ ventus est spũs superbiæ,qui aquę.i.personæ deuotæ & humili,& arenæ.i.personæ deiectæ & pauperi qñq; icorporatur,& sic contra naturam sursum erigitur, & ad multa mala erumpere comprobat.Vnde Seneca ibidem.Cõtra naturam suam multa conantur nata defluere . Vel dic contra paueperes & personas seruiles, quos ventus.i.diabolus ad altos status qñque contra naturam suam erigit,& eos torrẽtes violentos per rapinam & crudelitatem facit,& ipsis mediantibus exercitum regis Chri.s.pauperes obruit atque lædit. Asperius.n.nihil est humili cum surgit in altum inquit Claudianus.Vel si uis per uentum accipe fortunæ fauorem & c.sicut supra.Vel potest dici de Spiritu sancto,q cordi humano permixtus,ipsum sursum contra naturam ad cęlestia eleuat,in fontes & in fluuios.i.in viros perfectos & vtiles, eos mutat.Eccl.24.Ego sapientia effudi flumina.De reliquo Dic ꝙ Cambisces est Chrs,qui exercitum ecclesiasticorum contra Iouem hammonem.i.diabolum destinauit,sed p certo spiritus australis.i.diabolus,nube arenarum.i.diuitiarum ipsos obrexit,& sic eos per peccatum auaritiæ obruit,& acepta militia impediuit. ¶Ventus secundum Constantinũ, est vapor siccus ex terris & aquis per calorẽ resolutus,aerẽ per incorporationem sui fortiter commouens & impellẽs. Sic quãdo ex terra & mari.ex peccatis nostris oritur vapor cõtritionis & in aere cõsciæ cumulatur:tunc uentus Spiritus sancti ibi generat. Sed iste uapor cõtritionis debet esse frigidus per timorem , siccus per pniæ asperitatẽ, & p calorem resolutus idest aer feruorẽ & charitatem , vel calor so-

solis.i.inspiratione Dei superius eleuatus &c.Et sicut větus vel spūs interiora terræ subintrat,& ipsam cōmouet & cōturbat,& terræmotum gignit, & qñq; ipsam terram aperit, ita ꝙ ventus exit,qui ædificia obruit,& subuertit, sic contritio & spiritussancti inspiratio in interiorib.terræ.i.conscia, occultatus ipsam terram conscientiæ concutit per compūctionem,& fit terræmotus per suijpsius discussionem , & sic aperitur per cōfessionē,& cadunt ædificia diabolica,s.pctā per ablutionem & satisfactionem.Figura 3.Reg.19. vbi Helias vidit spiritum fortē,qui conuertebat petras, & cōterebat montes,quem secuta est aura lenis in qua erat dominus. Sic post spiritum fortem contritionis, conterentem & diruentem montes superbiæ & elationis, venit aura lenis,idest serenitas cōsciæ & affectionis,& tunc continetur ibi dñs per introductionem gratiæ & dilectionis.Ideò Ps.Sana contritiones eius,quia commota est.Et sicut ventus ex sui interpartes aquæ commixtione , spumam facit superficiem eleuari,& ipsam aquam mundificat & depurat sic cōtritio spumam peccatorum facit ad superficiem.i.ad os superius enatare per confessionem,& sic aqua.i.cōscia depuratur. Exod. 14.Cumq; extendisset Moyses manum suam supra mare,abstulit illud flante vento .¶Ventus ſm Bedam generatur sic. Dicit.n.ꝙ aer cum sit naturæ mobilis,ingreditur cauernosa & exit cum aūt vna pars nititur intrare, & alia exire,fit conflictus & mouetur aer sicq; ventus & turbines generātur.Et ideo Eolia q̃ est regio ventorum,est regio cauernosa.Větus etiam ex cibis & humoribus in corpore generatus, & ibi inclusus,pessimas generat passiones,quia tortiones viscerum efficit, hydropisim & arteticā generat & inducit. Sic qñ vna pars aeris.i.vnus clericus,qui est pars ecclesiæ,nititur intrare cauernam.i.collegium vel ecclesiam vt ibi habeat locum suum.i.beneficium vel prębendam , & alius clericus qui ibi est,nititur inde exire,nō contentus loco proprio,sed appetens ampliora,tunc ex istis contrariis motibus & affectionibus partium aeris, ventus iræ , inuidiæ & discordiæ,in ipso aere ecclesiæ generatur. Nam aer.i.persona ecclesiastica est mobilis & inquieta per ambitiones,& per diuersas affectiones,& ideo sp nititur vel ingredi vel exire. Et ideo Zac. 8.Introeunti & exeunti non erat pax præ tribulatione . Quādo ergo uentus tentationis iræ & discordiæ,in ventre.i.in corde alicuius includitur tūc ibi pessimas generat ægritudines peccatorum,quia torsiones viscerum inuidiæ,hydropisis inflationis & superbiæ,& arteticam(qua digiti coarctātur)pigritiæ & desidiæ inducere cōsueuit.Nam quandiu ira perseuerat,nunquā potest bonum aliquod operari. Ira.n. viri,iustitiam non operatꝛ. Iac. 1. ¶Ex terra secundum Aristotelem duo vaporum genera generantur, vnus qui est humidus , & est materia pluuiarum,alius autem siccus,& est materia turbinum & ventorum . Sic de terra voluntatis oriunt̄ duo genera vaporum.i.affectionū.Vnus est humidus ꝑ pietatem,ex quo oritur pluuia.i.misericordia & largitas qua , terra arida .i.status pauperū impinguatur. Sed alius est siccus vapor , & hæc est affectio ad crudelitatem & vindictam, quæ sicca dr̄, pp defectum humorum compassionis & misericordiæ,& ex ista ventus tribulationis,et turbo inuasionis multotiens procreatur . Vnde Iob 1. Ventus magnus a regione deserti &c. Vel compara volūtatem vento,pp eius mobilitatem & vertibilitatem etc. sicut supra . ¶Ventus est summe mobilis & inquietus,motus & agitationis est in aere generatiuus,tempestatū in mari inductiuus,& qa ad īteriora maris penetrat, iō ꝓcellarū suarū eleuatiuus , et diuersorū fluctuū causatiuus,et ipsius maris in partes oppositas diffusiuus est.Et est větus cineris et pulueris dispsiuus,et ꝑ sui subintrationē infra cauernosa loca est terræmotus gñatiuus,et ędificiorū pluriū destructiuus.Sic uere větus sꝑbię mobilis ē,qa facit hoiem inqetū,et se ī plurib.partib. agitantē, et ēt oñtantē . In aere ēt huius mundi gñat tēpestates tribulationū,a quibus ædificia.i.ipsi superbi destruuntur,et vsq; ad terram miserię inferius dilabuntur . Iob 30. Quasi super ventum ponens elisisti me valide.Quando etiā ad interiora maris.i.cōscię tiæ (quæ amara dr̄ propter remorsum) ventus superbiæ se immittit, tunc ipsam per elationē eleuat,et fluctus et procellas tentationum in ea generat et inducit,et ipsum mare.i.voluntatē et consciētiam in partes oppositas.i.in diuersa desideria deflectit,et cinerē et puluerem diuitiarum disgregat et disper git,quia sꝑbi diuitias nō accumulant,sed ꝑ vanitates, mūltas ipsas diuidunt & dissipant:vt patet in militib. qui cōiter sunt pauperes et hoc quia sunt in suis festis et conuiuiis et in guerris et in litigiis,opes innumeras expendētes.Ventus etiam superbiæ in interioribus terræ et conscientię recluditur,et tunc terręmotus iræ et discordiæ generatur , quia inter superbos sp sunt iurgia.Prou.13.Et tunc ædificia circum iacētia,i.pauperum vicinorum habitacula,sæpe per rapinā et auaritiam destruuntur.Venerunt flumina,et flauerunt vēti,et irruerunt super domum illam,et cecidit.Matt.7.¶Ventus si moderatus fuerit, nec nauigantibus contrarius,sui est itineris directiuus et ad portum applicatiuus si autem immoderatus et naui contrarius fuerit, tunc est itineris retardatiuus,nauis etiam subuersiuus . Ventus maxime borealis, qui frigidus est,aerem depurat,nubes et nebulas fugat serenitatem efficit et procurat.Ventus insuper viarum est depuratiuus,humoris superflui consumptiuus, lubricitatis et immunditiæ abstersiuus . Temperatus etiam venti flatus ignis et flammæ est excitatiuus , immoderatus autē est quandoq; ipsius extinctiuus.Talis est uentus tribulationis, quasi in mari mundi temperatē perflauerit,si naui.i.animæ non sit contrarius(vtpote quia tribulatio pro mundo non sustinet,sed ꝓ Deo)tunc uiā spiritualē dirigit, et ad portum paradisi facit uelocius perueniri.Gregorius. Mala q̃ hic nos præmunt, citius ad Deū venire compellunt.Quanto ergo maior větus et tribulatio flauerit si gubernat nauis.i. ratio discreta fuerit,et ipsa nauis.i.anima alicubi per amorem aliquarum rerum mundanarum non impegerit, tāto ibi facilius perueniatur. Act. 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cęlorum . Sed si ventus tribulationis animæ contrarius fuerit, vt quia ꝓ mundo vel carne et huiusmodi sustinetur,tunc iter spūale impedit,et naue vsq; in profundum maris.s.in infernum per desperationem deiicit et submergit. Mat.14.Nauicula iactabatur magnis fluctib.erat.n. větus cōtrarius.Ventus.n.tribulationis si temperatus fuerit, ignē diuini amoris accendit,sed si fuerit excessiuus, ipsum per impatientiam dissipat et extinguit.¶Qñ venti mare perambulant, multam aquositatem et multos vapores exinde eleuāt ex quib.tādē pluuia generatur. Sic venti tribulationum,uel etiam ventus spiritussancti,quando mare.i.amaram cōsciētiam perambulant multi vapores bonarum affectionū exinde superius ad Deum eleuantur per orationem et contemplationem,ex quib. pluuia gratiæ, vel lachrymarum in aere cordis deuoti generatur,et aliqñ per calorem diuinā gratię exterius resoluit.¶Quidā dicunt esse cām venti,nubes superius eleuatas in aere qui ipsum mole sua hinc et inde præmunt,quarum impulsu fit ventus.Sic uere causa uenti tribulationū in mundo isto,sunt sæpe nubes.i.iudices et superiores, qui mole auaritiæ qua ꝓmuntur aerem sibi subiectum.i. pauperes subditos deprimunt et molestant, et sic in eis uentus et turbo tribulationis et excoriationis imprimitur et cātur.Nonne diuites per potentiam opprimunt vos?Iacob 2. ¶Větus ſm Aristotelem fit ex vapore eleuato a terra , et cū aere intermixto quo aer impellitur et mouetur . Vnde ſm Bedam,ventus nihil aliud est quam aer motus.Sic qñ a terra et aqua.i.carne et mundo vapor alicuius malæ cogitationis et suggestionis ascendit et eleuatur usq; ad aerem consciæ, tunc mens mouetur per delectationem,et sic uentus tentationis ibi efficitur et cātur, qa diabolus producit ventos de thesauris suis, et sic ꝑcutiunt primogenita Aegypti etc. expone. ¶Ventus ſm Arist. est in suo ortu debilis et occultus, sed cū paulatim sꝑ terrā insurgit multi uapores ei cōiungunt̄ et aggregant̄,et sic maior ac maior in tm̄ efficit̄ , ita ꝙ qñq; domus et arbores diruit et subuertit, et maximè uětus auster.Ventus ēt aqlo uenieus de supremis, sua frigiditate flores et uineas lędit,et germina exurit et cōsumit , neruos cōtrahit et ꝑcutit,et ab opatione īpedit.Et iō dr̄ aqlo quasi aquas ligās etc.Talis est tentatio, qa ī suo principio debilis est,qñ.s.a diabolo suggeritur.Sed quando super terram uoluntatis et consciæ aliquantulū inualescit,tunc multi uapores.i. multæ affectiones cogitationes, et imaginationes,et cōplacentiæ aggregant̄,ex quib.uentus tentationis intantū fortis efficitur,ꝙ et domos Dei.s.religiosos,et ædificia mundi.s.laicos,destruit et subuertit,quia ſm Greg. Nisi tentatio ni nascenti continuo obuietur,paulatim crescens cōsciam

subijcit

subijcit atq; ligat. Ideo dr 1. Mac. 6. Nisi preueneris eos, paulatim maiora his facient, & non poteris obtinere eos. Et maxime hoc facit auster, uentus calidus & humidus. i. tentatio carnalis, & hoc secūdum Isidorum quia ab imo flat, hoc est dictu, ab interiori suggestione. Iō Iob 27. Ab interiorib. egredietur tempestas. Aquilo etiam qui uenit a montib. i. tētatio superbiæ uel mundi, quæ ab ipsis montib. superbi dęmonib. immittiť, sua frigiditate & occisione flores & vineas. i. incipientes & perfectos lædit, & germina bonorum propositū exurit & consumit, neruos ēt corporis ecclesiæ. i. viros in q bus viget sensus deuotionis & motus bonæ operationis, pcutitit. s. p delectationem, contrahit per consensum & operationem, & a motu bonæ operationis impedit per cōsuetudinem & reiterationem, & ideo dicitur aquilo, quasi ligans aquas, quia tentatio ligat ipsas affectiones aīæ, ne actus suos valeant exercere. Ventus. n. Aquilo dissipat pluuias. Prouer. 25. Frigidus. n. uentus Aquilo flabit, & gelabit crystallus ab

15 aquis. ¶ Ventus qñ inuenit obstaculum, est suæ virtutis magis quā alias ostensiuus, & inde est q cōtra fortes & altas domus & arbores violentius agit & ipsas quandoq; diruit & subuertit, qđ tñ paruis arborib. suo impetui cedentib. sic nō facit. Sic Deus per impetum suæ iustitiæ fortius sæuit cōtra præsumptuosos superbos sibi resistētes, & eius impetum nō timentes, quā contra humiles & deuotos, ipsum metuētes, & per mentis obstinationem sibi nullatenus obuiantes. Talibus. n. superbis dicit dominus illud Eze. 21. In brachio extēto & furore effuso regnabo super vos. Quod potissimè fit in iudicio vel ī morte vbi a Deo tales alti, fortes diuites & magni penitus destruunť, & in inferno totaliter subuertuntur, vbi etiam ipsis humilib. cedentib. & se inclinantibus, & misericordiam pascentib. parcitur, ita quod quamuis tribulationibus impellantur, de terra tamē viuentium. s. gratiæ vel ecclesię per peccatum & tormentum nullatenus euelluntur quia sicut dicitur Prouer. 39. Deus superbis resistit humilibus

16 autem dat gratiam. ¶ Secundum Senecam lib. 5. de naturalibus quæstionibus, uēti antelucani & nocturni, solent in mane deficere in toto vel in parte. Nam vētus qui de nocte vehemens fuerit in mane minuitur, & in solis præsentia vis eius extinguitur, nec vltra matutinum flare vel fluere sibi datur. Ventus est tentatio quæ de nocte. i. in statu peccati & fortis, in mane tamen. i. in statu gratię est debilis. Solius. n. Christi psentia quæ per gratiam acquiritur, qñ per orationem ab homine accessitur, solet venti tentationis impetum retundere, & hominem, ne succumbat adiuuare, & tentationem ne vltra vires sęuiat, annullare 1. ad Cor. 10. Fidelis Deus, qui non permittet vos tentari vltra quam potestis, sed facit cum ten

17 tatione prouentum. ¶ Venti licet sint auditu terribiles, tactu horribiles, & ad sustinendum graues & difficiles, tamen ſm Senecam li. 5. de naturalibus quæstionibus, ad multa sunt boni & vtiles, valent. n. (vt ait) ad nubes adducendum & educēdum, & ad pluuiam per mundum mediantibus nubibus diuidendum. Item valent ad segetes maturandum & desiccandum, & ad fruges latis folliculis aperiēdum. Item valent ad aerem suo motu purificandum & temperādum, & inde omnem corruptionē & pinguedinē propellēdum, ipsumq; ad spirandū & respirandū habilē faciendum. Temperies. n. & sanitas aeris pro maiori parte, ſm ipsum, ex ventis consistit. Vnde de vento circio dicit q sibi quanquā ædificia rumpenti gallicus populus gratias agit, & hoc quia salubritatem cęli, i. aeris ipsis generat, sicut ait. Vnde etiā D. Aug. ad Gallias veniens, & illius venti vtilitatem videns, sibi tēplū vouit & fecit. Credo tñ qđ istud dēt intelligi de illa parte Galliarum q puincia dr, q fortissimos hēt ventos, q ex cā pdicta sibi necessarij credunť. Ventus pt signāre flatum & impetū tribulationū. Isti. n. ad salutē est vtilis, licet ad sustinendum grauis. Per istum enim nubes. i. Apli & martyres per mundum fuerunt dispersi, & ad fugiendum per diuersas terras cōpulsi, & sic ipsis mediantibus fidei & doctrinæ riuuli per mundum sunt diuisi. Nisi. n. Paulus tribulationibus iudæorum impulsus Romam venisset Romanis minime prædicasset. Iob 37. Nubes spargunt lumen suum, q lustrant cuncta per circuitū quocunq; eas voluntas gubernantis duxerit. Tales etiā venti tribulationum solēt segetes. i. hoīes a superfluitatib. desiccare, per discretionem maturare, per confessionem aperire & aerem cōscientiæ & voluntatis solent eis, ne nimis p carnalitatis & vitia pinguescat, impedīret, & vt sit temperatus et saluber pcurare. Cōstat. n. qđ flatus tribulationis cor et affectū hominis tribulati solet tēperare, et eū ne insolescat plus debito, refrenare. Psal. Sicut puluis quē proijcit ventus a facie terræ. Tales igitur venti de occultis diuinæ puidētię mittunť, vt per eos orbis terrarum sanitas compleatur. Ps. Producit ventos de thesauris suis, et percussit primogenita Aegypti a b homine vsq; ad pecus. Igitur talib. tribulationū ventis debemus gratias agere et ipsos quamuis graues tamen utiles reputare. Vel si uis per uentum potes intelligere spiritussancti flatum etc. per omnia sicut supra.

De Turbine. Cap. 13.

1 TVrbo secundum Senecam nihil aliud est quam diuersorum ventorum sibi in aere obuiantium collucatio et mutua impulsio, qui quandiu durat aerem ualde solet turbare puluerem et paleas eleuare, et dispergere, et aliquando domos et arbores eradicare et euellere. Turbo autem prout dicit, diu non solet manere, sed uno uentorum alium uincente solet alius sibi cedere, et suo impetui locum dare. Sic proculdubio est de mundi discordiis atque guerris. Iste enim semp ex contrariorum flatuum, et spirituum. i. cordiū et animorum superbia solent fieri, qua. s. ad colluctādum et discordādum solent inuicē animari. Talis uero turbo guerræ et discordiæ solet in subiectis patrijs multa mala facere, paleas et pulueres diuitiarū tollere et rapere, turres, castra et ædificia diruere, et ad litteram, quādoque siluas scindere et terram per paupertatem nudare. Esa. 25. Spiritus robustorum quasi turbo impellens parietem. Finaliter tamen deficit, et pacatis discordijs pax accedit. Vel turbo est diabolica tentatio, quæ colluctas in aere cordis humani ipsum turbat et concutit, et ædificia uirtutum exinde eradicat et subuertit Iob 9. In turbine conteret me. Vel dic q aer est ecclesia, diuersi venti sunt diuersi dęmones ibidem diuersimodè flātes. Vnus. n. tentat de superbia, alius de luxuria, alius de auaritia, et ideo tantus turbo tentationis ibidem qñq; generať, q siluæ. i. personæ per honestatem uirentes, a bono proposito eradicantur. Turres. i. contemplatiui alta quærentes, inferius ad terrenorum amorem subuertuntur. Paleæ vero et puluis. i. viri vani et pestilentes superius ad dignitates et beneficia extolluntur. Sap. 5. Tāquam turbo uenti diuidet eos. Vel dic q qñ in aere ecclesiæ tempore electionis fit diuersitas et colluctatio inter uentos. i. inter ipsos electores uanitati deditos, tūc fiunt ibi multa mala, s. turbatio litium, sonus discordiarū, eradicatio siluarum et domorum. i. destructio ecclesiæ possessionum, et finaliter sæpe fit quod ex desperatione, uel a casu ipsi eleuant in prælatum paleam uel puluerem. i. aliquam personam uilem, inhabilem, et indignā. Ose. 8. Ventum seminauerunt, et turbinem metent. Vel dic qđ turbo est mundi tribulatio, quæ ex uentorum. i. ex personarum uel elementorum contrarietate et colluctatione cōsurgit. Vel etiam turbo est motus uel iudicium, quæ totum aerem conscientiæ ecclesiæ uel patriæ concutit, et tam castra q paleas. i. tam fortes quā debiles eradicat et subuertit. Qđ potissimè erit in iudicio, qñ turbo furoris domini arbores et castra. i. altos et diuites in inferno subuertet. Paleas uero quia leues sunt. i. pauperes, puluerē etiam quia modicus est. i. humiles in paradisum eleuabit et tollet. Figura de Helia, qui in turbine et curru igneo eleuatus est in cęlum, sicut dicitur 4. Regū. 2. Quia. s. sancti et humiles, mediante turbine tribulationis, martirii, mortis, et iudicii, et igne charitatis uel purgatorii eleuabuntur in cœlum, turres uero et arborem. i. alti et superbi subuertentur in infernū. Vnde de quolibet bono potest dici illud Eccles. 48. Receptus est in turbine ignis. De malis uero dicitur Hier. 23. Ecce turbo domini cæ indignationis egredietur, et tempestas erumpens super caput impiorum ueniet. Vel dic quod turbo est subita prosperitas, quæ paleas. i. personas nihil ualentes eleuat, turres uero. i. bonos deiicit atque turbat. Mali. n. in psperitatē eleuantur, boni uero timent tristantur, et conturbantur. Vnum tamen est, quod siue turbo prosperitatis, siue turbo temporalis aduersitatis fuerit, parum solet durare, et subito deficere et cessare. Vel dic quod turbo est fortuna, quæ eleuat malos, et deprimit bonus, etcæ. sicut supra Esa. 41. Ventilabis eos, et uentus auferet, et turbo disperdet.

De

De Tempestate & Procella. Cap. 14.

1 CVm tempestas nihil aliud sit q̃ uentorum, tonitruorũ, fulminũ, & coruscationũ in aere facta turbatio vt cõiter ẽm Sen. & Pli. nõ fit, nec ꝓfunda hyeme nec ꝓfunda æstate. Vide infra de fulmine. §. 6. Procella vero est uẽtus, fortis cũ pluuia & c. Vnũ tñ aduerte qđ dicit Sen. Nulla tẽpestas magna perdurat, sed ẽt procellæ, quanto plus hñt uiriũ, tanto minus tpe durant. Sic uerè sit vt cõiter de tẽpestate, & ꝓcella prosperitatis, & ẽt aduersitatis. Si. n. magnæ sunt, & vltra q̃ deceat uiolentæ, parum solent durare, sicut uidemus de mulis, quorũ prosperitatis more, tẽpestatis subito venit impetus põpæ, & superbiæ magnos facit, quæ ut cõiter cito, & faciliter deficit atq; perit. Prou. 19. Quasi tẽpestas transiens, non erit impius, iusti aũt quasi stabile fundm̃. Qđ etiã videmus ad sensum, quia hõ vltra solitum iocundus, & lætus cito ubi non sperat, fit turbidus atq; tristis. Sen. Improborum læta cito ad perniciẽ ueniũt. Sicut ẽt uidem⁹ de fortib. aduersitatib. infortuniis, & infirmitatib. quæ vt cõiter ĩ suo excessu non durant, imo minus quam aliæ perseuerant.

De Vento Subsolano. Cap. 15.

1 SVbsolanus uentus est orientalis, qui sub sole nascitur, & ideo subsolanus conguè nũcupatur. Nascitur. n. sub zona torrida, in qua sol sp incedit. Habet aũt duos collaterales. s. uulturnum ab aquilone, earum verò à meridie. Sunt igitur isti tres venti calidi, & sicci, quia sub sole diutissime antequam ad nos perueniant, permansiui. aeris sunt depuratiui, & quia à regionẽ tẽperata aromatica, & florida ueniũt, sunt sanitatis corporis præ aliis seruatiui. Charissimi ꝑ subsolanum intelligo Papã, qui sub sole. Christo immediate ponitur, & eius uicarius ordinat. Per duos eius collaterales, ĩtelligo prælatos, & prædicatores, uel clericos seculares, & regulares. Prælati. n. & seculares clerici sunt sicut eurus, q̃ interpretatur circuniẽs, & est à parte meridiei, vbi est feruor, quia. s. tales ad opera actiuè circuneunt, & tentationũ meridialium feruoribus propinqui sunt. Prædicatores uerò & religiosi dñr uulturnus, à uolando, quia in aquilone. i. in frigore pniæ debent esse, & ꝑ contemplationem debent superius uolitare. Esa. 40. Volabũt, & nõ deficient. Quid ergo? Pro certo isti uenti orientales. s. Papa, religiosi & clerici, ꝑdicatores, & prælati debent sub sole Christo per amorem, & affectionẽ diu manere, & mẽtẽ suã in zona torrida charitatis torrere, & sic debẽt calidi per dilectionẽ esse, & sicci ꝑ abstinentiã apparere, & sic aliis. s. subditis poterũt salubres esse, & aerẽ suæ consciæ poterunt doctrinis. & exẽplis ĩ puritate gr̃æ conseruare, vt de secularibus istos uentos diligẽtib. dicatur illud Hier. 14. Onagri steterũt in rupibus, attraxerũt uentũ quasi dracones. Vel dic, ꝙ subsolanus vẽtus est superbia, q̃ sub sole Deo. s. sursum in oriẽte Paradisi ĩ lucifero fuit orta. & ẽt nũc ab oriẽte. i. à ꝑlatis & aliis superiorib. solet flare, q̃ ꝓculdubio duo habet uitia collateralia, s. uulturnũ uolãtẽ. i. mentis elationẽ, quæ. s. in aquilone. i. indeuotionis frigore congelat, & eurũ circũeũtẽ. i. ambitionẽ, q̃ ꝑ promotionib. uult circuire, & ꝑ desideria solet ardere. Flumina cõtra oriẽtẽ currẽtia sunt saniora, ꝑ eo ꝙ uẽtis salubriorib. exponunt ẽm. Const. Sic illi q̃ per affectionem uersus orientẽ diuinę gratiæ tendunt, & uentis orientalibus. i. Spiritus sancti flatibus, necnõ prædicatorũ bonis informationib. se exponunt apud Deum meliores & saniores sunt.

De Vento Fauonio. Cap. 16.

1 FAuonius ventus est cardinalis, ab occidente ueniens, q̃ frigidus, & humidus reperit. Dr̃ aũt à fouendo, eo ꝙ ꝑꝑ suam humiditatem germina foueat, & nutriat. Iste in vespere incipit calefieri ẽm Constan. Talis est delectatio, & tentatio luxuriæ, quæ ab occidente. i. à carne mortali, & occidua venit. Ista. n. frigiditatẽ indeuotionis, & humiditatẽ carnalis infectionis habet, & germina affectionum carnalium nutrit, & fouet. ¶Fauonius venit ab occidente, qui est uentus
2 frigidus, & hic ẽt hẽt duos collaterales. In sero calefit à radiis solarib. sed quia in mane non calefit, iõ aquæ turbantur occidentales. Et dr̃ fauonius, q̃a fouet ea, quę nascuntur. Sic verè tales sunt mali prælati, frigidi. s. per indeuotionẽ, humidi per carnalem affectionem, & quia in mane iuuentutis suæ nõ calefiunt radiis solarib. i. diuina gr̃a, iõ aquę occidẽtales. mundani populi sunt turbidi ꝑ ignorantiã, & nõ puri. Dñr ẽt fauonii, q̃ fouẽtes parentelã suã patrimonio crucifixi. Duo collaterales sunt rapax familia & carnalis parẽtela. Iste vẽtus flat rectè cõtra oriẽtẽ, & cõtra cursum solis, q̃a tales cõtra Chr̃i mãdata iugiter operantur, sicẽs gallo supra cãpanile, q̃ sp vertit faciẽ contra vẽtũ, licet vñ ueniat ventus aliis oñdat. Sic licet ꝑ doctrinã oñdãt vñ veniat Spũs sãctus, tñ ei opera se opponũt. Et sicut fauonius, licet sit frigidus in mane, in vespere tñ est calidus, sic tales in mane iuuentutis per indeuotionem frigescunt, in vespere autem senectutis per auaritiam inardescunt.

De Vento Borea. Cap. 17.

1 BOreas est ventus cardinalis, duos hñs collaterales. s. aquilonẽ, & Corũ. Isti. n. vẽti frigidi sunt, & sicci, & hoc q̃a à locis frigidis, & gelidis oriunt, & iõ isti venti sua frigiditate corpus cõtrahũt, neruos lædũt, & mẽbra obrigescere faciunt, & à motu, & sensu impediũt. Sic verè flatus malæ doctrinæ, malorũq; verborũ, à locis frigidis & gelidis. i. à ꝑsonis malis, obstinatis, indeuotis & ĩ malo cõgelatis, veniẽs solet multa mala facere, corpus ecclesiæ lædere, neruos sẽsus & deuotionis cõtrahere, & manus operationis à motu bonorũ operũ impedire. Aquilo flabit, & gelabit crystallus.
2 Eccl. 43. ¶Aquilo borealis ẽm Const. tussim cãt, & pectoris desiccationem, neruos ẽt cõtrahit, & cõstringit, & iõ membra ad operãdũ inutilia reddit, flores & fructus teneros, & vineas germinantes vrit, & siccat, arborum virorẽ spoliat, & humorẽ interiorẽ, & exteriorẽ desiccat, & sua frigiditate herbas in terra cõtrahit, & recludit. Sic verè, & q̃a mali ꝑlati ꝑ indeuotionẽ, & cupiditatẽ sunt frigidi sicci aũt ꝑ incõpassionẽ, & crudelitatem, iõ in corpore eccl̃iæ pectus. i. viros plenos scia, neruos. i. plenos bonis operib. & industria ꝑ mala exẽpla, vel alias, cõtrahũt & cõstringũt, q̃a uix volunt, ꝙ aliqs bonus ꝑdicator, & instructor veniat subditis ꝑdicare, & sic totũ corpus ecclesiæ inutile reddũt ad motũ bonæ operationis, & ad sensum sanctæ affectionis & c. Item flores, & uineas destruunt, q̃a ꝑ mala exẽpla taliũ, hoĩes, q̃ incipiebant virtutũ florib. adornari, scandalizant, & ꝑ eorũ imitationẽ, à fructu bonorũ operũ retrahunt. ¶Aq̃lo bo-
3 realis ꝑꝑ suam frigiditatem vapores resolui nõ ꝑmittit, & sic aerem seruat purũ pestilentiã ab austro ortã reiicit expellit, spũs purificat, sensus subtiliat, aquã in crystalli duritiã cõuertit, corpus indurat, poros claudit, vim digestiuam adiuuat, & cõfortat, & ad masculorũ ḡnationẽ habilitat, & disponit. Sic verè aquilo tribulationis ꝑꝑ frigiditatẽ timoris Dei, q̃ cũ eo ꝑseuerat, vapores à terra. i. à mente carnales affectiones resolui ꝑ desideria non permittit imo poros. i. ipsos aĩæ appetitus, per quos extra ad opera habebat exitum, claudit, & sic aerem. i. consciam puram seruat, pestilẽtiam ẽt. i. infectionem ab austro. i. à carnali, & mundiali voluptate inductã, effugat à conscia, & expellit, et aquas. i. fragiles, et delicatos in crystallũ cõuertit inquãtum ipsos facit claros per honestatẽ, et duros per cõstantiæ firmitatem. Cor eius indurabit sicut lapis. Iob 41. Iõ Eccle. 43. Frigidus ventus aquilo flabit, et gelabit crystallus ab aquis. Hõ. n. assuetus tribulationib. fortis efficit atq; firmus, et sic corpus dr̃ indurare. Hic ergo uentus. i. tribulatio, spũs. i. interiores affectiones purificat, sensus ẽt. i. discretionẽ subtiliat, vim digestiuã contritionis adiuuat, et perficit, et ad masculi. i. viri perfecti generationem cooperatur, et disponit, quia. s. ꝑ tribulationem hõ efficitur masculus. i. perfectus et uirtuosus. Coronãs coronabit te tribulatione. Esa. 22. Cum ergo aquilo tribulationis faciat tanta bona, benè possumus dicere illud Iob 37. Ab aquilone aurum uenit. ¶Aquilo est frigidissi-
4 mus, et hoc quia. s. in locis à sole remotis ḡnatur, et iõ terrã et corpora desiccat, et in pectore tussim facit neruos cõtrahit, et cõstringit, et ad motum operationem impedit, asperitatẽ in corpore gignit flores, et uineas germinãtes exurit, virores arborum spoliat atq; tollit, humorẽ interius, et exterius consumit phthisicis est nociuus, vt dicit Gregori⁹ & aquas cõgelat, et cõstringit, et nunc in glaciẽ, nũc in crystalli duritia eas cõuertit. Sic tentationẽ, et pctm̃ concomitatur frigus indeuotionis, et timoris seruilis, et hoc quia lõgè est à Deo, q̃a sicut dr̃ Eccl. 15. longè est sapientia à supbia

& dolo. Ventus ergo iste. s. peccatum, terram consciẽ ab humore exterioris cõpassionis, & interioris deuotionis desiccat. In pectore cõsciæ tussim, & remorsum cãt. Neruos. i. potentias aĩæ percutit atq; grauat, & ad benè operandũ impedit, & retardat. Flores & vineas. i. bona opa dissipat, & mortificat, in ipsisq; fructũ æternæ vitæ, & spẽ salutis destruit & annullat. Dicamus ergo illud Cant. 3. Surge. i. fuge aquilo veni auster, quia sicut dr̃ Hie. 1. Ab aquilone pãdetur oẽ malũ. ¶ Aquilo s̃m Isid. venit à montib. supremis, & ideo frigidissimus dr̃, in tm̃ q̃ sua frigiditate flores, & vineas lædit germina exurit, & cõsumit, neruos cõtrahit, & ab operatione impedit. Talis est fortis tribulatio vel tẽtatio. Ista. n. veniẽs à mõtibus. i. immissa ab ipsis superbis dæmonibus, sua frigiditate flores, & fructus. i. incipiẽtes, & pfectos lædit & germina bonorum propositorum exurit, & cõsumit. Neruos ẽt corporis ecclesiæ. i. viros perfectos in quib. uiget sensus dilectionis, & deuotionis, & motus bonæ operationis, percutit per delectationem, cõtrahit per consensum, & p operationem, & ad motũ bonæ operationis inhabiles reddit, p consuetudinem, & reiteratione. Et ideo dr̃ aquilo, quasi ligãs aquas, quia. s. tẽtatio ligat ipsas affectiones aĩæ ne actus suos valeãt exercere. Ventus. n. aquilo dissipat pluuias. Prou. 25. & Eccl. 44. Aquilo flabit, & gelabit crystallus ab aquis.

De Austro. Cap. 18.

Auster habet multas proprietates. Est. n. calidus, & humidus, pluuiæ & roris ministratiuus, pororum terræ apertiuus germinum, & seminum pductiuus, & nutritiuus, & augmentatiuus, superficiei terræ renouatiuus, pennarum veterũ in auib. immutatiuus, humorũ cõpactorũ digestiuus, fumositatis & sudorũ, & superfluorũ humorũ puocatiuus, reptiliũ & vermiũ ab interiorib. adductiuus. Talis est gratia: quia calida est per charitatem, humida per pietatẽ, & ideo pluuiẽ cõpassionis, & roris deuotionis, est ministratiua, pororũ terræ. i. sensuũ, & maximè oris ad cõfessionẽ est apertiua, seminũ. i. interiorũ donorũ, & virtutũ est pductiua quãtũ ad simplices, & incipientes nutritiua, quo ad pficiẽtes, augmẽtatiua quo ad perfectos. Hæc superficiẽ terræ. i. exteriorẽ apparẽtiã renouat per honestatẽ veteres pẽnas malæ cõsuetudinis immutat p uitæ nouitatẽ. Humores cõpactos. i. pctã in stomacho cõsciæ cõpressa digerit per contritionẽ, & eorum sudorem. i. emissionẽ prouocat per confessionem. Reptilia ẽt, & vermes. i. carnales affectiones ab interiorib. consciæ extrahit, & educit p dimissionẽ, & eductionẽ. Can. 4. Veni auster, perfla hortũ meũ, & fluẽt aromata illius. Vel oĩa possunt dici de flatu Spũs sancti, vel ẽt de flatu bonæ doctrinæ. ¶ Auster est uentus calidus, & humidus, poros aperit corpora dissoluit, grauitatem i corpore facit s̃m Hippocratem, infirmis auditũ grauat, caliginẽ oculis inducit, colorẽ corrũpit, ægritudinẽ facit, recidiuam pcurat, pruritũ commouet, epilepsiã podagrã, & acutas febres nutrit, & hoc qa ab imo flat, & ab interiorib. extollit ad externa. Talis est carnalis uoluntas, quia fernẽs, & calida est p cõcupiscentiã, humidã p delactatiõis mollitiẽ, ab imo ẽt pcedẽs. i. ab interiori carnis cõditione. Hæc est igit̃, quæ poros. i. sensus exteriores aperit, qa fecit hoiem uagantem. Prou. 7. Garrula & uaga & c. Corpus ẽt. i. mentẽ dissoluit, debilitat & remollit, & ad resistendũ reddit hoiem impotentẽ, qa qui dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipãtis. Prou. 18. Hęc ẽt grauitatem pigritiæ gñat, auditũ aliorũ per infamiam grauat caliginem ignorantiæ inducit, colorem honestatis destruit, ægritudinẽ pcti mortalis facit, recidiuam. i. multiplicis istius actus reiterationẽ facit. Vnde Eccl. 23. Hoĩ fornicario oĩs penis dulcis non fatigabitur transgrediens vsq; ad finẽ. Itẽ istud pctm̃ pruritũ delectationis excitat, epilepsiam i. casum usq; ad inferos procurat, podagrã. i. tarditatẽ bonæ operationis efficit, & febres acutas iræ, rixæ & discordiẽ gñat atq; nutrit, & hoc, qa ab imo flat. i. ab interiori carnis suggestione, à qua luxuria progredit̃, & emanat, qa ab interiorib. egredit̃ tẽpestas & c. Iob 27. Et sicut auster calorẽ inducit, sic luxuria facit hoiem esse calidũ, & feruẽtẽ per concupiscentiã. Nonne vestimenta tua calida sunt cũ perflata fuerit terra austro? Iob 37. Vel gñaliter ista pñt dici de pctõ quolibet, vel ẽt de statu tẽtationis, vel de statu prosperitatis, qa. s. faciunt oĩa supradicta. Vel dic, q̃ auster. i. tentatio, pctm̃, psperitas & luxuria, auditum lædit, inquãtũ. s. hoĩem ad cõtẽnendũ auditũ uerbi Dei dispõit. Hie. 6. Incircuncisæ aures eorũ, & audire nõ pñt. ¶ Item auster s̃m Isd. sub polo antarctico oritur, q̃ pars pręnimia frigiditate est inhabilis, & iõ naturaliter est frigidus, & siccus, sed quia postea trãsit per zonam torridã, & per meridiẽ, vbi multi sunt uapores, & aquæ, ideo ibi humiditatem contrahit, & calorem, & sic apud nos calidꝰ, & humidus reperit̃. Sic uerè hõ licet frigidissimus per Dei timorem, siccus ẽt per duritiæ torporẽ, (ex hoc. s. q̃ sub polo antarctico loco frigido. i. sub pctõrũ, & tormentorum infernalium cõsideratione oritur) p inspirationem tñ si ab isto antarctico polo. i. cõsideratione frigoris, & infernalium tormentorum recedit, & ad meridiẽ, & zonã torridã. i. ad consiterationem æternę lucis, & meridiẽ Paradisi accedit, tũc frigore timoris deposito, calore amoris diuini paulatim inflammantur, & humore deuotionis similiter irrigatur, & sic efficitur calidus per charitatis amorem, & humidus per deuotionis dulcorem, quia. s. ex timore Dei deuenitur ad eius amorem. Qui timetis dñm, diligite illum, & illuminabit corda vestra. Eccl. 2. Vel dic, q̃ auster est hõ quilibet, à principio sic frigidus per diuinum timorẽ siccus per parcitatis squalorem, qñ tñ fit, q̃ ipse transit per zonã torridã concupiscentiæ, & per loca fętida, & ueneno sa luxuriæ seu ẽt per q̃cunq; malam societatem, fętidam & corruptã, eius conditio immutatur, & sic ad faciendũ malũ, feruens et calidus inuenitur, & ad tolerandũ malum mollis, & humidus persentit̃. Vel ista pñt dici de malis naturalr frigidus per indeuotionem, et siccis per incompassionem, qui. s. per trãsitũ zonæ torridæ bonæ societatis fiunt p charitatem feruidi, & per pietatem, et deuotionẽ humidi. ¶ Australis uentus, qa est calidus, et humidus, ideo dissoluit mẽbra s̃m Hippocratem, et grauat auditũ faciens corpus graue, et causat in mari tempestatem, et qa per multa loca immunda plena serpentib. trãsit, ideo ægrotantib. est nociuus, sicut patet in febre cõtinua. Sic qa multi hodie sunt calidi p auaritiam, humidi per luxuriam, iõ mala fama eorum, auditũ inficit aliorum, et à bonis operib. impedit per mala exẽpla illos per quos circuit atq; transit, et sic ẽt isti mali causant in corpore aliorũ, pigritiæ grauitatẽ, et excoriationẽ, et radinasũ in mari mundi faciunt tẽpestatẽ. Quia. n. p loca immunda. i. p actus luxuriæ transeunt, ideo, infirmis pctõribus sũt nociui, ipsosq; suis malis exẽplis, & verbis destruũt atq; lædũt. Ergo nõ dẽt dici. Veni auster, pfla hortũ meum, (Can. 4.) sed bñ põt dici illud Eze. 27. In aqs multis (. s. tribulationũ et deliciarũ) adduxerũt te remiges tui. i. mali et uani plati. Vẽtꝰ cõtriuit te, i. corde maris. Et hæc sufficiãt d vẽtis.

De Nubibus. Cap. 19.

Nubes quãto ex purioribus vaporibus est cõposita, tãto magis est luminis receptiua, si aũt ex grossis fumositatibus substantia cõponatur tunc obscuritatem generãs solaris est luminis interceptiua, et à nostris aspectib. ablatiua. Sic qñ conscientię ex puris uaporib. i. affectionib. cõponitur, tunc lumen cęlestis grẽ recipit, et doctrinæ. Sed si ex grossis uaporib. i. ex carnalib. affectionib. constituatur, tunc obscuritas ignorantiæ in ea inducit̃, et lumen cœlestis grẽ, et doctrinæ, et solis Chrĩ influentia ab intellectus oculis occultat. Ecce uentus turbinis ueniebat ab aqlone nubes magna, et ignis inuoluens. Eze. 1. Vel dic, q̃ nubes clara, et pura est religio, vel bona societas, quæ est ex puris uaporib. i. ex bonis psonis cõstituta. Turbida uero est mundi psperitas, vel mala societas etc. sicut supra. ¶ Item nubes quadruplici cã mouetur. s. pp huius aeris leuitatem, pp uentorũ impulsum, pp calorẽ igneũ in uẽtre nubis interclusum, pp attractionem radiorum solarium, qui nubem per quandã uiolẽtiã mouet sursũ. Sic verè aĩa tripilici cã mouet ad bñ operãdum. s. pp aeris. i. consciæ puritate, pp uentorum tribulationum impulsum, et uelocitatem, pp caloris charitatis, et interioris animi uigorem, et pp radij solaris. i. diuinæ inspirationis attractionem, adiutoriũ, et uirtutem. Ideo dr̃ Prouer. 30. Per tria mouetur terra, et quartum non potest sustinere. Quamuis. n. tria prima moueant ad bonum mentem humanam. i. bonæ voluntatis dispositio, mundana tribulatio, & interioris charitatis operatio, quartum tñ potentius cæteris mouet, scilicet diuinę inspirationis vocatio, et attractio.

vnde Amos 3. Dñs Deus locutus est, quis nõ ꝓphetabit? Vel potest dicere, ꝙ ꝑ tria mouetur ad pctm̄, & de firmitate boni propositi agitatur. s. ꝑꝑ leuitatem aereã superbiæ, ꝑꝑ impulsum venti, & tentationis luxuriæ, & propter intraneũ, ignem auaritiæ, quarto aũt (quod est principalius) ꝓpter radios solares. i. propter repulsionẽ diuinæ reprobationis, & suæ occultæ iustitiæ. Eccl. 7. Nemo põt corrigere quẽ Deus despexerit. Vel ꝑꝑ leuitatem inconstantiæ, ꝑꝑ impulsum alterius indeuotionis, & fallaciæ, & ꝑꝑ calorem interioris dispositionis, & concupiscentiæ. Eccle. 26. A tribus timuit cor meum. ¶Item nubes est impressio aeris sursum in medio generata, & ex multis vaporibus aggregata, quia calor cœlestis partes leues, & vapores ipsius terræ, & aq̃ superius in aere subtilissimè eleuat, & ĩ naturam nubis cõuertit, & mutat. Nubes. n. licet ex mari solis radijs attrahant, tñ oĩs marinæ amaritudinis est ĩ dulcedinẽ cõuersiua. Et ẽ nubes, quasi oĩs materia oĩm, q̃ in aere generantur, vñ nunc pluit, nũc grandinat, &c. Sic verè prelatus per virtutem solis iustitiæ debet à terra. i. ab amore terrenorum totaliter eleuari, & sursum in aere. i. in statu totius perfectionis situari, & ibi ex multis vaporib. i. perfectionibus plurimis aggregari, ibiq; per cõtẽplationẽ suspẽdi, & per affectionem cœlestium exaltari, & ex mari. i. ex mũdo debet extrahi per contẽptũ. Ab oĩ amaritudine debet absolui. Debet ẽt dulcis per cõpassionẽ, & sapidus ꝑ douotionẽ à ceteris ĩueniri, vt sic dicãt alij illud Ps. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Hæc nubes, qñ à sole iustitiæ per gr̃am resoluitur, pluit per doctrinam, & prædicationem grandinat ꝑ diuinarum comminationum prolationem, corruscat per æternorũ gaudiorũ apertionẽ, vel exẽplorum oñsionẽ, tonat per diuini iudicij terribilẽ declarationem, fulminat ꝑ malorum correctionẽ, & punitionẽ. Iõ Matth. 17. Nubes lucida obumbrauit eos, & vox de cœlo audita est. Vel dic, ꝙ bonus prælatus primo per electionem de terra, & mari. i. de infimo statu sursum ad dignitatem virtute solis. i. instinctu diuinæ uocationis attrahit̃, & licet in mari. i. in mundo fuerit amarus. i. peccator, & malus, eius tñ amaritudinẽ nõ sectat̃, sed ĩ benignitatẽ, dulcedinẽ & gr̃am à vocationis suæ tempore cõmutatur. Iudith 5. Fontes amari obdulcati sunt. Et ista nubes &c. sicut supra. Idem aũt dic de prædicatorib. & ecclesiasticis, & religiosis à Deo ad statũ ꝑfectionis vocatis, & tractis &c. ¶Nubes qñ ex vicinitate cadauerũ vel paludũ vapores corruptos sibi incorporat, tũc est pestilẽtiæ in aere deductiua. Nubes ẽt guttis terram irrigat, & tñ eam irrigãdo, seipsam cõsumit, & annihilat. Sic ꝓ certo, qñ aliquis ecclesiasticus in sua cõsciẽtia recipit vapores, & suggestiones vaporum corruptorũ. i. personarũ malarũ, & luxuriosarũ, vt qñ. s. sectatur colloquia, & familiaritates mulierũ, tunc per pctm̄ luxuriæ corrumpit̃, & sic ꝑ mala, sua exempla pestilẽtiam in aere ecclesię vel patriæ gñat. Apo. 9. Ascendit fumus de puteo, & obtenebratus est aer. Et licet tunc guttis suis. i. verbis, & doctrinis terrã ecclesiæ irriget, ipse tñ in se minuitur, & cõsumitur, inquantum. s. bñ docet, & malè operatur, quia ẽt verba sua erunt sibi in testimoniũ dãnationis. Hie. 13. Tu. n. docuisti eos aduersum te, & erudisti in caput tuum. Isti. n. dicunt, & non faciunt. Mat. 23. Cõstat. n. ꝙ illi, qui falsas societates sectantur, primo in se corrumpunt̃, & sic ꝑ mala eorũ exempla ẽt in alijs corruptio gñatur. Mali ẽt doctores in eo, ꝙ alios docendo proficiunt, seipsos malè uiuendo consumunt. ¶Itẽ nubes q̃to terrę vicinior, & à cœlo remotior, tanto maior esse vr̃, & econuerso, q̃a nubes, q̃ vr̃ maxima circa terrã, si cęlo esset ꝓpinqua minima putaretur, s̃m Bedã. Sic mũdani diuites, q̃ terræ. i. rebus tpalib. vicinant̃, magni & potentes à secularib. reputantur, & hoc q̃a à cęlo Chr̃o sunt totaliter elongati. Et ecõtra illi q̃ in veritate sunt magni virtutib. si tñ à terra, & terrenorũ amore sint abstracti, cœlo aũt ꝑ amorẽ, contẽplationẽ, & ꝑfectionẽ propinqui, illi dico apud mũdanos minimi reputant̃, q̃a hodie bonos, & virtuosos negligunt, eo ꝙ à sua vicinitate, & cõparitate sunt remoti. Malos aũt, & pctõres, q̃a eis sunt ꝓpinq̃, & sĩles, appreciant̃, & extollunt, q̃a q̃ derelinquunt legẽ, laudant impiũ. Prou. 28. & 25. Abominant̃ impij eos, q̃ in recta sunt via. Vel dic, ꝙ q̃to q̃s terræ. i. mũdo & pctis est vicinior, tãto ꝑ superbiã, & ꝓsumptionẽ reputat se esse maiorẽ, & q̃to cęlo ꝑ merita, & virtutes est ꝓpinquior, tanto in oculis suis est minor. Eccl. 3. Quãto maior es, humiliate in oĩb. Vel põt dici contra illos, q̃ sibi ꝓpinquos, & cõsãguineos reputãt meliores, veteres & extraneos minores. ¶Nubes ꝑ mutuã ruptionẽ solent, qñq; tonitruũ facere, & ꝑ mutuã in aere colluctationẽ solent ignẽ ĩ aere generare. Sic ex ruptione pacis, & colluctatione cõtrouersiæ, & litis, orit̃ qñq; tonitruũ discordiæ, & gñat̃ ignis crudelitatis, & rapinæ. ¶Itẽ qñ vapor terrenus à centro ꝓprio eleuat̃ supius, nunq̃ q̃escit, imo semꝑ est instabilis, & motiuus, vt patet in nube, q̃ à vento modico de facili mouetur. Sic qñ hõ à centro ꝓprio, qđ est Deus vel humiliate, ꝑ pctm̄ separatur, & per superbiã sursum eleuatur, non põt quiescere, sed ad modicum ventum tentationis vel tribulationis de vno peccato in aliud, & de vna affectione in aliã circũfert̃, nec vnq̃ pt desistere à motu propriarũ affectionum, donec ad centrum suũ Deum ꝑ charitatẽ reueniat iterato. Thr. 1. Peccatũ peccauit Hierusalẽ, ꝓpterea instabilis facta est. Vel põt dici de bonis religiosis prædicatoribus, q̃ qñ à terra, & terrenis penitus sunt semoti, & sursum ad Deũ eleuati, & suspẽsi, solẽt per bonã operationẽ, & contẽplationẽ faciliter se mouere, & s̃m flatũ spũs inspirantis, ad ꝑdicãdũ vndiq; circũire. Iac. 3. Naues cũ magnæ sint, à validis ventis mouent̃. ¶Item nubes, quæ simul super terram ceciderit, destruit & submergit sed si paulatim descenderit in pluuiã resoluta, tunc ipsam irrigat, & fœcundat. Sic iudex, qñ deliberatẽ, & paulatim pluuiã emittit eloquiorũ sñiæ, iudiciorũ & præceptorũ, tũc terram suã. i. subditos, bñ regendo irrigat, & fœcundat, sed qñ per sñias ꝑcipites sine deliberatione insimul in eos resoluit̃ & cadit, tunc ipsos destruit, & submergit. Iõ iudicibus præcipit̃ 2. Paral. 19. Sit timor dñi vobiscum, & oĩa cũ diligentia facite. Et de malo iudice dr̃ Esa. 14. Tu. n. terrã tuã disperdidisti, tu populum tuũ occidisti. Vel põt dici de ꝑdicatoribus qui nõ debent ẽt aquam doctrinæ suæ simul effundere, alias solent attediando magis nocere, q̃ ꝓficere, sed paulatim, & prudenter debent stillare, vt sic sine populi displicẽtia possint eos uirtutibus fęcundare. vñ Iob 12. dr̃ de nubib. Si continuerit aquas, oĩa siccabuntur, & si emiserit eas, subuertẽt terram. Itẽ nubes sequens motũ firmamenti nunq̃ cadit, sed si motũ propriũ sequitur, statim cadit. Nubes ẽt quanto plꝰ fuerit impulsa, tanto uelocius mouet̃. Et à parte cęli est figuræ rotundæ. Figura. n. hæc præ cæteris habilior est ad motũ. Sic q̃diu religiosus vel subditꝰ motũ, & voluntatẽ firmamẽti. i. ꝑlati sui sequitur per obedientiam, in statu gratiæ pt stare, sed si se velit regere per ꝓpriam voluntatẽ, tũc statim ad peccata descendit. Exẽplũ de Adã &c. sicut & infra. §. pe. expone. ¶Nubes sursum in aere vr̃ suspensa esse cœlo ꝓxima, & uicina, & tñ s̃m veritatem multo plus terræ, q̃ cęlo est ꝓpinqua. Sic sunt multi, q̃ in alto gradu eccłæ stãtes, credũtur, à simplicib. esse cęlo, & cęlestib. i. Deo, & angelis ꝑ gr̃am & merita contigui, & vicini, qui tñ inde valde sunt ꝑ demerita remoti & inferius terrę. i. inferno ꝓpinqui. Vel põt dici de multis hypocritis, q̃ sursum in aere religionis manentes a terra, & terrenis elõgati, & cęlo, & cęlestibus ꝓpinqui creduntur, q̃ tñ s̃m veritatem circa terram, & longe à cęlo per auaritiã collocantur. Et sicut nubes qñq; ꝓmittũt pluuiã, q̃ tñ non habent, sic hypocritæ aliqñ pluuiã gratiæ ꝓmittunt, nõ habet tñ nisi ventũ vanitatis hypocrisis, & inanis glorię. Iob 37. Aer cogetur in nubes, & vẽtus trãsiens fugabit eas. ¶Itẽ nubes est cõcaua naturaliter, & ad modũ spõgię cauernosa, & iõ est influentiæ supiorũ corporũ receptiua, & ꝑ subintrationẽ radiorũ solariũ formæ multiplicis oñsiua, ut patet in arcu cęlesti, q̃ nihil aliud est q̃ nubes rara, & rotũda in cuius subs̃a calor multiplex gñat̃. Et ẽt nubes (eo ꝙ cœlo appropinquat) formæ; & figuræ imutatiua, q̃a rotũda est ad modũ cœli à parte superiori; a latere aũt nõ est ei figura aliqua determinata; q̃a qñ nubes nubi lateralr̃ appropinquat in figura alteri se cõformat; vt dicit Beda. Et est nubes suæ subs̃æ sursum motiua; & s̃m ꝙ a vento magis vel minus ĩpellit; est tardius uel citiꝰ ꝓcessiua. Nubes ẽt inter nos, & solem sua interpositione est sui caloris mitigatiua; & iõ messorib. & itinerantib. est accepta. Et ꝑ solis influentiã in pluuiã resoluta, est terrę fęcũdatiua, & seminũ & germinũ ꝓductiua. Et licet a mari originaliter resoluat̃ tñ deposita oĩ amaritudine dulcis; & sapida reperit̃. Talis nubes vr̃ fuisse beata virgo; q̃a ꝓculdubio beata virgo fuit cõcaua ꝑ humilitatẽ; & iõ influentiæ cęlestis. s. Dei p̃ris fuit p̃ cæteris receptiua. Nã

quando radius solaris.s. ipse filius Dei ab ipso sole Deo pře vsq; ad ĩteriora nubis.s.B. Virginis fuit missus p beatã incar nationẽ,tunc statim imago ipsius, ipse hõ Chrs in eius vtero resultauit,q arcus cęlestis dr q pluuiã diuinæ grę,cõsolationis & doctrinæ pctorib.denunciauit, & colores multiplicis pfectionis dãdo,exemplũ pctorib.repñtauit, & cõfęderationẽ ĩter Deũ,& hoĩes reparauit.Gen.9. Arcũ meũ ponã in nubib.& erit signum fęderis inter me,& inter terrã. Iste ergo nubes fuit rara p pauptatem, & iõ fuit leuis p prõptã obedientiæ voluntatẽ.Vñ Esa. 19. Dñs ascendet super nubẽ leuem,& ingredietur ægyptum &c. Et ideo qñ ista à vẽto.i. Spũs sancti inspiratione impellebat, per bona opera ad cęlum,& cœlestia velocissimẽ mouebatur.Ps.Spũs tuus bonus deducet me in terram rectam.Hæc etiam inter nos, & solẽ iustitiæ se interponit,& erga nos rigorum suũ mitigat,& refrenat.Ego sequester,& medius fui inter Deum & vos.Deu. 5.Figura est si vis qũo Hester se interposuit p populo suo vt regis Assueri sniam mitigaret.Hester 5. Et iõ messorib.i.bonis in agro mundi fruges virtutũ colligentib.est cõgrua, & accepta,& ẽt ipsis itinerantibus.s.peccatoribus,q ambulãt iter tenebrosum,(Prou.4.)est q̃ plurimum opportuna.Hęc est nubes,q̃ licet a mari.i.populo Iudaico duro, & amaro p sæuitiã,& pctã,ortũ sumpserit,nihil tñ amaritudinis retinet imo dulcissima,& benignissima semp manet,& iõ in pluuiã gratiarũ resoluit,a qua terra.i.aridi pctores bonis operib. fœcundantur,& ab ardore diuinæ iustitiæ conseruãtur, qa ardorẽ refrigerabit ros.Eccle.18. Ideo 3.Reg.18.Ecce nubecula parua ascendebat de mari,sequitur.Sequuta est pluuia largissima.Vel dic,q nubes est vir pfectus. Debet.n.habere conscientiã cõcauã,& cauernosam per humilitatẽ,vt se vacuũ reputet oĩ bono.Figura Exo.27.de altari holocausti qd erat non solidum,sed concauũ.&c.Et iõ pp cõcauitatẽ humilitatis cęlestes ĩpressiones.s. grãm & virtutes faciliter recipit in seipso 4.Reg.4.Sume vasa vacua,nõ pauca, & ingredere,& claude ostiũ,& mitte inde in oĩa vasa hæc,& cũ plena fuerint,tolles.Hic debet esse naturæ roridæ per cõpassionẽ,a parte cęli.i.superiorum suorũ,& Dei,figurę rotundæ.i. velocis,& prõptæ p obedientiã,& subiectionẽ.Altarẽ autẽ cõcauũ,a parte.s.ĩqtũ pximorũ, & sociorũ, eis cõformis efficit in figura p socialẽ cõuersationẽ,vel p bonæ vitę ipsorum imitationẽ,vt ſm Apo.1.ad Cor 9 fiat cũ Iudęis Iudęus, cũ infirmis infirmus.Et q̃to vẽto.i.Spũs sancti flatu,& inspiratione plus vel minus fuerit agitatus,tãto citius vł tardius ad bona opera mouet.Hic ẽt sui,& orationum suarũ interpositione,calorẽ diuinæ iustitiæ reprimit,& terrã.i.pauperes,& pctores pluuia eleemosynarũ,& exẽplorũ,& doctrinæ irrigat & ĩfundit.Iõ de eo pt dici illud Eccl.34. Protector potẽtię,tegimẽ ardoris,vmbraculũ meridiani,& adiutoriũ casus. Hic ẽt ad Deũ sursum p affectionẽ semp mouet,& tendit,et colores bonorum exẽplorum,in seipso recipit,& alijs ostẽdit.Eccl.43.Pulchritudinẽ coloris eius admirabitur oculus.

De Iride. Cap. 20.

1 IRis ẽ repcussio radij solaris in nube resoluta, sicut splendor refulgẽs in aqua,qua pp in ipsa iride sicut ĩ speculo, multorum colorum imagines resultant.Iris igitur de die,& nõ de nocte vł.Nã iris a solis,& non a lunæ radijs vt cõiter pcreatur.Sua ẽt virtute ĩferiora cũ in pluuiã fuerit resoluta,vegetat, solis ẽt ardorem mitigat humorẽ pdominantẽ in aere demõstrat,cęlo & terrę decorẽ pstat.Vñ ſm Bedã,& magistrum historiarum, p quadraginta annos añ iudicium nõ apparebit.Cõsumptionẽ & desiccationẽ elementorum denotat,pacẽ ẽt,& cõcordiã ĩter Deũ,& mundum designat. Sp ãt soli opponit,& nunq̃ in meridiei puncto vł, qa tunc sol in eo, q orbẽ mediat, radios suos nõ plus in vna q̃ ĩ alia parte mãdat, sed in vtroq; horizõte æqualiter librat.Scdm Bedã verò iris añ iudicium p quadraginta annos nõ apparebit,qd desiccationẽ aeris,& finẽ seculi denotabit. Talis est grã diuina vel Dei mĩa,q p radios,& p influentiã solis iustitiæ Iesu Xpi respiciẽtis in nubẽ.i.aĩam resolutã, & cõtritã, in ipsa cãtur,qa grã ĩmediate a Deo efficit, & creat,a qua ẽt multi colores.i. multæ virtutes, & pfectiones postmodum oriunt 1.Mac.6.Refulsit sol ĩ clypeos aureos,& resplenduerunt &c.Iris ãt ista.s.grã vel mĩa,Dei,q̃ta sit ĩ hoĩe,ĩ nocte.i.ĩ vita pñti(sicut dr Eccl.9.)nõ apparet, qa hõ mõ nescit vtrũ amore vel odio dignus sit. Sed qñ post mortẽ dies declarãs latibula venerit.s.iudiciũ diuinum vel ipsa snia æterna,tũc iris ista q̃ta,& qualis fuerit,in quolibet apparebit, qa sicut dr Malac.3.Tunc videbitis qd sit inter iustum,& impiũ. Quare ãt in nocte pñtis seculi non vł,rõ est,quia grã non causat a luna.i.a mundana psperitate,quę nũc fluit,& refluit,imo ab ipso sole iustitiæ.Iesu Chro.Hæc aũt iris.i.gratia vel mĩa, ardorem & rigorem solis mitigat,inferiora.i.viatores p bona opera vegetat,& pulchritudinẽ ipsi cęlo.i. ecclesiæ triũphanti,& ipsi terræ.i.ecclesiæ militanti tribuit,& ministrat. Humorem ẽt deuotionis in aere conscientiæ,in qua est,dominari denunciat,& declarat.Et iõ quia ante iudicium elementa.i.mundus,& prædicatores humore deuotionis,& cõpassionis totaliter siccabunt,pp perfidiam Antichristi,ideo tunc ignis mĩæ,& grę nullatenus apparebit, qd mundi defectum,finem & consumptionẽ verisimiliter denotabit, qa cum iris.i.grã habeat inter Deum, & hoĩem designare concordiam,& tunc tpis veniat guerra dura, iõ nullum signum gratiæ vel mĩæ apparebit.Ps.Nõ miserearis oĩbus qui operãtur iniquitatẽ.Eccl.28.Ira nõ habet mĩam. Iris ẽt soli opponit,qa gratia, & mĩa diuina Christo quantum ad iustitiã, & rigorem obuiat,& repugnat, quia ros obuiãs ab ardore venienti.Eccl.43.Et ideo in meridie.i.in extremo iudicio, iris diuinæ misericordiæ,& gratiæ latitabit,quia tũc sol iustitiæ orbem per iustitiam æqualiter meditabit,& ad vnguem iustẽ,& rigidẽ iudicabit, & quantum ad vtrunq; horizontẽ.s. quantum ad bonos,& ad malos p rigorẽ iustitiæ æqualiter se habebit,quia tunc vnusquisq; propriã mercedẽ accipiet ſm suum laborẽ 1.ad Corin.3.Et ideo,qa iustẽ habebit iudicare,nulla ibi mĩa locum habebit.Vel dic gñaliter,q vbicũque humor pietatis,& gratiæ deficit, signum est q diuinum iudiciũ,finis,& tribulatio cito erit,qa.i.iudiciũ sine mĩa fiet illi,qui nõ fecerit mĩam.¶Itẽ iris semper est soli opposita ẽ directo,& nunq̃ a parte australi vł,imo qñ sol est in parte australi,tunc iris est in aquilone.Duobus etiam cornibus tãgit terrã,& vna sola.s.sui vertice cęlũ tãgit.Sic peccator soli iustitiæ semper opponitur per pctm,quia licet sol Christus sit in præsenti in parte australi.i.in statu gratiæ,& mĩæ,& virtutis:iste tñ est in parte opposita.s.in aquilone.i.in frigiditate peccati per mẽtis obstinationẽ,& nunq̃ in eadem parte cũ Chro inuenit p cõcordiã,& amorẽ,et nunq̃ in parte australi.i.in statu gratiæ reperitur,imo ipse Christo,& Christus sibi semper cõtradictorij sunt, quia cõtra malum bonum est & contra mortem vita,contra vitam mors.Eccl.33.Hic etiã duabus partibus.s.volũtate et corpore seu opere tangit terrã,et tpalia p affectũ,sed tñ vertice.i.intellectus p fidẽ tãtũmõ cęlũ tangit: intellectus.n. in cœlo est per fidei notitiam corpus verò, et voluntas in terra sunt per cupiditatem, et auaritiam,Iõ dr Sap.18.Vsq; ad cœlos attingebat stãs in terra.Et sicut iris ſm Ari.nõ apparet in meridie, sic in meridie lucis æternæ.s.in paradiso nõ inuenit peccator,vel in meridie, qñ oĩa erunt clara.s.in iudicio peccator non apparebit. .s.q̃tũ ad apparentiã meritorum,quia non resurgent impij in iudicio etc.Vel dic,q iste arcus,quo boni sagittant,et molestantur,significat rebelles,quærulos,et obstinatos tã in seculo,quam in claustro.Isti.n.a natura se solẽt opponere soli.i.prælato suo,uel alijs personis bonis,claris,et sanctis,et contra ipsos q̃tum præualent militare,et eorum iussis,et ordinationibus, moribus et conditionibus nituntur totis uiribus obuiare.Dan.11.Nec quenquam Deorum timebit, sed aduersis vniuersa cõsurget.¶Item iris est arcus cęlestis in nube rorida,radiorũ solariũ reflexione gñatus.In isto aliqua attendunt primo,q̃tum ad eius gñationẽ,qa gñat ex nube rorida,et ad pluuiã pparata.Aliqua ẽt q̃tum ad eius subam, et figurã,qa ipse est sphæricus,et circularis,qa duob.cornibus tangit terrã,sed uertice cęlũ tangit. Quantũ ad spẽm, et decorem est pspicuus,et specularis,qa in illa nube resoluta refulgent omnes colores obiecti sicut in speculo uel ĩ aqua.Nã ſm Bedã ibi apparent colores quatuor elementorũ,qa in principio,apparet color rubeus rõne ignis, scdo lacteus rõne aeris,tertio viridis rõne terræ,quarto ceruleus rõne aq̃, et multi alij colores ĩtermedij,quos nullus pictor ſm Arist.in libris meteororum,posset describere depingendo.Talis rectẽ est Christus, qui arcus dr propter flexionem misericordiæ,et propter sagittationem iustitiæ, et rigoris.

Ilic

Iste igitur in nube rorida.s. virgine benedicta p immissionē
radiorum solarium.i.per ingressum ipsius personæ filij,q est
radius Dei patris,in beata icarnatione extitit generatus.Iō
dr̄ Exo.16. Gloria dñi apparuit in nube.Beata.n. virgo est q̄
fuit nubes rorida , ad pluuiam gratiæ infundendam pecca
torib.totaliter resoluta.Ideo Eccl.50. Arcus refulgens inter
nebulas gloriæ. Itē arcus est figuræ circularis , qa nō habet
principium neq; finem,quantum ad deitatem,& quantū ad
humanitate ēt fuit sphæricus , quia sicut sphęra est mobilis
& in puncto tangit terram,sic Christus in minimo terrā,&
terrena p paupertatē tetigit,& per obediētiā, & bona ope
ra mobilis fuit,&duobus cornib⁹ terrā tetigit , qa Christus
quantum ad duo.s.quo ad corpus,& aīam,terram.i.terreos,
& mortales tetigit per cōformitatem, quia corpore, & aīa
fuit aliis similis per naturam,similis aliis hominibus.Sapi.7.
Vertice aūt.i.diuinitate(quæ vertex pp excellentiam dr̄) cœ
lum.i.patrem & Angelos tetigit p cōformē æqualitatē. Vn
de Sap.18.Vsq; ad cęlū;&c.sicut supra.Ideo Esai.66.Cœlum
mihi sedes ē , terra autē scabellū pedū meorū. Itē iris ista.s.
Christus quantū ad spēm,& decorē conuersationis fuit per
spicuus,& specularis, quantū ad decentissimam honestatē
exēplar & speculū oīum aliorū.Speculū sine macula &c.Sa.
7.quia.s. colores , virtutes & perfectiones oīum creaturarū
in ipso reluxerūt.Ibi.n. apparuit dolor rubeus charitatis q̄-
tum ad ipsum ignē.i.quātum ad Angelos,qui flamma ignis,
ab Apostolo nūcupantur.Heb.1.Ibi etiam apparuit color la
cteus claritatis,& discretionis,quantū ad ipsum aerē.i.quan
tum ad Patriarchas, & Prophetas , qui aer pn̄t dici pp illu-
minationē spūsācti . Ibi fuit color viridis humilitatis q̄tū
ad ipsam terram.s.cōfessores,qui pp humilitatē,& pœnitē
tiam terra merito dicuntur.Ibi apparuit color ceruleus pa-
tientiæ,& firmitatis,quantum ad ipsā aquam,& mare.i. quā
tum ad martyres, qui semper fuerunt in motu tribulationū
sicut aqua,nec tñ per impatientiā sunt corrupti. Et breuiter
tot sūt ibi alij colores, virtutes , et perfectionis intermedię
in ista iride.s. Chr̄o, q nullus pictor .i. nulla creatura posset
eas describere vel ēt declarare.Ideo dr̄ Ecc.43.Vide arcum
et benedic,qui fecit illum. Valde.n. speciosus est in decore
4 suo.¶Et arcus cęlestis non vr̄ de nocte,multiplici rōne.s.vel
quia radijs lunaribus impeditur, vel propter turbulentiam
aeris , vel propter densitatem nubis , vel propter debilita-
tem visus,ipsius visio retardatur.Talis arcus significat dei iu
stitia,et maximè illam,qua peccatores in iuditio sagittabit.
vel iste est Christus, et maximè consideratus per iustitiā ar-
cuatus.Ista igitur iris in aere cordis nostri,non apparet,nisi
in die charitatis , quia in nocte culpæ vix cognoscit vel vr̄,
quia reuera peccatores parum solent in diuina iustitia medi
tari,et hoc,quia tunc radij lunares.i.amor,et affectio psp-
ritatis,quæ fluit,et refluit sicut luna,impediunt visum eius.
vel pp turbulētiā iræ.s.et discordie ipsius aeris conscientiæ
uel propter dēsitatē nubis ignorantiæ vel propter debilita
tē nostri visus, et intelligētiæ.His.n.causis iris ista à peccato
ribus nō vr̄ in nocte culpę,q̄ diu.s.in nocte culpę obdormiūt
et qescūt,nec ab eis arcus suæ iustitiæ meditatur,in die tñ iu
dicij clare videbitur ab eisdem Apoc. 1. Ecce venit cū nubi
bus et videbit eū oīs oculus. Vel dic, q Christus in die.i.pu-
blicè,et palā apparuit,in nocte verò.i.i occulto parū aut ra
ro apparere voluit.Bis.n.legit sub luna apparuisse.i.noctur-
ne se occultasse.s.qn̄ i ęgyptum portatus legitur,et qn̄ de tē
plo noscitur exiuisse.Ioan.8. Iesus aūt abscōdit se,et exiuit
de templo.Iste est ergo arcus de quod dr̄ Eccl.43.Vide arcū,
et benedic,qui fecit illum.vbi glosa.Vide arcū.i.vide Chr̄m
pauperem in mūdo,humilem in præsepio,fortē in inferno
iustum in iudicio. Vel dic, q iris est falsus amicus,et fictus,q
tm̄ vr̄ i die psperitatis, in noctæ aūt aduersitatis penitus nō
5 vr̄.¶ Itē iris est nubes aquosa,per omnes sui partes solis ra-
dijs penetrata.Iris ēt plena facie respicit solē,et ab eo respi
citur,et à terra vsq; ad cœlos extenditur, duobus cornibus
terram tangit,& superficie cœlum.Quantum aūt ad figurā,
et speciem est sphærica,et circularis, p spicua etiā,et specu-
laris , et in calore singulariter singularis.Nā in iride s̄m Be-
dam refulgēt colores quatuor elementorum, Ista iris est,B.
virgo,quę fuit nubes aquosa per pietatem,et clementiā,et
per oēs sui partes.s.affectiones,et operationes radij diui-
næ gr̄ę penetrata.Hæc sp solem iustitiæ respexit p charita-
tem,deuotionem,et cōtēplationem , et ideo ipse ea respe-
xit p mīam,& p gr̄arum. collationē. Lu.1. Respexit inquit,
humilitatē ancillæ suæ.Soli ēt iris ista opponit, qa cū Chr̄s
ipse sit sol iustitiæ,& ipsa regina mīæ,iō inuicē opponunt ,
inq̄tum per mīam Virginis,Chr̄i iustitia tem pat.Eccl.18. Ar
dorē refrigerabit ros.Hæc ēt terra tangit,qa B.Virgo ipsos
pctōres terreos amplectit,& tāgit per suā gr̄am defendēdo
cū duob.cornib.i.cū feruida charitatē,& fluida pietate. sed
cū hoc ēt vertice suę benignæ orōnis tāgit cœlū.i.orat pro
eisdē,vt sic ea media,cœlū & terra.i.Deus & pctōr inuicem
cōiungant,vt & sic signū fœderis inter eos ipsa reputet,di-
cēs illud Hie.24.Cęlū & terrā ego impleo.Hęc ēt fuit sphæ
rica p obediētiæ in bonis operib.velocitatē,perspicua per
uenustatis,& apparētiæ claritatē,colorata singlr̄ per pfe-
ctionū & virtutū singularitatē.Iō dr̄.Virgo singl̄is &c.Quia
oēs colores rerū aliarum.i.oēs pfectiones ipsorum quatuor
elemētorum eccl̄iæ.s.ignis angelorum,aeris Patriarcharū,
aq̄ martyrū,& terræ cōfessorum,in ea perfectissimè reluxe
runt.Ibi rubor charitatis quo ad ignē. Ibi candor castitatis
quo ad aerē.Ibi viror claritatis,quo ad terrā . Ibi cerulitas
patiētiæ,& humilitatis quo ad aquā.Sibi ergo potuit dici il
lud Eze.16.Sūpsit uestimēta tua multicoloria.Vel dic q iris
est p̄lat⁹ vel ēt quilibet vir perfectus, qui dēt per iustitiam
arcuatus,sed tñ esse per clementia humectatus , vt sic sil̄ sit
pietate,& æqtate tēperatus.Itē dēt esse colorū.i. virtutum
pulchritudine picturatus. & dic colores sicut supra. Soli
Chr̄o dēt esse per orōnem oppositus p alijs,& obiectus, &
ad faciendū cōcordia inter Deū,& subditos ordinat⁹. Gē.
6.Arcū meū ponā in nubib.& erit signū fęderis inter me, &
inter terrā.Et à terra,q̄ p actiuā hēt tāgere, ad cœlum p cō
tēplationē,et affectionē mentalr̄ eleuat⁹ Gen.28.Iacob vi-
dit scalā cuius summitas cœlos tāgebat. Vl̄ solū de iustitia
potes allegare, q arcus iste sp significat pluuia. Quia arcus,et
sagittatio iustitiæ sp cum pluuia mīæ dēt esse.Ps.Mia et ueri
tas obuiauerunt sibi.¶Sicut dn̄t Aris.et Pii. Arcus in æstate 6
nunq̄ fit i meridiei puncto post ęqnoctiū verò autūnali pōt
fieri in oī hora diei.Cuius rōnem assignat.Sene.li.1.de natu
ra.q̄st.dicens, q in æstate in meridiæ sol est feruentissim⁹, et
iō ita radijs siccat nubes oppositas, q nō inuenit sufficiētē
obicē in nube,q̄ reflecti faciat radios,vt imago ipsius solis,
q̄ iris dr̄,ibidē ut in speculo formet, nō sic aūt in aliis tpib.
et horis,cum sol sit debilior , qa tūnc satis inuenit in nube
opposita à quo suus radius reflectat.Cuius exemplum pōt
opponi in speculo,ubi magno nō appareret si uisus ultra
pcederet,et nisi plumbum ex opposito,à quo reflectat in-
ueniret.Sol est Chr̄s,nubes est aīa,iris ē gloria æterna.Istud
est igr̄ rl̄are, q iste sol Chr̄s nunq̄ iridē.i. æternæ gloriæ pul
chritudinem in aīa gn̄at,nisi in ipsa inueniat in quo sistat .i.
nisi aliq̄ pulchritudinem meritorū habeat,q̄ radios suæ iu-
stitiæ reijciat,et istā cāre pulchritudinem faciat, et compel
lat,qa sicut d.Aug.Qui creauit te sine te,non iustificauit te
sine te.Vel dic, q iris diuinæ gr̄æ,et ipsius rorifluæ mīæ , et
veniæ,oī hora diei vitæ nr̄æ pōt acqri , excepto meridie .i.
statu post mortem,et futuri iudicij rigore.tunc.n.nubes .i.
pctōres à sole iustitiæ secabuntur,& cum non habeant,qd
radij, suæ iustitiæ obuiet,signe gloriæ & gr̄æ coloribus di-
mittentur.Seneca.Nō fit arcus nisi in nubilo.i.non acquiri-
tur gr̄a vel pmeretur gloria , nisi dum durat nubilum vitæ
huius.¶ Iris s̄m Aris.nō fit virtute radiorū lunarium nisi ra 7
ro.s.bis in annis quingētis , & s̄m eūdē nunq̄ apparēt simul
nisi duę irides, vna.s. q̄ fiat radiis solaribus , alia lunaribus,
vt si sol sit in occidēte,fiat arcus in oriente, si aūt luna sit in
meridie,fiat arcus i aquilone.Istud potest allegari, q luna.i.
mūdi prosperitas raro creat arcum.i. raro facit hoiem pfe
ctū.Est tñ possibile in aere.i.hoīes duas irides.i.duas pfectio
nes apparere,vnam.s.quæ fiat à sole Christo,q̄ est spiritua-
lis. Aliam verò,quæ fiat à luna.i.à mundo,quæ est tempora-
lis quia proculdubio, quamuis sit valde rarum,& valde dif
ficile, q hō simul,& semel habeat duos arcus,& q simul in
hac vita temporaliter quo ad mundum,et spūaliter,quo ad
Deum sit perfectus,non est tñ impossibile, quin aliquotiens
hoc cōtingat,sicut de multis bonis prælatis videmus qui lu
nariter,et solariter.i.spiritualiter,et tēporaliter sunt beati
et in vtroq; latere circū specti , vt sic de eis possit dici illud
Ps.Sol et lune steterunt in habitaculo suo.

De Rore. Cap. 23.

1 ROs est impressio aeris, quę ex virtute cœlesti gignitur & ad terrā insensibiliter descendens, herbas & plantas irrigat atq; nutrit, & quicquid ardor diurn⁹ cōbusserat, ros nocturnus refrigerat, & remollit, & licet ad ardorem solis de herbarū superficie quo ad apparentiā euaporet, ibi tñ virtutē suā manifestissimè derelinquit. Hic igr̃ terrā inebriat, & fœcundat, medullā in granis amplificat, & augmē tat, ostrea in mari, & conchylia margaritis impregnat pullos coruorū dū tñ adhuc sunt iuuenes. reficit & impinguat. Aerē ēt calefactum vltra modū per sui corporationē tēperat, & cōdensat. Hic ēt vim venenosorū reprimit. & retardat, q̃a parū de nocte pungunt. Et licet admodū aq̃ sit insipidus, tñ mel in florib. aliquib. gñat ac causat. Per rorē pōt intelligi bonus ecc̃iasiasticus vel p̃latus, q procul dubio virtute cœlesti, & inspiratione sp̃ussancti in aere religionis vel ecclesiæ gignit, & introducit, & ibidē ad vtilitatē hoīm eligitur, & creat. Zach. 8. Cœli dabunt rorē suum. Iste. n. solet herbas, & plātas, i. simplices subditos & laicos, maximè pauperes, humore doctrinæ & eleemosynæ irrigare, & nutrire, & cōbustos tentationum, & tribulatio. ardorib. suis cōsolationib. temperare. Eccl. 18. Nōne ardorē refrigerabit ros? Et sic ipsos facit in bonis operib. & virtutib. fœcundare, & tēporaliter & sp̃ualiter germinare, dicens illud Oseæ, 14. Ego quasi ros, & Israel germinabit sicut Lilium. Ostrea ēt. i. ipsos claustos religiosos, & humiles, lapidib. p̄ciosis. i. donis & beneficijs impregnabit, & ut breuius concludā, iste puncturas venenosorū dæmonū, & tyrānorum refrenabit, & ardorē aeris. i. rigorem diuinæ iustitiæ suis orōnib. tēperabit. Dan. 3. Fecit dn̄s medium fornacis, quasi uentum oris flantē. Et qđ plus est, pullos coruorum. i. pupillos & orphanos parentū auxilio destitutos, misericorditer refouebit. Oseæ 6. Mia vestra quasi nubes, & quasi ros. Et in florib. i. in iuuenib. suis doctrinis, et exēplis mel, & manna deuotionis, et gr̃æ gñabit. Num. 11. Cum descenderet super castra ros, descēdebat pariter & mana. Et dato ēt q iste ros per ardorē mortis euaporate cogat, eius tñ virtus post ipsum in herbis. i. in subditis relinquit & in p̄ductione bonorū operū manifestissimè declarat. Constat. n. q boni viri etiā post mortem, & recessum suū, alijs p̄ficiunt pp bona documenta, & exempla, officia & bñficia q̄ eis reliquerūt, ita q q̄uis tales ab alijs personaľr separent, cū eis tñ remanere vir̃, vt sic q̄libet horū dicat. Radix mea aperta est iuxta aquas, & ros morabatur ĩmissione mea. Vel oīa ista p̄nt dici de Dei gr̃a diuinitus collata, uel de bona doctrina cęlitus inspirata, q̃a p̄culdubio ista sunt quæ corda irrigant, & per pietatem humectāt, per bona opera impinguant per cōsolationem refrigerāt, & tēperāt, Margarita. i. Chr̃o ipsa impregnāt, & pullos & innocentes refouent, & oīb. mel deuotionis p̄stāt, & ēt p bonos habitus quos gñant, post se bonā dispōnē in cordib. parāt, vt sic bñ possit dici cuilibet rorificato gr̃a vel doctrina, illud Gē. 27. In rore cœli, & pinguedine terrę erit bñdictio tua. Et sicut videmus q ros de nocte gñatur, in die verò siccat, sic verè istum rorem diuinæ sapientiæ, & gratiæ, nox humilitatis, & aduersitatis p̄curat & generat. Dies verò mundanæ p̄speritatis vel publicæ negociatiōis ipsum desiccat. Et inde est, q sancti patres q hūc rorem acq̃rere voluerūt, diē. i. mūdi p̄speritatē p̄sentem, & nogocia publica dimiserūt, & noctē. i. secretū religionis, & consciētiæ et ēt secreta. eremorū, & nemorū elegerūt. & iō ipsi dicebāt illud Cāt. 5. Caput meū plenū est rore, & cincini mei guttis noctiū. Et sicut s̄m Ambr. luna dr̃ mater, roris ros ēt nunq̄ dr̃ cadere nisi q̄n flauerit ventus austri, sic luna. i. beata virgo & auster. i. sp̃ussanctus rorem diuinæ gratiæ, & miæ nobis generant, & p̄curāt.

2 Oseæ. 6. Misericordia vestra quasi nubes, & quasi ros. ¶ Ros quamuis sit insipidus, res tñ dulcissima solet generare, vide licet mel in floribus, & ĩ herbis manna s̄m Pla. Sic p̄dicator dato, q in se sit insipidus. i. indeuotus & crudus, sępe tñ fit q verbis suis inductiuis dulcedinem deuotionis, et compassionis in auditoribus generat, et sic dat alijs quod ipsemet nō habebat. Deute. 32. Fluat vt ros eloquium meū. Sed sicut videmus, q ros cito euanescit, licet quādiu durat, aliquotiēs proficere possit, sic hypocrita, et prędicator malus, et fictus modico ardore tētationis deficit, et p peccata ipse q alijs p̄fecerat euanescit. Oseæ 6. Sicut ros mane p transiēs. ¶ Ros

3 de cœlo veniēs, & herbas irrigans, & vsq; ad terram penit⁹ nō descendit, sed quasi originem suam petēs, sursum in herbarum summitatibus se suspendit. Sic verè iustus qui de cœlo se sentit p creationem venisse, nunquā debet ex toto ad terram. i. ad terrenorum amorem descendere, sed originem suæ creationis memorās, debet sursum p contemplationē suspendere, & semp ad cœlestia anhelare. ad Col. 3. quę sursum, sunt sapite. ¶ Rorem auster gñat sua humiditate, ipsum

4 verò Aquilo siccat sua frigiditate. Luna ēt sua humida virtute s̄m Ambr. mater est roris, & eū in aere inuisibiliter gñrat, qui tāđē suauiter descendens apparet visibiliter noctis horis. Sic vere auster. i. sp̃ussanctus, & luna. i. beata virgo solent rorē deuotiōis, & gr̃ę in aere cōscientiæ insensibiliter inducere, q̄ tandē solet p opera visibiliter demonstrare, q̄uis aq̃lo. i. diabolus ipsam nitat̃ per frigiditatē p̄cti. & tētationum

5 siccare. ¶ Ros pullos coruorū nutrit & c. Vide de coruo in titulo suo. Ex rore in conchylijs generatur Margarita & c. Vide de libro de lapidibus & Margaritis, itē libro de piscibus, &

6 conchylijs. 2. ¶ Itē ros est impressio in aere generata. Nā per virtutē celestē, & maximè lunarē, ros de nocte primo ĩ aere occultè orit̃, & tandē inuisibiliter descendens, p heborū superficiē sese diffundit, & tunc herbis, & plātis vigorē tribuit. & quæ æstus diurnus cōsumēdo, & desiccādo inclinauerat, ros nocturnus erigit, reparat & sustollit. Sic Christus p virtutem cœlestē. s. per virtutem sp̃ussancti in aerem purum, & lucidū. i. beatā virginē puram castitate, lucidā honestate descendēs, occultè & inuisibiliter extitit p̄creatus, s. per beatā incarnationē, & tādē in natiuitate de virginis vtero ĩsensibiliter se diffundēs (q̃a sine ruptura claustri virginalis visibiliter apparuit) mūdo natus est super herbas. i. super peccatores p suā gr̃am se diffundēs, & quos calor diurnus. i. ardor tentationū, & tribulationum q̄ in die prosperitatis mundanæ vigent, desiccauerat ab humor deuotionis, cōsumpserat à decore p̄fectionis, inclinauerat ad mūdanā cupiditatē, in curuauerat ad p̄phanā carnalitatē, primo irrigauit p doctrinā, & deuotionem, & erexit per cōtēplationē, humectauit p cōpassionē, & per clementiæ pietatē. ideo dr̃ Eccl. 43. Ros obuiās ab ardorē veniēti humilē efficiet. eum & c. Ardorē. n.

7 refrigerabit ros. Eccle. 18. ¶ Item ros congelatus s̄m Bedam cōuertitur in pruinā, & pp maximam frigiditatē s̄m Aris. albescit, & herbas sup quas cadit exurit, & marcescere facit, & ad calorē modicū euanescit. Sic ros. i. religiosus q̄n cōgelatur per indeuotionem, tūc conuertitur pruinam hypocrisis q licet sit frigidus per indeuotionem, et p̄ctā tñ calor p̄sius est alb. p hypocrisim, & humectus, herbas tñ sup quas iste ros cadit. i. illos qb⁹ dat mala exēpla sua, & cōsilia, marcescere à virore gr̃æ facit, & ipsos exurit per p̄c̄m, & tādē ad modicū calorē tribulationis totaliter euanescit. Humectus vr̃ priusq̄ veniat sol. Iob 8. ibidem. Ante. oēs herbas arescit. Et sicut ros ĩ loco corrupto genit⁹ sit corruptus, & aliorū corruptiuus, & florum, & herbarū destructiuus, sic verè homo qui per hypocrisim vel p̄c̄m corrūpitur, alios etiā quos tangit, & associat, & maximè flores. i. p̄sonas iuuenes solet corrūpere, & p mala verba, & exēpla inficer̃, & turbare. Vel pōt dici, q recorruptus est mundi p̄speritas, q̄ possessores suos p delectationē inficit, & æruginē, & rubiginem, auaritiæ in eis generat & inducit. 1. ad Corin. 15. Corrunpūt bonos mores colloquia praua. Iste est ros quo tinctus est Nabuchodonor quando in bestiam est mutatus Danieles 4.

De Pluuia. Cap. 24.

1 PLuuia s̄m Isidorum dicitur a pluraliter guttarum. Imber, ab imbuendo terram vel ab inebriando. Nimbus vero dicitur à nube, quando exinde in maxima, copia subito deriuatur, & ideo dicitur nimbus quasi nubis imber. Et est pluuia impressio aeris ex vapore frigido, & humido; & in nubem congregato; per calorem inferius resoluta. Fit enim pluuia hoc modo. Fumi. n. & uapores humidi; & ex aqua & terra exhalantes superius ad medium interstitiū aeris eleuantur; & ibi propter loci frigiditatem in corpus nubis cōdēsautur; & deinde calore radiorum solarium; & motu firmamēti; & sphære ignis; humiditatem huiusmodi dissoluente; guttatim dissoluitur in pluuiam; & in imbrem vt dicit Beda. Tali modo videtur generari pluuia lachrymarum,

marum. Est. n. primo necessariũ, ꝙ hõ recolligat vapores, & fumos peccatorũ, q̃ commisit, tã à terra quam à mari. i. tam à spiritu quã à carne, & ꝙ sursum in aere cõscientiæ ipsos trahat. Et tũc est necesse ꝙ sit ibi frigus timoris Dei, in quo oĩa simul cõprimat, & exinde quandã nubẽ dubietatis status ꝓprij constituat, & cõponat. Et sic dẽt adesse calor fortis contritionis, & displicentię de pctõ, radius ẽt diuinæ inspirationis, ignis charitatis, & dilectionis, & motus cœli. i. impulsus propriæ discussionis, quæ nubem istã resoluent, & in pluuiam lachrymarum conuertent, & ita aerem conscientiæ serenũ faciẽt, & terrã corporis fructib. bonorum operũ cumulabunt atq; replebũt. Et hoc figurat 1. Reg. 18. vbi cũ terra esset siccitate grauata, & sterilitate nudata, precibus Heliæ factũ est, ꝙ nubecula parua ascendente de mari, sequuta est pluuia largissima. Quia. s. post ascẽsũm, & cõsideratione nubis peccatorũ, sequitur pluuia lachrymarum Ps. Operis cęlum nubibus, & paras terræ pluuiã. Vel dic, ꝙ pluuia est doctrina, quæ primo de mari sacræ scripturæ extrahit, & in corpus nubis. i. in seriẽ sermonis cõponit, & ea dẽ auditorib. effundit, pluit & stillat, & exinde mens auditorũ sciẽtijs fęcundat. Et iõ pluuia imber ab imbuẽdo ꝓpriè nũcupat. Deut. 32. Fluat vt ros eloquiũ meũ, quasi imber sup herbã, & quasi stillæ sup gramina. Vel dic, ꝙ vapor est humilis, q à Deo sursum ad dignitatẽ trahit, & nubes. i. ꝑlatus efficit, vñ pluuia doctrinæ, & bñficiorũ alijs distillat, & à quo terra pauperũ irrigat. Vel dic ꝙ vapor est ambitiosus, q sursum tractus nubes. i. iudex vel ꝑlatus efficit, à quo & à cuius malis exẽplis pluuia carnalitatis, fulgur rapacitatis, tonitrũ terroris, & impetuositatis, sequunt, iuxta illud Ps. Producẽs nubes ab extremo terræ, fulgura in pluuiã fecit. ¶ Vẽti mare, & terrã perambulãtes multã aquositatẽ secũ trahunt q tãdẽ in nubẽ, & pluuiã cõuertunt. Sic pdicatores de mari scripturæ, & de terra philosophiæ, vapores sciẽtiarũ extrahũt, de q b. &c. ¶ Pluuia raro fit in orientalib. partib. veruntñ qñ fit, valde abũdat, qđ ẽt in ꝓuincia cõperimus. Vñ ẽt de palumbo seu colũbo ciuitate indiarũ audiui, ꝙ est mirabiliter pluuiosa. In regionib. n. calidis, vapor q est cã pluuiæ, prius à calore consumit, vel in aerẽ cõuertit, q ad locũ vbi fit pluuia, sublimet. qñq; tñ ex forti calore fit ibi maxima vaporum attractio, ex qua tãdẽ sequit magna pluuię resolutio. Sic verè in oriente. i. in viris sanctis, vbi sol iustitiæ Chrs orit, raro fit pluuia ꝓsperitatis, calore. s. tribulationũ, & paupertatum, vapores diuitiarũ, & terrenorũ bonorũ in eis penitus cõsumẽte, fiet tñ post mortẽ maxima abũdãtia pluuiæ ꝓsperitatis, s. ĩ Paradiso sole iustitiæ abũdãtiã vaporũ. i. affluentiã oĩm bonorum sup eos aggregãte, q a. s. quãto hic pcipiũt rariorẽ, tãto illic inueniẽt ampliorẽ. Figura 1. Reg. 18. vbi post diutinã siccitatẽ secuta est pluuia largissima. Paucas. n. cõsolationes pcipiũt boni in pſenti, vt tandẽ multas habeãt in futuro. Vel ista pñt de multis religiosis dici, q b. raro accidit pluia pcti, & hoc, q a feruor charitatis vapores malarũ cogitationũ cõsumit, & pluuiã fieri nõ pmittit. Fit tñ qñq; ꝙ cõuersi in actũ prauum fortiter peccãt, & raritatẽ multitudine recõpẽsant & quãto fuerãt in principio sanctiores, tãto finaliter sunt peiores. Ps. Posuit pluuias eorum grandinẽ, ignẽ cõburentẽ in terra eorũ. Vel ista pñt dici de multis, q in principio rarã hñt pluuiã deuotionis cõpassionis, & spũlis cõsolationis, calore & ęstu cõcupiscentiæ cõsumẽte, q b. tñ qñq; accidit taliũ abundãtia pluuiarũ, ita ꝙ quãto in iuuẽtute fuerãt rariores, in senectute habeãt ampliores. Zac. 10. Petite pluuiã à Deo ĩ tpe serotino. ¶ Pluuia qñq; est nociua, vt (sicut dr̃ in libro de natura rerũ) in Aegypto circa ciuitatẽ thebarũ, q a si ibi in æstate abundãter plueri t, tota regio infinitis murib. abũdabit. Sic verè pluuia diuitiarũ imperfectis hoĩb. multũ nocet. Si. n. in æstate. i. qñ hñt feruorẽ auaritiæ, abundauerit, ꝓ certo mures tordẽtes. i. pctã conscia rodentia in eis gñabit. Vel dic ꝙ qñ pluuia diuitiarũ alicui aduenerit, statim mures. i. falsos amicos, quorum iecur & affectio (sicut dicit Pli.) crescit crescente luna. i. fortuna generabit, & circa se aggregabit, q a cõstat, ꝙ falsi amici vt aliq d rodãt, & acquirant, solent abundare circa illos in q b. viderint diuitiarũ pluuiã redundare. Prou. 19. Diuitiæ addũt amicos plurimos, à paupere autem, & ijs quos habuit, separant. Vel dic ꝙ mures sunt familia rapax, nepotuli & parẽtes, q in Aegypto huius mũdi pluuiã. i. platos, q alios rigare debuerãt, sequunt, & ab eis in ecclesia vel patria gñant, à q b. tota regio, & patria rodit, & vastat. Vel dic cõtra multos q statim, ꝙ hñt pluuiã. i. diuitias volũt hr̃e mures. i. familiam rapacẽ &c. ¶ Pisces & raunlæ qñq; visi sũt descẽdere, & cadere cũ pluuia, qđ fit vel q a sursum virtute cęlesti in nube de aquosa materia fuerunt geniti, vel q a de aq s p vẽtos cũ vaporib. de q b. fctã est ipsa nubes, fuerãt eleuati. Nubes est ecclesia vel religio, vbi ꝓ certo pisces. i. deliciosi, & ranæ. i. loquaces detractores, & q̃rulosi gñant. Qui ab aquosa materia. i. delicijs, ibi in nube. i. ĩ religione gñant vel à vẽto. i. à diabolo ibidẽ de aq s, huius seculi deferunt. Isti ergo hic inferius ad modũ ranarum cũ deliciarũ pluuia descendunt, & spectaculũ malorum exẽplorũ secularibus cũctis fiunt. Vel dic ꝙ istos p luuia deliciarũ de nube religionis p apostasiã eijcit, & ad mundum, pctm̃ & infernum inferius secũ ducit. Ps. Pluit illis sicut puluerẽ carnes, & sicut arenã maris volatilia pẽnata. Vel dic ꝙ ventus est inspiratio diabolica, q multos sursum ad nubẽ dignitatũ, & officiorũ erigit, quos tãdẽ pluuia diuinæ ꝓuidẽtiæ detrahit, & expellit. Vel dic de dæmonib. q sursum in nube Paradisi sunt geniti, & tãdẽ sicut pluuia inferius sunt detracti. Esa. 4. Qũo cecidisti lucifer? &c. Vel põt dici gñaliter ꝙ illi q cõtra cõditionẽ ꝓpriã in nube aliorũ officiorũ, & statuũ se ingerunt, cu pluuia tribulationis, & miseriæ iusto Dei iudicio inde cadũt. Talib. ergo deberet dici illud 3. Re. 18. Descẽde, ne te occupet pluuia. ¶ Pluuia qñ est corrupta, herbas & fructus corrumpit, & sic oues, et iumenta de eis comedentes corrumpunt, & p eiusmodi pestilentiã moriunt. Sic qñ aliq s corrũpit p auaritiã, herbas & pascua q tãgit. i. hæreditatem & possesiões ꝓprias quas malè acquirit, corrũpit, et corruptiuas, et infectiuas facit, et sic oues et iumẽta. i. filij sui & successores, q ei in malè acq sitis succedũt, corrumpunt sir̃r p pctm̃, q a possidẽt illud qđ de iure nõ erat patris sui, et iõ p mortẽ æternã vnã cũ ipsa pluuia, q corrupit eos. i. cũ eisdẽ vsurariis in inferno moriunt, q a p talem viã filii vsurariorũ ipsos sequunt ad ĩferos, et ad pęna. Iõ dr̃ Eccl. 41. De patre impio cõquerunt filij, q m̃ p ipsum sunt ĩ opprobrio. Vel dic, ꝙ pluuia corrupta, est hypocrita vel ꝓsperitas etc. sicut supra de rore. §. vlt. ¶ Qñ radij solares inueniunt nubem densam (vbi est multa aquositas aggregata, et cõgelata frigiditate loci) sibi fortiter resistentẽ, multiplicant et fortificant, et faciũt ibi magnũ calorem (quia. s. oĩs cã naturalis fortius agit ĩ resistens) ex quo nubes illa dissoluit, et eius aquositas in pluuiam cõuertit, à qua terra circũiacens irrigat. et in tm̃ qñq; p calorem pluuia illa adurit, ꝙ rubra fit, et iõ sanguis à vulgo de cęlo cadere reputat, vt dicit Arist. Et iõ vt cõiter post cutũ calorem abundans pluuia solet seq. Nubes ista charissimi est hõ diues, et auarus, q in se cõtinet in aere huius mũdi multam aquositatem diuitiarũ, q in ipso, auaritiæ frigore totaliter cõgelant, ꝙ ex illis defluere p eleemosynas nihil põt, sed qñ radij. s. diuinæ miæ, volunt respicere nubem istã ibi qñq; calorem maximum tribulationum, et aduersitatẽ accumulant, vel etiam ignem amoris diuini ibi p inspirationem gñant, et tunc nubes ista. s. auaritia, p cõpassionem et largitatem resoluit, et sic pluuia eleemosynarum ad pauperes distillat, ita ꝙ terra arrida circũiacens. i. status pauperũ et tota patria bñficiis irrigat, et aquositas diuitiarum, qua nubes obscurior per ignorantiã reddebat, paulatim vacuatur, et sic aer consciæ serenatur. Et iõ post magnum calorẽ cõtritionis charitatis, et tribulationis, videmus seq multotiens pluuiã largitatis etc. Et iõ Iob 38. Flante Deo crescit gelu, et rursum latissimẽ fundunt aq. Vel si vis p istũ fortem calorẽ, intelligo fortẽ miseriã aliorũ, q. s. aurum quantumcunq; durũ dẽt ad clementiã remollire, etc. sicut supra. Et q a nubes ista calore charitatis aduritur, iõ pluuias eius, sanguis et vita pauperum dici pñt. Vel ista pñt dici de feruore diuinæ charitatis q volẽs oñdere suæ diuitias pietatis, qñq; fortius agit in illũ qui sibi magis in uia morum p pctm̃ resistit, sicut apparuit in Paulo, Bonifacio, et Magdalena. Qñ. n. videt nubem cõscientiæ indeuotionis frigore cõgelatam, et ex multis vaporib. et vitiis cõstipatam, obstinatã, et induratam, solet eam vel interius inspirando, vel exterius tribulationib. affligendo cõburere, et sic solet eos p cõtritionẽ dissoluere, et lachrymarum pluuiã distillare, quæ ẽt qñque rubea inuenitur, inquãtũ præ nimia cordis adustione solet rubo-

ruborē verecūdiæ cōtinere,& sic solet Deus in aere suæ cōscientiæ serenitatē innocentiæ generare. Et quāto amplius congelatus quis fuerit, tanto solet post conuersionē magis virtutib. abundare. Ad Ro.5. Vbi abundauit delictum, ibi superabundauit & gratia. Et iō ẽm Gregoriū licet homo videatur congelatus per peccata, non propter hoc dēt contemni, quia nescimus qñ Deus sibi grām suam dabit. Et iō ẽm ipsum dñs vocat tales, thesauros niuis, præparatos in diē pugnæ. Iob 28. Et vt ait Hieronymus, timēdum est ne nobis cadentib. resurgat, q̃ nobis stantibus irridetur &c. Ideo pōt dici illud ibidē. Iob 38. Quis est pluuiæ pater, aut q̃s genuit stillas roris? q.d. solus Deus est causa quare hmōi pluuiā generat. Vel dic q̃ nubes est pura humanitas Chri, q̃ de puris maris vaporib. i. de sanctis Mariæ humorib. extitit generata, q̃ tandem in cruce eleuata, & ibi feruore fortis passionis, & dilectionis resoluta fuit, & sic sanguinē loco pluuiæ nobis pluit. Ps. Conuertit aquas eorum in sanguinē. Pluuia ẽm Const. est fluxus humorum restrictiua quæ cū cęteris aquis sit purior, & leuior, iō facilius corrumpit, & in cōtrarias qualitates variatur, dulcior tñ est, & ēt sapidior præ cęteris q̃diu in puritate debita perseuerat. Pluuia ēt tēperata ad infinita vtilis est, q̃a terrā fęcundat, rimosa conglutinat, caloris intemperiem mitigat, aërem serenat, ventos sedat, pisces impinguat, siccam complexionem adiuuat, & cōfortat. Sic pluuia diuinæ scientiæ, grāe & deuotionis, fluxū vitiorum, & malarum cogitationum obstruit, & plusquā aq̃ cęteræ. i. plusquā aquæ sciæ mundanę, & aquæ ꝓsperitatis humanæ, & cęteræ, hmōi pluuia dulcis, & sapida reperit contra pctm̄. Vtilis ēt est, q̃ terrā conscientiæ ꝑ bona opera fœcundat, rimosa. i. corda diuisa per discordiam & irā, conglutinat, per amorem, calores concupiscentiæ mitigat, aerem conscientię serenat, ventos tentationum sedat, pisces. i. homines deuotos virtutib. impinguat, siccā ēt cōplexionē. s. cor indeuotum, & impatiens, qñ ibi immittitur, adiuuat, & humectat. Iō dr̃ in Ps. Pluuiam volūtariam segregabit Deus. Et 2. Reg. 23. Pluuijs germinat herba. Hæc ēt omnia pñt dici de bono ꝑdicatore, vel de eius doctrina, q̃ descendit sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillātia super terram. Ps. 71. Vel dic q̃ pluuia est conscientia innocentis, quæ quanto purior, innocentior & simplicior, tanto facilius decipitur per errorem, & corrumpitur per horrorem.

8 ¶ Item pluuia quanto cœlo propinquior, & à terra remotior fuerit, tanto dulcius, & cum guttis graciliorib. descendit, quanto autem terræ est vicinior, & à cœlo remotior, tanto impetuosius descendere, & cum guttis grossiorib. consueuit. Sic quanto iudex prælatus vel alius est melior, & à terrena cupiditate remotior, cœloq; & cœlestib. propinquior per amorem iustitiam, & æquitatem, tāto pluuia ab eo resoluta. i. verba ab eo promulgata sniæ correctionis, dulcius & mitius proferunt. Sed si terrenæ cupiditati, & inordinatæ affectioni vicinus sit, tunc impetuosè per iras, & discordias profert verba, durè proteruè, & aspicere subditos puniendo, indebita & importabilia onera imponēdo. Vel pōt dici de quolibet qui quanto magis est cœlestis, & bonus, tanto mitius, dulcius, & benignius alios consolatur, & tanto verbis, & factis magis est alijs mansuetus, & mitissimus super oēs homines. Num. 12. Econtra autem terrenis per affectionē propinqui, à cęlo, & Deo per peccatū remoti, impetuosè & impiè oīa faciunt atq; ducunt. Vnde de rotis deambulantib. super terram dr̃ Ezec. 1. q̃ vbi erat impetus spiritus, illuc gradiebat.

9 ¶ Itē pluuia in suis qualitatib. distemperata solet esse dānabilis, & nociua. Nam immunditiæ, & lubricitatis est in vijs, & semitis effectiua, graminum & herbarum inutilium multiplicatiua, fructuum & seminum corruptiua, caloris naturalis in seminib. extinctiua, obscuritatis in aere inductiua, radiorum solarium interceptiua, nebularum & nubiū causatiua, operum & itinerum retardatiua, maturitatis segetū impeditiua, rheumatis & fluxus augmentatiua, morborum oīum aggrauatiua, sterilitatis inductiua, corruptionis & pestilentię in iumentis, & in hoībus effectiua, quia pluuia corrumpit herbas, & pascua, ex quorū esu aīalia postmodum corrumpuntur. Talis est mundana prosperitas, & consolatio, quia qñ distemperatur in suis qualitatib. i. qñ excedit limites debiti regiminis, & affectionis, solet esse multum nociua. s. aīæ peccatrici. Hęc. n. lubricitatem luxurię, & immunditiæ generat, gramina inutilia malarū cogitationū, & affectuum multiplicat, fructus & semina. i. bonorum operū proposita corrumpit, & damnificat, calorem diuinæ dilectiōis extinguit, obscuritatem ignorantiæ, & Dei obliuionis inducit, q̃a diuites mundani nec Deū amant, nec ipsius recordātur. Populus aūt meus oblitus est mei &c. Hier. 2. Hęc etiam radios solares. i. diuinam influentiam, & gratiam intercipit nebulas & nubes diuersorum peccatorū inducit, & sic iter bonorum operum quo itur ad cęlum, impedit & excludit. Conclusit vias meas lapidibus quadris. Thren. 3. Maturitatē honestatis retardat rheuma gulositatis, & fluxum carnalitatis augmentat, & oēs morbos humidos. s. pigritiam gulam, luxuriam, aggrauat, sterilitatem virtutum efficit, famē, auaritiæ producit, vel famē ęternam post mortē, corruptionē ēt peccati, & malorum exemplorum generat, & ꝓducit. Et sic talis pluuia fuit in diluuio figurata, vbi 40. dieb. & noctibus tm̄ pluit, q̃ p̄ter paucos, qui in arca erant, totius mundi populus submersus fuit. Quia verè illi qui pluuia mundanæ prosperitatis tanguntur, vitijs necessariò submerguntur, nisi fortè pauci qui in arca diuinæ protectionis claudunt. Ps. Pluet super peccatores laqueos, ignis, sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum. Vel ꝓ oīa dic q̃ pluuia superflua significat mundi delicias, & carnis voluptates, et dic per oīa sicut supra. Et similiter ẽm Constantinum aqua pluuialis corrupta si potet, facit raucescere vocē, & inducit febrem. Sic mundi prosperitas et voluptas febrē, et feruorē malorū desideriorū inducit, & vocē orationis, ꝑdicationis, laudis, & cōfessionis raucescere facit, q̃a ẽm Senecā Mirū est fortiter aliquid dici ab hoīe mollitiē ꝓfesso. Psal. Raucæ factę sunt voces meæ, infixus sum in limo profundi.

De Pruina. Cap. 23.

1 Pruina nihil aliud est quam ros congelatus ẽm Bedā In hyeme. n. ros ad terram descendens congelat, & in pruinæ albæ substantiam commutat, à qua flores, et herbæ exuruntur, et marcidæ efficiuntur, modico tñ solis radio euanescens totaliter dissipatur. Tale est peccatum quia rore grāe congelato, pruina peccati gignitur, quo flores, et herbæ virtutum marcescere comprobantur. Istud tñ modico calore soluitur, quia. s. nō potest esse in hoīe ita modicus gradus charitatis, quin peccati substantia deleatur. Sap. 19. Facile dissoluebatur sicut glacies. Et sicut videmus, q̃ gelu, et pruina fortior sequit cum fuerit nox serena, et stellarum lumine decorata, sic verè gelu peccatorum in præsenti, et gelu tormentorum in futuro fortius in eos inualescit, quib. serena nox præsentis vitæ fuerit, et in quib. mundanæ prosperitatis claritas antecedit. Zac. 14. Non erit lux, sed frigus et gelu.

2 ¶ Pruina est impressio ex vapore nō cōgregato in corpꝰ nubis, i loco frigidissimo generata, in qua nō est aliqua pars caloris ẽm Aristotelem, et ex nimia frigiditate noctis i substantiā durā, et frigidam cōmutat, et pruina efficitur, et causat. Talis est peccator, quia cum deberet esse ros per deuotionē, tñ quia de aere. i. de statu grāe descendit ad terram ꝑ temporalium affectionē, iō tūc infrigidatur per indeuotionem, et exinde induratur ꝑ obstinationem. Indeuotio. n. obstinationē causat. Iō Iob. 38. In similitudinē lapidis durant aquæ, et superficies abyssi constringit. Et sicut pruina est alba, et tñ flores teneros exurit, q̃ tamen tandem calore modico deliquescit: sic peccator maximè hypocrita, album. i. castum et mundum se nititur oñdere, et tñ qñ pōt, solet in inferioribus. i. in iuuenculis humorem grāe desiccare, qui ēt ardore modicæ tribulationis solet à sua ficta ꝑfectione euanescere et perire. Ps. Transiui, et ecce non erat.

De Grandine. Cap. 24.

1 Grando est impressio in aere generata ex vapore frigido et humido. Et est grando quæ sursum in altis nubibus, et partibus generatur, parua et rotunda, quia ex diuturnitate motus quam descendendo facit in aere, et ex calore ipsius aeris dissoluitur, et minuitur, et rotundatur. Sed si generatur circa terrā, tunc impetuosa et grossa, acuta et frigida reperitur, quæ terram petit et ꝑcutit, vineas et fructus multū lędit, et frequentius per diē quā per nocte, et hoc q̃a calor diurnus fugat frigus ad interiora nubis, et sic grandinis substātiā ibi gignit. Grando est tribulatio et aduersitas.

uersitas. Nubes ex qua progreditur, est ipse Deus, quia non est malum (.s. pœnæ) (in ciuitate) .s. mundi, qđ non faciat dñs. Amos. 2. Quādiu ergo nubes ista .s. Chrs est in suprema parte aeris, sursum .s. in cœlo .i. quādiu durat mundus iste (qa sicut dr̃ Act. 3. Ipsum oportet cœlum recipere. vsq; in diē resurrectionis oium) grando tribulationis q̃ immittit inuenit modica & minuta, quia modica est tribulatio mundi huius, tum quia cito finitur, tū quia semper tibi possunt homines consolari. ideo dr̃ Iob 35. Nunc. n. non infert furorem suum nec vlciscitur scelus valde. Sed qñ nubes ista erit prope terram .s. in valle Iosaphat, qñ bonos & malos final̃r iudicabit tunc grando grossa & impetuosa æternæ tribulationis immitetur ab eo per sententiam damnatiuam, & super terrā .i. terrenos, cupidos & auaros peccatores (qui plus gaudēt de tempestate quam de trāquillitate, vt melius possint uinū & bladum suum vendere,) inferetur per molestiam afflictiuā, & tunc grando ista percutiet atq; lædet ipsos flores .i. hoīes curiosos, vineas .i. ebriosos &c. Ideo dr̃. Apo. 16. Grando magna sicut talentum descendit de cœlo. In die autem grando efficitur plusquam in nocte, quia in illis qui sunt ī nocte obscura per aduersitatem, grando pœnæ perpetuæ non causatur. In illis vero qui sunt in die clara prosperitatis gñatur. Et hoc accidit quia in die prosperitatis calor auaritiæ & cupiditatis, frigus indeuotionis repellit ad interiora nubis .i. conscientiæ & uoluntatis, nec ipsum euaporari permittit ꝑ confessionem, contritionem, & satisfactionem, & ideo exinde grando pœnæ perpetuæ componitur & causat̃. Ideo Ps. Ignis, grando, nix, glacies, spūs procellarum, pars calicis eorum. Quod bene figuratum est. Exo. 9. Vbi dr̃, ꝙ dñs dedit tonitrua, & grandinem, & discurrentia fulgura super terrā, tātæq; fuit magnitudinis grādo, quātæ antea, nūq̃ apparuit, & percussit grando cuncta quæ fuerunt in agris, & oē lignū religionis confregit. Per istam grādinem pœnæ inferni possunt intelligi, quia .s. cōstat ligna .i. peccatores destrui. & cassari. Vel dic, ꝙ grādo est hō, qui quāto ab altiori loco & genere descēdit tanto humilior, minor, & simplicior dēt esse. Cuius cōtrariū est de illis qui inferius de plebe infima gñantur, quia vt cōiter tales grossiores & superbiores inueniuntur, & ab ipsis, qñ in aliquo officio præponuntur, alij impetuosius feriuntur. Vel pōt dici ꝙ illi qui de sursum à Deo ꝓcesserunt, & in aere huius uanæ vitæ multis motibus tribulationum circuierunt, parui, & humiles, rotundi, & per obedientiam uertibiles inueniuntur. Alij q̃ hoc circa terram in prosperitate monentes, matus tribulationū non sunt experti, grossi & superbi efficiuntur, & ab ipsis alij crudeliter verberantur. Vnde de talib. pōt dici illud quod Apoc. 16. dr̃ Grādo magna sicut talentum descendit de cœlo in hoīes, & blasphemauerunt Deum ꝑꝑ plagam grandinis. Vel dic si uis ꝙ grādo est alta est pęna quæ sustinetur pro Deo bassa verò est illa quæ sustinetur pro mundo, quia vt cōiter maiora sustinent hoīes pro mundo, quam pro Deo, & maior est grādo infima quam suprema. ¶ Grādo fit sępius de die quàm de nocte, & in æstate gignitur, non in hyeme. Sic uerè tribulatio accidit iustis in die & in æstate vitæ præsentis, in nocte uero mortis, & in hyeme futuræ vitæ, non tunc. n. non grandinabuntur, sed sempiterna requie lætabuntur. Apoc. 21. Absterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum. ¶ Item grando s̃m Arist. sic gñatur, quia frigus fugiens aeris calorem, ad interiora nubis se recipit, & ibi inueniens vapores humidos & frigidos, congelat eos & constringit, & substantiam conuertit grandinis & naturā, & ideo magis in æstate q̃ in hyeme gñatur, quia tunc calor est in aere, per quem frigus repercutitur ad intima nubis, vbi grādinem causat. Sed ecōuerso, in hyeme non est calor in aere qui frigus repercutiat ad interna. Sic qñ per calorem tentationis frigus indeuotionis ad intima nubis consciæ repercutitur, tunc ibi inuenit multos vapores humidos .i. multas cogitationes & affectiones carnales, quas inuicem coadunat per delectationem & complacentiā, & tandem per consensum in grādinem pc̃ti mortalis ipsas cōstringit & gelat, & per obstinationem cōtrahit & indurat. Grando ēt pc̃torum gignitur magis ī æstate prosperitatis q̃ in hyeme tribulationis & aduersitatis, & hoc quia in prosperitate abūdat calor tētationis frigus indeuotionis ab intima consciæ repercutiens. In hyeme aūt tribulationis non hubundat huius tētationis feruor, sed potius diuini timoris algor, pc̃ti grandinē non cōstituens aut cōponens. Vnde de tali grandine calorē hmōi comitāte dr̃ Exo. 9. Ignis & grādo mixta pariter ferebant̃. Vel dic ꝙ grādo est pc̃tōr, quia calore diuini amoris tāquā indignus repellitur, & in ventre nubis .i. in carcere cœcitatis mentis & obstinationis includitur, vbi indeuotionis frigore duratus, in grandinē, i. in durum & crudelem commutatur, qui plus de die q̃ de nocte apparet, quia .s. pc̃tōr plus in die prosperitatis, q̃ in nocte aduersitatis delinquere & nocere alijs comprobatur. Gñaliter. n. uerum est ꝙ plura mala fiunt dum durant prospera q̃ aduersa. Ideo Aug. lib. confess. Væ prosperitatib. seculi. Væ semel, & væ secundo, & væ iterum. Ista est. n. dies illa de qua dr̃. Vę desiderantib. diem dñi. Vel dic ꝙ grando est pc̃tōr, quæ calorem diuinæ charitatis fugit, & profundum nubis & caliginis .i. profunditatē uitiorum se ingerit, vbi per obstinationis duritiam in diabolicam grandinem se conuertit. Prou. 18. Impius cum in profundum pc̃torum venerit, contemnit. ¶ Grādo s̃m Bedam aliqñ sic efficit̃, quia qñ ros in terram cadit, tunc ventus Aquilo frigidissimus ipsum coagulat & constringit, & in subam grandinis cōgelat & cōuertit. Sic vētus frigidus auaritiæ hoiem ꝑ auaritiā cōgelat, & de ipso facit grandinem .i. uirum impium & raptorem, quo uineę & fructus pauperum dissipant̃. Figura Exo. 9. vbi grando & ignis mixta pariter ferebant̃, quę terras ægyptiorum penitus vastauerūt. Sic isti q̃ sunt grādo ꝑ crudelitatem ignis ꝑ cupiditatē, bona ęgyptiorum .i. pauperū, igne & ardore tribulationū vlторū, dissipāt & consumunt.

De Niue. Cap. 25.

NIx s̃m Arist. generatur de vapore frigido & humido, vbi est calor repugnans, sed tn̄ frigus prędominatur, & uincit calorem, & sic vaporem congelat, & in eo formā nobiliorem, quam pōt introducit .s. albedinem. Sic licet in vapore nr̃o .i. in carne nr̃a repugnet mortuum & tētationū calor & concupiscentia, tn̄ si ibi pręominetur frigus timoris, non obstante hmōi calore, ibi poterit generari albedo niuea castitatis. Ideo Sap. 16. Nix & glacies sustinebant vim ignis. Et gñal̃r nix castitatis summopere in uapore humido & frigido .i. ꝑsona quę est humida ꝑ deuotionē, cōpassionē & dulcorem, & frigida per Dei reuerentiam & timorē generatur. Et sicut nix in montibus plusquam in uallibus perseuerat, sic in contemplatiuis plus viget castitas quā in actiuis. Figura Mat. 17. vbi dr̃ ꝙ in monte fuit dominus transfiguratus, & habitus vestis suę cādidus ut nix factus. vnde Ps. Niue dealbabuntur in selmon, mons Dei mōs pinguis. Vel dic ꝙ color albus, & niueus significat gloriam Paradisi, de qua Eccl. 43. Pulchritudinem candoris admirabitur oculus, quę .s. introducitur in uapore .i. in persona vbi cum repugnātia caloris tentationum frigus timoris diuini gñatur frigidus uentus Aquilo flabit, & gelabit crystallus. Eccle. 43. ¶ Itē nix est aqua durior, & fortior grandine, tn̄ est mollior & debilior, quia fit ex admixtione caloris in uentre nubis, vt dicit Arist. & ex frigiditate dealbatur. Nec est tm̄ frigus s̃m Arist. in nube ubi nix gñatur, sicut in illa ubi grando generatur, & ideo cęteris mollior efficitur, & ad calorem modicū euaporat. A qua est pœna & tribulatio mundi, quę semper, est ī terra. Nix autem quę in loco à nobis remotior gignitur, est pœna purgatorij. Sed grando quæ in nubibus remotissimis à nobis generatur, pœnam significat infernalem. Nix igit .i. pœna purgatorij, aqua .i. pœnitentia huius mūdi durior est et frigidior, sed minus est dura et aspera q̃ sit grando .i. pœna gehennalis, quia nix purgatorij mollis, & tenera reperitur respectu grandinis infernalium tormentorum. Et rō est quia in loco niuis .s. i purgatorio ſꝑ est calor spei, et charitatis, quia .s. isti habent certam spem ꝙ finaliter saluabunt̃. Et etiam uapores illi .i. hoīes in calore charitatis, et spei moriuntur, qua ꝑꝑ ibi non est tm̄ frigus timoris desperationis, sicut in nube grandinis in inferno, et ideo nix non duratur taliter, nec efficitur aspera sicut grando, quia calor diuinæ cōsolationis et angelicæ uisitationis ipsam multū alleuiat et remollit. vtraque tn̄ dura et frigida reperitur. Ideo dicit̃ Iob 38. Nunquid ingressus est thesauros niuis, aut thesauros grandinis aspexisti? Nix tn̄ calore resoluitur, quia pœna illa calore diuinæ miæ finaliter relaxatur. Ideo dicitur Sap. 16. Qđ ab igne poterat exterminari modico solis radio calefa-

ctum

ctum tabescebat. Ac si diceret. Illa pęna quam ignis cõsumptio nõ terminat, diuinæ misericordiæ radius qñ ipsi soli iustitiæ placuerit, euaporat, quod utiq; fit, qñ eos qui ibi sunt liberat atque saluat. Vel dic, ꝙ pruina quæ citius niue dissoluitur, præsentem tribulationẽ sigñat, nix verò æternã aduersitatẽ designat, quæ.s. fortius molestat atque grauat. Bene ergo dicitur Iob 6. Qui timet pruinam, irruet super eum nix.

3 ¶Item nix pp calorem intermixtũ in uapore in quo gñatur, non est ita dura sicut grando. Et ex mora super terram, impinguatur humus. Nam sua frigiditate poros terræ claudit, vnde reuocato calore ad interiora seminum, & radicũ, fit humoris interioris attractio ad radices, ex quo terra impinguatur. Vnde nix herbas malas mortificat & attenuat. bonas verò nutrit & impinguat. Nix ẽt fętida tegit & occultat, & inter impedit & retardat. Feris & aĩalibus nocumentũ pręstat, & eorum pascua tegit, & uestigia manifestat. Vnde ĩ tpe niuis uenator facilius q̃ alias eas capit. Est ẽt aqua niuis stiptica, & ideo fluxum stringit. Talis est pnĩa, & ẽt pœna pręsentis seculi. Multo.n. leuior est q̃ sit grando. i. pœna gehennalis, & hoc accidit pp calorem diuinæ grẽ, & consolationem spei, & feruorem charitatis, q̃ niuem pniæ & tribulationis præsentis comitantur, q̃.s. ipsam attenuant & remolliunt miro modo. Nix igitur pniæ terram.i. animã inebriat p contritionẽ, facit germinare per confessionem, & fructum facere per bonam operationẽ. Et rõ est, qa ĩ ista niue est frigus timoris dñi. q poros terræ exteriores.i. sensus aĩæ & appetitus, tenet clausos per discretionem, non permittẽs eos ad mundialia aperiri, & ideo calor charitatis ad interiora consciæ reuocatur, & sic humor grẽ & deuotionis attrahit, & ipsa terra.i. aĩa uirtutib. & donis impinguatur. Iõ dr̃ Esa. 55. Descendit imber & nix de cęlo, & inhebriat terram, & germinare facit eam. Hæc malas herbas malarum cogitationum mortificat & excludit, sed bonas affectiones & cogitationes multiplicat & nutrit, & fluxum carnalitatis retrahit, & restringit, & loca fętida.i. ipsa pctã contegit & abscõdit (quia ꝰm Augu. Si tegis, ipse deteget, si detegis, ipse teget) & sic iter deuiũ ꝙ ducit ad mortem, impedit & retardat, vt dicat illud Iob 19. Semitã meã circũsepsit, & trãsire nõ possum. Ipsis ẽt aĩalib.i. dæmonib. nocet, quia pascua in quibus pascebãt per tẽtationẽ & carnales affectiones & uoluptates, contegit, & per confessionẽ ipsa vestigia dæmonum.i. pctã quæ post iter tentationum remanent, declarat sacerdotib. & ostendit. Vel expone oĩa de cęlesti gratia & doctrina.

4 ¶Item nix in suo ortu strepitum nõ facit, sed suauiter descẽdens ab occulto aeris interstitio sup herbas æqualr̃ se coaptat. Et est nix mollissima & candidissima, & ideo pp sui pulchritudinem ad sui speculationem oculos attrahit. Sed si nimis diu aspiciatur, visum hebetat, disgregat & dispergit. Sic ab occulto aeris ĩterstitio.i. de sinu Dei patris nix.i. Chr̃s ad terram vteri uirginalis ab occulto & sine strepitu exercitij coniugalis uenit humiliter & descendit, & super herbas .i. sup virginis viscera se insensibiliter coaptauit. Iõ dr̃ Sap. 18. Cum quietum silentium oĩa tenerẽt, & nox in suo cursu mediũ iter ha. om. ser. tu. domine à rega. se. venit &c. Iste igit̃ est nix mollissima p benignitatem, quia ipse est tenerrimus ligni vermiculus 2. Re. 23. Iste est candidus p innocẽtiæ puritatem, & apparentiæ venustatem, & iõ pp pulchritudinem candoris istius niuis, ad ipsum cõsiderãdum, & modum suũ, & viã ortus & conceptus sui inquirendũ, oculus intellectus allicitur, sed pro certo exinde disgregat̃ & hebetat̃, qa pulchritudinem coloris eius admirabit̃ oculus Eccl. 43. Quia.n. ista nix Dei filius est cãdor lucis æternæ, & speculũ sine macula, Sap. 7. Ideo impenetrabilis redditur oculo fidei limitato, quia sicut.n. dr̃ Io. 3. Maior est.n. Deus corde nostro, qa sicut dr̃ Iob 36. Magnus Deus est, & uincens scientiam nr̃am. Et br̃ visus & sciã fidei, & ẽt intellectus non valens tantam albedinem intueri, necessario hebetatur, & in se resilit, & tepescit. Ideo dr̃ Prou. 25. Sicut qui mel comedit multũ, nõ est ei bonum, sic qui scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria.

5 ¶Item nix ꝰm Bedam in alto mari raro aut nunquam cadere consueuit, cuius ratio est, quia exhalationes & vapores eius vel à uentis ibi flantib. disperguntur, vel antequam in niuem ualeant condensari, in nebulam vel pluuiã resoluuntur. Altũ mare significat diuites & superbos, qui sunt alti per superbiam, & amari per amaritudinem peccatorum. Nix aũt est Dei gratia seu pnĩa, quæ frigus timoris Dei secũ portat. Sed ista nix in mari alto non cadit, quia verè mundi diuites niuæ pniæ uel cœlestis grẽ non teguntur. Et rõ est, quia dato ꝙ habeant aliqñ multas exhalationes bonarũ affectionũ, propositorum, & contritionum.s. de pnĩa faciẽda & hmõi, tñ antequã in niuem pniæ ualeant congelari, à vẽto tentationis vel uanitatis mundanæ auferuntur & dispergunt̃, vel in pluuiã deliciarum, vel in nebulam malarum cogitationum totaliter euaporant. Sæpe.n. cogitant diuites de salute, sed nunq̃ perficiunt qđ intendũt. Vnde ista est de qua dr̃ Iob 28. Abissus dicit, non est in me, & mare loquitur, non est mecum.

6 ¶Itẽ nix sua pulchritudine ad sui consideratione̅ oculos attrahit, in quib. visum debilitat & dispergit. Et est aqua niuis ꝰm Constan. stipatiua, & fluxus restrictiua, neruos percutit, superfluitatem in bibentib. gñat, membra stupida, & quasi insensibilia & dormitiua facit, lapidẽ in uesica gignit, hydropisim prouocat atq; nutrit. Sic cãdor & pulchritudo gloriæ & prosperitatis mundanæ cor humanum ad sui speculationem & amorẽ attrahit, afficit, & delectat. Sed ibi intm̃ oculus cordis per diuersa desideria disgregat̃, ꝙ qñq; à lumine grẽ totalr̃ spoliatur. Eccl. 43. Pulchritudinem candoris &c. sicut supra. Hæc.n. fluxum & lachrymarum, & deuotionis stringit, neruos bonę operationis percutit, superfluitatem uitiorum gñat, membra ad bñ operandũ paralytica, hydropisim auaritiæ prouocat, in uesica conscientiæ lapidem obstinationis inducit, et ad modicum calorem tribulationis mortis penitꝰ euanescit, Ps. Qui dat niuẽ sicut lanã, nebulã sicut cinerẽ spargit.

7 ¶Nix loca mõtosa, et soli ꝓpinquiora frequentius inhabitat, & ibi pp frigus cui exponuntur mõtes magis quã ualles diutius perseuerat. Valles.n. sũt calidiores mõtib. & ideo ibi nix citius q̃ ĩ mõtib. euaporat. Sic qa montes.i. viri ecclesiastici & religiosi soli iustitiæ sunt propinqui per grãm et uicini, frigore timoris diuini cõgelantur, & econtra valles.i. seculare, et actiui calore tẽtationum dissoluuntur. Et ideo nix pniæ puritatis, et castitatis in illis perseuerat, quę ex causis oppositis in vallib.i. in auaris feruidis euaporat. Vel dic ꝙ nix significat candorẽ gloriæ Paradisi, quę in montib. i. in viris contemplatiuis abundat, vbi de cęlo à Deo mittit̃, & vnde nunquã perpetuo euaporat. Vnde de beatis dici põt illud Thr. 4. Candidiores Nazarei eius niue, rubicundiores ebore, sapphiro pulchriores. Vel põt dici ꝙ nix quæ loca fætida tegit, est hypocrisis, vel ẽt frigus indeuotionis, quæ pro certo hodie in montibus.i. in altis hominib. ecclesiasticis et superioribus plusquam in vallibus & inferiorib. abundant. Vel dic, ꝙ niues sunt diuitię, & mundi prosperitas, quæ plus abundant in superbis & montosis, quam in uallibus.i. humilibus uirtuosis, Valles abundabunt frumento, supple non niue.

8 ¶Niues ꝰm Senecã lib 1. de naturalib. qõnib. et ꝰm librũ naturæ rerum, si sub terra paleis fuerint coopertæ, seruantur indissolutæ per annum. Vnde in oriente seruant eas pro uino in æstate refrigerando, et pro infirmorum aere temperando, refrigrãt.n. valde. Vnde si quis membrum aliquod niue fricauerit, licet ad horã frigus intolerabile patiatur, mox tñ calore temperatissimo refouet̃. Per niuẽ põt intelligi timor Dei, qui.s. cãdorem innocentię secum portat, quia per timorẽ dñi declinat omnis à malo, sicut dr̃ Prou. 15. quod est proprium innocentię. Iste igitur optimè custoditur, si in palea, i. in humilitate et consideratione nostrę vilis fragilitatis sub terra.i. sub memoria nostrę mortis et terreitatis sagaciter teneatur. Viri.n. oriẽtales.i. sancti, niuẽ diuini timoris seruabant, et cũ ea in feruore & æstate tentationis aerem conscientiæ temperabant, et à uino deliciarum conscientię calorem cõcupiscẽtię excludebant. Constat.n. ꝙ tentationis igne non cõburit̃ q hac niue temperat̃. Ista ẽt niue q refrigeratus fuerit mox calore charitatis refouebit̃ & ardebit. Vel dic, ꝙ niues sunt diuitię, quas auari indissolubiles seruant, ut eis in ęstate pręsentis uitę refrigerent̃ et delectent̃, q̃ tñ eos fortius calefaciunt et inflãmãt. Vel dic, ꝙ nix est pnĩa et tribulatio, quæ si ad horam frigore membra lædant, ipsa tamen in Paradiso finalr̃ refouent et delectant, quia sicut dicitur Thob. 3. Post tempestatem tranquillum facis.

9 ¶Nix durata minus sentitur frigida quam recens et nouiter dissoluta. Sic tribulatio assueta minus lædit quam insolita uel nouella. Senec. Nihil miserum, quod in naturam consuetudo perduxit.

De

De Nebula. Cap. 26.

1 NEbula ſm Ariſt. ex reſolutione nubis generatur, & ſm Iſid. nubilū & nebula à nubēdo. i. ab operiēdo & obſcurādo dñr, eo φ ipſis aeris ſuperficies operit. ¶ Nebula (& 2 maximè ſi corrupta fuerit) multipliciter, eſt læſiua, qa tunc florum & vinearum eſt corruptiua, infirmitatum in aīalib. eſt cāſatiua. Latronib. ēt eſt amica, qa inſidiarum ſuarum eſt occultiua. Itinerantium & peregrinātium eſt retardatiua, & viæ ipſorum abſconſiua. Solis eſt ſtellarum luminis interceptiua, & ita nauigantib. nociua, qa qñ (ſm Bedā) nebula ſuperficiem maris contegit, tunc pp obſcuritatem maris gubernator quo dēat nauem ducere nō cognoſcit, & iō ſæpe ſubmergit huius cā. Sic nebula ignorantiæ & pcti, vel ēt pſperitatis mundanæ, qñ in aere conſciæ eſt diffuſa, & maximè ſi p deſperationem vel conſuetudinē ſit corrupta, tunc ipſi aīæ multum nocet, qa vineas virtutum, & flores affectionū diſſipat, infirmitatesq; diuerſorum pctōrum gñat, & ipſis latronib. i. demonib. eſt amica: qa inſidias ſuas & tentationes ſuas palliat & occultat. Itinerationum etiā & à mundi peregrinatione ad cœli patriā tendentium eſt impeditiua, & viæ veritatis ab eis abſconſiua, & lumen doctrinæ & grǣ, quod à ſole & ſtellis. i. à Chro & ſanctis nobis mittit, intercipit, & ſic nauigantib. per mare huius mundi, mortis periculū inducit, qa dum aer conſciæ à tali nebula occupatus fuerit, gubernator nauis aīæ. ſ. rō, quo nauē ſuam dirigat, neſcit, & ſic hoī ineſt illa dies de qua dr Sopho. 1. Dies tenebrarum & caliginis, dies nebulæ & turbinis. Vel p nebulā q̄ claritatē diei obnubilat, ſacra ſcriptura intelligit, in qua ipſe ſol De⁹ ſub figurarum nebula continet Iob. 26. Tenet vultum ſolij ſui, & expādit ſup illud nebulā ſuā. Vel nebula humilitatem denotat, q̄ aerem conſciē obnubilat, & ſolem & ſtellas, i. virtutes in viris pfectis occultat, & pluuiā grǣ gñat atq; parit. Et ſic iuſtus eſt ſicut dr Eccl. 1. quaſi ſtella matutina in medio nebulæ, & quaſi luna plena. Vel dic φ nebula eſt vita humana, q̄ ita eſt fragilis & vana φ modico ardore tribulationis diſſoluit & c. Sap. 2. Trāſiet vita noſtra, & ſicut nebula diſſoluetur. Vel dic φ nebula ſignificat pctā venialia, q̄ faciliter diſſipantur, & tñ ſolis. i. mētis claritatem obfuſcāt. Iter ēt ſalutis impediunt, & latronib. i. perſonis leuib. ſunt amica. Qñq; ēt p cōdēſationē & multiplicationē i nubes. i. in magna & mortalia crimina conuertuntur, niſi fortè radijs ſolis. i. motu diuinæ grǣ deleanē. Eſa. 44. Deleui vt nubem iniqtates tuas, & quaſi nebulam pctā tua. Vel nebulæ ſunt vani pctōres ſine conſtantia & virtute, qui 2. Pet. 2. dñr nebulæ turbinibus agitatæ. ¶ Item nebula à radijs ſolis attracta, ſi directè ſurſum 3 meat, in nubes conuertitur, & pluuiam ſignificat affuturam. Si aūt à radijs ſolis repercuſſa fuerit, tunc in ſeipſam redit, & euaneſcit, & ſic ſerenitatem aeris denunciat, & preſagit. Sic verè mundi pſperitas quæ more nebulæ eſt fragilis atq; vana, ſi aſcenderit & abundauerit, ſignum eſt pluuiæ & tribulationis æternæ. Econtra verò ſi à ſole iuſtitiæ Deo deſtructa fuerit, & tribulationib. repercuſſa, ſignū eſt futurę ſerenitatis & glorię ſempiternę. vñ Amb. dicit. Cōtinuus ſucceſſus tēporaliū æternæ dānationis eſt indiciū. Et nota ſi vis φ nebula mundanæ pſperitatis facit mala ſoīa ſupradicta 2. §. pcedenti. ¶ Nebula eſt impreſſio de reſolutione nubium gene4 rata, quæ quanto terræ eſt vicinior, tāto ſpiſſior, obſcurior, & frigidior inuenit quanto aūt magis ſuperius eleuat, tāto magis eſt ſoli peruia, & minus frigida & obſcura. Nubes ſūt aīæ, ex quibus emanat nebula affectionum, quæ ſi terræ. i. terrenis propinquæ fuerint per amorem, tunc ſunt obſcuræ per ignorantiam, & frigidæ per indeuotionem. Sed ſi nebulæ affectionum ad cœlum & cœleſtia fuerint eleuatæ per contemplationem, tunc radio ſolari diuinæ contemplationi ſunt peruiæ, & à frigore ideuotionis, & obſcuritate ignorantiæ totaliter ſunt immunes. vnde Eccl. 43. Aperti ſunt theſauri, & euolauerunt nebulæ quaſi aues. Vide de ſuperbia.

De Fulmine. Cap. 27.

1 FVlmen ſecundū Iſid. ictus cœleſtis iaculi nuncupatur. Vnde prout dicit, fulgurare idem eſt φ ferire. Fulgur ergo & fulmen multotiens pro eodem ſumuntur quāuis inter ſe differant, ſicut inferius apparebit. Eſt ergo fulmen ſecundū Iſid. generatus ex vapore groſſo, & in concauitate nubis vehementiſſimè inflammato, qui colliſione, & attritu nubium interiorum impellitur, & quaſi lapis igneus p motus violentiam inferius deriuat, & ideo ictus cœleſtis iaculi ab Iſidoro nuncupat. Vnde fulmina colliſa, ad modum lampadum fulgida per aerem diſcurrere diſcernunt. Et quia ſecundū Iſid. de ſubtilioribus elementorum partib. componit, ideo permaximæ eſt virtutis. Et qa in deſcenſu ſuo incendit & vr̄, iō dr̄ fulgur. Penetrat & ſcindit, ideo dr̄ fulmen, & nihil corporale ei reſiſtit. Vapores iſti ſunt dęmones, qui in cōcauitate nubis paradiſi per ſuperbiam & inuidiam inflammati, ex colliſione & repugnatione nubium interiorum. i. Dei & angelorum inferius ſunt impulſi. & ignei per ſęuitiā & malitiā & crudelitatem ſunt facti, & ſicut lampades fulgentes. i. ſicut creaturæ Dei ſcientiſſimæ & ſagaciſſimæ in iſto caliginoſo aere ſunt detruſi. ſ. circa hoīes ad eorum exercitium habitātes. Ideo improperatur lucifero Ezec. 28. Poſui te in monte ſancto Dei in medio lapidum ignitorum & c. Iſtud fulmen eſt maximæ virtutis, quia ſicut dr̄ Iob. 41. Non eſt poteſtas ſuper terram. & Abac. 1. Fortem vt corriperes fundaſti & c. Et ideo nihil ei pōt de ſe reſiſtere, quin penetret per inſpirationem. Vel dic φ qñ in nube religionis vel ſocietatis vel eccleſiæ inflammātur aliqui mali vapores. i. aliqui mali ſubditi per inuidiam & liuorem, attritu & colliſione nubiū & vētorum. i. impugnatione aliorum bonorum prælatorū & ſociorum debent exterius expelli, & de aliorum cōſortio relegari. Prou. 22. Eijce deriſorē, & exibit cum eo iurgiū, ceſſabuntq; rixæ contumeliæ. Vel dic φ illi mali vapores qui de nube. i. qui de patria banniunt & impelluntur, in fulmē. i. in crudeles & homicidas cōuertuntur, qbus alij multipliciter moleſtant. & c. ¶ Secundum Plin. Aliqua ſunt gña fulgurum 2 quę ſunt humida, quę non vrunt nec diſſipant, ſed infuſcāt, Alia ſicut ſicca & calida, q̄ comburunt & diſſipant, & inflāmant. Sic in mundo ſunt diuerſa gña hoīm pctōrum. Sunt. n. ibi humidi luxurioſi, qui licet non vrant per rapinas & excoriationes, tñ ipſi infuſcant & maculant cōtingentes per luxuriæ fętiditatem. Sed illi qui ſunt ſicci per indeuotionē, calidi per auaritię ardorem. ſ. vſurarij & auari, iſti dico licet non infuſcent p luxuriā, tñ pauperes circunſtantes vrūt, & diſſipant per auaritiam et ardorem. Ante faciem eius ignis vorans, et poſt ipſum exurens flamma Iohel 2. ¶ Secundum 3 Pli. li. 2. c. 53. Eſt quoddā genus fulminis quod pecuniā nō læſis ſacculis liquefacit, et vinū non lęſis dolijs adnihilat et cōſumit. Sic detractores ſaccū et dolia. i. ipſa facta exteriora leuia pmittunt intacta, licet aliqualiter ſine cōſumptiua, et reprehenſiua. Sed ipſam pecuniam interiorem et vinū. i. interiorem hoīm intentionem ſiniſtrè interpretādo liquefaciūt et conſumunt etc. Allega. ¶ Secundū Senecam de naturalib. 4 quæſtionib. li. 2. Fulmen eſt coactus ignis impetu iactus. Nam vt ibidē ipſe dicit, ſicut ſolemus duabus manib. inter ſe iunctis aquam concipere, et cōpreſſa vtrinq; palma, in modū ſyphonis exprimere, & ſic in fulminis emiſſione ſimile qd fieri putandū eſt. Nubium. n. inter ſe compreſſarum anguſtiæ medium ſpiritum emittunt, quem ex hoc ipſo inflammant, et tormenti modo eijciūt. Libidinoſa affectio eſt ſpūs inter anguſtias nubium rōnis et ſenſualitatis incluſus, qui tādem iſtarum nubium cōcurſu (Caro. n. concupiſcit aduerſus ſpiritum, et ſpiritus aduerſus carnem) incendit per operis executionem, et cum vehementiſſimo ſono ad omnes defertur per infamiæ diffamationē. ¶ Triplex genus igneæ impreſſio5 nis nobis à nubibus deriuat. ſ. coruſcatio, fulgur, et fulmen, quæ multum inter ſe differunt et qualitatib. et virtute. Coruſcatio. n. non maculat neq; lædit, ſed aerem illuminat et illuſtrat, nec ad terra deſcēdit, ſed in aere euaporat. Fulgur eſt impreſſio groſſior, quæ ad terram deſcendit, et herbas molles penetrat et cōburit. Sed fulmē eſt vapor ignitus groſſus compactus et ſolidus, impetuoſè cadens, findens et vrent et diſſipans quicquid tangit, cui reſiſtere nihil corporale pōt, coruſcatione et fulgure pſtātius in virtute. et iō ſecundū Iſidorum fulgurare idem eſt φ ferire. Super loca aūt alta facilius cadit, ſed in locis humilib. non deſcendit. In hyeme vel in ęſtate vix aut nunquā deſcendere conſueuit, quia in hyeme non eſt calor qui vapores inflammet, et in ęſtate nō eſt vapor q a calorib. valeat inflammari, ſed in autumni principio et fine veris vbi eſt ſufficiens vapor inflammandus, et calor inflammans, crebrius deſcēdere conſueuit. Iſte ignis

ſignificat

ſignificat Dei iuſtitiã & rigorẽ, tribulationẽ ẽt & dolorem, q̃ in triplici differentia põt eſſe, qa eſt ibi coruſcatio & hęc eſt tribulatio mundi, fulgur aũt eſt tribulatio q̃ poſt immittet in purgatorio, ſed fulmen eſt tribulatio q̃ in die iudicij dãnatis in inferis immittet. Sed verè coruſcatio.i.tribulatio mundi huius nihil lædit, nec maculat, reſpectu.ſ.aliorum. Iõ ab apoſtolo 2.ad Cor.4. vocat momentaneum & leue tribulationis qđ nunc eſt, qđ æternum tñ gloriæ põdus operabit in nobis. Et iõ bene dr̃ coruſcatio illuminat, qa tribulatio lumẽ beatitudinis & ſapientiæ adminiſtrat. Eſa.28. Vexatio dat intellectum. In aere ẽt & in vita p̃ſenti deficit & euaporat, nec ad terrã.i.ad ſtatũ poſt mortẽ puenit vel deſcendit. Furgur aũt.i. pęna purgatorij ad terrã deſcẽdit, qa ſubtꝰ terrã efficit, & qñ corpora ſunt ſub terra & eſt multo fortiꝰ & ardẽtius q̃ coruſcatio, qa herbas molles.i. pctõres cũ mollitiæ grã deſcendentes vrit & affligit & afficit. Sed fulmen eſt pęna æterna, quæ in die iudicij pctõrib. ab iſta nube fulgida Chr̃o terribili iudice infliget. Et hæc ſine dubio coruſcationẽ & fulgur excedit, qa nulla pęna tẽporalis põt ei cõparari. Hic eſt.n.vapor igneꝰ ad litterã,n. erit ignis groſſus p obſcuritatẽ, cõpactus p multitudinẽ, ſolidus p inextinguibilitatẽ & durationis rigiditatẽ, & iõ dãnatos quos tãget, vret, fundet & affliget qđ dr̃ Sap.16. Fructus inimicorũ exterminabit, ignis ardens, in grãdine & pluuia coruſcãs. Dr̃ fulmẽ intrare terrã, qa pęna æterna poſtquã corporaliter ſub terra fuerit, in terræ medio infliget. Nec ei aliqd corporale reſiſtit, qa miſeri pctõres ex quo adiutorio diuinæ grãæ priuabunt, cõtra huius fulminis impetũ nullũ adiutorẽ cõſequentur. Iõ q̃rebat Eſa.33. Quis habitauit ex vobis cũ igne deuorãte, cum ardorib. ſempiternis? q.d. nullus. iõ Iob 9. Deus cuius iræ nemo reſiſtere põt. Imo fulgur ẽt cadit ſup loca alta, qa ęterna tribulatio altos diuites & ſuperbos & nõ valles.i. iuſtos & humiles cruciabit, qa à facie eius cruciabunt populi, oẽs vultus redigent in ollã. Iohel 2. In æſtate aũt vel ĩ hyeme forti.i.ĩ illis q fortiter ardẽt p amorẽ, vel fortiter algẽt p timorẽ, nõ gñabit iſtud fulmen. &c. vide infra. §. ſequenti.

6 ¶ Fulmina ſm Plin. in æſtate calida, vel in hyeme multũ frigida nunquã ſolent gñari, & rõ eſt, qa in æſtate nõ abundant vapores q valeant inflãmari, & ex quib. fulmen poſſit fieri. Et in hyeme licet multi ſint vapores, tñ non eſt calor tãtus, ꝙ poſſint in naturã fulminis commutari. Sed ex cã cõtraria in fine veris & in principio autumni, vbi & calor & vapores abundant, fulgura multiplicant. Fulminib. ẽt ineſt calor tãtus q̃ aerẽ igniunt & inflãmant, & quæcunq; tãgunt, diſſipãt & comburunt. Aeſtas ſignificat hoĩes perfectos pp fructus & flores diuerſarum virtutum & pp æſtum feruentiſſimę charitatis. Hyems aũt ſignificat hoĩes humiles & depreſſos, pp pluuias & ventos tribulationum, & pp frigus timoris diuini, quo arctant. Fulmen aũt ſignificat tentationẽ vel ẽt pctm̃ mortale, ex quo aĩa cõburit in p̃ſenti per culpam, & finaliter per gehennam. Fulmen igit non fit in æſtate, quia fulmen violentæ tentationis in viris perfectis & contẽplatiuis nunq̃ cadere conſueuit, qa ibi eſt tãtus æſtus charitatis ꝙ nunquã poſſunt ibi vapores malarum affectionum & cogitationum imprimi vel oriri, ex quib. tentationis fulmina oriantur, qa calor iſte vapores hmõi adnihilat & abſorbet. charitas.n.oĩa ſuſtinet, ſicut dr̃ 1. ad Cor. 13. In hyeme aũt.i. in viris humilio. & tribulatis, licet inſurgant multi vapores affectionũ & cogitationum, tñ qa ibi viget frigus timoris diuini, & deeſt calor concupiſcentiæ & voluptatis, ideo affectiones hmõi per delectationem non inflãmant, nec exinde fulmen pctĩ mortalis efficit vel cauſat. Sed p certo in vere & in autumno.i. in mundanis tepidis & voluptioſis, qui nec Dei amore accendunt, nec Dei frigore vel Dei timore p̃munt, ſed vaporib. affectionum abundant, & calore cupiditatis inflamant, in talib. dico tepidis fulmina tentationũ efficiunt, q̃ eos penetrant per cogitationem, inflammant p delectationem, comburunt per conſenſum, findunt & diuidunt per operationem. Ideo Apo.3. Vtinã calidus eſſes aut frigidus, ſed qa tæpidus es, incipiã te euomere de ore meo. Et ſicut fulgur cadit ſuper loca alta, ſic tentatio ſuper multos &c. Vide de luxuria. Ideo de diabolo põt dici illud pſ. Fulmina multiplicauit, & conturbauit eos.

7 ¶ Vapor groſſus & compactus nubes aſcendens, qñq; ibi ignit, & in fulmen conuertit, & ſic ad terram deſcendit, & ab ipſo oĩa comburunt. Motus verò fulguris anfractuoſus vr̃, & hoc ſatis facit diuerſitas materiæ de qua conſtat. Habet.n. fulgur partes leues & igneas, quib; ſuperius eleuat, & partes graues & terreas qb. ad terrã deprimit; & iõ pp̃ter repugnantiã motuũ diuerſorũ, non directè tendit ad terrã, ſed ad modum falcis circulariter & anfractuosè deſcẽdit. Vñ Sen.li.2. de naturalibus q̃ſtionibus dicit ꝙ iter fulminis obliquũ eſt, quia natura ignẽ ſurſum vocat, & iniuria deorſum p̃mit. Iſta pñt allegari cõtra multos ambitioſos, q q̃uis ſint vapores vani cõpacti, rudes & ignari, tm̃ tñ faciũt ꝙ qñq; ſurſum ad nubes.i. ad altitudinẽ dignitatũ & officiorũ aſcẽdunt, & alijs p̃dominant & p̃ſunt. Sed dũ ſunt ſurſum, ſtatim in flammã ſe cõuertũt, & ardore rapinę & auaritię ſuccẽſi, ſtatim cõburere & inflãmare, rapere & impugnare volunt. Nã ſicut fulgur lucet, ardet diſcurrit, pcutit, findit, vrit, & ſm Senecã fętorẽ ſulphuris eius cõbuſtio ſecum gerit, ſic tales lucẽt mala exempla, dãdo, ardent alieno cupiendo, diſcurrunt ſubditis inſidiãdo percutiunt falſo accuſando & imponẽdo, findũt vindicãdo & puniendo, vrunt rapiẽdo & affligendo. Vnde Eze.1. Aĩalia ibant & reuertebant in ſimilitudinẽ fulguris coruſcãtis. Sed qđ? p certo iſti quãdo deſcẽdunt inferius ad rapinã, nõ directè ſolẽt deſcendere, ſed obliquè, qa.ſ. obliquè.i. ſub ſimulatione iuſtitiæ, & per varias impoſitiones & cauillationes rapiunt alienum. Sic.n. directè deſcenderent, & patenter irruerunt, nõ iudicis ſed raptoris acqrerent, ſibi nomen. Habent tamen duos motus & duas inclinationes, duas ẽt cõſiderationes: vnã igneã, & aliã terreã. vnam rectoris, aliam raptoris: vnã iuſtitiæ, aliã ſæuitiæ. Iuſtitia.n. q̃ eis incumbit ex officio, ipſos ſurſum erigit, nec ad grauamen ſubditorum eos deſcendere permittit. Auaritia verò & ſæuitia eos inferius trahit, & ad nocendũ ſubditis eos impellit. Iſti igit obliquè habent deſcendere, vt iſtorum duorum contrariorum motuum poſſint diſcordiã concordare, vtq; ſub diſſimulatione iuſtitiæ poſſint nequitiã perpetrare, & alios rapinis & affectionib. inflãmare. Luc.10. Videbã ſathanam ſicut fulgur de cęlo cadentem. Sed qđ? Pro certo oĩs talium inflãmatio ſulphureum habet fętorem, qa.ſ. fętor infamiæ generatur, quãdo iniuſtè per iſtos patria rapinis & iniurijs ĩflãmat. pſ. Ignis, ſulphur & ſpũs pcellarum pars calicis eorum. Vel generaliter iſta poſſunt dici de hoĩe rõnali, q quãdo deſcẽdit ad pctm̃, duos generaliter hẽt motus, vnum.ſ. ſpũs ſctĩ, aliũ carnis & delectationis, vnum conſciæ q̃ tendit ſurſum, aliũ neqtiæ q̃ deprimit deorſum, & ſic igit non directè nec ſtatim conſcientia conſcendit. imo obliquè & per interualla carne vel diabolo obtinente intentionem, finaliter ad conſenſum deſcendit. Mat.24. Fulgur exit ab oriente.i. à ſtatu grãæ, & apparet in occidẽte.i. in ſtatu pctĩ. Vel dic ꝙ quando fulgur diabolus deſcẽdit ad tentãdum de aliquo pctõ, non directè tẽtat de eo, ſed per indirectas & oblieuas inductiones. &c. Allega ſicut ſupra.

8 ¶ Fulmina fiunt in vere facilius, q̃ alias, qa tunc abundat vapor, q fulminum materia dẽt eſſe, & ſufficiens eſt in aere calor, q vaporem dẽt inflammare. Et ſm Senecã ibidẽ, montium cacumina ſæpius fulmine feriuntur, p eo ꝙ nubibus oppoſita ſunt, & de cęlo cadentib. per hæc tranſeundum eſt. Fulgur eſt diabolica tentatio, vel æternæ mortis damnatio. Ver verò eſt tempus pſperitatis. Montes verò ſtatum ſignificant dignitatis. Quia proculdubio in vere & in montib.i. in illis qui magis affluunt proſperitate, & magis eminẽt, ſolent accidere fulgur tentationis ĩ p̃ſenti, & fulgur damnationis in futuro. Et rõ eſt, nã quia pculdubio in iſtis abundat humor carnalitatis, feruor cupiditatis, eleuatio et tumor vanitatis, et oppoſitio obſtinatę voluntatis (q̃ oĩa nubib.i. Deo et ſanctis opponunt) iõ de cœlo venientib. et cadentib. malis angelis per hos tranſeundũ eſt ſupple vt morte perpetua moriant, et dãnationis ignib. cõburant. ita.n. per montes.i. tumidos, p̃ſumptuoſos et ſuperbos trãſitur, qui Deo per obſtinationem opponunt, et contra eum per ſuperbiã eleuantur. vt ſic dicatur illud Ezec.7. Prope eſt dies occiſionis, et non gloriæ montium.

9 ¶ Fulgurũ ſeu fulminũ multa ſunt genera, ſicut dicit Plin. et Seneca vbi ſupra. Vnum aũt inter cętera valde eſt mirabile, ꝙ vinũ in dolijs exhaurit, aurum in ſacculis, etiã ſm Plin. intacto cęreo ſigillo. liquefacit gladium in vagina, et ferrum in dolabro diſſolui facit, et tñ lignum, vaginam, ſaccum vel doliũ nunq lædit. cuius rõnem vt ait Guillermus de conchis, non

eſt facile

eſt facile inuenire. Seneca tñ de natural. quæſt. lib. 2. rõnem aſſignat. Dicit.n. ꝙ fulmen illud qñ impingit in aliqđ corp⁹ ſolidum, neceſſe eſt ꝙ perinde viam ſibi quærat, & ꝑ conſequens ꝙ illud ſaniet, aut diſſoluat. Si uerò corpus rarũ fuerit ſicut eſt pannus vel lignum, tunc illius ignis ſubtilitas libere per medium tranſit, & cũ non inueniat obicẽ uirtutẽ ſuam contra eum non oſtendit. Iſtud.n. genus non hẽt cõburere, ſed inuiſibiliter diſſoluere, uel frangere. Vñ ẽt de quodã audiui q aurũ in arca hñs poſt factum tonitruũ in ſacculo non inuenit, aliquemq́; oĩa intacta reperiens, furatũ credidit, & tñ poſt tres dies illã pecuniã liquefactã ſubtus arcã in quodã penu, per duo ſalaria reperit, & inde eſt ꝙ Seneca dicit, ꝙ fulgur uiolenta quæ reſiſtunt, violentius diſſipat, cedẽtia uero ſiue iniuria trãſit, cũ lapide ferroq́; & duriſſimis q̃buſque confligit, teneris aũt & rariorib. parcit &c. Chariſſimi per fulgur intelligo Chrm̃, qui ẽt fulguri ſe cõparat in ſcriptura. Mat. 24. Sicut fulgur exit ab oriente, ita erit aduentus filii hoĩs. Huius proculdubio mirabilis eſt virtus, & maximè contra materiã reſiſtentẽ. i. contra præſumptuoſos & ꝓteruos, qui eius inſpirationi & uoluntati nolunt aliquaľr obedire. Tales.n. dato ꝙ ſint aurei per diuitias, ferrei ꝑ duritias, vinei ꝑ delicias, ipſos tñ ſolet qñq; per infortunia deſtruere exhaurire, & ad paupertatẽ deducere, & finaliter diſſoluere, & per mortẽ corporis & aĩæ ipſos totaľr diſſipare. Iſta vñr quotidie in religione, vbi qñq; ſunt aliqui duri, ferrei, & incõpatiẽtes, & præ ſcĩtate ſicut aurũ prima facie refulgentes, alios contẽnentes, & de ſuis virib. ꝑſumentes, cõtra quos proculdubio fulgur diuinæ iuſtitiæ mittit, & ipſos ſeipſis relinquit, & ſic mediante igne tentationis diſſoluunt, & à ſua præſumptuoſa fortitudine deficiunt, & caſſant. Vel fulmen tentationis fortis tales percutit, & quia reſiſtere ꝑſumunt de ſuis virib. confidentes, tentationi cedũt, nec occaſionẽ fugiunt, iõ ſæpe fit ꝙ ipſos deſtruit & diſſoluit, quib. tñ ſi cederent, & ſi propria fragilitatẽ cogitarẽt, & cũ humilitatẽ occaſionẽ vitarẽt, tentatio non noceret, nec fulmen diabolicũ ipſos grauaret, quia dñs manum ſupponeret, & eos adiuuaret. Iõ de ſuperbis dr̃ Iudit. 6. Non derelinquis ꝑſumẽtes de te, & præſumentes de ſe, & de ſua virtute gloriãtes humilias. Vel dic. ꝙ tale fulmen eſt bonus prælatus, uel iudex, qui pro certo contra fortes dẽt eſſe fortis, & contra flexibiles & humiles dẽt eſſe flexibilis, humilis, atq; dulcis. Si.n. inueniat aliquẽ tyrannum fortẽ & potentẽ, vel ſubditũ obſtinatum ſua crimina excuſantẽ, correctioni reſiſtentẽ & obedire ſeu cadere non uolentẽ, dẽt eum deſtruere & eneruare, & cõtra tales uires ſuas oñdere, & in ipſorum proteruiã debacchari, iuxta illud. Sap. 6. Fortiorib. fortior inſtat cruciatio. Sed ꝓ certo qñ inuenit nõ reſiſtentẽ materiã ſed cedentem. i. qñ inuenit ſubditum tenerum, humilem & benignũ, q. ſ. defectus ſuos non defendit, ſed emendare ꝓmittit, debet ſibi parcere, ipſumq́; ſine læſione tranſire, & uirtutẽ potentię ſuæ cõtra talẽ non oſtendere, ſed cum eo benigniter ſe hr̃e. Iac. 4. & 1. Petr. 5. Superbis reſiſtit, humilib. aũt dat grãm. Vel fulmẽ eſt ſnĩa iudicii futuri, quæ duros pc̃tores deſtruet humilib. aũt parcet. Vel dic, ꝙ fulmẽ ſignat vſurarios, q ꝓ certo mirabilis, ſunt naturæ, quia. ſ. iſti ſunt qui imperceptibiliter burſas & arcas exhauriũt, & dimiſſis ſacculis vacuis oĩa ſecũ tollunt. Aurum.n. & uinũ ſolent tollere, de arca aũt ſeu dolio non curare. Qđ ẽt de mala muliere põt dici, quæ in illis quos tangit & inuoluit, ſolet oĩa conſumere & aurũ de arca, vinũ de doliis exhaurire. Iob 31. Ignis eſt vſque ad fundamenta deuorãs. Vel dic ꝙ fulmen eſt diabolus, qui aurum diuinæ grẽ inuiſibiliter adnihilat, ſaccum aũt ſeu arcã corporis nõ detruncat. Vel dic ꝙ talis eſt mors, quæ. ſ. ſolet uaginã & arcã & doliũ. i. corpus dimittere, & illud qđ eſt intra, aĩam. ſ. ſecum ferre. Vel ſi uis dic, ꝙ fulmen eſt uerbũ Dei, uel ẽt radius & grã Spũs ſancti, qui re uera in aĩa cõſumit uinũ carnalis delectationis, aurum ſapiẽ ſecularis ſeu amorẽ ſubę tpalis, & gladium. i. ſpem potentiæ & fiduciæ mundialis. Saccus tñ, & vagina nõ lædit, quia. ſ. ipſa aĩa & ipſius potentia non lædi, ſed potius liberari, & euacuari ꝑ hæc comprobantur. ¶Scd̃m Sen. li. 2. de naturalib. quæſt. tam de hoib. q̃ cæteris animalib. illud annotandum eſt, ꝙ qñ fulmine occiſa ſunt, caput ſpectat ad exitũ fulminis, oĩumq́ue percuſſarũ arborũ haſtilia contra fulmina ſurgunt. Et iſtius cauſam credo, q̃ fulmine ſubito tranſeunte, & exeunte, ad partem illam, præ doloris rabie caput vertunt, quib. ſtatim expirantibus in illa parte ubi uerſa fuerant capita obrigeſcunt. De arborib. aũt fulmine percuſſis audiui à quodã credibili viro, ꝙ in quadam turre vbi fulmen ceciderat, de quo libet ligno qđ tetigerat, ſolũ reſilierat quædam haſtula ſeu gleba, vt rectè ex induſtria uideretur illa ligna taľr ex glebaſſe. Cuius æquidem rõnem dimitto ꝓuido lectori. Iſta pñt allegari cõtra damnatos pc̃tores, qui cum fulmine mortis æternæ percuſſi fuerint, caput mentis & uoluntatis in illa parte per obſtinationẽ tenent, ad q̃ ipſam conuerterant cũ perirent. Neceſſe eſt.n. ꝙ mens in eo ſtatu perpetuo permaneat, in quo fulmen mortis, & diuinæ ſnĩæ hoĩem inuenit quẽ fulminat. nõ licet.n. poſt pnĩam agere, ſed in eo ſtatu in quo hõ inuentus fuerit, ipſum neceſſe eſt permanere, iuxta illud Eccl. 11. Vbicunq; ceciderit lignum, ibi erit. Et ad ipſũ fulmen qđ eum occidit. ſ. ad mortem, damnationẽ, uel Dei ſnĩam ſp per deſperationem caput mentis conuertere. & ꝑ remorſum conſciæ ibidẽ aĩum inclinare. Qđ potiſſimè uerũ eſt de dãnatis, qui abſorpti pœnis non aliud cogitant, nec alio caput intentionis conuertunt, niſi in fulgur æternæ dãnationis, quo ſe ſentiũt interiiſſe. Vel iſta pñt dici de oppreſſis, qui fulgur per qđ ſunt oppreſſi. i. tyrannum, per quẽ ſunt vexati, ſp ſolent aſpicere ꝑ rancorẽ & ẽt odiũ, & crudelitatẽ ipſius cogitare Iob 24. Aĩæ uulneratorum clamabũt. Vel dic ꝙ ille qui fulmine alicuius, tentationis per pc̃m̃ mortale interiit, uultum mentis dẽt ſp ad illud conuertere, & in pc̃õ ꝑterito ne iterũ reincidat cogitare, q̃ ſcd̃m Sen. in Prou. cautio eſt in reliquum, lapſus anterior. Vel dic ꝙ fulgur eſt pc̃m̃ luxuriæ, vel mala mulier, quæ ſi aliquem illaqueauerit & ſpũaľr occiderit, neceſſario extunc ꝑ malã cõplacentiã ad eã caput uertit, & irreuocabiliter ad eã ſe deflectit. Cuius eſt exemplũ. 3. Eſdr. 4. vbi dicit ſic. Videbã inquit Apemen concubinã regis ſedentẽ iuxta regem ad dexterã, & auſerẽtem diadema de capite eius, & imponentem ſibi, & palmis cedebat regẽ. & ſuꝑ hoc rex aperto ore intuebaẽ eã, & ſi arriſerit ei, ridet &c. Quia bř talia fulgura. i. tales ornatæ mulieres & concubinæ, ẽt ipſos reges. i. uiros diſcretiores q ſe & alios deberent ſcire regere, ſolent taliter decipere, ꝙ diadema diuitiarũ & bonorũ ſolent eis auferre & ſibi imponere, & ipſi nihilominus in eas ſolent præ nimio affectu ſtupidi ore aperto reſpicere, & irreuocabiliter reſidere. ¶Dicit idem ibidem ꝙ fulmen ꝑcutiens aĩalia venenoſa, venenum adimit ab eiſdẽ, cuius certum eſt ſignum, q̃ cũ aĩal uenenoſum mortuum nõ uermeſcat, inuentum eſt ꝙ occiſa à fulmine infra paucos dies uermeſcebãt, & eorũ corpora vermibus ſcatebãt. Per fulmen poſſum intelligere mundanas tribulationes, q̃b. boni quotidie fulminant. Per uenenoſa uero aĩalia poſſum intelligere impios pc̃tores, quorũ uerbis & exẽplis alii uenenant, & q uenenum pc̃ti i ſe cõtinent, & ſectant, q ꝓculdubio uermeſcere nõ ſolent, inquantũ ſe futuros uermes & putredinem nullatenus meditant. Quid igitur⁹ ꝓculdubio fulmen tpalis tribulationis talib. uenenoſis ꝓficit ipſoſq́; tangens, venenum pc̃torum in eis conſumit, & ipſos vermeſcere. i. ſeipſos uermes cognoſcere facit inquãtũ. ſ. ipſos ad ſui & ſuæ uilis cõditionis cõſiderationem inducit, q̃ bř hõ ꝑcuſſus fulmine tribulationum, ad ſui cognitionem reducit, & ſe eſſe vermen & futurũ cibũ vermiũ meditat. Vñ 2. Mac. 9. de antiocho dr̃ q in agnitionem ſui ductus eſt, ꝑcuſſus à dño plaga. Dicãt igr̃ iſti cum Pſ. Ego ſum vermis, & nõ hõ, & abiectio plebis. Vel dic, ꝙ uenenoſi pc̃tõres, quos uenenum malitiæ nõ finit uermeſcere. i. non ꝑmittit cogitare đ morte, nec ſe futuros uermes eſſe, qñ eos fulmen mortis vel damnationis percutiet, in ipſis illud uenenũ. i. illam ſuam venenoſam præſumptionem conſumet, & faciet vermeſcere eos, & corrumpet. Corpus.n. eorũ rodet vermib. in ſepulchro, & aĩa eorum affligetur vermib. i. cõſcientiæ ſtimulis in inferno. Figurati in Herode. Actu. 12. de quo dr̃ ꝙ cõſumptus à vermib. expirauit, quia ſicut dr̃ Eſa. 14. Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Subſequit. Subter te ſternetur tinea, & operimentum tuum erunt uermes. ¶Seneca vbi ſupra volens ꝓbare ꝙ attritu nubium fiunt tonitrua ignes, & fulmina, dicit ꝙ mõs æthna viſus eſt aliqñ magis ſolito flãmis abundare, & ingentem vim arenæ vrentis ꝑ aera effundere, & quaſi noctem inducere, & populos nocte ſubita deterrere, & tunc ẽt plura fuiſſe fulmina & tonitrua, q̃ conſtat

constat facta esse concursu aridorũ corporum & nõ nubiũ quas verisimile est in tanto ardore aeris tũc tpis nullas esse. Idẽ aũt in eodẽ libro dicit ꝙ aliquæ sunt insulæ, q̃ post diuturnũ calorẽ late incendio peruagante, ex se ignẽ cõcepere. Itẽ idem in eodẽ dicit ꝙ glans excussa funda liquescit, & attritu aeris uelut igne distillat. Ex quib. uult Seneca cõcludere ꝙ ex attritu nubium, ignis & fulmina gñantur. Mõs iste charissimi significat mundum, qui flãmas cõcupiscentię spemittit, & arenas diuitiarũ per auaritiã vrẽtiũ, beatulis suis effundit, & sic eis mediantib. noctem ignorãtiæ circa eos inducit, & fulmina & tonitrua mortis æternæ eis vltimo præparat, & terrorem perpetuum administrat. Ps. Fulmina multiplicauit, & conturbauit eos. Multi. n. sunt qui ignẽ auaritię solent faciliter cõcipere, & in aere mundanæ prosperitatis deficere, & liquescere, & à perfectione uirtutum totaťr defluere & cessare, vt sic de tali liquefactione, cõbustione, inflãmatione & ignorãtiæ obscuratiõe, dicatur illud Ps. Sicut cera quæ fluit auferentur, super cecidit ignis, & non uiderunt solem.

13 ¶Teste eodem ibidem, in tpe sereno benè fiunt tonitrua & ẽt coruscationes, fulmen tñ nunquam. Serenum (inquit) sine fulmine est, non hẽt istos motus aer purus. Tempus serenum est tp̃s status grẽ, sed pro certo in isto bñ fiunt tonitrua fortium tentationum, & ẽt coruscationes pc̃torũ venialium, nunquã uerò fulmina mortaliũ pc̃torũ. Aer. n. purus consciæ iustorum, fulmina uitiorum mortalium nõ recipit, & serenitas grẽ pc̃tã criminalia non admittit.

14 ¶Fulguratio & fulmẽ eiusdẽ sunt materiæ, & nõ differũt ẽm Sen. ibidẽ, nisi prout remissum & intensum. Vñ dicit ꝙ fulguratio est ignis futurus fulmen, si tñ habuisset uirium. Fulguratio. n. ab eadẽ nube procedit qua fulmẽ, sed non hẽt tm̃ uirium ꝙ cadat, pp raritatẽ materiæ, quæ euaporat anteq̃ cadat. Rectè talis vr̃ dr̃ia inter uenialia, & mortalia. Ab eadem. n. nube. i. ab eadẽ mẽte pñt procedere, quia tñ materia subiecta non est eadẽ, iõ solẽt diuersitatem hr̃e. Fulguratio. n. uenialium si incendatur, in fulmen pc̃ti mortalis cõuertitur, si verò in sua ꝓprietate permaneat facile deficit & euaporat, & mortis æternæ periculũ non operaẽ. Est tñ fulguratio quędã fulminũ & tonitruorũ præambula significatio, & cõminatio, quia proculdubio sæpe fit, ꝙ p̃cedẽtia & assuefactio, uenialiũ, periculũ minatur mortalium, quia aliq̃n uenialiũ coruscatio siue fulguratio est tonitrui fortis tẽtationis, & fulminis mortalis operationis inductio, & designatio. Ezec. 1. Hæc erat visio discurrens in medio quatuor aĩaliũ.

15 ¶Itẽ Seneca ibidẽ dicit ꝙ nõ est mirũ si nubes diuersas habeãt partes, & si aliqua sui parte sint humide & pluuiã distillãtes in alia vero parte siccæ, ignẽ, & fulgura faciẽtes. Et pone exẽplũ de ligno uiridi, qđ ex una parte ardet, & ex alia stillat aquã. Sic uerè est de multis, quia vñr hr̃e in se cõditiones uarias & diuersas, pro parte. n. sunt humidi, & carnales, ꝓ parte sicci, & sp̃uales, & iõ fit, vt simul q̃nq; ardeãt charitate, & pluãt carnalitate. Istud patet de multis q bñ uolunt comedere et bibere & exteriora sollicitè gubernare, & sic vñr uirides esse, & sicut molles, ꝙ deliciosi aqua carnalitatis madere. Sed ꝓculdubio cũ hoc sæpe fit, ꝙ isti in alia parte ardẽt ꝑ charitatẽ, & reducti ad consciã, igne diuini amoris flamescunt, & rutilãt ꝑ bonorũ operũ charitatẽ, tonitruum p̃dicationis uel religionis emittũt ꝑ uerborũ sonoritatẽ, & fulgure bonorũ exẽplorũ alios accendunt ad bonorũ oĩm ꝓbitatẽ. Quia bŕ istud verũ est tã inter regulares q̃ inter seculares, ꝙ multi sunt q ꝑ torporẽ & indeuotionẽ ĩ vna sui parte. i. exterius in aliquib. suis actib. vñr humere, q tñ inuisibiliter in alia parte. s. in cõsciã, in Dei amore solẽt ardere, & ꝑ indeuotionẽ calescere, & feruere. Sap. 16. Ignis in aqua ualebat supra suã uirtutẽ, & aqua extinguẽtis naturæ obliuiscebaẽ.

16 ¶Seneca vbi supra uolẽs ꝓbare, ꝙ ẽt maxima humiditas nubiũ, nõ põt extinguere illũ maximũ ignẽ superius accensum, nec impedire quin exinde fulgura ꝓcreẽt, adducit nũc exẽplũ mirabile. Dicit. n. ꝙ ĩfra terrã & subtꝰ aquas est immensa quãtitas igniũ æternorũ, q aliq̃n nõ obstantib. aquis maris, in mediis fluctib. erumpũt. Vñ narrat ꝙ tpe auorũ suorũ in ægeo mari in loco ubi erant ducenti passus ꝓfunditatis aq̃, de ipsis ꝓfundis abissis flãma terribilis nõ cõtinuè sed intercisè & ꝑ interualla erupit, ẽm ꝙ põdus aquarũ superiacens, ignis euincere potuit, q̃ multitudinẽ rupiũ et lapidum inuicem cacuminatorum in ipso incẽdio secum traxit, quorum quosdã in sęuitatẽ pumici conuersos esse apparuit. Nouissimè aũt cacumen cõbusti montis emicuit. Postea altitudine adiectũ, & saxũ illud in insulæ magnitudinẽ creuit. Vult ergo cõcludere Seneca, ꝙ in tanto aquarum impetu tm̃ ignis ualuit, multo fortius in nubib. esse põt, vt nõ obstãte humore nubiũ, ibidẽ ignis, & fulgura gñenẽ. Ista pñt applicari ad gñationẽ nouæ insulæ. i. ecclesiæ. Per mare ĩ intelligo mũdi amaras tribulationes. Per ignẽ uerò intelligo charitatis feruorẽ, & sc̃ti sp̃us inflãmationes. Per lapides verò, deuotos & sanctos viros ecclesiæ fundatores, & eorum fortes, firmas & lapideas cõditiones. Quid igiẽ? ꝓculdubio in principio tãtus ignis feruoris charitatis, & tanta uirtus Sp̃us sc̃ti in mundo efferbuit, ꝙ mare profundissimũ mundanarũ tribulationũ, & diabolicæ perfidię ipsum impedire nõ potuit, imo intercisè, & per diuersa interualla in ipsis mediis tribulationũ fluctib. fortius exarsit, intm̃ ꝙ lapides fundamenti. s. ipsos sanctos Apostolos, & martyres & alios ecclesiæ fundatores de ꝓfundis diuinæ p̃destinationis eduxit, quorũ quosdã uelut fundamẽtales fecit, & sic aliis, & alis ꝑ fidẽ aggregatis, insulã ecclesiæ cõstituit, & fundauit. Ista ad litera apparuerũt in ecclesia primitiua, vbi tãtus erat ignis feruoris chartatis in maryrib. ꝙ nulla aqua tormentorũ ipsum poterat extinguere, quinimo quãto maiores erant tribulationum fluctus, solebant amplius exardere, & quanto plus seuiebant tyranni, tanto plures ad fidẽ solebant currere, & martyriũ sustinere, & in suo sanguine insulam ecclesiæ cõstituere, & fundare. vnde Sap. 16. de. Quod. n. mirabile erat, in aqua, quæ oĩa extinguit, plus ignis ualebat. Vel ista pñt dici de inferno, vbi sub aquis in profundo & cẽtro mũdi est ignis inextinguibilis, & æternus, q lapides. i. duros & obstinatos pc̃tores, & Angelos malos concremat, & de ipsis in medio mari. i. in profundo amaritudinũ, & dolorũ inferni insulam cõstituit atq; format, vt sic illi insulæ infernali dicat dñs illud Hie. 51. Dabo te in montẽ cõbustionis, & nõ tollent ex te lapidẽ. Vel ista pñt dici de bonis diuitib. qui sub aquis mundanę prosperitatis ignẽ cõtinent charitatis, quia q̃uis exterius abundet ꝓsperitas, nõ tñ extinguit illã q̃ interius latet ignea charitas. Qđ ẽt de aquis tentationũ põt dici quia bŕ in multis tantus est charitatis ignis, ꝙ nec aquis tribulationũ, nec abundantia consolationũ nec fluctib. tentationum põt extingui, sed potius augmentari. Sap. 16. Ignis ardens in grandine, & pluuia. Vel põt dici contra multos, q ita sunt inflãmati cupiditate, ꝙ nulla vis aquæ mundi diuitiarũ eis sufficit, imo quanto plus de aquis maris. i. de bonis mũdi habuerint, tãto flãma cupiditatis fortior exardescit. Allega vt supra §. præcedẽti. Ignis in aqua ualebat &c. Vel dic ꝙ iste ignis est carnis cõcupiscentia, q̃ proculdubio nulla vis aq̃ marinæ. i. nulla tribulationũ uel paupertatũ amaritudo põt extinguere, sed cõtra oĩa remedia inuito hoĩe solet p̃ualere. Allega vt supra. Vel dic, ꝙ iste est ignis iræ rixæ, crudelitatis & discordiæ, qui q̃nq; in mari religionis uel ecclesiæ gñatur, ita ꝙ ẽt ipsum religionis mare cõtra natura propriã q̃nq; per discordiã concremari vr̃. Allega ut supra.

17 ¶Vnũ adhuc superaddã ex Sen. q d. ibidẽ, ꝙ antiqui crediderũt fulgura à Ioue mitti, sed hoc (vt ait) à prudentissimis viris fictum est, ad coercendũ aĩos imperitorũ, quib. innocentia nisi metu nõ placet, vt. s. supra se aliquid timerent, cõtra quod nemo sibi satis potẽs videreẽ. Et istud ẽt de fulmine diuinæ iustitiæ põt dici, q̃ supra capita nr̃a eminet, & timeri merito à quibussuis quantumcũq; fatuis possit. Hie. 10. Quis nõ timebit te rex gentiũ?

18 ¶Dicit adhuc idẽ Seneca, ꝙ cũ diuersa sint fulminũ gñа, diuersimodè significantia, q̃a (prout dicit) aliqua significãt hoĩ ꝓspera aliqua diuersa, aliqua mittebanẽ, vt iuuarẽt, aliqua ut interficerent, & nocerent circa hæc mira fuit fictio sapientum. dixerunt. n. ꝙ Iupiter fulmina lęta, & ꝓspera solus sine cõsilio mittebat, si vero fulmina sinistra, & aduersa significãtia uolebat mittere, tunc oẽs Deos ad cõsilium inuocabat. In quo notari uoluerunt (ꝓut ait) ꝙ iupiter. i. quicunq; p̃larus, rex vel princeps, ad benefaciendum uel ad fulmen ꝓsperum mittendum, nõ debet diu deliberare, nec aliorum cõsilium expectare, imo debet hoc ꝑ se facere, & implere. Sed ꝓculdubio quotiẽs velit aliquẽ ꝑcutere vel punire, non dñt tunc inniti prudentiæ suæ, sed Deos. i. prudentes viros ad cõsiliũ vocare, & cũ eis ex deliberatione, & cũ cõsilio oĩa executioni mãdare. vñ dicit idem Senec.

Senec. ibidem. Discant ij qui inter hoies magnam potentiã adepti sunt, sine consilio ne fulmen quidem mitti. Aduocēt, considerent, multorũ sententijs nocitura tẽperent, & hoc si bi proponant, vbi aliquid percuti debeat, ne Ioui quidẽ suũ satis esse consilium. Ac si diceret ꝙ nullus est satis sapiēs ad alios puniendum, imò vbi quis punitur vel percutitur, sp est cum prudentũ cõsilio procedendũ Eccl. 32. Filij sine cõsilio 19 nihil facias, hæc Seneca de naturalib. quæstionib. li. 2. ¶ Ex libro verò de natura rerum excerpit. Vincētius ꝙ hoiem quē tangit fulgur, nõ sp occidit, alia vero aialia semper, hũc honorem (vt ait) natura homini tribuente. Cui addo ꝙ in multis fauet natura hoi plusq̃ animãtib. cæteris. Vulnera.n. hois occisi ad præsentiam occisoris dñr sanguinem emittere ẽm Arist. in problematib. Gladius quo homo occisus est, dr̃ nunquã amplius rect⁹ esse. Hõ ẽt submersus ẽm Solinũ si vbi est, supinus, fęmina prona cõperti sunt fluctuare, & ẽt tali mõ dñr de matris vtero promeare. Et quod oĩm mirabilius est, de facto quotidie cõperit si corpus submersi vbi sit ĩ aqua nesciat, & scutũ militis de gñe antiquo & naturali, in aqua ꝓijciatur, vndiq; circuit quousq; supra locũ vbi ẽ mortuus veniat, vbi se sistit. Ista pñt applicari ꝙ homo hoi debet honorẽ impendere, quẽ videt naturã & in his & similib. honorare, & maximè qñ considerat ꝙ hõ intellectu sicut angelus dotatur, & ꝙ statura corporis sui ex speciali priuilegio sursum erigitur & leuatur, & ꝙ insuper ab ipso Dei filio taliter adamatur, ꝙ sibi spretis angelis coniungitur & vnitur, & ꝙ non oia pro hoie redimendo, ipse Dei filius morti traditur, & sanguis ipsius dispensatur. Hęc.n. cõsiderant, hõ dẽt naturæ humanæ & in se & in alijs honorẽ impẽdere, alios honorare & diligere, & se ẽt tm̃ reputare, ꝙ seruituti pctõrũ nõ se dẽt faciliter subiugare 1. ad Cor. 6. Empti estis precio magno, nolite fieri serui, & tñ de multis dr̃ in Ps. ꝙ hõ cũ in honore esset, nõ intellexit cõparatus est iumentis insipiẽtib. & similis factus est illis. Vel si vis expone oia particulatim aliter, & dic ꝙ fulgur occidẽs sp aialia, non hoiem, est tẽtatio diabolica, quæ pro certo hoies. i. personas rationabiles nõ sp solet occidere, quia. s. ipsi sciunt vel resistere, vel occasiones fugere, vel alias suis periculis obuiare. Sed ꝓ certo bestias. i. brutaliter & bestialiter viuentes, & eius impetui resistere nescientes, quotiens percutit, occidit, & quotiens tentat, ad pctm̃ mortale perducit. Vnde diabolus dicit. Eze. 38. Commouebũtur à facie mea volucres cęli, pisces maris, & bestiæ terrę. De hoie verò occiso, qui in præsentia occisoris sanguinẽ emittit, & gladio occisionis, qui nunq̃ amplius rectus existit, potes dicere ꝙ ĩ hoc vr̃ Deus & natura abhorrere homicidium, & homicidã prodere, vt pęnã debeat sustinere, iuxta illud decretũ diuinũ Ge. 9. Quicunq; humanũ fuderit sanguinẽ, fundet sanguinis illius. Vel põt dici de Christo à nobis occasionaliter occiso, cuius vulnera in nr̃is cordib. sp sanguinẽ stillare debent, vt nos ad cõpassiones moueant & accendãt. Gen. 4. Vox sanguis fratris tui clamat ad me de terra. Reliqua verò de scuto expone sic, ꝙ homo submersus, est Adã cum humano genere. Iste.n. in vitijs fuit submersus, & in profundo inferni cõditus, quẽ inuenire uolẽs Chr̃s & extrahere, accepit scutũ crucis, quę ad literã fuit ad modũ scuti. s. sursum lata, & inferius stricta, & sic isto scuto mediãte humanum genus mortuum inuentum est, & extractum de ꝓfundo inferni & liberatum. Ps. Scuto circũ dabit te veritas eius, nõ timebis à timore nocturno. Vel dic ꝙ scutũ militis Chr̃i est patientia, q̃ triangularis dẽt esse, q. a. s. patientia se hẽt ad iniuriarũ ꝓlationẽ, ad pęnarum illationẽ, ad rerũ sublationẽ. Scutum ergo patientię Chr̃i. i. exẽpla de Chr̃i patientia, & passione si debite adhibeant à sacerdote, summè valẽt ad hoc ꝙ cadauer pcti mortalis de ꝓfundo cõscientiæ extrahat. Vel dic ꝙ scutũ est pnĩa, q̃ triãgularis dẽt esse, ꝓ eo ꝙ constat ex cõtritione, cõfessione, & satisfactione. Ista est ergo q̃ mortuũ. i. diabolũ uel pctm̃ in ꝓfundo cõscientiæ ꝑdit & inuenit, & ipsum inde extrahit & expellit. Expone aliter si potes. A lia verò de erectione staturæ hẽs alibi. 20 ¶ Sicut dicit liber rerũ, ille a fulmine non pcutit, qui corruscationem primo viderit vel tonitruum audierit. Sic uere illi fulmine mortis æternæ non feriuntur, q̃ corruscationẽ, & cõminationẽ ipsius primo bñ viderint et aspexerint, et q̃ tonitruum terroris ipsius bene audierint, & perceperint, quia pro certo si ista bene videntur, & attẽduntur, ictus eorum præcauet, nec incurritur aut sentitur, iuxta illud Naũ. 3. Oĩs qui viderit te, resiliet à te. ¶ Itẽ ibidem dr̃ ꝙ fulmina 21 torum vulnera frigidiora sunt reliquo corpore. Locus vulneris pcti est cor, qñ verò hõ per pctm̃ fulminatur & interimitur, ipsum vulnus, vel ipse locus vulneratus, s. cor per indeuotionẽ infrigidatur, vbi tñ corpus calore concupiscentiæ non priuatur. Vel dic ꝙ in corpore ecclesię illæ partes, i. illæ personæ quę per pctm̃ mortale sunt à diabolo fulminatæ, sunt cæteris ad bonũ frigidiores, & indeuotionis tpibus pleniores. ¶ Secundum Sen. qñq; fiunt tonitrua sine fulmine, 22 imo etiã sine corruscatione. Et rõnem reddit, quia inquit imbecillis spũs qui in ignem nõ valuit, in sonum valuit. Sic verè de multis est, qui non habent opera vel exempla, sed bñ habent tonitrua seu verba. Sunt.n. sicut spũs imbecillus, qui in ignẽ. i. in bonorum exemplorum & operum claritatẽ nõ sunt valentes, & ideo in sonũ verborũ sunt potentes, quia illi qñq; cui minus bñ operãtur, celsius prædicant & loquũtur, & etiã illi qui facta pñt minora, verba habẽt sæpissimè latiora. Istud potissimè patet de iactatorib. qui in oĩ gñe, rerum quanto minus possunt, tanto maiora dicunt. Vnde Sen. in Prou. dicit ꝙ canes imbecilles quanto plus defecerint virib. tanto magis solent latratib. indulgere. ¶ Fulmen licet sit 23 clarum & rubicundum, tñ summe est periculosum, quia intuentes excęcat, tãgentes penetrabit, loco cuicunq; ẽt mõtuoso nõ parcit, imo super cãpanilia, & loca alta cadere sępius consueuit, & cum aliquod corpus percutit, exinde foetor pessimus exit. Et est quoddam genus fulguris ẽm Plin. & Senec. quod vinum intra dolium, pecuniã intra saccos liquefacit & consumit, saccis & dolijs illæsis. Fulmen est mulier ornata, quæ clara est, & rubicunda ꝑ pulchritudinem corporalem, intuentes tñ excedet per peccatum. Iudith 17. Sandalia eius rapuerunt oculos eius &c. Tangentes etiã per tentationem penetrat, quia Eccle. 9. dr̃ Colloquium eius quasi ignis exardescet &c. Ista etiã nec ꝑsonis ecclesiasticis, nec laicis parcit. Vina & pecunias exhaurit, & solũ saccos, & dolia derelinquit, & foetorem infamiæ secum ducit.

De Tonitruo. Cap. 28.

Tonitruum habet fieri ẽm Arist. qñ igneus vapor extin- 1 guitur in nube rorida & aquosa, quia sicut ferrum cãdens extinctum facit stridorem, sic ignis ille cum extinguit stridorẽ gñat & terrorẽ. ¶ Tonitruũ ãt solet comitari cor- 2 ruscatio, & ẽt pluuia, seu vẽtus. Sic verè qñ ignis rigoris, & iustitię, & feruentis charitatis, & amicitiæ. s. ipsa ꝑsona filij (q. Deus, & ignis consumens est. Deut. 4.) fuit immersus per beatã incarnationẽ in nube rorida ꝑ pietatẽ. i. in uirgine sacrosctã, tunc exinde tonitruũ. i. ipse mediator Dei & hoĩm hõ Chr̃s Iesus q se ẽt tonitruum noĩauit, inq̃tum discipulos suos fratres Boanergos. i. filios tonitrui appellauit. Matt. 3. Tunc.n. ferrum & ignis iustitiæ, & duritiæ diuinæ fuerũt mitigata, & in mãsuetudinem totaliter cõmutata, & aqua clemẽtiæ, & flatu spiritussancti temperata, quia pro certo oẽs actus saluatoris fuerũt in benignitate. Miam.n. volo inquit, & non sacrificium. Osee 6. ¶ Et sicut tonitruũ circulariter & anfractuose audit, sic Christus orbiculariter vndiq; præ- 3 dicando circuibat, & ideo dicit Ps. Vox tonitrui tui in rota. Vel dic ꝙ ignis est vir religiosus ecclesiasticus, uel prælatus, qui charitate est feruidus, & sapiẽtia luminosus. Iste.n. qñ in nube aquosa mundanarum voluptatum immergitur, & ibi per pctm̃ luxuriæ extinguitur, tonitruum infamiæ exinde ꝑ cæteris gñatur, quo alij. s. seculares mirantur, & etiã conturbantur. Ps. A uoce tonitrui tui formidabunt. ¶ Tonitruũ ẽm 4 Arist. aliqñ causatur ex vẽto & turbine, qui impetuose sese ingerit in nube, & ipsam cõcauat, & dum inualescit, & exitum quærit, nubem incidit & confringit, & cum impetu magno, & sonitu horribili ad audiẽtium aures venit, sicut vesica inflata, licet sit modica, tñ si cõplosa fuerit, sonitũ magnũ reddit. Sic qñ in nubecula cordis nostri ventus superbiæ vel iræ & inuidiæ se includit, ipsum pro certo per tristitiã stimulat, cõcauat, & corrodit, & ideo nubes cordis non valẽs vẽtum hmõi cõtinere, et maximè qñ ibi accenditur et ignit ꝑ malitiã et furorem, rumpitur per exteriorem nr̃is apertionem, et sic tronitruum rixæ, et discordiæ, pompæ, iactantiæ, comminationis, et diffamationis, et iniuriæ generantur, qd exterius auditur, et in publicũ propalatur. Eccl. 40. ¶ Quasi 5 toni-

6 tonitruum in pluuia personabunt &c. ¶Item tonitruum ẽm Arist. in libris meteorũ, efficitur qñ vapor siccus, & calidus ad interiora nubis frigidè, & humidè se recludit, ibiq; naturaliter suum cõtrariũ (quo circiter inuoluitur) abhorrẽs, discutitur, & quærẽs exitũ, ex forti motu inflãmatur, nubẽq; rũpens egreditur, & exeundo, vapor ille igneus aut in aqua nubis se extinguit, aut per aera euaporatur, & sic ex ruptione nubis efficitur sonus tonitrui qui audit, & ex igne euaporante fit coruscatio quæ vr̃. Sic qñ aĩa (quæ debet esse vapor siccus per castitatẽ, & calidus per charitatẽ) in nube, & turbulentia prosperitatis mundanæ vel pctõrum diuersorum inuoluit per amorẽ, tunc quia hmõi nubes est sibi totaliter contraria, & nociua, eo. s. q in ipsa est humor carnalis infectionis, & frigus indeuotionis, ideo vapor iste. s. aĩa contrarietatem in qua detinetur abhorrens, mouetur & discutitur per suijpsius cõsiderationẽ, & sic ibi inflammatur per amorem & dilectionẽ, & nubem pctõrum rumpit per dolorem, & contritionem, & sic tonitruum efficitur exterius per clamorem, & confessionem, & coruscatio circunquaque emittitur per decorem, & bonorum exemplorum dationem, & nubes pctõrum totaliter euaporat & deficit p satisfactionẽ. Apo. 4. De throno procedunt fulgura, & vocis tonitrua. Vel expone si vis de beato Francisco, in quo ignis diuini amoris rupit nubẽ corporis, & sic emicuit p stigmata fulgor mẽtis. Vel dic q nubes ista est Xp̃i humanitas, qua in cruce rupta, tonitruũ Christus fecit, qñ clamans voce magna spũm emisit, quo facto ignis diuinitatis per aerẽ huius mundi diuersis miraculis coruscauit. Ps. Apparuerunt coruscationes tuę orbi terrę, vidit & cõmota est terra. Vel dic q talis pctõr sic cõtrarius, & cõfessus qñq; fit vir perfectus & pdicator, & sic tonitruum prædicationis, & coruscationẽ bonæ conuersationis, pluuiã dulcis cõsolationis, fulgur asperæ cõminationis emittit, & auditores irrigat, & infundit. Et sicut tonitruũ nunc altè, nunc bassè, nunc circulariter tonat, & sic pdicator nũc altè de paradiso & virtutib. nũc bassè de inferno, & criminib. nunc circulariter à latere de mundo, & dęmonib. sonum facit. Et sicut tonitruum si cũ igne, & aqua sil descenderit, vtile est, si aũt cũ solo igne vel fulmine, summè nocet, sic pdicator cum igne diuini rigoris miscẽs aquã diuini dulcoris, & clementiæ, vtilis est audientib. sed si solum cum fulmine diuini rigoris descẽdat, tunc maximè simplicib. est nociuus. Ideo Sap. vlti. Ignis in aqua valebat supra suã virtutẽ, & aqua extinguentis naturæ obliuiscebatur &c. dic per oĩa de timore, & applica cõtra duros pdicatores. Durus est hic sermo, & quis põt eũ audire? Io. 6. Ideo sequitur q multi cõuersi sunt retro, & iã cũ Christo non ambulant. Ps. Vox tonitrui tui in rota. Vel dic q vapor siccus est malum verbũ, qd in ventre nubis. i. in corde receptũ, per iracũdiã inflãmatur & sic exterius per discordiã corruscat, & per rixas infamiæ & iniurias tonat. Vel si vis dic, q tonitruum est pdicatio, q si aqua diuinæ grãe comitatur, tunc vtilis auditorib. cõprobat. nisi vero ista aqua affuerit, tunc ista vox vtilis nunquã erit, quia ẽm Gregorium, In vanum laborat lingua, nisi affuerit saluatoris grã. Vel dic q tonitruum significat sacrã scripturam, quæ. s. diuersimodè tonat, & nunc alte cõminando nũc basse alliciendo, nunc circulariter inducendo prædicat atq; clamat, unde illud Ps. Vox tonitrui tui in rota.

7 ¶Tonitruũ, & coruscatio simul efficiunt, sed quia lux citius q̃ sonus se diffundit, & sensus visus ẽ celerior, q̃ audit⁹, iõ corruscatio añ tonitruũ rutilat & vr̃, sicut hoĩe arborẽ incidente, añ videmus ictum percuti q̃ sonus ipsius audiat. Tonitruũ est hõ, lux q̃ vr̃, sunt opera & exẽpla, sonus aũt q audit, sunt verba. Et licet sil hõ sonum verborũ & lumen exemplorũ, & operũ administret, tñ lux citius vr̃, qa opere plusq̃ verba cõiter attẽdunt, qa multi hñt vocẽ Iacob, & manus Esau. Gen. 26. Iõ dr̃ 1. Io. 5. Opa q̃ ego facio, testimonium phibẽt de me. Et pp hoc dicit Seneca epistola 108. Sic discamus, vt q̃ fuerint verba, sunt opa.

8 ¶Qd ignis in aqua extinguit, tunc ẽm Aris. tonitruũ gñat. Sic qñ ignis charitatis extinguit in nube aquea voluptatis, tũc tonitruũ infamiæ vndiq; circũfert. Qd summè

9 patet in luxuria &c. Eccl. 3. Aqua extinguit ignẽ. ¶Tonitruũ qñq; gignit ẽm Philosophum ex collisione nubiũ, qa qñ diuersis ventis, & cõtrarijs agitantur, inter se inuicem collidũtur, & sic sonus efficitur, qui tonitruũ nuncupatur. Et dr̃ ẽm Isid. tonitruum, à terrore, eo q audiẽtes discutit, & deterret. Sic qñ nubes. i. principes, & superiores diuersis vanitatũ turbinib. agitantur, tunc qñq; per iras, & discordias collidunt, & sic tonitruum terrorum, & cõminationum in aere circũstante, s. in subditis efficitur, & auditur, à quo audientes vndiq; deterrentur. Nota hic si vis qũo guerræ mouent ex superbia. Fontes sine aqua, & nubes turbinib. exagitatæ &c. 2. Pet. 2.

10 ¶Tonitruum qñ descendit cum aqua, q̃ plurimum vtile est ẽm Arist. sed qñ tm̃ descendit cum fulmine, tunc multipliciter est nociuum, quia tunc motu suo oĩa concutit, cerebrum commouet, animum terret, turres altas cõcutit, & destruit, & euellit (quia non in locis humilib. sed in sublimib. lędere consueuit) sonũ orbicularem anfractuosum, & inęqualem reddit, qa nunc altè, nũc submissè morte rotarũ strepitus, & sonũ reddit. Qd ẽm Cassiodorũ accidit inæqualitate nubium, quæ rumpunt, quia tonitruũ nihil aliud est q̃ ignis & ventus rũpens et diuidens nubes. Tonitruũ iste est Christus, qui dupliciter descendit ad terrã. s. primo per incarnationẽ, et scd'o per aduentũ ad iudiciũ. Sed pro certo primus aduentus suus fuit cum aqua. i. cum dulcore miæ et benignitatis, qua fuit ignis suæ iustitiæ tpatus, et ideo cunctis hoib. fuit vtilis, et iocundus, quia aqua suæ mĩæ terrã aridã. i. pctõres multipliciter irrigauit, et donis, et uirtutib. fœcundauit et ideo ignis suæ iustitiæ tunc tpis non nocebat. Ps. Fulgura in pluuiã fecit. Sed pro certo secundus descensus ad iudiciũ cum fulmine erit, et sine pluuia, quia ibi erit fulmen rigoris et iustitiæ sine pluuia clementiæ vel dulcoris, quia ẽt ad litteram ignis conflagrationis añ iudicium apparebit, q erit signum summæ Dei sæuitiæ rigorosæ. Ideo dr̃ Esai. 66. Ecce dñs in igne veniet, et quasi turbo quadraga eius reddere in indignatione furorem suum, et increpationem suam in flãma ignis, quia dñs in igne diiudicabit etc. Et iõ dr̃ tonitruũ à terrẽdo ẽm Isid. quia tunc qñ tonitruũ diuini iudicij fulminabit, cœlum et terra ad litterã mouebunt, cerebrũ (in quo viget sensus deuotionis) et motus bonę opationis. i. ipsi beati et angeli terrebunt, et animus oĩm audiẽtiũ obstupescet. Leo. n. tũc rugiet, qs nõ timebit? Amos 3. Quia sicut rugitus Leonis, ita est terror regis, q offendit cum peccat in animã suã. Prou. 20. Leo. n. rugiet, et formidabunt filij maris. (Oseę 1.). i. demones, et dãnati, et hoc quia tũc tonitruum illud turres altas. i. diuites, et superbos destruet, et eueller, sed vallib. . i. deuotis et humilib. non nocebit. Et sicut tonitruum cũ fulmine lędit oua q̃ cubãtur, flores exurit, et uina turbat, sic iudiciũ ipsa oua diaboli. pctõres, qui ab ipso in delicijs mũdi huius fouentur, cõteret, flores. i. pulchritudine, et uestib. curiosos exurit, et vina. i. ledones et luxuriosos q b. alij inebriãtur totaliter cõturbabit. Iõ dr̃ 2. Pe. 3. Per quẽ cęli. i. superbi, ardentes sõluẽtur, et elementa. i. alij pctõres, ignis ardore tabescẽt. Sonus ẽt et sñia huius tonitrui iudicatis erit circularis, et orbicularis, qa inæqualiter illa sñia resonabit, nũc. n. altè et crudeliter ad dãnatos dicet. Ite maledicti etc. Nũc verò bassè, et suauiter saluandis dicet. Venite bñdicti etc. Mat. 25. Sed pro certo inęqualitas huius sñiæ puenit ex inæqualitate nubium. i. hoĩum qui rumpunt. i. p ista sñiam ab inuicem diuidunt, qa. n. nubes istæ, boni. s. et mali inæquales sunt meritis, iõ inæqualia sunt pmia bonorum, s. et malorum. Qñ. n. venerit filius hoĩs in nubib. cõgregabunt ante eũ oẽs gẽtes et separabit eos abinuicem, sicut pastor segregat gregẽ suũ etc. Mat. 25. Vel expone si uis de iustitia, q nunq̃ dẽt esse sine mĩa, qa ẽm decre, nimia seueritas rephendit, si sine pietatis clementia teneat.

11 ¶Dato q in tonitruo fit vapor humidus, in nube tñ aquosa pp motũ ignit. Sic boni pp motũ tribulationũ in aqua miseriæ, charitatis incẽdio ignitunt. Sap. vlt. Ignis in aqua valebat, et aqua extinguentis naturæ obliuiscebat.

12 ¶Tonitruũ cũ aqua descendẽs vtile est, sed si solũ cũ fulmine, summè nocet, qa tunc motu suo uiua in dolijs concutit atq; turbat, mulieres pgnantes qñq; abortire facit, pullum ẽt i ouo iterficit atq; necat, altas ẽt turres ipetit atq; ferit. Sic timor Dei si cũ aqua suæ mię descẽderit, et utrũq; isil misceat, tũc pficit audiẽti. Sed si timor Dei cũ fulmine suæ iustitię tmmõ cõtẽplet, tũc sũmè nocet, et officit ituẽti, qa tũc i desperationẽ imittit, et uina i dolijs. i. bonos ifra dolij statũ ecclæ cõuersantes, ipsa ẽt oua diaboli, pctõres, ipsas mulieres. i. simplices icipiẽtes, ipsas ẽt altas turres. s. cõtemplatiuos et pfectos, qñq; p desperationem dissipat, et occidit etc. Cõsideretur igit tonitruũ istud cũ aqua, nõ cum fulmine,

mine,quia miserationes eius super oĩa opera eius. Vel dic de prælato, q̃ sp debet esse alijs terribilis & seuerus, vt.s.ipsum timeant,ne delinquãt.sp tñ debet pluuiam benignitatis habere,q̃a alias si cũ solo fulmĩe crudelitatis appareret posset oĩa dissipare.vñ illud Exo.9.Ignis & aqua mixta pariter ferebantur.Vel dic q tornitruũ q̃ ẽm Aristotelem est spũs ventorum in sinu nubiũ receptus,qui exitũ quærens,nubẽ rumpit, & strepitũ istũ facit,est ambitiosus,qui in sinu religionis vł ecclesiæ in statu subiectionis detentus, non facit nisi q̃rere exitũ ad aliqđ exterius bñficium obtinẽdum , & iõ vt exeat & vt ꝓmoueatur,solet totã nubem ecclesiæ cõcutere & turbare,& aliqñ statuta regularia rũperet,& per appellationes tonare,& corruscationem malorum exẽplorum aliquotiẽs 10 secũ ferre.Ecc.43.Vox tonitrui eius verberabit terrã.¶ Secũdum.Sen.li.9.natura.q.diogenes ait tonitruũ qñq; vẽto qñq; igne, qñq; viro; simul fieri. Sic vere tonitruum rixę discordiæ, & inuidiæ in nube religionis vel ecclesiæ generatur à duob.generib. personarum,s.à vento.i. à superbis & ambitiosis,hypocritis & vẽtosis. Prou.13. Inter superbos sp sunt iurgia.Et ab igne.i.ab iracundis,rixosis, flammeis & brigosis quia sicut dr̃ Prou.17.Semper iurgia quærit malus , angelus autem crudelis mittitur contra eum.Isti.n. duo sunt qui nubem societatis & vel cõitatis in qua sunt,turbant & rũpũt, 11 & tonitruum discordiæ generant & inducunt.¶ Vapor frigidus & siccus si sit sub terram , facit terræmotum, si sit in aere,facit flatum,si sit in nube,facit tonitruum. Tales sũt ambitiosi.intra terra.n.in loco subiectionis positi, generãt terræ motũ dissensiõum,in aere aũt ĩ libertate sua positi , exercẽt flatum adulationum. In nube vero.i. in alta dignitate sublimati, faciũt tonitrua pomparum et comminationum terrorũ pariter & tribulationũ.q figuratur Exo.19.vbi dr̃. Extendit Moyses virgam in cœlum, & facta sunt tonitrua.

De Corruscatione. Cap. 29.

1 Corruscatio ẽm Arist.q̃a habet aliquas partes terrestres, iõ cõpellitur inferius deriuari , & q̃a est magnæ subtilitatis & vehementis inflammationis , iõ apparet alba , & iõ corpora ad q̃ pertingit , nec inficit nec corrumpit . Sic qñ in hoĩe sunt partes terrestres.i.consideratio mortis,tunc cogitur inferius descendere ꝑ humilitatem , & per propriæ fragilitatis considerationem.Et quia est ibi magna subtilitas intelligentiæ & pauca inflãmatio concupiscentiæ, idcirco talis corruscatio.i. talis hõ rutilans per exemplum , apparet albus per castitatẽ, & sic alios non inficit nec corrumpit ꝑ insolentiã inhonestam.Sed econuerso quidã non sunt sicut 2 corruscatio,sed magis sicut fulgur &c.¶Corruscatio ẽm Anaxagoram sic efficitur.Aetheris.n.aliqua pars ad inferiora descẽdit & in nubib.se includit,quia tñ nubes illa est multũ humida ideo ignis iste ibi extinguitur & per aera euaporat,& eius extinctio,& apparitio est corruscatio,quæ cæcat vel lędit oculos intuentes. Secundum Aristotelem autem est vapor igneus , qui de nube exeundo extinguitur, & apparẽdo per aera se diffundit, & igni apparens est corruscatio,& sonus & stridor extinctionis tonitruum nuncupatur.Sic quando mens alicuius est multũ humida per delicias & voluptates tunc amor dei,qui ignis dr̃, ei à supremo æthere ꝑ inspirationẽ immissus,extinguit̃ ꝑ pctm̃,& sic nubes cõsciæ rupitur ꝑ diuersas malas cogitationes & affectiones, & apparet corruscatio malorum exemplorum,quæ circunstantib.ostẽduntur,ex quib.ipsi exeçcantur cum ipsa pctã volunt imitari & tonitruum infamię subauditur,hoc maximè patet in religiosis.iõ Psa. Apparuerunt corruscationes tuæ orbi terrę, 3 vidit & commota est terra .¶ Fulgur & corruscatio est ignis sui subito oñsiuus,quia ẽm Gregorium,in ictu oculi exit , & in seipsum reuertens,suam originem non relinquit,& sic ex subita sua apparitiõe est aspectus intuentium repercussiuus & ab oriente & occidẽte sui subito diffusiuus, & futuri tonitrui denunciatiuus. Si pluuiã secum ferat vtilis est,si aũt sine pluuia veniat,illos quos tũc tãgit mirabil̃r est nociu⁹.Ignis iste est Chr̃s,q nũc dr̃ corruscatio,q̃a parũ lædit,se post mortẽ dicetur fulgur q̃a magis tunc lædet.Sed in die iudicij fulmẽ cęleste iaculum poterit nuncupari,quo pctõres destruet & subuertet. Tũc.n.ad literã in ictu oculi in nouissima tuba . 1.ad Cor.15.de excelso cælorũ habitaculo , ꝑ totũ mundum ab oriẽte ꝑ occidentem transibit, ita q ipsum oĩs creatura videbit Apoc.1.Ecce venit cum nubib.cœli,& videbit eum oĩs oculus.Et tunc oculos intuentiũ verberabit, cõcutiet & terrebit.Mar.vlt.Erat ãt aspectus eius sicut fulgur.Figura de Moyse descẽdẽte de mõte,cuius faciẽ coruutã & clarã nequibãt alij cõtẽplari.Exo.34.Sic q̃a tunc Chr̃s de mõte paradisi veniet cũ duplici cornu potẽtiæ,s.quo ad diuinitatem & humanitatẽ,vel cũ sctis & angelis,iõ facies eius dãnatos miseros deterrebit, vt dicãt illud Hest.15.Turbatum est cor meum prę timore gloriæ tuę.Et sicut fulgur tonitruum futurũ ĩdicat,ita ẽt statĩ q fulgur Xp̃s veniet tonitruũ terribilis snię fulminabit dicẽs.Ite &c.Mat.25.Sed q̃a tõitruũ istud cũ aqua miæ veniet ad electos dicẽs eis. Venite bñdicti &c. iõ ipsos nõ lædet,sed iuuabit,q̃a tñ ad dãnatos vẽiet sine aqua clemẽtiæ,& cũ igne iustitiæ rigorosæ,iõ ꝑ mortẽ æternã ipsos afficiet,ꝑcutiet & cõsumet,& ignẽ æternũ cũ dæmonib. vinciet & recludet,sicut dr̃ Mat.25.Ignis.n.accensus est ĩ furore.Deu.32.vel dic corruscatio splẽdẽs & lucẽs est mundana ꝓsperitas,q̃ ꝑ certo subito apparet & subito disparet, & oculos mẽtis ꝑ malã cõplacẽtiã lædit,bonos turbat,terrã ẽt concutit,& tonitruũ futuræ dãnationis p̃cedit, & ipm̃ futurũ & vẽturũ oñdit,& eius signũ veracissimũ existit. Ambr. Successus tpaliũ futuræ dãnationis est indiciũ. Verũtñ si pluuia eleemosynarũ & pietatis ipsam cõcomitata, fuerit non lædit,sed proficit:si vero fulmen crudelitatis eã associat,tũc ex toto nocet & officit , & alios per rapinas & exactiones cõburit,Vel põt dici de malis exẽplis,quæ subito discurrũt, & tonitruũ infamiæ p̃cedunt, & intentiũ oculos scãdalizãt & lædunt.Ps.Apparuerunt fulgurationes tuæ orbi terræ, vidit,& cõmota est terra.Vel dic q fulgura sunt angeli, q uelocissimè mouent̃ ad nutum Dei. vel boni subditi,qui celeriter discurrunt ad votũ plati,qui sunt per sapiẽtiã clari, per innocẽtiã puri,& ꝑ charitatẽ ignei.de quib.Iob.38. Nũquid mittes fulgura,& ibunt , & reuerentia dicent tibi,assumus. Vł dic ẽm aliquos q corruscatio significat diuinas comminationes,quas quotidie tonando per sacrã scripturam,vel fulmen tribulationũ & iudiciorũ terribiliũ emittendo,vel etiã miracula faciendo per mundũ mittit deus,& gñal̃r per oẽs mundi partes ita ad magnos sicut ad pauperes eas ostendit, q̃.s.stuporem & admirationẽ solent inducere,& futurum tonitruũ mortis vel ęternæ dãnationis solent p̃cedere. Quod nisi hõ per talia sese emendet,solet eius dãnationis euidens signũ esse.Tales igr̃ corruscationes si cũ pluuia.i.cum gratia & patientia recipiuntur,ꝓficiunt.Si vero cũ ignæ impatientiæ venerit,tunc occasionaliter multum lædunt, inquãtum .s.talia videntes et sentientes,et tñ nõ se ꝑꝑ hoc corrigẽtes, grauiorem dãnationem incurrunt.Iste est igitur ignis præambulus de quo dr̃ in Psa.Ignis ante ipm̃ p̃cedet.Et bř infirmitates et casus infortunia q̃ quotidie sentiunt̃ , nihil aliud sunt quã q̃dã dei corruscationes præambulæ quib.mortẽ ęternã diuina nobis iustitia cõminat̃.Eccl.32. Ante grandinem pręibit corruscatio. Vel dic q corruscationes significant bona p̃dicatorũ exẽpla,q̃.s.tonitruũ p̃dicationis debent p̃cedere, quia.s.prius debent facere quã docere,et prius debẽt factis exẽplariter in se ostendere,quam verbaliter imperare.

LIBER SEPTIMVS

De Auibus. Cap. 1.

AVis ẽm Isid.dr̃ ab a,qđ est sine,& via, quasi sine via , eo.s.quia nõ seruat in aere rectam uiam. 1 Hẽt cõiter duos pedes,et duas alas quib. gradit̃ et volat , sic vere hõ q hic difficiliter tenet rectam viã,cum duplici charitate debet volare de bonis ęternis cogitando,et ambulare de bonis tpalib. ordinãdo.Vel dic q aĩa hẽt quattuor membra,i. quattuor affectiones q̃ ipsam portant,s.duas alas quib.volat ad cõsiderãda futura,et ista sunt timor suppliciorum , et spes cœlestium præmiorũ.Itẽ duos pedes quib.mouet̃ in p̃senti, et isti sunt dolor de p̃sentib.malis,et gaudium de præsẽtib. bonis. Istis.n.quatuor instrũis fert̃ aĩa tam in pręsentib.quã in futuris.Vñ Eccl,37.Ex corde quatuor partes oriunt̃. Vel per ista quatuor,intellige,quatuor virtutes cardinales. Vel dic qđ duo pedes sunt duples charitas , duæ vero alæ sunt duplex dis-

discretio,s.in spiritualib.et tpalib. ¶Aues quædam cibantur carne et sanguine, sicut sunt aues, quæ sunt curui rostri, et acuti vnguis,q̄ comedūt oīa aīalia quæ possunt inuenire,nō tñ comedunt aues sui generis,sicut faciunt pisces ſm Aristo. oēs aūt alias sibi non similes afficiunt & infestant. Et tales aues ſm Aristo.vt cōiter nunquam potant aquam nisi forte qñ infirmant.Sic vsurarij & raptores carne & sanguine pau perum.i.eorū substantijs & bonis tēporalib. nutriunt.Eccl. 13.Pascua diuitum sunt pauperes. Quæ q̄dē tpalis subæ sanguis vr̄ pauperū, qa sicut sanguis est vitę necessarius & ipsi⁹ nutrimentū,sic suba pauperū nō est in eis supflua imo ad ne cessitatē vitę ipsorū est strictius ordinata & tñ istū suū sangui nē eis vsurarij & raptores auferūt & deuastant. Num.23.Nō accubabit leo donec rapuerit pdā, & occisorum sanguinē bibat & tales ēt aues.i.supbi & volatiles habēt hodie rostrū curuum.i.verba & dicta fallacia,curua deceptoria atq; ficta, quia.s.vnum dicunt,& aliud intendunt.Vnde Pro.11. Simulator ore decipit amicum suum.Item Proue.29. Qui blandis fictisq; sermonib.loquit̄ amico suo, rete expandit pedib.ei⁹ & Hier.9. Pacem cum amico suo loquit̄ & occultè ponit ei insidias.Et de illa circuitate falsitatis dr̄ Iob 39.Incuruantur ad fętum & pariunt &c.Habent ēt rostrum acutum,qa.s.eo rum verba sunt acuta autentica & comminatoria & pūgitiua,qa.s.cū feruore loquunt̄ pauperib.& horrore Ps.Lingua eorum gladius acutus.Vngues ēt & pedes.i.man⁹ taliū sunt acutæ & curuæ.Acutæ.s.per rapacitatē, curuæ tñ p tenacitatē & parcitatem,libēter.n.rapiunt per acutiem crudelitatis,q̄ vero rapuerint,non dimittunt pp curuitatem parcitatis & tenacitatis.Can.3. Tenui eum,nec dimittam Apoca.3. Tene quod habet.Nolūt.n.restituere, nec pauperib. aliquid dare,sed totum sibi volunt improbe retinere.2.ad Thessa.2. Qui tenet,nūc teneat donec de medio fiat. Inter hos autem aliqui auib. rapacibus sunt peiores, quia ēt illi de suo gñre non parcunt,sed rapinis & exationib.eos præmunt.Mic.7.

3 Inimici hoīs domestici eius. ¶ Aues coruorum vnguium,s. aues rapaces societatem non diligunt,nunq̄ ēt gregatim va dunt,sed binæ,& in locis remotis solitarijs vitā ducunt. Sic vere vsurarij & raptores societatem non diligunt,quia vsurarij & raptores nollent sibi consimiles inueniri,eo,q̄ quan to minus est de vsurarijs in patria tanto,ad ipsos pauperum crebrio fit concursus.Iō possunt dicere illud Eccle.11.Nūc

4 māducabo de bonis meis solus. ¶Quāuis aues rapaces alias aues pdentur,sibi tñ similib. vel quæ sunt de suo genere nūq̄ nocēt,aliarum autem sibi dissimilium carnes & sanguinē sitiūt & affectāt. Sic proculdubio acceptatores personarū, & maximè prelati,vel iudices mali cum oīb. nocere soleāt, & hoīum carnes.i.substātias tpales sitire,sibi tñ similibus.s. alijs malis, & maximè illis de suo genere, s. consanguineis & nepotibus & amicis solēt parcere, & deuoratis alijs istis solummodo non nocere, quia sicut dr̄ Eccl.13.Omnis caro

5 diligit sibi simile.¶ Quāuis aues prædales cōiter non comedant sibi similes in specie & natura,istud tamen in piscibus fallit,quia.s.isti illis de sua spē nunquam parcunt.Sic quāuis mali generaliter sibi similes nō prædentur, (qa.s.raptor raptorē,& vsurarius vsurarium non inuadit)& ēt cōiter eos qui de suo sunt genere,nō deuorēt,pisces tñ.i.luxuriosi cō trarium facere sæpius dinoscunt̄, quia luxuriosi etiam illis de parētela sua sæpius abutuntur per incestum Vnusquisq; carnem brachij sui vorabit.Esa.9.& Hiere.19.Vnusquisque carnes amici sui comedet in obsidione.Vel dic de religiosis vel beneficatis,qui illos suæ religionis vel capituli psequū

6 tur.Allega vt supra. ¶ Quamuis aues prædales alijs prædalibus auibus noceant,innocētes tñ auiculas comedere nun quam cessant.Sic cum mali malis non noceāt, innocētes tñ & iustos lædere & excoriare non cessant,ipsosq; plus quam alios afficiūt & infestant.Esa.59. Qui recessit a malo,pdę pa

7 tuit. ¶ Aues pdales teste Arist. nunq̄ potant aquam nisi forte qñ infirmant.humor.n.sanguinis auium innocentium est eis p potu. Sic vere vsurarij & raptores,qui de sanguine.i.substantia pauperum,potū acquirunt,bibere aq̄ sacræ scripturę p auditum & pdicationem dedignantur,nisi forte,& raro qñ infirmant̄,qa tunc aliqñ bibunt,qa aliquas emēdas faciunt,& instituunt testā.vñ dicunt.Aquā non bibā,& nō comedam panem in loco isto 3.Reg13. Ideo Hier.13.Locutus sum tibi in abundantia tua,dixisti,nō audiā. Et sicut auis no bilis hēt caudam longam,qua se uolando dirigit & prędādo,sic isti caudā in finē corporis sui.s.mortē hñt longam.i. longè a se æstimāt absfuturam,quia.s.vr̄ eis q̄ multū debent viuere,& iō ad volandum ad superbiā,ad prædamdum per rapinā multiplr̄ diriguntur.Habebant caudas sicut scorpio num,&c.in qua.s.est aculeus mortis æternæ,et potestas eorū|&c.Apoc.9.¶ Itē euis primo ponit ouum, deinde ipsum

8 fouendo pullum intus pducit,quo perfectè formato p decem dierū spatium viuificat̄, & tandē rupta testa euolat ad superna.Auis est deus,qui in nido huius mundi ponit ouum .i.hoīem quo ad corpus,(qa ſm aliquos deus īmediatè creat subalem formā.)sed postea istud ouū fouet qñ ipsum corp⁹ lineat,postmodum vero in ouo pullū gñat,qñ aīam in corpore pcreat. Verum est tñ q̄ iste pullus in principio est imperfectus,quia oīs aīa eo ipso q̄ carni cōiungit̄,reatus æterni cōtagiū secū defert. Sed pullus per decē dies perficitur, quia aīa(quæ pullus est dei)per obseruantiā decem mandatorum & per gr̄am viuificantē morib.& virtutib.perficit̄ & cōplet̄.Et iō pullus sic formatus.i.aīa sic perfecta,tādem rupta corporis testa p mortē,ad paradisum euolat & ascēdit. Eccl.43.Aperti sunt thesauri,& euolauerunt nebulæ sicut aues.Vel dic q̄ diabolus primo ponit ouum suggestionis,deinde fouet p calorem delectationis,deinde rupta testa vere cundiæ post trāsgressionē decalogicæ perfectionis,egredit̄ pullus pcti actū exterioris executionis,& sic volat ad aures

9 aliorum p auditum diffamationis. ¶Itē masculus auis fæmellā suam multum amat,& ad nutriēdum pullos ipsam iuuat. Masculus tñ cū fęmella,vt cōiter nullum pullum nutriunt, nisi illos quos inuicē gñant & producunt. Masculus iste est Chr̄s,fœmina eius est aīa,q̄ in baptismo Chr̄o p fidem extitit mr̄imonialiter copulata.Pulli eorum sunt opera. Masculus ergo pullos quos genuit nō alios nutrit quia Chr̄s operib.q̄ sunt p eius instinctū in aīa concepta,tm̄ mō prouidet de vigore meriti vel virtute,qa nullum opus aīæ,nisi a Deo originaliter sit conceptum,rōnem habet gr̄æ meriti sempiterni.Vñ ēt bona opera q̄ fauore mundi fiunt, non merent̄ apud Deum.Vnde ēt hypocritæ receperunt mercedē suam Mat.6.Nec ēt fęmella aīa debet pullum.i.opus aliquod nutrire p cōplacentiam in eodem,nisi ipsum de Chr̄o se noue rit concepisse, nisi,forte sit adultera, quia tunc relicto viro proprio.s.Christo,mundi,vel diaboli filios in se nutrit.i.mala opera vel peccata.Oseæ 2.Filij fornicationum sunt,quia fornicata est mater eorum.Et generaliter oīs auis est bipes. ita aīa cum pedib. duplicis charitatis tendit & graditur ad æterna.Vel dic q̄ masculus est prælatus, fęmina ecclesia,qui nullam prolem subditorum debent nutrire nisi quæ ibi canonicè sit concepta.¶ Aues quanto plures habent plumas,

10 tanto in altum leuius & facilius extolluntur.Sic quanto aliquis melius est indutus pluma diuitiarum, tanto in altum p superbiam p̄ cæteris facilius se extollit,qa diuitiæ superflue causa sunt superbiæ & vanitatis.Secundum.n.Aug.impossibile est vt diues quis sit, & superbus non sit. Vel dic qđ plumæ quæ operiunt carnem auis,sunt opera charitatis siue misericodiæ & pietatis,quæ operiūt corporalem vitam & peccata. Vniuersa enim dilicta operit charitas. Prouerbio.10. Qui ergo plus habet de hmōi plumis,s.de operib.charitatis, altius volat ad Deum Hie.48.Ecce quasi aquila volabit,& extendet alas suas ad Moab.qui intepretatur de patre,& significat virum qui est de Deo patre, ad quē hō misericors alas

11 extendit & apprehendit.¶Itē quædam aues sunt q̄ nesciunt nisi in arborum frondib.residere,& illæ p̄ cæteris auib.sunt mundioris vitæ,sunt cātus dulcioris,sunt lætitiæ amplioris. Nam aliquæ snut q̄ oī tpe resonant, sicut sunt philomenę. Aliæ aūt in æstate & nō in hyeme cantant.Aues ēt istæ in arborib.requiescunt,& ibi pullos suos faciunt,nutriunt & p ducunt.Et vt cōiter quandiu in arbore manserint,à visco & laqueis sunt securæ,statim aūt q̄ arbore relicta ad terrā descenderint,pati possunt periculum & iacturā.Charissimi arbor est crux.Auis est cōtemplatiuus,q quādiu in arbore crucis p memoriā māserit,nec visco luxuriæ, nec laqueo auaritiæ, nec sagitta inuidiæ capiet̄.Si āt arbore relicta ad terram ad terrena descēderit p affectum,tunc aliquo trium vitiorū à diabolo poterit defraudari.Teste.n.Beato Ioāne 1.Ioan.2. Omne,quod in mundo est,aut est cōcupiscētia oculorū,aut concupiscentia carnis,aut superbia vitæ. Et in ista arborę

aues

aues pullificant, quia viri spûales in cruce & eius memoria pullos bonorû operû faciunt, cû ibi per compassionem iugiter cômoranť & habitant, Can. 3. Sub vmbra illius quê desiderabâ sedi. Isti sunt câtus dulcores per gratiarû actiones. Sume citharam, frequenta canticum, circui ciuitatê, vt memoria sit tui. Esa. 23. Sume citharâ q̃ de ligno est. i. crucis memoriam per compassionê. Frequenta canticum, ꝑ actionem grarû. Circui ciuitatem. i. Paradisum per contemplationê. Vt memoria sit tui, s. apud Deû. Item isti sunt lætitiæ amplioris, quia tales in spiritu sancto gaudent. Gaudete in dño iusti. iterû dico gaudete &c. Ad Phil. 4. Item sunt uitæ mûdioris per continentiam, & ꝑ pniam, & per abstinentiam voluptatum. Qui mundus est in domo tua, vescetur ea. s. carne. Leu. 7. Et sicut aues in arborib. dictum quærunt, & de fructib. arborum comedunt, sic in arbore crucis potes inuenire cibum deuotionis fructum perfectionis, s. Christum, q̃a satiat sine fame. Ideo Can. 7. Ascendâ in palmâ & apprehendâ fructus eius. Figura in arbore Nabuchonosor, in qua aues diuersi generis habitabant &c. Dan. 4. Vide eam infra in loco suo lib. decimo sexto. & expone bene, quia bona est. Et sicut ros ab arborib. stillat, sic à cruce ros deuotionis emanat. Esa. 26. Ros lucis ros tuus. ¶Item auis ſm Arist. lib. 6. de animalib. cû in nido ouum posuerit, super ipsum cubat, & intrat uirtus auis in ouum, & tunc creatur ibi pullus, qui post decê dies totalr lineatur. Vnde qui tunc frangeret testâ, inueniret pullum perfectè lineatum & distinctum, & caput maius toto reliquo corpore inclinatû super crus dextrû & alas pulli expâsas sup caput tâdê pulli uirtute naturali fortificata, uiuificata & sic ꝑgredit ad externa. Ista êt dicit Pli. li. 10. c. 53. ubi êt ait q̃ oua post decê dies in utero maturescunt, & vbi êt adiungit, q̃ oua quæ decem dies hñt à tpe partus, sunt vtilia ad fouendû, vetera aût & recentia infęcunda & sic quodam modo vr̃ innuere q̃ numerus, denarius, quendam spâlem respectû habeat ad naturam auium, & quod ipsis sit spâliter dedicatus, sicut nouenarius ur̃ spectare ad hoies. Charissimi auis ista est Deus, nidus suus est mundus, ouû suû est fides, pullus in nouo est corpus ecclesiæ, cuius caput Chrs est, cuius crura corpus sustentâtes sunt illi q̃ diuersis laborib. in ecclesia sunt subiecti. Alæ eius sunt hoîes uirtuosi, plumis virtutû induti, quibus mediantib. ecclesia uolitat ad æterna. Primo igitur auis ouum in nido ponit, quia à principio Deus fidê suam hoib. inspirauit. Sed tandê ouum auis ista fouit. s. qñ ꝑmotiuo ardore suo & calore. i. feruore Spiritussancti, fidem ecclesiæ dilatauit, & iõ pullus fuit ibi genitus. s. mysticû corpus Iesu Christi. i. ecclesia sacrosancta, qđ intra ouum. i. intra sanctæ fidei ambitum calore. s. Spiritussancti est productû & per decem dierû spatium. i. ꝑ decem præceptorum côplementum totalr est perfectû Leu. 27. Quicquid decimi uenerit sanctificabitur. Denarius. n. i. complemêtum decalogi mâdatorû numerus est ꝑfectus, & auib. i. viris spûalib. spâliter applicatus. Iste est. n. quo mediante ipsæ aues spûales in ouo . i. in fide creantur & perficiuntur, per quæ êt ipsum ouum. i. ipsa fides vel ipsum bonum propositum perficitur, & formatur, quia. s. fides sine isto numero est informis, & quo êt mediante ipsa oua. i. ipsa bona ꝑposita à Chr̃o fouentur & acceptanť, quia. s. denario mandatorû oîa perficiuntur, q̃ alias imperfecta & inutilia iudicanť. Qđ bene figuratum est Hest. 2. vbi dr̃, q̃ Hest. i. aîa decimo mense. i. in decalogi obseruatione ducta est ad cubiculum regis. i. ad grâm Chr̃i. De qua êt perfectione loquit Sap. 7. vbi dicit. Decem mentium spatia figuratus sum. Caput tñ istius auis est maius corpore, q̃a solus Christus qui est maius ecclesiæ, maior est cunctis hoib. huius mundi, tam grâ quam uirtute. Maior in donis, prior imperio. Gen. penu. Iste aût super crus dextrû inclinatur, quia Christus super illos qui laborant continuè per pniam pro dextra prosperitatis æternæ finaliter obtinenda, per amorê & affectû misericorditer se inclinat. Chrs. n. illum diligit, q̃ dextera æternæ prosperitatis laborib. se submittit. Iõ Eccle. 10. Cor sapientis in dextera eius. Cor. i. affectio Chr̃i sapiêtis in dextera sua ponitur, quando per amorem ad laborantes pro ista prædicta applicatur. Caput aût auis alis ipsius tegitur, q̃a alæ corporis ecclesiæ. i. uiri spûales caput suum Christum & fidê eius côtegunt, ipsum. s. tâ uerbis q̃ actib. à ꝑsecutionû iaculis defendendo. Vel alæ super caput residêt quia viri spûales requiê nô inueniût, nisi residêdo ꝑ amorê super caput proprium, quod est Christus. Ideo Aug. Inquetum est cor meû bone Iesu, donec quiescat in te. Vel dic, q̃ alæ sunt supbi, qui ꝑ certo requiê non inueniunt, quousq; ad caput dignitatû ascendunt. Thr. 1. Facti sunt hostes eius i capite. Iob 3. Requieuerût fessi robore. Vel dic q̃ auis est hô cuius oua. i. bona proposita mediâte denario isto in vtero. i. in corde côcipiunť, & in aues. i. in opera bona transformâtur, & à Chr̃o fouentur, acceptantur & ꝑmianť. Allega per oîa sicut supra. ¶Itê masculus vxorem suam diligit, & ipsam ab aliis pro posse protegit, & defendit, nec vult alii copulari quandiu vixerit vxor sua, & tâ ille quam illa solos pullos nutriunt, quos inuicê gñant & producunt. Sic Christus vxorê suam ecclesiâ diligit, & ab aduersitatib. protegit & tueť. Exo. 33. Protegam te dextera mea. Nec alii vxori se copulat quia nullâ sectâ Christus diligit nisi istâ. Iõ Ose. 2. Sponsabo te mihi in fide in sempiternû. Et illa êt alium nescit, q̃a ecclesia non nisi fidê catholicâ, q̃ est arra matrimonii Iesu Christi recipit, vel admittit, nec ab eo ꝑꝑ alium separatur. Can. 2. Tenui eum, nec dimittam, ne forte tanquâ adultera puniať, quia mulier uiuente viro alligata est legi. ad Rom. 7. Et masculus quos genuit pullos nutrit, quia Christus nutrimentum grǣ non ministrat nisi illis quos per fidê generat in ecclesia. Mar. 7. Non est bonû sumere panem filiorum, & dare canib. Nec êt fęmella. i. ecclesia debet aliis ꝑuidere de beneficiis & ꝑbêdis nisi illis quos de Chr̃o se cognoscit côcepisse, s. bonis & iustis, q̃ in ecclesia à Chr̃o generanť. Hier. 6. Pascet vnusquisq; suos sub manu sua sunt. Sed hodie fit contrariû, quia re uera illi, q̃ à mûdo côcipiunť, i. ab affectione carnali vel tpali, hodie beneficiis ecclesiasticis lautius quâ alij nutriuntur. Iõ pñt plangere cum Hieremia (Thr. 4.) filii Chr̃i. Hæreditas nr̃a versa est ad alienos, domus nostræ ad extraneos. ¶Itê satiatæ aues incipiunt cantare, sed bruta incipiût dormire. Sic aues spûales. i. côtêplatiui diuitiis vel aliis beneficiis Dei satiati, incipiût cantare ꝑ grarum actiones, sed porci & bruta. i. diuites mundani non cantant ꝑꝑ beneficia Dei, imo dormiût in pc̃tis. Figura de Holoferne, qui satiatus obdormiuit, & occisus est à Iudith. Iudith 14. Et de Syzara occiso à Iahel. Iud. 4. Quia verè illi qui satiati epulis diuitiis non curant gratias agere Deo vel câtare, sed magis in deliciis obdormire, finalr occidenť, & morte perpetua damnabunť. ¶Item auis ſm Arist. li. 1. de aîalib. quæ habet uncos vngues, vt sunt aues rapaces, non insidêt libenter super arbores, ne forte vngues ipsius hebetentur. Ista êt vt côiter cantare nesciunt, sed magis solent, aut penitus mutæ esse, aut terribiliter reboare. Sic rapaces principes & usurarii super arborem memoriç crucis vel supra lapidê pniæ non morantur, scientes q̃ oportet eis dimittere vngues acutissimos rapinarum. nullo. n. modo volunt hebetare vngues suos. i. dimittere rapinas, & iõ tales quantû ad côfessionem & grarû actionê muti, sunt & ꝑterquâ reboando. i. terrendo, iactando iurando, aut comminando pauperes, nihil dicunt. Apo. 13. Habebat cornua sicut agnus & loquebatur sicut draco. ¶Item auis generaliter habet umbilicum qñ nascitur, sed qñ creuerit & uolare inceperit, latet totaliter umbilicus. Per umbilicum qui à matre oritur, & quo mediante fętus in vtero matris percipit influentiam & virtutem, intelligo pc̃m originale quod à matre. i. carne naturaliter nobis inest, & mediante quo influentiâ maledictionis paternæ. i. ipsius Adâ, percipimus in hoc mundo. Istû aût vmbilicum hêt auis. i. hô. qñ nascit, quia vt côiter oîs hô cû nascit, isto vitio est infectus. Io. 9. Totus in pc̃tis natus es. ad Eph. 2. Natura filii irę. Sed cû hô creuerit per uirtutes, qñ. s. post natiuitatem suam regeneratus fuerit in baptismo, tunc in ipso vmbilicus huiusmodi non apparet. Quæsierunt eum, & non est inuentus. Reg. 9. Gen. 5. non apparuit, quia tulit eum dñs. Vel dic, qđ vmbilicus significat carnis delectationem, sicut dicit Greg. super illud Iob 40. Virtus eius in lumbis eius. Ista. n. cum homine nascitur, & in omnibus naturaliter radicatur. Eze. 16. In die qua nata es, non est præcisus vmbilicus tuus. Qñ tñ hô per virtutes creuerit, & perfectus factus fuerit talis vmbilicus per rõnem taliter resecatur, q̃ ibi nô percipitur aut vr̃. Allega vt supra. ¶Item ſm Magistrum de proprietatib. pugnæ sunt inter animalia & aues, sed hoc est semper aut ratione loci & habitatiôis, aut rõne cibi vt côiter. Sic lites et contentiones mundanorum sunt vt côiter aut propter cibos

bos bonorũ mobilium, quia hr oĩs pugna & controuersia mundanorum aut pp honores, aut pp diuitias, aut pp delitias gñatur. Dan. 7. Quatuor venti pugnabant in medio mari. Erat aũt briga inter pastores Loth & pastores Abrahã, qa erat possessio eorum nimia &c. Applica figuram. ¶Item quædam aues quæ societatem diligunt & sequuntur vt sunt illæ, q̃ gregatim consueuerunt morari, & istæ rostrũ acutũ non hñt, nec altera alterã percutit vel inuadit, & sic contingat ꝙ aliqñ se percutiant vel deplument, nunquã pp hoc abinuicẽ se diuidunt. imò quasi reconciliatæ simul uolant, & societatem pristinam non declinant. Sic in mundo isto sunt duo hoĩum gña, quidã sunt charitatiui & boni, qui societatem vnus alterius diligunt & sequũtur, qa vnus bonus sp vellet bonis aliis esse comes, quia oẽ aĩal diligit sibi simile. Ecclesi. 13. Et Eccl. 17. Volatilia ad sibi similia conueniunt, & ideo talis non habet rostrum acutũ. i. verba pungitiua & acuta, nec inter se pugnat per dissensiones, quia non leuabit gens contra gentem gladium. Esa. 2. Et si contingat ꝙ aliqñ se deplument per diffamationes, malum alter de altero proferendo & ꝙ se percutiãt p iniurias & inuasiones, tñ pp hoc non se diuidunt per odium & rancores, imo inuicem reconciliati per concordias amores simul habitare per charitatẽ, vel volare per contẽplationẽ non omittunt, imo iniuriæ pristinæ obliti non declinant alter alterius comitiuam. Eccl. 9. Oib. q̃ dñr non accommodes cor tuum &c. Et Eccl. 28. Memẽto nouissimorum, & desine inimicari. Lucæ. 6. Dimittite & dimittemini. ¶Aues prædales vngues & rostra acuta hñt, quib. innocentes auiculas deuorant societatem fugiunt, & sine sociorum multitudine separatæ esse volunt. Istæ ergo aues significant detractores & inuidos qa p certo ista rostra hñt. i. verba pungitiua per detractionẽ, murmurationẽ & cõminationẽ, & cũ istis rostro & vnguib. i. cũ verbis & operib. suis malis aues innocentes. i. pauperes & simplices sibi cõtiguos & alios bonos damnificãt & molestãt, qa illos quos per opera turbare nequeũt rostro. i. verbis diffamatoriis & detractoriis diripiunt & infestant. Lingua. n. eorum gladius acutus, vt dr in Ps. Isti societatẽ non diligunt, quia verè unus inuidus nollet alium reperiri imò solus vellet in tota sua patria remanere. Nunc manducabo de bonis meis solus Eccl. 11. qa dr in prouerbio gallicano, ꝙ gulosus in coquina nõ sibi parem. Gloum en cuisine son par ne desire. Ideo isti pñt dicere illud Hie. 15. Solus sedebam, qm̃ amaritudine replesti me. Et ratio quare auis prædalis societatem non diligit, est, qa timet ꝙ prædæ circumiacentes non sufficerent vtrobique & ꝙ pp alterius societatem minus inueniret ad prædam. Sic quia inuidus & auarus timẽt ꝙ prædæ. i. diuitiæ & honores circumiacẽtes i illis partib. vni pp aliũ subtrahãtur, & ꝙ p̃dæ, præbendæ, lucra, officia & dignitates, q̃ vnus habet vel hr̃e sperat, sibi ab alio auferentur, & ideo nollent alios sibi similes inueniri. Prou. 15. Habeto eas solus, & non sint alieni principes tui. dicũt. n. illud Mat. 2. Ne forte non sufficiat nobis & vobis. Et illud Gen. 26. Recede à nobis quia potentior nobis &c. Et istæ aues sæpe propter prædam pugnant quia inuidi pp tpalia inuicẽ litigãt & contendunt. Prou. 13. Inter superbos sunt iurgia, & iõ à se inuicem separãtur. Gẽ 13. Erat possessio eorũ nimia & nequibãt habitare cõiter. Et hæc maximè hñt locũ in aduocatis & præbendatis, quorum vnus gaudet de alterius morte vt ipsius officiis perfruat. Ro. 11. Fracti sunt rami, & ego inserar. ¶In auib. dñat aerea & aquea suba & iõ motus sunt leuioris quam gressibilia, quia illis in terra remanentib. aues uolitant ad suprema. Nã aer qui in plumarum concauitate includitur, ipsas habilitat ad uolatum, & ideo quanto maioris sunt pennositatis & minoris carnositatis, tanto uelocius & facilius possunt uolare, vt patet in auib. p̃dæ, q̃ pp carnis paucitatem & plumarum densitatẽ, sursum facilius eleuant, acuti visus & magnæ animositatis & efficaciæ existẽtes. Aues sunt iusti & cõtẽplatiui, qui pp subam aqueam deuotionis, aereã cõtemplationis, motus sunt fortis & leuis p exercitiũ bonæ operationis, qa. s. gressibilib. in terra remanentib. i. pc̃orib. circã terrena vacantib. ipsi ad æterna & superna volitant p amorẽ. Ps. Ascendit sup Cherubin, & volauit. Et iõ quãto minus hñt de carnalitate uoluptatis, & plus de plumositate virtuositatis, tanto velocius ad ęterna p amorẽ ascendũt, & infima tpalia derelinquũt. Nã qa i plumis. i. i affectionib. eorũ reperit vacuitas & cõcauitas paupertatis, affectu. s. vel effectu, iõ aer inclusus. i. clara æternorũ cognitio ipsos alleuiat, & eleuat p æternorũ feruidũ appetitũ. Eze. 8. Eleuauit me spũs, & adduxit in Ierl'm in visione Dei. Ista. n. duo mẽtẽ alleuiant & eleuãt à terrenis. s. vacuitas paupertatis, & aerea puritas scientificæ veritatis. Esa. 9. Alleuiata est terra zabulon ¶Itẽ auis ẽm Isid. dr̃ quasi sine via, eo ꝙ suorum gressuũ i aere multũ vestigiũ derelinq̃t. Dr̃ ales, qa p alas volat, vel eo ꝙ alat Dei ꝓuidẽtia, nõ sua. Dr̃ volucris & uolatile à volando. Altile à se superius inaltando. In auib. aũt aquea & aerea suba dñat, & inde naturalr hñt supius euolare licet sępe inferius cõuersent, vbi ẽt aliquotiẽs occidunt, dũ incautè circa victualia occupant. Sic hõ sine via realiter põt dici, qa qñ per aerẽ, i. p mundi vitã transierit, nullũ post se vestigiũ. i. nullã vitę suę memoriã derelinq̃t. Sap. 5. Comotis alis transuolauit, & nullũ signũ inuenit itineris eius. Dr̃ ẽt ales, qa hõ per alas uirtutũ dẽt ad cęli cacumina per contẽplationẽ leuari, & à rerũ ꝓuisore Chr̃o dẽt donis & uirtutib. enutriri. Oseæ 11. Ego quasi nutritius Effraim. Et sic dr̃ volucris altile, quia. s. ad bona terrena per cõtẽplationẽ uolabit, & ibi se p desiderium inaltabit. Eccl. 39. Euolauerunt nebulæ quasi aues. Aquea. n. suba deuotionis & lachrymosæ cõpunctionis, & aerea virtus cõtemplationis ipsos debet sursum per desideriũ erigere, & ab amore tpaliũ segregare. Qd̃ quidem multi sunt qui non faciunt, quinimò quia indiscretè inferius ad mũdi negotia descendũt, hinc est ꝙ diuersorũ vitiorũ piculũ incurrunt. Et iõ bñ cõsulebat Angelus Loth. Gen. 19. Non maneas in oĩ circa regione, sed in monte saluũ te fac. ¶Itẽ auis de albumine nascit, & vbi creata fuerit, vitello oui, & rubedine enutritur, & tandẽ vitã recipit, & plenariẽ figurat, testamq; oui rũpẽs & lanians exterius exit & ꝓgredit, & ad uolandũ finalr præparatur. Sic homo de peccati frigiditate naturaliter procreatur, quia oẽs sumus natura filii iræ. ad Eph. 2. Sed qa post vitello charitatis enutritur, iõ vitã grãe recipit, & testã corporis p pniam frangit, & sic ad sublimia per cotẽplationẽ ascendit. Naum. 3. Sol ortus est, & auolauerũt, & non est cognitus locus eorum. ¶Itẽ duo sunt gña auium. Nã q̃dã sunt q̃ hoĩum societatem & habitacula diligũt & frequentant, sicut sunt illæ q̃ gregatim volant. Alia consortia fugiũt hoĩum & abhorrent, sicut sunt fluuiales, siluestres & motosæ. Sic rectè dico ꝙ duo gña sunt hoĩm ĩ hoc mũdo. s. boni & mali. Nam boni gregatim volãt, qa oẽ aĩal diligit sibi simile, et oĩs caro ad sibi simile coniungit. Eccl. 13. Et hominũ. i. personarũ rõnabilium diligũt comitiuã. Prou. 8. Deliciæ meæ esse cum filiis hoĩum. Sed illi qui sunt siluestres p auaritiam fluuiales per luxuriã, motani per superbiã, tales dico societatem uirorum rõnabilium non sequũtur, sed eos fugiunt, et summopere detestantur, quia sicut dr̃ Prou. 20. Detestãtur impii eos q in recta sunt via. ¶Itẽ aues vt cõiter sibi inuicẽ fidẽ seruant et ad nutriendum pullos inuicem se adiuuant & ad pullos procreandos congruitatẽ tpis eligũt et obseruant in quo. s. ad amorem et coitum inuicem se inuitant. Nam in verè ad generandum cõueniunt, sed in hyeme ab hmõi actib. se separant et disiungũt, et donec hyẽs trãseat, ad actus veneris non attendunt. Sic coniuges debent sibi inuicem fidem seruare, et circa onera inuicẽ se iuuare, et ad opus generationis tp̃s debitũ expectare, qa in hyeme. i. tpe pniæ et austeritatis, vt in quadragesima et in ieiuniis et in festis et hmõi non debent hmõi actib. occupari, sed ab hmõi operib. per continentiam segregari. Hier. 31. Donec tempus ueniat, non uindemiabunt. ¶Item aues ẽm Isido. varias suas cõplexiones, varias et diuersas sibi undicãt mãsiones, qa illæ q̃ sunt naturæ siccioris, mõtes et siluas inhabitant, et etiam gregatim qñq; habitationes hominum frequentant, sicut patet de anserib. hirundinib. gruib. et gallinis. Sed illæ q̃ sunt naturæ humidioris, in mari & fluminibus conuersantur, vbi acquisitioni victuum et pullificationib. occupant, sicut sunt merguli et anates, Sic in mundo sunt duo gña hoĩm. s. q̃dãquisunt siccæ naturæ p castitatẽ. s. religiosi. Alii aũt humidæ per uoluptatem. s. actiui et seculares. Primi autem. s. contemplatiui, aut in montib. contemplationis, aut in nemoribus pœnitentię et macerationis, vt sũt eremitæ, aut in congregationibus et domibus, s. in cænobiis fraternæ charitatis dilectionis cõiter conuersant. Alii autem qui sunt humidæ et carnalis, idest fragilis mollisque naturæ,

naturæ,s.seculares actiui,in mari & fluminibus habitāt hu-
ius mūdi.i.in insulis & in terra vbi aquas deliciarū & diuitia
rū frequētāt,& vbi i matrimonio pullificatio ni & multipli
cationi gñis humani intendunt & vacant.Pariant filios & fi-
lias & multiplicamini,& nolite esse pauci numero Hier.29.
26¶Aues quæ versantur in fluminibus, pedes habēt latos,clau
sos iunctos,& nō in articulos diuisos.Qđ sagaciter fecit na
tura,vt.s.quando aquam pedibus retro pulsent, sic cū quo-
dā remigio vel cum pala,vt sic in anterius se deflectāt.Cau-
dā āt habent tales volucres valdè breuē,ne.s.caudæ madefa
ctæ magnitudine natādo impediant,& à capto itinere retar
dentur.Sic verè illi qui in mari mundi negociorū volent tu-
te natare,& ad partē anteriorē.i.ad bona ęterna trāsmeare,
necesse est vt pedes affectuum suorū sint tali p charitatē &
dilectionem,cōtinui & clausi per discretionem,ne.s.ad om
nia voluptuosa p inordinatos appetitus diuidant,qa de ma
lis dr Eze.16.Diuisisti pedes tuos omni transeunti viā. Non
.n.debēt esse diuisi p diuersas voluptates,qa deprimit habi
tatio terrena sensum multa cogitātē.Sap.9.Iō Lu.10.Turba-
ris erga plurima.Imo debent esse clausi per appetituū vnita
tem,vt oīa ordinent ad vnum bonum,s.ad Deum 1.Mac.8.
Oēs obediunt vni,& Lu.10.Porro vnum est necessarium.Fi-
gura Leu.2.vbi aues dño offerendo non debebāt diuidi, ani
malia aūt sic.Ad denotandum q perfecti spūales nō debent
circa plurima esse diuisi, sed magis Deo offerri ītegri & pfe
cti,quod tñ aīalibus.i.secularibus magis licet 2.Reg.3.Date
ei infantem viuum & nolite diuidere eum.Et ideo aquam di
uitiarum & deliciarum cum pedibus.i.cū affectionib.clausis
debent repellere,cōtemnendo.s.& eas dispergere p miseri
cordiā pauperib.largiēdo,& sic ab aquis istis nō suffocabū
tur,sed vlterius vsque ad portum Paradisi fęliciter pducent.
Act.17. Iussitq; eos q possent natare,se in mare ponere pri-
mos,& euadere.Itē debet habere caudā breuē.Per caudā.n.
quæ est corporis finis intelligitur finis vitæ,mors,quā debēt
habere boni actiui breuem,vt.s.eam hr cito & velociter re-
putent affuturā,qa sicut dr Eccl. 10. Oīs potentatus breuis.
Qđ si haberēt eā longā.i.si viuere diu,& mortē esse lōgè spe
rarent,tunc à natādo.i.pficiendo p virtutes,& aq̄ diuitiarū
cōtemnendo & dispgendo possent nō modicū impediri,et
à bono itinere retardari.Iō Eccle.14.Memor esto qm̄ mors
27non tardabit.Iudex.n.añ ianuā assistit sicut dr Iac.5.¶Itē tria
sunt gña auiū,qa qdā carnes & sanguinē comedūt,qdā pu-
ris granis & seminib.nutriunt,qdā vero mixtim,mō granis
mō carnib.satiant,vt sunt aues coruini gñis, vt,picæ,mone
dulæ,cornices,atq; corui. Sic verè in mundo qdam carnib.
vescunt p luxuriā,qdā seminib.& granis p auaritiā, vt vsu-
rarij,qui frumentum recōdunt,& qdam vtraq;de pascunt,
vtroque vitio laborantes,& tam luxuriam quam auaritiam
exercentes.Exo.16.Vespere comedetis carnes,& mane satu
rabimini panib.Isti.n.vespere.i.i obscuro & de nocte carni-
bus immundis se satiāt,mane vero.i.publicè vel de die ad pa
nes diuitiarum vacāt.Vel dic q aues quæ granis viuunt,sunt
boni & religiosi,q granis & seminib.i.doctrinis & virtutib.
nutriunt.Carnē aūt comedentes,sunt pctōres,q carnes pau
perū comedunt p rapinam,vel carnibus viuis vtuntur p lu-
xuriam.1.Reg.2.Non accipiā à te carnem coctam,sed crudā
dabis mihi.Figurati Apoc.18. vbi dr q babylon facta est ha-
bitatio oīs volucris immūdę & odibilis. Alij aūt mixtim ve
scuntur,s.illi qui modo boni sunt,mō mali,qui modo cātāt
28Mirabilia,modo cantant Defecit.¶Item est quædam auis q
dr ossifraga secundum Aristot.quæ cum aquila pullos suos
degeneres proiecerit ipsos in suos recipit & adoptat. Hic
est mūdus,qui oīb.à Christo degeneribus præbet & puidet
icrementū.Vel dic q iste est Deus,q oīb.ab aqla.i.à diabolo
uel à mundo expositis & relictis solet subuenire,& eis in ne
cessitatibus prouidere, & ipsos tā temporaliter quā ęterna
liter adiuuare.Psal.Tibi derelictus est paup,orphano tu eris
29adiutor. ¶Item nota q aues fluuiales habent caudā breuē,
ne impediantur in natando.Econtra aues rapaces caudā ha
bent lōgam, qua ad volatum se dirigunt & ad pdā. Sic illi q
in fluuio deuotionis resident,caudam quæ est finis corpis.i.
mortem reputant esse breuem citam & velocem,qa verè in
natando p bona opera retardātur, si caudæ longitudine p-
muniret.Sed ecōtra aues rapaces,s.vsurarij,causidici,rapto
res,præpositi & balliui,& alij huiusmodi,q altè volāt p sup
biæ vanitatē,& cęteras aues occidūt p auaritię falsitatē,car
nibusq; crudis viuunt p luxuriæ fœditatē,tales dico hñt lon
gam caudā,& in longū ptensam.i. mortē suā credunt lōge
esse ab eis,quia.s.nō credūt cito mori, & sic p certo magis
sunt apti & leues ad volādum p superbiæ vanitatē,& ad ra
piendum per auaritiæ & seuitię crudelitatē.Es.30.Leena et
leo ex eis vipera & regulus volās.Vel dic q illi q versant in
fluuijs orōnū, ieiuniorū vel deuotionis,hñt caudā breuem
.i.modicā seculi pōpā,qa magna cauda.i.pōpa seculi multū
retrahit à bono.Sed aues rapaces.i.vsurarij &c.hñt lōgā,qa
sp volūt magnā comitiuā.Allega vt supra. Vel dic q cauda
est familia &c.sicut supra. ¶Itē auis quādo volat, pedes ad
30posteriora,extendit,& collū & caput ad ima deprimit,alas
aūt erigit ad volatum,& maximè aues fluuiales pp colli sui
longitudinem,& debilitatē.Sic.si vis in paradisum volare p
cōtēplationē,pedes tuos.i.affectus extēde ad posteriora,s.
ad mortē,p iugem ipsius meditationē,vel ēt ad bona para
disi,q post vitā istā veniūt,p affectionē, & cogitationē.Ca-
put vero intentionis deprimere dēs ad ima.i.ad īfernū.s.co
gitādo pœnarum q subt* sunt afflictionē, alas āt tuas.s.timo
rē,& spē dēs ad Deū erigere,s.alā timoris ad diuinę iustitiæ
cōsiderationē, alā vero spei ad diuinæ mīæ implorationē.
Et sic pculdubio poteris sursum ad bonæ cęlestia volare,&
te ibi nūc mentalr,tādē vero personalr trāsportare. Vñ de
talibus dr Esa.40.Scti q sperāt in dño,mutabūt fortitudinē
assumēt pēnas vt aquilę,currēt & nō laborabūt,volabūt,&
ñ dficiēt.¶Aues fluuiales caput,& collū hñt valđ lōga & de
31bilia,& iō qñ volāt, portāt eū semp inferi⁹ inclinatū.Sic ve
rè fluuiales aues.i.sctres,simplices,molles & deliciosi,q co
lū & caput.i.intentionē,& cogitationē habēt debilē,& ru-
dē ad cogitandū de paradiso, tales dico dñt caput & collū
deprimere.i.intentionem,& cogitationē ad inferni suppli
cia declinare,vt si amore paradisi nequeūt, saltem timore
inferni resiliāt ab inquitate, qa p timorē dñi declinat oīs à
malo.Pro.15.¶Itē nota,q duo sunt gña auiū qdā q cōsortia
32hoīum diligūt,& frequentāt,& eorū vtilitatib. obsequunt
.s.aues q gregatim volāt,vt anseres,& colūbæ. Aliud genus
qđ societatē hoīum non diligit nec frequētat,nisi forte ad
ipsius nocumētū,vt sunt aues pdales, & mōtani, siluestres
& fluuiales.Sic duo sunt gñra Angelorū,s.boni,q hoīes di-
ligūt,& mali,q eis in oībus aduersant, nec eorum diligunt
comitiuā,nisi ut ab eis rapiant,& furent.Iō dr Io.10.Fur nō
venit nisi ut furet et mactet et pdat. Et Mala.4.Aemulant.n.
vos,se nō bñ.Isti aūt mali angeli mōtani sunt, inqtum luci
fero rege suo sunt ordinati ad tentādum de superbia,silue-
stres de auaritia,fluuiales de luxuria,qa sicut dr.Io.2.Oē qđ
in mundo,aut est cōcupiscētia oculorum,aut cōcupiscētia
carnis,aut supbia vitę.Figura Apo.16.de trib.ranis q exie-
runt de ore draconis,q exierūt ad reges uniuersę terrę, cō
gregare eos i pliū,qa p certo ab ore draconis luciferi mit-
tūt i mūdū tres spūs.i.tria gña spuūm imūdorū,vt.s.cātādo
de trib.vitijs ādictis possint bellū iter hoīes gñare. Gē.15.
Descēderunt volucres sup cadauera.¶Itē cū de gñali appe
33titu nāæ sit gñare sibi sile,inde est q aues q virtutē hñt semi
nalē,teste Arist.ouum ponunt, et ipsum decem diebus fo-
uent,et pullum in eo producunt et generant.Si cum gene-
ralis appetitus prælatorum et prędicatorum sit velle sibi si
miles.s.per prędicationem generare,iuxta illud apostoli.1.
ad Corin.7. Volo oēs hoies esse sicut memetipsum,hinc
est q ipsi debent ouū.i.bonū documētū in nido cordis audi
torū ponere,& eum ibi p spatiū decē dierū.i.per obseruā-
tiā decē mandatorū nutrire,& fouere & sic pullū bonorū
operū poterūt in aliis gñare.ad Galat.4.Filioli mei,quos ite
rū parturio,donec formet in vobis Christus. ¶Nota q oīs
34auis quæ in aquę pfundo cibum suum quærit,necessario ha
bet collum longū.Sic pdicator qui in profundo fluminis sa
cræ scripturæ debet cibū qrere sapientiæ & doctrinæ, dēt
habere collū lōgū.i.lōgā deliberationē, q iter pectus & os
ad modū colli est media, vt, si qd ab aliquo cogitat,diu añ
deliberet q loquat.sic iuxta sapiētis doctrinā Eccl.21. sit in
corde hoīum os illorū.Et Sē.Diu delibera cito,facito.Quic
qd.n.hō dicit,& maximè pdicādo, lōga deliberatione dēt
examinari,ne forte cōtingat aliqd fatuū corā aliis emana
ri.iō Sē.li.de mor. Quicqd aliis dicturus es,antequam alijs
dixeris,tibi dic.Vnde.Eccl.11. Verbis tuis facito staterā,&

35 ori tuo facito ostia. ¶Item nota ꝙ aues in tpe veris cãtant & vociferant, & ad amorem mutuum se inuitãt, oua & pullos gñant, gñatos nutriunt & educãt, sed cõpleto gñationis officio, & adueniẽte hyeme, à cantu & gñatione cessant. Sic pdicatores in verè. i. nunc in tpe grẽ, vel in tpe nouo, s. aduentus & quadragesimæ, qñ flores apparẽt in terra nr̃a, s. Chr̃s, q est flos cãpi & lilium cõualliũ: (Cant. 2.) tunc dico dẽnt cãtare & resonare p pdicationẽ, & sese ad amorem motuum inuitare, & tunc debent p grãm pullos facere. i. pctõres per pniam gñare. Nã sicut p gñationẽ est pcessus de nõ esse ad esse, sic p pdicationẽ fit processus de non esse ad esse. i. de statu pcti q non est: (Iob 18. Socij eius qui nõ est) ad esse gratiæ vel virtutis. Ideo 1. ad Corint. 4. Per euangelium ego vos genui. Et illos quos genuerunt, debent per doctrinam & bona exempla iugiter educare & ẽt p subsidium tpale si possint enutrire. Vñ Hier. 3. dabo vobis pastores secundum cor meũ, qui pascent vos scientia & doctrina. Vel dic de viris pfectis q in prędicto vere solent cantare per gratiarum actionem, laudem & cõfessionẽ. Ps. Volucres cęli habitabũt, de medio petrarum dabunt voces. Item debent ad amorẽ se inuitare p mutuã dilectionem. Debent aũt pullos. i. pauperes in nidis suis. i. in suis domib. generare & inducere, & eos educare p epulum & compassionem. Esaiæ 58. Frãge esurienti panem

36 tuum &c. ¶Itẽ nota ꝙ aues quæ prædæ sunt deditæ, vt sunt aqlo & accipitres & huiusmodi, sunt naturę calidæ & siccę magnæ plumositatis, paucæ carnositatis, respectu aliarum, clari visus, leuis motus, curui & acuti rostri, vt pdã suã sciãt & possint diuidere & scindere vel secare. Vngues similiter hñt acutos & curuos. Caudã hñt subtilem, qa in volando se regant. Sic pdicatores q ad pdandum aĩas sunt dediti, & ẽt oẽs viri perfecti, maximè ecclesiastici & plati debent esse calidi per charitatem, sicci per castitatem, magnæ plumositatis p virtutum pluralitatem, paucę carnositatis p voluptatis paucitatem vel p vitæ austeritatem, motus leuis per obediẽtiæ velocitatẽ, volatus fortis p bonorum operũ exercitium & probitatem, clari visus p discretionem & sagacitatẽ & intelligentiã, vt. s. sciant qd debeãt facere vel dicere, iuxta illud Mar. 8. Restitutus est ita, vt videret clare oĩa. Item isti rostrum. i. verbum debẽt habere acutum p asperã correctionẽ & redargutionem: in se tñ debet esse recuruum & reflexum p propriorum verborum adimpletionẽ. Caudã verò, q̃ pseuerantiã significat, debent habere longam p bonorum operum cõtinuitatem. Vngues verò. i. manus debent hr̃e diuisas expansas p liberalem eleemosynarum erogationem, qa p certo ad tales ptinet acutè & asperè loq alios corrigendo. Es. 49. Posuit os meum dñs quasi gladium acutum. Verba sua ad se reflectere, ipsa implendo & faciendo. 3. Re. 8. Ore locutus es, & opere pfecisti. Ipsa bona opera in lõgũ cõtinuare nõ deficiẽdo, sed pseuerando. Et ẽt manus suas ad alios debent extendere & diuidere bona sua pauperib. erogãdo 2.

37 Mac. 2. Accipiẽs manu porrigebat eis. ¶Aues q̃ turmatim volãt, vt sunt grues & anseres, tẽpestatem sentiunt & pcognoscunt, & iõ tunc añ eius euentum solent clamare, & inuicẽ cõuenire. Sic verè nos q turmatim in eccl̃a vel religione, i collegijs vel cenobijs viuimus & manemus, tempestatẽ mortis ęternę dẽmus pcognoscere & sentire, & eã clamando p pdicationẽ alijs inuere & mõstrare. Clama ne cesses &c. Es.

38 58. ¶Gñaliter oĩs auis habet duos pedes qb. inferius ambulet circa terrã, & duas alas plenas plumis, qb. superius volitet erga cęlum. Sic pro certo boni & perfecti viri hñt duos pedes. i. duplicem charitatem & affectionẽ, s. ad Deum & ad pximum & duas alas. i. intellectũ & voluntatẽ q̃ plumis virtutũ tã moralium quã naturaliũ sunt plenæ, vt sic p cõtemplationẽ volẽt superius ad æterna. Et sicut auis p pedes gradit, & cũ alis volat, sic pdicator dẽt gradi p mũdũ se discretè ordinãdo cũ affectionib. charitatiuis, vt. s. oĩa opa sua ad Dei vel pximi dirigat vtilitatẽ & cũ alis virtutũ altè debet ascendere contemplando. Esa. 40. Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas syon, & Esa. 52. Quàm pulchri

39 super montes pedes. ¶Generaliter oĩs auis quæ longum habet collum, longa crura habet, & econtra quæ certum habet collum curtis cruribus sustentatur, exceptis tamen fluuialibus, quæ crura habent breuia, & collum longum, sicut patet in ansere & in cygno. unde Pli. lib. 11. c. 37. ait. Quibus longa colla, ijs longa & crura. Per collum quod caput sustinet ne ad terrã defluat, intelligo amorem ęternorum, quo caput ĩtentionis erigiť, ne defluat ad terrena. Per crura qb. corpus sustentať, intelligo bona opa & virtutes, p quas aĩa spũaliter sustineť: qa sicut crura à pedib. eleuanť, sic virtutes ab affectionib. q̃ pedes sunt aĩæ, orìunť. Qui ergo hẽt collũ lõgum. i. desideria æternorũ magna & lõga & ptẽsa, crura ẽt ipsius. i. opa & virtutes solẽt p lõganimitatẽ & pseuerãtiã esse longa, exceptis tñ fluuialibus & deliciosis, q collum desideriorũ hñt longum, crus verò bonorũ operum hñt cur Quorũ aũt collũ est breue, q. s. parum curãt de æternis, eorũ tũ ẽt crura. i. virtutes & opera breuitate inconstãtię finiunť. Qđ patet in diligentib. mundum. qui si hñt aliqñ aliquas virtutes, cum eis tñ nõ longè pseuerãt. Vel dic qđ collũ est mediũ inter corpus & caput, sigñat principes & prælatos, q. s. sunt medij inter ppl̃m & Deum. Crura verò q̃ in corpore inferiorem locum tenent, sigñant populum & subditos. Regulare est ergo i corpore ecclesiæ vel collegij, qualia sunt colla, talia sunt crura, qa quales sunt supiores, tales sunt ĩferiores, qualis platus, talis populus, qualis dñs, talis sua domus. Eccl. 10. Qualis rector ciuitatis, talis populus, qui habitat eã Vel dic ꝙ collum in quo formať vox, significat uerba, crura vero quæ corpus portant, significãt virtutes & opera. Quia verè qui longum collum uult hr̃e. i. q magna vult dicere & prædicare, debet habere similiter lõga crura. i. magna & uirtuosa merita & opera. Vel dic ꝙ collum sigñat uirtutem deliberationis, ut uisum est. Crus verò significat uirtutẽ perseuerãtię & durationis, qa. s. crura dñr corporis esse finis. Istud ergo uerum est ꝙ qui longo collo, i. longa & discreta deliberatiõne utiť, longis crurib. & diuturnis successib. iocundatur. Econuerso uerò breue collum. i. breuis deliberatio, crura breuia dr̃ hr̃e, inq̃tum q̃ sine longa deliberatione fiunt, dicunť parum durare, & br̃ deficere & cessare. Bñ ergo dicit Seneca ꝙ diu deliberandum est, qđ semel statuendum est. Exẽplum de illo q si fieret rex, desiderauit esse grus, ut habito collo lõgo posset uerbũ suũ diu deliberare anteq̃ de pecto re ad os trãsiret, q pp bonũ rñsum, regnũ à pr̃e habuit, alij uero fr̃es quorum unus accipiter, ut bñ uolaret ut raperet, alius aũt merula ut bñ cãtaret, fieri desiderauerãt, de regno paterno nihil habuerunt. Vide si uis supra lib. 2. c. 22. §. 3. ubi quasi idem poniť. ¶Scd̃m Arist. aues quæ multum ouiuificãt,

40 cito moriuntur, & maximè gallinę. Sic multi q in principio multis bonis operib. se exercẽt indiscretè, cito & uelociter moriuntur, s. cessando & quiescẽdo à feruore, quia acres in principio, franguntur in fine s̃m Aristo. Ideo Prou. 20. Substantia ad quã festinatur in principio, in fine benedictione carebit. Vel dic ꝙ illi q in hoc seculo multum ouificãt. i. q ĩ præsenti uita multa oua diuitiarum habent, tales dico cito per pct̃m moriunť, & ad mortem perpetuã deducunť. ¶Itẽ

41 gñaliter oẽs aues quarum est uita q̃eta, hñt rostrum paruum & breue, & uix aut raro rostro se pcutiunt, licet ab alijs uulnerent, rectum tñ est rostrum earũ nõ acutũ, & hoc qa carnes nõ comedunt, sed tm̃ semina seu fructus. Sic boni & pacifici, q Dei filij uocabunť, rostrum. i. uerba hñt parua. i. pauca & breuia, exemplo quo uerbum abbreuiatum fecit dñs sup terrã. ad Ro. 9. Rostrum istud hñt planum. i. rectum, quia uerba eorum sunt recta, nõ tortuosa p falsitatẽ, nõ curua p calliditatẽ, sed magis recta insta & plana p ueritatẽ. Prouer. 8. Aperienť labia mea ut recta pdicẽt. Et tales rostro. i. uerbis nõ se pcutiunt p iniurias, p detractiones & punctiones. Vñ rostrum eorum non est acutum, qa boni nõ hñt uerba pungitiua. Vñ carnes nõ comedunt aliorum, s. detrahendo de ipsis, sed tm̃ semina seu fructus. i. bona opa aliorũ de ipsis rectè loquendo ipsa comedendo, & imitando. ¶Aues quæ in

42 profundo suum cibum q̃runt, habent rostrũ longum, sicut patet de auib. fluuialib. Sic uerè illi q in pfundo sacræ scripturæ q̃runt uictum doctrinæ, ibi diligenter studendo hñt rostrum & os lõgũ & magnũ, in uerbis p eloquentiã afflueñdo. Vñ Eccl. 39. Tanq̃ imbres mittet eloquia. Vel dic ꝙ nos q de aquis Paradisi mortis & inferni debemus nobis acquirere spũalem uictũ: debemus collũ intẽtionis & discretionis: & eos eloquentiæ & prædicationis lõgum & ptensum hr̃e. Esa. 55. Dñs dedit mihi linguã eruditã, sciam sustentare &c.

43 ¶Aues pdales rostrũ hñt acutũ & coruum, & hoc ut possint carnes deuorare, & ipsas faciliter lacerare. Sic uerè sũt aues pdales, q̃ inter se pugnãt p dissensiones, lites & cõtẽtiones

scilicet

.s. diuites & superbi, inter quos iurgia semper sunt. Pro. 13. rostrum, n. i. verbū talium est curuum per falsitatem, q̄a pacem cū amico suo loquitur, & occultè ponit ei insidias. Hie. 6. Est acutum per pūctionem & detractionē & crudelitatē. quia lingua eorū gladi⁹ acut⁹. Et hoc vt possint carnes auiū innocentium. i. bona & substātia simplicium & pauperū p rapinam & prædicationē deuorare, vel carnes etiam. i. psonas bonorum per detractionē lacerare. Deu. 32. Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes. 44 & Gen. 40. Lacerabūt volucres carnes meas. ¶ Aues q̄dā sūt q̄ societatem diligunt & frequētant, excubias & vigilias ordinant, & regem sibi præficiunt & pponūt, quo se eleuāt, & eo ad pascua descēdēte descendunt. & rex ipse caput p̄ cæteris frequētius eleuat, circunspicit, & si quē aduersarium viderit, vociferat, & ad cauēdum alias excitat & p̄munit, sicut patet ī anseribus siluestribus & gruib⁹. Sic vere religiosi & clerici in grege & societate viuētes p charitatem sibi regem faciunt. i. prælatum cui in omnib. obtemperent, & ſm eius eleuationē à terra. i. temporalibus, & descensionē ad terram. i. ad pænitentiā & laborē, se dēnt subditi regulare, quia religiosi in bonis & virtutibus p̄latis suis conformari debent Ezech. 1. & 10. Cumq; aīalia eleuarentur à terra, eleuabunt pariter & rotæ. Et nota quomodo rota ītra rotā cōuertitur, & sic alter intra alterum per amorē cōuerti debet. Religiosi. n. dicuntur rotæ pp volubilitatē obediētiæ. Prælati dicuntur animalia oculata p discretionē & circūspectionem prudentiæ. Pone si vis p modū figuræ & expone illud. Vide eam infra li. 16. Eze. 1. Num. 6. Ad imperiū dñi fiebāt tētoria, & ad imperiū illius deponebāt. Et rex ipsorū dēt pluries caput erigere, q̄a prælatus circunspectus dēt caput intentionis ad eterna præ cæteris eleuare, & p discretionē & prouidētiam vbiq; debet circunspicere et videre Lu. 21. Respicite et leuate capita vestra. Et si q̄m aduersariū. s. diabolū vel hæreticum viderit, dēt clamādo p̄dicationē subditos p̄munire. Esa. 58. Clama ne cesses &c. Esa. 40. Sup mōtē excelsum ascēde. 45 ¶ Sunt q̄dā aues q̄ in tm̄ solitudinē diligūt, q̄ ēt pullos proprios secum habitare non pmittunt, imò statim q̄ volare pñt ipsos a se eijciunt & emittunt, sicut sunt generaliter oēs aues p̄dæ, sicut exemplificat Pli. li. 10. c. 3. de aquila quæ proprios filios eijcit, & eis alimenta denegat, q̄d p uidenter est factum à natura (vt ait) q̄a alias ad ipsos nutriēdum nō sufficerēt pulli circuniacētium auium aliarum. Isti sunt religiosi, q̄ sollicitudinē religiōis diligūt, et à cōsortio hoīm se seiungunt. Psa. Ecce elōgaui fugiens, et māsi ī solitudine. Maximè aues prædæ. i. prędicatores, q̄ p clamationē prædicationis in silua mundi animas prædātur, q̄a pro certo pullos proprios, s. affectus parētum et carnaliū amicorū debēt abijcere, et se ab eis totaliter elongare. Q̄d maximè verum debet esse de p̄latis et iudicibus, quia verè tales non debēt pullos. i. carnales nepotes imoderate diliger, sed à nido cordis sui potius effugare, quia pculdubio prędam et rapinæ patriæ illis non sufficiunt, qui nutriēdis et ditādis pullis. i. nepotibus intendunt. Multum igitur Deus illis pfuisset, si talē affectum de taliū cordib. abstulisset, nihil. n. remanet, si possunt, quin mali iudices, acquirāt, vt filios et nepotes ditare valeant. Et iō commendatur Aaron Deu. 33. q̄ ipse dixit patri suo et matri suæ. Nescio vos. et fratrib. suis, ignoro illos. Vel pōt dici cōtra illos q̄ ēt proprios parētes abijciūt 1. ad Tim. 5. Qui suorum domesticorum curā nō habet &c. 46 ¶ Aues naturaliter et gn̄aliter sunt naturæ purioris et leuioris, nobilioris melioris, mot⁹ fortioris, et agilioris, vis⁹ clarioris et lympidioris, carnis sanioris et digestibilioris, et circa pullos solertiæ amplioris et attētioris. Sic vere dico q̄ religiosi et clerici dēt esse nāæ melioris et nobilioris p sp̄ualitatē, motus fortioris p bonā opatione, visus acutioris p discretionē, carnis digestibilioris p obtēperantiā et subiectionem, carnis sanioris p bonam cōuersationem, et circa pullos nutriēdos solertiæ amplioris p Eleemosynarum largitionē, vel doctrinam et pradicationem. In toto Israel nō 47 erat vir melior illo. 1. Reg. 9. ¶ Istud est gn̄ale inter aues q̄tæ vitæ, sicut sunt columbæ, grues, anseres et gallinæ q̄ quauis fortiter q̄nq; rostris et alijs se verberēt et infestant, statim tñ finito p̄lio solē sicut pri⁹ simul habitare, et viuere, et quasi recōciliatæ nō solent pristinā societatē dimitere, sed oblita oī iniuria, sicut prius communiter habitare. Sic verè quāuis cōtingat iuicē nos irasci, et pugnas et cōtrouersias nos hr̄e, ex hoc tñ non dēmus odiū cōcipere, nec alter alterius cōsortiū declinare, quinimo iniuriarū dēmus obliuisci, & nō memorari, & ad sit habitādū nō dēmus magis q̄ antea retardari. Vñ Leuit. 19. Nō memor eris iniuriæ ciuiū tuorum.

De Aquila. Cap. 2.

1 AQuila est auis nobilissima, qui volitando de super solet pullos suos prouocare ad volatum, & eos ad exeundū de nido tali mō docere. Q̄d si sic exire noluerint, solet eis cibū subtrahere, & facere ieiunare. Q̄d si adhuc exire pigritauerint solet eos verberare, & vnguib. pungere & arcere, & ad exeundū de nido cogere. Sic verè facit deus pullis. i. fidelib. suis, q̄a uere volando desuper per bonorum exēplorū ośsionē, & p bñficiorū collationē, ipsos prouocat ad volatum bonorū operum exercēdum. Ps. Sicut aquila puocās ad volādum pullos suos, & sup illos volitans. Si vero ipsum sequi p imitationē noluerint, sed adhuc in mundi pigritauerint solet eos facere esurire, tpalia subtrahendo. Quod si nō sufficiat, solet vngues & punctiones adhibere, ipsos tribulationib. & infirmitatib affligēdo, quia sicut d. Greg. Mala q̄ hic nos p̄munt, citius ad Deum ire cōpellunt. Vel dic q̄ aquila est p̄latus, pulli sunt subditi, quos bonis exēplis et beneficiis solet de nido carnalitatis extrahere. q̄ si nequeat, dēt eis cibum et beneficia subtrahere, & si hoc nō sufficiat, dēt corporalia verbera. i. pænas corporales adhibere &c. Allega vt supra. ¶ Itē ſm Pli. Aquila in nido suo reponit duos 2 lapides p̄ciosos noīe etites, vt pulli eius per eos seruent ab oībus venenosis. Sic verè p̄latus in nido eccl̄iæ vel religionis dēt seminare duplicē virtutē, s. charitatē & castitatē. Et sicut ſm Pli. vnus istorum lapidum est masculinus, alius fœmininus, sic istarū virtutū vna est masculina. i. perfectior, s. charitas, alia fęminina & gratiosior, s. castitas, vna tñ sine altera nihil valet. ¶ Itē est q̄dā species aquilæ, q̄ q̄ñ altissimè vo 3 lat, talē tñ & tā lympidū hēt visum q̄ in mari videt pisciculos natare, & descendens ad modum lapidis, rapit eos, & secum sursum eleuat, & ipsos deuorat, & manducat, ſm Plin. lib. 10. vbi istā aquilā vocat halietum, quam dicit esse q̄dam sp̄ēm aquilarum. Sic verè licet p̄latus & in altitudinem contēplationis cōmoret, tñ lympitudine visus discretionis dēt videre & cōsiderare quid sit in mari mundi, & quid inferi⁹ faciunt pisciculi. i. subditi diuagātes in aquis deliciarum, & ad eos descendere p affectum, et eos a mundo eleuare per prædicationē, et ipsos comedere, et sibi incorporare per dilectionē, quia br̄ p̄latus nunq̄ dēr tm̄ vacare cōtēplationi, quin sp videat et intendat subditorum gubernationi. Vñ de aquila dr̄ Iob 39. De lōge. contemplat escā. Vel dic q̄ iste est Chr̄s, qui ab altissimo loco paradisi vidit pisciculos pc̄tōres in mari mundi vagantes, quib. misertus subito per incarnationem descēdit, et eis raptis et ad fidem conuersis, sursum ad statum gr̄æ et gloriæ leuauit, ipsosq; comedit, et sibi per fidem incorporauit. Ipse. n. leo factus est, & didicit capere p̄dam. Ezec. 19. ¶ Item aquila est naturalr calida et sicca, prę 4 dæ auida, & p̄ alijs auibus animosa & fortis cuius fortitudo maxime consistit in alis, pedibus et rostro, quia alæ suę sunt multum neruosæ, et parū carnosę. Sic prælatus prædicator vel clericus dēt esse calidus, in charitate, Dei siccus in castitate sui, p̄dæ auidus per charitatem proximi, animosus ad bonum faciendum et aggrediendum, fortis ad malum tolerandum & transgrediendum, cuius fortitudo in alis virtutū & operationis, in pedib. amoris & affectionis, in rostro sermonis & p̄dicatiōis debet maximè apparere: quia. s. alæ suæ. i. conditiones et operationes debent esse neruosæ per stabilitatē, et in bono constantiā. quia Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei, sicut dr̄ Luc. 9. Parum vero debent esse carnosæ p carnalium voluptatum abdicationem, quia sicut dr̄. 2. ad Corin. 10. Arma militię nostræ nō sunt carnalia. ¶ Item aquila respectu ma- 5 gnitudinis corporalis, parum habet d̄ carnositate, multum āt de neruositate, et multum de plumositate, et iō est auis leuissima, et tā lympidi v sus q̄ solem irreuerberatis oculis intuetur. Sic uerè vir perfectus uel religiosus, p̄latus debet habere pennarum. i. virtutum multitudinem, neruorum ligantium. i. charitatis specialis fortitudinem, carnis. i. carnalis voluptatis paucitudinem, et sic solum iustitiæ Christum in

tora eminētiæ suę, siue rettocessu ad amorē mundi, poterit ꝑ cōtēplationem iugiter speculari, & oculos mētis suæ in ipsum figere, & in ipso cōtinuè meditari, quia sicut dicitur Ecclesiast. 11. Delectabilis est oculis videre lumē. Quia breuiter neruositas ligatis amicitiæ, siccitas attenuātis abstinētiæ, pulmositas virtualis sufficientiæ, luminositas contemplanti sapientiæ, dēnt esse conditiones spiritualium aqlarū, idest virorum perfectorum, clericorum & religiosorū. Vnde Esaiæ. 33. Regem in decore suo videbūt, & oculi eius cernem ad terram de longe. ¶Itē aq̄lla volitādo pullos ꝓuocat ad volandum antequam habeant plumas pfectas, & vngue suspēsos cogit & docet eos respicere solem, & illum cuius oculi lachrymantur, tanquā de generem vilipendit, secundum Pli. vbi supra. Sic prælatus debet volitare per virtutes, vt exemplo suo pullos subditos ad similia ꝓuocet & inducat, & cum vngue castigationis dēt eos docere & vrgere, vt solem iustitiæ respiciant per amorē, & lachrymantes ꝑ impatientiam, & à contemplatione oculos auertentes dēt de nido amoris sui eijcere, & eos sicut alios non amare, rectè aūt contemplantes & respicientes dēt diligere, & eos promouere, dirigère, nutrire. Vel dic ꝙ aq̄la est Deus, cuius est tota cura, ꝙ pulli sui. i. fideles solem claritatis æternæ respiciant & affectent, & ideo illos qui ipsum dedignantur respicere, & de bonis paradisi nō curant, sed ab ipso oculos mētis ad tpalia conuertunt, a nido amoris sui eijcit, & ipsos vagari per bona tpalia ad libitum derelinquit. Psal. Dimisi eos ſm desideria cordis eorum ibunt in adinuentionibus suis.

[6]

[7] ¶Item ſm Gregorium in moralibus. Aquila necessario indiget aculo visu, vt prædam suam à longe videat, quia. s. sp remanet in locis altissimis, & tutissimis, & si pro prædā ad terram descēderit, parum ibi remanet, imo superius cito se extollit, secūdum Gregor. Sic verè prælatus indiget discretione & scientia lympida & discreta, vt lōge videat & cognoscat quicquid sit inter subditos faciendū Esai. 33. Oculi ei⁹ cernent terram de longe. Et semꝑ debet in virtutū vel contemplationis celsitudine cōuersari, & si pro necessarijs negotijs ad terrena descenderit, debet statim sursum ad contēplationis apicem eleuari. Iob 39. Eleuabit aq̄la, & in arduis ponet nidū suum. Vel istud potest expone de Christo, qui sursum ab æterno in paradiso permāsit, & quādo inferius ꝓ salute humani generis per incarnationē descendit, ibi parū stetit qnimo statim facto salutis nostræ negotio, sursum ascensionem iterum reascēdit. Allega vt supra.

[8] ¶Itē ſm Arist. qn̄ aquila circa pullos proprios, vel circa oua fouenda intendit, non potest bene venari pullos auium aliarum, quia nimis debilitatur. Sic prælatus nimis carnaľr fouens propriam parentelam, à pdicationis officio retardať, quia huiusmodi amore eius fortitudo mirabiliter impedit.

[9] ¶Item idē. Aquila ponit tm̄ tria oua, vel pullos tres ad plus producit, sed tertium proijcit, ne in nutritione eorum grauatus, à volatu impediatur ſm Pli. li. 10. c. 3. Sic religiosus vł ꝑlatus dēt concipere duo oua, s. amorē Dei & amorē proximi, sed si cum hoc tertiū ouum concipiat, s. amorem mundi vel carnis, debet ipsum eijcere, ne grauetur. Vel dic ꝙ pulli nostri sunt carnales parentes, quorum proculdubio copias nos multum efficit atque grauat, & à multis bonis retardat, & iō ipsos debemus de nidu nostræ affectionis eijcere, & de ipsis vltra debitum non curare. Deu. 33. Dicit patri & mr̄i suæ, nescio vos, & fratrib. suis, ignoro illos.

[10] ¶Itē ſm Arist. li. 6. est quædam species aquilarum quæ longo tempore pullos fouet præcedens ipsos in omni volatu & prædatione, parata ipsos defendere, & ꝓ eis resistere & pugnare, & maximè quandiu sunt iuuenes, nec alas habent perfectas. Plin. vero li. 10. c. 3. vocat istam aquilam meneleton, q̄ vt ait, sola aquilarum pullos suos nutrit, & sine clangore volat, & in montibus moratur. Sic prælatus debet cum subditis esse in omni opere vel labore, & ipsos temporaliter & spiritualiter ꝓtegere & nutrire, & maximè simplices & infirmos, qui non possunt defendere semetipsos: & sine murmure & clamore sineq; quacunq; terroris concussione debet eos pacificè guberare. Ps. Adiuit pauperem in inopia & posuit sicut oues familias.

[11] ¶Scd'm Pli, & Arist. est q̄dam species aquilarum q̄ venatur in aqua quę respectu aliarum valde est de generis naturæ, quia. s. coruus verberat eam. Ista autē vnum pedem hēt clausum more anseris, cum quo natat, et alium acutum, cum quo rapit. Talis est malus religiosus et ecclesiasticus, quia. s. cum sp deberet quærere prædam suam sursum in aere paradisi per contemplationem et affectionem, ipse tn̄ quærit eam in qua fluxibilis vitæ per temporalium acquisitionem. Sp. n. habent cum pede aquilino pedem anserinum. i. cum affectu spirituali affectum terrenū, & ideo isti vtraq; ripam volunt pascere, & hic cum deliciis natare, & sursum cum viris spiritualib. euolare, & prædam paradisi sperant rapere et habere, cuius tamen cōtrarium dicit Chr̄s Matth. 6. ꝙ. s. Nemo potest duobus dominis seruire &c.

[12] ¶Penna aquilę aliarum alitum pennas solet corrodere & consumere, secundum Plin. lib. 10. cap. 3. Sic verè si substantia seu pecunia diuitis pennis, id est substātiis aliorum simplicium adiungatur, ita ꝙ possessio talium rebus & bonis simplicium propinqua sit, solent bona simplicium consumi & alijs aggregati. Vel dic quòd si pecunia aquilina & vsuraria, pecunię iustè acquisite misceatur, ipsam conficit, & finaliter bonum cum malo, & propter malum perit. Vel expone sicut de corde lupi, capitulo de lupo.

[13] ¶Item secundum Gregorium in moralibus, Aquila pullis suis ægrotantibus, vel quando recenter nati ad recipiendum cibum & digerēdum sunt impotētes & i epti, i ore suo sanguinē attrahit pdæ suæ, & i ora pullorum euomit & sic eos reficit cibo leui quousque possint comedere grossiorem. Sic prædicator de præda sacræ debet sanguinem, idest sanum intellectum vel sanguinem Christi accipere per deuotionem, & ex ore suo per prædicationem euomere, & infirmos subitos enutrire, quousque deueniant ad maiora. 2. ad Corinthios. 3. Spiritualibus spiritualia comparantes 1. ad Corinthios. 3. tanquam paruulis in Christo lac dedi vobis edere, non escam. ad Hebræos. 5. Facti estis quibus lacte opus, non solido cibo. Quia br̄ illis danda & dicenda sunt leuiora, qui propter imbecilitatem fidei vel ingenij non possunt recipere vel intelligere fortiora.

[14] ¶Item secundum Augustinum & Plinium, Aquila si senectute vel infirmitate, alarum grauedinem & visus obscuritatem patiatur, quarit fontem aquæ viuæ, & ascendit superius quantum potest, vt calore solis & aeris & motu corporis & labore stomachus incalescat, & sic in fontem descendit, & ſm Iorath. & lib. de natura rerum, statim nidum petit, vbi plumas veteres exuit, & ibi se foueri à pullis proprijs permittit, & resumptis pristinis viribus iuuenescit. Sic hō cuius visus contemplationis, & volatus bonæ operationis, aliqua peccati ægritudine impeditur, debet altè ascendere per æternorum consideratione m, & labore pœnitentiæ, & desiderio supernorum incalescere per Dei amorem, & ꝑ cœlestium affectionē, & sic in aq̄ compunctionis & deuotionis ꝑ humilitatem dēt descēdere, plumas. i. conuersationē dimittere, & ita poterit ad statum virtutum pristinum reuenire, & iuuentutem morum in se per pœnitentiam renouare. Psal. Replet in bonis desiderium, tuum, renouabitur vt aquilæ iuuētus tua. Vel dic ꝙ aquila est peccator, q. ascendit altè superbiendo, & in fonte deliciarum sese balneat ꝑ luxuriā, & tādem incalescit auaritiā sectando, & sic in malo se renouat, de malo indeterius procedendo. Iudi. 20. Filij autem Israel peccatis veterib. ad dentes noua &c.

[15] ¶Aquilam timent gn̄aliter oēs aues. Vnde ſm Pli. Hærodius illam die qua aquilam audierit vel viderit, vix aut nunq̄ ad prædam vadit, quod forsitan accidit præ timore. Sic verè nos Christum debemus timere, & ideo qno tiens ipsius vocem in scriptura audimus, aut quotiens eius iustitiam & potentiam videmus & cogitamus, nunq̄ debemus audere ad prædam malorum operum uolare, sed ab ipsa amplius abstinere, dicentes illud Hie. 10. Quis non timebit te o rex gētium?

[16] ¶De aquila quòd societatem fugiat, & quòd proprios pullos odiat, vide supra de auibus in generali. §. penul. item glo. super psalm. Aquila cum senuerit, ita ingrossatur durāt & curuatur rostrum eius, quòd cibos accipere non valet, ita quòd ſm Pli. li. 10. c. 3. quandoq; moritur fame, sed naturali instinctu quærit petram duram, ad quam rostrum allidens onus rostri deponit, & cibum capiens iuuenescit. Rostrum per quod auis cibum capit, est auditus vel affectus, qui si vt rostrum induretur per obstinationem, debet fricari ad petram. i. Christum per eius durę passionis meditationē, vel exēpli acceptionē, & sic aīa deponet grauedinem & duriciē auditus, & sic cibum doctrinæ & pdicationis audiens

17 audiens virtutib. iuuenescet. ¶ Plinius dicit quod aquila stãs super rupem non cessat solem inspicere, vel prædæ insidiari vel vngues proprios intueri. Sic verè vir pfectus religiosus in rupe dignitatis vel in asperitate religionis existẽs, sp debet aut solem iustitiæ respicere per contemplationẽ, aut in prædatione & acquisitione animarum cogitare per pdicationem, aut vngues. i. defectus & superfluitates intueri p considerationem. Vngues. n. in carne nati, & tñ corporis regulam excedentes, nascentes de superfluo alimenti, peccatorum & defectuum signat curuitatem. Ista sunt tria in q b. dẽt totaliter intendere quilibet ecclesiasticus vel perfectus . s. ad contemplandam maiestatem, ad præuidendum prædarum. i. faciendorum operum qualitatem, & ad considerãdũ vnguium. i. propriorũ defectuũ curuitatem Hie. 3. Leua oculos tuos in directum, & vide vbi nunc prostrata sis. Leua inquit oculos tuos in directum, Deum & cœlestia cotẽplãdum. Vide inquit. s. circũquaq; ad quam prædam. i. ad quod bonum opus poteris volare discretè considerando &c. Vide vbi prostrata fuisti diuersimodè peccando, & statũ grẽ decipiendo. Vel dic ꝙ aquila est prælatus malus, qui in rupe dignitatis sedens, non vertit oculos mentis nisi aut ad solẽ & claritatem gloriæ mundialis, vel ad prædam lucri tpalis, 18 vel ad pedes cõsanguinitatis carnalis. ¶ Aquila est auis liberalissima. nesciret. n. sola prædam suam comedere, sed ipsã solet alijs auib. pdalib. cõmunicare & diuidere, & iõ aliæ aues prædales solent eam sequi & frequentare, vt de pda ipsius possint aliquid reportare. Talis est Chrs, qui prædã æternæ beatitudinis solus hr̃e non voluit, sed ipsam hoĩb. dimisit & dispensauit, propter quod multitudo sequaciũ & pœnitentium suum sub spe habendæ gratiæ & gloriæ frequentauit, dicẽs Matt. 8. Magister, sequar te quocunq; ieris. Vel dic ꝙ iste est homo liberalis & pius, qui bona sua solet aliis diuidere, propter quod solet ipsum turba pauperũ sociare. Vel dic ꝙ aquila quæ est liberalis auib. prædalibus, quib. auium innocentium (quarum sanguinem ebibit) prædam cõmunicat & largitur (vt dicit Pli.) significat principes rapaces, q. rapinas innocentium subditorum suis rapacib. sequacibus 19 largiuntur. ¶ Secundum Arist. li. 16. Aquila hẽt vocem terribilem auib. alterius speciẽ, & innocentib. auib. est maximè inimica. Rostro. n. percutit, & vnguib. rapit. Sic uox & minæ principum balliuorum terrorem incutiũt pauperib. & egenis. Nam licet raptores unus alterum non infestant, alienos tñ cruciant & affligunt. Nam innocentes rostro. i. falsis sententijs & vnguib. i. extorsionib. sanguinem pauperũ depre-20 dentur, & eisdem in omnib. aduersantur. ¶ Item ẽm Plin. est quædam species aquilæ nobilior altera quæ in aere prædatur, quam timent generaliter oẽs aues. Hi sunt principes superbi, sequentes torneamenta & huiusmodi. Alia est q̃ tm̃ prædatur in terra, quam timent aues quarum conuictus nõ elongatur à terra, vt galinæ hmõi. Hi sunt principes auari, quos cupidi & vsurarii multum timent. Alia species tm̃ pdatur in aqua, quam aues fluuiales tantum timent, quę species ẽm Pli. multum degenerat à moribus aliorum. Hi sunt principes luxuriosi, qui non q̃runt nisi delicias & quietẽ. Quia breuiter ista tria genera malorum superiorum. s. superbos auaros & luxuriosos dẽbent diuersi diuersimodè timere, secundum ꝙ vident ipsos sibi posse officere & nocere. Vel dic ꝙ istæ tres species aquilarum sunt tres species dęmonũ tentatorum, quia. s. quidam rapiunt in aere tentando de superbia, quidam in terra & terrenis de auaritia, alii in aquis & deliciis tentando de luxuria. Primum ergo timeant illi qui volant sursum in dignitatib. Secundum qui manent in diuitiis temporalib. Tertium verò illi qui versanť seorsum in 21 aquis. i. in deliciis corporalib. ¶ Item aquila, quando pullus suus exemplo eius non vertit oculos ad solem, ipsum tanquam sibi non similem abiicit & repellit. Vide supra eodẽ. 22 ¶ Sicut dicit Pli. Aquila q̃n præda sua non sufficit sibi & sequacib. suis solet de seipsismet sequacibus suis ꝓximiorem assumere, & sicut rex uiuens de publico, ipsum deuorandũ aliis exhibere. Sic verè principes sępe solent consiliarios & officiales & sequaces suos rapere, & ipsos prædari & spoliare, & iusto Dei iudicio, illos qui ipsos ad innocentes deprædandos adiuuerant, denudare, vt habeant vñ possint sibi & suæ sequaci familiæ prouidere. Hier. 30. Oẽs pdatores tuos dabo in pdam. Periculosum est ergo sequi curias principũ & magnatum. Iõ bene dr̃ Eccl. 13. Aduocatas à potẽtiore discede. ¶ Scd̃m Pli. lib. 10. c. 3. Morphnos est quędam species 23 aquilarum, cuius vita est circa lacus, & istam repertum est nõ hr̃e linguam sed hr̃e dentes vt ait Pheomone apolliñis filia. Tales sunt detractores, qui. s. non hñt linguam ad bene loquendum. Ps. Filii hominum, dentes eorum arma & sagittæ. Tales vero circa lacus deliciarum solent viuere, & carnis delicias diligere atq; velle. ¶ Aquila q̃ aues rapit aquaticas, duob. modis ipsas venatur: quia. s. q̃n videt eas timore eius infra aquã mersas: tm̃ expectat donec sopitas lassasque rapiat: vt dicit idem ibidem. Q̃n etiam videt auem in aqua natantem, ponit se à parte solis, & vmbram suam auinatãti ostendit sub aqua, quam fugiens auis ad littus in arundineta properat, vbi statim ipsum occupat. Sic verè vñr hodie decipi multi hoĩes: quia. s. dum in aqua mundi negotiorum natantes vmbram aquilę. i. diaboli tentationes vident & timent: sępe fit ꝙ euadere & fugere diabolum se credentes, ad litus & ad arundinetum religionis transeunt, vbi tutè & securè habitare credunt, sed pro certo ibi inueniunt aquilam diabolum fortius insidiantem, & ipsos magis quã in seculo aliquotiens inuadentem, sicq; fit ꝙ isti vbi crediderant se salutare, solent amplius se damnare. Vbiq;. n. insidiať hostis, & vbi minus esse creditur, ibi facilius inuenitur. Iste. n. vr̃ dicere homini illud Amos 9. Si ascenderint ad cœlos, inde detraham eos, & si absconditi fuerint in uertice carmeli inde scrutans auferam eos. Et breuiter istud sępe fit ꝙ talis auib. aquis tribulationum & tentationum tandiu detineť, ꝙ fatigata se reddit diabolo, à quo crudeliter deuoratur. ¶ Aquila pugnat cum ceruo, & in arena se volutans, tãdem excussis alis in oculos cerui, ipsum arena excœcans, pennisque 25 ora verberãs, ipsũm pcipitari à rupib. compellit, pugnat ẽt cum dracone, & eum in aere volantem inuadit, & oculos, sibi eruit, vt dicit idem ibidẽ. Aquila est diabolus, qui ꝓ certo ceruum. i. auarum tunc excęcat, q̃n arenam bonorum tẽporalium, & eorum amorẽ in oculis cordis iactat. Visum. n. discretionis per auaritiam solet eis auferre, & sic solet eos in infernũ pręcipitare. Dracones ẽt. i. superbos & ambitiosos sursum in aere. i. in statu eminentiarum excœcat, q̃n ꝓpriç conditionis consideratione, & mortis, inferni, iudicii & Paradisi notitiam ipsis tollit & negat. Sũmè. n. nititur aq̃la. i. diabolus oculum discretionis extinguere, vt sic possit ĩ infernũ hoĩem detrahere. Esa. 6. Excęca cor populi huius, & aures eius aggraua, &c. Vel dic ꝙ ceruus diabolus cornutus & superbus, vel etiam ipsum pc̃m superbiæ tunc tẽporis vicinit, q̃n arena. i. mortis cõsideratio sibi opponiť, & q̃n ibi homo humiliter volutatur. ¶ Sicut ponit hic Pli. Aquila 26 cognoscit benefactorem. vnde ait in ciuitate festo aquilam à quadam virgine educatam, q̃ sibi gratias referens, primo aues quas venabatur, virgini afferebat. Tandem mortua est virgo, & ẽm morem ad concremendum loco sepulturę deducta. Aquila vero se in rogum eius iniecit, & cum virgine conflagrauit. Factum est igiť ibi templum ioui & virgini, in titulatum hęrotum, pro eo ꝙ ioui est istum animal dedicatum. Ista igiť ad virtutẽ gratitudinis possimus applicare, q. a. s. benefactores nostros debem⁹ recognoscere, & de nostris venationib. & bonis tpalibus ipsos debemus pascere, & si mors seu infortunium ipsis accidat, debemus per compassionẽ eodem igne. i. eadẽ tribulatione nos affligere & cõburere. Quod maximè uerum debet esse de illis amicis nostris qui descendunt in ignẽ purgatorii, cum quib. s. per dolorẽ compassionis debemus nos mentaliter concremare. Qđ ẽt põt dici de illis qui cremantur igne peccati, q b. s. debemus cõpati, & cũ eis mentaliter concremari. Iuxta illud dictum Apostoli 3. ad Cor. 11. Quis infirmatur & ego nõ infirmor? qs scandalizať, & ego nõ vror? ¶ Secundum Pli. ibidẽ, sunt 27 quædam aquilę q̃ cõmedunt pisces. Cũ ergo q̃dam aquila quadam esse quadã tortucã in littore rapuisset, & cã vellet sursum leuate, vt dimittẽdo ab alto cadere, cõfringeret & comederet, cõtigit ꝙ Escisus poeta oculus contẽplãdo spatiareť, capite discooperto. Aquila ergo vidẽs caput poetę nudũ & credẽs esse lapidẽ, tortucã ab alto cadere dimisit, & philosophum interfecit. Cognouerat aũt poeta ipsa die se esse moriturum, per sciẽtiã cęli quod summè euitare uolebat, sed dum euitate voluit, magis incurrit. Ista ẽt recitat. Vincẽtius in speculo naturali lib. 6. c. 54. Ista possunt applicari

cari cõtra illos q̃ volunt euitare fata, & occultæ Dei proui dentiæ iudicia, qui dum p̃cauere desiderãt, incurrũt potius quod vitabãt. Exemplum de Iona, qui dũ à Ninive voluit fu gere contigit ipsum à ceto absorptũ, & in partes, Niniue e- uomitum, delatum esse. Iõ bene dr̃ Prou. 21. Non est consiliũ non est prudentia, non est scia contra dominum. Vel dic cõ tra illos qui sp̃ualiter sunt calui. i. qui caput consciæ à capil lis virtutum hñt nudum, quia pro certo aquila diabolus ta- les finaliter interficit, & tentationib. primo eos percutit, & damnatione prosternit. Bene ergo dr̃ Leu. 20. Capita vestra nolite nudare, & vestimenta vestra nolite scindere, ne forte moriamini. ¶Secũdum Pli. ibidem, Sex sunt species aquila- rum qñ vero diuersas species inuicem coniunguntur, q̃dã tertiæ species exinde generantur, sicut est ossifragus, & etiã quædam species vulturum, quæ omnino non generant, sicut ait. Halietus ẽt generatur de diuersis speciebus aquilarum &c. Si vis expone sicut de asino & de mullo q̃ à specieb. di- uersis generãtur. ¶Aquila non venatur prope nidum suum, sed lõgè ne forte contra pullos prouocet circunstantes. Sic faciunt multi latrones, qui vadunt rapere & furari in parti bus remotis, & non iuxta locum vbi morantur, sic percipi possint &c. Vel expone sicut de lupo. ¶Aquila pullos suos ẽt adultos lõge à se fugat, & eis certa spatia determinat & as signat. Magna. n. spatia sunt eis ad populandum necessaria, & ideo nõ vult vnum par aquilarum alia iuxta se paria &c. secundum Pli. vbi supra. Expone sicut de vulture. ¶Pullos ab aquilis eiectos recipit ossi fragus atq; nutrit. Sic faciũt pij viri, q̃ recipiunt orphanos derelictos &c. expone sicut de aqua. s. & de vulture. ¶Aquila non solũ alijs auib. innocẽti- bus imo ẽt pullis propriis solet esse inimica, qui. s. illos so- let de nidis propriis eiicere, & ipsos rostro & vnguib. pun- gere, & societate propria effugare. Sic verè multi sunt tyrã- ni, qui non solum extraneos, imo etiam pullos & subditos pungunt, rapiunt & infestãt, & de suis domiciliis eos fugãt.

De Accipitre. Cap. 3.

Accipiter s̃m Isid. est auis regia, tam rostro q̃ vnguibus animosa & armata. Vnde longe maiores se aues acce pit. Et est auis plumis variis & colorib. insignita: prædæ est auida, & pullos de nido exire compellit, & ad volatum co git, ipsos rostro & vnguib. verberando, & nutrimenta etiã subtrahẽdo, & est struthio nisi millima in colore, sed impar & dissimilis in virtute. Nam ita altè aliquando se eleuat, vt humanum transcendat visum, & tñ visa præda subito petit ima, vt ipsam rapiat & occidat. Sic verè Chr̃s est auis regia, quia ipse est rex regum terræ. Apoc. 19. & rostro, i. verbo sa cræ prædicationis & vnguibus seueræ correptionis arma- tus, cum sit paruus corpore & vilis habitu, quia. s. inuentus vt homo (ad Phil. 2.) magnas tñ aues. s. reges & imperatores tam sua quam suorum prædicatione diripuit & accepit, ip sosq; per fidem seruituti suæ & ecclesiæ subiugauit, iuxta il- lud Esa. 49. Erũt reges nutritii tui. Item iste plumis variis co loratur p̃ bonã conuersatione, fuit prædæ auidus per aĩarũ desiderata acquisitionẽ, dicens. Gen. 14. Da mihi aĩas, cęte- ra tolle tibi. Item iste filios suos electos in nido mundi esuri te facit, & vt melius euolent ad æterna, nutrimentum bono rum temporalium eis subtrahit, & si de nido mundi exire pi gritauerint, ipsos primo rostro. i. verbis, secundo vnguib. i. verberib. & tribulationib. cogit, quia s̃m apostolũ ad Heb. 12. Flagellat dñs omnem filium quem recipit. Iste accipiter est similis in habitu & colore struthionib. i. hominibus pec catorib. qui ad modum struthionis sunt graues & inhabiles ad volatum, quia Deus misit filium suum in similitudinẽ car nis peccati. ad Ro. 8. Ideo dicitur ad Phil. 2. In similitudinem hoĩum factus &c. Vnde potuit dicere Sapientiæ 8. Sunt q̃dẽ de genere terreno illius qui primo factus est. s. Adã, similis aliis hoĩb. Sed licet sit similis in humanitate, dispar est tamẽ in virtute & deitate, iuxta illud Ps. Non est similis tui in diis dñe, & non est secundum opera tua. Et alibi. Deus quis simi- lis erit tibi. Item iste accipiter ascendendo cœlum, se sustu- lit à uisibus hominum sed tñ in die iudicii visa præda in ter ra. i. visa spurcitia reproborum, ad eorum occisionem subi- to veniet & descendet, quia sicut dr̃ Esa. 30. Subito dum nõ- speratur ueniet contritio eius. ¶ Christus & diabolus venã tur & capiũt p̃dam suam more accipitrum, quorũ sunt duo genera, s. siluestris & domesticus, quia. s. siluestris rapit aues domesticas, domesticus verò siluestres. Charissimi per silue- strẽ intelligo diabolum, p̃ domesticum Chr̃m. Siluestris aũt sp̃ rapit aues domesticas, q̃a diabolus bonos & domesticos in domo ecclesiæ per peccatum rapere summe petit. Econ- uerso autem domesticus Christus siluestres & deuios pec- catores ad gremium ecclesiæ per prædicationem allicit & adducit. ¶Accipitri de p̃da sua ab aucupe dat cor, sic & tu de te debes cordare Chr̃o. Prou. 23. Fili p̃be mihi cor tuum. ¶Dicit Gregorius in mora. q̃ accipiter senectute sentiẽs se grauari, & pennarum pondere inhabilẽ ad volatum, flante austro ad solis radios se conuertit, & aura & calore ipsius resoluente, apertis poris exhalant grossi vapores, & tũc for titer se excutiens, facit cadere veteres pennas, & nouis re- crescẽtib. renouat. Sic p̃cc̃or qñ pondere p̃cc̃orum, & sene- ctute malæ consuetudinis se videt grauatum, & ad volãdũ in cęlum totaliter impotentẽ, flante austro vento calido & humido & viuificatorio. i. durante vita p̃senti, vbi sumus in statu merendi dẽt respicere solem iustitiæ, veniam postulã- do p̃ orõnẽ, debet resolui p̃ contritionem, pori aperiri per cõfessionem, peccata exhalari per satisfactionẽ, & tunc se dẽt concutere p̃ p̃niam & castigationem, & sic resumptis virib. per gratiam iuuenescet, & cadentibus plumis veteri- bus peccatorum, loco earum nouis plumis virtutum oriẽ- tib. ad cœlum poterit euolare, Iob 39. Nunq̃d per sapientiã tuam plumescit accipiter? Vel dic q̃ accipiter est Chr̃s qui veteres plumas mortalis conditionis in fonte tribulationis & cruci deposuit, nouasq; pennas immortalitatis per resur rectionem assumpsit, & sic renouatus finaliter in cœlũ ascẽ dit. Apo. 12. Datæ sunt ei pennæ aquilæ duæ, et volauit. ¶Itẽ nota q̃ accipiter est auis regia, nobilis et pulmosa, & hẽt pe ctus acutum, carne tñ aliquantulum velatum. Et tanto secũ dũ Pli. melioris est volatus, quãto pectus plus habuerit acu- tum. Per accipitrem intelligo prælatum. Per pectus in quo est cor, sciam intelligo, per acumen, rigorem & iustitiam, p̃ carnem clementiam et dulcorem. Dẽt ergo p̃latus plumis virtutum indui et ornari, debet pectoris acumine. i. rigore vel iustitia p̃muniri. Dẽt tñ acumen rigoris sui carne. i. consi deratione propriæ fragilitatis et dulcore uel clementia tẽ- perari. Et quãto pectus. i. scia in ipso fuerit acutior et sanior tñ volatum contemplationis arripiet altiorem. Figura, de arca testamẽti, in qua cum virga et tabulis. i. cum correctio ne et scia erat mãna. i. cõpassio uel dulcedo. Nã sicut dicit Greg. Nimii rigoris iustitia destituitur, si sine pietate clemẽ tię teneatur. Et hæc fuit cã s̃m Greg. quia Deus principem ecclesiæ Petrum cadere permisit, ut ex suæ fragilitatis con sideratione aliis disceret misereri. Iuxta illud Eccl. 31. Disce ex teipso q̃ sunt p̃ximi tui. ¶Dr̃ ẽt q̃ accipiter hẽt fortitu- dinem suam in rostro, in unguib. et in pectore. Vñ statim ex cerebat p̃dam suam. Eius fel est medicinale, et vtiliter admi scẽt in collyriis oculorum, quia uisum acuit, et albugines destruit et consumit. Sic iudex vel p̃latus debet hr̃e fortitu- dinem et auctoritatem in rostro locutionis, in vnguib. cor- rectionis, in pectore cognitiõis. Vnde homines ceruicatos dẽt excerebrare per correctionẽ, et ab eis auferre cerebrũ . i. fatuam imaginationem et obstinationem. Fel. n. et amari- tudo suæ seueritatis et iustitiæ proficit quãdo in oculis. i. in aspectibus aliorum poniẽ, quia. s. timore ipsius hoĩes à pec cato retrahuntur, et sic albugo vitiorum abstergiẽ et aufer tur. Apo. 3. Collyrio inunge oculos tuos ut videas. Vel si vis per fel intellige considerationem diuinę iustitiæ, q̃ pro cer to sole cordis oculos abstergere et mundare. Vel p̃ fel intel lige quod Chr̃s in cruce potauit, quod per consideratiõnẽ et compassionem in oculis cordis debet imponi vt à pecca tis purgetur, et vt in Dei cognitione clarificetur. Iuxta illud Thr. 3. Memor esto paupertatis meæ, ablynthii et fellis. ¶Dif ferentia est inter gallinã et accipitrẽ, q̃a accipiter dũ viuit multum appreciatur, et carus à suo domino reputaẽ, eo q̃ p̃dã accipit vnde viuit, mortuus uero uilipendiẽ et in sterq̃- linium proiicitur, et supra fimum. Gallina autem uiuens pa rum appreciatur, mortua autem corã rege in mensa hono rabiliter præsentatur. Sic accipitres. i. diuites et potentes, q̃ rapiunt et opprimunt innocentes, quandiu viuunt honorã tur, et ab aucupe diabolo magistro suo carissimè seruanẽ eo q̃ p̃dam prauorum operum capiãt et faciãt, in qua dia- bolus,

bolus delectatur, sed post mortem à diabolo proijciũtur in sterquilinium infernale. Hier. 22. Sepultura asini sepelietur, putrefactus & proiectus extra portas Hierusalẽ. Sed gallina .i. pauperes pro certo licet in mundo parum apprecient̃, tñ mortui ad Paradisi cõuiuium deferunt̃. Et sicut auceps oculos aperit accipitris, ne visa præda laqueos rumpat, & prædã sequatur, sic diabolus ante oculos illorum ponit corium amoris mundani, vt non uideant prædam Paradisi, & rũpãt laqueos pctõrum. ¶Nota aũt ꝙ duo genera sunt accipitrũ. 8 Sunt.n. quidam qui prædantur in terra (& sitr de aquilis) & alii qui tm̃ prędantur in aere. Sed columba inter istos discernit, & respectu diuersorum diuersa remedia sibi parat, q.a.s qñ videt illum qui rapit in terra, solet sursum ascendere, qñ vero videt illũ qui i aere rapit, tũc solet ad terram inferius declinare, & in petrarum foraminibus latitare ƨm Pli. li. 10. c. 8. Sic in aere caliginoso mundi huius sunt diuersa gña aqlarum & accipitrum .i. dæmonũ. Nam aliqui prædantur ĩ aere per superbiam. Alii in terra ꝑ auaritiam. Alii in aqua per luxuriã. Et ideo colũba .i. aia debet pro singulis singula uirtutum remedia prouidere, vt per humilitatem, largitatẽ & castitatem deuiet malitiam dæmonum prædatorũ. Si.n. uidet rapientẽ in aere .i. tentantem de superbia & uanitate debet inferius per humilitatem & ꝑ mortis considerationẽ descẽdere, qñ uerò uidet in terra rapiẽtẽ. i. diabolum de auaritia terrenorum tentantẽ tunc debet sursum ad bona æterna ꝑ contemplationem & desideriũ euolare. Ps. Quis dabit mihi pẽnas sicut colũbæ, & uolabo & requiescã? Vel per colũbã auem simplicẽ, intelligo iuuenẽ puellã, & eã maximè q̃ in cælibatu uiuere proposuit. Nã hæc inter accipitres procos suos optimè discernit, ne ob eis capiatur. Nam qñ ad eam venit qui in aere prædatur, s. eminentias dignitatum sibi vendicando, tunc ad terrã fugit .i. ad originis suæ infirmitatem, allegans ꝙ ipsa nõ sit ipso digna. Qñ uero ad eam uenit q̃ in terra prædatur, hoc est, terrenas possessiones sibi accumulat tũc rursum ad cœlestium bonorum contemplationem euolat, allegans ꝙ nõ terrenã hæreditatem cupiat, sed incorruptibilẽ & incontaminatam, conseruatam in cœlis. 1. Petr. 1. ¶Accipiter est indignãtis naturæ. Vñ si à manu aucupis ad 9 prædam accipiendam dimittat̃, si à captione deficiat, intrà indignatur, ꝙ nõ reuertitur faciliter ad magistrũ. Sic qñ de manu aucupis diaboli dimittitur hõ mũdanus ad prædã bonorum tpalium acquirendam, si à captione deficiat, vtpote si ei prosperè non succedat, dum uidet tpalium vanitatem, ad æterna pluries se conuertit, & ad aucupem diabolũ redire respuit & contẽnit. Esa. 43. Indignatio mea & ipsa auxiliata est mihi. ¶Teste Pli. li. 10. c. 8. Accipitres nunquam come- 10 dunt corda auiũ quas prædantur. carnes.n. comedũt & non corda. Sic uerè raptores principes & tyranni de corde. i. de amore auiũ .i. subditorum suorum non curant, carnes.n. tpales subæ per rapinas comedũt, & ipsas diligũt & affectãt, & iõ hodie, quia tales tyrãni magis curãt de carne quã de corde magis de suba, q̃ de amicitia, magis de lucro ꝑprio q̃ de populi cõmodo, iõ verificat̃ in subditis illud Ps. Cor aũt eorũ nõ erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamẽto eius. ¶Cocyx est quædam spẽs accipitrum, quæ de nocte 11 volat, & paucis diebus æstatus tm̃ cernit̃, postea vero nunq̃ hæc ab ulla auiũ vult uideri, & sola vt cõiter parturit unũ ouum, raro aũt duo, & (quod in oĩ genere auium nusquã est) hæc ab illis de sua specie deuorat̃, quia. s. alii accipitres occidunt eã. Ista igit̃ nidũ nõ facit, & de propria prole timet, & ꝑp hoc in alienis nidis ouum suum ponit, maximè in nido palumbę, pullumq; suũ fouẽdũ aliis dereliquit. Timet.n. vt dicit Pli. li. 10. c. 9. ꝙ si proprium nidum haberet, quilibet ipsum ꝑ libito inueniret. Timet ẽt ꝙ si ꝑprium ouum suum foueret, pullus suus cõtra eã insurgeret. Iste aũt accipiter ĩ nullo est aliis sitis, exceptã pluma, sicut dicit. Per ueros accipitres nobiles, & aĩosos, intelligo Chr̃m & Angelos. Per istum uero degenerẽ cocycẽ intelligo pctõres, q. s. veris accipitribus .i. Chro & scĩs nihil hñt siie pręter plumã .i. præter humanitatẽ, vel præter fictã apparentiã exteriorẽ, sicut patet in hypocritis. Isti.n. uideri nolunt, quia q̃ malè agit, odit lucẽ Io. 3. Et in alienis nidis .i. in bonis uicinorũ habitationem suã cõstituunt, & de propria ꝑle .i. propriis amicis & parentib. suspitiosi sunt, inquantũ in aliquo nõ cõfidunt, iuxta illud Hier. 9. In oĩ fratre tuo nõ habeas fiduciam. Quid ergo? Pro certo dato ꝙ videat̃ cõtra rõnem ꝙ illi, qui sunt eiusdẽ speciei, inuicem se occidant, veri tñ accipitres. s. Chrs & Angeli & ẽt boni principes, iudices & prælati tales cocyces .i. tales pctõres & malefactores puniunt & occidunt & de ipsis iustitiam faciunt condecentem. Christus.n. istos in nido .i. in corpore & aĩa interficit, boni vera iudices ipsos corporaliter puniunt in præsenti, quia sicut dicit Seneca Genus miæ est malos cito occidere. Vel dic ꝙ cocyx est hõ, q. ꝑ certo nunquam tot mala patitur ab aliqua creatura, sicut ab illis qui sunt eiusdem speciei. s. ab aliis hoĩb. Vnde Pli. li. 7. de naturali mundi historia circa principium. Cætera aĩalia uidemus stare contra dissimilia, plurima vero hoĩ ex hoĩe sunt mala. Vel dic ẽt ꝙ illi qui sunt de vna specie .i. cõsocii, cõuicini, cor religiosi cõclerici, plura ab inuicem mala patiunt̃, q.a.s. nos qui eiusdem speciei & professionis sumꝰ multa alter ab altero præiudicia sustinemus, & qñq; iniuriis, qñque malis, qñque verbis & detractionibus nos inuicẽ impugnamus. Hie. 9. Inimici hoĩs domestici eius. Et potissimè impugnat̃ cocyx ab accipitrib. i. rustici & degeneres à nobilibus, pauperes à diuitib. simplices, & timidi qui se non audẽt defendere, à tyrannis & raptorib. Vel dic contra quosdam degeneres, et rusticos, qui. s. nidum seu hospitium non uolunt hr̃e vel fouere, sed ĩ alienis locis & domib. discurrere et manere, q.a.s. nihil uolunt expendere, & iõ nolunt ꝙ ipsos aliquis valeat inuenire, qui ẽt illos proprios de genere suo nolunt videre. Et ꝑp hoc oẽs solẽt tales inuadere, & ẽt proprij parentes & amici, vicini ẽt & socij solent eos impetere & odire. Tales.n. auari & parci ab omnib. impugnant̃, & etiam ab illis qui sunt eiusdem specie .i. à proprijs amicis, parentibus & sociis contẽnunt̃. Allega vt supra. Vel dic cõtra suspiciosos, qui. s. in propriis parentibus & filiis non confidunt, & iõ proprium ouum fouere .i. ꝑprios filios & parentes secum tenere nõ uolunt, imo ipsos aliis educandos dimittũt. ¶Cocyx nidum nõ facit, sed ĩ nidis palumbarum ponit ouũ, 12 vt cõiter unum solum. Palumba autem ouum illud cum suis fouet, sed pullus cocycis cum adoleuerit, cibos aliorũ pullorum comedẽs, pinguiorem se facit. Miratur igitur nutrix se talem filium peperisse, & suos proprios, quia tales non sunt dãnat, & eos absumi .i. deuorari iudicat, & ab ipso pullo cocycis, se quoq; spectanti deuorari ꝑmitit. Istum ergo extraneum pro ꝑprio recipiens, ab ipso, cum volãdi potẽs efficit̃ corripit̃, & sic non solum in pullis, imò in persona ꝑpria præiudicium consequit̃. Ista ƨm intellectum meum dicit Pli. li. 10. c. 9. Ista pñt applicari cõtra quosdã tam principes quã alios, qui more istius palumbæ, extraneos in nidis & hospitiis recipiunt, ipsosq; tanquam proprios fouent, ditant, & nutriunt, sicut ad litteram videmus de multis q̃ & familiares & balliuos & stipendiarios plus volunt hr̃e extraneos, quam propinquos. Isti.n. illa quæ deberent comedere ꝑprii filii .i. illa lucra quæ deberent recipere proprii subditi cõpatriotæ & uicini, recipiunt, & ideo p̃ cæteris pulchriores fiunt, & sic fit ꝙ cõparatione ipsorum ꝑprii cõtemnuntur & ipsis ad deuorãdũ cõcedunt̃, & ipsi ꝑ propriis adoptãtur, sicut ad litterã uidemus de multis principib. qui de alienis partib. hñt seruitores & balliuos, quibus ꝑmittunt deuorare proprios subditos. Ipsi vero eos diligunt, & eis credunt super omnes alios, acsi ipsos crederent propriè esse suos. Quod etiã de stipẽdiariis uidemus in multis, q.a magis diliguntur extranei, quam propinqui. Veruntñ finaliter tales pulli & tales extranei non sunt contenti proprios nutritoris sui filios & subditos deuorasse, quinimo cõtra ipsos nutritores insurgunt qñ uires sibi suppetunt, & ipsos impugnant & afficiunt prout pñt. Exemplum habemus de Saxonibus, qui in curia regis Britãnorum prę compatriotis honorati, primo barones britaniæ, deinde regem occiderunt, & ꝑ eo regnauerunt. Igit̃ bene dr̃ Eccl. 9. Ne derelinquas amicum antiquum, nouus.n. non erit similis sibi. Vel uide de cuculo. §. 2. & expone per omnia sicut ibi quia idem uidet̃. ¶Secundum Pli. ubi supra in quadã thraciæ parte homines 13 & accipitres solent quadam societate occupari, q.a.s. homines auiculas eleuari faciunt, statim uero assunt accipitres siluestres, qui eas capiunt, et tandem captas inuicẽ hõ & accipiter condiuidunt. Ego etiã simile uidi de illis paruis auiculis quæ dñr uulgo emeriliones. Conducebant.n. homines uenari pergentes, & statim quòd homines alaudam uel aliam

auiculā eleuari fecerāt, illæ silueſtres emerilliones ipſas accipiebāt, & captas hoib. dimittebāt, & ſic capiēdo hoibus auiculas, poſt homines volitabāt. Iſtud applica ſi uis in malo & dic ꝙ accipiter eſt crudelis iudex, vel ſuperior, auceps uero eſt malus balliuus, vel inferior, quia pro certo iſti quadā ſocietate vūr venari, quia auceps.i. balliuus inferior vel aduocatus aut procurator ſolet nocendi materiam explorare, accipiter uero.i. malus ꝑpoſitus vel iudex ſtatim eſt paratus ad impetēdum, & ad accuſatum hoiem inuadendum & ad emendas & exactiones extorquendū. Igitur iſti prædā & lucrū inter ſe condiuidunt, & lucrū quilibet inde ſumūt, Pſ. Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea. Et ſicut uidemus, ꝙ auceps q̄ nō facit niſi tenere prædā, plus habet de præda q̄ accipiter, ſic ſæpe fit, ꝙ plus habet de lucro inferior balliuus, q̄ magiſter. Tales igitur balliui figurant̄ in dentibus qui erant ī ore beſtiæ Dan. 7. qui dicebant. Surge comede carnes plurimas. Vide eā infra li. 16. ī loco ſuo.

14 ¶Scd̄m Iſidor. accipiter magis armatur animo q̄ uirtute. Nam aues meliores & maiores ſe deſtruit & inuadit. Eſt ēt auis proprijs alijs inimica, eis ſubtrahens nutrimentū, ipſoſq; roſtro & ungulis lacerat & affligit. Et eſt auis prædæ auida, & carnib. uiuit auiū innocētiū quas uenatur, & quas cum oī ſolicitudine accipit & prædatur, & iō ab accipiendo accipiter nuncupatur. Sic mali iudices & balliui & ſuperbi, magis animoſa potentia quam uirtuoſa prudentia, muniunt. Maior.n. in iſtis eſt audacia quam potentia, maior ꝓſumptio quā perfectio maior arrogantia, q̄ uirtus & efficacia, ſicut ad litteram de officialib. & iudicibus regum, principum & prælatorū patet, de quib. dr̄ Hiere. 48. Vidimus ſuperbia Moab, ſuperbus eſt valde, ſuperbia ei⁹ & arrogantia eius pluſquā fortitudo eius. Iſti.n. non formidant inuadere aues multo ſe maiores.ſ. principes & magnates, aues ēt.i. uiros ſpirituales magnos uirtutibus, & ualore, quos excoriant & infeſtāt, & proprios filios & ſubditos roſtro cōminationum, & unguib. lacerationum afficiūt & impugnāt, eiſq; dirè ſubtrahūt bonorum tꝑalium nutrimenta. Hi ad prædā excoriationum & rapinarū inuigilant tota cura, & de sāguine pauperū uiuūt.i. de bonis tꝑalib. ad vitæ neceſſaria ſibi datis. Et iō Iob 24. dr̄ de talibus ꝙ uigilantes ad prædā præparant panē liberis. Agrum non ſuum demetunt, nudoſq; dimittunt hoies veſtimenta tollentes. Et ideo dici pñt accipitres ab accipiendo munera vel perſonas. Eſaiæ 1. Principes tui infideles, ſocii furum oēs diligūt munera &c.

15 ¶Itē nota ꝙ eſt domeſticus ſimul accipiter & ſilueſtris autē domeſtic⁹ aūt capit aues ſilueſtres ſilueſtris aūt domeſticas. Domeſticus aūt plus lædit auiū cōitatē q̄ ſilueſtris, q̄a oportet, quòd pro ſe & pro domino rapiat, alias non ſeruaret, eū dñs ſuus, ſed ſilueſtris ſolū pro ſe rapit. Sic ſunt latrones ſilueſtres, qui domeſticos, i. bonos afficiunt. Latrones aūt domeſtici, ſunt iudices & balliui, q̄ amicos domeſticos non lædūt, ſed tm̄ extraneos & ſilueſtres &c. quod.ſ. facit in eis acceptio perſonarū. Et ſicut accipiter demeſtic⁹ plus dānificat aues quā ſilueſtris, quia.ſ. ſilueſtris pro ſe ſolo nutriendo rapit, domeſticus aūt ꝓ ſe & dño ſuo hēt rapere, quia alias nullaten⁹ teneret̄, ſic verè iſti latrones domeſtici.i. officiales. &c. plus nocent ſubditis, quā illi q̄ ſunt in nemorib. pro ſe.n. & magiſtris hn̄t rapinas facere, quia nunquam alias in ſeruitio tenerentur, nec à ſuis dominis amarent̄. Vñ Gen. 25. Iſaac diligebāt Eſau, eo ꝙ uenationib. eius veſceret̄. Unde Seneca epiſt. 9. Qui vilitatis cauſa aſſumptus, eſt quandiu placebit q̄tādiu vtilis fuerit.

16 ¶Itē nota ꝙ accipitres quādiu uiuunt ī honore habent̄, geſtant̄ ſuper brachia, in periculis eleuant̄, & à ſuis dñis multum diligunt̄, quādiu ſunt potētes & habiles ad prædandū, ſed ſtatim qñ moriunt̄, à cunctis inhabiles iudicantur, & iō vilipendunt̄, & ſterquilinio proiecti, à porcis & à canib. deuorant̄. Sic iudices & aduocati dum uiuunt, ab hoibus honoratur, & à ſuis magiſtris.ſ. à principibus diligunt̄, quādiu ſunt potentes ad prædandū, & ad rapinas & ad excoriationes pauperū faciendum, ꝓꝑ quas habēdas & ꝑ eos exercēdas & principib. diligunt̄, & ſup pertica altorū officiorū & dignitatū honorabiliter collocant̄, ſed quando moriunt̄ tunc diuitiæ eis à ſuis dñis auferunt̄, & ab eis cōtēnunt̄, & proiecti in ſterquilinium infernale à dæmonibus deuorant̄. Hie. 22. Sepultura aſini ſepelietur.

17 ¶Accipitres ſcd̄m Magiſtrū de proprietatib. rerū, debēt cautè dietari, no nimis laute, vl̄ tenuiter. Ex abundantia.n. cibi ī pinguant̄ & inſoleſcūt & ad clamatoriū aucupis nō deſcendūt, & ad volandū pigriores ſunt, ſi aūt dieta fuerit nimis parca tūc accipiter efficitur impotens ad prædandum. Ne aūt ad cuiuslibet auiculæ ꝑdā libere efferantur, eorum oculi conteguntur, & ēt pedes eorū aliquib. laqueolis aſtringuntur, & geſtantur ī ſiniſtra aucupis, vt dextra aliquid eis detur. Accipitres iſti ſūt religioſi uiri & cæteri imperfecti, qui plumis uirtutū induti altè debēt volare per contemplationē. Auceps aūt eorū eſt Chrus vel prælatus. Dēnt aūt cautè & mediocriter dietari, vt nō nimis lautè per delicias nutriantur, quia tunc impinguant̄, carnalitatibuſq; inſoleſcunt & leuitatibus, & ad manū obſeruātiæ regularis, & ad clamatoriū cōſciæ vel prædicationis & monitionis nō deſcendunt, & ad uolatū contēplationis fiunt totaliter pigriores. Hie. 22. Locutus ſum tibi in abundantia tua, dixiſti. nō audiā. Et Deut. 32. Dr̄. Impinguatus eſt dilectus, & recalcitrauit. Si ēt nimis laute nutriantur, tunc et ad ꝑdandum fiunt inhabiles, & ad prædā meritorum ꝑ patientia capiendā fiunt penitus impotētes, & iō neceſſe eſt ꝙ mediocriter nutriant̄. Medium.n. tenuere beati, ſicut dicit Ouidius, Iō Salomon Prou. 30. Nec diuitias nec paupertates dederis mihi dñe, tribue tm̄ victui meo neceſſario. Et iſti ſunt cōiter qui regulas nimis arctas & pauperes ꝓfitentur, & qui ꝑ indiſcretas abſtinentias plus debito macerātur. Debent ēt oculi eorū.i. ſenſus, per diſcretionē. velari corio.i. memoria mortis, ne vis⁹ cordis ſui ad auiculas ad quas anhelant.i. ad mundi delectabilia liberè afferantur, vt & ipſi dicant illud Pſ. Auerte oculos meos ne uideant uanitatē, in via tua viuifica me. Et vt hoc melius teneat, auceps eorum.i. prælatus debet pedes.i. affectus eorū, cōſtitutionum laqueolis alligare. Etiam in ſiniſtra aduerſitatis & pniæ ſunt geſtandi, vt à dextra proſperitatis æternæ poſſint hr̄e gloriæ nutrimentum in futuro, ēt per contemplationē exinde refici ī pſenti. Iſta.n. tria religioſis ſunt neceſſaria.ſ. ꝙ corium futuræ mortis præ oculis habeant. Itē ꝙ uincula ſtatutorum in pedibus affectionum teneant, Item ꝙ in ſiniſtra aduerſitatis et pniæ maneant et reſideant. Sic.n. à volatu malorum deſideriorum ad mundi bona impedient̄, & ſic dicētur accipitres ab accipiendo, quia tunc accipient regnum decoris, & diadema ſpeciei de manu Dei. Sap. 5.

18 ¶Item nota ꝙ auceps videns accipitrem pigrum ad volandum aliqñ dat ei carnes venenoſas comedere, & poſt reponit eum in mutatorio, & ſic uirtute carnis venenoſæ expellit pennas veteres pōderoſas, & ſic mutatis pēnis & viribus, iuueneſcit. Sic verè ſi homo efficitur tepidus ad volādum per contēplationē, vt q̄a pſumit de meritis ſuis, vel huiuſmodi, tunc auceps Chrs permittit eum uti carne uenenoſa.i. peccatis, laxando.ſ. manum ſuā, & dimittit eum peccare & ēt qñque cadere a ſtatu ꝓprio, ſ. à religione vel à fide, ſed poſt reducit eum ad miſericordiam & ad gratiam, & ponit ipſum in mutatorio pœnitentiæ. Vel ad litteram ponit eum in mutatorio carceris ſuperiorum, vt ibi pctā ſua cogitādo et ruminādo, fragilitatē propriam cogitando, et ad Deum per orationis ſuffragium recurrendo, dimiſſis pennis ueterib. uitiorum, viribus uirtutibuſq; reſumptis per pniam iuueneſcat, & ſic habilis efficiatur ad uolandum per cōtemplationem, et ad prædādum per prædicationē, et ad alia opera uirtuoſa, et ſic dicat. Mutabo habitum, et ſic ad pugnam vadam. 2. Paral. 18. et Eſa. 57. Abiit vagus in uia cordis ſui.ſ. via lenis vidi et dimiſi eum, et reduxi eum.

19 ¶Itē dicit Beda ꝙ accipitres maximè grauat fumus, et ideo mutatoria eorum à locis fumoſis debēt eſſe remota ne oculi eorū hebetent̄, et fumi amaritudine, et infectione tam plumæ quam corpore denigrent̄. Sic fum⁹ carnalis delectationis religioſos inficit et denigrat, et iō dēnt à locis fumoſis.i. ſuſpectis familiaribus et perſonis et locis infamibus remoueri, ne forte vitiorum nigredine polluantur. Figurati Gen. 19. vbi dictum eſt Ioth, ꝙ de loco peſſimo ſodomorū, q̄ igne et ſulphure perire debebat, fugere, et ꝙ longe in quodam mōtis vertice ſe ſaluaret. Vnde ſibi dicit. Loth ne reſpicias retrorſum, nec ſtes in oī circa regione, ſed in monte ſaluum te fac. Sic religioſus ſodomā dēt fugere.i. mundum, eo ꝙ ſulphure luxuriæ et igne auaritiæ deleatur. Cui dicit Angelus. Ne reſpicias etc. ſed in monte religionis ſalua nate. Vxor autem eius.i. carnales religioſi ad temporalia auertentes, in ſtatuam conuertuntur. Nota totam hiſtoriam et applica ad propoſitum.

De

De Alieto. Cap. 4.

1 HAlietus sm glosam Deu. 14. Idem est q falco, auis animosa & parua, vnde multo maiores se inuadit. Pli. autem halietum dicit esse quandam generosam speciem aqlarum de qua supra de aquila. §. 3. Sic bedelli, balliui & iudices aduocati, licet parui sint moribus & virtute, magnos tamen aggredi non timescunt, imò præsumptuosè omnibus se opponunt. Vel halietus secundum Magistrum auroræ, idem est quod nisus, paruula auis tam corpore quam virtute, quæ dum magnas aues inuadere non valeat, paruas tamen diripit & deuastat. Sic pauperes & parui iudices aduocati & balliui, cum magnas aues scilicet diuites non audeāt inuadere, pauperes tamen afficiunt & inuadunt. Figura de Ismael Godoliam occidente, & viros rasis barbis. Vide eam alibi, quia breuiter sicut dicitur Iob 24. Vulgum pauperem spoliauerunt, pupillos depredantes &c.

De Alanda. Cap. 5.

1 ALauda est auis summæ lætitię, & ideo aluada à laudando sm Isidor. dicta fuit. Ista. n. in sereno tpe sp cantat, nunquam verò in tempore pluuioso. Ista etiam quandiu est in terra, nunquam dicitur cantare, sed dum est sursum in aere, & versus cęlum ascendit, tunc solet multipliciter modulari. Charissimi tps turbulentum significat statum pcti. Alauda significat hoiem qui ad laudandum dnm est electus. Psal. Exulta & lauda habitatio syon. Veruntamen istud est verum q quandiu est in tpe pluuioso & turbulento. i. in statu pcti. i. quandiu est in terra. i. in terrenis negocijs occupatus: nunquam proprie dominum laudat nec in Deo iocundatur aut exultat, quia sicut dr Ecclesi. 15. Non est speciosa laus in ore pctoris. Sed verè qn serenitas consciæ & splendor diuinæ gratiæ abundat, & qn ipse surgit de terra. i. de terrenis ipsa contemnendo, & sursum ad cęlum & ad Paradisum ascendit, ipsa affectando, tunc in spūalem lætitiam resoluit, tunc ad laudē & gratiarum actionem erigitur, & tunc in Deo lætificè gloriatur, dicens cum Ps. Lauda anima mea dominum laudabo dominum in vita mea, psallam Deo meo quandiu fuero. Vel ista possunt allegari de illis qui Deum laudant in sereno prosperitatis, & nunquā in turbulo aduersitatis. Vel potest dici de angelis, quia illi qui in serenitate Paradisi remanserunt, laudant dominum, illi verò qui ad terram prostrati fuerunt laudant eum. ¶Alauda intātum timet nisum,
2 quod videns eum solet qnq; ad sinum vel ad manum hoīs refugere, sperās cum homine facilius misericordiam inuenire. Sic & peccator qui modo de Christo vero homine non curat si bene crudelitatem nisi. i. diaboli cōsideraret, ipsum proculdubio fugeret, & timeret, & homini Christo qui naturaliter est benignus, per pœnitentiam se traderet, vt cum ipso misericordiam inueniret, dicens illud Psal. Libera me domine, quia ad te confugi.

De Halcyonibus. Cap. 6.

1 HAlcyon sicut dicit Amb. in exhameron, dicitur ab ales & oceanus, quasi ales oceani. Est. n. auis quæ in medio hyemis vbi mare est tempestuosum, solent in mari nidum suum facere, & in ipso oua sua ponere, sed statim q in nido incipit cubare, in toto mari fit maxima serenitas, ita q septem diebus quibus oua fouet, & septem alijs quibus pullos eductos nutrit, nulla penitus turbatio fit in mari, & ideo nautæ istos quatuordecim dies perpetuæ serenitatis obseruant, & ipsos halcyonidas vocant. Et ista vr eadē velle Ouidius in li. Meta. Charissimi per mare fluctuosum intelligitur mundus iuxta illud Psal. Hoc mare magnum & spatiosum. Per hyemem intelligitur tps antiquæ legis, in quo mare huius mundi erat tot fluctibus & tot tempestatibus plenum, q nulla nauis. i. nulla aīa poterat venire ad portū Paradisi. Per istā volucrem intelligo Dei filium, q. s. rectè dr halcyon ales oceani inquantum. s. ille, qui erat proprie ales cęli, fieri voluit ales oceani. i. huius mundi quando. s. postea in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Baruc. 3. Ista ergo halcyon. i. Dei filius videns quod motus & fluctus tribulationum & contentionū, discordiarū & diuisionū, in mare huius seculi abundabant (iuxta illud Matt. 8. Motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctib.) volens oīa pacificare & sedare, venit ibi per beatam incarnationē in nido vteri virginalis, & ēt in nido ecclesię militantis. Io. 21. Manifestauit se Iesus ad mare tyberiadis. Ibiq; oua & pullos. i. fideles & discipulos spiritualiter genuit, & pduxit, iuxta illud Iacob 1. Volūtariè genuit nos verbo veritatis. Et tūc pculdubio facta est serenitas pacis & concordiæ, necnō serenitas virtutis & gratię in isto mari, quia. s. discordia q̄ erat inter Deū & hoīes, & etiā inter hoīes & hoīes, fuit penitus cōcordata, ita q tunc Angeli cecinerūt. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hoībus. Et ideo etiam Esaias uocat istā halcyonem. i. Dei filium, patrē futuri seculi, principē pacis. Esa. 9. Et sic factum est q ex tunc per quatuordecim dies. i. per tempus istius vitæ quę duplici septenario currit. s. septē diebus & septem noctibus nautæ. i. fideles serenitatem prospere nauigādi ad paradisi portū habeant, & ibi naues suas. i. animas deducendi. Et ista figurantur Mat. 8. vbi cum tanta esset tempestas in mari q discipuli fere submergebant, clamauerunt ad dominum dicentes. Domine, salua nos, perimus. Et dr ibi qd Iesus imperauit vento mari, & facta est trāquillitas magna, ita vt alij mirarentur dicentes. Qualis est hic, qa venti & mare obediūt ei? Vel ista exponi possunt moraliter de corde humano, qd quandiu caret Christo, fluctibus malorū cogitatuum agitatur, statim autem ubi halcyō. i. Christus vbi per gratiam cubauerit, fluctib. tentationum & malarum affectionum cessantib. serenitas conscientiæ generat. Christo. n. cor nostrum spiritualiter visitāte, & ibi oua bonorum cogitatuum, & pullos bonorum cōsensuum generante, mare cordis & consciæ serenatur, ita q ad potum paradisi si uolumus sine periculo peragramus. Et si vis p 14. dies potes intelligere decē præcepta legis, & quatuor cardinales virtutes, quorum obstantia necessaria est ad hoc vt hmōi serenitas teneatur. Vel dic q halcyon est bonus princeps plātus, uel ēt hō iustus, vel etiam bonus legatus, cuius præsentia causat in mari. i. in patria collegio vel societate tranqllitatem & pacem, quæ alias poterat concuti uel turbari. Quādo. n. halcyon. i. plātus vel curatus, vel ēt quicunq; bonus princeps uel iudex personaliter in nido officii uel beneficii, sui, ibiq; fouet personaliter subditos suos, totū proculdubio mare. i. tota subiecta patria stat in pace, & in lætitia & quiete, quia sicut dr Lu. 11. Cum fortis armatus custodit attriū suū, in pace sunt oīa quæ possidet. Aduentus. n. halcyonum mare turbidum pacificat, & aduentus bonorum legatorum gentium guerras sedat. Prou. 14. Legatus fidelis sanitas. ¶Halcyon teste Arist. contra naturam aliorum auium
2 in profundo hyemis parit & nutrit pullos suos, parit autē in medio mari, & ibi conficit nidū suum, ita fortiter, q uix aut nunquā pōt gladio dissipari. Sic verè uiri iusti in hyeme tribulationis fructificant pullos bonorum operum & uirtutum. In ipso. n. mari aduersitatum & amaritudinū huius mūdi ita debent nidum conscientiæ suæ soliditate, & ipsum tā fortem & solidum efficere, ut nullus gladius desperationis vel peccati per impatientiam ipsum valeat cassare, iuxta illud Prou. 12. Nō contristabit iustum quicquid ei acciderit.

De Anate. Cap. 7.

ANas est auis fluuialis, quæ multum amat aquam, & ista sicut dicitur in li. de natura rerum, ita est libidinosa, q si plures masculi fuerint, & vna sola fęmella, se vicissim cohabitando cum ea solent occidere uel leuare. Istud potest contra luxuriosos applicari, qui in fluminibus deliciarum cupiunt semper esse, & ibi carnalitatis opera exercere, & illos cum quibus cohabitant solent necare qui plures non uerecundantur cum una uicissim suam libidinem adimplere, figurati in filiis Beniamin, qui uicissim abutentes uxore leuitæ eam mortuam reliquerunt. Iud. 19.

De Ansere. Cap. 8.

ANser secundum Isidorum nec sine aqua nec sine herba bene sustinetur. Sic uerè nec homo sine herba sanctæ doctrinæ, nec sine aqua compunctionis & deuotionis & gratiæ potest spiritualiter bene uiuere. Vnde Esaiæ 50. Computrescent pisces sine aqua. ¶Anser quamuis sit ani- 1
2 mal libidinosum, ita quod in aquis coeat, istud tamen verū est secundum Isidorum quod uni masculo sufficiunt tres femellę. Quod est contra impudicos luxuriosos, quib. non

pot est

potest sufficere infinitas mulierum. Exemplo Salomonis, q. mille habebat tā reginas quam concubinas per quas tamen fuit cor ipsius deprauatum sicut dicitur 3. Reg. 2. ¶Anser assiduis clāgoribus vigilias noctis testatur. Et s̄m Isid. Nullum animal ita sentit odorem hominis sicut anser. Vñ cum Galli vellēt capere capitolium, ascensus eorum per clamorem anseris deprehensus est. Idem autem narrat Ouidius de Sabinis q̄ cum vellent ciuitatem Romanam capere, clamor anseris dormientes milites excitauit. Sic verè prælatus & prædicator debent circa suum officium, vigilare, hominum etiam hostium. i. dæmonum (de quibus dicitur Mat. 13. Inimicus homo hoc fecit) debent insultus & insidias præsentire, & ne capitolium animæ capiant per peccatum, dicunt suis clamorib. & prędicationibus dormientes hoīes excitare, & eis imminentia pericula vt p̄caueant declarare. Figura Eze. 33. vbi dr̄ quod speculator videns venire gladium, debebat ciuibus annunciare, vt præcauerent, alioquin si quis auferebatur, ille in sua iniquitate moriebatur, & nihilominus anima eius speculatoris manib. requirebatur. Et ideo prælato & prędicatori dr̄ Esa. 58. Clama ne cesses &c. ¶Anser aliena oua nō excludit, sicut dicit Pli. li. 10. c. 59. Sic verè multi sunt q̄ nolunt bonum facere nisi suis, sicut patet ad literā de auaris, qui ouis suis. i. filijs & filiab. vltra modum nituntur bene facere, & eos excludere. i. ad statum promotionis educere, nullis aūt alijs volūt aliq̄d boni facere. Vel dic de eo q̄ solos suos. s. quos prædestinatos cognouit, facit per grām excludere, & testā mundi & carnis exire, & finaliter ad eum euolare. Vel dic de Deo qui oua sua. i. opera ab ipso in nido cordis posita facit excludere, & pullum æterni præmij generare &c. ¶Secundum eundem ibidem pullis anserum sunt vrticæ mortiferæ. Sic verè vrticæ q̄ vrunt. i. mundi diuitiæ q̄ mētem sollicitant & vrunt sunt pullis. i. simplicibus & ipsis vti nesciētib. venenosa. ¶Anseres siluestres ordinatæ volāt more gruum, & ita in volatu tm̄ se delectāt quod vix quiescūt. Quod est cōtra naturam domesticorum. Ista tamen in volādo habent mirabilem industriam, quia nunquam vadunt cōtra ventum, sed semper subtus, ac si à facie vēti fugerēt. Qđ si ventus se vertat, anseres etiam se conuertūt. Vnde si aq̄lo flauerit, solent volare siluestres anseres versus austrum, & ēt econuerso, sicut dr̄ li. de naturali historia 10. c. 22. & ēt in li. de natura rerum. Ventus significat flatus tribulationum & tentationum malarum, & suggestionum & occasionum. Anseres autem siluestres significant contemplatiuos & regulares. Domestici vero significant seculares. Dico autem quod siluestres. i. contemplatiui religiosi debent in volatu cōtemplationis summè delectari & nunq̄ ab isto dēnt q̄escere vel cessare. Esa. 40. Volabunt & non deficient. Veruntamen non debent conari uolare & ire & repugnare contra ventum tentationum & tribulationum & malarum occasionum, q̄a forte non possent præualere, sed pro certo ipsi dēnt à facie venti fugere, & tentationum occasiones euitare, & tribulationib. cedere, ne forte possint periculum subire. Figura de muliere Apoc. 12. quā cum draco vellet deuorare, fugit & volauit in solitudine. ¶Anser impinguatur in nouem dieb. Alis & sibilo pugnat pro pullis, & si societatem suam perdiderit valde dolet, ipsamq; clamando & circunspiciendo requirit. Sic iustus in nouem diebus qui constat ex tribus p̄ ductis. i. in fide trinitatis debet virtutib. impinguari, pullos suos. s. subditos debet sibilo orationis & alis protectionis fueri & defendere, & si à societate fidelium per peccatum & excommunicationem errauerit & ceciderint, debet per pœnitentiam dolere, & quousq; recuperet, non debet à clamorib. & lachrymis & ab inuestigatione cessare. Es. 58. Clama ne cesses. ¶Anser locum vbi est, totum aut ore depascit aut stercorib. fędat. Sic luxuriosi totam patriam vbi sunt nō cessant suis verbis & operibus maculare.

De Apodibus. Cap. 9.

Apodes q̄ alio modo cypselli dnr̄, sunt aues quæ vsum pedum nō habentes, quasi continuè sunt volādo. Vñ etiam quantumcunq; nauis ad remotissima maris vehat, sp̄ tamen inueniuntur apodes commeantes. Sicut. n. dicit Plin. li. 10. c. 39. aut iacent aut pendent, hisque quies nisi in nido nulla. Ista in scopulis nidificant, & similes sunt hirundinib. Hæc Plin. Ego autem de istis audiui quod in maiorica, vbi multæ sunt tales, cum ambulare nequeant, nec à terra etiā si descendere contigerit, amplius se mouere, in scopulis taliter faciunt nidos suos q̄ facili motu & impulsu possunt inferius cadere, & sic dum cadūt recipiuntur in aere, & uolatum recipiunt in cadendo, quia sicut dictum est, nunq̄ de terra perpetuo surgunt ex quo semel quieuerūt. Ibidē aliud ēt audiui de istis q̄. s. cum breuissimas tibias habeant vt pote quarum nullum habent vsum, duo tñ fortissimi hoīes nō possunt auem rumpere, nec tibiā à tibia separare. Per istas aues possum intelligere quosdam qui sunt optimi in cōtemplatiua, nihil tñ valent in actiua, quia. s. optimè per cōtemplationem volant, & per mare pñiæ circumeuntes nauigantes. i. in isto seculo fluctuantes p̄ orationes cōmoeant & associant, nunq̄ vero per terram. i. per terrena negotia ambulāt nec ibi se dirigunt aut gubernant, quinimò quod peius est, si ad terram. i. ad terrena negotia descenderunt ibi ex toto resident, & inde ad contemplatiuam ascendere plus nō valent. Ps. Qui cadit, non adijciet vt resurgat. Tales igitur non dñt i terra cubare, nec se in terrenis negotijs implicare, sed in scopulis. i. in statib. paupertatis, asperis, & mollitie prosperitatis carentib. debent quiescere, & valde parum de terra & terrenis bonis accipere, vt possint faciliter in aere. i. in bonis spiritualibus per contemplationem se suspendere & volare. Iob 7. Elegit suspendium aīa mea. Sic igit̄ isti si ex toto terrā & terrena spreuerint, & volatui cōtemplationis se dederint, & breues tibias & pedes. i. truncatas affectiones modicas & limitatas habuerint, fortitudinem & constantiā tantam habere poterunt q̄ quicunq; quanquam fortissimi dęmones ipsos per peccata diripere nō valebunt. Breuitas .n. & paucitas affectuum & concupiscentiarum volatusque contemplationis & amor cęlestium mansionum faciunt hominem fortem, & ad resistendum vitijs stabilem & potentē. Esa. 40. Sancti qui sperant in domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas vt aquilæ &c.

De Ardea. Cap. 10.

Ardea s̄m Amb. in hexameron dr̄ ab arduo volatu. Ita enim arduè altè volat q̄n sentit pluuiā, q̄ nubes transcendit, vbi ventus & pluuia non attingant, & ista s̄m Plin. lib. 18. vlt. si tristis perambulat prænosticat duplicem tempestatem. Et sicut in libro de natura rerum dr̄ ardea videns accipitrem sibi infestum, applicat ei anum, & eiicit stercora contra ipsum, quæ. s. stercora faciunt alas accipitris putrescere, & hoc videns consueuit ardeæ dare pacem. Philosophus aūt dicit q̄ ardea accipitri se persequenti piscem putridum proiicit, circa quem intentus accipiter eam ire permittit. Sic verè charissimi cū ventus sup̄biæ & pluuia p̄sperritatis & luxuriæ sint nobis valde contraria & nociua, nos debemus p̄ affectum & desideriū volare, & ascendere supra nubes. i. sursum ad contemplationem cœlestium nos leuare ne. s. talib. vēto & pluuia fatigemur, si inferius in mundanis remanserimus per affectum. Esa. 14. Ascendam super altitudinem nubium, & in Ps. dixit Dauid. Ascendit super cherubin, & uolauit, uolauit super pēnas uentorum. Si. n. inferius in arenis vanitatis mundanæ tristes remāserimus & inertes duplicem nobis prænosticabimus tempestatem. s. corporis & aīæ dānationem & mortem. Accipitri ergo nos p̄sequenti. i. diabolo nos tentāti stercora bonorum temporalium & fętorem deliciarum carnalium dimittamus, & ipsa à nobis per contemptum eiiciamus & expellamus, iuxta Apostolū ad Phi. 3. Q̄ia arbitratus sum sicut stercora. Et sic manus ipsius euademus, & sursum ad contemplationem cęlestiū super nubes cum angelis ascendemus, exemplo Ioannis, q̄ dimisso pallio nudus fugit. Vel potest dici quod q̄n accipiter .i. iudex vel prælatus p̄sequitur ardeam. i. vsurarium vel luxuriosum clericum vel curatum, vt eum corrigat & puniat, statim solet ei stercora & piscem putridum. i. dona & munera p̄ijcere, & sic solet euadere & abire. Prou. 6. Donū hominis dilatat viam eis, & añ principes spatium ei facit. ¶Secundum Pli. li. 10. c. 60. Ardeola auis est quæ maximam pęnā sustinet & generando & pariendo. Vnde ait quod mares cū uociferatu sanguinē ex oculis profundunt, nec minus ęgre .i. minus difficiliter pariunt grauidæ. Applica si vis ad luxuriosos, ex quorum oculis scintillat sanguinis. i. luxuriæ peccatum p̄ impudicos aspectus, iuxta illud 2. Pet. 2. Oculos habent

bent plenos adulterij. Vel dic ꝙ mas & fœmina sunt malus ꝑlatus & malus subditus, quorum alter. s. prælatus cum difficultate vult generare. s. prędicando. Fœmina vero. i. malus subditus cum difficultate vult parere, bona opera faciēdo. Aduerte tamen quod dicit Plin. lib. 10. c. 90. quod est species ardearum dicta leucon, quæ semper altero oculorum caret &c. Expone sicut de monoculis.

De Ansolomibus. Cap. 11.

1 ANsolomes seu aues Paradisi sunt quædam aues ad quātitatem anserum, alias circa, quæ ita sunt diuersis coloribus coloratæ, vt nullus color dicatur eis deesse, & istæ ita hñt vocem piam & dulcem, ꝙ excitare possunt hominē ad deuotionem. Et dicuntur aues Paradisi eo ꝙ nescitur vnde veniant, aut quo vadant. Earum. n. coitus aut generatio non vř, sed certis temporib. aggregatæ veniunt, & certis temporib. recedunt, sicut ponit auctor in lib. de natura rerum. Talis per oīa fuit Christus, quia. s. generatio ipsius fuit hominibus penitus ignota. Esa. 53. Generationem eius quis enarrabit? Iō etiam dixit Iudæis de seipso. Io. 8. Vos autem nescitis vnde venio, aut quo vado. Iste. n. certo tempore per incarnationem venit, quia sicut dř Hie. 8. Turtur, hirundo & ciconia cognouerunt tempus aduentus sui. Certo ēt tempore ꝑ passionem recessit, dicēs Io. 16. Tempus est vt reuertar ad eū qui misit me. Iste igitur dī auis Paradisi, quia. s. iste ad literam de Paradiso venit in mundū. Eccl. 24. Exiui de Paradiso &c. Et ideo iste fuit coloratus omni colore virtutis & ꝑfectionis. Eze. 16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria. Et vocem etiam habuit ita piam, sicut patet per decursum euangeliorum, quod ẜm rei veritatem hominem potuit ad deuotionem mouere, & ad compassionem & fletum aliquotiens excitare. Ideo de voce suæ locutionis, & de colore suæ decoræ conuersationis dř Cant. 2. Ostende mihi faciem tuam, sonet vox tua in aurib. meis, vox. n. tua dulcis & facies tua decora. Vel pōt exponi de Angelis. Angeli. n. sunt aues Paradisi, quorum gñatio & cōditio penitus ignoratur. Vel dici potest de viris iustis, qui sunt aues & habitatores Paradisi, nūc spe, tandem facie, qui. s. debent habere coloriam conuersationem, & piam & dulcem predicationem.

De Barliatha. Cap. 12.

1 BArliatha est auis quæ in arbore nascitur, & in mari in lignis putrefactis. Et istas aues dicitur Innocentius prohibuisse in quadragesima manducari. Istas vocat Arist. tubones. Iste in pictauia circa maritima vbi plurimæ sunt tales, vocantur crauantij, & ideo de istis vide in titulo de pictauia infra libro quartodecimo.

De Bitarda. Cap. 13.

1 TArda quæ vulgo bitarda appellař, est auis magna, vulgo sic nuncupata, eo ꝙ bis tardat se quando vult volare, nunquam. n. subito surgit à terra imo bis vel ter saltū facit in terra antequam subleuetur. Vnde quandoque contigit ꝙ dum taliter se retardat ab aucupe sagittatur, sicut dř in lib. de natura rerum. Sic uerè multi sunt qui nunquam volunt dimittere terram & terrena subito vel aperte, nec Deū celeriter euolare, imo solent bis vel ter, iter boni propositi retardare, & sic sępe fit ꝙ dum nimis deliberant, solet eos diabolus tentationib. sagittare, & à volatu bonorum operum impedire. Bene ergo consulit qui dicit Eccle. 13. Fili ne tardes conuerti ad dominum. Vel potest allegari de prudentib. qui non debent pręcipitanter volare ad opera sua, imo bis vel ter debent deliberare, & aliquotiens vsquequo opportunitatem vident retroire Sen. Diu deliberandum est, ꝙ statuendum est semel. ¶Tarda comedit carnes & ēt pene sola inter comedentes carnes, herbas depascit. Ista tamen in volando non capit prædam sicut aues prædales, sed ex spectat ꝙ fint plures tarde simul congregatę, & tunc alias simul aggrediuntur & occidunt, & earum carnibus vescuntur, sicut dicitur ibidem. Tales sunt multi, malitiosi & iniqui, q quamuis uescantur per rapinam carnib. i. substantias aliorum, ipsi tñ volando per superbiam, uel publice rapiendo non prędantur, quinimo solent se plures inuicem aggregare, & alter alterum adiuuare, & sic insimul in bonos inuadere, & contra eos pręualere. Ista patēt de balliuis, officialib.

& aduocatis, & Dei vsurariis, q vt cōiter plures sunt eiusdē societatis quinimo oēs in vnum conueniunt ad alios occidendum & prędandum Ps. Congregati sunt aduersus dominum & aduersus Christum eius. Plures. n. detractores & malitiosi se solent inuicem coniungere quando volunt aliquē impugnare. Vnus. n. accusat, alius testificatur, alius consulit, alius iudicat, alius exequitur. Et breuiter illud, ꝙ per vnū fieri non potuit, per plurimorum malitiam adimpletur. Ps. Multiplicati sunt qui tribulant me &c.

De Bonosa. Cap. 14.

BOnosa est auis quę & sapore & quantitate quasi assimulatur perdici. Ista mirabiliter concipit, quia. s. masculus quando vult generare, hianti ore currit donec de ore spumam emittat, quam fœmella ore recipiens concipit atque parit. Tales sunt luxuriosi, quia dum fœmella recipit & audit spumam. i. immunda uerba quæ de ore suo profert masculus, sępe fit quod malum propositum concipit, & parturit malum opus. Vel potest allegari de hæreticis, quorū spuma. i. immunda doctrina dum ab auditoribus pro uera recipitur in ipsis omnis error cōcipitur, & omnis iniquitas parturitur. Ps. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. Vel potest de bono prędicatore dici, cuius spuma verborum facit alios concipere cuncta bona. 1

De Bubone. Cap. 15.

BVbo. Diues auarus similis est buboni, quę onusta plumis à cunctis aliis auibus impugnabitur, & ab eis deplumatur. Et frequens eius vlulatus secundum augures de nocte præsagium est mortis. Stercoribus & aliis immunditijs vescitur, & cum ea alias aucupes deprehendunt. Lucem odit, & cauernas inhabitat. Et si aliquis vult eam accipere, in supina se vertit, & rostro & pedib. se defendit. Sic diuites & auari à cunctis aliis scilicet balliuis & principibus impugnantur, & hoc quia sunt onusti plumis. i. diuitiis superfluis sunt induti propter quas ab omnibus impetuntur, & paulatim etiam steplumantur. Hiero. Quid. n. est aurus, nisi arca latronum, bursa principum, sibilus omnium? Vlulatus etiam & verba diuitum, fraudulentiam, mortem & exhæredationē pręsagiūt pauperib. & egenis. Isti immunditiis & stercoribus vescuntur. s. bonis temporalibus quæ ad Phil. stercora ab apostolo nuncupantur. Vnde aucupes. i. inferni diaboli cum istis capiunt alios, quia isti sunt occasio quare multi faciunt multa mala: pauperes de eis grauiter murmurādo, & detrahendo, principes & alii eos inuadendo, vel sustinēdo propter munera sibi data, & sic de aliis. Isti lucē fugiunt veritatis, contractus. n. suos faciunt non in luce & apparētia veritatis, sed in abditis & tenebris. i. sub velamento multiplicis falsitatis. Io. 3. Omnis qui male agit, odit lucem. Et si aliqs velit eos accipere corrigendo, tunc se supinant versus cœlum, se. s. excusando, & facta sua esse tota cœlestia. i. iusta & licita asserendo, & sic à pręlatis & correctoribus vix capiūtur aut concluduntur, quinimo cum rostro verborum & vnguibus fictorum operum ab omnibus defenduntur. Eccl. 8. Sunt impij qui ita securi sunt, ac si iustorum facta habeant. ¶Bubo secundum Isidorum est auis plumis & rostro & vnguib. auib. prædalib. similis non tamen virtute, quia graui detenta pigritia, nimis est debilis ad volatum, in sepulchris & cauernis de die inhabitat, & de nocte prędā q̄rit, & in vrbe visa ẜm augures solitudinem præsagit affuturam, vt dicit dli. lib. 10. c. 12. & secundum Arist. li. 8. Monedula quę est cornini generis, comedit oua bubonis de die, quia debilis est visus, & econtra bubo comedit oua monedulę de nocte, quia clarius videt de nocte quam de die. Auceps autem cum ea alias aues deprehendit. Ecclesias aūt frequentat non vt Deo seruiat, sed vt oleum lampadarum bibat suis stercorib. ecclesiam maculat et deturpat. Sic verè hypocrita in plumis apparentię, in rostro eloquentię, in vnguibus potentię, auib. prędalib. i. sanctis hominib. simulatur non tamē in efficacia virtute, quia iste ad volatum contemplationis totaliter piger et debilis inuenitur Apoc. 3. Sciens quod modicam hēt virtutem. Iste de die idest in apparentia hominum, in sepulchris et cauernis pœnitentię et humilis conuersationis videtur manere, uel in sepulchris. i. in consideratione mortis et inferni se fingit coram hominibus habitare, tūc enim

a præ-

à præda peccati quiescit, sed de nocte in abscondito circa prædam malorum suorum operum insistit. Ps. Posuisti tenebras: & facta est nox in ipsa pertransibunt oẽs bestiæ siluæ. Oua eius. i. exteriora bona opera comedit diabolus, q̃a cũ ipsa praua intentione corrumpat, in hoc delectatur, & ecõtra oua monedulæ. i. diaboli peccata, quæ diabolus generat & producit & ponit in corde suo ipse de nocte comedit, q̃a in occulto multa mala cõmittit. Clarius. n. videt tũc ad opa tebrosa quã de die. i. in publico ad opera virtuosa. Vñ aucupes inferni cũ ipso alios deprehendunt. Quia tñ p p plumas apparentiæ ab aliis auib. s. à simplicib. insequuntur, tandem ab eis corrupti à diabolo per vitia capiuntur. Exemplifica bene. Sanctam autem ecclesiam suorum stercorib. peccatorũ maculãt & inquinant. Hier. 11. Quid est q̃ dilectus meus in domo mea facit scelera multa? Nunquam tñ eam ad laudem Dei frequentant, sed vt, oleum vanæ gloriæ accipiant & acquirant, quo. s. sua hypocrisis impinguetur. Ose. 12. Fœdus cum assyriis iniit & oleum in Aegyptum ferebat. Vel vt ẽt oleum bonorum temporalium recipiant & acquirant, sicut potissimẽ patet in canonicis secularib. q. bene frequẽtant ecclesiam vt habeant distributiones, non ut faciãt orationes. Vel per bubonem & monedulam intelligo diuersos huius seculi deceptores, quorũ vnus alteri insidiat, & dum non aduertit, oua & bona ipsius depredatur. Istud patet in aduocatis, quorum cum vnus venit ad obscuritatẽ & ignorantiam senectutis, alius clare videns, & astutus ipsum solet decipere, & bona eius surripere & auferre, quia breuiter inter illos ille qui ad obscuritatem istam peruenit, bona sua q̃ aliis primo sub ripuerat per alios tandem perdit, & per illum quem adhuc iuuenem & parum videntem & scientem deceperat, tandem factus senex & ignorans oua sua. i. officia & alia bona perdit, sicut patet de iuuenib. aduocatis & de senib. hebetatis. Vnde Esa. 13. Prędabuntur eos qui p̃da fuerãt, & subiicient exactores suos. Et pro certo sępe fit q̃d magni aduocati alios qui parum vident, prędantur à quib. postea pauperantur ¶Mundani & seculares similes sunt buboni, quæ clarius videt de nocte quam de die, & iõ cum sp̃ habitet in cauernis monedula comedit oua eius, & ecõuerso ipsa ouis monedulæ noctib. impinguatur. Et est auis onusta plumis, & rostro unguibusq; munita paucæ tamẽ est virtutis, quia non nisi mures & vespertiliones & cętera vilia deprędatur. De nocte circunuolat ad prædandum, de die autem lucem solis ferre non sustinens, in cauernis & abditis se abscondit. Sic verè charissimi in nocte obscura. i. in negotiis mundi clarius vident mundani, q̃ in die salutis & spiritualitatis, quia sapientes sunt ut faciãt mala, & c. Hier. 4. Clarius ẽt vident de nocte quam aliæ bonæ aues, quia filii huius mundi sapientiores sunt filiis lucis in generatione sua Luc. 16. Isti tamen in die. i. in negotiis sp̃ualib. & in illis quæ ad salutem pertinent, parum vident. Isti. n. sunt illi de q. b. dr̃ Io. 9. Vt videntes non videant, & q. vident, cęci fiant. Isti ergo in cauernis terrę. i. amore temporalium habitant, & iõ monedula nigra. i. diabolus oua eorum de die comedit. i. bona eorũ p̃posita vel opera si q̃ faciunt diabolus eis aufert, q̃a. s. isti peccatis obtenebrati bona sua sp̃ualia non defendunt, & sic licet ponant oua. i. licet concipiant plura bona, p̃posita tamen partum vel pullum bonorum operum emittunt, q̃a. s. totum à monedula. i. à tẽtatione diabolica surripitur & furatur. Io. 10. Fur non venit nisi vt furetur. Econtra aũt in nocte. i. in obscuritate peccati, isti oua diaboli. i. bona temporalia rapiunt, & ea sibi accipiunt & acquirũt. Vel in nocte ouis monedulę nutriuntur. i. prauis delectationib. quas diabolus in corde eorum ponit Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur, & quod confotum est, erumpit in regulũ. Isti ẽt plumis. i. diuitiis, rostro. i. iactantiis, vnguib. i. potẽtiis sunt muniti, sed pro certo paucissimæ sunt virtutis. s. apud Deũ, quia quod altũ est apud hoĩes abominabile apud Deũ est. Luc. 16. Magnæ sunt apparentiæ, sed paucę efficaciæ, dę nocte volant ad prędã, quia p̃cõrum tenebris obscurati, & virtutem solis iustitiæ fugientes, ad vespertilionũ & morũ. i. pauperum & egenorum circunuolant rapinã. Esa. 3. Rapinam. Esa. 3. Rapina pauperis in domo vestra. ¶Item secundũ Plt. Bubo de ouo à cauda exit, caput. n. eius ita est ponderosum quod posteriorem partem primo fouendam matri exhibet, sicut dicit Pli. li. 10. c. 16. Qui etiam idem dicit de coruo, cornice, noctua, & pico. Sic uerè sunt multi qui de ouo. i. de mundo exeunt à cauda, quia. s. posteriora. i. corpus p̃mittunt, caput vero. i. aĩam & intentione adhuc quantum p̃nt interius retinent, quia. s. quamuis corporaliter de mundo exeant, ibi tñ cordialiter remanent atq; restant. Isti. n. sunt q. matri suæ Deo uel prælato potius exhibent fouendam caudam quam caput. i. carnem quam animam, inquantum. s. magis sunt solliciti de salute corporis quam mentis, & plus de illis quæ necessaria sunt ad carnem fouendam, quã ad aĩam recreandam. Quod etiam potest dici de illis qui ad hoc ad matrem. i. ad ecclesiam & religionem, veniunt, vt caudam, non caput. i. vt carnem non aĩam præficiant & præponant, caudamq; præcedere caput volunt, inquantum fomẽta corporis magis quam animæ curãt, ita quod breuiter Deus, ecclesia, religio, vel prælatus potest dicere illud Hier. 2. Verterunt ad me dorsum, & non faciem. Et sicut bubo nunquam rectè uolat s̃m Pli. ubi supra, imò sp̃ ad aliquam partem flectitur, q̃n volat, sic vere peccatores nullum volatum. i. nullum opus suum rectè faciunt, nec rectam intentionem, aut formam custodiunt, imo tortuosè & inepte faciunt quicq̃d agunt. Cor autem eorum non erat rectum cum eo, nec fideles habiti sunt in testamento eius. Vel dic de proditorib. q. sp̃ vadunt torruosè & fallaciter & c. ¶Cor bubonis suppositum sinistrę mammæ mulieris dormiẽtis, omnia secreta sua narrare eam facit s̃m Pli. li. 30. Sic anima cui cor bubonis. i. malitia diaboli & eius mala voluntas ostenditur, secreta peccata libenter dicit & confitetur.

De Caprimulgo. Cap. 16.

CAprimulgus est auis maior merula, q̃ de nocte volat, & de die nihil uidet, quę dr̃ caprimulgus, quasi mulgẽs capras, sicut. n. dicit. Pli. lib. 10. c. 40. ista auis nocte stabula pastorum ingredit̃, & ad vbera caprarum euolat, & lac sugit, & se inde satiat. Ista autem iniuria vber quod suxit morit̃, & ipsa capra cæcitate damnatur. Capra significat ecclesiam vel etiam quemlibet prælatum simplicem & malitia carentem. Aues autem istæ significant malitiosos & ambitiosos, in die. i. in bonis spiritualib. cęcos, & in nocte. i. in negotiis secularib. ualde astutos. Igitur tales quandoq; solent de nocte. i. occultè & cautè stabulum ecclesiæ ingredi & caprarũ vbera. i. ad simplicium pręlatorum pinguia beneficia se trãsferre. Cum uero tantum possunt facere quod ad talia beneficia attingunt, ipsas capras. i. ipsos pręlatos simplices p̃ malitias vel per munera excęcant, vbera uero quæ sugunt. i. beneficia quę obtinent, destruunt, depauperant, & mortificãt. Illud. n. videmus q̃ beneficia quæ tenent ambitiosi ab eis destruuntur, & tamen ipsi prælati ab eis plusquam ab aliis decipiuntur. Non curant. n. de vbere sed de lacte, non curãt de beneficio, sed de lucro. Eze. 34. Lac comedebatis, & lana cooperiebamini, & quod crassum erat occidebatis gregẽ autem meum non pascebatis.

Cynamulgus est auis arabiæ, vide de arabia.

Cocyx est genus accipitris. vide de accipitre.

De Columba. Cap. 17.

COlumba stultè est curiosa, quia sedens super arborem circunspicit ad quam partem velit sedere, sed antequã deliberauerit, multotiens impetitur sagitta, et sic propter suæ tarditatem deliberationis, propositum non adimplet. Sic multi circunspiciunt et deliberant de sua salute, ad quã partem uelint & possint animum declinare, sed quia statim ueniente bono proposito non adimplent, sed tumultuante conscientia retardatur, ideo ab aucupe diabolo subito variis tentationibus sagittantur, & sic de arbore deliciarum & honorum mundanorum usque ad barathrum descendentes, & ab incepto bono proposito retardantur. Et ideo dicitur Ecclesiast. 5. Ne tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem. ¶Columba secundũ glo. Cantico. 1. Felle caret, rostro non lædit nisi forte parem suum, in cauernis pullos nutrit alias columbas errãtes secũ recolligit, iuxta fluenta manet, vt à longè videat umbram accipitris uenientis, meliora grana eligit gemitum pro cãtu reddit, gregatim uolat, societatem diligit, alis & rostro se defendit, cadauera & alia immũda nõ comedit, geminos pullos nutrit, & super fluẽta nidificans, vmbramq; accipitris

ris de longe venientis intuēs, ad interiora foraminis se abscōdit. inter accipitres discernit, qa contra volantes & rapiētes in aere i cauernas fugit, cōtra rapientes in terra vel aqua ad arborē euolat, & ẽm Orig. q̃to pēnosior, tāto fœcūdior inuenit. Vñ hñtes pedes pēnatos fere pullificāt oī mense. & sp geminos pullos nutrit. Charissimi pp istas. 13. proprietates colūbæ possum intelligere uirum iustum, vel quēcunq; ecclesiasticū vel plātū vel ēt aīam christianā. Isti. n. felle carent, quia. s. sine felle malitiæ & inuidiæ debent esse. 1. ad Cor. 5. Non in fermento malitiæ & nequitiæ &c. Quia sicut dr̄ Mat. 10. Isti debent esse prudentes sicut serpētes & simplices sicut Colūbæ. Secundo columba nullum lædit nisi parem. Per parem animæ intelligo copus, vel per parem prælati intelligo subditum, quem solum debet lædere p pniam & correctionem, vt ipsum subijciat disciplinę. Ecc. 33. Seruū inclinant operationes assiduæ. Tertio in cauernis nidificāt, quia. s. viri perfecti in cauernis & foraminib. plagarum Christi per compassionem & deuotionem faciunt nidū suum vel etiam in cauernis inferni & sepulchri per cōsiderationem mortis. Hier. 48. Quasi columba nidificans in summo ore foraminis. Quarto alias columbas secum recolligit, quia vir perfectus debet recolligere pauperes & errantes, & per hospitalitatem & misericordiam debet recipere pęnitentes, & etiam in sinu amoris & charitatis tam in Deum quam ꝓpter Deum oēm debet colligere creaturam. Ps. Continui in sinu meo multarum gentium. Quia breuiter viri columbini & pfecti solēt societatem diligere, & alijs per charitatem se cōiungere & viuere. Ps. Si dormiatis inter medios cleros pennæ columbę. Quinto iuxta fluenta manet. Per fluenta intelligo deuotionem, lachrymationem, doctrinā, & eruditionē, quia pro certo iuxta tales aquas debet quilibet residere. Cā ti 5. Columbæ iuxta riuos aquarum resident, iuxta fluēta plenissima. Sexto meliora grana eligit. Per grana à palea separata intelligo bona spiritualia & æterna, vel sanū intellectū à cortice littera depurgatum, vel bona bonorum documenta & exempla, quæ ꝓ certo debemus si bona sunt recipere & eligere, & paleas. i. vanas scientias, vana mūdi bona vana bonorum exempla & documenta debemus totaliter refutare. 1. ad Cor. 13. Eligite crismata meliora. Septimo gemitum ꝓ cantu reddit, quia spretis mūdi solatijs vanitatis aīa in gemitu contritionis & compassionis lectū cōsciæ per noctes singulas abluere vel lauare. Vnde Ps. Laboraui in gemitu meo. Es. 59. Quasi columbæ meditantes gememus. Octauo gregatim volant, & socios diligunt, quia hō debet bonorum consortia frequentare, & vna cum eis ad cęlestia euolare. Nau. 3. Sol ortus est & euolauerunt. Nono columba alis & rostro se defendit, quia aīa cum rostro feruētis orationis, & cū alis ardentis contemplationis debet à diabolo se tueri. Decimo cadauera & immūda nō comedit, quia hō pctā aliorum nō debet per imitationem comedere. & sibi per complacētiā incorporare, sed oīa vt immunda & fetida refutare. Leui. 11. Non comedetis neq; tangetis ea quæ immanda sunt. Vndecimo geminos pullos nutrit, qa in nido cōsciæ debet amorē Dei & ꝓximi enutrire. Can. 6. Oēs gemellis fętib. & sterillis nō est in eis. Et iō in scriptura dr̄ ꝙ Deo debebāt offerri duo pull colūbarum. Leu. 5. Duodecimo vmbra uisa accipitris i aqua, statim ad interiora foraminis intrat, vł ēt arborē ascēdit. qa uir perfect⁹ qñ in aqua deliciarum uidet umbrā. i. prauā delectationē & tentationem, q̃ volatilis est & vmbratica & fallax, statim ad arborē crucis & interiora foraminis petræ in qua nidificari. i. ad memoriam passionis Chrī, qui fuit vera petra, clauis & lancea perforata debet resurgere. vt rapinā & tentationē diaboli ualeat declinare. Figura Gen. 8. vbi colūba non inueniens ubi requiesceret pes eius, reuersa est ad Noe in arcā, quia. s. ẽm historiam scolasticam terra erat lutosa, fæcibus & cadauerib. occupata. Columba āt est auis munda, quæ nunq̃ in talib. figit pedem. Sic aīa emissa a Noe. i. a Deo per creationem, statim vbi in mundo inuenit lutum auaritiæ, & cupiditatis, & carnalitatis, debet redire ad Deum in arcam per memoriam passionis, quæ cū esset lignea, in ea saluatum est omne genus. Sic in cruce &c. Ideo columbæ dicitur Cant. 2. Veni columba mea in foraminib. petræ, & in cauernis maceriæ. Et sicut columba inter accipitres discernit, sic &c. vide supra de accipitre. §. 8. Tertio decimo q̃to columba pēnosior, tanto fœcundior, quia hō quanto plures virtutū pennas habuerit, tanto plures pullos. i. plura bona opera procreabit. Vñ si pedes eius. i. effectus bñ fuerint plumati per virtutes, tunc in oī tpe, tam in æstate ꝓsperitatis, quā in hyeme aduersitatis pullificare per bona opera non cessabit Eccl. 9. In oī tpe sunt vestimēta tua cādida &c. ¶Scd̄m Constat. in viat. Columba hēt sanguinem calidum & consumptiuum. Vnde si sub dextera ala ipsius sanguis extrahatur & caliginosis oculis instilletur, sanat ophtalmiam. i. inflāmationem oculorum. Et est colūba ẽm gloss. Can. 1. felle carens, nullū lędēs nisi forte parem, alienos pullos nutriēs, societatem diligens & frequentās. Dr̄ ēt quod columba domesticatur ab aucupe, & melle nutritur & sic dimittitur euolare ad alias siluestres, & quia eam vident sibi silem, ratione mellis quod hēt in ore, vna cum ea vadunt ad columbare, vel ad rete aucupis, vbi illa primo intrantes oēs aliæ consequunt. Et ẽm Amb. columba de vna prouincia ad aliam litteras defert, sed multotiens anteq̃ veniat ad terminum ab hostib. sagittat pp litteras, & pp eas occiditur q̃ alias non timeret. Quid per columbā simplicissimā intelligitur, nisi Chrs mitis & humilis corde? Sanguis. n. ipsius pciosius est, & consumptiuus, qa eius virtute peccata tā originalia quā actualia cōsumunt, & sicut de ala dextra columbę subtus sāguis extrahitur, ita de brachio dextro. i. de vulnere lateris sāguis & aqua profluit, vñ inflāmatio omnis carnalitatis a mentis nostræ oculis diluitur & lauatur, quia ibi sacra ẽm Aug. efficaciā acceperunt. Ista columba felle caret, quia cum malediceret, non maledicebat Esa. 53. nullum lædit nisi parē. Per parem filij Dei intelligo corp⁹ eius proprium, quod ad eosdem honores per vnionis gratiam eleuatur. Istud solum læsit Chrs, quia ipsum solum pro peccatoribus saluandis voluit vulnerari. Zac. 13. Gladius super pastorem meū, & sup virum adhærentem mihi. Alienos pullos nutrit, quia solem suū oriri facit sup bonos & malos. Mat. 5. Societatem diligit . s. charitatis, quia deliciæ meæ esse cum filijs hoim Prouer. 8. Item ista columba per aucupem domesticatur, & melle &c. Per aucupem. n. intelligo Deum patrem, qui filium suū melle beatitudinis ab ęternis temporibus satiauit, & ad columbas siluestres. i. ad homines huius mundi misit, & dulcedine mellis in ore eius reperta, id est dulcore beatitudinis nobis per prædicationem eius promissæ Christum ad columbare sequimur paradisi, & sub rete ecclesiæ permittimus nos inuolui. Extendam super te rete meum, & capieris in sagena mea. Eze. 12. Ista autem columba litteras nostræ reconciliationis à prouincia paradisi ad mundi prouinciam attulit, qñ fidem nos docuit trinitatis sed antequam rediret ad ꝓpriū columbare. s. ad Paradisum pp litteras hmōi & pp verba salutis quæ docebat, occisus est ab hostibus iudæis. Io. 8. Quæritis me occidere, hoiem, qui vera locutus sum vobis. Figura. 2. Reg. 11. vbi Vrias miles strenuus pp litteras quas à Dauid rege attulit, occisus est in plio. Sic pp litteras salutis nostræ, quas à Deo patre Christus acceperat, occisus est in plio mundi huius. Littera occidit, spiritus aūt viuificat. 2. ad Corint. 3. ¶Dicit Arist. 8. lib. qd̄ inter columbas est masculus & fœmella, & generāt pullos multos, & si fœmella tardauerit venire ad cubandum super oua vel pullos, cogit eam masculus ad cubandum desuper. Masculus ēt, fœmellam nisi cito pariat, solet pcutere, & ipsam ad citius pariendū compellere. Columba masculus est prælat⁹ maior fœmella aūt prælatus minor. Isti habent pullos communes, quia tam maior q̃ minor eisdem subditis dominantur. Et ideo qñ fœmella. i. minor prælatus. s. curatus, pigritatur cubare super pullos & subditos, (sicut illi qui nolūt morari i ecclesia sua) ipsos. s. calefaciendo & fouendo in Dei amore, tunc pro certo masculus id est superior prælatus debet ipsum cogere & cum rostro id est cum verba eruditionis, & monitionis, & etiam cum vnguibus coërctionis & correctionis ad cubandum sup subditos, & ad faciendum in loco suo residētiam compellere, dicens illud. 4. Reg. 14. Contentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. Et etiam ad pariendum oua bonorum operum, & ad faciēdum fructum sibi & alijs per virtutes. ¶Columba in ore solet fugere terram salsam, & in ora pullorum immittere, vt ad cibū sumendū ipsos paulati valeat edocere ẽm Plin. li. 10. c. 34. Sic prælatus quando videt ꝙ creuerint in discretione & meritis pulli sui tūc debet in corpore proprio recipere terram salsam. i. amarā pniam, vel sal sapientiæ & doctrinæ,

ctrinæ, & in os subditorum.i.in auditum, q̄ est os aīæ, immittere cum ore suo per p̄dicationem, vt sic ad cibū æternæ refectionis recipiendū habilr disponantur. ¶Columba qñ dimittit pullum suum solet coire cum ipso, & ipsum anteq̄ recedat ab eo fœcūdare ẽm aliquos. Sic vere si pull⁹.i.subditus prælatum adiuerit pro consilio, confessione, vel alio remedio, prælatus non dēt ipsum dimittere vacuū, imo verbo & doctrina dēt in ipso bonum ꝓpositū gñare, & eū bonis operib. fæcundare, & ēt affectionib. Figura Deu.15. vbi non licebat alicui dimittere seruum suum, nisi viaticū sibi daret. &c. Explica & applica. ¶Item nota ꝙ columba fimum hēt ardentē, & iō ipsum de nido eiicit, & pullū suum eijcere docet. Sic vere cum stercora tꝑalium sunt ardētia per auaritiam, & ardorem cupiditatis gñantia, hinc est ꝙ prædicator vel p̄latus dēt subditos suos docere ipsa de nido suo eijcere.i. de corde & affectione pœnitus abdicare, exemplo Christi, q̄ dicebat, Mat.19. Vade & vende vniuersa q̄ habes, & da pauperib. ¶Item ẽm Ambr. columba in Aegypto & in syria instruitur vt de ꝓuincia ad prouinciā litteras portet. Naturalr.n. diligit locum vbi primitus fuit enutrita, & sic longinquus deferatur, tñ ibi redit si libertati fuerit restituta. Vñ tali colūbæ solent alligari, sub ala litteræ, q̄ dimissa, statim ad loca natiuitatis nititur se transferre, sed qñ in uia ab hostib. cognoscit ab eis pp litteras sagitat, & sæpe per litteras occiditur, quę alias non timeret, nisi forte ita altè euolet, vt ad loca hostiū non descendat. Vñ ēt Pli.li.10.c.37. ait ꝙ columbæ in reb. magnis internūcię fuere, epistolis ad pedes ligatis, & exemplicat de Antonio ꝙ per colūbā certificato: Per cœlum (inq̄t) eunte nuncio. Sic vere charissimi sæpe fit ꝙ colūba.i. vir simplex & bonus in ægypto & syria.i.in religione instruitur, & littera ei traditur, inquantū in verbis sacræ scripturæ informatur. Et tunc litteras ad aliā defert prouinciā, qñ sacram scripturā p p̄dicationem cōicat alienis. Et tunc sub alis littera ligat, qñ subtilitatē ingenij & litterā sciam nititur alis cōtēplationis regulare, & se ad deū superi⁹ eleuare, & sic nobis obsessis in hoc mundo voluntatem Dei portare & p cœlum.i. per vitā celestem ad nos accedere. Veruntñ tunc pp litteras ab hostibus occiditur, qñ pp sciam in superbiam eleuatus, à diabolo moralr vulerat. Esa.47. Sapiētia & scia tua hęc decepit te. & 1.Cor.8. scientia inflat &c. Et iō dēt ita altè volare p cōtemplationem, ꝙ ad fines hostium. ad mundi delectabilia nullatenus appropinquet, alioquin in sui periculum litteras defert, quia q̄to quis scia clarior, tanto si delinquat culpa est grauior 2.Pe.2. Melius erat eis viam veritatis non agnoscere, q̄ post agnitā retrocedere à sancto mādato &c. Figura de Vria, qui pp litteras quas sibi Dauid tradiderat, à Ioab principe militia occasionalr est occisus. Sic pp litteras sciæ & scripturæ aquas Dauid.i. Christo influit, Vrias.i. p̄dicator vel doctor occiditur à Ioab.i. à diabolo, q̄ est princeps militiæ superborum, qñ exindæ in superbiam & p̄sumptionem leuatur. Vide ergo ne deferas litteras mortis tuæ, quia sicut dr̄ 1.ad Corin.3. Littera occidit, spūs aūt viuificat &c. ¶Columbæ ẽm Isid. dñr quasi colētes lumbos, qa in actibus veneris se exercent, & ideo ab antiquis venereæ dicebātur. Et ēt ẽm fabulas poetarū, currum illius deæ veneris columbæ ducebant, Istæ ergo societatem diligunt & gregatim volant osculo concipiūt, & in oī tꝑe nidificant, si fuerit mãsio earum calida. Vnde ẽm Arist. colūba est auis voluptuosa quia dato ꝙ senex coire non valeat, osculari tñ nō cessat, & aliqñ fœmina super fœmina salit, & masculus super masculū ex quo coitu pulli nullatenus procreantur ẽm Aris. sed exinde generantur oua subuentanea, quæ ad pullificandum penitus nihil valēt sicut dicit Pli. li.10.ca.58. Et vbi ēt ab aucupe fuerit excęcata, seductrix efficitur pluriū aliarū. Istæ charissimi columbæ colentes lumbos sunt luxuriosi, qui actus venereos exercendo impudicæ veneri famulātur. Iob.40. Virtus eius in lumbis eius. Hi gregatim volant, quia vnus alterius suis nequitiis vtitur adiumento: Oē aīal .n. diligit sibi simile. Eccl.13. Societatem diligūt, s. mulierum, contra ꝓhibitionē. Ecc.9. cū aliena muliere nō sedeas. &c. Osculis ēt & tactibus inhonesti malum propositum concipiunt, quia ẽm illud Eccl.13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Quod potissime patet de illis, q̄ suas consanguineas osculari non cessant, quib. sæpe contingit ꝙ ad malos conceptus & actus ꝓsiliunt & procedunt Luc.22. Iuda osculo filium hoīs tradis? Isti in oī tꝑe nidificant, quia & tꝑe ieiuniorum & alijs tꝑib. vacare veneri non cessant, & maxime si fuerit mansio eorū calida.i. si in calore deliciarū & prosperitatis cōmorent. vñ Iob 37. Nōne vestimenta tua calida sunt cū perflata fuerit terra austro? Auster ventus calidus & humidus signat delicias. Colūba āt senex nō cessat osculari. &c. Quiā proh dolor, dato ꝙ multi pp defectū caloris nālis actū illum non valeant exercere, tñ in osculis & amplexib. in verbis & aspectib. delectant. Isti sunt senes tam ætate q̄ malitia prouecti. 2. Mac.2. Vel allega si vis de senib. & Susāna. Dan.13. Et ēt multi obliti iudiciū nāle, alter altero abutunt, ꝙ horribile est & nephandū. Th.5. Adolescentib. impudicè abusi sunt. Isti ab aucupe diabolo excæcant, qñ. s. oculi intellectus & sani iudicij taliter carnalitatis inflāmatione cōturbant, ꝙ nec mundi honorem deperditum, nec Dei fauorem depositum, nec inferni dolorem repositum, nec propriæ famæ & subæ perditæ percipiunt nocumētū. Sap.2. Excæcauit eos malitia eorū. Et tūc efficiunt aliarū auiū deceptores, qa nulli dubium quin vnus luxuriosus suis prauis nutibus & atractib. plures corrūpit & seducit muliere, & econuerso, & tanq̄ venator diaboli ipsos ad coquinā deuehit infernalē. Hie.5. Inuēti sūt in populo meo impij insidiātes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendos viros. Sicut decipula plena auib. sic domus eorū plena dolo. Vel si vis dic ꝙ oua subuentanea sunt opa hypocritarū, vel ēt opa inanis gloriæ de quib. pullus retributionis & glorię Paradisi nō p̄ducit nec habet. ¶Nota ꝙ aliqñ instruit colūba domestica ad decipiēdū alias siluestres. Nā eis associat, & ad rete aucupis eas ducit, & rete intrat, vt cū ea aliæ intrātes pariter inuoluant, & sic sub amicitiæ spē eas allicit sed alliciendo ad mortem & interitū ipsas trahit. Et vt ait Pli.li.10.c.37. Est illis ars inter se blādiri & corrūpere alias, easq; comitantes secum ducere. Sic hypocrita à diabolo instruit & docetur qūo sub spē boni alios ad rete diaboli ptrahat pducat, & ipsos secū in infernū traijciat & seducat. Qđ patet de hæreticis. vñ Pro.29. Qui blandis fictisq; sermonib. loquitur amico suo rete expādi perdib. eius. ¶Colūba est auis stultissima & obliuiosa, qa in loco vbi tā ipsa q̄ p̄decessores sui pullos emittere cōsueuerunt, nidificare pp hoc nō omittit. Itē stulte est curiosa, quia sedens in arbore circūspicit ad q̄ partē velit sedere, & dū in hoc deliberat, multotiens occidit à sagita, & sic volatus propositi impeditur vt dicit Greg. Itē ẽm Isaac in dietis particularib. colūba grossa & dura est ad digerendum, & viscosa, & grossum dat nutrimentū maximè caro pullorū, sed qñ volare assuescūt, multū pdūt de sua grauitate. Quāto aūt colūba est vetustior, tāto durior ē ad digērēdū, & illaudabile p̄bet corporib. nutrimentū. Sic mundani pctōres in loco vbi pereunt, s. in mūdo, pullos diuitiarū non cessant pp hoc congregare. Vñ ipsi in mūdo sicut in colūbari diaboli qñ satis laborauerunt derelinqunt alienis diuitias suas, & tandē (vt est in Psalmo) sepulchra illorum, domus eorū inæternū. Itē dū in arbore eminentiarū sedent, bñ qnq; mouent caput consciæ & circūspiciūt, & cogitāt de salute, & vbi volare, & q̄d facere debeāt, & vbi post mortē sedeant, deliberant diligenter, sed quia tardi sunt ad volatum boni operis inchoandum, iō auceps diabolus mittit eis sagittam tentationis à qua p malum cōsensum occidūtur, & sic volatus boni operis impedit, ꝙ nō esset si ꝓpositū impleuissent. Iō Eccle.9. Quodcunq; pt manª tua facere, instanter operare. & Eccl.31. In oīb. operib. tuis esto velox, & oīs infirmitas nō occurret tibi. Itē tales vix pñt digeri vel cōuerti per prædicationē, qa grossi sunt p superbiā, duri per auaritiā, viscosi per carnalitatē, & ideo eos imitantib. prauū generāt nutrimentū, quia. s. exēpla taliū nō nutriūt aīam, sed corrūpūt. Esa.59. Qui comederit de ouis eorū morient. Si tñ assuescāt volare per pñiam, tunc perdūt hmōi grauitatē. Quanto aūt mundani vetustiores sunt, & magis in vitijs, antiquāt tanto ad conuertendum ad pñiam duriores sunt, & ēt ad clementiæ opera facienda & ad volatū bonorum operū pigriores. Esai.44. Scio ꝙ durus es, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. ¶Secundum Isid. columba dr̄ colorata, & est auis diligens societatem, mansuetissima & in hoīm frequētia delectatur. plùries pullificat quam aliç aues, quia verè & æstate & autūno, & etiam in hyeme si calida fuerit domus sua pullos tamē meliores procreat in autumno quam in verè vel æstate, & hoc ẽm Isidorū quia tunc reperit

reperit abundãtius nutrimẽtũ. Solo osculo cõcipit, & amore, & vt cõiter non nisi duo oua ponere cõsueuit. Sic ꝑfecti, & religiosi dẽnt esse plumis. i. uirtutib. colorati, & mites, & mansueti, exemplo Chri. q erat mitissimus super oẽs hoies qui erant in terra. Nu. 12. Isti debent hoium. i. uirorũ ẽm rõnẽ viuentiũ consortia frequẽtare. Eccl. 6. In medio presbyterorũ prudentium sta, & sapiæ eorum coniungere. Isti si in calido cõmorentur. i. in statu feruidę charitatis, tã in æstate ꝓsperitatis, q̃ in hyeme aduersitatis pullos bonorũ operũ faciunt, & producũt, iuxta illud Prou. 17. Oĩ tpe diligit, q amicus ẽ. Quia tñ ĩ verẽ ꝓsperitatis pauca inueniunt spũalia nutrimenta, quia. s. ꝓsperitas mundana non aĩam, sed corpora nutrimentat, & econtra in aduersitate plura nutrimẽta spũalia inueniuntur, iõ bona opera tpa autumnali aduersitatis facta ualent melius apud Deum, q̃ illa q̃ fuerunt in uere ꝓsperitatis, iuxta illud Eccl. 7. Melior est finis orationis q̃ principium. Isti solo osculo cõcipiunt. Nã boni cõsiderati à sola Dei benignitate, & ẽt seueritate, quasi quodã osculo sibi dato aggrediunt opera uirtuosa. Figura Gen. 30. de ouibus, q̃ ad aspectũ virgarũ concipiebant &c. Explica. Esa. 26. A timore tuo cõcepimus, & parturiuimus spũm salutis. Vel solo osculo. i. solo amore, quia. s. isti faciunt bona opera amore nõ timore, osculo non iaculo, ex uoluntate, non ex necessitate. Ps. Voluntariæ sacrificabo tibi. Isti plus aliis pullificant, q̃a plura debent facere opera uirtuosa q̃ cęteri seculares. Isti faciunt duo oua. i. duo bona proposita, quia aut ad amorẽ Dei, aut ad amorẽ ꝓximi debent, reducere quicqd agunt.

[13] ¶Itẽ nota, ꝙ duo sunt gña colũbarũ, s. masculus & fęmella. Et dicit Arist. lib. 8. ꝙ cum duos pullos faciant, vnus tñ alio citius excludit. Et habet propriũ columba, ꝙ qñ bibit, caput non erigit quousque totum biberit secundum Plin. li. 10. c. 34. & vsq; ad annos 15. pullificat, & totidẽ cõiter annis uiuit. Sic verẽ viri iusti, & perfecti quamuis bibant potũ grę salutaris, cumulationem. s. meritorũ, nõ tñ caput intentionis erigũt ꝑ superbiã, & uanã gloriã. imo quandiu bibũt merita ꝑ grãm in ꝑsenti, caput intentionis ꝑ humilitatẽ deprimunt, & inclinãt, quousq; ipsum eleuent ꝑ gloriã in futuro. Et licet duos pullos faciant. i. licet amorẽ Dei, & proximi gñent in seipsis, unus tñ alio citius excludit, q̃a amor Dei debet amorẽ ꝓximi ꝑuenire. Isti ẽt gñalr quindecim annis uiuunt, & pullificãt. Quindenarius. n. numerus cõstat ex septẽ, & octo. Per septem intelligo vitã actiuã in qua septẽ pietatis debent opera tã tpalia, q̃ spũalia reperiri. Per octo intelligo cõtẽplatiuã, ĩ qua octo beatitudines, & uirtutes dẽnt iugiter meditari, s. paupertas spiritu. &c. Matt. 5. Hi sunt octo dies, q in purificatione Nazarei requirebanẽ. Nu. 6. Vel octo sunt, quæ debent considerari in cõtẽplatione bonorũ æternorũ, s. uisio Dei dilectio summi boni, perpetua laus, perpetua æternas uitæ, societas angelorũ, sanctorũ cohæreditas. Chri adoptio filiorũ, cõe gaudium sanctorum. Figura. Esa. 38. vbi Ezechiæ ægrotanti, & morituro. i. peccatori additi sunt quindecim anni. Vel dic, ꝙ qñ hõ potat aquã grę, sciæ vel doctrinæ, nõ debet desistere nec cessare quousq; ad plenũ fuerit satiatꝰ.

[24] ¶Inter columbas, masculus de die, fęmella vero de nocte fouet pullos. Fęmella vero maioris est sollicitudinis circa pullos educandos, q̃ masculus ẽm Pli. li. 10. ca. 34. Sic verẽ masculus Chrs fouet hoies de die. i. in statu grę existẽtes, sed ꝓ certo fęmina beata Virgo ipsos de nocte. i. q̃ sũt ĩ statu pcti vel tribulationis, ꝑ spem miæ fouet. Ista. n. fœmina. s. beata Virgo, ualde est solicita circa pullos educãdos. s. circa salutem hoium procurandã, q̃a sicut dr Hier. 32. Fœmina circũdabit. Vel dic, ꝙ masculus significat prælatos, vel clericos, vel ecclesiasticos. Fœmina uero subditos. i. simplices & imperfectos, q̃a pro certo fœminæ. i. seculares, & simplices hodie sunt plusquã clerici erga pullos. i. erga pauperes nutriendos solliciti, & attenti. Vel per pullos intelligo bona opera, ad quorum nutritionem plus uacant hodie subditi quã prælati, & seculares, q̃ regulares, quia hodie sũt nouissimi primi, & primi nouissimi.

[2] ¶Scdm magistrum in ꝓprietatibus sæpe sunt pugnæ inter columbas, & alias ẽt aues, & ẽt bestias, sed vt cõiter hoc est ꝑp cibum, & mansionẽ. Sic inter aues spũales. i. religiosos sæpe sunt pugnæ inuidiarum, detractionum, & hmõi, & hoc ꝑp cibum sciæ quem vnus credit vel ꝑsumit maiorem alio se hrẽ, vel ꝑp mansionem atus, & eminentiæ, in qua vnus credit alio præualere, & hoc in minorib. & ꝑdicatorib. maximẽ locum hẽt. Figura Gen. 13. vbi Abrahã, & Loth egressis de Aegypto, & in terrã promissionis peregrinantib. quãuis essent fratres, & amici, orta est briga inter pastores eorũ, eo ꝙ esset possessio eorũ nimia, & sic fuerunt inuicem segregati, licet essent eiusdẽ parentelæ. Abraham pater exaltatus, est beatus Franciscus, quẽ paupertas, & humilitas fecerunt cęteris celsiorẽ. Loth declinans, est beatus Dominicus, q̃a mũdi tumultib. declinauit. Pastores eorũ seruantes gregẽ dominicũ sunt fratres minores, & ꝑdicatores. Et quia possessio sciarum suarũ hodie est nimia, iõ inter se briga, & discordia gñantur. Et licet sint eiusdẽ parẽtelæ, s. status & paupertatis, & sic se magis diligere teneantur, tñ ab inuicem ꝑ odia, & inuidias separanẽ. Vnꝰ aũt tenet vnam opinionem, alius aliam. Vnus vult præferri, alius vult anteferri.

[16] ¶Columbæ sicut & aliæ quædam aues libenter in puluere se volutãt, & libenter in aqua se balneãt, Sic & hõ dẽt in puluere. i. mortis memoria se uolutare, & in aqua lachrymarum, & in cõfessionis lauacro se lauare. Iob 16. Ecce nunc in puluere dormio.

[17] ¶Colũbã alienos pullos, & adulterinos dr de nido eijcere, sed anteq̃ eos eijciat, solet cũ eis carnaliter habitare. Sic Deus pctõres de nido sui amoris eijcit, tñ illos bonis tpalib. fœcundat, & nutrit. Vel colũba est ꝑlatus, qui de nido. i. de ecclesia vel collegio eijcere dẽt malos, & maximẽ symoniacẽ introductos, ipsos tñ ꝑ semen bonæ doctrinæ debet fęcundare, & ad fructũ bonorũ operum grauidare. Figura de Abrahã, qui ancillã, & filium, Ismael eiecit, eis tñ panẽ, & aquam ꝓ uiatico concessit. Ose. 9 Propter multitudinẽ adinuẽtionũ eorũ de domo mea eijciã eos.

[18] ¶Columba in pulchritudine plumarũ colli sui gloriãs, solet rostro plumas cõponere, & se ẽm modulum suum pectinare, ꝑp qd, vt ait Pli. li. 2. c. 36. Gaudentem in ipsa gloria solet accipiter rapere. Est. n. ut ait columbis gloriæ intellectus. Sic illi, qui in sua pulchritudine gloriant, nõ cessant cõponere vestes suas, ibiq; inaniter gloriari, ꝑp qd solẽt ab accipitre diabolo nunc superbia, nunc luxuria sæpe rapi. Iõ bñ dr Prou. vlt. ꝙ fallax gloria, & uana est pulchritudo. Vel põt exponi in bonũ, quia aĩa admirans pulchritudinem, & nobilitatẽ propriæ cõditionis, & naturæ, debet se diligẽter cõponere, & cunctis honestis morib. se ornare. Eze. 19 Sum psisti vestimenta tua multicoloria, & ornata es eis.

[19] ¶Inter columbas masculus, & fœmina quandiu simul uiuunt, fidẽ inuicẽ sibi seruant. Vnde Pli. li. 10. c. 34. dicit, ꝙ maxima illis inest pudicitia, & neutri nota adulteria coniugij fidem non violant, & cõiter domum seruant. Sic per oĩa debẽt, & cõiuges &c.

[20] ¶Scdm Arist. colũba frãgit testã oui cũ rostro, vt pullus egrediatur, & qñ ẽm Arist. pullum suum à se dimittit ipsum fęcundat. Sic doctores, & prædicatores, & ẽt religiosi ouum. i. sacram scripturam cum rostro eloquentię, & prędicationis debẽt aliis aperire, & testam grossæ litteræ diuidere, vt pullus interior appareat, sanus videlicet intellectus quia littera occidit, spũs aũt uiuificat 2. ad Cor. 3. Et qñ pullũ suum. i. mundanũ hoiem, & pctõrem quem cõuertendo ꝑ ꝑdicationem pullum suũ, & filium effecerunt, volũt dimittere in eo fętum boni ꝓpositi debent gñare, vt ad pullũ bonorum operũ ꝓferendũ ipsum valeant fęcundare. Vel dic, ꝙ columba est pænites, q testam corporis debet per pniam frangere, vt pullus. i. aĩa possit liberius ad Deũ euolare. Eccl. 43. Aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebulæ quasi aues.

[21] ¶Dicit Orige. ꝙ columba pacis est nuncia, simplicitatis forma, natura munda, pietatis æmula, societatis amica iniurię immemor, prole fęcunda naturaliter timida, raro secura, nisi qñ est ĩ foramine petræ, vbi aliqualr quiescit, dãni obliuiosa, quia sublatis pullis ibidem nidificare iterum nõ omittit, super fluenta nidificat gemitum pro cantu reddit immũda abhoret, locũ vbi nutrica fuerit diligit, & ibi reuertitur quantuncunq; alibi deferaẽ, & tñ est fęcundior, quãto pẽnosior inuenit, & de nido suo stercora calida eiicit, et eiicere pullos docet, & antequam alicubi sedeat, deliberat curiosẽ. Colũba est religiosus, qui nunciator pacis & concordiæ dẽt esse. Iste dẽt esse simplex per innocentiam, mundus ꝑ castimoniã, vt sic sit simplex, et rectus, et timẽs Deũ. Iob 1. Itẽ dẽt esse pietatis, & clemẽtię ęmulator, q̃a beati misericordes. Mat. 5. Charitatis seu societatis, & amicitiæ frequẽtator iiuriæ ẽt imemor, & oĩs patiẽtię seu modestię imitator, exẽplo Chri, q cũ malediceret, nõ maledicebat. Iuxta illud Le.

19. Non memor eris iniuriæ ciuiū tuorum. Hic dēt ꝓple bonorum operū esse fecundus, & gemitu pro cātu.i.dolore, & pnia debet esse facundus, quia beati qui nūc fletis. Mat. 5. Natura ſr ēt debet esse timidus & raro securus, videlicet timore filiali, vt timeat de pctōrū cōmissione, de grārum amissione, de bonorum omissione, de status dubitatione, de patriæ ꝓlongatione, & de incolatus peregrinatione &c. Si.n. oīa ista hō cōsideret de seipso, necessario trepidatq; timet, qa sapiens in oib. metuit. Eccl. 18. Beatus hō qui sp est pauidus. Prou. 28. Vñ vt columba nunq̄ est securus, nisi qñ est in cauerna maceriæ, vbi requiescit.i.in Chro qui fuit paries exteriꝰ per carnem, luteus interius vero per deitatem lapideus, & foris p quinq; uulnera pforatus. In hoc ergo foramine columba quiescit, qa religiosus nō nisi in Deo & in suæ passionis memoria debet requiem inuenire. Iō Cant. 2. Veni colūba mea. Sequit i foramine petræ, & i cauerna maceriæ. Hæc aūt sunt foramina aspidum, & foramina reguli, in quib. qui ablactatus fuerit, manum suam mittet Esa. 11. Item dēt esse obliuiosus damni, quia dato, qd ceciderit in pctm̄, & sic diabolus rapuerit pullos eiꝰ.s.grām & uirtutes, & licet de amissione doleat, nō tñ debet desperare, imò dēt intendere ad alios procreandos, vt sic recuperet qd̄ amisit. Exemplo nautarū, qui post naufragia maria tentant, ſm Sen. afferētes iuxta cōe dictum, ꝙ vbi quis perdiderit, ibi facit lucrat, iuxta illud ad Ro. 5. Vbi abundauit delictum, ibi sup abundauit & grā. Item dēt ad locum suæ natiuitatis, s.ad Deū p iugē suorū beneficiorū memoriā finaliter reuenire, licet p diuersas curas, & sollicitudines ipsum qñq; oporteat lōgē ab eo euagari, vel ēt aliquotiens p pctm̄, quia.s.septies in die cadit iustus. Prou. 24. Num. 10. Reuertar ad terram in qua natus sum. Eze. Reuertere ad vaginam. Item abhorrere debet fęces & immunditiā pctōrum, quia qui diligit cordis munditiā &c. Prou. 23. Et ideo debet eiicere stercora de nido suo, qa amorem terrenorum, quæ stercora ab Apostolo dr̄, de nido conscię debet eijcere & auferre. ad Phil. 3. Omnia arbitratus sū vt stercora. Item quanto plures plumas virtutis habet & maximè ī pedes, i. affectus sint plumati uirtutib. tanto est fæcundior operib. Ps. Pennæ columbę deargentatæ, & posteriora dorsi eius in pallore auri. ¶Item antequam sedeat alicubi p amorem.i.antequā diffiniat aliquid faciendū, debet ꝓ certo diu in se deliberare, vtrum sit ei expediens vel nociuum. vñ. Sine consilio nihil facias, iuxta illud Sen. Diu delibera, cito facito. Vel dic ꝙ columba estis qui naturaliter diligit locū natiuitatis & patriæ suæ &c. quia unicuiq; patria sua dulcissima. ¶Tinnunculus est auis cuius & uisum & uocem accipitres timent, & ideo dicit Pli. li. 10. c. 37. Ista auis cum colūbis debet nutriri, vt eius auxilio possint ab accipitre custodiri. Columbas.n. libēter defendit, & accipitres terret, & offendit, & ideo (vt ait) columbæ ipsum mirabiliter diligūt, & cū eo manere cupiunt atq; volunt. Vñ etiam columbæ quāuis sint aues vagabūdæ, & quæ faciliter mutant sedes, veruntñ non solent locum mutare, quandiu timunculum, secum nouerit habitare. Ista auis pōt mihi significare bonos prælatos vel ēt quosdib. viros prudētes, & iustos, quorū.i.aspectum & uocem.i. quorum conuersationem, & orationē, quorum ēt visum, & redargutionē habeant timere accipitres.i. dæmones & tyranni, ēt vsurari, & raptores. Tales igitur in columbariis.i.in collegijs, & uniuersitatib. sunt cōstituendi, & cum columbis.i.cum simplicib. collocandi, & in eorum iudicaturis, ꝓlatiris & officiis promouendi, vt.s.ipsos protegāt, & defendant, & vt ipsos accipitres, s. dæmones, hæreticos, vsurarios, & tyrannos, malos etiam balliuos terreant, repellant. Eze. 1. Statura quoq; erat in rotis, & aspectus horribilis. Columbæ ēt.i.simplices debent talem diligere, & amore eius i patria vel collegio velle manere, & ibi cū talib. viris ꝑsonaliter residere, locumq; suum non dimittere nec mutare. Cuius tñ contrarium fit qñ hñt crudeles iudices & magistros, quia.s.libenter ad alienas iurisdictiones se mutant, & tales impios fugiunt, & deuitant. Ps. Transierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum. ¶Secundum Pli. li. 10. c. 34. inter columbas, qñ fęmina parturit, masculus ministeria, & solatia sibi impendit. Sic verè mariti debent suis vxoribus obsequi, & ministrare qñ in perperio contingit eas esse. Vel dic, ꝙ masculus est Deus, vel platus, fęmina verò est hō vel subditus, qa pro certo Deus, & bonus prælatus fęminam suam.i.subditum vel aīam tunc diligunt, & ei solatia spūalia, & tpalia tunc impendunt, qñ ipsam per bona opera parturire cernunt, quia pro certo ille meret à superioribus consolari, qui laborat p bona opera fęcundari. Vel dic, si vis, ꝙ iste partus confessionem significat, quia.s. Deus illū per grām adiuuat, qui per cōfessionem parturit, & se purgat. Prou. 28. Qui abscondit scelera sua, nō dirigetur, q autem confessus fuerit, & dimiserit ea mīam consequetur. ¶Item ſm eundem ibidē, inter columbas est qñq; aliqua adulterij suspicio, ita ꝙ masculus rostro verberat fœmellā, veruntñ ista suspitio non diu durat, qa statim in oscula ruētes ad carnis opera reuertuntur. Sic verè inter coniuges si aliqua suspicio vel malum zelus irrepserit, statim debent ipsum dimittere, & per pacem, et amicitiā oscula sibi dare, & ab actib. matrimonialib. non se pp hoc retardare 1. ad Cor. 7. Rursum cōuenientes in idipsum ne tentet vos sathanas.

De Cicada. Cap. 18.

Cicadæ ſm Isid. canendo dictę sunt, eo ꝙ in paruo gutture miram sonent cantilenā, & in statis calore, quanto aerem puriorem attrahunt, tanto sonum efficiunt clariorem, sed si cicadæ oleo perfunduntur, statim moriuntur, quia pori oleo obstruuntur, vnde solebat aerem attrahere, sed si statim aceto aspergant, tunc eius uirtute poris apertis resumpto aere, reuiuiscunt, vt dicit Abrā in hexameron. Pli. aūt li. 11. c. 26. dicit, ꝙ cicadæ solo rore uiuunt, fęminæ silēt & mares solummodo voce canunt. Sic licet pdicator sit minimus corpore, tñ sonum cāntilenæ diuinæ.s. suæ prædicationis debet in suum guttur resonare, & quanto habet aerē.i.Spiritum sanctum puriorē, vel ēt aerem sciæ mundiorem, tanto sonum prædicationis efficiet dulciorem. Isti ergo rore deuotionis debent viuere, & inter eos viri.i.hoīes pfecti debent prædicare, & canere, fęminæ.i.ignari debent tacere iuxta illud 1. Tim. 2. Docere mulieribus i ecclesia nō pmitto. Quod ēt vbiq; debet esse, quia.s. meliores & prudentiores debent loqui, fœminei verò tacere. Vel ēt ad litterā de fœminis pōt dici ad quas pertinet magis tacere q̄ loq. 1. Tim. 2. Mulieres in ecclesijs taceant, nō.n. permittitur eis loqui. Isti igit si deliciarū oleo perfunduntur, statim pori.i.spiritus appetitus, & affectionis eorum deliciarū pinguedine obstruūtur, & sic via sciæ, & sancti spiritus impedita, cito per uitia postmodum moriūtur. Sed si post hæc aceto pniæ fuerint pfusi, tunc à poris affectionis oleum deliciarum retropellit, aer, aūt grę, et sancti spiritus ingreditur, & sic vita grę, et gloriæ in eis reducit. Vel per oleum accipe adulationem, qa multi homines spiritualiter moriuntur, per acetum aūt correctionē, qua viuificantur, vt sic dicant cū Dauid. Corripiet me iustus in mīa, & increpabit me oleum autem pctōrum nō impinguet caput meum. Aduerte tñ ſm Sol. ꝙ apud rheginos ciuitatem Italiæ cicadæ sunt mutæ, cum tñ apud Locrenses licet vicinæ, plusquam alibi sint sonoræ. Solebat autē tunc gentilitas allegare, ꝙ cum Hercules ibidem dormiret, et cicadæ obmurmurarent, iussit eas amplius nō strepere, et sic cōtigit ipsas extunc inibi mutas esse. Quod si verum fuit, cōstat ꝙ arte magica idē Hercules, istud fecit. Rheginenses igit signant mundi principes atq; reges apud quos ꝓ certo constat cicadas.i.pdicatores mutos esse, & veritatem dicere nō audere. Si ergo contingat, ꝙ Herculem.i.aliquem magnum dñm in uitiis quiescētem velint clamore pdicationis inquietare, statim indignatꝰ solet eis clamore redargutionis interdicere, et sic qa veritatē non audent dicere, necesse est ipsos in dñorum curijs mutos esse. Esa. 56. Vniuersi canes muti non ualentes latrarē. Vel dic generaliter, ꝙ sunt muti. Allega vt supra. ¶Scdm Isid. Cicadæ nascunt de sputo cuculorū. Hñt aūt cicadæ hebetissimū visū, quia si digitum vel aliquē obicē admoueris, non pp hoc deuiabunt, sed potius impingent in ipsum, nec ab eo præcauebunt. Tales sunt multi, ꝙ rectè oculos intellectus habētissimos vñr hre, q pro certo dato, ꝙ quotidie in suo itinere malo inueniant obices infinitos, et impedimenta, et offendicula, vel de magna, vtpotè tentationes, tribulationes, et æternas dānationes, ipsi pp hoc à cepto malo itinere nō desistunt, imò quasi ex scientia certa cōtra obices impingunt, et pertrāsire cōtendunt. Ps. Oculos hñt et non videbunt. Visu.n. priuati vident, in quantū cōtra fortunā nituni, et inquantū diuertere

ere à malo itinere non dignantur. Tales ergo de sputo cuculorum idest de suggestione dæmonum videntur creati, in quantum more dæmonum videntur in suis malitiis obstinati Ioan. 8. Vos ex patre diabolo estis.

De Coturnice. Cap. 19.

1 Coturnix vel ortygometra quod idem est naturaliter timet accipitrem, vñ quādiu ipsum videt de terra non surgit. Vnde sm Isid. dr̃ a metuēdo. & gregatim volat & mare transit, vt inueniat pascua vberiora, & qñ fatigatur a volatu, descendit ad mare, & dum ibi quiescit, vnam alam eleuat ad ventum, quasi velū, & cum alia in mari se regit. ¶ Itē 2 auis ista qñq; patitur morbum caducum, & est helleborus cibus eius, q est venenosus, tñ pp venas quas habet strictas sibi non nocet fumus eius, quia. s. ad cor non pōt ascendere, nec superi' penetrare. Sic aīa diabolū naturaliter timet, & ideo de terra humilitatis non se debet aliqualiter eleuare. Esa. 47. Descende sede in terra virgo filia Babylonis Mare pniæ debet transire, vt venire possit ad verba pascua paradisi. & hæc habet duas alas, s. spē & charitatem, & ideo quando fatigatur laboribus peccatorum, debet descendere ad mare pniæ. & cum ala charitatis in fluctibus tribulationum se debet regere, quia charitas oīa sustinet 1. ad Cor. 13. Et ne tribulationib. obruatur, alā spei debet superius eleuare, vt per hmōi pniam speret ad patriā peruenire. Transi terrā tuā quasi flumen filia maris. Esa. 23. Et sic nō tardabitur, nec à fluminibus obruetur. De helleboro expone sicut infra. Morbum autem caducum. i. peccatum de leui & multoties, patitur, quia septies in die cadit iustus. Pro. 24. Helleborum venenosū. i. bona tpalia aliqñ comedit, & administrat, verū tamen quia ad cor per complacentiam non ascendit, hinc est q̄ sibi mortem culpæ vel miseriæ non propinat. iō &c. Al 3 lega. ¶ Differentia est inter animalia illa quæ habent latas venas, vt sunt animalia & aues quæ sunt magnę quantitatis, & illa quæ habent venas strictas, vt sunt aues paruæ. Illa .n. prima non possunt recipere venenosum cibum. in stomacho, quin. s. moriantur pp cibum venenosum qui ascendit ad cor. Ista aūt fumum illum infra stomachum retinent, & p strictas venas vlterius nō ascendit, & sic minime pp hoc moriuntur. Vñ licet passeres & coturnices comedant helleborum, non ideo moriuntur, licet sit aliis animalib. venenosus. Per latas venas cōscientias latas intelligo, p strictas ecōuerso, per venenum peccata, per stomachum q oīa intrantia recipit, cogitationem, per fumum delectationem, p cor voluntatem. Illi ergo qui consciās latas habent. qñ de pc̄tis cogitant, statim fumo delectationis per consensum mali operis perimunt̄. Illi aūt qui strictas habent hmōi venas. s. viri iusti, qui hñt consciās scrupulosas, tales nō statim moriuntur, si venenum alicuius delectationis eis offertur. Fum' .n. tentationis ad cor pp malam complacētiam nō ascēdit, & ideo ipsum faciliter non occidit, quia. s. fumū istum vsq; ad cor ascendere non permittit, dicens. Num. 20. non transibis per me, alioquin armatus occurram tibi. ¶ Contemplati 4 nus debet esse similis coturnici ortygometre. Primo quia illa accipitrem timet & ideo a terra non se eleuat quādiu uidet eum. Sic religiosus debet timere diabolum, & q̄diu uidet eū in tentatione sibi insidiātem, a terra. i. a pnia uel humilitate non debet aliqualiter se leuare. Esa. 29. Humiliaberis de terra loqueris. Secūdo quia illa gregatim volat, & ducē habet, sicut grues, cui obedit, & seipsas multū diligūt, et velociter pedib. suis currunt, seque inuicem interpellāt. Sic religiosi qui gregatim morantur, duci & prælato obedire debent, & se cordibus & sermonibus diligere vel amare, & cum pedib. affectus velociter debent per bona opera currere. Sic currite ad comprehendendum 1. ad Cor 9. Tertio quia illæ aues licet cibū comedāt venenosum, & in suo stomacho recipiant, s. helleborum, tñ qa habent strictas uenas fumus exinde non euolat, vsq; ad cor, & iō non pp hoc moriuntur, imo in stomacho remanens subtiliat, & in earū nutrimentum à calore conuertit. Sic licet in stomacho cordis aliqñ recipiāt, p cogitationē cibū venenosum. s. peccatum, de eo. s. cogitando, tñ quia debent habere venas strictas. i. consciētias scrupulosas, iō fumus prauæ delectationis nō debet ad cor. i. ad voluntatem ascēdere, imo á calore charitatis dēt digeri in stomacho. i. in cogitatione examinari, & sic cor. i. voluntas per prauum cōsensum non lædetur, imo per detestationē & resistentiā conuertetur venenum in theriacā. i. vitiū ī virtutes, & sic efficitur aīæ nutrimentū, vñ. Ps. loquēs de dracone. d. Dedisti eū escā populis ethiopū. Quarto qā coturnix hēt duas alas, & mare trāsit vt inueniat uberiora pascua & calidiora, & sequit̄ solē, et qñ fatigat̄ a volatu, ita q̄ oportet eā descēdere in mari, vnā alā erigit ad ventū, et cū alia se regit in aqua, vt sic amari minime submergatur, ne a capto itinere totaliter tardet̄. Duæ alę sunt rō & voluntas, vel charitas & discretio, vel ēt spes & timor. mare ē mundus. Dēt ergo religiosus mare mundi transuolare p terrenorum cōtēptū, & sequi solem iustitiæ per imitationē & affectū, vt in loco calido, q est vltra mare. i. in religione q̄ est vltra mundū grarum inueniat nutrimēta, & sic si pp necessitatē vitæ ad mare mundi descenderit ad tpalia acquirēda, vel regēda, tunc ad vētum sc̄ti spūs dēt alā spei, voluntatis, et charitatis erigere, & cū ala rectæ discretionis et timoris se dēt in mundi pelago gubernare, & sic nec in aquis mūdi delectationū submergetur, nec a processu bonorū operum totaliter retardabit̄. Ps. Petierunt & venit cornix. Et de hoc figuraliter Nu. 11. dr̃ q̄ ventus arripuit trans mare coturnices & adduxit eos ad tabernacula filiorū Israel. quia. s. uentus. i. spūs sc̄ti inspiratio adducit tales coturnices. i. viros pfectos ad tabernacula angelorū, q filii Israel appellantur, & hoc ptrāsitū maris. i. pniæ amaritudinē. Sap. 10. Trāstulit eos p mare rubrū, & trāsuexit eos p aquā nimiam. ¶ Coturnices 5 gregatim mare transuolāt ad pascua meliora, & dr̃ ortogometra illa quæ inter alas gregē ducit sm Isid. & Solin. Sic est tñ q̄ quia accipiter insidiat̄ illi q̄ gregē ducit, vt cum primo ad terrā applicuerit, rapiāt eā statim, iō coturnices cum se sentiant debiles, solēt sollicitare & inuocare ducē gñis externi. s. cornices, & de alio auiū gñe eligere sibi duces, qui. s. accipitri insidianti possint resistere, & eas secure ducere, & ad vlteriora littora sociare, sicut d. So. c. de ortygia isula, vbi ēt dicit q̄ istæ aues mare trāsituræ, flāte austro nunq̄ exeūt, & q̄ plurimum aqloni se credunt, timent. n. flatum austri tumidiorē, et eligunt aquilonis spūm sicciorē, ut. s. corpuscula sua pigra & tarda facilius ,puehat siccior & uehemētior spūs. Dicit insuper q̄ dum mare transeunt, timentes spatia longiora, impetus differunt, et veloces cursus non faciunt, sed vires sua tarditate nutriunt, & tarde & maturè ,pcedūt. Per istas aues intelligunt religiosi et viri, ecclesiastici q mare huius mundi p̄tereunt et trāseunt, et ad vlteriora paradisi pabula corde et aīo deflectunt. Gregatim igr̃ & socialiter solēt viuere, & ducē. i. plātum sibi eligere & hr̃e, austrum vētum mollē. i. mundi carnalē prosperitatē debēt timere et fugere, et aquiloni frigido. i. mūdi tribulationi & pniæ et paupertati se cōmittere, vt sic mentes eorum carnales et debiles possint ad paradisum impetus tribulaminum transportare, quia bř cęteris parib. viri iusti potius aduersitatem q̄ ,psperitatē eligunt, & p ipsam ad littora paradisi citius attingunt, et maris huius pericula pertrāseunt, & euadunt, quia sicut d. Greg. Mala q̄ hic nos p̄munt, citius ad Deum venire cōpellunt, iuxta illud Ps. Multiplicatæ sunt infirmitates illorū, postea accelauerunt. Vnum tñ debent aduertere coturnices. i. religiosi, s. longitudinē viæ suę, et maris. i. huius vitæ amare diuturna spatia cogitare. Ne ergo ipsos contingat deficere, non debent uolare nimis cito, nec ,prumpere ad nimis arduos uolatus operum perfectorum, sed potius tarde et paulatim in bonis operib. proficisci, vt melius cōtinuent laborē pniæ quē ceperunt. Quod est contra fatuos nouitos & iuuenes, qui in principio ita volunt ardua opera facere, & p indiscretā pniam ad paradisum ita celeriter volare, q̄ ipsos necesse est in via deficere & cessare. ad Gal. 5. Currebatis bene, quis vos impediuit? Isti ergo religiosi et clerici, ne ab accipitrib. i. mundi crudelib. raptorib. infestentur, si se defendere nequeant debent cornices. i. externos duces, s. seculares milites et principes in auxilium inuocare, qui ipsos debent defendere et iuuare. Ad hoc. n. ordinati sunt principes seculares, vt iuuēt et defendāt pauperes, et clericos, et alios regulares. Gen. 49. Gad accinctus præliabitur añ eum: vel istud pt allegari quō accipiter diabolus plus insidiatur ortygometræ, q̄ ducit gregē, i. prælato quā aliis, et ideo necesse est quod præponat sibi ducem generis alieni, s. Chr̃m, qui ipm gregē suum dirigat et defendat, dicēs dño illud Ps.

Dux meus & notus meus vel dic ꝙ coturnices significāt genus humanum, & patres veteris testī, q.b. quia statim ꝙ mare huius vitæ transierant, ab accipitre diabolo ī infernum rapiebanť, necesse fuit ꝙ haberent ducē alterius generis & naturæ, s.Christū, qui ipsos præcederet & iuuaret. Exo.32. Angelus meus pręcedet te.¶Cornices sunt aues q̄ sola pręter hoiem patiuntur morbum caducum, & iō ₰m Solinum ipsas damnauerunt antiquorum mensę. Iste ergo simul mare transeunt, sed vbi terrā propinquam senserint, tanto impetu qn̄q; volitāt, ꝙ periclitari faciunt naues quib. obuiāt, vt dicit idem. Sic vere mali qui morbum caducum.i.pctm̄ p quod in infernum cadunt, sępe incurrunt, volant ꝑ malas societates huius seculi, & vbi terrā, vt potē emēdā aquirendā; vel aliqđ terrenū lucrū senserunt, solent ibi cū tāto impetu properare, ꝙ necesse est nautas quib. obuiāt.i.vicinos cōtra quos pugnāt & litigāt à statu & ꝓsperitate ipsorū cadere, & perire, sicut patet de malis aduocatis & balliuis īuicē federatis viđ īfra đ glottide, vbi fit mētio de coturnice.

De Ciconia. Cap. 20.

1 Ciconia nidum suum in hyeme terra replet & cum luto virgulas & spinas nidi compaginat, ne in hyeme ventus tempestuosus ipsum deiiciat & dissoluat. In reditu āt suo in vere nidum suum renouat, ipsumq; quia bene in hyeme ꝓmuniuit, tanquam dn̄a occupat, & resumit. Ciconia est hō nidus suus est conscientia, hyems tribulatio & tentatio vel prosperitas, spinæ sunt cōsciæ remorsus, lutū est pn̄ia & humilitas. Qn̄ igiť venit hyems.i. tentatio alicuius pc̄ti. tunc spinas nidi nostri.i.pungētes mortis vel inferni considerationes debemus luto.i.humilitate vel mortis memoria colligare, ne vētus & tēpestates.i.impulsus tētationū nidū cōsciæ diripiāt & dissoluāt. Et si ita fecerit hō in hyeme huius mūdi, tunc adueniente vere prosperitatis æternæ, nidū consciæ reperiet integrum, nō destructū, & sic ipsum ꝑpetuo poterit occupare. Ecc.28. Sepi aures tuas spinis.¶Ciconia est auis calidæ naturæ & multa comedit venenosa, sed ꝓp hoc nō moriť, quia virtute caloris oīa digerunt. vn̄ ei cibus efficitur, quod mors aliis inuenitur. Et pedes ciconiarū tanto magis rubent, quanto plus senescūt, & quāto plus veterascunt. Sic hō qui habet feruorem charitatis, licet comedat venenosa.i. administret mūdi negotia de se periculosa, vel ēt licet videat mala exēpla, oīa tn̄ digerit, diuidit, & distinguit, & mō debito virtute caloris charitatis oīa ordinat & disponit. Sicq; fit ꝙ ꝓp hoc nō moriť ꝑ pc̄tm̄, licet exinde simplices alii moriantur. Mar.16. Si mortiferum quid biberint, non eis nocebit. Hō ēt perfectus & charitatiuus q̄to plus senuerint, tanto os suum.i.verba & locutio, pedes idest amor & affectio per charitatis incendiū plus rubescūt. Apo.1. Pedes eius similes oricalco, dū est in camino ignis. Vel per pedes intellige, finem, vitæ q̄ in bonis hoib. quanto amplius vixerint, tanto amplius rubicundus est per charitatis & honestatis spēm & decorē.

3 ¶Sicut dicit Amb. in hexa. ciconię qn̄ mare trāsuolāt vt inueniāt pascua vberiora & loca calidiora, cornices solent eas ꝓcedere, & defendere, & contra aues nociuas ꝓ eis se opponere, & tutū ducatū eis ondere, & præbere. Ista autē à Solino vn̄r dici de coturnice, sicut supra reperies loco suo. Sic vere ciconiis.i.religiosis mare huius mundi transuolantibus dēnt cornices.i.pricipes seculares præsidiū ferre, tutum ducatum prębere, & a nociuis tyrannis defendere & protegere, sicut facit cōiter rex Frācię qui ecc̄ias & religiosos tenet in sua saluagardia, cōtra malos hoīes tyrannos. vnde Gen.49. Gad accinctus pręliabitur ante eum.

4 ¶Sic est de aīa & carne, sicuť de ciconia mascula, & fęmella. dicit. n. Solinus inter ciconias esse cōiugia. Sic ergo fit quādo mas ad pascua egreditur, circa pullos fœmina ꝑseuerat, & ecōuerso si fęmina ad pascua exierit, masculꝰ nidū fouet. Mas est sp̄us fęmina est caro. Nidus aīę in quo est terra & spinæ, est pc̄tm̄, vbi ē vilitas & remorsus, pascua eiꝰ sūt bona sp̄ualia. Nidus aūt carnis est disciplina & pn̄ia, vbi ē terra humilitatis, & spinę asperitatis, pascua eius sunt mūdi delectabilia. Si ergo masculus.i. sp̄us ad pascua gratiarū & virtutum euolauerit, tūc caro disciplinę & pn̄iæ nidū seruat, vbi humilitate & asperitatis aculeis īstigāt. Si vero ecōuerso caro ad pascua delectabilium dimissa fuerit, tunc aīa in nido remanet pc̄torum, vbi luto carnalitatis & cupiditatis puluere maculatur, & cōsciæ spinis & aculeis instigatur. Carnis.n. & sp̄us diuisæ sunt leges, quia ₰m Greg. ibi nimirū sp̄us deficit, vbi caro requiescit. Vel posset allegari de cōiugib. q̄ dēnt alter alterum supportare.

5 ¶Ciconia cibus comedit venenosos, sed qn̄ videt ciborū superfluitatib. se grauatā, aq̄ salsā maris sibi incorporat, quæ sua salsedine mordicat intestina, et sua caliditate dissoluit humores, & sic superflua eiicit et expellit, q̄ sibi essent alias cā mortis, sicut dr̄ in li. de nat. re. Et ēt ₰m Aris. si ciconia adulteriū cōmiserit nisi lota fuerit anteq̄ masculū suū adiuerit, statim ꝙ hoc sētit ipsā percutit & occidit, sicut đ quadā ciconia fuit probatū, q̄ absēte masculo cū alio cōuiuebat, sed statim ad fluuium curreus se balneabat, & sic masculus suus adulteriū nō sētiebat. Verūtn̄ die quadā subito veniēte masculo nō habuit spatiū se lauādi, et iō statim masculū adulteriū sēsit, & paulatim dissimulādo recedēs, tādē cū multitudine aliarū ciconiarū reueniēs, adulterā primus rostro percussit, & aliis percutiētib. mortis pęnā ꝑsoluit. Istud vel sīle vide infra de mirabilib. c. de anglia. Per ciconiā intelligo pc̄tōrē, q tunc comedit cibos venenosos, qn̄ in stomacho cōsciæ recipit uitia & pc̄tā, sed tūc exinde sentit se grauatū, qn̄ pc̄tā sua cōsiderās, eorū rōne sentit se ad bōa opera inhabilē et ineptū, et iō tunc dēt bibere aquā amarā cōtritionis, vt eius acerbitudine & salsedine pungātur intestina cōsciæ per remorsum, et eius caliditate et feruore dissoluanť, diuidanť, et distinguanť humores corrupti.i.vitia et pc̄tā, & si dissoluta ꝑ cōfessionis orificiū emitanť. Nā si ciconia.i.aīa adulterata fuerit ꝑ imunditiē, ꝓ certo qn̄ ante uirū suū venit, s.añ deū in iudicio particulari vel vl̄i, ipsā æternis verberib. cruciabit. Vel ēt corā viro suo Chr̄o in sacro altaris, q̄a .s. quicūq; mādu cat corpꝰ dn̄i indignē, iudiciū sibi manducat et bibit. Vel pt̄ allegari de fide et fidelitate cōiugū, quā dēt alter alteri custodire.

6 ¶vnū mirabile dr̄ de ciconia in lib. de nat. re. ꝙ.s.dn̄o loci in quo solet fętificare, solet vnam de suis plumis et vnum de suis pullis quasi pro annuo tributo et salario dimittere, in quo humana gratitudo doceať, quia Deo et cuicunq; benefactori dēt receptū bn̄ficiū ꝑ virib. cōpensare. Prou.3. Honora dn̄m de tua sub͂a.

7 ¶Nota ꝙ ciconia seruat et diligit nidū suū quē primo habuit et eū a cūctis aliis ꝓtegit et defēdit, et nisi inde ꝑ violētiā expellať, aliū nunq̄ q̄rit, pullos mire diligit atq; nutrit, et ex cōtinuo cubitu super ipsos plumas ꝑdit, & in nido iugiter, residet quia dum masculus ad pascua gradiť, fęmina pullos fouet & masculo a pascuis reuertente, fęmina sibi cedit, & in pascuis succedit. Per ciconiā platū intelligo, qui nidū beneficii sui summè debet diligere, & pro ipso seruādo contra oēs alios debellare, & ipso contentus debet esse, quia nō dēt appetere pinguiora 4.Reg.14. Cōtētus esto gloria tua, & sed ī loco tuo. Pullos suos.i.subditos debet ꝓtegere, & nutrire, & plumas.i.bona tpalia q̄ de necessitate nō fuerint, in eorū nutrimēto expēdere, & eis misericorditer elemosynas elargiri, & in nido officii sui debet eos recipere & fouere. Iste ēt in nido.i. in beneficio suo dēt ꝑsonaľr residere, & nisi cā vict' aquirendi tā sibi q̄ pullis & subditis.i. non nisi cā scīæ acq̄rēdi debet relinquere nidū suū. Leu.8. Die ac nocte manebitis in tabernaculo obseruantes custodias dn̄i.

8 ¶Nota ꝙ ciconiæ sunt serpētib. inimicæ, eosq; rostro ꝑcutiunt, & occidunt, eosq; deuorant & manducant. Vn̄ Pli. li.10. ca.23. dicit ꝙ antiquitus in Thessalia q cunq; ciconiā occiderat capitis, reꝰ erat. s. ꝓ eo ꝙ hm̄oi ales patriā à serpentib. defendebat, ꝙ ēt dicit Soli. q ēt dicit ꝙ noceri eis locis oib. nephas putant, ꝓ eo ꝙ patriæ à serpentib. liberant. Buffones tn̄ nō nisi in magna fame dn̄r comedere, in quo pōt buffonis malitia apparere. Et suo aduentu tp̄is nunciāt nouitatē, & circa domos ab hoib. habitatas nidificant, et hoium societatē diligunt et freq̄ntant. Ciconiæ ēt horas diei sua crepitatione solent distinguere, et rostro ēt aluum purgare, sicut dicit liber rerum. Sic proculdubio ꝓdicator debet esse serpentib.i. pc̄tōrib. inimicus, et eos rostro prædicationis suæ totaliter impugnare, et ipsos debet sibiipsi per cōpassionē icorporare, et sp̄ualiter deuorare. Buffone tn̄.i. diabolo iflato et superbo lucifero excepto, quia isti nō est aliqualiter condolēdū cū sp in sua malitia ꝑseueret. Ista ēt circa domos hoium nidificāt, q̄a virorū rōnabiliū debēt diligere comitiuā. Eccl. 3. In multitudine presbiterorum sta. &c. Cū igiť isti diei.i. vitæ, sciu

te,seu ẽt grãæ diuinæ horas.i.cõditiões nobis denotẽt & cũ serpentes.i.dęmones & pctã a nobis tollãt,& cũ ẽt nos purgare rostro.i.per cõfessionem,doceant,nullus dẽt eis nocere, sed vbicunq; venerint, salui & liberi dẽnt esse, qa pro certo qui ciconiã.i.pdicatorẽ vel religiosum læserit, apud Deum criminis reus erit.iõ in Ps.dicit dñs inhibendo. Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.¶Ciconia circa hoĩm domos nidificat, quorũ societatẽ diligit & frequentat,& nidũ suũ primũ,nisi coacta fuerit,de facili non dimittit, & sic p hyemẽ nidũ reliquerit,in vere re veniẽs reuertit ad eũdẽ, nec aliũ nidũ q̃rit.Ciconia est vir perfectus qui circa domos hoium.i.in societate virorum rationabiliũ commoratur. Tam Pli.q̃ Solinus dicunt ꝙ aliq; ciconiæ carẽt lingua.Nidus talium est pfectio vel religio,in qua debent pullos bonorum operum procreare.Nõ debent ergo per instabilitatẽ & incõstãtiã nidũ pfectionis relinquere,imo si hyeme.i.si tẽtatione vel tribulatione coacti fuerint ab eo resilire:tñ sedata hyeme & aduenieñte vere psperitatis dẽnt iterũ reuenire,nec aliũ nidũ q̃rere,nisi primũ. Qđ est cõtra eos q de pbenda ad pbendã, de religione ad religionẽ cupiunt euolare.4.Reg.14. Cõtentus esto gloria tua, & sede in loco tuo.Qđ ẽt est cõtra apostatas,q sine pposito redeũdi dimittunt aliquotiens status suos.Vel põt allegari de patria,qũo vnicuiq; dulcissima debet esse.¶ Ciconia mire diligit pullos suos,qa ex sollicito accubitu super eos,plumarum suarum vestib.denudat,sed ecõuerso qñ ad senectutẽ parẽs venerit pulli sibi vicissitudinẽ recõpẽsant, eũq; i nido senectute fessũ releuãt, & quousq; vires depræditas recuperẽt, circa parẽtũ educationẽ intẽdũt,& diligẽtius laborant,ſm Amb.in hexa.Qđ ẽt dicunt Solin.& Isido. & ẽt liber rerũ,q oẽs dicũt maximã ciconiis inesse pietatẽ. Sic vere parentes p filiis educandis qñq; plumas diuitiarũ perdunt pro ipsis pmouendis,& in scholis & alibi nutriendis,& iõ vice reciproca debent in senectute à filiis enutriri, & ipsi eis humilr famulari.Qui.n.honorat patrẽ suũ,vita viuet longa.Ecc.8.Qđ ẽt de parẽtib.et filijs.i.de platis& subditis põt dici,q.a.s.isti debent sibi inuicẽ deseruire, & nutrimẽtum & obsequium exhibere,ad Gal.6.Alter alterius onera portate.¶Sicut dicit Pli.li.10.c.23.Ciconiæ certo tpe anni veniunt & certo recedunt, verũtñ satis est(vt ait) mirabile ꝙ bene venisse,vel recessisse noscunť,sed earũ recessus vł aduentus nunq̃ actualiter vř.Locus aũt quo vadunt,vel vñ veniuut pænitus ignoratur.vñ ait.Qm̃ inquit e loco veniãt, aut quo se referant, icompertum adhuc est.de lõginquo tñ venire nõ dubiũ. Nemo inquit vidit agmẽ discedentiũ,aut venientiũ,sed venisse cernimus.vtrũq;.n.nocturnis fit tpib. Ait ẽt ꝙ in asia patentib.cãpis conueniunt,vbi inter se congregatæ commurmurant,sed eam quæ vltima venerit,lacerant,Simul ergo congregatæ noctu recedunt,& nullã pter captiuas & seruas seu in domib.detentas post se dimittunt. Ista si vis applica ad aduentũ Christi,qui à loco nobis ignoto,s.à paradiso vẽit,& illuc ẽt post redijt.Noctu ẽt dř venisse nascendo & noctu ẽt abiisse resurgẽdo.Nobis tñ oĩa sunt ignota,q.a.s. nemo est q bene sciat modũ seu horam qua venit,vel qua ẽt surrexit, vel locũ ẽt vñ venit, & quo postea remeauit.vñ ipse est qui ait Io.7.Nescitis vñ venio,aut quo vado. Qđ aũt ciconia Christi aduentũ significat, patet Hie. 8.Miluus in cœlo cognouit tps suum,turtur,hirundo,& ciconia cognouerunt tps aduentus sui. Vel si vis allega contra illos q tardi & vltimi volunt ad onera & opera publica venire, qui.s.debẽt pęnam & supplicium sustinere. Quæ ẽt cõsuetudo solebat esse apud gallicos ſm Iuliũ Cesarẽ, quia s.illũ q ultimus ad congregatum exercitũ veniebat multitudo aliorum protinus occidebat,& hoc faciebant,vt quilibet acceleraret venire,& nullus præsumeret remanere.In omni ergo bono negocio,illi qui plus accelerant plus laudantur,illi vero qui vltimi veniunt, reprobantur.Quod ẽt cõtra illos põt dici qui vltimo ad fidem & ad pniam volũt venire,&qui solent senectutis terminum expectare, & qui tardi & negligentes sunt,quia.s.istos solent in inferno dęmones lacerare.Vñ 3.Reg.14.Interficiam de Hieroboã mingentem ad parietẽ,& claudum,& vltimũ in Israel.& Amos 9.Nouissimum illorum gladio interficiam.Bene ergo dř Ecclesia.5.Ne tardes conuerti ad dominũ, neq; differas de die in diem.Vel si vis allega contra illos qui in aduentu & recessu suo faciũt magnas pompas & magnum tumultũ & rumores,volentes,quod ab oĩb.sciatur vt eorum gloria ab omnibus videatur,sicut patet de principib.& platis, qui tñ si essent bene humiles,deberent ignotẽ ingredi & exire,ita qđ prius perciperẽtur venisse quam venires.Lu.12. Veniet dñs serui illius hora,qua nescit &c.¶Scriptum reperi ꝙ ciconia caret lingua, verso tamẽ capite supra dorsum alte murmurat atq;stridet,& ideo sicut ponit Ouidius.li.6.Antigone in ciconiam mutata fingitur, qa contra Deos striduisse & murmurasse probať.Sic vere detractores lingua ad bene loquẽdum videntur carere, stridorem tamen faciunt inquantum contra Deos.i.cõtra bonos solent multotiens murmurare

De Cynomyia. Cap. 21.

CYnomyia ſm Isid.est musca canina,quę respectu aliarũ est magni corporis & lati,parui volatus maximæ tñ est adhærentiæ & tenacitatis, quia in vilibus pellibus animalium & maximè canum adhæret, & pellem lacerat,& corrodit,& sanguinem attrahit atq; sugit. Vñ ẽt antiquorũ canum,qui ipsam pp nimiã assuefactionẽ nesciunt expellere, aures rodit,& ibi scabiẽ gñat,& fætorẽ. Per istas muscas intelligo mulieres, per canes impudentissimos, qui nesciunt saturitatem.(Esai.56.)intelligo luxuriosos,per sanguinem intelligo substantiã coporalem,per pellem intelligo exteriorem conuersationem.Fęminæ ergo sunt cynomyiæ.i.muscę caninę p impietatẽ,sunt ventris lati per appetitus insatiabilitatẽ,sunt corporis magni per luxuriã & carnalitatẽ, sunt volatus parui & modici per inertiam & tepiditatẽ,maximæ ẽt sunt adherẽtiæ & tenacitatis per iportunã societatẽ,quia, vere luxuriosus si se à mulierib. permiserit inquinari,nunq̃ pt eas post modũ effugare,q̃diu in ipso sanguinẽ inuenerint substãtiæ temporalis Eccl.13 Si habueris cõuiuet tecum,si nihil habueris,derelinquet te. Istę pellẽ bonę conuersationis laniant & dirumpunt.Istæ sanguinem diuitiarũ attrahunt & ebibunt, & aures.i.auditum veterum mastinorum.i.luxuriosorũ induratorũ taliter lacerant & cruentãt, ꝙ verba saluti suæ cõgrua non audiunt necattendunt. Eccl.21.Quodcunq; audierit scius laudabit, & ad se adiiciet. Audiuit luxuriosus, & displicebit illi, & piiciet illud post dorsum suum.Et ibidẽ.23.dř.Hoĩ fornicario oĩs panis dulcis,nõ fatigabiť trãsgrediens vsq; ad finẽ. Et bř talẽ fętorẽ gñat in eis muscæ istæ, qđ fętor suę ĩfamię vndiq; seminať

De Cornice. Cap. 22.

COrnix sua voce pluuiam significat, & licet ex hoc possit bonum prætendere, suis tñ operib. incolas dinoscit infestare,& bona eorum comedere vel vastare.Itẽ hęc auis diutissimè viuit & licet in senectute eius pluma exterior dealbeť,tñ caro interior q̃to plus vixerit,tanto amplius denigrať.venenosis & aliis cadauerib.pascitur,& cunctis pdalibus auibus aduersatur. Nã nisum odit et accipitri insidiatur et resistit, et aquilæ licet ipsam tangere non audeat, tñ voce horribili est in festa. Sic licet auari vicinis suis verbis fallacib. bona plurima cõicant & promittant, et eis pluuiam subsidiorum denuncient atq; dicant, sicut patet de illis qui sub specie bonæ intentionis pauperibus promittũt dare mutuo, et eos in necessitatibus adiuuare, tñ de facto contrarium inuenitur, quia per excoriationes et rapinas eos diripiunt et infestant, ipsosq; bonis temporalib.spoliãt et denudant.Esa.3.Rapina pauperum in domo vestra. Et licet quantum ad venustatem exterioris habitus, vel ẽt quãtum ad fictã exteriorem conuersationem in senectute sua dealbentur,tñ caro interior,i.conscientia, peccatorum nigredinem non dimittit, imo tunc plus per luxuriam denigrantur, & magis per auaritiam indurantur. Vñ Sen. Cum cætera vitia senescẽtibus nobis senescãt sola auaritia iuuenescit.Isti longo tpe viuunt in hoc mũdo, nec mirum, quia hic dat eis suus dñs paradisum.Vel multo tpe viuunt,s. reputatione pauperum quibus nocent.Eccle.7.Impius longo viuit tpe in malitia sua. Istæ aues prædales,i. prædicatores et etiam principes,et prælatos,qui bona sua per phas vel per nephas prædantur,odiunt,& eos vocib.detractionis improbis persequuntur.Aquilam ẽt regem prælatorum.i.Christũ suis malis operib.rumorib. blasphemis locutionib. persequunť,sed cum eorum nequitias satis dissimulauerit, tũc in

ira conuersus eos morte æterna feriet & necabit. Nunc.n. non infert furorē suū Deus, nec vlciscitur scælus valde Iob 25. Sed zelus & furor non parcet in die vindictæ. Prouerb. ¶Scdm augures, cornices dñr hoīum curas agere, insidiarū abscondita monstrare, futura & maximè pluuiam ꝑdicere. Sed quicquid sit de istis opionib. incolis tñ terræ vbi habitant cornices sunt nociuæ, quia eorum fructus & semina diripiunt & deuastant, & voce sua horrida eos discutiunt & conturbant, & aues magnas & potentes, s. accipitrē & aqlam, suis clamorib. persequi non formidant, à quibus tñ sæpe fit qđ pœnam & vindictam reportant. Sic aduocati clamore suæ eloquentiæ dicūtur curas & mundi negotia agere causarum abscondita declarare, & futuros causarū euētus prædicere & monstrare, & ēt pluuiam ꝓsperitatis suis verbis coniicere, & eam ēt hoībus promittere. Sed ista uerba augurum sunt fallacia, imo de facto sępe inuenīt cōtrarium, quia ꝓ certo isti super omnes alias aues incolis, & habitatoribus terræ sunt impiæ & nociuæ, qa seminibus & fructibus tēporalium ipsos expoliant, & voce horribili minarum suarum multotiēs ipsos turbāt. Magnas etiam aues prædales, i. principes & potētes non verentur propter eorum nimiam præsumptionem clamore litigationū suarum offendere, vel turbare, propter qđ ipsos contingit sepe penas & supplicia reportare, cotra illud Eccl. 8. Non litiges cum homine potente, ne forte incidas in manus illius. Et sicut cornix seipsam & pullos suos nutrit cadauerib. venenosis, sic tales tam se quam suos nutriunt diuitiis male & ipiè congregatis, de quib. pōt dici Naum. 2. Leo cepit sufficienter catulis suis, & mactauit leenis suis. & Iob 24. Vigilātes ad prædam præparant panem liberis. Et sicut cornices gregatim volant, & quanto plus viuunt, tanto duriores efficiūtur, sic aduocati gregatim viuūt, qa vnus aliū protegit, disiūgit, & defendit, nec vnus cōtra aliū vult ꝓ aliqua pecunia vt cōiter aduocare, imo sicut vna cornice in cāpo alicuius sedente, alię similiter ibi sedēt, & sic qcquid est seminis vastant, sic &c. Et quāto plus vixerint, tanto in sua malitia grauius indurant. Cor eius indurabitur sicut lapis & stringetur velut malleatoris incus. Iob 41. Et ideo cor durum male habebit in nouissimo. Eccl. 3. Et qui mētis est duræ, corruet in malum. Prou. 28. ¶ Cornix secundum Pli. li. 10. ca. 12. Magnæ est industriæ. Nucem enim quam non potest rostro frangere, in altum leuat, & super saxa cadere pemittit, & hoc totiens reiterat quod eam frāgit. Talis debet esse ꝓlatus, quia pro certo quando habet aliquam nucem. i. aliquē subditū durum & obstinatum præ manibus, quem. s. rostro. i. verbo non potest frangere vel donare, debet illum allidere ad saxa. i. ad duritiam tribulationum, vt sic qui verbis non fragitur, verberibus, castigetur. Psa. Beatus qui tenebit & allidet paruulos suos ad petrā. Vel dic ꝙ petra est Christus, ad quē debet illum prælatus per orationem allidere, & eū sibi cōmendare & commitere, quem non potest verbo doctrinæ frangere vel domare. Vel dic ꝙ nux rotunda est cor nostrū quod si sit ita durum quod frāgi vel inclinari ad bonum nequeat, nec pro certo ipsum debemus eleuare per cælestium contemplationem, & tādem ab alto ad inferiora deprimere per mortis, & inferni considerationem, & ad petrā Christum ipsum allidere per deuotionem & orationē, et sic ipsum poterimus frāgere ꝑ conuersionem et subiectionem. Vel dic ꝙ sæpe accidit ꝙ Deus quando videt hominem nimis seuerum et durum, & ad compatiēdum aliis minus frāgibilē, et austerum, ꝑmittit ipsum in pctm̄ cadere, vt sic ex propria fragilitatis cōsideratione possit eū frangere, et ad compassionem, humilitatem, et iustitiā inclinare. Exēplum de beato Petro, qui ſm Gregorium, ob hoc ꝑmissus est cadere, vt discere aliis cōdolere. Quod etiam de casu statu ꝓsperitatis potest intelligi, qa. s. sępe fit vt Deus ab alto gradu et statu hominem detrahat, et ad lapidem. i. ad aduersitatis duritiam ipsum allidat, vt eū ad bonum facilius frāgat. Vnde Iob 30. Eleuasti me, et quasi super ventum ponens collisisti me valide. Vel dic quod cornix est diabolus, qui vidēs quod non pōt nucem. i. hominem clausum ad se custodiendum astutum, fortem stabilem atq; durum frāgere per peccatū, nec comedere ꝑ tormentum, eleuat ipsum. s. procurādo sibi seculi dignitates, et ꝑ sic libito ipsum ad pctā detrahit, & finaliter dānat & frangit. Quod ēt de ecclesia primitiua possumus dicere, quia tunc eā diabolus frangere vel lædere non potuit, quousq; eam per mundi diuitias & potentias eleuauit. vnde Greg. Sæpius in altum quis tollitur, vt cadens fortius conquassetur. Aduerte tñ qđ dicit Pli. vbi supra. s. lib. 10. c. 12. s. quod cornix raro inuenitur in templis & lucis mineruæ, quæ erat dea sapientiæ. Oino autem athenis, q̄ literarum mř dicitur, cornicula non vī. Sic illi qui more cornicis sunt garruli, domos & templa deæ sapiæ, & ciuitatem literatum nō inhabitant, inquantum. s. tales vt cōiter veram sapientiam non vendicant nec frequentant. Garrula. n. loquacitas plerunq; est perfectę sapiæ contraria, quia vt cōiter illi sapiam non attingunt, qui more cornicis garruli et magniloqui sunt, et maxime qñ per diuersa crimina nigri fiunt. Sap. 1. In maliuolam aiam non introibit sapia, nec habitabit in corpore subdito pctis. Vel dic ꝙ tales pctōres tēpla & ecclesias nolunt frequentare, nec orationi vel deuotioni intendere vel vacare. ¶Dicit Amb. in Hexam. ꝙ cornices filios suos summe diligunt, illos ēt volantes aliquandiu persequuntur, et pascunt, et qñ per longæuam senectutem parētes cornices plumas perdiderint, et volatum, cornices iuuenes plumis propriis eos fouēt, & ad volatus pristinos eos ꝓ posse habilitant et reformant. Sic si parētes nostri (q̄ dum sumus iuuenes valde nos diligunt, & diligenter ēt nos fouent & nutriunt) plumas perdiderint diuitiarum, et volatum potētiæ tpalis, ipsos debemus tā virib. quā diuitiis adiuuare. Exo. 20. Honora patrē tuū & matrē tuā. &c. Vel pōt exponi de bonis prælatis, et de bonis subditis, quorum alter dēt alteri in necessitatib. subuenire. ad Gal. 6. Alter alterius onera portate. ¶Cornix a tergo de ouo exire, dř sicut & bubo, ſm Pli. li. 10. c. 16. Sed de hoc vide de bubone, §. pē. Cornix q̄uis nigra sit tamen loqui ad modum hominis docetur, et cum in aqua clamando & aquam respergendo se balneat pluuiam pronosticare videt. Ouis columbarū insidiat, ipsaq; comedit et furatur. Sic cū pctōres in suis actibus retrogradi sunt nascendo. i. intrando in mundum, semperq; caro q̄ est posterior prima vadat, isti tñ qñq; vt hoies loquūtur recte docēdo, et pluuiā æternę fęlicitatis alis denūciāt ꝑdicādo, & se i aqs fictæ cōpassionis & deuotionis apparētia balneando, sicut ad literā potest de hypocritis experiri.

De Coruo. Cap. 23.

Coruus ſm Aristo. lib. 9. pugnat cum asino & Tauro, et est amicus vulpis, et ꝑ ea pugnat contra Esalonē accipitrem, et ſm eundem, corui contra se inuicem pugnant, et fortior lædit et percutit debiliorem. Per asinum intelligo pauperes mercatores, per Taurum intelligo pauperes agricolas, per vulpem causidici designantur, per coruos autem qui furantur pecuniam & abscodunt, intelligo cupidos et auaros. Ab istis ergo Tauri et asini infestantur, quando ab auaris pauperes mercatores et agricolæ opprimuntur, sed tunc ab eis vulpes diligit, qñ fallaces causidici ꝑꝑ suas sustinendas malitias ab eis alloquuntur et donis et beneficiis ꝑmiant. Et coruus cōtra coruum pugnet qñ pro cadaueris. i. ꝓ diuitiis tpalib. inter eos iurgia concitantur, quia inter superbos sp̄ sunt iurgia. Prou. 13. Sp. n. iurgia quęrit malus. ibidem 17. ¶Nota ꝙ coruus est auis immunda, et cadaueribus vescens, et pugnat cum Tauro, et asino, et eos rostro et pedibus percutit et infestat, et de pullis suis aliquotiens eiicit extra nidum, et est amicus vulpis, et pro ipsa pugnat cōtra alios ſm Arist. li. 9. et hoc forte quia vulpes sua fraudulētia aues et alia aialia, occidens, coruo dat aliquotiens pārtem prædæ, sed quicquid sit, qñ vulpes moritur, a coruis pelle et carnib. spoliatur. Per Taurum agricolam intelligo, per asinum pauperes mercatores, per coruum principem iniquū, per vulpem fallacem balliuum vel aduocatum. Impij ergo principes qui cadauerib. i. rapinis et excoriationib. nutriuntur, pullis suis. i. subditis sunt infesti, et eos de nido subæ ꝓpriæ eiiciunt et expellunt. Mich. 2. Mulieres populi mei eiecistis de domo deliciarū suarum. Agricolas et pauperes rostro comminationum percutiunt et affligunt, vulpes autē, i. balliuos, et aduocatos diligunt, protegunt et defendunt, et hoc quia ꝑ fraudes eorum rapinæ suæ et malitiæ palliantur, et de ꝑdis ꝑ eos pręparatis ipsi tyranni comedūt et vescuntur. Mich. 7. Principes postulat, et iudex in reddendo est. Sed qñ tales vulpes. i. balliui et aduocati moriunt ꝓ certo principes

cipes eorum substantiam comedunt, lacerant & prędant, qa sicut coruus non diligit vulpē nisi quandiu viuit & quā diu ab ipso potest commodum reportare, sic nec principes aduocatus vel balliuos. Eccl. 12. Si occurrerint tibi mala, inuenies eum priorem ibi. ¶Coruus cū cadauer inuenerit primo & principaliter oculum petit, quem primo extrahit & comedit, & tandem cerebrum, & postea alia membra deuorat & consumit. Causam autem allegat. Pli. lib. 11. c. 37. dicens quod pleraq; alitum oculos appetunt, quia effigiē suā ibi cernētes velut ad cognata desideria tendunt. Coruus est diabolus, qui ante oīa oculum fidei vult extinguere, & tādē cerebrum à quo emanant sensus naturales. i. virtutē discretionis nititur destruere, & sic secure post alia mēbra. i. alias virtutes animæ dissipare. Vnde Prou. 30. Oculum qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ, effodiāt eum corui de torrentib. & comedunt eum filij aquilæ. Vel dic, ꝙ sic facit Deus, quia. s. oculum mētis & cordis summè diligit, pro eo quod ibi imaginem trinitatis esse cognoscit, & maxime qñ pc̄tm̄ hmōi imaginem non corrumpit. Prou. 23. Fili p̄be mihi cor tuum. ¶ Coruus paucissimi est coitus, & ideo diutissimè viuit. Expone sicut de elephante. ¶Coruus sicut aquila si plusquā duo oua vel duos pullos fecerit, tertiū de nido eiicit, pullos verberat, & ad exeundum & ad uolandū compellit, &c. Expone sicut supra de aquila. ¶Coruus scd̄m Arist. in tpe æstatis pullificat & ouat contra cursum aliarū auium, quod etiam dicit Pli. vbi supra & cōtra asinum & taurum pugnat, vulpem autem protegit & diligit, cum aūt vulpes mortua fuerit, eius carnes deuorare propter pristinam amicitiam non omittit. Sic diabolus in æstate prosperitatis oua malorum propositorum, & pullos malorum operū in nido cordis humani procreat & producit. Peccatū. n. ab eo ponitur per cogitationem, fouetur per delectationem, creatur pullus per consensum, excluditur per operationē. Iste contra asinum. i. religiosos, & contra taurum. i. cōtra bonos actiuos pugnat, & eos rostro & vnguib. tribulationum & tentationū percutit atq; grauat. vulpes. i. peccatores nūc vr̄ diligere, & eos in prosperitate seruare, sed cum mortui fuerit, eos in inferno sine vllo remedio deuorabit nō obstā te amicitia præcedenti. Carnes amici sui comedet in obsidione & in angustia, in qua concludent eos inimici eorū. Hier. 19. Nota secundum fulgentium, Coruus hēt vocū quadragintaquatuor mutatiōes. Sic adulatores infinitis modis variant verba sua &c. Expone. Act. 1. Varijs linguis loquebātur. Ideo ad Titum 3. Prophanas vocū nouitates deuita. Vel expone de detractorib. qui multimode variant verba sua. Sed sicut s̄m Pli. li. 10. c. 12. tunc est pessima coruorum significatio, qñ glutiunt vocem quasi strangulati, sic verè, tunc verba detractorum sunt pessima, qñ sub quadam glutiendi & retinendi, vel totum dicere non audendi formula sunt ꝓlata, vtpote qñ fingunt se multa alia de homine scire, sed cūcta dicere non audere, tunc. n. maiorem faciunt contra hominem suspitionem, quam si plenam ederent locutionem. ¶Secundum Isid. coruus pullis suis non prouidet, quousque sibi similes eos viderit in nigredine & colore, sed cum plumarum nigredinem in ipsis viderit, tunc eos tanquam proprios recognoscit, & ipsos allicit atq; nutrit. Sic mundus illos qui non hn̄t nigredinem peccatorum, abiicit & contēnit, sed illos quos vt se nigros inuenerit, tanquam suos recolligit & extollit, iuxta illud Eccl. 13. Omne aīal diligit simile sibi. ¶Coruus nidum suum perpetuo nunquam mutat. Sic nec homo dēt statum, officium, & beneficium suum mutare nisi forte euidēs ratio cōtradicat. 1. ad Cor. 7. Vnusquisque in qua vocatione vocatus est, in eadem ꝑmaneat. Quod est contra ambitiosos & instabiles, qui nunquā aliquo gradu seu beneficio sunt cōtenti. vide supra da ciconia, vbi inuenies idē. ¶Scd̄m fatuos augures coruus hēt quandā vim præsagii, & diuinationis, & iō s̄m antiquos, inter aues quæ dedicabantur apollini, numeratur. Hęc auis s̄m Fulgentiū diuersas hēt vocis mutationes. s. quadraginta quatuor, & est auis fraudulenta, quia pecuniam & alias res furtiuè subtrahit, & eas abscondit in absconditis & cauernis, quib. postmodum se non iuuat. Sic aduocati & diuites & fatuis augurib. & mundanis, vim præsagientem hr̄e dn̄r. i. sapientiā excellentem, & ideo digni iudicantur ab hominib. Deo apollini. i. diabolo sacrificari. Isti multiplr̄ voces mutant, qa pauperes attrahendo vtuntur allectiuis & dulcib. ipsos autem terrendo vtunt̄ cōminatoriis & tristib. & super cadauera. i. super bona mundi & carnalis delicias ꝓ mala desideria cōmorantur, & ibi vltra quam deceat occupantur. Figurati in coruo diluuii, q. plus amauit circa cadauere remanere, quā ad Noe in arcam reuenire, sicut Gen. 9. & pecunias & alias res furtiuè subtrahunt, & eas in arcis & abditis recludētes, eis postmodum non se iuuant, quia morte subita p̄uenti, cū habuerint quod cupierant, non poterunt possidere. Iob 20. ¶Scd̄m Arist. coruus hoc hēt proprium, ꝙ in æstatis mediæ feruorib. ouat & pullificat, contra naturam auium aliarum. Sic boni qui nigrescunt per pn̄iam, in calorem tribulationū positi, pullificare per bona opera non omittunt. Et sicut coruus diutissimè viuit, qa s̄m Ouidium, coruus viuit mille annis vel saltem nongentis. (Vñ commune Prouerbiorum, ꝙ vna sepes spinarum durat trib. annis, canis durat quantum tres sepes, equus quantum tres canes, homo quantum tres equi, ceruus quantum tres hoīes, coruus quantum tres cerui. (sic vere viri iusti debent diutissime per perseuerantiam viuere, & nunquā à vita gr̄ę deficere uel cessare. Sap. 3. Iusti aūt in perpetuum viuent & apud dn̄m est merces eorū. ¶Secundum. Isid. pulli coruorum antequam habeant nigredinē à coruis nō diliguntur, nec ab eis pascuntur, imò tunc temporis roris cęlestis beneficio nutriuntur, sed postquam plumarum nigredinem acceperint, à coruo recogniti, cibis fętidis. s. cadauerib. sustentātur, roris vero beneficio ex tunc nullatenus educantur. Sic verè charissimi quandiu nos fuerimus sine nigredine vitiorum, alibi. i. innocentes & puri, tā diu Deus rore cœlestis gr̄æ nos nutriet. & perfundet. Ps. Cibauit eos ex adipe frumenti, & de pane cęli saturauit eos. Quamuis tunc pater noster mundus nos odiat & contēnat, & nutrimenta mundanæ prosperitatis nobis tūc subtrahat atq; tollat. Ps. Pater meus & mater mea dereliquerunt me, dn̄s aūt assumpsit me. Et econuerso statim quod nigredinē pc̄torū acquirimus, pater noster caro seu mundus nos cognoscit, & carnib. bonorum temporalium nos nutrit, Deus verò tunc rorem. i. nutrimentum gr̄æ nobis subtrahit, & in manu nostræ prouinciæ dimittit. Ps. Dimisit eos s̄m desideria cordis eorum, ibunt in adinuentionib. suis. Vel pōt allegari de diuina prouidentia, q̄ innocentes & simplices quib. vel fortuna vel natura vires & adiutorium denegauit, solet amplius subuenire, & ecōuerso illis quib. propria industria sufficit, & q. ꝓprię prudentiæ innituntur, solet sua subsidia subtrahere, & de ipsis amplius non curare figura de filiis Israel, q̄b. oī alio auxilio destitutis pluebat manna dn̄s in deserto, statim verò ꝙ de terræ fructib. gustauerunt, māna qd̄ de cęlo soliti erant percipere, perdiderunt, sicut dr̄ Iosuæ 9. ¶Sicut coruus s̄m Arist. si plures pullos habuerit aliquos eijcit, ne in nutriendo grauet̄, sic religiosus de nido cordis sui dēt amorem mundi & carnis eiicere, vt circa amorē Dei & proximi valeat occupari. vide idem supra de auib. in generali. §. pen. ¶Plin. li. 10. c. 43. naturalis mundi historiæ facit specialem titulum & coruorum intelligentia. Ait. n. coruū magni esse intellectus, & uerba humana aliquotiens edocer ri. Vnde narrat Romæ fuisse unam cornicem q̄ humano sermoni assuefacta, omnib. matutinis ad certum locū uolabat, & Tiberium & germanicū & Drusum Cæsares nominabat, & transeuntem Romanum populū salutabat. Mox verò cornix à quodā fatuo fuit occisa, sibiq; populus Romanus exequias fecit, & super humeros duorum æthiopum p̄cedente tubicine funus eius portatū est. Ipse vero occisor ipsius extitit in vltionem mortis cornicis interēptus. Narrat ēt de quibusdam coruis in troezena regione asiæ, q. assidentes humeris cuiusdā, cū ipse ad venationē ibant, & eum ad eūdū aliquotiens excitabant, & in venationis officio adiuuabāt. Narrat adhuc de cornicula q̄ sitiēs, nec aquā à ꝓfundo monumento extrahere valens, visa est tot paruulos lapides apposuisse, vt aqua ad summitatē monumēti exūdaret, & sic ꝓ voto biberet, vt placeret. Ista si uis applica ꝙ multo fortius dēt hō uerba humana. i. honesta & rōnabilia ꝓmere, venationē p̄dicatiōis facere, & si à monumēto & à fonte mię. s. Deo vel beata Virgine aquā gr̄æ & eloquentiæ nō possit extrahere, lapillos bonorū operū & orōnem dēt apponere, vt sic possit ista aqua vsq; ad os ipsius redundare, qd̄ maximè dēt facere prædicator, qui debet esse humanorū & ratio-

rationabilium verborum prolator,& aïarum venator,& in principio debet orationes ad fontem misericordiæ mittere,vt aqua grę & eloquentię possit ros ipsius irrigare.Es.12. Haurietis aquas in gaudio de frontib.saluatoris.Vel dic,ꝙ si populus Romanus voluit mortē unius auis vindicare,& eidē exequias sepulturę facere,multo fortius est mors vni⁹ hois iniustè occisi vindicāda,& sepultura debita exhibēda.

15 ¶Sicut ponit Pli.li.10.c.12.Vulgus arbitraț coruū ,ore parere,& cōcipere.Arist.tñ negat.Sic vere hō debet parere oua sua.i.confiteri peccata sua ore.s.verbaliter exprimendo,q̃ ,s.sicut dr̃ ad Ro.10.Ore aūt fit confessio ad salutem. Aristoteles tñ.i.mundi sapientes & pagani philosophi ad hoc nō concordant,qui confessionem non necessariam prędicant, sed eam refutant atq; negant.Vide infra.lib.4.c.42.§. 19.

De Cygno, Cap. 24.

1 CYgnus habet caput rubeum, pedes aūt hēt nigros. Sic multi in principio rubent charitate, sed in fine peccatis & vitiis denigrantur,dic de statua Dan.2.q.s.in capite erat aurea,in pedib.verò erat testea ferrea , significans illos qui meliores sunt in principio quā in fine.¶Cygnus ſm Isid, 2 dr̃ à canendo,nam eo ꝙ habent collum longum & reflexū, & caput altum & eleuatum,modulum suauem reddit.Vnde in hyperboreis partib.(ſm eum) concinentib.citharedis, pulli cygnorum de nidis euolant,& vna cū eis dulcis melodię cantum sonant.Et est auis in fluminib.habitās, alba plumis,sine nigredine intermixta,& inter pisces nutritus , ipsos non deuorat,neq; lędit.Nautis bonū pręsagit, & in alis est eius maxima fortitudo.Cygni tñ qui iuxta hoium habitacula nutriuntur,minoris sunt volatus & maioris carnositatis,& pinguedinis amplioris.Illi autem qui siluestres sūt, minoris pinguedinis,& collis extēsis,alis eleuatis,pedibusque ad posterius applicatis,sunt volatus generaliter fortioris.Et licet mors eis institerit,cantare pp hoc non omittūt, Isti in fluuiis nidificant libenter vbi ligna sunt vndiq; inserta,& collo extenso ad profundum aquę de radicib. & herbis quas ibi inueniunt,cibum sumunt.Cygnus charissimi significat generaliter viros iustos,quia.s.isti capite cordis & intentionis ad Deum superius eleuato, cantum modulosæ orationis,confessionis,prędicationis,laudis, & gratiarum actionis debent emittere lætabundè.Ps.Cantabo dño in vita mea,psallā,Deo meo quandiu fuero. Et tunc cygnus cū citharędis cantet,qñ vir contemplatiuus pro posse suo faciem patris cum Angelis contemplatur,cum ipsis ad actiones prouehitur gratiarum,& ad lętitiam spūalem,vt gaudere cum gaudentib.dinoscaț.ad,Rom.12.dicentib.Angelis & beatis illud Exo.15.Cātemus dño,gloriosè.n. magnificatus est.Iste gemitum & dolorum nescit,& in morte dulciter canit,quia verè vir eleuatus & iustus intantum allicitur ad ęterna,quod mundanę tristitię vel doloris, & æternę angustię vel horrores in ipso gemitum desperationis & impatientię non prodocunt,quinimo in morte & tribulatione positus semper in supremo delectatur,& ideo continuè iocundatur.Esa.61.Gaudens gaudebo in domino:& hoc quia sicut sapientiæ 3.dr̃,Sperat iustus in morte sua.Itē isti in aqs deuotionis debent nutriri, & ibi herbas & radices sacrorū voluminun ruminare, & de profundo fluminis scripturæ debent radices & herbas veræ doctrinę elicere,quib.se valeant impinguare.Gen.41.Pascebātur in ipsa fluminis ripa. Et licet qñq; inter pisciculos cōmorētur.i.inter hoīes pc̄tōres,non tñ ipsos dēt comedere detrahendo aut contēnendo,sed eos in pace tolerare, exemplo Christi qui publicanos recipiebat,& vt eos conuerteret,cum ipsis sępius manducabat,dicens Luc.11.quod non est opus valētib.medico, sed male habentib. Hic duas alas hēt.s. duplicis charitatis, in quib.cōsistit oīs virtualis & spiritualis fortitudo.Item cygni qui iuxta domus hominum habitant,sunt carnosi , quia contēplatiui,qui hominum secularium gratias & fauores q̃runt,& mundi negotijs se implicant,à volatu contēplationis retardantur,& pinguedine carnalis affectionis multipliciter hebetantur.Sed illi qui quo ad mundi negocia sunt siluestres,extenso capite intentionis eleuatis alis dilectionis, & ad posterius.i.ad cęli futura bona inclinatis pedibus affectionis,cum paucæ sint pinguedinis,& carnalitatis, ꝓ contemplationē fortiter euolant ad æterna Esa. 40. Volabunt & non deficient.¶Item habēt cygni pedes clausos, quib. se 3 iuuant in natando,quia.s.uno pro remigio,& altero pro gubernaculo vtuntur.Charissimi per pedes intelligo intellm & voluntatē.Isti debet esse clausi, quia voluntas non debet esse diuisa per diuerses affectiones,imo oïa debet reducere ad Dei charitatē,& in ipsum oïa claudere per affectū . Pes & intellectus debet esse clausus,vt non plus sapiat quam necesse est.Eccl.7.Sed sapiat ad sobrietatem.ad Ro.12. Non diuisus per errores.et dubitationes , q̃a dr̃ Oseæ 10.diuisū est cor eorum,nunc interibunt.Istis ergo duob.pedibus debet homo ad cœli gaudia nauigare,quia.s.pede voluntatis et affectionis vtimur ꝓ remigio , ista.n, ad modum remigii fluctuat in hoc mundo,pede vero intellectus vti debemus pro gubernaculo,quia.s.quicquid agamus,totum debet discreta rō gubernare.¶Cygnus sine aliqua nigredine habet plumas:in fluminib.habitat et nautis suo occursu bonum præ- 4 sagit.Sic prædicatores in plumis.i.in apparentia dñt esse albi,mūdi uidelicet & honesti,sine alicuius uitii nigredine inter mixta,et nautis.i.naufragantib.in mari huius mundi æternæ fęlicitatis suis debent prædicationib.solatium diuinare.¶Cygnus qñ coierit cum fęmina sua,hoc habes proposi- 5 tū ꝙ cibū non comedit donec fuerit balneatus , sicut dr̃ in li.de natura rer.Sic peccatores anteq̃ cibum sacri altaris recipiant,per confessionem debent si peccatis carnis fuerint maculati,añ oïa balneari,et sic mundè poterunt pane cælestis eucharistiæ satiari 1.ad Cor. 11. Probet autem seipsum hō,& sic de pane illo edat.¶Nota quod cygnus est auis can- 6 dida et cantu et carmine mōdulosa in aquis nutritur,et circa pullos suos educandos est sollicita et eos rostro aliisque et sibilo defendere cōsueuit,et si aliquod eis uelit obsistere, sp inter aduersarium et pullos se medium cōsueuit ponere, Et licet inter pisces nutriaț eos tñ nō deuorat,imo panē qui sibi proiicitur,eis cōicat comedendum. Cygnus est prælatus,qui in aquis sacræ scripturæ nutritus, dēt esse candidus per castitatem,modulosus per prædicationis vtilitatē, pullos suos et subditos debet ab inuasorib. spiritualib. et temporalib.protegere,et se contra inuasores hæreticos,dæmones et tyrannos medium obiicere,et ipsos rostro orationis, sibilo ꝓdicationis,et aliis protectionis dēt diligētius defensare,vt sic dicat ſm illud Psa.Adiutor in opportunitatib.in tribulatione.Caput debet hr̃e eleuatum.i.intentionem erectā ad æterna.Lu.21.Respicite et leuate capita vestra. Collum debet habere longum .i. discretionem deliberatiuam, vt.s.antequā cogitatio a corde exiens , exterius ad os et ad opus perueniat,possit considerare,et videre vtrum bona sit vel mala:et iste licet īter pisces.i.licet inter subditos et cōpares cōmoreț,ipsos tñ non dēt comedere per rapinā, sed panem sciæ et scripturæ , vel ēt panem diuitiarū tpalium a deo sibi datum debet eis misericorniter erogare,.et de herbis quæ crescunt in aqua.i. de verbis sacræ scripturæ debet accipere sibi cibū Gen.3.Et comedent herbas terræ.Cygn⁹ fæmella qñ masculus cū illa coierit,ipm eiicit et expellit, licet ei primitus blandireț.Et sunt cygni magnæ carnositatis et pinguedinis,et paucissimi sunt volatus,et habent carnē interius multum nigrā,et ad digerendum nimis duram et ī fluminib.iugiter cōmorantur.Sic luxuriosi in fluminib. deliciarum pro posse cupiunt enutriri:magnę sunt carnositatis et pinguedinis,et ad volatum contemplationis & bonorum operum nimis pigri,quia ſm Aug. Nihil adeo ab arce contemplationis virilem aium eiicit , sicut fœminæ blandimenta.Isti ēt carnē interiorē.i.consciam habent nigram et durā ad digeredum et ad cōuertendum per prædicationē, quia ſm qd̓ dicit Eccl.24.Homini fornicario oïs panis dulcis,nō fatigabit transgrediens vsq; ad finē. Et qñ fœminę de ribaldis suis cōmodum quod potuerunt extraxerunt,ipsos abiiciunt et repellunt.Figura de Dalida,quæ postquā Sāsonem totondit,abiecit ipsum,et manui hostium suorū tradidit occidendum.Sic mulieres postq̃ tpalem substam et vellus diuitiarum a luxuriosis excusserint ipsos abiiciunt & dimittunt.Eccle.13 . Si habueris,conuiuet tecum,si āt nihil habueris,derelinquet te.¶Cygnus percussus capite statim mo- 7 rit,percussus vero in aliis partib.multos sustinet ictus, sicut dicitur in lib.de natura rerum. Sic uere periculosum est hominem percuti a diabolo per peccata in capite intētionis, vel in principio iuuentutis. Aliæ.n. partes vitæ non sunt

ita periculosè, quia mors æterna ex ista citius sequitur, inq̃tum corrupta inuẽtutẽ vel intẽtione q̃cquid de vita vel de operib. sequitur, vitiatur, iuxta illud. Cum caput infirmũ, cętera mẽbra dolent. ¶Hypocrita est similis cygno, q̃ est auis exterius candidissima, interius aũt caro eius est valde nigra, & dura, rostrum hẽt ruberosum & densum, pedes tñ hẽt nigros & clausos, & licet in aquis maneat, interiorem tñ nigredinẽ nunq̃ mundat, licet exteriorẽ albedinẽ nõ amittat. Sic hypocrita est exterius candidus in apparentia gratiosa, sed niger interius in conscia vitiosa. Iste hẽt rostrũ densum & tuberosum, q̃a verba sua sunt ornata ponderosa & honesta: dura est eius caro. i. conscia ad digerendũ & cõuertẽdũ, & nigra ẽt & horribi[illegible] videdũ. Apo. 6. Ecce equus niger, & qui sedebat super e[illegible], nomen eius mors. Et licet in aq̃s sacræ scripturæ cõmoret, pc̃õrũ tñ nigredinẽ nõ amittit, iuxta illud Hie. 13. Si mutare põt æthiops pellẽ suã &c. Pedes autẽ eius. i. finis vitæ ipsius, sunt nigri qualis est caro alia demõstrãtes, q̃a finis hypocritarũ optimè demonstrat qualis erat conscia, q̃ sub honestatis albedine latitabat. Nã tales cõiter in fine cadũt sic apparet quales erãt. Iob 33. Ossa q̃ tecta fuerant nudabuntur. Et sicut olor caput & collũ extẽdit, vt de terra cibũ accipiat, tales cor & affectum extendunt ad cibũ bonorum temporalium acquirendum. Et sicut cygnus vult in aq̃s sp̃ viuere, sic hypocritæ in deliciis, sicut ad litterã videmus de multis rigorosis, qui quãuis prudentiam cõfiteantur, ipsi tñ in aq̃s deliciarũ p̃ cæteris uiuere comprobantur.

9 ¶Cygnus masculus blandit fęmellæ & post amplexionẽ colli mutuã, vnus alterum attrahit ad opus carnis, sed post actũ solẽt se vterq; balneare anteq̃ cibũ aliquẽ audeant manducare, & uost actũ illũ fęmina masculũ deiicit, masculus autẽ fugit, & ab ea corporaliter se elõgat, sicut dr̃ in libro de natura rerũ. Sic vir & mulier debent alterutrũ amplexari, & vnus alteri reddere debitũ, sicut decet cõpulã maritalẽ, sed delectationẽ q̃ in actu carnis dñt balneo lachrymarũ vel eleemosynis & cõpassionis expiare & fęmina masculũ dẽt expellere, & retrahere, & ab actu illo q̃tũ põt elõgare. Qđ tñ ẽ cõtra cõsuetudinẽ multarũ malarũ mulierũ, q̃ nõ solũ nõ retrahũt suos, imo ẽt sequunt alieos, sicut apparuit i dñã Ioseph & ẽt in Rachele, q̃ dicebat viro suo Iacob Ge. 30. Ad

10 me intrabis, quia mercede cõduxi te p̃ mãdragoris. ¶Scđm Marc. & Amb. Nautæ qñ sunt in maris periculis, visis olorib. eis obuiantib. delectant, & est auspicium lætitiæ & securitatis, & tũc securius tolerant freta maris. Per nautas intelligo tribulatos q̃ in mari tribulationum sunt positi. Per cygnum totum candidum intelligo bonos & iustos, q̃ more cygni verbis & cantib. sciũt aliorum tristitiã cõsolari. Nautę ergo visis cygnis lætant, quia magnũ est solatiũ tribulatis, obuiationib. cõsolari bonorũ. Vel dic q̃ cygni sunt Angeli, q̃ obuia ueniunt nautis. i. bonis & iustis morientib. & ad portum Paradisi tẽdentib. Matt. 25. Ecce spõsus uenit, exite obuiã ei.

11 ¶Nota q̃ cignus prope mortẽ dulcius solito cantat, & cum gemere nesciat, solus inter aĩalia ſm Ambro. cãtũ p̃ gemitu reddit. Sic boni aduenięte tribulatione & morte nõ dẽnt tristari, sed magis in Deo gloriari oportet, in tribulationib. meis gloriabor 2. ad Cor. 12. Vel põt allegari de diuitib. q̃b. mors æterna parata est, q̃ tñ in mundi prosperis plus iocundañ & cantant. Iob 21. Pueri eorũ exultant lusib. & postea ad inferos descendunt. Vel ẽt põt dici q̃ hõ vt cõiter qñ aliquod infortunium sibi est paratũ, nescio quo spũ consueuit excessiue lætus esse, iuxta illud Prou. 16. Contritionẽ p̃cedit superbia, & ante ruinã exaltañ spũs. Talis. n. superflua & excessiua lætitia periculi est p̃nuncia, sicut dr̃ Prou. 14. Ri-

12 sus dolore miscebiñ, & extrema gaudii luctus occupat. ¶Cygnus nunquam eijcit stercora in aqua quam inhabitare solet, imo vadit exterius circa littus &c. Expone sicut infra de

13 diomedeis auib. §. vlt. ¶Qñ cygni volando fatigati sunt, solẽt alter alterius dorso colla imponere, & p̃cedentib. inniti & duces ẽt fatigatos ad dorsa recipere, & sic dũ alter alterũ iuuat, solent laborẽ melius tolerare, ſm librum rerũ, & ẽt ſm Pli. li. 10. c. 13. Sic verè nos qui per aera vitæ præsentis volamus debemus alter alteri inniti, & alter ab altero supportari, & maximè p̃cedentes, i. superiores debent fessos & infirmos sustinerẽ, vt vice reciproca ipos duces et p̃latos dẽnt alii supportare. Bene ergo dr̃ Galat. 6. Alter alterius onera portare, & sic adimplebitis legem Christi.

De Culice. Cap. 25.

1 CVlex ſm Isid. dr̃ ab aculeo, quod cum aculeo pũgat & sanguinẽ extrahat & ebibat. Et est musca modica, & licet inter uolatilia reputetur, corpus tñ & effigiem hẽt vermis, & plures pedes quã alas hẽt. In aere strepitum gñat, & equis ulcerosis est infestus, & ẽt suis punctionib. à req̃e sua excitat dormientes. Hic de cadauerib. & plaustrib. generat, & lumen videre multum diligit, sed quia nimis in caute cãdelæ lumini aliquotiens appropinquat, ideo multotiens se incendit, & licet duris animalib. noceat, statim tñ q̃ tangit, destruitur, & crepat & est culex cib. hirundinum. Et ſm Isid. culex fere idem est q̃ cynifes, q̃ est minutissima musca, sed punctionib. & aculeis per molesta. Teste autem Pli. cum plures sint species culicum, oẽs tñ in ore habent aculeum, cum quo vel sugunt, vel cum quo pungunt. Talis per oĩa est detractor, quia detractores aculeum murmurationis, armati, sanguinem vindictæ ab aliis expetunt, quos suis detractionibus lacerãt & cruentant, dicentes illud Deut. 32. Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes. Et isti licet modici sint, meriti sciæ, corporis, & uirtutis, magna tñ animalia. i. potentes personas autenticas & solẽnes tam scia quam dignitate, inuadere non timescunt. Isti inter volatilia computantur, q̃a inter spirituales in conuentibus habitantes, eiusdem esse naturæ à secularib. reputantur, sed si bene considerentur, vermes sunt corruptibiles & infesti, sicut patet de multis detractorib. religiosis & ecclesiasticis, q̃ gradu & statu aues. i. viri spũales esse creduntur, qui tñ per corrosionem detractionum uermes esse certissime comprobantur, ita ut possint dicere illud Ps. ego autem sum vermis & non hõ opprobrium hoim, & abiectio plebis. Quod etiã proprie de hypocritis põt dici. Isti. n. in aere huius mũdi strepitum discordiarum generant, dormientes. i. innocentes pũgunt & excitãt, & plures pedes quam alas. i. plures affectiones quam uirtutes & perfectiones portant, equos. i. luxuriosos & eorum vlcera. i. eorum malefacta mordent & lacerãt, & plus in vlcerib. i. in hoim criminib. quam in uirtutib. se delectant. Isti candelæ lumen videre diligunt, qñ facta aliorũ sibi cupiunt fieri manifesta, vt occasionem habeant murmurandi. sed tñ a candela cõburuntur, qñ nimis inquirẽtes, verbis duris & aliis respõsionibus feriuntur. Et licet aliis (vt dictum est) quam plurimum sint nociui, & libenter de cęteris obloquentes, tamen si tangant parua iniuria vel murmuratione, statim per impatientiam crepant, q̃a. s. tales q̃ de omnib. consueuerunt obloqui, nullo modo volunt, quod aliq̃s de eis obloquatur. Isti sunt cib. hirundinum. i. dęmonum, q̃. s. tales comedent in inferno quos modo per vitia sua dulcite recreant & educant Breuiter igitur isti in ore portãt aculeum punctionum, quo. s. solent sugere & pungere. Sugere dico adulando, & vtilitatem propriam procurãdo, & alias pungere mordendo & inquietando, quia. s. isti qñ non sugũt pungunt, quia qñ non inueniunt qui det eis aliquid, ipsum detrahendo corrodunt. Mich. 3. Si q̃s non dederit in ore eorum quidpiam, sanctificant super eum p̃lium. Iõ Eccl. 38. Susurro & bilinguis maledictus, multos. n. turbauit pacẽ habẽtes, & Eccl. 21. Susurro et bilinguis coinquinabit animã suã et ab omnibus odietur. Prou. 26. Verba susurronis, quasi simplicia, et ipsa præueniunt ad intima cordis Leu. 19. Nõ eris

2 susurro, etc. ¶Secundum. Pli. lib. 10. culices acida et aspera. s. mundi aduersa appetere, dulcia uero. i. mundi prospera et delectabilia refugere. Iob. 5. Amarum pro dulci sumet. Vel dic quod culex hominem unctum absynthio non potest tãgere, et qui à fumo ligni pigri solet fugere secundum Auicennam, est diabolus, qui absynthium idest memoriã ligni crucis fugit, et hominem absynthio pœnitentiæ vnctũ non tangit, nec acida idest homines contritos et amaros inuadit. ¶In cypro in ærarijs metallorum, sicut dicit Pli. lib. 11. c.

3 36. in ipso igne fornacium generatur q̃dam species culcum ad quantitatem maioris muscæ, pennatum quadrupes, i. et appellatur pyralis siue pyrausta. Istud igitur quandiu est in igne durat, et in igne generatur, viuit et volat, si uero extra volauerit, postquam aliquandiu volauerit, moritur et expirat. Ista possunt applicari ad quosdã viros perfectos, quorũ. s. spiritualis vita est incendium charitatis, iuxta illud Aug. scio aĩa mea q̃ amor est uita tua. Quãdiu. n. sunt in fornace charita

charitatis, & in ipso feruore amoris & deuotionis, tādiu solent per gratiā viuere, si vero à fornace charitatis suæ recesserint, vtpote si à claustro ad mundū transierint, & ad mūdi negotia se elongauerint, statim solēt per pctā mori, & in deuotionis frigore congelari. Vnde Exo.8. Ibo & videbo visionē hanc magnā, quare. s. rubus arderet & nō cōburebat. Vel dic ꝙ ignis significat ardorē tribulationū, quæ ꝓ certo sunt multis hoib. spiritualis vita. Multi. n. sunt qui quādiu sunt in tribulationum fornace, per gratiam solent viuere, & in statu gratiæ permanere, quia. s. tribulatio uanitatem suorū appetituum refrenat, & sic vitam gratiæ sibi continuat & cōseruat. Econuerso aūt prosperitas istos interficit, quia. s. si ab igne aduersitatis recesserint, & ad prosperitatum refrigeria accesserint, statim per diuersa vitia pereunt, & sic qui in aduersitate boni fuerant, positi in prosperitate succumbunt; quia breuiter multi sunt qui melius sciunt in aduersis quam in prosperis viuere, & iō tutius est talib. esse in igne quā exterius remanere, iuxta illud Esa.47. (ſm aliam litterā) Hās carbones ignis sede super eos, & erunt tibi in refrigerio, & Esa.43. Cum ambulaueris per ignem, flamma non nocebit tibi. Et si vis applica ad Laurentium. Agatam, & Iustinam.

4 ¶ Hemerobion est species culicum, quæ in fluuio hipani generatur in ponto, quæ ultra vnum diem non viuit. Sed certe iste sunt quæ nascuntur in aere, super quædam flumina galliarum. Vide de pictauia infra li.42.c.42.

De Carduele. Cap. 26.

3 CArduelis est auis paruula, & ad cantandum in cagiis enutrita. Mirabili modo docetur aquam pede per filum de imo eleuare, vas inferius detentum vsq; ad os eleuare, & ad bibendum ori suo applicare, sicut ad sensum patet, & ponitur in libro de natura rerum. Charissimi sic verè cū nos ī cagia religionis vel ecclesiæ simus positi ad cantandum. i. ad Deum laudandum, hinc est quod vas plenum aquæ. i. sacram scripturam plenam scientia debemus de infimo sursum erigere ipsam in reuerentia habendo ipsa cum pede affectiōis & cum filo subtilis intellectionis debemus ad os nostrū applicare, ibi meditando, vt possimus bibere aquā sciē & doctrinę studendo atq; legendo. Vel dic quod ista auis est prædicator, qui ad prædicandum & cantandum est specialiter deputatus, & iō ante oīa ipse debet uas plenū aqua. i. Mariā plenam gratia interpellare, & ipsam cum filo orationis, & cum pede amoris & affectionis ad se attrahere, & leuare, & eam vt de aqua gratiæ possit bibere, ore suo dēt ante omnia applicare, dicendo pro gratia impetranda. Aue maria iuxta, illud. Non recedat à corde, non recedat ab ore.

De Cubeth seu perdice. Cap. 27.

1 CVbeth est auis luxuriosa, intantum ꝙ masculus nō vult ꝙ fœmina occupetur circa oua fouendā, & ideo frangit ea, masculus autem secretè & subtiliter vadit ad fœminam, ne ab alijs masculis audiatur, & ne ab ipsis in suo opere perturbetur. Tanta est autem istarum auium libido, qđ fęmina ex solo auditu vel olfactu masculi impregnat, & ouat. Pugnant autem adinuicem, & victor cum uita solet cohabitare, & locum secretum solent ad hoc eligere ad voluntatē victoris, sicut dicit Arist. Est autem ista auis idem quod perdix, licet translator hoc ignorauerit, sicut dicit Vincentius, Rectè charissimi tales sunt luxuriosi, quia pro certo isti non quærunt quod fœmina faciat prolem, quinimo, qn̄q; fit qđ ipsi oua fæminæ. i. semen in vtero receptum frangunt & destruunt cum medicaminib. & cum herbis vt proles nō oriat & ne ipsi cognoscantur & ne voluptas eorum impediatur. Isti igitur secretè vadunt ad fœminas, occulte. s. & de nocte ne forte amici & vicini sciant, & ne ipsos impediant & retardent. Inuicem etiam verbis & suggestionib. falsis, & pro missionibus, & allegationib. pugnare solent, & tandem uno victo & consentiente, ad quærendum loca secreta diligenter vacant & student. Istud autem inter istos quotidie fit qđ fœmella solo odoratu famæ, solo ractu osculi, & solo auditu verborum ipsius luxuriosi sæpe inclinatur ad malum & oua mali propositi concipit, & tandem pullos mali operis parturit & emittit. Non est bonum tales audire, quia sicut dicitur Eccl.28. Sapiendæ sunt aures spinis, & non est audiēdum verbum nequam.

De Cuculo. Cap. 28.

1 CVculi ſm Isid. tps certum hn̄t quo ad nos veniunt, sed quia pauci & inertis sunt volatus, solent se in humeris miluorum ponere, qui ipsos solent ꝑ longa spatia trāsportare. Sic verè charissimi, cum nos simus debiles & imbeciles ad uolādum in cęlum per opera virtuosa, hinc est quod in humeris miluorum. s. Christi Mariæ & sanctorum & perfectorum etiam virorum debemus nos per deuotionem ponere, & nos eis & eorum tuitioni committere, & sic eorum virib. & suffragiis, eorum meritis & beneficiis poterimus ad cœli gloriam transuolare, Deut.32. Expandit alas suas, & assumpsit eos, atque portauit in humeris suis. ¶ Cuculus nolēs fatigari in cubatione ouorum, ponit oua sua in nido auiculæ dictę curruca ſm Hugonem, & de ouis dictæ auiculę totidem demit, ne forte si numerus excederet, auicula cognosceret fraudem suam, sicq; fit ꝙ auicula oua cuculi souet, tāquam sua, dū tn̄ fota fuerint & exclusa, pulli ad augmentū deducti solent cibos aliorum præripere, & se præ aliis impinguare. Nutrix ergo uidens eum maiorem cæteris, in eo gloriatur, & alios respectu ipsius contemnit, & se talē peperisse miratur. Finaliter tn̄ cuculellus ad propriam matrē redit, & suam nutricem deserit, & si eum secuta fuerit, in eam atrociter insurgit. Ista dn̄r in li. de natura rerū. Plin. vero li.10.c.9. Ista dicit de cocyce, quæ est q̄dam species accipitrū. Charissimi auis fraudulenta cuculus pōt diabolū designare, oua autem eius possunt hypocritas pessimos diaboli filios denotare. Curruca quæ est auis innocens religionē vel ecclesiam significat. cui. s. diabolus furtiuè oua sua. s. hypocritas & malos ecclesiasticos in nidis. i. in claustris, officiis vel per carnis affectionem, vel per simoniam collocat, & quod dolendum est, exinde propria oua auiculæ. i. viros iustos & proprios filios ecclesiæ subtrahit et elongat, qua nulli dubiū q̄n diabolus ab ecclesia et ecclesiasticis promotionib. bonos subtrahat, et locō eorū malos substituat atq; ponat, iuxta illud ad Heb.10. Aufert primum vt sequēs statuat. Et quid? Pro certo curruca simplex, s. ecclesia, credens istos cuculellos esse suos, & præ hypocritica fictione vidēs eos esse plus cœteris apparentia virtuosos, et ꝑ virtutes et grās credēs eos plus cęteris impinguatos se peperisse tales filios gloriat, et ipsos plusquā suos proprios exaltat ꝓmouet, et amplexatur, quinimo quod peius est, alios respectu istorum contemnit, et ipsos imperfectiores æximat atq; credit. Sed quid? pro certo isti qui sic ab ecclesia fuerint honorati, et eius dignitatib. exaltati, finaliter de ista nutrice sua non curant, sed eam oppressam calamitatib. deserunt, sibiq; seruire in nullo volūt, q̄nimo ipsum impugnant, et malis exemplis et operib. cōtra eā insurgūt, et diabolo, q est ꝓpria mater sua in oīb. obediunt et ad ipsum ꝑ mala opera se cōuertunt, et iō de talib. ecclesia potest dicere illud Esa.1. Filios enutriui et exaltaui, ipsi autē spreuerunt me. Ista potissimè patent de malis prælatis, qui ab ecclesia nutriti et exaltati, ipsam ꝑ cæteris opprimunt et impugnant, et tribulationib. principum secularium et ipsam desolatam dimittunt. Baruch.4. Exacerbastis eum eui nutriuit vos, et cōtristastis Hierusalē nutricem vestram. Ista ēt patent de hypocritis et hæreticis, qui à diabolo in nido ecclesiæ positi, aliquandiu cū ea perseuerant, sed finaliter apostatando ipsam deserunt et dimittunt, eamq; impugnant, diffamant, et comedunt, et de hoc tristatur ecclesia Baruch.3. dicens. Nutriui eos cū iocūditate, et dimisi eos cum fletu et luctu. ¶ Cucúlus à sono nomen accepit, eo. s. quod voce importuna semper nominat semetipsum, et nō semel, imo cōtinuè nomē suū recitat alta uoce. Tales sunt iactatores et vanigloriosi, q. s. alta voce prædicant laudes suas, et nomē et famam suam sp habent ī ore, et uix aut nunquā uolūt loqui nisi de se ipsis et de suis operib. atq; factis contra illud Prou.22. Laudet te alienus, et non os tuū, extraneus, et non labia tua. Pli. li.30.c.3. dicit vnum ualde mirabile de cuculo, q. s. vbicunq; primum ipsum homo audierit, si pedem dextrū circunscribat, et locū seu vestigium ipsius pedis effodiat, et ne terra aliquē locū aspergat, ibidem pulices non gignuntur. Sic uere si uocem dn̄i audieritis et pedes affectuum uestrorum circunscripseritis et ordinaueritis, terramq;. i. mortis puluerizationē per memoriam effoderitis, et exinde domum conscientiæ ꝑ timorem

morem & asperitatem asperseritis, proculdubio omnem pulicem, idest omnem malam cogitationem exinde fugabitis &c. allega vt vis.

De Auibus diomedeis. Cap. 29.

1 Diomedeæ aues sunt quæ pennas albas habent, & oculos scintillantes, sic dictæ secundum fabulas, ex eo q socij diomedis militis græci à troiano prælio redeuntis dū naufragium paterentur, in aues homini sunt mutati quæ nunc in mari siculo solent insulam diomedeam frequentare, vbi sm Solinum & nusquam alibi sunt repertæ. Istæ autē inter notos & ignotos discernunt, græcis enim tanquam incolis suis nō nocent, imo ad eos solent accedere, & eis blādiri, aduenas vero solent percutere, & mordere, sicut dicūt Isid. & Soli. Istæ pōt signare bonos plātos, q diomedis, i. Chri socij per naufragiū tribulationū in aues, i. in viros spūales castos & candidos conuertunt, q inter veros incolas ecclæ & alienos. i. inter iustos impios debent discernere, & istis applaudere, & eos promouere, illos vero fugere, pungere & corrigere, & punire. Vel etiā potest dici de Christo & angelis, qui in die iudicij optimè discernēt inter incolas & inter aduenas, iter suos & extraneos. i. iter bonos & malos, iuxta illud Ezec. 33. Ego iudico inter pecus & pecus arietū & hircorum. Nam suos. i. iustos secum recipient, & eis gloriā concedendo applaudent, malos vero tanquam extraneos pcutient, & per æternā damnationem eos vulnerabūt & lædēt iuxta illud Mat. 25. vbi dicitur q dn̄s statuet agnos quidem à dextris, hædos vero a sinistris. Vel pōt optimè allegari de acceptoribus personarum qui suos iuuāt, alijs nocēt, icolis & compatriotis fauēt, alienis vero tribulationes inferūt, familiares & amicos suos sustinēt, in extraneos vero rapinas & iniurias exercēt. Isti ergo de hominib. in aues marinas mutātur, inquātum. s. tales acceptores in mari. i. in amaritudine infernali perpetuo collocātur, & ibi in naufragio diei iudicij à Deo condemnantur. Exo. 10. Ventus arreptam locustā pijcit in mare. ¶Diomedeę autem aues coloris sunt cādidi, oculorum igneorum, rostri dētati. Hæ gregatim solēt incedere,

2 duos duces solent sibi statuere, vnum. s. qui pręcedendo iter gregi ostendat, alterū vero, qui succedendo tardas vrgeat, sicut dicit Solinus in libro de mirabilibus mūdi, & Pli. li. 10. c. 44. Ista possunt applicari ad militarem disciplinam, q.a. s. in exercitu non solum ductores, qui præcedant, imo etiā retro custodes qui canent ne aliqui ab exercitu remaneant aut recedāt, statuuntur. Potest ēt applicari ad religiosos, q gregatim & simul debent viuere & morari, quia. s. in magnis cōuētibus ipsi habent vnum ducē. s. priorem, qui ipsos pcedit ad matutinum, & aliū. s. qui vocatur gardia, q cauet ne aliquis remaneat à matutinis. Vel potest dici de fidelibus, qui gregatim per charitatē debent viuere, oculos intellectus igneos. i. lucidos per prudētiam habent habere, rostrum vero. i. locutionem dentatam & mordacem per correctionem. Es. 49. Posuit os meum dominus quasi gladium acutum. Isti igit duos duces debent habere, vnum. s. priorem, alium posteriorē, s. prælatum q vadit primus, & pędicatorē qui uadit ultimus, vnum iter ostendentem, alium exhortantē & ad procedendum vrgentem, vnum qui exemplariter pręcedendo voluntarios ad volandū in cœlum inuitet, alium q succedendo pigros exhortetur & sollicitet Prælatus. n. debet alios p bona exēpla præcedere, pędicator vero debet alios exhortādo, succedere, prælatus debet uiam salutis exemplariter demōstrare, prædicator vero debet ad procedendū in isto itinere pigros & desides exhortari. De prælato. n. præcedente pōt dici illud Exod. 23. Mittam Angelum meū qui pcedat te. De prædicatore vero exhortāte dicit ad Tit. 2. Hæc loquere &

3 exhortare. ¶Diomedeæ aues sunt cādidæ &c. sicut supra, & sicut dicit Solinus, aues istæ in altis rupib. in mari vel circa mare vbi difficilis est accessus, faciunt domos suas, vbi sib & inuicem cōmorant. Rostris. n. fossas faciūt, lignis, desup ordinatis, terra, ne vēto spargantur, desuper coopertis. Aditū autem publicum faciunt, vnum. s. à parte oriētis p quē egrediuntur ad pastum, & alium ad occidentem, vt reuertētibus a pastu pateat aditus domus suæ, vt lux exeuntibus & redeūtibus non negetur. Et qd ualde est mirabile, istæ aues oī die in aqua se imergunt, et pennis adhuc madidis ad domum sacrā. i. ad templum & tumultū diomedis (quod est in illa insula) redeunt, & domū lustrātes seipsas, excutiunt, & aqua pēnarum circunspergentes totam domum irrigāt, & pfundūt & sic oī die quasi quodam ritu ipsam cōsecrant, & expiāt, & tunc pennis supplaudentes inde peracta religione discedunt. Ista etiam dicit Pli. vbi supra. Istę aues possunt significare oēs mortales homines huius uitæ. Domus autem & nidus istarum q̄ in mari huius mundi est posita, & multis fluctibus exposita, significat corp⁹, qd̄ est terra & lignis. i. carne & ossibus circū septum. Ista. n. domus habet duos aditus. s. oriētalē hæc est natiuitas, occidentalē, hæc est mortis necessitas. Per vnam. n. ianuam intramus in mundum, et per aliā redimus a mundo, et de hoc Eccl. 7. Vnus est omnibus introitus ad vitā et similis exitus. Templum autē diomedis significat cor, ubi ipse Diomedes. s. Christus corporaliter et p memoriā sepelitur. Veruntamen istam domū cordis debemus purificare, et Deo specialiter dedicare. Dēmus. n. ī pēnis affectionis et cogitationis aquā lachrymarum et cōpūctionis accipere, cor et corpus per pœnitentiā aspergere, et sic ista domus purificabitur, et Deo specialiter consecrabit. Vel fac duos. §. vnū. s. de morte, et dic q ista domus nr̄a est terra, a qua eximus p portam oriētalem nascendo, et ad quam redimus per portā occidentalē moriendo, de residuo fac. §. et dic, q domus nr̄a est cor, quæ debet aqua compūctionis lustrari, et a cunctis criminib. expiari, et oī die a cunctis vitijs emūdari. Iac. 4. Emūdate manus peccatores et purificate corda duplices animo. Vel potest dici de cōsecratione, reconciliatione, et bn̄dictione cemiteriorū, et ecclesiarū, quomodo ab episcopis consecrantur, et aqua benedicta lustrantur, et recōciliātur, et Deo specialiter dedicantur. Et si vis ad vtrāque purificationem et moralem et corporalem potes allegare quomodo domus quæ leprosa fuerat, cū aqua, Hisopo cedro, et occiso passere purificabaī. Leu. 14. In fine quia. s. tunc cor et eccl̄a purificatur et lustratur cum aqua cōpūctionis, qn̄ Hisopus humilitatis et cōfessionis, cedrus et cōtēplationis, et passer mortuus. i. memoria dn̄icæ passionis spiritualiter adhibētur. ¶De istis auib. dicit adhuc Solinus. c. de italia et Pli. li. 10. c. 44. qn̄ fœcus seu stercora volunt eijcere, solent contra uentum uolare, et uolando stercus eijcere, vt vento, procul pellēte nullam possint sorditiē reportare. In nidis. n. suis mūditiā custodiunt et ideo fęces, eijcere pcul voluit. Vētus qui purificat aream cordis nostri, est sacerdos. Si igit nidos conscientiarum mundos seruare uolumus, stercora uitiorū nostrorum isti uento. s. confessori pandere et expandere debemus, vt sic ad cœlestia mentaliter uolando, spiritualem munditiā reportemus. Es. 1. Mūdi estote, auferte mala cogitationū vestrarum. Vel pōt dici contra immundos religiosos, uel clericos, q nidos et cōuētus suos, domo et hospitia sua parochias et consortia per luxuriam stercorizant, cum tn̄ immunditiam suam procul extra magis facere deberent. Et de hoc conqueritur dominus. Hiere. 11. Quid est q dilectus meus in domo mea facit scelera multa?

4

De Falcone. Cap. 30.

1 Falco sicut dicitur in libro de natura rerum, quando ad ardeam uolare dimittitur, non debet ei præda sua statim ostendi, imo debet dimitti aliquantulum elongari, ut in consequendo prædam aliquandiu immoretur, ut sic sui animi impetus aliquantulum tempereī, alias tanto impetu pdam caperet, q seipsum in accipiendo interficeret. Sic facit Deus, suis enim fidelibus a longe, non a prope ostendit prędam gloriæ paradisi, iuxta illud Iob 39. De longe contemplatur escam, quia, scilicet nunc ostendit eis eam per spem, et non per speciem, iuxta illud 1. ad Cor. 13. Videmus non p speculum in enigmate, tunc autem facie ad facies. Si enim istam prædam de prope viderent, et quid si proprie cogitarent, tanto impetu ad eam currerent, q morti et supplicio se submitterēt, sicut apparuit in martyrib. q ipsam aliqtulū amplius a prope viderūt, et iō p acqsitione ipsius mortē et supplicia cōtēpserūt, 2. Mac. 6. Volūtariè pibāt ad suppliciū. Vel pt dici contra ipetuosos et iracūdos, q tanto impetu iracundiæ feruntī ad vindictā, q sæpe fit, q et se et alios morti exponūt, et iō vtile est q pda cui volunt nocere ab eis aliquantulū elongeī, vt dilata vindicta donec ptranseat ira, factū suū modestius prosequanī. Vel pt dici q Deus pdā bonorū tpalium et mundi prosperitatis amicis suis a ppe nō ondi,

dti,

dit, sed à longe, quia si ipsam a prope viderent.i. si ipsam cito se acquirere crederent, tanto appetitu ad eã currerent, ꝙ seipsos per auaritiam spiritualiter occiderent. Istam ergo permittit ab eis dominus elongari, vt impetus cordis humani attenta difficultate habendi, a prosecutione ipsius temperetur. Prouerb.23. Ne erigas oculos ad opes quas habere
2 non potes quia faciunt sibi alas, & volabunt. ¶Falcones renes habent debiles, & pectus robustũ. Et non solum ad prædam quam videt ante se, imo ad illam quæ est post tergum, dicitur sollicitus vigilare, & oculos in ira cum volutione solet vertere, & mouere. Sic & nos debemus habere renes.i. carnem debilem, pectus autem.i. spiritum valde fortem 2. Cor.12. Cum autem infirmor tunc fortior sum. Ad prædam aũt non solũ anteriorẽ, imo etiam posteriorẽ.i. non solũ ad bona tp̃alia quæ sunt anteriora, & præsentia, imo ẽt ad bona paradisi quæ sunt posteriora, & futura, debemus respicere, & attẽdere, & oculos nr̃æ cõsiderationis nõ ad vnũ locũ tñ imo circa nos ad oĩa quæ possunt contingere, debemus vertere, & girare Apo.4. Habebat oculos ante, & retro. Qđ maxime pertinet ad p̃latos, q̃a quãuis necesse habeãt vacare ad p̃dam quę est ante se ad regimen.i. tp̃alium, ad illam tñ quæ est post tergum.i. ad bona æterna debent sp̃ conuertere mentem suam. Oculos vero suæ discretionis debẽt vertere,
3 vt quid alij faciant, possint scire, & cognoscere, &c. ¶Falco aues maiores inuadere nõ pertimescit, licet ab eis aliq̃ñ occidatur. Visum habet clarum. Cãpanas habet in pedib. Oculi eius velantur, ne ad quãlibet auem visam abuolet in pertica altè, & honorabiliter situat. Pedes eius laqueolis astringuntur. Sic bonus p̃latus vel iudex debet corrigere quascũque magnas personas, & pro executione iustitię, mortis supplicia non timere. Vsq; ad mortẽ certa pro iustitia. Eccle.4. Clare debet videre per sapientiã, sonum campanarũ dẽt habere per eloquẽtiam, sensus eius debent operari per discretionem, ne ad prædam delectabiliũ mundi, vel nimis impetuose curat ad vindictam, & punitionem, aut afferatur per ambitionẽ, & discernat vbi, & q̃ñ debet corrigere. Et licet in eminentiæ pertica situetur, pedes tñ affectus eius debent laqueolis.i. timore dñi vel cẽsura iustitiæ lequeari, ne p̃ supbiã
4 efferatur. Rectorẽ te posuerũt, noli extolli. Eccl.32. ¶Ad capiẽdũ ardeã sunt duo falcones necessarij, vnus q̃ ipsã ad terrã ꝓsternat, alius q̃ eã ꝓstratã detineat, & occidat. Sic duo tẽtatores capiunt hoĩes.s. diabolus, qui suggerẽdo ad pc̃m impellit, caro vel mundus qui per malas cõplacentias, ne resurgat impedit Amos 5. Cęcidit, non adijciet vt resurgat.

De Philomena. Cap 31.

1 PHilomena est auis quæ alias dr̃ luscinia, alias credula, & est auis in tantum modulationi dedita, ꝙ in suo cantu p̃cedere solet diem, nam circa ortum solis solet summopere modulari. Adeo autẽ in suæ vocis modulatione delectatur, ꝙ rarissime comedit, & cum maxima festinatione ad cãtum iterũ statim redit, sicut dicitur in li. de nat. rerũ. Tales debẽt esse viri religiosi, ecclesiastici, & perfecti, isti.n. debent dulciter per orationẽ, laudẽ, confessionem, & grãrũ actionem, canere, & diẽ æternę lętitiæ suis modulaminib. anteire, dicentes q̃libet illud Esa.61. Gaudens gaudebo in dño, &c. Ps. Lętabitur iustus in dño &c. Hoc potissime debet esse de p̃dicatorib. Fuit ẽt verificatum in prophetis, & sanctis patrib. Isti.n. ortũ solis iustitiæ Christi præsciuerunt, & eũ futurum hoĩb. suis canticis prædixerunt. Et isti proculdubio isti sp̃uali modulationi ita debent intendere, ꝙ parũ debent bibere, & comedere.i. parũ debẽt carnis delicijs impinguari, sed ipsis potius abstinere, & ad ipsũ statim recurrere, & redire, sicut ad literã faciũt religiosi, q̃ postquã comederint, solẽt gr̃as agere, & cantare, Exemplo Christi qui post cenã legitur dixisse hymnũ. Psal. Edent pauperes, et saturabuntur, & laudabunt
2 dñm. ¶Philomena non cantat in hyeme, sed solum in æstate, vel in uere. Tp̃e vero coitus perdit cãtum, sicut dicit Pli. Sic multi sunt qui nunquã cantant Deum laudando tp̃e hyemis .i. tribulationis, sed solum in verẽ prosperitatis, & cõsolationis. Ps. Confitebitur tibi cũ benefeceris ei. Q̃ñ aũt homo cohabitationi luxuriæ se tribuit, tunc ista modulamina statim perdit. Quia uere luxuriosi nesciunt Deũ laudare, aut sp̃ualiter psallere, aut cantare. Esa. 24. Cum cantico non bibent
3 vinum &c. ¶Philomenę q̃q; solent inter se certare cãtãdo intantum ꝙ vna præ zelo alterius ita feruenter cantat, ꝙ vitam sæpe finaliter, prius deficiente sp̃ũ quam cantu, s̃m Pli. li.10.c.29. Et iõ dr̃ a philos, quod est amor, & mene quod est defectus, quasi deficiens præ amore modulandi. Sic uere uiri iusti debent alter alterũ ad modulandũ, & Deo laudandũ excitare, & mouere, & alter præ zelo alterius debet conari per prędicationẽ, et orationẽ fortiter decantare, & sic Deũ cantando, & laudando, & in Deo exultãdo, dñi uitã sua delectabiliter terminare. Ps. Laudabit vsq; ad mortẽ aĩa mea dominũ. Vel põt allegari cõtra cãtores, qui p̃ inuidia alter alterius cantando certant, ita ꝙ p̃ superbia, & inuidia vitã gr̃æ p̃
4 dunt &c. ¶Testatur Pli. li.10.c.42. ꝙ filij Cęsaris habebãt philomenas gręco, & latino sermone edoctas, continuè noua canentes, & iussum cuiuslibet statim canere incipientes. Sic p̃dicator debet esse in gręcis, & latinis literis eruditus, & sic prædicationis officium inchoare. Vel põt allegari de cantorib. Qđ est cõtra illos qui de cantando uel prędicando fa-
5 ciunt se rogari. &c. ¶Philomena quãto maiorem sentit turbam, & quanto maiorem audit strepitum, tanto altius, & libentius per uanam gloriam modulantur, & si quid notabile fuerit, facere uolunt, iuxta illud Sap.8. In multitudine videbor bonus, & in bello fortis. Vel dic ꝙ ista significat prędicatorem, qui tanto plus debet conari bene dicere, quanto sentit maiorem populum excitari, & amplius commodum generari. Vel potest dici de multis prædicatorib. qui non uolunt prædicare, nisi quando uident multitudinem interesse, non aduertentes, ꝙ dominus soli mulieri iuxta puteum prędicauit, sicut dicitur Ioannis 4.

De Fúlica. + Cap. 32.

1 FVlica est auis nigri coloris, marina s̃m Philosophum, q̃ pace & pastu contenta, de loco ad locum non circunuolat, sed ubicunq; inuenit ista duo exinde nunquam recedit quamdiu viuit, nisi exinde per violẽtiam expellatur. Ista autem auis s̃m Isido. maris profundo delectatur, & ideo in aqua vel in petris mari circũdatis solet cõstruere nidũ suũ. Talis debet esse quilibet homo iustus, q̃a .s. iste debet esse niger per humilitatẽ, debet in petra nidificare per constantiæ stabilitatem, debet circa mare viuere per pęnitẽtię amarã asperitatem, debet pace, et cibo cõtẽtus esse per cordis sufficientiã, & trãquillitatem, debet de loco suo in quo primo habitauit.i. de gradu vel statu quem primo occupauit, nunq̃ se mutare per ambitionis instabilitatẽ, nisi forte exinde expulsus fuerit per aduersitatem, uel per aliam iustam, et licitã necessitatem 4.Re.14. Cõtentus esto gloria tua, et sede in loco tuo, et sic dicetur illud Ps. in pace factus est locus eius, et habitatio eius in syõ. Ita ꝙ ipse poterit dicere illud Eze. 27. Perfecti decoris ego sum, et in corde maris sita. ¶Fulica
2 in mari ludens, et de mane cantans, significat tempestatem, vt dicunt Isid. et Pli. li.18. Sic mundi diuites suis cãtib. saltib. et suis lętitijs temporalib. sibiipsis præsagiunt mortis perpetuæ tempestatem iuxta illud Prou.14. Extrema gaudii luctus
3 occupat. ¶Fulica vt dicit Amb. in hexa. pullos ab aquila derelictos solet in nido proprio recipere, et tanquam pullos proprios enutrire, In quo (prout idem dicit) hominib. rationabilibus exemplum datur quanta debeant in extraneos, et pauperes pietate moueri, quia brutis quib. vident exemplo tam notabili se doceri. Sic faciebat Iob, qui dicebat 31. Foris non mansit peregrinus, ostium meum uiatori patuit, et Esa.48. dicitur, Frangi esurienti panem tuum, et egenos vagosq; induc in domum tuam etc.

De Phenice. Cap. 33.

1 PHęnix est auis vnica, diutissimè uiuens, plumis cholorata, pauoni simillima, victum diligens mundum, et grana comedens pura, imo etiam (sicut dicitur) de thure viuẽs et nihil aliud præter thus comedens, vt refert Ouid. Solitudinem amat, et sentiẽs defectũ naturæ suæ, quęrit signa aromatica, et eis inuicem conglobatis facit nidum suum, et eis ex feruore solis flante fauonio islãmatis, spõte ignẽ intrat et ibi incineratur, et tãdem post tres dies ex isto cinere uermis gñatur, quia alis resumptis in uolucrem reformatur, et sic exit, et euolat ad suprema. Per phenicem intelligo hoĩm perfectum, qui debet esse coloratus per exteriorẽ honestatẽ dẽt uiuere munde, et grauis.i. donis, et uirtutib. dẽ animam

+ aui dicta cerceta
et

mam enutrire per viæ sanctitatẽ, dẽt iste esse vnicus per affe ctionũ vnitatẽ, vt.s. oĩa ordinet ad vnius Dei amorem. Ista. de thure orationis dẽt viuere per deuotionis continuitatẽ Iste ẽt dẽt diligere solitudinẽ, & à mundi negotiis remotã hr̃e voluntatẽ. Iste diu dẽt viuere per vitæ gr̃æ perpetuitatẽ. Sap.3. Iusti aũt in perpetuum viuẽt. Quia.s.sp dẽt in vita gr̃æ residere. Iste qñ sentit defectum naturæ suæ.i. qñ se videt debilẽ ad pniam tolerandam, & põderosum ad bona opera facienda, dẽt accipere ligna aromatica.i. ligna redolẽtia crucis Chr̃i, & per veram compassionem & passionis memoriã debet illa in nido conscientiæ congregare, & sic flante fauonio.i. inspiratione sancti spiritus ex aspectu solis iustitiæ, si bene ibi cogitet, ignis ibi gñabitur charitatis, in quem ipse dẽt ingredi, & per suorum factorum examinationem resolui, & per reputationem sui dẽt in humilitatem incinerari, & se vermem mortalem & putredinẽ reputare & imaginari, vt dicat. Vermis sum ego & non hõ. Et sic alas virtutum acquiret & iã quasi totaliter renouatus, sursum ad contemplationem cęlestium volabit mentaliter, & ibi in fine psonaliter ascendet. Apo.12. Datæ sunt ei alæ vt volaret in desertum. Vel expone de resurrectione, sic ꝙ illorum qui in igne charitatis incinerantur & moriuntur, post finẽ trium dierum.i. postquã tp̃s legis naturæ, legis scriptæ, & legis nouæ fuerit adimpletum, ex eisdem cinerib. corpus idem reparabitur & resurget. Oseæ.6. Viuificabit nos post duos dies, & in die tertia suscitabit nos &c. ¶Narrat philosophus & ẽt Amb. ꝙ phęnix est auis vnica, parem non hñs in natura, de coitu non oritur, sed virtute cœlestia combustis cinerib. parẽtis sui generatur, & cum diutissime vixerit, lignis Myrrhæ & thuris & ẽt alijs aromaticis congregatis & calore solis flante fauonio inflammatis sponte intrat ignem vbi incineratur, & ex isto cinere vermis post triduum generatur, q̃ resumptis alis in auem pristinam reformatur, & sic euolat ad aera. Hic est Christus, qui sine virili semine virtute cœlesti.s. sancti spiritus, infra ligna aromatica.i. infra virginis vlscera virtuosa, munda casta & odorosa, & ipsius cinerib.i. ex sacris & purissimis virginis sanguinibus extitit ꝓcreatus. Nã sicut ex lignis aromaticis fumus exit redolens & delectabilis odoratu, sic ex virginis intimis affectionib. calore sancti spiritus inflammatis exiuit fumus virtutum, qui vsq; ad p̃sentiam Dei patris superius euolans, tãto odore Dei filium perfudit, ꝙ ad virginis amorem ipsum ineffabiliter inclinauit. Can.4. Quæ est ista q̃ ascendit sicut virgula fumi ex aromatib. mirrhæ & thuris? In ista ergo phænix.i. Christus de aue.i. de Deo in hoiem immutatus, & in ipsa mirabiliter innouatus, & pennis virtutum indutus, ad mũdi solitudinem euolauit, vbi diu in solitudine & penuria habitauit. Sed q̃dã pro certo iste phęnix.i. Dei filius postquam cursum vitæ cõpleuit, volens iterum renouari, alia ligna aromatica quęsiuit.s. ligna crucis, quib. inuicem congregatis & calore solis & igne tribulationis ibidem multipliciter inflammatis, flãte fauonio vento occidentali.i. Iudeorum inuidia super ista ligna crucis se posuit, & ibi per corporis passionem & caloris despectionem incineratus & in vermem mutatus fuerit, iuxta illud Esa.53. Vidimus eum, & nõ erat aspectus, dicens illud Ps. Ego sum vermis & non hõ, opprobriũ hoĩum & abiectio plebis. Etiam iste vermis tandem post triduũ reuixit, alas.i. dotes corporis recepit, & ad Paradisi solitudinẽ euolauit. Apo.12. Datæ sunt alæ, & volauit in solitudinem. Et hoc fuit figuratum ẽm Ala in quodã facto quod accidit ĩ Aegypto in ciuitate heliopoleos, vbi Onias templum ad similitudinem tẽpli hierosolymorum fabricauit, & cũ in die dedicationis eius super altare ligna aromatica plurima accendisset, oĩb. videntib. descendit in medio talis auis, quæ igne in cinerem statim est redacta, & cum cineres collecti de mandato pontificis seruarẽtur, in die tertia apparuit vbi vermis qui alis resumptis in volucrem reparabatur, & sic cunctis videntib. euolauit. Quid per Oniam nisi Deus pater quid per tẽplum in Aegypto nisi ecclesia in gentilitate? (Es. 19. Erit altare dñi in terra Aegypti.) q̃ rõne moraliter intellecta, similis est tẽplo ꝙ fuit hierosolymis materialiter fabricatum. Quid ꝑ altare nisi passio, quid per ligna nisi crux? inter q̃ Dei filius in passione descendit, qñ fuit visibiliter crucifixus & ibi incineratus, qñ ꝑ ignẽ tribulationum corpus fuit ab aĩa separatum, nã incineratione vna pars tm̃ ab alia separatᵃ. Sed Chr̃s auis extitit reformata, qñ per resurrectionem fuit corpus dñi in triduo reparatum. Vñ Gen. 40. Tres adhuc dies sunt, post quos recordabiꝰ Pharao ministerii tui, & restituet te in gradum pristinum. Sed tunc cunctis videntibus auis euolauit, qñ Christus videntib. discipulis ascendit ad dexteram Dei patris. Act.1. videntib. ille eleuatus est in cęlum. Et sicut phænix est vnica, sic de Christo. Non est inuentus similis illi &c. Eccl.45.

De Gallo. Cap. 34.

Gallus ẽm Plin. est aĩal lætum & audax, & gñat in se lapidem preciosum q̃ alectoria seu alectorius dr̃. Et si fuerit alb. à leone mirabiliter timetur, & hoc forte dicti lapidis p̃ciosi virtute. Sic vere charissimi si hõ alb. fuerit per castitatem, audax ꝑ sp̃ualis constantiæ strenuitatem lætus per spiritualem iocunditatem, solet lapidem preciosum Chr̃m in corde suo generare virtute cuius leo.i. diabolus timet, q̃a verè diabolus timet & metuit virum castum. Nam sicut pugil timet aduersarium q̃ tenet eius lanceam manu, sic diabolus hoĩem pertimescit q̃ per castitatẽ carnem (q̃ est gladius diaboli) in manu retinet disciplinæ. Sap.8. videbũt me & timebunt reges horrendi. Vel ꝑ istũ lapidẽ intelligo humilitatem, vel charitatẽ, q̃ facit de diabolo triumphare &c. vide li. de lapidib. c. de alectoria. ¶Gallus inuentis granis voce sua conuocat alios ad edẽdũ, & sibi ẽt subtrahit vt gallinis eius sequentib. largiaꝰ. Nã cum rostro & pedib. paleã reseruat, vt granum q̃rat, sed eo inuento statim clamat, & nõ solus eum comedit, sed cõuocatis aliis eis distribuit & exponit. Sic hõ pius & liberalis licet rostro & pedib.i. laboriosis operib. & affectionib. bonorum tp̃alium grana q̃rat, tñ qñ ipsa inuenit & acq̃rit, non dẽt ea solus comedere, imò voce pietatis dẽt gallinas.i. paupes cõuocare vt eis de bonis suis benigniter possit erogare. vñ Lu.14. Voca pauperes &c. vt sic eis dicat illud ꝙ dr̃ ibidem. Oĩa parata sunt venite ad nuptias & dẽt ẽt sibi subtrahere à cibis & potib. sup̃fluis vt cęteris suis beneficiis adiuuenꝰ. Qđ tñ nõ faciunt cupidi & auari, q̃ pauperes nõ cõuocant imò fugant, contra illud Iob 31. Non comedi ex eis &c. ¶Gallus est calidæ & siccę cõplexionis, & ẽm Pli. pinguedo ipsius est tantæ virtutis, vt q̃s eã inunctus, à pantheris & leonib. tutus sit. Et si caro ipsius serpentum morsib. applicetᵘ, venenum demit, & ad hoc ualet cerebrum ipsius, si in potu sumaꝰ. Ossa aũt eiꝰ auro liquescenti apposita, ipsum diminuunt & cõsumunt. Vñ os Galli naciũ dr̃ esse venenũ auri. Et est auis audax & aiosa, læta & hilaris & diei nũciatrix vxores suas multũ diligit, & sibi subtrahit vt eas pascat, & q̃ pinguior & tenerior, hanc secũ uicinã recipit & admittit, & inuẽto grano vel cibo voce quadã garrula, eas ad cibũ allicit & inducit. Gallus est Chr̃s pinguedo ipsius sunt gr̃æ & virtutes. Caro eius est eucharistia, de qua ẽt ipse dicit Io.6. Caro mea verè est cib. Cerebrũ in quo vigent sensus est p̃dicatio, seu eloquẽtia, ossa eius interius inuoluta sunt affectio & amicitia. Serpens aũt leo & pãthera sunt dęmones & peccata, quorum morsus sunt tentationes, aurum sunt mundanæ diuitiæ, vxores aũt galli sunt aĩæ, q̃ ꝑ fidem Chr̃o dño desponsaꝰ, Oseæ 2. Spõsabo te mihi in fide. Gallus ergo.s. Chr̃s calidæ fuit complexionis, quia Chr̃s fuit feruentissimæ charitatis. 1. Io. 4. Deus charitas est. Pinguedo.i. gr̃a eius à leonib. liberat & à pantheris, q.a.s. qñ aĩa Chr̃i gr̃a est iniuncta, tunc à dæmonib. & p̃ctis mortalib. liberaꝰ 2. ad Cor.12. Sufficit tibi gr̃a mea.s. contra Angelum sathanæ & stimulum carnis tuæ. Caro uero galli.i. caro Chr̃i in eucharistia à morsib. serpentum.i. à malis tentationib. noscitur liberare, uel caro eius.i. cõsideratio carnis eius in cruce suspensæ & laceratæ. Figura in illo serpente æneo, q̃ palo affixus, est ut eius intuitu à serpẽtum morsib. populus sanaretᵘ. Nu.21. Io.5. Qui manducat carnem meã & bibit meũ sanguinem, mortem non gustabit in æternum. Galli autẽ cerebrũ.i. Chr̃i scia venenum extermitat, qñ sacra scriptura & doctorum p̃dicatio uenenatos peccatores ad pniam immutat. Tunc uero ossa galli aurum cõsumpserunt qñ affectꝰ & amor Chr̃i consumpsit & contẽpsit diuitias, & eas tam verbo q̃ exemplo docuit cõtemnendas. Ps. Diuitiæ si affluãt, nolite cor apponere. Et sic os galli venenum auri dr̃, inquantum amor Chr̃i diuitijs cõtrariaꝰ, & earum reputationem adnihilat atq; dãnat, dicẽs. Eccl.5. Qui amat diuitias, fructũ non

nō capiet ex eis.Mat.19.Vos q reliquiſtis oīa &c. Iſte gallus fuit lætus lętitia ſpūali,iō de eo dr̄.Eſa.42.Nō erit triſtis nec turbulētus.Et ibidē.41.Gaudens gaudebo in dn̄o &c. Iſte ꝑ ꝑdicationē cantando,diem æternæ proſperitatis hoīb.nunciauit.In die illa videbitis quis ego ſum Io.14.Iſte gallus eſt aīoſus,nō timens aſperæ paſſiōis,qa noluit timere eos q occidunt corpus.Matt.10.Iſte vxores ſuas.i.aīas ſibi ꝑ fidei coniugium copulatas diligit,quia ſicut dr̄ Eze.18.Oēs aīæ meæ ſunt.Mire profecto eas diligit & dilexit,& quanto plus habuerint de pinguedine gratiarum & virtutum,tanto eas ſibi propinquus collocat per grām in præſenti,vel ēt ꝑ promotionē ad dignitatē eccleſiæ,& per gloriā in futuro.Pſal. Afferantur regi uirgines &c.Iſte igitur ſibi ſubtrahit,vt eas nutriat,qa.ſ.vitā & ſanguinem ſibi ſubtrahit,vt cibum beatitudinis pctōrib.daret,& vt aīas per grām & gloriā impinguaret.Et iō iſte ad grana æternæ beatitudines, q̄ ab æterno quæſiuerat & habebat,oēs aīas clamore ꝑdicationis vocauit,& liberaliter inuitauit.Mat.20.Voca operarios,& redde illis mercedem.Et iō de tali gallo dr̄ Iob 38. Quis dedit gallo intelligētiā? Vel dic ꝙ oſſa galli ſunt diſcipuli Chr̄i.ſ. viri ſancti & perfecti,de quib.Thre.3.De excelſo miſit ignem in oſſib.meis & erudiunt me.Iſti ergo aurum conſumunt & auri ſunt venenum inquantum.ſ.aurum & diuitias vilipēdūt, & eas vilipendendas docent & dicunt ipſarumq; ſtatum & amorem adnihilant & confundunt,dicentes illud.Eccle.31. Beatus diues qui inuentus eſt ſine macula, & qui poſt aurū nō abiit.¶Gallus vxores ſuas miro affectu diligit,& ſibi pinguiorem & teneriorem proximius aſſociat & adiungit,& ꝑ eis contra alios gallos tam roſtro quam calcarib.præliatur, & in inuentis granis ſolus non comedit,ſed gallinis cōuocatis ſibi ſubtrahit,vt eis largiatur.Et eſt ẜm Pli.circūſpectus in inquirendo cibo,tn̄ accipitrē & aquilā timet,& iō qn̄ circa victū & grana oportet eum inferius inclinari vnum oculum ad terrā inclinat & alio ſuperius eleuato de aquilę vel accipitris circuncauet aduentu, quē videns ſtatim conuocatis gallinis in abditis ſe abſcōdit. Gallus eſt ꝑlatus,vxores eius ſunt ſubditi,qa ſicut vir vxori, affectu tenerrimo dēt eis ſincerius copulari.Grana ſunt bona tpalia accipiter eſt diabolus,duo oculi ſūt duplex diſcretio.ſ.de tpalib.& æternis, q̄ ꝑlatis cōpetere dinoſcunt.Gallus igit vxores diligit,qn̄ ꝑlatus affectu intimo ſuis ſubditis ꝑ amicitiā ſe cōiungit, ſed tūc pinguiorē gallinā ſibi aſſociat,qn̄ meliores ſubditos in altiorib. officijs collocat, & qn̄ ipſos magis ſibi dilectos & propinquos cōſtituit & ordinat 2. Eſd. 4. Propinquus mihi ſedebis & amicus meus vocaberis. Quia.ſ.& ꝑlatus & q cunque vir iuſtus ſꝑ dēt meliores ſibi aſſociare & appropriare, & ſe a deteriorib.elongare.Eccl.9.Viri iuſti ſint tibi cōuiuæ. Iſte aūt gallus.ſ.ꝑlatus iſtis gallinis.ſ.ſubditis ſuis grana cōicat, qn̄ de bonis ſuis tpalib. illis neceſſaria adminiſtrat, & tunc ſibi ſubtrahit vt alijs largiat, qn̄ a ſuperfluis pompis, cibis & veſtib.abſtinēs, q cq d de reſiduo eſt, in vſus pauperum elargit, iuxta illud Apoſt.2.ad Cor.8.Sꝑ egentes multos aūt locupletātes.Et ſi oculū diſcretionis actiuē ad terrā.i.ad bona tpalia & gubernanda mundana negotia ipſum contigerit inclinare, ſꝑ tn̄ oculum ſpūalis contēplatiuę dēt ad Deū ſuperius eleuare, vt tā ipſe q̄ ſubditi accipitris diaboli poſſint inſidias ꝑcauere, quem ſi ſibi inſidiantem per tentationes viderit, dēt ad latibulum & profundum humilitatis & orationis refugere, & in cauernis petrę.i.vulnerib.paſſionis Chr̄i dēt tā ſe quam alios abſcondere & celare.Iſte ergo ꝑ gallinis ſuis pugnat, qn̄ tam roſtro q̄ vnguib.i. tam verbis q̄ operib.ſubditos ab inuaſorib. ꝑtegit atq; iuuat.¶Gallus gallinaceus.i.capo propter abſciſſionē teſticulorum totus in complexione mutatur, criſtam perdit, audaciam amittit, cātum & vocem deponit, alis non ſe percutit, nec ad prælium ſe accingit, gallinis ſe aſſocians earum eſcam comedit, ſed nec fœcundat nec reficit, nec pro ipſis aduerſariis ſe exponit, & ex timidioris & humidioris naturæ quam gallus non effęminatus, & finaliter pedes ei alligantur, & dimiſſo capite verſus terram portatur ad mercatum, & exinde geritur ad coquinam & eius calcaria vel hebetantur uel cadūt.Hic eſt ꝑlatus tepidus & ineptus, qui ob defectum teſticulorū.i. virilitatis & virtualis ꝑfectionis perdit chriſtam rubeę charitatis, dimittit cantum prædicationis & veritatis, alis non ſe percutit per patieutiā, corpus ſuum non accingit ꝑ continētiā, & licet gallinarū.i.ſubditorum cibos comedat, ipſos tn̄ non recipit tpaliter, nec fęcundat per bona opera ſpiritualiter, nec ipſas ab aduerſariis ꝑtegit aut defenſat, nec ꝑ eis ꝑliat aut pugnat nec cantando per ꝑdicationem ipſos ad benefaciendum excitat aut inuitat. Nā iſte cum ſit naturæ humidæ & carnalis timidus eſſe dinoſcitur ad aggrediendum opera virtuoſa, & in naturam fęmineam, mollē & carnalē mutat, ſuꝑ pullos.i.ſupra nepotulos & parentes cubat per nimiū affectū, & circa illos ac eſſent ſibi proprij occupatur, & iō pedes affectuum dn̄r frangi inquantum.ſ. ſunt ita male & peſſimè ordinati, & in amore indebito damnati. vñ Io.16. Rogauerunt Pilatum vt frangerentur eorū crura. Tādē igit taliū pedes.i.affectus, pctōrum vinculis aſtringuntur & ad forū pctōrū in taberna mundi huius deportant, & finaliter qn̄ moriuntur, ad coquinam inferni dimiſſo capite ſuperbiæ ſuę deuehuntur ubi perpetuo decoquunt. Vñ Eſ.22. Aſportari te faciet dn̄s Deus ſicut aſportatur gallus gallinaceus.¶Gallus a caſtratione eſt dictus, nā inter oēs aues ei ſoli teſticula adimunt, ẜm Iſi. Et eſt auis calidæ & ſiccæ cōplexionis, ꝑ ſuis vxorib. contra aduerſarios pugnans. Auis eſt multum audax & aīoſa, nam roſtro & calcarius aduerſariū impetit & lacerat, & obtenta uictoria ſtatim cantat, anteq̄ aūt cantet, alis ſe uerberat, & ſeipſum feriens ad cantandū efficit aptiorem in noctis profundo ſonū ſolet reddere clariorem & ēt fortiorē, ſuper caput chriſtam hēt rubeā pro corona, qua amiſſa multum perdit audaciæ uel uigoris. Hic roſtro ſuo impinguato terram percutit, & plumas circa collum erigens, efficit audacior ad pugnādū, & promptior ad cantandum. Iſta aūt auis ſola dr̄ ad cęlum aſpicere ẜm Pli.li.10. Cantum aūt eius leo rex aīaliū timet, vt dicit idē, & hoc vel ꝑꝑ lapidem ꝑcioſum quē qñq; in ſe gn̄at, uel ꝑ eo quod baſiliſco aſſimilat, uel melius pro eo ꝙ ſibi inditum eſt a natura. Item ẜm Cōſ. ſi vetus gallus ꝓiectis interiorib. polipodeo impleat, & cū qnq; libris aq̄ coquat, efficit vtilis colicā habentib. paſſionē. Nā viſcoſos humores purgat, & plegmaticos contra melancholiam iuuat, ventoſitatem ſtomachi cōſumit, & dolorem arteriarum curat. Gallus iſte q dormientes excitat, eſt ꝑdicator, q dēt eſſe caſtratus per lucidā caſtitatē, calidę cōplexionis ꝑ feruidā charitatem, magnę audaciæ & virtutis per rigidā ꝓbitatē. Nam alra pn̄iæ opera dēt aggredi, & contra aduerſariū.i.cōtra diabolum, mūdum & carnē, uerbis & operib. dēt congredi, & obtenta victoria cōtra uitia, tunc dēt alte clamare ꝑ ꝑdicationē, & ēt per laudē & gratiarū actione, ſed tn̄ priuſquā cantet & ꝑdicet, ſe dēt ꝑcutere per pniam & carnis macerationē, & ſic primo per exēpla, ſcd̄o per verba altius & lætius ꝑdicet atque cantet diuinā ſcripturā & lectionē, qui ẜm Gre. Loquēdi auctoritas perditur, qn̄ vox opere nō iuuat. Iſte in noctis medio.i.contra profunditatem uitiorum, uel ēt in ꝓfundo noctis aduerſitatis dēt ſonum fortem & clariorem oſtendere, & per cōicationem iudiciorum diuinorum, per terrorē infernalium tormentorum dormientes dēt a ſomno criminū excitare. ad Ephę.5. Surge qui dormis, & exurge a mortuis. Iō canit in hymno. Gallus iacentes excitat, & ſomnolētos increpat, gallus negantes arguit. Sed qn̄ eſt prope diem.i.qn̄ de die ꝓſperitatis æternæ loquit, tunc uocē dēt hr̄e clarā, leuem, dulcem.ſ. allicientē, vt magis ſpe præmiorū quā timore tormētorum hoīes moueat ad uirtutes. Can.3. Vox.n.tua dulcis, & facies tua decora. Et ſi carnalitate aliqua os eius.i. ꝑdicatio fuerit impinguata, ad terrā pniæ ſe concuſſerit & plumas.i.affectus ad Deū eleuauerit, virtus eiꝰ renouatur & fortificatur iterum ad cantandum, & ad prędicandum ſicut primitus aīat. Iſte ſuper caput intentionis dēt criſta rubea coronari.i.feruida charitate, quam ſi per pctm̄ perdiderit, ad ꝑdicādū efficit inhabilis & ineptus. Nam cuius uita deſpicit reſtat vt eius ꝑdicatio contemnatur, teſte Greg. & ſi vetus gallus.i.ſacerdos ꝑdicator morigeratus, & honeſtus ꝓiectis interiorib.i.carnalib. affectionib. et concubinis impleatur polipodio.i.odorifera caſtitate, et quinq; liberis aquæ .i.memoria quinq; plegarum Chriſti, quæ in ſtatera crucis fuerunt ponderatæ et liberatæ, igne charitatis bullitus fuerit et excoctus, tunc uita ipſius et doctrina aliis efficitur fructuoſa. Nam ſi tales comedant per imitationem, tunc colici (qui ſunt quidam infirmi qui non pn̄t purgari, purgant, & hūores phlegmatici et uiſcoſi carnalitatis et luxurię expelluntur,

sunt vẽtositas supbiæ euanescit, & ẽt febris auaritię à talib. effugat, vt de istis dicat illud Apo.22. Eze.47. Erit fructus eius in cibũ.i. eius opera in exẽplũ, & folia eius ad sanitatem.i. verba eius, & doctrina dabunt pc̃torib. medicinam. De hoc gallo Iob 38. Quis dedit gallo intellĩ m? &c. Iste ergo ad cœlestia, & cœlum dẽt respicere per cõtẽplatione, lapidẽ p̃ciosum.s. Chr̃m dẽt cõcipere p̃ grãm deuotionẽ, & sic rex peccatorũ leo.i. diabolus ipsum timebit, nec in aliquo p̃ualebit.

7 ¶Decrepitus gallus in senectute sua oua ponit parua, & rotunda, q̃ si aliquo uerme venenoso dieb. canicularib. foueãtur, exinde serpẽs venenosissimus basiliscus p̃creat. Gallus auis luxuriosa est caro nr̃a. Oua eius q̃ ponit, sunt praua colloquia, cogitationes, & aspectus. Vermis venenosus est diabolus. Basiliscus est pc̃tm̃ luxuriæ, q̃ visu iterficit, & occidit. Dies caniculares sunt deliciæ. Qñ igr̃ ponit ouum malæ cogitationis in nido consciæ, tunc vermis uenenosus.s. diabolus ip̃m per delectationẽ fouet, & nutrit, & sic tandem pullus praui propositi producit, testa cõtinentiæ frangitur, & basiliscus praui operis, & pc̃tm̃ luxuriæ gñat, à cuius aspectu aĩa penitus venenatur. Esa.59. Qui comederit de ouis eorũ, morietur, & qđ confotũ est, erumpet in regulum.

8 ¶Nota q̃ gallus gallinaceus licet cãtare, & pugnare, cætera siĩa galli non valeat, tñ plumis est fœcundior, et apparẽtia pulchrior inuenit, cristã tñ perdit, & audaciam amittit, & eius pedes qñq; frangunt, vt cubare super oua aliena cõpellatur, & vocẽ fœminæ similat, & more fœminæ pullos vocat. Sic hypocrita licet cantum amiserit veritatis, & gratiarum actionis, & laudis, & sp̃ualis ẽt iocũditatis, licet ẽt cristã rubeã perdiderit charitatis, tñ sæpe fit q̃ plumarum.i. morum exteriorũ habet apparentiam pulchriorem, pugnare tñ cõtra vitia nescit, imo cum sit mollitiei fœminæ, ad sui imitationem pullos, & simplices attrahit atq; vocat. A dño tñ suo.i. à prælato debent pedes.i. affectus eius frangi per correctionem, vt cubare super oua.i. super bona opera cõpellat. Vel posset allegari de multis effœminatis viris, qui nihil virile faciunt, imo opera fœminalia tm̃ exercent, et peragunt, sicut patet de multis inertib. militib. q̃ circa pullos.i. regimen filiorum, & domus cõtinuè vacant, et ad strenuitatis opera nõ intẽdũt. Vel p̃t dici de multis malis p̃latis, q̃ oua et pullos.i. paruos nepotulos gñis sui nõ cessant fouere, et ducere, et more gallinæ p̃ nimium affectũ sup eos incubare. Et isti nec cãtãt p̃dicando, nec se verberant pænitendo, nec cristã rubeã charitatis hñt, p̃ximos diligẽdo, sed potius plumas hñt supfluas, se pulchrè, et pompaticè vestiendo. Pedes ãt hñt fractos, q̃a affectus non hñt rectos, sed potius maleuolos, & peruersos.

9 ¶Gallus est auis calida, et sicca, audax et animosa de nocte cantãs fortius q̃ de die. Cõtra aduersarium pugnat. (Nam et ipsum esse pugilem natura indicat, inquantum tela in pedibus sibi donat, ipseq; et caudã, et pennas eleuat, ut aptius ad p̃liũ se accingat, et leo ipsum metuit, et formidat.) Obtenta ãt victoria prius alis se verberans, statim cantat, rostroque terram percutit, vt sit aptior ad cantandum. Si uerò victus fuerit, tunc, nõ audet cantare, sed silens, & verecundus se cõsueuit abscõdere, & celare, sicut dicit Pli.li.10.ca.21. Sæpeq; fit q̃ nõ à p̃lio cessare velit quousq; ibi mortuus cadat. Ossa aũt eius ẽm Pli. aurũ liquefactũ diminuũt, & cõsumunt. Decrepitus aũt gallus oua ponit, ex quib. basiliscus gñatur. Gallus est religiosus vel ẽt quilibet ecclesiasticus vel perfectus, & ẽt oĩs qui est fidelis, & catholicus christianus, qui dẽt calidus esse per charitatẽ, siccus per castitatẽ audax ad aggrediendũ opera virtuosa p̃ cõstãtię probitatẽ. Iste dẽt aduersarium.s. carnem, & mũdum ieiunijs, & vigilijs impugnare, & ẽt vsq; ad mortem pro iustitia certare, & crista seu galea salutis talisq; bonorũ operum, & virtutũ debet armatus esse, vt miles Christi digne valeat apparere 2. ad Ti.2. Labora sicut bonus miles Christi. Igitur iste obtenta victoria cõtra vitia debet statim per gratiarum actionis p̃sallere, & cantare, se tñ primitus verberato per pœnitentiæ disciplinam. Iste rostro debet terram percutere, quia.s. ipse terram.i. terrena rostro, & verbis debet detestari, & vilipendere, & contẽnenda alijs prædicare. Vel etiã terra significat pc̃tores, quos viri iusti dñt detestari, & fugere, & rostro.i. verbis corrigere, & p̃cutere. Esa.11. Percuties terram virga oris sui. & sp̃ũ labiorum suorum interficiet impium. Istius ergo ossa.i. istius interiores affectus debent aurũ.i. diuitias in sua æstimatione cõsumere. Sapi.7. Diuitias nihil esse dixi in cõparatione illius. Caudã verò.i. senectutem dẽt ad Deum per deuotionem p̃ci puè erigere, & ita si oĩa habuerit, tunc apertè poterit cantare, & gratias agẽdo in Deo sp̃ualiter exultare. Iuxta illud Ps. Cantate dño canticum nouum, laus eius in ecclesia sanctorum. Et de obtenta victoria gaudere. Sic etiam leo.s. diabolus ipsum merito poterit formidare. Sed qñ gallus iste efficit decrepitus, qñ.s. calor charitatis refrigerato efficit in moribus tepidus atq; segnis, tunc oua ponit.i. desideria venenosa, & ẽt malas cogitationes, & proposita minus bona, de quibus basiliscus.i. malum opus de facili gñatur. Iste ergo si victus fuerit attentatione, tunc nõ debet canere sed dolere, & p̃ verecundia, & humilitate se abscondere, & latere.

10 ¶Dicit Constan. q̃ carnes galli castrati sunt carnib. omnium aĩalium, & volatilium meliores, & melius generant nutrimẽtũ. Sic qñ hõ, maximè religiosus per perfectã castitatẽ castrat, eius conuersatio efficitur vtilior, & nutrimentũ exemplorum præbet alijs magis bonum. Vel dic ẽt ẽm Plin. q̃ gallus põt significare milites. Vnde etiam castrẽsis discipiina vr̃ in gallis ẽ natura exemplificata. Isti.n. habent cristas p̃ galeis, calcaria pro telis, cantum pro vigilijs, pugnam pro prælijs, erectionẽ caudę pro vexillis, cantum post victoriã pro triũphis. Isti ergo taliter inter se qñq; pugnant, q̃ dimicando in cãpo remanent. Gallus aĩal est superbũ. Iste.n. caudã erigit, calcaria portat, pennas suas hispidas facit, & cristam eleuat. Tales p̃ certo sunt nostri milites moderni. Superbi.n. sunt, p̃ aliorum.s. contemptum, & sui exaltationẽ, & caudam.i. ipsum gestũ corporis erigunt, & extollunt, calcarib. & ensib. se muniunt, & quasi quotidie in cãtib. inanis lętitię se occupãt, & alter contra alterum per discordias litigant atq; pugnant. Ista optimè videmus in nostris iuuẽculis domicellis, qui ad modum galli prę sumptuose erecti sunt, & in actib. in auibus quasi totaliter occupati. Vnde Num.16. Multum erigimini filij leui. Et Iob 11. Vir vanus in superbiam erigit, & quasi pullum onagri se liberum natum putat.

De Gallina. Cap. 35.

1 Gallina ẽm Gloss. Matt.23. est pia circa pullos, & eos sub alis fouet dolore filiorum ægrotat, & plumam deponit, plus pullos q̃ se pascit, pro pullorum defensione fortiorib. auibus se opponit, & inuẽto cibo eos vocat, & cõtra miluum sub alis eos protegit, & defensat. Sic prælatus debet erga subditos pius esse, & eos sub alis protectionis à miluo.i. à diabolo, & alijs pc̃torib. hæreticis, & raptorib. debet eos p̃tegere, & saluare. Ps. In velamento alarum tuarum protege nos. Et si pulli.i. subditi infirmitate pc̃ti aliqua ĩfirmẽtur, gallina ista per compassionem debet cũ eis infirmari. 2. ad Cor. 11. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Et pro ipsis fouendis, & tam t̃paliter q̃ sp̃ualiter nutriendis debet plumam diuitiarũ deponere, & eos plusquã se pascere, & nutrire. Psa. Pauit eos in innocẽtia cordi sui, & in intellectib. manuũ suarum deduxit illos. Iste aũt pro pullorum, & subditorũ suorum defensione dẽt se opponere fortiorib. se.s. diabolo vel principib. & tyrannis, & si cibum t̃palis prosperitatis, & facultatis inueneri, debet pullos.i. subditos vocare, & p̃ Eleemosynarũ largitionem ipsis benigniter erogare. Ps. Dispersit dedit pauperib. &c.

2 ¶Gallinę aliquę sine coitu faciũt oua, & ẽm Ari. qñ producũt gemellos, vnus pullorũ efficitur mẽstruosus, quia natura non põt in vno ouo formare congruè duos pullos. Sic p̃dicator si sine coitu luxuriæ dẽt gratiam in hoĩes generare, sed qñ gemellos producit.i. qñ duplici cã p̃dicat.s. Dei amore, & vanæ gloriæ, tunc pullus efficitur mõstruosus, quia totum per istam vanam gloriam deturpatur. Vel dic ẽm aliquas consuetudines nobiliũ, q̃ sc̃do genitus filius menstruosus est, quia.s. caret hæreditate. minus.n. hñt secundo geniti q̃ alij. Vel ellega simpliciter, de intẽtione quacũque, quia.s. qñ hõ in vno actu hẽt duas intentiones necesse est q̃ una sit menstruosa.i. bona, sed defectuosa. Ideo. dr̃ Eccles.3. Veh. duplici corde. Vidẽ si vis simile supra &c.

3 ¶Gallina oua quide ponit, sed quotidie, ea perdit & tamen p̃p hoc parere in loco eodem non omittit. Sic viri iusti dato q̃ multotiens perdant oua, sua id est opera sua bona p̃ peccatũ, nõ tñ debent p̃p hoc desistere, quin quotidie reiterent benefacta, quia sicut dicitur Prouerbiorum. 34. Septies in die cadit iustus, & resurgit. Vel potest dici de mundi cupidis

quibus licet sæpe vel per principes, vel per latrones, vel per gālia infortunia auferantur, oua sua.i.bona tpalia, ipsi tñ pp hoc ouare.i.ad acquirendum bona tpalia laborare nō omittunt &c. Expone sicut supra de columba. ¶ Gallina intm̄ gaudet de uois suis ꝙ ipsa nunꝙ vult celare quinimo cantando, & clamando solet ea raptorib. reuelare. Tales sunt iactatores, qui intm̄ gloriantur in illi quæ hn̄t vel ꝙ faciunt, ꝙ non cessant ipsa clamare, & suis dictis, & iactātijs alijs dicere vel narrare. Quod ēt nō solum verum est de bonis imo ēt de malis, quia multi sunt qui pc̄tā sua prædicauerunt uec abscōderunt. ¶ Gallinę & Gallus retropellendo paleam, granum, q̄runt. Sic si illum q est granum frumenti.s. Christum, vel ēt grana gratiæ & glorię volumus inuenire, necesse est paleam bonorum tpalium, & vitiorum cōtemnere repellere, & horrere. Mat.3. Paleas cōburite, triticū congregate. ¶ Gallina in parte dextra ventris gerit oua est quib. producuntur pulli masculi, & ista sunt oblōga. In parte verò sinistra gerit oua ex quib. dn̄t produci pulli fęminei, & ista parua sunt, & rotunda, sicut dr̄ in l. de natura rerū. Sic verè Christus illa oua.i. illos hoīes quos videt pullos masculos.i.bona opa producturos gerit in dextera parte ventris.i.in ventre, & abscondito prædistinationis suæ.ipsos.n.iam constituit ad dexteram ꝓsperitatis æternæ. Illa verò oua.i.illos hoīes quos nouit pullos fęmellos.i.mala, & imperfecta opera facturos, gerit in sinistra.i. præscit in prosperitatis mundanæ sinistra nutriendos, & ad sinistrā aduersitatis æternæ cum dæmonib. separādos. Matt.25. Constituet oues quidem à dextris, hędos verò à sinistris Vel pōt simpliciter dici ꝙ filij dextri.i.boni, & prędestinati, faciunt pullos masculos.i.bona opera. Filij verò sinistri.i.mali, qui prosperitatis mundi, & aduersitatis inferni sunt filij, faciunt sp mala, & hoc potissime, qa isti boni sunt oblongi per longam perseuerantiā, alij aūt sunt rotundi ꝑ mobilem inconstantiā. ¶ Dicit palladius, ꝙ oua imparia debent dari gallinę ad fouendum, & sunt optima, qn̄ decē dierū numerū nō excedunt. Nam sicut dr̄ in li. de natura rerum, nimis vetera aut recentia infęcunda sunt. Oua imparia significant pauperes, & humiles, qui alijs nō sunt pares. Isti ergo ad ꝓductionem pullorum.i. bonorū operū sunt optimi, qn̄ in denario.i.in decem præceptorum numero fuerint cōstituti. Tunc.n.si nō sint nimis recentes per lasciuiam iuuenilem, nec nimis veteres per pigritiā, & obstinationem senilem solent, fructificare, & pullos bonorū operum procreare. Vel pōt allegari cōtra illos qui sunt aut nimis iuuenes, & nouitij, aut nimis veteres, & antiq, quorū quilibet in multis negotijs est ineptus. Medium.n.tenuere beati. ¶ Oua in aqua supernatātia, nihil valent ad fętificandū, sed illa quæ in fundū descendūt. Sic illi q sursum in superficie per superbiā remanent, ad producendū pullos bonorū operū nō sunt apti, sed solū illi q inferius ad fundum ꝑ humilitatem descendūt. Esai.48. Descende sede in puluere &c. ¶ Oua q̄ sunt sub gallina, dēnt sæpe ad solē ostēdi, & si nihil intus appareat post quattuor dies sterilia, reputantur, & iō debent alia substitui, & illa de nido submoueri. Sic prælatus oua.i. pullos q sunt in nido eccl'iæ suæ dēt discrete circunspicere, & nisi germē boni propositi, in eis viderit, dēt eos expellere, & alios in loco, & officio eorū dēt substituere & ponere. Qđ maximè dēt facere princeps vel p̄latus de suis officialib. & baliuis vel ēt p̄lat⁹ de nouitijs q nisi infra quattuor dies.i.infra quattuor anni tpa, hoc est dictu, cōpleto anno ꝓbationis ipsos ad fructificandum per bona opa habiles viderit, debet eos expellere, loco eorum alijs substitutis. Leu.26. Nouis superueniētib. vetera ꝓijcietis. ¶ Gallinarum oua in ægypto, qn̄q; stercore inuoluuntur, & in sabulo sepeliūtur, & sic sine gallinę fomentis, & laborib. excludūtur, & in pullos finaliter cōuertuntur, sicut dr̄ in lib. de natura rerū. Sic verè sæpe contingit in ægypto mundi huius, ꝙ multi gallina.i.amicis & parētib. orbati, & in stercore vilitatis, & sabulo paupertatis sepulti, calore solis.i.ardore tribulationum, ex sola Dei prouidētia sine cuiuscunq; alterius auxilio vel fomento crescunt, & nascuntur per gratiam sp̄ualem, & per promotionem, & gloriam tpalem, ita ꝙ pulli.i.viri alti, & magni efficiuntur per promotionem, & excellentiam supernalē, quia sicut in Psa. dr̄, Deus de terra suscitat in opē, & de stercore erigit pauperem. ¶ Sicut dr̄ ibidem, visus est qn̄q; pullus gallinæ ita monstruosus, ꝙ ī vno corpo re habebat duo capita, & vtroq; mā ducabat. Sic multi sunt inter filios gallinæ.i.Chri vel eccl'ę, qui in uno corpore.i.in vno pectore hn̄t duo capita intētionum, sicut sunt duplices & maligni. Expone sicut alibi &c. ¶ Subitus sonus tonitrui facit oua fallere, & accipitris audita voce faciliter vitiant', vt dr̄ ibidem. Sic hō qui de nouo cōcipit pullum boni ꝓpositi, tonitruo fortis tribulationis, & auditu accipitris .i. auditu diabolicæ suggestionis vel cuiuscūq; male loquutionis faciliter impedit'. ¶ Gallina teste Aris. qn̄ appetit coitū, sedet añ gallum &c. Sic mala, & luxuriosa mulier gallorū .i. luxuriosorum solet cōsortia frequentare.

De Gruibus. Cap. 36.

Grues ordinatè volant. Regē vel præcessorem eligūt. Et ſm Soli. ſp decimā vigilem aliis dormientib. ordināt, & constituunt, & illa quæ ducit alias, illas ad rectos volatus cogit tam vocis instigatione, & clamore, q̄ suo ꝑcessu pambulo, & si illa raucescerit, statim alia ī simili officio sibi substituitur, & succedit, & grus illa quæ vigilat inter cōsortium aliarum, caput frequēter eleuat, vt si quid nociuum viderit, alias clamando excitet, & præmuniat. super vnum crus stat, & in altero lapidem gerit, pede à terra suspenso, vt si casu aliquo dormitet, ꝑ casum lapili excitet', vt dicit Ari. & ēt Pli. li.10.c.23. & ſm Hie. primam aliæ sequunt' ordine litterato. Charissimi in grege fideliū p̄latus est ꝑcessor, & vigil. vbi.n. alij dormiunt, ad istū pertinet in cura regiminis vigilare. 2. ad Tim.4. Tu verò vigila. & Ge.33. Præcedat dn̄s meus seruū suum. Iste ergo dēt alios.i. socias, & subditos ad rectitudinē itinerum, & operum clamore prædicationis incitare, & etiā præcessu præambulo virtualium exemplorum. Gen.33. Eroque socius itineris tui. Iste autem super gregis sui custodiam debet sollicitè vigilare, & alios qui in delicijs peccati dormiunt, debet prædicationis clamorib. excitare, & cōtra insidias hæreticorum, & dæmonum diligentissimè præmunire. Apo.3. Esto vigilans, & confirma cætera quæ moritura erāt. Et in pc̄tis obdormiat in sui, & aliorum præiudicium, vno solo crure.i.recta intentione debet terram tangere.s.ad tpalia gubernanda. Sed aliud crus, s. voluntatem, & affectum, debet à tpalibus eleuare, & lapidem durum pęnitentiæ, vel durum mortis, & inferni memoriam portare, vel Christum, q est petra vnde fluxit aqua, & sanguis, vt sic à peccatorum somno se valeat præseruare. Surge qui dormis ad Eph.5. ¶ Nota ꝙ grues societatem diligunt, & gregatim volant, & ſm Amb. in sursum se eleuant, vt videant ad quas pergere debeant regiones, ordine litterato prouolant, & voce præconia terram petunt vbi requiescere valeant. Ducem hn̄t, & vigilias seruant, ſm Pli. vbi supra. In iuuentute sunt cinericiæ, in senectute autem totaliter fiunt nigræ. Vociferando perditas socias reuocant, & quærunt, & cum accipitrem, & herodium sibi insidiātē viderint, statim rostro superius eleuato cōtra ipsum se muniunt, vt sic ab eo rostri sui acumine se defendant. Sic vere viri pfecti, clerici, & religiosi, q gregatim ꝑ charitatem morantur, ducem, & prælatū, & vigilē habent cui obediunt & quē sequuntur, à terrenis negotijs per contēplationem se eleuant, & per prudentiā vniq; respiciunt, deliberant, & contēplant', vt. s. videant ad q̄ partē dn̄t tendere, vel ad q̄ regionem, & locum se cōuertāt, vt ibi mental'r cōmorent', & vtrum sit melius ire per pniam ad paradisum, q̄ ꝑ delicias ad infernū. Lu.11. Respice, & leuate capita vr̄a. Et licet qn̄q; ī iuuētute sint parum nigri, & cinerei per modicā humilitatē, tñ in senectute dn̄t total'r denigrari .i. per oīmodā honestatē. Th.4. Denigrata est facies eorum super carbones. Socias āt suas.i.alios fideles q per pc̄m ceciderint vel à rectitudine virtutum errauerint, debēt clamore exhortationis inde reuocare, & voce ēt ꝑconia oro͞nis debēt iugiter petere terrā paradisi, vbi possint perpetuo habitare ad Heb.4. Festinemus ingredi in illā requiem. Et cum accipitrē.i.diabolum sibi per tentationem viderint insidiantem, statim debent eleuare rostrum.i.os cordis, & corporis ad Deum ꝑ humilem oro͞nem, ut acumine huius rostri à tētationum periculo liberent'. Vigilate igi, & orate, ne intretis in tentationem. Mat. 26. Et sicut grues dormiunt capite sub ala īclinato, & vno pede sursū eleuāto, & alio tm̄mō ad terrā extenso, sic vir pfect⁹, si eū in mundi ꝓsperis dormire cōtingat, ꝑ certo caput rōnis dēt sub ala cōtēplationis reponere, pedem affectionis debet à tpalib. erigere pedē autem

tem discretionis debet inferius ad terrã.i.ad terrenorũ regimen extendere,vt sic per utrunq; pedẽ.s.amoris,& prudentiæ possit & erga superiora,& erga iferiora se debitẽ gubernare.Prou.25.Retrahe pedem tuum de domo proximi tui.

3 ¶Grues circa terrã uolantes præsagiunt tẽpestatẽ, sursum aũt se plus solito erigentes significãt serenitatẽ,ut dicit Pli. li.18.cap.35.Sic uerè illi qui inferius circa terrã,& tpalia uolant,& se occupant per auaritiã,tempestatem æternæ mortis sibi præsagiunt,& diuinant.Illi uerò qui sursum per affectionem,& cõtemplationẽ volitãt,æternæ prosperitatis serenitatẽ sibi pronosticãt,ipsamq; vñr adhuc in terris manẽtes spũaliter præsentire.Vnde Deut.33.Habitaculũ eius sursum.

4 ¶Grues inter se pugnant ita fortiter, q̃ qñ in pugna sunt calefactę,faciliter pñt capi.Sic iracundi uerbis & iniurijs inter se pugnant,ita impetuosè,q̃ per irã,& odiũ diabolus faciliter capit eos.

5 ¶Cum inter grues eligãtur uigiles & pcessores,isti tñ solent inter se ordinem obseruare.Nam qñ vigil uel præcessor est fatigatus solet statim alius succedere loco eius.Nã mira discretione naturæ, illa q̃ uigilandi officium cõpleuit,facto clamore illã cui officium suum creditura est,à somno excitat,q̃ statim omni somno deposito ad uigilãdum vice alterius se pręparat,& coaptat.Alia uero quę officiũ gesserat,somno cum sociab.se recreat & confortat. Istæ ẽt qñ uolant,seruant ordinem in clamando.Sp.n.est ibi vna quę clamando alias exhortatur,sed si ista obraucata,est statim solet altera succedere,& loco eius exhortatricis officium exercere,sicut dicit Amb.in Hexameron. Idem ẽt (vt dicit) faciunt earum præcessores, quia.s.usq; ad constitutũ tps gregem præcedunt,& finito tpe oẽs aliæ per ordinem sibi uicissim succedunt,sicut ẽt innuere vr Pli.vbi supra,& sic cõpensato labore nõ grauantur,dum sic in suis officiis alterantur.Re uera charissimi,ista recte fieri debent in ecclesia, & religione.In isto.n.grege sunt pcessores,& duces, isti sũt prælati,& rectores.Sunt uigiles,isti sunt doctores. Sunt clamatores,isti sunt pdicatores.Sed quid? pro certo isti dñt inter se ordinẽ seruare,& sibi inuicem in suis officiis succedere,& honores,& labores inter se diuidere,& p uices & tpa officia sua disponere,& onera alter alterius supportare, sicut in suis prelationib.& in suis lectionib.& disputationib. & in suis ẽt prædicationib.seruant ad litterã mendicantes. Ios.5.Filii in locum successerunt patrum,& à Iosuę circũcisi sunt.Quia bñ inter fideles qñ cõtingit aliquem fatigari vel deficere,statim alius debet libenti aĩo onus sui officii sustinere.ad Gal.6.Alter alterius onera portate. Veruntñ illud cauendum est,q̃ prælatus qui loco sui alium ad vigilandũ, pcedendum uel clamandum substinuit,debet eũ clamore exhortationis monere,vt circa iniunctum officium attento studeat uigilare,exẽplo Moysi,cui præcepit dñs q̃ Iosuę qui sibi in ducatu populi debebat succedere, exhortaret̃ ut ad regendum populum confortaretur,sicut dr̃ Deut. 31. Alius vero qui officium assumit,debet statim oẽm somnum pigritiæ excutere,& sine oĩ grauitate sumptum officiũ exercere 2.ad Tim.4.Tu uerò uigila in oĩb.labora,op9 fac euangelistæ ministerium tuum imple,sobrius esto.

6 ¶Dicit Sol.q̃ grues mare transituræ angustias captant,& ne vi flatuũ, & uentorum impediant̃,solent arenã deuorare,& lapillos ad temperatã grauitatem in pedib.portare,vt uentus non possit eas ita agitare,qñ uerò ad terram applicare uoluerint, pedes sarcina lapillorum liberant,sicut nautæ prodiderunt, q̃ casu dictorum lapidum sæpius sunt compluti. Arenas tñ quas deglutierant,non prius euomunt, q̃ locũ vbi manere debeãt intrauerint.hæc Sol.& ẽt idem dicit Pli.li.10.c.22.Charissimi nos oẽs habemus huius seculi transfretare mare, & ideo p certo ne uentus uanitatis,& mundanæ prosperitatis per superbiã nos ducat in profundum,arenam asperam pnię vel mortis memoriæ,& lapillos.i.grauitatẽ timoris diuini debemus glutire,& accipere,& ipsis nos quãdiu in mundo nauigabimus,onerare nec ipsa prius euomere vel dimittere, q̃ sedes securas paradisi p mortem potuerimus introire, vbi tute possimus perpetuo habitare,quia sicut dr̃ Eccl.22.Arenam,& salem,& massam ferri facilius est portare,q̃ virũ stultum.i.q̃ diabolũ.q.d.Melius est onus pniæ,timoris,& mortis memoriæ sustinere,q̃ in inferno uiro stulto diabolo subiacere.Vel põt dici q̃ grus.i.religiosus,qui transacto mari huius mundi ad terram religionis applicat,debet lapillos bonorum tpalium de pedibus affectionum suarum deponere, vt sic possit liberius pertransire,arenam uero pniæ quã glutit,uouit, & promisit, remouere nunquã debet quousq; ad sedem paradisi uenerit,vbi ipsam penitus euomet,& dimittet,quia.s.tunc arena pniæ cassabit,& hõ in pace, & lætitia habitabit.Hie.5.Posuit arenam terminũ maris.

7 ¶Gruib.maximus inest amor, & pietas.Nam vt dicit Solinus,si dum uolãt aliqua ita fuerit fatigata,q̃ agmen sequi nequeat,aliæ grues solent eam sustollere,& leuare,& super alis suis in aere sustinere,quousq; vires eius reparatæ fuerint ex quiete.Sic verè charissimi nos,q̃ oẽs simul,& gregatim volatum facim9, ad æterna,si quis sociorum,& uicinorum nostrorum defecerit à virtute, ita q̃ pp aliquam infirmitatem pcti necesse habeat post alios remanere, nos proculdubio ipsam debemus fouere,& sustinere,& inter nos oratione,& cõsolationib.supportare,& sic virtutes eius reparabuntur, & uolat9 suus ad paradisum continuabitur.Et ista sunt uera de oĩbus fatigatis.s.de pauperib.qui per eleemosynas debent foueri & de onerosis,qui per impatientiam dñt portari,& de pctõrib.& desperatis,qui per charitatem, & pietatem debent tractari,& consolari.Et iõ Apost.1.ad Thes.5.dicit.Rogam9 uos fratres,Corripite inquietos consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad oẽs.

8 ¶In lib.de natura rer.dr̃ q̃ grues qñ vidẽt nubes pluuiosas,solẽt solicitare ducẽ suũ,vt celeriores volatus accipiat,ne ipsas pluuia deprehendat.Rex autem earum cum ad terram descenderint,solet in custodiam oĩm caput erigere,& sic aliæ secure depascunt.Sic verè charissimi si videmus q̃ dux,& prælatus, noster sit piger,& inutilis ad uolãdum.i.ad benè operandum, & ad nos exemplariter ad paradisum præcedendum ipsum debemus solicitare,& exhortari ad celerius uolãdũ.i.ad melius operandum, ne fortè pluuia damnationis æternæ nos præoccupet,& capiat,& in infernũ detrahat & submergat. Figura 1.Reg.18.vbi regi Israel dr̃.Iunge currum, & descende,ne te occupet pluuia.Ipse verò pro gregis sui custodia debet caput discretionis erigere,vt ipso curã oĩm gerente possint alii securè pascere,& manere.Abac.1. Super custodiam meam stabo,& contemplabor,quid respondeam ad arguentem me.

9 ¶Sicut in dicto libro dr̃,grues in montibus orientis arenas aureas transglutiunt,quas tandẽ in partib. transmarinis euomunt. Vnde expertum est q̃ lapis quem grues euomit,mediante igne trãsit in aurũ. Istæ grues charissimi significant mundi doctores,qui in montibus orientis .i.in montib.sacræ scripturæ hauriunt,& transglutiunt arenas aureas.i.dicta Dei,& prophetarum,quę tandem in aurũ multiplicis sciæ,& grĩæ conuertuntur,qñ per prędicationẽ euomita in auditorum cordibus decoquunt̃.Vel dic, q̃ grus ista est Gabriel,qui de montibus paradisi lapillum.i. Dei filium ad nostras transmarinas huius mundi partes attulit, & eum in uterum uirginis euomuit,dicendo.Aue maria dñs tecum &c.Quę in igne sancti spũs decoctum,virgo,in auriũ.i. in hoĩem transformauit.Dei.n.filius de lapide factus est nobis aurum,qñ ille qui durus est,& lapideus per rigorem, factus est mollis,& plicabilis per amorem.Ideo de sponso canit ecclesia.Can.5.Caput eius aurum optimum.

De Carrulo. Cap 37.

1 Garrulus est auis à garriendo dicta.Ista.n.garriendo, & quasi deridendo de ramo ad ramũ saltat,voces hominum,& ẽt aliarum auium addiscit, non ad cãtus delectationẽ,sed magis ad eorum derisionẽ,sicut dr̃ in lib.de nat. rer. Illud põt applicari contra derisores, qui nõ cessant verba derisoria dicere,voces & actus aliorum addiscere,et inquirere,vt ipsos tandem valeant deridere.Thr 1.Viderunt eam hostes,& deriserunt sabbatha eius. Garrulus qui fortè idẽ est q̃ graculus,aliqñ vertitur in furorem, ita q̃ in ramo arboris bifurcato aliquotiẽs se suspẽdit.Sic faciunt illi,q̃ prę desperatione,vel se occidũt vel se submergunt uel suspendũt dicẽtes illud Iob 7.Desperaui,nequaquam viuam iam.

De Glote. Cap. 38.

1 Glotis est auis,q̃ imminẽte hyeme,qñ ciconię,& hirũdines recedũt blandiente sibi societate iter cũ eis auidè aggredit̃,tãdem labore in uolatu cõperto pnia ducit̃, et tñ qa incomitata redire nõ audet,lente, et post eas uadit.

ita qđ prætardis,& paruis diètis quas dimissa societate post eas facit,hyems incõpleto itinere eã anticipat,& eã aliquotiẽs interficit atq; necat.Ecõtra aũt cẽchramus auis est Asię, quæ acies aliarum auium perseueranter associat ipsasq; sollicitè præcedit,& nocte ẽt excitat somnolẽtas vt dr̃ in li. de natura re.Pli.aũt li.10.c.23.Ista dicit de coturnicib.dicit tñ ꝙ coturnices mare transuolãdo diuersa,& certa hñt hospitia. Glotis verò cum ultra procedere non valeat, & ipsam solã redire pigeat,in primo hospitio residet,& quousq; sequenti anno simili forte ueniat altera,sola manet.Charissimi per hirundines,& ciconias & coturnices intelliguntur boni religiosi,viriq; sancti & perfecti,qui mare mundi transeũt, & dimittunt, & ad Paradisum transuolant, & transcendunt. Deut.4.Vos transibitis,& possidebitis terrã egregiã.Ista igĩt sunt duo gñа auium.i.hoĩum comitantium. s. quidam qui ꝑ glotem intelliguntur,& isti sunt instabiles,& imbecilles, q̃ acies religiosorum,& perfectorum videntes,ipsis cum magno desiderio se coniungunt,& cũ eis mare mundi transite, & ad paradisum volare proponunt,veruntamen qñq; isti nimio labore terrentur,ita ꝙ à cepto itinere retardantur, & ita lente procedunt post bonos,ꝙ hyeme mortis vel pc̃tõrũ mortalium occupati,ad cœli patriam non attingunt,sed in profundum inferni finaliter se submergũt.Istud maximè patet in religione,vbi multi cum aliis uiam perfectionis incipiunt,& quamuis dum sunt nouitii,pn̄ia qñq; ducantur,ꝓ confusione tñ recedere nolunt,& iõ profitendo, societatẽ aliorum sequuntur,sed finalr̃ dum religionis laborib.grauãtur,per apostasiã societatem aliorum dimittunt, & finaliter adueniente hyeme martis, & eos præoccupante, ad proximum hospitium.s.ad infernum descendunt,& vsq; ad paradisi limites non transcendunt.De quib.& similib.dr̃ 2. Pet. Melius erat eis viam iustitiæ non agnoscere,quam post agnitam retrorsum conuerti.Quia uerè multi sunt,qui quãuis alta incipiant,nõ tñ perseuerant.Multi ẽt sunt qui q̃uis pęniteant,ꝙ aliqua fatue inceperint,non tñ uolunt retrocedere qñ possunt,& ideo dum continuare pergunt maius periculum incurrunt.Sed quid?Pro certo istos comitãtur alia gñа auium,quæ dicuntur cenchrami.s.viri boni,& iusti,qui non solum bonis se associant,imò etiam apud ipsos perseuerãt. Sciunt.n.quod qui perseuerauerit in finem saluus erit.

De Harpyis. Cap. 39.

1 HArpyiæ sicut dr̃ in lib.de natura rer.sunt aues iuxta mare Ionicũ,quæ fere sunt insatiabiles.vngues.n.hñt acutos,& ad rapiendum paratos,faciem hñt humanam,sed nihil penitus habent humanæ pietatis,& uirtutis.Hæc auis primum hoĩem quem in deserto inuenerit,occidere fertur, & tandem aquam inueniens,& ibi uultum suum vidẽs,& exinde hoĩem similem occidisse cognoscens, in immensum tristatur, & qñq; vsq; ad mortem ipsoq; totius vitæ suæ tp̃e lamentatur.Ista allegari de homicidis, quia si aĩal irrationale de occisione hoĩs sibi solũ in uultu similis tristatur, & penitet,multo fortius si quis aliquo casu fratrem suum,& ĩ corpore,& in anima sibi similem occiderit,& hoc corporaliter per tormenta vel spũaliter per documenta,& exempla,perpetuo debet,& quamdiu uixerit de illo corde lugubri pęnitere.Vel dic,ꝙ qñ hõ aĩam propriam interfecit,debet ad aquã confessionis currere,& ibi quantitatem sui delicti cogitare,& agnoscere,& sic debet pn̄ia duci,& proinde q̃diu vixerit,lamentari.Hier.6.Luctum unigeniti fac tibi planctum amarum.Vel põt allegari de Iudæis, qui Christum hominẽ sibi similem(quia erat in similitudinẽ factus,& habitu inuẽtus vt homo)in deserto huius mundi inuenerunt,& occiderunt,propter quod ipsum in inferno perpetuo deplorabũt. Zac.13.Plangent se super eum omnes familiæ &c.

De Herodio. Cap. 40.

1 HErodius ẽm Greg.vulgo dr̃ fulica seu falco, & est auis pia circa pullos,quæ non solum proprios nutrit, imo et alienos.Nam illos quos aquila proijcit,& contemnit, in suos recipit,& adoptat.Et ista ẽm alios dr̃ girfalcus. A Plin. aũt li.10.c.3.nominatur ossifragus. Sic Christus non solum pullos proprios.s. Angelos,imo ẽt alienos. s. peccatores in filios adoptauit,& maximã illos qui ab aquila.i.à mundo vel diabolo contemnunt. s.pauperes,& deuotos. Ideo dr̃ de patre ꝙ solem suum.s.Christum oriri facit super bonos, & malos.Mat.16.¶Herodius est auis regia,falco uulgariter nũcupata,acutissimi uisus,& pectoris,& fortis unguis,& plus lædit prædam super ipsam irruendo pectore,q̃ rostro siue vngue,& licet ad prædam circunuolet,tñ ad manum gestantis post prædæ captionem redire solet,& sibi prędam suam apportat,& ẽm Glos. super Ps. intentio prædictę auis est magna circa pullos,q̃a & suos ꝓprios fouet,et nutrit, et eos quos aquila proijcit, in suos recipit,& adoptat. Sic prælatus debet esse acuti visus per cognitionem,acuti pectoris ꝑ dilectionem,acuti unguis per correctionem, & tñ prædam suam quam arripit.i.pc̃torem quem corripit,debet magis lędere.i.corrigere pectore feruidæ charitatis ꝑ benignas monitiones,quam unguib.iustitiæ vel rigoris.Nam ẽm Sen.liberalis est animus hoĩs,& facilius dr̃ quam trahatur. Et postq̃ ad prædas uolauerit.i.postquam ad actiua opera intenderit, debet per contemplatiuam ad manum veri aucupis reuenire.Figura de Moyse qui de monte ad populum descẽdẽs, postea ad dñm in montem iterum ascendebat.Exo.30.Figura de Iacob,qui postquam Liæ est vsus amplexibus, ad Rachelis connubia conuolauit.Gen. 29. Et dr̃ quod amorẽ sequentis priori prætulit.Sic prælatus postquam ad actiuam intenderit,debet ad contemplatiuæ, brachia reuenire, & quicquid in actiua prædatus fuerit,dẽt aucupi Deo tribuere,& ad Dei laudem,& gloriã facere quicquid facit,& pullos.i.subditos tam suos,q̃ alienos debet affectu miserabili recipere,& iuuare.¶Herodius est tantæ animositatis, quod si ab aucupe ad prædam missus fuerit, & in captura defecerit ex indignatione reuerti renuit ad eundem. Vnde siluestris eo die quo prædam quam impetit non ceperit,nullam aliã quærit.Domesticus aũt ad manum aucupis non reuertit,sed vagatur. Victum.n.se æstimat qñ de aue quam impetit non triumphat,vt dicit Greg.Sic sæpe qñ hõ ab aucupe diabolo mittitur ad prædam temporalium acquirendam, qñque ꝑꝑ tribulationes,et difficultates,quæ sunt in acquirendo,reuerti ad manum diaboli dedignatur, quia hoc viso ꝙ ei tp̃alia non succedunt,mouetur fortius ad æterna.Esa.63. Indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.Vel potest allegari de desperatis,qui quando deficiũt vel delinquunt, præ desperatione ex toto ad manum aucupis,et magistri sui Dei,vel prędã bonorum operum amplius non reueniunt nec intendunt. Hier.18.Desperauimus,post cognitiones cordis nostri ibimus.¶Herodius secũdum quod dr̃ in lib.de natura rerũ idẽ est quod girfalcus,qui est quædam species falconis intantum nobilis,et fortis ꝙ aquilam capiat,intantum verò animosa ꝙ si ad quinque grues dimittatur, non prius cessat quousq; omnes,vnam post aliam ad terram deijciat, et iõ necessarius est canis q̃ deiectas capiat,et occidat.Herodius iste potest significare virum iustum qui contra aquilam diabolum debet præualere,et si ad plures grues capiẽdas.i.ad plura bona opera faciẽda dimissus fuerit, non prius debet desistere, quousque omnia se viderit adimpleuisse. Vel ista possunt dici de diabolo,qui aquilam.i.contemplatiuos graues.i.religiosos,et simplices actiuos solet ab altitudine contemplationis detrahere,et non solum vnum, imo omnes si potest solet inferius ad terram.i.ad amorem terrenorũ prosternere,et eos ibi cani insatiabili.i.peccato auaritiæ cõmittere,q̃ ipsos in terra expectãtes,parata est deuorare. Prou. 23.Insidiat̃ in uiis quasi latro,et quos incautos uiderit interficiet.¶Girfalcus antequam volet ad prędam,diu deliberat, vt uideat si est præda ad quam debeat ire. Sic verè antequã nos ad aliquam prædam.i.ad aliquod opus demus operam necesse est quod primo deliberemus utrum sit utile vel nociuũ ad illud intendere,et uolare.Eccl.32.Filij sine consilio nihil facias,et post factum non pęnitebis.Seneca de motibus.Diu deliberato,cito facito. Herodius dũ uenit de ultra mare,aues plurimas secum adducit, et de nocte qñ dormit vnã uiuam ponit sub pedib.cõtra frigus,aliam verò in crastino comedit,et eã q̃ sub se de nocte tenuerat,viuam abire permittit.Tales sunt tyranni,q̃a pauperes secũ uiolẽter trahunt,et alios sub se in seruitute mancipant,alios per rapinã accidunt,et spoliãt.¶Herodius idem est qđ falco vel fulica ẽm Gre.Et est auis prędę auida, paucæ carnis respectu corporis,acuti pectoris,magnæ plumositatis,et ideo fortissimi,et leuissimi est volatus ẽm Grego. quia parum est in eo

quod

quod aggrauat, & multũ qđ eleuat. Et licet struthioni sit similis in pennarum colore, ei tñ est dissimilis in uigore. Et si auẽ vel prædã, q̃ impetit, non arripit primo uel secundo volatu, quasi de se vindictam petit. Et est auis munda, & cadauera fugit, nec ẽt infamis uehementia ea tangit, sed magis famem sustinet, & laborem quousq; prædam sibi reperiat cõpetentem. Herodius est uir perfectus. Præda eius sunt merita. Plumæ eius sunt uirtutes. Color est conuersatio. Pectus in quo est cor est dilectio. Cadauera sunt bona mũdi. Herodius igiť. i. religiosus dẽt esse auidus in p̃da meritorũ feruentius acquirenda. debet esse paucæ carnis, quia affectiones carnales p̃ castitatẽ sp̃ualiter debet deponere, & plumis uirtutũ adornatus dẽt per contemplationem in præsenti, & per gloriam in futuro ad Paradisum, superius euolare. Nã cũ religiosus debeat esse pauper uoluntate, iõ ponderositas bonorum mundi, & amoris tẽporalium non debet ipsum inferiorib. aggrauare, quin sublimius euolet ad æterna. Esa. 6. Volauit ad me vnus seraphim. Hic debet esse acuti pectoris per feruidã charitatẽ, dẽt esse coloris uarii per fulgidã honestatem, & licet struthioni. i. hypocritæ sit similis in colore, (iuxta illud Iob 39. Penna struthionis similis est pennæ herodii & accipitris.) debet tñ esse dissimilis in uirib. & uirtute. Sap. 2. Dissimilis est aliis uita eius. Iste si prædã impetierit. i. si bonũ opus inceperit, quod perseuerando non acceperit, ipse pro certo debet per p̃nĩam se punire. Cadauera aũt. i. mundi bona non debet tangere per affectionẽ, nec eis saturari aliqualiter per complacentiam, & delectationem, imo debet quamdiu uixerit esuriem sustinere, quousq; paradisi prędã inueniat competentẽ, ubi se possit per gloriã satiare, q̃a beati qui esuriũt, & sitiunt q̃m ipsi saturabunť. Mat. 5. & Luc. 6. ut si dicat cũ Ps. Satiabor cum apparuerit gloria tuam. Item Ps. Expectabit onager ĩ siti sua. Quod maximè uerum est de bonis religiosis qui plus debent uelle sustinere famem, & indigentiam t̃palem, quam cadauera bonorum t̃palium p̃ complacentiam tangere, vel quam in mundi negociis se implicare. Leu. 11. Nõ tãgetis ea, neq; comedetis, quia immũda sũt.

De Hirundine. Cap. 41.

a Hirundo mare transuolat, & in hyeme non vř, q̃a tunc in ultra marinis calidis regionib. crediť habitare. Sed adueniunte æstate pristina loca petit, vbi pullos procreat, et producit. Vnde eius aduentus veris est iudicium, & æstatis. Sic adueniente hyeme pc̃torum, qñ. s. Adã peccauit, De mundi regionib. aliqualiter se subtraxit, & quantum ad gratiam beatificam tunc t̃pis solum in ultra marinis cœli regionib. habitauit. Sed verè tempore gratię appropinquãte, tũc ad mundi rediit regionem carnem. s. assumendo, vbi tũc pullos plurimos procreauit, qñ peccatores in filios adoptauit, & more hirundinis aduentu suo æstatem æternæ p̃speritatis hoĩbus nunciauit. Vñ Hie. 8. Turtur, & hirundo & ciconia cognouerunt tempus aduentus sui. Per turturem. n. intelligo aĩam Christi, quia sicut turtur de amissione sociæ tristatur, sic aĩa à carne non petit aliquaľr separari. Per ciconiã q̃ est auis grauis, & ponderosa, corpus eius intelligiť. Per hirũdinẽ agilem intelligo deitatem. Sic est ergo q̃ Christus in triplici natura. s. diuinitatis corporis, & aiæ tempus aduẽtus agnouit, & ad nos personaliter applicauit. ¶Item hirundo s̃m Aug. habet sub ala dextra sanguinem oculi iuuatiuum sicut columba, & simus eius est multum ardens vstiuus, corrosiuus, & oculorum etiam excęcatiuus, & iõ oculis est, nociuus, & ideo hirundo simum de nido eiicit, & etiã pullos eiicere instruit, & erudit. Sanguis de sub alia dextra est sanguis de latere dextro Christi &c. vt supra de columba. Stercora sunt diuitiæ temporales, quia sicut stercus est vilior pars hoĩs, & est superflua, & non de necessitate, & à natura, respicitur tanquam inconueniens, sic mundi prosperitas inter omnia bona data, & danda à Deo, est pars uilior, & inutilior, nec est de necessitate salutis, imo tanquã superflua, & nociua debet à nobis subiici, & expelli. Vel stercora sunt peccata, quia sicut dř Eccl. 1. Timor dñi expellit peccatum. Ergo Christus de nido. i. de affectione stercora diuitiarum expulit, & hoc quia sunt corrosiua, & ardẽtia, & humoris gratiæ est cõsumptiua, & ardoris auaritiæ inductiua, & p̃ consequens oculis mentis vel etiam oculis. i. uiris spiritualibus sunt nociua. Exemplum de Thobia, qui stercore hirundinum extitit excecatus, Thob. 2. Ideo ipsa Christus eiicienda docuit pullos exẽplo pariter, & doctrina sicut patet in decursu euangelij, vbi contemptus diuitiarum præcipitur, & peccatorum exclusio edoceť. Iõ ad Phil. 5. dř. Oĩa arbitratus sum vt stercora, vt Christum lucrifacia. Vel dic idẽ de p̃lato, qui. s. debet stercora diuitiarum, & uitiorũ cõtemnere, & ad hoc pullos. i. subditos edocere. Vel ẽt dic idem de prædicatore. Allega vt sopra. ¶Dicit Arist. q̃ si quis cæcauit pullos hirundinum, reuertuntur oculi eorum, quia hirundo q̃rit chelidoniam herbam, asperã, & amarã, cuius succo illinit oculos filiorum, & sic visum recipiunt iterato. Sic uerè qñ peccator priuatus lumine gratiæ, cœcus efficitur p̃ uitia & pc̃ã, si chelidonia. i. amara p̃nĩa inunctus fuerit, visum recipiet luminis sp̃ualis. Apo. 3. Collyrio inũgere oculos tuos, vt Videas. Vel per hirundinem accipe prælatum, per pullos eius subditos, &c. sicut supra. ¶Dicit Arist. lib. 6. q̃ aues q̃ carnes comedunt, non ouant nec pullificant nisi semel in anno, excepta hirundine, quę bis pullificat, & est auis multum agilis, & pẽnosa. Per duplices pullos, intelligo duplicẽ fructum. s. prosperitatis æternæ & t̃palis. Per hirundinem paruam clumosam, & agilem nigram intelligo virum iustum, q̃ in sui reputatione debet esse paruus per humilitatem, dẽt esse pennosus per uirtutum multiplicitatẽ, dẽt esse agilis p̃ obedientiam vel diligentiã, & sedulitatẽ, debet esse niger p̃ p̃nĩam, & austeritatẽ. Aues ergo carnes comedẽtes sũt principes, qui per executionẽ iustitiæ carnem malefactorum habent occidere uel uastare. Isti ergo non hñt bis pullos, q̃a. s. isti vt cõiter non gaudent gloria t̃pali, & æterna. Veruntñ si hirundini similes extiterint in conditionib. prælibatis, tunc pullos habebunt duplices. s. prosperitatem t̃palem, & æternam, quia. s. boni p̃p mundi bona gloria æterna minimè sũt priuati, si ipsa mundi prosperitate nullatenus abutunť. Vel per duos pullos intelligo duo opera charitatis. s. g̃ram in p̃senti, & gloriam in futuro. Prou. vlt. Oẽs domestici eius vestiti sunt duplicib. ¶Scd̃m Pli. est unum genus hirundinũ, qđ timet g̃naľr oẽs aues, & maximè aquilæ, & accipitres, & illã hirundinem fugiunt tanquam hostem, & fortè hoc est s̃m ipsum p̃p morsum ipsius venenosum. Vñ aues p̃dales quandiu ipsam uiderint, non audent irruere super prædam. Oĩs aũt hirundo generaliter habet bifurcatam caudam. Per istã autem intelligo mortẽ, quã timet g̃naliter oĩs caro, sed maximè aquilæ, & accipitres, hoc est vsurarii cupidi, & mũdi principes, et raptores. Eccl. 41. O mors quam amara est memoria tua hoĩ iniusto. Et ratio est, quia morsus mortis est talibus uenenosus, Nam mors æternæ damnationis venenum talib. propinat, & ministrat. Sed non sic de bonis quia sicut dř Sapi. 4. Iustus si præoccupatus fuerit morte. in refrigerio erit, Et ideo ista auis caudam bifurcatam habere dř, inquantum mors ad bonos, & ad malos diuersimodè variatur, & inquantũ per ipsam bonis gloria, malis miseria intentatur. Ista est. n. acuta quasi gladius biceps, & penetrabilior oĩ gladio ancipiti. ad Heb. 4. Et ideo pro certo si aues prædales huius mundi istam auem benè inspicerent, & mortis memoriã p̃ oculis haberent, super prædam, i. super pauperes nũq̃ irruerent per rapinã. In oĩb. ergo operib. tuis memorare nouissima tua, & inæternum non peccabis. Eccl. 7. Et sicut hirũdo est auis agilis, parua, & uelocis volatus, sic mors est ita parua, q̃ nõ põt videri, ita velox q̃ sine præuisione subito se diffundit, vt ei dicatur. Esa. 8. Accelera, spolia, detrahe, festina prædari. Et Esa. 35. Subito dũ non speratur veniet contritio. & Eccle. 13. Memor esto, q̃m mors non tardabit. ¶ Dicit Arist. q̃ hirundo sola inter aues agrestes bis ouat in anno, & licet quandoque oua propter hyemem corrumpanť, posteriora tñ cõiter complentur, & pullos faciunt, & producunt, & est auis in dorso nigra, in ventre alba, magnæ est penositatis velocissimiq; volatus. Et ideo nullius auiũ prædalium prædæ cedit, quia ratione flexuosi, & velocis volatus ab omnibus fugiens se defendit, & mare trãsuolat vt inueniat calidas regiones, vbi in hyeme requiescit. Et ista nõ in terra residendo, sed per aerem volando dicitur cibum sumere. Aedificia lapsura nunquam dicitur frequentare, nec ibi nidum facere, præsentit enim futuram ruinam secundũ Solin. Vnde thebas quarum menia sæpissime capta sunt, hirundines non frequentant. lapsura enim non petunt culmina, & aspernantur peritura quoquomodo tecta. Etiam colo-

colonia byziæ, vbi fuit antiquitus Arx Terei regis, hirundines non subintrant, vbi multotiens habitabāt aut frequētabāt, vt dicit ibi. Sol. c. de thracia. Qđ ēt dicit Pli. accidere pp ipsius terei scelera q̃ abhorrent. Ista aũt prædicta dñr à Pli. li. 10. c. 25. Et ſm Macro. in uentre hirundinis inueniunt duo lapides pciosi, qui chelidonij dñr quorum unus est albus, & alius rubeus, & sunt magnæ virtutis, maximè si de vētre pulli extrahant, antequam tangat terram, vt dr̃ in lapidario. Et pugnant hirundines cōtra passeres, & eos de nidis suis proprijs expellunt. Hirundo est uir perfectus, & iustus, & maximè religiosus, & potissimè de ordine pdicatorũ q. ad litterā sunt albi, & nigri, quia uerè ipse dēt esse niger exterius per humilitatē, albus verò in uente per castitatē, plumosus per virtutum abundantiā, agilis per obedientiā, & velocis uolatus per bonorum operum perfectā diligentiā. Et iõ bis debet ouare, s. in præsenti per gratiam, & in futuro per gloriā quia hic in præsenti debet producere oua grē, & meritorũ, & sic in futuro poterit oua gloriæ pullulare. Vel bis ouare est benè uiuere quo ad seipsum, & rectè conuersari quo ad proximũ. Et licet prima oua. i. grē, & uirtutes per hyemē tētationis multipliciter corrumpantur, ultima tñ oua. s. gloriæ nunquā perpetuo corrumpentur, vt. s. quia grā pōt perdi, sed gloria nunquā. Vñ talib. pōt dici illud Apo. 2. Opera tua posteriora plura priorib. Et Eccle. 8. Melior est finis orationis quam principium. Et si uelociter volauerit per contemplationem, nullius auis prædalis. i. nullius dæmonis pda erit, quia rõne talis volatus à cũctis uitiis se defendet, & maximè si flexuose. s. nunc considerando Paradisum, nunc infernum, uoluerit diligenter. Ideo cõsulitur. Eccl. 31. In oĩbus operib. tuis esto uelox, & oĩs infirmitas nõ occurret tibi. Mare mundi dēt transuolare per contemptum, & ad Paradisi regionem calidam per affectũ debet totaliter se transferre, & ibi in hyeme tribulationum, uel in hyeme huius vitę debet mentaliter habitare. Hie. 48. Propagines eius transierūt mare. Iste ergo non dēt in terra. i. in mundo cibum mūdi delectabilium sumere, sed sursum in aere. i. i contemplatione cœlestium dēt cibum deuotionis, & gratię māducare. Io. 4. Cibũ habeo māducare quē uos nescitis. Casura aũt ædificia . i. mundi dignitates, quæ faciliter cadunt, & pereunt nũquā dēt mentaliter frequentare vel appetere, nec in arce Terei regis. i. in curia regum & magnatum libēter ingredi vel manere, cum ibi notum sit scelera redundare, sed solum in ædificiis mansuris. i. infirmo habitaculo Paradisi debet facere sibi nidum. Ps. Firmissimo habitaculo quod operatus es dñe. Vel ēt in statib. paupertatis, à quib. nulla fortuna pōt aliquē inuitũ diruere, ſm Senecam. In uentre aũt huius hirundinis debet inueniri duo lapides precio uidelicet lapis albus, & fœminus. s. castitas, & lapis masculus, & rubeus. s. charitas, q quidem lapides à Chr̃o verò aurifabro preciosissimi reputantur, si in pullo. i. viro perfecto vel religioso antequā terram tangat. i. antequam negociis terrenis se implicauerit, i mēte fuerint receptæ. Nam religiosorum, & perfectorum castitas, & charitas multũ à Christo diligitur, qui terrenis negociis non ultra debitũ implicantur. Passeres aut hoc est dictu, carnales motus & tētationes dēt hõ sollicitè impugnare, & eos de nido consciæ vel de nido corporis effugare 4. Re. Pugnauerunt contra philistiim. ¶Item vt dicit Plin. 7 duo sunt gña hirundinum, quadam quæ in hominũ habitaculis cõmorant, societatem hoĩum diligentes. Aliæ, quę in cauernis, & rupium foraminib. conuersantur ſm Pli. lib. 10. c. 24. Vtręq; tñ caudam hñt more forcipis bifurcatam, & vtræq; in terra nidificant argillosa. Per istas duas intelligo cõtemplatiuos, & actiuos. Nam actiui circa domos hominum . i. circa mundi negocia conuersant. Religiosi aũt, & contemplatiui in rupibus contemplationis, in foraminib. memorię passionis debent iugiter conuersari. Vtraque aũt species in terra argillosa nidificat, quia tam actiui quam contēplatiui dēt in humilitate versari. Vel in terra argillosam. i. in morte (quæ terra dr̃, quia ducit ad terreitatem argillosa, quia inuasibilem habet tenacitatem) per memoriam continuè cõmorari, & ibi pullos bonorum operum operari, & utraque caudam habet difurcatam, quia finis vtrorumq; (qui per caudam designatur) est duplex. Nam tam de actiuis q̃ de contēplatiuis aliqui vadunt ad uitam, alii ad mortem. Io. 5. Procedant qui bona fecerũt, in resurrectionē uitæ, qui uerò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Hirundo non in terra, 8 sed in aere cibum capit, ibiq; muscas, & culices uolando comedit atque rapit ſm Pli. lib. 10. c. 24. Hæc iuxta aquas saltando, & aquam alis percutiendo, tempestatem protēdit, & in hyeme tñ effugit, & recedit. Talis est peccator, qui cibũ delectationis non inuenit inferius in terre. i. in statu humilitatis, sed sursum in aere prælationis, & dignitatis volantes. n. per superbiā muscas inanis gloriæ capiũt, seq; exinde satiāt & nutriunt. Ludus verò taliũ circa aquam mundi prosperitatis aduētũ tēpestati s æternæ eis præsagit & designat quia sicut dr̃ Prou. 14. Risus doloris miscebitur. Isti aũt in æstate mundanæ vitæ apparent, eminent & vñr, sed in hyeme mortis nec corā Deo nec corā Angelis videbũntur. Ps. Trāsiui, & ecce non erat, q̃siui eum, & nõ est inuentus locus eius. Vel pōt dici de falsis amicis, qui æstate prosperitatis circa hoĩem volitant, & apparent in hyeme verò. i. in tpe paupertatis & aduersitatis fugiunt ab hoĩb. & disparent. Allega, vt supra sicut dr̃ in lib. de natura rerũ. In uentre pullorum hirundinis lapis preciosus chelidonius inuenitur. Illi aũt pulli, qui istum lapidem hñt, in eo cognoscuntur, quia ore ad os in nido, ac sibi darēt osculum cõmorantur. Sic verè in nido ecclesiæ illi, qui hñt lapidem preciosum. i. Christũ, i ore ad os per amorem, & concordiam perseuerant, & simul p pacis osculum se salutāt. Gene. 27. Da mihi osculum fili mi. ¶Hirundo est auis, quæ circunflexis ambagib. volat quapp 9 nullius auis rapacis prædæ cedit ſm Pli. Tales sunt malitiosi qui tot hñt circuitus, & ambages, & in operib. & in dictis, ꝙ nunquam pñt cõcludi in aliqua ueritate. ¶Sicut in lib. 10. 10 histo. mundi. c. 33. dicit Plin. Hirundinum siluestrium duo sũt gña in Aegypto. Vnũ. s. quod de terra facit nidos, sicut aliæ, diuersa tñ figura, & aliud quod rupes excauat, & ibi pullificat sine nidis. Primæ istarum in Aegypti beracleotico, hostio, euaganti nilo mollem continuatione nidorũ opponũt & per spatium vnius stadii tot nidos, & ita cõtiguos faciũt ꝙ aduenienti Nilo flumini inexpugnabiliter resistunt. Qđ tñ vt ait opere humano perfici non posset. Est ēt ut iuxta oppidũ Caption insula quæ dudũ fuit sacra Isidi deæ Aegyptiorum, ad q̃ oĩ anno conueniebānt, & ne dirumperetur à flumine, stramētis & paleis insulæ latera muniebāt, & ad istā militiam oĩ anno redibant, & cum tanta diligentia laborabant, ꝙ ipsarũ plurimæ deperibant. Aliæ uero sunt hirundines q̃ fluminũ ripas excauāt, & ibi (vt ait) pullificāt. Qđ si fluuius creuerit, hæc oĩa pſentiunt, & prius q̃ ad eas pueniat locũ mutāt. Per ista duo gña hirundinũ pñt intelligi duo gña hoĩum perfectorũ, quia. s. quidā sunt qui impetui fluminis. i. impetui tētationum, & tribulationũ volunt p virtutē fortitudinis resistere. Alii vero q per prudētiæ virtutē sibi uolũt cedere, & occasiones pc̄ti uitare & fugere. Primæ significāt bonos religiosos, & clericos, qui prope seculares iuxta ipsum fluuiũ mũdane pſperitatis māserũt, sed isti nidos suos de terra fecerunt. i. in meditatione suæ terreitatis, & mortis taľr habitauerũt, ꝙ tētationi fluminis restiterunt, sicut ad litterā de multis apparuit, quos fluminis tētationũ, impetu nõ submersit. Esa. 43. Cũ trāsieris p aquas, tecũ ero, & flumina nõ operiēt te. Scđæ aũt hirũdines significāt eremitas, & alios q à seculo lõgius recesserũt, q. s. impetũ fluminis noluerũt expectare, sed magis in rupibus, & cauernis uoluerunt manere, & si fluuium mũdi pſperitatis viderunt ad se accedere, statim uoluerunt se elongare, & alibi se mutare, sicut legimus de Paulo, Antonino, & Benedicto, Hilarione, & cæteris eremi cultorib. in quorũ persona dr̃ in Ps. Ecce elõgaui fugiēs & māsi in solitudine. ¶Nota ꝙ hirũdo aliqñ ponit 11 bis oua sicut pictũ est, sed prima rõne hyemis corrũpunt, & gelant, scđa aũt pficiunt, & complent. Sic religiosi aliqñ bis intrāt religionem, sed primus introitus hyeme tribulationũ corrũpit qñ pp tribulationes à statu vel à factione p apostasiā decidunt, & recedunt, & iõ tũc scđa vice dñt ponere, quia iterũ debēt ad religionis obseruantiā reuenire, & tũc cõiter nisi sũt pessimi, procreāt, & pficiũt oua, & pullos sine corruptione. i. bona opa. s. i statu religionis iugiter pseuerātes. Figura Nu. 6. Vbi dr̃ ꝙ si Nazareus dũ erat i tpe sc̃tificationis suę, tāgerēt aliquē mortuũ polluebat, & irriti fiebāt dies primi, & iõ debebat radere caput, & iterũ sc̃tificationē de nouo incipere, & i obseruātia pseuerare quousq; sc̃tificationis numerꝰ cõpleret. Nazare q se Deo expressis verbis pso-

naliter

naliter ad pniam obligat est religiosus, qui tacitè vel expressè pniam profitet. Iste aliqñ tangit mortuũ, qa sicut ille q tagit aliqd cũ eodẽ se copulat, & ab alio se diuertit, sic qñ religiosus à Deo uertit per indeuotioné, vel p pctm mortale sæpe fit, q à cadendo à statu proprio, cũ diabolo infecto & mortuo se cõiungit, & tũc fiũt irriti dies primi, qa si auerterit se iustus a iustitia sua, & fecerit iniquitatẽ, oẽs iustitię quas fecit, non recordabunt. Eze. 3. bona. n. opera p sequẽs pctm mortificant, quia q deliquerit in vno, multa bona perdet. Eccl. 9. Et iõ tũc dẽt ad pristinũ statũ reuenire, & de capite. i. de intẽtione capillos. i. amorẽ diuitiarũ (q per capillos designat) remouere, & de nouo incipere statũ suum, quousq; cõpleant dies sctificationis suæ. i. quãdiu vixerit in hoc mũdo, vt dr Le. 8. De ostio tabernaculi nõ exhibitis octo dieb. donec impleat tps cõsecrationis uestræ. Hie. 31. Donec tps ueniat, nõ uindemiabũt. ¶Hirundines qñq; inueniunt in hyeme in cauernis arborũ sine plumis, sicut dicit Pli. vbi supra. Sic vere mũdi diuites q in æstate psentis uitæ, & psperitatis mũdanæ plumis diuitiarũ optimè sunt uestiti, in hyeme mortis, qñ cauernã sepulchri itrauerint, inuenient de plumes, paupes atq; nudi. Iob 1. Nudꝰ egressus sũ de vtero mřis meæ & nudꝰ reuertar illuc. vł expõe si uis d turture a.r. §. 2.

De Ibide. Cap. 42.

IBides sicut dr in li. de natura rerũ, sunt aues circa nilum morãtes, aquã tñ nunq ingrediẽtes, sed cadauera eiecta comedẽtes, q cũ cibis nimiis fuerint cõstipatę, rostro p secreta naturæ indigestibiles cibos trahũt, & sic piculũ euadere cõsueuerũt. Differt aũt ibi à ciconia, vt dicit Pli. qa ibis habet rostrũ curtũ, & aduncũ, ciconia uero longũ, & acutũ. Sic uerè pctõr aquã deuotionis nunq uult intrare, sed hic ĩ littore mũdi cadauera eiecta. i. pctã & mũdi bona à Chro & sctis contẽpta cõsueuit delectabiliter mãducare. Verũ quia pp tales corruptos cibos uitiorũ uenter consciæ qñq; grauat, iõ cũ rostro. i. cũ ore dẽt ipsos p ipsa secreta naturę. i. secretè loquẽdo sacerdoti per cõfessionẽ extrahere, & sic poterit mortis æternæ periculũ euitare. Iob 20. De uẽtre eiꝰ extrahat eas Deus. Vel per istos cibos intelligo diuitias malè acquisitas, q sunt de secretis naturæ. i. de abscõditis extrahendæ, & pauperib. erogandæ. ¶Ibis sm Pli. ore parit, sed si quis comederit de ouis eius, moriet. Sic hypocritæ ore bene docendo multa bona pariũt et emittũt, ueruntñ si quis oua eorũ comederit. i. si qs eorũ opera imitatus fuerit, & sibi incorporauerit, pculdubio per pctm moriet, qa. s. istorum verba sunt bona, opa uenenosa. Esa. 59. Qui comederit de ouis eorũ, moriet, & qd cõfotũ est, erũpet ĩ regulũ. ¶Ibides serpentib. inimicantur, & ideo Aegyptii contra incursus serpentũ ibides inuocant, inuocatæ uero statim assunt, & ad defendendos primos fines cohortẽ cõtra serpẽtes faciũt. Oua ẽt serpentum comedũt, & inde fit, q ex illis rarescunt. vt dicit Pli. li. 10. c. 17. & Sol. c. de Aegypto. Quod bene à natura prouisum fuit, qa alias oẽs illæ terræ serpentib. de perirẽt. sagax. n. natura nihil sine remedio derelinquit. Ibides sunt boni plati, quos natura naturãs Deus ad extirpandos serpẽtes. i. malos & impios pctõres sagaciter ordinauit. Nisi. n. isti essent serpentes Aegytios. i. aridos pauperes penitꝰ deuastarẽt. Et iõ qñ Aegyptii. i. pauperes sentiunt à serpentib. i. à malis hoib. se infestari, statim dñt ibides inuocare, i. bonos iudices, & balliuos, uel bonos principes, & platos q statim dñt adesse, & cõtra eos cohortẽ facere, & primos fines. i. terras, & patrias sibi subiectas, & cõmissas à talib. serpẽtib. liberare, & semẽ eorũ p uirib. extirpare, qa alias multiplicati possent terrã, & patrã deuastare. vñ 2. Mac. 2. dr, q Mathatia, & amici eius psecuti sunt filios supbiæ. Qd figuratũ fuit in Moyse, q sm Iosephũ uolẽs ducere exercitũ cõtra Aethiopes, & uolẽs eos puenire eũdo p desertũ, timẽs serpẽtũ multitudinẽ, ibidũ fecit pire exercitũ, q serpẽtes comederit, & sic tute hoies trãsierũt, & cõtra Aethiopes pualuerũt. Sic verè Deus ualẽs ducere exercitũ fidelium p desertũ huius mũdi ad Aethiopes. i. ad dæmones impugnãdos, uidens, q pp serpẽtes. i. pp hoies impios tute nõ poterãt pertransire, fecit pcedere ibides. i. platos, principes, iudices, & balliuos, vt. s. p eorum ministeriũ serpẽtes hmõi fugarentur, vel de medio tollerent. Vñ Exo. 23. dr, q Deus pmisit crabrones ante filios Israel, q eueũ, Chananeũ, & ætheu iniquos populos fugauerunt. Vñ ẽt de Iuda Machabeo dr 1. Mac. 3. q similis factus est leoni, & psequutus est iniquos, perscrutans eos, & eos q cõturbabãt populũ suũ, succẽdit flãmis. ¶Secũdũ Sol. c. de Aegypto, ibides nõ tm in Aegypto vbi sunt imo in aliis mundi partib. prosunt, à paludib. n. arabiæ serpentes volantes, q prius interimũt q sentiant, in Aegyptum gregatim accurrunt, sed anteq primos fines intrẽt, ibides excitatæ eis obuiã occurrũt, & in aere pugnantes agmen illud pestiferum deuorãt, & cõsumunt, & sic necessario serpẽtes ẽt illuc vñ prouenerãt, plus rare scũt. Sic verè ibides, i. iusti statim q sentiunt serpẽtes uolantes, i. dæmones superbos à palude inferni ad primos fines suæ cõsciæ, p tentationẽ accedere, anteq ibi per malas cõplacentias intrent, dñt occurrere, & eorũ ingressum in terminos cordis sui cautelis debitis impedire, dicendo illud Nu. 20. Nõ transibis per me alioqn armatus occurrã tibi. Vel dic q ibi serpẽtes sunt tentationes aĩam anteq pcipiat spũa̱r occidentes, q. s. a palude carnis exeunt, & in fines patriæ nřæ. s. voluntatis per cõsensum intrare cõtendunt. Istis ergo dũ adhuc sunt in cognitione, ante ingressum occuramus, & eas repulsione debita trucidemus. Vel põt allegari ad illam regulam. Melius est ante tempus occurrere q post causam vulneratam remedia quærere.

De Chitone. Cap. 43.

CHito seu floquis est qdã auis q uocib. diuersis uociferans, quasi fere oi die nouiter uocẽ mutat, vt dr in lib. de natura rerũ. Tales sunt boni, & perfecti uiri, quia. s. continuè dñt innouare uoces suas ad Dei gloriã atq; laudẽ. Ps. Cãtate dño canticũ nouũ. Nunc. n. dñt uociferare, prædicando, nunc pctã propria confitendo, nunc Deum laudando, & magnificando, nunc uero grãs agendo & exhibendo. Act. 1. Linguis loquent nouis. Vel dic, q isti sunt adulatores, & detractores, qui adulando, mentiendo, detrahendo, obloquẽdo, mutant quotidie uerba sua. Iob 12. Cõmutans labium veraciũ, & doctrinã senem auferens. ¶Itẽ istæ aues ualde sunt piæ erga parentes. Nam senio confectos in nidis suis eos reponunt, & ibi eos nutriũt atq; pascunt. Sic & nos dẽmus parentes nostros in domib. nřis recipere, & ibi eos si indigeant, clementer pascere, & nutrire, exemplo Ioseph, qui patrem suum, & fratres ad se fecit in Agyptum descendere vt ab eo nutrirent, sicut de Gen. 45. Quod non solum verũ debet esse de corporalib. imo etiam de spiritualib. ¶Collerius est quædam auis, vt dr ibidẽ, in cuius morte dolent, & uociferant dolorosissime omnes aues. Sic verè, & nos debemus facere in morte Christi Eccl. 38. Fili super mortuum pduc lachrymas, quasi dira passus incipe plorare.

De Charadrio Cap. 44.

CHaradrius est auis albissima, sm Phisologum nõ habẽt aliq nigredinem intermixtã. Et est talis naturæ, q si ægrotatem rectis oculis inspixerit, signũ est q à morbo, sine periculo cõualescãt, si aũt ei quasi indignans terga verterit, tunc, absque dubio moritur, hõ ille. Hic est Chřs, qui albedinem innocentię sine pcti nigredine retinuit intermixtã, facies eius sunt bona spũalia, dorsum aũt, & posteriora sunt bona tpalia. Si ergo quis ægrotauerit morbo, & ægritudine pctõrum tunc uerè si charadius Chřs uertit ad eum faciem grę, correctionẽ, s. & tribulationẽ mundi aduersitatum, & auertit ab eo dorsum. i. bona mundi, & psperitatẽ tpalium, tunc p certo signũ est q ab infirmitate pcti per grãm conualescit. Sed si ecõuerso pctõri ostenderit dorsum. i. bonorum abundãtiam terrenorum, & faciẽ suam. i. gratiam, correctiones. s. & tribulationes ab eo auerterit, tunc proculdubio talis moritur, & sicut moriturus de quo medicus desperat, voluntati, suę derelictus ab aliis iudicatur. Ps. Dimisi eos sm desideria cordis eorũ, ibunt in adinuentionib. suis, vt sic dicat illud dñs illud Hiere. 18. Tergum et non faciẽ ostendam eis in die perditionis eorum. Et hoc ideo sicut dr Hier. 2. & 23. qa. s. tergum, et nõ faciem uerterunt mihi, dicit dñs. Vel dic, q charadrius, q sm Phisologum, et libr. de natura rerum ad sanandum infirmum adducitur, & si sanari debeat, ipsum attente respicit, & infirmitatẽ ipsius in se accipit, & sic infirmo curato auis infirma recedit, et infirmitatẽ illa ĩ aere ad solem comburit, et dispergit, est propriè Christus, qui infirmitates humani gñis ĩ se recepit, et eo sanato seipsum morti,

ti, & infirmitati tradidit, quia sicut dr Esa.53. Verè languores nros ipse portauit, & infirmitates nostras ipse tulit &c.

De Laro. Cap. 45.

1 Larus sicut scribitur in aurora & in glosa. Leu.11. est auis triplicis cõditionis. Nã in aere volat, vt auis, in terra habitat ut bestia, in aqua aũt natat, vt piscis. Tales sunt aliq pctõres, qui uolant ut aues per superbiam repunt vt bestiæ per auaritiam natant in aqua deliciarum more piscium per luxuriam. Et ideò dr Leu. 11. q hmõi animal immundũ est. 2 ¶Nota de laro & mergulo q sunt aues quæ cum auib. uolant, cũ animalib. peditant, cum piscib. natant. Sic instabiles nunc uolant in religione per contemplatiuam, nunc peditant, in mundo per actiuam, & tãdẽ in aquis deliciarũ se inuoluũt p vitia & pctã, cõtra illud Eccl.5. Esto firmꝰ i via Dei.

De Locusta. Cap. 46.

1 Locusta vnum solũ intestinũ habet, & iõ quia est quasi tota in uẽtre, ideo sp esurit, & est quasi insatiabilis. Si quod viride inuenerit, sp comedit & corrodit, & florib. amygdali impinguatur, sicut dr i lib. de natura rerum. Sic gulosi unũ solũ appetitum hñt. s. circa delicias carnales, & iõ quia toti sunt in uentre. i. in amore deliciarum uentris (iuxta illud ad Phil.3. Quorũ Deus uentar est &c.) ideo hñt insatiabilẽ appetitum, & quandiu uiriditatem, & florem amygdalarum inueniunt. i. cibos deliciatos, sp comedunt, & corrodũt. Prou. 13. Venter impiorum insatiabilis. Eccl.11. florebit amygdalus, impinguabitur locusta. 2 ¶Nota q locusta hẽt os quadrangulum, & habet pro cauda aculeũ, & pedes posteriores priorib. longiores. In æstate aũt apparet, in hyeme non reperit. Vento australi gignit, sed Aquilonari borea effugat, sicut dr vbi supra. Sic detractor iuxta caudã blandimentorũ portat aculeum detractionum. Nam sicut canis cauda blanditur illi quẽ sæpe mordet, sic tales more barbitonsorum primo vngunt vt uideant charitatiuè loqui, quem post ea accerrimè pungunt. Prou.18. Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa peruenĩũt vsq; ad interiora ventris. Et iõ hñt os quadrangulum, quia nunc adulando, nunc pungendo, nunc murmurando, nunc iniuriãdo, quadrangulant verba sua. Cætera expone sicut de diuite. 3 ¶Secundum glo. Ioh.1. sunt athelabi. i. paruæ locustæ, sine alis, & post cresentibus alis efficiuntur locustæ, quæ sunt aues quarũ maior minorem deuorat, & à maiore se ẽt deuoratur. Os hñt quadrangulum, & p cauda hñt aculeum germina herbarum, & arborum comedunt, & corrodũt, & in saliendo locusta se erigit, & in saliẽdo cadit. Isti sunt balliui, officiales, & quicunq; ambitiosi, qui primo sunt athelabi. i. parui, & pauperes, & sine alis superbiæ, sed cũ aliquantulũ excreuerint in diuitijs, tunc in eis alæ superbiæ generantur, & efficiunt locustæ. i. magni raptores, & crudeles maior aũt minorẽ deuorat, quia balliui pauperes deuorant, & tãdẽ à principib. deuorant Eccl.5. Excelso excelsior alius est &c. isti tñ fructus, & germina. i. bona pauperũ deuorãt, & corrodũt, & post se nihil penitus derelinquunt. Deut.28. Sementem multã iacies in terrã, & modicũ congregabis, quia locustæ deuorabunt oĩa. Et Ioh.1. Residuum erucæ &c. Isti hñt os quadrangulũ, quia uerba eorum in quatuor partibus 5 reflectuntur. Nunc. n. principib. adulantur, nunc pauperib. comminantur, nunc aliis iniustè detrahunt, nunc alios fraudulenter decipiunt, Vnde Ezec.1. Quatuor facies uni. Et pro cauda habent aculeum, quia finis & intentio eorum (qui per caudã designat) in aculeũ terminat, & ad punctiones, & ad rapinas ordinat. Isti in æstate. i. in prosperitate apparent. s. circa hoiem discurrendo, & hoibus blandiendo. Sed p certo in hyeme tribulationum fugiunt, & disparẽt, quia. s. tales &, quicunq; falsi amici in prosperis blandiuntur, sed i aduersis fugiunt, & ab hoibus elongãtur, & quod peius est, illi q in prosperitate uidebantur amici, fiunt si aduersitas aduenerit inimici. Vnde Eccle.12. Si occurrerint tibi mala, inuenies eum illic priorem. Isti in saliendo de vno gradu ad aliũ, de vno officio ad aliud se erigunt per ambitionẽ, sed antequã se eleuauerint cadunt per mortẽ, vel per tribulationẽ. Ezec. 31. Cecidit, & fuit ruina eius magna. Et sicut ẽm Pli. locustæ qñ volant, tm strepitum faciunt, vt uolucres esse credantur, vox ẽt eorum ab occipitio oriri vr, sicut dicit idẽ li.11. c.29. sic tales per iactantiam & comminationem solẽt strepitũ, & sonum pompæ in suo incessu causare. Et ideo tales optimè figurant Apo.9. vbi Ioannes uidit similitudines locustarũ, q erant quasi equi parati ad prælium, & habebãt coronas aureas super caput, & facies eorum quasi facies hoium, & habebant capillos sicut mulieres, & dẽtes eorũ dentes leonũ, & habebant loricas ferreas, & vox alarum earum sicut uox curruum & equorũ currentium ad prælium, & habebãt caudas similes scorpionum, & aculei erãt in caudis ipsarũ, & ptãs earum nocere hoib. mensib. quinq;, & habebant super se regem Angelum abyssi, cui nomẽ erat Aabadõ græcè Apollion, latinè aũt exterminans. Charissimi per locustã intelligo officiales, iudices, & balliuos, & quoscunq; in officiis & mundi principatib. constitutos, quia. s. sicut locusta habet pedes curuos, & reflexos, sic verè amor talium (qui p pedes designat) sp reflectitur in seipsos, quia nullum diligunt nisi p utilitatem suam propriã. Per equos intelligo superbos. Per coronas aureas intelligo honorem, & gloriam, & psperitatem mundanam. Per hoium facies intelligo fallacias, & blanditias sub spẽ amicitię, q amoris Nihil. n. tam uultu amicabile sicut hõ, quia hõ est aial mansuetum natura. Per capillos intelligo diuitias. Per mulieres delicias. Per os leonis intelligo crudelitatem, & rapinã. Per loricas ferreas intelligo felicitatem, & malitiã, quia. s. sicut lorica plurib. annulis sese tenentib. cõponitur, quarum uirtute corpus ptegit, sic tales sunt induti lorica malitiæ uel nequitiæ, in quib. sũt multi annuli cautelarum, quarũ una alteri copulat, ita q ea mediante ab oib. protegunt. Ps. Operti sunt iniquitate, & impietate sua. Nã si pauper de istis balliuis, & causidicis cõqueritur, tot hñt cautelas, & refugia, q ab oib. ac si haberent iustitiã, se defendunt. Per uoces aũt eorum intelligo terribiles comminationes. Per caudas scorpionum cum aculeo intelligo talium insidias, & malas eorũ intentiones, quæ sp aculeũ secũ portant, inquantũ ad pũctionẽ nitunt rapinarũ. Per Angelũ abyssi, regem eorum, qui exterminans dr. i. qui per auaritiam, & rapinam bona pauperum exterminat, & deuastat. Dr ergo, q Ioannes uidit locustas, quasi equus paratus ad plium quia verè tales more equorum per superbiam eleuati, contra oẽs & maximè pauperes pliant. Nã sicut equus tantę est superbiæ, q non timet vel considerat fortitudinem nec debilitatẽ resistẽtis, sm. n. voluntatem equitis indifferenter oib. se opponit, sic hodie causidici, & balliui tanta superbia & audacia sunt elati, & nõ timent nec milites, nec barones, nec pauperes, nec egenos, sed manus eorum est generalr cõtra oẽs, Deum. n. non timent, nec hoiem reuerẽtur, sicut dr de paruo iudice. Lu.12. Sunt igitur, similes equis &c. 4 ¶Item hñt coronas aureas super caput, quia pro certo oĩs honor, dignitas, oĩs gloria vel ptãs talib. attribuitur in hoc mũdo. Per aurum diuitię, per coronam vero eminentiæ designantur. Corona aurea super caput eius, expressa signo uanitatis non sctitatis. Eccl.45. Isti hñt facies hoim, quia uerè tales ante faciem hñt: blanditiem falsitatis, sub specie amicitiæ, & charitatis. Qũo causidici p dulces sermones decipiant mentes innocentium (ad Rom.16.) Est oib. manifestum. Item hñt capillos mulierum, quia tales diuitias una cum deliciis amplectuntur. Isti hñt dentes, sicut leones, quia uerè crudelitas talium tanquam leo rapiens, & rugiens pauperes deuorat, & deuastat, quia sicut leo alios leones non deuorat, sed alia aĩalia quib. præest, sic impii iudices, & balliui alter alterum non infestãt, quinimò potius se defendunt, sed quibus præsunt pauperes deprædant. Dan.7. Habebat dẽtes sicut leones. Item uox alarum earum sicut curruum, & equorũ paratorum ad prælium, quia uerè eorum uox, strepitus, & cõminatio, & uerbalis inductio & allegatio est terribilis audientib. & maximè pauperib. Gen.3. Vocẽ tuã dñe audiui, & timui, eo q nudꝰ essem. Nudi. n. i. pauperes hñt uocẽ taliũ formidare, & uelut equos paratos ad prælium trepidare. 5 ¶ Itẽ hñt caudas scorpionũ, qa verè finalis talium intentio est ad inferendũ aculeum rapinarũ. In cauda. n. hñt aculeum, licet habeant facies hoium, qa uerè falsi hoies, maximè tales balliui & usararii, licet in principio pauperib. fallaciter blandiantur, ipsi tñ p punctiones, & rapinas eis in cauda. i. in fine crudeliter aduersant. Et iõ dr, q ptãs eorum in caudis ipsorum, quia potestas suæ malitię in fine hominibus innotescit. prou.23. Ingreditur blandè, in nouissimo autem mordebit ut coluber. 6 ¶Item potestas eorum nocere hominibus

mensibus

mensibus 5. qa verè plus nocent tales reipublicæ quã latrones silvestres, quia illi possunt præcaueri, isti aũt nõ. vnde dr̃ 1. ad Thessa. 2. Deo non placent, & cunctis hominibus aduersantur. Sed hoc est tm̃ mẽsibus quinq;, per quos intelligo vitam præsentem, quia sicut quinarius est numerus impfectus pro eo, ꝙ quadraturã perfectionis excedit, sic vita talium nõ perficitur, imò vt cõiter ante tempus, & subito moriunt̃ Esa. 34. Dum adhuc ordirer, succidit me. Isti habent super se regem angelum abyssi, qui dicitur extermināś, videlicet auaritiam, & rapinã, quæ rectè dr̃ angelus abyssi, qa sicut abyssus est locus ꝓfundus, & insatiabilis, & vbi solis claritas nõ attingit, sic illi i quib. angelus iste. s. auaritia dominatur, sunt insatiabiles, quia venter impiorum insatiabilis. Prouerb. 13. Quia nõ implebitur auarus pecunia, vt dr̃ Eccl. 5. Et ad eos solis claritas. i. lumen gratiæ spiritualis non attingit, qa lux impij extinguetur. Iob 17. Et iste angelus dr̃ exterminans: qa verè auaritia qñ in corde hoĩs principat̃, oẽs gratias, & virtutes exterminat, & corrũpit. Et iste est rex huiusmodi locustarũ, quia sicut rex subditos regit, sic auaritia istos ad voluntatem suam gubernat, & ducit. Iob 41. Ipse est rex super

7 oẽs filios superbiæ. ¶Locustæ ẽm Ambro. comedendo folia oliuæ, ab infirmitate sanant̃. Sic hõ faciẽdo opera misericordiæ per oliuam designata à peccato liberatur. Eccl. 3. Elemo

8 syna extinguit peccatum. ¶Locustis sicut, & vespis cõtingit senectam exuere ẽm Aristo. Sic viris iustis necesse est oẽm senectutem malæ consuetudinis spoliare. Exuentes veterem

9 hoĩem, & induentes nouum. ¶Vox locustarum non ab ore, sed ab occipitio capitis vr̃ oriri. Sic vox orationis, & cõfessionis ab ipso capite. i. ab ipsa cordis intẽtione debet ꝓdu-

10 oci. Act. 18. Feruens spiritu loquebatur. ¶Locusta de mane nõ volitat, sed ĩ meridie, qñ æstu fuerit calefacta, sicut dr̃ in gl. super Ioan. Sic multi; sunt qui in tempore matutino iuuentutis non volãt per superbiam, imò cõiter sunt humiles, & innocentes, sed tandem in meridie. i. in progressu vitæ, crescẽte æstu tentationum incipiunt volare per superbiam, & per desideria inhonesta. Vnde Exod. 10. Ventus vrens leuauit lo-

11 custam. ¶Locustæ ẽm Plinium Maria transuolant, plurium dierum fame continuata, & ita fortiter volant, ꝙ aues merito credi possunt. Sic nos debemus mare huius mundi per cõtemptum trãsire, famem & ieiunium sustinere, & sicut aues

12 per cõtemplationẽ volare. ¶Locustæ gregatim volantes vbi accumbunt, totum corrodunt, tria sunt tñ ẽm Plin. remedia contra eas. s. aues quæ dicuntur graculi, quæ aduerso volatu locustas fugant Item vnam locustam cõburere quia ẽm Palladium, odore eius percepto aliæ creduntur fugere. Itẽ istas locustas colligere, & in fossis sub terra abscõdere, quia alias si extra terram dimitterentur mortuæ, de ipsis mortuis vermes, quos vinæ cõceperant nascerentur, qui in locustas postea formarentur, & iõ in fossis sunt inhumandæ iuxta dictũ propheticum. Esa. 33. Colligitur bruchus cũ fossæ plenæ fuerint de eo. Locustæ sunt hæretici, q gregatim volãtes faciũt sibi d sanguinibus conuenticula. Isti ergo vbi accumbunt, oẽm virorem gratiæ, & fidei destruunt, & consumunt. Iohel 1. Residuum erucæ comedit locusta. Nocumenta tñ istorum sunt vitãda tripliciter, qa garruli seu graculi loquaces. i. boni prædicatores cõtra eos sunt mittendi, & si nõ sufficit, alii qui sunt igne comburendi, vt saltem ex terrore alij desinãt esse mali. Vel ĩ fossis sub terra sunt personaliter fodiẽdi. Isti .n. toti mortui generarẽt, & de vermibus, quos viui cõceperant. i. de malis doctrinis, quas dum viuebant docuerãt, alias locustas. i. alios hæreticos post se producerent, si non corporis cõbustione vel confessione transirent. Iõ bñ talib. dẽt di-

13 ci illud Esa. 14. Igni eris cibus, & non eris in ꝑpetuum. ¶Dicit Pli. ꝙ locustæ pariendo moriunt̃, statim. n. ꝙ deperint, generant̃ quidã vermes circa earum guttur, q eas strangulant. Sic verè de hoĩe qñ parit pc̃m ꝑ confessionẽ solet qñq; in eo gñari vermis verecundiæ, q guttur stringens ne integre

14 cõfiteat̃, facit spũaliter eũ mori. ¶Locustarum sunt tria gñ'a .s. qdã circa Hierusalẽ in deserto, q̃ sunt aĩalia comestibilia, minora cuniculis, & ista gregatim volant, iuxta illud Prou. 30. Locusta cũ non hẽat regem, ꝑ turmas suas progredit̃, qa de alijs esset falsum, & istis vtebat̃ beatus Ioãnes in deserto, sole aliquãtulum induratis, quamuis multi dicãt, ꝙ locusta est quædam herba subdulcis. Aliæ sunt vermes volatiles, de quibus dictum est. Aliæ sunt pisces aquatiles, de quibus postea dicetur. ¶Locustæ ẽm Plinium lib. 11. c. 29. sunt in India

15 trium dedum lõgitudinis, quæ in quibusdam regionibus ita abundant, ꝙ quasi nubes solem obnubilant, & vbicunq; insederint, rodunt, deuorant & deuastãt, ita ꝙ etiã fores rectorum corrodunt, & dissipãt, & inde est (vt ait) ꝙ in Lenno insula certa mensura ordinata est, quã incolæ enecare tenent̃ ne per istas regio deuastet̃. Dicit et̃, ꝙ graculos pro eo colũt ꝙ locustis in aere obuiant, & occurrunt. Etiam istę longinqua maria transire noscuntur, & famem dierum pluriũ sustinere, vt sic possint ad externa, & longinqua pabula transuolare. Istæ et̃ qñ finaliter vento ꝓijciunt̃ in mare, & inibi submerguntur, ad littus proiectæ aerem inficiunt, & pestilentiã generant, & inducunt, sicut exemplificat Orosius, ꝙ semel in Aphrica tanta copia earũ in mari submersarũ, & ad littus reiectarum aerem infecit, ꝙ de solo regno Numidiæ nõgeta milia hoĩum, de ciuitate verò Vtica centum milia militũ perierunt. Et sic fit, ꝙ istæ viuentes corrodẽdo fruges famẽ faciunt, mortuæ verò pestilentiam inducunt. Et iõ ẽm gl. super Esa. Istæ congregatæ solent in fossis abscondi; ne per eas possit aeris corruptio generari, & ne etiã post mortem ipsarum possint fœtum quem ante cõceperãt, parere & post se suum semen pestiferum dimittere. Aiunt etiã quidã ẽm Palladium locustas fugari, si aliquas earum in medio contigerit concremari. Locustæ significant hæreticos, qui pro certo simul volantes, & congregationes, & cõuenticula facientes, solẽ veritatis obnubilãt, fruges virtutũ deuastant, & corruptionem errorum generant, per longa spatia circumeunt, et famẽ, & abstinẽtiam subeunt, vt iniquitatem suam undique circunfundant. Igitur vtile est tales vel igne comburere, vel fossis, & carceribus personaliter includere, ne fortè si expectetur, ꝙ vẽtus tribulationis ipsos ad mare mortis naturaliter ꝑ trahat, ipsorũ tabes, & corruptio in aere. i. in patria hęresim, & pestilentiam introducat, & ne etiam semẽ malorũ discipulorum mortui pariãt, si libere mori ipsos iudices, & prælati dimittant. Comburantur igitur vel incarcerent̃, ne post ipsos discipuli generentur, & ne corruptio hæresis patriam populetur. Psal. In ignem deijcies eos in miserijs, non subsistent. Graculi ergo. i. prælati & prædicatores, & etiã inquisitores sunt honorãdi, qui potestatem hñt talib. obuiandi. ¶Scd̃m Pli. ubi supra locustæ semper moriunt̃ pariendo,

16 qñ. n. pariunt, solet quidam vermis circa guttur earũ nasci, à quo solet locusta ꝓtinus enecari. Sic uerè sunt multi, q ipso partu bonorum operum quem emittunt, ꝑ inanem gloriã moriunt̃, qñ. n. pariunt. i. qñ aliquod bonum opus emittunt, uermis inanis gloriæ solet eos arripere, qui per elationem solet eos spiritualiter enecare, figuratus in uerme, qui hederã. Ione uiridem͂ desiccauit. Ionę 3. Vñ Esa. 14. Subter te sternetur tinea, & operimentum tuum erũt uermes. ¶Scd̃m Pli.

17 locustæ parthis gratissimæ fiunt escæ. Sic uerè tales mali homines prędicti. s usurarij, balliui, hæretici, uanigloriosi ipsis parthis. i. dæmonibus finaliter erunt cibi. Ps. Dedisti eis escã populis æthiopum. ¶Postquam locustæ omnes fruges deuo-

18 rauerunt, solent duobus modis perire. s. aut per uermem, q eas interficit qñ pariunt, aut ꝑ uetum, qui ipsas in mare deprimit, & deuoluit. Sic uerè balliui, & usurarij qñ ꝑ rapinas patriam uastauerunt, & quando partus multarum diuitiarũ acquisiuerunt solet eos uermis. i. mors occidere, uel uentus tribulationis ĩ mare paupertatis, & infortunij aliquo casu detrahere. Figura Exo. 9. ubi uentus ꝓiecit in mare locustas quæ ęgyptiorum fructus consumpserant, qa. s. uentus tribulationis tales finaliter deijcit, qñ fructus. i. substantia pauperum per eos est consumpta. Psal. Excussus sum sicut locusta. Et alibi. Dedi erugini fructus eorũ, & labores eorũ locustæ. ¶Locusta longiora hẽt crura posteriora, q̃ anteriora, & est

19 auis una alterã deuorans. Nã maior minorẽ deuorat, & tandẽ à maiore se postmodũ deuorat̃. In ęstate apparet, sed in hyeme latet, crura & pedes hẽt replicata, & in se reflexa. Vento australi gñant̃, sed ab aqlonari moriunt̃, & de earum stercoribus uermes multotiens gñant̃. Locustæ sunt diuites, pedes eorũ sũt affectus, æstas & auster sũt ꝓsperitas, hyems & aqlo est aduersitas, pars anterior ad q̃ oportet tendere a sũt bona ęterna, posteriora, ãt q̃ oportet dimittere, sũt bõa tpalia. Locustę ergo hñt pedes posteriores lõgos, sed añriores breues, qa uerè maior, & lõgior pars affectuũ ipsorũ est circa bona tẽporalia, minor aũt circa spiritualia acqrenda. 2. Pet. 2.

2.Pet.2. Posteriora tua deteriora priorib. Maior comedit minorē, quia verè diuites minores suos pauperes deprędanť, sed tādem vice reciproca hi à suis maioribus deuoranť. Esa. 33. Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? nā cum consummaris depredationē, deprędaberis. Nā vsurarios, & auaros deuorāt latrones. Eccl. 5. Excelso excelsior alius est &c. Isti in æstate apparent, & nō in hyeme, q̃a diuites mūdi amicis suis apparēt in æstate prosperitatis, sed in hyeme tribulationis ipsos impie derelinquūt. Sodalis amico cōiocūdať, in oblectatione, & in tēpore aduersitatis aduersarius erit. Eccl. 37. Et tales ēt hñt pedes reflexos, quia verè affectus talium, & amores ad seinuicē reflectūtur, cum in affectione, & amore quibus diligunt, suum attendant cōmodū, & solamen. ad Philip. 2. Oēs quæ sua sunt quærunt. Tales in austro prosperitatis generātur, sed cū ventus frigidus aquilo .i. tribulatio perflauerit, tunc ac si essent mortui, ab amicis suis in necessitatib. minimè possunt reperiri, & de eorū stercoribus .i. de eorū diuitijs (quæ à sano intellectu debēt stercora reputari) vermes alij generanť, sicut ad litterā apparet ī bladis, & vestibus diuitum, quæ multotiens putrefiunt. Iac. 5. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt. Figura ad hoc Apoc. 9. vide eā 30. f. §. præcedēti, & pone eam si vis. ¶Aliquæ sunt locustę, quæ sine rege ꝑ turmas suas incedunt. Vnde ait Sigebertus, & ponit Vincētius li. 25. c. 41. ꝙ tēpore Karoli minoris regis Frācorū locustæ innumerabiles gallias depopulatæ sunt. Erāt aūt cæteris maiores, sex alas, & sex pedes habentes, & duos dentes durissimos, turmatim incedentes, spatiū diurni itineris quinq; miliarijs cōtinentes, solē obnubilantes, & ad metanda loca duces suos cum paucis spatio itineris vnius diei ante aduentū multitudinis præmittētes hora nona incubātes, & ibi solis ortum expectantes, & oē viride corrodētes. Tali ergo spectaculo ad mare britannicum peruenerunt, & flatu ventorum in pelago perierūt, sed ab oceano ad terrā reiectè cōputruerunt, & aerem inficientes, vna cū fame, q̃ causauerant, quasi tertiam partem populi galliarū ea pestilētia perimerunt. Ista si vis applica per ordinem circa exercitus tyrānorum, qui aduentu suo oīa destruunt, & finaliter ipsi pereūt, sicut apparuit de Vandalis & de Gothis. Vel dic de confœderatione balliuorum tyrannorū, qui vna cōcordia alios deprædanť, & famē, & paupertatē in patria introducere comprobantur, & finaliter à vento mortis in mare inferni importantur. Vnde Iudic. 6. dř, ꝙ madianitæ & oriētales populi, instar locustarum vniuersa cōplebāt. Isti ergo sunt de quibus Prouerb. 30. dicitur, ꝙ regem locusta non habet, & per turmas suas ægreditur. Vel si vis dic omnia contra detractores. Expone si vis, quod sex alæ, sunt sex species superbiæ, duo verò dentes sunt vsura, & rapina.

De Lucidijs. Cap. 47.

1 LVcidij sunt aues habitantes in hercynio germaniæ saltu, qui dicuntur lucidij, quasi lucem dantes. Habent .n. pennas lucidas, & lucernæ, ita ꝙ qui istas habent, ab ipsis in noctis tenebris diriguntur, sicut dicit Pli. li. 10. c. 48. & etiam Sol. c. de germania. Tales sunt sancti, q̃a verè pennæ suæ cōuersationis fuerunt alijs pro lucerna, ad ipsos in tenebris huius vitæ illuminandos, & exēplariter, & scientialiter dirigendos. Mat. 5. Vos estis lux mundi. Isti ergo in salto, .i. in altitudine contemplationis, vel in sublimitate p̃lationis apparuerūt, vnde lumen cunctis hoībus præbuerunt. Sicut enim dicitur ibidem, lucerna submodio non ponitur, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt.

De Miluo. Cap. 48.

1 MIluus est auis rapax, audax in minimis, sed in maioribus timorosa. Nam cūm siluestres aues inuadere nō audeat, domesticas impetere nō formidat. Cadauerib. insidet, & propter sui pigritiam à viso minore se impeti timet. In iuuentute sua ab alijs prædalibus non videtur differre, sed quāto plus vixerit, tanto magis degenerem se ostendit. Nam secundum Arist. est quoddam genus milui qđ in iuuentute volat ad aliquas auiculas sed tandem in medio vitæ dimittit volatum, & circa cadauera intendit, sed tandē dum senescit, non nisi vermes comedit vel prædatur, & finaliter fame moritur, & est impium circa pullos sicut vultur. Nam cum videt eos impinguari, rostro eos percutit, & cibum eis subtrahit vt macrescant. Vocem habet quærulam rapinæ. nā q̃n esurit, voce q̃rula cibum quærit, ſm Pli. li. 10. c. 10. Sic p̃latus malus ad magna virtutis opera timidus, ad minora & in cōgrua est apertus. Nam aues siluestres .i. principes, & raptores non audet inuadere, sed tñ domesticos .i. subditos, & maximè pullos simplices, & īnocētes inuadit, & ipsos ꝑ excoriationes, & rapinas deuorat, & occidit. Iste sup cadauera īsidet, q̃a tales sup carnales delicias fętidas, & corruptas, insident & q̃escunt. Isti in iuuentute sunt q̃nq; boni, alijs auibus p̃dalibus, & bonis similes, maximè rostro, & colore .i. in apparentia vel sermone, sed paulatim volatū cōtemplationis remittentes, tādem cadaueribus .i. luxuria, & delicijs se nutriunt, & impinguant, & tñp senectute cadauera .i. actus carnis relinquunt, tādem vermibus diuitiarum nutriunť, & circa eorum prædam occupanť diuitiæ .n. t̃pales more vermium cōscientiā lacerant, & corrodunt. Nā cū in senectute ad aliquas auiculas .i. ad aliqua bona intenderint, tādē .s. in senectute prius luxuria defædati, fame auaritiæ moriuntur, ad Gala. 3. Cum spiritu cęperitis carne consummamini. Isti hñt vocem rapinę q̃relā, q̃a sicut oībus patet, nostri prælati cum rapere nō audeant violenter, tñ à pauperibus sacerdotibus non verecundanť vilissime mendicare, & q̃n esuriunt .i. diuitias subditorum, voce mendicabili cibū quærūt. Nā q̃n pullos ꝓprios .i. subditos vidēt diuitijs īpinguari, eis nequiter inuidentes, cibos .i. bona temporalia eis subtrahunt, vt ita fiant pauperes, & macilenti. Iob 39. Duratur ad filios suos ac si non sint sui. Et ideo non mirum si tales à niso se minore .i. mundi principibus superenť, qui de iure sibi debent subijci, & subesse. Figura de Achar qui per regulā aureā turbauit Israel, sicut dř Iosuæ 7. Sic isti per auaritiam cōturbāt domum Israel .i. religionem & ecclesiam, & ideo viri hay .i. mundani præualent contra ipsos, & auxiliū Dei cessat. ¶Miluus est auis rapax in minimis audax, & ī maximis timorosa. Nam serpentes, & cadauera mortua deuorat, & pullos inuadere non formidat. Nam cum siluestres aues inuadere non audeat, domesticis insidiatur. Nam pullos circa grana occupatos rapit, & semper sunt in periculo, ꝙ ab illo rapiantur, nisi q̃diu sub alis gallinæ securius abscōdunť. Hic est diabolus, q̃ aues siluestres .i. viros cōtemplatiuos, siluas religionū & solitudinum frequentātes, inuadere timet ꝑ tentationes, sed domesticos, q̃ circa hospitia .i. circa mūdi negocia, & fauores habitāt, istos obsidet, & inuadit, & ad peccata allicit & inducit. Vñ tātummodo pullos .i. timidos, & simplices & imbecilles, serpētes tortuosos .i. cupidos & auaros, q̃ in terra .i. in t̃palibus semper repunt, & mortua cadauera .i. fœtidos luxuriosos deuorat ī inferno, q̃a cum habeat dētes fractos non p̃t comedere nisi molles &c. Cōterebā molas leonis &c. Iob 29. & ideo simplices pullos .i. qui circa mūdi negotia occupantur, nisi sub alas gallinę refugiant .i. nisi Chři protectioni, & custodię se cōmittant, ꝓ peccata destruit, & occidit. Vel dic, ꝙ isti sūt moderni iudices, & balliui, q̃ magnos raptores nō audet inuadere, pullos tñ .i. simplices subditos non cessant cōtinuè molestare, & eos nisi à gallina .i. à bonis prælatis, & principibus defendantur, per rapinā crudeliter deuorare. Esa. 59. Qui recessit à malo, prædæ patuit. ¶Miluus est auis patiens dolorū, & laboris, & est leuis violatus, & mollis, & iō miluus dicta est, q̃a molliter volat, & circa rapinā vermium, & pullorum q̃rulosè cōtinuè semp vacat. Sic mundani mollis, & leuis sunt volatus, q̃a in mollitie deliciarū cōtinuè volitanť. Magni sunt laboris, q̃a plus laborāt una die pro temporalib. quam vnus bonus religiosus diebus pluribus ꝓ Christo. Et pullos in humeris deferunt, quia pro diuitijs, & honoribus suis filijs acquirēdis corpus & humerū subijciūt, & angustias sustinent, & laborē, & circa pullos alia vilia .i. circa t̃palia est cura sua. ¶Miluus volando cum cauda se regit, & ipsa pro gubernaculo vtitur. Vnde etiam ars gubernandi nauē vř ab eo prouenisse, sicut dicit Pli. li. 10. c. 10. Cauda significat spem finalis pœnitentię, q̃ ꝓ certo est totum gubernaculum peccatorum, quia de malis, quæ nunc perpetrant, in cauda .i. in fine penitere sperāt, & sic cum ista cauda .i. cū ista spe in suis nequitijs tuti volāt. Vel dic, ꝙ cauda est spes longæ vitæ &c. sicut supra. Vel dic, ꝙ cauda est cōsideratio mortis, quæ est optimū regimen vitæ nostræ. Ideo bene dř Eccl. 12. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.

De Mergulio.

De Mergulo. Cap. 49.

1 Mergulus ſm Iſid. eſt auis, quæ in aquis totaliter ſe mergit pro ſuis cibarijs acquirendis, & cognoſcens tempeſtatẽ in pelago affuturã cũ clamore ſolet ad littus ſuper ſabulum ſe transferre. In hyeme autem impinguatur, ſed in æſtate propter volatus libertatem pinguedine vel carnib. pauperatur. Mergulus eſt peccator, qui in aquis maris. i. mũdi deliciis vbi amaritudo peccati inuoluitur, multotiens impinguatur, ibiq; moratur, & habitat pro cibis bonorum tẽporalium acquirendis, quib. miſera ſenſualitas recreat̃. Sed qñ cognoſcit tempeſtatẽ æternæ damnationis pro hmõi delicijs generandam, tunc debet exire de amaritudine peccati per contritionem, debet clamare per confeſſionem dẽt ſe ad littus pœnitentiæ ſuper ſabulum humilitatis ponere p ſatisfactionem, vt ſic iſte qui in æſtate proſperitatis fuerat pinguedine gratiæ ſpoliatus, in hyeme tribulationis, & pœnitentiæ ſit in ea plenariè reſtauratus. Figura de Moyſe, qui occiſum Aegyptium ſub ſabulo ſepeliuit. Sic peccatum occiſum per contritionem debet de domo cordis eiicere per confeſſionẽ, & ipſum ſabulo pœnitentiæ, & humilitatis abſcondere per ſatisfactionem. ¶Nota ꝙ mergulus eſt auis, q̃

2 in aquis ſe mergit, in arundineto nidificat ſuper ligna pauca, & ſtatim, ꝙ nati fuerĩt pulli, matrem in pelago ſequũtur non obſtantib. fluctibus, & tormentis, & qñ ab auib. rapacibus impetuntur, in aquam ſe immergunt, & ſic eius beneficio liberantur. Et eſt auis, quæ nunc in terra, nunc in aqua inhabitans, & cõuerſans, in hyeme propter motus paucitatẽ impinguatur, ſed in æſtate propter motum carnib. & pinguedine pauperatur. Mergulus iſte chariſſimi eſt prælatus, qui pro certo debet pullos. i. ſubditos in arũdineto paupertatis nutrire. i. in paupertatis amore, ſuper ligna diuitiarum pauca, vt. ſ. habeat ad ſuſtentationem nõ ad ſuperfluũ, & pulli ſui. i. ſubditi debent eum ſequi per obedientię ꝓmptitudinẽ, & in fluctibus maris. i. in fortib. actib. pniæ, & tribulationis, quia qñ ꝓlatus præcedit dans exemplum, tunc ſubditi de facili conſequuntur. Figura 1. Mach. 5. vbi dr̃, ꝙ

3 populus timuit intrare iordanem, & tranſire contra Timotheum, ſed tunc Iudas princeps eorum primus trãſijt, & ſic alij ſunt ſequuti, & victoriam & habuerunt. Sic populus pugnaturus contra diabolum, & peccata timet intrare fluuiũ pœnitentiæ, ſed qñ princeps, & prælatus præcedit eos dãs exemplum, tunc alii ipſum ſequuntur, & ſic victoriam obtinent vitiorum. Figura etiam Ioſuæ 2. vbi ſacerdotes, q̃ portabant arcam, primo intrauerunt iordanem, & ibi tãdiu ſteterunt, quouſque populus tranſiuiſſet. Sic &c. expone. Et qñ mergulus iſte videt autem rapacem. i. diabolum per tentationem inſidiantem, tunc debet tam ſe quam pullos immergere in aqua pęnitentiæ, & tribulationis, & periculum euitabit. Aquæ. n. deuotionis, compunctionis, & tribulationis. & cõpaſſionis, ſunt defenſio deuotorum. Naum. 3. Cuius diuitiæ amare, aquæ muri eius. Item iſti in hyeme aduerſitatis, & pniæ impinguantur virtutibus, & gratijs, in æſtate autem proſperitatis, qñ liberè volant ad mundi delectamenta, donis, & gratijs ſpoliãtur; quia verè bonis plus proficit aduerſitas quam proſperitas, & maximè religioſis, quia. ſ. in ęſtate ꝓſperitatis attenuabit̃ gloria Iacob, & pingues carnes eius marceſcent, ſicut dr̃ Eſa. 17. ¶Mergulus eſt auis ſm Iſid. ab aſſiduitate mergendi taliter nuncupatus. Nã in aquis ſe

3 mergit vt piſces rapiat & mãducet. In hyeme impinguatur propter motus paucitatem, ſed in æſtate propter volatus libertatem carnib. & pinguedine pauperatur, & qñ ab aue rapace impetit̃, tunc in aqua ſe mergit, & aquæ beneficio liberatur. Per aquas, quæ fluunt, & refluunt, diuitias intelligo. Per hyemem, præſentẽ vitã, ꝓp frigora tribulationum. Per æſtatem futura Paradiſi lętitia deſignatur. Per aues rapaces intelligo principes, & raptores. Mergulus ergo eſt diues, qui in aquis diuitiarum per omnimodũ affectum totaliter abſorbet̃. Nam ibi ſe immergit, & balneat, ibi piſciculos. i. pauperes deuorat, & manducat. & ideo in hyeme præſentis uitæ impinguatur deliciis diuitiarum, & honorũ. Sed qñ veniet eſtas ęternæ proſperitatis. ſ. poſt mortem, tunc ꝓp volatus, & motus pluralitatẽ. i. ꝓp tribulationum laborẽ, & aduerſitatẽ, quos in inferno ſuſtinebit, æternæ calamitatis pauperiem ſuſtinens, diuitiarum pinguedine nudus, erit, qa diues cum mortuus fuerit, nihil ſecum auferet. Iob 27. Et cũ ab auib. rapacib. & à mundi principibus, & prælatis impetitur, tunc ſtatim currit ad aquam. i. ad arcam, ſ. dando ſibi munera & ſic aquæ. i. diuitiarum beneficio liberatur. Nau. 3. Aquæ muri eius, & eius diuitiæ mare.

De Mennonidibus Auibus. Cap. 50.

1 Mennonides ſicut ponit Pli. li. 10. c. 26. aues ſunt Aethiopiæ, q̃ ſingulis annis de Aethiopia illuc aduolant, & iuxta Mennonis regis ſepulchrum inter ſe cõfligunt, & pugnant. Compertũ ẽ et eſt (vt dicit Cremutius) ꝙ iſtæ aues de quinto in quintum annum in Aethiopia regiam mennonis viſitant, & inter ſe fortiter ibi pugnant. Iſtas aũt aues vocat idẽ Pli. peregrinas. Mennon aũt fuit rex Aethiopię, q. occiſus eſt in troia, quę fuit in aſia minori vel turquia, vbi venerat ad auxilium troianorum. Idem aũt dicit de meleagridibus auib. ꝙ ſunt gallinæ plumis varijs ſparſæ, q̃ oĩanno circa ſepulchrũ Meleagri pugnant in beotia aphricæ. Iſta pñt applicari ad milites chriſtianos qui. ſ. ad regiam regis mennonis. i. Chri. ſ. ad ciuitatem Hieruſalẽ debent in peregrinationem ire, & ſepulchrum ipſius viſitare, & ibi contra infideles bella facere, & mouere. Si. n. iſtæ aues neſcio quo ſpũ ductæ, hoĩum iſtorum ſepulchra honorant, & de lõgiſſimis partib. illuc vadunt, multo fortius chriſtiani debent honorare, & ſepulchrum dñi, & de remotis partib. illuc ire, & ibi bella dñi frequentare. Eſa. 60. Filii tui de longè veniẽt &c. & peregrinationis officium adimplere. Eſa. 11. Erit ſepulchrũ glorioſum. Vide de fabulis infra lib. 15. c. 13. §. pe. ¶Hic tñ ad-

2 uerte, ꝙ in quodã lib. quo fabulæ poetarum rithmis gallicis exponuntur, fabulam mennonis ſic inueni. Aurora. n. Iouis filia, cuius officium erat noctem à die diuicere, regis mennonis mater erat, qui quia in auxilium Troianorũ uenerat, & ibi gladio Achillis occubuerat, iõ mater eius videns, ꝙ corpus eius ſepulturæ, & ignib. tradebat̃, rogauit Iouem, ꝙ ipſum faceret immortalem. Sic ergo factum eſt, vt dicit fabula, ꝙ ſcintillæ, q̃ de rogo ipſius aſcendebãt, in aues ſunt mutatæ, q̃ inter ſe ſtatim tam fortiter pugnauerũt, ꝙ in rogum mennonis mortuæ ceciderunt. Primo. n. gemendo rogũ tribus vicib. circuneuntes, & tandem flebilem ſonum promẽtes, in partes varias ſe diuiſerunt, & inter ſe grauiter dimicantes, in ignem vñ natæ fuerant, mortuæ reuenerunt. Tandẽ verò poſtquã ſol ꝑ ſigna duodecim peragraſſet, de cinerib. dictarum auium cõbuſtarum illæ aues naſcunt̃. Vel ſicut ſupponit fabula, eædem aues ad vitam reſtituuntur, & liberè ꝑ aera euolãt, vt iterum moriantur. Iſta pñt applicari cõtra hæreticos. Mennõ. n. qui cõtra gręcos pugnabat, aliquẽ magnũ hæreſiarcham põt ſignificare, qui. ſ. impugnat catholicos atq; iuſtos, qui. ſ. finaliter comburitur, & ad incendium condemnat̃. Iſte tñ de ſcintillis malæ doctrinæ quas euomit, ſolet aues. i. ſucceſſores hæreticos gignere, q. ſ. poſt rogũ, & dãnationem ipſius ſolent in ſeculo remanere, & de morte eius gemere, & dolere, & ꝑ impiã compaſſionẽ ignẽ magiſtri ſui, & ipſius mortẽ, & ſuppliciũ mẽtaliter circumire. Eze. 37. Pharaonem filię gentium. Finaliter tñ iſti mali hæreticorũ ſucceſſores abinuicem ſe ſolent diuidere & interſe ꝑ diſcordiã diſſentire, & diuerſas ſectas, & hæreſes introducere, ita ꝙ finaliter in ignẽ à quo ꝓceſſerãt. i. in ſuppliciũ ignis materialis vel infernalis ſolent per ſua demerita cadere, & perire, & eodẽ fine quo magiſter eorũ periit, interire. Eze. 15. De igne egredient̃, & ignis conſumet eos. Iſti tñ finaliter de ſuis cinerib. iterũ reſurgẽt, & qñ ſol iuſtitiæ Chrs duodecim ſigna zodiaci percutterit. i. qñ tẽporum curricula compleuerint, iterum ad vitã reuenient, & vt iterũ moriant̃. ſ. morte ſecunda in inferno, propria corpora ſurſum ſument. Eccl. 1. Ad locũ vñ exeunt flumina reuertunt̃, vt iterum fluant. Vel ſi vis dic, ꝙ iſta pñt allegari de Lazaro, & aliis reſurgentib. qui. ſ. de cinerib. mortis ſurrexerũt, & mortem iterum guſtauerunt. Vel dic, ꝙ tales aues vñr eſſe ſancti qa. ſ. iſti q̃ ſpũaliter de ſcintillis doctrinæ ſuæ, vel de flãma ſuæ charitatis, vel de fide ſuæ paſſionis nati ſunt, ſepulchrũ & ignem dolorem, & anguſtiam paſſionis regis ſui Chri debent vel peregrinando vel ſaltem mentaliter cogitãdo circunire, & ꝓ morte eius gemere, & dolore, & maximè qñ cogitant, ꝙ gręci qui interpretantur incolæ ruminantes. i. Iudei vagi, & deſperãtes, ipſum pro ſalute noſtra humani generis

neris occidere. Isti ergo debent ignem suæ passionis intrare & ibi per compassionis, & dilectionis ardorē secū eo cōcremare, ad Galath. 3. Christo confixus sum cruci, & cum eodē commori, & dolere. Sol verò iustitiæ Deus finaliter, qñ mundū iudicabit, resuscitari de suis cinerib. faciet, & eos sursum ad cęli gloriā secum ducet. Vel ēt dic, ꝙ isti cū Christo morientes spiritualiter, debent per vitæ nouitatem cū ipso resurgere, & per contemplationem superius euolare, ad Col. 3. Si consurrexistis cū Christo, quæ sursum sunt q̄rite.

De Monedula. Cap. 51.

1 Monedula dr̄, quasi monetam diligens. Ista. n. teste Isid. & Pli. aurum furatur, & furatum abscondit. Vnde Cicero dicit. Non plus aurum tibi quam monedulæ committendum est. Tales sunt auari, qui diligenter aurum, & argentum alienum per fraudes subtrahunt ipsumq́; occultant, & seruant, & aliquid expendere nunquam volunt. ¶ Monedula docetur loqui, veruntamen mane in ortu solis melius, & 2 tenacius addicit. Sic verè homo in mane iuuentutis melius addiscit, & retinet quicquid fuerit sibi dictum, & iō in mane iuuentutis debet scholas, & studia frequentare, vt detur paruulis astutia, & adolescenti scientia. Prou. 1. ¶ Ista auis est 3 nigra, & turpis coloris, est tamen propter modulamina, q̄ addiscit, hominib. valde grata. multi defectus naturæ si quos habent, arte & gratia recompensant & supplent.

De Merula. Cap. 52.

1 Merula sicut dr̄ in lib. de natura rerū, est auicula nigra dulcissime modulans, libenter in aqua se balneās, & rostro plumas ordinans atq; purgans. Hæc auis plumas nō exuit, sicut aliæ aues, sed oī anno rostrum mutat, & hoc in ebur seu in candorem, veruntamen mascula solum ſm Pli. lib. 10. c. 29. Et quamuis sit nigri coloris, tamen coloris turpitudinem cantus modulamine recompensat. Visa. n. est merula, q̄ nouem notas cōcordantię musicalis ita bene dicebat, ꝙ à nullo poterat musico reprehēdi. Addit tñ Pli. vbi supra, ꝙ merula æstate canit, hyeme balbutit, circa solstitiū mutescit. Tales debent prædicatores esse, quia isti debent se sępe balneare per compunctionem, nigriesse per humilem conuersationem, modulantes per altam prædicationem, rostra .i. verba renouare, & mutare per multimodam bonā distinctionem, & maximè in candorem per castam, & honestam loqutionem. Plumas. i. exteriorem apparentiam debēt purgare per oīs superfluitatis absterſionem, & si quid sit in eis naturaliter defectiuum, debent recōpensare per sui spūalis cantus perfectionem. Psallite Deo nostro, psallite sapiēter. Igitur boni dum sunt in ęstate gratiæ, per laudem, & gratiam canūt. Si verò hyems. i. status peccati aduenerit, balbutiunt, nec cantum debitum faciunt. Si verò solstitium. i. talis elongatio solis iustitiæ ab ipsis ab fuerit, tūc à Dei laude, & p̄dicatiōe penit⁹ muti fiunt. Esa. 46. Vniuersi canes muti, nō 2 valentes latrare. ¶ Merula dū est in silua cum aliis auib. loquitur sicut auis, qñ vero ponitur in cagia, & homines audit loqui, tunc loqui incipit sicut homo. Sic verè religiosi dū sunt in silua religionis cum aliis sanctis uiris, ipsi loquuntur more auium. i. more virorum spiritualium. s. Deum laudando, & vitia redarguendo &c. Qñ tñ accidit, ꝙ isti ponuntur in cagia. i. in domo alicuius principis uel prælati, tunc verè q̄a audiunt homines ibi loqui more humano. s. adulando, & detrahendo, & ideo ipsi cantum spiritualem obliuiscuntur, & sicut alij homines adulantur &c. ¶ Secundum Sol. cum meru-3 la ubique sit nigra generaliter, in Achaia tamen circa ciuitatem cyllenem inuenitur candida. Ego autem in domo cuiusdam domini cardinalis meruam candidissima vidi, quæ in caturcena galliæ prouincia fuerat iuuenta, & fortè de Achaia aduolando, uel ipsa uel eius parens fuerat apporta. Sic uerè licet sit generale, ꝙ merulæ. i. peccatores, & seculares per incontinentiam, & malam conuersationem nigri sunt, illi tamen qui sunt in achaia, quæ interpretatur laborans. i. in labore pęnitentię, & ęrumna, & per continentiā albescunt. Non est. n. ita niger, & infamis peccator, q̄ p innocentiam, & castitatem non possit albescere, si tamē de achaia. i. de laboriosa pœnitentia velit esse. Ideo. Apo. 7. dicitur isti qui amicti sunt stolis albis, qui sunt, & vnde uenerūt. Et respōdet. Isti sunt qui vulnerūt ex magna tribulatiōe, & lauerunt &c Pli. lib. 10. c. 30 dicit omnia præmissa, hoc excepto, quia loco Achaię ipse ponit archadię, & melius credo.

De Nycticorace. Cap. 53.

Nycticorax dr̄ quasi noctis coruus, & est idem, ꝙ noctua. Est. n. auis quæ de nocte clamitat, & est eius sonus odibilis, & horribilis auibus vniuersis. Hæc cum colūbis, & monedula pugnat, & earum oua deuorat, & frangit, & talis auis in insula creta minimè reperit̄. Sic murmuratores rostro suo. i. suis uerbis detractoriis oua colūbæ. i. bona opera bonorum virorū comedunt, destruūt & ad nihilant, & iō sonus, & vox talium. i. verba eorū detractoria aliis sūt auibus. i. probis hominib. odiosa, & tā malisq̄ innocentibus sunt nociua. Eccl. 9. Terribilis in ciuitate sua hō linguosus, et temerarius in verbo odiosus erit. Et iō tales in insula cretæ. i. in paradiso minimè reperiunt̄, quia foris canes, & venefici &c. dr̄ de paradiso Apoc. 22. &c. Nycticorax est auis nocturna, quia lucem solis odit, & fugit & de nocte cum clamorib. cibum quærit, circa domos hoīm habitat, & in sepulchris mortuorum nidificat, & frequentat, et est eius clamor ſm Isid. auibus ceteris odiosus, et ſm eum in cretensi insula minimè reperitur. Isti sunt luxuriosi, qui de noctè, et caligine tenebrescente die (Pro. 7.) actus venereos perficiunt, et adimplent, Nā qui malè agit, odit lucem. Ioā. 3. Idcirco ocul⁹ adulteri obseruat caliginē. Iob 24. isti lucē claritatis, et manifestationis fugiunt, et deuitant, et in nocte. i. in occulto cibum luxurię sibi parant. sepulchrū autem mortuorum. i. malas et fętidas mulieres frequentant, et circa eas absorpti, quasi in eis totaliter sepulti iacent. Isti tamen clamore cibum quærunt, nam cum prauis verbis, et suggestionibus cibum luxuriæ sibi parant. Isti circa domos habitant, quia verè isti in deliciis, et quiete, quæ per domos designantur, iugiter et continue perseuerant. Et clamor. i. verba inhonesta talium est cæteris auibus. i. Deo & bonis hominib. odiosus, et sine dubio in insula cretēsi. i. in paradiso tales minimè sunt reperti. Nam cretæ interpretatur vocatio consummata, per quam intelligitur paradisus, in quem si quis introierit, bene patet, ꝙ eius vocatio consummatur. ¶ Noctua seu hy- 2 cticorax est auis nocturalis. Nycticorax hæc dicta in ruinis, & parietibus nidificat, & dr̄ noctua, quasi de nocte tuēs, quia de nocte acute videt, sed adueniēte splendore solis ei⁹ mirabiliter hebetatur. Hanc insula cretensis non hēt, & si aliunde venerit, moritur, et est auis de nocte cibum quęrēs, & clamitans in quęrendo. Hi sunt aduocati, qui clamādo p litigia, cibum diuitiarum acquirunt. Hi in ruinosis. i. in mundi prosperitate, quæ semper fluit, & ruit habitant, & versantur, & ibi pullos. i. filios, & filias nutriunt, & educant. Isti de nocte. i. in negotiis secularib. acutè vidēt, quia verè in talib. ita sunt astuti, ꝙ vix possunt ab aliquo redargui uel cōludi sed in die iudicij adueniente sole iustitiæ Iesu Christo, tunc visus sapientiæ, & discretio talium erit totaliter hebetata, & tūc uerificabit̄ illud 1. ad Cor. 1. s. Perdā sapiam sapientiū, & intellectum prudentium reprobabo. Tunc. n. adducet dominus consiliarios in stultum finem. Iob 12. &c. Et ideo cretensis insula, quę interpretatur uocatio consummata, i. Paradisus, tales aues non sustinet, imo illi qui ibi uoluerunt litigare, & contendere. s. angeli mali, statim exinde viliter sunt eiecti. Sepultura asini sepelietur putrefactus, & proiectus extra portam Hierusalem. Hie. 22.

De Niso. Cap. 54.

1 Nisus est auis prædalis minor herodio, sibi tñ est similis in colore, & tñ socialiter volare recusāt. Nisus. n. non vult hr̄e sociū in capiendo auē, solus. n. hr̄e honorem vult, vt dicunt. Cā est, ne si haberet socium in volatu, ipsum haberet postmodum in pastu, sicut dicitur in lib. de natura rerum. Tales sunt superbi, qui si aliquid laudabile facere debeant, soli uolunt esse si possint, ne fortè alteri gloria tribuatur, vel ne in lucro cum ipsis condiuidere teneatur. Mouentur. n. ex inuidia, ex superbia & ex auaritia. Ex inuidia quia nolunt habere parem. Ex superbia, quia vellent sibi vendicare gloriam, & honorem, Ex auaritia verò, quia soli uolūt habere emolumenti commodum & ualorem. Eccle. 6. Nūc manducabo de bonis meis solus. Teste Arist. Solus nisus inter aues prædales comedit aues sui generis. Sic sunt auari, qui

qui etiam illis de suo genere non parcunt. Vel etiam luxuriosi, & incestuosi, de quibus Hier. 9. Vir fratrem suum venatur ad mortem, & inimici hominis domestici eius.

De Onocratolo. Cap. 55.

Onocrotalus est auis, quæ ore suo horridum sonum facit, & est duplex ẽm Isido. Est enim quædam aquatilis, alia solitudinis, & rostro suo in aqua vel luto immerso horridè stridet. Hæc maximè anguillis insidiatur, quas in ventre suo viuas deglutit, & postea ita ruminat ac si eas inter dentes proprios masticaret, & dum in littore quiescit, rostrum suum sursum erigens ab aquila vel accipitre rostri sui acumine se defendit. Illud autem genus quod in aqua versatur, secundum Isid. mirabiliter est gulosum. Habet onocrotalus duos ventres, & in primo sine masticatione cibos transglutit, & post in secundo uentre transmittit, vbi postmodum digeruntur. Primus tñ venter sibi pro gutturis uesica reputatur, sicut dicit Pli. li. 10. c. 47. Hic est detractor: qui ore suo sonũ detractionis facit, Nã in luto, & stercoribus. i. in malis operibus aliorum os suum immittit, qñ detractoribus detractoria verba dicit, & sic aspirãs per detractionem horribilẽ sonum reddit. Apoc. 3. Loquebatur sicut draco. Anguillis tñ .i. mollibus, & deliciosis, & etiã luxuriosis maximè tales aduersantur. Istos. n. viuos deglutiũt, qñ eos eorumq; facta per iugem memoriam sibi incorporãt, & post ita dentes mouẽt & masticant per detractionem, ac si eos propriis dentib. lacerarent. Isti habẽt duos ventres primus uenter est visus: qa oĩa volunt scire, & videre, & in isto uẽtre quicquid possunt reponunt. Sed secundus venter est os, in quo cibos. i. aliorũ facta per uisum recepta detrahẽdo digerunt, lacerãt & corrodunt. Habebant dentes ferreos, & comedebant, & corrodebant. Dan. 7. Et sunt duo genera talium onocrotalorũ, qa & in deserto religionis, & in aqua mũdanæ fluxibilitatis inueniuntur hodie detractores. Vnde Soph. 2. Onocrotalus, & hericius in luminibus eius morabuntur. Item rostro superi' eleuato ab accipitre se defendunt, quia qñ accipiter. i. prelatus uult eos corrigere, eleuant os. i. verba sua versus cęlum, loquendo & adulando prælãtis, & sic accipiter nõ lędit eos quia per uerba huiusmodi a grauamine proteguntur, cum tñ prælati deberent dicere illud Iob 41. Non parcam ei verbis potentibus, nec ad deprecandum compositis. Vel accipitres sunt pdicatores, qui. s. non audent tales tangere vel corrigere, ,ppter acutiem rostri sui. i. ,ppter uerba sua detractoria, timentes ne ab eis diffamentur. Et isti proculdubio valde sunt gulosi, quia vt communiter detractores sunt ciborum maximi voratores, quod potissime patet inter religiosos &c. Nota ꝙ onocrotalus buthor est, auis. s. quæ rostrũ ponit in luto vel in aqua, & flando horribilem sonum gignit. Sic illi os suum ponunt in aquis deliciarum, & prosperitatum, et in luto peccatorum suorum, & inde efficiunt sonum iactantiæ, de peccatis suis scilicet, & prosperitatibus gloriantes, qui quidem sonus Deo, & hominibus est tędiosus. Prou. 2. Lætantur cum malè fecerint. Et Esa. 3. Peccatum suum sicut Sodoma prædicauerunt. &c.

De Aureola. Cap. 56.

Aureola est auis crocei coloris, quæ nidum suũ in ramis arborum pendentem mira subtilitate facit, ac si in solo aere pendere videretur. Sic illi qui sunt coloris aurei per aureã conuersationẽ, faciunt sibi nidos sursum in ramis crucis per deuotionem, ibiq; ex toto pendere videntur per spẽ fiduciã & affectionem. Iob 7. Elegit suspendium anima mea.

De Oto. Cap. 57.

Otus est illa auis, quæ dicitur hua gallicè, quæ de nocte clamat hu, hu, vocem prætendens humanam, ita ut hominem deuiatum, a frigore congelatum, in nemore clamare credas. Hæc auis bubone minor est, noctua maior, & eminentibus plumis aures habere videtur, & est odio, alijs auibus vniuersis. Isti sunt similes aliqui hypocritæ, & pauperes falsi, qui si audiuntur, propter eorum vlulatus, & qrimonias, recte depressi vel mortui esse videntur, quamuis talis vlulatus non sit bonæ necessitatis, sed potius rõne truannicæ fictionis. Et isti aures. i. virtutẽ obedientiæ habere vidẽtur, veruntamen hæ non esse aures, imo plumæ vanitatis, & hypocrisis dinoscuntur. Cornuti. n. sunt p supbiam, q̃uis videant habere aures per obediẽtiã. Aues. n. eorũ sunt de plumis inq̃tum obedientia taliũ semper habet plumas. i. vanitatem adiunctam. Iaco. 5. Plorate vlulantes in miseriis vestris.

De Pellicano. Cap. 58.

Pellicanus qui idem est, quod porphyrio ẽm phisologũ, & ẽm gl. super Ps. est auis nimis amans filios suos. Isti tñ filij cum incipiunt crescere, parentes in faciem percutiunt, pp quod ipsos parens repercutit, & occidit, quos mortuos mater per triduum deflet, & se in costa percutiens, & sanguinem calidum super pullos infundens, ipsos ad uitam restituit iterato. Pellicanus est Deus, pulli eius sunt humanum gen⁹. Pellicanus ergo pullos suos diligit, qa Deus diligit oĩa quæ sunt, qm̃ sua sunt. Sap. 11. Sed pullus patrem suum in facie percussit, qñ Adã per peccatum se opposuit contra Deũ, in facie sibi dicens. Vxor quam mihi dedisti &c. Genes. 3. Nã peccatum in eum retorsit, & sic eum velut iaculo in facie pcussit. Sed pater pellicanus cum repercutiẽs occidit, qñ morti duplici subiectum de paradisi uiridario relegauit. Sed vere uerus pellicanus. s. Dei filius, p tres dies luxit pullos suos, quia toto tempore legis naturæ, & toto tempore legis scriptæ humano generi condoluit. Doleo super te fili mi Absalon. 2. Re. 18. Et ideo tertio die, videlicet tempore legis nouę tẽpore. s. passionis, in costa se percutit, qñ sine contradictione aliqua crucifixus, latus suum permisit lãcea perforari. Et tũc sanguine suo pullos occisos perfudit, qñ virtute sanguinis, & passionis sanctos patres peccato originali mortuos, a peccati, et inferni morte, & carcere liberauit. Vel dic, ꝙ pellicanus Christus postquam in cruce pro pullis sanguinẽ suũ fudit, post tres dies ipsos resurgẽdo spiritualiter suscitauit & a morte perpetua liberauit. Vnde Oseæ 6. Venite reuertamur ad dñm, qm̃ ipse cępit, & saluabit nos, percutiet & curabit nos, uiuificabit nos per duos dies, in die tertia suscitabit nos. Vel pone ẽm magistrum Iacobum de vitriaco lib. de mirabilib. orientalium regionum, ꝙ est quidam serpẽs in deserto, qui inimicatur pellicano, & ideo nidũ suum intrat dũ est ad pascua, & pullos eius inuenenat, & occidit, & rediens pellicanus, et eos mortuos inueniens, per triduum deflet, ut dictum est, et uirtute sanguinis ipsius ipsos ad uitam suscitat et reducit. Sed ex isto sanguine emisso multum infirmat, et debilitatur, et aliqui pullorum naturali instinctu matris beneficia sentientes, matrem debilitatam pascũt. Alij aũt degeneres, nullam eius penitus curam gerunt, et ideo mater sanata, et ad prosperitatem ueniens pascẽtes se refouet, et secum in nido recipit, degeneres aũt deijcit, et expellit. Sic vere charissimi serpẽs antiquus. s. diabolus, pullos pellicani. i. ipsos filios, et creaturas Dei. s. Adam cum tota posteritate interfecit. Sed pro certo istos ipse uerus pellicanus Chrs uirtute sanguinis a morte criminum suscitauit. Sed verè charissimi multi sunt pessimi peccatores huius beneficij immemores, et de ipso sic debilitato, et pro nobis mortuo, et infirmato penitus nõ curantes, iuxta illud Amos 6. Nihil patiebantur sup contritionẽ Ioseph. Boni tñ ei compatiuntur, et sibi debilitato in persona suorum pauperũ beneficia largiunt. Esa. 28. Reficite lassum, et ecce hoc est meum refrigerium. Et ideo Christus inter vtrosq; diuidet in die iudicij, dicens malis, ite. bonis autem dicet, uenite. bonosq; secum in nido paradisi recipiet, malos vero in infernum expellet. Mat. 25. Venite benedicti patris mei etc. Ibidem. Ite maledicti etc. ¶In ægypto sunt duo genera pellicanorum. Nã cũ in ęgypto sit qdã fluuius exiens de paradiso, q dr nilus, circa illum in solitudine versat vnũ genus pellicanorũ, cuius cibus sunt lacertæ, et alia reptilia uenenosa, sed qa hẽt naturã calidã, ideo digerit, et minimè nocent. Aliud genus versat in fluuio, cuius cibus sunt pisciculi q in flumine oriunt. Et nihil comedit pellicanus, nisi aliud cũ pda in aqua primitus intingat. Aegyptus est mũdus, ubi habitãt duo gña pellicanorũ. i. hoĩum. s. cõtẽplatiui, q circa mundi fluuium. i. circa deuotionẽ morãtur, ubi pisciculis. i. verbis deliciosis doctrinæ vescunt. Aliud ãt genus habitat in solitudine mundi huius, vbi (si tñ calorẽ habuerint charitatis) lacertas et uenena. i. mundi negotia, q̃ comedunt, et perpetũt, poterũt dirigere. i. debitẽ diuidere, et etiã dispensare. Apo. 3. Vtinam calidus esses. Figura Leu. 14. vbi dicitur, ꝙ erat duo passeres cuius unus immolabatur

n aquis, vnus alius intingebatur in sanguine immolati, & p mittebatur euolare in agrum, & sic purificabat leprosus. Primus passer est cōtēplatiuus, qui Deo se immolat in uase fictili humilitatis, & religionis, sup aquas uiuas deuotionis. Sed passer alius est actiuus, qui traditus libertati, euolat ad mundana, & ī sanguine alterius intingitur, quia actiui sanguine, & pęnitētia religiosorum liniti, & adiuti, à peccatis facilius liberant, & sic leprosus mundatur qñ peccator in aliqua istarum vitarū à suis iniquitatibus emendatur. ¶Nota ꝙ pellicanus siue porphyrio est auis, quæ cibū nō comedit nisi prius in aqua intingat. Vnde pede suo vtitur loco manus, q̄a primo eius cibum in aqua intingit, & post ad os suū applicat, & manducat. Iste aūt à Pli. lib. 10. c. 46. porphyrio dr̄. de quo ēt dicit idem, ꝙ solus inter volucres aquam morsu bibit. Pellicanus est prædicator. Manus eiꝰ sunt opera. Os eius sunt verba. Aqua est sacra scriptura. Debet ergo prędicator quicq̄d comedit. i. quodcunq; opus sibi incorporat per imitationē vel alijs comedere tradit per p̄dicationē, in aqua. i. in sacra, scriptura intingere, vt. s. ſm sacrę scripturę dictamētum oīa ordinentur, & manum ad os debet applicare inquantum cibum doctrinæ quem per os suum p̄dicando dicit, primo manu per ipsius complementum palpare debet, & tangere. Vnde 2. Paral. 3. Ore locutus es, & opere perfecisti. Et sicut pellicanus est auis solitaria, & valde sicca, sic & prædicatores debent esse solitarij, mundi negotia fugiendo, & sicci abstinentiam sustinendo &c. Sed non sic est de multis. Quę dicunt facite, q̄ aūt faciunt nolite facere. Matt. 23. Mordendo aūt debent bibere, quia. s. aquam sacræ scripturæ debent mordaciter. i. acidè recipere, & studere. Vel dic, ꝙ talis est malus auditor, qui. s. aquam quam bibit. i. prædicationem quā audit, mordere dr̄, inquantum de ipsa libenter murmurat, & obloquitur. Vel dic, ꝙ prædicatores moderni aquam mūdanæ p̄speritatis, & deliciarū reprehendendo mordent, & tn̄ ipsam, quam mordere, & contemnere vidētur, bibunt libēter, hauriunt, & affectant ad Roma. 2. Eadem. n. agis quæ tu iudicas.

De Perdice. Cap. 59.

Perdix ſm Isid. est auis fraudulenta, & oua rapit, & furatur alium auiarum, & in nido suo tanquam propria fouet sed tandem pulli exclusi vocem matris propriæ audientes, putatiuam dimittunt matrem, & ad propriam reuertuntur. Nec multum laborat accubando super pullos, imo plusquā aues aliæ faciliter, & leuiter eos fouet, & statim, ꝙ pulli nati sunt, sequuntur matrem, & q̄runt cibum. Et est paucæ pennositatis, & multæ carnis, & ideo debilis est volatus, & si aliqñ volet, parum volando in aere se leuat, & statim post modicū terram petit. Nisum timet, & dū ipsum in aere viderit, a terra nullatenus se erigit vel sustollit, & dū ad sonitū paruæ cāpanellæ fugit, in reti vel laqueo subito se inuoluit, ubi eā auceps arripit, & occidit. Talis est diues auarus necnon vsurarij fraudulēti, causidici & raptores, q̄ oua. i. bona tp̄alia aliorū p̄ cautelas furant, & in nido arcarū suarum tanq̄ p̄pria condunt ipsa. Et qñ exclusa fuerint. i. p̄ eos multiplicata, & credūt eis uti, tunc sine dubio occidunt à morte, & pulli ad m̄rem p̄priā, i. ad diabolum, q̄ eis ipsa genuerat, reuertunt. Nam diabolus dispensat bona, & dignitates diuitū, de vno ad alium. s. post mortē. Vel m̄r est mundus, q̄ oīa tenet, & ad eum totum post mortē reuertit. Hie. 17. Perdix fouit, q̄ non peperit fecit diuitias, sed nō in iudicio, in medio dierū suorum derelinquet eas. Vel dic, ꝙ pdix est fraudulentus diabolus, q̄ nos de nido veræ matris nostræ religionis uel Christo, per peccatum subtrahit, & in nido suo. i. in mūdo fouet & nutrit. Et iō statum vocē, ꝙ veræ matris nostræ in scriptura vel in prædicatione audimus, matrem putatiuam. i. diabolum uel mundū dimittere debemus, & ad matrem nostrā, s. Christum redire. Io. 19. Fili ecce mater tua. ¶Nota ꝙ perdix non multum laborat pullos fouendo. Sic vsurarij in filiis, bonis temporalibus impinguādis, non multum laborant, quia sine magno labore diuitias ipsis accumulant, & acquirunt. Nam dr̄ Eccl. 51. Modicū laboraui, & inueni mihi multā requiem. Præterea filij sequuntur matrem, & cibum quærunt mox vt sunt nati. i. scientes aliquid intelligere, suos. n. parentes imitātur, eorumque exemplo per vsuras vel alias cibum diuitiarum acquirere satagunt, et cōgregare. Actuū 7. Sicut patres uestri, ita & uos. Iudicū 5. Isti in locū surrexere patrū suorum. Ezech. 15. Sicut mater, ita & filia eius. ¶Perdix paucas habet plumas, & multā carnem, & ideo a terra nō multum eleuatur, & si eleuata fuerit, statim ad terrā reuertitur. Sic uere multi sunt, qui paucas habent plumas. s. uirtutū, sed multam habent carnem. i. carnalem affectionē, & ideo a terra. i. ab amore temporalium non se leuāt, nec ad aera. i. ad bona spiritualia deferuntur, & si aliqñ ad spiritualia, utpote semel in paschate eleuantur, ad terram cito redeunt, spiritualia dimittentes. Præterea perdix nisum, & campanellam timet. Sic mali, prędicatores qui per nisum significantur, & cāpanellam. i. verbum Dei et sonū eius fugiunt, et abijciunt, et abhorrent, et ideo videntes in ecclesia prædicatorem, nunquam de terra. i. de domo sua recedūt, nec ad eius sermonē vadunt, ne audiāt q̄uo debeāt a temporalibus se leuare. etc. Vel dic, ꝙ campanellæ. i. prędicationis sonitum fugiūt, et in reti auaritiæ se inuoluūt, vbi à diabolo capiunt, et per mortem occiduntur, et plumis bonorum temporalium vel amicorum carnalium spoliantur, et tandem in ueru inferni coquuntur, et ab aucupe diabolo deuorantur, et sic fit, ꝙ illi, q̄ aliena furantur, tandem ab alijs affliguntur. Vnde Esa. 29. Væ qui prædaris, nonne et ipse prædaberis? ¶Perdix est auis libidinosa, intātum ꝙ linguis inuicem applicatis præ desiderio ęffluāt, masculus etiam super masculum salit, sexū totaliter obliuiscēs. Vnde ēt Solinus dicit, ꝙ inter perdices dimicat circa cōnubium, uictosq; credunt fęminarū vice venerē sustinere. Tātæ sunt ēt libidinis p̄dices (vt ait) ꝙ si ventus à masculo flauerit, fiant prægnantes odore. Qd̄ etiam dicit Plin. li. 10. c. 33. et de nocte cōuersis posterioribus perdices sedēt. Et habent parum de plumis, ideo parum uolant. etc. Timet nisum, et campanellæ sonitum, ideoq; frequēter frugiēs, in rete aucupis se inuoluit, sic luxuriosus paucis plumis īduꝰ uirtutum, multis carnalibus implicitus, ad spiritualia parū uolat, nisum. i. prædicatorē, et cętera ut §. præcedenti, ac p̄ hoc in rete luxuriæ se inuoluit, qñq; autem sexum naturalē obliuiscens propter libidinis ardorem, opera indicibilia p̄ agit, et contra naturā turpiter, et bestialiter aliquotiens multa facit. ad Eph. 5. Quæ in occulto ab eis fiunt, turpe est dicere. Et breuiter inter p̄dices. i. luxuriosos, flatus masculi. i. verbum, et odor famæ ipsius à fęminis auditus, et perceptus, facit eas concipere libidinem, et ardorem. Vel potest dici de beata uirgine, quę solo odore. i. solo auditu concepit uerbū. Esa. 7. Ecce virgo cōcipiet. ¶Perdix est auis, quæ pullos suos multum diligit, et ideo circa uenatorem, circūuolat, seq; debilem, et claudam simulat, ut dum eam uenator credens capere sequitur, a nido pullorum suorum elongetur, vt p̄ hoc pullis eius euadendi, et euolandi libertas detur. Sic uere patres sp̄uales pro filijs liberandis, debent volitare contra diabolum, et ei taliter se opponere, vt ab ipsius isidiis ipsos valeant liberare. Perdix. n. fingit se nō posse currere, vt auceps ipsam tentās capere, filios euolare dimittat, post quos, et ipsa deluso aucupe euolat. Quia ueræ matres. s. prælati et p̄fectiores debēt se pro subditis, aduersariis opponere, et plus de salute gregis, quam de propria curare, et debilitati subditorum suā firmitatem, scutum et galeam exhibere, exēplo Chr̄i, q̄ de discipulis, aduersariis dixit, Si me quæritis, sinite hos abire. Vel allega q̄uo debilitas, et fragilitas aliqñ est fingēda, ſm ꝙ negociū req̄rit, ut. s. inde sequat sibi, et aliis utilitas. De Xp̄o. n. hēmus, ꝙ fingit se lōgius ire. Et Dauid astutè se fingendo furiosū, periculū euasit 1. Re. 20. ¶Perdicis ſm Pli. fel mixtum cum totidē mellis, multum clarificat uisum, sed oportet, ꝙ in pyxide argētea cōseruet. Fel est tribulatio p̄p̄ eius amaritudinē. Argentū cōseruans est diuina scriptura. Mel dulce est spes de æterna gloria. Qñ igit̄ oculus intelľs alicuius est carnalitatis uitiis obfuscatus, tunc si fel tribulationis ei eueniat, multum sibi prodest ad salutē, q̄a mala, q̄ nos hic p̄munt, ad Deum citius ire cōpellunt. Gre. Si tn̄ cum melle. i. cum spei ęternæ dulcedine, et quasi trāq̄llitate suscipiatur, et si in argēto inuoluat. i. si hō tribulationē sustineat eo mō quo sibi sacra pagina dictat. Nā sicut medicꝰ amarā medicinā aliquo dulci inuoluit, sic p̄r misericordiarum cum tētatione facit p̄uentum 1. ad Cor. 1. Figura Leui. 7. ubi dicit, ꝙ cum hostia cōburenda libamina efferebant. s. oleum, et farinā. Farina est sacra scriptura, quæ mola sani intellectus terit, et cassatur. Oleum est cōsolatio spirituali, q̄a. s. Deus qñ aliquem cōburit per tribulationē, semper adhibet lenitiuā conso-

consolationem, vñ dñs cũ panibus hordeacis dedit pisces. Mat. 14. & 2. ad Cor. 1. Cõsolat nos in oi tribulatione nostra.

7 ¶Perdices vna post aliã intrant rete, & sic per primæ sequelã, aliæ periculo se exponũt. vbi.n. dux gregis, quæ prima vadit intrauerit, statim scđa, deinde tertia mox intrabit ẽm Pl. vbi supra. l. c. 33. Sic multotiens fit, ꝙ dũ malos socios sequimur, in rete diaboli inuoluimur, & sic una cũ eis ꝑ eorũ sequelã, & imitationẽ, decipimur. Facile est.n. vt quo prima intrat, aliæ sequanẽ, & ꝙ illud qđ à platis, & priorib. efficiẽ, ab aliis in exemplũ trahaẽ, qa sicut dr̃ Eze. 1. Quocunq; declinabat, q̃ prima erat, sequebanẽ, & cæteræ.

8 ¶Perdicum filii dũ aucupem volunt euadere, solent glebas terræ in pedib. ponere, & resupini iacere, & ita fit ẽm Sol. ꝙ ẽt deprehensi sępe lateant. Sic & nos ad cęlũ ꝑ deuotionẽ nos sopimus & glebã terrã.i. mortis memoriã, ꝓ oculis habeamus, & ita diaboli insidias euademus.

9 ¶Masculi ꝓ nimia libidine nõ volũt, ꝙ fœminæ vacẽt ad pullos, & iõ oua frãgunt nisi cautè à fœmina abscõdanẽ. &c. Vide supra de cubeth, qđ idem est quod perdix ẽm Innocentium.

10 ¶Perdix cũ caput hẽt absconditũ, totũ corpus suum abscõsum credit, & ita stulta est, vt cũ neminẽ videt, à nemine credat videri, & inde fit, ꝙ faciliter ab aucupe põt capi. Sic sunt multi, q̃ ita sunt ꝑ malitiã excęcati, ꝙ ꝓ vt ipsi aliqđ nõ vident, quodq; vitia sua non ꝑcipiũt nec cognoscunt, ipsi vilia facta, & opera sua à nemine sciri vel videri credãt, q̃uis oib. nudi, & manifesti cõfusibiliter appareant. Credũt.n. ꝙ alii nõ videant in vita sua malum, nisi quantũ ipsi. Istud potissimè verum est de hypocritis, q̃ qa caput intentionis suæ abscondunt, credunt ꝙ totũ corpus.i. tota superficies vitæ suæ oib. intuentib. sit ignota, cũ tñ à plurimis cognoscanẽ. Nau. 3. Reuelabo pudenda tua, & ostendam gentib. nuditatẽ tuã, & regnis ignominiã tuã. Tales ergo diabolus facilr decipit, & ad inferni introitũ secũ trahit.

11 ¶Sol. dicit, ꝙ cũ ꝑdices in toto orbe sint liberæ, in beotia tñ sunt seruituti subiectæ. In ipso.n. aere hñt certos terminos, quos non audẽt trãsgredi. In pictauia ẽt ꝓuincia galliæ (de qua natus sum) est quædã modica insula ꝓpè mallaicum, vbi nulla ꝑdix dr̃ posse viuere. Qđ ex imprecatione beati Hilarij dr̃ factũ esse. Beotia ista signat religionẽ, q̃ à boue qđ est aial disciplinæ deditũ, põt beotia nuncupari, qa ꝓculdubio cũ ꝑdices.i. hoies sint naturaliter liberi, in religione tñ efficiunẽ serui, hñt.n. claustra, & disciplinæ suæ terminos, & statutorũ suorũ limites assignatos, quos ꝑtergredi nõ dẽnt, sed ibi in obedientiã uiuere ſp hñt. Hilarius.n.i. Chrs hilaris, ipsis insula mundi interdixit, & à solo Attico.i. à seculo totaliter separauit, & in statu suo viuere eos iussit. Ps. Terminum posui sti eis, quem nõ trãsgredienẽ, neq; cõuertenẽ operire terrã.

De Passere. Cap. 60.

1 PAsser est auis clamosa, garrula & instabilis pullos in fœno, & plumis fouens, muscis, araneis, & granis venenosis ipsos nutrit, & ꝓ nidis hirundinum occupandis eis, rostro, & vnguib. resistit, & se quantũ põt opponit. Sic auari vsurarij, & maximè causidici, & garruli, ꝓ litigia, instabiles ẽt sunt quia de assisia ad assisiam, de mercato ad mercatum trãseunt, & labunẽ. Dilexit mouere pedes suos, & dño nõ placuit. Hie. 14. In plumis, & mollitijs nutriũt pullos suos, & muscis, & araneis, & seminib. uenenosis.i. diuitiis malè acquisitis, se & suos nutriunt, & impinguant, ꝓ nidis hirundinum.i. ꝓ habitaculis, & possessionib. pauperum occupãdis, totis virib. se opponunt, & rostro eloquentiæ, & cõminationis, virib. potentiæ, & dñationis eos diripiunt, & infestant. Figura de Achab & vinea Naboth 3. Re. 21. Applica bñ.

2 ¶Passer fœnum, & plumas in nido suo ponit, & sic fouet pullos, stercora de nido eijcit, & eiicere pullos docet, pullos, ab aliis derelictos tanq̃ suos recolligit atq; fouet. mustellã timet, & eius ꝑsentiã clamãdo ꝓdit. vxorẽ zelat, & pugnare cõsueuit ꝓ nidis hirundinum occupandis, & rostro, & morsu se opponit. Sic ꝑlatus in nido suo.i. ecclia cui ꝑsidet, dẽt plumas virtutum ponere (vt eis mediantib. subditi volitent ad suprema) & fęnũ insup uiride honestæ, & gratę cõuersationis, & exinde stercora dẽt eiicere.i. tpalia superflua dẽt ab ecclesia deiicere, & ad hoc ꝓprios pullos incitare. Mustelã dẽt timere.i. demonem, cuius præsentiam clamore ꝑdicationis dẽt aliis intimare, pullos subditos dẽt fouere, & tã pro suis parentib. & notis, q̃ ẽt alienis dẽt zelare, & ꝓ eis se aduersãtib. opponere, seu pugnare, ꝓ nidis hirundinũ.i. subditorũ cõscientiis ab hirundinib.i. dæmonib. & vitiis habitatis, per ꝑdicationem occupãdis, dẽt tota cura iugiter laborare. Io. 4. Alii laborauerunt, & vos in labores eorũ introistis.

3 ¶Passer est auis instabilis & garrula iuxta hoium habitacula nidificans, multum libidinosa, & iõ ẽm Const. est libidinis excitatiua si frequenter comedaẽ. leprã ẽt, & morbũ caducũ sępe incurrit. Sic hoies leues instabiles, & garruli, eorum verbis, & motib. ad libidinẽ incitãt audientes, maximè si comedanẽ.i. eorũ cõuersatio imiteẽ, & iõ tales sic adulationib. expositi, leprã luxuriæ patiunẽ, & morbũ caducũ superbię vel apostasiæ sortiunẽ.

4 ¶Passer est auis, q̃ multũ diligit suã spẽm. Qñ.n. cõtingit aliquẽ eorũ laqueo capi, statim ꝙ clamitãdo auxiliũ q̃rit cito currũt aliæ ad ipsã adiuuare, & circũuenit passerũ multitudo, & captũ eripiũt, & defendũt. Sic uerè hõ dẽt alterutrũ diligere, & si vnus Chrian9 capiaẽ laqueo paupertatis, statim eo clamitãte, & ipso auxiliũ petẽte, dẽnt ei alii mĩter subuenire, & ipsũ ꝓ posse de tribulationũ laqueo liberare. Iob 36. Si paupertatis fruib. uinciaẽ, liberabit eum.

De Platea. Cap. 61.

1 PLatea est auis, q̃ cũ piscari nesciat, pisces tñ libẽter comedit, & manducat. vnde sicut dicit Pli. li. 10. c. 40. Ista auis solet auib. sub aqua se mergentib. & ibi pisces rapientib. insidiari, & eas ad caput accipere, & ꝑdã q̃ acceperũt cõpellit dimittere, q̃ solet postea manducare. Ostreã.n. integrã trãsglutit, sed cũ ipsã digerit, & uenter eius calefit, testã eiicit, & expellit. Per istas aues pñt ꝓpriè intelligi qdã principes, & reges seculares, q. s. pisces.i. diuitias aliorum non volũt rapere, raptas tñ ab aliis benè solent accipere, & vorare, quia ꝓ certo isti solent auib. q̃ pisces furanẽ sub aqua.i. balliuis vsurariis, & raptorib. insidiari, & cũ viderint eos pisces, & diuitias rapuisse, & indebitè acquisisse, impetunt eos, & dictas diuitias dimittere cogunt ipsos. veruntñ ipsas illis à qb. iniustè raptæ fuerant, non restituunt, sed potius ipsas sibi retinent, & cõfiscando oĩa sibi sumunt. Et breuiter de oib. q̃ talib. solent auferre, nõ euomunt vel restituunt, nisi testas.i. nisi illud qđ penitus nihil valet, illud verò ꝙ bonum est, retinent sibi ipsis. Matt. 13. Elegerunt bonos in uasa sua, malos autem foras miserunt. Vel dic, ꝙ ista auis signat, mendicantes, qui dñt se iniustè nihil velle, acquirere de bonis tamen, q̃ usurarii, & alii iniustè acquirunt, solent libenter eleemosynas accipere, & pitantias manducare. dicunt.n. illis illud Lucæ 16. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis.

De Pauone. Cap. 62.

1 PAuo hẽt carnẽ durissimã, quæ nec facile coquiẽ, nec de facili putrescit, Sic auari nõ pñt coq, digeri, vel cõuerti igne tribulationis, correctionis, vel amoris imo taliter induranẽ per auaritiã, ꝙ per cõpassionis coctionẽ nullatenus remollescunt, nec putredinem sentiunt, quia. s. futurã suę carnis putredinẽ nõ aduertunt. Iob 40. Cor eius indurabiẽ quasi lapis.

2 ¶Pauo hẽt caput cristum, debile & serpentinum, pectusq; aureum, & sapphireum, & decorum, incessum occultum, caudam oculatã, & decorã, vocẽ terribilẽ, et clamosã. vñ cõiter dr̃, ꝙ pauo hẽt plumã angeli. vocẽ diaboli, passum q̃ue latronis. Sic uerè multi sunt in capite.i. in principio serpentini, per fallaciã, s. deceptionum, & iõ hñt pectus aureũ per fictionẽ amoris, & charitatis, vt sic decipiãt alios, caudã hñt oculatã.i. finẽ uitæ suæ sperant hr̃e oculatum per discretionẽ, inquantũ. s. sperãt in fine pœnitere. Vel ꝑ caudam intelligo fraudum malitiã et intentionem, q̃ oculis malitiarũ plena est. Eze. 1. Totum corpus in circuitu erat plenum oculis. Passum.i. viã, & ꝓcessum in actib. suis hñt simplicẽ, & occultũ, qa rapinas, et vsuras uerbis palliãt atq; chartis, sed in fine hñt vocẽ terribilẽ, qñ. s. pauperib. cõminãdo, ipsos exhæredãt. Habebat cornua sicut agnus, et loquebaẽ sicut draco. Apo. 13. Et sic breuiter ista habent in principio pluma angeli per fictam dilectionem, tandem habent passum latronis per fraudis deceptionem, finaliter verò habent vocem diaboli per crudelẽ exhæredationẽ, sicut patet ad literã de usurariis, et auaris.

3 ¶Pauo masculus inuidet fęmellæ suæ, et insidiaẽ ouis ei9 vt ea rapiat, atq; spargat, quod timens ipsa sollicite abscondit. Sic impii ꝑlati suis inuident subditis simplicib. et ouis eorum.i. diuitiis et bonis tempo-

rali-

ralib.insidiantur, vt ipsos p extortiones, & excoriationes diripiant, & consumant, nisi ab alijs discretius tueant. ¶ Pauo 4 s̄m Pli. inuidet hoĩum vtilitati, & iõ cũ habeat stercus multũ medicinale, ipsum abscondit, ne ab hoĩb. inueniatur. Sic multi p̄dicatores abscondunt sermones ab ipsis editos, & egestos, aĩab. vtiles, & medicinales, tanq̃ ipsis diabolicè inuidentes. Iob 20. Cũ dulce fuerit in ore eius, abscondet illud sub lingua sua. Cõtra illud Sap. 7. Sine fictione didici, & sine inuidia cõico. ¶ Pauo fetum suũ psequit. hẽt debile caput, 5 infirmum, deforme, & serpentinũ, cõiter tñ cristatum incessum hẽt simplicẽ, & occultũ, collum modicũ, & erectum pectus sapphireum, caudã oculatã, pedes deformes, uocẽ terribilem, & clamosam, ponit duodecim oua s̄m Arist. Sic diabolus caput. i. principium suggestionum hẽt, serpentinum p deceptiones, debile tñ, & infirmum, quia cogitatio q̃ est caput, & principium p̄cti, de facili dissipat. Nõ est caput nequius super caput colubri. Eccl. 25. Tñ cristam pulchram ibi hẽt, q̃a iuxta malã cogitationẽ q̃ imittit pulchritudinem delectationis p̄tẽdit, incessum hẽt simplicem, q̃a occulte, & fraudulenter procedit in tentationib. quas immittit. Pectus hẽt sapphireũ, & caudã oculatã, q̃a nunc ur̄ pctõrẽ charitatiuè, & pectoraliter, & diligere, & caudã pulchrã, & occulatã. i. finẽ psperum eis pmittere, quos tñ i inferno faciet suã vocẽ terribilẽ obaudire. Ista aũt duodecim oua ponit inq̃tũ in corde duodecim gña malarũ cogitationum immittit, de q̃b. dr̄. Marci. 7. q̃ de corde exeunt adulteria, fornicationes homicidia, furta auaritiæ, nequitiæ, dolus, impudicitia, oculus malus, blasphemia, superbia stultitia. Ista sunt. n. duodecim oua, q̃ pauo diabolus ponit in corde humano. ¶ Pauo in- 6 sidiat fẹmellæ, & eius oua nitit̃ perdere & quassare, sed pullis natis solet eos diligere, & fouere. Pauo masculus est mũdus, pauonissa religio. Qñ igit̃ pauonissa oua ponit. i. religiosos gñat, & pducit, aliquos filiorũ. s. mundanorum ad se trahens, tunc mundus eos psequit̃, & eis insidiat̃, vt de religione extrahat, & educat, & iõ mater religio primo abscondit eos, sicut pauonissa oua, donec plumas virtutũ receperint, & sciarum, & tunc mundus. s. pauo vidẽs eos plumatos, & discretos, eos diligit atq; nutrit. Vel põt dici de mũdanis, q̃ hoĩem q̃diu est in ouo. i. in paupere statu frãgunt, & psequũtur, qñ uero ouũ auis fuerit effectum. i. qñ hõ diues fact⁹ fuerit, & ad psperitatẽ reductus tunc solet diligi, & foueri, & à cũctis alijs honorari. Prou. 14. Etiã pximo suo paup odiosus erit, amici verò diuitũ multi. ¶ Pauo vidẽs plumarũ sua- 7 rum pulchritudinẽ sụpbit, & caudã erigit, & facit rotã, sed q̃a hẽt pedes deformes, & rugosos ac ẽt pallidos, vidẽs eos, subito rotã deijcit, & dimittit. Sic si ex pulchritudine corporis vel generis superbias, & rotã, & põpã facias respice pedes. i. vitæ finẽ. s. mortẽ pallidã, & deformẽ, & sic sine dubio superbiã derelinques. Eccl. 8. Memorare nouissima tua, & in æternũ non peccabis. Et Thr. 1. Sordes eius in pedib. eius, nec 8 recordata est finis sui. ¶ Pauo est pulchris pennis indutus, pectore sapphireo, cũ cauda oculata, & pulchra. Secundũ Arist. primæ arbori se conformat. Nã cũ primo arbor amittit folia sua, sic pauo amittit plumas suas, & ecõtra, cũ prima arbor sua recuperat folia, sic & pauo plumas, & hoc in vere, & post tres annos pullificat, & tũc coloranẽ plumæ suæ, sicut ẽt dicit Pli. lib. 20. c. 59. & oua fouet 30. dieb. duodecim verò oua ponere cõsueuit. Talis dẽt esse religiosus, q̃ dẽt indui plumis honestæ cõuersationis, maximè ĩ cauda. i. in fine vitæ suæ. s. circa senectutẽ, q̃a. s. tunc summè dẽt relucere p honestatẽ, & hr̃e sapphireum pectus per charitatẽ, debet ẽt primæ arbori. i. Chr̃o coformari. s. in plumarũ. i. in diuitiarũ spũalium, & temporalium depositione, & recuperatione, q̃a. s. eius exemplo plumas, i. diuitias, q̃ in altũ faciunt volare per superbiam dẽt oĩno abiicere, & detestari, & eas per eleemosynas in hyeme caristiæ seu paupertatis emittere, & largiri, & sic in verè. i. in Paradiso alias recipiet. s. diuitias æternales, & ẽt in p̄senti grãs & virtutes. ad Heb. 12. Deponẽtes oẽ põdus, & circunstãs nos pc̃m, aspiciamus auctorem fidei. Iste post tres annos pullificat, q̃a post tria vota religionis suæ poterit Chr̃m in seipso per grãm gñare, & colorem honestæ cõuersationis p̄cipuæ vendicare. Eze. 19. Sumpsisti vestimẽta tua multicoloria. Dẽt ẽt cubare super oua 30. diebus, q̃a bona opera, q̃ per oua designantur, debet fouere toto tempore vitæ suæ, q̃ in tricesimo numero. i. numero decẽ mandatorũ sub obseruãtia triũ votorũ suorũ dẽt terminari, & 12. oua dẽt ponere, q̃a duodecim fidei articulos vel duodecim solis Chr̃i reuolutiones, seu 12. particulas uitæ Chr̃i (quas vide infra de agno li. 10. c. 3. §. 14.) seu ẽt 12. fructus spiritus (quos uide ad Gal. 5. credendo implendo uel imitando dẽt gerere, & hr̃e. Figura Apoc. 12. de muliere amicta sole, & luna sub pedib. eius, & in capite eius duodecim stellarũ corona. Sic religiosus dẽt esse amictus sole. i. splendore honestæ cõuersationis, & luna debet esse sub pedib. eius, quia mundanam psperitatem, q̃ per lunam designat, dẽt hr̃e per cõtemptum sub pedib. affectionis, & coronã stellarum 12. in capite, quia in eius intẽtione semper debẽt duodecim Chr̃i reuolutiones. i. 12. fructus spũs inueniri. vel pone figuram Eze. 47. & Apo. 22. de arbore, q̃ duodecim fructus apportabat, quæ plantata erat iuxta fluuium. i. iuxta sacrã scripturã cuius folia. i. uerba erant in medicinã, & cuius fructus. i. opera erant in cibũ. i. in imitationẽ &c. Applica bene figuram, q̃a bona, & ad multa proposita multum reducibilis, & fœcunda. Vide eã infra li. 16 in loco suo. ¶ Pauo cũ habeat pul- 9 chras pennas, delectatur qñ ab oĩb. secrete aspicit̃, & vr̄, & ẽt s̄m Pli. qñ à circunstantib. laudat̃, & iõ ad plumarum pulchritudinẽ oñdã caudã erigere eõprobat̃, ipsamq; ad solẽ dr̄ uertere, ut color eius splendidior habeat̃ s̄m Pli. vbi supra. De nocte vero qñ subito euigilat, & p̄ tenebris non põt suas plumas videre, horrende clamare incipit, & totã suam pulchritudinẽ amisisse se credit, sicut in lib. de natura rerum dicit Auctor. Tales sunt uanigloriosi, & curiosi, q̃a. s. pulchritudinẽ suã tã moralem q̃ corporalẽ. i. pulchritudinẽ operũ, & corporũ gaudẽt ab oĩb. intueri, & ipsam verbaliter commendari, q̃nimo ad ipsam amplius oñdendã, solẽt in põpã erigi, & extolli, figurati in Assuero, qui uxorem suã iussit coram oĩb. adesse, vt oñderet cunctis populis pulchritudinem eius. Vxor. n. taliũ est hypocrisis, q̃. s. uolunt uideri, ab oĩbus vt pulchritudo cõuersationis ipsius videat̃. Nam qñ tales in tenebris. i. in abscondito ubi à nemine pñt videri, se esse cognoscunt, ualde dolẽt, cõqueruntur, & gemunt. Io. 7. Nemo in abscõdito facit opera sua, & quærit ipse in palã esse. ¶ Pa- 10 uo hẽt uocem terribilẽ oĩb. venenosis, & iõ in loco ubi uocem eius sẹpe audiunt, habitare aliquatenus nõ p̄sumunt, vt dr̄ ibidẽ. Sic uerè oĩa uenenosa, & oẽs dæmones, oẽs hæretici & detractores timent, & horrent vocem cuiuslibet uiri iusti, videlicet uocem or̃onis, uocem confessionis, vocẽ p̄dicationis, & uocem gr̃arum actionis, & cuiuslibet ueræ locutionis, q̃a pculdubio ubi solẽt uoces hm̃oi resonare, nunq̃ solent dicti venefici habitare, q̃a pro certo diabolus timet uocẽ cõfessionis, & or̃onis, hæreticus aũt uocẽ, veritatis & p̄dicationis. Inuidus uero & detractor vocẽ laudis, & gr̃arũ actionis, & vocẽ lætitiẹ, & spũalis iubilationis. Vñ Hier. 30. Vocẽ terroris audiuimus, formido, & nõ est pax. ¶ Pauo qñ 11 ascendit altè magis solito, pluuiam sign̄at. Sic hõ qñ per superbiam se eleuat plus debito, pluuiam æternæ miseriæ sibi pronosticat, & designat. Quia altè ædificat domũ suã, quẹrit ruinã. ¶ Dicit Arist. Vnus pauo quinis uxorib. sufficit, si uero 12 vnã solã vxorẽ habeat, eorum perdit̃ fallacitate fœcũditas, prout dicit, & inde est, q̃ pauones, & pauonissæ plus abundant in filiis: qñ sunt plus, q̃ si bini, & bini essent, & singuli p se soli. Sic uerè dico, q̃ boni magis pficiũt in uirtutib. et pl⁹ fẹcundi fiunt in bonis opib. qñ sunt plures, in eadem societate, q̃ qñ soli habitant in singularitate. Magis est. n. fẹcunda charitas societatis, q̃ solitudo singularitatis, quia magis fuit fẹcunda Lya, quæ sign̄abat actiuã, q̃ Rachel q̃ denotabat cõtẽplatiuã. Bñ ergo dicit, qui dicit; Ecce q̃ bonũ, et q̃ iocũdũ habitare fratres ĩ unũ. Vel põt allegari de libidine mulieris, cui nõ sufficerent quinq; viri, cũ quinq; pauonissis sufficiat vnus pauo. Et iõ bñ Salomõ os uuluæ inter insatiabilia cõputauit, sicut dr̄ Prou. 30. ¶ Teste palladio, pauonib. vna est 13 cura, ut fẹminæ suæ p agros incubantes à uulpib. custodiãtur. Sic verè p̄latis inesse unica dẽt cura, vt fẹminæ sụæ. i. simplices subditi à uulpib. i. à dẹmonibus, hæreticis, uel tyrãnis vel ẽt a quibusuis malis hoĩb. tueantur. Tales. n. vulpes. i. tales deceptores sunt præ cæteris præ cauendi 1. Re. 18. Vidẽs Saul, q̃ prudens esset Dauid, cẹpit cauere eum. ¶ Teste Arist. 14 Pauo propriam prolẽ nunq̃ dignat̃ recognoscere quousq; in crista sibi similẽ uiderit esse. Expone sicut supra de coruo. ¶ Ad hoc unũ aduertẽdũ est de pauone, q̃a. s. cũ sit auis, 15 pulcher-

pulcherrima,rarissimè tñ venit ad bonũ, de decem.n. pullis pauonum uix euadit vnus.vnde ẽt aliqñ audiui, ꝙ de centũ quadraginta pullis vnicus ad vitam fuerat reseruatus.Istud põt allegari contra illos,qui corporali pulchritudine,& curiosæ conuersationis gratitudine sunt prę cæteris colorati, qa ꝑ certo facilius,q̃ cæteri periclitant, & per diuersa vitia moriũtur.Talis.n. sua pulchritudo est eis occasio superbiendi,& luxuriãdi,& sic est cã ad bonum rarius attingendi.Ideo bñ dr̃ Pro.vltimo ꝙ fallax gr̃a & vana est pulchritudo.¶Teste Isi.caro pauonis vix aut difficile putrescit. Vnde dicit Augusti.li. de ciuitate Dei 21.ꝙ caro pauonis cocta, & pannũ seruata, nihil putredinis habuit,nisi ꝙ corpulẽtiæ siccioris, & contractioris fuit.Sic boni hoies nunq̃ debent putrefieri ꝑ pc̃m,sed magis in gr̃a perdurare,& maximè si igne sancti spiritus sunt excocti.Vel põt dici de carne Christi,q̃ nullam sensit corruptelã, & quæ ĩ igne passionis fuit excocta.Ps.Nõ qui in sua extimatione sunt imputribiles,& immortales,qñ nunquam cogitant se corrumpendos nec etiam morituros.

De Palumbis. Cap. 63.

Palumbi sicut credo,sunt illæ columbæ, quæ in arborib. nidificant, & s̃m Arist.binæ coniunguntur, & si quis eorum parem suum amiserit, vlterius nunq̃ coit.Sic sunt boni, & casti coniuges,q̃ bini in casto cõiugio viuentes,cum vnus moritur, alius in viduitate semper manet. Allega vt infra de turture. ¶Palumbi inuicem se diligunt,stercus de nido eijciunt,& eijcere pullos docẽt, terram falsam in ora pullorum euomunt &c.Vide omnia ista supra de columba.

De Pegaso. Cap. 64

Pegasus sicut dr̃ in libro de natura rerum, est quoddam, mirabile monstrum,quod corpus habet equi, alas aquilæ,sed longe maiores,caput cornibus armatum, & adeo est mirabile,ꝙ cũcta aĩalia terreat hoĩbus autem,& aĩalibus est infestus,potius aũt currit,quam volet, & aere colliso virtute pennarũ more turbinis ventos impellit.Vide ti.de æthiopia, vbi inuenies de eodem.Sic verè sunt in mundo multi tyranni,quia ipsi habent corpus equi per luxuriam.Equi amatores in fœminas &c.Hier.5.Item habent alas aquilæ per superbiam.Apo.12.Datæ sunt ei alæ duę aquilæ,& volauit.&c. Item habẽt caput cornutum per proteruiam,& duritiam 3. Reg.22.Venit Sedechias portans cornua ferrea.Isti ergo ꝑꝑ detestabilẽ vitã suam,cunctis hoĩbus sunt mirabiles,infesti, nociui,& terribiles,quia sicut dr̃ 1.Thes.2.Deum non timẽt, & cunctis hominibus aduersantur.Et alis superbiæ suæ in aere huius mundi suscitant motus,turbines,tribulationes formidabiles.Matt.8.Motus magnus factus est in mari.

De Pica. Cap. 65.

Pica est auis valde garula, q̃ ad modum hoĩs loqui docetur. Hæc aũt inter cœteras conditiones suas vnam habet laudabilem,qa de indẽnitate loci vel horti in quo nidificat,curat, & insidias latitantium multis clamoribus manifestat, ita vt sæpe ꝑꝑ eius clamorem à nocendi proposito reuocentur,vt dicunt Isid.& Plin.Talis est prædicator,qui more humano.i.more prudentis,& rõnalis personę debet addiscere scire loqui. Iste ergo horti vel loci,patriæ vel ecclesiæ debet vtilitatibus prouidere, & clamoribus prædicationis debet insidias diaboli reuelare, vt sic ipsos possit à nocendi proposito repellere,& fugare. Ezec.3. Filij hoĩs,speculatorem dedi te domui Israel &c. Et Esa.58.Clama necesses,qua si tuba exalta vocem.¶Pica de terra, & spinis facit nidũ suũ vndiq; clausum præter vnũ foramen ꝑ qđ intrat, & adhuc illud foramen ponit à parte dumi magis spinosa,vt ibi difficilior sit accessus. Si autem nidum suum ab homine visum pręsenserit,transfert oua, & cum pedum digitis ad locum alium ipsa portat, vt dicitur ĩ libro de natura rerum.Nidus, nostra est conscientia vbi oua bonorum operum concipimus,& primitus procreamus. Ista ergo est, terra & spinis.i. humilitatis,& pœnitentiæ asperitate componeda,& per discretam custodiam ne pc̃tã subintrẽt, vndiq; est claudenda, & à visibus hoĩum abscondenda.Si quis vero aliquid secretè facere voluerit, & nidum conscientiæ ab inimicis, & insidiatoribus deprehensum esse viderit,mutanda sunt loca.i. alteranda sunt consilia,& proposita,& aliter negocia faciẽda,ita vt docet. Vegetius li.de re militari. Si inquit nogocia tua, quæ facturus es,ab inimicis præuenta senseris, muta cõsilium. ¶Cũ putat se laqueo deprehẽsam corpus nõ mouet sed solum rostrũ, ne forte motu corporis se amplius implicaret.solo.n.rostro nitit̃ laqueũ aperire, & se de periculo liberare. Sic hõ cum se sentit per pc̃m a diabolo laqueatum non debet ad sui expeditionem nisu,& motu corporis laborare,nec per propriam fortitudinem debet credere se possa a diabolo liberari,cũ reuera hoc sit impoĩe, quia q̃to plus confidens de proprijs virib.se expedire credẽt,tanto superbia ipsum in pc̃m fortius implicaret.Cum solo ergo rostro, id est cum solis verbis debet ad hoc per orationem, & confessionem laborare, & peccati laqueum aperire & sic non per se,sed per Dei gratiam se poterit expedire. Ps. Laqueus contritus est,& nos liberati sumus.

De Pico martio. Cap. 66.

Picus martius s̃m Pli.lib.10.c.18.auis est in augurijs ualde potens,cuius est mira ꝓprietas, quia arbores rostro suo duríssimo cauat,& sub cortice aliquem cibum congruum sibi latere pronosticat,& ẽt in cauatura nidum suũm ędificat, & pullos suos educat,uerum si quis foramen illud cuneo vł lapide,quamuis fortissimè obstruxerit, veniet picus, & s̃m aliquos tactu vnius herbæ,s̃m Trebium vero,solo tactu seu in sessione sui,cuneum vel clauum eiiciet,& inde cum strepitu exilit,& sic nidum suum aperit.Picus est homo,qui ꝓ certo in arbore crucis,& in foramina plagarum Christi debet per deuotionem nidificare, & ibi pullos desideriorum suorum nutrire,iuxta illud Cant.2.In foraminibus petræ, & in cauernis maceriæ &c.Igitur si dialus istud foramen.i. deuotionem ad Christi vulnera tibi clauserit,& cuneum vel clauum obstinationis tibi obiecerit,debes ipsum per orationẽ tollere,& ad Christi passionis memoriam redire, & impeditum aditum aperire.Gen.7.Cataractæ cœli apertæ sunt. Vel dic,ꝙ foramen nostrum est cor, vbi pulli nostri.i. vitia nostra latent.Igitur si diabolus introitum huius foraminis.s.os per obstinationem vel verecundiam obstruxerit, debet herbã contritionis afferre,& illam obstructuram rumpere,& ꝑ confessionem oĩa reserare,dicens illud. Ps. Os meum aperui,& attraxi sp̃um.Vel dic,ꝙ picus est Christus, qui pullos suos.i.sanctos patres in foramine inferni collocauerat, vbi spe futuræ redẽptionis ipsos dulciter nutriebat. Veruntñ diabolus istos taliter incluserat,& obstruxerat ꝙ nemini exitus patebat,& ideo picus noster Christus se ad istud foramen applicuit,& seras,& ostia fregit, & sic ad pullos suos liberandos intrauit,iuxta illud Esa.45.Aperiã corã eo ianuas, portas æreas conterã,& uectes ferreos cõfringã.¶Itẽ ibidẽ dr̃,ꝙ in capite p̃toris vrbani tuberonis dũ in foro iura ꝓ tribunali redderet,qdã picus cõsedit ita placide,ut manu app̃henderẽt.Augures tñ interrogati,qd hoc sigñat, rñderũt,ꝙ si auis dimittebat̃,protendebãt excidiũ futurum imperio.Si vero exanimaret̃,p̃tori futurũ excidium designabat.Prætor vero magis diligens vtilitatẽ publicã,quã priuatã,picũ statim cõcerpsit,& mox prodigiũ secutũ est.qđ ẽt d. Val.Max. Imperiũ.n.nihil fuit passum,ipse vero p̃tor,cito post peruenit ad summum infortunium.Hoc põt allegari, ꝙ magis est diligenda vtilitas publica,q̃ priuata,& ꝙ ille,qui est p̃tor.i. p̃latus vel princeps,uõ debet timere propriũ,danum incurrere,vt posit dãnum reipublicæ præcauere. Vel dic, ꝙ pic⁹ est Dei filius.Prætor est populus iudaicus, apud quem.s. iste per incarnationem consedit.Hunc igitur iste prætor.i.iudaicus populus examinauit,& occidit,& sic toti imperio.i.toti mundo vtilitatem fecit,se vero destruxit penitus, & subuertit. ad Rom.11. Optabam ego anathema fieri pro fratribus vt sic exponatur illud Io.11.Expedit vt vnus (supple populus iudaicus) moriatur,& non tota gens pereant.

De Psitaco. Cap. 67.

Psitacus est illa auis,quæ gallicè dicitur paupegaudus, de qua dicit Isidorus,quod sola india psitacum nutrit. Est autem auis speciosissima, viridis coloris per totum corpus, ꝑræcincta torque crocea, seu aurea circa collum. Hæc auis linguam habet latissimam,atque grossam,& ideo verba articulatim proferre dicitur, & ad modum hominis loqui docetur,vt dicit idem. Secundum Plinium autem ista nullam locutionem potest addiscere præter humanam. Talis

est virtus, qui debet habere viridem colorem honestæ conuersationis, torquem auream.i.vinculum charitatis & dilectionis, linguā articulatā.i.verbū prudentis & discretæ locutionis.ad modū.n.hoīum.i.ad modū psonarū rōnabilium & non aliarū dēt loq, & ad hoc specialr informari 1.ad.Cor. 13.Cū essem paruul⁹, loquebar vt paruulus cū āt factus sum vir,euacuaui quæ erāt paruuli.¶Psitac⁹ os & rostrum hēt ita forte, φ ipsum tanq̄ scutū p reliquo corpore oī difficultati exponit.vñ ēt si ab alto ceciderit super lapidē,rostrū suū anteponit,& super ipsum totū corpus suum sine lesione sustētat,& recipit ſm Pli.li.10.c.42.Rostro ēt loco manus vtitur, qñ repit.Ramos ēt rostro sicut manu apprehendit, qñ aliqñ p suam cagiā sursum scandit. Nunq̄.n. vnum pedē ante aliū ponit quousq; ante oīa cagiæ virgulā ore vt sursum se eleuet,apprehendat.vñ nō in pedib.sed in ore virt⁹ eius existit. dum est.n.in cagia,nunq̄ volando sursum gradit,sed pedib. transuersalr ambulādo,& ad quemlibet passum, tractu oris se iuuādo, superius eleuat. Talis est os.i.eloquētia viri iusti. ista.n.debet esse fortis,cōstās, solida atq; firma, q.a.s.ad virū iustū pertinet,φ in verbis nō fit vatius neq; duplex. Eccl.32. Si bis interrogatus fueris,habeat caput respōsum tuū,qa sicut dr̄ Eccl.5. Peccator cognoscit in duplici lingua, Rostrū ergo istud.s.verbalis orō,confessio, grarum actio,pdicatio sūt hoīnibus, iustis pro sustentamento,& contra casum peccati p firmamento, & cōtra lapsum tribulationis p cōsolationis subleuamento,& ēt ad repedum,sursum p desideriū ad æterna pro potissimo leuamento.vñ Pro.12.Os iustorum liberabit eos.Vel pōt dici de illis, qui hñt linguā oīpotentē in eloquentia,in tm̄,φ in oī culpa,& infortunio suo p fortitudinem oris.i.per virtutē suæ verbalis eloquentiæ se custodiunt,& defendunt.Esa.49.Posuit os meū dñs quasi gladium acutum.&c.¶Psitacus hēt caput durissimū,& qñ,hō vult ipsum docere loq necesse est, φ caput eius cū ferula vel virga ferrea verberet,sicut dicit.Soli.aliter.n.verba nō addiscit,vt dicit Pli.vbi supra. Sic verè multi sunt q ad bñ loquendum, dicendum,docendum.&c.vel ēt ad bñfaciēdum,difficilr instruūtur, quia sicut dr̄ Eccl.1. Peruersi difficile corriguntur. Caput.n.hñt ita obstinatū & durum,φ nihil boni volūt facere,nisi compulsi.&c.Et iō bñ dico, φ tales sunt ferula ferrea feriēdi,& atroci correctione, castigandi,& seueriter puniēdi.Psa.Reges eos in virga ferrea, tanq̄ vas figuli confringes eos.Sic.n.p violentiā bonum facere docentur,q voluntariè nihil boni agere dignabantur. ad Heb.2. didicit ex his, quæ passus est,obedientiam.¶Inter psicatos sunt quidam qui hñt in pedib.quinq; digitos,& isti sunt nobiliores, & ad loquendum ēt dociliores.Ista ēt auis itra domum melius edocetur, q̄to vero plus senescit,tanto ad addiscendum amplius induratur, vt dicit Pli.vbi supra. Sic verè illi sunt inter alios meliores,& ad discēdum fidem, & scientiā aptiores,qui quinq; digitis.i.discretione quinq; sensuū sunt dotati,si tñ in domo ecclesiæ doceantur.Illi aūt qui solū tres digitos.i. illi qui habent triplicem mundi concupiscentiam.s.concupiscentiam oculorum,concupiscentiam carnis,& superbiā vitæ, rudes sunt ad bñ addiscendum, & faciendum, & maximè in tpe, senectutis,quia istud verum est, φ quanto homo malus amplius antiquatur,tanto in malo potius induratur,& bonū facere vel discere dedignatur,quia sicut dr̄ Hier.17.Non poteritis bonum facere,cum didiceritis malum.¶Psitacus ſm Isidorum naturaliter hoīes salutat,dicens aue vel chere.Ista.n. vox,& locutio est ipsis naturalis.Iste ēt hoīes amat, & ideo domesticos,& notos osculari amicabiliter cōsueuit.In aspectu ēt verginio delectaī,sicut dicit Phisologus. Sic verè multi sunt ita naturalr amicabiles,& benigni,φ alios volunt libenter,& fauorabiliter salutare, & qd̄ plus est,osculū charitatiuum alijs dare,& in aspectu mundarū personarū ēt virginum se mirabilr delectare.Iō dicit Apostolus.Salutare inuicē in osculo sancto.¶Psitacus,qñ cibum siccum comedit,ipsum primum,& ante oīa aqua mergit,sicut de quodam vidi, qui nebulam in vase industriose mergebat,& q̄a tota in paruo vase mergi non poterat,ideo illud quod in vna parte immersum fuerat,comedebat,& tandē ad immergēdū partē, reliquam redibat.expone sicut de pellicano.§.4.¶Item ista auis dum in speculo se videt,multū letaī,& iō si offers ei speculū,lætificat ipm̄,si vero speculū sibi abstuleris, ipsum turbas.Istud pōt allegari contra iuuenes curiosos,qui in speculando se delectat,& si speculādi deficit copia,cōturbanī.Ia.1.Cōparabitur viro cōsiderāti vultum natiuitatis suæ in speculo.Vel p speculum intelligo scripturā,vbi iusti,sicutī speculo defectus pprios vident,& iō ibi delectanī,& si auferaī speculandi.i.studēdi copia,male dolēt. Vel speculum sigñat viros speculatores,exēplares,& iustos,qui sunt bonis in solatium,& eorū carētia in tædium. ¶Psitacus auis est luxuriosa,q̄ in aspectu,virgineo delectaī, & vnum libēter bibit, & eo ēt inebriaī,& libenter ēt domesticos osculaī,sicut d.Phisolo.& est in lib.de nat.rer.Sic uerè viri carnales nō curant, nisi vinū lautè bibere,virgines ipudicè aspicere, oscula domesticis,mulierib.dare,ipsisq; applaudere,& eas salutare,& se vino uoluptatis,& luxuriæ inebriare,cōtra illud ad Eph. 5.Nolite inebriari uino,ī quo est luxuria.¶Psitacus pede vtiī loco manus,qa q̄cq̄d ad os ponit,primo & añ oīa manu tāgit, & cū pede sicut cū manu cibum suum ad modum hoīs ad os gerit.Tales sūt illi,q pedē volūtatis, & affectionis hñt loco manus,& operationis, sicut sunt illi, quib. adest bona voluntas,ipsis tñ deficit operādi potestas. Vel dic de pdicatoribus,q q̄cq̄d ad os deferunt pdicando,primo manu tangunt,& portant manualiter operādo,q̄a.s.q̄cq̄d alios solēt verbalr edocere,debent exemplariter adimplere.Act.1.Cępit Iesus facere,& docere.vñ 3.Reg.8.Ore locutus es, & manib.perfecisti.¶Psitacis nulla alia aqua nocet p̄tēr pluuiam, ipsos.n.pluuia occidit,& iō sicut dr̄ in lib.de nat.rer.in montib.Gelboe nidificare feruni,vbi nec ros nec pluuia nascuntur.Sic uerè dęmonib.nulla aqua displicet.i. nulla voluptas p̄ter pluuiā.i.p̄ter illā,q̄ de sursum est descēdēs a patre luminum.Pluuia.n.grã vel ēt spiritualis voluptatis talib.summè displicet,ipsosq; destruit atq; nocet. Vel pt̄ dici contra carnales,& pc̄tōres,quib.aliæ aquæ p̄ter pluuiā nō nocēt.q̄a.s. isti delectanī in aquis psperitatis,carnalitatis,& sciæ mūdialis.Sed verã ī aqua pluuiali,q̄ venit de sursum.i.in aqua grã, & spiritualis sciæ,q̄ â Deo descendit,non gaudēt, imo ac si eos interficeret,in eius perceptione tristanī,& dolēt, sicut patet de illis, q de pdicatione vel de salute aīæ nihil curant 2.Reg.1. Montes gelboe, nec ros, nec pluuia veniant super vos.Vel dic, φ pluuia,est aqua mūdanæ psperitatis,vel sciētiæ secularis,quæ animam interficit,vbi.s.alia aqua douotionis,compunctionis,cōpassionis,& scripturæ,& gratiæ eam nutrit. Psitacus summam ponit curam in pectinatione plumarum suarum,& earum ordinatione.Potissimè autem summum studium apponit ī custodia caudę suę. Sic verè nos debemus,plumas exterioris conuersationis, nostræ per honestatem diligenter componere, & caudam, id est finem vitæ nostrę scilicet senectutem â peccato summopere custodire. Ps.Senectus mea in misericordia vberi vel expone cōtra curiosos,& pomposos.&c. vide de columba.

De Seleucidibus auibus. Cap. 68.

SEleucides ſm Pli.li.10.c.27.sunt quædam aues generationis occultæ,quæ.s.vnde veniant,vel quo abeant ignorātur,nec(vt ait)earum p̄sentia videbatur,quousq; â Ioue p̄cibus impetrabatur,& nisi quādiu ipsarum p̄sentia indigebatur.Vñ ait,φ incolæ montis casij contra locustas eorum fruges consumentes istas aues p̄cibus impetrabāt, quæ statim, locustis consumptis iterū recedebāt. Deus.n. vel natura illi populo de istis auibus puidebat, cuius tñ error â Ioue fieri æstimabatur.Vel per istas aues possunt intelligi Angeli, quorum.s.cōditio hominibus est ignota,nescit.n.homo vnde ueniunt,aut quo vadunt, quinimo ad hoīes non accedunt, nisi qñ â Ioue.i.â Deo missi sunt,quia sicut dicit.ad.Hebr.1. Oēs sunt administratorij spiritus in ministerium missi. Et breuiter qñ locustæ.i.carnis tentationes vel dæmones,vel ēt heretici,vel tyranni deuastāt,& diripiūt fruges nostras.s.nostras gratias,& virtutes,vel etiā fidei uel ecclesiæ libertates,debemus istas aues.s.Angelos â Deo præcibus impetrare, ut locustas huiumodi uelint â nobis fugare,& in pace,& cōcordia, contra nos locare.Sæpe ergo uisum est φ Angeli subito ueniebant,& pro hoībus debellātes subito data uictoria recedebāt,sicut apparet.2.Mach.11.& multis alijs locis.Vel dic, φ talis auis Christus â Deo patre â sanctis patribus pro tollēdis locustis.i.dæmonibus, & uitijs præcibus impetratur, & tandem ad locum,unde uenerat reuocatur.Ioan.3.Spiritus ubi uult spirat,sed nescis unde ueniat,aut quo uadat.

De

De Struthione. Cap. 69.

1 Struthio ſm Iſid. hẽt pennas ſicut auis, ſed tãti eſt corporis, ꝙ alę ipſius non poſſunt eum in aere leuare, maximè q̃a alæ ipſius ſunt tenues ſicut pilus, nec ſunt habiles ad uolatũ. In inferiori parte corporis plumas hẽt plures, q̃ in ſuperiori, & iõ nunq̃ uolat pedes habet duos, ſed filii ſunt more quadrupedis. Tantę eſt caliditatis, ꝙ ferrũ comeſtũ cõſumit, & ſm Greg. ſuper Iob 39. alas ſæpe, an ſi deberet uolare, erigit, & hoc maximè qñ uidet equũ quẽ naturalr odit, ſed à terra pp hoc non ſurgit. Tales ſunt aduocati, auari, vſurarii, & ſapientes mundi, q̃a multas hñt plumas ſcientiarũ diſcretionis, & ſapiæ, per quas poſſent ſe erigere à tpalib. ipſa deteſtando, & ſe eleuare in ſpũalib. ea contemplando, ſed quia ſunt magni corporis. i. maximæ carnalitatis, iõ nunq̃ à terra, & amore tpalium ſubleuantur, & hoc quia alæ eorũ. i. ſcia eſt tenuis ad modum pili. Per pilum. n. intelliguntur diuitiæ, quæ ſuperfluæ ſunt, ad quas regulatur ſcia cupidorũ, cũ oĩa quæ ſciunt, ad hmõi tpalia ordinentur, & iõ in inferiori parte plures plumas hñt, quia maior pars, & quaſi tota ſcia, & eorum affectio ad hæc inferiora miſera ordinant. Vnde in parte ſuperiori. ſ. reſpectu bonorũ æternorũ paucas hñt plumas ſciarum, & uirtutum, & ideo ab his tpalibus ad cęleſtia non aſcendunt. Alas tñ ſępe erigunt ad uolatum q̃a verè cauſidici, & vſurarii alas affectionum ſuarum bene erigunt aliqñ, quia proponunt pęnitere, & in altum per pęnitentiam aſcendere, & hoc maximè qñ uident equum. i. pdicationem, q̃ equus dr̃ in ſcriptura. Abacuc. 3. Via fecit equis ſuis in mari. Quia. ſ. aliqñ audita pdicatione cogitãt ad ſalutem, ſed quia talis ſtruthio odit equũ. i. prædicationem. iõ ipſum non audiunt nec eidẽ obediũt, imò cõtra eũ ſe erigũt, & erectionẽ alarũ. i. conuentionẽ ſuarum fallaciarũ & brocardorum ipſos fugere faciunt, & cõpellũt, iuxta illud. Cõſiderat peccator iuſtum, & quærit mortificare eũ. Vñ de ſtruthione dr̃ Iob 39. Cũ tps fuerit, in altum alas erigit, deridet equũ, & aſcenſorẽ. ¶Itẽ ſtruthio ad ſtellas pleiades oculos leuat, & tunc oua ponit, & in ſabulo abſcondit. Et q̃uis ſtruthio in corpore ſit equo ſimilis in multis, equũ tñ naturalr odit, ut dicit Pli. & Greg. in moralib. ſuper Iob 30. Per pleiades iſtas quæ ſunt ſtellę ſpecioſæ, ſitæ inter genua tauri ſm Mart. q̃ in orto ſuo cauſant pluuiam, & terrã fęcundãt, & irrigant, intelligo pſperitatẽ mundanã, q̃ vr̃ ſtultis, & pctõribus gratioſa, quæ rectè ſita eſt inter tauri genua. i. inter ambitus, & ſubiectionẽ diaboli, qui more tauri aĩal eſt ſupbũ. genu. n. dextrũ iſtius tauri ſunt diuitię genu ſiniſtrũ deliciæ, & inter iſta duo genua labit, & uoluitur tota pſperitas mũdanorũ. Ad iſtas igit ſtellas. i. ad claritatẽ mũdanæ pſperitatis, & ad gloriã diuitũ ſtruthio oculos erigit, qñ mẽs, & uoluntas taliũ ad mundi pſpera ſolũ erigitur, & attẽdit, & cũ illas viderint, oua ponunt, q̃a dũ mũdi delectabilia conſiderãt, tunc oua, & appetitus, & deſideria de ipſis habendis cõcipiũt, & emittũt. Et oua ſua obliuiſcit i ſabulo, q̃a dũ oua. i. deſideria ſua in ſabulo diuitiarũ inuoluũt, ibi ea obliuiſcuntur, quia ad cogitandũ de ſpũalib. ipſa amplius non recuperãt, nec inueniunt. Iob 39. Obliuiſcitur vbi poſuerit ea. Et licet corpus eorũ ſit eq̃s ſimile. i. alijs hoĩb. tñ equis. i. hoĩb. maximè pauperib. ſunt nociui. Iõ de ſtruthione dr̃ Iob. 39. Duratur ad filios ſuos quaſi non ſint ſui. Quia pro certo iſti Deo non placent, & cunctis aduerſant 1. ad Theſ. 2. vnde Thr. 4. Filia populi mei crudelis ſicut Struthio in deſerto. Vel põt dici de bonis, qui tunc oua. i. opera ſua faciunt, qñ pleiades. i. exẽpla ſctõrũ rutilare cernũt. Equos uero. i. carnales odiũt, & eos perſequunt, & inuadunt, quia. ſ. hõ iuſtus ad aſpectũ claritatis, & exemplaris luminis ſctõrum oua boni ppoſiti cõcepit, & per bona opera parit, equos vero. i. pctõres fugit & odit. Pſ. Iniquos odio habui. ¶Struthio habet pedes duos fiſſos ſicut quadrupes. tanta aũt eſt caliditatis, ꝙ ferrum digerit ſicut cibũ. Sic affectus malorũ, qui per pedes deſignat, fiſſus eſt, & diuiſus, q̃a ad vxorẽ, & familiã ad diuitias delicias, & honores affectus taliũ eſt diuiſus. Oſeæ 10. Diuiſũ eſt cor eorũ, nũc interibũt. Per ferrũ aũt qđ eſt durũ diuina iudicia intelligo, q̃ ſunt pctõrib. dura, ſed iſti ferrũ iſtud digerũt, q̃a diuina mĩa, & ſpes finalis pniæ illud emolliunt. Nã ſicut res vel cibus, qui digeritur emollit, ſic tales dũ humorẽ, diuinæ miæ cõſiderãt, ferrũ & duritiã cõminationũ diuinarum digerunt humectãt. Dñi. n. ſic nõ me fecit Deus, ut me damnet, &c. hmõi. Et iſtis dr̃ Eſa. 47. Sapia tua, & ſcia hęc decepit te, cõtra quos dr̃ Eccl. 3. Noli inquit eſſe ſine metu, nec adijciat pctm̃ ſuper pctm̃, nec dicas, mĩa dñi magna eſt, oĩum pctõrum meorũ non recordabit, qm̃ mĩa, & ira ab ipſo cito proximant. ¶Struthio oua in ſabulo cõtemnit, & obliuiſcit, ſed ubi pullũ nõ ſua virtute, ſed ſolis, & arena natũ intelligit, & ubi plumis indutũ, et quaſi iã ſibi ſimilẽ in deſerto reperit, ipſum cõtinuo recognoſcit, & eũ diligit atq; nutrit. Sic verè mundani amici, & pſonarũ acceptores filios. i. conſanguineos, qui ſunt in ſabulo. i. in paupertate inuoluti, contemnunt, ſed ſi educti fuerint de ſabulo paupertatis virtute ſolis Chr̃i, nõ ſua, tunc eos appreciant, & honorant. Vel pone ꝙ illos, q̃ ad ſabulũ pniæ, & religionis ſũt impulſi, mũdus cõtẽnit atq; fugit, ſed ipſos de hmõi educt9 diligit atq; nutrit, q̃a. ſ. plus diligit mundus, & diabolus malos, q̃ bonos, apoſtatas quã religioſos, iuxta illud Saluatoris Apoſtolis dicẽtis. Si de mũdo fuiſſetis, mundus vtiq; qđ ſuũ eſt, diligeret ſed q̃a de mũdo nõ eſtis, iõ odit vos mũdus. ¶Struthio eſt auis tãti feruoris, & ita calidæ eſt naturæ, ꝙ ferrũ digerit, & cõſumit, & iõ ſicut dicit Auic. ne nimietas caloris eius ipſã cõſumat, dedit ei natura groſſa oua duriſſimæ teſtæ, vt natura circa hmõi oua occupata, feruor caloris ipſius remittat. Iſta ẽt oua quãdiu ſunt inteſta in ſabulo, negligit, ſed edita diligit atq; fouet. Sic qñ aliquis platus zelo iuſtitiæ accenſus vult ferrũ. i. pctõres conſumere, ſine aliqua pietate corrigẽdo, ſicut ſunt multi q̃ nõ cõſiderãt aliq̃d de humana fragilitate, ſæpe fit, ꝙ natura naturãs. i. Deus ad tẽperandũ iſtã naturã. i. iſtũ calorẽ iuſtitiæ, dat ubi oua groſſa. i. carnales motus fortes, duros & rigidos, vel altas tribulationis. Vel dat ei oua dura. i. pmittit eũ facere enormia uitia, ut ex fragilitatis ppriæ conſideratione diſcat aliis miſereri, & vt feruor ſuæ rigoroſæ iuſtitiæ temperet. Oua ẽt in ſabulo negligit, q̃a ſubditos, & pullos q̃ in ſabulo tpalitatis inuoluunt dẽt cõtemnere. Sed qñ de hmõi ſabulo. i. de mũdi uanitatib. uirtute ſolis iuſtitiæ, & ei9 inſpiratione, vel ſua ẽt caſtigatione exeũt & ad factũ pniæ reuertunt, ipſos cũ pietatis, affectu dẽt colligere, uel nutrire reuertentes, vt dicat eis illud. Si ſeparaueris pcioſum à vili, quaſi os meũ eris. Hie. 11. Exẽplo Chr̃i q̃ cũ pctõrib. manducat, & bibebat, eo ꝙ nõ uenerat uocare iuſtos, ſed pctõres ad pniam. Luc. 5. Mat. 9. Mar. 3. Vbi. n. abũdauit delictũ, abundauit & gr̃a. ad Ro. 5. Vel pone contra malos platos, ſicut ſupra de acceptione perſonarum. §. Præcedenti. ¶Struthio licet habeat plumas ſicut auis, & roſtrũ, tñ corpus, & pedes quadrupedi ſimilantur. Nã duo pedes eius quadrupedi, & corpus eius equo dr̃ ſimilari, & iõ per pẽnas ſuas in aere non uolat. Sic hypocritæ in plumis apparentiæ, in roſtro eloquentiæ, auib. nobilib. i. uiris ſpũalib. ſiĩant. Iob 39. Penna ſtruthionis ſiĩis eſt pennæ herodij, & accipitris. Sed pedes eorũ. i. interiora affectus, & conſcia, caro eorũ. i. corporis infectio, & petulãtia quadrupedibus comparant. Alia nota ſicut ſupra. ¶Item ſtruthio ſicut dr̃ in natura rerũ eſt auis quaſi beſtialis, et alas hẽt ſicut auis, ipſis tñ nunq̃ utit in uolatu. Ipſas. n. habet de natura pili, ipſas tñ currendo erigit, & in terra ita celeriter currit, ꝙ qñq; equos tranſcendit pedes, hẽt biſulcos, q̃bus contra inſequentes iacit lapides, qñ currit. Sic verè mundi ſapientes quamuis habeant alas, ſicut auis. i. intellectum ſubtilem, & rationabilem ſicut hõ, ipſi tñ vñr in moribus beſtiales. nunquam. n. vñr uti alis intellectus ſe prudenter, & ſm Deum regendo, imo uidẽtur ſemper eſſe in terra, & terrenis manẽdo, & nihil de cœleſtibus cogitando. Iſti tñ quãuis non uolent in ſpiritualibus, celeriter tñ currunt, & circa terrã, & terrena aſtute ſe regunt in tẽporalibus. Nã tales q̃ in ſpiritualibus ſunt inepti, ſunt in tẽporalibus plus aſtuti, ita ꝙ etiam equos. i. uiros ſanctos domitos, & diſciplinæ ſubditos in talibus antecedunt, quia br̃ mali, qui in ſpiritualib. oĩbus ſunt peiores, ſunt boni in regimine tpalium, vt cõiter potiores, quia ſicut dr̃ Luc. 16. Filij huius ſeculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſũt. Iſti tñ qñ inſequuntur. i. qñ à prælato ſuo corriguntur, vel qñ à prædicatoribus arguuntur, ſolent lapides. i. uerba dura contra eos iacere, & eos ſi poſſunt, compullere retroire, ſicut ad litteram uidemus de obſtinatis peccatoribus, et ẽt de mundi diuitibus, quos reprehendere nullus audet, quia ſicut Prou. 9. dr̃. Qui erudit deriſorẽ, ipſe ſibi iniuriam facit.

8 ¶Struthio ſicut dr̃ in lib. de natura rer. habet duo oſſa, vnum in pectore, quo utitur loco ſcuti, & aliud ſub alis quo qñ ꝓuocatur ad iram, vtitur loco calcarum, ita ꝙ primo oſſe ſolet defendere, alio uero ſe ſolet ad pliũ ſtimulare. Sic uerè chariſſimi nos debemus hr̃e duo oſſa. i. duplicem virtutem. ſ. ſpem q̃ eſt ſcutum ſecuritatis, & timorẽ qui eſt ſtimulus voluntatis. Spe. n. hõ ſicut ſcuto in aduerſitate defenditur timore vero tanquam calcari in proſperitatib. ſtimulatᷓ. Eccle. 38. Stimulo boues agitat. &c. Pſal. Scuto circundabit te veritas

9 eius. ¶Struthio tantæ eſt ſtoliditatis, ꝙ qñ caput abſconditũ habuerit, totum corpus ſuum abſconditum credit, vt dr̃ ibi

10 dẽ. Expone ſicut ſupra de perdice. §. vlt. ¶Struthio calueſcere ſola inter aues dr̃, & plumas perdere cõprobatᷓ, vt dr̃ ibidem. Veruntñ cutis eius eſt ita dura, ꝙ plumis deficientib. & tempeſtate, & frigore defenſatur. Sic uerè hõ plumas diuitiarũ faciliter ſolet amittere, & iõ cutem corporis. i. conſtãtiam mentis debet ita fortem, & ſtabilem hr̃e, ꝙ ex tali amiſſione nõ debet dolere, & ꝙ nullũ frigus aduerſitatis ipſũ debet lædere, vel grauare. Iob 41. In ſtipulã verſi ſunt ei lapides

11 fundæ. ¶Struthio eſt aĩal obliuioſum, & iõ oua ſua in factam foueam ſabulo ſolet ponere, & operta fouea ſtatim recedere, & totum obliuioni tradere, ſed tũc qđ calor matris ouis denegat, calor ſolis, & aeris eis pſtat, q̃a. ſ. oua ipſa pulli virtute ſolis efficiunᷓ, ac ſi matris in cubitu continuè fouerenᷓ vt dicit phiſologus. ad qđ ẽt vr̃ facere illud dictũ Iob 39. vbi dr̃ ꝙ Deus priuauit eam ſapia. i. memoria, & ꝙ obliuiſcitᷓ in arena oua ſua. Sic verè ſæpe fit, ꝙ ubi pater, & mater. i. quicũque amici corporales relinquunt hoĩem, & eũ in paupertatis ſabulo poſitum derelinquunt, ſol. i. Deus per ſuã occultã prouidentiã eos fouet, & nutrit, & ipſos in pullos. i. in prudentes, & diuites cõmutat, & uertit, & ſine humano adiutorio ipſos de paupertatis ſabulo extrahit mirabiĺr, & educit vnde ipſi Deo poſſumus dicere illud Iob 39. Qñ ſtruthio ponit in arena oua ſua tu forſitan calefacies ea. Vel dic ꝙ ſabulum eſt ſtatus pc̃ti ex quo ſol. i. Deus pc̃tõrem per ſuam occultam inſpirationem educit, & eũ pullũ. i. uirum perfectũ facit. Vel expone generaliter contra duros parẽtes, & ẽt p̃latos, qui filiis, & ſubditis non ſolent prouidere, ſed eos obliquos cõtemnere, & horrere. Pſ. Pater meus, & mater mea dereliquerunt me. vñ ẽt de ſtruthione dr̃ Iob 39. ꝙ duratᷓ ad fi-

12 lios ſuos, ac ſi nõ ſint ſui. ¶Teſte eodẽ ſtruthio ſeu aſida vno oculo cœlum aſpicit, & alio terram cernit. Sic cũ hõ debeat hr̃e duplicem oculum diſcretionis. ſ. ſpiritualem, & tp̃alem, vnũ qui pertineat ad cõtemplatiuã, alium qui pertineat ad actiuam, vno debet cęlum reſpicere, & cęleſtia cogitare, altero vero debet terram, & terrena videre, ad ſe in eis debitè gubernandum, & ad ea p̃cauendũ. Vñ Eſa. 33. Regem ĩ de-

13 core ſuo videbit, oculi eius cernent terram. ¶Secundũ aliquos ſtruthio reſpiciendo oua ſua fouet, & ad perfectũ deducit. Sic Deus oculo ſuæ mĩæ hominem reſpiciens, ipſum in moribus perficit, & eum fouet per gratiam atque nutrit. &c. Vide ſimile de crocodilo. infra lib. 13. c. 22. §. 31. de Tinnũculis ſupra de columba. §. penultimo & antepe.

De Turture. Cap. 70.

1 TVrtur eſt auis ſimplex, ſicut columba, ſed longe diſpariter eſt pudica. Nam amiſſo compare, alterius copulã non requirit, ſed ſolitariè incedit, hominumq́ue conſortia valde fugit, & in deſertis habitans ſi ad hortos pp cibũ deſcendit, ſtatim iterum priſtina loca quærit. Sic hoĩes caſti, & maximè uxorati, qñ comparem amittũt. i. qñ alter coniugũ moritur, uerè alius ſi caſtus fuerit, ad alterius copulã nõ accedat, & ẽt hmõi quicunq; caſtus eſſe uoluerit, dẽt eſſe ſolitarius, & à conſortio hoĩum, & maximè mulierũ totaliter ſegregatus, & licet oporteat, ꝙ pp corporis neceſſitatem ad hortos hoĩum. i. ad bona mundi, & hoĩum conſortia multotiens ſe extendat, ſtatim tñ debet ab hmõi conſortio ſeparari, & ad locũ habitationis ſuæ. i. ad domum propriã ſi ſit ſecularis, vel ad religionem ſi ſit religioſus, redire. Religioſi .n. debent eſſe vidui a mundo, qui tñ ſ̃m Apoſt. 1. Tim. 5. Frequentant domos, & cũ fornicati fuerint, quærunt nubere. Vel dic, ꝙ turtur eſt anima, quæ de ſui natura ſimplex eſt, & caſta, multumq́; diligit ſociam ſuam. ſ. corpus ſibi vnitum, de cuius ſeparatione multum dolet, & triſtatᷓ, inquantum. ſ. nunquam poſt ſeparationem alteri corpori copulatᷓ, imò ꝓ ſocietate perdita ſp gemit, quia ſ̃m Aug. Aĩa ẽt beata ſp habet appetitum, & inclinationẽ naturalem ad corpus ſuum, qui quidẽ appetitus non adimplebitur gloria vſq; poſt reſurrectionẽ. Vel expone, ꝙ cõiunx aię eſt Chr̃s, cui ſponſata eſt in baptiſmo. Oſeæ 2. Sponſabo te mihi in fide. Iſtũ aũt ſociũ perdit, qñ mortalᷓr peccat, & iõ ad pn̄iam reuertẽs debet gemere per contritionem, dum amiſſionem ſui cõparis per pc̃tm̃ priſtinũ recordatur, vt dicat illud Hier. 2. Recordatus ſum tui, miſerans adoleſcentiã tuã, & charitatẽ deſponſationis tuæ. De vtraq; expoſitione dr̃ ad Rom. 8. Nos ipſi intra nos gemimus adoptionẽ filiorũ Dei expectantes, redemptionem corporis nr̃i. Et iõ hmõi pœnitens, & gemens non ſe debet alii corpori copulare. i. diabolo ſiue mundo, ſed cõparem propriũ. ſ. Chr̃m, vt ſibi in pręſenti per gr̃am, & in futuro per gloriam coniungatur, debet cum pnię gemitib. expectare. Figura Oſeæ 3. vbi Oſeæ accepit mulierem adulterã ex qua genuit filios, & filias, & dixit ſibi, multis annis expectabis me, nec ſequeris alios uiros. Mulier adultera eſt aĩa per pc̃tm̃ adulterata poſt baptiſmum. hanc Oſeæ 1. Chr̃s accipit, qñ p pn̄iam reuertitur ad eũdem. Iſta ergo multis annis debet eum per ſpem, & patientiã expectare, & nulli alii per pc̃tm̃ ſe cõiungere uel ligare. Hæc in locis ſecretis à cõſortio hoĩum ſegregatis habitat. ſ. in Paradiſo per affectũ, et cõtemplationẽ. ad Phil. 3. Noſtra cõuerſatio in cœlis eſt. Eleuabitur aquila, & in arduis ponet nidum ſuum. Iob 39. De ſummis ſilicib. videbo eum. Nu. 23. Et ſi pp cibum in hortum hoĩum deſcenderit. i. ſi ad mundi negocia pp neceſſitatem ſe extenderit, ſtatim obtento cibo ſolitaria loca petit, quia obtentis bonis tẽporalib. debet ſe per gratiarũ actionem in ſuperius eleuare.

2 ¶Turtur in hyeme deplumis efficitᷓ, & tunc in antris, & cauernis abſconditur, in nouo vero tp̃e de cauernis exit plumas reſumit, & ad pullificandum congrua loca petit, & in ramis duris, & nodoſis nidum cõſtruit, & facit. Sic verè chariſſimi anima in hyeme. i. in tp̃e peccati deplumatᷓ a plumis. ſ. uirtutis, & in cauernis. i. in negotiis mundi, & terrenis occupationibus habitat, & moratur. Sed adueniente nouo tp̃e. i. qñ per gratiam, & pn̄iam innouatᷓ, tunc exit de iſtis cauernis, et plumas uirtutum reſumit, et ad pullificandum. i. ad bona opera faciendum congrua loca petit. Vnde tunc inter denſos ramos. i. inter ligna crucis p eius frequentem memoriam, de lignis nodoſis, et duris. i. de operibus aſperis, et duris pnĩæ debet conſtruere nidũ ſuũ, et ſic ĩ nido talis diſciplinæ debet pullificare p bona opera et ibi iugiter cõmorari.

3 ¶Præterea turtur dr̃ bis pullificare, tertio vero non, niſi primi pulli corrumpantur. Sic hõ, pullos. i. opera ſua bis producere. i. ad intentionem duplicẽ debet facere. ſ. ad laudẽ Dei, et utilitatem proximi. Tertio uero. ſ. ad laudem mundi, nunq̃ debet pullos bonorum operũ procreare.

4 ¶Præterea turtur .5. annis cubat, ſuper cadauera nõ reſidet, ſed ꝓ victu quærit grana pura. Sic uir perfectus ſuper pullos. i. ſuper opera bona debet ſp cubare, et hoc 15. annis. i. in obſeruatione decem mandatorũ, et in memoriã quinq; plagarũ Chr̃i. Hic ſuper cadauera nõ reſidet, quia. ſ. in amore vel delectatione ꝓprii cadaueris. i. carnis fętidæ, nõ debet aliqualiter reſidere, imo ꝓ victu ſuo debet acq̃rere grana pura, ſacrã ſcripturã, vel ẽt grana. i. uirtutes, quę roctæ ſunt aĩæ nutrimentũ.

5 ¶Turtur ſp gemit dum conſiderat ſocietatem, quam amiſit, et aliis garrulantibus auibus, hæc pro cantu gemitũ reddere cõſueui, et ex tunc vt dicit phiſologus, ſp in ramis ſiccis, ꝗ nunquam in uiribus ſedere cõſueuit. Sic hmõi pœnitens conſiderans, ꝙ pp peccatum amiſit conſortium Ieſu Chriſti, debet ſp gemere per contritionem, peccatum proprium cogitando. Thren. 1. Ipſa autẽ gemens etc. Pſ. Laboraui in gemitu meo. Et licet garrulent, et rideant mundani, ipſe tñ debet iugiter triſtis eſſe. Iõ dicitur Eze. 35. Lætante uniuerſa terra, in ſollitudinẽ te redigã. Io. 16. Gaudebit mundus, uos aũt contriſtabimini. Vel dic, ꝙ cõiunx aĩæ eſt Chriſtus, et iõ in morte, et ꝓ morte eius debet gemere, et dolere.

6 ¶Turtur nõ tãgit cadauera immunda, ſed pro ſe, et pro pullis educandis quærit, et prouidet grana pura, et pulli turturis ſ̃m Conſtan. in principio ſunt uiſcoſi et graues ad uolatum, ſed paulatim aſſueſcunt ad uolãdũ, q̃a uiſcoſitas tẽperatᷓ. Sic nouitij et ſubditi, et maximè religioſi in principio, qñ ueniunt à ſeculo, ſunt uiſcoſi per carnales affectiones, et inhabiles ad uolatũ cõtẽplationis. Sed quanto plus

so plus ad volatum contẽplationis intenderint, tãto carnalitatis viscositas melius temperatur, & iõ isti grana pura sacrę scripturę debẽt comedere, cadauera verò.i. mulieres nõ debent per luxuriam tangere, nec earũ consortium frequẽtare. ¶ Turtur tpe hyemis pdit plumas, & in cauernis habitat atq; antris, sed tpe veris de antris exiens plumas recuperat quas amisit. Sic boni, & pij in tpe hyemis.i. paupertatis, & tribulationis aliorũ, qñ.s. vident alios indigere, tunc sine dubio debent plumas diuitiarum deponere, eis misericorditer largiendo, & in antris, & speluncis.i. in aliorum miserijs p compassionem debent iugiter residere, sed qñ aduenieт tẽpus ueris, qñ.s. post mortem adueniet ꝓsperitas sempiterna tunc sine dubio exient de antris, & cauernis, i. de miserijs huius mundi, & iterato in Paradiso recipient plumas, quia Christus centuplum retribuet illis, qui plumas diuitiarũ pauperib. emiserunt, quia bcati misericordes, qm̃ ipsi miam cõsequentur. Mat. 5. item 19. Centuplum accipiet &c. ¶ Turť est auis nullum lędens, sed erga oẽs patienter se hñs, in locis tutis, & delectabilib. habitans, & sicut dr̃ in libro de natura rerum, hæc auis sola de nocte pullos suos pascit, & hæc auis sola teste phisologo in æstate pinguescit, cum gñaliter oẽs aliæ aues in æstate macrescant. Talis est vir bonus vel vir pfectus, qa nullum dẽt lædere, sed in aliorũ lęsionib. patientiam hr̃e, loca vero tuta religionis, & loca amena ętternæ habitationis dẽt per contemplationem, & desiderium frequẽtare, & talis in nocte aduersitatis pullos suos dẽt p doctrinam pascere, ipsosq: in nocte, & turbulẽtia paupertatis dẽt per eleemosynam enutrire, quia.s. plus indigent subditi per doctrinã nutriri spũaliter, qñ est nox tribulationis, ne forte cadant in barathrum desperationis. vnde Matt. 13. dr̃ ꝙ media nocte gallus cãtauit. Ps. Tota nocte ĩ illuminatiõe ignis. Et isti in æstate pinguescũt, qa.s. viri iusti in æstate prosperitatis ꝓficiunt, & p temperantiã ibidẽ virtutib. pinguescunt, & sic isti vbi oẽs alii gñaliter cõsueuerunt deficere, cõualescunt. Vel põt gñaliter allegari de quibusdã q in hyeme tribulationis, & paupertatis macrescunt à virtutib. rõne impatientiæ, & desperationis, q tñ in æstate prosperitatis proficiunt rõne tpantiæ, & gratiarum actionis, & inde est, ꝙ martyres in hyeme præualuerũt, qui in prosperitatis æstate forsitã defecissent. Et econuerso multi fuerunt sancti confessores, qui in prosperitate sanctè vixerunt, qui forte in martyrio succubuissent, & hoc est quod figuratur. Nu. 21. ubi Deus præcipit, ꝙ illud quod ignem non põt sustinere, aqua expiationis purgetur, hoc est dictũ, ꝙ illi qui per ignem aduersitatis ad Deum nequeũt venire, per aquãm diuinæ miæ, & mũdanæ ꝓsperitatis ad ipsam ualeant applicare. ¶ Vt dicit Philosogus, turtures non bene volant flante austro, qa ipsius vendi humiditatæ pennæ suæ fiunt graues. Sic verè charissimi qñ auster uentus calidus.i. fauor fortunæ, & mũdani successus nos afflat, pennę mentis nr̃æ humidæ per pigritiam fiunt, ita tunc ad cœlum p cõtẽplationẽ, & affectionem volare non possumus. ¶ Vt dicit idẽ, qñ turtures volãt versus aquilonem, non hñt rectorẽ. Econuerso vero si ab aquilone versus austrum volauerint, tunc hñt rectorẽ quem sequunť quod ad hoc potest adduci, uam illi qui in aquilone.i. in frigore aduersitatis habitant atq; volant, rectore nõ indigẽt, qa.s. vexatio dat intellectũ. vñ in illo statu põt hõ se sufficiẽter regere p seipsum, sed uerè illi qui ad austrum mundanæ prosperitatis volitant, & anhelant, rectore prouido indigent, qui ipsos regat, & manuteneat ne delinquant, qa breuiter illi, q appetũt ꝓspera, citius delinquunt, q̃ q aspera, & iõ rector magis est necessarius his q̃ illis. vñ Ps. Dñs regit me & nihil mihi deerit, in loco pascuæ ibi me collocauit.

De Valello. Cap. 71.

VAlellus est auis columbino capite, & cristato, colloq; viridi, & corpore varietate distincto. Hæc auis, cum hoĩem à longe nido suo appropinquare viderit, egressa sibi cum clamore occurrit, sicq; fatua auis, quæ clamore suo hominũ à nido suo se fugare credit, ipso clamotis indicio nidũ prodit, sicut dr̃ in libro de natura rerum. Tales ꝓculdubio sunt multi, q cum clamoribus suis, iniuriis, & detractionib. credunt de aliis triumphare, & hoĩes nido, suo insidiãtes.i. inimicos suos sibi, & suo statui inuidentes, credunt à se suis clamoribus elongare, & tñ ex hoc solẽt eos amplius in sui præiudicium aĩare 2. Reg. 1. Os tuum contra te locutũ est. & Iudith. 8. Nõ sunt ista uerba q̃ miam prouocẽt, sed potius, q̃ irã excitent, & furorẽ. Vel ad littera põt allegari cõtra multos simplices, q cũ se multis verbis, & iurationibus excusare credũt, seipsos tñ magis suspectos reddũt. Vel põt allegari contra iactatores, qui si habent aliquod secretum, nõ cessant clamare, donec illud oĩbus contigerit reuelari.

De Vespertilione. Cap. 72.

VEspertilio ſm glosã Esa. 2. lucẽ odit, & tenebras amat. Nã in die ĩ parietũ foraminib. se abscõdit. Cęca est ad modũ talpæ, & puluerẽ lingit. Tales sunt cupidi, maximè vsurarii, qa cęci sunt, & duces cęcorũ. Matt. 15. ad modũ talpæ, q̃ sp est in terra, vbi optimè se regit, & ibi q̃rit victũ. Iõ tales lucẽ manifestationis odiũt & abhorrẽt. Et iõ qñ cõtra cⁿ suos faciũt, nolũt ꝙ manifesteť veritas, imò ĩ cauernis.i. ĩ occultis eos faciũt, inquantũ ipsos palliãt cautelose, ne appareat falsitas vel vsura, & sic tenebras obscuritatis diligũt qa q̃ in occulto ab eis fiunt, turpe est dicere. ad Eph. 5. Et lumen manifestationis fugiunt, & deuitãt. Oẽ.n. ꝙ manifestať lumen est ad Eph. 5. Quia ergo q malè agit odit lucem, iõ in die in rumulis parietũ.i. in secretis cauernis se abscõdũt, vñ Iob 24. in tenebris quasi in luce ambulãt. Prou. 2. Relinquũt iter rectũ, & ambulãt p vias tenebrosas. &c. Iõ Eze. 9. Vide fili hoĩs, q filii Israel faciunt in tenebris. Vel p noctẽ accipe bona tpalia, & p lucẽ, & diẽ spũalia, & applica ad ꝓpositũ. Dilexerũt hoĩes magis tenebras quã lucẽ. Io. 3. ¶ Vespertilio q̃uis pp alas, & pp volatũ auis esse eredať, esse tñ bestia sex rõnib. cõprobať. Primò qa nõ ouat, imo more bestiarũ pullos cõcipit, & procreat, qđ tñ inter volucres non hr̃. Scđo quia dentes habet. Tertio qa cauda caret. Quarto quia lac & mamillas habet. Quinto quia per terram currit, & quatuor pedibus graditur. Sexto quia muri in corpore similať sicut in libro de natura rerum dr̃, & etiam Isid. quorũ ẽt magnã partẽ dicit Pli. li. 10. c. 61. Sic uerè charissimi multi sũt, q quamuis habeãt nomen, & famã, ꝙ sint aues.i. viri spũales, & iusti, isti tñ bestię.i. viri bestiales eẽ noscunť, & hoc qa isti nõ pariunt oua, sed aĩalia.i. nõ faciũt opera spũalia, sed carnalia. vñ ad Ro. 8. Qui.n. ſm carnẽ sunt, q̃ sunt carnis faciũt. Itẽ isti hñt dẽtes.i. uerba detractoria. Cauda carẽt.i. mortis memoriæ. Lac & mãmillas hñs.i. verba fallacia, dulcia, & deceptoria, cõtra illud Pro. 24. Ne lactes quemq̃ uerbis tuis. Itẽ isti in terra cũ quatuor pedib.i. cũ quatuor affectib. per auaritiã gradiunť, & p inhonestã cõuersatiõnẽ murib. similanť. Iudith. 14. Egressi mures de cauernis suis. &c. Vespertilio binos parit pullos, ipsosq; pedib. amplexu, aliqñ de loco ad locũ volando portat, vt dr̃ ibid. & ẽt Plin. vbi supra. Sic mali, nepotes & filios vltra modũ carnaliter amplexantes, ipsos inter pedes affectionis suæ continuè secũ portant. ¶ Caput vespertilionis aridũ ad collũ suspeusũ, impedit somnum. caput hoĩum est Adã. caput angelorũ fuit lucifer. Qui ergo tale caput p peccatũ aridũ, & ad mortis ariditatem damnatũ per consideratiõnẽ portauerit, nunq̃ somno peccati, & pigritiæ succumbet, sed sp per diligentiam vigil erit. Vel per caput aridũ intelliges mundi capitaneos, & potentes, quos quia Deus sæpe facit aridos in inferno, consideratio mortis suæ nos debet facere vigiles p̃ timore. Sicut dr̃ in lib. de natura rerum, in India sunt vespertiliones maiores, habentes dentes sicut hoĩes, quę si hoĩem in facie perciunt. nasum aut aures ei præscindunt. Sic uerè faciunt tyranni, & homicidæ, qui.s. columbinam simplicitatem execedunt, quia.s. tales homines crudeliter percutiunt, & eos rupiter mutilant atq; lędunt. Vel dic ꝙ isti sunt dęmones, qui hominibus fuerunt nasum deuotiouis, & aures obedientiæ, & auditionis. ¶ Vespertilio est frigidissimæ naturæ ſm Constantinum, quia si sanguine eius supercilia liniantur, non finit ibi crescere pilos. Sic prælatus auaritiæ frigoræ constipatus, qñ sanguis eius tam aliquem.i. qñ sua crudelitas (quę per sanguinem designatur) circa subditum aliquem applicatur per rapinam, & excoriationem, pilos diuitiarum inde eradicat, subuertit. &c. Vel per sanguinẽ intelligo affectionem, & amorem talium, qui sine amissione diuitiarum in sumptibus, non seruantur. Ideo consulitur Eccl. 13. Ditiori te ne socius fueris, si enim largitus fuerit, assumes te si nihil habueris, derelinquet te. ¶ Teste Aui. Vnguentum uespertilionis ꝓhibet mãmillas puela-

tum ne nimis crescant. Sic vnguentum carnalis uoluptatis vel temporalis prosperitatis attenuat, & minuit mamillas clementiæ, & pietatis vel doctrinæ, & veritatis. ¶Vespertilio est auis muri similis ſm Isid. Volucris, & quadrupedis formam gerit, & tam voce, q̃ stridore sonum reddit, in die latet, in nocte patet. Iō vespere à vespere noīatur, eo φ in vespere circunuolat ad rapinam, & ſm gl. Esa. 2. oleum de lampadib. bibit. de die in parietum rimulis se abscondit & licet auis esse credatur plumas tñ aliquas nō acquirit, imo alæ eius carneæ sunt. Sic hypocritæ formam volucris hñt, & quadrupedis, quia licet esse volucres. i. contemplatiui videanť, quadrupedis tñ. i. carnalitatis formam non mutant, imò muri sunt similes, q̃ stercora comedit, & qui in domo patris familias nullum fructum facit, imo comedit panem suum, q̃a tales in ecclesia non ꝓficiunt, sed potius panem beneficiorũ comedunt sine fructu. Isti in die. i. in manifesto apparentia hoīum latent, quia tunc vñr esse boni, sed in vespere patent, & in nocte, q̃a q̃ ipsos videret in abscondito vel in nocte tunc paterent, quia. s. tunc faciunt opera sua praua. Iō Eph. 5. Quæ aũt in abscondito ab eis fiunt, turpe est dicere, quia tunc temporis circunuolant ad prædandũ. i. ad carnis suę delectabilia perpetranda, & tales de lampadib. bonorũ suorum, quæ lampades ſm Greg. nominantur, nisi oleũ vanæ gloriæ non q̃runt. Eze. 16. Similã. i. sacram scripturam, & mel. s. mundi prosperitatis, & oleum comedisti, &c. Iō Oseæ 12. Fędus cum assyrijs inij, & oleum in Aegyptum ferebat. Et iō tales in die. i. in manifesto est apparentia, q̃ per parietes designatur, latere dñr. Et ideo licet isti credanť esse aues .i. viri cõtemplatiui, & cœlestes, plumas tñ virtutum aliquas non acquirunt, imo alæ talium. i. perfectio virtutum quas videntur habere, sunt carneæ. i. ad carnis delectabilia ordinata. Vel alæ eorum. i. sapientia & industria carnalis est, terrena, animalis, & diabolica. Iac. 3. ¶Vespertilio hẽt alas carnosas, & volat de nocte, & habet debilem visum, ita φ diem nequit sustinere. Sic aliqui prælati alas. i. affectus habent carnosos, quia omnis amor talium ad carnem & sanguinem idest ad parentes, & nepotulos, vel etiam delicias ordinatur. quia qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt. ad Roman. 8. Et iō visum habent debilem idest spiritualium paucam cognitionem, quia diem idest bona spiritualia nequeunt speculari, sed in nocte idest in negocijs secularibus optimè volitant, & discurrunt. Ps. Errauerunt, in tenebris ambulant. Vide 8. §. de auaro, Et applica. Et sicut vespertilio non volitat nisi in nocte, ita tales non volitant nec ascendunt ad statum dignitatis, & bonorum nisi in vespera vitæ, quando scilicet sunt prope mortem, &c. Et tunc cum habuerint quod cupierant, possidere non poterunt. Iob 20. Quia etiam subito dum non speratur, veniet contritio eius. Esaiæ 30. vel per uolatum intelligo bona opera, quæ isti ante senectutem non faciunt. Vel de nocte idest, per occultas pactiones, & promissiones aliquotiens volant ad seculi dignitates.

De Vlula. Cap. 73.

VLula quæ idem est quod bubo, qui de nocte vlulat, oua monedularum rostro frangit. Vlulatus dius ſm augures portendit aduersitatem, taciturnitas uerò prosperitatẽ. Et est auis plumis onusta, templa frequentans, vt oleum bibat. Alij aũt, volũt φ Vlula idem est q̃d onocrotalus. sed tã de bubone, quã de onocrotalo sufficienter dictum est. Tales sunt murmuratores, qui plumis honestæ apparentiæ induti in tẽplis & ecclesiis idest religionibus conuersantur, vt oleo lampadum idest vana gloria satientur. Oleum enim vanam gloriam significat. Lãpades verò bona opera designãt. Oleum igitur lampadum bibunt quando gloriam de suis operibus expectant. Isti oua idest bona opera. s. & fructus aliarum cum rostro suo. i. cum verbis detractoris frangunt, dissipant, & absorbent, & vlulatum detractionis in nocte emittunt idest in oculto & non in præsentia personarum, & ideo talis vlulatus præsagit aduersitatem, quia per hmõi murmura, aduersitas inuidiæ, & discordiæ in conuentionibus generatur. Ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis. Hie. 11. Ideo Esaiæ 18. Respondebunt vlulæ in ędibus suis &c. Eorum taciturnitas prosperitas est, & concordia aliorum. Iō prudens in tp̃e illo tacebit, q̃m dies mali sunt. Amos. 5.

De Vpupa. Cap. 74.

VPupa est auis quę fimo, & stercorib. hoīum nutritur, cristis tñ est à capite ꝓdeuntib. galeata. Sic detractores stercora, & fimos aliorũ hoīum. i. eorũ mala, & vitia ore proprio comedunt, & corrodunt, dum de ipsis murmurãt, & loquuntur. Et tales in capite sunt crista, quia cornib. supbiæ p̃ cęteris sunt elati, se. s. prę alijs perfectos reputantes. ¶Vpupa est auis spurcissima, ſp in fimo residens, vel sepulcris. Vñ de stercorib. hoīum nidum facit, & eis vescit, & nutritur, & quamuis sit spurcissima, tñ cum crista est multũ decora. Et qui sanguine eius se inunxerunt, dęmones in somnis se suffocantes videbit, & eius cor in maleficijs valet, q̃a eo vtuntur magi in maleficijs faciendis. Tales sunt luxuriosi q̃ sepulchra frequentant. i. mulieres, in quib. per niuium affectũ totaliter sunt sepulti. Mulieres dominatæ sunt eis. Esa. 3. Stercora comedunt atque fimum, dum. s. actus luxuriæ faciũt, & exercent, quia. s. sicut stercora fœtent, iō tales sunt spurcissimi, & vilissimi, quia in actib. spurcissimis occupantur, & licet ita sit, tñ tales vigẽt cristis, & pulchritudine corporalis sanguis taliũ est pc̃m. Ps. Virum sanguinum, & dolosum abominabiť dñs &c. Quo si quis inunctus fuerit, eis .s. fauendo, cõplacẽdo, vel ẽt imitãdo, ꝓ certo in somnis. i. post morte videbit dæmones suffocãtes se. s. in inferno. Iob 20. Venient super eũ horribiles. sequiť. Deuorabit eos ignis q̃ non succẽditur. Et cor vpupæ maleficis est cõueniẽs, q̃a. s. amor uoluntas, & affectio luxuriosorum, infernalib. maleficis est complacens, inquãtum per eorum gestus, instigationes, & suggestiones trahuntur alij ad pc̃m. Ideo pp̃ hæc oĩa dr̃ Iob 21. ipse. s. luxuriosus, ad sepulchra docetur, & in congerie mortuorũ vigilabit dulcis fuit glareis cocyti, & post se oẽm hoiem trahet, & añ se innumerabiles, & Iac. 5. Epulati estis sup terrã, & ĩ luxuriis enutristis corda uestra.

De Vulture. Cap. 75.

VVltur ſm Arist. carnib. crudis vescitur, & iō ꝓ ipsis pugnat, & si aliq̃d de cibis eius remanet, aliis non diuidit, sicut facit aquila, imo in nido proprio reponit pro pullis suis fouendis. Sic luxuriosi carnib. crudis. i. mulierib. p̃ luxuria satiantur, & sic de pręda. i. de bonis suis temporalibus aliquid eis remanet, quod. s. non totum in actib. luxuriæ, & superbiæ, aut in pompis, & vestib. expẽdatur, illud aliis auibus ad modum aquilæ. i. more viri iusti pauperib. minime largiuntur, imo in nido arcarum suarum totum reponunt ꝓ pullis suis. s. corporalib. parentib. vel bastardis nutriẽdis, vel ẽt pro vxore, & filijs nutriẽdis. Vnde Naum. 2. Leo cepit sufficienter catulis suis, & necauit leænis suis, & impleuit præda speluncas suas, & cubile suum rapina. &c. ¶Vultur licet aliquando ascendat alte, tñ visa in terra præda, seu cadauer, subito descendit ad pędandum. Sic sunt multi qui de alta contemplatione ad carnalia terrena descendunt, & sicut ẽt vultur, licet cito descendant, vix tñ reascendunt. Vix .n. per contemplationẽ ascendunt, faciliter verò descẽdũt sed tñ difficiliter reascendũt. ¶Vultur pugnat cum herodio ſm Arist. & est q̃dã auis fluuialis dicta almatar cui insidiať, vt si aquam dimiserit, ipsam rapiat, & occidat, vel si exire nõ audeat, ibidẽ suffocetur, & pereat. Sic diabolus herodios, q̃ boni dicit possunt, impugnat, & religiosis fluuialib. insidiatur ut si fluuium religionis relinquerint, tẽporalib. inhærẽtes, uel etiam si ibi remanserint de spiritualibus præsumentes, ab eo protinus occidanť. Ps. Insidiatur ut rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eum. ¶Vultur comedit carnes crudas, pro quib. pugnat. &c. sicut supra. Et nota, φ carnes eius duræ sunt ad digerendum, grauis fętoris, & mali saporis. Sic luxuriosi duri sunt, & obstinati ad digerendũ, id est ad corrigendum, quia peruersi difficile corriguntur. Ecclesiast. 1. Grauis etiam saporis, & odoris id est malæ uitę, & famæ ad cõuersandũ. ¶Vultur uidens pullos impinguari eis inuidet, & eus percutit, sicut miluus. Sic inuidus bonis inuidet aliorum. Iacob. 3. Ibi zelus & contentio ibi inconstantia, & omne opus prauum. ¶Vultur frequentat exercitum, ut de cadaueribus equorum, & hominum satietur. turde uolat, et diu uiuit, s. centum annis. Sic cupidi, et super domos principum, et regum &c. Vel per exercitum intelligo lites, et cõtẽtiones. ¶Item vultur sequitur exercitum

tum equorum, & hoim, vt cadaverib. satietur. Sic & mali p̄lati domos principū, ut donis, & honorib. exaltent̄ vt patet in curia fráciæ, vbi oēs sunt epi. ¶ Scd'm philosophū vultur hēt optimum sensum olfactus, & ideo cadauera longè sentit. Sic tales hñt sagacitatem in tpalibus. ¶ Item ab ortu solis vsq; ad meridiē vultur non venatur, sed post meridiem circa occasum uacat ad prædandum. Sic isti in principio boni sunt, sed in fine vitæ fiunt rapaces, & cupidi. ¶ Item s̄m Aris. vultur circa nidum suum, & pullus nō, sinit alios appropinquare, timens ne prædæ non sufficerent vtrobiq. Sic tales ꝓhibent subditos ab alienis, ut pinguiores eos reperiant ad prædandum, siĉes cani qui pugnat cum aliis pro osse carnoso, vt solus illud rodat, sicut etiam catus seruat caseum. &c. ¶ Item dicit Pli. q̄ cor vulturis in pelle leonis inuolutum, librat portantem à feris, & leonibus. Sic cor. i. affectio circa personam aliam, licet sit crudelis, impia, & leonina, tñ eam fouet, et sustinet ab aliis defendendo, si tñ habeat pellē leoninā. i. tēporalē subām leoninè congregatam. ¶ Itē s̄m Plin. penna uulturis alligata pedi sinistro mulieris prægnantis, facit eam parere, & si diutius teneatur ibidem educit intestinā. Per mulierem prægnantem intelligo subditum diuitē, per pedem sinistrum tēporalia. Prouer. 3. In sinistra illius diuitiæ. Per pennam intelliguntur balliui, & officiales prælatorum, qui simplices subditos faciunt parere. i. emendas gagiare. ¶ Item s̄m Pli. lingua vulturis appensa collo personę, facit eam gratiosam ad impetrandum quid vult. Sic prælati per verba, & preces, malis suis familiaribus impetrant multa bona. ¶ Vultures s̄m Isid. etiam ultra mare cadauera sentiunt, & ad ipsa comedenda uolant, & currunt. Sic verè charissimi deuotus populus christianus debet carnem mortuā .i. carnis Christi mortem, quæ facta fuit vltra mare, sentire, & ad ipsam per deuotionē currere, & per crucis assumptionem ad eā transfretare. Esa. 23. Transi terram tuam filia maris. Vel per cadauera intelligo fętidos sarracenos, quorum fœtorem, & infidelitatē debemus ultra mare sentire, & ad eos personaliter currere, ipsosq; occidere, & necare. ¶ Vultores s̄m Isid. præsentiunt futura cadauera, & hominum, & bestiarum mortes, & ideo præ gaudio futurorum cadauerū solent insimul conuenire. Vnde ēt talium conuentus, solet futura prælia, et mortes hominum præsignare. Tales sunt multi ecclesiastici, maxime ecclesiarum curati, et religiosi etiam mendicantes. Isti. n. diligunt, et præsentiunt cadauera, et funera mortuorum, et ad ea volant, et discurrūt, iuxta illud Iob. 39. Vbicunq; senserit cadauer, statim adest. Vñ qñ plures tales alicubi plus solito conueniunt, istud cōmuniter signū est futuri cadaueris, vel præsentis. ¶ Teste Aristo. vultures in olfactu præcellunt, sicut aquilæ in visu. Per vultures intelliguntur grossi, & ponderosi, simplices atque rudes. Per aquilam intelliguntur prælati, clerici, ecclesiastici, & subtiles. Istud est ergo uerū, q̄ hodie q̄uis aquilæ. i. viri ecclesiastici præcellāt alios in visu, & discretione, vultures tñ .i. simplices eos præcellunt in odoratu, & deuotione. Augusti. Simplices rapiunt cœlos. &c. ¶ Scd'm Isid. nidos vulturū nemo attingit, ꝓ eo q̄ in altissimis rupibus nidificant. Vnde etiam s̄m Arist. dicitur q̄ vultur p̄p uolatum, altissimum Iola dicitur auis Dei. Sic eos debemus ita altè per contemplationem ascendere, et ita altè nidum spei nostræ in Deo, et in Paradiso ponere, q̄ nemo diabolus, seu quicunque spiritualis inimicus debet ad nos per tentationē attingere Iob. 39. In præruptis silicib. commoratur in inacessis rupibus. ¶ Vultur antequam volet, vt communiter facit tres saltus ita. n. est auis ponderosa vt subito volare nō possit, ita q̄ qñque agilitate canis capitur, antequā à terra penitus eleuet̄. In terra autem libenter graditur, nisi hoiem viderit, et ideo gradipes appellatur, vt dicitur in libro de natura rerū. Sic vere sunt multi ita tardi, et ita pigri ad volatū bonorū operum exequendū, et ita libenter gradiuntur per terrena negocia, q̄ nunquam celeriter volunt incipere aliquem volatum cōtemplationis, vel bonæ operationis, imo semper cōsueuerūt multos saltus. i. multas interceptiones, et pigras deliberationes, retardationesq; facere, antequam possint aliquem spiritualē volatum bonorum operū exercere, et ita libenter gradiūtur per terrena negotia, quod nunquam spiritualiter celeriter volūt incipere, propter quod sępe contingit ipsos, antequam bonum volatum quē proposuerāt impleant, canis inferni tentationibus arripi, & per diuersa peccata ab isto penitus impediri. Isti ergo sunt uultur, q̄ dr̄ s̄m Isid. quasi volans tarde. Contra illud Eccl. 6. Non tardes conuerti ad dominum. Ista videntur in multis peccatoribus, qui quotidie proponunt pęnitere, & quotidie vident̄ velle incipere, sed dum procastinant, finał̄r nihil faciunt q̄. nimo cane. i. morte p̄uenti subito pereūt. Vel dic q̄ quicūq; aliquem volatū boni operis alicuius facere vult, dēt prius deliberando ter vel amplius se mouere. Seneca. Diu delibera, cito facito. ¶ Vult̄ indifferenter ad omne cauder volat, & iō faciliter capitur s̄m philosophū & sicut dr̄ in libr. de natura rer. Vultur pugnat cum herodio herodius tñ cum sit agilis, impetui vulturis cedit, & sic vultur impetu ruēs, cum p̄p pondus se retinere nō valeat, contra terram uel lapidē se occidit. Sic vere charissimi illi, q̄ sine discretione indifferenter ad oīa cadauera. i. ad oīa mundi delectabilia per desiderium volant, faciliter per diuersa peccata se illaqueant. Potissimè vero superbi dum cōtra herodium. i. contra suos aduersarios se minores sine temperamēto misericordiæ cū toto vindictæ impetu debacchātur, ipsosq; totis virib. eneruare nituntur, sępe fit q̄ aliis per diuinā prouidentiam liberatis, nisi per iudicium diuinum impetu proprio destruuntur. Istud quotidie videtur in guerris, & hastiludiis. Istud apparuit in Sennacherib. qui toto impetu volebat destruere regem, & populum iuda, & tñ illis saluatis ipse in sua superbia est pemptus. Esaiæ. 51. Percussisti superbum, vulnerasti draconē. ¶ Vult̄ pullos suos statim q̄ sunt adulti, à nido suo proijcit ipsosq; nec circa nidū suum manere permittit &c. Expone sicut supra de aquila. & sicut de auibus in generali. § 45. Vł̄ si vis dic, q̄ sic debēt facere nobiles, q. a. s. filios suos non debēt secum in domo tenere, sed exterius ad videndū & experiēdum muudum eiicere, & mittere, & eos propriæ prouidētiæ exponere, vt necessitate ducti, discāt de se, & de salute propria cogitare. ¶ Item vultur alios vultures, & proprios pullos adultos iuxta nidum suum morari non permittit, timens ne prædæ non sufficerent vtrobique. Magnum corpus. n. habet vultur, & ideo magna patria pari vulturum necessaria est ad prædandum. Tales sunt p̄ certo magni vsurarij, & raptores & ambitiosi, & potissimè inuidi, & aduocati. Isti enim iuxta domū vel patriam suam nunquam volunt alios sibi similes inuenire, quanuis etiam sint eorum pulli, idest consanguinei vel amici nec cum istis habitare volūt, & nunquam parem habere quęrunt, dicentes illud Eccle. 6. Nunc māducabo de bonis meis solus. Timēt. n. q̄ patria nō sufficiat p̄dæ plurium. rapinis. n. suis & vsuris est magna patria necessaria, & ideo tales alios sibi pares repudiāt, vt soli patriam deuorent, & corrodant. ¶ Vultur magnas aues inuadit: sed minimis parcit. Sic iudex plus debet irruere contra malafaciētes diuites, quam pauperes. Ecōtra de miluo. &c. ¶ Vultur iuxta nidum suum non venatur, docente natura pacis amica ne vicinarum gentium odium cōtra se, & nidum suū excitet, sicut dicitur in libro de uatu. re. prædicto. Expone istud sicut infra de lupo, & sicut supra de auibus in generali. ¶ Vultur cum adulta fuerit, matremque suam debilem ad volandum viderit, eam impetere, & occidere cōsueuit, vt dicitur ibidem. Sic verè religiosi, & clerici vidētes, q̄ mater sua idest prælatus suus defectuosus est, & debilis ad volandum. i. ad operandum, debet contra eum insurgere, & eum à statu suo deponere. Teste. n. Arist. bonum est mactare patrem in treballis, quia sicut dicitur in euangelio. Qui nō odit patrem, & matrem, non potest meus esse discipulus. Vel potest allegari contra filios impios, & iniquos, qui proprios prælatos, & benefactores, amicos & parentes, quamuis ipsos, quandoque fouissent tanq̄ matres, si vident eos in aliquo defectiuos, vel præ paupertate, vel alias ad volandū, & ad eis amplius benefaciēdum debiles, & infirmos solent cōtrà eos isurgere. & ipsos accusare, et spūaliter occidere, & grauare. Lu. 21. Exurgent filij in parētes, & eos morte afficient. ¶ Vultur vt dr̄ ibidem, pro eo q̄ p̄p pondus corporis, nō pōt acquirere sibi cibum faciliter, iō reliquias cibi aliis non diuidit, sed pro se, & pullis in nido suo, reponit, quia pro certo, quod difficilius, acquiritur diligentius cōseruat̄. Vel pōt dici de uiris prouidis, qui oīa nō solent expēdere, sed pro tēpore futuro reponere, & seruare. Prouer. 10. Sapiens aūt seruat imposterum. ¶ Itē vultur optimū odoratum

habet ad cadauera sentienda, et iō sequitur exercitum. Vñ sm augures qñ plurimi vultures circunuolant, signū est p̄lii futuri, qa aliquo occulto sensu præsentiunt cadauera, q̄ vultur in sero prædatur, et non in mane, et illa quæ de cibo suo remanens aliis non largitur, sed in nido recoligit ꝓ se, et pullos educādis, aliquotiens putrescūt. Sic auari optimū olfactum, i. discretionem optimū hñt ꝓ cadaverib. bonorū tēporaliū sentiendis, et ideo exercitum. i. lites et cōtentiones sequunt̄, et spe cadauerum habendorum. i. tēporalium acquirendorū in simul conueniunt, atq; volant. Qđ quidē est signum futuri prælij. Nam pp lucra hmōi, sæpe vnus cōtra alium præliatur. Isti in sero senectutis magis, q̄ in mane iuuentutis prædant̄, qm auaritia plus viget in senectute sm

26 Sen. Expone cætera sicut infra. ¶ Vultur sm aliquos sine cōcubitu nascitur, et habet hanc proprietatē, ꝙ os eius inuolutum in pelle leonis vel lupi, liberat se portantē à lupis, et leonib. Pes eius dexter sm Plin. sanat dolorē pedis sinistri hoīs, & econuerso pes sinister, hoīs pedem dextrum sanat. Charissimi habet duos pedes, dextrū. s. i. misericordiā, sinistrum. i. iustitiā. Sed hō duos ēt habet, dextrū. s. i. gaudiū de lumine prosperitate, & sinistrū. i. timorē de salute. Ergo si hō patitur in pede dextro, nimis gaudens, et se delectans in ꝓspera fortuna huius mūdi, super istū pedē aponat Dei pedē sinistrū. s. eius iustitiā cogitando, (Iō dr̄ ad Ro. 10. Noli alte sapere) et tunc cito sanabitur. Sed econtra si hō considerans, sua peccata patiatur in pede sinistro nimis timēdo, et quasi de salute desperādo, apponat de pede dextero Dei. i. cogitando eius misericordiam, et cito saluabitur. Sic. n. loquit̄. Ps. Saluum me fecit dextra tua. Dicat ergo Canti. 2. Leua eius sub capite meo, et dextera illius amplexabit̄ me q. d. leua iustitiæ diuinæ et dextera suæ misericordiæ me liberabunt. Vultur ēt qui sine concubitu nascitur, Christum siguificat, q de virgine siue virili semine de sācto spiritu cōcept⁹ est. Os ei⁹ igitur ī pelle leonis siue lupi inuolutū significat diuinitatem quæ fuit inuoluta in pelle humanitatis in incarnatione, et illa certe hoīem hanc gestātem per deuotionem, liberat ad incursibus luporum infernaliū, et leonū. Et de hoc scribitur Eccl. 51. Liberasti me sm multitudinem, misericordiæ, nominis tui, à rugiētibus præparatis ad escā.

27 ¶ Dicit Pli. ꝙ penna vulturis apposita pedi sinistro mulieris parturientis facit eam parere. Sic verè si imitatio vita Christi, virtutum eius, et perfectionum, apponatur pedi sinistro. i. affectione aīæ prægnantis, et dolores parturientis, (illius quidem aīæ de qua loquitur Ps. Concepit dolorem, et peperit iniquitatem.) si hæc inquā vitæ Christi perfectio tali affecti in ordinato alligetur, facit eam parere, non peccatū qđ ex carne conceperat, sed virtutē q̄ eam spiritus sanctus

28 docuerat. Esa. 60. Nunquid ego parturiam? ¶ Secundum Pli. a lingua vulturis sine ferro auulsa facit portantē se gratiosum. Sic vere charissimi lingua, locutio, oratio et itercessio virginis Mariæ gloriosæ, quæ more vuturis sine carnali copula peperit, et cōcepit, qñ sine ferro. i. sine peccati duritia imploratur, facit et in uerbis, & operib. gratiosum, et ideo p̄dicator in principio sermonis istam linguam uel gratiā petit, et inde est quod pro gratia impetranda dr̄ Aue maria

29 petit. &c. ¶ Cinis ulturis serpētes ingat, et communiter sanguinis eius leprā curat. Sic uere cinis. i. memoria mortis et sanguinis Christi serpentes. i. tentationes, quæ in nobis serpūt et etiā et lepram luxuriæ, et peccati curat spiritualiter atque sanat. Ad Heb. 9. Omnia ferè in sanguine mundātur,

30 et sine sanguine non fit remissio peccatorum. ¶ Vultur secū dum Pli. de ꝓpriis filis impia, et crudelis, quia si uideat pullos suos impinguari, ꝑcutit eos rostro, ut fiant ex hoc vulnere macilenti. Sic pricipes,, et p̄lati subditis suis sunt crudeles quia si uident pauperes subditos, vt pote sacerdotes, et agricolas inferiores impinguari diuitijs statim inuident, & cum rostro potētiæ phas vel nephas, seu per falsas impositiones, rapinas et ex coriatiōes ipsos faciūt macilētos.

31 ¶ Vulturi assimilantur multi quantum ad eius mlas conditiones. Vultur dicitur quasi tarde volans quia præ magnitudine carnis præcipites volatus non habet. Sic tales quia magnitudine, et pondere affectionis carnalis detinentur, et præ muntur, ideo per contemplationem superius nunquam uolant. Sapien. 9. Corpus quod corrumpitur, aggrauat anima

LIBER OCTAVVS

De aquis & fluminibus, & primò de aqua in generali. Cap. I.

1 AQua sm Isid. dicit̄ quasi æqua. Sēper est. n. ęqua nisi per violentiā motus fuerit exæquata. Est aūt aqua naturæ specularis, quia rerū sibi obiectarum radios recipit, & per actionē reflexi luminis earum imagines repræsentat, & facies intuentium manifestat. Talis est conscientia, quia qualemcunque imaginem impresseris. i. qualecumque peccatū feceris, ipsum per remorsum reflexiuum (nisi deleatur per pœnitentiam) perpetuo reuidebis. Prou. 27 Resplendēt vultus respicientium in aquis. Et sicut aqua mota, & turbata nō quiescit a motu, quousq; eius superficies adęquetur, sic nec conscientia quiescit a dolore & remorsu quousq; pacificetur, & per pœnitentiam quietetur, Esa. 56. Impii sicut mare feruens quiescere non ualent. Et sicut in aqua turbata imagines non apparent, & si apparent, videntur imagines monstruosæ, & deformes, sic in corde, & conscientia turbata desideriis, & cogitationibus, uel etiam vitiis, & criminib. imagines. i. virtutum pulchritudines non apparēt, quousq; per gratiā fuerit adæquata, & a turbatione hmōi quietata. vnde August. Inquietum est cor meum bone Iesu, donec quiescat in te. Veruntamen sicut in aqua adæquata imagines, que propter motum fuerant dissipatæ, iterum reueniunt, sic virtutes, & opera quæ fuerant per peccatum mortificata, cum ipsa conscientia adæquata fuerit per pęnitentiam, et peccata, ibi iterum per gratiam reuiuiscūt. Et tu reuerteris ad antiquitatē tuā. Eze. 16.

2 ¶ Aqua quanto est profundior, & purior, tanto apparet obscurior, nisi a solis radio subintretur sicut Basilius dicit in Hexameron. Sic anima quanto est præfundior per subtilitatem ingenii, quanto purior per naturæ nobilitatem, tanto per ignorantiam spiritualium est obscurior, nisi solius Christi gratia spiritualiter illustretur. Istud maxime patet in sapientibus huius mundi, qui licte sensu vigeant naturali, nihil tamen de Dei iudiciis cognouerunt. Baruch. 3. Exquisierunt scientiam quæ de terra est: sequitur. Viam autem sapientiæ nescierunt. Vel dic, quòd aqua profunda est humilitas, quam. s. semper comitatur obscuritas, eo. s. ꝙ vir humilis bona sua solet occultare & non aliis propalare. Seneca de moribus. Est occultator uirtutū, sicut alii uitiorum. Vel dic, ꝙ ista est profunditas peccati, vel etiam prosperitatis, quæ semper obscuritatem ignorantiæ gestat. Ps. Obscurentur oculi eorum. &c.

3 ¶ Aqua sm Basilium in hexameron, habet vim vnitiuam ipsius terrę, qa per humorositatem aquarū se per interiorem partem terrę vndiq; diffundentium ipsæ partes terræ iungerent̄, ipsa terra præ nimia siccitate in puluerem verteretur. Et aqua sic naturæ specularis, iō radios rerū sibi obiectarū quas recipit, iterum refundit in maiorem latitudinē, & trāsmittit, & hinc est, ꝙ res visæ in aqua maiores apparent, quam in se sint sm rei veritatem, ꝙ. s. fit pp grositiem medii spissioris. Sic ipsa charitas, gratia, vel concordia, seu etiam aqua baptimalis, terrā. i. ecclesiā, religionem, vel aīam vnit, cōglutinat, & cōiungit. Actu. 4. Multitudinis credentium erat cor vnū. Nā nisi per aquam istam status ecclesiæ vel religionis iungeret̄, in morib. & in fide statim in diuersos pulueres partialitatis, & sectarū dissolueretur, et sic eius integritas rūperetur. Et est ista aqua, s. charitas naturę specularis. Res. n. quas in se recipit, s. beneficia quæ aliis ꝑcipit, per gratiarū actionē maiora reddit, & sp in ampliorem latitudinem retribuere, & refundere, & commendare contendit. Vel dic, ꝙ aqua ista est amor & affectio carnalis. Ista. n. illos quos in se recipit, per affectuosum amorem maiores representat, & credit, qa sp res quæ amatur, maioris bonitatis uidetur esse, quàm sit in rei veritate. Nam sm Senecam, Solus amor verum iudicium nescit. Vel dic, ꝙ imaginem boni documenti uel exempli, q̄ ab aliis recipimus, per operis executionem non solum tantam, imo ēt maiorem refundere debemus. Quod etiam de beneficiis debet esse, quæ debemus, vice reciproca refundere, & maiora etiam, quàm receperimus compēsare.

4 ¶ Aqua de-

de sui natura est sine sapore, & colore, vt sic esset indifferens ad oẽs sapores, & colores rerum omnium assumẽdos. Ideo transiens per occultos meatus terræ, à locis per quæ transit, in colore, & sapore recipit mutationem, & inde est q̃ nunc dulcis, nunc amara, nunc clara, nunc turbida, nunc subtilis, nunc grossa, dinoscitur apparere. Talis aqua debet esse oĩs ꝑsona publica, q̃a verè nõ debet esse determinata ad aliquẽ certum colorem seu saporem .i. ad aliquorum affectionẽ, & dilectionem specialem, per personarũ acceptionẽ, imò dẽt esse indifferens ad oẽs, vt generaliter sit ei cura de oĩb. Sap. 9. quia non est personarum acceptio apud Deum. Ad Ro. 2. Ideo ẽm qualitatem terræ per quam transit .i. ẽm bonitatem vel malitiam personarum quibus præest, debet eius qualitas immutari, quia cum terra salsa per peccatum debet esse salsus per correctionem, cum dulcib. per deuotionem dẽt esse dulcis per cõpassionem, & beneficij largitionem, cum calidis per iram, & tribulationem, debet esse calidus per seuerã punitionẽ, cum grossis, & rudibus debet esse grossus, & simplex, & cum subtilib. subtilis, vt sic ẽm exigentiam omnium indifferenter omnib. se conformet 1. ad Cor. 9. Omnib. omnia factus sum, vt omnes lucrifacerem. Vel ista possunt de ꝑdicatore dici, qui mores aliorum debet imitari, & induere, vt eos possit ad viam salutis trahere & inducere. Exemplo Apostoli vbi supra, q̃ fiebat cũ gẽtilib. gentilis, & cũ Iudęis Iudęus. Vel dic q̃ talis est anima, quæ ẽm q̃ in diuersis fundis .i. diuersis considerationib. situatur, ẽm hoc in suis conditionibus variatur. Vel expone de societate sicut infra. c. de fonte. §. 12.

5 ¶ Aqua secundum Basilium in hexameron, est valde vtile elementum inter omnia elemẽta, cœlum .n. temperat, terram irrigat, & fęcundat, aerem suis vaporib. incorporat & condensat, scandit in sublime, & cœlum sibi vendicat. Et sunt aquæ causa omnium terræ nascentium, quia fruges gignunt, arbores & plantas ꝑducunt, sordes detergunt, pc̃tã abluunt. Et est aqua terræ coniunctiua, penetratiua, repletiua, caloris cœlestis nutritiua, inferiorum temperatiua. Nisi .n. hæc inferiora suis exhalationib. tẽperaret, cęli motus, & ignis conflagratio omnia inflammaret. Piscib. etiam dat spiraculum, & animalib. nutrimentũ. Talis est gratia, vel lachryma, vel doctrina, quia sicut aqua .s. cœli crystallini, cęlũ temperat, .s. firmamentum, quantum ad calorem qui ex vi motus proprij oriretur, sic istæ spirituales aquæ, q̃ sunt in hoïe, ipsum raptum cœli .i. ipsum cęlestis iudicis rigorem tẽperãt & refrenant. Ardorem refrigerabit ros. Eccl. 18. Et etiam aerem .i. ipsam animam suis vaporib. i. diuersis virtutib. incorporant, & cõdensant. Et sic terram corporis bonis virtutib. irrigant, & fœcundant. Istæ igitur causa sunt omnium terræ nascentium .s. bonorum operum, quia in terra plantas, & arbores .i. in corpore vniuersos actus bonorum operum procreant, & producunt. Sordes etiam peccatorum abluunt, & abstergunt. Eze. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini. Hæ terræ partes .i. affectiones aïæ coniungũt per charitatem, penetrant per humilitatem, replent per bonorum operũ fęcunditatẽ. Hæ sunt caloris cęlestis .i. amoris charitatiui in nr̃is cordib. nutritiuæ, inferiorum .i. motuum carnalium temperatiuæ, ardoris desideriorum malorũ refrigeratiuæ, quia .s. nisi per aquæ gratiæ, lachrymæ, & doctrinæ exhalationem, influẽtiam, & inspirationẽ inferiora, carnis .s. desideria temperarentur, totum corpus in cõflagrationẽ luxurię verteret. Hæ igĩ piscib. i. deuotis hoïb. dant spiraculũ, aïalib. verò .s. secularib. nutrimentũ. Eze. 31. Aquæ nutrierunt illum, abyssus exaltauit illum. Eadem ꝑ oĩa pñt dici de confessione, & de baptismo. Vel oĩa dic de eleemosyna, & pietate, q̃a sicut dr̃ Eccl. 3. sicut aqua extinguit ignẽ, ita eleemosyna pc̃m.

6 ¶ Aqua in nihilum deflueret, nisi termino alieno sisteretũ. Sic pc̃tor de desperatione deueniret in nihilũ, nisi eũ alienus terminus .i. Dei mĩa retineret, q̃a .s. Dei mĩa cã ẽ quare impius nõ desperat. Iob 38. Circũdedi illud terminis meis.

7 ¶ Aqua est colorũ, & saporũ oĩm susceptiua, & de vno ad alterũ mutatiua ꝑ defluit nisi termino alieno sisteretũ, male .n. est terminabilis ꝑꝑ defectũ soliditatis, & iõ necesse est, q̃ ab extrinseco teneatũ, & alio solido termino limiteẽ. Sic hõ leuis, & instabilis vno statu nõ est cõtentus, de colore ad colorem, de præbenda ad præbendã, de dignitate ad dignitatem, de statu ad statum, quotidie vult esse mutatus, & trãslatus. Ecclesi. 27. Stultus mutabitur vt luna Mich. 7. Ad mare de mari, & ad montem de monte. Ideo metus & affectiones talium non quiescunt, nisi per alienum terminum .i. per platorũ suorum resistentiam, vel per ipsius Dei gratiam, vel repulsiuam iustitiã, & tribulationẽ & violentiã sistantur, & infra suos limites arceantur, & à suis vanis appetitib. cõpescãtur. Dicat ergo talib. Deus vel prælatus illud Oseæ 2. Sepiam vias tuas spinis, & sepiã eas maceria, & illud Iob 28. Hucusque venies, & hic confringẽs tumentes fluctus tuos.

8 ¶ Aqua semper deflueret nisi termino alieno sisteretur. Et est aqua oĩm colorum, & saporum receptiua, & ad oẽs suijpsius trãslatiua, & motus sui est à centro ad circunferentiã eleuatiua. Sic verè aïa vel aïæ voluntas sꝑ fuit per diuersas creaturas, vnã post aliã diligẽdo, vel per diuersa desideria, vnum post aliud emittendo nisi per amorem Dei, & per eius solius appetitus, tanq̃ per alienum terminũ terminetur. Aug. Inquietum est cor meũ bone Iesu, donec quiescat in te. Et est aqua ista motus sui .s. affectus, & desiderij, à centro ad circunferẽtiã .i. à rebus creatis ad ipsam increatã essentiã eductiua, & rerum oĩm colorũ, & saporũ per amorẽ, & desideriũ receptiua, quia .s. cor hoĩm est in potentia ad amorẽ oĩm creaturarum, q̃a sicut aqua est indifferẽs ad colorẽ, & saporẽ, non hñs terminum colorum, & saporum, sicut aïa est quasi tabula in qua nihil depingitur, nisi postea color rerum in ea depingatur. Et est ẽt aqua qualitatis propriæ mutatiua, q̃a voluntas quotidiè de vna re ad aliam circunfertur. Iob 20. Cogitationes variæ succedunt sibi. Et Prou. 19. multæ &c. Et sicut in aqua mota, & turbata imagines nõ vidẽtur, sic nec in voluntate, & corde turbato per tristitiam notitiæ describũtur, quia sicut dr̃ Eccl. 21. Non est sensus vbi est amaritudo.

9 ¶ Aqua ẽm Isid. dr̃ quasi ęqua, eo q̃ à motu nunquã quiescat, donec eius fuerit superficies adæquata. Et est aqua elemẽtũ frigidũ, & humidum, & respectu terrę subtile, & perspicuũ, ꝑprio termino nõ contentũ, deflueret .n. nisi termino alieno sisteretur. Et habet ẽt aqua motũ suũ à centro ad circunferẽtiam, & spẽs in se receptas more speculi ostẽdit, & hoc in maiorẽ quantitatẽ q̃ sint ẽm rei veritatem. Sic iustus nunquam quiescit à motu bonorũ operum, quousq; superficies cõscientiæ suæ in præsenti per grãm, & in futuro per gloriã quietetur. Deuter. 12. Necdũ venistis ad requiem q̃ dñs Deus noster daturus est vobis. Et est aqua ista elementũ frigidũ ꝑ castitatẽ, humidum per pietatẽ, subtile per paupertatem, ꝑspicuum per subtilitatẽ, & veritatem, imaginẽ bonorũ exẽplorũ receptiuum per honestatẽ, & honestę imitationis cõformitatem 2. ad Cor. 3. in eandẽ imaginẽ transformamur. Et respectu terræ .i. hoĩm peccatorum habet multiplicẽ nobilitatẽ, q̃a terra erat inanis, & vacua, sed spũs Dei ferebatũ super aquas. Ge. 1. Ista proprio termino nõ sistitur, nec volũtate ꝑpria regitur, sed alieno .s. Dei vel plati ordinationib. regulatur. Iustus .n. non se præsumit regere, imò nihil de sua bonitate præsumẽs, diuinæ mĩę, & prouidentiæ se cõmittit sine cuius termino se timet in nihilũ redigẽdũ. Circundedi illud terminis meis. Iob 28. & in Ps. Terminum posuisti eis, quẽ non transgredientur. Quia .s. iste ẽm Dei, & plati volũtatẽ, prouidentiam, & ordinationẽ, oẽs motus suos terminat, & concludit, & infra ambitum regularium statutorũ, & diuinorum mandatorum se contineri permittit & motũ suũ .i. naturalem appetitum à centro ad circunferentiam .i. à creaturis ĩ ipsum Deum applicat, & reducit ẽm oĩa alia expone sicut supra.

10 ¶ Aqua, & terra ꝑꝑ suam elongationem ab orbe non sunt ita mobilia, nec orbi obediẽtia, sicut sunt alia elementa, & ideo terra, q̃a summè distat, nõ moueẽ, imò stat immobilis atq; firma. Sic illi q̃ ꝑꝑ pc̃tã sua sunt ab orbe .i. à Deo (q̃ est orbis oĩs cõtinens nõ hñs principiũ neq; finẽ) remoti, & elõgati nõ sunt eius influẽtiæ participes, nec eiusdem voluntati obedientes, vel ad motũ suæ inspirationis volubiles. Exo. 15. Fiãt imobiles quasi lapides. Et iõ illi q̃ sunt duri vt terra ꝑ incõpassionẽ, frigidi ꝑ indeuotionẽ, imobiles ꝑ accidiæ torporẽ sicci ꝑ auaritiæ ardorem, nõ mouentur ꝑ obedientiæ vigorẽ, imò sunt fixi, & immobiles ꝑ inobediẽtiæ, & obstinationis tenorẽ. Ps. Qui formasti terrã sup stabilitatem suã non inclinabitur in seculum seculi. Vel dic q̃ seculares, q̃ magis sunt à Deo, & à suo seruitio elõgati, minus sunt mobiles ad bona q̃ clerici, & religiosi, q̃ orbi Deo sunt ꝑximi, & ei⁹ seruitio specialiter dedicati.

11 ¶ Allega vt supra. Vel dic econuerso quod illa elementa .i. illæ personæ q̃ à cęlo .i.

lo.i. à Deo gradu;& statu amplius elongantur, stabiliores in bono repetiuntur, sicut in secularib. respectu malorum ecclesiasticorũ quotidie cõprobatur. Allega vt supra. ¶ Aqua nõ habet determinatum colorem, saporem, vel figurã, sed ẽm saporem, colorem, & figuram loci in quo ponitur, & à quo clauditur, eius qualitas variatur. Sic religiosus non debet habere motus, voluntates, & desideria propria, & determinata, imò debet ẽm exigentiam statutorum claustri, religionis, & loci à quo clauditur, & secundum voluntatem prelati sui accipere colorem, cõditionem, & formam, quia.s. ipse debet esse indifferens ad oĩa quæ sibi à superiori dicuntur & imponuntur dicens illud euangelicum. Veruntamen non mea volũtas sed tua fiat. ¶ Aqua ẽm Isidorum dr̃ quasi æqua, eo q̃ nunquam quiescat à motu, donec eius superficies adęquetur. Sic nec homo debet quiescere à motu bonorũ operum, donec in Paradiso per gloriæ pulchritudinem eius superficies.i. aĩæ suæ capacitas adæquetur. Baruch. 5. Cõstituit Deus replere valles in æqualitatem terræ, vt ambulet Israel diligẽter in honorẽ Dei. ¶ Aquæ maris quę naturaliter sunt amaræ, tumultuosæ sunt, & sonoræ. Sic in mare mũdi huius, amari.s. peccatores multipliciter volunt loqui, & præ cæteris tumultus, & iurgia cõcitare. Semper.n. iurgia quærit malus Prou. 17. ¶ Aqua, quæ sursum gignitur.s. pluuias, cæteris aquis est melior, & ad terrã fęcundãdam vtilior, maximè qñ cum tonitruo cadit, quia tonitruum suo motu aquam, & vaporem subtiliat, & depurat, & sic terram magis penetrat, & fœcundat. Aqua ista est gratia, prædicatio, vel doctrina, quæ sursum gignitur in excelsis, descẽdẽs à patre luminum, quæ præ cæteris aquis melior est ad terram aĩæ bonis operib. fœcundandam, & maximè si cum tonitruo diuini timoris sit recepta, quia tonitruum diuini timoris aquam grãæ, & sapiẽtię reddit subtiliorem, & ad terram.i. aĩam pœnetrandum penitus aptiorem. Eccl. 1. Timor Dei, scientiæ religiositas custodiet, & iustificabit cor. ¶ Aqua fluuialis ẽm Constan. quæ ab altis rupib. descendit, sana est, qñ fluit cõtra oriẽtem, & tũc præualet illi, quæ fluit contra occidentem. Sic sapientia Dei & scientia catholica, quæ ab altis rupib. paradisi per reuelationem extitit deriuata, descendens de sursum à patre luminum, (Iaco. 2.) sana est, competẽs animæ sanitati, & maximè qñ fluit contra orientem.i. qñ ad ortum grãæ, & virtutum totaliter ordinatur, quia quæ de sursum est sapientia, primum quidem pudica est. Iac. 3. Sed illa quæ in vallib. oritur.i. mundana sapientia, qñ in valle mundi huius ortũ habuit, vt sunt leges quas fecerunt imperatores, & quæ ad occidentem. ad mundi negocia sp deficit, & occidit, tendit ordinatur, & terminatur, animæ non est sana, quia.s. infirmitates superbiæ, & præsumptionis, & cõtẽptus aliorum producere consueuit. Scientia.n. inflat charitas aũt ædificat 1. Cor. 8. & Eccle. 1. In sapiẽtia multa est indignatio. Figura de aqua fontis hierico quæ faciebat sterilẽ terram, quę tñ alias erat optima. 4. Reg. 2. Quia multi elati per scientiã, à bonis operib. steriles sunt qui alias boni erant. Ideo eis dr̃. Sapientia tua, & sciẽtia tua hæc te decipit. Esa. 47. Hæc est sapientia terrena, animalis, & diabolica. Iac. 3. Et ideo dr̃ ad Rom. 8. Prudentia carnis mors est, prudentia aũt spũs vita & pax, Et ibidem sapientia huius mundi inimica est Deo. ideo. 1. ad Corint. 3. Sapientia mundi stultitia est apud Deum. ¶ Nota q̃ ẽm Isidorum aqua dr̃ quasi æqua, pro eo q̃ eius superficies semper est ęqua, & plana, nisi ab extrinseco ventis vel causis alijs exequet̃. Est autẽ aqua sicut dicit Seneca lib. 3. de naturalib. quæstionib. mundi primordium, quod prius omnib. fuit, & ex quo sunt oĩa. Seneca.n. dicit q̃ aqua, & ignis terrenis dñãtur, & his ortus, & ex his interitus est. Supponit.n. q̃ ex aq̃s oĩa inceperunt, & per ignẽ oĩa finient. Vñ ait. Ignis exitus mundi est, & humor primordium. Qd̃ ẽt vr̃ fides inuenire, q̃ de aq̃s.i. de informi materia, q̃ noĩe aquarũ intelligit̃, cũcta facta fuisse p̃dicat. Gen. 1. Spũs dñi ferebatur super aquas. Et p ignis conflagrationẽ cuncta elemẽtaria ante iudiciũ immutãda declarat. Ps. Ignis ante eum exardescet. Moraliter autem per aquam potest intelligi dulcor, & mollities pietatis, per ignem verò feruor, & acuties charitatis. Ista.n. duo oĩb. dominantur, & ex istis duobus omnium virtutum congeries generatur. Humor.n. pietatis est materiale virtutum principium, & eorum debitum nutrimentum, ignis vero charitatis est ipsarum causa, & eorum finis, & congruũ complementum. Ideo Eccle. 39. dr̃ q̃ initium vitæ hominis ignis & aqua. Vel dic q̃ in rebus moralib. sunt duo.s. vnum quo construuntur, & vnum quo destruuntur. Primum est humor deuotionis, & gratiæ, à qua virtutes originantur. Aliud est ignis cupiditatis, & auaritiæ, vel etiam ignis cuiuslibet malæ concupiscentiæ, à qua virtutes exterminantur. Bene igitur dr̃ Eccl. 15 apposui tibi ignẽ & aquam, ad quod volueris, extende manum. Vel dic q̃ humor est carnalitas, à qua peccata ortum accipiũt, ignis vero est pœnitentia, & asperitas, à qua vitia dissipantur. Sap. 19. Ignis in aqua valebat supra suã virtutem. ¶ Sene. licet esset infidelis, agit tñ diffusè de diluuio, quo oĩa perierunt, & reducit ipsum ad causas superiores, & inferiores, exteriores, & interiores. Causæ.n. superiores fuerũt stellæ ĩ capricorno cõuenientes. Vnde sicut ait, Berosus cãm naturalẽ, & certũ tempus assignat tam diluuio, q̃ futuræ ignium conflagrationi. Arsura.n. (vt ait) terrena contendit. Causæ inferiores fuerunt maria, quib. terra circundatur, quæ (vt ait) suis fluctib. naturaliter cõtra terram, & littora pugnãt, quasi appetant eam submergere. Vnde ẽt dicit q̃ natura nos humore.i. mari circũdedit, vt vndique nos cum voluisset, aggredi posset. Causæ ẽt exteriores erant fluuij excrescentes, imbres à nubib. defluentes, torrentes de montib. irruentes, & fontes de terra scaturientes, & infra terram lacus, & fluuij decurrentes, q̃a (sicut ait) aquæ q̃ sunt sub terra, & qui sunt sicut terra amnes amnib. iungent, paludib. stagna. Causæ verò interiores sunt ipsa naturæ instituta, q̃b. à principio natura statuit diluuium futurum, vnde ait. Sunt oĩa facilia naturæ, vtiq; à primo facere constituit, atq; non subito, sed ex denunciato venit, & à principio qñ mergerentur terrena, decretum est, & ne sit qñq; velut in nouo opere dura molitio, olim ad hęc maria se exercent. ¶ Dicit etiam q̃ nihil difficile naturæ est, vtiq; vbi in finem sui properat, & sequitur. Omnia adiuuabunt naturam vt sua constituta peragantur. Et concludit. Ergo qñq; erit terminus rebus humanis. Et post. Vnus humanum genus cõdet dies. Vnum tñ aduertendum est hic q̃ Seneca vr̃ ponere diluuium futurum secũdum modum suum loquendi, & tñ credo ipsum intellexisse iam factũ, maximè quia Solinus, & Ouidius ipsum factum iam ante posuerunt, qui forte Senecam t pe præcesserunt. Et breuiter ipse supponit diluuium naturaliter factum. Vnde dicit q̃ natura nõ minus ordinauit res, q̃ rerum mutationes. In his (inquit) inundatio fuit, qui non secus q̃ hyems, & q̃ æstas lege mundi venit. Supposito ergo, q̃ istæ quatuor causæ potuerunt conuenire in diluuio de quo facit mẽtionem scriptura, dico charissimi q̃ per diluuium põt intelligi p̱fluuium lachrymarũ, quo proculdubio obruitur, & submergitur tota congeries vitiorũ. Sed proculdubio hmõi diluuium, inundatio vel purificatio quatuor habet causas.s. superiores, quę sunt influẽtiæ stellarum.i. bonorum industria prælatorum. Inferiores, quæ sunt affluentiæ marium.i. compunctio cordium amarorum. Exteriores, q̃ sunt torrentes tribulationum, & tormentorum, imbres bonorũ documentorũ, fontes & flumina bonorũ sociorũ, & vicinorũ, necnon lacus.i. horrores, & infectiones ipsorũ criminum interiorum. Anteriores aũt, q̃ sunt prædestinatio, & p̃ordinatio Dei, & suorum cõsiliorum. Ex his.n. quatuor oritur diluuium lachrymosæ cõpunctionis, & mũdificatio, & lotio seriosę cõfessionis, & per cõsequẽs renouatio, & mutatio moralis, & virtuosæ conuersationis. Oĩa.n. adiuuant naturã.s. naturantẽ Deum vt sua constituta peragant̃, q̃a.s. ex quo hoĩem saluare decreuerit, multis adminiculis vtitur, & p̱ multas vias vitiorũ suorũ diluuiũ procurat, & q̃rit q̃a sicut dr̃ ad Ro. 8. Diligentib. Deũ oĩa cooperant̃ in bonũ. Vel põt dici q̃ diluuiũ sign̄at diẽ iudicij, vbi.s. erit terminus reb. humanis, & q̃ humanũ genus ẽ mũdi usib. condet. Tunc.n. oĩa, & superiora, & inferiora naturã naturãtẽ Deũ iuuabunt, & suũ decretũ, & primordiale statutũ pro virib. adimplebunt, q̃a sicut dr̃ Sap. 5. Pugnabit p̱ eo orbis terrarũ cõtra insensatos. Vel dic q̃ diluuiũ sign̄at huius vitæ tribulationes, q̃b. hoĩes.i. iusti diuersimodè fatigantur. Adhoc.n. faciunt sydera superiora.i. mali p̃lati. Maria iferiora.i. circunstantes nos, mali officiales, & balliui, fontes lacus torrentes, & flumina exteriora.i. mali vicini, & falsi amici, statuti naturæ anteriora.i. ordinationis statuti diuini, quo.s. à principio cautum est q̃ homo nascatur ad laborem, auis vero ad volandum. Iob 5. quia sicut dicit Isidor. impossibile est q̃

est ꝙ homo sit & tribulationes non patiatur Seneca vbi supra dicit, ꝙ cõsumpto humano gñe per diluuium dabit terris hõ innocens, inscius scelerum, & meliorib. auspicijs natus. Istud põt exponi de Christo, q̃ proculdubio datus est terris purus, & innocens, & scelerum ignarus toto mundo iam diluuio vitiorum præconsumpto, qui tñ meliorib. auspiciis, q̃ alii fuit natus, quia. s. non per corruptionem carnis, sicut alii, sed per incarnationem diuinitatis. Ideo de ipso dr̃. Esa. 9. Puer natus est nobis, & filius datus est nobis. Et Baruc. 3. dr̃.

20 ꝙ postea in terris visus est. &c. ¶Dicit Seneca ꝙ post diluuiũ, dato ꝙ detur terris, homo inscius scelerum, tñ innocentia non durabit nisi dum noui sunt. Cito inquit nequitia surrepit, virtus difficilis inuentu est, rectorem ducemq; desiderat, ēt sine magistro vitia addiscũtur. Ista possunt allegari de nouiter promotis, & introductis, qui innocẽtes, benigni & simplices inueniuntur, qui cum tractu tp̃is mali efficiuntur, quia vitia naturaliter etiam sine magistro discuntur. Vel põt dici de hominib. in quibus non durat innocentia, nisi dum noui, & iuuenes sunt. statim. n. surrepit nequitia, & dum homo corporaliter crescit, succedentibus vitiis innocentia retro-

21 cedit. ¶Dicit Seneca ibidem ꝙ mundus diu antea durans, subito per diluuium periet. Dicit. n. ꝙ ad origenem rerum natura parce utitur virib. & subito ad ruinam toto impetu venit. Et exemplificat de homine, q̃ diu nutritus cito moriť, & addit ꝙ vrbes constituit ætas, hora dissoluit, momento fit cinis, diu silua. Sic uerè moraľr loquẽdo sæpe fit, ꝙ mũdi ꝓsperitas, quæ multis fuit interuallis cõfecta, subito per infortunium destruitur, & homo qui diu in gloria steterat, fortunæ impetu modico dissipatur. Quod etiam in uirtutibus, qñque fit quia ille q̃ diu in statu salutis stetit, subito Deo permittente per tentationem perit. Vel ad litteram expone de ruina mortis hoium, vrbium, & terrarum, quia sicut dicit idẽ, magna tutela stant aut uigent omnia, cito ac repente dissiliunt.

22 ¶Item idem dicit, ꝙ sicut in corpore humano non tantũ est vnus humor, s. sanguineus, sed multi, sic in terra non est tantummodo humor aqueus, imò sulphure⁹, alumineus, aureus & argenteus &c. Quod ad ecclesiam vel religionẽ applicari potest, in qua non tm̃ est una species humorum. i. una conditio personarum, sed plures, quia. s. aliqui sunt ibi puri, mũdi, & aquei, alii verò mali, immundi & sulphurei. aliqui clari, aurei, & argentei, alii uerò duri crudeles, ærei atq; ferrei, quia bř sicut dicit Apost. 2. Tim. 2. In magna domo non tantum sunt vasa aurea, & argentea, sed etiam lignea, & fictilia.

23 ¶Item idem ibidem, s. de naturalib. q. lib. 3. ait ꝙ aliqua sunt flumina seu stagna in quib. res difficiliter merguntur. Vnde ait ꝙ quidam sunt lacus qui nandi imperitos ferunt, vt notum est in Sicilia. Et adhuc est in Syria quoddam stagnum, in quo natant lateres, & mergi proiecta non possunt, licet grauia sint. Ad ꝙ vř facere quod infra dictum est de arethusa lacu, quæ oĩa solet onera sustinere, & qđ de lacu asphaltite iudeæ dicunt tam Iosephus q̃ Solinus, ꝙ nihil viuum in eo potest mergi. Cuius ēt simile dicit Isid. li. 13. de stagno porcidami, in quo (vt ait) oĩa fluitãt, & nihil mergitur. Rationem aũt hmõi assignat idem Seneca ibidem. Dicit. n. quod grauiora descendunt, leuiora gestantur, paria verò æquaľr stant. Vnde ait ꝙ si res imposita sit grauior, & ponderosior ipsa aqua statim descendit. Si uero sit leuior, supernatabit, & tanto altius quanto leuior. Si vero panis sit põderis, ipsi aquę erit æqualis. Supponit igitur ex præmissis ꝙ talis aqua est grauissima, vbi grauia non descendunt ad infima, quia (ut ait) illud à quo non uincitur aqua pondere, non permittit aqua grauissima descendere. Et inde est ēt ꝙ in quibusdam stagnis ēt lapides supernatãt, sicut ēt Isid. ait lib. 13. de fonte marsya, q̃ ēt saxa portat. Et similis ratio põt reddi, sicut vř miri quare argentũ viuum sustinet omnia pondera præter aurum, quia . s. excepto auro, argentum uiuum est grauius, & ponderosi⁹ vniuersis. Igitur concludit quod de duobus grauibus minus graue eminet magis graui, & magis graue sustinet minus graue. Tales lacus videntur esse mundani status, vel ēt mundani iudices & magistri. Hodie. n. mali licet sint graues peccatores, & maligni, & descendere ad gradum subiectionis digni & submergi etiam aliquotiens, & puniri, ipsi tñ hodie non submerguť, nec ꝗm grauium peccatorum suorum exigentiam inferius deprimuntur, imo quod peius est superius indignitatib. extolluntur, & ibidem vltra sua demerita detinẽtur. Et quæ est ratio, proculdubio, quia isti ab aqua grauissima sunt gestati. i. à mali prælatis, & principibus. se peioribus & grauioribus tolerati, & in statibus, & officiis sublimati. Mali. n. superiores malos inferiores sustinent, ipsosq; cadere non permittunt, sed in suis malitiis potius ipsos fouẽt. Qđ pro certo ideo faciunt, quia ipsi grauiores, & deteriores sũt & inquantũ eos indebitè sustinent, deteriores etiam illis fiunt, sicut de bachide. 1. Mac. 9. dř ꝙ elegit viros impios, & constituit eos dños regionis. Vel dic ꝙ homo debet sustinere, & tolerare alios, quamuis sint intolerabiles atq; graues, & maximè qñ bene considerat, ꝙ ēt ipse grauior forte, & intolerabilior põt esse. Nam si defectus grauissimos nr̃os, q̃ necesse habent ab aliis aliquotiens sopportari, bene attendamus, alios minus graues cognoscemus, & uidebimus, & sic eos tolerabimus, & in patientia sufferemus. Eccle. 31. Disce ex teipso quæ sunt proximi tui. Bene ergo dř ad Galat. 6. Cõsiderans temetipsum, ne & tu teneris alter alterius onera portate. Vel dic, ꝙ aqua grauissima est vir iustus, qui proculdubio per timorem diuinum est ponderosus, & per humilitatem semper inferius descensiuus. Isti igitur qui pondere propriæ uirtutis norunt inferius subiacere, facile est grauia tribulationum, & impositionũ onera, & quicquid à Deo vel à prælato sibi imponiť, in patientia tolerare. Ps. Propter te sustinui opprobrium operuit cõfusio faciem meam. Vel dic ꝙ talis aqua est peccator, qui pondere vitiorum grauať. Ps. Iniquitates meæ supergressæ sũt caput meũ, & sicut onus graue grauatæ sup me. Iste igitur quicquid graue sibi à Deo vel prælato imponitur, tenetur sustinere, cum omnis pœna imposita, grauitati vitiorum qua præmitur, dignè nõ ualeat respondere. Peccata. n. nostra semper sunt pœnis impositis grauiora, & ideo cũcta, q̃ nobis imponuntur, portãda sunt, tanquam plus debito leuiora. Vnde Prou. 27. Graue saxum, & onerosa arena, sed ita stulti. i. pctm̃ vtroque grauior. ¶Ad

24 hęc prædicta addit Seneca ibidẽ ꝙ hæc quæ supra dixit, intelligit de solidis atq; duris, nõ de leuib. & pumicosis. Dicit. n. ꝙ in india sunt insulæ de materia pumicosa, quæ vndique supernatant. Spuma. n. aquę calore solis in pumicem mutatur, & per additionem cõtinuam continuè augmẽtatur, & in insulam aggregať. Plin. etiam lib. 2. c. 97. multas tales insulas nominat, s. in agro Cecubo, & Reatino, Mutinensi, Statoniensi, & in Vadimonis lacu, & ad cotylias aquas opaca silua. Sicut etiam ponit idẽ de insulis calaminis in Lydia, & de saluarib. insulis in Nympheo mari, quæ nõ solum uẽto, imo etiam in symphoniæ cantu pedib. modulantium mouentur. Pomponius etiam vnã talẽ insulam asserit in Aegypto, vbi natabat templum appollinis, sicut patet infra li. 14. c. de Aegypto, qđ est 13. Cancellarius etiam parisiensis solebat dicere, ꝙ in mari circa brabantiam semel apparuit quædam insula cum populo, et cum uillis, quæ ibi ab alienis partib. fuerat uento uecta, ibiq; aliquo stetit tp̃e, sed uento flãte cõtrario disparuit & recessit. Secũdum Senecam igitur li. 3. de naturalib. quæstionib. talis esse Cutilla insula fertur, quę per aquam natãs modico uento huc atq; illuc impellitur, ita ꝙ nunquam per diem, & noctem in eodem loco sistiť, sed de loco ad locum continuè agitatur. Cuius inquit duplex causa esse põt, s. leuitas materiæ de qua cõstat, & grauitas aquę quæ eam uectat. Dicit etiam ꝙ ista insula Cutilla herbas & arbores nutrit, quia. s. possibile est ꝙ pinguis humor aquę trũcos & frondes arborum, pulueres etiam & arenas illuc iniectas cõglutinet, & in herbas, & in arbores mutet. Per tales insulas moraliter loquẽdo possunt intelligi sancti ecclesiæ primitiuæ. s. Apostoli, & alij, qui ꝓculdubio terræ, & terrenis nullatenus adhæserunt, imo leues, et pumicei per paupertatem ueluntariam extiterunt, quapropter nunquam se in aqua graui mũdanæ prosperitatis, & carnalitatis per malas complacẽtias immerserunt, sed eas calcando et cõtemnẽdo desuper natauerunt, & ad flatum, et spirationem spiritussancti prædicando per mundum undiq; cucurrerunt, & sicut peregrini, & egeni in mũdo vagati sunt, & vt Christi imitatores, nihil in rebus sibi ciuiliter uendicauerunt vel appropinquauerunt. ad Heb. 11. Peregrini, & hospites sunt super terram. Isti tamẽ licet fuerint uagi, et pauperes herbas tñ, & arbores. i. alios fideles pinguedine charitatis in simul compegerunt, et suis uerbis, et exemplis in fide, et moribus spiritualiter nutrijuerunt, et eos ne ĩ infernum caderẽt, suis oratio-

orationibus portauerunt. Ose.11. Ego nutritius Effraim por tabam eos. Ista potissimè apparuerūt in Christo, qui, uagus per mundum ī paupertate vixit, & nidum aut foueam ubi se reclinaret nō habuit sed contēpsit, imo sicut colonus, & peregrinus in alieno solo per aquas mortalis vitæ vag⁹ est. Et ideo admirando dicebat Hier.14. Quare at colonus futurus es in terra, & quasi viator declinās ad manendū quare futurus es velut uagus. Vel dic ꝙ insulæ firmæ terræ adhęrētes, sunt religiones reddituales, & in bonis tpalib. fundatæ Insulæ aūt natantes sunt religiones mēdicantes, quæ terrenum fundamētum non hñt, sed in solo Deo sperare, & aq.i. mundi rebus fluxibilib. supernatare, & flatu Spūs scti ad patriam nauigare, & herbas, & arbores uirtutū nutrire, & portare debet, vt sic quælibet talis sit una nauis spūalis, q̄ multos hoīes continens, soli flatui spiritus sancti exposita, de tpalib. nihil curet. Prou.31. Facta est quasi nauis institoris, de longè portans panem suum. Vel expone in malo signat, & dic ꝙ tales insulæ sunt superbi, q̄ rectè de materia inani, & pumicea vħr constare, quia. s. nunquā solēt ad fundū per humilitatem descendere nec in aquis fluxibilis fragilitatis per considerationem se immergere, sed sursum per elationem mentis natare, & uento uanitatis mundanæ se exponere, & per seculum vndiq; diuagari. Esaiæ 57. Abiit uagus in uia cordis sui. Vel dic ꝙ talis insula gñaliter est pctōr, qui terræ. i. Deo, qui est immobilis, & fertilis sicut terra non adhæret per charitatem, sed in aquis mundanæ prosperitatis vagatur per mentis instabilitatem, & sp vuult supernatare, & pręminere per superbiæ vanitatem, & flatu venti. i. tētatione tribulatione, vel inspiratione diabolica, vel ēt uanitate mundana taliter uacillare per inconstantiæ leuitatē ꝙ nunquā in eodem statu permanet per alicuius perseuerātiæ firmitatē, nihilominus herbas & arbores. i. terrenas possessiones portat, & habet per auaritiam, & cupiditatē. Quia bñ istud est uerum ꝙ ille qui Deo non adhæret per amorē, nunquam stabilis pōt esse, imo necesse est ipsum per multa desideria fluctuare, & continuè mētaliter laborare figuratus in Cain, qui interpretatur possessio, q. caput habuit tremulum, & fuit uagus & profugus super terrā, sicut dr̄ Gen. 3. Quia. s. tales pctōres possessiones seculi diligentes, ab ipso Deo per peccata disiunguntur, & sic instabiles, & tremuli efficiuntur, & uagi, & profugi quoad mentem in seculo conuersantur, & sic verificatur uerbum Augustini qui dicit, inquietum est cor meum bone Iesu, donec quiescat in te. Bene ergo Dauid dicit in Ps. Mihi aūt adhærere Deo bonū est, & ponere in dño Deo spem meam. Vel dic ꝙ ista insula est cor, quod est in corpore, sicut insula in mari, & ꝙ more insulæ fluctib. cogitationū continuè lacessitur. Istud ergo nisi cum terra. i. cum Deo radicetur, sit instabile, & mobile & p res mundanas desideriis vagum, & natabile. unde illud prædictū. Abiit uagus in uia cordis sui. Esa. 57. uñ Aug. in lib. confessionum. Væ aiæ q̄ putauit si recessisset à te, se aliquid melius habiturā, gira & regira, versa & reuersa in tergum, & in latera, & in uentrem, & ecce omnia dura, & tu solus requies. ¶ Item Ouid. dicit lib. 6. Metamor, ꝙ Delos insula quæ nūc ortygia dr̄, ante diluuium uagabilis fuit, & ab aqua sustentata vndiq; portabilis sicut nauis, in diluuio vero facta est stabilis atq; fixa. Cuius rō pōt esse, quia in diluuio limus, arena & terra, lapides & rupes illi insulæ adiuncta fuerunt, ipsamque ita ponderosam effecerunt, ꝙ eā terræ fundamento, à qua disiuncta erat inferius, reiunxerunt, & sic eam stabilem effecerunt. Aduerte tñ ꝙ vbi Ouidius et alii poetæ loquuntur de diluuio, intelligunt de diluuio qđ factū est in thessalia, vbi deucalion regnabat. Tria. n. fuerūt diluuia sicut Isid. lib. 13. Talis insula significat malos, qui in mari huius mundi incerti, & instabiles vagantur, & nulla firmitati boni propositi radicati, fluctib. tentationum, & tribulationum per diuersas affectiones iactantur. Sed quid? Proculdubio sæpe fit ꝙ cum diluuium compunctionis, lachrymationis vel deuotionis circa eos abundauerit, vel ēt cum Deus diluuio fortis tribulationis, ipsos submerserit, & oppresserit, tūc verè stabilitas cōstantiæ, & boni propositi firmitas eis venit adiungitur. n. eis terra, limus, & arena, & lapides, qñ. s. in statu tribulationum compelluntur cogitare de limo. idest. de sua limosa & uili conditione, & procreatione, de arena. i. de futuræ mortis sepultura & abiconsione, & in terrā resolutione, de lapidibus. i. de futuri iudicii duritia & percussione. Ex taliū igitur consideratione & adiectione talis insula, s. van⁹ & instabilis pctōr, terræ fundamento. i. Deo coniungitur & stabilis cōstans. & firmus in fide & morib. efficitur, & statu tentationum uel cogitationum ad malum amplius non mouet. Iob 11. Leuare poteris ad Deum faciem tuam, & eris stabilis, & non timebis. Vel pōt dici ecōuerso de bonis religiosis, & clericis, per mundum debet esse pro Christo vagabundi & nullo terrenorū affectu inferius allegati, sed vbi status spūs sancti illos duxerit, illuc per obedientiam concitati. Veruntñ qñ diluuium mundanæ prosperitatis eis adiungitur, & circa eos terra, & arena, & lapides. i. bonorum terrenorum copia aggregatur, tunc per pigritiam immobiles efficiuntur, & à motu bonorum operum quietantur. Exo. 15. Fiāt immobiles quasi lapides. ¶ Gutta est minima pars aquæ, quæ ſm Isid. quamuis sit minima quantitate, mollissima, & frigidissima, tñ maxima est uirtute, quia ex frequenti casu lapidum durum excauat, & corrodit. Et est gutta in suba humida, clara, & rotunda, & ex casu suo terram irrigat, & humectat, radices nutrit virorē in herbis inducit, pisces in mari reficit, & in ostreis margarita gignit, maximè stilla roris, ſm Isid. Gutta quæ vi caloris ex nube resoluitur, significat sciam uel doctrinā. s. prædicationis, quæ ui calori ignei, à corpore nubis. i. à corpore sacræ doctrinæ est per studium resoluta. Et licet gutta prædicationis uel benignæ monitionis sit modica tñ ex frequenti casu lapidem. i. cor lapideum irrigat, & emollit iuxta illud quod dr̄. Gutta cauet lapidem non ui, sed sæpe cadendo. Ista igitur terram. i. terrenos irrigat per gr̄am, & radices. i. incipientes, arbores. i. proficientes, pisces. i. deuotos & perfectos irrigat, & recreat per gratiā & humectat, & ī cōchiliis. i. in duris peccatorib. gignit lapidis preciosi. i. boni propositi voluntatem. Vel dic, ꝙ gutta est tētatio vel ēt pctm ueniale, q. s. paulatim rodit, lædit, et excauat cor lapideum atque firmum. Iob 14. Lapides excauant aquæ, & alluuione terra consumitur.

De Fontibus. Cap. 2.

Fons ſm Isid. dr̄ a fouendo, vel à fundendo aquas scaturiendo. n. aquas cōtinuè recipit, quas fluendo cōtinuè refundit. Fons sicut sensu probatur, calidior est ī hyeme q̄ in æstate, quia in hyemis tpe aerea frigiditas calorē intus repercutit, et recludit, et ideo ibi congregatus calor fortius conualescit, sed in æstate pp cām contrariam calor interior dispergitur, et pactionē caloris exteriori subtrahit, et sic ī fonte frigiditas pp caloris absentiā remanet, et causat. Sic vetè in hyeme tribulationū, uel ēt senectutis, dēt calor charitatis in fontib. i. in hoīb. plus uigere, q̄ in æstate ꝓsperitatis, vel ēt iuuentuti, quia pp frigus naturæ in senectute, vel pp frigus aduersitatum in tribulatione, calor interior charitatis recludit, inquantū. s. hō ad seipsum redire, et ad Deum recurrere cōpellit, et sic cumulata charitas plus auget, q. a. s. affectio exire ad res exteriores pp tribulamina ꝓhibet. Sed ī æstate ꝓsperitatis, qñ aer circumiacēs. i. stat⁹ exterior calefit, s. feruore feruorū, & amicitiarū, & ēt deliciarū, tūc calor īterior charitatis p diuersa desideria euaporat, & à rebus exteriorib. attrahitur paulatim ad mundū, & sic fit hō tepidior, & frigidior quo ad Deum. s. calor, & affectio suæ mentis exterius occupatur, & sic plus proficere aduersitas quam prosperitas comprobatur 3. Regū. 1. Cumq; operietur vestib. non calefiebat. Quia. s. quāto quis diuitiarum vestibus amplius exterius operitur, tāto mirus per deuotionem, & charitatem feruidus interius reperitur. vel dic ꝙ fons significat virum iustūm qui, s. in æstate ꝓsperitatis debet esse frigidus per diuinum timorem, in hyeme verò aduersitatis debet esse feruidus per diuinum amorem, & sic poterit dicere illud ad Philip. 4. Scio abūdare, & scio penuriam pati. ¶ Fōs terras sibi vicinas solet facere herbis, & floribus præ cæteris abundare. Sic homo terreus, & simplex, quando fonti viuo. i. viro probo est socius, & vicinus, per eius influmentiā magis efficitur virtutibus, & operibus fructuosus. Psalm. Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus de cursus aquarum, quod fructuum suum dabit in tempore suo. Et sicut aqua fontis secundum terram adiacētem, & eius naturam variatur, sic homo secundū conditiones

nes illorum quos frequentat, aliquando melior, aliquando deterior reperitur. Ps. Cũ sancto sanctus eris, & cũ viro &c.

3 ¶Fons & aqua semper sentit naturã fundi sui, quia si purus, & petrosus fuit, aqua sapida, & dulcis erit. Si vero fundus sit fœtidus, & limosus, aquæ sapor erit terreus, & impurus. Sic vere dico ꝙ opus sentit naturã intẽtionis super q̃ iacet, & fundat, q.a.s. si fundus intẽtionis purus fuerit, opera erũt pura, & bona, & econuerso, si fuerit corruptus opera erunt mala. Et sic exponitur illud Mat. 6. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum erit lucidũ, &c. Vel dic, ꝙ fons est, filius, qui. s. fundum suum. i. parentes suos faciliter imitatur, & ad eorum conditiones faciliter inclinatur. Nu. 32. Vos surrexistis pro partibus vestris. Vel si vis dic ista de societate, q̃ frequentat, & per quam transit homo, cuius. s. cõditionib. & moribus faciliter se conformat.

4 ¶Fons est caput, & origo aquæ viuæ, quæ manet continuè, & effluit de occultis, & absditis terræ uenis, & ideo dr̃ fons, quasi fouens aquas ſm Isidorum, siue fundens. Occultum. n. habet de terra egressum, & de meatibus petrarum profundis cõsequitur ortum suũ. Et est fons aquæ suæ multiplicatiuus, & sui cõmunicatiuus, q̃a nulli se occultat, sed indifferenter se omnib. exponit, suique renouatiuus, quia. s. aquæ fontis continuè renouantur; & auib. in se balneantib. beneficij renouationis administratiuus, ut patet in accipitrib. & aquilis, qui in fontib. renouantur, sicut patet superius locis suis. Est etiã fons sordium mundatiuus. Et licet fons originaliter sit paruus, est tñ quandoq; multorum, & magnorum fluuiorum causatiuus. Et ſm situm suæ originis est fons aquarum suorum ad æqualem altitudinem emissiuus, quia fons in montis altitudine scaturiens, ꝑ conductus potest ad eandem altitudinem peruenire. Est insuper aqua fontis lacuum per quos trãsit, à corruptione seruatiua, & piscium ibidem degentium melioratiua, arenularum vero, & puluerum sibi obiectorum reiectiua. Talis est Christus per omnia, qui (.s. Eccl. 1.) dr̃ fons sapientiæ, verbũ Dei. Quia. s. iste de occultis terræ uenis effluit, quia uidelicet cõtinuè a patre emanat per æternam generationem. Etiam de occultis terræ uenis. i. de viscerib. virginis emanauit per carnis assumptionem, & de profundis petrarum. i. de ipsius Dei patris uel uirginis intimis consequitur ortum suũ, quantum ad suam duplicem cõditionem, quia (Mich. 5.) egressus eius a diebus æternitatis. Igitur aqua huius fontis est gratiarum, & bonorum omnium plenitudo, quia in me omnis gratia vitæ, & ueritatis, ut dr̃ de sapientia. Ecc. 24. Iste ergo fons aquæ quę est multiplicatiuus, & communicatiuus quia Christus bona sua malis, & bonis diuidit, & diffundit. Ego sapientia effundi flumina. Eccl. 24. & Prou. 5. Deriuentur fontes tui foras. Quia Christus per suam occultam prouidentiã, aquã beneficiorum suorum tam infidelibus q̃ fidelibus elargitur, quia sicut dr̃ Matt. 5. Solem suum oriri facit super bonos, & malos, & Iohe. 3. dr̃. Erit fons patens domui Iacob. in quo. s. quilibet hẽt ius seruitutis, s. bonus, & malus, q̃a. s. cum filius Dñi libet esset ex oĩb. scelerum oĩum fecit. Itẽ fons est sui innouatiuus, q̃a Chr̃s multipliciter se renouauit, & hoc q̃a de æterno factus tpalis, et mortalis ꝑ incarnationẽ, & iterũ de tpali, & mortali factus est impassibilis, & immortalis, & ęternus ꝑ mortẽ, & resurrectionẽ. Iob 29. Gloria mea sp̃ renouabit. Ps. Renouabit̃ vt aq̃læ iuuentus tua. Renouationis ẽt beneficij alijs est administratiuus, s. i die ultimæ resurrectionis, vbi finaliter boni renouantur, maximè quia eius resurrectio est exemplum, & quodammodo causa nostræ renouationis & resurrectionis futuræ. Quia si Christ⁹ resurrexit, ita & nos resurgemus 1. ad Corin. 15. Aqua igitur istius fontis. i. gratia vel doctrina, vel etiam misericordia sordes peccatorũ mundat, sitim auaritiæ tẽperat, ardorem luxuriæ refrigerat, arenas diuitiarum reijcit, terram adiacentem, i. ecclesiã vel animam folijs honestatis, florib. puritatis, fructibus probitatis fęcundat. Fons de domo Dei de paradiso ægredietur, & irrigabit torrentem spinarum. Iohel. 3. ideo Gen. 3. Fons ascẽdebat de terra, irrigãs uniuersam superficiẽ terræ. Et licet iste fons originaliter fuerit paruus per humilitatem, tñ multorũ magnorum fluuiorum. i. multarum magnarum virtutum, & gratiarum est causatiuus, vel magnorum fluuiorũ. i. potentũ principum, & magnorũ est in fide ecclesiæ productiuus. Hester 22. Paruus fons creuit in fluuium magnũ. Præterea fons ad ęqualem altitudinẽ ortus sui se eleuat, quia cum Christus ab æterno, & de cęlo natus, & ortus fuerit, s. i altitudine paradisi, & per canalẽ. & conductum corporis sui in vtero benedictæ virginis fabricatum, ad mundum fuerit destinatus, iterato per conductum istum in die ascẽsionis redijt ad eãdẽ altitudinẽ ortus sui. Io. 16. Exiui à patre, & ueni in mundum, iterum relinquo mundum, & uado ad p̃rem. Fons ẽt lacum meliorat, quia. s. lacus huius mundi per influentiam huius fontis a peccatorum putredine cõseruatur, et pisces ibi degentes. i. hoĩes donis, et virtutib. impinguant̃. Figura Eze. 47. ubi aquæ quę exibant de sanctuario, intrabãt mare, et sanabantur, etc. Vel possumus dicere ꝙ fons est beata virgo, q̃ pro certo aquas misericordiæ, et gratiæ per multos riuulos beneficiorum diffundit, et sitientes. i. deuotos recreat, et ardorem tentationum, et tribulationum tollit, Eccl. 18. Ardorem refrigerabit eos. Pctõres per gratiam renouat, et uirtutum, et operum floribus, et fructibus oĩa vegetat, et fœcundat, et lacum. i. peccatorem ꝑ quem trãsit ipsum misericorditer uisitando, purificat, et eum a corruptione mortis æternæ præseruat. vnde illud Zac. 13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris, etc. Et bene dicit patẽs, q̃a pro certo iste fons nescit alicui se negare. Vel dic, ꝙ talis est iustus, qui se renouat per pęnitentiam, et etiam alios ꝑ doctrinam, et sapientiam 2. Cor. 4. Renouatur de die in diem. Item iste se communicat per clementiã, alios irrigat per beneficentiam, et pauperes reficit, recreat, et ardorem suarum tribulationum refrigerat per eleemosynarum redundãtiã, arenas diuitiarum reiicit, et contemnit per paupertatẽ voluntariam. Esa. 54. Excutere de puluere, consurge sede Hierusalem. Vel dic ꝙ fons est lachrymarum fluxus, uel pęnitentia, uel etiã gratiarum origo. Ista sunt quæ mentẽ renouãt, quę fœces, et peccata mundant, ardorem tentationum temperant, et quæ hominem in cunctis bonis fęcundãt. ad Heb. 5. Factus est oĩb. obtemperantibus sibi causa salutis.

5 ¶Fons est in Epito ſm Isid. in quo faces accensæ extinguunt̃, et extinctæ accenduntur. Secundum Aug. similis fons dr̃ esse iuxta ciuitatem Grationopolitanam in delphinatu Viennæ. Similem etiam fontem dicit esse Plin. in dodone Iouis, qui. s. ardentes faces extinguit, extinctas vero si admoueantur accẽdit. Pomponius etiam dicit idem, et Soli. Sic uere in Christo iudęi, qui erant ardentes per fidem, sunt extincti per infidelitatem, sed gentes prius extinctæ per peccatum, accẽsæ sunt et illuminatæ per fidem, et charitatem. Ioã. 9. Ego in iudiciũ in mundum veni, vt qui nõ vident uideant, et qui uident cęci fiant. Vel dic ꝙ talis fons est fides, et salus Christiana, ubi s. accensi, et illuminati, hoc est dictu mundi sapiẽtes, et philosophi extincti, et repudiati sunt, ignorantes, et simplices sunt electi, et fide aliis in errore manentib. illustrati. Mat. 11. Cõtefitebor tibi pater q̃m abscondisti hæc à sapientib. et reuelasti ea paruulis. Istud etiam videmus quotidie, quia. s. mũdi sapiẽtes extinguuntur in his quæ pertinent ad salutẽ, simplices vero potius accẽdũtur. Vel dic ꝙ fons epiri est mors, quia pro certo in isto fonte illi qui nunc per tribulationem sunt accẽsi. s. pauperes, et egeni, extinguuntur, et ad paradisi refrigerium deducuntur. Illi verũ qui nunc à tali igne extincti, et refrigerati sunt, s. diuites, qui in prosperitatis refrigerio viuunt in isto fonte, s. in morte igne tribulationum infernalium succẽduntur. Vel dic ecõtra, ꝙ in morte extincti à charitatis igne accenduntur incẽdio infernali. Illi vero q̃ ardẽtes igne charitatis extiterant, tunc ignẽ fontis, s. infernale incendium non timebunt.

6 ¶Fons est in Aphrica qui canoras voces facit. Et est fons tuberonis in Italia, q̃ medetur vulneribus oculorum. Fons est in Ephiro sicut in ꝑdicto. §. talis est pnĩa, q̃a facit vocem canorã ꝑ cõfessionẽ vel orõnẽ, sanat oculos. s. intellectus ꝑ carnaliũ abstersionem, et facies extinctas. i. hoĩes sine igne charitatis accendit ꝑ charitatem q̃ ibi immergunt̃, et accẽsos. s. igne cupiditatis ibi extinguitur ꝑ gr̃am q̃ in fonte ipsius balneant̃. Eze. 13. Interficiunt aĩas q̃ nõ moriunt̃, et viuificãt illos q̃ nõ viuũt.

7 ¶Sicut fons nulli se negat, sic pnĩa bonis et malis cõis efficitur. Zac. 13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionem peccatoris, et menstruatæ. Sic pęnitentia more fontis est sordium abstersiua. Et sicut in fonte aquila à caligine, et senio renouatur, ita animæ in fonte pœnitentiæ renouantur. Vide supra. §. 1. Vel dic ꝙ iste fons aphricæ significat gr̃am Dei, quæ. s. prędicatori voces canoras, et delectabile, et audientibus placidas, et sonoras

sonoras solet dare qñ ipsam à Deo põt in principio sermonis impetrare ad Eph.5. Implemini spiritu sancto loquētes.
8 ¶Fons circumiacentem terrā facit fructiferam, floridam, & decoram, & etiam fructibus fluidam, & fęcundam. Sic qñ terra.i.anima fonte lachrymarũ, & deuotionis irrigatur tũc efficitur viridis per honestatem, florida per castitatem, fructuosa per charitatem. Hie.9. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum? &c. Et sicut aqua fontis plus vno tpe quàm alio abundat, sic aqua lachrymarum, & deuotionis nõ semper æqualiter fluit, ideo potuit figurari per quendam fontem syloem ad radicem Syon, qui ẽm Isidorum nõ semper, sed certis horis effluit, & ebullit. Sic fons deuotionis, & lachrymarum non semper effluit, sed ẽm Dei ordinationem.
9 ¶Fons est aquarum lacualium per quas transit, melioratiuus, depuratiuus, & à putredine seruatiuus, & piscium ibi degentium nutritiuus. Sic bonus prælatus aquas .i. populos, lacus.i. ecclesias vel religiones in quã vel in quas influit per prædicationem, & quibus præest per iurisdictionẽ, meliorat & depurat, & à corruptione peccati seruat, et pisces.i. deuotos reficit, & educat. ad Heb.5. Factus est oĩbus obtemperantibus causa salutis.
10 ¶Item Senec.li.3. de q. naturali. dicit, ꝙ certi sunt fluuij, qui certis horis, & temporib. minorantur, & crescunt. Certi etiam fontes qui senis horis pleni sunt, senisq; alijs manent sicci. Ad quod aliam rationẽ nõ assignat, nisi ꝙ naturaliter aquæ sua interualla habent, quib. se retrahant, & redeant. Sicut.n.(inquit) quartana ad horam venit, podagra ad tempus respõdet, purgatio si nihil obstat statutum seruat diem, æstasq; suo tempore incalet, sic aquæ interualla habent quibus se retrahãt, & quibus redeãt. Nec hoc mirum (ut ait) cum videamus ordinem rerum secundũ constituta procedere. Et talis fons ẽm Isid est fons Syloe circa Hierusalem, qui.s. non continuè, sed intercise, & statutis horis ebulliebat. Et forte iste est fons callirhoc quem dicit Solinus esse propriè Hierusalem medicinalem, & probatissimum, sicut ait c. de Iudea. Ad quod etiam facit illud quod dicit Isid.li.13 ꝙ in Iudæa solebat esse quidã riuus, qui per sex dies fluebat, sed in sabbato siccabatur, quod etiam dicit Pli. li.31.c.2. Ista possunt applicari ad profluuium gratiarum, et etiam lachrymarum vel scientiarum. Non.n. continuè fluũt sed aliquando siccantur, & aliquando redeunt. Homo.n. nõ semper abundat in pluuia gratiæ, & deuotionis, scientię vel discretionis, lachrymosæ pęnitentiæ vel compunctionis, q nimo aliquãdo inuenit se ita siccum, ꝙ nihil sibi occurrit ad propositum vel ad votum. Aliquando verò istorum affluentia homini ꝓ voto succedit, & prout necesse est, humor gratiæ, scientiæ, & lachrymarum accedit. Bene ergo dr̃ Eccl.3. ꝙ omnia tempus habent, & suis spatijs trãseũt vniuersa. Vel potest dici, ꝙ Deus ordinauit homini tempus, quo debeat esse plenus, & siccus, quia.s. illi, q modo sunt pleni.s. temporalib. in alio seculo erunt sicci, pauperes, & depressi. Et econtra illi, qui modo per paupertatẽ siccantur, postea in alio seculo bonis omnib. cumulantur. Lu.1. Esuriẽtes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Vel dic ꝙ talis est fortuna prospera siue aduersa, quæ.s. intercidenter vr̃ fluere, & nunq̃ in eodẽ statu manere. Qđ ẽt de vita humana videmus, q̃ nunq̃ in eodẽ statu ꝑmanet. Dato.n. ꝙ sex dieb.i. sex ętatib. durauerit, & fluxerit, i septima tñ totaliter siccatur et perit. Vel dic ꝙ est fluxꝰ tribulationũ, quę ꝑ sex dies.i. per sex ætates vitæ fluere cõstat, in sabbato tñ.i. in requie Paradisi siccatur, & cessat. Iob 11. In sex tribulationib. uisitabit te, & in septima nõ tanget te, malum. Vel dic ecõuerso ꝙ mali, q ꝑ sex dies ętatũ vitæ suæ aq̃ voluptatis, & ꝓsperitatis abundãter, hñt in sabbato mortis vbi cessat labor humanus, & septimanæ vitæ cursus, penitus istis carent. Vel dic ꝙ ribaldi multi sunt sicut iste riuus, q per totã septimanã fluunt, & laborant, lucrãt, & acquirunt, & tandem in sabbato.i. in festo sequenti totũ siccant, & cõsumunt, & expendunt. Quod ẽt moraliter põt dici de multis qui in diebus ferialib. qñ.s. laborãt aquas gratiarum seruant, in sabbato uero.i. in diebus festiuis peccãdo plusquam alias oĩa siccant, & vastant, & aquis gratiarũ priuãtur, & carent. Exo.23. Sex diebus operaberis, septima die cessabis. Quod bene figuratur 1. Macha.2. vbi dr̃, ꝙ gentiles constituerunt prælium filijs Israel in die sabbati. Ad denotãdum, ꝙ vt communiter plura genera tentationum in festis, & plures vitijs prosternuntur.
11 ¶Teste Seneca vbi supra, in chæronesso chodiorum fons est qui certis interuallis ex intimo fęda quædam, & turbida fundit, donec liberatus eliquatusq; est. Idem etiam dicit de mari, ꝙ cũcta sordida solet ad littus eijcere, & maximè circa messenam & insulas fimũ quidem Sylę turbulẽtæ auis mare profert, feruetq;, & exustuat non sine fędo colore. Sic debet facere quisq; christianus, q a pro certo congruis interuallis dẽt de intimo cordis sui q cquid ibi est fœdum, & turbidum uitiorum, per confessionẽ emittere, donec se senserit penitus mundum esse. Maximè ãt à mari cordis nostri contriti, & amari fimus, et stercora turbulentæ auis diaboli.i. peccata, quæ per malam suggestionem egessit in medio cordis nostri, sunt cum ęstu, & feruore contritionis eijcienda, & cum fœdo colore crucis, & pallidę faciei per cõfessionem humilem expellenda. Mat.7. De corde exeunt furta, homicidia, &c.
12 ¶Secundum Senecã ibidem, causa aquarum calentium uel fontium calidorum ẽm Empedoclem est ignis subterraneus, qui terras circumiacẽtes calefacit, & vrit, & ideo uena aquę desuper transiens necessario incalescit. Idem verò Seneca dicit sulphur esse cãm caloris. Aqua.n. transiens per uenas sulphuris, ratione calidæ materiæ calorem contrahit, & saporem. Quod apparet, quia oĩs talis aqua calida saporem habet sulphureũ, et odorem, et ponit exemplum de calce viua, cui supfusa aqua statim feruet. Ista possunt applicari ad hominum societatẽ. Si .n. aqua.i. aliqua simplex persona trãsierit, et habitauerit, frequẽtauerit, et tetigerit ignem.i. illos qui ardent auaritia, sulphur.i. illos qui fœtent immũditia, calcem viuam.i. illos qui alios dealbãt adulatrice eloquentia, proculdubio eorũ malis verbis, inductionib. et exemplis statim incipiet calescere et malorũ desideriorũ feruorib. exardere. Vel dic ꝙ ignis q aperte est calidus, significat publicos luxuriosos. Sulphur, et calx quę apparenter calida non uidentur, significat hypocritas carnales, et immundos, qui quamuis uideantur esse casti et frigidi, sunt tñ realiter luxuriosi, et fœtidi. Tales igitur luxuriosi siue sint publici, siuę occulti solent alios per se transeuntes calefacere, et verbis, et exemplis ad immunditiam inflammare, et saporem sulphureum.i. fętorem luxurię cõtrahere et portare. Ps. ignis sulphur, et spũs procellarũ pars calicis eorũ.
13 ¶Itẽ teste eodem Sen. Aliquæ sunt aquæ quæ fęcundant steriles, ut aliquæ in Lycia, quæ retentiuam uirtutẽ iuuantes non patiuntur fieri abortiuum, sicut etiam exẽplificat Isidorus li.13. de Lino fonte archadię, quod est dicit Pli. li.31.c.2. vbi ẽt dicit, ꝙ thespiarum fons cõceptus mulierib. repręsentat. Talis est fons misericordię, et pietatis, quia ꝓculdubio iste steriles, et pauperes fœcundos, et diuites, qñq; in hoc mundo, et necessario in alio solet facere, ipsosq; facit bonis temporalibus uirtualibus et æternalib. abundare. Esa.47. Nõ sedebo uidua, et sterilitatem ignorabo. Vel dic ꝙ talis est aqua lachrymarũ, grãæ, deuotionis, et lectionis. Ista .n. solet ꝑ bona opera hominem fęcundare, et fętũ boni ꝓpositi in utero consciæ retinere, et virtutẽ retentiuã ꝑseuerantiæ refouere, et abortiuum pcti uel operis impfecti fieri nullatenus sustinere. Ista igit aqua pt dicere hoi illud Ge.30. Quã diu fui tecũ, oues tuæ, et capræ tuæ steriles nõ fuerunt.
14 ¶Teste Ouidio Salmacis lacus vel fons est in lycia iuxta capreas, cuius aqua est mirabilis, q a si q s de ea biberit uel i ea se balneauerit, statim effęminat, et medietatẽ virium ꝑdere cõprobat, et in mollitiẽ fęmineã eneruat. Et ideo fictum est à poetis ꝙ q ibi balneatus fuerit, in fęminã commutat. Ista propriè dici pñt de prosperitate, vel de carnali voluptate. Istę.n. sunt quę possessores, et dilectores suos effęminant, et eneruãt, et uirtute uirilis probitatis, et constantiæ ipsos priuãt, et sic loquendo spiritualiter, in fœminas eos mutãt, de qbus Hie.51. Deuoratum est robor eorũ, facti sunt quasi mulieres.
15 ¶Ouidius ibidem, s. Metaph.51. vlt. dicit ꝙ est quidam fons, q medio die alget vt gelidius, ortu verò, et occaso solis calescit. Et fortè istæ sunt aquæ de quibus dicit Isi.lib.13. ꝙ apud Troglodytas est fons qui ita alget de die, vt non bibatur, de nocte uerò ita feruet, et ardet, vt sine periculo nõ tangatur. Quem tñ fontem Solinus dicit esse circa debridẽ opidum garamatum, quod etiam idem Solinus reputat valde mirum. Pli. verò li.2. dicit idem, s. ꝙ Iouis hammonis stagnum interdiu frigidũ, noctib. feruet. Apud troglodytas ẽt ẽ fons solis circa meridiẽ frigidus, et dulcis, mox paulatim tepescẽs, nocte vero media feruore, et amaritudine infestatur.

tur. Talis fons pōt illos signare qui in ortu iuuentutis sunt p deuotionem feruidi, in meridie uero, i. medio uitæ, qñ iam sunt in mundi negotiis inuoluti, tunc fiunt per indeuotionem gelidi, qui tandem in occasu senectutis iterum ad conscientiam reuertentes, iterum fiunt feruidi, & deuoti. Quod potissimè de apostatis in religione uidemus, q in iuuentute boni, in vitæ medio mali, tandem ad religionem reuertētes, in vitæ termino iterum aliquotiens fiunt iusti, iuxta illud cōsilium. Apoc. 2. quo dr. Memor esto vnde excideris, & prima opera fac. Residuum vero expone, q illi qui in die præsentis vitæ per indeuotionem gelantur, & dulcedine prosperitatis fruuntur, & calore charitatis taliter priuant, q à nemine bibantur, vel q eorum beneficia ab aliquo non gustentur, i nocte mortis. s. in inferno taliter cremabuntur, & amaricabuntur, q nunquam amplius extinguentur, dicentes illud Gen. 31. Die noctuq; estu vrebar, & gelu. Vel dic q illos quos dies prosperitatis per indeuotionem congelat, nox aduersitatis per conditionem amaricat, & per charitatem inflammat. Vel dic, q iste fons significat infernum, qui. s. nūc ardet & nunc alget per pœnarum diuersitatem. Iob 24. Ad calorem nimium descendent ab aquis niuium. ¶Secundum Isid. li. 13. fons est in aphrica qui virtutem habet mirabilem ad conglutinandum & congelandum. Vñ ēt dicit q de cineribus & fauillis cespitem facit, & in unum corpus ipsos consolidat, & constringit. Istud idem dicit Sol. c. de aphrica. Est aūt (vt ait) iste fons soli specialiter dedicat⁹, & est Iouis iuxta templum hammonis propè arenas syrtium. Tales sunt uiri boni, dulces, aquei, & benigni, qui uere uirtutem habent consolidatiuam, concordatiuam, & disiunctorum, & discordium ad concordiam reductiuam. Non cessant. n. laborare pro uicinis discordib. reconciliandis, & in charitate, & unitate tenaciter solidandis. Et tales specialiter debēt esse mediatores, & legati. Exemplo Chri qui fuit fons sapiētiæ, uerbum Dei, sicut dr Eccl. 1. Qui cineres, & fauillas. i. pc̄tores inconiunctibiles & diuisos, & per uitia concrematos, & à virtutiq. consumptos, humoreq; grãe denudatos, simul per fidē & charitatem reiunxit, & pacem inter se inuicem, & etiam inter se, & Deum, & Angelos reuniuit. ad Eph. 2. Euangelizauit pacem vouis, qui longe estis, pacem his qui longe, & pacem his, q prope. ¶Teste Isi. li. 13. in insula quæ chius dr, q est propè turquiam fons est quidā qui potatores suos sensu dr hebetare. Pli. aūt dicit in Cea insula non in Chio, sicut patet infra. Talis est fons deliciarum carnalium, q maximè fons vinolentiæ, & ebritatis. Qui. n. ibi vltra debitum impotatus fuerit, sensu, & aīo hebes erit, quia sicut dicit Petrus rauennas. Vbi regnat ebrietas rō exulat, consilia deuiant, intellectus obtunditur, consilia subuertunt. Vel dic idem de mūdana prosperitate, q. s. ualde hebetat mentem. Ps. Turbati sunt, & moti sunt, sicut ebrius, & oīs sapientia eorū deuorata est. ¶Itē Isi. ibidem ait, q fons Cyzice tollit veneris appetitum. Dicit ēt q in campania fontes sunt qui fœminis sterilitatē, masculis vero insaniam abolere dñr. Talis fons est mūdi aduersitas, & paupertas. Ista est. n. q venerem mitigat, insaniā tentationum sedat, & sterilitatem seu carentiam virtutu tollit, & bonorum operum vbertatem procurat. Idem dic de pnīa vel de consideratione, vel timore, vel ēt de deuotiōe, vel ēt de fonte sacrę scripturę. Prou. 16. Timor Dñi fons vitæ. ¶Item idem Isid. ibidem ait q in idumea est quidam fons qui ab incolis dr fons Iob, q quater in anno mutat colorē, trib. n. mēsib. est cinereus, & coloris terrei, trib. ceruleus seu viridis, & coloris aquei, trib. clarus, & lympidus, & coloris eeri, trib. uerò rubeus, & sanguineus, & coloris ignei. Talis fons vr̄ esse vita humana vel ēt homo. Constat. n. q iste continuè mutat vices, qa sicut dr Iob. 14. Quasi flos egreditur, & fugit velut vmbra, & nūquam in eodem statu permanet. Primo. n. in pueritia est mollis, fluxibilis, & aqueus, & hic pro fierto hēt tres menses. i. tres pueritiæ defectus, q sunt ignorantia, impotentia, immunditia. Tandem in iuuentute ipse est pulcher, clarus, & aereus, & hic hēt tres menses, qui sunt luxuria, stultitia, curiosa apparentia. Postea in senectute iste fit siccus rugosos atq; igneus, & hic similiter tres menses habet defectuosos, quia. s. tunc fit homo iracundus, superbus, & auarus. Finaliter uerò in senio iste fit ponderosus, & terreus, & tandem per mortem cinereus, & puluereus, dicens illud Iob. 7. Ecce nunc in puluere dormio, & si mane me q̄sieris, non subsistam. Et hæc ætas etiam tres menses. i. tres defectus hēt, s. debilitatem virium, hebetudinem sensuū, dolorem infirmitatum, & incursum. De tali igitur defectuum quadruplici trinitate dr Prou. 30. Per tria mouetur terra, & quartum non potest sustinere, quia. s. vita humana per triplicitates prædictas uariatur. Quartum autem est mors, qd̄ ferre nō sustinens necessario dissipatur. Vel dic q talis fons vr̄ esse uita mutabilis peccatoris. Iste. n. nunquam est contētus vno vitio vel duob. imo continuè de vitio ad vitiū mutatur, & color suæ malæ conuersationis continuè variat. Eccle. 27. Stultus aūt mutabitur vel luna. Habet igitur quatuor principales mutationes, quia pro certo iste aliquando est aereus, & uentosus per superbiā, & vanitatem, qñq; igneus, & sanguineus per ardētem auaritiam, & cupiditatem, qñq; mollis, & fluxibilis, & aqueus per luxuriæ voluptatem, qñq; ponderosus, & terreus per torporis, & accidię grauitatem, & ēt in colore conuersationis cinereus per inhonestę apparentię deformitatem. Sed quid? proculdubio quodlibet istorum vitiorum hēt tres menses. i. tres potissimos defect⁹, quia mensis dr à mene, quod est defectus, pro eo q menses antiquitus à defectu lunæ incipiebant, quod ēt adhuc apud hębreos obseruat. Tres ergo menses. i. tres defectus superbiæ aereæ sunt, sui nimia reputatio, mendax iactatio, stulta p̄sumptio, & de hoc Eccl. 25. Tres species odiuit aīa mea, & aggrauat valde aīa illorum, pauperem superbum, diuitem mendacem, & senem fatuum & insensatum. Tres menses, & tres defectus auaritiæ igneæ sunt, ardor in acquirendo, timor in habendo, dolor in amittēdo. Vt sic auarus figuret in illa bestia. Dan. 7. q erat similis vrso, & habebat tres ordines dentium in ore suo. Auari. n. sunt uoraces ad modum vrsi, & in ore suæ rapacis, & insatiabilis uoluntatis sunt tres ordines dentium. s. ardor, timor, dolor. Tres menses luxuriæ aqueæ sunt breuis voluptatis, fęda vilitas, infamiæ deformitas, vt. s. de luxurioso dicatur illud Ionæ. 2. Fuit Ionas in ventre piscis trib. dieb. Ionas. n. interpretat columba, q est auis luxuriosissima. Tres menses, aūt accidię terreę, sunt mēbrorum eneruatio, sensuum hebetatio, virtutum oīum abstersio, & perditio. Et de hoc. Esa. 40. dr q Deus appendit trib. digitis molē terræ. Quater igit. i. per quatuor uitia mutat peccator, & etiā qd̄libet istorum uitiorum per tres durat menses. i. trib. particularib. vitiis commutatur. Eccl. 26. A trib. timuit cor meum. Vel ista pñt exponi in bono, q iste fons significat uirum iustū, q. s. sp in bono mutat, & uariat mores suos, quia. s. aliquando iste est aqueus, per pietatem, aliquādo aereus per puritatem, aliquando igneus per charitatem, aliqñ terreus per humilitatem. Isti sunt quatuor colores de vestib. sacerdotum, s. purpura roseæ pietatis, coccus igneæ charitatis, byssus mundæ, & aereæ puritatis, & hyacinthus terreæ, & puluereæ humilitatis, ut sic de gratia dicatur illud. Gen. 2. Fluuius egrediebatur de loco uoluptatis, qui inde diuidatur in quatuor capita. ¶Secundum eundem Isi. duo sunt fontes in Beotia, quorum unus obliuionem inducit, alius retentionem, & memoriam iuuat. Et forte isti sunt fontes cadmi, de q b. loquit Soli. qui dñr inspirationem litterariam facere, qd. s. idem chadmus circa thebas in beotia dr reperisse. Dicit ēt idē Sol. duos eē fontes in Sicilia, quorum vnus steriles fęcundat, alter vero fęcundas si inde biberint sterilizat. Pli. aūt li. 31. c. 1. ait idem de fontib. obliuionis & retentionis, & subiungit q in Sicilia apud oppidum Iusgū fluit riuus cuius potu dicunt subtiliores sensus fieri. Varro aūt sm ipsum ponit in Cea insula esse fontem, cuius potu sēsus dñr hebetari. Ponit ēt Pli. ibidem in campania est aqua quæ sterilitatē tollit. In pyrrha verò flumen est dictū aphrodisium, quod sterilitatem inducit. In uita ēt sancti Brandani dr q in quadam insula quendam fontem inuenit, q potus somnum inducebat, ita q pro quolibet scypho poto, hō p diem unum dormiebat, & ut ait Sol. in beotia sunt duo flumina quorum unius potus de ouib. albis facit nigras, alterius autem de nigris facit albas. Sed de hoc uide infra. Per istas aquas quarum quædam sūt utiles, aliæ sunt nociuę, possum intelligere spiritualiter loquendo quædam aīæ uel p̄ficiunt uel nocent. Aquæ. n. nociuæ possunt significare prosperitatem mundi, uoluptatem carnis, malam societatem, verba mollia adulatorum, & etiam vetularum mala consilia, malam scientiam, & doctrinam, execessuum amorem, & affe-

affectionem parentelæ. Istę. n. sunt aquæ mentium infectiuę, & obliuionis Dei, & propriæ salutis, & benefactorũ, & amicorum, & pauperum inductiuæ, sterilitatis virtutum causatiuæ, sensus, & rõnis hebetatiuæ, & mali saporis, & delectationis causatiuæ, & ouium, & innocentium castorum atque mundorum, in nigredinem conuersiuæ, & eorũ qui ipsas indiscretè bibunt, vitiorum, & malæ conuersationis fuligine fœdatiuę, q͞a breuiter nullus est, ita bonus qui si tales aquas vltra debitũ biberit, quin in proximo malus erit. Hie. 25. Bibunt, & turbabuntur, & insatient, Aliæ verò aquæ vtiles, & istis contrariæ, significant deuotionem, lachrymationẽ, scripturæ lectionem, bonam societatem, & bonam bonorũ doctrinã, & locutionem. Istę. n. memoriam Dei, & propriæ salutis, pauperum benefactorum, & amicorum faciunt, fœcunditatem virtutum, & bonorum operum inducũt, sensum, rationem, & discretionem acuunt. Eccl. 15. A qua sapientiæ salutaris potabit illum. Et nigros peccatores in albos, & innocentes conuertunt. Ps. Asperges me dñe hyssopo, & mundabor, lauabis, &c. Vñ Io. 4. Fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternã. Vel dic, ꝙ isti duo fontes obliuionis, & memoriæ significant beneficium, & iniuriam, quia. s. beneficiũ est obliuionis fons, facillimè. n. senescit, & in obliuionem cedit. Iniuria verò fons est memoriæ, quia quilibet de ea tenaciter reminiscitur. Vnde Sen. de morib. dicit, ꝙ memoria beneficiorum labilis, iniuriarum uerò tenax. Vel dic de aq̃s so-

21 pitiuis sicut exponitur de mandragora infra li. 12. ¶ Item Solinus dicit, ꝙ in Sardinia fontes sunt calidi, q̃ medicinales esse probant. Ossa. n. fracta balneantium consolidant, venena illarum arenarum, quæ dicuntur solifugæ, abolent, & oculos se in eis lauantium sanant. Cauendum tñ est de periurio (vt ait) quia si q̃s suspectus de furto dato iuramẽto oculos ibi lauerit, si immunis sit, clarius videbit, si vero periuriũ commiserit, cęcus erit. Et (sicut ait) aqua detegit facinus cęcitate, & deprehensus facinus fatetur. Ista p̃nt allegari historialiter contra periurium, & contra furtum. Natura. n. ista duo crimina bene vr̃ horrere, q̃ ad eorum detectionem tam insigne miraculum vr̃ creasse. Sunt ergo ista duo crimina fugienda, & p̄ cęteris uitiis præcauenda. Quod bñ ẽt vr̃ innui in scriptura Zac. 5. vbi de volumine magno uolante non refertur aliud ibi scriptum fuisse nisi ista duo, Oĩs fur (sicut ibi scriptum est) iudicabit, & oĩs iurans similiter iudicabit. Vel dic ꝙ talis fons est feruens contritio vel pnĩa, q̃ venenũ tentationum araneæ. i. diaboli, & carnis exterminat, ossa etiam fracta. i. mentis fortitudinem redintegrat, & oculum mẽtis purificat, dum tñ non sit fur. i. fictus uel periurus, qui in ea se lauat. Ille. n. qui in fonte pnĩæ se lauare per confessionẽ nititur, si peccata sua confitendo furatur, & tñ ea se dixisse mentit, in hoc fonte proculdubio non sanat, sed potius excęcatur, & oculus mentis eius plusquam antea uitiis obscuratur. Vel dic ꝙ iste fons est Chrs, in quo fures, & periuri Iudæi sunt excęcati. Debiles uero oculis, s. gentiles, in eo sunt per fidem illuminati. Io. 9. In hoc veni in mundum, vt q̃ non vident videant, & qui uident cęci fiãt. Vel dic aliter sicut c. de Sardinia infra li. 16. ¶ Item Sol. c. de Sicilia dicit ꝙ in Hele-

22 sina regione fons est qui alas quietus & tranquillus, si iuxta eum tibiæ insonuerint, exultabundus ad cantus eleuatur, & quasi miretur uocis dulcedinẽ, vltra margines intumescit. Talis fons dẽt esse quilibet iustus homo, dato. n. ꝙ alias nõ moueatur ad deuotionem, vel sursum in Deum eleuetur p̄ affectionem, & contemplationem, & dilectionem, q͞n tñ videt, & audit tibiam, & melodiam verbi Dei, vel ẽt modulationem cantus ecclesiastici, & officij, & seruitij diuini, ipse in hoc summè dẽt delectari, & ad deuotè auscultandum animari, & ad Deum superi⁹ exaltari. Vel dic ꝙ iste est fons cõpunctionis, & deuotionis, qui tunc p̄cipuè ebullit, & surgit q͞n homo melodiam verbi Dei, & diuinæ laudis, & gratiarũ actionis audit. Io. 4. Fiet in eo fons salientis aq̃ in vitã æternã. Vel dic ꝙ fons pietatis, & miæ tunc dẽt in hoĩe erumpere, & crescere q͞n videt pauperes in aurib. suis petendo eleemosynam decantare. Prou. 5. Deriuentur fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide. Vel dic ẽt de Chr̃o, vel de beata virgine, cuius fons miæ quasi gratulando lætatur, & erumpens nobis diffusior distillatur q͞n circa eũ cantus laudis, & orationis deuotior decantatur Ps. Sitiuit aĩa mea ad Deum fontem viuum. Vel dic in malo, ꝙ malum est audire cantus, & melodias mũdanorum, quamuis. n. aliquis fons. i. aliquis bonus hõ sit pacificus, & tranquillus, & nulla tentatione turbatus, tñ sępe fit ꝙ auditis tibiis mundi gaudiorũ, vel malorum verborum vel consiliorum, uel blandarũ adulationum, solet homo per superbiam eleuari, & ĩ corde suo exaltari, & per tentationẽ moueri, & p̄ insolenciam excitari. Esa. 41. Aperiam in medio camporum fontes. ¶ Idẽ Sol. ibi-

23 dem dicit ꝙ in Sicilia in agro Agrigentino fons est qui de se non aquam sed limũ emittit, & solo nunquã deficiẽte, æterna refectione terra terrã euomit. Talis fons est misera caro nostra. Ista. n. nullum bonum liquorem solet emittere, sed limum, & fęces, & vermes, & lendes, & per cõductus corporis immũditias distillare. Io. Quod natum ex carne, caro est. Vel dic ꝙ iste fons fuit Adam vel ẽt humana natura, q̃ limosus, & de limo factus fuit, & iõ limum. i. limosos, carnales, & fragiles hoĩes continuè producit, ipsosq́; in mortem euomit, & loco eorũ alios substituit, & inducit. 1. ad Cor. 15. Qualis terrenus, tales & terreni. Vel dic ꝙ homo carnalis potest fons limosus immundus. s. & lubricosus dici, qui. s. de scaturigine cordis sui s͞p solet limum. i. uiles & carnales cogitationes euomere, & inhonesta uerba coram aliis eructare, q͞a sicut dr̃. Io. 5. Qui de terra est, de terra loquit. ¶ Secundũ

24 Sol. mons Tomarus in molossia græciæ prouincia templum Iouis, & circa se centum fontes hẽt. Talis est ecclesia, q̃ templum est Iouis. i. Chr̃i, qui dr̃ Iupiter. i. iuuans pater, qui etiã centum fontes. i. uniuersitatem bonorum circa se hẽt, quib. cõtinuè vegetatur Esa. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontib. saluatoris. Numerus. n. centenarius, qui constat ex denario decies ducto, significat perfectam decalogi custodiam, q̃. s. pertinet ad perfectos. ¶ Item Sol. dicit Varronem asse-

25 re in arabiæ littore fontem esse, quem si oues candidę biberint nigræ fiunt. Sed istud expone de fonte tentationis diabolicæ, quem si quis per consensum biberit, candorem innocentiæ, & castitatis amittet, & p̄ diuersa uitia niger erit. Vel dic ꝙ iste fons est mors. Non est. n. ita candidus aut formosus, quin si ibidem biberit, fiat niger, hispidus, & fuluus. Tre. 4. Denigrata est facies eorum super carbones. Vel expone sicut supra. §. 20.

De Fluuijs. Cap. 3.

1 Teste Seneca li. 3. de naturalib. quæstionibus sicut ventus est fluens aer, ita fluuius est fluens aqua. Vnde fluuius s͞m Isi. dr̃ à fluendo, cõtinuè. n. fluit & labitur, quia alias torrens, non fluuius diceretur. Quamdiu igitur fluuius est in ripa sua, nec inundat, multum est utilis, sed quando limites suos transit, tunc est damnabilis, & nociuus, quia. s. terrę planitiem dissipat & destruit, & circumiacentes possessiones dirumpit. Diuitiæ possunt dici fluuius, quia deficiunt atque defluunt. Iste igitur q͞n non excedunt, sed infra limites debiti regiminis continentur, tunc prosunt. s. debitè eisdem utentibus sed quando in aliquo tantum est de aqua diuitiarum ꝙ non potest eas continere per debitum earum vsum, & gubernationem, imo superabundant & exeunt fines suos, tũc nocent circunstantib. pauperibus & egenis, quia. s. per tales aquas fluuius iste, s. diues, pauperum vicinorum terras dissipat, & per extorsiones alienas possessiones uastat. Iob 22. Fluuius subuertit fundamenta ipsorum, s. pauperum. Ideo Iob 12. Si continuerit aquas, omnia siccabuntur, & si emiserit eas subuertent terram. ¶ Fluuius dato ꝙ in principio fue-

2 rit paruus in fine tamen mare ingreditur multum magnus, & licet aquas multas in se aliunde recipiet, tamen uix aut nunquam nomen suum primarium & alueum principalem mutat, imo nomina aliorum qui principali fluuio adiungũtur, communiter mutãtur secũdum nomen fluuii principalis, & eidem incorporantur, & vniuntur. Sic licet in principio ecclesia fuerit parua, & tenuis atq; pauca, q͞a soror nostra paruula (Can. 8.) tñ modo multipliciter creuit, & multiplicata est. Eze. 16. & Hest. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum. Licet autem in ecclesia cõueniãt multa flumina, multi populi, multæ sectæ, s. Iudæorum, & gentiliũ, & aliorũ nomẽ suum non perdit, imo omnes aliæ suo nomine nominant. s. nomine Christiano. Ideo dr̃ ad Galat. 3. Nõ est Iudęus neque græcus, non est seruus neque liber, omnes enim nos vnum sumus in Christo Iesu. Nam ecclesia, omnia sibi incorporat tanquam fluuius principalis, & ipsa a nemine incor-

corporatur, alia mutat a nemine mutatur ipsa stat & alia variantur. Ideo Psal. Mutabis eos & mutabunt, tu autem idem ipse es, & anni tui nō deficiēt. Et Deu.15. Fœneraberis nationib. plurimis, & ipse à nullo accipies mutuū.

3 ¶Flumina ſm Isid. q̄ currūt versus orientē, & ipsum mare oriētale intrāt, sunt meliora & saniora, qa à ventis ibi gn̄atis subtiliantur. Sic vere boni currētes p affectionē ad orientē paradisi, ubi est lux grē & virtutū, a ventis.i.a platis debēt deputari per defensionem, clarificari per instructionem, viuificari p compassionē, adiuuari p fraternalē dilectionē, & sic boni fient p sc̄titatē & pfectionē.

4 ¶Amnis ſm Isi. est fluui⁹ amenus frōdib. & ramis vndiq; circumseptus, iuxta, quē herbę medicinales abundant, volucres siluestres nidificant & ex cuius potu feræ æstum suū refrigerāt, & ex cuius vicinitate prata circūiacentia & pascua virorē suū & vigorem diutius reseruāt & in cuius pascuis pecora nutriunt & ad laborandum fortificantur, & ad comedendū ēt impinguantur. Recte talis est sacra scriptura theologiæ: quia ista est ramis & frōdi.i. Apostolorū & prophetarum auctoritatib. circunsepta. Figura de horto Hest.7. qui erat arborib. cōsitus, in quem intrauit rex, &c. Hester est ecclesia hortus est sacra scriptura, Rex Christus, &c. Iuxta ergo istam, crescunt herbæ medicinales.i. documenta, exempla, & præcepta, q̄ sunt infirmis pc̄torib. medicina. Altissimus de terra creauit medicinam. Eccl.38. Iuxta istam uolucres siluestres nidificant: quia.s. uiri contemplatiui & sp̄uales, qui siluestres dn̄r, p eo quod in silua religionis ab hoīb. separantur, sp iuxta fluenta sacræ scripturæ p eius studium conuersantur, vbi cantum gratiarum actionis pferunt, & uoces prædicationis emittunt. Ps. Super ea volucres cęli habitabunt, de medio petrarum.i. duorum testamentorum, dabūt uoces. A qua istius amnis feras refrigerat: quia p potum aquæ sapientiæ & intel̄s qui in isto fluuio exhaurit ardor concupiscentiæ mitigatur, & sitis auaritiæ tpatur dū .s. scripturę colloquia cogitantur. Prou.31. Bibant & obliuiscātur egestatis suæ. Ex istius vicinitate prata virescunt.i. honestę personæ, quę virorem honestatis retinent sicut pratū, ex scripturæ sanctæ vicinitate humorem gratię reseruant interius, & ēt exterius apparentiæ venustatem. Prou.27. Aperta sunt prata, & apparuerunt herbæ virētes, & collecta, &c. In hmōi ēt pascuis pecora nutriunt, qa in verbis sacræ scripturæ aīæ humore gratiæ impinguant, & ad laborandum p pniam roborantur, & ad manducandum.i. ad per imitationem incorporandum ab alijs disponuntur. Ideo dr̄ Ezec.34. In pascius pinguib. pascentur, & in mōtibus Israel erunt pascua earū. Figura Gen.16. De amne egressæ sunt septē vaccę pingues, & formosæ, q̄ in Ripa fluminis carecta carpebant, quas septē aliæ macilentę deuorauerūt. Sic illi p gratiam & virtutes in isto flumine impinguant, tādē ab alijs.s. à macris & pc̄torib. comeduntur.i. uitia eorum & exempla ab alijs assumuntur, & sic eos sibi incorporant, dum eos imitantur. Ps. Comedit pingues eorum.

5 ¶Amnis ſm Isidorū est fluuius sic ex amenitate vocat⁹, iuxta quē herbæ medicinales abundāt volucres Siluestres nidificant, ex cuius decursu feræ potantes ardorem refrigerant, ex cuius vicinitate pascua & prata suum virorē diutius retinēt & reseruant. Talis fluuius est pnia deuotio vel lachrymatio, vł ēt baptismus: qa iuxta eū herbæ medicinales.s. virtutes crescūt, volucres ēt Siluestres .i. viri sp̄uales nidificant & habitant, & in eo se balneant. Ps. Super ea volucres cęli habitabunt. Et ex earum potu feræ.i. pc̄tores feri & hispidi æstū cōcupiscētiæ suæ mitigant, qn̄.s. ipsam sibi incorporāt. Et p istum ēt fluuiū prata.i. viri iusti suum uirorem grē & honestæ apparentiæ diu seruāt. Figura Hie.17. vbi de ligno plantato sup aquas dr̄ q erit foliū eius viride, nec aliqn̄ desinet facere fructū. Et sicut fluui⁹ nulli se denegat, sed indifferenter paruis & magnis, mūdis & imundis se exponit, sic pc̄tores q̄tuncunq; sordidi p pc̄tm, dum tū sunt in vita ista, sp pñt in istis aquis se balneare, & ab oib. criminib. se lauare. Zach.13. Erit fons patens domui Iacob in ablutionē pc̄toris & mēstruatę. Vel si vis expone de sacra scriptura, de qua &c. vide §. pcedēti.

6 ¶Fluuius cōtinue fluit, hn̄s quo ad fluxum perennitatē, quo ad situm pfunditatem quo ad motum circularitatem, quo ad sub̄am puritatē, quo ad spēm pspicuitatem & specularitatem, quo ad impetū virtuositatem. Sic Christus perenniter a diuina essentia est emanatiuus, & per beneficiorū largitionē ad nos cōtinue defluxiuus, nisi.s. obstaculū inueniat pc̄torū. Et ēt pfundus.s. quo ad diuinitatē, ita q nō pōt inuestigari Ecc.1. Profundū abyssi q̄s dimensus est? Itē hoc est ēt circularis: qa de mari exiens & p Ripā mūdi trāsiens iterū ascēdēdo ad cęlū ad idē mare paradisi extitit reuolutus. Eccl.1. Ad mare vn̄ exeūt flumina reuertunt, vt iterū fluant.s. grām cōferendo. Ita est ēt impetuosus, q nullus pōt suę resistere volūtati. Can.4. Sicut pute⁹ aquarū viuentiū, q̄ fluunt impetu de libano. Itē iste est specularis & purus, s. in pr̄ia, vbi.s. in ipso bt̄i continuè speculant refrigerantur & recreant. Eze.32. Purissimas reddā aquas eorū & flumina. Iste igit est cōtinue emanās q̄tum ad paternā gn̄ationē, inferius defluens q̄tum ad maternā īcarnationē, circulariter pcedens q̄tum ad resurrectionem, & ascensionē, impetuosè incedens q̄tū ad futuri iudicij executionem, purus vero est & lympidus q̄tū ad æternā beatorū delectationē & consolationem. Ideo bene dr̄ Apo.22. Ostendit mihi Angelus fluuiū aquæ uiuæ splēdidū q̄tū crystallū. Vel dic q iste fluuius est gloria æterna, q̄ cōtinuè à Deo emanat profunda & īmensa, & de uno ad aliū circulariter fluit & oēs reficit & delectat. Gen.2. Fluuius egrediebat de loco voluptatis. Vel si vis dic oīa de sp̄u sancto, cuius emanatio est ęternalis, cuius fluxus & influentia est salutaris, cuius motus est ipetuosus, cuius aspectus est lucidus & luminosus, & sic dic sicut supra §.3. Vnde Esa.59. Veniet sicut fluuius violētus, quē sp̄us dn̄i cogit.

7 ¶Fluuius suo impetu naues mouet, rotas voluit, sordes in se recipit, loca p q̄ transit mundificat, stagna & lacus à corruptione pseruat, eorum pisces meliorat & ipinguat, fœtorē et malū saporē ab eis abstergit et abstrahit et eliminat, oīb. fluuijs idiffereter se cōicat, siccitates potat, æstuātes refrigerat circūiacentia suo humore irrigat et fœcūdat radices herbarū īpinguat et ingrossat ciuitate sua circū ferētia munit et fortificat, naues onustas mercimonijs ad portū ducit et applicat, terras et pr̄ias victualib. et mercimonijs ditat et locupletat. Fluuius est Xp̄s, sp̄us sc̄tus, vel ēt beata uirgo. Sicut.n. fluuius mari orit, et tn̄ non amarus, sed dulcis repit, et hoc qa dū p terrā colat, ab oī amaritudine exuit et purgetur, sic uerè Xp̄s ab amaro Iudæorum pp̄lo natus, nō amarus, sed dulcissimus, est inuētus, et hoc quia in incarnatione per uenas mariæ terrę dulcissimæ est coatus, quādo .s. ſm Ps. Veritas de terra orta est, et iustitia de cęlo pspexit. Xp̄s est igit q naues.i. viros uirtuosos oneratos uirtutibus et gratijs mouet p inspirationē, et ad portū paradisi adducit p salutationē, vł naues.i. tribulationū fluctib. ventilatos mouet ad portū q̄etis, s. paradisi. Figura de Salomone, q mittebat naues in Ophir vbi erat aurū 3.Re.20. Vel naues.i. diuites mouet.s. de mundi gloria ad miseriā infernalē. Figura 3.Re. vlt. vbi dr̄ q naues onustæ auro, confractæ sunt. Ps. in sp̄u vehementi cōteres naues tharsis. Pręterea isto rotas voluit qa Xp̄s illos q̄ ad modū Rotæ sunt mobiles p obedientiā, sunt spherici p sui ī Deū reductionē, et mortis et natiuitatis iugē meditationē, tales dico p bōarū opationū uoluit executionē, et de imo mūdi eius reducit ad altitudinē paradisi p sui in Deū reuolutionē. Ezec.10. Ipsas rotas vocabit uolubiles. Præterea fluuius iste sordes in se recipit: quia Xp̄s sordes humani gn̄is in se tulit, dissoluit, purificauit et purgauit. Vnde Esa.54. Languores nr̄os ipse portauit. Et Apoc.1. Lauit nos a pc̄tis nostris in sanguine suo. Præterea loca p quæ transit purificat qa nullā fęcē pc̄ti cōpatiēs, aqua suæ gratiæ possessiores suos facit puros. Purificati gratia ipsius hæredes sumus etc. ad Titū 2. Præterea lacus aquas meliorat: quia lacum mūdi huius, et pisces eius.i. deliciosos, cū ipsum p incarnationē fuerat igressus, per gratiā suā meliorauit, et a corruptione pc̄ti saluauit. Eze.47. de aquis de sanctuario exeūtib. etc. vt supra. Nā totum humanū genus per irrigationē istius fluminis extitit depuratum, et malus sapor infidelitatis p eius aduentū extitit dulcoratus. Figura 3.Re.2. de sale in vase nouo.i. de filio Dei in uirgine, quæ fontē ī Hierico sanauit. Præterea fluuius aquam suam omnibus indifferēter communicat: quia Christus aquam gratiæ suæ iumentis et hominibus .i. simplicibus et prudentibus exponit, diuidit et dispensat, quia omnibus omnia factus est, vt omnes lucrifaceret 1.ad Corinth.9. Figura Numeri 17. et 20. ubi de petra aqua multa egressa est, ita ut biberent homines et iumenta. Petra est diuina essentia, vel etiā Deus Pater à quo nobis Dei filius fuerit misericorditer destinatus, q desertū mūdi huius fęcūdauit,

uit,& aquas grę & doctrinæ diuisit & cōicauit.Iō Prouer.5. Deriuent fontes tui foras,& in plateis aquas diuide. Præterea fluuius loca circumiacentia fęcundat,qa Xps illos q̄ merito & ꝓfessione sunt sibi propinq̄ facit, donis & virtutib. fęcūdari,vt eis dicat̄ illud Esa.58.Eritis sicut hortus irriguus cuius nō deficiēt aq̄.Præterea iste fluuius radices herbarum nutrit:qa Xps ꝑ suā grām cor & volūtatē, q̄ radix est aīæ,nutrit ꝑ deuotionē & alit Iob 14.Ad odorē aq̄ mittit radicē.Itē iste sitiēs potat qa ipse dicit. Qui sitit veniat ad me & bibat. Io.7.& Esa.45.Itē iste æstuātes tētationib.& fatigatos tribulationib.refrigerat qa Xps est tegimē ardoris, vmbraculum meridiani.Eccl.34.Præterea ciuitates munit,qa viros perfectos,q̄ sunt ciuitas regis summi,ab aduersarijs ꝓtegit & defendit.Nau.3. Nunq̄d melior es Alexandria ꝑplorū,q̄ habitat in fluminib.cuius diuitiæ mare,aq̄ muri eius.Præterea ciuitates lopletat:quia per aduentum huius fluminis ad ciuitatē eccłæ,ipsa abundauit in diuitijs grārū: quia sicut mediāte fluuio naues & diuitiæ ad ciuitates veniunt, sic mediante fluuio Xpo,ad ciuitates ecclesiæ naues.i.sc̄ti hoīes peruenerunt,q̄ eā morib.& scīa ditauerunt.Iō Eze.32. Flumina eius manebāt in circuitu eius,& ramos suos emisit.Præterea fluuius herbas & arbores circa se nutrit & fęcūdat: quia Chrs sanctos & sanctas diuinæ gratiæ suæ humore nutrit & fructibus bonorum operum fęcundat, & eos ita inaltat per virtutes ꝙ ad altitudinē paradisi ꝑueniunt & pertingunt. Figura notabilis Eze.32.Ecce assur &c.Explica & applica figurā,qa bona est vide eā si vis in loco suo īfra.li.16. Vel dic ꝙ fluuiꝰ est prælatus,vel prædicator,vel ēt quisq; iustus, istæ.n.naues .i.iustos mouet ad portum salutis per deuotionē rotas pc̄tōres voluit per conuersionē, fęces peccatorū recipit per cōfessionē,& oīa mundat & purgat per vitiorum abstersionē, ciuitatem ecclesiæ munit ꝑ orationem & per ipsius defensionem,omnibus se cōicat per charitatem & dilectionē,sic citates.i.pauperes potat & refrigerat per eleemosynarū distributionem,totā patriam ditat & locupletat per suam discretionem & sapientiam totam terram lętificat per Dei laudem & gratiarum actionem.psal.Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei.Vel si vis dic oīa de beata virgine,vel dic oīa de Spiritu sancto,vel ēt de quolibet sc̄tō,vel etiā de lachrymosa pnīa vel doctrina, vel ēt de impetu tribulationū, quæ .s.si patienter portētur,aīam mouent ad bonum, & eam volunt & purgent.¶Fluuius licet à paruo fonte oriatur,tn̄ antequam mare itret, propter aquarum collectionem in ipso aliquotiēs maximus reperitur & quāto à suo principio amplius elongatur,tanto propter aquarum influentiā maioris efficitur quantitatis. Vnde narrat Isidor.de Istro.i. danubio fluuio Germaniæ qui cum in occidentalib.Germanicis partib.paruus oriatur tendens cōtra orientem 60. in se fluuios recipit,& finaliter per septem ostia in mare pōticum terminatur & exit sicut etiam Soli. dicit, addens ꝙ Danubius seu ister tanto impetu in pontum fluit ꝙ ꝑ 40.millia passuū aq̄s ponti impermixtus existit.Et quāto fluuius a ciuitate est remotior, tāto purior reperitur, quia a corruptione & fęcib. ciuitatis potiꝰ elōgatur. Sic iustus licet a fonte baptismatis paruus oriatur ꝑ grām baptismalem, tn̄ quia aquā gratiarū & virtutū recipit & sibi incorporat & adiūgit ꝑ opa virtuosa iō qn̄ ad mare.i. ad Deū a quo originałr ꝓdijt ꝑ creationē & recreationē, reuertit̄ ꝑ mortis resolutionem, tūc magnus quo ad grām & merita reperit̄.Hest.11. paruus creuit ī fluuium magnum.Et iō q̄to a principio suo.s.a natiuitate ꝑ ætatis processum longior est,tāto debet maior in gratijs apparere.Exo. 19. Sonitus buccinæ paulatim crescebat ī maiꝰ & prolixius tendebat̄:qa iustorum semita quasi lux splēdēs procedit & crescit usq; ad pfectum diē.Prou.4.Et iō ab occidēte exiens,i.a pc̄tō originaliter nascens (qa.s.nos sumus natura filij iræ.ad Ephes.2.)& sp̄ versus orientē grē & virtutū tendens,tādem ꝑ septem ostia,i.ꝑ septē opera mīæ spūalia vel corporalia,vel septē dona Spūs sc̄ti, dēt in mare.i.in Deū fluere, opa & appetitus suos in ipsum finałr ordinādo, vel mare.i.in paradisum intrare,eius(q̄ ibi est) abundātia ꝑfruendo.Eccl.1.Oīa intrant mare.Et Deu.28. Per vna vitam egredere contra eos,& ꝑ septē fugias. Præterea fluuius purior est,qa gentib.remotior, qa homo quanto a ciuitate & mundi negocijs & tumultu est remotior per mundi contemptum & abiectionem,tanto purioris consciæ & efficacię reperitur.Exemplum de Eremitis, qui in desertis & nemorib. latitabant.Iō Oseæ 2.Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius. Nam flumina ꝓpe ciuitates fęces recipiunt, qa quasi impossibile est q̄n hō qui in ciuitate mundi.i.in mundi negotijs se implicat fęcib.seculi auaritiæ,s.& luxuriæ maculis se polluat.Eccl.13.qui tetigerit picem, inq̄nabitur ab ea. Et pone de.§.præcedēti:quia sicut fluuius habet irrigare,fęcundare,refrigerare, sic iustus suis doctrinis & exemplis sicut supra.Vel expone de ecclesia parua deinde magna,sicut supra.§.Vel expone de vsurarijs,q̄ in principio sunt fontes .i.parui pauperes,humiles & benigni,qui tādem per adunationem aquarum diuitiarum magni fluuij efficiuntur, a quibus tota patria circumiacens dissipat̄.Vel dic ꝙ fluuius carnalis tētationis a paruo fonte.i.a modica cogitatione orit̄, & tādem per adiunctionem aquarum.i.malarum cogitationum & delectationum fluuius violentus efficit̄, quo mēs ad consensum & ad opus rapitur, & sibi nō faciliter obuiatur. Vel ista ēt pn̄t dici de bona consideratione, quæ cōtinuè cōfortat̄ & crescit,& paulatim in fluuiū lachrymarum, & deuotionis inualescit,q̄ ędificia diabolica subuertit,rotas voluit,&c.sicut supra.§.præcedēti.¶Fluuius sp̄ fluit,nec aliq̄n quiescit,pisces nutrit,fęces in se recipit,rotas molēdinorū voluit,arbores de terra eradicat & subuertit,& ad mare finaliter terminat̄ & descendit.Et licet a mari originaliter ꝓcedat,aquæ tn̄ eius dulces sunt & ī ipso pisces maiores minores deuorāt & cōsumunt.Talis fluuius est mūdus,vel ēt mūdi ꝓsperitas.Ista.n. sp̄ fluit & nunq̄ in eodē statu permanet. Iob 14.Pisces.i.deliciosos diuites & mundanos nutrit, quorum maiores, minores & pauperiores deuorāt & occidunt Abac.1.Facies hoīs sicut pisces maris,& sicut reptilia nō habentia ducē.Nā pascua diuitū sunt pauperes.Eccl.13.Fęces ēt in se recipit,qa tpalia q̄ fęces dn̄r ab apło.ad Ephes.3.ꝓportione sua amplectitur & assumit.Thre.3.Qui vescebant̄ voluptuosè,amplexati sunt stercora Hie.48.Requieuit in fęcib.suis.Rotas molēdinorum.i.diuites mundi,qui circa grana tpaliū diuitiarū molenda & aggregāda iugiter intēdunt facit uolui.i.de alto.s.fortunæ dn̄o,ad ima iferni declinari. 1.Reg.15.Impij rotabuntur sicut rota plaustri.Et Iob 22. Fluuius subuertit fundamenta ipsorum.i.mundi ꝓsperitas.Præterea arbores eradicat:qa ēt illos q̄ in terra humilitatis,religionis & pnīæ plantatr,fructum bonorum operum faciūt mūdi q̄nq; prosperitas a firmitate boni ꝓpositi diruit & subuertit.Allega sicut supra.Iob 22. Fluuius subuertit &c. Præterea ad mare.i.ad inferni amaritudinē finaliter terminatur quia oīa flumina intrant mare.Eccle.1.Et licet a mari originaliter veniat & in mare vadat.i.licet cum laborum amaritudine mundi ꝓsperitas acquiratur & ueniat, & licet ad inferni uel tribulationū amaritudinē terminet̄ & intēdat, dū tn̄ est in ripa huius moralis uitæ,dulcis & sapida bibētib. reperitur,quia aīæ esuriēti ea quæ amara sunt, dulcia esse vn̄r. Iob 7.Prou.27. Et sicut fluuius arbores bene radicatas non euellit,nec lapides ponderosos euerit,sic nec mundi ꝓsperitas illos qui in profundum humilitatis sunt radicati non destruit,nec illos,q̄ lapides spirituales sunt,s. pōderosi per humilitatem,sicci per castitatem,frigidi per temperantiam & maturitatem,agitat vel offendit. Figura de domo ædificata super petram,super quam venerunt flumina.Item Mat.& Luc.6.de domo ædificata in arena.i.in amore diuitiarum, q̄ fluuius mundi ꝓsperitatis destruxit, vt dr̄ ibidē. Iō dr̄ Nau. 1.Portæ fluuiorū apertæ sunt, & templum ad solum dirutū est.¶Fluuius est q̄ cōtinuè fluit oī tpe, qa cām hēt indeficientē,s. fontē uiuum a quo emanat,sed torrens est q̄ ex inūdatione aquarum & ēt imbrium colligit̄,& licet iste aliq̄n maximus appareat,tn̄ statim transit et arescit qa nō procedit a cā indeficiente, immo a causa transitoria non durante.Vn̄ in æstate talis fluuius totaliter deficit,et ideo illos qui de ipso bibebant,nisi aliam aquā habuerint,sitis penuria necessario tunc affligit.Et est occursus torrentis impetuosus et fortis,quia quæcunque sibi obuiant secum rapit,terram in qua fluit,cōcauat et corrodit,lapillos et paleas coaceruās,post se vestigia derelinquit,uias destruit,vicina mergit et in mare finaliter descendit.Primus fluuius est prosperitas paradisi,quæ quia a fonte bonitatis procedit immediate,scilicet à Deo,ideo inexaustibilis et indeficiens reperitur. Esaia 58. Eritis sicut hortus irriguus,cuius non deficient aquæ. Sed

recte

recte mundi prosperitas est sicut torrens qui, nunq̃ magnus videaꝶ in oculis mundanorũ tñ statim labiꝶ atq; trãsit. Et hoc quia non hẽt cãm stabilem, sed labilẽ.i. delicias & diuitias, eminẽtias, scias, amicitias fortitudinẽ & pulchritudinẽ tpa les & hmõi, q̃ qa defectiua sunt & transitoria, iõ cito transit. Torrẽs iste ẽt in mare.i. in inferni vel mortis vel tribulatio nis amaritudinẽ cõiter terminaꝶ. Pro.14. Risus dolore misce biꝶ & extrema gaudij luctus occupat. Figura de septem bob. qui ascenderunt de flumine pingues & pulchri, quos alij sep tem macri vorauerũt, quib. ẽt voratis nullũ saturitatis dede rũt, vestigium, sicut dr̃ Gen.41. Sic illos q. in flmine mundanę prosperitatis delitijs & diuitijs impinguantur dæmones, qui sunt macilenti; quia nõ comedunt neq; bibũt, in inferno de uorant in æternũ, nec tñ tm̃ pñt comedere, vt possint ad suf ficitientiam se replere, imo sp cupiunt alios absorbere. Vñ Abac.2. Ipse quasi mors, & nõ adimpletur, &c. Et Iob 41. Ab sorbebit fluuius flumina, & nõ innouabiꝶ, &c. Et iõ cum ta lis fluuius.i. mundi ꝓsperitas in ęstate.i. post hyemem huius vitę totaliter destruatur; quia.s. post mortem nihil inueniꝶ de prosperitatib. huius vitæ (quia non est apud inferos inueni re cibũ. Eccl.14.) nisi illi qui in hoc mundo istam aq̃ bibebãt .s. diuites aliam aq̃ sibi ꝓcurauerint dũ viuebant. s. aq̃ abun dantiæ paradisi per Eleemosynam & opera virtuosa, opor tebit q̃ in inferni ardorib. siti pereant atq; fame. Exo.17. Exi re, nos fecisti de Aegypto, vt interficeres nos siti in deserto. Præterea impetus huius fluminis. s. mundi prosperitas for tis: qa est sibi obuiantia, s. mũdi cõtẽptores secũ rapit, & ob luctatores suos, nisi forte sint in bono ꝓposito optimè radi cati, pterfluit & destruit & excauat quia aiam qua prosperi tas pterfluit, sæpe ꝑ luxuriã & auaritiã & alia pctã excauat & corrodit. Iob 14. Lapides excauant aquæ & paulatim al luuione terra consumiꝶ. Et iste ẽt torrens vicina destruẽs, pa learũ & arenarum post se vestigia relinquit: quia. s. malorũ prosperitas loca vicina, s. habitacula & bona pauperũ sibi ꝓ pinqua diripit, & exinde paleam & arenam.i. tpalia q̃ arenę. & paleæ pp vilitatem comparãtur, in cumulos, s. in horreis sibi congregat & adiungit. Et iõ post trãsitũ suũ.i. post vitam istam, qñ in mare inferni iam iuerint, post se vestigiũ derelin quent: quia. s. cumuli bladi, vini, vestium & pecuniarum diui tum q̃ post mortem remanent, affluentiã denotant pceden tem in laco. 5. Thesaurizastis vobis irã in nouissimis diebus. Mali portãt aq̃ istã turbidã, q̃ irrigat Aegyptum, sed boni ex 21 pectãt aq̃ bonã paradisi. ¶ Quãto cursus fluminis est rectior, tanto velocius ad mare fluit. Sic q̃to aĩa magis est rectifica ta ꝑ iustitiã, tãto ad mare paradisi venit citius & attingit. Vñ Pro.21. Qui aũt rectus est corrigit viam suam. ¶ Flumina quã 22 to sunt à ciuitate remotiora, tanto puriora sunt & clariora & ad pisces nutriẽdos simpliciter meliora. Nã à fecib. ciuita tum cõiter flumina cõtrahũt corruptellam. Sic q̃to religio est à mundi ciuitate remotior, & per abdicationem tpalium & deliciarum abstractior, tanto purior est per castitatem, & clarior per intelligentiæ spũalium veritatem, & ad pisces.i. ad aĩas nutriendas per deuotionẽ magis apta. Nam flumina prope ciuitates.i. religiosi qui ꝓpe mundi ambitiones situã tur per ambitionẽ tpalium, & negotia mundana, limum lu xuriæ & sordes auaritiæ contrahũt, ex quib. aqua fluminis.i. gratiæ & virtutes, quæ in religiosis sunt, multotiens corrũ puntur & pisces.i. ipsi religiosi, qui sunt ibi per diuersa vitia moriuntur. Figura Apoc.8. vbi in aquis & fluminib. cecidit stella ardens sicut facula, q̃ dr̃ absynthiũ, & amaræ factę sunt aquæ, & mortua est hoĩum multitudo. Figura ẽt Exo.7. Vbi aq̃ fluminis versæ sunt in sanguinem, & mortui sunt pisces eius, &c. Nota historiã et vide expositionem infra lib. 26. in 23 locis suis. ¶ Secũdum Const. aquæ fluminis sunt laudabiles, cuius fluctus velox, fortis et currẽs sup lapillos, habẽs fun dum arenosum, solidum, sapidum et mundum. Nam ꝫm co lorẽ et saporẽ terræ, aquæ fluuiales colorẽ et saporem suum immutant. Sic vere quãdo aquæ fluminis.i. personæ religio sæ sunt veloces ꝑ obedientiã, fortes per patientiã, currẽtes super lapillos per bonorum operum executionẽ, et ꝑ aspe ræ pniæ tolleratione, tunc sunt laudabiles et virtuosi ad po tandum alijs per imitationem multum apti. Et qñ fluuius.i. religiosus habet fundum et fundamẽtum solidum ꝑ cõstan tię firmitatẽ, mundum ꝑ cõtinẽtiæ puritatem, sapidum per charitatẽ, arenosum per paupertatem (arena.n. sterilis pau pertatẽ significat) tũc dico q̃ hic fluuius est laudabilis apud deũ, & ꝫm loca.i. familiaritates & societates, per quę transit & frequẽtat persona religiosa, ꝫm hæc dico saporẽ vel ama ritudinẽ contrahit grẽ vel pcti. quia q̃cquid tetigerit immũ dus, imundũ faciet. Nu.19. Quia cũ sancto sanctus eris. Ps.17. ¶ De perpetuitate aũt fluminũ antiquitus ꝫm Sen. li.3. de na 14 turalib. q̃nib. fuerunt diuersæ opiniones, se 1 inter cæteras ipse tres vel quatuor reddit cãs. Dicit.n. vbi supra q̃ ꝑ aeris sub terra cõtinuã in aq̃ mutationẽ, per ipsius aquæ abundã tẽ & labilẽ cõditionẽ per stagnorũ & lacuum infra terram existentiũ innundationẽ, & ꝑ ipsius nãæ legẽ & cõstitutio nẽ, flumina perpetuanꝶ, & de terra sine eius detrimẽto per petuo prolabunꝶ. Nã (vt ait) sub terra sunt cauernæ per ma xime, vbi aer perpetua vmbra & frigiditate dẽsaꝶ in aquã, & hoc in tãta abũdãtia q̃ exinde fontes & flumina cõtinuè pñt nasci. Aqua ẽt (vt dicit) quarta pars est nãæ, & iõ nõ mi rũ si rerũ nãæ magna portio pt sp ex se aliquid effundere. Et addit q̃ infra terrã sunt lacus & imensa aquarum dulciũ re ceptacula, à quib. cõtinuè fluit aqua. Nec mirum (vt ait) si ter detractos nõ sentiat, cũ adiectos maria nõ sentiant. Natura insuper vt dicit, fluminib. à mundi principio cursum dedit, & certum est (vt ait) flumina (quorum inenarrabilis est nr̃a) cum ipso mundo traxisse principia. Charissimi per flumina intelligo beneficia, quib. ad alios debemus fluere, & alios ir rigare. Ista igr̃ in nobis dẽnt esse continua, multiplici rõne. Primo quia q̃tum effundimus, tm̃ de aere diuinæ miæ recipi mus. Aer.n. diuinæ miæ occultè aq̃ diuitiarum solet illis stil lare, quos uidet flumina eleemosynarum & bñficiorũ aliis erogare. Et q̃to magis ꝑ bñficia effluimus, tãto per iustã dei ꝓuidentia fit q̃ amplius abundamus. Lu.6. Date & dabiꝶ uo bis. Scd̃o quia qñ aqua bonorum tpaliũ abundat, iustum est q̃ aliquẽ beneficiorũ fluuiũ sp fundat, Tho.4 Si multum tibi fuerit abundanter tribue.. Tertio qa sunt instituta nãæ tam naturãtis q̃ naturatæ. Hoc.n. Deus & natura ordinauerũt & fluuiũ bñficiorũ ad alios distillari à principio statuerunt. Et sic dico q̃ tã rõne statuti diuinæ voluntatis, tã rõne abundã tię terrenæ facultatis q̃ rõne diuinæ resarcitiuæ & cõtinua tiuæ pietatis, flumina eleemosynarũ sciarũ & tpaliũ & spi ritualiũ bñficiorũ, dẽmus aliis effundere, et nulli hoĩ nos ne gare. Gen.2. Fluuius egrediebaꝶ de loco voluptatis, irrigas vniuersam superficiẽ terræ. Vel dic oĩa de fluuio sapię & do ctrinæ, qui q̃to plus effũdiꝶ, tãto magis augeꝶ, & q. potissime ab illis q. abundãt in scia dẽt effundi, maximè cũ hoc a deo videãt institui et mãdari. Vel dic cũ deus sit maxima portio rerum, non mirũ si flumina bñficiorũ suorũ tã spũaliũ q̃ ter renorũ q̃ ẽi æternorũ continue nobis fundat. Eccl. 24. Ego sapiã effudi flumina. ¶ Teste Sen. vbi supra: terra cõtinua e mittit flumina, nec pp hoc siccaꝶ, & mare ipsa continuè re 15 cipit, & nõ tñ pp hoc augmentanꝶ. Sic vere boni continuè fundunt aliis flumina eleemosynarũ & beneficiorũ, nec ex hoc depauperanꝶ, imo diuino munere sicut supra dixi, q̃to plus aliis effundunt tãto ad effundendũ potẽtiores fiũt. Ma li vero ecõtrario admodũ maris oĩa beneficia uolunt ab a liis recipere, & tñ q̃to plura hñt & recipiunt tãto minus so lẽt abũdare, & tãto minus, q̃ hñt, solet sibi sufficere, & i eis apparere. Eccl.1. Oĩa flumina intrãt mare, & tñ nõ redũdat. Istud patet de ambitiosis, q. nunq̃ satianꝶ recipere beneficia ecclesiastica, et tñ vt cõiter sp sunt paupes et egeni. Melius est ergo dare nostra, vt abundemus, q̃ recipere aliena, ne sp pauperes perseueramus: qa sicut dr̃ Pro.11. Alij diuidunt ꝓ pria, et ditiores sunt alij rapiũt nõ sua, et sp in egestate sunt. Bene ergo consuliꝶ Eccl.4. Nõ sit porrecta manus tua ad ac cipiendũ, et ad dandum collecta. ¶ Sen. dicit q̃ terra naturaı 6 regitur, et iõ sicut in corpore humano natura venas et arte rias instituit qui b. humores continuè circunfundit, sic ꝑ ve nas terræ natura flumina et fontes mittit. Dicit ẽt qd̃ mare in oculto vias suas habet, et pp hoc nunq̃ exhauriꝶ (vt ait) quia solum qd̃ sibi superfluum est emittit. Sic vere hõ dẽt in occulto consciæ venas miæ habere, per quas debet saltem illud quod superfluum, diffundere et præbere. Luc.6. Quod superest date Eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vo bis. Natura.n..i. pietatis affectus, qui naturaliter in est homi ni, debet regi, pp quod ad effundendum continue debet agi. ¶ Sicut dicit idem Seneca, Aliqui prosuerunt causa flumi 17 num esse imbres, et exinde est (vt ait) q̃ Ethiopica deserta in

quibus sunt horrēdi feruores,ibiq; raro aut nullotiens fiūt imbres fluminib.dṙ carere. Galliā vero & Germaniā q̄ ibrib. affluunt,constat fluminib.abundare.Sic vere imbres diuinę gr̄æ fluuios deuotionis & lachrymosæ compunctionis & elemosynariæ compassionis sciæ & lectionis, in nobis generant. Illi vero qui talib.carēt imbrib. virtutum fluuios nunq̄ stillāt.Idē dic de imbre diuinæ sciæ & doctrinæ.Deserta.n. Æthiopię.i. mundi pctōres super quos imber diuinæ gr̄æ & sciæ nō descēdit,fluminib.lachyrmarū & mīæ alios non infundūt.2.Reg.1.Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia veniat super vos.¶ Itē idem dicit ibidē ꝙ flumina aliqn̄ siccanṫ,& alio loco q̄ consueuerant prorumpūt.Sæpe.n.(vt ait) ex terræmotu venæ aquarū intercludunṫ,& per interiores rimas intercidunṫ,& tunc nouos exitus sibi q̄runt & alibi q̄ fluxerant fluunt,& qn̄q; longe alibi translati viā q̄ perdiderant, vbi pn̄t sibi faciunt.Et inde est ꝙ fontes & flumina aliqn̄ siccanṫ,& noui fontes & noua flumina vbi nunq̄ alias fuerūt, oriuntur,sicut Teophrastus exēplificat de Auctorico mōte, in quo terrarū tremore noua vis fontiū emersit. Charissimi per flumina quæ continuè fluunt, possum intelligere hoīes, qui continuè sunt in fluxu & q̄tum ad naturæ varietatē & q̄tum ad fortunæ instabilē vanitatē. Quid igitur? ꝓ certo isti qn̄q; siccanṫ,& pauperes & tenues efficiuntur,& per terræmotum tribulationis vel mortis venæ & viæ sui fluxus.i.cāę suæ prosperitatis & status eisdē intercluduntur, ꝑ qđ necessario destruuntur,& ad paupertatem & infortunium deducunṫ,& aquæ suæ sub̄æ tpalis suorumq; officiorum & beneficiorū alibi transferunṫ, & de ipsis noui fontes & flumina cōstituunṫ,hoc est dictū ꝙ loco eorū alij subroganṫ,sicut .n.dṙ Iob 34.Deus cōteret multos & innumerabiles, & faciet alios ꝓ eis stare:quia sicut Eccl.40.dṙ. Sub̄æ impiorum sicut fluuius siccabunṫ.Ista videmus tpaliter ad oculum de officialib.& diuitib.q̄ terremotu tribulationis vł mortis obruunṫ, & aquæ suarum diuitiarum præbendarum & statuū ad alios deuoluuntur.Istud insuper videmūs naturaḷr:quia.s.oēs fluuij.i. oēs mortales hoīes ter terremotum mortis siccanṫ, & de loco ad locum transferuntur.s.de mūdo ad sepulchrum, & loco eorum alij suscitantur. Vnde Sen. de morte dicit.q. natural.li.2.in fine.Totum hunc quem cernis populum,cito natura reuocabit & cōdet.Eodem citiusue,tardiusue veniēdum est. De malis vero pōt dici illud Baruch.3.Exterminati sunt,& ad inferos descēderunt, & alij loco eorum resurrexerunt. Vel potest dici quod illi qui modo per terræmotum mortis siccantur, non faciunt nisi locum mutare:quia in iudicio noui per resurrectionem emergent, & de antiqua via mortalitatis se ad nouam viam immortalitatis conuertent. Leu.26.Nouis superuenientib.vetera proijcietis.Vel potest dici de ambitiosis & balliuis , qui qn̄ à cursu statu & officio præcluduntur,nō cessant circuire,& viam sibi quærere,quousq; possint alibi emergere, & aliud officium acquirere & qn̄q; maiores q̄ ante fuerant,in publicum prosilire.iuxta illud Matt.10.Si vos ꝑsequuti fuerint in ciuitate ista fugite in aliā.Vel dic ꝙ si terræmotus tētationis viam salutis,& fluxū lachrymarū,& alios bonos motus nobis impediat & ꝑcludat,statim debemus aliam viā nobis q̄rere, & si necesse fuerit,locū mutare,& quousq; fluamus per bona opera nō cessare.Mat.2.Per aliam viam reuersi sunt in regionē suā.¶ Teste ēt Sen.2. vbi supra Teophrastus ponit ꝙ incisio nemorū est qn̄q; cā fluminum & aquarum . Nam vt ait,mons Erinius aliqn̄ fuit sine aquis,sed Gallorū gens a Cassandro obsessa, ad illum montē fugiens,siluas excidit,& tunc aquarū copia apparuit:quia.s.ille humor quē arbores ad sui alimētum trahebant,exterius distillauit.Sic proculdubio sępe fit ꝙ in Mōte Erinio.i.in ecclesia vel patria est siccitas & paupertas & hoc fit:quia ibi inter alios sunt aliquæ magnæ arbores.i.aliqui diuites & eminentes, qui totum humorem diuitiarū patriæ ad se trahunt,& in alimentum suum & status sui cōuertunt,& sic per consequens alij vt cōiter sicci fiunt,q̄a isti totam patriā siccant,& depauperant & consumunt & se solos augmentāt,nutriunt,& extollunt.Patet de q̄busdā q̄ totū Bladū vnius patriæ congregant, de alijs q̄ vineas & hæreditates totius vicinitatis sibi accumulāt,de alijs q̄ omnia beneficia procurant,& sic isti soli impinguātur , & omnes alij sicci & pauperes perseuerant. Nudos.n.dimittunt hoīes, vestimenta tollētes,sicut dṙ Iob 24.Quid ergo?pro certo Gallorum gēs q̄ ab auctorib.ferocissima esse dṙ.i.deus, mors et Angeli seueritate iustitiæ armati illas magnas arbores qn̄q; succidunt et de medio tollunt,et sic humor suæ tpalis subę diffundit ad alios,et tunc saltē de bonis eorum,alij pingues fiunt,et ꝑ taliū successionē et mortē,in tota patria aquę bonorū tpaliū abundant circiter et emergūt:q̄a sicut Prou.11. dṙ.In ruina impiorū erit laudatio.Quia sicut dṙ Iob.20.diuitias quas deuorauit euomet,et de ventre eius extrahet eas Deus.¶Itē Sen.ibidē dicit ꝙ dictus Theophra.asserebat culturā terrarū qn̄q; esse cām fluminū et aquarū . Vn̄ ait ꝙ circa Arcadiā in quadā insula vrbs quædā fuit diruta,et q̄a terra remansit inculta,fontes et lacus sunt siccati , tādem vero vrbe reædificata et terra exculta,fuit ēt aquarum copia restituta.Vn̄ dicit ꝙ obdurauerat cōstricta tellus,nec potuerat imbres inagitata transmittere.Per culturā charissimi intelligit pn̄ia,qua.s.terra corporis foditur et aratur , Per aquas vero intelligit pietas,& clemētia,& lachrimarum,necnon gr̄æ & deuotionis redundantia. Quid igit͛ proculdubio qn̄ vrbs aīæ per pct̄m cadit & perit et cultura pn̄iæ tribulationis et correctionis,in aliqua patria religione vel ꝑsona deficit,ibi ēt tunc aquarum gr̄ę et compassionis, et cōpunctionis et deuotionis copia abūdare desistit.Si vero vrbs aīæ virtutib. reparatur, et terra ꝑ pn̄iam et correctionem foditṙ,et aratur et hō ꝑdicatorum et pctōrum stimulationibus agitatur,tunc et ꝑdictarum aquarum profluuium generaṫ.Necesse est igitur cuilibet hoī vel statui quod tam à Deo q̄ ꝑlato ꝑ tribulationem,correctionem per pn̄iam agiteṫ,ut aquis spiritualib.vegetetur.Vel dic ꝙ terra ista est Deus.quia pro certo si à nobis debitè non coliṫ,nullum ab eo nobis gr̄æ et glorię profluuium distillatur. Si verò à nobis dignis seruitutib. excolaṫ,tunc aqua suæ mīæ,gr̄æ et glorię nobis abundantissimè deriuatur. Quod ēt de aqua pluuię potest exponi quā Deus incultus , et à nobis dimissus subtrahit, cultus vero et humiliter requisitus infundit . Bene ergo dṙ 1.Macha.1. Det vobis cor oībus,vt colatis eum et faciatis eius voluntatem. quia sicut dṙ Deut.11.Si seruieritis dn̄o in toto corde vestro dabit terrræ vestræ pluuiam. Vel dic quod illi qui tribulationib.non agitātur aut coluntur, sed in mundi quiete et prosperitatis otio dimittunṫ,per obstinationem duranṫ et aquis mīæ et cōpunctionis nō riganṫ.¶Cū vero incipiunt tribulationib.agitari,tūc aqua deuotionis et cōpūctionis incipiūt humectari idem ibidē dicit ꝙ cauernæ vacuæ et inanes,humorem rōne vacuitatis attrahunt,et ꝑ fontes et flumina illum iterum refundunt.Sic vere illi qui bonis tpalib.et vitijs et pct̄is vacui sunt humorē sciæ et deuotionis solent præ cæteris attrahere et ipsum per ꝑdicationem alijs distillare. Eccl.24.Ego sapiētia effudi flumina. ¶Idē ibidem dicit,ꝙ sub terra sunt amnes perpetuo decurrētes fędorū piscium fertiles,q̄ qn̄ erumpunt,immēsam turbam aīalium secū ferūt, horridā aspectu,et noxiā gustu. Et exemplificat quod in ꝓuincia Cariæ circa vrbem dictam Idimum erupit quidā fluuius de sub terra, qui secum pisces alias non visos adduxit, quos quicunq; comedent perierunt. Nec mirum (vt ait) q̄a erāt pingues,et inexercitati, et ex lōgo otio in tenebris saginati, lucis erant etiā inexperti ex qua salubritas et sanitas reb. datur.Charissimi per talem fluuium intelligitur auaritia,quæ sub terra dicitur currere , inquantum res subterraneas,s. metalla noscitur quærere, et diligere in q̄tum in occulto contractus suos solita est exercere.Quid igitur? ꝓculdubio iste fluuius vbi erūpit,pisces venenosos.i.pctōres nepharios secū trahit,s.vsurarios et ambitiosos,raptores,crudeles et tyrannos.Isti.n.aspectus sunt horridi per infamē cōuersationē, corpore sunt pīgues et saginati per carnalium deliciarum frequētationem. Otiosi sunt et inexercitati per nullorum bonorum operum executionem luce etiā diuinæ gratiæ non sunt illustrati nō purificat,sed potius ipsa priuati.Per longam mentis obtenebrationem.Et sic proculdubio isti sunt comedentibus et gustātibus.i. vicinis societatē suā frequentantibus,et bona eorum ad vsuram accipiētib.mortiferi,et venenosi per finalem exhæredationem,et per vitæ suæ et temporalis substantiæ sublationem. Iob 6.Potest aliquis gustare quod gustatum affert mortem? Vel ista possunt exponi de fluuio prosperitatis,quæ de terra prosilit pro eo quod in rebus terrenis consistit. vel fluuio carnalitatis q̄a scilicet vterq; pisces venenosos peccatores et luxuriosos, pingues

pingues, carnales, otiosos, & ĩ nullo bono excitatos, & à luce diuinæ gratiæ, & sciæ elongatos secum trahit, quorũ gustus.i.quorũ imitatio & morali conformatio, & incorporatio, associatio & frequentatio, alios per mala dicta & exẽpla ĩuenenat & occidit. Esa.59. Qui comederit de euis eorum morietur, & quod confotum est erumpet in regulũ. Vl̃ dic ꝙ talis fluuius est peruersa doctrina, q̃ de abysso diabolicæ confictionis erumpens, pisces venenosos, & lõgè à lumine verę fidei nutritos secum portat, quorum gustus, auditus & cõsẽsus alios per hereses inuenenat atq; necat. Et iõ Leu.11. pręcipitur quod illa quæ in aquis sunt quæ pinnulis .i.alis sani intellectus carẽt, comedi & tangi.i. credi uel imitari non debent. Deuter.14. Non tangetis ea neq; comedetis: quia immunda sũt. Vel si vis dic omnia contra illos qui prædiligunt nouos & ignotos qui eos sibi associãt: q̃a sępe fit ꝙ venenosi sunt & latrones, & magistros suos perimunt, & intoxicant, vel saltem produnt, vel deprædant & molestãt. Deu.32. Noui recentesq; venerunt, quos non coluerũt patres eorum ¶ Item Sen. ibidem de naturalib.q.lib.3. dicit q̃d aquę lacuum fontium puteorum & fluminum, solent ẽm naturam fundi in quo sunt vel conditionem venæ terræ à qua ꝓueniunt, vel ẽm spũs qui in aquas mutantur, & transeunt, vel etiã ẽm corruptionem quam à casu per iniuriam cõtrahunt, uirtutem & saporem suum multipliciter variare, & ẽm hoc mortem vel sanitatem bibẽtibus apportare, & ẽm hoc aliquæ aquæ inueniuntur leues, aliquæ graues, aliq̃ frigidę, & aliquæ calidæ, aliquæ, sanatiuæ, aliq̃ mortis & periculi inductiuæ. Sic proculdubio hoĩes contrahunt vitia & virtutes ex contactu fundi.i. societatis quam frequẽtauerint. Ex vena.i. ex genere à quo ꝓuenerunt. Ex aere.i. doctrina quam perceperunt. Vel ex corruptione propriæ voluntatis, qua multipliciter incurrerunt. Ex his.n. causis fiunt hoĩes leues ad bene operandum vel graues & bona oꝑa exequẽdum; feruentes per dilectionem, frigidi per indeuotionẽ, medicinales alijs doctrinis & exemplis, vel eisdem perniciosi suis malis operibus & documentis. Bonum est igitur homini esse bene associatum & informatum & à bonis venis.i. prælatis & parẽtibus trahere originem, & ꝓgessum. Iob 28. Habet argentum venarum suarum principia. ¶ Item multæ sunt aquæ quæ oĩa coniecta commutant in lapides. Vñ ibidem dicit, & allegat Ouidium ꝙ Cicones .i.siculi habent vnum fluuium in Scilia, cuius tãta est pernicies ꝙ oĩa q̃ tangit, facit lapidea atq; dura. Et ideo si quis ex eo biberit, viscera lapidea possidebit. Vnde ait Ouidius. Flumen hñt Cicones, ꝙ potũ saxea reddit. Viscera, ꝙ tactis inducit marmora rebus. Et idẽ est (vt ait idem Sen.) ꝙ res in eundem locũ proiectę lapideæ extrahũtur. Quod etiam (vt ait) in Italia in quibusdã locis inuenitur, in quib. si virgam siue frõdem immiseris, post paucos dies lapidẽ extrahes. Vñ tale est illud flumen de quo dicit Plin. li.2. ꝙ vltra Surrẽtum in flumine Sisari non solum virgulata sed & volatilia lapidescunt. In exitu ẽt paludis Reatinæ sicut dicit, saxum crescit. Idem autem Pli. de multis talibus aquis meminit. li.31. c.2. dicens ꝙ in Perperennis fons est q̃ q̃cunque rigat terram facit lapideam. In Eurymenis deiectę coronæ in fontem, lapides fiunt, Lateres lapidescunt in Colossorũ flumine. In Scyretico metallo arbores quęcunq; riuo alluuntur, saxa fiunt cum ramis. Distillantes quoque guttę lapidescunt in antris in corycijs, & cætera similia. Nec hoc mirũ vt dicit Sen. si attendamus q̃d aqua in ciphis & canalibus suis in diuturno cursu in fundo lapides ex arenarum residẽtia producit. Ad quod etiã facit ꝙ a magistro Garino audiui, fontem esse in Lothoringia, q̃ in hyeme viuidus fluit, in æstate vero tota aqua quæ remanet, efficitur vnus lapis, qui oĩ anno ab incolis extrahitur, vt sic fons nouus iterum oriatur. Talia flumina vñr esse ista quæ continuè fluunt t̃palia mundi bona, s. diuitiæ, deliciæ, eminentiæ, & scientiæ mundiales. Istæ.n. sunt aquæ, quæ potatores.i. possessores & dilectores suos inficiunt, & viscera cordium ipsorum per indeuotionem refrigerant, & constringunt, & per obstinationem indurant, lapidificant & compingunt. Quod etiam nõ solum de ipsis virgultis.i. de simplicib. & secularibus est verũ sed etiam de ipsis volatilibus.i. de clericis & religiosis, & cõtẽplatiuis hominib. Quia breuiter illi qui talibus aquis potãtur, & qui in eis per delectatiões, & complacẽtias vltra debitum immerguntur, duri & lapidei efficiuntur, & ꝑ mentis & morum duritiam, crudelitatem, & obstinatã malitiam in lapides conuertuntur. Et hoc accidit q̃nq; siue sint virgæ .i. prȩlati alios regentes, siue sint coronæ.i. religiosi tonsurã portantes, siue volatiles.i. clerici alta contemplantes. Vnde de quolibet sic indurato põt dici illud Iob.40. Cor eius indurabitur quasi lapis. Quod patet: quia tales efficiuntur duri.i. dure per crudelitate malos vulnerantes, duri.i. obstinati & impęnitentes duri etiam.i. sicci, indeuoti, parci, tenaces, & incompatientes. Deutero.15. Descenderunt in profundũ quasi lapis. Vel si uis expone in bono, & dic quod istę aquæ significant mundi tribulationes, diuinæ scripturæ sciẽtiã & lectiones deuotionis etiam & compunctionis lachrymosas distillationes. Talibus.n. aquis qui immersus fuerit vel potatus proculdubio in visceribus cordis sui fiet per constantiã & fortitudinem lapideus atq; durus, & ad tolerandũ aduersa fortis atq; immobilis. Apoc.21. Structura muri eius ex lapide Iaspide. Vel dic de illo fonte Lothoringiæ, in quo aqua quandiu est multa, & est frigus, pura remanet, q̃ñ vero efficitur pauca, & est calor, lapidificatur. Potest allegari quod esse in societate multorum proficit, maximè quando frigus & hyems diuini timoris vel tribulationis ibi persistit, paucitas vero aquarũ.i. sociorum, & solitudo officit: quia si calor concupiscentiæ & æstas prosperitatis vigeat, in lapidẽ obstinationis se vertit. Multi.n. sunt qui in societate manentes per gratiam viuunt, qui si sint pauci & solitarii, in vitiis indurescunt: vnde 1.Reg.15. Emortuum est cor eius & factũ est quasi lapis. Vel dic q̃d fons qui quãdiu fluit & currit non lapidificatur, significat hominẽ, qui q̃diu currit & ladorat, per obstinationem non induratur, quod præsertim in hyeme.i. in tempore tribulationis accidere consueuit, vbi, s. hõ amplius est in motu. Q̃ñ uero cessata motu laboris, s. inæstate prosperitatis, vbi hõ per accidiam magis torpet, tunc dico, quod solet per obstinationem lapidificari, & ꝑ malam consuetudinem indurari. Allega ut supra. ¶ Item idem ibid. Seneca, s. lib.3. de Naturalibus quæstionib. dicit aliqua sunt flumina, quę palam in aliquos specus aliqua quę paulatim consumunt & intercidunt, & sic ex oculis auferũtur, & sub terra diu currunt eademq; ex interuallo longe alibi oriuntur, & nomen & cursum recipiunt. Cuius causam reddit ibidem. Nam (vt inquit) aqua naturaliter ad ima & ad inane defertur, suumq; sub terra secretius facit cursum, sed cum primum aliquid solidi quòd obstat inuenit, prærupta terrę parte, quę debilior est, & quæ minus ad exitum repugnat, exterius prorumpit & exilit & ab incolis illis nomen & originem suam primariam ignorantibus, nomen nouum recipit & assumit. Vnde Ouid. Sic vbi terreno Lycus est epotus hiatu, Existit procul hinc alioq; renascitur, ore. Sic modo cum bibit tacito modo gurgite lapsus, Reddit Argolicis ingens Erasinus in vndis. Idem & in oriente Tigris facit, absorbet, & desideratus diu, tãdẽ remoto loco purgamẽta eiectat. Talis est Arethusa lacus vel fluuius siculorũ. Et ẽm Sol. talis est Padus seu Eridanus fluuius italorum. Talis est ẽt Nilus fluuius ægyptiorum. Isti.n. fluuij ab ortu suo non continue desuper currunt sed aliq̃ñ ab arena bibũtur, vel ab aliquo specu sorbentur, et tandẽ alibi erumpunt, sicut optime exemplificat idem de nilo, qui sub Athlante monte vr̃ transire. & de Tigri, qui sub Tauro noscitur penetrare, prout ponit in cap. de ægypto & de Perside, vbi etiam ponit quod dicti fluuij diuersis locis diuersimode nominantur. Et probatur q̃d illi idem sunt per fœces & purgamẽta, quæ primo ante absorptionẽ in eis proiecta, tandem quando renascuntur, exterius ab eis deferuntur. Ista charissimi possunt applicari ad Christum. Iste.n. de fonte paradisi ortum sumens, tandem in specum corporis virginalis sub terra humanitatis se reclusit, ibique secretum cursum paragens, nouem mensibus latitauit, tandem uero exinde parturitur & renascitur, & nouum ortum in mundo consequitur, et etiam nouo nomine nominatur. Fuit.n. tũc Iesus nouiter nominatus, sicut ab angelo fuerat appellatus Esa.62. Vocabitur ibi nomen nouũ, quod os dñi nominauit. Vel dic quod iste qui sub terra nr̃æ humanitatis fuerat abscõditus, vel ẽt in specu & spelunca sepulchri positus & absorptus, postquam ibi cursus suos secretos vsque ad inferos fecisset, iterum per resurrectionem renatus extitit, & exiuit, & purgamenta nostrorum crimi-

num secum tulit. Esaiæ 53. Vere läguores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portauit. Vł istę pñt applicari ad malitiosos, qui qñq; diu latent, et spelūcas variarum palliationum intrant, et diu in occultis cursus secretos. i. machinationes suas peragunt et frequētāt, et tandē inuenta opportunitate nascunt exterius et manāt, et malitias, suas q̄ latuerant, subito & vbi non aduertunt manifestant. Vel dic ꝙ fluuij sunt hoies fluxibiles & mortales q̄ ꝓculdubio super terram primo nascuntur, deinde à terra per mortē absorbentem. Apoca. 12. Aperuit terra os suum, & absorbuit fluuium. Sed postquam ijdem secretè ad diem iudicii fecerint cursus suo iterum per resurrectionem nascūtur, & ab ipsa quæ eos absorbuerat terra euomuntur. Iob 20. capite. Diuitias quas deuorauit euomet. Vel istud expone de terra. i. de terrenis diuitib. qui flūina diuitiarū absorbent; ipsaq; dū viuunt, secrete tenent & custodiunt, finaliter tñ soliditate diuinæ iustitiæ & morte compulsi, ipsas dimittunt reiiciūt atque vomunt. Iob 40. Absorbebit fluuium, & non mirabit. habet &c. Vel dic qđ boni diuites flumina. i. diuitias recipiunt & seruant, ut tandem necessitatis tpe per eleemosynas ipsas refundant. Vel dic ꝙ iste est pęnitens, qui flumina vitiorum quæ absorbuerat & diu tenuerat tandem per confessionem euomit & reuelat. Vel dic ꝙ talis specus est ꝑdicator, qui flumina sciarum recipi & custodit & tandem ꝑdicādo & docendo, loco & tpe aliis ipsa vomit. Vel pōt dici de vero iusto, qui flumina gratiarū et beneficiorū a Deo non cessat recipere, quæ tñ nouit ꝑ bona opa, vel per gratiarum actiones reddere. Vel dic ꝙ fluuius est peccator, q̄ à terra. i. ab amore terrenorum per auaritia absorbetur, sed cum diu ibi steterit, sępe fit qđ per obstaculum alicuius tribulationis vel infirmitatis, inde tādē exire cōpelli ꝑ diuitiarum contemptum exterius cōprobatur. Vel dic ꝙ isti sunt mali religiosi, qui in specu religionis, quē intrauerūt, et vbi aliquandiu cucurrerūt, alicuius difficultatis obstaculū inueniunt, et terrā regulari obseruantiæ rumpunt, et per apostasiā exeunt et recedūt. Gen. 2. Fluuius egrediebat de loco voluptatis. ¶Item ibidē dicit Sen. ꝙ puluis Puteolanus, si aquā attigerit ipsam aq̄ in lapidem conuertit. Prædictæ. n. aq̄ de pulueribus & rebus aliis lapides faciunt. Isti vero pulueres aquas quas tangunt in lapides conuertunt. Talis puluis vt esse memoria mortis nostræ et nostræ puluereitatis futurę. Iste. n. si benè tangat aquā cordis humidi et deuoti, vel si in aqua lachrymarum et cōpūctionis fuerit intermixtis, ipsā pro certo facit lapideā atq; fortē, et cōtra aduersa omnia stabilem et duram Iob. 39. In similitudinē lapidis durantur aquæ. Non est. n. aliqua persona vel aliqua mens ita aquea, fragilis et carnalis, quin contra tentationēs et tribulatiōes fortis efficiat, si puluis humilitatis et memoria suæ mortis ipsi mentialiter misceat. Iō benè dr̄ Mich. 1. In domo pulueris, puluere nos cōspergite. Vel dic in malo ꝙ iste puluis significat diuitias, et alia bona terrena. Iste. n. puluis si aquę. i. personæ imperfectæ et fragili īmixtus fuerit. et concessus, vtpote si ille qui vti diuitiis nesciat, ipsis abundauerit statū ꝓ certo lapis. i. durus, incōpatiens, crudelis, parcus indeuotus, et obstinatus erit. Allega vt supra. In similitudinem, &c. Istud patet de malis diuitib. qui q̄to plus hñt de puluere diuitiarū, tanto magis fiunt lapidei atq; duri, et ideo talis puluis est periculosus ꝑꝑ qđ Chrs dicebat Apos. Mat. 10. Excutite puluerē de pedib. vestris. ¶Item idem ibidem ait ꝙ sunt quidam fluuij qui vellera ouium aquas eorum potātiū tingunt. Vnde ait quod in Beotia sūt duo amnes, qui ambo de vno lacu exeunt, ea tamē diuersa faciunt. quia. s. unus oues potātes si albæ sint facit nigras. Alius uero oues si nigræ fuerint, facit albas. Et iō vnus eorū melas grecè. quod niger latine dr̄, nuncupatur Isid. autem li. 13. Beotia dicit ibidem ꝑ omnia. Vnum alium talem fluuium dicit Theophrastus esse in Macedonia, in quo oues albæ nigrę fiunt cum aliquādiu potauerint. Vnde etiam (vt ait) si indigēt lana nigra, gratuitum habent (quando voluerint) infectorem seu tinctorem. Dicit ēt idem Sen. in Galatia flumen est quod idem in omnibus efficiat. Idem autem videtur Soli. c. de Grecia, de Beotia dicer̄ de duob. sublimib. supradictis, quę albas oues nigras, & nigras faciunt esse albas. Plin. autem lib. 31. cap. 2. dicit ꝑ omnia quasi idem. Vnde ait duos esse fontes scilicet Cenem et Mellem, quorum primus oues nigras dealbat si biberint, alius autem albas denigrat, ex simul autem mixtis uarias esse constat. Theophrastus etiam dicit fluuium in thuriis Crathin candorē facere, sybarim in bobus & pecoribus nigritiam generare, quod etiā (vt ait) sentiunt homines quia qui primum biberint, fiunt candidores, qui s̄m biberint, nigriores. Idem ēt ait in Macedonia esse duo flumina. s. Haliacmon: quem oues potantes faciunt fętus albos, & Axiū quo faciunt fuscos aut nigros. Charissimi ista flumina tam mira & tam varia, quorum quadam alba denigrant, & alia nigra dealbant, pñt mihi significare mundi prosperitatem & aduersitatem. Prospera. n. & aduersa flumina dñr: quia. s. in eodem nunq̄ permanent, imo cōtinuè variantur. Quid igitur? Proculdubio ista flumina licet de vno lacu. s. de mundo exeant & emanent, diuersa tñ in morib. faciunt atq; causant: quia proculdubio fluuius aduersitatis & paupertatis de nigris obscuris & hispidis facit albos. i. de malis de pc̄tōribus facit iustos & de iniquis innocentes & mundos: q̄a constat ꝙ per aduersitatem hoīes ad se redire cōpelluntur & vrgentur, & sic timore Dei cōcepto, innocētes & candidi, q̄ nigri fuerant, efficiuntur, ita ꝙ tūc pōt eis dici illud Apoc. 14. Ambulabūt mecū albis, q̄m digni sunt sicut de martyribus dicit Apoc. 7. qđ ipsi dealbauerunt stolas suas in sanguine. i. in tribulatione. Ecōuerso āt fluuius prosperitatis operatur. Illi. n. qui ad istum fluuium albi, innocētes & mūdi accesserint, & isto flumine potati, delectati, & repleti fuerint, successu tpis per vitia denigrantur, & mens & conuersatio eorūdē vitiorū fuligine maculantur. Baru. 6. Nigræ fiunt facies eorū de fumo q̄ in domo fit. Ista pñt figurari in canalib. laban, in quibus per virgas nudas & decoricatas, oues nascebantur cādidæ, ꝑ virgas vero indutas & cortice non priuatas, oues generabant nigræ, sicut dr̄ Gene. 30. Quia pro certo canalis huius mundi, si virgas diuini timoris cum nuditate paupertatis habuerit, albos fętus. i. hoīes innocētes generari facit. Sic verò econuerso cortex diuitiarū affuerit, tunc hoīes nigros pc̄tōres, & infames producit. Vł dic ꝙ fluuius albificatiuus est pnīa lachrymosa, confessio, vel bona societas vel ēt bona doctrina, vel ēt religio, quæ proculdubio potatores dilectatores, & frequētatores suos de nigris faciunt albos, & de peccatoribus innocentes & mūdo. Fluuius vero cōgelatiuus & infamatiuus & obscuratiuus, & carnis voluptas, mala societates, mala doctrina, vel ēt mūdus. Ista. n. albedinem innocentiæ & munditiæ tollunt, & nigredinem vitiorum & luxuriæ introducunt. Apoc. 6. Sol factus est niger quasi saccus cilicinus. Eze. 32. Nigrescere faciam stellas cœli. Et bī quotiens diabolus indiget nigra lana vitiorū & pc̄tōrum, non oportet nisi ꝙ oues suas, s. pc̄tōres, ducat ad istas aquas in aliquo fluminum prędictorum, & statim per se sine tinctore alio nigrabuntur, ita ꝙ dici poterit illud. Naum. 2. Facies eorum sicut nigredo ollæ. Vel dic, duo vltimi fluuij, sunt duæ scientiæ. s. diuina & mundana. Vel duæ fortunæ aduersa. s. & secunda. Vel duo bona, spiritualia. s. & terrena. Vel duo status religio. s. atque mundus. Igitur quæcunque ouis vult fœtus albos, bonos conceptus, vel munda opera facere, debet de primis fluminibus bibere, & se in diuinis scientijs, tribulationibus, & bonis spiritualibus solūmodo delectare. Econtra vero illi qui alia flumina bibunt, & mundi scientiis, prosperitatibus & diuitijs se imbuunt, nigros fœtus. i. mala opera generant & producunt: quia sicut dr̄ Matt. 7. Bona arbor bonos fructus facit, & similiter mala malos. Vel dic quod fœtus sunt subditi, matres vero prælati, quia. s. prælati boni, et bonis prædictis fluminibus potati, solent albos et bonos & innocētes subditos facere. Mali vero malos econtrario generare. Ezechielis. 16. Qualis mater talis et filia eius. ¶ Scđm Senecā vbi supra in cappadocia dr̄ esse flumē quod si equi biberint, spargitur i eis alba cutis quod tamen (vt ait) non accidit alicui alii animali. Charissimi per equum ꝑt intelligi bonus subditus, et obediens qui scilicet per disciplinam permittit se frenari, et per patientiam equitari, et conculcari. Per fluuiū igitur istum intelligo statum religionis vel ecclesiæ tribulationis. pœnitentiæ, diuinæ scripturæ vel sciētiæ. Ista enim sunt flumina purificatiua, et conscientiæ munstdatiua. Sed quid? Pro certo soli equi in talibus candidantur: quia dato quod ista flumina sint bona de se, non tamen possunt proficere nisi equis. i. nisi personis disciplinatis patientibus, humilibus

26

27

28

milib.& subiectis tales.n.soli in flumine pnīæ scripturæ, & religionis dealbant, & à uitiorum maculis depurantur. Mali vero dato ꝙ in religione maneant, & flumine sacræ paginæ se imbuant, nunquā ꝓp hoc spūaliter dealbant. Vñ Apo. 6. Ecce equus albus, & q sedebat super eum, habeat arcū, & data est ei corona. Scriptura.n.nō vr̄ facere mentionē de aliquo aiali albo, nisi de equo. Vel si uīs potes dicere ꝙ prosperitas est fluuius qui dealbat malos per curiositatē, aduersitas uero denigrat bonos per humilitatem & squalentē austeritatē. Vel dic, ꝙ fluuius dealbans est hypocrisis, quæ vellera conuersationis facit candida. Fluuius alba denigrans est ueritas, q.s. albedinē hypocrisis finaliter denigrat & infamat, & quicquid albū aut floridū fuerat pallificat, & desiccat. Bene igitur dicit Apost. Act.23 Percutiet te Deus paries dealbate. ¶Tigris fluuius, Euphrates, sicut Solinus affirmat, oriuntur ex eodem, fonte in Armenia. Et est Tigris fluuius rapidissimus, per lacum transiens Brethusæ. Euphrates vero frugifer interpretatur, eo quod vberem & frugiferā reddit terram, & maximè in quibusdā locis Mesophotamiæ iu quib. inundat certis temporib. sicut Nilus prout refert Solinus & Iosephus. Est ēt (vt aiunt) gemmis variis copiosus. Tigris denotat sapientiam mundanam, quæ ad modum tigris cito defluit atque transit, quia defecit sapientia in theman. Hier.49. Et lacum mundi imbuit atq; regit. Euphrates autē Dei sapientiam significat & theologiam, quæ terram.i. aiam per quam transit, irrigat & fœcundat gratiis & uirtutib. & lapides preciosos.i. merita apud Deum preciosa in ea generat atq; causat. Isti duo fluuii de uno fonte exeunt, quia oīs sapiā à dn̄o Deo ē. Ecc.1. vna terra egrediunt ambo. Eze.21. Duæ mulieres m̄ris vnius filiæ erāt. Eze.23. Sed licet ab eodē fonte prodeant tn̄ per eadem itinera non incedunt. Iō Iac. 3. Nūquid eodē de foramine emanat dulcis, & amara aqua. Præterea ibidē. Ex eodem ore procedit maledictio & benedictio. ¶Itē Ouidius ibidem. s. vltimo libro Metamorphoseos, dicit qđ fluuij Athamentis aquæ mirabilis sunt naturæ. Si quis.n. in fine lunationis istis aquis lignum asperserit, vel in eis ipsum immerserit, mox accendetur & ardebit. Sic verè in fluuio infernali illi qui sunt lignū sine fructu.s. peccatores, in lunatione, vitæ suæ.s. quando per mortem fuerit vitæ suæ lunatio diminuta accendentur, & in ipsis miseriæ perpetuo comburentur. Sap.19. Ignis in aqua ualebat supra suam uirtutem. Et ideo Apoc.19. dr̄, ꝙ mali missi sunt in stagnū ignis. Vel dic quod iste est fluuius deliciarum, qui dato, qđ hō sit lignum aridum.i. persona abstinens atq; sicca, si tn̄ hmōi aqua fuerit delibutus, ꝑ concupiscentiam carnalē faciliter accendetur. Quod ēt de aquis diuitiarum dici pōt, q̄ mentem solent contiguā per auaritiā inflammare. ¶Itē idē Ouidius ibidem dicit quod Sybaris & Crathis fluuius vt Italiæ, qui capillos faciūt similes auro, vel electro. Capilli significāt exteriorem conuersationem quæ pro certo aurea per honestam præsentiam efficitur, si sæpe in lachrymarum uel deuotionis fluminibus balneet. ¶Rhodanus est fluuius vnus de tribus maximis Europæ, secūdum Sol. tria enim maxima flumina Europæ sunt Rhenus, Rhodanus & Ister. idest denubius. Est igitur Rhodanus fluuius valde impetuosus: terrarū circumiacentium corrosiuus, & ideo Rhodanus dr̄, quasi Rhodens amnis. De alpibus aūt præcipitatur, & per lacum Gineuræ transiens cum aquis lacualibus nō miscet, tandē mare mediteraneum ipso mari turbulentior ingredit, nisi (vt ait Solinus & Sen.) quando fœtum uētis excitatur. Rhodanus vero etiam cum serenum est, seuit & fluctib. agitatur. Ista possunt applicari contra illos qui de alpidus & altis mōtibus.i. de altis parentib. & nobilib. oriuntur. Isti.n. per superbiam intumescunt, terras aliorum per rapinas corrodunt lacui etiam per quem transeunt.i. societati aliorum quos frequentant se immiscere dedignantur, & etiam cum serenum est tempore pacis seuiunt per iracundiam & turbant & superbia & tumultibus effrenātur. Iob 22. Fluuius subuertit fundamenta ipsorum. Vel dic, ꝙ tres maximi fluuij Europæ.i. ecclesiæ sunt pater, verbum, & Spiritus sanctus, quia sicut dicitur Io.5. Tres sunt qui testimonium dāt in cœlo. Vel spes, fides, charitas, quia sicut dicitur infra ad Cor.13. Nunc autem manent spes, fides, charitas. Hic expone quod non commiscet se altis aquis, sicut de Arethusa lacu infra.c.7. §.11. ¶Item Solinus capitulo de Sicilia dicit quod Diana fluuius ē iuxta Camarinā ciuitatē fluit, ex quo si habitus impudicè, aquam hauserit, non coibunt in corp us unum vinum & latex aquæ. Quod intelligo quod si aliquis impudicè se habuerit longe ante, & aquam illam de flumine hauserit, aqua illa cum uino misceri non poterit, & sic haurientis impudicitiam reuelabit. Per aquam potest intelligi doctrina, & maximè per aquā Dianæ, quæ interpretatur clara. Per vinum verò voluntas humana accipit, aqua.n. doctriua refrigerat, voluntas verò humana per desideria feruet. Aqua ergo bonæ doctrinæ vino feruentis voluntatis apponitur, vt feruor sui appetitus debitè temperetur. Igitur ista possunt dici contra impudicos prædicatores. Tales.n. impudici, si aquam dianæ.i. doctrinā sacræ scripturæ uino.i. uoluntati auditorum immiscuerint, vt.s. ipsam temperent ab affectionibus inhonestis, ipsi proculdubio nunquam miscebitur, quia secundum Gregorium. Cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur. Vel dic quod aqua Dianę, quæ dicitur à dian, quod est clarum, significat clara & bona opera & exempla. Vinum vero quod dulce est & suaue, significat suauitatem gloriæ paradisi. Quid ergo, pro certo impudici mente & corpore si fuerimus, & si Deo sponso nostro fidē spūalis integritatis fregerimus, & adultero diabolo ꝑ peccatum nos coniunxerimus, nunquam aquam quam haurimus.i. bonum opus quod facimus, vino cœlestis gloriæ cōiūgemus, vel per ipsam cœli dulcedinē acquiremus. Vel dic quod haustor impudicus est mala intentio, quæ dato quod aquam claram hauserit.i. dato, ꝙ bonum opus fecerit, ipsū vino diuinæ gratiæ vel acceptionis vel beniuolentiæ, vel etiam dulcedini futuræ gloriæ non miscebitur, quia.s. bona quæ in peccato mortali, vel quę mala intentione fiunt diuinam gratiam non requirunt, & etiam iocunditati perpetuæ non seiungunt. Prou.13. Gaudio eius non miscebitur extraneus. ¶Item Solinus ibidem capitulo de Græcia, dicit, ꝙ in boetia est vn⁹ fluuius de quo oues quæ biberint, fœtus suos facient coloris cuius fuerint. Sic verè si ouis.i. simplex, & vtilis prędicator, fluuium scripturæ primo biberit.i. impleuerit, & perfecerit, fœtus idest auditores sibi in bono similes generabit; quia scilicet faciliter homines illos imitantur, qui quod docuerint operātur, & econuerso. Teste.n. Greg. Loquentis auctoritas perditur, quando vox opere nō iuuatur. Vel dic in malo quod illi qui fluuium mundanæ prosperitatis bibēt, filios sibi similes si possunt faciūt, quia scilicet filii libenter imitantur, scilicet vsurando, mercando, & patres suos, quos bibisse prospera attendunt, & intuentur. Io. 3. Quod natum est ex carne, caro est. ¶Item Solinus. cap. de Beotia dicit ibi flumē esse de quo si oues nigræ potauerint, albæ fient, &c. Vide supra vbi factum est, scilicet. §.27. ¶Item Solinus. c. de Sicilia, dicit ꝙ in Sicilia est quidam fluuius nomine Herbessus, qui in medio flumine subita exęstuatione feruet. Tales sunt multi, qui quāuis fluant ꝑ diuersa uitia, & frigidi, & indeuoti sint, aliquando tamen uenit eis subito deuotionis, & contritionis feruor, et contra oēm, spem bonæ uoluntatis ardor, sicut enim dicitur Io.3. Spiritus vbi vult spirat, vt de eo exponatur illud Iob 41. Feruescere faciet quasi ollam, profundum maris. Vel dic cōuerso de feruore tentationis, qui subito in medio.i. in corde fluminū.i. iustorum erumpit, & eos ad malū excitat, & accendit. Allega vt supra. ¶Item idem ibidem dicit quòd Himereus est fluuius in Sicilia, quem cœlestes mutant plagæ, quia.s. vbi ad aquilonem fluuit, amarus est, vbi uerò ad austrum flectitur, dulcis est. Aquilo est uita præsens, vbi frigus tribulationum abundat. Auster uerò est uita futura, ubi splēdor æternę claritatis coruscat. Iste fluuius igitur significat Deum, qui proculdubio in aquilone præsentis uitæ suis inuittitur amarus tribulationes immittādo. Ad austrum uero uitæ futuræ suis erit dulcis, consolationes faciendo. Iudith.5. Fontes amari obdulcati sunt. Vel dic ꝙ fluuius iste est pœnitentia, quæ in aquilone præsentis uitę est amara, in austro uero Paradisi erit in dulcedinem versa. Allega ut supra. Vel dic quod aquilo est Peccator, qui fluuium pœnitentię uel religionis inuenit amarum. Auster uero est iustus, qui ipsum inuenit sapidum, & iocundum. Vel dic, quod fluuius iste est mundus, qui aquilonaribus, idest iustis frigore diuini timoris gelatis uidetur amarus, & insipidus, australibus vero idest peccatoribus auaris, & feruentibus, luxuriosis, & humescentibus

vt dulcis & sapidus Prou.27. Aïa esuriens amarũ pro dulci sumet.

38 ¶Itẽ Solinus dicit ꝙ Hypanis fluuius est nobilissimus qui à Scythia vsq; ad Indiam protẽsus Alexãdri Magni iter terminauit, sicut ẽt aræ ĩ ripa eius positæ declarãt, quas idẽ Alexãder construxit ibi, iste igitur in principio dulcissimus est & haustu saluberrimus, sed vbi callipodũ terminos attingit, quidam fons infamis & amarus q̃ dr̃ exampeus, sibi adiungitur, cuius amaritudine dulcedo aquæ ipsius vitiatur, & in amaritudinem comutatur. Et sic fit, ꝙ illle q̃ prius dulcissimus fuerat amarissimus ĩ maria deuehatur, & sic (vt ait) opiniones de hypanes discordant, quia qui ipsum in principio, nouerunt, prædicãt, qui vero in fine, execrant̃ & horent. Et forte iste est ille fluuius quẽ Alexander cum exercitu sitiens in arenis, nec aquã dulcẽ reperiens, inuenit q̃ helleboro erat amarior, quem cum ducenti milites trãsnatassent, ab hippotami sunt absorti, sicut dr̃ in historiã Alexandri. Ista possunt applicari contra multos, quorũ finis à principio discordat, & qui in iuuentute, q̃n primo currunt per mundũ dulces & deuoti inueniuntur, qui tñ in fine. i. in senectute, in peccati amaritudinẽ conuertunt̃. Dato. n. q̃d aliquis sit dulcis, bonus potabilis. i. imitabilis & famosus q̃n tñ fons exampeus. i. infamis & amara mulier, vel ẽt quacũque mala societas, vel ẽt malus cõsiliarius vel mala doctrina, vel ẽt mundana prosperitas in tales influit, ipsos proculdubio per peccata uariat, amaricat & corrumpit. Iob.3. Occupet eum caligo & inuoluatur amaritudine. Vel dic, ꝙ iste fluuiꝰ est uita p̃ns, quæ in principio dulcis est hoi, quia. s. dulce est hoi viuere, sed tandẽ fons amarus. i. mors ei adiungitur. ex quo in amaritudinẽ commutatur. Vel dic q̃d ista est mundana prosperitas vel voluptas, quæ nunc est dulcis eam bibẽtib. sed finaliter, q̃n perpetuæ vel tpali morti ad mixta fuerit mirabiliter erit amara. Idem autem dic de mala muliere, quæ primo dulcis est & gratiosa, tandẽ est ei amara & tædio sa, q̃n. s. per ipsam corpus, famã bona & aïam ꝑdidit. Prou. 5. Fauus distillans labia meretricis, nouissima aũt eius amara velut absynthium. Vel dic quod iste fluuius est mors, vel etiam infernus. Ista est. n. iustis & bonis dulcis & sapida. Sap. 4. Sperat aũt iustus in morte sua. Iniustis autem est amarissima, iuxta illud Ecc.41. O mors quam amara est memoria tua homini iniusto. Ibi. n. sunt Hyppotami. i. dæmones, q̃ Alexãdri. i. diuites huius mundi, in arenis diuitiarum per auaritiã sitientes, deuorabunt, & ipsos ꝑpetuo absorbebũt. Iob. 26. Ecce gigãtes gemũt sub aquis, & q̃ habitãt cũ eis. Vel dic ꝙ iste fluuius est mundus, quẽ fons infamis p̃cti facit esse amarum. In isto ergo latent hyppotami. i. dæmones, qui procul dubio milites & diuites, sine naui gratiæ indiscrete ꝑ aquas bonorũ tẽporalium trãsnatare volentes ꝑ diuersa tormenta deuorãt & absorbent. Vel ẽt in isto latẽt hipotami. i. vsurarii, & raptores, qui milites Alexãdri. i. Chri seruitores deuorãt, & eos rapinis, & exationib. molestãt. Hie. 51. Absorbuit me quasi draco, impleuit vẽtrẽ suũ teneritudine mea.

39 ¶Itẽ Soli. d. ꝙ Berysthenes fluuius est Veuriæ, q̃ est Scythiæ ꝓuincia, in quo sunt pisces egregii saporis, qui nulla penitus h̃nt ossa, sed carthilagines tenerrimas. Talis est fluuius religionis & deuotionis, cuius pisces. i. habitatores debent ossib. i. duritia obstinatione carere, & cartilagines flexibiles. i. uirtutũ obedientiæ (q̃ hoiem facit plicabilẽ) h̃re, & ita poterũt aliis boni & sapidi apparere, ita q̃d talis poterit dicere. Eccl.42. Spũs meus super mel dulcis, & hæreditas mea super mel & fauũ. Vel dic ꝙ talis ꝑ oïa fuit B. Virgo. Vel dic ꝙ iste fluuius est mundus vel ꝓsperitas uel voluptas. Huius. n. pisces. i. hoïes, carent ossib. constantiæ & firmitatis, & sũt molles & flexibiles per inconstantiã fragilitatis.

40 ¶Item Solinus cap. de Aphrica, dicit ꝙ ĩ Aphrica propè syrtes est Ciuitas Berenicæ, vbi est fluuius dictus Lethon seu Lethe, qui (vt ait) ex infernorũ creditur eructatione prorumpere, & s̃m pristinos vates potatorib. suis obliuionẽ inferre. Talis fluuius potest dici tentatio, quam. s. ab infernali seu diabolica eructatione prorumpere constat. Ista est. n. quãdo fortis est, quæ obliuionem propriæ salutis inducit, & Dei paradisi, inferni, & etiam sui memoria abolet atq; tollit. Hier. 2. Populus aũt meus oblitus est mei dieb. innumeris. Vel dic ꝙ iste fluuius est mundi prosperitas, quæ potatores & possessores suos obliuiosos facit: quia ut cõmuniter tales fiunt ingrati, & obliuiscunt̃ benefactorum, Tales sunt superbi, qui obliuiscuntur suijpsius & defectuum propriorũ. Tales sunt elati, & delectationib. capti, qui obliuiscunt̃ Dei & suorum iudiciorum. Gen.40. Succedentibus prosperis oblitus est interpretis sui. Vel dic quod iste fluuius est mors, quæ ab inferno idest à diabolo originaliter dr̃ prouenisse, iuxta illud Sap.3. Inuidia diaboli mors intrauit in orbem terrarũ, ist esta ergo quæ obliuionem suis gustatorib. passiuẽ tribuit inquantum lapsu temporis memoriã eorum destruit atque tollit Ps. Obliuioni datus sum tanquam mortuus a corde.

41 ¶Item Solinus dicit quod Hidaspes est fluuius fluens currens per Persidẽ tantæ dulcedinis & saporis, quod reges ꝑfici de eo potum sumere soleant, & ẽt quando ad loca peregrina pergunt, pro potu aquas ipsius secum ferant. Hoc idẽ dicit de Euleo flumine, quia Media in Arabiã transit. Talis fluuius est sacra scriptura, ista est. n. dulcissima deuotẽ cõtemplanti. Ps. Quã dulcia faucib. meis eloquia tua. Et iõ reges Persidis. i. viri religiosi & clerici (qui se & alios bene debent regere, & Deo seruiendo regnare, quia. s. seruire Deo regnare) nõ debent alios potus. i. alias scias quærere, sed in peregrinatione huius vitæ, ista se reficere & fouere. psalm. Q̃m apud te est fons vitæ, & ĩ lumine tuo videbimus lumẽ.

42 ¶Itẽ Solin. cap. de india dicit quod Ganges fluuius est oriẽtis, cuius minus latitudo octo millia passum habet; maior uero latitudo ipsius uiginti milia, profunditas uero ipsius tanta est quod in loco vbi est vadosior, cẽtum pedes habet profunditatis. De hoc vero d. Lucanus quod solus inter fluuios currit uersus orientem. Sicut tñ d. Orosius, iste fluuius q̃uis maximus, à Cyro tñ rege, pro eo quod vnum de militibus suis submerserat, in 1360. alueos fuit diuisus, & sic eum vadosum exercitui suo fecit. Ista p̃nt applicari, quod nihil est hoi vel humanæ rationi & industriæ impossibile, cũ audiamus talẽ & tm̃ fluuium tanquã profundum & altũ, per humanam industriã vadabilẽ factum esse. Vel per istum fluuium intellige diuites huius mundi, contra orientem. i. contra Deũ currentes, & se ei vitiis opponentes. Iob. 15. Cucurrit aduersus Deum erecto collo. Quia uere dato, ꝙ sint profundissimi sensuũ subtilitate, & latissimi diuitiarũ & potẽtiæ diffusa facultate, nihilominus Cyrus rex. i. Christus, q̃n vult ipsos per mortem diuidit & subuertit, & ad nihilũ pertrahit & deducit. Magnus. n. fluuius fuit Alex. qui tñ diuisus est in partes, quia. s. de regno eius facta sunt multa regna. Matt.12. Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur, & domus supra domũ cadet.

43 ¶ Phison seu Ganges est fluuius de paradiso veniens, & per terram Euilat. i. Indiæ defluens Et interpretatur phison caterua: quia secundum Isidorũ cateruam fluuium, s. decem flumina in se recipit. Interpretat̃ etiam oris mutatio. quia secundum diuersas sui partes multipliciter mutatur, & in colore, & in quãtitate, & secũdum Magistrum in historia, defert arenulas aureas, gemmas etiã ꝑciosas, & circa se herbas & arbores aromaticas nutrit. Sic sacras scriptura à paradiso reuelationẽ prodijt, & decẽ flumina. i. decem præcepta in se recipit. Figura. 3. Reg. 7. vbi in atrio ante templum erant decem lateres, vbi sacerdotes & sacrificia lauabantur & c. Templum paradisus est, atrium sacra scriptura, decem lateres sunt decem præcepta, & c. Itẽ hic fluuius mutatur in calore: q̃a alibi clarus & planus, alibi obscurus & incognitus alibi est turbdus. i. semiplenus: q̃a pro certo scriptura q̃ntũ ad calorem suæ apparẽtiæ, mõ obscura est, modo plana modo mediocris. Figura. Ezec. 47. vbi vidit fluuium primo vsq; ad talos, & secũdo vsq; ad genua, tertio quẽ non potuit transuadare: quia. s. sacra scriptura aliquando est facilis, aliquando profunda. Item mutatur quo ad quantitatem: quia alibi paruus, alibi diffusus. Sic scriptura in quibusdam locis multum diffusẽ, in aliis parce tractat: quia infirmis & rudib. & subtilibus se coaptat infra ad Cor. 9. Factus sum infirmis. Item mutatur in sensu: quia alibi est sacra scriptura frigida per cõminationes, alibi calida per promissiones gloriæ paradisi. Item arenulas auri, & cæt. quia fluuius sacræ scripturæ defert aurum sapientiæ, argentum eloquentiæ, medicinam p̃niæ, & aromata gratiæ, & virtutum. In isto fluuio cõtinentur fæces pænarum inferni, q̃ sunt in fundo, flores gloriæ paradisi, qui sunt in summo, mũdi ẽt pericula, & spiritualis pocula disciplinæ. Et iste fluuiꝰ ad mare tendit, quia sacra scriptura ad ipsum Deum qui est origo ipsius, ordinatur. Eccl. 24. Factus est mihi trames abũdans,

44 dans, & fluuius meus appropinquauit ad mare. ¶ Abana & Farsar fluuii sunt qui irrigant regionem Syriæ, & ēt herbis & fructib. fœcundant, & maximè Damascenam ciuitatē. Syria quæ interpretatur alta uel sublimis, arida vel humecta, sigñat mundum, qui aret p auaritiã, q humectat per luxuria & qui est sublimis p superbiam. In isto est ciuitas Damasci, q̃ interpretatur sanguinem bibens & mittens & sigñat statū diuitum, q insanguine pauperum bibendo delectant. Nū. 31. Occisorum sanguinē bibit. In ista regione sunt isti duo fluuij q istam præterfluunt ciuitatem. Primus dr̃ farsas qui interpretat talpa vel fodiens vel dissipans, q sigñat sciam legalem, s. causidicorum per quam ad modum talpæ, terrę & hæreditates pauperum fodiuntur & dissipant. Alius dr̃ Abana, qui interpretatur pater gratus, & sciam significat medicorum, q patres grati diuitum nuncupant, quia. s. plus in eis confidunt, quam in Deo. Isti ergo duo fluuii damascum irrigant & fęcundãt, qa p istas duas scias regit in reb. & corporib. totus mundus, & fructib. tpaliū irrigant diuitum regiones, qa hodie videmus quod diues non vult audire sciam, nisi aliquã istarum, vt inde fructum tpalium recipiat & acquirat. Iō Ezec. 13. Fluuii manabant in circuitu eius. Et tñ finaliter isti in mare inferni descendunt. Et iō tales figurant. 4. Reg. 5. vbi Naaman venit de Syria ad Heliseum, vt sanaret à lepra, q præcepit ei q se in iordanis fluuia septies lauaret q indignatus dixit. Nōne abana & farsar meliores sunt? Et volebat lauari sed potius recedebat, & tñ nunquã sanatus fuit, quousq; balneatus extitit in iordane Naaman q interpretatur decorus vel pulcherrimus significat clericos nostros beneficiatos, q totam curam adhibent in pulchritudine corporali. Hi sunt principes exercitus regis Soriæ, quia tales in ecclesia q̃ est Christi exercitus, principantur. Hi tñ aliquotiens sunt leprosi, & hoc qa per simoniam vt cōmuniter in ecclesiam ingrediuntur, vel etiam quia lepra luxuriæ corrumpuntur. Hi apparent coram Heliseo vt sanentur corã Deo, idest in ecclesia. s. horas canonicas & officium faciendo, & beneficia ecclesiastica acquirendo, sed ille præcipit eis vt in flumine Iordanis. i. in sacræ scripturę studio balneentur, quia. s. Christus vult vt eclesiastici student in theologica disciplina. Sed pro certo illi declinant, & nō curãt, imo dñt q albana & farsar meliora sunt, quia hodie seculares scias sacræ scripturæ pponūt, nec de ea curãt, sed ad leges euolant audiẽdas. Aspera. n. stulto via doctrinæ. Eccl. 1. Sed tñ nunq̃ lepra pcti mundabitur nisi Iordanis fluuio fuerint balneati. Ideo monet Sapiens, Stulte sapiæ fili mi. Et Prou. 18. Non recipit. n. stultus verba doctrinæ, nisi ea dixe-
45 ris quæ uersantur in corde suo. ¶ Gozã est fluuius qui regionem Medorū irrigat, qui ab oriẽte in mare rubrū terminat. Præterea Chobar est alius ēt fluuius q Babiloniam irrigat, ab euphrate seu tigri oriens ẽm Hierony. circūscriptus vndiq; salicib. & carectis. Babylonia vel Media significat mundū, quia Babylonia idē est q confusio, Media idē est q adæquatio, quia mundus confusione est adæquatus Gozan q interpretatur nux, significat delicias, a quib. exprimitur oleū vanæ laudis. Chobar qui interpretat iuxta electum, significat diuitias, q̃ electæ reputantur a malis. Iuxta ista flumina sunt salices, & carecta, arbores. s. sine fructu, & floribus hoc est dictu, homines mundani, qui vt cōiter uel circa diuitias uel delicias commorantur. Hi fluuij figurati sunt in scriptura, vbi dr̃ q Salmanasar & Nabuchodonosor captiuauerunt filios Israel & eiecerunt eos de terra pmissionis, Salmanasar illos quos captiuauit, misit ligatos in regionē Medorum super fluuium Gozan, sicut patet 4. Reg. 18. Nabuchodonosor autē illos quos cepit, super fluuium Chobar posuit & ligauit. Salmanasar. n. rex medorum significat luxuriam, quia Salmanasar interpretatur pacificans angustiatos, quia. s. luxuria pacem promittit illis quos carnis stimulus angustiat & affligit Nabuchodonosor qui interpretatur sedēs in tristitia, significat auaritiam, quæ est in corde auarorum, quod mirabiliter est sollicitum & triste. Quos ergo Salmanasar. i. luxuria a terra pmissionis. i. a statu gr̃æ captiuat, super fluuiū gozam. i. super delicias alligat & exponit, qa deliciosus sp cupit deliciis inhęrere. Sed illos quos Nabuchodonosor. i. auaritia a statu gr̃æ relegat, super fluuiū Chobar. i. super diuitias situat per amorē. Et sicut (put in scriptura dr̃ quandiu (Israel fuit in terra babylonis, nunq̃ perfecte fuit lætus, & quousq; ad terrã promissionis est reuersus non est gauisus, (quod ēt Dauid figurans dicit in Ps. Super flumina babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremus tui syon) sic quandiu hō sedet super flumina diuitiarum & deliciarum in babylone mundi huius nunq̃ pfecte pōt gaudere quousq; ad terram promissionis. i. ad statum gr̃æ iterum reuertatur, qa inquietum est cor nostrū bone Iesu donecquiescat in te. Aug. Vel dic q Nabuchodonosor est diabolus. Israel est humanum genus. Babylon mundus. Terra promissionis paradisus, sicut supra. ¶ Dorix est 46 fluuius rapidissimus exiens de paradiso mediante tigri vel Euphrate, quorum brachium videtur esse ẽm glosam Eccl. 34. Et ē fluuius gignes lapides pciosos, qui ēt aromatica lingua nutrit, & ex eodem fonte quo tigris vel eufrates oritur & emanat. Sic Christus est fluuius rapidus & fortissimus, & circa malos impetuosissimus. Figura Danie. 7. vbi de sede antiqui dierum. i. Dei patris egrediebatur fluuius igneus rapidusq;. Et iste igitur de paradiso orit, qñ p incarnationē ad mūdi spatia destinat, sed tñ mediãtib. tigride et Euphrate, q sunt duo fluuij maximi quorum creditur membrum esse. i. mediante patre & spūs sancto, quorum mēbrum Christus est, quia diuina persona est, & eius per oia coęqualis. Iō ex eodem fonte oritur, quia ex eadem essentia & cum patre & spiritu sancto filius deriuatur. Eccl. 24. Ego sicut fluuius dorix exiui de paradiso &c. Et Ezechiel. 21. De terra vna grediūtur ambo. Et in isto fluuio sunt lapides præciosi. i. gr̃æ & virtutes, quia omnis lapis præciosus operimentum eius est. Ezec. 28. Et circa ipsum lingua aromatica. i. sancti sunt lapides pciosi. i. gr̃æ & virtutes, quia omnis lapis pciosus operimentum eius est. Eze. 28. Et circa ipsum lingua aromatica. i. sancti sunt & sanctæ, qui in hoc mundo virtutum aromata profuderunt, qui. s. circa Christū per fidem charitatem & dilectionem habitauerunt. Figurat Ezec. vbi dr̃ q de sanctuario egrediebatur fluuius q intrabat mare, & sanabat aquas, & circa ipsum ab vtraq; parte erat lignum fructiferū & decorū, cuius fructus erat in cibū & folia ad sanitatē, et ĩ isto fluuio erãt pisces multa & satis. Sanctuarium est paradisus, fluuius Christ⁹, vna ripa diuinitas, lingna ei⁹ Angeli, altera ripa humanitatis, lingua ei⁹ sunt sancti, mare est mundus, pisces vero Christi exēpla opera, documenta, fructus arborū sunt sanctorū virtutes & opera, folia eorū verba, qa pculdubio ex vtraq; ripa Christi de paradisi sãctuario veniētis Angeli & sancti p fidē habitant, & angeli ripam diuinitatis, sãcti vero ripã humanitatis per deuotionē frequẽtãt, q pculdubio fructus & folia. i. opa & verba alijs sana & vtilia portãt. Apoc. 21. Erant fructus eius in cibum, & folia ad sanitatem. Vel si vis pone figuram de fonte qui ascendebat de terra Genesi. 2. Ideo, Ioh. 3. Fons de domo domini egredietur &c.

De Iordane. Cap. 4.

Iordanis est fluuius à libano monte oriens secundū Hieronymum à duobus fontibus, quorum vnus ior, alius dã dicitur. Et hic fluuius iuxta ciuitatem Hierico in mare mortuum terminatur, q ipsum fluuium absorbet penitus & cōsumit. Et hic fluuius tēpore messis triticeæ solet plus solito abūdare ẽm glosam Iosu. 3. Et etiam illud forte accidit ex imbriū innundatione, & ex nimiū resolutione. Iste fluuius iudæorum & gentilium regionem. s. arabiam & iudæam dr̃ separare. Et de isto legitur quod coram filijs Israel de Aegypto & de deserto veniẽtib. se aperuit, & ad ingressum terrę promissionis aditum eis dedit. & ad arcæ & populi præsentiam se diuisit. In isto fluuio Naamam syrus à lepra fuit sanatus quando ibi septies est intinctus, sicut dr̃ 4. Reg. 5. Iste fluuius testimonium sanctitatis. Helię & Helisei phibuit, dum ad tactū palij Helię ante eos se diuisit 4. Reg. 2. Iste fluuius ferrum qd in fundo aquæ erat ligno mediante subleuauit prophetæ quod perdiderat restaurauit 4. Reg. 6. Præterea iste fluuius ex tactu carnis Christi, vim regeneratiuam acqsiuit. Itē in isto fluuio Ioanne baptizante Christū, cęli aperti sunt & spiritussanctus ibidem reuelatus, sicut dr̃ Matth. & Luc. 3. Talis fluuius est pœnitentia, quia originaliter à mōte libani. i. & paradiso oritur mediantibus. duobus frontib. s. fronte cōtritionis ex parte pænitentis, à mediãte fonte misericordiæ & cōpassionis ex patre remittentis, quia quando mi-

do misericordia & veritas obuiãt sibi.s.misericordia ex parte diuinę remissionis,& veritas ex parte humanæ cõfessionis tunc iustitia & pax osculãtur se,quia.s.hõ per pñiam iustificatus parci restituitur angelorum.Esa.27.pacẽ faciet mihi,& 48.Facta fuisset velut fluuius pax tua.Iõ dr̃ Can.4.Quę fluunt impetu de libano.iõ iordanis interpretatur riuus iudicij,quia in isto riuo dẽt seipsum hõ iudicare taxãdo in pgamento rõnis qualem pœnam meruerit pro peccatis & sem debitam exigentiam puniendo 1.ad Cor.11.Si nosmetipsos diiudicaremus,non vtique diiudicaremur. Præterea iste fluuius iuxta Hierico in mari terminatur, quia pñia qñ est iuxta Hierico,quæ luna interpretatur.i.iuxta mundi negotia exposita, à mari mortuo.i.à deliciis & à peccatis absorbetur,quia difficile est hoĩem esse pęnitentem,q in mundi ludibriis pseuerat.Apo.12.Aperta est terra,& absorbuit fluuium Ps.Iordanis conuersus est retrorsum,Præterea iste fluuius tpe messis triticeæ abundat,quia pro certo qñ verũ granum frumenti.i.corpus Chri debemus in horreis nostrorum cordium suscipere,maxime pascatis tempore, tunc in nobis fluuius pniæ abundat Iosuæ 3.Iordanis ripas aluei sui tpe messis impleuerat. Et causa dẽt esse niuium resolutio.i. peccatorum memoria & compũctio, & imbrium infusio.i. beneficiorum Dei recogitatio.Hier.2.Vide vias tuas in conualle,scito quid faceris.Præterea istum fluuium transijt Iudas,& vicit Tim.1.Mac.5.quia confitens dum se in aqs pnię balneat,diabolum iugulat,& de ipso triumphat.Item iste fr deles Iudæos.i,confitentes & pęnitentes & bonos ab infide lib.diuidit.s.ab impęnitentib.atq; duris,vel fidelis & infidelis p pniam distinguuntur,qa.s.fidelib.pnia ad salutẽ datur, infidelib.verò in secta sua nulla salutaris pnia conceditur, & sic per consequens per iordanem pniæ fideles ab infidelibus diuidunt.Iob 28. Lapidem caliginis & vmbram mortis diuidet torrẽs à populo peregrinãte.Iste coram filiis Israel se aperuit,qa ad hoc quod homo qui in Aegypto.i.in obscuritate peccati manet,vel ẽt ĩ deserto infidelitat s ad terram promissionis Paradisi.i.ad statum gratiæ transeat,necesse est quod per iordanem pniæ se exponat.Iosue 1.Surge & transi iordanem istum te.&c.Deut.14.Iordanem vos transibitis,& possidebitis terram egregiam.In isto fluuio Naamã mundabitur,qa peccator qui est commotio eorum.s.dæmonum per pniam expiatur,dum ibi septies.i. cum executiõe septem operũ misericordiæ balneatur.Vade lauare septies in iordane,4.Reg.5.In isto fluuio ferrum enatat, quia pctõr q ad modum ferri est frigidus per indeuotionem, durus p incompassionem ponderosus per obstinationem de pfundo vitiorum ad libertatem gratiæ leuatur, dũ in hoc fluuio abstergetur & lauatur mediante tñ ligno (Benedictum.n.est lignum per quod fit iustitia.Sap.14.)crucis & passionis Iesu Christi suffragante. Iste fluuius ex tactu carnis Christi uim habet regeneratiuam,quia eo q Christus fluuio pniæ & pęnalitatis se balneauit,pniæ efficaciam & virtutem in remissionem peccatorum donauit.Act.2.Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque.In isto etiam fluuio Ioanni cęlum patefit,quia illis qui in fluuio pnię lauantur,mysteria cœlestia reuelantur,& spiritussancti grã inspiratur.Iõ Eccl.1.Fili concupiscens sapientiam sta in iustitia,& Deus dabit tibi illam.Iõ dicere possumus illud Iosuæ 1.Parate vobis cibaria, & post diem tertium trãsibitis iordanem.q.d.infra tres dies qui.s.sunt contritio confessio,& satisfactio, Iordanis pniæ dẽt transiri vt sibi gratiæ eucharistiæ & gloriæ debitẽ valeãt præparari.Vel si vis dic quod iordanis est baptismus, qui à contactu Christi carnis habet virtutem,quæ.s. est fideliũ & infidelium distinctiua.lepra peccati sanatiua ad terram promissionis Paradisi perductiua,spiritussancti procuratiua,& cęli aperitiua.¶Iordanis fluuius iudeæ magis abundat solito tempore messis triticeæ,sed circa Hierico deficit & ĩ mare mortuũ absorbetur.Sic iustus q est fluuius iudeæ cõfitentis idest ecclesiæ,debet in messe & prosperitate & abundantia,bonis operibus abundare,& per gratiarum actionẽ merita cumulare.Ps.Confitebitur tibi cum benefeceris ei.Sed quando procedit circa Hierico, quæ luna interpretatur.i. iuxta mobilitatem mundi per desideria & affectus, tunc sæpe à mari.i.à diabolo qui est amarus & mortuus, & per peccatum totaliter absorbetur.Iob 40.Absorbebit fluuium & non mirabitur,& habet fiduciam q influat iordanis in os eius.¶Iordanis est fluuius a libano oriens q à duob. fontib. ortũ sumit,quorũ nomina sunt ior & dan.Et tpe messis triticeæ abundat & venientib.de Aegypto & deserto ad terrã promissionis,ipsum necesse est transmeare. Mons libani qui candor interpretatur,est Paradisus,vbi est candor lucis æternæ,speculum sine macula Sap.6.Ab isto iordanis orit, qui à Chri diuinitate & Paradiso.i.ab æterna Dei dispositione baptismus hominib.deriuatur.Fons hortorum &c.Cant. 4.Iste à duob.fontib.oritur,qui à Christi diuinitate & humanitate accipit efficaciam & vigorem.ad Ro.6.Quotquot baptizati sumus.Vnus de istis fontib.dr̃ &c.Ior,qui interpretatur riuus vel fluuius,hoc est persona diuina,quæ sicut fluuiorix exiuit de Paradiso Eccl.24.Alius dr̃ dan,qui interpretatur iudicium.Hic est Christi humanitas,quæ in iudiciũ venit in mundum, vt videntes non uideant, & audientes non intelligant.Io.9.Ipse.n.fluuius est violentes, quem spiritus dñi cogit.Esa.59.Et ab istis duob.fontib.oritur iordanis.i.fluuius baptismalis.Iste tempore messis abundat, quia qñ uenit plenitudo temporis, qñ.s.tempus ęstatis grẽ cepit in mũdi machina celebrari, qñ messis triticea, scilicet ipsi Christus, qui est granum frumenti cadens in terram.Ioan.12.) qui est messis multa,licet operarii sui pauci (Matth.10.) quando dico messis ista falce crudelis passionis de campo huius mundi fuit collecta,& in horreum paradisi recondita,tunc dico cepit fluuius baptismi desertum infidelitatis vndique irrigare.Et sic fluuius suo euentu quasdam arbores de solo eradicat,& alias per terræ adiunctionem fortificat atq; plãtat, & insulas ex arenarum cumulis aggregat,& componit, sic fluuius baptismalis iudęos de solo fidelitatis auulsit,& paganos in fide statuit & plantauit.Hier.1. Vt euellas & destruas & ædifices & plantes Iob 22.Fluuius subuertit ipsorum fundamenta.i.iudęorum.Et ex arenarum collectione.i.ex diuersarum gentium tribuum & linguarum collectione, insulã ecclesiæ fabricauit,quæ licet in primo parua fuerit, tñ mediante isto fluuio creuit in vineam latiorem.Eze.17. Super aquas multas plantata est in terra bona,vt faciat fructum, & sit in vineam grandem.

De Nilo. Cap. 5.

Nilus est fluuius q Aegyptũ & Aethiopiam circunfluit, q in tã remotis partib.orit,q ortus eius quasi ignoratur, vt dicit Solinus.c.de Aegypto. Iste est Nilus quem Sen. lib.4.de naturalib. qõ super oẽs mundi fluuius extollit, dicens sic.Hũc nobilissimum amnem natura extollit, ante humani generis oculos.Igitur in hoc conueniunt tam Seneca quam Solinus.q iste fluuius vltra Aethiopiam oritur, & p immensa terrarum & arenarum spatia ad Aethiopiã & deinde ad Aegyptum ueniens,tunc nilus primitus nuncupat. Dr̃ igitur Solinus q punicis libris & iuba rege testantib.iste fluuius à monte inferioris.Mauritaniæ nascitur,lacum nilidem faciens,mox arenis sorbetur,& deinde iterũ renascẽs iterum subsidit, nec prius de sub terra promeat quousq; in Aethiopiæ finib.iterum de sub terra niger exeat & pcedat. Et iste lacus & flumen nilus esse deprehenduntur, pro eo qđ quilibet eorum tales herbas,arundines,pisces & beluas sicut nilus producere comprobant.Ista oĩa potes exponere sicut supra vbi dictum est de fluminib.q̃ certis locis oriunt, & certis iterum reconduntur.Vel dic q nilus,q tunc primo niger oritur qñ in Aethiopiam deuehitur,& q per vastas et exustas solitudines niger & adustus defert,significat quosdam,q.b.Aethiopia cum populo nigro & exusto.i. mundus et mundi negocia cum peccatoribus nigris & infamib.val de nocent.Nam etsi ante puri & innocentes fuerint,tũc tñ cum hos attigerint,nisi fiunt,& peccatorum nigredinẽ ex malorum societate,uel ex mundi negotiorum administratione acquirunt faciliter & incurrunt.Malum est ergo ĩ mala loca venire,& ad malorum societates transire,quia sicut dr̃ Eccle.13. Qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea, & qui cõicat superbo induet superbiam. ¶Nilus fluuius in duo se diuidens,infra se insulam Meroen facit,quæ qnque dietarum spatio populis est referta.Tãdem vero teste Solino,ad q̃dã altissima promontoria veniens,(q̃ à Seneca Phile intula noiant) occursantib.ibidem scopulis asperat,et ab angustis rupibus cadens non manare sed ruere cernitur, tantũ clamorẽ in ipso casu faciens,q incolæ q ex horribili sono surdi

surdi fiebant illã regionẽ dimisisse, & in quietiora loca secessisse feruntur, ſm Senecam vbi supra. Illud potest applicari circa multos, q. qñ dimittũtur currere & facere pro libito, patientes vñr, quia sine tumultuatione ferũtur. Veruntñ qñ obicẽ inueniunt, & qñ Deus per tribulationes, & prelatus p inhibitiones, in via sua mala obstaculum eis ponit, tunc per superbiam intumescunt, prę impetuositate desęuiunt, & tm̃ frigorem horroris & discordiæ faciunt, q̃ auditores stupore deficiunt & surdescunt. i. more surdi faciunt, inquantum præ horrore abeunt & recedunt. Illud est. n. vnũ remedium. s. à tumultu talium recedere & fugere, qa alias videret esse necesse clamore talium surdos esse. Isti ergo pñt dicere illud 1. Reg. 3. Ecce ego facio verbum in Israel, quod quicunque audierit, tinnient ambæ aures es. Vel potest de Christo veniente ad iudicium intelligi, qui clamorem & stridorem faciet, & circa obstaculum peccatorum per seueritatem iustitiæ itumescet, & eos stupefaciet & subuertet. Esa. 59. Veniet quasi fluuius violentus, quem spũs domini cogit. ¶ Nilus ſm Senecam & Solinum omni anno per quatuor menses redundat, & super terram Aegypti vndiq; se dilatat, & eam in ęstate p quatuor menses irrigat & humectat, & p quindecim pedes ad minus sup agros hoĩum se ,pfundat, & sic terras quas tangit fęcundat. Quicquid verò nõ tetigerit, fructu vel germine non abũdat. Tunc ẽt vt dicit Seneca ciuitas & opida sicut paruulæ insulæ vñr, ita q̃ de loco ad locũ per nauiculas papyreas nauigatur, & quanto quis de agris suis minus viderit, plus lętatur, quancoq; aqua amplior, fuerit, tanto maior fęcunditas expectatur. Iste. n. fluuius pro eo quod sub terra totiens absorbetur, turbidus est & limosus, & iõ ad terrã fęcundãdam est amplius operosus. Per istum fluuium possum intelligere fluuium tribulationum. Iste. n. est terreus & limosus, quia. s. per istam hõ considerat se factum fuisse de limo, & futurum terrã. Et iõ iste fluuius qñ super terram corporis inundat ipsam occasionaliter virtutib. fœcundat, quinimò quanto iste plus inundauerit, & quãto maior tribulatio paupertas & miseria nobis à Deo immissa fuerit tãto fruct⁹ virtutũ in pñti, & cęlestis gloriæ in futuro vt cõiter maior erit, quia sicut dicit Apostolus. Vnusquisq; propriam mercedem accipiet ſm laborem suam. Illi aũt quos iste fluuius non attigerit, & quos tribulationum inundatio non vexauerit virtutib. non fęcundãtur vt communiter & æternæ gloriæ fructibus non ditantur, quinimò sterilitate perpetua desolantur. Es. 47. Veniẽt tibi hæc duo simul, sterilitas & viduitas. Boni igitur & sapientes qñ vident eiusmodi inundationem, & tribulationum occursionẽ, non solent tristari, imò quãto plus de aquis tribulationũ & minus de agris terrenarum diuitiarum viderint, debent in Deo potius iocundari, & ampliorẽ gloriæ fructũ & gloriam pstolari. Et sic de talib. aquis videt loqui scriptura Eze. 47. vbi dr̃. Intumuerunt aquæ profundi torrentis, qui non põt transnatari. sequitur Postquam venerint illuc aquę sanabuntur oĩa ad quę venerit torrens, viuẽt & stabunt. Vel si vis expone de flumine gratiæ & scripturæ. ¶ De inũdatione Nili q̃ vt cõiter omni anno & in ęstate, quatuor mẽses & certo tpe habet fieri, diuersi diuersa senserũt Arist. n. & Hieronymus videntur dicere qd̃ istud fit p parenas, q̃ in ostijs fluminis aggregatæ cursum eius ad mare impediunt, & sic fluuium retrocedere & exundare compellũt, quæ tandem in mare imprimuntur, & sic aquę quæ retrocesserant vacuantur, & fluuius ad solos limites radiens, vsq; ad determinata tpa non augeẽ. Solinus vero & Seneca omissis plurib. aliorũ opinionib. ad cãs superiores attendunt, & solem in locis vbi Nilus p æthiopiã & Aegyptũ fluit, feruẽtissime aquas. s. de suis canalib. & cuniculis & de sui fontis abditis attrahentẽ, hmõi fluxus cãm oẽm dñt. Et ponit exemplum Seneca de lucerna, vbi oleum, sursum vbi exurit, attrahit & fluit, & sic vult cõcludere q̃ pp fortem solis attractionẽ hmõi fluxus venit. Dico igit qd̃ hmõi fluxus causæ sunt arenæ cursum impedientes radij solis aquas superius eleuãtes. Per istum fluuium possum intelligere virum iustum, q. s. certis horis ad Deũ p contẽplationem erigit, & eius doctrinis & exemplis alij irrigant, eius etiam beneficijs & eleemosynis tota patria circumiacens fęcundatur. Huiusmodi igit eleuationis in Deum duæ possunt esse causæ. s. calor solis. i. amor & charitas q̃ sursum eleuat, pondus etiam arena. i. timor & humilitas, quæ fluxum affectionum ad mare mũdi & pcti impedit & retardat. Istæ ergo causæ sunt amor pmij & timor supplicij. Amor. n. ad Deum mentẽ erigit, timor vero mẽtem ne fluat ad mare pcti, impedit & recolligit, & sic p certo fluui⁹. i. hõ crescit i bono, & virtutib. augetur, & eius irrigatione tpali & spũali ecclesia vel patria pmouetur, vt sic ecclesiæ possit dici illud 4. Reg. 24. Pulchra sunt tabernacula tua Iacob, & tentoria tua Israel, vt horti iuxta fluuios irrigui. Vel dic q̃ aqua fluminis. Nili. i. iusti, est interior affectio, quæ tunc tpis ad Deum eleuatur & augetur qñ arena. i. põdere diuini timoris & cõsideratione mortis & fluxu pcti retropellitur, & calore diuinæ gratiæ superius sublimatur & trahit. Vel dic q̃ solis ardor significat mundi aduersitatẽ, pondus vero arenæ significat humilitatem, & subiectionẽ Ista ergo duo aquam gratiæ faciunt, crescere & hominẽ virtutibus abundare. Psal. Abundantia diligentib. te. ¶ Nilus fluuius est qui irrigat Aegyptum. Nã ſm Hieronymum, cumuli arenarum semel in anno se interponunt in ostijs eius, & sic non ingreditur mare, sed in tantum redundat quod totã terram Aegypti irrigat & fęcundat. Quatuor. n. mensib. stat super terram, ita q̃ agricolæ tanto plus gaudent, quãto minus de suis terris vident, quicquid. n. aqua operitur mirabiliter fęcundatur, quicquid verò nilo non tegitur, sterilitate & penuria lacessitur, sicut dicunt Sen. & Solinus. In isto aũt fluuio habitat quidam magnus serpens venenosus, qui dr̃ crocodilus, q. hoĩes quos circa ripã fluminis inuenit, deuorat & occidit in isto ẽt fluuio habitat bestia quæ dr̃ Ichneumon, quæ in luto se volutat, dum crocodilus dormit, dilabitur in os eius & omnia interiora ipsius lacerat & deuastat, vt dicit Plinius. Iste fluuius sp est turbidus & limosus, & iõ magis facit terrã fructiferã & fęcundam: Iste fluuius à Paradiso oritur, tñ ibi nunquã reuertitur. Sic verè mundi sapiẽtia Aegyptum tenebrosum. i. mundum gubernat, & cum ad mare vnde originat & venit, dẽret redire, i. ad ipsum Deũ (in quo & à quo omnis sapientia est) p debitum eius vsum ordinari deberet, tñ cumuli arenarum. i. abundãtia bonorũ tpalium ei ad Dei introitum & ordinatiõnẽ impedit & excludit, quia qñ ostium huius nili. s. huius sapientiæ (quod est cor humanum, per quod hic fluuius deberet intrare ad mare. i. reduci & ordinari in Deũ) per arenas. i. diuitias, auaritiã & earum amorem obstruitur, tunc debita in Deum ipsius reductio impeditur, sicut patet in aduocatis, qui per auaritiã impediuntur ne sua sapientia ad Deum ordinet, imo tunc superabundat hmõi scia, & ad ægyptum irrigandum & fœcundandum. i. ad mundi negotia se dilatat. De hoc dr̃ Iosuæ 13. Fluuius turbidus qui irrigat ægyptum. In isto fluuio habitat crocodilus. i. aduocati & vsurarij, q. veneno suæ malitiæ homines circa sua habitacula cõmorãtes intoxicant & occidunt, iõ bestia Ichneumon. i. diabolus, cũ crocodilus iste in fluuio sapiẽtiæ mundi dormit, se inuoluit in luto. i. in bonis mũdi, & in os crocodili labit, qñ per pctm̃ auaritiæ & p amorem tpalium in eorum cõsciam se diffundit. Et tunc interiora ipsorum. i. cor & affectionem lacerat per auaritiã & ambitionem, & sic mortem perpetuam eis parat, vt tales dicant illud. Venter meus. i. cõscientia, quasi mustum absq; spiraculo, quod lagunculas nouas disrumpit. Iob 32. Et iste fluuius est turbidus, quia mundi sapientia propter limum carnalitatis & bonorum temporalium ad quę ordinat, turbida est, nõ clara per veritatẽ, idcirco terrã quam irrigat. i. terrenos facit fontib. tpalium abundare. Et licet de Paradiso. i. de Deo originaliter veniat ad ipsum tñ per gratiarum actionẽ ei debita nunq̃ reddit. Iõ dr̃ Esa. 55. Descendit imber & nix de cęlo, & illic vltra non reuertitur, sed inebriat terram & germinare eã facit. &c. Vel p istum fluuium intellige pctõrẽ, quẽ arenæ diuitiarũ ad mare. i. ad Deũ fluere nõ pmittũt, imò ad mundum & ad mundi amorẽ p auaritiã retrouerti cõpellunt. Vel dic q̃ iste est iustus quem arena. i. pñiæ vel timoris Dei duritia, vel ẽt paupratis sterilitas, vel futuræ mortis memoria ad mare. i. ad pctm̃ vel ad mũdũ fluere nõ pmittũt, imò p cõtritionẽ ipsũ ad Deũ retrouertunt, & ipsũ irrigatorẽ terræ. i. doctorẽ & pdicatorẽ, faciunt & in sciũ virũ aliquotiens eũ vertunt. Ps. Iordanis cõuersus est retrorsum. Vel dic q̃ iste fluuius est Dei gr̃a, deuotio vl̃ lachrimatio, vl̃ ẽt mĩa, q. s. arena. i. pondere diuini timoris sup terrã cordis reijcit, vt sic bonis opib. fęcũdet, q̃ vero nõ tetigerit, à virtutib. desiccanẽ. Vel dic q̃ iste fluuius est tribulationis, q. Prudentes

dentes nō turbat, sed beatificat, quia .s. de ipso sciunt quod si iste terram sui corporis irrigat, ipsam virtutib. plus fęcūdat, & quod illi qui isto fluuio nō merguntur, steriles virtutibus inueniuntur. Bene ergo dicitur Prou. 12. quod nō contristabitur iustum quicquid ei acciderit.

De riuo. Cap. 6.

1 Riuus à fonte paruus egreditur, tandem ex ipso fluuius generatur, à quo terra circuniacens irrigatur, qui antequam intret mare, permaximus reperitur. Sic gratia à fonte baptismi parua emanat sed cum tandem per processum bonorum operum creuerit, exinde fluuius .i. diuersarum virtutum abundantia per maxima scaturit, quæ antequam ad mare .i. ad mortis amaritudinē veniat per diuersa bona opera affluit & abundat, & terrā .i. aīam bonis virtutibus irrigat & fęcundat. Et est riuus &c. vide per oīa de effectib. gratiæ sicut dr̄ .§. sequenti de prædicatore. ¶Riuus à rigando dictus est s̄m Isidorum. Nam à fonte vel à riuo fluuius ducit, vt terrarum ariditas irrigetur. Riuus naturaliter sapit naturam fuit fundi originalis. Et est riuus immunditiarum purgatiuus, terrę fœcundatiuus, potus auib. & aīalib. ministratiuus, viroris herbarum & arborum conseruatiuus, lapillorū & glarearum attractiuus. Sic prædicator vel doctor à rigando .s. hoīes per doctrinam pōt riuus, quia .s. cum aquā sapiētiæ in fonte scripturæ hauserit, & in se per studium recepe rit, exinde terrarum .i. auditorū ariditatem indeuotionē imbuit & infundit. Debet ergo riuus iste naturam suę originis iugiter retinere .i. humilitatem quæ in origine cuiuslibet potissimè reperit̄, vel etiam regularem disciplinā & obseruantiam sui status. Iste igitur riuus per p̄dicationem, pc̄tōrū immunditiam à cordib. auditorum noscitur purgare, terras .i. aīas bonis operib. & virtutib. fęcūdare, potum sacrę gratię & deuotionis auibus & aīalib .i. bonis & pc̄tōrib. administrare, glareas & lapillos .i. pc̄tā magna & parua de fundo cordis auditorum extrahere, & educere, & virorē honestatis ī herbis & arborib .i. ī suis auditorib. summopere cōseruare. Ps. Riuos eius inebrians multiplica genimina eius, & in stillicidijs eius lætabitur germinās, uel dic quòd platus q̄ à fonte, i. à Deo procedit, facit omnia supradicta. Vel etiam Christus qui à fonte Paradisi, vel à beata Virgine nobis funditur Vel dic quod riuus est gratia, quæ à Christo vel à virgine nobis infunditur, vel eius beneficijs irrigemur.

De Lacu. Cap. 7.

1 Lacus est repositorium aquarum non fluentium sed q̄escētium. Est .n. lacus in quo aqua retinentur, nec fluminib. admiscetur. Est igitur dr̄ia inter flumina & lacum, quia flumina in mare discurrūt, lacus sistit̄. Fluuius ēt aquā à fonte receptā nō retinet, sed ēt p̄mittit fluere. Lac⁹ verò aquas receptas alijs nō cōicat, imò rōne calciatæ terreæ solet eas retinere, sed q̄n calciata terrea rūpit̄, tunc totū effundit, & prata circūiacentia abundātius irrigant̄, & sic lacus retentis solū fęcib. & vermib. aq̄s q̄b. repletus fuerat vacuat̄. Charissimi p̄ fluuiū intelligo bonos. Per lacū vero intelligi malos & maximè tenaces & auaros. Quia reuera ad modum fluuij bonus hō aquā gr̄æ & consolationis, aquā ēt diuitiarum & scię, quā à fonte Chr̄o accipit, in seipso nō retinet, imò ipsam p̄ m̄iam & pietatem ad mare fluere permittit .i. afflictos & debiles qui præmuntur amaritudine paupertatis, eisdem .s. eleemosynas largiendo. Sed auari sunt recte sicut lacus q̄ mediante calciata terrea .i. clausura auaritiæ, & amore terrenorum aquam diuitiarum retinēt in seipsis, pro se & piscibus suis .i. vxorib. & filijs irrigandis, sed q̄n inspiratione diuina clausura auaritiæ rūpitur, & lacus per misericordiā aperitur, tunc larga manu oīs hm̄oi affluentia effunditur, & oīa pauperibus largiuntur & prata circumiacentia .i. vicini pauperes per eorū beneficia irrigantur. Exēplo de Zacheo Lu. 18. Ideo dr̄ Gen. 7. Rupti sunt oēs fontes abyssi, & cataractæ cęli apertæ sunt &c. Vel dic quod calciata terrea, est corpus p̄p cuius indigentias auari retinent & nō distribuunt bona sua. Istud igit̄ per mortem rumpitur, & sic aquæ diuitiarum alijs effunduntur, & tunc saltem de bonis eorum alij irrigātur, ipsi vero cum fęcibus pc̄tōrum & cum vermibus remorsus conscientię, vacui diuitijs dimittuntur. Iudicum 1. Remiserunt eos vacuos & sine honore lacus aquas quas scaturiēdo recipit, alibi nō transmittit, nisi .s. cum difficultate hauriatur. Idem ranas, vermiculos, & herbas superfluas multas nutrit, calciatam hēt terream, quæ tenet ne aq̄ fluat, q̄ t̄n aliquotiens rumpit̄, & q̄cq̄d intus aq̄ & aliorum diu seruatum fuerat, lacus p̄dit. Et est aqua lacualis s̄m Const. cęteris aquis grossior, fœculentior & illudabilior ad potandū. Nā pisces q̄ in ea morant̄, reddit pingues, & quasi limū sapientes. Aqua aūt vnius fontis q̄n lacum intrat pisces eius meliorat, & lacum à corruptione protegit & præseruat. Lacus est aduocatus, q̄ .s. aquas sapientiæ mundanæ quas scaturiendo .i. addiscendo paulatim acquirit, alibi non transmittit .s. pro causis pauperum fouendis, nisi forte ibi aliq̄s hauriat cum situla pecuniæ vel donorum. Gratis .n. non solet aquam suæ sapiētiæ emittere, sed quousq; haustorē pecuniosum inueniat, retinere. Prou. 5. Habeto eas solus, & non sint alieni participes tui. Hi ēt nutriunt herbas superfluas vanarum cogitationum, affectionum & desideriorum, ranas vanarum locutionum, vermiculos ēt .i. remorsus consciæ & cōpunctionum à quib. s iugiter infestantur, q̄a vermis eorū nō moriet̄. Mar. 9. Aquæ dictorum lacuum sanæ nō sunt, q̄a .s. aquæ sciarum mundialium, q̄ in his lacub. p̄ cæteris inueniunt̄, sp̄ualiter non sunt sanæ, sed eas bibentib. & amātib. & eis debitè nō vtentib. sunt nocuæ atq; vanæ. Multa .n. peccata generant in bibendo. Iō pisces in istis aq̄s nutrit .i. homines in scientijs mūdialib. eruditi, limosi sunt per delicias & carnalitates, terram sapiunt per auaritias & cupiditates pingues sunt p̄ luxurias & voluptates. Q̄n aūt clausura terrea .i. corpus p̄ mortis impetū dissipat̄, tūc lacus hm̄oi .s. aduocati, aqua sapientiæ vacuat̄. Vn̄ cōiter dr̄ & vr̄ quod sapiētia istis in morte subtrahitur, quam .s. vendere quandiu vixerant videbant̄. Iuxta illud Ecc. 7. Qui uendit, ad id quod vēdidit non reuertet̄, & adhuc in viuentib. vita eorum. Quasi dicat, ipsis viuentib. subtrahit̄ eis aqua sapientiæ .s. in mōte. Vn̄ ad Rom. 1. Quia nō probauerunt Deū hr̄e in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum. Tunc ergo ab eis fugiunt pisces .i. parentes & amici, tunc deficit rana eloquentiæ, tunc cessat aqua sapientiæ, tunc cessat limus voluptatis & immunditiæ, vermes t̄n .i. remorsus consciæ in eis remanent, qui sub luto & fęcib. peccatorum perpetuo se occultant. Vn̄ Iudith vltimo. Dabit super eos dominus ignem & vermes. Veruntn̄ q̄n aqua viua gratiæ & charitatis subintrat lacum hm̄oi, vel aqua viua scientiæ spiritualis, à corruptione peccati potest aliqualiter præseruari, quia sicut aqua lacualis p̄ aquam viuam subintrantem purificat̄, sic mundana sapientia q̄n diuina scientia & gr̄a sibi adiungitur, melioratur, & ne aīæ noceat, retardatur quod bene figuratur Ezec. 47. vbi de aquis de sanctuario egredientib .i. de scia diuina & gr̄a à Deo prouenientib. dr̄ quod aq̄ istæ ingredient̄ mare, & sanabuntur aquæ: quia breuiter aqua mundanæ sapiētiæ non officit, q̄n aqua viua diuinæ sapientiæ & gr̄æ ipsam regit. Vel dic q̄ aquæ lacuales sunt bona terrena, q̄ grossa sunt & simplicib. nociua, & infirmitates diuersorum peccatorum & vitiorum in ipsis generatiua. In lacu est aliquādo aqua sic corrupta q̄d pisces ibi generati moriuntur. Sic vere aquæ .i. diuitiæ possessiones ipsorum lacuum .i. aduocatorum & vsurariorum sunt q̄nq; ita corruptæ .i. ita malæ acq̄sitæ, quod pisces eorum .i. filij in aqua hm̄oi partib. succedentes moriuntur per peccatum, & per mortem ęternam, q̄a .s. in male acquisitis non deberent succedere, sed ipsas restituere. 16 Apo. 8. Multi hominum mortui sunt ex aquis, quia amaræ factæ sunt, & Eccl. 41. De patre impio quæruntur filij, q̄m p̄ ipsum sunt in opprobrio. ¶Lacus secundum diuersitatem & qualitatem fundi, diuersas participat qualitates. 2 vnde in Aethiopia est lacus s̄m Isid. à quo perfusa corpora velut oleo nitescunt. In aphrica est lacus qui canoras voces facit. In italia ēt est lacus q̄ bibentib. tediū vini facit. In reatinis ēt paludib. iumentorum vngulæ durantur. Italia mentis excessus. Aethiopia caligo. Aphrica fertilis vel augmentata interpretat̄. Lacus ergo est p̄nia uel plenitudo diuinæ gr̄æ & misericordiæ in quo ecclesia regina, & Chr̄s rex pisces suos .i. fideles animas nutrit abluit, & ipinguat. Sed iste lacus diuersificatur secundum personarum qualitates. Nam si iste lacus sit Aethiopia .i. in obscuritatis peccatorum fuligine, ipsos facit oleo gratiæ relucere, quia peccator p̄ pēnitentiā dealbatur. Iste si fuerit in aphrica .i. in bonis & iustis,

gratijs,

gratijs & virtutib. fertilib. & fæcundis, tunc non solũ facit eos relucere, imo ẽt dat eis voces canores laudis diuinæ & gratiarum actionis, vel deuotæ orationis, quæ dulciter reso nat corã Deo. Si aũt fuerit in Italiã.i. in cõtẽplatiuis, q̃ men tẽ excedunt, tunc saporem vini in eis efficit inquantũ vini æternæ dulcedinis aliquid percipiunt cõtẽplando. Et ibi iu mentorum vngulę durantur, quia per hmõi contẽplationẽ & pniam, carnales & debiles in perseuerantia confirmant̃ Esa. 24. Congregabuntur in congregatione vnius fascis in lacum. Vel dic q̃ lacus Aethiopiæ q̃ facit nitescere, est pnia qua tota conuersatio renitescit. Lacus Aphricę est Dei mia, qua iustus ad suauiter cantandum, & Deo regratiandũ inca lescit. Lacus vero Italiæ est scripturæ scia, in qua vinũ ꝓspe ritatis mundanę non dulcescit, & in qua pes.i. affectus per perseuerantiã durescit. Vel dic q̃ lacus Italiæ est luxuria, q̃ pro certo vinum & dulcedinẽ deuotionis & gratiæ facit horrere, & vngulas.i. affectus equorũ.i. luxuriosorum per mentis obstinationem & per malam cõsuetudinẽ duresce re facit. Esa. 5. Vngulæ equorũ eius vt silex. ¶In regione Tro glodytarum est lacus in die ter amarus, & toties dulcis, ẽm Isid. li. 14. & in nocte similiter sicut dicit Pli. li. 31. c. 2. vbi ait istum lacum Insanum vocari, qui albis serpentib. vicenorũ cubitorum est refertus. Troglodyta seruus succinctus inter pretatur, & signat pęnitentem, q̃ debet ad bona opera suc cingere & armare: Dies est vita pręsens. In hoc igitur pctõre dẽt esse lacus pnię, qui in die vitæ suæ est ter amarus. s. amaritudine contritionis in corde, pudoris in confessione, laboris in operatione, sed iste lacus totiens est dulcis, quia p cordis amaritudinem acquiritur dulcedo reconciliationis Deo, per confessionẽ ecclesiæ, per satisfactionẽ reconcilia tur proximo, & sic bene dr̃ Iudith 5. Fontes amari obdulcati sunt, & illud Ps. Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuę lętificauerunt aĩam meã. Vel si vis dic q̃ talis lacus vel fons signat vitã humanã, q̃. s. & in nocte aduersitatis, & in die prosperitatis, tm̃ vr̃ hr̃e de dulcedine consolationis, sicut de amaritudine desolatio nis, & econuerso. Si. n. bene attendatur nox tribulationis in uenies triplicem amaritudinẽ. s. dolorẽ aĩ, languorem corporis, amissionem rerum. Econtra vero ibi est triplex dulce do seu consolatio, quia videlicet tunc hõ cognoscit seipsum, tendit in Deum, contemnit mundum, & sic verificatur illud Ps. Predictum. Scd̃m multitudinem, &c. Ecõtra autem in die prosperitatis fons humanæ vitę triplicẽ hẽt dulcedi nẽ. s. diuitias, delicias, & eminentias. Sed ꝓ certo ecõtra iste triplicem hẽt amaritudinem. s. sollicitudinem quo ad diuitias, fastidium quo ad delicias, timorem casus quo ad eminentias. Et breuiter age quicquid volueris, quia & in die ꝓsperitatis & in nocte aduersitatis tot inuenies dulcia, quot amara, ita quod ẽm Esa. 9. Deus posuit lucem in tenebras, & tenebras in lucẽ, amarũ in dulce, & dulce in amarum. Vel dic q̃ lacus insanus est mundi prosperitas, q̃ facit per mala desideria insanire, q̃ sicut dictum est, tot hẽt amaritudines, quot dulcores, q̃ ẽt serpentes.i. malos hoĩes maximos & potentes, nutrit, ipsosq; continet & custodit. ¶Scd̃m Isid. lacus Tyberiadis est sanior qui fit in Iudæa. Sic lauacrum pniæ est vtilius & sanius pro criminib. spũaliter abluendis, qui in ec clesia possit reperiri. Tyberias. n. interpretatur bonitas testi ficationum, & pniam & cõfessionẽ signat, in qua hõ contra se testificatur. Ps. Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meã dño. ¶Stagnum Genesareth est in Iudæa, qd̃ pp sui magnitudinem sępe mare dr̃ in scriptura. Hic suis fluctib. & vn dis auram gñat. Et iõ dr̃ Genesareth quasi auram generatus. & pp eius motum & agitationem efficitur sanior, purior, & subtilior ad potandum ẽm Isid. Iudęa cõfitens vel glorificãs est ecclesia, q̃ vnum Deum glorificat confitendo. In ista est lacus Genesareth.i. tormentum tribulationum & pniæ, qui pp suã magnitudinẽ mare.i. amarus multotiens iudicat̃, q̃a ẽm Apost. ad Heb. 12. Oĩs disciplina non vr̃ esse gaudij, sed męroris. Sed ẽm rei veritatem aq̃ eius non sunt amaræ, imo sanæ sunt bibentib. atq; dulces, quia fontes amari obdulcati sunt. Iudith. 5. Et iõ dr̃ quasi auram generans, quia tribula tio gñat auram lętitiæ sempiternæ. Dan. 3. Fecit medium for nacis, quasi ventum roris flantem, & Tho. 3. Post tempestatẽ tranquillum facis. Figura. Matt. 14. & Marc. 6. vbi nauicula in stagno Genesareth iactabatur fluctib. & laborabant intus existentes, in remigando contra ventum. Sed dũ sic labora rent statim affuit dñs q̃ oẽm tempestatem sedauit, & Petrum super aquas ire p̃cepit. Sic qñ ecclesia vel persona fluctibus tentationum in mari vel in stagno tribulationum soluitur, dum tñ remigando, & contra uentum mundanæ glorię resi stendo, hõ debitum suum faciat statim adest dominus ꝑ auxilium gr̃æ suæ & oẽm ventorum turbationem facit q̃escere vel cessare, quia. s. sicut dr̃ 1. ad Cor. 10. Fidelis Deus est qui non permittet vos tentari vltra quã potestis. Petrum agnoscentem.i. quemlibet virum spiritualem iubet ire super aquas mundanę prosperitatis, super aquas deliciarum & diuitiarum, super aquas tribulationum & miseriarum, ipsas. s. calcando per contẽptum, & se diuinę prouidentiæ cõmit tendo. Esa. 26. Conculcabit eam, pes hoĩs pauperis gressus egenorum. & 1. Petr. 5. Oẽm solicitudinem proiicientes in eum, q̃m ipsi cura est de nobis &c. ¶Lacus Asphalti mare mortuum nuncupatur. Dr̃ mare propter profunditatem & magnitudinem: mortuum dr̃, quia nihil gignit, quia. s. nihil de genere uiuentium ibi residet, imò si qua arte ibi aliqua viua mersa fuerint, statim resiliunt & excutiunt̃. Vnde nulla auis est ibi, nec etiã pisces nulla ẽt nauis, quia omne vita ca rens ibi submergitur in profundum. vñ candela accensa su pernatat, mortua & extincta submergitur. Vnde ẽm Iosephum Vespasianus quosdam ligatis membris in hunc lacũ fecit proijci, qui ibi submergi non potuerunt, sed viui de profundo superius emiserunt. Mare ẽt istud à ventis nõ mo uetur, q̃a pp naturã bituminis quasi oĩs aqua stagnatur. Naues aũt bitumine linitæ ibi natant, sed nihil aliud ibi natat. Scd̃m comestorẽ poma exterius pulchra, interius ignea vel cinerea inueniuntur circa mare illud (sicut ẽt dicit Sol. c. de Iudæa) q̃ q̃uis exterius decora appareant, si tñ manu p̃mantur, fumus, cinis & fauillæ interius esse ꝓbantur. Glebas ẽt nigras bituminis iste lacus à se vomit & reiicit, quod ẽm eũdem ita est tenax, q̃ quicquid eo inungitur, citius rumpitur quam abinuicem diuidatur, nisi forte cum filo intincto in sanguine mẽstruo diuidatur. Mare istud est infernus, qui ma re magnum & spatiosum dr̃ manib. vbi reptilia &c. quia tã ta est ipsius magnitudo q̃ nunquã põt animab. hoĩm satura ri. Abac. 3. Dilatauit quasi inferius aĩam suã, &c. & non adim pletur. Infernus ẽt dr̃ mare mortuum, q̃a ibi est umbra mor tis. Iob 10. Dr̃ etiam mare propter profunditatẽ, quia (Eccl. 1.) Profundum abyssi quis dimensus est? In isto. n. nihil quod vitã gr̃æ & charitatis habeat, submergitur, imo si boni aliqua permissione diuina ad inferos per dęmones ducerentur, statim inde resilirẽt & reuerterent̃, sicut patet per plura exempla, Iõ ibi nulla est auis.i. nullus vir cõtẽplatiuus, nec piscis.i. vir cõpatiẽs & deuotus, nulla nauis.i. nullus bonus actiuus, sed quicquid uita caret, videlicet tota cõgeries pec catorum, totum ibi submergitur in profundum. Iob 17. In profundum inferni descendent oĩa mea. Nihil. n. ibi supernatat nisi vitã gr̃æ habeat. Candela. n.i. hõ, ardens. s. per cha ritatem & dilectionem, lucens per honestatem & bonã cõuersationem, ibi non submergitur, sed si his duob. priuetur, statim ibi inferius infundatur. Vnde Matt. 8. Descendit grex porcorum in mare, & mortui sunt in aquis. idem Mar. 4. Lu. 8. aquę aũt.i. populi (quia sicut dr̃ Apoc. 17. Aquę multę, po puli multi.) quæ. s. in isto mari sunt, a ventis.i. sanctarũ orationib. non mouentur, imo bituminæ diuinæ dispositionis & tenacis & durabilis dãnationis, ibi taliter & tam firmiter situantur, q̃ nunquam mĩam perpetuo admittuntur Esa. 14. Veruntamen ih infernum detraheris, in profundũ laci. Solus. n. sanguis Christi istud bitumen fregit qñ in filo.i. in mię vinculo sanctos patres extraxit, & de lacu isto de suæ tenacitatis bitumine liberauit. Zach. 10. Tu autem in sanguine testamenti sui duxisti vinctos tuos de lacu. Poma q̃ ibi sunt.i. damnati (sicut per multa exempla probatur.) licet exterius sint pulchra & appareant, tamen interius continue sunt cõ busti, & exinde glebæ nigræ bitumines.i. dęmones nigri per pc̃m, bituminosi & tenaces p̃er obstinationẽ, ad mundi su perficiem emittuntur, quo. s. in mundo isto peccatores in vi tiis bituminantur & ligantur. Nau. 2. Facies eorũ sicut nigre do ollę. Vel dic, q̃ iste lacus est mundus vel mundana ꝓsperitas, in quo. s. submergitur, per affectum se eius negotijs im plicando, quisquis uita caret gr̃ę, sed pro certo illi qui uita gratiæ viuificatur, in aquis huius maris.i. in delicijs & diuitijs

tiis, quæ in mundo fluunt & refluunt, solent supernatare p earum contẽptum, nec in eis submerguntur per affectus. Boni.n. mari mundi seu eius fluctib. non libenter se implicãt. Mali verò ibi mentaliter se profundant. Exo. 15. Descenderunt in ꝓfundũ quasi lapis. Vel dic, ꝙ mare huius mundi viuos.i. bonos à se fugat & reiicit. Mortuos vero.i. malos peccatores recipit promouet, & custodit. Quod ẽt de mari mortuo.i. de mortuis pctõrib. põt dici qa.s. ipsi gaudẽt malos & mortuos & infames hoĩes secum recipere, & hr̃e, viuos verò.i. sanctos hoĩes solent reiicere, & horrere, sicut patet de multis secularib. qui citius ad se hospitem reciperent vnũ pessimum secularem q̃ vnum optimum regularem. Sicut patet ẽt de multis dñis & p̃latis, qui bonos & probos hoĩes ĩ suo seruitio nolunt hr̃e, malos vero solent recipere & tenere Io. 3. Dilexerunt hoĩes magis tenebras q̃ lucẽ. Sicut ẽt patet de qbusdã aliis, qa mortuos.i. pctõres solent siqñ delinquunt, abscondere, & celare. Vnũ aũt viuũ.i. aliquẽ clericũ vel religiosum non dignarent̃ excusare, sed malum suũ oĩb. reuelare. vñ Matt. 8. Sinite mortuos sepelire mortuos suos. Mortuũ.n. mare res mortuas quas recipit, quia.s. vnus malus alios malos diligit & defendit. Circa littus huius maris.i. in mundo sunt poma.i. pctõres colore & pulchritudine gratiosi, qui.s. scalpant̃ p inuestigationẽ, in eorũ medio.s. in corde, scintillæ iræ & inuidiæ uel motuum carnalium, & cinis auaritiæ reperit̃. Sap. 14. Cinis est cor eius, & luto vilior vita eius, &c. In hoc ergo mari non sunt aues.i. contẽplatiui, nec pisces.i. humiles & deuoti, quia.s. huius mundi personæ fugiũt ad desertum religionis uel ecclesię, & in mari mortuo huius mundi nolunt vt cõiter remanere. Apo. 12. Datæ sunt ei alæ, vt fugeret in desertum. Naues ẽt.i. boni actiui qui faciunt operationẽ in aqs multis, nõ pñt ibi esse quin submergantur per pctm̃ iniquitatis & cupiditatis, nisi lineantur bitumine charitatis. Gen. 6. Butumine linies eam intrinsecus & extrinsecus. Istud ẽt mare glebas bituminis nigras eiicit, qa.s. mare mundi illos q sunt nigri p pniam, q sunt bituminosi per charitatẽ, à se & à ꝓmotionib. suis eiicere & expellere cõsueuit. Gen. 21. Eiice ancillã & filiũ eius, & 2. Reg. 13. Eiice eã foras, & claude ostium post ipsã. Vel expone oĩa p̃dicta de pctõ si vis. Vel si vis dic ꝙ istud mare mortuũ sigñat bonos, q p pniam mortificant semetipsos, quia.s. isti res viuas & non mortuas sustinent, inquãtum.s. labores vtiles & vitales libenter tolerant, labores uero mundanos & mortiferos non sustinent, neq; portãt. Ps. Propter te sustinui opꝓbrium. Vel dato ꝙ pctõres sint mare mortuũ.i. spũaliter motui & amari, ipsi tñ nũquã uolunt res mortuas.i. alios pctõres diligere uel portare, nec charitatiuè sufferre, seu in patientia sustinere, nec eos in suis necessitatib. adiuuare. Qđ ẽt in religiõe videmus, qa multi sunt q quãuis sint defectuosi, alios tñ defectuosos tolerare uel supportare nõ uolũt, cũ tñ dicat̃ ad Gal. 4. Supportate inuicẽ. & Gal. 6. Alter alterius onera portare. Vel nauis bitumine linita sigñat aliquos qui glutino charitatis & gratiæ sunt iuncti. Gñale est ergo ꝙ in lacu inferni oĩa uita carent.i. oẽs q moriunt̃, merguñt, nisi q bitumine charitatis, & gr̃æ iuncti reperiunt̃. Ps. Eruisti de inferno aĩam meã, & de lacu mortis vnicam meã. Vel dic de pomis, qđ isti sunt hypocritæ, q circa lacum mũdi per affectionẽ versant̃, q quamuis exterius in apparentia per fictã cõuersationẽ sint pulcherrimi, intus tñ ĩ corde sunt pessimi, q.s. ibi sunt per auaritiã cinerei & puluerei, per luxuriã fauillei & ignei, & p superbiã fumosi & aerei, ita ꝙ si p inuestigationẽ cũ diligentia scalperent̃, nihil ualere penitus noscerent̃, quãuis prima facie boni & vtiles uideantur, Sap. 14. Cinis est cor eius, & luto vilior uita eius. ¶ Teste Sen.

8 de naturalib. q̃ li. 3. Sunt sub terra minus nota iura naturæ, sed nõ minus certa. Crede (inqt) infra qcqd extra uides. Illi.n.s. sub terra, sunt specus vasti, in gentes recessus spatia laxa, & abrupti in infinitum hiatus, qui urbes illapsas aliquãdo receperunt. Hęc ergo (cũ non sit dare uacuum) spũ.i. aere plena sunt, illicq; sunt stagna obsessa tenebris, illicq; animalia nascunt̃, sed tarda & informia, vt in aere cęco & pingui, & in aquis torpentib. concepta & facta, q̃ vt plurimum cęca sunt, ratione defectus luminis. Charissimi p tales lacus & stagna possum intelligere infernũ, & inferni noxias mãsiones. Ibi.n. sub terra.s. in loco tenebroso & cęco sunt hiatus, cauernæ, recessus & stagna, q̃ sunt per maximæ quantitatis, in qb. p certo sunt aĩalia informia, cœca, & tarda, & perpetuo lumine carẽtia.s. ipsi dãnati, q dñr informes, quia per Dei gr̃am non informant̃, dñr cœci, qa dei visione non consolantur, dñr tardi, qa de eodẽ loco perpetuo non trãsferunt̃, dñr aũt lumine carere, qa nullo lucis solatio delectãtur, sed tenebris tristissimis desolant̃. Ista est igit illa terra tenebrosa, & operta mortis caligine, ubi umbra mortis, & nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Iob 10. Vt sic de talib. piscib. & dãnatis exponatur illud Iob 26. Ecce gigãtes gemũt sub aqs, & q habitãt cum eis. Vel ista pñt exponi de mundo q pro certo loco subterraneus vr̃ esse, p eo ꝙ in tenebris ignorãtię & ĩ caliginoso aere dinoscit̃ hic latere. Iob 37. Nos qppe inuoluimur tenebris, Hic.n. sunt diuersi lacus & stagna, & diuersi recessus & hiatus hoc ẽ dictu, diuersi status, in qb. proculdubio multa aĩalia.i. multi pctõres continent̃, q perpetuis culparũ tenebris inuoluti cęci sunt p mõtis hebetationem, informes sunt per incompositam cõuersationem, tardi sunt p torporis & desidiæ inuolutionẽ, sine lumine sunt p gr̃æ fidei & sciæ priuationẽ, ut sic qlibet talis proprie dicat de diabolo illud Ps. Collocauit me in obscuris sicut mortuos seculi in tenebris & in umbra mortis. Si vis aduerte bene ad hoc ꝙ dicit hic Seneca.s. ꝙ infra sunt, q̃cunq; supra vides. Qđ aliq vñr intelligere ꝙ inferius ĩfra terrã & in mari sunt flumina dulcia currẽtia, nemora, & ẽt formę aĩalium & cętera q̃ sunt supra, sicut ẽt refert Geruasius in libro suo de mirabilib. sed de hoc uide alias. ¶ Arethusa ẽm Senecã ibidẽ lacus est, seu fluuius de Achaia p Olympiã ciuitatẽ decurrens tandẽ à terra absorbet̃, & sub mari viã suã paragens in insulã Siciliæ, circa ciuitatẽ Syracusas nascitur, & algas & purgamenta secum portas, manifeste ostenditur ꝙ aliunde uenit & progreditur. Vnde Pli. li. 2. ca. 106. dicit ꝙ Arethusa est fons Syracusanus, in quo reddunt̃ iacta in Alpheum. Simile ẽt dicit de aliis multis. Istud potest applicari ad Apostolos, & alios viros iustos, q in patria in qua nati fuerunt noluerũt multũ subsistere uel manere, imò p terræ & maris spatia voluerunt ad regiones alias, ut ibi p̃dicãdo ꝓficerent & fluerent, se transferre, sciẽtes ꝙ iuxta sniam saluatoris, Lu. 4. Nemo ꝓpheta acceptus est in patria sua. Vel expone per oĩa sicut supra. c. 3. §. 26. Et per mare hic intellige idẽ qđ ibi intelligit̃ per terrã. ¶ Arethusa ẽm Solinũ lacus est per cuius mediũ fluuius tigri transit, & hoc mirũ, qa nec aqua nec pisces fluminis aq̃ lacus se iungũt & ecõuerso aqua lacus et eius pisces nunquã flumine se permiscent, Et iõ Seneca ubi supra ponit uersus Virgilii de isto lacu, dicẽs. Sic tibi cũ fluctus subterlabere Sicanos, Doris amara suas nõ intermisceat vndas. Nota aũt ꝙ Doris idẽ est, ꝙ Tigris, uel saltẽ quoddã tigris brachiũ, uel fluuius, q subintrat tigrim ẽm Isi. et ẽm glossam Eccl. 24. Charissimi per lacũ istũ possum intelligere mundum. Per fluuium vero intelligo uirum iustum, q tigris lingua persica.i. sagitta põt appellari, p eo ꝙ more sagittæ dẽt ad bona opera cito ferri, et ab ipso sicut à sagitta debent ĩmpii uulnerari. Quid ergo? Proculdubio qñ aliqs tigris fluuius.i. aliqs iustus, ex iniuncto sibi officio hẽt transire per laeum Arethusæ.i. per mundũ et negocia mundana, bene dẽt cauere ne ipsi lacui.i. mundo p malas cõplacentias se immisceat, et quod ẽt secum admisceri aquas lacus.i. bona mundi per acquisitionẽ. indebitã non permittat, sed ꝙ purus et uitiis impermixtus per medium eius curat, iuxta illud 1. Io. 3. Nolite diligere mundum, neq; illa. q̃ in mundo sunt. Vel dic quod fluuius in lacus medio est religio in medio mũdi, q̃ pro certo se et pisces suos .i. religiosos in se contentos dẽt à mundi permixtione seruare, et ẽt ne ipse mundus lacuosus et immundus sibi p imitationem uel malã complacentiam misceatur, dẽt sollicitẽ præcauere, iuxta illud Nu. 16. Recedite de tabernaculis hominum impiorum et nolite tangere q̃ ad illos pertinent, ne inuolamini cum eis. ¶ Arethusa ẽm Solinum lacus est q oĩa sustinet onera. Aduerte tñ ꝙ istum non arethusam sed arethissam Plinius vocat dicens lib. 2. c. 106. ꝙ more asphalti onera portat. Vñ credo ꝙ alius est à primo, qa sicut ibi patet primus est in Gręcia et Sicilia, iste autem est in maiori Armenia. Dic ergo ꝙ lacus iste est charitas, vel vir charitatiuus et cõstans, quia.s. oĩa tribulatiõum onera sustinet p Chr̃o, et nulli credit miseriæ uel tormento 1. ad Cor. 13. Charitas oĩa suffert, oĩa sustinet. Vel dic quod talis lacus est pctõr, qui

10

11

qui pro mundo, & pro bonis mundi acquirẽdis non fatigatur grauia sustinere. ¶ Aliquæ sunt aquæ ſm Senecã de naturalib. lib. 3. quæ saporem uini prætendere vĩr. Vñ dr̃ qđ aliquam cãm illi hñt lacus, quos quicunque biberit (vt inquit Ouidius) Aut furit, aut patitur mirum grauitate saporẽ. Inebriant. n. valde. Et iõ aut faciunt furere, aut dormire. Et ẽt fluuius quẽ Seneca ibidẽ Mintiũ uocat, Ouidius aũt lyncestium eũ dicit. Quem quicũq; parum moderato gutture traxit. Haud aliter titubat quã si mera vina bibisset. Pli. ẽt lib. 2. dicit ꝙ lyncestis aqua quæ uocat̃ acidula, vini mõ temulentos facit. Idẽ ẽt ait li. 31. c. 2. ꝙ Eudoxus & Theopõpus dñt istos esse fontes quorum aqua suos inebriat potatores. Igĩ charissimi vr̃ ꝙ istę aquę lacus & flumina significare pñt mũdi delitias, adulatorum blãditias, malorũ consiliariorũ fallacias, & hæreticorum scias. Ista sunt. n. quæ inebriant, hebetant, & obtenebrant mentẽ suorũ potatorũ. i. auditorũ possessorum, & amatorũ. Nam ipsos faciunt furere ꝑ malorum desideriorum inflammationem, dormire ꝑ malæ consuetudinis inuolucionem, titubare per fidei dubitationẽ, & inconstantiæ vacillationẽ, inebriari per sensus & rõnis priuationẽ. Hie. 26. Bibentur, & inebriabunt, & insanient. Ista. n. oĩa facit aqua deliciarũ suis potatorib. Ista facit aqua prosperitatis suis possessorib. Ista facit aqua blandæ locutionis suis auditorib. Ista ẽt facit aqua hæreticæ prædicationis suis creditorib. Iõ de talib. dr̃ in Ps. Turbati sunt & moti sunt sicut ebrius & oĩs sapia eorum deuorata est. ¶ Scđm Senecam ibidem de natural. quæst. lib. 3. Aliqui sunt lacus in quos quicunq; respicit, moritur, aues ẽt quæ de super uolitant moriunt sicut est Auernus ſm Isid. Lacus est in Italia inter Neapolim & Puteolos, ſm Geruasium apparet quasi stagni ficta vestigia, qui dr̃ Auernus ſm Luca. quasi auib. contrarius in quo quicquid uiuum proiicitur moritur ſm Geruasium. Pli. aũt. lib. 31. c. 2. de auib. dicit ibidem in quo ẽt aues superuolantes necantur. Qđ Augustus Cæsar ꝑꝑ densas siluas, exhalationes aquæ retinẽtes fieri intelligẽs, siluis excisis sine periculo facit lacum. Talis. n. est aer vt dicit idẽ Seneca, talis est locus, ex quo letalis aqua distillat. Et esse põt ꝙ locus inficit aquam, aqua aerẽ, aer vero exhalatio aquæ inficit personã vel uolucrem. Talis uero lacus dr̃ esse tiburetis. &c. Per tales lac⁹ possum intelligere pulchras & malas mulieres, quę lacus dñr ꝑꝑ immunditiam luxuriæ, & ꝑꝑ profunditatẽ malitiæ. Istæ. n. sunt aliis uenenosæ, infectiuæ, & perniciosæ, tot. n. malas exhalationes, tot nutus, gestus, aspectus, & locutiones ex seipsis producunt, ꝙ illos qui in eas aspiciunt per desideria carnalia inficiũt & occidunt. iõ Eccl. 9. dr̃. Non circunspicias mulierem alienam, ꝑꝑ speciem mulieris multi perierunt. Ex hoc. n. cõcupiscentia quasi ignis exardescit. Et qđ plus est, ipsæ aues. i. ipsi uiri contemplatiui & spirituales talibus lacubus incautè appropinquãtes, & iuxta eas voluntates, qñq; per luxuriam pereunt, & in lacum luxuriæ se immergunt, & à volatu contemplationis deficiunt atq; cadunt Prou. 22. Fouea profunda os alienæ, cui iratus est dñs, incidet in eam. Tales aues fuerunt Sanson, Dauid, & Salomon, qui aspectu mulierũ sunt decepti, & in lacum luxuriæ immersi. Thr. 3. Lapsa est in lacum uita mea, posuerũt lapidẽ super me. Quia. s. qui ĩ lacum luxuriæ labitur lapis & põdus malæ consuetudinis ei superponitur de quo non faciliter liberatur. Vel dic ꝙ talis lacus est mundus & mundana prosperitas, cuius delectabilia qui aspicit per tantationes auaritię, luxuriæ, superbiæ, quæ ex diuitiis deliciis & eminentiis surgunt, perit. Et ideo multę aues. i. multi religiosi & viri spirituales qui ad istum lacum. s. ad mundum & ad mundi negotia & delectabilia respiciunt per diuersa pc̃tã ruunt & deficiunt, quia sicut dr̃ Mar. 9. Nemo mittens manum ad aratrũ, & aspiciens retro, aptus est regno Dei. Vel dic ꝙ iste est lacus inferni, vbi aues. i. superbi hic desuper volitant, labunt̃, & ibi final̃r moriuntur. Esa. 24. Congregabunt cõgregatione unius facis in lacũ, & claudent̃ ibi carcere. Vel põt allegari ꝙ sicut fundus corrumpit aquam, aqua aerẽ, aer persona (quia sicut dicit ibidẽ Seneca. Nulla res est, q̃ nõ ei⁹ à quo nascit notas reddat) sic in morib. vnus malus dictis & exemplis alium corrũpit, ille vero alium & alius aliũ simili modo inficit, & sic vnum vitiũ de vno ad alium cito nutrit ad Ro. 5. Per inobedientiã vnius, pc̃tõres constituti sunt multi. Qđ ẽt de infamia vel de uerbo infamatorio videmus, qđ de loco ad locũ, de ꝑsona ad personã velociter trãsuolat, & sic ab uno malo oritur, sed tandẽ alios plures turbat, & multorũ mentes inficit, & immutat. Vel dic, ꝙ qñ silua malarũ excusationũ de lacu cordis pc̃tõris succiditur, & uerecundiæ tenebrositas remouetur, tunc vapor corruptus. i. pc̃tm̃ ꝑ cõfessionẽ exhalat, & sic lacus iste sanus efficit̃, à quo aues. i. bonæ affectiones primitus necabant̃. Ps. Super ea volucres cœli habitabũt. &c. ¶ Item idem ibidem ait, ꝙ sunt quædã aquæ fallaces, & proditiosæ, quia. s. aspectu qñq; inueniuntur lucidæ, & gustu ẽt sapidæ, & tñ effectu sunt uenenosæ, & morbidæ. Vñ dicit, ꝙ circa Nonacriũ ciuitatẽ Archadiæ est aqua q̃ styx ab incolis appellat̃, q̃ aduenas fallit, qa nec facie nec odore suspecta est, q̃ tñ summa celertate corrũpit, nec remedio locus est, quia protinus hausta durat̃, & ad modũ gypsi statim alligans uiscera in utero congelat̃. vnde Pli. lib. 2. d. ꝙ iuxta nonacrium Arcadiæ styx, nec colore, nec odore differẽs, epota ilico necat. Ista pñt applicari contra hypocritas, hæreticos, & falsos & proditores hoĩes. Isti. n. in facie, & colore, in odore fama, & opinionib. vñr esse potabiles atque boni, sed ꝓculdubio ipsi sunt dãnabiles, & peruersi. Illos. n. à quib. bibunt̃. i. illos à quib. frequentant̃, associantur, & incorporantur, audiunt̃ & imitantur, solent dictis, & exẽplis, suggestionib. & inductionib. suis malis corrũpere, & ipsos sine remedio uita gr̃æ spoliare. Bñ ergo docet Chr̃s Mat. 7. dicens attendite uobis à falsis ꝓphetis, qui ueniunt ad nos in vestimentis ouiũ, intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Vel dic, ꝙ talis aqua delectationẽ cogitationem uel suggestionem signat. Ista. n. in principio nõ vr̃ esse venenosa, quia. s. hõ sperat vti rebus licitè, & nullo mõ intendit consentire pc̃tõ. Et iõ qñq; hõ istum aquam bibit, & delectationem pc̃ti cogitationem vel suggestionem ĩ corde recipit & admittit, & tũc ꝓculdubio ipsam, non faciliter extrahit, imo subito induratur, & per cõ suetudinem inolescit, & ita in breui alligat viscera affectionis ad consensum trahendo, ꝙ mortem, inducit, peccare mortaliter faciendo, & finaliter ad mortẽ inferni perducendo. Apo. 8. Multi hoĩes mortui sunt ex aquis, qa amaræ factæ sunt. Bonum igitur est aquas hmõi fugere, & malas cogitationes, suggestiones, delectationes non recipere, sed cauere. Subito. n. uiscera mentis rapiunt, & mortem criminum introducunt. Bñ ergo dr̃ 1. ad Ti. 5. Noli iã aquam bibere. Vel dic ꝙ ista est aqua mundanæ prosperitatis, vel aquã ẽt deliciarũ quæ à fatuis periculosè non credunt̃, licet tñ magno periculo bibantur, & recipiant̃, quia sæpe fit, ꝙ exinde multa uitia gñant̃. Vel dic, ꝙ talis aqua est doctrina hæretica, vel ẽt malũ uerbum dictum de aliquo, vel ẽt mala inductio ad pc̃tm̃. Tales. n. aquæ dũ verè vñr, nõ cauentur, & sic in corde recipiunt̃, & auribus ebibuntur, & tandẽ ꝑ tenacem memoriam, & per firmam crudelitatem indurantur & sic mors, & dãnatio subsequunt̃. Istas ergo aquas. s. mala verba de aliis, malaq; & hæretica dogmata, malasque narrationes non libenter per auditum bibamus ne forte postquã in cordib. indurata sint, ꝑ uoto discurrere nõ possumus, qa sicut dr̃ Iob 38. In similitudinem lapidis durant̃ aquæ. ¶ Itẽ Sen. ibidem ait ꝙ in Thessalia circa tempe est quædam aqua noxia q̃ & feræ & pecora deuitẽt, quæ nec arbusta alit, imo etiam herbas necat. Ista. n. est tãtæ penetrabilitatis, & tanta inest ei virtus etiã dura molliendi, ꝙ per ferrum & æs potest exire. Ista vr̃ Pli. lib. 30. c. vl. in fine intelligere de aqua stygis quam nõ dicit posse teneri aliquo vase, nisi sit de soleis sine vngulis mularum. vnde ait venenum aquæ stygis ab antipatro in tali uase ad occidendum Alexandrũ esse missum, magna (inquit) Aris. infamia excogitatũ. De tali vel simili aqua audiui ꝙ in quadã insula maris Cãspij, ĩ imperio vsbec, est quidam fons aquę similis oleo seu bitumini continuè fluẽti quæ tãtę penetrabilitatis exit ꝙ nihil præter equi ungulam ipsam tenere possit. Est etiam illud bitumen tãtę caliditatis ꝙ hoĩes inde uncti uel modico gustu potati nõ timent frigus cuiuslibet septẽtrionalis aduersitatis. Ista possunt exponi in bono de ueritate, quę procul dubio valde ẽ penetrabilis virtutis, ferrũ. n. & ęs. i. quodcunq; forte obstaculũ solet penetrare, & nõ obstante quocunque operculo in publicũ promeare. Ista est. n. quę herbas & arbusta. i. uelamina & opcula palliationum & excusationum non nutrit, quia. s. ueritas non q̃rit angulos. Et ideo statim oĩs fera & pecus. i. oĩs hõ malus istam fugit. & quia nihil potest eam tenere uel abscondere

scondere quin' in publicum ueniat, ipsam odit. 2. Ti. 4. A veritate quidē auditum auertent, ad fabulas aūt conuertent. Vel dic q̄ talis aqua est caro vel carnalis tentati o, vel ēt mala mulier, q̄ pro certo feræ siluestres. i. uiri solitarii & regulares, pecudes ēt. i. boni actiui & seculares debent fugere, & eā totis uirib. præcauere. Ista est. n. quæ herbas. i. uirorem, honestatis desiccat, & arbusta. i. uirtutum plantulas nō educat, sed quascunq; duras materias. i. quæcūq; dura & firma corda ꝓposita remollit ad luxuriā & humectat, & ad modum prædicti olei istis inunctos delicijs incendit p cōcupiscentiā & inflammat, tandem uero nō pōt esse celata uel occulta, imo p infamiam publice se ꝓpalat, & ēt per ferrum & æs exit & penetrat, & hoīb. manifestat. Quorū oīum exemplū hēmus in Dauid, qui in perfectione erat firmissimus, & tñ fuit per Bersabeæ ad adulteriū remollitus. A qua vero suæ lubricitatis & luxuriæ non latuit, imo tandem in publicum exiit & apparuit. vñ sibi dictū est 2. Re. 12. Tu. n. fecisti verbū hoc abscondite, ego aūt faciam illud in conspectu oīs. Israel, & in conspectu solis. Vel dic q̄ talis aqua est mundi ꝓsperitas, q̄re uera dura & firma corda solet ad malū mollire. Vel talis est adulatio, quæ penetrat uniuersa &c. Vel si vis de dicto oleo dic q̄ ista est grā Dei, quæ. s. bonos solet penetrare ungulas uero mulinas, i. obstinatos & carnales nō solet aliqualiter subintrare. Illos aūt quos potauerit, solet in amorem Dei taliter inflammare, q̄ nullum frigus tribulationis uel tentationis pōt eis officere uel nocere. Bene ergo consulit. Eccl. 9. Oleum de capite tuo non deficiat. Vel dic, q̄ aqua diuinæ doctrinæ solet oēs hoīes penetrare, pter vngulas &c. sicut supra. ¶Clytorius lacus Italiæ ſm Isid. li. 13. talis est virtutis, q̄ quicūq; de ipso biberit uinum ulterius non amabit. de quo memorans. Ouidius ait. Clytorio quicunq; sitim de fonte leuauit. Vina fugit. &c, Pli. ēt li. 31. c. 2. p oīa dicit idē. Talis lacus seu fons vr̄ esse gloria Paradisi, q̄cunq;. n. sitim desideriorū suorū de torrente uoluptatis æternæ per deuotionē & cōtēplationē reuelauerit, proculdubio ex tunc uini, supple in quo est luxuria. i. dulcedinis deliciarū carnaliū & ꝓsperitatis mundanæ pocula nō amabit, sed ipsa fugiet & horrebit. Io. 4. Qui biberit ex aqua quam ego dabo, non sitiet inæternū. Quia bř q̄ bñ gustat qualis & quāta est cęlestis dulcedo, nihil sapit sibi quæcunq; terrena delectatio ebrietas, uel pinguedo. Bñ igit uidebat sapiēs eā gustasse cum diceba t Eccl. 2. Proposui à uino abstinere carnē meā, vt trāsferram aīam meā ad sapīæ lucē. Vel dic q̄ talis aqua est carnis vel mundi delectatio, quia uerè qui talib. aquis sunt imbibiti, nō solēt uinū. i. diuinā grām seu scripturā, seu ēt æternę gloriæ dulcedinē diligere, sed eā potius abhorrere. Iō bñ dr̄ Apo. 1. Tim. 5. Noli iā aquam bibere, sed uinum. &c. ¶Itē Ouidius Metam. lib. vlt. dicit q̄ in Arcadia lacus est quem antiq; Pheneū dicebāt, cuius aquæ sunt ambiguæ & suspectæ, de nocte. n. potatæ nociuæ sunt, si uero de die potatæ fuerint, nullū lædūt. Tales aquæ sunt hypocritę, q̄ pp molitiē cōditionis, aquæ pñt dici. Isti. n. sunt qui de die. i. in præsentia hominū, in publico. s. & aperto nihil faciunt mali, quia. s. uerba & cōuersatio eorū ita sunt bona q̄ magis sunt utilia q̄ nociua. de nocte uerò. i. in abscondito & secreto solēt nocere, & tunc uenena malitiarum effundere, & suos actus luxuriæ exercere. Qđ ēt de hæreticis pōt dici, qui de nocte faciunt cōuēticula sua, & tñ in die & in publico boni apparēt. Nee. 6. Nocte uenturi sunt vt occidāt te. Vel dic q̄ istæ sunt aquæ bonorū terrenorū, quæ. s. si de die. i. in statu grē bibant & acquirant, nō nocent, si uerò in nocte culpæ habeant, inuenenant. ¶Item Ouidius vbi supra ait q̄ est palus in Gręcia, alias in Aphrica, quæ Triton dr̄, in quo. s. tritonia. i. Pallas dea sapientię colit. In qua si quis nouē vicib. immergitur, mox pēnis assumptis in uolucrem comutat. Istud nescio si dicit Ouidius fabulosè, q̄a vr̄ dicere narratiuè. Dicit ēt ibidē q̄ erant in Scythia quędā mulieres, q̄ quibusdā incantationib. hoīes in aues mutabāt cuius simile narrat Vinc. allegās Guillermū q̄ in Italia duæ uetulæ erāt, q̄ q̄n hospitem solum in turgurio suo recipiebant, ipsum statim in aliqđ aīal comutabant, & sic eos vel aliis uendebāt, vel i suo seruitio detinebāt. Sed de hoc uide infra lib. de mūdi mirabilib. Lacus iste charissimi vbi dea sapię p̄sidet, pōt mihi significare sacrā scripturā, vbi proculdubio perfecta sapīa, quæ est Dei notitia reperit. Per numerum nouenariū qui cōstat ex triplici ternario, intelligo fidē catholicā, quæ continet tria. s. in Deo trinitatē personarum, in Chr̄o trinitatē naturarum in ecclesia trinitatē saluandarum animarum, q̄. s. per Noe, Daniel, & Iob intelligunt. s. coniugatorū, uirginum, & continentiū. Quid igitur? Proculdubio quicunq; se in palude tritone. i. sacra scriptura studendo, & quæ studuerit implendo, balneauerit, dūtñ hic nouies. i. per fidei catholicę ambitū cōtinuauerit auis. i. vir spūalis & cōtēplatiuus erit, & terrenis spretis sursum ad amorem cęlestium euolabit. Qđ bñ in hoc pōt figurari, quia de aquis uolucres fuerunt factę, sicut dr̄ Gen. 1. Ad qđ facit hymnus qui canit vbi dr̄. Qui ex aquis ortū genus partim remittis gurgiti, partim leuas in area. Ad denotandum q̄ illi qui aquis diuinæ sapīæ in gurgite sacræ scripturæ potant uolucres. i. viri spūales efficiunt, & per contemplationē ad Deū p cæteris eleuant. Eccl. 43. Aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebulæ quasi aues. Vel p paludē istā intellige aquas deuotiōis, vel ēt lachrymosæ cōpūctionis. &c. sicut supra. Vel dic econuerso q̄ lacus iste est mundi prosperitas. Numerus uero nouenarius, qui non attingit ad decalogum mandatorū est imperfectionis fragilitas. Illi ergo q̄ in nouenario imperfectionis existētes in lacu mundanæ ꝓsperitatis mergunt, in aues. i. in uiros vanos & superbos facilr mutant, & uanitatē facilr erigunt. Iob 5. Vir uanus in superbiā erigit, & sicut pullū onagri se liberū natū putat. Residuū verò adde hic si vis, & dic q̄ illæ mulieres sunt auaritia, luxuria, vel ēt mundus & diabolus & caro. Vel ēt ad literā malæ mulieres, vel ēt molles & fallaces adulatores. Isti. n. uerbis & inductionib. tentationib. & delectationib. suis faciūt homines esse aues. i. superbos bestias. i. carnales immundos, iumēta. i. cupidos & auaros, & oneri terrenorū assuetos, & sic iuri suo penitus subiugatos. Qđ bñ apparet de mulierib. & adulatorib. q̄ alios ita bestiales faciunt, q̄ à iure suo recedere nesciunt, imo in eorū dño & seruitio ꝑpetuo detinentur & sistunt. Qđ ēt de diabolo & de aliis uitiis uidemus, q̄bus mutati in bestias. i. in pctōres necessario deseruimus, & per malā consuetudinē in eorum dñio residemus. vñ Ps. Vt iumentum factus sum apud te, & ego sp tecum. ¶In Boetia ſm Isid. ibidem lacus est de quo qui biberit, furore libidinis inardescit. Dicit ēt ibidē q̄ in Aethiopia fons est rubei coloris. de quo q̄ biberit, lymphaticꝰ statim erit. Tales fontes sūt rubea verba, immunda, carnalia, mollia, & dulcia multorū. Vel ēt ipsæ malæ mulieres, vel deliciæ carnales, vel mundi ꝓsperitas vel ēt uetulæ lenę. Si q̄s. n. talib. aquis inebriatus fuerit, ardore libidinis vexabit lymphaticus. i. sensu carens efficiet, & in ipso prę tentationis dore sensus & rō obtundet. Ista. n. sunt quę solent hoīem lymphaticū & sine rōne facere, & ardorem libidinis excitare. vt de uerbis talib. dicat illud Eccl. 9. Speciem mulieris multi admirati reprobi facti sunt, colloquium. n. illius quasi ignis exardescit. ¶Secundum Isid. ibidē aliqui sunt lacus in q̄b. nihil submergitur, sicut est porcidamus Arethusa, Asphaltus, & Marsyas fons, de quib. supra dixi, Et ſm Pli. li. 31. c. 5. Talis est lacus Apuscidamus, in quo oīa fluitare, & nihil submergi noscitur. Ibidem ēt dr̄ qđ Ctesias tradit in Indis esse stagnum in quo penitus nihil innatet, sed oīa mergantur. Et econuerso aliqui sunt lacus ī quib. nihil pōt natare, sicut de lacu Sideri (alias sila) ibidem exēplificat, in quo nihil innatat, sed omnia merguntur. Talis lacus vr̄ mundus, difficile. n. esse vr̄, imo quasi impossibile q̄ hō possit supernatare, & a submersionis seu damnationis periculo se saluare. Nullus. n. potest in lacu mundi uel ī mundanis negotijs esse, quin per malas complacentias in aquas inferni deuoluat. Esa. 14. Veruntamen in infernum detraheris in profundum laci. Vel ista possunt dici de antiquis patribus ante aduentum. Tunc. n. oēs qui in lacu huius mundi erant inferius in inferno mergebantur, & nullus erat tūc tpis qui supernatando sursum ad ętherea veheretur. Ps. Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. Si uis per illa stagna potes intelligere profluuiū misericordię, ī quo nullus existēs pōt submergi, nec ad statū dānationis deprimi, q̄a ſm Hier. nō faciliter male moritur, qui libēter pietatis opera operatur, vt sic talis dicat illud Psal. Neque absorbeat me ꝓfundum neq; vrgeat super me puteus os suū. Vel dic q̄ talis lacus est lachrymosa cōtritio, vel dulcis & rorida deuotio, vel ēt mūdi fluctuosa tribulatio. &c. Sicut supra ¶Lacus ſm Solinū unus est in Sicilia, in cuius medio est, q̄dam

dam ara vsq; ad q̃ potest aliquis crurum tenus pedester per aquam peruenire, tñ qđ vltra aram est nec explorari licet, nec attingi. Quātam.n sui partē quis gurgiti vltra arā ingurgitauerit, tantā sine remedio perdit. Vñ narrat, ꝙ quidā piscator ibidē lineā iecit, ad q̃ recuperādam, dū de merso brachio ultra aræ limentem se extendit, pro manu cadauer reportauit. Iste locus pōt mihi sign̄are sacrā scripturā, in qua ara diuini cultus dilucidè cōtinet̄. Ista igitur duas hēt partes, vnam.s. citra arā, & aliam vltra, vnam moralē, & aliā sciētialē. Prima ergo per q̃ peruenitur vsq; ad arā diuini cultus, est scriptura moralis. Istā.n sine difficultate peruadamus, istā sine periculo pertransimus. Scđam āt q̃ vltra aram diuini cultus protenditur, est scriptura scientialis, quæ iuxta verbum Senecę, magis nos facit doctos, q̃ bonos. Ista igitur ꝑꝑ suam obscuritatem, profunditatem, & opinionum varietatē, si indiscretè tāgitur, hō facil̄r per errores periclitatur. Et iō vtile est simplicib. vt ista hmōi lacus pericula ab eis nō tāganṫ, & vt contenti his q̃ ad salutē ꝑtinent, vltra aram diuini cultus nihil amplius perscrutenṫ. Quod benè figuratū est Exod. 19. vbi in monte fuerunt certi termini constituti, vltra quos populus pro videndo dño non trāsibat, alioquin interibat, sicut dr̄ Exo. 19. Quia pro certo mōs sacræ scripturæ, & fidei certo hēt terminos, & limites, vltra quos nō licet simplicib. progredi, & ne per errores pereāt, vlterius perscrutari. vsq; ad arā.n.i. vsq; ad illa quæ ad finē, & mores pertinent, pñt q̃rere, sed nullo mō vlterius pertransire. Pro. 22. Ne transgrediaris terminos antiquos quos posuerunt Patres tui. Vel dic ꝙ iste lacus sign̄at mundum, vel ēt mūdi bona, quib. proculdubio sine periculo vti possumus, dum tñ limites aræ.i. sacræ scripturæ vel fidei uel ēt terminos morum, & ecclesiæ, vel mandatorum Dei, & prælatorum minimè transeamus. Qui .n. vltra terminos à Deo præfixos se in locū ṫpaliū immiserit, proculdubio mortis æternæ, & internæ periculo subiacebit. Figura vt supra, & allega vt supra. Et qui lineā volūtatis, & manū operationis ibi miserit vitiorū putredinē, & dānationis periculū reportabit. Ps. Terminū posuisti eis, quē non transgredientur. ¶Itē Soli. ibidē dicit, ꝙ in Sicilia est Geloū stagnum, quod retro odore abigit proximantes. Istud ē infernus, qui pro certo ita est teter, & horridus, ꝙ qui benè ipsum aspexerit, non libenter ad eum proximabit, imo percursum bonorū operū ab ipso fugiet, & cauebit. Na. 3. Ois qui viderit te, resilet à te. ¶Itē dicit, ꝙ ibi stagnum petrensium, cuius potus est hoib. vtilis, & salutaris, serpentib. perniciosus, & malus. Tale stagnum vr̄ esse sanguis Christi, & sui perceptio sacramenti. hoibus.n.i. viris rōne vtentib. si ipsum biberint, & perceperint, proficit, serpentib.i. venenosis pc̄tōrib. nocet, & officit, quia sicut dicit Apos. 1. Cor. 11. Quicunq; biberit calicem dñi indigne, reus erit corporis, & sanguinis dñi. Vel ista pñt dici de lacu diuitiarū, & delitiarū, quia iste hoīes, & viros rōnales, qui ipsis debitè sciunt vti, solent iuuare, & ꝑ grārum actionem in Deum eleuare, serpentib. verò.i. auaris, & circa terrena repentibus est venenosus, & cū ipso malè vtantur, malorum plurium operosus, quia br̄ terrena bona vtilia sunt bonis, & ēt mala malis. sicut.n. dr̄. Eccl. 39. Hæc oīa sanctis in bona, & impijs, & pc̄tōribus in mala conuertentur. ¶Item Soli. ibidem dicit, ꝙ in Sicilia stagnum est agrigētinū, in quo q̃dā pinguedo sicut oleū supernatat, quæ morbos armētorū sanat. Talis lacus est baptismus, vbi ad litteram oleum vnctionis, & crismatis imponitur, quo omnis peccatorum macula emūdatur. Eze. 18. Laui te aqua, & vnxi te oleo, & mundaui sanguinem tuum ex te. Vel dic ꝙ iste est mundus in quo oleum carnalitatis natat, quod morbos concupiscentiarum bestiarum id est peccatorum sanat. ¶Item ſm Senecam quanto aqua est purior, & leuior, tanto minus sustinet quodcunq; pondus. Et ad hoc facit quod dicit Solinus ꝙ in Aethiopia lacus est, quo lota corpora velut oleo nitescunt. Cuius potus saluberrimus, & cuius aqua ita est tenuis, & liquida, ꝙ modicas arborum frondes sustinere nequeat, sed statim ad fundum reijciat, & dimittat. Talis est pura, & innocens conscientia, ista.n. pondus tribulationum si imponitur, pondus etiam iniuriarum si fit, vel si dicitur, non sustinet, nec infra per rancorem, & iracundiam ad mixtum tenet, ideo totum ad fundum per obliuionem reponit, & infra se non retinet, nec custodit, iuxta illud. Dimitte proximo tuo nocenti te.

De Puteis. Cap. 8.

PVteus est lacus in terra defossus ſm Isid. cuius quia aqua est cæteris grossior, & impurior ſm Const. ideo nisi hauriendo idem frequenter moueat̄, faciliter contrahit corruptelam, & q̃to aquæ viuę est vicinior, tāto aqua putealis frigidior, & dulcior reper.t, in hyemali ṫpe nūnq̃, vt cōiter cōgelatur, imo tunc ṫpis calidior q̃ in æstiuo ṫpe perseuerat. Aqua āt putealis ꝑꝑ sui profunditatem difficiliter extrahitur, & habeṫ. Puteus ēt iuxta puteum positus si sit profundior, aquā alterius attrahit, & assumit. Diues, & maximè auarus, puteus dici pōt, maximè quia in terra.i. in terrena cupiditate totaliter est defossus, & ibi per amorē & attentionē intimæ profundatus. Aquæ huius putei sunt diuitiæ, quæ ibi per multas terræ exhalationes.i. per diuersas industrias, & labores inuicē congreganṫ. Hyems aūt sign̄at pauperes. ꝑꝑ tribulationes, et frigora tēpestatū, & ꝑꝑ paupertatis multiplicis nuditatē. Hyems.n.ā fructib. est nudata. Aestas aūt vbi sunt fructus, statū diuitum significat, & magnorum, quidiuitiarum, et deliciarum fluctib. affluunt, et abundant. Est igr̄ puteus diues, aquæ eius diuitiæ, q̃ nisi continuè ibi hauriendo per erogationem in pauperes moueantur, q̃tum ad diuitis imputationē quo ad Deū faciliter, vel ēt ad lr̄am corrumpunṫ, quia blada, et vestimenta diuitiū tineis, et vermib. corroduntur. Iac. 5. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt &c. Ideo sicut in puteo frequenter hauritur, vt inde sordes abluanṫ, sitientes, potentur, ignis extinguaṫ, sic diues in arcis suis dēt frequenter haurire, vt aqua diuitiarum suarum sitiētes pauperes potet, sordes pc̄tōrum suorum.s. propriorum abluat, ignemq; auaritię extinguat. Eccl. 3. ardētem extinguit aqua, & eleemosina resistit pc̄tis. Et iō puteus iste, s. diues, in hyeme.i. in ṫpe caristiæ, & paupertatis, nō dēt per incōpassiōis duritiā congelari, sed tūc plusq̃ in æstate.i. plusq̃ in ṫpe opulentiæ ad pauperes per feruorē cōpassionis calidior reperiri. Iob. 37. Vestimēta tua calida sunt cū perflata fuerit terra austro. Et si puteus.i. diues iuxta fluuiū uel aquā viuā deuotionis, & grāæ situet̄, tūc aqua eius.i. diuitiæ sapidior, & dulcior reperiṫ, & frigidior ꝓ igne auaritię extinguendo, quia ignē ardētē extinguit aqua Ecc. 3. q̃a Beat⁹ diues q̃ inuētus est sine macula. &c. Ecc. 31. ¶Aqua putei si sit ꝓfundus non sine difficultate extrahitur. Sic in auaritia, profundi.s. mali diuites, in tm̄ sunt auari, ꝙ more putei vix, & cum maximo labore pt̄ aquā eleemosynarū inde extrahi, & haberi, q̃a nec per ꝑdicationem nec per pauperū clamorem volunt aliq̃d erogare, dicētes illud. Tenui eū, nec dimittā. Can. 3. Vel istud dic de aqua lachrymarum, q̃ nō faciliter extrahitur ab hoīe in vitijs profundato Prou. 18. Impius cum in profundū pc̄tōrum venerit contemnit. ¶Si fiat puteus profundus iuxta minus profundum plenum, aquas eius sibi attrahet, ꝙ se replēdo plenum exauriet. Aqua.n. ſm Senecā semper fluit ad vacuum, & inane. Sic verè puteus ꝓfundus.i. diues cautelosus, & malitiosus, aquas.i. diuitias, & possessiones alterius putei .i. vicini sui minus profūdi.i. minus malitiosi, per fraudes, & cautelas attrahit, & furaṫ, & ipsum euacuat, vt ipse de bonis ipsius impleatur. Luc. 1. Diuites dimisit inanes. Ista ēt de mulierib. patēt, quę fatuos exhauriunt, & se replent. Illud summè patet de iuuenib. & subtilib. causidicis, qui ēt alios diuites, & antiquiores causidicos, qñ de nouo veniunt spoliant rebus suis, iuniores.n. semꝑ sunt subtiliores, & ob hoc alijs subtrahunt possessiones, lucra, & pensiones. Quod etiam in studijs videmus, vbi magistri subtiliores solent antiquiorib. scholare subtrahere, & eorum auditorium vacuare, iuxta illud Leu. 26. Nouis superuenientibus. vetera proijcietis. ¶Puteus ſm Isid. est lacus defossus in terra profuudus. Nam quādo terræ vena subtrahitur, tunc interiores vapores quasi fumando euaporant, ex quibus euaporatis aqua gignitur putealis, vt dicit Isidorus. Et quanto puteus profundius fodiṫ, tāto aqua exinde difficilius exauritur, & sicut supra dictum est, quādo puteus profundus est iuxta alium puteum vel fluuium, tunc aqua alterius putei in eo de facili scaturit. Et in hyemali tempore propter calorem intraneum vix aut nunquā aqua putei congelatur. Puteus est humilis, qui sui reputatione est defossus, & profundus.i. præ ceteris infimus, & depressus. Aqua huius putei est gratia, deuotio, lachryma, eleemosyna, vel compassio, quæ propter subtractionem ter

ræ.i.pp abdicationem tpalium,& cōtemptum,quib.iste puteus cauatur per uoluntariā paupertatē, sibi abundantius gnatur.Nam qn puteus.i.hō cauatur per humilitatē,& terra ab ipso aufertur per paupertatis amorem,tunc ex ipsis terræ interioribus.i.ex ipsa conscia fumus bonæ cogitationis vel contritionis exhalat, ex quo in hoīe aquæ pdictæ cumulantur.Figura 3.Reg.18.vbi post ascensum nubeculæ, sequuta est pluuia largissimi . Et quanto puteus est profundior.i. quanto quis humilior est, tanto aqua grē siue aqua deuotionis, & uirtutū sibi per tentationē difficilius auferuntur , ut talis dicat diabolo tentatori illud Ioā.4. Puteus altus est, neque cum quo haurias habes,quia.s.soli humiles tentationes euadunt. Et quia puteus iste iuxta puteū Christum plenum, videlicet grē, & veritatis,foditur & versatur, ideo aquarum abundantiam.i.igrārum plenitudinē sibi fugit,quia de plenitudine eius oēs accipimus. Io.1.Et hyemali tpe.i. in tpe tētatiōis,& aduersitatis nunq frigore pcti mortalis congelatur, imo tunc tpis per charitatis influentiam calet.Iusti.n.in hyeme tribulationis feruescunt, qui in æstate psperitatis tepescunt.ad.Ro.12.Spū feruentes, tpi seruientes. Aduerte tn ꝙ sicut in puteo corruptio gnat,nisi aqua sua sæpissime hauriatur,sic & in homine corruptio pcti gignitur nisi per confessionem multotiens aqua grossa malorum cogitatuum extrahatur.Idem dic.de aqua scientiæ,quæ quanto plus hauritur communicando,tanto amplior,& melior reperitur.

De Piscinis. Cap. 9.

1 Piscina sm Isi.est aqua ad nutriendū pisces recollecta , & ad hoc ēt coaptata.Et sm eundē ad bonitatē piscinę tria requirunt. s. fundi soliditas,aquę influētis puritas,influētię cōtinuitas.Et iō ne aquę ipsiꝰ putrefiāt, solent ibi per canales aq viuę iufluí,& īmittit,& ne aq de piscina defluāt,solēt ibi valli, & aggeres circumponi . Piscina est aīa Dei spōsa q ad continendum aquam grē vel doctrinæ, & pisces bonorū operū nutriendos,est principalr instituta.Ad cuius bonitatem necesse est ꝙ fundum habeat solidum.i.ꝙ super Christū, qui est solidum fudamentū,p amorē immediatius solidetur, ipsum.s. & alios pp ipsum sumopere diligendo. Item ꝙ aq dulcorem,& recentē.i.doctrinam, & grām recipiat, & ꝙ p canales.i.prędicatores sibi ipsam cotinuè in corporet,& assumat. Io.4. Mulier de Samaria uenerat ad hauriendum aq, quia.s.alias aquæ eius prædictę cito putrescerent, & perirēt. Ne ergo aquæ deuotionis grē , & doctrinæ de aīa effluant, vallis,& aggerrib.i.studijs,& disciplinis,obseruātijsq; regularib.se dēt vndiq; cōuallare.Figura Io.5.de pbatica piscina.&c. Quinq; porticus sunt quinque corporis sensus sicut que portæ,& ibi descendebat Angelus.s.magni cōsilij Christus &c.Aqua piscinæ.i.grē,& doctrinæ mouebatur per borum exercitium,quæ per inspirationem istius Angeli causabatur,& sic languentes ibidem à carnis affectione, quæ per diuersa desideria languet,in aqua hmōi curabantur. Vel dic ꝙ ista est piscina pœnitētiæ,quæ.s.facta est,& inuēta p pctōrib.emundādis,vbi ne per impatientiam putrefiat aquæ tribulationum,necesse est ꝙ influat aqua recēs diuinarum cōsolationum, vt sic pisces.fluidi pctōres per grām impinguētur.Figura de probatica piscina Ioan.5 . vbi curabantur infirmi,& cęcus illuminatus est,cuius.s. quinque porticus sunt quinq; opa satisfactioria.s.ieiunium,oratio, eleemosyna,vigilia, & disciplina.¶Piscina nisi contiuuè aquas influentes recipiāt,eius,aqua īmota de facili corrumpit. Sic nisi grām Dei continuè à Deo recipiamus, illam aq grārum quæ est in corde nrō,in puritate diu cōseruare nequimus. ¶Piscina sm Isido.est aqua ad nutriendum pisces collecta,ad cuius perfectionē,vt dictum est requirūtur fundi soliditas, aquæ influētis puritas,, & fluxus cōtinuitas,qa alias pisces ibi nutrit pp malum fundū efficerētur insipidi,& aquæ ibi collectæ de facili putrescerent.Circa piscinas ēt solēt arbore fœcundius fructificare,& herbæ speciosius viuere.&c. Sic sacra doctrina est aqua i qua pisces.i.deuotæ,flebiles,& humidæ aīæ nutriūtur. Sed ne aqua sapię per uitia corrumpatur necesse est vt solidum habeat fundamentum.s.Iesum Christum,vt amore eius,& non amore mundi scientia acquiratur.Si.n. lutositas prosperitatis mūdanæ, vel omore terrenæ,& inanis gloriæ sit fundamentū,& causa huius aquæ.i.acquisitionis sciæ theologicæ,tunc pisces.i.hoīes ibi cōuersantes insipidi per indeuotionē fiūt 1.ad Cor.3.Fūdamentū aliud nemo pt ponere,pter id qd positum est Iesus Chrs. Aqua ēt dulcis, & recēs dēt ibi influere.i.grā,& deuotio, alioquin nō pōt diu aq doctrinæ puritas pseruari,quin aliquo uitio corrumpat . Oportet ēt ꝙ fluxus grārum ibi cōtinuè per perseuerantiā reseruetur.Arbores.i.hoīes qui iuxta piscinā sacræ doctrinæ habitant,virorē honestatis, & fructus probitatis abundantius faciūt atq; portant.Et sicut valli , & aggeres circa piscinas aggregant,ne ex his aqua defluat, sic & tu debes vallū disciplinæ circate aggregar, & ne aquas sciæ perdas,debes ipsas intra ambitū memoriæ retinere.Oibus.n.mobilib.mobilior est sapia.Sap.7.Vel dic ꝙ piscina cuiꝰ aqua, & riuuli ad irrigandum terras deducuntur,& ad eius esse tria requirunt, vt dictum est supra.§.1.est religio,de qua emanant riuuli.i. prædicatores,qui mediāte aqua doctrinæ terrā.i.terrenos,& de terrenis solum viuentes irrigant,& fœcundant,& ac ēt fructus bonorū operū in eis inserunt atq; plātant.Vel dic ꝙ piscina est religio, q pisces.i.deuotos hoīes,nutrit,& cōtinet, & aquas deuotionis infra aggeres claustri tenet &c.sicut supra.Et dic,ꝙ ista est piscina probatica,vbi Angelus testī descendit,qui infirmos carne sanat,& aquam deuotionis,& lachymarum monet excitat, & inducit.&c. Vide infra Ioā.5.

De Gurgite. Cap. 10.

1 GVrges sm Isid.est locus in flumine profundus, à gutture dictus,eo ꝙ aquas influētes recipiat,& iterum eas euomat,& emittat. Vnde pp eiꝰ pfūditatē motu circulari, & reflexo circunfertur. Sic purgatorium est locus in medio fluminis huius mūdi,vel in medio maris .s. circa centrū prope infernum,vbi aquæ influentes.i.aīæ pęnitētes p mortem de collibus huius mundi defluentes pp aliqua pondera pctōrum recipiuntur,& puniuntur,sed tn inde sm Dei volūtatem iterum euomuntur, & ad paradisi gaudia remittūtur, & ideo motu reflexo mouentur,quia.s.aīæ ibi depositæ rursum sursum veniunt,& ad cœlorum gaudia transferuntur. Ideo pnt dicere illud Ps. Deus redimet aīam meam de manu inferni cum accederit me. & illud Aba.5. Fluuio scindes terrę,viderunt te aquæ,& doluerunt montes, gurges aquarum transijt. vide infra.c.se.§.19. de periculo maris quod dr charybdis, vbi simile exponit. ¶Gurges est locus profundus in 2 fluuio, vbi quæ plurimæ absorbentur, in quo hoīes natantes de facili submerguntur,vbi ēt pisces in imo se abscōdūt ne facilr capiant .Sic in fluuio ecclesiæ,& maximè in fine, gurges.i.pfunditas tribulationū erit.s.in tpe antichristi,vbi de facili submergētur,qui exterius voluerint enatare, iō pisces.i.hoīes deuoti tūc tpis se abscondēt,ne à piscatore diabolo capiantur.Esa.26.Vade populus meus intra in cubicula tua,& claude ostia tua super te, abscondere populum ad momētum, donec pertrāseat furor meus . Vel dic ꝙ gurges est pfunditas humiditatis, vbi vt cōiter plus abundant atq; grārum,lachrymarū,& scientiarū. In isto igit nos abscondamꝰ,ne à piscatore diabolo capiamur.Esa.48.Iustitia tua quasi gurgites maris.Vel dic ꝙ iste est mundus,vbi pro certo periculū est natare, & uiuere,ne forte pp aquarum deliciarū & diuitiarum,seu tentationum copiam ibi contingat submergi spiritualiter,& perire. Vel dic ꝙ iste est auarus, q omnes aquas diuitiarum solet insatiabiliter deuorare. Hierem. 46.Veluti fluuiorum intumescunt gurgites eius.

De Mari. Cap. 11.

1 MAre sm Isid.est congregatio aquarū,& dr mare quasi amarū. amarū.n. est verūtn aq dulci est permixtū, vt dicit Arist.li.8.de aīalibus . Mare autem arenis clauditur,inter quas qnque reperiuntur lapides preciosi,qui attritu arienarum politi,per vndanarum maris motum ad littora transferuntur.Item licet aqua maris sit amara , tn rōne venarum terræ super quas transit,dulcorem,& efficaciā contrahit, sicut patet in fontibus quia à terra calida oriuntur , qui licet originaliter egrediantur amari,& frigidi,tn rōne venarum terræ sulphureæ vel aliæ per q transeunt,dulce,& calidi scaturiuntur.Sic proculdubio in mari huius mundi inter aquas amaras.i. in pctōrum societatę sunt aquæ dulces.i. boni homines & benigni, qui sit vsq; ad iudicium sunt permixti.Veruntamen sicut mediante vase terreo non cocto in mare proiecto , aqua dulcis ibidem subintrans ab amare separatur,sic

tur,sic Christo mediāte q̃ terreus, & sine coctura cōcupiscē tiæ fuit genitus,qñ.s. in mare mundi ad iudicium adueniet, Isti abinuicem diuidentur,& dulces,& boni ab eo recipien tur,amari uero,& impij in amaritudine inferni dimittētur. Mat.13.Elegerunt bonos in uasa sua, malos aūt foras miserunt.In mari ergo huius mūdi sunt lapides preciosi. i.hoīes virtuosi inter arenas.i.inter hoīes pctōres,vbi.s.per aduersitatem desęcantur,& sic per patientiam politi,& aptati vsibus cęlestib.præparant̃,quia ſm Greg.utilitati bonorū militat nequitia reproborū.Et sicut aqua amara,& frigida transiens per uenam terræ calidam,& dulcē,dulcis,& calida efficitur,sic pctōr amarus per desperationē,frigidus per indeuotionē,qñ transit super uenam dulcis terræ,& calidæ.i. qñ manet,& frequentat societatem bonorū hoīum,dulciū per compassionem,calidorum per dilectionē, tunc eorū sīsis efficitur,& tunc induit colorē honestatis, & calorem charitatis,& dulcorē ēt pietatis,ac ualorē, & efficaciā probitatis, quia.s.sicut natural r aq̃ maris ualent cōtra multiplices passiones,sic mali per bonorum societatē conuersi exemplis, informationib.& doctrinis,ualent cōtra diuersa gña pctōrum.Vel pone si uis ecōuerso,ꝙ aqua amara.i.bonus hō,& iustus,amarus per pniam,transiens per uenam terræ dulcis, & calidæ.i.per mundum,ubi est dulcedo deliciarum, & ardor diuitiarum,similis efficitur, & ſm societatē q̃ frequentat,sua conditio uariatur.Eccl.13.Qui cum sapientib.gradit̃, sapiens erit,q̃ uerò cum stultis ambulat,similis efficiet̃.¶Ma

2 re est congregatio,& locus oīum aquarum tam dulcium, q̃ amararū.Et quamquā mare oīum fluuiorū,& fontiū aquarū multitudinē recipiat,nunq̃ tñ implet̃,nec redūdat,ſm Isido. lib.13.Huius aūt rei assignat ibi cās,vel quia.s.pp suā magnitudinē aquas ibi influentes non sentiat, uel quia aqua eius amara aquas dulces ibi influentes consumat, uel quia ipsa concauitas nubium multā aquositatē ad se attrahat,siue qa illas auferant partim venti partim ēt sol exsiccet, siue quia aqua dulcis per occulta quædā foramina percolata,ad capita fluuiorū vñ uenit,iterum redeat.Mare est auarus, q̃.s.est aquarū.i.diuitiarū tā amararū q̃ dulcium.i.tam benè q̃ malè acquisitarum in suis terminis.i.in suis arcis,& scrinijs collectiuus,& oīum inexplebiliter absorptiuus.Et licet diuitiarū multitudinē recipiat,nunq̃ tñ eidē sufficit aut abūdat.Prou. 31.Infernus nō adimplet̃ sic,& oculi hoīum insatiabiles,qa sicut dr̃.Eccl.1.Oīa flumina intrāt mare,& mare, nō redundat.Rō aūt quare mare.i.auarus nō impletur aq̃s diuitiarū, multiplex pōt esse.Primo,qa eius amplitudo est ita magna ꝙ influentes aquas nō sentit,quia pro certo cor humanum est ita magnū,ꝙ ipsum Deū infinitū pōt per intellectū capere,& p grām cōtinere,& iō qa aquæ,& flumina huius mundi.i.bona tpalia,respectu maris.i.ipsius Dei ualde sunt paucā & quasi nihil,hinc est ꝙ locū suū.s.cor humanū replere, nō pñt,quia ſm Aug. Aīam Dei capacem nihil minus Deo replere pōt.Minus est aūt totus mundus respectu Dei,q̃ gutta aquæ respectu maris.Et iō sicut non est mirū,ꝙ mare fluminib.non impletur,sic nec ēt si cor diuitiis non satiat̃.Alia est rō,qa aquæ maris aquas dulces consumunt.Per aquas.n. amaras,q̃ sunt propriè ipsius maris,intelligo uitia, & pctā ipsorū auarorū,q̃ sunt propria eorum.ſm.n.Aug.Nihil habemus propriū nisi pctm̃.Et ab his ergo aquis amaris.i.à uitiis,& pctīs aquæ dulces.i.mundi diuitiæ consumunt̃, & ne abundent uel sufficiant,impediuntur.Hie.5.Pctā nr̃a prohibuerunt bonū à nobis.Et sic mare. i. auarus diuitiis ut dictū est non replet̃.Prou.13.Est quasi pauper,cū in multis diuitijs sit.Et iō Prou.15 Melius est parū cū timore Dei q̃ thesauri insatiabiles.Alia rō quia ipsæ nubes.i.mundi principes,& p̃lati,balliui pariter,& præpositi,multam aquositatē.i.diuitias à mari.i.ab auaris ad se trahūt,& quicquid pñt ab eis rapiūt, & assumunt,& sic ipsos ne affluant,impediunt,quia quantū aliundè capiunt tm̃ ab eis isti tollūt.Vnde Hier.Quod. n.est auarus,nisi bursa principum, arca latronū,sibilus oīum? & pp hoc dr̃ Prou.22.Qui calumniatur pauperē ut augeat diuitias,dabit ipse superiori,& egebit,quia.s.& donis,& exactionib.& mutuis,& rapinis auari à principib.spoliantur.Alia est aūt.rō,quia partim uenti superbiæ, & uanitatis,partim sol inuidiæ,& alienæ ꝓsperitatis,partim fluctus discordiæ,& rixositatis istas aquam faciunt exhalare, quia ꝓ certo lites,& cōtentiones,pompæ & elationes,sunt causæ quare non pñt diuitiæ diuitū ad sufficientiam abundare.Et ideo Eccl 5.Vbi diuitiæ multæ,multi sunt qui comedunt eas.Alia est rō,quia per occultos meatus.i ſm occulta Dei iudicia ad illum locum.vnde originaliter ueniunt,reuertuntur.Quod maximè patet in balliuis,& curialib.qui sub umbra dñorum suorum acquirūt multa,q̃ tñ ad capita fluuiorum.i. ad principes dños suos iusto Dei iudicio reuertuntur,& per modicam occasionem ab ipsis principib.auferuntur.Eccl.1.Ad locum.unde exeunt flumina reuertuntur ut iterum fluāt.¶Sic

3 est de aīa,& corpore sicut de luna,& mari, quia qñ luna plena est lumine in summo vel à parte cęli, vt est nouilunio qñ soli est cōiuncta immediate,vel à parte terrę qñ à sole est separata.i.in plenilunio,tunc in his duob.punctis mare totaliter est plenū vsq; ad summū.In aliis aūt pūctis sicut luna uel respectu cęli vel terræ lumine diminuitur,sic mare abundātia aquarū crescit vel spoliat̃.Luna est aīa.Mares corpꝰ vtrūque fluit,& refluit.s.aīa p diuersa desideria, & affectiones. Prou.19.Variæ cogitationes uersantur in corde uiri,& Iob 20.Cogitatione variæ succedūt sibi.Corpus verò fluit à sanitate ad ægritudinē,de quiete ad motū,de uita ad mortem. Iob 13.Cōteritur,& effugit velut vmbra, & nunq̃ in eodem statu permanet.Qñ ergo luna à parte terrę est plena.i.qñ aīa existēs in terra.i.in mundo gratijs,& uirtutib.plena est,qñ.s. à solis sponsi sui Christi p̃sentia est separata,tūc mare.i.corpus plenum est.s.pnīa & operib.uirtuosis.Sed qñ luna renouatur,qñ.s.aīa in patria soli iustitiæ coniungitur,& ab ipso à parte cęli.i.à parte paradisi plenitudinem luminis recipit, hoc est dictu plenitudinē gloriæ sempiternæ,tūc p hmōi luminis influentiā mare.i.corpus per dotes gloriosas perficit̃ & replet̃,quia ſm Aug.tanta erit in luna.i.in aīa gloriæ plenitudo,& in mare.i.in corpus exterius redundabit, & quatuor dotes gloriosas in eo gñabit.Et sic mare p lunæ influētiā plenū efficit̃,qñ corpus p aīam gloriosis dotib. adornatur.Io.2.¶Impleuerunt hydrias aqua usq; ad summū.&c.Ma

4 crobius dicit,ꝙ mare in principio lunationis minuitur septem dieb.iterum alijs septem augetur iterum aūt per alios septem minuitur,& tandem septem dieb.alijs reimplet̃. Et inde fit,ꝙ in nouilunio,& plenilunio mare plenissimum inuenitur,oī autem alio tpe variatur. Dic ꝙ mare significat cor humanum,quod.s.per desideria fluit,& refluit incessanter,ita ꝙ in principio lunationis istius defectuosæ vitę solet qñq; per septē dies.i.per septē peccata mortalia decrescere,qñq; vero per uirtutum septenarium se replere, qñque etiam per alium septenarium.i.per septem dierum curriculum lumine prosperitatis minuitur,in fine uero per vltimū septenariū.s.per septē dotes corporis,& aīæ in gloria augmentat̃.Igr̃ ista est ueritas ꝙ quocunq; mō fluat, & refluat cor humanum nunq̃ hēt plenitudinē,nec sufficientiam, nisi in duob.punctis.s. qñ ipsum cōtingit in p̃senti renouari, & qñ in fine ipsum cōtinget per gloriā illustrari.Cor.n.impletur & sufficientiam acquirit,ita ꝙ nihil appetit seu quærit, qñ per gratiā in præsenti,& finaliter per gloriam in futuro satiat̃.Ps.Replebuntur ab ubertate domus tuæ.Vel quicquid sit de alijs tēporib.in nouilunio tñ.i.in ortu Chr̃i vel Virginis gloriosæ,vel ēt ī plenilunio.i.ī Chr̃i passione,qua semp in plenilunio vel circa celebrat̃,mare.i.cor,amarum.i.humiliatum,& contritū debet aquis deuotionis cōpassionis conpunctionis repleri.Thren.2.Inundauerūt aquæ super caput meum.Idem potes dicere de quolibet esto,vbi.s.sanctus nobis urit̃ quasi nouus inquantum festum eius annis singulis innouat̃.¶Mare licet oīa flumina dulcia recipiat nunq̃ tñ effi-

5 cit̃ dulce,imo continuè est amarum.Sic sunt multi, qui q̃uis oīa flumina bonorum documentorum,beneficiorum, dulcorum,& miserationum à Deo vel à prælato vel à p̃dicatore recipiant,suæ tñ malæ conditionis amaritudinem nunq̃ mutant.Patet de obstinatis,qui miserationib.non emendantur,qui obsecrationib.non flectuntur.De ingratis,qui beneficijs non inclinantur. De auaris,qui multis à Deo receptis diuitijs,ad eleemosynas,& miam non vertuntur, imo amari,& crudeles continuè dinoscuntur.Talib. ergo potest dici illud Act.8.In felle amaritudinis,& in obligatione iniquitatis video te esse.¶Mare rubrum ſm Isid.est quidam sinus ma-

6 ris oceani, circa quem Aegyptij, & Aethiopes conuersantur.Littora enim,& terra circuniacens est rubea.ideo aqua maris vndis roseis est perfusa, & ideo de littoribus illis

excipiuntur colores rubei ad picturandū parietes, & ēt minium pro libris, & codicib. illuminandis. Ibi ēt inueniuntur lapides preciosi rubei. Sic verè passio Chri pōt dici mare rubrum, & ꝓꝓ pęnarū amaritudinē, & ꝓꝓ sanguinis rubedinē. Et est mare rubrū. i. ipse Chrs per passionis amaritudinē rubricatus, ꝙ dr̄ sinus vel reflexus oceani. i. ipsius Dei patris, qui quia caret principio atq; fine iō oceanus. i. circulus nuncupat̄, & ab hoc oceano influitur per æternā generationē, vsq; ad Aegyptum. i. vsq; ad mundum istū. Esa. 19. Ascendet dn̄s super nubem leuem, & ingredietur Aegyptū. Si igitur sis liber. i. uir litteratus, & uelis illuminari per diuersarum virtutum decorem, vade ad mare rubrum. s. passionis, & ibi accipe minium bonorum exemplorū. s. patientiæ, & humilitatis, & hmōi illumina librū tuum. Si aūt sis paries. i. laicus durus, & frigidus, accipe ibi colorem largitatis, inquantum dedit latroni Paradisum, & colora parietē terrenitatis, & cupiditatis. Item colorem charitatis cōtra frigiditatē in deuotionis. Item colorē pietatis, quia crucifixorib. indulsit, & uolora duritiē incompassionis, & sic parietē consciæ poteris picturare. Ibi ēt pōt inueniri lapis rubeus preciosus, maximè, quinq; uulnera rubicunda, q̄ sui preciositate destruūt ad nihilant oēm pn̄iam inimici. iō Ps. Fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Chan, terribilia in mari rubro. Itē sicut in mari rubro sunt multi portus, sic ī Christo passo multa uulnera. Ps. Qui dimisit mare rubrum in diuisiones. Figura Exo. 14. Vbi mari rubro diuiso, filij Israel transierūt ad terrā promissionis. Pharaone cum exercitu submerso. Si corpore Christi in passione diuiso ab aīa per mortem, & in se per uulnera, filij Israel. i. fideles aīæ quæ sub Pharaone. i. luciferri dn̄io seruierant in luta luxuriæ, latere auaritiæ, & palea superbiæ in Aegypto, vsq; ad terrā promissionis paradisi transierunt, & ipse Pharao. i. lucifer cū dæmonū exercitu totaliter est contritus. Exo. 15. Qui sumersit Pharaonem, & exercitum eius in mari rubro. Vel dic ꝙ aqua de se lympida significat aīam, de se purā, & mundā, q̄ re vera tunc vndis rubeis. i. carnalib. uitiis inficitur, qn̄ terrę rubeæ. i. carni, vnitate supposita sociatur, sicut patet quia pc̄m̄ originale contrahit, & rubedinem carnalis concupiscentiæ secum gerit. Hoc ēt ad societatem malorū applica, quia. s. nulla est persona ita munda quæ sit terræ rubeę. i. personis luxuriosi, & carnalib. iūgitur, quin colore. i. uitio consimili uitietur. Allega illud p̄dictum. Exo. 15. Sumersit Pharaonē. &c. ¶Mare est receptaculū oīum aquarum tam dulciū q̄ amararū, & s̄m Philosophū mare in suis mutationib. sequitur motum lunæ, & s̄m eius influentiam minuit̄ vel augetur. Mare ēt inspissatur s̄m ascensum illius stellæ, q̄ canicula nuncupatur, quia tunc mutat colorē, & efficit̄ nunc ceruleum, nunc viridæ, nunc obscurum. Mare insuper ex suorū brachiorū collisione ventos, & turbines gn̄at, & ꝓducit, sicut dicit Beda. Sic ecclesia est habitaculū aquarū dulciū, & amararū. i. bonorū, & malorū, & ēt sequitur motū lunæ. i. motū & influentiā diuinę prouidentiæ, & voluntatis æternæ, quia. s. s̄m lunæ influentiā. i. s̄m diuinæ dispositionis prouidentiā actiuè vel permissiuè diuersmodè operantē, mare. s. ecc̄læ militantis nunc est tranquillū ꝑ prosperitatē, nūc turbidū per aduersitatē, nunc augetur numero credentiū, nunc minuitur per incredulitatem retrocedētiū, q̄a. s. Deo agente vel ꝑmittente numerus discipulorū crescebat. Act. 6. Et multi discipulorū abierunt retro. Io. 6. Et qn̄ sup hemisphærium huius mundi ascendet stella canicula. i. antichristus, in fine mundi, qui more canis rabidi multos inficiet per pc̄m̄, tunc mare. i. ecclesia mutabit colorem pristinæ conuersationis, & per errores fędabitur perdendo calorē charitatis, & dilectionis, quia. n. ibi calor, & ardor aduersitatū, & tribulationū ab ista stella suscitabitur. ideo aquæ huius maris. i. populi ecclesiæ multipliciter mutabūtur. Figura Apo. 8. vbi stella ardens quasi facula, missa est in tertiā partē fluminū, & factę sunt aquæ amaræ, & multi hoīum mortui sunt. Tertia pars fluminum est ecclesia, q̄ uelut quoddā tertium de gentilib. & Iudæis est collecta, inquantum cadēs, & ueniēs stella ista. s. improbus antichristus cōuertit aquas. i. populos in absynthiū & moriunt̄ hoīes per pc̄m̄. Vel si vis dic ꝙ canicula stella feruida ardorē auaritiæ significat, q̄. s. mare. i. mūdum multipliciter turbat. vel mare. i. cor humanū qn̄ in ipsum ascenderit, valde fędat, ipsumq; per mala desideria exagitat, & bonæ conuersationis colorib. totum priuat. Idē dic de concupiscētia carnis &c. ¶A mari per occultos meatus ꝓdeūt flumina, & aquæ dulces q̄ terrā irigāt fęcundāt. Sic à Deo inuisibiliter ꝓcedit gr̄a, q̄ terrā. i. aīam irrigat, & ipsam facit herbas, arbores, flores fructus, & folia. i. diuersa uirtutū gn̄a germinare. Eccl. 1. Ad mare un̄ exeunt flumina reuertuntur. Vel dic, ꝙ flumina. i. fluxus et ordo rerum, & ēt contingentiæ actuum humanorum, a mari. i. ꝑ occultos meatus suæ prouidentię, & suorum iudiciorum dn̄r ꝓcedere, & ab ipso tanq̄ a cā primaria originaliter ꝓuenire. vnde Thr. 3. Quis dixit, vt fieret dn̄o nō iubente? Et Amos 3. Si erit malū in ciuitate, ꝙ non fecerit dn̄s. ¶Scd̄m Basil. in Hexame. mare est hospitiū oīm fluuiorū, & fons imbriū, & aquarū. Et est mare quo sibi discrepantes populi copulant̄. & ipso intermedio coniunguntur. Est ēt subsidiū in necessitatib. refugiū in periculis, itineris cōpendiū, & laborantib. lucrū. Rō aūt quare mare sit amarū est, q̄a calor solis subtiliores, & aqueas partes cōsumit, vel facit exhalare, & remanēt grossæ, & fęculētę, q̄ calore solis plenius adurunt̄, & sic in amaritudine, & salsedinē conuertunt̄, quia de adustione gn̄at̄ salsedo, sicut patet in aqua colata per cinerē, q̄ salsa reperit̄. Est aūt aqua maris grossior q̄ dulcis, & ex hoc nauigationi vtilior, quia nauis ꝓfundius mergit̄ in aqua dulci, q̄ in salsa, & facilius ibi perit. Ouū ēt in aqua maris, natat, q̄d tn̄ ad fundū descendit si fuerit in aqua dulci. Mare ēt est suiipsius purgatiuū, mortuorū corporum eiectiuū, fluxus cōtinui fluminū, & fontiū causatiuū, p̄ciosorum lapidum generatiuū, & licet sit amarū, & salsum ad potandū, tn̄ est pluriū infirmitatū curatiuum, vt est hydropisis, & ulcera. Sed econuerso est capitis turbatiuū, vomitus, & nauseæ prouocatiuū cibi, & potus, et appetitus ablatiuū, aquarū dulciū receptarū in amaritudinē cōuersiuum. Itē rōne loci per quē transit, est sui saporis amari in dulcedinē mutatiuū. Mare est pn̄ia, tribulatio, vel tp̄alis afflictio, vel ēt religio uel ecclesia. Istud est n. hospitiū fluuiorū. i. sc̄tōrum uirorū, q̄ more fluuiorū terrā. i. ecclesiam per doctrinam fœcūdāt, et irrigāt. Dr̄ ēt fons imbrium, q̄a ibi nubes. i. p̄dicatores imbrem doctrinę hauriunt, et assumunt. Per mare populi copulantur, in quantū ꝑ pn̄iam mali bonorū collegio coniungunt̄, à quo diuisi fuerant ꝑ pc̄m̄. Esa. 54. Aduena quondam tuus adiungetur tibi. Et est mare istud ī pc̄tōrum necessitatib. subsidium, ī tētationum periculis refugiū, itineris ad cœlum cōpendiū, laborātur in mercimonijs uirtutum lucrum. Nu. 3. Cuius diuitię mare, aquæ muri. Mare ēt pn̄iæ, religionis, et tribulationis, nauigantib. ad portum paradisi est tutius q̄ aqua dulcis. i. q̄ statu prosperitatis mundanæ, quia nauis. i. bonus hō nō tm̄ deprimitur uersus terram. i. ad amorem tp̄alium si sit in mari pn̄iæ, vel in tribulationis seu paupertatis amaritudine, sicut si esset in aqua dulcissima. i. in prosperitatib. et delicijs huius mundi. Ouum ēt fragile. i. imperfectus, et pc̄tōr qui ī mari pn̄iæ, et tribulationis ad cœlum enatat, si in aqua dulci prosperitatis fuerit, submergitur in infernum. Est ēt istud mare pn̄iæ suiipsius purgatiuum per contritionem, mortuorum. s. pc̄tōrum eiectiuum per cōfessionem. Et est fluctus fontium causatiuum per lachrymarum redundationē. Præciosorum ēt lapidum. i. uirtutum generatiuū per oēm pc̄i abstersionem. Et licet mare istud potantib. sit amarum, tn̄ infirmitatum plurium pc̄tōrum est sanitatiuum, et ratione venarum terræ quas transit. i. rōne Chri, et sanctorū, quos marę pn̄ię, et tribulationis prius tetigit, aqua eius. i. aduersitas in dulcedinē cōsolationis transmutatur, inquantum ꝑ considerationē tribulationis Christi, et sanctorum, dolor nostrę miserię tēperatur. Ideo Iud. 6. Fontes amari obdulcati sunt. Dicit ēt ꝙ mare istud caput. i. mentem hoīs turbat per contritionem 4. Re. 4. Caput meum doleo. Nauseam ēt motis humoribus peccatorum prouocat per contritionem. Num. 21. Anima nostra nauseat. Appetitum etiam immutat per deliciarum, et uitiorum detestationem, et per bonorum spiritualium dilectionem. Iob 6. Animæ esurienti. i. pœnitenti, q̄ amara sunt. i. opera pn̄ię, dulcia esse uidentur, et quæ prius cum esset in delicijs, nolebat tāgere anima mea, modo præ amaritudine. s. pęnitentię, cibi mei sunt. Ideo bene dicitur, quod mare aquas dulces amaricat, quia omnes mundi dulcores, et delicias facit amarescere in corde pœnitētis. Thr. 1. Et ipsa repleta est amaritudine. ¶Secundum Aristo. lib. de elementis, mare secundū motum lunę suas mutat, et uariat qualita-

qualitates. vñ si aliqs fluuius ẽm suum motum naturalē fluit in mare, si tunc qñ mare intrat, luna oriatur in illa regione eadem hora diei, ac si esset fluuius per uiolentiā repressus, i seipsum reuoluit versus originem, & reflectitur contra motum proprij sui cursus. Sicut. n. ferrum relicta natura ꝓpria sequitur adamantē, sic mare sequitur motum lunæ. Per mare quod sp fluit, & refluit, intelligo hoīs uoluntatem q̄ de vno proposito in aliud continuè fluctuat, & mutatur, quia Vult & nō vult piger. Prou. 13. Per lunam quæ à sole lumē accipit, & qñq; totaliter obscuratur, intelligo gratias, & virtutes, q̄ à Christo immediate oriuntur, & nunc minuuntur, nunc augent̄ & qñq; per pc̄m mortale totaliter obscurantur. Vel per lunā accipe voluntatē diuinā, q̄ nunc est nobis lucida per prosperitatem quā nobis dat. Nunc verò obscura dr̄ p aduersitatem quam immittit. Aliqñ ēt lux eius nobis occultatur p æternam damnationem, qua percutit. Sicut igitur mare sequitur motum lunæ, sic ēt per motum, & inspirationem voluntatis diuinæ, gratiarū ēt & virtutū dēt voluntas humana totaliter regulari, ita vt dicat hō Deo illud Luc. 22. Veruntñ non sicut ego volo, sed sicut tu. Et iō si aliquis fluuius. i. aliqua mollis fluxibilis, & carnalis cogitatio ī mare voluntatis nostræ intrat, si in illa hora oriat̄ luna in regione cordis nostri. i. si perceperimus quid dictet Dei uoluntas faciendū, & si aliq̄ spūales consideratio p̄ oculis habeat̄, statim p influentiā hmōi lunæ debet fluuius carnalis delectationis, & cogitationis repercuti, & ne mare uoluntatis nostræ introeat, impediri, & sic dēt mare. i. voluntas nostra ẽm influentiam lunæ. i. voluntatis diuinæ attrahi, & leuari. Et sicut aq̄ maris sunt falsæ, & amaræ, aq̄ aūt fluminis repercussi dulces, sic in voluntate debent aquæ. i. affectiones, & cogitatus amari per pnīam, & contritionem, admitti, aq̄ vero dulces. i. cogitationes carnales sunt penitus repellendæ. Ps. Iordanis conuersus est retrorsum. ¶Secundum Arist. in lib. Meteo. Mare est oīum fluuiorum, & aquarū principium, & origo, & aquarū quies, & plenitudo. Et iō mare in nubes, fontes flumina diuidit, & aqua eius occultè ad uegetationem oīm impartit. Mare istud est beata virgo, in qua reperit̄ gratiarū oīm plenitudo, & iō in nubes. i. in p̄dicatores, & perfectos, in fluuios. i. in pc̄tores, & infectos, & in fontes. i. in ꝓficientes, & refectos &c. à mari isto. i. à Maria diuidit̄, & mitti copia grarū. Hier. Cęteris p partes, Mariæ aūt tota simul se infundit plenitudo græ. Io. 1. De plenitudine eius oēs accepimus. Et sicut in mari ponit̄ vas terreū crudū, vel sine igne factū, ibi ẽm Arist. lib. 8. de aīalib. p diem & noctē ingreditur aqua dulcis, si tñ clausum fuerit, alias nunq̄, sic uerè in vase virgineo Mariæ, q̄. s. fuit cruda, & non cocta, sine igne cōcupiscentiæ carnalis, undiq; clausa per integritatē pudicitiæ uirginalis, dum esset in mari mundi huius. i. in amaritudine pnīæ, intrauit in ea aqua dulcis. i. Dei filius Iesus Chrs, q̄ ī ea fuit inuisibiliter, & mirabiliter incarnatus. Ioa. 20. Venit ianuis clausis. Et sicut mare est hospitiū fluuiorum &c. sic Maria &c. Expōe sicut supra. §. 9. ¶Scd̄m Bedā ex collisione brachiorum maris quib. cingit terram, uēti multotiens generātur. Sic uerè qñ brachia ecclesiæ. i. seculares & clerici, se p inuidiam, & irā collidunt, tunc in eis diuersi uenti tribulationum, & fluctuum generant̄. Iob 30. Quasi sup̄ uentū ponēs, collisisti me ualide. ¶Scd̄m Aristotelē in li. meteoror. in mari sunt aq̄ dulces & amaræ, sed amaræ, & falsæ ꝑp terrenitatis, & grauitatis pondus, in terra remanent, dulces autē per solis inflāmationem superius euaporant, fiuntq; nubes ex q̄b. imber resoluit̄, à quo terra postmodum irrigat̄. Sic verè in mari huius mundi sunt duo gña aquarū. i. hoīum, quia aq̄ multæ populi multi. Apo. 17. Amaræ & dulces. i. boni & mali. Sed aq̄ amaræ & falsę. i. peccatores ꝑp grauitatem acidiæ quā p̄muntur, & ꝑp terrenitatē auaritiæ, qua grauant̄ in terra remanent p affectum. i. in bonis terrenis, & tpalibus mundi huius, in q̄b. s. totam fiduciam suam ponunt. Sed aq̄ dulces. i. boni hoīes, p̄ solis iustitiæ influentiā superius ad bona cœlestia eleuantur, & ibi p sanas affectiones euaporant, & in nubes. i. in uiros perfectos cōuertunt̄, & maximè qñ fiunt p̄dicatores, quia tunc ab ipsis tonitruum prædicationis, fulgor, honestæ conuersationis, aqua bonæ doctrinę consilij & eruditionis, ad terram. i. ad terrenos inferius deriuant̄. Exo. 14. Erat nubes tenebrosa illuminans noctem. Expone & applica. Vel dic q̄ istæ duæ species aquarum, sunt duo gña animarum. s. dulces & bonæ, q̄ sursum ad Paradisū ascendunt amaræ & peccatrices, q̄ inferius ad infernum descendunt. Eccl. 3. Quis nouit si spūs hoīum ascendat sursum & spūs Iumentorum descendat deorsum. Vel dic q̄ mare ē cor, vbi sunt aq̄ dulces & amaræ. i. cogitationes rōnis & sēsualitatis. Illæ ergo naturaliter sursum tendūt, istę uerò naturaliter ima petunt. ¶Mare ponticū qd̄ est ab aquilone, ꝑp paucitatem caloris partiū illarum, & ꝑp aquarū dulciū ibi influentiū multitudinē, parum est armarum, imo quasi dulce reperit̄. Sic mundus ꝑp aquarum dulcium. i. delectationū quantitatem, & ꝑp caloris charitatis paucitatē, parū est amarus. s. malis ipsum bibentib. imo dulcis & sapidus est eisdem. Quia pro certo causa quare mundus vr̄ eis dulcis, est defectus caloris charitatis, & abundantia dulcedinis carnalitatis. Iob 6. Aīæ esurienti, q̄ amara sunt dulcia esse uñr. Vel istud est peccator, q̄ ex prædictis causis per contritionē nō amaricat̄. ¶Mare est aquarum collectio, q̄ est in fluxu, & refluxu continuo, pro motum lunæ. Et sunt aq̄ istę spumosæ, & fluctuosę, & est mare habitaculum oīum fluuiorum. Est ēt maris aqua amara, quia per calorem cœlestē partes humidæ, & dulces exhalant, & remanent grossæ, & fœculentæ, q̄ magis ac magis adustæ, in amaritudinem conuertunt̄. Pręterea mare licet sit amarum, est tñ dulciū pisciū nutritiuum, quia. s. ibi est aliqua dulcedo, quam sugunt, & incorporant sibi pisces. Est ēt monstrorum mirabilium productiuū, & est ēt continuo fluxu, & refluxu suiipsius commotiuum Talis est mundus, continuè. n. fluit & refluit de uno statu ad alium, & hoc ẽm motum, & influentiam lunariam, per q̄ intelligo fortunam seu prouidentiam, q̄ occultè, & inuisibiliter mare mouet. i. mundum, & ipsum facit p prospera, & ad uersa nunc turbidum, nunc tranquillum, nunc minui, nunc augeri, quia oēs motus, & uarietates seculi ẽm Dei prouidentiam ordinantur, & eius motus, & tribulationes, uariationes & mutationes, uel actiuè uel passiuè per eius occultā ordinationem & influentiam regulant̄. Esa. 51. Cōturbo mare, et intumescunt fluctus eius. vñ dr̄ Amos 4. q̄ non est malum in ciuitate quod non faciat dñs. Aquæ huius maris sūt populi, & trib. et linguæ. Aquæ multæ populi multi. Apoc. 17. Istæ ergo aq̄. i. pulli mundiales sunt sonori per lites, et cōtentiones, sunt spumosi p peccatorum, et malarum cogitationum emissiones, q̄a impii sicut mare feruens, qd̄ q̄escere non valet. Esa. 57. Sunt motiui, et instabiles per diuersorū negociorum euagationes, sunt amari per diuersas tristitias et turbationes. Iō Apo. 8. Multi hoīum mortui sunt ex aq̄s, quia amaræ factæ sunt. Cā autē quare hmōi aq̄. s. mūdani amaræ fiunt. i. tristes et turbulenti, est ista, q̄a. s. calor auaritiæ facit euapore aquas dulces. i. dulcorē deuotionis, grǣ, et cōpassionis, ita q̄ in corde eorū non remanēt nisi fęces, et partes grossæ. i. Amor et affectio temporalium. Et q̄a magis ac magis adurunt̄ calore auaritiæ, iō p rancorem, et tristitiam p horrorē et inuidiā, in totalē amaritudinē cōuertunt̄, q̄a pro certo fœces diuitiū nō causant in corde lętitiā, sed timorem, et sollicitudinē, et dolorem. Iob. 20 Panis eius in uētre eius cōuertet̄ in fel aspidum intrinsecus. In isto tñ mari mundi sunt pisces dulces. i. hoīes deliciosi, q̄ inter aquas amaras. i. inter mundi amaritudines, et dolores inueniunt aliquā dulcedinē. s. ꝓsperitatis, et deliciarum, quā. s. sibi incorporant, attrahunt, atq; sugunt, et sic impinguant̄, dilatant̄, recalcitrātq; contra Deum. Mūdus. n. q̄ in se est amarissim⁹, istis vr̄ esse dulcissimus, et amenus. Iudith 5. Fōtes amari obdulcati sunt. Et sicut pisces amari cum sagena extrahuntur et squāmis et uesiculis spoliant̄, et in calderia decocti, à peccatorib. comedunt̄, sic deliciosi cum sagena mortis, q̄ paruos, et magnos extrahit à mari mundi extrahunt̄. Capiet̄ in sagena mea. Eze. 12. Et squamuis sese præmentib. (Iob. 41.) et uesiculis. i. amicis, et parentib. diuitiis et honorib. spoliati, et in inferni calderia cocti, à dęmonibus comedunt̄. Iō dr̄ Ezec. 38. Cōmouebunt̄ à facie mea pisces maris. i. deliciosi, et luxuriosi, bestiæ terræ. i. auari, et uolucres cœli. i. superbi. Et iō istud mare dr̄ origo, et habitaculum fluuiorum q̄a fluuii. i. delicati in mari mundi huius habitant, et q̄escūt Eccl. 1. Oīa flumina intrāt mare. Vel dic, q̄ mors solet à mari mundi aq̄s dulces. i. bonas personas tollere, et sic in mari solēt aq̄ amaræ. i. p̄sonæ defectuosæ, et inutiles remanere. Sap. 4 Raptus est iustus, ne malitia mutaret intellectum ei⁹.

Vel dic φ in mari amaro sunt pisces dulces, q̃a.s.i ipso mũdo tẽpestuoso,& iniquo, inter ipsa mõstra.i. inter pctõres inueniunt pisces dulces.i.hoĩes aliq boni,& benigni, dulces, viscerosi,& misericordes & pij. Vel dic ecõuerso,φ in amaritudine status religionis inueniuntur multi dulces.i. deliciosæ cõuersationes. Esa.5. Ponentes amarũ in dulce,& 16 dulce in amarũ. ¶Amor mũdi similis est mari, qđ est fluctuosum, falsum amarũ,& sequit̃ motũ lunæ. vñ crescente luna crescit,& decrescente decrescit. Sic mundi amor sp hẽt aliquã salsedinem pcti, q̃a.s.auarus auarũ, luxuriosus luxuriosum diligit. Lu.6. Peccatores diligentes se diligunt. Iste ẽt amor sequit̃ motũ lunæ ,psperitatis,& fortunæ, q̃a.s. quanto in luna.i.in hoĩe maior est lux ,psperitatis, tãto mare.i.amor mundanorum amicorũ ad eum plus abundat, & econtra si lux ,psperitatis deficit, ẽt mare.i.amor mundanorũ amicorm circa eũ tunc descrescit. vñ de amico falso dr̃ Eccl.13. Si habueris, cõuiuet tecũ, si nihil habueris, derelinquet te. Mare igit̃.i.amor mũdanus, uel ẽt cor humanũ,& gñaliter oẽs illi in q̃b.luna.i.mundi ,psperitas dominat̃, & q̃ ad istã lunã (q̃ de se est mutabilis,& varia) principaliter attendunt,& p eã regulant̃, inq̃eti & incõstantes efficiunt̃. Et ista ,p certo ẽ rõ quare corda sunt inq̃eta,& vaga mundanorum. August. Inquietum est cor meũ bone Iesu donec q̃escat in vñ illud pdictum. Esa.57. Impij sicut mare feruẽs, qđ q̃escere nõ valet. Vel dic, φ luna est aĩa, q̃.s.mare.i, corpꝰ dẽt regere,& nõ ecõuerso. Vel dic, φ luna pfecta inæternum, & testis in cœlo fidelis, est Deus uel bonus prælatus. Mare verò est inferior subditus, q.s.dẽt se isti lunæ.i.Deo vel bono plato cõformare,& ẽm φ plus viderit in eo de lumine bonorũ exemplorũ dẽt aquas suæ virtutis,& grẽ plus augere,& se eis in oĩbus cõformare. Esa.14. Similis ero altissimo. Vel dic econtra, φ luna est vanus,& mutabilis platus, cui.s.conformat̃ mare.i. malus,& fluctuosus subditus. Eccl.27. Stultus aũt mutabit̃ 17 vt luna. ¶Mare est tẽpestatum,& fulguru causatiuum,& nubiũ,& turbinũ ,pductiuũ, tumultuum,& fluctuum nutritiuũ radiorũ solariũ interceptiuũ, calorũ ẽt solarium repressiuũ & in aere caliginis inductiuum. Sic rectè mundana prosperitas tẽpestatẽ tribulationũ alijs cãt, nubes turbines,& caliginẽ ignorantiæ,& falsitatis gñat,& lucẽ veritatis obnubilat, tumultus discordiæ nutrit,& radios solis.i.diuinã grãm obumbrat,& abiicit,& suis vaporib.i. suis prauis à moribus mentẽ refrigerat,& calorem feruidæ charitatis subuertit. Sicut ẽt mare sæpe colores suos mutat, sese ẽt cõtinuè mouet,& agitat, sic mundi ,psperitas nunquã in vno pseuerat, sed cõtinuè fluctuat,& nunc crescendo, nunc deficiẽdo va 18 riè se retractat. Ps. Mirabiles elationes mari. ¶In mari ẽm Isi. sunt multa pericula Est.n.ibi vnum periculũ quod dr̃ Scylla quod nihil est nisi eminens saxum vbi collidunt̃ fructus, & strepitum faciũt, ad quod collisæ naues vix à naufragio saluæ fiũt. Est ẽt ibi aliud periculũ qđ dr̃ Charybdis, qđ est mare voraginosum, qđ naues attrahit,& deglutit. Aquã.n.accipit vt iterũ euomat,& econuerso, ẽm Isid.li.3.c.de gtib.maris. Et est ibi aliud periculũ, φ dr̃ Syrtis, quod est inæqualitas fundi in mari vadoso, q̃a arena in cumulos cõgregata, & ab interiori per uentum continuè mota,& agitata,& ad modũ, q̃ mota,& ventilata, naues dis tranatare. Est ẽt ibi aliud periculum quod dr̃ Bithalassus, quod est terra bituminosa,& glutinosa, in qua sic fortiter hæret nauis, φ a venti impulsib. nõ mouet̃. Hæc sunt quatuor notabilia pericula, maris mundi. Per primum.n.s.scyllam, intelligo eminentiã dignitatũ, in qua oẽs fluctus maris.i ambitiosorũ mundanorum desideria reflectunt̃,& pro eis acquirendis, cũ eis cõtinuè reluctantur. Et cum ibi p immoderatum affectum nauicula mentis impingit̃, mortis æternæ periculum reportat̃. Ps. In spũ vehementi cõteres naues tharsis. Per charybdim intelligo amorem, mundi, q̃ sp aquã attrahit, q̃a amor mundi nõ est nisi pp attractionẽ ,ppriæ utilitatis, & diuitiarũ lucrum. Aq̃ ẽt diuitiarum euomit, vt recipiat, q̃a pctõres peccatorib.fœnerantur, vt recipiant. Luc.6. Per syrtim auaritia seu personarum acceptio designatur, q̃ in mari mundi inæqualem fundum facit, q̃a.s.vno loco.s.in pauperib. nihil ponit de arena diuitiarum, sed satis de aqua tribulationũ. In alijs.s.in diuitib. ponit magnos cumulos arenarum.i. diuitiarum abundantiam,& parum de aqua tribulationis. Et sic nasiu arenis diuitiarum impingens per amorem immoderatũ de facili subuertit̃ in pctm̃. De ista fundi inæqualitate dr̃. ff. de ac.emp.l.1. Quod vni (inqt) superest, plerunq; accidit vt alteri desit. Et apostolus 1.ad Cor.11. Alius inqt esurit, alius q̃dẽ ebrius est, q̃a vt dr̃ Matt.25. Habenti dabit̃,& abũdabit. Per quartum periculum Bithalassum intelligo luxuriã, q̃ ita ligat fortiter,& astringit, φ nauẽ voluntatis vel aĩæ ibi per immoderatum affectum impingentẽ ex toto detinet, & arrestat. Prou.7. Irretiuit eum multis sermonib.& Eccl.7. Inueni mulierẽ morte amariorẽ. vincula sunt manus eius. Bñ ergo dr̃ Eccl.43. Qui nauigant mare enarrãt pericula eius. De alijs aũt periculis maris sicut de rupib.adamuntib. & Syrenib.& alijs monstris, vide in titulis suis.s.in libro de lapidibus,& in libro de piscib. ¶Mare est finis, & habitatio oĩum 19 fluuiorem, q̃a ibi oẽs aq̃,& flumina terminant̃,& ibi tãquã in finale hospitium hospitant̃,& cõdunt̃. Talis est mors, q̃a in eã oẽs aq̃ & flumina.i.hoĩes magni,& parui finaliter tanquã in finale hospitiũ concludunt̃. Iõ dr̃ Iob.30. Scio φ morti trades, me vbi cõstituta est domus oĩ uiuenti. Sed sicut dr̃ Eccl.1. Oĩa flumina intrant mare, vt iterum fluant. Quia oĩs caro licet modo amari morte necessario absorbeatur, tñ in die resurrectionis vltimæ iterum fluet.s.de morte ad uitã. Figura. Apo.21. vbi dr̃, φ prima terra abiit,& marẽ iam nõ est q̃a absorpta est mors ĩ victoria 1.ad Cor.15. q̃a mare.i.mortalis natura abiit.s.primo in morte, sed facta resurrectione iã non erit Præcipitabit.n.dñs mortem in sempiternũ, sicut dr̃ Esa.25. Et sicut mare non implet̃ pp flumina, licet magis,& minus abundare vr̃ ẽm influentiã lunarem, sic mors non implet̃. Abac.2. Sed ẽm lunarem influentiam.i.ẽm occultam Dei ,puisionem, plures aquæ in mari.i. pluriũ hoĩum uel paucorũ mortalitas efficitur in hoc mũdo. Esa.9. Nouissimo aggrauata est via maris trãs Iordanẽ. Et sicut de mari puriores aq̃ euaporãt,& amaræ remanent, sic in iudicio,& in morte, sancti q non sunt mortui, sursum ad cœlum ascendent, peccatores. verò cum ipsa morte ppetuã mansionem facient. Esa.28. Pepigimus fœdus cum morte. Vel dic, φ mare amarũ, est infernus, in quo ,p certo aq̃ dulces.s.mundi carnales & deliciosi hospitãtur,& in quo fluctus,& tempestates tribulationũ inueniunt̃,& in quo mõstra periculosa.i.dæmones cõmorant̃,& in quo proculdubio flumina.i.mundi diuitiæ in amaritudinem cõuertuntur. Ps. Transferentur montes in cor maris. Et iterum Ps. Inimicos eius operuit mare. 20 ¶Mare Mediterraneũ dr̃ ẽm Isid. magnum mare, in quo sunt diuersi sinus,& reflexiones, inter quos Ponticus est cæteris dulcior, nebulosior, & obscurior propter aquarũ dulcium influentium multitudinem, hñs à tergo Meotides paludes. Sic sacra scĩa per medium terræ.i.ecclesiã trãsit, hñs plures sinus,& reflexiones.i. plures libros, inter quos sinus ponticus.i.liber euangelicus cæteris dulcior est gustui intellectus ,ppter aquarum dulciorum.i.verborum, Actuum Chr̃i delectabilem multitudinem influentem. est tñ obscurus,& nebulosus per ænigmata,& figuras, q̃a sicut dr̃ Mat.51. Chr̃s sine parabolis nõ loquebatur eis. Et hẽt à tergo meotides paludes.i.scias seculares, q̃.s.retro dñr esse, tanquam diuinæ sapientiæ inimicæ q̃a sapientia huius mundi inimica est Deo. ad Ro.8. Et rectè paludes hmõi scientiæ dñr, q̃a oẽs sunt luto carnalitatis,& auaritiæ terrenæ permixtæ, inquantũ ad lucra temporalia ordinantur. ¶Secũdum Aristotelem in li- 21 bro de uegetabilibus, mare habet durum fundum, littus solidum, durum & arenosum, ideo terra mari propinqua arenosa est,& sine humore, ibi tñ sæpe generantur lapides pcisi. Sic religio sita prope mare pœnitentiæ,& in amaritudine paupertatis, est arenosa per humilitatem, sicca per castitatem,& ad modum arenæ infructifera per paupertatẽ, ibi tñ lapides generantur.i.bonæ personæ,& sanctæ virtutibus & moribus preciosæ. Per arenam.n.& sabulum, quod parũ appreciãtur,& tñ vna cum calce in ædificiis ponitur, rectè humilitas designatur, quæ cum calce feruentis charitatis coniuncta, cementum dẽt esse ædificij mentis nostræ. Figura Exo.2. ubi Moyses.i.bonus religiosus postquam Aegyptiũ.i. diabolum iugulatum, uel peccatum ipsum sub humilitatis sabulo sepeliuit, Pharaonis imperium refugiẽs, Aegypti.i. mundi habitacula prætermisit. Sicut enim in mari sunt aquæ amaræ, in quibus tamen viuunt pisces dulces, sic in religione licet amaritudo tribulationum abundet, ibi tamen pisces dulces, idest viri deuoti viuunt, aquis amaris præcictis

dictis.i.miserijs,& tribulationib. Assueti. Et ꝙ arena sit termi 22 nus maris, vide.c.de Arena. ¶ Secundũ Aristotelem mare in spissatur post ascensum stellę quæ canicula nuncupatur, coloremq; mutat,& nunc efficitur ceruleum, nunc viride, nũc turbulentum. Plinius.ẽt.li.9.c.16.ait ꝙ hoc fit maximè in bosporo, vbi alge,& pisces superferũtur, oĩa ab imo versa. Sic verè qñ in mari religionis ascendit canicula, i.auaritia, quæ more canis habet appetitũ insatiabilẽ (quod.s.tunc factũ ẽ qñ religio, & ecclesia bonis fuit tpalib. impugnata) statim pro certo p diuersa uitia fuit turbata, & colorem honestatis amittens, nunc in vnum pc̃m, nũc in aliud cõmutata est, sicut patet quod aliqñ auari,& cupidi religiosi de officio ad officium, de statu ad statum abhelant, & se quãtum possunt erigunt, vt ad gradus altiores ascendãt, & ipsi in se turbantur,& alios oẽs turbãt. Ista.n. pessima stella.s.auaritia,& ambitio, pisces maris.i.ipsos religiosos,& clericos facit p elabitionem superferri,& oĩa contra ordinẽ ab imo humilitatis inuerti. Sicut ãt aqua maris fluit sp & refluit, sic cor ambitiosi,& auari sp fluit ad aliquid aquirendũ, & nũquam per sufficientiam proprij status quiescit, sed sp aliquid aliud ap 23 petit,& requirit Pro.13. Venter impiorũ insaturabilis. ¶ Mũdus similis est mari religio, naui portus noster est paradisus, intra igitur nauem nẽ submergaris. Figura Eze.12. Fili hoĩs vasa transmigrationis fac tibi in humeris portaberis, in caligne effereris. Fode inquit parietem, faciem tuã velabis, ne videas oculo terram. Fode igitur pariẽtẽ corporis per penitentiã, noli videre terram,& terrena per auaritiã, intra caliginẽ tribulationum, & transmigra in naui religionis in cę 24 li portum.&c. ¶ Nauis in maris fluctib. multis causis mergit. Qñq; pp ventos, fluctus,& turbines quibus operitur. Qñq; pp aerem turbulentiam,& obscuritatẽ, pp q̃ rectitudo itineris impeditur. Item qñ venti contrarij oriuntur, quia.s. q̃to per vnius venti impetum citius mouetur ad portum, tanto p ventum contrarium impetuosius fertur ad p̃cipitium. Sic verè in mari huius mundi nauis, i. aĩa multis causis submergitur per pc̃m.s. pp turbines inuidiæ, vl aduersitatis,& violentiæ. Propter caliginẽ erroris, hæresis,& ignorantiæ. Propter ventos contrarietatis, dissensionis,& discordię. Et quãto nauis aĩæ per vẽtum tranquillũ pacis,& amoris, ad portum citius ducitur paradisi, tanto per discordiã ab eo retardatur. Matt.14. Nauicula in medio mari iactabatur magnis 25 fluctib. Dan.7. Quatuor vẽti pugnabãt in medio mari. ¶ Pelagus est latitudo maris sine littore, sine portu, ſm Isid. summam habens profunditatẽ, instabilitatis,& motus cõtinuitatem, monstrorum,& beluarũ diuersitatem, vaporis,& fumositatis generans dẽsitatem, obnubilationẽ,& obscuritatem vẽtorum mutationẽ recipiens coloris mutabilitatem, ex sua collisione spũmarum generas fœditatem, & tumultuosam reddens sonoritatẽ. Rectè talis est pc̃ õr, quia pp appetitũ suorũ irrefrenabilitatẽ, sine littore dici põt. Littus.n. tenet,& terminat fluxus maris. Peccator ãt à nemine terminatur, nec à rõne sistitur, nec à malo suus impetus refrenat. sine portu ẽt dr̃, quia nũquã ad portum gloriæ applicat Esa. 57. Impius sicut mare feruẽs, quia igitur portus est quo paradisum intramus. Iste dr̃ profundus pp peccatorum occultationem, quia sicut res profundæ non vidẽtur, sic nec isti pc̃ã sua volunt videri Ps. Qui cõturbas profundum maris. Et dr̃ instabilis,& motiuus, pp voluptatum, & propositorũ mutabilitatẽ, quia modo vult vnum, modo aliud. Prou.13. Vult,& non vult piger. Prou.19. Multę cogitationes versantur in corde. Est etiam monstrorum incõsuetorum.i. malorum operum productiuus quia peccatores regulantur in rebus inconsuetis, qñ eis asscribuntur. Hier. 50. Terra sculptilium est,& iuportentis gloriatur. Item vapores,& fumositates.i. diuersas ignorantias habet, q̃a nihil videt nisi in terrenis. ideo Ps. Obscurentur oculi eorum ne videãt. Item colorum mutationem recipit pp ventum, quia.s. ſm ventum vanitatis mũdanæ, peccatores mundani de vno colore cõuersationis ad aliũ se conuertunt. Hoc patet in ritib. quotidianis,& in mutationib⁹ vestium & gestuũ. Eccl.27. Stultus mutabitur vt luna. Psa. Moueatur mare,& plenitudo eius. Item ex sui collisione,& discussione, immũditiã cogitationum, & spumarum generat fęditatem, & per tumultũ discordię vocum,& iniuriarum detractionũ,& contumeliarum, efficit sonoritatẽ. ideo Esa. 5. Sonabit in die illa super eũ sicut sonitus maris. Bene ergo dr̃ illud Esa.57. Impius sicut mare feruens qd̃ quiescere nõ ualet,& nõ est pax impijs, d. Dñs. Mare Caspiũ in hoc est mirabile ſm Soli. quia imbribus maciatur,& decrescit æstib. verò augmentatur,& crescit. Huic ergo, similes sunt quidã quib. plus proficiunt æstus aduersitatis, q̃ imbres prosperitatis, quia.s. quidam sunt qui in æstu aduersitatis solent uirtutib. augmentari, in imbre uerò prosperitatis solẽt meritis maciari. vel dic, ꝙ æstus signãt charitatẽ, imber verò carnalitatẽ, quia p certo carnalitas aquas deuotionis in nobis attenuat, quas tñ charitas augmentat.

De Abysso. Cap. 12.

1 Abyssus est aquarũ profunditas impenetrabilis, ad quã solis uel lucis effusio non attingit. Iõ dr̃ abyssus, quasi sine base.i. sine fundamento, quia eius fundus uideri nõ p̃t. Vel dr̃ quasi sine bysso.i. sine candore, vt d. Isid. Hẽt igit abyssus profunditatẽ & obscuritatẽ, oĩm aquarum capacitatẽ, inscrutabilis inexhauribilitatis insatiabilitatem, quia nunq̃ tot aquas suscipit, quin plures suscipere possit. Talis est infernus, obscurus sine lucis cãdore, impenetrabilis,& inscrutabilis, quia nemo p̃t excogitare q̃ta sit ibi profunditas tormentorũ. Profundum abyssi quis dimensus est? Eccl.1. Est igr̃ infernus inscrutabilis pp pœnarum qualitatẽ, inexaustibilis pp pœnarum pluralitatẽ, insatiabilis propter suam maximã capacitatẽ, quia nunq̃ tot aquas.i. tot aĩas recipit, q̃n plures recipere paratus sit. Ideo Prou.27. Infernus,& perditio nõ implebuntur. Et sicut abyssus fluuios attrahit,& absorbet, sic infernus hoĩes delicatos. Eccle.1. Omnia flumina intrant mare,& mare non redundat. Vel dic ꝙ abissus est pc̃ õr, qui candore,& luce gratię, & fundamento seu base .s. Christi, seu ẽt spei & constantiæ, caret. Iste est ergo insatiabilis per auaritiam, inscrutabilis per malitiam, obscurus per ignorantiã, sine candore castitatis, & sine base firmitatis. Gene.1. Tenebræ erant super faciẽ abyssi. Vel abyssus est Deus, qui est inscrutabilis,& profundus,& infra se rerũ omniũ contentiuus. Ecc.1. Profundum abyssi quis dimẽsus est? Vel abyssus est vir iustus profundus humilitate, capax charitate, inscrutabilis subtilitate, sonorus,& clamosus prædicationis sedulitate. Ps. Abyssus abyssum inuocat. Vel abyssus est mors, quæ omnia deuorat,& absorbet ps. De abyssis terræ iterum reduxisti me. Vel abyssus est immensa gloria paradisi, continens copiam inexaustibilium gratiarum. Ps. Adaquauit eos velut in abysso multa.

De Fluctibus. Cap. 13.

1 Fluctus agitatione ventorum aquarum mouentes,& se inuicem collidentes, spumam generant,& fundi arenæ particulas eiiciunt,& emittunt, quæ interius latitabant. Sic fluctus iræ,& tristitiæ aquã conscientiæ agitant,& conturbant,& spumam diuersarum cogitationum faciunt emanare, & multa secreta quæ in fundo conscientiæ latitabant, vomunt exterius,& declarant iuxta illud Hie.31. Turbat mare,& sonant, fluctus eius. Vnde Eccl.21. Nõ est sensus vbi est amaritudo. Vel dic ꝙ fluctus sunt mundani peccatores, qui ventis & vanitatib. agitati, sese per lites,& discordias impetunt,& conturbant,& spumam immundorum verborũ per iniurias, detractiones,& inuasiones emittunt, et lapillos voluntatum, et affectionum suarum, ac etiam malorum propositorum quæ latuerant, ostendunt, declarant, et etiã manifestant, quia sicut dicit Prou.29. Totum spiritum profert stultus. Adiunge si vis.§. sequentẽ. ¶ Fluctus intumescunt in 2 mari ex uenti subintratione, et ſm uenti impetum nunc descẽdunt, nunc ascendunt, et ex sua collisione aerẽ, et uentum concitant, et producunt, naues eleuant, et ad ripas venire cõpellunt. Sic qñ in cordib. mũdanorũ subintrat vẽtus vanitatis, tũc fluctus supbiæ intumescit. Ps. Eleuauerunt flumina fluctus suos. Et nunc ascendunt usque ad cœlum per elationem, nunc descendunt usque ad inferos per desperationem, vel ascendunt per superbiam, descendunt per auaritiam, et sic aerem sibi contiguum .i. vicinos suos concutiunt, et conturbãt, et in eis uentum, turbinem, et tempestatẽ tribulationum, et rapinarum generant, atque causant. Naues.i. bonos, et virtuosos? quando ipsos concutiunt per tribulationes, ad Deum occasionaliter eleuant, et exaltant, quia.s. iusti per malos infestati, cõpelluntur fortius ad

Deum recurrere; & sic solent ad portum salutis occasione taliũ fluctuũ peruenire. Ps. Multiplicatę sunt infirmitates eo rum postea accelerauerunt. ¶Fluctus aquã agitantes spumã emittunt, pisces meliorant, pp motũ aquã à corruptione pseruant, & diuersas fundi particulas faciunt enatare. Sic qñ fluctus tribulationũ aquã.i.aliquã personã egitãt & impellunt, spumã peccatorum per confessionem amittere faciũt & ipsum ne p vitia corrũpat, custodiunt, & pisces. i. interiores affectiones & ipsas cogitationes aĩæ meliores reddũt & ẽt lapides pciosos virtutum, si q. in fundo cõsciæ latuerãt, apparenter oñdunt. Psal. Exaltati sunt fluctus eius, & læati sunt: quia fluerunt, & deduxit eos in portũ volũtatis eorũ. ¶Fluctus solẽni nauẽ agitare, & eã qñq; in profundum submergere. Sic verè tentatio nauem aĩæ in profundum peccati mergit, & finalr fluctus tormentorum ipsam in infernum subuerti. Exo. 14. Inuoluit eos dñs in mediis fluctibus.

De Spuma Maris. Cap. 14.

Spuma maris licet sit fluxibilis & fragilis tñ calore solis excocta, in spongiã & pumicem induratur. Sic uerè molles, & fragiles, & ad cadendum per tentationem faciles, p calorem solis.i.charitatis incendium, vel tribulationum infortunium solidantur. Iob 28. Lapis solutus calore in ęs vertitur. Vel dic q spuma est pctm.quia pro certo pctm in principio qñ est in cogitatione, facile est ad medendum, sed cũ vsq; ad calorem consensus venerit & ibi per longam morã excoctum fuerit, tunc dico per illam malã consuetudinem in obstinationẽ totaliter induratur, ita q faciliter non dimi nuitur vel cassatur, eo q difficile sit assueta relinquere. Consuetudo.n.altera est natura. ideo Iob. 41. Cor eius indurabit quasi lapis. ¶Spuma est aquæ immunditia ex collisione fluctuum & aeris subintratione exterius congregatę, quæ modico uento laniatur, & procella modica dissipat. Sic quãdo aqua.i.cor aqueum peccatorum fluctibus contritionis collidit, tunc spumæ.i.peccatorum immunditiæ per confessionẽ exterius emittuntur, & sic vento modico satisfactionis, & pęnitentiæ laniantur, & totaliter dissipantur. Iob 27. Aer cogetur in nubes, & ventus transiens fugabit eas. Vel dic q spuma est vita humana, quæ ex sordib. gignitur, debili substantia constituitur, & ideo vento modico tribulationis vel mortis faciliter dissipat. Vel dic de prosperitate malorũ et diuitijs, quæ ex sodibus.i.ex causis malis colligũtur, & ideo faciliter destruuntur. Vel dic de amore mundi, qui ex inhonestis causis prouenit, et ideo raræ soliditatis existit, qua pp occasione modica cito perit. Vnde de his omnib. dici põt illud Sap. 5. Spes impij quasi lanugo quæ à vento tollitur, et tanquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur.

LIBER NONVS

De piscibus. Cap. I.

Pisces sm Isidor. dicuntur à pascendo, eo q in aquis herbas, & alia, quæ ibidem inuenerint, depascuntur. Et sm Ambrosium in Hexameron, tanta est inter pisces, & aquam cõueniẽtia, q sine aqua nõ possunt viuere, in aqua vero, & non alibi possunt de posteriori in anterius se transferre, & ibi natãdo viuere, & manere. Ad quod facit scriptura. Esa. 50. vbi dr. Deficient pisces sine aqua, & morientur in siti. Sic verè tanta est inter aĩa, & aquas gratiæ, & deuotionis comparitas, et congruitas, q extra huiusmodi aquas vitam, vel esse proprium nequeat cõseruare, quia nullum alibi sufficiẽs spiraculum poterit reperire, sed in aq s istis.s.doctrinæ, et gratiæ inuenit cibum sciẽtiæ quo nutritur, et ibi repẽdo, et natando per profectum bonorũ operum, de parte posteriori.i.amore mundanorũ, ad partẽ anteriorem, bonorum.s.eternorum per desiderium se transfert. ad Phil 3. Quæ retro sunt obliuiscens, ad ea verò quæ ante sunt extendens me ipsum, ad destinatum prosequor brauium. ¶Pisces vniuersaliter diuersificãtur quo ad locum, vbi generantur, quo ad escam qua cibantur, quo ad colorem, et formam variam qua inuicem distinguuntur, quo ad substantiam ex qua cõponuntur, quo ad virtutem qua diuersimode operantur. Nam sm Isid. quidam versantur in aqua tantum: quidam in terra tantum, quidam in terra, & aqua mixtim, qui amphibia.i.dubia ab Isid. nuncupantur, vt sunt hipotami.i. equi fluuiales crocodili, castores, & phoce, qui & ĩ terris cum bestijs, & in aquis cum piscibus cõsueuerũt generaliter habitare. Alij etiam in aquis dulcib. alij in mari, alij nunc in vno, loco alij autem in alio conuersant. Et sunt quidam pisces qui nominib. aĩalium nuncupant, propter rapacitatem consimilem, vt est canis, & lupus. Sic hoĩes maximè peccatores, & viri iusti variantur, qa boni à malis differunt quo ad locum mansionis, & attentionis quia cõuersatio eorum in cœlis est. Ad Pihl. 2. Quo ad escã gratiæ, & deuotionis. Tertio quo ad colorẽ honestę cõuersationis. Quarto quo ad substantiam benignitatis, & cõpassionis. Quinto quo ad virtutem probitatis, & bonæ operationis, qa quantũ ad hoc est maxima differentia inter bonos, & malos, qa non est conuentio iustitiæ cum iniquitate 2. ad Corint. 6. Et istorum piscium.i.hominum qdam versantur in aquis deliciarum & luxuriæ, quidam in terram auaritiæ se deflectunt, quia sicut illi de aqua ad terram veniunt, sic luxuriosus auaritiam requirit, vt per eam nutriatur. Vel quidã in aquis deuotionis habitant, quidam in terra pęnitẽtiæ, & maceratio nis versantur. Sap. vlt. Quęque nascẽtia in terram trãsibant. Quidam etiam morant in aqua dulci.i. in scientia theologica. Quidam in mari.i.in scientia mundiali. Quidã partim in vna partim in aliã occupant. Inter istos ergo sunt multi q pp crudelitatẽ & rõnẽ plurium criminũ quæ cõmittũt, naturam aĩalium sortiuntur, vt canes per auaritiã; lupi p rapinam & sæuitiam nominentur. Esa. 56. Canes impudentissimi nescierunt saturitatem. Bar. 6. Bestiæ meliores sunt illis. Vel dic quod quidã sunt qui volũt qñque in aqua, qñque in terra morari, illi.s.qui omnia volunt, tẽtare, sed in nullo stabiles esse, qui nũc in mari religionis, nunc in terra.i. in temporalibus negocijs conuersantur, & nunc in cęlo cũ Angelis, nunc vero in terra cum bestijs occupantur, ita breuiter q isti volunt pascere vtranq; ripã, & hic volunt gaudere cũ mundo & illic regnare cũ Christo: isti ergo sunt qui turbant erga plurima, quis vnum sit necessariũ. Luc. 10. ¶Oua fæmellæ nõ fructificãt nisi in loco ubi semẽ piscis masculi sit aspẽrsum. Charissimi, oua piscis.i.aĩæ sunt eius opera, masculus sponsus & maritus eius Christus est. Oua igit piscis nõ valent nisi semine masculi imbuantur: quia opera animæ nõ valent quãtum ad meritum, nisi grãtia diuina fuerint in formata, nisi.s.in loco vbi effusum est semẽ.i.in statu gratiæ fuerint perpetrata: quia alias ex ouis hmõi nunq pullus ęternę gloriæ procreatur. Ouum.n. est bonum opus. Nidus vel locus vbi ponit, est status gratiæ. Pullus autem qui producitur est vita æterna. Et sic dr q maxima pars ouorum damnatur qñ fœmella ouat euagando: qa ibi nõ est præsens masculus ad oua ipsius fœminæ infundenda. Sic qñ aĩa facit oua bonorum operum indistincta, vt põte non ad debitum finem, sed euagando per temporaliũ amorem, eius opera pereũt: qa suus masculus Christus illa non approbat, vbi suam gratiã non infundit. Iob 39. Qui ponit in arena oua sua. ¶Præterea nota q sm Arist. oẽs pisce fouẽt & diligunt pullos suos, exceptis ranis. Sic debent plati omnes subditos suos fouere & diligere, nisi fuerint ranæ.s.de aquis deuotionis exeũtes & ad terrã auaritię se vertẽtes, & clamorẽ discordię emittentes: qa vbi verba sunt plurima, ibi frequẽter egestas. Prouer. 14. Secundum Auic. capita piscium salita, cõgrua sunt medicinæ vsui: qa sanãt morsum canis rabidi, & scorpiõis, carnẽ adulterinã eradicant, vlcerib. saniosis conferunt, cõtra venena iuuãt. Sic prelati qui sunt capita piscium aliorũ, si sale sapiẽtiæ & discretionis, vel pnię & macerationis fuerint saliti, spũali congruũt medicinæ: qa de corpore ecclesiæ carnem adulterinam.i.carnalem parẽtelam, vel luxuriosos eradicant, morsus canis rabidi.i. de tractorũ latratus sanãt, vlcerib. saniosis.i. pctõribus & infestis ab eis peccatorũ saniem per correctionem abstergẽdo, & eos vnguento cõpassionis & misericordiæ vngẽdo, sanitatẽ cõferunt, & cõtra uenena malorum consiliorum adiuuant atq; prosunt. Iõ Marc. 9. Habete in vobis Sal, & pacem habete inter vos. ¶Sicut dicit Arist. li. 4. Pisces in odorib. delectantur, & odorem sequuntur, sæpe per eum defraudãtur. Vnde etiam pisces libẽtius vadũt, & se capiunt in vasis nouis, quã in aliis.

propter odorē ipsius vasis. Vasa pro piscibus capiēdis sunt prædicatores. vnde de Paulo dr̄ Actuum 9. Vas electionis est mihi iste. Quæ si fuerint odorifera per bonam famā, & per pœnitentiam innouata, tunc in eis pisces. i. peccatores p cōuersionem facilius capiunt, & à mari. i. à peccati amaritudine extrahuntur 2. ad Corint. 2. Christi bonus odor sumus. vnde Prouerb. 27. Vnguētis & varijs odoribus delectat cor. Sic aīa bonis amici consilijs dulcoratur. Prouer. 27. ¶Qn̄ piscis fœmella ponit oua, masculus suus sequitur eā, & semine suo oua infundit, quia alias nō fructificarent, oua. n. illa pereūt quæ in loco vbi effusum est semen masculi, nō ponunt. Et ipsi pisces sicut pulli conueniunt insimul, & sicut grex pariter conueniunt, & vagantur, & multi cū pullificant infirmant. Et licet generēt, nullus tn̄ piscis habet testiculos nisi castor. Piscis fœmella est p̄dicator, masculus suus est Christus, sperma eius est gratia, oua sunt verba, & documēta, quę tūnc periclitantur & pereunt, quādo in loco vbi sperma non ceciderit, i. in auditoribus vbi gratia Christi nō venerit ponunt, quia in vanū laborat lingua prædicatoris, nisi intus affuerit gratia saluatoris. Isti igitur tēpore pullificationis. i. prędicationis cōueniunt, & partes vndiq; circumeūt, & licet generent spiritualiter p̄dicādo, tamen testiculis. i. luxuriæ officio sunt priuati per sanctimoniam castitatis. ¶Secundū Aristo. pisces qui alios prædant, habēt plures dētes fortes, acutos, & minutos. vn̄ dentex est piscis, qui præ fortitudine dētium ostreis vescitur & nutritur, sicut dicit Isido. Et ſm Aristo. pisces pro maiori parte comedūt carnes, & sunt gulosi & auidi excepto fustaleonte. Pisces sunt principes, quorū dentes, q̄b. mediantibus pauperes deuorant & māducant, sunt iudices & balliui, qui sunt acuti p cautelas & fallacias, fortes p iniurias, & rapacitates, minuti multum per infinitam falsitatū multiplicitatē, & istis dentib. mediātibus ostreas. i. bonos subditos & pauperes, dato φ sint clausi p seipsius custodiā diligentem, principes deuorant, & denudāt excoriationib. & rapinis. Figura Dan. 7. vbi ī ore bestiæ erant tres ordines dentium, qui dicebāt ei. Surge comede carnes plurimas. Sic in ore. i. in familia principum, sunt tres ordines dētium. i. seruientium. s. balliui, iudices, & consiliarij, qui suggerendo, & cōsulendo rapinas, & extorsiones, dicūt principibus, φ surgāt, & carnes. i. pauperum substātias deuorent, & cōsumāt. Ideo principibus benè consulitur Prouer. 23. Noli esse in cōuiuijs eorū, qui carnes afferunt ad vescendum. Vel dic, φ isti pisces sunt detractores, qui. s. alios quāquam fortes bonos, & clausos, p detractionē deuorātq; cassant, & iō tres ordines habēt dentium. i. tria genera malorum verborū. s. detractionē, q̄ deuorat carnes p̄ximi, blasphemiā, quæ carnes Dei, iactātiam, quæ carnes sui, vide figurā infra Dan. 7. li. 10. c. de manticora. ¶Pisces lacuales palustres, & fluuiales, plus ouant, & citius quam marini, q̄a vt plurimū post quinq; mēses, alij aūt oēs post vnum tm̄. Et sunt pisces intus pleni aculeis, & exterius pleni squamis. Isti sunt peccatores, qui in lacubus deliciarum, in pasudibus diuitiarum, in fluminib. superbiæ, & discordiarum, continuè conuersantur, & isti plus ouant, plus crescunt, & se multiplicant in bonis tēporalib. quam boni, qui in aquis amaris pęnitentiæ cōmorantur. Pisces tamē. i. peccatores licet intus sint pleni aculeis. i. remorsibus conscientiæ, isti tn̄ exterius habēt squamas, quibus p̄teguntur. i. peccatorum suorū palliationes, quibus se protegunt, & excusant. Sepiā vias tuas spinis, & sepiam eas maceria. Oseæ 2. Spinæ. n. sunt īteriores remorsiones. Maceria verò significat exteriores excusationes, quia generaliter q̄uis peccator spina conscientiæ remordeat, se tn̄ contegit semper & excusat. ¶Pisces in mari se mutuo deuorāt, quia apud illos minor est esca maioris, & tādem qui aliū deuorauerit à maiore se post modum inueniet deuoratū se ipsum. Sic in mari huius mundi pisces. i. diuites se deuorāt mutuo, q̄a quilibet minorem & respectu sui pauperē deuorat & deuastat, sed q̄ alios dep̄dat⁹ fuerit, dep̄dabunt eū q̄ reliq̄ fuerint de pp̄li. Abac. 2. Et hoc q̄a excelso excelsior alius est, &c. Eccl. 5. Sicut ad litterā videmus de vsurarijs & balliuis, q̄ inferiores deuorāt, & tādē à superiorib. deuorant. Esa. 33. Væ q̄ p̄daris, nōne & ipse p̄daberis? q. d. sic. ¶Pisces ſm Arist. q̄dā sunt q̄ mouent ad cōceptū & ortū ſm cōstellationes: vn̄ dicit Iorath Isidorus de australi pisce, φ pisces ipsius gn̄is nō apparēt nisi qn̄ pleiades oriuntur, & qn̄ pleiades occidunt, tunc etiam illi pisces incipiunt disparere. Sic homo dicitur apparere, qn̄ pleiades. i. viros cęlestes & bonos & iustos viderit aduenisse, eorū. n. societate debet delectari, & eorū influētia ad bona op̄a fortius animari, sed quādo pleiades. i. bona societas discesserit, & tu similiter debes infra domū tuā, vel conscientiam, tandiu p discretionem recedere, quousq; iterum pleiades. i. bonorum societatem, vbi possis p̄ficere seniis aduenisse. Figura Ezec. 1. Stantibus animalibus oculatis rotę similiter stabant, & eis eleuatis eleuabātur. Sic si sis rota volubilis per obedientiam iuuentutis, tunc cum bonis debes stare, & eorum exemplo te eleuare vel ēt occultare, vel si vis expone. §. istum sicut supra li. 7. c. de struthione. §. 2. ¶Pisces prægnantes tunc temporis pariunt, qn̄ ventrē suū fricānt ad arenam. Sic hoīes vitijs impregnati, tunc pariunt per confessionem, quando ad arenam contritionis, vel ad considerationem mortis fricant ventrem suum. i. consciam aggrauatam. Cant. 5. Venter meus intumuit ad tactum eius. ¶Pisces qui alios prædātur, ſm Isid. dentes habēt fortes. unde dicit φ pagrus est piscis, q̄ dentes hēt ita fortes, φ in mari ostreis nutriatur. Sic detractores q̄ alios deuorāt detrahēdo, & pungendo, dentes. i. verba, cæteris hn̄t fortiores, ita ēt φ ipsas ostreas duras & clausas. i. bonos & iustos clausos per pœnitentiam, duros p contritionem & discretionē, frāgunt, dilacerant, & deuastāt. Figura Dan. 7. ubi bestia alijs dissimilis, quæ habebat dentes ferreos, deuorabat & cōminuebat. &c. Nota figurā & expone sicut infra Dan. 7. &c. ¶Pisces ſm Aristotelē seruant in suo genere paritatem, quia vt dicit ibidem, nō inuenitur piscis, qui cū alterius genere misceat, & pisces longo tempore fœtus suos nutriunt, & educāt, ſm Aristote. Sic cōiuges debent fidem alterutri cōseruare, nec alteri per adulterium cōmisceri, & certe pullos & filios educandos sollicitare, intēdere eos diligere. 2. ad Cor. 12. Non debent filij parentib. thesaurizare, sed parētes filijs. Vel dic φ masculus & fœmella sunt prælatus, maior, & minor, q̄ pari cōsensu debēt pullos. i. subditos gubernare. ¶Pisces ī mari natātes squamas habent duras, & spinas infra carnis suæ substantiam acutas. Pisces autē aquæ dulcis squamas habēt teneras atq; molles. Sic uerè homines q̄ in mundi amaritudine, & negociorum fluctib. conuersantur, squamas hn̄t duras. i. verba execratoria & obstinata, & pungitiua, infra carnis tn̄ substantiam. i. in cōscientia hn̄t sibi spinas acutas & duras. i. remorsus conscientiæ multum duros. Esa. 62. Nō est pax impijs, dicit dominus. Sed pisces. i. homines q̄ i aqua dulci deuotionis & religionis versantur, habēt squamas. i. op̄a & uerba exteriora mollia & māsueta, quia respōsio mollis frangit iram. Prouer. 15. Et spinas. i. remorsus cōscientiæ habent similiter temperatos. &c. Applica ad propositum, q̄a generaliter religiosi sunt vel debent esse in rn̄sione et conuersatione. i. in morib. & uerbis clemētiores, molliores, et affabiliores, & ipsis marinis. i. i secularib. dulciores. ¶Pisces ſm Auic. lib. 2. qui herbis & radicib. nutriunt, meliores sunt illis qui sordibus, quæ de ciuitatibus effluunt, nutriunt. Sic theologi, q̄ herbis & radicibus. i. sanctorum auctoritatibus & doctrinis nutriuntur per studium, meliores sunt quam legistæ, qui sordib. quæ de superfluitatib. i. à legib. à ciuitate Romana deuolutis, vel sordib. ciuitatum. i. studio de regimine ciuitatum in hoc seculo nutriuntur. Thren. 2. Sordes eius in pedibus eius, nec recordata est finis eius. Sordes. i. duritię vel scientiæ mundiales in pedibus. i. in affectionib. eius. s. animæ, nec recordata est finis sui. s. mortis, quia. s. sciētiæ vel diuitiæ mundiales mortem faciunt obliuisci. ¶Pisces plus laborāt de nocte quā de die, illi præsertim qui more aīalium rapacium sunt crudeles, & plus ante mediā noctem, q̄ post, quia ante solem aliquantulum dormiunt, & ideo tūc vt cōmuniter malè vident, vnde & tunc faciliter capiūtur. Sic pisces. i. homines qui plus laborāt de nocte. i. in operationib. nocturnis & malis, quam de die. i. in operib. spiritualibus & diuinis, ab inferni piscatoribus faciliter p vitia capiunt, maximè cū aliqūtulū dormiāt p negligentiā & torporē. Vel potest dici de illis q̄ plus laborāt i malo an̄ mediā noctē, quā post. i. an̄ mediū suæ nocturnæ vitę, hoc est in tp̄e iuuentutis quā tp̄e senectutis. Es. 40. Deficiēt iuuenes & laborabūt. Qui āt in nocte p̄ctorū ambulāt & ibi p delicias q̄escūt, à piscatorib. dęmonib. in tētationū p̄iculis & sportulis capiuntur Hier. 16. Mittam in uobis piscatores. ¶Scd̄m Aristot. pisces

fœmellæ

fœmellæ sunt masculis lõgiores & duriores, maximè in posteriori parte. Sic in mũdo fœmellini.i. simplices sunt masculis.i. sapientib. & discretis lõgiores per perseuerantiã, & in posteriori parte, i. in senectute duriores, s. tẽtationibus resistẽdo & in bono pseuerãdo, qa. s. sicut res dura benè se seruat nec de facili mordeť, sic verè diabolus eos nõ põt ptentationes mordere &c. Esa. 48. Scio. n. quia durus es tu. Vel dic ꝙ pisces fœmellæ.i. mali, & impfecti sunt masculis duriores longiores, & maiores.i. bonis hoĩbus ditiores, crudeliores, & potẽtiores. Quod patet de pauperibus quãdo ad dignitatem aliquam erigũtur, q. s. cæteris masculis, i. diuitibus & nobilibus sunt peiores. 18 ¶Secũdum Aristotelem, pisces generaliter præter rapaces plus laborant de die quã de nocte, & generaliter plus audiũt de nocte, & plus odorãt. Sic iusti ĩ die vitæ præsentis per pœnitentiam plus laborãt, sed in nocte. s. post vitam præsentem ĩ gloria requiescũt. Requiesces, & nõ erit q̃ te exteriat. Iob 11. Vel dic ꝙ pisces.i. homines ĩ nocte tribulationis melius audiũt diuinam prædicationem, & melius odorãt æternam consolationem, quã in die prosperitatis, & ideo gñaliter loquẽdo, vtilior est aduersitas q̃ prosperitas, qa sicut dicitur Esa. 28. Vexatio dat intellectũ. Et sicut inter pisces duros, naturaliter melior est minus durus, ĩter molles verò melior est minus mollis, sic inter illos q̃ naturaliter sunt duri, rigidi & seueri, plus valẽt minus duri.i. illi q̃ sciunt iustitiã duritiæ cum clementia tẽperare, & inter molles & remissos q̃ minus mollis, melior est, q. s. nouit q̃nque se ad iustitiam suscitare, quia sicut dicitur Prou. 18. Qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opa dissipãtis.

19 ¶Secundum Auice. illi pisces inter cæteros sunt meliores, q̃ sunt nutriti in aq̃s discoopertis vẽtis, flatibus & motib. expositis. Et sunt generaliter pisces meliores qui in mari, quã q̃ in aq̃s dulcibus oriuntur. Nam illi q̃ sunt in aquis vehemẽtis motus & laboris, sunt p̃ cœteris meliores. Generaliter ẽt pisces sunt meliores in mari orientali vel aq̃lonari, quã meridionali, quia propter ventorum flatum plus illi mouenť & exercitanť, & sic magis à suis supfluitatib. depuranť. Sic quãtum ad Deum meliores sunt illi qui in motibus leporum & occupationum, flatib. dolorum & tribulationũ in hoc seculo nutriunť, quia. s. sicut in Ps. dicitur, Multæ tribulationes iustorum. Nã huiusmodi motibus, hi à superfluitatibus & diuitiarum & vitiorum multipliciter depurãtur, quia ſm Au. quod lima ferro, fornax auro, flagellũ equo, hoc facit tribulatio viro iusto. Qui igitur in mari tribulationũ moranť, meliores sunt illis qui in aquis diuitiarum & deliciarum cõmorantur. 20 ¶In piscibus qui nimis sunt mollis & fragilis naturę necessariæ fuerunt spinæ, quibus sustentaretur fluxibilis caro sua. Sic fragilib. & simplicib. necessariæ sunt spinæ timoris dñi, vel remorsus consciæ, vt sic possint per gratiam sustentari, ne. s. defluant ad peccata, quia. s. per timorẽ domini declinat omnis à malo. Prouerb. 15. 21 ¶Secundum Arist. sunt aliqui pisces ita passibilis naturæ, ꝙ non pñt pari excessus frigoris vel caloris. Nam ad ascensum caniculæ ꝓpter calorem moriunť, & similiter in hyeme propter intentionẽ frigoris multotiens pereunt, & maximè illi pisces qui habent lapidem in capite, sicut cancri, quia. s. lapide congelato ex frigore, de facili periclitať talis piscis. Quod ẽt dicit Pli. lib. 9. c. 16. Sic rectè quidã simplices vel alij, sunt inquãtũ ad peccata ita passibiles, ꝙ nesciunt tenere mediũ, imò vel ꝓpter excessum caloris.i. ꝓpter inflammationẽ amoris vel ꝓpter excessum frigoris.i. propter depressionem timoris pclitanť, faciliter per peccatũ. Nam quando super hemisphæriũ cordis sui ascẽdit canicula.i. amor alicuius ꝑsonę siue rei, ipsos lumine suæ pulchritudinis vel sapiẽtiæ, & calore suę societatis & amicitiæ ardentius inflammãtis, tunc pp amoris excessum pereunt, inquantum. s. huiusmodi amore prorũpunt ad multa scelera perpetrãda. Figura de stella ardẽte sicut facula q̃ cecidit ĩ aquas, & ex eis mortui sunt homines. Apo. 8. Expone & applica. Illi autem pisces q̃ habẽt lapidẽ.i. peccatorum & inferni & tormẽtorũ duritiam in capite & imaginatione, de facili piclitanť p desperationẽ, & hoc qñ excessu frigoris.i. timoris nimij cõgelanť, & hi sunt cãcri, pisces. s. retrogradi, quia cum ad anteriora. s. ad bona Paradisi dẽrent principaľr tendere p spẽ & affectũ, ipsi tñ ecõtra retrocedũt, principaliter respiciẽdo ad pœnas & tormẽta. Iõ de istis pt̃ dici illud Ge. 31. Die noctuq; æstu vrebar & gelu. Vel dic ꝙ calor ꝓsperitatẽ, frig⁹ verò aduersitatẽ designat qa. s. q̃dã sunt ita ipfecti, ꝙ ipsis nocẽt tã ꝓspera quã aduersa. Illi. n. q̃ in corde hñt lapidẽ obstinationis, vel timoris pœnitentiæ. s. retrogradi pctõres, q̃ modico frigore tribulationis, & tẽtationis p desperationẽ moriunť, & p indeuotionẽ penitus congelanť. Eccl. 43. Frigidus vẽtus aq̃lo flauit, & gelauit crystallus ab aq̃s. 22 ¶Pisces parui ĩ aqua parua pullificãt & tpe tranq̃llo descẽdunt ad fundum magi, magni aũt tũc temporis natant superius, & paruos deuorant. Sed econtra tempore tempestatis magni ad fundum descẽdunt, & parui superius eleuantur. Sic parui pisces.i. hoĩes humiles in tẽpore tranquillo præsentis vitę, & prosperitatis mundanę, sunt in fundo.i. in imò. s. vilipensi, & despecti. Maiores verò super eminent, in honoribus. s. huius mundi. Econtra tñ erit in tẽpore tẽpestatis iudicij, & mortis, quia. s. tunc magni erunt ĩ fundo, & imò ĩferni, & parui.i. pauperes superi⁹ cũ angelis enatabunt Deut. 28. Aduena qui versatur tecum ascẽdet super te, & erit superior, tu aũt descendes, & eris inferior. 23 ¶Pisces nutriti in aqua dulci, mari gustato vt plurimum moriũtur, tñ aliqui pisces de aqua salsa maris ad aquam dulcem se vertentes, ibi impinguãtur, & delectantur. Alij aũt econtra de aqua dulci veniũt ad aquã maris, vbi vt dictũ est, q̃nq; subito moriunť. Aqua dulcis est diuina sapiẽtia, amara est mũdana. Qñ igitur piscis.i. sapiẽs mũdanus de aqua amara mũdanæ sapientiæ, vel ẽt ꝓsperitatis ad aquã dulcẽ theologię vel gratiæ, & charitatis se conuertit impinguatur ibi donis & virtutibus, & quã plurimum delectatur, qa nihil dulcius quam attendere in mandatis domini. Eccl. 23. Vnde legitur, ꝙ salmo exiens à mari, & veniens ad aquam dulcẽ, ibi fontẽ inueniens, & de eo bibens, nunquam ad mare redit. Fons est Christus, qui in aqua dulci scientiæ vel gratiæ reperiť, à quo qa mundo amaro veniens biberit, recedere nõ debet. Ecõtra aũt qñ de aqua dulci theologiæ vel grẽ ad aq̃ amaram mundanæ prosperitatis vel ẽt sagacitatis, quis venerit subitò moritur per peccatum, q̃ñ ipsam gustauerit per affectum. Apo. 8. Mortui sunt ex aquis, qa amaræ factæ sunt. Vel dic, ꝙ aqua dulcis est prosperitas mũdana, cuius pisces vix volunt amaritudinem religionis gustare. Marini verò, & religiosi delectãtur prosperitatis dulcedinẽ intrare, qa ꝓ certo facilius declinãt religiosi ad secularia, quã seculares ad regularia. 24 ¶Pisces ſm Auicen. sunt meliores qui in mari, q̃ qui in fluminibus degunt, & qui in fluminibus quam illi, q̃ in lacubus perseuerant. Mare est sacra scriptura, pp obscuritatem, & ꝓfunditatem, & amaritudinem pœnitentiæ, & salsedinem, quam inducit. Fluuij à mari exeuntes sunt scientię philosophicæ. Lacus sunt scientiæ lucratiuæ, pp limũ tẽporalium, & quietem deliciarũ. Dici ergo põt, ꝙ pisces marini .i. theologi, sunt meliores quã fluuiales.i. philosophi, & isti q̃ lacuales.i. legiæ. 25 ¶Secundum Amb. in Hexameron, pisces hñt dentes multos, & minutos, vt cibos cito incidant, & facile deglutiant sine mora, ne aquæ alluuione paulatim consumãtur, si in ore diutius teneantur. Sic ẽt hõ debet habere dentes.i. affectus, & desideria, quibus cibum.i. verbũ Dei vel bonum consilium cito incidat discernendo, & transglutiat adimplendo, quia si in ore cogitationis diutius teneatur, deliberando. s. & proponendo, alluuione tẽtationis, & diabolicæ suggestionis paulatim consumeť. Esa. 28. Statim vt manu tenuerit, deuorabit illud. 26 ¶Pisces in æstatis tempore à calore littoris, & terræ timentes, fugiũt ad profundum maris vt ibi pp frigus, quod ibi est, ab huiusmodi caloribus tueantur. Profundũ maris est timor Dei pp inferni profunditatẽ & tormentorum frigiditatẽ. Terra est temporalis affluẽtia. Aestas ꝓsperitas. Calor cõcupiscentia. Si igitur circa terrã bonorum tẽporalium videris in æstate præsentis prosperitatis esse immoderatum calorẽ tentationis, & cõcupiscentię, statim dẽs exinde fugere p contemptum tpaliũ, & te in ꝓfundo maris frigidissimo. s. timore tormẽtorũ infernaliũ, ꝙ offensæ diuinæ, attentius balneare, & sic calorẽ tẽtationis poteris deuitare. Esa. 23. Trãsi terrã tuã, quasi fluuiũ filia maris. & c. qa timẽti Deũ nõ occurrẽt mala. Eccl. 33. & c. 27 ¶Piscis viuus hẽt in natãdo dorsum superius, vẽtrẽ inferius, si verò mortuus sit ecõuerso vẽter pẽminet, dorsũ latet. Charissimi dorsũ ĩ scriptura signare pt̃ virtutẽ cõstãtię, & patiẽtiæ, qb. s. sustinẽt iusti oĩa grauia onera, q̃ imponunť. Venter verò signat vitiũ lasciuię, & luxuriæ, qa. s. oĩa ista versanť generaliter

neraliter circa uentrem. Quid igitur. Pro certo illi qui sunt uiui per grām atq; iusti dorsum suæ patientiæ ꝑponūt,& ipsum Deo, & prælato ad imponendū quicquid uoluerint anteponūt, ventrēq;.i.appetitū carnis spūi subijciūt,& supponunt. Gen.4. Sub te erit appetitus tuus, & tu dn̄aberis illius. Sed ꝓ certo illi, qui sunt mortui per pct̄m, faciūt econuerso, qa.s. ventrem præponunt dorso, carnē spūi, lasciuiā patientiæ, iniquitatē iustitiæ, & licentiā præferunt disciplinæ, de quib. in Ps. obscurentur oculi eorū ne uideant, & dorsum eorum sp incurua. ¶Pisces aquilonares pręualēt australibus & hoc quia ventis uehementib. & frigidis melius depurant, quia aquæ q̄ sunt nutrimentū piscium, motu ampliori agitātur, & per consequens magis à quacunq; putredine ꝑseruant. Sic verè illi qui in aquilone aduersitatis, in frigore paupertatis generantur, præualent illis, qui in australi ꝓsperitate feruent. Aduersitas. n. à superfluitatibus purgat, et liberat, ꝓsperitas verò superfluitate, et uitia aggregat, & augmētat. iō dr̄ Iob 38. Ab aquilone aurū uenit. Pisces vt dicit Isid. hn̄t memoriā certum est, qđ ex eo probat, quia in piscina Bethleē ipse vidit, ꝙ pisces, q panē accipere ab astantib. soliti erāt, post hoīes circa piscinā euntes, turmatim incedebāt, & primi pastus memores alium expectabant. ¶Teste ēt Pli. & Amb. pisces nouerunt tp̄s quo debent ad pastū procedere, vel redire. Hn̄t ēt domicilia, quæ à nullo eiusdē gn̄is inuadūtur, ad quæ ēt redire facto pastu cōperiunt. Hęc .n. oīa prout dicit idem Amb. impressit eis natura, quæ verè magistra ē pietatis. In hoc charissimi excitat humana discretio, ne oberret, quia multo fortius hō dēt hn̄e memoriā de ꝑteritis, & futuris. Dēt. n. recordari, & cogitare, q sunt illi, q proiiciunt ei panē. i. qui sunt benefactores, vt eisdē regratietur. Dēt ēt scire, & discernere, qn̄ dēt pastum, bonorum tpalium quærere, & qn̄ debet ad cōsciam suam redire, & qn̄ dēt per bona parere, & qn̄ debet ad propria domicilia Paradisi à mūdi fluctib. reuenire, quia si bruta hoc faciunt, peiores sunt, q̄ bestiæ qui horū memoriā perdiderunt, contra quos dr̄ in Ps. Obliti sunt beneficiorum, eius nō fuerūt memores multitudinis miæ suæ. Ideò reprehēdit dn̄s Apostolos Mat. 15. dicens. Adhuc, & uos sine intellectu estis supple, qui uiderit qđ bruta faciunt facta sua. ¶Arist. in lib. de vita et morte, dicit, ꝙ aquatica sunt breuioris vitæ quam gressibilia. Qđ fit (vt ait) quia sunt nimis fluxibilia, & mollia, & qa ēt sunt sāguine carentia pro maiori parte. Sic verè illi breuē hn̄t uitā grē & perseuerantiæ, qui in aquis, i. in deliciis conuersant, quia vt cōiter tales moriuntur faciliter per per pct̄m. vnde 1. ad Tim. 5. dr̄, ꝙ vidua viuēs in deliciis, mortua est. Qđ potissimè accidit qn̄ sanguine carent. i. qn̄ non hn̄t memoriam mortis, & sanguinis Iesu Chr̄i, quia sicut dr̄ Leu. & Deut. 22. Aīa oīs carnis in sanguine est. Anima dico. i. vita. Tales. n. vt cōiter sunt molles, inconstantes, & luxuriosi, & ideo sunt faciliter corruptibiles, & defectuosi. Apoc. 9. Multi hoīum mortui sunt de aquis. Cuius tn̄ est cōtrarium in gressibilib. & in assuetis laborib. atq; pęnis, & in paupertate viuentib. qa .s. tales diutius in grā & in bono ꝑseuerare noscunt. Dan. 5. Rex inæternum uiue. ¶Pisces debiliter vident, maximè de nocte, qđ fit, quia oculos hn̄t sp apertos, cum careant palpebris, & ideo visus debilitatur in ipsis, spiritu visibili continuè exeunte. Sic multi sunt qui visum discretionis hn̄t debilem, maximè de nocte. i. in rebus difficiliorib. & obscuris, & in rebus spūalib. & profundis, & maximè in nocte mortis, quia. s. de ista nihil cogitāt, sicut potissimè sunt mundani, de quib. in Ps. dr̄. Oculus hn̄t, & nō videbunt. Et hoc fit, qa oculos hn̄t apertos & expositos ad mundana, & iō cōtinuè spiritu. s. spirituali sensu ab eis dilabēte, necesse est ꝙ visus discretionis in eis tenuetur, & ꝙ uitiorum laqueis, & dæmonū tentationibus capiantur. Ps. Obscurētur oculi eorū ne videant. ¶Teste Arist. quāuis pisces nō sint naturaliter acuti visus, vident tn̄ melius in parte dextera, quam sinistra. Sic verè homo quāuis sit hebes inscius, & ignarus, semper tn̄ debet melius videre illa quæ sunt ad dextera. s. bona spūalia, & æterna, q̄ illa quæ sunt ad sinistrā. s. bona terrena. vnde ipse debet dicere illud Gen. 13. Si tu ad sinistram ieris, ego ad dexteram ibo. Vel dic, ꝙ iste est Christus, qui oculo misericordiæ suæ videt melius illos qui ambulāt in dextera. i. in affectu bonorum spiritualiū, quam illos qui ambulāt ad sinistram terrenorū. Quod potissimè fiet in iudicio, qn̄ dicet his qui ad dexterā erunt. Venite. aliis aūt. Ite Matt. 25. Vel potest dici de malis, qui libētius vident prospera q̄ aduersa, & dextera q̄ sinistra. ¶Teste Arist. pisces qn̄q; dormiunt, sed cōiter ēt dormiendo sp solent caudam mouere. Dormiunt ēt aliqui ita fortiter vt dicit Plin. ꝙ etiam manibus possint capi. Tales sunt multi q in aquis mūdanæ prosperitatis ita sopiūtur, & delectantur, ꝙ ibi sine difficultate à diabolo capiuntur :i. nullo. nā per bona opera mouentur, nec ad aliquod exercitium agitātur. caudam tn̄ dn̄r mouere, inquantū motum bonorum operum in cauda. i. in fine vitæ sperāt finaliter exercere, quia br̄ totum corpus dormit, & est immobile præter caudam. i. totam uitam uolūt uoluptati dare præter finem, sp sperāt in cauda. i. in fine vitæ pœnitere, ꝙ ibi motū bonorum operum adimpere. Apoc. 9. Potestas eorum ī caudis eorum. Vel dic ꝙ cauda q̄ retro stat, consciam significat quæ hodie postponitur in mundanis. Talis tamen conditionis est ista cauda, ꝙ nunquam cessat à motu. i. à remorsu, dato ꝙ hō dormiat in peccato. Vel pōt dici, ꝙ dato ꝙ totum corpus. i. tota vita nostra dormierit in pèccatis, cauda tn̄. i. finis, vitæ, & senectus non demet dormire, sed emendando iuuentutis delicta, in bonis operibus. se mouere. ¶Pisces ꝟm Amb. in hoc sunt dissimiles animalibus, quia non delectant in tactu seu in lenimēto manuum, vel applausu. Tales, sunt viri iusti, & maximè tales debent esse boni principes, & plati, quia vere isti non delectantur in applausu adulalorū, nec in verbis commendatitiis deceptorum. A talibus. n. pisces. i. deuoti, & iusti fugiunt, in quibus tn̄ bestiæ. i. peccatores delectant, & obdormiunt, quia. s. palpari cum blanditiis semp volunt dicentes illud Esa. 30. Loquimini nobis placētia &c. ¶Dicit Arist. vbi supra, ꝙ pisces qn̄ pullificat, cibant pullis suis. Sic verè multi sunt mali iudices, & prælati q proprios pullos, & subditos comedunt, & deuorant per rapinas. Eze. 5. Patres comederunt filios in medio tui. Sicut. n. pisces maiores comedūt minores, ita ꝙ ēt illis, q sunt de propria spē vel gn̄e nunquam parcunt, sic inter auaros, & crudeles maior, & potentior minores deuorat, & quod peius est ēt illis qui sunt eiusdē speciei generis vel patriæ, ēt si sint proprii filii & subdit, nunquam parcunt Hie. 19. Vnusquisq; carnes amici sui comedet in obsidione. ¶Oēs pisces generaliter inuicem se comedūt, excepto quodā aīali ꝙ Arist. Fustaleon uocat, & hoc iō quia carnes nō comedit oīno. Pisces significant mūdanos, qui alter alterutrum per litigia deuorant, & infestāt. Fustaleon verò significat religiosos, & maximè prędicatores, quia. s. isti carnes non dēnt comedere, nec carnes ēt aliorum per detractionē vorare, & per consequens nō debet alter alterum molestare. Vel dic ꝙ pisces sunt detractores, qui carnes. i. vitas, & mores comedūt aliorū. Deu. 32. Gladius meus deuorabit carnes. Fustaleon vero significat iustos, qui. s. per detractionē carnes non comedunt aliorum dicentes illud. Ps. Nunquid māducabo carnes Taurorū aut sanguinē hircorū potabo, q. d. nō debeo. ¶Pluuia impinguat pisces. veruntamē multi sunt pisces quos pluuia excęcat, non quia multa, sed qa frigida, vt dr̄ in lib. de natura rerum. Pluuia est ꝓsperitas, qua mali impinguātur, & si nimia fuerit, per obstinationē, & malignitatem excæcantur, quia ꝟm Senecā, fortuna quē nimium fouet, stultum facit. Hoc tn̄ non est rōne istius pluuiæ, quia prosperitas de se bona est. vt. n. dicit Seneca. li. de paupertate, nō in reb. vitium est, sed in animo. Sed rōne frigoris indeuotionis quod solet cōiter in talib. abūdare, & talem pluuiam comitari. Deut. 28. Percutiat te dn̄s egestate fame, & frigore. ¶Pisces lōgi ꝟm Pli. impinguantur vento aquilonari, ampli vero australi. Aquilo frigidus est aduersitas, & iste est q̄ gratiis, & uirtutib. impinguat pisces longos. i. illos, qui sunt constantes, & fortes & diu in bono perseuerantes. Prou. 3. Longitudo dierum in dextera eius. Auster aūt uentus molis est prosperitas, & ista est quæ impinguet amplos, & latos. i. misericordes, & charitatiuos, bona sua aliis per eleemosynas extēdentes, quia br̄ prosperitas proficit piis, & liberalib. aduersitas vero ꝓficit longis. i. diu perseuerantib. & constantib. Ideo Christus dicit de ecclesia. Can. 4. Surge aquilo, veni auster, persla hortum meum, & fluant aromata eius. ¶Pli. li. 10. dicit ꝙ pisciū omne genus mira celeritate adolescit, & crescit. Sic procul dubio mali in mūdo cito crescūt, & per diuitias cito, & subito magni fiunt, & de paruo. i. de humili plebe, & statu ad quan-

quantitatem status crescunt. Hest. 10. Fons paruus creuit in 41 fluuium magnum. ¶Scdm Amb. in Hexameron, sicut auib. sic, & piscib. cauda pro gubernaculo est in natando, Cauda aīæ, est consideratio finis, quia pculdubio in opere ista cauda, i. consideratio finis, est directio operātis. Iō dicebat ver sificator ille, Quicquid agas, sapienter agas, & respice finē. Vel dic, ꝙ ista cauda, est consideratio mortis, quæ pro certo est cā qua benè operando natamus, & qua directè qđ uolumus ambulamus. Iuxta illud Eccl. 8. In oīb. operib. tuis me- 42 morare nouissima tua, & inæternum non peccabis. ¶Secundum Amb. vbi supra aqua bona mater est piscib. Aquæ. n. respiraculum piscib. tribuūt aquæ oua sua pisces cōmittūt. Pisces ēt neq; nidos texunt, nec diuturni fotus laborem sentiunt, non cū sui molestia nutriunt, quin potius aqua quę fętum ipsum recipit, quodā naturæ gremio, velut nutrix blāda suscipit, & aīal celeri fętu reddit. Aqua quæ dr̄ quasi æqua, sigñat, ipsum Deum, vel Virginē gloriosam, religionē vel ecclesiam militātē, Pisces verò sunt hoīes deuoti, & pfecti, qui pro certo istis deuotis, & religiosis est aqua diuinę grē vel ēt ipsa religio bona mater, Sicut. n. uidemus, non oportet, ipsos nidificare, nec fouēdo pullos suos seu filios laborare. Oua. n. sua. i. uota, & desideria aq̄ diuinæ prouidētiæ cōmittunt, quę cito, & celeriter ipsis ignorantib. multotiēs adimplenī, vel saltē in melius cōmutantur. Ista est. n. blandissima nutrix sua, quæ curā hēt de filijs plusquam ipsi, vt ipse dn̄s dicit illud Ose. 11. Ego quasi nutritius Ephraim. Et illud Ps. Iacta cogitatum tuum in dn̄o, & ipse enutriet. vt ēt de ecclesia vel religione dicatur illud Eze. 31. Aquæ nutrierunt il- 43 lum, abyssus exaltauit illum. ¶Nullus piscis nidificat ſm Arist. quia. s. ab aqua sine labore recipit nutrimentū, & pullos suos aquæ cōmittit, præter fucā sine phicin, qui est piscis, & alga nidum faciens, & ibi pullos pariēs, & nutriens. Sic verè nullus religiosus debet nidū proprii status facere, Sed aquæ diuinæ grē se, & pullos. i. parentes, & deuotos per orationē cōmittere, & de nido diuitiarū tpalium non curare. Cuius tn̄ quidā cōtrariū faciunt, qui ēt in ipso mari religionis de alga, & herba maris, i. de ipsis bonis religionis, & ecclesiæ nidū sibi cōstituunt, vbi se & pullos. i. parentes, & nepotulos nutriunt atq; ponunt, sicut de quibusdā medicātib. inuenitur, qui cōtra naturā aliorū piscium. i. aliorū pręcessorum suorū nidificāt diuitias acquirēdo, vt sic non pisces propriæ dicantur, sed aues. Mat. 8. Vulpes foueas hn̄t, & uolucres cęli nidos filius aūt hoīs, i. bonus religiosus nō hēt 44 vbi caput suum reclinet. ¶Pisces qn̄q; infirmātur. Nā chalcides pisces sunt in quorum brachiis inueniuntur pediculi, à q̄b. sæpius occidunī, vt dicit Arist. Sic uerè uermes multorū malorū desideriorū branchias amplexuum, & affectuū nostrorum qn̄que taliter obsident, ꝙ mortē diuersorū pc̄torū 45 parāt. Act. 12. Consumptus vermib. interiit. ¶Inter ipsos pisces multæ sunt inimiciæ. Nam vt dicit Plin. mugil, & lupus mutuo flagrant odio, Concha, & murena inuicē sibi nocēt Locusta polypum videre pauet, & si propè uiderit oīno morit, & sic de aliis plurib. Sic uerè charissimi inter hoīes inueniunī inimicitiæ infinitæ, Mugiles. n. & Lupi. i. ipsi mali inuicē se odiunt, Conchę ēt. i. uelati hypocritæ, murenas. i. uiros deuotos non diligunt. Locustæ insuper. i. pauperes, ipsos polypos. i. tyrannos metuunt, & sic inter diuersos diuersimodè lites & inimicitiæ ip fiūt. Gen. 3. Inimicitias ponā inter te, 46 & mulierē, & semē tuū, & semē illius & c. ¶Pisces si biberint oleum moriuntur, sicut dicit Pli. Sic verè illi qui oleū adulationis vel deliciarum bibūt, morti vitiorū succumbunt. Dicat ergo hō illud Ps. Oleū pc̄toris nō impinguet caput meū. 47 ¶Secundum Arist. quidā sunt pisces qui solum luto, & cęno nutriuntur, sicut carabus siue locusta, qui luto uiuet, iō est lutosus, quia cū capitur, in eius interiorib. multum de luto inuenitur. Huic est auarus similis, q in luto, & cęno diuitiarum solum inuenit nutrimētum, & ibi tm̄modo delectatur & ideo cū captus à dęmonib. p mortem fuerit, in eius interiorib. i. arcis, & absconditis multum de luto. i. de cōgregatis diuitiis inuenitur. Abac. 2. Væ ei qui cōgregat non sua, usquequo aggrauat super se densum lutum. Vel potest dici cōtra detractores, qui luto, & cęno. i. vilib. aliorum defectibus nutriunī, & ipsos per obloquutionē in ore suo ponere 48 delectanī. ¶Pli. li. 9. c. 16. dicit, ꝙ sunt quædam pisciū gn̄a inter quos nō sunt mares, sicut (inquit) sunt erythini, & chromes, cuius inquit signum est, quia omnes inueniuntur cum ouis. Expone sicut infra lib. 14. de amazonia.

De Halecibus. Cap. 2.

Haleces sunt pisces marini parui, & sapidi, qui optimi 1 sunt tam recentes, q̄ sicci, & hi certis tpib. s. ab augusto usq; ad finē. Decembris in mari apparent, vbi in maxima copia vsib. hoīum diuino munere capiendos se exhibēt. Aliis aūt tpib. ita in secretis maris absconduni, ꝙ uix aliq inueniuntur, vt dicit Isi. & sensu ēt experitur. Tales dēmus esse, quia tam recentes quā sicci. i. tam iuuenes q̄ antiqui debemus apud Deū, & hoīes esse boni. Certis uerò temporib. debemus apparere, & maximè qn̄ necesse est. s. in hyeme tribulationū, nos dēmus aliorū vsibus, et utilitatib. exhibere, & qn̄ non est necesse, iterū ad secretum maris cōsciæ recedere, & abire, Istud potissimè pertinet ad pręducatores, q ad utilitatē aliorū certis tpib. debent ire, tandē facto officio se debent in maris secreta. i. in suum claustrum, & conuētū recedere, & abire. Hier. 8. Turtur hirūdo, & ciconia cognouerunt tempus aduentus sui. Eccle. 3. Tempus loquendi, & tp̄s tacendi. Vel pōt dici, ꝙ haleces. i. religiosi dum sunt i pfundo maris. i. in claustris, & conuentib. suis, vbi à retib. secularium absconduntur, tuti sunt, qn̄ verò apparent, & qn̄ ad publicū ueniunt, & mundi negotiis se exponunt, tunc piscatorib. i. dæmonib. prædæ fiunt. Ideo consulitur. Esa. 26. Vade populus meus, intra in cubicula tua, & abscondere. ¶Ha- 2 leces ex sola aqua dn̄r uiuere. Quod patet, quia extra aquā nō uiuunt ēt per momentū, imò ēt eodē momento quo tangunt aerem, moriuntur. Et istæ solitæ diutius possunt seruari, quam quicunq; alii pisces. Oculi earum in aqua lucent ut candelæ, sed horū splēdor moritur cum eisdē, quia. s. extra aquam perdunt non solum uitam, sed ēt oculorū splendorem, vt dicit Isid. Charissimi. Mare est status pn̄iæ. Aqua est diuina scīa vel gra. Aer verò est mūdi vanitas vel prosperitas. Sic est ergo ꝙ halec. i. iustus qui re uera diu sine corruptione pc̄ti seruari pōt si sale sapiētiæ sit conditus, ex aqua deuotionis, mīæ, grē, & scīæ totale recipit nutrimētum, & spūalis uitæ aīæ cōplementum. In ista. n. nō solum hēt spūalis uitæ perfectionē imo ēt oculorum intellectus splēdorem, & discretionem, quia. s. in mari pn̄iæ, & scīæ, et deuotionis nō solū spūaliter Deo uiuitur, imò ēt splendor veritatis, & sapīæ ibidem clarius intuetur per quē ipse dn̄s subtilius cōtemplatur. Apo. 1. Oculi eius sicut sol in uirtute sua lucent. Veruntn̄ statim ꝙ hō exterius ad aerē mūdanæ prosperitatis, et uanitatis exponiī, et ab aquis eiusmodi extrahiī, necesse est ꝙ spūale p uitia moriatur, et ꝙ lux oculorū ipsius hebeteī. Ista uidemus de illis quia statu perfectionis, ad mundana transeunt, & relicto Deo, et deuotione, et religione vel ecclesia, ad secularia se exponunt, q. s. morte multorum uitiorum prosternuntur, et lumine discretionis, et sapientiæ quantum ad illa, quæ ad salutem pertinent, spoliantur. Quod ēt in scientialib. apparet, quin pro certo oculus intellectus obtūditur. .. qn̄ aqua studij dimissa, ad negotia pertransitur. Ps. Lumen oculorū meorū, et ipsum nō est mecū. vnde Bar. 3. dicit scriptura. Disce ubi sit uirtus, vbi sapiētia, ubi sit prudentia, ubi sit longinquitas vitæ, vbi sit lumē oculorū, et pax. q. d. solummodo in aqua religionis et deuotionis. ¶Haleces ſm Isid. vbicunq; supra mare uiderint lu- 3 men, gregatim ibidem conueniunt, et hac cautela ad retia deducuntur. Sic verè multi sunt qui lumine prosperitatis taliter delectantur, ꝙ dum ad aspectum ipsius conueniunt, et dum ad eius pulchritudinem attendunt, retibus malarum complacentiarum inuoluuntur, et sic à diabolo capiuntur, et per diuersa uitia occiduntur, & sic unde sperauerant lætitiam, miseriam, et periculum consequuntur. Quod etiam contra iuuenes dici potest qui videre lumen, idest pulchrans mulieres delectantur, quibus mediantibus per mala desideria capiuntur. Esaiæ. 59. Expectauimus lucem, et ecce tenebræ.

De Anguillis. Cap. 3.

Anguilla ſm Isid. ab anguis dr̄ similitudine est. n. piscis 1 lubricosus, et flexuosus, ultra modū, difficilis ad tenēdum, difficilis ēt ad excoriandrū. Nā sicut dr̄ in lib. de natura rerū, excoriata adhuc solet uiuere, & etiā scissa aliquārr palpitare,

palpitare. Diutissimam.n. habet vitam. Aquis fluuialibus claris gaudet, semina & oua aliorum piscium comedit, & ex limo gñat, & venit. Tales sunt viri falsi, cautelosi & iniq, quia .s. isti ita sunt flexuosi, & lubricosi ꝑ diuersas cautelas, ꝙ vix aut nunq̃ possunt in vno loco verbo teneri, nec i uno ꝓposito custodiri. Anguillæ.n.i. diabolo sunt similes, & iõ lubricosi sunt, & variabiles, & fallaces. Act. 2. Impossibile erat teneri illũ. Isti.n. nascuntur in culpa, & generãtur ex limo carnalitatis, gaudẽt aquis claris mũdanæ ꝓsperitatis, semina & oua.i. diuitias aliorũ deuorãt rapacitate vsuræ, & crudelitatis, duram, & longã habent vitam malæ, & obstinatæ voluntatis. In vita.n. sua mala sunt radicati, & ibidem ad perseuerã dum diutissime confirmati. Eccl. 7. Impius longo viuit tempore super terram in malitia sua. Et ideo benè dr̃, ꝙ isti difficiliter excoriantur, quia pro certo difficile est, ꝙ tales pelle suæ malæ cõsuetudinis per cõuersionẽ spolientur, iuxta illud Eccl. 1. Peruersi difficile corriguntur. Nam si q̃s prædicator velit tales excoriare, & cõuertere, vix aut nunq̃ poterit ipsos verbis, & exẽplis taliter scindere, quin ipsos sem̃p sentiat palpitare, & in cõtrariũ allegare. Qđ potissimè verũ est de hẽticis, & ẽt de obstinatis, q̃ ẽt excoriati, & cõuicti, & sẽ per aliquid in contrariũ murmurant, & susurrant. Radicata est.n. illa mala uita in ipsis, & non possunt recedere, nec à malis suis opinionibus resilire, figurati in pisce Thobię, quẽ postquã de fluuio extraxisset in siccum, cępit ante pedes ipsius palpitare, sicut dr̃ Thob. 6. Vel ista possunt dici cõtra superbos, qui etiam reducti ad statum infœlicitatis, nudati, afflicti, & tribulati, adhuc palpitãt, & rebellant, & cũ aliud nequeant, suspirant, murmurant & reclamãt. Figura in Saul 2. Reg. 1. qui occisus adhuc viuebat, dicens. Adhuc tota anima mea in me est, & tenent me angustiæ. Vel põt dici de bonis, qui ẽt excoriati temporaliter, & corporaliter nudati, & scissi per tyrannos, vitã gratiæ non perdiderunt, sed ẽt mortui corporaliter, & diuisi, vitam istam palpitãdo miraculis oñderunt, dicentes illud Apostoli ad Gal. 2. Viuo ego iam non ego, uiuit aũt in me Christus. Vel põt allegari de beato Bartholomeo, qui etiam excoriatus viuebat, & viuens alijs prædicabat. Leuit. 1. Detracta pelle hostiæ corpus in frusta concident. ¶Anguilla ad vocem tonitrui commouetur, in aquis turbidis pascitur, Pleiadibus occidentibus maximè capitur assata melior inuenitur, & eius pinguedo auribus medetur, sicut dr̃ in eodem li. de natura rerum. Tales fuerũt sancti, q̃a pro certo isti tonitruum diuinarũ cõminationum, & prędicationũ timuerunt, in aquis turbidis tribulationum nutriti, fuerunt & stellis Pleiadibus pluuialibus occidentibus.i. mũdi cõsolationibus eis deficientibus capti sunt, & conuersi ꝑcipuè extiterunt, & sic se assari, & nudari pro Christo permiserunt ita, ꝙ pinguedo.i. sanguis, & martyrium ipsorum, vitia aurium.i. duritiam auditorum efficaciter sanauerunt, q̃a .s. oĩs obstinatio, & duritia tollitur, & homo ad credendum, eorum exemplo ĩducitur, qñ sanguis, & fides martyrum cogitatur, & maximè beati Laurenti, qui ad literã assatus extitit, & crematus. Psal. Sicut adipe, & pinguedine repleat aĩa mea. ¶Sicut dr̃ in eodem lib. de natura rerum, anguilla mortua sola inter pisces nõ fluctuat nec super aquam sicut alij, mortui supernatat, nisi solum cũ aquis putrefacta fuerit, & dissoluta. Istud põt applicari ad quosdã peccatores, qui quãuis peccatis sint mortui nunq̃ tñ per superbiam supernatãt imo semper vtilitatem proprij status cogitant, & ad fundũ, per humilitatem descendunt, & iõ de talibus peccatoribus dicit beatus Greg. ꝙ nũquã Deus mentẽ deserit, quę se esse in tenebris recognoscit. Et hoc patet, quia pro certo qñ tales putrefacti credũtur, & ex toto aquis vitiorum corrupti tunc de peccato eriguntur, & quasi miraculose a Deo cõuertuntur. Non desperet igit̃ pc̃tõr, q̃ ex morte culpę, quam secum hẽt humilitatẽ cõcepit, & ad fundũ descendit, q̃a Deus finaliter tales cõuertere cõsueuit. Iob 11. Cũ te cõsumptum putaueris, orieris vt lucifer, & hẽbis fiduciã, proposita tibi spe, & defossus securus dormies. Isti.n. sunt cõtra naturam aliorũ pisciũ.i. pc̃tõrum, q̃a .s. qñ mortui sunt ꝑ pc̃m̃, tunc magis sunt sup̃natãtes, & vagãtes, sup̃bi, variabiles, incõstãtes, et seipsos ꝑ iactãtiã efferentes, et in suis vilitatib. gloriãtes. Prou. 18. Impius cũ in ꝓfundũ pc̃tõrum uenerit, cõtemnit. Vl' põt allegari cõtra obstinatos, q̃ mortui ꝑ pc̃m̃ nunq̃ ꝑ pñiam volunt resurgere, sed ĩ cęno deliciarũ ĩferius sp̃ esse. Exo. 15. Descenderunt in profundum quasi lapis, nisi fortè, qñ sunt putrefacti.i. senes, et inueterati in vitijs, et corrupti. Vel põt dici de dãnatis, qui mortui latẽt inferius in inferno et putrefacti finaliter resurgent in iudicio. Vel dici põt gñaliter de mortuis uniuersis, qui mortui iacẽt inferius in sepulchro, undè per resurrectionem nõ supernatabũt nec resurgẽt, nisi in die iudicij, qñ ex toto corrupti fuerint, et cõsumpti. Vnde illud prædictum Iob 11. Cum te consumptum etc. ¶Secundum Pli. plus viuit anguilla sine aqua flante aqlone, q̃ austro. Sic uerè plus uiuimus uita gratiæ, et melius in aquilone aduersitatis, q̃ in austro ꝓsperitatis. Eze. 27. Ventus auster contriuit te. ¶Anguilla nunq̃ hyemat in aqua parua, sed potius in profunda, timet.n. fortè ꝙ si gelaret̃, moreretur. Sic uerè in hyeme tẽtationis nõ debemus esse contenti modica aqua gratiæ, deuotionis uel lachrymarũ, sed potius recurrere ad profundam, quia alia gelu obstinationis, et indeuotionis nos posset gelare, et uita gratiæ spoliare. Eccle. 43. Frigidus ventus Aquilo flauit, et gelauit crystallus.

De Abide. Cap. 4.

ABides s̃m Alberi. aĩal est Marinũ quod primo est, aquosum, et nutrimẽtum eius est aqua, deinde uerò mutat̃ eius forma conditio, et nomen, et uocatur astoyes, et efficitur animal terrestrè, in terra habitans non in aqua, et hoc mirum, ꝙ mutata forma, et dispositione membrorum, morum, ẽt cõditio commutetur. Tales ꝓculdubio sunt apostatæ, qui .s. in principio sunt aĩalia marina, et in mari religionis, et fidei natantia, aqua diuinæ gratiæ uiuentia, sed ꝓ certo processu temporis ipsi de pisce mutãtur in bestiã .s. mare, religionis dimittentes, et ad terrãm.i. ad mundum se ꝑ apostasiam conuertentes, mutant sibi formam .s. in habitu ne cognoscantur, conditionem .s. in moribus, ut secularibus conformentur, et ẽt aliquotiens mutant nomẽ, ut .s. alij esse credantur. Ps. Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum. Et breuiter isti ex toto fiũt terrei, terrenè, et temporaliter uiuentes, et mare religionis præ cæteris abhorrentes. Vel põt dici de religiosis, qui postmodũ fiũt prælati, et qui de contemplatiuã ueniunt ad actiuã, q̃a .s. qñque ex toto uidentur conditiones mutare. Mutant.n. nomẽ rõne dignitatis, et sic iuxta cõe Prouerbium, cum mutatione noĩs mutant mores. Qđ apparet, quia primo erãt aquei, deuoti, marini, pœnitentes auari, qui tñ q̃nq; fiunt terrei, et amari, ita ꝙ in forma, et conditione sicut in noĩe inueniuntur, uarij, et diuersi. Esa. 8. Voca nomen eius, accelera, spolia detrahe, festina prædari. Vel põt dici de religiosis, q̃ in principio qñ sunt nouitii, sũt pisces.i. deuoti, flebiles et aquei tãdem uerò mutata conditione fiunt bestiæ, et crudi, indeuoti et terrei. Sap. 19. Quæcunq; natãtia in terra trãsibant. Qđ potissimè apparet de religiosis mendicantibus, qui terreis negotiis se occupãt indiscretè. Vel põt dici ĩ bono de illis, qui ad dignitates noĩantur, et eliguntur, utpote qui iã nõ clerici sed episcopi noĩantur, ꝙ .s. ipsi cũ mutatione noĩs ẽt cõditiones, et mores in bonũ mutare tenẽtur, q̃a si prius erãt pisces.i. carnales et aquei, tñ ex tũc debẽt esse aĩalia.i. iusti, aĩati fortes, et terrei. Figurati in Ioseph, quẽ Pharao præficiẽs ægypto mutauit nomẽ eius, et uocauit eũ saluatorem, sicut dr̃ Gen. 41. Vel põt dici de Christo, qui primo ante incarnationem erat aĩal marinũ .s. Deus per rigorem iustitię auarus, sicut exemplis pluribus cõprobatur. Sed ꝓculdubio iste tandẽ in incarnatione fuit mirabiliter trãsmutatus, qñ de Deo hõ, et de pisce animal est effectus, tunc.n. mutauit formam, carnẽ vestiẽdo, mutauit conditionẽ, pietatem et misericordiam induendo, mutauit nomen Iesu ab Angelo uẽdicãdo. Mutatus est igitur de Deo in uirũ, de iusto in pium, de Deo ĩ Iesum. Mutatus est in forma ꝑ noui habitus assumptionẽ 3. Reg. 22. Rex Israel mutauit habitũ, et ingressus est bellum. Itẽ mutauit se in conditione per pietatis ostensionem. Exo. 13. Primogenitum asini mutabis oue. Mutat⁹ etiã est in noĩe per noui noĩs impositionẽ, quia .s. sicut dr̃ Lucæ 2. Vocatum est nomen eius Iesus. Esa. 62. Vocabitur tibi nomen nouum, quod os domini nominauit. Et breuiter iste qui à principio in aqua æternę uoluptatis, et in profundo maris paradisi habitauerat, terrestrè animal est effectus, inquantum in terra cum hominibus fuit personaliter conuersatus. Baruc. 3. Postea in terris uisus est, et cum hominibus conuersatus est.

De aphora.

De Alphora. Cap. 5.

Alphoras ſm Iſi.piſcis eſt modicus, & iſte ſine coitu ex limo aquæ naſcitur, cito.n.diſſoluit, & parũ durat pro diderunt tamen nautæ, ꝙ ſi piſcis iſte diſſoluatur, dum tamẽ remaneant caput, & oculi eius, iterum renaſcens longo tẽpore durabit, ſicut dicit Ariſt. Talis piſcis fuit Chriſtus, iſte .n. non ex ſemine virili, ſed diuino ſpiramine fuit natus, parum durauit in mundo .ſ. ſolum triginta duobus annis cum dimidio, poſt quos fuit morte terribili diſſolutus. In ipſo tñ remanſerunt caput, & oculi.i.diuinitas & aīa, quæ mori.l. nequiuerunt, & iõ renatus eſt reſurgendo, & diu poſtea durabit, & durat æternè perpetuè permanendo. ad Ro.6. Chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Vel pōt dici de peccatore, qui quãuis per peccata videatur penitus diſſolutus, non eſt tñ de eius conuerſione pp hoc deſperandũ, dũ tñ caput fidei, & oculi diſcretionis remanſerint in eodẽ, ſemper.n. pōt per gratiã renaſci, & per pęnitentiam ad ſtatum gratiæ reparari, & poſt etiam perſeuerando diutius, & cautius immorari. Io.11. Qui credit in me, etiã ſi mortuus fuerit, uiuet, & oīs qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum. Vel pōt dici de vſurarijs, & balliuis, qui quamuis qñq; per aliqua infortunia diſſoluantur, & ad paupertatem, & miſeriam deducantur; dum tamen eis remaneat caput, id eſt corrupta ſua intentio, oculi id eſt cautela; & circunſpectio, ſemper ſolent ad ſtatum priſtinum reparari; & ad maiores dignitates, & diuitias eleuari. Heſter 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum.

De Albirem. Cap. 6.

Albirem vt dicit Ariſt. eſt piſcis marinus habens cutem fortiſſimam, adeo ſpiſſam & duram; vt ea milites utãtur pro galea, faciunt enim ſibi quaſi pileum de cute piſcis huius, & ſub galeis ferrei ponunt illud, quadam enim occulta virtute ictib. reſiſtit; & ſi accidit percuſſio; gladii, in illo dolorem non inducit. Piſcis iſte ſignificat Chriſtum ſanctos, & bonos eccleſiaſticos & prælatos. Iſti.n. cutem.i. aīæ, & corporis conſtantiam duriſſimã habuerunt, inquantum ꝓ Chriſto tribulationibus reſtiterunt. Iob 7. Cutis mea aruit & contracta eſt. Nos igitur ſi milites Chriſti fuerimus de cute iſta.i.conſtantia ſanctorum per imitationem ipſorum nobis contra ictus aduerſitatem, patientiæ galeã faciemus, & ipſa taliter armabimur, & dolores mũdi pœnarũ minimè ſẽtiemus. Si.n. cogitamus quãta Chriſtus & ſancti ſuſtinuerũt, & qualem cutem habuerunt, diſcrimina tolerãdo, pro certo uirtutem patientiæ concipiemus, eorum exempla ſequẽdo, & ſic galeati non ſentiemus nec reputabimus mundi pęnas Prouerb.23. Verberauerunt me, & non dolui, traxerunt me, & non ſenſi. Galeam ergo ſalutis aſſumite, & gladiũ ſpiritus, quod eſt verbum Dei. Vel ſi vis per galeam iſtam, intellige fidem, quę de cute.i.patientia martyrum roboratur &c. ſicut ſupra. Vel dic, quod milites fuerunt martyres, qui cute .i.conuerſatione & patientia Chriſti ſe armauerunt, & ideo nulli ictus gladij ipſos vincere potuerunt.

De Ariete maris. Cap. 7.

Aries maris ut dicit Pli.li.9 c.44. eſt piſcis qui graſſatur ſicut latro. Nam in umbra magnarum nauium in ſalo ſtantium occultatus, ſi quem natandi voluntas inuitat, expectat, erectoq; extra aquam capite, piſcantium cymbas ſpeculatur, ut occultus adnatans arripiat, & ſubmergat. Tales arietes ſunt officiales uel balliui, q.ſ. in umbra magnarũ nauium.i.magnorũ dñorũ, & ſub velamento ſeruitij, & officij ipſorũ in ipſa aqua deliciatũ manentes, & caput intẽtionis ꝓuerſæ ad ſpeculãdũ qd fiat ĩ partib. erigentes, inſidiant̃ natãtib. & in ſubiecta pṫia manentib. & ſi ipſos incautè ꝓcedere viderint, vel ſi cōtra ipſos, quãcunq; minimã īuenire potuerint, ſolẽt occulte explorando, ad eos adnatare, & eos inuadere, & ad ꝓfundũ tribulationũ trahere, & ꝑ exactiones accuſationes et inuaſiones ſubmergere & opprimere. Prouer.23. Inſidiat̃ in vis quaſi latro, et quos incautos viderit, interficiet. Vel dic ꝙ iſte eſt diabolus, q natãtib. et ſe in aqs mũdanæ ꝓſperitatis balneantib. inſidiatur, et eos per diuerſa vitia ſubmergere nitit̃ niſi ꝑcaueant ne labantur. Pſ. Inſidiatur ut rapiat pauperem. Vel poteſt generaliter dici cōtra latrones et homicidas, vel ẽt cōtra uſurarios &c. ſicut ſupra.

De Aureo vellere. Cap. 8.

Avreũ vellus eſt piſcis q lanã in ſi͞itudinẽ auri portat. Vñ dicit Amb. Aureũ uellus mare nutrit, et lanã in ingẽdo ſpẽm metalli gignit, cujus colorẽ (vt ait) nullus adhuc fullo potuit imitari. Et de hoc velleris gñe credit̃ fuiſſe illud pp qđ multæ ciuitates in Troianorũ partib. ſunt exuſtæ. Qđ.ſ. Iaſon in prouincia Colchodorũ q̃ſiuit, ſicut Ouidius in Meta. recitat atq; ponit, et ſicut Dictys in Troiana hiſtoria afferit. Piſcis iſte chariſſimi B. Virginẽ ſignat, q in mari huius mũdi aureũ vellus.i.ipſum Xp̃m portauit, cuius colorẽ, & pfectionẽ, et uirtutẽ nullus adhuc pfectè potuit imitari, nec aliqs fullo vel p̄dicator plene depingere vel deſcribere vel rimari. Eſ.4 Gñationẽ eius qs enarrabit? Iſta eſt.n. illud vellus in Gedeõ habuit ſignũ victoriæ, dũ illud in area ſicca inuentũ, rore madifico plenũ fuit. Iud.6 Quia.ſ.p iſtud vellus, corpus .ſ.Xp̃i, dũ ĩ area ſicca ſine virili ſemine uteri uirginalis ponit̃ ibiq; rore diuinitatis impletur, Gedeon.i. humano generi ſignum ſalutis, & uictoriæ miniſtratur. Vñ de iſto rore in iſto vellere mirabiliter deſcendente.i. de Dei filio hoc uellus aureum habitare dr̃ in Pſ. Deſcendet ſicut pluuia in uellus, & ſicut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. Vel dic, ꝙ iſtud vellus ſignificat exteriorẽ cõuerſationem Chriſti, virginis vel ſanctorum, quæ pro certo ita fuit aurea, præcioſa & alta, ꝙ nullus eſt, qui poſſit eam imitari, vel ad eius ſimilitudinem ſuũ vellus.i.ſuam cõuerſationem tingere, vel eorum ſanctitudini conformare. Eccl.44. Non eſt inuentus ſimilis illi, qui cõſeruaret legem excelſi. quia ſicut dicitur in Pſal. Aſtitit regina à dextris tuis, in veſtitu deaurato.

De Accipenſere. Cap. 9.

Accipenſer ſm Plinium lib.9.ca.17. piſcis eſt apud antiquos valde nobilis, dictus ab aliquibus Elods, qui in hoc mirabilis reputatur, quia contra naturam omnium aliorum ſquamæ eius ad caput, & ad os ex aduerſo tendunt, & ordinant; contra etiam aquam natando meare fertur, vt ait idem ibidem. Per ſquamas iſtas in corpore piſcis, intelligo malos religioſos vel clericos in corpore eccleſiæ. Vnde etiam Behemoht intelliguntur reprobi, quæ diabolo adherent per vitia ſicut ſquamæ, & qui in corpore diaboli inter ſe concordes, & coniuncti ſunt contra bonos Iob 41. Corpus eius quaſi ſcuta fuſilia, cõpactum quaſi ſquammis ſeſe ꝑmentibus vna vni cõiungitur. Quid ergo? proculdubio, iſti hodie oẽs tendunt & eriguntur ſurſum contra caput, os, & oculos .i. contra prælatos, adminiſtratores & viros bonos & doctos. Prælatus.n. eſt caput os quod paſcit oīa membra tpalium adminiſtratores oculi, qui vero, qui rigũt, ſunt alij prudentes & diſerti rectores. Cõtra iſtos ergo vadunt ſquamæ corporis religioniſ vel eccleſiæ.ſ.mali ſubditi eis.ſ. contrarjando, de eis murmurando, & de eorum regimine conquerendo. Can.2. Filij mei pugnauerunt contra me. Cum tñ iſti econuerſo deberent tendere, & iſti capiti ſubditi eſſe & obedire, & ſe ſub eo humiliter ordinare. Iſti.n. retrogradi ſunt & ſemper in oppoſitum, ſ. contra mãdatum ſuperiorũ & contra regulam ſuam, & diuina mãdata ex aduerſo faciũt atq; tendunt. Iud.2. Mandata dñi audientes omnia fecerunt contraria. Vel poteſt generaliter dici de malis, qui contra Deum caput & creatorem omnium, per obſtinationem tendunt, & idem per vitia contrariantur, & contra eum ſe erigunt & contendunt Pſa. Fiant contra dominum ſemp. Vel dic quod piſcis iſte eſt homo, caput intentio, oculus vero diſcretio, os vero quod mẽbra paſcit eſt pietas & deuotio, q̃ .ſ. cibat mentem, ſquamæ vero ſunt carnalium deſideriorũ machinatio: quia proculdubio ſemper tendunt ſquamæ noſtræ, i. carnis appetitus contra caput intentionis & cõſcientiæ, contra oculos diſcretionis & ſapientiæ, & contra os deuotionis atque clementiæ: quia .ſ. ſemper eriguntur carnis deſideria contra animam, & motus corporis contra mentẽ. ideo dicitur 2. Pet.2. Obſecro vos abſtinete a carnalibus deſiderijs, q̃ militant aduerſus aiam. Piſcis.n. iſte ſp in cõtrariũ natat: quia ſcilicet ſenſualitas ſp rationi repugnat: quia ſicut dicitur ad Galath.5. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum.

De Amio. Cap. 10.

AMius ſm Iſid. piſcis eſt ſaxatilis, qui lapidem portat in terius, qui virgulas hẽt in laterib. puniceas & totus ad mundum panni ſerici pulcherrimi eſt coloris. Talis eſt iuſt⁹ qui lapidem viuum Chriſtum per deuotionem continet, & exterius virtutum colorib. per conuerſationem honeſtam ſplendet. Eze. 16. Sumpſiſti veſtimenta tua multicoloria.

De Afforo. Cap. 11.

1 AFforus ſm Iſi. piſcis eſt modicus, qui propter exiguitatem hamo capi non poteſt. Sic verè viri humiles ita parui ſęcant, & exinaniunt ſemetipſos, ꝙ hamo tentatiõis diabolicę non lædũtur. Conſtat. n. ꝙ dum homo humiliter recognoſcit ſuam fragilitatem, & ſic recurrit ad diuinam protectionem, & bonitatem, taliter à Deo adiuuatur, ꝙ nunquam tentationum hamulis ineſcatur. Pſ. Humiliatus ſum, & liberauit me. Vnde de Beato Antonio legitur in Vitis patrum, ꝙ videns mundum plenum laqueis dixit. O Deus quis euadet iſtos? & reſpondit vox de cœlo. Humilitas. Auſtralis. vide ſupra in generali. §. 10.

De Aranea. Cap. 12.

1 ARanea ſm Iſi. genus eſt piſcis, qui in aurib. ſuis aculeos (aliis ſtimulos) habet, & iõ auribus percutit appropinquantes. Aures in ſcriptura deſignant auditum. Tales ergo araneæ videntur, eſſe quidam qui aliis audiendo iniuriãtur, & qui reſpondere non dignantur, ſed quaſi indignos reſpõſione alios reputantes, tacent & audiũt, nec loquunt. Iſti ergo acrius alios lędunt, q̃ ſi eis loquerentur. Et ideo iſti auribus percutere dicuntur, inquantum. ſ. audiendo aliis iniuriari conantur, de quib. dr̃ Prou. 29. Seruus verbis non poteſt erudiri, quia audit quæ dicis, & reſpondere contemnit. Vel poteſt dici contra illos, qui oĩa volunt audire, & qui ſtimulos pruriginis de audiendis rumoribus in auribus habent, quia. ſ. ipſimet ſtimulantur audiendum, & alios ſtimulant ad loquendum, ſimiles Athenienſib. de quib. dr̃ Act. ꝙ ad nihil aliud vacabant niſi aut dicere, aut audire aliquid noui. Vel poteſt dici de bonis diſcipulis, qui. ſ. aculeos diligẽtiæ dẽnt habere in auribus, quib. ſ. ſtimulentur addiſcere, & audire, & quibus ſtimulet alios aliquid dicere vel docere. Et ſic iſta eſt auris audiens, de qua dr̃ Iob 29. Auris audiens beatificabat me. Vel põt dici de bonis ſeruitorib. & religioſis, q acu leum timoris in aurib. debent habere, quo. ſ. ſtimulent, & ſollicitentur audire quid a magiſtris vel a prælatis vel à Deo p̃cipitur, vt ſtatim cum dictum fuerit, per obedientiam impleatur, exemplo Samuelis dicentis 1. Reg. 3. Loquere dñe, qa audit ſeruus tuus. ¶Pli. li. 9. c. 48. dicit ꝙ araneus maris habet aliquos aculeos venenoſos, ſicut etiã dicit de radio Marino, quia ſi quis ipſos incaute calcauerit, pungitur, & veneni malitiam ſtatim ſentit. Sic ſunt multi, qui pro certo aculeos malorum verborum venenoſos habent, intantum, qđ ſi quis eos calcauerit vel contempſerit, ſtatim uenenum, & puncturam, detractionem, iniuriam & infamiam contra eũ mouent. Apoc. 9. Aculeus erat in caudis earum.

De Bochis, qui apud Alber. bocę dicuntur. Cap. 13.

1 BOchæ piſces ſunt fluuiales, lati & tenues, qui cum venãtur ad fundum, deſcendunt, aquam turbãt, dorſum oſtẽdunt, vt non videantur, & euadant. Talis eſt vir humilis, qui piſcatorem diabolum, & rete ſuæ tentationis timens, debet ad profundum conſcientiæ deſcendere per ſuipſius cõſiderationem, debet ſe proſteruere per humilitatem, & ſubiectionem, debet aquam, & fluorem cordis turbare per dolorem, & contritionem, & debet dorſum oſtendere, fugiendo omnem malam occaſionem, & ſic proculdubio non rapietur per peccatum, ſed euadet periculum damnatiõis. Pſ. Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſeculi, & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus, in me turbatum eſt cor meũ. Vel ſi vis dic contra malitioſos ſubditos, quos ſi piſcator. i. prælatus velit capere & corrigere, ſtatim per falſitates & cautelas ſolent negotium ita turbare, quod homo non poteſt eos comprehendere vel punire.

De Barchora. Cap. 14.

BArchora, à Germanis & flandrenſibus miles ꝑ ſcutũ 1 & galeam vocata, à Plinio (vt credimus) teſtudo ſm Ariſtote. Aĩal maximum eſt in aqua, cuius orificium fortius eſt oĩ animali, frangit. n. lapidem quem mordet, cutem hẽt duriſſimam, & ideo oportet, ꝙ in aqua ſepiſſimè immergatur, quia alijs cutem eius ſol totaliter induraret, ꝙ ſe flectere non valeret, & etiam propter læuitatem ad voluntatem ſuam in aquam non ſe profundaret, ſed neceſſario ſuperius enatare. Iſta vr̃ eſſe tortuca marina, & iõ vide in libro de aĩalib. c. de tortuca, & infra litera t. Dic tñ hic, ꝙ nos religioſi, & clerici, & ẽt prælati, qui more iſtius aĩalis terrã, & aquã habemus habitare, & temporalia & ſpũalia miniſtrare, qñ contingit nos exire ad terram. i. ad tp̃alia miniſtranda, non debemus ibi diu ſtare, quin ad aquam deuotionis, & ad mare religionis per contemplationem redeamus, & q̃n aquis lachrymarum compũctionis, & deuotionis nos ſepius balneemus, quia alias ſi nimis extra circa temporalia manſerimus, curis voluntatis noſtræ calore tentationum per indeuotionem deficcabitur, & per obſtinationem taliter indurabit, ꝙ ad bona ſpũalia nos flectere nequibimus, nec iuxta votũ in aquã deuotionis nos ꝓfundabimus, imo ſuperius circa temporalia vagabimus, & per inanem gloriam ſuper natabimus, & curremus, quia pro certo qui circa temporalia nimis intẽderit, ita efficiet indeuotus, & durus, ꝙ vix ad ſpũalia plus redibit, & ꝙ nunquã in aquã deuotionis ſe amplius ꝓfundabit ad Ro. 2. Scđm duritiã cordis tui, & impœnitens cor tuum, multiplicas tibi irã. ¶Barbotha aũt alius eſt 2 piſcis Marinus, q in Tanai, Danubio, & tiro fluminis dr̃ abũdare, cuius ſola cauda ſeu pars poſterior comedit, pars verò anterior ꝓijcitur, q reſpectu corporis hẽt oculos valde paruos, & maximè qñ fit magnus, qa tũc vr̃ quaſi oculos nõ hr̃e, creſcente. n. corpore oculi ipſius non creſcũt. Iſtud põt applicari cõtra magnos hoĩes, & potentes, qui reuera oculos veræ intelligentiæ paruos hñt, quia, ſ. iſti ſunt q p̃ cęteris minus ſciunt de pertinentib. ad ſalutem. Io. Adhuc modicum lumen in nobis eſt. Pars. n. talium anterior. i. iuuẽtus vt cõiter parũ valet, et ſi q̃d hñt validum, & virtuoſum, hoc cauda ſenectutis tenet. Multi. n. ſunt qui in principio ſunt mali, in fine vero, et in ſenio fiunt boni. Caput igit, et principium vitæ talium abiiciamus, caudam vero. i. ſuę ſenectutis exempla imitando ſumamus, exemplo Moyſi, Exo. 3. qui caudam ſerpentis apprehendit, et ſic ſibi non nocuit, ſed in virgam mutatus, quia. ſ. ſi cauda ſenectutis, et finis bonorum exemplariter accipitur, accipientibus in virgam virtutis, et directionis mutatur.

De Balena. Cap. 15.

BAlena maxima beluarum ſm Iſi. dr̃ à Balin gręcè, ꝙ eſt 1 emittere latinè, eo. ſ. ꝙ aquas more fluminis de ore ſuo eijciat emittat, q̃b. naues cõuicinas q̃ſq; deijcit, & ſubmergit. Vñ dicit Baſilius magnus, ꝙ ipſe vidit Balenas incedentes p mare, tãtos fluctus emittẽtes, ꝙ ante eas fluere torrẽs maximus videbat. Et eſt balena fęmina, cętus aũt eſt maſculus, vt dicunt Iorath & Ambr. in Hexameron. Tales vñr tyrãni, qa pro certo iſti fluctus tribulationũ, iactãtiarũ & cõminationũ, non ceſſant emittere, q̃b. naues. i. mercatores & circunſtantes vicinos ſolent ſubmergere, & ad profundũ miſerię deducere. Pſ. Oẽs fluctus tuos induxiſti ſuper me. Et ſicut balena cũ quadã fiſtula dr̃ ſpirare, & dormiens ſtertere & reflare, ſic tales ſpirant ad ſęuitias, & anhelant, & in delicijs dormiũt atq; cubãt 2. Mac. 9. Ignem ſpirans aĩo Antiochus & c. ¶Qñ balena ſeneſcit, arena more inſulæ dorſo ipſius aggregat q̃ nautæ in tempeſtate ſe reperiſſe gaudẽtes, 2 miſſis anchoris de ſup falſa quiete q̃eſcunt, & ibidẽ gr̃a victus ignes accendũt, quos dum beſtia ſenſerit, ſubito ad ꝓfundũ deſcendit, & ſic nautas quos prius portabat, ſubmergit, vt ait Iſi. & Pli. Tales vñr eſſe vſurarii, q ꝓ certo arenam diuitiarũ aggregant ſibi multã. Nautæ igit. i. hoĩes mare huius vitæ tranſeuntes, qñ accidit paupertatis tempeſtas, gaudentes ſe tales inueniſſe, ſub ſpe quietis, & ſalutis accedũt, & arenas diuitiarum ſuarum mutuant, & ad vſuram accipiunt, & ſic ibidem ad tempus ſine moleſtia quieſcũt, & ſe portari, & ſuſtentari uidentes, ad futurum periculum non atten-

attendũt. Sed pro certo tandẽ ista balena.i. vsurarius, videns, q̃ isti secure stant, & de soluendo non cogitant, & sentiẽs, q̃ naues.i. hæreditates eorum cum anchoris bonorum instrumentorum sibi sunt obligatæ, & alligatæ, subito se solet mouere, & eos per lites impetere, & finaliter in mare.i. ĩ paupertatis amaritudinẽ submergere, & naues.i. hęreditates eorũ secũ trahere, & portare. Figura 2. Para. 20. vbi naues quæ ibãt in Tharsis vt haberẽt aurũ, confractæ sunt. Iõ dr̃ Ezec. 26. Stupebũt naues in die pauoris tui. ¶ Balena postq̃ pepe rit, si videt fętus suos esse infirmos impotentes & paruos, & necdũ bñ formatos, & potissime, q̃n videt tẽpestatẽ immine re, solet eos in ore recipere, & sic eos à periculo saluare, & tandẽ cum pfecti fuerint, ipsos iterũ euomere, & iterum parturire. Istud põt applicari bonis p̃latis, q̃ ante clericos.i. subditos suos p pmotiones ad exteriora bñficia pepererũt. Nã si vidẽt eos imbecilles, & ĩfirmos, & in tẽpestatẽ fluctuũ .i. negotiorũ seculi se regere nesciẽtes, dẽnt eos iterum in claustrũ recipere, & in ore pprio verbis, & doctrinis eos instruere, & formare, vt post cũ pfecti fuerint, & morib. completi, possint eos s̃m merita ad pmotiões, & bñficia iterum parturiui. Io. 3. Nunq̃d põt hõ intrare in vterũ mr̃is suę, & renasci? Vel dic, de p̃dicatore, qui videns illos quos in fide, & morib. peperit p̃dicando, esse imperfectos, & tẽpestati tẽtationũ non sufficere, cõtraire dẽt, & ipsos in ore p loquutionẽ, & instructionẽ iterũ recipere, & tãdiu ibi eos instruẽdo tenere, donec eos i fide, & morib. pfectos eẽ cognouerit, & sic dicet cũ ap̃lo. ad Gal. 4. Filioli mei, quos iterũ parturio, donec formeť in vobis Chr̃s. Vide de cęto infra li. eo. c. 21.

De Cancris. Cap. 16.

Cancri s̃m Isi. vocati sunt, q̃a sunt cõchæ crurib. & sunt canei pisces testas habẽtes, nõ directæ ante faciẽ, sed lateraliter incedentes. ostrearũ sunt inimici carnes earũ cũ ipsas apertas inueniũt deuorãtes, & in eis, q̃n se ad rorem aperiũt, vt deuorari possint, nec claudantur, lapillũ mittentes, sanguine carẽtes, & in locis mollib. viuẽtes, & cũ pedib. arenas lapides fortiter retinẽtes, sicut dicit Pli. li. 9. c. 28. vbi tñ vr̃ ista dicere de polypis, & nõ de cãcris. Ouidius aũt Met. li. vlt. ponit q̃ cãcer si demanť sibi brachia, & sub terra sepeliať, in scorpionẽ mutať, & de carnib. eius scorpiones creãtur. Vr. Cõcaua littorio si demas brachia cãcro, Cætera supponas terræ, de parte sepulta, Scorpi⁹ exibit, caudaq; mina bĩt vnca. Charissimi cãcer sign̄at pc̃tõres, & maximè illos, q̃ in officijs, & dignitatib. alios antecellũt, balliuos.s. & p̃positos, & similes. Tales.n. nunq̃ directè sed retrograde, nunq̃ veracitur sed dolosè, nunq̃ iustè sed iniquè in suis actib. dn̄r incedere, & nunq̃ ad partẽ anteriorẽ, s. ad bona æterna, sed lateraliter ad p̃ona tpalia volũt aliqualiter se trãsferre. Hie. 6. Facti sunt retrorsum, & nõ in añ. Cãcer.n. ita currit ad partẽ dexterã, sicut sinistrã, nunq̃ tñ ad partẽ anteriorẽ vel posteriorẽ, q̃a p certo cautelosi, & falsi ad vtrãq; partẽ currũt & mõ ad dexterã iustitiæ in apparẽtiã, mõ ad sinistrã nequitię in absentia se variant, & deflectunt, sicut ad litterã de aduocatis videmus, q̃ nunq̃ volũt directè ad ueritatẽ negotij tẽdere, sed à dextris, & à sinistris lateraliter currere. Q̃nq; ẽt vtranq; ripã pascũt & ab vtraq; parte munera accipiunt, & sic retrogradè, & lateraliter sp̃ vadũt, sicut ẽt de fallacib. & dolosis vr̃, q̃ nunq̃ directè r̃ndent ad factum, sed sp̃ lateraliter circumeũt ad falsum, de quib. dr̃ Prou. 2. q̃ ipsi relinquũt iter rectũ, & ambulant per vias tenebrosas. Tales igitur hñt testas durę, & obstinatæ voluntatis, carent sanguine.i. dulcore pietatis, & benignitatis, viuunt in locis mollib.i. in deliciis carnalitatis, & voluptatis, & arenas diuitiarũ cũ pedib. .i. cum affectib. amplectuntur per vitium auaritiæ, & cupiditatis. Thr. 4. Qui viscebanť voluptuose, amplexati sunt stercora Quid plura? proculdubio isti sunt inimici ostrearum.i. simpliciũ subditorũ, grossa testa.i. diuitijs, vel pannis rudibus indutorũ. Videntes.n. iudices & balliui, q̃ violenter nõ possunt nec audent comedere carnes ostrearum.i. simplicium subditorũ nec exigere tallias uel emendas, solent captare si in aliqua parte viderint eos apertos esse, & si occasionẽ poterunt inuenire, & sic istis solent insidiari, & obsistere, & lapillum alicuius impositionis eis immittere, & obiicere, vt sic canes suæ substantiæ temporalis possint exactionib. deuorare. Eccl. 22. Mittens lapides in volatilia, deiiciet illa. Iõ de insidiis illorũ dr̃ in Ps. Sedet in insidiis cũ diuitib. in occultis, vt interficiat innocentẽ, insidiať vt rapiat pauperem. Isti igiť q̃n perdunt brachia.i. virtutes bonæ operationis, & sepeliunť sub terra.i. in amore terrenæ possessionis, efficiunť scorpio fallacis intentionis, & pditionis, & minatiõis puncturæ, & exactionis, q̃a p certo illi, q̃ in amore terrenorum per auaritiã sunt sepulti, sunt vt cõiter sicut scorpius fraudulenti. Vel põt dici, q̃ cãcer est inobediens, & rebellis, q̃ nũquã directè obedit, sed sp̃ & in factis, & in dictis lateraliter circuit q̃nimò ẽt sp̃ retrograde incedit inquantũ contrariũ dictis facit. Iud. 2. Audientes mandata dñi, oĩa fecerunt contraria. Vel cancer est diabolus, q̃ videns hoiem apertũ p cogitationẽ ad rorẽ psperitatis mundanæ, subito solẽt lapidẽ malæ cõplacentiæ, & delectationis immittere, & ne claudi possit aut retrahi, impedire, & sic tandẽ p malũ cõsensum, & opera solet eũ deuorare. Itẽ dic de cogitantib. in mulieribus, & in q̃buscunq; malis delectabilib. Vel ẽt dic de illis, q̃ q̃uis se aperiãt ad rorẽ.i. ad bona sp̃ualia haurienda, diabolus tñ lapidẽ.i. vanã gloriã uel p̃sumptionẽ immittit, & sic eos p pc̃tm̃ cõsumit. Vel ẽt dic, q̃ q̃uis hõ credat se ad rorẽ.i. ad bonũ aperire, & q̃uis intẽdat aliquid ad bonũ finẽ facere, diabolus tñ insidians, lapidẽ malæ cogitationis, & obstinatæ voluntatis immittit, & eũ ne pseueret, impedit. Proue. 23. Insidiať in viis quasi latro, & quos incautos viderit interficiet. ¶ Cancri vt dicit idẽ ibidẽ, hyeme lędunturn, autumno & verè impinguanť, sed in plenilunio magis. Sic uere multi sunt q̃b. hyems fortis tribulationis est nociua, sicut sunt simplices, q̃b. tñ autumnus, & ver, q̃ sunt temperata, pficiũt, q̃a .s. si temperate tentanť, sustinẽt, si violenter, succũbũt. Tales igiť dẽt pleniluniũ.i. psperitas impinguare, & gratijs, & uirtutib. dilatare, q̃a proculdubio multi sunt q̃ psperitate bñ vtentes pficiũt, q̃ tñ hyeme aduersitatis deficiũt. Iõ dicebat sp̃õsus. Can. 2. Iã hyems transijt imber abiit & recessit. Surge amica mea, & veni, flores apparuerunt in terra nostra. ¶ Cãcer octonos hẽt pedes. in verè se renouat sicut anguis. lacte potatus sine aqua viuit, longã.n. hẽt uitã, sicut dr̃ in libro de natura rerũ. Talis dẽt esse iustus. Octo.n. pedes.i. octo beatitudines, uel octo pedes.i. quatuor cardinales virtutes, & quatuor bonas affectiones dẽt hr̃e, q̃b. possit ad bona opera circumquaq;, & lateraliter ambulare. Sic ẽt p pniam renouare & pellem malæ cõsuetudinis dimittere. Diu dẽt in gr̃a perseuerantiã viuere, quod maximè poterit, sic cibis corporalib. & tpalib. abstinens, lacte doctrinæ se voluerit nutrire. ad Heb. 5. Facti estis q̃b. lacte opus sit, non solido cibo. ¶ Inter cancros fęminæ hñt primo pedes duplices, masculi simplices. In quo notať, q̃ inter cãcros.i. inter ipsos malos, fœminæ sunt deteriores viris, subditi p̃latis, duplices.n. hñt pedes malorũ affectuum, alii nõ, quia vt cõiter magis cupiunt nocere, q̃ illi, & magis sunt raptores, cupidi & auari, iõ mulieri malæ dr̃ Eze. 16. diuisisti pedes tuos oĩ trãseunti. Vel potest dici de fęminis, q̃ magis vt cõiter sunt misericordiores viris, & magis ad pauperes extendũt, & diuidũt pedes suos, & affectus. Vel dic in malo cõtra mulieres, quarum pedes anteriores.i. manus diuisæ sunt, & apertæ ad accipiendum, & ad auarẽ acquirendũ p̃ masculis magis apertæ. Vel ẽt põt dici de simplicib. & subditis, q̃ ẽt viris.i. p̃latis, & superiorib. sunt meliores, & ad diuisionem misericordiæ prõptiores. ¶ Cãcer cohabitare vxori suę uolẽs, ascẽdit sup dorsum, vxor verò abhorrens huiusmodi coitum, ad eum se ve tit, & sic fit copula inter eos. Ista possunt applicari contra concubitum Sodomiticum, qui es horribilis, & à quocunq; fugiẽdus, q̃ tñ no faciebat ille impudicus Hostius de quo narrat Seneca in li. de naturalib. q. 1. vbi agit de speculis. ¶ Teste Solino, in occidente sunt cãcri, qui dorsa hñt dura, & ossea sicut crocodili, & hi ita fortia hñt brachia, q̃ hoĩes apprehẽsos submergunt. Tales sunt duri tyranni, in dorso.i. in exteriori apparentia obstinari, quia.s. isti solent hoĩes apprehẽdere, & in mari.i. in paupertatis amaritudine submergere, & rapinis, & iniuriis molestare. Eze. 19. Leo factus est, & didicit capere p̃dam, hominesq; deuorare. ¶ Cancer intra conchas, & alia loca uacua aliquando, ut ibi se nutriat, & cum creuerit, mutat se ad testam seu concham maiorem, secundum Pli. lib. 9. c. 31. Tales sunt vsurarii, & balliui, dum enim parui sunt, sufficit eis intrare aliquam paruam cõcham.i. aliquod paruum officium, seu statum, cũ verò conchæ carnes.i. substan-

substātiā totius patriæ vel dn̄i sui deuorauerint,& ipsi de bonis aliorū in diuitijs creuerint,solēt maiores cōchas,& maiora officia,& solenniores dn̄os quęrere,vt ibi possint subintrare, vt carnes eius possint sicut alterius deuorare, & se sp in amplius augmentare. Istud patet de aduocatis, & officiarijs principū , & p̄latorum,q primo minoribus seruiunt, & carnes eorū deuorāt,inquantū de terris ipsorū totam vtilitatē recipiūt,& cū totū cōsumpserit,ipsos dimittunt,& seruitia maiorū p̄curant,& q̄runt.Qd̄ & verū est de adulatorib. & falsis amicis, q prioribus amicis, & dn̄is vacuatis,& consumptis alios pleniores,& maiores q̄runt,vt similiter eos vastent.Pro.13.Si habueris,cōuiuet tecū, si nihil habueris,derelinquet te.contra illud Eccl.19. Propter mandatum Dei assume pauperem,& pp inopiam ne dimittas eum vacuum.

De Carpa. Cap. 17.

1 CArpera seu carpa seu carpea seu carpio piscis est fluuialis & stagneus,squamas habēs aureas,et latas.huius mirabilis est conditio,sicut dr̄ in li. de natura.re. sentiens.n. se esse propinq̄ partui,masculū suum adit, q lacteum semen in os eius immittit,virtute cuius carpea statim parit,& plus ēt in futurū proficit. Charissimi masculus iste sign̄at Xp̄m q est vir, & maritus noster fęmina aūt eius est aīa christiana.Si igr̄ carpa.i.aīa christiana ouis variorū propositorū bonorū, & desideriorū sit plena, & timeat ne ipsa non possit parere, vel ad opus per executionē debitā demādare , adeat Chr̄m virū suū p deuotionē,& partum suorū operū ei cōmittat p fiduciā,& orōnē,& tunc Xp̄s semē lacteū suæ gr̄ę sibi infundet,virtute cuius bona opa pariet,& emittet.Leui.12.Mulier suscepto semine peperit masculū.Vel pōt dici, ꝙ iste maritus est p̄latus vel p̄dicator , fęmella est subditus vel auditor, qa pro certo dū ab isto mare p̄dicator semē lecteum dulcis doctrinæ auditorib.in os cordis immittit, partus bonorum operū,adiuuatur, & executioni debitæ demandat̄. Esai.66. Parturiuit syon filios suos. Vel expone de adulatore , q semen lacteum dulciū verborū infundit in auribus auditorū, & sic facit eos parere,dicere & reuelare qcquid interius latitarbat.Pone si vis figurā de Iahele,quæ syzare offerēs vtrē lactis, occidit eū.qa.s. tales suis lacteis verbis faciunt alios dicere damna sua. Vn̄ Pro.16. Vir iniquus lactat amicū suū, & ducit eū,p viā nō bonā. Contra quos Pro.2. Si te lactauerint pc̄tōres,non aquiescas eis.Vel pone ꝙ confessor verbis lacteis consolationis facit pc̄tōrem parere,& dicere culpā suam,qd̄ tn̄ alias nō volebat.Vn̄ Ap̄s.Facti estis quib. lacte opus sit.Vel pone,ꝙ ista carpa est imbecillis p̄latus,q sp hēt vnum maritum.i.vnum principalem cōsiliarium, quem qn̄ vult parere vel aliquid facere solet adire , & ſm eius lactea cōsilia mala opa parturire.Ps. Cōcepit dolorem, & peperit iniquitatē. Vel p partum intellige p̄motionē, & emissionē ad exteriora bn̄ficia,q̄ hodie faciunt multi indebite p consilium malignorum.Vel masculus est diabolus,lacteum semē est tentatio parturiens malū opus. ¶Carpa sentiens retia piscatorū,multis modis ipsa nititur euadere,& exire.Primo, ergo vt exeat,rete circūiens,foramē q̄rit , qd̄ si nō inuenit supra rete si pōt vt retro cadat salit , qd̄ si non p̄ficit herbā in ora tenet,vt rete desup trāsiēs nihil agat.Si vero istud nō valet,caput ī limū fortiter infigit, vt sic super caudam rete transiens nihil trahat,sicut dr̄ in eodē li.Sic verè debemus facere quotiēs videmus rete piscatoris.i.tētationē diaboli paratā esse.Oībus.n.modis q̄bus possumus,vt euadamus capturā mali operis vel cōsensus,debemus cū diligētia laborare. Quatuor igitur sunt nobis necessaria.s.foramen q̄rere,herbā in ore,tenere saltare superius caput infigere iferius. Foramen quærit pro exitu ille, q vitat tentationis occasiones. Herbā ī ore gerit ille,qui ore suo recurrit ad faciendū Deo orōnes. Superius ille saltat, qui recurrit ad contemplandū cœli consolationes.Inferius vero infigit caput ille, q recurrit ad meditandū mortis,& inferni turbationes. Ista.n.sunt quatuor ad euadendū tentationes,& pc̄tā, necessaria.s. fuga malarū occasionū,verbū deuotarū orationū,contemplatio cęlestium, māsionū,& meditatio īfernaliū passionū.Si.n. hō cogitauerit,ꝙ p pc̄tm̄ inducunt occasiones,& cōtra tentationem adiuuant orationes,ꝙ pp pc̄tm̄ perdunt cœlestes cōsolationes,& ꝙ pp pc̄tm̄ aquirūt in infernales tribulationes,istud rete poterit euadere,& à diaboli tentationibus saluare.Figura Lu..vbi mortuus,qui à quatuor portabatur a Chr̄o extitit suscitatus.Quia.s.peccator qui prædictis quatuor vtitur,a Chr̄o sp̄ualiter suscitat̄.Ezec.38. A quatuor vētis venit sp̄us.dicens cum Ps.Laqueus contritus est,& nos liberati sumus.Adiutorium nostrum in nomine domini.

De Concha. Cap. 18.

1 COncha paruulus est piscis totaliter inclusus in testa, sicut ostrea,& habet similitudinē nauis. Ista igr̄ hospitiū est cācrorū.Paruuli.n.cancri testas eius intrant,vbi se nutriūt,& de carnib.seu humoribus eius viuunt,sicut dicit Pli.9.c.30.Sic verè multi sunt qui in domib.& familijs suis libentius recipiunt,extraneos q̄ propinquos,a quibus tn̄ nulla eis vtilitas p̄curat̄, imo humorem suæ sub̄æ consumunt deuorant,& prædantur.Ps.Diripiant alieni labores eius.

De Conchylijs. Cap. 19.

1 COnchylium dr̄ illla concha seu ille piscis marinus, qui de rore cœli cōcipit atq; parturit Margaritas ſm Isid. Pli.& Sol.Et ista alio noīe Cœloe noīat̄.Istæ conchæ ſm Sol. in mari gregatim icedūt,maior natu ducit gregē,q̄ si capta fuerit,fugiunt aliæ q̄ sequūtur.Pli.vero ait.li.9.c.35.ꝙ singl̄i greges cōcharū duces hn̄t,sicut apes,mire ad cauendum solertiæ si vero dux ipsa capta fuerit aliæ faciliter capiuntur, & in retib.includunt. Sic uerè charissimi viri iusti,maximè religiosi,& cl̄i,per mare pnīæ ambulantes.& gregatim charitatiuē,& socialiter habitantes,& Margaritas bonorū operū parientes,& infra testas humilitatis se clausos,& abscōsos tenētes,debent maiorem natu.i.prudentiorē, & in morib.seniorē sibi in p̄latū p̄ponere,& ipsos alios in gradu , et statu facere p̄cedere,& ip̄m obediendo seq,& sup se regem cōstituere,q.s.ad p̄cauēdū picula mire sullertiæ dēteē Apo. 14.Hi sequunt̄ agnū quocunq; ierit.Eccl.32.Loquere tu maior natu,decet.n.te primū verbū.Qd̄ si iste q p̄cedit.s. iudex, p pc̄tm̄ aliqd̄ captus fuerit,ipsi p̄ certo eius exēplo nō dēnt peccare,nec diaboli retib.se īmittere, sed potius retrocedere,& fugere,et a cōsimili abstinere 1.Mach.8. Iudas cecidit, et cæteri fugerūt.Vn̄ d.Sen.in Prou.ꝙ optimū ē maiorū seq vestigia, si rectè p̄cesserint.Ex vitio alterius sapiēs emendat suū.Verūtn̄ (qd̄ dolendū est)hodie fit cōtrariū,qa p̄ certo si dux,iudex vel p̄latus p pc̄tā capit̄,alij eius exēplo facile capiunt̄,& vitiorū retib.inuolunt̄,exēplo Saulis,qui se interficiēte,armiger eius exēplo ipsius se peremit sicut dr̄ 2.Re.1. Vel p̄t dici, ꝙ si nos viderimus præcessores nostros aliquo vitio,et aliqua cā,et mō à diabolo captos fuisse,vel ī aliquo deliquisse,nō dēmus eos p imitationē seq,s̄d ab eorū cōuersatione ex timore casus ipsorū fugere,& auertit.Pc̄tā.n.p̄cedentiū.s.Dauid Salomonis, Adę,luciferi & Sāsonis, dēnt nobis eē exēpla,& speculū ne cadamus,qa sicut d.idē.Sen Ruina p̄cedētiū posteros docet. 2 ¶Cōchæ margaritiferæ dū sūt in aqua,testā hn̄t flexibilē atq; mollē,extractæ vero durant̄ in lapidē,vt dicit idē. Istud expōe sicut exponit̄ de corallio qd̄ dum est in mari,est radix mollis, extractū vero efficit̄ lapis durus. vide infra.li.11.c.53. 3 ¶Pisces sunt qdā in mari ſm Pli. (vt sunt conchylia) qui in testis duris degentes , quādiu sunt in aqua maris amara,nunquā aperiunt̄,sed de nocte ad littus exeūt , vbi ad aduētū roris se aperiūt quo nutriunt̄,& impinguant̄ , & margaritis preciosis impregnant̄, & stati in seipsis iterū claudunt̄,nec aperiunt̄ quousq; rorē cęlestē iterū senserit aduenisse. Sic verè debet facere quęlibet persona diligēs custos sui, qa existens in mari huius mundi,nō se debet per desideria aperire ad aquas amaras.i.ad bona delectabilia huius mundi,q̄ in se reat̄r sunt amara, imo p̄ certo affectus suos infra testam cōscientiæ dēt recolligere , & ad litus pęnitentiæ peruenire, & ibi ad rorem cęlestis gr̄æ vel doctrinæ aperiri p amorem , vt sic virtutibus impinguetur, & Margarita,quę Chr̄s est per gr̄am imprægnet̄, & tūc iterū debet se claudere p discretionē,quousq; rorē gr̄ę vel doctrinæ iterū senserit aduenisse.Vn̄ Esai.26.Popule meus intra in cubicula tua, & claude ostia tua sup te. Qd̄ est cōtra religiosos,q ad mūdi negotia se exponūt,& q indiscretè se aperiūt secularib. &c. 4 ¶Scd̄m Pl. pisces cęloæ.i. cōchylia,p noctē ad littus ægrediunt̄,& ibi aperiunt̄,& adueniēte,& descēdente in eis rore cęli exinde pascunt̄,& nutriunt̄,& virtute cęli,& rorę imp̄gnant̄,& sic sine coitu pariūt,& cōcipiūt,& ī eorū

carne margarita lapis preciosissimus solidatur,& sic ſm Sol. plus hñt partus de cœlo de q̃ de mari. Sic B. virgo mari huius mundi ad littus pniæ se cõuertens, & p consensum seipsam sancto aperiens illud Luc.1.Ecce ancila dñi &c. rorem verbi infra beati sua viscera habuit,& concepit,virtute cuius donis,& vitutibus extitit impinguata, & margarita corporis Christi impregnata,& sic sine virili semine peperit,& cõcepit intacta, & immaculata.Can.5.Aperui ostiũ dilecto meo &c.Esa.7.Ecce concipiet,& pariet filium. Et sic plus de cœlo q̃ de mari.i.plus de Dei gr̃a q̃ virtute humana extitit fecundata.

5 ¶Conchylia in mari per motũ,& influentiam lunarem teguntur.Vñ q̃to in luna plus est de lumine, tanto sunt pleniores,& quanto luna lumine suo diminuitur,tanto plus conchylia vacuantur. Sic in mari huius mundi per influentiam lunæ.i.iudicium,& superiorũ cõchylia.i.subditi gubernantur, & ideo q̃to lux.i.gr̃æ, & sapiæ maior in luna fuerit.i. in superioribus, tanto in conchylijs.i. in subditis plenitudo gr̃æ,& bonorum tpalium maior erit,quia.s.sicut dr̃ Eccl.10. Secundum iudicem ciuitatis,ita & hi, qui habitant in ea. Et econuerso qñ luna.i.superior Eclipsim.i. defectum ignorantiæ vel paupertatis patitur,tunc cochylia.i.subditi p eorum malum regimen, bonorum suorum plenitudine vacuantur, quia.s.pauperes principes subditos spoliant, & denudant, Pro.28.Leo rugiens, & vrsus esuriens, princeps impius sup populum pauperem.Et ẽt multotiens ignorantia prelatorũ est cã vacuationis,& criminũ subditorum Pro.28.Dux indigens prudentia,multos opprimet.Ber.Cã sunt ruinæ populi,sacerdotes mali. & vide lib. de lapidibus.c.de margaritis.

6 ¶Conchæ certo anni tpe luxuriante conceptu,rorem velut maritum sitiunt, quo hausto concipiunt grauidæq; fiunt, & de quantitate roris exhausti Margaritas concipiunt,& ſm q ros fuerit pauc⁹ vel multus,turbidus vel clarus,ſm hoc Margaritę maiores vel minores, clariores vel ruffiores excrescunt.Igiẽ regula est,q melior,& clarior Margarita generaẽ mane q̃ vespere,& de magno haustu roris,q̃ de paruo,& tpe sereno q̃ coruscatione vel tonitruo, sicut dicit Sol.c. de taprobane.Coruscatione.n.(vt ait)subito claudunẽ,& sic haustus roris intercipitur & abortiuum generatur. Idem ẽt dicit Pli.li.9.c.35.Sic verè,nos debemus rorem.i.spũsanctũ vel diuinam gr̃am pro marito apppetere, ipsumq; recipere, & ab ipso margaritã quæ Xp̃s est,vel ẽt bona,& preciosa opera generare.Regula ergo est q Margaritæ.i.bona opera,quæ fiũt cum magno haustu roris diuinæ gratiæ,& q̃ fiunt in mane iuuentutis,& q̃ fiunt conrruscatione vanæ laudis,sunt ceteris meliora, & apud Deũ,& hoĩes pulchriora.Corruscatio .n.i.propalatio inanis gloriæ,vanæ laudis, & iactantiæ,Margaritam boni operis impedit, ipsamq; abortiri,& fructu, & merito carere facit sicut dr̃ Mat.6.de illis q corã populo orabãt,& qui vt ieiunãtes appararẽt exterminabãt facies suas, & q vt viderẽtur, ab hoĩbus,oĩa sua opera faciebant, & sic corã alijs corruscabant.de quib.dñs ait.Amẽ dico vobis,receperũt mercedem suam. Sic ergo sua Margarita abortiuũ peperit pro eo,q ibi corruscatio interuenit.Vel dic,q Margarita.i. operatio disponitur ſm nãm roris.i. verbi vel cogitationis quo cõcipitur,ita q,ſm,q ros cõceptus.i.cogitatio vel verbi seu doctrinæ receptio,bonus est vel malus,ſm hoc margarita sequentis operis variatur.

7 ¶Scd̃m Soli. ubi supra ipsis inest sẽsus partusq; suos maculari timẽt,& iõ ne radijs solis lapis eius fuscetur,ĩ profundum maris in ipsis diei feruoribus se abscõdunt.Sic verè hõ qñ percipit se Margaritã alicuius boni propositi cõcepisse,debet timere ne radius solis.i.feruor concupiscentiæ vel tentationis vel ẽt lux inanis gloriæ,& mundanę propalationis,ipsum maculet aut corrũpat,& pp hoc ipse debet se in profundũ humilitatis abscõdere,visus & aspectus hoĩm fugere occasiões vitare, & se à tentationibus elongare. Ps. esse elõgaui fugiens &c.Vel dic quod profundum maris est consideratio mortis,iudicij & inferni.2.ad Cor.11.Nocte & die in pfundo maris fui.

8 ¶Margarita in aqua mollis,est maximè dũ est in vescere matris,duratur aũt euiscerata,nunquam duæ simul inueniuntur, & iõ dicta est vnio,& appellatur,sicut dicũt tam Pli. quã Soli.Tales sunt mali,quia pro certo dum sunt in aqua tribulationũ, moles,& benigni sunt,si vero exinde extracti fuerint, p obstinationem protinus indurescunt. Iob 30. In similitudinem lapidis durantur aquæ.Tales ergo vniones dicuntur,qa pro certo nunq̃ fiẽ per charitatem,& concordiã inueniunẽ,imo singuli,& diuisi,singulares & particulares p irã,odiũ & discordiã reperiunẽ,& sp abinuicẽ seiungunẽ.Gen. 13. Diuisi sunt alterutrũ a fratre suo.

9 ¶Concha timet venãtiũ insidias, & iõ aut ĩter scopulos habitat,aut inter canes marinos moraẽ ſm Solin.vbi supra.Sic verè iusti timentes insidias piscatorũ.i.dæmonum,debent ad scopulos.i. ad asperitatẽ pniæ fugere,& inter canes maris.i.inter bonos p̃dicatores manere.Vel dic,q canes isti sunt principes seculares,& ad quorũ auxiliũ cœlos.i.religiosi fugiunt qñ piscatorũ, & mundi tyrãnorũ fraudes,& insidias metuunt.Vel dic,q mali qñ hominum.i.prælatorum correctiones timent, ad societatem canum marinorum.i.principum secularium confugiunt,& ad eorum seruitia se transportant.

De Glaucio,seu claucio,seu glanio. Ca. 20.

1 Glaucius seu glanius piscis est multum ingeniosus,quia cibum in hamo appetens,sed aculeum timẽs,nõ morsu,sed suis pinnulis hamũ cõplectiẽ,nec prius dimittit quousque circunroserit totam escam. Charissimi in mari huius mundi cibus delectabilium hamum peccati in se continet, sed discretus hõ cibum appetens,cum ore cordis, & amoris non debet ipsum accipere, quia tunc peccati aculeo se necaret,sed ipsum peccati aculeum debet accipere.s.cũ pinnulis rationis, & discretionis, eius punitionem præ oculis habendo,& euitando,& sic sine periculo corrodere poterit istum cibum,quia.s.comedere & acquirere diuitias, non est malum,si peccati aculeus caueatur.

De Coruo. Cap. 21.

1 Coruus est piscis marinus ſm Isid. quia voce dr̃ coruus, quia pectoris voce semper grumnit,maximè dum pullificat,& ideo voce propria proditus capitur,cum auditur. Sic verè sunt multi serui,& ẽt religiosi,q quicquid faciunt, sp grunniunt,murmurant,& obiurgant, quapropter sæpe fit,q magistri eorum dum ipsos murmurãtes audierint, eos capiunt,& puniunt,qui si patienter obedirent,& operarentur,nunq̃ plus solito grauarentur. Vel potest allegari cõtra quosdam rusticos, qui uidentes se habere pullos diuitiarũ, & terrenorum,non possunt abstinere se a grunnitu iactãtię, & à somno superbiæ,quapropter uoce propria proditi, sæpe fit q à balliuis capiuntur & spoliantur.Vel põt dici contra incautẽ loquentes,qui ex verbis,& cõfessionib. pprijs capiuntur.Bene ergo d.sapiens Pro.21.Qui custodit os suũ, custodit aĩam.mors.n.& uita in manu linguæ. Vel potest dici contra quærulosos seruitores,qui omnia cum grũnitu, & murmure solent facere, pp quod piscatores.i.magistri eorũ audientes solent eos plus grauare. His ergo potest dici Act. 9. Durum est tibi contra stimulum calcitrare.

De Ceto. Cap. 22.

1 Cetus & balnea ſm Iorath sunt idem, sed cetus est masculus,balena est fœmina.Et est cetus piscis mamim⁹, qñq; quatuor iugerum latitudinẽ habens,q intm̃ aliquotiẽs augmentatur,q magnus mons ad cœlum erectus esse vr̃.Iste tñ vltra modum in concentum,& in fistulis delectatur,& iõ sicut dr̃ in li.de natura rerũ, taliter solet capi. Piscatores.n. in nauibus iuxta ipsum conueniunt, & vt insequentem alliciant,tandiu cãtibus,& fistulis citharizant,& ipsum attonitum,& sopitũ reddunt.Qd̃ videntes,instrumentũ ferreũ clã in ipsum inagũt,& statim fugiũt,& recedũt.Cetus vero euigilãs,& se vulneratũ sentiens,fundũ maris petit,& fricãs se dorso ad terrã vt ferrũ excutiat, ipsũ magis ac magis ifigit, & sic perforata pinguedine, aqua salsa intus ingreditur, & sic bestia moritur,& super aquam fluitãs inueniẽ,& ad terrã funibus cũ gaudio trahiẽ,& multę regiones ex eo in victualibus fęcundanẽ.Charissimi p istũ cetũ possum intelligere Dei filiũ bñdictũ,qui reuera est in quãtitate maximus,cũ sit & in potẽtia,& in essentia infinitus.Ps.Magnus dñs, & laudabilis nimis,& magnitudinis eius nõ est finis.Sed qd pre certo iste cetus arte mirabili fuit captus & de pfundo paradisi ad mũdum per incarnationem attractus.Piscatores.n.i. antiqui patres veteris testamenti coram ipso pijs orationibus cecinerunt, & ipsum modulantibus præcibus vocauerunt. Vnus .n.de piscatoribus erat Dauid,qui dicebat Veni ad liberandum

tũ nos dñe De⁹ virtutũ. Alius fuit Esaias, q dicebat. Vtinã dis rũperes cęlos, & descẽderes. Sed alius fuit Salomon, q dicebat. Veniat dilectus meus in hortũ suũ. Cant. 5. Et bñ, & isti, & alij taľr cecinerũt, ꝙ ipsum aliquaľr sopierunt, & ꝙ ipsum delectatũ eorũ amore in carne obdormire fecerũt. Ps. Excitatus est tanq̃ dormiẽs dñs, tanq̃ potẽs, & crapulatus à vino. Sed qd? ꝓ certo iste cet⁹ sic dormiẽs ab istis nautis vel ab eorũ sequacib. s. iudęis instřo fereo. s. clauis, spinis & lancea, in cruce vulneratus, & occisus fuit, & exinde ad fundũ maris inferni, ad liberãdũ. s. sanctos patres descẽdit, & tandẽ resurgẽs iterũ supnatauit, & ascẽdit, & sic ĩ visus hoĩum ꝑ fidẽ cõuersus exitit, ita ꝙ tota regio ecclæ vtilitate ipsi⁹ plena fuit, & ꝑ sacrm altaris corpus eius in cibũ hoĩum venit, & ad salutẽ fideliũ se diuisit. Vñ ipse est q dicit Io. 6. Caro mea verè est cibus. Vel põt dici cõtra multos, q̃ q̃uis sint fide, & moribus valde magni, in fistulis tñ, ludis & solatijs delectantur, & maximè in cantib. & choreis mulierũ, & iõ diabolus videns eos sopitos, & delectatos, solet statim gladiũ tẽtationis infigere, & sic facit eos ad fundũ maris. i. ad executionẽ operis descẽdere, & tandẽ quasi de pctõ nõ curantes, iã in publicũ, & in superficie sine verecũdia cõparere. Sic igit̃ capiunt̃, & ad litus inferni deducunt̃. Iõ bñ cõsulit̃. Eccl. 9. Cum saltatrice ne assiduus sis, nec audias illã, ne forte pereas in efficacia ipsius. Vel pt̃ dici, ꝙ iste modulationes sunt sibili, & tentationes dæmonũ, q primo applaudũt, & hoiem delectãt, & post gladiũ mali ꝓpositi immittũt & sic hoiem morti tradũt. Vel isti modulatores sũt adulatores, ĩ quorũ verbis principes, & magnates lętant̃, & sic diuersis pctĩs ꝑꝑ eos occasionaľr moriunt̃. Isti ergo dẽnt talibus citharedis dicere illud Amos. 5. Aufer à me tumultum carminum tuorũ cantica lyrę tuæ, nõ audiam. ¶Dentes ceti in iuuentute sunt nigri, in senectute vero albi, sicut dr̃ ibidẽ. Charissimi ꝑ dentes inteligunt̃ verba, q in ore dẽnt esse ordinata: & sic dico, ꝙ q̃uis dẽtes. i. sermones nři in iuuẽtute sint qñq; nigri infames, & mali, rõne insolẽtiæ iuuenilis, in senectute tñ dẽnt esse mũdi, honesti & albi, rõne maturitatis, & prudẽtiæ senilis. Thre. 4 Cãdidi facti sunt nazarei ei⁹ &c. ¶Cetus ẽ piscis ẽm Iorahť, in quo materia terrestris dominat̃, plusq̃ aquea, & est miræ pinguedinis, & magnitudinis. Vñ in senectute ꝑ magnitudine corporis, in ei⁹ dorso coadunat̃ puluis, & cõdẽsat̃ arena, intm̃ ꝙ herbę, & frutices ibi crescant, ita ꝙ belua mõti sĩlis videat̃, ad quẽ nautę appropinquãtes, sine ꝑiculo vix euadũt, qa aq̃ eijciẽs qñq; nauẽ obruit, & absorbet. Tãtæ ẽ pinguedinis est, ꝙ qñ telis piscatorum impetit̃, non sentit, nisi prius pinguedo totaľr perforet̃. Sed qñ caro interior lędit̃ ferro, tũc aq̃ maris salsedinẽ nõ sustinẽs, littus petit, vbi capit̃, & ꝑꝑ eius magnitudinẽ de captura ipsius tota patria emendat̃. Catulos ãt miro diligit amore, & eos per pelagus lõgo tpe circũducit. Tales rectè sunt diuites, & auari, qa. s. non natura aquea miæ, & cõpassionis, imo terrea auaritiæ, & indeuotionis in eis dñat̃, & iõ pro certo sunt magni, ꝑ potẽtias, & dignitates, & pingues ꝑ delicias, & carnalitates. Nã circa eos adunat̃ arẽa bonorũ terrenorũ, & maximè in senectute, qñ. s. in ipsis ardor auaritiæ iuuenescit, & herbæ, & frutices. i. diuersæ possessiones in eis aggregant̃, ita ꝙ q̃dam mons ꝑ superbiã, & q̃dam insula per apparentiã esse videnť. Quid tu mõs magne contra Zorobabel. Zach. 4. Et iõ qñ nautæ, i. pauperes fluctuãtes, istis insulis appropinquãt, qñ. s. sunt vicini taliũ diuitũ, tunc vere sine periculo. s. rapinarũ, & exhæredationũ vix euadũt, qa ꝑꝑ fluctus tribulationũ, q̃ sibi ab eis immittuntur, nauis eorum. i. sua hæreditas totaľr absorbetur. Esai. 13. Dissipabo & absorbebo simul. Quid plura, ꝓculdubio isti tm̃ habẽt de diuitiarum pinguedine exterius, ꝙ vix in tpalibus vt cõiter possint lędi. Parũ. n. est si pinguedo suarũ diuitiarum aliquo infortunio in aliquo pforetur, sed ꝓculdubio qñ piscator Chrs ipsos per mortẽ vsq; ad interiora perforauerit, & salsedinẽ mortis æternæ immiserit, tũc ad littus iferni veniẽt, & de pinguedine diuitiarũ, & ꝑbendarum quas tenebãt, saltem tunc alij læti fient, quia bñ auari, vt cõiter nihil valẽt, nisi qñ moriuntur, qa tunc, sicut de behemot dr̃ Iob 40. concident eũ amici, diuidẽt eũ negociatores. Vel dic, ꝙ isti sunt tantæ pinguedinis. i. tot & tantis delicijs carnalibus impinguati, ꝙ venatorũ. i. ꝑdicatorũ iacula, verba. s. pũgitiua non sentiũt nec verent̃, sed qñ tota deliciarũ pinguedine pforata interior cõsciẽtia Deo inspirãte ꝑ cõpunctionẽ lædit, tũc aq̃ maris, i. pctõrũ suorũ amaritudinẽ ferre nõ sustinẽt, & ad littus pniæ se cõuertũt, & tũc ꝑꝑ magnitudinẽ suę carnis, & pinguedinis. i. ꝑꝑ bonorũ, & diuitiarũ suarũ multitudinẽ, q̃ vndiq; pauperib. dispgunt̃, tota pŕia emendat̃, qa cõuersio diuitũ vt plurimũ vtilis est. Sed sicut captura balenę raro accidit, ita cõuersio diuitũ rarissime iuenit̃. Et isti fętus suos .i. filios valde diligũt, & ad natãdũ, & se gubernandũ ꝑ mare mũdi erudiũt, & informãt. ¶Scdm Iorach cetus miro affectu diligit catulos suos, & ꝓ eis cõtra oĩa nociua se opponit, & eos lõgo tpe ꝑ pelagus circũducit, & si ipsos cumulis arenarũ contigerit arrestari, timẽs ne forte a piscatorib. capiant̃, vadit ad ꝓfundũ maris, & ibi sumpta aqua ĩ copia, ipsã tãq̃ fluuiũ supra catulũ ejicit, & sic ipsum ad mare retrahit & reducit, & à periculo liberat piscatorum. Sic vere Xps catulos suos. i. hoĩes quos creauit, in ista vita ꝑ mare pniæ, & tribulationũ lõgo tpe circũducit, & ꝓ eis oĩb. aduersitatib. se opponit, & maximè in cruce, & passione, qa dñs pugnabit ꝓ vobis, & vos tacebitis. Exo. 14. ipsos ẽt mirabiľr diligit, & custodit. Sed qñ ipsos ꝑꝑ arenarũ. i. diuitiarũ cumulos in mari mundi ꝑ affectũ viderit arrestari, & à ꝓcessu bonorũ operũ retardari, timẽs ne ab inferni piscatorib. ꝑ pctm̃ mortale capiant̃, & a mari pniæ extrahant̃, & ꝑ mortẽ occisi ĩferni calderia decoquãt, assumit magnũ fluuiũ tribulationũ, quẽ sup eos euomit, & sic ad ipm̃ recurrere cõpulsi ad mare pniæ reuertunt̃, qa De⁹ illis quos suos catulos esse nouit, & quos ab ęterno suos futuros ꝑuidit, qñ nimis circa tpalia occupant̃, multos fluct⁹ tribulationũ immittit, vt ab amore seculi retrahant̃. Fig. Apo. 12. Expõe & põe si vis de dracõe fluuiũ emittẽte. vñ Greg. Dñs electis suis iter asperũ facit, &c. Quia mul tę tribulatiões iustorũ. Ps. Vel dic, ꝙ cetus iste est diabol⁹, mare est mundus, littus est paradisus, arena est pnia, piscator ẽ ꝑdicator. Quia ꝓ certo qñ diabolus videt, ꝙ pullus suus peccator ẽ in prõptu, ꝙ ei ꝑ pniam à piscatorib. ꝑdicatorib. subtrahat̃, & ad littus salutis, & religiõis trahat̃, & ꝙ iã incipit hr̃e ꝓpositũ ad pnię arenã, sup eũ fluctus tentationũ, & etiã tpaliũ cõsolationũ solet immittere, & fructus negotiorũ ei ꝓcurare, & sic solet eũ ad se, & ad mare mũdi, & pcti retrahere, & ne ad litt⁹ salutis veniat, impedire. Fig. Apo. 12. vbi draco insequens mulierẽ, q̃ in solitudinẽ fugiebat, misit de ore fluuium post eã, vt ipsam attraheret ne volaret. Sic diabolus vidẽs, ꝙ hõ vult ab ipso fugere, & volare in solitudinẽ religionis vel pniæ, flumẽ tentationũ, & cõsolationũ ei immittit, & sic eũ ne fugiat, ad se attrahit. Exod. 14 Inuoluit eos in medijs fluctib. Vel dic, ꝙ fluctus sigñat mortis tormẽta, q̃ diabolus super diuites arenis terrenorũ hærẽtes solet ꝓijcere, & ipsos secũ ad ꝓfundũ maris, & amaritudinẽ infernis trahere, & submergere. Vel dic, ꝙ cetus est Xps, q videns Apostolus suos arenis tribulationũ ꝑ timorẽ herere, & ꝑ mare huius mũdi ꝑ timore iudæorũ incedere nõ valere. s. post passionẽ, iuit ad profundũ paradisi in ascẽsione, & exinde fluuiũ scti spũs attulit in pẽtecoste, quẽ sup eos ĩfundẽs fecit audacter discurrere, & cõfirmatos ꝑ mare mundi misit viriľr ꝑdicare. Eccl. 24. Ego sapiã effudi flumina. Vide Fig. inf. Apo. 12. in trac. vlt. ¶Pugna est inter cetũ, & leuiathã, q ẽ piscis venenosus, & maximus ẽm Iorath, & tũc pisces alij ad caudam ceti se ponũt, vt cũ piscẽ illũ venenosũ vicerit, ꝑ eius victoriã liberent̃, q si à leuiathã victus fuerit moriunt̃, sed cũ leuiathã cetũ vincere nõ põt, fauces aperiẽs fumũ venenosum emittit, & fęrẽtẽ, vt cetus cũ suis sequacib. venenet̃, sed ecõtra cetus fumũ odoriferũ de ore emitẽs, & dictũ malũ odorẽ repellens, liberat se & suos. Sic verè cõtra Xpm, & alios pisces. i. cõtra fideles pugnat serpẽs venenosus. s. diabolus; cuius timẽtes impetũ boni viri ad cetũ. i. Xpi auxiliũ refugiũt; & se in eius custodia deuotis orationib. cõmẽdãtes ꝓtectioni ipsi⁹ se cõmittũt, & qa tũc nõ pt̃ cõtra eos diabolus ꝑ violentiã ꝑualere; iõ ꝑ os suum. i. ꝑ detractionem; hæreticos & falsos ꝑdicatores fumũ prauæ doctrinæ: infamationis acẽt erroris mittit; vt sic veneno pcti ipsos ipsos possit inficere; & mordere; sed ecõtra Xps ꝑ os suũ. i. ꝑ ꝑdicatores; & doctores fumum bonæ doctrinæ; & bonæ famæ educit: & emittit; & sic venenum diaboli repellit; & grex fidelium liberatur. Iõ isti pisces dñt illud Cãt. 1. In odorem vnguentorũ. &c. Vel dic qd leuiathã est detractor. qui contra cetum; i. contra bonos nõ cessat fumum; & fetorem infamiarũ mittere videns ꝙ nequit aťr ꝑualere; de quo non debet cetus; i. iustus curare; sed ecõtra odorem bonæ famæ debet emittere; & sic poterit sua bona fama totam infamiam effugare.

De Congro. Cap. 23.

Conger sic dr̃ in li. de na.re.piscis est magnus vt anguilla, multo tñ maior. Carnes hẽt dulcissimas atq; pingues hæc in rupib. manet in spelũcis maris. flãte vẽto, impinguat: & ita fortes hẽt dẽtes, ꝙ polypum fortitudine lacerat. Talis dẽt esse viriustus, q̃a dẽt habitare in mari pn̄iæ, & in cauernis humilitatis. dẽt esse dulcissimus rõne pietatis, & benignitatis, vento & flatu spũssãcti debet impinguare. s. pinguedine grẽ, & bonitatis, & armatus esse dentibus fortibus iustitiæ, & seueritatis, vt sic laceret polypum. i. quemlibet virũ nequitiæ, & malignitatis. Iob 41. Per girũ dẽtium eius fortitudo.

De Crocodilo. Cap. 24.

Crocodilus inter pisces noĩatur, pro eo, ꝙ in aqua viuere cõprobat. de eo tñ dictũ est in li. de aĩali. satis plene. Vnũ tñ aduerte, qđ dicit Pli. ꝙ crocodilus amisso corde aliquandiu viuit. Sic verè multi sunt, q̃ sine corde. i. sine fide vł sine discretione viuunt, q̃a in nullis q̃ faciunt cor apponũt, sicut sunt illi, q̃ non ex corde obediunt vel diligunt, vel seruiũt, cõtra quos Oseæ. 7. Ephraim quasi colũba seducta, non hñs cor. ¶Quãuis crocodilus sit belua hoĩbus horribilis, & crudelis, est tñ ſm Sol. populus tẽtyrorũ iuxta nilũ, gẽs. s. parua copore, audax tñ aĩo cõtra istos, q̃ sola in fluuio habet audaciã balneãdi saltãt. n. sup dorsa eorũ, ipsosq; mor̃ equorũ eqtãt, & hiãtibus beluis resupinato capite, cũ vtraq; manu clauã immittũt in ora hiãtiũ loco freni, ipsosq; i terrã captiuos adducũt, & voce sola territos corpore recẽter assumpta euomere cogũt. Hæc Sol. li. de mirabilib. Crocodil⁹ ẽ diabolus, q̃ in flumine huius mũdi nõ cessauit à mũdi origine aĩas, deuorare, & in vẽtre suo. i. in inferno recõdere, & locare, ita ꝙ iã nõ poterat aliq̃s tute ꝑ flumẽ scł'i trãsfretare. Gẽs vero ista. s. tentyri signãt Xp̃m, q̃ ẽt populus põt dici ꝑꝑ naturarũ pluralitatẽ in ipso inuicẽ cõgregatã. Iste ergo ppł's Xp̃s sol⁹ crocodilũ nõ timuit, & sup ip̃m ꝑdominãtiã ascẽdit. Sup aspidẽ, & basiliscum ambulabis, & cõculcabis leonẽ, & draconẽ. Ps. Et mediãte claua crucis, ip̃m euomere corpa q̃ comederat. i. restituere sc̃tõs quos ĩ vẽtre ĩferni collocauerat, cõpulit, & coegit, q̃ñ. s. ipsos de inferno liberãs, & ad corp⁹ resurgẽdo rediẽs, secũ duxit. Figu. Iona. 2. ubi dr̃, ꝙ p̃cepit pisci, & euomuit Ionã in aridã. Vñ. Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de uẽtre ei⁹ extrahet eas Deus. Vel dic, ꝙ isti tẽtiri sũt sc̃ti, q̃ q̃uis fuerint humiles atq; parui, ipsi tñ crocodilũ. i. diabolũ superauerũt, & mediãte claua crucis, & uoce orõnis, & p̃dicationis ptãtẽ ei⁹ eneruauerũt, et multos pc̃tõres quos deuorauerat ꝑ pc̃m̃, ip̃m euomere, et dimittere cõpulerũt, inq̃tũ eos ad Deũ ꝑ pniam cõuerterũt. ut sic q̃libet diceret illud Iob 29. Cõterebã molas iniq̃, et dẽtib. eius auferebã pdã. Vł dic, ꝙ isti signãt cõfessores, q̃ suis ĩductiõib. et cõminõnib. crocodilos. i. pc̃tõres obstinatos solẽt subiectos sibi, et Deo reddere, et pc̃tã cõfitẽdo facere eos uomer̃, et ipsos uoce inductiõis, et claua cõminationis ad litt⁹ pniẽ cogere, et iuuare. Proue. 23. Cibos quos deuorauit euomet. Vel dic, ꝙ isti tentyri sunt boni p̃lati, q̃ q̃uis sint parui in gñe uel facultate, dñt tñ esse audaces fortitudine, et uirtute crocodilos. n. i. obstinatos cum dura cute, usurarios uidelicet, rebelles subditos, et tyrãnos dñt audacter inuadere, et sibi cũ fortitudie submitter̃, et mediãte claua. i. potẽtia regis pastoralis ipsos tał'r infrenar̃, ꝙ ad euõendũ. i. ad restituẽdum aliena ipsos possint cõpellere, et eos malis gratib. ĩ iustitia regere, et sup ipsos potentiał'r eq̃tare. Ps. Reges eos in uirga ferrea, et tanq̃ uas etc. Vel dic, ꝙ crocodili sunt detractores, et maximè religiosi mẽdicãtes, q̃ ita insidiant̃ hoĩbus, et maximè diuitib. ꝙ si uident eos se in flumine ꝓsperitatis balneare, et aq̃s deliciarum se aliquał'r recreare, statim solent eos uerbis detractorijs impetere, et terribił'r lacerare. boni tñ ipsos timer̃ nõ dñt, q̃nimo (dũ tñ qđ faciũt iuste faciãt, uti bonis tpalibus ꝑꝑ eos nunq̃ cessant, ipsosq; cõtẽnũt reprimũt, & cõculcãt. De talib. n. detractoribus dr̃ ap̃ls 1. ad Ti. 4. ꝙ isti sũt q̃ cauterizatã hñt cõsciam, & q̃ ꝓhibẽt nuber̃, et faciũt, abstinere à cibis quos Deus creauit. Tales igit̃ sunt suis uerbis detractorijs cũ claua iustitię coercẽdi, & ad euomendũ, & retractãdũ uerba mala, q̃ dixerãt cõpellẽdi, & ad restituẽdũ bonã famã, q̃ alijs abstulerãt sunt cogendi, & ut à talibus abstineant infrenãdi. Ps. In chamo, & freno maxillas eorum &c. ¶Si uis contra inuidos, & falsos machinatores potes historialiter allegare illud quod dicit Iac. 1. ꝙ in quocã palestine fluuio fuerunt crocodili multiplicati, et erãt duo fr̃es nobiles quorũ unus alterũ palã occidere uerebat̃, q̃a tñ in flumine erat solit⁹ balneari, fecit iuid⁹ fr̃em ĩ dictũ fluuiũ crocodilos afferri, ut fr̃um ex cõsuetudine balneãtẽ ĩ fluuio deuorarẽt labẽte uero tpe cũ idẽ inuidus ñ recordat⁹ de crocodilis flumẽ balneãdi grã introisset, fuit a dictis beluis deuoratus, et sic uerificatum est ꝙ dr̃ Eccl. 19. Qui fodit foueo incidet in eam, qui statuit lapidem proximum offendit in eo; et qui laqueum ponit, peribit in illo. ¶Cætera de crocodilo uide li. de aĩali. in c. suo vbi inuenies satis multa & infra lib. 12. c. de ouis. ubi inuenies aliquid.

De Cahab. Cap. 25.

Cahab aĩal est maximũ; marinũ paruos tñ respũ corporis hẽt pedes, unũ uero hẽt alio lõgiorẽ, quo utit̃ loco man⁹, q̃a. s. cũ ipso cibũ ad os trãsmittit herbas eradicat, & alia facta facit. Tales sunt multi qui pedes affectuũ. i. amorẽ & amicitiã respũ corporis. i. respũ apparẽtiæ q̃ p̃tẽdunt hñt paruos: sicut sũt falsi amici, quorũ affectio ẽ modica licet sit amoris apparentia ualde magna. Qđ ãt iste pede utat̃ loco man⁹, expone sicut lib. 7. de auib. c. de pellicano. §. 3. de quo scribit̃ sił'e. Cahab ĩ aqua nõ pt̃ spirar̃, & iõ solet sursũ ad superficiẽ ascẽdere & aquã euomere, & aerẽ attrahere & spirare, significãs bonos actiuos, q̃ de aq̃ mũdi aliq̃ñ ascẽdunt, & aqua mũdanorũ negotiorũ euomũt & dimittũt, & sic aerẽ spũsc̃ti attrahũt. Ps. Os meũ aparui, & attraxi spũm. Expone latius sicut de delphino. §. 5. inf. eod. lib. ubi sił'e reperies.

De Crico. Cap. 26.

Cricus ſm Aris. est aĩal marinũ duas fissuras hñs ĩ pedib. faciẽtes tres digitos cũ ungulis. Pedẽ ãt dextrũ paruũ hẽt, sinistrũ uero magnũ, et iõ cũ ambulat, totũ corp⁹ sup pedẽ sinistrũ portat. Cuicũq; vero ei adhæret, fortiter adhęret. Charissimi ꝑ pedes in scriptura denotant̃ affectus. Aug. Pes meus, affectus meus, eo feror quocũq; feror. Per partẽ dexterã ãt intelligunt̃ bona spũalia et æterna, ꝑ sinistrã uero denotant̃ bona. tpalia et mundana Prou. 3. Lõgitudo dierum ĩ dextera eius et ĩ sinistra illius diuitiæ et gł'æ. Dicamus ergo ꝙ cricos pt̃ signare hoĩes mũdanos, q̃ ꝓculdubio pede dextrũ. i. affectũ ad bõa spũalia et æterna hñt ut cõiter tenuẽ atque breuẽ. Parũ. n. cogitãt de æternis, & parũ affectãt illa q̃ ptinẽt ad salutẽ. Pedẽ uero sinistrũ. i. amorẽ terrenorũ hẽnt vt cõiter valde lõgũ, q̃a. s. multũ diligũt tpalia & sinistra. Io. 3. dilexerunt hoĩes magis tenebras q̃ lucem Et inde est ꝓculdubio ꝙ hodie quasi ex toto ipsi ĩnitunt̃ super pedẽ sinistrũ . i. sup amorẽ terrenorũ, parum curãtes de affectu spũaliũ & æternorũ. Quod potissime videmus de p̄latis q̃ hñt in manu sua spũalia, & terrena, q̃ pro certo magis sunt diligentes de terrenis congregandis. q̃ de spũalib. gubernandis, & minus caute ministrant spũalia q̃ terrena vel mundana. Quod patet in multis q̃ citius darent quadraginta dies de indulgentijs, q̃ quadragita denarios de bursa ꝓpria. Iõ dr̃ Ecc. 10. Cor stulti in sinistra illius. Vel dic qđ duo pedes sunt mĩa dexter, iustitia sinister. Multi ergo p̄lati sunt q̃ pedem dextrum mię parum hñt pedem vero sinistrum valde longum, & iõ quasi ex toto initunt̃ isti sinistro pedi ꝑ iustitiæ rigorem, & nunq̃ dextro pedi miæ vel clementiæ per compassioni dulcorem. Quia ꝓ certo iudices & p̄lati sunt hodie valde prompti ad puniendum, tardi vero ad miserandũ, & hoc ꝓculdubio q̃a dũ puniunt, sp solẽt aliq̃d exigere, & exinde cõfiscationes, emẽdas vł vtilitatis acq̃rere, q̃ñ vero indulgẽt, nõ solent aliq̃d reportare. ¶Cricos ſm Aris. fortissimè adhæret cuicunq; adhæreat. hẽt ãt ĩ pedib. duas fissuras & tres digitos. Tales sũt luxuriosi, q̃ vltra debitũ adhærẽt alijs ꝑ amorẽ. Pes ãt. i. affectio eorũ duas hẽt fissuras. i. duas malas intẽtiones. s. decipiẽdi & dehonestãdi. Tres vero digitos. i. tria p̃cipua dãna. s. pditionẽ aĩæ, famæ subæ. Luc. 12. Duo ĩ tres & tres in duo diuident̃. Vel pt̃ dici cõtra illos q̃ iopinionib. suis ultra modũ adhærẽt & q̃ ab obstinato ꝓposito suo auelli non pñt, maximè contra hæreticos. Ps. Adhæsit pauimento aĩa mea uel põt dici de bonis q̃ in pedibus affectuũ hñt duplicẽ figurã. i. duplicẽ charitatẽ, & tres digitos. i. tres uirtutes theologicas. s. fidẽ iustitiã & ueritatẽ, & iõ isti tã deo q̃ ꝓximo fortiter adhęrẽt ꝑ amoris cõtinuitatẽ firmitatẽ. Ps. Mihi ãt adhęrere Deo bonũ est, & ponere in dño spẽ meã. ¶Cricos ſm Aris. uidẽs tp̃s turbidũ & uẽtosum, efficit̃ debilis, & iõ tũc applicat̃ & adhæret

vel lapidibus,et qescit,qñ verũ tps est serenũ, tũc absolute deambulat vndequaq;.Istud pôt applicari ad quosdã q b. magis ꝓficit aduersitas,q̃ ꝓsperitas,quia.s.qñ ventus,et turbo tribulationũ flauerit,isti solent ad lapides.i. ad Deũ sanctos,et angelos recurrere ꝑ orationẽ,et eisdẽ firmiter adhęrere per spẽ fiduciã,et dilectionẽ.Iob 5.Cũ lapidibus regionis pactũ tuũ.Et iõ qa cogitãt de sui debilitate ꝓpria ꝑ sui ipsius cõsiderationẽ,iõ isti qescunt,et liberanť ꝑ Dei auxiliũ,et ꝓtectionem.Allega vt supra.Si vero tps ꝑ prosperitatẽ clarum,et serenũ fuerit, tunc libere diuaganť, et multa mala operãtur.et sic bene dicit Greg. ꝙ plus nocẽt prospera,q̃ aduersa. Vel pôt dici cõtra multos, q tpe aduersitatis torpent timẽt,et sunt debiles,tpe vero prosperitatis apparent fortes,læti,et vagabiles, sicut potissimẽ patet de mundanis amicis,qui in aduersitate torpẽt,et timent,in prosperitate verò discurrunt, et obsequuntur et gaudent. Vel dic contra affectuosos prælatos,qui in tempore huius turbulẽtæ vitæ nullum habent solatium,nisi lapidibus.i.suis insensibilibus nepotibus adhærere, & eos diligere, & fouere.

De Celione seu Chylone,secundum Alber. Cap. 27.

CElion vt dicit Arist.aĩal est marinũ,qď nunq̃ pascit extraneo nutrimento.Sua.n. humiditate, quæ de corpore suo exit,cibať, & inde fit,ꝙ istud aĩal semper est ieiunũ,& tñ est validum,& robustũ,cuius cãm assignat esse humiditatẽ huius aĩalis,cũ sit aĩal mirabilr humidũ,& viscosum.sicut ẽt dicit,ꝙ mulieres eo,ꝙ ita sunt frigidę,& humidæ,possunt plusq̃ viri ieiunia sustinere. Istud pôt dici de abstinentibus, & ieiunis,qui de ꝓpria humiditate, de lachrymis accipiũt, sibi cibum iuxta illud ps. Fuerũt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Et q̃uis cibis corporalibus multum abstineat, sunt tñ spũaliter validi,& robusti,qa istud est gñale, ꝙ vñ fit caro debilior, spũs fit robustior, iuxta illud 2.ad Cor.12. Cũ infirmor, tunc fortis sum. Vel potest dici contra, quosdam incestuosos,qui humiditate sua vescuntur,inquantum illis, quæ sunt de consanguinitate propria abutuntur.

De Canibus maris. Cap. 28.

CAnes marini pisces sunt, q crudelitate, & morsu sunt horribiles, habẽtes brachias clauorum mõ formatas & venãtur alios pisces, sicut canes in terra aĩalia venantur. Nõ tñ latrãt, sed latratus loco afflatũ horribilẽ habent. Tales sunt iniqui officiales,& balliui, qa.s. cũ morsu detractionis,cum afflatu adulationis,cũ clauis rapinæ,& exactionis, alios ꝑsequuntur,& iõ canes maris.i. canes amari dici propriè promerentur.Ps.Circundederunt me canes multi, consilium malignantiũ obsedit me. Vel ꝑ afflatum intellige mala consilia officialum,principum & pastorũ &c. sicut supra.

De Ceruleo. Cap. 29.

CEruleus siue ceruleum monstrũ est noĩe, & colore, qď Ganges fluuius gignit. Hoc fortia habet brachia, & adeo robustum est viribus, vt elephantes ad flumẽ ꝓ potu venientes,mordicus cõprehensa manu detrahat,sicut dicit Pli.l.9.c.15.Fluuius Ganges charissimi significat fluxum deliciarum vel statũ mũdanæ prosperitatis,qui semper fluitat sicut flumen.Iste ergo ceruleus,diabolum significat,qui fortissimus est,qa sicut dr Iob 40. Non est potestas super terrã, quæ cõparetur ei.Iste igiť magnis bestijs.i.magnis, & prudẽtibus viris ad fluuium ꝓsperitatis per affectum descendentibus,& ibi aquas deliciarũ, & diuitiarũ haurientibus,solet insidiari, & ipsos ꝑ diuersa vitia submergere, & in ꝓfundũ inferni deiicere,& grauare.Istud videmꝰ de multis, q prius boni:dũ ad fluuiũ ꝓsperitatis descendunt per multa tãdẽ vitia mali fiũt.Iob 22.Sublati sunt añ tps suũ,& fluuius subuertit fundamẽta ipsorũ.Iste.n. habet duo fortissima brachia.s. tribulationẽ impellẽtẽ sicut dextrũ, & tẽtationẽ attrahẽtẽ sicut sinistrũ.Istis ergo mediantib.hoĩes in pctm̃ detrahit,& eos in fluuio mũdanæ ꝓsperitatis per pctm̃ submergit.Exo. 15. Submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus.

De Dentrice seu dentice. Cap. 30.

DEntrix sm̃ Isid.piscis est à fortitudine dẽtium sic vocatus.Ita.n.fortes habet dẽtes, ꝙ ẽt iste dr viuere ostreis & tortucis.Tales ꝓculdubio sũt multi,q dentes.i.mordacia verba tãtę hñt fortitudinis,& virtutis,ꝙ etiam ipsę ostręę.i. ipsi iusti qui duro pnĩæ pallio sunt inclusi, ab ipsis detractoriè confringuntur, sicut patet de multis, q ita sunt verbosi, & iniuriosi ĩ publico,& ita detractores, & linguosi in occulto, ꝙ nõ est q se eruat a uerbis suis.ps. Filij hoĩm,dentes eorum,& sagittæ,& lingua eorum gladius acutus.

De Delphinis. Cap. 31.

DElphini sunt beluę marinę agilissimæ, sm̃ Isid.q̃ in dorso sunt cristatæ. Et sm̃ Aris.cõtra nãm pisciũ deldhini spirãt,nõ ĩ aqua,sꝫ in superficie in aere. Ossa hñt & nõ spinas.& sm̃ Phi.ocłs hñt a pte superiori in capitis occipitio, os vero à parte inferiori. & inde ẽ, ꝙ pdã suã nõ bñ capiunt a pte oculorũ,ꝑ distorsionẽ oris, & iõ qñ pdã uolũt cape solent os,& rostrũ ad cęlũ,oculos vero ad terrã vertere, & se totalr iuersare,qď iõ fecit natura,ꝙ capiẽdo cibũ retardarenť,qa aĩs ꝑ suã pcipitẽ velocitatẽ nihil,qď vellẽt capere,ab eorũ dentib.saluareť.Charissimi delphini, qui ĩ melodia delectanť,signãt uiros iustos,qui libenter audiunt melodiã verbi Dei.Isti.n.sunt ualde agiles mandata Dei,& platorũ celeriter faciẽdo.Dorsũ eorum,i.patiẽtia qua sustinẽt labores,ẽ cristalũ.i.sursũ ad Deũ erectũ ꝑ spẽ de futuro cœlesti pmio obtinẽdo.Spirãt & anhelãt nõ ĩ aqua bonorum tpaliũ,sꝫ in aere spũaliũ,ipsa desiderãdo.Ossa uero hñt nõ spinulas.i.fortitudinẽ,& cõstãtiã,oĩa grauia ꝑ Deũ sustinẽdo,& oĩa vtilia fortiter operãdo.Oculos mẽtis hñt a parte superiori, Deũ & cęlestia cõtẽplãdo. Os vero.i.gulã, & ingluuiẽ à pte inferiori gulæ,& carni viriliter dñando. Et qñ volũt pdã.s.bonorũ tpaliũ capere, oculos mẽtales.s. intellectũ ad terrã deprimũt,mortẽ & ĩfernũ cogitãdo, qa.s. natura naturãs Deus ordinauit,ꝙ ad cęlũ,& tpalia se cõuertant, oĩa in Deũ referẽdo, & eidẽ gratias exhibẽdo,et nihil facere vltra voluntatẽ ipsius volẽdo, sed se cũ pda sua ordinationi ipsius supponẽdo,qa ꝓculdubio charissimi ad virũ iustũ ptinet melodiã verbi Dei libẽter audire,qa sicut dr Lu. 11.Beati q audiũt verbũ Dei,et custodiũt illud.Itẽ volũtatẽ Dei et plati celeriter implere.Ecc.32.In oĩb. opib. tuis esto velox.Spẽ vero in aduersis ad Deũ eleuare, qa sm̃ Ps. Bonũ est sperare ĩ dño.Spiritũ deuotionis attrahere, et aurire.Ps. Os meũ aperui,et attraxi spiritũ.Ossa vero firmitatis, et cõstãtiæ in oĩbus habere.Ps.Dñs custodit oĩa ossa eorũ. Os vero et gulã rõni subiugare. Gen.4. Sub te erit appetitus tuus.Terrena vero acquirẽdo, et cupiẽdo,vultũ.i.mentẽ sursum leuare, et pęnas ĩferni cogitare,et nos ex totũ ad Deũ inuersare.Ps. Cõuersus sum in ærumna mea dũ configiť spina. Vel pôt diti,ꝙ pda nra est gloria æterna,q̃ si capere volumus,necesse est ꝙ ex toto ad Deũ sursũ cordis,et affectus faciẽ eleuemus,et ꝙ dorsum.i.cõtẽptũ, et obliuionẽ terræ .i.terrenis operib. cõuertamus. Cuius tñ qa multi cõtrariũ faciũt mũdo faciẽ, Deo dorsum obliuionis cõuertunt iõ pdã gloriæ ęternę nõ accipiunt.de q bus dicit dñs, Hie.2.Verterunt ad me dorsum,et nõ faciẽ. Vel istud pôt allegari ad hoc, ꝙ sꝑ Deus cõtra ineuasibilia pericula de aliquo remedio ꝓuidet.Et pt allegari cõtra malos officiales, iudices et balliuos,q ita sunt ad malũ pcipites,et veloces,et ad nocẽdũ agiles et crudeles,ꝙ nullus malitias eorũ euaderet, nisi qa oportet,ꝙ pdã accipiẽdo,se sursũ ad cęlũ.i.ad supiores cõuertãt,et ꝙ noĩe superiorũ ista faciãt,et ꝙ rõnem finalr eis reddãt. Nã qñ attẽdũt,ꝙ pdãdo pauperes, & lædẽdo necesse hñt se ad supiores vertere, & rõnẽ eis reddere, solent a talib.abstinere,vel se saltẽ in aliquo retardare. Vł pt dici, ꝙ illi,q sũt veloces ad malũ, & ut pdã bonorũ tpaliũ acquirãt,seipsos q̃tũ ad mores inuersant penitus, et subuertunt. faciẽ.n.cordis,et affectꝰ cõuertũt ad pdã, oculos uero recti iudicij a Deo auertunt,et ipsos cõuertunt ad terrã. Ps. Obscurenť oculi eorũ ne uideãt,et dorsũ eorũ sꝑ incurua. Et sic totaliter inuersantur ad nequitiã, & a rectitudine puertunť ꝑ malitiã. ¶ Delphinis inest affectꝰ pietatis, ꝓ morte.n. sociorũ dñr plorare. Scd'm.n.Pli. & sm̃ Aris.qñ vidẽt sociũ mortuũ, ipm̃ in maris ꝓfundũ solent portare,& ne comedať a beluis,sepelire. Vñ narrat Pli.li.9.c.8.ꝙ aspecti iã sunt defunctũ ferẽtes ne laceraret a beluis. dicit ẽt idẽ ibidẽ ꝙ cũ rex Carię delphinũ cepisset,& circa littus ligasset,affuit delphinorũ a mari maxima multitudo,quib. plangentibus & quasi miserationem ꝓ socio poscẽtibus, rex misertus solui eum præcepit. In hoc ergo docetur humana natura affectum amoris & pietatis ad hoĩes habere, & pro eorũ morte

te, paupertate, & infortuniis dolere, & ꝑ liberatiõe & subuẽtione eorũ apud reges & iudices implorare. Dẽt ẽt mortuos plorare, & eos sicut cõdecet sepelire. Vñ Ecc. 38. Fili su per mortuũ ꝑduc lachrymas, & quasi dira passus icipe plorare, & ẽm iudiciũ cõtegere eius corpus, & ne despicias sepulturã illius. Vl dic ꝙ mortuus est pctõr, cui ꝑ certo pij socij debẽt compati, & de eius culpa, dolere, & ꝑ eius liberatiõe à rege Chr̃o miam orõnib. implorare, & eũ à beluis inferni defendere, & eũ in ꝓfundo maris. i. in amaritudine cõtritionis, & in sabulo pniæ, ne deuoret in inferis sepelire, exẽplo Tho. de quo dr̃ Thob. 12. ꝙ ipse orabat cũ lachrymis & sepeliebat mortuos. ¶Delphi. capt⁹ plorat, et lachrymat, sicut d. Philo. et sicut dr̃ in li. de nat. rer. Isti ꝑ voce hñt gemitũ humano similẽ. Sic verè hõ qñ se videt ꝑ pctm̃ à diabolo eẽ captũ dẽt gemere, et plorare, et ꝑ cõpunctionẽ dolere, et ꝑ cõtritionis suspiria lachrymari. Eze. 27. Plorabunt te in amaritudine aïæ. et in Psa. Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. ¶Delphina pariẽte solet masculus fętum deuorare, qua ꝑp mr̃ se solet cum fętib. occultare sicut dr̃ in li. de nat. rer. Ista expone sicut de aue pauone, supra li. 7. c. 62. n. 5. et 6. vbi si͛le inuenies de pauo ne, qui deuorat oua pauonissæ, et iõ se occultat. ¶Scd̃m Pli. et Soli. delphini spirant, veruntñ q̃a in aqua spirare nequeunt, iõ sursum ad aerem se eleuãt vbi spirãt. Vias ergo odoratus manifestas nõ hñt, et tñ odorãt sagacissimè. Aculeatas hñt pinas q̃ inhorescũt cum irascunt, cum vero placati fuerunt deprimunt, & inter se ẽt cõplanant, & velut in q̃busdã vaginis recõdunt, vt d. Soli. in li. suo. Tales sunt iusti, q̃ spirant, & spiritum scd̃m per deuotionẽ olfaciunt, & bona æterna pͣsentiunt, & odorant per cõtẽplationẽ, & cõtra malos inhorrescunt, & irascunt per iustitię executionẽ. Istud pt pcipuè dici de bonis p̃latis, & secularib. actiuis, q̃ quis nõ videat spirare uel odorare ꝑ cõtẽplationẽ vel deuotionẽ, ꝑ eo. s. ꝙ aquatici sunt, & seculares, sciunt tñ q̃nq; de aqua ad aerẽ. i. de terrenis ad spiritualia se trãsferre, et ibi de salute aïæ cogitare. Spinas ẽt dorsuales ĩ ira erectas. i. motus iracundiæ sciunt refrenare, & ĩ vagina tẽperãtiæ collocare. ¶Delphinus hẽt ad hoïem q̃dã amicitiã nãlem. vñ d. Pli. li. 9. c. 8. Delphinus nõ expauescit hoïem ut alienum, imo exultãs obuiã nauigiis venit, et quasi alludẽs vela pterit, et quasi ex pari nauigando certat, et iuxta nauẽ discurrit sicut ẽt a quibusdã audiui. Vñ d. Phis. ꝙ delphini dicunt naufragãtibus subuenisse. Ad ꝙ facit exẽplum, ꝙ narrat Soli. qui dicit lib. de mirabilib. ꝙ cum quidã nautæ vellent Arionẽ quendã citharistã occidere vel submergere, ab eis obtinuit, ꝙ cithara prius caneret, quo facto ad cantum delphinorum greges cõuenerunt. Ille vero in mare se ꝓiciẽs ab uno illorum exceptus, & est ad littus peruectus, & sic quẽ hoïes, occidere uoluerunt, beluę saluauerunt. Arion. n. q apud regẽ corinthiorum erat maxim⁹, cum in Sicilia pecuniã maximã aggregasset, timẽs siculos, se eis noluit cõmittere, ne forte pp suã pecuniã ab eis necaret. Corinthios ergo nautas cõpatriotas elegit, qui in mare ab eis proiectus, cum prius cithara cecinisset per delphinũ ad littus est deuectus. qui cum a rege nõ crederet, nautis postea venientib. cũ ab eis peteret si viderãt Arionẽ, dixerunt se eũ in Sicilia florentem diuitiis dimisisse, quo statim cõparẽte, nautarũ mendaciũ, & delphini miraculũ probatũ est. Qd' ẽt ꝓbat tẽplũ cum imagine ærea, & descriptiõe tpis, qd in tanti facti memoriã in ꝓmontorio ppts fabricauit. Sic ꝓcul dubio dẽt eẽ de nobis, q̃a hoïes. i. psonas rõne vtẽtes debem⁹ diligere, & eorũ melodias. i. eorũ verba, & documẽta libenter audire, & ad ea cõiter audienda conuenire. Ps. Venite filii, audite me, timorẽ dñi docebo vos. Et ipsos ẽt si indigeãt supportare, vel ẽt naufragãtes, & diuersis periculis pereuntes dẽmus suscipere, & eos eripere, & saluare, & maximè, qñ videmus ipsos in nr̃is aurib. per dulces pces flebiliter insonare. Pro. 24. Erue eos, qui ducunt ad mortẽ, & eos q trahunt ad interitum, libera ne cesses. Vel dic, ꝙ delphini sunt Chr̃s & Angeli, & sancti, qui uidentes hoïem in mortis æternæ periculo, & ꝙ nautę infernales ipm occidere uolunt si cithara flebilis cõfessionis ipsum resonare audiunt, statim adsunt, ipsumq; ĩ mare pniæ se cadere per mittẽtẽ sustinẽt, & excipiunt, & ad litt⁹ paradisi ꝑducunt. Ps. Ad dñm cũ tribularer clamaui, & exaudiuit me. Vel põt allegari contra crudelitatẽ humanã, cui pfertur pietas aïalis. Vel ꝑ nautas nobis si͛les ĩtelligo ꝓpinquos, ꝑ delphinos dispares ĩtelligo extraneos, q̃a sępe fit, ꝙ hõ ĩpugnat à ꝓximis, & ab extraneis adiuuat. Vel pt dici cõtra p̃latos hoïes, q̃bus bestiæ. i. subditi sunt meliores. Baru. 6. Bestiæ meliores sunt illis. Vel ẽt põt allegari q̃uo nihil occultum, qd nõ reuelet & q̃uo qd hoïem malitia celare voluit. Deus ꝑ beluã reuelauit. Vl dic, ꝙ delphinus ẽ nouiti⁹ seu simplex, q. s. hoïm, & psonarũ rõnabiliũ nõ dẽt societatẽ expauescere, sed poti⁹ diligere, & libẽti aïo frequẽtare. Vel ẽt dic de Xpo, q hoïm societatẽ dilexit, & cum eis psonalr habitauit. Pro. 8. Deliciæ meæ esse cum filijs hoïm. ¶Teste Aris. & Pli. li. 9. c. 8. Fetus delphinorũ cito crescũt, & vsq; ad decẽ annos cõtinuẽado lescunt, & postq̃ in ætatẽ pueneru nt, 10. mẽse solent parere nouos fętus diutissimẽ ãt viuere dicũtur. s. circa. 140. annos vt dicit expimentator, q caudis amputatis aliquos delphinos in mari dimisit, q post totidem tẽpora ibidẽ sunt inuenti. Plinius tñ vbi supra, & ẽt Solinus dicunt solũmõ de triginta, qd ẽt magis credo. Charissimi numerus denarius in scriptura significat decalogi cõplementum. Decẽ ergo menses sunt decẽ mãdatorum inchoatio, q̃ ꝑ certo necessaria ẽ ad hoc vt ꝓlẽ bonorũ operũ generemus. Decẽ vero anni sunt 10. mãdatorum adimplẽtio, q̃ ꝑ certo necessaria ẽ ad hoc, ꝙ ad pfectũ cremẽtum virtutũ spũalium attingamus. Leu. 27. Quicquid decimum uenerit, sanctificabit. Si igit ad tale cõplemẽtum puenerimus tãdẽ diutissimè ꝑ gratiã, & fnalr ꝑ gloriã pseuerabim⁹, & viuem⁹. Sap. 5. Iusti ãt in perpetuum viuẽt. Igit cito ꝑ merita debemus crescere, vt ad tale cõplementum possimus propere peruenire. Gen. 21. Creuit puer, & ablactatus est &c. ¶Delphini paruuli vadunt per mare, sicut greges, & habent, duos custodes antiquos, & mutuo sese diligunt miro modo, vt dicit Aris. Plinius vero vbi supra dicit, ꝙ paruos semper aliq̃s grandior comitat vt custos. Sic verè charissimi nos, qui sumus in mari huius mundi, in grege religionis vel ecclesiæ constituti, debemus antiquos delphinos. i. prudentes & circunspectos custodes, & prælatos habere, qui nos possint præcedere, & fouere, & ad salutem aïę gubernare, qui etiam duo simul debent esse, & non soli, per copulam vnitatis, quia sicut dicitur Eccl. 4. Melius est esse duo quem vnum. Nos vero debemus alter alterum diligere per vinculum charitatis. Io. 13. Hoc est pceptum meum, vt diligatis iuicem. ¶Scd̃m Solinum delphini flante aquilone celerius audiunt, flante vero austro auditus obstruuntur eorum. Sic verè charissimi, qñ erga nos flat frigidus vẽtus aquilo tribulationis tunc mandata Dei & p̃latorũ & pdicatorũ melius audimus, & promptius in omnib. obedimus, si vero auster mollis ꝓsperitatis flauerit, tunc auditus obediẽtiæ obscuratus erit, q̃a dũ ꝓsperitate gaudemus mãdata Dei vilipẽdimus, nõ audimus. Hier. 22. Locutus sum tibi in abũdãtia tua dixisti, nõ audiã. ¶Delphinus ẽm Arist. valde dr̃ diligit filios suos, & longo tpe pascit eos. Istud tñ intelligo de matrib. quia patres filios deuorãt, cũ nascunt, sicut superi⁹ iam dictum est. Tales ergo debẽt esse boni prælati, qui filios & subditos dñt diligere, & ipsos tã tpaliter q̃ spũalr regere, circunducere, & nutrire. 4. Reg. 3. Mesa Rex Moab nutriebat pecora multa. ¶Sicut dicunt tã Pli. q̃ Sol. delphini quendam habent benignitatis affectum, quo hoïes vñr diligere, & maximè illos quos pueros gratos & innocentes sibi applaudẽtes potuerint inuenire, & inde est ꝙ Sol. li. de mirabilib. c. de Hellesponto, & Pli. li. 9. ca. 8. dicit ꝙ sub Augusto principe in cãpania puer quidã fragmentis panis delphinum quendã qui in lacum Luchrinum à casu intrauerat, illexit, deinde manib. eius se palpandum pbuit. Puer vero tãdem audax effectus dorso delphini insiliens, ab eo vectatus fuit, ita ꝙ aliqñ a baiano littore vsq; ad puteolos ab eo portabat. Delphinusq; quantuncunq; esset ocultus, quocunq; diei tpe inclamatus ad vocem pueri leuabatur. Quod tandiu factum est quod apud eos miraculum esse desijt. Mortuo autem puero cum ad solitã equitationem delphinus ipsum reuerti nõ videret, in oculis vulgi publicè interijt, quod præ desiderio & amore nullus accidisse (vt dicit idẽ Pli.) dubitauit. Hoc idẽ etiam narrat senator Fabianus. Narrat etiã idem Solinus qd apud Hipponem vrbem Aphricæ, in qua. s. fuit episcopus beatus Augustinus, ab Hipponensib. delphinus pastus tractã dum & equitandum sæpe se præbuit. Flabianus vero ꝓconsul Aphricæ cum eum deliniset vnguentis, odoris nouitatẽ sopitus, super fluctus velut mortuus iactabatur. qui tãdem

euigilans

euigilans, à solita mansuetudine longo tpe abstinuit. Historia Persarũ hẽt quõ apud Iasum vrbẽ Babyloniæ puerũ delphinus adamauit, quẽ post colludia recedentẽ impatienti' sequens arenis inuectus hesit. Circa eadẽ vrbẽ ẽt cum puer, delphino vectatus, in vndosis fluctibus necaret, ipsum delphinus ad terrã reuexit, & vt (ac sic confiteretur reatũ suũ) dolens de puero pp se mortuo, seipsum morte mulctauit, & ad mare amplius redire noluit, sed iuxta mortuũ præ dolore decessit. His ergo exemplis põt induci humana conditio, ad naturã humanã amandã, & ad fidelitatem, & amicitiã eidem cõseruandũ, & potissimè qñ uidemus personas esse beneficas, & pueros.i.puras innocentes & mũdas. Ad tria ergo pñt exempla prædicta adduci, videlicet ꝙ humana natura, & hõ inquantũ hõ, à quolibet debet diligi, quem uidet ẽt à beluis adamari. Qđ est contra crudeles, qui cõtra humanã naturã debacchant, & ꝓ nihilo hñt si occiderint hoĩem, imò in hoc multotiens gloriant. De qb. Eccle. 28. Hõ hoi reseruat irã, & à Deo quærit medelã. In hoĩem similem sui nõ habet miam, & ꝓ pctĩs depræcat. Talem ergo rõnem. s. rõne humanitatis hoi sit parcendum, allegat Pilatus iudæis de Chro, cũ dicebat. Ecce hõ. Item põt allegari cõtra ingratos qa. s. ista aialia rõne pastus, & bñficii suscepit feritatẽ deponunt, & hoi seruitium qđ pñt faciũt, & eidem applaudere volunt. Qđ tñ nõ faciunt ingrati, q illos à qbus beneficia receperunt, perpetuo nollent videre, quia ẽm Senecam epis. 81. Ingratus qa reputat turpe esse non reddere, non uult esse cui reddat. Põt etiã allegari de bonis amicis, qui amicos suos libenter vident, & cum eis lætant, solatiant & gaudent & in mare tribulationũ ipsos intrare contingat, eos portãt sustinent atq; fouent, & etiã ꝓ posse liberant atq; saluant. Qđ si mors vel infortunium eis accidat, & maximè pp eos, cũ eisdem mentaľr commoriunt, & compatiunt, & dolent. ad Rom. 12. Gaudete cum gaudentib. & flete cum flentibus. Vel põt vltimũ exemplũ exponi de Chro q cũ à principio cum puero. Adã amicitiã contraxisset, & eum fluctib. tentationum diaboli peremptum vidisset, ipsum de manu inferni eripuit, et ĩ littore iudeæ pro' eo mortuus fuit, et sic mortem alterius morte propria puniuit, dicens illud Eccle. 22. Amicum salutare nõ confundar, et à facie illius nõ me abscõdã, & si mala mihi euenerint pp illum, sustinebo. Vel põt dici; ꝙ iste est Deus, q pueros.i.innocentes amat, et quacũque hora ab eis per orõnem inclamat, ipsos exaudiuit, ꝓtinus atq; iuuat. Ps. In quacunq; die inuocauero te, velociter exaudi me. Vel dic, ꝙ puer est Chrs, quem nulla belua.i.nullus pctõr debet expauescere, sed diligere, et ei in persona pauperum pastum dare, et mortem quam ꝓ nobis sustinuit, cõpatiendo deflere, et quia ipsum tempestare iudaicæ prauicatis uidemus mortuum debemus cum eo mori spũaľr, et dolere, dicendo illud Gen. 37. Puer nõ cõparet et ego quo ibi? ¶Delphini soli inter pisces mãmas hñt, et lac, quo fœtus suos lactant, et nutriunt, dum sunt parui. Vnde etiã dicit Pli. lib. 9. c. 8. ꝙ delphini paruulos suos diu comitant, magna erga partũ charitate. Solinus uerò ait, ꝙ vberib. fœtus alunt, tenerosq; in faucibus recipiunt, inualidosq; aliquãdiu prosequunt. Sic prælati, & pdicatores fœtus suos.i.subditos, et auditores lacte doctrinæ, et tpalis subuentionis debẽt enutrire. Duplex aũt mãma prælati est, tpalis subuentio sinistra eruditio spũalis dextra, vel dextra mĩa sinistra iustitia. Prædicatores etiã debent hre duas mãmas, dextram quantũ ad nouum testm, sinistrã quantum ad antiquum testm. His igit mamillis debent lactare subditos, et egenos, et erga eos ostẽdere affectus beniuolos, & paternos, et maximè circa pauperes iuuenes, impotentes, et egenos, quia. s. tales debent charitatiuè ꝓsequi, et eos comitari, et defendere, et ꝓ uiribus auxiliari. Vñ 1. ad Thes. 5. Suscipite infirmos &c. et 1. ad Cor. 13. Tanquã paruulis in Christo lac dedi uobis. ¶Delphini simones à græcis dñr, quia simon interpretatur audiens, eo ꝙ audita symphonia in mari simul congregant, et ad sonum melodiæ uenientes, ibi mirabiliter dectantur. Vñ etiã Pli. lib. 9. c. 8 ait ꝙ omnes miro mõ nomen simonis diligunt, et ita etiã appellari malunt, et musicè cantũ uolũt. Sic uerè statim, ꝙ plectrum linguæ tangit symphonia pdicatorũ, et ex ipso sonat sonus melodiæ uerbi Dei, simones.i.audientes debent in simul congregari pro hmõi melodia audienda. Et sicut ẽm Philosophum, Isid. et Sol. delphini proprio simonis vocati vocabulo, illud sibi vendicãt, quõ audito hominẽ sequũtur, sic iusti vocari ad pdicationẽ uel conuersionẽ vel alicuius operis boni executionẽ, statim debent intelligere, & audire, & obediendo sequi, & operi demandare Baruc. 5. Vocatæ sunt, & dixerunt, assumus. Et sicut qñq; pp hmõi congregationẽ simones capiunt, sic p prædicatorem auditores in rete diuinę grę inuoluũtur, & sic à mari.i.pctõrum amaritudine extrahunt. Figura Iud. 2. vbi apparuit Angelus dñi in galgalis, & congregati sunt ad eũ de illis partibus, & improperauit eis defectus suos, & fleuerunt &c. Sic in aduentu Angeli.i.prædicatoris, hoĩes ad lachrymas commouentur, A uoce Angeli fugerunt populi. Esa. 33. ¶Delphinis ẽm Sol. & Plin. in mari nihil est velocius, qa saliendo naues transuolãt, quorũ ludus signũ est, & præsagiũ, tempestatis. Vñ ẽt Pli. li. 9. c. 8. ait ꝙ velocissimũ oĩum aĩalium nõ solũ marinorũ est delphinus, est. n. ocyor volucre, acrior telo, & nisi eos oculum ac penè in uentres haberet, celeritatẽ eius nullus pisciũ euaderet Solinus ẽt dicit, & ante oĩa nihil velocius hñt maria. Sic multi sunt ueloces per inconstantiam & naues.i.religionẽ, & statũ ecclesiæ, de uno ad aliũ trãseũdo, transuolant & transnatant, quorũ ludus, & prosperitas, & gaudium signũ est futuræ tempestates, q̃ eis finaliter reseruatur. Nos igitur ludos, & prosperitatis istorũ uidentes, naues aĩæ cautius gubernemus, & à periculo timeamus. Hi enim solent lætari cõtra malum suum. Iõ. Prou. 18. Antequã conteratur exaltat cor hoĩs, & antequã exaltet humiliatur. Vel dic de illis quorũ affectus, & appetitus est ualde uelox ad mala opera facienda. Vnde pro certo si ita possent malũ facere sicut uellent, nulli essent, qui eorũ malitiã pcauerẽt, sed qa non pñt ita capere, sicut currere, ideo nõ solẽt pro libito alios offendere uel nocere. Quod potissimè patet de istis officialibus, & balliuis, q ad oĩa mala sunt ueloces. Ps. ueloces pedes eorũ ad effundendum sanguinem. ¶Delphinus ẽm Iorath in mari hoĩem mortuum reperiens, statim sentit utrũ de delphino comedit dum viuebat, quod si fecerit, ipsum comedit, & ab aliis piscibus deuorari pmittit, sed si non comedit ipsum ad littus pellit, & defendit à morsib. aliorum. Sic qñ Christus in mari huius mundi hoĩem mortuum per pctm, vel ad litterã mortuũ post hanc uitã reperit, statim sentit si aliquos delphinos sibi similes. idest pauperes, & ignorãtes, q sunt de eadẽ specie cũ ipso (quia ipse in mundo noluit pauper esse) comederit, & deuorauerit p usuras, & rapinas, qđ fecerit tunc ipsum primò impetit, & deuorat, & per condemnationẽ æternã ab aliis piscibus. s. dæmonib. deuorari permittit in mari inferni. Hier. 30. Prædatores tuos dabo in prædã. Sed si pauperes non comedit, imò ipsos per eleemosynas substentauerit, tũc uerus delphinus Chrs ipsum à morsib. dæmonũ liberat, & ad littus Paradisi ipsum deducit, qa beati misericordes, qm ipsi miam consequent. Mat. 5. Et ẽt expone, ꝙ Deus videns hoĩem, in pctõ, si eũ sit naturaľr pius erga pauperes, ipsum ad littus pnĩæ finaliter reducit. Si aũ tecõuerso impius sit ipsum à uitiis deuorari permittit. Prædatores tuos dabo in prædam. Hie. 30. Vel id põt exponi de bonis prælatis, & iudicibus, qui qñ aliquis cadit in mari.i.in manibus eorum. s. aliquid committẽdo, si aliis consuenit parcere, debent ei subuenire, sin autẽ, iuxta illud Iac. 2. Iudiciũ sine mĩa fiet ei, q nõ fecerit miam. ¶Delphinis in mari nihil velocius, qa plurimi saliendo naues trãsuolant. Dñr ẽt ẽm Sol. nõ solũ uelocius uolucri, imò ẽt citius volare telõ. Habent. n. in dorso aculeatas pinnas, quib. iuuant ad saltandum. Vñ ẽt Pli. lib. 9. c. 8. ait ꝙ qñ pro respirando sursum promoueãt ita subito prosiliunt, ꝙ uela nauium transuolant, & transcendunt. Et hñt dorsa serrata, qbus mollitiẽ uentrũ sẽcãtes interinterimunt crocodilos. Sic iusti pp velocitatem bonorũ operũ naues mercimonia cõtinentes.i.mundi status, & officia diuitiis onerata transiliũt, & transuolant per contemptũ, & ad cœlum se eleuant p affectũ. Esa. 40. Qui sunt isti qui vt nubes uolant. Et illi ẽt hñt dorsa.i.verba serrata. s. acuta & pungitiua, vt crocodilos.i. molles, & delitiosos corrigant, & reprehẽdãt, qa q delinquunt legẽ &c. De delphinis nota quõ ẽm aliquos sunt milites, q in mari hñt habitationem suam sibi à natura concessam, & quõ (vt vr) qñ de palatiis suis subterraneis in mare intrant, tunc in pisces se transformant. Vnde infra lib. 13. in prologo de mirabilibus mũdi, ubi exempla inuenies,

sed nescio si sunt vera. Vnū tñ scio ꝙ multa sunt secreta rerū quæ ignoramus, & multæ pñt esse rerū generationes occultæ, quæ nobis penitus sunt ignotæ. Vñ sapiēs postquā de mirabilib. Dei dixisset Eccl. 43. de mari dicit sic. Illic ꝑclara & mirabilia opera, varia gña bestiarum & oīum pecorum, & creatura beluarū. Sequit̃. Benedicentes dñm exaltate illū quantum potestis, maior est.n.oñi laude. & post. Multa abscōdita sunt maiora, hic pauca.n. uidim⁹ operū eius. Sed q̄a illa quæ in dicto prologo recito nō moralizo, dic si uis ꝙ tales milites vñr nři moderni, nobiles, quia re uera impalatiis suis sub aquis deliciarū ipsi, vñr milites esse, inquantum.s. ipsi de factis militaribus solent loqui, & de uirtutib. & fortitudine disputare, & de mirabilib. sese iactare Ioh. 3. infirmus dicat, quia ego fortis sum. Sed verè in mari pisces fiūt, quia qñ ad mare.i. ad fluctus, & amaritudinem laborum uenitur, tunc verè pisces.i. fluxibiles, deliciosi, timorosi & debiles inueniuntur, inquantum nullum actum militiæ exequuntur. Hier. 9 Erunt Aegyptii sicut mulieres.

De Dracone. Cap. 32.

1 DRaco maris ẜm Isid. est aīal marinū, & crudele, instar, draconis terrestris in longitudine protensum, sed alis caret, & loco alarū pinnulas hēt, & sicut dr̃ in lib. de natura rerū, istud aīal ualde hēt modicū caput respectu magnitudinis corporis hiatum uerò oris hēt valde magnū, & cutem durissimam, trāscurrit magna marium spatia uno impetu. Morsus eius est tā hoīb. q̄ piscibus uenenosus. Tales vñr hodie esse multi peccatores, q̄a.s. ipsi sunt crudeles ꝑ aliorū iniustā inuasionē, longæ caudæ ꝑ lōgæ uitæ æstimationē, duræ cutis per malæ consuetudinis obstinationem, nullarum allarum per nullā cęlestium affectionē, & contemplationē, quia proculdubio nunquā volant sursum cęlestia cōtemplādo, quinimo per mare huius mundi impetuosè currunt, terrena negotia in superbia gubernando. Dan. 8. Euulsæ sunt alæ eius, & sublata est de terra. Quid plura, pro certo isti hñt magnum corpus, & magnum os, & paruum caput, quia pro certo tale caput, vbi uigent sensus.i. rationem, & sapientiā hñt paucā, corpus uerò, & os, i. carnalitatē, gulā & prudētiā bestialē hñt magnā, quia.s. isti multum hñt de corpore, parū de capite, multum de carne, parum de spiritu, multum de conditione carnali, parū de perfectione morali. Abundant .n. in superfluis, & deficiūt in necessariis, & sic figurari pñt ī Holoferne mortuo, q habebat corpus, ꝙ carebat capite. Vñ Iudit. 13. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius non est ī eo. Et iō hr̃ hoīes, & pisces.i. bonos & malos solēt rapinis, exactionib. iniuriis, detractionib. & falsis accusationib. mordere, & ueneno suæ malitiæ inficere, & nocere, ita ꝙ hr̃ talibus pōt dici illud Ezec. 32. Leoni gentium assimilatus es & draconi qui est in mari. ¶Secundum Plinium, draco maris

2 in arenam deductus, mira celeritate cauernam sibi parat. Sic pro certo sunt multi officiales, & alii q positi in littore.i. aliquo statu, officio uel gradu, si arenas diuitiarum habeāt tāgere, & ministrare, mira celeritate cauernas, & hospitia, domos & palatia sibi fabricant, & valde cito ad magnū statū properant, & modico tp̃e magna parāt. Istud patet de vsurariis, & balliuis, qui in duobus annis vel tribus fiunt diuites & potentes, & merito, quia sicut dr̃ Ioan. 4. Alii laborauerūt & vosipsi in labores eorum introistis.

De Echino seu echeneide. Cap. 33.

1 EChinus alio noīe ẜm Pli. dr̃ echeneis. Est ergo Echinus ẜm Isid. & lib. de natura rerum, piscis paruus, quasi semipedalis, qui habet spinas pro pedibus, sicut Cancer. Alas vero habet sub uentre, q̄ pedib. assimilantur, & in ore loco dētium habet aculeos valde fortes. Hic ergo piscis mirabilis est uirtutis. Nam vbi alicui parti alicuius quantuncunq; magnæ nauis adhęret, ipsam à cursu velut anchora stare facit, ita vt nec impulsu modico moueat̃. Qđ intm̃ est mirabile vt incredibile videretur, nisi omnium magnorum auctorum inhoc sñia cōueniret, sed in hoc cōueniunt Ambrosius, Basilius & Isidorus, Arist. & Pli. Plinius aūt addit exempla de naui Antonij pretoris, qui cū uellet circuire suos, & exhortari, subito nauis ipsis est retenta. De naui ēt Caij principis dicit idem, ꝙ arrestata ea inuentus est in gubernando piscis paruus, magnæ limaci similis, qui hmōi retinentiæ cā erat. Isti tñ exempla non ponit Pli. lib. 9. c. 25. vbi agit de echeneide, sed ibi ponit bene de naue portante Periandum vt castrarent nobiles, pueri, sed ista ponit lib. 32. c. 1. vbi diffuse tractat de mirabilib. huius piscis, dicens. Caium indignatū fuisse, ꝙ piscis semipedalis sola adhærentia nauem retenuisset, quadringentorum remigum obsequio contra se renitente. Sicut aūt dicit Pli. vbi supra, similis potentiæ vñr esse apud guidiā venerē conchæ. Hunc vero piscem quidā ex latinis Remoram appellauerunt. Charissimi per istum piscem pōt intelligi amor Dei vel ēt ipse Christus. ipsi.n. ad retinendum nauem aīæ, ne tentationū uel tribulationū fluctib. moueat̃, eximiæ sunt uirtutis. Cuicunq;.n. per grām adæserit iste pisces, sibi.s. fauendo, & pium auxilium exhibendo impossibile est, ꝙ fluctibus tribulationis tentationis pulsetur, vel ꝙ à firmitate boni propositi, tuæ perseuerantiæ computetur. Si .n. Deus pro nobis, quis contra nos. ad Ro. 8. Vnde Lu. 7. Illisum est flumen domui illi, & nō potuit eā mouere. Vel dic, ꝙ iste piscis est patientia, vel ēt fides, vel charitas vel inconstātia vel fidelitas, quæ si naui cordis fortiter hæreāt ipsam in firmitate perpetua stabiliunt, & cōfirmant. Apparuit hoc in martiribus, qui nulla tribulatione vel tentatione, fuerūt moti, sed in Christo manserunt perpetuo radicati, iuxta doctrinam Apostoli 1. ad Cor. 15. dicētis. Stabiles estote, & immobiles. Qđ ēt de bonis amicis dici pōt, q̄a.s. erga eos, qui sibi adhærent per cōsanguinitatē vel amicitiam & fidelitatē, debent ita immobiľr se tenere, ꝙ nullo casu, dēnt ab eis se mouere, nec in lege fidelitatis vel amicitiæ, vacillare. ad Coll. 1. In fide fundati, stabiles, & imobiles. Vel ista pñt dici ī malo, ꝙ piscis iste significat aliquā creaturā nobis ꝑ affectū inordinatū ultra debitū adherentē, sicut sunt bona mundi, mulieres, parētes, & dignitates, & talia. Ista.n. quamuis sunt modici ualoris, & uirtutis, qñ tñ immoderate diliguntur, faciunt hoīem à motu bonorū operū quiescere, & flatu Spiritus sancti nō obedire, & ad portū Paradisi non venire, sed sine ꝓfectu uirtutū in mari mundi in pctō sistere, & manere sicut ad literā videmus, ꝙ multæ adhærentiæ & societates, mali affect⁹ nepotū, & inutiliū ꝑsonarū, multos à magnis, bonis impedierunt, & ne ad portū salutis vel ad statū maioris honoris tēderēt tardauerūt. Esa. 40. Quærit qūo statuat simulachrū qđ nō moueat̃. ¶Echinus ẜm Amb. Pli. & Basi. iu

2 dex ē futuræ tēpestatis, ꝑsentit.n. qñ dēt uenire, & iō tūc solet calculū arripere, & cū eo fortiter se tenere, & de eo quasi anchorā facere, vt fluct⁹ superuēturus ipm̄ nequeat de mari eijcere vel mouere. Hoc igit̃ videntes nautæ sibi p̄cauēt, & futurā tempestatem eius exēplo p̄uidēt atq; timēt, & nauē suā anchoris statuunt atq; firmāt. Idē aūt dicit Pli. li. 9. c. 31. Reuera charissimi, talis piscis debet esse q̄libet uir discretus. dēt.n. futuras tēpestates tribulationū vel tētationum sagaciter p̄uidere, & cōtra ipsas cum eas imminere cōspicit de opportuno remedio p̄uidere. Igit̃ lapidem angularem.s. Chřm ꝑ deuotionē q̄rat, & ei ꝑ fidē, & dilectionē adhæreat seq; & fragilitatē suā sibi cōmittat, & ī eo ex toto speret, & cōfidat, & sic fluctib. tentationum, afflatib. adulationum & suggestionum, tēpestatib. tribulationū, necnō morib. tpaliū cōsolationū vel elationū nō mouebit̃, nec de mari pniç vel de aqua grẽ amouebit̃, sed stabilitate ꝑpetuæ cōstantiæ fulciet̃. Mat. 7. Descendit pluuia, venerunt flumina, flauerūt uēti, & irruerunt sup domum illā, & nō cecidit, fundata.n. erat sup firmā petrā. Bñ ergo dicit ille, q dicit. Mihi aūt adhærere Deo bonū est, & ponere in dño Deo spem meā. Vel pōt dici de nobis religiosis, q adhærēdo p̄lato, & ẜm motū voluntatis ipsius nos regēdo, et nos ei penitus summittēdo fluctib. tētationū nō obruimur, q si ẜm uoluntatē nřam nos gubernauerimus, faciľr culparum fluctib. perimus, & extra aquā, grẽ percurremus. Et q̄a ergo nos uidemus, ꝙ scti p̄cessores nři tempestates, vitiorum, & tormentorum taľr p̄uiderunt, et eas talib. remediis p̄cauerunt, tempestates ēt huiusmodi debemus eorum exēplo timere, et nauē aīę nřę anchora spei, et dilectionis firmare, & ne. periclitari cōtingat, mentem nřam in dño stabilire, dicentes ipsi domino illud Psalm. Perfice gressus meos in semitis tuis, vt nō moueantur, vestigia mea. ¶Echinus est piscis spinosus, habens alas

3 sub uētre siľes pedib. dētes hēt velut aculeos, uenenosus est comedēti, q̄a vsq; ad mortē dissoluit, et ipso vtunt̃ aliq̄ ad inimicorum odium cōcitandum, vt dr̃ in lib. de natura rerum.

rum. Tales sunt multi, maximè detractores. Isti. n. sub vĕtre gulositatis habĕt alas superbiæ, & vanitatis, quia vt cõiter tales sunt gulosi, & pomposi, ideo isti sunt per totũ corpus spinosi pp suam asperam conditionem. Dentes hĕt vt aculeos propter mordacem loquutionem. Venenosi sunt alijs, pp periculosam conuersationem, & ipsis dęmones vtuntur ad seminandum odium, inimicitiam, & dissensionem, q.a.s. detractores cum ipsi inter se sint inimici, cum etiam cũ oĩb. inimicitias habeant, faciunt ꝙ ĕt inter alios inimicitiæ multæ fiant Eccl. 38. Homo iracundus succcendit litem, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam. ¶Echinus est piscis semipedalis, cuius est virtus mirabilis ad omnia retinendum, & à cæpto motu retardandum. Nam, vt dicit Plin. lib. 9. c. 35 si iste naui adhæret, tardius currit habitus, & portatus iudicia, & lites morari facit, partus in vtero prægnantis continent, & fluxus parientium sistit, & fœtum parere non permittit, & si salus fuerit, & aurum in profundissimũ puteum ceciderit iste ad motus, & applicatus ipsum aurũ secum extrahit atq; rapit. Talis piscis vr̃ esse vitium negligĕtiæ, quia pro certo ista est, quæ cuncta negocia facit fieri magis tarda. Si quis. n. istud vitium habuerit, cursum, & nauigationem obedientiæ sibi tollit, partum boni operis impedit, & conceptum boni propositi per executionem parturiri non sinit, lites etiam & iudicia dirimi ab ipsis negligentib. iudicib. non permittit. Hoc solum habet, ꝙ aurum, & munera attrahit, & emergit, & quamuis in omnib. sit lenta, ad aurum tñ hauriendum, & acquirendum sollicite se extendit, non est. n. ita negligens homo circa virtuosa negocia quin bene sit capax auari, & diligens in auaritia. Quod ĕt potest dici de multis qui salæ mundanæ sapientiæ conditi, de ipsis profundis puteis. ide ipsis iniquis auaris, & vsurariis abscon ditis, & celatis sciunt aurum extrahere, & sibijpsis per auaritiam vendicare. Ps. Viuet & dabitur ei de auro arabiæ, Vel dic contra munera, quæ portata solent iudicia retardare, & lites, & iustitiam impedire, & omnem fluxum iracundiæ mitigare. Idĕ ĕt dic de præcibus magnatũ, & de affectione carnali, vel etiam de odio partis aduersæ, quia sicut dr̃ Deut. 16. Munera excœcant oculos etiam iustorum.

De Ephemoro pisce. Cap. 34.

Ephemeron secundum Iorath, de animalib. est piscis qui sine coitu nascitur, & cum per tres horas vixerit, tunc moritur. Sic Christus non ex virili semine generatus postquam in cruce per tres horas vixit, s. à sexta vsque ad horã nonam, clamando emisit spiritum, &c. Vel pôt contra incõstantes dici qui in vita gratiæ non perseuerant, imo eadem die qua per confessionem, & confessionem nascuntur, eadem iterum per vitia moriuntur. Sap. 5. Sic nos nati continuo desinemus esse.

De Escaro seu scaro. Cap. 35.

Escarus, Plin. scarus, ſm Isi. li. 13. piscis est qui solus inter pisces dr̃ ruminare, & ſm Plin. Iste est ingeniosus. Si. n. piscatores sportulam intrauerit, non ex fronte erumpit, nec violenter contra vimina currit, scit. n. ꝙ quanto plus violĕter luctaretur, tanto inter vimia sportulæ se amplius implicare. Consueuit ergo retrocedere, & frequenti caudæ ictu sportulæ fores laxare, & sic euadere & exire. Quod si forte alius escarus luctantem ad exeundum viderit, caudam eius dentib. arripit, & ipsum ad exeundum adiuuat, & pro virib. extrahit, & educit. Istud dicit Pli. lib. 32. c. 2. allegans Ouidiũ in lib. halieuticon. Re uera iste piscis videtur significare viros prouidos, & discretos, cui. s. facta, dicta, & opera solĕt ruminare, & matura deliberatione præmissa de eis prouide cogitare. Seneca. Diu delibera, cito facito. Ingeniosa autem prudentia summe debet apparere in exeundo de peccato, nam si quis in sportulam diabolicæ tentationis per peccatum intrauerit, non statim ex abrupto nitatur exire, sicut faciunt quidam, qui videntes se in aliquo vitio deliquisse, vtpote in ebrietate vel similib. iurant non perpetuo se facturos, & sic indiscrete volunt erumpere de sportula quam intrarunt, quod tñ non faciunt, imo ex ipso iuramento magis tentantur, & citius reincidunt, & delinquunt ad Rom. 7. Nam peccatum occasione accepta per mandatum seducit me, & per illud occidit me. Quid ergo debet facere hõ prudens. Pro certo ipse debet paulatim retrocedere, occasiões vitando, & cum cauda. i. cum memoria finis percutere, de morte, inferno, & iudicio cogitando, & sic fores obstinatæ voluntatis, & diabolicæ tentationis laxabit, contritionem habendo, & tunc exibit facil ter, confitendo, & peccatum totaliter dimittendo, vt sic de anima contrita dicatur illud. Thren. 1. Ipsa gemens conuersa est retrorsum. Alius verò escarus, s. plãtus vel pdicator, sacerdos vel peccator, qñ videt, ꝙ homo luctatur, & laborat exire pe pescicato, & ꝙ pœnitens facit quod in se est, dĕt cum ore suo, & verbis p orationĕ vel per correctionem, inductionem, & monitionĕ ipsum adiuuare, & pro ipso de peccato extrahĕdo verbis, & operibus laborare iuxta illud Matt. 10. Si peccauerit frater tuus, corripe eum. Si. n. te audierit, lucratus eris fratrĕ tuũ. Et sicut ſm Pli. escarus non cedit præde alicuius pisciũ dentatorum, sic verè talis sic discretus non capitur tentationę dęmonum malignorũ. Vel ista pñt dici generaliter de quocunq; qui facit posse suum, vt de peccato vel de infortunio exeat, quem socius Christus statim adiuuat, & ipsum liberat atq; saluat. Vel potest ĕt dici ꝙ qñ videmus ꝙ aliquis diligenter, & prudenter luctatur exire de sportula, & de periculis fortunæ, & de alieno magno ĩfortunio, proculdubio alij debent moueri ad eum misericorditer adiuuandũ, & ad ipsum de huiusmodi infortunijs liberandũ. Plus. n. decet iuuare hominem, qui diligenter ad bonum laborat, & qui facit quod in se est, vt fortunam superat atq; vincat, q̃ illum qui totaliter in alienum auxilium sperat, & qui torpens de se non cogitat neque pensat. Figura. Matt. 14. Vbi vr̃, ꝙ videns Chr̃s Apostolus laborantes in remigando (Erat. n. ventus contrarius illis) statim affuit, & ventum contrariũ cessare fecit, quia pro certo qui contra ventum contrariũ tentationum, vel tribulationum luctatur, à Deo, & à proximo adiuuari meretur. Vnde ad Roman. 8. Spiritus adiuuat infirmitatem nostram.

De Eso. Cap. 36.

Esos piscis est maximus in fluuio danubij, intantum, ꝙ vix vna quadriga ipsum potest portare, qui etiam, quia cibus est delicatus, ad longinquas portatur partes. Est autĕ animal benignissimum, & timorosissimum. Nam à pungitiuo minimo pisciculo. s. culpea siue alosa sæpe perurgĕt ad fugam, vt dicit Plin. libr. 9. c. 15. vbi ait quod propter venam quandam quam habet in faucibus, ipsum auide appetit, & occidit. Huic libenter affricat se sturio iocandi causa. Cũ autem captus fuerit vino fortissimo, & lacte potatur, & sic inebriatus pluribus diebus viuit etiam extra aquam & sic ad remotas partes portatur. Bibit tamen quandoque quatuor sextaria vini antequam inebrietur. Talis est iustus, quia licet quandoque sit, & temporaliter, & spiritualitdr magnus est tamen, & timorosus, & humilis, & benignus. Ecclesi. 3. Quanto magnus es, humilia te. Minimis enim pisciculis cũ ipso brigam habentibus debet cædere, & eisdem locum dimittere, & abire, & maximè illis qui pungitiui dicũtur idest illis qui verbis pungunt alios, & qui faciliter obloquuntur. Tales. n. à iustis solent timeri, & ne pungantur ab eis præcaueri, quia terribilis in ciuitate sua homo linguosus. Eccl. 8 Et sic sequitur, ꝙ sturiones delectantur cum eo iocari, quia pro certo sicut videmus, talium humilium personarum societatem cupiunt alii frequentare. Ps. Cum sancto sanctus eris. Isti etiam lacte deuotionis, & vino scientiæ, et lectioctionis inebriantur, adeo vt sic diu viuant in statu gratiæ, & longe lateque ad vsus fidelium deportentur. Apparuit hoc in paulo, qui per conuersionem captus, lacte, et vino gr̃ę, & doctrinæ a Deo fuit inebriatus, et ideo per peccatum non fuit amplius mortuus, sed late, et longe prædicando fidelium vsibus applicatus. Esa. 60. Filii tui de longe veniĕt. Vnde talib. dr̃ Esa. 55. Properate, emite absque argento vinum et lac. Vel dic quòd piscator diabolus postquam iuuenes, et imbecilles cepit, et inuoluit in aliquo peccato, solet eos inebriare vino, in quo est luxuria, et lacte dulcedinis temporalis, et sic portat eos ubi uult. Vel dic litteraliter cõtra ebrios, qui permittunt se parari, et circũduci à diabolo ad omnia alia peccata. Vel dic ꝙ tales sunt multi, q̃ magni sũt in apparentia, timorosi tamen, et imbecilles in existentia, quia ĕt à paruulis piscibus. i. ab indignis hoibus, et modicis

cis tribulationib. vitcuntur, & ab ipsis fugere compellunt. 2 ¶Esos in fluuio fodit sibi foueas, vt se abscondat, cũ sit aial timorosum, & ideo qñ videt sturionem qui vult cum eo ludere, solet ad foueam pro latitando fugere, & de ipsius ludis non curare. Sic verè religiosi qui timorosi, & humiles debeut esse, in fluuio religionis debent foueas.i. cellas habere, quapropter si sturio.i. secularis ipsos velit qñque ad ludos.i. ad mundi solatia inuitare, statim debent ad cellam sedere, & ibi ne delinquant in aliquo, se abscondere, & se à secularium vanis lusionib. & colloquijs elongare. Ps. Elongaui fugiens, & mansi in solitudine. Vel potest dici ꝙ si diabolus vel quilibet homo malus ad ludum malorum solatiorum, & colloquiorum nos inuitauerit ad foueam conscientię vel ad foueam sepulchri vel mortis memoriæ debemus fugere, & ibi nos à vanis gaudijs absentare. Vel pōt dici cõtra partiales, qui de bonorum solatijs, & consortiis non curant, sed ad cauernas, & domos suas soli fugiunt, vbi in tristitia soli viuunt. Hier. 15. Solus sedebam, qm̃ amaritudine replesti me. ¶Sturio in danubio flumine intantum excitat esoꝝ ad ludendum ꝙ dum simul ludendo per fluuium vagãtur, aquam mouent, & sic deprehenduntur, & capiunt. Sic verè sępè fit ꝙ ludus, & solatium vanitatis est causa ꝙ nõ solum vnus sed plures simul à diabolo capiunt, & unus propter alium decipitur, & diuersis vitiis laqueatur. Sũt ergo vana solatia fugienda, & inutilia consortia dimittenda, quia sicut dr̃ Prou. 14. Risus dolori miscebitur, & extrema gaudii luctus occupat. Quod ēt de latronib. potest dici, qui inter se talia ducunt solatia, ꝙ iudices, & balliui ipsos deprehendũt & eos capiunt, & suspendunt.

De Hericio maris. Cap. 37.

HEricius Maris est piscis ſm Arist. habens os, & caput inferius, anum verò, & superfluitatis exitũ superius, & hic contra naturam omnium animalium spinis vtit loco pedum. Spinosus.n. est, & hispidus, & oĩbus aliis piscib. horridus, & carnes habet rubeas vltra modum, sicut dicit Plin. Secundum Isid. verò lib. 13. Hericius testulas habet more castaneæ, ex oĩ parte aculeatas. Charissimi per illum piscem possum intelligere detractores, qui ex oĩ parte pungentes sunt mordaces, & aculeati, ita ꝙ de spinis faciũt sibi pedes inquantum pedes.i. affectus eorum ad pungendum, & detrahendum totaliter ordinantur. Quid vltra? pro certo isti anũ & fęces habent superius, inquantum.s. fœces infamiarũ ēt superius contra superiores non cessant ꝓiicere, & eos suis verbis detractoriis diffamare. Caput vero, & os per falsam humilitatem deprimunt inferius, inquantum.s. humiliter cũ reuerentia videntur viuere, & verba sua charitatiuè proferre, quia pro certo istud est planum, ꝙ detractores ad finem vt eis melius credatur, os deprimunt reuerenter loquendo, caput inclinant humiliter reuerendo, & hoc totum ad finẽ vt fœces sursum eiiciant alios turpiter diffamando. Et ideo bene dr̃ Eccl. 19. Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Sed quid? pro certo iste piscis omnibus aliis est horridus, quia.i. detractor ab oĩbus abhorretur, & à cunctis vilipenditur, & oditur. Eccl. 5. Susurratori aũt odia, inimicitia, & cõtumelia, & Eccl. 9. Linguosus, & temerarius in verbo odiosus erit. Vel pone ꝙ spinæ sunt diuitiæ, sicut etiam Christus dicit Lucæ 8. Isti ergo sunt mali habentes spinas pro pedibus, inquantum.s. ipsis mediantib. mouentur, & in suis malis operibus sustinentur, & diuersimodè in mũdi negotiis peruagantur. Istud potissimè patet de vsurariis, & malis diuitibus, qui etiam spinis diuitiarum nudati, Deo & hominibus sunt odibiles, & maximè quia caput.i. animã deiiciunt, & contemnunt, dorsum vero, & fœces idest carnem perficiunt, & præponunt. Dorsum enim idest carnẽ superius ponunt in honore, caput vero idest animam habẽt inferius in horrore.

De Exoceto. Cap. 38.

EXocetus Piscis est in Arcadia, vt dicit Plin. lib. 9. c. 19. q. non potest viuere sine somno, & ideo, vt dormiat in siccum exit, & aquam dimittit, & sic dormit suauiter, & quiescit. Tales sunt viri deuoti, sine somno.n. contemplationis nequeunt viuere, & ideo aquam mundanæ prosperitatis solent dimittere, & mare mundanorum tumultuum relinquere, & ad siccum religionis, uel pœnitentiæ se transferre, vt sic in bonis æternis possint quiescere, & dormire, exemplo beati Ioannis, qui mundum dimisit, & vt per contẽplationem dormiret, ad siccitatem deserti transiuit. Figurati in Helia, qui in deserto legitur dormiuisse, & sub vmbra pungentis iuniperi quieuisse, sicut dr̃ 3. Reg. 19. vt sic dicat quilibet talis illud Iob. 7. Ecce nunc in puluere dormio. Vel pōt dici de malis, qui viuere sine somno deliciarum non possunt, vel qui etiam sine somno peccati esse nolunt, & ideo mare pœnitentię vel religionis, & aquam deuotionis dimittunt, & ad siccum.i. ad mundum, vt quiescant in vitiis se deflectunt. Ps. Abierunt in sicco flumina.

De Heracleodibus seu Heracleoticis piscibus. Cap. 39.

HEracleodes secundum Theophrastrum pisces sunt circa heracleam (quæ.s. est ciuitas campaniæ) positi, qui in hoc sunt valde mirabiles, quia extremas fluminũ aquas sectari nitunt, terras.n. q̃ inter flumina sunt mediæ cauare solent, & de flumine ad fluuium se transferre, & mirũ vr̃ (vt ait) ꝙ piscis iste tantos labores assumat, vt videt aquas contrarias. Quod sic potest intelligi, vt.s. ille piscis abhorreat contrariũ motũ fluminis, vel ꝙ ipse piscis aquam fluminis in quo est fastidiat, & tanquam cõtrariam ipsam abhorreat, & ꝙ pro veniendo ad aliud flumen, laborem pene trãdi terras intermedias assumat. Dico ergo ꝙ iste piscis potest significare quosdam qui cõtrarietatem fluminis fortunæ, & aduersitatem tribulationũ, non pñt sustinere, imo statim ꝙ eã sentiũt, volunt ad locum alium se mutare, & labores infinitos nõ verent ferre, vt possint alibi se transferre. Istud videmus de multis q̃ culpas suas attribuunt locis in q̃b. sunt, & iõ de loco ad locum transeunt, & locum inuenire vbi contrarium non habeant credunt. Contra quos dicit Seneca Epistola. 18. Aĩum (inquit) dẽt mutare, non cœlum. Sequentur te quocunq; perueneris, vitia, nihil tibi peregrinationes prosunt, cum te circunferas, q.d. melius est aĩum q̃ locum mutare, & se contra fluminis impetũ fortunæ firmare, & non ꝑꝑ contrarietates vel culparum, uel pœnarũ, alium locum q̃rere, sed in eo in quo quis est, se potius emẽdare, & sibi non locis defectus suos imputare. Vnde Eccle. 10. Si spiritus hominis potestatem habentis super te ascenderit, locum tuum ne dimiseris. Vel pōt dici cõtra ambitiosos, qui si sint in aliquo flumine.i. in aliquo beneficio, statim fastidiunt illud, & statim volunt ad aliud se transferre, & iõ magnos labores solent recipere, terras, & patrias perfodere, vt possint ad fluuium optatum.i. ad optatũ beneficium pũenire. Esa. 57. In multitudine uiæ tuæ laborasti, nec dixisti quiescã. Et sicut ſm Theophrastũ isti piscis in aqua facit sibi foueas ad habitandum, sic isti in flumine ecclesiæ nõ q̃runt nisi foueas bonorum temporalium ad manendũ. Esa. 34. Ibi habuit foueã Hericius. Vel pōt dici ad finẽ, q̃ de fluuio mũdanæ ꝓsperitatis (q̃ velut nobis cõtrarius deuitari dẽt) ad flumẽ grẽ, & gloriæ (q̃ velut vtilis dẽt concupisci) nos transferre possimus, necesse est magnos labores.s. pnię sumere, & per foueas humilitatis, ꝑ ipsam terram bonorũ terrenorum, ipsa contemnendo transire. Eccle. 24. Penetrabo omnes inferiores partes terræ. ¶Pli. li. 9. c. 75. Theophrastum videtur alio modo intelligere. Dicit.n. circa heraclidẽ esse genus piscium, quod extremas aquas fluminum sectãt vbi cauernas in terra sibi facit, ibiq; etiam recedente flumine, et cauerna in sicco remanente viuit, ibidemq; tales pisces postmodum effodiuntur, & quanquam prima facie videantur mortui, motu tamen corporum videre cõprobantur. Ista possunt applicari ad religiosos, q̃ nimis volunt in secularibus occupari, quia.s. quidam sunt qui in flumine deuotionis.i. in religione non se profundant, sed extrema fluminum.i. ipsa secularia negotia sectantur, et amant, ibique foueas, et cauernas, domos et possessiones sibi ædificãt, & infra ipsam terram.i. infra ipsũ terrenorũ amorẽ, se per affectionem sepeliunt, et inhumant. Sic ergo fit, ꝙ fluuius deuotionis, ab ipsis ex toto recedit, & ipsi in sicco sine detionis humore remanent, et infra terram, & terrena velut mortui in ipsis terrenis implicati resident, et iã de aqua fluminis q̃ recessit.i. de deuotione, et grã quæ eis defecit, penitus

nitus nihil curant. Hiere. 9. Confortati sunt in terra de malo ad malum egressi sunt. Tales ergo quando à Prælatis, & prædicatoribus effodiuntur, quæruntur, & reprehenduntur, inueniuntur spiritualiter mortui. Motu autem cõscientię vel motu aliquorum bonorum operum deprehenduntur aliquotiēs esse viui, qui. s. multi sunt qui dato, q̃ propter implicationem in terrenis, & propter carentiam fluminis gratiæ spiritualiter mortui videantur, ipsi tñ habere motum bonę conscientię, & executionem bonorum operum comprobãtur. 2. ad Corin. 6. Quasi morientes, & ecce viuimus. ¶ Secundum Plin. ibidem ideo Theophrastus asserit in Paphlagonia effodi de altis scrobibus pisces grauissimos, & de locis quidem vbi nullæ restagnent aquæ. Miratur aũt, & ipse sine coitu pisces gigni, & sine aqua viuere subtus terrã. Dicit tñ Pli. illam terrã forte habere in hoc aquæ naturam, vel forte ipsos pisces habere naturam vermium terrenorum. Dicit etiã ex hoc minus mirabile esse q̃ tale possint viuere subtus terram. Adducit etiã ad propositum qũo Nilus post recessum suum mures quasi semiformatos relinquit, qui etiã pro parte sunt mortui, & pro parte viui. De istis etiã videtur recordari Seneca li. 3. de naturalibus quęstionibus, vbi ait q̃ Theophrastus affirmat, q̃ pisces de quibusdam locis eruuntur. Dic si vis q̃ locus vbi aquæ deuotionis, & compunctionis nõ restagnant nec abundant, est mundus, & mundanorum status, & tamen cõstat, q̃ in ipsis fossis, & scrobibus. i. in ipsis terrenis negotijs pisces. i. aliqui viri deuoti inueniũtur ibique viuere vita gratiæ comprobantur. Ipsi. n. mures, & talpæ. i. ipsi seculares licet visu veræ discretionis careant, vitam tamen gratiæ in se seruant, ita q̃ Deo, & Angelis cibi gratissimi efficiuntur, quando per mortem effodiuntur, & de ipsa terra. i. de ipsis terrenis negotijs quæ debitè administrauerant, eruuntur. Isti ergo videntur dicere illud 1. ad Thessal. 5. Siue vigilemus siue dormiamus, simul cum illo viuamus. Ac si dicat, siue vigilemus per actiuam, siue dormiamus, per contemplatiuam, semper debemus gratiam viuere, & in statu salutis persistere.

De Equo marino. Cap. 40.

Equus Marinus secundum Isidorum monstrum est, sic dictũ eo quòd prima parte equus est, postremo vero soluuntur in piscem. Tales sunt multi, qui in principio. s. in iuuentute sunt equi. i. viri fortes, spirituales, & firmi, postea vero in cauda. i. in fine, & senectute sunt pisces, s. fragiles, carnales, debiles atque vani. Ista videmus de multis, qui in principio cantant mirabilia, postea verò cantant defecit. De quibus dicit Aristo. q̃ acres in principio, franguntur in fine. Vel dic etiã de ipsis malis, qui in capite. i. in principio sunt eq., s. superbi, & crudeles, tãdem verò q̃n senescunt, in cauda. i. in fine dierum efficiũtur pisces, deliciosi, s. carnales. Ideo de talibus equis marinis dr̃ Abacuc. 3. Viam fecisti in mari equis tuis in luto aquarum multarum. Quasi dicat, isti primo sunt in mari. i. in amaritudine pœnitentiæ finaliter verò suo in luto carnalitatis, & immunditiæ. ¶ Equus marinus s̃m Arist. in aqua viuit, & nihil extra aquam potest, sed statim, vt aquarũ carebit natura, carebit, & vita, fortissimum tamẽ monstrum est, dũ est in aqua, comedit. n. alios pisces, & de eorum viuit carnibus, & in pugna mirabiliter est crudele. Tales sunt tyranni, qui. s. equi sunt. i. superbi, & clari, Isti. n. in aqua huius fluxibilis vitæ possunt, & multa faciunt, & cõmittunt, & cõtra pauperes crudeles sunt, & de eorum carnib. & temporalibus substantijs pascuntur, & viuunt. Statim vero q̃ aquam istam post mortem exierint, nil poterunt, quia cum vita corporis, vita gratiæ, & gloriæ tunc carebũt, quia. s. anima cum corpore spiritualiter morietur, & sic eorũ potestas cum ipso corpore finietur, & ideo ad consolationem pauperum loquitur scriptura dicens in Psal. Ne timeas cum diues fuerit homo, & cũ multiplicata fuerit gloria domus eius, quoniã cum interierit, non sumet omnia secum, neque transibit cũ eo gloria domus eius, quoniã omnia ipsius in vita ipsius benedicetur &c. Vel dic cõtra deliciosos milites, q. dum sunt in aqua deliciarum. s. in cõuiuijs iuxta ignem, multa possunt. s. quantum ad iactantiam, & ad dicta, extra verò pœnitus nihil valent. Sap. 16. Ignis in aqua valebat supra suam virtutẽ. ¶ Equus marinus est aial crudele contra alios pisces maris hominem tamen dicitur timere, & cum ipso bella gerere formidat, vt dicit Arist. Tales autem sunt multi, & maximè balliui, vsurarij, & auari, isti enim contra pisces, idest contra debiles, fluxibiles, & pauperes sunt audaces, contra hominem verò, idest contra rationales personas defendere se potentes, mirabiliter sunt fugaces, quia, scilicet isti tales homines timent, formidant, atque verentur, pisces verò idest debiles, & pauperes depredantur, de quibus 1. Reg. 15. potest dici quòd pinguioribus Amalech pepercerunt, quicquid autem vile, & reprobum fuit, demoliti sunt. Vel potest dici de diabolo, qui contra pisces, idest contra deliciosos peccatores est fortis, contra homines vero, idest contra iustos, & rationabiles est debilis, quia illos solet metuere, & ipsos inuadere non audere. Iacob 5. Resistite diabolo, & fugiet à vobis, & Prouerbio. 19. Qui timet hominem, cito corruet.

De Equo fluuiali. Cap. 41.

Equus fluuialis monstrum est mirabile s̃m Arist. habens sublimem faciem, crines et equus pedes fissos, vt vacca caudam, vt porcus corium eius valde grossum, & hinnit vt equus, magnus est vt asinus. Sic verè mali sunt sublimis faciei per superbiam, pedum. i. affectuum fissorum vt vacca per inconstãtiam, & lasciuiam, caudam verò, quæ retro stat idest absentiam habẽt, vt porcus per immunditiam. Magni sunt vt asinos per imperitiam, hinniunt verò vt equus per detractionem, corium verò exterioris conuersationis spissum habent, & impenetrabile per obstinationem. Iõ de talibus equis carnalibus, & peccatoribus dicitur. Esa. 31. Equi eorum caro, & non spiritus.

Non intellexit Auctor Plinium hoc loco. Tu vide Pli. lib. 9. cap. 5. Cap. 42.

Exposita secundum Plin. est bellua quæ in mare Iudeæ inuenitur, cuius dentes sunt lõgissimi, pinguedo verò maxima, quandoque. s. quinque cubitorum, sicut narrat idem de quadam tali belua quæ à Scauro Romanorum Acdile in ædilitate sua Romam fuit pro spectaculo ablata. Tales sunt detractores, qui præcipuè in Iudæa, quæ interpretatur cõfitens. i. in religione, & ecclesia, in qua est vera confessio, inueniuntur. Isti. n. longissimos habent dentes, quia. s. vsque ad remotas partes mordent, detrahunt, & diffamant. Maximæ verò sunt pinguedinis, quia vt communiter tales per carnales delicias præ cæteris se impinguant, & ideo tales finaliter in inferno spectaculum mundo fient, quando. s. in mundo de flumine deliciarum extracti, Romam idest ad Imperatoris Christi præsentiam venient, & accedẽt. ¶ Vel potest dici de raptoribus, qui quia dentes habent longissimos propter rapinæ crudelitatem, ideo vltra modum fiunt pingues per diuitiarum facultatem, finaliter tamen spectaculum cũctis fient, quando in iudicio recipient iuxta propriam iniquitatem, vnde 1. ad Cor. 10. Spectaculum facti sumus mundo, & Angelus, & hominibus.

De Elco. Cap. 43.

Elcus seu fęlcus, idem est quod vitulus marinus. Sed de isto vide ad plenum in libro de animalibus, in titulo de vltimo marino.

Puto mugilem esse de quo hic loquitur. vi de Arist. lib. de Hist. animalium. 8. c. 2. Cap. 44.

Fime belua est marina, gulosior vniuersis, vnde fit q̃ propter nimiam comestionem extenditur venter eius, & vltra modum impinguatur. Veruntamen quando timet aliquem insidiatorem, & se contrahit semetipsam, sicut Hericius, & infra seipsam se replicat, recolligit, & abscondit, & si insidiator perseuerauerit, & famescat, solet belua carens proprias deuorare, malens se in parte consumere, quàm cũ periculoso suo se hostibus explicare, ut dicit Aristoteles. Sic uerè quãdo homo uidet quòd nimis gulose uiuens, fuit ultra debitum impinguatus, etiam propter hoc uidet diabolum sibi per tẽtationem luxuriæ insidiantem, debet sibi ipsi timere, & per status sui cõsiderationem seipsum recolligere,

ligere, & se infra seipsum abscondere, & celare, & per ieiunium, & abstinentiam carnes proprias deuorare, & consumere, vt sic possit tentationum hostis malitiam declinare, vt sic dicat illud Iob 19. Pelli meæ consumptis carnibus adhesit os meum.

De Phoca. Cap. 45.

1 PHoca idem est quod bos marinus, & istud est fortissimũ animal, iracundum, & animosum, vt dicitur in li. de natura rerũ, & non solum contra extraneos, verum etiam cõtra illos de suo genere, pugnam enim habet perpetuã cum fœmina sua quoadusque eam interficiat, interfectam vero eijcit à loco, & aliam super ducit, nec sic cessat eijcere, & superducere feminas, quousque contingat cum propria morte mori. vel à femina interimi, vt dicit idem, & etiam Arist. Charissimi vxor nostra est illa cui coniungimur ecclesia vel prębenda. Huic.n. tanquam matrimonialiter copulari debemus fides seruare, & vtilitatem ipsius procurare. Sed quid? Proculdubio multi sunt sicut phoca, quia verè non solũ extraneis reb. sunt crudeles, imò etiam ipsis ecclesijs proprijs, & propinquis. Constat.n. ꝙ multi sunt qui contra propriam vxorem.s. contra præbendam vel ecclesiam suam pugnant, dum.s. ad eam auriendum, & depredandum solum vacãt, & de aliqua vtilitate ipsius nunquam curãt, quinimò cũ ipsam ĩterfecerint.i. destruxerint, & cõsumpserint, de habẽda alia statim tractãt. Quam cum habuerint, cõsimili casu grauãt, & sic breuiter nõ cessant quandiu viuunt beneficia mutare, & cum prima consumpserint, alia procurare, quousq; per mortem ꝓpriam de medio tollãtur, vel nisi per ipsam vxorem, capitulum, ecclesiam, vel conuentum ipsi de gradu ꝓprio deponantur, & temporaliter auellãtur. Similes in hoc Imperatori Neroni qui, & matrem, & vxorem nequiter interfecit. Vel potest dici de malis rectorib. & tyrãnis, & iudicibus, qui contra vxorem propriam.i. cõtra plebem sibi cõmissam nõ cessant pugnare, & ipsam per exactiones, & rapinas occidere, & grauare, quare sæpe cõtingit ipsos ab ipsis subditis interimi, & perire, iuxta illud Ezec. 5. Patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres suos. Ista.n. vxor.s. plebs subiecta, vidẽs se, ꝙ pcessores suos taliter impugnari, solet cõtra tales insurgere, & eos apud superiores accusare, & eos quãdoque etiam ad mortem ducere vel tractare. Eze. 39. Depredabuntur eos quibus predę fuerant. Vel istud potest dici de luxuriosis, qui semper nouas feminas habere volunt habitas vero quãtum ad animam, & famam interimunt, & occidunt, & primis iã occisis, & diffamatis alias super ducunt. Leu. 26. Nouis superuenientibus vetera proijcient. & Heb. 10. Aufert primum, vt sequens statuat. Vel etiã posset allegari contra vsurarios, qui cõtra vxores suas.i. cõtra miseros sibi obligatos pugnant, ipsosq; temporaliter interimunt, & exhęredant, & sic successiuè, nunc vnum, nunc alium grauant. Abac. 2. Ipse quasi mors, & non adimpletur, 2 & interficere gentes non cessat. ¶Phoca, sicut dr̃ in libro de natura rerum nunquam solet locum mutare, sed vbi ipsam natura creauit, semper cõsistere, vel manere, vt dicit experimentator vbi supra. Tales debemus esse, quia in loco nr̃o, vbi natura sumus cõditi. i. vbi à Deo ꝑ vocationem sumus positi, debemus manere, & sine causa rationabili locũ huiusmodi nõ mutare, nec ad aliam religionem vel ecclesiam, præbendam vel beneficiũ nos transferre. Eccl. 10. Locũ tuũ non dimiseris. Cuius tñ faciunt cõtrarium ambitiosi, q nullo loco gradu vel statu contenti, non cessant mare, & aridã circuire, & de loco ad locum, de beneficio ad beneficiũ se transferre, contra illud 4. Reg. 14. Contentus esto, gloria, & sede in domo tua. Vel dic ꝙ tales debemus esse, & ꝙ patria nostra in qua nati sumus, debet nobis sufficere, & ꝙ alienas terras, possessiones, & hæreditates non debemus appetere, nec eas p desiderium curare. Exemplo Aglai quem narrat Solinus, ꝙ apollo beatissimum censuit, eo ꝙ propria hęreditate contentus, solum natiuum nunquam excessit; ipsumq; Apollo illi Regi ditissimo, qui fœlicissimum se credebat, & vtrum aliqs esse fęlicior petierat, prætulit. Allega ut supra. Vnde etiam Seneca de morum, ait crede mihi nõ potes esse diues & fęlix. Vel potest applicari ad scholares, qui non debẽt volare de loco ad locum, de studio ad studiũ, quia sicut dicit Seneca secunda epistola. Non conualescit planta, quę sępe transfertur, quinimò in vno loco, & studio debent perseuerare, pacificè quiescere, & manere. Vel dic ꝙ locus ĩ quo natura nos creauit, est patria nostra, quæ pro certo summè est diligenda, & cęteris paribus præ alijs eligẽda. Vel dic cõtra illos, qui patriam suam in qua nati sunt, nimis diligunt, & q exterius exire nolũt & q alibi viuere nesciunt, sed ibidem cõtinuè stare volunt, & ꝓpter quod, & temporaliter, & spiritualiter aliquotiens multa perdunt, quia sicut dr̃ Lu. 4. Nemo propheta acceptus est in patria sua. Ideo Seneca epistola 28. reprehendit illos, qui cætera loca sibi appropriant, & commendat eos, qui indifferenter animum suum ad omnia loca parant. Magis (inquit) quis veneris quam quo intersit, & ideo nulli loco adijcere debemus animum. Non sum vni angulo natus, patria mea totus est mundus. Sequitur. Bene viuere, omni loco positum est.

De Fustaleonte. Cap. 46.

FVstaleon vt dicit Arist. animal est marinum, quod omnino non comedit carnes. &c. vide supra in generali ubi ponitur. §. 37. Iorath. dicit quòd in mari est quidam piscis nomine fastem, in cuius ore aqua dulcescit, cuius causa pisces alij os eius intrant, & sic ab eo deuorantur. Sic in ore aduocatorum dulcescit aqua.i. mundana sapientia per eorum eloquentiam deceptiuam, & ideo simplices, qui propter istã aquam ipsos insequuntur committendo eis causam suam, tãdem ab eis deuorantur, inquantum.s. plus constat eis salarium aduocatorum, quàm valeat tota causa. Cant. 2. Vox.n. tua dulcis. Vel dic ꝙ fastẽ est mala mulier, quæ dulcia facit verba sua, & ideo à fatuis diligitur, & insequitur, & finaliter per animæ, famæ & substantiæ destructionem, ab ea deuorãtur. Vnde Prou. 5. Fauus distillans labia meretricis, & sequitur. Nouissima eius amara quasi absynthium. Vel dic ꝙ fastẽ in cuius ore aqua dulcescit, propter qđ pisces ipsum sequẽtes ab eo capiuntur, & retinentur, est Christus, quia pro certo in ore Christi.i. prædicatorib. vel etiã in ore eius ꝓprio dulcescit aqua doctrinæ vel sapientiæ, vel etiam aqua tribulationum, ideo debemus eũ sequi. &c. Vox.n. tua dulcis. &c. Cant. 2. Vel dic contra adulatores, & hęreticos, qui per dulces sermones decipiunt mentes innocentium, secundum Apostolum, quia pro certo multi etiam propter dulcedinẽ oris.i. verborum hypocritarum, adulatorum, & falsorum amicorum decepti, ab eis defraudantur. Psal. Multi sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula.

De Phyci. Cap. 47.

1 PHycis seu fuca latine, est piscis qui omni tempore est candidus, excepto verè, vbi est varius, colorem.n. mutat omni anno secundum Plin. lib. 9. c. 26. Sic sunt multi, qui ita sunt variabiles, & inconstantes, ꝙ nunquam in eodem colore.i. in eadem conuersatione vel proposito perseuerãt quia quamuis aliquando sint candidi atque mundi, in verè tamen prosperitatis fiunt varij, atq; vani, & diuersi. Zach. 6. Ecce equi varij, & fortes. ¶Phycis est piscis, qui contra morem omnium piscium ex alga facit nidum. &c. Vide supra in generali. §. 43. circa finem vbi ponitur.

De Galaga siue Gelalca, Galiga seu Galgata. Cap. 48.

GAlaga siue galiga secundum Arist. monstrum est naturæ mirabile. Nam contra morem omnium hoc fętum sentiens viuere de ventre extrahit, & si ipsum ad vitam maturum viderit foras dimittit, si vero insufficiens ad vitam fuerit, ipsum fouendum iterum in matrice reponit. Tales sunt multi prælati, qui pro certo fœtus, & nepotulos suos statim ꝙ sentiunt eos viuere, volunt eos parturire, & exterius ad beneficia de ventre claustri emittere, & ad beneficia promouere, et si quidem sufficientes fuerint, quod tamen raro accidit, solent eos exterius in suis beneficijs dimittere, si verò insufficientes, solent eos iterum in utero suo, hoc est in domo sua reponere, & ipsos, secum sicut pueros refouere, sicut patet hodie, quia circa multos prælatos inuenies greges puerorum bñficiorum, qui quia nimis cito promouẽtur, necesse est ꝙ iterum in uentre.i. in domo prelatorum

rum vt pueri foueantur. Vel expone sicut supra de balena. §. vltimo, vbi inuenies de balena quasi idem.

De Glauco. Cap. 49.

Glaucus ſm Isidorum piscis est, sic dictus à colore albo quo per totum est tinctus. Græci.n. glaucum album dicunt. Hic (vt ait) æstate raro apparet, nisi tantum in nubilo. Talis vir castus, candidus, innocens, aque purus, quia pro certo hic in æstate prosperitatis non debet apparere, nec ĩ ea ad publica negocia aspirare, sed potius in hyeme aduersitatis &c. se delectare, & solum in nubilo humilitatis gaudere 2. Mach. 1. Refulsit sol, qui prius erat in nubilo. Prosperitas.n. est castitatis, & innocentiæ inimica, paupertas uero tribulatio, & humilitas est ipsius amica.

De Glano. Cap. 50.

Glanis latine silurus, vt dicit Aris. monstrum est in aq̃s fluminalibus, cuius masculus circa pullos fouendos valde est sollicitus, ita ꝙ propter ipsos fouendos facit circa eos quasi quoddam opus more domus, & tunc vociferat̃ fortiter, vt aduersarij terreantur, & timeāt inuadere pullos suos, & si illo tempore contingat eum in aliquo reti capi, fortificatur, & animatur amore pullorum ad euadendũ, ita ꝙ tunc magis q̃ alias cum dentibus, scindit rete. Fœmina vero sua de catulis nunquam curat, sed circunquaque per aquam vagatur, & ambulat, & de ipsis non cogitat neq; tractat. Charissimi generaliter scriptura per parētes vult intelligere prælatos, & iō masculi significant prælatos bonos, virtuosos, & fortes. Fęminæ vero significant prælatos malos fęmineos, atq; molles. Quid ergo? Pro certo masculi.i. iusti, & boni p̃lati sunt solliciti circa pullos, & circa subditos gubernandos, & circa eos à cunctis aduersantib. tam spiritualib. q̃ temporalib. protegendos. Fœminæ uerò.i. prælati fœminei de pullis, & de subditis, non curant, & de ipsorum regimine, nutrimento, & fomento, tam spirituali, q̃ temporali penitus nunquam tractant. Iob 39. Duratur ad filios suos quasi non sint sui. Boni.n. solent subditos associare, & p̃sentialiter defendere, & nutrire, & per prædicationem, & orōnem, pro eorum tuitione ad terrendum aduersarios clamare, & cum ipsis personaliter habitare, & etiam amore ipsorum ac exeundum rete tentationum fortius conualere, & ne dent eis mala exempla tentationum, rete peccati diligētius præcauere, ipsumque fortius rumpere, & exire. Fœminei vero cum pullis præsentialiter non morantur, sed dimissa cura pullorum, circunquaque in curiis regũ, & principum diuagantur. Io. 10. Mercenarius, & qui non est pastor, fugit, & dimittit oues, quia non est ei cura de ouibus.

De Gladio. Cap. 51.

Gladius maris est monstrum marinum quod Xiphie ſm Pli. li. 32. c. 2. nomē habet. Habet.n. rostrum acutum vt gladius, quo naues perforat, & submergit, & ſm Arist. iste est similis scorpioni. Tales sunt detractores, & balliui accusatores, & oblocutores, qui.s. retro in absentia pungēdo scorpioni sunt similes & conformes. Isti.n. habent os ad modũ gladij acutissimè pungendo, & perforando. Ps. Lingua eorũ gladius acutus. Et ideo quando vident aliquam nauem.i. aliquem simplicem diuitem, & bonorum temporalium mercimoniis abundantem statim cogitant quomodo cum gladio oris sui ipsum per falsas accusationes, & impositiones perforent atque lædant, & sic ipsum ad emendas indebitas trahunt, & ita eum ad paupertatem deducunt, & quandoque p̃ mortem, paupertatē, vel infamiam ipsum penitus destruũt & subuertunt, & in profundum tribulationum detrahunt, submergunt. Vnde breuiter de talibus sic submersis dr̃ i Ps. Tradentur in manus gladij, partes vulpium erunt. Vel dic ꝙ gladius est diabolus, cuius os.i. tentatio, & suggestio naues, idest iustos quos per mare, & amaritudinem pęnitentiæ, & per flatum sancti spiritus uidet ad patriam properare, solet quandoque perforare, & penetrare per tentationem, & aquam mundi delectabilium immittere per complacentiā, & delectationem, & sic solet eos submergere in peccatum per malum consensum, & operationem, & in profundũ inferni detrahere per animæ, & corporis damnationem. Psal. Gladium suum euaginauerunt peccatores. Vel dic, ꝙ iste piscis est Chr̃s qui in iudicio os habebit sicut gladium p̃ asperæ sententiæ fulminationem. Vnde etiam Apo. 1. Ipse dr̃ hr̃e in ore gladium bis acutum. Nam naues.i. peccatores nunc p̃ mare huius mundi vento vanæ laudis vagantes, tunc puniēdo perforabit, & eas submerget, destruet, & damnabit. Vnde ipse est qui dicit Deut. 31. Inebriabo sagittas meas sanguine, & gladius meus deuorabit carnes. Vel dic quod iste piscis est mors, q̃ currens per mare huius mundi lędit, & perforat, mergit, & sepelit vniuersos. Hier. 50. Gladius ad fortes illius, gladius ad equos, gladius ad turres, glaudius ad thesauros, quia.s. iste gladius.s. mors perforat omnes, quia.s. fortes ab ipso nequeunt se defendere, equi.i. veloces ab ipso non pñt fugere, turres.i. sublimes ipsius insultum nequeunt euadere, thesauri vero.i. diuites ab isto nequeunt euadere, thesauri vero.i. diuites ab isto nequeunt se saluare Hier. 46. Deuorabit gladius, & saturabitur. Vel dic ꝙ iste piscis debet esse prędicator, uel prętatus, cuius os debet esse gladiꝰ alios seueriter corrigendo, & arguendo, & usque ad intima perforando, & per contrionem immissam penetrando, & ĩ mari lachrymarum, & pœnitentiæ submergendo. Vnde Esa. 49. Posuit os meum quasi glaudium acutum, ad Ephe. 6. Gladiũ spiritus, quod est verbum Dei.

De grano, seu granio secundum Alber. Cap. 52.

Granus est piscis marinus, qui contra naturam omniũ aliorum vnum habet oculum super caput, quo super intendens cauet insidias aduersantium. Charissimi, oculus mentis est intellectus attentio, uel cōsideratio cordis, & iste debet esse unus, simplex, & ad unum finem.s. ad salutem animę semper tendens, quia sicut dr̃ Matt. 6. Lucerna corporis tui est oculus tuus, si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Sed proculdubio iste oculus semper debet sursum esse, & supra caput intentionis imminere, q2.s. oculus mentis semper debet superius intendere, & sursũ ad Deum, & ad bona cœlestia affectanda, & contemplanda vacare. Iob 16. Ad dominum stillat oculus meus. necnon ad prȩuidendas aduersariorum temporalium, & spiritualium malitias cogitare, quia sicut dr̃ Prou. 20. Aurem audientem, & oculum videntem Deus fecit. Quod est contra malos, qui non habent oculos cordis superius, sed inferius, non ad superna, sed ad terrena. Matt. 20. An oculus tuus nequā est? Vel si uis dic, ꝙ granus significat ambitiosos & superbos quorũ oculus semper est sursum elatus ad concupiscendum seculi dignitates. Iob 42. Omne sublime videt oculus eius. Hericiꝰ maris. vide in littera e, vbi & aspiratur.

De Hippopotamo. Cap. 53.

Hippopotamus ſm Isid. est equus fluuialis, non credo tñ ꝙ sit idem quod equus fluuialis sicut dictum est, sed credo quod idem est quod equus nili, de quo agitur in lib. de natura rerum. Nota ergo ꝙ Michael dicit equuum nili immanē beluā esse, pedes & ungues vt crocodilus habentem, sed multo maiores. Humanorum morsuũ est cupidissimum, nam (vt ait) cum nauim inuenerit, vnum pedem in terra figit, alterum supra nauem, quo ipsam facillime scindit vel saltē inclinatam demergit. Charissimi per nauem q̃ fluctuat intelligo pauperes subditos, in mari huius seculi laborantes. Per terrā vero firmā, et fixam, intelligo principes, et p̃latos in fortitudine, et firmitate seculi permanentes, quorum .s. hippopotamos, et fluuiales equos intelligo esse officiales et balliuis flumini deliciarum deditos, & humanæ cedis, et tribulationis cupidos, et subditorum pestilentię sitibũdos. Quid igit? Proculdubio isti hippopotami, s. officiales, et balliui, ita sunt hodie crudeles, et impii, et iniqui ꝙ oēs naues .i. oēs subditos, quos per mare.i. per patriam vident incedere, uolunt, et appetunt submergere, et per exactiōes destruere, uel grauare, et iō unum pedem fundamenti, et intentionis suę ponunt super terram.i. sup̃ dominos suos, vt eis placeant, alium autem ponunt super nauem.i. super ipsos subditos, vt ipsis noceant, et vt eos falso occultando mergāt, et urgeant, et sic pro certo sępe fit, ꝙ ipsos per tribulationes solent lędere, et ad terram.i. ad magistros suos inclinando, et trahendo p̃ exactiones mergere, et ad paupertatē, et infor-

infortuniū destruere. Figurati, Apo.10. i illo angelo, q tenēs vnum pedem supra mare, alium supra terram, iurauit p viuentem in secula, quia tps amplius non erit. Talib. ergo pōt dici illud Ps. In spū vehementi cōteres naues Tharsis. ¶ Equus nili aīal est fortissimum, in tm ꝙ in loco vbi habitat, hominum multitudinem magnam perdit, in hoctū prouidit natura saluti mortalium, ꝙ istud aīal rarissime inuenit. Iste equus nullis instrumētis capitur, nisi reti ferreo ex cathenis, quod tm apud Damascenos in hoc opus fabricatum est vt dicit idem Michae. Pellis eius cubitū hēt in spissitudine, ꝑut dicit, quæ tantæ est duritiæ, vt nullo iaculo penetretur. Captus vero cum fuerit, necesse est vt cum malleis ferreis perimatur, quia vix aut nunquam aliter moreretur. Charissimi istud aīal significat tyrannos, & mundi huius crudeles dños, & magistros, q. s. multitudinem hoīum aliqñ interimunt vel occidunt, uel saltem vastant, depopulantur, & consumunt. Ezec. 19. Didicit prædam capere, & hoīes comedere. Rete verò ferreum significat mortem, figuratam in craticula quæ facta erat in modum retis æreí super altare holocausti, pro aīalib. comburendis, sicut dr̄ Exo.27. Ista mors. n. est rete irrūpibile, & ineuasibile, quæ concludit generaliter vniuersos. Aba.1. Totum in hamo suo subleuabit, traxit illud in sagena sua, congregauit in rete suum. Quid ergo? Proculdubio multi sunt hodie tyranni in flumine huius mundi crudeles, & hoīes deuorantes, quorum pellis. i. cōuersatio ita est per obstinationem solida, & ita in malo indurata, ꝙ nullo ꝑdicationis, correctionis, vel tribulationis iaculo perforat̄, & p contritionem penetratur, vt ad pnīam conuertantur. Iob 41. Non fugabit eum vir sagittarius, in scipulā uersi sunt ei lapides fundæ. Isti ergo capi non pñt dum viuunt, nec ab aliquo separari vel concludi, & ideo Damasceni qui interpretant̄ sanguinem bibentes. i. dęmones qui in sanguine nostræ mortis, & dānationis delectantur, istos in reti ferreo mortis includunt, & capiunt, & p mortē captos malleis æternę tribulatiōis, & dānationis occidunt, q a sicut dr̄ Prou.19. Parata sunt derisorib. iudicia, vel supplicia, & mallei percutiētes stultorū, corporib. Nisi. n. esset rete ferreum mortis, quo isti in fine concludunt̄, nullus ab eorum inuasionib. saluaret̄, q a sicut dr̄ Mat.24. Nisi abbreuiati fuissent dies illi, non fuisset salua omnis caro. ¶ Hippopotamus ſm Pli. li.8. ca.25. in nilo flumine belua est immanis, quæ qñque quantitate superat elephantes, dorsum hñt hirsutum sicut equus, caudā hēt tortuosam, rostrum resimum dentes aduncos, qui de nocte segetes in terra depascitur, de die vero in aquis latet. Et huius mirabilis est astutia, qñ. n. de nocte vadit ad segetes depascēdas, retrogradiēs pergit, vt uenatorem retrouerso vestigio deludat, & vt venator ipsum reuertentem, & non euntē ęstimet atq; credat. Tales pñt dici diuites vsurarii vel auari, qui p̄ cæteris sunt diuites, & magni, iuba diuitiarum hirsuti, rostro falsorum verborum resimi, dentib. crudelitatis, & rapacitatis vnci, & curui, & in cauda malitiæ tortuosi. Isti. n. aliorum segetes & possessiones vastantes, & per usuras, & rapinas oīa consumentes, mirabilem hñt artem venatorum. i. ꝑlatorum correctionem, capturam, & punitionem euadēdi. Solent. n. per fallacias, & cautelas, gressus actus, & contractus suos malos retrouertere, & sub specie alicuius causæ legitimæ, oīa mala sua opera transuersare, & sic venator platus credit eos ad unam partē incedere, quamuis verum sit in cōtrariū eos ire. Qđ ēt de proditorib. verum est, q ita gressus, & actus suos peruertunt, ꝙ cum vnum faciunt sp aliud intendunt, & vt cōiter nunquā faciunt quod prætendunt, imo sp prætendunt aliquid quod non agunt. Matt.16. Vade retro sathana, quia non sapis ea quæ Dei sunt. Et sic ne deprehendantur, fugiunt, & euadūt. Vel potest dici de Diabolo, qui qñ tentat aliquē, & qñ segetes virtutum suarū vult depascere, solet gressus suos vertere, & sub spē boni multa suggerere, ne forte deprehensus, minus possint ad illam q̄ intendit nequitiam peruenire. Psal. conuertantur inimici mei retrorsum vel pōt dici de inobedientib. & rebellibus, q oīa quæ faciunt, retrogradiendo, & contradicendo agunt. Hier.7. Facti sunt retrorsum, & non in ante. Iusti verò non sic, quia. s. sp in suis actib. vadunt rectè, & nunquam falsè, retrogradè, uel iniustè. Ps. Non recessit retro cor nostrum, dicētes illud Esa.50. Ego butem non contradicto, retrorsum nō abij. ¶ Hippopotamus ſm Plin. cum nimia satietate repletus fuerit, spinas vel arundines recenter incisas quærit, & tādiu desuper uolutatur, quousq; uena quædam in crure vulneretur, & sic defluente sanguine maceretur. Sic uere charissimi cum nimia vitiorum satietate repleti fuerimus, necesse est ꝙ nos super spinas pungentis contritionis, vel super arundinē crucis, & passionis diligentissimè volutemus, & ꝙ ibi p considerationem, & compunctionem, & compassionē aperiamur, vt sic sanguine pctī fluente, satietas vitiorū minuat̄, & sanitas aīæ reportetur. Ps. Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina. Vel dic ꝙ spinæ signāt coronam spineam, arundines vero baculum arundineum, & spongiam, quæ considerata peccatorem satiatum peccatis, per contritionem uel per compassionem vulnerant̄, & sic sanguinem subię temporalis per eleemosynam, vel sanguinem peccati mortalis per confessionem distillant, & sanitatem aīæ, sic reportant. Diues. n. satiatus temporalib. se dēt ad istas spinas & arundines confrigare, vel etiam ad spinām æternæ punctionis, & mortis per timorem, & considerationem vrgere, & sic vulneratus compassione, uel contritione, dimittet sanguinem suū, i. diuitias quousq; sit pauper, & macilentus, per eleemosynas fluere, & sic à morte culpæ, & pęnæ poterit se saluare. Act.27. Satiati cibo alleuiabant nauem, proiicientes triticū i mare. i. Dites eleemosynas amaris paupib. ¶ Hippopotamus dorso est ipenetrabilis ſm Pli. nisi tū aqua madeat. Sic obstinati penetrari timore, vel amore nequeūt, nisi aqua grē, & compūctionis à Deo fuerint madefacti. Vel pōt dici de diuitib. vel de quibuslibet obstinatis, qui nullo modo nec ꝑdicatorum sagittis nec pauperum miseriis penetrant̄, vt ad mīam moueantur, nisi forte aqua diuinæ grē madident̄. ſm. n. Greg. in uanum laborat lingua prædicatoris, nisi intus affuerit grā saluatoris. ¶ Hippopotamꝰ ſm Isi. est equꝰ fluuialis, quem nilus fluuius gignit, & est piscis in dorso, & iuba similis equo, qui de die in aquis latitat, & de nocte terrā perābulās, segetes lacerat. Sic vsurarii in die. i. in apparentia hominum, in aquis mīæ, & eleemosynarum se balneant ac si, essent misericordes, sed in nocte. i. in absconditis, & occultis segetes, & diuitias pauperum cum vsuris, & cęteris malis contractib. depascuntur. Ps. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt oēs bestiæ siluæ. ¶ Hippopotamꝰ equus fluuialis de nocte p terrā ambulat, & segetes vastat, sed de die recluditur infra aquam, sic diuites dū durat nox pñtis vitæ, vbi pp obscuritatē ignorantię, & erroris, lux ueri luminis non refulget, in terra. i. in mūdo ambulant, & ibi segetes aliorum. i. temporales subas vicinorum totis virib. depascuntur, sed cum post mortem dies dñi amara venerit. i. iudicii Dei manifestatio luculenta, vbi oēs eorū cautelæ, & malitiæ apparebunt, tunc sub aquis inferni perpetuo recludentur. Iob 26. Ecce gigantes gemunt sub aquis, & q habitant cum eis. Vel isti sunt hypocritæ, qui de die. i. in apparentia sunt in aqua deuotionis, & compunctionis, de nocte vero. i. in occulto, & in absentia faciunt multa mala. ¶ Hippopotamum vnum cum quinque crocodilis, scaurus visib. Romanis ostendit (vt dicit idem Plin.) pro spectaculo.

De Hirundine pisce. Cap. 54.

Hirundo maris piscis est, vt dicit Pli. volucri hirundini similis. Hēt. n. halas, vt hirundo, cōtinuas tñ vt vespertilio, quib. subito in aera fertur, & quasi per iactum lapidis volitās iterum in aquam cadit, & immergit. Qui quidem pisces circa insulam maioricarum sunt in copia, sicut ab aliquib. insularib. itellexi. Charissimi, pisces isti signāre pñt bonos actiuos, qui in mari. i. in mundi fluctuosis negocijs habitantes, in aqua mundanæ prosperitatis nō semper morant̄, imo cum alis charitatis, & spei aliqñ sursum ad aerem serenitatis æternæ mentaliter eleuant̄, & cœlestia relictis tpalibus contēplantur, & ad mare mūdi negociorū, loco, & tpe iterum reuertentes, sic vicissim sua opa alternāt. Qđ potissimè pertinet ad ꝑlatos, q figurari in Moyse, qñq; ascendūt in montē ad dñm, qñq; vero descēdunt in ualle ad populū, & qñq; ascendunt superius ad Paridisum per contemplatiuam, quandoq; uero descendunt ad mundum, & ad mundana negocia inferius per actiuā. Et isti pñt dici pisces, & volucres, pro eo, ꝙ more volucrum volitant, contēplādo, more vero piscium in mari mundi natant, inferius de agibilib. ordinando. Ps. Volucres cęli, & pisces maris. Vel ista possunt

dici

dici de multis,qui de mari mundi,& de aqua amari pcti qñque nituntur exurgere,& sursum ad altiorem perfectionē volare,quapropter qñq; solent subito volatum alicuius bonis operis arripere,& se sursum ad Deum eleuare, veruntñ isti volando non perseuerant, sed statim ad aquam mundanæ ꝓsperitatis,& ad mare peccati redeunt,& declinant.Ps. In conspectu eius cadent oēs qui descendunt in terra .Vel pōt dici de peccatorib.qui per carnalitatem sunt pisces, & per superbiam volunt esse aues. Nam in aquis deliciarū vt pisces volunt natare,in aere vero mundi eminentiarum,vt volucres quærunt se ꝑ superbiā,& ambitionē erigere,& eleuare.Ps.Ascendunt vsq; ad cęlos,& descendunt vsq; ad abyssos,aīa eorum in malis tabescebat.Vel pōt dici de quibusdā,qui naturaliter sunt pisces.i.viles personæ,& rusticæ , in mari.i.in laborum amaritudine manentes,& inferius natātes,qui qñq; videntes se hr̄e alas diuitiarū,vel sustentamen tamentum amicorum,volunt aues.i.nobiles esse, & sursum cum nobilib.se erigere,& ad statū militię se leuare qd? Pro certo iste volatus parū durat,quia vel in se, vel in hęredib. suis cito a tali volatu cadunt,& ad statū pꝺcessorum suorum reueniūt,& iterū de nobilib.rustici, & de auib. pisces fiunt. Amos 9.Si ascenderint vsq; ad cęlos inde detraham eos.

Hoc habet Arist. de mugili capitone & murino,li.8.c.19. Cap. 55.

KAleon piscis est marinus,& orientalis,cuius ꝭm quod dr̄ in li.de natura rerum mirabilis est natura. Nā cum pluuia alios pisces iuuet,& impinguet, isti mirabiliter nocet:si.n.multa fuerit pluuia,cęcant oculi eius,& fame,& inedia morit̄.Charissimi per pluuiam intelligitur mundi ꝓsperitas,q̄ proculdubio oīb.piscib.i.bonis oīb.ipsa vti sciētib. est vtilis atq; sana.Sed proculdubio Kalion significat peccatores,quib.s.ꝑꝑ suum malum vsum,illa inueniuntur esse mala,q̄ sunt aliis valde bona,quia.s.pluuia ista si circa eos abūdet,solet eos per superbiam excecare (quia.s. mali in prosperitate positi,nullum videre dignantur) & ēt per malitiā, & ignorantiam,visum suę mentis penitus obscurare.Quod patet,qa tunc non vident quid fuerunt,quid sunt,uel quid erunt.Sap.2.Excęcauit eos malitia eorum . Et quod plus est isti fame auaritiæ tunc tpis cruciantur, quia.s. quanto plus abundauerint,tanto inedia solicitudinum amplius molestātur,& ardore auaritiæ potius inflammant̄.Iō de tali pluuia dr̄ Prou.28.ꝙ similis est imbri in quo paratur fames vel Kalaon significat hęreticos,quos pluuia diuinæ scientiæ & scripturæ occidit,& excęcat,q̄ fideles impinguat,& saluat,sicut patet de Iudæis,qui per pluuiā sacræ scripturæ amplius fiunt cęci.Vel ēt pluuia est prædicatio vel doctrina.Deut.32. Concrescat in pluuiam doctrina mea.Ista igitur malis est instabilis,& nociua,q̄ bonis est amabilis,& iuuatiua,& virtutum pinguedinis inductiua,quia.s.inde mali per obstinationem moriuntur,vnde boni spūaliter augmentant̄.2.Cor.2. Chr̄i bonus odor sumus,& aliis quidem odor mortis in mortem,aliis odor vitæ in vitam.Vel isti significant inuidos qui à pluuia prosperitatis aliorum læduntur,& crucianī. Vnde cum vident ꝙ alii diuitiis, & beneficiis impinguantur , ipsi mentaliter cęcant̄,& ꝑ tristitia moriuntur. Pluuia.n. eadem q̄ bonos impinguat,inuidos cruciat atq; grauat , quia sicut dicit Seneca.Quot sunt bona fœlicium,tot sunt tormenta inuidorum.Vel potest dici boni de pluuia prosperitatis alienæ impinguantur per complacentiam,& lætātur inuidi occiduntur per displicentiam,& tristantur.

De Kiloz. Cap. 56.

KIloz piscis est marinus,q̄ ꝭm Arist.ita est sensus viuacis ꝙ quicquid ei appropinquat,sentit.Quattuor hēt pedes,& duob.posteriorib.adhæret lapidib. duob. uero anteriorib.vtitur loco manus,ita ꝙ quicquid per eum transit de piscib.depredatur.Quod si ꝑualere nequiuerit,torpet in seipso,& tumescit,& lapidi suo cui adhæret,fortiter se coniūgit.Charissimi per istum piscē pōt intelligi malus prælatus, iste.n.hēt duo gn̄a pedū.i.affectuum.s.posteriorum, & anteriorum.Affectus posteriores,qui sunt magis absconditi , & secreti,sign̄ant affectus quos habet ad nepotulos,& parētes. Affectus vero anteriores qui sunt magis aperti , & publici, sign̄ant affectiones ad mundi diuitias,& honores,qa breuiter oēs affectus istorū,aut sunt anteriores , aut posteriores, aut sunt ad diuitiarum acquisitionem,aut ad parentum ꝓmotionem.Et istud est quod sequitur, quia pro certo isti cū cum pedib.posteriorib.i.cum affectib.carnalib. adhærent lapidib.i.lapideis nepotulis,& ignorantib.ipsos indebitè diligendo,& promotiones eorum vltra q̄ debeant ꝓcurando. Anteriores verò pedes,s.affectus diuitiarū sunt eis loco manuum,transeuntib.insidiando,subditos depredando, emendas,& munera exigendo,& sic diuitias aggregando.Ps.insidiatur vt rapiat pauperem,rapere pauperem dum attrahit eum.Et sic sequitur aliud,quia qñ nequeunt contra aliquē, quem molestare voluerant præualere, solent proculdubio prę furore,& superbia tumescere,& torpere,& in selpsis ꝑ tristitia deficere,& languere,& circa lapides quib.adhærēt.i. circa parentulos,& negotes seipsos retrahere, & manere. Ideo breuiter de talib.pōt intelligi illud Iob 24. Non habētes velamen,amplexantur lapides,uim fecerunt deprędantes pupillos,& vulgum pauperē spoliauerū t. ¶Kiloz piscis est ꝭm Arist.qui os in medio ventris habet . Charissimi os ꝙ loquitur,& quod comedit,significat lectionē,& ēt gulā , & comestionem.Isti ergo pisces significant gulosos, quorum os in ventre videtur,inquantum de pascendo ventre continuè meditantur,& de ventris deliciis quasi continuè loquūtur.ad Phil.3.Quorum Deus venter est &c.

De Kola,seu KoKy secundum Alber. Cap. 57.

KOla ꝭm Ari s.animal est marinum,in terra,& mari habitans,in terra,fętificans circa mare,& mamillis paruulos suos lactans,ipsosq; post dies duodecim ducēs,ipsosque ad natandum inducens, difficiliter autem interimitur. &c.Breuiter istud animal videtur esse felcus seu vitulus marinus,& ideo nō expono,se uide libro de animalibus de vitulo marino.

De Kylione pisce quem Alber.KyKon uocat. Cap. 58.

KYlion vt dicit Arist.aīal est marinū , in quo natura errasse uel usus ordinē mutasse vr̄,sed absit,vt errasse credat natura.Oia.n.bene disponit,& unicuiq; creauit quod iustum,& rectum est,ut dicit idem.Istud igitur pro tanto dicit qa cum natura oīb.animalib.tam paruis q̄ magnis hepar in latere dextro , splenem uero posuerit in sinistro;in Kylione est contrarium,quia.s.splenē hēt in parte dextera,hepar vero in parte sinistra.Re vera multi sunt in qb. sic errasse vel mutasse ordinem vr̄ natura.In scriptura.n.per dexterā intelligitur æterna fęlicitas per sinistram vero mundana ꝓsperilas.Prou.3.Longitudo dierum in dextra eius,& in sinistra illius diuitiæ,& gloria.Item hepar ubi est sedes sanguinis ꝭm medicos sign̄at amorem.Splen uero q̄ est sedes melancholiæ,sign̄at tristitiam,& timorem. Sanguis uero facit hoīem amorosum.Melancholia.n.facit hoīem timorosum.Quid ergo? Proculdubio ad omnes ꝑtinet,ꝙ hepar àmoris, & affectiōis sit in dextera fęlicitatis æternæ. Splē uero timoris, & turbationis sit in sinistra prosperitatis mundanæ,quia.s.boni debent amare,& desiderare cœli fœlicitatem,timere vero,& formidare mūdi prosperitatem,iuxta illud ad Col.3. Quæ sursum sunt, quærite.ubi Chr̄s est in dextera Dei sedēs q̄ sursum sunt sapite,non q̄ super terram,quia sicut dr̄ Prou. 4.Vias quæ a dextris sunt nouit dn̄s,peruersæ aūt uiæ q̄ à sinistris sunt.Sed quid? Pro certo multi sunt sicut Kilion,quia .s.hepar sui amoris est in mundanæ ꝓsperitatis sinistra.Splē vero sui timoris est inæternæ fœlicitatis dextera, qa videlicet isti amant prosperitatem mundanā,timent vero , & fugiunt fœlicitatem æternam.Quod patet de multis,q̄ hic ꝑpetuo uellent uiuere, et nunquam curarent cœlestem gloriam introire,quinimo in ꝑsentib.solēt lætari, vbi uero de futuris agitur,contristari,diligunt.n.bona terrena, fugiunt verò spūalia,& æterna,quia breuiter boni diligunt dexteram,mali sinistram,iuxta illud Eccl.10.Cor sapientis in dextera illius,stulti uero in sinistra illius. Et econuerso mali sinistra,& tpalia diligunt,æterna vero, & cęlestia odiunt, & contem-

contemnunt. Figurati in Angelo illo Apoc.10. qui sup terram (quæ pp suam opulentiam Paradisum designat) posuerat pedem sinistrũ, super mare vero (quod propter fluctus mundum denotat) posuerat pedem dextrum, quia.s.vt dictum est, isti terram paradisi reputant sinistram, & aduersã, mare mundi prosperum reputant atq; dextrum. Si vis p dextetam intellige virtutes, & bona spũalia, p sinistrã vero vitia, & peccata, quia.s.boni amant virtutes tanquã dexteras i odiunt vero vitia, vt sinistra. Econuerso vero mali amant vitia, & odiunt virtutes & spiritualia. Vel dic econuerso, q pars dextera est mundi prosperitas, sinistra vero est mundi aduersitas. Generaliter pisces & alia aĩalia.i.mundani hepar affectionis hñt in dextera prosperitatis, quia vt cõiter oĩa appetunt prosperari. Splen vero timoris, & tristitię habent in sinistra aduersitatis, qa vt cõiter oĩa metuunt tribulari. Sed q.d? Pro certo iusti sunt sicut Kilion totaliter ecõuerso, quia.s.plus amant in hoc seculo tribulari, q̃ prosperari, & magis tristari quã lætari. Hepar.n. affectionis hñt in sinistra tribulationis. Splenem vero timoris, & displicentiæ habẽt in dextera mundanæ consolationis, quia breuiter boni timent, & tristantur in prosperis, gaudent vero, & tripudiant in aduersis, & merito, quia teste Augustino super Psa. Aĩæ periculosiora sunt prospera, q̃ aduersa. Iõ dicit Greg. 11. moralium, q iustis plus placet in aduersitate mala perpeti, quàm inter mundi prospera consolari.

De Karabo. Tu vide Aristot. histor. animal.lib.4.cap.2. Cap. 59.

Karabus ẽm Arist. monstrum est magnum in mari, quod aliás gammarus dr̃. Pugnant aũt huius generis mõstra inter se fortissimè velut arietes. Vnde ubi sunt, aliqñ videnť gregatim incedere, & adinuicem bella partiri. Tales sunt superbi crudeles, & iracundi, qui in pace nequeunt viuere, quia sicut dr̃ Esa.57. Non est pax impijs dicit dñs, imo, & verbis, & factis solent inuicem dimicare, & bella, & litigia inter se velut arietes suscitare. Thr.1. Facti sunt principes eius velut arietes. vnde Proue.13. Inter superbos sp sunt iurgia. ¶Hic inseritur in lib. de natura rerum, q inter aĩantia fiunt prælia multis causis. Primam est pp innatam ipsis aĩantib. superbiam. Scđa est pp habitationes sua qñq; uolunt alter alterius vsurpare. Tertia est pp vxores, & pp earum cohabitationem. Quarta vero est pp cibum. Quinta autẽ est ppter fętus. Re vera istis quinq; de causis fiunt hodie brigæ, lites, & controuersiæ in hoc mundo. Fiunt.n. primo pp superbiã, & crudelitatem, quia sicut dr̃ Prou.13. Inter superbus semper sunt iurgia. Item fiunt pp habitationum.i.terrenarum possessionum auaritiam, & cupiditatem. Vnde Gen.13. dr̃, q factum est iurgium inter Abraham, & Loth. & redditur ibi cã, quia erat possessio eorum nimia, & nequibant habitare cõiter. Item fiunt propter vxorem, & fęminarum carnalitatẽ. Const.n. q propter mulieres fiunt quotidie multæ brigæ 2. Esd.4. Multi dementes facti sunt propter vxores. Item fiunt propter ciborum.i.propter bonorum mobilium ambitionem, sicut de Iacob, & Esau fratrib. dr̃ Gen.36. q diuites erãt valde, & simul habitare non poterant, & sic dicuntur alter ab altero recessisse. Item fiunt propter fœtuum.i.propter filiorum, & amicorum affectionem. vnde 1.Reg.30. dicitur, q populus Iudæus filios suos doctos captiuos plangens volebat Dauid lapidare, quia amara erat anima vniuscuiusq; super filiis sus, & filiabus.

De Luligine. Cap. 60.

Vligo ẽm Andelinum, monstrum est maris adeo mirabile, vt naturam in eo lusisse credas, quæ hoc creauit oĩb. fere beluis præferendum marinis. Hoc.n. aĩal squammatum est cute gregib. piscium; & sectatur profunda maris. Per qđ intelligo q istud monstrum circa cutem loco squamarũ, habet pisces more squamarum corio ipsius adhærentes. Hẽt aũt istud monstrum alas pennigeras, quib. cum aquas maris fastidierit, cum auib. fertur in æthera, sed flatus ventorũ ferre non sustinens, vbi flatus senserit, cito velabitur in profunda. Charissimi per istam beluam possum intelligere ũm di sapientes.s.aduocatos, consilia, ios, & rectores. Isti.n. vñr esse squamati gregib. piscium.i.gregib. hoĩm. Constat.n. q quasi totus populus istos sequiť, istis adhæret, & p cõsiliis, & negociis hi ad se cõgregãt uniuersos. Eze.29. Ad glutinabo pisces fluminum tuorum squamis tuis. Isti igitur alas hñt sicut aues, per quas quidem alas intelligo scientias seculares, diuitias temporales, & dominorum suorum potentias magistrales, mediantib.n. talib. alis isti sursum ad dignitates cum auib.i.cum altis hoĩb. efferuntur, & in altis statib. & officiis oĩb. aliis præferuntur Apo.12. Datæ sunt ei alæ velut aq.læ, vt uolaret. Sed quid? Pro certo iste volatus non multum durat, quia.s.vẽtus, & flatus mortis istos tandem prosequitur, & sic in profundum inferni finaliter dilabunť. Exod.15. Descenderunt in profundum, quasi lapis, submersi sunt quasi plumbũ in aquis uehementib. Vel ista pñt dici de multis, qui ẽm veritatẽ naturaliter sunt pisces.i.rustici, viles, & pauperes, & in fundo maris, i.in statu infimo conuersantes. Veruntamen isti multos hñt pisces.i.multos nepotulos, & parentes sibi per consanguinitatem contiguos, & hærẽtes, & sic fit ẽt, q isti hñt alas.i.amicos scientias, & diuitias t pales, quib.s.mediantib. isti sursum ad officia, & ad dignitates tolluntur, & sicut aues, & nobiles qñq; sursum ad militam esse runtur, & non solum ipsi, imo etiam pisces, & parentes, & adhærentes sui ad magnos status cum eis eleuantur. Sed finaliter per uentũ mortis vel tribulationum sępe fit, q isti cedunt, & labuntur à suis statib. & sic ipsis cadentib. pisces sui pdicti vix remanent in assumptis beneficiis, officijs, & honorib. Vel si uis ẽt p adhærentes intelligo quoscunq; imitatores, familiares, & sequaces, q ẽt cum magistris suis primo ĩ altum tolluntur, & tandem in profundum inferni cum eis dilabuntur. Figura ad pmissa ualde notabilis. Eze.29. ubi dr̃ sic. Ecce ego ad te Pharao draco magne, qui cubas in medio fluminum, & extrahã te de medio fluminũ tuorũ, & vniuersi pisces tui squammis tuis adherebũt, & proijciam te in desertum, & oẽs pisces fluminis tui super faciem terræ cadent. Sequiť. Bestiis terræ dedi te, & volatilib. cęli ad deuorãdum. Isti.n. sunt Pharao.i.discooperientes, s.alios spoliãdo p rapacitatem. Sunt dracones.s.inflammati per cupiditatem. Cubant in fluminib.s.deliciarum per carnalitatem. Hñt pisces adhærentes.i.sequacium nepotum, uel familiarum, vel ẽt imitatorum multiplicitatem. Sed quid? Pro certo sequiť q isti per mortẽ uel infortunia de fluminib. psperitatis, & deliciarum extrahuntur, & in desertum paupertatis pñtis vel saltem ęternæ damnationis sequentis vna cum suis piscib. adhærentib. proijciuntur, & à bestijs terræ.s.à tyrannis secularib. quantũ ad bona, & à volucrib.i.à dęmonib. quãtũ ad aĩam deuoranť. Constat.n. q deductis talib. in desertũ inferni, mortis vel aduersitatis, amici, & tyranni solent bona eorũ rapere, & dæmones aĩas deuorare, & non solum ipsos in pprijs psonis, imo ẽt in nepotib. & filiis, ab ipsis dum viuerẽt indignè promotis, inuadere, & punire. Deu.32. Dentes bestiarũ immittã in eos. &c. Sicut ad litteram videmus de hęredib. aduocatorum, & nepotib. platorum. Vel dic, q isti significant multos seculares, q de mari mũdi vbi habitant, & de fluctib. negociorum secularium, cum alis spei, & charitatis se qñq; eleuant sursum cũ auib.i.cum viris spũalib. cogitando de superiorib. & æternis, & de pertinentib. ad salutẽ, ita q qñq; aggrediunť aliquod opus bonum, & aliquẽ volatũ operis & virtuosi. Sed q.d? Pro certo isti mirabiliter timẽt ventum.i.pniæ, & tribulationis vel tentationis flatum, & iõ statim, q istũ sentiũt, solẽt a volatu incepti boni operis retrocedere, & iterũ ad mare, & ad mundana redire, & rursũ de aue in piscem.i. de iusto in impium se mutare. Figurati Matt.14. in Petro, qui ex pcepto Chri ambulans sup aquas, cum vidisset ventũ validum, timuit, & cępit mergi, & iõ sibi redarguendo dictum est. Modicæ fidei quare dubitasti? Talibus igiť vtile esset, q ipsi cum Petro dicerent, domine saluũ me fac. vt Christus apprehensa manu saluaret eos.

De Ludolotra. Cap. 61.

Vdolotra ẽm Arist. animal est marinum, quod pro eo vr̃ mirabile, quia duas alas habet in facie, & duas in dorso, quib. vbi voluerit uelocissimè se transportat. Charissimi iste piscis significat animam, seu mentem. Quattuor alæ sũt quatuor affectiones, s.dolor, & gaudium, spes, & timor q b. proculdubio aĩa vertitur vbicunq; iuxta illud Aug. Pes meus affectus meus, eo feror quocunq; feror. Facies aũt secundum

dum Gregorium ꝑsentiā significat, pro eo, ꝙ ista est a parte ante constituta. Dorsum uero absentiam designat. Dico igit̄ ꝙ aīa quattuor habet alas. i. quattuor cordis affectiones, qb. s. mediantib. de vna uolitione ad aliā circūfertur. Sed ꝓ certo de istis quattuor duæ sunt in facie. i. in præsenti. s. gaudiū, & dolor. duæ vero sunt in dorso. i. in futuro, & ī abseti. s. spes & timor, qa. s. istæ duæ affectiones. s. gaudiū de bono dolor de malo, versant̄ circa res ꝑsentes. Alię vero duæ. s. spes boni & timor mali, versant̄ circa res futuras, & absentes. Istę sunt ergo quattuor alæ, quib. mens nr̄a in mari huius mūdi diuersimodè mouetur, & quib. de vno ad aliud agitatur. Da. 7. Habebat alas quattuor super se. Vel dic, ꝙ ludo latra est sapiēs homo, qui. s. habet faciem, & dorsum. faciē dico. i. audaciā, qua solet apparere, dorsum vero. i. fugam qua solet disparere. in dorso ergo, & in facie habet alas, quia. s. volādo. i. cito, & velociter debet apparere, & accedere oportet, vel ēt fugere & se retrahere si decet. Es. 45. Dorsa regū vertā. Vel dic cōtra illos qui sicut hn̄t alas in facie, ita in dorso, hoc est dictu, ꝙ sicut sunt audaces ad accendēdū, ita & ad fugiēdum.

De Loligine. Cap. 62.

1 Loligines pisces marini sunt, vt dicit Plin. qui capiuntur quinq; cubitorum, & vltra duos annos rara est eorū vita. Et duos hn̄t pedes, quib. loco manus vtuntur, cibum ad os deferendo. Asperi sunt eorum pedes aliqui, quib. vtuntur in pugnando, & se turmatim ad pugnam stabiliendo. Caput vero, & ventrem habent inter pedes, & vtuntur pedibus loco manus. Et isti extra aquam sagitæ modo volando, in tanta copia aliqn̄ se efferunt supra aquam, vt naues obuias mergant, & hi in Mauritania non procul ad flumine lixo in magna copia abundāt ſm Pli. Ista possunt exponi de multis malis diuitib. aduocatis, vsurarijs, & balliuis. Isti. n. sunt quinq; cubitorum. i. isti habent quintupertitā sensuū incontinentiam duob. annis viuunt duplici vita, naturæ, s. & culpæ. nam vita gratiæ vel gloriæ nunquam viuunt. Isti aūt habent duos pedes. i. duo gn̄a portatorū, fautorum, & sustētatorū principes. s. & prælatos, quia proculdubio isti à principib. & prælatis tanquam quibusdam pedib. sustinētur, & in suis nequitijs cōfouentur, & ideo isti pedes sunt eis loco manuum, pro eo ꝙ istis mediātib. cibus bonorum temporalium ab istis atrahitur, & habetur, & pp hoc os, & venter istorum inter suos pedes esse dr̄, pro eo ꝙ os istorū. i. locutio, & vēter eorum. i. affectio tota vacat pedum. i. magistrorum suorum vtilitati, & obsequio. Patet. n. quia isti non vacant nisi vel ad dicendū vel ad cogitandum modum, & viam faciendi voluntatē, & vtilitatem magistrorum suorum, ēt in suarum præiudicium animarū. Quid igitur? Pro certo isti turmatim uadunt, quasi faciēdo vnam societatem, & communitatem. Patet, qa vnus sustinet alium contra oēs. Sursum sicut aues volant ꝑ superbiam, & pompositatem. More sagittæ incedūt ꝑ proteruiam & crudelitatem. Contra naues. i. contra subditos in mundo fluctuantes, & laborantes pugnant per nequitiam, & rapacitatem, & eas in profundū tribulationes demergūt per impositionū fallacitatē, & per excoriationū iniquitatē. Ps. Ibi dolores vt parturientis, in spū vehementi conteres naues tharsis. Timeo ꝙ loligo idem est quod luligo. & Ideo vide supra.

De Locusta. Cap. 63.

1 Locusta maris ſm Pli. li. 9. c. 31. hyeme læditur, autumno, & verè pinguescit, sed plenilunio magis. Testam habet fragilē, sāguine caret, cornua habet, quib. cōtra socias suas pugnat, & quod satis mirandum est, os ipsius, & dentes non sunt in parte anteriori, sed in medio ventris, in stomacho interiori. Locusta vero à polypo comeditur, & ideo ipsum timet in tantum locusta, ꝙ eo viso moritur præ timore. Talis est peccator, quia pro certo iste est cornutus per superbiam fragilis curis per inconstātiam, sanguine pietatis caret per sæuitiam, in plenilunio prosperitatis pinguescit per luxuriam pugnat cum alijs per discordiam, vere iuuentutis, & autumno senectutis impinguatur per opulētiam, hyeme vero mortis læditur ꝑ damnationis miseriam. In stomacho vero habet dentes sp̄ cogitādo circa gulæ, & ventris intemperantiam. Et ideo tales à polypo. i. à diabolo comeduntur per ęternæ mortis pestilentiam, & per ipsum vsq; ad mortē terrentur per perpetuum timorē, & tristitiam. Istæ sunt ergo illæ locustæ q̄ corroserunt oēm virorem in terra ægypti, & tandem dn̄s flare fecit uentum ad occidentem vehementissimū, & arreptas locustas proiecit in mare rubrum. Quia procul dubio charissimi tales à quib. alij uel per rapinā vel ꝑ detractionem roduntur, tādem flante occidentali vēto, s. morte, in mare, i. in inferni amaritudinem deportantur. Vel oīa possunt dici contra detractores, qui etiā in stomacho. i. intus in cordis gremio dentes habent, inquantum in secreto detrahuntur, & mordent, & inquātum intus in seipsis de alijs tristantur, & dolent. Et tales vt cōiter carent sanguine . i. dn̄icæ mortis cōpassione, uel etiam sanguine gratiæ, & deuotionis. Habent cornua elationis, fragilis sunt testæ, quia per impatientiam cito franguntur, inuicem pugnant, quia facillimè inter se rixātur. &c. Allega vt supra. ¶ Locusta maris tp̄e veris pellē antiquam de tergo exui, & se iterū renouat sicut cācer. &c. Expone sicut de cācro. §. 3. ¶ Locusta maris hyeme lędit̄, verè & maximè plenilunio impinguat̄. &c. Expone sicut de cancro. §. 2. ¶ Locusta maris qn̄ nō timet aliquid, vt potè qn̄ non videt aliquem piscem, uel aliquid aliud quod vereatur, solet cornua ad latera porrigere, & retrocedendo natare, qn̄ vero timet, & causam uidet pauendi, tunc cornua solet erigere, & obliquè in latera procedere, sicut dicit Pli. li. 9. c. 30. Charissimi ista eadem facit in hoīe bonus timor. Qn̄. n. hō, & maximè iudex, p̄latus, uel princeps, nihil timet. i. qn̄ homo nō hēt timorem Dei præ oculis, & qn̄ causas timendi, s. mortem, iudicium, & infernum, offensam dei & culpam sui non cogitat neque videt tunc proculdubio solet cornua affectionum suarum ad latera. i. ad lateralia mūdi bona diuertere, vel cornua etiam. i. rigorem iustitiæ à sua rectitudine flectere, & retrocedendo a via veritatis, & iustitiæ pet vitiorū deuia ambulare. Io. 6. multi discipulorū abierunt retro, & iam cum eo non ambulabant. Constat. n. ꝙ carentia timoris facit hoīem à iustitia retrocedere, & cornua iustitiæ relaxare. Quod bene innuitur. Luc. 18. vbi de iudice iniquitatis dr̄, ꝙ Deū non timebat, nec hoiem reuerebat̄. qa sicut dr̄ Eccl. 1. Qui sine timore est, non poterit iustificari Qn̄ vero timorem Dei ex causis prædictis conceperit, tunc cornua iustitię eriget, & obliquè, & lateraliter, hoc est dictu circumspectè, & sagaciter ad veritatis inquifitionem ꝓcedet. ps. Exaltabuntur cornua iusti. Bene ergo dr̄ Prouerbio. 15. ꝙ per timorem domini declinat omnis à malo.

De Lepore. Cap. 64.

1 Lepus marinus, & leo marinus contrariantur. teste. n. Isido. leo terribilis est in terris, sed dulcis in fluctib. scd̄m vero Amb. lepus est animal timidum in terris, in mari vero formidabile. Dicitur autem lepus, vt dicit Isido. pro eo, ꝙ in similitudinem leporis habet caput. Leo animal audax, & regium, significat mundi nobiles, & potentes, qui procul dubio in terris mundani status sunt alijs terribiles, & tyranni. Sed quid? Pro certo isti qn̄ ad fluctus religionis, vel ad statum pęnitētiæ veniunt, tunc præ cæteris dulces, & humiles fiunt, quia vt communiter illi, qui in seculo fuerant deteriores, fiunt in religione, vel ecclesia meliores, exemplo Pauli, quia sicut dr̄ ad Ro. 5. Vbi abundauit delictum, ibi superabundauit, & gratia. &c. Et etiam illi, q à nobiliori statu ad aquas religionis, & ecclesiæ veniunt, vt communiter videmus, benigni, dulces, & humiles magis fiunt, iuxta illud Eccl. 3. Quāto magnus es, humilia te. Vnde Senec. libro de clementia. ad Nero. dicit ꝙ pleriq; qui in domo sua sæuissimè erant tyranni, in alienis domib. humillimi fiunt. Lepus vero significat ꝑsonas viles, humiles, & inertes, qui proculdubio dū sunt in terra, i. in mundo, vel in seculo, timidi sunt pauperes atq; uiles, quādo uero in aquis religionis uel ecclesiæ inueniūtur, tūc præ cęteris formidabiles, superbi, crudeles, uenenosi, & detractores comperiuntur, quia quanto fuerant in terris status uilioris, & plebis humilioris, tāto in religione uel ecclesia positi, sunt nequitiæ, & sūpbię amplioris, & sic dicit Claudianus. Asperius nihil est humili cum surgit in altum. Et breuiter istud uidemus multotiens, ꝙ nobiles uenientes ad religionē uel ecclesiam, fiūt humiles, lepores uero, i. uiles, & timidi, superbi, fiunt crudeles. Vel pōt dici de nobilib. leonibus, qui ī terra, s. in siccitate, & paupertate positi, crudeles, & tyranni sunt, in aquis uero prosperitatis, & diuitiarum si fuerint, dulces, & liberales fiunt. Econtra uero de rusticis, qui

qui in terra .i. i statu sicco, & paupere sunt humiles, si vero i fluctib. prosperitatis fuerint, sunt crudeles. Abac.3. In flumi nib. furor tuus, aut in mari indignatio tua. Io dñi teste Clãdia no, viles personę nõ sunt in dignitatib. erigendæ, quia sicut dr̃ Prou.29. Qui delicatè nutrit seruum, ipsum sentiet contu macē.

2 ¶Lepus marinus ẽm Pli. aĩal est venenosissimũ, lutosũ est declinãs ad rubedinẽ. In rẽ aũt est venenosus piscis iste, q tactu eius oẽ aĩal moritꝛ. tactus ẽt hõ à lepore marino piscem olet, & moritur, & ẽt alter alteri fit venenum, vt dicit Pli.li.32.c.1. Tales sunt multi, qui pro certo ita sunt diuersis vitijs infecti, q ipsi sunt oĩum aliorum infectiui, & alijs oĩb. venenosi. Nam quicunq; ipsos tetigerit, eorum consortia frequentando, statim eorum malis dictis, & exemplis moritꝛ per pctm̃ Eccl.33. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Quinimo hõ.i. quæcunq; bona rationabilis, & iusta persona, si ab istis fuerit tactus, associatus, & frequentatus, necesse erit, q piscem oleat.i. q infamiam incurrat, & q eorũ malas conditiones sapiat, q tãdem per multa vitia intereat, & finaliter per tormenta moriat, & pereat. Nu.19. Quicquid tetigerit immundus, immundum faciet. Qui plura? ẽt ipsi marini lepores .i. ipsi mali sunt sibi inuicem contagiosi, & per cõtactũ mutuæ societatis sũt alter alteri venenosi. Cõstat.n. q vnus malus alium ad malum solet inducere, & sic solent iniquitatis alter alterius cã esse.

3 ¶Pli.li.32.c.1. dicit q mulieres grauidæ solo aspectu fœminę leporis marini stomacho nauseante faciunt abortum. Remediũ tñ est vt mas induratus sale in brachialib. habeatur. Charissimi, mulieres sigñant simplices imperfectos, ad resistendum debiles, & inertes. Quis ergo? Pro certo qñ aliqua mulier.i. qñ aliqs hõ simplex est pgnans aliquo bono proposito quod concepit, & videt istum piscem venenosum.i. aspicit ad mala opera malorum fœmineorum, & imperfectorum, solet aspiciendo malum exemplum pati scandalum in eisdem, & fœtum boni ꝓpositi reijcere, & abortum facere de eodem. Quod potissimè verum est de religiosis, & ecclesiasticis malis, quorum aspect⁹, et visio mulierib.i. simplicib. subditis, & secularib. est venenum. vnde Aug. li. de past. dicit, q qui in cõspectu populi malè viuit q̃tum in se est, oẽs se videntes interficit. Et ideo iste debet exẽplariter portare masculos salsos.i. illos quos scit esse prouidos, & discretos. si.n. talium exempla portauerit, ab aliorum veneficijs liber erit, qa pro certo dum vir discretus, & bonus attendit, uenenum malorũ exẽplorũ ad q̃ pri⁹ hõ aspexerat, emundatur. Vel dic ad litterã, q qñ mulier bona, prægnans gr̃a, & fœcunda, fœminã leporis marini.i. adulterã vel lenam venenosam respexerit, & ad eius exempla, & dicta mala attenderit, tunc sibi boni propositi ab ortum faciliter facit, & exẽplo alterius se corrumpi finit. Ideo bñ docetꝛ Eccl. 9. vbi dr̃. Ne respicias mulierem multiuolam ne forte incidas in laqueos ipsius. Vel dic, q mulier prægnans est religiosus bono proposito fœtãs, qui.s. fœminã uenenosam, et malam non dẽt respicere, ne forte contingat ipsum per mala desideria et opera abortire. Allega vt supra

4 ¶Teste Auicen. qui de lepore marino comederit, quasi fœtorem piscis putridi in ore sentit, & quod plus est, videns pisces terretꝛ ab eis, sicut dicit, & q sanetꝛ signũ est, si pisces videns non timet, sed comedit, et appetit. Sic verè fit in ecclesia vel religione. Accidit.n. qñq; q in mari religionis vel ecclesiæ, ĩter alios pisces est vnus venenosus.i. aliqs malus ecclesiasticus, infectus criminib. & corruptus. Sic ergo fit, q illi, q istũ malum comedunt.i. q malã eius uitam gustant, masticant, et terunt, ita infamia eius qñq; inficiuntur, q etiam contra bonos saporem fœtidi piscis.i. malam opinionem concipiũt, inquantum oẽs alios tales credunt, et sic pp istum malũ oẽs alios abhorrent, et fugiunt, et ab ipsis terrentur, et recedũt. Istud videmus ad oculum quotidiæ, quia vnus malus si est in vno collegio, facit oẽs alios infamari, et eos à secularibus adhorreri, et de ipsis malam opinionem haberi. Nume.16. Vno peccante, contra omnes ira deseruiet.

De Lucio. Cap. 65.

3 LVcius est piscis fluuialis, cum magnis dentibus et ore lato, et secundum librum de natura rerũ, lucius est lupus aquaticus, depopulatur.n. alios pisces, etiam illos qui de propria illius sunt specie. Nam propria semina depascitꝛ. vbi formam piscis acceperint. Si diu viuat, in lõgitudinem maximam crescit, & iste ita est rapax, q inter cibos nõ distinguit, & inde fit q non solum pisces, imo ẽt ranas, & buffones comedit, & consumit. Tales proculdubio sunt crudeles vsurarij, & auari, & maximè officiales, & aduocati. Isti.n. pro eo q alios innocentes deuorant, & prędantur non solum lucij, imo lupi aquatici pñt dici. Hie.5. Lupus ad vesperam vastabit eos. Nulli.n. generi hoĩum parcunt, qa non solũ pisces imo buffones, i. non solum bonos, imo ẽt malos, non solum extraneos, imo ẽt illos de suo genere, s. uicinos, subditos, & propinquos, per vsuras exactiones exhæredant, & deuorãt, & consumunt. De buffonibus, i. de malis constat, qa pro certo præpositi, & officiales non quærunt nisi buffones.i. nõ desiderãt habere nisi malos, & maleficos, in quibus occasionẽ habeant extorquẽdi. Et inde est q hodie multi sunt, qui non viuunt nisi de vonenosis, i. de malorũ exactionib. & emẽdis. Ps. Venenum aspidum sub labijs eorum. De piscib. ẽt patet, quia ẽt ipsis piscib. i. bonis, & simplicibus nunq̃ parcunt, & cum cãm non habeãt, falsum supponunt, exemplo Achab, qui pro habenda vinea Naboth, suppositis falsis testibus ipsum occidit 3. Reg.21. De proprijs ẽt seminib. patet quia ꝑ certo dato, q aliqui sint proprium semen suum, s. ipsi subditi, parentes, vel vicini, dũ tñ videant, q formam piscis attigerint, & q diuites affecti fuerint ipsos nõ omittunt pp hoc deuorare, & rapinis, & exactionib. infestare. Hier.19. Vnusquisque carnes amici sui comedet in obsidione. Et inde fit ꝓculdubio, q tales si diu uixerint, in longitudinẽ crescunt, & si diu regnauerint, in diutijs magni fiunt. Eze.17. Creuit in vineam latiorem. &c. Ista ẽt pñt dici de malis principibus, & prælatis.

¶Lucius cum deuoret generaliter oẽs pisces, est tñ piscis qui dr̃ perca, qui per longum dorsi asper est, & spinosus, qua pp raro vel nunq̃ lucij efficitur præda, & maximè si ipsam accipiat à parte caudæ. tunc.n. aculeis obuiãtibus impeditur. Veruntñ si ipsam à parte capitis, faciliter ipsam deuorat, & transglutit. Lucius est diabolus, qui pro certo faciliter omnes pisces.i. omnes homines per tentationes solet spũaliter deuorare 1. Pet.5. Circuit, quærens quem deuoret. Sibi tñ obuiãt illi pisces qui sunt pleni spinis, & aculeis cõscientiæ interius, & asperę pęnitentiæ exterius, & maximè qñ opponitur sibi cauda.i. mortis memoria. humiles.n. per hæc omnia sibi taliter obuiant, & contrariantur, q ab ipsius tentationibus non pereunt vel vorantur. Iud.1. Non potuit delere habitatores vallis, quia falcatis curribus abundabãt. Veruntamen cauendum est de capite.i. intentione, affectione, vel cogitatione quia ꝑ certo nullus est ita spinosus, nec ita iustus, humilis vel seuerus, vel etiam ita cõscientiosus, si caput eius.i. intẽtio affectio vel cogitatio per aliquam malã cõplacentiam à diabolo occupetur, quin per consensum ipse totus faciliter deuoretur. obtento.n. capite intẽtionis, faciliter pereunt membra exterioris conuersationis. Cum caput.n. infirmum, cętera mẽbra dolent. Vel si vis per caput intelligitur iuuentus, qua à diabolo obtẽta, & occupatam, corpus reliquum.i. totum vitæ residunm sibi cedit. Vel dic q per ca est ecclesia, collegiũ vel parochia. Lucius ergo diabolus si à cauda.i. à subditis incipiat, nihil facit, quia. s. mediãtibus prędatis, & superioribus faciliter ipsos perdit. Sed pro certo si caput.i. capitaneos, maiores, & prælatos primo occupauerit, cito totum residuum occupabit. Esai.9. Auferet à te dñs caput, & caudam. quia sicut dr̃ Zacha.13. Percute pastorem, & dispergẽtur oues gregis.

3 ¶Lucius caput in sportula vel in reti, si antequam amoueatur, lucem diei viderit, vix inuenietur ibidem, quia viam quærit & euadit. Sic vere dato q homo in sportula alicuius peccati detineatur, si tñ lux fidei, & discretionis sibi luxerit, de ipso desperãdum non erit quæret.n. sibi viam pænitẽtię, & exibit, & sic in piscatoris diaboli laqueis nõ peribit. Psal. Illuminabo oculos meos. ne vnq̃ obdormiam in morte. Vel per lucem intellige diuinam gratiam. &c.

4 ¶Fœlina Lucij cum peperit, aquã ascendit, & à matris sui præsentia recedit, & fugit, sciens, q etiam ꝓprios filios comedere consueuit. Quod facit secundum aliquos. vt quanto plus versus fontem ascenderit tanto aquam dulciorem inueniat. Vel vt dicunt alij, vt alios suos à rapina patris liberet, & abscondat. Charissimi per patrẽ intelligitur mundus, per matrem intelligitur religio. Iste enim pater mũdus vel diabolus cõsueuit omnes suos paruulos deuorare. Ezechi.5. Patres comedent filios in medio tui. Et ideo mater religio

ligio istos pro posse sibi nititur (ne deuorentur) per p̄dicationem subtrahere, & auferre, & iō ipsos ab isto patre solet per pniam elongare, & ad aquam fontis grãe, deuotionis, & sciæ, secum ferre. Prædicator.n. uel p̄latus qñ m ore piç materis vult pc̃tores in grãm parturire, sursum contra aqua mūdanæ prosperitatis debet ascēdere, & ad fontem grãe, & gloriç ipsos ducere, vt sic eos possit à patris sui mūdi vel diaboli nequitia liberare. Religiosi ēt mendicantes cum aliquē in religionē parere volūt, ipsum à patrib. suis secularib. elōgāt & tollūt, & ne ab ipsis inuenenatur, vt melius p̄nt dispositū, ducunt cum ad fontem grç, scientiç, & gloriç, & sic saluatur à furore paternæ nequitiæ, quæ.s. volebat ipsum in mūdo p̄dere per deuorationē iniquitatis, & auaritiæ. Cōstat.n.ꝙ isti mundani ad hoc volunt retinere filios suos, vt mundani efficiant, & vt per consequēs diuersis uitijs deuorantur qua ꝑꝑ maximè quādiu sunt nouitij, ab eis sūt elongādi, & in aqua dulcis fontis deuotionis continuè periendi. Vel potest dici ꝙ quando prædicator vult parere verbum Dei ante omnia debet ab ad fontem misericordiæ, s. ad Xp̄m, vel ad beatam virginem per deuotionem ascendere, & aquam dulcem suç gratiæ quærere, vt semen verbi Dei quod parturiet, possit fructum meliorem proferre, & mediante ista aqua magis proficere, & valere. Recurremus igitur ad istum fontem humiliter orando, vt nobis aquam suæ gratiæ infundat, nos salubriter inspirando. Ge.24. Ecce ego sto prope pontē aquç. &c. ¶Lucius qñ multum antiquatur lapidem crystallo similē in cerebro gerit. Sic vere quilibet dū ad senectutem venerit, debet lapidem prætiosum.i. Christū, in capite per deuotionem habere, & ipsum sp̄ secum gerere & portare. Quicquid .n. homo iuuentute faciat, qñ tñ senuerit, si prudens, est Christo totaliter se coniungit, & ipsum in capite intentionis ꝑ deuotionem, & fiduciam semper gerit. ad Gal.6. Stigmata domini Iesu in corpore meo porto.

De Lupo. Cap. 66.

LVpus marinus s̄m Isi. ab auiditate appellatur. in aqua lupo terrestri assimilatur. Et est lupus piscis candidus & sapidus, q̄ bis in anno dr̄ parere, & s̄m. Arist. cum magnus, fuerit, aerem attrahēdo spirare, & cum reti se circundatum sēserit, cauda arenam fodere, & se in fouea abscondere, & sic à reti transeunt de super se salutāre s̄m Pli.li.32.c.2. Sic verè iusti per castitatem cādidi, & per benignitatem sapidi sunt. bis etiam in anno gratiæ pariunt, inquantum .s. non solum fçtus bonorum desideriorum, verum ēt fçtus bonorū operū producunt, & sub arena humilitatis mediāte cauda.i. mortis memoria se reponunt, & sic rete diaboli fugiunt, & euadūt.

De Mullo. Cap. 67.

MVllus s̄m Isido. fuit à mollitie sic vocatus. Est.n. piscis mollis, tener, sapidus, atq; dulcis. Est aūt piscis fçcūdissimus, quia ter in anno dr̄ parere, & s̄m Alexādrum, se in fimo bouis dr̄ delectare. Sic verè iustus in anno fidei Christianæ, qui.s. ex duodecim mensib.i. ex duodecim articulis, constat, ter parit, inquantum corde ore, & opere bonum facit. Parit.n. contritionem in corde, confessionem in ore satisfactionem in opere. Exod.23. Ter in anno apparebit omne masculum coram dño. Iste ergo in fimo bouis.i. in suæ vilitatis consideratione delectatur, & ibidem virtutibus impinguatur, & sic apud Deum, & hoies mollis, dulcis, & mitis, & sapidus inuenitur, dicens Eccle.24. Spūs meus super mel dulcis. ¶Mullum s̄m Pli.li.9.c.17. concomitatur quidam piscis sargus nomine, & cum mullus foderit cænum, ille piscis pabulum deuorat excitatum. Sic verè fit de multis qui libenter sequuntur alios, non ad iuuandum, sed ad cibos bonorum tpalium, cum eos foderint vel aquisierint, manducandum, quia.s. ꝙ alij acquirere cōprobantur statim isti rapiūt vel furantur. Ps. Insidiatur vt rapiat pauperem. Vel pōt dici de falsis amicis, & adulatorib. qui ad nihil aliud sequuntur hoies, nisi, vt possint de eorum cibis saciari, & de eorū diuitijs impinguari. Ecclesi.6. Est amicus socius mensæ. Vel pōt dici de quibusdam magistris in religione mēdicātium, qui illud qđ simplices fratres cum laborib. fodiunt, & acquirunt, gulosè comedunt diripiunt, & consumunt. Io.4. Alij laborauerunt, & vos in labores eorum intrauistis. Vel pōt ēt dici de seruis & eorum dñis, quia.s. illud quod serui solent fodere, domini solent comedere. Deutero.28. Vineam plantabis, & fodies, & vinum non bibes.

De Miluo. Cap. 68.

MIluus s̄m Pli.li.9.c.27. piscis est qui alio nomine appellaē lucerna, subit.n. (vt ait) in summa Maria, vbi sesquipedalia cornua ex ipō mari attollit. Habet aūt linguā igneā, quæ per os exerta tranquillis noctibus relucet, quapropter lucernæ nomen accepit. Tales videntur esse aduocati, quia proculdubio isti sunt qui per mare huius mundi erectis cornibus elationis, & p̄sumptionis incedunt, linguāq; & loquelam igneā ardentem, & scindentem, & eloquentiam, & mūdi sapientiam splendentē hn̄t, qua noctē huius vitæ se credunt illuminare, inquantū.s. mundi negocia dirigunt atq; regunt. Talib. ergo p̄sumptuosis vr̄ loqui Apostolus. ad Rom.2. Confidis teipsum ducē cçcorū, lumen his cui tenebris sunt eruditorē insipiētū. Vr̄ dic cōtra malos doctores, & p̄dicatores, q̄ nihil hn̄t lucidū nisi liguā.i. nisi eloquētiā, & doctrinā. Illū tñ videnē habere igneā, inquatū verba eorū videnē ꝑ cçteris resplendere, dicentes illud Eccl. vlt. Dedit mihi dñs linguā mercedē meā Vel dic ꝙ tales sunt boni doctores, & p̄dicatores, quorū lingua, & locutio dr̄ ignea, ad alios inflāmandum, & dr̄ lucida, ad alios dirigendum. Eccl.74. Surrexit Helias quasi ignis, & verbū eius ardebat, vt facula. Isti ergo possunt dici lucerna. vnde Matt.5. Vos estis lux mundi.

De Mugili. Cap. 69.

MVgilis s̄m Isid. ab agilitate sic est dictus. Hic.n. vbi præparatas piscatorū sēserit insidias, ita cito rete retrorediens trasilit vt uolare ipsum credas potius q̄ saltasse. Sic verè hō dēt esse spūaliter agilis, & ad bn̄faciendum facilis, q̄a si sportulā alicuius tentationis nobis paratā viderimus, ita cito retrocedere ab illo actu ī quo tētamur, debemus, vt nō solū saltasse, sed ēt volasse potius videamur. Da.9. Ecce vir Gabriel cito volans. ¶Scd̄m Iorath Mugilis est piscis quem grauidum si hō viderit, visum suum obstupefaciet, & offuscabit, & ipsum videntē ad luxuriam incitabit. Sic verè mala mulier solent cōtēplatores suos ad luxuriam inducere, visum eorum obstupefacere, & mētis ēt intuitum à discretionis lumnie offuscare, & ad carnis luxuriam inclinare. Mūdi est igitur tales respicere, & bonum est à visib. suis abstinere. Iō bn̄ dr̄ Eccl.9. Cū saltatrice ne assiduus sis, ne forte pereas in efficacia illius, virginē ne cōspicias, ne scādalizeris in decore eius. ¶Sicut dr̄ in li. de natura rerum, Mugiles inter pisces fatuus dr̄, ꝑ eo ꝙ capite abscōso totū corpus tutū, & abscōsum arbitrat̄, qđ ēt dicit Pli.li.9.c.17. Tales sunt multi, q̄ cū caput intētionis abscōditū hēat atq; tutū, vtpotè q̄a ex bona intētione faciunt aliquē actū, totū residuū.s. exteriorū operū credunt esse securū, qđ tñ falsum est, q̄a nō solū est necessariū, & intētiōe sit bona, imo ēt necesse est ꝙ exteriora opera bona sint honesta, q̄a.s. intētio, & cōsciētia posset esse erronea, & sic nō excusaret exteriora. vn̄ d. Sen. Nō refert qua intētione feceris, qđ vitiosum ē fecisse. Vel dic ꝙ ille habet caput abscōditū, seipm̄ nō videt, & sic dico, ꝙ ꝑ mugilē significanē q̄dā q̄ caput mētis, & rōnis abscōditū excæcatū, & offuscatū habētes, credūt (quia ipsi seipsos nō vidēt) ꝙ à nemine videanē, cū tñ totū corpus eorū.i. tota mala vita iporū oīb. fit apparens. Cōtra quos d. Sen. ep̄la.83. ꝙ hoc nos pessimos facit, ꝙ nemo vitā suā respicit. Ista p̄cipuè videm' de luxuriosis ecclesiasticis vel p̄latis q̄ q̄a vilitatē status sui nō cōsiderāt, hinc est, ꝙ videri a nemine ipsam putant. Iob. 24. Oculus adulteri obseruat caliginē, dicēs, nō me videbit oculus. Inter mugilē, & luciū, s̄m Iorath sunt inimicitiç hyeme tm̄, æstate vero cō cordes sunt. Cuius credit̄ esse cā, quia hyeme rarus est cib. ꝑ quo dimicāt, in æstate vero abundat, quare pacifice manēt. Ista p̄nt allegari cōtra paupertatē. Hyems .n. q̄ caret cibis, & fructib. statū paupertatis designat, quç fructus diuitiarū, & cibos deliciarū nō hēt. Aestas uerò q̄ vtrūque hēt, statū sufficiētiæ, & prosperitatis denotat, qui.s. sufficiētes diuitias, & delicias secū portat. Quid ergo? Proculdubio multi sunt sicut mugilis, & lucius, q̄a .s. tp̄e hyemis.i. dū sunt in statu paupertatis, inuicē ꝑ discordias solēt pugnare, & ꝑ rapiēdis, & acq̄rendis necessarijs, alter cōtra alterū dimicare, & sic paupertas solet inimicitiæ cā eē, & inter partes discordias gn̄aē, necnō rapinas, & homicidia multotiēs pro-

procreare. Eccl. 23. Propter inopiã multi deliquerũt. in ęstate vero. i. in tpe prosperitatis est cõtrarium. Istud. n. tempus solet pacis, & cõcordiæ esse, tunc. n. abundant, & cibi, & necessaria, & sic cuilibet sufficiunt propria, pp q̄d non inuadit nec impetit aliena, nec pro alienis habendis mouet litigia seu bella. & sic dico q̄ tps sufficientiæ præferendũ est tpi miseriæ, quapropter Salomõ petebat Prou. 30. dicens. Mendicitatẽ, & diuitias ne dederis mihi, tribue tm̃ victui meo necessaria. Vel pt dici q̄ mugilis est hõ, lucius rapax est diabolus. Isti ergo tpe hyemis. i. tpe tribulationis, & pniæ inimicãtur, quia. s. tunc hõ efficitur iustus, & sic per consequens ipse, & diabolus sibijnuicẽ contrariant, cuius tñ est contrarium in æstate prosperitatis, tunc. n. vt cõiter hõ fit pctõr, & sic obedit diabolo, & cum ipso concordat, sibiq; nõ cõtrariat, nec ipsius tentationib. obuiat aut rebellat, dicens Esa. 28. Pepigimus fędus cũ morte, & cũ inferno fecimus pactũ. ¶ Pli. tradit unũ mirabilẽ modũ piscãdi mugiles. Dicit. n. q̄ i narbonẽsis pũinciæ stagno Laterna, delphyni cũ hoib. mugiles piscantur. Populus. n. uidens certis tpibus mugilum mutitudinẽ in stagnum introisse, uociferando è littore simonem clamat. Cuius uocẽ dephini audiunt, & ex improuiso ueniũt aduocati, ac protinus aciẽ disponũt, & mugiles trepidos ad aliquẽ certũ locũ fugere cõpellũt, piscatores uero tũc tendũt retia circa ipsos, & foris superius ipsos leuant, & capiũt, si q̄ uero rete trãsiliũt, ipsos delphini suscipiunt, & apprehẽsos, occidũt, & cõtenti uictoria, cibũ piscatorib. dereliquũt. Piscatores uero ñ solũ pisces imo ẽt panẽ, uinũ suis coadiutorib. distribuũt. Hæc. Pli. li. 9. c. 8. Isti delphini charissimi pñt mihi sigñare stipẽdiarios milites, qui uocati a piscatorib. i. à principib. ad plium statim ad sunt, & dato q̄ cõtra mugilẽ. i. cõtra aduersarios pugnãtes, ipsos obtineãt, de acqsitis tñ nihil reportãt, imo piscatorib. i. illis qui ipsos aduocauerãt cũcta relinquũt. Vel ista pñt allegari cõtra quasdã, q̄ dum unũ periculũ indiscretè uitare uolunt, in peius incidunt q̄a dũ à retib. hoĩm uolunt fugere, solẽt se beluis cõmittere, & mortis stipẽdiũ reportare. Q̄d potissimẽ de apostatis uerũ est q̄ retia hoĩm. i. statuta sanctorũ & disciplinã religionis solita leuitate transilientes, & exeũtes, beluis infernalib. & ẽt beluis, & tyrannis secularib. se cõmittunt, q̄ ipsos spũaliter uulnerant, & occidũt, iuxta illud Iob. 20. Fugiet arma ferrea, & irruet in arcũ æreũ. Q̄d ẽt de oĩb. pctõrib. pt dici, q̄ dũ rete Dei, & mandatorũ fugiunt, in manus dæmonum transiliunt, qui ipsos in inferno occidunt. vñ. Decidit in scyllã q̄ uult uitare charybdim. ¶ Mugil uidens escã, sed hamum ibi esse sentiens, comedere non audet, ueruntñ solet cibos cauda uerberare, ut ipsos ab hamo cadentes possit tutè comedere, & uocare, sm̃ Pli. li. 32. c. 2. Sic si cibum diuitiarũ, & deliciarum appetimus, ab hamo luxuriæ uel auaritiæ caueam. Nã si delicias uel diuitias ab istis hamis excutimus, ipsa pro certo sine periculo mãducamus. Bona. n. tpalia securè, & sine periculo pfruunt, dũ tñ uitia caueãtur. Eccl. 8. Bona est suba cui nõ est pctm̃. ¶ Pisces differũt ingenio, & sagacitates, q̄a ut dicit Isido. mugil est piscis agilis, q̄ ita cito q̄ senserit insidias piscatoris, ita cito à reti trãsilit, q̄ uolasse ab astantib. uideatur. Sic statim, q̄ piscatoris diaboli insidias videris esse paratas, vt in reti tẽtationũ capiaris, dẽs, & statim & velociter resilire, de reb. cõtrãrijs cogitando, & ad partes reti oppositas euolando, vt si rete luxurię tibi opponitur, retrocedere, & euolare ad abstinẽtiã, & hmõi. Et sicut rete multis anulis cõpingit, sic diaboli tẽtatio multis sugestionib. & inductionibus est cõpacta. Frustra iacit rete añ oculos penatorũ. Pro. 1.

De Murenis. Cap. 70.

MVrena piscis est tortuosus, flexuosus, & mollis, qui à gręcis dr̃ myrẽna, pro eo q̄ complicet se in circulos. Est aũt proprium murenæ, q̄ ictu fustis vix interimitur, modico vero gustu ferulæ protinus enecatur sm̃ Pli. li. 23. c. 2. & sicut dr̃ Isid. teste Pli. gustu aceti in rabien vertitur. Sic verè sunt multi flexuosi, & deliciosi qui ictus fustis . i. graues pro mundo labores optime sustinent, ferulam vero, q̄ est herba medicinalis, licet gustu aspera, & amara, vel acetum. i. laborem tribulationum vel pniæ pro Deo nequeunt sustinere, quia quamuis iugum Xpi sit suaue, & onus dñi sit leue, ipsos tñ lędit mirabiliter atq; grauat. Labor vero mundanus quãuis sit difficilis atq; durus, ipsos nõ lædit, nec fatigat, vel molestat. Isti ergo fortes sunt ad sustinendũ, pro mundo, & p̃ carne grauia, debiles uero ad tolerandum pro Xpo ẽt leuia, cum tñ ipsi deberẽt dicere Deo illud. Ps. Fortitudinẽ meã, ad te custodiã. ¶ Murenę fętus velocissimẽ crescit. Vñ. Plin. li. 9. c. 23. dr̃ q̄ murena quocunq; mẽse parit, cũ cęteris pisces statuto pariant tpe. Sic filij diaboli in hoc mũdo celeriter in bonis tpalib. magni fiũt. vide supra in gñali. §. 40. Vel dic cõtra luxuriã hoĩm q̄ oĩ tpe vacãt libidini, cũ alia aĩalia certo tpe vacent. ¶ Murena licet sm̃ aliquos aliq̄d in se continet venenosum, si tñ spẽb. & aromatib. cõ ditur, efficit cib. dulcis. Sic verè licet hõ sit venenosus, & periculosus per pctm̃, qñ tñ p pniam decoquitur, & cũ virtutum aromatib. conficitur, tũc Deus, & Angelis cibus dulcissimus reperitur, quia sicut dr̃ Lu. 15. Gaudium est Angelus Dei sup vno pctõre pniam agẽte. ¶ Murena sm̃ Ioraht, & sm̃ Amb. nunq̄ concipit à suo simili, sed à serpente quẽ sibilo prouocat, & inducit. Licet ergo serpens de se sit venenosus. tñ q̄a ante hmõi coitum venenum euomit, iõ murena fętum concipit nõ venenõsum, serpẽti in nullo similem, sed sibi. Sed serpens cõpleto coitu redit iterum ad venenum. Murena est B. virgo, q̄ non concepit à suo simili, s. ab hoie, sed potius ab ipso Deo, & Spũ sancto, q̄ tunc serpens dici poterat pp venenum iustitiæ vel rigoris, sed pro certo in ista copula bñdicta deposuit iste serpẽs. s. Deus, ottũ istud venenũ. i. oẽm iustitiã, & rigorẽ, & sic murena. s. B. virgo fętũ nullo mõ concepit venenosum aut maliciosum, sed potius mansuetissimum, & benignum. Iste aũt serpẽs, s. Deus pr̃ finalr̃ in die iudicij venenũ sui rigoris resumet, qñ pctõres ęternis ignib. tradet, ita q̄ ille qui nũc vr̃ veneno iustitiæ carere vitia dissimilando, tunc apparebit ipsis venenosus vitia puniẽdo. Es. 42. Tacui sp silui, patiẽs fui, qua si parturiens loquar, dissipabo, & absorbebo simul. Et sicut serpens sm̃ Pli. li. 32. c. 2. Murenam sibilo prouocat ad copulam, sic Deus pater beatam Mariã ad Christi copulam prouocauit mediante suo sibilo Gabriele, qui illud. Aue dulcissimũ suis aurib. sibilauit, quod bñ figuratur. 3. Re. 19. ubi dr̃ q̄d post ignẽ venit sibilus auræ tenuis, & in sibilo dñs, quia post ignẽ rigoris, uenit sibilus Gabriel, quem aura. i. Spiritussanctus insufflauit, qui nobis dñm apportauit. Vel si vis dic, q̄ murenæ inter quas non sunt masculi, sed oẽs fœmellæ, & q̄ cõcipiunt serpẽte sigñant quosdã hoies imbecilles, in quorum collegijs, & consortijs nullus inuenitur masculus. i. perfectus, scientificus aut virtuosus, quapropter cũ nõ habeant qui ipsos impregnet per doctrinam, solent à serpentibus. i. à diabolo, & hæreticis cõceptum quærere, legem, & disciplinam accipere, & se ipsis subijcere, & in fide, & morib. cõformare. Nau. 3. Ecce populus tuus mulieres in medio tui. Ista aũt omnia in scismatis apparent, qui propter carentiam bonorum doctorum hæreticis crediderũt. Patet etiam in ignorantib. fœmineis, & insufficientib. religiosis, qui pp defectũ, & carentiam boni uiri, quandoque serpentem. i. aliquem pestiferum, alienæ naturæ. i. de alieno gremio in maritum. i. in prælatum solẽt eligere, & se eius imperio subiugare, qui. s. in principio cum assumitur, solet venenum malitię deponere, & se bonum, & mansuetum fingere, loco tñ & tẽpore solet venenum suum resumere, & erga fœminas istas suã malitiã declarare. Iob. 34. Regnare facit hoiem hypocritam pp peccata populi. Vide hoc satis plene infra lib. 10. cap. vlt. de vipera. ¶ Murena habet vitam in cauda, quia ibi percussa vel ea abscissa statim moritur. Sic si caudam. i. mortis memoriã perdideris, diu in statu gratiæ uiuere non ualebis. Figura Leuit. 22. Vbi animal sine cauda in sacrificijs non valebat Esaiæ 9. Auferet à te dominus caput, & caudam. Vel dic q̄ cauda ista est perfectio. quia. s. vita, & perfectio cuiuslibet est in finali perseuerantia, quæ per caudam designatur. Quia qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Matth. 10. & 20. Vnde illud. Exitus acta probat. Vnde si caput idest iuuentus, & principium uitæ hominis percutiatur multis vitiis, & peccatis, nõ propter hoc moritur, nec propter hoc mortuus aut damnatus debet dici, nam Paulus malè incepit, q̄ tñ benè finiuit. Vnde Eccl. 7. Melior est finis orationis q̄ principium. Sed si murena in cauda percutitur, i. si hõ delinquat in senectute sua, & in fine vitę, uel si cauda spei finalis pniæ, & perseuerantiæ ab eo abscinditur, tunc mortuus poterit iudicari. Figura Leu. 22. vbi in sacrificijs votiuis nõ sufficiebat aĩal q̄d ãt, & caudã amiserat. Sic sup altare paradisi dño nun-

nunquam offeretur, qui aureum obedientiæ perdiderit, & caudam finalis perseuerátiæ non habuerit. vnde Apo. 9. Potestas eorum in cauda ipsorum est. ¶ Murena fluuialis. i. lampreda, non habet in toto corpore os neq; spinā, excepto ore. Os. n. tm̃ habet lapideum, totum, residuum est carneū. Veruntñ cū ille ore osseo, ita fortiter adhæret lapidi seu ligno, ꝙ vix euellit̃ vel aufertur. Sic ēt multi sunt qui in corpore vel in vita non p̃ñt aliquod os alicuius firmitatis, & cōstantię vel aliq̃ spinā. i. aliquem remorsum cōscientiæ, ore tñ excepto. os. n. ipsorum est forte, & osseū, quia verba taliū sunt fortia, notabilia, & seuera sed pro certo totū residuū, s. facta, & mores est carneum atque molle, solo. n. ore adhærēt lapidi. i. Christo, factis verò ab eo sunt disiuncti. ad Tit. 1. Cōfitentur quidam se nosse Deum, factis aūt negant. Et tñ dicit Seneca ꝙ mirum est fortiter aliquid dici ab hoīe molitiem professo. ¶ Scd'm Pli. lib. 9. c. 21. in gallia septentrionali murenis oībus in dextra maxilla sunt septē maculæ seu notulæ, ad formā septētrionis, aureo colore fulgentes, & hoc duntaxat viuentibus quia cum aīa pariter extinguuntur. Tales sūt iusti, quia. s. in septētrione. i. in frigore tribulationū positi; septē notis seu stellis. i. septē virtutib. seu donis isigniunt̃, & ipsi dū vita grē comes fuerit decorantur, figurati in illo filio hoīs Apoc. 1. qui habebat septem stellas in dextera sua. Dextera. n. iusti est interior conscientia ; q̃ ꝓ certo septem stellas. i. septem dona seu virtutes continet, quib. in mundo rutilat atq; splendet. Aduerte tñ ꝙ si vita grē p pc̃m mortale defecerit, statim ꝓ certo stellarū. i. donorū seu virtutū septenarius euanescit. ¶ Murenę atrociter sugēdo, solēt hominem affligere. Vñ ēt Vedius Polio damnata mancipia in murenarū viuario posuit, vt ea facere miserabiliter interire, sicut dicit Pli. vbi supra. Seneca ēt lib. de clemētia ad Neronē. Istū Vediū valde vituperat, eo. s. ꝙ murenas humano sanguine saginabat. Tales sunt balliui, & alii inferiores tyrāni, qui rapinis, & exationib. sugūt sanguinē. i. tēporalē substantiam aliorum. Istis ergo qui traditur, acerbè moritur, & ab eis atrociter laceratur. Vl' expone de detractorib. quorū os osseum est, & durum. Vel de dæmonib. quibus traduntur damnatæ aīę cruciandæ. ¶ Pli. li. 9. c. 55. dicit ꝙ C. Hirrus fuit ille qui primus excogitauit reseruatoria seu viuaria mureārū, & ideo iste in cęnis triumphalibus Iulij Cęsaris obtulit sex milia murenarum, sed de hoc nihil ad præsens.

De Megari. Cap. 71.

Megaris piscis est vilis in partibus vbi capitur, salsus tñ & ad longiquas partes delatus dulcis, & sapidus ꝑ raritatē ab incolis reperitur, sicut dicit liber rerum. Et istud non solum de isto, imo ēt de multis aliis piscibus est verum. Per istos pisces q min⁹ valēt recētes, q̃ sicci, significant̃ qdā qui parum in recentia iuuentutis proficiunt, multum vero in siccitate. i. in senectutis tp̃e boni fiunt. Potest etiam dici de quibusdā qui in loco vbi nati sunt, s. patria propria nihil valent, vilesq; vel rōne parentum, vel alias reputantur, qui tñ in aliis, & remotis partib. proficiūt ad maiora, & boni atque vtiles æstimantur. Luc. 4. Non est propheta sine honore nisi in patria sua. Vtile est igitur multis patriā dimittere, maximè cum dicat Sene. ꝙ omne solum patria est viro forti.

De Murice. Cap. 72.

Murex est quoddam genus conchyliorum, qd̄ incisum ferro lachrymas emittit purpureas. &c. Color murice⁹ seu purpureus in sola vena cādida est in murice, reliquū vero corporis eius sterile est. Charissimi vena candida significat puram, mundam, & innocentem conscīētiam, color vero iste purpureus significat verecundiam. Istud igitur est verum, ꝙ purpureitas, & rubor verecundiæ, pura, & bona conscientia procedit, quia præter istam venam. s. conscientiæ puritatem, non est dare in hoīe verecundiæ roseitatem. Quod bene patet, quia ex quo quis conscientiam, & innocentiam perdit, eo ipso verecundiam amittit. vñ aīæ peccatrici dr̄ Hie. 3. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. ¶ Murex solūmodo sāguinē purpureū semel emittit, nam in ipsa emissione vitam finit. Sic verè Christus semel ꝓ pc̃is nostris mortuus est, & semel pro hoīe sanguinē suū fudit. Qd̄ tñ de aliis resuscitatis nō sic, q bis mortui reperiunt̃. Vel istud ēt pōt dici de martirib. qui cū sanguine vitā finierunt, & ideo semel pęnas soluerunt, quia post mortē nunquā amplius doluerūt 2. ad Cor. 11. Semel lapidatus sum. Apo. 21. Absterget Deus oēm lachrymam ab oculis eorum, et iam nō erit amplius neq; luctus, neq; clamor &c.

De Musculis. Cap. 73.

Musculi ſm Isid. sunt conchæ, quæ cum balena amiciciam dicuntur habere, eo ꝙ eius cuti inueniuntur adhærere. Quæ dicuntur musculi quasi masculi, eo ꝙ ostreæ eorum lacte impregnantur, & dicuntur gallicè moulles, & sunt illæ quæ supra dictæ sunt conchæ, q̃ ad similitudinem nauis sunt factæ. Tales sunt iusti, q cum balena. i. cum Christo amicitiā noscuntur habere, & ei per charitatem iugiter adhærere, & ostreas. i. simplices seculares lacte doctrinæ suæ impregnare solent, & replere. Cant. 4. Mel & lac sub lingua tua. Vide supra scilicet de concha.

De Mure marino. Cap. 74.

Mus marinus ſm librum de natura rerum, ad terram exit, & fouea facta, ibidem oua ponit, sicut ēt dicit Pli. li. 9. ca. 19. qui. s. terra operiēs, & post triginta dies rediēs foueā aperit, & pullos genitos secū ad aq̄ ducit, qui aliquandiu visu carent sicut gñaliter pulli oīum aquatilium, & postea visum recipiunt, sicut ponit Plin. ibidē. c. 51. in fine Mus iste charissimi pōt mihi significare religionē, vel ēt p̄dicatorem. Isti. n. fętus suos. i. subditos solent primo qñ pariuntur. i. qñ conuertuntur, parere in terra. i. in pęnitentia, & asperitatę, & ponere in fouea. i. fundare in reuerētia, & humilitate, includere infra terrā. i. detinere in obedientiæ, & disciplinæ capacitate, & per triginta dies qui cōstant ex danario ter ducto, ipsos ibi dimittere, i. ipsos tenere in obseruātiā decalogi cum trinitatis credulitate, & sic pro certo ibidem pulli isti formabuntur per morum, & virtutum honestatē, ita ꝙ ad mare paradisi poterunt duci, nunc per contēplationis subtilitatem, post mortē vero per præsentalis adeptionis fęlicitatem, & tunc acquirēt perfectum uisum, qñ. s. oculo ad oculū uidebunt diuinę essentiæ claritatem. Ista. n. se habent per ordinem in nouiter conuersis, q. s. primo dēnt in pęnitentia, & humilitate fundari, in fidei & mandatorum obediētia seruari, & tandem recepta uita grē, in mari deuotionis balneari, & ad contemplationem cęlestiū informari, ut sic eis dicatur illud Ps. In mari uia tua, & semitę tuæ in aquis multis. Vel dic ꝙ mus qui filios suos in terra parit, sed ipsos ad mare ducit, significat usurarios, qui filios suos hic in terra huius mundi pariunt, & ipsos ꝑ mala operā secum ad mare inferni ducunt. Ose. 9. Effraim ducet ad interfectorē filios suos. Vel pōt dici de plato, qui dēt filios, & subditos suos de terra. i. de amore terrenorū tollere, & ad mare pœnitētiæ inuitare. &c. Vide de uitulo marino in lib. de animalibus, ubi inuenies simile expositū multis modis.

De Mustella maris. Cap. 75.

Mustella maris ſm Ambr. more delphini, dr̄ fœtus viuos de ventre educere, ipsos tñ fętus, qñ videt insidiantium periculū, solet iterū in ventrē recipere, quousque ad resistendum ipsos viderit fortes esse. Vide similes supra de balnea, et supra de Galaga, et expone sicut ibi.

De Molli seu mullo pisci. Cap. 76.

Mollis piscis est ꝑ teneritudinem sic vocetus. Dr̄ aūt iste piscis oculorū aciem hebetata, et ꝙ qui ipō multum vsi fuerint, piscem olent. Talis est mollities deliciarū. Ista. n. oculos intellectus hebetat, et se ultra debitum vtētes olere piscē facit, inquantum ipsos pisces. i. carnales æstimari procurat, et inquantum odorem suę famæ in infamiam commutat. Patet de multis religiosis, qui quia uiuunt deliciosè, carnales creduntur, et olent piscem, inquantum morem carnalium imitantur. Ideō bene dicit Sene. epistо. 27. ꝙ debellandæ sunt ante omnia uoluptates, quæ etiā sublimia ingenia rapuerunt. ¶ Mollis piscis comestus dicitur luxuriā minuere. ſm Isid. Sic uerè iusti molles sunt, misericordes, et pii, et si per imitationem sumuntur, et comedūtur et incorporantur, certum est, ꝙ eorum exemplo motus luxuriæ refrenātur. ¶ Mollis, qui ab Isidoro mullus appellat̃, ſm eun-

dem si in uino necatus fuerit uinū illud potatum tędiū uini facit. Sic verè charissimi si vinū in quo submersi sunt impij .i.voluptates pp quas necati sunt, & tpaliter, & spiritualiter & æternaliter tribulati per aures biberimus, & audierimus, pro certo timore timoris, & damnationis territi, vinum de litiarum, & voluptatum temporalium odiemus ipsumq; tāquā periculosum abhorrebimus, & exēplo præcedentiū fugiemus, q2 sicut dicit Sene. Ruina pcedētiū posteros docet.

De Millagine seu miluagine secundum Pli. Cap. 77

Miluago ſm Isid.li.12. piscis est qui si super aquam saltera uel volare visus fuerit, significat tēpestatē. Sic vere charissimi malorū saltus, volatus, & luxus signa sunt tēpestatis æternæ. Isti.n.ante tēpestatem futuræ damnationis saltant in mundi prosperis, & lætantur, ita q futurū suū, & aliorum periculum suis letitiis prosequuntur. Pro. 16. Ante ruinā exaltatur spūs. Et sic loquit Iob 21. vbi dicit, infantes eorum exultant lusibus, tenent tympanū, & cithara, & gaudent ad sonitum organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Quod ēt potest dici ad litteram, quia vt comuniter nescio quo naturæ iudicio fit q vbi tēpestuosior tristitia seq debebat, eo lætior, & iocundios mēs præcedat. Solet.n. cōtra tempestatem futuri damni, cor esse solito magis iocundum, vt rectè sit futuræ tristitiæ certum signum, iuxta illud Proue. 14. Extrema gaudij luctus occupat.

De Monacho marino. Cap. 78.

Monachus marinus monstrum est in mari Britannico, quod in prima à parte corporis figuram mentitur humanam, hoc excepto, q nasum nō habet ab ore distinctum, sed cōtiguum, pars vero extrema similis est pisci. Hic igitur pro tanto monachus dr̄, quia caput eius cum quadam magna corona ad modum monachi nouiter rasi figuratur. Tales pculdubio sunt monachi moderni, & quilibet religiosi mali. Isti.n. monachi maris dnr̄, pro eo q in mari seculi, plus quam in religionis flumine conuersantur mentaliter. Ps. In mari vita tua. Isti ergo non ex toto sunt hoīes.i. rōne vtētes, imo pro certo pro magna parte sunt pisces.i. molles, fluxibiles, & carnales, quia p certo licet in prima parte, s.in corpore qd̄ hoī primo apparet, isti videantur hoīes esse, & coronā monachalē, in signū religionis gerere, in parte tñ posteriori, s.in morib. & in vita, q̄ ab eis postponitur, ipsos poteris pisces.i. carnales inuenire. Abac. 1. Facies hoīs sicut pisces maris. Nam nasum, & os habent cōtingua, quia. s. nasus suæ discretionis vr̄ ex toto esse circa os suæ gulæ, & comestionis, q2. s. quasi totus ipsorū appetitus, & sensus vr̄ ad gulam ordinari, & ad carnis delicias terminari de quo ad Ro. 8. Sapientia carnis inimica est Deo. Vel pōt dici de multis, q in principio. s. in iuuētute sunt religiosi, & monachi, in fine tñ, & ī cauda senectutis pisces sūt.i. carnales delitiosi, & mali. Et sicut monachus marinus solet in mari ludere, & ludendo ītuētes ad periculū traheres, sic mali moderni monachi solēt saltib. & lusib. choreare, & suis malis exempli alios ad interitum inuitare. Contra quos Chrisostomus super epistolam ad Hebræos dicit sic. O monache qui debes lugere, quare rides? dic mihi vbi Christus hoc facit, bene.n. fleuisse legit, nō risisse. Vel si vis dic in bono q boni monachi, & religiosi dēnt esse marini per amarām contritionem, hoīes p rationem, & dicretionem, pisces in aquis manētes per misericordiā, & deuotionem, læti, & ludentes per spūalem cōsolationem, & perdiuinæ laudis exultationem. Esa. 61. Gaudens gaudebo in domino. &c. ¶Monachus marinus mōstrū est, quod super aq̄ solet saltare, & ludere, & cum videt hominem in littore se suis lusib. delectantur, & in eum intendētem, solet amplius ludere, & saltare. q si hō appropinquat ad eū, appropinquat, & ipse, & si dat facultas hoīem rapit & trahit in profundum, & comedit. Sic verè charissimi facit diabolus in hoc mūdo, volens.n. hoīes in profundum pctōrum, & tormentorum, deducere, solet primo ante eum per tētationes ludere, & multos falsos applausus, & delectationes suggerere, & p multas vias de vno ad aliud se trāsferre vt sic possit hoīem ad cōplacētiam inducere, si vero videt, q hō ad eū appropinquet, in malis suggestionib. se delectādo, & in malis cogitationib. immorando, tunc fortius insistit & dulciores saltus mentitur, & fingit. Sic ergo fit, q vbi nō aduertit, subito hō ad malū cōsensū capit, ad malū opē trahitur, & tandem in profundum pcti per obstinationem submergit, & sic tādem in inferno crudeliter deuoratur. Iō de diabolo pōt dici illud Prou. 23. Ingreditur blande, nouissimē āt mordebit ut coluber. Vel ista pn̄t dici de iuuenibus saltantib. & ludentib. tam viris q̄ mulierib. q aspicientes attrahunt ad pctm̄, & qui q̄to vident q ab aliis aspiciunt, tanto vt magis placeant, ludere, & saltare nituntur, & sic sæpe fit q dato, q inspicientes in principio nullam malam habuerint voluntatem, ex post tñ facto ad propinquaudum peccato inducuntur, & finaliter in vitiis submerguntur. Bene ergo Cōsulit. qui dicit Eccl. 9. Cum saltatrice ne assiduus sis, ne forte pereas in efficacia illius.

De Monoceronte marino. Cap. 79.

Monoceros maris monstrum est marinum, quod in fronte cornu habet maximum, qui .s. naues medias penetrat atq; scindit, & hoīm multitudinem destruit atque perdit. In hoc tñ humano gn̄i prouidit natura, quia cum tardum animal creatum sit naues eo viso pn̄t fugere, & à periculo se saluare, sicut dr̄ in lib. de natura rerum. Charissimi monoceros, qui dr̄ à monos quod est unum, & ceras quod est cornu, quasi habens vnicum cornu, pōt mihi significare Chr̄m, qui. s. hēt cornu potētiæ singularis. Cornu.n. suæ potentiæ vnum dr̄ pro eo q in gn̄e suo singl'is, & vnicam reperitur. Istud.n. ita magnum est q naues.i. pctōres in mari huius seculi fluctuantes solet rigore iustitiæ scindere, & homines. s. pctōres, & tpaliter, & æternaliter perdere vel damnare. Quod vtiq; in iudicio potissimē apparebit, quando rigore suæ iustitiæ pctōrum multitudo peribit. Iob 34. Perdet multos, & iunumerabiles, & regnare faciet alios p eis. & in Ps. In spū vehementi conteret naues Tharsis. Et si vis dic quare peccator dr̄ nauis. Sed quid? Pro certo ī hoc prouidit humano gn̄i natura naturās Deus voluit.n. q istud animal esset tardum quia. s. Christus q̄tum ad executionē suæ iustitiæ valde est tardus, pariēs, & benignus, quia sicut dr̄ 2. Pet. 3. Patienter agit Deus nolens aliquem perire, quia sicut dr̄ Iob. 35. Nunc autem non īfert furorem suum, nec vlciscitur scelus valde. nunc.n. habet misericordiam cum iustitia, & iō si istum monocerontem Christum viderimus, fugiēdi cornu iustitiæ suæ per pœnitētiam tēpus habemus, & si voluerimus ipsum per pœnitētiam euademus, & q ad nos veniat, non expectabimus, sed dū durat misericordiæ, & dilationis suæ tarditas, fugiemus. Ista est.n. qui habet cornu cū tarditate.i. qui habet serenitatē iustitiæ cū misericordię pietate. Ps. Exaltabit sicut vnicornis cornu meum, & senectus mea in misericordia vberi. Vel ista possunt dici contra modernos iudices, qui dato q habeāt cornu iudiciariæ ptātis, quo possit naues.i. male operātes scīndere, corrigere, & punire, ita tñ sunt hodie prolixi, & tardi, q naues.i. malefactores bene possunt fugere, & euadere, & in malo ēt gloriari. Vel pōt dici de bonis iudicib. q dato, q sint armati cornu.i. fortitudine & zelo iustitiæ (iuxta illud Ps. Exaltabuntur cornua iusti) ita q naues.i. peccatores per mare seculi vagātes, possint iustitia mediante scidere, corrigere, & punire, non debent tamen vltra debitum præcipites esse, sed tardè, deliberatè, ponderosè, & maturè procedere contra partes. vn̄ Seneca 3. Prouerb. Deliberare vtilia mora est tutissima, oīs mora odio est, sed facit sapientiam.

De Narce siue torpedine. Cap. 80.

Narce ſm Arist. est piscis qui tangentibus stuporem immittit, & membra etiam tangētia stupefacit, in tm̄ q q̄n piscator, etiam mediante linea, & calamo stupor, & insensibilitas, primo brachio, deinde toti corpori accedit. ita q necesse sit, q piscator calamum eiiciat, & dimittat. Et inde est q medicinæ stuporiferæ narcoticæ dicant. Talis est mulier. Ista.n. est stuporifera, quia procudubio oēm hoiem ipsam tangentem, et societatem ipsius frequentantē, et sibi incaute appropinquātē, solet stupefacere, et p mala desideria stupidū, & insensibilē reddere, ita q necesse ē lineā.i. affinitatē qua media se cōtigūt, s. uerba, colloq̄a, ioca, solacia & alia

& alia similia dimittere, alias ab isto stupore, & in isto inepto amore non poterit se saluare. Et sic talis mala muliere potest dicere illud Zac. 12. Percutiam oẽm equum in stupore. Equum inquit. i. luxuriosum. Vel dic idem de quocunq; mala societate. Vel dic de morte sicut infra de torpedine.

De Nereidibus. Cap. 81.

1 Nereides ẽm Plin. beluæ sunt marinæ, quæ toto corpore sunt hirsutæ, & aliq̃ similitudinem habet cum homine. harum cum aliqua emori deberet, vt imitatricis conditionis humanę, gemitus eius, & planctus longe ab incolis auditus est, & confessa est tristitia (sicut dicit) mortis necessitatem amarã esse mortalibus. Ista belua põt significare malos diuites, qui proculdubio hirsuti sunt diuitijs atque pleni, & rerum tpalium vellere præmuniti. Isti. n. cum hoĩe habent aliqualem imaginem, & non plenam, quia. s. non ex toto sunt hoĩes. i. personæ rationabiles, imo pro parte sũt bestiæ. i. sensu, & ratione carentes. Ps. Hõ cum in honore esset, nõ intellexit, comparatus esse iumẽtis insipientib. & similis factus est illis. Quid igitur? Pro certo tales qñ veniũt ad mortem, vel detristantur, & præ desperatione planctus gemitus emittentes, & mortis non solum corporis, imo ẽt aĩæ amaritudinem protestantur. Impij. n. qui desperãt de paradisi sorte, præ cęteris tristãtur in morte, & vltra modum timẽt morituri, qñ vident, ꝙ post mortem nõ sunt requiem habituri. Ideo bene dr̃ Eccl. 41. O mors q̃ amara est memoria tua hoĩ iniusto, & pacem habenti in diuitijs suis. Quę tñ viri boni non faciunt. in morte. n. non timent, sed ipsam gaudẽter expectant, & recipiunt. Vnde Seneca. Mortem nunquã timeas, semper vero cogita. Vel ista possunt dici de anima damnata quæ morti æternæ se videns adiudicatam, merito tristatur, & gemit. Sap. 5. Intra se pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes & c. Videntes turbabuntur & c. Vide infra lib. quarto decimo. cap. 63. §. 8.

De Nautili. Cap. 82.

1 Nautilius seu nautiles, & ẽm alios pompilos, ẽm Plin. li. 9. c. 29. est monstrũ marinum, inter præcipua miracula, quod. s. Pli. ibidem dicit esse de gñe polyporum. Vbi. n. alicubi per equora nauigare voluerit, totam aquam per fistulas de copore euomit, & cum vacuatus fuerit, duo prima brachia sursum retorquens, membranam miręe tenuitatis, q̃ inter alas habet, loco veli sursum ad auras extendit, cũ aliis autem pedibus per mare natat, cum cauda vero media loco gubernaculi sese regit, & sic per mare velificat atque trãsit. Sic vero causam timendi inueniat, statim hausta aqua, vt magis ponderet, vela sua deponit, & in equora se immergit. Sic verè qñ homo de nullo dubitat neque timet, tunc solet ire per mundum, appetere, & velle ad mundi negocia, & delectabilia nauigare, & ideo tunc solet aquam deuotionis, gratiæ, & compassionis euomere, & brachia laborum suorum sursum ad auras mundani fauoris extendere, & velum cordis sursum per inanem gloriam erigere, & se ad oẽm flatũ diabolicę tentationis exponere, & sic dimisso põdere timoris diuini, solet per seculum remigare, & tũc de negocio ad negocium, de officio ad officium, de vitio ad vitium diuagari, sicut ad litterã videmus de superbis, & vanigloriosis, de q̃bus Eze. 28. Eleuatum est cor tuum in robore tuo. Sed quid? Pro certo contrariũ est qñ homo est in aduersitate, & qñ est in tristitia, & timore tũc. n. solet velum superbiæ deponere, brachia, & amplexus affectuũ suorum ad seipsum recolligere, aquam deuotionis, & compũctionis bibere, & iterum in mare, i. in pęnitentiæ amaritudinẽ se mergere, & ad profundũ humilitatis redire, & sic se à periculo liberare, & sic istud est verum, ꝙ magis (vt cõiter) proficit aduersitas q̃ prosperitas, quia homo in aduersitate per timorem retrahitur, & saluatur, qui in ꝓsperitate per vanitatem erigitur, & laxatur. Ideo bene dr̃ Proue. 15. Per timorem dñi declinat oĩs à malo. Vel ista possunt dici ecõuerso de bonis. Isti. n. volẽtes velificare per contemplationem ad æterna, debent primo aq̃ mundanæ prosperitatis, & pc̃i de corde, & affectione eiicere per contemptum, & abominationẽ, debẽt brachia amoris, & amplexus sursum ad Deum, & bona paradisi extendere per desiderium, & affectionem, dẽnt velum cordis ad flatũ spiritussancti erigere per superiorum cõtemplationem, & sic procul dubio poterunt per mare huius mũdi discurrere per bonã operationem, & ad portum paradisi pertingere per finalis glorię affectionem. Eze. 1. Eleuauerunt cherubin alas suas. Si verò tunc aliquis timor peccati, vtpotè inanis gloriæ sibi accidat, aquã amaram contritionis bibat, et inferius in profundum mortis, & maris inferni per cõsiderationem, & timorem se deflectat quousq; tentatione sedata, iterum ad cõtẽplanda cælestia reascendat. Ps. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris.

De Orca. Cap. 83.

1 Orca ẽm Pli. monstrum est maris cuius imago nulla representatione exprimi põt, nisi ꝙ est quędã moles carnis immensę magnitudinis. Hæ beluæ balenas graui odio persequuntur, & dentib. truculentis irrumpunt in secreta earum inuaduntq;, & fętantes grauidas, & fœtus earũ. Illũ vero proprio põdere pesse, ad flexum inhabiles, & ad repugnãdũ inertes, nullum refugium nouerũt, nisi in altum mare fugere, & se toto oceano defendere. Quibus malitiosæ belue obuiãtes, nitunt̃ incautos occidere, aut ĩ vada cõcludere, aut saxis illidere, sicut dicit idẽ nãlis histo. lib. 9. c. 6. vbi dicit se vidisse orcam in portu hostiẽsi, ibiq; a Claudio principe cũ militib. et nauigiis oppugnantẽ, et captam. vbi etiã ait vnũ è nauigijs, et flatu beluæ submersum, et aqua oppulẽtũ. Ista pñt historialiter allegari, ꝙ nõ est dare aliquem ita magnũ, nec ita fęlicẽ, aut diuitẽ, quin aliquẽ hẽat inimicũ, q̃a sicut dicit idẽ Pli. Rerũ naturę nihil esse placuit sine pari. Balena. n. beluarũ maxima orcã in mari inimicã inuenit a cuius impetu vix euadit, ad denotandũ, ꝙ fortes solẽt inimicos inuenire fortissimos, et ꝙ sicut dr̃ Ecc. 5. Excelso excelsior alius est. Et ꝙ ẽm Sen. miserrima est fortuna q̃ inimico caret. Vel põt dici, ꝙ natura naturãs Deus, ẽt ipsis balneis maximis. i. mũdi huius regib. diuitib. & tyrãnis, orcã beluã crudelẽ. s. mortẽ inimicũ creauit. Cuius ꝓculdubio imago dissimilis oĩ rei, et in potentia, et in mõ, q̃a sicut dr̃ Iob. 41. Non est ptãs super terrã q̃ cõpareẽ ei. Ista. n. istas beluas, et magnas, et paruulas, et pauperes, & diuitiis grauidas, et iuuenes, et antiquas solet inuadere, et contra eas secretè, et subito irrũpere, et eas in uada. i. in angustias seculi includere, et ipsas ibidẽ saxis sepulchri illudere et tenere, et quod plus est, ipsas facere usq; ad ꝓfunda maris inferni descendere, ipsasq; ibidẽ occidere æternal̃r, et mordere. De istis ergo dr̃ illud Ps. ꝙ sicut oues in infernõ positi sunt, mors depascet eos. Esa. 27. Visitabit dñs sup leuiathã serpẽtẽ tortuosũ, & occidit cœtũ q̃ est in mari. Vel balena põt significare simplices, diuites, pingues diuitiis, et ꝑgnãtes, nulla tñ mundi malitia sagaces. Orca vero signat malos balliuos, aduocatos, et officiales, et malitiosos tyrãnos, & principes, q. s. ꝑꝑ execrabilẽ vitã suã alijs sunt dissimiles, et deformes, et more massæ carneæ viles, et insensibiles, et carnales. Sap. 2. Grauis est nobis ẽt ad videndũ, qm̃ dissimilis est aliis vita eius. Quid ergo? Isti mali graui odio ꝑsequunt̃ balenas, i. bonos simplices, et inertes, et maxime qñ vident ad defendẽdũ debiles, et imbecillas, et ad fugã, et timorẽ faciles, et ueloces. Tales. n. solent inuadere, et ipsos in angustijs tribulationũ, et falsarũ impositionũ includere. Iob 7. Nunquid mare sũ ego, aut cetus, q̃a conclusisti me carcere? Et carnes suæ tpalis sub ꝑ rapinis, et exactiõib. deuorare, et eos ad mare paupertatis, et miseriæ effugare. vñ Prou. 29. Viri sanguinũ oderũt simplicẽ. Sequit̃. Abominant̃ impii eius qui in recta sunt via. Vel põt dici de diabolo, qui simplices de nouo ad religionẽ vel ad pñiam cõuersos solet tẽtationib. impetere, et nũcio angustias paupertatis, nunc in vada luxuriæ, nũc in saxa. i. duritiã cordis ipsos impellere, ita ꝙ ipsi miseriæ inexpertes, qui ad alta refugia orõnis, et contẽplationis nesciũt recurrere, qñq; desperatione fracti, ad ꝓfundum maris inferni seu pc̃i solẽt recedere, vbi orca diabolus ejs final̃r obuiãs, solet eos in inferno deuorare crudeliter. Talib. ergo dr̃ illud Soph. 2. Væ q̃ habitatis funiculũ maris gens perditorum. Vel sic q̃libet talis dicat diabolo illud Ionæ 2. Proiecisti me in ꝓfundum in corde maris. Vel dic ꝙ simplices debent diabolum, et pc̃m, et occasionẽ fugere, et ad ꝓfundũ maris. i. ad amaritudinem conscientiæ secedere, et sic se toto oceano defendere & c. Vel dic ꝙ oceanus est infernus, quem per considerationem debemus intrare & c.

De Ostreis. Cap. 84.

Ostrea de genere conchyliorum sunt, sed supra de conchyliis, & de cancris satis est dictum. Hoc solum attendendnm est quod Seneca dicit, q̃ vt communiter pisces testa inclusi nullum habet sensum, etiam vt ait, ostreas nullos habent oculos: Sic verè illi qui in testa dure obstinationis, sensu ēt deuotionis, & compassionis, priuantur, & in oībus quæ ad salutem pertinent hebetantur. Vel si vis per testam intellige exterioris substantiæ tpalis velamētum, & diuitiarum rude, & improbū vestimentū, q̃ qui hñt, sunt insēsibiles, & ad bonū inhabiles & inertes. vñ isti sunt, qui dicunt illud Sa. 5. Nos insensati vitā illorū. s. bonorū, ęstimabam⁹ insaniā.

Phacrus ẽm Isid. idem est quod dentex, qui fortissimos dẽtes habet, quibus quassāt ostreas, & pisces innocuos. Vide supra de dentrice, & vide supra in generali.

Perca seu percis piscis est fluuialis, varii coloris, cursu velocissimus, spinis dorso armatus, quibus horrēs ab aliis piscibus se defendit. &c. Vide supra de lucio.

De Pectine. Cap. 85.

Pectem ẽm Pli. li. 9. c. 33. Piscis est qui in mari recōditur, & in magnis frigorib. & in magnis feruorib. aerem. n. vult tēperatum piscis iste. Tales sunt multę simplices & fragiles personæ, q̃ indigent statu temperato, qui. s. non excedat nec in frigore aduersitatis, nec in feruore prosperitatis, cito. n. in aduersitate pereunt per impatientiā, & in prosperitate per superbiam, & luxuriā. Vtile est ergo talib. imperfectis, q̃ talib. excessiuis temporib. abscondantur, & q̃ occasiones fugiant, vt saluenť. bene ergo dicebat Salomō Prou. 30. Nec diuicias, nec mendicitatem dederis mihi, sed victui necessaria. &c. ¶ Pectines ẽm Pli. li. 9. c. 33. sunt pisces de genere cancrorum, qui per summa equora velificāt, saliuntq; & extra volitant. Isti igitur tam hyeme q̃ æstate profundis maribus se abscondunt, & magnos ęstus, & frigora fugiūt, & dimittunt. Tales videntur esse superbi, quia. s. solēt discurrere, volare, & saltare, & se in mundi lusib. delectare. Isti ergo non volūt æstus aut frigora sustinere, sed in tempore, & refrigerio viuere, & manere. Isti ergo videnť esse illi de quibus Iob. 21. Gaudent ad sonitū organi, ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

De Pinna. Cap. 86.

Pinna piscis est de genere concharū corpus rotundū habet. Mas, & fęmina socialiter ambulant. Hæc ad lunā se aperiēs, paruis piscib. quasi mortuā se exponi, q̃ ptinus assultantes cōculas eius intrat, q̃ vbi se plenam pisciculis senserit, subito se claudit, & apprehensum, quicquid intrauerat retinet, & consumit, coniungiq; suo diuidit, & exponit, sicut dr̃ in li. de natura rerum, sicut etiā dicit Pli. li. 9. c. 42. Ista possunt allegari de bono con iugali. Consta. n. q̃ cōiuges socialiter dēnt viuere, & illud quod vnus acquirit, debet alijs cōdiuidere, & oīa alter alteri cōicare, & distribuere. Qđ ēt de bonis religiosis, & de bonis sociis debet esse verū. Exemplo Dauid, qui prædam Amalechitharum sociis suis æqualiter distruibit, & eam, quæ præsentib. & remanentib. ad sarcinas dispensauit, sicut dr̃ 1. Reg. 30. Vnde Act. 3. Erant eis oīa cōia, & diuidebatur vnicuiq; prout opus erat. Vł ista pñt dici contra fallaces, & proditores, q. s. simplicib. sub spē boni solēt ei, & secreta sua aperire, se eis offerre, & exponere, & p falsas promissiones, familiares adiutores, & amicos se superficialiter exhibere. Quod totum faciunt, vt alii cōcepta in ipsi fiducia possunt societatem, & familiaritatem eorū intrare, vt p obligationes, & falsos cōtractus, istos possint retinere, & carnes suæ hæreditatis, & substātiæ deuorare, sicut ad litterā videmus đ vsurariis, & aduocatis, & aliis fallacib. adulatorib. & amicis. Quod ēt de malis mulierib. videmus, quæ ad hoc se fauorabiles ostēdūt, & se, & sua in principio exponūntur, vt fatuos atrahant, & spūaliter occidant. Exēplo Dalię, quę Sansoni se exposuit, & aperuit, & sic eum pdidit, & decepit. Nam breuiter hoc est verum, q̃ si quis ad tales deceptores, & deceptrices itrauerit, & se eis cōmiserit, ita ab ipsis illicietur, & irrititur, q̃ cum voluerit nō exibit. Prou. 2. oēs qui ingrediuntur ad ea non reuertentur, nec apprehendunt semitas vitæ. Vsurarij ēt postquam pauperes in cluserint, & in suis contractib. inuoluerint, claudunt se, eis nihil amplius dando, & deuorant eos exhæredando, dicentes. s. illud Matt. 5. Amen dico tibi; nō exibis inde donec reddas nouissimū quadrantē. Vel gñaliter ista pñt dici de diabolica tentatione. Diabolus. n. in principio late se aperit, & exponit, & viā latā diuersorum delectabiliū vniuersis ostēdit, Cū verò quis intrauerit, ipm per mentis obstinationē, & per malā consuetudinē taliter retinet, & includit, q̃ viā exeundi p pniam sibi tollit, & ipsum tandem in inferno deuorat, & consumit. Figura de Iahele Iud. 4. quæ Sisare ostiū aperuit, & eum ad intrandum inuitauit, & ei lac, vt dormiret propinauit, quem sibi retinuit, & occidit. Sic diabolus, mala mulier, vel vsurarius. &c. allego vt supra, vide figurā de Iohele expositam lib. de animalib. tit. de aranea.

De Porco marino. Cap. 87.

Porcus marinus seu stillus, sicut dicit liber rerum, est piscis in magna parte porco similis, habet. n. carnes pingues, & linguā absolutam, ut porcus, sed voce differūt. Hic ēt more porci in fundo maris fodiendo arenam, cibū quęrit. Sic verè carnales, & deliciosi porco sunt similes per vilitatem, sicut porcus sunt pingues per carnalitatem. Linguā habent vt porcus per immunda loquacitatē, & in terræ arena. i. bonis terrenis quærunt cibum diuitiarū, vt porcus per auaritiam, & cupiditatem, & hoc in profundo maris pcti p omnimodā iniquitatem. Mat. 25. Abiens fodit in terram, & abscondit talentum. ¶ Porcus marinus ẽm Pli. habet spinas venenosas in dorso, quarum punctura valde cruciat, ẽd fel illius remedium est. Sic verè contra puncturas detractorū, & iniuriantium iracundorum, remedium est ad patientiam fel tristitiæ, q̃ in corde primo sustinent ipsi mali, patiētius. n. fertur hmōi punctura, qñ homo cogitat, q̃ ipsi primo dolore felleo cruciantur. vnde, & Seneca dicit, q̃ huiusmodi dolori remedium est patientia.

De Pungitiuo. Cap. 88.

Pungitiuus est oīm piscium minimus habens pungentes pinnulas, p quos dr̃ pungitiuus. Est. n. piscis quibusdā maculis variatus. Istū piscem vulgus sine coitu nasci dicit, & quod plus est, matrem aliorum piscium ipsum vocat. Dicunt. n. q̃ si stagnum nouiter fiat, vbi nulli ponantur pisces, q̃ primo anno ibi pungitiui inuenientur, & secundo anno multorum piscium genera ex ipsis propagabuntur. Charissimi. piscis iste significat Christum, qui procul dubio minimus fuit in incarnatione per humilitatem, dicens illud Ps. Ego aūt sum vermis, & non hō, opprobrium hoīm, & obiectio plebis. Pūgitiuus vero erit in iudicio per se veritatem, qñ. s. sicut dr̃ Apo. 1. In ore habebit gladium bis acutū. Quid ergo? Iste sine coitu virilis seminis fuit conceptus, & in stagno nouo vteri virginalis vel nouæ sponsæ ecclesiæ fuit natus. Et q̃ plus est, iste mater aliorum dr̃ pro eo q̃ cœtus fidelium ab ipso fuit in ecclesia prodagatus. Constat. n. q̃ Christus sine semine natus fuit; & q̃ in stagno nouo ecclesiæ fideles genuit, & concepit, dicens illud Esa. 66. Nunquid ego qui alios parere facio, ipse nō pariam, dicit dñs q. d. sic. Vel dic q̃ pungitiuus est vir humilis, qui in religione proprio motu sine coitu laboris alterius nascitur, et conuertitur, à quo postmodum multi alii in fide, & moribus generantur. vnde Apostolus. Filioli mei quos iterū parturio donec formetur in vobis Christus.

De Purpuris. Cap. 89.

Purpuræ sicut dr̃ in lib. de natura rerum, conchæ, sunt, q̃ colorem purpureum, & roseum saliēdo emittuut. Istæ autem infra annum totam magnitudinem suam cōplent, & si amplius creuerint, nihil ad colorem emittēdū amplius valent. & iō testæ eis franguntur, ne plus debito crescant. Charissimi istæ conchæ possunt significare prædicatores, & doctores, qui de ore solent saliuare illum praciosum liquorem sapientiæ, & doctrinæ, quo peccator per verecundiā purpuratur, & quo iustus per honestā apparētiā coloratur. Sed qđ? Proculdubio ad hoc vnū est necessariū, ne. s. nimis crescāt i diuitiis, & deliciis, & honorib. hui⁹ mundi. Sicut. n. videmus ad oculum, qñ aliquis in temporalib. augmentať, in saluando, & purpurandq. i. docendq & prædicando impeditur.

peditur. Et ideo dñs Apostolis,& sanctis prædicatoribus,te stã corporis, & tẽporalis substãtiæ per tribulationes fregit & eos ab hmõi cremento impediuit,& sic ipsos ad prędictũ officiũ habiles reddidit,& effecit. Videmus.n. ad litteram de istis mendicantibus,ꝙ dum sunt in suo debito cõplemento, docent,ꝑdicant,& per deuotionem & orationẽ saliuant. Si vero ꝑ diuitias,& ꝑlaturas creuerint,statim hæc oĩa sibi cessant. Igit vtile est,ꝙ Deus hoĩes,& deuotos, & doctos à talibus cremẽtis impediat, & ꝙ per tribulationes ipsos aliquotiens frãgat,vt sic eos per orationem,& per doctrinã saliuare doceat,& instruat. vnde Eccl.32. Operatur in disciplina, & quærit requiescere,laxa manus illi,& quærit libertatem.

2 ¶Purpuræ conchæ marinæ si in aqua dulci ponantur,necantur,semi neces verò mari redditæ reuiuiscunt,vt dicit Pli.li.9.c.37. Sic verè est de multis religiosis,testeis, duris & grossis,& vilibus pãnis more concharũ indutis, qui.s.in mari religionis,& pęnitentiæ viuunt per gratiam,& deuotionẽ,inde vero ad aquas dulces cõsolationis mundanæ extracti, & mundi negotijs implicati,faciliter moriunt per gratię amissionẽ,qui dato tñ,ꝙ non sint semineces.i.dato ꝙ aĩa sit iam, mortua per peccatum,& non restet nisi,ꝙ corpus moriatur hoc est dictu,ꝙ non sint in peccato,dum tñ adhuc viuant in humanis,si mari pęnitentiæ restituantur, semper viuificant per grãm,& sanantur. Sap.14. Transeuntes mare per ratẽ liberati sunt. Ps. In via tua viuifica me.

3 ¶Pli. ibidẽ, purpuræ cõchæ captæ possunt extra mare,quinquaginta diebus viuere sola sua ꝓpria saliua. Istæ aũt malis odoribus faciliter solẽt mori, Charissimi saliua,quæ de ore emittitur, significat orationẽ. Vel saliua ista,quæ ẽ lachryma purpurea,significat verecundiam,compunctionem,& lachrymationem. Iusti igit sunt istæ purpurę quibus sua propria lachrimatio,saliuatio, & oratio,ẽ spiritualis vita,iuxta illud Ps. Fuerũt mihi lachrimæ meæ panes die ac nocte. Iusti.n.in vita,sua tali saliua, dũ sunt capti ĩ corpore,possunt diu spũaliter viuere, & vsq; ad quinquagesimũ die.i.vsq; ad sub seu æternæ requieui pseuerare,dum tñ à fętore peccati,qui iustos occidit,sciãt legitime ꝑcauere.

4 ¶Purpura ẽm Pli. vbi supra, linguam habet magnitudine digitali,ita acutam,& duram,ꝙ reliqua cõchilia, perforando pascitur,sub lingua autem est illa vena,vnde liquor preciosus euomitur. Talis est ꝑdicator, quia.s.lingua eius,& loquutio debet esse seuera,& dura, & ad penetrãdũ duros,& obstinatos acuta. Vena aũt saliuæ.i. bonæ doctrinæ ibi debet latere, qua.s. prædicando possit per virtutes alios purpurare. Cant.5. Mel & lac sub lingua tua. Vel dic, ꝙ talis est detractor,cuius lingua est acuta,& dura, & eius saliua.i. eius locutio carnalis,& rubea. Ps. Lingua eiꝰ gladiꝰ acutus.

De Pauuo marino. Cap. 90.

1 PAuus piscis est ẽm Isidorum a pauone aue sic dictus, eo ꝙ ei sit similis in colore,dorso .n. & collo simili colore pictus est. Tales sunt sancti, qui Christo pauoni volucri cęlesti fuerunt in moribus conformati,iuxta illud Mat.5. Estote perfecti sicut,& pater vester perfectus est. In collo enim eorum.i.in spe sursum erecta,in dorso etiã illorum.i.in patientia omnibus obiecta,colores virtutum,& perfectionum,apparuerunt quibus ipsi sancti coram Deo,& hominibus reluxerunt Ezec.16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria.

De Perna generis concharum. Cap. 91.

1 PErna ẽm Andelinum est quod inter conchas nascitur ostreorum more,& inter conchas vescitur,vellere nobilissimo fuluo nimis, & rutilo,vnde conficiuntur preciosæ vestes.s.pepla & ornamenta tam virorum, q̃ mulierum. Charissimi conchæ quarum vestis est testa dura, deformis & hispida,potest significare religiosos,q̃ in colore habitus debẽt esse humiles,& deformes. Pernæ verũ possunt significare quosdã dissolutos,& curiosos,q.s.inter cõchas.i.inter alios religiosos de bonis ecclesiæ viuentes, non eisdẽ in habitu cõformãtur,sed preciosis vestibus,& in colore,& precio statum suum dedecentibus,ab ipsis diuersificantur, & lana fului coloris multotiens induuntur, ita ꝙ iam nõ pisces sed bestiæ,iam nõ religiosi,sed milites esse videntur, Vnde Ber. in persona talium dicebat. Habitus noster(qđ dolẽs dico)nõ est hodie humilitatis sed vanitatis. Miles.n.& monachus sibi de eodem panno chlamydem,& cucullam partiũtur. Vel dic,ꝙ inter conchas.i.inter duros,& testeos peccatores inueniũtur qñq; aliqui seculares singulariter boni, q̃ velleribus virtutum interius, & velleribus diuitiarum exterius sunt induti, & fulgore honestæ apparentiæ variati Ps. Astitit regina à dextris tuis,in uestitu deaurato. Vel si vis vide sup.ĩ litera A.de vellere aureo pisce, & expone sicut ibi.

De Physetere. Cap. 92.

1 PIscis ingens est quem secundum Solinum indi nominãt physeterem,& vt dicit Plin. est in illa parte oceani,quæ galliam respicit. Et est piscis tantæ altitudinis, vt extollens se super fluctus,ingentis columnæ similitudinem proferat, altiorque nauium velis deluuium aquarum euomit,& eructat,ita vt stupefaciat fluctuantes. Plin. aũt li.9. ipsum uocat Physetera. Istud vidi applicatũ ad beatum Augustinum, & alios excellentes doctores. Isti.n. ecclesiæ columnę,& fortissimæ fuerunt,intm̃ ꝙ vela in mari fluctuantium nauium.i.alta ingenia Philosophorum,& mundi sapiẽtium præcelluerunt,& ideo fluctus doctrinæ, & scientiæ tantos ad irrigandum ecclesiam emiserunt,ꝙ fluctuantes Philosophos paganos,& hæreticos in stuporẽ,& miraculũ conuerterunt. Ps. Eleuauerunt flumina vocem suam, eleuauerũt flumina fluctus suos. Mirabiles eleuationes maris, mirabilis ĩ altis dñs. Vel si vis ista possunt dici de altis mundi diuitibus, officialibus,& præsidibus,qui quãuis à natura sint pisces.i.de humili plebe,ita ꝙ in mari amaritudinis,& laboris naturaliter in basso statu debeant currere,ipsi tñ hodie per superbiam eriguntur, & fauente fortuna intantum extolluntur, ꝙ etiam ipsis altis uelis.i.ipsis nobilibus, & principibus in honorib. adæquãtur,ita ꝙ iam,isti esse columnæ patriæ videntur. Numer.16. Multum erigimini filij Leu. Et quod plus est,ab istis tot fluctus tribulationum,comminationum & iniuriarum, pomparum,& iactantiarum,super alios emittuntur, ꝙ non mirum si isti à cunctis nauigantibus.i. à cunctis simpliciter, viuentibus timeantur Matth.14. Nauicula in medio maris iactabatur magnis fluctibus. Vel dic, ꝙ iste piscis significat diabolum,qui contra naues.i.contra iustos per superbiam erigitur,& sicut columna contra ipsos taliter confirmatur, ꝙ fluctibus tribulationum,& tentationum ipsos submergere in profundum peccatorum molitur, propter quod iusti nõ immerito conturbãtur. Vel iste significat quemlibet virum iustum,qui per contemplationem sursum erigitur, & sicut columna per constantiam firmatur,& fluctus orationis prędicationis,et deuotionis de ore eructat,quibus ipsos mundi nauigatores dęmones stupefacit, et turbat. Esa.41. Aperiam in supremis montibus flumina,et Ioan.7. Flumina de ventre eius fluent æquæ viuæ.

De Platanistis, & quibusdã vermibus, quos alij stachios,alij stacias, Albertus aũt facias appellat,quanquam Pli. quem allegat,nullum eis nomen tribuat. Cap. 93.

1 PLatanistæ ẽm Pli. lib.9. cap.15. beluæ sunt in Gane fluuio Indiæ,rostrum habentes vt delphini,et caudam habentes quindecim cubitorum. His sociæ sunt beluæ quas, stachios uocant,brachijs binis,quibus tantas uires esse dicũt, vt elephantes ad potum venientes,morsibus infestẽt, et eorum promuscidas abstrahant atque rumpant. Sic uerè in flumine deliciarum huius mundi latent platanistę,idest diaboli,et stachij.i.mali tyranni eorum socij,à quibus proculdubio elephantes.i.iusti diuersimodè grauantur, et pertentationes;et tribulationes multipliciter infestantur. Prouer.28. Viri sanguinum oderũt simplicẽ. Vel põt dici de auaris, qui in flumine deliciarum;et diuitiarum manentes; quãuis ad superfluitatem habeant,tñ dolent;qñ alij eis cõicant;et participant; et qñ aliquid de aqua sui fluminis elephãtes.i. pauperes secum portant; quanquã suæ diuitiæ pluri b. sufficerent;et valerent. Quod etiam de inuidis videmus; qui flumina;i.bona communia sibi volunt appropriare;et alios solẽt inuadere;et molestare;si ipsos viderint approximare;ut sic soli nunquam domini possint gloriari in cõmunibus et gaudere. Ista maximè patẽt in monasterijs et collegis; et ẽi

in com-

in cōitatibus villarum, in quibus semp est inuenire aliquas, magnas beluas, quæ se reputāt dños. Et iō intrare volētes in eorum collegium, & congregationē, vel de aquis suorū beneficiorū auctoritate apostolica, vel alias, iuste aliquid assumere volētes, mordēt atrociter, & īpugnāt. Contra quos dr̄ Eze.29. Ecce ego ad te draco magne, qui cubas in medio fluminū tuorū, & dicis, meus est fluuius, & ego feci meipsum.

De Polypo. Cap. 94.

1 Polypus ſm Isido.li.13. idem est, qđ multipes. Et est piscis quasi de ſiitudine leprarum, hēt.n. multos pedes. ſ. octo quos hēt squamosos, & porosos, & inde est ꝙ scopulis, & lapidib. supinus, & auersus fortiter adhæret, ita ꝙ exinde vix amouet̄, nisi cum aliqs fetidus odor ipsius narib. applicat̄, sicut ēt dicit Pli.li.9.c.29. Tales sunt mūdi diuites, qa ꝓ certo isti pedes affectuū, & desideriorū multiplices hn̄t, q.b. ꝓ certo lapidib. & scopulis. i. reb. insensibilib. nimis hærent. Et iō isti auersi dr̄ hærere, qa pro certo cōuertendo se ad diligēdum mundi bona, necessario à Deo se auertunt. Nullus.n. ad vnū extremum conuertit̄, quin à reliquo se auertat, & istud est totū pc̄tm̄, quod est in adhæsione, & dilectione terrenorum, quia. ſ. ibi auertitur mēs à bono incōmutabili, & cōuertit̄ ad bonum cōmutabile. Prouer.1. Auersio paruulorum interficiet eos. Sola.n. ista auersio pc̄tm̄ est 3. Reg. 11. Iratus est dn̄s Salomoni, eo ꝙ auersa esset mēs eius à dño. Quid vltra? Proculdubio planum est, ꝙ isti ab ista adhæsione, & à terrenorum dilectione nequeunt separari. Et ideo piscator Deus odorē fętidum. ſ. mortem eorum naribus applicabit, & sic istos ab istis scopulis separabit. Vel per lapides intellige nepotes insensibiles, & ignorātes prælatorū, quibus ꝑ nimium affectum adherent, intantum ꝙ à Deo ꝓꝑ hos se auertūt. Allega sicut sup.c.58. de Chylone. Vel dic, ꝙ dato ꝙ aliquis vt à Deo auersus, & scopulis bonorum terrenorum, & honorū & adhęrens, & cōuersus, ita ꝙ ꝑ aliquē prædicatorē nequeat separari, si tn̄ applicetur ei res fętida. ſ. mors, & corruptibilis carnis, & mortis cōsideratio, separabitur, & ad Deū cōuertetur. Amos 4. Ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras.

2 ¶Polypus quicquid pedibus apprehendit, faciliter voluit, & habet brachia fortissima, intātum, ꝙ si hoīem incautè super nauē stantē viderit, si brachijs ad collū eius iactis apprehēdit, ipsum faciliter detrahit, & submergit, nec ipsum dimittit donec velut gladio brachia sibi sciderit. Vnde ēt Pli.li.9.c.30. ait ꝙ negant vllum atrocius esse aīal ad conficiendum hoīem in aqua. Talis est diabolus, quia pro certo iste tantæ est potestatis, ꝙ faciliter voluit ad malum, & de bono proposito diuellit omnem hoīem cui se applicauerit ad tentandū, nisi sit dominus qui defendat. Nō est.n. potestas super terram, quæ comparetur ei, sicut dr̄ Iob 41. Iste.n. fortissima habet brachia, quibus. ſ. hoīes amplexat̄. Et ista ꝓculdubio nihil aliud sunt, q̄ malæ suggestiones, blādæ delectationes, fallaces inductiones, & fortes tētationes. Si quis.n. incautè de naui ecclesiæ vel religionis, vel de statu gratiæ ad mare mundi, & ad bona tēporalia descendēs, brachijs istis ab isto insidiatore amplexatus fuerit, nisi cito ipsa à se absciderit, cito per malum consensum ad peccatum trahetur, & per mala opera in ꝓfundum vitiorū trāsibit, & tandem ab eo inferno deuorabitur, & peribit. Psal. Insidiatur vt rapiat pauperem, rapere pauperem dum attrahit eū. Vel dic ꝙ polypus est mala mulier, quæ ad votū ducit, & voluit hominem cui adhęsit. Illum.n. quem prædictus brachijs vel ēt corporalibus amplexibus, & applausibus amplexata fuerit solet taliter detinere, ꝙ à statu diuinæ gratię & mundani honoris ipsum solet detrahere, & mouere, & in mari peccati, vel etiā in amaritudine paupertatis ipsum submergere vel necare, & carnes suæ temporalis substātiæ totaliter deuorare, nisi forte à principio hō prōptus fuerit ipsum à se reijcere, & truncare, & sic dr̄ Eccl.7. Inueni mulierum morte amariorem, quæ laqueus venatorum est, & sagena cor eius, vincula sunt manus eius. Et ideo bene cōsulitur. Eccl.25. vbi de mala muliere dr̄. A carnib. tuis abscinde illā ne te abutatur.

3 ¶Polypus qn̄ natat, semper obliquus īcedit, & habet caudā bifurcatam, cum quadam fistula in dorso, quam quandoq; ad dexteram, quādoque ad sinistram mouet, quando natat. Sic sunt fallaces, & proditores, obliquè enim, & nō rectè incedunt in actibus suis, cauda.n. suæ intentionis, & finis bifurcata est, quia. ſ. vnum prætendunt apparenter, & aliud intendunt latenter. Fistulam etiam habent, quia. ſ. fistula dulcium verborum, & attrahentium in talibus semper viget. Fistulā ergo blandorum verborum, & attrahentium solent diuersimodè vertere, & flectere, & nūc ad partem dexteram apparenter, nunc ad sinistram latenter mutare, ut sic nunc vnum nunc aliud fingēdo, possint ad executionem intenti operis trāsnatare, vt sic de falso, & malitioso homine intelligatur, illud Eccle.1. Girat ad meridiem, & flectitur ad aquilonem, lustrans vniuersa, in circuitu pergit.

4 ¶Polypus caput habet, durissimum ſm Pli.li.9.c.29. Inquit.n. ꝙ polypi natant obliq. in caput, quod prædurum est. Carnes etiā cum senuerit habet duras, ita ꝙ quādo comeditur, necesse est, ꝙ carnes eius vt teneriores fiant, fortiter verberētur. Sic uerè mali, & obstinati ita sunt in capite mentis in suis vitijs indurati, ꝙ nunquam ad Deum possunt dirigi vel conuerti, nec per spiritualem comestionem, & prædicationem in corpus suum mysticum commutari, nisi à Deo per tribulationem, vel à prelato per correctionem fuerint verberati, quia sicut dr̄ Esa.28. Vexatio dat intellectum.

5 ¶Polypus carnibus cancrorum, & cōcharum vescitur, & in cauerna vbi iacet, de ipsis aggregat, & q.cq.d pōt, ad suum cubile cōportat, & iō locus eius per tales conchas deprehendit̄, qn̄ earum multitudo mortua alicubi reperit̄. Dicit tn̄ Arist. ꝙ qn̄ q.cq.d in ipsis idoneū est comederit, testas extra cauernā eijcit, & cum ipsis pisciculos venat̄, & eos deuorat, & consumit, sicut ēt dicit Pli. vbi supra. Ista pn̄t dici cōtra auaros, vsurarios, & raptores, qa pro certo isti cācros & cōchas. i. pauperes, & simplices depdantur, & ipsorū carnib. i. eorū tpalib. substantijs satiant̄, & cauernas suas, & domos inde replētes, sibijpsis de ipsis bonis eorū lectum. i. qetē, & solatiū operant̄. Nau.2. Leo cępit sufficienter catulis suis, & mactauit leęnis suis, & impleuit prędā speluncas suas, & cubile suum rapina. Si igr̄ vis scire ubi est cauerna polypi, vide vbi inuenies testas cōchyliorum. i. bona & possessiones pauperum aggregatas, sic.n. cognosces ꝙ illa est domus talium tyrānorū, ita ꝙ poteris dicere illud Iob 18. Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus, eius qui ignorat Deum. Quid ergo; Pro certo illi illud, quod sibi melius est, retinent, illud vero quod nihil valet. ſ. bladum & vinum corruptum, pisciculis. i. pauperibus sub specie mutui eiiciunt, & sic eos sibi obligantes, ipsos tandē decipiunt capiunt, & consumunt. Patet ad sensum, quia isti bonum vinum, & bladum nolunt mutuo dare, sed potius retinere vel vendere, illud vero quod nihil valet, mutuo dant, & cū illo, pauperes capiunt, exhæredant, atq; grauant. Vn̄ isti sunt, qui dicunt Amos, 8. Possideamus in argento iustum, & pauperē pro calciamentis, & quisquilias frumēti vendamus.

6 ¶Polypus solus inter pisces molles ī siccum exit, vt dicit liber rerum. Est.n. polypus piscis extra aquam diu viuens, & qn̄que pro pastu de aqua ad siccum transiens, & multis malitijs, & ingeniis cibum quęrens, sicut de quodam exemplificat Pli.li.9.c.30. qui ꝑ arborem vltra sepem noctu transibat, & piscatorum cibaria comedebat, qui tandem à canibus deprehensus, vix tridentibus est cōfossus, cuius. ſ. tanta erat magnitudo, ꝙ caput ad similitudinem dolii habebat, ita ꝙ amphoras quindecim capiebat. Ego etiam semel audiui narrari, ꝙ piscatores in mari prouincię in littore super carbones locustas decoqui posuerāt; & cum circa ignem dormirent, ecce vnus polypus odoræ locustæ tractus de mari exit, & ad ignem veniens, ꝙ cum pede locustā accipere volēs; sed calorem ignis timens ad mare rediit, & quādam tunicam, quā loco caputii habet super caput, aqua implens, totiens eundo & redeundo super ignē proiecit, ꝙ ipsum extinxit, & sic locustam accipiēs secum ad mare detulisset nisi vnus de piscatorib. qui hoc videbat, ipsum accipisset, & loco locustę super carbones comedendū posuisset. Ista possunt allegari de balliuis, vsurariis, & dæmonib. Balliui.n. & officiales. qui naturaliter appetūt locustas. i. pauperes deuorare; qn̄ considerant, ꝙ aliqua locusta. i. aliquis subditus à piscatoribus. i. à maioribus principibus ponitur super carbones, vt comedatur. i. impetitur; & tribulat̄ super aliquibus impositis vt ad emendam trahatur, tunc proculdubio vt, & ipsi deuorent partem suam solent aquam amaram. i. accusationes contra; ipsum afferre. vt sic possunt istam locustā miseram. i. istum pauperem in igne tribulationum positū deuorare. Sed qd̄? pro

pro certo sæpe diuino iudicio fit, ꝙ ipsi piscatores.s.prælati vel principes istorum polyporum, vel balliuorum malitias aduertentes, in ipsos animaduertunt, & eos super carbones desolatorios cũ ipsis quos deuorare voluerãt, ponũt ipsosque reddere rõnem facientes, cum nõ possint, depauperãt, & consumunt, & sic fit, ꝙ qui minores deuorare voluerant, maioribus prædecedunt. Esa.33. Væ qui prædaris, nonne & ipse prædaberis? Vel dic, ꝙ tales balliui qñq; dum talium tribulatorũ ignem, & miseriã per excusationes, & patrocinia extinguere volunt, vt sic lucrum, & emolumentũ reportẽt, sæpe fit, ꝙ piscatores.i.eorũ magistri, dum hoc percipiũt, in tribulatione cum alijs eos ponũt, & sic dum alios iuuare voluerant, se occidunt, & dum lucrari crediderant, magis perdunt. Vel dic, ꝙ polypus est vsurarius, qui videns locustas.i. pauperes super carbones.i.in arcto paupertatis vel tribulationis positos, solet eis aquã amaram.i.bona sua temporalia .s.bladum, vinum, pecuniam, de mari.i.de propria domo tradere, & quasi miserando ignẽ suæ paupertatis, & arsurã suę tribulationis ad tempus extinguere, vt ipsos tãdẽ possit vsuris, & exactionibus deuorare. Piscator verò Deus ista considerãs, istos polypos per mortẽ arripit, & ipsos coquendos super carbones æternæ tribulationis ponit, & sic locustas.i. pauperes de eorũ manib. liberat & educit, tũ c.n. fit illud Ps. ꝙ sagittæ potẽtis acutis, cum carbonib. desolatorijs. Vel dic ꝙ polypus est diabolus, q videns locustas.i. humiles in igne paupertatis vel charitatis decoq., cũ aqua voluptatis vel ꝓsperitatis, q̃ immittit, istum ignem nititur extinguere, vt sic possit ipsos ĩ inferis deuorare. ¶Polypus cũ sit aĩal fallacissimũ, & extra aquã diu viuens, solet se qñq; mortuũ fingere, si fortè opportunitate capta possit euadere vel abire. Vñ audiui ꝙ semel in quadã villa prouinciæ, polypus qui videbatur mortuus fuit emptus à quodã, cuius vxor ipsum in pelui cũ aqua ponens decoquendũ cum aliq̃tulũ diuertisset, non inuenit in pelui, q̃ vndiq; cũ quærens nec inueniens, tandẽ sursum respexit, & super trabẽ domus polypũ vidit, q sentiẽs calorẽ aquæ, per cathenã qua peluis pendebat, sursum ascẽderat, vnde ipsum decoquẽdũ retraxit. Tales sunt in religione multi falsi, & ficti, qui prę malitia fingũt se mortuos.i. simplices, humiles, & deuotos. Veruntñ qñ vident opportunitatem, bene sciunt super trabes dignitatũ ascendere, & calefacti auaritia promotiones suas ad alta officia, & beneficia ꝓcurare. Et sic verificatur illud Eccl.19. Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Vel ista possunt dici de simplicibus, & de bonis actiuis, q videntur esse mortui inquantum nihil vñr scire boni, sed pro certo qñ se vident esse in calore tẽtationis, & ĩ periculo, ꝙ in perpetuo bulliãtur, solent sibi remedium quærere, & altè per cõtẽplationẽ ascẽdere, & sic à tentationis periculo se saluare, iuxta illud ad Colo.3. Quæ sursum sunt sapite, nõ q̃ super. ¶Polypus habet inimicitias cũ Karabo, qđ est marinũ monstrũ, & ipsum nõ per potẽtiã, sed per malitiã occidit, & vincit. Et istud ex hoc probatũ est, quia vbicunq; in eodẽ reti capti inueniuntur, semꝑ inuenitur Karabus mortuus, vel lętaliter vulneratus, malitiosus.n. est piscis. vnde ẽt in umbra saxorũ se solet abscõdere, & sic cõtra pisces solet subito ꝓsilire, sicut dicit liber rerum. Ista possunt dici de diabolo, q contra hoĩem ꝑualet, non per potẽtiã, sed per fraudes. Scit.n. diabolus, ꝙ voluntas, quæ libera est, ꝑ potentiã nõ vincitur, & ideo sub vmbra diuersarum palliationum, & fictionũ se occultãs tentationes suas cõtra hoĩem machinat, & dum non aduertit, in ipsum insiliens, & eũ fortiter ꝑ aliquã tentationẽ ĩpugnãs, ipsum spũaliter occidit, vulnerat, atq; vincit. Vel ista pñt dici cõtra malitiosos, q multo fortiores, & potentiores solẽt vincere, & de ipsis nõ ꝑ potentiã, sed ꝑ malitiã triumphare. Vel ẽt põt dici in bono, qa iusti, q per potentiã de inimicis suis.s.diabolo carne, & mundo ꝓualere nequeunt, sæpe tñ ꝑ sapiẽtiã ipsos vincunt. Qđ ẽt gñaliter de oib. prudentib. pt dici, q maiores ꝑ prudentiã solent vincere, quos neq̃rent ꝑ potentiã superare. Sicut.n. dr̃ Eccl.9. Dicebã ego meliorẽ sapiẽtiã esse, q̃ fortitudinẽ. ¶Polypi sicut dicit liber de natura rerũ, vultib. inuicẽ coeunt, in hyeme cõcipiunt, & verè pariunt, & fœmina vnũ ouum tm̃ ponit, in quo est innumerabilis multitudo ouorũ paruorũ, de qb. prolẽ infinitã deducũt, sup oua aũt sua incubantes, cancellatis inuicẽ brachijs quasi camerã faciunt. Ista pñt dici de coniugibus, q per amorẽ mutuum debent alteri alter vultum vertere, & se ꝑ amorẽ amplexãdo, oua.i. filios defendere, & fouere. Vel pt dici de prælati bonis, maribus & fœmellis.i. superioribus, & inferioribus, q se inuicem debẽt amplecti, & diligere, & cõi assensu oua.i. subditos tẽporaliter, & spiritualiter gubernare. Vel dic. ꝙ polypus est peccator, qui in hyeme tentationis, ouũ mali propositi cõcipit, ex quo in verẽ prosperitatis, qñ.s. opportunitatem habuerit, filiorũ.i. malorum operum multitudinem parit. de uno.n. ouo multa proles producitur, qñ ex vno ouo.i. ex vno malo proposito multitudo malorum operum procreat. Esa.54. Multi filij deserti magis q̃ eius quæ habet virum. Vel dic, ꝙ polypus est diabolus, qui unum ouum .i. vnum hæreticum vel peccatorem producit, q tandẽ multum pestiferum semen gignit, & multos alios pestiferos successores in ecclesia derelinquit, sicut fuit Arrius & alij similes. Eccl.9. Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. ¶Polypus mutat colorem ad similitudinem loci in quo est, sicut dicit Pli. lib.9. c. 29. Istud expone sicut de tharando vel chameleonte. ¶Item polypus insidiatur conchis, quas si apertas uiderit, lapillum inijcit ne claudantur, & sic securè ipsarum carnibus satiatur sicut dicit Plin. lib.9. c.30. Idem autem dicitur de cancro, & ideo vide ibi. §.1. vbi exponitur.

De Rana. Cap. 95.

Rana marina ẽm Arist. piscis est qui habet caput spinosum, habet autem alas, & sub oculis quædam cornua, quibus turbat aquas, vt non videntes pisces rapiat, ipsaque mouens, quasi ad vermiculos pisces allicit, & accedentes propius ipsos rapit, ẽm Pli. lib.9 c.42. Rana clamosa aduocatos malos designat. Isti.n. caput intentionis habens spinosũ per intentum punctionum rapinæ, & exactionis, alas habẽt .s. superbiæ, & elationis, & sub oculis suæ cautæ malitiæ & cauillationis habent cornua proteruiæ, & duræ obstinationis. Quid ergo? pro certo isti aqã negotiorum, quæ habent præ manibus taliter turuant, & suis malitijs inuoluunt, & ligãt, ꝙ alij pisces.s. simplices nihil ibi uidẽt, & ideo sicut volunt ipsos capiunt decipiunt atq; fraudant. Istud ẽt de quibusdã malitiosis põt dici, qui.s. ante oĩa solent negotia turbare, ne eorum malitiæ possint apparere, vt sic possint contra alios pręualere. Hie.31. Turbat mare, & consonãt fluctus eius. ¶Teste Pli. li.9. ca.51. diuersa genera piscium simul non coeunt, præter squatinã & ranã, ex qbus nascitur piscis parte priori ranæ similis, qui Rhinobatus appellatur, q habẽs duo cornua prominẽtia, turbat aquam vt pisciculos rapiat. Sic verè licet nullum genus hoĩum debeat alteri speciei.i. alteri mulieri se cõiungere, istud tñ fallit in rana, & squatina .i. in adulteris, & luxuriosis, qui.s. fidẽ alter alteri nõ seruãt, imò cum alienis cohabitant, & inde spurios, & adulterinos filios generãt, qui cum cornibus superbiæ patriã totam turbant, ita ꝙ pisciculos.i. pauperes depopulantur, & deuastãt. Istud patet de brodis seu spurijs q in Gasconia, & alijs multis terris faciunt cuncta mala, quibus indignanter loquiter scriptura Esa.57. Accedite huc filij auguratricis, semen adulteræ & fornicariæ. Vel dic, ꝙ qñ mediãte symonia malus ꝓlatus coniungitur cum ecclesia vxore, quæ sua.s. nõ dẽret esse vxor, sed potius aliena, tunc ibidẽ generantur, & ꝓmouentur ab eo multi mali, qui piscatores vocanẽ ꝑ auaritiã, alas habent per superbiã, cornua habent ꝑ proteruiã, & duritiã, & sic turbant totũ mare.i. totã p̃riam uel ecclesiã ꝑ crudelitatẽ, & discordiã, & pisciculos.i. pauperes decipiunt ꝑ fallacitatẽ, & malitiã. Eze.34. Cum lympidissimã aquã biberitis, reliquã pedibus vestris turbabatis. ¶Oẽs pisces pullos suos nutriunt ꝑter ranam. vide li. de aĩalib. c. de rana. Scd̃m Plin. li.9.c.57. Theophrastus dicit esse in Babylonis irriguis quosdã pisces in capite sites ranis marinis, q cauernas sibi fodiũt, ita.s. ꝓfundas, ꝙ ẽt desiccato flumine, aq̃ ĩ illis cauernis ꝑsistũt. Exinde ergo cauda, & pinnulis se mouentes, ad siccũ ꝓ ꝑastu exeũt, & tãdẽ reuertunẽ ad cauernas, ubi obuersi ꝑsistũt. Sic verè dẽt bonus actiuus cauernã.i. memoriã mortis in ipso mundi flumine sibi fodere, ibiq; in aqua deuotionis, et lachrymatiõis uiuere, et si ꝓ necessitate uitę ipsum cõtingat ad terrã.i. ad terrena negotia trãsire, sꝑ dẽt ad cauernã suã.i. ad mortis memoriã reuenire, vbi.s. obuersus .i. cõtra diabolũ, et tẽtationes uersus, et obuius dẽt ꝑsistere et manere. Esa.26. Ingredere ĩ cubicula tua, abscondere etc.

De Raris. Cap. 96.

1 RAie seu rays gallicè pisces sunt lati, & quasi rotundi, nam in longitudine, & latitudine quasi sunt æquales. Isti ergo oculos habent horribiles, os habent non in loco vbi sunt caput, & oculi, sed inferius circa ventrem: caudã habent longam, & gracilem more colubri, sed aculeis plenam. Et isti s̃m Arist. omnes sunt pisces lati. Si vis talis piscis est ecclesia. Nam dato, ꝙ ista in longitudine perseuerantiæ, & in latitudine charitatis Christo fuerit ĩ suis membris per iustitiam adęquata (iuxta illud Apoc. 21. Latera ciuitatis erant æqualia, quanta latitudo eius, tanta & lõgitudo) nihilominus ista est multipliciter variata: oculos n. i. iudices habet horribiles per crudelitatẽ, caput. i. plãtos habet sine ore .i. sine pastu mĩæ per tenacitatem, quia. s. isti nõ videntur habere os, quo corpus ecclesiæ nutriatur. s. per clemẽtiam, & pietatẽ, os etiã quod sp̃ualiter corpus cibat. i. pdicatores sunt iuxta ventrem per gulam, & carnalitatem. Cauda. i. balliui & officiales pleni sunt aculeis p exactionẽ, & rapacitatem. Hæc oĩa possunt dici de malo prelato, cuius. s. oĩa membra. i. oẽs familiares pleni sunt aculeis rapinarũ, & maximè caudæ. i. ballini, sed solũ dicas, ꝙ caput. i. intentio caret ore, &c. sicut supra Apoc. 9. Aculei erant in caudis ipsarum. ¶Rabas seu rabis s̃m Iorath, habet virtutem stupefactiuam. Stupefacit. n. pisces qui eum vidẽt ita, ꝙ se mouere nõ possunt & stupefactos capit. Pli. etiam lib. 9. c. 42. quasi videtur idẽ sentire, sed de torpedine. Sic diabolus pcurat facere hoĩes stupidos. i. immobiles & insensibiles, hoc est dictũ, ꝙ primo curat eos facere indeuotos, qui dolorem proximi per compassionẽ non sentiant, & qui per bona opera se nõ moueãt & tunc proculdubio ipsos ad votum per diuersa peccata rapit, & in æternum deuorat atque capit. Hier. 25. Interficiam eos, & ponam eos in stuporem, & sibilum.

De Rhombo. Cap. 97.

1 RHombus est piscis fortis, & magnus, & astutus, sed tardus, hic latus est sicut pecten, & in limo latens turbat aquas ne videatur, quapropter in Francia dicitur turboth. Quicquid verò de piscibus tunc ad eum appropinquat rapit, & corripit, & hm̃oi solertiæ argumentum est, ꝙ mugil piscis velocissimus in ventre ipsius, qui tardus est inuenitur sicut dicunt Phisologus, & ẽt Pli. li. 9. c. 42. Istud põt allegari contra multos, qui vidẽtur tardi, simplices & boni, & ꝙ nullo modo scirẽt malitiosum aliquid cogitare, ita etiam, ꝙ in prouerbio de eis dicitur, ꝙ nescirent aquam turbare, q tñ p falsa sua cõsilia omnia solent turbare, & insidias suas sub limo diuersarũ palliationũ solent celare, & ita solent alios decipere, ꝙ mugiles. i. quoscunq; subtiles, & agiles inueniũtur suis fallacijs deuorare. Istud videmus quotidie, ꝙ tales tardi, qui vñr hebetes, & ignaui, ẽt subtiles, & agiles decipiunt, ipsosq; supant atq; vincũt. Vel istud põt dici de Christo, qui tardus est ad vindictam sumendam, & ad diu cõuersionem nostram expectandum, nunc. n. abscõditus videtur, sed pro certo non est aliquis ita agilis, quin ab ipso, nisi cõuersus fuerit deuoretur, potissimè ĩ iudicio vel in morte, qñ .s. iste turbabit oĩa elementa, iuxta illud Esa. 13. Turbabo cęlum, & mouebitur de loco suo terra. Et de hoc dicitur Hier. 49. Terror vndiq; ait dñs, non fugiet velox, nec se saluari putet fortis. Ad aquilonẽ iuxta fluuium Eufratem victi sunt, & ruerunt. Terror. n. iste est dies iudicij, vbi pro certo est aqlo. i. frigus, & asperitas quantum ad malos, & Euphrates, qđ interpretatur frugifer. i. fęcunditas gloriæ & fęlicitas q̃tũ ad bonos. Ad aqlonẽ ergo iuxta euphratẽ. i. ad sinistrã iuxta dexterã, ad pęnam iuxta gloriã ponent fortes, i. illi qui præ cæteris cautelis, & malitijs more mugilũ sũt veloces. Amos 2. Peribit fuga à veloce, & fortis, non obtinebit virtutem.

De Salmone. Cap. 98.

1 SAlmo piscis est qui à Barbaris lastos dicit. Et est salmo dictus a saliendo. Iste. n. in arcto positus solet caudã in aere ponere, & ut euadat, in altissima saltare, quod non facit corporis læuitate, sed magis ex fortitudine, & uirtute. Iste enim contra fluuium currere, & ascendere delectatur, & à cursu tali non desistit, quousq; pascatur, & reficiatur, & cũ refectus fuerit, ad vada, & domicilia sua reuertitur, ibiq; residet, & morat, fit tñ qñq;, ꝙ qñ sic cõtra fluuiũ ascẽdit, sclusam seu aggerem in qua factum p piscando vel pro molendinis vel aliud obstaculum in flumine inuenit, & quia in interuallis seu aperturis illis sclusæ est aquæ trãsitus violẽtus, ideo vt trãseat, cauda aure imposita, vt dictũ est, fortissimè vltra trãsilit, ita ꝙ aliqñ inuentum est, ꝙ in aliquo palo sclusæ acuto sup calciatã se infigit, & sic vbi credit fortiter agere, magis perit. Violentia ẽt aquę ipsum qñq; inferius repercutiendo retrahit, & in sportulã ibi præparatã includit. Ista possent historicè allegari cõtra psumptuosos, q in fortitudine cõfidentes cõtra impetum, & cursum fluminis naturę & contra Dei ordinationẽ, vel contra potentiorum iurisdictionẽ, & super vires suas multa facere conãtur, & saltare, & alios excessus exercere gloriãtur, vnde sæpe fit, ꝙ inopinatæ mortis dispendio moriunt. Talibus igit põt dici illud Exod. 18. Stulto labore consumeris, vltra vires tuas est negotium. Fatuum est. n. cursui fluminis, & ordini rerum, impulsui fortunæ, & dispositioni Dei se opponere, & superiorũ motibus p supbiã cõtraire, multa. n. mala exinde sequunt, et mors, & infortunia incurrunt. Iõ bñ cõsulit Sapiens Eccl. 4. Noli resistere contra faciẽ potentis, nec coneris cõtra ictũ fluuij. Istud ẽt videmus in morib. vbi aliq nõ formidant aggredi fortiora se, & incõsultè nitunt actus pfectos facere, & cõtra, & supra naturã conari, quos p certo sæpe contingit ab incepto deficere, & in diaboli sportulã ruere, sicut de multis nouitijs videmus, q ĩ principio ardua aggrediunt, sed finaliter cadere, & deficere cõprobant. Bñ ergo dr̃ Eccl. 3. Altiora te ne q̃sieris. Vel si vis expone de Christo, q ppriũ vadũ. s. domiciliũ Paradisi exiuit, & vt pasceret aĩab. & eas p pdicationẽ, & saluationẽ, & de inferno liberationẽ piscaretur, contra cursum fluuij i. cõtra cursum naturæ in mũdũ p incarnationẽ venit, & calciatã pcti, & tentationũ taliter trãsilijt, ꝙ in palo Crucis corporaliter se infixit. ad Gala. 2. Cõfixus sum cruci. Et iterum p resurrectionẽ, & ascensionem ad ppriũ domiciliũ remeauit. Reuertar in domũ meã vnde exiui. Lu. 11. & Mat. 12. et Nume. 10. Vel dic ꝙ salmo est perfectus, qui proculdubio pro pastu virtutũ acquirendo, debet domum parentes, et patriã relinquere. Gen. 12. Egredere de terra tua, et de cognatione tua. Et cursui fluminis huius mũdi. s. impetui fortunæ, siue q̃tum ad fluxum scdarum rerum, siue q̃tum ad fluctus aduersarum, cum mentis cõstãtia contraire, ꝙ cum animi fortitudine tentationum, et tribulationum, violentiã transilire. Et hoc est qđ dicit Seneca de natu ralib. quest. li. 3. vbi dicit, ꝙ pcipuus est aĩus contra calamitates fortis, et contumax, luxuriæ non aduersus tm̃, sed et infestus, nec cupidus periculi, nec fugax. Et si forte tãtus sit impetus, et obstaculum huius contrarietatis, et tentationis, vt liberè transire non possit, ponat caudam in aure. i. memoriam mortis, et finis in corde. i. cogitet in cauda, et in fine rerum. i. morte, iudicio, inferno et Paradiso, tunc. n. in seipso reuertet, et cõplicabitur, et transiliendum difficilia animabit, et ad pterreundum tam aduersa, q̃ prospera munietur, et sic iste dicetur salmo, quasi saliens montes. i. quasi transiliẽs passus difficiles atq; graues. Cant. 22. Ecce iste venit saliens in montibus, et trãsiliens colles similis est dilectus meus capræ hinnuloq; ceruorum. ¶Salmo fluuialis s̃m Plin. lib. 9. in aqtania oĩbus marinis piscibus præfertur. Habet. n. carnes rubeas atq; dulces. Veruntñ super oẽs cibos isti sunt, qui citius satietatem adducunt. Iste est Christus, qui pro certo oĩbus antefert in dulcedine, et sapore, et in saltando. Ps. Quã magna multitudo dulcedinis tuę dñe, q̃ abscondisti timentibus te. Et potissimè in gloria, vbi ipse oẽs gustantes, et fruẽtes pfectissimè satiabit. Ps. Satiabor cum apperuerit gloria tua. Vel dic, ꝙ carnes salmonis sigñant delicias huius mundi, q̃ pro certo nõ habentibus sunt dulces, habẽtibus vero sunt satiatiuę, fastidiosę et graues, qa s̃m Greg. ĩ homilijs deliciæ mũdi cũ nõ habent, sunt in desiderio, cũ verò habent, sunt in fastidio. ¶Salmo sicut dr̃ ĩ libro de rerũ natura, non bñ viuit in stagno, vult. n. esse in loco vbi ad aquas niuas, et fluuiales eidẽ liber sit egressus, et sicut dñt qdã, iste parũ ualet tã in colore quã in sapore quousq; de salsedine aq̃ maris gustauerit. Talis est iustus, qa p certo sine aqua viua fluminis deuotionis, sciæ et grẽ, spũaliter nõ viuit, et si in aqua maris. i. de amaritudine mũdi tribulationũ nõ gustauerit, parũ pculdubio proficiet aut valebit, hõ. n. q mundi amaritu-

dines

dines non ex expertus, sed semper in aquis dulcibus mūdanæ prosperitatis nutritus, parum potest valere, & de vtilib. modicum cogitare. Eccl. 34. Vir in multis expertus cogitabit multa, qui autem non est expertus, pauca recognoscit. Ideo Sen. dicit, Miserum te puto, quia nunquam fuisti miser transiuisti vitam, & non inuenisti aduersarium. Miseri sunt, q̄ nimia fœlicitate torpescunt.

De Sturione siue thyrsione. Cap. 99.

1 STurio, vel s̄m Plin. torsio, sicut dicit liber rerū a barbaris dr̄ storā. Est aūt piscis in lacis, & magnis fluminib. habitans, & sine aquis fluuialib. diu viuere non valens, & sicut dicit liber rerum, & ēt Vincentius, iste piscis respectu corporis modicū hēt vētrē, & valde modica intestina, nihil. n. aut parū cibi admittit in corpore. Sola. n. aeris serena tranquilitas sufficit sibi ꝓ cibo, & inde est, ꝙ iste ore caret. illa. n. pars capitis clausa est, q̄ os occupare solet foramē tñ hēt sub gutture clausum, & cū voluerit apertū ad aeris serenitatem, & hic in lacte dr̄ diu uiuere sicut in aqua. Austro aūt flante cōtra naturā pisciū longorū dr̄ pinguescere, & flante aquilone in aquarum profundis latere. Per sturionē charissimi possunt intelligi viri sancti, & maximè confessores. Isti. n. n. nō aquas lacuales mundi diuitiarū, sed aquas fluuiales Christi scientiarum summopere dilexerunt, cibū modicū sumpserunt, & in abstinentia viuentes ventrē, & intestina. i. carnis, & ventris ingluuiē modicā habuerunt. Isti ēt ore qđ loquit̄, & comedit caruerunt inquantū. s. à cibis abstinuerunt, & in quantū inaniū verborū silentiū habuerunt, Quid plura? ꝓculdubio, quasi ꝓ maiori parte cibi sui aerē. i. spū scīm, & contēplationē, & deuotionē habuerunt, & isto spūali cibo cōtenti parū de reliquo curauerunt 1. ad Cor. 10. Bibebant aūt de spūali, cōsequēte eos petra, petra aūt erat Chrs. Ista .n. oīa debent esse in religiosis quia pro certo isti debent carere ore per taciturnitatē. Eccl. 5. Sit digitus tuus sup os tuū ne capiaris in verbo indisciplinato. Isti debent vti paucis cibis per abstinentiæ parcitatē. Matth. 11. Venit Ioannes non manducans neq; bibens. Item debent hr̄e modicū ventrē. i. deliciarū carnaliū paucitatē, & per castimoniæ restringētē puritatē. Cant. 5. Venter eius eburneus, distinctus sapphiris. Itē dēnt diligere aquā fluminis. i. sacræ scripturæ scientiā, & veritatē. Ps. flumē Dei repletū est aquis pasti cibū illorū. Et ꝓ oī cibo dēnt hr̄e, serenitatē aeris. i. diuinæ. gr̄ę sinceritatē, & cęlestis patriæ trāq̄llitatē, q. s. isti debēt uiuere cōtēplando, post mortē uero adipiscēdo p mētis plenā satietatē. ad Ro. 8 Si spū viuimus spū ambulemus. ¶Sturio hēt hepar magnū, & ventrē, paruū. Sic verè iusti debēt hr̄e parum de vētre. i. de carnis uoluptate, multū vero de hebate, vbi ē sanguinis locus. i. de charitate, & pietate. Et sicut sturio s̄m librū rerum cōtra naturā pisciū longorum austro pinguescit & aquilonem in profundo languescit, sic talib. ꝓficit auster ꝓsperitatis, q̄a. s. ipsa virtutib. pinguescūt, ea bene vtendo, ipsos aūt turbat aquilo tētationis fortis, & aduersitatis, q̄a .s. ipsos per timorē deijcit à bonis operib. retardando. ¶Sturio dulcissimū hēs hepar, & iō ꝓ dulcedine, q̄ posset fastidiū facere comedenti, vtile est ꝙ ipsum hepar felle quod ei adiacet inungat̄, vt nimia eius dulcedo fellis amaritudine temperet̄. Sturio est Chrs, qui. s. oēs conditiones habuit supradictas. Hepar eius sign̄at eius miam, q̄ est dulcissima, fel vero ipsius sign̄at eius iustitiā, q̄ est amarissima. Quid ergo, ꝓ certo hepar diuinæ mię ita est dulce, ꝙ ipsam comedentib. i. in ea confidentib. & eā cogitantib. posset forte abominationē virtutum, & cōtemptum Dei generare, quia s̄m Innocētiū. Nimia familiaritas parit contemptum, & facilitas ueniæ incentiuū tribuit delinquendi. Et ꝑ hoc necesse est vt fel suę iustitiæ sibi adiungat̄, & ꝙ cū hepate sui dulcoris ēt fel sui amari rigoris ponat̄, ut sic de ambob. temperamentū debitū cōponat, vt sic iuxta Ps. Mia & veritas obuient sibi, iustitia & pax osculentur se. Vel dic, ꝙ sturicem bonus prælatus, q̄ hepar cum felle dēt hr̄e. i. clemētiam, cum iustitia exercere, vt sic hepar pietatis felle rigoris acuatur & amaritudo iustitiæ dulcedine clementiæ temperetur. Vnde Greg. 20. moral. Rogat rigor iustitiæ mansuetudinem præsidentis, & alterū ab altero commendetur, ut nec vigor sit rigidus, nec clemētia dissoluta. ¶Sturio diu in lacte potest viuere &c. Expone sicut supra de eso, de quo dicitur simile.

De Salpha. Cap. 100.

SAlpha s̄m Isid. piscis est obscœnus, & vilis. Hic cōtra naturam natatilium, sui miraculum præbet, hic. n. nunquā decoqui potest, nisi prius fuste uel ferula fortiter uerberet̄, quod ēt dicit Pli. lib. 9. c. 18. Tales sunt multi, q̄ pro certo ita sunt in pc̄ti uilitatib. inuoluti, in malo tā fortiter indurati, qđ igne scī spūs, uel diuinæ charitatis amore decoqui nequeunt, uel conuerti, nisi prius per fortes tribulationes, infirmitates, uel aflictiones, uerberati fuerint vel attriti, sicut .n. dr̄ Eccl. 1. peruersi difficile corriguntur. Vel istud dic contra naturam seruorum, qui non nisi supplicijs emendantur. Qđ ēt de obstinatis dr̄, & proteruis. Vnde Prou. 29. Seruus verbis non potest erudiri. Et ideo dicitur Eccl. 34. quod iugum, & lorum curuant collum durum, & seruum inclinant operationes assiduæ.

Scarus idem est quod escarus. vide supra in littera. E.

De Scorpionibus maris. Cap. 101.

SCorpio maris dicitur eo, quod manum tenentis lędit, & sicut dicit liber de natura rerum, a philosophis traditur, quod si decem cancri cum manipulo ocym. i. basiliconis in uno loco maris ponantur, omnes scorpiones, maris circunuicini ibidē cōgregant̄. Per istos charissimi possum intelligere quosdā subditos dyscolos, & ꝓteruos. Isti. n. illos qui eos manu tenent. s. p̄latos, & superiores, qñ eos uolunt palpare, visitare & corrigere, solēt lędere, & appellationib. infamijs & iniurijs infestare, q̄a sicut dr̄ Prou. 9. Qui erudit derisorē, ipse sibi iniuriam facit. s. derisor, & q̄ arguit impium, generat maculā sibi supple ipse impius. Et rō, q̄a sicut dr̄ Prouer. 15. Nō amat pestilēs eum qui se corripit. Et tales ꝓculdubio vbi retrogados. i. alios malos uiderint congregatos, solent cōuenire, & una cū alijs malis congregationes, et cōspirationes facere, et alter alterum in sua malitia confouere. Ps. Congregati sunt, conuenerunt in vnum aduersus dominū & aduersus Christum eius. Sicut ad litteram videmus de cōspirantib. contra Abbates, et Episcopos, et Prælatos, q̄ congregant sibi conuenticula de sanguinib. Vnde Esa. 34. Ibi cōgregati sunt milui alter ad alterum. ¶Scorpio maris secūdū Diosc. fel habet medicinale, et præ cæteris aīalib. ualet eius fel contra albuginē oculorū. Scorpio est diabolus, fel vero eius significat amaritudinem infernalem, vel ēt malitiā vel tribulationem temporalem. Tale. n. fel. s. pręsens tribulatio sentita, uel futura damnatio considerata, solet oculum cordis clarificare, & ad præcauendum nociua clarius illustrare, quia. s. sicut dicitur Esa. 28. Vexatio dat intellectum.

De Sepia. Cap. 102.

SEpia vt ait Isidorus dicitur sic, pro eo, ꝙ interclusa sepibus capitur, habet autem atramentum nigrum, quod ei pro sanguine est, quod s̄m quasdam lucernæ intermixtum, amoto priori lumine, æthiopes videri facit. Laruas. n. facies representat, et sensum visus decipit atq; turbat. Per sepiam intelligo diabolum, per uentrem eius intelligo mundū. Sanguis uero, & atramentum significat delicias, & diuitias, quę fędant & inficiunt cor humanum, quia proculdubio si istud atramentum lucernæ cordis per nimium affectum coniungitur, tota imaginatio hominis perturbatur, intantum ꝙ qñ prior lucerna præsentis vitæ amota fuerit æthiopes. i. tortores dęmones in inferno sentiuntur, & videntur. Sap. 17. Personæ tristes apparentes timorē incutiebant. Vel dic, ꝙ istud nigrum atramentum significat infamias, & diffamationes, opinionem hominis denigrātes. Si ergo sepiæ. i. detractores atramentum falsarum diffamationum lucernæ. i. considerationi alicuius adiunxerint, ipsum pro certo taliter corrumpent, ꝙ fœdabunt, & ipsum contra alios taliter informabūt ꝙ isti qui sunt hoīes albi sibi æthiopes apparebunt. Homo .n. taliter infectus bonos esse malos iudicat, et illos qui sunt hoīes albi. i. iusti & rationabiles, nigros, infames, vt Aethiopes esse putat, dicēs illud Hie. 13. Si mutare potest Aethiops pellem suam, sic & vos poteritis bonum facere, cum didiceritis malum. ¶Sepia multos habet pedes, molles, sine, ossib. & carnosos, quibus. s. in mari natat, & quib. palis se colligat ita, ꝙ piscator extracto palo sepiam adhærentem secum leuat. Sic vere mali multos habēt pedes effectuum, qui tñ sunt

sine

sine aliqua firmitate. Prou. 21. Desideria occidunt pigrũ, tota die concupiscit, & desiderat. Isti. n. cum talib. mollib. pedibus, & affectionib. suis, palis ex industria in mari fixis. i. mundi bonis, q̃ sunt similia baculis arundineis Aegypti ꝑ auaritiam, & ineptam amicitiam adhærent, vnde fit ꝙ ipsis mediantib. piscatores dæmones, ipsos ad culpam, & miseriam secum leuant. Amos 4. Eleuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentib. Vel dic, ꝙ isti pali significant malos, quos primo diabolus in terra, & in mari. i. in diuitiis, & deliciis, vel in amaritudine hæresis vel peccati stabiliter, & fortiter infigit. Istis. n. dum sepię. i. simplices per amicitiam, & societatem incautè colligent, cum eis, & ipsis mediantib. ab istis piscatorib. capiuntur, & mox ad diuersa vitia, dein de supplicia rapiunt. Malũ est ergo malis socialiter adhærere, & bonum est ab eorum consortiis abstinere, iuxta illud Prou. 24. Ne emuleris viros malos, nec desideres esse cũ eis.

3 ¶Sepiæ cum se capiendas timuerint, solent atramentũ suũ nigrum in aquam effundere, & sic aqua obscurata, & turbata, solent se abscondere, & ne videatur, ab aduersarijs se celare. Sic mali subditi cum se à p̃latis capiendos, & puniẽdos metuunt, atramentum infamiarum contra ipsos ꝓiiciunt, & ꝑ lites, appellationes, & cõspirationes negotium ita turbant, & inficiunt, ꝙ ipsi velut absconditi, impuniti transeũt & recedunt. Vel ꝑ istud atramentũ intellige fictiones, palliationes, & allegationes malorum, & maximè vsurariorũ, & similium. Istis. n. solẽt taliter se munire, & sic mala facta sua abscondere, & celare, ꝙ oculos iudicij aliorũ solent decipere, & fallere, & illæ si à correctorib. recedere, & abire. Tales. n. sp diligunt obscuritatem, nolentes, ꝙ alii videant iniquitatem suam, quia sicut dr̃ Io. 3. Oĩs q̃ male agit, odit lucem, & non uenit ad lucẽ, vt non arguantur opera eius.

4 ¶Inter sepias mas iuuat fœminam, cum parturit, tridente vero ꝑcusso mare, fœmina fugit, ipsumq; iuuare non curat, sed insurgit potius contra eum. Vide li. de aĩalib. c. de fœmina vbi exponit. Sepia inter alios duos habet longos pedes, quib. cibũ ad os transmittit, & quib. in fluctib. velut quibusdã anchoris se stabilit atq; figit. Sic verè cum nos habeamus multos pedes. i. multos affectus, & desideria, inter cęteros tñ debẽt esse duo magni. s. affectus, & amor Dei, & proximi, qui. s. per perseuerantiã longi debent esse, vt istis mediantibus cibum diuinæ grĩæ, & gloriæ possimus acquirere, & habere, & nos fluctib. huius mundi contra motus tentationum fortiter stabilire. Amor. n. Dei, & proximi anchoræ sunt, q̃ hoĩem contra fluctus tẽtationũ, & tribulationum cõfirmãt, & stabiliũt q̃a pro certo nullus firmus in fide, & morib. efficit, nisi ĩ amore Dei, & proximi solidet. Eccl. 5. Esto firmus in via dñi.

5 ¶Secuodum platearium, os sepiæ valet ad dentes dealbãdos, si cum subtili panno lineo cum eo defricentur. Dentes sunt verba, qui tunc nigri efficiuntur, qñ per detractionem mala de aliis obloquuntur. Osse ergo sepiæ. i. Chr̃o in pãno vteri virginalis vel humanæ carnis, vel ad litteram, pannis in pręsepio inuoluto, qui. s. fuit os de ossib. nostris, & caro de carne nostra, sicut dr̃ Gen. 2. sunt per imitationem isti dẽtes fricandi, & sic eius exemplo albi esse poterunt atq; mundi.

6 ¶Ad odorem ustæ sepiæ pisces conueniunt, & ideo in vase ponitur piscatorũ. Sepia vsta igne luxuriæ est mala mulier, quia. s. pisces. i. deliciosi ad eius odorem, & infamiam cõueniunt, & ipsa mediante in dæmonum retib. se immittunt, dicentes Cant. 1. In odore vnguentorum tuorum curremus supple ad perditionem. Sepia ore concipit sicut vipera &c. expone sicut de uipera.

De Siluro. Cap. 103.

1 Silurus piscis est sicut dicit liber rerum, cui circa fętus mira est sollicitudo, postquã. n. fœmina oua peperit, masculus quinquaginta diebus ipsa custodit, & ab aduersariis defendit. Talis est bonus prælatus, qui oua. i. subditos quos fœmiaa sua. s. ecclesia sibi peperit, & dedit, debet fouere, & cõtra aduersarios spirituales, & temporales defendere, & iuuare, & vt ad quinquagesimum diem. i. ad iubileum æternæ requiei illæsi perueniant, totis debet uiribus laborare.

2 ¶Pli. lib. 9. c. 15. dicit ꝙ silurus est piscis, qui grassatur ubicunque est, oẽ animal appetens. Vnde ait, ꝙ in meno germanie flumine appetens equos innatantes sæpe demergit, & est piscis ita magnus, ꝙ captus, & exanimatus, iugis boum trahatur ad littus. Sic vere mors, & diabolus in flumine mũdi ꝓsperitatis natantes equos. i. luxuriosos appetunt, ipsosque dum non aduertunt capiunt, & subuertunt. Vel etiam dic, ꝙ equi sunt superbi, & cætera sicut supra. Vnde Ge. 49. Mordens vngulas equi &c.

De Solari pisce. Cap. 104.

Solaris est piscis, qui alio nomine dicitur barbotha, qui pro eo solaris dicitur, quia libenter in ripis ad solẽ manere perhibetur. Hic enim anguillis est similis, & hepar habet dulcissimum, & præcipue esibilitatis. Per istum possunt significari illi, qui soli iustitiæ Christo per affectum, & desiderium se exponunt, & hepar interioris voluntatis dulce, & beneuolum semper gerunt.

De Squantina. Cap. 105.

Squantina seu squatus ẽm Isid. lib. 12. est ille piscis marinus, cum cuius cute aspera ligna quamquam durissima poliuntur. Ista aurẽ cutis vocatur gallice pellis rustici. Et secundum Plin. iste est piscis longitudinis q̃nque pedum, cau dam vero habet semipedalem, qui in limo absconditus, pisces subito corripit. Cutis ergo eius est ita aspera, ꝙ exinde roduntur, & poliuntur ligna, & totus iste piscis ita durus est, ꝙ vix aliquo ferri, vel calybis acumine potest abscindi. Per istum piscem possunt significari illi, qui in limo fallaciarum adsconditi, aliis insidiantur, vt eos inuadant, & rapiãt, sicut sunt tyranni, causidici & balliui, qui sub abscõdita palliatione insidiantur simplicibus, vt inuenta occasione, ipsos pęnis afficiant attrocibus. Cutis ergo istorum. i. exterior cõuersatio est crudelis, & aspera, & ad polimentum bonorũ, & exercitium virtutis eorum, & ad corrosionem, & consumptionem superfluitatis illorum ualde apta, quia sicut dicit. Greg. Vtilitati bonorum militat uita reproborum. Isti autem proculdubio ita sunt duri, & obstinati, ꝙ nullo gladio verbi Dei per contritionem penetrantur, nullo etiam tribulationis correctionis tormento scinduntur aut emendantᷣ. Eccl. 5. Peruersi difficile corriguntur. Tales. n. tyrãni, q̃ alios fricant, rodunt, poliunt & affligunt, præ suæ mentis obstinatæ duritia uix aut nunquã scindi pęnetrari, aut corrigi pñt. Et hoc est quod de obstinato dicitur Iob 41. Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur velut malleatoris incus. Sequitur. Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantem hastam. Vel potest dici de detractoribus, & obstinatis, & insolentibus in ecclesia uel religione, qui alios verbis detractorijs fricant, & rodunt, q̃ ita indurati sunt, ꝙ nulla scissura correctionis corrigi possunt. Allega ut supra.

De Scolopendris. Cap. 106.

Scolopendræ secundum Pli. pisces sunt similes terrestribus, qui centipedes vocantur. Hi hamo deuurato, omnia intranea euomunt, donec etiam reiiciant ipsum hamũ et tandem præter ipsum hamum quicquid reiecerant, iteræ ro recipiunt et resorbent. Sic debent facere iusti, q̃a sentiẽtes se cibos cum hamo comedisse. i. diuitias cũ pc̃õ acquisiuisse totum reijciunt restituũt, et dimittunt. Vbi vero vidẽt hamũ pc̃i non esse in cibis, hoc est dictu, vbi uident, ꝙ cib. diuitiarum sine pc̃õ, et sine conscientiæ stimulo manducaneri põt, tunc ipsum libenter sorbent, et acquirunt, et pro necessitate sui, et aliorũ ipm̃ libẽter ꝓcurãt, et assumũt. Sicut. n. cib. nõ est malꝰ, sed hamus, sic tẽporalis substantia nõ est. mala, sed vitium. Eccl. 13. Bona est subũa cui non est pc̃m̃ in cõsciã. Vnde Seneca li. de paupertate dicit, ꝙ non est in rebus, vitium sed in aĩo. Vel dici potest de malis diuitibus, qui sentiẽtes aculeum, et hamum tribulationis vel infirmitatis habere, et timentes periculum mortis, cibos quos comedebant. i. diuitias quas iniustè acquisiuerant, quandoq; euomere, et restituere curant, et sic vomendo, et restituendo, etiã hamum infirmitatis, et mortis euadant tandem vero quãdo vident, ꝙ hamum reiecerunt, tunc sæpe fit, ꝙ iterũ diuitias et cibos recipiunt, et resorbent, quas antea uomuerãt. Vel etiam generaliter ista possent dici de malis religiosis, q̃ ꝓfitẽdo religionẽ, ad finẽ ꝙ hamũ peccati euadãt, solẽt cibos bonorum temporaliũ abdicare, et eijcere. Iob 20. Diuitias quas deuorabit euomet. Tãdẽ tñ arctati auaritia proprietarij fiunt, et diuitias quas reiecerant, resumũt, et si possunt, diuites

uites sursum fiunt, sicut patet de multis mendicantib. q̃ vbi mundi negocia reiecerant, præ cęteris uolunt resumere, & diuitias nituntur acquirere & habere 2. Petri. 2. Canis reuer sus ad vomitum, & sus lota in volutabro luti.

De Spongijs. Cap. 107.

SPongiæ ab Isid. li. 12. dicuntur fungiæ, & ſm Pli. istæ i ma ri nascuntur in locis abruptis, & petrosis, quib. quasi incorporatæ adhærent, & aluntur conchis vel pisce uel limo. Sicut. n. dicit idem Isid. Spongia docetur esse aïal pro eo, q̃ abrasa de lapidibus sanguinem emittit. Secundum ēt Pli. li. 9. c. 45. spongia hr̃e intellectum vr̃, quod apparet, quia vbi auelli se senserit, contracta in se, multo difficilius abstrahit. Quod quidem (vt ait) fluctu impulsæ faciunt, & euulsæ e radicibus iterum, crescunt. Putrescunt in apertis locis, sed in gurgite bene viuunt, sicut. n. dicit Isidorus ibidem, uiuentiũ in aquis, alia discurrunt, vt pisces, & beluæ, alia uero stant fixa vt ostreæ, icini, & spongiæ, & dicuntur fungiæ prout dicit, fingo fingis, & idē est quod abstergo abstergis. Charissimi p̃ spõgias intelligo humiles, pauperes & depressos, q̃ q̃uis nõcõputētur inter pisces. i. q̃uis rõne deformitatis, squaloris & paupertatis, in numero hoĩm, & ęstimatiõe mundanorũ nõ habeant (iuxta illud Es. 53.) Videmus eũ, & nõ erat aspectus, uirum dolorũ, & scientē infirmitatē, & sic à multis æstimēt p̃p simplicitatē eorum, q̃ ipsi careant uita tã grãæ q̃ fortunæ, isti tñ realiter viuere dinoscuntur, & in mari. i. in amaritudine paupertatis, & in gurgite humilitatis viuere p̃ grãm cõprobant. Isti. n. scopulis, & petris. i. Chr̃o & sanctis p̃ fiduciam immobiliter adhærent, & si diabolus ipsos p̃ pctm̃ auellere uoluerit, statim se cõtrahunt ad seipsos, & cũ Deo se fortius coniungunt, & tenent, dicentes illud Ps. Mihi adhærere Deo bonum est, & ponere in dño Deo spē meam. Et sic p̃ certo isti p̃bant sanguinē. i. humorē deuotiõis, & pietatis, intellectũ. i. sensum discretionis, fidei & sagacitatis, & crementum profectus uirtuosi operis, & bonitatis. Isti ēt, & maximè religiosi, in apto positi. i. in mundo, & aspectib. hominũ, & mundi negotijs expositi, cito moriuntur per cũlpã in gurgite tñ religionis, & claustri sepositi viuere possunt p̃ grãm. Qđ ēt de gurgite tribulationis dici põt, vbi. s. melius viuit homo vita. s. gratiæ, q̃ si extra aquã miseriæ exterius in mundi p̃speris exponat, q̃a. s. tunc solet sanguis deuotionis siccari, & ipse vita grãæ spoliari. Eze. 16. Dixi tibi cũ esses in sanguine tuo, viue. Vel si vis dic contra mundi dilectores, q̃ q̃uis sint aïalia. i. hoĩes sensu, & intellectu dotati, ipsi tñ lapidib. i. reb. insensibilib. & terrenis p̃ affectum adhęrēt, ita q̃ rectè vr̃, q̃ sensu, & intellectu carent, inquãtũ per bona op̃a non se mouent. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapis. ¶Spongia rarę, & porosæ, & bibulæ est naturę, & iõ aquã attrahit, & eã sibi incorporat atq; bibit, ipsamq; cum plena fuerit, nisi p̃ssa fuerit, non euomit vel emittit. Veruntñ si aliquantulũ prĕmitur, tota aqua ab ipsa sic exprimit, & spongia inanis remanet, & penitus vacuat. Talis est auarus, est. n. rarus p̃ incõstantiæ debilitatē, porosus per malorum affectuũ multiplicitatē, bibulus p̃ bonorum terrenorum appetitum, & cupiditatē. Isti. n. aq̃ bonorum mundi, q̃ sunt fluxibilia sicut aqua, nõ cessant attrahere, & in cõcauitatib. i. in arcis, & abditis aggregare, ipsam vero cũ ea pleni, & diuites fuerit, nolunt amplius largiri uel euomere, sed p̃ parcitatē oĩa retinere, iuxta illud Prou. 5. vbi de aquis dr̃. Habeto eas solus, & non sint alieni participes tui. Sed quid? p̃ certo Deus vidēs q̃ isti nolunt aliquid de istis aquis absorptis, & auarè acquisitis p̃ largitatem dimittere, solet eos per tribulationes vel per mortē p̃mere, & sic pro certo quicquid biberant de diuitiis euomere, & dimittere compelluntur, & ipsi nudi, & vacui de isto seculo emittuntur. Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de vētre eius extrahet eas Deus. Vel dic, q̃ spongia est pctõr, q̃ sicut dr̃ Iob 15. Bibit quasi aquã, iniquitatē, q̃. s. cũ plenus fuerit, nõ libēter dimittit, q̃a sicut dr̃ Prou. 18. Impius cum in profundum pctõrum uenerit, cõtemnit. In fine tñ aquã istam. s. peccata per confessionē euomit, q̃ñ Deus morte uel tribulationib. ipsum p̃mit, sępe tñ fit, q̃ per reciduum iterum hãc resumit, obstinati. n. nunquam volunt peccata dimittere, nisi pressi. Vel dic, q̃ mali qui actus peccatorum modo dimittere nolunt, sed continuè ea bibunt, in fine morte compulsi, ipsa dimittendo euomunt.

De Sparo & solea. Cap. 108.

SParus ſm Isi. li. 12. est piscis sic dictus, eo q̃ sparo. i. lãceæ missili assimilatur, sicut solea piscis est pro eo, q̃ soleæ sotularium aliqualiter conformatur. In quib. notare possumus, quod illorum quib. nos assimilamus, & quorũ nos moribus cõformamus nomen, & famam acquirimus, & habemus. Quod tam in bono significato verum est, q̃ in malo 1. Re. 25. Rectè uocatum est nomen eius Nabal.

De Stella. Cap. 109.

STella ſm Pli. li. 9. c. 40. piscis est in mari Oceano, fact' ad similitudinem stellę, carnem interius habens mollē, callum vero exterius ualde durum, & ſm Arist. & Pli. iste piscis igneum dr̃ habere calorem, ita vt oĩa in mari contacta adurat, & oē aïal, quod comederit, in uentre durissimum quasi panis bis coctus inuenitur. Per istam stellam intelligo mulieres, q̃ rõne ornatus superflui lucent, & rutilant sicut stellę. Istæ. n. habent virtutem vestiuam & igneam. Quicquid. n. tãgunt flamma faciunt, & incendunt, & per ardorem luxurię igne malorum desideriorum comburunt, quia pro certo, & tactus, & nutus, & aspectus, & uerba, & facta earum inflammant ad libidinem cor humanum. Vnde Eccl. 9. Propter speciem mulieris multi perierunt, & ex hoc cõcupiscentia quasi ignis ardescit. Et sic bene sequit, q̃ illa q̃ iste piscis comedit indurantur, quia pro certo quicunq; malę mulieri per amorem incorporati fuerint, per obstinationem in mentis duritiam commutantur, & ideo proprie pani bis cocto cõparantur, quia. s. hic per luxuriam, in inferno uero per miseriam decoquuntur. Et istud patet de luxuriosis, q̃ p̃ cęteris indurati, & obstinati uidentur, quod. s. ex hoc patet, quia ēt in senectute nolunt pęnitere, & dato q̃ perdant famam, animam & substantiam, nesciunt erubescere uel dolore, quia sicut dr̃. Eccl. 23. Homini fornicario. oĩs panis dulcis, non fatigabitur transgrediens usq; in fĩnē. Et pone si vis figurã Apo. 8. de stella ardente sicut facula, qui cecidit in tertiã partē aquarum, & amarę factę sint & multi homines mortui sũt ex aquis, & nomen stellę absynthium. Aquę fluxibiles significant bona mundi, quorum tertia pars sunt delicię. Stella ergo quę ardens dicitur, & amara uelut absynthium, est mala mulier. Eccl. 6. Inueni mulierem morte amariorem. Ista. n. deducit hominem ad amaritudinem paupertatis, infamię peccati, & tormenti. Ista igitur in tertiam partem aquarum. i. in delicias mundi vult semper cadere, et ibi uiuere et manere, quapropter homines aquas deliciarum suarum bibentes, per diuersa peccata moriuntur, et istam esse absynthiũ experiuntur, quia sicut de muliere dicitur Prouerbiorum. 5. Nouissime eius amara uelut absynthium, et acuta uelut gladius biceps.

De Serra maris. Cap. 110.

SErra ſm Isid. est monstrum maris are nomen habens. Habet. n. serratam cristam, qua subnatans occulte nauibus eas occulte seccat, & sic aqua subintrãte, de submersorũ carnibus se satiat atque cibat. Talis est mos, quia pro certo ista tam serra dr̃ quam serratrix. Nihil. n. est quin ab ipsa serretur secetur aut penetretur, nauibus. n. i. corporib. in mari huius uitæ fluctuantibus subnatat occulte, ipsaque oĩ die paulatim secat iuisibiliter, et secrete 1. ad Cor. 15. Quotidie morior. Sic igitur naue corporis perforata, homines moriũtur, et in mortalitatis flumine submergũtur, et ab ista serra in sepulchro comeduntur, et cõsumuntur. Ps. 48. Mors depascet eos. Vel serra est diabolus, qui occulte tentationem, et delectationem suggerendo, nos secat, et sic aqua malę complacentię uel consensus nauem uoluntatis intrante, nos p̃ peccatum submergit, et necat, et tandem in inferno deuorat atque grauat. Es. 44. Artifex lignarius extendit normam formauit illud in runcina, id est in serra. ¶Serra sicut dicit liber rerũ, est monstrum in mari, habens alas immanes, et pinnulas latissimas, quæ contra nauem uelificantem in mari, in contrarium erectis alis uelificare contendit. Quod cũ stadiis 40. Aliquando fecerit, labore uicta, alas deponit, et ad sese retrahens lassa subsistit, ipsam uero fluctus in p̃fundum ad locum suum reportare tunc temporis cõsueuit. Nauis quam spiritussanctus ducit ad portum, et quã gubernaculum

culum prouidentiæ regit per fretam est ecclesia, serra vero cum pinnulis excoriationis, & rapinæ, & cum alis præsumptionis, elationis, & superbiæ, est tyrãnus. Quid igiť, ꝓ certo sępe fit vt serra.i.aliqͣ crudelis princeps, & secularis imperator vel tyrannus inuideat naui ecclesiæ per mare huius seculi velificanti, & quia displicet sibi, ꝙ tot, & tantis vtiť libertatib. & ꝙ ita libere, & autentice tendit ad portũ, in contrariũ nitiť velificare, & ecclesiæ libertatib. obuiare, & sic solet alas superbiæ erigere, pinnulas acutæ crudelitatis extẽdere, & seisti naui opponere, & eam in cursu sui regiminis impedire. Sed qd? ꝓculdubio pro nihilo tentat hoc facere, qa necesse est nauem ecclˡiæ pręualere, teste.n.scriptura. Eccl.56. Pugnare contra dñm nõ est facile, qa ẽt sicut dř Luc.22. Christus pro Petro dř rogasse, vt non deficiat fides sua. Et ẽt ipsa nauicula Petri fluctuasse legiť, nõ perisse. Quid plura? ꝓ certo finaliter necesse est, ꝙ talis tyrannus alas superbiæ deponat, & ꝙ lassus, & fatigatus se ad se contrahat, quousq; lassum, & fatigatũ fluctus mortis ad ꝓfundũ inferni ptrahat, & deducat. Esa.33. Dum fatigatus desieris cõtemnere, cõtẽneris. Vel ista pñt dici de tyrannis paganis, qui fidẽ, & ecclˡiam extinguere voluerunt, q fatigati, & uicti nihil contra dñm potuerũt, sed in ꝓfundum inferni descẽderunt. Esa.14. Detracta est ad inferos superbia tua. Vel generaliter põt dici de præsumptuosis & crudelib. q nitunť contra fortiores, & superiores, q finaliter lassi remanent atq; uicti. Vel põt dici de tyrannis, & balliuis, q in principio faciũt cõtra naues.i.cõtra iustos q cq d pñt ipsisq; malitiis, & iniuriis obuiant, & resistunt, q finaliter lassi in morte subsistunt, & fluctus mortis ipsos in ꝓfundũ inferni deducũt. Eze.32. Dederunt timorẽ suũ in terra viuentiũ, & portauerunt ignorãtiã suã cũ his, q descenderunt. ¶Si alio mõ accipias textum, istum s.ꝙ ista serra non contra nauem, sed potius cum naue velificare contẽdat, & cum ea per mare se posse currere credat donec tandem labore victa, & fatigata subsistat, põt cõtra præsumptuosos allegari, q se maiorib. & meliorib. nitũtur æquiparare, & ex æquo cum eis contendunt currere, & se eis in gloria cõformare, ꝙ qa continuare nequeunt, necesse hñt lassi subsistere, & cessare. Istud videmus in multis tẽporaliter, q in expensis, & strenuitatib. supra vires patrimoniorũ suorũ magnis nobilib. & diuitib. se conformare nitũtur, & festa cõtinuã, & arma incautè sectanť, q cum seipsos cõsumpserit, desistere cõpelluntť. Cõtra quos Esa.16. Audiuimus superbiã Moab, superb. est valde. Superbia eius, & arrogãtia eius plusquã fortitudo eius. Videmus ẽt ista spũaliter in religione, vbi multi nouitii viriũ suarũ ignari, supra vires nitunť qñq; opa pfectionis, facere, & nauib.i.sctis se credũt æquiparare, q tñ victi, solẽt finaliter deficere, & à cępto ꝓposito vacillare. Bene ergo dř Eccl.3. Altiora tene qsieris.

De Syrenibus. Cap. 111.

1 Syrenes sm Phisologum, & Andelium sunt qdã monstra marina, q faciẽ muliebrẽ, brachia & mamillas habẽtia, ꝓceræ magnitudinis, & faciei sunt horrẽdæ, in reliquo corpore aqlis sunt similes, cũ alis & vnguib. ad laniandũ aptis. In fine vero corporis squamosas pisciũ caudas hñt, quib. natando in fluctib. se gubernãt. Visæ aũt sunt pueros inter brachia portare, q b. visis solẽt nautæ, q plurimũ formidare, & iõ eis lagenam vacuã solent proijcere vt dum cum illa luserint, possint se ab eis elongare. Et sicut dicit liber rerũ, hæc narrauerunt illi, q se vidisse asserebant. Tale monstrũ vř esse mala mulier. Ista.n.hẽt mammas blandientis delectationis, q b.s.catulos, & sequaces suos lactat, delectat & nutrit. Thr. 4. Lamiæ nudauerunt mãmas, & lactauerũt catulos suos. Ista ergo licet videať esse fęmina in prima parte.i. in principio .s.dulcis amicabilis, & benigna, est tñ aquila in sequenti, hẽt .n.alas & vngues. alæ.n.signãt suã volatilẽ voluntatem, vngues vero suã auara cupiditatẽ, & suã rapacẽ tenacitatem. Mulier.n.per varia desideria dř volare, & illos quos decipit, solet bonis furtunæ, naturæ, & grẽ rapaciter spoliare. Dan. 7. Vngues habebat ferreos &c. Ista tñ dř hře caudam piscea quia pro certo cauda.i.finis & intentio istarum principaliter, qrit aq deliciarũ, & fluxũ luxuriæ corporalis. Vel dic, ꝙ istę syrenes pñt significare iudices pcipites, & crudeles, qui volare dñr, pungere, eo ꝙ sine deliberatione solẽt rapinas, & puncturas præcipitãter, & celeriter exercere, muliebrẽ tñ.i.dulcẽ faciem, & apparentiam dñr hře, & mamillis, dulcium uerborum, & fallacium in principio dñr lactare, vt sic possint decepto melius deuorare, & de spoliis aliorũ se, & catulos.i.filios, & nepotulos enutrire. Esa.34. Ibi habuit foueã hericius, & enutriuit catulos. Quid igitur? Proculdubio nautæ.i.simplices tales solent ualde timere, & ne ab eis obruantur, pcipuè formidare. Necesse ergo, ꝙ aliquid ad luendum ipsis proiiciant.i.ꝙ aliquod munus vel enceniũ eis offerant, vt sic locum fugiendi habeant, & euadant. alias.n. si se munerib. non redimunt, submersionem, rapinã & exhæredationẽ timere pñt, qa sicut dř Michææ. Si quis non dederit in ore eorum quippiam, sanctificãt sup eũ pliũ. ¶Syrenes saltantes & ludentes significant tempestatem sm Phisol. tũc.n. maiorẽ faciunt lætitiam, qñ sentiunt tempestatem in ꝓximo futurã. Sic verè multi sunt q tunc summè lętantur, & gaudent, qñ tempestatem tribulationũ aliis venire vidẽt, contra illud Prou.24. Cum ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, quia sicut dř Prou.27. Qui in ruina lętatur alterius, nõ erit impunitus. Vel põt dici contra prædones, quorũ saltus, festa & conuiuia, signa sunt tempestatis, & rapinæ subditorum. Constat.n.ꝙ cũ multa expenderint festinando, magis & acrius solent rapere, suam paupertatẽ supplendo, dñt.n. faciamus bonum festum, quia rustici totum soluent. Nautę ergo.i.simplices debent sibi de futura tempestate, & rapina timere, qñ vidẽt tales syrenas festa, & conuiuia, & alias lætitias celebrare. Prou.14. Extrema gaudij luctꝰ occupat. Vel istud potes exponere sicut supra de auibus tit. de fulica. §.2. ¶Syrenes dulcissimè dicuntur cantare &c. vide libro de animalib. c. de syrenibus, & dic per omnia sicut ibi.

De Silla pisce. Cap. 112.

1 Scylla sicut dicit li. de natura rerum, allegans Andelinum monstrum est secundum rei veritatem habitans in illo mari quod Italiam, & Siciliam secludit, & habet pectus, et caput vt virgo, sicut syrenes, ructus vero, et hiatum oris, et dentes hẽt horribiles. Illud vero nautis, et omni generi hominum inimicum est, et in eius sanguine delectatur, in aqua difficiliter vinciť, in terra vero quasi penitus est imbelle. Vocem autem hẽt quasi musicam, et in melodia delectatur. Tale monstrum charissimi videntur esse multi, qui scilicet simul sunt crudeles, et falsi, quia videlicet ipsi faciem.i. apparentiam habent virgineam, et benignam, uocem uero dulcem melodiosam, et suauem, et tamen humani generis sunt inimici, et ad deuorandum, rapiendum, et tribulãdum nautas .i.simplices semper prompti. Nam cum sua simplicitate virginea, et cum sua voce, et locutione mellea quas ipsi ptendunt exterius, isti pro certo pleni sunt crudelitate fellea, q sub falsitate pallia sibi seruant interius. dentes.n. crudelitatis, et vnracitatis noscuntur habere, quib. nõ cessant alios, temporaliter et verbaliter rodere, et mordere. Ista patet, de diabolo, et hæretico, qui sub spẽ alicuius blandimenti, q pferunt, hoĩem ad dãnationem pertrahunt atq; ferũt. Ista patẽt de vsurariis, et aliis falsis iuudicib. officialib. et balliuis q vt decipiãt, in principio virgines esse vñr, et tñ constat, ꝙ mordere semper, et rapere machinantur. Illud patet de hypocritis, qui sunt virgines in apparentia, qui tñ sunt animarum inimici in existentia. Istud etiam patet de detractorib. q .s.in prima parte.i.in hoĩm apparentia, sunt virgines posterius vero in eorum absentia sunt pessimi. Isti ergo dum sunt in aqua mundanæ fluxibilis ꝓsperitatis, et uitæ, vix possunt ab hoĩe superari, cũ vero ad terrã.i.ad mortẽ uenerint, tũc nullius sunt valoris, quia tunc uel in se quantũ ad aĩam vel in filiis quantum ad mundum superantur, et eorum fortitudo ad nihilum deducitur. Eze.32. Dederũt fortitudinem suã in terra uiuentium, non dormierunt cum fortibus, qui descenderunt in infernum. Isti igitur poterunt in locustis figurari, quę (sicut dř Apoc.9) facies hoium, capillos mulierũ, et tñ dentes leonum, vt caudas scorpionum habuerũt, q a.s. tales sunt hoies, et mulieres in facie.i. in apparentia blandiendo, sunt tñ leones in existentia deuastando, et scorpiones posterius in absentia detrahendo, et pungendo mordaciter, et vrgẽdo. Prou.23. Ingreditur blandè, nouissime autẽ mordebit vt coluber. ¶Et nota ꝙ scylla periculũ ẽ marinũ, et sm poetas, scylla ẽt dea est maris. Sed de hoc vide alibi.s. li.8.c.11.§.18. et infra lib.15. vbi agitur de fabulis poetarum.

De

De Scincis. Cap. 113.

SCinci ẜm Isid. circa Nilum frequentissimæ sunt beluæ, q̃ crocodilis sunt similes, sed minores, & horũ carnes medicinales esse videntur, quia si quis in poculo suo carnes huius beluæ posuerit, inde veneni potentiã expellit. Isti scinci pñt mihi sigñare aliquos tã seculares q̃ religiosos, q̃ rectè i apparentia videntur esse similes crocodilis, rõne. s. alicuius familiaris vel leuis vitæ, q̃ ptendũt, veruntñ istis sunt valde minores in malitia vel errore. Dato. n. ꝙ esse videantur mali exterius in conuersatione, sunt tñ boni, & medicinales interius in intentione, & istud patet, qa ẽt vinum doctrinæ, qđ per eos transit. i. illa documenta dicta vel verba, q̃ ipsi alijs dicũt, & emittunt, proculdubio contra venenum pc̃ti remedium sunt, quia q̃uis multis insolenter, & leuiter videantur viuere, sciunt tñ vtiłr, & facere, & docere. Non oportet ergo de talib. iudicare ẜm faciem, sed ẜm peccata, iuxta illud Ioan. 7. Nolite iudicare ẜm faciem, sed rectum iudicium iudicate. ¶Sicut dicit liber rerum, scinci beluæ sunt, quæ præuident tẽpestates, & ventos, cauda. n. sua villosa obturant foramen cauernæ, à qua parte debet flare ventus, oppositum verè apertum dimittunt &c. Expone sicut libro sequenti de animalibus titu. de taxo. §. 2. vbi inuenies simile.

De Tencha. Cap. 114.

TEncha piscis est lacualis, qui luto nutritur, & aliqñ pelle nigra qñq; verò aurea coloratur. Piscis est exterius valde viscosus rectè quasi anguilla, dulcis est cibus, sed durę digestionis, & ẜm opinionem vulgi, iste coire dr̃, cum buffone. Talis est peccator, qui luteus est per auaritiam, viscosus per luxuriam, niger per infamiam, aureus tñ per curiosam vestitus apparentiam malæ digestionis, & conuersionis per obstinationem, & malitiam, & cum buffone diabolo coiens per malam amicitiam, & ab ipso concipiens pc̃m̃, & nequitiam Ps. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem.

De Trutha. Cap. 115.

TRutha ẜm librum rerũ, & ẽt sicut sensu patet est piscis, qui in fluminibus inueniuntur, qui de altis montibus oriuntur, & qui, lapideum littus hñt. Est autem salmonij similis in colore cutis ẽt in rubore, & partim in sapore carnis, sed hoc solum in æstate, quia. s. in hyeme carnes habet albas, sicut alij pisces dulcedinisq; minoris. Tales sũt boni religiosi, quia pro certo, isti in flumine religionis inueniuntur, quæ. s. fundũ, & fundamentum hẽt lapideum. s. ipsum Chr̃m, q̃ lapis, & petra dr̃ in scriptura, & ab altis montibus. i. à sc̃tis, & perfectis patribus noscitur deriuata. Isti. n. Salmoni. i. Christo pro viribus assimilantur, & q̃tum ad cutem honestæ conuersationis, quãtum etiam ad carnem interioris affectionis, ipsum pro viribus imitantur, quod tñ solum fit æstate. i. in tempore grãæ, qñ. s. abundant calor charitatis & splendor veritatis, & fructus bonitatis. Nam ĩ hyeme. i. in statu peccati, vbi frigus indeuotionis, & sterilitas virtutis, & perfectionis abundãt, ista similitudo deficere comprobatur, qa. s. sapore charitatis, & colore honestatis cessantibus, isti nõ Christo, sed alijs piscibus. s. peccatoribus, & malis etiã secularibus conformantur. Tunc. n. põt de ipsis dici illud Psal. Non est similis tui in dijs domine, & non est secundum opera tua.

De Thymalo. Cap. 116.

THymalus ẜm Isid. li. 12. ex flore, q̃ thymus dr̃ nomen habet. Nam (vt ait) cum sit colore gratus, & sapore iocund⁹, tñ sicut iste flos fragrat, & corpe odore aspirat. Tales sũt sc̃ti, q̃ exẽplo floris fragrãtissimi Iesu Chr̃i colorẽ gratæ cõuersatiõis ĩduũt, & odorẽ iocũdæ famæ ĩ aliorũ narib. diffundũt. Cant. 4. Odor vestimentorum tuorum sup oĩa aromata.

De Testudinibus. Cap. 117.

TEstudines ẜm Pli. li. 9. c. 10. mare Indicum habet ita magnas, ꝙ de testis earum homines sibi faciunt lata domicilia, atq; inter insulas maris rubri de singulis testis singula fiunt nauigia. Istud monstrum caret dentibus, acutum tñ habet rostrum, & durum, nam tanta est sibi oris duritia, ꝙ lapides cõminuat atq; frangat, & istud oua parit vsque ad centena, q̃ in terra fossa, & pectore pauita incubat noctibus fętus verò educat annuo spatio sicut ait. Charissimi ꝑ testudines pñt intelligi p̃lati, qui cutem exterioris apparentię debent per constantiæ, & patientiæ firmitatem præ cæteris, habere solidam, testeam atq; duram. Ezec. 3. Dedi frontem, tuã duriorem frontibus eorum, & faciem tuam valentiorem dẽtibus eorum, quasi silicem, & adamantem dedi faciem tuam. Quid ergo? pro certo isti debent esse tales, & tanti, ꝙ ipsi possint esse domus ad alios continendum charitatiuè, & naues ad alios deferendum sustentatiuè, quia. s. isti sicut domus subditos debent contra frigora tribulationum, cõtra pluuiam tentationum, contra latrones. i. contra impios mundiales, & cõtra feras. i. contra dæmones infernales defendere, & sicut naues ipsos ĩ mari. i. ĩ amaritudine paupertatis misericorditer sustinere, & pro ipsis spũaliter, & tp̃aliter nutriendis, merces virtutum, exemplorum, documentorum continere. Prou. 31. Facta est quasi nauis institoris, de longè portãs panem suum. Quia ꝓculdubio isti oua, & fętus. i. subditos suos debent in grãm spũaliter parere, & in terra. i. in suæ mortis memoria ꝑ humilitatẽ infossare, ipsosq; pectoraliter pauitos fouere, & personałr exemplis, doctrinis & elemosynis, educare. Esa. 34. Ibi habuit foueã hericius, & enutriuit catulos. Quid ergo? ꝓ certo isti dentibus crudelitatis rapacis, & detractionis mordacis, debent carere, qa. s. nullũ debẽt iniustẽ affligere vel mordere. Veruntñ quãtũ ad impios puniendos rostrũ oris debẽt ꝑ seuerã locutionẽ ita fortẽ & durum hr̃e, ꝙ lapides. i. lapideos pc̃tõres possint cõfringere vel domare, & rigore iustitiæ castigare, vt sic de ipsis dicat̃. illud 3. Reg. 19. Ecce dñs trãsit, & spũs grandis, & fortis, subuertens mõtes, & cõterens petras ante dñm. Vel ꝑ dentes possunt intelligi verba mordacia, qa ꝓ certo sæpe fit, ꝙ dato, ꝙ hõ p̃latus vel iudex careat hmõi dentib. s. iniuriosis sermonibus nõ eo min⁹ solet ꝓteruos corrigere, & frãgere, & lapideos hoĩes castigare. Vel põt allegari, ꝙ plus ꝓficit qñq; rostrum durũ. i. dura, & seuera reprehensio, q̃ dẽtes acuti. i. q̃ mordax & crudelis punitio, qa sicut dr̃ Prouer. 17. Plus ꝓficit correctio apud prudẽtes, q̃ cẽtũ plagæ apud stultũ. Et hoc qa prudens verborũ correctionibus emendat̃, stultus verò plagarũ ictibus indurat̃. Vel istud põt allegari de diuitibus, qui recte apud mũdanos domus, & naues. i. magni, & notabiles reputantur, q̃ pro certo fętus, & filios suos, solent in terra. i. in aure terrenorũ sepelire, & ipsos vltra debitũ diligere, & fouere. ¶Testudo cũ vxore sua cohabitat carnaliter pecorum more. Verũtñ vxor sua nõ libẽter patit̃ copulã, quousq; masculus ea auersa ori eius festucã imponit. Istud põt intelligi, de bonis mulieribus, q̃ copulã carnis ẽt cũ ꝓprijs viris dẽnt difficiliter, & cũ quadam displicẽtia sustinere, maxmè qñ vidẽt eos bestiarũ, & pecudũ more effrenari, & carnaliter motos esse, & solũ ꝑꝑ festucã, q̃ habent in ore. i. ꝑꝑ frenũ legis diuinæ, q̃ hoc ꝓcepit, se debent bonæ mulieres in talib. exercere, vt. s. non ex libidine, sed ex iustitia moueãtur, iuxta illud 1. ad Cori. 7. Vxori vir debitum reddat, similiter, & vxor viro. Aduertens ad illa, quæ dixit Angelus Thobiæ, Thobiæ 6. ꝙ. s. in illis, qui coniugium ita suscipiunt, ꝙ à se Deũ excludant, & suæ libidini ita vacent sicut equus, & mulus, potestatem habet dæmonium sup illos. Vel põt dici contra malas mulieres, quæ nõ patiunt̃ libidinẽ à ꝓcis suis, nisi ẽt festucã donorũ, & munerũ recipiãt ab eisdẽ. ¶Testudines marinæ, intm̃ diligũt liberè respirare, ꝙ sursum ĩ aq̃ superficie volũt quasi cõtinuè supernatare, & sic fit, ꝙ dũ testudo nõ aduertit & respirando aerẽ delectatur, testa eius à sole taliter siccat̃ & indurat̃, ꝙ se submergere vel in aqua ꝓfundare impedit̃ & inuita supernatare compellit̃, & sic piscatorũ manib. exponitur deprædãda, sicut dicit Pli. li. 9. c. 10. Reuera sic vr̃ hodie de multis ecclesiasticis, & religiosis, constat. n. ꝙ isti sunt positi in mari pœnitẽtiæ, vt in aq̃s deuotionis, & gratiæ balneent̃, & per humilitatẽ inferius ꝓfundent̃. Sed qđ? Pro certo hodie ita appetũt fatuæ testudines. i. fatui religiosi, & clerici libere respirare, & ita glorianẽ sursum ad auras mũdani fauoris ascendere, & se mũdi negotijs ĩplicare, et ita abhorrẽt in statu religionis manere, et in profundo statu humilitatis iacere, ꝙ proculdubio sursum in patulo in statu alicuius eminẽtiæ glorianẽ ascendere, et in officijs, et dignitatib. vel in mũdi fauoribus vel in curijs principũ vel in executionib. mortuorũ vel ĩ alijs administratiõib. terrenorũ delectanẽ et

appetũt pſidere,ſicut ad litterã patet ẽt de mẽdicãtib:ꝙ qua ſi vident mare religionis dimittere,& extra quaſi ex toto ad ſeculi negotia ſe transferre. Eſa.23. Exi terrã tuam filia maris,nõ eſt cingulum vltra tibi.Ac ſi diceret, iſti cingulũ obedientiæ dimittunt,& rumpũt,& de mari religionis ad mũdũ exeunt,& accedũt.Quid plura?Proculdubio ibi ſui ipſius taliter obliuiſcuntur,ꝙ à ſole,mundanę proſperitatis,& ardore cõcupiſcentiarum ibi à humore deuotionis ſiccantur,& per obſtinationem , & malam cõſuetudinẽ taľr indurant ꝙ ſe in mari religionis profundare amplius ĩpediunt,imo quaſi ſeculares effecti, ẽt cõtra voluntatẽ rõnis ſurſum ſup mũdana ſupernatare,& euagari,& mentaľr, & pſonaľr dinoſcunt,& ſic ꝑ cõſequens ipſis piſcatoribus infernalib.exponũtur.Qđ potiſſimẽ patet de apoſtatis,ꝗ libere aſpirare volentes,libertatem plus debito diligẽtes,mare religionis abhorentes,exterius ſicut ſeculares vagãtur, ita indurati ĩ malo,ꝙ amplius redire dedignantur. Marc.13. Qui ſupra rectũ eſt,non deſcendat in domum 4 .Reg.1.Delectulo ſuper quẽ aſcendiſti nõ deſcẽdes, ſed morte morieris.¶Teſtudo maris faciliter capitur,qñ primitus inuerſatur, rõne.n.duræ & latæ teſtæ nõ ſe põt faciľr releuare , ſeu iterum reuerſare.ſ.cu tigitur liber rerum, teſtudines de nocte exeundo ad terram depaſcuntur, & ſatiantur, & tandem redeũtes ad aq̃, ſuper aquam dormiunt fluctuando.Tunc ergo duo piſcatores natando ſeu nauigando accedunt , qui ipſam inuerſant,&quiẽt pedem ſuum firme ligant,& ſic eã inuerſam,& ſupinã ad littus trahũt.Chariſſimi tunc hõ ſpũaliter inuerſatur,qñ errans in fide,contra Deũ ſupinatur, & fidei eius repugnãt,& ſibi mentaľr aduerſatur,vel qñ ꝑ deſperationem à ſtatu ſpei retrouertitur,& per obſtinationem contra dñm voluntarie aduerſatur.Pſ.Auertantur retrorſum, & confundantur . Ex quo.n.hõ à ſtatu fidei per hæreſim auerſus fuerit,& euulſus, vix aũt nunq̃ põt reſurgere, nec ſe à ſua pfidia releuare.Hie. 8.Qui auerſus eſt nõ reuertet.Quid igitur? Proculdubio qñ hõ in terra diuitijs ſatiatus fuerit,& in aqua deliciarum ſupernatando dormierit,& quieuerit, tũc adſunt piſcatores, qui ipſum per hereſim vel per deſperationem inuerſant, & ipſum cõtra Deũ, & Paradiſum per obſtinationẽ ſupinãt,& vinculo malæ cõſuetudinis ipſum alligãt,& ſic cũ ꝓp duritiẽ cutis .i. mẽtis reſurgere nõ valeant, ad littus inferni ꝓ libito ipſum portant,exemplo mortui,qui auerſus ad tumulum trahitur, & ſupinus in tumulo ſepelit.Vñ de talib.põt dici illud Dan. 13.Euerterunt ſenſum ſuum,& declinauerunt oculos ſuos vt non viderent cœlum , neque recordarentur iudiciorũ iuſtorum. Vel dic,ꝙ inuerſatio iſta eſt mors , quia ẽt mortui inuerſi ſepeliuntur,quia pro certo mali qui mõ vinci nequeunt,tunc ſaltem ſuperabuntur,qñ per duos nautas .ſ.per Dei occultam ordinationem vitam limitantem , & ꝑ caſum vel infirmitatem.corpus affligentẽ,per mortẽ inuerſabuntur, & per alium nautam.ſ. diabolum ligabunt , & ad littus inferni trahentur,& de mari fluctuoſæ vitæ, & proſperitatis extrahentur. Ezech.29.Extraham te de medio fluminum tuorum. Vide ad hoc figuram ſupra de luligine.

De Teſteo Piſce. Cap. 118.

Teſteum ſm Ariſt.aĩal eſt in mari arabico,quod ꝑp duritiam teſtæ ſuę,pro eo ꝙ fumi euaporare non pñt,aliquotiens infirmatur,& calore intrinſeco inflãmatur . Vadit igitur ad aquam dulcem & potat, & in ipſa aliquandiu habitat,& ſic cutis eius ſubtiliatur,& ſudore exeunte ſanatur. Sic vẽrẽ ſi propter duritiam mentis noſtræ, corporis, cordis & odoris clauſi, mali vapores vitiorũ à nobis per cõfeſſionem non exiuerunt cõpetẽter, ꝑp ꝙ calore concupiſcẽtiæ generato moraliter fuerimus infirmati. reſtat, ꝙ aquam dulcem deuotionis,& compaſſionis bibamus, & ꝙ in aqua lachrymoſæ confeſſionis, & compunctionis nos corporaliter balneemus , vt ſic dura cute voluntatis noſtræ abſtinatæ madefactę,ſanitatem animæ reportemus 4.Reg.15.Vade lauare ſepties in Iordane,& recipiet ſanitatem caro tua.

De Tortuca Maris. Cap. 119.

Ortuca maris,barcora teſtudo, & teſteum animal, videntur ſupponere pro eodem,& etiã magiſter de proprietatib. rerum de prædictis non facit ſpeciales titulos.Verũtñ quia liber de natura rerum ponit diuerſos titulos de eiſdem ideo ego poſui ſub diuerſis.Dicit ergo ꝙ tortuca marina eſt bẽlua ingens ſimilis tortucæ terreſtri, ſed eius quantitatem in infinitum excedens.Octo.n.cubitos habet in longitudine,latitudo verò eius quattuor eſt cubitorum.ſcutum habet teſteum,triãgulare,quinq; cubitorũ . Crura habet lõga,digitos magnos ſicut leo, fortitudine,& audacia eſt mirabliis tres.n. hoĩes iuadeť nõ formidat. Iſta pñt exponi in bono,& ſic per tortucam intelligam virum iuſtum,mari pænitentiæ deditum, & ad tolerandum aduerſa oĩa induratum. Iſte.n.dẽt habere octo.cubitos.i.octo beatitudines, ſcutum ẽt teſteum conſtantiæ,& fortitudinis,debet habere,qđ tres virtutes theologicæ.ſ.fides,ſpes,charitas, debent triangulare,& qđ quinq; cobitorum debet eſſe , inquantum dẽt contra quinq; ſenſum illecebras ꝑualere, ſic igitur armatus vnguibus iuſtæ correctionis,& ſcuto fortitudinis,& perfectionis,tres viros.ſ.ſuperbos, auaros,& luxurioſos, vel tres viros.ſ.mundum, diabolum & corpus proprium non timebit inuadere, ipſoſq; poterit ſuperare.Pſ. Scuto circundabit te veritas eius, non timebis à timore nocturno . & ad Ephe.6. Sumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis, oĩa tela nequiſſima ignea extinguere,& galeã ſalutis aſſumite , & gladium ſpũs quod eſt verbũ Dei.Vel pñt dici de fatuis,& ꝑteruis,qui qñ ſcuto,& armis alijs ſunt cir cuncincti , ad mala oĩa ſunt audaces.Vel per ſcutum intelligo obſtinationem mentis,& duritiam voluntatis,qđ.ſ.triãgulare dr̃ ꝑ eo ꝙ à trib.peſſimis vitijs fabricatur,quæ ſunt falſitas, crudelitas , cupiditas.Ex iſtis.n.tribus conſtãt ſcutũ,iniquitatis malorũ.iſti.n.hñt falſitatem vt decipiãt,crudelitatem vt diripiant, cupiditatẽ & accipiunt.Tali ergo , ſcuto ſic triangulato armati ſolent audacter tres viros.i. vniuerſitatem bonorum (qui per tres viros,Neb,Daniel,intelliguntur Ezec.14.)Prælato.ſ.continẽtes,& coniungatos ſolent inuadere , & eos multipľr infeſtare.Vñ talib.dr̃ Iob 41,in perſona Behemoth, ꝙ corpus eius quaſi ſcuta fuſilia &c. Vel per iſtam beluam intelligo incorrigibiles,& obſtinatos , qui ita duri ſunt contra veritatem, & contra iuſtitiã ſcutati,ꝙ nulla correctionis ſagitta pñt penetrari,ꝗ primo alioſ verbis,& iniurijs non timent inuadere, & eis temerariẽ contraire. Eſa.48.Scio.n.ꝗa durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua,& frons tua ærea.¶Tortuca maris ſi inuerſatur, vires perdit,ſe.n.vix põt reuelare.Sic tales cum,mors eos inuerſauerit,nil valebunt,cum amplius à vitijs non reſurgant. Vel expone ſicut ſupra de teſtudine, vbi eſt ſimile. Vide lib.animalibus.cap.de tortuca.

De Thyno. Cap. 120.

Thynus monſtrum eſt marinum caudam hñs latitudinis duorum cubitorum,qđ in mari fœticãt,& non alibi, ꝙ iſtud taľr impinguat vt dehiſcat, & vltra bienium raro viuit, vt dicit Pli.li.9.c.15. Scđm verò Alber.beſtiæ ſunt in Aethiopia quæ colore fuſco binas hñt mamillas, quibus lactant catulos.Pli.verò li.9.c.3.ait thynnorũ tantã multitudinẽ in mari indico claſſi Alexãdri magni obuiam fuiſſe,vt claſſis ecõtra aciẽ direxerit, cũ alias nõ eſſet ſparſis euadere, thynnorum multitudine obuiante.Tales ſunt multi, qui caudam.i. ſpem futuræ vitæ hñt latã ; & hoc binorũ cubitorũ.ꝗa.ſ. bis credunt viuere,diu.ſ.in hoc ſeculo,& futuro ; & inde eſt,ꝙ duas mammas habere dicuntur, inquantum ſpe proſperitatis,& futuræ lactantur, & delectãtur, & iõ pro certo fœtus ſuos.i.deſideria ſua,voluntatem & propoſitum, ſolẽt in mari.i.in mundo,& mũdiali amore parere,& nutrire , & ſe ibi taliter diuitijs,& delicijs inpinguare,ꝙ vitam grẽ continuare nequeunt aut ſeruare.Quod ẽt de tpali vita verum,eſt;ꝗa pro certo,qui vltra modum corporaľr delicijs impinguantur,& quorum mentes carnalitatibus cumulantur , & quorum ſtatus proſperitatibus augmentatur , vita tam tpali,ꝗ ſpũali, & æterna faciľr ſpoliãt, figurati Agag pinguiſſimo, ꝗ à Samuele eſt occiſus 1.Reg.15. Quia pro certo illi,ꝗ prædictis pinguedinibus impinguantur mortem reportare ſæpius promerẽtur.Iõ dr̃ 1.ad Timo.5. Vidua in delicijs viuẽs mortua eſt.Iſti ẽt contra claſſem Alexandri.i. contra ſtatum bonorum ſe congregant,& ei obuiant,& repugnant,quare ẽt neceſſe,eſt vt cõtra ipſi boni,cõtra eos ſe colligant,cõſiderent atq; iungant,vt eorum impetum ſecurius fugiant,& euadant primo Mach.5.Congregatæ ſunt gẽtes,vt dimicẽt contra,nos.¶Thynus ꝓcedens ad terram, vt paſcat, dextera ſolet

solet ripa ĩtrare, & leua exire. Quod accidit ẜm Pli. li. 9. c. 15. quia dextero oculo melius creditur videre q̃ sinistro, natura tñ vtroq; oculo habẽte. Et sic ergo supponitur ꝙ semper vult oculum imponere versus partem illam ad q̃ tendit. Sic mali modo procedentes ad pastus bonorum tꝑalium acquirendos, dextera prosperitatis solent ad terram. i. ad terrena intrare, sed proculdubio sinistra aduersitatis exinde ꝑ mortem solent recedere, & exire, quia pro certo illi qui nũc ad terrena intrãt prosperè, & quietè, finaliter inde sinistrè exient, & molestè. quod bene figuratur Ezec. 50. vbi dr̃ ꝙ ille q̃ per portam meridionalem in solemnitatem ingrediebatur per portam aquilonarem egredi iubebatur. Meridies. n. prosperitatem, Aquilo frigidus aduersitatem designat, ad denotãdum, ꝙ illi qui ad mundana prosperũ habẽt ingressum. s. diuites, in fine sinistram aquilonarem, & aduersum habebũt egressum, quia sicut dr̃ Prou. 14. Extrema gaudij luctus occupat. ¶Thynnus ẜm Plin. belua est marina, quæ curiositate videndi vela nauium agitari vẽto, naues persequitur, & intm̃ stupore efficitur, vt tridente percutiatur absq; eo ꝙ moueatur. Simile videmus multis accidere, & maximè curiosis, & religiosis, & iuuenculis mulierib. Isti. n. valde appetunt videre vela nauium volare, i. mundi ludos, solatia, ludibria, pompas, choreas, & similia celebrari. Sed quid? pro certo dato, ꝙ in principio non intendant aliquid mali, ita tñ stupore delectatione, & admiratione, & cõplacentia afficiuntur, & tenẽtur, ꝙ vbi non aduertunt, à natura diabolo tridente tẽtationis triplicis concupiscentiæ. s. superbiæ, luxuriæ, & auaritiæ percutiuntur, & sic per pc̃m spiritualiter occiduntur. Cuius figuram habemus in Dina virgine, quæ volens videre mulieres regionis Sichimorũ egressa, vbi à Sichem filio Emor est corrupta, quia verè mulier iuuenis curiosa facta, & mores aliorum videre sollicita, corruptionem pc̃i solet faciliter reportare. ideo benè consulit Eccle. 3. vbi dr̃. In superuacuis rebus noli scrutari multipl̃r, & ĩ pluribus operibus eius nõ eris. Sequitur. Multos. n. supplantauit suspitio illorum, & in vanitate detinuit sensus eorum. ¶Secũdum Soli. thynni sunt beluæ quæ in ponto solũ (quod est mare cæteris dulcius) inueniuntur, qui flumina intrãt dextera, & ea exeunt leua. Sic tales, qui in dulcedine deliciarum volunt viuere, flumina statuum, & beneficiorum, & diuitiarum mundialium, quæ dicuntur flumina, quia fluunt, dextera prosperitate adipiscuntur, sed sinistra aduersitatis per mortem exinde egredi compelluntur, &c. dic vt supra. eo. §. 2.

De Tomo seu Tonio. Cap. 121.

TOmus seu tonius piscis est magnus, sicut porcus marinus, qui circa massiliã in abundantia reperitur. Iste sup omnes pisces magis iners, & timidus fertur esse, non potest. n. ita modicum obicem inuenire, quin continuo retrocedat, & inde est ꝙ in reti captus, nullam prorsus adhibet diligentiam exeundi, solũ obstaculũ retis timens. Vnde q̃nque inuoluuntur centum in vno reti, & ibi quãdiu piscatori placuerit, siue alio vinculo detinentur, & in aqua existẽtes sicut in armento temporib. distinguuntur. Veruntñ q̃n delphinus aliq̃n cum talib. in eodem reti capitur, tunc statim ipse rete rumpit, & alij post sequuntur, & sic illi qui multi imbecilles exitum aggredi non audebant, vnius delphini fortitudine, & audacia liberantur. Ista. n. inueni in libris, sed audiui ab illis, qui mare massilicum frequentauerant. Ista pñt allegari narratiuè, q̃ũo vna bona persona proficit in cõitate vna, sæpe. n. fit ꝙ vbi vna magna congregatio exire aliquod periculum nesciebat, vnus bonus, & sapiens exit, & dat exemplũ, & viã alijs exeundi, & ista in tꝑalib. & politicis, & moralib. & theologicis, quotidie videmus, quia sicut dr̃ Eccle. 16. Ab vno sensato habitabĩt ciuitas, & à multis fatuis derelinquetur. Ista potissimè apparent in moralib. vbi multi sunt ita imbecilles, ꝙ omnem obicem tentationis vel tribulationis solent timere, & statim à via virtutum retrocedere, & infra rete diaboli se ligare, & sine quocunque conatu pœnitentiæ in piscatorum infernaliũ dominio totaliter remanere, nisi fortè fit ibi aliquis delphinus. i. aliquis prudẽs homo, qui rupto reti diaboli exeat, vt eius exemplis, & monitis possint alij se saluare. Eccle. 9. Rex magnus vallauit ciuitatem, & munitiones extruxit per girum, & inuentus est in ea vir pauper, & sapiens, qui liberauit vrbem per sapientiam suam. Vel ista pñt dici de bonis, qui in reti religionis, & Dei mandatorũ, & in dñio prælatorum manent pacificè, & quiete, & timẽt impingere in obicem pc̃orum. Veruntñ q̃n est ibi unus malus delphinus qui rete rumpit, mãdata frãgit, vel religionem exit, tũc malo exemplo suo aliorum multitudinem secum trahit. Figuratus in dracone. Apo. 12. cuius cauda. i. cuius exemplũ sequela trahebat post se tertiam partem stellarum. quia breuiter per vnum malum q̃nq; damnãtur multi, & econuerso, per vnum bonum saluantur aliquotiens multi mali. Vnde ad Ro. 5. Sicut per inobedientiã vnius hoĩs pc̃ores constituti multi ita, per vnius obedientiam iusti constituentur multi. Vel ista pñt dici de sanctis patrib. qui in reti inferni detenti, & à morte oẽs ligati, nullam habebant potentiam euadẽdi, veruntñ delphinus Christus, qui cum eisdẽ fuit mortuus, & captus rete mortis, & inferni resurgẽdo rupit, & sic alios miseros secum duxit, quia breuiter sicut oẽs per vnum. s. Adam facti fuerunt transgressores, ita oẽs per vnum. s. Christum facti sunt peccati, & inferni egressores. vñ ad Ro. 5. Si. n. vnius hoĩs pc̃õ multi mortui sunt, multo magis vnius hoĩs Christi gr̃a in plures abundauit. ¶Tonij ita sunt simplices pisces, ꝙ vbi piscator eorum congregationem inuenerit, statim pisciculos qui sarde. dñr pro pabulo eis proijcit, qui statim more porcorum, qui cum glandib. trahuntur post pastorem, ipsum piscatorem sequuntur, & eis sequentibus et alij adiunguntur, & sic q̃nq; per duas dietas vsq; ad portus supercilia ducũtur, vbi cum reti te͂ui de ripa ad ripam, vel de rupe ad oppositum protenso dapti, ineuasibiliter retinentur, ibiq; sicut in carcere q̃diu piscatoribus placuerit reseruanĩ. Tales sunt mali, qui sardella mundi delectabilium piscatorum sequuntur, & eorũ exẽplis ẽt alij aggregãtur, quousq; in gurgitem inferni ab eis concludantur, vbi necessario, & perpetuo pro rete mortis ineuasibiliter detinẽtur. Prou. 7. Statim eam sequitur quasi bos ductus ad victimã, & nescit ꝙ ad vincula stultus trahatur. Vel dic, ꝙ fatui tracti delectabilib. sequuntur diabolum vel mundi ludibria, & non cauent ꝙ gurgitem peccati intrent, & ꝙ reti malę consuetudinis se inuoluant, & quòd necessario ibi restent. Allega vt supra.

De Torpedine. Cap. 122.

TOrpedo ẜm Isido. lib. 12. & Plin. lib. 9. ca. 42. Piscis est sic dictus eo ꝙ quicquid tangit facit obstupescere, & torpere, & in sensu, & motu deficere, & languere, & hoc non solum cum tangitur, imo etiam cum ei appropinquatur. Nã dato ꝙ in luto lateat, pisces tamen desuper securè natantes solet stupefacere, & subito corripere, & mordere. Si quis etiam mediante virga vel hasta torpedinem tetigerit, brachia tãgentis quanquam fortissima subito obstupescũt, & torpent. Quid plura? tanta est vis torpedinis (vt aiunt) vt etiam aura desuper eam transiens, torpore inficiat cor humanum, nec est ita velox aĩal (vt dicunt) quin pedes eius subito tractu torpedinis alligentur, sicut dicit idem Plin. lib. 3. ca. 1. Quod etiam à quodam abbate, qui se asserebat vidisse in pictauia, audiui. Charissimi ꝓ certo talis torpedo vr̃ esse mors, ipsa. n. torpedo dici potest, pro eo ꝙ torpidè, & tardè videatur venire. Veruntamẽ ista est tantæ fortitudinis, & virtutis quòd omnem creaturam quam tãgit facit obstupescere, & torpere, & motu, & sensu deficere, & carere. Non valent. n. mundi deliciæ natantibus, non valet virga ꝑsidib. non valet hasta militibus, nõ ualet cursus, uelocibus omnis enim tactus ab ista immobilis efficitur, & insensibilis, & stupidus cõgelatur, et sua omnis uelocitas alligatur. Amos. 2. Peribit fuga à ueloce. Nec mirum, quia etiam ipsa aura ab ipsa flans, et ueniens, i. ipsa fama ipsius mortis cum benè cõsideratur, et profundè, solet hominem turbare, et præ stupore, et extasi congelare. Deute. 28. Stupebis ad terrorem eorum q̃ uidebũt oculi tui. Vel si uis pone de muliere, cuius tactus, et habitatio, fama, auditus, et consideratio facit hominem stupidum, insensibilem, inaduertentem, et tutum, sicut supra de narce, et sicut secundum Plinium libro. 9. capit. 42. ubi supra. Iecori torpedinis teneritas nulla præfertur. Sic uerè iecori, et affectioni mulieris nulla dulcedo uel tepitudo coæquatur, quando, s. fatuus animus ab ea decipitur, et fraudatur. Quod bene patet in luxuriosis, qui auri mulierum nihil præferunt. Vnde Prouerb. 5. Fauus distillans labia meretricis &c.

De Trebio. vide Pli.li.9.c.25.non enim intellexit auctor. Cap. 123.

1 TRebius ſm Pli.piſcis eſt pedalis longitudinis, qui tñ inuenit pinguedinis quinq; digitorũ (vt ait.) Et iſtius tanta eſt virtus ſm ipſum, ꝙ pars eius aſſata, & certo ſale ſalita, quicquid in altiſſimos puteos ceciderit, fluctuare facit, & extrahit applicata. Tales sũt viri humiles benigni, pingues, & dulces, qui maximæ ſunt virtutis. Nam qñ applicant alicui puteo profundo.i.alicui obſtinato peccatori, quicquid procul dubio.i.quodcũq; pctm̃ in profundum ſuæ conſcientiæ per obſtinationem intrauerit, ſciunt facere enatare. & per confeſſionem caute extrahere. & facere confitendo exteriꝰ fluctuare. Quod quidem faciunt dum ipſum ſciunt dulciter tractare, & ſagaciter ĩducere, & mouere. Figura de Heliſeo. 4.Re.6. vbi ferrum quod in fundo aquæ lucebat, ligno appoſito ſupnatare fecit, & exteriꝰ extraxit, & eiecit qa ꝓ certo Heliſeus.i. prudens ꝓdicator cõfeſſor vel corrector ſcit lignũ.i.exẽpla de ligno crucis & de paſſionis memoria apponere, & ſic facit ferrum.i. pctĩ duritiã à profundis cordibus per cõfeſſionẽ ſupergredi, & exire. Vel dic ꝙ iſte piſcis pinguis, & aſſatus eſt Xps, dulcis, et benignꝰ, et tñ in veru crucis poſitus, et exuſtus. Iſte ergo cõſideratus deuotè, et menti obſtinatæ applicatus diſcretè facit per cõfeſſionẽ ſupernatare pctã, et ipſa emittere ꝑpetrata. Figuratus in Heliſeo cũ ligno &c. Sicut ſupra, quia.ſ.Heliſeus cũ ligno .i. Xps in cruce cõſideratus, facit natare de cordib. ferrum culpę. Vel dic ꝙ iſte applicatꝰ profundo puteo inferni exinde fecit exire, & natare, & egredi ſanctos patres, qui ibi à mũdi origine latitabant. Qđ petens Dauid dicebat in Pſ. Nõ me demergat tẽpeſtas aquæ, neq; abſorbeat me ꝓfundũ, & non vrgeat ſup me puteus os ſuũ.

2 ¶Trebius piſcis eſt q in ęſtate eſt niger, in hyeme verò cupidꝰ. Sic verè fit ꝙ hõ in ęſtate mũdanę ꝓſperitatis habitans, fit per pctã niger, & vilis, q tñ in hyeme aduerſitatis, & paupꝛtatis fit mũdus, cãdidus, impollutus. Thre. 4. Candidi facti ſunt Nazarei eius.

3 ¶Solus trebius ſm Pli. ex alga nidũ facit &c. Vř iſte piſcis eſſe phycis quãtum ad hoc, & quantũ ad coloris mutationem: vide ſupra in littera F.

4 ¶Trebius dř à terendo, habet.n.roſtrum duriſſimũ, cum quo naues terebrat, & perforat, quod benè videtur inuenire Pli. li.32.c.2.& eſt piſcis in oceano, &c. Vide ſimile ſupra in littera G.de gladio, & expone ſicutibi.

De Tritone. Cap. 124.

1 TRiton dř eſſe piſcis q in ore habet fiſtulã quaſi tubam, ita ꝙ per maria tubicinando nauigat, ꝓꝑ qđ populus maris tubicinẽ ipſum vocat. Iſte igitur antiquus inter Deos maris fuit cõputatus, & pictus cũ tuba à gentib. veneratus. Vñ ẽt poetæ finxerant miſerũ tubicinẽ q in mari ſubmerſus eſt, à tritone fuiſſe ſubmerſum pro eo ꝙ dum tubicinabat, ipſius tritonis officiũ exercebat. Ad oĩa aũt iſta alludit. Plin. li.naturalis hiſtoriæ mundi 9. c. 5. vbi dicit ꝙ olypponenſiũ legatio ꝓꝑ hoc ex certa ſcĩa ſibi miſſa, nũciauit Tiberio prĩcipi in quodã ſpecu auditum viſumq; tritonẽ, concha canẽtem, quia noſcitur forma.i. in illa figura qua antiquitus pingebatur. Tales debent eſſe prælati, & ꝓdicatores, qa ꝓ certo iſti dẽnt in ore tubam ꝓdicationis habere, & ꝑ mare huius ſeculi ꝓdicationis tubicinium exercere. Figurati in Angelis habẽtib. tubas. Apo.9. et c. Iſti ẽt per vitæ ſanctitatẽ, & excellentiam in iſto mari dẽnt eſſe dij. Pſ. Ego dixi, dij eſtis. Et illos qui ſuum vſurpant officium, ſ. hæreticos, & falſos predicatores, & hypocritas debẽt ſubmergere.i. deponere & deprimere & ꝓdicationis officiũ denegare. Iſtis ergo dř Oſeæ. 8. In gutture tuo ſit tuba ſicut aquila ſuper domum dñi. Vel dic ꝙ talis ẽ Chriſtus, qui maris huius ſeculi ꝓdicando fuit Tubicen, & eſt Deus. Tubam.n. prædicationis in ore habuit, quia pctõres de vitijs excitauit. Igitur iſte videns alios tubicines.ſ.falſos, & malos prædicatores, ſuũ officiũ vſurpare, & turpis queſtus vel vanæ laudis grẽ prædicare cõtra ipſos indignatur, & in profundum inferni eos demergit, & ꝑ dãnationem æternam ipſos deſtruit, & confundit. de iſtis ergo dř illud Pſ. Peccatori aũt dicit Deus, Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum. Tu vero odiſti diſciplinã, & ꝓiciſti ſermones meos retrorſum, ſi videbas furẽ, currebas cũ eo &c. Vel dic ꝙ maris huius ſeculi tubicines ſunt magniloqui, & adulatores, qui pro certo dij maris dñr, quia.ſ.in huius mundi pelago à platis, & principibus tales ſicut dij adorantur, & tanquam dij in hoc ſeculo dñantur. Iſti ẽt alijs tubicinib.i.alijs ſuis imitatorib. adulatorib. ſolẽt inuidere, & eorum ſubmerſionem, & caſum pro virib. procurare. Vel dic ꝙ tales ſunt ioculatores diuitum, & regum, qui cum inſtrumentis muſicis, vel cũ verbis exclamatorijs, ſolent in aurib. diuitum tucinare, facta eorũ commendare, & ſic ſolẽt eos diuites, & fatui nobiles ſicut Deos adorare, & Deos, & cõſolatores ſeculi reputare, dicẽtes eis illud Pſa. Ego dixi, eſtis. & filij excelſi omnes.

De Venth piſce vulgariter ſic dicto, ſeu Verich ſecundum Alber. venth autem vincentio, ſiue de ariſta. Cap. 125.

1 VEnth piſcis eſt q alr dř Ariſtoſus, eo ꝙ ariſtis innumerabilib. ſit repletus, quapꝑ pauperũ cibus. eſt & inter alios piſces vilis reputatur, & ariſtoſus. Iſte verò ſi capiť Super rete.n. arcus ligneus aq ſupeminẽs poniť, vbi nola ſeu cãpanella ſuſpẽdiť, cuius ſonũ audientes iſti piſces, in magna q̃titate ſolent illuc cõuenire, & in magna multitudine in retib. inſilire. Tali mõ videnť capi à diabolo multi pctõres. Piſcator.n. diabolus volens capere, & in reti vitiorũ inuoluere viles, & abominabiles pctõres, plenos ariſtis.i. conſcientiæ remorſib. & pctis, adhibet ſuarum ſonum, & ſibilũ campanarum, & iſte ſonus nihil aliud eſt quã mũdi gaudiorũ luctus, riſus, cãtus, & conſolationes mulierũ, ſibili, & incãtationes mũdanorũ, ad ſuperbiam pompam, & auaritiã incitationes, & ipſius hoſtis occultè ſuggeſtiones, & tentationes. Iſti.n. piſces.ſ. pctõres in talib. delectantur, & dum incaute ad talia appropinquãt, dumque in iſtis muſicis, choreis, & adulatorib. & mulierum ſibilis ſe delectant, in reti diaboli.i.pctõ inuoluunť, & intrãt, & in inferno capiuntur, & dolenť. Aba.1. Traxit illud in ſagena ſua, & congregauit in rete ſuum. Fatuũ eſt igiť in talib. nollis, & ſonullis delectari, imo vtile eſt dicere illud Amos 5. Aufer à me tumultum carminũ tuorũ, cantica liræ tuæ nõ audiã. Vel põt dici illud in bono de illis, q delectanť in ſonitu, i. in auditu ꝓdicationis, qa vix eſt q n aliqñ cadãt in rete diuinæ grẽ, & conuerſionis. Ezec. 12. Extẽdam ſuper te rete meum, & capieris in ſagena mea.

De Vipera. Cap. 126.

1 VIpera maris piſcis eſt quaſi cubiti vnius, qui in capite ſuper oculos cornu acutum habet quod venenoſum, & morriferum eſt. Quicquid.n. ex eo vulnerat, ex eo inficitur, quod cauentes piſcatores, capto piſce amputant ei caput, & reliquum quod valde eſt eſibile, vſibus cedit humanis. Iſte piſcis qui bonus eſt, & eſibilis præter caput, ſignificat mihi quoſdam in religione, & eccleſia, qui vt in plurib. bonis ſunt eſibiles, imitabiles atq; iuſti, veruntñ habẽt qñq; caput cornu fatuitatis, & pręſumptionis ita armatũ, ꝙ inter oculos.i. publicè, & patenter habere, & prætendere, & cum eo alios impetere, moleſtare, ꝙ verbis detractorijs venenare, frontosè durè, & procaciter non verentur, & ideo piſcatores.i.boni prælati talib. debẽt caput.i.captoſitatem cũ cornu proteruiæ per iuſtitiam amputare, & capitis eorum impetu refrenare, & ſic eũ ſine tali capite fuerint, poterunt oĩbus boni eſſe. Iſtud patet de multis in omni hoim gradu, & ſexu, qui in oĩb. boni inueniũtur, excepto ꝙ capitoſi, & cornupeti, frontoſi, & cholerici plus debito in alios efferuntur. Figurati in boue cornupeta. Exod. 21. qui debebat recludi, & ne noceret alijs coerceri, alijs eius dñs tenebatur. Sic tales cornupeti, proterui, & iniurioſi neceſſe eſt ꝙ à dñis ſuis .i.à prælatis, & ſuperiorib. arceantur, & quod eorum caput, & capitoſitas auferať alijs, ꝙ ipſi domini, & ſuperiores deeorũ fatuitatib. teneãtur, & ſic de talib. correctis, humiliatis, decapitatis, & ſubiugatis, poterit dici illud Iob. 14. Ecce Holofernes iacet in terra, & caput eius nõ eſt in eo. Vel põt de multis dici qui rõne cornu ſui.i. potentię, & iuriſdictionis, & capitis.i. capitaneorum, dominorum, & parentum quos habent, ſunt alijs nocui, & venenoſi, & occaſione ꝓdictorũ faciunt multa mala. & iõ piſcator deꝰ (qa iſti alias eſſent boni) ſolet

solet eis vel per mortem vel per infortunia caput.i.ista omnia auferre, vt sic possint spiritualiter boni esse. Esaiæ 9. Disperdet dominus ab Israel caput & caudam.

De Vergilialibus piscibus. Cap. 127.

Vergiliales pisces dicti sunt, eo quod in ortu stellarum quæ vergiliæ nominantur, apparent, reliquo verò tempore absconduntur, & sicut Plinius dicit lib.9.c.18. in duob. lacubus Italiæ, qui larius & verbanus dicuntur, inueniuntur qui squamuis crebris conspicui sed præ acutis inueniũtur. Vergiliæ quæ sunt stellæ lucentes, diuitias & eminentias designant, isti vero pisces mundi parentes, cognatos, amicos significant: quia pro certo qñ illæ stellæ circa nos incipiunt lucere, & quando mundi prosperis incipimus præfulgere, tunc proculdubio amici nostri circa nos incipiunt apparere, & se familiares & obsequiosos erga nos exhibere. Cum autem istæ stellæ.i.mũdi prospera aliquo casu disparuerint & cessauerint, tunc & illi pariter cessabunt, & ab istis frequentijs & obsequiis recedentes, vna cum eis disparebunt. Ecclesiast.6. Est amicus socius mensæ, & non comparebit in die tribulationis. Et si vis dic, quòd isti falsi amici conspicui sunt ad applicandum, acuti tamen ad rapiendum, & ad acquirendum, & vtilitatem propriam faciendum, qui scilicet in principio, quando.s.homo non est pauper, parati sunt ad obsequendum, & ad suum communicandum, tandem vero scilicet quando vident hominem occidere & depauperari & cadere, parati sunt ad disparendum, & ad eum dimittendum. Allega vt supra.

De Vulpibus Marinis. Cap. 128.

Vulpes maris ẜm Pli. lib.9.c.43. pisces sunt qui hamum glutiunt attractumq; vsq; ad infirma lineæ facile ꝓ rodunt significãtes illos qui cum esca delectationis hauriunt & glutiunt hamum peccati, & conscientiæ remorsionis. Eccl.4. Pisces capiuntur hamo. Non intelligo bene textum, & ideo transeo.

De Vacca Maris. Cap. 129.

Vacca maris secundum Arist. monstrum est magnũ & iracundum, & pronum ad iniurias. Quod non oua, sed fœtum facit, quem tenere diligens, ducit, vbicunque vadit decem mensibus imprægnatur, & viuit hoc animal.39. annis sicut ait. Quod probatum est caudis eorum amputatis sicut de delphinis dictum est qui viuunt annis 30. secundum Soli. Istud potest allegari contra nimis diligentes filios, & eos secum habere volentes, contra illud Eccle.30. Lacta filium tuum, & pauentem te faciet, lude cum illo & contristabit te. Vel potest allegari contra malos, qui sunt iracundi & ad iniurias proni, & filiorum carnaliter dilectiui, & decẽ mensib.i.decem defectibus.s.per transgressionem decẽ mãdatorum dicuntur parere, supple mala opera. Mensis autẽ dicitur à mene, quod est defectus, ꝓ eo quod lunę defectio menses facere solebat, multum verò dicũtur viuere, & caudas idest mortis memoriam dicuntur amputatam habere, & ea deficere & carere. Ecclesi.7. Impius longo viuit tempore super terram.

De Vitulo Marino. Cap. 130.

Vitulus marinus qui alio modo dicitur elcus, qui etiã idem videtur esse quod Kola (quia per omnia eædem sunt conditiones positæ de Kola in lib. de natura rerum, sicut de vitulo marino in libro de proprietatibus rerũ) mõstrum est marinum, & forte idem est quod uacca marina. Vide igitur de vitulo marino. lib. de animalibus titulo suo vbi ponitur. Credo etiam quod idem est quod phoca.

De Vrtica Maris. Cap. 131.

Vrtica maris est quasi de natura spongiarum, dicit.n. Plin.lib.9.c.45.ꝙ vrticæ & spongiæ non videntur esse nec frutex nec animal, sed quædam media inter vtranq; naturam. Sunt ergo urticæ maris quidam pisces similitudinem fruticum præferentes, quib. eadem est vis pruritu mordax, quæ vrticis terrestribus. Noctu uagantur, contrahuntq; se quam maxime rigentes. Istæ ergo pręnatantibus pisciculis frondem suam porrigunt, attractosq; deuorant & consumunt. Istę pectines & echinos noctu perquirunt, & attritu suo q.q.d tangunt vredine & pruritu lædunt. Si q.s vero ipsos manu capere voluerit, colorem mutant & contrahunt, & si tempus habuerint absců̃duntur. Tales uidentur esse q.dam mali simplices tam in seculo quam in claustro: quia.s. non videntur esse aliquid, nec animal nec herba, inquãtũ.s. nihil de mundi malitię videntur sapere. Vel sentire. Veruntamen isti habent virtutem vstiuam: quia.s.alios qui eos tãgunt.i.suos socios & vicinos solent verbis detractoriis vrere, & pruritum iræ & displicentiæ in eis generare, pisciculos etiam.i.pauperes solent inuoluere & rapere, & eos vsuris & exactionibus deuorare, & sic per mordacitatem suã tam verbalem quam realem solent aliud quam credebanẗ se ostendere, & suam malitiam quæ latuerat declarare. Ista videntur ad litteram de rusticis usurarijs in hoc seculo, & de quibũsdam rudibus malitiosis in claustro, q nihil videnẗ scire, & tñ solent alios vrere & mordere, ps. Sicut ignis qui comburit siluam, & sicut flamma comburens montes.

De Vngue Pisce. Cap. 132.

Vnguis est piscis marinus de genere concharum, qui alio modo dicitur dactylus, qui ad humanorũ unguiũ similitudinem sic vocatur. Iste ergo quandam lucem innatã hr̃e vr̃, quia.s.relucere etiam interiora manducantium comprobatur. In tenebris enim siue in manib. siue in veste, siue in ore relucet, & vbicunq; succus vel humor eius fuerit nocte splendet, sicut dicit Pli.li.9.c.pe. Tales videntur esse viri scientifici & perfecti: quia.s. lumine claræ & honestæ vitæ, splendore etiam sapientiæ & doctrinæ mirabiliter sunt dotati. Lucent.n. in tenebris huius uitæ & alios illuminant & dirigunt exemplis pariter & doctrinis Matt.5. Vos estis lux mundi. Et hoc potissime verum est de sanctis, qui ẽt adhuc in ore manducantium.i.in uerbis & locutione prædicãtiũ & eosdem laudantium, lucere videntur inquantum eorum verba & exempla nobis pro lumine offeruntur. Istis ergo & aliis similibus dr̃ ad Phil.2. Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbum vitæ continentes. Vel dic de hypocritis, qui quamuis regulariter non sint nisi quidam pisces.i. carnales & deliciosi, ipsi tamen per honestam apparentiã lucent, & in ore manducantium.i.in verbis laudantium lucere desiderant, inquantum famam & laudem cupiunt & affectant. Iob 41. Post eum lucebit semita.

De Zedrosis seu gedrosis. Cap. 133.

Zedrosi ẜm Plinium beluæ marinæ sunt in arabia, quæ tantæ sunt magnitudinis, ꝙ ossa earum qñq; quadraginta cubitorum inueniuntur, & ideo de istis ossibus paratis, & sectis, domus & alia ædificia commode construuntur. Talis est Christus, qui maximus fuit in gloria et virtute ossa .n.eius.i.apostoli, martyres atq; sancti, qui more ossium fortissimi ad toleranda tormenta fuerunt, quadraginta cubitos habuerunt, qui.s.constant ex denario quater ducto.i.decem mandata legis in fide quatuor euangeliorum tenuerũt et iõ secti martyrijs, et tormẽtis facti sunt trabes pro ecclesia construenda, et pro salutis nostræ fabrica sustinenda, Figurati in ossibus Helisei, de quib. cr̃ 4 Reg.13.ꝙ ad eorũ tactum reuixit homo mortuus. Quia.s.cum isti ossa Chri. peccatores.s.mortuos prædicando tetigerunt, eos à peccato resurgere fecerunt, ecclesiam etiam mortuam & depressam ad vitam gratiæ reduxerunt. Isti ergo Christo potuerunt dicere illud 1.Paral.1. Os tuum sumus et caro tua. Vel dic qđ ista ossa fuerunt fundatores religionum, etc. sicut supra. Vel dic ꝙ isti pisces sunt viri perfecti et sancti, quorũ ossa sunt virtutes & scientiæ, et fortes actus animæ, vel etiam constãtiæ & virtutes, maxime in martyrib. de istis enim est anima vel ecclesia fundata, et fidei nostræ machina fabrica, et salutis nostræ fabrica roborata. Prouerb.16. Dulcedo animæ sanitas ossium.

De Zydrach. Cap. 134.

Zydrach ẜm librum rerum, monstrum est marinũ quod licet videatur terribile in figura, est tamen innocuum. habet enim caput ut equus, sed ualde minus, totum corpus vt draco, cum cauda longa, gracili, serpentina. Corpus.n. diuersis est maculatum coloribus, & pinnas habet vt piscis,

quibus natat. Sic verè plerique inueniuntur quilicet ipsorū caput.i.cor sit equinum.i.elatum per superbiā, corpus verò & caro sunt draconina.i.inflammata per luxuriam, cauda verò.i.finis & intentio sit serpentina & tortuosa ꝑ malitiam, & longa per diuturnam in malo perseuerantiam, cutis verò conuersationis sit colorata per curiosam apparentiam, habeant etiam pinnulas pungentes idest diuitiarum abundantiam, & per consequens tales prima facie videantur aliis terribiles & nociui ipsi tñ nulli hoīum sunt infesti multi.n.sunt qui quamuis mali sint in se, alicui tamen alij nūquam nocent, imo ergo alios socialiter beniguiter se hñt. Esa.11. Super foramen aspidis & in cauerna reguli qui ablactatus fuerit, manum suam mittet, non nocebunt, & non occident in vniuerso monte sancto meo.

De Ziltri. Cap. 135.

1 Zistris vt dicit magnus Basilius in Hexameron, marina est belua, quæ excedens æstimationem hominum, tanta est, vt prouida mater rerum natura in isto monstro lusisse videatur. Ista enim belua nulli rerum, nec piscib. maris, nec bestijs terræ, nec volatilibus cæli assimilatur, sed in sola & in singulari figura ipsa belua gloriatur, vt recte valde mirādum spectaculum cunctis videntibus videatur, vt ex hoc laus & potentia creatoris in omnibus extollatur. Si enim inquit caput uideris monstruosum, omnino velut abyssum fugies, si oculos horrebis, si reliqua corporis te nihil simile vidisse fateberis. Tales possunt dici multi, qui recte in nullo uolunt alijs informari, imo gloriantur soli & singulares videri, & in nullo alios imitari. Istud patet de quibusdam, qui ita gloriantur in malitia, & potentes sunt iniquitate, & ita sunt monstruosi per vitiorum enormitatem, quod nec inter volucres cęli.s.supbos nec inter bestias terræ.s.auaros, nec inter pisces maris.s.luxuriosos est facile eis aliquem similē reperire. Et ideo mores eorum sunt ita monstruosi, & dispares vniuersis, quòd merito omnibus sunt horribiles ad videndum. Sap.2. Grauis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita eius. Vel istud potest allegari de singularibus in religione, qui vitam communem nolunt tenere, imo vitam habere singularem & aliis dissimilem gloriantur. Gaudent enim aliis dispares apparere, & aliis per hypocrisim præpollere. potest etiam allegari de fatuis iuuenibus, qui ita in habitu & gestu transformantur, quod nulli assimilari gloriantur: quia scilicet isti gaudent quando dr̄ illis illud Ps. Non est similis tui in dijs domine, & non est secundum opera tua.

De Zytiro. Cap. 136.

1 Ytiron.i.miles marinus, monstrum est marinum sicut dicit liber de natura rerum, ingens & fortissimum cuius dispositio talis dicitur esse. In parte.n.prima formā militis armati præfert, habens caput quasi casside galeatum, excute rugosa, dura, & valde firma, à collo eius dependet scutum latum magnum, concauum atque durum, vt pugnātium more possit monstrum contra ictus defendi. Venæ autem & nerui fortissimi de collo & spondylib. eius protenduntur in humerum, quib. suspenditur dictum scutum. Formæ triangularis ipsum scutum est, ita forte & solidum, ꝙ vix vllo iaculo perforatur. Brachia habet fortissima, manū bifurcam, cum qua durissimè ꝑcutit, fortissimæ est vitæ, ita quòd vix potest interimi cum capitur, nisi malleis ferreis occidatur. Et istud monstrum humanas discordias dicitur imitari: inter se enim bella & turbationem maris tantam commouent in pugnando, vt in loco certaminis tempestas quædam exurgere videatur. In mari autem britannico hoc monstrum dicitur reperiri. Hic libet mihi inserere quod à religioso viro præposito sancti Michaelis in eremo, in solo pictauico vnde oriundus ego sum, supra littus oceani aquitanici situato, me recolo audiuisse, vidisse.s. in mari iuxta monasterium capi piscem cum facie & manibus humanis, squamis armato capite, ad modum loricati, ab vmbilico vero ad modum lati pectinis terminatum, qui vix à nautis capi potuit, in quodam rupis maris recessu se retinens, & manibus proiiciendo lapides se defendens. Ab altero verò audiui semel in eodem mari propè insulam ciocam paruulum piscem captum ad formam armati militis, figuratum casside & scuto, & lorica armatum. Cuius simile audiui à venerabili viro magistro Philippo de vitriaco, asserēte in normādia similem militem vidisse. Ego etiam scutum vnum semel vidi, latum & forte, quod constabat de squama piscis esse, & dicebatur à nonnullis marini militis fuisse. Tale verò scutum à quodam maximo monstro seu milite marino extortum apud Boloniam in galliis fertur esse. Illud potest allegari & applicari, ꝙ militia à Deo est inuenta quod patet quia ab ipso in natura extitit præsignata. Et ideo milites nostri debent in dño gloriari, & militiam iustè & licet exercere, & militares actus sanctè & vtiliter operari. Habent.n. à natura exemplar sui status & gradus, & ideo non ad destruendum, sed ad defendendum naturam debet exercere & facere suos actus, sicut.n.dr̄. Iob 7. Militia est vita hoīs super terram. Et propter hoc cuilibet potest dici illud 2. ad Ti.2. Labora sicut bonus miles Christi. Vel ista pñt exponi de bonis & iustis, q̃ sunt spūales milites Iesu Christi. Isti.n. debent in mari & in amaritudinib. huius vitæ milites Chri esse, & contra inimcos aiæ, mundum.s.carnem, & hostē viriliter dimicare, & contra tentationes & tribulationes more humanæ discordiæ spūalia litigia excitare. Habeāt igit scutum bonæ voluntatis, quod per tres virtutes theologicas trianguletur, & quod per contemplationem cū laqueis spei & cōsiderationis, sursum ad caput & collum, s. ad Deū suspendatur, quod etiam interius per humilitatem concaeuetur, & quod per patientiam & constantiam taliter infirmitate boni propositi solidetur, quod nullo tētationis vel tribulationis iaculo vulneretur. Ps. Scuto bonæ voluntatis corobasti eum domine, & voluntate labiorum eius nō fraudasti eum. Voluntas.n.si per spem fidem & charitatem, fuerit triangulata, si per contemplationem ad collū, i. ad Deū fuerit suspensa, ligata & eleuata, si insuper per humilitatē fuerit concauata, si nihilominus per constantiā & fortitudinem fuerit solidata, & ad sustinendum omnia aduersa ꝑ patiam confirmata, scutum proculdubio tutum erit quo armatus homo non facilè penetrabitur aut peribit. Sapien.5. Sumet scutum inexpugnabile æquitatem. Item habeat talis miles galeam super caput, & ista pro certo & timor Dei qui super omnia debet esse, iuxta illud Eccle.15. Timor Dei sup oīa se superposuit. Iste.n.caput mentis debet tegere, & ipsam ne superbiat vel in vana deuiet continere, & iō ista galea de pelle rugosa hoc est dictu de nostræ mortis & fragilitatis & futuræ rugositatis memoria dēt esse, quia.s.homo debet caput intentionis & mentis timore Dei, qui ex consideratione mortis & fragilitatis cōcipitur, galeare, ad Eph.6. Galeam salutis assumite. Item habeat iste miles manum.i.operationem bifurcatam, vt.s. oīs operatio ad Laudem Dei, & vtilitatem proximi ordinetur, vt sic spiritualis hostis quilibet bonorum operum ictibus uulneretur. Ps. Manus tua gentes disperdidit. Sic igitur armatus miles Christi audacter contra uitia procedat, & bella spiritualia excitet, faciat & ostendat, dicens illud 2. ad Cor. 10. Non secundū carnem militamus, sed secundum spiritum, arma.n. nostræ militiæ non sunt carnalia. Vel ista possunt exponi in malo, contra malos milites, & nobiles & ꝓteruos, impios & crudeles, qui scilicet galeati & scrutati in mari huius mundi tēpestatem & brigas suscitant atque causant, & manibus suis bifidis idest, à dextris & à sinistris, hoc est dictu bonos & malos durè percutiunt atque grauant, & totum mare.i. totam patriam molestant atque turbant. vt sic cuilibet tribulato per eos afflicto dicatur illud Eze.23. Lorica & clypeo & galea armabuntur contra te. Vel ista possunt dici contra studentes vel etiam contra monachos insolentes, quia ꝓ certo multi sunt qui dato quod pisces idest, deuoti, studentes humiles, & diligentes esse debeant, ipsi tamen milites maris esse volentes, scutum & galeam accipiunt, & mundi.i. mandatorum discordias imitantes, inter se bella faciūt atque gerunt, ita quod totum mare.i. totum studium vel totā religionem turbāt, destituunt & confundunt. Quod generaliter contra omnes ecclesiasticos arma portantes potest dici Matt.8. Factus est motus magnus in mari, ita vt nauicula operietur fluctibus. Vel potest dici cōtra diuites rusticos qui quamuis à natura habeant esse pisces.i. infimi, subditi atque viles, vtpote de infima plebe nati, ipsi tamē milites volunt esse, & galeā & scutum habere, & mundanæ discordię

actus

actus militares cupiunt exercere, & contra naturã propriã gloriantur guerras et torneamenta facere, & mouere & habere. Vel põt dici de litigiosis & detractorib. religiosis, qui quamuis naturaliter debeant esse pisces. s. benigni, deuoti, humiles atque mites, & in mari. in statu amaritudinis & pœnitentiæ commorantes, ipsi nihilominus mundi discordias volunt in mari religionis et ecclesiæ imitari, et cum scuto obstinationis, et galea peruersæ intentionis, tribulationes et litigia in ecclesia machinari, et contra naturam sui status in brigis et litigijs occupari. De quib. dicitur 2. Machab. 14. Bella nutriunt, seditiones mouent, nec patiuntur regnũ esse quietum. Vel si uis ista dic contra fatuos scholares, qui cum debeant esse pisces. i. vigiles et studiosi, ipsi tamen more multum sunt in studio litigiosi et brigosi, et quamuis sint de piscib. i. de rustica plebe nati, in studiis tamẽ discordias suscitant ut milites bellicosi.

LIBER DECIMVS DE Animalibus, vermibus, & serpentibus. Cap. I.

1 ANimal dicitur quicquid vitali spũ viuificatur. Et sunt animalium tria principalia gña. s. aerea. i. volatilia, aquea. i. natalia, terrea. i. gressibilia. Sic vere in mundo sunt hoĩm tria gña. s. religiosi clerici et seculares. Primi debent esse aerei per puram uitam & conuersationem, et uolatiles ꝑ contemplationem. Secundi. s. clerici dicunt esse aquei per mollitiem pietatis, et natatiles per exercitium scientificæ facultatis. Tertii autem. s. seculares & actiui debent esse terrei. s. quantum ad bonorum operũ fœcunditatem, et gressibiles quantũ ad pniæ laborem & mobilitatem. Sed hodie pro certo non sic: quia primi. s. religiosi, sunt volatiles ꝑ ambitionem, aerei per vanã gloriationem. Clerici autem sunt aquei per luxuriam & voluptatẽ, natatiles quãtum ad vagabilitatem & instabilem lævitatem. Seculares autem sunt terrei quantum ad indeuotionem & auaritiam, gressibiles aũt quantum ad mundani laboris occupationem. Ideo Eze. 38. Commouebũtur à facie mea volucres cœli & pisces maris et bestiæ agri.

2 ¶ In terra sunt quatuor aĩalium genera. s. homines, reptilia, bestiæ, et iumenta. Sic verè in religione, mundo et ecclesia, sunt diuersæ species ꝑsonarum: quia quidã sunt homines. i. rationales, iusti et pij sunt iumẽta in auxiliũ aliorum data. i. simplices, laborib. expositi. Alij autem sunt reptiles quantum ad auaritiam et cupiditatem: quia circa terras. i. terrena repunt. Alij sunt bestiæ. i. sensuales et brutales homines quantum ad luxuriam et carnalitatem, mordaces ꝑ detractionem, crudeles etiam et voraces: quia ẽm Apost. 2. ad Tim. 2. in magna domo non tantum sunt vasa aurea et argentea, sed etiam lignea et fictilia.

3 ¶ Secundum Basilium in Hexameron, q̃dã animalia dñr iumenta. s. illa quæ in adiutorium huius vitæ hominib. sunt cõcessa. s. boues ad arandum oues ad vestiendum, sues ad manducandum. Sic verè ad adiutorium vitæ spiritualis nobis proficiunt et adiuuãt, si uolumus, omnes nostri socij et uicini. s. boues. i. uiri perfecti ad nobiscum laborandum per pniam, oues. i. simplices ad nos vestiendum per innocẽtiam, porci. i. uoluptuosi peccatores uel etiam uiles et pauperes, ad eos manducandum, et nobis incorporandum per compassionem et clemẽtiam. Et sic patet q̃ diligentib. Deum omnia cooperãtur in bonum ad Roma. 8.

4 In ¶ terra sunt tria genera reptilium. s. quædam quę dicuntur se trahẽtia, quæ ore se trahunt in anterius, sicut uermes. Alia sunt serpentia, quę ui costarum, de loco ad locum se transferunt, sicut colubri et hmõi. Alia sunt reptilia, q̃ pedibus se rapiunt sicut lacertę, botraces, et hmõi. Sic uere in terra nostra. s. in mundo, sunt tria genera reptilium. i. peccatorum ad partem anteriorem. i. ad statum dignitatis et excellentię, diuersimodè promotorum, quia quidã se trahunt ad anterius. i. ad statum potiorem et altiorem cum ore. i. cũ uerbis suis, ut sunt uermes, s. adulatores et causidici. Alij cũ ui costarum lateralium. i. amicorum, et isti sunt colubri, qui colũt vmbras deliciarum. s. religiosi & clerici: qui hodie ab amicis carnalibus promouentur. Alii cum pedib. propriis. i. per proprios labores, eundo, s. & discurrẽdo, sicut sunt vsurarii, mercatores, & alii laici. Vnumquodq; ante faciem suã ambulabat. Ezec. 1. Vel dic in bono quod in terra. i. ecclesia, sunt qui diuersimode se transferunt ad anterius. i. ad æternæ bona, vel etiam ad promotiones & spiritualia. Quidam. s. ꝑ orationem dominum orando. Quidam costis, quæ sunt circa cor. i. per bonam affectionem Deum diligendo. Quidam pedib. i. per bonã occupationem seruiendo impetrando & laborando.

5 ¶ Bestiæ dñr omnia animalia non mitia potestati hominum subiecta. Et dicuntur bestiæ quasi vastiæ, à vastando & seuiendo: quia nunc seuiunt dẽte, vt aper, nũc vngue, vt Leones, nunc corno, vt Cerui & Rhinocerõtes & similia, vt dicit Isidorus. Tales sunt recte mũdi tyranni, qui aliis nocent diuersimode. s. cum cornibus suæ potestatis & iurisdictionis, cum dentibus minarum & suæ locutionis, cum vnguibus rapinæ & excoriationis, vel cum cornib. superbię & elationis, cum dentibus detractionis & falsæ infamiæ, impositionis & accusationis, cum vnguibus rapacis & manualis inuasionis, sicut patet in balliuis & officialib. qui alios accusant, & sub nomine iurisdictionalis potestatis rapiunt, & prædantur. Ideo dicitur Deu. 32. Dentes bestiarum immittã in eos.

6 ¶ Inter bestias siluestres, sunt quædam aliis mitiores, scilicet cerui, onagri & hmõi, quæ licet sint domesticis animalibus seniores, tamen sunt feris aliis, q̃ Leonibus & huiusmodi mitiores. Sic vere inter bestias siluestres. i. inter peccatores, & etiam infideles semper est reperire aliquos qui naturaliter sunt aliis mitiores, & ad misericordiam pomptiores. Barbari autem non modicam humanitatem impendebant nobis, dicit Apostolus Actuum. 28. Sunt etiam inter seculares aliqui aliis mitiores, scilicet boni, & iusti, q̃ licet nõ sint ita mites & boni sicut domestici id est sicut religiosi, tñ aliis feris. i. mundi raptoribus sunt mitiores, & ad misericordiam promptiores.

7 ¶ Secundum Basilium in Hexameron, & Aristote. de animalibus, secundum quod complexio est in aliquibus purior, & melior secundum hoc viuatioris sunt sensus & igenii & æstimationis, & pluris sagacitatis, & hinc est qđ bos est tardus & stabilis, alienus stolidus, Vulpes dolosa, Lupus & indomitus, equus feruens ad fęminas, canis gratificus, & amicitiæ memor. Nã vt dicũt isti, oĩs ista diuersitas venit ex diuersitate virtutis agẽtis diuersimode in diuersis. Sic vere charissimi ẽm ꝑ dominium interioris sanguinis. i. interiores affectionis & naturalis dispositionis, & diuinæ gr̃æ occultæ inspirationis vel subtractionis, mores aĩalium. i. hominum variantur: quia pro certo quidam sunt tardi per pigritiam sicut bos, quidam sunt stolidi per ignorantiã sicut asinus: q̃dam sunt dolosi ꝑ malitiã sicut vulpes: q̃dam sunt indomiti ꝑ obstinationem & duritiam sicut Lupus: q̃dam sũt feruẽtes ad fœminas ꝑ luxuriã sicut equus: quidam aũt sunt gratifici & amicitię memores ꝑ bonitatem & iustitiam sicut canis. Quia ẽm naturalem interiorem dispositionem, & moralẽ assuefactionẽ & diuinæ gr̃æ ispirationẽ, morũ & actuũ varietas generatur, siue ĩ malo siue ĩn bono. Iõ Eccl. 12. Cor hominis immutat faciem eius, siue in bono siue in malo. Nã ẽm qđ virtus, i. Deus agit diuersimode per suam occultã prouidentiam in diuersis, ẽm hoc morum & gratiarum diuersitas variatur. Quia vnicuique nata est gratia ẽm mensuram doni. Chr̃i ad Ephes. 4. & 1. ad Cor. 12.

8 ¶ Scđm qđ dicit Aristo. lib. 1. quædam aĩalia habent quædam non, sed illa quæ hñt sanguinem sunt maioris corporis & virtutis potioris, illa tñ quæ non habent sanguinẽ hñt alium humorẽ loco eius sicut patet in apibus, & cęteris anulosis. Sic vere quidã hoĩm habent sanguinem, i. memoriam passionis Christi, aliis nõ. sed pro certo illi qui habent secum hmõi sanguinem, sunt aliis meliorens & perfectiores quantum ad gratias & virtutes, aliis dico indeuotis, q̃ non habent istum sanguinem, sed loco eius habẽt in corde suo humorem. s. carnalitatem & affectionem, & voluptatem mũdi & carnis. Sanguis enim iste est vita animæ spiritualis. Leuiticorum decimoseptimo. Anima omnis carnis in sanguine est.

9 ¶ Item vt dicit idem. Quædam animalia sotietatem diligunt & sectantur, vt Cerui, onagri, boues & oues. Quædam autem fugiunt, ut aues & bestię quę de carnib. viuere cõsueuerũt, Vndedicit Auicenna li. 1. q̃ quędam sunt urbana, quędam agrestia, ẽd inter cętera hõ nõ posset uiuere solus. Formicę ãt & apes in hoc cõicant: quia. s. non solę, sed in consortiis et societatib. esse

volunt. Sic vere inter hoïes est differentia talis: quia quidẽ volunt viuere simul & in societate, sicut boni. Quia volatilia ad sibi similia conueniunt. Eccl.27. Nam illi q̃ sunt hoïes quantum ad sagacitatem discretionis cerui quo ad velocitatem bonæ operationis, apes quantum ad mellificationẽ deuotionis onagri quantum ad calorem prædicationis, formicæ quantum ad laborem continuæ occupationis, nõ possunt viuere soli per discordiam & partialitatẽ, imo cupiunt inuicem esse per concordiam & vnitatem: quia, Ecce quam bonum & quam iocũdum habitare fratres in vnum. Sed ꝓ certo q̃dam sunt qui societatẽ suorum similium nõ amant.s.illi qui viuunt de sanguine.i.de crudelitate & rapina: q̃a tales volunt esse soli per partialitates & societatẽ alter alterius non affectant. Patet in causidicis vsurarijs, & falsis mercatorib. & cęteris raptorib. quorum alter nollet ꝙ in sua patria esset alius sibi compar, ne.s. per eum sibi rapinæ vel vsuræ vel lucri portio minoretur, vnde non sunt vniti ꝑ concordiam, sed ꝑ discordiam & inuidiam separati. Inter 10 superbos semper iurgia sunt. Prou.13. ¶Item animalia variãtur quantum ad nutrimentum: quia quædam nutriuntur carnibus tm̃, vt Leo & Lupus. Quædam tãtum graminib. vt bos & Ceruus. Quædam omnib. vt Canis & Vrsus. Quædam suis sustentabilib. liquoribus, vt apes melle, araneæ humore muscarũ, vt dicit Ari.li.1. Sic vere spũaliter inter homines sunt quidam q̃ carnibus.i. rapinis & extorsionibus viuunt, sicut Leones & Lupi.i. crudeles principes & tyranni. Alii vescũtur humorib.i.delicijs & carnalitatib. Alij graminib.i. diuitijs & terrenis facultatib. sicut boues.i.mercatores, & laboribus mũdanis occupati, & cupidi, s. & auari. Alij autem omnibus: qui.s. nutriuntur carnibus per crudelitatem, humoribus, per carnalitatem, & graminib. per cupiditatem, & isti sunt canes.i.aduocati, vrsi.i.clerici ambitiosi, qui arbores dignitatum scandunt. Vnde Eccles.36. Omnem escam manducabit venter. Vel dic in bono ꝙ quędam mentes nutriuntur carnibus.i. exemplis martyrum & aliorum sanctorum mortuorum. Aliæ graminib.i. sanctæ scripturæ pascuis & auctoritatibus. Aliæ liquoribus.i. gustu deuotionis & hmõi. Aliæ autem omnibus: quia.s. sunt deuotæ & scientes, & huiusmodi sunt canes.i. prædicatores, vrsi.i. hirsuti religiosi. Alius au 11 tem credit se manducare omnia. ad Rom.14. ¶ Secundũ Aristo.li.1. aliqua sunt animalia quæ carnib. aliorum vescũtur, & suam non accumulant nutrimentũ, vt Leo & Aquila. Alia quæ suum accumulant nutrimentum, vt hericius & mus & formica. Sic vere inter malos quidam reponunt nec prouident in futurum, sicut sunt Leones & Aquilæ.i.fatui nobiles principes & tyranni, qui ꝓꝑ nimias expensas & improuidẽtiam fiunt pauperes, ita ꝙ ad quotidianum victum vtuntur carnib.i.extorsionib. rapinis, & exctionib. subditorum. Rege sene & stulto qui nescit prouidere &c. Eccl.4. Alij autẽ sunt qui sua accumulãt nutrimẽta.s.inuidi, cupidi & auari, qui cum magnis laborib. cauernas suas.i.arcas & cellaria replẽt victualib.i. diuitiis huius mundi. Vel per istas formicas intelligo sapiẽtes & prouidos, per alia stultos & imꝓuidos 12 & prodigos. Vade ergo ad formicam o piger. Pro.6. ¶Secundum Auicennam, omne animal indiget nutrimẽto. Nã quia humor naturalis semper & cõtinue per actionem calidi cõsumitur, ideo necesse est ꝙ per nutrimẽtum restauretur. Sic vere charissimi, quia in anima humor.i.gratia & deuotio & compassio continue consumitur & diminuitur à calore.i. a feruore & cõcupiscẽtia carnali & mũdiali, uel à calore tribulationis & tentationis, iõ necesse est ꝙ cõtinue recipiat spiritualium nutrimenta.s.doctrinam, sacræ scripturæ ꝑdicationem, bona exẽpla, bonam informationẽ, vt sic humiditas deuotionis & gratiæ restituat̃, & ne ꝑ pc̃m̃ depereat, continue vegetet̃. Comede ergo & bibe, grandis.n. tibi re- 13 stat via 3.Reg.19. ¶ Itẽ quædam aĩalia quęrũt victum de die sicut oues & hmõi. Quædã de nocte, sicut lupi & aues lucifugæ & hmõi. Sic vere inter hoïes quidam vadunt ad cibum .i.ad opa & negocia de die.i.patenter & manifeste.s.oues.i. personę simplices & benignæ, q̃ sunt planę in actib. & operib. Sed vere quidam de nocte incedunt.i. in oscuritate cauillationum et cautelarum, q̃ fugiunt lucẽ veritatis et suos actus abscondunt.s.vsurarij & aduocati, qui suos cõtractus semper faciũt in occulto, et ita de luxuriosis et huiusmodi 14 quia. Qui male agit odit lucem. Io.3. ¶Scd'm Ari. & Auicen. quædam sunt aĩalia sp domestica, vt ouis & capra & hmõi. Alia sp siluestria, vt leo & lupus & hmõi. Alia aũt quæ licet sint naturaliter siluestria, tñ cito domesticantur, vt elephas & similia. Alia quælibet sunt naturaliter domestica, tamen qñq; siluestria efficiuntur, vt patet in catis, & hmõi. Sic vere inter hoïes quidam sunt omni tpe domestici.i.domui ecclesiæ assueti, & in statu gratiæ perseuerantes.s. boni & perfecti. Alii autem omni tpe sunt siluestres per vitia & peccata, & a domo ecclesiæ separati.s.tyranni & crudeles, vel etiã infideles. Alii autem qui licet sint aliquo tpe siluestres.i.indomiti & peccatores, tñ per prædicationem & correctionem faciliter conuertuntur, & per gratiam domesticãtur, sicut sunt multi seculares & alii. Alii autem sunt qui licet sint domestici per gratiam, & in domo ecclesiæ vel religionis conuersantes, tñ aliqñ efficiuntur siluestres per apostasiam uel peccatum, & à statu ecclesiæ segregati. Non.n.omnia omnibus expediunt, & non oĩ animæ oẽ genus pla- 15 cet. Eccl.37. ¶Scd'm Arist. de omnib. animalib. domesticis inueniuntur aliqua siluestria, sicut siluestris bos, hõ siluestris, equus & asinus &c. Sic uere de omnibus statib. animalium .i.hominum inueniuntur aliqui apostatæ & siluestres mali pariter & peruersi, qui spreta societate bonorum siluam incolunt huius mundi. Quod in societate Christi apparuit, vbi Iudas siluester & nepharius est inventus. Apostata vir inutilis. Prou.6. ¶ Quædam animalia sunt magnæ iræ & im- 16 petuositatis, & maxime tpe coitus: quia tunc pugnant pro mulierib. & vxorib. & certant, sicut patet de apris. Et in cũctis animalib. ſm Auic. est appetitus delectationis. Animalia ergo sunt homines, & maxime clerici: Vxores suæ sunt beneficia, dignitates, officia, uel præbendæ. In cunctis ergo animalib. est appetitus delectationis.i.promotionis: quia.s. oẽs & boni & mali cupiunt promoueri, & cum dictis vxoribus copulari, quia ſm Aug. nemo est quin se gaudeat aliis dominari. Et ideo multi sunt magnæ iræ impetuositatis per ambitionem: quia.s.se ingerunt non uocati & maxime tpe coitus.i.qñ vident vxorem paratã, qñ.s.aliquod officiũ vel beneficiũ uacat, quia tunc vnus solet pugnare contra aliũ per lites & discordias, vt vxorem obtineat q̃ affectat. Collidebantur pueri in uentre matris. Gene.25.i.in claustro: q̃a .s.quilibet volebat primus exire, & ad exteriora beneficia promoueri. ¶ Item aĩalia quædam sunt magnæ iræ & furo- 17 ris, sicut leo. Quædam aũt magnæ benignitatis sicut ouis, & quædã magnæ refrenationis, sicut elephas. Sic vere ad literã quidã sunt multum iracũdi, alii benigni, alii aũt sciũt per discretionẽ suã cholerã refrenare, & maxime elephantes, qui inter oĩa bruta plus vtuntur rõne, ſm Pli.i.viri iusti & perfecti. ¶Quędam animalia sunt tenacis memoriæ: sicut 18 canis, qui est memor amicitiæ, & optimè recolit beneficia sibi facta Asinus etiam & camelus. Quædam autem magnæ sunt obliuionis, sicut struthio et Columba. Solus autem hõ ſm Auicennam memorat oblita vt ẽt dicit Arist. li.1. Nam ſm Augustinum, In solo homine est memoria, inquãtũ subiacet rõni. Sic vere inter homines quidam sunt qui sunt magnæ obliuionis: quia vere beneficia ab alijs sibi facta, et maxime Christi beneficia statim obliuiscũtur, nec ea per vicissitudinem recordãtur. Populus meus oblitus est mei. Hier.2. Peccata ẽt præterita non recordantur.s.ad confitendũ, et ideo dicuntur struthio, de qua dr̃ Iob 39. ꝙ cum in arena posuerit oua sua, obliuiscitur vbi posuerit ea Mala etiam pręterita non recordantur, ad præcauẽdum ea, ideo dicunt̃ columba, quæ.s.ibi pullificat vbi pullos suos semper se ꝑcipit amisisse. Sic isti licet in mundo per multos casus ꝑdat diuitias, tñ ibi pullificare, et eas ibi acquirere nunq̃ cessant. iõ Esa.36. Redite præuaricatores ad cor, recordamini prioris seculi. Non recolũt etiam beneficia aliorum, significati in illo pincerna qui succendentib. prosperis oblitus est interpretis sui. Gen.40. Exemplifica contra ingratos. Sed ꝓ certo illi q̃ sunt hoïes.i.rõne vtentes, qui sunt canes.i. gratifici et fideles: qui sunt Asini.i. fortes et cõstantes cameli.i. humiles et obediẽtes, tales dico bonæ sunt memoriæ, et retẽtionis, q̃a.s.aliorum beneficia bene recolũt et hñt in memoria, et ipsa vice reciproca recõpẽsant, cõtra illos qui nõ fuerũt memores beneficiorũ suorum, quæ ostendit eis. Ps.77. ¶ Se- 19 cũdum Auicen. solus homo memorat oblita, bruta.n. illa q̃ obliuiscũtur, nunquam amplius recordant̃. Sic vere illi qui sunt

sunt pecudes & carnales pctõres, nõ recolunt oblita.i. pctã seu beneficia seu mandata Dei, quę postponunt & obliuiscũtur. Sed illi q sunt hoies.i. iusti & rõnales, licet aliqñ videant obliuisci illa quę viderunt.s. pctã quæ cõmiserunt, beneficia quæ perceperunt mandata quæ audiuerunt, tñ loco & tpe reminiscuntur.s. pctã ad confitendum, beneficia ad remunerandum, diuina mandata ad implendum. Memor esto igitur vnde excideris, & prima opera fac. Apoc. 2. ¶ Secundum Augustinum, admirãda est in brutis & animalib. prudentia seu sagacitas, & quædam similitudo rationis, quæ euidẽtem habent solertiam in æducatione filiorum, in ædificatione mansionũ & latibulorum, in medicatione vulnerum, in fuga nociuorum, in præsagio mutationis temporum futurorum, in cognitione & dilectione comparum sociorum: quia vxores proprias, filios & socios recognoscũt, vt dicit Aug. 11. de ciuitate Dei. Recte tales debẽt esse boni & discreti & perfecti viri, & maximè prælati & prædicatores; quia verè isti debẽt filios & alios sibi subditos vel se minores educare p bonam eruditionẽ & instructionẽ, mansiones.s. cęli, sibi & suis parare per bonã vitam & operationem, vulnera.s. peccata medicari per pniam & cõfessionẽ, nociua.i. mala exempla & cõsortia fugere per prudentiam & discretionem, mutationẽ præsentis tpis puidere, per mortis & inferni & aliorum futurorum recordationem. Cępisti cogitare quid futurum esset post hęc. Dan. 2. Nouit præterita, & de futuris cogitat. Sapient. 8. Suos autem compares & filios.i. suos socios, amicos & subditos, dñt diligere p charitatem, recognoscere p subuentionẽ & pietatem, & cum eis pacifice cõuersari per cõcordem amicitiam & vnitatem: quia q suorũ domesticorũ curam nõ habet, fidẽ negauit, & est infideli deterior 1. ad Timo. 5. ¶ Secundum Arist. In oĩ animali est vnum radicale & originales membrum, qđ est principium omnium virtutum naturalium, & per quod infunditur in membris alijs vita & virtus.s. cor: & istud primo formatũ & perficitũ in corpe aĩalis. Sic verè in aĩa est vnum membrum.i. vna virtus principalis & prima respũ oĩum aliarũ.s. fides, quæ est origo & principium omnis virtutis moralis. Per hanc.n. habent virtutẽ & efficaciam opera nostra: quia ẽm Apostolum Ro. 14. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Et ideo ista debet primo & principaliter construi & componi, & summopere custodiri: quia sine fide impossibile est placere Deo. ad Heb. 11. Vel dic ꝙ in corpore ecclesiæ iste est Christus, q est primus & primogenitus aliorum, à quo omnis virtus & gratia deriuatur: quia ipse est primogenitus in multis fratrib. ad Ro. 8. Vel expone si vis de charitate p omnia sicut supra. vel de prælato. ¶ Omne animal habet vultum naturaliter inclinatũ ad suum originale principiũ.s. ad terram, excepto homine, cui soli tãquam nobilioris naturæ, est staturæ erectio reseruata ad denotandum.s. ẽm Basilium ꝙ hõ non debet terrena, sed cœlestia contẽplari, & nõ de infimis cogitare. Sic verè inter aĩalia.i. inter pctõres hoies oẽs naturaliter ĩclinantũ ad terrã.i. ad amorẽ terrenorum bonorum, illi tñ q sunt hoies.i. iusti rationales & perfecti habent faciẽ.i. intentionem erectã p spem affectionem & cõtemplationem, superius ad ęterna, nõ inferius ad terrena, vt sic videantur cęteris bestijs.i. pctõrib. nobilioris esse naturæ. Iob 50. Circunda tibi decorem, et in sublimi erigere. Et 2. ad Cor. 4. Contemplantib. nobis nõ quæ videntur, sed quę non videntur. ¶ Secundum Arist. Omne animal habẽs semen, generat sibi simile, & ideo quia nõ potest seruare speciem suam per se, dedit sibi natura per generationem spẽm ppriam cõseruare. Sic verè boni cupiũt alios facere & generare sibi similes ĩ morib. & natura, sicut patet de religiosis, qui alios generãt per prædicationem, & hoc vt sic sua spẽs, ordo.s. seu status eorũ post se maneat, et p successionẽ et generationẽ aliorum seruetur. Isti in locũ surrexere patrũ suorum. Iosuæ 5. Act. 26. Opto omnes q me audiunt, fieri tales quales ego sum. ¶ Ad generationem animalium necessario requnt et cõiter masculus et fœmella.s. masculus q semen emittat, femella q in matrice semẽ recipiat, et sic ibi fętus gñat, q postmodũ emittit, pficit et nutrit, et hoc diuersimodè in diuersis: qa aliter in ouantib. aliter in parietib. Masculus.n. se hẽt p modũ formę, femina p modũ materiæ, et iõ oẽ femininũ hẽt matricẽ, vbi fętum recipiat, vel aliqd loco eius. Sic verè ĩ gñatione bonorũ operũ, hæc oĩa requnt.s. masculus, i. Chrs, semen.i. gra vel bona inspiratio, femina.i. aĩa matrix.i. voluntas et subiectio, quia verè oportet ꝙ primò masculus.i. Christus immittat semen.i. bonam inspirationẽ & gratiam pueniẽtẽ, & ꝙ femina.i. aĩa istud recipiat in matrice.s. volũtatis, & sic ꝙ fętum boni propositi cõcipiat per bonũ consensum, & eũ foueat per bonam dilectionem emittat, & pariat per bonam operationem, & eum nutriat p continuã frequentationem. Vel dic econtra de generatione malorum operũ: quia mas.i. diabolus emittet semen malæ suggestionis & tẽtationis in matricẽ feminę.i. in voluntatem aiæ, & sic concipit per malum propositũ, parit per malam operationem, nutrit per cõsuetudinem & iterationẽ. Exijt q seminat seminare semen suũ. Mat. 14. quia quæ seminauerit homo, hæc & metet. ad Gala. 6. Vel per masculũ intelligo bonos vel malos prædicatores, per semen, bonã vel malam doctrinam, per feminam, subditos auditores, & expone de quolibet sicut supra. ¶ Oĩa aĩalia ẽm Auicennam, in aliquo differunt, & in aliquo cõueniunt qa omnia conueniunt in carne & neruo, differunt tñ in multis, quia differunt in qualitate & habitudine mẽbrorum, tã simplicium quã compositorum: quia testudo habet testas, hericius spinas, equus caudam, & tamen hõ non. Sic verè inter hoies & bruta.i. inter iustos & iniustos, bonos & malos, est aliqua cõuenientia, & aliqua differentia, quia pro certo omnes conueniunt in neruis.i. in naturali sensu & discretione, & in carne.i. in naturali mollitie & compassione, qa oĩs homo naturaliter est rationalis, & animal mãsuetum. Verũ tamẽ in aliquib. differunt: quia verè inter bruta.i. inter pctõres, quidam sunt qui habent spinas.i. diuitias & tpalem possessionem sicut hericius, quia ipsi peccatores in seculo abũdauerunt diuitijs. Alij habent testas.i. duritiam & obstinationem: quia nolunt corrigi, nec audiunt prædicationem. Scio qa durus es tu. Esa. 48. Alij habent caudam.i. spem longę vitæ & durationis, quę per caudã designatur. Sed verè hõ non quia p certo sunt homines.i. ratione & perfectione vtẽtes carẽt omnib. istis: quia nõ habent testam obstinationis, spinas.i. sollicitudinem tẽporalis possessionis, caudã lõgẽ spei & durationis: quia homo natus dẽ muliere, breui viuens tẽpore. Iob 13. ¶ Differunt etiam animalia in quãtitate oculorũ, vñ noctua habet oculos multũ apertos, Aquila aũt multũ paruos, & hoc est necessariũ: quia noctua obscure videt, & de nocte vadit, & ideo sibi est necessariũ habere oculos apertos. Econtra autem in aquila: quia acute videt, & de die pdatur, iõ bonũ fuit ꝙ oculus eius esset strictus non apertus. Sic verè differentia est inter mũdi sapientes & simplices: qa simplices sunt sicut noctua.s. obscuri & nocturni p ignorantiã, & iõ p certo talib. est necessariũ ꝙ oculus intellectus apertus sit per vigiliam, vt possint.s. videre quicquid eis præcipitur vel docetur. Sint oculi tui aperti. Neem. 1. Sed veræ aquilæ.i. sapientes & doctores, cũ habeãt oculos intellectus claros & acutos per sciam & cognitionem, vtile est ꝙ sint coo perti & parum aperti.i. parũ expositi ad nanas qõnes & opiniones, ne forte per nimiam subtilitatem in hæresim dilatabant. Amictu orã velabis, oculo nõ videas terrã. Eze. 12. Vel dic ꝙ noctuę.i. seculares, habent oculos apertos & vagãtes: aquilæ autem.i. viri spũales tenẽt eos clausos: quia oculi sapientis in capite eius, stultus autẽ ambulat in tenebris. Eccl. 2. Dicunt.n. sapientes, Auerte oculos meos ne videãt vanitatẽ. ¶ Differunt etiam aĩalia ẽm Auic. in numero pedum: qa quædam bipedia, quædam quadrupedia, quædam multipedia sunt sicut patet in araneis & erucis. Sic verè differũt homines in quantitate pedũ.i. affectionum: qa quidam sunt bipedes per duplicem charitatem.s. Dei & proximi: qdã quadrupedes qtũ ad quatuor virtutes, vel quatuor affectiones: qdã multipedes p mustiuolas affectiones, sicut sunt instabiles atq; leues, qa multæ cogitationes versantũ in corde uiri. Prou. 19. ¶ Differũt ẽt aĩalia in qualitate pedũ, qa qdã habẽt eos valde teneros & molles, sicut hõ & camelus, qdã valde duros, sicut equ⁹ & bos. Sic uerè qdã sunt q hñt pedes.i. affectiones multum teneras & molles p benignitatẽ & cõpassionẽ, & hoc illi q sunt hoies p mansuetudinẽ & rõnẽ, quia hõ est aĩal rõnale & mansuetum, & illi q sunt cameli p patientiã & humilitatẽ: qa camelus se inclinat dum oneratur. Sed pro certo alij hñt eos multum duros p duritiã crudelitatis et obstinationis, & hoc illi q sunt boues qtum ad labores terrenos.s. auari, equi qtum ad superbiam.s. principes et tyranni

tyranni: quia plãta pedis eorũ sicut planta pedis vituli. Eze. 1. Vel dic q pes est finis vitę & senectus, q. aliis est mollus p misericordiã & pietatẽ, vt sic senectus sua in misericordia vberit, in aliis durus p partialitatẽ & auaritiã; quia vespere decidit, induratur & arescit. Vel dic q quidam habẽt pedes .i. effectus molles per delicias, quidam duros per cõstantiã & virtutem &c. ¶ Differunt aĩalia in situ mamillarum: q̃a q̃dam habent eas in pectora, sicut elephans q̃dam in vẽtre sicut suos q̃dã inter crura, sicut vaccæ. Sic vere prędicatores differunt: q̃a vere q̃dam habent mammas .i. p̃dicationem & doctrinam in pectorib. s. illi qui prædicãt ex corde & ex charitate. Alii in ventre qui. s. prædicant cã ventris. Alii inter crura, qui. s. prædicant cã luxuriæ. Alii. n. aliud clamabãt. Act. 19. Patet ad Phi. 1. de diuersitate annũciantiũ Chr̃m. Vel dic q vberã, quæ pro certo quidã habẽt in pectore. s. illi qui sp volunt loqui de suis pectoralib. & amicis, quos hñt ppe cor. Alii in uentre sicut gulosi, qui nolunt nisi de ventre & de bonis cibis loqui. Alii inter crura, sicut luxuriosi, qui sp volunt loqui de membris & operibus impudicis. Isti ergo loquuntur variis linguis magnalia diaboli. Actu. 1. ¶ Item defferunt aĩalia in actiõe, quia diuersimode cũ aliis pugnãt, & ab aliis se defendunt. q̃dam. n. cũ narib. & auribus, ut elephas, q̃dam cum naribus vt sus, quędã cum cornibus, vt ceruus, q̃dam cum dẽtibus vt serpentes, q̃dam cum vnguib. vt leones, quædã cũ pedib. fugiendo, ut lepores, quia s̃m Pli. & Auicẽ. Ingeniosa natura dedit cunctis animalib. contra nociua munimentum. Sic vere charissimi boni pugnant cõtra hostes sp̃uales, diabolum. s. carnẽ, & mundum, diuersimode, quia quidã cum aurib. audiendo per obedientiam & subiectionem, quidam cum narib. olfaciendo. s. futuram suauitatem per deuotionem, quidam cum dentib. id est cũ verbis per orationem gratiarum actionem & confessionẽ, quidã cum cornib. i. cum virtutib. per constantiam & perfectionẽ, quidã cũ pedib. fugiendo oẽm malã occasionẽ, alii unguib. i. manib. bene operando, vel elemosynã largiẽdo per cõpassionẽ. Vnde de eleemosina dr̃ Eccl. 29. Sup scutum & lãceã ppugnabit p te. ¶ Item differunt oculorũ virtute, quia quædã habent oculos valde debiles, sicut vespertilio, quædã multum fortes, sicut hirundo. Sic vere quidam hñt oculos intellectus valde debiles. s. per ignorantiã & incrudelitatẽ, quia. s. oculos aĩę. i. fidẽ hñt valde debilẽ, quia. s. faciliter titubant. Iõ talib. dr̃. Io. 12. Adhuc modicũ lumẽ ĩ vobis est. Alii aũt hñt hmõi oculos multum, fortes, quia. s. discretè vident ea q̃ sunt fidei & doctrinæ, de quib. Apo. 1. Oculi eius sicut sol. ¶ Differunt animalia in appetitu coeundi, quia quædã sunt multum prona ad coitum, sicut colũba & porcus, q̃dã magnę refrenationis sicut elephas & turtur, quædã aũt perpetuo continet a coitu, sicut apes. Sic vere inter hoĩes, quidã sunt faciles & proni ad actus luxuriæ. s. soluti & luxuriosi, alii aũt se debent refrenare. s. boni actiui & cõiugati. Alij aũt perpetuo dẽnt cõtinere. s. cl'i & religiosi. Vnusquisq;. n. ppriũ hẽt donũ, alius sic & alius sic. 1. ad Cor. 7. ¶ Quædã sunt aĩalia quæ appetuut coire cũ omni spẽ, alia tm̃ cum sua, alia cum nulla. Primum patet de pardo cum Leena. Scd'm de elephantib. inter quos sunt cõiugia s̃m Pli. Tertiũ de apib. Sic vere in mundo isto sunt quidam q appetuut coire cum oĩ spẽ. s. cum solutis & coniugatis. s. luxuriosi. Alii seruant coniugia, sicut boni coniugati. Alii aũt perpetuo continent sicut casti clerici & religiosi, quia nõ oĩs caro eadẽ caro sed alias volucrum & alia bestiarum. 1. ad cor. 15. ¶ Differunt aũt animalia in comedẽdo, quia quædam sunt magnæ voracitatis, sicut lupus, canis & leo. Alia aũt parci victus, sicut serpentes. Sic multi sunt voraces per gastrimargiã, alii aũt modici per abstinentiam. Vel dic qd' quidã sunt voraces per auaritiam & rapinam, quia cibos diuitiarum indiscrete deuorant & acquirunt. Alius credit se manducare omnia. Alii aũt sunt abstinetes ab hmõi cibis per paupertatẽ. Primi sunt similes lupis &c. Vide ibi. Sed qui abstinẽs est, adiiciet vitã. Eccl. 37. ¶ Differũt ẽt bestiæ in tpe venandi, quia quędam semper de nocte, venant, vt lupus q dr̃ hala, quædã semper de die. vt aquila & accipiter. Alia autem & de die et nocte, sicut catus. Charissimi nox significat bona tpalia, dies bona spiritualia. Quidam ergo boni sunt & iusti, qui in die, i. bonis spiritualibus vel in statu gratiæ prædãtur. s. merita & virtutes, de quib. viuunt. Alii aũt in nocte, i. in bonis & negociis mũdi acquirũt prædas suas. s. bona temporalia & diuitias. Alii autẽ partim vtroq; vtuntur, quia. s. volũt tpalia simul & spiritualia exercere, & vtranq; ripam pascere, & Christi & mundi negotia ministrare. Sed pro certo. Nam potest duobus dominis seruire. Mat. 6. ¶ In corpore humano necessaria sũt diuersa mẽbra, pp eius diuersas operationes. Vñ ibi sunt ossa necessaria ad totius corporis sustentamentũ, cartilagines ad defensionem ab ossium læsione. Sic in corpore ecclię vel religionis, necessaria sunt plura diuersa membra, homines. s. & psonæ. Vñ necesse est ibi esse ossa. i. viros iustos constantes rigidos atq; fortes & maxime prælatos, vt sic corpus ecclesię sustẽtetur per iustitiã, ne. s. defluat ad peccata, quia iustitia eleuat gentem. Prou. 14. Sed quia ossa ista nimis cõsueuerũt esse dura per rigorem, & carnem. i. viros carnales lædere p asperam correctiõe, iõ necesse est ibi esse cartilagines, q̃ sunt molles & flexibiles. i. viros pios, cõpatiẽtes & misericordes, vt sic p eos ossium istorũ durities temperetur ne caro. i. carnales totaliter dissipẽtur. Exẽplum de Moyse pio q se opponebat Deo per orationem, ne carnalis populus necaret Num. 16. ¶ Nerui in corpore sunt necessarii ad mẽbrorum coniunctiõe, & sensus & motus administrationem, & ideo sunt molles & fluxibiles, cõcaui & spũ aereo pleni. Sic in corpore ecclesiæ sunt necessarii nerui. i. uiri sp̃uales & p fecti qui sunt molles per benignitatẽ, flexibiles p pietatẽ concaui per humilitatẽ, spiritu sancto pleni per virtutũ, & gratiarũ abundantissimam vbertatẽ, & iõ isti per sua bona opera, exempla & verba, alia mẽbra copulant & cõiungũt. s. per charitatẽ, & per fidei & amicitia vnitatẽ, & in eis sensum discretionis deuotionis & cõpassionis, & motũ bonæ operationis cãnt, efficiunt & procurant. ¶ Caro in corpore necessaria pp vacui repletionem & vitalis caloris cõseruationem. Caro autem necessarium est propter spiritum vitalium generationem, & vitæ conseruationem. Sic vere in aĩa debet esse caro. i. mollis & fluida compassio, quæ vacuum. i. pauperes per eleemosynas repleat, & calorem vitalẽ. i. amorẽ & charitatẽ custodiat & cõseruet. vbi. n. cessat pietas, cito deficit charitas, q̃a vbi nõ sunt ligna extinguet ignis. Pro. 26. Cor aũt. i. fides est necessaria, vt exinde vita sp̃ualis. i. gratiã & charitas deriuet. Vel dic q in corpore ecclię oportet esse carnem. i. pios & compatientes, & cor. i. calidos & charitatiuos spiritus feruentes dño seruientes. ad Ro. 12. ¶ Pulmo fuit necessarius propter frigidi aeris attractionẽ ad caloris cordis mitigationẽ. Sic vere charissimi in anima est necessaria pulmo. i. deuotio seu oratio, quia circa cor. i. circa cogitationes nostras calor carnalis concupiscentiæ ęstuãt, & iõ necesse est quod cũ pulmone deuotionis aspiremus p orationẽ, & aerẽ. i. diuinã gratiã attrahamus, vt sic. s. tẽperemus calorem cordis. i. carnalẽ inflammationẽ & diabolicã tentationem & suggestionẽ. Os meũ aperui & atraxi spiritum. ¶ Stomachus est necessarius propter primam digestionẽ, quia cibos in se recipit, & purã substãtiã ad corporis nutrimẽtum retinet, impuram autem & superfluam per secessum emittit. Sic vere in aĩa oportet esse stomachũ. i. discretionem, quæ receptis cibis. i. rerum exteriorum notitia p os. i. per cogitationẽ recepta, debet quicq̃d ibi deponitur de bono, retinere ad aĩæ educationem, alia aũt tanq̃ superflua refutare. Vel stomachus est auditus, qui debet bonos cibos. i. bona verba retinere, alia aũt prætermittere. Nonne auris verba diiudicat? Iob 12. Vel dic q stomachus est homo pius, q sibi & corpori & domui retinet tm̃mõ necessaria, supflua aũt exterius pauperib. emittit. Vel dic q iste est auarus, q oĩa pura & bona sibi & membris suis. i. vxori & filijs retinet & reseruat, illud aũt qd' est impurũ, & qd' penitus nihil valet, exterius ad pauperes p eleemosynas emittit, sicut est vinum & bladũ corruptũ. ¶ Hepar in corpore est necessarium ad sanguinis generationẽ, p corporis nutrimento, venæ aũt sunt necessariæ ad istius sanguinis per corpus deportationem, vt corpus debite nutriat. Sic vere in corpore ecclię necessarii sunt doctores, q vicẽ hepatis portant, q̃a sanguinẽ. i. doctrinã gñant per suę sciæ actionẽ, venæ autẽ. i. p̃dicatores istum sanguinem deferunt per prędicationem, & sic alia membra. s. seculares & alii mediante diuina sapientia vegetantur, & in esse gratiæ conseruantur. Vel hepar sunt seculares, sanguis est suba temporalis. Pulli eius lam-

42 lambunt sanguinem Iob 36. ¶In corpore necessaria sunt intestina, ad superfluorum depuratione, & euacuatione, fel ad digestionis confortatione, sple ad humoris melacholici recollectione, sic i aia oportet q sit fel.i.amara & feruēs cōtritio, vt sic.s.cibi.i.pctā digerantur & decoquantur p compunctione. Potum dabo eis aquā fellis Hie.9. Intestina,i.cōfessio, vt.s.fęces pctōrum emittantur per locutionē,& uenter.idest interior conscia depuretur. Splen ēt. i. mortis memoria est necessaria, vt sic melācholia.i.tristitia spūalis colligat. Splē.n..est membrū terreū & melancholicū & sigñat mortis & terræ recordationē, quæ tristitiā gñat spūalem, & lætitiam reprimit mundialē. Tristitia.n. quę fm Deum est vi

43 tā operat. ¶In corpore necessarij sunt renes ad faciendum gñationē,& speciei conseruationē. Caput ēt cum suis contentis ad totius corporis sensificationē & gubernationem. Sic verè in corpore ecclesiastico necessarii sunt renes. i. seculares & mundani, vt sic per actus gñatiuę humana spēs cōseruet. Caput aūt.i.prælati ibi sunt necessarij cū cōtentis suis .i.cū diuersis sensib. oculis & aurib.& hmōi.i.cū diuersis suis officialib: vt sic totū corpus debite guberneť, & in suis actibus dirigať, quia dēc hr̄e oculos discretionis, os prædicationis, nasum deuotionis aures miæ & cōpassionis, vel aures iudicii & æqualis exauditionis, quia ita paruū audietis & magnū. Deut.1. Vel per caput intelligo fidē quæ est principium

44 oīum uirtutum, quæ necessaria est in aīa. ¶Collum in corpore est necessarium ad capitis & corporis mutuam coniūctionem uocis formationem, ciborum & nutrimentorū ad stomachum trāsductionem. Sic prædicatores in ecclesia, quia in verè alia membra.i.fideles hn̄t cum capite Christo reunire per grām & affectionem, qn̄ ab eo sunt separati per pc̄ti diuisionē, quia iniquitates vestræ diuiserūt inter uos & Deū vestrū. Esa.59. Vocem ēt prædicationis hn̄t emittere, & nutrimentum sacræ doctrinæ ad stomachum.i. ad seculares & alios transmittere per suam spūalem educationem. Collū tuum sicut turris eburnea, oculi tui sicut piscinę in esebon

45 Can. 7. ¶Pectus est necessarium ad cordis & spirituū defensionē, costæ & latera ad membrorum spūalium & naturaliū protectionem. Sic i corpore ecclesiæ necessaria sunt pectus & latera.i. exteriores principes, & mundani milites & potētes, vt.s. per eos membra spūalia.i. clerici & religiosi, membra ēt naturalia.i. seculares & mundani nocumētis omnib. prǽseruentur, Defendite qui inter uos est gregem. Actu. 20.

46 ¶Manus etiam sunt necessariæ ad operationē, & corporis defensionem. Pedes aūt & crura ad totius corporis sustentationē, & uoluntariam de loco ad locū motionē. Sic uerè in ecclesia pedes qui terram immediate tangunt.i. uiri agricolæ sunt necessarii, vt.s. tota ecclesia sustentetur in tpalib. & victu. Manus etiam in milites, & eccclesiæ defensionē, necessarii sunt, & ad totius corporis Christi mystici munimentū. Vel dic q in aīa debēt esse manus.i. bonæ operationes & pedes.i. bonæ affectiones. Multa mēbra in corpore hēmus

47 1.ad Cor.12. ¶In copore est cutis necessaria ad interiorum oīum munimentum & conuersationē ab exteriorib. nocumentis. Pili autem necessarij sunt ad cutis ipsius munimētū. Sic in corpore morali.i. in uiro iusto debet esse cutis.i. exterior apparentia & conuersatio honesta, à quā oīa interiora .s. opera & affectus defendantur & muniantur, abscondanť & uelenť. Etiam pro ista cute defendenda necessarii sunt pili.i. exteriora ornamenta & vestimēta. Ecōtra de multis dr̄

48 Iob 17. Cutis mea aruit & contracta est. ¶Vngulæ in animalib. sunt necessariæ ad pedum & manuum munimentum, & ideo istę solent esse duræ. Sic verè in anima debet esse vngula, q̄ est extremitas corporis.i. nostræ extremitatis.i. mortis & finis memoria, vt sic pedes.i. affectiones, manus.i. operationes valeant pmuniri à nocumento.s. uitiorū. Eccl.7. In omnib. operibus tuis memorare nouissima tua, & in ęternū

49 non peccabis. ¶In corpore ergo sunt diuersa mēbra sibi inuicē subuenientia, & ideo nullum est in corpore superfluū vel diminutū. Sic verè in corpore eccłiæ nihil est superfluū vel diminutum, quia.s. omnia mēbra.s. pauperes & diuites, clerici & religiosi, prælati & subditi sunt necessarii, & ad cōplementū mystici corporis opportuni, & iō alter debet alteri i suis necessitatib. subuenire, & defectus alter alterius supportare. ad Gal.6. Alter alterius onera portare. Nā sicut dicit Apost. 1. ad Cor. 12. Si quid patitur unum membrū, cō patiuntur omnia membra. ¶Oē animal generans aliud, habet oulos, pter talpā, q hēt oculos opertos tela, quæ data

50 est ei pp debilitatem visus. Sic verè oīs hō qui generat alios .s. in fidem per prædicationē & doctrinā, debet hr̄e oculos.i. intellectus discretionē, ut.s. videat & agnoscat quid dēt facere vel uitare. Totum corpus in circuitu plenum erat oculis. Eze.1. Veruntn̄ aliqui sunt sicut talpa.s. carnales, prædicatores, quorū intellectus est opertus & uelatus modica tela .i. amore carnis & mundi, & ideo isti in spiritualib. sunt cęci. Oculos tuos velabis. Eze.12. & Esa.42. Qui cæcus nisi seruus meus. ¶Oē aīal habens aures mouet eas, pter hoīem fm

51 Auic. idem. Sic uerè illi qui hn̄t aures.i. virtutem & promptitudinem audiendi uerbum Dei vel obediendi mouet eas.s. per bonā operationem.s. implendo quæ audierunt, & faciē do. Istud tn̄ fallit hominib. quia verè illi qui sunt hoīes.i. rōnales & sapientes mundi, non mouēt aures, quia licet habeant aures.i. licet audiant uerbum Dei & mandata Christi, tn̄ non exercent motū bonæ operationis. Audiunt uerba tua, & non faciunt ea, sed in canticum oris sui uertunt illa.

52 Eze.33. ¶Secundum Auic. Oē aīal spirat, sed quædā per vias honestas, vel manifestas, vt per os, & p nares: q̄dā per non manifestas, vt apes & c. anulosa. Sic verè oīs hō debet spirare.s. emittēdo spūm orōnis, & attrahendo spūm grē & cōsolationis. Et hoc quidā occultè per meditationem, quidā manifeste per bonā operationē, quia qui cōseruat legē multiplicat orōnem. Eccle.53. ¶Oē animal quadrupes hn̄s san-

53 guinem, habet medullam, & maximè homo multum habet de medulla, respectu corporis sui, qđ est ei necessarium pp multiplices eius operationes. Sic verè illi qui hn̄t secum.s. in memoria & compassione, sanguinem.i. Christi mortem & passionem hn̄t medullam.i. vnctuositatem charitatis & compassionis, et pietatis et benignitatis, et hoc maximè apparet in hominib.i. viris perfectis et rationabilibus, q præ cæteris debent abundare in medulla charitatis et pietatis.

54 ¶Item idem Auicen. dicit q omne animal habens sanguinem habet cor, carens sanguine, caret corde, licet loco cordis habeat aliquid quod est sedes vitæ. Oē etiam animal hn̄s sanguinem, ambulat, vigilat, & dormit, fm Arist. Sic verè illi qui habēt sanguinem.i. memoriam sanguinis Christi, habet cor.i. constantiam et uirtutem et perseuerātiam firmitatis in bono. Cor eius datū est ei, & super pedes quasi hō stetit. Dan.7. Quia tales sunt magis fortes ad resistendū tribulationib. & vitiis et peccatis quam alii. Et tales etiā ambulant per bonam operationem, vigilāt per discretione, dormiunt per deuoticnem et cōtemplationem. Illi aūt qui carent isto sanguine, pro certo carēt corde.i. constantia fortitudine, et uirtute. Colūba.n. seducta nō hēt cor. Os.7. Vel p sanguinē intelligo pietatem, et dic p oīa sicut supra. ¶Om-

55 ne animal habens cornu, habet ungulas pedum fixas, excepto unicorni et asino indico, qui in fronte hēt cornu, et vngulā nō fissam. Sic vere illi qui hn̄t cornuam dignitatem, debent ungulam.i. operationem findere per discretionem, q̄dā sunt tn̄ fatui plati, similes vnicorni quo ad superbiā et crudelitatē, asino indico, quo ad stultitiā et stoliditatem, et ideo tales non findunt ungulam per prudentiam et sagacitatem. &c. vide de asino. ¶Omne animal cornutum habet

56 cornua uacua, pter ceruum et unicornem. Sic uerè omnes illi qui hn̄t cornua.i. iurisdictionem et potentiam tpalem, debet ea hr̄e uacua per humilitatem, et per donorum abdicationem, quia.s. non debent accipere munera propter iudicaturam, et debent manus suas à talib. uacuare. Exod. 23. Non accipies munera. etc. Illi tn̄ qui sunt sicut ceruus timidi, et indociles sicut vnicornis. i. crudeles et effrenati, hn̄t cornua plena.i. iurisdictionē donis munerib. repletā. Esa.5. Væ qui iustificatis impiū pro munerib. et iustitiā iusti aufertis ab eo. Isti.n. audiūt illud Exo. 24. Non apparebis in conspectu meo vacuus. ¶Itē omne animal cornutum est quadru-

57 pes, pter ceraste et pter testudines et limaces, quæ carent pedib. Sic verè oīs iudex et prælatus debent hr̄e quatuor pedes.i. quatuor virtutes vel affectiones quib.s. in actibus suis moueantur, illi tamen qui sunt serpentes et ceraste.i. fraudulenti, malitiosi, et cupidi et ambitiosi, illi etiam q sunt limaces.i. carnales et deliciosi, carent huiusmodi pedibus. Vide conditiones ceraste. vnde Ps. Pedes habent & non ambulabūt. ¶Itē omne animal cornutum habet cornua dura

58 & ossea

& offea præter limacẽ, &c.fimilia. Sic verè oĩs iudex q̃ hẽt cornua.i.conftantiam & virtutem , debet hr̃e cornua iurifdictionis & ptãtis dura & rigida per iuftitiam & rigorem, præter limaces.i.p̃ter molles & imbecilles prælatos & carnales.i.deliciofos,qui nõ audent corrigere delinquẽtes.Vñ Efa.48.Scio.n. quia durus es.¶Item ẽm Auic. Quædã aĩalia hñt dentes in vtraque mandibula, ficut hõ , quædã in inferiori mandibula tm̃,& talia,vt cõiter funt cornuta,quia illa materia tranfit in cornua. Nulla aũt aĩalia hñt dentes in fuperiori mandibula tm̃.Dentes qui mafticant & ruminant,fignificant difcretionem , qui habet oẽs cogitatus & opera ruminare per examinationem & difcuffionem. Sed pro certo quidam hñt dentes difcretionis fuperius & inferius, id eft quantũ ad æterna , fuperna & fpiritualia & cœleftia, & quantum ad inferiora.f.mũdana & terrena.Et tales funt homines.i.viri iufti & perfecti,q̃ in terrenis & fpiritualib.funt difcreti , quia dedit eis dñs irriguum fuperius & irriguum inferius. Iud.1.Sic verè alii funt qui non fic, quia ĩ inferiori mandibula.f.quantũ ad infima negotia & terrena, hñt dentes.i.difcretionem & fapĩam,quia.f.nõ sũt difcreti in fpũali bus,fed in temporalib. quia fapiẽtes funt vt faciant mala. Hie.4.ficut patet in aduocatis & multis alijs vbicunq;.Sed p̃ certo tales funt cõiter cornuti.f.per fuperbiam & elationẽ, quia iftud eft regulare,quod illi qui minus fciunt & valent, plus aliis funt elati.Nullum.n.aĩal eft.i.nullus eft hõ ita perfectus,q̃ tm̃ dẽtes habeat fuperius.i.qui de fuperiorib.& cœleftib.tantummodo fe intromittat,quia multi funt merè terreni,fed nullus merè fpiritualis contra illud Apoft.ad. Col. 3.Quæ furfum funt fapite &c.Vel per dentes fi vis intellige loquutionẽ &c.Expone per ordinem ficut fupra.Vnde Io.3. Qui de terra eft de terra,loquitur. Et 1.Io.4 Ipfi de mundo funt,ideo de mundo loquuntur.¶Nullum animal habens dẽtes acutos feu culmos recuruos, ficut aper, habet cornua, quia materia illa tranfit in culmos. Culmus.n.& cornua fimul non conueniunt. Sic verè chariffimi illi , q̃ hñt dentes acutos.i.verba pũgitiua,detractoria,& diffamatoria, & culmos curuos,i. verba curua fallacia & deceptoria, nõ dẽnt hr̃e cornua dignitatũ, q̃a tales non dñt promoueri ad officiũ prælationis, quia non decet feruum dñari principibus. Prou.19.Vel fi uis per cornua intellige virtutes , quib.f.carent detractores & loquaces,q̃a vbi verba funt plurima,ibi frequenter eft geftas.Prou. 14. Quia verè materia cornuum & uirtutum.f.cogitationes & affectiones trãfit in culmos.i. in uerba vana detractiones,& affectionis loquutiones. Vel dic ꝙ dentes acuti & culmi,fignificant crudelitatem & rapacitatem,q̃ habẽtes,& exercentes,non funt promouẽdi.Dẽtes eorum arma & fagittę &c.ficut fupra.¶Omne aĩal habẽs cornua,habet dentes claufos,refecatos & coniunctos. Sic verè oĩs prælatus vel uirtuofus, debet hr̃e dentes.i.verba ordinata p difcretionẽ , coniuncta per identitudinem , refecata per benignitatem, quia. f. non debet hr̃e verba diuifa, quia fi bis interrogatus fuerit,habeat caput rñfum tuũ .Eccle.32. Non debent ẽt effe nimis acuta per punctionem , & afperã co. recti nẽ,q̃a verbũ dulce multiplicat amicos , & mitigat inimico ,Eccl.6.¶Oẽ aĩal domefticum ut uacca,equus , & domeft cal ile, vt elephas habet dentes coniunctos,ordinatos & hebetatos,vt fic melius fcindat herbã.Sic verè illi qui funt domeftici,fimplices & benigni , debẽt hr̃e dentes.i.verba & fermones planos & ordinatos, & cõiunctos,nõ varios vel diuifos,&c.ficut fupra.§.præcedẽti.¶Oẽ aĩal deputatum prædę,& carnib.deuorandis hẽt dentes feparatos,acutos & diuifos,vt fic melius carnes diuidat atq; fcindat.Patet in Leonib.canib.atq; lupis. Sic verè hoĩes qui funt deputati ad prædã,vfurarii.f.& raptores, hñt dentes. i. fermones acutos per crudelitatem diuifos per cautelarum varietatem & falfitatẽ,& iõ carnes aliorum.i.fubas pauperum melius deuorant & prædanẽ,ficut patet in lupis & Leonib.i.in mundi principib.& auaris violenter tollitis pelles eorũ defuper eis, & carnes eorum,defuper offib. eorũ.Mic. 3.Vel dic de detractorib.qui confumunt carnem aliorum p̃ diffamationem, qui hñt dentes uerborũ acutos per mordacem detractionẽ,diuifos per fallacẽ palliationẽ.Vel dic de prædicatorib. qui hñt canes. i. pc̃tores carnales fcindere p̃ contritionem,& ideo debent hr̃e dẽtes.i.verba acuta & pũgitiua per correctionem,diuifa autem per difcretionem,&

multimodam variationẽ, quia.f.nunc debẽt attrahere, nũc terrere,nunc de inferno,nunc de Paradifo loquendo,vt fic p̃dã.i.aĩas accipiant & cõuertant.Didicit capere p̃dã.Ezec. 19.¶Omne aĩal ouans, ficut funt reptilia,natatilia,& volatilia,carẽt renib.& uefica,& hoc quia fuperfluitas talium cedit in plumas quantũ ad uolatilia , & in fquamas & pinnulas quantum ad natatilia.Sic verè illi qui uolant per fuperbiam & elationẽ,qui repunt per auaritiam & ambitionem q̃ natãt p̃ carnalẽ delectationẽ,carẽt renib.i.feruore deuotionis & dilectionis,& vefica.i.euacuatione cõfeffionis, & largitione pietatis & cõpaffionis,q̃ ad modũ veficę fupflua diuitiarum congregat,vt ea pauperib.eijciat,& emittat, & hoc q̃a oĩa fuperflua fua i.oẽs diuitiæ t̃pales quæ deberent euacuari per eleemofynam,trãfeunt,in plumas & fquamas .i.in vanitatem & pompofitatẽ veftiũ & fun ptuũ mundanorũ.¶Oẽ aĩal habens cornua,& carens dentib.fuperiorib.ruminat & remafticat cibos fuos.Sic verè chariffimi illi q̃ hñt cornua.i.virtutem conftantiæ & perfectionis,vel cornua.i. poteftatem iurifdictionis & prælationis,qui carent dentib. vanitate locutionis,uel mordacitate detractionis,tales dico ruminant per examinationẽ cuiuslibet fuæ operationis ruminant dico per uirtutem difcretionis & contritionis, quia oẽ ꝙ ruminãt & non findit vngulam in mundum erit. Leu.11.Et ficut ẽm Pli.li.10.c.73.animalia ruminãtia folent magis ruminare iacendo quam ftando,& plus hyeme quam æftate,fic uerè hõ magis uagat ruminationi , difcuffioni & difcretioni,q̃n iacet per humilitatẽ & paupertatẽ , quã q̃n ftat per vanitatem & profperitatem , & quãdiu hyems tribulationis ipfum affligit,quam q̃n æftas mundanæ confolationis ipfum allicit atq; cingit iõ bene dr̃ Efa. 28. Vexatio dabit intellectum.Vel dic ꝙ hõ dum eft iacẽdo in ftratu fuo q̃nque melius uacat ad fua negocia ruminandum,quam q̃n ftat ad aliquid aliud peragendũ .¶Oẽ aĩal ruminans habet duos uentres,unum magnum alium paruum,quia de paruo extrahit cibos ufq; ad os,deinde trãfmittit eos vfq; ad ẽm, & ibi perfectè digeruntur.Nam p̃p gulofitatem,& auiditatem cõmedendi cibus fuus in principio eft multum ficcus, & non bene mafticatus,& ideo oportet,ꝙ iterum mafticetur, & talis fecunda mafticatio vocatur ruminatio ẽm Auicennã.Vide infra de camelo.Sic uerè chariffimi illi,qui ruminant per contritionẽ,debent hr̃e plures uentres.i. plura receptacula pc̃torum fuorum.Primus uenter cõfcia,quę p̃ certo in pc̃torib.eft magna & lata . Secundus eft memoria pc̃torũ.Quia ergo p̃p auiditatẽ concupifcentiæ et carnalitatis mundialis,cibi fui.i.peccata quæ faciunt & comedunt non funt bene mafticati per difcuffionem vel examinationẽ,iõ neceffe eft ꝙ de ventre primo,i.de confcia extrahantur ad os per confeffionẽ,et iterũ in fecundo ventre.i. in memoria ponantur per iugem de eis memoriam & recordationem, vt ibi perfectè coquantur,et digerantur per contritionem.Omne.n.q̃d in os intrat,in uentrẽ uadit.Mat. 15.et Mar.10.¶Oẽ aĩal habens cerebrum pingue hẽt medullam unctuofam,et econuerfo.Sic verè quorum cerebrum.i. fenfus et difcretio eft pinguis per gr̃am et deuotionem,hñt medullam.f.charitatis vnctuofam per compaffionem,et econtra illi quorum fapiẽtia eft indeuota, eorũ fir̃ charitas eft impia et crudelis.¶Oẽ aĩal fpirans habet pulmonem vel aliquid loco eius ẽm Auicennam ibidẽ,ficut patet in pifcibus,qui hñt branchias mediantib.quib.aerem et aquam attrahunt et expellunt. Sic verè illi qui fpirant per deuotionẽ,neceffe eft quod habeant pulmonẽ.i.bonam et fanctam affectionem,per quam aquam gr̃æ,et aerẽ Spiritusfancti attrahunt per deuotionẽ,et ipfum emittant p̃ bonã operationẽ.Os meũ apperui et attraxi fpũm &c.¶Oẽ aĩal gñans, et fpirãs hẽt fel,uel occulte ficut mulus et ceruus, uel manifeftè,ficut bos et alia.Aues ẽt et ferpentes hñt fel,uel paruum uel magnũ,ẽm Ariftotelem.Solus aũt delphinus caret felle licet generet et fpiret.Sic verè illi qui gñant per propagationem.i.feculares,et illi qui fpirant per deuotionem.i.regulares,hñt fel.i.zelum et iracundiam naturalẽ,vel ẽt fpũalẽ,fed quidã manifeftè,qui.f.nefciunt in loquẽdo cohibere fpiritum fuum , quia totum fpiritum fuum profert ftultus. Prou.29.Alij autem occultè,qui.f.fciũt motus iracundię refrenare.Et gñaliter aues.i.contemplatiui , reptilia.i.actiui. pifces.i.deliciofi habẽt fel iracundiæ naturaliter fecundum

magis

magis, & minus. Solus aũt delphinus. i. solus Chrs caruit isto felle. In felle amaritudinis video te esse Actuũ. 8. Vel dic, ꝙ qdã hñt fel. i. iram & correctionẽ, manifestẽ, sicut boni, & aperti, alii aũt occultẽ, q. s. in corde suo seruãt irã, & odiũ sicut sunt viri malitiosi, q expectant locũ, & tps vindicãdi, & nocendi, contra illud Leu. 19. Ne oderis fratrẽ tuũ in corde 70 tuo, sed publicè argue eũ, ne habeas contra eum pctm̃. ¶Oẽ aĩal spirans, & generans hẽt fel, & hẽt sanguinem gñaliter. Sic verè illi q generant ꝑ pdicationẽ, spirãt ꝑ deuotionẽ, & orõnẽ, debent hr̃e fel. i. amarã, & asperã correctionẽ. Argue obsecra, increpa. 2. ad Tim. 4. & sanguinẽ. i. benignã monitionẽ, qa. s. debent pungere, & vngere sicut decet. Vel si vis per 71 fel intellige contritionẽ. ¶Oẽ aĩal generãs hẽt qnq; sensus, ꝑter talpã, q hẽt oculos opertos. Oẽ ẽt aĩal hñs sanguinem, hẽt semen, vt dicit Auicenna. Sic verè oẽs illi, q generant ꝑ pdicationẽ, vt ẽt ꝑ bonã operationẽ, necesse est, ꝙ habeant qnq; sensus. i. oĩmodã sapientiã, & discretionẽ. Vñ tales debent hr̃e sanguinẽ. i. memoriã passionis, vt sic habeãt semen. s. gr̃æ, sciæ, & discretiõis. Veruntñ aliq sunt sicut talpę, quorũ. s. oculus, intellectus est opertus corio carnalis infectionis, ita ꝙ nihil vident, sicut patet in luxuriosis curatis, & religiosis, & clericis, q nõ vidẽt ꝓpriã infamiã, &c. Oculos habentes nõ videtis. Mar. 8. Vel dic, ꝙ illi q hñt sanguinẽ. i. Chri passionem, benignitatem, & compassionem, sp habent semen. i. grãm & deuotionem, vel bonum propositũ, & affectionem ad bonorũ operum ꝓductionem. Semen cecidit in 72 terrã bonam. Matt. 13. ¶Vię sensuum in quibusdã aĩalib. sũt occultæ, vt aures & nares in piscib. quib. vñr carere, & tñ audiunt, & odorant. Quod patet, quia fugiunt strepitũ, & odorem sentiunt nouorum retium. Vñ cancri intrãt retia piscatorũ, qñ ibi sentiunt lac, & carnes assas. Sic uerè in mari huius mundi sunt pisces. i. fluxibiles seculares, q licet videanẽ carere aurib. i. auditu obediẽtiæ, & subiectionis, narib. i. odoratu deuotionis, ipsi tñ audiunt qñq; per obedientiam, & odorãt per deuotionẽ, quia pro certo boni seculares fugiũt strepitum negociorum seculariũ, & ẽt ipsi cancri retrogradi. i. pctõres ad odorem carnis assæ. i. ad memoriam diuinæ passionis, ad odorem ẽt lactis. i. ad spem futuræ dulcedinis, & consolationis intrant retia pdicationis. s. implendo & faciẽdo, q dñr à piscatore. i. à pdicatore. Iob 18. Immisit i rete pedẽ suum. i. affectũ, & tenebit plãta eius laqueo. i. bono cõcepto, proposito. Vel dic, ꝙ rete piscatorum diaboli est mũdus, vbi est lac, & carnes. i. delectabilia mundi huius, q qñ sentit, & odorat cancer. i. pctõr retrogradus, statim intrat rete mundi per affectum, ut hmõi lacte, & carnib. satieẽ. Iob 39. Vbicunq; senserit cadauer statim adest. Et sic à piscatore diabolo capiẽ ꝑ pctm̃, & in inferno comediẽ ꝑ tormentum, sed prius in caldaria cupiditatis coquiẽ, & squãmis. i. diuitijs in mortis termino spoliaẽ. Ideo dicit diabolus. Eze. 12. Exté 73 dam super te rete meum, & capieris in sagena mea. ¶Scd̃m Aris. vt dicit Auic. Delphini & vnũ aliud genus piscium, ad tonitruum vel alium motum magnum cadunt in fundũ, ac si essent epileptici, & tũc a piscatorib. velut si essent ebrii, capiuntur. Sic verè boni, & iusti qñ audiunt tonitruũ. i. terrorẽ diuinorũ iudiciorũ, tunc verè descendunt ad fundum. i. inferius ad infernum per considerationem tormentorum infernalium, & ita cadunt per humilitatẽ, ac si essent ebrii. s. vino gr̃ę, & deuotionis. Inebriabo te lachryma mea. Esa. 16. Et iõ tũc à piscatorib. i. pdicatorib. facillime capiunẽ, & cõuertunẽ. Vox tonitrui eius verberat terrã. Eccl. 43. Vel dic, ꝙ quidã inconstantes hñt debile cerebrum spũale, qa statim, ꝙ audiunt, & sentiunt tonitruum. i. aliquã fortẽ tẽtationẽ, ipsi cadũt. s. in pctm̃, & à diabolo sicut ebrii uino. s. delectationis 74 capiuntur. Turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius. ¶Pisces ẽm Auicennam, & maximè delphini, fugiunt tria. s. locum ablutionis alterius piscis interfecti, sanguinẽ ẽt alterius piscis, et sportulas sordidas, et immundas, et libenter subintrant nouas. Sic nos debemus timere, et fugere, et cauere locum interfectionis, et sanguinis aliorũ. i. causas et pctã, ꝑꝑ quas vicini nostri spũaliter uel temporaliter vel æternaliter occiduntur, et malas mortes diuitum mundanorum. Vñ quia videmus diuitem mortuũ ꝑꝑ gulam, luciferum ꝑꝑ superbiã, et cętera huiusmodi, ideo talia debemus fugere, et cauere. Manus suas lauabit in sanguine peccatoris. Pestilente. n. flagello stultus sapientior erit. Prou. 19. Sportulas ẽt sordidas i. societates immundas, et per peccatum infectus, debemus fugere. s. luxuriosorum, et mundanorum, et in sportis nouis i. in societate bona, et noua per gratiam nos transferre. In nouitate vitæ ambulemus. ¶Aĩalia anulosi corporis. s. apes, 75 araneæ, et formicę, et cætera similia, hñt sensus acutos, sed occultos, et audiũt, et olfaciunt à remotis, et in bonis odoribus delectanẽ, in fętidis aũt interficiuntur, vt in odore sulphuris, uel pellis, vel cornu combusti. Vñ ẽm Auic. Apes nõ moranẽ in loco mali odoris. Sic verè illi qui sunt anulosi ꝑ perfectionẽ, et virtuositatẽ, et rotundi, hñt et dẽnt hr̃e acutos sensus spũales. qa. s. debent acutè videre ꝑ discretionẽ, audire ꝑ obedientiã, et subiectionẽ, odorare per deuotionẽ. Veruntñ isti sensus debent esse occulti, quia. s. nõ debent se exponere per uanitatem, sed bona sua occultare per humilitatem. Intra in cubiculum tuũ, et clauso ostio et c. Matt. 6. Cõtra illos, qui deuotionem, et orationẽ suã in cõspectu hoĩum magnificant, vt inani gloria nutrianẽ. In bonis etiam odorib. i. in bona fama aliorum delectari debent, et in malis tristari, et iõ boni ad modum apum non manent in locis, et in societatib. fętidis, et in famib. et fętore luxuriæ maculatis. De cadauerib. eorũ ascendet fętor. Esa. 34. Quia in locis odoriferis. i. in bonis bonorum societatib. vbi fragrat odor bonæ famę, et uitæ, debent iugiter conuersari, ut dicant, Cant. 1. In odore vnguentorum curremus. et Prouer. 27. Vnguentis et variis odoribus delectatur cor. ¶Differunt ẽt aĩalia ẽm Auicennam in modo vociferandi: quia quædam hñt 76 vocem fortem, et acutam, quędam tenuem, et remissam, q̃dã aũt valde modicam seu nullam. Et oẽ aĩal habens uocẽ hẽt pulmonem, et tracheam arteriam, et respirat: illa autẽ, quæ non respirant, non faciunt uocem, sed sibilũ seu sonũ. Sic uerè hoĩes differunt in uociferando. s. per orationẽ, cõfessionem, gratiarum actionem, et prædicationem, quia alii altè, alii basse, alii feruenter, alii remisse, vnusquisq; ẽm propriam virtutem, et perfectionem, et diuinam gratiam, et inspirationem differenter vociferat atq; clamat. Alii autem aliud clamabant. Act. 19. Et illi pro certo solummodo q spirant per deuotionem, habẽt huiusmodi voces, qui. s. spiritũ gratiæ attrahunt à Deo. Illi aũt qui non sic spirant. s. peccatores, carent voce hmõi: quia. s. non loquuntur per orationẽ, confessionẽ, eruditionẽ, & Dei Laudationem. Os. n. habent, & non loquentur. Sed pro certo loco istarum vocum faciũt sibilum malarum suggestionum, & sonitum vel strepitũ iactantiæ, & comminationũ, & temporalis lætitiæ, & cõsolationum. Vox phitonis, vox tua; de humo audietur eloquium tuum. Esa. 29. Vel per vocem intellige adulationem: vel iactantiam, quam peccatores mũdi diuersimodè participant, vt apparet, quia quidã se iactant altè, vt superbi, & vanigloriosi, quidam remissè vt luxuriosi, & auari, quidam nunquã, vt vsurarij. &c. Oĩa. vocem suam hñt. cap. vlt. ¶Oĩa aĩalia vo- 77 ciferantia, & respirantia, faciũt tonos, & maximè tempore coitus, & amoris vociferant atq; clamãt, et per voces se cognoscũt, et ad amplexus mutuos se inuitant. Sic verè illi, q emittunt sono prædicationis, et spiritum orationis, debẽt facere tonos. i. vocum varietatem, quia. s. nunc debent loq altè. s. de Paradiso, nunc basse de inferno, nunc medio criter de mundo, nunc dulciter attrahendo, nunc fortiter. s. cõminãdo, et hoc maximè tempore conuenienti, in quadragesima, s. vbi animæ debent cum Christo coniungi per charitatem, et vxorari, quia verè tũc debet alter alterum ad amplexus charitatis incitare. Vel dic, ꝙ tẽpore amoris. i. gratię debẽt fideles vociferare per orationem, et copulã Christi. q̃re per gratiam, et charitatis vnionem. Christus etiam per se et per suos clamat ꝑ prædicationem, et per bonam inspirationem, vt sic charitatiuè coniungatur. Ad vocem loquelæ grandis exarsit ignis Hier. 11. ¶Omne animal habens palpebras, claudit eas cum dormit, et omne animal ouans facit, 78 somnum tenuem, patet in auibus, serpẽtibus, et piscibus, q leuiter excitantur ẽm Auicen. ibidem. Sic verè quando homo vult quiescere, et dormire per deuotionem, et contemplationem, ipse debet claudere palpebras. i. sensus et motus exteriores, et vagos affectus reprimere. Claude ostia super te. Esa. 26. Illi tamen qui sunt aues. s. volantes per superbiã, serpentes. s. repentes in diuitijs, pisces. s. natãtes in delicijs, ab huiusmodi somno faciliter excitantur, quia verè qui habent cor ad diuitias, delicias, et honores, nõ dormiunt contemplando.

templando. Eccl. 5. Dulcis est somnus laboráti, saturitas aũt 79 diuitis non finit dormire eum. ¶ Oẽ aĩal indiget nutriméto, vel pp indiuiduĩ conseruationẽ, vel pp eius cõseruationẽ, vel pp augmentatione, vel pp deperditorum restauratione. Sic verè oĩs aĩa indiget nutriméto doctrinæ grẽ, & deuotionis, & hoc vt possit in statu grẽ conseruari meritis, & virtutibus augmentari, & vt deperdita. s. grã & virtutes q̃ p pctm̃ perduntur, gloria et Paradisi, quam per peccatum Adæ pdidimus, nobis ualeant restaurari. Comedite ergo pinguia, & 80 bibite multum. ¶ Aĩalia diuersimodè bibunt, qa quædã sugẽdo, q̃dam lambendo, sed rõ diuersitatis est, quia quædã aĩalia sunt æqualis labii, & dentium coniunctorum, vt homo, equus, mulus, bos, ouis, & similia, & talia sugendo, & sorbendo bibunt. Alia aũt hñt inęqualia labia, & dentes serratos, & diuisos, vt sũt porci, & canes cati, Leones, & hmõi, & ista bibunt lambendo, vt dicit Auic. & Pli. li. 10. c. 73. Aqua significat scientiam, & doctrinam dentes autem, & labia significant verba. Sed uerè ista aqua, & ista scientia diuersimodè accipiuntur, & acquiruntur à diuersis, quia q̃dã acquirunt, & bibunt scientiam sugendo. s. per aspirationem, & deuotionem, & hoc pro certo faciunt tantummodo boni, iusti & perfecti, simplices, & deuoti quorum labia, & dẽtes. i. quorũ verba, & dicta sunt æqualia per veritatem non inæqualia p mãdacium, & falsitatem, quia lex veritatis fuit in ore eius, in pace, & æquitate &c. Malac. 2. Et sunt coniuncta per identitatẽ, nõ diuisa p varietatẽ, cautelas & malitiositatẽ. Alij aũt istam aquam bibunt, & acquirunt lambendo. i. laborando, studendo, & uigilando, & hoc illi faciunt, quorum dentes, & labia. i. verba sunt disiuncta per varietatẽ & inæqualia per mendacium, & falsitatem. s. leues, indeuoti, loquaces instabiles, & mendaces, qa tales nõ acquirunt sciam p aspirationem, sed per laborem, & loquelam, & occupationem, quia disperdit dñs oĩa labia dolosa, & linguã magniloquã. i. 81 labia inæqualia, dentes diuisos. ¶ Aĩalia aquam lambendo bibentia, hñt linguam tenuem, longam, & flexibilẽ, vt sic melius aquam recipiant, & assumant. Sic uerè illi qui lambẽdo. i. adulando & applaudendo, acquirunt aqui. i. bona temporalia, sicut sunt tiutanni, mimi, & cæteri adulatores, hñt labia, & dẽtes linguã. i. uerba sua, & dicta inæqualia, & diuisa, mendacia, falsa & diuersa, qa verè eorũ lingua. i. sua verbositas est flexibilis, & longa: quia. s. sua verba se deflectũt ad suam partem, & pro contra. s. amicos commẽdando, inimicos diffamãdo, & sic aquam. i. bona temporalia à diuitib. recipiunt, & acquirunt. Figura Iud. 7. de illis qui lambendo biberunt, q electi sunt a Gedeone. Sic verè illi, qui lambunt p adulationem, hodie à principib. eliguntur. Loquimini nobis 82 placentia. Esa. 30. ¶ Quædam aĩalia multum bibunt q̃dã parum, vel nihil, & rõ diuersitatis est: qa quædam vtuntur cibo sicco, sicut columbæ, & equi, & similia, & iõ talia bibũt aquã vt nutrimentorum, temperent siccitatem. Alia aũt vtunt̃ cibis multum humidis, vt cuniculi, et lepores, q utuntur herbis virentibus. Aues ẽt rapaces, quæ vtunt̃ crudis carnibus, & iõ tales nõ bibunt, quia ciborũ suorum humiditas est eis loco potus, et sufficit vt per membra deferat nutrimentum. Aliqñ tñ bibunt, qñ. s. infirmantur, et tunc est signum excedentis caloris, vt dicit Arist. et Auicen. Sic verè charissimi inter hoĩes sunt quidam qui bibunt aquam. i. doctrinam et pdicationem, seu deuotionem, quidam de ista aqua nõ curãt. Vñ pro certo illi, qui vtuntur cibo sicco. i. cibarijs non delicatis, vt sum simplices et columbini videlicet rustici agricolę seculares, tales dico libenter bibunt et audiunt per prædicationem, et doctrinam. ¶ Sed verè illi qui comedunt cibos humidos, & qui vtũtur cibariis delicatis. s. lepores. i. diuites, qui herbas diuitiarum comedunt, aues prædæ. i. principes et raptores, qui carnib. i. excoriationib. et rapinis viuunt, tales dico non curant bibere aquam doctrinæ, et prædicationis, grẽ et deuotionis, nisi fortè infirmẽtur, quia. s. qñ timẽt mori, tunc audiunt aliqñ bona documẽta, et hmõi, sed alias nõ 83 cum tñ dicatur, Initiũ vitæ hoĩs aqua et panis. Eccl. 29. ¶ Animalia parui corporis plus cæteris sunt ingeniosa, vt patet in apibus, araneis, et formicis, quarum opera sunt ita subtilia, q ad similia sensus hoĩs non attingit, supplet. n. in eis natura in sensus sagacitate quod eis vr̃ deficere in virtutis, et corporis quantitate, vt dicit Auicenna. Sic verè illi qui sunt parui per humilitatem, aliqñ sunt ita sagaces per prudentiã et spiritualem subtilitatem, q ad similiã non attingit sensus, et operatio ipsorum hoĩm. i. virorum rationabilium discretorũ. Vñ Eccl. 37. Anima viri iusti annunciat aliqñ vera, magis quam septem viri sedentes ad spectaculum in excelso vrbis loco, qa vbi humilitas, ibi sapientia Prou. 11. ¶ Item 84 ẽm Solinum de mirabilib. mundi. Oẽ aĩal gulosum filios generat imperfectos, sicut patet in cane, et vulpe, et lupo, q cęcos generant filios, in vrsa et similib. q hñt dentes acutos, et serratos. Nam quia filii talium sunt gulosi, et auidi, iõ vẽtres matris corroderent, et sugerent humorem, et mordẽdo matrem interficerẽt, si vsq; ad tps debiti partus, et suæ pfectionis debitæ expectarent, et iõ oportet, q tales imperfectos expellat natura ante tps, ne eorum mora in utero sit matri propriæ nocumentum. Rectè sic est in religione, et ecclesia, vel plato, quia verè hodie compellitur parere. i. emittere, et promouere extra ventres claustri sui. s. ad exteriora officia, et bñficia, filios impfectos. i. subditos idignos, cęcos et ignorãtes, et rõ est, qa verè ita sunt hodie filii gulosi p auaritiã, et ambitiosi, q nisi emittant̃ et promoueantur, matrõ suã. s. platum vel ecclesiam corroderent, et morderẽt, et eã diuersis appellationibus, rixis et contentionib. vulnerarent et iõ oportet q añ tps debitum emittantur, et q imperfecti, indigni promoueant̃. Esa. 42. Quis cœcus nisi seruus meus? Oẽ aĩal gulosum, rapax et bellicosum, generat filios incomplector, sicut patet in leone. q. mortuos: ursus massam carneam, canis cœcos, similiter lupus, vulpes, pãthera, pardus. Sic verè illi q sunt gulosi, carnales et raptores, bellicosi et discordes. i. seculares mundani, faciunt filios suos imperfectos. s. malè informando et corrigẽdo, sicut patet in vsurariis, qui filios suos sibi similes esse volunt. Vñ breuiter illi q sunt leones p superbiã, ursi per luxuriam, lupi per rapinã, canes p auaritiã, vulpes p malitiã, pantherę et pardi. i. varii per fallaciam, tales dico imperfectam faciunt ,plẽ suã, qa patrem sequit̃ sua proles. q cunq;. n. viderit filius patrem facere, hęc faciet et filius similiter Io. 5. Vel dic de malis et carnalib. prçlatis superbis et malitiosis: q filios et subditos malis suis exẽplis faciunt imperfectos, et eos imperfectos generant: qa. s. illos q sunt imperfecti. s. mortui p infamiam carnales p luxuriã, cęci p ignorantiã, ,pmouendo pariũt et emittũt. ¶ Oẽ 85 aĩal faciẽs multos filios primo nascentem magis diligit: et magis sibi reputat naturalẽ, et iõ q̃dã aĩalia filios suos deuorant pter primũ, sicut q̃dã porcæ facere sunt cõsuetæ. Filij isti sunt duo genera subditorum. Primi signant affines et familiares, posteriores aũt signant alios remotos, ad quos nõ hr̃ affectus specialis. Prælati ergo moderni qui multos et subditos faciunt et acquirunt, plus diligũt et melius beneficiãt illos qui sunt primi et naturales. i. suos carnales cõpatriotas et affines primo ẽt eos faciunt et promouent, cęteros autẽ deuorant et manducant exactionibus, afflictionib. laqueis et statutis. Comedent patres filios in medio tui. Eze. 5. Vide infra de sue. Vel dic si vis de parentib. q primogenitos plus amant et eos plus ,pmouent, et maximè iuxta cõsuetudinẽ britanniæ, vbi primogeniti hñt totam hæreditatem, alij aũt nihil. ¶ Itẽ ẽm Sol. ibidẽ, Oẽ animal bellicosum generat mul 86 tos filios. Nam quia ẽm Aui. talia aĩalia hñt pp victũ sępius dimicare, iõ necesse fuit multos nasci, vt si in bello perirẽt multi, tñ in paucis remanentib. species seruarent̃. Et ideo lupi canes, et Leones et cætera, multos filios generant et producunt. Aĩalia autem pacifica paucos filios producunt patet in ouib. et equab. Charissimi aĩalia bellicosa sunt diabolus et mundus, et caro, qui contra bonos, quotidie prælian tur. Animalia autem pacifica sunt Chr̃s, et religio, qui pacẽ concordiam faciunt, et sectantur. Sed pro certo ista aĩalia bellicosa. s. diabolus caro et mundus multos generãt subditos et filios pctõres, quia stultorum infinitus est numerus. Eccl. 1. Nam diabolus generat superbos caro luxuriosos, mũdus generat auaros. Et isti filii pro certo pp victum. i. pp bona temporalia multum habent pugnare, litigare, et rixari. Et iõ multi tẽporaliter et spiritualiter et æternaliter habẽt mori. Inter superbos semper sunt iurgia. Prou. 13. Sed uerè animalia pacifica. s. Christus et ecclesia hñt hodie paucos filios: quia pauci sunt hodie boni et iusti pacifici et quieti. multi. n. sunt filii deserte magis q̃ eius quæ habet virum. Esa. 54. Nam plures sunt hodie mali quam boni, plures obediunt mundo et diabolo quam Christo. Figura 3. Regum 19. vbi

vbi eum rege Syriæ erat innumerabilis exercitus, cum rege aūt Israel, nō imo exercitus suꝰ erat sicut duo parui greges caprarum. Sic vere rex Syriæ diabolus habet hodie secum multos, rex aūt Israel Chrs multum paucos. Vel dic, ꝙ illi q̃ sunt bellicosi. s. mundi auari, & superbi, hñt multos filios. i. 88 multos imitatores, illi aūt, qui sunt pacifici, paucos. ¶Aīalia q̃ gñant filios gulosos, cito sterilescunt, & hoc quia filii sugunt multum de humiditate matris, & sic eam debilitāt, vt patet in Leena, quæ sexto anno sterilescit ẜm Plin. Aliqñ ēt matrem occidunt nimis auidè sugendo, vt patet in vipera, quæ pp gulositatem filiorum moritur pariendo, ẜm Isid. & Sol. Sic verè hodie parentes multi q̃ hñt filios gulosos. i. auaros, auidos, & ambitiosos, cito sterilescunt per paupertatē. Nā quia tales mali filii sugunt, & attrahunt, rapiunt, & furātur humorē parētū. i. tpales diuitias quas pp eorum ꝓmotionem expendunt, tenendo eos ad scholas, & hmōi, idcirco cito deueniunt ad sterilitatem. i. ad statum paupertatis, qa multi pp expensas filiorum pauperes fiunt. Filij. n. comedent patres suos. Eze. 5. Vel pater est ꝑlatus. Fili sunt subditi 89 ambitiosi, & cætera ꝑ oīa vt supra. ¶Aīalia quæ habent pedes multæ fissuræ, & dentes acutos, & diuisos, sunt multorū filiorum, & multa habent vbera. Patet in canib. & in porcis, & in simılib. Aīalia verò q̃ hñt dentes cōiunctos, nō acutos & pedes in pauca diuisos, sunt paucorū filiorum, & pauca hñt vbera, vt patet in ouib. & in capris, & cæteris similib. vt dicit Arist. & ēt Auic. Sic verè charissimi inter hoīes illi qui hñt pedes diuisos per multiplices affectiones, dētes. i. sermones acutos per detractionem, disiunctos per fallaces variationes, tales dico faciunt hodie multos filios. i. multas diuitias, & possessiones, qa multi filii desertæ. Esa. 54. Et hñt etiā multa vbera. i. multas carnales cōsolationes, quia tales peccatores tam in delicijs q̃ in diuitijs ꝑ cęteris affluunt, & abūdāt. Istud maximè patet in canib. i. in mūdi sapiētib. & causidicis, q̃ latrādo uariāt, & palliāt uerba sua. Sed verè boni, & iusti, & pacifici, & quieti, quorū pedes. i. affectus, dētes. i. verba sunt coniuncti per simplicitatem, & veritatem, non abūdāt i filijs, & vberib. i. in mūdi fructib. diuitiis, & deliciis, qa ipsi tm̄ pc̄tores in seculo obtinuerūt diuitias. Vel si vis ꝑ filios intellige pc̄tā & dic sicut supra, vel ēt imitatores. Vel dic & illi, q̃ hñt plura vbera per adulationē (qui. s. bñ sciūt alios lactare) dentes acutos per detractionē, tales dico abūdant in filiis. i. diuitiis vel in pc̄tis, vel imitatorib. Vel dic, ꝙ illi qui habent plura verba. i. plura bñficia, diuitias, & ꝑbendas plures hñt filios. i. plures sequentes, & subditos, familiares. s. atq; notos, quia multi colunt personā potentis, & amici sunt dona tribulentis. Prou. 19. Vel multos filios. i. multā familiā, qa vt dicit Eccl. 5. Vbi multæ diuitiæ, multi q̃ comedunt eas. Et econuerso illi q̃ hñt pauca vbera diuitiarū, paucos inueniūt filios, & sequaces. Patet in ouib. i. in mūdi pauperib. qa à paupere, & hi quos habuerat recesserunt. Prou. 90 19. ¶Aīalia quæ hñt paruum corpus, sunt pluris generatiōis q̃ aīalia magni corporis. Sic verè illi qui sunt parui corporis per humilitatē vel ēt paupertatem, sunt multæ generationis. i. multæ bonæ operationis, qa plura bona opera generant & producunt. Illi aūt qui sunt magni corporis. i. magni fastus & diuitiarum, parum de bonis operib. pariūt, & 91 emittunt. ¶Secundum Arist. Auic. & ēt Gale. aīalia casta, & q̃ raro libidini vacant, vt elephas, longioris sunt vitę, q̃ quæ superflui sunt coitus. Et rōnem assignat Auic. li. de aīalib. qa sperma est de bono sanguine, & digesto, apto ad transeūdū in nutrimētum membrorum, & iō plus debilitatur corpus in emittendo sperma, q̃ si quadragesies exiret de corpore tātus sanguis. Et ideò eunuchi, quia nunquam coeunt, vitæ sunt longioris. Sic verè hoīes qui raro vel nunquam libidini vacāt, ad litteram diutius viuūt, & temporaliter in hac vita, & æternaliter in futura. s. boni religiosi, & casti, quia dabo eunuchis locum in domo mea &c. Esa. 56. Illi aūt q̃ multum vacant huic operi, breuioris sunt uitę tpalis, spūalis, et æternalis, quia verè luxuria uitam corporis, & aīæ extermi nat, et eneruat. Huc vsq; Arist. et auic. et Sol. ¶Scd̄m Isaac in dietis, aīalia diuersimode considerantur quantum ad hoīes, quia quędam sunt naturę humanæ congrua, et vicina. s. oues, porci, boues, cerui volatilia, et hmōi. Alia aūt sunt penitus cōtraria, et hoc pp nimiam caliditatem, vt tigrides, et dracones. Alia autem pp nimiam frigiditatem, vt araneæ et scorpiones. Alia aūt sunt non ex toto contraria, sed multipliciter nociua, vt sunt vulpes, et hericij, et cętera graui odoris, quę pessima ꝑstant corporib. nutrimēta. Sic verè homines diuersimodè variantur quantum ad nutrimentū aliorum. i. quantum ad exempla, et bonā vitam, q̃ vere est aliis videntib. spūale nutrimentum, quia quidam sunt aliis congrui, et temporati. s. boni, et iusti, oues, et boues, et cętera. i. simplices, ꝙ perfecti. Caro. n. i. vita talium vtilis est ad vsum . i. ad imitationem. Dedi vobis carnē eorū in cibū. Gen. 9. Alij aūt sunt penitus contrarij aīæ nutriendę. s. serpētes. i. auari, scorpiones. i. detractores, et cęteri pc̄tores venenosi. Nā qa tales excedunt in frigore indeuotionis, vel in calore auaritię, luxuriæ, et infectionis, et iō caro, et vita talium sumentib. & imitātib. est venenū, qa. s. suis malis exēplis alios inficiunt, et corrumpunt. Qui comederit de ouis eorū morieť. Esa. 59. Alij aūt sunt, q̃ non sunt penitus contrarij. s. seculares, et mundani, q̃ licet nō sint ex toto venenosi ꝑ pc̄tā, tñ nō sunt cōiter in suis actib. imitandi, qa carnes eorū. i. vita sua grauis aliquotiens est odoris. i. malę famę, et maxime illorū q̃ sunt hericij. s. vestiti spinis diuitiarum, et illorum qui sunt vulpes. s. cautelosi, et mundi sapientes. Isti. n. mala dant aīę nutrimenta, si ꝑ imitationē sibi incorporet vitā suā. Nolite comedere de carnib. eorum, et cadauera eorū ne tāgatis, q̃ immunda sunt. Leu. 11. ¶Animalia siluestria sunt calidiora, ficciora, et macilētia, q̃ domestica, et hoc pp sui nutri 93 mēti siccitatem, et pp inhabitati aeris caliditatē, et pp motus, et laboris cōtinuitatē, et iō eorū carnes sunt duriores, et indigestibiliores, ꝙ patet, qa nō ita ꝓ certo putrefiūt. et minꝰ sapidæ, et nutribiles quā domesticæ præter paucas ẜm Isaac in dietis. Charissimi aīalia domestica sunt religiosi, siluestria verò seculores, q̃ in silua huius mūdi vagant sine iugo disciplinę, et isti ꝓ certo sunt cęteris ficciores ꝑ incompassionē, macilētiores ꝑ indeuotionē, calidiores ꝑ auaritiā, luxuriā, iracūdiā, et ambitionē. Nā caro taliū. i. uita est indigestibilis per obstinationē, quia uix pñt digeri, corrigi, vel conuerti, et est dura per crudelitatem insipida, et non nutritiua per malorum exemplorum, et operum multitudinem. ideo talib. dr̄ Esa. 48. Scio. n. quia durus es tu, et neruus ferreus ceruix tua, et frons tua ærea. Nam pp motum, et laborem, et sollicitudinem mundanorum negociorum, pp aeris . i. societatis in qua habitant cupiditatem, pp etiam ciborū quos comedunt. i. rerum quas administrant, vel exemplorū quæ accipiunt, siccitatem, et humoris grę paucitatē humor compassionis, et deuotionis in eis desiccatur, et duritia obstinationis, et siccitas incōpassionis gñatur. Vel exponē in bono de religiosis, qui in silua religionis habitāt; q̃ pp motum bonę excitationis, pœnitētiæ, et tribulationis, pp cibum siccum parcæ sustentationis, et pp aerem calidum bonæ, et feruentis associationis, habent esse sicci per castitatē macilenti per paupertatē, vel pniæ austeritatem calidi per charitatē, puri per constantię firmitatem, incorruptibiles per perseuerātię longitudinem. ¶Vt cōiter aīalia domesti 94 ca sunt meliora, et putribiliora, q̃ siluestria. Istud tñ fallit in aliquib. s. in capriolis siluaticis, quia pp motus continuitatē, rarificaт, et purificaт caro, aperiuntur pori, et euaporant grossi humores, et odoris grauitas amputatur, et rōne siccitatis caro à mēbris tardius dissoluitur. Sic uerè licēt cōiter domestici. i. uiri religiosi, et cōtēplatiui sint siluestrib. i. actiuis, et secularib. meliores, istud tñ aliqñ fallit, quia multi seculares ecclesiasticis pręexcellunt. Nā pp motus tribulationū, et exercitationē, caro. i. carnalis vita digeritur per contritionem, et pori. s. cordis, et oris operiuntur per confessionē, et sic exeūt grossi humores, vita, et peccata, et cessat grauitas odoris, et infamiæ, et sic efficiuntur boni, et digestibiles, et apti, vt ab aliis per imitationem comedant. Et tales ēt membris et corpori ecclesię tenacius adhęrent ꝑ charitatem, et perseuerantię firmitatē. Adhęsit os meū carni meę. Vnde infra de capreolo. ¶Item ẜm Isaac, quędā ani 95 malia nutriuntur in locis humidis et aquosis, quædā aūt in locis altis, et montosis. Sed uel ista sunt aliis meliora, et nutrimento corporis aptiora, et in regenda sāditatē cōueniētiora. Sic uerè quidā hoīum nutriuntur, uiuunt, et conuersant in locis humidis. i. in deliciis, et uoluptatib. huius mundi, quidā aūt mōtosis. i. in altitudīe cōtēplationis, pniæ, et ꝑfectiōis. Sed ꝓ certo isti sūt aliis meliores, et ad nutrimētū spiri

spirituale aliorũ,s. ad bonorum exẽplorũ dationẽ penitus aptiores.Iõ de bo nis dr̃ Eze.34.In excelsis montib. Israel e-96runt pascua eorũ .¶Aĩalia ẽm Isaac quæ in domib.nutriuntur,vnctuosiores hñt carnes,& grossiores,pp multas comestiones,& cibi sui corruptiones,& iõ durioris sunt nutrimẽti,& ad digerendum in stomacho tardioris. Sic verè illi q̃ in domib.i.in mundi curiis,& familiis prælatorũ, & principũ nutriunt̃,sunt cęteris vnctuosiores quo ad delicias,& carnalitatẽ,grossiores,& pinguiores quo ad diuitias,& tpalitatẽ, duriores quo ad duritiam,& crudelitatem, & ad digerendũ .i.ad conuertendũ,& corrigendũ tardiores per obstinatio-97nem,& peruersitatẽ.Hier.4.Impinguati &c.¶Sicut dicit Hippocrates,ad cognitionẽ bonitatis aĩaliũ prodest scire loca, & pascua vbi nutriunt̃,aerẽ siccũ vel humidũ in quo cõuersant̃,quãtitatẽ,& qualitatẽ exercitii vel otii quo diuersimodè disponunt̃.Sic verè ad cognitionẽ bonitatis vitæ aliorũ, cõfert scire quib.pascuis nutriunt̃,vtrũ.s.diuitijs aut deliciis vel scientijs,& doctrinis.Itẽ aerẽ.i.societatẽ in qua cõuersant̃,motũ,opus,& exercitiũ,quo & quib.& qualiter occupant̃.Iõ Ionæ.1.Quod est opus tuũ,q̃ terra tua,vel ex quo populo es tu? Hæc.n.oĩa dẽt medicus.i.p̃latus discretè conside-98rare,vt cõditiones sciat subditorum.¶Aĩalia domestica sunt siluaticis caliditatis minoris,& humiditatis maioris,ex multa.n.quiete pori claudunt̃,& per inclusum calorẽ humores dissoluunt̃,& sic carnes eorũ mollificant̃, & quia multũ comedũt,iõ humorũ superfluitas,& pinguedo in talib.gñat̃,& iõ corruptioni sunt carnes taliũ vicinæ,& humoris supflui emissiuæ.Verè tales sunt domestici,seculares,& mũdani, q̃a p certo sunt magnæ humiditatis,& carnalitatis,paucę aũt caliditatis.i.charitatis,& iõ pp q̃etẽ pigritiæ , & tepiditatis pori sui.i.affectus boni, & appetitus claudunt̃, & oppilant̃, & sic humor carnalitatis gñatur,& caro interior.i.cõscia p graua desideria dissoluit̃,& mollit̃.Et quia ad litterã multum comedũt atq; bibũt,iõ corporaliter impinguant̃,& sic caro taliũ.i.vita p luxuriã corrũpit̃,& fędat̃, & in emittendo humorẽ fętidũ occupant̃,q̃a vere gula,& luxuria sunt vicinę, & de vna ad aliã facil̃r deuenit̃.Hie.5.Saturaui eos,& męcha-99ti sunt.¶Aĩalia q̃ hñt carnes humidas,& vt sunt aĩalia domestica facilius digerunt̃, & in nutrimentũ corporis facil̃r cõuertunt̃,plusq̃ siluestria quorũ carnes sunt duræ,siccæ,& indigestibiles,& iõ parũ naturaliter,nutritiuæ.Accidẽtaliter, tñ carnes humidæ minus nutriunt,q̃ siluaticæ,siue siccæ, q̃a licet faciliter cõuertant̃,tñ pp suã lubricitatẽ,de membris, faciliter dissoluunt̃,carnes aũt duræ licet tardius digerant̃, tñ digestæ in mẽbris diutius perseuerãt, & tenacius eis adhærent,& sic accidentaliter melius nutriunt.Sic verè charissimi in mundo sunt duo gña carniũ.i. hoim. Quidã molles, humidi,flexibiles,& facile cõuertibiles.Alii aut duri,obstinati,& in sua malitia cõfirmati.Primi sunt illi, q̃ ad grãm,religionẽ,vel ad finẽ facil̃r detrahunt̃,& cõuertunt̃, sed exinde per pctm̃ vel apostasiã faciliter cadunt,& euellunt̃.Figura de semine q̃ statim natũ aruit,q̃a radicẽ (inq̃t) nõ habuit Mat.13.& Luc.8.Exẽplum de Petro,q̃ ad Chr̃i vocationẽ statim secutus est eũ.Alij aũt q̃ sunt duri,& obstinati,licet tardius cõuertant̃,digerant̃,& mutent̃,tñ diutius perseuerant in corpore religionis vel ecclesiæ.Exemplũ de Paulo. vñ ipse dicit ad Ro.Vbi abundat delictũ,ibi magis abundauit, & 100 grã.Tñ difficiliter est conuersus,vt patet Act.8.& 9.¶In oĩ gñe aĩaliũ masculi sunt fœminis cõiter meliores,& fortiores,maioris caloris,& minoris humiditatis,& iõ magis laudabilis nutrimenti.Fallit tñ inter capras,q̃a fęminæ sunt masculis meliores,ẽm Isaac ibidẽ.Charissimi mas est p̃latus,vel ẽt vir sapiens,& discretus fęmina est subditus.Sed vere isti masculi.i.p̃lati dñt esse cęteris subditis meliores,virtuosiores,perfectiores,& virtute,& cõstantiã fortiores, maioris caloris,i.charitatis,minoris humoris.i.carnalitatis , q̃a ẽm vegetiũ,tũc bñ res publica regebat̃ qñ nõ poterat esse maior,nisi melior.Illud tñ fallit in capris.i.inter seculares, q̃a verè illi qui sunt masculi.i.in scia,& potentia alijs elegãtiores,sunt cęteris deteriores,& ad nutriendũ aĩam exemplis, 101 & operib.sunt peiores.¶Inter capras fęminæ sunt masculis meliores,& nutrimento corporis aptiores,quia cum humore fęminitatis naturalis siccitas tẽperat̃, q̃ per calorem masculini sexus intendit̃,& auget̃, & potissimè qñ lacti sunt adhuc vicinæ,quia rõne duplicis humiditatis,siccitas meli⁹ temperat̃.Sic verè inter hoĩes,illi q̃ sunt fęminei,& humidi & lactei p pietatẽ,p̃ualent illis,q̃ sunt masculi sicci, & calidi per rigorẽ,& austeritatẽ, q̃a sicut dr̃ Iac. 2. Superexaltat mĩa iudiciũ.¶Aĩalia castrata sunt mediocris cõplexiõis,& 102 tẽperatæ,inter naturã masculi, & fœmellæ, quia fœminis sunt calidiora,masculis aũt frigidiora.Sic vere illi qui sunt castrati p votũ castitatis.s.boni religiosi,& clerici sunt quasi medii inter masculos,& fęminas.i.inter Angelos,& hoĩes inter pfectos,& pctõres.Et iõ licet isti sint angelis tepidiores p indeuotionẽ, tñ fęminis.i.aliis hoib. sunt calidiores p charitatẽ,& in oĩb.vt cõiter meliores.Iõ Sap.4.O q̃ pulchra est casta gñatio cum claritate.Nã ẽm Hier. sp est Angelis cognata virginitas.¶Itẽ aĩaliũ q̃dã sũt naturaliter humidę cõ 103 plexionis,& in eis magis valent masculi,q̃ fœmellæ, & magis valent in ætate pfecta q̃ imperfecta.Inter aũt illa q̃ sunt natural̃r sicca,pl⁹ valẽt fęminæ q̃ masculi, & plus illa q̃ sũt ætatis imperfectæ,q̃ prouectæ.Sic verè in mundo sunt aliq̃ q̃ sunt humidi p naturalẽ pietatẽ,& cõpassionẽ. Alii autem sunt sicci per naturalẽ rigorẽ,iustitiã , & incõpassionẽ . Sed verè inter humidos,& pios,plus valẽt illi q̃ sunt masculi,et ætatis pfectæ.i.q̃ sunt perfecti discreti, et sapientes , q̃ alij, quia.s.sciunt cui debẽt,qñ & qualiter miserteri.Inter aũt illos,qui sunt naturaliter sicci,i.duri,rigidi,et austeri, p certo plus ualẽt fœminę,et simplices,et ætatis imperfectæ.i.illiterati,et ignorãtes, et illi qui plus accedant ad mollitiem pietatis,quia.s.p simplicitatẽ,imbecillitatem ,et pietatem, rigor suæ iustitiæ temperat̃:est.n.filia filio melior. Eccle. 36. ¶Aĩalia lacti vicina sunt magnæ humiditatis, et viscosita- 104 tis naturaliter,et i õcarnes,et humores phlegmaticos generãt,nisi forte qñ siccæ sunt naturæ,vt sunt bouinæ , et caprinæ,quia humiditas ætatis per siccitatẽ naturalẽ tpat̃.Sic verè illi,qui sunt propinqui lacti.i. iuuenili , ætati sunt multũ humidi,et uiscosi naturaliter per luxuriã,voluptatẽ, et carnalitatẽ,et phlegmatici per pigritiã,et tepiditatẽ,nisi forte illi qui sunt naturæ siccæ.i. boni religiosi et alii perfecti , et viri,qui sunt locati et fundati in pniã,et abstinentiæ siccitate,quia maceratio pniæ,et abstinentiæ iuuenilẽ minuit voluptatẽ.Oĩs.n.q̃ lactis est particeps,imperfectus est ad Heb. 5.¶Inter aĩalia sicca meliora sunt illa, q̃ sunt lacti vicina , 105 et ppinqua,et maximè qñ lacte cõgruo sunt nutrita.Sic verè inter siccos,et indeuotos pctõres,et meliores dẽnt esse illi q̃ lacti.i.sacræ p̃dicatiõis sciæ,et doctrinæ dediti sunt , et vicini.s.clerici,et maximè si lacte cõgruo.i. si bona doctrina fuerint enutriti. Quasi ergo mõ geniti infantes rõnabiles lac cõcupiscite.1.Pet.2.¶Inter aĩalia humida meliora 106 sunt illa q̃ à lacte sunt separata, quia minoris sunt humiditatis,et viscositatis.Sic uerè inter hoĩes q̃ sũt humidi,et fluidi,molles,et instabiles,leues,et insolentes,meliores,et minus mali sunt illi q̃ à lacte.i.à carnalitatib. et voluptatib. p tribulationẽ,pniam,uel abstinentiam separantur,q̃a viscositas,i.carnalitas,et humiditas carnaliũ affectiouũ in talib. temperat̃.In cauernam.n.reguli,qui ablactatus fuerit,manũ suã mittet.Es.11.¶Qñ aĩalia sunt iuuenilia,tunc sunt magis 107 humida,et iõ facilius digerunt̃,qñ aũt sunt in statu ætatis pfectę,tunc sunt carnes taliũ magis duræ,et ideo tardius digerunt̃, verum digestæ corpore diutius perseuerant et à mẽbris tardius resoluuntur.Sic verè hoĩes, qui sunt adhuc iuuenculi,sunt naturaliter magis molles,humidi,et benigni, et ideo facilius digeruntur,et conuertuntur.i.ad pœnitentiam,et religionem,vel ad omnem aliam informationẽ,vel emendationẽ.Illi aũt qui iã sunt in statu vel ætate prouecta, quia iam sunt duri,et indurati per malas consuetudines,iõ tarde et difficiliter digeruntur et conuertuntur, emendantur,et corriguntur,quia sicut dr̃.Esa.48 Durus es tu, et neruus ferreus ceruix tua,et frons tua ærea. Veruntñ qñ digerunt̃ emendant̃,et corriguntur melius perseuerãt in corpore ecclesiæ,uel religionis, et in statu grĩæ,et mẽbris,et psonis p charitatẽ tenacius coadhærent , q̃ alii q̃ iuuenes conuertunt̃,iuxta illud.¶Esto firmus i uia dñi Eccle.5.Aĩalia q̃ 108 sunt in senili, et decrepita ætate , naturaliter sunt pessima quo ad nutrimẽtũ hoim,et maximè qñ siccæ sũt cõplexiõis. Nã et tũc sũt vicina caloris naturalis extictioni,et humoris subalis cõsumptiõi,iõ carnes taliũ sunt durissimę et ad digerẽdũ penit⁹ iportunæ,et pessima pbẽt corporib.nutrimẽta. Sic verè illi q̃ sũt senes,& decrepiti spũal̃r , et corporal̃r, scili-

s.in peccatis,& vitijs antiquati,& indurati per malas cõsue
tudines,sunt cæteris mundi pctõribus peiores,qa verè ma-
li senes at litteram sunt malis iuuenib.neqores, & maximè,
qñ sũt siccę nāq.s. siccitare nequitię, & crudelitatis infecti.
Nam qa in talibus calor naturalis.s.amor,& charitas extin-
guit, humor et substãtialis.i.cõpassio , pietas & benignitas
minuitur,& cõsumit,idcirco tales sunt duri,& p obstinatio
nē,incõpassionē,&crudelitatē sicci,& p in deuotionē ad di
gerendum.i.conuertendum,& corrigendũ,penitus impor-
tuni,iõ pp malam vitã,& operationē pessima dant alijs nu-
trimenta.i.exēpla & documenta. Iõ bñ dicit Sapiēs Eccl.25.
vbi inter tria q̃ odit,numerat semen fatuũ, & insensatum.2.
Mach.4.Aestate inquit,& malitia prouecto. Et Idem Pro.22.
Adolescens iuxta viam suam,ēt cũ senuerit,non recedet ab
109 ea.¶Generale est ſm Isaac inter cũcta animantia, q dũ sũt
in cremento,meliora sunt ad nutriēdũ corpus, q̃ qñ sunt in
decremento, qa qñ decrescunt,& declinant ad senium, tũc
magis ac magis indurãtur,& onerosa efficiunt. Sic verè cha
rissimi illi hoies , q sunt in cremẽto bonorũ operũ, & in p-
gressu, profectu &continuatione virtutum,sunt meliores,q̃
illi qui,sunt in decremento,quia.s. cessant à cõtinuatiõe bo
norũ operum,& virtutũ,& decrescunt à statu grẽ p vitia,&
pctã & ad mortē tpalē pperãt,& æternã, qa tales indurant
p malã cõsuetudinē,& obstinationē, & ponderosi efficiunt
per pigritiã,& tepiditatē. Ideo de bonis dr Gen.21. Creuit
puer,& cõfortatus est,& mansit in solitudine.Vel dic, q ill ,
qui sunt in incremẽto,& profectu gratiæ plus ualent,q̃ illi,
qui cessant ad hmõi incremento. Vel allega ioculatorie, q
meliores sunt iuuenes, qui ad huc sunt i incremẽto q̃ senes.
110 ¶Aialia,quæ in montibus nutriuntur melioris sunt sangui
nis,& pinguedinis minoris.Illa aũt,quæ in palustribus viuũt
sunt sanguinis grossioris, & pinguedinis amplioris.Sic verè
illi qui nutriuntur in locis montosis.i.in religione,& statu p
fectionis,habent sanguinem.i.affectionem puriorem,& mi-
noris sunt pinguedinis,deliciarum.s.& carnalitatis,vel ēt di
uitiarum,& temporalitatis.Illi aũt qui sunt, & qui nutriunt
in locis infimis & palustrib.i.in mundi delicijs,& diuitijs,&
operibus,sunt sanguinis grossioris.i.affectionis impurioris,
& pinguedinis.i.carnalitatis, & libidinis amplioris.Iõ bene
consulitur Gen.19.Ne maneas in oĩ circa regione,sed in mõ
111 te saluũ fac.¶Duo sunt genera aĩalium, quædam quæ her-
bis,& graminibus nutriuntur.s.oues & boues,& similia . Et
ista in hyeme macrescunt pp paucitatem nutrimenti, in ve-
re aũt,& æstate,qñ suum abundat nutrimentum velalimen-
tum,impinguantur,ingrossantur, & augmentatur . Alia aũt
sunt aĩalia,q̃ nutriuntur cibis humidis,vt sunt porci, qui in
domibus nutriuntur , & tales in hyeme melius impinguant,
pp paucitatem motus. In verè aũt macrescunt , & in æstate
similiter.Sic verè duo sunt genera hoĩum in hoc mũdo,qui-
dam qui viuunt herbis,& graminibus.i.sacris doctrinis,exē
plis & operibus,s.viri iusti,& perfecti.Alij qui viuunt,& nu
triuntur in humidis.i.in mundi delicijs,diuitijs , & carnalib.
Sed verè primi.s.boni in hyeme p̃sentis vitæ sunt macri pau
peres.s.& depressi . Sed verè qñ veniet ver , & æstas æternę
baetitudinis,s.qñ cessabit hyems vitæ præsentis in tempore,
post mortem tunc verè impinguabuntur.s.voluptate gloriæ
Paradisi, & grossabuntur,& augmentabuntur. Pinguescent
.n.speciosa deserti,& exulatione colles accingentur. Ps.64.
Sed pro certo totum est contrarium de illis, qui mundi deli
cijs nutriuntur,s.de mundi diuitibus,quia verè impinguant,
& dilatantur in hyeme præsentis vitæ per temporales diui-
tias,delicias,& honores.Impinguatus est dilectus,& recalci
trauit.Deut.32. Sed pro certo qñ veniet æstas.i. tempus post
mortem,tunc cassabit pinguedo prosperitatis,& introduce
tur macredo perpetuæ aduersitatis,& paupertatis.s.in infer
no. Attenuabit.n. gloriæ Iacob,& pingues carnes eius mar-
112 cescent. Esai.17.¶Quædam sunt aĩalia,quæ vescunt extre-
mitatibus arborũ,& ramorũ,& ista sunt meliora,& pinguio
ra in æstate,q̃ in hyeme,quia tunc hmõi rami sunt magis te
neri,q̃ alias,& potius impinguantur.Extremitas arborũ est
sensus historialis,& exterior apparentia scripturarũ,quibus
nutriuntur,s.simplices & rudes, qui pro certo plus valẽt in
æstate prosperitatis,q̃ in hyeme aduersitatis,quia tales, qui
profundũ scripturæ non penetrant, vix in aduersitatis tem
pore perseuerant. Et hi radicem nõ habēt,sed sunt tempo-
rales Mat.13.Et sicut aĩalia,quæ herbis minutis nutriũtur,
meliora sunt illis,quæ ramis,& frondibus pascunt,& ista me
liora sunt illis, q̃ fructibus in domibus nutriunt,vt dicit idē
Isaac in dietis,sic illi, qui herbis minutis.i.subtilib. scriptu-
ræ intellectib.nutriunt,& pascunt,meliores sunt illis,q ex-
tremitatib.ramorũ.i.q historiali,& exteriori pascuut.Et illi
q in hmõi delectant, p certo plus ualent,quã illi qui in do-
mibus.i.in mundi dignitatib.& officijs,fructib.diuitiarũ, &
deliciarum nutriuntur,quia verè bono melius inuenit. Ecc.
36. ¶Scd'm Isaac i dietis,Aĩalia quæ parui sunt cibi, & pp- 113
tus,sunt cunctis cęteris meliora, et multum comedentibus
aptiora.Sic verè illi hoĩes,qui vtuntur paruo cibo per absti
nentiam,sunt multum comedentib.et se lautē impinguan-
tibus pponendi, et in nutrimentum aliorum.i.in boni exē-
pli dationē cæteris pexcellunt.Vel dic, q illi,qui de cibis di
uitiarũ parũ comedunt,et acquirunt.s.pauperes, sunt mul-
tum comedentib.i.mundi diuitib.meliores . Ideo pauperes
elegit De',Iacob.3. ¶ Aĩalia siluestria,et cãpestria saniora 114
sunt,et meliora illis,quæ in domibus nutriuntur, et hoc pp
cibi parcitatem,motus continuitatem, et pp aeris attracti
puritatem,à quib.humorũ superfluitas desiccatur. Illa aũt,
q̃ in domib.pascunt, pp paruitatem puri aeris, et defectio-
nem motus,et multitudinē cibi,minus laudabilia sunt. Sic
verè charissimi illi,qui sunt campestres.s.ecclesiastici, et re
ligiosi,pp motum laboris,et tribulationis,pp parcitatē ci-
bi abstinentiæ,& macerationis,pp puritatē aeris sacræ scri
pturæ,& deuotionis,meliores debent esse illis, qui in domi
bus.i.in mundi,delicijs, & carnalibus nutriuntur, quia pro
certo tales mundani,& seculares pp multos cibos, & gastri
margiam, pp impurum aerem malæ doctrinæ , & suggestio-
nem,quam attrahũt, pp quietem pigritiæ,& tepiditatis,ma
gnæ sunt,& superfluæ humiditatis,& voluptatis.Requieuit
in fecibus suis.&c. ¶Carnes aĩalium, q̃ sunt pingues, pes- 115
simæ sunt quo ad esum, quia nocent digestioni,ventrem in-
flant,super cibum natant, lubricitatem , & vscositatem in-
dicũt,quia nimia pinguedo stomachum accendit, & consu-
mit,& sic digestionem destruit,deficiente contentiua,& cõ-
fortatiua & expulsiua . vt dicit idem Isaac . Et iõ vtile est vt
comedatur macredo talium,non pinguedo. Charissimi istæ
carnes sunt diuitiæ huius mũdi, quæ pinguedini cõparant,
quia re vera nõ sunt nobis vtiles ad acquirendum,& come-
dendũ.Nã qa pinguedo diuitiarũ ventrē imaginationis affe
ctus,& cõscientiæ inflat per superbiã,& tumorē , accendit
per auaritiã,& ardorē,dissoluit p incõstantiam , & liuorem
iõ vis digestiua cõtritionis,vis expulsiua cõfessionis,vis cõ-
tentiua pseuerãtiæ,& durationis à talibus impeditur, & sic
viscositas delitiarũ, et carnalitas generat.¶Carnes pĩgues 116
in stomacho semper volunt cibis alijs supernatare,et iõ vix
possunt bñ digeri,qa inferius,ad fundum vbi est locus dige
stionis faciliter non descendũt.Sic verè hoĩes, qui diuitiarũ
et delitiarum repleti sunt pinguedine,per superbiã, et præ-
sumptionē volunt alijs præesse,et super alios enatare,ad p̃-
lationis,et superioritatis apicem ambiēdo,quia sicut ad sen
sum patet,diuitiæ generant lubricitatem luxuriæ, et tumo-
rem superbiæ. Et isti vix conuertuntur ad bonum,quia.s.ad
infirmitatem humilitatis nolunt descendere,vbi locus con-
uersionis, digestionis et emēdationis dinoscit pricipaliter
esse.Vnde Aug.Difficile est vt superbus non sit, qui diues est.
Et iõ carnes macræ.i.pauperes diuitibus pinguibus præferē
di sunt.¶Carnes aĩaliũ,q̃ sunt excessiue macra,et neruosa, 117
et parum saguinis habentia , et parum sunt corporis nutri-
tiuæ.Sic verè mali pauperes,et inuoluntarij,ab oĩ diuitiarũ,
pinguedine denudati,et macerati,parum habent de sangui
ne,et humorē.i.de benignitate cõpassionis,gratiæ et deuo-
tionis,qa verè si potestas affore,se crudelissimos demõstra-
rēt,qa vellēt oẽs diuitias diuitũ sustulisse. Et iõ tales pexe-
pla sua,et opa nõ dãt alijs spũalia nutrimẽta,nec eis cõfert
sua paupertas aliqd bonitatis,qa neqssima pauptas ĩ ore im
pij.Eccl.13.¶Aĩalia quæ sunt inter pinguedinē,et macredi 118
nem,tēperata,laudabilia sunt ad esum, qa.s.nõ habēt tm̃ de
pinguedine, qđ stomachũ iflamet,et lubricitatē faciat, nec
ita sunt macra, q naturã infrigidēt,et eã sanguine de paupe
rent atq; priuēt.Sic vere charissimi illi,q tenēt mediũ inter
pinguedinem diuitiarũ,et macredinē paupertatis, q.s.hñt
sufficiẽtiã ad necessitatē,nõ ad superfluitatē tales dico sunt

alijs ex toto pinguibus, & macris.i.pauperib⁹, & diuitib. meliores, q.a.s.nõ hñt tñ de pinguedine diuitiarũ, q̃ stomachus voluntatis inflãmet p̃ auaritiã, & cupiditatem, & lubricet p̃ luxuriã, & carnalitatẽ, nec tñ sunt macri per excessum paupertatis, q̃ infrigidẽt p̃ indeuotionẽ ĩpatientiã, & despera tionẽ, & q̃ a sagine .i. ab humore grãæ spolient. Idõ bñ petebat ille Pro.30. Diuitias & paupertates ne dederis mihi, sed tñ victui meo tribue necessaria. ¶Aĩalia variãt ẽm tp̃rum ĩmutationẽ, q.a.s.alio tp̃e inueniunt plena medulla, & sanguine, ĩ alio aũt a talibus penitus vacuatur, sicut patet sensibilr in cõchylijs maris, & in cerebro aĩaliũ, & medulis, q̃ crescente luna crescũt, decrescẽte decrescũt. Sic verè inter hoĩes est mutatio ẽm tps, s.aduersitatis, & p̃speritatis, q.a. p̃ certo falsi amici alio tp̃e inueniunt pleni sanguine cõpassionis, & medulla amoris, & dilectionis, & hoc in tp̃e p̃speritatis, q.a verè in luna.i.in aliq̃b. amicis suis, & alijs p̃sonis abundat lumẽ p̃speritatis, & grãæ, tp̃alis, tũc verè apparẽt eis aĩalia.i.falsi amici tp̃ales, & mũdani, pleni sãguine, & medulla, quia vidẽtur eis esse compatientes, & amici, sed vere in tp̃e opposito .i.in tp̃e aduersitatis, q̃n in ista lumina minuitur lux affluentiæ tp̃alis, tunc vere in aĩalibus istis deficit sanguis compassionis & medulla amoris, & affectionis, quia est amicus ẽm tps, sed non permanebit in tp̃e necessitatis. Eccl.6. Et bñ diuitiæ addũt amicos plurimos, à paupere aũt, & ij quos habuerat recesserunt. Prou.19. Et istud maximè patet in cerebro.i. in mundi sapientibus, & aduocatis, in cõchylijs maris.i.in diuitib. & auaris, quia verè isti non amant aliquem, nec ei subueniunt, nec erga ip̃m diuidit sanguis, & humor affectionis suæ nisi q̃diu ipse est diues, & de eo p̃nt facere lucrum suum, sed statim, q̃ amicus suus venit ad paupertatem, amisso lumine p̃speritatis, ipsum ĩpiè deserunt, & omittunt. ¶Multi sunt, qui in vno tp̃e sunt sani, in alij aũt sunt infirmi sicut patet de lunaticis maniacis, & caducis, q̃ ẽm lunã sani vel egri efficiuntur. Simia ẽt ẽm Auic. ẽm cursum lunæ tristis efficitur seu læta. Sic vere leues, & mundani, vno tp̃e sunt infirmi per p̃ctm̃, alio tp̃e sani per gratiã, alio tp̃e pleni medulla, & sanguine charitatis, & compassionis alio tp̃e vacui, alio tp̃e læti spũaliter, alio tp̃e tristes, & hoc verè totum ẽm cursum, & influentiã lunæ, i.per influentiã miseriẽ, & mutabilis p̃speritatis, & fortunæ mũdanæ q.a verè ẽm euentũ rerum fortunæ mũdanæ in suis actibus variantur, nec hñt aliquem statum seu propositi firmitatem. Quia verè q̃dam sunt sicut caduci, q.a pro certo licet aliq̃n stẽt per gratiam, tñ sępe cadunt per recidiuam p̃ctorum. Alij sicut maniaci licet vno tp̃e habeant. Visum rõnis, & discretionis, alio tp̃e isto videntur penitus carere. Idõ bñ dr̃ Eccl.27. Stultus ãt vt luna mutabitur. ¶Quędã aĩalia in vno tp̃e macerantur, quantumcũq; victualia abũdent, quæ alio tp̃e impinguantur, sicut patet de gliribus, & vrsis, qui dormiendo in hyeme impinguantur, qui tñ in æstate euigilant, & exeunt de cauernis. Sic verè charissimi cupidi, & auari licet abundent per cibaria diuitiarũ, nunq̃ tñ est in eis pinguedo pietatis, deuotionis, & grãrum, & hoc tp̃e æstatis, & prosperitatis mũdanæ, q̃n ardor auaritiæ magis viget, sed in tp̃e opposito.s. in hyeme paupertatis, & tribulationis tunc magis abũdat pinguedo pietatis, & cõpassionis, & somnus, deuotionis, & cõtemplationis, licet minus abundent cibaria tp̃alis possessionis quia siue vr̃ illi qui in prosperitate, & indiuitijs sunt duri, sicci & incompatientes, in tempore infirmitatis, paupertatis, & aduersitatis sunt pij, benigni, & misericordes, qui omni negocio tempus est, & opportunitas, Eccl.8. Et ideo De⁹ data aliq̃n paupertates, & infirmitates, vt hoĩes ad Eleemosynam moueantur. ¶Aues ẽt seruant tempus. Vnde narratur de hirũdinibus, q̃ in hyeme dormiunt, & quasi mortuæ in arborũ concauitatibus inueniuntur, quæ tñ tempore æstiuo exeunt, & volitant vndequaq;, & fortes & agiles se ostendũt. Sic verè inter aues.i.viros spũales, & prædicatores, & religiosos, sunt quidã qui in hyeme.i.in tempore tribulationis latent, & dormiunt, & quiescunt, nec exeũt nec volitant vsq; p̃dicãdo. Sed verè q̃n venit æstas prosperitatis, q̃n.s. sciunt vr̃ sperant sauorẽ hoĩum acquirere laute & splendidè comedere, tũc vere ad opus p̃dicationis volitant, & discurrunt. Quia breuiter ficti homines se ostendunt dormientes, mortuos & debiles ad aspera, & aduersa, sed fortes & volantes ad prospera huius mundi. Turtur & hirundo cognouerunt tempus aduẽtus sui. Cũ tñ econuerso deberent cũ Aposto. in tribulationibus gloriari. Expone si uis de falsis amicis, q̃ in aduersitate non vñr, in p̃speritate sic. ¶Pisces vno tp̃e impinguantur, & statim sequenti tp̃e macerant. Sic verè inter hoĩes, quidã sunt, qui licet vno tp̃e.s.tp̃e p̃dicationis vel quadragesimæ impinguentur p̃ grãm, & virtutes, charitate.s. & passione, statim tñ in sequẽti tp̃e.s.post pascha vel p̃dicationẽ, iterũ macerant, per vitia, & p̃ctã, q.a nõ hñt isti radicẽ, sed sunt tp̃ales, qui cũ audierint verbũ credũt, sed in tp̃e tẽtationis recedunt. Mat.13. ¶Pisces diuersimodè ẽm qualitatẽ tp̃is impinguant, q.a q̃dã ẽm Arist. impinguat in uento septentrionali.i.pisces lõgi. Alij in vento australi.s.pisces ampli. Sic verè inter hoĩes quidã impinguant per grãm, & virtutes, q̃n flat frigidus vetus aquilo.i.tp̃e aduersitatis.paupertatis, & tribulationis, qui tñ in uẽto australi.i. in tp̃e p̃speritatis macerant per vitia, & p̃ctã. Et tales sunt pisces longi.i.illi q̃ credunt hr̃e longã vitã, & diu durare.s.mundi diuites, q.a uerè plus p̃dest talib. aduersitas, q̃ p̃speritas, q.a p̃speritas facit eos multa facere, à q̃b. tñ aduersitas eos cõpescit. Alij aũt sũt ecõuerso, qui tp̃e australi, & p̃speritatis impinguant, per grãs & uirtutes, & hoc illi, qui sunt ampli p̃ latitudinẽ charitatis, & curti p̃ cõsiderationẽ vitæ, & humanæ breuitatis q.a tales, q̃ sunt benigni, & cõpatiẽtes, & charitatiui, & q̃ hñt mortẽ præ oculis, sciunt bñ vti p̃speritate.s.deo grãs agendo, & eleemosynas erogando. Florebit.n.amygdalus, impinguabit locusta, &c. Eccl.12. ¶Scd'm Aris. q̃dã sunt pisces, qui impinguant tp̃e pluuiali, quidã nõ, quia pluuia cõuenit oĩb. testei corij p̃ter purpurã, q̃ si de aqua pluuiæ biberit, ipsa die moritur. Nocet ẽt aliquib. aliis pluuia, q.a ipsos excecat si sit magna. Pluuia est mundi p̃speritas, a qua pro certo quidã impinguant per grãs, & virtutes.s.boni, & iusti, qui ea sciunt bñ vti, & maximè illi, q̃ hñt testã durã.i.q̃ in duritiã p̃niæ sunt inclusi. Sed p̃ certo multis aliis nocet.s. mũdi p̃ctorib. q.a uerè ipsos excęcat p̃ ignorantiã, quia.s. impedit ne fragilitatẽ propriam, mortẽ, infernũ & iudiciũ, p̃uideant, & cognoscãt, & eos ẽt occidit, h.c.s.p̃ culpã, in fine per pœnã, q.a p̃speritas stultorũ perdet eos. Pro. 1. Vel pluuia est sacra doctrina, a qua q̃dã impinguant per grãm, alij excæcant per inuidiã, & malitiã, alij moriunt per desperatiõnẽ, q.a oĩa bonis in bona, malis ãt in mala cõuertunt. Eccl.39. ¶Variant iterũ aĩalia q̃tũ ad sui mutationẽ, q.a q̃dã se ĩmutant, & renouãt, q̃dã nõ. Vnde ceruus mutat cornua, coluber spolium, accipiter & aquila plumas, equus dẽtes, hyena sexũ, mustela colorẽ, & cancri testas. Sic uerè charissimi inter aĩalia.i.inter p̃ctores, sũt multi ita duri & obstinati in malo, q̃ nullo mõ p̃nt corrigi vel mutari. Sunt tñ aliq̃ boni q̃ a malo statu in bonũ se ĩmutãt p̃ p̃niam, & hoc q.a deponunt cornua superbiæ & elationis, sicut ceru⁹, spoliũ tp̃alis possessionis sicut serpentes, plumas tumoris & p̃sumptionis, sicut aquila, dẽtes inhonestæ locutionis, sexũ carnalis dilectionis, testas duras obstinationis, colorẽ veteris cõuersationis, et sic cũ Saule mutant in uirũ alterũ 1.Reg.10. Mutabo ergo habitũ, & sic ad pugnã uadã. 2.Para.18. Renouamini spũ. &c. ad Eph.4. ¶Scd'm Isaac in dietis. Carnes humidæ et pingues in æstate sunt laudabiles, sed in hyeme pessimæ. Aĩalia ãt q̃ macræ, & siccæ, sunt naturæ, in æstate sunt illaudabilia, in hyeme magis valent. Sic uerè hoĩes pingues q̃tũ ad diuitias, honores & delicias huius mundi, in æstate uitæ præsentis sunt boni.s.q̃tum ad reputationẽ aliorũ, q.a q̃ melior est inter eos, quasi paliurus. Mich.7. Sed in hyeme vitæ futuræ.i.in tp̃e post mortem in aduersitate.s.inferni, tunc inuenient pessimi, q̃n.s.a dęmonib. comedent. Exemplum de porco. vide infra. Sed uerè econuerso illi qui sunt macri per paupertatem, licet in æstate uitæ huius illaudabiles reputentur, et nihil apprecientur, tñ in hyeme .i.in statu post mortem optimi apparebunt, coram Deo & angelis reputati. Sap.5. Hi sunt quos aliq̃n habuimus inderisoriũ. &c. Ecce q̃uo &c. ¶Carnes q̃ sunt calidæ & siccę naturæ, in hyeme magis ualent, quã illæ quæ humidæ sunt & frigidæ, ẽm Isaac. Sic uerè illi qui sunt sicci per pœnitentiæ macerationem calidi per feruorem et dilectionem, in hyeme.i.in tempore tribulationis et tentationis magis ualent, quia.s. melius resistũt aduersis, q̃ illi qui sunt humidi per carnalitatẽ, & frigidi per indeuotionẽ. ¶Quędã aĩalia in uere sunt bona ad edendũ, alia in autũno, quędam in æstate, alia in hyeme. Sic uerè sũt quidã qui præcellunt in uerè iuuen-

uētutis,alii in autumno senectutis,alii in æstate ꝓsperitatis alii in hyeme paupertatis,& aduersitatis, q̄ tñ in oppositis tpib.deteriorant̄ per pc̄tm̄,vel minus boni inueniuntur,qa 130 Oīa tp̄s hn̄t Eccl.3.¶Item uariant̄ aīalia ſm̄ diuersam prępa rationē,quia aliq̄n aſſantur,aliq̄n frixantur,aliq̄n cum sale, & aqua elixantur,& sic ad humanos vsus diuersimodè ꝑparantur. Sic uerè homines fideles ad usus diuinos diuersimodè præparant̄,quia quidā sunt aſſati.s.per martyrii toleratio nem,q̄dam frixantur per pn̄iæ macerationē q̄dā elixant̄,s.i aquis deuotionis vel sacræ scripturæ, & cū sale sapiæ,& discretionis.Primi fuerunt martyres,secundi confessores,ter tii doctores.Et ista sunt tria fundamēta, & tres ordines atrij Salomonis.i.ecclesiæ 3.Reg.7.Iō Io.4.Tres sunt qui testimoniū dant in cęlo.Et istis tribus modis præparant̄ fideles,vt in 131 mensa dn̄i superius collocent̄.¶Carnes aſſæ sunt duriores, & ſicciores,qa dato,ꝙ naturaľr eſsēt humidę,tn̄ ardor ignis humorē elicit,& iō ſm̄ Isaac, carnes multum pingues non sunt comedendæ nisi aſſæ.Sic uerè sancti, qui ad ignē martyrij sunt aſſati fuerunt ſicci,i.ab oī humore deliciarum, & carnalitatis depurati,& duri.s.per constantiæ firmitatē, & iō dato,ꝙ naturaľr eſſent humidi,& carnales,tn̄ ignis tribu lationis oēm superfluū humorē carnalitatis deſiccauit, & sic puri effecti sunt atq; sani. Patet in Bonifacio.&c. Vapor ignis uret carnes eius.Eccl.38.Vel si uis per ignem intellige paupertatē,& tribulationē,q̄ carnalitatē destruit & consumit.Et iō illi, qui sunt pingues,& delicioſi,carnales,& luxu rioſi non ponunt̄ à Deo in mensa paradisi, nisi primitus tri bulationis ignib.sint aſſati.Comedetis carnes aſſas igni.Exo. 132 12.¶Carnes elixæ sunt humidiores,& digestibiliores, quia aqua eas tēperat,& humectat,aliq̄n ēt apponunt̄ in aqua di uersæ ſp̄es,ut sic carnes sapore,& odore efficiant meliores. Sic uerè illi,qui in aqua sacræ scripturæ,& deuotionis elixātur homidiores sunt ꝑ cōpaſſionem, qa uere hm̄oi aqua ipsos efficit teneros,& humectos,& maximè q̄n ſp̄es aromatica.i.bona exēpla ſc̄torum talib.adiungunt̄, qa tunc sapore bonæ uitæ aliorū,& odore bonæ famæ, fiunt hm̄oi meliores,& ad expellēdos morbos uitiorū pęnit⁹ aptiores,qa su 133 per aquas multas plantata est,vt faciat fructū.Eze.17.¶Carnes ſiccæ in aqua sunt elixandæ, humidæ aūt ad ignē fortiter sunt aſſandæ,qa ꝑ aq̄ ſiccitatis,ꝑ ignē aūt humditas temperare. Carnes aūt mediocres condimentis sunt uariis ꝑparandæ. Sic uerè Deus diuersos diuersimodè sibi parat. Nā ꝑ ignē tribulationis humditas carnalitatis cōsumitur, per aq̄ diuinæ mīæ ſiccitas indeuotionis, & duritiæ tēperat̄, & iō pingues,& diuites sunt aſſandi per tribulationes, macri & pauperes in aqua ponēdi per consolationes, & maxime in ꝑdicatione,ubi macri,& pauperes sunt cōsolādi ne desperēt pingues aūt,& diuites igne correctionis,& terroris, & cōminationis sunt urēdi,ne ꝑsumāt,qa talib.nō est ꝑdicandū de Dei mīa,ne forte magis ac magis allicianē ad peccandū,sed magnis,& duris increpationib.deterrendi,qa seruo maliuolo sanguinare latus.Eccl. 42. Alij aūt ecōuerso est cā cōtraria.Iō bn̄ dr̄.Argue obsecra increpa 2.ad Tim. 4. Et br̄ nullus trāsit ad mēsam paradisi,nisi aliquo istorū duorū modorū à dn̄o ꝑparet̄,aut ꝑ mīam aut ꝑ iustitiā.Figura Nu.31. de illis q̄ purgata sunt ꝑ ignē,& aq̄ expiationis. Ps. Trāsiui134 m⁹ ꝑ ignē,& aq̄ & deduxisti nos.&c.¶Scd̄m Io. Da.Aīaliū q̄dā creata sunt ad humanū adiutoriū,& nutrimētum,ut bo ues,& cerui,q̄dā ad hoīs punitionē,ut leones,& pardi, q̄da ad excitationē vt pediculi,& hm̄oi,q̄dā ad iocūditatē.s. me rulæ,simiæ,&c. hm̄oi,vt.s.hō territus ab istis suā cognoscat fragilitatē,& ad diuinū auxiliū recurrens ęternā timeat ma iestatē,& auctoritatē.Sic verè ſp̄uaľr q̄dā hoium sunt aliis nutrimētū,& adiutoriū.s.quantū ad eleemosynarū subsidiū & bona exēpla.s.boni & iusti,clerici & laici.Alii ad punitionē aliorū.s.crudeles principes,& tyrāni, leones & tygres. Sūt ſp̄us q̄ in uindictā creati sunt.Eccl.39.Isti.n.sunt nisi uirga furoris dn̄i ī filios pestilentes,qa sicut pater uirgā ī ignē, mittit,vt ꝑcussus filius pacificet̄,sic isti finaľr in ignē æternū ꝓiiciunt̄. Exemplū de Nabuchodonosor.Alii aūt ad bono rū exercitiū.s.latrones,vsurarii,& hm̄oi,balliui & officiarij q̄ more pulicis oīa inquietant, & sanguinē bonorū tpaliū sugere nō cessant,& hoc patit̄ Deus,vt.s.hō cognoscat propriā fragilitatē,& ad auxiliū fugiat diuinæ maiestatis,& suā ꝑ orōne inuocet ptātē,& futurā q̄rat fœlicitatē, dū ī mūdo nō inuenit voluptatē,qa.s.Seruietis ibi diis alienis, q̄ nō da bunt vobis requiē die ac nocte.Hie.16.Alii aūt ordinati sūt ad iocunditatē aliorū.s.mimi,hydraule & ioculatore Et sic patet ꝙ tā boni q̄ mali ad vsum corporis ecclīæ sunt dicati qa corpus nō unū est mēbrū,sed multa.1.ad Cor.12. Diligētib.n.Deū,oīa cooperant̄ in bonū.ad Ro.8.¶Aīalia ēt tā sil 135 uestria q̄ domestica ad usum cōpetūt medicinæ. Vn̄ carnes accipere valent ad theriacā,fel cācrorū & auiū ad caliginē oculorū,pellis colubri in oleo cocta ad auriū surditatē. Sic verè mali hoīes sunt aliis medicina, qa verè carnes eorū.i. vita & operatio,fel ipsorū.i.ira & inuasio pellis taliū.i. mala sua cōuersatio bonis ꝓficiunt dū eis bn̄ vtunt̄,& sunt eis theriaca cōtra diuersa uitia & pc̄tā,qa exinde ad audiēdū.s. Dei ꝓmissiones disponunt̄,& ad uidendū ꝑ discretionē.s.ea q̄ videnda sunt illustrant̄, dū ꝑ eorū euasiones ad Deū & ad bona æterna currere cōpellunt̄.Collyrio ergo inunge oculos tuos ut uideas.Apo.¶Scd̄m Esculapiū lib.de occultis vi 136 rib.mēbrorū,si patiēs hemorrhoidas sederit sup pellē leonis,recedet,& si sepo vel fimo leonis corpus alicuius inunctū fuerit,ab eo lupi fugient.Leo est Xp̄s,pellis ei⁹ est bona cōuersatio,sepū ei⁹ charitas,& cōpaſſio,fim⁹ ei⁹ ab eo dige st⁹,& egest⁹ doctrina,& ꝑdicatio.Si ergo sup pellē cōuersationis Chr̄i ꝑ ei⁹ imitationē sederim⁹,si fimo doctrinę suæ ꝑ ei⁹ adimpletionē nos linierim⁹,si sepo suæ benignitatis, cōpaſſiōis & charitatis nos iunxerim⁹,tūc verè hemorrhoides.i.uitia & pc̄tā à nobis recedēt,& lupi.i.dæmones,& tētationes,& mdūanæ tribulationes à nobis repellent̄,qa nouit dn̄s suos de tentatione eripere.2.Pet.2. ¶Itē idem ibidem, 137 sis q̄s suspēderit caudā Zenet.i.lupi ad ꝑsepe vacarū,nō ap propinquat alii lupi.Lupus iste sign̄at mūdi tyrānos,vel etiā ipsum luciferū,quorū si caudā.i.finē uitæ suæ, & memoriā mortis eorū appenderis in ꝑsepio cordis tui.i.si mortem,& damnationē malorū iugiter fueris recordat⁹,tunc verè lupi .i.dæmones,& tentationes à te fugient,& recedent, qa uix audent tentare hoīem quē ī mortis memoria uident fixū.Videte ergo canes,videte veneficos.ad Phil.3.& Ps.Donec cōsiderē ī nouiſſimis eorū.etc.¶Scd̄m eūdē & ēt ſm̄ Pythago 138 rā & Pli.dētes canini lupi sanāt eos q̄ ī principio lunaticā sustinēt paſſionē.Sic verè illi q̄ sunt lunatici leues,et mutabiles,et nō ꝑseuerātes in vno ꝓposito,expedit eis ꝙ à principio.s.iuuētutis sentiāt dētes lupi.i.tētationes et tribulationes diaboli,vt sic à leuitate et fatuitate ꝑcaueāt ī futurū. Et ista est rō quare De⁹ ꝑmittit multos insolētes,et leues cadere ꝑ apostasiā et alias,vt meli⁹ corrigant̄,qa ſm̄ Sen.Cautio est ī reliquū lapsus anterior.16.1.ad Cor.5.Quos tradidi inq̄t sathanæ interitū carnis suæ,vt ſp̄us salu⁹ fiat. Vel ꝑ dētes intellige durā correctionē,et increpationē ꝑlatorū qua tales hoīes sunt mordēdi.Dentes habebat ferreos. Dā.7.¶Itē 139 ibidē d.ꝙ oīa aīalia quadrupedia timēt oculū lupi erutū, et ab ipso fugiūt atq; cauēt q̄n.s.eū uidēt.Sic verè hoīes, q̄n uidēt,et ꝑcipiūt oculū lupi.i.cautelas,et insidias diaboli, ipsi ꝓ certo timēt,fugiūt atq; cauēt.Lup⁹ insidians ſp ciuitates eorū.Hie.5.Vel ꝑ oculū lupi itellige cautelas,et malitias vsurariorū,et aduocatorū rapaciū,et luporū pricipū,et crudeliū ꝑlatorū,q̄ à quadrupedib.i.simplicib.merito sūt timēdæ, et fugiēdę.Leo rugiet,q̄s nō timebit.¶Scd̄m Cō.ſ.i uiatico, 140 pili canis albi nullā maculā hn̄[illegible],si fuerint suspēsi ad collū epileptici,iuuāt,et ꝓhibent ei⁹ casū.Canis latrās, et custos gregis est ꝑlatus uel ꝑdicator q̄ ꝓ certo si fuerit alb⁹ ꝑ castitatē,nō hn̄s aliq̄ maculā.i.aliq̄ prauitatē,pili ei⁹.i.exteriora opa,et exēpla iuuāt epilepticos.i.pc̄tōres labiles,et debiles et caducos,et eos à casu uitiorū ꝓtegūt,et tuent̄,qa verè bona vita ꝑlatorū est ī refugiū subditorum.Nō cadēt de manu sua.etc.¶Siľe d.Pythagoras ī lib.romanorū,fiat inquit anu 141 lus ex vngula zamur.i.asini nigredinē nō hn̄tis,et induat eū epilepticus et ꝓhibet eius casum.Asinus albus est uir iustus, simplex et perfectus,laborib.pn̄iæ deputat⁹, nullā hn̄s nigredinē pc̄tōrum,cuius vngula(q̄ est extremitas corporis) sign̄at ꝑseuerātiā,mortē,atq; finē,q̄ ꝓ certo si epileptic⁹. i. pc̄tōr secū portauerit ꝑ memoriā,et recordationē,et iduerit ꝑ boni exēpli acceptionē,à casu uitiorū sine dubio liberat̄; qa verè qui vngulā.i. ꝑseuerātiā ſc̄torum ꝑ imitationem induit;nō cadit ꝑ uitia et pc̄tā.i.à statu grē q̄q̄ à diabolo diuersis tentationib.impellatur.Pugnabunt aduersum te, et non præualebunt.Hie.1.Vel dic ꝙ ungula, quæ est extremitas,est

mors & passio Chri puri, cādidi, & īmaculati, ex qua ꝑ certo si annulū feceris.i.si annulo fidei dñicæ passionis te subarraueris p ipsius memoriā, deuotionē & cōpassionē, casum pctōrem seu ēt casus dānationis ęternę pęnitus nō timebis

142 ¶Scd'm eūdē fel Tauri, qñ quis sub vmbilico eo inūct⁹ fuerit, soluit ventrē. Item ₤m eundē, dens serpētis erutus dū uiuit, suspēsus sup patientē soluit quartanā eius. Charissimi p serpentē, & p tm̄ intelligo Chr̄m in die iudicij, q dr̄ serpēs pp prudentiā, & dr̄ Taurus pp iustitiā, qa.s.ibi apparebit durus, & ceruicosus. Dentes huius serpentis signāt asperā ei⁹ verborū correctionē, & locutionē. Fel eius signāt irā vindictā, & reproborū cōdemnationē, in qua est amaritudo æternæ dānationis. Sed ꝑ certo illi q hñt ventrē durum.i.conscīam obstinatā, itē q hñt quartanā.i.affectionē infrigidatā si inungant se isto felle per iugem eius recordationē, hoc ē, dictu, si asperitatē iudicij cōsiderent, statim soluent p cōtritionē, & prauis humorib. vitiorū vacuabunt p confessionē, & sic euitabunt mortē, & dānationē. Vel si vis p fel intelligere fel qd' ī cruce potauit Chr̄s, qd' cōsideratū soluit, & liquefacit ventrē cōsciæ p cōpassionem. Iō dr̄ de vtroq;. Thr.3. Memor esto paupertis meæ.s.quantū ad primū aduentū, absyn-

143 tij & fellis, quātū ad ₤m. ¶Dens serpētis erutus dum viuit suspēsus sup patientē soluit quartanā eius, vt dicit idē Pythagoras. Serpens est Chr̄s, p̄latus vel p̄dicator. Estote prudētes sicut serpentes. Mat.10. Dens istius serpentis est eloquentia, & p̄dicatio, q ꝑ certo si circa nos p eius adimpletionem suspendimus, à quartana.i.à frigore indeuotionis, & pctōrum

144 liberamur, qa viuus ē sermo Dei & efficax ad Heb.4. ¶Si domū cū pulmone asini subfumigaueris, mūdas eā ab oī reptili ₤m eundē. Asinus est Chr̄s, cuius pulmo, q aerē attrahit, & emittit, ē benignitas, & cōpassio, a qua ille aer vel illa oro emanauit in cruce dicens, Pater dimitte eis qa &c. Si ergo ī domū mentis tuæ fumū istū pulmonis.i.memoriā Chr̄i benignæ cōpassionis detuleris, ipsam ꝑ certo à reptilib.i.à malis tētationib. reddis tutā. Impleta est domus fumo. Esa.6. vel

145 asinus.&c. Vide infra de asino. ¶Scd'm ergo Pli. Multæ uirtutes latitant in mēbris aīalium, sicut in particulari de quolibet apparebit, qa sicut dicit, nō est membrū in corpore qd' occulta est aperta careat medicina, qa pellis, & pilus, cornu & ungnis, caro & sanguis, nō carent remedio, efficacia, vel valore. Sic verè charissimi in aīalib.i.in fidelib. Chr̄i spū gr̄æ aīatis, non est aliqd' membrū.i.aliqua persona, q nō habeat aliquā uirtutē medicinā, vel bonitatē, occultè.s.aperte, qa sicut dr̄, nō est ita malus hō in mundo q n quantū ad aliquā bonā conditionē præpolleat meliori de mūdo. Vñ b̄r in bonis, & malis sp inuenitur aliquid boni, vel in pelle suæ cōuersationis, vel in ungue suæ perseuerantiæ, finis senectutis, & durationis, vel in cornu suæ ptātis, & iurisdictionis, vel in carne suæ cōpassionis, vel in sanguine suæ affectionis, vel ī pilis suorum exemplorum, & operationis, qa Vnusquisque proprium habet donum, alius sic, alius aūt sic, 1. ad Corin.

146 7. ¶Aīalia habentia sanguinem non tot indigent pedib. ad ambulandum vel alis ad volandum sicut nō habentia, & iō oīa, q hñt sanguinem, quatuor tm̄, hñt pedes, sicut quadrupedia, vel duas alas vel duos pedes, & duas manus, sicut est in humana natura. Aīalia verò, quæ carent sanguine, multis alis aut pedib. sunt munita sicut patet de araneis, q hñt multos pedes, & de papillionib. qui hñt multas alas, sicut dicit auct. Charissimi per alas, q b. auis volat intelligo uirtutē cōsiderationis, cogitationis, & meditationis. Per pedes autē q b. gradit̄ hō, intelligo laborem pniæ, & occupationis. Est ergo generale, & regulare, ꝙ aialia.i. hoīes qui hñt sanguinem.i. considerationem & memoriā sanguinis Chr̄i, & deuotionē ad suā passionē, vel sanguinē.i.dulcorum cōpassionis, & pietatis, paucioribus alis.i.paucioribus pœnis, & laborib. indigent ad uolandum, & gradiendū in cœlum, & ad gloriam sempiternam, q alii q isto sanguine carent, & facilius, & cum minorib. laborib. transeunt ad qui terna, q illi q p feruorem deuotionis, & cōpassionis non hñt istum sanguinem in seip

147 sis. Sit ergo sanguis eius super nos, & super filios nr̄os. ¶Mēbra q sunt ꝓpè cor, magis participant sanguinē, q illa q lōgè sunt à corde, & per cōsequens sunt magis leuia fortia, & mobilia, sicut patet de mēbris anteriorib. respectu posteriorum, vt in manib. respectu pedum. Sic verè quanto magis q s est propinquus cordi.i.Chr̄o, & quanto magis est à parte anteriori.i.in statu virtuoso p gr̄am, & charitatem, tanto sanguinē dñicæ passionis vel ēt sanguinē pietatis, & cōpassionis magis participat atq; tenet, & per consequens magis est mobilis ad bona opera exequenda. Vel dic, ꝙ illa mēbra.i.illi hoīes q in corpore religionis vel ecclesiæ sunt magis ꝓpinqui cordi.i.p̄lato, magis hñt de sanguine ipsius corporis .i.de bonis illius religionis, sicut patet de cōpatriotis, nepotib. & familiarib. qa corde.i.à p̄lato sibi ꝓpinquo recipiunt maiorem ꝓmotionem & affluentiam q illi q sunt longè. isti .n.in parte prima, & anteriori.i.in bonis & pinguib. bñficijs & officiis collocant̄, alii aūt in parte posteriori.i.ī statu vili, & depresso sine ꝓmotione, & sanguine dimittunt̄, & p consequens tales sunt hodie leuiores, insotiores, iocūdiores, & tpali potentia fortiores. ¶Aīalia diuersimodè bibūt aq, q-

148 dā lambendo sicut canis, alia sugēdo, & sorbendo sicut porcus, alia mordendo sicut ursus. Sic verè hoīes diuersimodè bibūt, & acq runt, aq bonorū tpaliū, q dā lābendo per adulationem, alij surgendo per mercaturæ laboriosam operationem, alii mordendo, per rapinā & exactionem. Talib. ergo loquitur diabolus. Omnes sitientes uenite ad aquas. Esa.55.

De Ariete. Cap. 2.

1 Aries dr̄ ab ares qd' est virtus, vel ab aris ₤m Isid. eo ꝙ sit præ aliis ouib. virtuosus, & magis deorū sacrificiis deputatus, & ꝑ pctis offerri aptus. Sic martyres q in uirtutibus cæteros p̄cellebant, in aris deorū.i.in fide Xp̄i & ecclesię occisi sunt īmolati. Occidere uitulos, iugulare arietes. Esa.

2 27. ¶Aries aūr veruex dr̄, quasi vermē hñs, qa ī capite habet vermē, quo excitat̄ ad alios impetendū, & ad durū oē quod obuiat feriendū, solet aūt aries primo retrocedere, vt post possit durius percutere. Sic uerè q dā hñt in capite uermē.i. fatuitatē, & iracundiā, q excitant̄, & mouent̄ ad alios verbis, & verberib. feriendū. Aliq tñ sunt malitiosi, et fallaces, q dissimulando amicitiam, vñr retrocedere, vt inuenta opportunitate acrius feriāt atq; lædāt. Eccl. 12. In oculis suis lachrymat̄ inimicus, & si inuenerit tp̄s, non satiabit̄ sanguine. Vel dic ꝙ iste est p̄latus, vel iudex iniquus, q verme auaritiæ excitat̄, vt subditos per rapinā percutiat, et affligat, qd' vt melius ad nutū faciat, sæpe per fictitias simulationes, et per fraudes, & malitias retrocedit. Io.6. Multi aūt discipulorū abierūt retro. ¶Scd'm Pli.li.8.c.47. aries hēt ꝓpriū agnos

3 fastidire, et ouiū senectā cōsectari, et earū cōsortiū frequētare, et ipse in senectute melior reperiretur. Sic verè hō, et maximè p̄latus, nō dēt sequi societatē agnorū.i.iuuenū lasciuorū, sed ouiū senectā.i.uirorū maturorū, et iustorū dēt cōsostia frequētare. In medio sensatorū assidu⁹ esto. Eccl.6.

4 ¶Aries flāte aqlone gñat mares, flāte austro fęminas. Similiter teste sinistro p̄ligato gñat mares, dextro aūt ligato gñat fęminas, vt d. Pli. ibid. Sic verè qñ flat aqlo tribulationis, et testis sinister mūdanæ ꝓsperitatis ē ligat⁹, et p̄cisus, tūc mares.i.bona, et pfecta opa gñam⁹. Si aūt ecōuerso auster mundanæ ꝓsperitatis flauerit, et dexter testis.i.affect⁹ et desiderīū ad bona ęterna astrict⁹ fuerit, tūc fęminas.i.vitiosa opera ꝓducimus et patram⁹. ¶Arietes naturaīr sequunt̄ capros

5 nō se abscōdūt à frigore vel à pluuia, et à loco calido ad locū frigidū se cōuertūt. Sic uerè qñ ī societate arietū, et bonorū est caper.i.uir luxuriosus, boni ip̄m sequunt̄, et ei se cōformāt, et à bono statu ī malū se mutāt, et à pluuia uoluptatis, et à frigore cupiditatis pereunt, nisi à pastore Chr̄o ꝓuidè uerbo uel uerbere reducant̄, qa q cū stultis gradit̄ sīīs efficit̄. Prou.13. ¶Arietes timēt tonitruū, et qñ dormiunt, ca-

6 put tenēt erectū, et sp ducunt̄ ruminare, nisi qñ sunt infirmi, sic uerè iusti, et boni dēnt timere tonitruū diuinarū cōminationū, et iudiciorū, et licet dormiāt delectent̄, et qescāt.s.ī deliciis hui⁹ mūdi, sp tñ hñt caput erectū.i.intentionē ad cęlestia eleuatā. Respicite et leuate capita vr̄a. Lu.21. Et sp etiā dēnt uerba sacrę scripturæ ad ꝓpriā cōsciam ruminare, qa sicut dr̄ Leu.11. Aīalia q nō rumināt, immūda sunt. ¶Aries in

7 iuuentute carnes hēt teneras, et digestibiles, et maximè si sit castratus. In senectute āt carnes hēt duras, et indigestibiles atq; siccas, ₤m Aui. et Isaac. Sic verè hō ī iuuētute hēt voluntatē tenerā, digestibilē atq; mollē, et ad cōuertendū ad bonū facilē atq; aptā. Sed verè si tp̄s senectutis aduenerit, tūc qa iā hō est sicc⁹ per indeuotionē, et ī malis cōsuetudinibus induratus, ideo uix pōt digeri, corrigi, vel conuerti,

vnde

vnde Esa.48.Scio quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua.¶Aries cũ habeat caput debile,& plenũ spiritibus atq; neruis iõ dedit sibi natura in sui capitis armaturã duo cornua fortia,plicata,& ĩuoluta, vt his caput ꝓpriũ muniatur, & vt sic armatus dux,& defensor appareat aliorũ.Et sic cõtra naturã ꝓprii aries fit ferox, ꝑforet̃ iuxta auriculã dextrũ cornu,& sic sua ferocitas tẽperat̃, vt dicit Pli.ibidẽ. Re vera charissimi talis dẽt esse ꝑlatus vel ẽt ꝑdicator. Cũ.n.aries.i.hõ natural̃r habeat caput.i.imaginationẽ debilẽ atq; vanã,& neruis et spiritibus.i.hæsitationibus, & q̃stionibus, & opinionibus valde plenã necesse est sibi ꝓ certo, ꝙ duo habeat cornua.s.duo testamenta,& eorũ scientiã, & doctrinã vt sic munitũ caput suæ imaginationis, & intellectionis defendat̃ à nocumẽtis hęresum & errorũ. Et in signũ huius ꝑlati deferunt mitrã cornutã,ad denotandũ,ꝙ cornua duo rũ testõrũ dẽnt ĩ pectore retinere.Aba. 3. Cornua ĩ manib. eius.Ista aũt cornua sunt duo .s. dextrũ,qđ est nouũ,& sinistrũ qđ est vetus.ista cornua sunt ĩuoluta ꝑ figurã, & difficultatẽ, sunt dura ꝑ cõminationum austeritatẽ, sunt plicata ꝑ ꝓmissionũ consolabilẽ benignitatem, sunt rudis apparentiæ,& coloris ꝑ sẽsus historici litteralẽ ruditatẽ.Quia si forte aliquis ferocitatẽ habuerit,iracũdiã,sæuitiã,vel furorẽ, dẽt cum gladio intellectus dextrum cornu.i. nouũ testamẽtũ,vbi continent̃ opera Chr̃i,ꝑforare, hoc est dictu,dẽt videre,cõtẽplari,& cõsiderare,qđ interius est cõtentũ, & sic ꝓ certo si bñ aduertat exempla,& documẽta Chr̃i q̃ ibi sũt cõtenta,ipse ꝓ certo ĩ mãsuetudinẽ cõuertet̃. vñ ad Gal.6. Vos q̃ sp̃uales estis instruite ĩ sp̃u lenitatis.sup quo Ber.Prælatus suspẽdat verbera, ꝓducat vbera. Vel dic ꝙ aries dux gregis est Chr̃s,q.s.in principio,t̃pe.s. veteris legis erat valde ꝑcutiẽs,& seuerus,qđ patet in hoc, ꝙ tũc deliquẽtes durissimẽ puniebat. Verũ ex quo cornua sua.i. man⁹ ĩ cruce ex tẽsæ clauis ꝑforatæ fuerũt,misericors & mãsuetus ẽ factus. Hier.11.Ego ãt quasi agnus mãsuet⁹ q dr̃ ad victimã. ¶Aries duris cornib⁹ ẽ munitus, & habet aries vermẽ in capite,cuius motu excitat̃ ad alios feriendũ.Nã ad motũ illius vermis solet aries q̃dquid obuiũ habuerit durissimẽ ꝑcutere, & ferire.Vñ ẽt visus est aries,q & leonẽ & vrsum ꝑcuter̃ ꝓsumebat,& iõ ẽm Isid.aries dr̃ veruex,quasi vermẽ vehens.Qñ ãt aries solet ꝑcutere,primo solet retrocedere, sed tandẽ cũ ĩmpetu veniens,q̃to magis retrocesserit,tãto fortius, & durius percutit atq; lædit, pueros ãt ꝑcipuẽ odit, & eos plusquã alios impetit, & iuadit.Re uera charissimi talis ẽ Chr̃s, q̃uis.n. iste sit naturaliter mãsuetus, hẽt tñ in capite cordis sui quẽdã vermẽ.s.rigorẽ iustitiæ interclusum,quo qđẽ mouet̃,& excitat̃ ad percutiendũ.s.finaliter ꝑ tormẽta tẽporalia,& ęterna,q̃cquid obuium habuerit.i.illos q ꝑ obstinationẽ,& rectã suæ contradicunt, & obuiãt voluntati.Iõ dicit Leu.26.Si ambulaueritis cõtra me,& ego ĩcedã aduersũ vos in furore cõtrario. Veruntñ iste aries aliquotiẽs retrocedit ꝑ paciẽtiæ lõganimitatẽ,& maximẽ ꝓ tẽpore vitæ huius,q̃a sicut dr̃ Iob 35.Nunc.n.nõ infert furorẽ suũ,nec vlciscit̃ scelus valde.Sed verẽ qñ satis expectauerit cõuersionẽ ꝑctõrũ,cõtra ipsos subito ꝓrumpet ad iudiciũ,& q̃to diuitius in vita ista eorũ conuersionẽ expectauerit, tãto ꝑ rigorem iustitiæ acrius ꝓperabit,& eos durius cõdẽnabit.Zelus .n.& furor viri nõ parcet,in die vĩdictæ,nec acq̃escet cuius q̃ ꝑcib.nec recipiet,ꝓ redẽptione dona plurima.Pro.6.Qđ ẽt Deus t̃pal̃r seruare vr̃,q̃a vere postq̃ diu expectauerit,& sustinuerit aliquẽ ꝑctõrẽ in suis iniquitatib.& delictis,qñq; subito ꝑcutit eũ ꝑ mortẽ subitã,et improuisam,& ad infernũ detrahit, & deuoluit. Potẽtissimẽ ãt iste aries pugnabit ĩ iudicio cõtra leones.i.cõtra impios,& supbos.Itẽ cõtra vrsos.i.cõtra diuites,& auaros.Itẽ cõtra pueros.i.cõtra carnales,& luxuriosos, q̃a br̃ nõ parcet sexui vel ꝑsonę, nec alicui⁹ potẽtiã fomidabit.Esa.11.Percutiet terra virga oris sui, & sp̃u labiorũ suorũ ĩterficiet impiũ.Vel dic,ꝙ aries ẽt ꝑlatus,cornib.i.ꝑtãte iudicaria ꝑmunitus,q q̃uis natural̃r debeat esse pius,& benignus,vermẽ,tñ.i.feruorẽ,zelũ & rigorẽ iustitiæ debet cõtinere,quo.s. dẽt excitari ad malefactores ꝑcutiendũ,& puniendũ.Qđ vtiq; debet cautẽ facere, & mature, sępe.n. dẽt retrocedere.i. fingere et dissimulare, et multa sub dissimulatione trãsire, et tãdẽ loco, et tẽpore ꝑcutere seueriter,et punire,vt sic dicat illud Eze.9.Scietis q̃a ego sum dñs ꝑcutiens.¶Scđm Auicen.li.8.si in grege fuerit hircus,aries sequit̃ eũ.& sic fit ꝙ aries q nãliter est dux,gregis facit de hirco fętido ducẽ suũ,Sic verẽ multi sũt, q q̃uis sint duces,& magistri,& ĩ grege eccł̃iæ iudices,& ꝑlati sępe accidit,ꝙ hirc⁹ fętẽs .i. ꝑctm̃ luxuriæ eos suppeditat,et supplãtat,ita ꝙ ipsi q aliorũ duces erãt, & q oues gregis Chr̃i ducere,& regere debuerãt,ab hirco.i.a vitio carnis & a luxuria ducunt̃,& eidẽ obẽdiũt,& obsequunt̃. Figura Dan. 7. vbi dr̃.q dã aries,q hẽbat duo cornua,vno maius altero,stabat añ portã vlai.& dr̃ ꝙ q dã hircus veniebat ab occidente, cui nihil poterat resistere,q efferatus ẽ in arietẽ,& cornua eius diminuit,ipm̃q; subiugauit,& dissipauit.Sic re vera sæpe accidit,ꝙ hircus fętẽs cui nihil ꝑt resistere .i. ꝑctm̃ luxuriæ,qđ quasi totũ mundũ subiugauit,efferat̃ in arietẽ.i.ĩ aliquẽ eccł̃iasticũ,iudicẽ,vel ꝑlatũ,q duob.coruib.i. scia duo testõrum, quorũ vnũ,s.nouũ,est altero sublimius,est munit⁹, sibiq; total̃r ꝑualet hirc⁹,iste,ita ꝙ ipm ad terrã.i.ad vilitatẽ reputationis detrahit,& ꝓsternit.Patet de multis, q ꝑ ꝑctm̃ luxuriæ ꝑdũt honorẽ,famã, subam & valorẽ, & q ꝑ ipsum t̃pal̃r,& æternal̃r destruunt̃, ꝑctm̃.n.luxuriæ destruit illos, & nõ ædificabit eos.Vide si vis figurã istã in opusculo,qđ feci ꝑ Danielẽ,vbi quadrupliciter exponit̃.¶Aries dr̃ ab ares, qđ est virtus ẽm Isidorũ &c. Aries aĩal est laniferũ,& lana plusquã oues fęcundũ,pellem habet ouibus fortiorẽ,& ad tingendũ,tincturasq; sustinendũ,pęnitus aptiorẽ.Est.n.princeps ouiũ,&defensor, & iõ ꝑcellit eas viriũ fortitudine,& corporis quãtitatẽ.& ẽm.Pli. ꝓprium est arietibus oues impꝛgnare,custodire & fęcundare, & ꝓ eis pugnare pugnat.n. fortiter aries cõtra alios,& vt forti⁹ ꝑcutiat,primitus sicut dictũ ẽ,retrocedit.Talis est ꝑlatus, quia vere iste qui dux,& magister est oĩum aliorũ debet esse aĩal laniferũ, lana virtutũ,& bonorum operũ dẽt esse præ cæteris indutus.Vestimẽtũ tibi ẽ,esto princeps noster.Esa.3.Pellis ẽt sui corporis debet esse fortior aliis ꝑ patientiã,alios dẽt ꝑcelere ꝑ vitæ,& morũ eminẽtiã,oues.i.subditos ducere, & regere ꝑ prudẽtiã,ipsosq; defendere ad dæmonibus per or̃onis instãtiã,& eos custodire per pastoralẽ diligẽtiã, & ẽt bonis operibus fœcundare per bonæ doctrinæ influentiã, & ꝑ bonorũ ęxẽplorũ redũdantiã, et sic de talibus ꝑlatis dicetur Threno.1. Facti sunt principes eius velut arietes.¶Scđm Auic.Arietes añ media noctẽ stant,sicut et oues, sed post mediã noctem sparsim dormiunt cũ ouib. Charissimi nox significat tribulatã et miseriã vitã ista de qua Iob. 3. Noctẽ illã tenebros⁹ turbo possideat.Dico ergo ꝙ multi sunt hodie sicut arietis, q̃a re vera ante mediã noctẽ.i.in t̃pe iuuẽtutis isti stant,et ĩsta tu gr̃æ perseuerãt,sed vere qñ mediã noctem.i. mediũ vitæ suæ transierint,et qñ ad statũ senectutis peruenerint,tũc uere sæpe accidit ꝙ in pristina bonitate nõ perseuerãtes,stati dormire incipiunt et in mũdi ꝓsperitatib.cõsopiri.Nã multi sunt qui in sua iuuentute sp̃uales, in senectutis uero t̃pe sunt carnales,et q in iuuẽtutes sunt vigiles in senectute sũt desides et torpentes figurati in statua Nabuchodonosor,cuius caput erat aureũ,pedes uero ferrei et terrei,q̃a.s.caput et principiũ.i.iuuẽtutis taliũ ẽ aurea respũ pedũ.i.respũ imꝓbæ senectutis ad,Gal.3.Sic fatui estis et insensati Galathę et cũ sp̃u cæperit,nunc carne cõsummemini? ¶ Arietes bis in anno mutãt latus ad dormiẽdũ.Nã sup lat⁹ quo domiũt in hyeme dormiũt in æstate, imo si ĩ æstatis t̃pe dormierint super lat⁹ dextrũ,adueniẽte hyeme dormiũt super latus sinistrũ, et conuerso si super lat⁹ sinistrũ domierint in æstate super lat⁹ dextrũ dormiẽt in hyeme. Bis.n.ẽm eũ,mutãt lat⁹ in anno,in uere.s.& autũuo.Charissimi ꝑ partẽ dextrã in sacra scriptura intelligit̃ ꝓsperitas,ꝑ sinestrã aduersitas denotat̃,iuxta illud 2.ad Cor.6.A dextris & à sinistris ꝑ arma iustitiæ.Per ęstatẽ ãt intelligit̃ t̃ps pñs, per hiemen intelligit̃ t̃ps futũ,In ęstate.n.pñtis t̃pis lux humãæ vitæ refulgẽs,ĩ hyeme ãt futuri t̃pis mortis turbulẽta obscuritas subsequit̃. Dico igr̃ charissimi,ꝙ arietes.i.hoĩes ĩ dormiendo mutãt lat⁹, q̃a re uera istud est r̃are, ꝙ ĩlli,q ĩ æstate huius t̃pis dormiũt & q̃escũt in latere dextro.i.in statu iocunditatis & ꝓsperitatis,qñ t̃ps hyemis.i.mortis aduenerit,ipsi ꝓ certo dormiẽt in latere opposito,q̃a.s.oportebit illos dormire in latere sinistro ęternę aduersitatis.Et ecõuerso si ĩ ęstate hui⁹ uitæ super lat⁹ sinistrũ paupertatis,& aduersitatis steterim⁹,qñ ꝓ certo hyẽs futuri & mortis aduenerit,tunc in larere dextro ꝓsperitatis æternæ superius cu angelis dormiemus. Nã sicut vine-

videm⁹ q̄ ĩ rota q̄ vertit, illud qđ erat superius fit inferius, illud āt qđ erat inferius fit superi⁹, sic verè cũ rota humāæ vitę cõuersa fuerit, & mutata, tũc illi q̄ nũc sunt ĩferiores, fiēt superiores. s. in patria. Illi āt ecõuerso q̄ nunc sunt superiores in põpa, & sup̄bia, fiēt inferiores ĩ pęna, & miseria. Exēplũ Lu. 16. De diuite & Lazaro, de q̄bus dicit Abrahā. Fili recordare, q̄a recepisti bona in vita tua, & Lazarus sił̄r mala. 34 Nunc āt iste lętať, tu vero cruciaris. ¶ Aries est aïal mundum in quo nihil ē, q̄ vtilitate careat aliquali, & dř aries ab aris eo q̄ in aris, & altaribus ꝑ pc̄tis antiquitus occidebať, & immolabať, & q̄ ꝑ eius sanguinē pc̄m̄ expiabať, vt d. Isid. Talis est Chr̄s, q̄ re vera mundissimus atq; purissimus fuit ꝑ innocentiā, & castitatē, q̄a verè nihil fuit in ipso, qđ caueret virtute, & medicina sp̄ūali. Iste. n. ara crucis pc̄tis hoïm fuit Deo patri immolatus, sicq; fuit sanguis eius ad pc̄torum indulgētiā ordinatus, & ꝑ eius effusionem fuit Deus pater placatus, & hō à mortis periculo liberatus. Figura Gen. 22. vbi Abrahā immolauit, & occidit arietē hęrentē cornib. inter vepres, & sic Isaac a morte fuit liberat⁹, q̄ tñ ex p̄cepto dñi ad mortē fuerat adiudicat⁹. Sic re vera charissimi Abrahā. i. populus iudaicus arietē. i. Chr̄m, q̄ inter vepre. i. inter ligna crucis (q̄ ad modũ vepris aspera, & pungentia p̄nt dici) hęrebat cornibus. i. manibus q̄. s. fuerunt ad modũ cornũ extēsæ, & cõsutę, & ibi clauis ferreis adhæserũt, istũ dico arietē in beata passione occidit, & imolauit, & sic Deũ patrē placauit, & Isaac. i. humanũ gen⁹ morti adiudicatũ ꝑ pc̄m̄ Adę, liberauit & saluauit. Iō canit eccl'ia. Adoramus te, & bn̄di- 35 cimus tibi, q̄a ꝑ crucē tuā redemisti mundũ. ¶ Aries quales habet venas sub lingua, talis coloris solet filioa gñare, q̄a si habet albas, albos, si nigras, nigros, si varias varios generat & ꝑducit. Aries ē p̄dicator, q̄ re vera ſm̄, q̄ venæ suæ, q̄ sũt sub lingua. i. verba sua alba vel nigra, casta vł turpia, ędificatoria vł vana fuerint, ſm̄ hoc sui filij. i. sui auditores vł subditi ĩ colore, & cõuersatione mutanť, & varianť. Si. n. istæ uenæ. i. verba sint alba munda casta, & honesta, tunc filij sui, & auditores, subditi & imitatores, albi fiunt casti & mundi. Et ecõuerso si venas nigras vel varias. i. si verba in honesta habuerit, tũc sił̄r turpes, & nigros, malos & peruersos faciet, fętus suos, q̄a bř sicut dř Pro. 18. Mors, & vita in manus linguæ. Vł dic q̄ venę sunt ĩteriores affectiones, ſm̄ quarũ qualitatē varianť, & mutanť exteriores fętus. i. exteriores operationes. Cor. n. hoïs immutat faciē ei⁹, siue in bono, siue in 36 malo. Eccl. 13. ¶ Itē ſm̄ Arist. & Auice. Arietes hn̄t voces proprias, ꝑ quas se clamāt, & vocāt fœminas tp̄e coitus, gñationis, & amoris, & potantes, aq̄ falsam vna cum ouibus, anticipant actum gñatiuē. Sic p̄dicatores dēnt ad morē charitatis, verbis amicabilibus alterutrum inuitare, & tp̄e amoris, & gñationis sp̄ūalis. s. tp̄e prædicationis, vbi fętus bonorum operum generātur, dēnt fæmellas. i. simplices ad statũ gratiæ conuocare, & tanq̄ sui auditores debent sal sapientiæ, & aquam salsam pænitentiæ bibere, vt ipsi melius generent p̄dicando, & alij melius concipiant audiendo. Esa. 26. Cõcipim⁹, & quasi parturiuimus, & peperim⁹ sp̄m salutis.

De Agno. Cap. 3.

1 AGnus græcè ſm̄ Isid. dř pius latinè, q̄a inter oĩa aïalia est aïal mansuetũ, & inocens, nullũ lędit, nec dente, nec cornu, nec vngue, q̄cquid in eo reperiť, vtile est, pellis ad foraturas ꝑ calore, pilus ad vestimenta, fimus ad medicinam, q̄a ſm̄ Dioscorid. dissolutus cum à ceto, ignem sacrũ curat, & mixtus cum cera virginea combustura, sanat, cornu ēt eius, & vngues valent ad medicinā. Per agnum intelligo Chr̄m q̄ pius, innocēs & mansuetus fuit sꝑ oēs qui moranť ĩ terra. Num. 13. Nullũ lædit, q̄a nec dēte blasphæmiæ, vel iniuriarũ, q̄a nõ inuentus est dolus in ore eius 1. Pe[illegible]. & Esa. 53. Nec cornu potētiæ vł dñationis, nec vngue ĩuidiæ vel detractionis, imo in oĩbus vtilis reperiť. Nā pellis, & pilus suæ cõuersatiõis cornu suę iurisdictiõis, fimus ab eo digestus, & egestus. i. doctrina suæ p̄dicatiõis, vngues suæ correctionis utilitatē cõferunt aïabus, maximè cũ aceto. i. cum amaritudine pniç recipianť, & cum cera uirginea. i. cum uirginis memoriā bn̄dictæ. Nā tũc ignē inferni, & usturas tētationũ r̄frigerāt atq; sanāt, ignē ēt auaritiæ, uel ignē ēt tribulationis, & angustiæ tēperat, & refrenāt, & sic ĩ isto agno nihil ē qđ sp̄ūali careat medicina, q̄a ipse uulnerat, & medeť, percutit, & manus ei⁹ sanabũt. Iob 5. ¶ Itē ſm̄ Pli. Agn⁹ amat 2 societatē, & de eius amissiõe tristať, nec vult eē solitari⁹, añ gregē salit, & saliēdo ludit. Vidēs lupũ aliq̄ diu fugit ſed tādē subito gradũ figit, & sibi nõ voce vel balatu, ſed simplici vultu tm̄mõ parci petit, & siue spolieť velleř siue cute, nõ mordet, & ligatus a carnifice, captusq; ab hoste, minime se defēdit. Hic est agnus Dei q̄ tollit. &c. Io. 1 Hic ergo diligit societatē hoïm, q̄ ei ꝑ gr̄am cõiungunť. Prou. 8. Deliciæ meæ esse cũ filijs hoïm. Et q̄a q̄ñ hoïes peccāt, tũc amittit istā societatē, iō tũc tristať, nā solitarius eē non vult. Vñ ēt sꝑ dř esse in medio discipulorũ. Io. 20. Iste añ gregē fideliũ salit, & ludit. Ecce iste venit saliēs in mõtib. trāsiēs colles. Cāt. 2. Nā quasi p̄õdēs viā humilitatis, saliit de cœlo ĩ vterũ virginis, uiam patiētiæ, in patibulũ crucis, viā miæ, in carcerē inferni, viā cõtēplationis, ad apicē cœli. Prou. 8 Ludens corā eo, ludēs in orbe terrarũ. Iste vidēs lupos. i. iudæos, q̄ tũ ad apparētiā timuit, & fugit, dās exēplũ simplicib. & ĩfirmis. Io. 10. Abscõdit se, & exiuit de tēplo, sed subito ĩ passiõe fixit gradũ, vbi captus fuit ab hostib. & ligať à carnificib. Matt. 26. Spoliatus fuit vellere vestimētorũ. Io. 19. Ligat⁹ fuit ad stipitē. vbi spoliatus ē pelle ꝑ lacerationē, & flagellationē, & tñ nec cornu ꝑcutiēdo, nec pedib. fugiendo, nec balatu iniuriādo, ſed tm̄ vultu simplici se defēdit. Esa. 53. Tanq̄ ouis ad occisionē ductus ē, & tāq̄ agnus corā tõdente. ¶ Agnus mr̄em cogno- 3 scit, voce & balatu eā vocat, & flexis poplitib. ab eius verberib. lac educit. Sic Chr̄m dēmus ꝑ fidē, & discretionē cõgnoscere, & corā eo genua cordis, & corporis flectere, & lac tp̄alis subuētionis. & sp̄ūalis, & æternalis consolationis cũ balatu or̄onis, ab vberib. suæ miæ erecto capite rectè intentiõis postulare. Dicat ergo q̄libet illud Psal. Ad te leuaui oculos meos, q̄ habitas ĩ cœlis. ¶ Agno sũmè nocet pluuia, 4 frigus, solitudo, tonitruũ & esse sine pastore. Sic verè agnis. i. simplicib. iuuenib. & infirmis nocet frigus tribulatiõis tonitruum tētationis, pluuia ꝓsperitatis, & tp̄alis cõsolationis, & esse solum per partialitatē, & carere pastore. i. nõ hr̄e discreti p̄lati custodiā, et sedulitatē. Nõ est. n. bonũ esse ho- 5 minē solũ, sicut dř Eccl. 4. ¶ Scd̄m Auic. & Aris. Agni quidā nascunť tp̄e uernis, alii ĩ autũno, sed vernales sũt meliores, corpore maiores, & virib. fortiores. Per tp̄s veris floridum, & calidũ intelligo iuuentutē, per autũnũ aũt tp̄s siccum, & frigidũ intelligo senectutē. Illi ergo q̄ ad Deũ cõuertunť in iuuentute, meliores sũt apud deũ q̄ illi, q̄ senectutis tp̄e cõuertuntur, & apud eũ sp̄ūał̄r gñanť. Iō Eccl. 6. Fili a iuuentu- 6 te excipe doctrinā. ¶ Dicit ēt Pli. q̄ agni q̄ gñanť flāte aq̄lone, meliores sunt q̄ illi, q̄ flante austro gñanť. Aq̄lo frigidus ventus, est tp̄s aduersitatis. Auster tp̄s deliciarũ, & uoluptatis. Si ergo aliqua religio perflať pœna, & paupertate, illi q̄ ibi gñanť, & introducunť meliores sunt illis, q̄ gñanť in religionib. delicatis. Vel ēt nota, q̄ amici q̄ sunt fideles in tribulatione, p̄ualent illis, q̄ in ꝓsperitate tm̄. Nā illi qui in amicitiā gñanť, & acquirīť tp̄e aduersitatis, q̄ñ aquilo. i. tribulatio nos inuadit, sunt meliores, et p̄diligendi illis, qui in vento australi. i. prosperitatis tp̄e acquirunť. ¶ Item agnus ma- 7 trē agnoscit, et ei cum cauda blandiť, et erecto capite flexisq; poplitib. et emisso balatu māmas petit, et lac sugit, et nisi caput prius erexerit, nunq̄ bibit. Sic agnus. i. uir perfectus, mr̄em sua debet agnoscere. s. Deum, vel ecclesiam, uel religionem, eis cum cauda iugis perseuerantiæ blādiendo, (Per caudā. n. perseuerantiam intelligo, quæ sicut dř Leu. 1. in sacrificio poni debet.) Debet eriā erecto capite intentionis, emisso balatu orationis, flexis poplitib. affectionis, māmas æternæ beatitudinis postulare, hæc. n. tota intentio debet esse. Nam nisi caput intētionis, ad Deum erexerit, et lac 8 cœlestis affluentiæ non gustabit. ¶ Respicite ergo, et leuate capite vestra Luc. 21. Agnus est animal humillimum, et māsuetum. Agnus enim græcè dicitur pius latinè. Iste enim matrem suam sequitur, et agnoscit, et coram ea poplites flectit, et siue ducatur ad uictimā, siue trahatur ad pascua, non recalcitrat, sed obedit, neminem etiam lædit, et quicquid in eo est, bonum totum est. Sic uerè religiosus debet esse humilis, atque matrem suam religionem vel prælatum diligens, et agnosceus, et debet eidem subiici per obedientiam atque flecti, et siue ducatur ad victimam tribulationis, siue ad pascua consolationis, non debet murmurare, nec contradicere, sed sapienter in omnibus obedire, quia

sicut

ſicut dr̃ Matt.5.Beati mites, quoniam ipſi poſſidebunt terrã. 9 ¶ Agni colorẽ velleris talẽ hñt,qualem in venis linguæ ha buerint patres ſui,quia ſi nigras venas habuerint, nigri co- loris ſunt,ſi aũt albas,albedinẽ retinẽt in colore. Patres a- gnorũ ſunt p̃lati,q̃ ſi verba caſta habuerint inſtruendo,tũc ꝑ caſtã cõuerſationẽ alba fiũt vellera ſubditorũ,& ecõuer- ſo à nigredine pc̃tõrũ p̃latorũ,ſubditorũ nigredines gene- rant.Iõ dr̃ Eccl.10.Qualis rector ciuitatis, ita & populus q̃ 10 habitat i ea.¶ Agn⁹ ſocietatẽ maximè ſimiliũ ſibi diligit ,& de eius amiſſione triſtat̃,& dolet, ſolitarius.n.eſſe nõ vult. Sic verè nos debemus diligere ſocietatẽ bonorũ,& iuſtorũ & maximè illorum q̃ nobis in cõditione,& morib. ſunt ſi- miles,& cõformes,& de eius amiſſione quocunq; infortu- nio nobis accidat,debemus dolere, & ſummopere contri- ſtari.i.ad Cor.16.Gaudeo inq̃t amplius in p̃ſentia Fortuna- ti.Stephane & Achaici.Vel dic ꝙ agnus ſigñat hoiem iuue nẽ,& ignarum,q̃ non diligit ſocietatem niſi ſibi ſimilium.ſ. aliorum iuuenũ laſciuorum,& nõ ſe cõ formãtium prudẽ- tiæ pfectorum,quorum typum Roboã gerebat, q̃ adherẽs cõſilio iuuenum,& nõ ſenum,ꝑdidit monarchiã regni ſui 11 3.Re.12.¶ Agnus naturaliter tonitruũ timet,& iõ vtile eſt ei eſſe in ſocietate,q̃a ſi ſolus fuerit,aliq̃ñ timore tonitrui mo rit atq; perit.Hẽt.n.ſm̃ Plin.caput debile,& iõ remediũ eſt eos ſimul aggregare vt ex ſocietate mutua contra periculũ animent̃.Sic uerè ſimplices,& imꝑfecti timẽt vltra modum tonitruum tentationum,& diuinarum cõminationũ,ſm̃ il- lud ꝙ dr̃ Eze.18.Aĩa q̃ peccauerit, ipſa morieť.Et iõ ſæpe ac cidit,ꝙ ꝑ deſperationẽ faciliter morerent̃,niſi bonorum ſo ciorum cõſolationib.eruditionib.& orationib.iuuaret̃. Et iõ vtile eſt talib.in bonorũ ſocietate viuere,& ſolitudinem abhorrere,iuxta illud Pſ.Cõfitebor tibi dñe in toto corde 12 meo,in cõſilio iuſtorum,& cõgregatione.¶ Agnus eſt aĩal carnale,humidum & viſcoſum,imbecille,impotus & defe- ctuoſum,q̃ nec dentib.nec vnguib.eſt armatus,ſed ignoran tia,& ſimplicitate eſt p̃ cęteris aĩalib.hebetatus.Reuera ta- les ſunt multi eccleſiaſtici,& p̃lati,q̃a verè viſcoſitate deli- ciarum,& carnalitatum p̃ cæteris ſunt infecti, & debilitate impotentiæ,& tepiditatis p̃ cęteris ſunt affecti.Iſti.n. nõ ſũt armati nec dentib.locutiõis aut p̃dicationis, nec vnguibus correctionis,nec cornib.fortis iuſtitiæ,& iuriſdictionis,& iõ nec ſe nec ſubditos ſuos pñt defendere vel tueri,& maxi mè q̃a tales ſunt cõiter p̃ cęteris ignorantes imbecilles pa riter,& imbelles.De talib.ignorantib.eccleſiaſticis,& p̃latis dr̃ Apo.14.Vidi ſupra mõtem ſyõ agnum ſtantẽ,& cũ eo cẽ tum quadraginta quatuor milia habentia nomẽ eius,& no- men patris eius ſcriptum in frontib.eorum.Nã ꝓ certo cha riſſimi in mõte ſyon.i.i eccleſiaſtico ſtatu hodie ſunt multi agni ignorantes,& carnales eccleſiaſtici,& p̃lati, q̃ reuera ſecũ hñt maximã multitudinẽ illorum,q̃ portãt nomen pa tris ſui.i.ſuorũ familiariũ,& parentũ,q̃ eadẽ natione,ſãgui ne & noĩe ſunt vocati,quos.ſ.ꝓmouent in eccleſiaſticos of ficiarios,bñficiarios & p̃bendarios. Patet de multis p̃latis q̃ nullos volunt ꝓmouere,uel ſecũ hr̃e, niſi illos de patribus ſuis,de familia,vel de parentela,alios aũt quoſcunq; q̃q̃ ꝓ uidos & diſcretos,dimittunt penitus impromotos.Et iõ de talib.illud ibidem.Hi ſequunt̃ agnũ quocunq; ierit.Vide ple ne figurã iſtã in opuſculo ſup apocalypſim vbi quadrupli- citer exponit̃.Vñ ibi nota cõtra adulatores p̃latorũ, q̃ ſunt 13 ſimiles citharædis,q̃ an̄ agnum citharizabãt. ¶ Dicit Pli.li.8. c.47.ꝙ in aliquib.regionib.meliores ſunt agni q̃ naſcunt̃ in hyeme,q̃ illi q̃ naſcunt̃ in verẽ.Dr̃.n.hõ aĩal,ut dicit idẽ, ſo lum utiliter in bruma.i.in hyeme naſci.Hiems eſt ſtatus ad- uerſitatis,q̃a ibi ſunt pluuiæ,turbines & tonitrua. Ver aũt ẽ ſtatus ꝓſperitatis,vbi ſunt flores,& herbæ,& vbi oĩa inci- piunt virere.Dico igit̃ ꝙ in regione,& religione fidei chri- ſtianæ mulieres reputant̃ apud Deũ illi agni.i.illi hoies quo rum gñatio.i.quorum ſtatus,& vita t̃palis magis eſt in hye- me,q̃ in verẽ.i.in ſtatu tribulationis q̃ in ſtatu ꝓſperitatis. Eſt.n.ſummè vtile agnis.i.hoib.iuuenib.carnalib.& laſciuis ꝙ vernali ꝓſperitate careant,& ꝙ hyemalis aduerſitatis,& correctionib.frigoris cõſtringant̃. Bonũ.n.eſt uiro cũ por- tauerit iugum ab adoleſcentia ſua.Thr.3.Vel dic ꝙ ſæpe ac cidit,ꝙ illi q̃ naſcunt̃,& conuertunt̃ in hyeme.i.in t̃pe ſene ctutis,meliores ſunt illis, q̃ conuertunt̃ in verẽ iuuentutis. Exẽplũ de Petro,& Paulo,q̃ fuerunt multis alijs meliores.

14 ¶ Agnus anniculus eſt ille agnus q̃ adhuc eſt infra annũ,qui tãto ẽ melior,& ſapidior,quãto à lacte eſt remotior , dũ tñ ſit infra annũ,& iõ talis agn⁹ p̃ cæteris erat ſacrificijs magis apt⁹.Iſte agn⁹ ſigñat virũ perfectũ, & maximè eccleſiaſticũ vł religioſũ,q̃ ꝓ certo quãto eſt à lacte carnalitatis vł à dul cedine ꝓſperitatis magis remotus,tãto moraľr ẽ melior,& Deo & Angelis acceptior põt dici,dũ tñ ſit infra annũ hoc eſt dictu,infra fidẽ veritatis,uel infra ſtatũ gr̃æ,vel ĩfra am bitũ eccłiæ ſanctæ mr̃is,q̃ ꝑ annũ moraľr deſignat̃. ſicut.n. annus eſt illud ſpatiũ t̃pis in quo ſol duodecim ſigna ꝑam bulat,ſic fides eccłiæ eſt ille ambitus & circuitus infra quẽ duodecim ſp̃uales reuolutiões,cõditiones & cõſideratiões iſtius ſolis iuſtitię Chr̃i pñt,videri & cognoſci,& iueniri.Nã ſicut dr̃ Io.11.Duodecim horæ ſunt diei.Iſtę aũt ſunt reuolu tiões iſtius ſolis.i.duodecim ſtatus quos Chr̃s habuit dũ in mundo reuoluet̃.ſ.Incarnatio cõtra ſuperbiã.Natiuitas cõ- tra auaritiã q̃a pauꝑ natus eſt.Circuncifio cõtra inobediẽ- tiã,q̃a nõ aſtrict⁹ obediuit legi.Apparitio cõtra inuidiã,q̃a gẽtib.effulſit ſe cõicãdo.Sap.7.Oblatio in t̃plo cõtra ĩgra titudinẽ,q̃a ĩ hoc docuit gr̃as agerẽ & adorare. Baptizatio cõtra vetuſtatis immunditiã. Ieiuniũ & in deſerto tentatio cõtra luxuriã.Eius paſſio cõtra iracũdiã.Ad inferos deſcen ſio cõtra duritiã, q̃a cõpatiẽs ad vinctos deſcẽdit. In ſepul chro req̃etio cõtra mũdi tumultũ,& diſcordiã, q̃a in pace factus eſt locus eius.Reſurrectio cõtra pc̃ti vetuſtatẽ.Aſcen ſio cõtra terrenorũ amorẽ,& cupiditatẽ.Ille ergo agnus,q̃ in iſto anno.i.in iſtorũ ſtatuũ Chr̃i cõſideratione,affectione & deuotiõe uerſat̃,cæteris laudabilior põt dici.Exo.12.E- rit aũt agnus ſine macula maſcul⁹ anniculus.Talis agn⁹ fuit figuratus Leu.1.vbi dr̃,ꝙ de agno anniculo offerebãt holo- cauſta,detracta pelle beſtiæ,mẽbris cõciſis,pedibuſq; lauã- tis ſi tñ eſſet ĩmaculatus,nec eũ reꝓbabat macula uelleris, ſed carnis.Sic de viro pfecto fit holocauſtũ, q̃ñ ſe totũ Deo dedicat,& accẽdit.Pellis extrahit̃,q̃ñ cõuerſatio ſeculi ſpo liat̃.Mẽbra cõcidunt̃,q̃ñ mẽbra ei⁹ ĩ bonis opib. occupant̃. Pedes leuant̃,q̃ñ de carnis affectionib.cõfitet̃,& dato ꝙ ma culã aliq̃ ĩ cõuerſatiõis vellere patiat̃,niſi caro iterior.i.cõ- ſcia vitijs maculet̃,nunq̃ à Deo ꝓp hoc reprobat̃.¶ Scd̃m A- 15 riſt.li.3.c.17.Agni ſi circa renes ĩpinguent̃ ĩfirmant̃ ꝓp pauci tatẽ caloris,q̃ ſupfluũ humidi nõ digerit vt oportet, & iõ ab uberib.paſcuis sũt arcẽdi ne creſcẽte pinguedine moriã tur.Sic q̃a ſimplices imꝑfecti parũ hñt d̃ calore charitatis ſi pinguedo deliciarũ ĩ eis augeat̃,tũc faciľr circa renes ꝑlu- xuriã infirmant̃,& iõ ab vbertate deliciarũ ſũt arcẽdi,& pa ſcuis ſterilib.pniæ recreãdi,ne hmõi pinguedine moriant̃. Non ſic aũt in magnis,& pfectis, q̃a calor charitatis hmõi pinguedinem põt digerere, & eius ſuperfluitatib.obuiare.

De Angue. Cap. 4.

1 ANguis eſt oẽ ſerpẽtũ genus,& dr̃ anguis quaſi angulo ſus,q̃a angulariter,& tortuoſè ĩcedit,& nõ rectè. Dr̃ ſerpẽs à ſerpẽdo,et reptile à repẽdo.Dr̃ coluber,eo ꝙ colit vmbras,uel eo,ꝙ collabit̃ dũ tenet̃. Et ſunt ſerpẽtũ diuerſa gñ̃a.Sed quot gñ̃a tot venena, quot ſpẽs tot ꝑnicies , quot colores tot dolores,vt dicit Iſi.li.12.Rectè ſic ẽ de pc̃tõrib. mũdanis,q̃a ꝓ certo ipſi ſunt angues anguloſi ꝑ falſitatem q̃a ſicut in angulo minus eſt de luce,et plus de ſordib.ſic in iſtis minus eſt de luce veritatis,et magis de ſordib. pc̃tõrũ, et iniq̃tatis,veritas.n.nõ q̃rit angulos.Iſti ẽt ĩ actib.et nego cijs nunq̃ incedũt rectè vel iuſtè ſm̃ regulã cõſcię , imò ſꝑ tortuoſè,anguloſè,malitioſè,et fallaciter.Dñr ẽt ſerpẽtes, q̃a ſꝑ ſerpunt,et circũeunt circa terrã.i.circa t̃palia,et mũ- danain q̃b.tñ vacãt.iõ ſerpẽti dictum eſt Gen.3. Terrã co- medes.i.in t̃palib.tantummodo delectaberis.iõ Eſa.63. Ser pentis puluis panis eius.Dñr ẽt colubri,q̃a ꝓ certo ipſi co- lunt vmbras,hoc eſt dictu tenebras,et loca ſecreta,ſicut pa tet in vſurarijs,q̃ in cauernis.i.in locis ſecretis,et abſcõdi tis faciũt cõtractus ſuos.Patet in luxurioſis etc.Quia q̃ ma- le agit odit lucẽ Io.3.Vel dñr colubri à collabẽdo, q̃a verè dũ aliquis credit eos tenere.i.amicos hr̃e,ipſi collabunt̃: et fugiunt,nec tenent̃.Vel expone,ꝙ q̃ñ aliquis credit eos te nere ꝑ aliquas conuentiones, et ꝓmiſſiones , ipſi de manu eius per cautelas et malitias dilabunt̃. Obſtetricante manu eius eductus eſt coluber,tortuoſus.Iob 26. Iſtorũ aũt pc̃tõ- rũ multa ſunt gñ̃a,q̃a ſtultorũ infinitus eſt numerus,Eccl.1.

Alij.n.causidici,alij falsi mercatores alij vsurarij,&c. Sed ꝑ certo quot gn̄a tot sunt venena, q̄a quodlibet genus hēt ꝓprium venenū ꝓpriæ malitiæ vel cautelæ, & ꝓpriū gen⁹ nocēdi. Quot ēt colores,tot dolores,q̄a verè quot hn̄t exteriores colores.i.blāditias,& fictiones,tot hn̄t interius malitias,& prauas affectiones, q̄a vestigiū cordis boni, & faciē bonā difficile inuenies Eccl.13.Vel si vis expone de dæmonib.q̄ colūt umbras occultè suggerendo,serpūt terram videlicet.i.bonos calcando & molestando,angulosè & tortuosè incedūt malitiosè pc̄tā ꝓcurando,multa eorū sūt gn̄a & tentationū suarū multiplicia sunt venena. ¶Quidā sunt maximi serpentes,vt dicit Pli.li.8.c.14. ꝙ Megasthenes tradit in India serpentes esse tantæ magnitudinis,ꝙ ceruos,& tauros integros hauriant.Vn̄ dicit,ꝙ in punico bello iuxta flumē Bagradā fuit,q̄dā serpens interfectus à Regulo imperatore cū machinis,& balistis,q̄ habebat cētū viginti pedes lōgitudinis,cuius pellis,& maxillæ fuerūt suspēsæ q̄dā tēplū Romæ,& durauerūt vsq; ad bellum numātium.Sic verè charissimi q̄dā sunt maximi dæmones,& fortissimi,intm̄ ꝙ ceruos.i.veloces ꝑ obediētiā tauros.i.fortes ad pn̄iam inuadāt ꝑ tētationes,lędāt ꝑ delectationes,occidāt ꝑ consum,& oꝑationes,& sic eos comedāt,& sibi incorporēt,& de corpore suo eos faciāt,& tādē ī cloacā inferni,eos egerāt & emittāt.In vētrē vadit,& ꝑ secessum emittit̄.Matt.14. Vn̄ vn⁹ erat inter eos maximus.s.lucifer,q̄a nō est potestas sup terrā q̄ cōparet̄ ei,q̄ factus est vt nullū timeret. Iob 41. Et iste ꝑ certo in Chr̄i aduētu,& maximè ī bello punico.i. in ꝑlio crucis occisus est,& deuictus.Nā ab īperatore Chr̄o armis induto mediātib.machinis, & balistis.i. ꝑdicationib. & scripturis occisus & victus, & in inferni carcere est detrusus,& sic pellis eius.i.sui falsi ꝓphetæ, & hypocritæ, & defensores,q̄ ipsum tegebāt, & defendāt ad modū pellis, maxillæ ēt eius.i.oratores,Philosophi,& eloquentes apud Ro.1.ad romanā ecclesiā an̄ tēplū fidei Christianæ sunt delati inquātū mediātib.ꝑdicatorib.crediderūt,& fidē ecclesiasticā susceperūt.Exēplū de btō Dionysio.act.17.& de Paulo act.9.q̄ primo fuerūt maxillæ diaboli ꝑ eloquētiā, & doctrinā,& facti sūt maxillæ Chr̄i ꝑ ꝑdicationē.Iō Iob 40. Implebis gurgustiū pelle ei⁹.&c.¶Itē sub claudio Cęsare Italia fuit q̄dā serpēs occisus in cuius aluo puer integer est repertus,vt dicit Pli.ibidē,& hūc serpētē vocat idē Pli.boā Istud fuit rectè in passione Chr̄i, q̄a ī Italia q̄ interpretat̄ mentis excessus.s.ī Chr̄i passione,q̄ oēm mētē & cognitionē excedit fuit victus,& occisus serpēs maximus lucifer, in cuius vētre.i.ī cui⁹ abscōditis,& cauernis.s.inferius ī inferno, & maximè ī limbo erat puer.i.humanū genus,& sancti patres quos à mūdi principio absorbuerat ille draco.iste.n.erat fera pessima q̄ deuorauerat filiū Deum Ioseph Gen.37.¶Scd̄m Pli.in India sunt serpētes maximi, in tm̄ ꝙ ēt tauros deuorāt atq; ceruos,& tales inq̄t Pli.maximè lædūt,q̄a nūc visu, nūc flatu nūc caudæ ictu,nūc morsu alios iterficiūt,& occidunt.Sic uerè tales sunt dæmones,q̄a ꝑ se,& ꝑ mēbra sua alios.s.bonos lædunt,q̄a verè tātæ sunt quātitatis,& virtutis ꝙ ceruos.i.veloces ꝑ obediētiā,tauros.i.fortes ad laborādū ꝑ pn̄iam spūaliter occidūt,& sumꝰmè docēt, q̄a nunc flatu suggestionis nūc morsu tētationis, nūc ictu tribulationis, nūc visu subdilitatis,& fallacis discretionis alios inficiunt, & corrūpūt.Deu.32.Dētes bestiarū imittā in eos cū furore trahentiū,sup terrā atq; serpētiū. Vel dic ꝙ tales serpentes sunt magni tyrāni,malli balliui,iudices & ꝑlati, q̄ tauros.i. agricolas,& ceruos q̄ vn̄quaq; mouent̄.i.mercatores rapinis,& exactionib.occidūt.Tales ēt serpētes,hoc ē dictu,mūdi puersi pc̄tores,multipliciter bonis,q̄a nunc visu, & aspectu venenoso inuidiæ,caudæ ictu malitiæ,flatu adulatiōis, morsu detractiōis.Allega vt supra.¶Sūt q̄dā serpētes minimi corpore,sed maximi nocendi ꝑtāte,q̄ dipsades dn̄r, vt dicit Isidorus, & allegat poetā.Et est serpens tātæ exiguitatis,ꝙ cū calcat̄ vix vr̄,& iō eius venenum citius interficit,q̄ ab illo qui ꝑcuit̄ sentiat̄.Sic verè Charissimi quidā sunt ita parui.s.fictitiè humiles,& deuoti,vt sunt hipocritæ,& hæretici,& malitiosi, ꝙ vix vīr,& cognoscunt̄, imò eos qui sup eos calcāt.i.qui eorū fallaciis credunt,& circa eos habitāt, & morant̄ prius interficiūt ꝑ aliq̄d vitium suggestum eos citius corrūpēdo,q̄ sentiāt,quia dū credunt esse bonū,q̄d suggerit,nō ꝑcipiunt nocumentū q̄d ingerit̄. Verberauerunt me & nō dolui,vulnerauerūt me,& nō sensi.Prou.23. Est.n. q̄ neqter se humiliat,& interiora eius plena sunt dolo. Eccl.9.¶Tyr⁹ est q̄dā serpēs minimus,sed tn̄ cōtra eius venenū vix remediū inuenit̄,vt dicit Arist.li.7.Sic verè q̄dā paupęres viles,& despecti inueniunt̄ in seculo,& in claustro,q̄ licet sint minimi quātū ad vires,& quātū ad ꝑtātē tn̄ sunt venenosissimi quātū ad malitiosā voluntatē,ita ꝙ cōtra multorū rusticorū, & pauperū malitias vix pn̄t ꝑlati & principes sui remediū inuenire.Eccl.13.Neq̄ssima paupertas ī ore impij.¶Amphisbena est serpēs duorū capitū quorū vnū hēt in cauda,& aliud ī principio,& vtroq; capite currit, s̄m Isi. li.12.Pli.lib.8.c.23.Hēt inq̄t amphisbena duo capita, quasi parū esset uno ore venena fundere,sicut ēt alij serpētes plures,hn̄tes duo capita,tria vel quatuor, vt dicit Isidorus ibidē.Rectè sic est in ecclesia Dei,quia multi sunt q̄ hn̄t plura capita.i.plures digitates,bn̄ficia,& ꝑbendas, vnū.s.in principio,duo vel tria vel quatuor in fine vel in cauda, q̄a pro certo in principio.i. in iuuentute cōtenti sunt vno bn̄ficio vel ꝑbēda,sed quia tādē sꝑ crescit cupiditas,ita ꝙ in fine.i. in senectute acquirūt capita.i.ꝑbendas vel bn̄ficia,duo tria vel quatuor,vel iniustè loca plurima occupantes.Vel expone cōtra illos,qui hn̄t duo capita.i.duplicē intentionem in actib.suis,& vtraq; currūt.i.vtraq; se iuuant,ac si esset parū, ꝙ vno mō venenum malitiæ suæ diffunderent in alios.Eccl. 2.Vę ingredienti terrā duab.viis.et Iac.1. Vir duplex aīo incōstās est in oib.viis suis. Isti ēt q̄n faciunt aliquod bonum opus hn̄t duo capita.s.spūalē,et temporalem intentionem, q̄a iuxta honorem, et laudem diuinā sꝑ intendunt laudem ꝓpriā. ¶Hydra à quibusdā fingit̄ serpens quinq; capitum, qualis in ꝓuincia Arcadiæ apparuit in palude lerna,et dr̄ latine excetra,ꝙ vno ceso tria capita surgebant.Dr̄ ēt s̄m eūdem Isid.ꝙ hydra erat quidā locus euomens aquas uastantes ꝓximam ciuitatē,& q̄n vnus meatus claudebat̄,tres vel quatuor cōsurgebant. Quod vidēs Hercules totū meatū illum obstruxit,et sic fingit̄ serpentem quinq; capitum occidisse.Rectè sic est in eccl̄ia Dei, et ī mūdo,quia ꝑ certo multi serpētes.i.multi clerici,mali officiales,aduocati et balliui qui hn̄t plura capita.i.plures dignitates,bn̄ficia, et ꝑbēdas, q̄n vnū ꝑscindit̄.i. q̄n vnum bn̄ficium dimittunt, tunc loco eius surgunt tria uel quatuor,q̄a loco illius dimissi, ipsi per ambitionē conantur plura alia re hr̄e.Sed Hercules.i. bon⁹ ꝑlatus dēt oēs tales frontes,et oēs tales serpentes excludere de ecclesia,& eis sua capita detruncare. Q̄d vtiq; in fine faciet Chr̄s,q̄ tales hydras obstruet,et occidet finaliter in inferno.Figura Apo.13.vbi Ioannes vidit bestiā ascendentem de mari habentē capita septē,cui dedit draco tantā virtutē ꝙ nihil poterat ei resistere,& erat similis pardo, et habebat pedes sicut pedes vrsi,& os leonis,sed sicut dr̄.14.c.ibidem, bestia et sibi adhærentes missi sunt in stagnum sulphuris,& ignis.Sic vere de mari.i.de statu paupertatis,ascendit bestialis clericus aduocatus,vel baliuus viuens similis pardo quātum ad auaritiam,et parcitatem,q̄a nō audet comedere ad saturitatē,os hn̄s leonis,q̄d.s.mordet,ꝙ fœtet quantum ad detractionē.Item similis vrso quantum ad luxuriam,et infectionē,hn̄s capita septē.i.plura beneficia,et dignitates,et ꝓpter virtutem sibi data à dracone.i.à diabolo,vel à dracone.i.principib.et ꝑlatis,quib.tales seruiunt, nullus pōt eis resistere,q̄a ꝑlati,et reges aliq̄n tales sustinent, et sic oportet,ꝙ oēs eos honoret,et adorent,et ipsos et bestiam aliā, quæ secum est.i.eorum familiares,et parentes,veruntn̄ in fine apprehendet̄ bestia per mortem,et in stagnum ignis,et sulphuris.i.in infernum mittetur. Ideo Dan.7.Ecce alia bestia quasi pardus,et alas habebat quatuor quasi auis,et quatuor capita habebat,et potestas data est ei.Vel pone figurā Dan.8.vbi vno cornu fracto quatuor surrexerunt.¶Serpentes s̄m Isid.li.12.differunt in colore.Vn̄ scytale est q̄dam serpens maculis variis insignitus,in tm̄ ꝙ ꝓpter tergi pulchritudinem,ad sui mirationem attrahit intuentes, et dum circa eum intuendum occupantur,eos sępe interficit et occidit.Sed quanto colorosior,tanto magis venenum ipsius est nociuū,quia calidissimum,et acutissimum esse dicitur.Vnde exuuiæ eius.i.pellis eius deposita,s̄m Lucanum dr̄ feruescere ēt in tēpore frigoris hyemalis.Rectè sic est de mulierib. quia cum sint pulcherrimi, et varii coloris, et apparatus quantum ad exteriora,ideo attrahunt ad sui speculationē transeun-

transeuntes.s.fatuos iuuenes,& lasciuos,& sic ab eis capiunt per praua desideria,& occidunt per malos cōsensus,& opera.Prou.23.Insidiat in vijs quasi latro,& quos incautos viderit,interficiet.Nā isti serpētes.i.mulieres sunt clarissimę quātum ad feruorē luxuriæ,& cupiditatis, & ideò uenenū earū.i.verba sunt acutissima,quia penetrāt vsq; ad intima cordis.Item calidissima,quia alios inflāmant igne luxuriæ. Eccle. 9. Eloquium eius tanquā ignis exardescit.Vnde ēt tpe hyemis.i.in tpe tribulationis, & paupertatis, vel infirmitatis,vel i tpe pniæ,vel quadragesimæ,feruor suæ luxurię nō quiescit,qa pellis eius,& exterior apparatus ira est feruēs, & luxuriosus tūc tpis sicut alias,ideo Iob 41.Feruescere faciet quasi ollam profundum maris.Vel per istū serpentē intellige hypocritas,uel hęreticos,qui exterioris cōuersationis apparentia lucente ornati,simplicēs attrahunt, quos p errores,& hæreses occidunt,dum sub spē boni eisdem mala suggerunt,& immittunt.Periculum.n.in falsis fratrib.2.ad Cor.11.

20 ¶Item ibidem.ophites est serpens maculis distinctus,qui tot hēt nocēdi modos,quot hēt colores uarios, & distinctos.Sic uerè multi sunt exterius colorib.bonæ cōuersationis depicti,vt sunt falsi hæretici,& hypocritæ,& maliciosi,& fallaces ēt vsurarij.Sed verè quot hñt exterius colores.i.blāditias,& fictiones,tot hñt nocēdi modos,s.cautelas fallacias,& deceptiones, Iō.2.ad Ti.3.Spēm pietatis hñtes, veritatē eius abnegantes.

21 ¶Differunt serpentes quantū ad habitationē,quia quidā habitāt in cauernis,& puluerē comedūt,& terræ humiditatē sugunt.Alii versant in aquis, & alij in siluis.Sic uerè dria est inter pctōres,quia quidā morātur in terra,ut auari,qui puluerem diuitiarū sugunt,diligūt & affectāt.Alii versant in aquis.i.in deliciis,ut luxuriosi,alij in siluis.i.in officiis,honorib.& eminentiis,ut superbi,& sic patet,q oē qđ est in mundo,aut est concupiscentia carnis, aut est cōcupiscētia oculorum,aut superbia uitæ.Io.2.

22 ¶Hydrus est serpens aquatilis,à quo percussi inturgescunt,& efficiunt hydropici ſm Isid.fimus bouis remediū est. Talis est cupiditas,quæ in aquis prosperitatis mundanæ hodie conuersatur,quia illos quos percusserit.s.cupidos diuites fecit hydropicos.s.turgidos per superbiam,& sitibundos per insatiabilem appetitum, quia uenter impiorū insaturabilis. Prou.13.Fimus tñ bouis.i.consideratio uilitatis putredinis, & mortis bouis.i.carnis,auxiliatur,& iuuāt,quia ſm Hie.Facile cōtemnit oīa,qui se sp cogitat moriturum.

23 ¶Nutrix est serpens aquarum,q oēs aquas in quib.fuerit ueneno inficit & corrūpit ſm Isid.& Lucanū.vnde Lucanus.Et nutrix uiolator aqua.Sic uerè sunt luxuriosi, quia si sunt in aliquibus aquis.i.in aliqua societate,(quia aquæ multæ populi multi. Apo.17.)ipsas ueneno malorum uerborum, & suggestionū per luxuriam inficiunt & corrumpunt.Figura Apo.16. vbi dr,q erant septem Angeli hñtes septem phialas plenas ira Dei.Sed dr,q tertius Angelus effudit phialā suā in aquas,& factus est sanguis.Sic uerè in mundo sunt septem mali Angeli.i.uniuersitas hoium pctōrum,qui septem peccatis mortalib.sunt imbuti.Istorum quilibet habet phialam suā.i.suū genus delectationis,quia in oī gnē pcti est sp inuenire aliqd delectabile.Et iō talis phiala dr ira Dei,quia summè Deo displicet.Et inter istos primus Angelus est superbus,secūdus auarus tertius luxuriosus. Iste igit tertius effundit phialā.i. verba,& actus luxuriæ.s.iactando,& suggerendo, in aquas .i.inter suos socios,& sic exemplo suo alij uertuntur in sanguinem carnalitatis,& efficiunt carnales,luxuriosi,& pctōres.Iō Exo.7. Percussit aquā fluminis,& uersa est in sanguinē.

24 ¶Quidam serpentes habitant in specub.umbris, vel siluis,& venenant auiculas,quas deuorant,& earum sugūt humiditatem ſm Arist.& qñ inueniunt os alicuius aīalis apertum,ipsum subintrāt,sed cōtra eos lacerta quæ dr saura pugnat,& animal excitant qñ dormit,& super faciem eius salit,& pedibus eum scalpit,ſm Auic. anguis insidias manifestans.Sic uerè in siluis conuentuum,& religionū sunt quidā serpentes.s.detractores,qui auiculas.i.ipsos,& contemplatiuos suis uerbis detractorijs inficiunt,& inuadunt, & eorum humiditatē.i.eorum bona,& grās deglutiunt detrahēdo.Insidiant ēt dormientib.i.absentib.uel dormientib. i.illis,qui per aliquas tpales consolationes dormiunt,& lætātur,& qñ inueniunt eos,& uerba alicuius aperta.i.aliquantulum dissoluta,tunc ea subintrāt,de eis detrahēdo, & eos vilipendendo.Sed p certo lacertula.i.quilibet bonus debet eos defendere vel excusare, & iuuare,& maximè qñ dormiunt.i.qñ sunt absentes,vel ēt debet eos excitare,i.eos pmunire,& reuelare insidias,& uerba talium detractorū.Vel pone.q qñ serpēs.i.diabolus uult subintrare hominem per pctm,& tētationes,& ipse dormit per ignorantiā,& negligentiā,lacerta.i.prædicator vel prælatus debet eum excitare p prædicationem, & contra hostis insidias præmunire. Prou.6.Vade & suscita amicū tuum.Et nota, q Auicenna, & Isidorus uocant eum sauram.

15 ¶Saura ſm Isid.lib.12. ēt stellio sunt duo gña lacertorum quorum saura,qñ sentit uisus obscuritatē,in verē exit de cauerna,& mutat locum, & qrit sibi cauernam ad orientem,& solem iugiter respicit donec cōsumat humor,q oculorum caliginem inducebat, & visus sui claritas restaurat.Sic uerè charissimi,qñ nos videmus,q pp uetustatē uitiorū in nobis deficiat lux discretionis,græ uel uirtutis,debemus mutare locum, & malam societatem,dimittere cauernā nrām. i. mundanā cupiditatē, respicere ad orientem.i.ad nrām uilem natiuitatem,aperire oculos ad solem i.ad Chrm per fidem, & charitatem, & sic ipse consumet humores oculorū.i.cordis uitium,& carnalitatem,& lumen nobis restituet.i.grām,& ueritatem. Iō Mar.8.Restitutus est ita ut uideret clare oīa.Et sic debet illuminari oculus cordis. Surge ergo qui dormis, & exurge à mortuis,& illuminabit te Chrs.ad Eph.5.

16 ¶Item ſm Isid.differunt serpentes in incessu,qualitate.Nam quidā tortuosè alii rectè incedunt,sicut cēchris q sp ſm Lucanum incedit rectus,nec se pōt flectere,& sp facit rectum iter.Alii proni versus terram ambulant super pectus,alii aūt à pectore,q.s. vadunt,& erecti,& directi,sicut chelidrus,q incedit erectus & directus,qui si dum currit se torserit statim crepat.Venenum aūt sp spirat,& iō loca per quæ trāsit vnr fumare, ſm Isid.li.12.& ſm Lucanum. Sic verè in mundo est multorum diuersitas pctōrum,quia quidā uadunt tortuosè,& flexuosè,vt fallaces,& malitiosi.Alii autem vadunt rectè p nimiā austeritatem,vt duri iudices,& crudelitate furiosi,q.s.se nolunt flectere per mīam,& dulcorem.Alii serpunt,toti tangentes terram,ut cupidi,& ambitiosi,alii uadunt erecti per superbiam,sicut chelidri, qui non possunt flectere uel curuare per humilitatem, & uenenum malorum verborum. s. iactantiæ,& comminationum quantum ad pauperes sp spirant,& iō ab eis fumus superbiæ,vanitatis et iactantiæ,semper manat.Figura Apo.9.de equis spirantib.fumum,ignem & sulphur,qui habebat capita sicut leones, et caudas sicut serpētes.Sic uerè ab ore istorum non procedunt nisi verba fumosa per superbiam,ignea per crudelitatem vel auaritiā sulphurea per luxuriā, detractionem,et infamiam, et hñt caput leonis per superbiā,& pompositatem, caudā serpentis per malitiam,et calliditatem.Isti ergo sic erecti sunt ita rigidi,q se nō pñt flectere ad humilitatē aliqualē,imò potius creparent,q se per humilitatem aliquam inclinarēt.Iō talib.dicit diabolus.Leu.16.Confregi iugum vestrum, ut incederitis erecti. Vide figuram præcedentem ad plenum in opere super Apoc.9.

17 ¶Serpentes differunt quantum ad motum,qa quidam tardissimè se mouent, vt scytale de qua supra dictum est.Alii ita uelociter uolare vnr,vt iaculus, qui salit in arborib.et magnas bestias sibi obuias inuadit,et super eas salit,et eas occidit, vt dicit Isidorus et ideo tales à velocitate iaculi sunt dicti.Sic pro certo peccatores huius mundi differre vnr,quia quidā sunt tardi motus per pigritiam,et ociositatem,quia non se mouent per exercitium et labores,et maximè scytale corpore picta,hoc est dictu,viri deliciosi,iuuenes,et mulieres,pictura.i.pulchritudine corporis pollentes.Malę bestię vētris pigri.ad Ti.5.Alii sunt velocissimi motus per furorem,iracundiam,et rapinam,sicut sunt praui iudices,principes,et balliui,q sine deliberatione sunt præcipites iudicando,et etiam uindicando,et iō iaculus.i.diabolica iacula pñt dici.Isti.n.volant per superbiā ad arbores.i.ad alta culmina dignitatum,ad quas semp ambiunt,et anhelāt,et si quam bestiam obuiam habuerint.i. si aliquis eis fuerit obuius,et cōtrarius in actib.suis,ipsum statim inuadunt eum causando,et cum suis dñis accusando,et sic ueneno suæ malitiæ eos sæpe ad litterā faciunt interfici uel occidi,vel etiā ipsum inuadunt per detractionem, lædunt per rapinā,et excoriationem,eum interficiunt per fa-

me

me ablationem, & destructionem. Istud patet in causidicis, q̄ occasione modica se applegiãt sup bona aliorũ. Iõ Sap. 2. Venite circũueniemus iustũ, q̄m cõtrarius est operib. nr̃is. Et sic patet, ꝙ q̃dã se mouẽt citra debitũ, alij extra debitũ.

38 ¶In Arabia sunt quidã serpẽtes qui à multis syrenæ dñr, habentes alas, qui ita cito currunt, ꝙ quasi uolantes equos trãscendũt, quarũ virus, ita est perniciosum, ꝙ ante interficiat, q̄ dolorẽ inferat patienti. Et tales vñr serpentes, qui de Arabia volant in Aegyptum, de quib. videtũ de ibidib. Sic uerè in mundo sunt quidã tales serpentes, qui alis superbiæ, præsumptionis, & elationis erecti, vel alis. i. amicis carnalib. collateralib. & fauorabilib. directi equos. i. bonos hoĩes præueniũt ad honores, quorum tñ venenũ. i. macula vitę prauitas, & iniquitas tanta est, ꝙ alios interficit antequam sentiat vel aduertatur. Et nota ꝙ isti dñr syrenæ, quia syrenis monstris marinis, ꝑp dulcedinem cantus. i. ꝑp mulcedinẽ verborũ suorũ, sunt similes, & cõformes. Iõ de istis dr̃ Eccl. 12. Verbis. n. suis obdulcat inimicus, & cum inuenerit tps non satiabitur sanguine. Vide infra de syrene, vbi ad plenum inuenies.

39 ¶Boa s̃m Isidor. est quidã serpens immensæ malitiæ, qui in Italia boum, & bubalorũ vberib. lacte irriguis se innectit, & sugendo ipsos interficit, & occidit, & iõ à boum depopulatione bona s̃m Isid. nuncupaẽ. Sic verè quidã malitiosi subintrant societatem boum. i. religiosorum, & clericorum cautelosè humiliter atq; fictè. Sed hoc pro certo nõ pro Deo seruiendo, sed vt lac de beneficiorum tpalium attrahant atq; sugant, & iõ suauiter per fictam humilitatẽ vsque ad ubera lacte irrigua. i. vsque ad bonas præbendas offi cia, & dignitates se transferũt, & vsq; ad statum ꝑlationis, vel hmõi, & tunc lac tpalis subuentionis q̃d pauperib. debebatur, sibi, & suæ carnalis parentelæ sugunt, & attrahunt, & sic corpus ecclesiæ depaupauperant, & denudant, & totum destruunt, & dissipant, spoliant. n. ecclesias, accipiẽtes stipẽdium. 2. ad Cor. 11. Ideo ad Heb. 5. Oĩs. n. qui lactis est particeps, expers est sermonũ iustitiæ. Exẽplum de Saule, & Abimelech, qui in regnũ humiliter intrauerunt, sed tandẽ ꝑ crudelitatem oĩa destruxerunt. Vnde Prou. 23. Ingredit̃ blãde, sed in fine mordebit vt coluber.

30 ¶Secundum Isid. lib. 12. Diuersa sunt gñа serpẽtum, s. angues, aspides, & dracones, sed tantus est numerus morsuum vt noĩum. Gñaľr autẽ oẽs serpẽtes sunt frigidæ naturæ, nec de facili percutiunt, nisi cũ calescũt. Vnde in nocte vel in hyeme minus nocẽs, q̄ de die, vel estate, in hyeme se conuoluunt, & torpent, in æstate autem se dissoluunt, & in malitia multum uigent. Sic uerè ĩ mũdo sunt multa gñа pctõrum malitiosorũ, sunt. n. ibi angues, & angulosi per malitiam, aspides venenum aspergentes ꝑ inuidiam, dracones dẽtib. cedentes per detractionẽ, & infamiã. Et gñaľr oĩs serpens, i. oĩs pctõr est frigidus ꝑ indeuotionem, & incompassionẽ. Hi aũt summè nocent atq; lędũt alios, q̄n calescunt per tentationem, iracundiam, auaritiam & ambitionẽ, & hoc in æstate prosperitatis, plusquã in hyeme aduersitatis. Nã in hyeme vel in nocte. i. in tpe paupertatis, & aduersitatis, parum pñt nocere, quia licet venenũ malæ voluntatis habeant, tñ ꝑp tempus, & statum in eis consopitur, & iõ tunc tpis se complicant, hoc est dictu, se abscõdunt, & inuoluunt per fictam humilitatem, quia est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Eccle. 19. Sed pro certo in tpe æstatis, vbi est fructuũ abundantia, hoc est dictu in prosperitate tunc se explicant, & dilatant per iactãtiã, & superbiã, & iõ tunc summe uiget malitia sua q̄ circunstantes pauperes exhæredant percutiunt, & inuadunt. Iõ Prou. 23. Ingredit̃ blãde, sed in fine mordebit ut coluber, & tanq̃ regulus venena diffundens. Vel pone ꝙ diabolus non põt tm̃ nocere in aduersitate sicut in prosperitate, quia frigus timoris Dei reprimit vias suas. Vel dic, ꝙ illi, qui nocent in die, & in æstate huius vitæ, vbi sunt in prosperitate, & iocunditate, & vbi diuersis inflãmationib. calescũt, q̄n saltem tps hyemis, & noctis uenerit. i. tps mortis, & aduersitatis, q̄n. s. in sepulchro fuerint cõputati, tunc saltem omittẽt nocere, & bonos lædere, & uenenis suæ malitię infestare.

31 ¶Secundum ẽt Lucanum percussus à serpente, primo obstupescit quasi insensibilis, ꝑp veneni frigiditatẽ, deinde cum uenenũ in corde exãserit, subito perimit, & occidit. Venenũ. n. nõ nocet nisi sanguinẽ tangat, sed tũc per uenas vsq; ad cor rapitur, & uitã subtrahit aĩam expellendo. Sic verè q̄n aliquis est percussus à serpẽte diabolo per tẽtationẽ, & veneno delectationis fuerint intoxicatus, tũc efficit̃ primo insensibilis, q̄ ꝑ certo pctõres nõ sentiunt, quanta est criminum ægritudo, nõ sentiunt ẽt per cõpunctionẽ, & cõtritionẽ, imò uenenum tentationis, & delectionis, ita rapit, & occupat uoluntatẽ, & rectè obstupescit, & fit insensibilis, nõ aduertẽs, nec sentiens, nec cõsiderans, ꝙ patet in pctõ carnis, sed tandem cum calor, & inflammatio tẽtationis inualuerit, & sanguinẽ affectionis tetigerit, tunc per uenas, i. per diuersas cogitationes ascẽdit vsq; ad cor. i. vsque ad voluntatẽ, & eã inficit per consensum, & vitam gr̃æ sibi subtrahit, & sic mortuus efficit̃ hõ per pctm̃. Soporem morti socians defecit, & mortuus est Iud. 4.

32 ¶Serpens s̃m Isid. & Pli. cum summa diligentia caput custodit, vnde pro capite abijcit totum corpus ferieñ. Sic verè boni uiri, & sancti caput suum. s. Chrm̃, debent cum summa diligentia custodire, & corpus propriũ ad martyrium, & uerbera exponere ipsius ecclesię impugnatorib. & tyrannis pro capite Chrõ defendendo, sicut fecerunt martyres. Act. 16. & 21. mori paratus sum ꝑ Chrõ, nec facia aĩam meã praeciosiorẽ q̄ me.

23 ¶Secundum Pli. pars coniuncta capiti uiuit, abscissa aũt morit̃, pars tñ abscisã aliquandiu se mouet, & fortiter recalcitrat moriẽdo. Sic illi qui fide & charitate sunt coniuncti capiti Chrõ, uiuunt per grãm. Alii aũt abscissi per pctm̃ æternaľr moriuntur, bene tñ apparet aliq̄n aliquis motus & recalcitratio in pctõrib. quia. s. sp est in eis stimulus cõsciæ vel remorsus, & titubatio timoris pariter, & laboris, q̄ s̃m Greg. Mens impij, sp in labore est, quia aut mala molitur, quę inferat, aut trepidat ne sibi ab alijs inferant.

24 ¶Idem Isid. dicit, ꝙ nullum aĩaľ tanta celeritate mouet linguam sicut anguis, quia cum non habeat nisi unam, triplicem tñ vr̃ hr̃e ꝑp motus uelocitatem. Sic uerè pctõres huius mundi, & maximè leues, & instabiles, sine discretione mutant, & uariant verba sua, ꝙ triplicem linguã vñr hr̃e, quia nunc adulando vel detrahẽdo, nunc iurando, vel blasphemando, nunc iactando, vel gloriando triplicant, & multiplicant linguam suam quia in ore fatui verba inenarrabilia. Eccle. 21. Figura huius de bestia, quæ habebat tres ordines dẽtium in ore, sic aliq̄, cum tñ non debeant hr̃e nisi unam linguam. i. verborum vnitatẽ. Sit sermo uester est, est, non, non. Mat. 5. Ideo 1. ad Ti. vlt. Prophanas uocum nouitates deuita.

25 ¶Itẽ idẽ ibidẽ. Oĩa serpentum gñа habent corpus humidũ, & molle, & iõ serpens post se cuiusdã uiscosi humoris uestigium derelinquit & serpentes à principio gutturis pleni costis, & spinis, q̃b. utuntur ꝑ crurib. & squãmis pro pedib. incedendo. Sic uerè peccatores quia sunt molles. i. carnales, luxuriosi, iõ ubicunque fuerit, uestigium uiscosum, i. malũ exemplũ de carnalitate uel luxuria derelinquunt, q̄ uerbis aut factis suis dant, & derelinquunt aliis exemplũ de pctõ. Iõ Iob 41. Post eũ lucebit semita. Sunt ẽt pleni spinis, et costis. i. malis affe ctionib. quæ ipsos pungunt, et inquietãt tanquã spinæ. Item squãmis. i. malis cogitationib. quib. tanquam pedib. & crurib. ad perpetrãdum crimina deferunt̃, & sicut una squãma cum alia conectit̃, & incipit ubi alia finitu, sic plures male cogitationes in eis coadunantur, & una ab alia progredit̃, & succedit alia desinente, quia multæ cogitationes uersantur in corde uiri. Prou. 19. & Iob 41. Vna uni coniungitur, & nec spiraculum quidem incedit per eas.

26 ¶Serpens q̄n lędit̃, & percutitur, debilitatem ad motum, & circuitum peragẽdum, & maximè si percutiatur in principio circa caput. Sic uerè q̄n hõ percutitur per mortale pctm̃ debilis efficit̃ ad motum bonorum operum peragendũ, & maximè si in principio circa caput. i. tpe iuuentutis, quia pctm̃ quod tũc cõiter, dum in consuetudinem uertitur, totam uitam debilitat & corrumpit. Prouer. 22. Adolescens iuxta uiã suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea. & Hier. 30. Plaga inimici destruxit te castigatione crudeli.

27 ¶Item ut dicit ipem. Serpentes diu uiuunt, ẽt sine cibo, & q̄n senectute se sentiunt esse grauatos, pellem deponunt ueterem, et resumptis uiribus iuuenescunt. Sic uerè si sine cibo diuinæ gratiæ uel doctrinæ diu quis uixerit in hoc mundo, tñ in senectute quando se uidet diuersis uitijs aggrauatum, debet se renouare ꝑ pœnitentiam, et pellem ueteris cõuersationis deponere et sic resumptis uiribus gr̃æ, et uirtutum, per nouitatem ui tæ iterum iuuenescet. Deponite ergo ueterem hominẽ, & induite

induite nouum, qui ſm Deum creatus eſt ad Eph. 4. Vel dic de bonis, qui debent eſſe magnæ abſtinentiæ, vt vitã grẽ habeant lõgiorem, quia pp crapulam multi perierunt qui aũt 28 abſtinens eſt, adijciet vitam. Eccle. 37. ¶ Anguis ſm Phiſologum taliter renouatur, quia qñ ſentit ſe ſenio ꝑgrauari, ſuarumq; virium defectum, primò diu ieiunat, vt ſic per carnis conſumptionẽ pellis à carne leuius relaxetur, tãdem comedit quãdam herbam amarã per q̃ ad vomitum prouocetur, & ſic euomit virulentum humorem, qui erat cã ſuæ infirmitatis, tãdem vt cutem durã mollificet, in aqua ſe balneat, & humectat, & tãdem anguſtam rimam alicuius petræ quęrit, vel cauernam, vbi cum violẽtia intrat, & trãſeundo à pelle veteri ſe decorticat, & denudat, & incipiẽs à capite ſucceſſiuè ſe expoliat ex toto ꝑ diem naturalem, & tãdem ſoli expoſitus ſe deſiccat, & in carnis ſuperficie nouã cutẽ recuperat, & ſic reſumptis virib. videt clarius, incedit fortius, repit velocius, viuit lõgius, comedit auidus, q̃ prius faciebat. Hęc eadem dicit Iſid. lib. 12. & Ariſt. & Auic. Rectè chariſſimi tali modo ſe debet pctõr renouare, quia dum videt ſe grauatũ prauis humorib. pctõrũ, & ſenio malæ cõſuetudinis, dẽt primo ieiunare, & maximè tpe quadrageſimæ, & potiſſimè à pctõ ceſſando, vt ſic ꝑ cõſumptionem carnis. i. carnalis voluptatis, pellis. i. exterior mala cõuerſatio facilius relaxet, & leuius deponatu, deinde comedere herbam amaram. i. ſibi incorporare amarã cõtritionẽ, & humorem virulentum . i. ipſa vitia ſibi nocentia debet vomere per confeſſionẽ, de inde pellem videlicet prauæ cõſuetudines debet mollificare in aqua per deuotam lachrymationem, tandem debet q̃rere arctum foramen. i. arctam viam pniæ, & aſperitatis, qa arcta eſt via q̃ ducit ad vitam. Mat. 7. Et ibi ſucceſſiuè, & paulatim ſe aſſuefaciendo tranſire, & à capite. i. à iuuentute incipere, & vſq; ad caudam. i. ad mortem continuare, & ſic veterem pellem. i. antiquam conſuetudinẽ ex toto dimittere, & tãdem ſoli iuſtitiæ Chriſto per deuotionem amorem, & cõtemplationem ſe exponere, & per carnis deſiccationẽ. i. carnalitatis totalem abdicationem, pellem nouę vitę, & cõuerſationis acquirere, & ſic vires virtutum, & gratiæ recuperabit, clarius ẽt videbit per fidem, & cognitionem, Auidius comedere per amorem, & deuotionem, fortius incedet ꝑ bonam operationem, altius repet per cõtẽplationẽ, velocius ſe mouebit per obedientiã, & ſubiectionem, & ſic oĩa deperdita per pniam reſtaurabit. Ideo renouamini ſpũ mentis veſtræ, & induite nouum hoĩem &c. Eph. 4. Et Leuit. 26. Nouis ſuperuenientib. vetera proijcietis. & Heb. 10. Aufert primũ, vt ſequens ſtatuas. Vel expone, ꝙ boni per mortem, & reſurrectionem renouentur, quia trãſeundo per arctum foramẽ mortis dimittũt tunicam mortalitatis, & per virtutem ſolis iuſtitiæ recuperant nouam immortalitatem, & ſic in die iudicij renouati videbunt clarius per cognitionem, comedẽt auidius per fruitionem, ibunt velocius per agilitatem, incedent fortius per compaſſionem, & viuent longius per durabilitatem, & æternitatem. Mortui. n. tunc reſurgent incorru 29 pti, & nos immutabimur 1. ad Cor. 15. ¶ Item ſm Iſid. lib. 12. c. 3. Pythagoras, & Ouidius aſſerebãt de medulla ſpinę hoĩs mortui naſci anguẽ. Vnde Pli. li. 10. c. 66. Anguem inquit de medulla ſpinæ hoĩ naſci accepimus. Et hoc quia (vt dicit Iſidorus) rõnale eſt ſicut per anguem moritur hõ, ita per mortem hoĩs viuat anguis. Anguis ſignificat humanum genus, quod ad modum anguis de ſui natura eſt tortuoſum, & defectuoſum. Homo mortuus eſt Chriſtus paſſus. Medulla aũt eius eſt mĩa, vel ẽt gratia. Anguis ergo. i. humanum genus de Chriſti mortui clementia, & grẽ medulla eſt genitus. ſ. per regenerationẽ ſpũalem, quia mors Chriſti eſt cauſa regenerationis humanæ. Nam quia per anguem. i. per ipſum genus humanum, hoĩ Chriſto mors extitit propinata, ideo Deo diſponẽte factum eſt, ꝙ ꝑ mortẽ huius hoĩs anguis. i. humana natura à morte fuit ſuſcitata, qa br̃ loquendo, ſicut anguis occidit hoĩem, & de hoĩe occiſo naſcit anguis, ſic humanũ genus fuit cã occiſionis Chriſti, q̃ occiſus fuit de natiuitatis & viuificationis humani gñis. Iõ dr̃ 1. ad Cor. 15. Sicut ꝑ hominem mors, ita & ꝑ hoĩem reſurrectio mortuorum. ¶ Secũ 30 dum Iſid. li. 12. Serpens timet hoĩem nudum, nec eum audet contingere, quãuis inſiliat in veſtitũ, ſm Pli. aũt ieiuni hoĩs ſputũ ſerpentib. eſt venenũ, ſi de eo guſtauerit, tactũ ẽt eius ſicut aquã feruentẽ fugiunt, ſicut ait idẽ li. 7. c. 2. Sic verè ſerpẽs diabolus timet hoĩem nudũ. i. voluntariè pauperẽ, & à veſtib. diuitiarum, & negociorum tpalium quãtum ad affectum totaliter denudatum, & licet ipſos veſtitos. i. diuites inuadat per diuerſas tẽtationes, tñ nudos & pauperes nõ poteſt nec audet taliter infeſtare. Nudi ergo cum nudo lucrari debemus, dicit Greg. Sputum etiã quod ab ore exit, i. orationem, laudem, & confuſionẽ hoĩs ieiuni, & abſtinẽtis timet diabolus, & horret, qa ꝓ certo qñ homo eſt ieiunus ꝑ abſtinetiam corporalem, & ipſe ſpurcitiam pctõrum ſpuit per cõfeſſionem, & maximè ieiunis à vitijs, & peccatis, tũc in tm̃ diſplicet diabolo, ac ſi venenum, ꝙ ſuppliciũ ſibi daret. Simus ergo ſpuentes, & nudi. Iob 1. Nudus egreſſus ſum de ventre matris meæ, nudus reuertar illuc. ¶ Dicit Dioſc. ꝙ 31 ſerpentes in hyeme latitant in cauernis. Vnde pp diuturnitatẽ obſcuritatis, & tenebrarum, hebetatur viſus eorum, et ideo vernali tpe qñ de cauernis exeunt, comedũt fęniculũ vt eius virtute viſus recipiant claritatem. Sic verè pctõr qui tpe hyemis. i. pctĩ mortalis latitat in cauerna. i. in amore terrenorum, tpe veris. i. tpe grẽ debet inde exire per mundi cõtemptum, & contra obſcuritatem uiſus. i. contra ignorãtiã intellectus, vel etiam contra pctm̃ debet comedere fœniculum, hoc eſt dictu ſacram ſcripturam vel pęnitentiã, & ſic virtute eius, ſcientiæ, & gratiæ recipiet claritatem. Figura 1. Reg. 14. de Ionatha qui comedit mel, & illuminati ſunt oculi eius. Sic verè ſi mel ſacræ ſcripturæ comederis, lumẽ, & viſum intellectus recuperabis. Ideo Pſ. Declaratio ſermonum tuorum illuminat &c. ¶ Secundum Pli. Dioſc. & Auice. Anguis aliquãdo mordet tortucam, ſed qñ ipſa ſentit venenũ 32 ſerpere, quærit cunilam, & eam comedens, remedium inuenit contra anguem. Sic verè ſi anguis diabolus nos momorderit per tentationes, ſtatim ꝙ ſentimus venenum pctĩ mortalis, debemus quærere cunilam. i. pęnitentiæ medicinã, & eã nobis incorporare, & ſic mortis æternæ periculum euadimus. Niſi pœnitentiã egeritis, oẽs ſimul peribitis. Luc. 13. ¶ Auicẽna li. 2. ſic ait, ꝙ ſerpens odit rutam, & odorem eius, 33 & ideo muſtelam fugit qñ ſentit eam ruta paſtam. Comedit aũt ſerpens libenter carnem, & ſugit eius humiditatem, & transglutit oua auiũ, & pullos viuos, & qñ tranſglutit expellit ea per poſteriora, & nõ permittit, ꝙ in ventre eius morẽtur. Serpens eſt diabolus, venter eius mundus, vbi igne luxuriæ, cupiditatis coqt cibaria ſua. ſ. pctõres, Iſte ergo ſerpens diabolus odit rutam. i. amaram pęnitentiam, & muſtelã ea paſtam. i. bonos, et iuſtos uiros in pniæ amaritudine cõuerſantes fugit, nec eos audet tentare, vel appropinquare. Iob 4. Reſiſtite diabolo, et fugiet à vobis. Sed pro certo carnem, et pullos auiũ, hoc eſt dictu carnales, et delicioſos inuadit per tentationes, et eos ſibi incorporat per pctm̃, et in uẽtrẽ ſuum, hoc eſt dictu, in amorẽ mundanum eos traijcit, et inducit. Sed pro certo ibi non ſinit eos morari, quia vt cõiter magni peccatores non dimidiãt dies ſuos, imò ſtatim expellit eos per poſteriora. i. ꝑ mortem, et in cloacam deijcit infernalem. Ideo de eis dr̃ Deut. 28. Ibi quoq; nõ quieſces, nec erit requies veſtigio tuo. Nam poſtquam ſuxerit eorum humiditatem. ſ. gratias, et virtutẽ, de eis nõ amplius curat, ſed quã citius põt ꝑ mortem eos eijcit, et expellit. Heri veniſti et hodie compelleris exire. 2. Re. 15. Vel pone, ꝙ ſerpens eſt muilier, quæ attrahit carnales, et luxurioſos, ſed poſtquam ſuxerit eorum humiditatẽ. i. ſubſtãtiam tpalẽ, nõ curat amplius de eiſdẽ, ſed eos refugit, et expellit. Exẽplũ de Dalila, quæ poſtquam totondit Sanſonẽ, expulit eũ etc. Eccl. 13. Si habueris conuiuet tecũ, et ſi nihil habueris, derelinquet te. ¶ Itẽ Auic. dicit ꝙ interiora inteſtina ſerpentũ, ſunt ſiĩia in- 34 teriorib. auiũ ouantiũ, et hñt matrices lõgas ſm lõgitudinẽ corporis ſui, et hñt uias ad modũ piſciũ interius diſpoſitas. Per aues ſuperius uolãtes intelligo naturã angelicã. Per ſerpẽtes ĩ terra verſantes intelligo humanã naturã. Per piſces aũt naturã brutã. Interiora ergo ſerpentũ, hoc eſt dictu, rõ et intellectus, q̃ interius lãtet in hoĩe, ſiĩis eſt interioribus auiũ. i. Angelorũ, qa eiuſdẽ ſpẽi eſt Angelorũ rõ, et intellectus hoĩum, in exteriorib. autem. i. q̃tum ad corpus piſcib. i. brutis beſtijs ſimilatur, et ideo põt dici Danie. 7. Erat inquit quaſi pardus, et alas habebat quaſi auis. ¶ Lingua ſerpẽtũ ſm 35 Auic. li. 2. eſt longa, et nigra, tenuis et in duo diuiſa, leuis, et facilis ad mouendum, et habet cor paruum iuxta collũ prope linguam. Rectè ſic eſt de vaniloquis huius mundi, qui habent

bent linguam longam, in tantum q se extendit ad oĩa verborum gña proferenda, & ideo furcatã habent linguã, quia ꝑfecto verba eorum sunt in duo diuisa, quia vnũ dicũt ante, & illud retro. Ex eodẽ ore ꝓcedit benedictio, & maledictio Iac.3. Diuisum est cor eorũ, nunc interibunt. Es. 12. Et ideo lingua eorũ est nigra, & leuis, qa pro certo verba sua sunt nigra.i. difformia, & turpia per insolentiæ leuitatẽ, & iõ facilis est ad mouendũ, quia tales de vna materia ad aliã sine discretione leniter se conuertunt. In multiloquio nõ deerit pctm̃, Prou. 10. Et ideo bene sequitur q cor habẽt ꝓpe guttur, quia quicquid in corde suo versatur, totũ statim guttur transmittunt, vt dicatur illud Eccl. 21. In ore fatuorum cor ipsorum, sed in corde sapientum os ipsorum. Acutæ ẽt sunt linguæ serpentum prout dicit, quia pro certo verba eorum sunt dura, pungitiua, & acuta Ps. Lingua eorum gladius acutus.

36 ¶Item Auic. dicit q serpentes habent ventrem longum & iecur, & intestina longa, & super iecur est fel. Sic verè peccatores habent ventrẽ.i. cõscientiam, & cognitionẽ, intestina.i. affectionẽ iecur.i. pcti amorem, & delectationẽ lõga, et extẽsa, sed pro certo super iecur est fel, qa fel ęternæ amaritudinis, vel ẽt laboris exterioris, vel remorsus cõsciæ iecur suum.i. pcti complacentiam comitatur. Hier. 9. Cibabo eos absynthio, & potum dabo eis aquam fellis.

37 ¶Dentes serpentum ſm Auic. sunt multi, & acuti, recurui aliquantulũ & coniuncti, distincti tñ sunt, & diuisi. Serpens est diabolus, cuius dẽtes sunt peccatores, & maximè causidici, & raptores, mediantib. quib. diabolus deuorat, lædit, & lacerat innocentes. Isti ergo sunt multi, quia stultorũ infinitus est numerus. Eccl. 1. Sunt recurui per cautelam, & falsitatem, sunt acuti ꝑ rapinam, & crudelitatem, sunt cõiuncti per multã defensionem, & societatem, quia isti vnus alium sustinet. Iob 41. vna vni cõiungitur. Sũt tñ inter se diuisi, & distincti per irã, inuidiã, partialitatem. Et de his dentib. diaboli dr̃. Iob 41. In circuitu dentium eius terror. Isti.n. dñr dentes, quasi demẽtes, quia isti demunt de substantijs aliorum. Dan. 7. Dentes ferreos habebat, comedens atq; comminuens. Vel per istũ serpẽtem intellige falsos principes. Figura de bestia q̃ hẽbat tres ordines dentium.i. tria gña malorum seruorum.s. causidicos, præpositos, & balliuos &c. vel cõsiliarios. scutiferos, & seruientes.

38 ¶Serpentes habent triginta costas ſm numerũ dierum mensis, & si quis eorum oculos cęcauerit, ad visum dicuntur iterum reueniri, sicut pulli hirundinum. Per numerũ triginta qui causatur ex numero ter ducto, intelligo obseruãtiam decalogi in fide trinitatis, qm̃ si quis pęnitens habuerit visum discretionis, & grĩæ, quẽ per pctm̃ perdiderat, rehabebit. Restitutus est, vt videret clare oĩa. Marc. 8.

39 ¶Secundum eundem cauda serpentis abscissa iterum crescit, sicut & cauda lacerti. Sic vere licet cauda.i. perseuerantia abscindaẽ aliqñ per peccatum, tñ dr̃ iterum crescere per virtutem qñ.s. homo per pñiam reuertitur. Quod est contra desperatos, qui si semel cęciderint, nolunt amplius crescere, nec cõuerti, de quib. dr̃ Hest. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum. Vel per caudã quæ est retro, intelligo retroacta peccata, quæ aliqñ crescunt, qñ.s. homo ad ea reuertitur iterando. Canis reuersus ad vomitum &c. Prou. 26.

40 ¶Serpẽtes ſm Arist. non generant aĩal intus, sed oua, quæ cum emissa sunt, tñ aĩal trãsformantur, sicut aues, excepta tñ tyro, & uipera, q iterius faciunt oua, & ex illis pullus interius gñaẽ, sed hẽt serpens matricẽ in duo diuisa, hñs quasi parietẽ intermediũ & ibi sunt oua ꝑ acies ordinata, & qñ ouat, nõ emittit ea siẽ sed potius successiuè. Serpẽs est pctõr, matrix est cor seu voluntas, qđ diuisum est ꝑ diuersas affectiones. Ose. 10. Diuisum est cor eorũ. Oua sunt malæ affectiones, & cogitationes, pulli sunt mali actus, & operationes, s. vitia, & pctã. In matrice ergo serpẽtes.i. in corde sunt oua ꝑ acies.i. malæ affectiones & cogitationes. Sed isti pariunt ꝑ consensum, & sic gñatur pullus.i. pctm̃ mortale ꝑ operationẽ. Vñ ex ouis interius nõ fit pullus qa ꝑ certo cogitatio dũ tñ nõ exeat fines suos, pullus.i. pctm̃ mortale, nõ efficit. Ista ẽt oua successiuè emittũt, quia.s. duæ cogitationes non possunt esse simul, imo ueniũt successiuè, quia ſm Iob 20. Variæ cogitationes succedunt sibi, & ab vna mala voluntate ad aliam homo transit.

41 ¶Secundum Arist. li. 5. c. 4. tempore coitus ita se applicant, & inuoluunt, q videntur esse vnum corpus, habẽs duo capita, quod etiam dicit Pli. 10. c. 62. Serpens ẽt ſm Arist. li. 8. de aĩalib. capite. 4. & maximè qñ transglutit auem, primo se erigit, deinde se stringit, & hoc facit ꝑp stomachi paruitatem. Sic uerè mali ita in mundo isto se vniunt, & cõiungunt per malã cõcordiam, & societatem, q videntur esse vnum, ita q qui lædit oẽs, sicut patet in aduocatis, & balliuis, quia. Qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur cum illa. 1. ad Cor. 6. Ad transgluttiendum autem aues.i. ad deuorandum pauperes, vel ad aues.i. ad diuitias acquirendas ipsi se erigunt per superbiam, & elationem, & qñ eas transglutierunt s. per rapinas, ipsi se stringunt per auaritiam, & parcitatem. Iob 20. Cũ satiatus fuerit, arctabitur, & oĩs dolor irruet in eum. Et hoc eis accidit ꝑp stomachi paruitatem.i. ꝑp cordis cupidi parcitatem. Vel pone si vis de bonis, qũo debent vnum fieri per amorem. Sint vnum sicut, & nos. Ioã. 17. Ad quod 1. Cor. 12. multa cum sint, vnum est corpus. Vnde de fideli amico dicit Seneca q ipse est quasi alter idem. Vel pone de cõiugio, ubi vir, & mulier debent effici quasi idem, & duo capita in uno corpore, vt sint duo in carne vna. Gene. 2. Ita q iam nõ sint duo, sed vna caro Mat. 19.

42 ¶Secundum Arist. de animalib. li. 9. c. 6. Mustela pugnat contra serpentes, maximè comedẽtes mures, & hoc quia mures comedit, & ideo ei displicet qñ inuenit alios comestores. Sic uerè præpositi, & balliui venanẽ i. rapiunt, & excoriãt mures.i. pauperes, & innocentes, & iõ pugnant contra serpentes murium inuasores.i. contra vsurarios, & latrones, & contra procuratores, & clericos, non amore murium.i. subditorum suorum, sed vt soli valeãt eos deuorare. Eccl. 1. Nunc manducabo de bonis meis solus. Vel pone q mustella est prædicator, q comedit, & sibi incorporat per amorem mures.i. miseros peccatores, & ideo serpẽtes.i. demones qñ volunt eos comedere, & sibi incorporare per pctm̃, debet repugnare prædicando, & rutam amarã pœnitentiæ comedendo.

43 ¶Serpens inueniens os hoĩs apertum illud ingreditur, ut in colore quem diligit foueatur, & sugẽdo humorem ipsius nutriatur. Serpens tñ naturaliter diligit lac, & ideo ad odorem lactis exterius exit qñ ipsum sentit, et de corpore egrediẽ, qđ intrauit. Serpens est homo pctõr, homo dormiens est Christus, qui nunc dormire dr̃ per patientiam, & dulcorẽ. Istum autem serpens pctõr ingreditur qñ per fidem, et charitatem de eius corpore mystico efficiẽ. Nã cum sit frigidus per indeuotionem, ideo calorẽ diuinæ dilectionis, et humorem cõpassionis diligens, debet ad eum se transferre, vt sic per virtutes, & grãs foueatur. Sed ꝑ certo diabolus uolẽs ipsum extrahere, ostẽdit ei lac.i. voluptates, et delicias huius mũdi, & sic exit pctõr de corpore Xpi, & in lac delectationum ingreditur per affectum, & sic à diabolo capiẽ, et occiditur spiritualiter, corporaliter, et ęternaliter. Figura si vis de Iohele, qui ostendit. Sisare utrem lactis, etc. sicut infra de aspide. Ideo Iud. 5. Aquam petenti lac dedit. Vel pone, q qñ serpens.i. pctõr intrauit corpus diaboli per pctm̃, debet ei ostendi lac diuinæ misericordiæ, qđ eũ extrahat à pctõ, vel lac etiã sacræ scripturæ, cuius odore homo attrahitur ad virtutem. Ideo ad Heb. 1. Facti estis quibus lacte opus sit.

44 ¶Secundum Arist. li. 4. de partib. animalium. c. 11. Hoc habet serpẽs propriũ, q põt respicere retro, et hoc qa spõdyles dorsi eius sint cartilaginosæ, et bonæ inflectionis, et hoc necesse fuit, vt respiceret caudã, vt corpus suũ longum posset regere, et contra pericula toti corpori præcauere. Serpens est homo, caput eius intellectus vel intẽtio, cauda est finis, et mors, vel pars retro est vita præterita. Debet igitur homo caput intentionis ad partẽ retro.i. ad vitã ꝑteritã flectere, et ad caudã.i. ad finẽ operis, vt.s. consideret principiũ atq; fiñẽ in oĩ tpe, et maximè in vita, vt sic possit corp⁹.i. vitã, et psonã suã fęliciter gubernare, et cõtra pctõrũ pericula ꝓcauere. Nã si fuerit bonæ flexionis.i. debitæ diligẽtię, et discretionis, tũc se regere poterit vel tueri. Eccl. 36. Festina tp̃s, et meméto finis. E cõtra de incircũspectis dr̃ The. 1. Sordes eius in pedib. eius, nec recordata est finis sui. et Esa. 47. Nec recordata est nouissimi sui.

45 ¶Serpentes natãt in aqua corporis flexionẽ, sicut repũt in terra, carent.n. alis ut uolent sicut aues et nõ hñt pinulas sicut pisces, et iõ qđ aues faciũt alis, pisces pinnulis, hoc faciũt serpẽtes corporis flectione, vt dicit idẽ. li. 1. c. 5. Sic uerè mali in aqua.i. in delicijs, in terra, i. in diuitijs vndiq; se deflectunt, et licet careant alis, et pinnulis.i. bonis affectionib. tñ per flectiones corporis.i. per carnales cordis sui affectiones motum suorum

rum prauorum operum exequuntur. Nam se undiq; circun flectēdo.i.per cautelas, et malitias, et carnales affectiones se voluendo, se regunt suis hmōi flexionib. ad mala opera, sicut iusti alis, et pedib.i.sanis affectionib. ad bona opa ppe 46 trāda. ¶Serpentes non hn̄t pedes vel alas pp corporis lōgitudinem, quia si haberent multas pp pluralitatem essent tardi motus, si haberēt paucas, corpus longum recte regere nō valerēt, etc. Sunt in aqua q̄dā pisces similes serpētib. in corporis lōgitudine, et ideo natāt in aqua corporis flectione, adiutorio duarum pinnularum quas habēt. In terra etiā aliquandiu viuunt sine aqua sicut serpentes sine cibo ſm Arist. li.8.c.4. Sic vere in mundo isto sunt quidam similes serpētib. hoc est dictu boni actiui, qui quātum ad labores exteriores similes sunt serpētib.i.peccatorib. & cupidis. Nam in aquis fluxibilitatis humanæ flexuosè, & tortuosè, s. de vno negocio ad aliud, de vna re ad aliam se conuertunt. In hoc tn̄ differunt à serpētib. et malis, quia. s. habēt duas pinnulas.i.duo præcepta charitatis, s. Dei, & proximi, à quibus sustinentur, & regūtur, ne. s. in aqua mūdanæ prosperitatis per vitia sub 47 mergantur. ¶Quidam pisces similes serpentib. aliqn̄ ad terram translati sine aqua aliquandiu viuunt, sicut murenæ vel anguillę, sed tn̄ diu pp defectum aquæ viuere nequeunt sine aqua. Serpentes ēt diu possunt viuere, sine cibo, tn̄ oportet, φ pp defectum cibi finaliter morerentur ſm eundem ibidem. Sic verè homo qui est in terra.i. in religione vel etiam in vita ista, nō potest diu viuere spiritualiter p gratiam sine aqua gratiæ, cōpassionis vel deuotionis, & sine cibo doctrinæ & eruditionis. Et licet homo aliquandiu viuere, & perseuerare in statu grāe sine istis posset, tn̄ oporteret, φ finaliter moreretur nisi tali aqua, & tali cibo aliquotiens nutriretur. Esa.40. Putrescent pisces siue aqua, & morientur in siti. Ideo 48 Iob 8. Nunquid viuere potest scyrpus sine aqua? ¶Secundum Arist. li. de generatione animalium 4.c.4. Generationi serpētium raro accidit error vel monstruositas, & hoc fit pp matricem quæ est longa, & recta, & stricta, & in duo diuisa, & distincta. Vn̄, & oua serpentum sunt oblonga. Sic verè in generatione nostra.i.in productione operum nostrorum, non debet esse mōstruositas per pc̄m, & hoc pro certo, quia matrix, vnde proueniunt ista opera hoc est conscientia nostra, debet esse longa p fortitudinem. s. in perseuerando, recta p iustitiam, stricta per temperantiam, distincta per prudentiā, & iō in ouis, & pullis.i.in operib. exinde procedentib. nō debet esse superfluitas prauitatis, quia bonus homo de thesau 49 ro suo profert bona. Matt. 12. ¶Cerastes ſm Isid. est serpens astutissimus, quia cum habeat cornua sicut aries, abscondit totum corpus sub arena, exceptis cornib. quę tātummodo exterius apparent. Ad quæ dum volucris vel aīal accesserit, nō arietem, sed anguem nequissimum cōpetit. Nā dūm aues credentes de suis cornib. φ sint vermes, descendunt ad eum ab eo capiuntur. Vias obsidet, & semita, & tā equos q̄ hoīes sibi indiscretè appropinquātes inficit subito, & occidit. Cerastes est Antichristus, cuius duo cornua sunt duplex ptās, q̄ se signat habere. s. tpalis, & spiritualis, quia finget se regem, & sacerdotem, & sic ī viis publice se ostendens, & arena pęnitentiæ se cooperiens, & occultas, & cornua arietina.i. fictam mansuetudinem præ se ferens, & potestatem duplicē vsurpans, & se esse verū arietem.i. Chr̄m fingēs, aues.i.hoīes ad se attrahet, & eos per errores inficiet, & occidet. Insidiator ī via quasi latro, & quos viderit īcautos interficiet. Prou. 23. Vel p istum serpentē intelligo hypocritam in religione, q corpus suum.i. interiorē malitiā occultat sub arena.i. sub asperitate pnīæ, qua velat. Cornua aūt duo, hoc est dictu, cōuersationē honestā, & eloquētiā rectā exterius tm̄ mōstrat, q̄ arietis dn̄r, qa ad modū arietis se fingit humilem, & benignū. Sed p certo dū ad eū accedit, & in aliquo officio vel dignitate eligit, & ponit, tunc p crudelitatē aues.i. subditos innocētes deuorat, & occidit. Vnde tunc ipsum percipiūt nō arietē, sed cerastē. Exēplū de Saule, q primo fuit humilis, deinde factus est rex crudelissimus. Est.n. qui nequiter se humiliat. Eccl. 19. Figura de bestia q̄ habebat cornua sicut agnus. Apo.13. Quæ totum mundum decepit, & ideo finaliter missa est in stagnum ignis. Sic verè tales qui prætextu arietinæ humilitatis decipiunt mundum, finaliter in igne inferni crema 50 buntur. ¶Cerastes ſm glossam Gen. 49. Tantæ est venenositatis, mordens vngulam, & pedem equi, ipsum equum, & eqtem simul necat. Sic diabolus per morsum pc̄ī in solo pede.i.ī affectione, equum.i.corpus, et equitē.i.aīam occidit. Per pedem intelligo finem vitæ, in quo diabolus momorderit equum.i.aīam ipsam enecabit. Gen. 49. Fiat Dan coluber in via, cerastes in semita, mordēs angulas eq vt cadat ascensor eius retro. ¶Behemoth ſm Iorath est serpens qui aīalib. se in 51 nectēs, ipsa circuit atq; ligat, & cum fortiter ligauerit, ipsa mordet, uulnerat atq; necat. Tales sunt vsurarij, qui primo ligant hominem per contractus, & obligationes, deinde mordent, & occidūt eos per exhæredationes, & exactiones. Prouer.11. illaqueatus es verbis oris tui, & captus es propriis sermonib. ¶Leuiathan ſm Hyeronymū hebraicè dr̄ draco. Vn- 52 de ſm Greg. draco ī terra serpit, in aqua natat, et in aere uolat. Vnde Esaias in spiritu loquēs de diabolo, uocat eum serpentem, cetum, leuiathan. Esa. 27. Visitabit dn̄s super leuiathan serpētem vectem, & occidet cetum qui est in mari. Istū autem serpentem uocat Iorath leui uel leuiathā, sed de hoc vide supra li.9.c. de ceto. §. vlt. ¶Sicut ponit Vincētius in suo 53 speculo naturali (sed nō inueni allegatū unde accipit) Dracoucopedes est serpēs qui habet faciem uirgineam, corpus tn̄ eius terminatur in draconem. Et forte (vt ait) talis erat serpens qui decepit Euam, quia faciem uirgineam dr̄ habuisse. Tales sunt deceptores, quia. s. isti faciem.i. principium, & ingressum habēt virgineum atq; blandum, veruntn̄ corpus, & cauda eorum.i. processus, et finis talium in draconem finitur inquantum draconiam malitiam exercere finaliter compobantur. Ista apparent de proditorib. & vsurariis, qui primo blandiuntur, postea nocent, & prædantur. Vnde Prou. 23. Ingreditur blādè, nouissimè aūt mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet. Istud patet de hypocritis luxuriosis, qui in facie.i. in apparentia apparent virgines, & casti, q tn̄ in cauda.i. in occulto inueniuntur bestiales, et serpentini. Vel dic φ talis serpens significat uetulā ruffianā, quę sub spē boni loquitur, ita φ in principio virgineā faciem habere vr̄ tādem uero incipit loqui de materia, et sic apparet esse draco, inquātum agit de uenenosa malitia. Allega ut supra. Vel dic φ iste est diabolus, uel pc̄m, quorum principium. s. cogitatio, & suggestio est virginea, et delectabilis, finis vero draconinus, et dānabilis. Vel dic φ talis ē mala mulier, q̄ ī principio blandiuntur, in fine vero draco aīa deuorans, et uitā, famā, et subām adnihilans inuenitur. Prou. 5. Fauus distillās labia meretricis etc. Vel dic φ tales sunt multi, quorum facies.i. ingressus in ecclesiam, religionē vel prælaturā, est virgineus, humilis. s. et benignus, corpus aūt, et causta.i. processus vitę eorum, et finis est uenenosus, et draconinus, sicut patet de multis prælatis, qui in principio sunt optimi, tādē vero fiunt raptores, et pessimi. Exēplū de Saule, et Abimelech, qui primo benignissimè, tandē crudelissimè regnauerunt. Iudic. 9. et 1. Re. 10. et 22. ¶Padera serpens est germaniæ grossus, et curtus, cuius est tm̄ venenū, φ gladium flatu denigrat 54 et inficit, virgā uero uirētem uesicis, et pustulis replet, si ori ipsius applicetur. Igneæ.n. est naturæ, et iō uenenum eius sp tendit sursum. Vnde si in pede morsus homo fuerit, non cessabit quousq; occupauerit corpus totum. Est ergo remediū φ eleuatis pedib. illico suspendatur, ut uis ignea ueneni sursum ascēdens ad pedum extremitates eleuatur, et sic illa extremitas vbi est venenū, debet abscindi, et sic pōt homo curari. Serpēs iste sign̄at superbos, qa. s. venenū, ipsorū, q̄d est supbia, sp sursum ascendit, et dū more ignis per ambitionē accēdit, sp loca, officia, gradus, et status superiores q̄rit. Igitur istud venenū superbiæ nō sanat, nisi hō p cōtēplationē cęlestiū suspendat, et nisi pedes.i. finis, et mors p̄ponant, et p cōsiderationē p̄ oculis habeant, ita φ ipsum venenum supbiæ ad pedes.i. ad cōsiderationē mortis retrocedere compellat, et sic cōcepta humilitate, sanet immēsa superbię uanitas, et pars in qua venenū resederit.i. mens per cōtritionē et ferro linguæ per confessionē scindatur. ¶Spuens ſm Auicen. dr̄ quidam serpens inter genera aspidum, ptyas à Galeno dictus, qui sputum mittit, quod illum super quem ceciderit occidit, odor etiā sputi necat, quem uero momorderit, sine sensu, et motu, et sine dolore interiorum deficit atq; perit. Talis est persona luxuriosa, qa. s. scutū.i. mala uerba, et uenenosa solet emittere, quib. solet alios inuenenare per delectationes, et occidere per cōsensus. Sic ergo fit φ talis sine dolore moriuntur, inquātum vitia eorū eis placet, et sic cū 55

peccati

peccati complacẽtia ad mortẽ inferni deducuntur. Vel dic ꝙ tales sunt hæretici, quorum sputum.i. quorũ venenosa doctrina inficit, & cum eorum sequaces bene credant facere, ipsos sine dolore ad inferos deducunt. Prou. 23. Verberauerũt me sed nõ dolui, uulnerauerunt me, & non sensi. ¶ Lacerta ſm Pli. Ti. 10. c. 65. ore parit, sed Arist. negat. Istud tñ verum est ꝙ lacerta nunq̃ incubat, oblita statim vbi ipsa enixa fuerit. Huic.n. aĩali nulla est memoria. Itaq; inquit per se catuli erumpũt, &c. Expone ista sicut titulo de struthione. §. 11. ubi inuenies simile. ¶ Scđm Pli. 10. c. 72. Aĩalia venenosa sine potu, & cibo diutissimè viuunt sicut patet inquit in serpentib. q̃ inclusi seruanẽ, corpora.n. eorũ nec sudore nec sanguine resoluuntur. Et inde est (vt ait) ꝙ nunquam interit fame aĩal venenatum. Per aĩalia venenosa ĩtelligo peccatores, & maximè enormes impios, & tyrãnos, quia ꝓ certo tales, q̃ veneno iniquitatum pleni sunt, nunquam fame aut siti.i. quocũque mundi tribulatione pereunt aũt succũbunt, imo ut cõiter tales sine infirmitate sudore, & labore viuunt, & ꝑ cęteris diuitijs, & prosperitate læti sunt. Hie. 12. Impij ꝓsperã tur, bene est oĩbus, qui præuaricantur, & iniquè agunt. Vel dic ꝙ serpẽtes sunt viri prudentes, frigore diuini timoris algentes, quos licet ieiunium, & abstinẽtia affligant, fames tñ & extrema inopia ipsos vt cõiter nũquam interimunt atq; grauãt. Prouer. 10. Non affliget dñs fame aĩam iusti. Vel dic de venenatis damnatis qui inclusi in inferno, nunquã comedunt, & tñ mori nequeunt, imo in ipso famis languore sine morte persistunt. Ps. Laborabit inęternum, & uiuet adhuc in finem. ¶ Lacertæ qñque inueniuntur habere duas linguas, & etiam duas caudas ſm Plin. 11. c. 37. & 50. Sic uere multi sunt ita uarij, & duplices, ꝙ cauda.i. ipsorum finis, & intentio, & lingua.i. eorum verbum, & loquutio semper inueniũtur gemina, & bifurca. In fine.n. apparet in eis fuisse duplicitas, & proditio, in lingua vero varietas, & deceptio, vnum.n. intẽdunt, & aliud prætendunt, vnum loquuntur publicè, et in ꝑsentia, aliud autem occultè, & in absentia, contra illud Eccl. 5. Nõ ventiles te in omnem ventum, neque eas in omni via. sic.n. peccator cognoscitur in duplici lingua.

De Apro. Cap. 5.

1 Aper apud græcos dr̃ syagros ꝑꝑ suam summam respectu parui corporis feritatem, apud latinos dr̃ verres eo ꝙ magnas habeat vires. Est enim aĩal sæuissimum, & indomabile, quia etiam amotis testiculis, vix aut nunquam se exhibet mansuetum, cum tamen alia animalia ablatis testibus mansuescant. Culmis duobus magnis vtitur pro gladio ad pugnandum. Est etiam tantæ feritatis ꝙ contra venatoris venabulum intrepide se infigit, & ardore vindictæ, mortis periculum non timescit, vt dicit Pli. li. 8. & Auic. Rectè talis erit antichristus, quia summæ erit seuitiæ, & crudelitatis. Verres etiam dicetur ꝑꝑ magnas vires, quia non erit potestas super terrã quæ comparetur ei. Iob 40. Quia licet sit castratus.i. licet se castum, & pudicum esse fingat, tñ mansuetudinẽ non acquiret, imo contra sanctos impie, & crudeliter militabit. Figura Dan. 7. vbi dr̃, ꝙ illi cornu modico datũ est os loquens grãdia, & ꝙ bellum faceret contra sanctos vsq; ad tempus, & tpa, & dimidium tpis. Sic uerè iste habebit os loquens grãdia.s. Deum blasphemãdo, bonos terrendo, mala indicendo, bellum etiam facit contra sanctos, quia ꝑ cõminationes, & iactantias, oẽs audientes impiè deterrebit, & ideo ad modum apri dentes.i. uerba habebit fortia, & cõminatoria, & eos qui obedire noluerint, impiè cruciabit, quia ſm Dan. 7. Dentes habebat ferreos, & deuorabat, & comminuebat, & reliqua pedib. conculcabat. Et ideo dr̃ aper duos culmos habere, q̃a iste duplicia uerba habebit.s. iactãtiã, & cõminationem. Iactantiam dico, quia dicet se esse Deum, & promissum in lege messiam. Comminationem, q̃a quos non poterit habere blãditijs, cõminationib. deterrebit. Vel duo culmi sunt duplex potestas, quam se finget habere, quia dicet se regem, & sacerdotem. Item aper venatorum iacula vilipendit, quia pro certo licet ipse antichristus sciat sibi mortis æternæ iaculum præparatum, tñ quasi mortem vilipendens, contra Deum, & sanctos pugnabit, & sic in Dei iaculũ & mortis æternæ sententiam se infiget, quia testãte Chrysostomo, Obstinata malitia impossibilia aggredi nõ formidat. Vel pone si vis de diabolo, qui cum sit crudelissimus cũ duobus culmis.i. duplici tentatione, aperta & priuata, nõ cessat cõtra sanctos pugnare, licet mortis æternæ iaculo se ĩde nouerit vulnerandum. Vel dic ꝙ aper significat aliquos prælatos, qui quamuis sint castrati per votum castitatis, vel ꝑ cõtinentiam carnis, feritatem tñ detractionis, rapinarum inuidiæ, & fallaciarum non amittunt. Similes dęmonib. qui sunt castissimi, & tñ nequissimi. Vel dic de quibusdam malis, qui licet castrentur, puniantur, et depauperentur, nunq̃ tñ ꝑꝑ hoc domãtur, vel à feritate crudelitate & rapina temperantur, sicut patet de vsurarijs, & balliuis. ¶ Aper culmos habet 2 fortissimos, quibus utitur pro gladio ad pugnãdum. Et si hebetati fuerint, contra arborem vt acui valeãt eos fricat. Nascuntur autẽ apri dentati, ut dicit Nigidius ſm Pli. li. 8. c. 51. Sic detractores habẽt maximam potestatem in dentib. suis .i. in uerbis detractorijs, et eis pro gladio vtunẽ ad alios deuorandum, occidendum, & mortificãdum. Prou. 30. Ista est generatio quæ pro dentib. gladios habet. Isti etiam qñq; iracundia furibundi facti, contra arborem, hoc est dictu, cõtra crucem dentes suos acuunt, inquantum ipsam per blasphemias, & detractiones persequunẽ. Tales videntur dentati nasci, quia.s. ab ipsa natiuitate, & iuuẽtute dentib. detractionis vtuntur. Vel pone de prædicatorib. qui debent dentes.i. verba acuere per feruorem ad memoriam dominicę passionis. Vel pone de antichristo, q̃ uerbis malignis utetur, & cõtra Crucem dñi impiè proloquetur. Esa. 36. Lignum saltus eius ego succidi. ¶ Aper in latere dextro habet vnum os durissi- 3 mum, & fortissimum quod semper opponit uenabulo ꝓsequentis, et ipso esse utitur pro clypeo cõtra impetũ venatoris ſm eundum Pli.. Per dexterã intelligitur status ꝓsperitatis, et in isto latere summè est necessarium, ꝙ habemus os durissimum.i. virtutem cõstãtiæ, fidei, fortitudinis, et perseuerantiæ, et ideo si venator diabolus iacula tẽtationum nobis ingerat, pro certo statim debemꝰ sibi opponere scutũ istud et eidem per firmitatem, et fortitudinem resistere, et tentationum iaculis obuiare, ad Eph. 6. Sumentes scutum fidei in quo possitis oĩa tela inimici ignea extinguere. Vel dic q̃ os istud est patientia, et ẽt fortitudo, q̃ in aduersitatib. et tribulationib. debemus semp opponere ferienti. Iob 41. Ossa eius quasi scuta fusilia. ¶ Aper est ita ferum aĩal, ꝙ venatoris gla- 4 dium uilipendes, intrepidè contra eum prorumpit, et sic in eius gladiũ se infigit. Habet etiã vnũ os ita durũ in latere ꝙ vix põt gladio penetrari, et ideo istud solet sp opponere iaculis venatorum, ut dicit Pli. et Auic. Tales sunt obstinati, q̃ gladium.i. correctionẽ uenatoris.i. superioris, uel ẽt gladiũ diuinæ sententiæ contemnunt per obstinationem, imò contra eum, et eius mandata prorumpunt. Os ẽt quod habẽt in latere.i. cor suum quod est durum, et obstinatũ, ei objiciunt et sic quasi ex certa scientia in gladiũ hmõi se infigunt, et sic per temporalem, et æternam dãnationem seipsos uulnerãt et occidunt. Ideo de talib. obstinatis dr̃ Iob 15. Cucurrit ad uersus eũ extento collo, et Iob 41. Cor eius indurabitur quasi lapis. ¶ Aper intantum grauatur ex vrina sua, ꝙ nisi eã ege- 5 rat, fugere non ualebit. Nam ſm Pli. ex urina cõburitur non egesta. Ista autẽ urina medicinalis est. Nã cum egesta fuerit, multarum est ęgritudinum curatiua. Per vrinam quod est superfluum alimenti, intelligo superfluũ diuitiarum, q̃d nisi ab apro.i. a diuitib. expellaẽ, et egeraẽ, pauperib. largiẽdo, à diabolo, et a morte æterna fugere nõ ualebũt, q̃a ab hmõi uri na ꝑ auaritiã cõburunẽ, soli.n. nudi pñt fugere dum fuganẽ. Amos 2. Inter fortes nudus effugiet, si tñ ista urina egeraẽ.i. si diuitię hmõi ꝑ eleemosynas dispergaẽ, tunc infirmitates pauperũ, s. eorũ miserię releuanẽ, iuxta illud. Dispersit dedit paupib. Infirmitates pc̃tõrũ ab istis diuitib. abstergunẽ. Pc̃tã ergo tua eleemosynis redime, et iniq̃tates tuas misericordijs paupum, dictũ est Nabuchodonosor, Dan. 4. recte fuerat sicut aper, q̃a ad literã ſm aliquos ipse fuerat ille de quo di- 6 cit Dauid, Singularis ferus depastus est eam. ¶ Aper ut dicit Plin. lib. 10. c. 73. Radices comedit, et ut eas inueniat terram fodit. Et est aper fœmella debilior quàm masculus, et lędit fœmina fodiendo, et mordendo, et masculus sursum erigẽdo, et ideo nec masculus potest lędere iacentem, nec fœmina stãtẽ. Si rectè diabolus multũ appetit, radices.i. sanctos et humiles, qui sunt radix, et fundamentum omnium operũ et uirtutum. Et differunt dęmones sicut masculus, et fœmella, quia quidam sunt aliis fortiores, et peiores ueruntamen ne

nec masculus.i. quantumcunq; fortis demon potest lędere eum qui iacet per humilitatem, quia.s.non pōt eum erigere p superbiā vel leuare, nec ēt fęmella: hoc est dictu debilior diabolus pōt nocere ei q stat per constantiæ firmitatē iō, State succincti lumbos vestros, ad Ephe.6. Diabolus.n. ſm Chrysostomum suggerere p̄t, cogere non pōt. Bene igit̃ cō sulitur Eccl.2. Sta in iustitia, & timore, & præpara aïam tuā ad tentationem. ¶Duo modi sunt quib. pōt apri sæuitia deuitari.s. φ homo prosternat se ad terram, vel ad arborē ascendat. Sic si dęmonis tentationes vis euadere, necesse est, vt te prosternas per humilitatem, vel vt ascendas crucis arborē per passionis memoriam, & pietatem. Ascendit in arborem sycomorum. Lu.18. Sicomorus autē est ficus fatua, & sigñat crucem, quia verbum crucis pereuntib. stultitia est 1. ad Co. 1. ¶Aper impinguat̃ qñ per septem dies quiescit, & maximè qñ parum potat, sicut dicit Plin.li.8.c.51. Sic verè homo qñ qescit p septem dies.i.à septem peccatis mortalib. vel qñ qescit per septē dies.i.qñ se excitat in septem operib. misericordiæ, vel in septē donis Spiritus sancti, tūc dico impinguat̃ per gratias, & virtutes, & maximè si parum potat, hoc est à dictu, si à potu deliciarum prosperitatis abstineat huius mūdi. In pace in idipsum dormiam, & requiescam. ¶Pugna est inter lupum, & aprum, quia lupus insidiatur paruus eius, & iō aper contra eum pugnat. Dicit ēt Pli.lib.8. φ cōtra venatorum insultus aper pro filiis se opponit, & qñ non est ei locus fugere, mortis pro eis periculo se exponit. Nā vt dicit idem lib.17. Natura dedit culmos apro, vt fęminas, & filios suos qui debiliores sunt defenderet, & iuuaret. Sic rectè inter platum, & lupum infernalem dēt esse pugna, qa cum lupus diabolus filiis suis.i.subditis insidiatur, platus debet se opponere pro eisdem, compatiendo, orando, & eos mouēdo, & instruendo, cōtra ēt venatores alios, hoc est dictu, cōtra mundi principes, & tyrannos, pro fęmina.i. pro ecclesia & pro filiis.i.p salute subditorum dēt se exponere, & mortis periculum pro ouib. nō timere, quia bonus pastor aïam suā ponit pro ouib. suis. Io.10. Vel pone φ Chrs contra diabolum se opponit, φ pro vxore, & filiis.i.pro fide ecclesiæ, & fidelib. Christianis venatorum.i.diaboli, & Iudęorum se opposuit iaculis, & tormentis. Esa.53. Vere languores nr̃os ipse portauit. Et sicut ſm librum de natura rerum, oïa aïalia præcedit auditu, sic prælatus vel iustus dēt audire verbum Dei, & superiorum obedire mandatis. Seneca in prou. Magis audias q̃ loquaris. ¶Inest ſm Pli. apris maxima fęritas qñ sūt in amore, quia tunc setas erigunt, culmos vibrant, terrā fodiunt, atrociter pugnant, parum comedunt, attenuantur, & macrescunt, & horrendo gemitu furiā pectoris oñdunt, & in locis, & vallib. horrendis commorant̃, vbi de radicib. arborum victum q̃runt. Sic verè qñ sancti, & sanctæ in principio ecclesiæ, vbi summè fuerant incēsi amore feruidę charitatis facti sunt per zelum fidei spūaliter furibundi, tūc certe setas.i.affectus erexerunt ad æternorum desiderium, & cō templationem, culmos.i.verba vibrauerūt per orationē, & prædicationem, terram.i.tpalia foderunt, & eiecerunt per mundanorum contemptum, & abominatiorum, parum comederunt per abstinentiam, & macerationem, atrociter pugnauerunt per martiriorum tolerationem, & contra ēt diaboli tentationē, verbis suis, & remitib. ardorem pectoris ostenderunt per prædicationem, in locis vmbrosis, & horrēdis habitauerūt, sicut patet de eremitis per solitudinem, & elongationem, vbi de radicib. arborum vixerunt ad litterā, vel per sc̃tōrum exemplum, & imitationem sicut per oïa patet ad Heb.11. Circuierunt in melotis, &c. tentati sunt secti sunt, in occisione gladii mortui sunt. Expone si vis in malū cōtra luxuriosos, q tpe amoris, & ardoris, pectoris sui malitiam, & voluntatem horrende gemitu.i.verbis, & suggestionib. manifestant, setas.i.capillos erigunt, pectinant, & componunt, & ad litteram post fœminas discurrunt, parum comedunt, & attenuantur, & in locis vmbrosis, & occultis diligunt facere actus suos, quia oculus adulteri obseruat caliginem. Iob 24. Attenuantur dico exemplo Ammon.2.Re.13. Quare sic attenuaris fili regis? sequitur. Amo Thamar sororem meam. ¶Aper tpe pugnæ, & coitus spumat. Sic homo q est in pugna iracundiæ, & detractionis, in coitu luxuriæ, & infectionis, tunc maximè saniem malorum verborum emittit. Nam iracundi, & iniuriosi, carnales ēt, & luxuriosi spumam malorum verborum ex ore proprio sępe promunt, qa malus hō de malo thesauro suo profert Mat.12. ¶Aper vt dicit Arist.li.6.c.18. contra venatorum insultus vtitur hac cautela, quia costas suas fricādo ad aliquam arborem indurat, & luto se inuoluit, & tandē calori solis exponit, & sic siccatus, & luto sicco taliter induratus venatorum iacula minus timet. Sic verè qñ tu sentis insultum diaboli per tentationē, debes ad arborem crucis te fricare per passionis memoriā, & cōpassionē, dēs te in luto inuoluere per mortis tuæ recordationē, & p humilitatē, & subiectionē, deinde te dēs soli Chr̃o exponere per feruentem orationē, & eius calore te siccare per ardentem dilectionem, & sic iacula, & tentationes diaboli non timebis. His.n. modis oïb. indurat̃, & stabiliat̃, & firmatur latus.i.conscia nr̃a, & sic tentatio deuitat̃.s. per mortis Chr̃i cōpassionem, per mortis proprię recordationem, p Dei dilectionē, & per feruentē orationem, hō.n. si ista faciat, taliter per cōstātiā indurat̃, φ diaboli iaculo nō perforat̃. Iō de talib. constantib. & duratis dr̃ Eccle. Esto firmus in via dñi, iō Iob 41. Non fugabit eum vir sagittarius, in stipulā versi sunt ei lapides fundæ. ¶Fęminæ aprorum ſm Arist.li.6. post partum sunt crudeles, & asperæ, & amore filiorum, crudeli morsu impetunt filiorū inuasores. Apri ēt qñ vident venatores vt dicit Arist. filios præcedunt, vt sic eos à venatore tutius. Sic rigorosi prælati amore filiorum, & subditorum quos per Chr̃i euangelium genuerunt, debent cōtra inuasores diabolū, & principes.s. seculares pugnare, & ipsos per bonum exemplum præcedere, vt eos possint melius defendere, vel tueri. ¶Secundū Isaac in dietis, caro apri est durior, & purior & delicatio, ad edēdum q̃ porci domestici, & magis est frigida, qa pp motus continuationem, victus sui siccitatem, aeris cui exponit̃ caliditatem, meliorat̃, & superflua pinguedo, & viscositas consumit̃, & iō verres domestici vehementer agitantur, & verberantur, antequā occidantur, vt caro tenerior, & delicatior habeatur. Sic verè illi qui p bonū exercitium mouentur, & per laborē disciplinæ continuæ agitantur, aeri calido.i.bonæ societati exponuntur, cibo sicco.i.sobrietate nutriuntur, tales dico sūt priores per innocentiam, duriores per constantiam, & ipsi Deo, & angelis delicatiores, & amabiliores, qa oïa mala docuit ociositas. Eccl.33. Sic econuerso labor, & occupatio docuit oē bonū. Iō taliter exercitati, & tribulati sunt sicci per sobrietatem, & frigidi per castitatem, qa, Reddebat castas humilis fortuna sanibas, dicit poeta. Et iō qñ Deus vult aliquem uerrem domesticum, hoc est dictu, aliquem peccatorem ab æterno electum, & prædestinatum conuertere, & comedere, i.sibi incorporare, & in carnario Paradisi reponere solet ipsum primo in hoc mundo agitare per tribulatiōes, & canib.i.mundi principib. vel ēt dæmonib. ad mordendū, & occidendum vel alias afficiendum exponere, vt sic tenerior fiat per compassionem, discens ex seipso aliorum fragilitatē. Eccl.51. Disce ex seipso q̃ sunt ꝓximi tui. & sic Deo est delicatior & acceptior, sicut oïa patent in Paulo, q primo fuit verres crudelissimus contra Chr̃i discipulos, et iō tribulationib. expositus, tener et cōpatiens est affectus. Act. 9. qa. vbi abundauit delictum, ibi superabundauit et gr̃a, ad Rom.6. Didicit.n. ex his quæ passus est, obedientiam. ad Heb. 5. Vel expone φ qñ aliquis verres nimis est seuus per zelū immoderatum iustitiæ, dimittit eum dominus in manu canum infernalium et tentationum, vt sic ex consideratione propriæ fragilitatis discat aliis condolere, sicut patuit in beato Petro. ¶Fimus apri desiccatus valet summè eiiciētib. sanguinem, si cum vino uel aqua bibitus fuerit, dolores lateris sanat cum aceto, fracta ossa consolidat cōfirmat. Ex pone si vis vt dicit Diosc.li.1.

De Apibus. Cap. 6.

Apes ſm Isid. dictæ sunt eo φ sine pedib. nascantur, vel pedib. se ligēt inuicē & cōnectāt. Solertes sunt in generādi mellis officio, quod miro artificio ex florib. conficiunt, et ad hoc proprias incolunt māsiones. Tales debent esse religiosi, quia pro certo sine pedib.i.sine propriis affectionibus debent esse, quia ipsos debent per obedientiā resecare. Vel quia ēt seipsos inuicem debent connectere et coniungere per amorem, & cum affectionum pedib. colligare. et in proprijs suis sedib. hoc est dictu in collegiis et conuentib. mel

deuo-

deuotionis,& cõpassionis debent cõficere,& ipsum de floribus.i.de sctõrum exemplis,& moribus accipere,& congregare. Eccl.11. Breuis in volatilib.apis,& initiũ dulcoris fructus eius. ¶Apes sm Isi.in proprijs domicilijs habitant,& qlibet est in loco suo,& aliena domicilia nõ inuadit. Sic uiri ecclesiastici,& et seculares dñt esse contenti locis suis, hoc est dictu statib.suis,officiis,& pbendis,nec debēt per ambitionē inuadere aliena 4.Re.13. Cõtentus esto gloria tua,& sede in loco tuo. Item Ioelis.2.viri in uiis suis gradient,vnusquisq; in semitis suis ambulabit. Eccl. 16. Vnusquisq; proximũ suũ non angustiabit. Quod est contra ambitiosos,& clericos,& auaros inquietantes loca pauperum proximorum,quib.nõ sufficit quicquid hñt. ¶Apes castra sua nimia prole replent, exercitũ,& regimen hñt,bella mouent, fumum & ventũ fugiunt,& tumultũ. Sic pdicatores castra.i.ecclesiã replent ,ple nimia,hoc est dictu,fidelib.quos conuertunt. 2. Paral.11. Filios multos dedit mihi dñs. Isti dñt hre regimen,qa regũt alios p doctrinam,dñt exercitum,& bella mouere,qa contra dæmones,& vitia continue præliantur,& exercitum fidelium docent,& incitant præliari,& iõ isti debent fugere fumum infamię denigrantem, ventum superbiæ commouentem,tumultum litis,& discordiæ cõcitantē,iuxta illud. Stultas,& sine disciplina qstiones deuita,sciens q generāt lites. 2.ad Ti.2. ¶Itē sm Isi.multi experti sũt apes nasci de cadauerib.boum. Vñ vitulorum occisorũ carnes optimæ uerberantur,& sic de putrefacto sanguine gñantur uermes,q alis receptis apes efficiuntur. Sic Deus volens in alueari ecclesiæ apes.i.fideles gñare,& pducere,primo occidit tauros suos, .s.sctõs martyres,q fuerunt verberati,laniati,& occisi,& sic ex eorũ sanguine,& passione prouenerũt apes.i.fideles,qa dum videmus q martires pro fide Chri mortui sunt , in fide solidamur & firmamur. Vñ istud est primum fundm ecclesiæ .s.sanguis Chri,& martyrum. Et iõ põt dici illud Zac.9. Tu autē in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Chrs.n.emisit in sanguine martyrũ vinctos.i.infideles de lacu peccati,& infidelitatis,i quo nõ erat aque grẽ,& charitatis. Figura Matt.22. vbi Chrs dicit: Tauri mei,& altilia occisa sunt,dicite inuitatis,venite ad nuptias. Quia verè post occisionē Chri & martyrum,fuit facta maxima conuocatio fidelium ad conuiuium fidei Chrianę. ¶Secũdum Amb.in hexameron: Mirabiles sunt proprietates apũ. Nam apes cõem hñt sobolem,vnam incolunt mansionem, vnius portæ claudunt limine. Oĩb.cõis est labor,cõis cibus, cõis vsus,cõis operatio,cois fructus,cõis uolatus,cõis corporis integritas virginalis,& cõis gñatio. Nullius.n.concubitu miscentur,nulla libidine resoluuntur, & tñ maximum examen generant filiorum. Sic verè dēt esse de religiosis,qa eandem mansionem,conuentum, & habitationem debent incolere,& eadem porta claudi, qa non debent in diuersis cauernis iacere,sed in vno dormitorio quietari. Isti debent hre oĩa cõia,quia labor pniæ,& operationis,cib. doctrinæ, & deuotionis,vsus diligentiæ,& exercitationis, fructus perfectionis,volatus contemplationis,debent esse cões oĩbus. Act.2. Habebant oĩa communia & diuidebat vnicuiq; prout opus erat,nec quisquam illud quod habebat,suum esse dicebat. Isti et p castitatem,& uirginitatem debent ab oĩ carnali copula abstinere,steriles tñ propter hoc non dicent, qa filiorum spiritualium maximam generant quantitatem.s.illos quos ad religionem attrahunt,vel p prædicationem, vel ber bona exempla ad pniam conuertunt , vel ad fidem per euangelium. Ego vos genui.1.ad Cor.4.1.Reg.2. Sterilis peperit plurimos &c. ¶Apes sm Aues Auic.licet sint sine libidine,& virgines perpetuo perseuerent,tñ præ alijs auib. sunt fęcundæ,qa non solum vnum fętum,imò gemellos generāt oĩ anno. Sic licet beata virgo libidinem nesciuerit corporalē,tñ partem peperit duplicem,hoc est dictu , illum qui duplicem naturam continet in seipso,diuinã.s.& humanã,vel duplicē hēt partum,hoc est dictu,populum Iudaicum,& gẽtilem.vel ẽt bonos,& malos,qui ab ipsa tanquam partus pprius diliguntur defenduntur,& proteguntur. Et iõ sibi potest dici illud Esa.54. Lætare sterilis,q non paris, quia multi filii discretę &c. Apes sm eundem pro defensione regis sui certant,& pugnant,& pro eo perire pulchrum putāt. ¶Sic martyres p rege suo Christo,& eius fide,& nomine defendendo,certauerunt vsq; ad mortem,& pro eo mori gloriã putauerunt,& iõ de eis põt dici illud.3. Esd.4. Iugulantur, & iugulant,& regis verbum non ptereunt. Vel pone hic si vis de fidelib.vassallis,qui moriuntur pro dñis suis,qa fidelis homo non dēt timere mortem pro illo cui se uidet obligatum. ¶Apes sm Ambr.tantam reuerẽtiam exhibent regi suo suo,q de domib.suis exire non audent,nec ad quoscunque pastus prodire,donec ipse exierit primus,& sibi volatus vẽdicauerit principatum. Sic verè boni,& iusti tantam reuerẽtiam,dñt regi Chro,q ad aliquẽ pastum,hoc est dictu ad aliqua delectabilia non dñt egredi uel exire,nisi ad illa ad quæ viderint ipsum primitus exiuisse.s.ad oĩa illa opera perfectionis ad quæ ipse dum viueret est egressus. Vbicunq; declinabat,q prima erat sequebantur &c. Ezec.1. Vel pone si vis q religiosi se debent suis regib.prælatis, & maiorib. cõformare,& eos præficere,& præferre. ¶Apes sm eundẽ,regem sibi eligunt magnitudine,& spẽ insigniorem,& mãsuetudine animi clariorem,qa si hēt aculeum,eo non vtitur ad vindictam. Sic verè prælatus maior uirtute, & perfectione, & speciosior honestate,& conuersatione benignior mãsuetudine,& compassione p cæteris debēt esse,quia aculeo vindicatiuæ ptãtis non dẽt vti ad uindictam,sed tantũ ad correctionem,ideo ad Titũ.1. Oportet Episcopum esse sine crimine,nõ uinolentum, iracundum &c. ¶Apes gñaliter quanto sunt corpore maiores,tanto sunt aĩo mitiores. Sic homo qto est maior dignitate,nobilitate,officio uel fortuna, tanto benignior dẽt esse. Eccl.3. Quanto maiores, humilia te &c. ¶Apes sm Amb.in hexameron,obediunt regi suo , & si qua inobediens fuerit,seipsam puniens proprio aculeo se occidit. Sic subditi debent obedire prælatis suis,alioquin inobedientiæ suæ iaculo mortem propriam incurrunt. Vel pone si vis q ipsa aĩa quæ non obedit regi Chro,& mandatis eius proprio suo aculeo,hoc est dictu,remorsu conscię uulneratur.1.Reg.vlt. Irruit super gladium suum,& mortuus est. Vel dic q hõ qui uidet,q regi suo Christo uel plãtis, aut eorum mandatis.vt debet non obedit,dẽt seipsum punire,iaculari & pnia castigare.1.ad Cor.9. Castigo corpus meũ,& in seruitutem redigo. ¶Scdm eundem,in apium examine nulla est ociosa. Nã aliæ certãt quasi i bello campestri cõtra alias apes,aliæ vigilãt circa victum,aliæ futuros explorãt imbres, & speculant concursus,alię ceras florib.& mella cõponũt, aliæ cellulas,nunc rotundas,non quadras mira cõnexione faciunt,& tñ inter tã diuersa opera,nulla aliena laborib.insidiatur,nulla raptu victum quærit,sed proprio uolatu,& labore inter herbas,& flores congrua cibaria recolligit,& requirit. Rectè sic dēt esse in examine apũ spũalium,hoc est dictu in collegio ecclesiæ. Nullus.n.dēt vacare ocio uel corpori,sed oẽs sm exigentiã status proprii laborare. Ibi.n.alii dēnt certare. Isti sũt milites,& principes,q cõtra alias apes .i.contra malos christianos,uel & infideles, debent totis viscerib.dimicare,de malis iustitiam faciendo,& p fide contra incredulos propugnando.2.ad Tim.2. Labora sicut bonus miles Chri. Item alii circa victum inuigilant,& isti sunt agricolæ,& mercatores per quos cunctis fidelib.de uictualibus puidet. Eccl.38. Est qui tenet aratrum,& qui gloriatur in iaculo. Item alii futuros explorant imbres,& cõcursus,& isti sunt doctores,pdicatores , & speculatiui,qui futurũ imbrē venturę fęlicitatis quo ad bonos, & concursum futurę aduersitatis quo ad damnatos,cõtinuè meditantur,& ipsam preuidentes,aliis ipsam suis sermonib.manifestant. Vel p istas apes intellige dispensatores,& officiales , q dēt de futuris puidere,& ea prouidere. Sap.8. Nouit pterita , & de futuris ęstimat. Alii mel,& ceram componunt,isti sunt religiosi vel alii perfecti viri,qui mel deuotionis,& ceram compassiõis, à qua nutrit ignis dilectionis cordium vel conuentuum suorum,conficiunt,et componũt. Can.4. Mel,& lac sub lingua tua . Itẽ alii cellulas rotundas uel quadras faciunt. Isti sunt pdicatores,qui alios ædificant suis doctrinis,& ipsos faciũt domos Dei,tunc rotundas per velocitatē,te obediẽtiã,nũc quadras per firmitatē,& constantiã. Esa.9. Quadris lapidib. ædificabimus. Item nullus alii inuidet,qa p certo nullus dēt in ecclesia alii inuidere,nec uictum qrete p rapinam, sed labore,et exercitio necessaria,procurare , nec alter alterius dēt laborib.insidiari. Qd est contra ambitiosos, et auaros, qui aliorum laborib.et diuitijs insidiantur,nec sunt contenti quilibet loco suo, imo alter alteri insidiatur,ut suum officium

suo,imo alter alteri insidiatur, vt suum officium vel bñficiũ fraude vel violentia sibi tollat. Ge.3. Et tu insidiaberis calcaneo eius.Vel pone si vis ꝗ clerici non dñt vsurpare officium militum, vel econuerso &c. sicut fecit Iosias rex q̃ sacerdotis officium vsurpauit,& iõ factus est leprosus.¶Apes hñt spicula sua,quib.se defendũt,& morti se exponũt ꝓ domicilio rũ suorũ defensione,& licet sint infirmæ corpore,non tñ sapientia vel vigore,vt dicit idẽ Amb.in hexameron.sic boni religiosi vel ẽt ꝑlati dñt habere spicula zeli iustitiæ correctionis, & rigoris,vt domũ suã.s. religionem vel ecclesiam ab alijs.s.detractorib.& iuasorib.tueant̃, & ꝓtuitione,& defensione hm̃oi domus vel cõmunitatis dẽt qlibet vsque ad mortem certare. Eccle.4. Vsque ad mortem certa pro iustitia. Et licet sit hõ infirmus corpore ad literã, vel potentia, debet tñ sapiã præpollere 2.ad Cori.11.Si imperitus sum sermone,non tñ scia.Hucusq; Ambrosius in hexamerõ.¶Secũdum Arist.li.9.c.40.Apes adducũt ex herbis,& florib. in suis aluearib.illa q̃bus indigent ad præparationẽ mellis,& præcipuè in quibus est glutinositas,q̃bus illinunt superficiem aluearis, ne intrent aĩalia venenosa,& si nimis amplius fuerit introitus, strictificant eum.Sic verè boni debent aggregare in alueari cordis sui flores,& herbas.i.exẽpla sanctorum,vel dicta sacræ scripturæ, ad faciẽdum, & gñandum mel deuotionis,& grẽ, & superficiem sui cordis debẽt illis exẽplis illinire,ne subintrent aĩalia venenata.i.tẽtationes diaboli,& pc̃ti,& si introitus.i.sensus exteriores,vel cogitatio,vel etiã conscĩa,fuerint nimis ampli,aperti,& expositi,s. ad delectabilia huius mundi dñt ipsa strictificare per arctitudinem cõsciẽtiæ, & diligentiæ clausuram, ne.s.aliquod delectabile subintret.Eſſ.26.Claude ostia tua super te,& 1.Mac.5.Obstruxerunt portas lapidibus.Nam sicut dr̃ Mat.7. Arcta est via ad vitam.Vel dic,ꝗ apes,q̃ sunt alijs aĩalibus sapiẽtiores, signãt bonos prædicatores,qui.s.mel suauis eloquẽtiæ secum portant, ꝗ bñ dicit Pli.li.11.c.17. Vbi ait ꝗ examen apum super os Platonis dum erat infans, sedit, in signum eloquentiæ,& sapiæ futuræ,quod ẽt de beato Ambrosio audiui.Tales ergo de floribus.i. de sanctorum autoritatibus debent conficere mel doctrinæ,vt sic possint alios prædicãdo suauiter enutrire, & sic eis dicatur illud Cantic.1 .Fauus distillans labia tua mel, & lac sub lingua tua. Et sicut apes primo ædificant domos regum suorum,deinde aliorum qui custodiunt alueare ſm Arist.ibidẽ, sic in alueari ecclesiæ prædicator primo debet certare de ædificanda domo regi Christo cordib. auditorum, deinde alijs,s.angelis atque sanctis.Vel dic quod reges,hoc est dictu, prælati,& episcopi dñt esse primi,& deinde illi qui ad custodiam alueorum deputãtur ,hoc est dictu, milites, & barones,qui habent ecclesiam defendere vel tueri.1.ad The.4.Qui in Christo sunt resurgent primi. Gen.49. prior in donis,maior in imperio.Vel Pone ꝗ illi, qui sunt reges,se & alios bene regendo,habebunt in paradiso primam sedem.Figura de Ioseph, & fratribus suis sedentibus ordinate.Ge.43.quia.s.ipse fecit eos sedere ſm ꝗ erant priores ætate,in priori loco. Sic Christus seniores.i. meliores in priori dignitate per aliquid promouet atque locãt.Vel pone quòd Prælati debent regibus.i.melioribus qui se sciunt debite regere, dare primam sedem.i. meliorem præbendam. Vel dic, ꝗ in alueari cordis nostri non debemus primo,& principaliter facere sedem Christo regi nostro,& deinde suis familiaribus,& propinquis,s.angelis atque sanctis, ipsosque per iugem memoriam eorum debemus collocare in aula cordis nostri.¶Apes primo recolligunt mel in pedibus anteriorib. deinde ad medios pedes transmittũt, deinde ad posteriores, & sic volant ad alueare, & tunc manifestatur in eis põderositas. Sic fideles debent mel gratię,& deuotionis recolligere in primis pedib.hoc est dictu,in prima ætate, & pueritia, & ipsum remittere ad medios pedes,hoc est dictu,ad mediũ vitę ad iuuentutem, & deinde ad posteriores,s. ad senectutem,vt.s.ab ipsis annis puerilibus incipientes,vsque ad mortem in gratia perseuerẽt,& sic erunt ponderosi.i. maturi,& honesti,& volare poterũt ad aluearia Paradisi.Contra multos qui in iuuentute non incipiunt, vel ibidem deficiũt. Cõtra quas Ecc.11.Mane semina semen tuum,& vespere neces ser manus tua.¶Apis ſm Arist.Propter pastum, & mel acquirendum aliquando dimittis alueare,vadens ad campos pro ribus inueniendis, veruntamen de vno flore ad alium nõ discurrit imo florem primum non dimittit, quandiu ibi inuenerit necessarium nutrimẽtum , & post cum onerata fuerit, ad locũ reuertitur vñ venit.Talis dẽt esse clericus,q̃ si alueare suum.i.ecclesiam vel officium aliqñ dimittat,vt ad cãpos, hoc est dictu , ad studium vadat pro melle doctrinę, & sciæ acquirendo,non debet de vno flore,hoc est dictu,de vna facultate,& scia ab aliam euagari, vtpotè de theologia ad sciẽtiam secularẽ, sed cum oneratus fuerit.i.sufficientem sciam acquisierit,debet ad alueare proprium,hoc est dictu , ad suã ecclesiam reuenire , vt ibi Deo seruiat, & subditos suos doceat,vt tenet̃, vt dicat illud Lu.12. Reuertar in domum meã vñ exiui. Et Prou.25.Mel inuenisti, comede quod tibi sufficit.¶Apes ſm eundem libẽter frequentant folia,& flores oliuæ,& manent super ipsam longo tp̃e,& ibi accipiunt materiam vñ tandem cõficiunt mella sua.Sic debent boni Christiani iugiter commorari super oliuam, hoc est dictu, super opera miæ,quæ per oliuam(cuius oleum recreat fessa membra) designantur,& exinde colligere materiam , hoc est dictu,merita,& virtutem,uñ mel æternæ dulcedinis conficiãt, & acquirant.Beati.n.misericordes, qm̃ ipsi misericordiam cõsequent̃.Mat. 5.¶Qñ rex apum non potest volare,ferunt eum turba apum,& si recto fuerit uiuus,tunc mares sunt in una parte,& fœminæ in alia.Si autem mortuus,tunc fœminæ cum maribus conuersantur.Sic vere qñ prælatus est defectuosus,nec põt volare ad opera actiuè uel cõtemplatiuè, apes aliæ,videlicet subditi,debẽt ipsum totis affectionibus, supportare.ad Gal.6. Alter alterius onera portare . ad Rom. 15.Debem⁹ nos firmiores &c. Et si rector fuerit viu⁹ hoc est dictu , si prælatus sit bonus diligens,& circunspectus , tunc facit mares à fœminis separari, quia bene cauet ꝗ sacerdotes nõ habeant concubinas.Sed si rector iste fuerit mortuus hoc est dictu,si fuerit prælatus negligens,et uitiosus , tunc mares habitant cum fœmellis , quia tunc quilibet sacerdos et clericus habet suam vt sit sicut populus sic sacerdos.Esa. 24.et Oseæ 4.Figura.1.Esd.9.ubi populus Israeliticus,i.sacerdotes in absentia.Esd.1.boni ꝑlati, duxerunt alienigenas. i. concubinas,quas fecit postmodum separari.Vel pone,ꝗ ꝑlatus bonus dr̃ distinguere inter mares.i.inter uirtuosos, et fœminas.i.uiles, et uitiosos, vt.s.illos promoueat,hos repellat.Sed contra prælatus mortuus non discernit,et ideo fœminæ sunt in domibus masculorum,hoc est dictu , ꝗ pueri, et peccatores sunt in dignitatibus,et officiis,quæ tm̃ marib. .i.bonis hoib.debebãtur.Vel pone ꝗ rector est Christus, ante cuius mortem mares, fœminæ.s.fideles,et infideles iudæi et pagani distinguebantur,sed post mortem ipsius inuicem sunt uniti,et facti sunt unum ouile,et unus pastor.Io. 10.Iõ Esa.11.Habitabit lupus cum agno,& pardus cum hędo , accubabit.et Esa.65.Leo et bos pascẽtur simul.¶Inter apes fœminæ habent acutiorem aculeum,q̃ masculi.Et multi mariũ carẽt aculeo,et fœmina rectoris est dupla.Sic uerè inter homines,fœminæ habent acutiorem aculeum.i.astutiorẽ malitiam,q̃ masculi,quia breuis omnis malitia super malitiam mulieris.Eccl.25.Acutius.n.pungunt per uerba,et improperia quam mares . Multi etiam marium carent aculeo detractionis,et huiusmodi.Vel pone ꝗ mares sunt boni prælati, fœminæ sunt mali,tepidi,et imbecilles . Sed pro certo fœminæ acutius pungunt,quam masculi,quia mali prælati aculeo sęuitiæ,et rapinæ acrius corrigunt,excoriant,et puniũt quàm benigni.Aculei carent in caudis earum.Apoc.9.¶Secundum eundem fœmina rectoris est dupla respectu aliarum apum.Sic uerè charissimi fœminæ.i.præbendæ rectorum.i.maiorum,et prælatorum sunt duplæ,quia.s.isti ꝓ parte sua accipiunt non solum duplum,imo totum.¶Aliq̃ apes carent aculeo,et uolunt quasi pungere , et non possunt . Et sunt rectores apum duorum modorum,quia quidã sunt rubri,et hi sunt meliores,alii sunt nigri , qui sunt deteriores. Sic inter ꝑlatos aliqui sunt imbecilles , sine aculeo debitæ correctionis iustitię,et punitionis,qui libenter punirent, et pungerent,sed nõ audent.Et sunt duo genera prælatorum, boni.s.& mali.Primi qui sunt rubri ꝑ charitatẽ. Alii nigri ꝑ peccatorũ deformitatem.Denigrata est facies eorum super carbones.Thr.4.Quod etiam põt dici de malis pauperibus, qui.s.libenter pungerent,& nocerent,si aculeum potestatis haberent. Ecclesiast. 13. Nequissima paupertas in ore impii. ¶Conditio bonæ apis est , quòd sit parua, rotunda, in se

cōstricta, in medio cura mediocriter villosa. Talis esse debet vir rectè perfectus, quia debet esse paruus per humilitatem, constrictus per consciæ arctitudinem, villosus per apparētię sanctitudinem. Villus.n. exterius paret, & signat honestatē, qa in isto debet esse villositas, & hirsuties per habitus humilitatem, & dēt esse rotundus per obedientiam, & boni exercitij velocitatem, curuus, in medio .i. in corde p compassionis, & clemētiæ pietatē. Esa. 51. incuruare vt trāseamus. ¶Aliquæ apes pascunt florib. mōtanis, & aliquæ hortulanis. Sed primę sūt minores, & fortiores, & magnis Patiētes laboris, & ƒm Plin. li. 10. c. 18. horribilioris aspectus, & in concauitatib. arborum vel in specu commorant. Per primas intelligo religiosos, q in montib. contemplationis, & pfectionis accipiunt victum suum, s. grās, & virtutes, & isti dēnt esse horribilis aspectus per habitus vilitatem, & abstinētię squaliditatem, & incōcauitate arboris Crucis Christi, & in sepulchris suis dēnt cōmorari per considerationis sagacitatem, iuxta illud Apostoli. Absconderunt se in speluncis. Per alios intelligo seculares, q in hortis, & ciuitatib. cōmorant, & cōuersantur. Sed primi sunt minores per humilitatem, & fortiores p patientiam, & firmitatem, & maiorem laborem pęnitentiæ sustinentes, quia qui veraciter pęnitet, laborem pęnitentiæ non abhorret, dicit Aug. Vel si vis expone de angelis, & hoībus, quia angeli in montib. Paradisi morantur, hoīes aūt in hortis, & specub. huius mūdi. ¶Apes sedēt sup aluearia sua, & fugunt qd superfluū est in fauis, & dr q si hoc nō facerēt, exinde nascerent araneæ, & apes morerētur. Sic verè hō debet sedere super alueare propriū .i. super conscientiam suā per eius iugem discussionem, & si viderit ibi aliquid esse superfluum vel nociuum dēt illud fugere, hoc est dictu, extrahere vel expellere per confessionē, vel alias, alioquin ibi generabitur aranea .i. pctm̄ mortales, & sic apis .i. aīa spūaliter morietur. Vel pone q diuites debent superflua fauorum .i. diuitiarum suarum expellere, pauperib. erogando, alioquin vermes .i. ad litterā gnantur, vt patet in blado, & vino vsurariorum, & sic hō moritur per pctm̄. Figura de manna qd seruatum cōputruit. Exo. 16. Iō Iac. 5. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt. ¶Apes qn̄ parum est de melle in oībus earum, deserunt eas, & pugnant cum illis, quæ volunt extrahere mel, & iō sæpe vident sedere super aluearia quasi paratæ ad resistēdum. Sic verè qn̄ in domibus conscientiarum nostrarum parū est de melle deuotionis, debemus eas deserere, i. desertas reputare, & de sup debemus sedere per earum discussionem cōtinuam, & contra eos qui mel deuotionis nobis volunt auferri .i. contra dæmones, & eorum insultus, & tentiones debemus per perseuerantiam, & per virtutum militiam fortiter dimicare, & sp esse parati eorum malitijs contraire ad Eph. 6. Induite armaturam Dei, vt possitis resistere. Vel pone q qn̄ mundani vident, q in domo sua .i. in mundo deficit mel grę, & deuotionis, debent eam relinquere q̄tum ad desideriū, & affectum, & ad paradisum quę est terra lacte, & melle fluens, euolare. Hier. 12. Reliqui domum meam, & dimisi hęreditatem meam. Vel dic quo iuuenes dēnt relinquere mūdum, & ad religionē volare. Exi de terra tua, & de cognatione tua, & veni i terrā. &c. Ge. 12. ¶Inter apes sunt quædā longiores, quæ nimis comedunt de melle, nec tn̄ mellificant, nec laborant, & ideo aliæ apes breuiores pugnant contra eas pugna forti, & nituntur eas expellere de alueari Sic verè in religione vel cōuentu vel ēt in ecclesia seculari aliqn̄ sunt aliq longitudine .i. statu, & eminentia alios præcellentes, qui tn̄ mel deuotionis, & grę ēt mel tpalis subuentionis non conficiūt uel acquirunt, vn̄ non faciunt nisi comedere labores aliorum, qui labores spūales comedunt per detractionem, tpales aūt comedunt per iniustam promotionem, quia volunt habere primas cathedras in synagogis, & primos recubitus in mensis. Mat. 23. Vt cōiter.n. tales qui de nullo seruiūt in ecclesia, habent beneficia pinguiora, & ideo aliæ apes breuiores, hoc est dictu, fratres, & clerici boni, & religiosi, & humiliores, debent ad eorum expulsionem, prout poterunt laborare, quia ƒm Apostō. 2. ad Thes. 2. Qui non laborat, non mā-ducet. ¶Rex apum ƒm Aristot. non apparet extra alueare, nisi sit magno apum strepitu circunseptus, & qn̄ rex vnus apū volat cum agmine suo, aliquando apes alterius examinis afficiant eum, & dimittunt primum regem, & illi q plures habet, aliæ se adiugūt. Quod si rex suus velit eas sequi, vt ipsas ad imperium suum retrahat, occidunt eum, & sequuntur de nouo electū. Talis est Christus, quia qn̄ alueare Paradisi exiuit, ipsum cōcomitata fuit apum .i. angelorum cęlestiū multitudo. Lu. 2. Facta est cum angelo multitudo Luc. 2. Facta est cum angelo cęlestis exercitus In mundo etiam habuit alias apes secum .s. apostolos, & discipulos, in quorum medio sp fuit. Ioan. 20. Et qn̄ iste rex cum examine suo .i. cum captiuis quos redemerat volauit, s. ad cælum in ascēsione, tunc apes alterius examinis, videlicet peccatores, & maximè gētiles, qui erāt de examine diabolo per infidelitatem, reliquerunt ipsum diabolum regem suum, & illum regem Christum per fidem, et dilectionem sunt secuti. Et ideò ñ primus rex tuus diabolus, cui obedisti in statu pcti, te insequitur per tētationes, vt suo imperio iterum te supponat tu debes ipsum occidere .i. contra eū inquātum poteris repugnare, & cum rege Christo electo fortiter te tenere. Leu. 26. Nouis superuenientib. uetera proijcietis. Gen. 29. Amorem sequētis priori prætulit. Heb. 10. Aufert primum, ut sequens statuat. Iste.n. hēt plures ex parte sua, quia .s. angelus, & hoīes, et iō magis est eligendus. Figura 4. Reg. 12. ubi separatæ sunt decem tribus à Roboa, & sequutæ sunt Hieroboā, et principem tributorum à Roboam missum pro eorum reuocatione, lapidauerunt. Roboam dissipās plurimos, significat diabolum. Hieroboam superius iudicās significat Christum. Iste ergo eligit, alius repellitur, princeps etiam tributorum suorum. s. supbia, à nobis penitus destruitur. Vel pone si uis figuram de arbore Dan. 4. qua incisa fugerunt bestiæ de sub ea. Vel pone figuram de controuersia domus Isboseth, & domus Dauid 2. Reg. 3. finaliter autem domus Dauid obtinuit &c. Vel pone q rex primus est Christus, qui examen generis humani Perdiderat, & maximè populum iudæorum, qui alium .s. diabolum sequebantur, & ideo ad eos reducendos præsentialiter uenit, & ab eis est occisus. Figura de Hieroboam .i. de patre qui principem suum misit pro populo suo reducendo; qui ab eis occisus est. Th. 1. Occiderunt regem filii eius. ¶Apes ƒm Arist. per diuersas partes se diuidunt, et una pars sequitur unum regem, alia alium, & quando sunt diuisæ, tunc faciliter sequuntur illum regē qui plures habet. Si in alueari religionis uel ecceslæ fit sæpe dissensio, diuisio, & partialitas, & maximè in electione noui prælati, qa tunc una pars se tenet cum uno, alia cum alio, et faciliter ad illum qui habet plures fautores, & adiutores, aliæ se conuertunt. Figura. 3. Re. 16. vbi vna pars sequebatur ambri, altera autem secuta est zambri. ¶Inter apes accidit q qn̄ apes vnius regis, alteri se coniungunt, & iste primus vult eas sequi, & reducere, occidunt eum apes. Sic verè qn̄ aliqui coniungunt se diabolo p pctm̄, et ipsum faciunt regem suum, tunc si rex proprius .i. prælatus vel prædicator vult ipsos reducere per correctionem, ipsum sæpe occidūt per infamiam et detractionem. Mali.n. suos prædicatores, & correctores occidunt, & diffamāt, qn̄ prædicant veritatem, vt eos reducunt ad statum salutis. Figura vt supra de Hieroboā, & Roboā, quia sicut dr̄ Prou. 9. Qui erudit derisorem, ipse sibi iniuriam facit, s. derisor ¶Apes ƒm Arist. qn̄ pungunt, cito moriuntur, si totum infixerunt aculeum, quia tunc exit cum aculeo intestinum. Rectores etiam apum raro pungunt etiam incitati. Sic vere illi qui totum aculeum correctionis volunt infigere sine aliqua pietate per immoderatum zelum vindictæ, cito moriuntur per crudelitatem, quia .i. si sic se euiscerant, q interius intestinum, i. conscientia vulneratur, quia testante Seneca, culpa est totam culpam persequi. Rectores etiam .i. prælati raro, & inuiti debent pungere per excommunicationem. Ideo dicit Seneca, & Hugo, Alteri semp ignoscito, tibi autē nunquā. Quod est contra multos, qui nimis sunt seui ad puniendum, & nimis prompti ad excommunicandum. ¶Quando in alueari apū est aliqua mortua, aliæ apes festinant eam expellere, sunt. n. animalia munda, & ideo res fętidæ grauant eas Sic verè qn̄ in alueari ecclesiæ vel religionis est aliqua persona mortua per hæræsim vel per obstinationē, aliæ apes, s. boni, & fideles debent eam expellere, nec debent cum ea conuersari, ne forte p eam corrumpantur, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccl. 13. Ideo Proue. 22. Eijce pctōrem. &c. Numeri 16. Separate vos de tabernaculis hominū peccatorum. Figura de leproso qui expellebatur extra castra. Leuiticor. 13. ¶Fœtor, vt dicit Aristote es grauat apes, & ideo

& ideo volando eijciunt stercus suum antequam in alueare intrent. Ventus ēt eis nocet, & ideo tpe ventoso debet tegi alueare, & ex fętore sępius infirmātur. Sic religiosi anteq̃ intrent alueare religionis, debet relinquere stercus suum. i. diuitias tpales, saltem quantum ad affectum, & debent fugere fętorem luxuriæ, alioquin infirmari poterunt per delectationem, consensum, & cogitationem. Ventum ēt inanis gloriæ dñt fugere, & cõtra eum discretionis operculose velare, & per humilitatem se ab hoīb. occultare. Sen. Esto occultator virtutum, sicut alij vitiorum. ¶ 33 Apes infirmantur qñ nimis qe scunt, & ideo non amant otium vel quietem, imò otiosas à se eijciunt, & expellunt. Sic verè qñ hoies & maximè religiosi quiescunt in delicijs, & otio, nec se exercitant per pœnitentiam, & laborem, tunc facilr infirmantur per delectationem, & tandem moriuntur per cõsensum, & operationem, & ideo non debent esse otiosi, sed otiosos de suis consortijs effugare. Eijce ancillā. i. otiositatem, & filium eius. i. otiosum. Ge. 21. Iō 1. ad Tim. 4. Exerce teipsum ad pietatem. ¶ 34 Apib. in æstate conuenit locus frigidus, in hyeme aūt locus calidus Sic verè in æstate prosperitatis mundanæ necesse est quòd in loco frigido, hoc est dictu, in timore dñi, qui ad modum frigoris cõprimit, & constingit, habitemus. In hyeme aūt aduersitatis debemus calorem spei, & charitatis quærere, vt. s. speremus q̧ sicut abundant passiones Christi in nobis, ita & per ipsum abundabit cõsolatio 2. ad Cor. 1. Iō Iob 24. Ad calorem nimium trāsiet ab aquis nimium. ¶ 35 Si hō dimiserit apibus nimis de melle, parum post modum operabūtur, & si nimis parum dimiserit, tunc senescent ad operandū, & iō si non q̃titatem apū deb·t eis mel relinqui. q̧ si mel nō habuerit, ficubus & alij dulcib. nutriantur. Sic verè si hoies & maximè religiosi habeāt multum de melle hoc est dictu, de sciā, & doctrina, tunc parum operantur per pœnitentiam, & laborē, sicut patet in mūdanis quia scia ad modum mellis inflat, charitas aūt ædificat 1. ad. Cor. 8. In multa. n. sapiā multa est indignatio. Eccl. 1. Si aūt nimis parum habuerint de hoc melle, tunc similiter nesciunt laborare, & iō custos aluearis. i. prælatus debet ad sufficientiam in alueari ecclesiæ relinquere, & itroducere mel doctrinæ, qđ si mel sciā, & doctrinę eis deficiat, debet apes. i. subditos suos ficubus dulcib. hoc est dictu, sanctorū patrum exemplis, & imitationib. enutrire. Mic. 7. Præcoquas ficus dilexit aīa mea. Vel dic q̧ abūdantiā mellis. i. bonorum temporaliū facit hoies inhabiles ad laborem. Ideo Prou. 25. Qui mel multum comedit, nō est ei bonum. Nimia ēt paupertas, & indigentia aliq̃ impedit bonum opus, sed mediocritas in oībus prodest. Ideo Prou. 30 Nec diuitias nec paupertates dederis mihi dñe, tribue tm̃ victui meo necessaria. ¶ 36 Qñ apes contendunt in alueari, signum est q̧ volūt illud, relinquere, & ideo custos earū debet irrorare vino dulci, & sic manebunt. Sic verè qñ in alueari ecclesiæ vł religionis cõtendunt ipsę apes. i. clerici vel religiosi p̄ conspirationes ac discordias atq; lites, tunc ne forte dimittant alueare suum per appellationem vel apostasias custos suus prælatus debet eis infundere vinum dulce, hoc est dictu, dulcē & benignam cõsolationem, & monitionē, & sic sedari poterit briga sua, & in alueari proprio remanebunt. Exemplum de Gedeone qui sedauit Effraim, Iud. 8. Responsio. n. mollis frangit irā. Prou. 15. supra dicta dicit Aristoteles li. 8. & 9. ¶ 37 Apes non faciunt strepitum nisi volando. Sic nec homo facit strepitum iactātiæ vel detractionis, nisi qñ volat per superbiam & vanitatem. Strepitus alarum ipsarum. &c. Apoc. 9. ¶ 38 Dicit Arist. lib. 4. & ēt sensui patet, q̧ pedes apum posteriores sunt anterioribus longiores, & hoc pp̄ ambulationem, & vt à terra, facilius eleuētur. Primi pedes sunt affectiones ad tpalia, posteriores affectus ad spiritualia 1. ad Corin. 15. Prius quod animale est, deinde quod spirituale est. Quia pro certo affectus spirituales debent in nobis esse longiores per longanimitatem, altiores per contemplationem, quā ipsa pars anterior. i. quam affectus carnales, vt semper proficiamus de bono in melius. Ideo Apo. 2. Posteriora tua plura priorib. Iob 8. Priora tua fuerint parua, & nouissima tua multiplicentur nimis Iob 42. Dominus autem benedixit nouissimis. Iob. Et hoc vt à terra. i. ab amore terrenorum citius valeant nos leuare per desiderium æternorum. Figura Leuit. 11. Nam aīal volatile quadrupes erat immundum, nisi haberet pedes posteriores anterioribus longiores. Sic illi qui non habent affectus spirituales maiores, & longiores. i. durabiliores carnalibus, immundi quo ad Deum iudicantur. Vel si vis pars anterior est iuuētus, posterior est senectus, quæ pro certo debet pedes longiores. i. virtutes durabiliores, & affectiones permanentiores, & à terra. i. à tpalibus per contemptum eleuatiores. Quod est contra multos, senes qui iuuenib. sunt peiores, & auariores. ¶ 39 Secundum Arist. li. 9. qñ in alueari corrumpitur mel tunc exinde gñatur vermes, qui faciunt texturam sicut aranea, & sic infirmantur apes vel meriunt. Sic verè qñ in alueari ecclę corrumpitur mel. i. doctrina ecclesiastica p̄ hæresim, & errores, tūc multi vermes diuersorum p̄ctōrum exinde gñantur, & sic apes, i. fideles aut infirmantur in fide titubādo, aut totaliter moriuntur per hæresim, & errorem, & ideo Amos 8. Multi morientur, in omni loco proijceretur silentium. ¶ 40 Arist. li. 3. de generatione aīalium dicit quod apes multiplicantur tpe pluuioso, pp̄ humiditatem, econtra aūt tpe sicco minuuntur pp̄ defectum humoris. Sic pro certo amici mundani tpe pluuiæ, hoc est dictu tpe prosperitatis, & consolationis tpalis multiplicantur, sed verè qñ humiditas tpalis prosperitatis, & consolationis deficit, & siccitas aduersitatis, & paupertatis abundat, ēt carnalem amici minuuntur. Ideo Prou. 14. Etiam proximo suo pauper odiosus erit, amici vero diuitum multi Proue. 19. Diuitiæ addunt amicos plurimos. ¶ 41 Secūdum Isaac in dietis particul. duplex inuenitur mel. apes. n. pascentes iuxta flores amygdalarū faciunt mel magis temperatū, & saporosum, & membrorum spiritualium maximè mundificatiuum. Apes autem quæ pascuntur super herbas amaras, vt est absynthium, faciūt mel amarum, i. minus dulce, est tamē summè mundificatiuū opilationis, hepatis apertiuum, hydropicorum iuuatiuum, morsus carnis rabidi curatiuum. Rectè talis est scriptura sacra, q̃ à florib. tam dulcibus, quàm amaris, i. ex auctorib. & verbis tam dulcibus per promissiones, quàm amaris per comminationes est cõfecta, & ab ipsis apibus. i. ab ipsis patriarchis, p̄phetis, & apostolis est conscripta, & ideo istud mel conscię̄tiæ mundificatiuum, opilationis verecundię per confessionem apertiuum, hydropisis insatiabilis auaritiæ curatiuum, cõtra morsum canis rabidi. i. detractionis iuuatiuum. Ista. n. omnia per mel sacræ scripturæ sanantur, inquantum ibi dātur remedia cõtra cuncta. Verbum tuum dulce, quod sanat omnia. Sap. 16. ¶ 42 Secundum Pli. li. 11. c. 6. Apes in hyeme latēt & absconduntur, quia vires non habent vt resistant niuib. & pruinis, & flatib. aquilonis. In verè aūt faba florente exeunt ad labores. vñ tunc nulli licet inter eas vacare otio vel quieti, & primo faciunt de cera cellas suas, deinde vacant soboli, postea mella parant. Hyems est tempus ante incarnationē, vbi abūdabat frigus infidelitatis, apes sunt sancti, & sanctæ, vel tempus gratiæ, faba virgo, flos est Christus. In tēpore ergo hyemis, hoc est dictu ante Christi incarnationē vbi abundabat frigus infidelitatis, pluuia carnalitatis, gelu incōpassionis, vēti, & turbines tribulationis, apes. i. sancti, & sanctæ, latitabāt, s. in cauernis mundialis amoris. & temporalis prosperitatis, quia tūc nullus erat ita sanctus, qui in temporali substantia non gauderet abūdaret, sicut patet de Abraā, Iob & alijs, qui fuerunt ditissimi, & ratio est quia non poterant resistere flatib. aquilonis, hæc est dictu, tentationib. luciferi, qui tunc flabat in persona p̄pria, quia ab aquilone pādetur omne malum super faciem terræ. Hier. 1. At. vbi venit plenitudo tp̄is, videlicet tempus gratiæ, quando faba. i. beata uirgo Maria florem suum Dei filium nobis emisit, tūc exierūt apes, id est sancti de alueari suo. i. de amore temporaliū per voluntariam paupertatem, dicētes Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia. Tunc cæperunt laborare per pœnitentiam, & sedulitatem, vacare soboli per prædicationem, domos suas in cœlo facere per meritorum acquisitionem, ceram mollem cõponere. i. eleemosynam, & compassionem, mella construere, id est æternæ dulcedinis contemplationem, & deuotionem. Et ideō opotuerunt dicere. Cantico. 7. Mane surgamus ad vineam, videamus si floruit vinea, si flores fructus parturiunt. Vel pone quòd boni tempore hyemis, id est tribulationis latitant, nec succumbant, tempore autem veris & prosperitatis exeunt ad laborem, sicut patet in martyribus qui sæpe in tribulatione latebant, & in confessoribus, qui tandem data pace ecclesiæ, labori pœnitentiæ se dederunt, vt eis diceretur. Canticorum 2. Iam hyems tran-

43 transijt &c. ¶Apes triplici munimine muniunt fauos suos, quia primo faciunt vnam crustulam amaram, secundo aliã dulciorem, tertio aliam grossiorem, quæ fauorum est fundamentum & initium, vt dicit Pli.li.11.c.7. Sic boni, & pęnitentes ad munimentum fauorum suorum.i. bonorum operum, & virtutum, debent habere tres crustulas, primam amaram hæc est dolor contritionis, ſm dulcẽ, hæc est clamor cõfessionis, tertiã durãm, & grossam, hæc est labor satisfactionis. Ista .n. tria sunt fauorum.i. virtutum, & gratiarum, & melleæ deuotionis primarium fundamentum, & contra bestias venenosas.i. contra dęmones, et vitia ne subintrarẽt p̄sidium, et munimen. Funiculus.n. triplex difficile rumpitur Ecc.4. Consideratio ẽt mortis p̄ctõrũ, iudicij, et passionis Christi, ẽ fundamentũ perfectionis, ex quibus surgit dulcis crustulas spei, et deuotionis, et cõsonationis, et tandẽ alia durior.i. virtus cõstãtiæ, et lõganimitas. Memor esto ergo paupertatis meæ, 44 absyntij, et fellis. ¶Apes lachrymis, et guttis hummoris liniunt alueare, vt cõtra bestiolarũ auiditates succis hmõi muniantur, ſm Pli. ibidem.c.6. Charissimi isti succi significant liquorem Pietatis, qua pro certo alueare cordis debemus ungere, si bestiolarũ.i. dæmonũ morsus, et tẽtationes uolumus euitare 1. ad Ti.4. Exerce teipsum ad pietatẽ, pietas.n. ad oĩa 45 ualet. ¶Apes ſm Plin. ibidem.ca.8. non insident super flores marcidos, sed recentes, & inde accipiunt materiã ad faciendum mel. Et qñ flores proximi cõsumpti sunt, mittunt speculatores ad uberiora pabula requirẽda. Charissimi flores marcidi sunt p̄ctõres, æstu cõcupiscentiæ macerati, flores recentes sunt boni humore grę reuirentes. Apes igitur.i. boni non dẽnt sedere p imitationẽ meditationẽ, & exẽpli acceptionem, & associationẽ, super flores marcidos.i. p̄ctõres, sed super recentes.i. super bonos virtutib. reuirentes, vt p eorum imitationem, & exemplũ ex ipsis accipiant mellis & deuotionis materiã. Sed si prope se nõ inueniãt flores tales, s. pfectos viros certe ipsi dẽnt speculatores suos.i. itellectũ, & voluntatem vsq; in Paradisum p contẽplationẽ mittere, vt ibi vbera pascua requirant, s. cõsiderãdo quales flores ibi sunt, & qualem vitam duxerũt illi qui in illis pascuis nunc morãtur, vt eorum exẽplo dirigat q̃libet vitã suam. Figura Nu.13. vbi existentes in deserto, miserunt exploratores qualis erat terra promissionis. Sic deserto huius mundi debemus mittere exploratorẽ nostrum. s. cõtemplationẽ, & cõsiderationẽ, vsq; ad terram promissionis paradisi præ floribus q̃ ibi sunt cõtemplãdis, vt sic speculatores renuncient, dicentes. Cant. 2. Flores apparuerũt in terra nr̃a. Vel si vis p flores marcidos intellige bona tp̄alia, p recentes bona æterna. &c. Per oĩa si 46 cut supra. ¶Apes dum sunt in expeditione, si nox eas apprehenderit anteq̃ ad alueare proprium reuertantur, excubãt supinæ, versa facie versus cœlũ, vt sic alas suas à rore, & pluuia custodiant, & vt alas hñtes siccas volẽt liberius in crastino ad opus, suũ, ſm Pli. ibidẽ.c.8. Sic verè dũ nos sumus in expeditione, in guerra, & in labore huius mundi si nos alicuius tribulationis huius mundi nos apprehendat anteq̃ ad alueare Paradisi veniamus, debemus supini iacere p spem, & æternorum cõtemplationem, q̃a faciem cordis.i. intellectũ, & volũtatem debemus erigere versus cœlum, exinde cõtra tribulationis impetũ auxilium implorando, & nunc clamemus in cęlum, & miserebit̃ nr̃i Deus noster 1. Mac.4. Et p tribulationem, & patientiam p̄mium sperando. Ideo Ps. In noctib. extollite manus vestras in sancta, & benedicite dñm. Et hoc ne alæ nostræ.i. intellectus, & affectus, q̃bus debemus volare p contẽplationem, rore p̄sentis prosperitatis, vel pluuia carnalis voluptatis madefiãt, sed vt in siccitate, & puritate consciæ purę, & mundæ altius, & liberius ad actus exeãt operandi, q̃a beati mũdo corde, q̃m ipsi Deũ videbunt. Mat. 5. Cõtra multos q̃ dormiunt versa facie.i. mẽte versus terrã, & dorsum ad cęlum, & cęlestia vertunt quasi ipsa cotẽptui hñtes, vilipendentes, & de eis non curãtes. Hie.2. Dorsum, & non faciem uerterunt mihi 2. Para.39. Auerterunt faciem, & p̄buerunt dorsa. Vel pone q̃ licet dormiamus in delicijs huius mundi, tñ sp debemus habere faciẽ cordis ad cęlũ, & cœlestia apprehendenda. Iõ dicit Christus Can.2. Ostende mihi faciem tuam. Vel pone q̃uõ boni qñ aduenit eis nos alicuius tribulationis, debent super sedere vsq; ad tp̄s, & tandem inuenta oppotunitate ad volatum bonorum operum remeare, quia. Vsq; ad tp̄s expectabit patiens, & postea redditio iu

cunditatis. Eccles.1. ¶Apes dum sunt in expeditione, si aliq̃ñ 47 nox ea apprehẽdat, ordinant excubias suas, & in mane una earũ eas excitat ad volãdum triplici sonitu seu bombo, & tunc ad vocem ipsius aliæ surgunt, & uolant ſm Pli. ibidem .c.10. Sic verè si nox p̄cti mortalis apprehendat apes.i. hoĩes dũ sunt in expeditione.i.ĩ labore, & militia vitæ huius, ita q̃ tunc incipiant dormire in delicijs mundi huius, facto tñ mane.i. oriẽte sole iustitiæ in cordib. eorum, & per gratiam, & amorem una earum, videlicet bonus prædicator, prælatus, uel ductor, ipsos debet excitare ad volandum, & ad surgendum de p̄ctõ, & ad uolãdum, ad æterna per affectum, & hoc triplici sonitu.i. suppliciorum comminatione, terrenorũ cõtemptu & vilip̄ẽsione, æternorum promissione, & declaratione, & sic alij dẽnt surgere, & ad volatum pęnitentiæ, & contemplationis celeriter separare. Iste.n. triplex sonitus prędicatoris, sigñat tres lanceas quib. Ioab Absalon occidit. 2.Re.18. Tres sagittas quas præcepit Heliseus iaci ad Syriam destruendam 4. Re.13. Tria sata farinæ mulieris euangelicæ. Mat.13. &c. Applica si vis figuras. Iõ Prou.30. Per tria mouetur terra. &c. ¶Apes p̄diuinãt imbres, & uentos, quia si dies 48 serenus sit futurus, ad opera sua exeunt, si aũt esse debeat turbulentus, de alueari proprio non exibunt, ſm Pli. ibidem.c. 10. Sic uerè qñ dies prosperitatis est turbulentus per uitia, & peccata, nos non debemus de alueari nostro.i. de secreto cõscientiæ, vel de cõuentu, uel de religione, vel de diuinorum mandatorum clausura exire, res mundanas, s. appetendo, & mundi negocia ministrando ne forte vẽto superbiæ, aut pluuia luxuriæ aut turbine auaritiæ subruamur, quia Dies illa dies irę dies tribulationis, & angustiæ. Soph 1. Sed in die clara hoc est dictu i bonis spiritualib. quę sunt clara, & serena, debemus volare ad laborẽ pœnitentiæ, & cõtemplationis, quia in illa die stillabunt montes dulcedinem. &c. Ioh.1. Sed econtra multi exeunt in die prosperitatis mundanæ, & ideo diuersis vitijs moriuntur. Figura de Esau. Exeũte ad uenationem, & benedictionem perdente & Iacob in domo manente, & eam acquirente, quia uerè multi dum exeũt ad mundi delectabilia, & negocia, benedictionem Dei perdunt. Alij aũt qui in domo claustri, uel in secreto cordis sui per humilitatem se abscondunt, benedictionem æternam reportãt. De alio autẽ exitu dicit Ps. Exibit homo ad opus suũ. &c. Vel pone, q̃ in tempore tribulationis. tutius est usq; ad tempus latere, q̃ se periculis exponere, & temere apparere. ad Eph. 5. Redimentes tempus, quia dies mali sunt. ¶Item inter apes 49 est ordo, quia iuuenes exeunt ad opera, & laborem, senes autem intus remanent, ubi mel, & cibos, & domos parant, ſm Pli. Ibidem. Sic uerè in alueari ecclesiæ, illi q̃ sunt iuniores, hoc est dictu, imperfectiores, debent onera seculi, & tp̄alia negocia ministrare 1. ad Cor.6. Si habetis contemptibiles in eccclesia, eos constituite ad iudicãdum, seniores aũt.i. sapiẽtiores, & perfectiores (quia cani sunt sensus hoĩs. Sap.4) debent in domo remanere .i. ad regimen domus ecclesiæ instituti, ut sunt prælati, & prędicatores, qui mel deuotionis, & cibum lectionis, & prædicationis debent componere tam pro se q̃ pro laborantibus. Vel pone melius q̃ iuuenes.i. seculares qui exeunt ad exteriora negocia, debent prouidere de temporalibus, religiosis et clericis senibus.i. perfectis, et sapientibus, & maturis, qui in alueari ecclesiæ remanent.i. qui melle doctrinæ, & gratiæ, lectionis, & prædicationis, eos cibant, quia si spiritualia seminauimus vobis, non magnũ est si vestra carnalia metamus. 1. ad Cori. 9. ¶Quando ad alueare apum ueniunt aliquæ apes de foris floribus oneratæ, statim ad sunt tres vel quattuor seniorum aliarum, quæ ad eas recipiendum, & exonerandum sunt paratæ, secundum Plin. lib.11.c.10 Sic uerè apes seniores.i. religiosi perfecti, qui mel conficiunt.i. qui solis spiritualibus habẽt uacare, licet nõ uideantur curare de temporalibus, tamen quando ad alueare suum, i. ad conuentum, uel religionem uenit aliqua persona onerata, s. diuitijs, & tẽporalitate statim sunt parati plures ad ipsum recipiendum, alliciendum, & exonerandum, sicut patet in mẽdicantibus, qui summẽ gaudent quando aliquis diues ingreditur statum suum, uel quando apud eos eligit sepulturam. Vel pone q̃ quando aliq̃ uident alium onera tum diuersis curis, laboribus, & negocijs, debent eum supportare, & in suis oneribus adiuuare. ad Galat. 6. Alter alterius onera portate, ad Romanor. 15. Nos qui superiores sumus

mus &c. Vel allega de iuuentute ad literam, ꝙ in oĩ ecclesia vel conuentu, iuniores debẽt in exteriorib. laborare, senes aũt in domo quiescere, & mellificationi deuotionis vacare. ¶ In examine apũ faui ordinatissimè sũt locati, sed vt cõiter ĩ superiorib. fauis parũ est de melle, ĩ inferiorib. aũt multum, ẽm Pli. li. 11. c. 10. Sic verè in eccl'ia dignitates, & officia optimè sunt ordinata qa alius est episcopus, alius est archiepiscop⁹. &c. Ibãt cautè, & ordinate 1. Mac. 6. Sed istud est regulare, ꝙ in superiorib. & p̃latis minus est de melle deuotionis, & cõpassionis, q̃ in minorib. & subditis. Vel pone ꝙ apes .i. Deus & angeli magis, implẽt melle grãe, & deuotiõis illos, q sunt inferius p humilitatẽ, q̃ illos q sunt superius p p̃sumptionis, & superbiæ vanitatẽ. Esai. 40. Oĩs vallis implebit, & oĩs mons, & collis humiliabit. Vel pone ꝙ illi q sunt superiores in gradu, & in eccl'iastica dignitate, dẽnt minus hr̃e de melle carnalis voluptatis. vñ Leuit. 2. Pręcipit̃ i altari Dei mel nõ offerri. Vel dic ꝙ superiores sunt eccl'iastici, & clerici, inferiores ãt simplices, & laici, quia verè tales inferiores plus habẽt hodie de melle grãe, & deuotionis, ꝙ illi q in dignitate sciẽtia sunt maiores. Vl' pone ꝙ pars superior ẽ aĩa, inferior aũt est corp⁹, qa verè plus dẽmus de melle cõsolationis dar̃ parti supiori, s. aĩæ, & rõni, q̃ ĩferiori. i. q̃ corpori, 52 seu carni. ¶ Apes fauos suos suspẽdunt, & cadentes fulciũt. ibidẽ. Sic verè bonus p̃lat⁹ dẽt fauos. i. subditos suos suspendere p contemplationem, & æternorũ desiderium, & amorem, & ad hoc eos incitare, & cadentes p pc̃m vel desperationem vel tribulationem, dẽt fulcire per prædicationẽ, & monitionem, & cõsolationẽ. Ideo de bono prẹlato dr̃ Ecc. 53 50. In vita sua suffulsit domũ. ¶ Itẽ dicit idẽ ibidẽ, ꝙ apes gerulæ secundos flatus captant, timentq; asperum venti flatũ ne fortè ab eo deiiciãtur, & mel quod portãt desiccetur, & ideo volant circa terram. Illa aũt quæ nihil portant, solẽt se lapillis onerare vt eorum onere sint cõtra venti impetum magis fixæ. Sic verè charissimi illi q portãt mel deuotionis, & grãe. s. boni, ꝙ virtuosi, debent timere ventum inanis gloriæ præsumptionis, & superbiæ, quia ẽm Greg. Valde timendum est vitium quod ex victoria nascitur vitiorum. Et ideo debẽt volare circa terram, i. circa mortis memoriam, & circa cõsiderationem propriæ vilitatis per humilitatem, quia superbia non faciliter eleuat hoĩem, quãquam bonũ, si circa mortis memoriam occupetur. Illi aũt qui vacui sunt melle gratiæ, & deuotionis, vt sunt pęnitẽtes, & incipientes, & imperfecti, isti ne flatu superfluę euellant̃ debent accipere lapillum. i. Christum (qui est lapis angularis) per desiderium & affectum, in eius misericordia confidẽdo. Vel per lapillũ intelligo timorem diuinum, qui aggrauat, & põderat, & deprimit mẽtẽ nostram. vel etiam lapidem Christi sepulchri, quæ omnia si iugiter meditetur, nunquam ventus superbiæ te mouebit. Si. n. ventus tribulationis vel tentationis timet̃, duplex est remedium, basse volare per humilitatem, & lapidem Christum accipere per spem, & deuotionem, vel etiã lapidem timoris portare per mortis, & damnationis consideratam aduersitatem. Figura de Petro. Mat. 14. q uidens vẽtum validum venientem timuit, et ideo appendit Christum, qui est lapis angularis, qui. s. debet apprehendi p fidẽ 54 deuotionẽ, & charitatem. ¶ Item dicit idem ibidem, ꝙ mira est inter apes obseruãtia disciplinæ. Nã nullas inter se otiosas permittunt, imo otiosas puniunt, vel occidunt. Mira ẽt inter eas est munditia, quia nullã spurcitiã in alueari suo permittunt, imo stercora omnium in vno loco congregãt, postea eijciunt. Sic vere debet esse inter fideles, quia nullus debet otiosus ab exercitio disciplinæ, imo otiosi sũt puniẽdi, & p correctiones spiritualiter occidẽdi. Vacatis otio, & idcirco dicitis. &c. Exo. 5. Mundi ẽt dñt esse per cõscientiæ puritatem, quia oẽm spurcitiam peccatorũ suorum debẽt in vnum recolligere per discussionem, & expellere per cõfessionẽ, & sic alueare cordis purificare spũaliter, & mũdare. 55 Iac. 14. Purificate corda duplices aĩo. ¶ Qñ aduesperascit, intrãt apes in domib. suis, & strepunt donec vna earum, illa. s. eadem quæ eas excitauit, eodem bombo vel sonitu eas inuicem moueat ad quiescendũ, & tunc oẽs subito cõticescũt, ẽm Pli. ibidẽ. Sic verè charissimi, qñ aduesperascit. i. qñ dies vitæ nostræ iam declinat, s. in senectute, tunc debemus intrare cameras nostras. i conscientias, ad eas examinandũ, & discutiendum, & tunc ad sonitum monitionis, & p̃dicationis illius, qui nos excitauit ad laboras, & opera, s. p̃lati vel p̃dicatoris, debemus oẽs tacere, & qescere p contẽplationẽ, s. à strepitu mundanorum negociorũ, et in sola cõscientiæ camera mundanda, s. & purificanda de cætero cogitare qa in vespere senectutis maximè debem⁹ cogitare spũalia, & tpalia litigia contemnere. Iõ Iudic. 19. Vespera est, iã declinauit dies oro te qesce vsque in mane. Sed ecõtra multi magis vacant ad labores mundanos, & ad pueritiã, in tpe senectutis, q̃ iuuẽtutis similes vulturi, q post meridiẽ uenat̃. Iõ Hie. 6. Væ nobis, qa declinauit dies, & factæ sunt longiores vmbræ uesperi. Longiores inquit vmbræ. i. maiora pc̃ã. &c. Vel si vis expone de silentio, qđ ĩ sero dẽnt religiosi seruare, qñ à superiore inuitantur. ¶ Itẽ Pli. lib. 11. c. 16. dicit ꝙ inter apes 56 maxima ex æquitas, qa feriunt oẽs pacem suam dissoluere cupientes, vel mella sua comedere contendentes, & ẽm eũ dẽ ibidẽ. c. 17. Regẽ habent apes non armatum aculeo, sed potius maiestate, qa & si habeat aculeum, non eo vtit̃. Vñ reges apum habere aculeũ incertum est ipsos, tñ aculeo nõ vti certum est. Sic rectè dẽt esse inter p̃latos, qa detractores, q mel virtutum, & meritorum suorum verbis suis ĩuidiosis ad nihilant, & consumunt, & sic pacem inter alios dissipãt, & subuertunt, debẽt acriter castigare, & eos fortiter impugnare. Reges autem. i. p̃lati eorum debent plus armari maiestate, & auctoritate, q̃ aculei vel correctionis asperitate. Mitissimi. n. debẽt esse, & ideo quamuis habeant aculeum. i. potestatem iudiciariam, non pp hoc punire debet vel in iram exasperari, nec ad vnguem punire, sed q̃to plus pñt, saluo rigore iustitiæ, ex benignitate ꝓcedere. Benignitas. n. regis in suos, gladius est in hostes, vt dr̃ Seneca li. de clementia ad Neronem. ¶ Quãdo apes sunt in labore, tunc reges sunt in- 57 tus, ubi circuneunt' vndequaque, & incircunstãt eos quædã apes habentes aculeum, quasi lictores regem defendere paratę, ẽm Pli. li. 11. c. 18. Sic vero qñ apes. i. sancti patres erant in labore, & erumna. s. ante aduẽtum Christi, tunc rex Christus erat intra alueare, i. in cœlo, vbi à quibusdam apib. aculeatis, s. ab angelis aculeum diuini rigoris deferentib. cingebatur, qui parati erant tanquã diuini lictores regis Dei iniurias vidicare, & ad huius regis imperium suos acres sententias executioni debitæ demandare. Exẽplum de Angelo cum gladio Iosuæ 5. & 2. Re. 24. psa. Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis. Vel pone ꝙ boni prẹlati debent habere circa se in societate illos qui habent aculeum conscientiæ strictæ, vt eorum consilio, & auxilio alios bene regãt. Rex. n. apum. i. prælatus non debet sine talium apum multitudine esse. Exẽplum de Salomone cui assistebãt sapiẽtes, & senes, & ideo bene rexit populum. Ecõtra de Roboam, qui vsus iuuenum consilio, populum dissipauit. Ideo Eccl. 6. Viri iusti sint tibi conuiue & Eccle. 27. In medio cogitantium legẽ Dei assiduus Esto. ¶ Rex apum ra- 58 ro exit extra alueare, nisi qñ apes exeunt cũ eo, semp. n. vult habere secum exercitum, circunstantẽ, ut dr̃ ibidem. Sic vere nec Christ⁹ apparebit publicè extra paradisum, nisi in iudicio, qñ cum eo oẽs apes suæ. s. sãcti, & Angeli exibũt, quorum exercitu circundatus orbem iudicabit. ¶ Secundum eũ 59 dem Plinium ibidem. c. 7. in alueari lõge ante per tres dies nunciatur p strepitum, & clamorẽ, & pronosticatur hmõi exitus regis, & exercitus sui ita ꝙ quælibet se tũc parat ad exitum. Sic verè exitus Christi ad iudicium fuit à principio per sanctos, & Prophetas in alueari eccl'iæ nũciatus, & hoc per tres dies. i. tempore naturæ, tpe legis, & tpe grãe, & maximè in fine scietur, & hoc præ strepitu buccinarũ toto aptũ exercitu murmurante. i. oĩ creaturæ turbata, & iõ quilibet se debet parare per virtutes, & grãs ad eiusmodi exitum, & aduentum Esa. 3. Ecce dñs veniet, et oẽs sancti eius cum eo. Et Luc. 12. Sic et vos estote parati, quia qua hora nõ putatis filius hoĩs veniet. ¶ Apes videntes imminere exitum de al- 60 ueari, strepunt quasi ad exitum separantes ibidem. Sic quia de alueari corporis debem⁹ exire, et nescimus diẽ neq; horã, ideo debemus strepere per timorẽ et conscientiæ discussionẽ, et ad mortis exitum nos parare, vt qñ rex noster Xps nos vocauerit, exeamus ad eum extra castra. ad Heb. 13. Vnde Seneca, Non me pigebit desinere vel trãsire, hac. n. cõditione intraui, vt exirem. ¶ Secundum Plinium ibidẽ, qñ mur- 61 murant, et volunt exire, qui regi pręscindere alam non exirent. Sic quãdo regi. i. prælato aufertur ala, idest virtus con-

tẽplationis & affectionis, tunc apes .i. subditi de alueari .i. de nido carnalitatis exire non curant, nec de claustro diaboli 62 euolare, qa tũc caput infirmum, cætera mẽbra dolent. ¶Regem suũ volantẽ extra alueare apes sequunt, & eidẽ mirabiliter obsequuntur, qa quilibet eius obsequio se offert, & ei proxima cupit esse, & si qua earum defecerit vel errauerit ab acie, odore socias prosequitur, & sentit vbicunq; regem contigerit pcessisse. vbicunq; ẽt rex pcesserit, ibi cæteræ castra figũt regẽ et fatigatũ portãt ipsumq; à labore immunẽ solũ reddunt. Rege viso totus exercitus aĩatur, & eo perdito totus dilabitur & ad aliũ regẽ fugit, qa sine rege esse nõ pñt ſm Pli. lib. 11. c. 17 Xps est rex alueare ecclesia militans, apes aũt sunt subditi Christiani, qui regẽ suum Christũ debẽt sequi per imitationẽ, & ei obsequi per deuotionẽ, & ei esse proximi per dilectionẽ, quia dilectio facit esse pximũ deo. Iõ Lu. 23. Sequimini eũ quocũq; ierit. Quilibet .n. Christianus dẽt se eius obsequio, & seruitio offerre. Gloria .n. magna est sequi dñm. Eccl. 23. Et si aliqua apis .i. Christianus, ab acie fideliũ ceciderit per pctm, & deuiauerit per errorẽ, debet sequi regem, & exercitum p odorẽ, hoc est dictũ p spẽ suæ misericordię. & benignitatis, & eidẽ iterũ p charitatẽ & per grãm reuniri. Cant. 1. In odorem vnguẽtorum tuorũ curremus. Et vbicunq; rex præcesserit .i. vbicũq; Christus se inclinauerit, & ad quæcunq; opa, & virtutes se opposuerit, ibi dñt alię apes .i. alii Christiani castra figere, & ad eadẽ loca & opera ipsum sequi, vt .s. exemplo eius pietatẽ, & paupertatem, & alias virtutes & operã cõplectantur. Figura de rotis volubilib. q̃ erant intra alterã, quarũ vbicunq; declinabat q̃ prima erat, sequebantur & cæteræ. Eze. 1. Sic verè nos q debemus esse rotæ per pfectionẽ, volubiles per motum, & bonã operationẽ, alter intra alterum p mutuã charitatẽ, & cõpassionẽ, vbicunq; declinauerit ille q est primus inter nos, .s. Christus (q est primogenitus in multis fratrib. ad Ro. 8. Et ois creatura Dei. ad Col. 1. mortuorũ. ibidẽ) debemus per imitationẽ similiter eum seq, vt qlibet dicat illud Iob. 23. Vestigia eius secut⁹ est pes me⁹. Vel expone p oĩa de Angelis qũo Deo obediunt, & iunguntur. Istum etiã regem Christũ si sit lassus & fessus in mẽbris suis .s. pauperib. & egenis, debemus eos supportare, subueniẽdo, qa sicut dr Esaię. 28. Reficite lassum, & hoc est refrigerium meũ. Viso ẽt isto rege Christo, & cõsiderato p cõtẽplationẽ qualiter natus est, & passus pro pctõrib. & cõuersatus, totus exercitus fidelium debet aĩari, .s. ad laborẽ bonorũ operũ exequendum. Si aũt istum regem perdiderimus p pctm, tũc deficit amor, & unitas, & exercitus fidelium luminat, & alius rex .s. diabolus, & mundus elicitur, cui de cętero obedit. Iõ mouet Cãt. 3. Egredimini filiæ syon, & videte regem. &c. Sine .n. rege vl bono, vel malo nõ põt aliqs permanere qa à quo qs superatus est eius seruus efficit. 2. Pe. 2. Vl pone q religiosi, & alij sequunt p imitationẽ reges, & platos suos, & eos dẽnt supportarẽ eis obseq, & obedire, eis cõiũgi, et eos amare, & eis visis lætare, et ad eorum obseqa pntari. Vel pone de adulatorib. et falsis accusatorib. et detractorib. q sp cupiunt esse pximi princib. et platis. Figura de rotis sicut supra q̃ sequebant aĩalia occulta .i. platos circunspectos, ante et retro, ad pterita, et futura. Sequebantur ducem. Iud. 6. 63 ¶Apes non pñt esse sine rege, et ideo si regem suum perdiderint, statim alteri se coniungunt. vbi supra. Sic verè aĩæ q̃ regem suum per peccatum perdunt, alteri regi .s. mundo, carni vel diabolo se coniungunt. Vel dic q sit contingat q regẽ nostrum .i. platũ per mortẽ perdamus, necesse est vt alium per electionẽ quæramus. Constituerunt eum regem pro Dauid 64 patre suo. ¶Rege visos apes consolantur, aggregantur, & animant, eo aũt perdito, apum exercitus dilabit. vbi supra. Sic verè pntia boni plati lętificat subditos suos siue sint in aduersitate, siue in psperitate. Si aũt bonus prælatus eis per mortem corporis subtrahatur, vel ẽt si rex, vel platus hmõi p diuersa pctã moriat, tũc subditorum exercitus, & cõitas corporaliter, & spũaliter dissipat. Zac. 13. Percutiã pastorẽ, dispergent oues gregis. Vel expone de Christo, quo mortuo, discipuli sũt turbati, et dispersi, Eo aũt viso, .s. in resurrectione, gauisi sunt, et aĩati. Gauisi sũt discipuli viso dño. Vel dic contra absentiam prælatorum, et curatorum, qa p certo ista est causa lapsus, et criminũ subditorum, pntia vero est gaudium, et lætitia ipsorũ, et causa status, et perseuerantiæ eorundẽ, & bñ pñtia boni plati, & curati lætificat, absentia aũt tristificat. Allega vt supra. ¶Ad apes intrãt q̃dam 65 falsæ apes, quæ nuncupat fuci, & fures, hñtes magnũ vẽtrẽ, q̃ mella furtiuè comedunt, sed qñ apprehendunt, ab apib. occidunt ſm Pli. li. 11. c. 18. Sic verè in alueari ecclię subintrãt aliqñ symoniacæ vel aliæ falsæ apes .i. hypocritæ, vl hæretici, & ambitiosi, q comedunt mella apum .i. acquirunt beneficia, & dignitates ecclesiasticas, q̃ apib. .i. bonis personis debent. Tales ergo debẽt de alueari ecclesię eiici vel expelli, quia periculum in falsis fratrib. 2. Cor. 11. Iõ dr Gal. 2. Subintrauerunt quidã falsi frẽs. &c. Isti dñr hre magnum vẽtrẽ, quia p certo falsi clerici, ita hñt magnum ventrẽ .i. magnũ appetitum, q nõ pñt satiari, .s. officiis beneficiis, &. pbendis, imo ab vno loco plurium occupant. Eccl. 36. Oẽm escã mãducabit venter. & ad Tit. 1. Cretenses sp mendaces, malę bestiæ, ventres pigri. Vel si uis. dic q tam in seculo, q̃ i claustro sunt sp aliqui otiosi qui non faciunt nisi comedere, & vastare labores aliorum, sicut sunt deliciosi, & carnales. Cõtra quos Prou. 31. Panem otiosa nõ cõmedit. Vel si uis expone de detractorib. q mella .i. aliorũ dona opera veuorare non cessant, qui tñ uullum mel boni operis operant. ¶Qñ ver est 66 humidum multiplicantur filij apum, sed mella de pauperãtur. Qñ aũt est siccum, tunc minuuntur filij apum. & mella, plus abundant ſm Pli. li. 11. c. 17. Ver humidum est tps pspe ritatis, vbi humor diuitiarum, & deliciarum abundant. Ver aũt sicum tps est paupertatis, vbi humor consolationis deficit. Filii sunt parentes, & amici carnales, mella aũt sunt bona spũalia, .s. grę, & virtutes. Qñ ergo ver est humidum .i. qñ tpalis psperitas abundat, tũc verè multiplicant filij apum, hoc est dictũ, familiares, & amici mundani. Diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere, aũt, & ij quos habuerat, separant. Prou. 19. Sed pro certo tunc depauperant, & minuunt mella .i. bona spũalia grã, & virtutes, quia mundana psperitas suggerit facere multa mala, vt potẽ gulã, & luxuriã, quia prodijt quasi ex adipe iniquitas eorum. Iõ Ezec. 16. Hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, saturitas panis, & superbia vitæ. Et Deut. 31. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Qñ aũt ver pntis vitæ est siccum per pauptatẽ tunc verè deficiunt, & cessant filii apũ .s. amici carnales, mella ãt .i. bona spũalia tunc tpis plus abundat. Iõ Eccl. 13. Si habueris cõuiuet tecũ, si aũt nihil habueris derelinquet te. Exẽplum. 2. Reg. 15. Vbi tpe aduersitatis separatus est ois Israel à Dauid. Iõ d. Sen. & Hiero. Ob hoc solum amanda est paupertas. qa a quib. amaris oñdit. ¶In aluearib. si cibus defecerit, impetũ 67 faciunt in apes proximas, proposito rapiendi, & cõtra eas aliæ aciem dirigunt si regem hñt, & qñ inueniunt alias apes sibi fauentes parcunt eis, nec eas inuadunt sed eas sibi associant, & pro eis pugnant, sicut dr vbi supra. Sic uerè est de malis principib. huius mundi, quia qñ deficit eis cibus in aluearib. & domib. suis, ipsi inuadunt alios .i. suos subditos p rapinas, talias, q excoriationes, sed pro certo illos, qui eis fauent, non inuadũt, quia suos balliuos, & seneschalcos, & causidicos, qui eis in suis rapinis fauent, & obsequnt, non inuadũt, sed ab oĩb. protegunt, et defendunt, & ipsos sibi associant, ad pdãdum exẽplificat bene. Iud. 12. Ego nunquam nocui virum qui vellet obedire Nabuchodonosor. Alios ãt exceptis fautorib. expoliant, et denudant, vt cibos, & alia necessaria sibi parent, qa leo rugiens, & vrsus esuriens princeps impius super populum pauperem. Prou. 28. Nudos .n. dimittunt hoĩes, vestimenta tollentes. Iob. 24. ¶Item dicit 68 ibidẽ, q ex plurib. causis pugnant sæpe, & certant apum Imperatores, sed eorum briga modico iactu pulueris vel lapidis dissipatur. Sic verè in mundo reges, et principes ex causis, & variis alter cõtra alterũ cõcitant, & ẽt alii inferiores lites, & discordias inuicẽ nutrientes. Sed qñ super eos lapis vel puluis iacet .s. in morte, qñ sub terra, & sub tumulo locabuntur, tunc eorum rixæ, & discordiæ dissoluentur. Memento ergo nouissimorũ, & desine inimicari. Eccl. 28. Vel p puluerẽ intellige cõsiderationẽ proprię fragilitatis, & vilitatis, q̃ si in alueari cordis recipiat cessare faciat oẽm brigã. Facile .n. cõtẽnit oĩa qui se sp cogitat moriturũ. ¶Apes per 69 dentes aculeũ nõ diu viuunt, & mellificare non possunt, & velut castrati virib. nocere nõ possunt, nec prodesse ſm Pli. li. 11. c. 18. Aculeus pungitiuus signat remorsum cõsciẽtię vel Dei timorẽ, et etiam stimulum disciplinæ, quæ si hõ dimisse-

miserit, iustitiā & consciam propriam relaxando, mellificare cessabit per bona opera, & per perseuerantiam vita grāe diutius viuere nō valebit, imo tunc totaliter cessabit nocere & prodesse, nocere. s. dæmonib. & prodesse sibi, quia nisi in timore dñi tenueris te instāter, cito subuertēt domus tua Eccl. 27. Fętor malus occidit apes ſm Pli. lib. eodem ibidem

70 ¶ Vñ si cācer coquatur iuxta aluearia, ex eius odore moriūtur, ſm Pli. Sic verè religiosi ſępe ex fœtore aliorū. i. ex infamia malorū secularium p eorū imitationē moriunť spūaliter. Nā si iuxta alueare. i. aliquē cōuētū vel collegium bonorū coquať aliquis cācer. i. si aliqua psona luxuriosa, & retrograda igne luxuriæ decoquať, tūc apes ,ppinquæ. i. religiosi vel alij boni ab eo corrūpunť. Figura 2. Mac. 9. de Antiocho, cuius fętor grauabat exercitū. Sic &c. Fętet. n. pc̄tm̄ luxurię, & iō fœtorib. cōparať. Esa. 34. De cadauerib. eorū ascendet fœtor.

71 ¶ Itē idē lib. 11. c. 18. qñ rex apū moriť, tristitia torpēt, funerantiumq; more dolore maximè conglomerantur, cibos tūc nō conuehunt, ad pascua nō ,pcedūt, sed rege peste cōsumpto, luctu se conficiunt, & nisi de medio mortuus tollať, fame pereunt dolore. Hilaritas ergo apū, sui regis denorat sanitatem. Sic verè in aluenri ecclesiæ vel religionis, qñ rex. i. plātus est mortuus p vitia, & pc̄tā tunc apes. i. boni subditi debent eum condolendo, & consolando lugere. hilaritas ergo spūalis subditorū sanitatē platorū denotat, & virtutum. Quādiu aūt plātus taliter mortuus est in medio, & ī officio nō pōt esse in collegio lætitia spūalis, & iō necesse est φ talis motus de medio tollať p depositionē, alioquin apes aliæ. s. subditi moriunť. s. eum imitando, vel pp eius negligētiā delinquēdo, caput. n. mortuū nō pōt hr̄e sub se mēbra viua. Exēplū de Saule mortuo, & se occidente. ad cuius exēplū statim armiger eius occidit se 1. Reg. vlt. Figura 4. Reg. 23. vbi Iosias occisus est à necatione regis Aegypti, & luxit eū Israel, & post statim deliquerunt cōtra Deū, & tandē captiuati sunt à Nabuchodonosor. Sic mortuo principe p pc̄tm̄, delinquūt subditi, & à diabolo captiuantur. Vel pone si vis ista p modum exēpli, quō filij dn̄t esse ,pmpti ad exequendas exeqas mortuorū parentū. Exēplū de Ioseph, & filiis Iacob Gen. 50. Iō dr̄ Eccl. 38. Filii sup mortuū ,pduc lachrimas. & Eccl. 7. Nō desis mærentib. in consolatione. Vel pone si vis p modū exēpli quō debemus cōpati morti regis vel principis Iesu Chr̄i, signumq; doloris ōndere, & famen

72 & ieiunium in die sui obitus celebrare. ¶ Itē dicit idem Pli. lib. 11. c. 19. φ multas incurrunt passiones, ægrotāt. n. pp otiū qñ nō ,pficiūt fętum suum, similiter ipsis inimicať subitus, & immoderatus sonitus echo terrens eas. Itē araneæ q̄ aluearis subintrēt, q̄ eas corrūpunt. Itē papiliones quidā q̄ mel earū deuorant. Itē corrupta nebula, q̄ corrūpit flores quos pascunť. Itē auiditas pastus, qñ immoderate comedere appetunt. Itē oleū qd̄ eas necat, sed acetum superinfusum viuificat. Itē nocet eis ventus, fumus, & fętor, & pluuia. Verè oīa ista incōmoda incurrūt religiosi, & ēt qlibet uiri pfecti. Primum ergo incōmodum est pigritia, qa verè qñ cessant ab ope disciplinæ, & vacant otio, & desidiæ, tūc p multa vitia infirmanť, qa oīa mala docuit otiositas. Eccle. 33. Et hoc est primū incōmodū. s. pigritia. Scd̄m est terror, & sonitus, & significat duritiā, & crudelitatē platorum, q subito, & sine deliberatiōe subditos puniunt, verberāt, & cōturbant, vñ ēt p ueniūt diuersa vitia. s. apostasiæ, dissensiones, & hmōi. Deu. 1. Nuncij terruerunt nos. Tertiū incōmodum est aranea, & significat paruos socios, q sunt inter alios in religione, qui suis prauis nutib. verbis & suggestionib. alios incitāt ad pc̄tā, & & sic eos inficiunt, & corrumpunt, qa vnus malus uellet, φ oēs alij essent sibi similes. Volo oēs sicut meipsum 1. ad Cor. 7. Quartum incōmodum est papilio, & iste signat detractores, & susurratores, q mella aliorum. i. bona opa cōtemnendo, & cōtrahendo adnihilant & cōsumunt, qa uerba susurratoris quasi supplicia. Prou. 26. Quintum incōmodum est corrupta nebula, & signat prauitatem in maiorib. s. seniorib & platis, q dēnt esse quasi flores vbi alii dēnt depasci p imitationē, & boni exēpli acceptionē, & iō qñ sunt corrupti p luxuriā uel aliud pc̄tm̄, malū suis imitatorib. tribuunt nutrimentū, qa hodie exsiccatū est fęnū, & cecidit flos. Esa. 40. Sextum incōmodum est auiditas pastus, hoc est dictu, nimius appetitus sciæ, qa qñ immoderatè appetunt scire, ita φ pp hoc horas canonicas vel alia moralia dimittunt, tunc infirmanť p inflationē superbiæ, & psumptiōis, qa scia inflat, charitas aūt ædificat 1. ad Cor. 8. Iō nō plus sapere quā oportet sapere. ad Ro. 12. sicut patet de multis monachis, q dimittunt habitum, vt audiant leges. Itē nocet eis oleum superfusum, & signať tpalē psperitatē, q̄ rectè facit eos exanimes. s. luxuriosos, cupidos, & superbos, qa ſm Senecam, Fortuna quē nimiū fouet, Stultū facit. Acetū tñ correctiōis, si à platis superfundať, ipsos viuificat p grām, & conseruat, qa mādatū lucerna est, & lex lux, & uia vitæ increpatio disciplinæ. Prou. Itē nocet eis vētus superbiæ, fumus infamię, fętor luxuriæ, & imoderata pluuia deliciarū & gulæ, & Gastrimargię. Ab his. n. nocumentis dēt custos apū. i. platus ipsas sollicitè custodire 3. Re. 20. Custodi virū istū. &c. Et hoc

73 vsq; huc dicit Pli. ¶ Auicēna aūt dicit li. 9. c. 4. φ apes comedūt mel qñ sunt infirmæ, nō exeunt domos suas, sed ibi mel le pascunť. Sic uere clerici, & religiosi dēnt comedere mel doctrinæ, & sciæ, & deuotiōis. Illi aūt q sunt infirmi, fragiles & impfecti, qui de facili cadunt in pc̄tm̄, debent remanere in domo sua. i. in cōuentu suo, & à mundi negotiis abstinere, & in pprijs cōuentib. residere. Nō. n. debent circuire vndequaq; p mundū, sed vitare occasiones pc̄ti, & melle doctrinæ, & maximè sacræ scripturæ iugiter enutriri, vt sic sanenť, & fortificenť p grās, & virtutes. Deu. 32. Constituit eū sup excelsam terrā, ut sugeret mel de petra.

74 ¶ Apis qñ inuenit vas mundū libenter ibi mellificat, & facit ibi domos sextiles, & si os aluearis sit nimis amplum, strictificabit cū succis amaris, & nigris, ut dicit idem Auicen. ibidem. Sic verè qñ Chr̄s vas mundum. i. consciam puram, & innocentem, & castā inuenit libēter habitat ibi, & ibidem mellificat per grām, quia. s. ibi mel deuotionis, & grāe introducit. Quia per diligit cordis munditiam, pp grām labiorum habebit amicum regem Prou. 21. Et iō os aluearis. i. ipsa volūtas debet strictificari p cōsciam, & timorem, & maximè cū succo nigro, & amaro. i. cū mortis memoria, q̄ corpus amarificat, et denigrat. Ad quem. n. respicit spiritus meus nisi adhumilem et cōtritum corde? Esa. 66. Et in hmōi domo munda, et corde puro facit apis Chr̄s domum sextilem. i. habitaculum suum, sex angulis quadratum. Isti sex anguli sunt spes, fides charitas, humilitas, patientia timor. Vel dic φ hō ualde debet attendere φ in vase mundo. i. in religione uel societate pura, et sc̄tā eligat sibi locum. Eccl. 24. In habitatione sācta coram ipso ministrauit.

75 ¶ Apes primo ædificant domos, deinde mella. Apes autem masculi domos ædificāt soli, aliæ aūt occupantur exterius in labore. Sic verè nos primo debemus ædificare domos nostras. s. æterna habitacula in Paradiso, qa in domo patris mei mansiones multæ sunt Io. 14. Et deinde ad mella componenda. s. ad tpalia poterimus vacare. Quia q̄rite primū regnum Dei, et iustitiā eius, et hæc oīa adijcientur vobis. Matt. 6. Et ita faciunt masculi. i. uiri perfecti et iusti. Fęminæ autem, hoc est dictu pc̄tōres molles, et deliciosi, exterius circa labores mundanos se occupant, et de æternis domib. parum curant. Vel masculi sunt cōtemplatiui, fœminæ sunt actiui, etc. sicut supra.

76 ¶ Apes ſm Auic. morantť in fauis suis, et qñ est tp̄s exeundi exeunt in altum ad modum Pyramidis, et cōmedunt mel. Sic p certo boni in mundo hoc conuersanť in fauis suis. i. in suis bonis operib. vbi melle grāe impinguantur, sed qñ erit tp̄s exeundi, s. de mundo per mortem, tunc uolabunt Pyramidaliter vsq; ad altitudinem Paradisi, vbi mel æternæ dulcedinis perpetuo gustabunt, et sic mel grāe in mel gloriæ conuertetur, qa gloria nihil est nisi gratia consummata. Aperti sunt thesauri, et euolauerunt nebulæ quasi aues. Eccl. 43. Masculi apū non hn̄t aculeum, nisi pauci, et cum nituntur pungere, non pn̄t. Sic multi licet non habeant aculeum. i. potestatem nocendi tñ quia malam habet uoluntatem, hoc nituntur facere, et non possunt. Quod patet in malis pauperibus. qui se si possent crudeliter uindicarent. Ideo Esaiæ. 16. Superbia eius, et arrogantia eius, plusquam fortitudo eius. Et ideo Ecclesi. 19. Si ab imbecilitate virium vetetur peccare, si inuenerit tempus malefaciet.

77 ¶ Rex apum in duplo maior est q̄ aliæ, et utuntur apes aculeo duplici causa, ad humiditatis. s superfluæ consumptionem, et ad mellis sui defensionem. Vis. n. ignea est in aculeo, et ideo operatur ualde ad superflui consumptionem, et mellis depurationem, et conseruationem secundum Auic. ibidem. Sic uere plati debent esse

maiores quantū ad merita, & meliores quā subditi. A culeo aūt.i.iudiciaria ptāte debent vti ad duo, s. ad superfluorū.i.malorū, & vitiorū destructionē, & cōsumptionē, & mellis.i.bonorū subditorum defensionem, & tuitionem. vis.n. ignea charitatis dēt esse in aculeo correctionis, vt.s. ex charitate corrigant delinquente. Oia opera vestra ex charitate fiant 1.ad Cor.15 Et iō debent superflua resecare, bona aūt & pficua cōseruare. Non ergo frustra gladiū portat. Dei.n. minister est, vindex in irā &c. ¶Itē idē Alueare subintrāt q̄dā muscæ malæ, q̄ gnant ibi alias muscas, & alas perforant aliarū. Sed verè apes pungunt ipsas, nec permittunt secum morari. Sic verè qn̄ in alueari apum.i.in societate bonorum subintrat mala musca.i.aliqua mala psona, dēt pūgi, & corrigi, & puniri, & ab alijs eiici, & expelli, alioqn in alas apū .i.virtutes, & affectus bonorū pforaret, & corrumperet per malas suggestiones, & exempla, & sic muscas alias sibi similes gnaret, qa alios sibi similes faceret per pctm̄. Genuit Adā filiū ad imaginē & similitudinem suā. Gen. 4. ¶Apes mellificantes s̄m eundē Auic. interficiunt masculos, qn̄ sunt sibi nocentes, reges ēt earū q eas nō bn̄ regunt interficiunt, & qa nimis comedunt de melle, pugnant ēt contra apes longas, & eas eijciunt, quia nō mellificant, sed comedunt, & p talē eiectionē melioratur mel, & augetur. Sic p certo boni subditi, qui mel deuotionis, & grǽ, mel ēt temporalis sustētationis conficiunt, & ad hoc per se, & aliis laborant. interficiunt masculos nocentes.i.prauos, & peruersos, & eis in via morum obsistentes, sicut sunt hæretici, & principes peccatores. vtile est.n. tales occidere, quia s̄m Senecam, Genus clementię est malos cito occidere. Reges aūt suos.s. malos plātos, q eos malè regunt, debent impugnare, eos deponēdo, & apes longas.i. carnales, & ociosos, q non faciunt nisi comedere labores aliorum, nec laborare curant, debēt à se expellere, & fugare, quia qui non laborat nō manducet 2. ad Thess.3. Nā p eorum expulsionem de cōuentu vel collegio meliorāt mel.i.tpalis, & spūalis psperitas aliorum. Eijce eam & claude ostium post eam 2.Reg.15. ¶Est quoddā genus apum qd̄ dr̄ labion, quod interficit apes mellificantes, & earū domos destruit, odit.n. eas, qa sunt vigiles, & bonæ custodiæ. Sic verè in ecclesia Dei sunt puersi canonici vel religiosi, q odiunt mellificantes.i.bonas personas, & maximè plātos suos, eo q sunt vigiles super gregē dn̄icū, & bonæ custodiæ, qa.s. ipsos custodiunt na delinquant, p correctiones, & documenta. Amos 5. Oderunt in porta corripiētem, & iō eos occidunt per infamias, si possunt, & eorū domos destruunt.i.dignitates, & officia, inquātum nitunt eos deponere, qa nō amat pestilens eum, qui se corripit. Prou. 15. Mali.n. vt cōiter nō diligunt bonos nec subditos nec plātos, imo eos persequuntur, & odiunt, & eorum spūalem vigiliam p detractionē destituunt, & contemnunt. Vn̄ Prouer. 29. Detestant impij eos q in recta sunt via. ¶Labiō est q̄dam apes, sic dicta, q intrat aluearia ad comedendū mella, & qn̄ ibi intrat, ita auidè se infigit in mel, vt deuoret, q nō pōt exire, imò ibi inuenit, & à veris apib. enecat. Sic verè in aluearī huius mundi sunt cupidi, & auari, q tanto ardore appetunt mel.i.mundi diuitias, delicias, & honores, q ibi taliter se infigunt per desiderium, & affectum, q non pn̄t exire nec eas dimittere p contēptum, imò ibi infixi toto vitæ suæ tpe p malas cōsuetudines pseuerant, ita q in morte inueniunt ab apib. veris.i.à Deo, & sanctis angelis, & p mortis æternæ supplicium occiduntur. Nu.35. Statim q apprehenderit eū interficiet. ¶Quilibet rex apum hēt vnā cateruam, & illa caterua non vult hr̄e alium nisi illum quē primo eligit, imò si alius vult esse rex illius caterue, contra eum pugnant, & eū occidunt, & nec eum admittunt s̄m Auic. Sic verè est in ecclesia Dei qa q̄libet plātus hēt suā cateruam, s. subditos, & quilibet abbas monachos suos, & iō p certo illi qui primo elegerunt vnum regē.i.vnum plātum, statum vel religionē, debent eo esse cōtēti toto tpe vitæ suæ, nec debent currere ad regē aliumi. ad alium statum vel ordinem declinare, Sufficiat tibi lac caprarum in cibos tuos Prou. 27. Vel pone si vis q scholares vel subditi, ex quo primo eligunt unum bonum magistrum vel plātum nō debēt illum immutare, & tāquam instabiles de uno ad aliū se transferre, qa s̄m Senecā. Non conualescit planta q̄ sępe transfert. Vel pone, q rex quē primo eligimus in baptismo est Chr̄s q est rex, & princeps cateruæ christianæ, & iō p certo nō debemus eum dimittere per pctm̄, nec alij regi.s. diabolo (q est rex sup oēs filios superbiæ. Iob 41.) nos vnire, imò si super nos regnare voluerit, & nos potestati suæ per uitia subiugare, debemus cōtra eū pugnare, suis tentationib. fortiter resistēdo, & eū occidere, i. occisum vel mortuum dicere, vel putare resistē ergo diabolo, & fugiet à vobis Iac.4. Figura de Roboā, & Ieroboā, sicut habes supra. ¶Qn̄ apes volunt volare si fuerint paucæ expectant societatē alterius examinis, vt sic securius pariter pficiscant. Sic uerè nos qui habemus de hoc mundo volare ad patrem, debemus bonā societatē perquirere, & eidē nos adiungere, & vnire, vt sic alter alterius auxilio p vitæ huius pericula securius transeamus. qa frater q adiuuat à fratre, tāq̄ ciuitas firma. Prou.18. ¶Nulla creatura ē ardentior ad vindictā, q̄ sint apes. Vn̄ sepes magnas psternit sui exercitus magnitudo, qn̄ ad iracundiā cōcitant, qn̄.s. cōtra diripientes mella resistere cōpellunt. Sic uerè boni plāti, & subditi, qui per zelum iustitiæ ad iracundiā concitant, cōtra inuadantes iniustè iura, & possessiones suas, & ecclesiarum suarum debent esse iracundissimi, & rigidissimi, vt ea .s. à cunctis inuasorib. tueant, & sepes ēt fortes.i. mundi principes, & potentes dn̄t psternere, & corrigere exercitus apū hoc est dictu plāti ecclesiæ, & collegia cōstituta. Pugnemus pro aīab. nr̄is, & p sanctis nr̄is. 1.Mac.3. ¶Apes iuuenes, & virgines melius operant mel q̄ senes, & melius mel faciunt, & non tm̄ nocet earum percussio sicut senum. Sic verè charissimi, mel q fit in iuuentute.i. bona opera meliora sunt, & magis Deo accepta, q̄ illud q fit i senectute, et maximè si apes hmōi sint virgines.i. seruāt pudicitiā corporalē. Iuuenes ēt nō dēt, ita pūgere vel percutere, sicut senes.i. corrigere, vel arguere. Seniorem ne increpaueris 1.ad Tim.5. Ictus ēt eorum non tm̄ lædit.s. verbum, et increpatio, audientes p cōpunctionē, sicut ictus et correctio senum, quia senum auctoritas sermonib. dat valorem, qa q̄ pulchrum est seniorib. iudicium. Eccl.25. Vel dic q percussio vel iniuria facta, pctm̄ ēt vel delictum factum à iuuenib. nō tm̄ dēt nos lædere, nec ita grauis dēt reputari, non ēt ita offendit Deum sicut senē qui.s. maiori maturitate, et prudētia dēnt vti. iō dicebat Dauid, Delicta iuuentutis meæ, et ignorantias meas ne memineris. ¶Mellificant ēt apes s̄m Auic. in verè, et in autumno. Illud tn̄ mel qd̄ fit in verè, melius est propter florum puritatem, et nouitatem. Sic verè charissimi in verè.i. in tēpore iuuentutis, quod est principium anni.i. vitæ nostræ, et in autumno.i. in fine vitæ, s. in senectute debet quilibet mellificare bona opera, et virtutes, et mel deuotionis, et grǽ, mel ēt lectionis, et sciæ pcurare. Filia in iuuentute excipe doctrinā, et vsq; ad canos inuenies eā Eccl.6. et Eccl.11. Mane fœmina semen tuum, et vespere non cesset manus tua. Mel tm̄ factū in verè.i. bona opera facta in iuuentute, melius placēt Deo, et meliora sunt, et hoc quia flores.i. ipsi iuuenes sunt magis per innocentiā, sunt magis noui per grǽ pulchritudinē, et decorem, quia nō sunt antiquati dierū malorum. Iō Cant.7. Oīa poma mea seruaui tibi noua, et vetera. ¶Item sicut dicit idem Auicenna, apes potant, sed tm̄ aquam clarā, nec bibunt aquā vbi pıecerunt fęces suas. Sic p certo christiani, et maximè religiosi, debent bibere, addiscere.s. et haurire aquam claram, hoc est dictu, sciam theologicā, vbi est claritas veritatis sine turbulentia, falsitas autem aquā turbidam.i. ipsas scias seculares, vbi oīa sunt confusa, et obscura, et cautelarum velamine obumbrata, nō debent bibere uel audire. Iō Hier. 2. Quid tibi vis super viam Aegypti, vt bibas aquam turbulā? Aquā ēt uqi proiecerunt fœces, hoc est dictu mundi delicias, et carnalitates, et huius mundi prosperitatem, in quib. proiecerunt fœces suas.i. vbi cō miserunt pctā diuersa, & vitia dū essent in mundo, uel quas contempserunt, et coinquinatas ostenderunt nō debēt ite rum bibere uel gustare. Num.20. Non bibemus de cisternis tuis. ¶Item idem ibidem dicit, et etiam Pli. li.11.c.30. q apes diligunt harmoniam, sonitum atque plausum. Vnde qn̄ sunt extra alueare, ad uocem tinnitus et sonitus reuocantur. Sic verè boni diligunt sonitum prædicationis, tinnitum eruditionis et motionis, cātum laudis diuinæ, et gratiarum actionis, et iō si de aluearī suo.i. de statu gratiæ recesserunt per peccatum, tunc ad sonitum prædicationis, et instructiōis ibidem iterum reuocantur, et iterum per pœnitentiam reuertun-

uertuntur.2.Reg.2.Ioab cecinit buccina.& etiam.1.ad Cor. 15.Clangēt.n.tuba & mortui resurgēt incorrupti. Hęc Auicenna,qui in multis alijs concordat cū Aristotele,Plinio,& Ambrosio,quorum dicta superius sunt expressa.Vel dic cōtra hypocritas,qui plausum iactātiæ,& laudis uanæ diligūt & in loco vbi laudanť,libenter remanent atq; sistunt. Vnde versus.Delectant castis etiam præconia formæ.

De Aranea. Cap. 7.

1 ARanea ſm Isid. lib. 12. vermis est ab aeris nutrimento dicta,quæ exiguo tpe longa fila deducit & sp telæ intenta,nunquā cessat à labore perpetuumque sustinet in suo opere dispendium,quia quod multo tpe conficit, modico uento uel stilla rumpitur,& sic labor eius cassus efficitur,& inanis.Tales sunt seculum diligentes,diuites.s.mundani, qa nunq̄ quiescunt ab angustia uel labore,ut patet generaliter in oībus statib.Esa.57.In multitudine viæ tuæ laborasti,non dixisti,quiscam.Et licet modico tpe faciant telam magnā, hoc est dictu,acquirant multas diuitiās, & possessiones, tñ modico vento tribulationis totū eis subripitur,q.cquid hñt, vt patet in morte,vel ēt uento.i.ab ipsis raptoribus,& mūdi principib.quicquid de diuitijs aggregauerant, eis subito aufertur,vt patet de cupidis,& mercatorib.quia principib. & balliuis spoliantur,& sic efficitur cassus labor suus Sap.3. Labores eorum sine fructu.Esa.59.Telas araneæ texuerunt.

2 ¶Aranea teste Auic.multos habet pedes,impares sp, & inæquales, qd̄ necessariū est ei pp multiplices eius operationes,quia cum quibusdā fila nectit,cum alijs ipsa subtiliat,et plongat,cū alijs rapit,& qñ vult,in telæ superficie immobiliter se suspendit super oīa aīalia annulosa viget in ea sensus tactus,qa statim sentit,qñ musca aliqua in tela sua fuerit inuoluta,q̄ statim aggreditur, ipsam inuoluēs fortius ne euadat,deinde humiditatem eius bibit, interiora eius euacuat ab humore,& sic eam interficit, & occidit . Ipsam aūt primo inuadit à parte capitis,vt dicit idem. Ista aranea est vsurarius,vel causidic⁹,uel auarus.Fila sua, & laquei sui sūt cautellæ fallaciæ,& contractus. Pedes eius, qui corpus sequuntur,& ipsum portant,sunt praua familia,filii, famuli, & vxores.Muscæ aūt quas rapit, sunt circumiacentes pauperes,& egeni.Aranea ergo hēt multos pedes,qa tales cupidi hñt multos subministrantes,vxorem,filios,proxenetas qb.mediantib.telam cautelarum conficiunt, & connectūt, & ad actus suos undiq; se deferunt.Cōstat.n. quod vxor eos incitat acquirere,famuli contractus perquirunt, & ad dominos suos pauperes adducūt,& sic ibi subseruiunt vniuersi.Prou.1.Pedes eorum ad malum currunt.Item isti hñt optimum sensum tactus,hoc est dictu,optimam sapiētiā de terrenis,quæ sunt tangibilia,& uisibilia,dicūt.n.illud Gen.27. Accede ad me fili,ut tangam te.Et ideo quādo muscæ.i. qñ pauperes capti sunt,& inuoluti in tela sua.i. suis falsis contractib.& cautelis,optime sentiunt,qa optima uident modum,& ideo statim ipsos inuadūt per citationes, & exactiones,& tunc eos ne euadant,fortius inuoluunt.Ipsi.n.cōsiderant tp̄s caristiæ , vbi pauperes non possunt reddere , quod debent,& tunc ipsos molestant,& infestant.Et quia miseri, non possunt reddere,ideo per nouos cōtractus inuolui fortius se permittunt.Irretiuit eum multis sermonib.Prou.7.& Iob 18.Immisit in rete pedem suum , tenebitur planta eius laqueo.Et tunc quādo vident,q̄ bene sunt ligati,& inuoluti per litteras,& cōtractus , & q̄ nullo mō possunt euadere manus suas,occidunt eos,quia uitam suam.i. possessionem tpalem de qua uiuebant,eis auferunt,& humiditatem suā.i. bona sua temporalia sibi sugunt , & sic ipsos dimittunt uacuos & inanes.Eze.32.Extendam super te rete meum,&c.& Iosuę.10.Non reliquit in eo vllas reliquias,sed vniuersa vsque ad consumptionem deuastauit.Et de talium muscarum uenatione uiuunt.Vel araneæ sunt principes,& prælati,qui hñt multos pedes.i.multos officiales , & balliuos diuersos, & impares quantum ad officia sibi data , quibus mediantibus muscas.i. pauperes occidunt,& eorum subām totā, & humiditatem bibunt.Deut.32.Occisorum sanguinem bibetis.Vel aranea est diabolus, pedes sui diuersi multa sunt genera,& diuersa tentationum,tela sua est peccatum,quæ ex multis filiis.i.ex multis conditionibus aggregatur, s.suggestione,cogitatione,consensu,operatione,cōplacentia,cōsuetudine,obstinatione,defensione,gloriatiōe, desperatione,& tunc sugit diabolus humorem grę, & deuotionis, & sic hō moritur inæternum.Et iō dr̄ beelzebub.i.Deus muscarum.Ipsam aūt muscam peccatorem à parte capitis.i.quantum ad fidem, quæ caput est animæ, summè nititur infestare.Figura de ancilla,quæ percussit Abimelec in capite.Iudicum 9.

3 ¶Teste Arist.Aranea sugit humilitatem muscarum,& ibi delectatur,sicut apes suggendo mella . Muscæ sunt dæmones,deliciæ mundi sunt humiditas sua,in quibus delectātur araneæ.i.peccatores,& mali.Sicut igitur apes.i.boni sugendo mel.i.deuotionis dulcedinem gustando delectantur, sicut araneę.i.peccatores in humore muscarū, i. in deliciis carnalibus,& bonis temporalibus consolantur.Iob 24.Dulcedo illius uermes.

4 ¶Dicit Arist. q̄ inter araneas est diuersitas sexus,& est fęmina maioris corporis q̄ masculus,pedes habet longiores,& flexibiliores,& mobiliores,& habiliores ad texturam telam facit pro muscis capiendis , quarū humiditatem sugit,& eas uacuas derelinquit,& residuū eijcit,& expellit, reuertens alibi ut uenetur.Sic recte in genere hoīum fęminæ sunt maioris corporis.i.maioris cupiditatis,& uoluptatis,q̄ masculi,pedes ēt.i.affectus hñt longiores,quia plura,& maiora desiderant , & affectāt, & iō sunt habiles ad texturam.i.ad telam cautellarum,& malitię perpetrandam,& ad muscas.i.ad luxuriosos capiendos, & inuolendos,& attrahendos,ut sic sua humiditate. i. sua tpali subā satientur,quia sicut uidemus,luxuriosos inuolutos uacuant bonis suis,& ipsos interficiunt per famæ,grę & sciæ detrimentum.Hñt ēt flexibiliores pedes,& molliores.i.affectus,quia affectus , & uoluntas,mulieris de facili flectitur ad peccatum,& ad uana,& uaga desideria mobiliter circūfertur.Iō Prou.7.de mala muliere dr̄, Garrula & uaga quietis impatiens.Et Prou.5.Vagi sunt gressus eius, & inuestigabiles.

5 ¶Secundum Arist.li.5.c.7.Aranea fœmina attrahit masculum per fila telæ suæ,& masculus fœminam,& non cessabit attractio donec inuicem coniunganť,& carnaľr copulētur.Qd̄ maximè accidit in fine veris,& principio æstatis,& qñq; in fine autumni,& in principio hyemis, & tunc maximè sunt nociuæ,& earū puncturæ uenenosæ. Sic verè luxuriosi,et luxuriosæ attrahūt se inuicem per telas suas.i.p mutuas sollicitationes,& verba,ad coniunctionē et copulam carnalem.Qd̄ maximè accidit ī uerē,& æstate hoc est dictu, in tpe infantiæ,et iuuentutis, quia tūc libidinis desiderium fortius inardescit.Accidit ēt aliqñ in hyeme vel in autumno,quæ sunt finis anni,hoc est dictu,in tpe senectutis, quia multi sunt qui ēt tpe senectutis nolunt dimittere actus illos & iō tunc temporis sunt araneæ magis uenenosæ,quia verè pc̄m luxuriæ magis nocet,el spiritualiter, et tpaliter in tempore senectutis.Deus.n.summè odit senem fatuum,et insensatum.i.luxuriosorum,diuitem mēdacē,pauperē superbum.Eccl.25.

6 ¶Scd̄m Arist.lib.9.c.39. Diuersa sunt gña aranearum,qa quædam sunt paruæ,& masculis respersæ, aliæ aūt sunt magnæ,et nigræ,sed primæ magis sunt acutæ, quā aliæ quæ sunt magnæ,et nigrę cum pedibus longis,quia tales ut cōiter sunt minoris motus,nisi quando coitu stimulātur.Sic uerè in gñe usurariorum,et balliuorū, qui sunt parui.i.pauperes,et ex humili plebe nati , sunt velociores per sollicitudinem,et acutiores per rapinā,q̄ illi qui sunt maiores ad diuitias,et ad generis dignitatem.

7 ¶Aranea nigra circa terram laqueos suos facit,vbi cum aliquam muscā cœperit,ipsam defert,et reponit ad locū suum, et ibi sugit humiditatem vnde viuit,et cōsumpta tota muscæ humiditate eam expellit,et iterum reuertitur ad venandū.Talis est mulier mala,quia cum aliquē infra laqueos suos inuoluerit,sugit quicquid pōt attrahere de humiditate temporalis substantiæ , et cum uidet & musca nō habet amplius de humore diuitiarum,statim pro certo dimittit eā,et de eo amplius nihil curat.Figura de Dalila,quæ postquam totō dit. Sansonem,q̄ supra genua dormierat , et postq̄ fortitudo recessit expulit eum,et tradidit philisteis. Dalila interpretatur situla.q̄ tandiu uertit faciem ad aquam,quandiu hauriat,et impleatur,et tunc uertit ei dorsum,et significat malā mulierē quæ primo faciem idest fauorem,et fictum amorem, et apparentiam uertit ad hominem,vt impleatur uenter eius diuitiis atque lucris,quod cum factum fuerit, nihil amplius de eo curat,imò uertit ei dorsum,et non faciem. Dum igiť Sanson

Sanson.i.aliquis hõ dormit, & delectatur super genua Dalilæ.i.in carnali amore alicuius malæ mulieris, ipsa ꝓ certo statim conuertitur ad tondendũ, & vellus diuitiarum ab eo exequendum. Sed pro certo statim, ꝙ istud vellus,i. sua temporalis sub̃a fuerit auulsa, fatuusq; hõ fortitudinem prosperitatis amiserit, & venerit ad infortunium paupertatis ipsũ proculdubio derelinquit. Vñ Iud.1. Remiserunt eos vacuos & sine honore abiecerunt. Tales aũt luxuriosi a philisteis.i. à dæmonib.capiuntur, per ignorantiam excæcant̃, per malas consuetudines alligantur, tandem vna cum eis in tẽplo inferni occiduntur, & extinguũtur. Vel dic, ꝙ aranea est diabolus, qui in laqueis suggestionum, delectationum, & tentationum, & in amore mundanæ prosperitatis ligat, & inuoluit muscam.i.peccatorem, ipsumq; per complacentias fortius, & fortius quotidie ↄstringit, & cum viderit, ꝙ ità est ligatus, inclinatus & deditus mundo, & mundanis, ꝙ nõ cõtendit resilire, tũc diabolus paulatim sugit, euacuat & euellit ab ista musca quicquid habet de humore.i.de Dei grã, & de deuotione, & cõpassione. Et cũ bñ ꝑ diuersa pc̃tã fuerit vacuatus. tunc ipsum aranea.i.diabolus, de cauerna sua.i.de mũdo eiicit, & expellit, per mortẽ.s.tpalem. Vnde de hoc põt dici illud 2. Reg.13. Eijce eã, & claude ostiũ post eã. Hõ .n.per mortẽ eijcitur, & post ipsum ostiũ claudit̃ qñ sibi redeundi potentia denegatur. Figura de Dalila sicut supra. Dalila.n.est diabolus, genua eius sunt mundi prosperitas, quæ .s.sunt duo, quia. s. mundi prosperitas in duobus consistit.s. in diuitiis, & deliciis. Qñ ergo Sanson.i.hõ dormit, & quiescit super genua Dalilæ.i. super mundanã prosperitatẽ tũc verè Dalila quæ interpretatur situla.i.diabolus, q ſp sitit dãnationẽ nr̃am, & haurire cupit quicquid habemus de aqua grãæ, & uirtutis statim conuertitur ad eum tondendum, & capillis gratiarum, & virtutum, vellereq; bonæ conuersationis exuendũ, & spoliandũ, quod cum factũ fuerit, & miserũ pc̃tõrem in mundi prosperitatibus bene consopiuerit, & ab oĩb. bonis spiritualib. exuerit, tunc verè ipsum expellere cõsueuit, & philisteis tradere.i.mundi, & inferni tribulationibus, & tormentis, vbi alligatur per æternã damnationẽ, & vbi ẽt excæcatur per vtriusq; lucis priuationẽ. Matt. 25. Eijce eum in tenebras exteriores. Vel dic, ꝙ aranea est vsurarius vel auarus, q cũ laqueis suis.i.cũ multis inductionibus, & cautelis ligat, & inuoluit muscas.i.pauperes & uicinos. Qñ aũt uidet eos contractib. obligationib. & pactionibus irretitos, ita ꝙ non possunt soluere, nec à suis laqueis resilire, tunc uere fraudulenta aranea. i. vsurarius solet istã muscã.i.pauperẽ inuadere per citationes, mordere, & lædere per diuersas impugnationes, & eos humore tpalis subæ uacuare per exhæredationes. Et qñ videt eos vacuos, & inanes, solet eos expellere, & à sua domo societate, & amicitia penitus abdicare, qa reuera tales primo fraudulẽter pauperes attrahunt, deinde eos in suis contractib. inuoluũt, tãdem eos exhæredant, post expellũt. Iõ de talibus dr̃ Eccles. 13. Si habueris, conuiuet tecũ, si aũt nihil habueris, derelinquet te. Isti ergo sunt figurati in Dalila, quæ interpretat̃ situla, quia sitiunt, & cupiunt diuitias vicinorũ, quia verè illos, q dormiũt sup genua sua.i.illos q in suis adiutorijs, & mutuis, & auxiliis confidunt, & qui eis innituntur, ipsi tondũt, spoliant, depauperant, & confundunt, eosq; philisteis.i.balliuis partiuntur, & exactoribus tradunt multoties cruciandos, de eis amplius nõ curãtes postq̃ eos totõderũt, sed eos sine spe alicuius iuuaminis expellẽtẽs. Vel dic ꝙ aranea est falsus amicus, q amicũ suũ laqueis adulationũ alligat, vt humorẽ.i.lucrũ tpalẽ ab eo attrahat atq; sugat, sed si ipsum vacuatũ uiderit, ipsum ꝓ certo q̃ cito derelinqt. Figuratus in Dalila, q̃ tãdiu Sansonẽ secũ dormire ꝑmisit, quousq; capillos sibi radit, sed eũ statim expulit, & Dimisit. Diuitiæ.n. addunt amicos plurimos, à paupere aũt., & hi quos habuerat

8 recesserũt. Prou.29. ¶Aranea postq̃ cẽpit muscã, ipsam reponit, & donec iterũ esuriat seruat, & illud qđ residuũ est, & nihil ualet ad bibẽdum, eiicit de cauerna, & iterum reuertit̃ ad uenãdum. Sic auarus muscas.i.diuitias recolligit pro suę auaritiæ fame, & esurie tẽperanda, & illud qđ nihil ualet. s. bladũ vel uinum corruptũ eiicit, qñ.s.amplius seruari nõ põt & ad venationẽ auaritiæ, vsurę, fraudis & rapinę, iterum re

9 uertit̃. ¶Aranea nõ venat̃ quãdiu hẽt muscam qua nutriat̃. Sic uerè nos non dẽmus esse solliciti de acquisitione tpaliũ q̃ ad modum muscarum pungunt, et sollicitant cor humanum, q̃diu de eis ad uictus sufficientiã hẽmus 1. ad Tim.6. Habentes alimẽta, & q̃b.tegamur, his cõtenti sumus. ¶Teste A- 10 rist.lib.9.c.38. qñ tela araneæ est rupta, nõ uacat venationi, donec iterũ reparet, et ipsam summè reparat circa solis ortum, & occasum. Et ſm Pli. in reparatione huius ſp incipit à medio, qa nihil iudicat in corpore telæ esse integrũ, q̃diu mediũ nõ est firmũ. Aranea est hõ, tela sua est cõgeries uirtutũ, & morũ, muscæ sunt bona tpalia, q̃ infestat, & sollicitãt cor humanũ. Si ergo tela tua.i.cõgeries uirtutũ, & morũ, & velamẽ fuerint aliquo casu diruta ſp aliqđ pc̃tm mortale, ꝓ certo nõ debes uacare venationi muscarũ. i. acquisitioni bonorũ tpaliũ, nisi prius per pñiam tela ista fuerit integrata. Et hæc reparatio maximè hẽt fieri circa solis ortũ, & occasum, hoc est dictu, per cõsiderationes ortus, & natiuitatis occasus, & mortis ipsius solis iustitiæ Iesu Chri, qa circa natiuitatẽ, & mortẽ Chri inuenies doctrinã, & exẽplũ oĩum virtutũ, & ad eorũ regulã reparare poteris telam tuã. A solis ortu, & occasu, ex syon ſpẽs decoris eius. Vel ẽt in solis ortu.i.in ipso statu iuuentutis, & ẽt in occasu senectutis, qa .s.& iuuẽtus, & senectus sunt tpa bonis operib. opportuna. Iõ dr̃ Eccl.11. Mane semina semen tuũ, & vespere non cesset man⁹ tua. Et in hac reparatione tu debes incipere à medio .i.à corde, & à cõsciæ puritate, qa nihil põt esse integrũ in morib. vel securũ, nisi cor sit tutũ, & firmũ per cõsciæ puritatẽ, & per cõstãtiæ firmitatẽ. iõ Oi custodia serua cor tuũ, qm̃ ab ipso uita ꝓcedit. Prou.4. ¶Scd̃m Aris. fœmina Aranea 11 parit, & venat̃, & masculus iuuat eã. Sic est de usurarijs, & auaris, qa ꝓ certo fœminæ uacãt uenationi.i.vsuræ & lucro sicut & ipsi, & mares earũ, ipsas adiuuãt ad lucrãdum, qa sicut videmus ad oculũ, fœminæ auarorum magis sunt ardẽtes, & cupidę, quã auari, qa breuis oĩs malitia sup malitiam mulieris. Eccl.25. ¶Scd̃m Arist. Aranea qñ vult capere mu- 12 scas, abscõdit se in foramine, vel sub tela, ne è bestiolis videat̃. Sic verè vsurarij abscõdũt se sub tela sua, hoc est dictu sub pallio cautelarum suarum, qa cõtractus suos palliãt aliquo bono, vtpote mutuo vel uendito &c. Et hoc faciunt ne videant̃.i.ne eorũ malitia cognoscat̃. Dñt. n. Nõ me videbit oculus. Iob 24. Nã sub ſpẽ mutui vsuras contrahũt, & rapinas. Figura Gen.38. de Thamar, q̃ volens decipere Iudã, inuoluit se pallio, & cum ab eo persequeret̃, ostendit sibi arrabonẽ quẽ ceperat, & liberata ẽ. Sic qñ vsurarii volũt euadere ꝓsequutionem iudę.i.iudicũ & principũ, & plãtorum, inuoluunt se pallio cautelarum, & ostendũt arrabonem.i. chartas, & litteras simulatas, & fictas, & sic liberant̃, ita ꝙ iudas.i.ꝑlatus cõpellit̃ dicere. Iustior me es. Iõ eis põt dici illud 3. Reg.14. Cõmuta habitum, ne cognoscaris. ¶Paruulæ 13 araneæ statim, ꝙ natæ sunt, incipiunt telas facere, et uenationi vacare, & ac si in materno vtero essent edoctæ, statim incipiunt facere instra cõpetentia prædæ suæ. Sic ꝓ certo filij usurariorũ statim, ꝙ pñt ire, ab eis informant̃, et docentur ad telas cautelarum faciendas, et ad venationem vsurariã exercendã. Et ideò sicut uidemus statim, ꝙ pñt loqui, incipiunt vsurare, & ad parentũ officia se donare, et talẽ cautelã ordiri, vt muscas capiant, et diuitias, et ut fraudes exerceant, vt usuras. Istud.n.est regulare, ꝙ in oĩ statu parentes volunt filios ad ꝓpria opera erudire, et informare, vt patet de mercatoribus, et causidicis, et operarijs uniuersis. Ideo Hier.7. Patres colligunt ligna, filij succendũt ignẽ, mulieres conspergunt adipem ad faciendũ placentas regina cęli. Quia bñ inter vsurarios, et pr̃, et mr̃ & filij. Ibidẽ aliqd operant̃. ¶Est quædam species aranearum quæ uenat̃ paruum la- 14 certum, qa filis suis circumligatos, et tunc saltat sup ipsum et ipsum inficit, et occidit. Ita autem dicit Plin. non solum de lacerto, imo ẽt de serpente, lib.10.c.74. circa finem. Lacertulus est pauper homo et simplex, aranea est causidicus, q filis suis. i. fallacijs et cautelis ita circumligatos et uerba pauperis, ꝙ non potest aliquid dicere quin capiatur, et ita claudit ei os, quod non audet nec potest suis fallacijs respõdere, et sic eum interficit, temporalem substantiam subtrahendo. Irretiuit eum suis sermonibus &c. Prou.7. Ceperunt conculcare os eius &c. Luc.11. Vel pone quomodo usurarij & causidici ligant alios per os.i.per verba et obligationes, deinde inuadunt per citationes, et occidũt per exactiones ¶Item dicit Aristotel. quòd aranea aliquando inuenitur 15 in

in examine apum, quæ corrumpit mel, & sugit liquorem, & facit texturã circa fauos, & corrumpit eos. Sic verè in examine bonorum virorum, clericorum & religiosorum, aliqñ est aranea.i. aliquis malus ambitiosus, & cupidus, qui a conuentu suo sugit, & attrahit sibi mel temporalis beneficij, & subuentionis, & circa fauos.i. circa ipsos bonos viros (q ceram cõpassionis melq; deuotionis cõtinẽt) facit, & inducit telam auaritiæ, fraudis & deceptionis, & sic per eius exemplum alij corrumpuntur. Per araneam.n. corrumpitur apis, qñ per societatem malæ personæ corrũpitur bona, quia q tetigerit picẽ, inquinabitur ab ea. Eccle. 13. Ideo numeri 19. [26] Quicquid tetigerit immundus, immũdum faciet. ¶Sicut dicit Pli. & Auic. Tria sunt genera aranearũ, quoddã dictũ phalangiũ, cuius corpus exiguũ, varium & velox, noxiũ habẽs morsum, aliud qđ nigri est corporis, cruris longioris, cauernas sibi texens & faciens circa terrã, aliud quod in altis locis mirabiles facit telas. Sic rectè tria gñа sunt malorũ. Primi sunt mali balliui, qui dicuntur parui corporis per primariam paupertatem, vel per fictã humilitatem, varij sunt per cautelas, & falsitatẽ, veloces sunt per irã, & asperitatẽ. Noxij morsus per rapinam, & crudelitatẽ. ideo Eccl. 13. Nequissima paupertas in ore impij. Aliæ araneæ sunt mali agricolæ vel mercatores, qui circa terrã.i. circa terrę culturam exercẽt vires suas, & ibi suas faciunt mansiones, & isti sunt magni corporis per temporalium quãtitatẽ, coloris nigri per laborem, & asperitatem, cruris longioris per malorum affectuum pluralitatẽ, quia crura.i. affectiones habent ita lõgas ꝙ vellent oĩa bona diuitũ, si tñ eis impune dederet, furasse. Desideria occidunt pigrum. Prouer. 21. Aliæ autem superiores sunt prælati, & principes, qui in altis locis eminentiarũ dignitatũ, & honorum domos, & habitacula sibi parãt. ideo dr̃ Iob 34. In altis manet, & Ps. Ascendunt.n. vsq; ad cœlos, [27] & descẽdunt vsq; ad abyssum. ¶Sicut dicit Pli. & ad sensum patet, quod admirandum est, nunq̃ põt corpus araneæ tãtũ vacuari, quin semper sufficientem materiã habeat ad telam exterius ordinandam. Vnde quanto exterius crescit tela, tãto interius crescit eius materia venenosa. Sic ꝓ certo ĩ corde auarorũ nunq̃ deficit cupiditas, quę rectè est quasi fundamentum, origo, materia & causa exterioris auaritię, & exterioris substantiæ temporalis. Vnde quanto magis crescit tela sua.i. temporalis possessio, tanto interior materia.i. ardor habẽdi, & cupiditas magis crescit, quia scđm digna siluæ, sic exardescit ignis. Eccl. 29. Vel expone de eleemosyna, sicut ĩ [28] fra. lib. 11. de enidro. ¶Aranea teste. Pli. miro modo, & ęquissimo fila nectit, & ipsa inuicem ordinat, & cõponit, & à cẽtro pari distantia ista colligat, & coniungit. Sic rectè hæretici miro modo fila sua.i. argumẽta falsa colligant, & ipsa circa centrum.i. circa Deum collocãt ordinate, vt eis facilius simplicibus credatur. Vidẽtur.n. verba sua esse defensiua veritatis, cum tñ sint ipsius destructiua. 1. Mach. 6. Ibant cautè, & ordinatè. Et sicut fila araneę ita sunt subtilia, ꝙ vix possũt [29] videri, sic argumenta talium, ꝙ vix possunt solui. ¶Fila telæ araneæ quanto magis centro vel medio coniunguntur, tanto arctius constringuntur, & quanto magis extremo appropinquant, tanto vnum ab alio remotius elongatur. Charissimi medium, & centrũ est Deus, qui ad modum centri est immobilis, quia teste Boethio, Stans immobilis, dat cũcta moueri. Extremum seu circunferentia sunt creaturæ, quæ mouentur circulariter & procedunt. Aranea est Adam, fila eius sunt hoĩes, q quanto sunt propinquiores medio, hoc est dictu, ipsi Deo & Christo per gratiã, & charitatem, tanto inuicem magis stringuntur per cõcordiã, & vnitatẽ. Sed quãto circunferentiæ, hoc est dictu, rebus mundi & creaturis, magis sunt ꝓpinqui per auaritiam, & cupiditatem, tãto ab inuicem plus sunt elongati per discordiam, & partialitatẽ. Illud patet in istis diuitibus, qui per lites, & iurgia ab vnitate concordiæ separantur. Figura Gen. 13. vbi propter tẽporalem possessionẽ Loth & Abraam sunt diuisi. Et Gene. 26. Isaac & Abimelech. Gen. 36. Iacob & Esau. ideo dr̃ Gen. 13. Erat possessio eorum nimia, & nequibãt habitare cõiter. De bonis autem potest dici illud Iob 41. Vna vni coniungitur [30] &c. ¶Secundum Plin. inter araneas sunt auguria, quia ẽm ꝙ tempus est futurum, altius vel submissius componũt, & cõficiũt telas suas. Si.n. tempus serenum expctant, alte faciunt telas suas, si aũt tempus sit turbidum affuturũ, tunc inferius faciunt telas suas, & quando plures araneæ in simul conueniunt, signũ est, ꝙ annus erit pluuiosus. Araneæ sunt adulatores, fila eorum sunt verba sua, & ideo ẽm, ꝙ sperant tp̃s futurum.i. ẽm, ꝙ sperãt satis vel parum impetrare, altius vel submissius fila sua.i. verba sua adulatoria depromunt vel extollunt, & qñ plures araneæ.i. adulatores insimul cõueniũt, signum est pluuiæ.i. temporalis prosperitatis, quia adulatores nunq̃ inueniunt, nisi q̃tum durat tempus ꝓsperitatis, qa multi colunt personam potentis. Prou. 19. Vbicunq; fuerit cadauer, statim adest. Iob 39. Istud patet de histrionibus, quorum congregatio significat cõuiuia seu festa, & qui ẽm ꝙ plus vel minus lucrari sperant, extollunt vel diminuunt cãtus suos. Vel dic, ꝙ illæ araneæ.i. illi hoĩes, q serenitatem æternæ prosperitatis expectant, & sperãt, sursum, s. in cęlo ædificant, & laborant. ad Phil. 3. Nr̃a conuersatio in cęlis est. Illi autem qui inferius in mũdanis circa terrã operari, & lucrari non cessant est, ꝙ tempus turbulẽtũ æternæ aduersitatis eos finaliter subsequetur. Ideo de istis duobus generibus hoĩum dr̃ Deut. 28. Ipse ascendet sup te, & erit superior, tu aũt descẽdes, & eris inferior. ¶Scđm Pli. li. 17. c. 24. qñ circa [21] flores arborũ tenellos faciũt araneę fila sua, aliquotiẽs corrumpuntur. Sic qñ circa flores.i. iuuenes tenellos cõponũt araneæ.i. peruersi hoĩes fila sua.i. opera & uerba, & exẽpla eos mouendo, & ad malum informando, & maximè hęretici de facili tales iuuenes corrũpunt ꝑ hæresim, & errorem, qa cõrrũpũt bonos mores colloqa praua. 1. ad Cor. 15. Personæ ẽt luxuriosę cũ laqueis verborũ suorũ alias ꝑsonas iuuenes per luxuriã inficiũt, & corrũpunt, vt patet in istis araneis.i. ĩ vetulis venenosis. Lingua.n. tertia multos cõmouit, & vtilis potius infernus q̃ illa. Eccl. 28. ¶Sicut dicit Pli. Mor[22]sus Phalãgij est mortiferus, & venenosus, sed cõtra eum valet succ⁹ plãtaginis, & iõ lacertę, & botraces, & alij vermes morsus araneæ formidãtes, succo plantaginis se tuentur, vt dicit Pli. Diosco. & Auicen. Phalãgus iste est diabolus, cuius morsus.i. tentatio est aĩæ venenosus, & iõ succo plãtaginis frigido, & amaro.i. amaritudine pnĩæ, & frigore diuini timoris dẽt q̃libet se munire cõtra morsum hmõi venenosũ. Eccl. 18. Añ lãguorẽ adhibe medicinã. ¶Scđm Pli. et Aris. Te[23]la araneæ miro naturæ artificio de araneę uisceribus cõtexit miro et subtilissimo ordine cõponit, more retis cõficit, magno labore, et lõgo tp̃e pficit, sed miro mõ faciliter dissipatur, et ab igne vẽto, vel pluuia subito rũpit et cassat. Talis ẽ tela mũdanæ ꝓsperitatis, q̃ ex multis filis.i. multis reb. cõsistit, s. ex diuitijs ex delicijs, ex eminentijs, ex sciẽtijs, ex cautelis, ex fallacijs. Hæc.n. oĩa ad modũ retis, s. paulatim, et successiuè laboriosè, et tediosè cõficiunt. Sed ꝓ certo faciliter talis tela dissipat, et ꝑ subitã mortẽ, et insperatã aduersitatẽ totus iste labor destruit, et cassẽt. Exẽplũ de diuite Lu. 12. cui lętãti, et in diuitijs cõfidenti dictũ est. Stultè hac nocte repetent aĩam tuã à te. Vel dic ꝙ ista tela sigñant humanã vitã, et expone ꝑ oĩa sicut supra. Iob 8. Aranearũ tela fiducia eius. ¶Licet tela araneæ à venenosa bestia gñet, ipsa tñ nõ est ue[24]nenosa, imò plurimũ vtilis medicinæ, qa ẽm Dios si sordib. et pulueribus fuerit separata, virtutem habet cõstringẽtẽ, et conglutinantem, et refrigerãtẽ, qa sanguinem restringit de vulnere fluentẽ, saniem vulnerum desiccat, et si supposita fuerit, plagæ tumorẽ sedat, et plagã recentem curat. Sic verè licet diuitiæ sint ab aliqua bestia venenosa.i. ab aliquo cupido, et auaro aggregatæ, et acqsitæ, ipsæ tñ non sunt uenenosæ, si qs eis debitè sciat uti, qa ẽm Hieron. Non est in opib. vitiũ, sed ĩ vsu. Imò si ꝑ eleemosynas pauperib. fuerint erogatæ, et mõ debito dispensatæ, tunc sunt cõtra diuersorũ vitiorũ gñа medicinæ, qa sanguinẽ luxuriæ, saniẽ gulæ, vulnus inuidiæ, inflaturã supbię pabunt. Eleemosyna.n. ab oĩ pctõ liberat. Thob. 12. iõ Eccl. 3. Sicut aqua extinguit ignẽ ita eleemosyna extinguit pctm̃. Vel pone ꝙ licet sit malus pdicator, tñ doctrina sua, est aĩæ medicina, qa alios saluos faciunt, seipsos aũt nõ psñt saluos facere. Lu. 23. Iõ eis pt̃ dici, Medice cura teipsum Lu. 14. ¶Est genus araneę dictũ pha[25]langium ẽm Pli. li. 29. c. 4. sĩe formicę, sed lõgẽ maius, caput hẽt ruffum corpus nigrũ maculis respsum albis, cuius ictus acerbior est q̃ vesparum, et habitat cõiter circa furnos et molendina. Tales rectè sunt vsurarij causidici et auari, et cęteri raptores qa isti licet sint formicis.i. alijs hoĩbus siles, tñ ipsis quãtum ad potestatem, et diuitias sunt maiores. Prior

in donis,

in donis, maior in imperio. Gen. 49. Isti habent caput. i. introitũ, & ingressum rufum, i. malitiosum, & fallax. Teste. n. Aris. in physonomia, color rufus significat malitiam naturalem. In principio. n. malitiose blandiuntur, sed pro certo corpus eorum. i. processus vitæ suæ est nigrũ. i. prauum, & viciosum, à candore Innocẽtiæ lõge distans. Apo. 6. Ecce æquus niger &c. Nã sicut nigredo ex calore inducitur, sic prauitas & turpitudo vitæ suæ ex calore auaritiæ generatur. Habẽt tñ aliquas maculas albas, quæ significant aliqua bona, quę faciũt, vtpote aliquas eleemosynas, ne ex toto pessimi reputentur. Ictus istorũ. i. eorũ malitia, & rapina est pniciosior q̃ vespæ, quia verè aliqñ minus esset dolorosum pauperibus à vespa percuti, q̃ ab istis crudelibus rapaciter laniari. Et rõ est, qa contra venenum vespæ inuenitur remediũ, per eius contrarium, sed contra ipsos non inuenitur, & hoc quia isti nõ habent contrarium in natura, quia p̃lati, & principes ipsos fouent, & vnus alterum sustinet, & sic cõtra eos nullum remedium inuenitur. Iob, n. i. princeps, & Abiathar sacerdos. i. p̃lati erant ex parte Adoniæ 2. Reg. 1. i. talium raptorum. Isti versantur iuxta furnos, & molendina, hoc est dictũ, iuxta diuites & simplices agricolas, qui granum in abundantia sibi seruant. Circa istos. n. morant̃, eis applaudendo, vel eos defraudando, vt acquirant grana, & diuitias sibijpsis. Vel per molendina, & furnos intelligo curias principum, & magnatum, vbi est clamor litium, & tumultus discordiarum, & fornax oĩa ligna cõsumens auaritiæ, & crudelitatis. Figura Dã. 3. vbi dr̃ ꝙ ĩ Babylonia erat fornax in curia regis Nabuchodonosor, vbi tres pueri missi sunt, qui statuam noluerãt adorare. Sic verè in curia Nabuchodonosor. i. mali principis, est fornax crudelitatis, quæ quotidie incenditur, quia quilibet detractor, & adulator ibi sufflat. Et qñ pueri. i. pauperes, Innocentes nolunt adorare statuã, quã erexit Nabuchodonosor rex. i. balliuos, officiales & causidicos, indigne à prelatis & principibus ꝓmotos, eis. s. munera largiendo, vel hmõi, proijciũtur in fornacem ignis, & crudelitatis per falsas accusationes talium balliuorum. ipse. n. Nabuchodonosor ipsos præcipit spoliari. Circa hmõi ergo fornacem, & molẽdinum curiæ principis morant̃ phalangia. i. impij causidici, & balliui, ut inueniãt victum suum. Hier. 46. Super tumultus Alexandriæ visitabo.

26 ¶Phalangium ẜm Pli. est genus araneę ita venenosum, ꝙ ictus eius acerbior est, q̃ vespæ. Sed cõtra eius morsum remedium est alterum mortuum ostẽdere sic percusso, & ad hoc etiam reseruantur cum mortui inueniũtur. Cortex etiã ipsorum est remedium contra morsum mustellæ, vt dicit. Sic uerè mali sunt hodie ita iniqui, malitiosi & venenosi, ꝙ pauperes, q̃ ab eis percutiuntur, prædãtur et exhæredantur, nullum habẽt remedium nisi, ꝙ respiciãt aliquem alium eiusdem spẽi mortuum, quia uerè qñ cõsideramus mortem aliorum malorum causidicorum, et balliuorũ raptorum et iniquorum qui prædecesserunt (quia vt cõiter malè, et pessimè moriuntur) est nobis remedium aliquale, qa sic cogitamus, ꝙ Deus nos uindicabit de ipsis, sicut de illis, et ꝙ sicut illi mortui non dimidiauerũt dies suos, sic neç isti. Mors. n. peccatorum pessima. Ideo videbũt iusti, et timebunt, et super eum ridebũt etc. Et ideo tales araneæ mortuę reseruantur, inquantum mortes talium aliqñ in scriptis ponuntur, vt sic ad consolationem, et remedium afflictorũ eis in tribulationibus positis ostendantur, narrentur pariter, et dicantur. Lætaliler iustus cum viderit vindictã. Cortex etiã talium. i. memoria malæ mortis suæ, contra morsum mustelę. i. contra tentationes diaboli solet esse remedium, et iuuamen, quia in quantũ iudicium Dei, et uindicta respicit, morsus diaboli declinat̃. ideo Eccle. 38. Memor esto iudicij etc.

27 ¶Est aliud genus araneæ lanuginosum, ex cuius morsu accidit caligo, et uomitus, et genuũ defectus. Sic ex morsu, et tẽtatione diaboli accidit caligo ignorantiæ, defectus in cõstãtiæ, uomitus displicẽtiæ, qñ. s. bona spũalia sibi displicẽt, et ipsa reijcit, et abhorret. Ps. Oẽm escã abominata est aĩa eorũ.

28 ¶Est aliud genus dictũ formicaleõ uel myrmeciõ ẜm Pli. Formicæ siis capite, hẽt aluũ et corpus nigrũ, distinctũ maculis, cuius morsus vt vesparũ torquet, et dr̃ formicaleõ, qa formicas venat̃ ut leo, et ipsas rapit, et earũ sugit humiditatẽ, et inde uiuit, sed à passerib. et alijs auiculis postmodũ rapit̃, et ab eis deuoratur. Et sicut dr̃ in li. de natura rerum. Iste qũ est paruus, cũ alijs formicis viuit, et benignitatẽ simulat, cum autem creuerit ipsarum cõsortia fugit, & declinat. Et quia nihil in æstate cõgregat, aliarũ grana deuastat. Isti sũt mali p̃lati, & hypocritæ, q̃ ĩ capite. i. ĩ principio sunt albi. i. boni, Innocentes & casti, sed in corpore. i. in progressu vitæ efficiunt̃ nigri. i. praui, insolentes & auari, maculis distincti. i. fallaciis, & cautelis variati. mordẽt vt vespæ, qa vere ipsi excoriãt, & rapiũt vt tyrãni, & formicas. i. pauperes socios inuadunt, & eorum humiditatem. i. bona tpalia sugũt, & sibi attrahunt, & inde viuunt. Sed ꝓ certo ab ipsis passerib. i. a mundanis principib. quorum deprædati sunt subditos, non tuent̃, sed magis ab ipsis inuadũtur. Vel pone, ꝙ isti balliui in principio albi. i. simplices & humilitatem fingentes, & in principio pacificè conuersantes, tandẽ cum in diuitiis, & potestate creuerint, fiunt superbi, pristinorum amicorum societatẽ contemnentes, bonorũq; excoriatores, & formicas. i. pauperes exactionib. deuorantes. Sed a passerib. i. a suis dñis, & principib. postmodum deuorantur qñ ipsorum nequitiæ cognoscuntur. Esa. 33. Væ qui prædarĩs nõne & ipse prędaberis? cum desieris deprædari, depdaberis. Vñ Sen. Ab altero expecta, alreri quod feceris.

29 ¶Contra morsũ oĩm aranearum est remedium, cerebrum gallinaceum cum pipere, & cum vino dulci bibitum, coagulum agni cũ vino, vngula arietis cũ melle, muscæ contritæ, & superpositæ. Sic verè cõtra morsus aranearũ. i. dæmonũ valet cerebrũ. i. discretio, & doctrina galli. i. pdicatoris, si cũ pipere correctionis, & cum vino cõsolationis adhibeat̃, Itẽ coagulũ. i. benignitas, & dilectio, vngnis. i. asperitas, & distinctio ipius agni & arietis, s. Iesu Chri, q̃ modo est agnus ꝑꝑ mansuetudinem pc̃õres tolerãdo, & eis indulgẽdo, sed in iudicio erit aries eos feriendo. Dan. 8. Ecce ante portam Vlai aries vnus. Item ad hoc valent muscę cõtritæ. i. cõsideratio cõtritionis, & punitionis dæmonũ, & malorũ. Si ergo mordearis ꝑ tẽtationẽ aranea diabolo, accipe & cõsidera cerebrũ galli. i. doctrinã pdicatoris, coagulũ agni. i. benignitatẽ diuinæ dilectiõis & humanæ redẽptionis. vngulã arietis. i. asperitatẽ suæ correctionis, muscas mortuas. i. exẽplũ malorũ, et suę perditiõis, & dãnationis, & si hæc oĩa cõsideras, ꝑꝑ morsum tentationis mortis periculum nõ incurres. In oĩb. operib. tuis memorare nouissima tua, & inæternum non peccabis. Eccl. 7. Nam ꝑ cerebrum, a quo ꝓcedit sensus, & motus, significatur pdicatio, a qua oritur sensus cõpassionis, & motus bonæ operationis per coagulum vnctuosum intelligitur dulcedo ꝑ vngulã durã seueritas, & durities iudicij &c.

30 ¶Item Pli. li. 29. c. 6. dicit ꝙ aranea longos, et tenues habens pedes, & candida, si contrita veteri oleo sit admixta, dr̃ soluere albuginẽ oculorum. Sic uere illi q̃ sunt lõgi ꝑ perseuerantiam, et lõganimitatẽ, tenues ꝑ humilitatẽ, cãdidi per castitatẽ, cõtriti ꝑ patientiã, et aduersitatẽ, oleo mixti per pietatem, isti dico per documenta, & exẽpla soluunt tã a se q̃ ab aliis albuginẽ oculorum. i. peccata, et uitia intellectus. Isto ergo collyrio. i. istorum exẽplo, doctrina & imitatiõe, inunge oculos tuos, ut videas. Apoc. 3.

31 ¶Tela araneæ stringit sanguinẽ fluẽtem a vulnere, et ꝓhibet fieri saniem, et inflaturam. Sic tela uitæ humanæ, & eius fragilitas, & breuitas cõsiderata stringit fluxum vitiorum, & tollit saniem carnalitatis, et in statu rã superbiæ et uanitatis.

32 ¶Secundum Pli. li. 11. 24. quidã dñt inter araneas fœminam fila texere, masculum vero uenationi intendere, & sic labores coniugales inucem condiuidere. Sic vere inter cõiuges masculi debent venationi, & acq̃sitioni necessariorum uacare, fœminæ vero filiationi, et domi domestico labori se dare, ut sic vir faciat opera virilia & fortiora, fœmina vero fœminalia, et debiliora. Quod tamen est contra multos coniuges, q̃ videntur sua opera permutasse, quia. s. uiri faciunt opera fœminarum, et fęminę totum uolunt regere, et facere officia maritorum. Hierem 31. Mulier circundabit virum. Contra illud Deut. 22. Non induetur uir ueste fœminea &c.

De Asino. Cap. 8.

1 Asinus secundum Isidorum dicitur quasi asedus, a sedendo, quia ante usum eqnorum illis homines insidebant. Vel dicitur ad a, quod est sine, & sinos quod est sensus, quasi sine sensu. et est animal simplex, et tardum humanis uiribus obediens, et subiectum, et obliuiosum omniferum, et patiens oneris, et laboris, vili et modico utẽs cibo,

cibo,inter spinas,& tribulos q̃rens victum. Sic vere uerus obediens vel religiosus,asinus pōt dici, quia si alii sedeant super ipsum.i.si alii sint eminentes,& ipse inferior & subiectus,non conquerit,sed assentit,respectu oīm se humilians & prosterneus.Hic dēt esse sine sensu terrenæ sapientiæ, q̃ stultitia est apud Deum 1.ad Cor.3.Stultus fiat,vt sit sapiens. Dēt esse simplex per innocentiam,sine plica malitiæ.Iob 1. Erat simplex & rectus,ac timens deū,& recedēs à malo.Itē dēt esse tardus per maturitatem & deliberationē vt nemini cito manus imponat.1.ad Tim.5.Debet esse obliuiosus p̄ benignitatem,& iniuriæ dimissionem humanis virib.i.suis maiorib.obediens,& subiectus.1.ad Heb.13.Obedite præfectis vestris &c.Hic dēt vti modico cibo per sobrietatē, inter spinas morari per pœnitentiam,& austeritatē, omniferum & laboriosum aial dēt esse per patientiam,& longanimitatem.Gen.49.Isachar asinus fortis &c.¶Asellus est iuuenis asinus,qui pulchrioris est formæ,qn̄ ætate est tenellus q̃ qn̄ senex efficitur,& antiquus,& quanto magis senuerit,tāto hispidior,& deformior inuenitur.Est aūt aial melancholicum,frigidum & siccum,pigrum & obliuiosum, inter spinas quęrēs cibum,laborib.assuetum. Recte tales sunt multi, qui in ipsa iuuentute pulchriores,& honestiores, meliores & scientiores sunt,q̃ tempore senectutis, & quanto plus viuunt,tanto peiores continue efficiunt.2.Pet.2.Facta sunt eis posteriora deteriora priorib.Isti sunt frigidi per indeuotionē,sicci p̄ incōpassionē,pigri & melancholici per obstinationē,obliuiosi bñficiorū,& mādatorū Dei per postpositionē,inter spinas, & inter mundi diuitias victū quærunt p̄ terrenorū appetitū,& ambitionē,q̄a ad nihil aliud vacant nisi ad spinas diuitiarū aggregandas,q̃ ipsos suis sollicitudinib. cruciabunt.iō Hier.10.Nolite serere super spinas.Laboriosi ēt sunt,quia sicut sensui patet,plus laborant cupidi huius mūdi ad suam damnationē,q̃ boni ad suam saluationē.Docuerunt linguam suam loqui mendacium,vt iniq; agerent, laborauerunt.Hier.4.iō Esa.57.In multitudine viæ tuæ laborasti,non dixisti,quiescam.¶Asinus minutis auib.est exosus, quia spinas vbi nidificāt,corrodit, & eas horribili voce sua discutit,& deterret,& de nido suo fugere eas facit,& hēt asinus multas miserias conditiones, q̄a supra uires laborib. exponit,fuste & aculeo pungitur,chamo os eius ligat,hinc inde circunducit,ab vberib.pascuis p̄ quæ transit,chami sui refrenaculo coercetur,post labores cassus in fine moritur, cutis ei adimitur,cadauer eius sine sepultura lupis,& canib. commendat,à q̄b.acriter deuoratur. Rectè tales sunt auari, & diuites huius mundi,quia minutis auib.hoc est dictu,pauperib.sunt infesti,quia ipsos horrendo sonitu comminatio nū suarū deterrent,& spinas vbi nidificāt,hoc est dictu, pauperes & paruas domos,et possessiones suas eis auferūt fraudulenter eorumq; bona vel p̄ fraudes vel p̄rapinas eisdem subtrahunt,& inuadunt.Iob 24.Agrum non suum demetūt. Et iō hñt miseras conditiones,q̄a pro cero laborib.infinitis exponunt.Laborabit inæternum.Ps.48.Aculeo remorsus cōscientiæ cruciantur,chamo prauæ consuetudinis astringūtur,intm̄ q̄ de manu dñi sui diaboli euadere non possunt.In chamo,& freno maxillas eorum &c.Vndiq; circunducunt, .s.ad assisias nundinas,et mercata.Ps.Circūduxit eum,& docuit scilicet diabolus. Vento superbiæ, pluuiæ luxuriæ exponunt,& ab ipsis suis pascuis,hoc est dictu,ab ipsis suis diuitijs,quas hñt,capistro auaritiæ colligantur, & ab ipso diabolo per parcitatem nimiā refrenant, q̄a sicut videmus,isti auari non audent comedere,nec expendere bona sua.Eccl. 6.Non tribuit ei Deus potestatem,q̄ comedat ex bonis suis. & 4.Reg.7.Videbis eas oculis tuis,et non comedes ex eis.Et postq̄ in mundo laborauerunt,et sine cā,& in cassum tēpus suū consumpserunt,moriuntur in corpore,& aīa, et iō tūc ab amicis pelle temporalis possessionis spoliant,q̄a uxor,et pueri furant,et rapiunt quicquid possunt,ne aliquid pauperib.erogetur,et tandem cadauer.i. ipsa aīa fętida sepulturæ Paradisi nō tradit,sed lupis, et canib.infernalib. perpetuo committitur deuoranda.Iō Sap.3.Labores eorū sine fructu. Ad q̄ Esa.49.In vacuum laboraui.et Eccl.33. Cibaria et virga,et onus asino.Isti.n.hñt cibaria temporalis subuentiōis, uirgam laboris,et afflictionis,onus æterni mæroris, et damnationis.Et iō concludit Hie.12.Sepultura asini sepeliet, putrefactus et proiectus extra portas Hierusalē. ¶Teste Auic. Coruus naturaliter odit asinum,paruulæ ēt aues, et passerculi odiunt asinum,eo q̄ spinas comedit ubi nidificāt,et eorum oua cadere facit,& suo rugitu eos terret,et iō si hēt aliquod uulnus in dorso, ipsum pungunt, & contra eum pugnant,ut sic ab eis,fugiat & recedat.Sic verè mali ut cōiter odiunt bonos p̄latos.Nam qn̄ aliq̄s p̄latus uult rodere,et annullare spinas.i.uitia,et peccata ubi nidificant passeres.i.sui subditi instabiles,& insolētes,hoc est dictu,qn̄ vult eos corrigere,& suæ monitionis rugitu eos terrere,tunc contra ipsum pugnant,& eum mordent per detractiones,& si aliq̄d vulnus habuerit,hoc est dictu,aliquod uitium occultū commiserit,tunc eum ibi mordent per diffamationē,vt sic ipsos cesset persequi,& corrigere,q̄a non amat pestilens eum , q̄ se corripit.Prou.15.Qui.n.erudit derisorem,ipse sibi iniuriā facit.Prou.9.¶Coruus pugnat cōtra asinū,& insidiat oculis eius,vt ipsos perforet rostro suo.Sed iuuat asinū profunditas,visus,spissitudo corij,& aurium proceritas uel mobilitas,& hoc quia contra morsus auium claudit, & obstruit visum suum.Sic vere coruus.i.diabolus multum odit, & infestat asinū,hoc est,virum simplicē,& benignū, et iō visui eius.i.intellectui,et fidei insidiatur, ut ipsum per errores inficiat,et corrumpat,sed contra hmōi tentationes,et malas diaboli suggestiones dēt claudere uisum suum per diligentē custodiā,ne à rostro cerui,hoc ē dictu,à prauis uetulis,& hæreticis excæcetur.Cōtra.n.hmōi morsus dēnt simplices se abscondere,et eos prout Poterunt euitare. Claude ostia tua super te.Esa.26.Iuuat etiam contra tentationē diaboli spissitudo corij, patientiæ fortitudo, proceritas aurium.i. modestiæ mititudo,q̄a multa dēt audire, et parū,loqui, et p̄funditas uisus.i.fidei firmitas,et scientiæ lympitudo,q̄a oculus cordis sui dēt esse in fide profunde radicatus.Profundū abyssi,quis dimensus est? Eccl.1.¶Vrsus vt dicit Plin. lib. 8.c.81.pugnat cū asino,et tauro.Nā q̄a comedit carnes crudas,eorū cupit carnib.saturari.Per vrsum intelligo officiales,vsurarios,balliuos,et causidicos, et raptores. Per taurū qui terrā colit,intelligo agricolas.Per asinum q̄ onera portat,intelligo mercatores.Vrsus ergo pugnat cū asino,et tauro,qn̄ agricola uel mercator ab ipsis raptorib.impetunt,ut eorū caro.i.eorum temporalis substantia ab eis deuoretur. Violēter tollitis pellē eorū desuper eis,et carnes eorū desuper ossib.eorum.¶Dicit Pli.li.28.c.10.q̄ fumus ungulæ asini fœtū mortuum educit, et partū accelerat sine mora.Asinus simplex est Chr̄s,cuius ungula est correctio,et districtio.Fumus ergo compunctionis ex hmōi ungue.i. ex Chr̄i districtione,et sui rigoris consideratione proueniens,fœtū mortuum.i.pc̄tm̄ mortale uel diabolum de vtero conscientiæ educit per confessionē, et partū confessionis accelerat,et inducit.Cū dolore paries.Gen.3.¶Sicut dicit idem Pli . lib. 28.Iecur asini valet contra morbos caducos paruulorum,et lac et sanguis contra morsum scorpionis. Sic iecur.i.amor et affectio Chr̄i,maxime ille quem habuit in incarnatione, et passione,si paruulis,et debilib.deuotæ considerantur,ipsos à casu reuleuat pc̄tōrū, et lac suæ benignæ doctrinæ, et charitatis quo suos pascit paruulos,et deuotos,à morsibus scorpionis.i.à tentationib.diaboli liberat,et præseruat.Tāquā paruulis in Chr̄o lac dedi uobis edere et c.1.Cor.3. Sanguis ēt suæ passionis uenenum, et malitiā. Scorpiones diaboli mirè pellit,et sicut dicit ibidem,lac asinum,i.doctrina Chr̄i valet cōtra argentum uiuum, hoc est dictu,contra amorem diuitiarum,quæ ardent gentem,inquantum.s.ibi docetur paupertas uoluntaria, per quam diuitiarum cupiditas declinat.Argentum tuū,et aurū tuum consla.Eccl.28.et Esa.30.Contaminabis laminas argenti tui.¶Sicut dicit Plin. li.28.si q̄s dixerit asino in aure,se percussum à scorpione,statim transit malitia veneni,prout dicunt aliqui.Sic si asino.i. sacerdoti (q̄ dēt esse ad onus pn̄iæ assuetus) in aure dixeris p̄ cōfessionē, q̄uō à Scorpione diabolo percussus fueris p̄ peccatū,statim.s.facta absolutione cessat malitia huius mali.Nam virtute confessionis et absolutionis peccati ueneno aīa liberatur,iō Narra si quid habes ut iustificeris.Es.43.Vel asinus est Chr̄s,qui debes in oratione dicere à Scorpiōe diabolo te percussum,et per eius grām liber eris.Hier.33. Clama ad me etc.¶A facie suffumigationis asini fugiunt uenenosa,urina eius cum nardo capillos multiplicat,et conseruat,ossa eius trita, et bibita liberant à ueneno , vt dicit idē Plin.

Plin.li.28.c.10.vbi ét dici, ꝙ aqua quæ remanet asino potata, dolorē capitis sedat. Renes vero eius triti, & bibiti incótinentiam cohibent. Sed de istis nihil ad præsens, expone si 11 vis. ¶Dicit Pli.li.8.c.43.& ét Arist.li.8.c.25.ꝙ asinus est aial frigoris impatiens, & ideo in frigidis regionib. vt in Ponto nō gñat, & licet sit frigidū, tñ multç est luxuriæ et qñ est fœmina paritura, tenebras q̄rit, & lucē fugit, ne ab hoīe videaī, ſm Pli. ibidē. Sic sunt multi, q frigus timoris Dei, frigus pniæ, & asperitatis nequeūt sustinere, & iō in regionib. frigidis, hoc est dictu, in religionib. asperis nequeunt inueniri, sunt tamē multum luxuriosi, & iō vmbram, & obscuritatem diligūt ne sciantur. Vel dic oīa contra pauperes luxuriosos qui quamuis frigore paupertatis stringantur, luxuria tñ continuè maculanī. Qñ aūt asina. i. peccator uult parere. i. aliquod malū opus emittere, & facere, tunc solet tenebras. i. locum obscurum, & absconditum quærere, vt. s. suam possit malitiam oc 12 cultare, quia qui male agit, odit lucem. Io.3. ¶Asina tanto amore diligit fœtum suum, & ad eum transire ét p ignis medium non timescit, vt dicit idem ibidem. Sic pro certo Chrs intm̄ dilexit hoīem, fœtum suum, ꝙ ad ipsum in hunc mundum veniens, per ignem tribulationum non timuit pertrāsire. Vel pone, ꝙ prælatus debet currere ad auxiliū subditorum nō obstante igne alicuius tribulationis temporalis. Ps. Transiuimus per ignem, & aquam &c. Esa.43. Si transieris p ignem, flamma non nocebit te Num.31. Quicquid transire 13 potest per ignem, igne purgabitur. ¶Asinus mirabiliter horret aquas intrare, & in eis intingere pedes suos, & qñ transire cogitur, tunc in eis mingit. Super pontes ét non transit libenter, quia cum habeat debile cerebrum, in aquam q̄ subtus videt, cadere semper timet, ſm Plin. vbi supra. Asinus est homo infirmus, aquæ sunt deliciæ vel diuitiæ, pontes sunt eminentiæ vel honores. Debet igitur timere. i. vir infirmus in aqua deliciarum ponere pedem suum. i. affectum, super pōtes etiam alicuius dignitatis non dēt infirmus ascendere, ne forte, propter debilitatem cerebri. i. propter defectum sensus, & discretionis ad profundum inferni ruere cōpellatur. Vel per asinum intelligo peccatorem, qui timet intrare aq̄ deuotionis, lachrymarum & contritionis, eleemosynarum & cōpassionis, timet tē ascendere pōtem, hoc est dictu, crucis memoriam, quia timet ne exinde oporteret eum cadere in hmōi aquas, q̄a. s. ex crucis & passionis memoria aqua de 14 uotionis sequiī, quā abhorret. ¶Asini raro volunt bibere nisi ad assuetos fontes, & ubi possunt ire sicco pede, & qđ mirū est dictu, si mutentur eis aquæ, tñ licet multū sitiant, raro bibunt, nisi sint eis similes quas frequentant. Vnde etiam dicit ꝙ tunc cogendi, exonerandi ve sunt. Pli. vbi supra, s. lib. 8.c.43. Sic multi qñ sunt assueti ad aliquos fontes, hoc est dictu, ad aliquas delicias seu scientias temporales, ad alios bibere raro volunt, videlicet ad scientiam theologicā, uel ad delicias spūales, quia difficile est relinquere consueta. Oseæ 10. Vitula docta diligit trituram. ideo Hier.2. Onager assuetꝰ in solitudine. Dato ét, ꝙ multum sitiant, & ꝙ multum appetant salutem, si tñ eis aliæ aquæ offerantur. i. si loco aquarum deliciarum, & diuitiarum huius mundi aliæ aquæ. i. deuotionis & cōtritionis, & cōpassionis eis offerantur, q̄a aliis non sunt similes, vere bibere vilipendunt, nisi forsan à Deo per tribulationes coganī, uel nisi exonerati onerib. disciplinæ suauiter manducantur. Vel expone contrario modo, ꝙ illi, q sunt assueti bibere ad fontem sacræ scripturæ uel deuotionis, vbi sine pedis. i. affectus intinctione uel intētione possunt bibere, non debent aquā deliciarū huius mundi appetere, imo si eis à diabolo offeratur fons aliquis. i. aliqua voluptas, nō dēnt tñ exinde gustare, nisi sit similis aliis assuetis licet multū quo ad sensualitatē appetāt & requirant. Nō poterāt bibere aq̄ fluminis &c. Exo.7. Diabolus tñ ipsos exonerat onerib. Dei mandatorū, & eos cogit stimulo tentationū, 15 & sic facit bibere aquas mūdanarū delectationē. ¶Sicut dicit Aris. asina tot annis non cōcipiet, quod grana hordei intincta in muli sanguine māducauerit. Mulus est luxuriosus grana sunt verba q̄ si intincta fuerint in sanguine peccati, & luxuriæ suæ, & asinæ. i. infirmæ personæ alicui offeruātur, vt. s. si coram infirmis de pc̄tō luxuriæ colloquanī, ſm quātitatē verborum, conceptus boni propositi ab ea impeditur. 16 ¶Ad generationē mulorum nō dēt eligi equa q̄ sit quadrima minor, vel decenni maior, vt dicit idē. Sic illi qui ad generationē spiritualē eliguní. s. p̄dicatores debent esse quadriennes p quatuor virtutū quadraturā, & decennes p̄ secalogi cōplemētū. ¶Nullum aīal coit libenter cū alia spē, & 17 iō pastores, q volunt mulū gñeī ab asino, & equa, hoc vtūtur artificio, q̄a pullum asini nutriunt lacte equæ, & eum sibi dū paruulus est, in tenebris subijciūt vt lacteī, & tūc ille pullus cum creuerit, quasi adulter iam effectus, tempore coitus ad equarū libidinē inardescit, & cōtrario pullus eq nutritꝰ lacte asinç, cū asinab. postmodū cōmisceī, & sic talia aīalia generanī. s. mulus ex asino, & equa, hinulus ex equo & asina sicut dicit Pli.li.8.c.44. Sic p certo hoīes non debēt cum altera spē. i. cū aliorū uxorib. commisceri. Sed uere pastor peccatorum diabolus ipsos decipit isto mō, q̄a qñ uult, ꝙ mulus. i. spurius genereī, primo a iuuentute pullum asini. i. ipsū luxuriosum nutrit lacte equæ. i. deliciis luxuriæ, & carnalitatis, & verbis & oblectatiōnib. mulierum in tenebris, & latibulis, & in absconditis, et occultis, & iō qñ talis pullus factus est adultus, tunc tpe coitus. i. tentationis, & ardoris, ad asinarū amplexū. i. alienarum vxorum copulā inardescit, & sic multi pp lac luxuriæ quo a iuuentute nutriuntur, in senectute adulteri efficiuní, q̄a adolescens iuxta viam suam, ēt cū senuerit, nō recedet ab ea. Prou.22. Vsq; in hodiernū diē morē sequunī antiquū 4.Reg.17. Nā breuiter illi, q sunt nutriti lacte asinarū. i. verbis mulierū, maxime in iuuentute, ad earum copulā faciliter inardescunt. Iud.5. Aquam petenti, lac dedit. Pone si vis figuram supra de Iohele. Iud.4. ¶Si aūt 18 asinus coeat cum equa impregnata, corrumpitur partus rōne frigiditatis spermatis asini, vt dicit Arist.li.2.de generat. ani.c.6. Dicit ēt, ꝙ si asina concipit ab equo, tunc sequēs asini coitus pp spermatis frigiditatem totum corrumpit, & cogit facere abortā nō. Asinus est diabolus, equus Chrs, equa bona aīa, asina aīa peccatrix. Si ergo equa. i. bona aīa equo. i. Spū sc̄tō fuerit ipregnata, tūc si cū ipsa misceaī asinus. i. diabolus per pc̄tm̄, tunc dico conceptus bonorum operū impediī. Nā pp frigiditatē indeuotionis, q̄ causaī à spermate asini. i. à suggestione diabolica, totū corrumpiī, qđ cōcepit. Si ēt aīa peccatrix, ipsa. s. asina q̄ rectè est quasi eiusdē spēi cū asino diabolo, cōceperit bonum propositum, & contritionē ab ipso equo Chrō, vt sic pariat aliquod bonū opus, tunc asinus diabolus cū ipsa coiens. i. ipsam de vitio tentās, & ad pc̄tm̄ inclinans, partum & conceptum bonorū operū dissipabit. Figura est ad hoc Matt.13. de inimico, q in agro seminato, iterato superseminauit zizaniā, q̄a verè inimicus diabolus qñ zizaniā malæ suggestionis seminat in conscia alicuius, tunc triticū qđ ibi seminatū fuerat. i. bonū propositū maculaī. Iō Hie.12. Seminauerunt triticū, et messuerunt spinas. ¶Mulus q ex asino, et equa gigniī, nō pōt gñare, et rō 19 est ſm Arist.li.2. de gñatione aial.c.6. q̄a sperma asini est naturaliter frigidū, sperma ēt equæ est cōplexionabiliter rōne sexus frigidū, et iō pp frigiditatē vtriusq; spermatis exinde genitū ita est frigidū, ꝙ non pōt aliud aīal generare. Dicit tñ Pli.li.8.c.44. Est in annalib. nostris mulā sæpe peperisse, verū (inquit) prodigij loco habitum. Theophrastus vero ait mulam in Cappadocia vulgo parere. Sic pp frigiditatē, prauitatē & infectionem pc̄ti asini. i. Adam et Euæ, tāta est frigiditas indeuotionis in mulis. i. filiis suis, ꝙ ad generationem bonorū operum totaliter sunt inertes. Nā pp frigiditatem. i. pp pc̄tm̄ originale, quod ab ipsis suis parentib. contraxerunt, generationem bonorū operū perdiderunt, nisi forte prodigiosè aut miraculosè per Dei gratiam illud fiat, q̄a. s. generatio bonorum operum nō à natura, sed a grā innat. Et sicut multi frigiditas parentum suorū frigiditatē ostēdit, sic filiorum prauitas patrum suprū prauitatē concludit quia. In filijs suis agnoscitur vir. Eccl.11. Et ideo dicit Eccl. 41. De patre impio quærruntur filii et c. Vel pone si vis, ꝙ parentes carnales, vel ét prælati frigidi, et indeuoti, vt sunt vsurarij generāt filios indeuotos. Semper. n. velle vsurarius ꝙ ei filij sui simularentur, & eos ad hoc edocet quantum pōt. Adā. n. genuit filium ad imaginem, et similitudinē suā Gen.5. qm̄ patrem sequitur sua proles. Act.7. Iosuæ.5. Num.32. Eze. 16. ¶Frigiditas prędominans in mulo est causa sterilitatis, vt 20 dicit Arist.li. eodem. Sic verè quando frigiditas indeuotionis, timoris seruilis, uel incompassionis, in aliquo abundat tunc à fructu bonorum operum sterilescit. Eccl.43. Frigidus ventus aquilo flabit, et gelabit christallus ab aquis.

¶Est

21 ¶Est in India quoddam genus asini teste Aristo. quod habet vnum solum cornu in frōte, vngulā tñ non findit. Oē.n.aial habens duo cornua, hēt vngulam scissam, & iō asinus non hēt ungulam scissam, quia non hēt nisi unum cornu, nō est tñ verum econuerso, quia multa aialia findūt vngulam, quæ non hñt cornua, vt patet in porco, & similib. Charissimi per asinum quod est aial stolidum, intelligo peccatorem, p cornu solum in fronte, intelligo obstinationem, per pedē intelligo affectionem, per vngulam quæ est finis pedis, intelligo operationē, ad q̄ oīs affectio ordinat, & terminat, p diuisionem intelligo discretionem, & distinctionē operationis. Dico igitur, q in India.i. in mundo sunt multi asini.i. multi ecclesiastici uel religiosi, mali plati, vel ēt alii pctōres, q habēt vnum cornu in frōte, hoc est dictu, qui sunt obstinati, & frōtosi apertè & sine verecundia, & isti pro certo non findunt vngulam.i. non discernunt inter opera sua sicut deberent, q̄ bona sunt.s. & q̄ mala. Figura. Leu. 11. vbi aial non findens vngulam est immundum, nec dēt manducari. Sic apud Deū immundi sunt, qui vngulam.i. opera sua non diuidūt discernendo, nec debent ab aliis manducari.i. imitari. Nam comedetis ea, nec tāgetis &c. Et nota q istud cornu solet esse in fronte, quia pro certo tales peccatores effrenati, & obstinati, sine verecundia oīb. apertè se apponūt. Frōs.n. est pars corporis patens magis. Et iō tales sunt figurati Dan. 8. in hirco cum vnico cornu, q ventilabat vndiq;, nō tangens terrā, q cōminuit arietē. Sic tales, & maximè plati feri, & obstinati, qui rectè sunt vt hircus, luxuriosi.s. fœtidi & immundi, nō tangentes terrā.i. non cognoscentes nec cogitantes in sua vilitate, prosequunt arietē.i. quālibet bonam psonā. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Hie. 3. Ad q Eze. 3. & Esa. 48. Et pone si vis totum de platis indiscre-
22 tis, cornutis.i. elatis, obstinatis & superbis. ¶Oē aial habens duo cornua, hēt vngulam fissam, vt patet in boue, & similibus. Aial istud est platus, q dēt hre duo cornua.i. scientiam duorum testamentorum, vel duo cornua.i. duplicem potestatem, duos.s. gladios petri temporalem, & spiritualem. Et iō tales debent hre vngulam fissam.i. operationem discretā quia oīs platus dēt esse sapiens, & discretus. Non tñ verū cōuerso, qa multi hñt ungulam diuisam.i. multi sunt sapiētes, & discreti, qui tñ cornua non hñt.i. aliquam dignitatem, qa sicut videmus, dignitates & beneficia non dant hodie qñq; sapientibus, sed ignaris, contra consilium. Ietro Exo. 18. Elige viros sapientes, & timentes Deū, in quib. sit veritas, & q oderint auaritiam. Figura Leu. 11. vbi non offerebat in alta-
23 ri Deo &c. sicut supra. ¶Aris. dicit li. 8. c. 8. q asinus & mulus comedunt frugem, & herbam, & impinguantur ab aqua, & plus amant aquam turbidam, q̄ claram, uacca aūt econuerso. Tales sunt causidici, & mundani sapientes, quia vt videmus, fruges & hæreditates pauperum comedunt, & corrodunt. vel oēs fructus.i. oēs mundi diuitias sibi uendicant, & acquirunt, impinguant.n. & dilatantur & incrassantur ab ipsa sua sapientiæ seculari, & iō magis amant aquam turbidā, hoc est dictu, legalem scientiam, & mūdanam, q̄ turbida est pp falsitates, & cautelas admixtas, quam faciant aquam clarā.i. diuinam scientiam, & theologiam ipsam, imo vilipendunt respectu suæ. Vacca aūt.i. bona & simplex psona, plus amat claram scientiam quā turbidam.i. theologicā, q̄ legalem. Hier. 2. Quid tibi uis in via Aegypti. vt bibas aquā tur-
24 bidam. &c. ¶Asino sm Aris. ibidem c. 25. accidit infirmitas dicta malida, quia qñq; phlegma calidū fluit à capite, & si descendat vsq; ad pulmonē, moritur asinus. Sic verè in corpore ecclesiæ qñ à capite.i. à plato descendit plegma.i. malum exemplum vsque ad pulmonem.i. vsq; ad subditos, tūc per malā imitationē unus ab altero corrumpitur, & sic occidit, destruit & perimitur corpus veri asini Chri.i. ecclesia sctā Dei. Hier. 23. A Prophetis Hierusalem egressa est pollutio su-
25 per oēm terrā. ¶Asinus est fortior à parte posteriori, quā à parte anteriori vbi est crux, & iō ibi frequētius onerat. Charissimi pars posterior hoīs sunt bona temporalia, q̄ post nos remanent. Pars aūt anterior sunt bona spiritualia, & æterna, quæ à Cruce Chri accipiunt efficacia & vigore. Sūt ergo mundani fortiores, & ad aīa promptiores à parte posteriori.i. in bonis mūdanis q̄ anteriori.i. q̄ in bonis spiritualib. qa sicut videmus ad oculū, multum laborat p mundo, nihil p Deo, multū p corpore nihil p aīa iō Apoc. 2. Posteriora tua plura à priorib. Vel pone, q sp debemus esse in posteriori parte.i. in senectute fortiores ad bonū operandū, q̄ in iuuentute, quę est pars anterior uitæ. iō Apostolus 2. Cor. 12. Cum autem infirmor tunc fortis sum. ¶Asinus post æquinoctium
26 vernale mouetur ad coitum, & terribili sonitu fœminā, excitat ad amorem. Nā qñ ventum odorem fœminæ ipsius naribus deferentem attrahit, tūc ad libidinē fortius inardescit. Sic uere homo in tempore veris.i. deliciarum magis accenditur ad luxuriæ fœditatem, & ardorem suum terribili sonitu.i. uerbis, & gestib. luxuriæ prænūcijs manifestat, & maximè qñ ventus.i. qñ aliqua maquerella vetula odorem, & famam alicuius fœminæ sibi repræsentat, & si ipse talis est, q hmōi ventum attrahat.i. q personam hmōi de facili audiat & recipiat, tunc præcipuè ad libidinem inardescit. Iō dicit. Hier. 2. In desiderio aīæ suæ attraxit vētum. Et hoc de asino
27 sufficiat. ¶In lib. de natura rerum dicit, q si asinam tecū duxeris, & pullum suum ab eius sequela cohibueris pullus de loco ubi mater ipsum dimiserit, per quinq; passus circiter non recedet, sed matrem suam ibidē expectabit. Sic si mater tua Deus te in aliqua tribulatione vel tētatione dimiserit, nō dimittas propter hoc locum tuum, sed cum eo in statu gratiæ perseuera, et cōsolationem eius patienter expecta: Iud. 8. Expectemus humiles consolationem eius.

De Aspidibus. Cap. 9.

1 Aspis est serpens uenenosissimus, dictus ab aspergēdo venenum. quarū sunt plures species, affectu et effectu dispares ad nocēdū, ut dicit Isid. li. 12. c. 4. Tales sunt dæmones, qa ore suo.i. malis suggestionib. spargunt venenum tētationum, et sunt tā malitia, q̄ potentia inequales qa sm nobilitatem naturalium inest eis peruersitas aīorū. Oia.n. membra corporis non eundē actū hñt. ad Ro. 12. Vel per os aspidis intellige detractores, malorum suggestores, et uetulas maquerellas, quib. mediantib. dæmones inuenenāt alienos. Os tuum abundauit malitia &c. ¶Situla est aspis q̄ græcè dr
2 dipsas, q̄ qñ momordit aliquē, facit eum sitire vsq; ad mortē, et sitiendo moritur sic percussus. Talis est auaritia, qa qñ momordit hoiem, et infecit, facit eum sitire p immoderatū appetitū diuitiarū in tm quod nulla bona mundi pñt extinguere sitim eius, ita q finaliter morit sitiēdo, qa vsq; ad mortē sitis suæ auaritiæ non quiescit, imo q̄to magis senuerit, plus auget. Induxisti nos in desertū, vt interficeres nos siti, et paruulos nostros. Exo. 16. Num. 20. Nos (inqt) et paruulos nostros, qa desertū auaritiæ facit auarorū filios, exēplo parentum, habendi et acquirendi sitibūdos. Figura de Agar et filio eius, q eiecti ab Abraam cū pane, et vtre aquæ sitiebāt in deserto vsq; ad mortē. Gen. 21. Sic illi q ab Abraā Dei eiecti, et reprobati pro portione et salario accipiunt utrem aquæ.i. bona temporalia, in deserto huius mundi, vna cū filijs suis siti auaritiæ infestant, iō Esa. 5. Nobiles interierūt fame, multitudo eorū siti exaruit etc. ¶Hypnalis est genus aspidis
3 q̄ somno necat quē momordit, quia morsus ab illa statim somnū petit, et dormiēdo morit. Vñ de Cleopatra dr, q venenū ipsius bibit, et dormiendo mortis amaritudinem non sentiret. Rectè talis est dibolus, quia qñ momordit aliquem per pctm mortale, et dentes suarū tētationum in eum fixit, facit eū delectari somno, hoc est dictu facit eū requiescere, et dormire in delicijs huius mundi, quia vere peccatores oēs rectè vñr dormire, qa sicut dormiēs nō se mouet, nō videt, nō odorat, nō audit, nō verecundat si verēda eius apparent, nō recolit, nec loquit, sic peccator delicijs deditus nō videt pprīā fragilitatē, et iniquitatē, mortis propinquitatē, iudicis austeritatem, dæmonum crudelitatem nō odorat æterna suauitate, non audit pdicationē nec correctionē, nō loquit p cōfessionē, non se mouet p bonam operationē, nō verecundat suā imperfectionē, et sic dum ita dormit in pctō, venenū diaboli ipsum interimit, et occidit. Vigilate ergo, qm si sciret paterfamilias qua hora fuit veniret vigilaret vtiq; Matt. 24. Figura Iud 4. de Iahele quæ sizare æstuanti obtulit vtrē lactis, ut sic facilius dormiret, et sic occidit eum dormiētem, quia dum dormiret, clauum tabernaculi infixit temporib. eius. Sic diabolus æstuanti in tentationibus, fugienti à prælio.i. à tribulationib. offert utrē lactis.i. mundi delicias, utpote quia usurariis ostendit vineas, et prata aliena, luxuriosis pulchras dominas et c. vt bibāt et som

niantur,& dormiant somnum sempiternum.Hier.51.Et dũ sic delectanẽ,infigit clauum tabernaculi.i.mortẽ, & sic interimit dormiendo.Istud patet in istis causidicis, q.qñ volunt dormire,& qescere in bonis,& diuitiis acqsitis,subito moriuntur.Iõ Amos.6.Væ qui dormitis in lectulis eburneis &c. Vel pone hic de muliere q̃ offert primo lac,& venenũ.i.verba sua venenosa,& sic facit hoĩem sopire,& dormire,& delectari,& eum occidit destruendo famam, bona temporalia,& psonã.¶Hæmarhoois est aspis sic dicta, eo q; eius quẽ percutit,dissoluit oẽs venas,ita q; fluxu sanguinis vitã finit, & illius sugit sanguinẽ quẽ percussit,quia vt dicit Isi.lib.12. hæma græcè,sanguis est latinè,& rhoo idẽ est, qđ fluo.Tales sunt mulieres,q.a statim q; percusserũt aliquẽ iaculo verborum suorum,emittendo sanguinẽ ad litterã,p luxuriam, ipsum faciũt spũaliter interire,vel statim faciunt eũ emittere,& perdere totum sanguinẽ suũ.i.totã substantiam suam tẽporalẽ,& fatue expendere quicquid hẽt,& sic eũ ad mortẽ.i.ad defectum paupertatis faciunt puenire, & qñ aliquẽ sic percussum,& tẽtatũ per luxuriã occiderunt,statim incipiunt sugere,attrahere & bibere sanguinem eius.i. substantiã temporalẽ.Nõ accubabit leo donec rapuerit prædam, occisorum sanguinẽ bibat.Num.23.Vel iste serpens est diabolus,qui ab hoĩe sugit sanguinem in quo est uita.i.gratiam & deuotionẽ &c.Sanguinẽ dedisti eis bibere, qm̃ digni sũt. Apo.16.¶Prester est serpens horribilis, semper ore patẽte venena diffundens, & ab eo percussus distenditur, & infectione corporis enecatur,sicut dicit Isi.ibidem lib.12.& Lucanus.Tales sunt blasphemi,iracundi,iniuriosi,& detractores,q.a sp hñt apertum ad virus detractionis,blasphemiæ & iniuriæ diffundendũ,& iõ ab eis morsus, iniuriatus & infamatus distenditur per iracundiã, inficitur per infamiã vel p odiũ & tãdẽ moritur per infamiam temporaliter per peccatum mortale spũaliter.Apertio oris inflammatio. Eccle.20. ¶Seps genus est aspidis,q teste poeta,qñ mordet, non solũ carnẽ,sed ẽt ossa destruit,& dissoluit,ita ut hõ in ore serpentis totaliter liquefiat.Ossaq; (inqt) dissoluens cum corpore tabificus seps &c.sicut dicit Isid.li.12.Talis est detractor,q.a qñ mordet aliquẽ per detractionem, non solum carnem.i. ipsa opera carnalia,& peccata,imo ẽt ossa.i.bona opera,& virtuosa nititur uerbis veneficis dissipare.Vel carnem.i.peccatores carnales,sed etiam ossa corporis ecclesiæ. Confregit ad numerum dentes meos.Thr.3.¶Dicit ẽt Isi.lib.12.q; generaliter aspis cum aspexerit paratum incantatorem, q eã quibusdam propriis carminib.euocat de cauerna,vnã aurẽ in terra præmit,alterã uero cauda obturat, ut illas magicas non audiat,nec eiusdem uoci obediat exeundo.Aspis ista significat sapientes,& diuites mundanos, qui dñr aspis ab aspiciendo,quia clare uident,& aspiciunt iura sua. Incantator est prædicator, quia ad modum incantatoris sufflando, & p̃dicando facit uideri aliquid ubi nihil erat.s. in peccatore gratias,& uirtutes,& facit disparere,quod ibi erat.s.uitia & pc̃tã.Qñ ergo aspis.i.cupidus,& sapiens huius mundi, videt incantatorem.i. prædicatorem paratum ad incantãdũ, & p̃dicãdũ,& timet,q; eũ educat de cauerna.i.de amore mũdi huius, tunc obturat aures aĩæ.s.intellectũ & uoluntatem. Aurem.n.uoluntatis obturat terra.i.amore terrenorum,tũc .n.incipit cogitare,q̃ dulce est talia velle,& diligere.Aurem aũt cordis uel intellectus obturat cã cauda.i.cũ fine suo, q.a .s.sperat diu uiuere,& in fine pęnitere,& sic per pñiam caudæ.i.finis q̃ sperat hr̃e,& per cupiditatem,& amorẽ terrenorum obdurat, & indurat cor suum,vt non faciat nec audiat q; iubeẽ.Iõ Hie.17. Indurauerunt ceruices suas ne auderẽt legem,& ne susciperẽt disciplinã.Ps. Furor illis s̃m similitudinẽ serpentis,sicut aspidis surdæ,& obturãtis aures suas.Vel dic,q; incantator est diabolus,q si p incãtationẽ suggestionum suarũ velit de cauerna.i.de statu fidei & gr̃æ te extrahere,obtura aures tuas,& adhibe terrã.i. memoriam tuæ uilitatis,& caudã.i.memoriã tui finis,et mortis, et sic incantationes eius poteris declinare,dicens.Amos.5.Aufer à me tumulũ carminũ tuorũ, cantica liræ tuæ non audiam. Vel per incantationẽ intelligo luxuriosum,hæreticum,vel quencũque mala suggerentem,etc.sicut supra.¶Scd̃m Pli.lib.8.c.23. Mẽbra pcussa ab aspide intumescunt,et nisi pars contracta abscindatur,uix aliquo remedio conualescunt.Sic uerẽ qñ aliqua membra corporis ecclesiæ sunt infecta ab aspide diabolo p hæresim,et errorẽ tunc uix corpus ecclesiæ conualescit, nisi tales de medio abscindantur per brachiũ sensare.Quia oĩs arbor,q̃ nõ facit fructum bonum,excideẽ. Mat. 3.Figura Leu.14.vbi si plaga lepræ orireẽ in domo, lapis vbi erat,dẽt excidi,et extra projici,et domus alieno luto liniri. Sic uerẽ si in domo ecclesiæ in aliquo lapide.i.in aliqua psona orta fuerit plaga lepræ.i.hæresis,dẽt excidi,et extra pijci de cõsortio aliorũ,et domus ecclesiæ abradi,et abstergi p correctionẽ,et alieno luto.i. alia doctrina liniri p p̃dicationẽ,q.a s̃m Ber.Melius est q; pereat vnus,q̃ unitas. Et Matt.5. Bonũ est tibi,q; pereat vnũ de mẽbris tuis,q̃ totum corpus. Vel pone si vis idẽ contra obstinatos religiosos,et incorrigibiles &c.¶Itẽ ibidẽ dicit,q; aspis mirabili sensu,et affectu uxorem suam diligit,et si quis comparem suam interficit,ipsum maximo zelo uindictæ persequiẽ inuadit,et in quocũq; populo vel agmine fuerit,ipsum nitiẽ infestare, et non nisi veloci fuga uel fluuio intermedio desinit ipsum seq.Sed cõtra malitiam eius dedit natura remedium, quia debilẽ hẽt visum, et cum habeat oculos in temporib.non põt bñ ante se uidere,sed magis latere,et iõ nõ bñ põt inseq fugientem. Vñ eũ insequendo,plus se iuuat auditu uel odoratu, q̃ visu. Per istã aspidẽ intelligo mundanos pecccatores,quia aliqñ sunt coniugati,hoc est dictu,confœderati et conglobati per malitiosam concordiã,et amorẽ,q.a sicut dr̃ Luc.6.Peccatores diligentes se diligunt.Et iõ qñ aliquis inuadit aliquẽ ipsorũ,oẽs alij parati sunt p eo pugnare,et eius aduersarium impugnare.Istud patet in causidicis,quorum unus alium sustinet,et tueẽ,et in quocunq; agmine uel populo.i.in quocũque statu fuerit uel religione,de eo se nitiẽ uindicare.Remediũ tñ contra eorum malitiã est uelociter fugere,et eorum brigas,et litigia deuitare,et ad partem anteriorem.i.ad religionẽ,et bona spũalia rectius se trãsferre,quia cũ isti hẽant oculos mentis in tẽporib. et à latere.i.ad res laterales circũstantes,et mundanas,et non in frõte.i.ad res anteriores, et spũales,iõ nõ bñ uident rectè iudicando,nec pñt perseq illũ,q directẽ fugit,et euolat ad æterna et c. Vel pone si uis p modũ exempli quõ viri debent uxores diligere,et de earũ morte dolore,et ecõuerso.ad Ephe.5.Vir uxorẽ suã diligat, sil̃r et vxor uirum.Idẽ Colo.3.¶Aspis non hẽt oculos in frõte sed in tpib.et iõ nõ bñ videt,q̃ sunt ante se, sed magis ea q̃ sunt circa latera nec cito põt currere.Aspis est auarus, q oculos non vr̃ hr̃e in fronte,q.a.s. ad partem anteriorem.i. ad bona spũalia et æterna nunquã respicit nec attendit,sed verẽ oculos vr̃ hr̃e in temporibus,quia.s.ad latera.i.ad bona mundi circunstãtia sp aspirat oculus mẽtis suæ.¶Dicit Martianus et ẽt Pli.libr.8.c.vltimo q; aspides non nocẽt aphris et mauris.Vñ pueros suos quos dubitant de se natos,aspidi obiiciunt,q; si fuerint de eorum progenie,non nocebunt, si aũt adulterini fuerint,eos occidunt.Istud dicit Solinus de psiliis,sicut inuenies,c.de aphrica.Per aspidẽ intelligo malos principes,et p̃latos,p aphros,et mauros colore nigros, et vilos,intelligo pc̃tores,cupidos et auaros,et maximẽ causidicos,et balliuos,q pp æstum auaritiæ, pc̃torum fuligine denigranẽ.Istis ergo non nocent aspides.i.principes,et p̃lati,imo certe eos sustinent,et tuentur per acceptionem personarũ,et filios eorum.i.familiares,et notos sibi recommẽdatos,et traditos non lędunt, imo amore parentum ipsos eleuant et exaltant.Sed qñ isti Aphri tradunt suis aspidib.i. principibus prælatis et iudicibus per falsas accusationes, alienos.s.pauperes agricolas,quos eis tradunt detrahẽdo, falso accusando,et adulãdo,ipsos dico deuorant per rapinas,et excoriationes.Iõ Micheæ.7.Princeps postulat et iudex in reddendo est.Et ideo talib.dicit Ps.Super aspidem et basiliscum ambulabis.Vel aspis est diabolus apher siccus et niger,homo sanctus et pęnitens,et maximẽ sancti,qui fundauerunt religiones, pueri eorum sunt religiosi suorum ordinum,qui si recte per imitationem filij matrum fuerint,nõ lędentur à diabolo,si autem adulterini sint ut q.a hypocritæ uel mali,tanquam alieni,at non sanctorum filii, à dibolo necabunẽ.Iõ Esa.11.In foramine aspidis, et in cauerna reguli,qui ablactatus fuerit,manum suam mittet. q.a breuiter diabolus non habet potestatem nocendi bonis,sed tm̃ adulterinis,impijs et peruersis,legitimis uero filiis ecclesiæ bene vt iustẽ genitis,et promotis non nocet diabolus, adulterinos aũt.i.iniustẽ affectuosẽ,et simoniacẽ genitos,et introductos

ctos finalr pūget in inferno, lędet pariter & damnabit. iō. dr̄ Eccl. 10. Qui dissipat sepem mordebit eū coluber. ¶ Dicit Pl. lib. 8. c. vltimo q̄ sunt q̄dam aīalia q̄ incolis sunt innoxia, q̄ interimūt alienos. Vñ dicit q̄ angues circa Euphratem, inco las terræ nō lædūt, sed extraneos lacerāt & occidunt, qñ ip sos inueniunt dormientes. Dicit ēt cōtra q̄ Arist. tradit à scor pionib. in Aletenio mōte Carię hospites nō lędi, sed alios in digenas enecari. Per istos angues ītelligo malos iudices pla tos, acceptores psonarū q̄a incolis terræ suæ. i. illis q̄ sūt na ti de partib. vel de parentela seu de familia sua, & ad quos hēnt affectionē specialē, nō nocēt, nec eos pungūt vel infe stāt, q̄q̄ eos iueniāt criminosos, sed q̄buscūq; alienis molesti sunt atq; duri, sicut patet ī abbatib⁹ & plātis, q̄ solos illos de partib. suis ꝓmouēt & extollūt, alios aūt q̄q̄ meliores dimit tunt. patet ēt à principibus, q̄ solos illos de familia sua susti nent alios aūt excoriāt & denudant mali ēt iudices suis fa miliaribus sunt benigni, cunctis aūt alijs sunt iniq̄, contra il lud Deut. 1. Ita paruum audietis vt magnū siue ciuis sit ille si ue peregrinus, nulla erit distātia personarum. Et econtra q̄dam se hñt more scorpionū. q̄ pl⁹ diligūt extraneos q̄ cōpa triotas in seruitio suo, & alias, & sic fit q̄ indigenis & vicinis & subditis sunt infesti, alijs aūt sunt beniuoli & amici, sicut ad litteram patet de illis qui excoriēt subditos, & stipendiāt alienos. ¶ Salamādra est genus serpentis simile lacertę, & ad modū lacertæ stellatū. s̄m Isid. & Pli. li. 10. c. 67. Occultam hēt gñationem, nescit. n. vbi habitet, cum solum pluuiæ tpe videatur. in his ēt non est masculus aut fæmella. venenosissimæ ēt est nāæ, q̄a si arbori irrepserit, oīa poma inficit & cor rumpit, & exinde comedentes occidit. si in aquas cœciderit, ipsas bibētibus efficit venenosas, contra incēdia repugnat, & ea sic vt glacies extiguit, & sp saniem spumat, q̄ si corpus hoīs tetigerit ipm inficit, & pillos defluere facit, & dato q̄ solum pedem tetigerit, tñ totū corpus inficit, & deturpat. In igne viuit sine consumptione, & licet ita sit venenosus, tñ à q̄busdā animalib. comedit loco cibi. Talis rectè est diabol⁹ q̄a ꝓ certo eius natura & cōditio est occulta, & ēt inter eos non est sexualis differentia. Ista igit si alicui arbori. i. alicui psonæ irrepserit & inhæserit p pctm. & maximè circa pedē .i. circa iuuētutē, totā arborē & oīa poma eius. i. totā sequē tē vitā & oīa opera eius inficiet & corrūpet, q̄a corrupto pe de arboris. i. initio iuuentutis, tota vita quæ sequitur maculatur, intātū q̄ per malum exēplū hō alijs fit venenū, q̄a ado lescēs iuxta viam suam, ēt cum senuerit, non recedet ab ea. Pro. 22. Aquas ēt. i. mundi delicias inficit, inquantum. s. facit eis alios male vti. Saniem malarum suggestionū spumat, quę si solum ēt pedem. i. solam voluntatem & affectum tetigerit per consensum, totum corpus residuū. i. totam animā macu lat per pctm, & p malam cōuersatione. Hic ergo igni. i. charitati vel spitui sancto repugnāt, & ī igne. s. infernali sine cō sumptione. i. sine cessatione perpetuo & semp durat. Luet q̄ fecit nec tñ consumetur. Iob 20. Vel expone oīa de antichri sto, q̄ arborem. i. totam ecclesiam per hęreses corrūpet, aq̄. i. sacram scripturam puertendo inuenenabit, igni spūssancti repugnabit, ipsumq; extiguet. destruet, & priuabit, saniē cō minationum blasphemię in Chrū spumabit, & sic totū corpus ecclesiæ dissipabit & deturpabit, & pilis virtutū denuda bit. Extolletur. n. super omne quod dicitur Deus. 2. ad The. 2. Ab ipsius autem dæmonibus, tanquā à cruentis bestijs deuo rabitur, & in igne inferni semp viuet, quia sicut dicitur Apo. 16. Apprehēsa est bestia, & pseudo ꝓphetæ. i. eius cōplices, & vini missi sunt in stagnum ignis & sulphuris. ¶ Salamādra s̄m Pli. lib. 10. c. 68. occultā habet gñationē, nihil. n. gignit cū sexu careat, nec scit etiā qūo gignat, nunq̄. n. vr̄ nisi tm̄ ī tpe pluuioso, & vix aut nunq̄ tpe sicco, saniē sp spumat, q̄ cor pus inficit & decolorat q̄ cōtigit, & licet sit venenosissima, tñ ab aliq̄bus aīalib. comedit loco cibi. In igne viuit, nec ab eo cōsumit, sed iter medios ignes durat. Sic veri pctōres nō apparēt hoībus, nisi tpe pluuioso. i. tpe prosperitatis q̄a ap parent blandiendo, & videntur esse amici, sed tēpore tunc sicco aduersitatis, qñ pluuia ꝓsperitatis deficit, tūc tales pe nitus euanescunt. Est. n. amicus, sed non permanebit in tēpo re tribulationis. Ecc. 6. ita q̄ eorū generatio & habitatio ab homine nō inuenitur, statim q̄ prosperitatis pluuia desicca tur. Isti etiam per bona opera nihil gignunt, quia sexū virtu tis non habēt. Isti etiam saniem malorum verborū spumāt. s.

adulando, blasphemādo, & iniuriando, & detrahendo, & iō corpus, quod contingunt. i. ipsum de quo detrahūt, per infa miam faciunt decolorē & deformen. Obscuratus est sol de fumo putei. Ap. 9. Isti ergo licet sīt venenosissimi & malitio sissimi, tñ ab aliquib. aīalib. i. ab ipsis dęmonib. perpetuo vo rabunt. Nā quia alios comedunt per detractionē & excoria tionē, iustum est, q̄ ab alijs finalr deuorent. Cum cæteros de uoraueris, deprædabunt te qui reliqui fuerint ex populis. Abac. 2. Isti ēt in igne viuunt, quia ī mundo isto sunt in igne cupiditatis & luxuriæ, & in futuro erunt in igne gehēne. De igne egredient, & ignis consumet eos. Eze. 15. Et in isto igne non cōsumunt: q̄a in igne pctī non cōsumunt p contritionē, nec in igne inferni consumunt per fruitionē quia ignis infernalis affligit corpus & aīam, sed tñ non ad nihilat, nec consumit. Ideo Esa. 66. Vermis eorū non morietur, et ignis eorum non extinguetur. ¶ Salamandra in igne viuit sine do lore & læsione. vñ d. Pli. li. 29. c. 4. q̄ ex quodam genere Salamandræ piloso fiunt cingula regum, & elsychnia lucernarū quæ post nimiam vetustatem in ignem proijciuntur. & ibi inflammata purgantur, & post diuturnam inflammationē purgata, illæsa & renouata recipiunt. Alexāder Papa de tali aīali vestem hahuisse dr̄, quæ mūdanda nō aliter q̄ in incen dio purgabat Pli. aūt li. 19. c. 1. in India genus esse lini asserit de quo sordidas Mappas in igne sine cōsumptione purgatas vidit. Salamandra est Adam, qui in igne tribulationū vi xit in mūdo. Gen. 3. In labore & erumna comedes panē tuū Pellis eius de corpore pcisa, sunt hoīes, & maximè sancti & iusti. Papa seu rex est Chrs. cuius cingulū sunt oēs fideles, à quibus per fidem cingitur & vallatur. Iob. 29. Cum sederem quasi rex circunstāte exercitu. De pelle ergo Salamandræ. i. de hoībus ab Adam procreatis, fit regi Chro vestis & cingu lum fidelium per fidem & charitatem, quia fides cinctorium renum eius. Es. 11. Quia. s. cingulum & vestis Christi quilibet efficitur, qñ fidem eius suscipit in baptismo. Sed ꝓ certo qñ ista vestis & cingulū. s. fidelis & prædistinatus est inueteratus p vitia & pctā & malas cōsuetudines, tunc deus solet eū mit tere ī ignē tribulationis, paupertatis & aduersitatis, vbi pur gatur & mūdat, à vitiis & pctis, et vbi iterū p grām renouat, et dignus ab eo portari et indui p pniam efficitur. Eccl. 2. In igne purgabit aurū et argētū, hoīes verò receptibiles in ca mino humiliationis. Figura Nu. 31. vbi pdam q̄ à Madianitis Israelitæ tulerunt, igne purgauerūt, quicq̄d aūt ignē nō po terat sustinere, aqua expiationis purgatū est. Sic verè Chrs illos quos à Madianitis. i. à dæmonib. tollit et perdat. s. per p dicatorem, grāe inspirationem, et occultā pdestinationem, si sint fortes et virtuosi, et purgat eos à vitiis et pctis p ignē tribulatiōis, si āt debiles et īfirmi aqua sola suę mīæ mundat eos et expiat a pctis. Quicq̄d (inq̄t) ignē nō poterit sustinere, aqua expiationis purgabit. De istis ēt fiunt lucernæ incō sumptibiles, q̄a isti p bona exēpla sua alios illumināt et illu strāt, et in obscuritate vitæ pśentis dirigunt ad salutē, et sūt incōsumptibiles, q̄a alios illuminādo, seipsos p vitia nō cō sumūt, sicut faciunt hypochritæ, q̄ admodū cādelæ aliis ꝓsunt, et sibi obsunt. Hie. 6. Defecit sufflatoriū in ignē, cōsum ptū est plūbū. Vł dic q̄ Salamādra ē vir pfectus, cui⁹ nutrimē tū et vita est ignis. i. grā spūssancti, et charitas vel ēt tribula tio et aduersitas, q̄a. s. ita pfecti sunt, q̄ ardor et afflictio tri bulationis tētatiōis ipsos nō diminuit, nec cōsumit. exēplū de Laurētio et Vincētio Esa. 43. Cum trāsieris p ignē, flāma nō nocebit te. Vestis āt et pellis est bona cōuersatio taliū, q̄ aliis incōsumptibilis fit lucerna. Mat. 5. Vos estis lux mundi. ¶ Valde notabile exēplum d. hic Pli. s. li. 10. c. 74. de aspide. ait .n. q̄ s̄m Philarchū dudū in ægypto aspis ad mēsam cuiusdā veniens ibidē diebus singulis alebat. Enixa igit catulos secū adduxit, quorū vnus filium hospitis pcussit et occidit. Reuer sa ergo aspis in pśentia hospitis catulum q̄ filium occiderat peremit, et abiens nequaq̄ ampli⁹ visa fuit. Ista pñt applicari ad gratitudinē; q̄a. s. si iste serpēs doluit et de alumno suo p suū catulū offenso, multo magis et nos de infortunijs ami corum et bñfactorū nostrorū debem⁹ dolere, et vicē eorū iustè et licitè vīdicare. Vł pōt dici de verecundia, quomō. s. hō debet verecundus apparere coram illis quibus p se vel p suos malefecit, et maximè si bñficia recepeit ab eisdē. Vel pōt applicari de iustitia: quia. s. bonus iudex ꝓprio catulo. i. proprio filio non debet parcere, quē videt homicidiū cōmi

fisse, exẽplo illius regis q sibi et filio adultero, cuilibet vnũ oculũ eruit, ne videret à iustitia defecisse, qua.s. cautũ erat vt adulteri duob9 oculis priuarentur: sicut ponit Valeri9 maxi. Ideo bene dicitur quod Deus proprio filio nõ pepercit.

De Boue. Cap. 10.

1 BOs gracè uocatur bootes, & hẽt bos sub gutture q̃dam pellem, quæ palearium dr̃, qđ est signum generositati in boue, sicut dicit Isi. li. 12. Bonũ ergo (vt dicit) erga socios maxima est pietas. Nam alter alterum inquirit, cum quo duceret, aratrũ, ipsum lãbit & eius societatem dirigere cõsueuit. Sic vere nobis & maximè prælatis vel religiosis spũaliter debet esse. Nam palearium, mollem. s. & flexibilẽ pellẽ, hoc est, verba dulcia & benigna debem9 habere in gutture & in ore, vt dicat̃ nitidius oleo guttur ei9. Pro. 5. Et socios nr̃os. i. alios christianos & maximè illos q sũt eiusdẽ nobiscũ stat9, ecclesiæ vel religionis, cũ quib. aratrũ fidei vel religionis trahimus, debemus summè diligere, & frequenti mugitu. i. pijs sermonibus amorib. pietatis affectũ exteri9 declarare, & alter alterũ lãbere & amat̃. Mugiet bos cũ nõ habuerit herbã. Iob. 6. ¶Scd̃m Pli. li. 8. c. 45. Boues ĩ India sunt ita alti sicut cameli, quorũ cornua quatuor pedes hñt latitudinis. Boues ẽt coniuncti p cornua fortius & melius laborãt, q̃ qñ ceruice sunt ligati vel cõiuncti. Boues ẽt q habẽt laxa cornua, in labore sunt p̃cellẽtes. Boues sunt p̃lati, cornua eorũ q̃bus percutiũt, est iudiciaria potestas, iustitia seu tigri. In India ergo .i. in ecclesia debent esse boues alti & eleuati per p̃fectionẽ quorũ cornua. i. potestas iudiciaria debet habere quartuor pedes. i. obseruãtiã quttuor euãgeliorũ, vt. s. mãdata Dei nõ præter eãt per crudelitatẽ, nec comittãt p vanæ gloriæ tepiditatem. Isti aũt boues sp debent esse iugo disciplinæ subditi, & eorum cornua. i. iudiciaria ptãs, iustitiæ & æq̃tatis vinculis alligari, vt sic bonis laborib. esse valeãt dedicati, vt dicat quilibet Act. 20. Alligatus spũ vado in Hierusalem. ¶Boues bini iuicem ligant̃, & vt cõiter in parte anteriori. s. in capite & cornib9, q a. s. fortius laborant, ꝙ melius operant̃. Sic verẽ qñ plures boni, & maximè prælati sunt inuicẽ cõfœderati & ligati, & maximè in capite, & ĩ parte anteriori. i. ab ipsa infantia seu primaria iuuẽtute, tũc verẽ fortiores sunt ad bene operandũ, & vtiliter in ecclesia laborãdũ, quia sicut dr̃ Prou. 18. Frater q adiuuatur a fratre, tanq̃ ciuitas firma. ¶Soli boues inter aĩalia ẽm Pl. retro ambulãtes pascunt̃, & aquæ calidæ ablutione dicunt̃ pinguescere. Et sunt boues in Syria qui nõ habẽt palearium, sed gibbum habent supra dorsum. Sic vere mali & mũdani, & ẽt mali prælati semp retrocedũt .s. ad vitia & pc̃tã, quia cũ deberent sumere pabulũ doctrinæ & gr̃æ, & virtutũ, p̃cedẽdo ad anteriora. i. ad ipsa bona æterna p bona o pa, ipsi tñ ecõuerso ad partẽ retro. i. ad bona mũdi (quę dñt retro nos remanere p cõtẽptũ, & retro nos finaliter remanebũt) se cõuertunt per affectum. Et br̃ loquendo multi sunt q dũ pascunt̃ retrocedũt: q a dũ à Deo vel à prælatis vel à p̃dicatorib. pabulo doctrinæ bñficiorũ vel p̃speritatis pascuntur, ipsi magis retrocedere p vitia nõ verent̃, vł retrocedere. i. ad bona mũdi vel ad dimissa pc̃tã p recidiuũ respicere. Exẽplo vxoris Loth, q̃ retro respexit. Vel ẽt mali retrocẽdẽdo pasci dicunt̃, quia. s. dũ retrocedũt p pc̃tm̃, & maxime per auaritiã, mũdi diuitiis, & honorib. pascuntur. Facti sunt retrorsum, & nõ in añ. Baruc. 2. Isti ẽt paleariũ, hoc est dictu, maturitatẽ vel benigitatẽ verborũ non hñt, sed gibbũ superbiæ supra dorsum cordis cõtinuè secũ portãt. Verũ tñ qñ aqua calida. i. feruẽti doctrina vel correctione rigida p fundunt̃, tũc aliquotiẽs p gr̃a impinguant̃. Vel p aquã intelligo adulationẽ, q̃ impinguat caput mũdanorũ, & maximè p̃latorũ, quia sicut aqua calida spoliat, & depilat, sic p adulationẽ p̃lati, & principes diuitijs spoliant̃. Deu. 31. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. ¶Boues nigri coloris parua hñtes cornua, nimis reputant̃ vtiles ad laborẽ. Et qñ bos est castratus, tunc crescũt cornua eius, corpus ẽt atq; vires, minuit̃ audacia, & fit patiẽs oneris, & laboris, maturus, domit9 & quietus. Sic verẽ illi q sunt nigri p pniam, & austeritatẽ, parua hñtes cornua supbiæ p humilitatẽ, efficiunt̃ p̃mptiores ad laborãdũ p bona opera & virtutes. Si ẽt sint castrati p cõtinẽtiã, & castitatẽ, crescũt in eis cornua rigoris, & correctionis, viris valoris, & p̃fectionis, & minuit̃ audacia tumoris & elationis, & ad literam efficiunt̃ maturi, domiti, & quieti; & ad laborẽ bonorũ operũ magis fortes, qđ maximè dẽt esse ĩ p̃latis, q a dñt eẽ casti & maturi, & rigorosi, vt dr̃ Prou. 14. Ibi manifesta est fortitudo bouis. Sed econtra multi sicut tauri, indomiti, incasti, ĩmaturi, & iõ parua hñt cornua correctiõis, & rigoris, q a cũ vitiis sint ligati, alios corrigere nõ auderẽt ne fortè dicerẽt eis. Medice cura teipsũ. Luc. 4. ¶Boues dñt domari a iuuentute, q a si senectus expectaret̃, iugo nõ leuiter subderent̃. vñ ẽm Pli. in trimatu dñt domari. Sic verè hõ à iuuẽtute dẽt tauro. i. corpori suo iugũ imponere disciplinæ, & ipsũ aratro religionis, & pniæ subiugare, q a si senectutẽ expectauerit anteq̃ tauro suo. i. corpori mandato rũ Dei iugũ ĩponat tunc fortè induratus recip e nollet ipm̃. Iõ Thr. 3. Bonũ est uiro cũ portauerit iugũ ab adolescentia sua. ¶Taurus ẽm Pli. tunc melius edomat̃. qñ boui seni in aratro sociat̃, & sit̃ cũ eo copulat̃. Sic verè taur9. i. iuuenis indomitus, & lasciuus, si cũ boue sene. i. si in societate hoĩm senũ & maturorũ incesserit, tunc ab eis ĩformabit̃, & eorum exẽplis, & doctrinis, ad bona o pa facili9 ĩbuet̃, q a cũ sc̃tõ sc̃tus eris. Et Pro. 13. Qui cũ sapientib. gradit̃, sapiẽs erit. Et iõ cũ talib. dẽt ligari, & eorũ cõsortiis copulari. ¶Boues ẽm Isi. habem9 socios laboris & agriculturæ. Tãta ẽt fuit apud antiquos cura de boue, vt q p̃caci aĩo bouẽ occideret, sicut de homicidio puniret̃. Sic uerè boues. i. p̃lati debẽt esse socij & participes cũ subditis ĩ tribulatiõe, pnĩa, & labore, & iõ ab alijs p̃caciter & malitiosè nõ dẽnt p detractionẽ, nõ debẽt occidi p diffamationẽ aliq̃, q a q hoc facit, spũalis dr̃ homicida, imo ẽt parricida, & iõ morte p̃petua puniet̃. 1. Ioan. 3. Qui odit fr̃em suũ, homicida est. Ergo multo fortius q odit p̃rem, q a q p̃cusserit p̃rem suũ, morte moriet̃. Exo. 21. Le. 20. ¶Bos nõ tm̃ vtilis est hoĩb. imo ẽt in aris deorũ ad occidendũ, & ĩmolãdũ, ad eos placãdũ fuit a principio cõgruus & acceptus. Sic verè sc̃ti Apost. & Mart. nõ tm̃ fuerunt hoĩb. vtiles, s. p̃dicãdo, imo ẽt ad ĩmolandũ Deo per martyrium fuerunt dati, et p eo & corã eo fuerunt occisi. Figura de Heliseo. 3. Reg. 16. q boues suos ĩmolauit. q a. s. Chr̃s suos boues .i. p̃dicatores et Apos. ordinauit per martyriũ ĩmolari. ¶Bos terrã vomere aperit, arua colit, & ea fructificare facit. Caro eius bona est comedẽdũ, pellis ad diuersa opera faciẽdũ, fimus ad terrã aridã fęcundandũ. Sic p̃dicator vel cõfessor debet cũ mouere. i. cũ lingua terrã. i. tereũ pc̃tõrẽ aperire per cõfessionẽ. s. mouendo, sugerendo, & inquirendo p discussionẽ, & sic eũ per uirtutes & merita fęcundabit caro. i. p̃ a lis sub a vtilis ẽ aliis p Eleemosynã & subuẽtionẽ pellis. i. cõuersatio ad exẽplũ & imitatione, fimus ab eis egestus. i. eorũ doctrina ad aliorũ fęcundationẽ, & spũalẽ impinguationẽ, & maximè ad aridorũ. i. ad pc̃tõrũ vł tribulatorũ cõsolationẽ. br̃ & bñ. dr̃. Pro. 14. Vbi nõ sunt boues. pręsepe vacuum est. Quia vbi nõ sunt prædicatores vel boni p̃lati, præsepe. i. subditi vacui sunt & depressi. ¶Ex cornib. bouũ fiunt diuersa instrumẽta, qñ igne fuerint calefacta. Exinde. n. fiũt arcus ad iacula iaciẽdũ, arma ad corp9 à iaculis defẽdẽdũ, lucernæ ad tenebras effugandũ, pectines ad caput mũdificãdũ. Cornibus etiam vtuntur venatores ad canes incitãdũ, & ad bestias terrendum. Pictores & scriptores ad colores seruãdum, bellatores ad socios cõtra hostes cõmouendũ, & eos si fugerit reuocandũ pastores ad bestias custodiẽdũ, speculatores ad alios vigiliã exhortandũ. Charissimi p bouẽ intelligo Christũ, p duo eius cornua intelligo duo testamẽta, sinistrũ vetus & dextrũ nouum, & dr̃ vetus sinistũ & dextrũ nouũ, q a in illo austeritas, ĩ isto benignitas inuenit̃. Qñ ergo sacra scriptura & duo testamẽta fuerũt ignita sc̃tõ spũ liq̃facta. i. manifestata & releuata, tũc ad diuersos vis9 spũales fuerũt coaptata. Sunt. n. arcus, inq̃tũ ex eis contra pc̃tã & vitia & cõtra dæmones iacula auctoritatũ prędicatoribus iaciunt̃. Sũt arma inq̃ãtũ aĩæ per ea à tẽtationũ iaculis defendunt̃. Sũt pectines ĩ quorũ caput intẽtionis à lędib. malarũ affectionũ p ea purgat̃. Ioan. 15. Iõ vos mũdi estis p p sermonẽ. &c. Sũt lucernę ad lumẽ mãdatorũ ostẽdẽdũ, & tenebras ignorãtiæ fugandũ ad animos ad gloriã dirigẽdũ, q a mãdatũ lucerna est Pro. 6. Psa. Declaratio sermonum tuorũ illuminat. Istis ergo cornibus vtunt̃ venatores. i. p̃dicatores ad incitãdũ canes. i. bonos & fideles vt currãt ad gloriã, & ad terrẽdũ bestias. i. pc̃tõres ne vadãt ad pœnã. Ps. Viã mãdatorũ tuorũ cucurri. His ẽt vtunt̃ pictores. i. sc̃ti & boni viri, qui suis exemplis & doctrinis aĩas picturant & colorant p virtutes. His vsi sunt bellatores

bellatores.i.martyres ad se ad martyriũ cõmouendum. His vtunt pastores.i.prælati ad pecudes.i.subditos gubernãdũ. His utunt speculatores.i.doctores ad pctõres vt uigilent p bona opera exhortandũ.Iõ Sa.7.Præponẽda est regnis, & sedibus,qm oĩm bonorũ mr est.Nã sacra scriptura ad oĩa bona opera coaptatur,qa vniuscuiusq; volũtati deseruiẽs, ad qd quisq; volebat conuertebatur.Sap.16.Vel per cornua dura intelligo pctõres,q igne tribulationis vel spũs per cõtritionem calefacti,cõuertuntur in pectines,& arma,tubas,& arcus,& laternas.i.ĩ uiros spũales,& pfectos,& maximè pdicatores, q per pdicationẽ suã sunt pectines,aĩas mundificãdo,arma fideles cõtra uitia muniendo,tubæ,pctõres ad uirtutũ pliũ excitãdo,& eos si fugerint reuocãdo,arcus diabolum,& uitia impugnãdo,laterna,lumen bonorũ exẽplorũ, aliis oñdendo.Hæc oĩa patẽt in beato Paulo, qa lapis solutus calore,& in æs uertit.i.in virũ æreũ resonãtẽ.i pdicatorẽ.Iob 28.¶Fimus bouis ẽm Pl.iuuat summè hydropicos si ide ad solẽ vngant,& ẽt arteticos,qa humorẽ intercutaneũ corrodit,& cõsumit,Per fimũ intelligo uilitatẽ cõditionis humanæ,& ipsam carnẽ post mortẽ fœtidã atq; vilẽ,q si bñ p cõsideratione sumat,ipsos hydropicos inflatos, & superbos,sitibũdos.i.auaros,arteticos ẽt.i.accidiosos iuuat,qa humorẽ intercutaneũ.i.carnales interiores affectiões extermi nat,& desiccat,q ẽm Greg.Nihil tã valet ad domãda carnis uitia,sicut cogitare qualis futura sit caro moritura.¶Secundũ Pli.est quoddã paruũ aĩal siſe scarabeo,qd dr bupre stis,qd inter herbas latitat,quas cũ bos incaute carpit, bu prestis ab eo cũ herbis deuorat⁹ vẽtrẽ ei⁹ intrat,& iecur pe tit,& illud tafr inflãmat,q bouẽ cruciatu maximo tãdẽ necat.Sic bos exterius iugo pmit,stimulo pungit, & interius à buprestis malitia enecat.Per bouẽ intelligo hoĩem , p herbas intelligo diuitias mũdiq; delicias,quas comedit,& acq rit,p bupstim intelligo pctm auaritiæ. Quia p certo qñ bos .i.hõ credit ad sufficientiã herbas.i.mundi bona acqrere,& carpere,tũc subito buprestis.i.cupiditas,& auaritia collabit ĩ uentrẽ eius.i.cor,& sic iecur.i.uoluntatẽ p ardorẽ habẽdi & acqrẽdi iflãmat,& eũ p sollicitudinẽ.i.p laborẽ ĩ acqrẽdo,timorẽ in seruãdo,dolorẽ ĩ pdendo angustiat,& affligit, qa cum satiatus fuerit,arctabit, & oĩs dolor irruet in eum. Iob 20.Saturitas.n.diuitis nõ sinit eum dormire.Eccl.5.Et tãdẽ iugo pœnæ, & laboris bos.i.auarus,pmitur , stimulo.i.remorsu cõsciæ pungitur,& interius in iecore.i. in uoluntate à bupreste.i. à pctõ auaritiæ corroditur, & sic miser auarus miserabiliter moritur in corpore, & aĩa sine fine.Fecit diuitias,et non in iudicio,morietur,& non in sapiã.&c. Hie. 17. Vel dic q buprestis est peccatũ luxuriæ,& expone vt supra.

De Bubulco. Cap. 11.

1 Bvbulcus ẽ boũ custos,eorũ custodiæ ex officio deputatus,q ad pascua eos ducit,cornua eorũ ligat, eos iugo subijcit , aratro eos iungit, stimulo pigritantes urget, & pungit,sibilo & cãtilena eos mulcet, bos.n.sicut ceruus ẽm Aui.in melodia delectatur.Sic bonus platus q ex officio custodiæ boum.i.subditorum deputatur, debet eos in pascuis prædicationis, & doctrinæ impinguare, cornua eorũ.i. pter uitatẽ,& superbiam uinculo pceptorum, & statutorũ ligare iugo mandatorũ Dei seu regulę suæ subiicere , & eos ad aratrũ.i.ad on⁹ laboris,& pniæ cum charitatis funiculis cõiungere pigritãtes.i.carnales subditos dẽt correctiõis stimulo pũgere,laborãtes aũt,& fessos,& desolatos debet cõsolationis sibilo demulcere,qa bos.i.bon⁹ subditus ĩ melodiis.s. dulcis cõsolationis,et dulcis monitionis magis delectat,& cõsolat,& meli⁹ castigat,q stimulo duræ correctionis,& punitionis,qa ẽm Sen. Gnosus est aĩus hoĩs,& facili⁹ ducit , q trahit.Iõ 1.Thes.5.Corripite inquietos,& cõsolamini pusillanimes,suscipite infirmos.Plus.n.pficit correctio apud prudentem q centum plagæ apud stultũ.Prou.17.¶Bubulcus vtit 2 sibilo,& stimulo.Sic pdicator debet sibilo cõsolationis uti, attrahendo ad æterna, & stimulo correctionis, durè pungendo,& arguendo 2.Tim.4.Argue,obsecra,increpa.&c. ¶Bu3 bulcus postq per totã diem boues sub iugo tenuit , & nunc sibilo,nunc stimulo compulerit ad laborem, tandẽ in sero à iugo soluit,& ad præsepe vt nutriant, & reficiant , eos ponit.Sic uerè Chrs postq per totã diem uitæ præsentis, boues suos electos ad aratrum pœnę sub iugo mandatorũ cõpulerit p bona opa laborare,& eos sibilo pdicatiõis vel cõsolationis,stimulo tribulationis,& correctionis incitauerit,tandẽ in sero mortis eos soluit,& ad psepe Paradisi eos ducit,& pabulo æternę beatitudinis,eos pascit. Bonorum. n. laborum gloriosus est fructus, quia non mugiet bos cum ante præsepe plenum fuerit.Sap.3.

De Bubalo. Cap. 12.

Bvbalus est aĩal boui siſe,qd ita indomitum est, q pferi- 1 tate iugũ nõ recipit,nisi cum narib.eius circulus ferre⁹ infigit,per quẽ circunducit vndequaq;.Et habet bubalus nigrum vel fuluum colorem paucos,& raros pilos,frontẽ validissimis cornib.circunseptã,cuius caro nõ tñ est vtilis ad edendum,imo & cõpetit, ẽm Pli.multiplici medicinæ.Nam caro ei⁹,soleæ,lac,fel,& fimus,cõtra multas adiuuat passiones.Sic verè qdã sunt ita duri,& obstinati,incorrigibiles,& indomiti,q iugum nolunt recipere disciplinę,& iõ De⁹,vel platus aliqñ immittit eis circulum ferreũ.i.durã , & austerã pęnã & tribulationem,p quas eos circunducit,& affligit,& sic domiti fiũt,& mãsueti , & tũc efficiunt nigri coloris per pniam,& asperitatẽ,& fului coloris per amicitiã,& charitatẽ,paucorũ pilorũ.i.paucarũ diuitiarũ per voluntariã paupertatem,inquãtum.s.cõuersi eas pauperib.distribuunt,per eleemosynã,& pietatẽ.Hęc oĩa patẽt ad littera ĩ beato Paulo,q prius fer⁹,& indomit⁹,postea fact⁹ est vtilis,& quiet⁹. Hier.31.Postq cõuertisti me,egi pniam.&c. Cornua ẽt hñt validissima.i.cõstãtiã,& firmitatẽ,qa ĩ dieb.ei⁹ pertimuit ducẽ Eccl.48.Et sic fit,q caro.i.vita talium fit aliis medicina,p doctrinã.s.& exempla.Nam soleæ sui laboris,cõstantiæ, & durationis,lacsuæ doctrinæ vel pdicationis,cõpassionis vl deuotionis,fel suæ rigorosæ correctionis,fimus suę humilitatis vel subiectionis,sunt cõtra uitia remedium,& iuuamẽ qñ p imitationem recipiunt.Et iõ talib.põt dicere dñs illud Esa.37.Ponam ergo circulum in narib.tuis,& ferrum in maxillis tuis.¶In germania sunt boues agrestes hñtes cornua 2 ita ptensa,q regijs mensis pp eorum capacitatẽ in eis pocula ppinent,et sunt maximi, et agilissimi,et odiunt omne rubeum.Vñ venatores hoc scientes,induunt se veste rubea, vt eos puocent ad se insequendum,et tunc venator ĩ veste rubea retro arborẽ se ponit,bos vero ita fortiter impingit ĩ arborẽ,vt ppriis cornib.detineat,& sic ibi à venatore capit,et occidit,vt d.Phil. Per istos boues aggrestes intelligo dęmones.Per eorũ cornua ĩtelligo supbiã, et obstinationẽ. Per uenatorẽ intelligo Xpm,q qñ voluit capere,et destruere boues aggrestes.i.dęmones,et eorũ ptatẽ,venit in forestã hui⁹ mũdi,et induit vestẽ nrę mortalitatis,et tũc dũ in foresta hui⁹ mũdi circuibat,et pdicabat,illę bestię.s.dęmones cęperũt eũ psequi,tã p se q p mẽbra sua,sicut patet Mat.et Lu. 4.vbi diabolus tẽtauit eũ etc.Et iõ venator iste Xps posuit se retro magnã arborẽ,hoc est dictu,in arbore crucis ĩ passione ĩ veste rubea.i.in carne sanguine rubefacta, et sic istas bestias ĩ arborẽ crucis cum cornib.supbiæ impingẽtes,et blasphemãtes,mediãte ista arbore pstrauit,et deiecit, et earũ potẽtiã diminuit,et cassauit.¶Scdm Philosophũ est qdã be- 3 stia siſis boui agresti,sed minor corpore,maxima hñs cornua,q dr Apteleõ vel aptalapos,q cornib.suis altis,et acutis arbores deiicit,et psternit,q gra pastus cornua sua,q hẽt ad modũ serræ seccãtia,submittit inter frutices, et uimina, quorũ cõplexione,et cõnexione cornua paulatim circũligant,et tũc bestia diu luctãs,magis ac magis in uiminib.seĩuoluit,et se captã sentiẽs,p indignatione mugit,cuius uocẽ horribilẽ audiens uenator,eã securè aggredit,et occidit.Et qd mirabile est,illã ĩ paruis frutetis capit,et occidit,q ĩ magnis siluis inuadere nõ est ausus.Per istam bestiam intelligo hoĩem mũdanũ.Per cornua ei⁹ intelligo ptãtẽ tpale,q est alta p supbiã,acuta p rapinã.Per herbas intelligo mũdi diuitias,bona,et honores.Per uimina intelligo vitia,et pctã,malas delectatiões,et cõsuetudines in eisdẽ.Per uenatorẽ intelligo diabolũ.Est igit ĩ foresta hui⁹ mũdi aptaleõ. i.hõ mũdan⁹,et luxuriosus,cupid⁹,et auar⁹, q rectè siſis est boui agresti.i.ipsi diabolo p obstinationẽ,et crudelitatẽ,minor tñ cõditione naturæ,et sagacitate,et malitia,qa natura Angelica superior est q humana.Iste hẽt duo cornua.i.potẽtiam tpalẽ,q duplex dr,inquãtũ à duob.i.à platis,et principib.deriuat.Habebat duo cornua magna , et vnũ excelsius altero.

Dan.8.Et iō ista bestia.s.causidici vel balliui vel similes cum cornib.potentiæ suę arbores.i.mūdi diuites deijciunt,& ꝓsternunt.Sed pro certo tales descendunt ad pascua.i.ad mūdi delectabilia acquirenda,à quib.sua concupiscētia pascit̄ & nutrit̄,& iō vt pascant̄.i.vt diuitias acquirant, inuoluunt se infra vimina,hoc est dictu,infra uincula pc̄tōrū,auaritiæ .s.& cupiditatis,luxuriæ & carnalitatis, & ibi p malas affectiōes,& delectationes se inuoluunt,ita ꝙ licet luctent̄ p cōsciæ remorsum, tn̄ magis ac magis se inuoluunt per malas cōsuetudines,ita q se nequeūt de pc̄tōrū uinculis,& de mūdanis cupiditatib.liberare. Et tunc mugiunt horribiliter p desperationē,blasphemiam,& obstinationē,quia impl⁹ cū in ꝓfundū pc̄tōrū venerit, contēnit.Prou. 18.Qd̄ uidēs ēt venator diabolus statim adest s.suggerendo,ꝙ impossibile est eū saluari,& ꝙ bonis pręsentib.fruat̄,& in uinculis remaneat pc̄tōrū,& tādē p mortē corporalē eū interficit & i inferno deuorat,& corrodit. Iō Iob 18.Immisit in retē pedē suū,tenebit̄ plāta eius laqueo.Et sic fit,ꝙ isti q magnas arbores.i.ꝑsonas diuites deuastabāt,à paruis viminibus malarū affectionū uincunt̄,& à uenatore diabolo occidunt̄. Figura Dan.8.de ariete q cum duob.cornib.oīa superabat quē tandē hircus fętidus cū uno cornu ꝓstrauit. Sic isti finaliter ab hirco diabolo occident̄,qa interficiā interfectores.Eze.25. & Hier.30.Oēs pdatores tuos dabo in prædā. ¶Est qdā spēs bouis agrestis,quē Arist.lib.9.in fine vocat bonasum,similis tauro i quātitate,crines colli habet ad vtrasq; partes pēdētes sicut equus venientes vsq; ad oculos,cornua aliquātulū curua,vngulā fissam hēt,& duos in pede quolibet sotulares & caudā habet breuē respectu corporis,terrā cauat, & in cauādo erigit̄ sicut taurus,pilos habet molles,cutē durā,& ictuū patientē,q qn̄ à canib.& venatorib.insequitur, & timet capi,stercus frequēter ꝓijcit,circa cuius odorē canes occupantur,& sic bestia ab eis elongat̄, & euadit ne capiat̄. Carnē aūt habet dulcem pp q̄ uenat̄.Charissimi per bestiam istam intelligo diuites huius mundi,qui similes, sunt tauro .i.diabolo p superbiā,& proteruitatē,carnes eorum diuitię pedes sunt affectus,cauda est finis uitæ,cutis est exterior aparentia,stercora sunt diuitiæ vel munera, uenatores autē sunt principes,& p̄lati,canes eorum sunt iudices, & balliui.Diuites ergo sunt similes tauro,quantū ad superbiā,& obstinationē,capillos.i.diuitias hn̄t vsq; ad oculos.i.ad cor & uoluntatē p earū nimium amorē,& affectionem,corpora.i. tpalem ptātem,hn̄t curua per cautelam,& palliationē, vngulā hn̄t fissam per suorum affectuum multiplicē diuisionē, quia ad plura.s.diuitias,delicias,& honores,affectus,& pedes,taliū sunt diuisi.Eze.16.Diuisisti pedes tuos. Et iō plures sotulares hn̄t in pedibus p diuersorum pc̄tōrum multiplicitatē.Terrā.i.pauperes cauāt,& denudāt p crudelitatē,& in cauando,& depopulando se erigunt p superbiā,& impietatē.Caudā ēt.i.finē vitæ hn̄t breuē,per mortis uelocitatem, qa tales non dimidiant dies suos. Ois.n.potentatus breuis uita.Eccl.10.Anni impiorum breuiabunt̄.Prou.10.Pilos hn̄t molles p exteriorē fictā benignitatē, cutē hn̄t durā per effrenatā malitiā,& proteruitatē,quia nullū iaculū correctionis,vel pdicationis pōt eos penetrare. Cor eius indurabit̄, quasi lapis.Iob 4.Qn̄ aūt à uenatorib.i.a mūdi principib. & p̄latis,& ab eorum canib.i.a iudicibus,& balliuis persequūtur pp usuras,& forefacta,vt capiant̄,& corrigantur, & puniant̄,tunc proiiciūt canib.i.iudicib.stercora.i.dona & munera,q̄ stercus ab Apostolo nominantur.ad Phil.3. Et sic isti canes circa ista stercora occupant̄,quasi eis contenti,& alios dimittunt effugere,& euadere,& sic nunq̄ ab eis puniūtur,nec pōt cōtra hmōi diuites pauper aliquis pualere qa ab oīb.pp munera sustinent̄. Donū.n.hoīs dilatat uiā eius. Prou.18.Ideo Esaię.5. Væ qui iustificatis impium pro munerib.& iustitiā iusti aufertis ab eo.Vel pone,ꝙ qn̄ aliq sequūtur bonasum.i.aliquē diuitē,& potētē(qa multi colunt personā potentis Prou.19.)utpote,familia,vxor,filii,& parentes,qn̄ tandē ab eis elongatur per mortem,ipsi de eo nō curantes,circa eius stercora.i. circa diuitias ab eo congregatas,quas post se in mundo relinquit,occupantur, qd̄ patet ad oculum,qa tunc quilibet currit ad arcā.&c. Ideo uidēs hoc quidā laborans in extremis,dixit illis, qui detrahebāt, & rumpebant arcas.Festinetis inquit festinetis,qa nundina discedit. Ps. Et reliquunt alienis diuitias suas.&c.sequitur, Introibit usq; i ꝓgenies patrū &c.Expone auctoritatē.¶Vt dicit Arist.ibidē.l.li.9.c.45.qn̄ uacca aggrestis habet parere, cōgregantur aliæ multæ,& adiuuant,& congregāt stercus multum,& ipsum vndiq; ordinant tanq̄ murum. Per vaccā istam intelligo personam publicam vel prælatum,qui tunc tp̄is qn̄ hēt parere.i.qn̄ hēt aliq ad dignitatem uel beneficiū ꝓmouere,adunant̄ multi circa eum,qa qlibet sperat obtinere,& iō circundant eū stercorib.hoc est dictu, munerib. q̄ offerunt,vt sic obtineāt,quod intendunt.Iō talib. pōt dicit.Circundate Syon,& cōplectimini eā,narrate in tur.eius. ¶Inueni scriptū,nescio si est verum,ꝙ bubalus postquā aliquē occidit,auscultat & odorat si bn̄ est mortu⁹ ipsumque cum cornib.percutit,nolēs ipsum dimittere quandiu sentiat esse uiuum.Sic verè multi sunt ita crudeles, ꝙ quis aliquē ꝓstrauerint,& ad paupertatem deiecerint, ipsum tn̄ dimittere,& à persecutione cessare nolunt,nisi ex toto ipsum eradicent,& subuertant. Contra quos Seneca. Culpa est totam culpam persequi.

De Basilisco. Cap. 13.

BAsiliscus latinè dr̄ regulus,quia rex est serpentum,& tāquam rex in capite macula candida in signum diadematis decoratur.Ipsum oīa timēt,qa flatu,& aspectu interimit.Aues ēt sibi appropinquantes flatu vel solo sibilo destruit,& cōburit.Vix habet duodecim digitos in longitudine,herbas exurit,frutices & oīa circunia centia destruit, tā gentem se ēt cū hasta,interficit & consumit. Celsus & erectus incedit,aquas quas tāgit inuenenat, herbas flatu suo exurit,lapides quoq; rūpit.Istum tn̄ hostē naturę mustela ruta inuadit,& uictoriā de eo obtinens ipsum necat, sicut dicit Isid.lib.12.c.4.& Pli.li.8.c.22.Iste serpēs sigñat diabolum, vel eius uicarium antichristum,q erit rex serpentum.i.princeps,& caput oium pc̄tōrum.Iob 41. Ipse est rex super oēs filios superbiæ. Et iō diademate candidō.i.regia maiestate cum ficta candida castitate decorabit̄ qa antichristus se finget castum,& regē.Adonias eleuabat̄ dicens, ego regnabo 3.Reg.1.Ipsum oīa timebunt,ēt serpentes.i.ipsi mali, qa tā serpentes,quā aues,hoc est dictu,tā bonos,quā malos flatu malæ suggestionis, & aspectu toruo despect⁹,& cōminationis interficiet,& occider,inquantū eos p errores à vera uita,quæ Chrs est separabit,sibilus.n.eius.i. peruersa doctrina & suggestio,in errorem inducet ēt electos,si fieri pōt,sicut dr̄ Mat.24.Et iō dr̄,ꝙ herbas,frutices, & circumiacentia destruit,qa sequaces suos fructib.bonorum operum, & herbis,i.virore bone cōuersationis denudabit. Celsus & erect⁹ hoc est dictu,elatus,& superbus,manifestus & apertus incedet,& aquas sacræ scripturæ male interpretādo inficiet, & corrumpet, & bibenter.i.suis interpretationib. credentes inuenenabit.s.per errorem,tangentes eum cum hasta, hoc est dictu,cōtra eum p̄liantes occidet tpaliter & necabit. Et bn̄,nihil tpale vel corporale suæ malitiæ uel sæuitiæ poterit cōtraire,qa nō est ptās super terrā,q̄ cōparetur ei. Iob 41.Pone & expone figurā de dracone.i.de diabolo, de prima bestia.i.de antichristo de secunda.i.de falsis ꝓphetis, sicut ponit Apo.13.in opusculo quod feci. Et iō quid faciet vera mustela Christus? verè armabit se ruta amara.i.amaritudine & discretione iustitiæ, & rigoris,& procedet contra basiliscum antichristum,& s̄m Apostol. 2.Thes.2. Ipsum interficiet spiritu oris sui,& post dies quadraginta quinq; ꝓcedet contra diabolum,et luciferum,et iudicando publice ipsum cum corpore suo condemnabit,qa videntib.cunctis pcipitabit̄.Iob 41.Figura de antichristo Ezech.38.vbi dr̄ de Gog.veniente super terrā Israel, qa tunc commouebunt̄ a facie eius.s.Gog,pisces maris,bestiæ terræ,& uolucres cęli, et cadent montes,et corruent sepes,sed tandem, dicit dn̄s, Peste et sanguine eum iudicabo,ignem et sulphur pluā super eum.Sic verè tp̄e antichristi,à facie dn̄i.i.à fide ecclesiæ cōmouebuntur volucres.i.contemplatiui et spirituales,bestię terræ.i.actiui et seculares,pisces maris.i.uoluptuosi,& pc̄tores,sed tandem igne,& sulphure in monte oliueti,vbi se finget uelle ascendere,peribit,quia audiet uox in aere dicens morere.i.s̄m gl. 2.Thes.2.Vel dic,ꝙ si vis basilisco.i.diabolo et eius sibilis pualere,necesse est,qd̄ sis mustella p humilitatem,hn̄s rutā.i.cōtritionis vel pnię amarā pęnalitatem.Vel pone,qd̄ basiliscus ē caro vel ēt,mala mulier,cui⁹ visus est alis

aliis venenosus, quæ aues.i.ipsos viros spirituales p luxuriã cõburit, petras ẽt.i.viro, fortes & stabiles frãgit, & herbas .i.virorẽ cõuersationis, frutices.i. fructũ bonę operationis ad nihilat, & ĩ eis cõsumit, q̃ si vis vincere, necesse, est q ad modũ mustellæ rutæ amara.i.amaritudine, pœnitẽtiæ sis armatus. Iõ Hie.31. Statue tibi speculã, pone tibi amaritudines dirige pedes tuos in uia rectã. &c. Vel p rutã intelligo considerationem amaritudinis mortis, quę debet cogitari qñ tẽtamur. Vel dic q iste est superbus, qui erectus incedit. &c. sicut supra. Vel dic, q iste significat pctõres, q aliis nocẽt aspiciendo per inuidiã, & sibilãdo p suggestionẽ, adulationem detractionẽ, vel infamiã. &c. ¶ Isid. ibidẽ dicit, q apud hesperios Aethiopes fõs est qui dr̃ Nigris, qa multis dr̃ caput nili, vbi est catoblepas modica bestia, pigra, & mẽbris cęteris iners, q̃ graue caput gerens, semp habet vultũ in terrã deiectũ, alias internecio esset humani generis, quia oẽs qui eius viderent oculos, exspirarent. Sic apud Aethiopes nigros.i. dæmones, est lucifer detrussus in fundo abyssi, ne humanum genus suis prauis tẽtationibus corrũperet vel necaret. &c. sicut alibi. c. de Aegypto. ¶ Licet basilisc⁹ viuẽs sit venenosissim⁹ tñ mortuus, & cõbustus pdit vim veneni, & operibus Alchimiæ, & metallorũ trãsmutationib. vtilis reputat̃. Sic verè licet dũ peccator viuit.s. mũdo & pctõ, sit nociuus, tñ qñ cõuertit̃ ad pniam, & mũdo, morit̃, & Chr̃o viuit, efficit̃ vtilis sicut patet in Paulo, q dicit ad Gal.2. Viuo ego iã non ego, viuit aũt ĩ me Chr̃s, Qui per maximè fuit p conuersionẽ, & incinerationẽ humilitatis, & tribulationis, vtilis ad trãsmtationẽ metallorũ.i.ad cõuersionẽ pctõrũ, p pdicationẽ, & doctrinã. Ps. Mutabis eos, & mutabunt̃. ¶ De basilisco dr̃ q si primus videt hoĩem, statim visu interficit ipsũ, si verò puisus fuerit ab hoĩe, statim & ipse basiliscus perimit̃. Vñ inueni in viti patrũ, q cũ qdã pater ĩ deserto iret ad fontẽ, basiliscũ vidit, dicens sic O Deus, aut mihi moriẽdũ est aut isti, statim aũt basiliscus crepuit. Expone sicut de lupo. §.2.

De Botrace siue Rubeta siue Bufone. Cap. 14.

Botrax, qui & rubeta dr̃ est genus ranæ habitans in terra pariter & in aqua, s̃m Pli.li.8.c.31. deponit senectutẽ, i. veterẽ pellẽ, venenũ tñ sibi reseruat, nã pastu quarũdã herbarũ vitã plongat, & veneni malitiã non deponit, & cõtra morsum phalangij, & araneæ, succo plãtaginis se pmunit, cuius venenũ est frigidissimũ & iõ membrũ qđ tãgit, efficit insensibile, stupidũ, & congelatũ. Iste bufo significat peccatores, q in aquis delitiarũ, & voluptatis, ĩ terra diuitiarũ, & cupiditatis pariter conuersantur. Isti ad literrã qñ senescunt, deponunt senectã.i. veterem & insolẽtẽ cõuersationẽ, & leuitatẽ, & licet videant̃ sic quo ad mores totaliter renouari, tñ venenũ suũ, malitiã.s. & auaritiã nõ deponũt, qa sicut patet sensib. plus sunt senes q̃ iuuenes malitiosi, & p auaritia venenosi. Duce ætate, & demẽtia prouect. 2. Mac.4. Sap.12. Erat nãlis malitia ipsorũ, & nõ poterat mutari cogitatio eorũ. Isti ẽt sunt frigidissimi p indeuotionẽ. qa calore cõpassionis, & dilectionis nullatenus calefiunt, & iõ mẽbra q̃ tãgunt, hoc est dictu filios, et filias qs instruũt, efficiunt insensibiles p incõpassionẽ, & stupidos p obstinationẽ, & cõgelatos p auaritiã, & ambitionẽ. ipsos.n. istruũt ad auaritiã & sic eos efficiũt sibi siẽs.s. frigidos & indeuotos Vł dic q bufo.i. pèccator uenenosus faciliter illos quos tãgit.i. q societatẽ eius frequẽtãt, suis dictis, & exẽplis facit frigidos.i. indeuotos & malos. Pro.6. Nõ erit mũdus cũ tetigerit eã. ¶ Bufo est uermis frigidissimæ nãæ, & virulẽtus. ad oẽm tactũ se aiat & inflat, & q̃to plus tangit, plus inflat̃. Vñ ẽt s̃m phisologũ, aranea qñq; bufonẽ dr̃ interficere, ascẽdit, n. super eũ, et crebris ictib. eũ pũgit. Ille aũt vidẽs nõ se posse vindicare, nec de aranea expedire, intm̃ magis ac magis inflat̃, q p̃ inflatura rũpit̃, et crepat. Scđ'm ẽt lib. de natura rerum, bufones vbiq; præterq̃ in galliis muti sunt. Sic rectè mũdi pctõres cũ sint frigidi per indeuotionem, virulenti per malitiã, et infectionem, qñ tãguntur per pdicationẽ, et correctionem, inflantur per superbiã, elationẽ, irantur per duritiã, et obstinationẽ, et quanto magis pdicatorũ vel prælatorũ iaculis, sunt percussi, tanto p obstinationẽ, et duritiã potius sunt inflati. Iob 41. Non fugabit eũ vir sagittarius. etc. Indurauerũt ceruicẽ. etc. Hier.17. Ce superbis.i. videmus q qñ ab aliqua arena.i. ab aliquo malitioso impetunt̃, & molestant̃, ita q se vindicare, vel nequeũt vel nõ audẽti imo quasi muti cũ dolore sileat, ita indignant̃, & inflant̃, q aliquotiẽs t paliter, sp aũt spũaliter moriunt̃. Sap.4. Cõtumelia inter mortuos dirũpet illos inflatus sine voce, & commouebit illos à fundamẽtis. Isti.n. inflati sine voce dñr eo, q dũ loq vel rñdere nõ audẽt, amplius cruciant̃. ¶ Bufo q̃to maior est, tãto peior, & q̃to magis sub vẽtre maculis est respersus, tãto plurib. officit nocumẽtis. Et hẽt bufo oculos ardẽtes, et lucẽtes, sed tãto perniciosior, q̃to aspectus eius est ardentior, & q̃uis hẽat oculos, odit tñ lucẽ solis, & adueniente sole latebras terræ q̃rit, & in cauernis se abscõdit. Loca fimosa, et lutosa bufo diligit, loca aũt odorifera multũ odit. Vñ dr̃ q florentib. vineis odorẽ ferre nõ sustinẽs, ipsas exit. Hæc Isid. & Plin. Sic verè est de malis diuitib. & de sapientib. huius mũdi, qa q̃to sunt maiores diuitijs scientijs, & honorib. tãto quo ad vitia sunt peiores, qa q̃to plus luxuriosi, & raptores efficiunt̃, & q̃to plus sunt maculis.i. cautelis, & cauillationib. distincti, tãto plus sunt venenis.i. vitiis inuoluti. claros tñ, & lucidos hñt oculos intelł's, qa certe ipsi pollent ingenio nãli. Sap.11. Horrẽdas ab oculis scintillas emittentes. Sed verè nihilominus lucẽ solis, hoc est dictu, bona spũalia.s. gr̃as, & virtutes, & sciam, & pdicationẽ odiunt, et fugiunt, et deuitant, & in cauernis terræ. hoc est dictu, in amore bonorum terrenorũ p affectũ, & desideriũ se abscõdunt, & q̃to sũt oculi eorum lucidiores.i. q̃to maior est eorũ scia, et sapia mundialis, tanto p diuersa vitia sunt peiores. Explica Hie.4. Sapientes sũt vt faciãt mala. &c. Et ad Rom.8. Sapia carnis mors est. Isti ad lr̃am latebras q̃runt, qa in occultis, & abscõditis faciunt cõtractus suos ne videant̃, & alia facta sua. Patet de auaris, & luxuriosis, qa q malè agit, odit lucẽ. Io.3. Isti ẽt loca lutosa p auaritiã, fimosa p luxuriã diligunt, & sectant̃.i. malas societates. Sed loca odorifera. i. societatẽ bonorum virorum spũalium negligunt, & deuitãt sicut patet ad litterã, qa tales vix aut nunq̃ volunt bonos religiosos & Chr̃i pauperes ad suũ hospitium receptare, imo uerte qñ sunt in vinea.i. in ecclesia, & vident florem.i. prædicatorem dare odorem suum pdicando, tunc statim exeunt istã vineã, quia odorẽ pdicationis nequeunt expectare. Iõ Iob 24. Non ambulet per viã vinearũ, & 2. Cor.2. Chr̃i bonus odor sumus. &c. Vel pone cõtra inuidos, quia pro certo. odorẽ vineæ.i. bonã famã alterius personæ nequeũt sustinere. &c. ¶ Bufo pp frigiditatẽ veneni membra, q̃ tangit efficit insensibilia, & cõgelata, & hẽt bufo oculos lucentes, loca fimosa diligit, odorifera fugit. Et s̃m Plin. herbas dulces sibi ĩcorporat, et eas comedit, sed comedẽdo eas inueuenat, et corrũpit, et iõ ruta amara, q̃ est uenenosis oĩb. inimica, in hortis in circuitu herbarum dulciũ debet plãtari, ut eius efficacia bufo ab ipsis dulcibus cõpescat̃. Rectè talis est diabolus, qa uerè pp uenenum tentationũ, q infundit, hoĩes efficit insensibiles p incõpassionẽ et obstinationẽ, cõgelatos p auaritiã, parcitatem et indeuotionẽ, oculos.s. intelł's hẽt lucidissimos, p sciam nãlem, et subtilissimã cognitionẽ. Illi.n. dr̃ Eze. 28. Tu cherub plenus sapia &c. Iste ergo herbas dulces.i. uiros deliciosos deuorat, & sibi incorporat p pctm̃. Et iõ necesse est ut iuxta se rutã amarã pniæ, & mortis memoriæ hoĩes habeãt ut eius uirib. muniant̃, et dicat̃. Pone tibi amaritudines. &c. Hie.31. ¶ Bufo s̃m Pli. li.32. c.4. habet duo iecora, unum uenenosũ, et aliud medicinale cõtra uenenũ, q̃ sic abinuicẽ distinguũtur, qa qñ bufo in nido formicarũ pijcit̃, partẽ medicinalẽ formicæ comedunt, et aliã dimittunt. Illã ergo, q̃ formicæ appetunt, oportet accipere, & illã quã fugiunt, dimittere. Bufo est diabolus, uenter eius est mundus, ubi cibi sui.s. mali coquuntur p cupiditatẽ, deinde in cloacã inferni egerũtur. Duo uẽtris iecora sunt duo mundi bona.s. spiritualia et t palia, aduersa et psperа, bona et mala uirtutes, et pctã qa in operib. altissimi unũ cõtra unum, duo cõtra duo. Eccl.33. et Eccl.42. Oia duplicia, unum cõtra unũ. etc. Formicæ quæ in æstate uitæ psentis pparãt messem sibi, sunt uiri spũales et scti. Formica.n. inter quatuor sapia nominatur Prou.30. In uentre ergo bufonis.i. diaboli.i. in mundo, sunt duo iecora.i. duo gña bonorũ.s. tẽporalia et spũalia. Veruntñ unum istorũ est uenenosissimũ.s. bona t palia, q̃ uenenum luxuriæ, auaritiæ et superbiæ in se seruãt. Aliud aũt.s. bona spiritua-

lia sunt medicina contra uenenū pc̄ti, vtpote paupertas cō tra superbiam largitas cōtra auaritiā, & sic de alijs. Et iō si velimus scire q̄ istorū sunt eligenda, & q̄ medicinalia & q̄ nociua, respiciam⁹ formicā .i. sāctos & sāctas, & videamus qualia eligēt certe nos inuenim⁹, ꝙ bona spiritualia nō ter rena, nō prospera sed aduersa, nō delicia sed pœnitētias, nō diuitias sed penurias elegerūt. Istam ergo partē exēplo eorum eligamus, & contra venenū diaboli reseruemus. Iō Pro. 6. Vade ad formicā o piger, & considera vias ei⁹, & disce.

6 ¶ Bufo ẜm Pli. ibidē, habet ī dextero latere os vnū occultū, qđ ꝓiectum in aq̄ feruentē facit eā subito refrigerari, nec poterit vas feruere quousq; os illud fuerit extractū. Illo aūt osse vtūtur magi ad amorē vel odiū cōcitādū. Sic verè bufo .i. diabolus habet ossa sua .s. detractores occultos, q ꝓiecti in aq̄ feruentē .i. in aliqua bona societate vel collegio feruido charitate, facit eos ab huiusmodi feruore refrigerari, inq̄tū inter eos seminat discordiā, & litē, & liuorē, & iō magi .i. diaboli talibus vtunt̄ ad odiū discordiæ suscitādū. Pro. 6. Oī tpe iurgia seminat. Et nisi de aqua .i. de cōitate vel societate, collegio vel cōuētu hmōi ossa expellant̄ nūq̄ ibi inueniri poterit feruor amicitiæ vł amoris. Iob 41. Ossa eis sicut scuta fusilia.

7 ¶ Licet bufo sit venenosus, tñ incinerat⁹, & cōbustus, amittit vim veneni, & virtutē recipit medicinæ, q̄a mirabiliter valet ad carnis, & cutis reparationē, & neruorū cōsolidationē, & vulnerū desiccationē. Sic verè q̄tuncunq; hō sit venenosus, et peccator, si tñ incineret̄ per pœnitētiā, & humilitatē in igne tribulationis, cōtritionis, & dilectionis, tūc vim veneni .i. peccati deponet, & ꝑ grās, & virtutes aliis esse poterit medicina, sicut patet in beato Paulo, q de bufone factus est medicina vel medicus aīarū, & sic valebit ad carnē, & cutē .i. ad vitā & apparētiā ꝑ pc̄m deꝑditā recuperādā, & ad neruorū .i. viriū spūaliū cōfirmationē, & ad vulnerū .i. pc̄tōrū desiccationē valere poterit; & iuuare, exēplis .s. ac doctrinis, q̄a vbi abūdauit delictū, ibi supabundauit & grā. ad Ro. 5. Vñ Paulus se dicit 1. ad Tim. 1. Ego q prius fui blasphemus, ꝑsecutor, & cōtumeliosus, sed miam. &c.

8 ¶ Bufones ẜm librū de natura rerū, in gallia vociferāt, & more tubarum sibiinuicē corespondēt, in aliis aūt regionibus multi sunt, & illuc illati à gallijs muti fiūt. Scdm aliquos aūt istud aīal dr̄ habe᷑ cor in gutture, & iō difficili ter occidit̄, nisi palus ī guttere infigat̄. Istud pōt allegari cōtra superbiā, & ferocitatem gallorū, vbicūq; .n. antiq auctores de gallis loquunt̄, semper ipsos p̄dicāt ingenio acres, & aīo superbos, & feroces. Igit̄ bufones .i. hoīe superbi, & inflati q sunt in gallia, prę ceteris hoībus sunt loquaces, & loquēdo, iactādo, & inuicē congaudendo, sine cā sæpissimè sunt verbales. hoc tñ verū est dū ī galia sunt .i. in sua patria, quia .s. multi sunt in ea loquacissimi, qui tñ in aliis regionib. muti, & humiles fiunt. Isti igitur cor in gutture habere dicūtur, inquantum .s. stomacosi & superbi, & ad cordialiter loquendū parati esse præ cæteris dinoscuntur: superbi .n. & fatui cor habent in gutture vel in ore, inquātū .s. illa corde cogitant, statim volunt ore vel guttere propalare. Iō dr̄ Eccl. 22. Verba inquit prudentium statera pōderabunt̄, & in ore fatuorū cor illorum. In corde verò sapientiū os illorū. Nō indignet̄ aūt cōtra me q cunq; gallicus ista legēs, nā & ego sum gallic⁹, sicut ipse. Actu. 23. Ego Phariseus sum filius Pharisęorū.

9 ¶ Itē sicut dr̄ ibidē bufo terra vescit̄, hoc tñ ꝓuidè, & cū mensura, timet .n. ꝙ terra sibi deficiat, & iō quantum pōt in pede āteriori de terra cōcludere, tm̄ in die māducat. Istud ponit Vincētius sed nescio si est verū. Tales certe sunt multi auari, q̄a .s. ipsi timent ꝙ terra .i. bona terrena eis deficiāt, & iō ꝓ libito comedere vł expēdere nō audētes, in mensura & pōdere, & in parcitate, & miseria, tā ꝓ se q̄ ꝓ familiarib. cibos librant. Eze. 4. Cibus tuus quo vesceceris, erit in pōdere. Vel si vis dic de abstinentibus, qui in mensura, &

10 tēperātia cibū sumūt. ¶ Itē ibidē dr̄, ꝙ si bufo combarat̄, & puluis sibiipsi dimittat̄, plures bufones viui exinde gñant̄. Bufo significat malā mulierē, oculis ardentibus venenosā, quia ꝓcutdubio, q̄ñ talis igne luxuriæ combusta tādē ꝑ senectutē cōsumit̄, & cinis .i. vilis et cinerea efficit̄, tūc ex ipsa aliæ plurimæ generant̄ inquātū .s. lena et ruffina efficit̄, & inquantū verbis, et exēplis eius aliæ plurimæ iuuēculæ corrumpunt̄, et in bufones .i. in malas mulieres luxuriosas, et veneficas conuertunt̄. Ista ēt possunt dici de hęreticis, q̄a sępe fit operante diabolo, ꝙ ēt cōbusti, & mortui in inferno, discipulos gñant in hoc mūdo, & sequaces inueniunt, qui post vadāt. Qđ ēt dici pōt de illis, q ignib. cōcupiscentiarū vrunt̄, q̄a .s. suis malis dictis & exēplis multi alii similes efficiuntur, & in malitia gñantur. Num. 32. Vos surrexistis pro patrib. vestris, nutrimenta & alumni hominū peccatorum.

De Bombice. Cap. 15.

1 Bombix est vermis de cuius textura fit bombycinū, & nascitur in frondib. fraxini atq; terebinthi, & mori, fila exterius facit, atq; ita se euacuat, ꝙ nō remanet in eo nisi aer, ẜm Isidorū & Pli. Vermis iste est Christus. Psal. Ego sum vermis, & non hō. Fila vel laquei sunt diuitiæ. 1. Tim. 6. Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueū. Fraxinus cuius vmbra serpētes fugat, morus cuius fructus soluit squinanciā, & cuius vinum ad prælium aīat elephantes, terebinthus hūmi vulnera sanat, significant crucem, q̄ serpentib. i. dæmonib. & motib. carnalib. contrariatur, cōtra squinanciam, q̄ guttur claudit .i. contra cōfessionis verecundiā auxiliatur, & per cuius succum, & liquorem .i. Chr̄i sanguinē ex ea defluentē, elephas .i. bonus chr̄ianus ad ꝑliandū contra vitia aīatur, & cuius liquore .i. influentia et deuotione pc̄tōrum vulnera medicantur. In arborib. istis igr̄ inuenitur bōbyx, quia ꝓ certo Chr̄s pōt in crucis arbore reperiri, ibi .n. pepēdit, & ibi tentorium suum ædificauit. Ascendam in palmā, &c. Isti ēt de ventre suo .i. de corde & cōscia emisit fila .i. diuitias & voluptates mundi, q̄ per contemptum emisit, et reiecit, ita ꝙ ab oīb. remansit vacuus, & egenus per voluntariam paupertatem, sed tñ aere .i. spiritu sc̄tō ſp fuit locuples, & repletus. Micheæ 3. Repletus sum fortitudine spūs dñi.

2 ¶ Bombyx est vermis similis erucæ, q̄ flores, & folia comedit vinearum. Hic exterius fila nectit, sed nectēdo se euacuat, ita ꝙ in eo nihil remanet nisi aer, et frigoris est impatiens, vnde de filijs suis habitaculum sibi parat cōtra frigoris hyemis nocumenta. Tales sunt diuites, & auari, q ad modum erucæ fructus, et flores olerum & vinearum .i. possessiones, & diuitias aliorum deuorant, & corrodunt per auaritiā, & vsuras, et iō isti exterius faciunt telas suas, hoc ē dictū, redit⁹ et possessiones quas acq̄runt. Telas araneę texuerunt. Esa. 59. Et iō cū frigora pniæ, et aduersitatis, nolint vel nequeāt sustinere, infra telā suā .i. in amore diuitiarum penitus se inuoluunt. Vel ad lr̄am in tela sua .i. in bonis vestib. & foraturis cōtra pniæ frigora vel tormenta. Veruntamen dum fila diuitiarum hmōi taliter acq̄runt, et cōnectunt, seipsos vacuāt oī bono, q̄a q̄to plus de diuitiis acquirunt tanto minus replentur, imo tanto fortius vacuantur per auaritiam, et ardorem, et sicut res spiritualis nō replet locū corporalē .s. Angelus vł aīa, sic nec res corporalis .s. diuitiæ pñt replere cor humanum. Iō Eccle. 5. Auarus non implebitur pecunia. Vnde in corde talium nihil penitus remanet, nisi aer, qui .s. est mobilis et ventosus .i. nisi ventositas superbiæ, & mobilitas incōstantiæ. Iō Hier 14 Reportauerūt vasa sua uacua. & Sap. 15. Superuacua est spes eorum, & labores sine fructu. Vel pone, ꝙ illi q se euacuant filiis .i. diuitiis per contēptum .s. boni uiri, qui eas pauperib. largiuntur, remanent pleni aere .i. bonis affectionib. & spiritualib. [illegible] inspirationibus, & eisdem filijs suis sibi faciunt munimenta contra frigus tribulationum, & tormentorum, quę in hyeme .i. in tpe post mortem ipsos oporteret sustinere, quia de diuitiis dapauperib. cœlestis habitatio ꝑparatur, & æterna damnatio declinatur. Thob. 12. Elemosyna a morte liberat. Mat. 6. Thesaurizate uobis thesauros in cœlo. Figura Luc. 16. de villico iniquitatis, &c. Ideo dicitur ibidem. Facite uobis amicos de mamona iniquitatis, vt cum defeceritis, suscipiant vos in æterna tabernacula. Vide meli⁹ de borbace titulo de prouincia infra lib. de mirabilibus mundi. c. 14.

De Bonasio. Cap. 16.

Bontacon dicitur esse bestia in Peonia, cornibus ita retortis & plicatis, quod in ea impingens, non læditur, sed quod sidi in defendendo caput eregat, aluus præstat. Nam quando a uenatoribus insequitur, stercus a porioribus emittit, et contra uenatores per spatium trium iugerum proiicit, ita urens, & fœtidum, quod ipsi venatores fugere, et ipsam dimittere necessario cōpelluntur

tur ẽm Isid. quod ẽt dicit Pli. lib. 8. c. 15. & Solinus. c. de Phrigia. Alii tñ vocant bonasum alij verò bonachum. Sic verè sunt multi mali, qui contra venatores. i. contra quoscunq; suasores, & punitores, cũ se vidẽt nõ posse defendere emittunt fimum malorũ uerborũ, quæ sunt urentia, & fœtentia per detractionẽ, & infamationem, ita ꝙ sæpe accidit ꝙ per hmói verba detractoria, & iniuriosa ipsi cõpellunt alios fugere, & à sua correctione vel obiurgatione cessare. 20. A per tio oris illius inflammatio. Vel dic, ꝙ si diabolus te insequitur proijce, & contemne stercora. i. bona temporalia, & fugiet. ad Philip. 3. Omnia arbitratus sum tanquam stercora.

De Camelo. Cap. 17.

CAmelus ẽm Isid. & Pli. est aĩal oneriferũ, velox, & prælijs & oneribus mancipatum, & dr̃ à chame græcè qđ est humile, vel à camur, quod idem est qđ curuum, quia dũ oneratur, sup anteriora genua se humiliat, & incuruat, sed licet ita patiens itineris, & laboris, tñ nõ vadit ultra spatiũ consuetum, nec plus solito suscipit oneris ad portandũ, sicut dicit Pli. lib. 8. c. 18. Sic pro certo veri patientes debent esse agiles per obedientiæ velocitatem onera pniæ & prælia aduersitatis sustinere per patientiã, & firmitatẽ. vnde ad Gal. 6. Vnusquisq; onꝰ suũ portabit. Et iõ qñ magister cameli. i. prælatus vel sacerdos, vel ẽt qñ Deus indicit, iniungit & immittit aliquod opus pniæ, laboris, vel aduersitatis, statim nos debemus incuruari per humilitatem, obedientiã & subiectionẽ, & genua flectere per grãrum actionem. Iõ Gen. 49. Vidit requiem, ꝙ esset bona, & supposuit humerum ad portandum. & Eccl. 6. Subijce humerum, & porta eã. Verun tñ magister cameli. i. ꝑlatus non dẽt plus debito imponere uel iniungere, alioqn camelus. i. subditus forsitan nõ impleret, imò totum reijceret, & nihil de impositis perficeret, & sic grauius delinqueret, & peccaret. Contra illos qui imponunt onera grauia, & importabilia in humeros hoim, digito aũt suo nolunt ea mouere. Mat. 23. Vel pone si uis cõtra impatientes, q̃ nolunt aliquod onus pœnitentiæ sustinere, nec aliud facere nisi assueta. s. res leues, alioquin totum reijciunt transgrediendo, vel aliquotiens apostatando. Iõ Hie. 2. A seculo confregisti iugum, rupisti uincula, dixisti, nũ seruiam, quia ẽm Senecam, Molestum est carere assuetis. ¶Secũdũ Pli. li. 8. c. 18. Duo sunt genera camelorum, quidam in Arabia, qui hñt vnum tm̃ gibbum in dorso, alii in Bactria, qui hñt duos, vnum in pectore, alium in dorso. Sic in mũdo sũt duo genera superborum, quia alij hñt gibbum, & tumorem superbiæ exterius per iactantiã, & verbũ, & modum tm̃, alij aũt non tm̃ in dorso. i. in exteriori conuersatione, imo ẽt in pectore. i. in corde & cogitatione. Vel per gibbum intelligo diuitias, quæ sunt quidã gibbus, & quoddã onus. Esa. 30. Super gibbos, camelorum thesauros suos. Quidam igĩ hñt ipsas supra dorsum. i. exterius, non circa cor. s. boni diuites qui in ipsis non ponunt affectionem, qui sunt tanq̃ nihil habentes, & oĩa possidentes 2. ad Cor. 6. Sed alii pro certo hñt duplex onus. s. in pectore cordis, & affectionis, & in dorso exterioris possessionis. Et iõ impossibile est, ꝙ tales cameli introeant per foramen acus. s. diuites cum duplici gibbo. i. cũ diuitiis in corpore, & pectore, & iõ docet Ps. Diuitiæ si affluãt, nolite cor apponere. ¶Camelus ruminat sicut bos, & dentib. superiorib. caret, & nõ findit vngulã, & tñ cornibus caret. Et ẽm Aristotelem lib. 3. de par. animal. c. 14. Camelus habet quatuor vẽtres, qui talis sunt dispositionis sicut aĩaliũ ruminantium cornutorum. Et hoc fuit necessarium ẽm Arist. q̃a cibus talium aĩalium non benè masticatur, & iõ necessarij sunt plures uentres, vt transeundo de vno ad alium digerat, quia de primo uentre extrahitur ad os vt ruminet, deinde ad alios ventres transmittitur, vñ amplius non exit. Sic verè charissimi nos debemus ruminare diuina mandata per studium, & meditationem, & nostra peccata per cõtritionem & compunctionem, non findere vngulam. i. affectionem per multiplicem occupationem, & distinctionem. Carere dentibus. i. blasphemia & detractione, & maximè à parte superiori. i. quantum ad ipsum Deum, & prælatos, vel parentes. Carere ẽt cornib. i. superbia & elatione. Thr. 3. Confregit ad numerũ dẽtes meos. Reuera i interioribus nostris debent esse quatuor uentres. i. in interioribus consciæ nr̃æ quatuor distinctiones. Primus uenter est contritio de pc̃ó, & de isto debet cib. i. pc̃m̃ tanquam non bene masticatum nec cum maturitate receptũ, extrahi vsq; ad os. s. per cõfessionem. Secundus venter est cõpunctio, quã. s. hõ debet hr̃e de culpa ꝑcedẽte, & ista est pars satisfactionis. Tertius est timor recidiui, iuxta illud Eccl. 5. De propitiatu pc̃orum nõli esse sine metu. Quartus aũt venter est grãrum actio. s. de culpa abolita, de venia data, & grã restituta, & sic in istis quatuor uentribus. i. in istis quatuor conditionibus debent peccata nr̃a digeri, & ad animæ nutrimentum commutari. Iõ de istis quatuor uentribus dr̃ Eccl. 37. Ex corde partes quatuor oriunĩ. Vel pone si vis contra illos, qui hñt plures consc̃ias. Vnam de diebus ferialib. in quã mittunt, & extrahunt, facientes de eodẽ facto modo consc̃iam modo non, & aliã de diebus festiuis, in quam intrant cibi boni, & digesti, de qua non est licitum quid exire. Vel pone contra illos, q̃ partialiter confitentur de quibusdam angulis consc̃iæ aliquid, de aliis nihil. Vel pone, ꝙ camelus est diabolus, gibbosus ꝑ superbiã & elationem, ruminãs ꝑ irã desperationẽ, non findens vngulã ꝑ discretionẽ, sed carẽs cornib. ꝑ potẽtiæ suæ resecationẽ. Ps. Cornua pc̃orũ cõfringã. Et in ventre eius. i. in inferno sunt uentres plures ẽm distinctionem. Primus de quo põt aliq̃d extrahi. s. vẽter purgatorij, sed alij sunt de q̃bus nullus extrahiĩ. s. lĩbus puerorũ, & infernis, q̃a non est agnitus q̃ reuersus sit ab inferis. Vel accipe quatuor uẽtres diaboli, quatuor q̃ concurrunt in pc̃m̃. s. cogitatio delectatio, cõsensus, operatio. i. de duobus, primis põt herba. i. hõ exire, nisi in alios trãsferaĩ. Vnde põt dicere aĩa peccatrix illud Hier. 51. Absorbuit me quasi draco, impleuit uentrem suũ teneritudine mea. ¶Camelus ẽm Pli. li. 8. c. 18. est inimicꝰ eq̃, & diutissimè uiuit. s. per quinquaginta annos, diu tolerat sitim. s. per quatuor dies, nec bibit aquam nisi turbidã quã, si non est turbida, pede calcat, vt dicunt tã Plin. quã Solinus. Plinius aũt addit dicto capitulo, ꝙ post quatriduũ, tm̃ bibit, ꝙ satiat desideria præterita, & prodest ẽt ad futura. Castraĩ camelꝰ, vt aptior, & velocior sit ad bellũ, fortior. n. fit & velocior coitu penitꝰ denegato. Talis debet esse vir perfectus, & maximè religiosus, q̃a equos. i. religiosos luxuriosos dẽt fugere, & odire. Iniquos odio habuit ẽm illud quod dr̃ Eccl. 19. Qui se iungit fornicarijs, erit nequã. Diu ẽt dẽt uiuere ꝑ perseuerãtiã in bono opere, & longitudinem. Rex in æternũ uiue, &c. Dan. 5. Sitim debet tolerare ꝑabstinentiam, & carnis macerationẽ, & bibere, aquã turbidã, nõ clarã. i. præamare turbidã, pniam & tribulationẽ, quã clarã ꝓsperitatẽ, & mundanã consolationẽ. Hie. 2. Vt bibas aquam turbidã. Et dẽt esse castratus per continentiã, & luxuriæ resecationẽ, vt sit uelocior, aptior & promptior ad cursum, & ad bellum. i. ad bonã operationẽ quia hõ fortior est spũaľr, qñ per continentiam est castratus. Vnde Apostolus. 2. Cor. 12. Cũ. n. infirmior, tũc fortior sum. Sap. 4. O quam pulchra est casta gñatio cũ charitate. Vel si vis dic contra illos, qui occasione ieiunij tã ꝑteriti, q̃ futuri bibunt, & comedũt magis lautè. ¶Camelus ẽm Auic. primo mouet pedẽ dextrũ, sicut leo, & hẽt fissos pedes sicut vrsus, & inter scissuras est pellis sicut in pede anseris, & sunt pedes, & eius debiles, & carnosi, & ideo lauantur, eis pedes, & fiunt eis calciamenta sicut hoĩbus, ne lassescant, vt dicit Auicenna. Camelus est hõ, cuius pedes sunt affectus, qui sunt fissi naturaľr ꝑ appetitum diuersitatẽ, carnosi ꝑ carnalitatẽ, & uoluptatẽ, & iõ oportet, ꝙ eos sępe lauet ꝑ confessionẽ, & ꝙ eos calciet. s. exemplis sc̃orũ ꝑ eorũ imitationẽ. Nã ꝑ calciamenta, q̃ fiũt de mortuis aĩalibus, intelligo exẽpla sc̃orũ, per q̃ debent affectus nr̃i indui, & ab inquinamentis luxuriæ cõseruari. Eze. 16. Cinxi te bysso, calciaui te hyacintho. Et cũ hõ hẽat duos pedes. s. dextrũ & sinistrũ, hoc est dictũ, affectus spũales & carnales, sp tñ debet præponere dextrum pedem. s. bonum affectum, uel bonã intentionẽ, & desideriũ ęternorum. Figura si uis Apoc. 10. de Angelo, qui posuit pedẽ dextrũ supra mare, &c. Vide eã in opusculo sup Apocalypsim. Et ẽm eundẽ, in corde cameli aliqñ inuenit os, sicut in corde cerui, q̃a. s. in corde uiri iusti, os. i. Chr̃s inuenitur qui ipsum roborat & confirmat, & sustentat. ideo Hoc nunc os ex ossib. meis. ¶Camela ẽm Auicen. est feruens ad coitum, ita ꝙ præ desiderio ĩclinat se, & vadit super genua quãdo appetit masculo copulari, & iuxta locũ vbi prius c oiuit, appetit sp coire & portat per duodecim mẽses, & nõ coit ante trienniũ, &

post coitum quiescit per annū. Si ca aīa debet esse feruēs per charitatem ad coeundum, & cōmiscendū cū Chro per concordiæ vnitatem, & ideo debet flectere genua per humilitatem, & locum iuxta quam primo cum Christo suo masculo fuit iuncta. s. innocentiam baptismalem summè debet appetere, & amare, vt ad eā reducatur. Hæc debet fœtum suum, i. bonū ꝓpositū cōcipere, & portare per duodecim mēses. i. per duodecim articulos fidei, & cum masculo suo Chro nō copulaẽ ꝑ dilectionē, quousq; tres annos. i. trinitatis fidē habeat & cognitionē, quia ſm Apost. ad Heb. 11. Sine fide impossibile est placere Deo. ¶ Vt dicit idē, camela habet duas mammas, in quibus quatuor sunt papillæ. Sic uerè aīa habet duas mammas. s. fidem & charitatem, à quibus oriunẽ quatuor papillæ. i. quatuor uirtutes cardinales. Orta sunt quatuor cornua. & c. Dan. 8. ¶ Scđm Arist. lib. 5. c. 2. Camelus tpe amoris est solitarius in mōtibus, & habet tps determinatū ad coitum. Sic Christus tpe amoris. i. incarnationis fuit solitarius per uitæ singularitatē, quia sedebat solitarius, & tacebat. Thr. 3. & Hie. 2. Onager assuetus in solitudine. Et ad huiusmodi coitum, & coniunctionē cū humana natura faciēdum, habuit, certum tempus. s. tempus gratiæ. unde, Turtur miluus ciconia, & hirundo cognouerunt tempus aduētus sui. Hie. 8. & Apostolus ad Gal. 4. Qñ uenit plenitudo tēporis. & c. ¶ Camelus non coit cum matre, vnde dicit Arist. lib. 9. c. 47. ꝙ camelus quidā cuius mater fuit operta pallio, saliuit super eam, & cognoscens esse matrē, descendit, & ingeniatorem occidit. Quanto magis ergo homo non debet ad cōsanguineas accedere. Exēplū de quodā philosopho. Ideo Leu. 18. Vnusquisq; ad proximā sui sanguinis nō accedat. Ecōtra dr̃ Oseæ 4. Sāguis sanguinē tetigit, ꝙ si fortè ingeniator. i. caro operiēs nos pallio prauæ excusationis, q̄. s. per consanguinitatē facilius habetur, nos fecerit cum talibus cōiungi, occidamus cū per pniam & laborē. Quid. n. nequius quā qđ caro, & sanguis cogitauit. Ecclesi. 17. q. d. nihil.

10 ¶ Secundum Plin. lib. 11. c. 37. Camelus inter quadrupeda solus caluescit sicut struthio inter aues, & assimilaẽ bobus in ventre, & in dentib. non tñ in cornib. Sic debemus caluescere. i. pilos diuitiarum deponere per eleemosynam, & largitatē. Mūdus & caluus est. Leu. 13. & bobus. i. sc̃tis Apostolis, & martyrib. debemus esse similes in uentre. i. quantū ad abstinentiā, & continentiā, & in dentib. quantū ad prædicationem, & eloquentiam, licet non simus eis similes in cornibus. i. quantū ad virtutes & cōstantiā, quia isti boues tantæ fuerunt fortitudinis, constantiæ & uirtutis, ꝙ pœnas & martyria sustulerunt. unde Prou. 14. Ibi manifesta est fortitudo bouis, qđ utiq; nos alij miseri non habemus. Nā sicut dicit idem Pli. quia camelus habet dentes sicut aīal ruminans ideo necesse est, ꝙ uenter suus similis sit dispositionis. Sic ꝓ certo ex quo ṗdicator similis est aīalib. ruminantibus. i. sanctis Apostolis & prædicatorib. quantum ad dētes. i. quantū ad eloquentiā, ideo debet eis esse similis quantū ad uentrē. i. quātū ad interiorem affectionem, vel quātū ad abstinētiā & carnis macerationem, vt. s. non defluat uenter eius per gulam, & luxuriam, nisi quantum illi. Ideo Cant. 7. Vmbilicus tuus sicut crater tornatilis nunquam indigens poculis, & Cant. 4. Dentes tui sicut greges tonsarum, q̄ ascenderunt

11 de lauacro. ¶ Camelus nō habet fel distinctū sicut elephas & iō dicit Anaxagoras ꝙ iste est cā quare ita diu uiuit, qa aīalia parum habentia de felle diu viuunt, sicut ceruus, qui pōt uiuere cētū annis, elequas trecentis, camelus quinquaginta. Nā ut dicit idem, fel est cā oium in infirmitatum. Fel aūt nō hēt camelus, qa hepar, & sanguinē habet valde sanū, ſm Pli. lib. 11. c. 37. Charissimi per fel intelligo iram, quia est de materia cholerica, quæ in hoie causat irā. Si ergo volumus hr̃e longā vitā, hoc est dictu illā, q̄ ſp durat gloriam vitæ æternæ, verè dico, ꝙ debemus carere felle. i. prauitate & facilitate ad irascendum, & vindicandū, quia verè carentia fellis, & iracundiæ, crudelitatis pariter vindictæ, causat in hoie uitam longam, grã. s. in præsenti, & gloriæ in futuro, & in elephante & ceruo. i. in Christo & sanctis. Econtra aūt abundantia fellis, & iracundiæ mortē accelerat sempiternam, & infirmitates causat multiplicium pc̃torum. Eccl. 30. Zelus & iracundia minuunt dies, & ante tps senectā adducunt cogitatus. Ideo Eccl. 38. Nō dederis, & c. & Prou. 29. Qui. n. ad indignandū facilis est, erit ad peccata procliuior.

¶ Camelus licet sit animal mansuetum, tñ aliqñ incurrit rabiem, & podragam ſm Arist. Et est camelus aīal siccum & macilētum feruens & calidum, velox ad motum, & hoc ꝓ amplitudinē passus. Sic uerè licet hō sit aīal mansuetum natura, tñ aliqñ efficitur rabidus per crudelitatē, quia pc̃tores mundani sunt calidi per auaritiā, & cupiditatem, & sicci & pallidi per hypocrisim & calliditatem. Iō efficiunẽ rabidi per crudelitatem, & podagrici per pigritiā, & stoliditatem, calor. n. auaritiæ & crudelitatis rabiē, causat in ipsis. Istud patet in multis malis prælatis, & iudicib. q sub ſpē hypocriticæ, & fictitiæ bonitatis, exactiones & crudelitates exercent. Eccl. 23. Aīa calida quasi ignis ardens, nō inextinguetur, donec aliqd glutiat. ¶ Camelꝰ est aīal calidū, & siccū, & macilentum, cuius lac est acutum subtile, diureticum & diuisiuum, & grossorum humorum incisiuum. Sic Christus fuit calidus per charitatē, siccus per continentiæ puritatem, macilentus per pniam & austeritatem, & lac ipsius. i. doctrina euangelica qñ in uentre cosciæ incorporaẽ per meditationem, tunc valet contra vitia, & pc̃tā, quia. s. istud lac. i. ista Chri doctrina est incisiua. s. cordis per contritionem, aperitiua, s. oris per confessionem, acuta per correctionem. Iō ad Heb. 4. Viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. ¶ Nota quod dicit Petrus alphonsi de camelis. ait. n. ꝙ tantam hñt in se cōitatem, ꝙ oēs illi qui sunt eiusdem societatis, ſp volunt simul comedere, & si vnus comedere nolit aut nō possit, solent sir̃ omnes alij ieiunare, quapropter si unus infirmus existat, necesse est, ꝙ de societate tollaẽ, quia propter eius ieiunium alii ieiunio perimerenẽ. Ista possunt allegari de charitate, & cōitate, q. a. s. illi q sunt eiusdem societatis debent esse maximæ charitatis, & mutuæ conformitatis, & nullius singularitatis, quia. s. cū comedentib. debent comedere, et cum abstinentib. abstinere, cū sanis sanifieri & cum infirmantib. infirmari 2. Corin. 11. Quis infirmatur & ego non infirmor, & 1. Cor. 9 Omnibus omnia factus sum. Vel dic, ꝙ vnus malus est qñq; ruina multorum, et ideo mali, & infirmi spirituales de medio tollantur, ne boni per eos, & eorum exempla, & dicta spiritualiter moriantur. Vñ illud 1. Corin. 6. Auferte malum à vobis.

De Camelopardali. Cap. 18.

1 Camelopardalis vel camelopardus est animal Aethiopicum, mansuetum, ad modum ouis ruminans, & findens ungulam, & habet caput sicut camelus, collum sicut equus, pedes & crura sicut bubalus, maculas sicut pardus, et iō dr̃ camelopardus, à capite cameli et maculis pardi, vt dicit Isid. lib. 12. et Pli. lib. 8. c. 18. Et istud aīal uulgariter dicitur ieraffa, quod est animal habēs collum, & pedes anteriores longissimos, respectu posteriorum. Animal erat mundū ſm legē. Deut. 12. Sic verè vir perfectus, et maximè religiosus debet esse similis oui, quantum ad mititudinem vel ad mansuetudinem, et benignitatem, findendo vngulā per discretionē, et ruminādo per sacræ scripturę meditationem. Iste debet hr̃e caput sicut camelus, q. s. se inclinat qñ oneratur. Sic iste debet caput ꝓpriū inclinare superiorib. per humilitatem. Eccl. 4. Magnati humilia caput tuum. Collum. i. intentionem debet hr̃e sicut equus, qui ipsum vt cōiter habet eleuatum, quia intentio eius debet esse ad cęlestia eleuata. Collum tuum sicut turris ęburnea. Cant. 4. Vel collū & guttur sicut equus per hinnitū prædicationis. Iob 39. Nunqd circundabis collo equi hinnitum. Pedes etiam eius, i. affectꝰ debent esse similes bubalo boui sflueri. i. Christo, quia sicut bos habet fortes tibias, sic affectus nr̃i debent esse fortes, et stabiles in bono. Can. 5. Crura ipsius columnæ marmoreæ. Debet ēt hr̃e maculas albas, sicut Pardus, quia ꝓ certo sua pellis, & cōuersatio exterior debet esse diuersis maculis virtutū distincta. Iō pōt dici illud Dan. 7. Ecce alia bestia, quasi pardus, & alas habebat vt auis, et sic erit mundus ut ab alijs comedaẽ per imitationē. Vel expone de malis, q sunt similes in capite. i. quātum ad intentionem, camelo per auaritiā quia. s. ipsi portant gibbum temporalium per affectionē, et in collo. i. in uoce & gutture sunt similes equo quātum ad iactantiam, et malam locutionē. Equus. n. libenter hinnit. In pedibus. i. voluntate et affectione sifes sunt bubalo quātum ad obstinationem, quia bubalus est aīal indomitum, et ceruicosum. In pelle. i. in exteriori regimine sunt similes pardo quantum

quantum ad crudelitatē, & iniquam operationē, quia ſm Pli. pardus eſt aīal pceps ad ſanguinem. Et quia tales quātū ad aliqua ſimiles ſunt equis, iō fuerunt. Figurati. Apo. 9. vbi Ioannes vidit equos de quorum ore procedebat ignis, ſulphur, & fumus, & habebant capita ſicut leones, caudas aūt tem ſicut ſcorpiones, habentes capita, & in his nocent. Sic verè multi mali ſunt ſimiles equis quo ad luxuriam, iactantiā, & ſuperbiam. Vnde de ore eorum non procedit aliquod verbum, niſi ſit igneum quantum ad auaritiam, fumeū quātum ad ſuperbiam, vel ſulphureum quantum ad luxuriam, quia vt cōiter verba omnium mundanorum circa iſta tria verſantur. Iſti hn̄t caput ſicut leones per crudelitatem, q̄a eorum caput & intentio crudelis, & leonina eſt, & iō dr̄ q̄ hn̄t caudas ſicut ſcorpionis, quia eorum cauda, & finis per rapinam pungit, licet eorum facies primo vnguat, & dr̄ q̄ in cauda eorum eſt caput, quia pro certo caput intentiōis ſuæ dr̄ eſſe in cauda ſcorpionina, i. in finali venenoſa rapacitate, quia. ſ. tota eorum intentio reſpicit ad caudam. i. ad finem, vt. ſ. aliquid in fine ſcorpionicè rapiant, & acquirant. Ideo dr̄ ibidem, Habebant caudas, vt ſcorpiones, & aculei erant in caudis earum loquitur de locuſtis putei abyſſi.

De Chamaleonte. Cap. 19.

1 CHameleon ſm Iſid. eſt aīal paruum, diuerſa varietate coloratum. Vn̄ ſm Auicē. idē eſt quod ſtellio. Eſt iſtud aīal multum timidum, & pauci ſanguinis, & ideo facillima cōuerſione, calorem mutat, quia ad colores quos exterius apprehendit per interiorem imaginationem, facillimè ſe conuertit. Vn̄ ēt Solinus dicit, q̄ color eius eſt per momenta mutabilis, ita q̄ cuicunq; rei ſe commiſcuerit, concolor ei fiat, & ſm Auic. hēt faciem lacertæ, vngues acutos, corpus aſperum, pellem duram crocodilus, oculos habet profundos, & ſemper apertos, quos ſæpe girat, & mouet, parū habet de carne, & ſplene caret. Sic verè bonus, & pfectus homo debet eſſe diuerſimodè coloratus per apparentiam, & honeſtatem, pauci ſanguinis, & voluptatis per continentiam, & parcitatem, corpus dēt hr̄e aſperum per pnīę auſteritatem, cutem duram per patientiæ firmitatem, & vngues acutos per verborum, & correctionis rigiditatem, & ſe dēt faciliter cōuertere ad abiectos colores p bonorū exemplorū imitationem. Sap. 16. Ad quod quiſq; volebat, cōuertebat̄. Faciem tn̄ lacertæ dēt hr̄e per benignitatē, & fidelitatem. Nā lacerta prodit inſidias ſerpentis. Beatus hō qui ſp eſt pauidus. Prou. 28. Oculus cordis eius dēt eſſe profundus per firmitatē fidei, & diſtrictionem, apertus p cęleſtium meditationem, & affectionem, cito girans p circunſpectionē, & carne. i. luxuria, ſplene. i. temporali lætitia dēt carere per mortis conſiderationem. Vel expone econuerſo de malis, qui ſunt parui p defectum virtutum, quia nō hn̄t debitam dimenſionem. ſ. altum fidei, longum ſpei, latum charitatis, & profundum humilitatis. Paruulum occidit inuidia. Iob 4. Iſti ſunt ſtellati p proſperitatis claritatem, & ornamentorum multiplicitatem. Eze. 16. Veſtiui te multicolorib. Iſti parum hn̄t de ſanguine, in quo eſt vita. i. de charitate, vel de ſanguine benignitatis, & compaſſionis, & maximè de ſanguine Chr̄i in corde nihil hn̄t p ſuæ paſſionis recordationē & iō timidi ſunt. ſ. ad bonum aggrediendum, quia diues ſm Senecam, ſi videt regem, ęſtimat prędatorem, ſi videt pauperem, æſtimat furem, quia ſonitus terroris in aurib. impij. &c. Iob 15. ideo Seneca. Quantum acceſſimus ad ſucceſſum tm̄ acceſſimus ad metum. Iſta autem timiditas prouenit ex defectu ſanguinis, &c. Iſti hn̄t pellem per obſtinationē, & incorrigibilitatem, quia. ſ. nullum iaculum p̄dicationis vel correctionis pōt eos penetrare. Iob 41. In ſtipulā verſi ſunt ei lapides fundæ. Cor eius indurabit̄ quaſi lapis. Iſti hn̄t vngues. i. manus acutas per rapinā, & auaritiam. Nam ſicut res vnca, & acuta bene retinet quod hēt, & faciliter arripit qd̄ non hēt, ſi iſti ſua tenent per auaritiam, aliena autem accipiunt p rapinam. Tene quod habes. Apo. 3. iō Hie. 50. Oēs q̄ ceperunt eos, tenent, nolunt dimittere eos. Iſti ſunt ſimiles lacertæ quantum ad venenoſitates falſitatis, crocodilo quātum ad inſatiabilitatem cupiditatis. Crocodilus. n. ſp creſcit quandiu viuit. Sic iſti ſp q̄runt per diuitias augeri in infinitum. Et hn̄t corpus aſperum quantum ad exteriorem ſuperbiam, & auſteritatem. Et iſti ſm q̄ vident exterius, colorem ſuum mutant, q̄a. ſ. oīa mala exēpla quę in alijs vidēt, in ſe mutant, & regulant, & diſponunt. Quod bene verum eſt de adulatorib. qui oīm aliorum colorib. & conditionibus pro virib. ſe conformant. Leues. n. ſunt, & inſtabiles, & lō de uno ſtatum ad alium ſe transformant. Nullus. n. eſt cōtētus proprio colore. i. proprio ſtatu, quia de canonica ad decanatum, & inde ad epiſcopatū. &c. ideo Prou. 13. Vult & non vult piger. & Eccl. 27. Stultus aūt vt luna murabitur. Vel expone de corpore glorificato, ī quo apparebūt diuerſi colores. i. diuerſæ dotes p virtutē interioris imaginationes. i. per interiorē influentiā aīæ, q̄a p gloriā aīę deriuabit̄ gloria in corpus, vt ſic eis dicatur. Eze. 16. Sumpſiſti veſtimēta tua multicoloria. ¶Stellio mutat colorē exterius q̄n vult 2 ſm interiores cōceptus, ſm Aug. de ciui. Dei. Sic iuſtus conuerſationē mutat ſm locū, & tp̄s, quia nūc lætus, nunc triſtis &c. Cōtra habitū ne cognoſcaris. Vel expone de hypocritis, q̄ ſtudent pellē ſuæ cōuerſationis exterius colore ſāctitatis pingere, & ornare, & in varias virtutū ſpēs ſe mutare. Pulchritudinē coloris eius admirabit̄ oculus. Eccl. 43. Attende tn̄ q̄ ſm Pli. lib. 8. c. 33. & ſm Solinū duo ſunt colores quos nūquā pōt mētiri Chameleon, candidus. ſ. rubeus. Sic verè hypocrita nunquā pōt in duas virtutum ſpēs propriè ſe mutare. ſ. in albedinē innocentiæ, & in rubedinē charitatis. Acquirere. n. pōt hypocrita, & ēt. q̄cunq; pc̄tōr caſtitatē patientiā, pnīam, & alias morales virtutes, ſed p certo innocentiā, & charitatē nunquā. ¶Secundum Ariſt. lib. 2. c. 11. 3 chameleon eſt corpore ſimilis lacerto, & mediū eius pminet ſicut piſcis, & cauda eius eſt lōga, & facies eius hēt ſimilitudinē porci & ſimiæ, corpus totum hēt aſperum, vngues hēt in manib. ſicut aues, manus hēt diuiſas in duo, cuius pportio diuiſionis eſt ſicut pollicis ad manus hoīs. Chariſſimi per chameleontem intellige diuites huius mundi, qui ſunt rectè ſimiles lacerto, q̄ tm̄ apparet tempore ſereno, & nō pluuioſo, q̄a verè tēpore ſereno, pſperitatis apparent. alijs. ſ. eſſe amici, & fideles, ſed q̄n venit pluuia aduerſitatis, tunc fugiunt nec vīr. Eccl. 6. Eſt amicus ſm tp̄s. Mediū eorū, . ſ. cor per ſuperbiā pminet, & tumeſcit, q̄a ſm Aug. difficile eſt vt ſuperb. nō ſit, q̄ diues eſt. Cauda aūt. i. perſeuerātia in malo eſt multū longa, q̄a optimè perſeuerant in labore acquirēdi &c. Facies aūt eorum. i. introitus fauor, & apparētia iſtorum eſt ſimilis ſimiæ quātū ad calliditatē, & falſitatē, q̄a ſicut ſimia ſimilitudinem hēt hoīs, non naturā, ſic iſti in principio vīr eſſe aliud quā ſint. hoīes. n. i. rōnabiles, & benigni eſſe credunt̄, q̄ tn̄ finaliter eſſe beſtiæ cōprobant̄. Vnū . n. pmittūt pauperib. ſed aliud eis reddunt. Exemplifica. Similis eſt ēt porco, q̄ nō ſomniat niſi ſtercora, q̄a tota taliū affectio eſt ad diuitiarum ſtercora congreganda. Qui viſcebant̄ voluptuoſè, amplexati ſunt ſtercora. Illi ēt hn̄t corp⁹ aſperū per auſteritatē, vngues acutos per crudelitatem. Nā in manib. hn̄t vngues. i. rapinā, & peruerſitatem, & puncturā, & iniquitatem. Eccl. 7. Vincula ſunt manus eius, ſagena cor eius. ¶Chameleon ſm Ariſt. ibidē habet oculos pfundatos, magnos, & rotundos, & nunquā eos cooperit, & girat eos frequenter, & color eius mutat̄ q̄n corium ipſius inſufflatur, & hēt colorē ſubnigrum, in morte aūt turpiſſimi 4 eſt coloris, maculas hēt in toto corpore nigras, & maximè in oculis, & cauda, parum hēt carnis, niſi in capite, et cauda vbi parum hēt ſanguinis, in cauernis manet, ſciſſus, et diuiſus adhuc palpitat, ſplenam autem nō hēt. Sic p certo chariſſimi tales ſunt cauſidici, et ſapiētes huius mūdi, mundiq; diuites, et potentes, q̄ p certo oculos intellectus hn̄t pfundos per malitiæ ſubtilitatem, magnos, et rotundos per ſapientiæ magnitudinem, veruntn̄ ipſos mouent, et girant. ſ. de vna cautela ad aliam, et vno propoſito ad aliud, quia allegant p et contra, per fallaciā, et malignitatem. Eccle. 20. Oculi eius ſeptemplices ſunt. vndiq;. n. circunſpiciūt, vias, at cautelas, et litiū circunſtantias p̄uidendo. Iſti tn̄ oculi nūquā claudunt̄, quia verè eorū malitiæ ſemper ſunt apertæ, et nō dormiunt, nec q̄eſcūt, q̄a nocte, et die cogitant in cautelis. Prou. 4. Nec capit̄ ſomnus ab oculis eorum donec ſupplātauerint. Vel dic q̄ oculi eorum ſunt ſp aperti ad oīa cōcupiſcibilia, mundi, q̄a nō ſatiat̄ oculus viſu etc. Nō pūt . n. claudi. i. ſatiari vel impleri, quia oculi hoīum inſatiabiles. Prouer. 27. Iſti etiam colorem mutant, quia quando videntur eſſe vnus coloris, ideſt ex parte vna ſit tamen inſufflen-

sufflétur per promissiones,& dona,statim ad colorē oppo situ se conuertunt.i.ad patrem contrariam cōuertunt, quia semper se conuertunt cum illo qui magis offert,& qñq; ac cipiunt ab utraq; parte. Eccl.33. Præcordia fatui quasi rota carri,& quasi axis versatilis cogitatus illius,ideo dicit.Pet. Rau.Si nares eorum afflauerit cruda rubiginosi aura marsupij,statim uidebis oculos Argi.versutias Vlyssis, Achitofelis consilia,& Absalonis obscura.Isti sunt subnigri,& maculis nigris pleni,quia pro certo aïa eorum est vitiorū fuligine denigrata.Facies eorum sicut nigredo ollæ. Nau.2. Parū hñt de carne.i.de fluida compassione,nisi fortè aliquantulū in cauda,i.in fine circa mortem, vbi faciunt sua fictitia testamenta,& qñq; aliquas eleemosynas largiuntur. Vñ Nu. 22. Caro eius deuorata est à lepra.i. compassio ab auaritia. Isti in cauernis habitant per terrenā affectionē, parum se mouent p bonam operationem,sed sunt nigri coloris per malam conuersationem. Non hñt ēt splenem q. facit ridere.i. spūalē lętitiam aut consolationem.Vnde Prou.13.Lucerna impiorum extinguetur,q.a non hñt futurorum spē mali,q.a tales nunquam sunt perfectè læti,imò sp hñt stimulum conscientię,& timorem mortis &c.Et isti in morte habent colorem turpissimū,quia vt cōiter pessimè moriunt̄, ita ꝙ eorum mors est horribilis ad videndum Ps.Mors pc̄tōrum pessima.¶Chameleon colorem ad modicum flatū mutat, oculos vndiq; faciliter,& velociter girat, & sp eos hēt aptos. Sic verè leues colorem.i.apparentiam sæpe mutant, sicut patet in mundanis,qui nouas consuetudines vestium, & gestuum sp inducunt.Eze.16. Sumpsisti vestimenta tua multicoloria.Oculos ēt vndiq; vertunt per vagabilitatē, q.a oculi stultorum in fines terræ.Eccl.7.Nec eos claudunt p vanorem aspectuum resecationē, & maturitatē. Baruc.2. Aperi oculos tuos,& vide.¶Chameleon ſm Plin.lib.28.c.8.talis ē virtutis contra accipitres,ꝙ eos à volatu detrahit, & pbet cæteris aïalib.uoluntariè lacerādos.Et ſm' Democritum,(licet hoc Plin.derideat) caput eius,& guttur cum lignis roboreis combustum,imbres & tonitrua facere perhibetur. Et ſm gl.super Leu.11.qñ infirmatur,mansuetum se fingit, cum sic crudelis.Tales rectè sunt praui socii,quia pro certo si accipitrib.volātib.i.viris spūalib.& cōtemplatiuis sociētur,ipsos p mala sua exempla,& verba,suggestiones,& inductiones detrahunt in pc̄m à volatu contemplationis, & ipsos ad se.i.in sui imitationē trahunt, & sic bestijs terræ.i. dæmonib.exponunt ppetuo lacerandos.Vñ tales pñt dicere illud Amos.9.Si ascenderint vsq; ad cœlum, inde detraham eos,& si in mari se absconderint,ibi mandabo serpenti,& mordebit eos. Et qñ caput.i. imaginatio talium incendit per irā vel p auaritiā,tunc imbres, & tonitrua.i.lites, & contentionis commouent,& procurāt, sicut summe patet in religione,quia per malorū irā & auaritiā boni sæpe concitant̄.Et tales qñ infirmi sunt.i. qñ sunt in aliqua depressione vel tribulatione fingunt se esse mansuetos, & benignos, licet sit impij,& crudeles. Istud summè verum est de hypocritis,q.ēt sunt similes stellioni eo,ꝙ de vento.i.de uanitate viuunt,& eo ꝙ exterioris cōuersationis pulchritudine colorant̄.Vñ Eccl.19.Est q. nequiter se humiliat,& interiora eius plena sunt dolo.Vel dic ꝙ chameleon est diabolus, qui tentationib.suis,& suggestionib.suis accipitres.i.viros contemplatiuos quib. inimicat̄, detrahit ad pc̄m, tradens eos alijs bestijs.i.dęmonib.finaliter in inferis cruciādos. ¶Chameleon dr̄ viuere de cœlo, & aere sicut talpa de terra, halec de aqua,Salamandra de igne.Vñ versus.Terra cibat talpā,flāmæ pascunt Salamandrā.Vñ fit halecib. cib. aer chameleōti.Solinus aūt dicit,ꝙ iste hēt hiatū oris valde magnū & tñ sine ali cuius vsus ministerio, vtpotè cū neq; cibo neq; potu alat̄,sed tm̄ aeris haustu viuat.Sic verè in mundo sunt quatuor gña hoīum, q. quatuor elementis.i.quatuor principalib.vitijs nutriunt̄.s.chameleon stellatus, q. signat superbos,& curiosos in vestib.q.a aere vanæ laudis ab histrionibus,& adulatorib.nutriunt̄ Effraim pascit ventū.Ose.2.Alij sunt talpa.i.auari , q. ad modū talpæ ceci terrā comedunt.i. bona terrena comedunt,& sectant̄.Terram comedens cunctis dieb.vitæ tuæ Gen.4.Alij sunt Salamandra.i.inuidi, qui igne tribulationis,& aduersitatis aliorum pascuntur,& nutriuntur,quia aliorum nocumenta sunt taliū nutrimēta.De ignę egredientur,& ignis cōsumet eos.Eze.15.Alij sunt halec.i.peliciosi,q. aqua deliciarum,& luxuriæ impinguantur. Eze.31.Aquæ nutrierunt illū.Vel expone in bono,quia q.dā viuūt aqua cōpassionis,alij igne dilectionis,alij aere cōtēplationis,alij terra humilitatis, & mortis recordationis. Vel dic ꝙ multi sunt qui pro nihilo vñr hr̄e os magnum.i. capacitatem intellectus,cum cibū doctrinæ,eucharistię vel gratiæ nunquam sumant,sed vento inanis gloriæ solum viuant,¶Scd̄m Solinum,Corax.i. coruus odit & occidit chameleontem,à quo cū interfectus est, victorem suū perimit interemptus,quia.s.si de carnib.eius gustauerit moritur,nisi ramo lauri comesto sibi ,ptinus medeas . Sic verè sæpe fit ꝙ dum coruus,i.hō per pniam denigratus,de chameleonte.i. de venenosa carne triumphat,ipsamq; mortificat atque domat,ab ipsa sic interfecta occiditur, qñ.s. de habita victoria inaniter gloriatur,& ad contemptum sociorum per superbiam eleuatur, & sic fit ꝙ nisi ad laurum.i. ad Chrm per orationem reccurrat,caro quam per pniam occiderat,per superbiā,& inanem gloriam ipsum necat. Et iō bene dicit Greg. ꝙ valde timendū est vitium quod ex victoria nascit̄ vitiorum.Vel dic ꝙ quamuis coruus.i. platus vel iudex cameleōtem.i.peccatorem occiderit,& punierit,ipse tñ per auaritiam moritur si de carnib.suæ temporalis substātiæ gustauerit,quia.s.ipse nō debet bona quærere, qñ de corpore iudicauit.Quod est tñ hodie contra multos.Vel dic , ꝙ laurus est crux,cuius.s.gustus, & deuotio illum liberat, quem chameleon.i.caro uel diabolus inuenenat.

De Caprea siue Dorcade. Cap. 20.

CAprea est syluestris capra,à carpēdo herbas dicta.Morat̄ aūt in excelsis rupib.vbi si coarctata fuerit à venatorib.in pceps cadere se permittit, & illęsam sup cornua q. hēt fortissima,& durissima,se recipit & hēt clarissimum visum,q.a de longè prospicit venatorem, & est caprea idem quod ibix vel damula ſm Isi.& Papiā.Sic verè vir iustus dēt carpere.s.sacrā doctrinā p studiū,& meditationē,in qua dēt iugiter meditari.Exo.2.In carecto ripę fluminis vireta carpebant. Hic dēt morari in excelsis rupib. p contemplationē.In montib.Israel erunt pascua earum.Eze.34.Dēt ēt clare videre p discretionem.Sed qñ à venatorib.i.à tētationib. impetit̄,dēt se pcipitare per humilitatem, & inferius cadere,& descendere p mortis,& inferni considerationem , & si habeat cornua fortia.i.fortem constantiam,& perfectionem,super ea se retinebit per spē, & deuotionē,ita ꝙ nō lędetur per tristitiam & desperationem,nec à venatore diabolo occidetur per æternam damnationem.Ascendūt vsq; ad cęlos,& descendunt vsq; ad abyssos. Vel expone de platis,qui altis habitant montib.dignitatū, q.a debent esse discreti humiles,& cōtēplatiui &c.Abrupta quæq; ibi cib.puia sunt 1.Re,24.Vel expone contra superbos,q. mō sunt in montib.dignitatū,sed qñ venator.i.mors venerit, tūc pcipitabunt̄ inferius in inferno,& tñ nunquam morientur,q.a laborabunt inæternū,& viuent adhuc in finē.Mors.n.ab eis fugiet expectata.Hie.8.Nec cornua ēt suę superbię cōfringentur,quia superbia eorum qui te oderūt, ascendit semp. Aīus.n.damnatorum nunquam cessat p desperatione tumescere contra Deum.¶Caprea, capra syluestris ,damula vel ibix est uelocissima in cursu,leuissima in saltu,acutissima in aspectu,dulcissima quo ad gustū,& tenerrima,& auidissima quo ad esum,sagacissima quo ad pastum, q.a in altis mōtib. lōge à uenatōrib.pascitur,& inter herbas odore discernit. Talis dēt esse contemplatiuus,& religiosus, & quilibet vir perfectus,quia velox dēt esse ad cursum obedientiæ, & bonæ operationis Eccl.32.In omnib.operib.tuis esto velox.Et Philosophus in æthicis.Oportet quidē consiliari tarde,sed operari velociter.Leuis dēt esse ad saltū obediētiæ,& subiectionis.Transiliens montes.Can.2.Acutus quo ad aspectū scientiæ,& discretionis.Oculi eius sicut sol.Apoc.1.Dulcis quo ad benignā loqutionē.Verbū dulce multiplicat amicos,& mitigat inimicos.Eccl.6.Tenet quantum ad compassionem & sanus quātum ad bonā cōuersationē,aptus.i.ab altis comedatur per imitationē,sagax quantū ad pastum doctrinæ,& eruditionis,q.a in altis mōtib.Paradisi dēt pasci p orationem,& contemplationem.Can.8.Fuge dilecte mi,assimilare capreę hinnuloq; ceruorū super mōtes Bethel. Et inter herbas.i.doctrinas.s.diuinas,& mūdanas discernere p discre-

discretionem. Sciatis quid sit inter mūdū, & immūdū. Leuit. 11. ¶ Caprea siue damula ẜm Pli. li. 28. c. 10. habet sanguinem medicinalem, quia neruos cōtractos remollit, dolorē articulorū soluit, & venenū expellit, damulā. n. serpētes fugiunt, & eius anhelitum sustinere non pñt. Leopardus ēt qñ ægrotat, bibit sanguinē capreę, & vim lāguoris euitat. Et est acuti visus, velocis cursus, & leuis saltus. Per capreā intelligo Christū, qui fuit acuti visus ꝑ discretionē, velox per bonam operationem, & leuis per paupertatem, & terrenorū abdicationem, concorda vt supra. §. præcedenti. Ista caprea fuit in silua huius mundi super montes Iudeæ à canib. venata. s. à Iudæis, & occisa, & iō sanguis eius ꝑciosissimus est medicinalis aīæ peccatrici, quia neruos. i. viros perfectos in quibus dēt esse motus bonæ operationis, & sensus deuotionis, qñ cōtrahuntur per auaritiā, remollit per cōpassionē, venenum ēt pctōrum soluit, & expellit ꝑ indulgētiam, & remissionem, quia ẜm Apost. ad Heb 9. Oīa penæ in sanguine mūdantur. Istam ēt serpentes fugiunt, quia pro certo serpētes. i. dęmones, & motus carnales, qui in carne serpūt, fugiunt damulā. i. Christum, & eius sanguinē, & passionē, qa ꝓ certo si Christus in corde nr̄o fuerit per suæ mortis memoriā, & compassionē, nunquam ibi serpens diabolus habitabit ꝑ pctm̄, & tētationem, quia flatum eius. i. Christi inspirationē nequit spūs diabolicus sustinere, & iō pro certo leopardus. i. homo qñ ægrotat per vitia, & pctā, dēt bibere, & sibi incorporare per suę passionis recordationem, & cōpassionē, sanguinem capreæ Iesu Christi, & sic ab ægritudine pctōrū per virtutes, & grās conualescit. ideo Iob 16. Terra ne operias sanguinē meū. Ezec. 39. Sanguinē fortiū bibetis. Nu. 23. Occisorum sanguinem bibat &c. dr̄ de Leone. ¶ Caprea vel damula est aīal timidum, & imbelle, non habēs aliquod munimētum qñ persequitur, nisi fugā, loca alta habitat, & herbas aromaticas comedit, & qñ vulneratur, dictamum comedit, vt telum extrahat de corpore, ẜm Isid. li. 5. Sic pro certo hō est aīal naturaliter imbelle, & sine aliquo ꝑsidio virtuali. Vnde nec mundanis tribulationib. nec hostis suggestionib. nec carnis passionib. & tētationib. pōt resistere quoquo modo nisi tm̄ fugēdo ad diuini adiutorij, & nominis inuocationem per deuotionem, & orationem, & malarum occasionū deuitationem. Prou. 18. Turris fortissima nomen dñi, ad eā fugit iustus, & saluabitur. Iste etiā debet in montib. altis paradisi morari per cōtemplationē, herbas aromaticas. i. aliorum bona opera, & exempla depasci per imitationem. ideo Can. 8. Fuge dilige mi, similis esto capreæ super montes aromatum. Et quando sagitta alicuius peccati mortalis est infixa in corde suo, tūc pro certo debet comedere dictamum. i. herbam sacræ scripturæ, & eam incorporare considerādo, quid & qualiter loquatur, vel etiam herbam timoris domini, & sic sagittam excutiet per confessionem, quia sicut dicitur. Eccl. 1. Timor domini expellit peccatum.

De Capreolo. Cap. 21.

CApreolus est animal simile filio cerui, & mutat dentes, & qñ sunt magni, significant vitæ diuturnitatē, sed ẜm Arist. lib 8 quando sagitta in eo est infixa, comedit pulegiū, & eam excutit. Sic verè boni qui sunt similes filio cerui, idest Christo filio Dei, mutant dentes. i. verba sua, ẜm. s. conditionem loci, & temporis, & personæ cui loquuntur 1. Figura 1. Re. 21. de Dauid coram Achis, qui mutauit linguā, & gestum &c. Et qñ sagitta alicuius improperij ī corde eorū ab alijs infigitur, tunc pulegio. i. Christi patiētia muniuntur, & sanātur, inquantum ipsa reijcitur per patientiā atq; fugāt. Econtra de impatientib. dr̄ Eccle. 19. Sagitta infixa fęmori canis, sic verbum in corde stulti. ¶ Capreolus ꝑꝑ continuū cursum, & motum à superfluo humido exoneratur, & caro eius sapidior, & digestibilior efficit, & odoris sui grauitas amputatur, ẜm Constant. Sic pro certo boni, & iusti qui per occupationem, & exercitium mouētur, ab humorib. vitiorum superfluis, & maximè à carnalitate, & voluptate depurantur, & oīs mali odoris. i. oīs infamiæ, & luxuriæ grauitas per motum boni laboris, & occupationis ab eis amputaī, & melior in omnib. efficitur sua caro. i. vita, qa Vidua in delicijs viuens, mortua est 1. Tim. 4. & Hie. 2. Cursor leuis explicans vias suas. ¶ Capreolus de locis altis ad altiora ascēdit, & qa in cāpestrib. ꝓsequitur, alta petit, & inter herbas salubres, & noxias odore discernit. Nō cornu, non vngue, non dēte, sed fugæ solius bñficio se defendit. Sic certo qñ hō in deserto huius mundi vel campestrib. i. in seculari vita, & negotijs mūdanis videt se per se ꝑ diuersas hostis tētationes, fugere debet ad mōtem. i. ad statum perfectionis, & religionis, & ad altitudinē cōtemplationis, & de vno loco alto ꝑfectionis debet sp ad altiorem ꝓcedere, vt sic vadat de virtute in virtutē, donec videatur Deus Deorū in Syon. iō Hie. 15. Trāsierunt de mōte in collē obliti sunt cubilis sui. i. mundi. Vnde si ab aliquo imperatur vel prosequatur, nō dēt se defendere cornu superbiæ vel elationis, vngue inuidiæ vel īuasionis, dēte blasphemiæ vel detractionis, sed solius fugæ ꝑsidio. s. diuinę inuocationis, & loco tpe cessionis, qa debet cedere persequutorib. & fugere ad diuini auxilij munimenta. Vnde Apłus ad Ro. 12. Nō vosmetipsos defendētes charissimi, sed date locū iræ. Inter herbas aūt. i. inter aliorū opera debet discernere per discretionem, quæ. s. sint bona, & q̄ mala, vt bona sibi retineat, alia derelinquat. ¶ Secundū Dio. & Pli. in montib. Indiæ vbi sunt herbæ aromaticæ, sunt q̄dā capreoli in quorum pedib. generātur quædam apostemata quæ per motum, & confricationem ad arbores extrahunī, & ille humor q̄ inde defluit, summè est aromaticus, & dr̄ muscus, & est ī medicina summè virtuosus. Verè charissimi Chr̄s est iste capreolus, q̄ in montib. Paradisi ab æterno fuit nutritus, vbi sunt herbæ aromaticæ. s. grā, & virtutes. Sed ꝓ certo in isto fuerunt congregati quidā humores. s. caro, & sanguis, q̄ assumpsit ī incarnatione, & iō se mouit ꝑ pniam, et labore, et ad arborē se fricauit. i. ad crucis angustiā, et dolorē, et sic per fricationē duræ passionis, de apostemate suo. i. de carne assumpta emanauit liquor ꝑciosissimus. i. sanguis eius, quæ ē aromaticus, et suauis, et contra morbos pctōrū virtuosus, et peccatorum oīum medicina, qa pręciosissimo sanguine quasi agni incontaminati redempti estis. 1. Petr. 1. Vel dic ꝙ illi qui habent apostemata, et humores. i. abundātiam diuitiarum, debent se fricare ad arborem crucis ꝑ memoriam, et compassionem, et pellem corporis rumpere per corporalem macerationem, et humores diuitiarum effundere ꝑ eleemosynā, et erogationem, et sic erunt isti humores diuitiarum odoriferi coram Deo, et angelis, et virtuosi cōtra infirmitates peccatorum, quia eleemosyna extinguit pctm̄. Eccl. 3. et Tho. 12. Eleemosyna à morte liberat. Est. n. hmōi humor dispersus per largitatē, infirmitatis, et calamitatis pauperum medicina. ideo Dan. 4. Peccata tua eleemosynis redime, et iniquitates tuas eleemosynis pauperum. Vel dic quòd humor peccati debet fluere per confessionē.

De Capra. Cap. 22.

CApra ẜm Isid. à carpendo virgula est dicta, alta. n. loca sēmper petit, vt summitates comedat virgulorum parit aūt capra fętus plures ẜm Pli. Sed qñ impinguatur, faciliter sterilescit, portat in vtero per quinq; mēses, et cōcipit in nouēbri, vt pariat in martio vel aprili. Sin verè iustus pōt dici capra, qa sp dēt petere loca alta. s. cęlestia, et æterna, vt ibi pascat virgultis glosiæ sempiternæ. iō Eze. 34. In montib. excelsis Israel erunt pascua earū, ibi reqescēt in herbis virentib. q̄. s. nunq̄ marcescent. Isti dēnt parere plures fętus ꝑ bonorū operum fęcunditatē, qa plura bona dēnt ꝓducere. Vñ Can. 4. Oēs gemellis fętib. et sterilis nō est in eis. Fœtus aūt boni operis in eis formaī ꝑ quinq; menses. i. ꝑ sanā cogitationē, affectionē locutionem, operationē, et cōuersionem. Isti sunt quinq; gradus, et quinq; cubitus quos debebat habere locus vbi fiebat oratio. Eze. 41. In nouēbri aūt huius mūdi vbi fiunt imbres tribulationum debent cōcipere. s. bonū propositum, et voluntatem, vt in martio, et in verè ꝑpetuæ nouitatis possint fructu æternæ gloriæ fęcūdari. conceptio. n. i. acquisitio meritorum, partum dēt ꝑcedere præmiorum. Ecce inquit cōcipies, et paries Lu. 1. Qñ aūt nimis impinguātur capra, tunc sterilescūt, qa verè homines, q̄ impinguanī per carnales uoluptates, faciliter sterilescunt spiritualiter, et à fructu bonorū operum retardātur. Impinguatus est dilectus, et recalcitrauit Deut. 32. Constat. n. ꝙ pinguedo prosperitatis mundanæ fructus impedit virtutum, et sterilitatem, et paucitatem introducit, et efficit meritorum. Figura ad hoc 4 Re. 2. de aqua herico, quæ faciebat sterilem terrā, sed Heliseus ponens ibi sal, et uas terreū nouum,

nouū sanauit sterilitatem. Talis pro certo est aqua voluptatis, prosperitatis, & carnalitatis, quia verè ista facit sterilē terrā voluntatis humanæ, & iō debet ibi poni sal. i. discretio, & sapientia, vt ea. s. discretè vtamur, & ad necessitatem. Ponēt sacerdotes super eos sal. Ezec. 43. insuper, & vas nouū fictile .i. nr̄æ fragilitatis, & mortis memoriā, q̄ maximè debet cōsiderari tpe prosperitatis, ne superbiamus ideo Eccl. 38. Memor esto paupertatis in die abundantiæ. & Eccl. 7. In die bona fruere bonis, & die malum præcaue. Et ideo dedit Deus parū de pinguedine prosperitatis sanctis suis, ne. s. steriles flerent per pc̄m̄. Esa. 15. Mitte in pinguib. eius tenuitatē. Vel expone de ambitiosis, qui semper volunt ad alta dignitatū ascēdere, vt carpāt virgulta diuitiarum, quia sunt nimis impinguati per diuitias, & delicias, & iō steriles sunt ab oī bono opere. Venerūt tibi hæc duo simul, sterilitas, & viduitas. Esa. 47. iō Esa. 49. Ego sterilis, & nō pariens, transmigrata, & captiua. ¶ Non oēs capræ habent cornua, sed q̄ habent, sunt in eis signa annorum. s. incremēta nodorum. Vt dicit Archelaus, capræ aurib. spirāt, & ita de nocte vt de die vidēt, & raro sunt sine febre. Sic verè nō oēs iusti habēt cornua dignitatum, in illis tn̄ qui habent, debent esse iudicia ætatis. i. virtutis, & perfectionis, nā quia nullus debet admitti ad dignitatem, nisi sit maturus, & prouectus, iō bene dr̄ ꝙ cornua iudicia sunt ætatis, quia ꝫm ꝙ plures annos. i. plures perfectiones, & virtutes habuerit, plura internodia, & plura beneficia & officia dēt hr̄e. Aures istorū debēt spirare. i. prurire. s. præ desiderio audiendi verbum Dei, bona dicta, & documēta, & tā de nocte, q̄ de die debēt clare videre per discretionē, & circūspectionē. i. tpe aduersitatis, & prosperitatis, quid . s. quolibet in tpe sit agēdum. Et raro sunt sine febre, quia pro certo non est aliquis ita iustus, quin aliquē defectum patiatur in carne sua, & qui non habent febrem alicuius cōcupiscētiæ vel pc̄ti. Non est. n. iustus qui non peccet 3. Re. 8. & Iac. 3. In multis offendimus oēs. Et hoc permittit Deus, vt causam habeant se humiliandi, qn̄ propriam fragilitatem cōsiderāt in seipsis. Mich. 6. Humiliatio tua in medio tui 2. ad Cor. 12. Datus est mihi stimulus carnis meę angelus sathanę, qui me colaphizet. Vel dic contra illos quibus aures pruriunt pro rumorib. audiendis 2. Ti. Coaceruabunt sibi magistros prurientes aurib. Act. 37. Athenienses &c. ¶ Oībus capris dependet villus de mento, per quem si quis vnam ex grege trahat, cęterę stupentes spectant. Idem ēt dicunt euenire cū quandā herbam aliqua ex his momorderit. Sic verè in morte diuitum qn̄ diabolus extrahit aliquē de grege aliorū, ipsumq́; per herbam, & per superfluitatem malorum actuum post se trahit in infernum, stupent alij, & tristantur, qn̄. s. cogitāt, ꝙ ita finaliter extrahent. Expone melius si potes. ¶ Morsus capræ maximè est oliuæ nociuus, & exitialis, quia dum eā mordet, & lambit, oliua sterilescit. Sic ꝓ certo qn̄ capra. i. adulator lambit, & lactat aliquā oliuam. i. aliquem bonum virū, ipsum. s. cōmendando, & extollendo, tunc ipsum facit sterilescere à fructu bonorū operū. Ipsi liniebant eos absq; tēperamento. Eze. 13. ideo Esa. 3. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. ¶ Sicut dicit idem Pli. li. 8. c. 50. Sole decliui ad occasum, Capræ simul non vident inter se, sed in auersum se conuertunt, & diuidunt, & post in alijs horis versis vultib. adinuicem depascūtur. Sic verè adulatores & falsi amici, qn̄ sol prosperitatis deficit circa aliquā psonā, tunc nō vident inter sese simul circa eam, imo abinuicē diuiduntur, cuius contrarium est quādiu vident solem ꝓsperitatis relucere circa eam. Vel dic ꝙ quādiu sol. i. diuina grā in nobis durat, nos simul simus versi adinuicē per amorem, sed si nobis defecerit, tunc auersis vultib. ꝑ detractionē, inuidiā, & discordiā, ambulamus. ¶ Arist. dicit li. 3. c. 2. ꝙ in aliqb. regionib. capræ hn̄t lac sine impgnatione. Nā si accipiat vrtica, & cōfricet mamilla, primo exibit sanguis, deinde sanies, postea bonū lac. Sic ꝓ certo multi sunt hypocritæ q. licet nō sint impregnati ꝑ grās, & virtutes tn̄ hn̄t lac bonū, et mellifluæ doctrinæ Mel & lac sub lingua tua, Can. 4 Nā quia cū vrtica [illegible] dura [illegible] se cōfricāt, & sanguinē, & saniē. i. verba [illegible], & carnalia de ponūt, iō tādē lac bonę doctrinæ [illegible] Thr. 4. Lamiæ nudauerūt māmas lactauerunt catulos [illegible]. Vel nunc de bonis pdicatorib. q sine carnali habitatione debent esse, & lacte doctrinæ Chrī paruulos enutrire, & maximè si vrtica tribulationis fricent, sicut patet ī paulo, q dimisit sanguinē, & saniē. i. verba puerilia, & leuia, aliorū īfectiua, & diffudit bonū lac. i. sanā doctrinā aliorū nutritiuā. 1. Cor. 13. Cū essem paruulus, loquebar vt paruulus, cū aūt fact⁹ sum vir, euacuaui q̄ erāt paruuli. ¶ Capræ ꝫm Arist. li. 6. c. 9. frequentāt coitū vsq; ad senectutē, maximè si habuerint cibum sufficientem. Sic verè multi ad literā sunt luxuriosi ēt in ipsa senectute, & hoc magis qn̄ hn̄t cibum sufficientem deliciarum, & diuitiarū in abundantia, quia Saturaui eos, & męchati sunt, Hie. 5. Eccl. 23. Hoī fornicario oīs panis dulcis, non fatigabitur trāsgrediens vsq; in finem. ¶ Capræ si imprægnatæ fuerint contra impetum vēti septētrionalis, pariunt mares, si aūt meridionalis, pariūt fęminas, & ideo vt dicit idē, dr̄ ꝙ capræ dum coeunt, vertūt faciē versus septentrionem. Capra est bonus homo, fœtus masculus significat bona opera, fęmella aūt mala, auster vētus molles, & nebulosus significat prosperitatem, aquilo ventus frigidus aduersitatem. Si igitur nos fumus in vento, aquilonari. i. in aduersitate, & paupertate, tūc verè mares. i. bona opera emittemus, quia ab aquilone aurū venit. Iob 37. Si. n. hō concipit bonum propositū flante aquilone. i. timore diuino. s. cōsiderādo frigus æternæ aduersitatis, & mortis, tūc fętus bonorū operum subsequetur. ideo per timorē dn̄i declinat oīs à malo. Prou. 15. Sed si fuerimus in vento austri. i. in prosperitate mūdi, & voluptate, tūc verè fęminas. i. mollia, & delicata opera faciemus, iō Eze. 27. Ventus auster cōtriuit te. Et iō facies nostras. i. cor, & affectionē debem⁹ vertere ad aquilonē. i. ad aduersitatem ꝓsentem, & vertere dorsum ad austrū. i. ad mundanas voluptates, & ꝓsperitates, & sic pro certo fętus masculus. i. opus perfectum à nobis poterit parturiri. Figura. Nu. 8. vbi candelabrū respiciebat ad austrum, ꝙ tunc poterimus dicere illud Esa. 26. Cōcepimus, & quasi parturiuimus spm̄ salutis. ¶ Capræ, & oues comedūt herbas, sed vsq; ad radicē oues, q̄ & remanent stabiles in pascuis, capræ aūt citra se mouent de loco ad locū, & nō carpūt nisi herbarū extremitatem. Sic verè duo sunt gn̄a studētium, quidam boni sicut oues, qui faciūt in scholis residētiā expetentē, & herbam scientiæ carpūt, & inquirunt vsq; ad fundamentū, & radicē. Radix sapiētiæ cui reuelata est? Eccl. 1. Alij aūt sunt leues ꝙ instabiles sicut capræ, q de loco ad locū, i. de facultate ad facultatē, de studio ad studiū, & libro ad librū faciliter & vagabiliter se cōuertūt, & iō nō carpunt nisi extremitatē herbarū. i. sciarū, nō. n. ptingunt ad radicē sciæ, quia vt cōiter tales ī scia nō ꝓfundant. iō Sene. Nō conualescit plāta q̄ sępe trāsfert, nō ꝓsunt remedia nisi remorent. Et tales sunt figurati ꝑ mulierē illā garrulā, quietis impatiētē, q̄ nō poterat quiescere in vno loco pedib. suis Prou. 7. De alijs aūt ꝑseuerantibus dr̄ Hie. 48. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, non est transfusus de vase in vas, ideo permāsit gustus eius in eo. ¶ Capra si aquam salsam biberit, melius imprægnatur, & si ante partū sal comederit, abūdātius lac habebit, vt dicit Aristot. Capra aūt post meridem bibit aquam, et viuit decem annis Sic vere homo, et maximè prędicator si salsedinem pnīę gustauerit, melius impręgnabit per gratias et virtutes, ēt per scientiā, et doctrinā. Nā si sal pnīę vl̄ discretionis, et sapiētię sibi incorporauerit, tūc lac doctrinæ, et scientiæ in pdicatione vberius propinabit. iō ad Colo. 4. Sit sermo vester sale conditus. Et ideo cum tales vixerint per decem annos. i. in decem mādatorū obseruantia tunc post meridiem. i. post ardorem vitæ huius potabūt aquas. s. beatitudinis. Psa. Potabunt oēs bestiæ agri, expectabunt onagri in siti sua. Bestiæ inqt agri. i. boni. etc. Sed onagri. i. mali ī agro inferni sitim suā perpetuo sustinebūt. iuxta illud. Esa. 44. Deficiet, et esuriet, nō bibet aq̄ et lassescet. ¶ Secūdū Plin. in capra est priuatio intellectus sicut in oue, quia nescit exire ad pascua, nec ad domū redire, nisi à pastore dirigatur, Sic pro certo simplices non habent debitū intellectum. i. scientiam, et discretionem, quia ignorantes sunt et imbecilles. Adhuc et vos sine intellectu estis. Mat. 15. Nā ad pascua æternæ beatitudinis, vl̄ refectionis, vl̄ meritorię et bonę operationis nesciunt exire, nisi à pastore, et plato, vel à prædicatore prouido dirigantur, ꝑ exempla. s. et doctrinam. Et qn̄ sunt extra domū ecclesiæ. i. in stato pc̄ti mortalis, tunc verè nesciunt reuerti ad pniam. nisi similiter per prædicationem, et correctionem reducantur. Et ideo sicut videmus, ꝙ capra remanens extra domū à lupo comeditur, et dam-

& damnum à pastore requiritur, sic simplices ignorātes, qñ non reuertuntur ad veritatē ecclesiæ per pniam, à lupo diabolo deuorantur, qa populus nō intelligēs vapulabit. Ose. 4. & dñs requirit eos de manu pastorum.i. prælatorū.iō Hie. 13. Vbi est grex qui datus est tibi, & pecus inclytum tuum? & Eze. 3. Sanguinem aūt eius de manu tua requiram. & 34. Re-
12 quirā gregē meū de manu eius. ¶Scdm Pli. si quis acceperit manu caprā vnam de grege, & eam erexerit, subito surgūt, & eleuantur oēs aliæ, & respiciunt solido conspectu. Sic verè qñ pastor abbas vel episcopus erigit vnā d' capris gregis. sui.i. vnum de subditis suis, promouēdo eum ad aliquod officiū beneficiū, vel præbendā, tunc oēs alij surgunt, & erigūtur p superbiā, & respiciūt per inuidiam, quia quilibet vult præponi, & ideo murmurant, & obloquuntur, qñ sibi alij ppponuntur. Figura de Dathan, & Abyron, & Chore. Num. 16. q inuidebant promotioni Moysi, & suscitauerūt seditionē, sed quosdā eorū absorbuit ignis, quosdā d'uorauit terra. Sic qa isti inuident pmotioni aliorum, ideo in ecclesia suscitāt lites, & cōtentiones, appellationes, & seditiones, & ideo finaliter à terra īferius absorbent, vbi igne perpetuo deuorabuntur. Et iō illis dr Nu. 16. Multum erigimini filij. & 3. Re. 1. Adonias eleuabatur dicens, ego regnabo. Vel expone qꝫ qñ vnus erigit per grās, & uirtutes, tunc alij boni exēplo ipsi' terrena dimittentes, ad cœlestia eriguntur. Cum eleuarent
13 à terra, pariter eleuabantur. Ezec. 1. ¶Capra in oībus est vtilis, quia caro, & lac pascit famelicū, pellis, & pilus vestit nudum, fimus, & vrina impinguat agrum. Sic vere quicquid est ī iusto, totum est vtile, quia.s. lac doctrinæ, & prædicationis, caro dulcedinis, & cōpassionis, pellis bonæ cōuersationis, pilus exterioris operationis, stercus & vrina suæ tpalis possessionis, oīa ista aliorū vtilitatib. necessaria sunt, & ordinata. Eccl. 3. Cuncta fecit bona in tpe suo. Nā ex istis famelici spūaliter nutriunt, nudi.s. gratijs, & virtutib. induunt, hum' macra.i. pauperes eleemosynis, & bñficijs imbuuntur, & sic ex capra.i. ex bona persona multa commoda subsequūtur.
14 ¶Qñ cornu, & pilus capræ accendit, & puluerātur, fumo & odore serpentes fugantur, & ēt carnes supfluæ puluere corrodunt, & nouæ generantur, fluxus humorum restringit, & vulnera putrida medicantur. Per cornu intelligo fortitudinē corporalē, per pilū qui est indumentum corporis, intelligo subam tpalem, qa ſm Gre. nihil aliud sunt hæc oīa nisi quædā corporis indumenta. Qñ igitur per ignem.s. p feruētem Dei dilectionē, & fortitudo, & diuitiæ impuluerant, hoc est dictu, puluis & nihilū reputātur (quia hæc oīa sunt sicut puluis raptus ex area, & sicut fumus de fumario. Oleæ 13.) tunc dico ab hoīe serpentes.i. dæmones fugantur, caro superflua.i. voluptas, & carnalitas desiccatur, & noua caro, .i. vitæ, & conuersationis nouitas gñatur, fluxus humorū.i. vitiorū restringit, & vulnera putrida.i. pctā mortalia medicant, quia qñ hō p humilitatē, se & sua pulueriзat, & mortis impuluerationē cōsiderat, inde remediū cōsequitur ad pdictā. iō Esai. 47. Descende, sede in puluere filia babylonis, &
15 Esa. 65. Serpenti puluis panis eius. ¶Pellis capræ recenter extracta vulnera sanat, sanguis eius venena expellit, & cōtra morsum scorpionis, & cuiuslibet reptilis suffragat, fel eius visum clarificat, & acuit, & pulmo supra morsū venenosum positus venenum extrahit atq; tollit. Capra ista est Chrs, qui ad modū capræ sustinuit febrē.i. pctā mūdi, q ipse portauit, sicut dr Esa. 54. Pellis huius est caro, quæ p passionem fuit excoriata, & lacerata in passione sua, sanguis eius effusus extitit & extractus, pulmo eius sigñat latus, qd in passione eius perforatum fuit, et fel eius sigñat fel sibi porrectum in passione, quia p certo, et pellis laniata, et sanguis effusus, et fel potatum, et pulmo pforatus valent contra vulnera pctōrū, et morsus reptiliū.i. carnaliū delectationum, et contra ictus scorpionū.i. ostiliū suggestionum, iō Thr. 3. Memor esto paupertatis meæ, absynthij, et fellis. Vel pone qꝫ sicut capra cōtinuè patit febrē, sicut supra dictum est, sicut Chrs pctā nra partauit. Qñ aūt iste p ista febre tollēda, et sanāda fecit sibi minui venā ī passione, tunc sāguis eius virtutē habuit supra
16 dictā. ¶Iecur capræ assatū, et comestū leprā, et elephātiā curat. Fimus ēt eius podagricos iuuat, et si cum seuo hircino, et succo hederę misceat, vrina ei' calida auribus instillata surditatē tollit, put dicit Pli. li. 20. c. 10. Mille.n. remedia nobis p caprā pstita sunt à natura, put dicit. Sic p certo charissimi si iecur nrm.i. volūtas, q amare cogit, fuerit positū, et assatū in igne diuinæ, et fraternæ charitatis, et cęlestium desiderio rum, lepram pro certo luxuriæ à nobis auferet, et curabit, si mus ēt nr, et vrina, q sunt corpis supfluitas, hoc est dictu, diuitiæ corpales pedib. podagricis.i. infirmiorib. paupib. et aurib.i. Dei mādata audientib. dēnt valere, qa.s. ipsas eis dēm' p eleemosynas erogare, et cum seuo hirci.i. cum Chri benignitate, et succo hederę.i. cum crucis sanguine p compassionē eis applicare, vt.s. faciamus eleemosynas, Chri passionē, et benignitatē cōsiderando, non mundi gloriā attendendo.

De Cane. Cap. 23.

1 Canis ſm Isid. à canendo.i. latrando dictus est, et ſm ipsum, cane nihil est sagacius, quia canes nomina sua recognoscunt, domos dñorum suorum custodiunt, dños suos diligunt, et p eis morti se subijciunt, eorumq; corpora mortua non derelinquunt ad prædā, cum dño suo uadunt odoris sagacitatē prædæ vestigia deprehendunt, humanum cōsortium diligunt, et sine hoibus viuere nunq pñt. Rectè talis debet esse bonus prælatus, et quilibet vir perfectus, quia ipse debet canere per gratiarum actionē, latrare p prædicationē, nomen suum cognoscere per sui status debitā cōsiderationē, quia debet cōsiderare quid significat nomē suum, qa platus, quasi præ alijs electus dr, vt.s. non faciat aliquid qd' non deceat nomen, officium, et dignitatem, ideo.1. ad Cor. 1. Videte fratres vocationē vrām. Iste debet domum dñi.s. ecclesiā sibi cōmissam custodire à latronib.i. ab hæreticis, et à dęmonib. per discretionē, et correctionē, ideo datur sibi baculus pastoralis, cōtra lupos.i. cōtra pctōres, et dęmones debet latrare per prædicationē, illos qui non sunt de domo ecclesiæ.i. pctōres debet mordere per castigationē, dñm suum .s. Christum debet diligere per feruentē affectionē, et p eo si necesse ē, morti se subdere p fidei defensionē, vt sic dicat. Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. 1. Matt. 26. Dñm etiam mortuū, Christum.s. pro nobis occisum, non debet derelinquere, sed cū eo iugiter vigilare p mortis suæ cōsiderationem, et eum custodire per deuotionem, perseuerantiam, et durationē. Custodi virū istum etc. 3. Re. 20. dñm suum Christum debet sequi per imitationē ubicunq; vadat .i. ad quæcūq; opera iuerit dum viuebat. Tho. 6. Canis sequutus est eum, et Lu. 22. Sequimini eum quocunque ierit. Odoris āt sagacitate debet canis.i. prælatus, et quilibet Christianus inuestigare prędam suā Christum, et hoim.i. virorum rationabilium dēt societates diligere, nō puerorū vel fatuorum, quia sine uiris sapientib. et discretis non debet esse cōsortium prælatorum, alioquin per gratiā diu non viuerent, imo si fatuos adulatores, et iuuenes secū diligerent, et haberent, seniorum consortio derelicta, sæpe per diuersa vitia mererent, sicut patet in platis modernis. Exemplo Roboā, qui credidit iuuenib. non senib. et ideo perdidit regnū suū. 3. Re. 12. ideo dr Prou. 8. Deliciæ meæ esse cū filijs hoim. Eccl. 9. Viri iusti sint tibi cōuiuę. Vel expone oīa de prędicatorib. vel de christianis fidelib. qui pro Christo dño suo dñt mori, et eius mortē recordari, et societatē hoim.i. bonorū christianorū sectari, et per odoris Christi sagacitatē, ad currendū ad pdam bonorū operum animari, et nomē christianitatis suæ non obliuisci, quia si patiatur Christianus, glorificet Deum in isto nomine 1. Pet. 4. Vel expone de Christo, qui p prædicationem latrauit, domū Dei patris custodiuit, et cum hoibus in mundo cōuersatus fuit Baruch. 3. Et eorum societatē dilexit, qa tabernacula Dei cum hoibus. Apo. 21. Cum suo.i. Deo pře pseuerauit, qa nunquā ab eo discessit, et eum ēt est sequutus, qa sicut mādatū dedit mihi pr, sic facio. Io. 14. et Io. 8. Qui misit me, nō reliqt me solū, et Luc. 15. Fili tu sp mecum es. ¶Scdm Isid. li. 12. solent Indi dimittere caniculas ī nemorib. de nocte, ut cū tigrib. coeāt, uel cū lupis, et de
2 tali coitu canes fortissimi gñant, et ferocissimi, qa Leones, et elephantes lacerant, et occidunt. Sic uerè qñq; de pře tigri.i. de populo malo, et infideli gñat canis pdicator, ut patet ī Paulo, q de tigriū.i. Iudæorū pgenie extitit gñatus. Iste tñ fuit fortissimus ad dęmones, et uitia oppugnandū, ferocissimus, et audacissimus ad pdicandum, qa leonem.i. Symonem magū occidit, et elephantē.i. Neronē Imperatorum inuasit. Prędicator.n. nō debet leones.i. reges, et principes, elephātes villosus.i. diuites q hñt magnū vellus diuitiarū formidare,

midare, sed eos per prædicationem inuadere vel mordere. Et sicut canis feras odore sentit, & prodit, & ipsas in aqua, & in terra psequitur, & inuadit, sic debet prædicator qñ sentit in aliquib. personis esse feras .i. vitia, & pctã debet latrare per pdicationẽ, & eorum latibula declarare, & eas p aquã miẽ, & deuotionis, p terrã pœnitẽtię, & afflictionis persequi vel fugare. Sed modo põt dici illud Esai. 56. Vniuersi canes muti, non valentes latrare. ¶Scdm Plin. lib. 8. c. 40. Canis pro dño suo pugnat, corp⁹ eius mortuum nõ dimittit, volucres & feras à corpore abijcere cõprobatur, homicidã dñi sui latratu, & morsu pdit, & inuadit. Vnde narrat idem ibidẽ, et etiã Solinus q quendã regem Garamantum, facto agmine, de exercitu vbi captus erat ab hostib. ducenti canes reduxerunt, qui tandẽ pro dño suo fortiter pugnauerunt. Canis ẽt Iasonis lycij noluit capere cibũ dño suo iterfecto, & sic cũ eo inedia mortuus est. Celius ẽt senator placẽtiæ inuasus ab armatis, nõ prius potuit vulnerari, q̃ canẽ ipsius occidissẽt. Addit ẽt idem q castabelenses, canũ cohortes in acie habuere primum pugnantes, & nõ retrocedẽtes. Hæc inquit erãt fidissima auxilia, nec stipẽdiorũ indigna. Sic verè debet esse de fideli christiano, quia verè pro dño suo Christo debet pugnare .s. cõtra hæreticos, & blasphemos, eos arguendo, & fidem defendẽdo. Et quia iste dñs pro eo mortuus fuit in cruce, ideo non debet ipsum dimittere per pctm̃, sed ipsum sp per gratiã imitari, & si corpus eius mortuum in corde suo sepultum fuerit .s. per suę mortis, & passiones feruentẽ compassionẽ, & recordationem, debet ipsum à volucrib. & feris .i. à tentationib. & prauis cogitationib. defensare, & homicidam dñi sui .i. diabolũ, & ẽt illos, qui ipsum hodie iterum, & iterum per blasphemias, & iuramenta crucifigunt, debet inuadere arguendo, & non audiendo, & ipsum, & diabolum p bona opera impugnando. Aduersus inimicum tuum pugnabit pro te. 29. Et maximè, qa iste rex noster pro nobis captus fuit ab hostib. in passione, & ẽt quotidie capitur ĩ malorum blasphemia, & detractione, ideo contra hostes eius .s. contra dęmones, & hæreticos, & blasphemos debemus viriliter dimicare. Et qa mortuus est pro nobis, ideo modo cibum nõ debemus capere, imo p ieiunium, & abstinentiã corpus macerare. Figura 2. Paral. 35. vbi mortuo Iosia in plio cõtra nechao, fleuit populus Israel &c. Et cum eo debemus mori p carnis nr̃æ mortificationẽ, quia Christus semel pro pctĩs nostris mortuus est, vt nos offerret Deo, mortificatos q̃dẽ carne, viuificatos ãt spũ 1. Pet. 3. Vel allega si vis de fidelib. vasallis qũo se debent habere cum dñis suis. ideo Eccl. 22. Fidẽ posside cum amico tuo, & ĩ tpe tribulationis pmane ei fidelis. Vel pone de prædicatorib. qui homicidã diabolũ debẽt prodere. vel de platis, qui de corpore Christi ecclesia dẽnt abijcere feras, .i. raptores, & inuasores &c. hmõi. Allega oĩa de martyrib. pro Christo occisis, vel de subditis respectu bonorum prælatorũ. ¶Narrat Pl. & ẽt Solinus li. eodẽ de fidelitate canum, q canis titij Sabini ipsum nec in carcere nec in morte dereliquit, imo mortuo cadauere, mæstos edens vlulatus, cum eo mãsit, & cum quidã ei panem obiecisset, panẽ ad os dñi sui mortui portauit, & cadauere in tiberim proiecto, ad corpus dñi sui sustẽtandum, intra fluuium innatauit, accurrẽte multitudine ad spectaculũ fidei aĩalis. De cane ẽt Lysimachi regis addit Pli. li. 8. c. 40. q ĩ rogum dñi sui flãmis medijs se iniecit. De multis ẽt alijs fidelitatib. canum exemplificat ibidẽ. Charissimi Christus dñs noster mortuus est p nobis, & iõ pro certo si sumus fideles canes sui, & ipsum pfectè diligimus, cum eo esse debemus per feruentem, & deuotã confessionem, & cõpassionem, & in morte crucis, & passionis, & ĩ carcere sepulchri, & ĩferni associationẽ. Quia .n. videmus q ipse fuit positus in morte crucis, in carcere sepulchri, & inferni .i. in triduo, & in fluuio ẽt tribulationis, hæc oĩa debemus cõsiderare. Vnde Lu. 22. Paratus sum tecũ in carcerẽ, & ĩ mortẽ ire. Nec ipsum dẽm⁹ dimittere quouis mõ, sed p passionis iugẽ memoriã cum vlulatu, & plãctu cõpunctionis, cõtritionis, & orationis, corpus ipsius comitari. Figura 2. Re. 21. de respha, q̃ suspensis fratrib. suis in patibulo crucis, nolebat recedere, sed lamentabat, & aues ab eorũ corpib. abigebat. Qđ audiẽs rex Dauid, remunerauit, & cõmendauit eã. Sic vere qa frater nr̃ Xp̃s, vel ẽt fr̃es, et amici nr̃i .s. Xp̃s, Petrus, & Andreas fuerunt suspensi, & crucifixi, dẽmus eos plãgere, et eos in corde nr̃o p iugẽ memoriã custodire, et exinde aues .i. malas cogitationes abiicere, et sic à Dauid .i. a Deo p̃re remunerationem æternã poterimus reportare. Iõ de Magdalena dr̃. Recedẽtib. aliis nõ recedebat. Et nos possumus dicere illud Eccl. 2. Sapientia perseuerauit mecum. Si ãt panis .i. aliqua psperitas mundi nobis data fuerit, debemus ad dñm nostrum portare per gratiarum actionẽ, suę misericordię oĩa adscribendo, vel ad os dñi .i. ad pauperes per eleemosynarum largitionẽ, ipsi .n. pauperes suos os p quod Christus a misericordib. enutritur. Es. 28. Reficite lassum, et hoc est meũ refrigerium. ¶Canis est bonæ memoriæ, et retentionis, quia benefactorẽ recognoscit, itẽ à lõgè ad memoriã reducit, et ad domum dño suo mortuo solus redire cõsueuit. Sic uere nos dẽmus esse memores Xp̃i, et bñficiorum eius, p iugem eorum recordationem, et ipsum bñfactorem recognoscere p gr̃arum actionẽ, qđ est cõtra ingratos .s. diuites, et alios pctõres, de q̃b. Hie. 2. Populus meus oblitus est mei dieb. innumeris. Seneca. Hæc beneficii lex est, vt alter statim obliuiscat̃ dati, alter nunq̃ accepti. Et si à patria nr̃a .i. ab vnitate ecclesiæ recesserimus per pctm̃, dẽmus oẽs vias nostras, processus, et circunstantias vitæ nr̃æ recordari per cõsiderationẽ, contritionẽ, et cõscientiæ discussionem, et ad domum ecclesiæ redire per pniam, et confessionem. ideo Hie. 2. Vide vias tuas in cõualli, scito quid feceris. Cursor leuis explicans vias suas. et Esai. 45. Redite præuaricatores ad cor etc. ¶Canis sæuitia mitigatur, qñ ab hoĩe benigniter, et humiliter aduocatur, sed quanto magis durę impellitur, tãto ad irã amplius incitatur vt cõiter, veruntñ aliqui canes a latratu suo nõ desinunt, nisi qñ fortiter repellentur et pcutiunt̃. Sic vere duo sunt gñа hoĩm. Quidã per verba dulcia, et benigna corrigũtur, et oẽm deponunt malitiã et furorem, quia respõsio mollis frangit iram. Prou. 15. Alii tñ sunt qui nõ possunt corrigi per verba, imo necesse est, q adhibeant̃ verbera .i. fortis, et dura correctio. Seruus .n. verbis non põt erudiri. Prou. 29. Ideo Eccle. 33. Seruo maliuolo tortura, et cõpedes et ibidẽ, Collum durũ etc. ¶Qñ tigris, et canicula inuicem copulantur, exinde fortissimus canis gñatur. Vnde narrat Isid. li. 12. et ẽt Sol. li. suo. q rex Albaniæ misit vnum talem canem ad Alexandrum, qui visa suæ, et vrso vsq; adeo spreuit, vt offensus degeneri prędа, diu tanq̃ iners accubaret, ita vt velut ignauũ rex ĩperaret extingui. Scdm Pli. ãt rex Albanię alium misit, et mãdauit Alexandro ne in modicis eũ experiri faceret. Igitur iste statim adductũ leonẽ interfecit. Tandẽ adducto elephãte, canis visa Belua horrẽtib. vtilis, et pẽdentib. per totum corpus, primo incępit alte latrare, et deinde artificialiter dimicando, elephãtẽ fecit cadere vel prosterni. Charissimi per tigrim velo, et siluestre aĩal intelligo naturã diuinã in persona filii, per canẽ, autem q est aĩal domesticũ, intelligo naturã humanã, qa hõ est aĩal mansuetũ natura. Qñ ergo tigris, et canicula .i. diuina, et humana natura fuerunt insimul copulatæ per incarnationem tunc exinde generatus fuit canis fortissimus, et fidelissimus Christus Deus noster, cuius fortitudo similis est Rhinocerõti. Num. 23. Iste .n. leonẽ qui rugiens circuit quærens quẽ deuoret .i. mũdi principes, et Imperatores vicit, et eos ad se cõuertit p pdicationẽ, elephantẽ ãt maximũ bestiarũ .i. ipsum luciferũ (qa non est ptãs super terrã q̃ cõparet̃ ei. Iob 41.) primo inuasit latratu pdicationis, qa diu p mundũ circuiuit pdicando, et diabolũ ĩpugnãdo. Sed deinde in passione cõtra eum artificialiter dimicauit ĩ plio crucis, ita q eum prostrauit, et usq; ad ĩferni foueã cadere cõpulit, et coegit. Et sicut cadẽs elephas nõ pt surgere, sed barrit, et clamat, sic hostis lucifer in inferno fuit in Chr̃i passione ligatus, a quo nõ pt exire, sed ibi barrit, et clamat per desperationẽ. In Chr̃i .n. passione fuit lucifer incarceratus, sicut dr̃ Apo. 20. Ligauit eum in carcere. et Io. 12. Nunc princeps huius mundi eiiciẽ foras. Et ideo iste canis, et ista bestia fuerunt optimè figurati Apo. 19. ubi ille q sedebat ĩ equo albo, pualuit cõtra bestiã, et pseudo pphetas, et eos in stagnũ ignis, et sulphuris detrusit, qa p certo Xp̃s q in equo humanitatis albissime, et purissimẽ sedit, luciferũ et ei⁹ mẽbra deuicit. Esa. 51. Nõne tu percussisti supbũ, vulnerasti draconẽ? Vel expone oĩa de bonis platis a rege Albaniæ .i. a Chr̃o datis, q debent impugnare leonẽ .i. diabolũ, et elephantẽ cũ villis suis .i. mundum cũ diuitiis. Allega figurã, et expone oĩa de plato, q debet habere equum album .i. corpus castum, et alii .s. subditi, debent eum sequi

sequi per imitationem, quia quocunq; declinabat, q̄ prima erat, sequebant̄ & cęteræ, Eze. 1. Vel dic ꝙ primus canis significat viros nobilis cordis & iustos, q. s. ad prædā de genere rem & indignā. s. ad aliquē actū inhonestū & vilē, vel ad ꝑdā ēt bonorū tpalium currere nō dignant̄, pp qđ sępe fit ꝙ à mūdanis ignaui & nihil valere putant̄. Vel dic ꝙ multi sūt q̄ satis ualent in arduis, nihil aūt in minimis, & iō ī talib. debent experiri, & non in paruis. ¶Canicula cœcos filios pascens, quanto eos vberiori lacte & pinguiori nutrit, tāto tardius visum recipiunt, silr quāto citius nascunt̄, & minus in materno vtero morant̄, silr quāto plures simul gn̄at, qa sm aliquos, si vnus solus nascit̄, videt 9. die, si duo. 10. si tres. 11. & si quāto plures primo associant̄, tāto tardius vidēt, nunquā aūt post 21. diē, nec an̄. 7. Portat canicula. 60. dieb. Hęc est tibi triplex cā cœcitatis catulorū. s. velox partus, sociorū cętus, & pinguis victus, sm Pli. lib. 8. c. 40. Sic pro certo tria sunt q̄ faciunt hoīem cęcum, ne videat. s. & consideret ea q̄ spūaliter sunt vidēda. s. ꝓpriā cōditionē, & inferni ꝑditionē. Primū autē est velox partus, qn̄. s. hoīes pariunt̄, emittunt̄ & ꝓmouent̄ ad dignitates & officia nimis cito. s. in iuuētute, qa tunc excęcant̄ ꝑ superbiā. Istud patet in iuuenib. canonicis & religiosis & ꝑlatis, Quia cęcus nisi seruus meus? Esa. 42. Secundo impedit catulum ne videat aliorum societas. Sic verè hō ꝑ malā societatē, excęcat̄ ꝑ auaritiam, qa q̄to plures hēt malos socios & carnales amicos ad mundi auaritiā inducentes, tāto minus considerat illa ad q̄ tenet̄. Tertio autē excęcat hō ꝑ pinguedinem lactis, hoc est dictū, ꝑ abundātiā deliciarum & voluptatum, tunc. n. excęcat̄ hō ꝑ luxuriā, qa hæc fuit iniqtas Sodomæ, abundantia panis &c. Eze. 16. Excęcat̄ igit̄ hō per superbiā, q̄ inducit cita ꝓmotio, ꝑ auaritiā, q̄ ꝓcurat sociorū & amicorum fallax suggestio, ꝑ luxuriā, q̄ à adducit voluptatis & ꝓsperitatis ipugnatio, & hoc fuit figuratum Iob 28. vbi dicit ꝙ tria sunt in q b. nō inuenit̄ sapientia vel discretio. s. Vult q̄ cadauer comedit, ecce luxuriosi. Mare qđ turbines & fluctus mouet, ecce superbi. Abyssus q̄ aīo absorbet, ecce auari. Vel dic cōtra malam societatē, ꝙ q̄to in aliquo collegio vel cōitate plures sunt mali, tāto visus discretionis sapientiæ fidei & cogitationis in ipsis tardios sequunt̄. ¶Canes primo nati (vt dn̄t q̄dā) cęteris vt cōiter minus valent, & hoc pōt esse qa tales pinguiori ubere nutriunt̄, eo ꝙ ꝑ matre plus diligunt̄. Sol. ēt dicit ꝙ in Albania caniculas alligatas dimittunt, vt veniētes tigrides cū eis coeāt, & fortes exinde canes habeāt. veruntn̄ primos & scđos inutiles iudicāt ꝑ nimia feritate, tertios aūt tanq̄ vtiles reseruant. Hoc ēt dicit Pli. vbi supra, ꝙ faciunt Indi, & ēt idem faciunt de lupis galli, vt ait. Sic verè illi q̄ sunt ī hoc mūdo primogeniti & principales. i. diuites respectu pauperum religiosi respectu clericorum, clerici respectu laicorū, ꝑlati respectu subditorum, cęteris sunt aliquotiēs peiores, & hoc qa pinguiori lacte ꝓsperitatis educant̄. Vn̄ Gene. 38. Fuit aūt Her primogenitus Iudæ, nequam corā dn̄o. Vel ēt pōt dici ad litterā de primogenitis finis nobilium, q̄ vt cōiter min⁹ valēt q̄ scđo gēiti, qa. n. pinguiori lacte. i. pinguiori hæreditatis parte nutriunt̄, iō crudeliores & nequiores efficiunt̄. Vtile est ergo qn̄q; postremo natos eligere & ipsos primogenitis anteferre. Qđ vt cōiter faciunt nobiles galliæ Narbonē q̄ filios ultimo natos solent hæredes suos instituere, & ipsos primogenitos refutare. Exēplo Isaac qui hęreditatem suā. s. terrā ꝓmissionis, dimisit Iacob filio iuniori, nō Esau seniori. Malac. 1. Iacob dilexi, esau autem hodio habui. Vel dic ꝙ primogeniti sunt mundi diuites & potentes, q̄ qa sunt pingues carnalitate, & feroces crudelitate, à Deo cōtēnunt̄, vltimo vero nati. s. pauperes, ab eo eligunt̄, & hæredes ꝓmissæ gloriæ statuuntur. ad Gal. 4. Qđ si filius, & hæres, & loquit̄ ibi de Isaac, q̄ vltimo natus hæres fuit Abraæ, nō Ismahel. ¶Catul⁹ q̄ vltimo nascit̄, & q̄ primo à matre in cubile reponitur, optimus est, sm eundē. Pli. ibidē. Sic certe aliqn̄ accidit ꝙ illi q̄ vltimo nascuntur. i. q̄ vltimo ad fidē vel pn̄iam cōuertunt̄, optimi efficiuntur per doctrinā & grām, sicut patet in Paulo, qa vbi abūdauit delictum, ibi superabundauit & grā, ad Ro. 5. Patet ēt in gentilib. q̄ ultimi rectam fidem acceperunt, & tn̄ primo nascentib. i. ipsis Iudæis à principio credentib. fide & morib. sunt ꝑlati. Et erunt nouissimi primi Matt. 20. Illi ēt quia canicula Chr̄o primo fuerunt portati ad cubile ecclesiæ. i. qui post passionem primo fuerunt cōuersi, optimi silr fuerunt, vt patet in ap̄lis & martyrib. qa priora tp̄a fuerunt meliora q̄ nunc sunt. Ecc. 7. Vel dic ꝙ sępe accidit & in seculo & in claustro, ꝙ vltimo nati. i. minus & reputati & ultimi, alijs sunt meliores, & ad cubile dignitatis & ꝓmotionis tā tpalis q̄ æternæ citius deferunt̄, ita ꝙ quilibet talis pōt dicere illud Esa. 41. Primus & nouissimus ego sum. ¶Scđm Arist. li. 2. c. 2. Canis nō eijcit dētes nisi forsan duos, quāto autē est iunior tāto dentes ipsius sunt albiores & acutiores, & ecōuerso quāto senior, nigriores, & citius mouentur ad gn̄ationem masculi q̄ fęmellę, & leporarij q̄ mastini. Sic ꝓ certo duo sunt gn̄a canum. i. ꝑdicatorum in ouili dn̄i. s. leporarij & masculi. i. viri ꝑfecti & virtuosi, qui propter Deum tantummodo ꝑdicant. Mastini & fęmellæ. i. mali hypocritæ & luxuriosi, q̄ sępe ꝑdicant ꝓpter lucrum temporale, & propter gloriam & fauorem mundi. Sed verè masculi & leporarii. i. boni & iusti citius & ardentius mouentur ad spūalē aīarum gn̄ationē, q̄ alij. s. hypocritę & indeuoti. Et q̄to canis. i. ꝑdicator vel ēt quilibet bonus chr̄ianus est iunior per grāe nouitatē, tāto dentes eius. i. sermones sunt albiores & castiores & honestiores. Si aūt senex fuerit. i. malis cōsuetudinib. & vitiis antiquatus, tunc dentes ipsius erunt nigri. i. verba impudica & inhonesta. Iuuenes ēt . i. boni hn̄t dentes acutos. i. uerba penetrabilia, audacia & acuta. Lingua eorum gladius acutus, qa constanter arguūt, obsecrāt, & increpāt, sm Apost. 2. Tim. 4. Inueterati autē dierum malorum hn̄t dētes hebetatos, hoc est dictu, verba mollia resecata, qa nesciunt nisi palpare & adulari. Loquimini nobis placētia &c. Esa. 30. ¶Scđm Arist. li. 6. de aīalib. c. 40. q̄dā canes diutius manent in utero, q̄ alij, q̄dā velocius uidēt q̄ alii, & rō est sicut patet ibi, quia quanto in materno vtero citius perficiuntur, tanto eiecti de vtero in mundum citius gaudent visu. Et sic patet ꝙ perfectio naturalis est cā luminis uisualis. Sic ꝓ certo in ventre religionis uel eccl̄iæ, aliq̄ citius perficiuntur per grās & uirtutes q̄ alii, & aliqui ēt citius vident ꝑ scias & doctrinas, quā alii, quia vnusquisq; ꝓprium hēt donum, aliquis sic, alius autē sic. 1. Cor. 7. Ad qđ 12. Corpus vnum est. 15. Nō oīs caro, & ad Ro. 12. Nō oīa mēbra, & ad Ephe. 4. Vnicuiq; data est grā &c. Sed istud est regulare ꝙ quāto aliquis citius perficitur per virtutes & mores, tanto citius videt per cōtēplationē & discretionē spiritualem & tāto ēt citius uidebit lumē gloriæ sempiternæ. Vel allega ꝙ illi qui sunt perfectiores, debēt ad lumē ꝓsperitatis beneficiorum & ēt ꝑbendarum citius emitti & admitti. Tūc uidebis & aflues &c. Es. 60. Delectabile est. n. oculis uidere solē. Eccl. 11. ¶Leporarii sm Arist. ibidē, hn̄t hoc proprium ꝙ plus pn̄t gn̄are qn̄ sunt in labore, q̄ qn̄ in quiete, & pn̄t viuere decē annis, & leuant crus sicut alii canes qn̄ mingūt. Sic uere boni plura bona opa pn̄t gn̄are qn̄ sunt ī labore pn̄iæ & tribulationis, q̄ in quiete mundanæ ꝓsperitatis. Iō 2. Tim. 2. Labora sicut bonus miles Chr̄i. Et per decem annos. i. per obseruantiam decem mandatorum debēt viuere, & qn̄ vrinā superfluā. i. diuitias dando & erogando eas pauperib. uolunt emittere, debent crus. i. affectum & voluntatem leuare . s. ad Deum, oīa ad eius gloriā & honorem referendo. Vnde non debent tāgere cum pede uoluntatis terram, quia. s. hoc nō debent facere, aliquod terrenum cōsiderando. Vn̄ Eccl. 29. Pone thesaurum tuum in ꝓceptis altissimi, & proderit tibi magis q̄ aurū. ¶Leporarii ī gn̄e suo minus uiuūt, q̄ canes alii mastini in suo, & hoc accidit propter maiorem laborē sm Arist. ibidē. Sic uerè leporarii qui lepores. i. pauperes venātur, s. causidici & raptores & vsurarii & nobiles, minus viuunt vita corporali & spirituali, quam cæteri simplices seculares. Nam propter laborem continuum quē exerceāt in venationib. & rapinis (quia docuerunt linguam suam loqui mendacium, vt inique agerent, laborauerunt, Hie. 9.) vt cōiter nō dimidiant dies suos, imo sępiut subito moriunt̄. Vel pone si vis ꝙ leporarii. i. boni aliqn̄ min⁹ uiuunt q̄ mastini. i. peccatores. Iustus. n. præoccupatur morte, ut sit in refrigerio, quia raptus est iustus, ne malitia mutaret animum eius. Sap. 4. & Esa. 57. Iustus perit &c. sequitur, A facie malitię collectus est iustus. & Eccl. 7. Iustus perit in iustitia sua, & impi⁹ longo viuit tp̄e ī iniustitia sua. ¶Canis sm Pli. li. 29. c. 4. fuit ille qui primo ostendit vomitionē, quia repletus cibo noxio, herbam vorabit & venenum effudit; & sic ꝑ vomitum liberatus fuit. Sic uerè charissimi qn̄ hō est repletus cibo no

xio

xio.s.uitiis, & pctis, q aiæ sunt venenum, dēt comedere & incorporare herbam.i.sacrā scripturā,& verba Chri, quib. aia nutrit, ea.s. considerando (quia sacram scripturā Chrs fecit in vitiorum remedium) & sic cōmouebuntur humores,& uitia p contricionem,& eos euomet per cōfessionē, & sic sanabit per sacerdotis absolutionem. Eccl.31. Si coactus fueris in edendo multum, surge & vome &c. ¶Canicula mater canum plura hēt vbera inuicem ordinata,& parit plures filios,sed 1 p cœcos,quos tñ tenerrime nutrit,& latratu & morsu defendit,& si extra latibulum fuerint, eos interius introducit,& formosiori & prædilecto mamillā primo porrigit & extendit,& eum primo reportat ad latibulū, & reducit,vt dicit Arist.lib.5. Per istam caniculā intelligo malos,molles,& pusillanimes prelatos,q dñt plura vbera.i.plura beneficia,& pbendas,& officia,vbi est lac tpalis psperitatis. Sed pro certo isti non pariunt nisi catulos cęcos, quia extra ventrem claustri vel ecclesiæ non emittunt.s.ad exteriores promotiones,nisi personas cœcas,imbecilles,ignorantes & indignas,quas ad hoc emittunt de claustro,vt vbera lactifera.i.pinguia beneficia sibi pstent,quia uix aut nunquam pariunt aut pmouent aliquā personā videntem.i. aliquem bonum clericum & discretum. Cęci sunt & duces cęcorum. Matt.15. Et qñ tales catuli sui.s.pupilli & iuuenes de parentela sua vel de patria,sunt extra cubile.i.extra religionem vel ecclesiam,vt quia non sunt de gremio suo, tūc eos p carnalem affectionē interius introducunt, sicut videmus, q episcopi,& abbates replent totam diocesim vel religionem de illis partib.suis vel de parentela,& tandē eis vbera bñficiorū,& pbendarū porrigunt, & maximè pdilectis, vtpote fratrib.nepotib.vel amicis,& eos sic introductos,& lactatos à cunctis inuasorib.protegunt & defendunt. Hie.6. Pascet vnusquisq; eos qui sub manu sua sunt. Thre.3. Lamię nudauerunt mām̄as,lactauerunt catulos suos. Vel expone si vis de bonis platis,q cęcos filios suos.i.simplices, & ignorātes dñt summè diligere,& eis vbera doctrinæ & pdicationis porrigere,& si extra cubile ecclię positi fuerint p pctm dñt eos reducere p pniam & doctrinā,& cū dētib.correctionis & pdicationis eos leniter portare,& formosiori.i.meliori & sapientiori dñt vbera.i.pbendas & beneficia prima dare, & eos ab inuasorib.i.dęmonib.hereticis,& tyrannis defendere,s.latrando per pdicationem,& mordendo per correctionē. Vel expone de Chro,vel de ecclesia, qui ēt cœcos filios diligit.i.pctōres,quia diligit oia q sunt. Sap.11. Et meliores ad vbera Paradisi citius admittit &c. sicut infra.§.eo.

17 ¶Canicula antequā concipiat,emittit à se multum humorē menstruosum purgando,& mundificando matricem,& tūc melius cōcipit atq; parit. Sic verè charissimi ad hoc,q Christum in corde nostro possimus concipere per fidē, grām & dilectionē,& partum bonorum operum producere,necesse est q matricem conscię mundificemus per cōtritionē & q humores menstruosos.i.vitia & pctā emittamus per confessionem,& sic cōcipiemus per bonas cogitationes pariemus per bonas operationes. Esa.26. Concepimus & peperimus spiritum salutis iustitiam &c.

18 ¶In canicula ẽm Aris.iuuenitur lac ante partum per plures dies,q primo est spissum, deinde subtiliatur,& postmodum est conueniens post partū. Sic uerè quidā sunt pdicatores,qui hñt lac cōsciæ,& doctrinæ,& non partum bonæ operationis,& uitæ, sicut sunt hypocritæ,& qstuarii. Veruntñ tale lac est nimis spissum, & grossum,qa sua uerba sp hēt admixtā grossitiē luxuriæ vel leuitatis,nec pōt esse vtile lac doctrinæ,nisi pueniat partus bonæ uitæ,qa ẽm Greg. Loquentis auctoritas perdit,qñ vox opere nō iuuat.

19 ¶Canicula est mare minor,corpore agilior debilior,& flexibilior,in cursu tñ minus durat pter neruorum debilitatem,ad instruēdum aūt est habilior,aio māsuetior,nisi qñ nutrit fœtus,circa nutriendos fętus sollicitior,& qñ mingit canicula,crus nō leuat. Per canes intelligo viros perfectos & virtuosos & antiquos prouectos & religiosos,& maximè platos. Per caniculam intelligo simplices ignorantes.s.iuuenes nouitios,qui ẽm rei veritatē sunt hodie platis suis agiliores per voluntariam paupertatem, flexibiliores per obedientiam,& humilitatem, aio māsuetiores per benignitatem,& ad instruendum & docendum habiliores,& circa fętus suos.i.circa actus, & opera magis solliciti per diligentiā,& velociores ad cursum,bonorum operum,exequendum. Nā nouitiis in oib. sunt magis feruētes,q alii puecti,veruntñ pp debilitatem fundamenti.i.humilitatis,(q est fundm spirituale) nō pñt cōtinuare cursum suum. Tales.n.non bñ cōsiderant ppriā fragilitatē. Vñ multum zelosi,& ferueiites,& nimis de se psumentes,alios reputāt imperfectos,& iō nō perseuerant in cursu bonorum operum,sicut alii,quia sæpe accidit,q Deus permittit eos cadere,vt ppriā scientes fragilitatem,sint humiles,& benigni. Prouer. 20 Hæreditas ad q festinat in principio,in fine bñdictione carebit. Acres.n.in principio,frāgunt in fine,ẽm Arist. Iō. Esa.58. Vias eius vidi,& diuisi eum.

20 ¶Canis nobilis carnis est paucioris,pili breuioris,& rarioris,caudæ gracilioris,& curuioris,pectoris latioris, uentris & unguis strictioris,pedis flexibilioris,faciei lōgioris,q alii canes mastini,auris etiā extensioris,& acutioris. Rectè talis est dña inter bonos,& malos christianos,& maximè religiosos. Leporarii.n.i.uiri nobiles & virtuosi, hñt carnem.i. uoluptatem pauciorem p abstinentiā,pilum.i.diuitias breuiorem p paupertatem volūtatem,pedes.i.affectus flexibiliores, per obedientiā,& boni opis velocitatem,caudā.i.finem uitæ breuiorem per suæ mortis cōsideratā velocitatem, & curuiorem p humilitatem,faciem longiorē,p honestatem & maturitatem,os apertum p pdicationē & grārū actionem,aures maiores per obedientiā,& subiectionem q cæteri mastini.i.q immundi seculi pctōres.

21 ¶Leporarius pilos habet breuiores,& rariores,q mastinus,caudā breuiorem,pedes flexibiliores,carnem paucioē,& hoc eis inest,quia si hñrent carnē magnā,mole eius,pñi minus currerent,si villos magnos, p eos nimis calefierent,si caudā lōgā,timiditatem oñderent, si pedes rigidos,se leuiter nō mouerent. Sic verè nos debemus hre pilos.i.diuitias breues,paucas et raras per paupertatem,ne fortè si earum multitudo affuerit,per auaritiā calescamus quia ẽm ligna siluæ exardescet ignis. Eccl.28. Itē debemus hre carnem.i.uoluptatem carnalem paucā per abstinentiā ne.s.eius pōdere à cursu bonorum operum retardemur. Abstinente uos à carnalib.desideriis 1.Petri.2. Pingues carnes eius marcescent. Caudā autem.i.finem uitæ debem⁹ hre breuem quātum ad nostrā cōsiderationem,vt.s.reputemus eā esse citā,et velocem; quia si esset lōga.i.si vitā lōgā hre speraremus,impediremur à cursu bonorum operum,et timidi & pusillanimes per pigritiā diceremur. Pedes autem .i.affectus,debent esse flexibiles per benignitatem & obedientiā,vt.s.cito ad motum bonorum operū deferamur. Ambulauit pes meus iter rectū. Eccl.51.

22 ¶Canis nobilis circa feras accipiendas est ferox,circa hoiem est valde mansuetus, qa si cōtra hoiem extraneum insilierit,statim à suo impetu se cōpescit,ceruum autem et pdā acceptā nō deuorat, sed potius suo dño derelinquit et p viliori parte ipsius est contentus,imo ēt si nihil inde penitus habuerit,ad aliā pdā pp hoc currere nō omittit. Sic uerè bonus hō maximè pdicator & platus,dēt esse ferox et audax erga bestias.i. pctōres, arguendos.s.& corrigendos,sed erga hoies.i. viros rōnabiles & iustos dēt esse māsuet⁹,et pius,et circa eorū correctionē dēt motū iræ suæ et zeli impetum refrenare. Prædas aūt nras.i.bona opera nō debem⁹ soli cōedere,nobis solis attribuendo,sed dño nro relinquere,sibi totum ascribendo. Vel expone de bonis tpalib.q non debemus soli comedere,sed dño nro ea reliquere.s.suis pauperib.erogando. Iob 31. Si comedi bucellam meam solus. Et si istam pdam temporalium nobis dñs noster abstulerit,ex hoc nō debemus tristari,sed ad aliam pdam.i.ad bona spūalia anhelare,qa ad hoc aufert De⁹ sępe tēporalia,vt ad qrēdum spūalia conuertamur. Eze.24. Ecce tollo a te desiderabile oculorum tuorū.

23 ¶Canis multas hēt illaudabiles pprietates. Nam canes bulismum hñt cōtinuum.i. insatiabilem appetitum. vñ pp famē nimiā,aliqñ in rabiem cōuertunt. Canib.n.accidunt infirmitates.s.rabies,squinantia,et canities. Rectè tales sunt auari, qa p certo fames et appetit⁹ eorum.i.amor diuitiarum est insatiabilis:quia non pñt tm hre quod eis sufficiat. Ignis.n. nunquam dicit,sufficit. Proue.30.et Prou.13. Venter impiorum insaturabilis. Vnde propter famen auaritiæ suæ aliquando conuertuntur in rabiem crudelitatis,rapinæ usurę et excoriationis. Esa.56. Canes impudentissimi nescierunt saturitatem. Nam talibus accidit rabies crudelitatis, canities hypocrisis et caliditatis,squinantia obstinationis obstinate

ratæ voluntatis, quia ſicut ſquinātia claudit guttur, ita ꝙ hō
ipſum non pōt mouere vel loqui, ſi verè auaritia claudit eis
& obturat, & offirmat propoſitum, & voluntatem, quia nō
pōt aliquid mouere per reſtitutionē, nec loqui per cōfeſſio
nem, quia ſemꝑ ꝓcraſtinat confiteri, & pęnitere. A mortuo
24 n. quaſi nihil perit cōfeſſio. Eccl. 17. ¶Secundum Conſtant.
& macro. li. vltimo. Cani cholera nigra dñatur, & iō qñ cor-
rumpitur efficitur rabidus & furioſus. Qđ maximè accidit,
in autūno, qa tunc magis hmōi cholera dñatur. Sic verè, qñ
in hoīe dñatur īterius humor corruptus. i. intētio corrupta,
& cholera nigra. i. interior affectio corrumpit̄. ſ. per auaritiā
tūc efficit̄ hō rabidus ꝑ crudelitatē. Qđ patet in p̄latis malis
& iudicibus, quorū intentio eſt tm̄modo ad lucrum, qui effi-
ciuntur rabidi excoriando, &c. Et hoc maximè in autumno
in fine anni. i. in tꝑe ſenectutis, quia tunc auaritia dñat̄, q̄ ſm̄
25 Senecā ſenectutis tēpore iuueneſcit. ¶Canis rabidꝰ ab alijs
tanq̄ peſtis metuitur, & cauetur, profugus & ſoliuagus va-
dit, nutando & cancellando incedit, os habet apertum, vñ
ſaliua ꝓfluit, reuerſos oculos, aures retractas, caudā inter-
coxas, & quamuis oculos habeat apertos, tñ non videt, qa
pedes eius ad oīa obiecta oñduntur, quālibet rē impugnat,
alios canes, & beſtias mordet, & rabidos facit, aquā & potū
odit, & cōtra eum canes alij latrant, & ipſe contra vmbram
ꝓpriam ſæpe latrat. Recte tales ſunt raptores, vſurarij, diui-
tes, & cauſidici & potētes, quia cum tales ſint rabidi ꝑ cru-
delitatem, & alias beſtias, videlicet tā pauperes, q̄ diuites ꝑ
rapinas mordeant, & infeſtent, ideo ab oībus abhorrentur,
metuuntur & cauentur, & ab oībus allatrantur, & diffaman
tur. Iſtud patet ad litteram de oībus hmōi. Hier. 11. Oēs ma-
ledicunt mihi. Et iſti ſunt ſoliuagi, quia vnus non uellet ali-
quem ſocium prope ſe habere, vt ſic ſolus plura lucraretur
& plura haberet. Pauperes etiam vicinos ſuos exhęredant,
& de domib. ſuis fugant, vt ſic ſolitarij poſſint eſſe, vñ. Nunc
manducabo de bonis meis ſolus. Eccl. 11. Ideo Eccle. 4. Væ-
ſoli. Iſti vadunt cancellando, & ab vtraq; parte offendendo,
quia verè tales non tenent rectum iter veritatis imo ſemꝑ
titubant per falſitatē, & per verborū, & cautelarum duplici
tatem. Iſtud patet in cauſidicis, qui qñq; relinquūt iter rectū
& ad vtranq; partē cancellant, accipientes munera ꝓ & cō
tra. Ideo dr̄ Eccl. 3. Cor ingrediens terrā duabus vijs non in-
ueniet requiem. Pſal. Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius.
Terribilis in ciuitate ſua hō bilinguis. Eccle. 5. Iſti habēt ſem
per os apertū, non ad Deū laudādū, & ꝓ pauperibus allegā
dum, ſed magis ad ſaliuam venenoſum fallaciū verborū vn
diq; diffundendū, ad alios infamādū, ſicut detractores, ad ſe
ipſos iactandū, ſicut ſuperbi, & ad pauperes in ſuis cōtracti
bus inuoluendū, ſicut cauſidici & auari. Verba oris eius ini-
quitas, & dolus. Iſti habent oculos reuerſos: qa verè eorū in
tellectus (q̄ eſt oculus aīæ) eſt reſeruatus, qa cū deberēt vide
re, & attēdere ęterna, nō cōſiderāt, niſi tꝑalia, & cū deberent
attēdere añ ſe. i. ad bona paradiſi, ad q̄ oportet ire, ipſi tñ nō
reſpiciūt niſi poſt ſe. i. ad bōa mūdi, q̄ poſt ſe neceſſe ē rema
nere. Oculi ſtulti in fines terræ. Eccl. 7. Et licet habeant ocu-
los apertos. i. intellectū clarū, & diſcretū ipſi tñ nō uidēt, qa
vere pedes eorū. i. affectus offenduntur ꝑ deſideriū, & appe
titū ad oīa q̄ inueniunt̄, qa oīa bona q̄ vidēt in alijs, concu-
piſcūt. Vineā paratā, &c. Oculos hñtes nō videtis. Mar. 8. qa
q̄ ambulat de nocte. i. in pctō luxuriæ vel auaritiæ, offendit̄.
Io. 11. Iſti ēt alios quos mordēt. i. ſuis verbis, & iniurijs rapi
nis, & violētijs moleſtāt, rabidos & furibūdos faciūt ꝑ īpa-
tiētias, & rācores. Męrere feciſtis cor iuſti. Eze. 13. qa pauꝑes
faciūt īpatiētes, & dolētes. Iob 24. De ciuitatib. fecerūt vi-
ros gemere. Et iſti caudā ſuā, hoc ē dictu, finē vitę tenēt īter
coxas. i. ī delicijs carnalib. aures āt eorū ſunt retractæ, qa ve
re ſtrictificatæ ſunt, ꝙ nō pñt audire verbū correctionis vł
monitionis, qa nō ſuſcipit ſtultus verba prudētiæ, niſi ea di
xerit q̄ verſant̄ ī corde ſuo. Prou. 18. Iō Hier. 6. Ecce īcircūci
ſæ aures eorū, & audire nō pñt. Iſti latrāt cōtra vmbrā ſuā,
qa verè iſti cōtra ſtatū ſuū eminentiā, & diuitias (q̄ oīa tran
ſeūt velut vmbra) latrāt. ſ. conq̄rēdo, ꝙ magis nō hñt, dicen
do ꝙ nihil pñt, nihil valēt, nihil adhuc hñt nec ſunt cōtenti
vmbra ſua ꝓpria. Iſti ēt aq̄ miſę, & pietatis abhorrēt, & potū
doctrinæ, & p̄dicationis fugiūt, & declināt, qa ſtatim ꝙ p̄di
cator īcipit p̄dicare, ecclam exeūt, & recedūt. Locutus ſum
tibi ī abūdātia tua dixiſti, nō audiā. Hier. 22. Et iō nō mirū ſi
alij canes. ſ. p̄dicatores, & ēt q̄cūq; boni latrāt, & p̄dicāt, &
obloquunt̄ cōtra iſtos, & ipſos ēt odiūt, & deuitāt, iuxta il-
lud Pſ. Iniquos odio habuit. ¶Qñ canis rabidus mordet aliq̄ 26
beſtiā, ī rabiē cōuertit̄, p̄ter hoīem, cui aliqñ medicinæ bñfi
cio ſubuenit̄, q̄ niſi citius ſuccurrat̄, inualeſcēte paſſione ef
ficit̄ rabidus. Vñ tales beſtiæ q̄ ſic mordent̄, abhorrēt aq̄, &
potū timēt ſine cā, & circūſpiciūt undiq; nolētes uideri, la
trāt, ſicut canes, & terribilia ſōniāt atq; vidēt. Sic verè be-
ſtiæ. i. pctōres quos canis radib. i. diabolus mordet ꝑ tētatio
nē, efficiunt̄ rabidi ꝑ irā, diſcordiā & cōtentionē, niſi forte
ſint hoīes rōnabiles, q̄ medicinā patiētiæ, & modeſtiæ noue
rint adhibere. Cū. n. ipſe diabolus ſit iracūdia, & deſperōne
rabidꝰ, iō alios cupit rabidos efficere, iuxta illud 1. ad Cor.
7. Volo oēs hoīes fieri ſicut meipsū, qa q̄cq̄d tetigerit īmū-
dus, īmūdū erit. Vel ſi vis, allega hoc de malis ſocijs, quorū
unus aliū rabificat, & corrūpit. Illi igit̄ gñal̄r, q̄ ſūt rabidi ꝑ
morsū canis. i. illi q̄ ꝑ tētationē diaboli ſūt rabidi. i. crude-
les, auari & raptores, vel ēt cęteri pctōres, ſunt ꝓ certo ti-
midi per conſciæ titubationē (ſp. n. timet auarus, ꝙ diuitiæ
ſibi auferent̄) & iō circūſpiciunt undiq;. ſ. cogitādo qūo cu
ſtodiāt q̄ hñt, qa ſonitus terroris in aurib. impij, &c. Iob 15.
Iſti ēt timēt videri, qa qñ faciunt cōtractꝰ ſuos, nollēt ꝙ ali
q̄s eos videret, qa q̄ male agit, odit lucem. Io. 3. Aq̄ ēt doctri
nę, & potū grāæ fugiunt. Iſti ēt detrahēdo, & iactādo, & mur
murando, ſicut canes latrāt, & ſocietatē hoīum. i. pſonarum
rōnabiliū fugiunt, & declināt. Terribilia ēt ſōniant, qa. ſ. ſp
ſomniāt, & imaginant̄ qūo vicini, & pauꝑes ꝑ eos terreant̄.
Sōniare ēt dñr alio mō, qa. ſ. vr̄ eis ꝙ ſint in honorib. mundi
& diuitijs, cū tñ ſint famelici ꝑ auaritiā, & inanes. Eſa. 29. Sō
niat eſuriens, ꝙ comedit, & cū expgefactus fuerit, ē aīa eius
uacua &c. Expone. ¶Dicit Pli. li. 30. ꝙ ſub lingua canis latet 27
aliqñ vermiculus, q̄ dr̄ gręcè luta, qa facit eos uerti ī rabiē,
q̄ ſi extractꝰ fuerit, ceſſat morb. Canis eſt malus aduocatus,
qa ꝓ certo qñ ſub eius lingua eſt uermis corruptæ ītētionis
uel auaritiæ, & cupiditatis, tūc efficit̄ rabidus ꝑ crudelitatē,
titubans ab utraq; parte ꝑ ꝓditionē, & falſitatē, & ꝑ iniquā
duplicitatē. Et pone ſi uis cōditiones alias, ſicut ſupra. Et iō
ſi de lingua eorū extractus fuerit uermis malæ, & falſę intē
tionis, tunc ceſſabit in eis rabies, & pctm̄. ¶Scđm Pli. ibidem 28
urina canis rabidi calcata nocet, & maximè ulceroſo, & ſi
quis ſuper eā minxerit, dolorē ſtatim ſentiet illorum. Canis
iſte ſignificat pctōrem, cuius urina eiecta ſignificat exēplū
uel doctrinā qđ poſt ſe relinquit, quod ꝑ certo ſi vlceroſus,
& infirmus. i. imperfectus hō calcauerit uel tetigerit per cō
ſiderationē, & ſimili more minxerit per imitationem, nocu
mētum culpæ, & pœnæ percipiet, et cognoſcet. Nā pro cer
to urina talium. i. eorū mala doctrina, et exēplū, poſt ſe eie-
cta, et derelicta, calcantibus, et tāgentibus. i. imitantibus et
aſſociantibus ſummè nocet. Iō Prouer. 6. Nō pōt hō ambula
re ſuper prunas, quin cōburantur plātæ eius. ¶Canis eſt aīal 29
iracundū, et malitioſum, quia ut ſe uindicet, lapidē ꝓiectū
tāto furore aliqñ mordet, ꝙ dētes proprios frangit, et tñ la
pidi nihil nocet. Sic rectè ſunt quidā iracūdi, q̄ de oībus ſibi
factis ſe uolūt uindicare, et iō lapides ſibi ꝓiectos. i. iniurio
ſa oꝑa uel uerba ſibi dicta, et facta, cū dentibus detractionis
retinēt fortiter atq; mordēt, ſed in hoc lapidē. i. iniuriā ſibi
factā nō minuunt, neq; frāgunt, ſed magis et magis per irā
et cordis dolorē, et odiū ſpūaliter ſe uulnerāt atq; lędunt.
¶Canis fallax eſt, et doloſus, nā ſæpe blādiendo cum cauda 30
arridet, et retro qñ hō nō cauet mordet. Sic uerè multi qñ
ſunt in pñtia alicuius, ſibi arrident, et colloquunt̄ adulādo,
et eum laudādo, et ſecretū ipſius inueſtigando, ſed qñ ſunt
retro in abſentia, tunc mordēt eū diffamādo, detrahēdo et
eū perſequendo. Iō Eccle. 13. Subridens interrogabit te de
abſcōditis tuis, immitis aūt animus eius, et nō parce de ma
litia, et uinculis. Hoc patet in falſis uſurariis, qui primo ꝓ-
mittunt multa pauperibus, quos poſtea exhæredant. Simili
ter patet ī cauſidicis, et balliuis, et falſis amicis. Iō Seneca,
Venit ad me ꝓ amico blandus inimicus. Pſ. Cū receſiſſem
ab eis, detrahebāt mihi. ¶Canis gñal̄r odit baculū atq; uir- 31
gā, et inter notos audax eſt, et animoſus, et oēs lædere nitit̄
inter extraneos aūt nihil audet. Sic ꝓ certo mundi pctōres
mō nō curāt đ uirga correctiōis, et pniæ, et p̄dicatiōis, imò
ipſam fugiunt, et odiunt, inquātū pñt, qa nolūt argui, corri
gi uel rep̄hēdi nec in p̄dicatione nec alias. Oderūt. n. ī por-

ta corripientes. Amos 5. quia nō amat pestilens eū q se corripit. Prou. 15. Et dū sunt inter notos suos, s. in mundo isto, vbi sunt cum parentibus, & amicis, multū tūc sunt audacs, supbi, iracūdi & raptores, & iō oēs trāseuntes. i. pauperes, & extraneos inuadunt p lites, cōtētiones & rapinas. &c. sicut patet ad litterā de raptorib. & exactorib. Erāt. n. sæui nimis ita vt nullus auderet trāsire p eos, Matthęi 8. Sed pro certo qñ erunt inter extraneos. i. inter dęmones in inferno, tunc verè aliqd nō poterūt nec audebūt. Nemo vestrum inimicis audebit resistere. Leu. 26. ¶Canis auidus est, & gulosus, quia semp cadauera in tanta quātitate comedit, q ea vomitu reijcit, & q ppterea infirmatur, sed postq esurit, ad vomitū reuertitur & comedit iterū, qđ reijcit. Sic verè diuites, & auari cadauera mundi huius. i. bona tēporalia comedūt, acqrunt & accumulāt in vētre. i. in hospitio vel in arca, veruntñ qñ infirmātur, & timent mori, ista euomunt, qa ea restituunt, & faciūt testamenta. Sed p certo qñ sanantur corporaliter, & fames auaritiæ rursum in eis crescit, tunc verè ad ea bona quæ vomuerāt, & pauperib. restituerāt, iterum reuertunt, & ipsa iterum rapiunt, & furantur. Ideo Proue. 26. Sicut canis, qui reuertitur ad vomitū, sic stultus qui iterat stultitiā suā. ¶Canis malignus est, & inuidiosus. Nam ſm Auic. herbas quibus se purgat occultè recolligit, dolens si herbæ efficaciam qs cognoscat. Dolet etiam canis si aliqs ignotus canis hospitium domini sui introeat, timēs ne pp eum sibi depereat, & ideo cōtra eū pugnat, & eū p posse suo effugat. Sic verè multi ita sunt cupidi, & inuidi, q herbas virtuosas quas cognoscūt. i. scias & res vtiles si quas præ cæteris sciunt, alijs nō reuelāt, sed occultant, qa nolunt, q in alicuius commodū transeat, nisi suū, sicut patet in doctorib. & maximè legistis, & causidicis, q nō reuelant alijs subtilitates, & cautelas suas, & i multis ēt artificib. & magistris, iuxta illud Prouer. 5. Habeto eas solus, & nō sint alieni participes tui. Et qñ filiquis talis est in hospitio sui domini. i. ī officio vel familia alicuius plati, principis vel baronis, qñ videt alios sibi similes ibi itroire, & ad dignitates, & officia promoueri, tunc dolent & inuident, timentes ne eos supplātent, & ne p eos amittant bñficia sua vel officia vel ad minus ne in cōuentu eorū minus apprecientur, & ne sibi sint similes in gloria, & honore, & iō latrāt cōtra eos ipsos diffamādo, & vitæ, scientiæ & famę eorū detrahendo, & cōtra eos pugnāt, & eos de officijs suis si possunt expelli procurādo. Istud patet quotidie in curijs prelatorū principum, & baronū Exēplū de Ioseph & de fratrib. suis. Gen. 37. quia prope modum naturale est ciues ciuibus inuidere. Chrysostomus. ¶Canis parcus est, & auarus, quia ossa & alia, quę comedere non pōt, alijs non cōicat, sed in occulto studiosè ea reponit, & ea qñ esurit solus deuorat. Sic verè cupidi & auari ossa sua, panē & carnes, hoc ē dictu diuitias temporales alijs non cōicant per eleemosynā, & largitatē, imo ipsa soli deuorāt, s. inter se vxorem, & filios, & ea accumulant, & aggregant in occultis suis. i. in areis, & granarijs abscōdunt, & cum esuriunt, soli comedunt, putrefacta solū pauperibus largientes. Ideo de illis dr̃ Eccl. 11. Manducabo de bonis meis solus, & Ecclesia. 4. Vnus est, & ſm non habet. ¶Canis immundus est & libidinosus. Nam ſm Arist. libro 6. Canis frequentat copulam carnis quandiu viuit. Vnde inter matrem, & sororem non discernit. Sic verè multi ad litterā sunt luxuriosi quandiu viuunt, s. vsq; ad senectutem, & qđ horrendum est de multis, inter cōsanguineas nō discernūt, quia sanguis sanguinem tetigit. Oseæ 4. Et hoc fuit figuratum Deut. 23. vbi ita reputabatur immundum præcium canis, & meretricis, qa sicut canis indifferēter oib. se exponit, sic meretrices & ribaldi. Iō Esa. 56. Canes impudentissimi nescierunt saturitatē. ¶Canis incurrit podagrā in senectute, & iō tota die dormitat sup fimariū, vbi a muscis, & a uermib. īfestat, & maximè circa oculos lippiētes, & aures, quas hñt vlcerosas, quas fugare vix captando, attentat tādē canis vlcerosus fune in collō eius ligato, de firmario violenter extrahit, & in flumē submergit, caro eius sepulturę nō tradit, sed a muscis & uermib. comedit & sic finit miserè vita eius. Tales rectè sūt diuites, & pc̄tores huius mūdi, qa p certo ipsi sunt podagrici p pigritiā, qa nō pñt se mouere ad gressū vel cursum boni opis pagendū, Sap. 5. Pedes eorū pigri sunt ad ambulandū, & iō p totā diē vitæ suæ morant sup fimariū mundi huius, in amore. s. stercorū, diuitiarū et deliciarū, vbi a vermib. i. a malis cogitationib. a muscis. i. a dęmonibus, et tentationibus infestantur, et maximè circa oculos. i. circa fidem, et circa aures. i. circa auditum verbi Dei, quia dęmones summè nituntur facere, q homo inueteratus dierum malorum non audiat prædicationem nec videat per fidem, et discretionem, ne forte ipsum perdat per contritionē, et confessionem. Vñ Esa. 6. Excęca cor populi huius, et oculos eius claude, ne forte videat. etc. Vix. n. in senectute tales p cōfessionem se excutiunt ab his muscis, et iō ligant funib. malæ cōsuetudinis, et a fimario. i. a mūdo fętido finaliter extrahūtur p mortem corporalē, et muscis. i. dęmonib. deuorandi p petuo committunt, nec in cimiterio paradisi sepeliunt, sed magis in infernali fluuio demergunt. Hierem. 22. Sepultura asini sepelietur, putrefactus et proiectus extra Hierusalem.

De Catulo. Cap. 24.

Catulus est canis filius ſm Isidorum, licet abusiue filij omnium bestiarum catuli nominentur, et regulariter omnis catulus semper nascitur cęcus a matre, veruntamen dētes habet dum nascitur, licet paruos ſm Pli. Oē. n. aīal quod habet dētes, et ungues seratos, filios generat impfectos. Sic verè est de hoīe, quia pro nos oēs nascimur imperfecti, s. cū imperfectione pc̄ti originalis, qa nos sumus naturaliter filij iræ, ad Eph. 4. Cæci etiam sumus per ignorantiā, quia lumē fidei non habemus. Ideo Matth. 15. Cæci sunt, et duces cęcorum. Io. 2. Reg. 5. Cęcus et claudus non intrabunt in templū. Pone si vis, q canicula. i. religio cogitur parere p promotio filios cœcos. i. personas indignas, quia alias ipsam interficerēt, et corroderēt p appellationes et litē, etc. sicut supra de aīalibus in generali. §. 84. Vel dic q multi sunt, q q̄uis careāt visu gratiæ, et discretionis, habent tñ dentes verbositatis, et locutionis, mordacitatis et detractionis, iactantiæ et elationis, quia sicut dr̃ Eccl. 21. Insensati uerba inenarrabilia. ¶Secundum Solin. Antiqui dudum catulos in maxima reuerentia habuerūt, et eos mūdissimos quo ad putauerūt, et sanguinem catulorum contra venenum efficacissimū crediderunt. Apud ēt auctores modernos, catulus apertus, ictibus et morsibus venenosis appositus, venenum extrahit, et membrum a periculo tutū reddit. Sic verè apud antiquos. i. apud sapiētes, et matūros illi qui sunt catuli. i. innocentes et simplices, qui. s. non sunt inueterati dierum malorum, puri et sani et optimi reputant, et maximè apud Deum, quia ſm Aug. Simplices et idiotæ rapiunt cœlos. Et sanguis catulorum, i. Xpi martyrum, et maximè innocentiū, qui pro Christo fuerunt occisi, laniati, fecti et diuisi, contra toxicum peccatorum, et contra morsus tentationum optimus, et efficacissimus inuenitur, s. ijs qui ipsos cum deuotione, et reuerentia uenerant. ¶Catuli matrem adhuc cœci diligunt uoce, et odore eā recognoscūt, mammas eius requirunt, et si lac aliquo casu retraxit, dente cōstringente papillam illam lac vberius effundere cogunt. Catulus est hō, cuius mater est Christus, Catuli ergo cœci, i. homines simplices, et ignorātes debent Christum matrem suam diligere, et eius mammas. i. ipsius pietatem, et misericordiam requirere, cum dētibus feruentis orationis lac suę cōsolationis, et gratiæ postulare, et cū ad odorem suæ famosæ conuersationis, et ad uocem suæ dulcis pdicationis debent cognoscere atq; sequi, et ipsum cogere p orationē lac suæ grã sibi dare. Vel dic q qñ mater nostra Deus retrahit lac. i. consolationem temporalem, bona. s. terrena vel per pluuias uel per istum, tunc papillam suæ misericordiæ cū dentib. i. cum orationib. debemus stringere, et eam quasi cogere, vt nobis conferat qđ oramus, Esaiæ 40. Suges (inquit) lac gētium, et māmilla regum lactaberis. Vel pone cōtra contentiosos clericos, et religiosos, qui cū dētibus detractionum, appellationum et contentionum co..ūt, matrem suam, idest prælatum uel ecclesiam, quod lac alicuius beneficijs sibi donet, et hoc maximè qñ esuriunt, s. qñ famem ambitionis, et auaritiæ patiuntur, quia tunc concitāt, lites et contentiones, et huiusmodi. Ideo Esaiæ 8. Cum esurierit, irascetur, et maledicet regi suo. Et talibus potest dici illud Bar. 4. Conturbastis eum, qui nutriuit vos, et contristatis Hierusalem nutricem vestram, idest religionem. ¶Catuli eodem ordine dicuntur sugere mammas, quo in matris utero iacebāt, et ille qui est melior, et formosior, citius ad lac admittitur a matre, et hoc nō solum est uerum de catulis

tulis canum, imo et de catulis oīum aīalium, quia.s. ẽm ordinem quo nascuntur, ad mamillas p ordinem admittunt, ita q quilibet suam cognoscit qua alitur, & nulla alia educatur, quinimo si ipse alūnus de medio tollitur, mamilla sterilescit, & tanq̃ vacans à nemine occupatur, cum alij sui cōtēti sint, nec in alijs delectentur, sicut dicit Pli.lib.11.ca.40. Sic verè charissimi est in ecclesia tam militante q̃ triumphante, quia pro certo apud triumphatē ecclesiā. ordo inter eos seruatur, quia illi qui in vtero matris.i. in Christi affectione, p̄destinatione & dilectione, & approbatione sunt primi, & ab eo prædilecti, illi dico ab vbere æternæ beatitudinis pręmittuntur, quia ẽm q fideles à Deo prædiliguntur ẽm suam occultam p̄destinationem (quæ quidem prædestinatio nihil aliud est q̃ venter, & latibulum diuinæ ordinationis) & ẽm meritorum exigentiam, i. ẽm q in venter suæ occultæ prouidentiæ ab æterno sunt ordinati, ẽm hoc ad ubera diuinæ, & æternæ gloriæ diuersimode sunt admissi. Figura Gen.44. vbi Ioseph fecit sedere fratres, suos ordinate ẽm primogenita sua. Sic uere Christus fratres suos Christianos ẽm primogenita sua.i. ẽm bonitatem, & valorem ipsorum facit eos sedere ordinate ad mēsam paradisi, & illum q est formosior quātum ad gratias, & virtutes, & ei p̄dilectus, ad lac æternæ dulcedinis copiosus recipit, & admittit. Figura Gen.43. vbi Ioseph dedit Beniamin quinq; portiōes præ alijs, eo q eēt frater su⁹ vterin⁹, dato q alij essent primo geniti. Sic verè Chr̄s illis qui sunt fratres sui uterini, intimi & charitatiui, & sibi p̄dilecti quantum ad gratia, & virtutes partem beatitudinis, tribuit pleniorem, dicens, Prou.6. Comedite amici mei, & bibite. &c. Vel expone primum de bonis p̄latis, q̃ subditos suos ordinate ẽm, q sunt primogeniti, & antiqui in vētre.i. in claustro, hoc est ẽm eorum ætatem, & bonitatem debent admittere ad meliora, & priora vbera prebendarum, & beneficiorum, nisi sit aliud canonicū qđ obsistat. Qđ ēt de ætate spirituali. de morum bonitate pōt intelligi, qua quanto quis præualet, tāto ad vbera beneficiorum ecclesiæ primus sede. Contentus etiam debet esse q̃libet māma sua.i. sibi dato beneficio uel præbenda, nec debet inuadere vel appetere aliena 4.Reg.14. Cōtentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. Figura de Ioseph vt supra, quia.s. isti debent fratres suos ad mēsam ecclesiæ recipere, & ẽm ætatem suam moralem vel naturalem ipsos primos vel vltimos collocare. Cuius tñ contrariū faciunt hodie multi prælati, q in prioribus & melioribus beneficijs collocāt iuniores, & virtute, & ætate defectiore, ita q iam verificatur illud Mathęi 20. Erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Secundum aūt expone de malis prælatis qui filium prædilectum.i. illum quem affectione carnali diligunt, primo admittūt ad vbera.i. ad beneficia, & præbendas, ipsumq; primo beneficiāt, & exaltāt. Figura de Ioseph, q Beniamin fratri suo vterino, dato q alij essent primogeniti, meliorē præbuit portionē. Sic verè affectuosi prælati illis, qui sunt vterini, i. consanguinei, cōpatriotæ vł amici de bonis ecclesiæ tribuunt abundantius, q̃ primogenitis .i. bonis & benemeritis, & perfectis. Iō tales eis possunt dicere illud Ruth.3. Extende pallium tuum super me quia propinquus es. ¶ Catulis venaticis cibus ex industria subtrahit, quia si nimis impinguaretur, ad cursum fierēt tardiores. Sic verè Christus catulis suis.i. amicis suis fidelibus Christianis non dat in hoc mundo multum de cibis bonorum temporaliū, imo eos sibi subtrahit, ne delicij' impinguati, ad cursum bonorum operum sint inertes. Ista.n. est rō quare Deus subtrahit tēporalia sanctis suis, ne exinde sicut de adipe p̄deat iniquitas, quia hæc fuit iniq̃tas Sodome, saturitas panis. &c. Ezechiel.16. ¶ Catuli q̃n sunt lacte separabiles, tunc sunt instruendi tam ad venandum, q̃ ad ludendum, q̃ ad gregem à lupis, & bestijs defendendū. Sic verè homo quando à lacte maris, i. à mūdiali voluptate separatur, vt potè quia accipit statum perfectionis, vel huiusmodi, tunc est habilis, quòd instruatur ad ludendum coram Deo per bonam operationē, sicut Dauid 2.Regum 6. Ludam coram domino, & vilior fiā. et ad venandum.s. aīas per prædicationem, et ad custodiendum domum ecclesiæ per doctrinam, et eruditionem et p prælationem, et correctionem. quamdiu.n. canis.i. homo fit in lacte delicarum, vix aut nūquam potest informari. ad aliquod bonum opus, nec ad aliquā promotionem vel instructionem pōt faciliter adaptari, & ideo necesse ē, qđ homo ab huiusmodi lacte citius, q̃ poterit separetur. Figura 1.Re.1. de Samuele, q post ablactatione, & nō an, positus est in tēplo. & Gen.21. vbi ablactato Isaac positus est ad mensam patris. Sic verè nullus dēt in tēplo ecclesiæ præfici, nec ad mēsam patris.i. ad sacram scripturā per prælationem vel prædicationem, vel ad mensam.i. ad pinguia beneficia admitti, quousq; a lacte deliciarum carnalium sit extractus, nec etiā ad templum vel ad mensam Dei patris in paradiso admittetur, nisi prius a lacte deliciarum carnalium, & dulcore mundanæ prosperitatis, q̃to plus poterit, se absentauerit, quia sicut dr̄ ad Heb.5. Oīs qui lactis est particeps, expers est sermonum iustitiæ. Ad cauernā reguli qui ablactatus fuerit, manum suā mittet. Es.11. ¶ Canis ad domus custodiā institutus, debet de die in loco obscuro ligari vt de nocte contra fures appareat magis sæuus. Tales.n. canes de die debēt dormire, & quiescere, de nocte aūt curiam circuire. Vituperabilis āt est canis, qui de die vigilat latrat circuit, de nocte aūt dormitat, & mutescit, & qui de die seruat oues dum sunt in pascuis, de nocte vero eas deuorat dū sunt in caulis. Tales eanes sunt p̄lati, & p̄dicatores, qui ad custodiā domus eccl̄iæ destinantur, contra lupos.i. contra dæmones, & contra fures.i. contra hæreticos. Tp̄e āt diei.i. tp̄e prosperitatis tales debent dormire per æternorum cōtemplationem, ligari.s. vinculis mandatorum, per eorum adimpletionē, esse ī loco obscuro, s. in inferno p tormētorū iugē cōsiderationē, vel in loco obscuro.i. in tenebrosa conscia per cōpunctionē, & cōtritionē. In nocte aūt.i. in tp̄e tribulationis, & aduersitatis debent domū eccl̄iæ circuire, vigilādo atq; custodiendo p discretionē latrādo per p̄dicationē, & monitionē, & oues.i. subditos defendendo per oīum aduersorum resecationē. Tu vero vigila in oīb. labora 2.Tim.4. Canis.n.i. prælatus vel p̄dicator est vituperabilis, qui tm̄ de die.i. in prosperitate latrat, & circuit, de nocte āt.i. ī aduersitate, & paupertate latitat, & mutescit, & a latratu prædicationis, & discretiouis vigilia se cōpescit. Ille ēt canis.i. p̄latus est vituperabilis, qui tm̄ custodit oues suas in die p̄speritatis q̃n hn̄t pascua diuitiarum, & tp̄alitatis, de nocte āt in tp̄e paupertatis, & tribulationis earū eas per rapinas, & excoriationes strangulat, & occidit. Dicat ergo p̄latus illud Esa.27. Die & nocte seruo eā. & 21. Custos qui de nocte, custos quid de nocte? ¶ Vnū notādū d. Soli. de canib. Aegyptiacis. Nā quia in Nilo fluuio Aegypti sunt hipopotami, & crocodili beluę feroces, iō canes timentes ne ab eis deuorentur, solet currendo, & fugiendo q̃n sitiunt aq̃ lābere, non audientes ibi diuitius remanere. Sic verè cum in fluuio huius mundi lateant beluæ infernales, semper paratæ canes.i. iustos viros tentationibus deuorare, aquam bonorum tp̄alium non debem⁹ quiete bibere, sed q̃n necesse est eis vti, raptim, cursim & cū timore debemus necessitatem nostram sumere, & nūquam ibi per complacentiam diutius adhærere. Can.8. Fuge dilecte mi, similis esto capreæ hinnuloq; ceruorum. Vide figurā infra li.16. Iud.7. de illis qui more canum aquā lābuerunt.

De Castore. Cap. 25.

Castor est bestia mirabilis, quia cum bestijs in terra gradit, in aquis aūt cum piscibus natat. et dr̄ castor a castrando, quia q̃n sentit venatorē ip̄m p̄p genitalia insequētem, seipsum cum dentibus castrat, et illam partem corporis p̄p quam est in periculo, truncatur cum dentibus vt euadat, vt dicit Isid. li.12. allegans Iuuenalem et Ciceronem. Tales sunt religiosi, et clerici, quia cum piscibus idest cum Angelis in aquis deuotionis habent innatare mentaliter, cum bestiis vero.i. cum alijs hoībus, & pc̄ōribus per terrā.i. p tēporalia uadunt corporaliter, q̄a cū Angelis vadūt p contēplatiuam, cum hoībus vadunt per actiuam. Isti dicūtur a castrando, quia verè seipsos debent castrare p castitate, q̃n vident, qđ venator diabolus eos insequit̄ p̄p testes, hoc est dictu, p̄p actum carnis, vt eos p luxuriam capiat, & occidat, cū dentib.i. cum verbis. s. emittendo votū castitatis, & membra genitalia.i. actus carnales totaliter abdicare. Vnde Mat.19. Sunt eunchi qui castrauerūt seipsos p̄p regnum cœlorum. Vel expone de malis, qui natāt in aqua voluptatis cum piscibus.i. cum luxuriosis, gradiuntur per terram, & per terrena cum cupidis, & auaris, qui testiculos.i. vim generatiuā bonorum operum sibi tollunt. ¶ Scd'm Plin. lib.8. ca.30. Ca-

stores sibi seu mures pontici (quod idē est) nūc terrenā, nūc aquaticam ducunt vitam, circa flmina domos sibi faciūt, & cauernas gregatim viuunt, spēm suam diligunt, & cum dētibus ligna scindunt pro suis latibulis pparandis. Tales sunt religiosi, qa dēnt ducere vitam aquatilē p deuotionē, terrenā quantum ad humilitatem & mortis cōsiderationem, gregatim viuere p cōmunē vitā, & habitationē, seipsos diligere p charitatē, & affectionē, ligna. i. pctōres de silua mūdi pscindere cū dētib. i. cum verbis per pdicationē & de eis latibulū cęlestis Hierusalē ædificare p fidē, & conuersationē. Vel. dic q ligna sunt grē, & virtutes, q̄ boni cū dētibus. i. cū oronib. dēnt sibi pscindere, & aquirere, & exinde cœlestem facere mansionem. Deut. 19. Vadamus ad siluā vt scindam⁹ ligna. Et nota q castor se castrat s̄m Isid. &c. sicut supra de castore.

3 ¶Castores miro mō faciūt habitacula sua circa ripas fluminū, & aquarū. Ibi. n. facit plures distinctiones, & cauernas, vnā supra alterā ordinatas, vt. s. crescēte aqua de īferiori ad superiorē valeāt se mutare. Qn̄ aūt volunt edificare mansiones suas vadunt ad siluā, & vnum eorū prosternunt, & inter eius coxas, pedes & crura, ligna q̄ de silua exciderūt, ponūt, & sic de eo faciūt quadrigā, & eū vna cum lignis ad habitacula sua deferunt atq; trahunt, s̄m Pli. ibidem. c. 37. Castores isti sunt tres psonæ trinitatis beatæ, q̄ ab æterno habitant in fluuio beatitudinis sēpiternę. Iuxta ēt fluuiū istū a principio mūdi fecerūt diuersas māsiones, & habitacula, hoc ē dictu, diuersas, distinctiones, & māsiones ordinū bonorū hoim, & Angelorū, qa in domo patris mei mansiones multæ sunt. Io. 24. Veruntn̄ per pctm̄ primi parētis, & p ruinā angelicā istę mansiones, & habitacula fuerunt inprincipio incōpleta, & imperfecta, & iō isti castores, s. tota trinitas venerunt ad siluā mundi huius, qn̄. s. filius fuit incarnatus, qa pater dr̄ venisse filiū mittendo spūssanctus corp⁹ dn̄i fabricādo. et filius se in humanā nām supponendo, et substantificādo. Vnum tn̄ eorum. s. filium, prostrauerunt & humiliauerūt, inq̄tum eum hoīem esse fecerūt, qa minuisti eū paulo minus ab angelis. Ipse. n. posuit vt terram copus suū, & quasi viā transeuntib. Esa. 51. Et inter eius pedes, & brachia. i. inter ipsius charitati uos amplexus, ligna q̄ de silua mundi huius psciderant; peccatores quos ab infidelitate retraxerāt, posuerū, & sic de eo fecerunt quadrigā ad deferendū ligna. i. hoīes ad habitaculū paradisi, & sic mediante eo sibi fecerunt habitacula reformata, qa cū iste fuit retractus ad habitaculū paradisi p ascēsionē, ligna. i. hoīes quos redemerat, secū tulit. Cū exaltatus fuero a terra. &c. Ioan. 12. Oseæ 11. Ego nutritus Effraim portabā eum in brachijs meis. Iste est. n. currus Israel, & auriga eius. Vel dic, q istæ diuersæ māsiones sunt diuersæ cōsiderationes. Inferior est infernus, alia purgaturum, alia mūdana mors, alia paradisus. De vna. n. ad aliā debemus nos cōuertere, vt fluctibus prosperitatis, & aduersitatis nō possimus perire. Vel pone q castor. i. Deus iuxta fluuiū humanæ fluxibilitatis ędificauit domū suā. i. ecclesiā, fecit māsiones. i. diuersos status, & ecclesias, & religiones, vt. s. dum in vno videt sibi hō imminere periculū, qa. s. pp redundantiā aq̄ psperitatis vel aduersitatis timet submergi p vitia, & pctā abeat, & q̄rat aliud habitaculū. i. aliā religionē pfectiorē, & altiorē, vł aliū statum sibi melius pportionatum, vt ibi intus moret, & vbi min⁹ sit de aqua psperitatis vel aduersitatis, ita q ibi valeat se transferre. Cū vos persequentur in vna ciuitate, fugite in aliam. Mat. 10. Eze. 41. De inferiori ascendebatur ad superiora. Vbicunque tn̄ se transferat, caueat q cauda. i. intentio sua semp in̄ in aqua deuotionis iaceat, ne forsitant p vitia putrefiat. Vel dic q aqua est mūdana tribulatio, q̄ si in domib⁹, et statib. nostris abūdet, tūc ad loca superiora reqrenda. i. ad paradisum, & bōa æterna cōpellimur anelare. Si aūt ista aqua minoret, tūc īferius descēdimus ad mortē terrenorū, qa. s. tribulatio cōpellit nos inferiora vilipēdere, & q̄rere supna. Vel p aq̄ intellige deuotionē, vł sacrā scripturā, & expone sicut supra. Iō. Gen. 7. Multiplicatæ sunt aquæ, & leuauerunt arcā. &c.

4 ¶Scdm̄ Pli. li. ibidem. Castor habet caudā de natura piscis, totum residuū corporis naturā obtinet aīalis, & iō cauda ipsius non pōt durare quin putrefiat, nisi iugiter in aqua maneat, uel frequenter, & ideo habitacula sua de lignis ad modum solarij adificat iuxta aquas, itaq p qd̄dam foramen in aquam ponit iugiter caudā suam. Castor est homo, cuius finis & cauda pseuerantia dici debet, sed uerè ista cauda in hoīe de natura est piscea, quia sine aqua. i. sine deuotione non p̄t durare, quin per diuersa vitia putrefiat, qa cōputrescēt pisces sine aqua. &c. Esa. 50. Et iō p certo ipse dēt iuxta fluuiū deuotiōis, & sacræ scripturę habitare, et in domiciliis, q̄ sunt iuxta istum fluuium, i. in societate virorum literatorum, et perfectorū (qui flumina deuotionis, et sciæ frequentant) dēt facere mansionē, vt sic posit in aqua deuotionis, et lectionis caudā suā. i. perseuerantiā in bono fęliciter emittere. Ps. Et erit tanq̄ lignum, qd̄ plātatum est secus decursus aquarum. Vel dic q mali sunt iste castor, q corpus, i. prīcipium, et medium vitę hn̄t sicut bestia, qa sunt bestiales q̄tum ad luxuriā, cupiditatē et crudelitatē, cauda āt eorum. i. finis vitę est nāæ piscis, quo ad mollitiē, et delicias, et fluxibilitatē, et iō istā caudā. i. finē suæ vitæ volunt sp tenere in aqua. i. deliciis et consolationib. huius mundi, et habitacula ad hoc apta. i. domos et loca sibi p poste ppaīāt, et acquirunt. Et sicut per aquas cauda castoris, qñq; ita gelat, q nō p̄t recedere, s̄d a venatore ibi deprehēdit, et necat̄ sic verè tales qui nimis volunt in aqua deliciarum morari, ibi cōstringunt̄, et cōgelant̄ per malā consuetudinē, et obstinationē, ita q vsq; ad mortē ibi perseuerant, et uenit venator diabolus, q ipsos ibi reperit, et morti æternæ iaculis eos ferit. Frigidus aquilo ventus. i. suggestio diabolica flauit, et gelauit crystallus ab aquis. Eccl. 43. Vel dic q dato q aliqui sit in principio bestiales, hn̄t tn̄ caudam. i. senectutem pisceam. i. flexibilem et deuotam, et aquis deuotionis, et compunctionis, sciæ et cōpassionis assuetam.

5 ¶Castor s̄m Pli. est aīal monstruosum, quia hēt corpus sicut paruus canis, caudam āt sicut piscis, natat vt piscis, graditur vt bestia pedes eius anteriores sicut anser, quibus principaliter natat pedes āt posteriores sicut pedes canis, quib. principaliter graditur. Non est velocis motus, quia tibias hēt valde, breues dentes habet serratos, et acutos, sicut canis, pellē hēt pciosam, pp quam venat̄. Rectè tales sunt pctōres, et auari, quia p certo ipsi sunt canes q̄tum ad morsum detractionis, q̄tum ad bulismū auaritię, et ambitionis, & q̄tum ad latratū infamię, et murmurationis. cauda tn̄ eorum. i. finis vitę. s. senectus, ē de natura piscis, qa. s. i ipsa senectute ipsi sunt molles, et auidi, et deliciosi. Isti. n. in terra. i. in diuitijs, i aqua. i. in deliciis morant̄. Pedes istorū sunt affectus, s̄d anteriores affectus. s. iuuētutis sunt ad modum anseris, quæ est auis immunda, quæ diligit sp lutum, et aquam, hoc est dictu, luxuriosi et immundi. Posteriores aūt pedes. i. illi affectus de senectute sunt ad modum canis per auaritiam, quia vere mundi peccatores sunt vt communiter in iuuentute luxuriosi, in senectute autem sunt cupidi, et auari, et ambitiosi. Isti non sunt velocis motus per bonam operationē, quia tibias. i. affectus habent ualde breues. non. n. se possunt extendere usq; ad cęlestia, sed tm̄ usq; ad ista terrena, quæ sunt prope nos. Vel pone cōtra illos, qui habent pedes priores. i. affectus iuueniles anserinos. i. ad modum auis per contemplationem, s. non diuisos, quibus in aquis deuotionis natant, posteriores aūt caninos. in senectute. n. sunt bestiæ. i. peccatores, quia fiunt nouissima eorum peiora priorib. Matth. 12.

6 ¶Castor s̄m Solin. est aīal dentibus potentissimum; habet. n. dentes rubeos sicut sanguis, ita fortes q quodcunq; lignum potest arripere in os, immediate scindit sicut serra, & statim laniat atq; trūcat, membrum etiam hoīs si momorderit, non solum carnem exterius, imo etiam ossa interius lacerat atque frangit. Sic uerè multi sunt quorum dentes, i. uerba sunt sanguinea, carnalia, uel crudelia, & maximè dentes detractorum, quia uerè isti non solum mordent per detractionem carnem. i. fluidos, & carnales, imo etiam ossa. i. uiros perfectos, ualidos & constantes. Vel dic quod castor est raptor, & crudelis inuasor, cui non sufficit carnem. i. exteriorem substantiam rapere, & mordere, imo in interioribus ossibus. i. in persona usq; ad internecionem nititur debachari. Vel dic, q iste est diabolus, qui non solum carnem, imo etiam interiora ossa, i. animam nititur deuorare, carnem, enim mordet per delectationem, & animam per consensum, & uolitionē. Ideo de omnibus isti dicitur Mich. 3. Comoderunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriauerunt, ossa eorum confregerunt.

7 ¶Castor habet pellem preciosam, & ideo uenatores, eum insequuntur, ut pellem huiusmodi sibi tollant. Sic uerè uenatores raptores non cessant pauperes insequi,

insequi, vt pellē suæ tpalis substantiæ sibi tollant. Micheæ 3. Violēter tollis pellas eorū desuper eis &c. ¶Castoreum est quædam præciosa medicina, quæ nihil aliud est nisi testiculi castoris, quia ab vno neruo depēdēt, nisi sint sophisticati, q̄ quanto recentiores, tāto meliores, & maximè si de aīali nō nimis sene vel iuuene fuerint, pleni pinguedine bū vnctuosa, acuta & aromatica. & valēt cōtra multiplices passiones. Ista medicina significat castitatē, q̄ dr̄ castoreum, quasi castitas aurea, q̄a ista facit hoīem aureum. i. rutilātē, & honestū. Ista quanto recentior est per iuuentutem tanto melior, q̄a plus valet castitas recens. i. in iuuentute, q̄ antiqua, & maximè si fuerit plena piguedine vnctosa charitatis, & pietatis, & compassionis, & non sophisticata per hypocrisim, & simulationē, sed acuta per feruentē orationē, & odorifera, per bonam conuersationem. vnde Sicut balsamū non mixtum odor meus. Eccl. 24. Et talis valet contra multas passiones. i. contra multa vitia, & peccata, quæ solēt ex luxuria generari. ¶Castoreum valet epilepticis, lethargicos excitat, somnū ꝓuocat si oleo rosaceo sit admixtū, oīb. venenis obuiat, menstrua mouet, conceptione iuuat, paralysim linguæ soluit, loquelā subito ablatā reddit si subtus linguā resoluatur, sternutationem efficit, caput iuuat. Castoreū est castitas aurea, vita casta, q̄a ꝑ eius bonum exemplum caduci. i. supbi vel per recciduum luxuriosi liberātur, lethargi. i. pigri ad bona opa excitanī. Per istā somnus æternæ beatitudinis ꝓcuraī, venenū æternę prauitatis resecatur, menstra carnalis spurcitiæ depuranī, cōceptio boni ꝓpositi adiuuaī, paralysis. i. vitiū impudicæ linguæ dissolui ī, & loquela honestæ locutionis ꝑ eā redditur, & sternutatio. i. cōsciētiæ purgatio nobis datur. Nota φ Platearius & Dioscorides negant illud quod dicunt supra Isidorus & Phisologus de castratione castoris, sed de quibusdam intelligendum, est non omnibus.

De Ceruo. Cap 26.

CEruus à ceras grecè quodest cornu latinè dr̄. Cerui q̄n infirmanī, serpētes flatu nariū extrahūt de cauernis, & separata pernicie, veneni eorū pabulo renouanī. Vn̄ dicit Isidorus, φ cerui inimici sunt serpētib. Ceruus cornutus. & superbus est diabolus, q̄ serpentes. i. auaros (q̄ in terra, & temporalibus sem ꝑ serpūt) de cauernis vbi latitant. i. domibus & deliciis huius mūdi ꝑ mortē extrhait & educit, & eos in inferno deuorat, & corrodit. Absorbebit fluuiū, & nō mirabitur. Iob 40. Figura de dracone Ezec. 29. sicut supra Apoc. 12. Vel dic φ ceruus ē superbus, & crudelis iudex vel balliuus, q̄ q̄n infirmatur ꝑ auaritiam, tūc serpētes. i. pauperes de ꝓpriis cauernis. i. de ꝓpriis domib. & possessionibus extrahit atq; fugat. Micheæ 2. Mulieres populi mei eiecistis de domo deliciarū suarū. mulieres. i. pauperes impotētes. ¶Cerui vulnerati sagitis, dictamū herbā comedūt, & sic de corporæ sagittas extrahūt, & sanātur. Vn̄ cerui virtutē istius herbę primitus ꝓdiderunt, s̄m Isid. lib. 12. & Plin. ēt li. 8. c. 27. Et miraī ceruus auditū cāpanarū, & sibilū, & in eo q̄ plurimum delectatur, vt dr̄ ibidē. Vere talis debet esse bonus Christianus, qui campanā, hoc est dictu, ꝑdicatores, sibilū verbi Dei emittentes debet diligere, & audire, & in eorū verbis delectari. Si dilexeris audire, sapiens eris Eccle. 7. Et si vulneratꝰ fuerit per peccatum, & dolorem vulneris in cōscientia senserit per remorsum, debēt quærere herbam dictamum, quę venena curat. i. timorē Dei pœnitentiam, & cōtritionē, & eam dēt comedere. i. in corpore suo suscipere, et sic sagittā quæ causabat delorē. i. peccatum quod faciebat in cōscientia remorsum extrahet per confessionē, et sic sanitatē recipiet per satisfactionē, quia sicut dr̄ Eccl. 1. Timor domini expellit peccatum. ¶Cerui transfretant maria, & flumina magna, sed in natādo fortiores præcedunt, quorum clunibus debiliores capita imponunt, et sic sibiiuicem succedentes, leuius laboris pondus ferunt, vt dicit Isid. & Solinus. et secūdum Pli. li. 8. c. 32. q̄n transnatant, gregatim porrecto ordine incedunt, et ope vicaria sustinēdo lassos et debiles, se iuuātes, nō visu sed odore terras petunt. Charissimi mare, et flumina fluctuosa, et tumultuosa significant mundū, vbi est tumultus litium, et discordiarū, et fluctus tribulationū, et tētationum. Nos igitur qui ad terram firmam, et stabilem. i. ad paradisum volumus properare, debemus ista maria trāsfretare, et de eorum tumultibus et fluctibus quanto plus poterimus fugere, & abire, & iō gregatim debemus incedere, & gregem & societatem bonorum, & perfectorū sapiētiū, & discretorum continuè frequētare. Eccl. 6. In multitudine ꝑsbyterorū sapientiū sta. In grege ēt societatis debemꝰ rectè, & ordinatè incedere, vt. s. quilibet si cōtentus, statu & ordine ꝓprio q̄ q̄ humili, iuxta illud 1. Mach. 6. Per loca humilia ibāt cautè, & ordinatè. Et nos ēt debemus ope vicaria supportare. Alter alteriꝰ onera portare, ad Ga. 6. q̄a. s. q̄libet dēt supportare defectus quos in aliis, videt, sicut suos vicissim vellet portari. Et iō illi, q̄ sunt fortiores, & maiores meliores. s. & ꝑfectiores, dēnt alios ꝑcedere ꝑ boni exēpli datiōnē. Alij aūt debiliores, s. infirmi & iuniores debēt eis inniti, & eos seq̄ ꝑ bonorū suorū operū imitatione, iuxta illud 1. Macha. 5. Trāsfretauit Iudas prior, & oīs populus post eum. Et sic se inuicē adiuuātes, fluctus & tribulationes mūdi huius, & laborē pnīæ melius sustinebunt. Ideo ad Rom. 15. Debemus nos firmiores, imbecillitates infirmorū sustinere. Figura Eze. 1. de rotis, & aīalib. q̄ ad quē locū declinabat, q̄ prima erat, sequebātur & cæteræ. Ad quod Gen. 33. & c. sicut de ape. §. 62. Et bī in quocūq; transitu fluminis, vel tribulatiōis, vel aduersitatis, sꝑ debent fortes debiles, diuites pauperes, sapientes inscios, iusti impios supportare, & eosdem præcedere, & iuuare, quia frater quia adiuuatur a fratre, tāquā ciuitas firma Prouerb. 18. ¶Ceruus licet terram, quę est iuxta vlteriorem ripā non videat, ipsam tn̄ odore sentit, & ad ea transfretat, s̄m Pli. ubi supra. Sic verè quamuis terram paradisi non videamus sensibiliter, tn̄ odore deuotionis eā debemus quęrere, & ad eā per bona opera ambulare. Cant. 1. In odorem vnguentorum tuorum curremus. ¶Pli. li. 8. c. 32. dicit, quod ceruus est aīal placidissimum, vnde à canib. instigatus, ad hominem vltro fugit, sciens eum instinctu naturę animal mansuetum. Cerua ēt q̄n vult parere, minus cauet semitas hoīum, q̄ ferarum, quia iuxta vias hoīm parit & semitas fugit lupis, & leonib. cognitas, & secretas. Charissimi hō est aīal mansuetum natura, & ideo per hoīem intelligo Christum qui est mansuetissimus, & pijssimus. Per ceruum intelligo hoiem, qui dēt esse placidus, & benignus, per ceruā vero intelligo simplices, & imbecilles. Q̄n igitur canes, i. mundus, caro, dæmonia per tentationes, et tribulationes varias nos infestant, tunc verè ad hominem. i. ad Christum debemꝰ per orationem, & deuotionem fugere, eius auxilium implorando, vt per ipsum misericorditer liberemur. Hester quoq; regina fugit ad dn̄m Hester. 14. Cerua ēt paritura, i. simplices qui fœtum boni propositi conceperunt, & ipsum ꝑ bonam operātionem cupiunt parturire, debent fugere, & declinare semitas ferarum, hoc est dictu, vitam & societatem crudelium peccatorum, iuxta illud. Ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Prouerb. 4. Sed semitas tritas ab hominib. hoc est dictu, societatem & uitam virorum rationabilium debent, diligere vel sectari. Bona. n. societas summè est ab infirmis, & simplicibus eligenda. Eccle. 9. Viri iusti sint tibi conuiuæ. Vel dic φ cerua simplex, i. homo debet fugere semitas ferarum. i. mundi, vbi ferę. i. dæmones insidiantur, & ad semitas hominum, i. ad religionem vel ad statum ecclesiæ debet fugere toto corde. ¶Cerua ad ortum septentrionis vel arcturi concipit, interdum geminos, octo autem mensibus portat in ventre, ante partū autem purgatur, & quibusdam herbis vtitur, quib. fœtus melius in ventre retinetur, & facilius remittitur, tꝑe pariendi, vt dicit idem. Cerua significat hominem simplicem, & imbecillem per septentrionem (quæ sunt septem stelle dictę à terendo cœlum) intelligo septem genera tribulationum, q̄ nos in hoc mundo terunt, & præmunt, q̄ sunt fames, & sitis, frigus et æstus, dolor, et labor, et mors. Quando ergo istæ stellæ in nobis oriuntur. i. quando tribulationes mundi nobis inferuntur, verè per Dei timorem debemus concipere boni propositi fœtum, et ipsum parere per bonam operationē. Tribulationes. n. cogunt nos benefacere, quia à timore tuo concepimus. Esa. 26. Fœtus tamen boni ꝓpositi nostri in ventre. i. in voluntate, et conscientia octo mensib. cōtinetur, quia. s. per octo gradus solet bonum propositū interius perfici, et exterius parturiri. Primus mēsis est timor Dei secundus consideratio supplicij, tertius ei scussio sui status, quartus displicentia peccati, quintus contritio, sextus veniæ postulatio, septimꝰ cōfessio, octauus satisfactio. Isti sūt

octo gradus p quos ascendebat in tēplū Eze.40. Et añ partū .i. añ operationē, & executiões necesse est herbā q̄dā .i. sacram scripturā comedere & audire, vt melius retineat p perseuerantiā, & emitat p bonā operationē. &c. Esa.26. Cōcepim⁹ & quasi parturiuimus spūm salutis.

7 ¶Ceruæ tpe cōceptus à marib. se separāt, & discedūt, mares aūt tunc libidinis rabie sæuiūt, & glebas vnguib. fodiunt, & subuertunt, ſm Pli. ibid. Sic verè qñ cerua .i. aīa cōcipit Chr̄m in corde suo, p bonū ppositū emendandi se tunc dēt masculū suū .i. diabolum q vir suus fuerat, relinquere, & se p pniam ab eo separare, & resilire, & sic faciet eū cōuerti in rabiē, & furorem. Vel dic φ cerua est paup agricola, masculus eius, q eū impregnat, est vsurarius q ei fęneratur. Cū igr̄ accidit, φ ista cerua cōcipit .i. diuitias acq̄rit, dēt vsurarium deserere, & ab eo, & à suis obligationib. resilire, & sic faciet eū cōuerti in rabiem, & furorē. Tales .n. rabie libidinis auaritiæ inflāmati nunquā vellēt φ aliquis paup ditaret, vt sic cum eis morari, & ab eis vsuras accipere cogeret. dolēt .n. si vident aliquē à laqueis suis resilire.

8 ¶Cerui qñq; libidine inardescunt, & tunc eorū rostra nigrescunt, donec imbrib. abluantur, ſm Pli. ibid. Sic verè qñ hoīes inardescunt per luxuriæ fętiditatē, tunc rostra eorum .i. verba nigrescunt per ignobilitatē, & insolentiam, & iō oportet φ imbrib. & lauacro cōfessionis penitus abluant.

9 ¶Cerua post partum herbis medicinalibus nutrit, & sic paruulis suis lac salubrius administrat. Ceruæ ēt part⁹ editos ad cursum exercēt, ad fugam docent, & ad prerupta eos ducunt, & modum saltandi eis indicant, & ad saltandum eos inducunt, vt dicit idem ibidem. Sic verè qñ prædicator vel prælatus in Christo aliquem parturiuit, herbā medicinalē sacræ scripturę dēt comedere, & incorporare, ut sic paruulis peccatorib. & nouiter pęnitentib. lac & nutrimentum salubre, sacram .s. eruditionem & doctrinā valeat ministrare. Istos ēt fętus, & subditos suos debet ad fugā vitiorum docere, ad cursum bonorū operū instruere, prupta vitiorū, et infernaliū tormētorum oñdere, & modum saltādi, et euadēdi declarare. Esa.15. Ad torrentem salicū ducent eos.

10 ¶Ceruus pinguis timens pōdus corporis, latebras q̄rit, & a venatorum, & a ferarū sequentia se abscōdit. qñ autē ceruus fugit, cursum nō cōtinuat, sed statim respicit, & qñ canes vel venatores appropinquauerunt, rursus p̄sidia fugæ q̄rit. Erectis aurib. vocem canum audit. Si autem eas submittat, periculum nō p̄sentit. erectis .n. aurib. acutè audit, si vero ipsas submiserit, surdus fit, sicut dr̄ p oīa a Pli. lib.8. de nsturali mūdi historia. c.32. Sic verè qñ hō est impinguatus per gratias, et virtutes, nō debet se exponere p iactātiā, & ostentationem, sed se per humilitatem abscōdere vel celare, iuxta illud Eccl.5. Nō te ventiles in omnem vētum. Esa. 26. Abscondere modicum ad momentum. Qñ autē fugit, .s. dæmones et peccata, quia cursum bonorum operum, pniæ .s. labores cōtinuare actualiter est difficile, iō aliqñ dēt desistere, .s. aliquas cōsolationes tpales accipiendo, ne nimium fatiget, & qñ videt, φ venatores .i. pctā ppinquant per tentationes, tunc debet iterum fugam bonorum operum vendicare. Vnde Iob 19. Fugite a facie gladij, qm̄ vltor iniquitatū gladius est. Aures aūt intelr̄s debet erigere, .s. cupiēdo et desiderando verbum Dei, et sic latratus canum .i. insultus tētationum intelliget, et cauebit. Si autē aures .i. auditum verbi Dei dimiserit, tunc insultus huiusmodi non aduertit, et incurrere poterit mortis periculum sempiternæ. Et iō talibus dr̄. Neemiæ 1. Fiant aures tuæ attentæ, et oculi tui uidentes. Vel pone φ illi, q sunt pingues per carnalitatem, abscōdunt se in latebris, .s. ad exequendum luxuriæ fętiditatē, qa oculus adulteri obseruat caligine. Iob 24. Multi ēt sunt qui pponunt fugere, et vitare vitia, et pctā, sed quia non continuant iter suum p pfectum bonorum operum, nec bonum ppositum, sed in latratu canum .i. in insultu tentationū delectant, et multotiens ad peccata p̄terita respiciunt per delectationem, ideo sæpe pereunt, et necantur per malum cōsensum, et operationem. Noli respicere post tergum. Gen. 19. Ideo Lucæ 9. Nemo mittens manum ad aratrum, et aspiciens retro, aptus est regno Dei. Bonum est ergo procedere, et nō per latratus malarum suggestionum sistere vel tardare, quia sicut dicitur Prou. 4. Iustorum semita quasi lux splendens procedit, et crescit usque ad perfectum diem.

11 ¶Ceruus est animal simplex, φ omnem miratur voluptatē, vnde videns equum vel bubalū, ita visum in eū attentè figit, φ venatorem cū sagitta accedentem non aduertit, & sic sępe ab eo capitur, & necatur, vt dr̄ ibidem. Sic rectè sunt simplices huius mundi qui qñ bubalos, & equos .i. diuites & superbos vidēt in claritate, & prosperitate huius mūdi, mirātur, & eos respiciunt, et attendunt, similem gloriā cupiētes & sæpe in tm̄ vacāt circa status, & diuitias aliorum, φ venator diabolus tētationum sagittas eis iniicit, & sic per diuersas concupiscentias eos necat. & ideo cōsulitur Eccl.3. Ne zeles gloriā, & opes peccatoris, nescis .n. quæ futura sit eius subuersio. Patet in pauperibus, & agricolis, qui vellent oēs diuitias diuitū furasse, si impune possēt eis cedere.

12 ¶Ceruus inter aīalia hoc habet propriū, quia singulis annis cornua sua mutat, & tunc inermis est, de die latibula q̄rit, & latet, donec nouam recuperet armaturam, q̄diu ēt caret cornibus, de nocte procedit ad pascua, nō de die ſm Plin. vbi supra. Sed cum cornua sua crescere cæperint, tūc vt indurenē & fortificentur, ea ad solē exsiccat, & ad arbores ea fricat. Ceruus est hō, cuius armaturæ seu cornua, grā⁹ sunt & virtutes. Sed pro certo ista cornua sępe perdit, qa hō p peccatū sępe pdit gratias, & virtutes. Septies in die cadit iustus. Prouer.24. Et iō qñ est inermis .i. qñ perdiderit, grās, & virtutes, & qñ viderit se debilem, & infirmum, & ad cadendū in peccatum facilē, & procliuem, tunc non debet exponere se tētationibus, qa faciliter caderet, & periret, imo dēt se abscondere, fugiendo occasiones pctōrū, quousq; virtutū recuperauerit armaturā, & tunc nocte dēt q̄rere pascua qa .s. hō pęnitens semp dēt esse in nocte .i. in obscuritate, & turbulentia cōtritionis, amaritudinis, & cōpunctionis, pęnitētiæ & afflictionis. Ps. Deū exquisiui nocte contra eū, & non sum deceptus. Sed qñ cornua virtutū crescere cæperint, & renasci, tunc verè debet, ea exponere ad calorē .i. ad diuinā charitatē, vt per solis iustitiæ influentiā fortificētur, et p pseuerantiā indurentur, & ad arborē .s. crucis dēt se fricare, per passionis Christi iugem memoriā, & cōpassionē, & sic resumptis viribus, cornibus & virtutibus, securus cōtra diabolū militabit, & ad ardua opera .i. apparēter & publicè pperabit. Amos.6. Nūquid in fortitudine nostra assumpsimus nobis cornua?

13 ¶Ceru⁹ cornua sua mutat quolibet anno vsque ad septē annos, & semp crescit in cornu quolibet vnus ramus post annos aūt semptē non crescit alius ramus sed cornua renouata semp in dispositione septenarii pseuerāt, & iō vltra septennium non discernit in eis ætas p cornna, sed tm̄ per dentes, vt dicit Solinus, & ēt Plin. vbi supra. Sic verè bonus hō semp dēt cornua .i. virtutes, spirituales .s. armaturas mutare, semper in melius renouādo. Ista ēt cornua singulis annis .i. cōtinuè debent crescere, & ramescere quousq; ad septenarium .i. ad perfectionem oīmodam attingamus. Ps. Exaltabuntur cornua iusti. Debet etiam crescere in cornib. virtutum nostrarum ramus vnus quolibet anno vsque ad septem, quia sp debent esse plures, & plures vsq; ad perfectionē cōpletā. Vniuersitas .n. perfectionis per septenariū designatur, ſm Greg. in homil. Et tunc in septenario hmōi debemus cornua nostra, .s. mundi negocia pertractando, & frequētando, sine mutatione, p virtutē pseueuerētiæ in statu debito cōseruare.

14 ¶Senectus ceruorū cognoscitur, perdentes, vt dicit Pli. Sic verè senectus nostra spūalis .i. maturitas, & honestas ad dentes .i. ad verba debet maximè apparere. Vel pone de illis quorū cornua, & dignitates, & officia semper crescunt, sicut sunt clerici ambitiosi, et qui nō possunt beneficiis satiari.

15 ¶Qñ ceruus sentit pruritū in cornib. ipsa fricata ad arborē, sed aliqñ pp hederā, quæ ibi est, ita illaqueatur, φ nō potest se eximere, et sic aliquotiēs eū venator inuenit, & occidit. Sic verè qñ homo sentiēs pruritum malorum desideriorum, fricat cornua superbiæ suæ, & præsumptionis ad arborē .i. ad status, et eminentias mūdiales, tunc inuenit ibi laqueo auaritiæ, et malarū voluptatū à quibus non potest se eximere, sed ibi vsque ad mortē remanet implicatus et sic à venatore diabolo capitur, et mortis ęternæ iaculis vulneratur. Figura de ariete hærente cornibus, et vellere Gedeonis. Gen.21. sicut alibi. Prouer.5. Iniquitates suæ capiunt impium, et funibus pctōrum suorū cōstringitur.

16 ¶Cerui si fuerint castrati anteq̄ habeant corna, nunq̄ eis nascuntur, et si postea castrati fuerint, nunq̄ eis cadūt ſm Pli. vbi supra cornua significant superbiam, castratio

ctio aũt significat ingressum religionis, vel emissionẽ voti castitatis. Quia pro certo si iuuenis aliqs fuerit castratus p votum castitatis, & abdicationem oĩs carnalis voluptatis, tũc ei cornua superbiæ non nascuntur, sed si post adeptã superbiã, castratus fuerit.i. igressus religionẽ, vix aut nũquã statũ superbiæ derelinquit, qa adolescẽs iuxta viã suã.&c. Prou. 22. Istud patet de istis mendicantib. religiosis, qui quia de castitate (quã multi eorũ violenter seruant) gloriant̃, iõ cornua superbiæ, & præsumptionis ita seruãt, q̃ oẽs alios vilipendunt, & iõ tales p̃sumptuosos sæpe Deus dimittit cadere, vt ex fragilitate propria discant alios non horrere, nec de virtute propria superbire. Ps. Cornua peccatorum confringam. ¶Ceruus serpentes odit diutissimè viuit febres nõ sentit, quia sibi medetur hoc aĩal. Sic bonus hõ debet odire serpentes.i. detractores, qui dentib. suis.i. verbis mordacib. inueniant quicquid tangunt. Susurro & bilinguis coinquinabit aĩam suã, & ab oĩb. odiet̃. Eccl. 2. Febres aũt.i. carnalẽ concupiscentiam non patit̃, quia sibi per pn̄iam medicat̃. Hora sexta dimisit eum febris. Ioan. 4. Viuere aũt debet in statu gratiæ, & permanere diutissimẽ, s. per perseuerantiam & constantiæ firmitatem, quia. s. nunquã debet mortẽ alicuius peccati mortalis incurrere vel sentire. Et iõ vr̃, q̃ sic dẽt esse de quolibet Christiano, sicut de ceruis quibusdam quos Alexander fecit capi, & torquib. aureis circa collũ ligari, qui post mortem eius post centum annos viui sunt inuẽti, vt dicit Plin. li. 8. c. 32. Sic verè Alexãder rex regum Chr̃s fecit capi p p̃dicationẽ Apostolorũ, & sua, & ceruos.i. hoĩes Christianos, iuxta illud. Mittã vobis venatores multos. Hie. 16. Istos ẽt ligauit torq; aurea, s. fide catholica, & statutis ecclesiasticæ disciplinæ, & ideo per centum annos.i. p̃petuo sine fine debent viuere, s. per gratiam in præsenti, & p gloriam in futuro. Rex inæternum viue. nam per centenariũ q. est p̃fectus numerus, vitæ perpetuitas designantur. ¶Ceruus s̃m Arist. & Auic. non hẽt fel nisi in intestinis, & iõ eius intestina sunt fętida, & iõ non comedunt ea canes. Et s̃m eos illi mentiuntur qui dñt ceruos in aurib. fel habere, sed habet ibi quendam humiditatẽ similẽ humiditati splenis. Ceruus est hõ sanctus cuius fel est odium vel displicentia seu ira. Isti ergo sancti non hñt fel, iram. s. vel displicentiã, nisi in intestinis.i. nisi in vitijs, & peccatis, quia nihil eis displicet nisi peccatũ. In aurib. aũt.i. in auditu verbi Dei non hñt fel.i. displicentiam aliqualẽ, quia. s. boni viri in eo plurimum delectant̃. Et qa canes.i. cæteri hoĩes vident, q̃ ceruus.i. vir iustus hẽt fel in intestinis.i. q̃ fœtorem peccatorum odit, & fugit, ideo ipsa intestina.i. vitia & peccata debẽt deserere, & horrere, & exemplo ipsius ipsa non comedere nec amare, iuxta illud Eccl. 21. Quasi à facie colubre fuge peccata. ¶Sãguis cerui, sicut & leporis, nunquam coagulatur, cõtra naturam oĩum bestiarum, sed s̃p liquidus manet. Nullum aĩal abijcit cornua nisi ceruus, sed quia nimis sunt ponderosa, iõ anno quolibet mutat ea, & hẽt quattuor dentes in mandibula, & masculus maiores q̃ fœmella. Ceruus est vir perfectus, cuius sanguis.i. benignitas, & affectio nunquam coagulatur, & induratur per auaritiam, & crudelitatem, imò s̃p liquidus manet, & benignus, & isti soli, s. viri perfecti cornua dignitatum. s. & honorum mundanorum, iudicaturas & officia secularium potestatum, eo. s. quod nimis sunt ponderosa.i. periculosa, & difficilia ad regendum, ea abijciunt, & contemnunt. Soli. n. viri perfecti refugiũt dignitates, quia s̃m Aug. Vix aliquis inuenitur, quin alijs præfici glorietur, & quin illi placeat dominari. Dentes aũt eius.i. discretio debent esse quatuor per virtutum cardinalium numerum quaternalem In masculis aũt.i. in p̃latis requiruntur maiores dentes idest vna maior discretio, q̃ in fęmellis.i. imperfectis. ¶Arist. lib. 9. c. 5 dicit q̃ inter oĩa aĩalia ceruus est sapientissimus, quia iuxta vias hoĩum parit, timens feras, lumen solis cũ filijs fugit, timet aũt super oĩa vocem vulpis. Per ceruum, cornutũ, & simplicem, & placidum, intelligo prælatos, episcopos & abbates cornutos, & mitratos, qui simplices debent esse, & benigni, & sine plica alicuius falsitatis, qui uias hoĩum.i. societatem virorum rationabilium debent diligere, & vias ferarum.i. peruersorum peccatorum declinare. Prou. 8. Delicię meæ esse cum filijs hominum. Lumen autem solis.i. prosperitatem mundanam debent fugere, & filios suos.i. subditos ad contemptum huius luminis per exempla, & doctrina inuitare. Vocem aut vulpis.i. p̃dicationem, & doctrinã hæreticorũ s̃p debent summopere declinare. Et vox eius horribilis. Apoc. 14. Vel pone q̃ Christianus dẽt horrere, & fugere vocẽ vulpis.i. suggestionem diabolicam p̃dicationẽ hæreticam. Vñ figura Deut. 13. vbi falsus propheta non erat audiendus, sed continuo repellendus. Expone. Non audies inquit vocẽ illius prophetę aut somniatoris. Quod ẽt põt applicari, q̃ iuuenes mulieres vocẽ vulpium.i. falsorũ luxuriosorum, & vetularum debẽt fugere, & non audire, dicentes. Amos 5. Cantica liræ tuæ non audiam. ¶Ceruus s̃m Arist. cauernas densas, & strictas q̃rit, vbi tutius maneat, & q̃ vnum solum habeant introitum, vt cum feris melius p̃liet̃. Qñ aũt insecutus ẽ venatorib. inuenit fluuium, si põt trãsnatare, p aquæ frigiditatẽ resumptis virib. euadit venatorẽ. Ceruus est bonus christianus, q. ad illum finẽ vt possit melius pugnare cũ bestijs, & cum feris.i. cum dęmonib. & tentationib. & peccatis, dẽt eligere cauernas fortes, & densas.i. perfectionem & asperitatẽ pn̄ię, & disciplinæ, & qñ à venatore diabolo, & canib. suis.i. tentationib. insequit̃, & fugat̃, vt. s. per peccata mortalia capiatur, tunc dico, q̃ dẽt currere vsq; ad fluuium deuotionis vel compassionis, vel sacræ scripturę, & ibidẽ p feruorem, & studium se immergere, vel ẽt vsque ad fontem Paradisi per cõsiderationem, & affectionem, & sic à feruore tẽtationũ refrigerabitur, & ad fugam resumptis, virib. & virtutib. fortificabitur, & sic per istũ fluuium virtutes proprias reparabit, & mortis æternæ periculũ deuitabit. Ps. Queadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarũ &c. ¶Ceruus qñ inuenit duas vias, & à venatore insequitur, solet nunc vnã, nũc aliã eligere, vt p varias, & ambiguas vineas caues pñt eius odorem perdere, vt sic possit eorũ malitiam euitare, s̃m Arist. lib. 8. Sic verè cum in silua mundi huius sint duæ viæ. s. cõtemplatiua, & actiua, lectio & deuotio, non debemus vnam tm̃ eligere, sed de vnã ad aliã nos, trãsferre, vt nunc aggrediamur opus actiuè prædicando, & legendo, & opera misericordiæ faciendo, nunc opera contẽplatiuè, s. nostram fragilitatẽ, inferni acerbitatẽ, cœlorum & beatorum fęlicitatẽ deuotius attendendo, vt nũc simus Enoch, nunc Helias, nunc Efraim, nunc Manasses, nunc habeamus Lyan, nunc Rachelẽ, nunc simus Marthæ hospites, nunc Mariæ, & sic insultus canũ, & dęmonũ nõ timebimus, qa cũ in nobis nõ senserint aliquẽ odorẽ vitij vel peccati, sequi & persequi nostra vestigia non valebunt. Vñ breuiter si persequuti sumus in vna semita seu via, ad aliã fugiamus. Matt. 10. Cum persequentur vos in vna ciuitate, fugite ad aliam. Vel pone ioculatoriè, q̃ si in semita vnius religionis canes.i. detractores vel mali p̃lati nos p̃sequunt̃, fugiamus ad aliã semitã.i. ad aliã religionẽ, vt sic possimus trãquilitatẽ aĩ reperire. Allega vt supra. ¶Ceruus fugiens canes, & calefactus intrat aliqñ in fluuium, vbi ita rigescit, & frigescit, q̃ post modũ non põt fugere, sed à canib. capit̃, & necatur. Sic hõ calefactus tẽtationib. qñq; currit ad fluuiũ deliciarũ mundi, & ibi intm̃ frigescit per indeuotionem, & rigescit per obstinationẽ, q̃ nõ põt currere vel fugere, vel per bona opera amplius ambulare, sed adueniente venatore.i. à dæmonib. occiditur, et necat̃. Fluuius subuertit fundamẽta eorũ. Iob 2. ¶Scd̃m Arist. lib. 9. c. 5. & Auicen. Venatio cerui sic hẽt fieri, qa duo venatores vadunt ad siluã, vnus autẽ eorum incipit sibilare, et canere, alius aũt se ascõdit, ceruꝰ autem ad cantum delectatus, venit ad venatorem, et dũ vacat ad cantum, et delectatur, alius occultus iacit venabulũ, et eum occidit. Ceruus iste est hõ, q. in silua huius mundi rectè taliter capitur, et venatur. Venator cantans est mũdus, q. p falsas suggestiones amicorum carnalium, fallaces promissiones, multa promittendo cantat et sibilat, q̃ nõ reddit. In promissionib. humiliat vocẽ. Eccl. 29. Venator occultus est diabolus, q. nõ vr̃, sagitta autem est mors. Qñ ergo ceruus.i. miser homo audiuit in silua ista sibilũ venatoris, hoc est dictũ, verba et incitamenta, & oblectamenta amicorũ, et seculariũ mundanorum, tunc vadit ad ipsum venatorẽ. s. ad mundũ, vtpotè quia implicat se in actib. et negociis mũdanis, et dum delectatur in sibilo.i. in fauore, et laude mundi, uenator occultus diabolus mittit ei sagittam mortis, et sic occidit temporaliter, et æternaliter. Sibilum auræ lenis audiuit auris mea. Iob quarto. Ideo debemus dicere, Amos 5. Aufer à me tumultũ etc. Vel dic, quod ceruus est Chr̃s, qui quan-

qñ venit ad sibilũ.i.ad orõnẽ sanctorũ patrũ, venator alius 25 .i.populus iudaicus ipsum interfecit.¶Licet ceruus in nemore saltet, & currat, tñ qñ à venatorib.capitur, lachrymatur & mugit, ẽm Arist. Sic licet superbi, & cornuti mõ gaudeãt & lętentur, capti tñ à dæmonib. perpetuo mugient, & plo-26 rabũt.¶Agite nũc diuites, plorate, &c. Iaco.5. Cerua difficiliter parit, quo patet per incuruationem, & mugitum, & iõ comedit dracuntium, ut à partu facilius liberetur. Sic verè quia difficile est parere.i.bonum facere vel mæreri, iõ dracũtium debemus edere.i.memoriam passionis Chr̃i assumere, vt faciliter pariamus, & incuruari ꝑ humilitatẽ, & mugitum emittere ꝑ orationẽ. Esa.2. Incuruabit̃ hõ & Iob 39. Incuruant̃ ad partũ, & pariunt, loquit̃ de ceruab.¶Cerua secũ-27 dina suam, q̃ ẽm aliquos est venenum, comedit antequã ad terrã perueniat, & descendat. Ista secundina significat carnalem affectionem, & cogitationẽ, q̃ quia venenosa est, antequã ad opus emissa fuerit debemus eã deuorare.i.restringere consumere, & adnihilare. ¶Cerua sentiens grauidita-28 tem, lapidem ꝓciosum deuorat, cuius beneficio adiuuat̃, q̃ multum valere dr̃ mulierib. parituris. Sic si sumus grauidati, & impregnati ꝑ viria, & peccata, debemus incorporare nobis lapidẽ preciosum Chr̃m, vel lapidẽ ꝓciosum.i.duritiam contritionis, & pondus æternorum tormentorũ vel laborẽ pn̄iæ vel lapidem nostri futuri sepulchri, uel lapidẽ & pondus diuini timoris, & ipsum in ventre cõscientiæ ꝑ considerationem transglutire, quia ista est, q̃ fętum peccati ꝑ cõfessionem parere, & expellere, & ꝑ confessionem exterius ef-29 fugare. Timor.n.dñi expellit pc̃m. Eccle.1. ¶In corde cerui ẽm Const. & Diosc. inuenitur os unum, qđ valere credit̃ ad partum accelerandum, & contra multiplices passiones, iõ in cunctis nobilib. confectionib. admiscet̃. Istud os est Chr̃s, vet timor Dei, q̃ in corde cerui.i.viri iusti inuenit̃ per amorẽ & dilectionẽ, q̃ facit mulieres.i.simplices parere bonum opus & contra infirmitates subuenit peccatorũ. Hoc nunc 30 ex ossib. meis. Gen.2.¶Scd̃m Plin. Auic. & Arist. Coagulum cerui vel eius cornua vsta, valet contra serpentes, & venena. Sic verè coagulum.i.pietas & benignitas cerui Chr̃i, eius ẽt cornua.i.timor, rigor & austeritas qñ considerant̃, liberant hoiem à pc̃õ. Ipse est.n.mõs coagulatus, mõs pinguis. 31 ¶Ceruus odit serpentes, iõ eos à cauernis extrahit, & qñ se sentit infirmum, ipsos deuorat, & consumit, & sic ab infirmitate pristina cõualescit, sicut dicit Isid. Sic verè hõ dẽt odire, & abominari serpentes.i.peccata, q̃ in conscientia nr̃a serpunt, q̃a sicut dr̃ Prou.5. Qui odit peccata, viuet. Qñ ergo hõ se sentit infirmũ sp̃ualiter, & ad bona opera difficilem atq; grauem, ipse pro certo dẽt serpentes.i. peccata de cauernis cordis sui extrahere per confessionem, & ea deuorare, & deglutire per satisfactionem, & sic recuperabit sanitatem moralẽ, & perfectionẽ. Vñ ipse dẽt dicere de istis serpẽtib.i.peccatis illud Amos.9. Si absconditi fuerint in vertice 32 carmeli, inde scrutãs auferam eos.¶Lachryma cerui recollecta iuuat cardiacos.i.illos qui hñt cor tremulosum secundum Pli. Sic verè lachryma pro peccatis emissa iuuat peccatorem, & tremorem cordis.i.stimulũ cõsciæ, & tribulationem desperationis pacificat, & quietat. Esa.16. Inebriabo 33 te lachryma meã.¶Cerui filios suos adhuc teneros occultãt si aũt latere noluerint, ipsos pedum verbere ad latẽdum castigant vt dicit Solinus. Sic verè religiosi debent iuuenes suos in claustris abscondere, & à mundo abstrahere, & ad hoc ipsos verbo vel verbere compellere, & vrgere. Qđ bene faciunt mendicantes, qui paruulos filios diuitũ quousq; professi sint, abscondunt. Esa.16. Absconde fugientes, & va-34 gos ne ꝓdas.¶Ceruus ut dr̃ in libro de natura rerum, & oẽ aĩal, & ẽt hõ vermẽ hẽt sub lingua. Sic verè multi sunt, qui sub lingua vermẽ vñr.i.pruritum & appetitum loquẽdi habere, & hoc quia vix possunt tacere, & sꝑ appetunt loqui, cõtra illud Iac.1. Sit oĩs hõ uelox ad audiendum, tardus aũt 35 ad loquẽdũ.¶Ceruus delectatur in sonitu, & cantu fistularũ, fugit tñ & timet latratum. Sic verè nos debemus sonũ diuinæ laudis, & bona bonorũ uerba diligere, latratus autem, 36 canũ.i.verba detractorum fugere, & horrere. ¶Cerui audito canum latratu ẽm ventum ambulant, & fugiũt vt.s. odor cum vento recedat, nec sequentes canes ipsos possint inuenire. Sic ergo, & tu non curras contra ventũ.i. contra flatũ & inspirationem spiritussancti, sed potius ipsum sequere, & ẽm ipsũ ordina uias tuas, & sic canes inferni minus te poterunt inuenire. Vel dic, q̄ ventus est diabolica tentatio, ante cuius cõspectũ tu debes fugere, te nõ sibi proterue opponere, vel de virib. tuis ꝑsumere, & sic poteris carnes inferi nõ timere. Vel dic, q̄ vẽtus q̃ portat odorẽ infamię aliorũ, sunt mali relatores, balliui et accusatores, q̃.s.canib.i. malis ꝑlatis principib. & iudicib. portãt infamias aliorũ. Istos igit̃ dẽt hõ fugere, vel ẽm ventũ currere.i.volũtatẽ eorũ tacere, vt odor suę infamię nõ possit ad iudices ꝑuenire. Matth.5. Esto cõsentiẽs aduersario tuo, dũ es in via cũ eo ne aduersarius tradat te iudici &c. Vel dic q̄ vẽtus q̃ portat odorẽ virtutũ nostrarũ ad alios, est fama vel inanis gloria, q̃.s.debes fugere, si tẽtationes et morsus canũ.i.dęmonũ et malorũ volueris vitare.¶Ceruus inueteratus haurit venenũ, quo calescẽs 37 currit ad fontẽ, ibiq; satiatus cornua mutat, et resumptis viribus iuuenescit, visum quoq; senescẽtẽ resumit, vt dicit glo. sup cantica, et sup Ps.41. Sic si senectus malæ consuetudinis te turbet, et obscuritas ignorantiæ te cæcet, et pondus, etc.

De Cornu. Cap. 27.

Cornu ẽm Aris.lib.3.c.9. est de natura ossis, sed osse mollius, vngue et carne durius, et oĩa talia pñt mollificari 1 ad ignẽ, vt dicit idẽ. Plin. ẽt lib.11.c.28. dicit q̄ si cera calida cornib. infundat̃, ita mollificant̃, q̄ incidi faciliter pñt, et in diuersas partes torquent̃, ita q̄ aĩal quaterna vel sena cornua hr̃e videbit̃. Et ẽ cornu talis coloris sicut solea, ẽm.s. colorẽ pilorum corporis aĩalis. Vñ ẽm colorẽ cornuũ variat̃ color corij vel pilorũ. Per cornua q̃ sunt corporis munimẽta, intelligo ꝑlatos, q̃ corpus ecclesiæ hñt ꝓtegere vel munire. Isti debent esse.ossei, ꝑ cõscię firmitatẽ, duri ꝑ rigorẽ, et austeritatẽ, molliores tñ ꝑ pietatẽ, et benignitatẽ q̃ ossa .i.q̃ mundi duri principes et tyrãni, et durioses, q̃ caro.i.rigidiores ꝑ correctionẽ, fortiores et ꝑfectiores, q̃ peccatores fluidi, et carnales, vel q̃ seculares imperfecti, et imbecilles. Micheę 4. Cornu tuum ponã ferreum, et vngues tuos ponẽ æreos. Qñ autẽ ista cornua.i.isti ꝑlati nimis sunt duri per crudelitatẽ, tunc artifex Deus ponit.eos in igne infirmitatis vel tribulationis, vel adhibet cerã lieuæfactæ cõtritiõis, vel ignẽ concupiscentiæ carnalis, et cupiditatis, q̃a.s.ꝑmittit eos cadere, vt.s.ꝑ cõsiderationem fragilitatis ꝓprię mollificent̃ per pietatem, et benignitatem, et discant alijs misereri, et ista rõne ẽm Greg. dimisit dñs cadere beatum Petrũ, vt.s.disceret ꝑ seipsum, q̃ sunt ꝓximi sui. Eccl.31. Intellige q̃ sunt proximi tui ex teipso. Et sic qñ ꝑ suæ consideratiõis, & vilitatis considerationem fuerint bene resoluti, melius in vsus, & vtilitates hoium conuertuntur. Secundum autem colorẽ cornuum.i.ẽm honestatẽ, virtutem pulchritudinem prælatorum, color totius corporis ecclesię variat̃, q̃a virtutes uel vitia prælatorum faciliter ad alios deferunt̃, iõ Ecci.10. Secundum iudicem ciuitatis, sic & hi q̃ habitant in ea. et Esa.24. et Oseæ 4. Sicut populus, sic et sacerdos.¶Aliquibus 2 aĩalibus dantur cornua ad sui defensionem, et iõ in capite ponuntur, vt ad resistendum promptius sint parata. Et sunt cornua vt cõiter rotunda, et concaua, præter. cerui et vnicornis, qui sunt solida, et dura. Sic verè ad defensionem spiritualem ab hostibus spiritualibus.i. à dęmonibus et peccatis, dedit Deus homini cornua.i.gratias et virtutes, quibus mediantibus hostis diabolus per bona opera impugnat̃, et anima protegitur, et tuet̃, et iõ hõ debet habere ista cornua in capite, hoc est dictũ, ĩ principio et iuuẽtute, quia ab ipsa iuuenili ætate debet virtutibus ꝑmuniri. Danielis 7. Habebat cornũ insigne inter oculos. Ista ẽn cornua dicunt̃ cõcaua, quia.s.virtutes nostræ sunt cõcaue.i.fragiles atq; cassæ, & de facili deficiunt, & frangunt̃. Hie.48. Abscissum est cornu Moab, et brachium eius contritum est. Nisi forte fuerimus cerui vł vnicornes.i.viri facti, stabiles & ꝑfecti, quorum virtutes sunt solidæ, durabiles, atq; fortes.¶Aliqua aĩa- 3 lia obscondunt cornua sua. Vñ dicit Auicenn. q̄ ceruus est animal inuidum, quia quando mutat cornua. dextrũ ita abscondit, q̄ vix inuenitur, et hoc ẽm Auicenn. ne exinde aliquis accipiat medicinam. Sic vere multi sunt, qui bene habent aliquod bonum, nolunt tamen ipsum aliis reuelare vł communicare, sed celant, & abscondunt, ne scilicet sua scientia aliis fit medela. Hoc patet de multi doctorib⁹, quis nolunt publicare opera sua, sicut de diuitibus, qui diuitias

suas non communicant sed abscondunt, quasi inuident saluti animarum, & vtilitatibus aliorum. ¶Cornua secundum Arist. lib. 3. c. 9. maiorem habent continuationem cum cute, quàm cum osse, quia quędam sunt animalia, quæ mouêt cornua sicut auriculas, sicut in terra quæ dr̃ Phrygia, s̃m Arist. & Auicen. & talia habent Aeale & tauri. Indici. Vide in titulis suis. Charissimi per ossa interius intelligo aĩam, quæ hẽt substantiam durabilem atque fortem, per cutem autẽ quæ est exterius, intelligo carnem fluxibilem atq; mobilẽ, ꝑ cornua autem, quæ de capite exeunt, intelligo desideria & affectus, quæ de corde exeunt & emanãt. Dico igitur ꝙ cornua & affectiones cordis humani magis participant cum cute, q̃ cum osse. i. magis naturaliter inclinantur ad carnem quã ad spiritum, & potissime in multis, quia ita sunt fragiles ꝙ cornua sui capitis. i. desideria cordis sui continuè sunt in motu, quia ꝓcordia fatui quasi rota plaustri. Eccl. 23. ¶Secũdũ Arist. lib. 3. c. 9. & Auic. eadem est materia cornuum, unguiũ, dẽtium, & solearum. s. fumus à corde resolutus, & hinc est ꝙ quanto animal est fortioris & calidioris naturæ interius, tanto plures fumi resoluuntur à corde, & sic habet fortiora & maiora, dẽtes, soleas, cornua, & ungues. Charissimi fumus iste est mala cogitatio, q̃ de corde exit, quæ re vera causat in hoĩes multa uitia & peccata. Est. n. materia & cã cornuum superbæ & vanitatis, vnguiũ sæuitiæ & crudelitatis, dentium iactantiæ & detractionis, solearum (quæ terrã tangunt) auaritiæ & ambitionis, plumarum uanitatis & elationis, & pilorum inhonestæ cõuersationis, quia breuiter, q̃cquid de malo exterius in apparentia, venit ab interiori fumo. i. ab affectione & conscientia. vnde Marci 7. De corde exeunt futura, homicidia, adulteria, &c. ¶Secundum Arist. ibidem nullum animal habens culmos. i. dentes magnos, habet cornua, ut patet in elephantib. & in apris. Sic pro certo illi qui habent culmos. i. uerba quæ sunt dentes spirituales, magnos per iactantiã & magniloquium, tales dico carent cornib. hoc est dictu, potestate, & uirtute, q̃a ubi uerba sunt plurima, ibi frequenter egestas. Prou. 14. Vt cõiter. n. illi qui plus loquuntur minus possunt. Vel dic ꝙ illi qui habent dentes acutos & magnos. i. uerba detractoria & pungitiua, carent cornibus uirtutum & gratiarum, quæ sunt animæ munimenta & ornatus. Vir. n. linguosus non dirigetur.

De Crocodilo. Cap. 28.

CRocodilus s̃m Isid. lib. 12. est animal quadrupes, à croceo colore dictum, in aquis & terris ualens, q̃a de die à terra, de nocte autem in aqua habitat, & quiescit. Longitudinis est fere viginti cubitorũ, dentium & unguium immanitate armatum, cutem habet ita duram, ꝙ de percussionib. & ictibus lapidum nihil curat, oua ĩ terra fouet, quæ masculus & fœmina vicissim fouent, sicut ẽt dicit Pli. & Solinus. Charissimi illud potest exponi de mundi auaris, & usurarijs & peccatorib. quia verè isti sunt hodie rufi per malitiam, in aquis deliciarum de nocte ꝑ luxuriam, in terris diuitiarũ de die per auaritiam commorantes, quia de die, i. in publico, & in aperto circumeunt nundinas, & mercantur, de nocte uero, i. in secreto occulto in actibus luxuriæ, delectantur. Anima eorum in abominationibus suis delectata est. Esa. ult. Isti hñt arma dentium idest cautelarum & malæ loquacitatis, vnguium. i. rapinæ & crudelitatis. Patet in aduocatis & balliuis qui verbis & rapinis alios infestant. Item longitudinem hñt magnam, quantum ad suam reputationem, quia. s. in longũ & diu sp credunt viuere & durare. Ibi fuit vir longissimus 2. Reg. 21. Duram habent cutem. i. faciem & uoluntatem per obstinationem, intantũ ꝙ non possunt molliri, conuerti vel penetrari per prædicationem. Hiere. 5. Indurauerunt facies suas supra petram, & noluerunt reuerti. In terra etiam nutriunt oua sua, quia. s. mũdi peccatores in terra. i. in amore terrenorum, & in bonis temporalibus nutriunt & educant oua sua. i. filios & filias, & eos exemplo suo docent esse usurarios & auaros, & hoc tam masculus quam fęmina operãtur, quia. s. & uir & uxor summè nituntur ꝙ filij sui & filię ad terrena lucra & opera doceanť. In umbra eius enutriuit catulos. Esa. 34. ¶Quidã pisces hñtes pinnã serratã, & cũ ea vẽtris molitiẽ secantes, interimunt crocodilos. s. delphini s̃m Pli. li. 8. c. 25. quod etiã s̃m Senecam in natural. quæst. Babillus ꝑfectus Aegypti se semel in ostio. Nili uidisse asserit, pugnam. s. crocodilorum, & delphinorũ, & crocodilos victos & sectos fugisse. Sic uerè sancti qui hñt pinnas ferratas. i. opera pniæ aspera, quibus mollitiem uentris. i. actus luxurię, & gulositatis impugnant crocodilũ. i. carnẽ interimũt & occidunt, & hmõi spinas, & pinnulas contra carnem præualẽt & triumphant. Esa. 51. nunquid non percussisti superbũ, uulnerasti draconem. ¶Secundum Arist. & Pli. lib. 8. c. 26. Nullũ animal ex tam paruo principio uenit ad tantam magnitudinem sicut crocodilus, quia ex ouo quasi anserino crescit in longitudinem 20. cubitorum. Per istum crocodilũ intelligo balliuos, causidicos, & vsurarios, quia uerè ut cõiter tales ueniunt, de paruo gñe, hoc est dictu, de paupere, & humili statu, tñ per suas exactiones, fraudes & rapinas, ad maximã magnitudinem. i. ad magnum statum diuitiarum, & honorũ crescunt. Istud patet ad sensum, ideo isti sunt figurati ꝑ granum sinapis quod minus oĩbus seminib. crescit in arborem magnam, & fit maius omnib. olerib. sicut dr̃ Marci 4. Sic uerè isti sunt sicut sinapis, quia faciunt rusticos flere per excoriationes, qui cũ sint naturaliter minimi. i. vilissima plebe, tñ crescunt, & fiunt maiores cunctis olerib. i. cũctis uicinis circunstantib. ita ꝙ quandoque sub umbra eorum. i. sub eminẽtia sui status habitant aues. i. nobiles uel potentes, inquãtũ. s. dñia, & iurisdictiones acquirunt possessio eorum creuit in terra. Iob 1. ¶Crocodili hñt quatuor pedes, & uoce carẽt dẽtes hñt horribiles sicut pectem, culmos hñt ẽt sicut aper, vt d. idẽ. Sic vere pctõres hñt quatuor pedes. i. quadruplices affectiones. Lingua ẽt et uoce laudis diuinæ carẽt, q̃a ꝓ certo nec Deum laudant, nec regratiantur de beneficiis sibi datis. Præcepit abscindi linguam eius 2. Mac. 7. Dentes. n. eorũ. i. crudelitas, et rapina cum quib. deuorant circunstãtes, magni sunt et horribiles, q̃a uerè horribile ẽ videre crudelitatem talium, et rapinas. ideo Dan. 7. Ecce inquit bestia quarta horribilis, et mirabilis dentes habebat, et reliqua pedibus conculcabat. ¶Secundum Pli. Crocodilus multum comedit, et tandẽ incipit dormire, et cum dormit, uenit quædam auicula dicta ibi trochilos, in Italia rex auium, quæ habet penna scindentes, quæ in uentrem eius illabitur, et ipsum sicut telam perforat, et corrodit. Aduerte tñ hic ꝙ magister de proprietatib. rerum non vr̃ Plinium intellexisse, q̃a. s. Pli. ipse dicit, ꝙ illa auis scalpendo facit crocodilum dormire, quod uidẽs bestia dicta ichneumon in uentrẽ eius illabitur, et perforat uentrem eius, qđ ẽt Solinus dicere cõprobatur. Sic verè in mundo sunt aliqui, qui ultra mensuram volunt comedere, et bibere. Vel isti multum comedũt, q̃a verè multos cibos. i. multas diuitias accipiunt, et acquirunt, quia oẽm escam manducabit uenter. Eccl. 36. Verũtñ qñ sunt bñ saturati, et pleni diuitiis, officijs, et ꝑbendis, tũc dico incipiũt dormire, et requiescere iuxta fluuiũ. i. deliciarum, quia tunc efficiunť gulosi, et luxuriosi, et ad modũ dormientis nõ cogitant de futuris, et dum tal' delectãtur, auicula uenit. s. mors, quę subito in fauces eorum illabiť, et eos deuorat, et corrodit. Vel auicula. i. diabolus, q̃ ipsos ꝑ mortem corporalem interimit, et ęternã. Figura de Iahele sicut c. de aspide. Tales. n. dum credunt dormire, et delectari ĩ delicijs acquisitis subito moriũtur. Qui cũ habuerit quod cupierat, possidere non poterit. Iob 20. Vel dic per alium modum, ꝙ. s. vbi auis scalpendo. i. diabolus male suggendo, vel adulator dulciter blandiẽdo, diuitem in delicijs, et diuitijs dormire fecerit, venit ichneumõ. i. mors, quæ in ipsum illabitur, et occidit Iud. 4 Soporem morti socians defecit &c. ¶Crocodilus solus inter aĩalia maxillam superiorẽ mouet, inferiori in mobili remanẽte, s̃m Isid. li. 12. Sic uerè multi à parte superiori. i. quantũ ad Deum, et cęlestia mouẽt maxillã. i. verba, q̃a de Deo, et diuinis, altè pręedicant, et loquunť maxillã aũt inferiorem. i. bonam operationem hic inferius, exercẽdo non mouent, quia. s. ipsi habent verba, et nõ opera. Dicunt. n. et nõ faciunt. Matth. 23. ¶Quando crocodilus satiatus iacet iuxta fluuium. Nili, quędã auicula quę dicitur latinè rex auium, græcè autem secundum Plin. dr̃ trochilos, secundum Soli. volat ante os eius, quã aliquãdiu à se repellens, tandem fauces ipsi aperit, quæ in os eius illapsa, eum primo dulciter, et delectabiliter vnguib. scalpit, ita ꝙ mox obdormit, et tunc auicula uentrẽ eius ingreditur, et eum, vt telum perforat, et corrodit, vẽtrẽ. n. habet mollem, et ideo de facili uulnerať. Crocodilus est homo diues satiatus diuitijs

rijs,& præbendis,fluuius Aegypti signat delicias huius mũdi,qui more Agypti ardore concupiscentiæ est adustus. Auicula est diabolus vel pct̃m.Qñ igitur crocodilus diues iacet quiescit & delectatur iuxta fluuiũ Aegypti.i. iuxta delicias & prospera huius mundi, tunc auis ista.s.pct̃m & diabolus volitat ante eum per cogitationem,quam aliquãdiu à se repellit, quia.s.statim non consentit pctõ,sed tandem aperit ei os cordis.s.affectionẽ,& in deliberatione cogitat,& delectatur,& tũc ista auicula delectabiliter eũ scalpit, quia.s.diabolus per falsas suggestiones proponit ei delectabilia, quæ sunt in pctõ,& statim miser crocodilus hõ obdormit,s.per consensum,& sic intrat auis diabolus in ventrẽ eius.i. conscíam,per mali operis complementũ, ita ꝙ cum finaľr perpetuo deuorat,& corrodit,quia ẽt in dãnatis remanet corrosio,& remorsus consciæ.Quia.n. hõ habet mollem uẽtrẽ .i.mollem,& teneram voluntatẽ, & fragilem ad resistendũ, ideo de facili moritur per pct̃m.Figuram pone de Sisare, & Iahele & lacte,vt supra de aspide,quia dum miser pctõr dormit delectatur,& quietatur in pctõ,tpaliter, & æternaliter laniatur.Cum.n.dixerint hoĩes,pax & securitas,tunc repentinus eius superueniet interitus,& erit dolor quasi in utero habentis 1.ad Thes.5.Vel dic ꝙ crocodilus est princeps,auis est adulator,quia.s.suauiter scalpit,& loquitur,vt in ventrẽ .i.hospitium eius introducatur,vbi tandem introductus oĩa intestina.i.oẽm possessionem rodit,surripit,& furatur,& sic fit,ꝙ isti diuites exeũt,ipsi verò principes corrosi, & depauperati remanent,& succumbunt.Vel si vis dic,ꝙ intestina familiã interiorem signãt,q̃.s.tales solẽt infestando corrodere,qñ se vidẽt in domo vel in curia ingressos,& pacificè introductos fuisse.siũt.n.accusatores,& detractores,& sic sũt domus tortus turbatores.Vel dic de ambitiosis, qui cũ uẽtrẽ ecclesiæ.i.beneficium, & officium blandè & adulatoriè intrant,& scalpendo superiorem gradum in ecclesia obtinẽt quo cum se receptos,& introductos viderint, statim totum ventrem.i.totum collegium tribulant,& conturbant, ipsũque receptorẽ suum.i.ipsum promotorẽ,quem primo dormire fecerant,exasperant aliquotiens,& molestant. Vnde Prou.23.Ingreditur blandè,nouissimè aũt mordebit,vt coluber,& tanquam regulus venena diffundet.Vel per crocodilum intelligo infernum,qui satiatus fuit,& repletus multis cibis.i.sanctis patrib.& prophetis, quos à principio mundi vorauerat,qa dilatauit infernus aĩam suã, & aperuit os suũ absq; termino,& descendent fortes, & sublimes gloriosiq; ad eũ.Esa.5.Sed pro certo rex auium.i.Angelorũ.s.Christus, in ipsum fuit illapsus post passionẽ,& ipsum perforauit, & dirupit intestina ei⁹,qa.s.sanctos patres extraxit de eius vtero.s.de limbo,vel de purgatorio,& ibi relinquit aperturam & fracturam.i.introitum ad purgatorium,& egressum.ideo Ose.13.Ero mors tua à mors,morsus tuus ero inferne. ¶Secundum Pli.& Solinũ ista belua persequitur fugiẽtes,fugax tñ est contra insequentes.In hyeme abscondit,in verè apparet,& quãdiu viuit sp crescit,in aqua positus oculos hẽt hebetes,in terra aũt acutè videt ẽm eosdẽ.Rectè talis est diabolus,qa verè illos,q eũ fugiunt,& declinant,eius.s.potentiã timẽtis magis persequit,illos tñ qui resistunt sibi non cõsentiendo,fugit,qa sicut dr̃ Iaco.4.Resistite diabolo & fugiet à vobis.Iste in hyeme.i.in tpe tribulationis latet.s.à tentationib.cessando,qa bene scit,ꝙ nihil faceret. Sed in uerè.i.in tpe prosperitatis, tunc apparet.s.tentando de luxuria, gula &c.Et hic quamdiu uiuit.i.vsq; ad diem iudicij sp crescit, qa.s.corpus misticum.i.collegium reproborum vsq; ad diẽ

9 iudicij augmentatur.¶Crocodilus in verè apparet,& in hyeme non vr̃,& ẽm Pli.in hyeme sp ieiunat.Per crocodilũ intelligo hoĩes diuites,& mundanos,q in verè.i.in tpe prosperitatis apparent,& vñr esse amici promittentes magna, & mirabilia.Sed verè qñ venit hyems.i.tp̃s tribulatiõis,& paupertatis pro certo non inueniunt,quia falsi amici,& mũdani apparent,& blandiuntur hoĩb.in eorum prosperitate, & fugiunt in aduersitate.ideo Eccl.6.Est amicus ẽm tp̃s,& non permanebit in tpe aduersitatis.Vel dic, ꝙ diuites in uerè p̃sentis vitæ apparẽt,in hyeme verò futura mortis non uidebuntur,quia tũc in inferno latebunt vbi ꝑpetuo ieiunabũt.

10 ¶Crocodilus quamdiu viuit semper crescit ẽm Plin.Non.n. habet limitatũ augmentum,& iste in aquis habet visum hebetatum,in terra aũt acute videt.Sic verè isti mundani vsurarij,& auari quamdiu viuunt sp crescunt.s. quantum ad diuitias,& honores,quæ sp eis adduntur.Non.n. ponũt terminum finem,vel limitẽ in diuitijs,& in statu suo,quia sp vellent magis ac magis vsq; in infinitum crescere. In aqua aũt .i.in bonis spiritualibus parum vident per discretionẽ, sed in terra.i.in diuitijs acutè videt per mundanam sapientiam & considerationem,quia filij huius seculi sapientiores filijs lucis.Luc.16.Vel in vita præsenti sunt videntes,& sapientes vt patet in causidicis, qñ autem in aqua erunt.i. in miseria infernali,tunc obscurabitur per ignorãtiam intellectus sui claritas.Mortui.n.nihil nouerunt amplius.Eccl.9. Vel pone ꝙ boni sp debent crescere quamdiu viuunt,ẽm.s.processũ, & cumulum meritorum.Fons paruus creuit in fluuium magnum.Hest.10.Vel pone ẽt ꝙ mali sp crescunt in malitia,qa mali hoĩes perficiunt in peius.2.Tim.3.Vel pone si uis ꝙ crocodilus in aqua obscurè videt in terra clarẽ,qa.s.illi q sunt in aqua.i.in delicijs,nõ clarè vident per discretionem, sed qñ sunt in terra.i.asperitate,& pœnitentia,tunc bene vidẽt clarè,quid fugiendũ.s.& agendũ,qa ẽm Greg.Aduersitas oculos aperit,quos prosperitas claudit.¶Crocodilus fugit in

11 sequentes,& persequitur.Fugientes ẽm Pli.Senecã, & Soli. Sic verè mundus fugit insequentes.s. diuites fieri cupientes quia si sequutus fueris,non apprehendes.Eccl. 11. Fugiẽtes aũt eum,& contemnentes insequitur,eius dignitates offerendo,& officia.Præoccupat.n.quærentes se.Sap.6.Hucusq; Pli.¶Secundum Phisologum. Chrocodillus si iuxta fluuium

12 inuenerit hoĩem,occidit eum sit põt,cũ occiderit, plorat ipsum,& finaliter ipsum deuorat post ploratum.Sic vsurarii & causidici qui per cautelas,& malitias pugnant cõtra homines.i.contra pauperes iuxta fluuium mũdi huius,qñ præualent cõtra eos.s.per fallacias & uerba sua, tunc occidit eos.i.ligando,& inuoluendo eos in suis contractib. & tunc plorãt per fictã cõpassionẽ,vt.s.eos magis extrahant, & inuoluant.Sed ꝓ certo finaliter eos deuorant per exhæredationẽ.Figura de Ismael Hie.41.qui egressus in occursum virorũ,incedens,& plorãs ibat,& duxit eos in ciuitatẽ,& occidit eos.Sic verè tales vñr esse flentes per compassionem, sed per ficta verba sua occidunt,& exhæredant, & defraudant.Est.n.q nequiter se humiliat.Eccl.18.Vel pone ꝙ crocodilus est populus iudæorũ,qui occidit hoĩem.i.Christũ, sed in fine temporũ flebit eũ per contritionẽ,& vorabit ipsum & sibi incorporabit per suæ fidei susceptionem,quia in fine iudæi salui fient,sicut dr̃ Leu.26.Deu.30.Eze.16.Esa.10.& 11. per totũ,& ẽm Apostolũ Ro.11.Cum subintrauerit plenitudo gentiũ tunc oĩs Israel saluus fiet.Vel crocodilus est diabolus q in fine habebit luere de hoc ꝙ hoĩes deuorat,& seducit.Vel dic,ꝙ qñ hõ occidit aĩam suam per pct̃m, debet eam lugere ꝑ contritionẽ,& deuorare,& sibi incorporare per pctõrum iugem recordationem.Deuora librum,& amaricabitur venter tuus.Apo.10.¶Dicit idem Phisologus,ꝙ de

13 fimo crocodili fit unguentum quo mulierũ senũ facies sophisticatur,vt ad tp̃s iuuenes & pulcræ uideantur,& earum rugosita pallietur.Crocodilus est diabolus,qui fimum suũ.i. hypocrisim,& fictionem emittit, & ideo mulieres rugosæ, & senes,hoc est dictu,personæ fragiles,& viles in peccatis, & uitiis antiquatæ,isto fimo.i.hypocrisi, & fictione illinunt uultus suos.i.apparentiam exteriorem,ita ꝙ ꝑ pulchritudinem morũ & conuersationis ipsæ uñr esse iuuenes.i.fortes ad bona opera exequenda,sed hoc est tm̃ usq; ad tp̃s,qa verè fictio hypocritarum de facili percipitur,& eorũ rugositas declaratur.Gaudium.n.hypocritæ ad instar puncti.Iob 20.quia ẽm Seneca.Nihil quod simulatum,& fictum est,põt

14 esse diuturnum.¶Dicit idem Phisologus ꝙ entydros in herbis quas crocodil⁹ comedit,se inuoluit,&c.Vide de fluuio.Nili.c.de flumine,uel de Aegypto.Entydros est quidam serpens,qui duobus modis intrat in crocodilum.s. inuoluẽdo se in herbis quas crocodilus comedit ẽm Phisologum,vel in luto,& per dentes collabẽdo,ẽm Isid.lib.12.Et forte iste est ichneumon de quo dicunt Pli. & Solinus ꝙ tunc in uentrẽ crocodili illabitur,quando ipsum dormire per scalptionẽ auiculæ uidet. Sic verè duobus modis intrat diabolus cor humanũ.s.cum herbis quas hõ comedit.i.cũ diuitiis ꝓ peccatum auaritiæ.Item cum luto.i.cum carnis deliciis per luxuriam,& sic occidit hominem quem sibi intrat &c. Vide

15 de nilo.¶Secundum Pli.et Solin.crocodilus,quando videt uermi-

vermibus ventrem suum plenum,& exinde infirmatur,aperit os quibusdam auiculis quæ in Nili littorib.habitant,quæ in tpe æstiuo subintrant eius ventrē,& vermes ibi existētes comedunt,& sic à vermib.belua liberaš.Iste crocodillus magnus,horribilis,& crudelis significat crudeles tyrannos, & princeps huius mundi, qui pp mala sua opera multos hñt vermes,i.multos remorsus in conscientia. Per istas auiculas intelligo adulatores,& histriones,qui in flumine mundi huius in æstiuo tpe.i.in tempore ꝓsperitatis volitāt, & discurrunt.Qñ igitur crocodillus,i.princeps,& tyrānus vult extrahere vermes,& remorsus de ventre conscientiæ.s.qñ vult,ꝙ conscientia sua non remordeat eum,tunc verè abmittit,& alloqtur auiculas istas.s.histriones,& adulatores,qui cū rostris suis.i.cum verbis adulatorijs extrahunt vermes de conscientia eius,quia eius actus iustificant,& sic faciunt ꝙ principes nō faciant conscientiā in illis de quib. primitus faciebant,quia breuiter principes hodie largas habent conscientias,pp verba adulatorū,qui sunt iuxta ipsos.Esa.30. Loquimini nobis placentia &c. Ideo Esa.9. Erunt qui beatificant, seducentes,& qui beatificantur, præcipitati.Vel dic ꝙ nos dēmus aperire os per confessionem sacerdotib.auibus Christi,vt inde extrahāt vermes cōscientiæ.s.pctā.¶Crocodillus ſm Solinum non habet linguam ad vociferādum,sed habet linguam modicam,sicut pisces.s. tantummodo ad gustādū. Sic pro certo multi sunt, qui non habent linguā ad vociferandum per Dei laudē,& grarū actionem,sed bene hñt linguam ad gustandum,& ad comedendum pergulā, & carnalem delectationem. Adhærere faciam linguam tuam palato tuo,& eris mutus.Eze.3. ¶Crocodillus ſm Solinum in aqua habitās retinet radios solis,& agitat se,& sic fit aqua calida. Sic diabolus,qui in aquis.i. viris deliciosis habitat &c. non intelligo qd est hoc dictū,ideo nō exposui. Iob 42.Sub ipso erunt radij solis.¶Crocodillus ſm Pli.& Solin.ibi,facit nidū suum circa Nilum,& ibi oua sua parit, vbi quodam naturæ ꝑsagio cognoscit nilū anno illo nullatenus ascēsurū, & sic vt ait Pli.vbi supra, nidꝰ crocodilli præsagiū est vsq; ad quē locū sit ascensurus nilus anno illo.Sic verè viri iusti,& sancti nunquam stabiliuerunt sibi māsionem aut nidum in loco vel statu vbi aquæ fluxibilis prosperitatis mūdanæ attingere potuissent:Oua.n.affectuum suorum nunquam posuerūt, nisi in statu pęnitentię, vbi fluuius prosperitatis fluxibilis nō attingit.¶Sicut ponit in li.de natura rerum,crocodillus ēt corde sublato aliquādiu viuit,quod in aīalibus quę à corde vitam habēt,rarissimum inuenitur.Sic verè si cor.i.ꝓpriā voluntatē amiserimus, vitā gratiæ pp hoc nullatenus amittemus.Vel dic ꝙ mali qui cor suum perdiderunt,inquātum ipsum ꝑ mundi volutabra distraxerunt, nihilominus viuūt, vita.s.temporali.Ps.Cor meum dereliquit me. Vel dic ꝙ cor significat constantiam &c.sicut supra.Vide in tractatu de piscibus,vbi inuenies alia.Etiam vide in titu.de ouis.c.[vlt.ubi similiter inuenies quædam dicta.s.infra li.13.c.5.

De Colubro. Cap. 29.

Coluber dr̄ quasi colens vmbras, vel quasi collabens, quia labitur dum mouetur, vt ait Papias. Coluber rutam odit,pellem deponit,lac diligentissimè bibit,carnes fugit,muscas comedit,puluerē lingit.Tales rectè sunt peccatores mundi,quia vmbras,idest loca obscura diligūt,& frequentāt,quia vsurarius falsum contractum, luxuriosus carnis actum in tenebris operantur.i.in locis secretis, quia qui male agit,odit lucem Io.4 Isti etiam collabuntur per diuersa vitia,& pctā,rutam.i.pænitētiam amaram odiunt pellē,i. bonam cōuersationem deponunt,lac.i.mundi delicias diligētissimè bibunt,& carnes.i.voluptates carnales,muscas,& puluerē,i.mundi bona,& diuitias nihil valentia fugunt, lingunt,diligunt & sectantur.Psal.Inimici eius terram lingēt. ¶Coluber ceruum fugit,leonē interimit,arbores, & cauernas inhabitat,rutā odit,lac etiā diligentissimè bibit.Sic diabolus ceruos.i.simplices,& pfectos cornua virtutū deferētes,& cursum bonorū operū exertētes.odit & fugit.Sed verè leones.i.superbos,& crudeles interimit, & occidit,arbores,& cauernas,i.homines cōcauos per fraudem,& malitiā inhabitat,rutam.i.hoīes amaros per cōtritionē odit,lac autem.i.homines deliciosos bibit,sugit & attrahit in infernū. Mel.& lac sub lingua tua Cā.4.¶Pinguedo colubri aquatici valet contra morsum crocodilli, & si quis secum habuerit fel colubri,à crocodillo nō lędetur,contra ipsum belua nil audēte.Iste coluber est Christus,qui in aqua deuotionis vel ēt tribulationis fuit nutritus,pinguedo eius ē pietas,& dulcedo,fel aūt est eius austeritas seu rigor.Pinguedo igiť colubri aquatici.i.pietas Iesu Christi valet cōtra morsum crocodilli.i.contra tentationem diaboli, quia per Christi pietatē à tentationum,& vitiorum morsibus liberamur, quia pietas ad omnia valet.1.ad Ti.4.Si autem fel eius.i.suum rigorē,& austeritatem nobiscum habuerimus per suorū iudiciorū iugem considerationem,tunc à crocodillo diabolo ꝑ pctā,& vitia non lædemur,quia sic per Dei timorem qui exinde cōcipieť, vitia declinabimus,& peccata.Bene ergo cōsulitur Thre.3.Memor esto paupertatis meę,absynthij,& fellis.Vel per pinguedinem intellige sanguinem Christi, & per eius fel intellige fel quod in Cruce potauit,quæ omnia sunt cōtra peccata medicinæ. Figura de serpente ęneo suspenso &c.Numeri 21.Applica de Christi passione.

Damula.vide supra de caprea,quod idem est.

Dipsas.vide supra.c.de aspide,& angue.

De Dromedario genere cameli. Cap. 30.

Dromedarius est quoddam genus cameli,ſm Isid. li.12. Minoris tñ est staturæ q̄ camelus,longe autem velocioris motus,& cursus.Vnde dromos græcè idem est quod cursus velox latinè,centum enim miliaria pergit vna die in Madia,& Essa,quæ sunt regiones trans Arabiam, vbi abundāt. Et castrantur in iuuentute,vt velociores ad cursum fiant,& ne pp fęminarum ardorem à cursu sui itineris retardentur. Sic verè duo sunt gña camelorum.i.hoīm.s.cameli cōes.i.seculares,& dromedarij.i.religiosi. Et isti sunt vel debent esse minores alijs per humilitatem, velocioris cursus per bonorum operum multiplicitatem,& ideo in iuuētute dēnt castrari ꝑ votum castitatis,ne.s.præ ardore fęminarū moueātur per luxuriam,& à cursu bonorum operum retardenť,& vt sicut castrati,& castificati cursu bonorū exequātur.Cursor lęuis explicās vias &c.Hier.2.¶Dromedarius est aīal leue,velox,& mobile supra modum,sed hmōi velocitatis plures sunt causæ ſm Pli. Vna est latitudo passus,quia tibias habet longas.Alia est dispositio mēbrorum, quia tibias habēt graciles,& neruosas.Alia est parcitas victus; qa parci sunt cibi,quia fœno vel cortice vel dactylorum ossib. post lōgissimos terrę circuitus sunt contenti,& sic qa non impinguātur,sunt leues ad motū,& cursum.Alia est magnitudo caloris,quia cū sit aīal calidissimum natura, ideo calor cōsumit in eo ventositatem,& pinguedinē,& nō sinit eos mole carnea onerari.Alia est quia castrantur in iuuentute,& sic pp libidinis absentiam minus impediuntur à cursu.Sic verè charissimi sancti,& perfecti viri fuerunt,& sunt veloces ad cursum bonorum operum exercēdū, & nos similiter debemus esse,sed ad hoc debent cōcurrere plures causæ.Prima est latitudo passus.i.amoris,quia verè tibias.i. affectus lōgos dēmus habere, vt.s. non tm̄ tangamus per dilectionem illa, q̄ sunt prope nos.s.parentes,& amicos, imò etiam illa q̄ sunt longe.s.inimicos, & etiā non tm̄ illa quæ tāgunt tēporalia, sed etiam cęlestia. Attingit à fine vsque ad finem.Sap.8.Vsq; ad cœlos attingebat stans in terra.Sap.18. Secunda causa est membrorum habitudo, quia verè crura nostra.i. affectiones debent esse graciles per humilitatē,& neruosæ per sensum cōpassionis,& ꝑ pietatem.Itē parcitas victus,quia verè nos non debemus quęrere delicias in deserto mundi huius,sed post circuitus,& labores pęnitētiæ debemus comedere cibaria sacræ doctrinæ.s.corticem sensus historialis, fœnum sensus moralis,& ossa dactylorū.i.sensus mysticos, et spūales,quia qui bene vult currere, et laborare per pœnitētiā, non debet impinguari delicijs sed scientijs.ideo 2.Ti. 4. Ministeriū tuū imple,sobrius esto.Alia causa est calor.i.feruor charitatis, quia si fuerimus feruētes per charitatem,tūc cōsumetur uentositas superbiæ, et superflua pinguedo gulæ, et luxuriæ,et sic pōderositas auaritiæ nō ipediet cursum nostrum.Alia aūt ratio est castratura.i.emissio votis castitatis, quia breuiter loquēdo si fuerimus castrati per castitatē erimus feruentes per charitatē,parci per cibi abstinentiā,lati passus per amicitiam,et tūc cursum laboris,et bonorū operū velociter exequemur.Et si neruosi fuerimus per deuotionem

nem, & compassionem, tunc laborem nostrum continuabimus per perseuerantiam, & durationem 2. Ti. 4. Bonum certamen certaui, cursum consumaui, fidem seruaui.

De Dracone. Cap. 31.

1 Draco ſm Isid. li. 12. rex, & maximus est serpentum. Hic in æthiopia in ipsis incendijs iugis æstus habitat de cauernis suis aliqñ exit, & in aerẽ fertur, & aer pp eius impetum excitatur, & mare pp eius venenũ incumescit. Dentes habet magnos, & serratos, morsu, & ictu interficit, quia cauda sua durissimè percutit atq; ligat. Vnde nec ab illo est tutus elephas corporis magnitudine, quia semitas obsidet p quas elephas ambulat, & ligando pedes eius cum cauda sua ipsum compellit cadere, sed hoc non impunè facit, quia dũ detrahit elephantem, super eum elephas cadit, & suo pondere ipsum necat. Rectè talis est diabolus, quia in æthiopia, i. in inferno vbi sunt incẽdia iugis æstus, habitat, & moratur. Sed pro certo de cauernis illis aliqñ exit. s. ad bonos tentandos, & iõ in aere, & in mari, i. i ecclesia, & in mundo sicut leo circuit, & discurrit, & ibi tempestatẽ superbiæ, & feruorẽ iracundiæ, luxuriæ, & auaritię introducit. Iob 41. Feruescere faciet quasi ollam profundum maris. Et iste pro certo elephãtem fortissimum. i. ipsos sanctos, & perfectos inuadere pręsumit, sicut patuit de Dauid, Sansone, & Salomone. Viri. n. sancti, & perfecti ab eo nõ sunt tuti, quia semitas religionis, & pœnitentiæ, & pfectionis circuit, & eorũ pedes. i. affectiones inoluit, s. per malas suggestiones, & sic ad terrã. i. ad amorẽ temporalium eos detrahit, & à statu perfectionis eos cadere facit, & sic per pctã mortalia eos occidit. Sed hoc nõ impune, quia dum eos tentat, seipsum occidit, quia. s. de hoc finaliter acerbiter punietur. Esa. 51. Percussisti superbum, vulnerasti draconem. Vel dic ꝙ draco est caro &c. sicut supra.

2 ¶Draco ſm Pli. li. 8. c. 13. cum sit maximę magnitudinis, tñ p flumina, & mare velificat, & trãsfretat ad pabula meliora. Isti ẽt aliqñ decem vel vndecim per caudas se mutuo cõplectuntur, vt sic tutius per mare circumeant, & trãsnatant. Sũt autem dracones ſm Isid. cristati quibusdam fistulis, quib. vẽtum attrahunt. Linguam habent venenosam, & ideo morsu, & ictu vulnerãt quos inuadunt. Tales sunt rectè vsurarij, & auari, & balliui, & generaliter oẽs mali, quia isti ad modum draconis sunt sitibundi per auaritiam, cristati seu mitrati p dignitates, & eminentiam, quia. s. multi mali occupãt hodie mitras. i. officia, & dignitates, Tolle cydarim, & pone coronam, Eze. 21. Et sic attrahunt ventum. s. vanæ laudis per superbiam. Hie. 14. Attraxerunt ventũ quasi dracones. Isti habent linguam venenosam, quia verè eorum lingua, & verba p palliationes, & blanditias inuenenant pauperes, & defraudãt, quia eis multa promittunt, vt eos attrahant ad contractus, sicut patet in aduocatis, quorũ linguę alijs sunt venena, & iõ morsu suggestionis, & ictu inuasionis pauperes ab eis ĩfestãtur. Ps. Venenũ aspidum sub labijs eorum. Isti etiam per caudas mutuo se cõiungunt, quia verè tales peruersi hodie sunt coniuncti, cõfederati, & conglobati, quia vnus aliũ sustinet & tuetur. Istud patet in causidicis, & balliuis, q videtur oẽs esse vnum, & in vnum per malam societatem, & concordiã contra oẽs alios sunt cõiuncti. Congregati sunt, cõuenerũt in vnum. Ideo Iob 41. Vna vni cõiungitur. Et ad hoc isti auari, & tyranni sunt coniuncti, vt sic per mare diuitiarum & p fluuium deliciarum transeant ad pabula meliora. i. ad bona temporalia, & beneficia, & officia pinguiora. Vnde videtur dicere illud Prou. 1. Marsupium sit vnum omnium nostrum. ideo de tali cõnexione malorum possunt dicere pauperes. Cõgregatæ sunt aduersum nos gentes, vt auferant nos. Vel pone de dęmonib. qui in mari huius mundi cõtra bonos in uicem sunt coniuncti.

3 ¶Secundum Pli. ibidem inter elephantem, & draconem perpetua est dimicatio. Nam Draco cum cauda sua ligat pedes elephantis, & facit eum cadere, & occidit. Sic verè iter dracones sitibũdos, superbos. s. & auaros, vsurarios, & aduocatos, & elephãtẽ hirsutum, & villosum i. diuites agricolas qui habent magnum vellus diuitiarũ, est perpetua pugna, nam istos per falsitates suas, & p fraudes, & cautelas i suis malis cõtractib. alligãt, & inuoluunt, & sic eos ad terram, i. ad paupertatem deprimũt, detrahunt, & deducũt. Nam cum cauda malitiosæ calliditatis tales inuoluũt pauperes vicinos. Sed sicut draco interficitur pp casum elephantis, sic pp casum, et depressionẽ pauperũ pereũt spiritualiter oppressores. Allega vt supra. Figura Apoc. 12. vbi draco insidiabatur mulieri in partu eius &c.

4 ¶Causa quare draco inuadit elephantem, est ſm Pli. et Isid. quia draco habet maximum calorem innatum, et iõ cũ sanguis elephantis sit frigidus, cupit draco eum bibere ad ardorem suũ tẽperandũ, et iõ cõtra eũ pugnat. Vñ dicit Pli. li. eo. c. 12. ꝙ aliqñ draco ascendit sup magnum arborẽ, et subito salit sup elephãtẽ, & ipsum mordet, et sanguinem eius sugit, et sic debilitatus elephas pp defectum sanguinis cadit, et draconẽ sub se opprimit, et sic dum à dracone occidit, suum interficit occisorẽ. Per draconẽ qui ſm Isid. est maximus serpentum, intelligo, plãtos p elephantem aũt qđ est animal simplex, et benignum, intelligo subditos eorundẽ. sed verè inter istos est perpetua pugna, quia dracones. i. superiores per rapinas, et exactiones pugnant cõtra subditos, et elephantes. i. subditi pugnant similiter cõtra eos murmurãdo. conquerẽdo, et maladicendo. Manasses vorabit Effraim, & Effraim Manassen. Esa. 9. & Esa. 19. Cõcurrere faciam Aegyptios aduersus Aegyptios. Scđm. n. Senecam ista duo simul Deus posuit, odium & regnum. Sed pro certo cã quare isti dracones impetunt elephãtẽ, est quia cũ ipsi sint feruentissimi per auaritiã, et crudelitatem, iõ sanguinẽ elephantis. i. substantias temporales pauperũ subditorũ cupiunt. iõ Nume. 23. Non accubabit leo donec rapuerit pdã, et occisorũ sanguinẽ bibat. Et iõ qñ isti dracones sunt in aliqua arbore alta. i. in eminentia dignitatis, officio & iudicatura vel prę latione tũc insiliunt in elephantẽ. i. in subditos, mordẽt eos crudeliter impetẽdo, & sugunt sanguinem eorũ. i. substantiam temporalem, q̃ data est eis ad subsidium vitæ, et necessitatis. s. per exactiones et rapinas, emendas, et vexationes, et sic debilitantur per paupertatem, et cadunt. s. à statu suo vsq; ad terram. i. ad status vilitatem, et moriũtur per famæ, et honoris perditionem. Esa. 3. Populum meũ exatores sui spoliauerũt. Et Esa. 59. Qui recessit à malo, pdę patuit. Verũtñ dum isti dracones subditos suos opprimunt depauperando, et excoriando, ipsi similiter opprimuntur et temporaliter, qa non pñt esse diuiuites, si subditi sint pauperes, et spiritualiter, qa exinde pdunt gratias, et virtutes æternaliter, qa exinde mortẽ accipiũt sempiternã. iõ Eze. 25. Interficiã interfectores, tuos & Hiere. 20. Oẽs pdatores tuos dabo in pdã. Et sicut draco habitat in fluminib. & ab æthiopib. mãducatur, sic isti in fluuio diuitiarum, & deliciarum habitãt, & à dęmonibus comedentur, Et ideo tales dracones bene fuerunt figurati Ezec. 38. vbi dr. Draco inquit magne qui cubas in medio fluminum, ecce ego ponã frenum in maxillis tuis & adhærere faciam omnes pisces tuos squamis tuis, & extra ham te de fluminibus tuis, & proijciam te in desertũ bestijs terræ, & auibus cœli, & dabo te ad deuorãdũ, & pisces tuos qui tecum sunt. Sic verè isti qui in fluminib. deliciarum habitant, & pisces eorum. i. balliui, & officiales in desertũ inferni proijcientur, & à bestijs, & auib. i. dęmonibus vorabũtur. vide de Nilo vbi ponitur hæc figura. Vel dic ꝙ causa quare dęmon impetit hominem, est vt auferat sibi sanguinem. i. deuotionem, et compassionem Christi. Vel dic ꝙ draco, q occidens elephantem, et occidit seipsum, est demõ, qui dũ occidit. i. occidi procurauit elephantẽ. i. Christum, et eius sanguinem extrahit per passionẽ, ab eo cadẽte p mortem fuit oppressus, quia Christus mortuus draconẽ diabolũ interfecit. Figura. 1. Mac. 7. vbi Eleazar occidens elephantẽ vbi erat rex casu eius occisus est sic demõ occidẽdo humanitatẽ vbi erat rex. i. filius Dei, occisus est introrsus casus eius etc. et de hoc Eccl. 28. Facienti nequissimum consilium super eum deuoluetur, et nesciet vnde adueniet ei. Tales etiam fuerũt iudęi, qui dum Christum fecerũt cadere per mortẽ ne regnũ perderent, exinde fuerũt pesditi, et destructi. Ideo de lapide reprobato. dr. Mat. 21. Super quem vero ceciderit, conteret eum.

5 ¶Secundum Hier. in glo. Hier. 14. Draco propter maximum calorem est animal sitibundum, intantũ, ꝙ vix potest aqua satiari, et ideo aperit os vento, vt sic extinguat ardorẽ sitis. Vnde cum videt naues in mari, volat ad velum nauis, vt sic ardor suus per ventum qui ibi flat, tẽperatur, ita ꝙ propter impetum suum, et propter eius pondus nauẽ qñq; detrahit, et subuertit, quod videntes nautæ, et hoc ex tumore aquæ cognoscentes, deponũt velũ, et sic periculum euadũt.

Chariſſimi per nauem in mari intelligo religionē vel ecclefiam in mundo fluctuantem,per velum altum intelligo officium dignitatis, vbi vētus vanæ laudis,& ſuperbiæ ſolet ſſare per draconē intelligo religioſum vel clericū ambitioſū, qui calore cupiditatis æſtuās,ſitim auaritiæ patitur,& ardorem.Draco igitur,i.clericus ambitioſus,cuius eſt tanta ſitis auaritiæ,ꝙ aquis.i.diuitiis,& delicijs nō pōt refrigerari vel ſatiari,os.ſ.cordis ſui aperti uento.i.vanæ gloriæ,vt.ſ.ꝑ eam recreet,eā.ſ.appetēdo,& deſiderando.Vñ dr̄ illud Hier. 22. Oēs paſtores tuos paſcet ventus. Et ideo in naui eccleſiæ poſitus vel religionis,volat ad velum,ambit.ſ. ad principatum,& dignitatē,appetit & quærit eſſe epiſcopus,abbas & prælatus,& hoc non vt proficiat eccleſiæ,ſed vt vento inanis gloriæ ſatietur,quia ſicut videmus,clerici & religioſi nō pñt ſatiari aquis.i.diuitiis,officijs,beneficijs , & præbendis, niſi ēt velum obtinuerint prælaturæ,vt uentū attrahant uanæ laudis.Iō Hie. 14. Onagri ſteterunt in rupib. attraxerunt ventum quaſi dracones.Et iō pro certo ſępe accidit ꝙ impetu ſuæ ſuperbię nauem Eccleſię vel religionis deſtruunt, & ſubuertunt,quia ſicut uidemus,per multū prę1atum tota eccleſia,& quantum ad tp̄alia,& quantum ad ſp̄ūalia diſſipatur,q̄ regnantib.impijs ruinę hoīm.Prou.28.Vel pone ꝙ velum ſignificat malum prælatum,qui ſuper malum.i. in altitudine dignitatis in naui eccleſię poſitus,flatu ventorum.ſ. iactantiæ,& ſuperbię fatigatur contra illud Eccle.5.non te extollas in oēm vētū.Qñ ergo draco.i.diabolus vidit hmōi velum uentilatum,& elatum,volat ad eū ꝑ malas ſuggeſtiones,ſ.incitando ad rapinas,pōpas,& crudelitates,& ſic malus ſubuertit̄ & tp̄aliter,& ſp̄ūaliter,niſi tale velū.i.talis platus ab his,q̄ in naui ſunt deponatur,& à malo.i. à ſtatu dignitatis inferius deprimat̄.Qūo erigitur, ita & deponetur. Nu.2.

6 ¶Secundum Solinū Aethiopes vtuntur ſanguine draconis contra feruorem ęſtus,ipſum aūt draconem manducant,q̄a cum nō habeat venenum niſi in felle, & in lingua, ſed & linguā ei amputant,& ſic ſeparato veneno , corpore reliquo vtunt̄ in cibo,& medicina.Draco eſt peccator,ſanguis eius mors,& vindicta facta de eo,Fel ei⁹ eſt pc̄tm̄ occultum,lingua eius ſignificat peccata aperta,& maximè in loquutione.Athiopes ergo.i.uiri iuſti feruore tribulationum denigrati contra feruorem concupiſcentię, & auaritię debent vti ſanguine draconis.i.morte diuitum pc̄tōrum,cōſiderando eorum mortē,q̄ cōiter mala eſt.Pſ. Manus ſuas lauabit iuſtus in ſanguine pc̄tōris.Ipſos aūt dracones debent comedere,& ſibi incorporare per dilectionē,felle tñ,& lingua venenoſis amotis.i.eorū culpis,& uitiis ꝑtermiſſis,quia naturā debemus diligere,non pc̄tā,& odire vitia non naturā,& hoc eſt perfectum odium,de quo dicit Dauid:Perfecto odio oderā illos. vbi Caſſiodorus Perfectū odium eſt odire vitium,nō pſonā.Vel pone ꝙ Aethiopes.i.dęmones comedunt dracones.i.pc̄tōres.Pſ.Contribulaſti capita draconis, dediſti eum in eſcā.&c.

7 ¶Draco ſm̄ Solinum,& Plin.hēt tm̄ fel,& linguam uenenoſam,& iō dicit Pli.ꝙ lingua eius ſemper erigit in uenenum,ita ꝙ qñq; venenum ex calore inflāmat aerē,intm̄ ꝙ vr̄ ſpirare ignē,ſpirando autē qñq; flatum cōtagioſum emittit, ex quo aer corrumpit , & morb. inde peſtilēs gñat̄.Sic uerè ſunt multi q̄ ſunt uenenoſi in felle.i. quantum ad iracundiā,in lingua quātum ad detractionē,& adulationē.Vñ ꝓp venenum malitiæ ſuę lingua eorum ſemper erigit,& mouet̄.ſ.loquendo,detrahendo,infamādo,cōminando,& iniuriando,& iō ſępe accidit,ꝙ aer.i.bona ſocietas ꝓpter venenum hmōi malæ linguæ inflāmat̄ per irā, cōtentionem,& diſcordiā,& furorem.Lingua.u.tertia multos cōmouit.Eccl.Iō Hie.11.Ad uocē loquelæ gſandis exarſit ignis.Eccl.20.Apertio oris ei⁹ inflāmatio.Tales.n. ab ore ſuo emittunt flatū venenoſum.i.verba detractionis,& murmurationis,q̄ aliis ſunt venena.ſ.illis de q̄b.loquunt̄, & ſic exinde corrumpitur aer.i.tota vicinia,& tota ſocietas.ſ.credendo verbis iſtis,& inde morb.peſtilens.i.ira & odium,diuiſio & diſſenſio gñant̄.Iac.3.Lingua ignis eſt,& vniuerſitas iniquitatis,cōſtituit̄ in mēbris veſtris.Vel per draconē intellige luxurioſos, & maximè vetulas macquerelas.quorū verba,& ſuggeſtiones tāquā flāmea,& venenoſa aerem.i.bonas perſonas per ſuggeſtionē luxuriæ inuenenant,& inflāmant.Eloquium eius quaſi ignis exardeſcit.Figura.Apo.12. de dracone q̄ emiſit fluuiū vt extraheret mulierē. Sic tales emittunt fluuium.i.dulcia verba, vt mulieres attrahant ad pc̄tm̄.Vel draco eſt diabolus,cuius flatus,& lingua.i. fallax ſuggeſtio aerem.i. bonas perſonas inflammant per tentationes,inuenenant per conſenſum,& occidunt per operationem,& inde morb.peſtilens.i.peccatorum multiplicitas gñat̄.Figura Apo.9.ubi apertus eſt puteus abyſſi,& exiuit fumus ſicut fornacis magnę,& obſcuratus eſt ſol,& aer de fumo putei.Sic verè qñ os talis putei vel draconis.ſ.luxurioſi detractoris,uel leonis aperit̄ per loquutionem,exit inde fumus infamiæ,luxuriæ,& ſuggeſtionis , ſicut fornacis , & ſic obſcuratur.i.inflāmatur ipſe ſol.i.bona perſona,& aer.i.tota audiens ſocietas deprauatur.ſ.de eo male iudicando , & ęſtimando.iō Iac.3.Lingua modicum membrum eſt,& magna commouet.Nigræ fiunt facies eorū de fumo q̄ in domo fit Baruch 6.

8 ¶Draco eſt aīal ſitibundum , ita ꝙ ꝓpter maximum feruorē,aerē dr̄ inflāmare.In mari, ī fluminib.ī terra .i.in ſpeluncis habitat,& antris,raro dormit,imò fere ſemper vigilat,aues & beſtias comedit,acutiſſimum hēt viſum, q̄a à remotiſſimis rupib.videt p̄dam,morſu & ictu pugnat. Re vera chariſſimi talis draco eſt raptor,vſurarius uel auarus,q̄a verè tales ſunt hodie ita feruidi per auaritiā,& rapinam,& ſæuitiā,ꝙ totus aer.i.tota circuniacens patria ab eis inflāmat̄,cōturbat̄,& depauperat̄.Iſti igit̄ habitāt in mari.i. in diuitiis,& in fluminib.i.in deliciis acutè uident in malitiis,ſemper vigilāt in aſtutiis,aues & beſtias.i.bonos,& malos deuorant per crudelitates,à longe contemplat̄ p̄dā per falſas ſubtilitates:dico igit̄ ꝙ iſta habitant in flumine deliciarv.Vñ Eze.29. Draco magne q̄ cubas in medio fluminū. Itē dico,ꝙ iſti raro dormiunt.ſ. ꝓpter nimiā ſollicitudinē. Eccl.5.Saturitas diuitis nō ſinit eum dormire.Itē videre acutè dñr,quia.ſ.optimè ſciunt cognoſcere lucrum,& commodum ſuum.Pſ.Oculi eius in pauperē reſpiciunt,inſidiatur in abſcōdito,quaſi leo in ſpelunca ſua.

9 ¶Draco in mari , & in fluminib.habitat,& in antris,& iſte ēt morſu , et ictu lędit, et quod momorderit,occidit,oculis,aurib.et narib.aīalium ſummè cupit nocere.Aures.n.ſolet ab elephante cum ꝑmuſcide defendi nō pñt.Vnde dicit Pli.ꝙ ita lędit elephantem in oculis,et in ore,ꝙ qñq; inueniunt̄ elephantes cęci,et nō pñt māducare,et iō moriunt̄.Sicut ēt dicit Pli.li. 8. dracōes in pōte exiſtētes ſuperuolātes aues quāuis altè, et celeriter hauſtu detrahunt,et detractas abſorbent,et cōſumunt. Rectè chariſſimi iſte draco eſt diabolus,q̄ in mari tumultuoſo .i.in ſuperbis,in fluminib.i.in luxurioſis vel delicioſis, iterras.i.in cupidis,et auaris habitat,et q̄eſcit. Draco magne q̄ cubas etc. vt ſupra.Iō Iob 40.Sub vmbra dormit in ſecreto calami,in locis humentib.Iſte ēt morſu.i.tētatione,et ſuggeſtione,ictu,hoc eſt dictu inuaſione,et tribulatiōe pugnat.ſ. cōtra hoīes,et ſummè cupit lędere oculum.i.finem , et nares.i.deuotionē,per q̄ uidemus,et odoramus ſp̄ūalia,et ęterna.Et iō multi ſunt hodie elephātes.i.diuites pc̄tōres,q̄ cęci ſunt,et oculis carētes.i.debita fide,et diſcretiōe,lęſi ſunt ēt in aure.i.in auditu,ita ꝙ cibum aīę.ſ. verbum Dei nolunt recipere uel audire,et iō ꝑp defectū cibi moriunt̄ ſpiritualiter.Iſtud patet q̄a cęci ſunt ī ſpiritualib.et nolunt audire ſermones.Hie.22.Dixiſti,nō audiā.et 6.c.Incircuncıſæ ſunt aures tuæ etc̄.Piſces ēt i.hoīes delicioſi q̄ à dracone diabolo ꝑ tentationē mordent̄,per pc̄tā,et uitia moriunt̄ . Aues uero .i.ſuperbia ab ipſo finaliter in mare inferni detrahunt̄ , et ab eo deuorant̄.Eſa.14.Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Vel dic ꝙ draco eſt diabolus ſiue caro, q̄a pro certo nullus eſt hodie ita auis volās.i.ita vir contemplatiuus vel ſcientificus,q̄n hauſtu.i.ſuggeſtione huius draconis poſſit ad pc̄tm̄ detrahi,et ad amorem mundi,et ad negocia ſecularia et ēt ad infernum finaliter inclinari.Eſa.14.Quo cecidiſti lucifer? etc.detracta eſt ad inferos ſuperbia tua. Vide ibi.

10 ¶Scd̄m Ariſt.li.8.c.20.Illi dracones ſunt maximè uenenoſi, qui cibos comedunt venenoſos,utpote ſcorpiones,quia contra eorum venenum vix remedium inuenit̄. Sic uerè detractores q̄ comedunt cibos uenenoſos.i.q̄ in aliorum vitiis, et peccatis delectātur,inquantum ea per detractionem ſibi incorporant,et manducant,tales dico peſſimi ſunt, et uenenoſi, q̄a contra eorum percuſſiones.i. detractiones , et infamationes vix remedium inuenitur, quia vix aut nunquam pōt fama aliorum q̄ auferūt,integrari.Inſanabilis fractura tua, peſſima plaga tua. Hier.30.et Hier. 46.Fruſtra multiplicabis medi-

31 medicinam, sanitas nō erit tibi. &c. ¶Quāuis draco sit venenosus, hēt tñ in se multa vtilia. Vnde dicit Pli. ꝙ adeps draconis valet contra venenosa, & cū melle sumptus vel appositus curat caliginem oculorum. Sic verè non est aliquis draco. i. aliquis peccator ita venenosus quin in se habeat aliqd boni, quia multi habent adipem pietatis, & benignitatis, q̄ venenis obuiat peccatorum. Fel etiam eorum. i. ira & inuasio valet iustis qñ eis infertur, quia. s. oculum mentis suæ abstergit, & clarificat, inquantum albuginem carnalitatis ab eis abstrahit, & corrodit. Vtilitati. n. bonorum militat prauitas reproborum, ẜm Greg. ¶Secundum Sol. c. de Aethiopia

32 veris draconib. ora sunt parua, & ad morsum non dehiscētia, q̄ppe (inquit) nō in dentib. hñt vim, sed in caudis, & ictu potius q̄ rictu nocent. Per caudam intelligo malitiam, & p dētes detractionem, & per nos loquutionem, quia pro certo veri dracones. i. illi qui sunt propriè malitiosi, & iniqui, ora hñt parua, quia. s. parum loquuntur, & parum mordent quia. s. parum de aliis per detractionem obloquunt̄, caudas tñ habēt magnas, inquantum magnas malitias exequuntur. Tales ergo magis nocent ictu quam rictu, verbere quā verbo, odere, quam sermone, cauda q̄ lingua, finali & sęuitia, & malitia quam verbali detractione, & iactantia. Vñ Seneca. Nocere nescit qui se nocere iactat.

De Eale. Cap. 32.

1 EAle dr̄ esse quædam fera in Asia, uel in nida, q̄ habet cornua mobilia sicut aures. Vnde qñ pugnat, vnum extendit ꝙ acuit ad pugnam, aliud autē vertit retro, quasi ei parcens, vt si aliud hebetatum fuerit in pugnando, illo postmodum possit vti, sicut dicit Isid. in li. suo Plin. aūt. l. 8. c. 2. dicit illi inesse colorem nigrum vel fuluum, & cornua cubitalia, vt supra, & est ad quantitatem equi fluuialis. Duo cor quā ī prælato significant duplicem rigorem, & austeritatem, uerbalem. s. & realem. Qñ igitur tale. i. prælatus pugnat contra subditos, ipsos corrigendo, & castigando, ipse pro certo debet primo uti uno cornu tm̄. s. increpatiōe verbali, & aliud cornu. s. punitionem realem dēt suspendere, & flectere, iuxta illud: Producite verba, suspendite verbera. Sed pro certo si istud non suffecerit, & si hoīem ita dyscolum inuenerit, ꝙ cornu primum. i. correctio uerbalis nihil valeat, dēt adhibere aliud cornu. s. duram correctionem, realem punitionem, & tribulationem, vt sic qui verbis non emendatur, verberibus corrigat̄, sicut. n. dr̄ Prou. 29. Seruus verbis non pōt erudiri. Ideo dicat p̄latus talib. obstinatis, illud Ezec. 20. In brachio extento, & furore effuso regnabo sup uos. Istud etiam facit Deus, quia qñ videt ꝙ hō non vult corrigi per verba scripturæ, & prædicatorum, ipse pro certo subito adhibet aliud cornu. i. fortem tribulationem, mortem subitā &c. q̄ primitus suspendere videbat̄. Vel dic ꝙ cornua cum q b. tyranni pugnant contra pauperes, sunt balliui, q̄ alternatim eius vtuntur, & nunc vno, nūc alio præliantur. Itē dic de stipendiariis. Idem dic de iniquis, qui sunt cornua diaboli, & iō ipsis alternatim vtit̄ cōtra bonos. Vel dic ꝙ cornua diaboli sunt tentationes, quarū nunc una nunc alia præliatur.

De Equo. Cap. 33.

1 EQuus ab æquatione dr̄, eo ꝙ pares ęquentur ad currus. Caballus etiam dr̄ à cauo pede, quia cauum habet pedē quod alia animalia non habent, & pressa ungula terram cauat, ẜm Isid. lib. 12. Sonipes etiam dr̄, à sono pedum. Proprietas autem equorum est, quia exultant in campis, odorantur bellum, sono tubæ excitantur ad prælium, uoce accensi p̄uocantur ad cursum, dolent cum uicti fuerint, gaudent cū vicerint. Rectè tales debent esse boni christiani, & maximè religiosi, quia uerè inuicem debent æquari, & pacificari p concordiæ unitatem, non diuidi per discordiam & partialitatem. Vnde 1. Para. 24. Tam maiores q̄ minores oēs sors ęqualiter diuidebat. Pedes ēt. i. affectus dent hr̄e cauos, hoc est dictu, humiles, & uacuos per uoluntariam paupertatem quia terram. i. bona temporalia debent cauere, & proiicere per contemptum, & cum pedib. i. cum affectionib. debēt facere sonum gratiarum actionum. Isti etiam in campo certaminis huius mundi debent spiritualiter exultare. Ps. Exultauit vt gigas ad currendam viam. Et bellum tentationū, & vitiorum debent odorare, sentire, & præuidere per discretionem, & sono tubæ. i. uerbis p̄dicatiōis uel diuinæ scripturæ, & spūalis informationis ad dimicandū, & resistendū viriliter excitari. Procul odoratur bellum. Iob 39. Et qñ voce. i. dulci monitione accendūtur per dilectionem, tūc ad cursum bonorum operum debent celeriter prouocari. Hie. 11. Ad uocem loquelę grandis exarsit ignis. Quia boni magis faciunt per dulcem monitionē, q̄ mali per durā correctionē. Aīa mea liquefacta est ut dilectus meus loquutus est. Cā. 5. Isti ēt gaudent cum vicerint. i. tentationes, & tribulationes, q̄ exultant victores capta præda. Esa. 9. Si aūt victi fuerint, & à diabolo separati, tunc dolent per contritionē, spirant per confessionem, plorant, & gemunt per pœnitētiā & satisfactionem. Esa. 33. Angeli pacis amarè flebūt. ¶Equus

a cognoscit dñm suum, & sunt aliqui qui alium sessorem pręter dñm proprium non admittunt, sicut exemplificat. Sol. de equo Iulii Cęsaris, & de equo Alexandri, & ēt Pli. idē dicit. li. 8 c. 42. ubi addit ꝙ Bucephalus equus Alexandri nullū alium admittebat, imo dum in obsidione. Thebarum uulneratus esset dictus equus, non sustinuit tñ ꝙ Alexander in equum alium se mutaret. De equo autem Iulii dicunt iidem. Pli. & Soli. ꝙ pedes anteriores ad similitudinē hoīs habebat quod ēt ostendit eius effigies ante Veneris ædem. ¶Equi de

b morte dñi sui lachrymantur, quia lachrymari, & affectū doloris se sentire more hoium dicuntur, & viuunt longo tempore. s. quinquaginta annis, ut dicit Isid. Vnde ēt tam Plin. q̄ Sol. dicunt idem, addentes, qd' repertus est equus annis. 75. vixisse. Rectè sic debent boni, & iusti esse, quia verè dūm suū Chrm̄ debent diligere, & eum per fidē cognoscere, & aliū sessorem. s. mundum vel diabolum non admittere per malā credentiam uel per amorem, quia nihil debet hō diligere vel credere præter Deum, nisi forte ad eius amorem & finē elia ordinādo. Io. 10. Oues illum sequuntur, quia sciunt vocem eius, alienum autem non sequutus, sed fugiunt ab eo. De morte aūt dñi sui Chri debēt lachrimari per compassionem, & longo tempore viuere per perseuerantiam, & durationem. Lōgitudo dierum in dextra eius. Prou. 2. & maximè per quinquaginta annos. i. vsquequo apdrehendant iubileū ęternę redemptionis, & requiei, quia qui uiuit, & credit in me, non morietur in æternum. Io. 11. Vnde Eccl. 38. Dies Israel innumerabiles. Vel allega de bonis subditis, & uasallis, qui proprium dominum debent diligere, & recognoscere, & de eius more dolere, & nullum alium per proditionem aduocare. Eccl. 38. Fili super mortuum produc lachrymas.

4 ¶Equus est aīal lætum, & eius lætitia seu tristitia finem p̄lii præsagit, & euentum. Sic uerè boni qui gaudent in dño per suam spiritualem lætitiam euentum, & uictoriam. p̄lii uitiorum, & triumphū perpetuū affuturum significant. Illi aūt q̄ sunt tristes, & turbulenti per iras, discordias, & rancores, tales dico significant damnum, & casum sibi in inferno finaliter affuturum de certamine mundi, quia sicut bonorū lętitia uitā, sic malorū tristitia sigñat mortē. 2. Cor. 7. Seculi tristitia mortē operatur, & Prou. 16. In hilaritate vultus regis

5 vita. ¶In equis ẜm Isid. li. 12. attenduntur quatuor. s. pulchritudo, forma, meritū, color. Forma aūt. i. dispositio boni equi est, quod habeat corpus validum, musculosum, & robustū, pectus latum, latera, longa, uentrē substrictum, staturā altā clunes rotundos, pedem siccum, vngulam cōcauam, et solidam. Rectè talis dēt esse dispositio aīæ uel p̄lati, quia dēt esse fortis, & robustus per constātiam, lati pectoris per charitatem substricti uentris per castitatē, staturę altę per cōtemplationis uel perfectionis sublimitatē, clunium rotundorū per obedientiā, pedis sicci. i. affectus puri per conscientię munditiam. Vngulā aūt. i. finem uitæ dēt hr̄e concauam per hu-

6 militatem, solidam per perseuerantiæ firmitatem. ¶Vngulæ equorum eius ut silex. Esa. 5. pulchritudo equorum ẜm Isid. ibidē attenditur, vt sit caput exiguum, et siccum, aures paruæ, et acutæ, oculi magni, nares patulę, erecta ceruix, coma et cauda depressa, et multis pulis ornata. Sic verè talis dēt esse pulchritudo p̄lati uel viri iusti, quia captus eius. i. principium, et iuuentus debet esse exiguum per humilitatē, macrū per abstinentiæ parcitatē, siccū per continentiæ puritatē, q̄ ab ipso principio, et à capite iuuentutis dēt esse hō humilis, abstinēs. et pudicus. Iste dēt hr̄e aures. i. audirū, breues. s. quantū ad detractores, et vaniloq̄a audiēda. Aures ēt eius debent esse acutæ, i. diligētes ad audiendū verbū Dei,

&

et ad inquirendũ ea quæ sunt necessaria ad salutem, & cogitandum causarum ueritatẽ. Ita paruum audietis, ut magnũ Deut. 11. Audi tacens simul, & quærens. Eccl. 32. Item debet hr̃e aĩa vel prælatus oculos magnos per discretionem, nares patulas per deuotionẽ, ceruicẽ. i. intentionẽ erectã p æternorum contemplationem. Respicite. s. per discretionẽ, leuate capita uestra per æternorum affectionẽ. Lu. 21 Debet ẽt hr̃e capillos. i. uirtutes, & hoc in collo, i. in principio iuuẽtutis, & in cauda. i. in fine senectutis. Ipse erit in caput, & non in caudam. Deut. 28. ¶Maritum. i. ualor equorum attenditur vt sit aĩo audax, & alacer, trementibus mẽbris, qđ est signum fortitudinis, & ꝙ ex summa quiete facile excitet, ex citatus non facile retardetur. Sic uerè prælatus dẽt esse audax, & alacer. Audax. s. contra malos, & tyrannos, benignus & alacer erga bonos, quia clementia in suos, gladius est in hostes ẽm Sen. Iste debet esse tremebundus per diuinorum iudiciorum consideratione, quia timor & tremor uenerũt super me, & hoc est signum fortitudinis spũalis, q̃a uerè timor facit hoiem fortem, & constantem, quia q̃ timet Deũ, nihil trepidat. Eccl. 34. Sed non in timore dñi &c. Si ẽt dormiat in deliciis, & cõsolationib. huius mundi ad modicum impulsum p̃dicationis uel monitionis dẽt excitari, & post à cursu bonorum operum per tentationes diaboli non dẽt facile retardari. Excitauit eum, dicẽs, surge velociter Actu. 12. Et sicut in equis inueniũtur multi colores, quia alii sunt rubei, alii albi, alii nigri, alii uarii, alii rufi, alii pallidi, sic plati dẽnt esse rubei p charitatem, albi per castitatem, nigri p pñiam, & austeritatem, varii per virtutũ multiplicitatẽ, rufi per cautelam, & sagacitatẽ, pallidi per honestatẽ, & maturitatẽ. Vestiui te multis colorib. Eze. 16. Oĩa si uis potest expo nere de oĩa, vel de uiro iusto, & perfecto. ¶Secundum Pli. li. 8. c. 42. Inter equos Scyticos. i. de Scythia est quædã cognatio, quæ copulã maternã refugiunt. Vnde narat Arist. lib. 9. c. 47. ꝙ rex quidam scytarum habuit equam pulchrã, & filiũ eius pulchrum, & uolẽs hr̃e filium de utroq;, cooperuit faciem matris, & cũ filius saltasset super eam, tandem discooperta facie eius, cognouit eam, & præ dolore fugiens p̃cipitauit filius equæ, eo ꝙ uidit rẽ se habuissetcũ matre suã, & mortuus est, ẽm Pli. Equus ẽt in grege libentius cum sorore graditur, q̃ cũ matre, ẽm Pli. li. 8. c. 42. Si igitur inter equos irrationales est cognatio, multo magis inter hoies debet esse, vt a cõsanguineis abstineamus. Turpitudinẽ matris tuę nõ discooperies. Leu. 18. Vnusquisq; ad proximã sanguinis sui nõ accedat. Ibidem. Vel dic ꝙ mater nr̃a est concupiscẽtia, soror nr̃a est charitas uel sapientia. Illius ergo coitum & cõfederationẽ fugiamus, istius uerò cõsortiũ eligamus. Prou. 7. Dic sapiæ, soror mea es. ¶Plinius dicit, ꝙ equi scythici pugnant pro dñis suis, & pro morte eorum plorant, & ad vocem symphoniæ delectati saltãt in hostẽ. Vñ ẽt ait ꝙ cũ Regulus occisus fuisset, & hostis ad spoliandum venisset equus eius interfecit eum. Dicit ẽt ꝙ rege Nicomede interfecto, equ⁹ ei⁹ inedia uitã finiuit. Alia multa exẽpla ponit idẽ Pli. & ẽt Sol. Et sicut d. Pli. illi equi sunt meliores ad pugnam, q̃ bibendo in aquam profundius mergunt nares. Sic uerè boni & iusti fideles debent pro Chr̃o dño suo pugnare, fidem eius sustinendo, & cõtra infideles præliando. Vsq; ad mortẽ certa pro iustitia. Eccl. 4. Et de eius morte per compassionẽ plorare, & se præ cõpassione inedia macerare, & spoliatores eius, s. infideles, vel tyrannos corrigere, & mordere, & ad auditum symphoniæ prædicationis in hostem diabolũ vel infidelem populum saltare. s. eum aggrediendo per bonã operatione vel corporalẽ impugnationẽ, vel ẽt trãsfretando contra Sarracenorũ cõgregationẽ. Illi ẽt qui i aqua sacræ scripturæ vel deuotionis vel cõpassionis nares aĩæ. i. affectum, & uoluntatem profundius immergunt, meliores sunt ad prælium bonorũ operũ exercẽdum, & ad diabolũ, & uitia impugnandũ, quia quãto hõ in his aquis ꝓfundius se immergit, tanto cõtra hostes facilius præualescit. Et br̃, sicut equus aliquotiens nullum sessorẽ præter dñm propriũ uult admittere, sic equus. i. Christianus nõ debet admittere alium sessorẽ q̃ Chr̃m, quia nullam fidem, & credentiã nisi suam dẽt suscipere, & motus morte ipsius, cõtra Serracenos dẽt dimicare. Esto uir fortis, & p̃liemur ꝓ ciuitate nr̃a. 2. Re. 20. Vel si uis dic de bonis subditis, & vasallis, qũo se debent hr̃e erga proprios dños, & prælatos. &c. ¶Secundũ Pli. li. 29. c. 9. Fel equi computatur inter uenena, & iõ sacrorum flamini. i. sacerdoti paganorum equũ tãgere nõ licebat. Sãguis. n. equi recens, & crudus, perniciosus est sicut taurinus. Sic verè charissimi equi quadrigæ dñicæ. s. mali ecclesiastici, & religiosi, qñ in eis est fel iracundiæ, & crudelitatis, sãguis luxuriæ, & fœtiditatis, tunc isti sunt pessimi, & uenenosi, q̃a alii q̃ eorũ malo exẽplo ad cõsimilia trahunt inuenenant, & moriunt, & iõ ille qui est sacratus Deo. i. vir perfectus, & ẽt quilibet Christianus non debet tangere per imitationẽ tales equos. i. crudeles, & luxuriosos Leu. 11. Non tangetis, & non manducabitis, quia immũda sunt. ¶Scđm Pli. spuma equi cum lacte asinæ vermes in uentre perimit uenenosos. Sic verè si nos sumamus per deuotionẽ, & cõpassionẽ spumam. i. sudorẽ Chr̃i, & lac qđ ipse suxit. i. si cõsideremus eius natiuitatẽ, & passionẽ, tũc vermes. i. vitia, & pc̃ã occidunt destruunt, & adnihilant. ¶Equus ẽm Aui. Proiicit dentes, & quanto antiquior, tanto hẽt dentes albiores, & 3. anno vsq; ad trignta gñat, & qñ incipit gñat, tunc hẽt fortiorẽ uocem. Sic verè charissimi hõ iustus, & maximè p̃latus vel religiosus. dẽt mutare dentes veteres. i. uerba inhonesta debet ꝓiicere, & dimitterre, & quanto senior, & antiquior ætate, & dignitate, tanto dentes eius. i. uerba dẽnt esse albiora. i. mũdiora, & honestiora, iuxta illud Eccl. 23. Loquelæ indisciplinatæ non assuescat os tuum. Iste ẽt per bona opera dẽt gñare. i. pullos uirtutum producere vsq; ad 30. annos, qui constãt ex denario ter ducto. i. vsq; ad perfectionem decalogi in fide trinitatis. Et qñ hõ gñat per bona opera, vocẽ. s. grarum actionis vel p̃dicationis debet emittere fortiorem. Esa. 40. Exulta in fortitudine uocem tuam. ¶Scđm Auic. Inter equos fœminæ diutius viuũt, q̃ masculi. Sic uerè inter hoĩes illi q̃ sunt fęmelli. i. molles p pietatem, et fragiles se reputãt melius vt cõiter perseuerãt, quia ẽm Bern. Magnũ est apud dñm infirmitatem propriã cogitare. ¶Scđm Auic. lib. 8. Eq̃s pascentib. accidit podagrã, & eiiciũt sotulares, & ueniunt eis noui, eius signum est tremor testiculi dextri. Sic verè ĩ ecclesia Dei multis accidit podagra pigritiæ vel tepiditatis, ita ꝙ sotulares. i. bona exempla sanctorũ proiiciunt, & con tẽnunt, & recipiunt nouos. i. substituunt exempla mala iuuenũ, & stultorũ. Leu. 26. Nouis superuenientib. vetera proiicietis. Cõtra illud Eccl. 9. Ne derelinquas amicum antiquũ. ¶Equi aliqñ patiunt dolorem illorum, & cõstringunt p partes posteriores, sed iuuat eos si minuantur. Accidit ẽt eis cõtractio neruorum, ita ꝙ grauat eos ambulare. Sic uerè quidã patiunt dolorẽ illorum, & renum. i. pruritum libidinis luxuriæ, & iõ constringunt per ligamentum malæ cõsuetudinis & maximè in parte posteriori. in fine vitæ, & iõ talib. ꝓficit minui. i. à carnalib. deliciis per abstinentiã refrenari. Nerui etiã eorũ. i. affectiones deuotionis, & bonæ operationes cõstringuntur, & coarctant per accidia, ita ꝙ ambulare, & ꝓcedere per bonorũ operũ exercitiũ multipl̃r ipsos grauat. Pedes eorũ pigri sunt ad ambulãdũ. Sap. 15. ¶Nota ꝙ d. Aui. lib. 5. ꝙ eq̃ super oĩa aĩalia feruent ad coitũ. Sic luxuriosi nõ pñt satiari. Hier. 5. Equi amatores in fœminas, vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat. ¶Equis accidit infirmitas in ore, cadit eis palatum, & fit anhelitus calidus. Itẽ accidit eis rabies. Item congregatio ueneni. Item infirmitas vrinæ, & non possunt mingere. Item morsus reptilis uenenosi, qđ chalcida uocatur, per quod vlcerantur, & aliqñ moriuntur. Sic equis luxuriosis. i. carnalib. pc̃torib. accidit infirmitas in ore, s. stultiloquii, & nugacitatis, rabies furoris, & crudelitatis, uenenum malitiæ, & falsitatis. Tales hñt. i. anhelitũ calidum per malam suggestionem, retinent urinam pc̃torum fęditatem per uerecundiam confitendi, & per suorum criminum excusationem, morsus ẽt reptilium patiuntur. i. detractionem, et diffamationem. Oĩa. n. ista accidunt equis. idest pc̃torib. & maximè carnalib. et iniquis, quia sicut dr̃ Ro. 8. Si ẽm carnem vixeritis, moriemini. ¶Equus cognoscit hinnitum illius qui cõtra eum vult præliari. et delectatur stare in pratis, et natare in aqua, et potat aquã turbidã, et sic clara fuerit cum pede turbat eã. Hucusq; Arist. lib. 8. c. 24. Sic uerè uiri iusti cognoscũt hinnitũ. i. suggestiones, et uerba illius qui cõtra eos pugnat cum tentatione. s. diaboli. Non. n. ignoramus cogitationes eius. 2. Cor. 2. ideo 1. Mac. 5. Cognouit Timotheus quia Machabeus est Boni etiam delectantur esse in pratis, i. in societatib. honestis, iuxta illud Eccl. 37. Cũ

uiro

viro sancto assiduus esto. Vel ēt in aqua scientiarũ, & lachrymarũ, compassionis, & deuotionis gloriantur natare, & se ĩ eis iugiter balneare. Hier. 31. Adducam eos per torrentes aquarum in uiam rectam. ¶ Equus plus diligit aquã turbidã q̃ claram, & si clara fuerit, aliquotiens cum pede turbat eam. Sic verè multi sunt qui plus amãt aquam turbidã, i. sciẽtias mũdiales, q̃ claram. i. scientiam theologicam, quæ clara dr̃ p̃ veritatẽ. Iõ Hie. 2. Qui tibi uis super uiam Aegypti, vt bibas aquam turbidam? Multi ẽt sunt qui aquã clarã. i. ipsam theologiam, q̃ habent præ manib. turbant per falsas, & subtiles, & sinistras expositiones, quia breuiter hodie dilexerunt homines ma gis tenebras quàm lucem. Io. 3. Vel expone de bonis, qui plus delectantur in aqua turbida tribulationis, quã in aqua clara prosperitatis, & mundanæ consolationis. ad Ro. 5. Gloriamur in tribulationib. Vel dic de aduocatis, qui magis diligunt aquam turbidam falsitatis, quàm claram, idest quàm lympitudinem veritatis.

De Equa. Cap. 34.

EQua s̃m Arist. lib. 8. c. 24. si impregnata olfecerit candelam extinctam, facit ꝑabortum. Sic verè charissimi, q̃n cãdela. i. persona ecclesiastica, & maximè prælatus vel religiosus extinguitur per peccatum, tunc si fumus infamiæ suę veniat ad nares. i. ad auditũ equæ impręgnatæ. i. alicuius personæ simplicis, per bonum propositũ fęcundatæ, ipsa ꝓ certo facere cogitur abortum, quia per malũ exẽplũ alteri⁹, & malam ipsius imitationem, fętus boni propositi sui morit̃, & sic partus mortuus. i. malũ opus, & pc̃m̃ mortale ab ea parturitur. ¶ Equæ s̃m Arist. lib. 6. c. 22. & Pli. lib. 8. c. 42. stãtes pariunt, & super oĩa aĩalia diligunt speciem suam, & maximè fętus suos. Et ideo si vna equa mortua fuerit, & puerum suum orphanum reliquerit, altera tanquã proprium nutrit ipsum, & in filiũ ipsum recipit, & adoptat. Sic verè charissimi, quia mater nostra Adam ueneno serpentis interiit, ideo altera equa. s. secundus Adam Christus nos tãquã orphanos, & pupillos in filios adoptauit, & vbera gr̃æ, & doctrinæ in pręsenti & gloriæ in futuro nobis misericorditer elargitur. Misit. n. Deus filium suum, vt adoptionem filiorum reciperemus. ad Gal. 4. Iõ Hier. 49. Relinque pupillos tuos & viduæ tuæ in me sperabunt. Vel dic, ꝙ prædicatores stãdo. s. in statu gr̃æ, pariunt alios prædicando. Vel dic de prælatis, q̃ alter alterius filios, & subditos debent recipere, & spũaliter refouere, potissimè de curatis parochiarum &c. Idẽ ad Gal. 6. Alter alterius onera portate. Vel pone ꝙ hoĩes dẽnt diligere speciem suam. i. alterutrum, quia omne aĩal diligit sibi simile. Ecci. 13. Et ideo si vnus moritur, alii debent pupillũ eius temporaliter nutrire, & docere. Pupilli sumus absque patre &c. Thr. 5. Hoĩes. n. debent ad compassionẽ, & mĩam p̃ cunctis animantib. inclinari. ideo. Oĩa quæ uultis vt faciant vobis hoĩes, ea & uos facite illis. Mat. 7. ¶ Equæ filius q̃n nascitur habet in fronte quendam folliculum nigrum, quem ei mater morsu abcidit, nec eũ ad vbera admittit, quousq; folliculus auferatur, & eum Pli. vbi supra & Arist. lib. 8. c. 24. vocant Hippomanes, quod est beneficium amoris, quia mulieres incantatrices eo utuntur ad stimulandum hoĩes ad amorem. Pullus vero primo triduo quo natus est, nunquam ore põt terram attingere, vt dicit Pli. li. 8. c. 42. Per istum folliculum intelligo pc̃m̃ originale, quod nobiscum nascitur ab vtero, & nos ad amorem. i. ad libidinem incitat, & inflãmat & eo vtuntur dæmones incantando, & nos ad libidinem incitando. Sed pro certo mater nostra Christus ipsum à nobis abstrahit ꝑ baptismum, & quousq; abscissus fuerit, & à motus, nos ad vbera sua. i. ad æternam beatitudinẽ non admittit, quia ꝓ solũ pc̃m̃ originale caret hõ beatifica visione. Igitur in illo triduo quo natos est. i. in illa triplici concupiscentia eum qua nascitur. s. auaritiæ, luxurię, & supbię, terram. i. ipsam Deũ (de quo Eccl. 1. Terra aũt in æternum stat) nunquam põt per gr̃am attingere, nisi per baptismum, & pęnitentiam istud triduum valeat pertransire. Vel dic ꝙ triduum malum quod nos impedit tãgere Deum, est pc̃m̃ cordis, oris & operis. Vel dic ꝙ terra est cõsideratio nostræ terreitatis, quam. s. dicta tridua nobis tollunt. Vel pone ꝙ equa. i. prælatus non debet admittere ad vbera. i. ad pinguia beneficia, pullum suum. i. subditum quamdiu habuerit folliculũ nigrum, & veneficiũ amoris. i. carnalis libidinis corruptelã, q̃ nobiscum ab vtero parturitur. Apoc. 22. Foris canes & uenefici. Vel pone ẽt ꝙ equa parentes significat, qui debent abscindere à filiis suis veneficia. i. peccata carnalia, & alia eos cum lingua lambendo. i. faciliter, & benigniter instruẽdo. Erudi filium tuũ, & curua ceruicẽ eius dũ infans est. Ecc. 30. ¶ Equæ s̃m Arist. lib. 6. c. 18. gloriantur in iubis suis, & dolent q̃n sibi abscinduntur, & q̃n sibi auferuntur, extinguitur libido earum, ac si in eis nõ esset vis amoris. Sic rectè faciũt mulieres, quia verè in iubis suis. i. in capillis, & crinib. gloriãtur, & similiter domicelli, & ideo q̃n eis auferuntur. i. q̃n à p̃latis, & prædicatorib. auferri iubentur & incitantur, dolẽt, & tristant̃. Non in capillatura, & crinib. tortis 1. Pet. 3. Et q̃n talia auferuntur, deficit libido, quia verè talia nihil aliud, sunt quam quædam luxuriæ incitamenta. Ideo Nu. 6. Radet oẽs pilos capitis sui, & sanctus erit. Vel pone ꝙ iuba, q̃ est abundantia capillorum significant abundantiam diuitiarum, in qua diuites gloriantur, & de earũ amissione tristant̃, licet ex hoc ardore suæ libidinis, & auaritiæ temperet̃, iuxta illud Eccl. 10. Qui gloriatur in diuitiis, paupertatẽ uereatur. ¶ Itẽ s̃m eundem, pugna est inter equas, & quasdã auiculas quæ dicuntur anthi, & hoc quia utraq; bestia herbis nutritur, & ideo vna cupit aliam pascuis abdicare, eiicere uel fugare. Sic uerè pugna est, & inuidia, & discordia inter diuites huius mundi. Nam quia quilibet comedit herbas. i. diuitias, ideo vnusquisq; nititur alium eiicere à pascuis. i. ab officiis, & promotionib. huius mundi. Figura Gen. 13. vbi ꝓꝑ pascua facta est rixa inter pastores gregum Abrahã, & Loth quia vt dicitur ibi. Erat possessio eorum nimia, & non quibant habitare comminiter.

De Polledro, siue Pullo equino. Cap. 35.

POlledr⁹ est equi filius, vel pullus equinus, qui sic dicitur quamdiu matris vberibus est subiectus. Posterior pars etiam pulli est maior anteriori. Et q̃n crescit, & antiquat̃, tunc crescit pars anterior, & alteratur. Et inde est ꝙ in iuuẽtute possunt cum pede anteriori tangere caput suum, qđ tamen non possunt in senectute. Polledrus est uir iuuenis, & maximè nouitius in religione, pars eius anterior est affect⁹ carnalis, & posterior affectus spiritualis. Vnde dr̃. 1. Cor. 15. Prius quod animale est deinde quod spirituale est. Isti igitur pulli qui vberibus matris suæ. i. doctrina religionis pascuntur, et eidem per humilitatem subiiciunt̃ hñt partem posteriorem. i. actus, & opera spiritualia, maiorem quam anteriorem, quia verè plus abundant nouitii in feruore spirituali quàm carnali, iuxta illud Apoc. 2. Posteriora tua plura prioribus. Vnde cum pedibus posteriorib. i. cum affectionib. spiritualibus tangunt caput suum. i. Christum per deuotionẽ, & amorem, sed q̃n antiquantur, & senescunt, tunc vere vertitur res in contrarium, quia tunc pars anterior idest affectus, & desideria carnalia incipiunt augmentari, pars uero posterior. i. desideria spiritualia paulatim incipiunt Aggrauari. Tales. n. primo sunt feruentes deinde deficientes, primo cantant. Mirabilia, secundo. Defecit, tertio est cõtrariũ, Legem pone. Ideo ad Galat. 3. Cum spiritu cœperitis carne consummamini. Vel dic quod anterius est spirituale, posterius uero est carnale. ad Phil. 3. Quæ retro sunt obliuiscens, ad ea vero quæ sunt priora, extendens me ipsum destinatũ prosequor brauium. Et expone de iuuenibus, qui plus abundant in posterioribus. i. in carnalibus & temporalibus, quã anterioribus. i. æternis & spiritualibus. Et est eorum nouissimi peius priore 2. Pet. 2. Pullus etiam quamdiu est cum matre ipsa miro affectu diligit, et hinnitu perditam quærit ipsamq; sequitur quocunque uadit. Sic uerè boni et iusti sequuntur per orationem matrem suam. i. Chr̃m vel prælatũ ubicunque ierit, se in omnibus ei conformando. Sequimini eũ quocunque introierit. Luc. 22. ¶ Pullus equinus dum est cum matre, ipsam mire diliget, ubera eius sugit, stramentis non sternitur. cingulo non cingitur, phaleris non ornat̃ calcarib. non pungitur, sellæ non subijcitur, freno non domatur, matrem libere sequitur, ubicunque discurrere ꝑmittitur, graminibus pascitur, clauis in pedibus non cauat̃ sed in fine à matris uberibus abstrahitur, & ea sugere non permittit̃, labori exponitur, quadrigis subijcitur, capistris coarctat̃, equestri militiæ deputat̃, et sic casibus miseris paup equi filius ꝓpagatur. Charissimi per istum pullum intelligo virum

virum carnalem, mundanum, & peccatorem, qui quãdiu est cum matre sua. i. in mũdo, & in uita præsenti, mire eã diligit, ubera eius, i. mundi delicias, & seculares sciẽtias sugit & stramentis pnĩæ non sternitur, cingulo obedientiæ nõ stringitur, phaleris. i. uirtutib. non ornatur, calcarib. diuini timoris nõ pungit, sellæ disciplinæ non subiicitur, freno silentii non domatur, matrem suam mundũ sequi, & post eam ubicunq; uoluerit ire libere permittitur, s. ad nundinas, ad mercata, & negocia secularia pertractanda. Quodcunq; uolueris uade Hie. 40. Gramina ẽt mũdi. i. diuitias, & delicias depascitur, & clauis. i. consciæ aculeis nõ cauatur, & sic quasi naturali libertate in hoc seculo iocundatur. Ista ẽt patent de mundi pctõrib. secularib. & diuitib. iniquis. Explica, & exẽplifica, ꝙ uir uanus in superbiã erigitur, & tanquã pullũ onagri se liberũ natũ putat. Iob 11. Sed in fine post miserã uitã istam, à matris uberib. i. à mũdi deliciis abstrahitur per mortem tpalem, & eam amplius sugere non finitur, sed labori infernali subiicitur, quia laborabit in æternum, & uiuet adhuc in finem quadrigis. i. onerib. tormẽtorum exponit, chamo indissolubili æterni carceris stringitur, qa perpetuo nequit exire, & equestri militiæ. i. ipsorum dæmonum infernaliũ militum vsib. deputatur, & sic finiunt gaudia & libertates miseræ mundanorũ. Extrema. n. gaudii luctus occupat. Prou. 24. Vel expone de religiosis, qui in fine qñ exeunt de seculo, & conuertuntur ad religionẽ, stringunt cingulo obedientiæ, punguntur calcarib. diuini timoris &c. sicut supra Labori pnĩæ exponuntur quadrigis. i. regulæ, & religionis onerib. supponuntur, equestri militiæ. i. ad bellandum cõtra vitia disponuntur, & eis onera mandatorum Dei imponuntur. Iõ Abac. 3. Viam fecisti in mari equis tuis, i. in amaritudine religionis. ¶ Scd̃m Isid. equi fuerunt quibusdam diuersis deorum ritib. consecrati. Nam in quadriga solis fuerũt quatuor equi consecrati, & hoc propter eius in anno multiplicem immutationem. s. ueris, hyemis, ęstatis, & autumni. Sic verè soli. i. Chro dedicantur equi. i. uiri iusti, & in quadriga eius. i. sancta ecclesia sunt quatuor genera hoĩum seu statuũ prælati religiosi, principes, & seculares. Et isti equi debent esse iuncti, & uniti per cõcordiæ unitatẽ. Vel per quatuor equos intelligo diuersos status ecclesię, & religionis, potissimè monachos, canonicos, mendicantes, & seculares. Figura Zac. 6. ubi vidit quatuor quadrigas & in prima equi, rufi, in scd̃a equi nigri, in tertia equi albi, in quarta equi varii, & fortes, qui currebant discurrentes per oẽm terrã & isti exibant de medio duorũ montiũ. Sic verè in ecclesia, sunt quatuor quadrigæ. i. quatuor status, ꝗ de medio duorum montiũ. i. duorum populorum, iudaici. s. & gentilis primitus prodierũt. Sed in quibusdã sunt equi rufi. Isti sunt monachi Cisterciẽses ueteris ordinis, & minores. Alii sunt nigri. s. monachi nigri pdicatores &c. alii albi, s. canonici. alii varii, s. seculares, ꝗ non hñt aliquem colorẽ determinatum, qui dñr currere, per oẽm terram, quia. s. istorũ alii sunt liberi, alii sũt serui. Quis dimisit onagrum liberum? Iob 39. ¶ Lunæ dedicabãtur duo equi. s. unus albus, alius niger, eo quòd nocte, & die appareat, & lucescat. Sic verè beatæ Virgini debent dedicari albi, & nigri. i. boni & mali, & hoc quia nocte, & die. i. circa pctõres, & iustos solet apparere per suorum beneficiorũ impensionẽ, quia s̃m Bern. in ea inuenit iustus grãm, pctõr ueniam, Angelus lætitiam. Iõ Esa. 34. Nocte, & die nõ extinguetur. ¶ Equi triiugales ẽt diis inferis consecrabant. Vltra aũt septem equos de facili non iungebant, referentes ad septẽ dies, & planetas. Sic uerè charissimi diis inferis. i. dęmonib. consecrant tres equi. i. tria genera pctõrũ. s. luxuriosi, cupidi, & superbi, planetis aũt. i. sanctis consecrant, septem. i. septem donis, & uirtutib. pollentes. ¶ Item ibidem Isid. dicit ꝙ antiqui dedicabant equos rubeos ignis, albos aeri, fuscos terræ, varios mari. Sic verè illi, qui sunt rubei p carnalitatem, varii p falsitatem, tales dico mari, & igni. i. amaritudini, & igni infernali à Deo dedicantur. Illi aũt ꝗ sũt albi p castitatẽ, & pallidi per maturitatem, terræ. s. uiuẽtiũ, & aeri. i. cælesti claritati debent pręcipuè dedicari. ¶ Item in æstate equitabant rubeos, quia tunc oĩa calescunt, in hyeme albos, quia pp niues oĩa canescunt. in uerè varios, quia tunc oĩa virescũt, in autumno fuscos, & nigros, quia tũc oĩa deficcantur, & pallescunt, & à prima pulchritudine deficiunt, & latescunt. Equi isti significant diuersa genera peccatorũ varij sunt curiosi, rubei luxuriosi, pallidi sunt tristes, & seditiosi, albi sunt hypocritæ, & ficti. Istos igitur equitat diabolus in diuersis statib. & ætatib. vitæ suæ. Varij. n. & curiosi diabolo famulantur in verè adolescentiæ, & rubei & luxuriosi in æstate, & in feruore iuuentutis, pallidi. i. tristes, & inuidiosi in autũno senectutis, albi. i. hypocritæ in hyeme senii. Iõ cõtra istas equitaturas dicebat Dauid. Vsq; in senectã, & seniũ De⁹ ne derelinquas me. ¶ Equi pallidi solebant dedicari terræ, & in autumno equitabantur, s̃m Isid. Sic uerè auari, ꝗ terrę. i. bonis terrenis potissimè dedicantur, in autumno. i. i tpe senectutis ab auaritia potissimè equitantur, quia. s. auari magis famulantur auaritiæ in tpe senectutis, ꝙ in iuuentute. Figura Apo. 6. vbi Ioannes vidit equum pallidum, & equi sedebat super eum, nomen illi mors, & infernus sequebat eum. Sic super istos pallidos, terreos, & auaros sedet mors. i. peccatum auaritiæ, quæ aĩam mortificat atq; damnat, et ideo infernus sequitur talem equum, quia. s. hoc est proprium stabulum huius equi. sicut. n. dr̃ 1. ad Cor. 6. Iniqui regnum Dei non videbunt, nec possidebunt, neque fures, neque auari, neque ebriosi &c. ¶ Antiqui dedicabãt equos rufos Marti Deo belli, quia mors sanguine gaudet. Sic verè illi qui sunt rubei, et rufi per malitiam, marti Deo belli hoc est dictu, iræ, rixæ, & discordiæ (qui bella concitat, et furore, & sanguine, & occisione hoĩum gaudet) specialiter dedicantur, quia pro certo per tales iracundos oĩs discordia & sanguinis effusio gñat. Figura Apo. 6. vbi Ioannes vidit equum ruffum, & illi qui sedebat super eum, datus est gladius magnus, & datum est ei vt tolleret pacem de terra, et vt hoĩes se interficiant. Sic uerè super tales malitiosos, et iracundos solet diabolus equitare, & ipsos vbi vult ducit tanquam dñs, & magister. Et iõ istis datus est gladius. i. lingua. s. malitiæ, quæ dr̃ gladius acutus, qa scindit, & diuidit concordiã unitatis. Et iõ sæssor iste diabolus mediantib. equis suis iracundis, & gladio suo. i. mala lingua talium tollit pacẽ de terra, & facit hoĩes interfici spũaliter per infamias, & odium, & ẽt qñque tpaliter p homicidia. Nõ est pax uniuersæ carni, dicit dñs. Hie. 12. ¶ Homines s̃m Isid. ibidem, equos albos dedicabant aeri, et eos in hyeme equitabant. Sic uerè charissimi hõ Christus (qui ĩ hyeme. i. in tpe infidelitatis uoluit equitare per mundum istũ) elegit sibi equum albũ, i. corpus Virginis gloriosæ, quæ fuit alba quantum ad cõtinentiæ castitatem, aeri deputata quãtum ad conscientiæ puritatem, et ideo in isto sedit per beatam incarnationem. Vel si uis intellige corpus Christi per equum album, super quem Dei filius equitauit. Figura Apo. 6. vbi Ioannes uidit equum album, et qui sedebat super eũ data est ei corona, et habebat arcum, et exiit vincens ei vinceret. Sic verè Dei filius, qui sedit in equo albo proprii corporis, vel Virginis benedictæ, data ẽ corona. i. regina maiestas, qa data est mihi omnis potestas etc. Ideo Apo. 19. Habebat diademata multa. Arcum ẽt sacrę scripturæ habuit, vnde sagittas sacrorum eloquiorum emisit ad feras capiẽdas. i. ad peccatores ad pœnitentiam conuertendos. Et iõ exiuit. s. à patre, et uenit in mundum, vt uinceret, s. dæmones, et peccata. Ideo Apo. 19. Ecce equus albus et qui sedebat super eum, vocabatur fidelis. ¶ Antiqui equos uarios dedicabant. Iridi, eo ꝙ ipsa sit variis colorib. distincta. Sic verè illi, qui sunt uarii per diuersarum uirtutum, et perfectionũ colorem dedicant ipsi arcui cœlesti, idest Christo, qui omnes colores uirtutum, et perfectionum continet in seipso omnes enim boni eum sequuntur per imitationem, et eius usibus deputatur per suorum mandatorum executionem. Figura Zach. 1. Vide per noctem, et ecce vir ascendens sup equum rufum, ipse stabat super myrteta, quæ erat ĩ profundo, et secuti sunt eum alij eq. rufi, varij & alibi. Sic verè charissimi, Christus vir, idest virtuosus, qui in profundo humilitatis positus, primo fuit inter myrteta, id est inter viros iustos odoriferos & sanctos, scilicet in societate Apostolorum, ascendit equum rufum, id est corpus suum sanguine passionis rubefactum, & tunc secuti sunt eum per imitationem equi rufi, id est martyres, equi varii, id est confessores diuersis virtutibus variati, & equi albi, idest virgines castitatis lilio candidati. Et sic patet quod equi varii Iridii variæ consecrantur. Mach. 6. In quadriga quarta equi varii & fortes. ¶ Pullus equinus suauem passum quem in iuuentute dicit in senectutis tempore non dimittit. Sic verè illum pas-

sum seu cursum.i.illud opus, & exercitiũ quod in iuuentute assuefacimus, in senectutis tpe frequẽtamus, siue bonum fuerit, siue malum, qui adolescẽs iuxta uiam suam &c. Prou. 22.¶Equus ẽm Aris. libentius vadit in grege cum sorore, q̃ cum matre. Charissimi, mater nostra est concupiscẽtia carnis, quæ eas parturit in hoc mũdo. Eze.16. Pater tuus amorreus.i.mundus, mater tua cethea.i.carnis concupiscẽtia. Soror aũt nostra est sapia. Prou.7. Dic sapiæ, soror mea es. Matrẽ igitur nostram.i. concupiscentiam relinquamus, & sororem nostram.i.diuinam sapientiam frequentemus ad Ro.13. Curam carnis ne feceritis.¶Secundum Pli.li.8.c.42. equi vrũ sensu, & imaginatione pollere intelligunt. n. adhortationẽ gloriæ, & uisum est equos tela collecta equitantibus suis tradere, & etiam quodam naturæ sensu dicuntur sessoris sui victoriam præscire, & præsentire, sicut de currentib. in circo exemplificant tam Pli. q̃ Soli. Dicit aũt Pli. ꝙ Sarmatæ ieiunio, & inedia præcedente equos ad cursum habilitãt atq; ita per centena, & quinquaginta miliaria continuo cursu ipsos equitant. Igitur in his docetur homo intellectũ, & discretionem hr̃e, & de futura victoria cõtra uitia gaudere, & ieiunio carnem macerare, & sic ad bona opera celeriter cursitare. Sic faciebat Apostolus, vt dicit 1.ad Cor.9. Sic curro non quasi in incertũ, sed castigo corpus meum & in seruitutem redigo. Vel dic ꝙ sessor est prælatus qui equum.i. subditum debet per abstinentiam macerare, vt possit currere ad opera virtuosa. Ipse vero equus, & subditus debet de victoria sessoris, i. domini regis uel prælati sui gaudere, & de ea quàm plurimum exultare.

De Elephante. Cap. 36.

ELephas apud indos barrus dr̃, & inde vox eius barritus nuncupatur, cuius dentes ebur sunt, & rostrum ꝓ muscis appellatur. Hic inter omnia animalia maior est corpore, & uirtute. Nam Medi, & persæ eis turres ligneas imponunt, equib. dimicant, & bellant. Et sunt boni intellectus, & memoriæ, gregatim incedunt, in aquis, & siluis pariunt, & vbi pariunt, ibi dimittunt fętus suos, ne à draconib. rapiantur. Biennio fętus portant, & trecentis annis uiuunt, vt dicit Isid.li.12. Tales rectè debent esse prælati, q̃a magnitudine auctoritatis, virtute perfectionis, & bonitatis debent aliis pręcpollere. Grandis auctoritatis es, & bene regis regnũ Israel 3.Re.21. Et ideo vox eorũ.i.comminatio debet esse barritus fortis.s.& terribilis peccatorib. comminando. Dentes eorũ .i.prædicatio, & uerba debent esse eburnei.s.rubicundi per charitatem, vt sint eloquia eorum casta, argentum igne examinatũ. Et ideo turres ligneas.i.religiones conuentus, & ecclesias debent portare per debitum regimen, & discretũ vt hoĩes ibi existentes, s.religiosi, & clerici possint contra vitia, & peccata dimicare. Figura.1.Mach.6.vbi in prælio regis exercitu erant elephantes cum turrib. ligneis & intus homines armati. Sic in exercitu Christi isti debent esse boni intellectus per discretionem, gregatim incedere per subditorũ concordiam, & delectationem, & debent parere per bonã operationem, in aquis debent habitare per deuotionem & dilectionem, & lachrymationem, & in siluis pœnitentię ꝑ corporalem macerationem, & ibi fętus suos.i. subditos relinquere, dimittere, & nutrire, ne à dracone diabolo deuorentur. Isti debent diu viuere per perseuerantiã, & longanimitatem, fętus.i. subditos duobus annis portare.i.per fidem & charitatem, quia istis duobus debet prælatus præcipuè subditos enutrire, quia in his duobus mandatis tota lex pẽdet, & prophetæ. Mat.22.¶Secundum Pli.li.8.c.1. elephas inter oĩa animalia maximæ est virtutis, & perfectionis, quia elephantes in noua luna conueniunt gregatim, & in flumine se abluunt, & nouo syderi cõiter plus se inclinant, & sic redeunt ad locum suum. Elephas est bonus Christianus, luna est persona filii Dei, quę renouata fuit in incarnatione, quia Dei filius q̃ ab ęterno est, factus est quasi nouus, & temporalis, & ideo in renouatione istius.i.in ortu vel incarnatione istius Christi, nos elephãtes Christiani sui debemus in inuicem conuenire, & congregari, s.per fidei, & cõcordiæ vnitatem, & ad ecclesiam, & officii diuini solennitatem conuenire. Ideo Apo.19. Venite, & congregamini ad cœnam magnam Dei. In flumine ẽt deuotionis, compassionis, lachrymarum & sacræ scripturæ nos debemus modo balneare, & lauare, & isti nouo syderi Christo nouiter renouato debemus nos cõiter inclinare per grãrum actionẽ, & sui auxilij implorationem, & ita purificati, & lauati ad locum nr̃um.s. Paradisum poterimus redire finaliter per æternæ gloriæ acquisitionẽ. Vel pone de natiuitate Virginis vel Ioannis. Vel potest exponi dę trib. Magis, qui visa stella materiali & cognito ortu stellæ spũalis, conuenerunt, & Deũ adorauerũt, & honorauerunt, & sic per fidem purificati fuerunt, & tandem ad propria redierunt. Mat.2. Per aliam viam reuersi sũt in regionem suam. Vel pone ꝙ orto isto nouo sydere congregati sunt, s.ad fidei ueritatem, elephãtes.i.hoĩes & in flumine baptismi purificati, ipsi Christo se inclinauerunt per obediẽtiam, & subiectionem, & suę fidei susceptionẽ, & sic ad locum suum.s.Paradisum (vnde in Adã ceciderant) redierunt. Ideo impetum vr̃ illud Esa.17. In die illa inclinabit hõ ad factorem suum, & inclinabitur ad altaria. ¶Elephantes iuuenes suos diligenti cura custodiunt, & q̃n uadũt ad fluuiũ vt lauentur, eundo, & redeundo eos præcedere faciunt, & q̃n luna est renouata, inclinant se ei, & filios suos ad inclinandum syderi instruunt, & informant. Sic verè debent facere parentes, quia verè filios suos iuuenes debent summè custodire, & maximè à uitiis, & peccatis, & eos ad fluuiũ deuotionis, & cõfessionis, eleemosynæ, & cõpassionis secum ducere, vt ibi lauentur, & explenẽ per peccatorũ condonationẽ, q̃a eleemosyna extinguit pc̃m. Eccle.3. Et ad adorandũ Chr̃m vel beatã Virginem ipsos exẽplo & uerbo instruere, & docere. Eccl.30. Doce filium, & operare in illo. Exemplum de Thobia, qui filium suum Deum timere docuit, & abstinere ab oĩ pc̃õ. Tho.1. Vel si vis expone de p̃latis, & subditis per oĩa sicut supra. ¶Elephantes ẽm eũdem ibidem. q̃n infirmantur, quasdã herbas salubres cõgregãt, sed antequã eis utantur, supino capite eos ad cœlum leuãt, & quadã religione à numinib. adiutorium postulãt. Sic verè q̃n hõ infirmaẽ, & herbas, & medicinas quærit ut iuuetur, non dẽt in eis tm̃ confidere, imo ipsas ad cęlum eleuare per diuinę potentię considerationem, et sui auxilii implorationem. Eccl. 38. Filii, in infirmitate tua ne despicias te ipsum, sed ora dominum, & ipse curabit te. Altissimus. n. de terra creauit medicinam, & uir prudens non abhorrebit eã ibidẽ. Vel dic ꝙ illi qui infirmant spũaliter per ignorantiã, & pc̃m, debẽt herbam sacræ scripturæ vel pnĩæ comedere, et sibi incorporare, et cum hoc Dei auxiliũ implorare, quia in uanum laborat humanum studium, vbi Dei auxilium. Nam ẽm Hieronymum, studium debet sæpe interrumpere oratio. ¶Item ibidem Plinius. Elephantes sunt boni intellectus, quia docenẽ cognoscere regem, et eum adorare, et ob reuerentiam coram eo genua incuruare. Sic verè boni Christiani, et sancti, regem suum Christum vel prælatum debent cognoscere ꝑ fidem, et discretionẽ, corã eo genua flectere cum benignitate, et subiectione, et eum adorare per grẽ implorationẽ, et reuerentiã, et gratiarum actionem. Ideo Can.3. Egredimini filiæ Sion, et videte regem Salomonem. ¶Item idem ibidem.c.4.dicit, ꝙ elephantes q̃n inueniunt hoĩum in nemore errantem, primo (ne ipsum terreant) aliquantulũ de uia se elongant, et ipsum paulatim præcedentes, viã ei ostendunt et si draco obuius fuerit, contra eum pro defendendo hoĩe se opponunt, et hoc maximè faciunt q̃n hñt fętus iuuenes, q̃a timent ꝙ hõ quęrat fętus suos, et ideo de eo se uolũt expedire, ut eos possint securius, et cautiꝰ custodire. Et si grex pecorum occurrerit, itinera sibi blanda, et placida faciunt, et ne qđ aĩal interficiant pręcauent, et attendunt, sicut dñt tã Pli. q̃ Soli. Elephas est Christus, draco diabolus, solicitudo mundus, terminus paradisus, recta uia est pœnitentia. Elephas ergo.i.filius Dei, q̃n uidit in solitudine huius mũdi hoĩem.i.humanũ genus errare, et deuiare, tũc ne ipsum terreat ab itinere mũdi, vel pnię, primò se elongauit, s.à principio vsq; ad incarnationem, quia tunc non fuit in uia pnię per pręsentiam corporalem, sed tandem in uia se posuit, et per bonũ exemplũ hoĩem pręcessit, quia Cępit Iesus facere, et docere. Act.1 Pręcedat dñs meus seruum suũ. Gene.33. Et ei rectã viã eũdi ad terminum Paradisi, videlicet pniam ostendit, et à lęsione quacũq; pręcauit, et in omnibus placide uiam salutis ostendit, et pro eo contra draconem diabolum in crucis pręlio dimicauit, et ipsum de eius manibus liberauit, et ad ueritatis semitam reuocauit. Inuenit eam in

in biuio,& non in via.Ge.39.Ideo.Sopho.3.Nugas quæ à lege recesserant, reuocabo.Vel expone de prælatis,& viris iustis, qui subditos & alios qñ errant in fide vel in morib. debent eos præcedere per bona exempla,& viam veritatis eis per prædicationem ostendere, & pro ipsis cõtra draconem i.contra tyrannos,& diabolum pugnare,& pecudes,& pauperes non lædere,sed iuuare. ¶Elephas qñ habet fœtus & inuenit hoiem in nemore,præcedit eum,ipsiq; rectam viã ostẽdit.& hæc ratio est ꝟm Pli.quia timet ꝙ hõ quærat fœtus suos, & ideo primo vult de eo se expedire,vt fœtuum suum possit tutius custodire.Et in hoc habemus exemplum ꝙ hõ se dẽt prius de maiori periculo liberare,& postea se,& suos poterit melius gubernare.¶Idem li.8.c.5.& Sol.ẽt dicunt, ꝙ elephantes gregatim incedũt,minime et omnib.soliuagi,& ducit agmen maior natu, alius aũt ætate proximus sequentes cogit,iuuat.n.eum,& ei cooperatur. Iuuenes aũt suos qñ debent vadum transnatare,faciunt,præcedere,ne maiorum in gressu impediantur.Sic verè charissimi in cõgregatione,elephantum,i.religiosorũ vel clericorum, ille qui est maior natu,i.ætate spũali,i.ille ꝑfectior q̃tũ ad grãm vel virtutes,debet alios ducere per prælationem , & primatũ in eis obtinere.Loquere tu maior natu,decet.n.te primum verbum. Ecc. 32.Illi ẽt qui sunt post eos seniores, i.virtutib. perfectiores, debent eos in prælationis officio adiuuare, cõsulẽdo, & supportando,vt per sapientum, & seniorum consilium possint prælati rem publicam gubernare , & per eorũ iuuamẽ alios elephantes sequẽtes,i.subditos prouide regere , & saluare, quia br̃ loquendo, post prælatos illi qui sunt sapiẽtiores, & saniores,dẽnt in dignitatibus,& officijs in honorib. & consilijs esse primi.vñ 1. ad Thess.4. Illi q. in Christo mortui sunt resurgent primi.Itaque prælatus debet subditos ducere,alij vero debent compellere.Quod maximè de prælatis qui sunt primi,& de principibus, qui sunt secũdi,potest intelligi, q̃a .s.ad prælatos pertinet ductio pastoralis, ad principes autẽ compulsio manualis. ¶Elephãtes faciũt præcedere infantes suos,& qñ debent per vadum aliquod transnatare,ipsos faciunt præire,secundum Pli. ibidem, & hoc ne maiorum ingressu in natando impediantur. Tales sunt multi carnales, & affectuosi prælati,qui iuuenes suos,i.nepotes,& cõpatriotas,& familiares faciunt præcedere, ipsos præ alijs indebite promouendo, q̃uis ipsi sint iuuenes , & infantes nec patiuntur quod aliquis magnus,& scientificus fluuium prosperitatis introeat ante ipsos.Esa.3.Dabo pueros principes eorum &c.Vel dic ꝙ stulti religiosi, vel clerici , vel superiores prælati,iuuenes,i.imperfectos,& instabiles sepissimè faciũt præcedere.s.eos præficiendo in prælationibus,& officiis.Eccles.10.Vidi stultum in dignitate sublimi. Vel per iuuenes intelligo fortes spirituales,& perfectos, qui debent alios ꝑcedere,& in prælatione alijs præpollere.Iuuenis,& acutus inueniat in iudicio.Sap.8.¶In elephantib.maximus est pudor, ꝟm eundem.Nam qñ vnus ab alio vincitur, victus vocem fugit victoris,& eius nequit cõsortium sustinere.Sic verè charissimi qñ inter duos elaphantes,i.inter Deum,& diabolum diabolus victus fuit,& postratus ideo in loco,i.in corde vbi est Christus victo per gratiam , & charitatem , vel vox eius i.prædicatio,& doctrina resonat,non audet victus diabolus comparere.Vel pone si vis quòd quando dæmon superatur ab homine tunc eius vocem,i.orationem timet nec corã eo ad ipsum iterum de eodem vitio tentandum audet amplius comparere. Confunditur fur qñ deprehenditur. Hiere.2.& Gene.3. Vocem tuam audiui,& timui. ¶Elephantes qñ sunt ĩ calore, & luxuria,sũt nimis mali,& periculosi,& maximè agrestes. Nam domus, & stabula diruunt, & subuertunt , vt dicit idem. Sic verè charissimi ex luxuria, & libidine prouenjunt hodie multa pericula in hoc mundo,quia domus,i.status ecclesiasticus (quæ est domus Dei.ad Heb.3.) & stabula, i.status mundanus ex hoc destruuntur, & per luxuriosos sæpius dissipantur quantum ad famam,& quantum ad bona tẽporalia,naturalia,spiritualia,& æterna.A muliere enim initium factum est peccati,Ecclesiast.25.quia homini fornicatio omni dulcis,non fatigabitur transgrediens.Ecclesiastici 23. ¶Elephantes domiti (secundum quod dicit idem ibidem.) turres ligneas portant,acies destruunt, concutiuntque armatos,& optimi sunt in militia, sed quod mirum est dictu,qui armatas acies non timent, vocem minimè suis sine porcæ fugiunt,sicut dicit idem. Charissimi isti elephãtes sunt iusti & perfecti,qui per disciplinam & pœnitẽtiã sunt domiti,qui per cõstãtiæ fortitudinem ipsos hostes spirituales,mundum.s.& dæmones infinitis malitijs armatos non timent,sed turres ligneas.i.onus mandatorum Dei,& statutorum ecclesiæ & religionis deferunt atque portant.ad Gal.6. Vnusquisq; onus suum portabit. Et tãta constantia & patiẽtia sunt firmati,ꝙ nullas aduersas tribulationes uel tentationes treuidant vel formidant , quia leo fortissime bestiarum ad nullius pauebit occursum,Prouerb.30. Veruntamen vocem suis.i.carnis propriæ suggestionem mirabiliter metuunt, quia verè nullus est ita constans uel perfectus, quin ad vocem suis.i.ad suggestionem propriæ carnis multum debeat trepidare,maximè qñ considerat ꝙ Dauid sanctissim⁹, Salomon sapientissimus,Sanson fortissimus, ab ista sue.s.à carne fuerunt per luxuriã superati,quia sicut dr̃ Prou.7.Multos vulneratos deiecit, & fortissimi quique ab ea vulnerati sunt.Figura Gen.33.vbi Iacob qui non timuerat Labant persequentem,super oĩa timuit Esau fratrẽ suũ , & iõ ne ab eo occideret,septies adorauit. Sic uere iusti qui constantiæ firmitate suffulti non timent labã,i.mundum,vel diabolũ,fratrẽ suum Esau rufum,i.carnem propriam,suemque luxuriæ debent summe formidare,& ne ab ea vincãtur,dñm septies deprecari.Ps.Septies in Die laudẽ dixi tibi.Vel pone ꝙ illi q. timent minima,forte sunt postmodum ad maxima. ¶Idem Pli.lib.eod. c. 10. dicit ꝙ elephas altas prosternit palmas & sic comedit fructum earum.Sic verè diabolus qñ videt altã palmam.i.virum iustum in perfectionis altitudine sublimatum,& fructibus bonorum operum fœcundatum,ipsũ prosternit aliquotiens per peccatum, & sic fructus eius .i. bona ipsius opera deuorat & consumit. Figura Dan. 4. vbi agitur de alta arbore subuersa.Vel dic ꝙ elephas est Deus,qui palmas fructiferas.i.superbos & diuites pctõres subuertit,s.per mortẽ vt sic fructus & diuitiæ eorum distribuantur alis & dispẽsentur.Esa.2.Dies dñi super omnem arrogantem,& humiliabitur,& super cedros libani sublimes & erectas . Vel per elephantẽ si vis aliter exponere potes accipere Deum, qui palmã altã.i.superbum diabolum ꝓstrauit,& fructus, id est peccatores quos sibi subijcerat,comedit, s. eos ad suam fidem conuertendo . Ideo Canticorum 7. Ascendam in palmam, & apprehendam fructus eius. ¶Causa pugnæ perpetuæ,quæ est inter elephantes,& draconem , assignatur à Plinio,quia propter corporis magnitudinem & virtutem vnus alter inuidet,& contra eum militat, & bellat. Sic verè in mundo causa inuidiæ,malitiæ & discordiæ est potestatis & gloriæ magnitudo,quia diuites diuitibus inuidẽt,& ex hoc cõtra se inuicem militant sæpius & certant,quia ꝟm Chrysost. Propemndum naturale est ciues ciuibus inuidere.hucusque Plin.¶Secundum Arist.lib.1.cap.11.& Auicen. nasus elephãtis est longus & fortis,& eo vtitur loco manus,& cum ipso accipit cibum & portat ad os, quod nullum aliud animal facit, & habet mamillas in pectore , & dentes & culmos magnos in ore.Elephas est homo perfectus , & maximè prælatus vel religiosus,cui⁹ nasus est deuotio,quæ debet odorare æternam suauitatem.Vbera eius significãt misericordiã, & compassionem,vel doctrinam & prædicationem.Dẽtes eius significãt,eloquẽtiam,& et verbalem correctionem.Dẽt igitur nasus deuotionis nostræ esse longus per perseuerantiã, fortis per constantiam. vnde Cantico. 7. Nasus tus sicut turris libani . Et eo loco manus debemus vti.s.ad accipiendum & acquirendum cibum gratiæ et virtutum , vel cibum gloriæ sempiternæ,et cui non sufficit manus,idest operatio,debet ei sufficere nasus,i.deuotio, q̃a vnguentis et varijs odoribus delectatur cor Prouer.17.Vbera autem lactis siue prædicationis vel dulcis misericordiæ et cõpassionis debet habere circa cor ĩ pectore, vt.s.ex corde et ex charitate prędicet et doceat , et pauperibus subueniat et succurrat . et in ore debet habere,culmos,id est dentes magnos,et verba dura,fortia et correctoria, veruntamẽ alba,et eburnea , id est pudica pariter et honesta.ad Eph.4.Omnis sermo malus non procedit ex ore vestro, sed si quis bonus est ad ædificationẽ audientium . ¶Item dicit idem quòd lingua elephantis est valde modica respectu corporis sui,et semper ĩ ore latitat, et raro videtur extra,nisi quando lambit labia sua post cibũ et potum etc. Sic vere ĩ Christiano debet esse parua lingua,

.i. paucitas uerborum, quia in multiloquio non deest peccatum. Prouer. 10. Et ifi ore debet sp latere. s. per modestiã, & silentium, & raro dêt exterius apparere per verbositatem, iuxta illud ori tuo facito ostia, & verbis tuis facito staterã. Eccles. 28. Veruntñ qñ accipit cibum, & potum, i. qñ recipit aliquod bñficium à Deo, tunc verè dêt apparere lingua verborum suorum, s. per grãrum actionem. Vnde de talibus pôt 17 dici illud 2. Macha. 7. Linguam postulatus cito protulit. ¶Elephas non habet nisi vnum intestinum, quod est ei pro stomacho, & aliud per quod fœces eijcit, & hic habet hepar magnum, & splenem valde paruum, & hoc quia melancholia ẜm Auic. transit in ipsius nutrimentum. Sic verè stomachus noster, i. cogitatio quę cibos recipit debet esse vnus per affectionum concordiam in Deum, & epar. i. amor Dei, debet esse magnum, splen aũt qui ridere facit. i. gaudium, & lætitia mundi, debet, esse paruus, & hoc, quia melancholicus humor tristitiam generãs, & dans. i. mortis memoria, debet esse nostrum proprium nutrimentum, & ideo splen mundanæ letitiæ debemus modicum possidere. Melior est. n. ira ri-18 su. Eccl. 7. Meror. n. in corde uiri humiliabit eum. Pro. 12. ¶Secundum Aristot. li. 2. c. 5. Elephas qñ nascitur, apparent in eo dêtes, & cum rostro suo eradicat arbores, & cum natat, spirat & eijcit aq̃, et qñ sedet, flecti pedes posteriores sicut hõ, et dormit stante corpore, et super latus unum se fulcit super arborem dormiendo, ẜm Plin. Ad palmam autem libenter se appodiat, quam ei uenator ex certa scientia debilitat, vt sic ei innitendo deficiat atq; cadat. Elephas nouiter natus est homo ad prælationem nouiter sublimatus, deus eius est discretio, rostrum est prædicatio, pes eius affectio, arbor autem est crux, aqua est deliciæ. Elephas ergo quando nascitur, i. homo quando ad prælationem eligitur, debet habere dentes discretionis, s. ad masticandum, & examinandum cibos, i. opera sua debet etiam habere rostrum eloquentiæ, & prædicationis, cum quo debet arbores, i. peccatores, de terra, i. de amore mundi eradicare, & abstrahere. In aquis autê deliciarum positus, debet spirare per orationem, & gratiarum actionem, & respirare per æternorum desiderium, & affectionem, et aquam deliciarum debet eiicere, & spernere per earum cõtemptum, et dominationem iuxta illud Ps. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Quando autem sedet, s. in throno iudiciariæ potestatis, debet pedes affectuũ suorum flectere per pietatem, non tamen tantum quin semper stet per iustitiæ rectam æquitatem, & austeritatem, et ad orbem, i. ad crucis memoriam debet se appodiare per compassionem, et maximè qñ vult dormire per contemplationem, ne. s. cadat ad terram per auaritiam, et terrenorum affectionem. Zach. 8. viri baculus in manu eius. Vel dic q̃ ad arborem crucis per desiderium, et affectum prælatus debet se appodiare, quam si venator diabolus homini subtrahat, s. appodiationem, et affectionem crucis vel paradisi, uel fiduciam auxilij diuini de corde ipsius auferẽdo faciliter cadit primitus per peccata, et finaliter per tormenta. Ecclesia. 7. nisi in timore domini tenueris te instanter, cito subuertet domus tua. Vel elephas est diues, arbor est mundus, uita uel prosperitas scientiæ uel diuitiæ. Ista enim arbor, s. prosperitas huius mundi continet fructus deliciarum, fructum scientiarum, folia diuitiarum, ramos eminentiarum, ad quam elephas, i. diues cupiens dormire, et delectari, et cõsolari, se appodiat per fiduciam, et amorem, utpotè quia confidit de lõga nita, uel præsumit de diuitijs, uel de sciẽtijs, contra illud Prouer. 3. Ne innitaris prudentiæ tuæ. Isti igitur significantur in illo qui innititur super baculum arundineum Aegypti, cui si innixus fuerit homo, confringetur. Esd. 36. Et tunc uenit subito uenator diabolus, et aufert, et scindit sibi arborem istam per mortem, & sic cadit elephas, uidelicet in infernum, nec resurgit. Vomite, & cadite, neque surgatis &c. 19 Hier. 35. ¶Fœmina portat duobus annis, et post partum quiescit per triennium, et tpe impregnationis omnino à masculo non tangitur, et quando parit, simile quid uitulo duorũ uel trium mensium parit. Allega si uis de continentia coniugali. Vel expone moraliter quòd fœmina. i. simplex homo debet fœtum boni propositi p duos annos, i. in fine, et charitate in uentre conscientiæ perficere, et formare, et tunc eũ parere, et emittere per bonã operationem, et deinde quie-20 scere triennio. i. in fide trinitatis. ¶Qñ elephas dolet iuncturas, iuuat eum potus aquæ calidæ, & herbæ versæ in melle, & qñ non pt dormire, dẽt inungi scapulę aqua & oleo, vel caro porci assata debet desuper poni. Sic verè si hõ dolet iuncturas per laborum, & pœnitentiæ fatigationem, dẽt habere aquam deuotionis calidã feruore contritionis cum melle pietatis, & compassionis, & si nõ pôt dormire per cõtemplationem, superponat carnem assatam diuitię passionis &c. ¶Si habuerit elephas ferrũ in corpore, datur ei oleũ 21 bibere, & sanatur. Sic si ferrum crudelitatis sit in corde, bibat oleum pietatis, & spũalem recipiet sanitatem. Tollite resinam ad dolorem eius Hiere. 51. ¶Item idem li. 8. dicit q̃ Ele-22 phas masculus maioris est coporis, & animositatis, q̃ sit fœmina. Sic verè prælatus debet esse maior virtute & perfectione, q̃ sit fœmina. i. quam subditi, & audacior ad bona aggrediend a, & mala toleranda, & ad peruersos corrigendos. ¶Ele-23 phas per verbera domesticatur. Vnde qñ percutitur, & famescit, & fessus est, & inclusus in fouea ascendit venator super eum, & non secus q̃ alios domitos regit, ẜm Pli. li. 8. c. 8. & 9. Obedit aũt quandiu sedet venator super eum, qñ aũt descẽderit, ligantur pedes eius donec domesticetur. Sic vere multi sunt ita duri, ita siluestres, & agrestes, q̃ non pñt domesticari. i. corrigi nisi per verbera. i. afflictiones, & tribulationes, quia seruo maliuolo tortura, & compedes. Eccle. 33. Nam q̃diu venator, i. Deus vel prælatus sedet super eos per diligentem eorum correctionem, & eos percutit per infirmitatem, & tribulationem, & tandiu obediunt p humilitatem, & subiectionem, & ideo affectus talium debet ligari vinculis obedientiæ, & statutorum, & diuinorum mandatorum, quousq; plene fuerint edomiti. Pedes eorum strinxit ligno. Actu. 16. & Iob 18. Tenebitur planta eius laqueo. ¶Elephas ẜm eun-24 dem ibidem, est domesticabilior, & obedientior omnib. animalib. & habet sensum meliorem, quia sentit frigus in hyeme, & frigidum vẽtũ, et est aĩal valde fluuiale, quia habitat iuxta fluuios, & mergit se in aqua usq; ad mentum, sed non pôt diu natare propter corporis quantitatem. Sic vere dẽt esse religiosus, debet. n. esse obediens domitus, maturus. s. & qetus, & debet habere sensum bonum, & discretionem, q̃ frigus infernalium tormentorum, uel frigus indeuotionis debet optime cogitare. Dan. 2. Cępisti cogitare quid futurũ esset post hæc. Fluuialis etiam debet esse, qui iuxta fluẽta sacræ scripturæ, & deuotionis, lachrimarum, & compassionis debet iugiter residere, & ibidem debet se immergere, & natare, licet corporis sui grauitas. i. carnis suæ ponderositas ipsum impediat in natando, & deuotionis opera peragendo. Extendit natans ad natãdum manus suas. Esa. 25. ¶Licet ele-25 phas aĩal mansuetissimũ ex natura, quia. s. caret felle ẜm Ari. tamen aliquãdo irascitur, qñ. s. nimis prouocatur, vel qñ inebriatur vino, vt ad prælium acuatur. Viuit autẽ diutissimè pp temperamentum cõplexionis, & propter castitatem. Et propter corporis magnitudinem, fœtus non potest in ventre nisi spacio duorum annorum pfici vel compleri. Sic uerè licet iusti carentes felle. i. iracundia, sint mãsueti & pij, tñ quandoque irascuntur, s. contra peccatores ex zelo iustitię, & rigoris, & hoc maximè qñ sunt inebriati vino dilectionis diuinæ, & imbuti, quia tunc ex zelo Dei ad bellandum contra peccatores fortius animantur. Diu autem debẽt uiuere .i. in gratia perdurare, & perseuerare, ad quod multũ cooperatur temperamentum honestatis, & continentia castitatis, quia iusti in perpetuum viuent. Sapi. 5. Et quia abstinens fuerit, adiiciet uitam. Eccl. 37. Vel si vis allega illud qđ supra ponitur, q̃. s. elephas quamuis sit naturaliter mansuetus, qñ tñ inebriatur uino uel prouocatur, efficitur ualde ferox. quod optimè pt applicari contra ebrietatem, quia verè licet hõ sit aĩal mansuetum natura tñ ebrietas uel nimia prouocatio facit eum irascibilem, & discordẽ, quia sicut dr Prou. 20. luxuriosa res uinum, & tumultuosa ebrietas. ¶Elephas, qñ ui-26 det se à uenatore persequi pp ebur, frangit, & proijcit dentes suos, ut sic deposito ebore, ipsum uenator amplius non sequatur, ẜm Solin. Sic uerè illi, qui hñt ebur. i. diuitia, mundanas, & pp eas uident se psequi, & infestari, s. à diabolo p auaritiæ tentationem, à prædonib. & balliuis per rapinam, & exationem, debent eas frangere, & eijcere pauperib. erogãdo per Eleemosinarum largitionem, ne. s. possint sibi periculi esse causa. Confregit ad numerum dentes meos. Trenor. 3. ¶Elephãtes secundum eundem ibidem, raro carna-27 liter

liter coputant, q̄a nō nisi per quinq; dies in duob.annis,& tūc q̄to plus pñt, in occultis,& abditis se abscōdūt.Post aūt actū illū aquis viuis se abluunt,nec ante ablutionem ad gre gē reuertunt.Pro fœminis nunq̄ pugnāt,& nulla nouerunt adulteria.Sic verè boni Christiani actū carnis raro aut nūq̄ debent exercere. Qđ si in actu cōiugali ipsos oporteat circa illum actū vocare,rarius,secretius,occultius,& verecundius,q̄ possint debent illū facere,uel cōplere. Quod est contra multos,qui cōsueuerunt per iactantias in illis operibus gloriari,sicut multi luxuriosi, qui letantur cum male fecerint,& exultant in rebus pessimis. Prou.2.Et post illum actū in aqua deuotionis,vel cōpassionis,vel cōfessionis debēt se saluare,vt sic ad gregē.i.ad cōitatē eccl'iæ purificati.& mundati valeāt reuenire.Itē inter ipsos nō debēt esse adulteria, quia vere q̄libet dēt esse cōtētus ꝓpria vxore,nec dēt concupiscere alienā,Deut.5.Nō concupisces uxorē ꝓximi tui. Mōtes ēt ꝓ fœminis nō dñt pugnare,nec ꝓ eis habendis lites,& iurgia suscitare.Qđ est cōtra luxuriosos, & illos q̄ ꝓ mulierib.pugnis,& periculis se exponunt, q̄ dñt illud Iud. 10.Quis ꝓ tā formosis mulierib.pugnare nō dēat? ¶Scđm Soli.ibidē,inter elephātes maxima est cura alteri de altero, nā eq̄tatu circunuenit,fessos,& vulneratos īter se recipiūt, & eos plusq̄ se protegunt,& defendunt. Q̄ñ aūt vnus eorū cadit ꝓ casu irrecuperabili,miro mō barrit ad cuius vocem multitudo iuuenū subito accedit,q̄ paulatim seniorem eleuāt,& ad hoc totis virib.& affectib.se inclināt,quē si eleuare nequeunt tū eo barriūt,& deplangunt,vt d.idem Sol.& Phisol.Sic vere inter Christianos,& maximè religiosos,dēt esse societas,& amicitia,& pietas.q̄a q̄ñ vnus vulneratur tētationib.& fatigat tribulationib.tunc alij debent eum recipere p cōpassionē,& doctrinis,exēplis,& orationib.consolationib.& subuentionib.cōtra hostes, & uitia defensare. infirmum ī fide suscipite.ad Ro.14.Ro.15. Nos qui firmiores sumus debemus imbecillitatem infirmorum supportare.Et q̄ñ vnus cadit,i.pc̄tm̄,& barrit per cōfessionem,tunc alii iuniores.i.fortiores,& virtuosiores debent conuenire p amorem,se inclinare per cōpassionem,& cum eo barire per orationem,& eū p pietatem releuare à casu pc̄ti per eius monitionem,& correctionem.Venerunt amici Iob visitare eū &c.Iob.2. Vel pone q̄ q̄ñ venit ad paupertatem, & cadit à statu prosperitatis,alij(si pñt)debent eum releuare. & ei in temporalib.subuenire,quod si nequeant,tñ baritum præ affectionis,& cōsolationis debent emittere. Consolamini eū vniuersi,qui scitis nomen eius.Hie.48.Figura de amicis Iob, qui primo cum eo fleuerunt,& pro eius reuelatione singuli ouē vnam,& inaurem auream eidem dederunt. Iob vlti. Fessos.n.& de pauperatos debent alij adiuuare,reficere, & fouere,& alter ꝓ altero in necessitatib.laborare. ad Gal.6. Alter alterius onera portare,& sic adimplebitis legē Chri. ¶ Soli.ibidem dicit,q̄ q̄ñ elephantes capiuntur, pasta hordei domesticantur.Fit aūt fouea ꝓfunda in via elephātis,ad quam veniens incidit ignoranter,ita q̄ pp profunditatem exinde exire non potest,& tunc unus venator percutit, & pungit ipsum,& veniens alius venator percutit primum,& admonet ipsum ne percutiat elephantem,ipsumque de fouea extrahit,et dat ei comedere hordeum,quod cum ter vł quater fecerit,elephas domesticatur,et diligit se liberantē, et ei deinceps obediēs mansuescit.Elephas est homo fouea pc̄tm̄,primus venator diabolus,secundus Christus, hordeū sacra scriptura,vel corpus Christi.Quia igitur elephas.i. humanum genus in foueam pc̄ti ceciderat,vnde resurgere nō valebat, et à venatore diabolo punctus,& percussus tētatio tionib. et tribulationibus morte etiam temporali ibi fuerat,iō venit secūdus uenator Dei filius per incarnationem, et diabolum fugauit, et prostrauit in infernum per suam passionem, et sic elephantem.i. humanum genus eduxit de fouea inferni,et peccati per suam resurrectionem,et ei hordeum æternæ beatitudinis dedit per suam ascensionē,et sic eum domesticauit in domo.s.paradisi. Vel dedit nobis hordeum sui corporis uel sacræ scripturæ,et ideo debemus eū sequi per imitationem,et ei obedire per humilitatem,et subiectionem.Figura.1.Re.17. Vbi Dauid in domo remanens, tādem fuit missus ad exercitum regis ut fratribus uictualia portare,et occidit ibi Goliam,et Israel de manu Philistiim liberauit.Sic Christus qui ab æterno cum patre in domo paradisi manserat, tandem ad nos venit, & luciferum prostrauit et nos liberauit,& iō ei debemus obedire,& eum seq. & imitari.Esa.19.Clamabunt ad dñm à facie tribulantis,& mittet eis liberatorē.¶Elephas pilos habet paucos & pendentes,aures habet longas & tenues atque inferius dependentes,veruntñ ipsas erigit q̄ñ pugnat contra draconem.Sic verè iusti pilos diuitiarum habent tenues atq; paucos.Thob.4. pauperem vitam gerimus.Et tñ isti sui pili,i.diuitiæ quas habēt,sunt depēdētes inferius versus terrā.i. ad pauperes p eleemosynā & largitatē.Istorum aūt exemplo aures nr̄æ.i.auditus dēt esse lōgus p patientiā,q̄a.s. hō dēt adire diu anteq̄ loquat.Audi tacēs simul & quærens.Ecclesias.32.Et inferius dēnt pendere per verecūdiam. ad auditum tamē verbi Dei debet eas homo erigere,vt contra draconem diabolum valeat dimicare.¶ Elephas si quando chameleōtem vermē venenosum vorauerit, oleam comedit et sanat. Sic verè si q̄s vermem venenosum,idest peccatorum,vorauit,cum olea, idest cum operibus misericordiæ debet sibi ne pereat subuenire. Peccata tua eleemosynis redime.Dan.4. ¶ Elephas q̄ñ vnicornis contra eū pugnat non ei opponit ventrē quē habet valde mollē,sed dorsum,quod habet durum. Sic verè quādo vnicornis diabolus pugnat contra hominem per tentationes,multum debet timere de mollitie& fragilitate ventris & carnis, & ideo debet ei ostēdere tergum.s.fugiēdo,quia debet occasiones fugere, & à via eius quanto plus poterit declinare,& ei dorsum durum opponere.i.cum fortitudine cōstantiæ obuiare.Vel per tergum,accipe patiētiā cui onera imponuntur.Verterunt ad me tergum & non faciem.Hie.32.&.2.Paralip.29.Auerterunt faciem,& præbuerunt dorsa. ¶ Draco vt communiter s̄m Solinum non inuadit elephantem,nisi quādo scit eum grauatum esse potu,vt maiorem sumat satietatem de eius sāguine interempti. Sic diabolus quando videt hominem iustum esse ebrium & potum,tunc eum libenter obsidet tētationib. & inuadit,vt sic eius casu in peccatum,sanguinem suum.i.gratiam & deuotionem detrahat atq; sugat, vel vt sic de sanguine ipsius.i. de vindicta et dānatione ipsius satiet.& iō docet Apostolus 1.ad Thess.5.Non dormiamus sicut cęteri, sed vigilemus & sobrij simus. ¶Secundum Phisologum, elephas nunquam dormiendo se inclinat totaliter, imo stans dormit,ad arborem palmæ innixus.Sic homo licet dormiat in deliciis,nunquam tñ debet ex toto se ad terram.i.ad tēporalia per affectū inclinare,imo semper per gratiam debet stare, & se ad arborem palmæ.i.ad crucem per passionis memoriā appodiare 1.ad Corin.15.Estote stabiles & immobiles.¶Elephātes vt dicit idem,actum carnis abhorrent,nisi pro sola prole,& tunc vadit fœmina uersus oriētem,& masculus eā sequitur,quousque inueniant mādragoram, cuius fructū primo fœmina comedit,deinde masculus,& sic conueniūt,& impraegnatur.Sic verè homines nō nisi prolis gratia in actu carnis debent conuenire,& tūc ad ortum solis.i.Dei laudē debent intentionem suam conuertere quantum possunt,& sic poterunt sine peccato aliquo gn̄are,maximè si mandragoram pn̄iæ manducauerint,quæ facit concipere gratiā & virtutem.Vel dic q̄ masculus & fœmina.i. Adam et Eua iuerunt ad mandragoram.i. ad arborem vetitam, & primo comedit fœmina, et deinde vir, et sic conceperunt dolorem, et pepererunt iniquitatem.A muliere.n.prodit iniquitas viri. Ecclesiastici 25.quia à muliere factum est initium peccati.¶Q̄ñ fęmina parit masculus eā defendit.Sic vere q̄ñ fęminæ.i.subditi pariunt et perficiunt fœtus suos.i.bona opera, masculi.i.prælati debent eos defendere orationibus & exēplis 1.Macha.3.Pugnemus pro vxoribus nostris. ¶ Elephas fętū suum dū ad huc est iuuenis et tenellus,pascit et nutrit iuxta flumina,ne forte draco ipsum absorbeat aut seducat, s̄m Plin.et Sol.Sic vere prælati debēt filios et subditos suos de nouo genitos et cōuersos, circa fluuiū sacræ scripturæ et deuotionis et cōpassionis nutrire ne à dracone diabolo seducantur.¶Item idem dicit vnum valde mirandum.q̄.s.in quibusdam regionibus.Aethiopiæ elephas sic venatur quia duę puellæ omnino nudæ adeūt desertum vbi elephas habitat,et vna portat vasculum,alia gladium,et incipiūt alte cantare, q̄ audiens belua venit, et lambit mammas earum, et p dulcedine cātus obdormit, et tūc vna pcutit eū cū gladio,et occidit,et alia parat vasculū,et sanguinem eius recipit,

[Margin numbers: 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38]

pit ex quo pānus qui dr̄ purpura intingitur. Elephas est de filius desertū mundus, duæ puellæ gentilitas, & synagoga, i. quę fuerūt nudę, s. à virtutib. & gratijs in deserto mūdi huius. Ezec. 33. Duæ mulieres filiæ matris vnius fornicatæ sunt in Aegypto. Istę aūt quæ à principio cantauerunt, rogauerunt, & supplicauerunt, vt attraherent elephantem. i. Dei filium quia synagoga cantabat illud Esa. 64. vtinā disrumperes cęlos, & descenderes. Gentilitas aūt seu ecclesia de gentib. congregrata, dicebat. Veniat dilectus meus in ortū suū. Cant. 5. Et ideo Elephas. i. Dei filius, precib. & cantib. hmōi inclinatus, venit ad desertum huius mundi, ad eas descēdēdo per incarnationem, & cepit eas lambere per p̄dicationem & in cantum earum obdormire per suarum præcū ex auditionē. Sed pro certo dum eas lambendo, instruēdo, & erudiendo, prædicando, & informando delecterentur, vna puellarum. s. synagoga, & populus iudęorū arripiēs gladiū, s. clauos, & lanceam, & crucem, eum occidit per passionē. altera aūt puella, s. gentilitas, ad ecclesiam iā cōuerso, p̄parauit vasculum cordis sui, & sanguinem elephātis. i. finē sanguinis, & passionis Christi credēdo, & obediēdo suscipit, & exinde purpuram. i. purpuratos martyres, & aīas p̄ fidē, & deuotionē colorauit, et purpurauit. Ge. 37. Intinxerūt tunicā in sanguine hædi. Sanguisugæ. n. duæ sunt filii. Prouer. 30. Pulli eius lambunt sanguinem. Iob 39. Vel dic q̄ Elephas est homo, duæ puellæ diabolus, et mundus, desertū est vita præsens. Corā igit elephante. i. corā hoīe in deserto vitę huius cantant duæ puellæ, s. mundus, et diabolus qui ambo cātāt, & suggerūt pc̄tā, et vitia. Diabolus cātat de superbia dicēs. Ecce qūo tales honorantur p̄p diuitias, circui, discurre, sis causidicus, & mercator, esto simoniacus vel ambitiosus. Similiter mundus vtpotè vxor filii, et amici cantant de auaritia, dicentes. Dn̄e, nihil habetis, filii vestri nepotes, et parentes erunt pauperes post vos, quare non lucramini? Et sic isti obdormiunt, vnā. s. istarum lambēdo, et diligendo. s. mūdū, & ei consentiēdo, & in diuitiis, et deliciis requiescēdo, qđ videns alia puella, s. diabolus infigit in eū subdito dū nō aduertit, gladium mortis, et alia q̄ lambebat, i. parentela quam diligebat, statim recipit sanguinē. i. subām t̄palem, q̄a mortuo diuite, parentes nō curant nisi rapere, & furari. Figura Zacha. 5. vbi duæ mulieres q̄ habebant alas milui, portauerunt amphorā vbi erat inclusa impietas cum talēto plūbi, quæ q̄dē amphora oculus vniuersę terræ dicebāt, & portabant eam interram Sēnaar. Sic verè duæ mulieres, diabolus. s. & auaritia, p̄ suos tractatus, & cātus portāt hodie amphorā. i. auarum, in quo cū talēto plumbi. i. cū pondere malæ cōsuetudinis, impietas est inclusa. Portant dico eū in terram Sennaar, quod interpretatur fętor. i. in infernū, vbi est fœtor horribilis, & immensus. Hie. 19. In Thophet sepelientur, eo q̄ non sit alius locus ad sepeliendum.

De Cane. Cap. 37.

1 Edus ab edēdo est dictus, eo q̄ sit iocundi saporis. Nā siccitas eius nālis ex ætatis humiditate tēperat, Et iō nutribilis, & digestibilis reperitur, et bonū sanguinē generat, et calorē continet, et humorē. Sic verè illi q̄ sunt digestibiles p̄ obediētiā, calidi p̄ charitatem, humidi p̄ benignitatē, sunt Christo iocūdi saporis, vt eos edat, et sibi incorporet p̄ charitatis, et fidei vnitatem. Et hircos cum medulla tritici. Deu. 32. ¶ 2 Edus habet visum ualde acutū, aspectum toruū, et obliquū, pellē habet hirsutam, carnē aūt dulcem, et pinguē, exterius est siccus, et macilētus, interius aūt pinguis et carnosus, et p̄p eius caliditatē, et humiditatē tēperat digestioni conuenit. et iō de nouo conualescentib. cūctisq; delicatè viuentib. est opportunus. Tales sunt sancti, q̄ sunt acuti visus per discretionem, torui aspectus p̄ circūspectionē, pellis hirsutæ per habitus asperitatē, et abiectionē, carnis dulcis per cōpassionem, exterius sicci per pęnitentiā, et carnis macerationem, interius pingues per deuotionē, et compassionē. Et quia calidi sunt per charitatē, humidi per benignitatē, iō tēpāratæ sunt naturæ per modestiā, et tranqlitatē, et iō illi qui conualescunt de infirmitatib. pc̄torum p̄ pęniteniam, debēt tales comedere, et sibi incorporare p̄ imitationē, vt sic ad p̄fatam deueniāt sanitatem. Iuxta quā ritū tolletis et edum. Exo. 12. Et sicut edus balatu matrē quærit, 3 sic sancti Christum quęrunt, cū oratione. ¶ Scd̄m Plin. lib. 8. edus est animal imbelle, innocuum, petulans, & lasciuū, ruminās & mundū ramos comedens, & virgulta ēt s̄m Pli. li. 28. c. 10. sāguis edi valet cōtra venena, pellis eius cōtra morsus reptiliū, & ad plagas. Talis fuit Chr̄s, q̄a in mundo isto imbellis fuit, & innocuus per innocuam pietatē, benignus, & iocundus per spiritualē alacritatem, mundus per puritatem, ruminans per discretionē, virgulta carpens per sacræ scripturæ prædicationē. Sanguis aūt ipsius passionis, & pellis suæ bonę cōuersationis, & si ipsam habuerimus per deuotionē, cōpassionē, & imitationem, sanabunt, & curabunt morsus reptilium, i. malitiosorum detractionem & temporalium tribulationem, & venenum tentationum, & delectationum, necnon vulnera peccatorum, & vitiorum. Obducā cicatricem tibi, & vulneribus tuis sanabo te. Hie. 30.

De Eruca. Cap. 36.

Ruca s̄m Isid. est vermis multipes, crescens in frōdibus olerum, & arborum, Et dr̄ eruca ab erodendo, quia flores, & folia arborum quibus insidet, & in quib. nascitur, comedit, & corrodit. Vnde ipsius papinis est malefica, licet ab eis inuoluatur vt d. Isid. li. 12. Rectè tales sunt hypocritæ, & falsi clerici, et religiosi, qui cum sint vermes multipedes p̄ multiplices affectiones, qñ in orarorib. dignitatum, et officiorum sedent illis sunt damnabiles, et nociui, nam fruct⁹, et flores arboris in qua sedent. i. diuitias t̄pales illius status vel religionis in quo sunt, corrodunt, et consumunt, s. dādo eas personis immeritis, vel ipsas pōpaticè consumēdo, vel aliter indebitè dispensando, et expendendo. Prælati. n. clerici, et religiosi mali non quærunt p̄ficere suis ecclesiis, sed t̄m sibi, et suis, q̄a oēs quæ sua sunt, quærunt, non quæ Iesu Chr̄i. ¶ 2 Eruca gallicè dr̄ chenille, et s̄m Pli. est vermis lanuginosus, et villosus. qui in frondib. arborum texit quasdam telas. in quib. se inuoluit, et in quib. in hyeme seruat, et nutrit pestiferum genus suū. Egerit aūt quędā oua, de quib. in vere erumpit, et nascitur multa proles, cuius ingluuie roduntus viros, et flores arborū, et herbarum. Tales sunt diuites, et auari, quia cū sint lanuginosi per diuitias (quia lanugine diuitiarū sunt vestiti) ideo in arbore huius mundi ædificāt telas suas, s. t̄pales possessiones, et ibi in hyeme vitæ præsentis se inuoluunt per affectū, et ibi nutriunt filios suos, quia nō solum pro se, sed ēt pro filiis illa quærunt. Ecce ego, et filij mei. Esai. 8. Multos autem filios, et familias generāt, quia multi filij desertē. Esa. 54. A quibus corroditur per vsuras fructus arborum, et herbarum. i. oīm adiacentiū vicinorū, pauperum. s. et diuitū aliorum. Vel dic q̄ mali prælati in arborib. i. in ecclesijs in quibus habitant, generant, et producunt multos filios, s. nepotulos, cognatos, et affines, quos ibidē beneficiāt, et exaltāt. et ideo flores, et fructus. i. diuitiæ, et p̄bendæ arboris illius. i. ecclesiæ, à talib. deuorātur, et ab eis hodie occupant, dissipant pariter, et vastantur. Figurati Dan. 14. vbi sacerdotes, et eorum filij, et vxores sacrificia Bel deuorabāt &c. Cōtra illud Eze. 46. Nō accipiet princeps de hæreditate populi mei per violentiā, sed de possessione sua dabit hæreditatem filiis suis. Vel pone, q̄ eruca est diabolus. qui ponit in nido suo. i. in corde peccatoris, multa oua. i. multa mala p̄posita, et affectiones, et cogitationes, ex quib. tandē multa proles malorū operū gñatur, à quib. flores, et fructus virtutum, et folia bonæ conuersationis deuorantur. Dedit erugini fructus eorū, et labores eorū locustæ. ¶ 3 Eruca est vermis mollis, et saniosus, diuersis colorib. distinctus. Et est quædam species erucæ, q̄ de nocte aliqñ lucet vt stella, de die aūt deformis colore reperitur, cum aūt sup membrum aliqđ ponitur, illud exurit, & post se pustulas dereliquit. Tales verè sunt hypocritę, qui licet sint molles, & saniosi per luxuriā, t̄n diuersis colorib. i. diuersis apparentib. virtutib. sunt stellati, quia in nocte uitæ præsentis vbi est obscuritas ignorantiæ, lucent per conuersationem exteriorē sicut stellæ. i. sicut viri iusti, quia. s. Angelus Sathanæ transfigurat se in Angelum lucis. Sed in die qñ omnia erūt clara, s. post mortem, tūc verè apparebunt esse deformes per vitia & peccata, quia tunc à filia Syon auferet omnis decor eius. Thr. 1. Tales autem in illis membris in quibus serpunt. i. in illis personis circa quas habitant, derelinquunt finaliter pustulas malorum exemplorum, quia vix potest esse quin taliū prauitas innotescat, si aliquandiu videantur. vnde Iob 41. post

Post eum lucebit semita.¶Eruca secundum Plin.lib.11.c.32. de bestia in uolucrẽ se transformat,quia cũ sit vermis uilis & saniosus,& herbas & arbores corrodat & comedat,tñ tã dem alas recipit,& papilio efficitur,& libere per aerẽ volitat,& discurrit,& quot colores prius in cute habebat,tot ĩ alis postmodum repræsentat.Et ſm Isid.lib.11.de stercorib. seu de ouis papilionis super folia derelictis erucę iterũ generãtur.Vnde de eruca efficitur papilio,& de papilione iterum efficitur eruca.Plus tñ nocet rodendo dum est eruca,& circa terrã repit, quã facit qñ uolat.Rectè charissimi p istas erucas ĩtelligo multos balliuos,causidicos,& vsurarios.Isti .n.cõiter à natura sunt uermes uiles,& saniosi.i. de vili plebe,& paupere procreati, & ideo primo serpũt circa terrã .s. in infimo statu,& ibi folia,& flores arborum.i.diuitias & bona temporalia aliorum paulatim corrodunt,& sibi attrahunt,& incorporant,adnihilant,& consumunt, per rapinas,s.& vsuras,sed qñ satis creuerunt,& in diuitijs, & in potestate inualuerunt,tunc verè nolunt plus esse erucę.i.nolũt plus dici rustici imo uolũt esse uolucres,& uolãtes, & ideo faciunt se milites,& sic de eruca in papiliones,de rusticis in nobiles,de bestiis in uolucres transformãtur.Ideo talib. dr̃ Hie.49.Superbia cordis tui extollit te,qui habitas in cauernis petrę, & apprehendere niteris altitudinẽ collis.superbi .n.vndiq; sicut aues.i.sicut nobiles volitãt,s.ad tyrocinia,& ad festa,& hñt alas coloratas.i.exteriorẽ apparatũ stellatũ pulchritudine curiosa.Sumpsisti uestimenta tua multicoloria.Eze.16.Isti tñ dum volãt.i.dũ sunt nobiles, minus lædũt, minus corrodunt,& rapiunt quam ante militiã suã,quia extunc non audent esse publici mercatores vel vsurarij,vel ẽt causidici,nec alia multa facere pp honorificentiã sui status. Sed pro certo licet sint papiliones.i.licet sint milites,tñ filij quos generant sunt erucæ,quia paternam primam rusticitatẽ non deserunt,quia rodũt,& rapiunt,sicut ipsi,vt sint postmodum papiliones.i.nobiles,& milites sicut sui patres.Peius operati sunt q̃ patres eorum.Hie.7.& 11.Reuersi sunt ad iniquitates patrum suorum priores. Vel pone de diabolo, qui se transfigurat in Angelum lucis 2.ad Cor.11.Vel dic de hypocritis,qui cum sint saniosi &c.sicut supra,tñ in aues.i.ĩ viros spirituales fictitiè se transformant,vt sic possint volare,s.ad officia,& dignitates,qui postea in ecclesia generant erucas.i.malos imitatores.¶De eruca ſm Isid. efficitur papilio,qui.s.vt communiter in alijs multos colores habet, sed ſm Papiam,papilio tm̃ delectatur in lumine lampadarũ, ꝙ ibi tm̃ circunuolat, q̃ comburantur alæ suæ, & sic cadit in oleum,& ibi submergitur, & necatur,vltra modum.n.diligit ignem.Vnde Plin,lib.21. c.14. dicit ꝙ papiliones quorum copia qñque mella apum corrumpit,de alueari apum possunt extrahi per hunc modum, vt.s.noctu tempore sereno iuxta aluearia accendatur magnus ignis,& clarus,quia.s. viso splendore,isti statim ad ignem currũt, intusq; se iniiciẽt, & comburent.Sic verè de eruca.i.de hoĩe seculari, & luxurioso,& auaro qñque efficitur papilio.i.vir religiosus, habens alas uirtutum,& sursum uolans p contemplationem, multos colores habens per coloratam perfectionem,& cõuersationem,sed iste quandoq; delectatur in lumine lampadarum.i.in pulchritudine mulierum, in quib.est oleum uoluptatis,& ignis cupiditatis,& ideo licet nõ intendat se cõburere per peccatum, tamen aliquando tantum circunuolat per mala consortia,occasiones,& uerba ꝙ alæ virtutum suarum comburuntur,& in oleum uoluptatis cadit, & sic p luxuriam submergitur atq; perit.Ignis consumpsit speciosa deserti.Iohel.1.Vel per lampadem intellige mundum,vbi est ignis auaritiæ,cuius lumẽ est prosperitas mũdana &c. Expone sicut supra.Vel si uis dic,ꝙ papiliones sunt hæretici,quia.s.isti uidenť ignem diligere,& quasi ex industia vñr ad ignem currere,inquantum se comburendos sciunt,& tñ nolunt à suis errorib.resilire.¶Secundũ lib.de natura rerum papiliones sunt uermes uolãtes florum tempore ueniẽtes. Isti igitur inter se coeunt,sed masculi generando pereũt, fęminæ verò oua sua parturiunt,& tunc ẽt mortem incurrũt, oua uerò vsq; ad æstatem sequentem sic remanent,& tandẽ & calore solis in papiliones se mutant.Sic ergo fit,ꝙ masculus moritur generando,& fœmina pariendo.Ista expone sicut in libro de mirabilibus,s.lib.14.ubi agitur de bombyce ... Vel etiam expone de relictis ouis sicut supra.§.4.

De Faunis & Satyris. Cap. 39.

Fauni & Satyri idem sunt,& sunt secũdum Isid.lib.12.animalia monstruosa,humanam effigiem habentia,sed humanæ non participia rationis,quia nec acte,nec natura sũt dociles ad loquendum,tãtum imitantur vocem, & aliquos actus hominum,& sunt luxuriæ præcipuè dediti. Pli. autem lib.25.c.4.vr̃ sentire faunos esse phantasias nocturnas, quia ibi dicit peoniam herbam ualere cõtra faunorum ludibria quæ occidunt in quiete.Tales sunt hypocritæ, qui homines .i.viros sanctos imitantur quantum ad effigiem.i. quantum ad apparentiam honestatis,non tamen,quantum ad rationem.i.quantum ad uirtutem,& efficaciam bonitatis,quia licet actus,& opera,vocem,& uerba hoĩum.i. iustorũ in multis imitentur,tñ luxuriosi sunt,& peruersi,& ad loquendũ.s. Deo per deuotam orationem nullatenus possunt edoceri. Nesciebant loqui iudaicè,sed azoticè.Neemiæ vlt. Nam vt dr̃ 2.ad Tim.3.Speciem quidem pietatis habentes,& uirtutẽ eius abnegantes.Et breuiter,isti non sunt nisi quædam phãtasiæ hominibus illudentes,& eos suis fictionibus seducentes.¶Satyri ſm Isid.lib.12.c.de portentis,sunt homines syluestres,pedes equinos habentes,& cornua in frontib.deferẽtes,quos antiquorum error tanquã Deos coluit. Vnde beatus Antonius unum talem inuenit in deserto, à quo cũ petiisset quis esset,respondit.Mortalis ego sum unus ex accolis eremi.Sic rectè in ecclesia sunt quidam pręlati,qui rectè syluestres sunt per crudelitatem,& austeritatem.Vnde in ipsa fronte.i.in prima facie,& in principio.i.in ipso introitu habent superbiam, inuasionem, & elationem, quia statim prima facie uolunt alios cornib.suæ potentiæ uentilare,& eos sine deliberatione percutiunt prima fronte. Ideo de talib.dr̃ Esa.48.Scio.n.quia durus es tu,et neruus ferreus ceruix tua,& frons tua ærea.Sed pro certo pedes eorum.i. affectus sunt equini,quia sunt ad modum equi petulantes,& superbi,& ideo licet in deserto huius mundi sint mortales,tñ à fatuis gentilibus.i.ab adulatoribus tãquam dij coluntur, magnificantur,& laudabantur.Dij similes facti hominib.descenderunt ad nos.Act.14.¶Quędam sunt genera hominum siluestrium,ſm Isid.lib.12.ibidẽ,& Pli.li.7.c.2.qui habent capita cãnina,& latrant,vt canes.Sic uerè multi habent caput .i.intentionem cãninã uorax atque rapax,quia.s.per auaritiam sunt insatiabiles sicut canes.Esa.56.Canes impudẽtissimi nescierunt satietatem.Et ideo tales consueuerunt latrare,i.diffamare,& detrahere mendaciter,& mordere.¶Item sunt alij ibi,qui unum tantũ habent oculum in frõte. Sic in mundo sunt quidam qui cũ deberent habere duos oculos.i. duplicem discretionem,s.in spiritualibus,& temporalibus tamen nõ habent nisi vnum,s.mundi sapientes,qui tantum sunt sapientes in mũdo,& mundialibus,sed carent alio.s.discretione in spiritualib.quia tales sapiẽtes in temporalibus cœci sunt in spiritualibus,quia sapiẽtia huius mundi,stultitia est apud Deum 1.ad Corint.3.& Hier.4.Sapientes sunt vt faciant mala,bene autem facere nescierũt. ¶ Quidam sunt homines syluestres in Aethiopia,secundum Pli.lib.7. & ſm Isidorum,carentes capite,sed oculos habẽt in humeris, & alij planam habẽt faciem,& sunt sine naribus,& labium inferius eorum ita prominet,quòd exinde tota facies dum in solis ardoribus dormiunt operitur.Sic vrrè multi sunt, qui non habent caput,idest rectam intentionem, faciem,idest cor habẽt planum per indiscretam sui cordis manifestationem,contra illud Eccl.8.Non omni homini cor tuum manifestes.Sine naribus,& sine odoratu sunt,quia.s. non habent deuotionem.Labium inferius habent longissimum per ineptam loquutionẽ,et per malorum verborum multiplicitatem,et ideo dicitur labium inferius,quia scilicet non de rebus superioribus,sed tantum de inferioribus,non de cœlestibus,sed de terrestribus proloquuntur.Vnde 1.Ioan.4.Ipsi de mundo sunt,ideo de mundo loquuntur,quia pro certo multi sunt qui labium inferius habent magnum,labium autem superius ualde paruum, quia scilicet de inferioribus terrenis,et carnalibus multum loquuntur, de superioribus autem,et cœlestibus ualde parum. Quia qui de terra est,de terra loquitur Ioannes.3. ¶Item in Aethiopia sunt quidam fauni,satyri vel pilosi,qui habent ora ita parua, et constricta in peccatore, ꝙ calamus auenarum hauriunt sibi victũ,

& isti dicuntur esse sine sanguis, & sine uoce, & loco sermonis utuntur, nutu, s͠m Isid. Soli. & Pli. Re vera tales sunt hodie multi, qui propriè habent os in pectore, quia. s. non loquuntur nisi de illis hoībus quos hn̄t cordi, & qui eis ꝑ amorem sunt impectorati. os. n. hn̄t ualde strictum, s. quantum ad bonam loquutionem, quia de paucis possunt bonum dicere, quia pro certo multi sunt qui videntur carere lingua, quia. s. nullum bonū verbum potest de eis exire. Ezec. 3. Adhærere faciam linguam tuā palato tuo, & eris tacēs, & quasi nō loquens. Vel dic, ꝙ per istos intelliguntur quidam, qui sunt in religione uel in mundo, qui contecta habent ora, & sunt sine lingua, quia multi præ indignatione nolunt loqui, ita ꝙ uidentur habere os contectum, & carere lingua. Est. n. odibilis qui procax est ad loquendū, & est tacens, non habens sensum loquelę. Vel pone de cisterciensib. qui utunt̄ signis, & nō loquuntur, quia est tacens qui nouit tp̄s apti temporis. Eccl. 20 Vel pone de bonis religiosis, & etiā de sapiētibus hominib. & modestis, qui. s. parum loquuntur, ita ꝙ ꝓp silentium uidentur carere lingua, quia sicut dr̄ Amos 5. Prudens in tempore illo tacebit, qm̄ tempus malum est. ¶ Item in Scythia sunt quidam homines habentes ita prolixas, & ꝑtensas aures, quòd totum corpus inde cooperiunt, quos phanisios Solinus vocat. Sic verè in Scythia, quæ est regio frigida, & aquilonaris, i. in religione vbi viget frigus pœnitētię, & timoris, sunt quidam habentes magnas aures. i. magnum affectum, & habitudinem, & ad audiendum, rumores, & fafabulas, ita quòd totum corpus ecclesiæ contegunt, & inuoluunt, quia. s. vbique se diffundunt ad rumusculos audiendū. Actu. 16. Ad nihil aliud vacabant, nisi aut dicere aut audire aliquid noui. ¶ In Aethiopia secundum Isido. sunt homines, qui ad modum quadrupedum uadunt proni, & curui versus terram, nunquam erigere se ualētes, dicti arthabatitæ, qui etiam secundum Solinū sicut feræ sine certis sedibus ꝑ deserta uagantur. Sic uerè charissimi in Aethiopia, i. mundo (qui feruore auaritiæ cōburitur) sunt aliqui homines. s. auari, qui semper sunt curui, proni & inclinati ad terrā. i. ad tēporalia per amorem. Ps. Et dorsum eorum super incurua. Dan. 10. Vultus meus hærebat terræ. Et isti etiā non sunt contenti vna sede, i. certa possessione, imo semper per inquieta desideria de una ad aliam vagantur. Quod etiam de ambitiosis clericis cernimus, quorum nūquam in uno beneficio quiescit animus. Vel dic quòd tales fuerunt Apostoli, quia. s. nullam sedem temporalis possessionis sibi appropriauerūt. Sic etiam boni religiosi nō debent sibi claustrum, uel locum appropriare, sed ad mandatum prælati in certis Sedibus, vbi placuerit superioriorib. se transferre. Ad Heb. 13. Nō habemus hic manentem ciuitatem. ¶ Sunt alij in Aethiopia q̄ Sciopodes dn̄r, qui vnum tantum habēt pedem, ita magnū, ꝙ eo abumbrantur contra ęstum, qui ita ueloces sunt ꝙ canibus cōparentur. Sic uerè charissimi, illi qui sunt in Aethiopia, i. in religione non debent hr̄e nisi unum pedem, i. unū affectum. s. amorem Christi, & æternorum, quia ad nihil debent uocare, nisi ad spiritualia, & sic poterunt esse uelocissimi. s. ad cursum bonorum operum exequēdum. Ad Heb. 12. Curramus ad propositum nobis certamen. Vel dic, ꝙ isti sūt auari, qui cum deberent hr̄e duos pedes. i. duos affectus. s. ad temporalia, & cœlestia, ipsi tamen non habent nisi unum. s. affectum ad temporalia, qui ita magnus est ꝙ contra æstum. s. auaritiæ, eo se obumbrent. Isti ēt sunt celeres more canū. s. ad mala opera, & actus auaritiæ exequendos. Pedes enim eorum ad malum currunt. Prou. 1. ¶ Item in desertis Lybiæ sunt quidam homines, qui plantas habent aduersas, & isti senos digitos in pedibus dn̄r hr̄e. Tales autem dicit Plin. in Scythia esse, sicut infra de mirabilib. exposui. Sic verè i exusta Lybia mundi huius, sunt multi homines fictitij. s. peccatores, quorum pedes. i. affectus sunt auersi, quia cum deberent esse à parte ante. s. ad bona spiritualia, & æterna, ipsi tamen à parte retro sunt, s. ad bona temporalia, & terrena, q̄ retro nos necessario remanebūt. Facti sunt quasi retrorsum & non in ante. Hier. 7. Pedes autem affectuum suorum in sex digitos diuiduntur, & in sex particulas. Vnus digitus est amor, & affectio sui, secundus amor amicorum, totius amor deliciarum, quartus amor diuitiarum, quintus amor bonorum, sextus amor potentiæ temporalis. Eze. 16. Diuisisti pedes tuos. ¶ Secundum Pascasium, super terram sunt quędam monstra in Scythia quæ lamiæ nuncupatur, formām humanam mentientia, quæ pedes habent equinos, quod etiam dicit Solin. sed de hoc uide de Scythia. c. vlt. Plin. autem lib. 11. c. 41. dicat Lamias esse animalia cum mamillis, dicens ꝙ quędam animalia habent in vētre medio quaternas mamillas, vt pātheræ, alia autem duas, vt lamiæ, & ad hoc alludit scriptura. Thr. 4. vbi dicitur, ꝙ Lamię nudauerunt mammas, lactauerunt catulos suos. Sic in hoc mundo sunt quidam peccatores, qui licet habeant formam humanam. i. apparentiā exteriorem rationabilem sicut homo, tamen pedes eorum idest affectus, & uoluntates sunt equini per superbiam, & luxuriam, sicut patet in hypocritis, qui uidentur esse homines, idest rationabiles, tamen sunt superbi, & luxuriosi. Hie. 5. equi amatores in fœminas, unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat, Hucusque Isidorus libro 12. vbi multa alia ponit monstra, quæ omnia accipitis à Plinio libro 7. & etiam à Solino. Vel dic, quòd isti sunt adulatores, qui dupli ci māma deceptionum. s. gestibus, & verbis solent alios lactare, & ipsos decipere, & fraudare. Ideo Prou. 1. Fili ne te actauerint peccatores.

De Fœmina. Cap. 40.

FOemina secūdum Isidorum est sic dicta à phos, quod est ignis, eo quòd habet vim igneam, uehementer concupiscendo. Et secundum Arist. lib. 9. c. 1. Fœmina generaliter est maioris sollicitudinis circa fœtus, & maioris pietatis q̄ masculus. Sic uerè boni simplices plus ualent hodie, quàm masculi siue religiosi ecclesiastici, clerici vel prælati. Nam hodie maiorem habent uim igneam charitatis, maioris sūt pietatis, & benignitatis, & magis sunt solliciti circa fœtū bonorum operum producendum. Vel pone de beata Virgine, quæ cum sit piissima, & benignissima, fœtus suos peccatores feruenter diligit atque nutrit. Esa. 49. Nunquid obliuisci potest mater filii uteri sui? ¶ Fœmina secundum Arist. est generaliter masculo infirmior, debilior, & ad infirmiora pronior, quod accidit ex paucitate caloris, & abundantia humoris. Vnde fœmina inter homines est animal mōstruosum. Sic uerè charissimi, fœminæ, idest subditi, quia calor charitatis in eis deficit, & humor carnalitatis abūdat, ideo sunt communiter masculis, idest prælatis uel uiris perfectis debiliores ad bene operandum, & infirmiores, & proniores ad cadendum. Vnde Apostolus. Infirmi facti estis in hac parte. ¶ Licet generaliter inter omnia animalia masculi habeant esse fœminis fortiores, hoc tamen fallit inter vrsos, & leopardos, vbi fœminæ sunt masculis fortiores. Sic uerè licet in omni communitate, & maximè inter sanctos, & Angelos, illi qui sunt masculi ad litteram, sint fortiores, & perfectiores, & in omni bono constantiores, fallit tamen inter vrsos, idest inter diuites hirsutos, & inter leopardos, idest inter principes, & raptores, quia re vera in talibus mulieres præualent viris, quia scilicet minus sunt crudeles, & magis piæ, & ut communiter plus deuotæ, & ad omnia bona opera magis fortes. Mulierem fortem quis inueniet. Prouer. 31. ¶ Fœmina generaliter est iracundioris naturæ quam masculus. Nam faciliter pugnat cum masculo. Vnde dicit Aristot. libro 9. capit. 1. quod inter phocas per rixam continuam aliquando fœmina uirum perimit, & occidit. Sic verè inter homines ad litteram fœminæ leuius irascuntur, & rixando, & contradicendo pugnant cum masculis suis, ipsos etiam quandoque perimunt atque necant, quia mulieres si primatum habuerunt cōtraria est viro suo. Eccl. 25. Vel dic ꝙ illi qui sunt fœminæ, i. luxuriosi, & cupidi, ad bene agendum debiles, & imperfecti, leuius irascuntur, & superbiunt q̄ masculi, i. quā boni viri, & perfecti, & ideo pugnāt contra eos, volentes, s. eis dominari, & præfici, & eos q̄nque per infamias perimunt, & occidunt detrahendo, & murmurando, & eis præfici cupiendo. Istud patet in religione, vbi illi qui minus ualent, alios plus infestant, & plus cupiunt exaltari. Esa. 3. Mulieres dominatæ sunt eis. ¶ Fœmina minoris est constantiæ, & virtutis, & minoris fidelitatis quā masculus. Vnde recitat Aris. ibi de sepia ꝙ masculus pugnat ꝓ fœmina qn̄ uidet eum percuti uel inuadi, ipsam tamē nō pugnat pro eo, imo cōtra eum, & ipsum persequitur, & infestat. Sic verè licet Christus, vir, prælatus, & masculus noster pugnauerit ꝓ nobis, scilicet contra vitia, & dęmones

nos

nos tñ non pro ipso, sed contra ipsum insurgimus, iurando, blasphemando, & vitia committendo. Rursum crucifigētes filium Dei. Ad Heb. 6. Vel dic cōtra rusticos, qui licet mascu suus. i. prælatus, princeps uel curatus bonus ꝓ eis pugnet tē pore necessitatis suę, si tñ veniat ei aliqua tribulatio, vtpote, ꝙ à suis maiorib. impetat, ipsi rustici pugnant cōtra eum accusando, & litigãdo. Eccl. 12. Oculis suis lachrymat. &c. Et Eccl. 29 Reddet ei pro honore contumeliā Gen. 44. Quare malum ꝓ bono redditis? Vel pone historialiter de mulierib. malis, & infidelibus, quæ produnt dominos suos. qa nō est malitia super malitiam mulieris. Eccl. 25. Vel pōt dici de infidelib. vassallis. ¶ Fœmina ſm Aris. in generatione se hēt per modū materię, masculus aūt per modū formæ, ita ꝙ ex commixtione duorū seminū fœtus in vtero generat. Sic vere Christus se habet per modum formę, & causæ efficiētis, aīa autem per modum materiæ in generatione spūali. i. in productione bonorum operum, & ex istorum cōiunctiōe, & vnione gratifica, fœtus bonorum operum procreantur.

De Fœtante. Cap. 41.

Foetans est pariens, & generās in quolibet genere, & sic dr̄ à fœcunditate. Et hēt omnis fœtans membrum proprium aptū ad cōceptione, & ad hanc cooperant ſm Aris. lib. 8. reuolutio, & influentia orbium, & stellarū. Sed de hoc quære lib. 6. c. 3. de muliere pariente. Sic verè talis est oīs bonus hō, quia fœtum bonorum operum primo in loco apto & debita matrice concipit, videlicet in voluntate, & deinde eum per bonā operationē emittit. Veruntñ ad hoc operatur, & iuuat reuolutio, & influentia stellarum. i. intercessio, exempla, doctrina et oratio orbium, et stellarū spiritualium. i. sanctorū, et bonorū operū, et angelorum, ad bona. n. opera procreanda à sanctorum exemplis, et orationib. adiuuamur. Stellæ. n. manentes in ordine suo etc. Iudicum 5.

De Fœtu. Quod hic secundum vocat, alij secundas plurali tantum numero, seu inuolucrum dicunt. Cap. 42.

1 Foetus est partus aīalis, sic dictus dum in ventre fouet. Pellis autem, quæ fœtum continet, dicitur secūdina, qa cum fœtu nascitur, & nisi cum fœtu expellatur, mater exinde moritur, & necatur. Dum autem fœtus à matre parturit, necesse est, vt à secūdina illa primitus spoliet. Sic verè charissimi cum homo in vtero matris. i. in amore, & statu mūdi sit inuolutus secundina. i. carnalib. voluptatib. & peccatis, qñ tandem de ventre mundi eijcitur, necesse est vt voluptatum deserat secundinam, vtpote quando intrat religionē, vel ad dignitatem ecclesiæ promouetur. Similiter quando ecclesia emittit aliquem ad dignitatem, necesse est, ꝙ carnali tunica exuatur, Ideo dicat talis illud 2. ad Corin. 10. In carne ambulantes non ſm carneum militamus, arma enim malitiæ nostræ non sunt carnalia. Vel expone si vis de peccato originali, vel de complacentia peccati, quę post pārtum fœtus. i. post confessionem peccati remanens in matrice. i. in volūtatem, ipsam interficit per peccatū. Allega &c. ¶ De 2 fœtibus animalium aliqui sint masculi, aliqui fœminæ, aliq hermaproditi, vbi vtrunq; habent sexum, sed tñ semper imperfectum secundum Isid. lib. 11. Quęre reliqua lib. 6 de creatione hominis. Sic inter homines quidam sunt masculi. i. boni, alij fœminæ. i. mali, alij hermaphroditi. i. mediocres, qa scilicet uolunt Deo seruare, & mundo, & vtroque sexu gaudere. Sed verè necessario oportet, ꝙ vterq; sit imperfectus, quia nemo potest duobus dominis seruire, quia aut vnū diligit &c. Matt. 6. Non. n. potestis bibere calicem domini, & dæmoniorum 1. ad Corint. 10. exemplifica de religiosis seculum sectantibus &c.

De Fatuis ficarijs. Cap. 43.

1 Ficarius fatuus dicitur homo siluestris, ficubus viuens, & sic sumitur Hier. 50. Dracones inquit cum fatuis ficariis. Glosa. i. cum hominib. siluanis. Vnde maledicunt qui dicunt sicarius, quia sicarius est latro vtēs sica. i. gladio breui, sicut Aioth. Iud. 2. Ficarius etiam potest dici iustos, & venditor ficuum &c. vide supra de faunis.

De Formica. Cap. 44.

Formica dr̄, quasi ferens micas, quia micas, & farris grana cōgregat in æstate, vñ viuat in hyeme extrema autem grani sui pscindit, ne valeat germinare, vt dicit Isid. lib. 12. 1 Rectè talis est diabolus, quia micas. i. aīas fert, & portat per vitia, & peccata ad suā formicariā. i. in infernum qa in ęstate prosperitatis congregat, & adunat aīas peccatorum, vñ viuat in hyeme aduersitatis. i. inferius in inferno, ubi ipsas deuorat, & manducat, quia congregat in æstate messem sibi Prou. 6. Qñ aūt formica. i. diabolus cępit aliquod granum. i. aliquē peccatorē p tentationem, et delectationē, tūc vere ne germinet per bona opera, & p pñiam præscindit sibi extrema. i. memoriā natiuitatis, & mortis, principij et finis, qa nō vult, ꝙ cogitemus natiuitatis vilitatem, uel mortis acerbitatē, ne forte ad pñiam cōuersi, per bona opera germinemus. Auferet à te caput, et caudam. Esa. 9. Vel dic, ꝙ boni, et iusti in æstate. i. in vita psenti acquirunt, & accumulant grana. i. gratias et virtutes, de qb. viuunt. s. ppetuo in hyeme. i. ĩ statu post mortem. Cōgregat. n. in messe qđ comedat. Prou. 6. ¶ Scđm Solinum formicæ inter cætera animalia sollicitæ 2 sunt disciplinæ. Nā sibi in posterum ꝓuident vnde uiuant. Gregatim viuunt de granis suis cortices auferunt, et in secretis domorum suarum latibulis ea abscondunt, ne à vento dispergant, vel ab auib. comedant, occultas vias faciunt rectas, p quas incedant, & sapientiores sunt sp in vijs illis, ne stultè deuient aut aberrent, cumulos aut faciunt in qb. habitēt & morant, et in qb. cōiter vitā ducūt. Rectè charissimi tales sunt iusti, et religiosi, qa inter alios homines sunt, sollicitæ disciplinæ, qa sibi prouident per discretionem in posterum. s. contra futuras tentationes, et tribulationes, qa sapiens reseruat in posterum. Prouer. 29. et Seneca dicit. Futura puide, præsentia ordina, præterita meditare. Isti habēt gregatim viuere p concordiam, et amorem. Luc. 12. Pueri mei mecū sunt in cubiculi. De granis, i. de operib. suis cortices. i. superfluitates auferunt per pñiam, et dolorem. Ficum meā decorticauit. Iohe. 1. Grana ēt sua. i. opera, et virtutes debent abscondere, et celare per humilitatē, et nō ea exponere per iactātiam, et vanitatem, et hoc ne à vēto superbiæ dissipentur, vel ab auibus. i. malis cogitationib. et tentationibus vel à dęmonibus rapiantur. Figura Matt. 13. ubi granū quod positum erat iuxta viam. i. in aperto, & publico, à cęli volucribus est voratum, quia volucres cœli comederunt illud. Et ideo talia grana bonorum operum sunt ab alijs visib. occultanda. Mat. 6. Attendite ne iustitiam vestrā faciatis coram hominibus. Via aūt istorum qua tendunt ad patriam. i. eorum vita pręsens (quia. s. mo do sunt viatores) debet eē occultā per discretionem, & humilitatem, vt dictū est, munda per pudicitiam, & castitatē, recta per iustitiam, & æquitatē. Et illi qui sunt sapientiores, & docti. s. perfecti, & doctores debent in tali vita iugiter permanere, vt sint. s. alijs in exemplum ne à via veritatis valeāt deuiare, quia via iusti recta, rectus callis iusti. Esa. 26. Isti ēt in cumulus. i. in conuentibus, & religionibus habitant, & morantur, quia boni consueuerūt semp insimul cōmorari, & cōuersari, quia omne animal diligit sibi simile. Eccl. 3. iō Esa. 48. Ego uocabo eos, & stabunt simul. ¶ Scđm Solinum formicæ qñ arctantur, infundunt sup manus quādam aquam venenosam, quæ manus exurit, quæ 3 data est eis in armaturam à natura. Sic boni, & iusti aliqñ zelo iustitiæ irascuntur contra malos, & eos per correctionē, & punitionē exurunt, & corrodūt, & maximè prælati, sicut patet in Paulo, qui tradidit fornicariū diabolo in interitum carnis suæ, vt spiritus saluus fieret 1. ad Cor. 5. ¶ Secundum 4 Pli. lib. 10. c. 30. formicæ labores suos ordinant, & grana sibi inuicē cōicāt, & maiora opera, q̄ ipsæ sint ferunt, de re sua, publica est eis multa cura, rō & memoria, & paruitate corporis uirtutis magnitudine recōpēsant. Verè tales dēnt esse boni, & iusti, quia per virtutem pietatis, & largitatis omnia grana sua. i. diuitiæ, & scientiæ, & alia sua bona debēt esse communia, quia sine inuidia cōmunico. Sap. 7. Act. 2. Habebant omnia communia. Quod vtiq; est cōtra auaros, qui bona sua nolūt alijs impartiri. Nō sint alieni participes tui. Prou. 5. Isti etiā debent portare, & supportare onera. i. onus tribulationis, & pęnitētiæ, vel onera. i. viros onerosos, dato ꝙ sint plus onerosi, q̄ ipsi. Supportate infirmos. Gala. 6. Alter

alterius

alterius onera portare &c. Dēt ēt eis esse cura de re publica.s.de regimine status secularis,& ecclesiastici,de vtilitate cōitatis,quod maximè pertinet ad prælatos. Nemo qđ suū est quærat. Contra proprietarios, qui non curant de cōitate,quia oēs,quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi.ad Philip.2.corporis autem.i.status, & eminentiæ paruitatem debent ꝑ virtutū,& bonorum operū magnitudinē cōpēsare. Vt virtus de negocijs iudicaret.2.Mach.vlt. ¶ Idem dicit, ꝙ qñ formicæ hñt aliquid quod morsu,& ore non pñt portare,tunc vertunt se,& pedib.posteriorib.ante, positis post se trahere moliuntur,& si onus suum sit ita graue ꝙ portari ab eis nequeat,solent illud diuidere vt sic facilius deferat, & in cauernā suā leuius inducatur. Formica est prælatus,onus suum est subditus,quē debet portare ad Paradisum, sed si sit ita grauis,& obstinatus, ꝙ ipsum deferre nequeant ad Paradisum nec ore doctrinæ vel prædicationis, nec morsu punitionis aut correctionis,tunc debet eum ꝓcedere ꝑ bonum exemplum,& sic post se trahet eū ꝑ imitationē, iuxta illud Oseæ.11.In funiculis Adā traham eos, in vinculis charitatis.Si aūt ita fuerit grauis,& obstinatus,& per malas cōsuetudines aggrauatus,ꝙ nec ore monitionis vel ꝑdicationis,nec exemplo bonæ conuersationis vel operationis trahi possit,tunc dēt eum diuidere,& scindere per fortem correctionē vt eum introducat ad gloriā sempiternam in formicariam Paradisi, vt qui verbis non corrigitur, verberib. corrigatur.ꝯm Eccl.33.Vel dic,ꝙ diabolus diuidit grana sua .i.auaros & reprobos ꝑ multa desideria,& negocia,vt sic in formicariam suam.i.in infernum eos facilius introducat. Et iō Oseæ 10.Diuisum est cor eorum,nūc interibunt. Pone ēt ꝙ grana ista decorticat,ne germinent, quia corticē bonæ conuersationis eis aufert. Ficum meum decorticaui. ¶ Iohelis.1.Itē formicæ operātur in plenilunio noctib.interlunio aūt cessant à labore. Nam quia de plurib.partib. cibos euehunt,iō tps certum datum est eis ad laborem,ꝯm Pli.lib.11. c.30.Plenilunium charissimi sigñat tps gratiæ,in quo nox ꝑsentis ignorantiæ lumine.i.gratia Christi fuit perfectius illustrata. Et iō pro certo formicæ.i.boni viri in isto plenilunio .i.in tempore gratiæ debent bonis laborib.vacare,& operibus virtuosis instare,vt post istud plenilunium.i.post diē iudicij cessent,& requiescant à laborib.suis,& opera eorū sequant eos. Apoc.14.s.in Paradiso. Iō Io.9.Operamini donec dies est. ¶ Formicæ ꝯm Pli.lib.11.c.30.In plenilunio operantur,gregatim viuunt,grana sua cōicat,& cum sibi obuijs fit colloquutio,& diligens per contatio. Nam altera cum altera moram contrahit,ac si inuicem haberent consilia,& cōtractus.vadunt & redeunt ꝑ semitas tritas,certas & rectas, quas sibi ēt super silices elegerunt. Sunt aūt formicæ paruulæ,strictæ circa ventrem,q̄ qñ senescunt,crescunt eis alæ,& in aere volitant sicut aues. Et sicut dicit Pli.lib.7.c.15. Formica menstruum sanguinem sentit, & inde tactum gramē ꝓijcit,& ipsum postea non resumit. Sic verè religiosi debēt gregatim per collegia viuere,in plenilunio vitæ huius laborare,bona sua inuicem cōicare,& in capitulis suis colloqui, & tractare,& illos quib.obuiant pacificè salutare,& inuicē consilia facere,& habere,quia salus erit vbi multa consilia. Prou.11.Per semitas tritas.i.per viam pñiæ,q̄ multis tribulationib.trita esse dēt,debent incedere, & rectam viam iustitię iugiter obseruare. Hac via ambulate,in ea non declinetis &c. Debent esse paruuli per humilitatē, stricti uel cuncti per ventrem,& castitatē. Renes vestros accingetis &c. Exo. 12.Et licet isti in iuuentute sint aīalia.i. voluptuosi per carnalitatē, circumeuntes circa terrā per auaritiam, & cupiditatē,tñ qñ senescunt per ætatem,& maturitatē,& crescunt per gratiam,& virtutem, tunc verè debent fieri volucres.i. viri perfecti,& contemplatiui,quia alas duplicis charitatis debent accipere, & sursum ad cęlestia per contemplatiōis studium eleuari, sanguinem.i. pcťm luxuriæ debent fugere, & eos qui inde tacti,& infecti sunt dimittere,& eorum consortium abhorrere. Facient sibi alas,& volabunt in cœlum. Prou.23.Datæ sunt mulieri alæ duæ, vt volaret. Vel pone de balliuis,& causidicis, qui primo sunt parui, & depressi, & pauperes,circa terram in statu infimo ambulantes,sed tandem cum creuerint per diuitias, & senuerint ꝑ scientiā secularem,tunc efficiuntur alati per superbiā, & volant superius,ad officia,& dignitates,& inter aues habitāt.i.inter nobiles,& potentes,vtpote quia efficiunt milites, licet naturaliter sint rustici,& sic de bestia in volucrem transformantur. Figura Dan.7.vbi vidit bestiam in mari quasi leenam, & habebat alas quasi aquila,sed tandem auulsæ sunt alæ eius, & sublata est de terra. Sic verè qñ isti sunt in mari.i. in statu paupertatis & amaritudinis,ipsi sunt rectè sicut leena.s.crudeles,& raptores,sed tandem acquirunt alas.i.diuitias, & ꝑbendas,& officia,mediātib.q̄b.ꝑ superbiam extollunt, & sicut aquilæ ad rapinam vndiq; deferunt,sed tandē ꝑ mortem alæ suæ hmōi auelluntur,& illi à terra.i.à vita præsenti pariter auferunt. Prou.10.Impij aūt de terra tollent. Iob 22. Nunqd semitā seculorū custodire cupis, qua calcauerūt viri iniq,q̄ sublati sunt ante tps suū? ¶ Itē idē ibidē c.31. dicit ꝙ in India sunt formicę maximæ & cornutæ,q̄ mira cupiditate aurū,& arenas aureas,& gemmas custodiūt, quo licet eis nō ꝓficiant,tñ exinde accipere volētes ꝑsequunt, vulnerāt volādo,& occidūt sed hæc Indi furant æstiuo tpe, qñ .s.ꝓ feruore nimio istę formicę ī cauernis,& in tumulis abscondunt. Istæ aūt formicæ (vt ait) magnæ sunt ad quantitatē luporū Aegyptiorū. Vnde ait, ꝙ in templo herculis Romæ fuerunt longo tpe duo cornua formicę indicę suspēsa ꝓ miraculo. Sic verè in mūdo sunt formicę.i.diuites,causidici, vsurarij,& auari,qui sunt maximi, quantū ad substantiā tēporalē,cornuti quantum ad potentiam secularē,& quātū ad elationē,& superbiā popularē,sed isti sunt cupidissimi,q̄a aurū & gemmas.i. diuitias tēporales custodiunt,s.in suis arcis,& abditis,& licet tanta auaritię parcitate cōstringantur,ꝙ eis non proficiant,nec eis utantur,(quia.s. nō audent vti,nec ēt comedere ad sufficientiam sicut dr̄ Eccl.4. Vnus est,& ꝯm non hēt &c.) tñ non sinunt,ꝙ inde alij accipiant quoquo mō,imò rerum suarum inuasores,& detētores crudeliter persequunt,vt patet, quia debitores suos in cariori tpe quo pñt per lites impetunt,& inuadunt, & sic eos occidunt,& affligunt,q̄a vitā suā.i.tpalem substantiam eis tollunt. Esa.58.Oēs debitores vestros repetitis,& pcutitis pugno impiè. Veruntñ qñ post mortē erūt in tumulis, & cauernis,& qñ æstas.i.feruor,& ardor ignis ęterni,& ēt pœna mortis eos afflixerit,tunc verè aurū,et gemmæ.i. diuitię temporales,quas nunc custodiūt,ab alijs poterunt occupari,q̄a relinquēt alienis diuitias suas, & sepulchra eorū domus illorū in ęternū. Vel dic de bonis,ꝙ aurum,et gēmas.i. virtutes et grās debent summè custodire, et dęmones volētes ea rapere,operib.impugnare. Veruntñ qñ in ęstate prosperitatis,vel ardore tentationis includunt in cauernis terrę.i.in amore tēporaliū,tunc eis à dęmonibus subtrahunt, et furant &c. ¶ Itē dicit Isid.lib.12.ꝙ in Aethiopia sunt formicæ sicut canes,q̄ custodiunt arenas aureas,sicut dictū est. Sic sunt auari,q̄ more canum hñt insatiabilē appetitū. Esa. 56.Canes impudentissimi nescierunt saturitatē etc. expone sicut supra,q̄a idē. ¶ Formicę sicut apes ꝯm Arist.lib.4.c.8.habent sensum olfactus,quia si quis malo odore subfumigauerit domos suas ipsas fugiunt,et dimittunt. Sic verè boni bono odore bonæ famę aliorū delectant,et iō domos.i.religiones, et collegia in quib.est malus odor luxurię, et infamię,debent dimittere,et ad alia odorifera.i.ad bonas societates,et famosas ꝓ virib.se transferre. Vnde de mundo vbi est malus odor infamiæ,et luxurię,debent se transferre ad religionis statum,et societates puras,et castas. Vnguēto et varijs odorib.delectat. Prou.27. Vel dic ꝙ diabolus volens expellere formicā.i.Chrm̄ de domo sua.i.de corde hoīs, facit ibi odorē fœtidū.i.malas et impudicas affectiones,et cogitationes,q̄bus hō trahitur ad pcťm,et sic Christus deserit locum suum. Reliqui domū meā,dimisi hęreditatē etc. Hie. 12. ¶ Itē idē lib.8. Formicæ flores, et germina corrodendo uiolant,fructus et semina concauant,et manducāt. Et licet hoīb.noceant, vrsos tñ adiuuant atq; sanant,q̄a eorū oua vrsis sunt medicina. Vide infra de vrso,et de ouis. Sic verè praui principes,et prælati,et iudices corrodunt, et consumūt ꝑ crudelitatē et rapinam, exactionem et excoriationē flores,et fructus arborū.i.diuitias alienas, et iō hoīb. qui sunt bestiæ nudæ naturaliter.s.pauperibus,qui non hñt vellus diuitiarum,sunt infesti,nociui,et molesti, q̄a nudos dimittūt homines uestimenta tollētes. Iob 24. Illos tñ qui sunt vrsi.i. qui sunt pilosi,et vellere diuitiarum uestiti,adiuuant, sustinent atq; fouēt,quia vere mali iudices,et raptores sustinēt diuite

diuites & potentes, & deprędãtur pauperes & egẽtes. Diuitiæ.n.addunt amicos plurimos, à paupere autẽ & ij quos habuerat recesserunt. Prouerbio.19. Applica bene cõtra acceptores personarum. ¶Secundum Plin.lib.11.capit.30 tanta inest formicis naturalis industria, ꝙ ad earum diligentiã humana ratio vix attingit. Est.n.his ratio, memoria, cura, communitas, & sapientia. Apparet autem earũ sapientia in multis, q̃a.s.grana ne germinent, abrodunt, magna vt subintrẽt diuidunt, madefacta desiccant, & super semitas tritas & certas ambulant, de futuro cogitant, simul viuunt, & grana cõtra hyemem congregãt, certo tempore laborant, & certum tempus ad quiescendum eligunt, & ad recognitionem mutuam quasi nundinas sibi vendicant, & solę aialium, præter hoĩem, socias mortuas sepeliunt, & tumulant, & cũ sibi obuię sunt quasi, quosdam contractus, & consilia simul tractãt. Hæc Plinius vbi supra. Ista oĩa dĩc de viris perfectis, qui pro certo debent habere rõnem intelligendorum, memoriã beneficiorum susceptorum, curam & diligentiã operum agendorum. Isti ergo debent grana.i. corpora sua ne germinẽt.s. peccata, per pœnitentiam rodere, corda ẽt sua si sint per superbiam nimis grossa, debent per humilitatẽ diuidere, & minuere, & si sint nimis per carnalitatem humida, debent ea ꝑ abstinẽtiam desiccare. Per semitas certas.s. per vias per quas sancti ambulauerũt, debẽt incedere. De futuro tẽpore mortis debent cogitare, & sibi pro illo tempore grana.i. virtutes & merita congregare. Simul cõcorditer, & socialiter debẽt viuere, & certum ẽt tempus ad labores tam mentales, q̃ corporales eligere, & certum etiam tempus ad quiescẽdum, & ad recreãdum accipere, & de suis negocijs inuicẽ tractare, & consulere. Igitur bene consulit sapiens. Prouer.6. dicens. Vade ad formicam o piger, & cõsidera viam eius, & disce sapiẽtiam. Isti ẽt debẽt mortuos socios sepelire, & opera pietatis alter alteri exhibere. Vel ẽt mortuos.i. defectuosos debent sepelire, & abscondere, & eos in publicũ non mittere, sicut faciunt religiosi. Gen.35. Sepeli mortuum tuũ. Et sicut formicæ triticum eligunt, hordeum vero dimittunt, sic iusti accipiunt triticum sensus spiritualis, & dimittunt hordeum cum cortice literæ historialis. Vel accipiunt frumentum spiritualium, & dimittunt hordeum temporalium, dicunt.n. illud Matth.3. Triticum congregate in horreũ meum. ¶Scdm Pli. formica est fortius animal quod sit in mundo, quia.s. nullum est quod respectu sui corporis tantum onus portare valeat, vt formica. Sic verè humiles, & simplices solent in supportandis tribulationum oneribus alijs esse fortiores. Iohelis 3. Infirmus dicat, quia ego fortis sum.

Formicaleon. vide supra titulo de aranea vbi ponitur.

De Fuco. Cap. 45.

FVcus est apis magna, carens aculeo, tanquam imperfecta, & dr̃ à Phagen, quod est comedere, quia licet nõ mellificet nec laboret, mella tamen comedit aliarum, secundũ Isid.lib.12. Sic verè in mundo sunt diuites, & potentes, qui non laborant ad mellificandum.i. ad diuitias acquirẽdũ, tamẽ mella aliorum, & labores.i. diuitias pauperũ agricolarũ & subditorum, quas per extorsiones suas acquirũt, deuorãt & comedunt. Io.4. Alij laborauerunt, & vos in labores eorũ introistis. Aug. Est qui seminat, & alius q̃ metit, & Ps. in labore hoĩum non sunt &c. Vel allega contra malos pręlatos vel burgaudos, qui sunt in religione, qui non faciunt nisi alios infestare, & lautè de eorum laboribus comedere, & manducare, q̃a verè multi sunt hodie in ecclesia, q̃ nihil sciunt mellificare nec aggregare, nec vtilitatem aliquã procurare, de bonis tñ, quæ sancti prædecessores sui sãctis meritis, & laboribus q̃sierunt, volunt viuere valde lautè, allega sicut supra. ¶Fuci ẽm Pli.lib.11.c.11. cooperantur alijs apibus ad mella præparanda, & domos ædificandas. vnde sunt quasi apes imperfectæ, seruæ & mãcipia aliarũ, & ideo aliæ eis imperãt, & primos ad opera compellunt, tardantes aũt puniunt atq; pũgunt, qñ aũt mella sunt perfecta, & matura, expellũt eos aliæ apes, & quãuis multos labores sustinuerint circa mel, tñ exinde comedre non sinuntur, nisi quod rapiunt, & furãtur, & ideo in verè ab aluearibus expellũtur. Tales rectè sũt pauperes atque serui, qui alijs apibus.s. diuitibus obediunt, & eos adiuuãt ad mel diuitiarum præparandũ, & ad domos etiam fabricandas, aliæ.n. apes.s. diuites, consueuerũt talib. imperare, quia diues pauperibus imperat. Prou.22. & ideo ad opera, & labores tales primi compelluntur, & si tardauerint, i. non faciant quod præcipitur, verbis atq; verberibus affliguntur, quia seruo misera est cõditio seruitutis, quia seruus cogitur pati, & nemo sinitur cõpati, seruus cogitur dolere, & nemo sinit condolere. Licet tñ fuci.i. pauperes agricolæ circa mel diuitiarum laborauerunt, tñ qñ mella.i. diuitiæ sunt paratæ, qñ ver.i. tempus ꝓsperitatis aduenerit, tũc verè diuites eos prohibent ne de diuitijs comedant acquisitis, & eos à se proijciunt, & expellunt. vnde breuiter de bonis diuitum nihil portant, nisi quod possunt rapere vel furari. Contra illud, dignus est operarius mercede sua. Vel pone si vis de falso amore diuitum, qui alios sibi adiungunt ad laborandum, sed non ad conuiuandum, quos licet habeãt socios in aduersis, tñ eos deserunt in prosperis. Quia si habueris, conuiuet tecum &c. Eccl.13. Vel pone de malis prælatis, qui pauperes subditos cogunt ad labores, sed tñ à melle cõsolationis temporalis præbendarum, & officiorũ eos arcẽt. Figura de præfectis operum Pharaonis, qui filios Israel cogebant facere lateres, & tñ paleas non dabant eis, quia verè multi sunt, qui bene recipiũt beneficia aliorum, sed nihil penitus volunt recompensare, contra illud Eccl.4. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, sed ad dandũ collecta. ¶Fuci sunt apes imperfectæ, quæ non mellificant, sed imperatoribus apum, & alijs apibus mellificantibus, ædificant regias mansiones, amplas, magnificas, separatas, cooperculo clausas. Sic verè licet seculares mel deuotionis, & gratię vix producant, apibus tñ mellificantibus.i. religiosis, domos & habitacula.i. collegia, & conuentus ædificant, & producant, q̃.s. sunt amplæ per charitatem, magnificæ per dignitatẽ, separatæ.s. à mundiali statu per ꝑfectionis eminẽtiam, & cooperculo clausæ per votorũ, & statutorum custodiam. Sexangulæ aũt debent esse per paupertatem, obediẽtiam, castitatẽ, humilitatem, charitatem, & pietatem. Figura 3. Reg. 5. de tyris, qui ædificauerunt filijs Israel templum. Sic seculares templa, & ecclesias ędificant viris sanctis.

De Gryphibus. Cap. 46.

GRyphes sunt animalia crudelia, quæ caput, & pedes anteriores habent vt aquilæ, reliquum aũt corpus posterius simile est leoni. Isti aũt maximè infestãt equos hoĩes ẽt deuorant, & occidunt, ẽm Isid. libr.12. intantum ẽm Hug. ꝙ equum, & eq̃tatẽ rapiunt in sublime. Arenas aureas custodiunt in montib. hyperboreis, & oẽs volentes tollere interficiunt, & occidunt. Tales rectè sunt tyranni.i. mali principes, & ꝓlati, q̃a primo in iuuentute sunt aq̃læ, q̃a.s. clarè vidẽt ꝑ discretionẽ, altè volãt ꝑ cõtẽplationẽ, acutè rapiunt ꝑ correctionẽ altè clamant ꝑ ꝑ̃dicationẽ, iuxta illud Ose.8. In gutture tuo sit tuba quasi aq̃la. Sed verè in parte posteriori, hoc est dictu, in senectute, & extremitate vitæ, ipsi sunt similes leonib.s. crudeles raptores, excoriatores, & sup̃bi, & more leonũ innocẽtes bestias.i. iustos, & bonos subditos inuadentes. Et iõ bene dr̃, ꝙ equos, & homines.i. bonos, & malos, luxuriosos & castos impetunt excoriationibus, & inuadunt Ezec.21. Occide in te iustum, & impium. ¶Gryphes qui sunt ẽm Solinum aliter ferocissimæ, vel potius ferę volãtes, in montibus hyperboreis custodiunt aurum, & gemmas, & licet eis non vtantur, illa tamen exinde non sinunt quẽpiã, sumere quoquo modo ẽm Isido. sicut idem dicitur supra de formicis Aethiopiæ. Sic verè mali prælati in mõtibus dignitatum existentes, custodiunt arenas, & gemmas.i. animas peccatorum, quarum sunt custodes, & prælati. Nam per mala sua exempla istas custodiunt in mõtibus hyperboreis, q̃ sunt frigidissimi.i. in statu peccati, vbi est frigiditas indeuotionis, ita ꝙ si aliquis homo, s. prædicator, velit exinde eas tollere per prędicationem, ipsi eum impetunt, & inuadunt, & ipsum sæpe prohibent prædicare, contra illud Prouer.3. Noli prohibere benefacere eum qui potest, si potes, & ipse benefac. Vel pone de diabolo vel de magistris scholarũ, vel de parentibus mundanis, qui nolunt, ꝙ aliquis deferat, s. ad statũ religionis, & salutis illos iuuenes vel animas, quę suæ custodiæ comittuntur. Ideo Hier.12. Pastores multi demoliti sunt vineam meam. Vel pone de auaris, qui licet non vtãtur auro, & gemmis, idest diuitijs temporalibus, quas custodiunt, tamen non sinunt alios eis vti, imò fures, & alios crudeliter

3 deliter persequūtur.¶Gryphes ita sunt magni, ꝙ de eorum vnguibus in mensis regum pocula propinētur. Sic verè Gryphs.i. diabolus habet maximos vngues.ſ.maximam crudelitatem, ita ꝙ in mēsa regis æterni.i. in sacra scriptura poculum.ſ.doctrinæ de huiusmodi vnguibus propinatur, quia.ſ. de crudelitate ipsius ibi mentio fieri consueuit. Hier.6. Crudelis est, & nō miserebitur &c. Vel dic quòd vngues gryphis est rigor iustitiæ ipsius Christi, qui sunt in sacra pagina in reuerentia, & honore. Vngues habebat ferreos, Dan.7.¶Gry4 phs odit equum, ipsum vnguibus pungit, & ipsum in aere subleuat, & extollit. Sic verè tyranni sanctos martyres oderunt, & eos impugnauerunt. Sed verè ex hoc in altum, idest ad altitudinem perfectionis, & æternæ prælationis ipsos mirabiliter exaltauerunt, vnde Vincentius dicebat Daciano, In sublimis agro &c.

De Gliribus. Cap. 47.

1 Glires sunt bestiolæ quasi maiores mures, sic dictæ eo ꝙ somnus faciat eos pingues, gliscere enim idem est qđ crescere. Nam tota hyeme immobiles, & quasi mortui requiescunt, in verè autem euigilant, & iterum reuiuiscunt, vt dicit Isido, lib.12. Sic verè peccatores dum sunt in hyeme id est statu peccati, ipsi pro certo dormiunt in delicijs, & in luxuria, & in carnalibus requiescunt, & ideò rectè tunc efficiuntur quasi mortui, quia, ſ. ipsi fiunt immobiles, & sopiti quantum ad motum bonorum operum exequendum. Sic est tamē ꝙ tunc temporis per carnalitates, diuitias & delicias mirabiliter impinguantur, quia peccatores magis abundāt diuitijs, & delicijs quam alij. Et ideo de hoc dicitur Hierem. 48. Fertilis fuit Moab ab adolescentia sua, requieuit in fœcibus suis, non est transfusus de vase in vas. Veruntamen quādo venit vir, idest tempus gratiæ, & pœnitentiæ, tunc verè isti debent reuiuiscere per gratiam, & charitatem, & ad omnem bonam operationem euigilare. Ingressus est in ea spiritus, & reuixerunt. Ezec, 37.1. ad Thess.5. Non dormiamus sicut cęteri, sed vigilemus, & sobrij simus. Vel expone de patribus, & de tempore legis, & tempore gratiæ, qa illi q prius dormiebant in peccatis, tādem in verè.i. in aduentu solis iustitiæ Christi.i. in tempore gratiæ reuixerunt. Vel dic de falsis amicis seu adulatoribus, qui in hyeme.i. in tempore tribulationis, & paupertatis alijs nō apparent, imò dormiunt atque latent, sed verè in tempore prosperitatis tunc euigilāt, alijs applaudendo, & se dicendo amicus aliorum quia sodalis amico coniocundabitur in oblectationem, & in aduersitate aduersarius erit. Eccle.37.¶Glires in syluis habitant, 2 socios sibi notos diligūt, cōtra alios vero pugnant, insigni pietate parentes suos in senectute nutriunt, & eis alimenta cū senuerint, iuuenes administrant, sicut dicit Pli. lib.8.c.57. Sic verè illi, qui in sylua religionis habitant, socios suos dēnt, diligere & tueri, & contra alios, ſ. contra mundum per prædicationem, & mundi contemptum iugiter dimicare. Diligite alterutrum ad Roma.13. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum. Matt.5. Iacob dilexi &c. Malach.1. & parētes.i. prælatos, & viros antiquos debent pie nutrire, & fouere, & eis in alimentis, & alijs necessarijs subuenire. Quod est contra multos irreuerentes, & obstinatos, de quibus dicitur Threnor.4. Facies senum non erubuerunt. Vel pone de pietate in parentes carnales, quibus debet quilibet in necessarijs, subuenire, quia qui suorum, & maximè domesticorū curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior, vel pone de acceptione personarum, quia mali iudices suos diligunt, alios impugnāt, socios sustinent, remotos affligunt,

De Grillo. Cap. 48.

1 Grillus sicut, & chirogrillus est animal paruum, rapax, mortiferum, & spinosum, minus hericio, & à sono nomen cępit, terram terebat, noctibus stridet, retro ambulat. Rectè sic peccatores, & diuites sunt parui per pusillanimitatem, rapaces per crudelitatē, mortiferi per detractionis venenositatem, spinosi per diuitiarum multiplicitatem. Beniamin lupus rapax. Genes.49. Isti in nocte præsentis vitæ strident per detractionem, terram, idest terrena terebrant per ambitionem, retro ambulant per fallaciam, & cauillationem. Multi autem abierunt retro. Ioann.6.¶Grillus venatur 2 cum formica, formica enim in capillo ligatur, & in cauernam eius mittitur, & sic formicæ amplexibus educitur, vt dicit Isido. lib.12. Sic re uera charissimi, peccatores in cauerna bonorum temporalium à principio fuerunt conuersati, & ideo Deus pater volens eos trahere de cauerna.i. de amore mundi in capillo suo, idest in persona filij sui alligauit formicam, idest humanam naturam, & sic iste grillus, scilicet homo vel humanum genus statim amplexatus est eum per fidem, & charitatem, & ita mediante eo eductus est, scilicet de cauerna ista, & de statu peccati, & ad Deum patrem superius est eductus. Nunquid capies Leuiatham homo Iob 40. Vel dic quod grillus.i. humanum genus de cauerna inferni est eductum, & reductum mediante formica.i. Christo qñ in istam cauernam ad captiuos in inferis subintrauit. Psal. eduxisti me de lacu miseriæ, & de luto fecis.

De Hichneumone. Cap. 49.

1 Hichneumon secundum Plin. lib.8. cap.24. est quædam bestia in Aegypto nascens, quæ naturaliter odit serpētes. Vnde ista contra aspidem præliatur, & se pluries in luto inuoluens, & pluries ad solem siccans, aspidem aggreditur, seque super caudam erigens, auersa irritos ictus serpentis recipit, & replicato capite, fauces serpentis inuadit. Item etiam (vt dicitur in cap. sequenti) videns crocodillum dormientem in uentrem eius intrat, & eum corrodit, & necat. Talis est Christus, qui luto nostræ mortalitatis loricatus, aspidem, idest diabolum superauit, crocodillum autem idest infernum subintrauit, & eum perforauit, quando intestina eius, scilicet sanctos patres quos ipse absorbuerat, liberauit. Oseæ 13. Ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Vel dic, quòd qui de serpente, idest de diabolo vel carne triumphare voluerit, debet se per mortis considerationem in lutum inuoluere, & se luto contra diabolum loricare.

De Hyena. Cap. 50.

1 Hyena secundum Isidorum ab hiando dicitur, eo quod patulis naribus inhiat ad prædam suam, est enim similis, lupo in gula, & uoracitate. Nam mortuos comedit, & eos extrahit de tumulis, & corrodit, homines etiam persequitur, & manducat, secundum Aristot, libro 8. cap.5. Canes odit, & comedit sicut hoīes, & cauat sepulchra &c. & iō vocem humanam solet fingere, & domorum, & pastorum stabula circuire, vt sic homines, & canes ad se trahat, & eos deuoret, & consumat, sicut dicit Plin. & Isid. Talis est detractor, quia verè canib.i. pręlatis & pędicatorib. hominibus .i. viris iustis, & rōnabilib. mortuis.i. malis & peccatorib. est nociuus, Tales.n. tam bonos, quam malos, tam superiores, ꝙ inferiores consueuerunt dentib.i. suis verbis detractorijs infestare. Deum enim non timent. & cunctis hominibus aduersantur.1. ad Thessa.2. Et iō in gula, & voracitate.i. in malis suis loquacitatibus, lupo sunt similes, alios.ſ. diffamando, & deuorando, quia etiam ipsos in intumulatos, idest peccatores, qui sunt tumulati per suorum malorum actuum occultationem, detumulant per diffamationem, & cum dentib.i. cum verbis suis quales, sint exterius aliis manifestant ꝑ suorum actuum prædicationem, & reuelationē. Ideo tales possunt dicere illud. Ezec.37. Aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris. Aliquando etiam humanam fingunt vocem, quia aliquando loquūtur vt homines, ſ. piè & charitatiuè, vt.ſ. eis melius ī alijs verbis credatur, sed hoc totum est vt postea possint apertius ꝑ detractionē alios deuorare. Tales enim sunt subiugale mutum animal, hominis voce loquens.2. Petr.2. Primo enim vngunt, postea pungūt. Prouerb.26. Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perueniunt ad interiora ventris. Quid ergo faciunt vltra? Pro certo isti circumeunt domos, & tabernacula idest status, & cōsuetudines, & collegia aliorum per iugem inquisitionem, & explorationem vitæ, & status aliorum, vt.ſ. aliquam inueniat occasionem quomodo possint aliquid de aliquo maleloqui, detrahendo scilicet & diffamando. Circumeunt enim tanquam leo rugiens, quærens quem deuoret 1. Petr.5. & 1. ad Timo.4. Ociosè discunt circumire domos, quia ꝑ certo tales summe gaudent, quando aliquid mali possunt dicere de aliquo. Vel expone de diabolo, qui fingit vocem humanam per falsam suggestionem, & domos & latibula, status scilicet

.f.& conuentus circumit,vt aliquos ibi deuoret per tentationem,nunc.f.per culpã in fine per pœnam,& iõ mortuos tuos.i.peccatores de tumulis suis.i.de mundo, & diuitis extrahit.f.per mortẽ,vt eos deuoret in inferno.Vel dic de fallacib.vsurariis,vel ẽt raptorib.qui loquendo voce humili.i. frauulenter,& applausiuè simplices exhæredant, & de pro 2 priis tumulis, & domib.eos eiiciunt,& expellunt.¶Secũdũ Isi.lib.12.hyena mutat sexum,quia nunc fœmina nũnc masculus reperitur.vnde dicit Plin.lib.8.c.30.ꝙ ẽm vulgus vtrãque hẽt naturã,& parere dr̃ sine mare,sed Aris.negat, vt dicit idem.Oculos ẽt hẽt valde in diuersos colores mobiles. Charissimi per statum fœminæ intelligitur status mollitiæ, & peccati & imperfectionis.Quidam sunt ergo sicut hyena,f.leues,& instabiles,& in virtutes non perseuerantes,q̃a licet sint aliqñ masculi.i.perfecti,& iusti ipsi tñ ad naturam fœmineam.i.ad statum peccatorum per inconstantiam læuiter conuertuntur,quia alio tempore sunt boni,alio mali, contra illud Eccl.5.Esto firmus in via dñi.Et ideo oculi taliũ ad litteram sunt mobiles,quia.f.indiscretè circunspiciũt,vndequaq; ad concupiscentias,& desideria cordis sui.Iõ Eccl. 20.Oculi eius septemplices sunt.Vel oculi.i. propositum,& intentio sunt mobiles,quia.f.leuiter de vna quæstione ad aliam permutantur.Vnde vtranque naturam,f. perfectionis, & imperfectionis videntur habere.Ps.Mutabis eos,& mutabuntur.Et sine mare.i.sine Chri influentia concipiunt,& faciunt actus suos.Vel dic ꝙ hyena est Chrs,qui primo,f.ante incarnationem,erat masculus.i.rigorosus,fortis & austerus quia si fortitudo q̃ritur fortissimus, & robustissimus est. Iob 9.Sed pro certo tandem factus est fœmellus, mollis , benignus & mansuetus,f.post incarnationem.Exemplifica de iudiciis Dei ante & post,f.Num.15.decedente ligna,qui fuit lapidatus in veteri testamento Io.8. de adultera q̃ in nouo testamento fuit liberata.Et iõ mõ vr̃ habere duplicem naturam,diuinam.f.& humanam.Oculi tñ eius sunt multum mobiles per discretionem,& circunspectionẽ,quia.f. oẽs vias hoĩum circunspicit vndequaq; Eccl.14.Vel dic ꝙ hyena , q̃ concipit sine mare (quod Arist.negat) & beata virgo , quæ concepit Christum sine mare,licet Aristoteles.i.Iudæi & mũdi sapientes hoc negent.Ecce virgo concipiet,& pariet filium &c.Esa.7.¶Hyena ẽm Arist.lib.8.c.5.iubas hẽt super to 3 tum dorsum sicut equus,& porrectas super collum, vocem humanam fingit,vt canes,& hoĩes quos odit,& comedit,attrahat & alliciat,& consumat. Vñ ẽt Plin.lib.8.c.30. dicit ꝙ circa tabernacula pastorum ambulans,nomen alicuius addiscere cõsueuit,vt eum tandem euocet,& occidat, & eius vmbra canes quos tangit,obmutescere facit, vt dicit ibidẽ Plin.Charissimi hyena est vsurarius,causidicus vel princeps raptor vel balliuus,iubæ eius quæ sunt corporis indumẽtũ, & de superfluo naturę,sunt diuitiæ,vox eius est fallax promissio,& attractio,canes sunt prælati vel prædicatores, qui latrant prædicando,& mordent corrigendo,hoĩes aũt sunt simplices,& pauperes vicini,quia homo est animal mãsuetum,& nudum,quod vtique simplicitatem,& paupertatem significat.Vmbra autem est possessio sua temporalis,quæ naturaliter fluit,& refluit sicut umbra Sap.5.Transierunt omnia velut vmbra.Dr̃ ergo,ꝙ hyena hẽt iubas per totum corpus,quia vere tales sunt infra pilos diuitiarum totaliter inuoluti,& affecti. Esa.49 His omnibus velut ornamento vestieris.Et ideo isti pro certo vt attrahant,& alliciant hoĩes, .i.simplices vicinos,& huiusmodi,ipsi se fingunt hr̃e vocem hoĩs,i.vocem piã & humanam,f.multa falso repromittẽdo. Exemplifica bene.Sed vere hoc nõ faciunt nisi vt ipsos possint attrahere,comedere & deuorare,obligare,decipere & exhæredare.In promissionib.humiliant vocem suam.Eccle. 29.Isti ẽt odiunt canes.i.p̃dicatores,& prælatos, & ideo qñ ab huiusmodi canib.prælatis.f.& iudicibus persequuntur, ipsi pro certo proponunt umbram suã,i.dona substantię temporalis,& sic faciunt eos obmutescere,& cessare ab huiusmodi insequutione,quia hodie dona vsurariorum,& diuitum faciunt canes,idest prædicatores,prælatos & iudices esse mutos.Obmutui & silui a bonis.Ps.¶Hyena hẽt collũ im 4 mobile,non.n.potest illud flectere,nisi totum corpus flectatur.Sic vere charissimi loquendo spiritualiter,collum.i.intẽtio superborum,est in flexibilis,quia uere diuites,& superbi non possunt flecti per compassionem pietatem uel humilitatem,nisi forte quando totum corpus flectitur,f. p mortem,quia tunc necessario ad inferos flectuntur.Iob 10.Erecto collo &c.¶Hyena secundum Plin.lib.8.est de genere lu 5 pi,& ideo collum hẽt inflexibile,multorum habet varietatem colorum,oculos hẽt valde mobiles,f.in diuersos colores,quia ẽm Pli.lib.11.c.37.oculi vituli marini , & hyenæ in mille colores de nocte transeunt,& omne animal quod ter lustrauerit,necessario gradũ figit.Sic verè charissimi faciũt cautelosi & malitiosi aduocati,vsurarii & auari,q̃a verè ipsi hñt multas colorum varietates.i.multas fictiones , cautelas & falsitates,quia.f.de una fallacia ad aliam,de vno verbo ad aliud se conuertunt.Vagi sunt gressus eius, & inuestigabiles.Prou.5.Et ideo oculos.f.discretionis,& sapiẽtię habent mobiles,i.circunspectos,& uertibiles undequaq; Oculi eius septemplices sunt.Eccl.20.Vel oculi,i.cupiditas oculorum est mobilis,quia.f.ad omnia circumiacentia ad prata scilicet uineas,& alia bona circumiacentium uicinorum se extendunt,vt.f.omnia concupiscant. Oculi eius semptemplices &c.Et ideo quando aliquem lustrant , & circumeunt, scilicet per falsos contractus,uerba & cautelas , pro certo necesse est ꝙ figat gradum,quia pro certo simplices suis cautelis,uerbis & contractibus taliter inuoluuntur, ꝙ non possunt fugere,uel eorum malitiam declinare.Irretiuit eũ multis sermonibus.Prou.7. ¶Hyena uocem fingit humanam, & 6 sic canes aduocat,quos occidit,crines habet prolixos, motus instabiles,oculos immobiles, collum inflexibile , quia non flectit collum nisi totum corpus uertat.vmbra eius canes obmutescere facit,mortuos de sepulchris eiicit , & animal quod ter lustrauerit,gradum figit ut dicit Plin.lib.8.Licet.n.oculi hyenę de nocte mutentur in mille colores ẽm Plin.li.11.c.37.sunt tñ in suo orbe immobiles sicut dicit Sol. Re vera charissimi hæc omnia possunt dici de mala muliere. Hęc.n.vt attrahat,vocem fingit humanam,i.dulcem & fallacem,& sic attractos deuorat,& consumit,f. quantum ad famam gratiam substantiam,& uirtutem.Prou.5.Fauus distillans labia meretricis,nouissima autem eius amara velut absynthium.Crines etiam habet prolixos,motus instabiles oculos quoque immobiles per elationem,& superbiã portat,ipsosq; ad vnam partem vel etiam nunquam vibrat,collum eius ad litteram rigidum est,& erectum.Esa.3.Ambulauerunt filiæ sion erecto collo &c.Quia multæ sunt quæ rõne orbatuum non possunt flectere colla sua nisi simul vertant. Et pulchritudo,& tentatio taliũ facit canes.i. viros spũales obmutescere,& à latratu p̃dicationis,& orõnis cessare.Istæ ẽt hoĩes.i.viros iustos mortuos , & religiosos de suis sepulchris.i.d̃ suis claustris sępe eiiciũt,& educũt,& eos quos ter lustrant,& pingunt,f.p suos tactus,gestus,& affatus,reddũt immobiles,f.quantum ad motus bonorum operum,quia.f. ab eis tentati,cessant motum bonorum operum exercere. Exod.15.Fiant immobiles quasi lapis. Et breuiter bene concludit sapiens.Eccl.25. Breuis malitia oĩs super malitiã mulieris. Vel dic,ꝙ hyena est superbus cuius scilicet collũ est inflexibile,& oculi immobiles esse noscuntur,inquantũ ad humilitatem nullatenus deflectuntur.Iob 15. Cucurrit contra eum erecto collo.¶Vmbra hyenæ facit canes quos tãgit 7 obmutescere à latratu,ẽm Pli.Sic reuera mũdi prosperitas, quæ ad modum vmbræ mutari non cessat,facit illos quos tãgit,ab omnibus bonis loquutionibus esse mutos.Esa.56.Vniuersi canes muti,non valentes latrare.¶Hyena copulat̃ car 8 naliter cum leæna Aethiopica,& generat animal crudelissimum dictum crocutam,uoces bestiarum,et hominum imitantem,plures dentes esse continuo,& ordines dentium in vtraque mandibula habentem,vt dicit Plin.lib.8.c.30.Dicit etiam idem crocutam esse animal ex cane,et lupo conceptu omnia dentibus frangentem , & fracta protinus uentre conficientem. Et forte ista est leucrocuta,de qua idem facit mentionem lib.8.c.21.Charissimi leæna quæ est uxor leõis idest Christi uel viri iusti , est ecclesia uel religio , quæ bene dr̃ Aethiopica,quia.f.quotidie per tribulationes uarias denigratur,iuxta illud Cant.2.Nigra sum,sed formosa. Sed vere cum ista aliquando fornicatur hyena,i. aliqua iniqua p̃sona,quæ.f. prece vel precio statum prælationis occupat, & acquirit. Sed pro certo tunc temporis ista hyena,i. iste malus prælatus in ista leęna.i. in corpore religionis vel ecclesiæ generat,& producit,promouet & inducit bestias cru delissi-

delissimas.i.viros iniquos,detractores,& adulatores q imitantur voces hominum quantum ad adulationem, & bestiarum quantum ad detractionem,& ideo in ore eorum sunt plures fortes dentes.i.mordacia verba, oia frangentia per detractionem,qa vere à malis prælatis non promouent in ecclesia ut communiter nisi mali.Figura.1.Mach.9.dr ꝙ Bachides elegi hoies impios,& constituit eos dominos regionis.¶Secundum Pli.hyena à uulgo creditur concipere sine mare,sed Aristoteles illud negat. Et ſm Solinum hyena i se gignit lapidem,qui hyenium,dicitur, quem qui sub lingua portauerit,potest futura predicere,& diuinare. Et ista bestia in Aphrica inuenitur,quæ regio calida,& perusta est.Talis est pro certo beata virgo,quæ sine mare.i.sine uirili semine Dei filium peperit,& concepit, quia Ecce virgo concipiet &c.Esa.7.Sed pro certo Aristoteles.i.mundi sapientes, Iudæi.s.& hæretici illud negant.Hier.5.Negauerunt dñm,& dixerunt,non est ipse, quia si absorbuerit eum de loco suo, negabit eum,& dicet, non nouite.Iob.8.Et in ista fuit genitus Chrs lapis preciosus,qui fecit hoies,s.prædicatores, & prophetas diuinare, & prædicere de futuris. Qui loquutus est per prophetas &c. Et ista bestia in Aphrica.i. in feruore charitatis,& pœnitentiæ fuit orta.Ideo de ea potest dici il-

10 lud Esa.43.Glorificabit me bestia agri &c.¶Hyena odit pantheram,& eam persequitur atq; lædit.Vñ si pelles vtriusque coniungantur vel alicubi ponantur,paulatim pili pantheræ defluunt atq; cadunt.Hyena est vsurarius diues,causidicus vel auarus.Panthera quæ est bestiarum,oium amica ſm Isid. significat simplices,& pauperes.Pellis aût significat substantiam temporalem.Hyena igitur pantheram odit, qa vere tales mali bonos vicinos suos odiunt,atque lædunt.Viri iniq oderunt simplicitate.Prou.29.Et qñ pelles talium sunt coniunctæ.i.quando possessio alicuius est vicina,& coiuncta hereditati,& possessioni diuitiis, tunc vere ab eo per fraudes paulatim consumitur,acquiritur & cauatur,& pilis suarum diuitiarum paulatim spoliatur.Alluuione terra cõsumitur. Iob 14.Vel expone de bonis,qui malis associantur,sicut pellis pantheræ pelli hyenæ.Sed uere pellis bonæ suæ conuersationis à mala conuersatione eorum læditur, & pilis virtutum denudatur,quia qui tetigerit picem, inquinabit ab ea. Eccl.13.Vel dic,ꝙ odium parentum faciliter in filios se extendit.Nam sicut hyena odit pantheram,& ideo pellis eius depilat pellem pantheræ,sic verè qñ duo hoies inuicem se odiunt,tunc eorum pelles,i.filii amici, & parentes ét seipsos depilant atq; lædunt, quia vere odium parentum solet in filios resultare,quia odium suscitat rixas.Prou. 10. ¶Hye-

11 na qñ venantem fugit,declinat ad dexteram,vt possit gressus præcedentis hominis occupare,si.n.ei successerit, dicũt eum mente alienari,& de equo hominem decidere. Hoc est dictu,si hyena possit facere,ꝙ venator eam præcedat,& ipsa sequatur,tunc mens præcedentis alienat,& de equo cadit,& si in leuam detorserit,de facili capitur bestia, vt magi dicunt ſm Pli.li.28.c.8.Et sic ex his,habemus, ꝙ homo q sequitur hyenam,faciliter eam capit, si autem eam præcedit,alienatur & cadit. Sic verè est in omni congregatione, quia illi qui volunt alios sequi per humilitatem, assequuntur facilius quod intendunt. Illi autem qui per superbiam volunt præcedere,solent alienari mente per elationem,& de equo.i.de statu suo finaliter cadunt per depressionem, vel damnationem.vnde Hier.51.Subito cecidit Babilon,& con-

12 trita est.¶Si hõ hyenam fugit,& præcedit,alienatur & cadit .s.ipse homo.Sed si hyena fugiat,& homo eã sequat,tũc faciliter superatur ſm Pli.ibidem. Sic vere diabolus si ipsum persequaris per bona opera,fugiet, si aût ipsum fugeris, te sequetur.Vnde Iaco. 4. Resistite diabolo, & fugiet à vobis.

13 ¶Item Pli.dicit ꝙ corde,& iecore hyenæ vtunt,magi in suis operib.Fel ét ipsius multum valet contra caliginem oculorum.Hyena est peccator,fel eius est ira,& tribulatio, cor sapientia,& discretio,iecur desiderium,& affectio,& persecutio,q oia viris iustis,& pfectis sunt medicinalia, & salubria qui istis sciunt bene vti, qa per fel tribulationis istorũ visus, & discretio bonorum illustratur,inquantum.s. à pinguedine deliciarum,& à puluere diuitiarum p eos denudat.Quia diligentibus Deum, oia cooperantur in bonum.ad Rom.8.

14 ¶Hyena odit canes,& homines,& ideo sepulturas cauat,& de fossis suis homines extrahit,& eos deuorat,& mãducat Sic verè raptores odiunt,& persequuntur canes.i.malos,& hoies.i.bonos,& ideo eos de sepulchris suis.i. de domib.& habitaculis violenter uel fraudulenter eiiciunt, & carnes eorum.i.substantiam temporalem deuorant,& consumunt. Didicit capere prædam,& homines deuorare.Eze.19. Nota ꝙ cum supra dicatur,ꝙ hyena habet oculos mobiles, inueni alium librum vbi dicitur,ꝙ habet immobiles,& stabiles, & ideo aliter est exponendum.

De Hinnulo. Cap. 51.

1 Hinnulus est cerui filius ab innuendo dictus, eo ꝙ nutu matris abscõdit.Aial est debile,& imbelle,acuti visus velocis cursus,carnes hẽt teneras pp motus frequentiam, mater eius eum abscondit,& vltra rubeta, & spineta saltare,& si fuerit castratus in iuuentute,caro est melior,vt dicit Isi.li.12.Sic est de nouitiis,& iuuenib.religiosis.Nam qa adhuc sunt debiles,& infirmi,& ad pugnandum contra tentationes inermes pariter, & imbelles, ideo mater religio dẽt eos abscondere,& celare.s.infra claustrum.Esa.16.Abscõde fugientes,& uagos ne perdas.Et debent esse acuti visus per discretionem,& contemplationem,veloces per obediẽtiã, & subiectionem,teneræ carnis per pietatem, & compassionem,frequentis motus,per pniam, & bonã operationẽ,& vltra spineta.i.vltra diuitias, & mundi bona debent saltare per eorum contemptum,& abominationem.Ideo dr Cant. 8.Fuge dilecte mi,similis esto capreæ hinnuloque ceruorũ. Et si in iuuentute est castratus per pudicitiam,vt.s.à iuuentute incipiat esse castus,tunc est melior, & laudabilior eius vita,quia nulla est comparatio animæ continentis. Ecclesiast.

2 26.¶Sanguis hinnuli,& sepum,& coagulum contra serpentes,& uenena efficax est medicina, quia qui eis innunctus fuerit,ab eis non læditur.Talis est Chrs, sanguis.n. eius, & passio,sepum eius,i. compassio, coagulum.i.unitas & dilectio,nos liberat à peccatis,quia si eis inuncti fuerimus per amorem,recordationem,& memoriam,tunc uerè à serpentibus idest à dæmonibus non lædemur.

De Hirco. Cap. 52.

1 Hircus est aĩal petulcum, & lasciuum,sp feruens ad coitum,ſcdm Isid.lib.12.& oculi eius sp aspiciunt ad trãsuersum,& inde nomen accepit, quia hirci dicuntur oculorum anguli.Eius autem natura adeo est calida,ꝙ sanguis remolliat adamantem,cuius duritiam ferrum non poterat domare,vt dr ibidem.Tales sunt luxuriosi,quia tales ad litterã sunt lasciui,& curiosi,petulantes & insolẽtes,& ideo è trãsuerso ad litteram respiciunt,quia vere semper habent oculos ad latera,vt uideant si sit aliquid quod placeat,uel delectet,quia oculi stultorum in fines terræ.Eccl.7. & 2.Petri 2. Oculos habentes plenos adulterii.Isti.n.sunt feruentissimi ad concupiscentiam carnalem & ideo sanguis eorum.i.verba sanguinea,& luxuriosa illos,qui sunt duri, firmi.s.& stabiles in bono proposito sicut adamas,dissoluit & ad luxuriam incitat,& emollit,sicut patet,quia luxuriosi mulieres optimas quandoque decipiunt,& econuerso, quia reuera spiritus fornicationis est spiritus fortis. Concutiens montes & conterens petras,de quo dr.Reg.19.Vel hircus est bonus prælatus,qui debet esse feruens ad spiritualem copulã idest ad prædicationem,& animarum generationem,& cõuersionem,& earum per fidem,& charitatem desponsationem.Oculi eius debent esse transuersi per circunspectionẽ. Sanguis eius.i.benignitas prælatorum adamantes.i. duros, & lapideos peccatores,qui ferro correctionis, & tribulationis non poterant edomari,remollit p contritionem, & & compassionem & affectionem,quia vere sanguis.i. plato rum benignitas obstinatos conuertit,& emollit, qnos ferrum.i.dura correctio non domauit,quia ſcdm Greg.q inter flagella remanent incorrecti lenitatis eloquio sunt mulcẽdi.Vel allega de sanguine Chri,quia licet adamas.i. peccator sit per obstinationem durissimus, qñtñ Chri sanguine tingitur,& qñ per prædicationem sanguis iste super eũ stillatur,tunc saltem debet remolliri per compassionem,frangi per contritionem,& conuersionem.

2 ¶Hyrcus dicitur caper à carpendo arborum.s. summitates. Post unum annum generat,& qui primo generatur,grossior & pinguior reperitur,cornua autem habet magna,& fortia atq; dura.visum habet

habet toruũ feruens est ad actum generationis, eius sanguis adamantem remollit. Sic prælatus qui carpit arborũ summitates, i. eminentias dignitatum, postquam annum. i. lac carualitatis transierit, & dimiserit, debet generare per prędicationẽ, cornua habere fortia per correctionẽ, & illos, qui sunt primogeniti p̱ vitę melioritatẽ, debet facere pinguiores p̱ beneficiorum collationẽ, &c. sicut supra. ¶Scd̃m Arist. li. 8. c. 28. Quam hirci habent notabilem magnitudinem in auriculis, sicut quidã arietes in caudis. Nã quidã auriculas habẽt ad magnitudinẽ palmæ manus. Hircus est subditus, aries est p̃latus. Igitur arietes, & prelati debent p̃cellere alios in cauda longa. i. in p̃seuerantia, & lõganimitate. Sed vere hirci. i. subditi debent p̃cellere in auriculis. i. in obediẽtia, & humilitate q̃a debẽt esse multũ audiẽtes, & obedientes. Auris audiẽs beatificabat me. Iob 29. Audi tacẽs &c. Eccl. 31. ¶Hircus habet aspectũ toruũ, barbã p̱lixã, caudã breuẽ, cornua dura, pilũ hispidũ. Et est hirc⁹ grauis, & fędi odoris, magnæ pinguedinis, & maximè circa renes. Et iõ p̱p ei⁹ pinguedinẽ faciliter moritur, nisi attenuetur. Sic verè mũdani, & maximè sapiẽtes, diuites & auari habẽt oculos intellectus toruos p̱ malitiã, inuidiã & peruersitatẽ, barbã q̃ significat sapientiã secularem, hñt prolixã per sapientiæ subtilitatẽ. Cauda istorũ. i. perseuerãtiã est breuis, quia vere nõ perseuerãt i bono p̱posito per cõstantiæ lõganimitatẽ. Cornua eorũ. i. supbia, & obstinatio sunt dura p̱ crudelitatẽ, q̃a ipsi feriunt, & uulnerant pauperes innocentes. Hæc sunt cornua, q̃ ventilauerunt Iudã. Zach. 1. Pili istorũ sunt hispi, quia habẽt vellus diuitiarum magnũ, & longũ p̱ t palem facultatem. Isti sunt grauis odoris per luxuriã, & infamiæ fœditatẽ. Magnæ sunt pinguedinis p̱ carnalitatẽ, & gulositatẽ, & maximè circa renes. i. q̃tum ad renũ luxuriã exercẽdã, q̃a pinguedo, & deliciæ taliũ semp ad luxuriã ordinanẽ, q̃a longè est Deus a renibus ipsorũ. Hie. 12. Et iõ tales deliciosi faciliter moriunẽ p̱ diuersa pc̃tã, nisi pinguedo deliciarũ talibus subtrahaẽ, q̃a p̱dijt quasi ex adipe iniq̃tas eorũ. Vel dic de hypocritis, q̃ sunt hirsuti pili per habitus asperitatẽ, p̱lixæ barbæ per virilitatis, & p̱bitatis simulationẽ, caudæ breuis p̱ mortis futurę recordationẽ, & perseuerantiæ perditionẽ. Et tñ interius. s. in corde sunt pingues p̱ delicias, & carnalitates, fętidi odoris per luxuriã, & fętiditatẽ. Et iõ isti moriunẽ p̱ mortis ęternæ dãnationẽ. Isti. n. circa renes sunt pingues. i. quantũ ad effectus luxuriæ delicati. Hier. 12. Prope es tu ori ipsorum, lõge ãt a renibus eorum. ¶Hirci q̃n sunt nimis pingues, faciliter moriuntur, & a generatione impediuntur, quia quanto pinguedinis sunt maioris, generationis sunt paucioris, & iõ sapiẽtes pastores tales occidũt, vel eos macrificantes, ad vitã seruãt. Sic verè illi, q̃ sunt multũ impinguati diuitijs, & deliciis huius mundi, faciliter moriuntur per pc̃m quia vere mũdi prosperitas (q̃n hõ nescit ea vti) causa est multorum malorũ. s. superbiæ, luxuriæ, & hm̃oi, quia impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Deu. 32. Tales. n. sunt paucę generationis, q̃a pro certo mundi diuites parũ aut nihil de fructu bonorum operum gñant, & p̱ducunt, imo rectè sunt steriles oĩ bono q̃a p̱speritas ẽ aqua hierico, q̃ facit sterilẽ terrã. Vñ Esa. 47. venerunt tibi duo hęc sterilitas atq; viduitas. Et iõ pastor bonus. s. Chr̃s tales aut occidit p̱ mortẽ æternã, aut eos macrificat p̱ diuitiarũ, & p̱speritatis sublationẽ, vt sic ad vitã. s. p̱petuã reseruenẽ, q̃a ĩpossibile est diuitẽ intrare ĩ regnũ cęlorũ. Mat. 19. Et istud patet, q̃a Deus oẽs amicos suos macrificauit p̱ tribulationẽ, & paup̱tatẽ, vt vitã glorię eis daret. Quia q̃ nõ renũciauerit oĩb. q̃ possidet, nõ p̃t me⁹ esse discipulus. Lu. 14. ¶Licet hircus aliq̃n sit macer exterius, tñ interius inuenit multũ pinguis. Quãto aũt est pinguior, tãto minus p̃t generare. Sic verè hypocritæ licet sint exterius macri per pœnitentiam, & austeritatem, tñ interius sunt pingues per luxuriã, & carnalitatẽ, quia in aperto sunt boni in occulto luxuriosi, & ideo tales ad generandũ aĩas. i. ad prædicandũ, & peccatores cõuertendũ nihil valent. Et est hircus feruẽs ad coitum, sic isti. Figura Leu. 10. vbi dr̃ q̃ hircus licet esset oblatus super altare Dei, tñ exustus inuentus est, cũ deberet ab alijs manducari. Sic vere multi licet in altari Dei. s. in religione vel ecclesia sint oblati per luxuriam, & auaritiã cõburũtur. Hie. 6. In igne consumptum est plumbum. ¶Scd̃m Arist. li. 4. de generatione aĩalium. c. 4. hircus est aĩal mõstruosum, quia aliq̃n visus est habere cornua in cruribus. Carnes aũt hircinæ sunt duriores, & indigestibiliores, & peius generãt nutrimentũ, quã pecorinæ, & maximè si sit senex. Hircus est diues, crura eius sunt diuitiæ, & amici, qui ipsum sustinẽt atq; fouent. Cornua aũt significãt superbiã, & elationẽ, q̃a pro certo multi habẽt cornua in cruribus, q̃a. s. de ipsis suis amicis, & fautoribus accipiũt cornua inquantũ p̱p eos in superbiam extolluntur. Et tales etiam q̃n sunt senes. i. in vitijs antiquati, p̱ certo sunt duri per incõpassionẽ, indigestibiles seu inconuertibiles per obstinationem, pessimi nutrimẽti p̱ malorũ exẽplorũ exhibitionẽ, fœtidi odoris per famæ, & virtutũ p̱ditionẽ. Ecce hircus ab occidẽte. &c. Dan. 8. Quia vere hircus. i. peccator in malis cõsuetudinibus antiquatus, nihil valet sp̃uale nutrimentũ. i. ad bona exẽpla, & documenta alijs cõferẽdũ. ¶In hircis decrepitis, s̃m Isaac, cutis est melior, odor aũt grauior, caro peior. Si aũt castratus sit, tũc caro efficitur humilior, melior & suauior ad edẽdũ. Hircus est peccator, & maximè luxuriosus, q̃ q̃n est decrepitus. i. senex tũc uere licet cutis. i. exterior apparẽtia aliquotiẽs sit bona tñ odor. i. infamia luxurię, & caro. i. eorũ vita sunt pessimę atque graues, quia sunt duri per incõpassionẽ, indigestibiles per obstinationẽ. Verũ ntñ hircus si castratus fuerit, caro ei⁹ efficiẽ melior humidior, & sapidior ad edẽdũ. Sic verè hoĩes si castrati fuerint per castitatẽ, tunc caro eorũ. i. vita efficitur humida per pietatẽ, suauis p̱ benignitatẽ, et aliis utilis atq; sana. ¶Scd̃m Pli. lib. 28. c. 4. Sanguis hirci hędera nutriti miro modo calculum dissoluit in uesica, cornu eius exustũ fugat serpentes, et ulcera corrodit, fel eius uisum clarificat, & pãnũ, et telã tollit. Iecur cõtra morsum rabidi canis iuuat, vrina cũ felle leprosis confertur, et lentigines tollit. Hircus est bonus p̃latus, q̃ hedera sacrę scripturæ fuit nutritus. Sãguis igiẽ ipsius. i. benignitas seu cõpassio, cornu eius. i. potestas, et dominatio, fel ipsi⁹. i. austeritas et correctio, iecur eius. i. charitas, et affectio, urina eius. i. doctrina et p̃dicatio, valent cõtra multiplicia genera pc̃torum, quia hoĩes calculo obstinationis, a serpentibus detractionis, ab vlceribus luxurię et infectionis. Ex his. n. uisus discretionis, et intellectus clarificaẽ tela carnalitatis eradicatur, lepra cupiditatis mundificatur, et lentigo malæ conuersationis abstergitur, et lauatur. Vel dic q̃ sanguis hirci est sanguis Chr̃i, qui re uera sanat, et mũdat aĩas pc̃torũ, et adamantẽ. i. corda dura penetrat atq; frãgit. Ideo ad hoc facit figura Leuit. 4. ubi pro pc̃õ multitudinis uel principis hircus offerebaẽ, et sic principes, et popul⁹ sanctificabaẽ, et purificabaẽ. Sic uere pro peccato principis. i. Adæ, et synagogæ. i. oĩum pp̃lorum, Christus fuit oblatus, et sic p̱ eius sanguine fuit hõ purificatus, q̃a omnia in sanguine mundantur, ad Hebr. 9. Pone locis suis figuras de hircis. Leu. 16. de capro emissario, et Dan. 8. de hirco et ariete.

De Hericio. Cap. 53.

HEricius s̃m Isid. li. 12. est aĩal paruum, spinis undiq; circũtectũ, quæ sunt ei loco armaturæ, q̃a statim, q̃ ab aliquo persequiẽ, intra spinarum suarum ambitum se inuoluit, et sic ab aliis defensaẽ. Nam per eius inuolutionem, et spinarum punctionẽ tãgi ab aliis non audeẽ. Iste. n. s̃m Arist. li. 1. c. 6. loco pilorum habet spinas, et sicut idẽ dicit, debilis ẽ auditus plusq̃ alia quadrupeda, et inest sibi paruũ corp⁹, et spinarum multitudo, et hoc q̃a nutrimentũ suum nõ cõuertiẽ ĩ corpus, sed in spinas. Rectè charissimi tales sunt diuites, et mundani, quia pro certo tales habent paruum corp⁹ q̃tum ad g̃ras, et uirtutes. Non. n. habent sufficientes dimẽsiones. s. lõgũ fidei, altũ spei, latũ charitatis, et profundũ humilitatis q̃a forsitã paruuli sunt, et ignorãtes. Hie. 5. Spinarum tñ. i. diuitiarũ pungentiũ, et cor et mentẽ inquietantium, undique multitudine sunt uallati. Vñ parui sunt corpe. i. q̃tum ad uirtutes, magni tñ sunt q̃tũ ad spinas. i. q̃tũ ad diuitias, et mundi facultates. Et rõ est, q̃a p̱ certo humor eorũ, et nutrimentũ. i. iterior affectio nõ trãsit ĩ corpus sed ĩ spinas q̃a uerè suę affectiones ad diuitias, nõ ad uirtutes ordinãt, et iõ ipsi pc̃õres ĩ seculo obtinuerunt diuitias. Sed p̱ certo istæ spinæ, et diuitiæ sunt eorũ armatũra, q̃a uere q̃n p̱p falsos cõtractus vel alia crimina a principib. iudicib. et p̃latis p̃sequunẽ, et ĩ cãm trahunẽ, tũc uere iuoluũt se, et icludũt p̱ suorũ actuum excusationẽ, et spinas suas. i. diuitias eis objiciũt, et opponũt p̱ munerũ largitionẽ, et sic ab eis nõ tangunẽ p̱ punitionẽ, sed imunes et liberi fugere dimittunẽ. Donũ. n. hoĩes dilatat

tat viã eius,& añ principes spatiũ ei facit.Prou.18.Et sic pa tes, ꝙ spinæ diuitiarũ sunt diuitib.armatura,qa subа diuitis vrbs fortitudinis eius.Prou.10.Eccl. 7. Sicut liberat sapientia,sic & diuitiæ.Istis ẽt spinis.i.diuitijs sunt induti loco pilorũ.i.loco exteriorũ gřarum,& virtutum, qa nihil aliud sunt hæc oĩa nisi qdã corporis indumenta,ẽm Greg. Et ideo pro certo tales sunt debilis auditꝰs,quia vere mali diuites,& ꝓcuratores non pñt hodie audire sibi vtilia.s.verbi Dei ꝑdicatione,iustorum & ꝑdicatorum correctionẽ,pauperũ & egenorũ supplicationẽ,sapientũ doctrinã,& monitionẽ vł eruditionẽ.Ideo dr ei illud Hie.22.Locutus sum tibi in abundãtia tua,dixisti,non audiã.Et Hie.6. Incircuncisę aures eorũ, & audire non possunt.Vel dic de malis, & incorrigibilibus, q nolunt audire.s.correctionẽ ꝑlatorum vel aliorum, & qñ insequuntur ab alijs vt corrigantur, tunc vere inuoluunt se ꝑ excusationes,ita ꝙ nihil de eis apparet,qa non possunt videri quales sunt,& tãgentes se.i.corrigẽtes,spinis suis.i.malis verbis,& pungitiuis lacerãt atq; pungunt,qa q arguit de
2 risorẽ,ipse sibi iniuriã facit.Prou.9.s.derisor. ¶Hericius ẽm Isid.ibidẽ,in vites & arbores ascẽdit,poma vel vuas deijcit, & cum ĩ terrã cęciderit,ĩ eis se inuoluit,ita ꝙ spinis ipsius ĩfigitur,& sic eas portat in cauernã pro filijs educãdis. Sic verè sunt mali prælati,q ascendunt in arbores.i.in statum ꝑlationum,& dignitatum, & poma q̃ sunt ibi.i. diuitias tpales congregant,colligunt,accumulant & acquirunt, qa hodie nõ attendunt vtilitatẽ subditorum, sed ꝓprium lucrum,qa Oẽs quæ sua sunt quærunt,nõ q̃ Iesu Christi.ad Phili.2.Et iõ in istis pomis se inuoluunt ꝑ auaritiã, & nimiũ affectũ,& sic ad filios suos.i.ad parentes,cognatos & affines nutriendos, & ditandos eas ordinant,& ad cauernã suã.i.in patres suas, & patriã eas ferunt,quia hodie ditant parentes suos de matrimonio crucifixi.Leo.n.cępit sufficiẽter sibi, & mactauit filijs suis.&c.Naum.2.Ideo Esa. 34. vbi habuit foueã hericius
3 & enutriuit catulos.¶Aliq sunt hæricij siluestres, alii aquatici, sed hoc est generale, ꝙ oẽs hericii faciunt multa oua,q̃ non comeduntur. Et habet oĩs hericius parum de carne,& multũ de spinis,& hericius habet os,& caput a parte ĩferiori,exitum aũt sup̃fluitatis a parte superiori,qa pascitã parte inferiori,& iõ officiũ superfluitatis habet a parte opposita.s.in dorso superius,qđ tñ est contrarium in aliis aĩalibus, vt cõiter.Sic uere charissimi,hericii.i.hoĩes habẽtes diuitias consueuerunt inueniri tam in aqua religionis, q̃ in siluis ecclesiæ,& prælationis,& q̃ in terra status secularis.Sed vbicũque sint diuites, faciũt multa oua.i.multa opera vel effectus quæ non comeduntur.i.quæ non sunt digna comedi.i.imitari vel acceptari ꝑ exempli acceptionum,quia qui comederit de ouis eorum morietur.Esa.59.Et generaliter oẽs hñt parum de carne.i.de pietate & compassione,multum de spinis .i.de tpali possessione,qa tales sunt duri ꝑ auaritiã,& crudeles.Iõ Nu.12.Caro eius a lepra deuorata est.Itẽ os.i.verba & locutio,caput.i.voluntas, & intẽtio est inferius.s.ad res inferiores, & mũdanas,qa nihil aliud diligunt vel intendũt. Sed verè emissio sup̃fluitatis.i.dona & largitas talium,ꝑ q̃ superfluas diuitias a se emittunt,est a parte superiori.i. q̃tũ ad superiores,& diuites nã a parte inferiori.i. q̃tũ ad inferiores, & pauperes vel egenos nihil emittunt eleemosynarũ,qa hodie ipsi nõ dant pauperib.sed diuitib.qa hñti dabit,& abundabit.&c.Mar.4.Cum tñ deberet esse cõtrarium,qa os & caput.i.intentio,& locutio eorum deberet esse superius ad cęlestia,& diuina,& sup̃fluitas diuitiarum suarum dẽret emitti inferius uersus terram.i.ad pauperes,& non superius ad ꝑlatos,principes,diuites & potentes,sed contrarium fit, qa peccatores peccatoribus fęneranť,vt recipiant ęqualia.Cõtra illud Lucæ 14.Cum facis conuiuium,voca pauperes etc.
4 ¶Hericius tot habet dentes,quot ventres.s. quinq;, & inter dentes habet partes carnosas loco linguæ.Et sunt hericii qdam albæ cutis, et spinarum albarum, & gñant oua multa. Sic uere charissimi,inter hoĩes ẽm qualitatem ventrum.i.interiorum cogitationum,& affectionum,dentes.i.verba ordinantur,& disponuntur,quia ex abundantia cordis os loqť. Mat.12.Et iõ illi q sunt hericii.i.uiri iusti, aculeis timoris diuini conuallati,habent quinq; ventres.i.quinq; rerũ cogitationes ꝑ quas necessariã meditanť, videlicet qđ amandum, quia Deus et proximus,quid timendum, qa infernus & diabolus,quid fugiendum,quia pc̃m,& mundus,quid desiderãdum,quia cęlum,& paradisus,quid faciendum,quia.s. bona opera,et uirtutes,& bonus actus.Et ideo dẽtes talium.i. verba debent ẽm hæc quinq; diuidi, vt.s.verba sua oĩa quæ dñt ad aliquid istorum pertineãt. Et ista sunt quinq; verba de qbus loquitur Apostolus.1.ad Corin.14.Volo inquit quinque uerba in ecclesia loqui.Veruntñ ĩter ista verba debet eẽ caritas benignitatis, & cõpassionis, vt.s. quicquid dicimus, sit benignum,qa verbũ dulce multiplicat amicos.Eccl.6.Et debẽt esse cutis albæ interius per castitatem, et albarum spinarum exterius per honestatem, et debent producere oua multa.i.bonorum operum multiplicitatem.Eccl.9. Oĩ tempore sint vestimẽta tua candida ¶Alij sunt hericii minores
5 aliis,et minora producunt oua,et molliores sunt,et hoc fit ẽm ꝙ minus uel fortius digeruntur. Præsentiunt aũt ventos septentrionales, et meridionales,et tunc statim fugiunt ad cauernam.Vñ narrat Aris.li.9. c. 6.ꝙ Byzantii fuit quidã qui habebat hericium,per quẽ pręcognoscebat, et prædicebat uentos futuros.Sic uere charissimi inter hericios.i. inter uiros iustos est differẽtia, quia quidã sunt aliis maiores uel minores.s.quantum ad gratias,et uirtutes,oua ẽt eorum.i.opera sunt minora uel meliora.Sed generaliter oẽs hericii.i.boni præsentiunt,et præuidẽt uentos,et septentrionales et australes.Septentrionales sunt tribulationes, et paupertates futuræ.s.pęna infernalis, et tunc in cauernis pœnitentiæ,et humilitatis se dẽnt abscondere uel celare ne lędantur frigoribus huius uenti. Ventos ẽt australes prosperitatẽ æternã, debent similiter præuidere,quia boni ꝓuident futura ꝓspera vel aduersa.Eccl.7.In die bona fruere bonis,et diem malã ꝓcauè.Ad quod.Eccl.14.7.et 8.Residuum allega contra iactãtiã,et de illis,qui sibi attribuunt illud qđ habent ab aliis.
6 ¶Bizantii sunt quidã qui habebãt quendã hericiũ,quẽ cũ videbat ad cauernã fugere,cognoscebat ꝙ ventus septentrionalis debebat flare,et iactabat se illud scire,acsi ex propria scientia ilud sciret,ẽm Arist.ibidẽ.Sic uerè sunt multi q illã scientiã,et illa bona quæ habent ab aliis,iactant se habere a seipsis,cõtra quos Apostolus.1.ad Cor.4. Quid habes quod nõ accepisti?ꝙ si accepisti,qd gloriaris quasi nõ acceperis?

De Herinaceis. Cap. 54.

Erinaceus idem est quod chirogrillus,aĩal paruum, et spinosum habitans in cauernis,simile hericio, sed dr̃ esse maius,et ẽm Pli.li.8.c.37.Herinacei sup se poma spinis infixa deferunt ad cauernas, sed ꝑter illa q̃ hñt in dorso, ſp vnũ portant in ore.Sic uerè boni,et iusti sunt parui ꝑ humilitatẽ,spinosi ꝑ pęnitẽtiæ,et diuini timoris asperitatẽ,et habitant in cauernis terræ ꝑ mortis, et inferni recordationẽ. Vel in cauernis arborũ.i.cęli ꝑ spem,et cõtẽplationẽ.Isti ergo secũ ad cauernã paradisi deferunt poma.i.bonorũ operũ multitudine,meritorum.s.et uirtutũ,de qb.uiuant in hyeme .i.in tpe mortis.In ore autem deferunt vnum pomũ, uidelicet gratiarum actionem,quia licet sint gratiis,et uirtutibus onerati,Deo tñ de hoc gratias agunt,et confitentur se ab eo oĩa recepisse.Quid habes hõ quod non accepisti? 1. Cor.4. Vel dic ꝙ poma sunt peccatores. quos boni secum deferũt ad cauernam paradisi.Nam quia in spinis suis.i. in duris pœnitentiæ operibus infiguntur,et cum ore suo.i.ꝑdicatione, et informatione ad pęnitentiam inducuntur,ideo et spinis,et ore.i.exemplis,et uerbis deferunt alios ad paradisum,et inde viuunt post hanc vitam,inquantum inde accipiunt gloriam,et mercedem.Vel expone de malis exemplis,et uerbis prælatorum malorum,quibus subditi infiguntur,et cum eis in cauernam inferni deferuntur.Vel dic de diuitibus,q onerati bonis temporalibus,semper habent ea in ore per iactãtiam. ¶Herinaceus ẽm Pli.vrinam tabificam et uenenosam habet,et quãdo coarctatur,eam amittit,ut inficiat persequẽtes, sed ipse ex hoc magis lęditur qua spinæ eius ꝑ eã auelluntur,et sic armis ipsiꝰ amissis facilius capiť,vñ euadere cupiebat. Sic uere multi in corde interius habent urinam uenenosam,idest malitiam et falsitatem,et ideo quando insequũtur ab aliis vt scilicet corrigantur uel puniantur, tũc emittunt venenum suum.s.malitias et cautelas detractiones et infamias quia tam in religione quam in mũdo mali suos correctores inuenenant et diffamãt, et ideo hodie ꝑdicatores nõ audent prædicare uel corrigere seu arguere peccatores,quia non amat pestilens eum qui se corripit.Prouer. 15.

Veruntñ sæpe accidit q̃ exinde magis lęduntur, quia.s.arma sua,& spinas suas.i.diuitias exinde perdũt,in quantũ.s.oportet eos emendã facere de iniuriis quas dixerunt. Lędunt ẽt ex hoc,quia famã suã ex hoc amittunt,inq̃tũ ex tunc detractores,& iniuriosi ab aliis reputanĩ, & sic magis sibi q̃ alijs nocẽt,quia q̃ proiicit in altũ lapidẽ, super caput ei⁹ cadet. Eccl.27.& Pro.12. Impius cõfundit,& confunditur.¶Herinaceus vrinã habet venenosam,per q̃ ab aliis aĩalib.se defendit,& ideo vrinæ suę parcit,ne suã virulentiã a se moueat, vt sic sp̃ habeat vnde possit alios uenenare.vnde eam nõ ex pellit nisi qñ necessitas cogit eum,s.qñ à uenatore fuerit insecutus,q̃a tunc eã emittit, vt suos inuenenet persequẽtes. Sic verè multi seruant in corde suo venenũ malitiæ, iræ, & falsitatis,& cautelarũ,& mala,& defectus alienos, vt sic sp̃ habeant unde possint alijs nocere,contra illud Eccl.19. Audisti verbum de proximo tuo,cõmoriatur tecum. Et iõ qñ postmodum insequũtur ab aliis, qñ.s.aliquis eis facit aliq̃d quod displiceat eis, tunc verè statim recurrunt ad vrinã venenosam q̃ hñt in ventre.i. ad illa mala,quæ sciunt de ipsis, & quæ reseruauerunt in corde,& ea dicunt, & emittunt, & sic inuenenant,& diffamant eos,contra illud Leu. 19. Nõ oderis fratrẽ tuum in corde tuo,sed ĩ publice arguo eũ.Illud patet in multis malitiosis,qui potissimè abundant in religione,q̃ in corde suo seruant defectus aliorum, & post qñ irati fuerint,illos reuelãt,licet añ viderentur esse amici. Iõ Eccl. 12.Labiis suis osculabit inimicus,& si inuenerit tp̃s, non satiabitur sanguine.¶Herinaceus q̃diu est in terra,aliqñ se ita inuoluit intra spinas suas,q̃ vix põt aperiri,ita q̃ nec pedes nec os vñr,& ideo in aqua calida ponit uel ea aspergitur,& tunc subito aperitur,& ligatis pedib.posteriorib.suspendiĩ, & sic suspensus fame interficitur,ut aculeata pellicula quæ est pro pannis apparandis necessaria, apportetur,& extrahatur.Sic verè sunt multi boni,qui positi in terra.i. in duritia tribulationũ,ita fortiter se constringunt per patiẽtiã, & boni propositi firmitatẽ,& ita se inuoluunt per sui recollectionẽ,& humilitatẽ,q̃ licet impetãtur,& persequantur tribulationib.& tormentis,nunq̃ pñt uinci,uel à Deo separari, & ad bona tp̃alia aperiri sine cutis laniatione,quia. s.cutem .i.carnẽ pro Christo tradere sunt parati. Hier.13. Ciuitates Austri clausæ sunt,& non est qui aperiat. Et ideo diabolus vidẽs istorũ fortitudinẽ,& valorẽ,ponit eos, in aqua calida .i.in deliciis,& prosperitate mũdana, vtpote quia procurat eis p̃lationes,officia, & fauores seculares & tũc aspersi aqua ista,paulatim aperiunĩ ad delectabilia mũdana,vitia,et p̃ctã. Figura Exo.1.vbi Pharao præcepit masculos in flumine submergi,& fęminas reseruari.&c.quia.s.Pharao.i.diabolus p̃curat masculos.i. viros perfectos poni in aqua prosperitatis mundanæ,vt ibidẽ p̃ vicia submergantur,& sic pedes.i.affectus eorum alligantur,s.vinculo male consuetudinis,& p̃ iactantiam,& elationem suspenduntur,& fame.i. auaritia cruciantur,& sic per diuersa crimina moriunĩ, & pellis aculeata.i.aculeus timoris Dei,& asperitas pęnitentiæ eis adimitur & aufertur,quia sicut vr̃ ad oculũ, multi qui ante statum p̃lationis vel alterius, p̃speritatis erãt magnæ pniæ,& humilitatis,tandẽ efficiuntur,superbi,elati,& auari,& delitiosi,sicut patet in Saul,q̃a ante regnũ fuit bon⁹, humilis, & benignus post regnum ãt crudelis,impius & superbus.Et sic diabolus quos nõ põt vincere per tribulationes, cõsueuit,vincere p̃ delectationes,& quos nõ vincit per aspera,superat per prospera.Vel per herinaceum intelligo diuites,qui pelle aculeata.i.substantia temporali,& diuitijs sunt induti. Isti ergo dũ sunt in terra.i.in vita præsenti,ita sunt inclusi, & inuoluti p̃ cautelas, & falsitatis,& suorum falsorum contractuũ palliationes,& excusationes,q̃ vix pñt videri.Exẽplifica de vsurarijs,& aduocatis, quia p̃ certo pedes, & manus istorum.i.intentio, & affectio aliis sunt ignotæ.Esa.24.Clausa est oĩs domus nullo introeunte. Sed pro certo qñ post mortẽ tales ponenĩ in aqua miseriæ,& tribulationis inferius, & ĩ inferno, tunc aperientur,& reuelabuntur iniquitatis eorum,& apparebunt,& caput & pedes.i.peruersæ intentiones,& affectiones,quia quilibet leget in conscientia alterius oĩa sua vitia, & p̃ctã. Dñe q̃a aperis librum,& soluit signacula eius Apo. 5.Et tunc ibi suspendetur, & aqua feruentissima bullientur, sicut dr̃ amos 4.Leuabunt vos in contis,& reliqua vestras in ollis feruẽtibus. Vinculis etiam æternæ sententiæ ligabunĩ, & fame perpetua damnabuntur,& pelle aculeat.i. bonis tẽporalib.& diuitijs priuabuntur.Aĩam suam non saturabunt. Eze.7.& Esa.5. Nobiles eius interierunt famę, & multitudo eorum siti exaruit. Leu.1. Detracta pelle hostię mẽbra p̃ frusta concident.¶Licet herinaceus parum aut nihil de se valeat,aculei tñ pellis suę vtiles sunt quia panni ex eis lenificantur,& præparãtur. Sic verè peccatores de se nihil valẽt quo ad Deũ,spinæ tñ suæ.i.tribulationes,& punitiones Deo sunt necessariæ.quia.s.pannos suos.i.bonos,& iustos hoĩes lenificat,& corrigit cum eisdẽ, & ipsos præparant,vt fiãt apti ad hoc q̃ efficiantur ipsius indumentum, & sp̃uale ẽt ornamẽtum,in die.s. solemnitatis æternæ. Vnde sumpsisti vestimẽta tua multicoloria,& ornata es eis.Eze.16.Deus.n.spinis,& tribulationib.malorum vtiĩ ad bonorum correctionem,& punitionẽ,q̃m s̃m Greg.vtilitati bonorum militat iniquitas reproborum.¶Scd̃'m Pli.ibidem,herinaceus hoc hẽt p̃priũ,q̃ qñ oneratus pomis vadit ad cauernã,si vnũ pomũ ceciderit, p̃ indignatione oĩa alia dimittit,& deponit,& iterum ad arborem reuertitur,vt iterũ oneretur.Sic verè multi sunt qui onerati pomis,i.virtutib.tendũt ad cauernã paradisi, sed aliqñ cadit eis vnũ pomũ.i.vna virtus,vt quia delinquũt in vno p̃ctõ,quia fortè perdunt castitatem, tunc verè sæpe accidit q̃ præ indignatione,& desperatione oẽs alias deponunt,q̃a .s.qñq; per desperationem cunctis virtutib. se deundant,& cunctis vitijs se exponũt, qñ vident se in vno crimine cecidisse quia q̃ in vno peccauerit multa bona perdet.Eccle.9. Et tunc vadunt ad arborem.i. ad mundanam prosperitatẽ, & nouis pomis.i.diuitijs,& deliciis,p̃ctis ẽt, & vitiis se onerãt atq; tegunt.Poma tua desiderabilia recesserũt à te. Apo. 18. Vel dic q̃ hõ qui aliquo casu poma sua.i.virtute, & gratias perdiderit, debet ad arborem.i. ad Christum iterum reuerti per gratiam, & amorem,& se iterum pomis, & virtutib.onerare p̃ pniam, & ad cauernã paradisi q̃to citius poterit properare, & summe cauere ne iterum sibi cadant,q̃a s̃m Sen.Cautio est in reliquum lapsus anterior.Figuram Nu. 5.de Nazareo, qui pollutus debebat capillo suos radere.i. abrasos reputare,& iterum sanctificationem suã sicut prius reincipere.Sic vere si hõ pollutus fuerit per p̃ctm̃,radat pilos suos.i.superfluitatem p̃ cõfessionẽ, & reincipiat sanctificationem suã p̃ pęnitentiã,& macerationem,& sic purificabitur p̃ virtutum restitutionẽ.Vel dic de diuitib.q̃ qñ cadũt poma quæ afferunt.i mundi diuitiæ p̃ aliquas tribulationes, debent indignari,s.contra p̃speritatem mundanam,& residuum debẽt deponere, s.pauperibus largiendo.& ad Christũ(qui est arbor vitæ)recurrere,& ibi pomis nouis,s.virtutib.se onerare,& sic ad cauernã paradisi p̃peraĩ,vt sic dicãt illud Es.63.Indignatio mea auxiliata ẽ mihi,& Ca.7.Oĩa poma mea seruaui tibi,noua,& vetera.Figura Deut.24. vbi vir visa fœditate in vxore,eam dimittit,& aliam ducit.Sic quia mundus est fœdus,iõ detur ei libellus repudii,& cum gloria æterna vel cum Christo nubamus per gratiam, & amorem

De Iuuenca. Cap. 55.

Iuuenca est vacca iuuenis, quæ ad terram excolendam iugo subiici est apta,& inde dr̃ iuuenca, vel dr̃ à Ioue,cui solebat antiquitus immolari, & est aĩal petulcum, & lasciuum,& ideo iugo subijcitur,stimulo pungitur, & sequi bouem rectius coarcetur.Tauri eciam copulæ tunc est apta, vt cum eo coniungatur, & impregnet, & habet carnes siccio res quàm vituli lactantes,sed molliores,& humidiores q̃ boues decrepiti siue vaccæ.Tales sunt nouitii.i.nouiter ad religionem vel ad pniam conuersi,quia tunc.s.in iuuentute,ad terrã sui corporis per pniam excolendam,iusto statutorum disciplinę,& præceptorum subiiciũtur,& Ioui.i.Christo dedicantur,& immolãtur. Et quia p̃p ætatem iuuenilem petulci sunt,& lasciui, non stimulo correctionis pũgunĩ,& iugo disciplinę à p̃latis subiiciunĩ.& bouẽ.i.p̃sonas maturas seq̃ p̃ imitationẽ cõpellunĩ,& docenĩ.Est q̃ tenet manũ,& aratrũ,& qui gloriaĩ in stimulo Eccl.38.Tauro ẽt.i.Chr̃o copulanĩ per amorẽ,et charitatẽ,et p̃ merita gr̃as,et virtutes ab eo impregnanĩ.Cõcepim⁹,et quasi parturiuimus sp̃ũm salutis.Esa.26. Vel dic de aĩa,quæ Ioui dẽt per charitatis incendium immolari, terram.i.corpus per pœnitentiã colere iugo mandatorum subiici, stimulo timoris diuini pungi,bouem id est bonos sequi,et imitari,tauro id est Christo p̃ fidẽ

et charitatē copulari, desponsari, et cōiungi, et ab eo bonis operib. impregnari. Desponsabo te mihi in fide. Oseę. ¶ Iuuenca, bos siue vacca aliqñ perdit cornua, & quia nihil valet ad arandum, solet impinguari, & tādē occidi, excoriari, & mãducari. Illa aūt quæ habet cornua, & pōt laborare, & arare, in domo patris familias retinetur. Sic verè quidā sunt hoīes, q perdiderunt cornua.i. virtutes, quæ sunt spūalia munimēta, & ideo non possunt terram corporis excolere p pniam nec per bona opera laborare. Et pp hoc Deus istos impinguat, s. diuitijs, & delitijs mundi, q̄a tales dimittit Deus in seculo p sperari. Impij.n. prosperantur, & bene est oībus q p̄uaricantur, & iniquè agunt. Hie. 12. & Deu. 32. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Sed p certo istud fit ad malū suū, & ad dānationē suā, q̄a postea occidunt p mortē tpalē, & pellis .i. possessio tpalis eis detrahit, & in inferno ppetuo comedunt. Successus.n. tpalium, ppetuæ damnationis est iudiciū, sm Amb. Illi tñ q habēt cornua virtutū, & laborāt p pniam, ad vitam æternam seruant in hospitio paradisi. Eze. 18. Vita viuet, & non morieт. Vel dic econuerso q sancti. & martyres primo cornua superbiæ perdiderunt p humilitatem, terrā.i. tpalia negocia arare cessauerunt per voluntariam pauperta tem, & iō à Christo sunt impinguati per gratiarum multiplicitatem, & tādem sunt occisi, s. pro Christo per martyrium, & aduersitatē, & sic pellis.i. sua bona cōuersatio, caro occisa.i. sua mors, & passio, in vsū aliorum fidelium est cōuersa, & ad eorū utilitatē. Tauri mei, & altilia occisa sunt. Mat. 22.

De Lamia. Cap. 56.

Lamia sm Aris. est aīal magnum, & crudelissimum, quod nocte siluas exit. & hortos intrās, arbores frāgit, hoīes aut mordet, & si ipsam impugnare voluerint, eos lędit. Vnū aūt mirabile dicit idem, q .s. hō ab ea morsus, non sanatur, nisi primo rugientis bestię vocem audierit. Sic ergo sit q ista bestia quæ lædit hoīem mordendo, sanat eum, & liberat rugiendo, & vocem, & anhelitum emittendo. Ista pñt applicari ad Christum, q̄a. s. ipse de silua paradisi exiuit, in hortum mundi intrauit, arbores.i. superbos confregit hoīes charitate, & cōtritione vulnerauit. Iste est ergo qui qñque hoīem p tribulationē mordet, & plagam impatiētiæ aduersitatumq; miseriam sibi præbet, ita q hō dolorē miseriarū sustinet. De istis ergo impatiētiæ dolorib. non sanatur, nisi huius feræ. s. Christi, vox & rugitus (quē i scriptura facit) primitus audiatur, & diligentius attendatur. Matt. 5. Beati qui persecutionē patiūtur pp iustitiā qm ipsorum est regnum cęlorum. Dicit ēt alibi: patiētiā habet in me, & oīa reddam tibi. Dicit ēt in Psa. Multæ tribulationes iustorū. & Act. 14. Per multas tribulationes oportet intrare regnum Dei. Qui igitur istū clamorem audierit, procul dubio a dolore impatientiæ sanus erit, nec ipsum morsus tribulationū affliget, qui ista Christi uerba bñ audierit, & attenderit dicet .n. illud Luc. 1. Ex quo facta est vox salutationis tuæ in aurib. meis exultauit infans p gaudio in vtero meo. Infans inquit.i. mens. ¶ Scd'm glosam sup Thre. 4. Lamia dr̄ quasi lania, q̄a. s. dr̄ catulos laniare, & tñ os dr̄ lactare. Scd'm glo. aūt super Esa. 34. Lamia est bestia pedes habens equinos, cętera aūt fęminea. Pli. aūt. li. 11. c. 40. dicit lamiā esse bestiam quæ in medio vētris duas habet mamillas. Dic si vis q tales sūt multi, qui simul lactāt, & laniāt, lactāt. s. adulando, & hoiem in principio cōmedādo, ipsum verò laniant postea detrahendo, & famā, & vitā ipsius lacerādo. quod etiam ad vsurarios applicari potest, qui. s. primo lactant hoīes, mutuum eis dando, tandem verò eos laniāt exhæredando. Thre. 4. Lamiæ nudauerunt mammas, nutrierunt catulos suos. vide supra de faunis. §. vltimo.

De Leone. Cap. 57.

Leo gręcè idem est quod rex latine, eo q rex sit hoīum aīalium. Frons & cauda indicat leonis audaciā, & virtutem, virtus eius apparet in pectore, firmitas in capite, dormit apertis oculis, ignem timet, & strepitum rotarum, & cū ambulat, vestigia sua cum cauda delet, ne venatore inueniant locum suum, vt dicit Isidorus lib. 12. Re vera charissimi tales debent esse leones.i. viri cautelosi, religiosi, & perfecti, & clerici, qui alios habet exemplis, & doctrinis regere & gubernare, quia isti pro certo debent habere virtutem in pectore per dilectionē, & charitatem, firmitatem in capite .i. in intētione persirmam, & bonam ad Deū voluntatē. Dormire debent apertis oculis per discretionem, & sagacitatē, iuxta illud Can. 5. Ego dormio, et cor meum vigilat. Vestigia .i. pctā præterita delere per cōfessionē, et strepitū rotarū.i. comminationes sacrę scripturæ, et ignem infernalem dēnt timere per iugem eius considerationem, & sic à venatorib. dæmonib. non poterunt reperiri p damnationē. Vel expone de bono religioso vł viro iusto, qui si dormiat in delicijs & prosperitate, tñ oculus cordis sp debet esse apertus p discretionē, vt. s. videat quid faciendum, quid omittendum, & hmōi Num. 24. Cadens apertos oculos habet. Firmum debet habere caput intentionis per constantiā, & pseuerantiā Eccl. 5. Esto firmus in uia dñi. Et cum cauda.i. cū mortis memoria debet delere vestigia peccatorū, ne à venatorib.i. dæmonib. capiatur, vt sit homo tanquam nauis quæ pertransit fluctuantem aquam, cuius cum præterierit, non est vestigiū inuenire. ¶ Qñ leo videt istare venatores nec pōt eos euitare, nō respicit ad arma eorū, & gladios ne fortè terreatur, imo respicit terram, & cum cauda se percutit, & in venatores prorumpit. Sic verè qñ dæmon, mūdus, & caro cōtra nos pugnant per tentationes, nō debemus aspicere arma eorum.i. delectabilia mundi, quia fortè succumberemus quasi timore desperati, eo q non posse resistere crederemus, sed p certo nos debemus respicere terram.i. vilitatē cōditionis nr̄æ, & mortem, & cum cauda perseuerantię debemus nos pcutere per pœnitentiam, & in venatores prorumpere p bonā operationem, & sic mortis æternę periculū euademus. A facie inimicorum ne timueritis. 1. Mac. 2. qñ.n. cauda nr̄a tāgit terrā.i. qñ perseuerantia nr̄a se extēdit vsque ad terram.i. ad mortem tunc hostib. spiritualib. & vitijs melius repugnamus. Iō Eccle. 7. In oībus operib. memorare nouissima tua, & in eternum non peccabis. ¶ Leonis filius recens natus dormit quasi mortuus per tres dies, & tunc leo rugit, & fremit, ita q totus cubilis locus tremit, & sic rugiendo suscitare dr̄ catulum dormientē, vt dicit Isido. l. 12. Leo est Deus, catulus est humanū genus, tres dies significant tria tpa huius vitę. s. tps naturæ, tempus legis, & tempus gr̄æ. Sic ē igitur charissimi, q catulus leonis.i. humanum genus p tres dies.i. tpe naturę, tempore legis, et tpe gratiæ dormit. s. in puluere mortalitatis, quia. s. statim q natus est hō dictum est ei. Quacunque die comederis, morte morieris. Ge. 3. Sed post istos tres dies s. in die iudicij, tunc leo de tribu Iuda Christus rugiet altissimè per tubas, et ministerium Angelorum, dicens sm Hier. Surgite mortui, venite ad iudicium, et sic tremet locus cubi lis.i. mūdus, et infernus, quia leo rugiet, et formidabūt filij maris Ose. 11. Et ideo tunc catulus suus, s. totum humanum genus, resuscitabitur, et resurget, alij qdem in morte, alij in vitam. Ideo Gen. 14. Tres adhuc dies sunt, et restituet te Pharao in gradum pristinū. Quia. s. rex Pharao.i. Deus post istos tres dies restituet humanam naturam in gradum pristinum .i. in statum mortalitatis, et sic à somno corporis suscitabitur. Vel dic quòd catulus iste mortuus est anima peccatrix, vel etiam humanum genus mortuum per peccatum, quod pro certo tūc temporis fuit suscitatum, qñ Christus clamauit in cruce, Hely hely &c. Tunc.n. terra tremuit, et catulus .i. humanum genus quod in inferno dormiebat fuit per gratiam et gloriam suscitatum, potissime quando in triduo de inferis est extractū. Et ideo dr̄ Oseæ 6. Post duos dies viuificabit nos, die tertia suscitabit nos. Vel expone de Christo, qui postquam dormiuit in sepulchro per tres dies, tandem à Deo patre suo excitatus, die tertia est suscitatus, quia tertia die resurrexit à mortuis. ¶ Natura leonis circa hominē est benigna, quia hoīem nō lædit nisi iratus, et nisi magnam famem habuerit eum nō comedit nec occidit. Mulieribus, prostratis, pueris et captiuis parcere cōsueuit, vt dicit Isid. lib. 12. Quod Solin. cap. de Aphrica, et Plin. lib. 8. exemplificant de captiua Getula muliere, quæ obuians in silua leonibus ipsos placauit eloquio, dicens se captiuam mulierem, infirmam, supplicem, indignam, prędam ipsi generosissimo bestiarum. Aiunt.n. (vt dicit idem Plin.) preces ad eos peruenire, et ideo (prout Iuba in libris suis relinquit) huic fęminæ pepercisse. Sic verè boni reges animaliū, prelati, iudices et principes huius mundi, nō lædunt homines.i. uiros rationabiles atque iustos, quia pro certo mulieribus.i. simplicib. pueris.i. innocētibus prostratis.i. pauperibus, captiuis.i. suis

captis

captis malefactorib. dent parcere sm magis, & min9 & sm debitā discretionē, et oib. subuenire, s. alijs dimittēdo, aliis largiēdo, alios relaxādo. Esa. 1. Subuenite oppresso, defendite viduā. Nullū. n. hoiem. i. nullū bonū virū dent comedere nec lædere, nec alicui paupi dānū aliqd̄ pcurare. Preces. n. hoim dnt exaudire, & maximè qn̄ audiunt eos infirmitate ppriā allegare, & miam implorare. Figura. 3. Reg. 13. vbi dr̄, q̄ qdā leo sedebat iuxta cadauere hois mortui, & seruabat illud, & iuxta unū asinū, & dr̄ ibi q̄ nō comedit leo de cadauere, nec læsit asinū. Quia verè charissimi tales nō dnt comedere per rapinā, nec lædere eos qui sunt asinus, & cadauer. i. pauperes subditos, & depressos, sed eos potius custodire. Vel dic oia de Deo, q re uera pdictis parcit, & maximè qn̄ hō fragilitatē suā, & Dei potentiā recognoscit. ¶Leo qn̄ est iratus, & qn̄ acerbiter famescit, solet aliquotiēs hoies deuorare, q̄uis vt cōiter hoc fit cōtra ppriā naturā. Sic verè leones, q sunt rege aialiū, plati. s. & principes, aliqn̄ sūt famę auaritię cruciat, iō tūc cōtra naturā, & exigentiā sui status in crudelitatē, & furorē uertunt, & iō hoies. i. bonos, & iustos p excoriationes, & rapinas efficiunt, & inuadūt. Leo factus est, & didicit capere pdā, hoiesq; deuorare. Eze. 28. Et p certo tūc nō parcūt mulierib. pueris, & pstratis (sicut solet facere leo nō famescens). i. viduis, & pauperib. & pupillis, quia oēs indifferenter spoliant, & prædant. Vim fecerūt deprædātes. &c. Iob 34. ¶Scd̄m Pli. leones sunt maximè generosi, tunc qn̄ collū, & humeri iubis pendentib. adornant. Per istas iubas intelligo diuitias, q sunt corporis indumenta. Qn̄ igit aliq habēt istas iubas, s. diuitias tpales, tunc verè ipsi dnt esse gnosi, & liberales, eleemosynas largiendo. Pendere tn̄ debent istæ iubæ diuitiarū. i. inferius ad pauperes deriuari. ¶Scd̄m Pli. li. 8. c. 16. Leæna adulterat aliquotiens cū pardo, & exinde gnant leones carentes iuba. Leo aūt sentit adulteriū uxoris, & statim ipsam laniat, & occidit. Veruntn̄ si talis leęna anteq̄ corā leone suo cōpareat, lota fuerit in flumine, tegit eius culpa, & à leone nō percipit, nec ab eo uulnerat. Charissimi leo de Tribu Iuda est Chrs. Apo. 5. Leæna ipsius vxor est aia Christiana, sibi per fidē desponsata. Qn̄ ergo ista fornicat, & adulterat cū pardo. i. diabolo, qn̄. s. suis prauis suggestionib. tentationib. cōsentiēs siue p diuersa vitia copulat, viro suo pprio. s. Chro derelicto penitus, & cōtēpto, nisi prius lata fuerit in flumine pniæ, & cōfessionis, tunc verè qn̄ cōparebit corā uiro suo Chro, s. post mortē in iudicio particulari uel gnali. ipse suū adulteriū, & pctm̄ sentiēs, ipsā mortis æternæ iaculis laniabit, qa zelus, & furor viri nō parcet. &c. Prou. 6. Sed si lota fuerit p cōfessionē, tunc teget culpa sua, nec ab eo puniet, imo tanq̄ sponsa in Paradisi thalamo reponetur. Vn̄ Aug. Si tegis ipse deteget, si detegis ipse teget. Bn̄ ergo dr aiæ. Hie. 4. Laua à malitia cor tuū, & munda fias. Vel allega historiā de mulierib. adulteris, quarū filii. i. geniti ex adulterio carent iuba. i. honestate morum, quia vt cōiter tales male iustruunt. Iō Sap. 4. Adulterinæ plantationes nō dabūt radices altas. &c. Vel dic q̄ pardus. i. crudelis platus gnat, & introducit l leæna vxore veri leonis Chri. i. i ecclesia] leones carētes iuba. i. malas psonas, q iuba. i. morū gnositate carēt. Patet in malis platis p diabolū pmotis, qui malos pmouēt, & indignos, & ipsos in leæna. i. in ecclesia cum qua adulterant, gnant, & inducunt. Iō talib. dr Esa. 57. Accedite huc filii auguratricis, semē adulteræ, & fornicariæ. ¶Leo ad terrā respicit, & non ad iacula, & sic qnq; pualet, & euadit. Sic verè Chrs qn̄ ad terrā nrę mortalitatis p beatā icarnationē aspexit, & se ad eā inclinauit, tunc p humilitatē uenatores dæmōes supauit. Post hæc De9 i terrā aspexit Eccl. 16. ¶Aris. dicit sm Pli. q̄ leęna primo anno parit catulos quinq; scdo quatuor tertio tres, quarto duos, quinto unum, sexto sterilescit, & cessat parere, & sic quāto plus uiuit, tanto minus fructificat atq; parit. Et rō est, quia pp gulositatē, & rapacitatē filiorū matrix eius corrodit, & eorū vnguib. perforat, & sic sp minus habilis efficit ad conceptū, ita q̄ finalr sterilescit. Charissimi, per filios istos intelligo subditos, & cōuersos, vel bona opera, vel bona tpalia, q oia ab ecclesia diuersimodè producunt. Rectè igit sic est de religione vel ecclesia sicut de leæna, qa pro certo in principio produxit multos filios, s. ad fidē vel religionē, quia in principio fuerunt multi cōuersi. Vel multos filios. i. multa opera, s. deuotionē, & pietatē, & c. i qb. religio i principio abūdauit. Vel multos filios. i. multitudinē bonorū tpalium, q b. ecclesia, & religio primitus fuit opulēte ditata. Sed uerè quotidie quāto magis senescit, tanto sterilescit, qa mō quasi nō acquirit aliqua bona tpalia, & quasi non parit aliqd̄ bonū opus. Esto sterilis, & nō pariens, & trāsmigrata, & captiua. Esa. 49. Et rō huius est, qa uerè filij sui, s. religiosi, & clerici, sunt hodie mirabiliter gulosi. i. cupidi, & auari, & ambitiosi, & iō humorē mřis suę hoc est dictū, subam tpalē, beneficia, & pbendas sugunt p ambitionē, & acquirunt, & ipsam lacerant, & corrodūt. s. p dissensiones, & appellationes, discordias atq; lites, & sic faciūt ipsam sterilē. i. pauperū, & egenā, & à diuitiis tpalib. & à bonis operib. infœcundā. Nō est. n. qui consoletur eam ex oib. filiis eius quos genuit. Thr. 1. & Baruc. 4. Contristatis Hierusalē nutricē uestrā. Vel allega cōtra illos qui nō perseuerant in bono, quia multi sunt qui primo sunt multū fęcūdi in bonis operib. sed uerè quāto plus uiuunt, tanto magis à bonis operib. sterilescunt, sicut pater in nouitiis, qui i principio feruentes postmodū efficiuntur insolentes, & in fine ex toto deficiūt atq; cessant, quia cū spū cęperitis, carne cōsummamini. ad Galat. 3. Non laudo q̄ in melius, sed in deterius cōuenitis. 1. ad Cor. 11. Iste hō cępit ædificare, & non potuit cōsummare. Suba. n. ad q̄ festinat, in fine benedictione carebit. Prou. 20. ¶Leæna parit catulos informes, & paruos, magnitudine mustelarum, & hoc est gnale in oib. acuti vnguis, quia pp gulositatem tm̄ sugunt, q̄ matrem interficerēt, si vsq; ad tps expctaret debitum. &c. Expone sicut supra de canicula, vel sicut supra de aialib. in gnali, qūo religio, ecclesia uel platus cogitur parere, & emittere paruulos, & indignos pp eorum ambitionem, & gulositatem. ¶Leo vrinā eiicit leuato crure, more canis, & urina eiecta valde fętet, & qn̄ semel satiat, postea per tres dies ieiunat, & caret cibo, vt dicit Pli. & ēt Auic. Sic uerè charissimi, quia urina q est in corpore nr̄o. i. uitia & pctā q sunt in corde, & cōscia nr̄a, valde fętent, s. corā Deo, & angelis, iō dēmus crus. i. affectū, et voluntatem ad Deū eleuate per dilectionē, & stā vrinā eiicere per cōfessionē. Et qa retroacto tpe fuimus satiati. i. deliciis carnalib. impinguati, iō mō dēmus carere per abstinentiā, & carnis macerationē, ne forte pp nimiā repletionē mortis periculū incurramus. Vn̄ Greg. Qui p cibū à Paradiso occidimus, p abstinētiā resurgamus. ¶Scd̄m Pli. ibidem, & Auic. lib. 8. c. 1. Leo est aial gulosum, & sine masticatione deuorat cibū suū, & comedit multū, ita q̄ de nimia comestione efficit pōderosus, et tūc ieiunat p duos vel tres dies, & qn̄ satiatus à venatorib. persequit, tunc vt fugere valeat, cibos ad fauces reiicit, et cū vnguib. eos extrahit, et expellit, sed postmodū qn̄ esurit, ipsos iterū comedit, et resumit, sm Auic. ibidē. Cibos aūt suos accipit de carnebestiarū innocētium, quas cōsumit. Rectè tales sunt vsurarii, et causidici, et raptores, quia verè tales sunt gulosi, & auidi per auaritiā, et rapinā, et iō carnes bestiarū innocentium. i. tpalem subam pauperū, et simpliciū sine masticatione. i. sine deliberatione, iustitia vel examinatione deuorāt, et recipiūt p rapinā, et vētrē suū. i. domos suas exinde reficiunt atq; replēt. Nau. 2. Leo cępit sufficiēter catulis suis, et mactauit leænis suis, et impleuit speluncas suas pda, et cubile suum rapina. Isti. n. p leęnis, & p catulis suis. i. p filiis, et mulierib. vestiendis, & laute nutriendis, et ditādis rapiunt aliena. Verūtn̄ qn̄ multū comederūt, qn̄. s. de carnib. i. de diuitiis pauperū, multū rapuerunt, tunc vere, qa multum se sentiunt exinde grauatos p vitia, et pctā, aliqn̄ eos pęnitet, et cessant vsurari, et rapere, vtpote qa efficiuntur milites, et ad lucra noua anhelare nō audēt. Et qn̄ vrgent à uenatorib. i. qn̄ ab infirmitatib. tribulationib. coarctant, tunc qa timēt capi per mortē tpalē, et occidit per æternalē, iō cibos. i. diuitias quas comederunt, euomūt per restitutionē, et cum unguib. i. cum manib. ipsas aliqn̄ reiiciunt per eleemosynarū largitionē. Sed pro certo hoc faciunt nō amore Dei, vel pauperum pietate, sed timore mortis, et spiritualium venatorum. Diuitias quas deuorauit euomet, et de vētre eius extrahet eas. Iob 20. Sed p certo (quod est vilius) qn̄ venatores recesserūt, qn̄. s. mos, et infirmitas cessauerunt, et qn̄ accidit q̄ Deo ppitio isti ad sanitatē redeunt vel prosperitatē, tunc, quia fames auaritiæ iterū vrget eos, et iō ad cibos reiectos. i. ad diuitias alijs restitutas reuertunt, et eas per rapinā, et auaritiā iterum reassumunt. Iō 2. Pet. 2. Canis reuersus ad vomitum, et sus lota in

volutabro luti. Figura Hier. 34. vbi Iudæi seruos suos, quos liberos dimiserāt timore Dei, & Nabuchodonosor regis Babyloniæ, qui eos actualiter impugnabat, in seruitutē pristinā redegerunt, ꝓp ꝙ reprehensi fuerunt. Sic verè isti ꝗ timore Dei, seruili scilicet non filiali, & timore Nabuchodonosor. i. diaboli regis babylonis. i. inferni, seruos suos. i. alienas diuitias, quæ sibi seruierant, liberāt, & dimittūt, sæpe accidit ꝙ ipsas iterū per rapinā in pristinā redigunt seruitutē. Exemplifica bñ qūo diuites qñ sunt infirmi faciunt testamēta, & oīa præcipiunt restitui, sed sanantur, totū credit in nihilū. Vel dic ꝙ illi, qui multū comederūt. i. qui multa pctā, & vitia sibi incorporauerunt siue masticatione. i. deliberatione, qñ sentiunt se ponderosos, & graues ad bonū faciendū, & maximè qñ uenator. i. mors instat, & infirmitas, tūc ieiunant, & cessant ab hmōi comestione pctōrum, & ea reiiciūt & euomunt per confessionē. Sed verè qñ uenator. s. mors, & infirmitas cessant, tunc ad eadē uitia iterū reuertunt̄, qa ita efficiunt̄ luxuriosi, & auari, sicut ante. Ideo Prou. 26. Sicut canis reuersus ad uomitū, sicut stult⁹, ꝗ iterat stultitiā suā. Exēplifica qūo bñ timore mortis confitent̄, & faciunt testamenta, & qūo talia non ualent. &c. ¶Leo diutissimè uiuit, qd declarat cōsumptio dentiū, sed quāto senior, tanto periculosior, & deterior, nā cum in senectute deficit virtus sua, ita ꝙ nō pōt alias bestias deprædari, & venari, & iō stat in nemorib. propè ciuitates, & hoīes tunc deuorat, & manducat, & iō incolæ solent eos in uiis publicis suspendere, vt terreant̄ cæteri motu pœnæ. Vñ Polybius Emyliani comes refert ista, de cā se vidisse in Aphrica crucifixos. ꝭm Pli. li. 8. c. 16. Sic verè mali, & puersi plati, & tyrāni, hodie multum viuunt, quia impius multo uiuit tpe in sua malitia. Eccl. 7. Quia ꝓ certo vita taliū nō posset esse nimis breuis, imò ꝗꝗ breuis tp̄ est nimis longa, & senectutē suā. i. uitiorū, & dierum malorū inueteratione iudicat consumptio dentiū. i. defectus, & inhonestas verborū, quia ex abundantia cordis os loquit̄. Mat. 12. Isti ergo in iuuentute, & in principio aliqñ rapiunt, premūt & depredant̄ bestias. i. pctōres, & deliquētes, quos corrigūt & inuadūt, hoīes aūt. i. bonas psonas nō tāgūt nec infestāt. Sed ꝓ certo sæpe accidit, ꝙ qñ senescunt̄, & spūaliter quantū ad vitia, & tpalr quantū ad ætatē, tunc verè qñ deficit virtus sua, s. cōstātia, bonitas atq; valor, ita ꝙ non audent bestias, i. pctōres aggredi puniēdo, & iō qa fames auar̄ tiæ eos arctat, ipsi insurgūt cōtra hoīes. i. cōtra bonos hoīes, pauperes & innocētes, & eos ꝑ exactiones suas rapiunt, excoriāt & deuorant. Leo factus est, & didicit capere pdā, & hoīes deuorare. Eze. 19. Istud patet de auaris principib. & platis, qui nō nocent malis sed bonis, nō bestiis, sed hoīb. & iō ꝓ certo qñ tales apprehendunt̄ ꝑ mortē, ipsi suspēdunt̄ ad patibulū infernale, vt. s. cæteri terreantur, iuxta illud Nu. 25. Accipe principes populi, & suspende eos ī patibulis cōtra sole, qa pestilente flagellato, sapientior erit paruulus. Prou. 21. Vel dic cōtra auaros simpliciter, qui qa infestant bonos, & maximè in senectute qñ crescit auaritia, iō suspēduntur in inferno. Vel dic de latronib. ꝗ qa in nemorib. infestant hoīes, & occidunt, iō in viis publicis ad terrorē aliorū suspēduntur, vt pęna vnius sit met⁹ multorū. Vel dic, ꝙ quia leones. i. dæmones infestabant ciuitates huius mundi, iō leo de tribu Iuda Chrs suspensus est, s. in cruce, vt leones, & dæmones terrerent̄. Figura Nu. 21. de serpente æneo suspenso in ligno per quē morsus sanatus extitit aliorū. Vel dic ꝙ leo signat multos inconstantes, ꝗ qñq; in iuuentute sua impugnat bestias. i. carnē, & sensualitatē, & motus irrōnabiles ꝑ pniam, & virtutē, sed verè qñq; accidit ꝙ in senectute sua uirt⁹ deficit, & contra hoīes. i. cōtra opera rōnis per pctā, & vitia pliant̄. ¶Leo qñ iratus est ꝭm Isid. cum cauda terram percutit et seipsū, cum ira creuerit, cum cauda verberat, & flagellat. Nā vt dicit Arist. & Auicen. animal est furibundum, & fremit dentib. & maximè qñ esurit. Ex oī aūt plaga ꝗ infligit, siue dentib. siue lingua, profluit ater sanguis, vt dicit Isid. Itē vt dicit Plin. Leo sæuit tm̄ ī bestias uiuas, & mulierib. & paruulis parcit. Istud ergo est contra tyrānos, vsurarios, & raptores, ꝗ nō faciunt ad modū leonis, qa verè nō tm̄ lædunt viuos. i. diuites alios, sed verè mortuos. i. pauperes, & depressos, mulieres ēt, & infantes. i. viduas, & pupillos occidūt, & excoriant, & infestant. Et iō patet, ꝙ leonib. sunt crudeliores, qa leo talib. parcere cōsueuit. Et tales sūt mali pricipes, & tyrāni, qui præ crudelitate sunt furibundi, & ꝑ feruore vindictæ dentib. suis frēdunt, & iō qñ sunt irati, tunc cū cauda sua. i. cum rapaci familia, ꝗ eos sequit̄, terrā percutiunt. s. ꝑ tallias, & rapinas, & maximè qñ esuriūt. i. qñ paupertatis esuriē patiunt̄. Nā qñ reges, & principes inuicem sunt irati, tunc terras suas percutiunt, & infestant, qa leo rugiēs, & vrsus esuriēs, princeps impius super populum, pauperē. Prou. 28. Et iō cauda talium. i. familia, & exercitus eos sequēs, suā irā idicat, & furorē. Habebāt caudas sicut scorpiones. Apo. 9. Et iō sanguis de suis plagis dr̄ exire, qa sanguis. i. infamia maculans, de plagis suarū rapinarū manare cōtinuè nunꝗ cessat. ¶Virtus leonis apparet in cauda, sicut virtus equorū in aurib. ꝭm Pli. Sic verè charissimi cauda leonis. i. perseuerātiā platorū, oñdit spūalē fortitudinē eorū, sicut auris. i. obedientia oñdit fortitudinem, & bonitatē equorū. i. subditorū. ¶Leo est aīal audacissimū. vñ qñ à canib. & uenatorib. psequit, nec latitat, nec se celat, imò in cāpis sedet in aperto, & qa deputat turpitudinē absconsionem, iō qñ syluas ꝑterit, acerrimo fert̄ cursu. Vñ nō se abscōdit eo ꝙ timeat, sed tm̄ ne timeat, & iō qñ aliquē psequit, saltu eū insequit̄, quo tñ nō vtit̄ qñ fugit, vt dicit Pli. ibidē, & ēt Sol. c. de Aphrica. Sic verè charissimi nos dēmus esse audaces, s. ad bona aggrediēda, & mala tolerāda, & iō nos nō dēmus abscōdere pactuū nrorū, & criminū occultationē, sed uenatorib. & canib. i. p̄latis, & pdicatorib. nos persequentib. ad pdicationē, & emēdatione dēmus nos exponere, & ad tolerationē pniæ prōptos esse ostendere, & per cōfessionē humilē nos corā aliis ostēre, ac ēt declarare, qa. Qui abscōdit pctā sua, non diriget. Prou. 28. Siluas ēt. i. mundi vmbracula & prosperitates dēmus celeriter ꝑterire, s. contemnendo, et uilipendendo, & absconsionē, & celationem nrorum actuū dēmus verecūdiā reputare. Qd est cōtra auaros, & causidicos, qui cōtractus suos faciunt in occulto, & ꝗ ita sunt, absconditi, et inuoluti, ꝙ suæ cautelæ ab aliis non vñr. Est ēt contra luxuriosos, ꝗ sp in abscondito quærunt esse, qa. Qui male agit, odit lucem. Io. 3. Non sic ergo, sed pro salute non confundaris, dicere verū. Eccl. 4. ¶Leo non ascondit se à uenatorib. et canib. nec latitat, nec se abscōdit, qa timeat, sed tm̄ ne timeat, ꝭm Pli. li. 8. c. 16. Sic verè bonus platus non dēt timere aliqd aduersi, imo ꝓ defensione gregis et fidei dēt se opponere venatorib. et tyrānis. Vñ non se debet abscondere qa timeat sed tm̄ ne ab ipsis timeatur, qa plat⁹ debet multa ꝗ uidet dissimulare, et quasi non uidisset fingere, et se abscondere, ne forte timore eius in aliquod peius decidāt, quam fecerūt. Ideo Prou. 30. Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum. ¶Itē idem ibidem. Leo miro modo qñ uulnerat̄ nouit primo se tangentem, et ipsum in multitudine hoīm primo impetit inuadit, et si quis telum miserit, sed tñ eum non lęserit, tunc eum rotatum corripit, et prosternit, sed tñ eum non uulnerat neque lædit. Si autem ipsum læserit, tūc ꝓ qualitate uulneris eum lædit, et sic licet sit aīal furibundum, tñ nunquā se uindicat ultra modum. Sic uerè plat⁹ uel princeps non debet excedere uindicando, puniēdo uel corrigendo, sed ꝭm mensurā delicti, erit et plagarum modus. Deut. 25. Illum etiam ꝗ primus fuit in crimine, et exēplum aliis dedit, debet primo, et principalr̄ euenire, et ꝑter alios infestare. Exemplum. Nu. 16. de illis exploratorib. qui primi murmurauerunt, et fecerunt alios murmurare, ꝗ primi corā dño fuerunt interfecti. Allega de Chro, qūo nō punit ultra cōdignum, sed citra. Vel allega ꝙ quantumcunq; simus iracundi, vel irati, tñ nunꝗ dēmus occidere aliquem, etiā si nos læserit, sed mō debito castigare, qa qualē inflixerit maculā talē sustinere cogetur. Le. 25. ¶Leo simias comedit qñ infirmat̄, et sic earum sanguine medicat̄ galli cristam, et cātum mirabiliter timet, sicut dñt Arist. et Auic. Rectè charissimi talis est diabolus, qa uerè simias. i. hypocritas religiosos, qui vñr esse hoīes, et non sunt, simias ēt pilosas, i. diuites qui diuitiarū uellere sunt induti, deuorat, et māducat, s. vt hæc vitia ꝑ uitia, et pctā, in inferno aūt per supplicia, et tormēta, et sic eorum sanguine. i. uindicta, et pœna suæ crudelitatis infirmitas sanatur. Iste ēt timet gallū. i. uirum iustū, et pdicatorem, qui hēt cristam rubeam. i. feruentē charitatē cātum ēt. i. pdicationem ipsius timet diabolus atq; fugit. ¶Leo ꝭm Arist. et Auic. ut insidians bestias rapiat, in antris, et in abditis se abscondit, et inde super incedentes bestias ex improuiso

prouiso insilit, & eas crudeliter dente, & vngue deuorat, & occidit, carnē & ossa, & pellē frustratim laniat, & confringit. Rectè charissimi talis est diabol⁹, q̄a verè in cauernis terræ. i. in bonis t̄palib. & diuitiis se abscondit, & q̄n aliquis desuper eas ambulat p̄ cōplacentiā, & delectationē, vt pote q̄a diuitiæ sibi placēt tunc statim eū inuadit p̄ tentationes, q̄a statim suggerit sibi auaritiā, vsurā vel falsam mercaturā, & ipsum obsidet p̄ delectationes, caput, & vulnerat p̄ cōsensum, occidit p̄ malas operationes, & tādē eū deuorat, & p̄ diuersa p̄ctā diuidit, & cōfrigit, q̄a. s. eū facit raptorē, sup bū, mēdacē. & c. Et carnē ei⁹. i. clemētiā, & pietatē ossa ipsi⁹ . i. constantiā, & firmitatē, pellē. i. cōuersationē, & honestatē ipiè dissipat, & corrodit, q̄a verè tales sic capti à diabolo nec sunt iusti, nec pij, nec firmi, nec honesti. Iō Hie. 4. Ascēdit leo de cubili suo, & p̄do gētiū se leuauit. Vel dic de auaris, & vsurarijs, q̄ se abscōdunt p̄ palliationes, vt decipiant pauperes. & c. ¶ 21 Leo q̄n p̄dā cępit, si videt aliquē q̄ eā sibi velit auferre, statim p̄dā amplexat̄, & dentib. frendes in eū insilit, & eo deuicto, ad p̄dā vorādū iterū se cōuertit, sāguinē aīalis. s. occisi bibit, & residuū frāgit, laniat, & cōsumit, vt dicit Aris. & Auic. li. 8. c. 1. Sic verè charissimi, q̄n diabol⁹ cępit aliquem p̄ p̄ct̄m, tūc statim sanguinem suum. i. grām, & virtutes sugit, & bibit, q̄ eum diuidit, & laniat p̄ diuersas sollicitudines, & p̄ctā, quia non acubabit leo donec rapuerit p̄dam, & occisorum sanguinem bibat. Nu. 23. Et si viderit aliquem . s. prælatum vel prædicatorem, quæ sibi velit eruere p̄dā suam. i. peccatorem. s. eum corrigendo vel docēdo tūc uere statim eum amplexatur p̄ falsas suggestiones, & mūdi delectationes, vt sic eū detineat in peccato. Et de hoc Esa. 5. Frendet, & tenebit prædam, & amplexabitur, & non erit, q̄ eruat. Contra alios aūt. s. prædicatores vel p̄latos, insurgit per tētationes, & tribulationes, & q̄n de ipsis pōt triūphare, & eos inpeccatum deiicere, tunc vere libere reuertit̄ ad peccatores alios deuorandos, quia q̄n diabolus pōt p̄dicatores vel prælatos in peccatis inuoluere, tūc bene de subditis victorizat. ¶ 22 Leo s̄m Arist. q̄n bestiæ appropinquant ad cauernam suam. eas rapit, & sanguinem earū bibit, & ne ei præda auferatur, eā eum pedib. amplexatur, et deinde eius carnem comedit atque pellem, & s̄m Plin. cantū galli timet stercus, et vrinam rarissime eiicit, et q̄n ea eiicit, valde fętēt. Anhelitum habet fętidum et infectiuum, mortiferū, et venenosum, et maximè q̄n est rabiosus. Et q̄n moritur, terram mordet, et lachrymas fundit, et q̄n mortuus sciinditur, exinde fętidus exit vapor, sicut dicit Auic. li. 8. c. 1. Rectè tales sūt peccatores, et maxime auari, et mali diuites, huius mundi, q̄a vere illa bestias . i. illos hoīes q̄ appropinquāt ad cauernas suas. i. ad domos, et habitacula. s. vicinos suos rapiūt, excoriāt et depr̄edant̄, et sanguinē eorū. i. substātiā tēporalē sugunt attrahunt atq; bibunt, et eos exhæredāt, et occidūt. Occisorum sanginem bibat. Num. 23. Et q̄n timent q̄ eis auferunt̄, et q̄ pauperes euadant aliquo casu manus suas, tūc vere eos amplexant̄ per falsas p̄missiones, et sic eos in suis laqueis detinēt irretitos, sicut supra in præcedēti. §. et carnes, et pellem. i. t̄pales substantia sibi tollunt. Percussit eos leo de silua. Hier. 5. isti timent cantum galli. i. bonorum prædicationem, et eruditionem, quia vere tales non vadūt libēter ad sermonem, imo ecclesiam exeunt q̄n fiunt, et stercus suum. i. vitia, et peccata rarissime egerunt per confessionē, quia vix semel in anno confitentur. Vrinam etiam suam nō eiiciunt. i. bona t̄palia. s. pauperib. largiēdo p̄ eleemosynā, et compassionem, q̄nque t̄n necessitate cōpulsi eas eiiciūt. s. q̄n fętent p̄ putrefactionem, quia antequam uelint istas superfluitatis. i. diuitias dispergere, et eiicere per eleemosynas, vere oportet q̄ fęteant. i. q̄ sint mala, & corrupta, quia vinū corruptum, et bladū putridum dantur pro Deo. Diuitiæ uestræ putrefactæ sunt. Iac. 5. Item isti habent anhelitū fœtidū et infectiuum per malam suggestonē. Et pro certo istud est verū, quia vere anhelitus suus. i. verba, et fallaciç pauperes inficiunt, et corrunpunt, inquantum p̄ ea ipsos irretiunt in suis contractib. et inuoluunt. Et hoc est maximè q̄n sunt rabiosi, s. p̄ auaritiam, et rapinam. quod ēt patet in luxuriosis, quorum verba sunt fœtida, et infectiua quia corrūpunt bonos mores colloquia praua 1. ad Cor. 15. Isti ēt circa mortē seniores dicuntur, quia vere tunc efficiunt̄ hoīe magis auari, q̄a auaritia crescit in senectute. Veruntn̄ q̄n isti scindunt̄ . i. q̄n corpus ab aīa diuidit̄, s. q̄n tales moriunt̄, tunc p̄p malā mortē eorū fętor īfamiæ inde exit, q̄a vt cōiter pessime moriunt̄, & morte īfami ad inferos deferunt̄, & ibi lachrymari p̄petuo cōpellunt̄. Thr. 1. Plorās plorauit in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius. ¶ 23 Scd'm Auic. & Aris. li. 2. c. 1. leo rex aīalium collū hēt imobile, & valde rigidū, interiora ad modū canis, fissuras hēt multas in pedib. iō filios gn̄at imperfectos, & cæcos, & ossa hēt ita dura, q̄ ex eorū collisione exit ignis, s̄m eundē Aris. li. 3. c. 7. Recte tales sunt superbi, q̄a vere ipsi volunt esse reges, & p̄sides aliorū. i. maiores, & honorabiliores, q̄a amāt primas cathedras in Synagogis. Mat. 23. Et iō collū h̄nt imobile, q̄a vere ad litterā ipsi vadunt extento collo, se magnificādo, & alios cōtēendo, q̄a se nō p̄nt flectere p̄ humilitatē. Cucurrit aduers⁹ eū extēto collo, & pingui ceruice armatus est Iob. 15. Sed p̄ certo interiora sua. s. cor, & voluntas sunt ad modū canis. s. insatiabilia per auaritiā, malitiosa p̄ inuidiā, & liuorē. Et iō pedes eorū. i. affectus sunt fissi, & diuisi ad delectabilia huius mūdi. Diuisisti pedes tuos. Eze. 16. Filij ēt eorū. i. subditi, imitatores, & ēt filij n̄ales sunt imperfecti, q̄a. s. à talib. male instruunt̄, & informant̄, & corrigunt̄. Libētius. n. docēt venari & rapere, q̄ Deo seruir̄. Vn̄ isti sunt semē neq̄, filij scelerati. De ossib. aūt suis. i. de balliuis, & officialib. q̄ ipsos sustinēt, & supportāt, cū sint duci per austeritatē, q̄n inuicē cōfricant̄, s. per cōsilia, & collationes, tūc exinde exit ignis, s. crudelitatis, & rapinæ, q̄a. s. tales p̄ sua mala cōsilia inueniūt modos qūo principes rapiāt aliena. Exarsit ignis in synagoga eorū. Vel dic q̄ bonus p̄lat⁹ dēt hr̄e ossa. i. interiores affectiones duras per cōstantiæ firmitatem, siccas per continētiæ puritatē, ignitas p̄ amicitię charitate. Thr. 1. De excelso misit ignem ī ossib. meis. Et collum debet habere rigidū. i. propositū firmum ad sustinendū in aduersitate. Collū tuum sicut turis. Vel per collū intelligit̄ intentio firma, et eleuata ad Deū, q̄ non debet flecti ad terrena. Vel leo, ē Christus, ossa eius mystica Apostoli, q̄ q̄n fuerūt collisa per tribulationes, ignis exinde prodiit. s. charitatis, vnde totus mūdus extitit īflamatus, vł ignis ēt spiritussancti in pētecoste, quia de excelso misit ignē. etc. Vł allega contra impatiētes. Nam q̄n hoīes ossei, et duri, et obstinati, q̄ recte sūt ossa diaboli, inuicē rixant̄ et collidunt̄, q̄nq; exinde exit ignis vn̄ tota vicinia inflāmat̄. i. turbatio vel occisio, vnde oēs alii cōtristant̄, quia à scintilla augetur ignis, et ab impio fundet̄ sanguinis. Eccl. 11. ¶ 24 Solinus dicit q̄ leo castigat̄, q̄n videt catulū verbari. Sic vere q̄n videm⁹ q̄ catuli. i. mali hoīes verberant̄, et castigant̄ p̄p p̄ctā sua, nos debemus timere, et eorū exēplo à vitiis castigari, q̄a q̄n videm⁹ mortē vł aduersitatē malorū, debemus timere. s. Deū, & à uitiis cauere, q̄a pestilente flagellato stultus sapientior erit. Prou. 9. et. Zac. 9. Videbit ascālon, et timebit. ¶ 25 Itē s̄m Auic. leo in altissimis rupib. se occultat, et inde cōtēplat̄ p̄dā suā, q̄ videns, alte rugit, ad cuius vocē timēt oīa aīalia, et terrentur, & figunt gradū, circa q̄ cum cauda in orbē tracta lineā ducit, et illius circulū trāsire quolibet aīal pertimescit, et stant aīalia stupida, eductū expectantia regis sui, et sic illud q̄ voluerit ī p̄dā accipit atq; rapit. Sic rectè charissimi Chr̄s ab altis rupib. paradisi ab æterno cōtemplatus fuit p̄dā suā . s. aīam christianā, et genus humanū, et alte rugiit cōminādo et p̄mittēdo, s. p̄ legē, et p̄phetas et circa nos fecit circulum, s. ambitū p̄ceptorū, et mādatorū, & iō ad vocē eius debem⁹ timere, qui leo rugiet, quis nō timebit? Amos. 3. Et circulū suū, s. mādata nō debem⁹ aliqualiter p̄tergredi sed in eis p̄manere, et sic ipse nos accipet ad partē suā. Vel dic q̄ leo Chr̄s, q̄ in principio rugierat p̄ p̄phetas, dicēs. Ecce venio cito, tandē descendit p̄ incarnationē, et circa hoies circuiuit, s. p̄dicādo, et sic p̄dā suā. i. aīam christianā sibi accepit, cōiūxit, et copulauit. Ego venia, et accipiā vos ad me ipsum. Io. 14. Vel Chr̄s primo alte ascēdit, s. in cruce, et alte clamauit, Hely hely, et tunc timuit oīs creatura, terraq; tremuit, petræ scissę sunt, sol obscuratus, est et maximè dæmones timuerunt, q̄a leo rugiet, et formidabūt filii maris. Ose. 11. Et sic Christus descendit. s. ad infernum, et accepit p̄dā suā, s. humanū genus q̄ erat in limbo. Iō Iu. 5. Surge Barach, apprehende captiuos tuos. Vel dic q̄ leo est Deus, qui re vera circa hoīes fecit q̄ndā circulū, i. certos limites vitæ quos cuilibet limitauit, intra quem quilibet continetur, et vltra quem nullus pōt transire iuxta illud, Constituisti terminos

eius qui pteriri nō poterit Iob.14. Et iō qn̄ vult, ipe accipit per mortē illū quē voluerit de hac vita. Ps. Misit de summo, & accepit me. Vel dic ꝙ leo est hō vel rō, qui p orationē debet rugire, & bestiis.i. motib. carnalib. circulū & legem pfinire, & maximè cū cauda.i. habito respectu ad finē vitæ, & ad memoriam nr̄æ mortis, q̄ non dēt ptergredi quoquo modo Iob 38. Circundedi illud terminis meis, & posui vectē, 26 & ostia. Et Ps. Terminū posuisti, quē nō trāsgredient̄. ¶Leo vnguib. vtit̄ p mucrone, & iō bn̄ p loca aspera incedit eis parcit & eos intra carnē pedis abscōdit, timens ne fortè hebetentur, vt dicit Solin. Leo est diabolus, vngues eius sunt tyranni, quibus mediantib. alios deuorat, & infestat. Sed p certo optimè cauet ne tales habetent̄, imo sp eos acuit ad irā, & crudelitatē, & iō non sinit ꝙ uiā pn̄iæ asperā tāgant, imo intra carnem.i. intra mundi delicias eos inuoluit, & includit, vt sic crudelitatis acutiē nō amittāt. Vngues eius, vngues ferrei. Dan.7. Vel dic ꝙ leo est bonus platus, q. vnguibus correctionis qn̄q; parci, & quousq; tēpus opportunū habeat, eos abscōdit. vn̄ Prou.12. Qui dissimulat iniuriā, cal 27 lidus est. ¶Leo est aīal liberalissimum, qa de præda sua aliis bestiis à longè sequentib. liberalitatis grā aliquid dimittere cōsueuit, vt dicit Solin. Est ēt ẜm Plin. aīal multū gratū, qa benefacientē sibi optimè recognoscit, sicut patet p multa exēpla ibidē li. 8.c.15. Sic verè nos nō debemus comedere soli pdā nostrā.i. bona tpalia, imo aliis bestiis.i. pauperib. debem⁹ liberaliter impartiri, & benefactores nr̄os.s. Deū, & hoīes recognoscere, & p grār̄ū actiōes nos oñdere gratos esse, quia ẜm Senecam, Nihil honestius q̄ de beneficiis esse 28 gratū. ¶Itē ẜm Pli.li.18. Leo tātæ est caliditatis, ꝙ sp febres quartanas patit̄, vt feritas edomet̄. Sic vere quia multi boni sunt nimis feri per rigiditatē, austeritatē, zelū, & rigorē iustitiæ, ita ꝙ non cogitant propriam fragilitatē, sed austerè contra alios efferunt̄, qn̄.s. peccāt, iō sæpe accidit ꝙ ad istū feruorē temperandū natura naturans.s. Deus facit eos iugiter febrescere.s. per carnales motus, & tentationes vł etiā per aliquas tribulationes. vt sic ex cōsideratione pprię fragilitatis discāt talis misereri, sicut patuit ī Petro ẜm Greg. Socrus.n. Petri tenebatur magnis febrib. Luc 4. Socrus Petri 29 est caro. ¶Caro leonis, qa excedit in calo, iō ẜm Diosco. ad esum est nociua. Sic verè caro.i. vita illorum qui excedūt in calore.i. in cōcupiscentia carnali vel mūdiali, vel in calore .i. in nimio rigore iustitię, nō debet māducari.i. ab aliis imitari, & incorporari. Non comedetis de carnib. eorū, qa im- 30 mundæ sunt. Leui.11. ¶Adeps leonis ẜm Plin.li.28.c.8. si quis eo inūctus fuerit, morsus reptilium non timebit, & à venenosis oībus eo tpe tutus erit. Adeps etiam eius faciem mūdificat, & candorem ibi seruat, & maximè cum oleo rosaceo, tumores oculorū sanat. Christus est leo, cuius adeps est benignitas, & pietas, vel sanguis suus, & iō si isto adipe inuncti fuerimus per passionis suę memoriā, & cōpassionē, tunc facies.i. mens depurabitur, & in cādore innocētiæ seruebitur, & tumor.i. superbia oculorū sedebit̄, & à morsu reptilium.i. carnalib. tētationib. poterimus esse tuti, quia quādiu hō est inūctus cōpassionē, & Christi sanguine, & passione; tandiu verè tentationib. nō succumbet, quia ẜm Hiero. Vix mala morte moritur pius hō. Inunge ergo caput tuū, & fa 31 ciem tuam laua. Mat 6. ¶Fel leonis acuit claritatē oculorū, & valet cōtra morbos caducos, & cor ipsius ī cibo sumptū soluit quartanā, vt dicit idē. Sic vere cor Christi.i. dilectio fel ipsius.i. correctio liberant à morbo caduco superbiæ, & 32 à quartana auaritiæ, quæ facit hoīem tremulosum. ¶Pellis leonis si desuper quis sederit, sanat hemorrhodes.i. fluxum sanguinis, & de quinq; vanis. Sic conuersatio. Christi vł sanctorū, q̄ per pellē designatur, si super eā p imitatione sedeamus, fluxū quinq; venarū.i. desideria quinq; sensuū restrin 33 get. ¶Secūdum Hier. in glos. sup Ezec.19. Leo sic capitur, & venator, quia fit duplex fouea, vna contigue iuxta, aliā, & in scđa ponitur vna cista quæ faciliter clauditur cū intrat̄. in prima aūt fouea ponitur agnus vel ouis, in quā statim salit leo qn̄ esurit, pro ouicula capienda, & tunc videns se nō posse de fouea erumpere, pcipiens se deceptū, intrat secūdam foueam, vt lateat, & sic incidit in cistam, quę post eius introitū subdito se claudit, & eum exire vlterius nō pmittit, & sic in cauea extra foueā extrahit̄, & in illa cathenatus tenetur, donec penitus edomet̄. Leo est homo, fouea prima est pc̄tm̄, secunda est verecundia cōfitēdi, cista vel cauea est mala cōsuetudo. Qn̄ igit̄ leo.i. hō esurit.s. diuitias, & delicias huius mundi, tunc verè venator diabolus pparat sibi vnam ouiculam.i. aliquid delectatione, quia per malā suggestionē oñdit ei aliq̄ mulierem, uel pecuniam, vel hmōi, veruntn̄ bene oñdit ei ꝙ nō pōt hr̄e nisi inter foueā.i. nisi cōsentiat ad pc̄tm̄.s. ad luxuriā, et auaritiā. Et tunc fatuus leo non pui dens de egressu statim in foueā insilit.i. statim consentit peccato, vt habeat illud delectabile. Esa.24. Formido, et fouea, et laqueus super te, q. habitator es terrę. Et tunc qn̄ videt pfunditatē foueæ, et exitum de pc̄ō difficilem esse vtpote, quia cogitat se non posse abstinere, vel pn̄iam facere, tunc verè intrat in secundā foueā.i. in verecundiā confitendi, qa proponit non confiteri, vel non abstinere, quia impius cū in profundū pc̄torum venerit, contemnit. Prou.18. Et sic intrat in cistā malæ cōsuetudinis, et desperationis, et à venatore diabolo capit̄, de terra.i. de vita pn̄ti tollitur, et sic incolis dānationis perpetuæ alligatur, et perpetuis verberib. edomat̄. Iō Eze.19. dr̄ de eo. Miserunt eū in caueā, et in cathenis adduxerunt eum ad Regē Babylonis, vt nō audiret̄ amplius vox ipsius super mōtes. Rex Babylonis est diabolus rex inferni, ad quē p certo tales quorum vox non audit̄ per cōfessionē, finalr̄ adducuntur. Vel si uis prima fouea est mūdus, in quā hō se implicat, vt suis delectatiōib. perfruatur, ita ꝙ exinde nō pōt exire. Scđa fouea est mala cōsuetudo, cista q̄ ipsum claudit.s. ne ad pn̄iam reuertatur, est desperatio, in qua capit̄, et ligatur, qa imisit in rete pedē suum. Iob 18. &c. dic vt supra. Pone si vis per modū figuræ Ezec. 19. de leone qui homines deuorabat, qūo captus est, &c. vide ibi. ¶Leo timet multū, s. gallū albū, cantum eius, et cristam eius, 34 & quendā lapide qui in gallo albo inuenit̄, qui dr̄ alectori⁹. Itē timet ignē, strepitum rotarum, et q̄dam bestiam quæ dr̄ leontophonus, cuius morsus est ei venenosus, et qn̄ videt catulum corā se verberari, vt d. Pli.li.8.c.16. et Soli. Re vera hæc omnia debemus timere, et primo quidem gallum album.i. Christum vel prælatum, maximè si albus fuerit atq; castus, quia tūc dēt potissimè revereri. et cantus quem cantat.i. monitio pdicationis, & eruditionis, crista etiā eius.i. auctoritas iurisdictionis, lapis preciosus quem habet.i. duritia correctionis. Hæc.n. oīa q̄ ad gallos albos.i. ad bonos platos, et pdicatores pertinent, in reuerētia sunt habēda. Debemus insuper timere ignē infernalis afflictionis strepitū rotarū sacræ scripturæ, et diuinæ comminationis, bestiam venenosam.i. carnem propriam, et venenū suæ delectationis, et verberationem catulorū.i. dānationes, et malos mores pc̄torum, et pęnas suæ tribulationis. iō dr̄ bene Prou.28. Beatus hō qui sp est pauidus: iō consulit Apost. ad Rom.11. Noli altum sapere, sed time. ¶Secundum Isid.li.12. est quæ- 35 dam bestiola, quę dr̄ leonthophonus, q̄ miro modo timent leo, et leæna, quia quoddam portat venenum quod leonē interficit, et leænam. vnde bestiola capta exuritur, & puluis eius super carnes in leonum semitis ponitur, et sic esu illarum carniem occidunt. Leo igitur istam bestiam lætali odio psequitur, sed nō audet eā mordere, sed solum pedib. examinare. Sic uere qa diabolus uel mala mulier, et vetula portant venenum tentationū, ideo leo.i. quilibet iustus debet eam sūmopere formidare, & uenena suæ malitiæ pcauere. Per istam.n. bestiā intelligo malā mulierem, cuius venenū .i. verba, & fallacia victorizante contra leonē.i. bonam psonam per pc̄tm̄ luxuriæ, qa qn̄ venator diabolus vult capere leones, i. bonas, personas & religiosas, tunc primo cōburit igne luxuriæ bestiola.i. malā mulierē, & qn̄ incinerata est.i. deturpata, & desiccata, tūc facit eā macquerellā, & de ea incinerat carnes alias.i. iuuenculas mulieres, vt sic p eas inuenenatas possit leones.i. viros perfectos p luxuriā venenare & iō talis bestia.s. vetula, & caro ab ea itoxicata.i. mala mulier, & à leonib.i. à viris iustis potissime est cauēda, qa à muliere initium factum est pc̄ti. Eccles.26. ita ꝙ per complacētiā non est mordenda, sed fugienda potius, & cōtēnenda, & conculcanda. ¶Leo dormit oculis apertis, dextrū pedē 36 pmouet. gratificus est, & liberalis, & seipsū cū cauda verberat. Sic vere charissimi vir pfectus sp habet apertos oculos per discretionē, etiam qn̄ dormit p mundanā cōsolationē. Pedem ēt dextrum.i. affectum spūalem prius mouet, q̄ sinistrum.i. q̄ temporalem, vel carnalem quia.s. spiritualia præ ponit

ponit temporalib. æterna caducis. Gratus debet esse ꝑ gratiarum actionem, liberalis, ꝑ eleemosynā, & cōpassionē, & seipsum dēt verberare ꝑ ꝓpriæ carnis macerationē, iuxta illud, Castigo corpus meū, & i seruitutē redigo 1. ad Cor. 9.

De Leena. Cap. 58.

Leena est aīal luxuriosum, & semper gestit in coitum, & ideo leone crudelior est, & maximè qñ habet fœtum, & ideo cum pardo adulteratur, & sterilis efficitur, & filios parturit imperfectos. Sic uerè mulier luxuriosa ſp gestit in copulam carnalem, & ideo sæpe adultera efficitur relicto leone. i. viro suo, & sic filios imperfectos gñat. s. adulterinos, & non legitimos, & à productione bonorū operū sterilis efficitur, & crudelis. s. per malitiam, & cautelā, quia nō est malitia super malitiam mulieris, Eccl. 25. Ideo de mala muliere potest dici suis filiis spurijs imperfectis. Mater tua leena cubauit inter leones. Ezec. 19. Vel dic de anima sicut supra de leone. ¶ Leena filios suos diligit, & pro eis se opponit cōtra insidias uenatorum, vt dicit Isid. Sic beata Virgo pro sibi deuotis contra diabolum pugnat, & eos valde diligit atq; fouet. Vel expone de ecclesia vel prælatis, qui pro subditis aduersantibus omnibus se exponunt.

De Leopardo. Cap. 59.

Leopardus est animal ex leonis, & pardi adulterio generatum, & est præceps ad sanguinem, & narium hēt colorem sicut pardus, & fœmina crudelior est q̄ masculus atque maior vt dicit Arist. Tales sunt impij prælati, qui in parda. i. in ecclesia à leone. i. diabolo generantur, quia. s. ꝑ operationem diabolicam promouentur. Tales. n. sunt præcipites ad sanguinē. i. ad crudelitatem sæuitiam, & rapinam. Varii etiam sunt coloris per varia fallacias, & cautelas. Et pro certo inter istos fœmina dr̄ esse maior, qa inter malos hodie illi, q̄ sunt fœminæ. i. qui minus sunt uirtuosi, & valentes quātum ad sciam, & uirtutes, potestate, & dignitate sunt maiores, quia. s. inter malos, peiores aliquotiens plus cōiter promouenť q̄ alii. Pardus ad vesperam uastauit eos. Hie. 5. ¶ Leopardus prædam suā saltu insequitur, & nō cursu, & si in tertio saltu nō arripuerit prædam suā, sistit, & præ indignatione reuertitur, & quasi uictus retrocedit. Sic diabolꝰ præceps fertur ad prædam. i. aīam capiendam, quia pro ea capienda facit plures saltus primū, qui est cogitatio, ſm, qui est delectatio, sed si deficit ad imprimēdum tertium. s. cōsensum vel operationē, tūc præ superbia resilit quasi victus, quia ſm sāctos, qñ diabolus tētans vincitur ab aliquo nūquā de eodē crimine amplius tētat eum. Vel pone de multis qui cū maximo ardore sequūtur mundana, qui vidētes se nō posse mundi bona acquirere, nec mūdi negocia sibi prospere cedere, ꝑ indignatione cessant, & ad dñm reuertunť. Ista. n. est indignatio spūalis de qua Esa. 63. Indignatio mea, & ipsa auxiliata est mihi. ¶ Leopardus mirabiliter leonē odit, & iō de eo astutia non uirib. victorizat. Facit. n. foueā duo habentē orificia multum larga, medium aūt foueæ est multum strictū. Leone ergo eum persequente, in foueam subito se immergit quē persequens leo foueā cum impetu subintrat, vbi credit de illo triumphare. Sed leopardus cum sit gracilis, transit per strictum medium foueæ, & per aliud orificium exit. Leo aūt cū grossioris sit corporis, nō pōt trāsire libere, qđ percipiens leopardus leonē ibi in strictura esse impeditum, foueā à parte opposita ingreditur, & ipsum uulnerat, & occidit, & sic per astutiā non per uires de leone uictoriā obtinet leopardus, & in antro positū libere inuadit, quem in publico positum inuadere nō auderet, vt dicit Homerus 3. lib. de pugnis, & astutijs bestiarū. Leo est hō, q ita est fortis, q̄ nullus pōt eū ad pctm̄ inclinare inuitū. Leo fortissimus bestiarum Prou. 30. Leopardus est diabolus, q multis uarietatib. i. multis cautelis, & falsitatib. est uelatus, sed ꝑ certo iste odit naturaľr leonē. i. vīrū iustū, & ei naturaliter inuidet, & ipsū persequitur, & inuadit, & quia ipsum nō pōt uincere violēter. i. ad pctm̄ inducere inuitum, ideo parat ei foueā. i. ꝓcurat sibi aliqđ officium uel aliquā mundanā prosperitatem, vbi licet sit introitus, & exitus, tñ via est multum stricta, qa prosperitas mūdi ita per auaritiā, & malā consuetudinem cōstringit, q̄ vix egreditur qui subintrat. Vñ Prou. 22. Fouea profunda os alienæ. & Prou. 2. Oēs qui ingrediuntur ad eā, non reuertentur, nec apprehendat semitas uitæ. Quid ergo? Pro certo leo. i. hō videns hmōi foueam. i. mundi prosperitatem, officium uel negocium, ibi subintrat, & in foueā mūdanæ prosperitatis se implicat, & inuoluit, vtpote, qa efficitur mercator vel hmōi, & est intentio sua, vt cōiter, q̄ habēdo diuitias contra pardum diabolū per eleemosynas, & pietatis opera prælietur, sed quāto plus in foueā mundanæ ꝓsperitatis se ingerit, tanto plus strictura auaritiæ, & malæ cōsuetudinis ipsū ligat, ita q̄ de ista fouea nō pōt amplius exire, nec à mūdi negociis resilire, & iō diabolus ipsum videns irretitum, & inuolutum, audacter ĩ eū insilit per tētationes, & eū uulnerat per delectationes, occidit per cōsensum, & per mortem tpalem, ipsumq; laniat per æternā, & sic q. uiolenter hoiem uincere non valet, ꝑ cautelā sub spē boni de eo victorizat, qa q. se explicuerit de laqueo cadet in foueā. Esa. 24. Leopardus caput hēt simile pardo sicr̄, & colorē corporis, pedes aūt, & cauda similia sunt leoni, ſm Arist. Leopardus ſm Auic. qñ est inuenenatus quærit stercus hoīs, & ideo uenatores stercus in alta arbore suspendunt, ad quod dum ille saltat, ipsum capiunt, & occidunt. Et idem dicit Arist. li. 9. c. 6. de pardo, & panthera. Rectè tales sunt hypocritæ religiosi, & clerici, quia uerè caput, & pellis. i. intentio, & conuersatio ipsorū similis est pardo. s. quantū ad varietatē malitiarū, & cautelarum, pedes verò. i. affectus taliū, & cauda. i. finis uitæ suæ similes sunt leoni. s. quantum ad superbiā, & crudelitatē qa licet habeāt pellē uariā. i. conuersationē pulchram, tñ pedes. i. affectus sunt leoni. Et isti pro certo, qñ sūt inuenenati per auaritiā, & hypocrisim, diligunt stercora. i. mundi diuitias, q̄ ab Apostolo ad Phil. 3. stercora dñr, quia q. vescebanť voluptuosè, amplexati sunt stercora. Thr. 4. Et ideò isti saltāt ꝑ ambitionē ad arbores dignitatū, vt stercora diuitiarū, q̄ ibi sunt, acquirant, & sic è uenatore diabolo tpaliter, & spūaliter, & æternaliter capiunť ꝑ uitia, & pctā.

De Lepore. Cap. 60.

Lepus dr̄ quasi leuipes, à pedum leuitate, & uelocitate ſm Isid. Aīal esse leue, timidū & imbelle, nullū hñs armorū genus præter suorū membrorū leuitatē debilis est visus, sicut oīa aīalia palpebras in dormiēdo nō claudētia boni est auditus, & maximè, quando aures ipsius sunt erectæ, aures hēt longas, & flexibiles, q̄ fuit ei necessariū ut eis oculos defenderet à muscis, & cæteris nocumētis. Nam vt dicit Auic. cōtra oē nociuum, dedit natura remedium creaturæ. Et contra canes, & alios persequētes data est ei leuitas mēbrorum, contra muscas aūt eius oculos debiles infestantes, fuit proceritas auriū sibi data ut dicit Isid. lib. 12. Rectè tales sunt pauperes, & egeni, & simplices seculares, quia ad litterā tales sunt timidi, & imbelles, quia nec pñt nec audent nec volunt contra alios bellare per discordias seu lites, quia ēt lęsi se non audent defendere. Vñ Iac. 5. Occidistis iustū, & nō restitit uobis. Et Eccl. 13. Pauper aūt læsus tacebit. Vñ tales nō hñt. s. diuitias, & delicias tpales, vt per eas à canib. i. mundi raptorib. & potentib. tueantur. Debilis ēt sunt visus. i. intellectus ꝑ ignorantiā. A muscis. i. è malis cogitationib. hæ sib. & errorib. non modicū infestanť. Verūtñ Deus cōtra ista duo nocumenta dedit illis duo remedia, qa contra canes. i. cōtra mūdi raptores data est eis leuitas mēbrorū. i. paupertas, qa nō sunt onerati pōdere terrenorū, & iō à mūdi principib. nō infestanť, qa ſm Sen. Sola miseria caret inuidia. Iō dicit idē in lib. de remediis fortuitorū, Pauper es, quare doles? gaude magis, quia fortuna ad talem statum te deuexit, quē uiolenter nemo auferre pōt. Cōtra aūt uisus debilitatē. ignorantiā, & cōtra infestationem muscarū. i. errorum, data est eis auriū ꝓceritas. i. auditus verbi Dei magitudo, & flexibilitas, quia tales libēter audiunt sermones, & sic contra ignorātiā instruunť, & cōtra muscas tutus reddiť oculꝰ intellectus eorū. Fiāt aures tuos intēdētes, & oculi tui vidētes. Dan. 9. Qđ est cōtra illos q nō libēter audiūt sermones, qa vīr q̄ nō hēant aures, & iō nō mirū si muscis malarū cogitationū abūdāt. Eze. 23. Nares tuas, & aures ꝑcidēt. ¶ Lepus necesse hēt multū currere, & fugere, ne à bestijs alijs capiať, & iō pedes eius subtus sunt uillosi, vt pilorū leuitate, pedū carnositas tueatur, qđ in alijs aīalib. rarius inuenit ſm Arist. Et hēt pedes anteriores posteriorib. curtiores, qđ ei necessariū erat, vt corpus eius à terra leuies, & facilius mo-

ueretur, & iō versus mōtem optimè currit, si aūt versus vallem descenderit, faciliter cadere consueuit, pp anteriorum crurum breuitatem. Rectè tales sunt mundi diuites, qa uerè pedes eorum.i.affectus sunt pilosi,i.pilis, & vellere diuitiarum induti, quia p certo tota eorum affectio est ad diuitias, ita q carnositas sua.i.carnalitas, & voluptas istis pilis tegit, & fouet, & iō pedes anteriores.i.affectus spūales sunt posteriorib.i.tpalib.breuiores, quia multum afficiuntur ad tpalia & parū ad spūalia, quia posteriora tua plura priorib. Apoc. 2. Et ideo pro certo optimè currunt contra montes.i.ad mūdi honores & dignitates, ad quas sp ambiunt & anhelāt. Leuaui oculos meos in montes. Sed uerè uersus uallē.i.ad opera humilitatis nesciunt currere, quia cadunt p uitia, & pctā, & sic cursum humilitatis uel pietatis nō perficiunt quoquo mō. Vel dic in bono q pedes anteriores sunt affectus carnales, pes posterior amor est spiritualis, quia prius aīale est, deinde qđ spūale est 1.ad Cor.15. Debemus igitur pedes.i. affectiones naturales hēre pilosas, & forratas, s. forratura gratuitæ charitatis, ne.s.in cursu bonorum operum laboremus & ne carnositas.i.fragilitas carnis nr̄æ nimium fatiget, qa charitas oīa sustinet.1.ad Cor.13. Ista.n.sola nescit laborem, nā ut dicit Aug. Solus amor nomen difficultatis erubescit. Pedes ēt nostri posteriores.i.amor spūalis dēt esse longior, & extēsior anteriorib.i.ipsis affectionib. tpalib. & carnalib. quia plus debemus currere p bona opera, & nos à terra.i. tēporalib. faciliter eleuare per diuitiarum contemptum contra uallē aūt mundi non debemus currere, eius negocia ministrādo, qa pro certo faciliter caderemus per uitia, & pctā qa impossibile est q hō tpalib.implicetur, quin faciliter in vitia dilabatur. Cadat ascensor eius retro. Gē.49. ¶Lepus nō pōt currere versus uallem, quin facillimè cadat, & iō qn̄ cogit uersus uallem ire, non descendit cōtra uallē directè, imò obliquè circuit circa montē, & quantū pōt, sp ad mōtis altitudinem se cōnuertit. Vnde & cursum suum nō continuat imò obliquè graditur huc atq; illuc, & sic multotiēs canib. illudit. Sic uerè charissimi, hō non pōt faciliter currere contra uallem.i.ad mundi negocia, quin cadat.s.in multa pctā, & ideo nō dēt libenter illuc incedere, sed sp uersus mōtem cęli per contemplationē, & bona opera currere uel uolare. Ascende in montem istum Abarim, & contemplare inde terrā. Nu.27. Veruntā qn̄ cogitur currere uersus uallē, qn̄.s. pro necessitate huius uitæ, vel ex officio prælationis sibi iniuncto habet necesse ad mundana negocia declinare, tūc ad illum finem ne cadat in pctm̄, & ne à canibus dæmonib. & tentationib. occidat, ipse non debet directè currere contra uallē, quia nō se debet ex toto exponere ad mundana, nec cursum hmōi debet continuare, imò sp debet ire circa montem perfectionis, & cōtemplationis, vt.s.semper cogitet de cœlo, & cœlestib. per orōnem, & deuotionem, & sic canes.i. dæmones illudentur, nec ab eis per uitia capiet, quia dato, q hō mundi administret negotia, tñ si habeat mētē ad Deū, & ad cœlestia, ita q aliqn̄ à cursu mundi cesset, & ad bona spūalia se conuertat, nunquam succumbet in pctō. Sic curro, non quasi in incertum 1.ad Cor.8. Vnde bene consulitur Gen.9. Non stes in omni circa regione, sed in monte saluum te fac. ¶Secundū Pli.lib.8.c.55. duo sunt gña leporum.s. magni, qui multum sunt ueloces, & parui, qui cuniculi dicunt, qui foueas subterraneas sibi fodiunt, & tales in aliquib. insulis, & siluis in tm̄ abundant, q oēs segetes depascunt, & famem faciunt regionis. Rectè sic sunt duo gña mundanorū, qdā magni.s.principes, & potētes, qui ueloces sunt ad effundendū sanguinem. Alii parui.s.mercatores usurarii, balliui, & aduocati, & tales pro certo in terra.i.in bonis terrenis sibi cauernas faciunt, qa ita uñr in eis inuoluti per amorem, q ibi quasi sunt sepulti. Quid ergo? Pro certo isti lepores, & parui, & magni, & raptores, & usurarii, segetes hoīm .i.subditorum, & uicinorum pauperum depascuntur, s. per vsuras, & rapinas, & sic in regione huius mundi famē, & esuriem paupertatis introducunt, dum.s.alios depauperant, & deuastāt. Ps. Singularis ferus depastus est eam. ¶Fętus cuniculorū in aliquib. regionib. & insulis ita sunt accepti, & ab incolis uix purgatis interiorib. comedunt. s. in Balearibus insulis. Sic verè multi hodie accipiunt in cibū.i.in exēplū fœtus cuniculorū.i.personas iuuenes atq; leues, licet eorū interiora.i.cor & affectio, nō sint depurata à fęcib. luxuriæ, & carnalitatis. ¶Scdm Pli.lib.8.c.55. Archelaus auctor est q lepores quot hñt annos ætatis, tot foramina hñt in posteriorib. & in anno; & quanto plus uiuunt, tanto plures annos, & foramina p eijciendis excrementis, & stercorib. à natura recipiūt, & quāto plus abundāt in annis, tāto plus introitus faciunt in antris suis, & quāto plus senuerint, tanto plures introitus faciunt in cauernā. Rectè tales sunt boni, & iusti, qa quanto magis in mundo uiuunt, tanto ad cauernā Paradisi plures introitus sibi parant, & sp nouas uias salutis inueniunt, & pcurant. Esa.57. Viā facite, auferte offendiculā, præbete iter. Quāto ēt sunt ætate uel morib. seniores, tāto plures annos hēre debēt.i.tanto debent esse promptiores ad expellenda stercora.i.uitia remouenda. Vel expone de auaris, & pctōrib. qui quāto plus uiuunt, tanto per pctā faciunt sibi plures introitus ad cauernā inferni, qa sp noua crimina nouis addunt cōtra illud Eccl.5. Ne adiicias pctm̄ super pctm̄. Vel dic de auaris, qui quanto plus uiuunt, tāto faciunt, & inueniunt plures modos, & vias stercorizādi p luxuriā, & intrandi terrā per auaritiā.i.acquirēdi bona terrena, qa plus sunt cupidi in senectute, q in iuuentute. Et iō Eccl.2. Vę hoī qui ingredit terrā duplici uia. ¶Secundū Plin. ibidē, lepores & cuniculi dñr hēre utrunq; sexum, & iō dñr gigni, & gignere sine mare expone de Christo, qui duplicē habuit naturam.s.masculinam.i.diuinam, fœmininā.i.humanā, & hoc quia sine mare.i.sine uili semine fuit genitus .s.in virgine, & sine mare.i.carnali copula genuit.s.pctōres ad grām, & ad fidē, qa uoluntarie genuit nos uerbo ueritatis. Iac.1. Vel si uis, allega cōtra nepharios Sodomitas, qui uicem utriusq; personæ in se vnr̄ hēre. ¶Cuniculi, & lepores mirabiliter sunt fęcundi, quia qn̄ unum pariunt, sp nouo fętu altero uterus grauidat. Vñ dum unum pariunt, alium cōcipiunt, & iō talia aīalia utilia sunt, & quo ad esum, & quo ad uestitum, & quo ad multiplicem medicinam, ut dicit idē ibidem. Rectè sic debet esse de bono Christiano, quia vere ipse debet esse fęcundus per bona opera, quia qn̄ unum fętū.i.vnū bonū opus producit, & emittit, statim uterus uolūtatis suæ debet impręgnari per bonum propositum alio bono opere, qa semper debet, cōcipere, & proponere noua bona opera parturire, & sic talis erit utilis sibi.s.& aliis, & ad cibandum per pietatem, & ad eos uestiendum per exemplarem honestatem, & ad eos medicādum per doctrinā, & sagacitatem. Ezec.47. Erunt fructus eius in cibum, & folia eius in medicinā gentium. ¶Coagulum leporis ualet cōtra venenum, & uentris fluxum restringit. Sanguis etiā leporis dolorem mitigat oculorum, nec inuenit aliquod aīal quod habeat dētes i utraq; mādibula, quod habeat coagulum, pter leporē, vt dicit Arist. Et quāto eius coagulū uetustius, tāto melius, sm Pli. Sic uerè si habuerimus coagulum, & pinguedinē charitatis, & pietatis ueri leporis Chri i corde nr̄o per imitationē, & recordationē, & ēt sanguinē suæ dulcissimæ passionis, tunc uerè uenenum inuidiæ, siccabit, fluxus luxuriæ stringet, dolor iracundiæ mitigabit, & cessabit. Tale tñ coagulum.s.charitatis, & benignitatis, non hñt illi q hñt dentes.i.verba detractoria in utraq; mandibula.i.superius, et inferius, superius quantum ad platos, inferius quātum ad subditos. tales.n.talē adipem non hñt, quia uerè tales detractores carent vt cōitēr pietate, charitate, et mititate. Sed uerè charitas, et amor quāto uetustior, tanto perfectior melior, qa uinū nouum, amicus, nouus, ueterascet, et cum suauitate bibes illud Eccl.9. Iō Lu. Dicit.n.uet' meli' ē.

De Lynce. Cap. 61.

Lynx est aīal simile lupo, et in luporum numero cōpulatur, sm Isid. habens dorsum distinctum masculis, sicut pardus. Vrina eius conuertitur in gemmam, quæ lyncurium appellatur. Sed hoc psentit bestia, et dolēs, q trāsire debeat in humanos vsus, vrinā abscōdit sub humo, sed ibi citius ī lapidem transmutatur, et sic bestia unde nocere crediderat magis iuuat, vt dicit Pli.lib.8.c.38. et Isid.lib.12. Linx significat Deum patrem, qui prius fuit lupus.s.quātum ad rigorē, et austeritatem. Vrina eius est filius, qui in ipso fuit æternaliter generatus. Terra est beata Virgo. Quia pro certo lynx .i.Deus pater emisit per æternam generationem urinam.i. filium benedictum, sed tādem in beata incarnatione ipsum abscōdit in terra.i. in beata Virgine, sed pro certo ibi fuit mutatus

mutatus in lapidem preciosum.i.in hoiem.s.in Chrm. Nam Chrs qui recte similis est lyncurio paleas.s.attrahēdo.i.peccatores,ex tali urina extitit procreatus, quia hō iacit semē tem in terram,& germinat.Mar.4.Vel dic de inuidiæ docto rib.qui nullatenus publicant facta sua,argumēta sua,& scri pta sua,quasi inuidētes salu[illegible] narū. Vel dic q lynx est auarus,rapax & lupinus, ver[illegible]s & varius,q re vera in arcis,& abditis suis vrinam.i.bona temporalia hēt q abscondit,nolens q in vsus hoīum conuertantur.Vel allega,q inuidi vnde magis credunt nocere homini,inde ēt proficiūt, quia sępe accidit, q illi qui ab inuidis in terra abscondun tur.i.ad statum infirmitatis,& aduersitatis deducuntur, Dei prouidentia operante preciosi lapides efficiuntur. Exemplum de Ioseph,quem fratres in foueam posuerunt,& Aegyptijs vendiderunt,& sic eum perdere se crediderunt,quē tñ occasionaliter ad Aegypti regimen promouerunt.Iō Sapiens loquens de Dei prouidentia.Sap.10.dicit.Hæc venditum iustum non dereliquit.Vel dic,q viam per quam inuidus credit vtilitatem homini impedire, solet eam melius pcurare.Homo.n.proponit,& Deus disponit.

De Limace. Cap. 62.

1 LImas est uermis,sic dictus eo q de limo nascatur,sm Isi. li.12.Nam quia ex limo nascitur,ideo semper est sordidus,& immundus,& est valde tardi motus,semper gerēs cō cham duram, intra quam se recludit qñ ab aliquo tangitur quoquo modo,loca quæ tangit,maculat, & post se uestigia derelinquit.Rectè talis est luxuriosus, quia verè talis cū de limo.i.de uili materia,& spermate immundo cōcupiscētiaque carnali nascat,iō per gulam,& luxuriā efficit sordidus, & immundus,& q.cqd tangit p verba sua impudica , fœdat & maculat & inficit.Quicquid.n.tetigerit immundus,immū dum facit.Nu.19.Post se etiam vestigia derelinquit,qa sicut dr Sap.2.Non sit pratum quod non pertranseat luxuria nostra,ubiq; relinquamus signa lętitiæ nostræ. Et Iob. 41. Post eum lucebit semita.Isti sunt lenti gradus per pigritiam, qa non mouentur faciliter per bonam operationem.Pedes eorum pigri sunt ad ambulandū.Sap.15.Tales semper volunt esse in delicijs,& quiete,& secum concham malę excusationis deferunt atq; portant.Nā qñ tangunt.i.corrigunt vel ar guūtur de peccato suo, pro certo statim se includunt,& se celant per excusationem,& peccati sui defensionem Claude ostia tua super te.Esa.26.Et sicut sm Isid.tales habet nasci in imbre,& aere corrupto,sic uerè luxuriosi generātur in imbre corrupto.i.in prosperitate,& delicijs mundi,& in aere infecto.i.in mala societate,quia una mala persona , & luxuriosa aliam inficit,& corrumpit,quia modicum fermēti totam massam corrumpit 1.ad Cor.5.¶Limax licet sit uilis

2 conditionis,de limo genitus,& ad limum tendat,tñ aīal est cornutum,quia quædam hēt additamenta cornea, cū quib. sibi viam quęrit,quæ cum obstaculum inuenerint, se retrahit,& in concham se recludit.Et quamuis lenti sit gradus, tñ arborum scandit aliquotiens summitates,& germina comedit atq; flores.Sic verè licet miser homo de limo.i.terra & vili spermate nascat,& licet ad litteram ad limū.i. ad terram iterum per mortem tendat,tñ aīal est cornutum per superbiam,& elationem, & licet sit tardi gradus quantum ad motum bonæ operationis,tñ aliquando scandit ad summitates.i.ad altarum officia dignitatum,vbi per excoriatiōes, & rapinas vorat,& rodit germina,& flores.i.diuitias circū iacentium vicinorum.Nam sicut ad oculum hodie uī, tales qui nihil ualent,& sunt de uili plebe nati,aliquando præ cęteris promouentur, quia insuspicabilis portauit diadema.

3 Eccl.11.& Eccl.10.Vidi stultum in dignitate sublimi. ¶Limax vermis est uilissimus,& tñ est cornutus,qñ tamen aliqd obstaculum inuenit,cornua sua ad se retrahit,& infra suā con cham se recludit.Sic uerè homo quamuis sit naturaliter vilissimus,tñ aliquotiens per superbiam fit cornutus.Verunta men qñ isti limax.s.hō inuenit in mundo aliqua obstacula.i. fortes tribulationes,& oppressiones,tūc aliqñ cornua suæ superbiæ retrahit,& humilis efficit & benignus, & in agnitionem suæ fragilitatis propriè se recolligit, & recludit 2. Machabeorum 9. In agnitionem sui ductus est, percussus à domino plaga Nam secundum Grego.Mala quæ hic uos pmunt,ad Deum citius ire compellunt.

De Lupo. Cap. 63.

1 LVpus dr quasi leonis pes, quia ad modū leonis virtutem hēt in pedib.quicquid.n.pede presserit,non uiuit.Bestia est rapax,& cruoris appetens,q rabiæ rapacitatis quācunq; bestiolam inuenerit trucidat,ut dicit Isid.lib.12.Rectè tales sunt raptores huius mundi, & principes , quia pedes sui.i. manus & ungues sunt ad modum leonis.s.acuti per rapinā, & curui per parcitatem.s.apti ad aliena attrahēda per acuitatem,& auare retinenda per tenacitatem.Cruorē.n.i.substantiam temporalem bestiarum innocentium.i.pauperum multum appetunt, & iō sępe eos per lites,& exactiōes impetunt,& inuadunt,& ad littora qñq; perimunt & occidūt vt cruore.i.temporali eorum substantia satientur, sicut patet in malis latronib.& principib.& iudicib. Ideo Sopho.3.

2 Principes eius sicut lupi rapaces.¶Lupus sm Isid.(vt dicunt rustici) si hoīem præuiderit tollit ei uocem, quia suo anhelitu aerem inficit, qui infectus hoīem cōtiguum uoce priuat & iō subito tacenti dr,Lupus est in fabula.Si aūt ab homine primo uisus fuerit tunc quasi totam deserit feritatem, vt dicit Isid.lib.12.& etiam Plin.Rectè sic facit diabolus, quia qñ videt aliquē hoīem bñ loquentem,& clamantem p gratiā prædicationem,uel gratiarum actionem tunc volens sibi tollere talem vocem, primo inficit aerē sibi contiguum, qa .s.aliquam malam personam uel societatem quam frequentat,per luxuriam uel alias anhelitū suo.i.suis malis suggestionib.inficit,& corrumpit,& sic ille aer corruptus tangit hoīem.s.iustum sacerdotem prædicatorem,uel alium,p mala verba,tactum & opera, & eū similiter inficit p malas delectationes,& corrumpit per consensus & operatiōes, qa Corrumpunt bonos mores colloquia praua 1.ad Cor.15.Et sic talis perdit uocē prædicationis uel orationis,vel gratiarum actionis,quia pro certo homo taliter per luxuriam vel alias infectus,statim cessat emittere tales uoces. Eris quasi mutus,nec quasi obiurgans.Ezec.3.Patet in sacerdotib. luxuriosis,q alios reprehēdere nō audet edere delinquentes, nec contra lupum diabolum clamare. Raucę factę sunt fauces meę.Si aūt sua malitia præuisa fuerit per cautelā , tunc si homo voluerit,non nocebit 2.ad Cor.2.Non ignoramus

3 cogitationes eius.¶Lupi sm Isi.ibidem, non nisi per duodecim dies in anno coeunt,famem diu sustinent,sed post lōga ieiunia multum comedūt.Et sunt in Aethiopia lupi iubati,q ita uarij sunt,vt nullus color eis desit. Rectè tales sunt cupidi & auari causidici & raptores.qa verè tales raro copulant.i.raro p societatem amorem & concordiam se coniungūt,quia unus in patria sua nollet alium sibi similem reperire. Alter alterum nō q̃siuit.Esa.34. Isti ēt famem auaritiæ multum sustinent, quia nnquā ab eis discedit. Et tales q̃uis in principio.s.iuuentutis,multū ieiunant,quia.s. cibos diuitiarum ad voluntatem nō acqrunt,tñ finaliter multam de diuitiis deuorant, & manducant, quia licet primo sint pauperes,tñ postea diuites cito fiunt.Oēm escam manducabit uenter Eccl.36.Vel dic q tales debemus esse , primo.n.s. in hac uita debemus parum comedere per abstinētiā, & sic in altera uita satis poterimus comedere in Paradisi affluentia.Debemus ēt raro copulari per luxuriā,uel nunquā, nisi in cōiugio,& tunc raro.Colorati ēt debemus esse p bonam

4 apparētiā.¶In Aethiopia sunt lupi qui ita uarii sunt, q nullus color eis desit,et isti sunt (sicut credo) quos Pli.li.8.c.20. chaos uocat quos dicit hrē effigiem lupi, & pardorū maculas.Tales sunt curiosi domicelli,qui iubas et crines nutriūt cōtra cōsiliū apostoli 1.ad Cor.11.Vir si comā nutriat,ignominia est illi.Isti aūt oēs colores dnr hre,qa.s.p curiositatē vestiū varis colorib.sunt ornati.Vel dic de fraudulētis,q re uera multimodi sunt coloris p falsitatē,cautelā & duplicitatē,qa oēs colores.i.oēs fallaciæ , & apparētię falsæ pñt i eis reperiri.Vestiui te discolorib.Eze.16.Iō Hie.13.Si mutare pōt Aethiops pellē suā,et pardus varietates suas &c.Vel dic de hypocritis,q ad litterā multū ieiunat.s.i apto,sed tā dē multū comedūt in occulto.Raro coeūt p fictā castitatē. Multorū sunt colorum p bonæ apparētię uenustatē.Sumpsisti vestimēta tua multicoloria.Eze.16 ¶Scd'm Pli.li.8.c.22.Lu

5 pi in Aphrica et alijs calidis regionibus sunt parui, tardi et inertes.Illi verò qui in frigidis regionibus gignuntur, corpore sunt maiores,et aīo seniores. Aphrica regio calida significat

gnificat delicias,& diuitias huius mundi, & ſtatũ ꝓſperitatis,vbi feruor concupiſcentiarũ abundat. Regio frigida eſt timor Dei,pnĩa & tribulatio & paupertas,qa reuera chariſſimi illi,qui in regione calida ꝓſperitatis moranť,ſ. diuites & delicioſi,ſunt minores in virtutib.& meritis,& imperfectiores,quam illi qui in regionib.frigidis.i. in ſtatu tribulationis,& pnĩæ cõmoranť Actu 28.Reficiebãt nos oẽs pp imbrem,& pp frigus.

6 ¶Scd̃m Ariſt. lib.2.c.1. in India eſt quidã lupus,habens tres ordines dentium in ore,faciẽ hoĩs,pedes leonis,caudam ſcorpionis, vocem ſicut hõ,terribilẽ vt tuba,velox eſt ſicut ceruus,valde crudelis,& hoĩes comedit. Vide ſupra de in aĩalib.generali,vbi inuenies de manticora vel barrito,quia idem eſt ſicut patet.vide vbi fit mentio de manticora infra.

7 ¶Lupi ẽm Ariſt.& ẽt oĩa animalia carnem comedentia ſunt magis ſeua qñ hñt catulos,quam ante, & (vt dicit idẽ) lupi qñ fugiunt, ferunt filios ſuos ſecum. Sic verè auari,& raptores mũdi magis ſunt ſeui per rapinam, vſuram & excoriationẽ,qñ hñt catulos.i.filios & filias, quã alias,quia.ſ.tunc nituntur pro filiis acquirere vel p̃dari, & iõ vtile eſſet hoĩb.talib.ꝙ carerent filijs,quia multa mala faciunt patres pro filijs per deſiderium,& affectum.ſ.de eis iugiter cogitando,& ꝓ eis ditandis ſollicitudinẽ habẽdo,qa in fortitudine manus ſuæ p̃parãt panem liberis.Iob 24. Vel dic de p̃latis,q magis ſunt ſeui,& crudeles qñ filios hñt.i.qñ circa ſe hñt ſuam carnalem parentelam,quã quidẽ ſp ferũt ſecum,& ſemper ſecum hr̃e volunt,ſicut patet de multis, q de ſuis nepotulis,parentib.& compatriotis, & familiarib. replent totam eccleſiã cui præſunt.

8 ¶Lupus comedit carnes crudas & raro comedit herbam niſi infirmeť,quia tunc ſentiens ſe repletum,quærit & comedit quandam herbam, vt euomat quod comedit,vt dicit Ariſt.li.8.c.5.Sic verè raptores & auari,qui comedunt carnes.i.temporales ſubſtantias pauperum vicinorum rariſſime comedunt & ſibi incorporant herbam.i.pabulum ſacræ ſcripturæ,quia nunquã volunt audire ſermones & p̃dicationem.Veruntñ aliquotiens qñ infirmantur,& timent mortem,quia vident,ꝙ cibis malis sũt repleti.i.diuitijs malè acquiſitis,vel alijs uitiis,& peccatis,tunc ſibi incorporant herbam iſtã.ſ.pnĩam, vel ſacrã ſcripturam,& ſic aliqñ euomunt per reſtitutionẽ, vel confeſſionem,diuitias & peccata.Diuitias quas deuorauit,euomet,& de ventre eius extrahet eas Deus. Iob 20. Quia verè mundani principes,diuites & raptores nolũt hodie nec aliena reſtituere,nec peccata confiteri,n.ſi qñ per infirmitates,& tribulationes à dño compelluntur, qa multiplicatæ ſunt infirmitates eorum,poſtea accelerauerunt.

9 ¶Lupus qd̃ dentes ipſius ſunt hebetati,exit de cauerna, & ſolet maſticare origanum,vt acuat dentes ſuos,vt dicit ibidem li.8.Sic verè p̃dicator qñ fuit in cauerna.i.in adminiſtratione bonorum mundi,ita ꝙ dentes.i.verba ſunt reſecata, & hebetata ꝑ ignorantiam & ruditatem,& ad carnes.i.carnales ſcindẽdos ꝑ argutionem,& correctionem inhabiles,dẽt origanũ.i.ſacrã ſcripturã maſticare audire.ſ.& ſtudere, & ſic poterunt acui verba ſua,qa verba ſapientũ tanquã ſtimuli Eccl. 12.

10 ¶Item idem ibidem. Qñ lupus primo eſuriens ſatis comedit,ita ꝙ non eſurit,tunc eſt valde malus,& qeſcit multum,& multum appetit ludere poſt ſaturitatẽ & quietẽ.Rectè chariſſimi tales ſunt diuites,& maximè cauſidici, vſurarii & balliui,quia ꝓ certo qñ fames,& eſuries ſuæ paupertatis ceſſauit,& qñ multos cibos.i.multas diuitias ſibi incorporauerunt,& acquiſierunt, tunc verè ſunt valde mali.i.aliis intolerabiles,ſ.per rapinam & ſuperbiã,quia illi diuites ſunt hodie deteriores,q de maiori penuria ad diuitias peruenerunt.Et iõ tales ſic ſatiati,& ditati volunt quieſcere in delicijs,& dormire,& multum ẽt appetunt ludere ad litterã ꝑ inanem lætitiam temporalẽ.Iſta.n.ſe hñt cõſequenter diuitiæ,luxuria uel deliciæ,& deinde lætitia tpalis.Exo. 32. Sedit populus manducare,& bibere, & ſurrexerunt ludere.

11 ¶Lupus ẽm Iſi.multum appetit ludere, & iõ aliquotiens rapit puerum,& primo cum eo diu ludit, ſed in fine occidit eũ.Et ẽm Homerũ,lupus eſt valde,vigil,& mirabiliter timet ignem.Sic verè chariſſimi,auari & raptores ſunt multum hodie vigiles.i.multum cauti,& malitioſi.ſ.ad acquirẽdum, & decipiendũ,& iõ aliqñ rapiunt,& irretiunt,& inuoluunt puerum.i.aliquam ſimplicem perſonam,pauperes.ſ.& vicinos ſuos,& qñ eum acceperunt per cautelas,& cõtractus ſuos,tunc ludunt cũ eo.ſ.ei applaudendo, bona & meliora ꝓmittendo,vt ſic eũ magis inuoluãt, & obligẽt in cõtractib.ſuis,Exẽplifica bñ qũo vſurarij,& cauſidici primo applaudunt pauperib.veruntñ poſtea qñ ſatis luſerũt.i. qñ ipſos bñ obligauerunt, & inuoluerunt tunc occidunt eos, & ſubtrahunt ſibi vitã.i.bona tpalia ꝑ exhæredationem, q̃ ſunt ſibi ad uitã neceſſaria,& nõ ſuperflua,& iõ dr̃ Prouio. Per riſum ſtultus operať ſcelus.& 26.Eſt q fraudulẽter nocet amico ſuo & cũ depræhenſus fuerit,dicet, ludens feci. Tales ẽt timent ignẽ.i.aſperitatem pnĩæ, qa vt cõiter tales nolunt ꝓ Deo aliquam aſperitatem pnĩę vel dolorẽ ſuſtinere,Vel dic de guloſis,q ſatiati volunt quieſcere,et dormire, et deinde ludere uel lętari,et ignem pnĩę multum timent. Allega vt ſupra. Vel dic de diabolo,q multum eſt uigil per cautelas,q mõ cum pueris quos rapuit.i.cũ peccatorib.mũdi ludit.ſ.eis applaudendo,et mundi delectabilia offerẽdo, ſed verè ipſos finaliter.ſ.poſt mortem ꝑcutiet et occidet,ſ. ꝑ mortem æternam.Interficiet pueros de foris, et iuuenes de plateis.Hie.9.Vel dic de falſis amicis, q fraudulenter primò applaudunt,ſed in fine econuerſo.Vel allega de mũdo, et de mundi ꝓſperitate,qui primo cauſat plauſum ſed finaliter occiſionẽ mortis æternæ.

12 ¶Scd̃m Homerũ in lib.de pugnis et aſtutiis beſtiarũ,lupus qñ lapides contra eum iaciũtur,viro modo obſeruat primum iacentem lapidem,et ſi ille lapis nocuerit,ſi põt interficiet iactorem,ſi aũt nõ nocuerit,ipſum parũ lædet,et quaſi parum iraſcendo ipſum corriget,et dimittet. Sic verè p̃latus uel quicunq; alius non dẽt alios magis lædere quã ſit læſus,imo ẽm ꝙ à lapidib.i.à verbis vel iniurijs aliorum læſus fuerit plus vel minus,ẽm hoc dẽt punitionẽ vindictam, et correctionẽ debite moderari, qa qualẽ inflixerit maculã,talẽ ſuſtinere cogeť.Leu.24.Qd̃ eſt contra iracundos,et tyrãnos,q neſciunt hr̃e modũ nec in vindicta,nec in correctione aliorum. Vide ſupra de leone,vbi poniť idẽ.

13 ¶Lupi ẽm eundem,quanto ſunt ſeniores, tanto ſunt deteriores. Nã pp defectum virtutis tunc non pñt beſtias uenari,et iõ tunc hoĩb.inſidianť,vt eos rapiant, et infeſtent,qa eorũ culmi iam ſunt debilitati.Et viuunt lupi multo tpe.Rectè tales ſunt pc̃tõres,et maximè auari, qa verè quanto magis ſenuerunt temporaliter, et ẽt ſpũaliter ꝑ additionẽ vitiorum,tanto ſunt deteriores.ſ.ꝑ iniquitatẽ, crudelitatem et rapinam,quia ſp efficiunť plus auari. Nam quia tunc pp defectum virtutis.i.ſenſus et diſcretionis et ſecularis poteſtatis nun pñt inuadere beſtias.i. alios diuites, et raptores,iõ inſidiantur hoĩb. qui naturaliter ſunt aĩalia nuda.i.ſimplicib.innocentib.et egenis,et eos ꝑ excoriationes,rapinas et extorſiones et torſuras impetunt, et inuadunt.Iſtud maximè patet in cauſidicis antiquis, quia cũ culmi ſui.i.verba crudelia,acuta et fallacia ſint reſecata,qa.ſ.illi ſunt azotici,iõ contra diuites nihil pñt, nituť pauperes infeſtare.Didicit capere p̃dã,et hoĩes deuorare.Eze.19.Vnde Hie.5.Lupus ad veſperam uaſtauit eos.Quia.ſ.tales ad veſperam ſenectutis magis ſolent alios vaſtare.Et tales multo tpe viuunt,quia.ſ.uitã talium eſt aliis nimia, et tedioſa, qa vt dr̃ gallicè,trop viſt qui namande.Impius.n.lõgo viuit tẽpore in malitia ſua Eccl.7.

14 ¶Senectus lupi cognoſciť ad dentes,quia in ſenectute ſtringunť ẽm Solinũ.Sic chariſſimi ꝓ certo ſenectus eorũ,et maximè ſenectus ſpũalis.i. ꝓceſſus.vitiorum cognoſciť ad dentes.i.ad uerba, qa.ſ. ſunt nimis cõſtricta per auaritiam,et parcitatem,quia verba ſenũ auarorum non ſunt laxa per pietatem,ſed ſtricta per impietatem,quia.ſ.nullum verbum piũ põt de ore ſuo exire.Stringetur velut malleatoris incus Iob 41.

15 ¶Inter lupos generaliter illi,q ſunt pili aſpioris,ſunt aĩ audacioris,et ſeuioris.Sic verè gñaliter illi,qui ſunt pili aſperioris.i.habit⁹ et cõuerſationis rudioris,et pnĩæ maioris,ſunt aĩ audacioris,ſ.contra uitia,et peccata,et ad bona aggredienda.Vel dic de ruſticis,qui ſub veſte rudi,et aſpera aĩum hñt crudelem et lupinum.Vel dic de hypocritis,qui ſub aſperitatẽ pilorũ.i.veſtimentorũ,crudelitatem malitiæ ſemper portant:Vñ, Veniũt ad uos in ueſtimẽtis ouiũ,intrinſec⁹ aũt ſunt lupi rapaces.

16 ¶Interiora lupi ſunt ualde debilia, et cito recipiũt corruptionem,exteriora autem eorũ ſunt ualde dura,et ſuſtinent multos ictus.Sic rectè eſt de peccatorib.huius mundi quia ſua interiora.i.affectus et conſcĩa ſunt multum debilia,qa ꝑ praua deſideria de facili corrũpuntur.Veruntamẽ

exteriora

exteriora sua.s.obstinatio,verba & effrenatio,sustinent multos ictus,q̃a nullus p̃dicator quantuncunq; feriat arguendo & pungendo,pōt eos penetrare,imò semper duri p̃manent & p̃uersi,& in vitijs indurati,& multos ẽt ictus.i. multos labores sustinent tẽporales ꝓ diuitijs acquirendis.In multitudine viæ tuæ laborasti,nec dixisti,quiescã.Esa.57.Quia plus patiuntur mali pro mundo quã boni pro Chr̃o.¶Scd̃m Auicen.lib.8.sunt quidam lupi qui naturaliter appetũt comedere pisces,& iō comedunt vilia quæ de suis retibus ejciũt piscatores,& q̃n nihil tale inueniũt, ad comedẽda retia se cõuertunt.Pli.verò lib.10.ca.8. dicit ꝙ lupi circa Meotin lacũ, à piscatoribus,ꝙ eis aliquid proijciatur expectant, quod si non fecerint,expensa retia nocte lacerãt.Charissimi,piscatores, qui in mari huius mundi piscantur aĩas peccatorum, sunt prædicatores.Mat. 4. Faciã vos fieri piscatores hoĩum. Rete eorum est p̃dicatio vel doctrina, per quam attrahunt, ad littus pęnitẽcię pisces.i.peccatores.Laxare retia in capturam.Luc.5.Lupi isti sunt detractores, qui verbis suis malis, & iniquis solent pisces.i.hoĩes deuorare,diffamando & detrahendo.& ideo q̃n piscatores isti.i. prædicatores de reti.i. de verbis suis ejciunt aliqua superflua,vtpote q̃n dicũt aliqua verba leuia,& ioculatoria,tũc verè isti lupi ea comedũt deuorant,& diffamãt,quia multi sunt qui nihil aliud retinẽt de sermone, nisi quod reprehẽsibiliter audiunt esse dictum. Et q̃n non inueniunt talia superflua,q̃ possint detrahere vel diffamare,tunc verè retẽ eorũ.i. verba vtilia prædicationis, deuorant & corrodunt,quia q̃n nõ inueniunt in ipsis mala, tunc præ furore inuidiæ detrahunt ipsorũ bonis.Iō benè dr̃ Prouer.23.Auribus insipientium ne loquaris,quia despiciẽt doctrinam eloquij tui.Vel dic contra histriones,qui q̃n non inueniunt in retibus piscatorũ.i.in domibus diuitũ aliquid ad comedendũ.i.dona & munera,vtpote q̃a diuites non ejciunt nec dãt eis aliq̃d,tũc verè retia sua.i. domos & status eorum deuorant diffamando & detrahẽdo.Eze.8.Cũ esurierit,irascet̃,& maledicet regi suo.Et audacter dicamꝰ hoc de nr̃is modernis p̃dicatorib. qui.s. semper habent oculum, ꝙ eis aliquid detur ab ipsis piscatoribus.i.à malis principibus, & tyrannis,quod si non fiat,solent contra eos p̃dicare &c.sicut supra. Mich. 43. Si quis nõ dederit in ore eorũ quippiã, sanctificant super eũ prælium.¶Scd̃m phisologũ,lupus fortis,& virtuosus est in parte anteriori,in capite.s.collo & in pectore,sed debilis est in parte posteriori circa dorsum.nullo mẽse pōt collum flectere,nisi in maio, q̃n fiunt tonitrua. Sic rectè sunt mali,qui in parte anteriori.i.quantum ad bona mũdana(quæ primo veniunt.s.in hac vita) sunt multum fortes,s.ad laborandum,& ea administrandum,sed quantũ ad posteriora.i.quantum ad laborandũ pro bonis futuris,& æternis,ꝓ certo ipsi sunt multũ debiles, q̃a multũ possunt, & volũt laborare pro terrenis,nihil vero pro æternis.Vt iniquè agerent laborauerunt.Hie.9.¶Lupus nullo tempore p̃terquam in maio flectit collum,q̃n fiũt tonitrua vt dicit Phisologus.Sic verè collum.s.superbia,elatio & duritia vel obstinatio malorum,nunquã flectitur per pietatẽ vel humilitatẽ,nisi q̃n fiunt tonitrua.i.q̃n audiunt, & percipiunt tribulationes,& tormẽta sui vel aliorũ, vel q̃n audiunt tonitrua diuinarum comminationum,& p̃dicationũ,q̃a tunc q̃nq; terrent̃, & humiliant̃. A facie furoris eius pauebit Assur virga ꝑcussus.Esa.30.Tales.n.nõ corrigit ꝓsperitas, sed auersitas. Vel dic ꝙ lupus, q̃ fortior ẽ à parte anteriori quã posteriori,signãt multos q̃ fortes sunt in principio.i.in iuuẽtute,debiles autẽ in senectute.Priora tp̃a meliora sunt.¶Lupus s̃m Phisologũ,nõ p̃dat̃ iuxta locũ vbi catulos nutrit,sed ĩ remotis locis.Noctu aũt vadit ad p̃dã, & ne à canib.sentiat̃,vadit cõtra ventũ.Oculi eius lucent vt lucernæ de nocte.Lapides multũ timet.vñ q̃n duo lapides colliduntur inuicẽ,lupus audiẽs statim fugit,& audaciam p̃dit.Filios generat cœcos,terram comedit q̃n esurit,& vt capras,& oues capiat, sub fruticib. se abscondit,& sic nõ potentia sed astutia præualet contra oues,& si dimittitur,totum gregem strãgulat,& occidit.Talis est diabolus, quia illos qui sunt ꝓpè ipsum.s. peccatores & infideles,nõ inuadit p̃ tẽtationes,& tribulationes,sed verè eos,qui longè sunt ab eo.s.bonos & iustos ꝓ posse suo impetit,& infestat,quia q̃ recessit à malo p̃dæ patuit.Esa.59.Talis ẽt in nocte ignorantiæ vadit ad p̃dã,q̃a semp̃ vellet inuenire obscuritatem ignorantiæ, ne suæ malitiæ viderent̃ vel perciperentur.Oculi adulteri &c.Iob 24.Oculi eius.s.intellectus,sunt lucentes per discretionem, quia ipse est plenus sapientia,& p̃fectus.Eze.28. Et contra ventum.i.contra inspirationẽ Spiritus sancti semper vadit per obstinationẽ,& lapides.i.viros sanctos valde timet,imò ẽt q̃n duo lapides.i. duo viri iusti inuicem colliduntur p̃ bona colloquia,& honesta,tunc lupus iste nõ pōt sustinere,sed fugit. Iste terram .i.terrenos comedit,hic.s.per culpam,in fine verò per pęnã. Et filios cęcos generat.i.peccatores filios suos semp̃ vult esse cęcos,& ignorantes.Et sub fruticib.i.sub mũdi delectabilibus se abscõdit, vt simplices & ignorãtes capiat,& rapiat per pc̃m̃.Totum ẽt gregem ecclesiæ occidit per errores, si à pastoribus & canibus.i.à p̃latis & prædicatorib. dimittat̃, & sic contra oues,i.contra simplices præualet astutia nõ virtute.Vel allega contra hæreticos,qui filios suos .i. sequaces suos generant cęcos,& in cęcitate erroris eos diligunt,nutriunt,atq; fouẽt &c.sicut supra.¶Lupus de nocte prædatur iuxta cubile suum nõ rapit vt cõiter s̃m Phisologũ,sed longè vadit prædari,ne.s.contra se & catulos suos excitet odiũ vicinorũ.Sic verè est de diuitib.& aduocatis, & de acceptoribus personarum,qui vicinis suis.i.parẽtibus & amicis nõ nocent,sed oẽs alios lõginquos infestãt, & de nocte vadũt ad p̃dã,quia verè p̃das suas.i.falsos suos contractus faciunt de nocte.i.in priuato & occulto loco,& tempore,q̃a quę in occulto ab eis fiunt,turpe est dicere.ad Ephe.5.¶Lupus cõtra uentum tendit,ne canes odore percipiãt viã suã,s̃m Phisologũ.Sic verè charissimi,quia vsurarij nolũt,ꝙ canes.i.p̃lati,& iudices sentiant odorẽ suę malæ famę, iō fictitiè procedunt versus ventum Spiritus sancti,vtpote q̃a faciũt fraudes suas sub spẽ boni, & pauperes decipiũt sub spẽ mutui, vt sic nõ ꝑcipiãtur fraudes suæ.¶Lupus contra uentum uadit,ne.s.canes ipsum pręsentiant venientem.Lapidum collisionem timet,oculos lucentes habet,terram comedit,filios cœcos generat,quos tñ valde diligit,& vt bestias rapiat, in fruticibus se abscondit,s̃m Phisologum.Sic verè charissimi mundi,peccatores,maximè auari,cõtra ventum vadunt,q̃a vento.i.spiritui sancto iugiter per pc̃m̃ se opponunt.Isti ẽt timẽt lapides.i.verba prędicatorum,& iō q̃n isti lapides sonant,& colliduntur in ecclesia.i. aliquis bonus incipit p̃dicare,tunc lupi.i.tales raptores exeunt,fugiunt & declinãt, q̃a q̃ mittit lapidẽ inter uolatilia,deijciet ea.Eccl.22.Isti habent de nocte oculos lucentes,quia verè multum acute uident in nocte negociorum huius mundi,sicut patet in causidicis,q̃a filij huius seculi in g̃natione sua prudentiores sunt filijs lucis.Lu.16.Sapiẽtes.n.sunt ut faciãt mala. Hie.4. Tales g̃nant filios cęcos,q̃a verè filij istorũ ad modum p̃ris p̃ auaritiã excęcant̃, q̃a p̃res eorum faciunt ipsos causidicos, & usurarios,sicut ipsi,q̃a sicut p̃res uñ ita & uos. Act.7. & Io.5.Nõ pōt filius facere q̃cq̃uã nisi q̃d p̃rẽm viderit facientẽ. Isti ẽt terrã comedunt,q̃a uerè diuitias,q̃ terra, & de terra sunt comedunt.i.sibi incorporãt p̃ affectũ.Ge.3.Terrã comedes oĩb.dieb.uitæ tuæ.Et ut capras.i.simplices hoĩes, pauperes & innocentes rapiant,& excorient,& denudent,sub arborib.& fructib.se absc̃odunt.i.sub palliationib.& fictionibus alicuius boni,q̃a sub spẽ pietatis, & accommodãt eis blada,& uina corrupta,q̃ tãdem tempore caristiæ repetũt, & cum non possunt soluere,ipsos exhæredant per rapinã, sic astutia,& malitia præualent contra ipsos. Ideo Matth.7. Intrinsecus sunt lupi rapaces.¶Lupus si dimittat̃,totum gregẽ strangulat,& occidit,nõ.n. sufficit ei pro necessitate sua occidere,nisi ẽt totum gregẽ residuum occidat.Sic uerè auari & usurarij totum gregem.i.totã patriam occidunt & pręualent,&: si à Deo uiuere ꝓmittantur. Nam si Deus permitteret malos diu uiuere,totum gregẽ.i.totã terrã,& patriam dissiparent.Vnde Marc.13. Nisi abbreuiati fuissent dies illi, nõ fieret salua oĩs caro.Vel allega cõtra hæreticos,q̃ totum gregẽ ecclesię occiderent per errores,nisi eis obsisterẽt pastores,& canes.i.prælati & p̃dicatores.¶Lupus q̃n uadit ad prædã,si pes suus strepitũm fecerit, mordet eum,quasi eum puniẽs ꝓ delicto,ut dicit Phisologꝰ.Et s̃m Solinum, uillum amoris excitatiuum in cauda portat,quem cum dẽtib.euellit,q̃n timet p̃p eum se insequi atq; capi.Sic uerè charissimi si pes noster.i.affectus allidat̃ se p̃ desiderium, & amorẽ ad res mundi,ita ꝙ in corde nostro faciat strepitum malarum cogitationum,& delectationem,& à pręda nostra.i.à bonis

operibus

operibus nos impediat, statim debemus eum mordere per compunctionem, nosmetipsos redarguẽdo & puniendo. Si ẽt in cauea nostra.i.in fine vitæ sic villus amoris excitatiu⁹ .i.affectus vel pruritus luxuriæ, cũ dentib.i.cũ verbis & orationib. ipsum dẽbemus extinguere, ne à dæmonib. capiamur. Vel dic, ꝙ lupus est ꝓ latus, q̃ dẽt habere oculos ardentes per discretionẽ. Oculi eius sicut sol. Apoc.1. Cauda ei⁹ est familia, q̃ eũ sequit̃, pedes eius sunt subditi, qui eum portãt. Si igit̃ pes suus.i. aliquis subditus faciat in ecclesia, vel ĩ religione strepitũ litiũ, & discordiarũ, vel in cauda .i. in familia fit aliquis villus luxuriæ excitatiuus, i. aliqua persona luxuriosa, tunc verè tales dẽt mordere ꝑ correctionem, arguere & castigare, & de familia sua relegare, quia ambulãs in via ĩmaculata dẽt ei ministrare. Vel ad litterã dic de multis sanctis, qui puniuerunt & truncauerunt membra, q̃ ipsis erant occasio delinquendi, sicut de illa sancta muliere Angliæ patet, q̃ oculos suos regi misit, eo ꝙ rex ipsã ab oculorũ pulchritudinẽ ad luxuriã stimulabat. Sicut ẽt de illo summo põtifice legit̃, qui dexterã sibi abscidit, eo ꝙ mulier eã osculans ipm̃ excitauerat ad pc̃m̃. Mẽbrum.n. ꝙ delinquit, vel qđ est occasio delicti, est merito puniendum, sicut narrat Valerius de Mutio sceuola, ꝙ quia credens occidere. Personã occidit aliũ, manum suã in igne posuit, & eã ibi diu tenuit & puniuit, benè ergo dr̃ Mat.5. Si pes tuus scandalizat 36 te, erue eũ, & proijce eum abs te. ¶Lupus timens capi, & insequi ꝓꝑ villum amoris quem in cauda portat, dentib. euellit eum, s̃m Solinum. Castor ẽt timẽs capi ꝓꝑ testiculos, trũcat eos. Elephas etiã timens persequi ꝓꝑ dentes eburneos, frangit eos. Et sic patet, ꝙ aĩalia nõ timent minus damnum sustinere, vt maius valeant euitare. Sic verè charissimi nec nos debemus, quia verè si videmus ꝓꝑ ebur.i. ꝓꝑ diuitias nobis ĩminere periculum auaritiæ, item ꝓꝑ villũ amoris .i. ꝓꝑ curiosum uestitum periculũ lasciuiæ, item ꝓꝑ genitalia periculum luxuriæ, debemus ꝓ certo ista abdicare, s. diuitias per largitatem, genitalia per castitatem, curiosum uestitum per humilitatem, vt sic venatorum.i. dæmonum periculum euadamus, quia melius est ꝙ pereat unum de membris nostris. q̃ totum corpus mittatur in gehennam ignis. Matth. 37 5. ¶Lupus aĩal est gulosum, quia illam partem prædæ quã comedere non preualet, alijs aĩalibus non diuidit, sed in terrã eam fodit, & abscõdit, vbi multotiẽs putrescit, taliter ꝙ ab eo non comeditur, nec ab alio. Sic rectè cupidi huius mũdi prędam suã.i. bona temporalia alijs aĩalibus.s. pauperib. nõ expãdit per eleemosynarum largitionẽ, imò in cauernis, & arcis, & cellarijs reponũt, vbi ad litteram multotiens putrefiunt, sicut patet de blado, & vino talium, q̃ tm̃ ab eis auare seruantur, ꝙ necessario cõputrescunt, ita ꝙ nec ab eis, nec à pauperibus comedũtur. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt. Iaco.5. Vel dic de diabolo, qui qñ non põt hoĩes deuorare, & occidere per mortẽ corporalẽ saltem effodit eos in terra.i. in amore terrenorũ, putrescere facit eos per luxuriam. Cõgregauerunt eas per cumulos, & cõputruit terra. Exo.8. vel allega contra gulosos, qui ita sunt voraces, ꝙ cibos suos volunt soli comedere, & nihil alij impartiri. Eccl.11. Nũc man 38 ducabo de bonis meis solus. ¶Secũdum Isid. Si de lana ouis à lupo occisæ vestis fiat, vel cũ lana alia misceatur, vestis huiusmodi pediculosa efficit̃. Sic verè qñ diabolus occidit ouẽ .i. aliquam personam per hæresim, & errorẽ, tunc lana.i. doctrina talis ouis si in aliqua veste.i. in aliqua secta vel patria misceat̃, pediculos.i. errores solet, & hæreses generare. Vel dic, ꝙ lana.i. persona à lupo diabolo infecta ꝑ aliqđ crimẽ, si cũ alijs bonis ponat̃, tũc ꝑ sua mala exempla, & collo q̃ pediculos.i. malas affectiones, & desideria ĩter eos gñabit, sicut patet de luxuriosis, q̃ corrũpũt bonos mores collo-39 q̃ praua 1.ad Cor.15. ¶Scđm Arist. Natura luporum naturæ ouiũ totaliter aduersat̃. Vñ legit̃, ꝙ si chorda facta de intestinis lupi chordæ factæ de intestinis ouiũ in cithara misceat̃, ipsã paulatim destruit & corrodit, sicut pluma aq̃læ adiunctæ plumæ colũbæ. Sic verè charissimi natura luporũ.i. crudeliũ tyrãnorũ naturæ ouiũ.i. simpliciũ, & pauperũ aduersatur, q̃ cõtrã bonũ malũ est, & cõtra vitã mors, sic & cõtra virũ iustũ pc̃õr. Eccl.33. Nã sicut dr̃. Eccl.12. Abominabilis supbo humilitas & abominatio diuitum paup. Etiõ si chorda lupina.i. aliq̃s auarus vł raptor ĩ aliqua cithara.i. ĩ aliqua pr̃ia, collegio vel societate cõiũgat̃ cũ chorda ouina.i. cum bona, & simplici persona, tũc vere ipsã paulatim corrodit.s. ꝑ detractiões rapinas, & excoriationes, q̃ cõsiderat peccãtor iustum, & q̃rit mortificare eũ. Istud patet in auaris, q̃ vicinos suos, & socios excoriãt, & corrodunt per vsuram, & rapinam. Patet ẽt in detractoribus, q̃ simplices suos corrodere nnnq̃ cessant. Vel per lupũ intelligo diabolum, ꝑ chordulã eius intelligo malos, q̃ sunt de corpore suo mystico. Per ouẽ aũt intelligo Christũ, ꝑ chordulã eius ĩtelligo bonos, & simplices, qui sunt de corpore suo, qđ est eccł̃ia, q̃ reuera sibiinuicẽ aduersant̃, q̃ boni à malis cõtinuẽ corroduntur. ¶Scđm Pli.li.8.c.34. Lycaon est genus lupi in India, q̃ mutat 30 colorem, sicut tharandus, de quo.s. Ouidius fingit ꝙ fuit hõ, qui in lupum fuit mutatus. Expone ergo de illo sicut de parãdro infra littera p. ¶Item idem ibidem dicit, ꝙ thoes ge 31 nus est luporũ, sed corpore longiori, & crure breuiori, qđ non mutat colorẽ, sed habitum q̃.s. in hyeme ẽ hirsutũ, in ęstate verò nudum. Est aũt homini innocuum, sicut ait. Tales sunt diuites, quia.s. dum durat hyems.i. nebulosa vita ꝑsens, velleris per diuitias sunt hirsuti. cũ verò æstas.i. feruor mortis vel iudicii aduenerit, tunc hirsuta substãtia deficiet, et in ipsis nuditas, & paupertas virtutũ apparebit. Vñ aĩæ peccatrici dr̃ Ezech.23. Denudabunt te vestimẽtis tuis, & auferent à te vasã decoris tui, & dimittent nudã, & cõfusione plenã.

De Manticora. Cap. 64

Manticora, barritus, lupus Indicus, idẽ sunt. Nam Pli. 1 li.8.c.30. uocat eum manticoram. Auicenna, autem, vocat eum s̃m græcos barritum. Arist. autem lib.2.ca.1. vocat eum lupum s̃m Indos. Nã licet diuersimodè ab eis noĩetur, tamen s̃m cõditiones, & proprietates eius quas quilibet ponit idem aĩal esse vr̃. Et est aĩal monstruosum, simile vrso in corpore, in extremitatibus leoni, in auribus, & crinibus, & facie homini, in cauda scorpioni, et hẽt aculeum in cauda, & ꝑcutit pilis suis, sicut corpus siluestris setis suis, vocẽ habet horribillem similem tubæ, color eius est rubeus, sicut minium vel sanguis. Os eius est magnum, & horrendum, & dentium habet tres ordines in vtraq; mandibula, cum quibus deuorat hoĩes, & est valde velocis cursus, & nulla bestia crudelior reperitur, vt dicũt Plinius Aristoteles & Auicenna. ¶Primo manticora est similis vrso in pelle, & in pedibus 2 similis est leoni. Tales sunt multi diuites, & raptores, q̃ vere pedes eorum.i. manus & vngues sunt similes leoni q̃tum, ad rapinam, & crudelitatem, quia.s. sunt acuti. Item quantũ ad parcitatem, & tenacitatem, quia.s. sunt curui. Leoni gentium assimilaui te. Ezech.32. Item facies manticoræ similis est homini, & aures, & crines, sed in cauda similis est scorpioni, aculeũ.n. habet in cauda. Tales sunt falsi homines, q̃ verè facies.i. ingressus, & principium talium (qui per faciẽ denotatur) vr̃ esse similis homini quia.s. in principio applaudunt pauperibus, vt ipsos decipiant, ita ꝙ videntur esse homines.i benigni, & misericordes. Patet de vsurarijs, & aduocatis. Facies hominis vultus eorũ. Ezec.1. Sed verè cauda, i. finis similis est scorpioni, quia pro certo in fine inueniũtur pungentes per excoriationẽ exhæredationẽ & rapinã, q̃ ad hoc in principio blandiuntur per falsas promissiones, vt in cauda, & in fine pungere valeant, & vrgere. Ideo Apo.9. Caudæ eorum similes serpentib. Quod etiam potest allegari de detractoribus, qui in facie & in principio blandiũtur, in cauda & in absentia pungunt. Ideo dicũtur habere faciẽ hoĩs, & caudam scorpionis. Apo.9. Aculei erant in caudis earum vel allega si uis per modum figuræ. Item manticora s̃m eũdẽ, pilis suis percutit sicut porcus siluestris setis suis. Per pilos.n. intelliguntur diuitiæ, quia verè mediãtibus istis mũdi tyranni percutiunt per tribulationes, & exactiones pauperes vicinos. Sagittis.n. interficiunt paruulos. Esai.14. Item s̃m eundem, vox manticorę est sicut tuba. Sic verè vox diuitum, & potentum est hodie autentica, & tubalis, quia sicut per tubam excitantur, quidã ad prælium, & alii detterẽtur, sic verè per voces horrendas talium pauperes deterrentur, & sui balliui, & famuli, filii, & alii ad pliũ.i. ad rapinæ exercitiũ prouocantur. Loquebatur sicut draco. Apoc.14. Itẽ dicit, ꝙ color manticoræ est rubeus sicut miniũ vel sanguis, per quod denotantur viri pleni malitia. Secũdum.n. Arist. 2. de phisonomia, color rufus & rubeus malitiã significat ita colorati, quia verè sunt ita cautelosi, et malitiosi, quòd præ malitia

malitia fallacia, proditione & deceptione vñr esse rufi. Ecce equus rufus Apoc. 6. &c. ¶Manticora os habet maximũ, & horrendum, & tres ordines, dentium in qualibet mandibula, & ista hoĩes deuorat, & nulla est bestia crudelior illa, ẜm eundem. Reuera chariſſimi tales videntur esse mũdi magniloqui, & oblocutores, q̃a verè os talium. i. sua verbositas magna est & horrenda, quia verè in ore ipsorũ sunt tres ordines dẽtiũ. i. tria genera verborũ. s. detractio vel ĩfamia, elatio vel iactantia, iuratio vel blasphemia, quia ad litteram ista tria inueniuntur in ore peccatorum, q̃a in ore fatui verba inenarrabilia. Eccl. 21. Et ideo tales deuorant hoĩes non solum realiter per rapinam, & crudelitatem, sed ẽt verbaliter p̃ infamiam, & detractionẽ, & per iram & ferocitatem. Leo factus est, & didicit capere prædã, hominesq́; deuorare. Eze. 19. Et iõ benè dr̃, q̃ ista bestia est alijs crudelior, q̃a pro certo isti sunt cunctis alijs hominib. sæuiores. Adducã crudeliſſimos de gentib. Esa. 4. Dabo Aegyptum in manu dominorum crudelium. Esa. 19. Allega hic figuram de bestia simili vrso; quæ habebat tres ordines dẽtium in ore. Dan. 7. vide eam supra c. de Angue. Vel figuram de locusta. Apoc. 9. quia optimè ad hanc rem facit, vide eã in opusculo super Apocalypsim. Vel allega totum cõtra detractores, qui in facie. i. in præsentia sunt hoĩes blãdiendo, & adulãdo, in cauda verò. i. retro in absentia sunt scorpiones. s. pungẽdo, & detrahendo, & hñt tres ordines dentiũ &c. sicut supra, & allega figuram Dan. 8. &c. Vel potest exponi de diabolo, qui in principio est homini similis per fallaciã blandiendo, sed in cauda. i. in fine post mortẽ similis est scorpioni, s. aculeo mortis perpetuę vulnerando. Rufus est ẽt per malitiã, & habet tres ordines dentium. i. genera tentationum, & suggestionum, s. ad luxuriam, auaritiam, & superbiam, & ideo homines deuorat, & sibi incorporat, hic per culpam, in fine per pœnã. Nota q̃ istud potest allegari contra principes vel vsurarios vel aduocatos, vel quoslibet raptores vel mundanos.

De Mygale bestia, quę secundum Hebręos (vt dicit Nicolaus de lira Leui. 11.) Idem est quod hericius. Cap. 65.

1 MYgale est animal paruum, rapax & gulosum, cum dolo enim rapit, & postea ventri committit, & equos multum odit, & æquæ prægnanti maximè insidiatur, ẜm gl. Leui. 11. & contra serpentes pugnat, sed tunc se armat. Rectè tales sunt pauperes balliui, & raptores, q̃a isti sunt parui per paupertatem, gulosi per carnalitatem, rapaces & dolosi per crudelitatem, & falsitatem, quia Beniamin lupus rapax. Gen. 49. Nam illa quæ per rapinam acquirunt, ventri cõmittunt, inquantũ. s. de rapinis pauperum faciunt lauta conuiuia, & pinguia festa, quod patet in multis nobilib. pauperibus, & iudicibus, qui excoriant subditos suos, vt faciãt magna festa, & vt sequantur torneamenta, & similia. Et ideo tales infestãt equos, & multos, hoc ẽ dictũ, mercatores & agricolas sibi subditos, & equæ prægnanti, i. simplicibus diuitib. qui sunt diuitijs imprægnati, insidiantur, s. quomodo eos p̃ rapinas, & exactiones valeant spoliare. Vnde in Psal. Insidiatur vt rapiat pauperem. Contra serpentes, i. cõtra mundi cupidos vsurarios, & auaros pugnant, ipsos per lites vexando, falso accusando, & crimina imponẽdo, vt. s. extorqueãt pecunias ab eisdẽ. Exẽplifica bene q̃uo volentes extorquere imponunt alijs falsa crimina, vt habeant vineam suã &c. 4. Reg. 21. ¶Mygale ẜm glo. Leuit. 41. est paruum animal, quod

2 mansuetum se fingit ex timore, q̃n aliquis ei appropinquat, sed statim mordet, & venenum diffundit. Rectè tales sunt rustici, & pauperes, quia verè q̃n aliquis appropinquat eis, i. q̃n sunt in præsentia dominorum suorum, tunc verè prę timore fingunt se mãsuetos, & benignos, quia q̃ videret eos, crederet q̃d nescirent aliquam malitiam, sed verè ipsi sunt cõtrariæ cõditionis quam videantur, quia verè isti mordẽt per detractiones, & infamias, & inuenenãt q̃n possunt per alia nocumenta. Est. n. qui nequiter se humiliat. Eccl. 13. Quia nequiſſima pauper in ore impij. Et ideo sicut dicitur Leuiti. 11. talia animalia immunda iudicabantur, quia scilicet mali pauperes apud domi nu m sunt immundi.

De Mulo. Cap. 66.

MVlus à molendo est dictus, eo q̃ molarum trahendarum laboribus est subiectus. Et est mulus aĩal sterile, & optimum ad labores, ẜm Isidorum. Et secundum Aristot. lib. 8. capit. 8. Quanto mulus plus potat de aqua, tanto plus proficit cibus suus. Tales sunt pauperes, qui molarum, & pęnarum laboribus exponuntur, qui licet sint steriles quo ad fructum diuitiarum, tñ optimi sunt ad labores. Cibus etiam suus. i. temporalis substantia vel spiritualis gratia, tãto plus eis proficit, quanto de aqua sacræ scripturę plus biberint, s. p̃dicationes audiendo. Vel dic, q̃ cibus hoĩs tunc summè p̃ficit, s. quantum ad aĩam, q̃n aqua pietatis, & misericordię intingitur. Bibe aquam de cisterna tua. Prou. 5. ¶Asinus aliq̃n

2 miscetur cum equa, & proles quæ sic ex ea generatur, dicitur mulus, quod est aĩal sterile, indomitum & uelox, quod non imitatur patris paruitatem; sed matris quantitatem, quia cęteris asinis ẽ pulchrior, & uelocior, equis tñ deformior atq́; minor. Et quia cõtra naturam generatur, & frigidiſſimę est naturę, ideo noluit natura talem bestiam generare, ẜm Aris. lib. 2. de generatione aĩalium. c. 6. quia sicut dicit ibidẽ. Muli vel mulæ non generant, nisi fortè rariſſime. Vide cãm supra de asino. Chariſſimi, per equam intelligo religionem uel ecclesiam, cuius proprius maritus debet esse equus. i. bonus p̃latus, qui debet hinnire per prædicationẽ, onera portare p̃ patiẽtiæ tolerationẽ. Sed pro certo per inspirationem diabolicam aliq̃n sibi iungitur, & cõiungitur asinis. i. aliqua rudis, & mala persona, stolida & inscia, & de uili plebe. Et ista coniunctio. i. ista promotio est rectè cõtra naturam, q̃a non decet seruum dominari principib. Prouer. 29. Et ideo p̃ certo talis in equa. i. in ecclesia generat. i. p̃mouet & producit mulos. i. malas personas, & luxuriosas, ueloces per incõstãtiã, & leuitatem, indomitas per duritiã, & austeritatẽ, & steriles quantum ad fructum bonorum operum producendũ, quia sicut videmus illi quos hodie mali prælati promouẽt, virtutũ fructibus non fęcundantur, sed peccatis & uitijs sterilescunt. Figurati per Michol filiam Saul, quæ fuit sterilis 2. Reg. 6. ideo Esa. 47. Venient tibi duo hæc, sterilitas & uiduitas. Nam reuera chariſſimi, tales contra naturam generant, & promouentur. i. contra uoluntatem diuinam. s. per p̃missiones, dona & affectiones, ideo natura naturãs Deus eis nõ dat potentiam generãdi. i. bona opera producendi, nisi fortè rariſſimè & hoc quia tales sunt frigidæ naturæ p̃ indeuotionẽ, & incompaſſionem. Et benè dicitur, q̃ isti non sunt similes patri suo. i. asino, quia verè tales non sunt similes parẽtibus suis carnalibus, asinis, vilibus & depreſſis, quia q̃tum ad honores, & diuitias, maiores sunt, & potentiores, q̃d q̃dẽ accidit eis ratione matris. i. ratione ecclesiæ in qua sunt p̃moti, quia quãtum ad beneficia ecclesiastica, cæteros de parentela sua præcellunt. Veruntñ equis. i. bonis prẽlatis, & clericis, qui in equa. i. in ecclesia deberent produci, sunt minores, & turpiores quantum ad efficaciam, & uirtutem. Isti igitur sunt sicut equus, & mulus, q̃bus nõ est intellectus. Et ideo bene prohibentur diuersi generis aĩalia inuicem copulari. Leuit. 19. ¶Onager aliq̃n coit cũ equa, & tunc generatur

3 mulus leuis, & rugiosi corporis, hñs pedes duros, & aptos ad cursum, ẜm Pli. Et vt dicit Arist. Mulus non hẽt distinctũ fel. Sic uerè q̃n onager. i. bonus p̃latus coniungit̃ cũ equa. i. cũ eccl'a, tũc muli quos p̃ducit. i. illi quos in eccl'a p̃mouet, sunt leues p̃ obedientiã, & agilitatẽ, rugosi p̃ pñiam, & austeritatẽ, duri pedis p̃ pseuerantiã, & stabilitatẽ, sine felle p̃ clemẽtiã, & benignitatem, apti ad cursum bonæ operationis, & p̃dicationis p̃ laboris uelocitatẽ. Cursor leuis explicãs vias suas. Hie. 2. ¶Muli sc̃d m Arist. nõ cõueniunt g̃natio

4 ni p̃p naturalem frigiditatẽ in eis dominantẽ. Sic verè illi q̃ sunt muli p̃ luxuriã, & obstinationẽ, frigidi p̃ indeuotionem, non conueniunt generationi, q̃a. s. non poſſunt g̃nare alios per prędicationem. ¶Mulæ quia non cõcipiunt, iõ mẽ

5 struosa materia transit in crementum corporis, & sic maioris sunt quantitatis quam ipsi asini seu muli. Et est generale sc̃d m Arist. q̃ q̃to mulus plus bibit de aqua, tãto ei plus p̃ficit cibus suus. Sic pro certo mali mundi diuites, q̃a nõ cõcipiunt bonum p̃positum, & operationem, ideo sunt magni corporis. i. magnæ substantiæ, & potentiæ t̃palis. Menstrua enim sua, i. superfluæ diuitiæ ab eis nõ emittunt̃ p̃ eleemosynas,

synas, imo eis cedunt in nutrimentum.i.in acquisitionem & additionẽ nouarũ diuitiarũ,& in status sui augmentationẽ, quia sicut videmus, diuites de diuitijs suis nõ faciũt eleemosynas, imo semper ex eis acquirũt nouas possessiones, & iõ non mirum si magni in diuitijs prę alijs inueniantur. Erat vir ille magnus inter oẽs orientales. Iob 1. Cibus tñ suus.i. diuitiæ suæ tunc eis aliqñ proficiunt, si aqua dulcedinis, & pietatis fuerint saturati, vt dicant illud Ps. Super aquam refectionis educauit me. Alias.n.diuitiæ nihil valent, nisi aqua pietatis & misericordiæ erga pauperes habeat. 6 ¶Cũ vrina mulæ exit sua superfluitas menstruosa, & ideo muli nõ olfaciũt vrinã mularum, sicut faciunt aliæ bestiæ, quæ soleas hñt, ẽm Arist. Sic verè charissimi nos nõ debemus facere vrinã mulierum per carnalem delectationem, sed per veram cõtinẽtiã debemus ab eis abstinere. 7 ¶Scđm Isaac, carnes muli peiores sunt quam carnes asini ad nutriendũ, & digerendum, fimus aũt eius cõbustus, & tritus cum aceto, restringit sanguinem, & ualet cõtra ictus scorpionum, ẽm Diosco. Tales sunt mali pđicatores, qa licet caro.i.uita eorũ nõ valeat ad nutriendos alios p exemplum, veruntamen fimus.i.prędicatio quam egerũt, stringit sanguinẽ luxuriæ, & sanat morsus detractionis, & inuidiæ, & cætera vitia, & peccata. 8 ¶Muli cõtra naturã nascũtur de diuersis specieb. Et sũt muli cõiter malè domiti, & ad bella nihil valent, & vt cõiter vitio nunquam carent. Tales verè sunt spurij, & adulterini, qui de cõtrarijs spẽbus generantur, s.non ex legitimo thoro, quia verè tales vt cõiter malè sunt conditionati, & domiti, & uitijs nũquam carent. Tales ẽt sunt steriles, quia.s.tales filij adulterorũ fructum vt cõiter nõ faciunt, nec eorum progenies in posterum prolõgatur, quia filiorum peccatorum hæreditas deperiet. Sapien.4. Spuria vitulamina non dabũt radices altas. Vide multa alia de mulo supra de asino. 9 ¶Secundum Hebręos, Anna Abnepos Esau primus fecit equab. asinos cõmisceri, teste Isido. libro 12.c.1. Sic diabolus &c.

De Mure. Cap. 67.

1 MVs ẽm Isid. est aĩal pusillum, sic dictum eo φ ex humore nascatur, secundum Isido. Huius in plenilunio iecur crescit, sicut & quædam conchylia marina, quæ decrescente lunæ lumine iterum minuuntur. Et dicuntur sorices, eo φ admodum seræ rodunt, vt dicit Isid. lib. 12. Sicut etiam Pli. dicit, inuenti sunt Lauinij rosisse scuta argentea, & sic bellum Marsicum protendisse. Theophrastus ẽt auctor est cum à Gyaro insula mures fugassent incolas, ferrũ quoq; rosisse. Et ẽm Arist. lib.8.c.8. Mures non potant, φ si potauerint, moriuntur. Et est mus aĩal gulosum, quod modica esca decipit, qñ ad gustum ipsius peruenit odor eius. Vrina aũt eius est cõtagiosa, & morsus venenosus, & cauda venenosa. Rectè tales sunt hoĩes, quia pro certo ex humo, & humore generantur, i.ex uili spermate, & ideo iecur eorũ.i. amor & affectio taliũ sp crescit in plenilunio.i.in prosperitatẽ mũdana, qa si luna.i.persona quã diligunt, est plena lumine.i.mundi gloria, & prosperitate, tunc verè crescit amor eorum. Si aũt lumen huius lunæ decreuerit.i.si mundi prosperitas cessauerit vtpote quia deuenit ad paupertatem, & aduersitatem, tunc uerè iecur eorum.i. amor & dilectio cessat similiter, & decrescit, qa diuitiæ addunt amicos plurimos, à paupere aũt, & ij quos habebat, recesserunt. Prouer.19. Quia sicut dr̃ Eccle.6. Est amicus ẽm tempus, & non permanebit in die tribulationis. Et tales dicuntur fortius, quia p certo per rapinas, & excoriationes per infamias, & detractiones alios corrodunt, & deuorant more serræ, ita φ ferrum & argentũ.i.ipsorum metalla, & diuitias diminuunt, pauperesq; de insula .i.de patria, & de possessionibus suis eijciũt, & bellum cõtentionis, & uiolentiæ ipsis significant, & portendunt. 2 ¶Mus ẽm Aristo. rarissimè potat aquam, φ si biberit moritur. Aduerte tñ, φ fortè istud intelligitur de muribus libycis, dicit.n. Pli. li.10.c.73. quòd in Aphrica fere non bibunt in æstate, pp inopiam imbrium, Vnde ait, φ capti mures libyci si biberint moriuntur. Sic uerè peccatores aquam sacræ scripturę raro potãt, vel aquam etiam pietatis, quia rarissime uolunt audire sermones, vel facere pietatem, nisi forte quando moriuntur.i.qñ sunt in lecto mortis, quia tunc faciunt sua fictitia testamenta, & aliquas eleemosynas, ideo Esaiæ 50. Deficient 3 pisces sine aqua, & morientur in siti. ¶Mus est animal gulosum, & p modico cibo, quando odorem eius sentit mortis periculo se exponit. Reuera charissimi tales sunt gulosi, aui di.s.deliciarum huius mundi, quia diabolo p modica esca deliciarum decipiuntur, & spiritualiter, & æternaliter occiduntur, similes Esau, qui pro lenticula vendidit primogenita. Genes.25. 4 ¶Mus habet vrinam venenosam, morsum venenosum, caudam uenenosam. Sic uerè charissimi peccatores sunt quasi in omnibus uenenosi, nam vrina talium, idest mala istorum doctrina, vel etiam mala eorum opera, & exẽpla morsus etiam istorum.i.detractio, & infamia, vel etiam exactio & rapina, sunt venenosa, & alijs cõtagiosa, qa alios diuersimodè inficiunt, & corrumpunt. Et ideo benè sequitur φ cauda eorum.i.finis vitæ merito dr̃ venenosus, quia verè tales malè moriuntur multotiens. Vel cauda.i.senectus taliũ est venenosa, quia tunc per mala exempla, & per auaritiã, alios inuenenant, & occidunt. Vel dic de hæreticis, & malitiosis, quorum vrina & morsus.i.prędicatio, cauda.i.finis & intentio sunt alijs in venenum, quia habebant caudas sicut scorpiones, & potestas eorum in caudis eorum. Apo.9. 5 ¶Secundum Plin. lib.8.c.37. Mures optimum habent gustum, similiter & olfactum, & in æstate præparant sibi grana cõtra hyemis tempestatem. Num (vt dicit) est quoddam genus murium quod in autumno taliter sibi præuidet, φ masculus fęmellã reuersam supra dorsum spicis onerat inter crura, & sic oneratam per caudam pertrahit ad cauernam, & tunc vice versa masculus se inuersat, & eum fęmina inter crura spicis onerat, & sic oneratum per caudam pertrahit ad cauernã, vbi latitant tempore hyemali, & sic uicibus uersis alter alterum post se trahunt, & huius rei signum est (vt ait idem) quia illo tempore inueniuntur ipsis dorsum excoriatum, & tales sunt mures alpium, quorum magnitudo melium est, vt ait. Magni sunt.n.isti mures sicut melis siue taxus, & propriè isti sunt illi quos in Auinione vocamus marmotas, q de Sabaudia deferuntur. Masculus iste est prælatus, vxor eius est subditus, cui preest, cum quo debet vxorari per affectum, et amorem. Cauerna istorum est Paradisus, in qua debent requiescere tempore hyemali, i.post ęstatẽ præsentis vitę. Fęmina ergo.i.subditi debent se ad terram prosternere per humiliationem, & mortis recordationem, debẽt etiam pedes & caput.i. affectum & intentionem ad cœlum eleuare, & vertere per cęlestium appetitum, & contemplationem, & sic prælatus debet eos onerare granis.i.uirtutib. & gratijs, & meritis per prædicationem, vel onere diuinorum mandatorum per pniæ impositionem, & ad cauernam paradisi trahere, & post se ducere per boni exempli ostẽsionem, et per bonum regimen, & directionem. Econuerso autem subditi debẽt prælatos adiuuare, & si ipsos viderint oneratos laboribus, & curis officij pastoralis, debẽt cum ore.i.cũ uerbis, & orationibus pro eis intercedere, & quantum in se est, ad cauernã paradisi trahere uel leuare, & portare. Bene ergo dr̃ ad Gala.6. Alter alterius onera portate. Vel dic, φ masculus est Christus, qui fęminam suam.i.aĩam bonis meritis oneratam per caudam finalis pseuerãtiæ trahit ad cœlum. Vel dic historialiter de fęneratoribus, & uxorib. eorũ, qũo alter alterum iuuat ad congregãdum grana.i. diuitias in cauernam.i.in domum suam, & quomodo alter trahit alterũ ad lucrãdum per caudam.i.per spem finalis pœnitentiæ, qa .s.alter alteri suggerit vt nunc lucrent, & acqrant, & φ in fine pęnitebunt. Vel allega de bonis coniugib. quorũ debet alter alterum in suis laborib. supportare. Ad Gala.6. Alter alterius onera portare. Vel masculus est vir spũalis fęmina secularis. Isti igĩ dẽnt inuicem se iuuare, nã masculi.i.spũales debent fęminas.i.simplices seculares onerare, s. bonis doctrinis, & exẽplis. Ecõuerso aũt seculares dẽnt spũalib. de bonis tpalib. prouidere, qa sicut dr̃ ad Ro.15. Si spũaliũ participes facti sunt, dẽnt & in tpalib. ministrare eis. 6 ¶Item ẽm Pli. ibidẽ, Murium plures sunt spẽs, quidam habitant in domibus, alij in aquis, & fluminibus, quidam dormiunt per dimidium annum sicut glires, quidã sunt lata fronte, alij acuta, alii sunt de herinnaceorum genere pungentibus pilis. Et licet mures pauperum panes rodant, & sint inutiles ut communiter, tamen in pluribus sunt utiles. Nam ut dicit Plini. libro 29. cap.6. cinis murium cum melle auribus instillatus aurium sedat dolorem. Rectè sic sunt plures species hominum peccatorum, quia quidam habitãt in fluminibus deliciarum,

ciarum, vt luxuriosi, quidam in domibus eminentiarũ, vt superbi, quidam in campestribus diuitiarum, vt auari, qa nõ oib. oia placent. Eccl. 37. Et tales dormiunt per pigritiam & tepiditatem, panes .i. diuitias pauperum rodunt per auaritiam, & cupiditatem, licet sint eis inutiles sicut patet, sunt tñ in plurib. vtiles, quia sicut dr̃ ad Ro. 8. Diligentibus Deũ, oia cooperantur in bonum. Cinis .n. eorum .i. memoria mortis suæ, dat eis medicinam. Nam qñ pauperes cogitãt, & cõsiderant mortem malorum (quæ vt communiter mala est) & vindictam iustitiæ diuinæ, ipsi lætantur, & consolantur, & maxime qñ medicus .i. prædicator eam infert eorum in auribus prędicando cum melle dulcis consolationis, quia tunc dolor quem propter eorum inuasiones sustinent, mitigat. Ps. Lætabitur iustus cum viderit vindictam &c. ¶Scd̃m Plin. ibidem, fel murium cum aceto tritum, & tepidum auribus instillatum, optimum remedium est contra bestiolas subintrantes. Fimus eorum cum aceto tritus, purgat caput, & easum prohibet capillorum, cum vino autem potatus, vẽtrẽ miro modo soluit, cinis eorum cum melle instillatus, dolorem aurium sanat, pellis eorum recens calcaneo supraducta eius vulnera sanat. Rectè tales sunt sancti, quia verè fel eorũ .i. zelus & correctio, fimus ab eis egestus .i. doctrina eorum, & prædicatio, cinis eorum .i. vitæ suæ memoria, & recordatio, pellis ipsorũ .i. sua bona exempla, & conuersatio, si cum melle deuotionis, si cum aceto mortis memoriæ, & recordationis, si cum vino dulcis consolationis sumant, multiplicem conferunt medicinam, quia ventrẽm cõscientiæ soluunt per contritionem, caput intentionis purgant per cõfessionem, casum capillorum .i. virtutum prohibent per perseuerantiam, & durationem, & auditum læsum per impatientiam, curant per benignitatem, & consolationem. ¶Scd̃m Pli. lib. 11. c. 65. summus est, & maximus murium fœtus, nam (vt ipse dicit) Alexandri milites tradiderunt 120. mures ex vna genitos, & apud Persas prægnantes in vtero parẽtis repertas, vñ non mirum ẽt est vnde tanta murium agrestium vis messes agricolarum populet, sed nescitur quõ illa multitudo tam repente occidat, nam nec exanimes quidẽ vsq; reperiuntur. Sic verè charissimi maximus est malorum ꝓuentus, nam sępe ab vna mure .i. ab vno malo prælato & fu[r]ace promouentur 120. mures hoc est, maxima malorum multitudo, qui messes pauperum agricolarum ad litterã sępe depopulantur, & substantiam ẽt temporalem bonorum suorum vicinorum. Regnantib. s. impiis, ruinę hoim. Prouer. 28. Sed verè tandem multitudo illum repente occidit, & nusquam reperitur, quia uidi impium super exaltatum, & eleuatum sicut cedros libani, & transiui, & ecce non erat, & q̃siui eum, & non est inuentus locus eius. Ps. 36.

De Musimono. Cap. 68.

Musimonum est animal abundans in Corsyca, pecori simile, cum villo caprino, quasi medium inter oues & capras. Habet autem hoc animal caput debilissimum, quamobrem auersum à sole pasci cogitur, vt dicit Pli. lib. 8. cap. 39. Sic uero multi sunt quasi medii iter capras, & oues idest inter malos & bonos, qui videlicet caput rationis habent multum debile, scilicet multi simplices seculares, quorum sensus, & imaginatio non sufficit ad vertendum se ad solẽ, idest considerandum diuinitatem, vel ad meditandũ æternæ gloriæ claritatem. Illos ergo oportet se ab isto sole auertere, & a curiosa inuestigatione cœlestium desistere, & ad partem oppositam, scilicet ad manuducibilia exempla cõuertere, & sic cibum doctrinæ sumere, & pascere, quia pro certo multi sunt qui prę debilitate capitis, idest præ defectu rationis hęretici fierent si curiosè ad solem, idest ad diuinitatis secreta aspicerent. Et ideo vtile est, ꝙ à talib. se auertant, & magis ad factiua se conuertant. Ideo Eccl. 3. Altiora te ne quæsieris. Vel dic, ꝙ fatui peccatores pro eo, quod carent deuota discretione, ad solem, i. ad Deum, & ad bona spiritualia, & æterna non respiciunt, imo ab ipsis oculos auertunt, & dorsum contemptus, & obliuionis eis vertunt, & ad mundi delectabilia se conuertunt. Hierem. secundo. Verterunt ad me dorsum, & non faciem. Sic igitur diuitiis, & deliciis pascuntur, & pascua spiritualia dedignantur. Vel dic quod qui non est sufficiens pro cõtemplatiua, remaneat in actiua.

De Mustela. Cap. 69.

Mustela dr̃ a galen, quod est longum, quasi mus longus. Hæc ingeniosa est, quia catulos suos de loco ad locũ trãsfert, ne locus suus depræhendatur. Hęc armata ruta cõtra basiliscum pugnat, serpẽtes odit filios suos casu aliquo læsos, etiam mortuos (vt dr̃) succo cuiusdam herbæ suscitat atq; curat, vt dicit Isid. lib. 12. Talis est bonus prælatus, quia dẽt esse longus per perseuerantiam, catulos suos .i. subditos debet de loco ad locum .i. de amore mundi ad amorem cœli, de peccato ad virtutem, de virtute ad virtutem, de gratia in gloriam transmutare, per exemplum .s. & doctrinã, & hoc ne uenator diabolus ipsos valeat inuenire. Ibunt de virtute in virtutem &c. Transierunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterũ, non reliquit hoiem nocere eis &c. Et si filii isti, idest subditi sint læsi per tentationem, & mortui per peccatum, cum succo herbæ, i. cum verbis sacræ scripturæ debent eos suscitare, docendo .s. & sanando. Obducã cicatricem tibi, & à vulneribus tuis sanabo te. Hier. 30. Armati etiam succo rutæ .i. sanguine Chri, & suæ amarę memoria passionis, debent contra basiliscum diabolum dimicare, & serpentes .i. detractores summopere infestare, dicendo cum Ps. Iniquos odio habui &c. Vel dic, ꝙ mustela ẽst Chr̃s, qui reuera filios suos .i. hoies per peccatum, Adæ mortuos atq; lęsos, suscitauit & sanauit, & serpentes .i. dęmones impugnauit. Vñ Oseæ 6. Viuificabit nos per duos dies, die tertia suscitabit nos. Vel expone de mendicantib. ꝙ religio vel pręlatus mutat subditos suos de conuentu ad cõuentũ, de loco ad locum, ne .s. nidus eorum .i. aliquis carnalis defectus si eum hñt, à secularib. cognoscatur vel ne parentes sui ipsos inueniant, & de nido religionis extrahant, & educãt, ꝙ maximè solet de nouitiis apparere. ¶Mustela mures comedit, serpentes odit, passerib. insidiatur, & eorum oua transglutit, s̃m Isid. li. 12. Falsum autem est (vt dicit) eas ore concipere, & aure parere. Et s̃m Pli. mustela multum dormit, & dormiendo impinguatur. Et sunt duo gña, .i. domesticũ, & siluestre. Et est odore sagax. Tales sunt multi peccatores, maximè aũt detractores, siue sint siluestres .i. religiosi, siue domestici .i. mundani, quia pro certo tales odiunt serpentes .i. prudentes personas, mures .i. detractores, & auiculas passeres .i. bonos & contemplatiuos odiunt, & infestant, & eorũ oua .i. eorum opera per detractionem deuorant atq; frangunt. Tales .n. odiunt bonos, & malos, quia Deo non placent, & cunctis hoib. aduersantur 1. ad Thessalonic. 2. Et iõ tales nõ concipiunt bonum propositum, & meritum per os .i. per orationem, quia raro vel nunquam orant, nec pariunt .s. bonum opus per aurem .i. per obedientiam, & subiectionem, quia .s. tales nullum bonum verbum possunt audire. Tales ẽt sunt odore & sagaces, quia optime sentiunt brodia, & leccaturas, & libentissimè vadunt ad conuiuia & ad festa. Iob 39. Vbicunq; senserit cadauer, statim adest. Multum ẽt volũt dormire, & quiescere in deliciis, & peccatis, contra illud 1. ad Thessalo. 5. Non dormiamus, sed vigilemus, et sobrii simus. ¶Mustella est aial leue, et instabile, et flexibile, et est mustella variabilis, quia colorem mutat, nam vno tpe inuenit esse vnius coloris, et in alio alterius. Cõiter aũt hęc mustella ventrẽ album, et dorsum rubeum. Vrina autem eius, & morsus eius sunt venenosa, vt dicit. Tales sunt multi, q colorem exterioris cõuersationis nõ cessant mutare, sicut sunt leues et instabiles, et insolentes, sicut etiam sunt curiosi, q nõ cessant gestus, et vestimenta mutare. Cõiter autẽ tales in dorso sunt rubei, et in ventre albi .i. curiosi. Morsus et talium, et vrinæ .i. verba eorum, et stultiloquia sunt venenosa per detractionẽ, et foetida ꝑ luxuriã, et infectionẽ, qa tales vt cõiter loquunt vel detrahendo famæ aliorum, vel foetida verba luxuriæ proferendo. Vel mustella est bonus religiosus, qui debet esse flexibilis per obedientiam, et subiectionem, mobilis per bonam operationem, odore sagax per deuotionem, dormiendo impinguari per contemplationem, dorsum hr̃e rubeum per charitatem, ventrẽm album per castitatẽ, colorem etiam candidum per floridam honestatem. Canticorum 5. Dilectus meus candidus, et rubicundus. Isti debẽt esse domestici per benignitatem, siluestres per uitæ austeritatem, mures, idest pauperes debẽt comedere, et sibi incorporare per compassionem, et pietatem, et serpentes, i. detra-

ctores

ctores odire,& passeribus,i.dęmonibus insidiari, vt.s.eorũ oua,i.filios ipsorum,videlicet peccatores rapiant attrahendo ad perfectionē,& sanctitatē. Ipsum rapiet armatus &c. Iob 5.Vel dic de auaris,qui insidiantur passeribus,i. pauperibus,vt eorum oua,i.diuitias rapiant,& furentur per vsuras, & alias.¶Mustela aliqñ inuenitur tota alba præter caudam. Sic verè multi sunt,qui quamuis in toto corpore,i,in tota vita sint albi per castitatem,& per conscientiæ puritatem,in cauda tamen.i.in fine vitæ fiunt nigri per luxuriam, & aliorum criminum fœditatem.¶Secundum Plinium lib. 29.c.4. Natura nihil reliquit sine ingentib.remediis atq; causis.Vnde dicit ꝙ fel mustelæ ualet contra aspides,caro eius valet contra venenum.Sic verè Deus nihil reliquit in mundo sine aliqua vtilitate,quia & in bonis,& in malis semper bonum aliquod inuenitur,& ideo fel mustelarum,i. zelus & correctio prælatorum,& ēt iustorum aliorum,caro etiam eorũ,i. sua bona vita,vel etiam sua compassio, sunt aliis medicina. Vel mustela est Deus,cuius pro certo fel,& caro,i.iustitia & misericordia,rigor & dulcedo sunt medicina peccatorib. quia.s.alios sanat per correctionem,alios per misericordiā & consolationem,alios sanat misericorditer inspirando,sicut Paulũ,alios fortiter tribulando,sicut Amasiam. Iō bene dicitur in Ps.Misericordia & ueritas præcedent faciē tuam. ¶Pudenda mustelæ multum fœtent, & tamen serpentibus fœtidis contrariantur.Sic sunt quidam mali in seculo,& in claustro,qui licet sint fœtidi per infamiam,& luxuriā, aliis tamen fœtidis serpentibus,i.aliis luxuriosis miro modo cōtrariantur,eos puniendo,& corrigendo,& hoc ad seipsos iustificandum,& ad fœtorem suæ luxuriæ contegendum.Iō eis possunt alii dicere illud Iob 40. Nunquid condemnabis me, vt tu iustificeris? & illud ad Rom.2. Qui alium doces, teipsum non doces,qui prædicas non furandum,furaris. ¶Quando aspis mordet hominem,statim vertitur in soporem,& efficitur læthargicus,nec se mouet. Veruntamen si mustela comburatur, & cinis eius cũ aqua bibatur, excitat hominem à sopore,vt dicit Pli.ibidem.Rectè charissimi mustela quæ mures comedit,significat diuites peccatores, qui muribus,idest pauperibus sunt infesti,& isti quando capiũtur per mortem temporalem,comburuntur in inferno per mortem æternalem.Exemplum de diuite epulone.Lucæ 16. qui cruciabatur in flamma.Quando igitur aspis.i.diabolus mordet aliquem peccatorem per tentationes,& facit eum dormire.s.in mundi deliciis per delectationes,tunc uerè cũ aqua sacræ scripturæ debet bibere,& sibi incorporare cinerem mustelę combustæ, idest memoriam mortis diuitũ dānatorum, & sic per timorem pœnæ consimilis à tali somno delectabilium huius mundi poterit excitari,quia per timorem pœnarum infernalium debet homo à talibus abstinere Zac.9.Videbit ascalon,& timebit.Cinis.n.i.memoria mortis talium peccatorum retrahit hominem à peccato.Surge ergo qui dormis Ad Ephe.5.Vide de mustela supra de basilisco,& supra de anguibus.

De Murilego. Cap. 70.

MVrilegus,musio & catus dicitur.Et dicitur murilegus, quasi legens mures,eo quod muribus sit infestus similiter & musio quasi circa mures studiosus.Catus autem dicitur à capiendo scilicet ipsos mures,vel à cantando, idest à videndo.Vnde & à græco uenit catus, idest ingeniosus, vt dicit Isidorum libro 12.Nam ita acute videt,quod tenebras noctis superat fulgor eius.Rectè tales sunt cupidi,causidici & auari,quia verè mures,idest pauperes, & egenos deprædantur,& infestant per rapinas cautelas & vsuras,quia pascua diuitum sunt pauperes.Ecclesiast.13.Et ideo tales dicũtur cati,à capiendo,quia vere optime capiunt,scilicet munera,& diuitias,& quandoque ab vtraque parte.Leo cępit sufficienter sibi.Naum.2.Vel dicuntur à cātando,idest à clare videndo,quia uere tales habent clarum visum discretionis sapientiæ,& intellectus,scilicet quantum ad administrationem bonorum temporalium,quia sapientes sunt vt faciant mala.Hieremiæ 4.Nam tota nox præsentis vitæ à lumine oculorum intellectus,idest ab eorum sapientia seculari uidetur hodiè coruscare,quia filii huius seculi sapientiores sunt filiis lucis in generatione sua. Lucæ 16. Ideo de quolibet tali potest dici illud Apocalyp.1.Oculi eius vt lampas ardens.¶Catus est animal indeterminati coloris, quia alius flauus,alius niger,alius varius,alius in facie,& pedib. & auribus maculosus.Sic rectè inter homines sunt diuersi colores diuersarum conuersationum,honestatum & perfectionum,quia quidam sunt albi,& floridi per innocentiam & castitatem,quidam nigri per pœnitentiam, & austeritatem,quidam flaui uel burelli per sapientiam,& maturitatē quidam varii per circunspectionem,& sagacitatem.Figura Zacharię 6.ubi vidit equos albos,varios,& nigros &c.vnde supra de equo.Vel dic de malis,quorum quidam sunt nigri per cupiditatem, quæ hominem siccat,& denigrat. Facies eorum sicut nigredo ollę.Naum 2.Alii albi per curiositatē, alii uarii per falsitatem,alii habēt diuersas maculas per pluralitatem peccatorum,quia quidam sunt maculosi in facie intentionis per duplicitatem,alij in pedibus affectionis per voluptatem,alii in auribus obedientię per obstinationem, & induratam voluptatem &c.Vel expone de diuersis statibus,quorum alii sunt varii, alii nigri &c.sicut patet de monachis nigris, & rufis. ¶Catus orificium habet magnum, dentes magnos, & serratos, linguam tenuem flexibilem, & subtilem, cum qua bibendo lambit. Sic uerè mundani peccatores habent os magnum, quantum ad uoracitatem,& gulam,dentes,idest uerba detractoria habent longa, acuta & pungitiua per infamiam. Dentes eius ferrei. Daniel. 8. Linguam, idest uerba adulatoria habet longa, idest multa,flexibilia & variabilia,fallacia,mollia & deceptoria,quia molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula.Nam ad utranque partem flectuunt verba sua quia ante adulantur,& retro detrahunt.Et ideo isti lambendo bibunt,& attrahunt sibi aquam,idest adulando cum aliqua molli,& aquea persona,ipsam attrahunt scilicet ad amorem sui.Pulli eius lambunt sanguinem.Iob 39.Vide causam quare catus lambit supra de animalibus in generali. ¶Catus est animal in iuuentute lasciuum,hilare & iocundũ, impetum faciens ad omne,quod coram ipso mouetur, & ludit cum calamo ante eum proiectā. In senectute autē est animal multum ponderosum graue,et somnolentum. Sic rectè iuuenes nostri sunt lasciui,hilares et iocosi et leues,et cum omnibus,qui coram se transeunt,impetum faciunt atque ludunt,cum omnibus uolunt ludere tangere, et garrulare, & maximè cum mulieribus. Sed pro certo in senectute non sic,quia ad litteram fiunt somnolenti,et tunc graues et pigri.Et ideo bene dicit sapiens,Ecclesiastici.11.Adolescentia,et voluptas uana sunt. Vel per iuuenes accipe bonos, qui sunt lęti in spiritualibus,et leuiter mobiles ad bonum.Per senes intelligo prauos inueteratos dierum malorum pigros etc. ¶Catus muribus cautissimè insidiat, et eos odore,et visu præsentiens,in ipsos subito insilit,et inuadit, capto mure cum eo ludit,sed finito ludo ab eo deuoratur. Tales sunt usurarii,qui muribus, idest pauperibus insidiatur scilicet quomodo eos inuoluant in laqueis contractuũ suorum etc.Vide supra de lupo, qui ludit cum puero quem postea occidit, et expone sicut ibi. Vel catus est diabolus mus est peccator etc.sicut ibi.¶Catus tempore,coitus quasi siluestris efficitur, et tunc inter catos pro mulieribus pugna grauissima excitatur,vox horrenda emittitur,et dentibus,et vnguibus alter ab altero laniatur. Catus est religiosus uel clericus litigiosus,uxor eius quam cupit habere,est prębenda uel beneficium,seu prælatio. Quando igitur instat tempus amoris,et copula,idest quando uacat aliqua ꝓbenda,cui cupit quilibet copulari,tunc uerè tales,efficiuntur siluestres,quia à domo religionis vel ecclesiæ se absentant per appellationes,inter se rixantur,et bigrant per cōtrouersias,discordias et diuisiones,et tunc vox horrenda infamiarum emittitur,et dentibus et unguibus, idest verbis, et inuasionibus alter ab altero laniatur. Figura 3. Regum 16.vbi est ortum pręlium inter Amri,et Zambri, quia quilibet uolebat esse rex.Vel Gen.25.vbi in ventre matris collidebantur pueri, quia quilibet volebat primus nasci, et tunc Esau pilosus primo natus est. Sic uerè in uentre religionis uel ecclesiæ colliduntur inuicem ambitiosi, quia q; libet vult esse rex, idest prælatus, et quilibet vult primus nasci,et promoueri. Veruntamen sępe accidit, quòd peior Esau, idest mali primi nascuntur, et promouentur, et maxime quando sunt pilosi,idest quando diuitiarum vellere sunt

re sunt obsiti, quia hodie impius præualet aduersus iustum. Abacuch 1. Vñ Iaco. 4. Vñ bella, & lites in vobis? nonne ex concupiscentijs, q̃ militant in membris vestris? Vel allega historia q̃r de luxuriosis, qui pro uxorib. pugnãt, seinuicẽ oc 7 cidunt, qđ nunq̃ faciunt elephantes. ¶Catus sæua bestia efficitur qñ fit siluestris, quod maximè accidit tpe libidinis, quia tunc. s. qñ siluestris est, cuniculos, & alias bestias venat̃, & in nemoribus commoratur. Catus qui muribus insidiat̃, signãt balliuos, & vsurarios, qui pauperum subijs insidiantur. Tales. n. aliqñ de domesticis fiunt siluestres, de rusticis fiunt nobiles, de pauperibus fiunt diuites, de rutalib. iudices. Qñ ergo tales efficiũtur siluestres, hoc est dictu, qñ à domo. i. a statu paternæ conditionis recedunt p aliquam fortunam, & in fortuna mundanorum delectabilium se inuoluunt per amorem, tunc vere efficiuntur sæui per rapinam, & crudelitatẽ, & cuniculos, & alias bestiolas, id est vicinos suos pauperes excoriant, & denudant. Vulgum pauperem denudauerunt. Iob 24. quia vere secundum Senecam, Nihil est hodie illis, crudelius qui non nati sunt nobiles, sed facti. Vnde Claudianus poeta, Asperius nihil est humili cum surgit in altum. Vel dic de apostatis religionis, qui domum ecclesiæ uel religionis deserunt, & siluestres per apostasiam efficiuntur, quia tales sunt sæui, crudeles & iniqui, & hoc maximè accidit tẽpore libidinis, id est quando sunt luxuriosi, & carnales. Vel pone de latronibus, qui in siluis ad litteram habitant, & bestiolas, id est mercatores, & alios transeuntes spoliant, & occi-8 dunt. ¶Quando catus cadit ab alto, super pedes excipitur, & sic vix cadendo læditur. Sic verè charissimi, diuites quando ab alto, id est ab aliquo eminenti officio deijciuntur, & expellũtur, vel etiam ab alto, id est à statu prosperitatis mũdanæ, tunc vere pedes sui, id est amici, & fautores ipsos sustinent atque fouent, & ideo nec læđũtur nec corriguntur. Ecclesia. 13 Diuiti decepto multi sunt recuperatores. ¶Fimus 9 cati multum fœtet, & ideo postq̃ eum egerit, statim eum abscondit sub terra cum pedibus, & occultat. Sic verè faciunt peccatores. Nã quia fœces eorũ, hoc est dictu, eorum mala opera, vsuræ & contractus, & cætera eorum vitia multum, fœtent per infamiã, ideo ea abscondunt, s. celando, & excusando, & p palliationes, & cautelas vndiq; contegẽdo, quia tales uix aut nunquam sua crimina confitentur, quia cũ dulce fuerit in ore eius malum, abscondet illud sub lingua sua. parcet illi &c. Iob 20 Vel allega q̃ si quid fœtidum commiserimus, quod turpe sit & infame, saltem illud debemus celare, non per iactantiam propalare. Quod est contra illos de quibus Esa. 3. Peccata sua sicut sodoma prædicauerunt, 10 nec absconderunt. ¶Catus quando pulchram habet pellẽ, vagus efficitur, & de ea quasi glorians extra domum vndiq; diuagatur, & quandoque propter pellis pulchritudinem occiditur, & necatur. Veruntamen quando pellis aduritur ei, tunc in domo pacificè commoratur. Sic uerè personæ iuuenes, & maximè iuuenculæ mulieres, quando vident se habere pulchram pellem, id est pulchritudinem corporalem, vel habitum curiosum, tunc in domo sua non remanent, imo ad ludos, & choreas per vicos, & plateas undique diuagantur, de sua pulchritudine gloriantes, & eam coram aliis ostendẽtes. Et ideo propter huiusmodi pellem, & pulchritudinem multotiens rapiuntur per uiolentiam, uel alias opprimunt̃, & meretrices efficiuntur, & sic quantum ad famam, & gratiam occiduntur. Exemplum de Dina. Gen. 34. rapta & oppressa, quæ iuerat uidere mulieres regionis. Ideo de talibus uagis mulieribus dicitur 1. ad Timot. 5. Discunt circuire domos non solum ociosæ, sed & uerbosæ, & curiosæ loquentes quod nõ oportet. Fallax enim gratia, & uana est pulchritudo. Prouer. 31. Veruntamen quando pellis exuritur, quando, scilicet species, & facies desiccatur, & pulchritudo deficit, & iuuentus, tunc saltem debent, cessare uagari, & se ostẽtare, & in domibus suis debent pacificè remanere. Nã quicquid de lasciuia iuuentus adduxerit, debet senectus delere. Quod tamen est contra multas mulieres, quæ etiam in ipsa senectute nunquam cessant uagari, & discurrere, nec lasciuiæ opera exercere. Ideo Threnor. 3. Vetustam fecit pellem meam, & carnem meam &c. Vel allega de hypocritis, qui propter pulchram conuersationem vndique se ostentant ad conuiuia, & festa.

De Noctiluca. Cap. 71.

Noctiluca ẽm Isid. li. 12. c. de minutis, aĩalibus, est parua 1 bestiola, multipes, & alata, quæ in tenebris lucet vt candela, & maximè circa posteriora in luce aũt plena deformis est, & obscura, manus tangentis inficit, & licet in tenebris luceat, tñ lucem odit, & de die se abscondit & ideo muscæ contrariatur, quæ est lucipeta, vt dicit ibidẽ. Plin. autem lib. 11. c. 28. dicit esse certum genus scabeorum qui de nocte lucent cum alas extendunt, refulgentque ignium modo, & forte isti sunt vermes in Italia de nocte lucentes, ita quod scintillarum modo ipsos videas refulgentes, sicut dicitur in libro de natura rerum. Rectè tales sunt mundi sapientes, & causidici, quia vere tales sunt multipedes, per multiplices affectiones tales sunt alati per superbias, & elationes, tales in tenebris hui᷒ vitæ lucent, s. inter alios peccatores per seculares scientias, & discretiones, vel per temporales affluentias, & reputatiões, & maximè circa posteriora. i. in senectute quæ est posterius vitæ, tunc. n. lumine sapiẽtiæ secularis lumine affluẽtiæ temporalis, inter alios rutilant, & coruscãt. Inter quos lucetis sicut luminaria. ad Philip. 2. Sed pro certo licet mõ videantur rutilant ea, & florẽtes, tamen qñ nox præsẽtis vitæ cessauerit, & dies futuræ manifestationis, scilicet post mortem aduenerit, tunc apparebunt viles, & deformes per vitia, & peccata, quia quando erũt in inferno, eorũ vilitas & iniquitas apparebunt, iuxta illud Hier. 13. Nudaui femora tua ante faciem tuã, & apparuit ignominia tua. Isti etiam tangentes ipsos, i. eos imitantes, & communicãtes & diligentes, per mala sua verba, & exempla inficiunt, & corrumpunt, quia quicquid tetigerit, immundus, immundũ faciet Numeri. 19. Et licet tales luceant in tenebris, & licet isti videantur esse lucernæ huius tenebrosæ vitæ, lucem tñ veritatis odiunt atque timent, quod patet, quia quando uolunt facere falsos contractus suos vel actus luxuriæ nepharios, abscõdunt se in suis cauernis, & locis àbscõditis, & priuatis, quia nolunt, q̃ sua iniquitas, & falsitas declaret̃. Inter. n. impiorum tenebrosum. Prou. 4. Quorum sunt in tenebris opera. Esa. 29. Quia qui male agit, odit lucem, & nõ venit ad lucem, idest ad publicum, ne manifestentur opera eius. Io. 3. Vel dic de hypocritis qui lucem per bonam conuersationẽ qui tamen (si lux dierum fulgeret, idest sic clarè possent uideri & cognosci) apparerent uiles, & deformes p diuersa peccata, & ideo fugiunt lucem istam, scilicet manifestationem, & ueritatem, quia per hypocrisim se abscõdunt. Vel dic de ornatu, & pulchritudine exteriori, sub quo quandoque latitat uilitas horribilis, & deformis. Vel si uis applica ad uermes, i. ad pauperes, et humiles qui exemplis, & bonis operibus lucent, noctemq; huius uitæ illuminãt, sicut apparuit de apostolis, et etiam sicut apparet de pauperibus prædicatoribus, quibus dicitur Matthæi 5. Vos estis lux mundi.

De Onagro. Cap. 72.

Onager est asinus siluestris, et asinus interpretatur ẽm 1 Isid. et est aĩal valde uelox, quod cum sit imbelle, et innocuũ, solius tamen fugæ beneficio leonem superat persequẽtem. In mõtibus altis, et pascuosis uictum quærit, quem cum inuenerit, statim rudit, et nisi p secutus fuerit, à talibus pascuis non recedit, hominum autem frequẽtiam ualde fugit, loca etiam solitaria ualde circuit, et frequentat, ẽm Phisol. Rectè talis est bonus religiosus, quia uerè iste debet esse asinus per patientiam, et simplicitatem, siluestris pe pœnitentiam, et austeritatem, uelox per obedientiam, et agilitatem imbellis et innocuus per innocentiam, et benignitatem. Iste debet fugere hominum, s. secularium, frequentiam et communitatem, sicut fecerunt eremitæ, et in locis solitarijs scilicet in cõuẽtibus à seculo sequestratis habitare, quia cursor leuis explicans uias suas, onager assuetus in solitudine. Hierem. 2. Et sic si bene fugerit. i. si mũdi solatia, et negocia declinauerit, leonis, idest diaboli persecutionem, et tentationes poterit declinare, dicens cum Ps. Ecce elõgaui fugiens, et mansi in solitudine. Quia venatio leonis onager in eremo. Ecclesiastic. 13. In montibus autem altis, id est et cœlo, et in Paradiso (ubi sunt pascua æternæ beatitudinis) debet conuersari per desiderium, et affectum, et ibi per cotẽmplationem iugiter commorari, et uirorem cælestis bea-

titudinis degustare, nec exinde debet recedere, sed in statu, & in actu cõtemplationis, q̃to diutius poterit remanere, & ibi Deo perseuerãter inhærere. Iõ de Onagro dr̃ Iob 39. Circunspicit montes pascuæ suæ, & virentia quæq; perquirit.

2 ¶Onager masculus, q̃n fœmina sua peperit, insidiat̃ paruulo suo masculo, & testiculos sibi abstrahit, & p̃scindit, qđ forte facit quasi zelotypus de vxore, qđ cognoscẽs mater paruulũ abscondit, ne a masculo valeat inueniri ſm Isi. Charissimi masculus sign̄at religiosum vel p̃fectum virum, fœmina aũt sign̄at mundum vel mundanos, qui per incostãtiam sunt fœminei, fluxibiles atq; molles. Q̃n igitur hũt aliquem paruulũ .i. aliquẽ clericũ gratiosum, iuuenem, tunc verè masculus .i. religiosi insidiantur .s. vt eũ rapiãt, & attrahãt ad religionẽ, & vt testiculos .i. statum coniugalem, & potentiam gñandi sibi abscindant per votum .s. castitatis. Veruntñ mater .i. mundus & parẽtes eos abscondunt .s. in amore suo ne masculis hmõi inueniantur, quia seculares optimè cauent nè minores vel alij mẽdicantes filios suo inueniat, & ne eos religiosos faciant sicut ipsi. Vel dic, q̃ mater est diabolus, qui filios suos .i. p̃ctõres abscondit .s. in amore mundi, ne masculus .i. p̃latus vel Christus cum dẽtibus suæ p̃dicationis vel eruditionis, auferat eis testiculos .i. actũ luxuriæ & fœditatis, q̃a optimè cauet ne tales vadant ad sermones, ne forte luxuriã deserãt, & dimittãt. Mater .n. eius impulit eum vt impiè ageret 2. Paralip. 22.

3 ¶Onager est aĩal valde patiens sitis, quia habere dedignatur, quousq; potum inueniat sibi aptum. vñ (sicut dicitur) aq̃ turbidam non bibit, sed diu expectat donec inueniat claram aquam, ſm Pli. lib. 8. In locis altis pascua sibi q̃rit, quæ cum inuenerit, statim rudit, & exinde nõ excedit, nisi coactus fuerit vel cõpulsus. Charissimi, potus inconueniẽs aĩæ Christianę est sapientia secularis, siue prosperitas tẽporalis, & hæc est aqua turbida per fœculentiã vitiorũ, quæ eã comitantur. Iste est fluuius turbidus, qui irrigat Aegyptũ Iosuæ 13. Potus aũt conueniens, & aqua clara est sapientia diuina, sed prosperitatis ęternalis. Onager igit̃ .i. vir iustus, qui in hoc mundo inuenit aquam turbidam .i. mundi prosperitatẽ, & secularem sagacitatem, nõ debet eam potare, acquirere vel sibi incorporare per affectionẽ, sed in siti, & penuria .i. in voluntaria paupertate, vel cum siti .i. cum desiderio, & amore debe expectare quousq; inueniat aptũ potum .s. post hãc vitam, q̃n aquam æternæ fœlicitatis poterit inuenire, & scientia Dei & lumine veritatis poterit illustrari. Ideo dicit Ps. Potabunt oẽs bestiæ agri, expectabunt onagri in siti sua. Quasi diceret, bestiæ agri huius mundi .i. causidici, & alij diuites, & sapientes potabunt .s. in vita præsenti, aquam turbidã prosperitatis, & scientiæ mundanæ, sed onagri .i. viri iusti in siti .i. in feruore, & desiderio expectabunt quousq; habeãt aliam aquam .i. ęternã voluptatem. Isti ergo in locis altis .i. in statu perfectionis vel in paradiso pascua .s. orationis & cõtẽplationis, doctrinæ & deuotionis debent sibi quærere, & ea nullo mõ relinquere, sed per cõfessionẽ, & gratiarũ actionẽ clamare iugiter & rudere. Iob 6. Rugiet onager cũ habuerit herbã.

4 ¶Onager ẽ aĩal liberum, indomitum & in lasciuũ, leue & velox, & circa mõtes, & nemora assuetũ, vbi pascua sibi quærit, vt dicit Pli. Talis est vir mũdanus, quia tales sunt liberi .s. sine iugo disciplinæ vel obedientię, & indomiti per obstinationem, & ad literã instabiles & lasciui. Oseæ. 7. Reuersi sunt vt essent sine iugo. Circa montes .i. circa mundi dignitates circuneunt p̃ superbiam, & ambitionem, & sibi diuitiarum pascua sib quærunt. Ideo dr̃ Iob 11. Vir uanus in superbiã erigitur, & quasi pullum onagri se liberã natu putat. & Iob 39. Quis dimisit onagrum liberum? &c.

5 ¶Scd'm Isido. onagri singuli fœminarum gregibus præsunt, & vt dicit Phisolo. onager qualibet hora diei, & noctis rudit. Vnde in æquinoctio duodecies de die, & duodecies de nocte clamat .s. 15. die Martij, & sic per eius clamorem dinoscit̃ æquinoctium apud aphros. Rectè charissimi talis debet esse p̃latus vel prædicator, q̃a p̃ certo gregibus fœminarũ .i. simpliciũ secularium, & subditorũ, debet præesse p̃ regimẽ & doctrinã, & prælationẽ. Isti ẽt apud aphros .i. apud mundanos feruore auaritiæ desiccatos, debẽt rudere & clamare p̃ prædicationẽ, & horas diei, & noctis .i. puncta, status & cõditiones peccatorũ, mundi & inferni, gratiæ & paradisi, pęnæ & gloriæ, debet hominibus intimare, vt sic horæ noctis .i. cõditiones p̃cti, mũdi & inferni, horæ ẽt diei .i. conditiones grãæ & gloriæ paradisi per prædicationem ipsius innotescant, & æquinoctiũ diuinæ æqualitatis iustitiæ vel iudicij elucescat. Esa. 58. Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocẽ tuã. Vel si uis per onagrum intellige Christum, qui clamauit &c. sicut supra dicens. Duodecim horę sunt diei. Io. 11. Vel per istos intelligo bonos p̃dicatores q̃ die & nocte .i. t̃pe prosperitatis, & aduersitatis debent clamare, & p̃dicare. Esa. 62. Die & nocte tacebunt, & narabũt populis fortitudinem meam.

6 ¶Itẽ idem dicit, q̃ onager est odore saxa, & mundus in olfactu. Vnde q̃n amore feruet, & nescit, ubi sit uxor eius, montem ascendit, & apertis naribus uentũ attrahit, & sic odore discernis ubi degat eius uxor, & sic eã ĩquirit, & inuenit. Charissimi, onager est hõ, uxor aũt eius cui dẽt per affectũ copulari, & coniungi, est uita æterna, uel Christus, uel B. uirgo, si igitur hõ feruet amore, & desiderio charitatis, ipse debet ascendere montẽ contẽplationis .s. de Deo & de cœlestibus contẽplando, meditando & cogitando, & nares cordis sui aperire p̃ affectionẽ, uentũ sp̃ussancti attrahere per orõnẽ, & sic istã uxorem suã odore sẽtiet per deuotionem, & eã q̃ret per bonã operationem, & eã inueniet per ętern æ vitæ acquisitionẽ, & adeptionẽ. Hie. 14. Onagri steterunt in rupibus, attraxerunt ventũ quasi dracones. Vel si vis expone de Christo, q̃ ĩ mũdo isto rudit per p̃dicationem, deinde volẽs inuenire vxores suas, i. aĩas Christiana ĩ limbo detentas, mõtẽ .i. crucẽ ascendit, & eas q̃siuit, & descendit ad infernum ad earum liberationẽ. Vel dic de prælatis, qui debent ascendere iñ mõtem per contẽplationem, & vbi sit fœmina .i. subditi sui, discernere per discretionem, & vẽtum eorũ & odorẽ .i. sui status conditionem, famam & conuersationem debẽt attrahere per inquisitionem. Hier. 2. Onager assuetus in solitudine, in desiderio animę attraxit ventum.

De Onocentauro. Cap. 73.

1 Onocentaurus ſm glo. Esa. 34. est aĩal mixtum ex tauro & asino. Onos .n. dr̃ asinus. vnde est aĩa lasciuũ ad modum asini, ceruicosum ad modũ Tauri. Rectè tales sunt multi hoies asinini .s. quantum ad pigritiæ tarditatem, & quantum ad lasciuiæ seu luxuriæ fœditatem, taurini autem quantum ad superbiam, & elationem, & quantum ad obstinationem, quia tales nolunt corrigi vel argui, quod potissimè patet de diuitibus superbis. Et ideo dr̃ Eccl. 6. Ne te extollas in cogitatione tua, sicut Taurus.

2 ¶Secundum Phiso. Onocentaurus est aĩal monstruosum, quod humanam naturam continet, & assimilat. Nam in principio à parte capitis formam habet hoies, in fine aũt ab vmbilico, & infra formam obtinet aĩalis. Centaurus .n. græcè hõ dr̃ latinè. Ad quod ẽt concordat Pli. li. 7. ca. 3. dicens esse multa bestiarum genera, quę ex natura humana, & alia sunt per mixta, sicut exemplificat ibi. Rectè tales sunt multi qui in parte sunt hoies, in parte sunt bestiæ, q̃a pro certo in facie, & capite .i. circa principium, & iuuentutem quidã sunt hoies .i. viri rõnabiles, & benigni, sed vere circa finẽ uitæ suæ, circa pedes .i. in senectute inueniunt̃ asini .i. viles, pigri, stolidi et luxuriosi, quia multi, bene incipiunt, sed male finiunt. Iõ Gal. 3. Cum spiritu cæperitis, carne cosummamini. et Lu. 14. Iste homo cæpit ædificare, et non potuit consummare. Vel talis est hypocrita q̃ habet faciem .i. exteriorem apparentiam sicut hõ .i. sicut vir iustus, et rõnabilis, sed p̃ certo umbilicus suus .i. eius interiora, affectus .s. et desideria (quæ non patent) sunt ad modũ asini, scilicet luxuriosi, et immundi. Et ideo dicitur Esaiæ 34. Onocentaurus et pilosus clamabunt ibi, scilicet in religione.

3 ¶Hippocentaurus est animal mixtum ex equo, et homine, quia primam partem habet sicut homo, relinquam autẽ sicut equus. Sed Isidorus dicit hoc esse falsum, quia centauros dicit fuisse equites Thessalorum, qui pro eo, q̃ in equis uelociter discurrebant, quidam unum corpus hominum, et equorum iudicabant, et inde cantauros istos fictos fuisse dicit, ẽt patet libro 11. capitul. de portentis. Tales sunt luxuriosi, quia licet in parte sint homines, quantum ad actum sciẽtiæ, et discretionis, in parte tamen sunt, equi quantum ad actus superbiæ, luxuriæ et infectionis. Istud patet in sapientibus mundi qui quia probauerunt Deum non habere in notitia, tradidit eos Deus in reprobum sensum, secundum apostolum Ro. 1. quod maximè patet, quia licet in principio sint homines, s. quantum ad sapientiam, ueruntñ circa motem, in fi-

in fine, & senectute sunt bestiæ quātū ad furorē, & indiscretionem, quia tunc circa mortē efficiuntur phrenetici, & deficit sibi sensus. Doctrinā senum auferēs. Iob 12. Corpora ēt eorum & corpus equorum vř esse unum, quia. s. sicut equus est animal luxuriosum, & superbum, sic & isti. Esa. 31. Equi eorum caro, & non spiritus, quia verè quantum ad multas conditiones pauca est differentia inter istos, & equos.

De Orige. Cap. 74.

1 ORix ẽm gl. Esa. 51. est aīal paruū, simile muri immūdū, nec sacrificiis aptū, qđ ad modum gliris tota hyeme dormit, & in æstatis initio suscitatur. vnde d. Pli. ꝙ oricem Ægyptus uocat, quæ in ortu caniculæ, qñ incipit æstas. s. 8. Kal. Iunij, de longo somno cōsurgit, & stellam intuetur, ac si eam vellet adorare. Et declinatur orix oricis, sicut sorix soricis, & hoc ēt vř tangere littera Esa. 51. Tales sunt mali ꝑdicatores, qui ad sacrificandū Deo per pnīam minime se coaptant, imo immundi per luxuriā iudicantur. Isti igiť in hyeme. i. in tpe aduersitatis dormiunt. s. cessando à prædicatione, in æstate aūt. i. in tpe prosperitatis euigilant. s. prædicationi uacando, qa isti non curant prædicare, nisi q̄ñ sibi sperant prospere successurum, sicut patet de multis mendicantibus, qui optimè uisitant parochias in quib. bñ recreari consueuerunt, alias aūt nunq̄, & isti pro certo qñ ad opus ꝑdicationis exeunt, caniculā stellā calidā. i. mundi diuites ꝓsperitatis lumine coruscantes, & ardore auaritiæ ęstuantes respiciunt, & adorant. s. eis applaudendo, adulando, & fauendo, & palpando ipsos, quia repræhendere nunquam audēt. Vel dic, ꝙ orix significat humanū genus, qđ per totam hyemem. i. ꝑ totum tps vitæ mundanę dormit. s. per mortē corporalem, sed qñ incipiet æstas, vitæ futuræ, qñ. s. feruēs stella canicula. i. Chrs feruore, iustitiæ æstuans, apparuerit, ī die. s. iudicii iudicaturus, tūc orix ista. s. genus humanū excitabitur à somno mortis per resurrectionē gñalem, & corā stella ista personalř cōparebit, & eā ēt adorabit, qa sicut dř 2. ad Cor. 5. Oēs nos manifestari oportet ante tribunal Christi &c. Nā sicut dř Matth. 24. Sicut fulgur apparet in oriente &c. Vel expone de falso amore, quia falsi amici in hyeme. s. aduersitatis dormiunt in æstate vero prosperitatis apparēt &c. sicut supra de mure. Vel dic ꝙ illi q in hyeme. i. in tēpore pcti, uel in tpe antichristi ante aduentum dormiunt. s. in in deliciis huius mundi, in ortū tñ nouæ stellæ Chri vel beatæ Virginis dēnt cōsurgere à somno pcti, & eā intueri pdeuotionem, & adorare per gratiarum actionem, sicut fecerūt reges uisa stella. ¶ O rix ẽm Iuuenalem Saty. 11. est auis

2 pinguissima, ita ꝙ sua pinguedine hebetat cultellum, similis gallinæ Aphricanæ. Sic uerè qñ hō est pinguis ꝑ diuitias temporales, tunc ꝓ certo dř hebetare ferrum, quia uerè vix est aliq̄s ꝑlatus ita rigidus, ferreus atq; durus, si inuenit in hoīe hmōi pinguedinem, quin acies suæ iustitiæ hebeteť, quia. s. propter dona diuitum, & eorū subam temporalem, eis à superioribus parcitur, nec sua demerita puniūtur, sed ab eis contra iustitiam sustinentur. Vel pone, ꝙ diuitię, & deliciæ hebetant ferrum. i. intellectū quamuis frigidum, &

3 acutum. ¶ Scđm Britorem, orix origis, est aīal mundum ẽm legē. s. quo ad esum, non tñ ad sacrificium. vñ dř Deut. 14. Comedetis origem. & ẽm Pli. origem dicunt esse genus capreę quod uillos habet ursos à dorso uersus, caput contra naturam oium bestiarum. Tales sunt boni diuites, & actiui, quia villi & pili sui. i. diuitię & possessio temporalis tendunt, versus caput. i. versus Christum, & ad eum ordinanť, in quantū. s. ẽm eius beneplacitum expenduntur, & per eleemosynas pauperibus disperguntur. Quod tñ est contra naturam bestiarum. i. diuitum peccatorum, quorum villi. i. diuitiæ non tēdunt vt cōiter ad caput. i. Christū, sed magis ad dorsum. i. ad carnalem parentelam. Et ideo tales origes sunt mundi, & puri, vt. s. ab aliis comedātur. i. vt ab aliis per imitationē incorporentur. Comedetis origem, & camelopardū. Deut.

4 14. ¶ Omnis capra naturaliter est vigil, & parumdormit, & de facili excitatur, ẽm Arist. Sic uerè nos debemus esse vigiles per discretionem, & non dormire per delectationē, & faciliter excitari. s. ad ad bonum per prędicationem. Excitauit eū dicens, surge velociter, & ceciderunt cathenæ &c.

5 Actu. 12. ¶ Scđm gl Esa. 51. Orix est genus muris vel gliris, q in hyeme ita dormit, ꝙ vř mortuus licet viuat. Sic verè mundi diuites in hyeme præsentis vitæ dormiunt in deliciis, & peccatis ita ꝙ videntur esse mortui licet viuant temporalř quia sicut mortuus non uidet, non odoratur &c. sic nec isti. Nomen habes, ꝙ viuas, & mortuus es. Apo. 3. In hyeme ēt. i. in aduersitate post mortem dormiunt, & mortui sunt, i. ī inferno, vnde perpetuo non resurgent. Ideo dř Esa. 51. Dormierunt in capite oīum viarum sicut orix illaqueatus. ¶ Se-

6 cundum Pli. li. 10. c. 73. Orix est aīal perpetuo sitiens ex naturali loco Aphricæ vbi oritur vbi est quasi perpetua aquarū carentia, & tñ (quod mirum est) istud ad remedia sitientiū summè prodest. In corpore. n. eius inueniuntur vesicæ liquore saluberrimo plenæ, quib. ēt ipsi latrones getuli cōtra sitim utuntur, qñ per desertorum auia diuagantur. Tales origes sunt auari, qui. s. in Aphrica huius mundi perpetua auaritiæ siti laborant, quamuis vesicas plenas liquore saluberrimo cōtra sitim. i. quāuis bursas pecuniis plenas habeāt q̄b. sitim auaritiæ extinxisse debuerant. Isti igitur quādiu uiuūt de suis uesicis, & liquorib. i. de suis pecuniis, & opib. nō solēt satiari, latrones verò, i. balliui raptores, & alii tales post eorum mortem solent de ipsorū diuitiis recreari. Eccle. 14. Iniuste aliis cōgregat, & ī bonis eius alius luxuriabiť. Et Iob 19. Simul uenerunt latrones, & fecerunt sibi uiam per me.

De Oue. Cap. 75.

1 OVis est pecus laniferum, aīo placidum, corpore inerme, sacrificiis aptum, & dř bibens ẽm Isid. & Bedam, à duobus dentib. eminentibus, cum quibus dř nasci. Talis ēst aīa vel religiosus, quia dř esse animo placido per benignitatem, lanā ēt uirtutum portare per spūalem fęcunditatē, inermis corpore per patientiam, & humilitatem sacrificiis Dei aptus post pœnitentiam, duos habent dentes. i. duo genera verborum, s. orationem & gratiarum actionē. ¶ Ouis si

2 impręgnetur in uento septemtrionali, masculum parit, si in australi, fœminam gignit vt dicit Arist. li. 6. c. 19. Sic verè qñ hō concipit. s. bonum propositum vel voluntatem, si fit in vēto septētrionali frigido. i. in timore Dei uel in statu aduersitatis, pariet, faciet & emittet masculum. i. bonum opus & perfectum, quod maximè patet ad simplices, quia magis bonum faciunt timore, q̄ amore. Illæ aūt oues. i. illi hoīes q in vēto calido, & nebuloso australi. i. in prosperitate mūdana imprægnantur per cōceptum boni propositi, vt sunt illi quibus infunditur semen ꝑdicationis in statu prosperitatis, tales non pariunt nec faciunt nisi fœmellas. i. opera vana, & defectuosa. A timore cōcepimus spiritum salutis. Esa.

3 26. ¶ Ouis ẽm Aris. vsq; ad 8. annos parit, & imprægnatur, qñ bibit aquam salsam, & ideo dāt eis pastores comedere sal, vt magis bibentes melius imprægnentur. Sic verè charissimi nos sp debemus parere, & producere bona opera vsq; ad 8. annos hoc est, quādiu uixerimus, quousq; simus ibi. Et ideo vt melius imprægnemur, debemus aquā deuotionis, & cōpassionis bibere, & sic fętus bonorum operum pietatis melius ꝓducemus. Et iō pastores nostri. i. ꝑlati & prædicatores debent nobis ministrare sal. s. sapīæ, & doctrinæ per ꝑdicationē, vt sic magis de ista aqua bibentes plus de bonis operib. producamus, & pariamus, vt sic dicamus illud Mar.

4 9. Habete in uobis sal. ¶ Ouis quales sub lingua habet venas talis coloris parit fętus suos, sicr & aries, sicut supra de ariete. Sic ꝓ certo fętus. i. opera q̄ hō parit, sunt talis coloris, talis naturæ, efficaciæ vel ualoris, quales venas habet sub lingua. i. qualia sunt verba sua, quia vt cōiter hoīes regulant linguam suam ẽm suorum operum qualitatem, siue bona fuerint siue mala. Qūo. n. potestis bene loqui, cū sitis mali. Mat. 15. Nam & loquela tua manifestum te facit. Mat. 26. Vel dic, ꝙ tales cōcipit fętus cogitationum. i. taliter cogitat interius, sicut profert exterius in loquendo. Ex abundātia. n.

5 cordis os loquitur. Mat. 12. ¶ Ouis impinguatur, qñ per triduum à cibo abstinens, postea multū comedit, & ad eā impinguandā ualet lenticula cum sale, & ualet ei pastus ī fine diei, & datur ei cucurbita cum sale, vt lac ei multiplicetur. Per oues intelliguntur simplices seculares. Nā licet isti diu abstinent a cibo sacrę scripturę, & prędicationis (qa. s. nō studēt neq; legunt, & ēt parū audiunt sermones) tñ qñ postea multum comedunt. i. qñ inueniunt ꝑdicatorem melius impinguātur per gratiam, & deuotionem, quia tales vt cōmuniter magis proficiunt, quam illi, qui cōmuniter sermo-

nès audiunt,& maximè si in sermone detur eis comedenda cucurbita,quæ in ligno suspenditur,& lenticula,q̃ melancholiã,& tristitiã gignit, hoc est dictu,si eis fiat mẽtio de suspẽsione,& passione Chri,& de tristitia, & tribulatione inferni,quia hæc duo maximè mouẽt simplices,& eis pinguedinẽ,grãæ,& lac deuotionis administrant, & maximè qñ cũ sale diuinæ sapiæ sibi dãtur,vt.s.moderate,& discretè talib. prædicetur, iuxta illud. Sit oĩs sermo vester sale conditus. ad Col.4.In fine aũt diei.i.in senectute proficit eis sumere pastum suum.i.audire prædicationem, vt sic.s.magis præcaueant cõtra mortẽ.Vespere comedetis illud.Exo.16.¶Secũ dum Arist.li.5.ouibus in æstate valet aqua frigida septẽtrionalis,tpe aũt autumni valet eis aqua tepida meridionalis. Sic verè charissimi,illi ouibus.i.illis hominib.qui sunt ĩ æstate.i.in statu prosperitatis.s.diuitib.huius mundi, proficit aqua frigida.i.doctrina & prædicatio, frigus diuini timoris continens,quæ.s.venit à septentrione.i.ab inferno, vt.s.tales cogitent,& eis ẽt prædicetur de asperitate iudicii,& de tormentis inferni.Sed pro certo illis,qui sunt in autumno.i. in statu aduersitatis,& paupertatis debet dari aqua calida.i. doctrina dulcis,& consolatoria, quæ ueniat a meridie.i. à Paradiso,qa tales debent consolari, moueri, & eleuari ad gaudia Paradisi.Vnde generaliter, illis qui sunt in prosperis,necessé est prædicare de inferno,ad comminandum, illis aũt q̃ sunt in aduersitatib.est prædicandũ de Paradiso,ad consolandum,vt deducant in nube diei, & nocte in illuminatione ignis. Figura de nube Exo.13.q̃.s.de nocte erat clara cõtra obscuritatẽ,de die aũt obscura cõtra calorem.Sed verè nubes doctrinæ qñ applicatur ad illos,q̃ sunt in nocte aduersitatis,dẽt esse clara.i.consolatoria,si aũt illis applicetur,q̃ sunt in die ꝓsperitatis,dẽt esse obscura.i.comminatoria.¶Oues qñ de nocte descendũt nix, & glacies super eas, aliquæ excutiunt niuem de super se,aliæ non sed illæ, q̃ non excutiũt niuem(sicut dictum est)nihil ualent ad transeũdũ hyemẽ,imo ibi cõiter moriunt aliæ aũt quæ niuẽ excutiũt, uiuere perhibent.Charissimi,per niuem & glaciẽ intelligũtur diuitiæ tpales,quæ faciunt illos quos contegunt,floridos per prosperitatẽ,& frigidos per indeuotionem, & incompassionẽ.Si igitur nix ista descendat.i.si ueniat ꝓsperitatis tpalis,& diuitiæ affluant,tunc verè illæ oues.i.illæ personæ,quæ istã niuem à se excutiunt per contẽptũ & eam p eleemosynas pauperibus largiuntur,in hyeme.i.in tpe post morte uiuunt.s.in paradiso,quia eleemosyna à morte liberat.Tho.12.Sed uerè illi,qui non excutiunt istã niuem,s.diuites auari,qui diuitias non deserunt nec distribuunt, sed eas, pro se reseruant, qñ ueniet hyems tribulationis infernalis tunc ibi perpeuo morientur,quia nihil ꝓderunt diuitiæ in die ultionis.Prou.11.¶Oues quæ in locis aquosis pascuntur, deteriores hñt carnes,& illæ hñt caudã longam,minus patiuntur hyemem.Ille aũt quæ hñt caudam breuem,& maximè qñ hñt paucos pilos,& reflexos, melius sustinent frigoris hyemis tempestates.Sic verè charissimi illi, qui in locis aquosis,& uoluptuosis.i.in prosperitate, & deliciis mundanis viuunt deteriores sunt.s.quantum ad uitia, & peccata, & maximè qa tales hñt caudam longam.i.finem suũ,& mortem à se elõgatam,quia sp credunt uiuere nec de morte cogitant vllo modo.Et iõ tales hyemẽ mortis æternæ non bñ transeunt vel euadunt,imo ibi perpetuo moriũtur. Ibi morieris,& ibi sepelieris.Hier.20.Sed verè illi qui hñt caudam breuẽ.i.qui finẽ suũ cito,& bñ cogitent affuturũ, & qui paucis pilis.i.paucis diuitiis sunt vestiti, videlicet pauperes, & egeni,hyemem ista melius transeunt,& euadũt, quia beati pauperes &c.Mat.5.qa cõculcabit eã pes pauperis, gressus egenorũ.Esa.26.Bonũ est ergo diuitias superfluas non hẽre & mortem cogitare finemq; nostrũ breuem,& celerem æstimare.Iõ bñ mouetur.Eccl.14.Memor esto qñ mors non tardabit &c.¶Tonitruũ ẽm Arist.& Pli.ouib.summe nocet,qa si sola fuerit,& impregnata,abortiet præ timore,& iõ utile est talib.esse simul.Sic uerè tonitruum tribulationum huius mundi,tonitruum ẽt tentationum carnalium, tonitruũ ẽt hæreticæ ꝓdicationis vel hostilis suggestionis,facit oues impræg natas.i.personas simplices,q̃ per bonũ propositum diuinam gratiam perceperunt vel cõceperunt,abortire,& talem conceptum perdere,& fructum bonorum impedire qñ.s.sunt solæ.i.qñ sunt à societate bonorum operum separatæ,quia ẽm Senecam.Oĩa mala docuit solitudo. Et iõ talibus vtile est sp esse in cõgregatione.i. in bonorum societate,qui suis uerbis,& exemplis ipsos contrra tonitruum ꝓmuniant,& supportent Eccl.37. Cum viro sancto assiduus esto.& Eccl.6.In medio præsbyterorum prudentium sta, vt oẽm narrationem possis audire,& prouerbia laudis.¶Ouis in sero auidius comedit q̃ in mane,& ei est multum vtile in sero pabula ministrare.Sic boni in sero.i.in senectute sunt auidiores ad cibum doctrinæ,& prędicationis sumendum, & audiendum,qui ipsos tunc tpis summe iuuat.uide supra. Vel dic de auaris,q̃ in vespere senectutis auidius comedũt .s.mundi bona, qa tunc sunt magis auari, & plus cupiunt acquirere,q̃ in mane iuuentutis,quia ẽm Sen.Aliis uitiis senescẽtibus,sola auaritia iuuenescit.¶Ouis nunquã plene satiatur in pascuis,& iõ in domo comedit auidius plus q̃ ante, & hoc quia habet duos uentres.in pascuis uero non implet nisi primum,& ideo alius uacuus remanet,sed post dũ est in domo,ipsa ruminat,& ẽm ventrẽ implet, & sic ibi ꝑfectius satiatur.Charissimi,ouis est hõ,duo ventres sunt bursa,& consciã,primus bene repletur in hoc mundo s.diuitiis & tpalib.sed verè secundus venter,s.consciã,in pascuis huius uitæ vix põt satiari siue pleri, quia. s. tpalia non attingunt ad istũ uentrẽ,non.n.replent cor sed bursam, & ideo bñ nisi in domo paradisi ouis comedat,& ruminet ęternam voluptatẽ,nunquam põt hẽe satietatẽ ęternã.Istud patet in mundi diuitibus,qui nunquam diuitiis satiantur. vñ Aggei 1.Comedistis,& non estis satiati. Vel dic ꝙ ouis est hõ q̃ cũ habeat duos uentres.s.corpus & anima, pro certo isti tales hñt,ꝙ vno pleno sp est alius vacuus.Nam si primus uenter.i. corpus diuitiis impleatur, tunc pro certo secundus venter.i.anima,vacuus remanebit,& ecouuerso, si ruminãdo per contritionem hõ impleat ẽm ventrẽ.s.animam uirtutibus & gratiis, tunc verè necesse est primum. s. corpus suis cibariis.i.mũdi diuitiis,& deliciis vacuari, qa vere ista duo inuicem se nõ cõpatiũtur, s.ꝙ hõ impleatur quantum ad affectũ tpalib.& spũalibus, quia nõ potestis Deo seruire,& mammone.Mat.6.¶Ouis in æstate tondetur, ne forte ꝑp ęstum ipsam suffocari cõtingat. Sic verè charissimi necesse est,ꝙ diuites qui uellere diuitiarũ sunt induti,per eleemosynas tõdeãtur,alioqn tantus calor auaritiæ in ipsis poterit generari,ꝙ mortis ęternę periculum patiẽtur.Esa.15. Oĩs barba radetur in triuiis eius.Figura de nazareis, qui ad sanctificationẽ suam perficiendam tondebant crines capitis sui,quia vere illi qui sanctitatẽ hẽe desiderãt, necesse est ꝙ à superflui diuitiis tondeantur.¶Ouis habet septẽ cõditiones.Primo,quia est aĩal timidum,aĩal fructuosum,quietum,patientissimum,ruminãs,& ungulã findãs,cognoscẽs, & lambens,& sal comedens. Re vera charissimi talis debet esse hõ,quia verè istas septem conditiones debet hẽre spiritualiter per septem dona Spiritus sancti.Dico ergo,ꝙ ouis est aĩal timorosum.timet.n.mirabiliter lupũ, & leonem,& ẽt strepitum pedũ suorum,vt dñt q̃dã,qa ẽm aliquot, multum curreret nisi,quia strepitum pedũ suorum audiens valde timet.Sic verè charissimi nos debemus esse timidi per donum timoris,quia leonẽ & lupum.i.diabolum, & strepitũ pedum nostrorum.i.carnalium desideriorum impetum debemus iugiter formidare.Sapiens.n.in oĩbus metuit.Eccle.18.quia beatus hõ qui semper est pauidus.Prou.28.Itẽ scdo ouis est aĩal fructuosum.oĩa.n.q̃ sunt in ipsa sunt vtilia, s. lana pellis,fimus,lac,& caro. Sic verè charissimi nos debemus esse vtiles & nobis,& aliis per donum pietatis.nihil.n. debet esse in nobis quin vtilitatem aliquã sorciatur. Nã caro significat mollitiem fluidam cõpassionis.Eze.36.Auferã cor lapideũ de carne vestra,& dabo uobis cor carneũ.Pellis de qua fit liber,significat exemplum cęlestis, & honestę cõuersationis.Extẽdens cœlum sicut pellem.Lac significat verbũ dulcis cõsolationis.Can.4.Mel & lac sub lingua eius. Fimus à quo terra fit pinguior, significat considerationem nostrę uilis conditionis.Luc.13.Fodiam circa ipsam,& mittam stercora.Pilus significat indumentum temporalis possessionis.vnde Esa.49.His omnibus indueris. Quia bñ loquẽdo charissimi,& pilus nostrę tẽporalis possessionis & fimi considerationis nostrę uilis conditionis, & pellis nostrę exemplaris conuersationis, & lac nostrę dulcis consolationis,& caro nostrę pietatis, & compassionis debent esse calia,

talia, q̃ & nobis & aliis sint vtilia, & tūc erimus aīal fructuosum, sicut dictum est, per donum pietatis. Item tertio est aīal pacificum, & quietum, quia nullum lædit, nec dēte, nec cornu, nec vngue, quia verè nos debemus esse quieti, pacifici & modesti, & hoc facit donum scientiæ, qđ. s. docet hoīem mature agere in agibilib. exteriorib. vnde dr̄ Mat. 10. Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporū, estote ergo prudentes &c. Itē quarto ouis est aīal patientissimum. Oīa. n. tormēta sine rebellione sustinet. Sic verè, & nos debemus propter Deum & salutē aīæ, oīa aduersa sustinere per donum fortitudinis, vt de quolibet dicatur illud Iob 9. Si fortitudo q̃rit robustissimus est. Item quinto ouis est aīal findens vngulā, & ruminans, quia verè nos debemus ruminare, findere, examinare & discutere vngulas (quæ sunt extremitates pedū) .i. operationes nostras, quæ sunt illa extrema ad quæ pedes affectuum terminantur, & hoc debemus facere per donum consilij. Iō dr̄. Prou. 24. Salus vbi multa cōsilia. Itē sextò ouis est aīal agnitiuum, cognoscit. n. pascentem se, & ēt agnum suum inter alios, & ei plus quam alter vbera sua præbet. Sic verè & nos debemus esse agnitiui p̄ donū intellectus, q̄a. s. p̄ donum intellectus debemus agnoscere pascentes nos, s. benefactores videlicet Deum, p̄latum, prædicatorem, & tēporalia beneficia ministrātem. Agnos ēt nostros. i. subditos debemus cognoscere, vt. s. singulis reddamus vicissitudinē si possimus, saltem amorem & gratiarum actionem, si alias nō possimus, quia sicut dr̄ Prou. 14. Acceptus est regi minister intelligens. Septimò ouis diligit sal, & sal ei datur vt impregnetur, s̄m Aristo. Sic verè charissimi nos debemus diligere sal prudentiæ, & discretionis, & hoc per donum sapientiæ, quia per sal, virtus & donum, sapientiæ intelligit in scriptura. Et est sapientia quantum ad æternalia, intellectus quantum ad internalia, scientia quantum ad temporalia, & agibilia. Et sic charissimi si nos habeamus istas septem conditiones, nos erimus vere oues, uiri. s. simplices, & perfecti, & sic de quolibet dicetur illud Zacha. 3. Super lapidē vnum septem oculi sunt.

De Panthera. Cap. 76.

1 PAnthera grece idem est quod totum latinè. Et est bestia sic dicta, eò q̃ oīum aīalium sit amica, præter draconē quem valde odit, seu eo q̃ totum quicquid accipit, ad alias de suo genere distribuit atq; reddit. Et est bestia varijs masculis atq; coloribus superpicta, quia masculis albis, flauis & variis coloratur. Et istud est sibi proprium, q̃ nunquam parturit, nisi semel, vt dicit Isid. Et s̄m phisologum, hæc de ore suo odorem suauissimum emittit, p̄p quē oēs bestiæ ipsam sequuntur, & ad vocem ipsius post eam vadunt, præter draconem, qui odorem ipsius reputat pro veneno, & in cauernis victus, & territus se abscondit, & in semetipso deficiet, & torpescit. Rectè charissimi ista panthera, virgo, quæ pro certo multorum est colorum, quia varijs coloribus. i. variis virtutibus est depicta. Habet enim maculas nigras, idest pnīam, & humilitatem, q̃ hominem vilificant & denigrant. Albas, i. pudicitiam & castitatem, q̃ hominem mundificant, & dealbant. Varias & flauas, i. sapientiam & sagacitatem, q̃ hominem plurificant, & honestant, & iō sibi pōt dici illud Eze. 16. Sumpsisti uestimenta tua multicoloria, & ornata es. Ista etiam omnium animalium, i. omnium hoīum est amica, iustorum. s. & malorum, potissimè tñ illis, qui sunt de sua specie. i. hoīb. sibi deuotis sua bona diuidit, & partitur. s. intercessionem suam, & orationem, auxilium & iuuamen. Oīb. oīa factus sum 1. ad Cor. 9. Et ad litteram ista non peperit, nisi semel, s. corpus dn̄i preciosum, quem tantummodo parturiuit. Iob 33. Semel loquetur Deus, & secundo idipsum non repetet. Hæc ēt de ore suo emittit vocem odoriferam. s. orationem aromaticam, & deuotam, & ideo draco. i. diabolus, quem ipsa persequitur atq; fugat, q̄n audit istam vocem odoriferam, i. q̄n audit, q̃ beata virgo ad filium pro peccatorib. intercedit, verè ipsa fugit ad cauernam, & à tentationibus hominum desistit, & in seipso deficit, & terretur. Et ideo illi dr̄ Esa. 51. Percussisti superbum, vulnerasti draconē. Quid ergo, Pro certo oīa animalia. i. oēs hoīes, & iusti & peccatores p̄p odore suæ bonæ famæ, p̄p vocē suæ orationis, p̄p colorem suæ perfectionis, p̄p amorem suæ benignitatis, & cōpassionis, debent eā sequi per affectionem, & deuotionem. Oīs exercitus cęlorum sequebatur eum Apo. 19. Soli. n. dracones. i. soli obstinati, & desperati ipsam sequi, & ipsam requirere nolunt. Vel expone si vis de Chr̄o qui oīa diligit, q̄m sua sunt, & vocem prædicationis, & odorē bonæ famæ emisit, & draconem luciferum in cauernā inferni reclusit &c. sicut supra.

2 ¶Panthera aīalia suæ speciei valde diligit, & eis prędā suā cōicat, & dispensat s̄m eundē. Sic verè boni & iusti oēs debēt diligere, sed potissimè illos qui sunt de sua specie. i. de suo genere, & eis bona sua dēnt diuidere, & in necessitatib. misericorditer subuenire, quia sicut dicit apostolus 1. ad Tim. 5. Qui suorum, & maximè domesticorum curā nō hēt, fidē negauit, & est infideli deterior.

3 ¶Scd̄m Isid. Panthera non parturit nisi semel, et filios generat imperfectos. et cā est, quia gulositas filiorum matricē destruit, er corrumpit etc. Expone sicut supra de leone, et leena, et de canicula vel sicut in generali, vbi dr̄, q̃ oīa aīalia acuti vnguis filios pariunt imperfectos.

4 ¶Scd̄m Phisologum, panthera draconem odit, et eum fugat et draco eam fugit. Ista quando saturata fuerit, descendit in speluncam, et quasi per triduum dormit, et post triduum de somno surgens emittit vocē, et de voce eius exit odor aromaticus supra modum, p̄p cuius suauitatem oīa animalia eam sequuntur, præter draconē, q̃ odorem eius reputat pro veneno, et eius vocem non sustinēs fugit ad cauernā, et in seipso deficit, et torpescit. Et est panthera oīb. colorib. picturata, et amica esse dr̄ oīum bestiarū, s̄m Isid. lib. 12. Re verà charissimi talis est Chr̄s, qui in se hēt oēs colores et oēs virtutes, et perfectione, et oēs pulchritudines honestatis. Vestiui te multicolorib. Ezec. 16. Iste ēt diligit oīa aīalia, q̄a oēs hoīes iustos, et p̄cōres diligit, et gubernat. Sap. 11. Diligit oīa quæ sunt, q̄m sua sunt. Iste igit draconem. i. diabolum persequutus est, et fugauit, s. p̄ mundum corporaliter prædicando, et contra eius insidias alios muniendo. Posteā tñ in passione ista panthera saturata est cibis suis. i. iniurijs, et tribulationib. passionis. Thre. 3. Saturabitur opprobrijs. Et ideo post istam saturitatem. i. post suā passionē reclusit se ī cauerna sua, videlicet in sepulchro, et ibi dormiuit mortuus per tres dies, quia sicut Ionas fuit tribus dieb. in ventre piscis. Sic fuit filius hoīs in ventre terræ. Mat. 12. Sed pro certo die tertia resurrexit, s. à somno mortis, et tunc temporis emisit vocē suam, i. prædicatores, et apostolos suos, qui vox Chr̄i dn̄r, quos emisit vndiq; p̄dicare, et sic cum ista voce exiuit odor aromatis, i. nomen ipsius celebre et gloria noīs Christiani, et fides catholica quæ prius erat ignota, et sic oēs bestiæ. i. oēs gentes et homines. i. de omnibus aliqui sequuti sunt istum, fidem ipsius recipiendo. Ecce totus mundus post eum abijt. Io. 12. Draco aūt diabolus. i. lucifer in cauerna inferni fuit inclusus, et virtutē odoris, Chr̄i et noīs sui fuit deuictus, territus et fugatus. vel draco .i. populus iudaicus ipsum fugit, nec eius fidē accepit, nec vocem audiuit Ps. Contribulasti capita draconum in aquis. Vel dic q̃ q̄n panthera. i. hō intrat cauernam sepulcri p̄ mortem, et ibi dormit, tunc quia ipse clamat requirendo suffragia, nos debemus conuenire, et ei fauere. Draco tñ. i. mali de hoc non curat, quia. s. falsi amici nunquam volūt hoīem mortuum iuuare, nec eleemosynis uel suffragijs eū cōuenire. Vel dic q̃ panthera est vir perfectus, qui odorem famosæ conuersationis, vocem dulcedinē benignæ loquutiōis, et eruditionis emittit, et q̃ colores varios multiplicis, p̄fectionis portat, q̄a pro certo tales debemus diligere, eorum societatem sequi, et ad eos cōuenire, et in uocē eorum. i. in doctrina et p̄dicationē, in odore. i. in famosa reputatiōe in colore. i. in honesta cōuersatione, q̃ plurimum delectari. Sed verè multi sunt sicut draco, s. inuidi detractores, et maligni, qui nullam vocem eruditionis p̄nt audire, nec odorem alicuius famosę conuersationis, imò si aliquid de talibus dicatur ipsi pro certo statim fugiunt, et recedunt. Dicat ergo boni illud Can. 1. In odorem vnguentorum tuorum curremus.

5 ¶Scd̄m Soli. et Pli. lib. 8. c. 17. Panthera et Tigris varietate colorum suorum, aīalia alia ad suū aspectum inuitant, et p̄p earum varietatem, oēs aliæ bestiæ ipsas sequuntur, et in earum aspectibus delectātur, veruntñ toruitate suæ faciei terrentur, et ideo faciem occultant, et reliquū corporis ostendunt, et sic cæteras bestias rapiūt, et prædant. Odorem ēt suauem panthera emittit, quem solet draco fugere. Et est bestia q̃ cęteris sibi socijs cōicat bona sua, et nunquā partu-

parturit nisi semel, sicut dicit Arist. Rectè talis est Deus pater, quia iste hēt varietatem oīum colorum.i. oīum virtutū, & perfectionum, qa oēs colores, & virtutes creaturarū in eo resultant per ideas incertas, & ideo pro certo oēs bestię siluæ.i.oēs sancti ipsum sequuntur, & eius pulchritudinem admirant, quia Pulchritudinē candoris admirabit oculus. Eccl.43. Et in illum desiderant aspicere, & continuè contemplari, 1.Pet.1. Toruitate tñ suæ faciei, hoc est dictu, asperitate & rigoræ suæ iustitiæ, quam vident in reprobis exerceri, terrentur, & dicunt Hier.10 Quis non timebit te, o rex gentiū? Et iō talis toruitas vel rigor eis non ostendit, quia.s.erga eos non exercetur. vnde Exod.33. Faciem aūt meā non videbis. Et sic in amorem, & admirationem ipsius rapiunt, & conuertunt, dicentes Hester.15. Valde admirabilis es dñe, & facies tua plena est gratiarum. Iste ēt non parturit nisi semel, quia solum filium sibi similē, & æqualē genuit ab æterno. Et bona sua alijs cōicat, s.naturalia, tēporalia & ęterna, quia Deus pater (sicut dr Matth.5.) Solem suum oriri facit super bonos, & malos. Vel dic ꝙ panthera signat hypocritas, & hæreticos, qui pulchritudine suæ pellis, i.suæ exterioris conuersationis, odore etiā suæ famę, & fallaci dulcedine suæ vocis, alios (& maximè mulieres) ad sequendum, honorandū, & diligendū inuitant, & inducunt, & ne toruitate suæ nequitiæ si eam viderent terreantur, iō faciem sua.i. prauā intentionē suā abscondunt, & solam exteriorem cōuersationem ostendunt, & sic tales se sequentes, & honorātes decipiunt, & occidunt, inquantū sub boni palliatione eis suggerunt vitia, & peccata.s.luxuriam vel errorem. iō Attēdite à falsis prophetis. Vel dic de pulchris mulierib.q alios, attrahunt per exteriorem pulchritudinē, & ꝑ verborū suorum dulcedinem, & sic eos decipiunt, & per diuersas cōcupiscentias perimunt & occidunt. Fauus.n. distillās labia meretricis, nouissima autē eius amara velut absynthiū. Prou.5.

6 ¶Scd̄m Pli. pantherā oēs aliæ bestiæ sequuntur, & admirant ꝑ colorem varium, & pulchritudinem suæ pellis, & maximè qñ toruitatem sui vultus abscondit, & ẜm Phisolog. qñ clamat, de ore eius exit odor aromaticus, quem aliæ bestiæ diligunt, & sequuntur, præter tñ draconem, qui & vocē ipsius, & odorem reputat pro veneno, & ideo tunc temporis fugit ad cauernā, ubi victus, & territus se abscondit. Sic verè charissimi qa Chrs habuit i se (sicut ēt nos debemus hr̄e) varium colorē honestæ conuersationis, suauem odorē famæ, & operatiōis, benignum clamorē fructis ꝑdicationis, & iō cæteræ bestiæ.i. peccatores ipsum sunt secuti per imitationem, & admirati per contemplationem. Matt.14. Secutæ sunt eū turbæ pedites in desertum. Et rō est pro certo, qa toruitatē sui vultus, hoc est dictu, rigorem suæ iustitiæ eis nō ostendit, qa oīa opera sua fuerunt in benignitate, & dulcore. Patet Io.8. de adultera. & Lu.19. de Zacheo. Et iō ipsum debemus sequi ꝑ suæ vitę imitationē. Can.1. In odorē vnguētorū tuorū curremus. Sed vere illi qui sunt dracones, s. sitibundi ꝑ auaritiam, inflammati ꝑ iracundiā effrenati ꝑ crudelitatē, tortuosi ꝑ caliditatē istū nō sequunt, sed fugiūt & persequūtur per vitia & peccata quia vere tales non imitātur vitam suam, s.pœnitentiam, castitatē & huiusmodi, imo verè in cauernam suam.i. in amorem bonorum tēporaliū se recludunt. Esa.2. Introibunt in speluncas petrarum, & in voragines terræ. Vel dic de bonis qd̄ ipsi debēt imitari & associare prophetam.i. viros qui habent colorem, odorē & clamorem bonum & sanum. Vnde quādo panthera.i. iustus vel prędicator clamat per prędicationem vel bonam eruditionem ipsi debēnt cōuenire, et eū audire. Sed ꝑ certo dracōes.i. personę male, et maximè cupidi et crudeles, nō diligunt societatē panthere.i. bonorum hominum et religiosorum, imo verè eā odiunt, fugiunt et declinant, quia Cōtra virū iustum peccator. Eccl.33. quando odorem suæ bonæ famæ sentiunt, statim fugiunt et recedunt quia nō amat pestilens eum qui se corripit. Pro.15. Istud patet in diuitibus, qui statim ꝙ aliquis ꝑdicator incipit clamare et prædicare, ecclesiam exeunt, et discendunt Dederunt humerum recedentē. Neem.9. Actuum vlt. Cumque non essent cōsentiētes, recedebant.

7 ¶Panthera, licet sit sæua et crudelis, est tñ suis benefactoribus multum grata. Vnde secundum Pli. ibidem. q dam liberauit catulos eius de fouea, quem mater blandiendo & quasi gratias agendo, extra solitudinem cōduxit. Sic vere quantumcunq; platus vel alius sit sæuus & austerus, tñ dēt suis benefactorib.s. prædicatorib. esse gratus, Vnde qñ catuli.i. subditi sui ceciderunt in aliquam foueam alicuius peccati, vel in cauernam & in amorem terenorum, & exinde ab aliquo prædicatore verbis, & exemplis extrahuntur tunc ipsum debent regratiari, diligere & amare. Qd̄ est cōtra multos sacerdotes, qui prædicatorib. inuident, qñ vidēt eos in suis parochijs ꝑdicare. Vel dic historialiter quo qualiter quātūcunq; sæuus dēt de beneficijs receptis esse gratus, quia qui suorū domesticorū curam non hēt, fidē negauit, & est infideli deterior. 1. ad Tim.5.

8 ¶Secundum Sol. Hyrcani volentes pantheras capere, quodā gramine venenoso quod dr̄ pardalianches, carnes illiniunt, quas inuentas in semitis pantheræ comedunt, & comesto veneno pereūt, huic tñ pesti medent, qñ stercus humanum inuenire, & comedere pñt. Per stercus humanum intelligo considerationem vilitatis humanæ. Igitur si hyrcani.i. dęmones carnib. venenatis.i. delicijs carnis te cupiunt intoxicare, adhibe stercus humanum.i. considera carnis fœtorem, & vilitatem, & sic pro culdubio sanaberis, & veneno luxuriæ non peribis. Teste.n. Hiero nihil adeo valet ad domandum carnis vitia, q̄ cogitare qualis futura est caro moritura. Figura Eze.4. vbi sibi ꝑceptum est ꝙ stercore quod egreditur de homine, operiat panem suum. Ad denotandum, quod considerationem suę stercoreæ vilitatis dēt quilibet suis immiscere. Thre.4. Qui vescebantur voluptuose, amplexati sunt stercora.

De Tharando, quem per errorem Parandrum vocat. Cap. 77.

1 Parandrus est bestia quæ villos habet sicut vrsus, caput & cornua sicut ceruus, caudam sicut scorpio, q̄ ẜm Sol. in Aethiopia nascitur, q̄ timore habitum vertit. Nā ad oēm colorem rei sibi præsentatę, siue sit paries albus, uel arbor viridis, uel pānus rubeus, proprium colorem mutat. Cuius simile faciunt in mari polypi, & in terra cameleontes. Plin. autem lib.8.c.34. mirum esse dicit ipsi corpori tam faciliter nouum colorem dari, sed mirabilius dari villo, & ideo (vt ait) difficiliter capitur, quia.s. non cognoscitur, dū cuilibet rei sub qua latet, concolor reperitur. Tales pro certo sunt multi instabiles, & imperfecti, qa vere isti sunt villo, sicut vrsus per temporalem possessionem, cornuti sicut ceruus ꝑ superbiam, & elationem, caudati sicut scorpio per fallaciā, & deceptionē, & habitum conuersationis suæ sępe vertūt per leuitatem, inconstantiam & mutationem, quia scilicet in vna conditione minime perseuerant. Nam tales inconstantes ad colorem cuiuslibet personæ sibi præsentatæ vel associatæ, ꝑ imitationem se conformant, de quib. potest dici illud Psal. Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli &c. Vel expone de bono religioso, q̄ bonis se debet cōformare, & corpus interioris intētionis, & affectionis, & ēt nullū exterioris cōuersationis bonis morib⁹ immutare, & sic diabolus eum non cognoscet, nec ꝑ peccatum, capiet aut subuertet 3. Regum.14. Commuta habitum, ne cognoscaris. Vel vide de cameleonte, & expone per omnia sicut ibi.

De Pardo. Cap. 78.

1 Pardus est animal velocissimū, pręceps ad sanguinem, & crudele, more, pantheræ diuersis maculis picturatum, quas tamen habet nigriores, quàm panthera. Charissimi ꝑ pardum intelligo diuites, & tyrannos, qui secundum rei veritatem sunt veloces, et præcipites ad sanguinem & vindictam, s. in causis, et negociis, quia sine deliberatione multos ad sanguinem, et ad mortem iudicant, et inuadunt quia veloces pede eorum ad effundendum sanguinem. Istud patet in malis iudicibus, et aduocatis, qui multos ad mortem sine deliberatione condemnant, contra illud, Oia cum diligentia facite. 2. Paral.19. Isti etiam sunt diuersis maculis picturati, hoc est dictu, diuersis fallaciis, & cautelis, quia totū corpus in circuitu plenū erat oculis. Figura Ezechiel.1. de animalibus quę habebant, quatuor facies, et erant oculata per totū, es habebāt in principio faciem hoīs, in sinistra faciē bouis, in dextra faciem leonis, et desuper faciem aquilæ. Sic pro certo isti mūdi sapientes sunt pleni oculis, et maculis

culis.i.circunspectione & discretione, malitia & cautela, qa in mundi negocijs optimè sciunt qúo possint pauperes irretire. Isti et plures habent facies, hoc est dictu, plures cõditiones, quia verè parte ante.i.in principio & ingressu inueniũtur hoĩes.i.benigni, affabiles, & cõpatientes, quia in principio applaudunt pauperibus, multa ꝓmittendo. Itẽ à parte sinistra.i.quantum ad laborem, & aduersitatẽ huius mũdi, ipsi sunt boues, s.fortes ad laboradũ pro mundo, & pro diuitiis. Vt iniq; agerent, laborauerunt. Hie.9. quia plus laborãt pro mundo, circuneundo nundinas & assisias, quã boni pro Christo. Et ideò sicut bos postq̃ satis laborauit impinguat, & post occiditur, ei pellis detrahitur, & caro ipsius manducatur, sic tales post multos labores impinguant per diuitias contra illud, Noli laborare vt diteris. Prou. 23. Sed tandem occiduntur per mortem, & pellis.i. tꝑalis substantia eis detrahitur, & caro.i.interior aĩa à dæmonibus deuoratur. Occidit vitulum saginatum. Lucæ 15. Item à parte dextera habent faciem leonis, quia verè in parte dextra.i.in statu ꝓsperitatis mundanæ isti sunt rectè sicut leones, crudeles. s. & superbi. Leoni gentium assimilaui te. Eze. 32. Sed verè in parte superiori.i.qñ ipsi ponuntur in statu eminẽtiæ, & dignitatis & iudiciariæ potestatis, ipsi sũt aquilæ.s.raptores auiũ innocentium.i.pauperum & simplicium subditorum, quorũ sanguinem.i.substantiam temporalem appetunt atq; bibũt per excoriationẽ, & rapinã. Vnde isti regnant super alios, sicut aquila super aues, s.ad eorum dãnum & grauamen, non ad eorum solatium & iuuamẽ. Et sic patet bene, & isti sunt pardi, s.varijs uitijs maculati, & sanguinem sitientes. Ideo Hier. 13. Non pôt æthiops mutare pellem suã, nec pardus varietates suas. ¶Pardus qñ catuli sui sibi subtrahuntur, tũc summè dolet, & crudelis efficitur vltra modum. Et est pardus aĩal luxuriosum, quia cũ vxore leonis fornicatur. Sic verè charissimi, mũdi diuites & auari qñ filij sui.i.tẽporales diuitiæ (quas tanquam filios diligunt) sibi subtrahuntur aliquo casu, tunc verè quasi in rabiem conuertuntur, quia perdendo diuitias maximè cruciantur, nam ẽm Greg. Sine dolore non perdit, quod cum tanto amore possidetur. Tales etiam ad litteram, sunt luxuriosi, quia ad vxores inhiant aliorum. Vnusquisq; ad uxorem proximi sui hinniebat. Hier. 5. Vel dic ꝙ quando filij diuitum secularium à religiosis rapiuntur vel furantur, & ad religionem conuertuntur, tunc patres quasi in furorẽ & rabiem conuertuntur. Quasi pardus raptis catulis occurrã eis. Oseæ 13. Vel dic de diabolo, q̃ tũc tꝑis summè dolet, qñ filij sui.i.peccatores sibi per pœnitentiam subtrahuntur. ¶Pardus est aĩal libidinosum, & iõ cum leena vxore leonis adulteratur, & generat leopardũ. Qñ aũt infirmatur, stercora humana comedit, & ideo uenatores ipsa in alta arbore suspendũt, & dũ salit superius vt stercus comedat, ipsum occidunt & capiunt, vt dicit Arist. lib.9.c.6. Talis est rectè malus prælatus, quia cum leena.i. cũ ecclesia uel religione vel prælatione (quæ rectè debet esse tantũmodo vxor leonis, i. boni, & iusti prælati) fornicatur & cõmiscetur, s.cum libidine dominandi, prælationis officium exercẽdo. & in tali vxore.i.in ecclesia cui sic indebitè præsidet generat leopardos .i.malos subditos, versipelles & crudeles, quos ibi generat .i.beneficiat, & inducit, qa mali semper malos promouent, & exaltant. Genuit filium ad similitudinem suã. Gen.5. Istud uidemus de impijs iudicibus, & prælatis, qui totam ecclesiã uel patriã cui præsunt replent leopardis.i.viris iniqs, crudelibus & peruersis, quos in beneficijs & officijs cõstituunt & exaltant. vnde 1. Mac.9. Elegit bachides uiros impios, et cõstituit eos dominos regionis. Tales ẽt stercora. i. mundi diuitias diligunt, & appetunt, & ut eas acquirant, ad altas arbores dignitatum. s. & officiorum, per ambitionem saliunt & anhelant, & sic per diuersa peccata, & maximè per auaritiã à uenatoribus dæmonib. capiuntur. Amplexati sunt stercora. Thren.4. Vide supra de Leopardo.

De Piloso. Cap. 79.

Pilosus ẽm Isid. est homo syluestris, idem quod satyrus & tales græcè dicuntur panisci seu incubi, eo ꝙ multũ sũt luxuriosi, & mulieribus improbi, & circa actus luxuriæ plus quam cæteræ. bestiæ occupantur. Et quamuis esse hoĩes videantur tñ bestiæ sunt carentes sensu, & uisu rationis, & iõ fauni sicarij à Romanis appellant. Pli. vero lib.7.c.2. dicit satyros esse homines syluestres in regione Cartadulorum in India, qui ita sunt pernices, & ueloces, ꝙ nisi ægri uel senes capi nequeunt ullo modo. Rectè tales sunt luxuriosi, quia licet videantur esse hoĩes.i.rationem habentes tñ bestiæ possunt dici, quia non rõne sed brutali sensualitate utũtur, motibus carnalibus obedientes, circa mulieres, & actus luxuriæ, q̃ plurimum occupati, contra illud Apostoli ad Rom.13. Curã carnis ne feceritis in desideriis. Et ideo isti possunt dici hoĩes syluestres, qui in silua delectationum huius mundi volunt iugiter conuersari. Esa.13. Pilosi saltabunt ibi difficiliter etiam capiuntur.i.cõuertuntur, & hoc solum qñ senescunt, vel qñ corporaliter infirmantur, vel tribulationib. affliguntur. Ps. Ipsi infirmati sunt, & ceciderunt. ¶Secundũ Papiam, pilosus est aĩal monstruosum quod ab effigie humana incipit, sed in extremitatem aĩalis terminatur. Sic verè charissimi, quidam in initio hauent formam hoĩs.i.in principio & in iuuentute, in introitu & ingressu suo, quia tunc vident. esse hoĩes.i.iusti & rationabiles, in extremitate aũt sua.i.i senectute inueniuntur bestiæ.i.luxuriosi, auari, & sensu debitę rationis priuati Baruc.6. Bestiæ meliores sunt illis. ad Gal.3. Cũ spiritu cęperitis, carne consummamini. Vel allega de hypocritis, qui licet videantur esse hoĩes.i.iusti & rationabiles sunt tamẽ bestiæ.i.mali peccatores. Ps. Homo uanitati similis, factus est, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. ¶Secundum gl. super Esa. 34. Pilosus idem est quod simia, quæ licet humanam prætendat effigiẽ, pilis tamen more pecudis est uelata. vide infra de Simia. Sic verè diuites huius mundi, licet debeant esse homines secundum naturam, s. rationabiles & benigni, & nudi quantum ad affectum diuitiarum, ipsi tñ pilis, & vellere diuitiarũ contegũtur, & inuoluuntur more pecudis, i. sicut peccator insensatus &c. Ps. Induti sunt arietes ouium &c.

De Pygargo. Cap. 80.

Pygargus animal est de genere caprearum syluestrium, non multum dissimile damis, barbatum sicut hircus, velox & findens vngulam sicut ceruus, & inhabitat nemora, & deserta, & ideo mundum quo ad esum reputabatur Deut.14. Tales debent esse religiosi & uiri perfecti, quia verè tales debent esse barbati sicut hircus per constantiæ uirilitatem, & per prudentiæ maturitatem. barba. n. significat prudentiam atq; uires, quia hæc non inest infantibus, debilibus, et ignaris, sed magis viris perfectis, fortibus et discretis. Debent etiam ad modum cerui esse ueloces per obediẽtiam, et bonam operationem findentes ungulam per discretionem. Mundi etiam debent esse per puritatẽ, et continentiã deserta, et nemora habitare per asperitatem, et pœnitẽtiam, et sic erunt habiles vt ab alijs comedantur.i.imitentur Dan.13. Mundus ego sum à sanguine. Vel allega historialiter de Cistercien sibus, qui sunt barbati, et nemora inhabitant, et deserta. ¶Secundum Hug. pygargus est auis parua, et depressa, dicta à piga, quod est depressio, sed hoc non supponitur Deuter.14. et ideo nihil ad præsens, nisi quòd tales sunt pauperes, qui in mundo sunt parui quo ad diuitias, et depressi per tribulationes.

De Pygmeis seu Pomilionibus. Cap. 81.

Pygmei sunt homines parui, statura cubitali, quos græci à cubito pigmeos vocãt, et in montibus Indiæ circa oceanum habitant, ẽm Papiam. Vt aũt dicit Aug. tales sæpe armati ferro, à gruibus occiduntur, à quibus iugiter infestantur. Tales rectè sunt peccatores, et seculares, quia tales sunt parui, carentes. s. debitis dimensionibus, videlicet longo fidei, lato charitatis, alto spei, profundo humilitatis. Isti etiam in montibus Indiæ.i.in dignitatibus, et officijs huius mundi circa oceanum. i. circa mundanæ prosperitatis fluxum hodie commorantur, vbi à gruibus.i.à dęmonibus vel tentationibus continuè infestãtur, et ab eis per peccata, et vitia multotiens occiduntur spiritualiter, et necantur. Paruulum occidit inuidia. Iob 5. ¶Pygmei ẽm Aug. sunt hoĩes parui, qui tertio anno perfectæ sunt ætatis, in septimo anno senescunt. Et isti ẽm Pli. lib.7.c.2. cœlo semper uernante in regione habitant temperata, in mõtibus Aquilonis, vbi à gruibus, quam multipliciter infestantur, et aliquotiens, occiduntur. Rectè tales sunt viri iusti, quia isti debent ese

se parui per humilitatem, & tribus annis debēt fieri ꝑfectæ ætatis per bonam cogitationem, locutionē & operationē, vel ꝑ cōtritionē, & confessionē & satisfactionē, vel ꝑ fidē sanctæ Trinitatis, q̄ bonos facit strenuos, & ꝑfectos q̄a Funiculus triplex difficile rumpit. Eccl.4. Qn̄ aūt habent septē annos.i. ꝑfectione septem virtutū vel bonorū, tūc ꝑ certo dēnt potissimè esse senes, s. sapiētes, iusti & maturi. Isti ēt tēperata regione.i. in bono collegio, & societate dēnt semꝑ morari, q̄. s. sit sub vernāte cęlo.i. in bonis cęlestib. occupata ꝑ desideriū, & affectū. In montibus ēt ꝑfectionis, & cōtemplationis habitare dēnt, & maximè in parte aquilonis.i. in statu mundanæ pęnitētiæ, & tribulationis, vbi a gruib.i. tentationibus, & dæmonibus infestantur, q̄a multæ tribulationes iustorū, vt tales dicant. Esa.14. Ascendam super altitudinē nubiū, sedebo ī mōte testamēti in laterib. aq̄lonis. ¶Pygmei s̄m August. à gruibus infestantur, à quibus ēt armati ferro multotiēs superant. Sic verè multi sunt q̄ q̄uis ferro.i. pęnitentia dura sint armati, tamen aliq̄n à gruibus.i. à dæmonibus vł carnalibus motibus susperant, sicut patet de multis, qui post longas pęnitentias fiunt mali, quod potissimè accidit q̄n de propriis virtutibus gloriantes, alios vilipendunt, quia tūc Deus dimittit eos s̄m desideria cordis eorū, vt vadant in adinuentionibus suis. ¶Secundū. Pli. grues infestant Pygmeos homines paruos, & ideo cōgregato agmine, Pygmei verno tempore ad mare descendunt, & oua & pullos gruum pro virib. destruunt & consumunt, & super dorsum arietum insident armati iaculis & sagittis. Istā autē expeditionem faciunt tribus mēsibus, quam si non facerent, futuris auium gregibus resistere non valerent, de ouorum autē testis & putaminibus faciunt sibi casas, & (vt ipse dicit) Pygmeos in cauernis viuere. Aristoteles tradit. Charissimi, per Pygmeos intelligo hoīes qui sunt parui naturaliter, quantū ad gratias, & uirtutes. Isti.n. infestantur a gruibus.i. dæmonibus, & tentationibus, & ideo isti se debēt inuicem cōgregare per cōcordiam, & amorem, & ad mare pęnitentiæ descendere, & sagittis pungentis cōtritionis se armare, & super dorsa arietum, i. super exempla iustorum, & perfectorū hominum insidere, & sic oua gruum, i. suggestiones, & cogitationes dęmonū penitus extirpare, quia nisi oua, & vitia malæ suggestionis cassent per contritionem, tot & tāti hostes, & tentationes multiplicarentur contra nos, ꝙ resistere nō possemus, quia nisi p̄ueneris eos, paulatim maiora facient, & non poteris obtinere. eos 1. Macha.6. & Greg. dicit. Si tentationi surgenti non resistitur, vix cum creuerit superatur. Talis aūt expeditio faciēda est in uere.i. in tempore gratię. vel in quadragesima. & hoc per tres menses.i. ꝑ tres partes pęnitentiæ, quæ sunt cōtritio, confessio & satisfactio. Viā trium dierū ibimus, vt sacrificemus Deo in solitudine. Exo. 8. Et sic contra grues, i. dæmones præualebimus, & maximè si in cauernis humilitatis voluerimus habitare ingredient in spelūcas. Esa.2. De testis aūt ouorum istorum.i. de memoria peccatorum, quæ per pęnitentiam consumpsius, debemus facere domum nostrā, s. humilitatem, in qua debemus versari, q̄a. s. peccata præterita semper debem⁹ recordari, & exinde ad humilitatis officiū inclinari. Eccl.5. De propitiatu peccatorum noli esse sine metu. & Hiere.2. Vide uias, tuas in conualli, scito quid feceris.

De Porco. Cap. 82.

Porcus s̄m Isido. dr̄ quasi spurcus, à spurcitia, vel à luto vbi se inuoluit, & inde dr̄ spurius persona vilis. Et est porcus aīal immundū, & in locis immundis, & fœtidis requiescit. Secundum Pli. lib.8.c.51. porci nascuntur dentati, et s̄m Arist. porcus nunquam eijciet dentes oīno. Rectè charissimi tales sunt luxuriosi, quia verè tales sunt spurcitia, et vilitate pleni, et in locis fœtidis, et immūdis, hoc est dictu, in actibus carnis requiescunt, et delectantur. Hier. 48. Requieuit in fęcibus suis. Et pro certo isti sunt dentati, quia vere luxuriosi semper habent dentes.i. stultiloqui leuitatē, detractionis crudelitatem, gulæ et gastrimargiæ uoracitatem, quia pro certo tales leuiter loquuntur, et detrahunt, et gulæ diligunt uoluntatem. Iaco.5. Epulati estis super terram, et luxuriis uestris enutriuistis cor. ¶Secundum Pli. porcus si perdiderit oculū, de facili extinguitur, ultra trimatū non generat, usque ad quindecim annos uel uiginti viuere potest, multis infirmitatibus subiacet, & q̄n infirmat, caput tenet obliquū. Sic pro certo q̄n peccator perdit oculū fidei, & discretionis & sapiētiæ, cito extinguit, s. ꝑ vitia, & errores, q̄a populus nō inteligens vapulabit. Oseæ. 4. q̄a ꝑ certo vltra trimatum.i. extra fidē sāctæ trinitatis. Impossibile est generare, & bona opera, procreare, q̄a Omne qđ nō est ex fidei, pc̄m̄ ast ad Rom.14. Sine fide .n. impossibile est placere Deo. Et iō tales subiacēt multis infirmitatibus peccatorū. s. auaritia & luxuriæ & huiusmodi, & tūc pro certo q̄n ꝑ peccata. & vitia infirmant, caput eorū obliquū efficitur, q̄a verè caput talium.i. intentio non est recta, sed obliqua, quia cū deberet esse erecta, & directa ad Deū, obliquè tn̄ respicit ad terrena. Cor aūt eorū nō erat rectū cū eo, nec fideles habiti sunt in testamēto eius. ¶Qū porcus iacet in luto. (dicit Plin.) plus iacet in latere dextro, q̄ in sinistro. Pinguescunt aūt porci in dieb. 40. & illi q̄ in principio saginationis ꝑ triduū ieiunarūt, melius impinguat. Rectè tales sūt mūdi peccatores, q̄a vere sunt infixi in luto ꝑfundi, vbi nō est substantia.i. in carnalibus, & deliciis huius mundi, & cæteris peccatis, vbi ipsi iacent in latere dextro, hoc est dictu, in consideratione diuinæ misericordiæ, q̄ per dextrū latus designat. In latere aūt sinistro diuinæ iustitię nunq̄ iacēt, q̄a vere tales nō cōsiderāt Dei iustitiā, & rigorē, infernaliaq; tormenta, imo semper in Dei misecordia confidūt, sperāte in fine vitæ pęnitere, contra illud Eccl.5. Nec dixeris misericordia Dei magna est quia misericordia Dei & ira ab ipso cito ꝑperāt. Tales ēt mundi peccatores in. 40. diebus.i. in vita pn̄ti (quæ per 40 annos deserti designatur) pinguescūt. s. ꝑ diuitias & delicias mūdiales, q̄a ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Et hoc maximè illi q̄ in principio ieiunauerūt, vt sūt causidici, vsurarij & balliui, q̄a tales cōiter qui sunt de vili plebe, p̄ cæteris impinguant substantia tēporali, & ad maiorem pinguedinem diuitiarum solēt aliquotiēs peruenire. vnde Iob 15. Pingui ceruice armatus est. Vel expone si vis in bono, ꝙ illi qui sunt in luto.i. in aduersitatibus, & depressionibus huius mūdi, semper debent iacere in dextro latere.i. in cōsideratione diuinæ misericordiæ, & in spe futuræ gloriæ, nō ī sinistro.i. in consideratione infernalium tormētorum, ne forte in disperationē vertātur. Eccl.10. Cor sapientis in dextera eius, cor aūt stulti in sinistra illius. Vel dic ꝙ illi qui primo ieiunant, s. abstinendo à delitiis, & diuitijs, & peccatis melius impiguātur ꝑ gratias, & virtutes. Vel dic ꝙ fideles possunt per 40. dies.i. in tēpore, quadragesimę virtutibus impinguari, sed verè ad hoc multum operatur si primo per tres dies ieiunauerint, & abstinuerint à peccatis. Isti aūt tres dies sunt cōtritio, confessio & satisfactio. vnde Exod.8. Viam tuā dierum ibimus, & sacrificemus Deo nostro in solitudine. ¶Porci mutuo se diligūt, quia si vnus clamat, omnes alii occurrūt, & succurrūt, si vnus occiditur, omnes alii dolent, & grunniunt. Veruntn̄ si offerat eis furfur vel stercus, statim obliuioni tradūt mortem socii, & ad comedenda stercora cōuertuntur. Rectè tales sunt mundi peccatores, socii & amici, quia vere dum viuunt, inuicem, se diligunt & tuētur, & ad vnius clamorem, petitionem, iuuamen & auxiliū alii multi veniūt, & occurrunt, quia pc̄tores diligentes se diligunt. Luc.6. Nam si vnus diues hēt aliquod negocium, oēs alii sunt ex parte eius, & maximè contra pauperes. Quando etiam socii sui, & amici moriuntur, ipsi conueniunt, grunniunt atq; dolent, & aliquantulum in morte cogitant, sed vere statim, ꝙ diabolus offert eis per suggestionem stercus, & furfur, i. mundi diuitias & delicias, ipsi cessant cogitare de morts, & dolere de amico perdito, & ad pristina vitia reuertuntur. Istud patet in diuitib. q̄ licet videāt alios male mori, mortē tamen non cogitāt, nec attendunt. Thren.1. Sordes eius in pedib. eius. nec recordata est finis sui. Vel dic, de bonis, & piis. qui quādo vident alios in alios tribulatione, & paupertate, & clamant ad eos auxilium implorando statim debent occurrere, & eisdem succurrere sicut possunt, quia. Qui obturat aurem suam ne audiat pauperem, clamabit ipse, & non exaudietur. Prouerbiorum vigesimoprimo. ¶Porci domos suas cognoscere discunt, & sine duce ad eas vespere reuenire, eundo & redeundo grunniunt, & etiam dormiendo, & iacendo, & maximè si sint bene pingues. Secundum Auicen. autem porcus non eijcit dentes, & plures dentes habet

bet masculus q̃ fœmina. Rectè chariſſimi tales ſunt carnales religioſi, quia verè licet cognoſcant, & diligant domũ ſuã .i. cõuentum, & religionem, tñ eundo, & redeũdo .i. ſua opera, & onera perferendo, & cum alijs conuerſando, ſp grunniunt murmurãdo, & de ſtatu ſuo, & ſocijs detrahẽdo, & impatientiam oſtendendo, & hoc ſiue iaceant ſiue ambulent .i. ſiue laborent, ſiue quieſcãt, & maximè illi qui ſunt pingues per carnalitatem. Vnde breuiter tales nunquam eijciunt dẽtes .i. nunquam dimittũt verba detractoria, & pingitiua, imò illi qui ſunt maſculi .i. qui ſe reputãt perfectiores, & meliores, plus abũdãt in hmõi dentib. q̃ fęmellæ .i. quàm alij ſimplices minores, quia ſenes, & alij qui debent eſſe perfecti, p̃ cęteris murmurãt, & obloquũtur, & detractionis vitio ſunt infecti. Vel dic in bono ꝙ domum noſtram .ſ. Paradiſum debemus cognoſcere, & ad eam in veſpere mortis redire, & ſemper grũnire per gratiarum actionem, & dẽtes .i. honeſta verba non mutare, imò illi qui ſunt maſculi, & perfecti, qui etiã ſunt pingues, & deuoti, debent in hmõi grunnitu, & dẽtib. præ cæteris abundare, q.a ambulando, & dormiendo .i. laborando, & contemplando debent per orationẽ, confeſſionẽ, laudem, & gratiarum actionem continuè aliquid ſuſurrare.

6 ¶Porcus plus dormit in malo, q̃ in aliquo alio tpe, anni, & hoc accidit pp fumos calore vernali reſolutos, in æſtate autem propter calorem cõſumentem humores in hyeme vel autumno propter frigus humores conſtringens non fit tãta vaporum, & fumorum reſolutio ſicut in verè, quia tunc pp ſufficiẽtiam humoris in hyeme generati, & caloris temperati naturalis, multa fit fumorum reſolutio, & neruorum opilatio, & ſic neceſſario dormit porcus. In Aeſtate aũt niſi abũdet calor, tñ humor, quia conſumitur à calido exteriori. In hyeme autem etſi abundet, humor tamẽ non calor, & ſic nõ reſoluitur, vt dicit Ariſt. Chariſſimi per tempus veris intelligitur ꝓſperitas huius mundi quæ more vernalis temporis rutilat atque flores. Per tempus hyemis vbi nõ ſunt fructus ſed frigus, intelligo ſtatum paupertatis, vbi deficiũt fructus diuitiarum, & frigus timoris diuini abũdat. Per tempus æſtatis vbi eſt æſtus, & feruor, intelligo tempus aduerſitatis, vbi æſtus tribulationum abundat. Dic ergo pro certo ꝙ porci .i. peccatores maximè dormiunt per vitia, & peccata, carnalitatẽ, & voluptatẽ in verè & in malo .i. in ſtatu mundanę ꝓſperitatis. Nam quia tunc ab humorib .i. à carnali voluptate vel etiam à diuitijs exeunt multiplices fumi .i. multę malę affectiones, & delectationes, quæ ſenſus .i. debitã diſcretionẽ opilãt, & vſum impediunt debitæ rationis, ideo dormiũt in vitijs, & quieſcunt. Figura Iob 4. de Siſara qui poſtquam potauit lac ſtatim obdormiuit, & occiſ⁹ fuit. Sic verè q̃ lac mũdanæ proſperitatis bibunt præ cæteris dormiunt in delictis. Dormierunt ſomnum ſuum, & nihil &c. Non ſic aũt in hyeme .i. in ſtatu paupertatis, quia verè frigus timoris diuini, nõ ſinit fluuios malarum affectionum reſolui. Et ideo pauperes vt communiter in vitijs non quieſcunt. Nõ ſic etiam in ęſtate .i. in ſtatu aduerſitatis, quia verè calor, & feruor tribulationum oẽs hmõi fumos delectationum, & affectionum carnalium cõſumit, deſtruit, & abſorbet. Et ideo vtile eſſet peccatorib. ꝙ ſemper eſſent in paupertate vel in aduerſitate, ne .ſ. in vitijs dormirent. Nã de delicioſis peccatorib. dr̃ Iob 40. In

7 lecto dormit, in ſecreto calami, in locis humẽtibus. ¶Porci pingues pluſquam cæteri dormiunt, & grunniunt, & minus habẽt de lacte, et omni tempore, ſ. die, et nocte poſſunt coitum frequentare, & dicit Ariſt. li. 5. c. 8. Sic verè hoĩes deliciarum pinguedine circunfulti pluſquã cæteri dormiunt per pigritiã, & torporẽ, & grunniunt per detractionẽ, & horrorẽ, & minus hñt de lacte deuotionis, & cõpaſſionis & pluſquã cæteri frequentãt copulã carnalis libidinis, & infectionis, q.a .ſ. carnales hoĩes oĩ tpe .ſ. ieiunijs feſtis, et ferijs, nocte et die actus luxuriæ exequunť. Iõ Hier. 5. Magnificati ſunt, et ditati, incraſſati ſunt, et impinguati, et p̃terierũt ſermones

8 meos. ¶Scd̃m Ariſt. li. 5. c. 14. porcus poſt octo menſes gñat, et fęmina cõcipit poſt annũ, ſed qđ gñat à maſculo ante vnũ annũ, valde eſt debile, q.a filij parentũ ſenũ p̃ualent filijs parẽtum iuuenum. Illi ẽt filij qui generantur in hyeme, meliores ſunt q̃ geniti in æſtate. Chariſſimi, porcus ſignificat prædicatores vel prælatos, qui debent alios in fidem, et gratiã generare prædicãdo, ſed verè qñ iſti ſunt nimis iuuenes .ſ. laſciui, et ignari, tunc non pñt perfectè generare, imò fętus debiles faciunt .i. ſubditos imperfectos. Illi aũt q̃ ſunt ſenes .i. ſapiẽtes, & maturi, ſuis verbis, & exemplis faciunt ſuos filios .i. ſubditos meliores, quia generaliter boni prælati hñt bonos ſubditos, & mali malos, quia Secundum iudicem ciuitatis, ſic & hi qui habitant in ea. Eccl. 10.

9 ¶Porcus meliores filios generat in ſenectute quam in iuuentute, meliores etiã ſunt geniti in hyeme quã in æſtate. Sic verè illi filij .i. illæ pſonæ quæ generantur, & à Deo inducuntur in hyeme .i. in ſtatu tribulationis, timoris diuini, & paupertatis, meliores ſunt q̃ geniti in æſtate proſperitatis, quia vt cõiter meliores ſunt pauperes quàm diuites, quamuis aliquãdo regula fallat. Vel dic ꝙ illos quos nobis acq̃rimus filios, & amicos in hyeme .i. in tpe paupertatis noſtræ, meliores debemus reputare q̃ illos quos acquirimus in æſtate .i. in tẽpore noſtræ proſperitatis. Vel expone ꝙ meliores ſunt filij in ſenectute quã in iuuẽtute, & in hyeme quàm in æſtate, quia verè homo in ſenectute, & maturitate, in hyeme, & aduerſitate meliorem fructum bonorũ operum generare, & facere conſueuit, quàm in tpe iuuentutis, & proſperitatis, quia verè iuuentus, & ꝓſperitas impediunt bonum opus. Adoleſcentia .n. & iuuẽtus vana ſunt Eccl. 11. Et nota ꝙ porco qñ generat, optimus cibus eſt hordeũ coctum. ſic ſacra ſcriptura expoſita. Et nota quare hordeum dr̃.

10 ¶Porcus eſt aial voraciſſimum, & guloſum, & qñ eſurit, horribiliter grũnit, & domos ĩuadit vt ſubintret, & comedat. Sic verè multi ſunt ita guloſi, ꝙ nullã abſtinẽtiam pñt facere, imò importune niſi cibos inuenerint, cõquerunt. Eccl. 36. Omnẽ eſcam manducabit venter.

11 ¶Porca filio primo nato dat primam mamillam, & ſic ẽm ordinẽ natiuitatis, dat eis ordinem mamillarũ. Et porca quanto eſt pinguior, tãto minus habet de lacte. Chariſſimi, porca eſt p̃latus, filij eius ſunt ſubditi, mamillæ eius ſunt bñficia, & p̃bendæ. Bonus igitur prælatus debet filio primo nato .i. ſubdito ſaniori, meliori & ſapiẽtiori primam mamillam .i. primũ, & dignius, & etiam melius officium, præbendam vel beneficium aſſignare. Et ſic ẽm ordinẽ ſpiritualis ętatis .i. ſapientię maturitatis, et benignitatis, dẽt ordo ꝓcedere dignitatis. Figura Ge. 43. de Ioſeph, qui fecit fratres ſuos ſedere ẽm ordinem eorum ad menſam ſuam. Sic bonus prę latus ad mẽſam beneficiorũ eccleſiæ ſuæ debet facere ſedere fratres, et ſubditos ſuos, ẽm ordinem natiuitatis .i. ẽm ꝙ fuerint ſpũaliter ſeniores .ſ. vita ſcientia, et morib. clariores. Miſcui vinũ, et poſui menſam. Prou. 9. Tales ẽt prælati qñ ſunt pingues per gratiam, et deuotionem, tunc lac mũdanæ ꝓſperitatis paucius habẽt, quia .ſ. à lacte deliciarum, et diuitiarum attrahũt mẽtem ſuam. Vel ſi vis pone ve Chriſto, qui in Paradiſo melius beneficiat meliores. Et pone figurã ſicut ſupra. uide de cane vel canicula, vbi ponitur.

12 ¶Porca non recipit porũ ad generationis officium faciẽdum, niſi prius viderit aures ipſius inclinatas, ẽm Ariſt. li. 6. c. 18. Sic verè religio vel eccľia nõ debet aliquem ad officium generationis ſpũalis .i. p̃lationis vel prædicationis admittere, niſi aures per obediẽtiam ſibi viderit inclinari, quia ẽm Gre. Præeſſe non meretur, qui ſubeſſe non didicerit.

13 ¶Porci quadruplicem incurrunt infirmitatẽ .ſ. carnis corruptionem, capitis grauitatẽ, corporis inflaturã, et fluxũ ventris. Sed contra carnẽ corruptã, q̃ dr̃ branchos, oportet carnẽ iſtã abſcindere, et cõtra inflaturã vtile eſt ſub lingua minuere ẽm Ariſt. li. 8. c. 21. Sic verè chariſſimi, porcis .i. pc̃orib. huius mũdi iſta quadruplex infirmitas accidit, uidelicet carnis corruptio .i. gaſtrimargia, q̃ carnẽ corrũpit p luxuriã, capitis grauitas, hæc eſt cupiditas, q̃ caput .i. tẽtationẽ deprimit ad terrena, corporis inflatura, hæc ẽ ſupbia, q̃ facit hoĩem tumidũ, et inflatũ, vẽtris fluxus hæc ẽ luxuria, q̃ facit hoĩem fluidũ atq; mollẽ, q.a uerè iſtis quatuor uitijs quaſi totũ genus humanũ infirmať. Pſ. Infirmati ſunt et ceciderunt. Sed contra carnis corruptionẽ, ſ. gulę ualet ꝙ talis caro abſcindať, i. ꝙ à gulæ ingluuie ceſſeť. Contra inflaturã aũt ſupbiæ ualet ꝙ ſanguis .i. tpalis ſubſtantia minuatur, quia ſæpe diuitiæ ſunt ſupbiæ cauſa, quia ẽm Augu. Difficile eſt ꝙ ſuperbus non ſit, qui diues eſt. Ideo Leu. 17. Caue, ut non comedas ſãguinem.

14 ¶Porci, et porcæ delectãtur comedendo glandes, ſed ſi forte multum comederũt de eis ſicut et oues facient abortũ, et iõ utile eſt talia ſubtrahere fęminab. ut dicit Ari. Vide ſi uis ſupra de Apro, et ĩfra de Sue. Chariſſimi per glandes intelligo diuites, quæ creſcunt in arbore huius uitæ, p porcos aũt intelligo uiros iuſtos, p

porcas

porcas intelligo simplices,& ignaros.Porci ergo, & porcæ .i.sapientes, & insipientes delectantur comedẽdo glãdes,i. diuitias acquirendo,sed pro certo si porca.i.personæ simplices & ignaræ multas glãdes.i. multas diuitias acquisierint, comederint, & sibi incorporauerint ,ipsi faciunt abortum. Nã quia tales nesciunt debitè eis vti,ipsi efficiũtur auari, & superbi,& sic fœtum mortuũ.i.opera mortua, & vitiosa faciunt,& producunt.¶Porci subtus arborem libenter glandes comedunt sursum tñ ad cũ qui glandes mittit, nũquam attendunt.Sic verè sunt multi qui glandes.i.diuitias,& temporalia beneficia bñ recipiunt, sursum tñ ad Deũ à quo veniunt, nõ attendũt q̃a licet subtus arborẽ circa terram.i.in mundo isto glandibus,& diuitijs impinguent̃,non tñ respiciunt vñ veniunt,quia ad Deũ qui eas sibi donat, non attendunt per gratiarũ actionẽ.Non respexit ad dñm qui fecit illum.Esa.22.¶Diuersi cibi impinguant porcos.i.malos, quia quidã generant carnem,hæ sunt deliciæ, aliæ pinguedinẽ luxuriæ,hæ sunt diuitiæ,aliæ inflant per superbiam, hæ sũt eminentiæ.De siliquis quas porci manducabant.Luc.15.

De Pediculo. Cap. 83.

PEdiculus est uermis cutis,dictus sic,eo q̃ cum pedib.nočeat,ẽm Isid.Et generatur pediculus ex humorib.intercutaneis corruptis,possessorem aũt suum pediculus ingetat,& molestat,& vbi est multitudo pediculorũ, signum est corruptionis generalis,s.lepræ vel morpheæ.Rectè talis vermis est peccatum, quia vere ex corruptis humorib.i.de prauis mentis & carnis affectionib.generatur, & possessorem suum.i.conscientiam in qua habitat,inquietat , stimulat,& remordet , quia sicut sagitta infixa fœmori canis , sic verbum in corde stulti.Eccl. 19. Et vbi apparet pediculorũ talium multitudo,verè signum est interioris corruptionis, quia signum est,q̃ interior cõscientia est corrupta,qñ multis criminib.est repleta.Corrumpetur putredine pessima.Micheæ.¶Secundum Commen.super viaticum Constant. qdã pediculi generantur,de sanguine,& hi sunt rubei, & grossi quidã de materia plegmatica,& isti sunt albi,& molles,alij de cholerica,& isti sunt nigri,sicci molles,& pungẽtes, alii de melancholica,& isti sunt terrei,macilenti,& tardi.Sic verè charissimi,in corpore ecclesiæ sunt plura genera hoĩum peccatorum,quia quidam sunt rubei,& sanguinei, isti sunt luxuriosi,quidam albi,& molles,isti sunt molles, & deliciosi,quidam nigri cholerici,& leues isti sunt cupidi,& auari q̃ pungunt,& excoriant ꝑ rapinã in q̃b.cholera.i.ardor auaritiæ dominat̃, qdã ponderosi, & terrei,isti sunt pigri,& desidiosi,qui non pñt ad bonũ aliquod se mouere.Pedes eorũ pigri sunt ad ambulãdũ.Sap.15.¶Oĩs pediculus tãto acrius pungit,quanto magis esurit,& macrescit. Pediculus ẽt põt vrina dici,ab vrendo,quia vbi mordet,adeò ardet vt ibi vesicæ fiant.Rectè tales sunt balliui,& raptores, q̃a verè tales quanto sunt macriores per paupertatem,tanto plus pungunt per rapinam,& crudelitatem .Vñ tales pñt dici vrina, ab vrendo quia alios per rapinam,exurunt, & corrodunt, quia isti sunt sicut ignis qui comburit siluam, & sicut flãma comburens montes.¶Contra pediculos ẽm Const.valet frequens ablutio capitis,pectinatio,medicinę purgatio.Nã argentum viuum cum cinere salicis eos necat.Item lithargyrus.i.plumbum vstum cum oleo,& aceto, & maximè qñ ex cã calida generat̃.Sic verè charissimi contra vitia,& tentationes,& cõsciæ remorsus valet ablutio lachrymarum,pectinatio confessionis,& pñiæ medicina.Nam argentum viuum.i.eloquium Dei,quod est argentum igne examinatum, & cinis salicis.i.memoria mortis,sunt remedium peccati.Similiter si plumbum graue.i.si corpus nostrũ (quod est graue & corruptibile) vratur igne pñiæ,& macerationis, & si adhibeat̃ oleum pietatis,& compassionis , & acetum mortis recordationis,tunc à capite intentionis, & à carne affectionis poterunt pediculi.i.pc̃tã,& vitia relegari, & maximè qñ de calida materia.i.de prosperitate mundi vel carnali voluptate nascuntur.¶A qua salnacida cũ aceto, vel auri pigmẽtum cum staphide agria & cum aceto valet contra pediculos si sint ex humore frigido. Et ẽm diuersitatem animaliũ, est diuersitas pediculorum quia alios porcus alios anseres, alios hoies in se hñt.Sic ẽm diuersitatẽ hoĩum variat̃ diuersitas malarũ affectionũ, q̃ rectè sunt pediculi i aĩa,q̃ faciũt pruritum delectationis,quia alias hñt porci.i.deliciosi,alias anseres,i.detractores,iracundi & clamosi,alias hoies.i.mũdi sapientes, & molles religiosi. Nam deliciosi hũt pediculos,& affectiones luxuriæ,iracundi discordiæ,mundi sapiẽtes inanis gloriæ.Sed contra huiusmodi pediculos valet auri pigmentum.i.Dei sapientia quæ est quasi pigmentum aureum,acetum.i.mortis amaræ memoria,aqua salsa.i. pœnitentia,hæc.n.omnia liberant homines à peccatis.

De Pulice. Cap. 84.

PVlex est modicus vermis,molestus hominibus , & infestus,& dr̃ à puluere,quia t̃pe frigido,& hyemali in puluere absconditur,& nutritur,& tunc in seipso deficit,& pigrescit,in æstiuo tamen tempore insolescit,& cum sit miræ leuitatis,vndique circuit atque salit . Rectè tales sunt balliui principum,& prælatorum , quia tales sunt modici.s. quantum ad diuitias,& temporalem facultatem, hominibus tamen,i. pauperibus & subditis sunt molesti, quia sicut pulex homines pungit,& infestat, vt sanguinem eorum sugat , et sugendo post se vestigium derelinquit , sic verè tales alios pungũt per rapinas,et exactiones, vt sanguinem eorum sibi attrahant.i.eorum substantiam temporalem quod quidẽ faciendo,vestigium malorum exemplorum post se alijs derelinquũt.Non accubabit donec rapuerit prædam,et occisorum sanguinem bibat. Nu. 23. Et sicut videmus q̃ pulex non parcit alicui personæ,nec pauperi nec diuiti,nec regi, principi vel prælato,sic pro certo isti balliui in iurisdictione sua non dubitant personas bonas , et notabiles infestare.Exemplifica benè contra balliuos regum,qui nihil reputant principes vel nobiles,quia Deum non timent,et cũctis aduersantur. 1.ad Thes.2. Exemplum de iudice iniquitatis, Luc.18.qui Deum non timebat nec, hoĩes reuerebatur,sic nec tales officiales.¶Pulex in hyeme , & frigore in puluere absconditur,et nutritur,et tunc hoĩes non molestat, sed tãdem in æstate de puluere exit,et salit,et insolescit , et acriter cruciat atque pungit,et maximè in tẽpore pluuioso.Rectè charissimi,sic faciunt vsurarij,et balliui.isti.n.in puluere nutriunt̃,quia pro certo tales à statu vili,et paupere cõiter veniũt.Vnde dum sunt in hyeme.i.in paupertate, et aduersitate,ipsi tũc t̃pis nõ nocẽt, q̃a.s.non pñt,sed in seipsis deficiũt,& pignescũt,sed uerè qñ exeunt de hmõi puluere, uel hyeme qñ.s.veniunt ad statũ ꝓsperitatis, vtpote q̃a fiunt iudices vel balliui vel diuites quoquõ,tunc ꝓ certo ipsi insolescunt ꝑ lasciuiã,& leuitatẽ,& vndiq; circũeunt.s. paupẽs pungẽdo,excoriãdo,& infestãdo.Ortus est sol, & auolauerunt.Naũ.3.t̃pe aũt pluuioso .i. qñ apud agricolas sentiunt esse pluuiã diuitiarũ,tunc vere per rapinã pungunt acrius atq; mordẽt.Vel in t̃pe pluuioso.i.in t̃pe aduersitatis,quia.s. peruersi tunc magis nitunt̃ nocere,qñ vidẽt hoĩem necessitatib.implicatũ. Eccl.12.Si occurrerint tibi mala , inuenies eũ primum.¶Pulex est aĩal leuissimum,qđ leuissime salit, & discurrit,& iõ vix põt capi ꝑꝑ suã maximã leuitatem.Re vera tales sũt multi falsi,& cautelosi,quia verè isti salus faciũt multos,q̃a de cautela ad cautelã soluũt atq; volant.s. se excusando,& suã nequitiã palliãdo,sicut patet de vsurarijs,& balliuis, & iõ ꝓ certo à nemine pñt capi vel cõcludi , q̃a.s. taliter saliendo manus persequentiũ,& corrigere se volentium fugiunt,& euadunt,quia sicut q̃libet videt,nullus põt de talib.triũphare.Peruersi.n.difficile corrigunt̃.Eccl.1.istud ẽt põt allegari contra causidicos,vsurarios,& iudices. Vel dic cõtra detractores,q̃ bibunt,& comedunt sanguinem sicut pulex.i.vitã aliorũ,& nõ parcunt regi vel principi.i.iusto vel pc̃tori.Allega vt supra.Et ideo tales saliendo vadũt, quia vere isti semper bona aliorum transiliunt,& omittunt. Inuenies hoĩes salientes foueas 1.Reg.10. ¶ Pulex carnem incidit,& terebrat,& sanguinẽ sugit,& post se vestigiũ derelinquit,& dormire volentes impetit acri morsu. Nulli ẽt generi hominum parcere cõsueuit.sed istis absynthium est venenũ,sicut d.Constan.in viatico,si cum aqua teratur, q̃a odore ipsius perimuntur.Rectè talis est raro nostra,vel etiã diabolus , quia per malas suggestiones fodit , & perforat mentem nostram,& sanguinem nostrum.i.gratiam,& virtutes euacuat,& exhaurit.Et iõ ista pulex,s.caro,post se dr̃ derelinquere vestigium,quia.s.post concupiscentias carnales semper solet vestigium luxuriæ derelinqui.Et illos q̃ volũt dormire

dormire per contemplationẽ.s.bonos,& iustos mordet per tẽtationẽ,inquietat atq; turbat, & nulli gñi hoĩum parcit, quia oib.viuentib.p tentationes officit,& obsistit,quia manus eius cõtra oẽs.Gen.16.Absynthiũ tñ.i.amaritudo pniæ, sicum aqua contritionis,& lachrymarum misceatur huius pulicis.i.nostræ carnis virtutem superat,& uigorẽ. Memor igitur esto paupertatis meæ,absynthij,& fellis.Thren.4. Vel dic:q pulex est mors,quæ carnẽ nostram infestat,& illos, q uolunt dormire.i.in mundi delicijs quiescere, impetit atq; mordet,& nulli generi hoĩm parcere cõsueuit.Dan.11.Nec quenquam deorum curabit, sed aduersus uniuersa consurget.¶Pulex multa oua generat, de quib. progreditur multa proles.Et est pulex albus in ortu,& in principio suo, sed statim nigrescit subito.Sic uerẽ pulices.i.personæ malæ multa oua hodie faciunt.i.multos superuacuos cogitatus.Et qñq; in principio.i.iuuentute sunt albi.i.floridi,& casti, & honesti,sed verẽ statim nigrescunt per uitia.& peccata, quia ſm Luc.14.Homo cæpit edificare,& non potuit consummare, qa ſm Arist.acres in principio,franguntur in fine. Multi.n. sunt qui in principio sunt boni,sed finaliter fiunt mali,sicut legitur de Ioas rege Israel.4.Reg.14.¶Vnus pulex ex se multos generat.Nam per ouationem multiplicat ultra modum pestiferum genus suum. Sic verẽ unus malus per sui imitationem multos alios malos constituit,generat pariter,& inducit,quia sicut dr̃ ad Rom.5.Per unius inobedientiam præuaricatores constituti sunt multi.

De Rhinocerote. Cap. 85.

Rhinoceron vel Monaceron idẽ est ſm Isid. quod unicornis,bestia ferox,quæ in frõte unicum habet cornu cum quo ventilat elephantem,vt dicit Isid.lib.12. Nam ſm Pli.Rhinoceros unicum cornu suum acuit ad saxa, & quia uentrem elephantis scit partem esse corporis molliorem, ideo ipsum cũ cornu acuto in uentre percutit,& sæpe ipsũ interimit,& occidit.Rectẽ charissimi ista bestia ẽ diabolus, qui habet unum cornu.i.unicam, & singularem potẽtia inter creaturas inferiores,quia nõ est potestas super terram q̃ comparetur ei.Iob 41.Cum quo quidem cornu potẽtiæ vẽtilat,& percutit elephantem. i. quemlibet virum iustũ per diuersas tẽtationes,& tribulationes, qa verẽ cornu suę potentię est acutum quãtum ad inuasionem,& tribulationem, est forte quãtum ad perseuerantiam,& durationẽ, quia nõ statim uincitur,licet resistatur,imò quia scit elephãtẽ.i. hominẽ esse debiliorẽ in uentre.i. quantum ad carnem tentationẽ,ideo ipsum erga uentrem.i.quantum ad carnis tentationes fortius impetit,& impugnat,& ipsum sępe interimit per peccatum luxurię sic percussum.unde Deut.33. Cornua rhinocerontis cornua eius ad uẽtilãdas gẽtes.Ista.n.est hostis astutia,q in illa parte in qua videt esse debiliorẽ hoĩem ipsum magis tentat,vt citius pualeat contra ipsum. Vel die de Paulo uel Christo,qui cum cornu suæ audaciæ,& constãtiæ,quod limauit ad saxa.i.ad verba Christi, & exẽpla sanctorum impetiuit prædicãdo elephantẽ.i.iudæos,& gẽtiles & cõtra eos victoriã obtinuit,inquantum eos ad fidem ecclesię reuocauit.Allega ut supra.¶Vnicornis ſm Isid.lib.12. est bestia fortissima,q̃ nullo ingenio põt capi, verũtñ puella uirgo in deserto ueniẽti vnicorni proponitur, & ei sinũ aperit,& tunc bestia omni feritate deposita,in eius gremiũ se inclinat ac si ibi uellet dormire,& ibi à uenatorib. deprehẽditur,& occiditur,& necatur,& lanceis,& iaculis uulneratur.Et est rhinoceros silis elephanto in longitudine, sed crura hẽt mirabiliter breuiora,ut dicit Pli.lib.8.c.20.Rectẽ charissimi per istam bestiam intelligitur Deus filius,q fortissimus Deus spirituum nuncupatur Num.16.Vnde pro certo uenatores hoc est dictu, iudæi uel sancti patres ipsum non poterãt capere,& ad mundũ attrahere aliqua arte vel ingenio,veruntamẽ qñ virgo,& puella.i.beata Virgo Maria fuit in deserto huius mũdi posita,& uirtute sancti Spiritus præparata,& ei sinum.i.cor aperuit,& per amoris desideriũ dilatauit(iuxta illud Ps.Aedificauit sicut unicornis ædificium suum.)tũc pro certo Dei filius deposuit oẽm feritatem suã .i.omnẽ rigorem iustitiæ qua primitus præpollebat, & i sinum.i.in uẽtrẽ huius virginis se reclusit,vbi carnem humanam assumpsit, & sic à iudæis uenatorib. crudelib. est occisus per lanceã,& per clauos.Vnde Num.23.Deus ex Aegypto uocauit eum,cuius fortitudo est similis rhinocerõti,& requiescens acquieuit vt leo.Si uis pone figuram de Sunamite,in cuius sinu Dauid dormiebat,&c.vide infra. li. 16.c. 1.§.1.Et iste silis elephante.i.cæteris peccatorib.in corpore .i.in exteriori apparentia humanitatis.Similis alijs hoibus. Sap. 7. Sed uerẽ crura.i.affectiones, & desideria ipsius sunt breuiora,qa verẽ desideria eius non se extenderũt ad tot, & tanta sicut nr̃a,qa ista mundana nunquã concupiuit vllo mõ.¶Secundum Pli.lib.8.c.21.vnicornium multæ sunt spẽs .s.monoceron,egoceron,& rhinoceron.Et est monoceron bestia asperrima,silis equo in corpore, ceruo in capite in pedib.elephãti,in cauda apro,cũ cornu nigro in frõte duorũ cubitorũ,& hanc feram(vt dicit)viuam negant capi, nã (vt dicit)qñ aliquo casu capitur, statim præ indignatione moritur.Sic verẽ tales sunt multi principes,& plati,& multi alij pctõres,quia verẽ caput eorũ.i.principium,& introitus vel inuentus simile est ceruo,qđ est aĩal timidũ,simplex & benignum,quia isti in principio sunt iusti,& boni,sed verẽ in corpore.i.in progressu vitæ suæ similes sunt equo, qđ est aĩal luxuriosum super cætera aĩalia,ſm Arist.qa uerẽ tales efficiuntur luxuriosi,& inuidi, sed verẽ quantum ad pedes.i.quantũ ad affectus,& uoluntatem ipsi sunt similes elephãti qui habet pedes inflebiles,quia.s.eorum affectiones, nõ pñt flecti ad cõpassionẽ,& humilitatem.Nõ flecteris super eã ulla misericordia.Deut.25.Cauda eorũ.i.finis vitæ,& senectus similis est apro,qđ est aĩal crudele, quia uerẽ tales in senectute sunt raptores crudeles per auaritiã,& tirannidem.Vnde tales in principio sunt boni,secũdo aũt sunt delicati,& luxuriosi,postea duri sunt,& austeri, in fine aũt raptores efficiunt,& tyranni.Apoc.9. Aculei erant in caudis ipsarũ.Et iõ isti hñt cornu crudelitatis,& ptãtis iudiciariæ, & hoc in fronte.i.aperto,& publico,quia.s.statim sine deliberatione frontosẽ,& ceruicosẽ volunt cum cornu iudiciariæ potestatis alios impetere,& ferire,sicut patet de multis q sine deliberatione excõicant vel puniũt.Iõ dicebat Dauid.A cornib.vnicorniũ salua me.Tales ẽt uiui nõ capiunt, quia uerẽ dum uiuunt in hoc mundo, nunquam pñt capi, corrigi vel conuerti,quia nolunt audire correctores,& pdicatores,sed eos potius persequuntur,quia Oderunt in porta corripientẽ.Amos 4.Vel allega contra obstinatos vel malitiosos,q non pñt capi vel concludi,q si per uiolẽtiam capiuntur,præ indignatione,& desperatione spũalr moriuntur,inquantũ.s.impatienter sustinent qñ corrigunt,& inquãtum ex hoc deteriores efficiũtur,& ad multa alia uitia conuertuntur.unde ad Eph.4.Desperantes semetipsos tradiderunt impudicitiæ,in operationem auaritiæ.Vel allega contra nõ perseuerantes,q hñt caput cerui,& caudam apri,qa in principio boni in fine sunt mali.ad Gal.3.Cum spũ cępistis,carne consummamini.¶Egoceros dr̃ ab aiga, qđ est capra,et ceras,qđ est cornu,qa est aĩal pusillũ,et uelox, simile capræ uel hedo,cum uno cornu in fronte.Sic verẽ in mũdo isto sunt tales caprę uel unicornes,.s.luxuriosi,qa isti sũt capræ quantũ ad fœtorem infamiæ malę uitæ,sunt ẽt pusillanimes,et teneri quãtum ad pniam tolerandi,ueloces aũt sunt & acres quãtum ad lasciuiã,& læuitatem, et in frõte.i. in apparẽtia,in introitu,et prima facie hñt cornu.i.obstinationẽ,inuerecũdiã,et incorrigibilitatẽ,qa tales sũt obstinati,inuerecundi,et incorrigibiles,Iõ Hier. 3. Frons mulieris meretricis facta est tibi,noluisti erubescere.Vel Hædus iste est pctm̃ luxuriæ in quo est cornu inuerecundiæ,et obstinationis,qđ est in fronte supra oculos,qa.s.oculos intellectus excęcat &c.Figura de hirco cũ unico cornu.Dan.8. uide supra ubi agit de ariete.¶Secundum Pli.in India sunt unicornes boues,habentes ungulas solidas,sicut equi,& hñt maculas candidas.Sunt ẽt ibi asini ſm Aui.Arist.et Pli. q unũ hñt cornu inter aures.Sic verẽ charissimi,in India.idest i ecclesia illi,q sunt prælati &c.uide supra de asino,et nota q rhinoceron gręcẽ, latinæ dr̃ cornu in nare.i.in fronte ſm Isid.

De Rana. Cap. 86

Rana à garrulitate sic dr̃,quia importunis clamoribus semper coaxat, & maximẽ in aqua vel in paludibus, ubi.s.gignitur,et nutritur,et sunt plures species, et genera earundem secundum Isid.lib.12.quia aliæ in nemorib. quæ sunt sine voce,aliæ in aqua,quæ semper clamitãt,aliæ in terra,

ra.i.rubetæ vel bufones, quæ parum clamant, & sunt præ cęteris venenosæ. Sic verè charissimi, in mũdo sunt diuersa genera peccatorum, quia verè aliqui sunt in paludib. deliciarũ vt sunt luxuriosi, alij in terra diuitiarũ.s. auari venenosi, & malitiosi, alij in arborib. eminentiarũ, vt sunt superbi & ambitiosi, & isti nunquã clamãt per gratiarum actionẽ, vel orationem. Sed pro certo illę ranæ versantur ĩ aqua deliciarũ.s. luxuriosi, per stultiloquia garruli sunt, & loquaces. Garrula inquit, & vaga, quietis impatiẽs. Prou.7. Luxuriosi.n. prę cęteris abundant stultiloquijs, & querelis.¶Ranarum aliæ sunt penitus sine voce, quæ.s. circa frutices abundant, aliæ aũt nimis sunt clamosæ, q̃ in aquis versãtur. Nam q̃n mittunt inferiorem mandibulam in aquam, & superiorem tenent superius, tunc fortius clamãt, vt dicit Arist. lib.4.c.9. Maximè aũt clamat tpe coitus ois rana s̃m Isid. li.12. Sic verè in mundo isto sunt duo gña principalia hoium peccatorum, quidam qui habitãt circa frutices.i. circa mũdi fructus, & diuitias.s. diuites, & auari, & pro certo tales vñr carere uoce.s. bona voce orationis, confessionis, laudis & gratiarum actionis, carẽt etiam uoce mala.s. iactãtiæ, & elationis, quia auari nõ se iactant de diuitijs, imò eas abscõdunt atq; celant. Eris mutus, nec quasi vir obiurgãs. Eze.3. Alij aũt sunt qui versantur in aquis.i. in mũdi delicijs, s. gulosi, & luxuriosi, & pro certo tales sunt garruli, & loquaces, cantando.s. & iactãdo, & maximè q̃n sunt in aqua.i. in ciborum, & potuũ fluxibilitate, videlicet in taberna, & sicr tpe coitus.i. cum circa actus luxuriæ occupantur, quia tũc sunt maximè garrulosi. Ideo mala mulier dr̃ Prou.7. garrula, & vaga &c. Vel dic, q̃ quidã sunt qui nũquam loquuntur, alii qui nimis tacent. Nam quidam excedunt in taciturnitate. Eccl.20. Est tacẽs non habẽs sensum loquelæ, & est procax ad loquendũ. Alii aũt excedunt in loquacitate. In ore fatui verba inenarrabilia. Eccl.21.¶Rana mirabiliter est lamosa, oculos habet lucẽtes, & maximè de nocte, & saliendo fugit oĩs rana præter bufonẽ. Et s̃m Isidorum est quædã rana quę in os canis proiecta facit eũ obmutescere. Et est rana aquosa, lutosa, clamosa, venenosa, timorosa, sub uẽtre maculosa, & ideo cũctis abominabilis est & odiosa. Timorosa autem dr̃, quia si ab aliquo persequitur statim ad aquam fugere consueuit. Rectè charissimi tales sũt causidici, & aduocati, qa uerè isti sunt clamosi, quia clamando litigãt adinuicẽ, & oculi eorum.i. intellectus, & sapiẽtia lucet per discretionẽ nocte.i. in negocijs huius mũdi. Isti ẽt saliendo fugiunt, & loquũtur, quia uerè isti sp̃ transiliunt veritatẽ, & saliendo clamant.i. de cautela ad cautelam se conuertẽdo, quia causidici trãsiliũt vera, detractores bona adulatores mala. Et isti ẽt canes.s. bonos prælatos, & iudices faciunt obmutescere, & à morsu executionis cessare, inquãtũ .s. malas causas excusant, & bonas accusant. Isti ẽt sunt timorosi, quia verè tales multum timẽt mori, contra illud? Noli timere iudicium mortis. Eccle.42. Sonitus terroris in aurib. impii. Iob 15. Et q̃n persequuntur.i. q̃n ab aliquo prædicatore arguuntur, ipsi fugiunt ad aquã.i. ad dulcorem diuinæ miserationis dicentes q̃ Deus dabit ei pœnitentiam, & misericordiam, contra illud Eccl.6. Ne dicas, misericordia dñi magna est. Isti igitur sunt aquosi per gastrimargiam, lutuosi per auaritiam, clamosi per discordiam, & eloquentiam, venenosi per malitiã, maculosi per fallaciam, timorosi per ignauiã, & ideo cũctis hoibus cæteris odiosi. Et sicut rana non habet caudam, sic isti non habent memoriam mortis quæ per caudam significatur. Esa.9. Auferet dominus à te caput & caudam. Quia isti non habẽt caput debitæ intentionis, nec caudam memoriæ suæ finis.¶Est quædam rana quæ dr̃ muta, quę s̃m Isid. proiecta ĩ os canis facit eum mutescere. Charissimi ista rana significat mundi dona, quæ proiecta in os canum.i. iudicum, & superiorũ faciũt eos mutescere, & à latratu correctionis cessare. vnde Eccl.20. Quasi mutus auertet correctionẽ.¶Rana primo est paruus piscis, qui gallice dr̃ chabot qui quasi totus vr̃ esse caput, habens modicam extremitatẽ pro cauda, sed tandem illud caput dilatatur, & ueniũt ei pedes, & cauda sibi cadit, & sic de pisce bestia quadrupes efficitur, & tunc circa aquas manẽs, iugiter clamat, & coaxat, s̃m Isid. Vnde Pli. li.9.c.51. dicit q̃ rana parit minimas carnes nigras, quas gyrinos uocant, oculis tm̃, & cauda ĩsignes, mox pedes figurantur, cauda findente se in posteriores. Sic uerè sunt multi mali, qui in perfectione non perseuerãt, quia in principio sunt pisces.i. pii fluidi, & deuoti. Vñ in eis non videtur nisi caput, oculi, & cauda, hoc est dictũ, debita & recta intentio, quæ est caput, debita discretio, q̃ est oculus, & mortis suæ memoria, & recordatio, quæ cauda. Sed p̃ certo p̃cessu tpis ipsi mutãtur de pisce in bestiam.i. de bono in malum, quia vere caput suum.i. intentio, & cõsciẽtia dilatatur .s. ad amorem terrenorum per auaritiã, & veniũt eis pedes diuersarum affectionum, & desideriorum malorum, & cauda.i. mortis memoria sibi cadit, & sic efficiuntur bestia quadrupes per quatuor affectiones sensualitatis, quib. tangunt atq; uiuunt, et ex tunc pro certo isti amãt habitare ĩ terra.i. in diuitiis per auaritiã in aqua.i. in delicijs per luxuriã, & incipiunt coaxare per detractionem, & aliorũ infamiam, vanitatem, & iactantiam. Istud maximè vr̃ in religiosis, qui primo in iuuentute sunt pisces.i. deuoti, ĩ senectute aũt sunt ranæ.i. detractores, quia pro certo charissimi ex quo hõ perdit caudam.i. mortis memoriã, statim efficitur auarus, luxuriosus, & clamosus. Esa.9. Auferet dñs à te caput, & caudã. Vel etiam potest exponi de causidicis, qui primo boni, ĩ fine fiũt ranæ, q̃n perdunt caudam, & acquirũt vocem & c. sicut supra. Ideo dr̃ in Ps. Dedit terras eorum ranas in penetrabilib. regum ipsorum. Vnde tales detractores vel causidici figurant per illas ranas quæ infestauerũt Aegyptios. Exo.8. quæ postea congregatæ sunt ĩ simul, & computruerũt. Sic verè tales suis clamorib. detractoriis uel deceptoris infestãt Aegyptios.i. pauperes denigratos per pœnitentiã, & aduersitatem, sed pro certo finaliter congregabuntur.s. in inferno, vbi perpetuo computrescent. Ideo Esa.24. Congregabũtur in congregatione vnius fascis in lacum &c.¶Secũdum Arist. omnes pisces, & bestiæ nutriunt pullos suos p̃ter ranã quæ.s. caret cauda. Sic uerè omnes boni prælati nutriunt.s. p̃ doctrinam exemplum, et temporale subsidium, fetus suos.i. subditos, præter ranam.i. præter illos qui carẽt cauda.i. memoria matris, & qui in aquis deliciarum habitãt per luxuriam, & sunt clamosi per iactantiam, discordiam, & furorẽ, quia tales omnino uidentur de subditis non curare, sed magis eos rapinis, & exactionibus infestare. Pascet unusquisque eos q̃ sub manu sua sunt Hier.6.¶Rana q̃n nihil uidet, clamitat, & coaxat, sed statim q̃ aliquis uenit, cessat clamare, et eum fugiẽdo transilit atque saltat. Tales rectè sunt detractores, qui in absentia hominum loquuntur, & detrahũt, & in eorum præsentia nihil dicunt, quia si superuenerint, subito obmutescunt. Non fuit qui moueret pennam, & qui aperiret os, & gãniret. Esa.10. Saltando ẽt loquuntur, quia verè tales semper detrahendo transiliunt, bona videlicet aliorum, quia nunquam loquuntur nisi de malis. Et si vis dic quo generatur rana.i. quo quis efficitur detractor, sicut supra.¶Rana saliendo clamat. Sic verè adulator qui transilit mala aliorum, detractor, qui transilit bona, hæreticus uel mendax, qui transilit uera, uel etiam aduocatus. 1.Re.10. Inuenies duos homines salientes magnas foueas, &c.

Salamandra. uide supra capitulo de Aspide in fine.

De Sanguisuga. Cap. 87.

SAnguisuga est vermis aquatilis sic dictus, eo q̃ q̃n alicui inhæserit, sanguinem eius sugit, quo cũ satiatus fuerit & repletus, ipsum reiicit, & euomit, vt recentiore iterũ repleatur, s̃m Isid. lib.12. Sed uerè charissimi, tales sunt diuites cupidi, et auari, qui existentes in aquis deliciarum, & diuitiarum huius mundi, sanguinem.i. substantiam temporalẽ illorum quibus adhærent.i. suorum pauperum uicinorum per rapinam uel usuram, causidicam uel falsam mercaturã sibi paulatim attrahunt atque sugunt. Prou.30. Sanguisugæ duæ sunt filiæ, dicentes, affer affer. Auarus.n. est sanguisuga, cuius duæ filiæ sunt, auaritia, & ambitio, quæ.s. sp̃ clamant in corde suo, affer affer. Vel duæ filiæ significãt vxorem, et liberos auarorum, qui sp̃ incitant ad aliquid apportandum. Et sicut (s̃m Isid.) iste uermis habet fistulam in ore cum qua sanguinem sugit, sic verè ĩ ore illorum est fistula.i. verborũ fallacia, & deceptio, & dulcedo, cum qua sanguinem.i. diuitias attrahunt aliorum. Pulli eius lambũt sanguinem. Iob 39. cum autem sunt isto sanguine bene pleni.i. quãdo sũt satiati diuitiis aliorum, tunc verè eas euomunt, s. dãdo, & largiendo non pauperib. sed diuitib. s. principibus, & prælatis, maiorib. quibus auari & causidici quandoque faciunt plura

ra dona, & hoc pro impetrandis officijs, & beneficijs, ac ēt præbendis vt sic possint receti sanguine.i. vberiorib. diuitijs impinguari, quia pctõres peccatorib. fœnerãtur, vt recipiãt æqualia Luc.6. Et sicut videmus ꝙ sanguisuga nunquam euomit sanguinē nisi qñ fortiter præmitur, sic vere auari nunq̃ volunt aliquid restituere de diuitijs male acquisitis, vel aliquid confitendo vomere de peccatis cõmissis, nisi qñ à Deo vel à prælatis fortiter præmũtur infirmitatib. tribulationib. & tormentis, quia.s. tunc aliquid solēt restituere de diuitijs & aliquid confiteri de vitijs Iob 20. Diuitias quas deuorauit euomet, & de ventre eius extrahet eas Deus. ¶Sanguisuga ſm Isid. est vermis mollis, sub niger, rubeis lineis distinctus, oblongus, & flexuosus, os habet triãgulum, & in ore fistulã cum qua sanguinē sugit, venenosis sæpe insidet, vt eorũ humorem sugat, & in aqua calida, & tpe calido citius se applicat ad sugendum. Rectè tales sunt adulatores, vtpote hyraudi & mimi, & hmõi, quia tales sunt molles quantum ad delicias, nigri coloris per malam conuersationem, rubei q̃tum ad luxuriam, & infectionem, longi quantum ad longæ durationis extimationem, flexuosi quantum ad falsitatem, & deceptionem, quia.s. ad oēm partem se flectunt. Isti etiam hñt os triangulum, quia vere tres anguli.i. tria verborum gña in ore eorum possunt inueniri, videlicet detractio, mēdacium & adulatio. Nam qñ adulãtur, necesse est vt de eorum inimicis mendaciter proloquantur. Tres ordines dentium erãt in ore eius. Can.7. Pone figurã sicut supra de angue. Fistulam ēt habent in ore.i. dulcedinem verborum falsorum, & attrahētium. Vel fistulam ad litteram (vt patet de ioculatorib.) i. cãtus musicos, & instrumenta, mediantib. quibus sanguinem.i. dona & diuitias attrahunt aliorum. Et isti venenosis.i. malis, & raptorib. hominibus insident, & principib. adulãdo, & applaudendo, & eorum mala iustificãdo, vt sic suis humorib.i. donis & diuitijs satietur. Et in tpe calido.i. tpe prosperitatis, & in aqua calida etiam.i. in delicijs voluptatis libētius se applicant ad sugendum.i. ad adulãdum. Prophetę eorum liniebãt eos absq; temperamento. Eze.13. Vel omnia potes exponere de causidicis, q̃ cum fistula fallacium verborum, sugũt & acquirunt diuitias infinitas, sicut supra. Vel dic ꝙ diabolus qñ insidet alicui membro.i. alicui peccatori, sugit sanguinem.i. compassionem, & memoriam passionis Christi, & sanguinis, & hoc potissime in calido tpe.i. tempore prosperitatis, quia tunc libētius sugit, & tētat. Vt sugere mel de petra. ¶Sanguisuga aliqñ bibit sanguinē venenosum insidendo alicui rei venenosę, & ideo antequã apponatur ad aliquod mēbrum sugēdum pp medicinam, debet fricari cum vrtica, & sale vt sic cõpellatur euomere si quid forte biberit venenosum. Charissimi, sanguisuga est homo, qui aliqñ insidet reb. venenosis.i. mundi delectationib. per amorem, quę rectè aię sunt venenum, & ideo sæpe bibit, & sibi incorporat multũ de sanguine venenoso.i. de carnalitatib. diuitijs, & delicjs luxuriosis, & voluptatib. huius mundi. Sed ꝓ certo qñ talis debes fieri medicina aliorum.s. pdicator vel prælatus, & in aliquo mēbro ecclesiæ.i. in aliquo officio vel præbenda debet poni, pro certo ipse debet primo fricari in sale, & vrtica pęnitentiæ fortis, & amarę, vt sic euomat per restitutionem sanguinē venenosum.i. delicias, & peccata, seu diuitias male acquisita, iuxta illud Eccl.31. Si coactus fueris in edendo multum, surgere de medio, & euome, & refrigerabit te. Vel dic ꝙ sanguisuga.i. homo, qui venenosis.i. malis, & peruersis personis fuit socius, & adhærens, primo debet purgari quã ad aliorum societatem admittatur.

De Stellione. Cap. 88.

Stellio est bestiola sic dicta, eo ꝙ guttis more stellæ lucentibus est depicta, scorpionibus autem intantum contrariatur, vt eo viso pauorem eis inferat, vt dicit Isid. lib. 12. Et secundum Plin. stellio maxime de cruore viuit. Rectè tales sunt sancti & perfecti, quia vere diuersis guttis.i. diuersis virtutib. & motibus sunt stellati, Apo.1. Habebat ĩ dextera sua stellas septem.i. septem virtutes. Et isti contrariant scorpionibus, quia vere tales sunt contrarij scorpionibus.i. dęmonibus, & peccatis, vel etiam malis hominibus, & detractorib. quia propter suam bonitatem malis terrorē incutiũt, & pauorem. A uoce Angeli populi fugerunt. Esa.35. Boni.n. sunt pctõrib. terribiles, & odibiles, nec libenter ab ipsis frequentantur, quia sicut dr̃ Prou.29. Abominantur impii eos qui in recta sunt via. Et hoc maximè quia pro certo isti viuunt de cruore.i. de Christi sanguine, quo per suæ compassionē passionis iugiter nutriuntur. Vel de sanguine.i. de gratia, & deuotione, quia anima oīs carnis in sanguine illius est. Leui.17. Aduerte tñ ꝙ timeo magistrum de proprietatib. rerũ errasse & posuisse cruore loco rore, quia.s. Pli. lib.11. cap.26. dicit ꝙ cameleon, stellio, et cicada rore viuunt, quod etiam in duobus libris inuenitur. Vincentius etiam in suo speculo naturali dicit Plin. dicere ꝙ stellio rore viuit. Dicit ergo ita ꝙ ſm Plin. ubi supra, stellio, q̃ est bestia guttis stelleis insignita, rore viuit. Veruntamen circa hoc possumus aduertere ꝙ dato, quod rore viuat, nõ pp hoc omittit quin semper venenosus existat, quinimo ipse ros quem haurit, in venenosos humores conuertit, et sic pp rorem nunquam sua conditio ĩmutatur. Tales ꝓculdubio sunt hæretici, quia.s. isti rorē sacræ scripturæ legunt, student et hauriunt, veruntamē exinde nunq̃ meliores fiũt, quin per corruptas expositiones ipsum rorē diuinæ scripturæ in venenum suę hęreticæ opinionis cõuertãt, quod etiam de Iudæis potest dici. Tales ergo solent guttis stelleis.i. stellea cõuersatione indui, et bonis exteriorib. virtutibus picturari, licet sint intus in cõscientia venenosi ꝙ etiam de hypocritis dici potest, vel ad litteram de malis religiosis ista expone, qui licet rorem scientiæ, et doctrinæ cõtinuē hauriãt, licet etiam rorem deuotionis, et gratię pro libito habere valeant, et licet pelle conuersationis q̃que ꝑ hypocrisim stellata fulgeant, venenum tñ suæ malitiæ nunq̃ mutãt. vnde Sap.12. Iniqua est natio illorum, et naturalis malitia, et quę non poterat mutari cogitatio. Vel si vis dic de q̃busdam malis auditoribus, qui quãuis rorem cœlestem.i. sanam, et bonã doctrinam pro sua spirituali vita recipiãt, ipsi tñ per malas interpretationes ipsum corrumpunt, et exinde uenenum sibi faciunt, inquantum.s. deteriores inde fiũt. Eze.33. Audiunt verba tua, et nõ faciunt ea, quia in canticũ oris sui uertunt illa. Vel dic ꝙ stellio est uir iustus, qui stellatus est per bonam conuersationem, rore uiuit per gratiam, doctrinã, et deuotionē, scorpiones.i. dęmones terret per sanctitatem, et perfectionē, et manibus ad summa repit.i. bonis operibus ascendit ad cęlestem habitationē. Prou.30. Stellio manibus nititur, et in domibus regum cõmoratur. ¶Licet stellio pulcherrimis colorib. sit depictus, summè tñ est uenenosus, et de cruore uiuit, eo qñ in uino extinguitur faciē illius q̃ uinum bibit lentigine obducit, et ob hoc eum in uino necant, qui formæ inuident mulierum, ut dicit Pli. li.29. c.4. cõtra quod ualet oui luteum mel, et nitrum. Rectè tales sunt hypocritæ, quia uere licet habeant pulchrã pellem.i. honestã, et stellatam cõuersationem, ipsi tñ sunt interius venenosi.s. per uitia, et peccata, et de cruore.i. de luxuria, et carnalitate uel de cruore.i. detractione, et mordacitate uiuere dinoscũtur. Dixit tibi in sanguine tuo, uiue. Eze. 16. Et ideo qñ in uino.i. in aliqua carnali uoluptate sunt per peccatum mortui, et extincti tunc uere illi qui istud uinum bibunt.i. q̃ istud malum exemplum sibi per imitationem incorporãt, lentigine diuersorum peccatorum offuscantur. Et ideo dęmones qui inuident formæ mulierum.i. spirituali pulchritudini animarum, istos hypocritas sic extinguunt, ut eorum deceptionib. mulieres.i. aiæ deformentur, contra quod tamen ualet uitellus charitatis, uel clementiæ et pietatis, nitrum pęnitentiæ, asperitatis, ut.s. animæ formositas reparetur. Vel dic, ꝙ talis est prælatus, qui qñ in uino (in quo est luxuria) per pc̃m extinguit tunc mulierlb.i. subditis simplicib. est uenenũ. Iõ monet Ap̃ſs Eph.5. Nolite inebriari uino, ĩ quo est luxuria. ¶Secundum Pli. ibidē fel stellionũ tritũ in aqua mustelas dr̃ cõgregare, et hēt stellio pedes latos ad modum manus hoĩs, et mutat spoliũ sicut serpentes qñ senescit. Et est stellio genus lacertæ, guttis stellatis picturatũ, in hyeme iste latitat in cauernis, ubi obscurat uisus eius, et iõ in uere exit cauernã, et mutat locũ, et q̃rit sibi locũ, et cauernã ad orientē, et oculis aptis solē respicit, donec humor supfluus desiccet, q̃ oculis caliginē inducebat, ut dicit idē. Rectè talis est Chr̃s, ꝑlatus, uel uir iustus, qa uere ipse dēt esse stellatus per rutilantē honestatem, pedes.i. affectus habere latos per excedentē et extensam charitatem, et uetus spolium.i. conuersationē ueteris hoĩs debet mutare per pęnitētiam, et asperitatē, et ideo fel.i. zelus iustitiæ, et rigor, et correctio talium quãdo cum

aqua compassionis,& pietatis miscetur,tūc mustelas.i.peccatores cōgregat.s.ad charitatē, pacis & fidei vnitatem.Et congregabit ad se omnes gentes.Abac.2.¶Secundum gloss. Prou.30.Stellio est animal paruum,& velocissimum,& tñ nō pennatum, sed tantum velocitate pedum repit ad sublimitatem domorum vel murorum. Recte tales sunt simplices, quia pro certo dato quòd non habeant pennas.i. altitudinē scientiæ, ipsi tñ sunt velocissimi quantum ad motum bonorum operum exequendum, & ideo ad altitudinem domorum,& murorum.i.ad ædificium Paradisi ascendere præ cæteris dinoscuntur.Ideo Prouerb.30.Stellio manibus nititur, & in regum domibus commoratur.Isti.n.manib.i.bonis operibus prę cęteris innituntur hominibus.Vel si vis dic de ambitiosis, qui quamuis sint venenosi & viles, ad altas tamen ascendunt seculi dignitates.

De Serpente. Cap. 89.

Serpens ſm Isid.sic dr̄ eo ꝙ non recte,sed occultis accessibus, incedat cuius proprietates supra de angue sunt clarius explicatæ.. Hic tñ ponuntur generales, & omnibus fere notæ.Vnde ſm Ioan.sancto Aegidio, semper formidat hominem nudum, & insilit in vestitum,& sputum hominis iuni reputat pro veneno,& loca muscida.i.putrida lingit,et vmbras,& abdita semper quærit, & occultè incedit, venat̄ & sibilat,& est hostis auiū,& nō cessat vertere linguam suā. Recte charissimi talis est diabolus,qa vere ipse ad tentationes incedit nō publicè,sed occultè,qa ſm Amb. Nos occulta dęmonúm infestatio,velut quædam latronū obsidet multitudo.Iste etiam formidat nudum & ieiunum,hoc est dictu, viros voluntariè pauperes,& per cōtemptū à diuitiis denudatos,& viros ēt ieiunos.i.abstinentes,quia eorum sputum .i.orationē, vel doctrinam talium ieiunorum sibi reputat ꝓ veneno.Deiicient eū pauperes gregis Zac.11.Iste ēt loca putrida.i.cōscias per vitia corruptas habitat, & in vmbra.i.in personis ignorantib.se abscondit, quia nunquam quærit,ꝙ videatur vel percipiatur.Et est hostis auium.i.virorum spūalium,quos persequitur atq; tentat.Linguam etiam suę malę suggestionis non cessat vertere,quia ſp sibilat per suggestionem,inuenenat per cōsensum,occidit per operationē.Tortuosè ēt & cautelosè incedit in suis tentationib. quia aliqñ sub specie boni tentat,& intendit malū. Serpens mordet in silentio Eccl.20.Vel dic de luxuriosis,& loquacib. qui semp vertunt linguam,& sibilant in loquendo, loca putrida.i.carnales actus diligunt,& vmbram.i.abscōsionem suorum peccatorū quærunt, & aues.i. viros spirituales odiunt. Oculus .n.adulteri obseruat caliginē.Iob 24.¶Serpēs habet carnem frigidam,quę comesta lepram occultat,ſp pectus,& ventrē ī terra graditur,tortuosè incedit,vmbrā diligit,venatur, & sibilat,& est hostis auium,& earū oua vorat,iacta aūt,& euomita iterum resumere consueuit,vt dicit idē Ioan.Oblique ēt respicit,quia non ante se, sed circa latera intuetur.Tales sunt auari,quia isti sunt frigidi per indeuotionem,& incompassionem,lepram.i.peccata sua abscōdunt per defensionē & excusationem,& suorum cōtractuum palliationem, sup pectus,& vētrem terram tangunt per terrenorum indebitā affectionē,tortuosè incedūt per malitiā,& cauillationē,vmbrā diligūt.i.suorū malorū actuum occultationē,aues.i.pauperes odiunt,& corrodunt,oua.i diuitias comedunt per vsuram,& excoriationē,sibilant,& venātur per fallacē suggestionē & promissionē,& iacta vel euomita.i.ea quæ alii restituerāt,vel peccata quæ dimiserant, resummunt per suorum malorum actuum iterationem.Quam vilis facta et nimis iterans vias tuas.Hier.2.Obliquè respiciunt.s. ad bona mundi, quæ lateraliter adiacent,per eorum appetitum,& ministratione,quia.s.isti non respiciunt ante se.s.ad æterna,sed lateraliter.s.ad terrena.Oculi stulti in fines terrę.Prou.17.Vel dic de detractorib.qui aues.i.viros spūales odiunt, & eorū oua .i.sua bona opera ꝓ detractionē deuorant, & consumunt,sibilant primo applaudendo,mordent postea detrahendo,inuenenāt diffamando,& obliquè respiciunt.i. inuide odiendo,qa nō rectis oculis aspiciebat Saul Dauid 1.Re.18.¶Serpēs se renouat,pellē veterem deponendo, & pro tuitione capitis totū corpus exponit morti.Vide alias cōditiones supra.Sic verè boni & iusti debent se per pniam renouare,dimittēdo veterē pellē.i.veterē conuersationē,& ꝓ capite.i. Christo se morti debent exponere per suæ fidei defensionē, & si necesse est,per martyrii tolerationem.Isti debent oblique respicere per circūspectionem.Mat.10.Estote prudētes sicut serpentes.Sibilare per orationem,mordere per correctionem,linguam uertere per prędicationem,eruditionem, et fraternam consolationem,vmbram diligere per humilitatem,et uirtutum suarum abscōsionem.Seneca.Esto occultator virtutum,sicut alii vitiorum.Vñ Iob 40.In vmbra dormit tortuosè incedere per operum pietatis circularem executionem,venena eiecta.i.cōfessa peccata resumere per eorum iugem recordationem,iuxta illud Hie.2.Vide vias tuas in conualli,scito quid feceris.

De Simia. Cap. 90.

Simia ſm Isid.(vt dicunt) à similitudine rationis est dicta, eo ꝙ in multis suis actib. hoībus sit conformis. Vel dr̄ à naribus simis,& suppressis.Est etiam simia elementorum sagax secūdum Isid.Talis est.n.naturæ ꝙ in noua luna exultat, media & caua tristatur. Charissimi per simiam pilosam intelligo diuites,& mundi sapientes, qui in multis suis actib. vsum discretionis,& rationis habēt, & pilis diuitiarū sunt operti,& nares.i. odoratū deuotionis ualde habet modicū, & suppressum.Per lunam aūt quæ fluit,et refluit, intelligo vitam uel prosperitatē quæ semper est in fluxu Tales ergo mūdi diuites in luna noua.i.in tpe iuuētutis,uel i principio mūdanæ prosperitatis exultant.s.lętitia tpali,qñ.s.in principio vident ꝙ prospere sibi incipit succedere. Sed uere qñ talis luna efficitur media.i.plena,qñ.s.homo venit ad medium vitæ, vel ad plenitudinem prosperitatis, nunc tristatur per ras & sollicitudines ampliores, & potissime qñ humana vita uel mundana prosperitas declinat,et venit ad seniū,tunc uere mirabiliter fiunt tristes, quia uere quanto plus talis luna.i.uita uel prosperitas senuerit,et ad occasum mortis uel paupertatis appropinquauerit, tanto amplius contristant̄, quia ad literam iuuenes et de nouo diuites,sunt in lętitia,senes uero et pauperes, et ēt multum diuites sunt in tristitia, et maximè post mortem tristabuntur. Vbique relinquamus signa lætitiæ nr̄æ.Sap.2.¶Secundum Isid.li.12. quando simia habet duos filios, et oportet eam fugere, illum quem plus amat,inter brachia sua portat, alium autē ad collum retro dorsum ponit,sed qñ ab insequente arctatur,primum dimittit prædilectum,alium autem qui pendet ad dorsum, nequit dimittere,et ideo pondere eius pressa,a uenatore capit̄, et ligatur.Simia est homo,duo filii sui sunt mundus, et pctm̄.i. mala delectatio,et mala opatio,uenator est mors uel diabolus,qui ab ipso ortu natiuitatis hoiem inseqū, et impugnat. Simia igitur.i.homo, qui per uiam uitę huius fugit mortem ad hostem,filium prædilectum.s.mundum, delectationē, et prosperitatē ponit inter brachia,et amplexus, qa habet eū in affectionem,sed alium filium.s. pctā et mala opera ponit retro.i.in obliuione,de eis non curando,quia nō hēt ea ante faciē per memoriam,et recordationē,et dolorem. Facti sunt retrorsum,et non in ante.Hie.7.Sed uere qñ uenatores mors.s.et diabolus instant,tunc prędilectum filium.s.mūdanā prosperitatem,et delectationem dimittit, quia.s.secū nescit portare,sed uere alium filium.s.pctm̄ uel mala opera nō potest dimittere,quia fortiter hęrent sibi, sed onerib. eorū pressus,in inferno capitur et ligatur.Esa.24.Grauabit eā iniquitas sua.¶Plura sunt genera simiarum .s. quinque ſm Isid. Vñ inter cæteras sunt quædam quæ habent caudā,sed (prout dicit Arist.et Auicen.)tales sunt aliis peiores,et in malitia potiores.Sic uere charissimi multa sunt genera simiarū.i.hominum peccatorum, sed ibi sunt quidam qui lōgam habēt caudam.i.spem habendi longam uitam,quia caudā.i.posterius suæ uitæ credūt esse longum,ut sunt diuites, et mundi sapientes,qui nihil de morte cogitāt, sed longo tpe uiuere ſp sperāt,cōtra illud Eccl.14.Memor esto qm̄ mors nō tardabit.Et pro certo isti sunt aliis hominib.deteriores,et i cautelis,malitiis,et fallaciis potiores.¶Sūt quædam simiæ quæ habent caput canis,et totum corpus sicut simia,et dicuntur cynocephali,dentes etiam habēt sicut canis.Sic uerè multæ sunt simiæ.i.multi hypocritæ,qui recte sunt homines ficti, et habent caput.s.intētionis sicut canis,quātum.s.ad morsum, et latratum detractionis, habentes similitudinem rationis, et nō ueritatē.Tales.n. hypocritæ cōsueuerunt ut communiter

aliter esse detractores,& murmuratores, & iõ caninum caput vñr hre,qa non est caput nequius super caput colubri. ¶Sunt quædã simiæ ẽm Isid.ibidem,quæ admodum sunt villosæ,& comas hñt prominentes,& magnas mammas,& pẽdentes.Rectè tales sunt adulatores,q̃ mammis.i. suis verbis dulcib.& fallacib.inebriant audientes, qui ẽt villosi, & comati dñr per diuitias,& ornat⁹.Vel isti diuites sunt iuuenes luxuriosi,& curiosi,qui hñt mammas.i.verba deceptoria,& allicienda alienos,Ezec.16.Vbera tua intumuerunt,& pilus tuus germinauit.Vel dic si vis de hypocritis.¶Sunt q̃dam simiæ dictæ satyri q̃ faciem hñt mirabiliter gratam, gesticulã tibus motib.inquietam. Sunt aliæ dictæ Callitriches, quæ barbam hñt prolixam,& caudam latam. Sic verè in mundo isto sunt tales simiæ,quia ibi sunt iuuenes,& iuuenculę,quorum facies est pulchra,& grata,& iõ tales sunt inquieti per lasciuiã, & motiui.Vnde Hie.14.Dilexit mouere pedes suos, & dño non placuit.Sunt ẽt ibi aliæ simiæ.i.ficti hoĩes.s.mũdi sapientes,qui hñt herbam.i.mundi sapientiam prominentẽ cauda vero,& senectus,& finis talium est lata per amplitudinem possessionum,& diuitiarum,qa ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias.Vel ẽt cauda.i.sequela suorum familiarum valde est lata, & magna, quia.s.mundi sapientes abundant hodie,& in familijs,& in diuitiis.¶Secundum Pli. lib.8.c.54.Simiarum erga fętus suos maxima est affectio.Nã catulos quos pariunt iuxta domos,oĩb.demonstrant,tractariq; ab hominib.gaudent,gratulãtes & applaudentes,quod est contra naturam oĩum bestiarum, quia aliæ de hoc non gaudent,sed tristantur.Charissimi simia q̃ homini in aliquibus conformat,non tñ in ratione,sigñat hypocritas,qui boni sunt similes in apparentia,non tamẽ in bonitate,quia vere tales iuxta domos hominum.i.publico,& palam pariunt suos catulos.i.opera sua bona,vel.s.ab hominibus videant. Oĩa.n.opera sua faciunt vt videantur ab hominib.Matt.23. Et iõ quando aliqui tractant istos catulos.i.quando aliq̃ faciunt mentionem de suis bonis operib.i.ipsa commendando,pro certo ipsi gratulantur,gaudent, & applaudunt, qđ est contra naturam omnium bestiarum.i.bonarum personarum,quia bonæ personę abscondunt catulos, & opera sua bona,ne forte sibi per inanem gloriã auferantur.Matt.6.Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hoĩbus, qa ẽm Greg.deprędari desiderat qui thesaurum publice in via portat.Vel dic de vanigloriosis, q̃ oĩa opera sua volunt videri vt videantur,& commendentur,& hoc qa tales fętus suos .i.talia sua opera diligunt,& appreciant vltra modum. Diligit mortuæ imaginis effigiem sine aĩa.Sap.5.¶Scd̃m eundem lib.8.c.21.In India sunt quædam simiæ toto corpore candẽtes,& ista Indi orsei comedunt,& venantur. Rectè tales sũt hypocritę qui in india.i.in mundo isto sunt candidi ꝑ fictã castitatem,& tñ ab orseis.i.à dæmonib.comeduntur, & perpetuo deuorantur.Cãdidi facti sunt nazarei eius.Thr.4.Vel pone q̃ illi q̃ hic sunt candidi,& floridi per mundanam ꝓsperitatem,à dæmonib.finaľr deuorãtur. Cibus ei⁹ electus. Abac.1.¶Secundum Pli.Ibidem,simiæ maxime sunt sollerciæ,& visa singula facere nituntur.Et iõ calciare se solẽt calceis venatorum,& tunc à venatorib.non possunt se expedire,& sic multotiens capiuntur,& tunc capta simia trunco alligatur,ad saltandum & ludendum instruitur, & à magistro suo sępissime verberatur.Simiæ sunt hoĩes, venatores sunt dęmones,calceamenta sunt bona mundi,vincula eorũ sunt malę delectationes,complacentię,& consuetudines, pedes simiarum sunt affectiones.Corã ergo simiis,i.corã hoĩb. ponunt & exponũt dęmones venatores per malas.s. suggestiones,calceamenta sua.i.mundi bona,q̃ etiam ipse princeps dęmonum sua vocat.Lu.4.Mihi inq̃t tradita sunt, & cui volo do ea.Et ideo fatuę simię hoĩes ponunt pedes suos.i.affectiones,& desideria in talib.calceamẽtis.i. in bonis mundi, & in eis cum vinculis malarum delectationum, & cõsuetudinum fortiter se constringunt, & per malas cõsuetudines se alligant cum calceis supradictis,& tũc venator diabolus eos inuadit per tentationes,& eos capit per malos consensus,& operationes,& tunc trunco.i. mundi ponderosis negociis apponunt,& ad ludendum coram magistro suo diabolo,videlicet ad saltandum de pc̃o in pc̃m instruuntur, & ab eo diuersis laborib. & tribulationib. multotiens verberant.Iõ pcipit Exo. Solue calceamenta de pedib. tuis, & Luc 10.Nolite portare sacculũ, neq; pecuniam, neq; calciamenta.¶Simia ẽm Auic.cõicat in forma cum hoie, in villositate cum lupo,dẽtes hẽt sicut canis,& eius morsus est malitiosus,& maximè illius q̃ hẽt caudam, Tales sunt diuites, qa licet habeant formam hominis,& naturam, tñ cõtra naturã hoĩs sunt villosi.i.pleni diuitiarum vellere & contecti. Homo.i.inter aĩalia nudus nascitur,ad designandum, q̃ pilos diuitiarum non debet quærere vel amare, & ideo cõtra naturã hoĩs est q̃ diuitiarũ vellere sit vestitus, & tales simiæ sunt diuites mali & ficti.Dan.7.Dentes eius dentes ferrei. Et hñt dentes.i.verba more canis.s.pungitiua per detractionẽ, mordacia per rapinã, & hoc maximè qui hñt caudam.i.q̃ hñt spem longæ vitæ,qa tales sunt ꝑ cęteris malitiosi,& praui. ¶Scd̃m Auic.lib.2.sunt aliquæ simię villosæ præter faciẽ quã hñt nudam sicut homo,dentes ẽt habent sicut homo,& oĩa alia,oculos hñt subrufos,asperos & acutos, & mãmas hñt in pectore,manus pedes,& digitos sicut homo, & possunt incedere rectè super duos pedes,qa hñt calcaneum sicut homo,q̃ in raro in aĩalib.& maximè quadrupedib.inuenit,vt dicit Arist.Rectè charissimi talis debet esse per oĩa bonus diues,quia vere licet sit per totum corpus villosus.i.licet habeat multas diuitias,facies tñ eius.i.intentio,& conscientia hẽt esse sine hmõi villis,qa non dẽt ibi ponere cor vel intentionem.Ps.Diuitiæ si affluant, nolite cor opponere.Et iõ tales ad modum hominis.i.ad modum virorum rationabilium,& spiritualium debẽt habere faciem.i.intẽtionem,vbera.s.compassionem,pedes.i.affectionem, manus.i. operationem,& ideo isti debent se erigere.s. ad ęterna per contemplationem oculos.s. intellectus debent hre acutos per discretionem,& super duos pedes.i.super amorẽ Dei, & proximi debent incedere per dilectionem,& calcaneũ.i. finem vitæ,& senectutem ad modum hominis.i.ad modũ rationabiliũ personarũ hre ꝑ bonis finis consummationẽ, & per sapientiam,maturitatem & perfectionem.Eze.1.Planta pedis eorum quasi planta pedis vituli.Necessarium est.n.calcaneus finis vitæ nostræ sit bonus,& humanus, quia tũc solet diabolus nobis magis insidiari, sicut dictum est serpẽti Gen.Tu insidiaberis calcaneo eius,quod tñ raro in bestiis inuenitur, quia.s.diuites raro hñt bonum finem,& raro ẽt bene metiunt,quia mortuus est diues,& sepultus est in inferno Luc.16.¶Simia est bestia monstruosa, hoĩs naturæ repræsentatiua,cibis oĩb.vescens,& immunditiis delectatur.vnde caput hominis scrutatur,& vermes quos ibi reperit in os suũ ponere non abhorret.Rectè tales sunt detractores, & hypocritæ,isti.n.sunt monstruosi,quia licet sint bestiæ.i.hoĩes bestiales,& carnales,vñr tñ esse hoĩes.i.viri rõnabiles atq; iusti.Isti etiam omnibus cibis vtuntur, quia vere oĩa opera q̃ vident in aliis,siue bona fuerint siue mala,volunt comedere,& in ore suo ponere,de eis loquendo,& ea deuorare,& consumere detrahendo.Omnem escam manducabit vẽter. Eccl.36.& ad Ro.14.Alius credit se omnia manducare.Et iõ inter capillos.i.inter opera hominum aliorum quærunt, & scrutantur pediculos.i.vitia & opera peruersa,& defectuosa,vt ea in ore suo ponant,detrahẽdo.s.& loquendo qa vere multi mali scrutantur vitam & mores aliorum, vt semper inueniant qualiter detrahant de eisdem.Psalmista Scrutetur fęnerator oẽm substantiam eius,contra illud Prou. 24. Ne insidieris,& quæras impietatem in domo iusti neq; vastes requiẽ eius.¶Simia naturaliter est indomita, & ideo cathenis,& verberib.per violentiam edomatur,trũco alligat, & libere discurrere non permittitur, vt eius insolentia reprimat.Sic verè leues & insolentes qui sunt indomiti, & incorrigibiles, debent à magistris suis.i.prælatis vel ẽt à Deo duris uerberib.i.castigationib.& correctionib.edomari.Trũco etiam.i.honeri religionis quilibet talis est subdẽdus, vinculis mandatorum,& statutorum est ligandus, ludere ꝑ bona opera est docendus,& discurrere,& vagari ẽm praua desideria non est permittendus,sed à vanis discursib. reprimẽdus.Ideo Eccl.33.Seruo maleuolo tortura,& cõpedes,mitte illum in operationem ne uocet.vbi dicit glo. vt qui verbis non corrigitur,verberib.corrigatur.¶Leo infirmus comedit simiam,&c.sicut supra de leone.¶Simia vult oĩa facere q̃ videt ab aliis fieri.Vnde quędam volens facere ad modum sutoris,sotulares eius dissipabat,& tandem sutor ille cum nouacula acuta uero dorsum fricabat guttur suũ, qđ

videns

videns simia post eius recessum voluit guttur suum fricare, sed non vertit dorsum nouaculæ, & iō cum acie guttur sibi scindit. Illud pōt allegari contra præsumptuosus, qui oīa attentant facere, sicut vident alios facere, & de aliorum officiis se intromittunt, & cum hoc facere nesciant, totum destruunt, & corrumpunt, sicut potissime sunt multi, q̄ officiū ꝓlati vel prædicatoris accipiunt, & seipsos nouacula ꝓpria interimunt, decipiunt, vulnerant & occidunt, similes armigero Saul, qui proprio gladio se occidit. ¶Simia alligata trūco vī eum seruare, sed econtra ipsa ab eo seruatur. Sic diuites à diuitiis tenentur. Vide supra de auaritia. Et dic ꝙ quādo diabolus cepit simiam. i. mūdanum, alligat eum trūco. i. diuitiis, vt. s. ab eis custodiatur. Diuitiæ. n. sunt sicut præpositus diaboli, q̄ in carcere auaritiæ seruant captiuos suos. i. diuites ab eo captiuatos. Sap. 17. Custodiebatur in carcere sine ferro reclusus. 3. Reg. 20. custodi virum istum, &c.

De Sirenibus. Cap. 91.

Sirenes ſm Phisiologum, sunt mōstra marina, quæ in mari dulcissime cantant, ita ꝙ nauigantes faciunt obdormire, & tunc nauem ingrediuntur, & dictos dormiētes aggrediūtur. Hominem. n. dormientem rapiunt, & eum ad siccam terram deferunt, & secum ipsum cohabitare carnaliter faciūt quod si facere nequeat, ipsum deuorant, & occidunt, & carnes ipsius comedunt atq; rodunt, & iō ſm Hug. siren dr̄ à sirao, ꝙ est traho, eo. s. ꝙ suo cantu trahat ad interitum nauigantes. Tales sirenes sunt falsi amici, dæmones, ambitiosi, & mulieres, falsus. n. amicus suis fallaciis amicum suum incantat, & hoc totum facit vt ex eius copula, societate, & amicitia possit hr̄e aliquod emolumentum, & vt finaliter carnib. eius. i. tpali substantia per acquisitionem proprij commodi valeat satiari. De talib. loquitur Apost. Phil. 2. Oēs q̄ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Chr̄i. Istud fuit figuratum in Dalila, q̄ Sāsonem primo fecit obdormire, vt ipsum posset tondere. Sic verè falsi amici per adulationes, & blanditias cōsopiūt auditores, vt vellus eorum. i. tpalem substantiam eisdē subtrahant atq; tollant. Vel dic ꝙ sirena est diabolus vel hæreticus, q̄ suis cantib. i. suis malis, & fallacib. suggestionib. & tentationib. illos q̄ sunt in naui fidei. religionis, & ecclesiæ, & q̄ per mare. i. per amaritudinem pniæ debent nauigare ad æterna, facit obdormire, & in mundi prosperis delectari, & sic eos à naui. i. à statu fidei per hæresim, vel à naui. i. à statu religionis per apostasiam, vel à naui. i. à statu gr̄æ per peccatū, & nequitiam extrahit, & educit, & ad littus huius mundi, & ad siccitatem indeuotionis ipsos per auaritiam attrahit & perducit, & eos ad sui coniunctionem, & copulam (quæ fit per plura vitia & peccata) ex tunc sollicitat, & inducit. Sed vere finaliter postquam eos ad sui nephariam copulam admiserit, & postquam eis satis in hac vita arriserit, ipsos per mortem corporis, & aīæ atrociter deuorabit. Et iō de hæreticis dr̄ ad Ro. 16. Per dulces sermones, & benedictiones decipiunt mentes innocentium. Vel dic ꝙ sirena est ambitiosus, qui suis cantib. applausibus, adulationib. & nutib. ita decipit illos q̄ sunt in naui ecclesiæ, religionis vel collegij, ꝙ recte facit eos obdormire. i. in suis conditionib. delectari, & ad eius fallacias non aduertere, & hoc totum facit vt in nauem istam. i. in collegium vel conuentum ad aliquam p̄bendam vel dignitatem seu officium ipsum recipiant & admittant. Sed vere sępe accidit, ꝙ qn̄ ista sirena. i. iste ambitiosus tm̄ pōt suis fallaciis facere ꝙ nauem istam possit intrare, statim pro certo conuertitur ad alios impugnandum, ita quòd quandoque ipsos de naui. i. de statu proprio, de officiis, s. & beneficiis suis expellit, & ad siccum. i. sterilitatem paupertatis deducit, & eos per rapinas, fraudes exactiones, & turbationes deuorat, & cōsumit. Nam sępe accidit ꝙ mali, & ambitiosi cū se in naui alicuius officij vel beneficij viderint introductos, totam nauem cum nauigantib. i. totum collegiū, cum suis subditis ad paupertatem pertrahunt & perducunt. Exemplum Iud. 9. de Abimelech spurio filio Gedeonis, qui fallaciter factus est rex, & statim 70. fratres quos habebat occidit. Sic vere charissimi ambitiosi, & simoniaci, qui re vera Gedeonis. i. Chr̄i non sunt legitimi filij, sed bastardi, qn̄ contingit ad platuram, officium vel iudicaturam assumunt vel promouentur, statim incipiunt fratres suos. i. subditos, & vicinos occidere, hoc est dictu persequi, & tribulare, & eos per rapinas, & exactiones multipliciter infestare. Prou. 29. Cum impii sumpserint principatū, gemet populus. Vel dic, ꝙ sirenæ sunt mulieres, quæ suis cantib. actib. gestib. tractib. & nutib. faciunt iuuenes obdormire. s. in deliciis, & carnalitatib. & maximè illos qui in naui. i. i statu ecclesiæ nauigāt ad æterna, ipsosque deducunt ad siccum. i. ad statum sterilitatis, & paupertatis, & occidunt eos, & priuant vita, vita dico. s. gr̄æ, & bonę famæ, & finaliter uita gloriæ, & eorū carnes, i. substantiam temporalem furando, & rapiendo deuorant, & manducant. Iō sicut Vlysses transiens per locum Sirenarum obturatis aurib. sine periculo pertransiuit, vt narrat in quadā historia, sic vere aures nr̄as debemus talium cantibus obturare, ne per eas ad inferni periculum pertrahamur & iō talib. dēt dici illud Amos 5. aufer à me tumultū carminum tuorum, cantica liræ tuæ non audiā. Vn̄ Hier. in ꝓlogo nos aūt ad patriam properantes, mortiferos sirenarum cantus surdis aurib. transeamus. Vel allega cōtra mundanas, q̄ iuuenes de naui religionis suis suggestionib. extrahunt, & educunt. ¶Sirenæ ſm glosam Esa. 13. sunt serpētes cristati & alati. Papias ēt dicit, ꝙ sirenę sunt dracones magni & alati, & hi in Arabia inueniunt, ſm Isid. vide. c. de Angue. ¶Scd̄m Isid. lib. 11. vbi agit de portentis, cirene fuerunt tres ex parte virgines, & ex parte volucres, quarum vna tibia, alia voce, alia lira canebant, & sic hoies ad paupertatē, & penuriā pertrahebant, & iō fictæ sunt esse volucres, & virgines sub spē cantus nauigantes ad periculū pertrahētes. Charissimi p istas tres virgines intelligo triplicem concupiscentiā, videlicet mundū, carnem & hostem. Cantus istarum sunt earū suggestiones. Instrumenta aūt earum sunt mundi delicię diuitiæ, & honores. Cantat ergo prima puella demon, & assumit instrumentum suum. s. eminentias huius mundi, & sic sonat, & resonat cantum suum, videlicet suggestiones de superbia. Erit Tyro canticum meretricis. Esa. 23 Scd̄o venit secunda meretrix. s. caro, & arripit instrumentum suū. s. mundi delectabilia, potus & comessationes, quietem & oblectationes, & emittit sonum suum, videlicet suggestionē ad luxuriam, & ad gulam, dicens Esa. 22. Comedamus & bibam⁹, cras. n. moriemur. Tertio cantat alia puella. s. mundus, & assumit instrumentum suum. s. diuitias & emittit uocem suā. s. suggestionem ad auaritiam, & rapinam, dicens. Esa. 8. Accelera, spolia detrahe, festina prædari. Et tunc pro certo p huiusmodi cantus miseri peccatores mare huius fluctuosę vitæ nauigantes obdormiunt, & delectantur in somno multiplicium peccatorum, & ad paupertatem, & penuriam virtotū ducuntur, hoc est dictu ꝙ sic à virtutibus depauperant, ꝙ ad periculum mortis perpetuæ deducuntur. Et ideo cuilibet istarum dr̄ Esa. 23. Circui ciuitatem meretrix obliuioni tradita, bene cane, frequenta canticum.

De scorpione. Cap. 92.

Scorpio est vermis terrenus, hn̄s in cauda aculeum armatum, & dr̄ à scorte, quod est dulce, & pio pis quod est fingere, eo ꝙ in parte anteriori blanditias fingit, in posteriori aūt aculeo dure pungit, vt dicit Isi. Recte tales sunt fallaces, dolosi & adulatores, quia vere sunt vermes terrę. i. in terrena cupiditate totaliter implicati, & tales. i. parte anteriori. i. in principio, & in ingressu, & in apparētia, & in manifesto fingūt blanditias per fallacia sua verba, sed uerè à parte posteriori, in aliorū. s. absentia, vel in fine hn̄t aculeū. s. rapinæ vel detractionis. Istud patet in detractorib. qui in p̄sentia hominib. blandiunt per adulationē, sed in absentia qn̄ sunt retro eos, ipsi inuenenant p detractionē. vel ēt in principio qn̄ incipiunt loq̄ de aliquo blandiunt, ipsum cōmendando, sed in fine pungūt ipsum diffamādo, patet ēt in dolosis vsurarijs & aliis, q̄ in parte anteriori. i. in principio blandiunt. s. pauperib. vt eos attrahant ad pc̄m, contractū & obligationes suas, sed in cauda. i. in fine faciunt eos sentire aculeū suæ fraudis, q̄a eos exhæredant, & p̄dant. Apoc. 9. Caudę earū similes scorpionib. et aculei erant in caudis earum. Nota ēt de falsis fratrib. q̄ in facie, & apparentia blandiunt, vt secreta hominum inuestigent, et in fine pungunt eos, & accendūt. Eccl. 12. Labiis suis indulcat inimicus. ¶Propriū est scorpioni ſm Isid. ꝙ uolam manus seu palmam non lędat. Sic vere charissimi scorpio. i. diabolus nullo modo potest supare uel lędere illos q̄ sunt sicut palma man⁹ scilicet q̄ sunt

sunt ossei per fortitudinem, carnosi per pietatem, & q in se ipsos plicantur, & inuoluuntur per humilitatem, & ꝑ considerationem suæ conditionis vilitatem, Claude ergo ostia tua super te. Esa. 26. ¶ Venenum scorpionis ſm Pli. li. 11. c. 25. multum affligit ꝑ tres dies, sicut & serpentis, & tandem perimit lenta morte nisi citius occurratur, & est venenum eius albũ, & occulto ictu & inflexo perimit, & transigit. Sic verè caro vł diabolus qñ percutit aliquem per tentationem, ꝑ certo ipsum mirabiľr sollicitat & affligit, & hoc est ꝑ tres dies, hoc est dictu, ꝑ malã suggestionẽ cogitationẽ, & delectationẽ, & tandẽ occidit eum ꝑ consensum, nisi citius occurratur, s. rumpen lo hmõi tentationẽ per orationẽ, & eius malitiã reprimẽdo. Est aũt eius venenum albũ. i. alicuius bonitatis spẽ dealbatũ, quia sub boni spẽ infigit tentationis venenũ, & inflexuose. i. per diuersas circunstãtias circũeundo exequitur opus istud. Apo. 9. Cruciatus eorum sicut cruciatus scorpionis, cum percutit hoiem. Vel dic ꝙ isti sunt hæretici, q sub specie sanctitatis alios inuenenãt, & nisi caueat mortis æternæ periculum aducunt 2. ad Ti. 3. Habentes speciem pietatis, virtutem ãt eius abnegantes. ¶ Scorpiones letali ictu percutiunt virgines, similiter fœminas, sed non tñ, viros aũt maxime lædunt in matutino tempore cum exeunt de cauernis, vt dicit idem. Rectè talis scorpio est caro nostra, quia vere virgines irrecuperabiliter percutit, inquantum. s. facit eas ꝑdere castitatem, quæ est irrecuperabilis. tales. n. plus cõiter tẽtantur de carne, quam aliæ, quia ſm Hier. dulcius putant esse quod nesciunt. Fœminas autem. i. seculares actiuos infestat, sed non tñ, quia viros etiam. i. spirituales & cõtemplatiuos obsidet & inuadit, & hoc summe qñ exit de cauerna. i. de statu paupertatis, pœnitentię vel aduersitatis, exterius. s. ad mũdi prosperitatem & delicias, & maxime in mane. i. in tꝑe iuuentutis, quia in iuuentute, & in prosperitate magis nos ꝑcutit caro nostra & magis masculos q̃ fęminas. i. magis spirituales quàm carnales, magisque virgines quàm corruptos. Ideo Eze. 9. non misereamini, senem, iuuenem, & virginẽ interficite. & 2. Cum scorpionibus habitas. ¶ Item ibidem scorpio summe nocet in mane qñ exit de cauerna & est ieiunus, quia tunc licet facie blandiatur, cauda tñ eius semper est parata percutere, si sibi detur occasio feriendi. Rectè tales sunt balliui, quia vere in mane. i. in principio vel in iuuentute qñ sunt ieiuni. i. pauperes & diuitijs vacui tunc summe. nocent & pungunt & lædũt per rapinam, & excoriationem, qa tũc licet blandiantur alijs facie. i. vultu & verbis parati tamẽ solent pungere per rapinam in cauda, i. à parte post in absentia, quia in facie, & præsentia alijs blandiuntur in absentia, autem eos cum principibus accusant. Quasi arridens interrogabit te de absconditis tuis, & si inuenerit causam, non parcet à malitia & à vinculis. Eccl. 13. Vel pone contra malitiosos, qui semper sunt parati venenũ suæ malitiæ infundere, si detur occasio licet arrideant alijs & applaudãt. Vel dic de diabolo, qui semper præsto est nocere per tentationem. ¶ Inter scorpiones nouẽ sunt genera, ſm Pli. vt dicit Appollodorus, quia sunt quidã qui geminos habent aculeos, & inter istos mares sunt alijs seuiores, & crudeliores, & maxmè nocet venenum suum tempore coitus & in meridie, quãdo solis ardorib. insolescunt, & quando siti afficiuntur. Sic vere in mundo sunt quidam qui geminos habẽt aculeos, s. adulationis & detractionis, sicut balliui & officiales, qui alijs in ꝓsentia blandiuntur, & eos in absentia cum suis magistris accusant. Væ duplici corde. Ecclesiast. 2. Isti. n. maxime nocent alijs ꝑ rapinam, malitiam, & cautelam in tempore coitus. i. quando primo ad uxorem. i. ad balliuiam promouentur. Itẽ siti & esurie paupertatis quando. s. adhuc paupertate & esurie macerantur. Item in meridie prosperitatis quando scilicet temporali potestate iocundantur, quia tunc sitis auaritiæ magis crescit, ideo tũc magis inuenenãt, et cruciãt alios per rapinam. Istud etiam patet in causidicis, iudicibus raptoribus, et auaris, qui siti auaritiæ crescente in meridie prosperitatis solent alios amplius infestare. Illi etiam inter istos q sunt mares, id est virtuosiores et potẽtiores, sunt alijs crudeliores. Crudelis est et non miserebitur. Hierem. 6. Vel dic de detractoribus religionem, qui duplici aculeo. i. duplici detractione. s. quantum ad bonos, et malos vtuntur, et illi, qui sunt mares. i. qui deberent esse ꝑfectiores, scilicet antiquiores, sunt in hoc opere seniores, quia sicut secundum Pliniũ.

Scorpio infestat virgines, fęminas, et viros, sic vere isti pungunt iuuenes, peccatores, & ꝑfectos. Lactãtẽ quoq; cũ virgine, iuuenẽ siľ cũ hoie sene. ¶ Scd'm Pli. vbi supra. s. li. 11. c. 25. scorpiones hñt plura internodia, sena. s. vel septena, sed q̃to plura, tãto plus noxia sunt venena. Per ista internodia corporis scorpionis intelligo internodia distractionis & multiplicis possessionis hoim reproborũ, q̃ hodie multa sunt, qa q̃to ista magis crescunt, & q̃to mali de diuitijs plus habuerint, tanto plus sunt venenosi per vitia & pc̃tã & tanto sunt plus malitiosi, auari pariter & iniq. Ps. Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorũ & 2. Mach. 4. Aetate pariter & malitia prouecto. ¶ Scd'm Pli. Apollodorus tradit scorpiones quosdã in Aphrica hre pẽnas, & isti sunt maximè nociui. Et quidã portare conati sunt tales in regionem Sicilię, sed ibi viuere nequiuerunt, in Italia ãt q̃stus grã deportati, ibi viuere cõprobanť, & ibi aliquotiẽs vñr, q tñ sunt innocui, qa veneni malitiã perdiderũt. Tales superbi & aduocati, qui i Aphrica. i. in mũdo isto ardorib. auaritiæ denigrato versãt. Isti. n. hñt duas alas, s. sciam secularẽ, & potẽtiã vel affluentiã tꝑalẽ. Et ideo ꝑ certo summe alijs sunt nociui, qa. s. ꝑ excoriationes, fraudes, & rapinas, alios cruciãt et infestãt. Sed verè si tales ad regionẽ Italiæ. i. ad insulã & ad statũ religionis (vbi. s. per contẽplationẽ hõ est in mentis excessu) vel perfectionis cõuertanť, ex tunc nõ debent esse aliis nociui sed potius ꝓficui atque boni. vñ Esa. 11. Nõ nocebunt in vniuerso monte sãcto meo. Vel isti superbi et nobiles alis vanæ gloriæ eleuari, in regione Italiæ. i. in statu religionis non pñt pñiam sustinere, & iõ pauci tales solent religionẽ intrare, veruntñ si ibi deferanť. i. si religionẽ intrauerint, oportet ꝙ ibi sint aliis ĩnocui, qa. s. pp suã nobilitatẽ uel sciam non debent alios infestare 1. ad Cor. 11. Videte frẽs vocationẽ vestrã, quia nõ multi nobiles ſm carnem. Vel dic qñ mali ad fidẽ vel religionẽ adducunť, necesse est ꝙ moriaľ, s. apostatãdo, uel ꝙ malitiã deserat, & pc̃tã. Istud notoriũ est apud aliquos religiosos, ubi oportet ꝙ mali exeat vel ꝙ emendenť. ¶ Qñ scorpio pungit aliquem, ille citius moriľ si post puncturã in aqua ĩmergaľ, ſm Pli. ibidẽ. Sic uerè qñ hõ pungiľ à dæmonib. & tentaľ, si ipse tentatus aquã deliciarum carnalium frequẽtauerit, & ibi se ĩmiserit, ꝑ certo citius moritur per cõsensum, qa carnales citius consentiunt pc̃is & tentationib. maxima luxuriæ, q̃ alii. Figura. Leu. n. vbi si aliquid ĩmundum tangeret semẽ aliqđ, nõ polluebaľ. Sic uerè qñ dæmon ĩmundus nos tãget per tentationes, nos non polluimur per consensum, si ab aqua carnalium delectationum, liberi fuerimus & immunes. Nam ut dicit idẽ Plin. Scorpio nullum aĩal lædit qđ careat sanguine. Sic uere diabolus nõ ꝑt aliquem lædere ꝑ tẽtationes, qui sanguine carnalium affectionum est priuatus. Vel per sanguinem (qui irascibilẽ inflãmat, intelligo crudelitatem, qua carentes ad dęmone nõ læduntur. Ideo Deu. 2. Caue ut sanguinem non comedas. ¶ Qñ scorpio pungit aliquem, remedium est ꝙ cinis unius combusti cum uino epotetť, uel ꝙ uiuus in oleo extinguaľ, & desuper apponatur, ſm Pl. Sic uere si aliquis raptor uel diues aliquẽ pupugit per rapinam, multum prodest hoi percusso ad dolorem ꝑsius mitigandum, ꝙ accipiat cinerem alterius cõbusti. i. ꝙ audiat et cõsideret qualiter alij scorpiones. i. alij diuites vel raptores sunt incinerati per mortem, et combusti per damnationem æternam, et maxime si ista bibat et sibi incorpore cũ vino. i. cum spe æternæ retributionis et cõsolationis quia vere magna est cõsolatio pauperib. malam mortem diuitum intueri. Lætebitur iustus cum viderit vindictam. Est etiã eis remedium qñ tales scorpiones. i. diuites immerguntur in oleo cõpassionis et pietatis per diuinam inspirationem, quia tũc eis restituũt, et se emendãt. Ps. Intingatur pes tuus in sanguine. Vel dic ꝙ qñ diabolus pungit aliquem per tentationem, vtile est ꝙ cinis et combustio. i. mors, & dãnationis hominum vel dæmonum attendaľ. Qui in mari operanť lõge steterũt, et fleuerunt videntes locum incẽdij eius. Apoca. 18. Sicut ẽt ſm Auic. ꝑputũ hominis ieiuni interficit scorpiones, contra puncturam etiam eius valet raphanus, vel absynthium in vino potatum vel radix albæ spinæ masticata, et super omnia herba quæ dicitur gentiana, sic vere contra diabolum, carnem, & mundum, & contra eorum tentationes valet ieiunium & abstinentia, absynthium, & raphanus, i. amaritudo contritionis & pœnitentias, radix ẽt albę spinæ, i. considera-

ta diuina punctura, & iustitia, gentiana etiam.i.diuina scriptura & sapiẽtia. Cuilibet.n.tali dr̃ illud. Lu.10. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpẽtes & scorpiones. ¶ Itẽ idem ibidem dicit, ꝙ quidam scorpiones pariunt vn̄ nos fœtus, sed mater eorũ ipsos nitit̃ deuorare sed vnus eorum magis solers super clunes matris ascendit, vbi tutu est à morsu ipsius & cauda, et matrem suã interficit, fraternęq; cædis vltor existit, et hoc facit natura, ne pestifera proles nimiũ ꝓpagetur. Et nota ꝙ scorpio paruit vermiculos ouorum spẽ. Mater ista significat mundum vel mortẽ, filij 11. significant hoĩes mortales, qui intelliguntur per numerum 11. q. est primus numerus qui trã∫greditur denariũ, quia.s.natura'r sunt denarij.i.decalogi trãgressores. Ista ergo mr̃, s.mors oẽs filios suos un⁹ deuorat, et cõsumit, uerũtñ vn⁹ de filijs suis sibi pręualuit, s.Christus, qui frater fuit aliorum q̃tum ad naturam humanã, quia qñ ab ista matre.s.à morte debuit deuorari, tunc uere ab ea non fuit deuoratus.s.in inferno per pœnam nec in sepulchro per corruptionem, imo super eã ascẽdit q̃tum ad præsidentiã potestatis sibi datam à patre, et eã occidit et destruxit. vnde ipse dicit. Ose.13. Ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferno. Et sic mortem fratrum suorũ .s. patriarcharũ et aliorum uindicauit, qđ plenius in die iudicij exequetur. Vel dic ꝙ ista mater significat malum pręlatũ, qui re uera oẽs filios.i.subditos excoriat, deuorat & infestat. Thr.2. Matres comedẽt paruulos suos ad mẽsuram palmæ. Veruntñ qñq; reperitur ibi unus de filijs suis.s.aliquis bonus subditus, & astutus, qui contra istam matrẽ militat, ipsamq; facit qñq; deponi, & præualet contra ipsam, & sic ultor est hoĩm aliorum. Figura 4.Re.11. vbi Athalia occidit omne semen regiũ in Israel, libidine dominãdi, paruus tñ filius Ioas qui fuit absconditus, tandem medio Ioiade sacerdotis fuit occasio mortis suæ. Sic verè istæ iniquæ matres.s. mali superiores, postq̃ subditos deuorauerunt, & molestauarunt, sæpe Dei iudicio fit ꝙ aliquis subditus absconditur, de quo nõ cauerant, eos punit. Mar.13. Consurgent filij in parentes, & mortes eos afficient. Ad hoc tñ debet cooperari. Ioiada sacerdos.i.episcop⁹ siue papa. Vel mater ista est mũdus, qui filios.s.hoĩes occidit per, diuersa; peccata, & ẽt per mortẽ ꝑpalem, sed vnus istorum, s.Christus, in mundo notus, super matrem.i. super mundum ascendit per contemptum ipsius, & maxime super eũ ascendet in die iudicij, & sic mortẽ fratrũ suorum.i.damnationem hoĩum, à mundo & à mũdanis deceptorum vindicabit, mũdum, perpetuo codẽnando dicẽs. Væ mundo à scandalis. Mat.18. Nota ẽt ꝙ tales a diabolo parti & emissi sunt sicut vermes, quia.s.more vermium moriuntur Iob 17. Putredine dixi, pater meus es, mater mea & soror mea vermibus. ¶ Secundum Aristote. quidam sunt scorpiones qui comedũt venenosa, & tales sunt pessimi. Sic vere detractores qui venena.i. peccata aliorum comedũt, & sibi incorporant detrahendo, pessimi debẽt dici. Et nota quare detractor scorpioni cõparat̃, quia.s.lambit, et pungit, primo hominem commẽdando, & in cauda.i. in fine eum per infamiam venenando. inflexuose, etiã vulnerat cum aculeo suo curuo, nunquam.s.directe diffamando, sed flexuose & lateraliter adhibitis circunstãtijs vulnerando & de alijs obloquẽdo. &c. sicut supra. ¶ Secundum Aristot. quidam sunt dracones qui comedunt scorpiones, & isti pessimi sunt veneni. Sic verè quidam sunt principes qui comedũt & sibi incorporat per complacẽtiam scorpiones, i. detractores & falsos accusatores, s.ipsos libenter audiendo, & in suis domibus nutriẽdo, & tales ꝓ certo pessimi sunt, s. suis subditis & nociui qa princeps qui libẽter audit verba mẽdacij, omnes ministros habebit impios. Prou.29. ¶ Secundum Isidorum lib. 13. Scorpius est signum in cœlo scorpius est rubus aculeatus, scorpius est sagitta venenata, scorpius est vermis venenatus. Vnde Aratus. Scorpius est vermis, signum, sagitta, flagelum. Rectè tales sunt peccatores, quia isti sunt rubi aculeati ꝓ peccatorum remorsionem, sunt flagella ad bonos flagellandos per illatam tribulationem, & maximè contra pauperes sunt sagitta venenata per puncturam & detractionẽ, sunt vermis in terra per auaritiam & ambitionem. Istud summe patet in detractorib. qui habent aculeos malorum verborum & pungentium, qui in cęlo.i.in statu prælationis sunt signũ & effigies, non realitas prælatorum. Ideo de talibus potest dici illud Ezec. Impij & subuersores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas. ¶ Scorpiones timent stellionem, & cætera sicut supra de stillione.

De Sue. Cap. 93.

SVus ſm Isido. subigendo dr̃, eo ꝙ cum rostro terram subigit, ꝑ cibum, & terram sulcat dentibus vt sic pueniat ad radices. Sic sunt multi peccatores, s. causidici & mali prędicatores, qui rostro.i.cum eloquentia sua terram, & radices.i.terrenas diuitias sibi quærunt. ¶ Sus animal est immundum, in luto & stercore delectatur, & ibi se volutat, balneat & inuoluit, & ibi impinguatur, & maxime qñ quiescit, & filios suos summe diligit, & pugnat pro eis contra lupum. Tales sunt diuites huius mundi, quia vere in stercorib. diuitiarum, in luto deliciarum hodie quietantur. & ibi per affectionem delectantur & inuoluuntur, & ideo per carnalia desidetia impinguantur, & maximè qñ per pigritiã quiescunt, qa tunc magis carnalia desideria insolescunt. Impinguantur ẽt & replentur diutijs, & beneficijs, quia oẽs sui cibi.i. omnes sui temporales redditus & prouẽtus transeunt in pilos, & in carnem.s.substantiam temporalem aquirẽdam & multiplicandam. Hier.47. Fertilis fuit Moab, requieuit in fęcib. suis. Et isti filios suos mire diligunt, & pro eis ditandis & tuẽdis contra Deum & hoĩes se opponunt. Vel expone de bonis ꝓlatis sicut de apro. ¶ Sus qñ cõcipit, macrescit, & hoc qa nutrimentum suum nõ transit in pinguedinem, sed in lac vñ filij nutriuntur, ſm Aris. Sic vere sunt aliqui qui qñ concipiũt bonum propositum.i.qñ à Deo cõuertuntur, macrescunt.s. quantum ad diuitias temporales. Et hoc quia pro certo pinguedo sua & nutrimentum.i.diuitiæ, redditus & prouentus ex tunc transeunt in lac.i.in eleemosinas & pietatis opa, quibus nutriunt filios.s.Christi & ecclesiæ pauperes & egenos, pro quibus etiam ex tunc pugnant contra lupos.i. cõtra impios & raptores. Oĩa ista patent de bonis diuitib. Ideo Iob. 29. Ocul⁹ fui cęco, pes claudo, bñdictio perituri veniebat super me conterebam molas leonum. &c. ¶ Sus in vere concipit. quattuor mensib. ventrem potat, bis aliquando in anno parit. Sic aĩa in vere.i. in statu grãe concipit per bonam volũtatem, & fœtum boni propositi in ventre.i.in consciẽtia nutrit per quattuor menses, qui sunt cognitio; delectatio, complacẽtia, & cõsensus, & deinde eum parit, & emittit per bonam operationem, & hoc bis in anno.i.per duplicis charitatis frequentationem. ¶ Sus aliqñ multos filios parit, s.20. & qñ nõ potest eos nutrire propter multitudinem, idcirco qñque oẽs deuorat præter primum, quem nutrit diligit & impingnat, vt dicit Pli. Arist. & Solinus. Rectè tales sunt hodie multæ religiones, quæ primo in ventre suo.i.in clastro concipiũt multos filios, i. multos iuuenes, quia.s. vellẽt ꝙ oẽs ingrederẽtur ventrem suum, & ꝙ oẽs acciperent statum illũ, & ideo vere tot & tanti sunt hodie, quòd tales matres non possunt nutrire, quia vere non possunt eis ꝓuidere nec de tẽporalib. nec de spiritualib. sicut patet apud mendicantes, & ideo pro certo ipsos hodie deuorant ꝑ tribulationes, angustias & tormẽta, præter primos.i.præter principales & ꝓlatos, quos nutriunt in deliciis, & impinguant. Figura Leuit. 26. vbi comminantur dñs mulieribus delicatis quòd ad tãta deuenient paupertatem, quòd cogentur proprios filios deuorare. Sic vere tales religiones quæ primo solebãt delicijs spiritualibus abundare, hodie filios suos deuorãt persequẽdo. Ideo Nume.13. Terra quam vidimus, deuorat habitatores suos. Vel expone de malis prælatis, qui subditos persequuntur præter primos.i.præter autẽticos & principales q̃bus contradicere non audent, vel eos castigare, sed eos impinguant, s.beneficijs & præbẽdis, ut eos adiutores habeãt, & fautores. ¶ Porca aliqñ omnes filios suos deuorat præter primum, quem sibi magis reputat naturalem, & ideo siue deuoret alios siue nõ, isti semper porrigit primam mammam. Sic uerè mali pręlati subditos suos deuorant & persequũtur inique persequendo, & hmõi, pręter illos qui sibi sunt cõnaturales.i.præter suos cognatos & affines, & præter primos, autẽticos & principales, quib. primas mammas.i. prima beneficia & meliora donant. Cito proferte stolam primam & induite eũ. Luc.15. Cum tamen isti deberent talibus dicere illud Marci 10. Sedere ad dexteram meam non est meum dare uobis, sed quibus paratum est à patre meo. Figura de Ioseph & Beniamin, supra de cane, vide alias supra de porco, &

7 co,& supra de apro.¶ Quædam sunt sues quæ primum fœtũ quem pariunt, solent penitus deuorare. Sic vere diabolus,& mundus illos qui apud eos sunt primogeniti, seu primi, .s. diuites & maiores, morti æternæ exponũt. Figura de Moab 4. Reg.3. qui primogenitum filiũ interficiens, dæmonib. imo lauit. Patres immolauerũt filios & filias suas dæmonijs Ps.105.

De Tauro. Cap. 94.

1 TAurus ſm Isid.li.12. est bos non castratus, aīal.s. ceruicosum, superbum, indomitum, & elatum. Vnde Pli.li.8.c.21. dicit ꝙ in India sunt Tauri fului coloris, velocis cursus, caput habentes flexibile circunquaq;, & dorsum ita habent durum ꝙ muniti quasi firmitate silicea, respuunt oē telum. Veruntñ qñ sub ficu alligantur, subito mansuescunt. Vide de ficu. Charissimi ficus significat arborē crucis, q̃ fructum dulcissimum protulit Iesum Christum. Per Taurum ergo intelligo principes,& tyrannos,& mundi diuites superbos,& ēt cęteros peccatores. Licet.n. ante Christi aduentum isti fuerint & etiam nunc sint non castrati per castitatem, sed ceruicosi per crudelitatem, superbi & elati per vanitatē, velocis cursus per instabilitatem, & animi leuitatē, fului coloris ꝑ vestium curiositatem, capitis flexibilis ꝑ intentionis mutabilitatem, dorsi duri per incorrigibilitatem (quia.s. omne telum.i. oē verbum correctionis ꝑ duritiam obstinationis respuunt,& contemnunt) veruntñ quia hmōi tauri modo sunt sub ficu.i. sub fide crucis Christi alligati.s. vinculus diuinorũ mādatorũ, & maximè qñ eis de Christi crucifixione fit mētio specialis, ideo pro certo debēt dimittere oēm suam feritatem, rapinā.s. crudelitatem & pro crucis,& Christi crucifixi compassione māsuescere per benignitatem. Ligauerũt eũ ad arborem. Iudith.6.& Can.8. Sub arbore malo suscitaui te. Quod est contra principes & tyrannos, qui plus sunt crudeles q̃ infideles.¶ Secundum Pli. inter Tauros ille dēt dici

2 generosus, qui frontem habet cornutam, aspectum ferocē, aures acutas,& qui dimicationem alijs profert, & qui in altũ spargit arenā, quia præ cunctis aīalibus in hmōi delectatur. Fortitudo aũt Tauri maxima est in cornib.& in collo, vt idē dicit lib.3.c.45. Sic verè hodie illi dñr generosi,& nobiles,& magis ēt inter nobiles generosi, qui sunt frontis duræ ꝑ obstinationē, cornuti ꝑ elationem, aspectus feri per aliorum contēptum & abominationem & dignationē, acutę auris.s. ad ardiēdum adulationem,& detractionē, & qui dimicationem.i. litem luctam, & iurgia alijs præofferũt per fatuā audaciam & pręsumptionem,& q̃ arenam.i. diuitias suas spargunt in altũ.s. faciēdo conuiuia & festa ꝑꝑ vanam gloriationem. Tales.n. qui spargunt diuitias & abundāter nō in imũ, .s. pauperib. sed in altũ.i. diuitib. nō indigentib.s. nimis, scutiferis & aduocatis, & q̃ parati sunt luctari torneamentis, & hmōi, vel alios impetere per rapinā, generosi & nobiles appellantur,& iō pauperes pñt dicere illud Ps. Tauri pingues obsederunt mel contra illud Ecc.6. Ne te extollas in cogitatione tua velut Taurus. Item Hiere.50. Effusi estis sicut vituli super terram. Vel dic si vis de bonis prælatis, qui habēt frōtem duram per cōstantiam,& firmitatem, aspectum ferocē per maiestatem,& iudicij auctoritatem, arenā.i. diuitias dñt spargere per Eleemosynā,& largitatem, aures acutas habere.s. ad audiendum causarum oim veritatē, cornuti dēnt esse per duorum testamentorum notitiā & sagacitatem, alios debent impetere per pc̄torum correctionē, punitionē & se ueritatem, quia.s. per timorē mortis nō debent iustitiam, & fidem omittere. Tauri mei, et altilia occisa sunt Matt.22. quia sicut dr̄ Prou.20. Rex qui sedet in solio iudicij, vultu suo oē malum dissipat. Talis.n. Taurus fuit Christus, et ēt sancti, et perfecti viri. Vñ Deu.33. Quasi primogeniti tauri pulchritudo eius, cornua rinocerontis cornua illius.¶ Itē ibidē. Tau-

3 rus, cum marib. pascitur ante tps coitus, sed tunc vaccis se associat, et pro eis cōtra alios durè pugnat, et qui vincit, saltat super fœminā. Sed qñ debilitatur, venit victus, et ipsum impetit acq; vincit et saltat super fœminā, quasi glorians de triũpho, vt dicit Arist.li.6.c.18. Sic verè inter mundi supbos accidit ꝙ sp fortior vincit debiliorē, sed sæpe accidit ꝙ ille q̃ prius vicerat, debilior efficiť, et aliꝰ obtinet cōtra ipsum. Deus.n. perdet multos et innumerabiles, et regnare faciet

4 alios pro eis Iob 34.¶ Taurus ſm Arist.li.8.c.7. impinguatur à cibis qui generant vētositatem.s. de fabarum summitatib. & hmōi,& si quis eius cutē inciderit,& cũ fistulā sufflauerit, & postea ei ad manducandũ dederit impinguabiť, & maximè si sibi dederit cibos dulces, vtpotè ficus vel vuas passas. Tales sunt superbi,& hypocritæ, qa verè isti impinguanť.i. delectanť & recreanť à cibis.i. verbis q̃ ventositatem gñant & inducunt,.s. superbiæ & vanægloriæ, videlicet verbis adulatoriis. Nā qñ fistula.i. adulator sufflat adulando, tũc sua cutis.i. fastus suus exterior eleuať à carne.i. a carnis fragilitate, et à suæ vilitatis cōsideratione separatur,& sic miser hō Taurus superb. impingua & recreať,& maximè si cibis dulcib.i. carnalib. deliciis educatur.¶ Bos, vacca,& Taurus sunt

5 talis cōditionis ꝙ plus diligũt aquam clarā q̃ turbidā,& citius eā bibunt, equus āt,& camelus cōtrarię suę nāæ. Charissimi, per bouē q̃ iugo subijciť, itelligo ꝑlatos & religiosos, & cōtēplatiuos, ꝑ vacā,& Taurum intelligo seculares,& actiuos, quia vere illi plus diligunt aq̃ clarā.i. græ uenustatē, gloriæ voluptatē,& diuinæ sciæ claritatē, q̃ turbidā.i. q̃ mũdi ꝓsperitatē, pc̄ti fœditatē, secularis sciæ falsitatem. Sed ꝓ certo equi hinnientes.i. luxuriosi, cameli gibbũ potestatis, & caput erectum habētes.i. superbi & ambitiosi cōtrarium diligunt, & affectant, quia bona terrena appetunt spūalia cōtenētes. Vñ Hie.2. Quid tibi uis in via Aegypti, vt bibas aq̃ turbidā?¶ Scd̃m Arist. Tauri q̃diu nō castranť, elati sunt &

6 superbi, sed qñ castranť, pigri et maturi redduntur, imbelles & mansueti, crescunt in corpore et uirtute,& sub iugo aratro mansuescũt. Sic verè Tauri.i. hoīes q̃ ꝑꝑ regnum cœlorum nō castranť,.s. actus luxuriæ abdicando superbi sunt & elati, sed verè qñ sunt castrati,.s. per emissionem voti castitatis, tunc efficiunť domiti, et maturi, imbelles, benigni et mãsueti, crēscētes,.s. meritis, et virtutib. et iugo pnīæ melius se supponunt. Pulchra est ergo gñatio, casta cum charitate. Sap.4.¶ Taurus audacior est et fortior q̃ bos castratus. Nam

7 oēs bestiæ ꝑꝑ amotionē testium emollescũt. Vnde in corde Tauri aliqñ inueniť os, sicut in corde cerui. Tales sunt martyres, qui præ cæteris fuerunt constantes, & audaces q̃tum ad martyrium tolerandum, quia pro certo os forte et instabile.i. Chr̄s vel Chr̄i amor in eorum cordib. latitabat. Charitas Dei diffusa est in cordib. nostris ad Ro.5.¶ Taurus post an-

8 num gñat, ꝑꝑ coitum vaccis se associat, et ꝓ eis cōtra alios sæpe pugnat. Sic verè luxuriosi post annum.i. ab ipso tp̄e iuuentutis in actibus luxuriæ se exercent, et vaccarum.i. fœminarum societati se coniungunt, et alter contra alterũ sæpe pugnant. Pulchras habent mulieres, & ideo pro eis debemus pugnare. Iudith 10.¶ Scd̃m Plin. lib. 8. sunt in India

9 Tauri attrocissimi agrestes, cæteris maiores & velociores, colore fului, oculis cerulei, pilo in cōtrarium verso, linguā vsq; ad aures extendunt, cornua habent mobilia, quæ alternatim in pugna mouent, dorsum habent ita durum, ꝙ nullo possunt iaculo vulnerari, feras oēs venantur, nec aliter possunt capi, q̃ in foueis, vbi qñ ceciderint, præ indignatione moriunť. Tauros iste significat principes et tirānos, sui pili sunt diuitiæ, cornua sua sunt officiales, udices et balliui mediantib. quib. per eos pauperes impugnantur. Isti igitur sunt Tauri agrestes et siluestres, quia in silua et agro mundi huius habitāt et moranť, et sunt atroces per crudelitatē, cæteris hoībns maiores.s. q̃tum ad potentiam & dignitatē,& velociores,.s. quantũ ad precipitem instabilitatem, calore fului,.s. per vistiũ curiositatem, oculus, suus.i. intellectus est ceruleus quantum ad malitiam & cautelositatem, dorsum eorũ.i. cor est durum per obstinationem, ita ꝙ à nullo venatore pñt capi.i. à nullo prælato vel ꝑdicatore pñt vulnerari ꝑ contritionē, penetrari ꝑ cōpassionē. licet ab eis feriantur ꝑ ꝑdicationē. Cor eius indurabiť quasi lapis. Iob 41.¶ Tauis in-

10 diei ſm Pli. habent pilos in contrarium versos, quia.s. non tendunt inferius versus terram, sed superius versus caput. Tales sunt diuites, quia vere puli eorũ.i. diuitiæ tp̄ales in cōtrarium sunt versæ, quia.s. non tenduut versus terram.s. ad pauperes per Eleemosynas, sed versus partem superiorem, et versus caput.i. ad alios diuites, et superbos, quia eas non expendunt in pauperum sustentationē, sed in festorum et domorum multitudinem.¶ Scd̃m Plin. Tauri indici habent

11 linguas ita longas, ꝙ vsq; ad aures protēdunt eas. Sic vere multi sunt ita verbosi, ꝙ lingua.i. eloquentia. et verba eorũ tangunt aures.i. illa quæ audierunt, quia.s. nihil possunt audire de aliis de eo quin velint loqui, et detrahere, et scier-

12 re, contra illud Eccl. 28. Sepi aures tuas spinis. ¶Tauri indici ẜm Pli. hñt cornua mobilia, & ipsa alternatim pugnando mouent. Sic verè mundi tyranni habent cornua .i. officiales cum quibus alios impugnant, mobilia quia ipsis alternatim utuntur ad alios impugnandos. Vel dic ꝙ cornua .i. eorum officiales sunt mobilia, s. de officio, & in officiũ, de loco ad locum quia qñ per rapinas contra rapinas pugnant, illos sępe & transferunt, ne. s. eorũ nequitiæ nimis appareant eminentes. 13 ¶Tauri indici sunt fortissimi, oēs fera venantur, & capi nequeunt, nisi in foueis, & tunc etiam qñ se uident captos, præ in dignatione moriuntur. Sic vere mundi tyranni oēs feras venantur .i. oēs hoīes persequuntur, quia Deo nō placent, & cuncti hoīb. aduersantur. Et ideo capi in mundo isto vel castigari non possunt, nisi qñ in foueam sepulchri vel inferni ceciderint, vbi ꝑ indignatione & desperatione perpetuo moriunẗ. Ibi morieris, & ibi sepelieris. Hier. 20. Vide supra de bestia quæ dr̃ alte quæ videtur esse talis Taurus.

De Tragelapho. Cap. 95.

1 TRragelaphus ẜm Isid. li. 12. est aīal simile ceruo in corpore, caput .n. habet barbatum, scapulas hẽt hirsutas sicut hircus, & ẜm Arist. facies sua declinat ad terram, & crescunt sua cornua sicut ceruis, & sua cornua sunt sicut cornua hinnuli. Et dr̃ tragos qđ est hircus de elaphos, quod est cerusus, quasi habent similitudinẽ hirci & cerui, vt dicit Isid. Si vere quidam sunt in mundo, qui sunt ex parte cerui, & ex parte hirci .i. ex parte iusti, & ex parte iniusti, quia corpus .i. vita sua similis est ceruis .i. iustis, veruntñ villosi sunt .i. pleni diuitijs sicut hircus .i. sicut peccatores, & barbam .i. secularem sapientiam habent sicut hirci .i. sicut mundani, & iō facies .i. intentio istorum declinat ad terram, .i. ad temporalia & terrena, quia multi sunt qui licet sint boni quantum ad uitam, ipsi tamen volunt pilis diuitiarũ abundare, barba secularis scientiæ ornari, & intentionem ad temporalia declinare, contra illud Leu. 19. Nec radetis barbam. &c.

De Talpa. Cap. 96.

1 TAlpa ẜm Isid. li. 12. est bestiola similis muri in corpore, porco in rostro, cum quo radices sub terra quærit, & terram fodit egerit, sub terra moratur, noc pōt diu viuere super terram, & est talpa cæca naturaliter, & non videt. Tales sunt auari, quia verè sub terra .i. in amore terrenorum habitant, vbi radices .i. mundi diuitias sibi quærunt, & cæcitate ignorãtiæ perpetuæ sunt damnati, rostrum .i. verba sua simile est porco, quantum. s. ad grunitum detractionis, & q̄tum ad appetitum stercorum .i. diuitiarum. Et ideo finaliter post mortem sub terra .i. in inferno viuent, vbi cęcitate & tenebri damnabuntur, & super terram .i. in præsenti diu viuere non valebunt, quia sicut ait psalmista. Viri sanguinum nō dimidabunt dies suos. Vel si vis, dic de hæreticis, q̄ oculum fidei habent per errorem penitus excęcatum. 2 ¶Talpa pellem habet nigram, mollem & villosam, pedes & crura habet breuissima, & pedes eius more manus hoīs per digitos sunt distincti. Et ẜm Arist. li. 1. c. 9. Talpa habet oculos sub corio, & si corium scindatur apparebũt ibi vestigia oculorum. Et sicut dicunt aliqui, qñ moritur, præ angustia corium scinditur, & sic aperit oculos moriendo, quos clausos habuit in viuendo. Sub terra aũt manet, & raro supra. Tales sunt mũdi diuites, & sapiẽtes, quia uere pellis eorũ .i. apparentia & cōuersatio nigra est ꝑ peccatorũ offuscationẽ, mollis quo ad delicias villosa, quo ad diuitias, crura eorũ .i. affect⁹ sunt val de breues, quia nihil diligũt nisi iuxta se. s. tp̄alia, nō ęterna, terrena non cęlestia, amicos nō inimicos, & pedes eorum .i. affectiones per multos digitos .i. per multa desideria sunt diuisi. Diuisisti pedes tuos omni transeunti. Ezec. 16. Isti ēt hñt oculos .i. sapiẽtiã, & discretionẽ naturalẽ, & secularem, sed quia isti oculi modica pelle .i. mundi & carnis affectione, & amore sunt inclusi, iō vere. isti non vident ꝑ debitam discretionem, s. ea q̄ videre tenentur, videlicet propriã vtilitatẽ, inferni tormenta, Dei iudicia, &c. hmōi, quia quantũ ad illa q̄ ad salutem ꝑtinent aīarum, cæcitate perpetua sunt damnati, sed pro certo qñ isti morientur, & corium mundanæ prosperitatis scindetur, tũc oculus sui intellectus aperietur. s. ad videndum, & cognoscendum ea q̄ primitus nō videbãt, q̄a leuauit oculos diues cum esset in tormẽtis, & vidit Abrahã, Luc. 17. Vel dic ꝙ illi quorum oculi à pelle .i. à carne, pc̄tō vł prosperitate uelanẗ, qñ corium hmōi scindiẗ per tribulationes & pnīam tp̄alem, tunc incipiunt videre, & status sui cognoscere uilitatẽ. Exemplum de Antiocho. 2. Mach. 9. qui in agnitionẽ sui ductus est, percussus à dño plaga. Ideo Esa. 28. Vexatio dabit intellm̄. 3 ¶Talpa eo ꝙ oculi eius sunt aperti, nescit se regere extra terrã, quia lucem non videt, & solem odit, & fugit, in terra aũt optimè se regit, quia tot habet foueas & diuerticula, ꝙ vix in terra capitur à quocunque. Rectè tales sunt auari, et mundi sapientes, qui non vident nec hñt lucem gr̃æ & veritatis. quia. s. ipsi sunt per auaritiam excæcati, & iō solẽ .i. Chr̄m odiunt & declinant, uel solem .i. manifestationem ueritatis, quod patet, quia cōtractus suos non faciunt palam sed occultè, quia qui male agit, odit lucẽ. Io. 3. Et iō ꝓ defectũ lucis gr̃æ et discretionis, extra terrãm et terrena .i. q̄tum ad bona spūalia et æterna nesciunt se aliquał̃r gubernare. Veruntñ in terra .i. in terrenis negociis optimè se regunt, q̄a tot hñt diuerticula diuersarũ cautelarum, ꝙ vix pñt cōcludi, sicut patet in causidicis, quia sapiẽtes sunt ut faciant mala. &c. Hie. 4. 4 ¶Scd'm Plin. talpa eo ꝙ uisu caret, melioris est auditus, quia si hoīem loquentem audierit, statim à remotis ad terram fugit, et inter terræ uiscera se abscondit. Sic uerè hodie illi qui carent uisu, i. simplices, qui carent mundi discretione, bonum habent auditũ, q̄a. s. libenter audiunt uerbum Dei, et ideo qñ hoīem .i. ꝑdicatorẽ loqui audiunt, mundi pericula et pc̄tã fugiunt, et intra terrã .i. in mortis uel inferni memoriã se recludunt, et sic per terrã .i. per humilitatẽ, pnīam mortis uel inferni memoriã liberanẗ. Iō Nau. 3. Intra in lutum, et calca .i. in consideratione ꝓpriæ uilitatis, mortis, et inferni. &c. Prou. 1. Audiens sapiens sapiẽtior erit &c. 5 ¶Talpa dũ uiuit prata hoīm fodit & iō a uenatorib. capiẗ, et per caudã suspendiẗ, et fame cruciaẗ, & sic famis inopia euacuaẗ. Sic uerè mundi diuites, & auari, q̄ dũ uiuunt, prata hoīm .i. tp̄ales sub̃as pauperum per rapinas & usuras effodiunt & subuertunt, à uenatore diabolo per diuersa vitia rapiuntur, in altum ēt suspendũtur. s. per caudam .i. per spem longæ vitæ, & famæ auaritię cruciaẗ, et sic per auaritiã famescẽdo morte tp̄alia, et æterna damnanẗ. Interierunt fame, multitudo siti exaruit. Esa. 6.

De Taxo siue mele & vulgo fouina. Cap. 97.

1 TAxus idem est quod molius, cuius pellis est multum hispida, et dr̃ melota, sicut dr̃ in gl. ad Heb. 11. Et est aīal paruum, simile vulpi in quantitate, vt dicit Isid. lib. 12. Cuius solertia est ẜm Pli. li. 8. c. 38. ꝙ qñ a canib. vel hominib. insequitur, anhelitum in flatum retinet, et cutem extendit, et sic morsus canum et ictus hominum minus timet. Sic vere charissimi, nos debemus habere pellem idest habitum, hispidum asperum. s. et incultum sicut habuerunt sancti, et eremite, de quibus dr̃ ad Heb. 11. Circuerunt in melotis, et in pellibus caprinis, quia habentes alimenta, et quibus tegamur, his contenti sumus 1. ad Ti. 6. Quod est contra religiosos curiosos in vestib. Et qñ hoīes .i. iusti & boni, canes .i. detractores et mali, nos persequũtur, s. morsib. detractionum, ictibus tribulationum, latratib. iniuriam, pro certo nos debemus anhelitum nostrum .i. appetitum vindictæ et furorẽ et iracundiã retinere, et cutẽ per patientiã extẽdere, s. iniurijs fortiter obsistendo, et sic poterimus morsus detractiōis et ictus tribulationis et correctionis leuius sustinere. Patientia .n. nobis necessaria est. ad Heb. 11. Et circuierunt in melotis vt etc. supra. 2 ¶Taxi ẜm Pli. ibidem, futuram præuident tẽpestatem, ideo cauernas subterraneas sibi faciũt ingressum duplicem continentes, et qñ flat tempestas australis, tũc foramen meridionale caudarum villositate obturant, et aquilonare dimittunt apertum, et econuerso qñ flat ventus aquilonaris, et sic contra vtranque tempestatem sibi præuidẽt prout possunt. Charissimi, per austrum ventum nebulosum et calidum intelligitur prosperitas, per ventum aquilonarem intelligitur aduersitas. Cauerna nostra est secretum cōscientiæ, foramina ipsius sunt affectiones, et appetitus. Nos igitur charissimi debemus nobis prouidere, et præcauere contra mũdi tempestatem scilicet contra australem prosperitatem, ne scilicet alliciat vel attrahat, et contra aquilonerem

rem frigiditatem & aduersitatem, ne.s.p desideratione nos deijciant vel detrahant, quia s̃m Greg. Ois frotuna timẽda est prospera vel aduersa. Et ideo qñ videmus huiusmodi tẽpestatem imminere, in cauernam nostram.i.in secretum cõsciẽtiæ nostræ debemus intrare, per eius.s.iugem examinationem, & si auster prosperitatis flauerit, claudamus introitum illius partis.i.affectum & appetitum qui naturaliter attrahitur ad ꝓspera, & eũ cum cauda.i. cum memoria finis & mortis obstruamus, & introitũ q respicit ad aqlonẽ.i. cõsideratione aduersitatis, s.huius vitæ, mortis iudicij & inferni, dimittamus apertã, qa vere vtile est ꝓsperis de morte, inferno & iudicio cogitare. Eccl.7. In omnib. operibus tuis memorare nouissima tua &c. Si aũt viderimus ventũ aquilonarẽ imminere.i. mũdi tribulationes & aduersitates, tũc vere ad obstruendũ introitũ & cõsiderationẽ istius partis, debemus caudã.i.mortis memoriã apponere, & introitum austri.i.cõsiderationem æternæ futuræ ꝓsperitatis aperire, & sic poterimus oẽ piculũ euitare. Quia brẽ in mũdi ꝓsperis debemus considerare futurã aduersitatẽ, & in mũdi aduersis futurã ꝓsperitatẽ. Cœpisti cogitare qd futurũ esset post hæc. Dã.2. ¶ Taxus in cauernis suis pparat cõtra hymẽ sibi cibos, & qñ deficit sibi cibus, est ei somnus ꝓ cibo. Est.n.de illis aĩab. quæ somno impinguantur, & in hyme absconduntur. Sic ꝓ certo nos debemus in cauernis & domibus nostris cibos.i.tpales diuitias ad sustentationẽ huius vitæ congregare. Sed ꝓ certo qñ hmõi cibi deficiũt.i.qñ tpalis cessat affluentia, tunc somnus cõtemplationis dẽt nos nutrire, qa .s.per contemplationẽ debemus cibos æternæ beatitudinis degustare, & sicut in hyeme p̃sentis vitæ donis & gratijs impinguari. Ecc.5. Dulcis est somnus laboráti. Vel dic ꝙ in cauerna consciæ debemus cibos.i.virtutes & gratias aggregare, vt in hyeme.i.in tpe post mortẽ possimus nutriri, & somno æternæ beatitudinis ipinguari. ¶ Est species taxi s̃m Philosologum, qui vna cum vxore cibos contra hyemẽ recolligit & reponit, sed veniẽte algore hyemis, timẽs masculus, ne cibi collecti nimis cito deficiãt, fœminã reprimit, & eã ad saturitatẽ comedere non permittit, & iõ illa quasi pacẽ simulans, & quasi masculo cedens, ꝑ partem oppositam cauernã ingreditur, & diu congregatos cibos deuorat & consumit. Sic ẽ recte de usurarijs & auaris, qa illi & vxores suæ cõgregãt & accumulãt sibi cibos.i. diuitias tpales, vt i hyeme vitæ p̃ntis valeãt enutriri, sed verè qñ isti masculi.s.auari vident imminere algorem hyemis.i.tps caristiæ, tunc timẽtes, ꝙ cibi tpalium deficiant fœminam suam vna.s. cũ filijs & familia ab esu reprimunt, & eos ad litteram saturari nõ permittũt.i.laute comedere vel abunde, & iõ sæpe accidit, ꝙ vxor ista, s. familia, per aliquẽ locum occultum ad cibos hmõi ingreditur.s.ad cellarium & ad bladũ, & ibi plus qñq; vna die furatur, & expẽdit, q̃ iste auarus masculus aggregare potuit vno anno. Ideo Eccl.34. In bonis ipsius alius luxuriabitur. Vel dic de infidis socijs, qui bene recipiũt alios ad se adiuuandum, sed non ad comedendum. Figura 4.Re.6. de muliere q̃ de filio alterius bene cõederat, sed in crastinũ cũ deberent comedere filiũ suũ, ipsum abscõdebat, & cõicare nõ valebat, qa.s.ingrati bene volũt aliena participare, sua tñ volunt cõicare, cõtra illud Eccl 4. Non sit porrecta manus tua ad accipiendum, & ad dandũ collecta. ¶ Taxus (vt dicit idem) naturaliter odit vulpem, & vulpes contra eum pugnat, sed quia non põt de eo virib. p̃ualere, iõ ad malitiã conuertitur, nam qñ ad prædam suam iuerit taxus, tunc vulpes cauernam ipsius intrat, ibi stercorizat, & fœces proiicit, & vrinam, & tunc taxus veniẽs, & locũ suum inueniens defœdatum, ipsum abhorret, & sic necessario cõpellit, ꝙ locũ alium sibi q̃rat, & ita contra eũ malitia p̃ualet non virtute. Charissimi, taxus est bona persona vel prælatus, vulpes aũt est malus subditus, inter quos est perpetua pugna, qa cõtra malũ bonũ, est & contra vitã mors. Eccl.33. Et iõ qñ talis taxus.i.bona p̃sona est in sua cauerna.i.in suo officio, beneficio vel p̃benda, tũc vulpes.i.malitiosus & malus suus subditus vel socius nitit̃ eũ expellere, & locum ipsius extirpare. Istud patet inter officiales & balliuos, iter canonicos & clericos, qa vnus sæpe pugnat & laborat vt alteri⁹ vẽdicet sibi locũ. Exemplũ de Zambri, qui occidit dñm suũ, & regnauit ꝓ eo 3.Reg.16. Sed uerè qa illi non p̃nt præualere contra taxos, i.cõtra bonos socios vel p̃latos virtute.i.iustitia siue iure, ideo vtuntur malitiis quibus p̃nt, & iõ stercus infamiæ & detractionis in nido suo ponunt vtpotẽ quia eis aliqua falsa crimina imponũt, & sic pp infamiã, & pp fœtorẽ illi⁹ infamiæ necesse hñt aliqñ taxi.i.tales bonæ personæ dimittere, & perdere locum suũ, & sic ab aliis impiis vulpib. occupat̃, qa impius p̃ualet aduersus iustũ. Abac.1. Vel dic ꝙ taxus est Xps, cauerna eius est cor humanum, i qua qñ vulpes .i.diabolus stercus diuitiarũ, vrinam deliciarum, & fœtorem vitiorum imponit, taxus.i.Christus horret & deserit locum istũ, & sic à diabolo necessario occupatur. Iste.n. taxus Xps diligit locum mundũ, vt ideo libenter non habitat cor immundum. Dicamus ergo. Cor mundum crea in me Deus, qa sicut dicitur Prou.22. Qui diligit cordis mũditiam, propter gratiam labiorum, habebit amicum regem.

De Tigride. Cap. 98.

Tigris tigridis, bestia est velocissima, & s̃m Isid. à tigri .i. à sagitta Persicè est dicta, & ab ea fluuius tigris dr̃, eo ꝙ sit rapidissimus. Et est bestia variis maculis distincta virtute, & varietate mirabilis, q̃ hyrcania regio gignit, vt d. Isid. lib.12. Tales sunt impij iudices, & tyranni, qui sunt veloces, & p̃cipites ad rapinam exercendam, & ad sententias promulgãdas, & tales multis varietatib.i.multis cautelis & falsitatib. colorant̃, & in hyrcania (vbi s̃m Isid. hoĩes viui solebant hoĩes mortuos deuorare).i.in mundo isto versant̃, vbi pauperes à diuitib. deuorant̃, quia venatio leonis onager in solitudine, & pascua diuitũ sunt pauperes. Eccl.13. ¶ Scd̃m Pli.li.6.c.18. Tigris est bestia tremendæ velocitatis, q̃ dum in pascuis cõmorat̃ venator aliquotiens vadit ad cubiculum suum, & catulos eius rapit, & in equo velocissimo fugit, at vbi bestia cubile suum vacuum reperit, fertur præceps odorem ferentis catulos inuestigans, qui audiens fremitum bestiæ persequentis, vnum de catulis sibi eiicit, quẽ illa statim ad cauernã portat, & interim ille nauem conscendẽs cum residuis recedit. Et dum illa reuertit̃, pro nihilo vltra furit. Bestia ista est diabolus, cubile eius est infernus, catuli sui sunt sancti p̃res, venator est Chr̃s. Cum ergo tigris diabol⁹ esset occupatus circa pastum.i.circa fideles & gẽtiles vitijs & tentationib. deuorandos, venator Christus ascẽdit equũ .i.corpus humanum ꝑ beatã incarnationem, & venit ad cubile suum.i.ad infernum per beatã passionẽ, & ibi rapuit catulos, s. sanctos p̃res, & equum istũ, s. corpus suum iterũ ascẽdit per beatã resurrectionẽ, & sic eos ad nauẽ.s. paradisi detulit per beatã ascensionem, aliquos tñ sibi dimisit, videlicet damnatos in inferno, & peccatores in mundo, quos ꝓ certo ista tigris diabolus toto affectu ad cubile inferni detrahit & reportat, sed cõtra alios.s.cõtra sãctos liberatos ꝓ nihilo vltra furit. In medio catulorum leonum enutriuit catulos suos. Eze.19. Vel dic ꝙ cubile est mundus, in quo Christus rapuit catulos, videlicet Apostolos & cæteros p̃tõres, & iõ dum bestia diabolus fureret contra eũ mediantib. mẽbris suis.s.iudæis persequendo in passione, vnũ de catulis raptis sibi dimisit, s.iudã, cæteros sup aũt nauẽ.i.crucem ascẽdens, ad portum detulit paradisi. Pone si vis figurã de equo albo Apo.19. ¶ Aliqñ etiam accidit (vt dicit idẽ) ꝙ venator occultè rapit catulos tigridis, quod illa percipiens, venatorem persequit̃ furibunda, sed venator specula in via dimittit, in quibus dum bestia suam videt effigiẽ, credit suos esse catulos, & ea lambendo delectat̃, & dum taliter circa specula occupat̃, venator catulos importat, & nauẽ igrediẽs sic euadit. Charissimi, bestia est mũdus, venator ẽ religio, catuli sunt mũdani, specula uerba sacrę scripturę in q.b. ostenditur ipsis vmbra propria. Accidit ergo charissimi aliqñ, ꝙ religio quæ est Chr̃i venatrix, furat̃ et ad se trahit catulos tigridis .i. filios mundanorum, sicut patet in mẽdicãtib. q uellent oẽs filios diuitum sustulisse, et cum istis effugit.s.eos trãsferendo de conuentu, de loco ad locum, quod quando tigris, id est parentes percipiunt, vertuntur in furorem, et eos sequuntur, vt retrahãt, & reportent ueruntamen uenator, i.religio & religiosi ostendũt eis specula.i, verba sacræ scripturæ, in quibus ipsis ostenditur umbra ꝓpria.i. cõsideratio propriæ fragilitatis, & vanitatis & vmbra mũdanę uanitatis, & sic dum circa hæc intendũt dimittunt catulos, & uenantes. Mittam uobis multos uenatores &c. Hier.16. ideo dicit Christus, Dimitte mihi paruulos tuos. Hiere.49. Vel

dic φ tigris est hō, filij eis sunt opa bona, & venator est diabolus, specula sunt alij diuites hoīes, vmbra ibi apparēs est stat⁹ & eminētia secularis. Qñ ergo vēator diabol⁹ rapuit, .s. p pctm̄, filios tigri. i. opera bona nostra tunc vere qñ ipsa seq recuperare volumus p pniam, p certo diabolus ōndit nobis in suggestione specula & exempla, diuitum & aliorū, in quibus relucet vmbra status & eminentiæ secularis, in q-bus nos miseri delectamur, lambēdo ea per affectionem, & desideria, & circa umbrā hmōi fatuè occupamus, & sic cursum pniæ, & boni propositi relinquimus, nec filios nostros .i. bona opera per peccatum perdita restauramus. Quasi qui apprehendit vmbrā, & persequitur ventum. Eccle. 34. Vel p specula intelligo creaturas, in quib. vr̄ vmbra diuitiarum, & deliciarū, q̄ fluunt, & refluūt, qa trāseunt oīa uelut umbra, circa quæ occupamur, nec tñ acquirimus quod opramus, quia quod quærebat Israel, non est assequutus. ad Ro. 11. Vel dic φ diabolus est venator, catulus est gloria paradisi, quā .s. perdimus dum in mundi speculis occupamur. Vel dic φ raptor est diabolus, catulus aīa, opus virtus vel paradisus, vmbra aūt & imago sunt filii, specula significant vxores, qa vere dū hō delectatur in speculis. i. in vxorib. suis, & in imaginib. suis. i. in filiis, qui ex istis speculis vīr emanare, sæpe accidit, φ diabolus prædictos catulos ei tollit, .s. aīam vel bona opera & virtutes, vel ēt gloriam paradisi, quia sæpissimè accidit φ per amorem vxorem, & filiorum perdunt hoīes paradisum, aīam & virtutes. Proprius. n. filius noster est paradisus, vel anima, q̄ diabolus rapit. Filij aūt qui sunt i hoc mūdo, sunt filij imaginarii seu picti, quia. s. non habent durabilem qualitatē. Ps. Veruntamen in imagine pertransit homo, sed & frustra conturbatur. ¶ Tigris masculus (ut dicit idem) nihil penitus curat de filiis suis. Sic vere prælati mali masculi, & luxuriosi nihil curant hodie de suorum vtilitate & regimine subditorū. Vnde Iob. 39. Duratur ad filios suos, quasi non sint sui. ¶ De tigride & canicula generantur fortissimi canes &c. vide supra de cane. ¶ Tigris tantæ est velocitatis, s̄m Solinum, φ nihil tam longum est, quod non breui penetret, nihil à Deo antecedit, quod non ilico assequatur. Talis est mors, quæ celerrime nos sequitur, nullusque est ita lōge ab ea, quin facillime consequatur, nullusque pōt, fugere, quin illico comprehendatur.

De Tinea. Cap. 99.

Tinea est vestimentorum vermis, sic dictus s̄m Isid. à tenēdo, eo. s. φ teneat se cum veste, & eo φ vestibus ex quarum corruptione gignitur, insidet & insistat. Nam qñq; ex corruptione vestis tinea gignitur, q̄ inuisibiliter, & quasi insensibiliter panni superficiem deuorat, & corrodit. Vestis est caro, qua aīa est uestita, tinea est pctm̄ originale. Quia ergo vestis nr̄a, .s. caro, fugit ab Ada corruptā .i. corruptibilis facta, & mortalis p esum pomi vetiti, idcirco fuit ibi tinea pcti originalis gñita, q̄ vestē carnis insensibilr, & inuisibilr per carnalē concupiscentiā corrodit, & pilis. i. morib. et virtutib. eam priuat. Eccl. 42. A vestimento procedit tinea, et à muliere iniquitas. Et ideo tenēdo pōt dici, quia vesti nr̄æ, i. carni se tenet immobiliter, et innate. ¶ Qñ vestis diu in grosso aere dimittitur, nec vento vel puro aeri explicatur, tunc ibi tinea generatur, quæ vestem insensibiliter corrodit. Et cū sit aīal sensibile, tñ vix permittit se videri. Rectè charissimi sic est de aīa, quia vere qñ aīa diu in corrupto aere .i. in mundi deliciis dimittitur, & per laborem, & pęnitentiam non explicatur, nec vento tribulationum exponit, nec duo aere. i. diuina scientia ex sufflatur, tunc uere in ipsa, tinea .i. pctm̄ seu malū propositum gñatur, a quo ipsa vestis .i. anima p remorsum corrodit, et uexatur, et pilis. i. uirtutib. spoliatur. Et tamē ista tinea, .s. pctm̄, licet sensibiliter noceat, et affligat, nō tamē se pmittit uideri. .s. ab oculis pctōrum, quia pctōr nō uidet pctm̄ suum per contritionem, licet ei maximum inferat nocumentum. Oculos habentes non videtis. Mat. 8. et Esa. 6. Excęca cor populi huius. Et ideo sicut. vestis tineis corrosa nihil ualet, et inutilis reputatur, sic uere nec aīa perforata tineis peccatorum Figura Leuit. 13. ubi uestis in qua oriebatur lepra, debebat igne comburi, et maxime si abrasa iterum oriretur. Sic uerè anima in qua orit lepra peccati, igne ppetuo cōburetur, et maximè si abrasa p pœnitentiam, iterato reiteret vias malas Hie. 2. Quam vilis facta es iterās vias tuas. ¶ Qñ vestis ponit in loco vbi sunt species odorifere, tunc ibi non gignit progenies tinearum, & iō folia lauri, cipressi, & hmōi cistulis reponunt, vt libri, & vestes à tineis nō lædant, quia oīa odorifera tineis opponūtur. Sic vere vestes. i. homines non corrūpuntur qñ cū spēb. odoriferis. i. in societate virorum spūalium vel cū specieb. sacræ scripturæ adiunguntur. Et iō in cistis. i. in conuentibus, & religionib. solēt folia lauri, & cypressi. i. verba Christi, & sāctorū poni, & exponi, vt libri. i. hoīes litterati, vestes .i. simplices & ignari non corrumpātur tineis peccatorum, vel per species odoriferas intelligo gratias, & virtutes, q̄ in cista cordis posita seruāt conscientiam à peccato Can. 4. Odor vnguentorum eius super omnia aromata.

De Teredine. Cap. 100.

Teredo teredinis est ligni verminculus, in ligni interiorib. ex humor superfluo gñatus, sic dictus, eo φ terendo edat, vt dicit Isid. Et cū sit vermis iste mollissimus cū tangit, licet ēt faciliter enecet, tñ cū paulatim ipē tangit, est durissimus, & ligna ēt durissima puluerizat. Rectè talis ē mala affectio, q̄ i ligno. i. intra cor humanū gignit, qñ humor superfluus. i. carnales delicię merito pl̄s abūdāt. Et hmōi vermes .s. prauę affectiones, & desideria, à terendo pñt dici, qa verè licet sint mollis & vilis nāæ, tñ ligna durissima. i. fortes, & cōstātes cōscientias aliqñ deterunt & corrodunt, in puluerem. i. in vanā naturā cōuertunt, ita vt vēto modicę tētationis decidant in peccatū. Fugit. n. tāq̄ puluis ante faciē vēti. Ps. ¶ Qñ lignū non plantat vel colligit tpe opportuno, tūc ex humore superfluo teredo in eo solet gigni. Vnde si plenilunio plantetur, cū tūc oīa magis humida abūdērita φ regi nequeant natura, iō ex superfluo gignitur talis vermis. Sic verè charissima, Oia tempus habent. Ecc. 3. qa si aliquid plātetur vel radicetur in plenilunio. i. in amore mundanæ prosperitatis, tunc verè qa plus abūdat humidum. i. carnalitas vel diuitiæ, delectatio vel affectus, q̄ necesse sit, ita φ à natura & à debita discretiōe vel à gr̄a nequeat gubernari, oportet φ ibi generētur teredines. i. praua desideria vel peccata, à quibus lignum. i. conscientia dissipetur. iō bene dr̄ Proue. 1. Prosperitas stultorum perdet eos.

De Testudine. Cap. 101.

Testudo est animal secum ferens proprium domiciliū, more testæ. Et sunt quattuor genera testudinum, .s. marinæ, terrestres, fluuiales, & paludales. Et creditur à quibusdam φ tardius nauigium incedat si secum ferat testudinis pedem dextrum, licet incredibile videatur, vt dicit Isido. libr. 12. Vide supra de limace. Tales sunt hypocrita, & etiam cæteri peccatores, qui in testa malarum excusationum & occultationem iugiter inuoluntur, quorum quidā sunt marini. i. mari per detractionem, alij fluuiales. i. deliciosi per carnalem infectionem & per luxuriam, alij terrestres p auaritiam, alii paludales per carnales delicias seu gulam. Et si nauigium aliquod. i. conuentus vel religio secum tales deferat, tardius properat ad æterna.

De Tortuca. Cap. 102.

Tortuca secundum Isidor. inter testudines computatur & sic dicitur, eo quòd inter testas durissimas sit contēta, intra quas se recolligit quando ab aliquo molestatur. Et est animal quadrupes, habens pedes paruos sicut rana, caput paruum sicut serpens, deformis est & horribilis ad videndum propter hispiditatem testæ (uæ sapida tamen & comestibilis reperit, & oua bona & comestibilia ponit ut gallina, quæ sunt aliis nutrimenta, & sunt carne eius medicinales, & virtutis resūptiuæ, & ideo ualent pthisicis & ecticis & cōsumptis, hoc est uerum de illis torucis quæ habitant in domibus & in filuis, quia quædam sunt quæ habitant in fluminibus, quæ aliis sunt venena. Verè charissimi talis est religiosus, qui intrat testudines duras idest inter opera dura pęnitētiæ & afflictionis se debet iugiter cōtinere, et i eis se inuoluere, et per sui cōsiderationem se in seipsum recolligere, quoties ab aliquo obstaculo. i. ab aliq b. tētationibus molestat. Ingredimini in cauernas. Esaiæ. 2. Iste debet quattuor pedes habere, id est quattuor cardinales uirtutes,

tutes, quibus ad Paradisum proficiscatur, qui tñ debent simi les esse ranæ, s. quantum ad saltum bonę operationis, et quã tum ad immersationem in aqua lachrymarũ, et deuotionis. Caput aũt eius. i. intentio dẽt esse similis. s. quantum ad actus sapientiæ, et discretionis. Estote prudentes sicut serpentes. Mat. 10. Et est iste horribilis ad vidẽdum. s. secularibus hoĩb. pp testæ suę horribilitatem. i. pp habitus vilitatem. Intrauit pauper in sordido habitu. Iac. 2. ¶Carnes tortucæ sunt medi cinales, et resumdtiuæ, sed hoc est verum de illis tortucis q̃ habitant in domibus et in siluis, quia illæ quæ habitãt in flu minib. & in aquis nõ sunt alijs medicina, sed venenum. Re vera tales sunt boni & religiosi viri, quia verè carnes istorũ . i. bona vita, oua eorũ. i. bona opera & verba q̃ interius cõ cipiuntur, & exterius emittuntur, sunt alijs. s. secularib. me dicina, & ẽt spirituale nutrimentum, q. a. s. pthisici & ectici cõsumptiq;. i. ab humore grẽ, & deuotionis paupati, si oua, & carnes. i. vitam, & operationem istorum accipiant p imi tationem, inuenient spiritualem medicinã, & resumere po terunt humorem perditum, & virtutes. Erũt fructus eius in cibum, & folia ad medicinam. Eze. 48. Istud tñ est verũ de il lis tortucis. i. religiosis, qui in terra, & in siluis. i. in asperita te pniæ conuersantur, quia pro certo illi qui habitãt in flu minib. i. in delicijs & carnalitatib. non sunt alijs medicina, sed venenum, quia per suam malam vitam, & exẽpla, alios . s. seculares intoxicant & occidunt. Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur. ¶Tortuca marina teste Arist. lib. 8. c. 2. hẽt fortius orificiũ omni alio aĩali, & comedit oĩa, quia ẽt si acceperit cũ ore lapidem, ipsum frangit. Vnde ẽt Plin. lib. 11. c. 37. dicit q tortuca, caret dentib. & lingua, & tñ oris sui fortitudine frangit & dissipat vniuersa. Ista ẽt ẽm Arist. exit ad ripã, & ibi herbis pascitur, & qñ est in mari, non se profundat in aqua amara, sed in superficie sp natat, ita qđ testa eius solis ardorib. exsiccatur, Charissimi, marẽ est reli gio vbi amaritudo pnię dẽt esse, ripa est mũdus, herbæ sunt mundi delicię & diuitiæ, tortuca est detractor. Illę igit̃ tor tucæ q̃ sunt in mari. i. illi detractores, q. sunt ĩ religione, hñt os cęteris fortius. i. verba, quia verè cum ore suo. i. cũ ver bis suis detractorijs oĩa deuorant, & consumunt, s. bonos & malos, religiosos, & seculares. De omnib. n. detrahunt & loquũtur potestas eorum in ore ipsorum & in caudis. Apo. 9. q. a. ẽt illos qui sunt lapides sãnctuarij. i. viros perfectos, sta biles atq; firmos frangunt, & dissipant detrahendo. Deuora bat, & comminuebat. Dan. 7. Carere. n. vñr lingua. i. blanda loquutione, dente. s. seuera correctione, sed solũ pollẽt ore ĩ. dura & detractoria obloquutione. Lingua. n. significat dul cẽ monitionẽ. Deus verò seueram correctionem, quorum vtroq; isti carent. Duritia aũt oris signãt detractionẽ, qua proculdubio isti valent. Esa. 49. Posuit os meũ dñs quasi gla dium acutũ. Et ideo de mari ad ripã tales exeunt, quia verè isti nihil aliud petunt, nisi in ripa mundi pasci, & satiari her bis. i. diuitijs, & delicijs honoribusq; mundanis, & ad digni tates seculi pmoueri. Eze. 47. Aquæ eius exilient de sanctua rio, & intrabunt mare. In mari aũt ubi sunt. i. in religiõe nõ se pfundãt in aqua amara pęnitẽtiæ p humilitatẽ, imo sp volunt superius in superficie. i. in statu plationis super alios enatare, & alios sibi suppeditare, ut sic calore solis. i. mundi psperitate fruantur. Ista patent ad oculũ, q. a tales sp volũt aliis dñari 3. Reg. 1. Adonias eleuabat̃ dicens, ego regnabo. Vel dic ẽt de detractorib. vel de diuitib. q in amara pnĩa nõ se inuoluũt, sed natãt sursũ p superbiã, & herbas. i. mũdi di uitias depascunt̃. In circuitu. n. i. in superficie impii ambu lant. ¶Scđm Arist. lib. 3, de partib. aĩalium. c. 8. nullũ aĩal hẽs squamas, testas vel plumas, hẽs uesicã, pp potus paucitatẽ, pter tortucã, q. a superfluitas potus trãsit in taliũ pelliũ nu trimentũ. Veruntñ q. a tortuca durissimæ est testæ &. pulmo nẽ hẽt sanguineũ, & carnosum, iõ data est sibi vesica ad eua cuationẽ superflui humoris. Sic vere illi qui hñt plumas su perbiæ, & elationis, testã duritiæ, & obstinationis, squamas diuitiarum, & temporalis possessionis, non habent vesicam cõfessionis, uel pietatis & cõpassionis, qua. s. vesica supflui tas pctõrum & diuitiarũ exacuetur. Nã quia parũ potãt, s. de aqua sacræ scripturæ, & prædicationis, ideo non habẽt vesicam spiritualis euacuationis, præter tortucam. i. præter aliquos raros bonos diuites, qui quia habent pulmonem, & sanguinem Christi, & dñicæ passionis, ideo dedit eis natu ra. i. Deus q se per uesicam pœnitentiæ de peccatis, & p ve sicam eleemosyne de diuitijs vacuarent. Vide de testudine tractatu de piscibus.

De Vacca. Cap. 103.

Vacca fœmina Tauri dicta est quasi boacca ẽm Isi. li. 12. Et est aĩal luxuriosũ petulcũ & lasciuũ, & statim post annũ mouetur ad coitũ, & forte ante, tpe aũt coitus efficit̃ siluestris, ita q nõ pñt eas edomare pastores, & p frequẽtes mugitus ardorẽ suæ libidinis manifestant, vt d. Arist. Talis ẽ mulier mala, q̃ ad litteram petulans est & lasciua, & statim post annum, i. ab ipso tpe iuuentutis mouetur ad coitum. i. ad luxuriam exercendam, & ardorem suæ libidinis ostẽdit per mugitus suorum cantuum & verborum, & per saltus suorũ gestuum lasciuorũ, quia sicut ẽm Arist. vacca tpe coi tus salit aliquotiens super taurũ, desiderans cũ eo copula ri, sicut vere istæ saliunt ad colla iuuenum, quasi eos rapien tes, & cogentes ad actus luxuriæ perpetrãdos 1. Re. 20. Fili mulieris vltro virũ rapiẽtis. Et iõ p certo tales nõ pñt à pa storib. i. parentib. & amicis custodiri, q. a mala mulier serua ri nõ põt, nec ẽt castigari. Iõ d. Theoph. li. de nuptiis. Stultũ est erga mulierem custodiam adhibere, cum bona seruari non debeat, mala nequeat. Et iõ Prou. 7. Ecce mulier & c. Et ideo qñq; siluestres fiunt. i. totaliter publicæ meretrices. Vel dic de malis subditis religiosis, qui non pñt domari à pasto rib. & prælatis, imo qñque fiunt siluestres apostatando, & p mugitus suos. i. per sua luxuriosa verba libidinem manife stant. Ideo prælatis dr̃ Eccl. 42. Super filiam luxuriosam fir ma custodiam. ¶Vacca portat 9. mensib. vel 10. ẽm vulgum, & in 10. parit, & si ante pepererit, fœtus nõ viuet, nec suæ vngulæ complebũtur. Et viuit vacca 15. & bos similiter, sed si castrati fuerint, magis viuunt. s. 20. Sic uere aĩa debet fœ tus suos, s. bona opera portare, & nutrire. 10. mẽsib. i. in ob seruantia 10. mãdatorum, et illa quæ alias parit & facit, nõ viuunt. s. per gratiam, quia quicquid sit extra ambitum 10. mandatorũ, principaliter vel accessorie, nõ est acceptabile corã Deo. Quindcim ẽt annis. i. in quinario ter ducto, hoc est dictu in obseruãtia quinq; sensuũ, in fide Trinitatis hẽt per gratiã viuere, et maximẽ si casta fuerit et castrata. s. quã tum ad munditiam cogitatus, et operationis et loquelæ, q. a uere illi qui sunt castrati per votum, et actum castitatis, diu tius viuũt. i. diutius in grã perseuerãt. Iõ Sap. 4. O q̃ pulchra est generatio cũ castitate. ¶Vacca vt cõiter parit vnũ fœtũ, et aliqñ duos, et qñ vaccæ plures fœtus concipiunt et pa riunt, signum est (vt dñt hoĩes) in hyeme multam pluuiam affuturam, sicut d. Aristot. ibidem. Sic verẽ qñ vaccæ. i. boni Christiani iugo dñi subacti pariunt, et faciunt plures fœt⁹ . i. plura bona opera, signũ est q hyeme. i. in statu post mor tẽ pluuia æternæ beatitudinis maior erit, quia Deus (ẽm Ps.) reddit vnicuiq; ẽm opera sua. Idẽ Torrẽte voluptatis tuæ potabis eos. et iterũ. Pluuiam voluntariã segregabis. Deus hæreditati tuæ. ¶Vacca nõ habet lac, ut cõiter antequã im prægnetur, quod si habuerit, nihil ualet, et lac vaccæ aliquo tiens induratur sicut lapis, et coagulatur, et hoc quando si bi miscetur aqua, vt dicit idem ibidem. Sic verẽ homo nisi p bonum propositũ imprægnetur, et nisi pariat per bonũ opus, non põt habere lac doctrinæ, et prædicationis, grẽ, et deuotionis, quòd si lac doctrinę vel sciẽtię alias habuerit nihil valet, sicut patet in quæstuarijs prædicatorib. et hypo critis. Lac etiam vaccæ, i. prædicatio et doctrina bonorum coagulati debet sicut lapis, s. per duritiam correctionis, ad pcutiendum duros peccatores, et obstinatos. Hie. 23. Ver ba mea quasi ignis, et quasi malleus conterẽs petrã, q. a verẽ sicut dr̃ Iob 41. talib. in stipulam vertuntur lapides fundæ. ¶Vacca in societate viuit, et si à grege recesserit, sæpe a be stijs deuorat̃. Sic verẽ hõ quandiu est in grege. i. in societate bonorum vel in religione, põt viuere per gratiã. Si aũt ab hmõi grege se separauit per partialitatẽ, diuisionẽ, et apo stasiam, et appellationem, tunc à bestijs. i. à dęmonib. et ui tiis enecatur Act. 27 Non potestis salui fieri, nisi in naui mã seritis. ¶Vacca habet vocem grossiorem quam bos, qđ est contrarium omnium animalium, cornua etiam hẽt durio ra et nodosa, quæ tamẽ possunt mollificari per ignem, et si vacca infirmetur in pedib. per podagrã, vel alias, vtile est q iter cornua sibi medicina vel oleũ apponat̃, vt dicit Ari. Sic

verè in omni gñe hoīm illi qui sunt vaccæ.i.imbecilles, & imperfecti, sunt grossioris mugitus per iactātiā, & loquacitatē, durioris cornu per obstinationē, & austeritatem, q̃ boues.i.q̃ illi qui sunt boni, & iusti & pfecti, quia sicut dr̄ Eccl. 22. In ore fatui verba inenarrabilia. Et quia sæpe tales in pedib. per pigritiam ægrotant, quia etiā cornua suæ obstinationis multū sunt dura.i. per malas cōsuetudines indurata, iō vtile est, ꝙ eis ignis correctionis, & oleum compassionis apponatur, vt sic cornua suę duræ superbiæ molliantur, & pedes suarum affectionum ad gressum bonorum operū reducant Oleum de capite tuo non deficiat. Eccl. 9. Expone si vis alter sicut supra de cornu vel de boue. Vel dic ꝙ vaccæ.i. pauperes balliui, & maliiudices duriora habēt cornua.i. duriorem punitionē & correctionē q̃ boues.i.q̃ autentici, & maturi, quia ſm Poetā, Asperius nihil est humi i cum surgit in altū. ¶Vacca hēt cornua fortiora, & vocē acutiorē quā bo·, & ēt grossiorē. Sic verè sępe inueniuntur multæ mulieres, q̃ sunt bob.i.multis hoīb. meliores, clarius.n. & apertius vociferant cōfitendo, & Deum laudando, & fortius operātur vitijs resistendo. Prou. 31. Mulierē fortem quis inueniet? ¶Vacca diligit bibere aquā clarā &c. vide supra de Tauro, & expone sicut tibi. ¶Vacca aliqñ in pedib. patiť podagram cuius signū est qñ submittit aures, & comedere cessat. Infimo iacens proprio impinguescit, & quāto plus ei à labore parcitur, tāto torpet amplius, & pigrescit. Impinguata etiā iugum abijcit, sed minus solito pasta, iugo ad vltimū se supponit. Rectè tales sunt mali subditi, vel caro nr̄a, quia aliqñ fiunt podagrici p accidiam, & tunc submittunt aures.i. auditum per inobedientiam, q̃a.s. nō libenter audiunt q̃ mandātur, & cessant comedere, s. cibum grāæ & doctrinę, sicut patet, q̃a tales nō vadunt ad missam, neq; ad sermones. Pedes eorum pigri sunt ad ambulandum. Sap. 15. Et infimo.i. in lecto & in delicijs carnalib. requiescunt. Requieuit in fecib. suis. Hie. 48. Et ibi per carnis desideria impinguescūt. Et quāto plus Deus vel platus istis parcit à labore, s. à tribulatione & pn̄ia, & correctione, & hm̄ōi, tāto magis ac magis impinguescunt, & à labore bonorum operum retardanť, ita ꝙ p impinguationem deliciarum, iugum Chr̄i, & mandatorum reijciunt, & contemnunt. A seculo confregisti iugum. Hier. 2. Deu. 32. Impinguatus est dilectus, & recalcitrauit. Et iō necesse est ꝙ pastus deliciarum, & diuitiarum à Deo vel à platis vel ab aīa talib. subtrahatur, vt ad iugum mandatorum Dei iterum reducantur. Et iō qñ Deus videt diuites pp impinguationem bonorum tēporalium insolescere & pigrescere, & sępius subtrahit ea sibi per pluuiam vel per gelu. Iniquitates.n. nr̄æ prohibuerunt bonum à nobis. Hie. 3. ¶Qñ vacca estro.i. musca vacina pūgiť, caudā erigit, & miro modo insaniens p campos circuit & discurrit sine pastoris licentia & mandato. Sic verè qñ mala.i. diabolus cum aculeo desperationis vel tentationis pungit vaccam.i. religiosum tunc per apostasiam extra gregem religionis fugit, & p cāpos.i. per mundum discurrit sine pastoris sui Chr̄i vel plati consilio vel mandato, & hoc, quia caudam.i. finem vitæ erigit ad Paradisum. s. sua reputatione, & q̃a in fine sperat pęnitere, & ad eum reuerti. Vel pōt dici de hoīe auaro vel diuite, q̃ p campos.i. per mundi diuitias currunt extra Christi voluntatem, qñ.s. à diabolo per aculeum auaritiæ instiganť. Vitula formosa Aegyptus. stimulator ab aquilone veniet ei Hie. 46. Vel expone de mulierib. q̃ aculeo malorum verborum, & suggestionum, à luxuriosis vel à diabolo punctæ vndiq; discurrunt, & meretrices fiunt, & hoc maximè in æstate.i. in statu prosperitatis, sine licentia pastoris.i. viri sui &c. Ideo Amos 4. Vaccæ pingues quæ estis in monte Samariæ.

De Vacca agresti, quam nihil aliud esse putem quàm bonasum. Cap. 104.

VAcca agrestis ſm Arist. & Auicen. inuenitur in terra Parthorum, & habet crines in collo sicut equus, & iō à multis dr̄ equiceruus. in montanis habitat, cornib. caret, stercus eijcit, & canes persequentes vrit. Nam quia sibi natura defensione à carnib. denegauit, dedit sibi eiicere stercora vrentia, vt a canib. minime sequeretur. Aliqñ tñ habēt cornua tales vaccę, sed sunt parua contra dorsum versa. Re vera tales sunt viri perfecti, & maximè tales sunt boni clerici, & religiosi, qui in siluis pnīę vel in sacræ scripturæ, & in montib. perfectionis habitant, & versanť, q̃ cornib. superbię vel tpalis potentiæ carentes, crinib.i. virtutib. decorantur, & oculos intellectus hn̄t pulchros p discretionē, & ne à canib.i. à mundi raptorib. persequanť dēnt stercus diuitiarum eijcere per contemptum, & sic à canib. istis se tueri, q̃a vere contra mundi raptores tutissimum est remediū nl hr̄e, ſm Senec. Veruntñ aliqñ (sicut patet) hn̄t cornua potentiæ secularis, sed q̃a non sufficiunt, ut se à canib.i. à principib. tueantur, iō non est melius remedium nisi ꝙ diuitiarū stercora vilipendant, quod quia non faciunt, iō à cunctis principib. infestantur, vt dicant illud Ps. Circundederunt me canes multi. &c. Vel dic ꝙ ista vacca significat diuites, qui qñ à canib.i. a iudicib. persequuntur, vt de excessib. puniant, statim pijciunt cōtra eos stercora.i. bona & munera, & mundi diuitias, quæ dn̄r stercora ab Apostolo. Ad Phil. 3. Et sic eos per auaritiam vrunt, & excęcant, & inflammant, & ita ipsos cōpellunt retrocedere, & à punitione cessare. Prou. 22. Victoriā, & honorem acquirit, q̃ dat munera, aīas verò accipientium rapiet. ¶In corde vaccæ aliqñ accipiť os, sicut in corde cerui vel cameli, & tauri, & illud os qñ incalescit sanguis, titillando mouet cordis substantiam, & ex tali titillatione vacca quasi subito se erigit, & exultando, & lætando salit velocius & discurrit. Sic verè charissimi qñ in corde nostro est os.s. Chr̄s (q̃ est os de ossib. nostris, & caro de carne nostra Gen. 2.) tūc qñ sanguis.i. affectio nostra incalescit per diuinum amorem os illud mouet substātiam cordis nostri per bonam inspirationem & tunc causatur in nobis lætitia spiritualis, & subito nos erigimur ad æterna p contemplationem, saltamus per affectionem, discurrimus p bonā operationem. Ps. Exultationes Dei in gutture eorum.

De Vitulo. Cap. 105.

VItulus ſm Isid. à virtute nomē sumpsit, eo ꝙ statim ꝙ nasciť, virtute pͥpria ad q̃rēda matris vbera erigiť & leuať, matris vberib. reficiť & lactať, & à matre lambiť, & purgať, vitulus matrem, & eius vocē sequiť & cognoscit, vbera fronte excutit, & sic vberiorē lactis abundantiam à matre sibi q̃rit, ante & circa matrē suā salit & discurrit, sed saliēdo à matris vestigiis nō discedit. vt dn̄t Aris. Isid. & Auicenna. Vitulus est hō, mater est Chr̄s, ecclesia, vel platus. Quia igiť nos ab vberib. Chr̄i & ecclesiæ.i. ab eius pietate reficimur, & nutrimur, et spiritualiter, et temporaliter, ab ipso ēt per baptismum ab oī culpa abstergimur et lauamur, iō ab ipsa natiuitate.i. à tpe iuuentutis debemus caput intentionis per contemplationem, et affectionem erigere, et ab vberib. misericordiā Chr̄i, lac suæ gratię exquirere, et istud lac quasi violenter per orationem excutere, et illum totis viscerib. diligere, vocē eius et prædicationem cognoscere, et implere, et eum per bonam operationem et imitationē sequi, et ab eius vestigijs nullatenus elongari, iō Io. 10. Vocat proprias oues nominatim, et vocem eius audiunt, alienū aūt non sequuntur. Et coram isto, (.s. in conscīa vbi ipse videt) debemus spiritualiter exultare, et per bona opera discurrere, et de virtute in virtutē coram eo ludere vel salire. Ludens coram eo, ludens in orbe terrarum. Prou. 8. Vel per lac intelligo temporalia, q̃ qñ deficiunt, à Deo p pcessionē et orōnem sunt quęrenda. Vel dic contra ambitiosos et carnales vitulos.i. clericos et religiosos, qui ab ipsa iuuentute hærent ad vbera matris.i. ad præbendas et beneficia ecclesiæ, & cum fronte.i. cum duritia et austeritate, s. suæ appellationis, rixę et diuisionis, et hm̄ōi, excutiunt sibi lac illud et matrem suam.i. carnalem prælatum eos affectuosè promouentem diligunt et sequunť, et ab eius consortio vix discedunt, sicut patet ad litteram de aliquib. carnalib. prælatis, et de sua carnali familia et parentela, à qua tota die circūdantur, et vberib. suis.i. temporalib. beneficiis impinguanť. Nam vt dr̄ Prou. 19. Multi colunt personam potentis, et amici sunt dona tribuentis. Vel dic, ꝙ mater est ecclesia vel platus, à quib. nos qui sumus vituli sui, lacte doctrinæ, et tpaliū beneficiorū continuè educamur, et ab eis per correctionē et p baptismum et confessionem à cunctis immunditiis spiritualib. abstergimur et lauamur, et iō istam matrem debemus diligere et defendere, et lac ipsius.i. doctrinam q̃rere et amare. ¶In fronte vituli (sicut Isidorus dicit) nascitur quædam

quædam caruncula, quę magis amoris afferit incentiuũ, quã statim scindit et mater cũ dentib. nec ipsũ n dimittit ad vbera, quousq; ablatum fuerit tale vir⁹. Idẽ dicit Arist. & Auic. de pullo equi, & id. o uide supra de equa, & expone sicut ibi .s. de originali pctõ, vel de pilatis, vel de uitulis. ¶Si uitul⁹ in iuuẽtute non castretur, erit paruus, sicut dicit Arist. lib. 9. de animalib. c. vltimo. Castratio. n. animalibus dat crementum. Sic verè charissimi illi qui non sunt castrati per continentiã vel virginalẽ, vel coniugalẽ, vel vidualem, vt cõiter nõ sunt magni. s. in uirtutib. meritis, & gratijs, imo parui. vel magni ẽt non sunt in temporalibus, & diuitijs, sicut patet de luxuriosis, qui vt cõiter in diuitijs, & in morib. non sunt magni. Lu. 19. Non poterat videre Iesum, quia statura pusillus erat.

De Vitulo marino. Cap. 106.

Vitulus marinus est belua in terra, & in mari commorans, in terra parit, & nunquã plusquam duos, & fętũ mãmis educat, sed post. 11. diem ducit eum ad mare, & eum assuefacit de cætero ad natandum, vt dicit Pli. li. 9. c. 13. Vitulus iste est prælatus, filij eius sunt subditi, terra est status pœnitentiæ, mare est mundus. Prælatus ergo vel religio in principio solebat filios suos. s. subditos, in terra. i. in asperitate pnię parere vel locare, & hoc quandiu in spatio 10. dierum. i. in adimpletione decalogi, & perfectione perdurauit, sed quia (iã diu est) ipsa venit ad vndenarium, qui est primus numerus transgressionis denarij. i. ad transgressionem 10. mandatorum, & multitudinem oium vitiorum, ideo nũc filios suos non ducit per terram. i. per pœnitentiam, & laborẽ, imò verè ad mare fluctuosum huius mũdi. i. ad mũdi negocia exercenda ipsos attrahit, & inducit, quia sicut patet hodie defecit in religione pœnitentia, & afflictio, decẽ mandatorum obseruatio, & ibi abũdat fluctus litium, & obiurgatio. Figura. Eze. 47. vbi Ezechiel vidit aquas, quæ egrediebantur, de sanctuario, & intrabant mare. Sic verè religiosi recesserũt à sanctuario. i. à sanctitate, & perfectione uitæ, & iam intrauerunt mare. i. amorem mundi, vbi est fluctuatio iurgiorum, iõ eis põt hodie dici illud Ps. In mari viæ tuę, & semitæ tuæ in aquis multis. Vel dic de diuitibus, qui filios suos in terra. i. ad temporales diuitias acquirendas, in mari. i. ad mũdi fluctuosa litigia exequenda instruunt, & informant. Vel dic, ꝙ prælatus filios suos, quia in terra. i. in amore terrenorum diu steterunt, debet ad mare. i. ad contritionem, & lachrymas inuitare. Vel dic, ꝙ Christus filios suos, qui erant in terra. i. in pęnitentia, & humilitate, vel subtus terram. s. in inferno duxit ad mare. i. ad affluentiam opulentiæ Paradisi, vbi ꝑpetuo secum natant. Vel dic, ꝙ iste diabolus, qui postquam ĩ terra. i. in vita ista concepit per suggestiones, et tentationes, nutriuit per delectationes filios suos. s. peccatores, tandem facit eos transgredi denariũ decalogi per malos consensus, & operationes, & sic in undecimo die. i. in plenitudine oium peccatorum ducit eos ad mare. i. amaritudinem infernalẽ, vbi in fluctibus tormentorum, & in aquis miseriæ perpetuo secum natant, ut dicant tales illud Ps. Super aquã refectionis educauit me. & Esa. 25. Extendit natans ad natandũ manus suas. ¶Vitulus marinus est aĩal summè disciplinabile, qa uoce, & visu dr̃ populum salutare, quia trãsiens coram aliquo, vel ei obuians, vultum sibi inclinat aliquantulum mugiendo. Pli. ibidem. Sic verè charissimi multo magis hõ rõnabilis debet alios benigniter, & affabiliter salutare, & debitã reuerentiã exhibere, & maximè maioribus, & prælatis. ideo Eccle. 4. Congregationi pauperum affabilem te facito, & magnato humilia caput tuũ. Debet ẽt disciplinabilis esse, & disciplinã suscipere, & sub disciplina viuere, & manere, quia sicut dr̃ Sap. 3. Disciplinã qui abijcit, infęlix est. ¶Vitulus marinus super oĩa aĩalia graui somno opprimitur, vix aut nunquam interimitur vel uulneratur, nisi forte caput ipsius illidatur. In aqua aũt & mari habitat, & uersatur, & quasdã habet pinnulas quibus utitur in natando, vt dicit idem. Sic verè peccator graui somno delectationis, & uitiorũ opprimitur, in aqua & in terra. i. in delicijs, & uitijs cõuersat, & ĩ mari deliciarum cum suis pinnulis. i. cum suis malis affectionibus volutatur, uix ẽt aut nunquã põt uulnerari. s. per contritionem, nisi forte caput eius. i. intentio interior à Deo ꝑ inspirationẽ primitus uulneretur, licet prædicator sibi iaciat multos ictus correctionis. ideo Iob 41. Nõ fugabit eũ vir sagittarius, in stipulam uersi sunt ei lapides fundæ. Vel dic de viro iusto, qui debet esse somnolentus per contemplationẽ & deuotionem, fortis & patiens. s. contra tribulationẽ, ĩ terra incedere per pęnitentiã, & macerationem, in aqua natare per lachrymas, & deuotionẽ, potissimè in aqua maris per amaritudinem, & contritionem, & ibi cum pinnulis. i. cum bonis affectionib. & delectationib. se immergere vel lauare. Lauare ergo, & ungere. Ruth 3. ¶Vitulus marin⁹ habet duas pinnulas, cum quibus in mari regitur ad natandũ, sed si qs dexteram suam pinnulam capiti suo supposuerit, statim uehementissimo somno sopietur, vt dicit Plinius ibidẽ. Charissimi uitulus iste est Christus, duæ pinnulæ suæ cum quib. mare huius mũdi peragrat atq; regit, sunt misericordia, & iustitia, dextra misericordia, sinistra iustitia; vel æterna ꝓsperitas dextra, & æterna aduersitas sinistra. Si igitur dextra pinnula istius uituli. i. Paradisi gloria & Christi misericordia nostro capiti. i. intentioni nostrę fuerit supposita, ꝓ certo somnum contemplationis, & spiritualis delectationis in nobis faciet, & causabit, quia verè ad contemplationem, & desiderium æternorum mirabiliter homo mouet, qñ Christi misericordiam, & æternam affluentiam intuetur. Iob 11. Requiesces, & non erit qui te exterreat. ¶Vitulus marinus talis est naturæ, ꝙ pellis eius semper sequitur motum maris. Vnde vbicunq; pellis ista fuerit, sp̃ ẽm motum maris regulatur, qa si mare plenum, & pacatũ fuerit, tũc pili eius sunt pacati, si aũt æstus maris recesserit, tunc pellis huius vituli in horrescit, ut dicit Pli. Ibidem. s. lib. 9. c. 13. Carissimi, uitulus iste est diabolus, pellis eius sunt oẽs reprobi quibus circundatur & vestitur, mare est mundus, aquę eius sunt diuitiæ, & deliciæ, quæ fluunt, & variantur vt aqua. Pellis igitur uituli. i. reprobi huius mundi sequuntur motum maris. i. ẽm motus, & regulas, status & consuetudines huius mundi seipsos regulant, & conformant. Vnde si mare. i. mundus fuerit plenum. s. aquis prosperitatis, diuitiarum & deliciarũ, tũc vere ista pellis pacificatur, gaudet. s. & lætatur, quia mali in prosperitate sua ualde gaudent, qñ ipsam stare, & nõ defluere uidẽt sed uere quando æstus, & abundantia aquarum hmõi recedit, quando. s. mundi prosperitas deficit, vtpote qñ ad statũ deueniunt paupertatis, & quando per aliquod infortunium eis prospere non succedit, tunc uere pellis huiusmodi inhorrescit, quia. s. tunc deficiunt, & tristantur. Inhorruerunt pili carnis meæ &c. Iob 4. ¶Vitulus marinus ẽm Plin. lib. 11. c. 37. habet oculos in mille colores uertibiles, duplicem habet linguam, & in medio renunculorum non habet pinguedinem, auribus caret, & in ossibus spinæ solus inter aquatica habet medullam, sicut dicit Pli. in diuersis locis capituli supradicti. Tales videntur esse mundani, quia pro certo isti sunt qui oculos intentionis, et mẽtis multipliciter uariãt, linguam etiam suæ locutionis diuersimodè, scilicet adulando, & detrahendo, duplicant, aures obedientiæ non habent pinguedinem deuotionis abdicant, & medulla carnalitatis abundant. Ideò breuiter Eccl. 20. dicitur, ꝙ oculi insipientis septemplices sunt. Eccl. etiam 5. dicitur, quòd peccator cognoscitur in duplici lingua.

De Vncia. Cap. 107.

Vncia (sicut dr̃ in libro de natura rerũ) est aĩal nõ altius cane, sed lõgius, cuius mirabilis est natura, quia si dũ est in calore coitus hoiem uulnerauerit, statim veniẽt mures, & mingẽt super eũ, & morietur. Vnde de quodã legitur, ꝙ ab ea uulneratus, ad mare se portari fecit, vt cum mures ad mare uenissent, ipsum ꝑp mare attingere non ualerent, sed cũ ad mare fugeret, mures innumerabiles cum eo nauẽ intrauerunt, & dum nauem roderent, & nautæ mergi timerẽt ipsum militem ad terram reduxerunt, quẽ mures protinus corroserunt, & acciderũt, sicut ponit in chronica Martiniana, & ẽt Vincentius ponit lib. 26. c. 117. vbi addit, ꝙ in asiaticis regionib. si leopardus hoiem mordet mures contra eum cõgregant. Vñ ponit unũ mirabile, ꝙ cum quidam talr̃ esset uulneratus, & ab infinitis muribus inuaderetur ab amicis portatus est in mare, mures uerò plusquã mille ueniẽtes ad littus, & cortices malorũ granatorũ inuenientes, & eos ĩ mari ponẽtes, ĩ ipsis nauigare cœperũt ad nauẽq;, & ad hoiem veniẽtes ꝑuenissent, nisi nautæ eos in fluctib. submersissent. Nã (ut ait) si mures ꝑ nouẽ dies arceantur ne hoi læso noceãt

nocere

nocere amplius nõ attentant. Per vncias & leopardos intelligo mundi principes, & potẽtes ꝑ mures verò intelligo balliuos, & officiales, & alios inferiores maliuolos, & mordaces, quia pro certo si contingat, ꝙ aliquis potẽs momorderit aliquem hoiem. i. gesserit aliquod odium contra aliquem statim insurgent contra eũ mures. i. ipsorum potẽtũ balliui, familiares & detractores, q. s. nõ cessant vrina fœtentiũ infamationũ ipsum accusare & fedare, & eum etiã rapinis & iniurijs corrodere & mordere, ita ꝙ necesse hẽt fugere vel perire. Timendus est ergo morsus & indignatio malorũ, quia ex hoc sequit̃ morsus & rapina, detractio & diffamatio malorum inferiorum, & malorũ relatorũ & adulatorũ. Istud ẽt videmus ĩ religione, quia si qs à prælato suo odiatur, omnes alij contra eum prouocant, Istud etiam videmus in illis, q fuerunt in officijs regum & magnatum, quia si magistri ipsorum mordeant, deponant vel affligant eos, statim solent oẽs mures. i. oẽs qui habent aliquam ꝑtãtem rodendi, obloquendi, & nocendi, eos inuadere, & eos diffamare, & lætaliter infestare, contra illud Naum 1. Nõ cõsurget duplex tribulatio, & Esa. 42. Calamum quassatum non cõteret. Vel dic, ꝙ tales bestiæ significant Christum & Angelos, qui statim, ꝙ aliquem peccatorem per damnationis sententiã momorderint, præsto sunt mures. i. dæmones ad eum rodendum, & æternaliter affligendum, & sic duplicem habent tribulationem. s. morsum Christi. i. exclusionẽ à regno, & morsum murium. i. afflictionẽ in inferno. Vel dic ꝙ morsus & tẽtatio murium, idest dæmonum non uitatur nisi nauis Crucis Christi auxilietur & mare pœnitentiæ subintretur, vel nisi nouenarius. i. Angelorum auxilium suffragetur.

De Vrso. Cap. 108.

1 VRsus ẽm Isid. dicitur ab vrgendo, eo ꝙ illud quod apprehendit, fortiter stringit, quandoq; incedit erectus & eius maxima est fortitudo in manibus & lumbis, & ẽm Arist. Vrsus comedit omnia indifferenter, & pugnat cũ canibus, & cum tauro, caput autem vrsi summè est debile. Talis est diabolus, quia verè quando diabolus aliquem apprehendit per uitia & peccata, stringit eũ fortiter atq; ligat ꝑ malas consuetudines & complacentias peccatorum. Tyranni etiam illud quod rapuerunt, ita fortiter tenent, ꝙ restituere perpetuo nihil volunt. Cant. 3. Tenui eum, nec dimittam. Iste etiam incedit erectus per superbiam, & comedit omnia & sibi incorporãt per rapinam, & auaritiam. Nam ipse impugnat canes. i. fideles viros & ꝑlatos, tauros. i. simplices & ignaros. Manus. n. ipsius contra omnes Gen. 16. Et isti habent fortes manus, & fortitudinem in lumbis, q̃a verè fortes sũt ad libidinem lumborum, & ad mala opera manuum, tñ in capite sunt debiles. i. in bonis spiritualis, & in fide uel oratione, quæ caput morum sunt & principia. Istud patet de diuitib. qui sunt erecti per superbiã, & alios fortiter stringunt suis contractibus & cautelis. s. tauros. i. agricolas & uicinos, canes. i. pauperes & famelicos. Vel pone detractoribus, qui oĩa comedunt, & pugnant cũ tauro &c. sicut supra.

3 ¶ Vrsa catulis imprægnata parit & emittit eos informes. s. quandam massam carneã ẽm Isid. Vñ ẽm Plin. lib. 8. c. 36. nascuntur parui sicut mures, sine oculis, & sine pilo, vngues tñ prominent, sed postquã nati sunt, mater eos lambendo format, & cũ lingua lineat & figurat, & ipsos in uẽtre ꝑfici nõ dimittit, ne forte ꝑꝑ gulositatẽ ab eis enecet̃, & ideo quia 30. die parit, præcipitata fecunditas filios parturit imperfectos, ut dicit Isid. lib. 11. Charissimi, ursa est religio vel ꝑlatus, filij eius sunt subditi & affines carnales uenter eius claustrum, partus uel emissio est promotio ad aliquã dignitatem, beneficium uel præbẽdã. Vrsa igitur. i. mollis & affectuosus ꝑlatus parit & emittit per promotionẽ, & extra uẽtrem suum ponit. i. extra claustrum, filios informes, hoc est dictu, suos carnales nepotulos, inscios & indignos, qui rectè sunt massa carnea ꝑ luxuriã & carnalitatem, sunt ẽt sine oculis sciæ, et discretionis per ignorantiã, & imbecillitatẽ, sunt sine pili. i. sine uirtutib. per bonorum operum paucitatẽ. Eze. 16. In die ortus tui non est præcisus umbilicus à te. i. carnalitas, eris ergo nuda, & cõfusione plena. Ecce capillorum nuditas. Nã q̃a nimis cito isti patiuntur, et promouent̃, ita ꝙ in uentre. i. in claustro perfici nõ dimittunt̃, ideo (ut dictum est) exeunt imperfecti. Nã quia sunt gulosi per auiditatem ambitionis, ideo timent ꝑlati ungues suæ discordiæ, & dissensionis, et sic eos pariunt ante tp̃s. Non parturiui, & nõ peperi, et non enutriui iuuenes, nec ad incremẽtũ perduxi virgines. Esa. 23. Veruntñ qñ tales affectuosè pepererũt, et ꝑmouerunt, tunc nitunt̃ eos formare, et perficere. s. mittẽdo eos ad scholas, et eos lambendo per affectiones, et sic qñq; accidit, ꝙ eos quantum ad mores lineent, & figurent, et sic est ordo prępostérus, q̃a primò deberent perfici, et postea ꝑmoueri, sed isti faciunt econuerso. Oẽ. n. aĩal nõ gulosum primo format in uentre, post parit. Vel dic ꝙ ista mater est ecclesia, quæ oẽs filios parit imperfectos. s. quantum ad imperfectionem originalis peccati. Vnde ab ortu, & à natura hõ est carnalis, cęcus et ignarus, et à pilis et à uirtutib. nudus, ueruntñ mediante lingua. i. prædicatorib. isti fętus formantur, et per mores, et scias paulatim figurantur. Vel dic de religione contra ambitiosos, sicut suprà de aĩalib. in generali. ¶ Vrsus et ursa coeunt nõ more aliorum aĩalium, sed more hoĩum. s. cũ amplexibus alternatis, et tunc alter ab altero separatur, et separati dormiunt in speluncis, ubi masculus triginta diebus, et fęmina quatuor mensibus latitare perhibentur. Nam fęmina usq; ad filiorum informationem, ad masculũ nõ accedit et ei partus grã tũc masculus parcere ab amplexib. cõsueuit. Vñ ẽt Solinus dicit, ꝙ tunc secreti honore reuerentur mares fœminas procreatos aũt informes filios mater lambit, et cũ lingua ipsos perficere dẽt, et formare, ẽm Pli. lib. 8. c. 36. Rectè talis debet esse regula inter cõiuges, et actiuos, q̃a uere isti non dẽnt coniungi carnaliter more pecudũ. s. ardẽter et libidinosè, sed more hoĩum. i. per sonarum rõnabilium. s. ꝑꝑ bonum prolis, uel ꝑꝑ aliam iustã cãm. Nolite fieri, sicut equus, et mulus. Exemplum de dæmonio asmodeo. Thob. 8. Et isti tp̃e amoris debẽt se occultare, non suum fomitem publicè demonstrare, cõtra illos q pec cata sua sicut sodoma ꝑdicant. Esa. 3. Et contra illos qui de hm̃oi actib. gloriantur. Et nota ad hoc exemplum de quodã vrso, sicut narrat Iacobus de Losana, q cum uidisset, ꝙ quidam hõ inuenerat ipsum cum ursa in actu carnis, uoluit eũ occider̃ qđ fecisset, nisi hõ fortiter se defendisset, et arborẽ ascendisset. Et tunc ad litteram debent alter ab alterius amplexibus abstinere, et in separatis cubiculis dormitare. Separemini abinuicem, ut uacetis orationi 1. ad Cor. 7. Nec debent alter ad alterũ accedere, nisi forte tentatus timeat incurrere, maius malũ. Filios aũt suos ĩformes inscios, et ignaros, debent cum diligẽtia figurare et cum uerbis benignis ipsos instruere et docere, et ipsos uirtuosos, et morosos facere, et perfectos. Doce filium tuũ, et curua ceruicem eius dũ infans est. Eccl. 30. Vel dic ꝙ ursa est ecclesia uel religio, cũ qua nõ debet coire uel coniungi ursus, i. prælatus more pecudum, i. more uirorum bestialium pc̃tórum. s. cum ardore vel libidine domandi, sed more hominum. i. rõne utentis ut. s. oĩa ordinatè faciat, et discretè. Fętus aũt suos informes. i. subditos ignorãtes carnales et imperfectos debet cũ lingua, i. cum uerbis, et prædicationib. formare, et perficere. s. quo ad gratias, et uirtutes dicens illud Esa. 50. Dedit mihi dominus linguam eruditam, vt sciam confortare eum, qui lassus est verbo. Vel dic, ꝙ ursa quæ parit 30. die & quæ pariendo se summè occultat, ita ꝙ Pli. lib. 8. c. 36. dicit quod nihil rarius est q̃ videre vrsam pariẽtem significat viros iustos, q bona opera die tricesimo (qui constat ex denario ter ducto). i. in fine trinitatis, et obseruantia decalogi debent parere, et ad hoc debent se occultare, et uisus, et laudẽ hoĩum fugere, et vitare. Mat. 6. Attendite ne iustitiam vestrã faciatis coram hoĩbus, vt uideamini ab eis. Vel dic ꝙ nihil est rarius q̃ ꝙ vrsa. i. peccator uideatur parere bonũ opus. 4 ¶ Vrsus mirabiliter delectatur in lambendo pedes suus, sicut ad sensum patet. Istud etiam est ei pro cibo dum est in cauerna, vt dicit Pli. Charissimi, pedes qui sequuntur hoĩem, sunt filij, et familiares, quia verè mundi diuites lambẽdo, et fouẽdo, pedes huiusmodi. i. familiares et liberos delectatur. 5 ¶ Vrsus et vrsa in initio hyemis generãt, et tẽpore illo à cunctis aliorum animalium visibus se abscondunt, et cubicula sua herbis, et frondibus circumponunt, et ne imbrem percipiant, summe cauent, et tũc per quindecim dies somno taliter opprimuntur, ꝙ vix possunt etiam uulneribus excitari, et tunc mirabiliter impinguantur, secundum Pli. ibidem. Sic ꝓ certo sunt luxuriosi, quia verè ĩ occulto volunt exercere actũ illum,

illum,quia oculus adulteri obseruat caliginē,dicēs, nō me uidebit oculus.Iob 24.Cubicula ēt sua,domos.s. & loca sua frondibus,herbis & floribus ædificāt,& componūt, quia tales in talibus delectātur.Prouer.17.Myrrha & aloe,& cinnamomo aspersi cubile meū. Et Sap.2.Non prętereat nos flos tēporis.Et ideo imbrē diuinę gratiæ non recipiunt,imò miro mō dormiunt,& delectantur in vitijs,& peccatis, ita ꝙ per vulnera tribulationū , & correctionum quas eis Deus ingerit,& prælati,à somno isto nequeūt excitari, sed ibi per carnales delicias impinguantur.Dormi mecū soror mea 2.Reg. 13.Et hoc summè accidit in principio hyemis.i.in tēpore deuotionis, & cōpassionis,qñ calor diuinæ dilectionis in ipsis deficit & recedit.¶ Vrsi ſm Pli.ibidem, in principio hyemis taliter per dies 15.dormiunt,ꝙ vix possunt uulneribus excitari,& tunc miro mō pinguescunt,& tñ si tunc aperirentur nihil inueniretur in ventre nisi aliquātulū de humore,& circa cor de sanguine paucæ guttę,& tunc hebetātur oculi eorum,& constringitur venter suus Charissimi,vrsus est homo hyems est peccatū,vel indeuotio, somnus peccati cōplacētia,& delectatio,vulnus tribulatio vel correctio,sāguis memoria Christi passionis,& humor gratia,& deuotio. Qñ igitur venit tempus hyemis.i.peccati & indeuotionis, tunc vere vrsi diuites,& peccatores incipiūt dormire.i.delectari & qescere in delectationibus,& cōplacētijs peccatorū,& voluptatum huius mūdi.s.in luxuria, & alijs,ita ꝙ à tali somno .i.talibus delectationibus,& peccatis non possunt excitari, vel extrahi aliquibus vulnerib.i.tribulationibus, prælatorū correctionibus,& prædicatorū iaculis,& sermonib.Hier.2. Frustra percussi filios vestros,disciplinā non receperunt.Et Hier.5.Domine percusisti eos,& non doluerunt. Et ratio tātæ obstinationis,& somnolentiæ est,quia pro certo parū habent de humore.s.gratiæ & deuotionis,& clementiæ,& cōpassionis,& quasi nihil habent de sanguine.i.de memoria diuini sanguinis,& cōpassionis , et ideo tūc impinguantur ꝑ luxuriæ voluptatem , tunc oculi intellectus sui hebetātur ꝑ ignorātiæ cęcitatē,tunc constituitur venter suus.i. cōscientia,& voluntas per auaritiæ parcitatem vel obstinationē,& propositum malum,& per non confitendi volūtatem.Vnde Iob 20.cum satiatus fuerit,arctabitur,vel dic ꝙ vrsus est homo iustus,qui in tempore hyemis.i. aduersitatis debet dormire.s.per contemplationem,& à tali somno nō excitari ꝑ uulnera.i.per aliquam tribulationē,sed ibi debet impinguari per deuotionē,& venter eius.i.cōscientia stringi, nō aperiri per peccatorum exclusionem. Ex hoc quia debet parū habere de sāguine vel humore.i.paucā vel nullā carnalē affectionem,& delectationē.In pace in idipsum dormiā,& requiescam.Et Iob 11.Requiesces,& nō erit,qui te exterreat, & habebis fiduciā,proposita tibi spe.¶ Qñ uersus in hyeme diu dormiuit.s.postquam filios genuit vel cōcepit, ita ꝙ venter eius strictus est, & oculi hebetati,in verē exit de spelūca & herbam Aron laxatiuam sibi quærit,vt venter eius laxet, & fauos apum comedit,& ab ipsis pūgi se permittit, ut sanguine defluente,oculorum obscuritas illustretur,& tūc fructibus,& alijs necessarijs viuit,& super filios uolucris more cubat,ut dicit Pli.ibidem.Sic uerè charissimi hō,qui in hyeme.i.in statu peccatorum dormiuit.s.per malas complacentias,& delectationes,& filios suos.s.uitia & peccata, ꝓcreauit,qñ uenit tp̄s ueris.s.in quadragesima,uel in tp̄e grę, ipse dēt surgere à somno pc̄tī ꝑ sui status cōsiderationē, & à spelunca.i.ab amore mundi exire ꝑ delectabilium abominationē.Et qa uenter consciæ suæ est strictus in uitijs,& malis cōsuetudinib.induratus,iō dēt herbā laxatiuā.s. cōtritionē comedere,& sibi incorporare,ut sic expellat uitia , & pc̄tā, & iō dēt appetere mella apum.i.uerba doctorū,& ꝑdicatorū,ut istorū apū punctionib.correctionib. & arguitionibus uulneret̄,& sanguis.i. superflua carnalitas defluat ꝑ carnis macerationē,uel ut sanguis.i. peccatū exeat per cōfessionē & sic clarificetur oculus intellectus sui per sciētiā,& discretionē. Tunc ēt debet pęnitens super filios suos iacere.i.sup mala præterita opera,per peccatorū iugē memoriam,& recordationem,& fructibus.s.gratiæ & deuotionis uel ęternę gloriæ,& cōsolationis enutriri per cōtēplationem,& deuotionem.Ideo talibus dr̄ Hier.2.Vide uias tuas in cōualli, scito quid feceris.¶ Vrsus ſm Plin.ibidem,habet cerebrum uenenosum,& ideo qñ apprehenditur,caput cum scapulis cōburitur ne si quis inde comederet,,in vrsinā rabiem cōuerteret.Vrsus est diabol⁹ cerebrū eius(qđ est sedes fantasiæ,& immaginationis) sicut hæretici,scapulæ eius sunt hæreticorū defensores,q.ꝑ certo sūt venenosi ꝑꝑ heresim, & erore, & iō ne alii simplices iustorū pereāt fallaciis,& venenis,ipsi qñ deprehendunt̄, merito cōburuntur,qa melius est vt unū mēbrū pereat, q̄ totum corpus mittat̄ in gehennā ignis. Matt.5.Et bene dr̄:ꝙ melius est ꝙ pereat vnus,q̄ vnitas.¶ Vrsus ſm Pli.ibidē habet caput debile. Vñ si ab aliquo vrgeat̄ ꝑcipitari, de facili ꝑꝑ debilitatē capitis enecat̄.Vnde etiam ibidem Pli.ait quòd præcipitari manus capit solēt imponere,vt sic debile caput possint defendere.Sic verè multi sūt, qui caput morum.i.sidem habent debilem,& ideo qñ à diabolo præcipitantur.s.à statu gratiæ in peccatum;tūc occidūtur,et moriūtur.s.per desperationē,et errorem.Caput meū doleo. 4.Reg.4.Nisi forte manus suas præponant , ipsas ad Deum per orationem eleuādo,uel per bona opera occupādo.Si.n.per manus fractionem capitis prohibent, et sic orationes,et bonæ operationes aīæ statum saluant . 2. Reg. 13. Impositisq; manibus super caput,ibat egrediens et clamās. Vel dic ꝙ quādo quis præcipitatur à statu prosperitatis, statim debet manus sursum ad Deum per orationem,et gratiarum actionē adhibere,et extollere,et sic poterit à desperationis,et doloris periculo liberari. Vel dic quod qñ aliquis ad infortuniū,et paupertatem præcipitatur , est necessariū qđ manus apponat,et manualiter laboret,ut caput uitæ manu teneat.Vel dic,ꝙ caput est intentio, q̄ qa debilis est multum, ideo præcipitatur faciliter in peccatū.¶ Vrsus ſm Pli. ē fortissimus,qñ sol in leone,et pugnat cum ceruis,tauris et canib.et sæpe eos uincit.Sic uerè diabolus erit fortissimus, et sęuissimus qñ sol.i.Christus erit in leone.i.in statu,et rigore,et crudelitate iudicij quia tunc aduersus tauros.i.pęnitētes,ceruos.i.uiros perfectos,canes.i.peccatores cōsurget.s. accusando eos,et impellendo, et cōtra eos per crudelitatē et superbiam erigetur.Daniel.11.Nec quemquam deorū curabit,sed aduersus vniuersa cōsurget.Vel pōt exponi de anticrhisto ,q oēs īfestabit, & canes.i. carnales deuorabit ad se attrahēdo.Istum.§.inueni aliter in Plinio,s.ꝙ vrsus habet caput debilissimum,quod leoni est fortissimum.Et sic dic,ꝙ vrsus est peccator,qui caput intētionis habet debile, & inualidū. Leo autem.i.iustus ipsum habet constans , & solidum. Prouerb.30. Leo fortissimus bestiarū ad nullius pauebit occursus. Dimitte si uis alium textum,quia timeo,ꝙ falsus est. ¶ Vrsus pugnat cōtra tauros, & ceruos,apros & canes,& vadit contra eos erectus,& tenet cornua eorum,& eos in terram deiicit,& carnes eorum deuorat,& manducat,vt dicit Plin.& est solers ad maleficia plus cunctis aīalibus,sicut dicit.Et secundum Arist.li.8 c.6.vrsus comedit omnia,fructus .s.atque carnes,& aluearia apum frangit,& nō obstante, ꝙ eum pungant, & lacerent,mella tñ earū comedit, deuorat & consumit,licet pungat os ipsius atq; linguam.Rectè tales sunt officiales,& baliui & mali principes , & tyranni,qa ve isti pugnant per lites,& controuersas cōtra ceruos, & apros qui siluas habitant.i.cōtra religiosos.Item contra tauros,qui terram colunt:i.contra agricolas, & contra fameli coscanes.i.contra cupidos vsurarios,& auaros. Nā contra omnes istos pugnāt,vt extorqueant munera siue dona,& iō contra istos eriguntur per superbiam,& crudelitatē,& cornua eorum.i.potentiam temporalem talium tenent,& accipiunt,sicut patet quia tales iudices prohibent vsum, & expletum in redditib⁹, & iurisdictionibus religiosorum, clericorum,& aliorum inferiornm,vt aliquid extorqueant ꝑ rapinam,& hoc qa sunt solertissimi & cautissimi ad maleficia per malitiam,& falsitatem, & ideo sępe ipsos ad terrā.i.ad statum paupertatis deiiciunt,& carnes ipsorum.i.temporalem substantiam per exactiones deuorāt, & cōsumunt.Gladius meus deuorabit.carnes dixit Pyarao.Exod.15. Quia rectè isti sunt gladius diaboli Pharaonis.Apes etiam.i.viros iustos,& pauperes subditos infestant,& eorum aluearia,i.domos & habitacula sæpe frangunt,vt sic mella ipsorum.i.diuitias temporales rapiant,& deuastēt, licet ab ipsis apibus, pungantur.i.licet ab eisisuę crudelitati(inquantū est eis possibile)resistatur.Impius.n. pręualet aduersus iustum. Abac. Vel expone oīa de detractore, qui infestat detrahendo tauros.i.diuites,canes latrantes.i.peccatores,& ceruos cornutos.i.

ros.i.prælatos,apros syluestres.i.mūdi principes,&tyrānos apes mellificātes.i.bonos & iustos viros,quia verè tales per infamiam,& detractionem oēs alios impetunt, & inuadūt, & carnes,i.vitam eorū,mella.i.bona opera sua p detractionem destruunt.Et licet lingua eorum.i.pessima sua verba sæpe pungantur,arguātur & reprehendātur ab apib.i.à viris, bonis & iustis,tñ ab huiusmodi detractionis officio nō desistunt,quia licet sciāt se diffamatos pp huiusmodi detractionem,nunquam tamē ex hoc cessant, & ideo bene dr, ꝙ ipse comedit oia,quia verè de omnibus, & bonis & malis detrahūt,& loquunt.Manus eius contra oēs.Gen.16. Vel possunt, 12 oia exponi de diabolo.vide supra. §.1.¶Carnes vrsi dicuntur crescere quādo dormit.Vnde ſm Pli.dicit Theophrastus ꝙ si tūc occideretur,carnes ipsius coactæ,& mortuę crescerent,vbicumque ponerentur,quod est mirabile, sicut dicit. Vrsus est Christus, carnes eius mysticæ sunt fideles, sed pro certo qñ Christus fuit,occisus per passionē, & dormiuit per sepulturam,tunc de cętero incęperunt crescere carnes suæ .i.fideles multiplicari, quia plures crediderunt post mortem quam ante.Figura Iudic.16. de Sansone, qui plures occidit moriens,q̄ viuens.vbi dicit Glos. ꝙ Sanson significat Christum,qui moriendo aduersus plures præualuit quàm viuendo.Et sicut ſm Arist. Vrsus qñ est īfirmus comedit formicas, & cancros,vt sanetur,sic verè Christus quādo infirmitates, & lāguores nostros.s.in passione portauit,tunc formicas,& cancros.i.pauperes & retrogrados peccatores comedit, & sibi per fidem incorporauit,& corpori suo mystico adiūxit 13 quia pauperes elegit &c.Iacobi 2.¶Vrsus est aīal impatiēs & de oibus qui rangunt eum vult se vindicare, & ideo si qs tāgit eum,statim eum sequitur,vt inde sumat vindictam,sed si alius superueniens eum tetigerit,dimittit primum,& sequtur ſm,ꝙ si tertius eum tetigerit, omissis alijs post eum currit,& sic de alijs vt dicit Aristoteles. Rectè tales sunt iracundi,& impatientes, quia de omnibus volunt sumere vindictā,noluntq; alicui indulgere,contra illud:Dimittite, & dimittetur vobis.Lucæ 6.& Ecclesiast.28. Dimitte ꝓximo tuo nocenti te.Quisquis autem eos tetigerit.i.quisquis aliquam iniuriam fecerit vel irrogauerit,statim volūt de eo vindicare,contra illud.Mihi vindictam,& ego retribuā eis dicit dominus.ad Rom.12.Et ideo timeant illud Eccl.28.Qui vindi-14 ctam vult,inueniet vindictam à domino.¶Vrsus qñ à venatore capitur, peluis ardentis aspectu excęcatur deinde verberibus edomat,cathenis & vinculis colligatur, ludere cōpellitur,& docetur,& ad truncum vel stipitem cōstringitur, & arcetur,& cum sit animal multū instabile, tota die circa eū circuit,& mouet.Per vrsum villosum, & pilosum intelligo diuites huius mundi,qui diuitiarum pilis,& velleribus sunt vestiti.Per peluim ardētem intelligo diuitias mundi. s. vasa aurea,& huiusmodi,quæ effectiuè ardentia possint dici, qa per ardorem auaritię faciunt hoīes inflāmari.Cathenę sunt malæ delectationes,& consuetudines, q̄ hominem vincunt atque ligant,stipes autem est sua possessio,& substantia temporalis. Quando ergo vrsus.i. diues capitur à venatore diabolo per peccatum,tunc verè quando aspicit peluim cādētem.i.diuitias huius mundi,ipse per auaritiam excęcatur,& tunc à magistro suo diabolo verberibus.i. mundi laborib. vinculis.i.malis complacentijs,& consuetudinibus cōstringitur,& ab eo saltare. s. de vno peccato in aliud compellit, & ad trūcum.i.ad temporalem suam possessionem cathenis malæ affectionis,& complacētiæ cōstringitur, & circa eum quotidie circuit,& mouetur.s.ad ferias & mercata quotidie diuertendo.Psal.In circuitu impij ambulant. Vel pone qūo iudices excœcantur,& à visu recti judicij impediuntur, qñ pelues ardentes.i.cyphi argentei,& dona alia pˢentant. Munera.n.excęcant oculos iudicū sepientū.Deut.16.Vel pone ꝙ peluis est mala mulier,in qua ardor luxurię oculos & mē-15 tē excęcat intuentis.¶Vrsus licet sit aīal pōderosum, tñ miro mō scit scandere vsq; ad arborū summitates, vbi sperat mellis abūdantiā inuenire.Nā sīq; in arborib.altis, & con cauis mellificāt apes, qđ odore deprehendens ascendit arborem,& cum vnguib.aperturā sibi facit,& fauos extrahit, quos manducat, & ad eū locū qñ famescit,ex cōsuetudine redire sępius cōsueuit, qđ attendens venator circa pedem arboris sedēs, & palos acutissimos vndiq; circunfigit, ante aperturā verò malleū valde pōderosum cū reste suspendit. Veniēs autem vrsus valde esuriens,& malleum ante introitum inueniens,ipsum cum pede reijcit,sed malleus rediens ipsum ad aures tangit,quo indignatus fortius malleū repellit,q impetuosius rediens eum feriet,& tādiu cōtra malleū fit cōtentio quandiu caput qđ hēt debile, ex frequenti ictu deficit,& cadēs super palos inferius propria stultitia se occidit. Istum modum venandi vrsos tradit Theophrastus, & idem à venatoribus germanicis intellexit. Vrsus est diues, vel clericus,vel mundanus,arbor est mundus,mel quod ibidem reperitur,significat mundi delicias,& diuitias,& honores,malleus significat huius mundi tribulationes,pali acuti sunt tormēta inferni,restis quæ tenet malleū, est iustitia & ꝓuidentia occulta,& ęquitas diuina,venator est Deus.Quia igitur vrsi.i.ambitiosi vident,ꝙ in arboribus.i.in dignitatib. tam ecclesiasticis q̄ mundanis est mel diuitiarum,& deliciarum temporalium pro apib.i.pro mundi pauperibus cōgregatum,ideo totis affectibus illuc scandunt. quia.s.procuāt ꝙ promoueantur ad officia dignitatū, & sic fit ꝙ mella pauperum deuorent,& consumant, s.in suis pompis,& expensis excessiuis,sicut ad literam patet de malis ecclesiasticis,& pōposis.Prouer. 24. Comede fili mel,quia bonum est.Quia igitur Deus videt,ꝙ vrsi.i.mūdi diuites,& auari mirabiliter, & immoderatè diligunt mella mundanę prosperitatis,& ꝙ propter ipsa in huius mundi arbore non cessant apes.i. vicinos,& pauperes molestare,apposuit ibi malleum temporalium tribulationum,vt sic.s.ab huiusmodi delicijs indebitis homines retrahātur,vtpotè quia facit eos infirmari vel tribulari,& tunc cessant aliquantulum, & ad Deū per pœnitētiam se cōuertunt,& sic malleum tribulationū à se reijciūt & elongant, inquantum diuina bonitas sibi parcit. Sed qa statim ad mel iterato,i.ad mundi delicias, & diuitias se conuertunt.s.quando sanātur,& quādo tribulatio recedit,ideo redit malleus diuinæ iustitiæ,& eos per tribulationē, & infirmitatem durius percutit atque ferit, ita ꝙ iterum promitunt emendare,& pęnitēt sicut prius,& ideo sępe accidit,ꝙ iterum liberentur,& sic frequēter Dei pietas eis parcit. Sed quia semper reiterant uias malas, nec ꝓpter Dei percussionem cessant à mūdi delectabilibus, et à uitijs,et à peccatis, et ideo ultimo percutit grauius,quia.s.dat eis mortē, et sic cadunt super palos acutos.i. inferius in inferno super acutiem tormētorum ubi,perpetuo uulnerantur, moriūtur et occiduntur.Et ideo talibus dicitur Hierem.2.Frustra percussi filios uestros,disciplinam non receperunt.Et 2 Petr.3. Patienter enim expectat Deus,nolens aliquem perire. ¶Vrsus 16 ſm Solinus,si mandragoram comederit,moritur, ueruntamen si formicas postea comedat,liberatur.Mādragora quæ facit dormire,significat mundi prosperitatem,quæ soporat hominem in peccatis; Vrsus autem significat peccatorem, uel hominem,imperfectum,cuius caput.i. ratio ualde debilis est,et infirma.Formicæ autē significāt uiros iustos,et bonos,et diligētes actiuos.Prou.6.Vade ad formicam o piger etc.Dico ergo,ꝙ mandragora herba,i.bona prosperitas ursis,i.imperfectis hoib. et discretione carentibus est lætalis, quia.s. cum ipsa uti nesciāt solet ipsis multorū criminū esse cā.Prou.1.Prosperitas stultorū pdet eos. Veruntñ si comedunt,i.si sibi incorporant formicas,i.uiros iustos,et bonos actiuos ipsos.s.imitando,et circa uitā actiuā cum diligentia laborādo,tunc recipiunt medicinā,et tunc mundi prosperitas nunquam nocet.Igitur iuxta illud prædictum.Vade ad formicā o piger,et considera uias,et disce sapiētiam. Vel si uis per formicam intellige uirtutem diligentiæ,uel prudentiæ, uel uitam actiuā &c.¶Vrsus caput habet debilissimum 17 ſm Pli.ubi supra,et iō si in capite pcutitur,faciliter superatur. Vnde audiui modū uenandi ursos satis notabilē in partibus.Aruernorum.Ibat enim puer cum paruula claua,et sacculo cinere plena ad locum ubi sciebat ursum latere,quem uidens ursus statim ueniebat ut luderet cum eodem, ualde .n.appetit ludere,potissimè cum pueris, igitur cum ludēdo puerum amplexatur,ꝓijcit puer cinerem in oculos eius ad ipsum interficiendum sine mora.Vrsus est diabolus uel peccatum,cuius ꝓculdubio caput.i.ingressus,s.suggestio et cogitatio quam immittit,debilis est,et ideo si ibidem percutitᵉ .i.si peccato uel diabolo i principio obuietur,faciliter superatur.Igitur si iste credens tepuerū.i.simplicem,et ignarum, nitatur tecum ludere,tibiq; applaudere, & te decipere,statim per-

tim percute eum in capite, suggestioni primariæ fortiter resistendo. Exemplo illius ancillę, quæ cum fragmento molæ pcussit Ahimelech in capite, & occidit &c. Iud. 9. Expone. Obijce ei cinerem pœnitentiæ vel memoriam mortis tuę, & sic ipsum poteris superare. Figura de puero Dauid, qui dicit de ipso 1. Reg. decimoseptimo. Nam leonē, & vrsum interfeci ergo seruus tuus.

De Vrsa. Cap. 109.

1 VRsa est bestia sęuissima, & maximè quando catuli rapiuntur. Nam catulos miro modo diligit, nutrit diligētius atque lambit, & contra persequentes pro virib. se exponit. Sic ecclesia vel prælatus debet subditos diligere, & eos doctis verbis, & exemplis enutrire, & contra mundi tyrannos, & eorum persecutores totis viribus contraire. Vel vrsa est diues, q. filios suos. i. diuitias quas genuit acquirendo, multum diligit, & custodit, ipsasq; enutrit multiplicando, & iō quando ei rapiuntur, furautur vel extorquent, quasi rapidus efficitur per tristitiam, & furorem, q. a teste Greg. sine dolore non perditur, quod cum tāto amoris desiderio possidetur. Et sicut patet pro huiusmodi filiis pugnant, & litigant, & debellant. ¶ Vrsa amoris tempore se occultat, & ibi cum masculo videri ab aliis amoris tempore erubescit, ibiq; fœtus perficit atq; nutrit, s͠m Plin. lib. 8. Sic verè anima q͠ cum masculo Christo cōiungitur per fidem, & dilectionem, si ad ipso vult concipere per gratiam, & deuotionem, & parere per bonam operationem, ipsa dēt occultare per humilitatem, & nulli pręterquam isti viri suo Chr͠o se ostendere per vanitatem. vnde Matt. 6. Intra in cubiculū tuum, & claude ostia tua super te. vide alias supra de Vrso.

3 ¶Secundum Plin. lib. 11. c. 73. vrsus & vrsa non bibunt sicut alia animalia, q͠ h͠nt serratos dentes, s. lambendo, nec sorbēt sicut habentia continuos, sed aquam mordendo vorant. Tales rectè sunt detractores, qui aquam sacræ scripturæ, prędicationis, & doctrinæ non bibunt, s. recipiēdo vel sibi incorporando, sed verè illam mordent, & deuorant, de prædicatorib. & eorum sermonib. detrahendo. Expone si vis aliter sicut supra de animalibus in generali, & dic ꝙ aquæ sunt diuitię, quas auari, & tyranni mordendo, & rapiendo rapiūt, & acquirunt. Isti enim sunt sicut cerastes, qui mordet vngulas equi vt cadat ascensor eius retro. Gen. 49.

De Vulpe. Cap. 110.

1 VVlpes dicitur quasi volipes, est. n. volubilis pedibus, & nunquam rectis itineribus, sed tortuosis anfractib. incessiua, semper etiam claudicat propter dextrorum crurum breuitatem. Nam eius crura dextra sunt aliis breuiora, pellem habet mirabiliter villosam, & caudam, quam in ore canum ab eis arctata proiicit, qui inuenientes pilos reputantes sedelusos, sibi spatium tribuunt fugiendi. Loca subterranea habitat, & bestias domesticas plus infestat, quam siluestres. Est autem amica corui, & ideo corpus pugnat pro ea contra taxum, secundum Isid. lib. 21. Rectè charissimi tales sunt vsurarii, & viri fraudulenti, malitiosi & auari, quia in suis contractibus, & actibus non recte, sed tortuosè, fallaciter. s. & cautelosè incedere dinoscuntur. Dexter. n. pes. i. intentio semper claudicat, semper. n. claudicant per falsitatem, quia loquendo, & operando semper vnum ostendunt, & aliud intendunt. Exemplifica de pauperibus, quomodo ab eis decipiūtur per falsas promissiones. Ideo illis dicitur illud 3. Reg. 18. Vsquequo claudicatis in duas partes? Pellis autem istorum. i. substantia temporalis est multum villosa. i. pilis & villis diuitiarum vndique circunsepta, & maximè cauda. i. finis vitæ suę, & ideo quando à canibus. i. mūdi principibus persequuntur, replent os eorum pilis. i. muneribus atque donis, quæ prauis iudicibus offerunt, quibus inuentis statim eos deserunt, & dimittunt, quia Munera excęcāt oculos sapientum, & mutant verba iustorum. Deut. 15. sed talib. munerum acceptoribus per prophetam dominus comminatur dicēs: Væ qui iustificatis impium pro muneribus. Esa. 5. Isti loca subterranea inhabitant, quia vere in terra. i. in amore terrenorum totaliter se inuoluunt, & bestias domesticas, s. pauperes, & agricolas plusquam siluestres. i. plusquam alios raptores odiunt, & infestant, quia viri impij oderunt simplicem. Prouerbiorum 29. Coruus autem, idest mūdi clamosi, causidici & aduocati talium sunt amici, scilicet ꝓpter dona quæ percipiunt ab eisdem, & pro istis pugnant contra taxum, i. contra pauperes, & ideo eorum auxilio præualent contra omnes. Impius pręualet aduersus iustum. Abac. 1. Exemplifica bene quomodo tales aduocati, & iudices fouent tales. Vel per vulpem intelligo aduocatos, & dic sicut supra. Per coruum autem intelligo mundi principes, & prælatos &c. Vel ista vulpes est diabolus, qui tortuosè incedit, ꝑ diuersas circunstantias tentando, & ideo dicitur coluber tortuosus. Iob. 26. Et iste loca subterranea inhabitat. i. corda auarorum, quæ semper sunt sub terra per terrenorum amorem, & plus infestat in mundo isto per tribulationes domestica animalia. i. bonos, quam siluestria, i. peccatores. 2 ¶Naturale est odium inter vulpem, & taxum, sicut supra patuit de taxo. Et si vis per istos intellige malos, quorum alter alteri inuidet, & locum eius occupat, sicut patet, & cœtera vide ibi quia. Inter superbos semper iurgia sunt. Prouerbior. 13.

3 ¶Item secundum Isidorum ibidem, uulpes est animal fraudulentum semper tortuosè incedens, & semper claudicans pede dextro, quia crus dextrum habet breuius, quàm sinistrum. Et ista aliquando mortuam se fingit, & ideo dum auiculę descendunt ad eam sicut ad cadauer, ipsas statim deuorat atque rapit. Vulpes est hypocrita, pes dexter est interior intentio, sinister exterior ficta perfectio. Isti igitur tortuosè isteſt cautelosè & malitiosè in actibus suis semper incedūt, quia nunquam aut raro rectè vadunt scilicet per veritatē. Ambulauitq; non rectè 2. Paralipomenon 21. Pes enim eorū dexter. i. intētio semper claudicat, quia scilicet quicquid dicant vel quicquid faciant exterius, tamen aliud intendunt vel excogitant interius, & ideo cum tales sint fraudulenti, cautelosi & malitiosi fingunt se mortuos, idest per pœnitentiam mortificatos, & sic auiculæ, idest alii homines simplices, qui sunt in ecclesia uel in religione, istos frequentant & honorant, & ipsos quandoque ad statum pręlationis ꝓmouent, & exaltant, quod cum factum fuerit pro certo illos deuorant, & molestant, & sic se viuos manifestant. Ideo fabulose dicitur, quod rustici, qui in quadriga pullos portabant, inuenientes vulpem, quam mortuam esse credebant, proiecerunt eam cum pullis in quadriga, quæ statim incepit pullos deuorare. Sic verè multi hypocritæ fingūt se mortuos, idest humiles, & deuotos, vt in quadriga prelationis ponantur, quo facto, statim pullis idest subditus incipiunt esse intolerabiles, & peruersi, quod utique patet de religiosis ad prælationem sublimitatis. Nam vt dicitur Ecclesiast. 19. Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Vel dic, quòd auiculę significant iuuenculas mulieres, quę dum ad falsos religiosos accedunt, scilicet pro confessione vel alio remedio salutari, statim eas rapere nituntur ꝑ varba, & suggestiones, & eas occidunt per malos consensus, & operationes. Ideo bene dicitur. Attendite à falsis. Prophetis. Matt. 6. & Ezec. 13. Prophetę tui sicut vulpes in deserto erant. 4 ¶Vulpes est animal gulosum, et ideo filios generat cœcos, et nota rationem quare omne animal gulosum generat filios imperfectos, sicut supra de animalibus in generali, et expone sicut ibi. 5 ¶Vulpes secundum Isidorum, est animal fętidum, et corruptum, et ideo loca, quæ habitat, reddit sterilia, et corrupta, guttur et uentrem habet album, et delicatum, caudam autem et tergum habet rufum anhelitum habet fœtidum, et morsum aliquantulum uenenosum vt dicit Pli. Tales etiam sunt detractores, et luxuriosi, et hypocritę, et hæretici, qui quamuis sint rufi in dorso, i. in exteriori apparentia, et burelli scilicet quantum ad habitus asperitatem, sunt tamen delicati, et molles in gutture, quantum ad gastrimargiam, et voluptatem, in ventre quantū ad luxuriam, et quia sunt corrupti, et fœtidi per uitia, et peccata, ideo alios per mala verba sua, et exempla inficiūt, et corrumpunt, et hoc quia anhelitus suus idest verbum, et mala suggestio fętet, quantum scilicet ad infamiam aliorum, quę ab ore suo egreditur, et morsus idest mala detractio aliis similiter est venenum. Psal. Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt etc. Ideo 1. ad Corinthio. 5. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Vbi dicit Chryso. Fermentum in pasta est hęreticus in ecclesia. Vel potest dici de diabolo, cuius morsus. i. tētatio, et anhelitus, i. suggestio alijs sunt uenena. Nam quia corruptus est per malitiam, et peccatum, iō alios

per quos transit, inficit & corrumpit similiter pec peccatū, & ipsos facit steriles, & à fructu bonorum operum uacuos, 6 & inanes &c. ¶ Vulpes qñ à canib. psequitur, & arctat, mingit in cauda sua uillosa, & vrinam fœtentem contra canes proiicit, quod abhorrens multitudo canum, ab ea aliquantulum se elongat, & fugiendi spatium sibi prestat, ſm Pli. Sic verè qñ canes. i. plati, & prædicatores persequūtur vulpes. i. mundi peccatores, s. puniendo & corrigendo, & arguendo & contra eos pdicando, tunc pro certo contra eos piiciūt vrinam suam, s. mala verba, & detractoria, fœtida & diffamatoria, & sic aliquando canis, i. prædicator vel platus timens fœtorem vrinæ suæ, i. infamiam verborum suorum, dimittit eos, s. incorrectos, & impunitos. Nulli. n. dubium qn mali sæpe suos infament correctores, quia non amat pestilens eum qui se corripit. Prou. 15. Vel per vrinam intellige dona, & munera, q̃ proiecta in oculis canum, i. iudicū faciūt eos cessare, ne uulpes. i. vsurarios & diuites persequantur 7 Munera. n. excecant oculos sapientum. Deut. 16. ¶ Licet uulpes sit in plurib. inutilis, in multis tñ vtilis reperitur, secundum exercitium medicinæ, quia adeps ipsius, & medulla valent cōtra pro fluuiū capillorū, sanguis eius est diureticus, & iō ualet ad frangendum lapidem in uesica. Lingua eius in annulo uel armilla portata facit, quod qui portat eam, non patiatur, caliginem oculorum, ſm quod dicunt magi, ut dicit Plin. lib. 28. c. 10. ubi ponit de vulpe alias magorum plures opiniones, quas hic inserere non curaui. Expone sicut vis. Et ad hoc pōt allegari, quia non est dare aliquē tam per 8 versum, quin in plurib. sit vtilis atq; bonus. ¶ Vulpes, sicut dicit Pli. lib. 8. c. 28. vbi agit de prænosticis animalium, cautissimum est aīal ad pericula pcauenda. Vnde si super glaciē sit transitura, solet aurem ad glaciem applicare, & vtrum audiri possit tumultus aquæ subterlabentis, attendere, & sic de glaciei fortitudine iudicare si igitur glacies fortis est, transit, si verò debilis, retrocedit. Glacies significat mundi status & prosperitatem vitæ, quæ pro certo facile frāgitur. Igitur si sis glaciei te commissurus, & alicui statui, officio vel psperitate te crediturus, vt potè quia ad dignitatem vel officium vocaris, adhibe aurē, & audi qūo tumultus aquæ sacræ scripturæ clamat tibi istam esse debilem atque vanam, igit ab ingrediendo caueas, ne forte fracta glacie mundanæ psperitatis, succumbas, illi ergo glaciei, i. illi statui te committe, de quo potes perpendere, & sentire, ꝙ te poterit sustinere, & ꝙ desuper poteris tute, & stabiliter viam huius vitæ transire, s. statu religionis vel paupertatis, vel ēt affectui cœlestis gloriæ, & æternæ refectionis, necnon fiduciæ Dei, & auxilio suæ protectionis. Ista. n. sunt fundamenta solida, & non ficta. Itē possumus dicere de amicis familiarib. & cōiunctis, quia. s. antequam nos eis comitamus, debemus attēdere si sunt solidi, & fideles. Eccl. 6. Si est tibi amicus in tentatione, posside eum, & non facile credas teipsum ei.

De Verme. Cap. 111.

1 VErmis dicitur à vertendo vel à verè, eo. s. ꝙ hinc inde ambulando se uertat, eo quod in uerè exeat de lateribus, & de antris. Et generatur vermis aliquādo ex sola humorum corruptione, aliquando ex sexuum commixtione, aliqñ ex ouatione, vt patet in serpentib. scorpionib. & tortucis, vt dicit Isi. lib. 12. Talis est pctōr, qui in verè psperitatis exit, insolescit & discurrit, & undiq; se vertit per vitia, & peccata, & efficitur homo talis uermis aliquando ex humorum corruptione, i. ex propriis corruptis malis affectionib. & carnalitatibus, aliqñ ex sexuum commixtione. i. ex aliorū mala societate, aliquando ex aliorum ouatione, i. ex malis ouis. i. exemplis, & operibus aliorum, iuxta illud Esa. 59. Qđ 2 confortum est, erumpet in regulum. ¶ Diuersa sunt genera vermium, quia quidam in herbis, vt erucæ, quidam in arboribus, vt teredines, quidam in carnibus, vt madones, qdā in vestib. ut tineæ, quidam in animalib. s. in viscerib. vt lumbrici, alii in manibus, vt chirones, alii in capitib. vt pediculi, pulices seu lendes, quidam in fructib. vt gurguliones, qdā in arborib. vt cantharides, quia. s. sunt vermes virides, & aurei, in fraxinis nascentes, qui ita corrosiuę sunt naturæ, qđ statim sunt pustulas generantes, & corrodendo cauteria facientes, qui omnes ex corruptis humoribus in animalium corporibus interius vel exterius generantur. Sic verè ſm diuersitatem hominum producitur diuersa quātitas seu qualitas peccatorum, quia in herbis, i. in pauperib. & depressis generat eruca corrodens. i. impatientia. In arborib. i. in altis & eleuatis prælatis, & princib. generatur teredo deterēs, i. superbia. In carnib. i. in carnalib. & deliciosis producit mūdo ipsas carnes attenuans, hoc est luxuria. In vestib. i. in religiosis, & clericis generat tinea consumens, hoc est inuidia. In aīalibus. i. in personis bestialib. generantur in ventre lumbrici gulæ, & voluptatis, hoc est gastrimargia. In capite, i. in intentione generantur pediculi peruersitatis, & falsitatis. In manibus, i. in operibus generatur chiro hypocrisis, & vanitatis. Vel in capite. i. in prælatis generantur pediculi iræ, & superbiæ. In manib. i. in militibus chiro uanæ gloriæ, qui facit eos prurire. In uentre. i. in aliis subditis lumbrici inuidiæ, qui habent eos interius torquere. 2. Mach. 9. Apprehendit eum dolor viscerum. Circa etiam altas arbores, i. homines superbos, scilicet circa prælatos, & principes generantur cantharides, idest baliui corrosiui & alios cauterizātes per puncturam rapinæ, & sæuitiæ, vel etiam circa eos fiunt corrosiones iræ, & discordiæ. Vel etiam, dic, ꝙ sunt ut communiter detractores, & inuidi corrosores. Et generaliter oīa talia generantur de prauis, & corruptis, humoribus. i. affectionibus superfluis atque vanis. Ideo de talibus dicitur Actuum 12. Consumptus à vermib. expirauit. ¶ Sunt alii dicti 3 terelongi, qui uocantur uermes terræ, scilicet atheni, molles & lubrici, quos uenantur talpæ, & quibus pisces capiuntur, quando eis inescantur, & secundum Constan. tales sunt vtiles medicinæ. Vermes isti terrenę sunt diuitiæ, quæ sicut vermes cor per sollicitudinem corrodunt, q̃ rectè sunt quasi inescatio dęmonum pro piscibus, i. pro hominib. capiendis, quę tamen bene vtentibus possunt esse remedium, & iuuamen. vnde Eccl. 13. Bona est substantia cui non est peccatum. ¶ Sunt quidam uermes annulosi corporis in quib. non 4 sunt ossa uel cartilagines, spinę uel sanguis, & oēs tales ſm Arist. in oleo moriuntur, & in aceto reuiuiscunt, & sunt aliqui qui generantur, & generant, alii qui generantur, & non generant, vt salamādra, & tales carent sexu. Et sic patet, ꝙ diuersimodè naturę uermium generantur. Sic verè inter homines sunt quidam annulosi, & rotundi, s. mobiles, instabiles & insolentes, qui carent ossibus fortitudinis, & pfectionis, spinis. i. conscientię remorsibus, & cartilagine flexibiles obedientiæ, et subiectionis, et sanguine pietatis, & cōpassionis, uel memoria diuinæ passionis, & ideo tales quando sunt in oleo deliciarum, faciliter per peccatum, et maximè per luxuriam moriuntur, et tunc necesse est, ꝙ per acetum, i. per acrem pniam reuiuiscant. Quidam etiam generātur per prædicationem, et generant per boni operis productionem, s. boni actiui, et pęnitentes. Alii autem licet generentur per conuersionem ad pœnitentiam non tamen generant per bonorum operum fęcunditatem, et hoc maximè Salamandræ, i. cupidi, in igne auaritiæ uiuentes, et conuersantes, quid verè tales cupidi, et auari parum de bonis operibus generant, et producunt. Ignis enim consumpsit speciosa deserti, sicut dr Iohel 1. ¶ Sunt multę species uer- 5 mium aliorum, s. muscę sanguinem, et dulcia diligentes, in ęstate apparentes, et in hyeme morientes, lucem amantes, et tenebras fugientes, et caput et alas suas cum pedib. diligentissimè pectinantes. Sic verè sunt malę mulieres, q̃ dulcedinem deliciarum diligunt et in ęstate prosperitatis homini apparēt, si verò hyems, idest status aduersitatis, et paupertatis ingruerit, tunc recedunt, lucem idest apparentiā, et publicum amant, et ibi apparere, et se ostendere semper volunt, et ad se pectinandum, et ornandum vacant cōtinue et intendunt. Quę etiam omnia de nostris iuuenibus domicellis possumus dicere, qui in publico semper quęrunt se ostendere, et se pectinare, et depingere, et in tenebris, et absconditi non manere. Quod etiam dic de hypocritis, qui in publico uideri uolūt, delicias amāt, et cōuersationē suā depingunt, et more muscarum alios per detractionem molestant, et pungunt. Matth. 23. Omnia opera sua faciunt vt uideantur ab hominibus. ¶ Alii sunt uermes dicti multipe- 6 des, paruuli, in locis humidis habitantes, qui tamen extendi multos pedes habere noscuntur, qui quando uolūt ita complicantur, quod vnum granum pisi in rotunditate videntur. Tales sunt hypocritę, quia vere cum pedes affectionum

pocritæ, quia vere cum pedes affectionum habẽt plurimos, & immensos, ita tñ sciunt se per hypocrisim cõplicare, ꝙ nullos pedes.i. nullas affectiones vñr habere, nec aliquid ter

7 renum diligere vel amare. ¶ Aliqui sunt vermes qui scarabei dñr, qui corio nigro vestiti, & qñq; cornuti, & alati volare noscuntur, hi circa stercora conuersantes, solent stercorum pilas cum pedibus voluere, volando mugitum facere, regẽ vt apes non solent hr̃e, ꝓpter quod solent multis periculis subiacere, ſm Pli. Istis negatus est aculeus sicut ait, & qñ aliquis non põt stercora voluere, ipse retrocedens post se trahit. Applica ista contra diuites, & auaros, qui.s. per malã cõuersationem sunt nigri, per superbiã alati, & per ꝓteruiam sunt cornuti, per iactantiam sunt cubantes, & per auaritiã sunt stercora.i. mũdi diuitias amplexantes, ipsasq; secum, & post se trahentes, & in cumulis aggregantes, & rege.i. rationis regimine sunt carentes. Thr.4. Qui vescẽt voluptuo-

8 sè, amplexati sunt stercora. ¶ Alij sunt vermes qui spoliatores dñr, parui admodum, qui cõtra serpentes præualere noscuntur, quapropter nomen istud sortiuntur. Videns.n. spoliator serpentem dormire, solet quasi eum scalpendo, p spinam vsq; ad caput ascendere, & ibi mordendo eum inuadere, & vsque ad interiora cerebri perforare. Serpens aũt ipsum desuper sedentem nõ põt expellere, & ideo necesse est ipsum succumbere, & perire. Per serpẽtes intellige iniquos vsurarios, aduocatos, & malitiosos, per spoliatores aũt intellige alios iuniores subtiliores, & maliuolos, quia.s. sæpe fit, ꝙ contra tales serpentes, & diuites malos, qñ ad senectutem veniunt, alij iuniores causidici vel balliui quãquam sint iuuenes, & pauperes, insurgunt qui ipsos litibus, & exactionibus impetunt, & eos & eorum statum excerebrãt, & subuertunt. Vel dic de diabolo, qui quasi scalpendo, & delectando serpentem.i. hominem inuadit, & cerebrum.i. rationem ei tollit, ipsumq; per pctm̃ confundit. Vel dicent de adulatoribus, qui scalpendo homini se adiungunt, & postea ipsum ad peccata trahentes, & cerebro.i. debita discretione priuãtes, morti æternæ submittuut. Esa.9. Erunt qui beatificãt, seducentes, & qui beatificantur, præcipitati. Vel dic ꝙ iste est Christus, qui per humanitatem vermis.i. mortalis affectus, de serpente, i. de diabolo triumphauit. Vel dic de ambitioso, qui adulando ingreditur, & cum se videt nõ posse deponi, non solum contra ipsum sustentatorem, sed contra præ-

9 latos insurgit. ¶ Alius est vermis qui dĩ typula, qui ſm librũ de natura rerum, quadrupes est, & in terris, & aquis habitat, in quo illud est mirabile, quia super aquas sicco vestigio graditur, si ẽt sub aqua detinetur inuitus, non propter hoc suffocatur. Si vis applica ista ad Christum, qui super aquas siccis pedibus ambulauit, & in terra personaliter habitauit. Baruch.3. Postea in terris visus est. Vel dic quod talis est vir pfectus, qui.s. super aquas diuitiarum sicco vestigio ambulat, ipsas contemnendo, nec in eis immersus suffocatur, ipsas plus debito diligendo. Exemplo Petri Apostoli. Matth. 14. qui ex

10 ꝓcepto dñi super aquas sine periculo ambulauit. ¶ Alius est vermis, qui dr̃ vespa qui quamuis videatur apib. similis, facit tñ ceras inutiles, hoc quia non de floribus ipsas facit, diligit enim cadauera, quod non faciunt apes, acriter autẽ pungit & c. Sic mali religiosi licet apibus, idest bonis religiosis sint in habitu similes, in ceris tamen, & in operibus sunt dissimiles, & hoc quia ceræ suorum operum sunt inutiles. Isti enim cadauera carnalitatis diligunt flores autem bonorum documentorum, virtutum, & exemplorum cõtemnunt. Nõ possunt ergo bonas ceras, idest bona opera facere, qui nolunt floret, idest viros sanctos, & eorum documenta, & opera frequentare. Apes autẽ, idest boni religiosi bonas ceras, & bona opera faciunt, quia bonos flores, idest bona bonorum exempla colligunt, & assumunt. Matt.7. Arbor bona bonos fructus facit, similiter & mala malos. Sequitur. A fructibus eorum cognoscetis eos. Sapien.3. Opera eorum opera

11 inutilia. ¶ Est alius vermis dictus tabanus, gallicæ taon, & est illa grossa musca, quę boues infestat, de qua dic sicut supra de musca. Thamar est ille vermis cum cuius sanguine Salomon lapides scidit, de quo vide infra de mundi mirabilib. De aliis autem vermibus, scilicet cynifibus, qui idem sunt quod culices, tineis, cynomyis, erucis & de pabilionibus, bombycibus, pediculis, & aliis, vide in suis titulis specialibus in hoc libro.

De Vermiculis. Cap. 112.

1 Vermiculus à uerme diminutiuè dr̃, q in lignis, & fructibus generatur, & alias terebuntia appellatur, & ſm gl. 2. Reg. 23. nihil eo mollius dum tangitur nihil aũt durius dum tangit, quia ligna durissima perforat. Ex ligno, & fructibus, ex humo & humorib. generatur, & finita hyeme exterius progreditur, oia amara fugit, in dulcibus delectatur, falsa & aromatica non lædit. Vilis est vermis flexibilis, & exãguis, & vt dicit Pli. eius extrema sunt gracilia, media grossiora. Talis est Christus per omnia, qui in lignis, & fructibus, idest in virginis visceribus fuit ex suis humoribus, & ex purissimis sanguinib. generat⁹. Et finita hyeme infidelitatis, vel asperæ legis scriptę, & adueniente vere, idest tempore gratiæ, de latebris suis, i. de ventre virginis egressus, & cum hominibus est conuersatus. Et ideo mollissimus per benignitatem, & misericordiam reperitur, qñ per orationem, & veniæ implorationem ab aliquo tangitur, & palpatur. Vnde 2. Reg. 23. Et ipse tanquam tenerrimus ligni vermiculus. Veruntamen quando tangit scilicet in die iudicii, quando reprobus puniet, tunc erit durissimus, & seuerissimus per iustitiam, & seueritatem, quia tunc ore suo sñiæ perforabit oia ligna dura, idest omnes illos, qui duri sunt per crudelitatẽ, & indeuotionem, & incompassionem. Iudicium sine misericordia fiet illi, qui non fecerit misericordiam. Iacob 2. Iste igitur omnia amara, idest omnes qui sunt amari per uitia, & peccata, deserit atq; fugit, in dulcibus autem, idest in habentibus dulcem conscientiam delectatur, & illos qui sunt falsi per pœnitentiam, qui sunt aromatici per castitatem, & per bonam famam, non percutit.s. æternis iaculis, neq; lædit. Extrema autem eius, scilicet natiuitas, & mors fuerunt valde gracilia, scilicet per humilitatem, & per paupertatẽ, quia pro certo tunc fuit vilis, et sine sanguine.s. in passione. Vidimus eum, & nõ erat aspectus. Esa.53. Ideo ipse dicebat illud Ps. Ego aũt sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis. Vel dic econuerso de diabolo, q licet sit mollis, & uilis, tamen ligna dura, idest constantes, et perfectos tentationibus perforat, et in vere, idest in prosperitate magis tentat, flexibilis est per falsitatem, dulcia.i. deliciosos diligit, amara autem, idest contritos, falsi; idest pœnitentes vel sapientes, aromatica, idest castos non põt lędere. Et est sine sanguine, idest sine pietate, et occultè mordet arborem, idest bonam personam per tentationem, et consumit, audito autem sonitu, idest prædicatione latescit, nam inter vermes est sensus gustus, et auditus, secundum

2 Pli. ¶ Inter uermes est differentia, quia alii vnguibus, et rostris rapiunt, alii acumine excauant, alii sorbent, alii sugũt, alii vomunt, alij mandunt, alij etiam quotidie non cessant distrahere, et rapere, terram fodere vel sulcare, vt dicit Pli. lib.10. c.71. Sic verè inter peccatores est differentia, quia vere alij ore, idest verbis rapiunt, ut sunt causidici, alii vnguib. idest manibus, vt principes, et balliui, alii fugiunt vt adulatores, alii sorbent, vt publici raptores, alii terram, idest terrena fodiunt, ut auari, et mercatores. Et sic patet, ꝙ diuersi mode quærunt temporalia peccatores. Vnusquisque enim proprium habet donum, alius sic alius autem sic 1. ad Cor.7 Vide supra de Teredine.

De Vipera. Cap. 113.

1 Vipera secundum Isidorum libr.12. sic est dicta, eo ꝙ vi pariat, nam (vt dicit Auicen.) hæc in seipsa concipit multitudinem filiorum, scilicet uiginti, qui propter gulositatem totum humorem, et nutrimentum, matris sugunt, et bibunt, et quia eis non sufficit paucus humor, ideo partum debitum, et naturę solutionem non expectantes, corrosis matris lateribus ui erumpunt, ut dicit Isidorus ibidem, et etiam Auicen. et Solinus Plin. uero libr.10. cap.62. dicit, qđ uipera oua in utero concipit, quæ intra uentrem infra triduum excludit, catulosque singulos diebus singulis parturit, et emittit, alii autem tarditatis impatientes, prorũpunt per latera occisa parente. Vipera est religio uel ecclesia, uenter eius est claustrum, humor istius uentris est deuotio, lectio et temporalium sustentatio, filij eius subditi sunt ambitiosi. Vipera ergo, idest ecclesia uel religio in uentre, idest in suo claustro recipit, et concipit multos filios, idest

multos

multos malos subditos,& ambitiosos,'quia stultorum infinitus est numerus.Eccl.1.Sed pro certo istis malis filiis non sufficit hodie humor ventris,i.humor deuotionis , & seruitii diuini,& victus sufficientis, imo uerè sunt ita gulosi per auaritiam & ambitionem,ꝙ ipsi summe cupiunt exire uentrem,& exire claustrum,hr̃e.s.aliquod beneficium extra,& iō ipsi non expectant,ꝙ mater sua.i.religio eos emittat , & pariat,i.quod eos promoueat ad aliquod exterius beneficiū vel ꝓbendā ſm merita personarum,imo ꝓ certo ante tempus debitum volunt exire,& propter hoc ventrem matris ,i.claustrales obseruantias corrodunt,& exeunt per appellationem,& turbationem,& sic matrem,i.religionē vel ecclesiam per lites,& per expensas dissipant , & consumunt, sicut patet ad sensum,quia per lites ambitiosorū multæ religiones sunt pauperes & consumptæ.Iō Baruch 4.Exacerbastis eum qui nutriuit vos, & contristatis nutricem vestram Hierusalem,Actuum.7.Genimina viperarum,quem prophetarum nō sunt secuti patres uestri.Figura de Iacob & Esau. in vtero pugnantib.&c.¶Dr̄ (prout dicit idem Isid.) ꝙ vipera masculus generando , per os suum semen in os fœminæ proiicit,illa autem voluptate libidinis in rabiem conuertit & caput maris dentib.truncat,sicut dicit Pli.lib.10.c.62. sed hoc non impune,quia filii concepti uentrem matris corrodunt,& exeunt,& sic necessario mater moritur pariendo,sicut masculus perierat generando, vt dicit.Isid.ibidē lib. 12. Et hoc (vt dicunt Sol.& Plin.) facit natura, ne pestiferū semen nimis multipliciter.Masculus est malus suggestor,s.diabolus,hæreticus,vel malus doctor uel prædicator, fœmina aūt aīa vel simplex subditus.Isti igitur masculi cum ore suo .i.cum malis verbis,& suggestionibus ponunt in ore fęmellæ.i.in corde auditorum semen suum,i.malam doctrinā vel tentationem,& sic ipsi concipiunt fœtus suos,s.mala opera,& mala proposita per cogitationem,& ipsa in ventre fouent per delectationem,sed uere dum ista pariunt,& emittuntur per consensum,& operationem , ipsi moriunt.s.per peccatum mortale,& vita gr̃æ spoliantur,& sic parentes,i. mali suggestores moriuntur per peccatum mortale taliter generando,isti aūt moriuntur fœtus malorum operū emittendo,Ps.Conceperunt dolorem,& pepererunt iniquitatē.

3 ¶Est quædam spēs viperæ,quæ dr̄ tyrus,ex qua fit tyriaca,q̄ est remedium contra venenum.Nam serpens primo apprehenditur,& cū virga diutius verberatur , & tunc venenum totum descendit ad caudam,quæ tunc ei præscindit , & sic de reliquo tyriaca præparatur,& ſm Plin.tyrus in India reperit.Sic verè charissimi qnq; accidit , ꝙ quidam sunt sicut tyrus,s.venenosi per vitia,& peccata,qui hn̄t caudam lōgā, ,i.spem longæ vitæ in futuro,sed pro certo Deus volens facere tyriacam,& contra peccata,& uicia medicinam qn̄,s. vult eos conuertere, verberat,eos.s.cum virga tribulationū & correctionum,& postea caudam,i.spem lōgæ vitæ eis abscindit,quia.s.facit eos cogitare de morte,& sic cessante veneno peccatorum,vita sua exemplis,& doctrina aliis efficitur medicina. Illud maximè patuit in tyro Iudeę,i. in beato Paulo,q fuit de genere Iudæorum, qui primo fuit venenosus per pc̄tm̄,sicut ipsę dicit 1.ad Tim.1.Primò fuit persecutor,& plasphemus &c.sed percussus à dn̄o virga tribulationum,s.cœcitate (Actuum.9.) factus est aliis medicina ꝑ doctrinam,& exempla, sicut ipse dicit 1.ad Cor.4. Spectaculū

4 facti sumus mundo &c.¶Scd̄m Pli.lib.8.c.39.uipera sola inter serpentes,in terræ cauernis latitat , cęterę autem in saxorum,& arborum concauitatib.se abscondunt.Nam vipera adueniente hyeme venenum euomit,& in terra se occultat,sed verè adueniente,& æstate terram exit, & venenū in ea generatur,& perniciosior fit q̄ ante.Sic verè multi sunt viperei peccatores,qui qn̄ venit hyems,i.aliqua tribulatio vel infirmitas,tunc verè qn̄que accidit,ꝙ ipsi euomunt venenū peccatorum suorum,& in terra,i.in pn̄ia,& humilitate, & in memoria mortis se abscōdunt,cessando.s.à vitiis & à peccatis,confitentur, & faciunt testamentum, & proponūt se emendare,sed vere quando cessat hyems illius infirmitatis, quando.s.venit ver,idest tempus prosperitatis , & sanitatis, tunc iterum crescit in eis venenum peccatorum, & exeunt de terra,idest de statu pœnitentiæ,& humilitatis,& de mortis memoria,& sic efficiuntur peiores,quam ante, idest magis peccatores,& raptores,& auari.Ideo dicitur Eccl.20.Est qui ꝓ inopia vetatur peccare,& si inuenerit tp̄s,malefaciet.

5 ¶Secundum Pli. vipera quādo in hyeme dormiuit in terra, & videt visum suum hebetatum,exit in vere cauernam , & fœniculum comedens,illinit oculos suos succo eius , & sic visum recuperat,& vigorem.Sic verè aīa Christiana quādo dormit,& delectatur in terra,i.in negociis terrenis in hyeme,i.in tpe peccati,& indeuotionis,ipsa pro certo hebetatur per indeuotionem,& indiscretionem, quia verè mundi negotia,& somnus deliciarum,& peccatorum hebetāt oculos.Et iō in vere,i.in tempore gr̃æ debet exire per cōfessionē,& fœniculum comedere,i.sacram doctrinam, et prædicationem,et sic poterit oculos intellectus clarificare ꝑ sciētiam,& discretionem Collyrio inunge oculos tuos , vt videas.Apo.3.

6 ¶Vipera ſm Arist.li.8.c.17.pellem mutat successiue,totam in vna die,& se ita renouat,ꝙ est quasi exitus embrionis,& incipit à capite.Sic verè aīa,qn̄ hēt pellem veterem.i.malam conuersationem,ipsa dēt eam deponere per confessionem,& se per pœnitentiam renouare,sed ista renouatio debet fieri à capite.i. à principio vitæ,quia.s.qn̄ homo confitetur,dāt incipere à capite.i. à tempore iuuētutis, et oīa residua totaliter explicare . vnde Ps. Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.Vide supra de Angue, vbi inuenies modum renouationis ſm Physol.

7 ¶Item Arist.lib.8.c.29.dicit ꝙ inuenitur paruus serpens:quē omnes serpentes fugiūt quāquam magni,qui qn̄ aliquē mordet,statim in circuitu morsus omnia alia putrefiunt.In India ēt (vt dicit) est serpens modicus,contra cuius morsum non reperit aliquis medicinam.Tales sunt malitiosi,qui licet sint parui, quātum ad potentiam secularem,tn̄ à magnis personis timentur,et verentur,sicut patet in causidicis,detractoribus, et peruersis hominibus,qui ab omnibus timentur, et hoc quia quando aliquem mordent per detractionem,statim faciunt eum putrescere per infamiam,et vilem reputationem Et illi serpētes qui sunt de india (quæ interpretatur confessio,).i.illi q sub specie confessionis diffamant alios confitentes,pessimi sūt. Si mordeat serpens in silentio etc. Eccl.10.

8 ¶Scd̄m Ambro.i hexameron,est quoddam genus viperæ,q̄ cum voluntatem coeundi habet, murenæ copulam requirit,progrediturque ad littus a quæ vbi credit murenulam latitare,et ipsam sibi lo euocat,et prouocat ap amplexum,sed post expleto coitu,iterato reuertitur ad venenum,et ipso resumpto reuertitur ad cauernam,et sic murena concipit, non tn̄ fœtū venenosum ad modum serpentis,sed bonum atq; congruum, sicut ipsa.Vipera est malus,et hypocrita,uel quæstuarius ꝑdicator, venenum sunt mala,et inhonesta verba sua,murena est simplex,et deuota persona.Isti ergo viperei,et hypocritę prædicatores uolentęs,ꝙ murena,i.boni seculares eis copulentur,et coniungantur per affectum, hoc est dictū qn̄ volunt acquirere eorum beniuolentiam,et fauorem,sibilāt per prædicationem,bonam et honestam locutionem,et dimittunt venenum,idest pessima verba sua,et ideo murenæ, idest simplices seculares audito sibilo suę prędicationis,statim assunt, et eisdem per amorem coniunguntur et copulātur.Sed uerè ista uipera,i.iste hypocrita statim post illū coitum.i.post actum prędicationis,quando.s.recessit murena.i. quando est in absentia aliorum,tunc vere uenenum suum.i. statum et uerba infamię,et peccata iterum recipit,et resumit.Canis reuersus ad uomitum.Prou.26.Veruntn̄ murena, ,i.simplices,qui ab istis viperis fętum boni propositi conceperunt , non faciunt propter hoc fœtus venosos,i. opera mala,sed bona,congrua et honesta, et hoc quia non cōceperūt ex ꝑdicatorū malorū operib.sed ex suis uerbis bonis iuxta illud.Quæ dicunt uobis,seruate et facite,quę aūt faciunt,nolite facere.Matt.23.Vel dic ꝙ serpens est peccator murena est corpus Chr̄i in sacramento, Ad istam igitur murenam attrahendā in paschate,vipera,i.peccator sibilat ꝑ orationem,& venenum,i.peccatum euomit per confessionem,et sic ad copulam eius admittitur per sacramentalem communionem,sed uerè quando cessat illa copula,s.statim post pascha,tunc ad venenum euomitum,idest ad peccata confessa,et dimissa iterum reuertitur.Iud.10.Filii Israel peccatis veterib.iungentes noua,etc.Eccle.34.Qui baptizatur à mortuo,et iterum tāgit eum , quid prodest ei nisi labor? Illud patet,quia statim post pascha efficiunt luxuriosi,et cupidi sicut ante.Vel dic ꝙ vipera ē diabolus,qui sibilo suo,id est

est suis malis suggestionibus, & tentationibus prouocat murenã.i.aiam, quæ est in aqua.i.in statu gratiæ, vt exinde exiẽs sibi per pctm̃ mortale cõiungatur, & cum ea fornicetur, qđ sæpe misera murena,i.aia facit, & ipsum sequit, & ei obedit. Prouer.7. Statim eã sequitur, quasi bos ductus ad victimam. Vel vipera est luxuriosus, murena mulier &c. sicut supra de diabolo. Vel expone de Dei filio, & beata virgine, sicut habes i titulo de Murena. Vel expone de apostatis, quos suis suggestionib. diabolus extrahit de aqua deuotionis, & de flumine religionis, vt cũ eis in terra.i.in bonis terrenis coeat p pctm̃. Vel expone de cõiugio, quia verè cõiuges qñ insimul conueniũt, debẽt oẽ venenum libidinis euomere, quia.s.ad bonum finem debent illud opus non ad libidinẽ ordinare.

9 ¶Secundum Pli.lib.29.c.4. vipera quendam pręciosum lapidem deglutit territa, quem diligenter extrahunt Scythæ, & eo vtunt contra venenum. Sic verè diabolus aliquando deglutit, & sibi icorporat lapides pciosos, s.viros iustos, & bonos, tamen Scythæ, i. viri iusti, & prælati diligenter se extrahunt, & retrahunt de ventre diaboli, i.de peccato, & sic efficiuntur per bonam vitam remedium contra venenum, i. cõtra vitia, & peccata. Exemplum de Paulo, quia lapis resolutus calore in æs vertitur. Iob 28. Ideo ipse de seipso d. ad Galat.1. Cum autem placuit ei, qui me segregauit ex utero ma-

10 tris meæ, & vocauit me per gratiam suam &c. ¶Item idẽ ibidem dicit, si quem draco momorderit vel aspis, caput viperę appositum vulnus sanat, & econtrario caro aspidis attrahendo venenũ viperæ, morsum sanat, & sic vix inuenies ita magnũ malũ, quin ad aliquid sit bonum. Eccl.33. Vnum contra vnum, duo contra duo. Cuncta.n. fecit bona in tempore suo. Eccl.39. Nam etiam ipsi mali sunt qñq; remedium contra alios malos, quia sicut dr̃ ad Roma.8. diligentibus Deum, oĩa cooperantur in bonum. Vel põt allegari, ꝙ cõtraria cõtrariis curantur. Caro.n. concupiscit aduersus spiritũ, & spiritus aduersus carnem.

11 ¶In libro de agricultura chaldea.ca.50. dr̃ ꝙ si vepera Smaragdum vnum respicit, oculis exeuntibus visum perdit. Istud aũt de illa vipera itelligitur, quę caput ad glandis similitudinem gerit. Talis vipera videtur esse mundus, non potest.n. Smaragdum, i. hoiem fęlicem, preciosum & virtuosum respicere, quin oculi sui per iuidiam lędãtur, & quin cœcus, i. desolatus, & tristis efficiatur. Vnde Sen. Vtinam oculi inuidorum essent in omnibus ciuitatibus, vt de fęlicitatibus oium torquerentur. Vel dic ꝙ Smaragdus est beata virgo, cuius.s. præsentia viperam, id est diabolum excœcat, inquantum vires eius attenuat, & eneruat.

LIBER VNDECIMVS

De terra, & eius Partibus, necnõ de gemmis, & lapidibus preciosis, & primò de terra in generali. Cap. I.

1 TErra ẽm Isid. in mundo est posita, & à centro cœli interuallis æqualib. separata. Et dr̃ terra, quia teritur, & humus, qa humore maris, cui coniũgitur, humectatur. Tellus ẽt dr̃, eo ꝙ fructus eius tollimus. Arida aũt dr̃: eo qđ natura propria arida sit & sicca, vel qa araturæ, & culturę sit dedicata. Et dr̃ opes, eo qđ opem conferat mortalib. & creaturis, quas nutrit, & sustẽtat, ẽm Isid.li.4.c.1. Rectè per oĩa talis est B. virgo Maria, quia verè sp est in medio per sui interuentionem, quia sp se ponit mediam, & concordiam Dei & hoium faciat, & componit. Eze.5. Ista est Hierusalem in medio gentium posui eam. Est ẽt sp i medio, quia est virtu, vel quia est æqualitas. Et ista dr̃ terra, quia verè ipsa fuit paupertate, & tribulationib. sp trita. Humus ẽt dr̃, quia verè semper fuit p deuotionem, & gratiam humectata, & hoc quia cum mari.i. cum Deo, vel cum amaritudine pœnitẽtiæ fuit per charitatis vinculum colligata. Qui fundauit terram super aquas. Dicitur etiam tellus, quia pro certo fructus eius, s. gratiam, & misericordiam tollimus, & recipimus ab ea, quia terra dedit fructũ suum. Ps.66. Et ideo dr̃ ops, qui opem & auxiliũ fert & confert oibus desolatis. Arida ẽt dr̃, quia verè ista fuit sicca sine humore voluptatis per castitatem, & arata per pœnitentiæ austeritatem. Vocauitq; aridam terrã. Gen.1. Vel pone de ecclesia, quæ est in medio mundi, multis tribulationibus triturata, carismatum humorib. irrigata, donis ac virtutib. fœcundata, & ad opem cunctorum hominum dedicata. Vel põt exponi de prælato, qui debet esse medius per æquitatem, quia per acceptionem personarum non debet plus ad unam partem quam ad alteram declinare. Vel etiam de anima uel iusto, qui debet esse in medio uirtuositatis &c. sicut supra.

2 ¶Secundum Basi. in Hexameron, terra est corpus fructiferum, & fœcundum, sphericum, elementorum infimum, & medium, & ideo dicitur scabelum à scriptura, & mundi centrum à sapientibus est uocata. quia.s. in terra impressum apparet uestigium Dei.i. sua sapientia.s. in creaturarum ipsius productione, sicut in scabelo pedum, & more cẽtri a circunferentia undiq; est æqualiter distincta, & mundi stabile fundamentum. Est.n. naturaliter quieta, & immobilis quo ad sui totum, frigida, sicca & corpulẽta, licet in suis partibus recipiat sæpe motum. Sic uerè prælatus, uel uir perfectus, uel ẽt beata uirgo fuit infima per humilitatẽ, media p concordantiæ uanitatem, fructifera & fœcunda p gratiarũ & uirtutum multiplicitate, per q̃ pctõres aluntur, & nutriũtur, centrũ & fundamẽtũ stabile, & immobile per fidei firmitatẽ, & spei longaminitatẽ, frigida per diuinũ timorẽ reprimentẽ, sicca per castitatis nitorẽ, corpulenta p perseuerantiæ, & firmitatis uigorẽ. Ps. Qui fundasti terrã super stabilitatẽ suã. Et iõ ipsa fuit scabellũ, quia uerè Deus pater in ipsa impressit uestigium, & imaginem suã.i. ipm̃ filiũ bñdictũ qui.s. est imago, & sapientia Dei patris, quia. Terra scabellũ pedum meorum, dicit dñs Esa.66. Et sic ẽt dico, ꝙ ipsa fuit quieta per pacẽ, concordiã & amorẽ, & spherica p obediẽtiã, & timorẽ. Et hæc fuit optimè figurata in quadam imagine, q̃ antiqui terræ fecerunt, & dedicauerunt, q̃ almã matrẽ uocauerunt. Nã quia eã dicebant matrem esse deorũ, iõ summis honoribus coluerunt, attendentes maximã terræ fœcũditatem, & virtutem, & vnã imaginẽ fęminã sibi fecerũt, q̃ almam matrẽ dixerunt, quę corona turrium decorabaẽ, & ei leones domiti subiiciebanẽ, ipsam galli sequebãtur, & ipsa in curru sedere fingebaẽ, & in manibus clauẽ, & tympanũ portare videbaẽ, cuius aurigæ vibrabãt gladios, quos portabant, vt dicit Isid.lib.8.c.11. de diis gentium. Istã almã matrẽ dicebant, eo ꝙ oim̃ aialium sit mater principium, & origo, & ꝙ oĩa alat, & nutriat. Coronã habet turritã, eo ꝙ turribus & ciuitatibus superpositis decoraẽ, leones sibi subijciuntur, eo ꝙ nullum sit tam fęrox aial, q n in morte ei finaliter submittaẽ, ipsam galli sequebãtur, quia ẽt volucres cœli, tærrę seminibus indigent, & ad eã descendunt gr̃a nutrimenti. Sedere etiam dr̃, quia fixa & immobilis perseuerat. in curru vehibili trahitur, & vehitur, quia in medio aliorũ elemẽtorũ, quę sunt mobilia, situatur, cũctis ẽt se mouentibus, terræ penitus fixa manet. Ista clauem habere dr̃, qa in hyeme se claudit, in verè ãt se aperit, & fructũ emittit. Tympanũ etiã habet, ad significandũ, ꝙ dum ferramentis, & ligonibus colit, sonus & strepitus obaudit. Aurigæ aũt eius gladios portant, ad significandum ꝙ pro terra acquirenda bella sępe cõcitãtur, in quibus gladii extrahunẽ. Talis per oĩa beata virgo dr̃, quia mater filij Dei nuncupaẽ. Alma redemptoris mater. Mater etiã est & nutrix oim̃ pctõrum, & iõ leones tyranni, & pctõres, galli.i. spũales viri, & angeli, & sancti ipsam sequuntur, honorant & veneranẽ, & fructibus suæ gr̃æ, & miæ recreanẽ. Bernar. Maria oibus aĩa est facta, & in ea pctõr veniã, iustus gr̃am, angelus lętitiã inueni &c. Et ista clauem habere dr̃, qa verè seipsam, vel terram paradisi cuicũq; voluerit aperit seu claudit. Habet.n. clauem Dauit, qua claudit, & nemo aperit, & nemo claudit &c. Apoca.3. Tympanum etiam portat, qa uerè sonus laudis, & iubili & orationis in suis auribus continuè est promendus. Laudate eam in tympano, & choro. Et ista corona turrita insignitur, quia verè ciuitates, & castra, religiones & conuentus super ipsius spem, & fiduciã sunt fundata, & omnia suis precibus sustinet, & supportat. Et ista etiam cęteris motis sedere dicitur, quia uere dum Apostoli uoluerunt, & dubitarent in morte Christi per incrudelitatem, ista tamen in fide fixa, & stabilis stetit, & permansit. Et ideo aurigæ ipsius, id est ipsius cultores, & deuoti, debent habere gladios in manibus, id est opera uirtuosa, ut suam acquirant gratiam, & conseruent. Gladii an-

cipites in manibus eorum, vt faciant vindictam in nationib. Isti et debent pugnare contra dęmones, vitia & peccata. Et prĩe Deo dici, q est pr̃, & nutritor oĩum, & turres.i.mundi ciuitates, & status per suam prouidentiã dirigit, & gubernat. Leones.i.dęmones & peccatores, galli.i.Angeli & boni eidem sunt subiecti, & cũ oĩa sint mobilia, & variabilia, tñ inuariabilis, & ĩmutabilis perseuerat. Dic de cæteris sicut supra. Vel expone si vis de bono plato, qui debet esse aliorum mater, & nutrix, stabilis, æquus, medius, habens clauẽ iurisdictionis, & ei ẽt tyranni debẽt subiici. Vel de eccl̃a militiã te, quæ est vestigium dei & scabellum &c. ¶ Terra est corpus infimum summè à cœlo distans, imobile, opacum & obscurum, durum, grossum & corpulentum, frigidum & siccũ, serpentum, & aĩalium contentiuum, diuitiarum & fructuũ prę elementis cæteris productiuum, aratri & culturæ p̃ cæteris sustentatiuum, in maris medio permansiuum. Rectè talis est peccator, qa verè ab ipso cęlo, s. Deo, summè diuiditur atq; distat. Esa. 59. Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos, & Deũ vestrum. Et tñ istius cęli influentiam, s. bñficia Dei tpalia, & naturalia participat atq; sumit, quia. s. Deus facit solẽ suum oriri super bonos, & malo, sicut dr̃ Mt. 5. Iste est ergo immobilis per pigritiam, & tepiditatem, obscurus p ignorãtiã, & stoliditatem, durus per incõpassionem frigidus per indeuotionẽ, siccus pe humori gr̃æ priuationẽ, grossus per superbiam & inflationẽ, corpulẽtus per pigritię & auaritiæ ponderationẽ, & ẽt tales sunt pleni bestiis, & serpentibus, i. carnalib. affectionibus, & motibus, q̃ in carne sua serpunt, & culturę, & labori.i.mundi tribulationibus sunt dediti, quia non est pax impijs, d. dñs. Esa. 48. Et ĩ medio maris, i. ĩ medio amaritudinis pc̃torum sunt locati, vel in medio fluctuum huius mundi. Iõ. dr̃ ibidẽ. Impij tanq̃ mare feruens, quod quiescere non valet. Sic isti à cunctis raptoribus conculcãtur, & cõtemnuntur. unde Transeunt bestiæ saltis, & conculcauerunt carduum 1. Reg. 14. Sed pro certo licet isti sint tot, & tantis vitijs pleni, tñ præ cęteris hominibus, fructib. & diuitijs sunt repleti. Ps. Impleta est terra possessione tua. Sunt ẽt immobiles, & stabiles, qa verè nõ pñt moueri. s. de malo statu in bonum per quacunque correctionem, monitionem uel prædicationem, imo sp̃ plus stabiliuntur per obstinationẽ. Ps. Fundauit terrãm super stabilitatẽ suã nõ inclinabitur &c. ¶ Terra in medio mari est sita, & frigidæ & siccæ est naturæ, aratrorum culturis scinditur, & colitur, vt fructificet, a cęlo est remota, & infima, & vilissima oĩum elementornm. Sic verè hõ pœnitens est in medio maris, i. amaræ contritionis, frigidus per diuinum timorem, siccus per pœnitẽtiæ austeritatem, & infimus per humilitatẽ, & sui reputatione à cœlo. i. à Deo remotus, & vilissimus reputatus, & ideo diuersis culturis, i. bonis operibus excollitur, vt sic per gratiam fructibus, i. meritis, fęcundetẽ, & à sterilitate vitiorum pęnitus liberetur. quia Qui operatur terram, saturabitur panib. Prouer. 12. Et sic ipse põt dicere illud Ezechiel 27. Perfecti decoris ego sum, & in corde maris sita. ¶ Terra est corpus sphericium, respectu cœli minimum, & tamen in se maximum, & licet sit à cœlo remotum, & infimũ tñ est influentiarũ cęlestiũ receptiuũ, & ideo fęcundissimum inter cætera elementa reperitur. Nã cũ sit in cœli medio, ideo ab eo recipit influentiam a qualibet, sui parte, & sic multis, & diuersis speciebus sensibilibus est, ornata. Veruntñ ad hoc, q̃ fructificet, necesse est vt culturis, & laborib. exponatur. Sic vere boni, q̃ iusti, infimi & humiles a cæteris calcati, & contempti, licet sint minimi respectũ cœli, i. respectu Christi per humilitatem tamẽ in se sunt maximi per virtutum multiplicitatem. Nam licet cęlo, & à paradiso, & a consortio Christi sint remoti in vita ista, tñ istius influentiam, s. Christi, & sanctorum, per gratiam, & deuotionem recipiunt, & percipiunt vndequaq;, quia verè quælibet pars cœli. i. quilibet sanctus, qui est in paradiso in iustos influit per orationem, & gratiæ impetrationem. 1. Reg. 18. Ecce (inquit) places regi, & oẽs serui eius diligunt te. Et iõ tales sunt fœcundi per bonorum operũ productionẽ, & multiplicib. speciebus, s. gratijs, & virtutib. sunt ornati. Et maximè quando culturis, & laboribus pœnitentiæ sunt exculti. Et ideo dr̃ Esaiæ 55. Descendit imber, & nix de cœlo, & illuc ultra nõ reuertitur, sed inebriat terram, & germinare eam facit. Et isti sunt infimi per humilitatem, quia. s. se cunctis reputant bassiores, & spherici per obedientiæ velocitatem, & solidi per cõstantiæ firmitatẽ. vnde Eccl. 1. Terra autem in ęternum æat. ¶ Licet cœlum a terra videaẽ summè distare, tñ in eam occulte influit, & est cã quare ibi lapides, & fructus generanẽ, & arbores. Sic verè licet aperte non videatur, tñ cœlum. i. ipse Deus per suã occultã prouidentiam influit in hoies terrenos, & est cã oĩum, q̃ in eis spiritua liter producũtur, quia ẽm Hiero. oĩa p̃uidentia Dei aguntur. ¶ Licet cœlũ sit pulcherrimum, supremũ & luminosum, tñ terra, quæ est infima, ẽm quid est nobilior, quia. s. reb. sensibilib. & fructib. est ornata. Sic verè licet plati, & superiores sint clari p̃ scias, & honores, tamen a fructu bonorum operum sunt steriles, & ideo terra. i. subditi sunt hodie talib. meliores, quia licet careant lumine discretionis, & sapĩæ, tñ fructib. bonorum operum sunt fœcundi. Vel allega si vis de clericis, & laicis, vel de religiosis, & secularib. ¶ Terra est immobilis atque firma. Nã ẽm Aris. Terra est propriis æquilibrata ponderib. Cũ .n. sit frigida, & sicca, iõ oẽs partes eius tendunt, & mouenẽ naturaliter versus centrum, iõ motu istarum partium circa centrum æquilibrata suspendiẽ, & sic stabilis, & immobilis perseuerat. Et cũ (ẽm Isid.) sit corpus solidum, ideo oĩa põderosa sine flexione sustinet, & sustentat. Rectè sic est de anima perfecta, quia ipsa verè debet esse immobilis, & stabilis per perseuerantiam, & constantiæ fortitudinem & virtutẽ. Nã quia secũ debet hr̃e frigus diuini timoris, quod oĩa superflua reprimit, & desiccat, iõ oẽs partes eius. i. oẽs affectus, & voluntates debent tendere natural̃r, & ordinari ad centrum. i. ad deum & circa eum suspendi per contemplationẽ & delectationẽ, & sic suis ponderib. adæquabitur, & perseuerãs, et stabilis stabit. Quia verè hõ qui perfectè coniungitur cũ centro Deo per charitatem, stabilis efficitur per constantiã, et firmitatẽ. Quis nos separabit a charitate Chr̃i; neq; mors &c. ad Roma. 8. Ideo Ps. Fundauit terram super stabilitatem suam. Istud patet in beata virgine, quę ita fuit stabilis p̃ perseuerantię, et fidei firmitatem, q̃ in morte filii cũctis Apostolis per infidelitatem vacilantibus, nullatenus fuit mota. Et ideo sabbato in honorẽ ipsius à carnibus alcubi ieiunatur, qa in sabbatho paschæ Chr̃o mortuo ipsa fuit sola fidei fundamẽtum. Et ideo persona, quæ taliter est firmata, oẽ põdus tribulationis, et tẽtationis potẽs ẽ sustinere. Oĩa suffert, oĩa sustinet 1. ad Corint. 13. Vel dic de ecclesia, quæ quia cẽtrum Deum est fundata per charitatem, ideo in fide firma, et stabilis perseuerat, licet quãtũ ad aliquas sui partes, et personas, per errores, et hæreses patiatur multotiens terræmotũ. Terra mota est. ¶ Terra est fundamentum oĩum grauium, et oĩa quæ sunt, mouẽtur præter terram, et quæcunq; grauia mota, qñ ad terram peruenerint, quietanẽ. Et ideo propter eius notabiles effectus, gẽtiles ipsam antiquitus tanquam deam coluerunt, eo. s. q̃ oĩa nutrit, omnia cibat, et in ea omnia vegetabilia radicantur, et nutriuntur et suis occultis humoribus vegetantur. Vnde nullum vegetabile põt viuere, nisi in terra interius infigatur. Rectè talis est Deus, qui p̃ certo est rerum oĩum fundamentum, principium et origo, quia verè omnia alia sunt naturaliter mobilia, et mutabilia præter ipsnm, quia Ecce inter sanctos eius nemo immutabilis. Iob 15. Ipse aũt est immobilis, immutabilis et incorruptibilis. Ego dominus, & non mutor. Mala. 3. Ideo Num. 23. Non est Deus ut hõ, vt mentiatur, neq; ut filius hoĩs, vt mutetur. Et iõ oĩa ponderosa. i. oẽs hoĩes uirtuosi, et maturi ad eum mouenẽ p̃ affectum, et in eo tantummodo quietantur, qñ. s. ei per gratiam in præsenti, et in futuro per gloriam copulantur. Et iõ iste honorandus est, quia verè oĩa cibat, et nutrit, et tpaliter, et spũaliter, quia suis occultis humoribus. i. per occultos modos suæ prouidentiæ, ipse nutrit, et uegetat vniuersa, quia ipse dat semen seminanti, et panem comedenti 2. ad Corinth. 9. Vnde uerè nullus potest uiuere per gratiam uel gloriam, nisi in eo per fidem, et charitatem fuerit radicat᷒. Ad odorem aquæ mittit radicem. Iob 14. Et sicut terræ leones, et alia animalia in fine subiiciuntur, et ad terram reuertuntur in morte, sic mundi principes ecclesiæ fidei, et potestati Dei. Vel dic de ecclesia, in qua inuenitur nutrimentum spũalium gratiarum, et in qua hoĩes radicantur, et nisi in fide ipsius sint plantati. nunquam uita gratiæ uel gloriæ uiuunt. Vel dic de paradiso, ad quem omnia tendunt, et in eo a motu tribulationũ oĩum, quietantur, et ibi cibantur, et nutriuntur, et spẽ radicantur, et tamen inuariabilis et immutabilis

tabilis est. Et sicut pro acquirenda terra hoies pugnant, sic ꝓ acquirenda gloria Paradisi, hoīs dēnt cōtra uitia, & pctā dimicare. vñ 1.Mac.3.Pugnemꝰ ꝓ hæreditate nr̄a. Iō de tali terra dr̄ Deu.4. Vos transibitis & possidebitis terrā egregiā.

10 ¶Terra ī hyeme frigore, & gelu cōstringitur, niue & glacie operitur, à fructib. & florib. denudatur, & iō decore, & decentia spoliatur, sed adueniente sole iterum innouatur, & uirorem florum, & arborum, recuperat & decorē. Sic verè aīa in tpe hyemis. i. in statu pctī frigore indeuotionis gelat, induratur & stringitur per obstinationē, & incōpassionem, & iō fructib. & florib. i. gratiis, & uirtutib. spoliat, & à decore perfectionis honestatis, & grā spoliatur, niue tñ. i. bonis temporalib. adornatur, quia. s. mali plus quam boni diuitiis fœcundantur. Iob 12. Abundant tabernacula prædonum. Sed ꝓ certo qñ ver gratię reuertitur, & sol Chr̄s ei per charitatem appropinquat, tūc recuperat uirorē honestatis, flores bonarum. cogitationum, & fructus bonarum operationū. Producat terra herbā uirentem, & facientē semen &c. Gen. 1.

11 ¶Licet terra sit fixa, & stabilis s̄m situm, summè tamē est passibilis per effectum. Terra ēt licet exterius uilis appareat, & deformis, intus tamē latitant multa preciosa, s. lapides & metalla, quæ ibi per solis influentiā generantur. Sic verè boni, & iusti, & humiles, qui fixi sūt, & stabiles per gratiæ firmitatē, multa in hoc mundo patiuntur, quia more terræ calcantur ab aliis per contemptum, & teruntur per tribulationē, quia multæ sunt tribulationes iustorum. Ps. 33. Fructib. i. bonis temporalib. spoliantur per rapinas, & excoriationes. Sed pro certo licet isti exterius uideantur uiles, & depressi, interius tamē in cōscia preciosis lapidib. i. gratiis, & uirtutib. sunt repleti, q̄ per Christī influentiā in talib. producuntur, & in eis sub deformitate humilitatis occultātur. Mat. 25. Abscondit talentum in terra. Vel dic de insolētib. uel secularib. qui licet habeant turpem colorem. i. leuē conuersationem, & licet quandoq; exterius, quantū ad exteriorē apparentiam nullius sint momenti, tñ qñq; interius diuinis charismatib. sunt repleti. Vel dic de rusticis, qui occulrāt diuitias suas, quib. interius in domibus pleni sunt, licet colore deformi. i. burellis uestib. sint induti.

12 ¶Licet terra exterius frigida uideatur, intus tñ aliquotiens magnis, et igneis ardorib. inflāmatur, sicut patet in monte Ethna in Sicilia, qui perpetuis incendiis semper spirat. Sic verè licet aliqñ aliquis videatur exterius esse frigidus per indeuotionem, sicut sunt leues, & loquaces, aliqñ tñ interius totus feruet, & ardet per dilectionem, & ab eo exit ignis per bonā operationem. Ignē veni mittere in terram. Luc. 12. Vel dic de illis qui vidētur exterius esse humiles, & benigni, & pauperes spiritu, q̄ tñ interiꝰ ardore auaritiæ, malitia iræ, & discordiæ sunt accēsi. Eccl. 19. Est qui nequiter se humiliat. Vel allega historialiter de inferno.

13 ¶Terra licet naturaliter sit sicca, tamen undiq; mari cingitur, & suis brachiis percutitur, & uallatur, & per occultos meatus eius aquis, et humorib. humectatur, & ne præ siccitate in puluerem raducatur, pręseruatur. Charissimi, per mare intelligo Deum, propter plenitudinem omnium bonorum, qui fluctibus tribulationum terram. i. bonos percutit, sed per suam occultam ꝓuidētiam humoribus cōsolationum ipsos interius irrigat, et humectat, quia semper facit cum tentatione prouentū 1. ad Cor. 10. Et quanto tales hmōi fluctib. amplius uapulant, tanto in bono per uirtutē constantiæ solidantur.

14 ¶Licet terra sit naturaliter stabilis atq; firma, aliqñ tñ discutitur vehemēter, & mouetur. Nam qñ in uentre terræ uapor siccus, & frigidus inclusus per adiunctionem igneam agitatur, tunc ipsam terram commouet, & generat terræmotum, & uapore exeunte, sonus atq; tonitruum auditur, vt dicit Arist. lib. Meteororum 3. c. 5. Sic verè charissimi spūaliter, quādo in terra .i. in corde terreno peccatoris includitur vapor seu uentus, hoc est dictu, diuina inspiratio Spūs sancti, & quādo ignis feruentis cōtritionis ibi adiungitur, tunc verè licet ista terra sit fixa, & stabilis, hoc est dictu, licet peccator sit durus, incorrigibilis, & obstinatus in malo ꝓposito, tamen per Dei grām mouetur per sui status discussionem, audit̄, tonitruū per confessionem, exit vapor & fumus. i. vitia & peccata, et terra. i. corpus scinditur, & aperitur per pœnitentiā, & afflictionem. Ideo Prou. 30. Per tria, i. per contritionem confessionem, & satisfactionem, mouet terra. i. peccator. s. à statu pctī in statum grę. Ps. Terra mota est, &c. n. cœli distillauerūt. Vel dici aliter, q. s. qñ in ventre, & corde terræ, i. pctōris gñatur vapor superbię, tūc vere ipsum mouet per irā, & ꝑsumptionem, & elationem, & sic aperitur per iactantiam, & suorum actuum manifestationem, & tonitruū tribulationū, & cōminationū ab eo cōmouet. Vox tonitrui eius verberauit terram. Eccl. 43. Vel dic q qñ terra. i. corpus superborum in morte findit̄, tunc vere ventus superbiæ euaporat, & tonitruū æternæ cōdemnationis, & diuinæ sententiæ in eis gñatur. Aperta est terra, & deglutiuit Dathan.

15 ¶Qñ diuersi vapores, & venti in uentre. terræ conclusi inuicem concutiunt, tunc ibidem ex tali collisione sonus tonitrui gñat̄, & tandem per uiolētiam vaporū terra illa scindit̄, & sic uapor ille exit. Et d. Arist. ibidem, q ī locis multarum cauernarum, & vbi est refluxus maris gñatur de facili terrę motus. Vñ d. q tpe Herculis in q̄busdam insulis, incæpit eleuari terra ad similitudinē collis, & postea scissus est mōs ille, & exiuit vapor fortis, q̄ destruxit proximā ciuitatem. Terra ē religio vł ecclesia vapores ventosi sunt superbi religiosi, & clerici, q̄ uerè qñ sunt in uenter terræ. i. in claustro religionis, tūc nō sunt contenti, loco & statu proprio, imo uolūt exire, s. ad exteriora bñficia & officia, ad q̄ cupiunt ꝓmoueri, & iō alter contra alterum cōmouet̄, s. per iras, & discordias atq; lites, diuisiones, & odia, & sic tonitruū. i. uox appellationū emittit̄, & auditur, vel ēt vox infamiæ, et detractionū, & sic terra et ciuitas. i. illa uł eccła religio eorū rixis, & discordiis dissipat̄, & ipsi uapores. i. ipsi mali quasi uiolenter exeunt, s. ꝓlationis officia occupādo, & per lites, & discordias bñficia acquirendo. Const. n. q per lites malorū, religiones hodie destruuntur, ut talibus dicatur, Tu terram tuā disperdidisti, tu populum tuum occidisti. Esa. 14. Et hoc summè accidit in illis partibus ubi est refluxus maris. i. affluentia diuitiarū. s. in religionibus diuitibus, & rendatis.

16 ¶Qñ efficitur terræmotus, semper accidit tenebrositas tegens solem, & ante eū apparet eius signum, s. nubes longa in cœlo, quæ uł ad modum lineæ ante sons ortum, s̄m Aristot. ibidē. Sic uerè qñ terra, i. peccator mouetur per iram uel superbiam, tunc uere in eo oritur tenebrositas ignorantiæ, quæ tegit solem, i. claritatē, sui intellectus, quia uerè tales non uidentur habere oculos, quia. s. non uident fragilitatē propriā, īfernum &c. Ex cœca cor populi huius. Esa. 6. Vel dic q qñ terræmotus contritionis accidit, tunc ignorantia generatur. quia. s. Homo nescit, utrum amore uel odio dignus sit. Eccl. 9.

17 ¶Accidit quandoq; terræmotus in eclipsi, quia qñ per lunæ interpositionem solaris radius impeditur ne perueniat ad aerē, tunc uapor q̄ est causa terræmotus, non consumitur, & sic necessario gñatur terræmotus, ut dicit idem. Sic uere qñ inter nos, & solem iustitiæ Christum interponitur luna, id est mundi prosperitas per eius affectionem, tunc uerè radius suæ gratiæ impeditur ne ad aerem consciētiæ nostræ perueniat, & attingat, & sic uapor superbiæ, in corde nostro non consumitur, sed ꝑ eius augmentationem terræmotus tribulationis, & iracundiæ, tonitruum comminationis, & iactantiæ generatur. Vel uapor est tētatio uel mala affectio, tonitruum est detractio, uel infamia, uel mala operatio &c. sicut supra. Vel terræmotus est mors temporalis, et æterna.

18 ¶Secundum Arist in lib. uegetabilium, terræmotus non fit in locis exterius porosis, et raris, quia uapor interior, qui est cā terræmotus, cōtinuè egreditur, et exhalat, quanquā ibi generatur, et sic non fit tanta uaporis cōgregatio, q possit facere terræmotum. Sic uerè licet multi uapores. i. multa peccata congregentur in uentre, et conscientia peccatoris, tñ si sit porosus, et sabulosus per pœnitentiam, et confessionem, ut quia continuè uapores emittit confitendo, nec in corde suo manere permittit, pro certo nunquā patietur mortis æternæ terræmotum, quia hō pronus ad confessionem, nunquam patitur damnationem. Exemplifica benè etc.

19 ¶In locis summè solidis atq; firmis non accidit terræmotus, et hoc quia ꝑꝑ substantiæ soliditatem uapor nullus pōt interius generari cum nō sit ibi cōcauitas in qua possit̄ contineri, s̄m Arist. ibidem. Sic uerè aliqui sunt firmi, et stabiles per constantiæ, et perseuerantiæ, et fortitudinis firmitatem, et hoc tm̄. q in suis interioribus. i. in conscientia, et uoluntate non generatur aliquis malus uapor. i. mala affectio, superbia et pctm̄, et pro certo talibus nō accidit terræmotus. i. damnatio sempiterna, quæ ter

ram.i.peccatorem cōcutis,& deterret.Fundauit terrā super stabilitatē suā,& non inclinabitur &c.Et hoc qñ interius in cōscia,& exterius in apparentia fortes sunt,stabiles & rationabiles econtra de hypocritis,q̄ similes sunt mōtib.&c.

20 ¶In locis montuosis ſm Arist.ibidē,sæpius accidit terræmotus,& hoc maximè ī his,qui exterius sunt firmi,& solidi,interius aūt sunt cauernosi,& spongiosi,quia tunc in concauitate aggregatur multus vapor,qui pp soliditatē superficiei vetat̄ exire,& sic fit coagitatio,& terra scinditur,& mouet̄. Tales sunt hypocritæ,qui vnr esse montes.i.eleuati per contemplationē,& terrenorū cōtēptum,q̄ ēt sunt montes per superbiam,& elationē. Nā licet exterius in apparentia videant̄ esse firmi,& stabiles,fortes.s.& iusti,tñ interius in cōscientia sunt cauernosi,falsi.s.& curui,& à uirtutib.inanes,& uacui,& ideo pro certo tales patiunt̄ faciliter terræmotum.i.dānationē æternam,& hoc qa vapor malus inclusus .i.interiora uitia,& peccata non exhalant per confessionē nec exterius vnr pp soliditatem exteriorem.i.pp apparentē perfectionem,& iō ipsi sunt cā,φ terra ista mouetur,& finalr scinditur per cōcussionē mortis æternæ.Amos 3. Circuietur,agitabitur,& tribulabitur terra &c.

21 ¶Patet ergo vt cōiter,φ terræmotus nō accidit in locis,qui sunt tales in existentia,quales in apparentia vt quia sunt ex toto rari,& porosi,vel ex toto exterius,& interius solidi atq; firmi,sed in locis exterius solidis,interius aūt concauis consueuit accidere terræmotus.Sic verè motus apostasiæ non accidit cōiter in illis personis,quæ sunt tales,quales se ostendunt .s.in locis raris.i.in personis leuib.dum tñ sæpe euaporent per confessionem,nec in locis solidis atq; firmis.i. in iustis,& perfectis,quia in istis non oritur vapor tentationis,sed ī montuosis,& cauernosis.i.in hypocritis,qui sunt extra fortes,& boni,interius concaui,& inanes.In talib.dico cōsueuit accidere motus apostasiæ,quia tales facilius,q̄ alii mouentur,& cadūt à statu proprio,quia Deus nolens,amplius sustinere hmōi fictiones,respicit terram,& facit eā tremere &c.In aliis aūt non accidit nisi per uiolentiā,quia sicut terra licet stabilis aliqñ mouet̄ per fortē motum tonitrui à superiorib.ventis,sic aliqñ quantūcunq; fortis sit persona,motus tñ tonitrui,& tribulationum,q̄ venit à superiorib.& prælatis,ipsos facit moueri per apostasiam,& à statu proprio vacillare.

22 ¶Terra diuersimodè variat̄,qa alibi alta,alibi depressa,alibi calida,alibi frigida,ſed tñ hoc regulare ē,& generale,φ terra depressa calidior est,& fœcūdior q̄ alta,& hoc ſm Macrobium qa in vallib.fit maior radiorum solis aggregatio,quā in montib.q̄ est cā fœcunditatis,& caloris.Radii.n.sp vadunt ad centrū,& in locis angulosis,& vallosis magis comprimuntur & multiplicant̄.Sic verè charissimi,in terra.i.in ecclesia vel religione sunt aliquæ partes .i.aliquæ personæ altæ per dignitatē.s.plati,alii sunt infirmi & depressi.s.subditi.Vel dic,φ quidā sunt eleuati per ꝓsperitatē,& honores,alii depressi per tristitias,& dolores,miserias & tribulationes,sed verè tales sunt cæteris calidiores per charitatē,& fœcundiores per bonorū,operum fertilitatē,& hoc qa tales radiorum diuinæ grē maiorē percipiūt quantitatē,quia ꝓ certo radius diuinæ grē sp tendit ad valles,& angulos.i.ad psonas humiles,& depressas.Ad quē.n. respiciā(dicit dñs)nisi ad humilem trementem verba mea? Esa.66.Vel si uis per mōtes intellige religiosos,& clericos,p ualles laicos,& seculares &c.sicut supra.

23 ¶Variat̄ ēt terra ſm solis propinquitatem uel longinquitatē,quia illa est fertilior,quæ ad susceptionē radiorū solariū magis disponit̄ p culturā vel naturā,& q̄ est soli,magis ꝓpinqua,illa aūt q̄ ē à sole remota,& ī disposita sicut ē Noruuergia &c.hmōi paucā vel nullā habet fertilitatē.Sic uerè illa terra,religio vel aīa,q̄ ē ꝓpè solē.i.ꝓpè diuinā scripturā,& sapiam,vel ꝓpe diuinā grām.p charitatē,fœcunda per bona opera reperitur,& maximè qñ per pniam,& laborē,tribulationem & paupertatē excolitur,disponitur & purgatur.Illi aūt status vel psonæ,q̄ lōgè sunt à sole diuinę sapię uel grę,s.pctōres,& hmōi,à fructu bonorū operū sunt steriles,& maximè qñ per pniam non colūtur.Qui.n.appropinquant pedibus eius,sument de doctrina ipsius.Deu.33.

24 ¶Itē variat̄,terra ſm ventos,quia terra quam uentus orientalis perflat,tēperata est inter quatuor qualitates,et ideo fructibus et floribus,speciebus & aromatibus est magis apta,& habitaculis hoīum opportuna.Illa autem quæ à vento occidentali perflatur,magis est humida,& frigida,& iō minus est fœcunda.Ventus est diuina scīa vel grā,quæ ab oriente,i.à Deo defluit,& emanat.Occidentalis aūt est scīa secularis,vel prosperitas mundana,q̄ sp occidit,& declinat.Illa ergo terra.i. ille status qui uento orientali.i.diuina scīa uel grā perflatur ꝓ certo magis est aliis temperata(per discretionē.s. & maturitatē)inter quatuor qualitates quatuor affectionū,& iō aromatib.bonæ famæ,fructibus bonæ operationis,florib. bonæ conuersationis præ cęteris statib.& religionib.est cōpleta,vt patet in religionib.mendicantib.Et iō sanū,& congruum sunt habitaculum aiarum,& ēt personarū.Sed uerè illa terra,quæ uento occidentali,& pluuioso.i. mundanis sciētiis & ꝓsperitatib.est sufflata,vt est mundus cū suis sapientib.plus abundat in frigore indeuotionis,& humore carnalis infectionis,& iō plus est sterilis à fructu bonæ operationis.Fecit flare uētum ab occidente,qui arreptas locustas,piecit in mare rubrum.Exo.10.Sic verè uentus iste facit pctōres descendere vsq; ad mare,i.vsq; ad amaritudinē inferni.Vel si vis accipe aīam vel hoīem per terrā &c.sicut supra.Vel terra orientalis,q̄ abundat in fructib.æternę voluptatis,in florib.æternæ venustatis,in lumine æternę claritatis,est Paradisus,terra aūt occidentalis est mundus etc.vt supra.Gen.2.Plantauerat aūt dñs Deus Peradisum uoluptatis ad orientalē plagā Edom.Vel uentus orientalis est ętas iuuenilis,occidentalis est ætas senilis,quia quidam sunt boni in iuuentute,mali in senectute etc.sicut supra.

25 ¶Terra aq̄lonari uento ꝑ flata licet sit infœcundior,tñ populos generat,et nutrit nobiliores,maiores,meliores,pulchriores,et audaciores,sicut patet in Alemannis.Sic verè illi hoīes,et personæ qui sunt in uento frigido aquilonis.i.in statu tribulationis,et paupertatis,sunt cæteris nobiliores,et meliores .s.quantum ad grās,licet circa eos fructus.i.diuitiæ,et delicię nō abundēt.Illi aūt q̄ sunt in uento australi.i.in statu ꝓsperitatis mūdanę,cęteris sunt minores,et uiliores.s.per uitia,et pctā,licet fructib.diuitiarum deliciarum tpaliū plus abundent.

26 ¶Variatur item terra per appropinquationē vel elongationem ad mare.Nam terra vicina mari meridionali calidior est,et humidior,quam cęterę,quia vapor salsus à mari resolutus,eā calefacit.Vapor aūt maris aquilonari pp frigoris prędominium terram propinquam infrigidat,et constringit.Mare significat tribulationem,pars meridionalis significat Paradisum,et bona spūalia,aquilonaris aūt significat mundum uel bona tpalia,terra aūt est aīa vel hō. Qñ ergo mare meridionale.i.tribulatio,quę sustinetur pro Deo et bonis spiritualib.et pro meridie eternę lucis Paradisi,tangit terram.i.aīam,tunc verè vapor diuinę gratię qui inde prouenit,ista terra calore dilectionis inardescit,et humore pietatis,et deuotionis humectatur. Sed pro certo qñ à mari aquilonari.s.à tribulationibus,quę pro mundo,et mundanis negociis sustinentur,tangitur,tunc verè nō calescit per dilectionem,sed frigescit per indeuotionem,non humectatur per compassionem,sed stringitur per parcitatē,nō mollificatur ꝑ contritionem,sed duratur per obstinationē.Frigidus.n.uentus aquilo flabit,et gelabit crystallus ab aquis.Eccl.43.Vel per meridiem intellige statum gratię,per aquilonem statum pcti,quia uerè mare tribulationis quod in meridie,i.in statu grę sustinetur,aīam calefacit etc.sicut supra.Illa autem terra,i.aīa quę est in aquilone,i.ī statu mortalis peccati,suffocatur ipsam indurans.etc.

27 ¶Variatur terra secundum diuersam culturam,quia quāto plus foditur,euertitur et aratur,tanto magis disponitur ad receptionem cœlestis influentię,et sic fructus amplior generatur,quādo autem ociosa sine cultura permittitur,tunc à susceptione cœlestis influētiæ indisponitur,et sic fructib.minimè fœcundatur,sed spinis,et vepribus,et herbis inutilibus adimpletur.Sic uerè caro nostra uel anima,ecclesia vel religio quando per tribulationem,pœnitētiam,exercitiū et laborem teritur,foditur et aratur,tunc disponitur ad susceptionem luminis,gratię,scientię et uirtutis,et sic per bona opera fœcundatur,quia qui operatur terram suam,saturabitur panibus.Prouerb.28.Sed verè quando ociosa dimittitur,et labor tribulationis,et pœnitentię omittitur tunc lux diuinę gratię ibi non influitur,et per consequens fructu bonorū operum nō ornatur,sed per diuersa,

peccata

peccata sterilis redditur, & spinis, & vepribus, i. diuersis vitiis, & pctis opplet. Esa. 8. Montes qui sarculo sarrientur, nō ascendent super eos spinæ, & vepres. ¶Terra bona, si rore fuerit perfusa, & compluta, mollitur & pfunditur, & ad vltimum, fœcundat. Si aũt arenosa vel lapidosa fuerit, tunc ex hoc magis indurat, nec per rorem vel pluuiã fœcundat vel mollit. Sic verè bona persona statim, q perfundit rore vel pluuia diuinæ sciæ vel prædicationis, ipsa pro certo statim remollit per contritionē, & fœcundat per bonam operationem. Sed verè illi qui sunt arenosi, & sabulosi per auaritiã, qui. s. hñt arenam diuitiarum, & illi qui sunt lapidosi p obstinationem, tales dico non molliuntur nec fœcundantur p rorem prædicationis sed ex hoc magis, & magis indurant, & obstinãtur, & deteriorant. Quia cui uult miseretur, & quē vult indurat. ad Rom. 9. Iō Ezec. 22. Tu es terra immunda, & non compluta. ¶Terra in medio cœli est sita, & fixa, & stabilis, frigida, & sicca, & naturalr à mari undique circũsepta, & suis fluctibus verberata oĩum grauium & oĩum uiuentiũ est sustentatiua, fructibus, & floribus metallis & lapidib. est fęcundata, & iō cibum cunctis mortalibus administrat, & interius humorib. humectata, fructũ & cibũ procreat oĩ carni & quanto magis teritur, tãto fęcundior reperit. Sic verè religio vel ecclesia in medio cœli sita est per contemplationem, & spem, fixa est per fidei firmitatē, frigida per castitatem, sicca per pniæ austeritatē, & à mari. i. à mundo circũdatur, & tribulationũ fluctib. verberat, & iō locus est, & habitaculum grauium personarũ per maturitatē, & oĩum viuentiũ per grãm, & charitatē, & quia humorib. cōpassionis grãe & deuotioni s irrigat, iō fructib. & lapidib. i. gratiis & uirtutibus, adornatur, & cibũ pdicationis, & doctrinæ cũctis uiuentib. administrat, & quãto plus teritur per tribulationes, tãto plus fœcundatur per bonas operationes. Dabit ergo dñs nobis terrã, in qua nullius rei sit penuria. Iudicum 18.

De Montibus in generali. Cap. 2.

MOns est tumor terræ, solo pede tangens terram uersus cœlum, superius eleuatus, & ideo dicuntur montes, quasi eminentes, sm Isid. Et sunt montes solidi, compacti, versus cœlũ erecti, cum terra coniuncti, qñq; interius sunt concaui, & cauernosi, & ideo rationē vacuitatis aquas sibi attrahunt atq; sugunt, quas tandem emittentes efficiuntur sempiternorum fontium, & fluminum principiũ, & origo. Et sunt montes metallorum, & lapidũ contentiui, aromatum & fructuum productiui, radiorum solarium præ cæteris susceptiui, & solaris illuminationis diutius retentiui. Tales sunt viri sancti, & perfecti, quia verè uersus cœlũ eriguntur per contemplationem, spem & affectionē, terrã tñ. i. infernum tangunt inferius per timorē, & considerationē. Vsq; ad cœlos attingebat stans in terra, Sap. 18. Vel terram. i. propriam utilitatē tangunt per humilitatem. Isti sunt concaui per humilitatem, uacui per paupertatem, & iō aquas deuotionis, & grãæ, s. sciæ, lachrymarum, & compassionis attrahunt à Deo, & acquirunt, & sic fluuiũ sacræ doctrinæ alijs defluunt, & emittunt, sicut patet de Augustino & alij doctoribus. Fluuius igneus rapidusq; egrediebat &c. Dan. 7. Isti ēt sunt solidi per constantiæ firmitatem, per uitæ, & doctrinæ sanctitatē. Esa. 40. Super montem excelsum, ascende. Currē tium aquarum, & metallorum, & preciosorum lapidum. i. uirtutum, & meritorũ sunt interius contentiui. Deut. 8. De montibus eius æris metalla fodiuntur. Aromatum autem, & fructuum. i. bonæ famæ, & bonarum operationum sunt exterius possessiui. Cant. 4. Vadam ad montem myrrhæ. Illuminationis & claritatis, discretionis & sapientiæ, & radiorum solis. i. grãe & influentiæ Dei sunt præ cæteris susceptiui, & diutius per perseuerantiam contentiui. Sol irradians illuminans montes. Eccl. 43. ¶Montes fumorum, & vaporum sunt sæpius emissiui, & nubium, & pluuiarum in aere productiui. Et sunt montes uentis, & fulminibus nebulis, & turbinibus expositi, & ideo vt communiter sunt frigidi plusquam ualles, & hinc est, q in quibusdam altis montibus niues perpetuo perseuerant, vt est Caucasus & Libanus. Sic verè charissimi, sancti & boni fumum, & vaporem deuotę orationis sæpe emittunt, & ideo in aere. i. societate contigua vel in ecclesia causant nubes bonorum exemplorum, & pluuiã bonorum documentorum, & sic ardorem concupiscentiæ refrigerant, & temperant. Exo. 19. Totus mons Sinai fumabat. Isti fulmina, & uentos. i. mundi impetus, & tribulationes sustinent, & ab eis sæpius feriuntur, quia multæ tribulationes iustorum. Et iō frigidi sunt per Dei timorem, & niue. i. florida castitate præ cæteris candidat. i. Candidi facti sunt Nazarei eius. Thr. 4. ¶Montes sunt solidi, duri, sicci, alti & eleuati, lumine & niuibus præ cæteris candidati, frigidi, & uētis, & turbinibus, & fulminib. & ardoribus expositi, & sæpius nebulosi. Tales sunt mundi diuites, & potentes, quia alti sunt p superbiam et elati, s. superius ad officia, et seculi dignitates Ps. Montes excelsi ceruis. Duri sunt per crudelitatē, duritiã, lumine autem. i. mundi sapientia, et niue. i. mundi candore, et prosperitate præ cæteris sunt repleti. Nebulosi tñ sunt. i. obscuri, et ignorantes, s. quantũ ad Deum, et quantum ad illa quæ pertinēt ad salutem, quia sapientia huius mundi, stultitia est apud Deum, 1. ad Cor. 3. Isti igitur sunt frigidi per indeuotionē, sicci per incōpassionē, cōpacti et solidi per obstinationē, et ventis. i. adulatorũ flatib. expositi, et mũdi vanitatibus uentilati, pluiis aũt. i. mundi delicijs sunt imbuti, qa ros Hermon descendit in monte Sion. Metallis. i. mundi diuitijs sunt repleti, fulminibus tñ. i. mundi tribulationib. et diuini iudicii tremendis sententiis, et ictibus sępius quam cæteri sunt percussi. Et licet sint sursum eleuati in statu plationis uel dignitatis, terræ tñ inferius. i. mundi terrenis bonis per affectionem, et auaritiam sunt coniuncti. Et sicut à montib. ueniunt, et turbines, sic uerè à maiorib. deriuant hodie turbines tribulationum, excoriationũ, rapinarũ &c. qbus alii feriuntur. Hier. 51. Ecce ego ad te mons pestifer, q conturbas uniuersam terram. ¶Secundũ Arist. mons accidētaliter solet fieri tribus modis: qñq;. n. aqua fluēs cauat molles partes terræ duræ, aut non possunt cauari sed remanēt, et fiunt mons, qñq; mare qñ terram cooperit, magnos aggregat cumulos arenarum, recedenteque mari remanent et fiunt mons, qñque ēt ex forti terræ motu aggregatur terra, et fit mons. Mons est uir perfectus, qui pro certo pōt fieri mons tribus modis. s. per terræmotum diuini timoris, et sui discussionis, per mare. i. per amaritudinem pniæ, et contritionis, per flumina lachrymarum, et deuotionis, scię vel cōpassionis. Nam per ista terra mollis. i. corpus, et carnalis uoluptas consumitur, et arena et terra. i. pnia, et humilitas in eo aggregatur, et sic mons. i. altus efficit, iustus, et perfectus. Vel dic q mons est superbus, qui tunc efficitur mons, qñ mare. i. mundus arenas. i. diuitias sibi adiungit, et qñ fluctus, idest mundi tribulationes terram propinquam. i. suos socios. et uicinos consumunt deprimunt atque rodunt, quia ex suis diuitiis, et ex aliorũ depressionibus solent mali superbire. Superbia tua extulit te, qui habitas in cauernis petræ, et apprehendere niteris altitudinem collis. Hier. 49. ¶Mons est locus tutior, roratione humectior, pascuosior, altior, et speculationi aptior, quã sit uallis. In monte. n. lux est clarior et ideò hostes undiq; ibi melius contemplantur. Item ros est ibi dulcior, et aer purior, et ibi meliora pascua pro nutriēdis aĩalibus generantur. Item ibi locus est altior, et ad standum difficilior, et ideo fortalitia, castra et munitiones ibi contra hostium impetus fortissima fabricantur. Ibi ēt maior est siccitas, et ideo illa quæ ibi sunt facilius desiccantur. Ibi frutecta sunt depressiora, et cauernæ plures, et ideo tã aues quã feræ ibi solent refugere, qñ à uenatorib. infestantur. Mons iste est religio, vel status perfectionis, qui pro certo est securior, et luminæ scientiæ clarior, cœlo et cœlestibus propior, quam sit uallis, idest mũdus. In isto. n. plus abũdat lux diuinæ sapientiæ, et sciētiæ, et ideo locus est aptior illis, qui uolunt speculari, et præuidere, s. loca remota, idest terram Paradisi ad desiderandum, et ad illuc eundum. Figugura. Num. 27. ubi præcipitur Moysi, quod ascendat in montem Abarim, ad contemplandum terram promissionis, Abarim interpratatur montes transeuntium, et significat religionem uel perfectionem, vbi sunt illi qui mundum cōtēnunt, et ad terram promissionis Paradisum properant atque tendunt. Deut. 32. Ascende in montē istum Abarim &c. Item ibi speculantur, et præuidentur hostes, s. mundus, caro, dæmonia, vt precaueantur, et ut eorum insultus aliis intimentur. Esaiæ 40. Super montem excelsum ascende. In monte etiam religionis, et statu perfectionis abundat, aer purus, idest bona, pura et sancta societas, et viri spirituales.

tuales. Itē ros dulcis, i. bona, & sana doctrina, & etiam ros deuotionis grã, & compassionis, & ideo ibi bona sunt pascua, & fœcunditas herbarum. i. virtutum, documentorũ, & exẽplorum, & ideo animalia. i. Christi fideles ibi apte nutriuntur, & donis & uirtutib. impinguantur. Mons Dei mõs pinguis. Figuratus per mõtem Hermon, qui situs super Iordanem in pascuis abũdabat, & ideo ibi animalia impinguabãtur, quæ post in monte Sion in templo offerebantur. Sic in monte isto qui situs est super Iordanem, idest super fluuium deuotionis, gratiæ vel doctrinæ, abundãt pascua, i. fœcunditas meritorum, & uirtutum, & ideo boni ibi nutriuntur, & pascũtur, ut tandẽ in tẽplo Paradisi præsententur. Ros Hermon descẽdit in montem Sion. Item mõs religionis uel status perfectionis est locus tutior, quia hostes spirituales, s. diuitiæ, & deliciæ ibi non ascendunt. Sunt etiam ibi castra fortia. i. sciẽtiæ, & uirtutes. s. lectio, humilitas, pœnitentia & c. similia, quæ omnia sunt animæ munimenta, & ideo hõ ibi est tutior contra omnia criminum nocumenta. Qui cõfidit in domino sicut mons Sion, non commouebitur in æternum & c. Et ideo homines, i. viri rationabiles, aues. i. mundi sapientes, bestiæ, idest simplices qui se uident in ualle mũdi infestari ab hostibus uenatoribus, & aucupibus, & à dæmonibus, & tentationibus, ad refugium istud debent uenire, & ibi à spiritualibus hostibus se saluare. Figurã Gen. 19. vbi dictum est Loth ꝙ si uellet periculum Sodomæ euitare, urbem exiret, & in montem conscenderet, iuxta illud. Ne stes in oĩ circa regione, sed in monte saluum te fac. Sed inuehe cõtra illos, qui retro respiciunt ad bona mundi per affectũ, sicut vxor Loth, & ideò destruuntur. Luc. 17. Memores estote vxoris Loth. Vel dic ꝙ mõs est Paradisus, vbi est lux æterni splẽdoris, & perfectæ cognitionis, & ibi delectabiliter speculatur cursus cœli, idest essentia Dei, quia claritas Dei illuminat ciuitatem. Apoc. 21. Item hic est locus tutus, quia nullus hostis, scilicet tribulatio uel tentatio, ibi potest ascendere, & ideo ibi possunt (& non alibi) mentes hominum perfectè requiescere. Psalm. Requiescet in monte sancto tuo. Item locus est pascuosus, quia scilicet ibi abundant pascua æternæ voluptatis, & ideo ibi debemus ascendere per spem, & affectionem, & finaliter per præsentialem possessionem, vt secuti requiescamus, vt ibi Deum uideamꝰ, & ut bonis, & deliciis æternis affluamꝰ. Eze. 34. In mõtib. Israel pascã eas, ibi requiescent in herbis uirentib. & Esa. 32. Sedebit populus meus in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, in requie opulenta. In istum autem montem difficiliter ascenditur, & cum labore, quia per multas tribulationes & c. Act. 14.

¶Montes alti licet metallis, & lapidibus sæpius sint repleti, multis tñ subiacent incommodis, quia uentis, & flatibus, nebulis & turbinibus, ignibus, & fulminibus præ cæteris terræ partibus exponuntur. Sunt tamen aliqui montes ita alti, quod à nullis malis impressionibus talibus impetũtur, sicut est Olympus, & insulæ fortunatæ. Montes sunt dignitates, alta & nobilia mundi officia, quæ pro certo licet abundent in metallis, & lapidibus, idest in diuitiis, & delicijs, multis tamen incommodis subiacent. Ibi enim flat uentus elationis, vanitatis, & præsumptionis, & adulationis. Ibi sunt turbines temporalis tribulationis. Ibi est ignis auaritiæ, & ambitionis. Ibi flumina uoluptatis, & carnalis affectionis, & tandem ibi cadit fulmen, idest ictus cœlestis uindictæ, & damnationis. Sol triplex exurens montes. Ecclesiast. 42. Christus dicitur sol triplex, propter triplicem naturam in una persona, qui montes, idest mundi dignitates euacuat, & consumit. Et ibi difficiliter ascenditur, & cum labore, licet inde faciliter homo cadat. Est tamen mons unus, idest vna dignitas vbi non ascendunt talia nocumenta, scilicet Paradisus, vbi nullum est malum, quia scilicet est super omnia elementa eleuatus. Ideo Esaię 14. Ascendam in montem testamenti supra astra cœli & c.

De Monte Marath. Cap. 3.

MArath est mons Armeniæ, vbi arca post diluuium, requieuit, & ideo Armeni locum hunc egressorium dicunt. Hic est Paradisus, vbi arca, idest anima vel ecclesia post diluuium transacto fluctu uitæ præsentis, & tribulationum, perpetuo requiescit. Requieuit arca super montes Armeniæ. Genesis 8.

De Montibus Bethel. Cap. 4.

BEthel mõtes sunt germinosi, herbis & aromatibus pleni, vicini Hierusalem, & ideo ab hinnulis, ceruis & capreis frequentãtur. Talis est religio vel status perfectionis, qui uicinus est Hierusalem idest Paradiso, & herbis & aromatibus, idest virtutibus & gratiis est fęcundus, & ideo à ceruis, & hinnulis, idest à bonis uiris, & perfectis colitur, & frequentatur. Ideò præcipitur. Cant. 8. Similis esto, capreæ hinnuloque ceruorum super monte Bethel. Vel expone de sacra scriptura.

De Monte Caucaso. Cap. 5.

CAucasus est mons ab India vsq; ad Taurum, dictus à candore, quia est perpetuis niuibus candidatus, secundum Isidorum. Expone si vis vt supra de montibus in generali, vide ibi.

De Monte Ebal. Cap. 6.

EBal est mons trans Iordanem, vbi steterũt sex trib. ignobiliores, s. filii ancillarum, ad maledicendum transgressoribus legis. Expone ut poteris.

¶Hermon. vide supra de montibus in generale.

De Monte Ebron. Cap. 7.

EBron mons, & ciuitas est in Iudęa, vbi quondam uiri fortissimi habitauerunt, scilicet gigantes, filii Enach & ibi sanctorum Adam, Abraham, Isaac & Iacob corpora sunt sepulta, & ibi Dauid primitus regnauit super Iudam, tandẽ ad totius regni Israelis fastigium est per ductus, vt dr̃ 2. Reg. 2. et 5. Hic est religio vel status perfectionis, ubi gigantes. i. uiri perfecti, & sancti habitauerunt à principio. Ibi fuerunt gigantes & c. Baruch. 3. vbi Dauid, i. Christum regnum ecclesiæ primo tenuit, et deinde ad regnum triumphantis ecclesiæ est promotus. Vel Dauid. i. quilibet bonus homo & c. quia de pœnitentia uenitur ad Paradisum.

De Monte Ethna. Cap. 8.

EThna mons est Siciliæ, qui perpetuis incendiis semper spirat. Sunt. n. ibi cauernæ plenę sulphure, ideo ratione fructuum maris propinqui ventus ibi recolligitur, & sic aer pręagitatione, & pręcaliditate sulphuris inflammatur secundum Isidorum. Sic uerè mundus perpetuo uidetur spirare ignem luxurię, & auaritię, et iracundiæ. Nam ibi sunt multę cauernę. i. multi homines, qui per uitia sunt cauati, q. sulphure. i. ardore concupiscentię, & malis affectionib. sunt repleti, et ideo ad flãtum uenti. i. ad motum, et ad agitationem tentationis vel exterioris occasionis faciliter, his ignibus inflammantur, quia luxuriosi ignem luxurię, diuites ignem auaritię, potentes ignem crudelitatis, et sęuitiæ semper spirant, quo alii per iniurias rerum, & corporum comburuntur. Apertio oris eius inflammatio. Eccles. 20. Figura Dan. 3. vbi de fornace Babylonis erupit ignis, qui circunstãtes deuorauit, bonis tamen qui intus erant, non nocuit, sed eorũ uinculas dissipauit. Sic uerè de fornace mũdi exit iste triplex ignis, quo circunstantes. i. mundani dissipãtur, et spĩritualiter, et temporaliter, boni tamẽ inde purgantur, & eorum uincula, idest peccata dirumpuntur, & ibi nullum spirituale nocumentum, patiunt. Ps. Dirupisti uincula mea & c. Et sicut ſm Isidorum, circa montem hunc audiuntur sæpe planctus, et uoces querulosę, et ideo ab aliquibus locus purgatorii fertur esse, sic verè in mundo boni qui ibi purgantur, plangunt et gemunt, et hoc quia aut temporalibus aut spiritualibus etntationbus deprimũtur. Hier. 3. Vox in Rama audita est, ploratus et vlulatus multus. Vel simpliciter per istum montem intelligo principes, et potentes, qui qã cauerna suę conscientię & c. sicut supra. Et ideo subditi eorum. Vel vicini dolent, et gemunt. Figura ut supra. Iob 24. De ciuitatibus fecerunt uiros gemere. Et sicut ſm Solinum, iste mons cum suis perpetuis incendiis niues profert, ita in vtroq; inuicta uiolentia, ꝙ nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore dissoluitur, sic uerè isti cum prædictis incendijs irę, auaritię, et luxuriæ, niuem et frigus indeuotionis, proferunt,

proferunt,& vnum cum alio secum gerunt. Iob 24. Ad calorem nimium descendunt ab aquis niuiũ. Vel dic, ꝗ iste mõs, est infernus, vbi sunt incendia ardentium, & voces quærulæ desperantium, quia pro certo ibi simul sunt frigus intolerabile,& incendium inextinguibile. Allega vt supra.

De Monte Effraim. Cap. 9.

MOns Effraim est mons fœcundus, pulcher & gratiosus, vbi Iosuæ hæreditatem accepit,& vbi cultros lapideos, quibus populus circuncisus est in deserto, reposuit & vt dicitur Iudicum 7. ibi principes Madian à Gedeone sunt occisi,& est prope Sichen, quæ erat locus,& ciuitas refugij. Ibi moratus fuit Samuel, vt dicitur 1. Regum 7. Ibi fuit Delbora prophetissa sub palma, vt dicitur Iudicum 4. Talis est religio vel pœnitentia vel status perfectionis, ubi pro certo Iesus Christus filius Mariȩ, filius. s. Dei patris fuit,& ibi quandiu vixit, moratus est, & ibi cultros, idest prædicatores fortes, & firmos, quibus in deserto huius mundi alij à suis, superfluitatibus circunciduntur, vult abscondi. Ibi ẽt principes Madian, idest dæmones mundi defectores impugnati sunt,& deuicti. Ibi Samuel, idest viri iusti, & sancti à principio sunt morati. Ibi delbora, i. sancta anima sub palma, i. sub crucis memoria debet quiescere,& hoc quia iste locus est prope Sichen. i. prope Paradisum, quia est refugij, & securitatis &c.

De Monte Seir. Cap. 10.

MOns Seir vel Esau est in Idumea, ubi filij Esau pulsis gigantibus habitauerunt, sicut dicitur Deuter. 2. Et sunt illi montes ita feruentes in æstate, quod incolæ in cauernis,& terrȩ foueis se abscondunt. Talis est mundus, vbi filij Esau. i. diaboli peccatores habitant, & morantur. Nam quia in æstate, i. in tempore prosperitatis, abundat ibi æstus & ardor cupiditatis, carnalitatis,& crudelitatis, idcirco illi qui ab isto æstu cupiunt se saluare, necesse est quod in cauernis terræ, i. in memoria mortis,& inferni abscondant. Ingredere in cauernas petræ. Esa. 2.

De Monte Phasga. Cap. 11.

PHasga est mons in quem ascendit. Moyses moriens, & terram promissionis visurus, sicut pater Deuter. vltim. Mons est in quo Balaam ductus à Balach populo benedixit. Continet enim multos montes particulares. s. Nebo & Abarim &c.

De Monte Galaad. Cap. 12.

GAlaad est mons trans Iordanem, vbi habitauit tribus Gad,& Ruben,& media pars trib. Manasses,& est mõs medicaminis quia ibi multum abundat resina, medicinalis, mons reconciliationis, quia ibi Laban,& Iacob sunt recõciliati. Gen. 31. Item mons est lucri, & negociationis, quia ibi mercatores pp aromata confluunt vndequaque, vt patet Gen. 37. Talis est ecclesia vel pœnitentia vel Paradisus, quia ibi homo Deo reconciliatur, & à vulneribus suis medelam recipit,& resinam,& ideo à negociatoribus, & medicis. i. à bonis viris debet frequentari. Nunquid resina non est Galaad, aut medicus non est ibi? Hier. 8.

De Montibus Israel. Cap. 13.

MOntes Israel sunt generaliter montes totius, terræ promissionis, qui oliuis, balsamis & speciebus, et fructibus exterius sunt referti. metallis autem,& lapidibus interius sunt opulenti,& ideo terra lacte,& melle manans antiquitus dicebatur, eo scilicet, quod ibi copia apum, & pecudum abũdabat. Tales sunt viri sancti, qui oliuis pietatis, balsamo odoroso famositatis, fructibus bonorum operum & sanctitatis sunt repleti, scilicet exterius in conuersatione, interius autem in conscientia metallis, idest gratijs, & virtutibus sunt referti,& ideo lacte sacræ doctrinæ, & melle deuotionis affluunt atque manant. Et colles fluent lac & mel. Ideo dic ꝗ montes Israel sunt boni status, & religiones &c. per omnia sicut supra. Et ideo ab apibus, idest à viris sanctis,& spiritualibus,& à pecudibus, i. à bonis simplicibus frequentantur. ¶ Hyperborei montes, vide de Gryphibus in libro de animalibus.

De Monte Carmeli. Cap. 14.

CArmelus est mons duplex in Iudæa, fertilis in fructib. frugibus & herbis.

De Monte Moria. Cap. 15.

MOria est mons in Hierusalem, vbi ędificatum fuit tẽplum. 2. Paralip. 3. Ibi etiam obtulit Dauid holocaustũ cessante plaga 1. Paralipom. 21. Ibi immolauit Abraam pro filio, secundum Hebręos. Ibi vidit Iacob scalã, secundũ glo. Gen 28.

De Monte Thabor. Cap. 16.

THabor est mons pulcherrimus, fertilissimus, fontibus & fluminibus irriguus, auibus modulantibus iocundus, fructibus & arboribus fœcundus, & hic est secundum Hieronymũ, vbi Christus docuit,& se transfigurauit à multis tñ venatoribus propter aues,& feras quæ ibi sunt frequẽtatur, sicut dicit gloss. super Oseæ 5. ibi. Laqueus facti estis speculationi, & rete expansum super Thabor. Expone si vis de religione, vel de pœnitentia

De Monte libano. Cap. 17.

LIbanus mons altissimus in phœnicia, et interpretatur candidatio, eo. s. ꝗ perpetuis niuibus candidatur, et hyeme, et æstate, Et est mons opulẽtiæ, et fœcunditatis, qa herbis, et pascuis abundat. Item redolentiæ, et aromaticitatis, quia thus, et herbæ odoriferæ ibi generantur. Item mõs est eminentia, et sublimitatis, secundum Rabanum, quia à nauigantibus à remotissimis partibus videtur. Item est mõs humiditatis. quia fluminibus, et fontibus irrigatur, et ab eo fontes, et flumina emittuntur. Item est mons fiduciæ, et securitatis, quia cedri et aliæ arbores aromaticæ fugant oĩa venenosa, ſm Hiero. Item mons est pulchritudinis, et amenitatis, quia herbarum et arborum perpetua viriditas, frustuum suauitas, fluctuum viuacitas, auium garrulitas ipm faciunt decorum, et iocundum. Item mons est medicinæ, et sanitatis, quia ibi arbores abundãt medicinales, s. cedri, cypressi, palmæ, et oliuæ. Item mons est lætitiæ, et iocunditatis, quia. s. in eius lateribus crescunt vina optima, et ibi abundant aues dulcifluæ modulantes, ꝗ lætitiam generant et amorem, vt dicunt Hieronymus, et Iosephus. Mõs iste est vir iustus, et pfectus, et maximè B. Virgo Maria, quæ niue. i. candore castitatis candidatur, nec in hyeme aduersitatis, nec æstate prosperitatis eam perdidit quoquo modo. Ideo de Virgine dr̃ Cant. 4. Ferculum fecit sibi (. i. corpus) rex Salomon (. i. Dei filius) de lignis libani, i. de purissimis sanguinibus virginis. Mons est ergo hæc fœcunditatis, qa gratiis, et virtutib. et bonis operib. extitit opulenta. Hæc est mons redolentiæ ratione bonæ famæ, mons eminentiæ ratione sublimis vitæ, mons humiditatis, qa in ea abundat aqua lachrymarum,& deuotionis, misericordiæ & compassionis, mons fiduciæ, quia odor suę virtutis deprimit venenosa. i. dæmones & tẽtationes,& sic tutum est in ea per deuotiouem qe scere. Ista est sicut turris libani, quæ respicit contra Damascum. Can. 7. Item mons est pulchritudinis quo ad cõsciẽtiæ,& apparẽtiæ venustatem. Ipsam. n. facit decorã fluuius, misericordiæ vel scientiæ, qui ab ea fluit. Puteus aquarũ viuentium, ꝗ fluunt impetu de libano. Can. 4. Honestatis viriditas, laudis diuinæ garrulitas, fructuum bonorum operũ suauitas,& dulcedo. Est ẽt mons medicinæ, quia in ea sunt exempla,& documenta, quæ sunt aliorum medicina. Est. n. in ea Cedrus contemplationis, cypressus firmitatis, palma virentis honestatis, oliua fluentis pietatis. Dedi in solitudine cedrũ &c. Esa. 41. Itẽ mons est iocunditatis, qa vinũ spiritualis cõsolationis in ea abundat, & aues. i. Angeli circa eã suis laudibus modulantur. Vel aues. i. gratiarũ actiones laus, confessio, oratio, & similia in ea sunt reperta. Expone si vis de Christo, vel de quolibet sancto vel iusto. Vel dic ꝗ mõs iste est religio vel ecclesia, vbi niues, idest frigus pęnitentię & candor castitatis debet esse perpetuo. Et hic est mõs opulentiæ, quia in herbis virtutum exemplorum,& documentorum dẽt abũdare, vt sic seculares in ea possint pasci. Vbi pascas, vbi cubes in meridie. Cant. 1. Hic etiam dẽt esse aromaticitas, & redolentia bonæ famæ, quia ibi dẽt esse thus idest

.i.viri sācti,& famosi,cedrus.i.viri asati & cōtemplatiui, cypressus.i.viri fortes,& cōstātes,oliua.i.viri pij,& misericordes, qui oēs odorem bonæ famæ debent emittere,& serpētes.i.dæmones & vitia fugare.Et sic bene sequitur aliud,s.ꝙ hic est locus securitatis,qa,s.ratione bonæ societatis hō ibi potest tutius viuere, quam in mūdo.Item ibi est altitudo, & sublimitas eminentissimæ sanctitatis,pulchritudo & viriditas gratiosissimę honestatis.Ibi debet esse perpetua humiditas lachrymarum,deuotionis, sciētiæ & pietatis, qa fontes misericordiæ,flumine scientiarum,à religione debēt distillare.Allega vt supra.Puteus &c.Itē mons est lætitiæ,quia ibi sunt vina spei,scripturæ,& cōsolationis.Ibi sunt aues.i.viri contemplatiui,qui diuersos cantus promūt.s. orationē,cōfessionem, gratiarum actionem, doctrinam, & ꝑdicationē. Super ea volucres cœli habitabunt,de medio petrarum dabunt voces.Petrarum.i.duorum testamentorum.Est ēt loc⁹ sanitatis,quia ibi abūdāt viri sancti,qui sunt alijs medicinales doctrina,moribus & exēplis. Debet ergo homo dicere illud Deut.3.Vadam & videbo terram hanc optimā, & mōtem istum egregium & libanum. Vel dic ꝙ mons iste est paradisus,vbi pro certo perpetua est iocunditas,fœcunditas, amēitas,aromaticas, sublimitas,& dignitas,& saturitas.Ibi est.n.fluuius æternę voluptatis, eminentia æternę dignitatis,cādor & niueitas æternę scientiæ,& claritatis,vinū æternæ iocūditatis,& ebrietatis. Vinum lętificat cor hoīs.Arbores & herbæ.i.sancti & sanctæ semper ī virore charitatis virentes, aues semper modulātes.i. Angeli Deum semper laudātes,perpetuus viror.immarcessibilis gloria seu decor,ibi nullū venenosum.i. nulla tentatio vel tribulatio moratur, & ideo est tutissimum ibi esse.Esa.35.Ibi nō erit leo, nec mala bestia. Et ideo nos qui nauigamus per mare mūdi huius, debemus montem istum videre per cōtemplationem,& ad eum accedere per spem,& affectionē,& bonam operationem.Eleuans. Abraam oculos, vidit procul locum &c.Gē. 22.Vel dic ꝙ hic est mundus,qui in niuibus.i.in diuitijs(quę mentem infrigidāt per indeuotionē) in fluuiis.i.in deliciis, (quæ mentem imbuūt per carnis infectionem)in rupib.i.in eminentiis,& in herbis.i.in sciētiis abundat.Ibi sunt aues.i. superbi,& garruli.Ibi est arborem, & herbarum.i. hominū & mulierum copia.Ibi bestiarum crudelium.i. raptorum abundantia commoratur, & inter pratatur candidatio, qa candore prosperitatis status mundanorum hodie candidatur seu etiam decoratur.

De Monte Olyueti. Cap. 18.

Oliuetum mons iuxta Hierusalem, qui ita fuit propè templum, ꝙ nocte templi luminaribus illustrabatur. Abundat autem in oliuis,& ideo ſm Aug. super Ioannem, mons est luminis, refectionis, & curationis, quia. s. ex oliuis distillat oleum, quod est vulnerum medicamentum, ciborum condimentum,ignis & luminis nutrimētum, ſm Isi. Hæc est ecclesia vel religio, quæ propè templum paradisi ꝑ spem,& deuotionem est sita, & ista est mons luminis, scientiæ & discretionis, fidei & doctrinæ, quia à templo paradisi per reuelationes Angelorum quotidie illustratur. Est ēt locus refectionis, quia ibi bonæ aīę doctrina, & gratia nutriuntur,& impinguantur. Et est mons curationis, quia ibi peccatores per pœnitentiam emendātur,& oliuę.i.viri sancti,& misericordes, s. Christus & sancti,& iusti ibi affluunt, quorum succus.i.opera, doctrina & exempla sūt aliis nutrimenta,condimenta & medicamenta.

De Monte Olympo. Cap. 19.

Olympus est mons altissimus in Macedonia qui nubes transcendit,in tantum,ꝙ nec ventus,nec pluuia, nec grando,nec aliæ aeris impressiones illuc possunt attingere, & ideo ibi ascendebant philosophi,vt cursus syderum contemplarentur, & in tantum est locus ille quietus, ꝙ litterę impressæ pulueri,sine deletione per ānum integrum perdurarent, ut dicit magister in historijs. Solinus etiam dicit,ꝙ in summitate olympi fuit ara Ioui dicata, vbi qcquid sacrificabatur, incorruptum post ānum inueniebatur. Exta etiā .i.uiscera aīalium,talia ibi reuoluto anno inueniebant, qualia ibi dimittebantur.Talis est paradisus,qa verè nubes trāscendit ad literram, & ibi nō est ventus alicuius tentationis grando,& tonitruum alicuius tribulationis,pluuia carnalis infectionis,nec aliqua impressio. i.aliquod vitium vł pctm̄.Neq; mors erit vltra &c.Apoc.21.Et ideo philosophi .i.viri sancti,& angeli & beati ibi sine perturbatione aliqua cœlum & eius cursum.i.Deum & proprietates ipsius, & naturam continuè speculantur,& litteræ in eis scriptæ idest suæ sciētiæ,merita,virtutes & grāe quæ in eis sunt insertę, perpetuo non delentur,nec pctō aliquo amplius destruuntur.Loc⁹ est.n.Ioui.i.Christo dicatus, & ideo illa quæ ibi domino consecrantur, incorruptionis perpetuo munere lætatur, secundum Greg. Vnde Psal. Non dabis sanctum tuū videre corruptionem. Vel dic, ꝙ hic mons significat viros sanctos,qui ita sunt alti per contemplationem,ꝙ impressiones aeris.i.tentationes carnis ad eos non attingunt,nec eos inquietant, & ideo litteræ ibi scriptæ.i.uirtutes eorum, & merita ab eis non perdunt &c.

De Monte Sinai. Cap. 20.

Sinai est mons cuius pars est Oreb in Arabia in prouincia Madian,pascuis & herbis optimis fertilis secundū Iosephum.In hoc habitabat Deus spiritualiter.Huic appropinquās Moyses prodigium vidit.In hoc apparuit Deus ī igne & nube.Circa hunc Hæbrei fixerunt tentoria sua.Ibi legem à Domino receperunt. Ibi lumen & caliginem viderunt. Ibi Deum promittentem,bona, & comminantem mala audierunt.Ibi clāgorem tubę timorem incutiētem viderunt. Ibi Deo orationes,& sacrificia obtulerunt.Mons autem est altissimus,& quasi innacessibilis, vt omnia patent Exo.3. & 19. Expone omnia de sacra scriptura, vel de religione vel ecclesia,vbi Deus habitat, & vr̄ & circa eum Moyses,& hæbrei.i.Christus & sancti morantur,ibi ignis & lumen scientiæ,& sapiētiæ,ibi tamen nebula obscuritatis,& ignorātię, ibi tonitrua diuinarum comminationū,ibi corruscationes miraculorum,ibi promissiones æternorum gaudiorum, ibi timor tormentorū,ibi lex statutorum,ibi oportet orare,& Deo sacrificare.Est tamen tantæ altitudinis,et difficultatis, ꝙ quasi est inaccessibilis,et impenetrabilis,et ideo rarus est ibidem hominum accessus, quia pauci difficultates scripturæ vel religionis penetrant atque subintrant. Cacumina.n. montium soli ibi cibus peruia sunt 1.Reg. 24.

De Monte Sion. Cap. 21.

Sion est mōs in Hierusalem,in quo fuit turris,et arx Dauid.Et quia templum (quod erat in decliui latere montis) ciuitas etiam inferior(quæ erat in valle)ex illa turre poterat defendi, ideo Hierusalem in scriptura filia Siō sępius nuncupatur,quia.s.a Sion et eius arce sicut a matre filia defendebatur. vt dicit Hiero. Talis est Deus vel prælatus vel etiam curia paradisi,à quibus templum ecclesię,et ciuitas.i. fidelium vnitas debet protegi,et defendi.Vel dic ꝙ Sion est aīa sācta,in qua debet esse turris contemplationis, et templū orationis,et ibi debet Deus continuè speculari.Et sicut Sion fuit mons altitudinis,pulchritudinis,securitatis et fœcunditatis,sic paradisus vel ecclesia,Deus,prælatus uel anima debet habere altitudinem contēplationis, pulchritudinē cōuersationis,fortitudinē cōstātiæ, ꝑseuerātiæ,et durationis,securitatē spei,et cōsolationis,fœcūditatem virtutū,et bonæ operationis. Eccl.24.Et sic in sion firmata sum.

De Agris. Cap.22.

Ager,rus,campus,noualis,alluuius, pro eodem suponunt, sed differēter.Et est ager locus laboris, et sudoris,quia ligone percutitur,vomere aperitur, euertitur, foditur,semine seritur,rore et imbre perfunditur, spinis circundatur,gelu constringitur, æstu exuritur, et sic fructum facere quasi violenter compellitur,et ideo dicitur a ger ab agendo,ſm Isidorum.Ager est conscientia, quæ debet percuti per correptionem,scindi per contritionē,et cū vomere.i.cum lingua propria aperiri per cōfessionē,semine bonę doctrinę seri ꝑ pędicationē, rore cęlestis gratiæ rigari,spinis disciplinę et pęnitētię ambiri,gelu diuini timoris cōstringi,ęstu diuini amoris exuri, et sic bonis operibus,et spūalibus fructib⁹ poterit fęcūdari. Et sicut ager in vere colitur,vt in autumno fructibus fecūdet,sic hō debet in vere iuuētutis coli,corrigi,castigari,ut fructum bonorum, operum

tum, doctrinæ & sapientię in autumno fęcundetur .i. in tempore senectutis. Vel per ver intelligo vitam pręsentem, per autumnum futurum &c. Diligenter exercet agrum tuum. Prouerb. 24. Sed ibidem dicitur. Per agrum hominis pigri transiui, & ecce totum operuerant spinæ & vepres &c. ¶ Ager est locus planus, qui arboribus vndiq; est vallatus, intus autem segetibus repletus, ibique colliguntur segetes ad hominum nutrimentum &c. Talis est mundus vel religio vel sacra scriptura, vbi sunt segetes .i. diuitiæ, deliciæ, vel scientiæ, & arbores .i. dignitates & eminentiæ inueniuntur, quæ sunt diuersimodè hominum nutrimẽtum &c. Exierat Isaac ad meditandum in agro. Gen. 24.

ANtrum ab antro dictum est, eo q atris tenebris & horridis est suffusum, vt dicit Isid. vide vbi spelunca.

De Campo. Cap. 23.

CAmpus est terra plana inculta, iuxta ciuitates, ad pugnandum vel spatiandum pro vsibus publicis deputata. Talis est mundus, qui iuxta ciuitatem Paradisi vel ecclesiæ ad vsus vel vtilitatem publicã deputatur. Ibi .n. mali spatiantur, & delectantur, quia .s. ibi suum accipiũt Paradisum, & ibi etiam boni pugnant, & præliantur .s. contra mundi tentationes, & tribulationes, quibus quotidie affliguntur, & ideo ibi suum recipiunt purgamentum. Et iste locus pro certo non est cultus .s. per pñiam & disciplinã, imò incultus est & desertus. Eze. 37. Ecce campus plenus ossib. mortuorũ

De Cauerna. Cap. 24.

CAuerna est terra perforata & cauata, quia .s. sua terra mures, & reptilia suas faciunt mansiones, & ad cauernas terrarum & arborum refugiunt cuniculi, hericij, colũbæ, turtures, et mures, serpentes et cætera similia quando exterius percipiunt venatorem, vel aliud nocumentum. In cauernis etiam arborum vel petrarum apes nidificant. Latitant tñ sæpius in cauernis reptilia vel serpentes, qui sępe pungunt, mordent et inuenenãt propinquãtes. Cauerna est religio vel stat⁹ humilitatis et pfectionis, vel memoria mortis et inferni, in qua reptilia .i. viri iusti, qui p bonas affectiones repunt, sibi faciunt mãsiones, et terram .i. terrenas diuitias eijciẽdo, cauernas .i. status perfectionum à principio fabricarũt, sicut sunt sancti qui religiones fundauerunt, & iõ volucres .i. viri spũales, bestiæ, .i. simplices & rurales statim, et vident venatorem .i. diabolum insidiantem, debent ad cauernã .i. ad statum religionis, pñię & humilitatis, vel ad mortis vel inferni recordationẽ refugere, sicq; ab eius insultib. et tentationib. eruenť. Apes ẽt .i. viri sancti in talib. cauernis debent mel .i. dulcedinẽ cõpassionis, & deuotionis facere, & ibi p affectum, & desiderium cõmorari. Ideo Esa. 2. Ingredientur fissuras petrarum, & cauernas saxorum à facie formidinis dñi &c. Veruntñ in talib. cauernis aliqñ sunt serpentes & reptilia .i. detractores, & hypocritę, qui oẽs appropinquantes .i. oẽs socios suos pungunt suis detractionib. & infestãt. In foraminibus aspidis & in cauerna reguli &c. Esa. 11.

De Colle. Cap. 25.

COllis est latus vel decliue montis, et est locus illustratior, altior bonis fructib. fęcundior, quàm sit vallis, minus tñ quam sint montes, nam collis inter montes et valles videtur medium obtinere. Tales sunt viri sancti et iusti, qui inter montes .i. sanctos, et valles .i. infimos peccatores tenẽt medium, quia licet minus montib. tñ plus vallibus sunt luminosi per discretionem, alti per contemplationem, fęcundi per bonam operationem, et istud maximè dic de pręlatis vel pręalicatoribus, qui sunt medium inter Deum et mũdum. Vel dic q colles sunt religiones, quæ inter mõtem Paradisi et vallem mundi sunt mediæ etc. sicut supra.

De Deserto. Cap. 26.

DEsertum, solitudo, hæremus est terra inculta, et ab hominibus nullatenus frequentata, et ideo dr̃ solitudo, quasi sola, desertum, quasi terra derelicta, hæremus ab hærendo, eo q terra sicca solida sit et hærens. Nam aliqñ cõtingit propter terræ soliditatem, vel pp aquarum et fontium, defectibilitatẽ, aliqñ ꝓpter aeris intemperiem, aliquando ꝓpter hostium vastitatem q terra est sterilis et inculta, spinis & sentib. occupata. Et est desertum terra sitis, & ariditatis, caloris, & vastitatis. Talis est pc̃tór, quia solus sine cõsortio Dei & sc̃tórum, desertus est à Deo & contemptus, & hærens obstinatus, & cõpactus. Sed verè aliqñ fit hõ desertum & pc̃tór duplici rõne, s. aliqñ pp terræ .i. consciæ suæ sterilitatem, & prauitatẽ, quia quidã sunt, ita peruersi, q nolunt aliqđ bonũ facere. Aliqñ pp aquarũ .i. doctrinæ & prædicationis defectum, quia .s. nõ habent qui eis prædicet, dicẽtes. Nemo nos conduxit. Mat. 20. Item aliqñ pp aeris circunstantis .i. pp societatis adiacentis prauitatem. Aliquando ꝓpter hostium .i. dæmonum & tentationum vastitatem, Constat .n. q hõ si pc̃tór, & desertũ istis quattuor causis, s. ex conscientię prauitate, ex doctrinæ raritate, ex mala societate, & ex tentatione & aduersitate. Ideo de hoste dr̃ Iohel. 2. Ante faciem eius vorans, & post eum solitudo deserti. Iste est ergo terra sterilis ab oĩ fructu bonæ operationis, incultus quo ad pœnitentiã, & iõ spinis & sentib. i. vitijs & peccatis cõsciẽtiam mordentib. est repletus. Per agrũ hoĩs pigri transiui, & ecce totum operuerant spinæ & vepres. Prou. 24. Et hic est terra arida per incõpassionem, terra sitis & auaritiæ, terra ardoris, & luxuriæ, terra vastitatis & oĩs boni carentiæ. Inuenit eum in terra deserta. in loco horroris & vastę solitudinis. ¶ Desertum est locus incultus, vbi paucæ sunt uel nullæ bonæ arbores, multæ aũt malæ, s. spinæ myricæ & cætera sitia, terra est sitis, ardoris siccitatis, sterilitatis, & vastitatis, & est latronũ habitaculũ & ferarũ, sunt ẽt ibi viæ incertę, & idcirco ibi faciliter errať. Talis est mundus, qa per pñiam & disciplinã non colliť, iõ ab oĩ bono est sterilis & inanis. Ibi ẽt paucæ sunt bonæ arbores .i. hoĩes boni valde pauci, multi aũt mali, qa stultorũ infinitus est numerus Eccl. 1. Ibi .n. sunt spinæ .i. pungentes detractores uel raptores & alij pc̃tóres fructũ bonorũ operum nõ portantes. Ibi est siccitas indeuotionis, & incõpassionis, sitis & ardor auaritiæ, luxuriæ, iracũdiæ, & malæ inflãmationis, & iõ ibi sunt latrones. fallaces vsurarij & auari, feræ .i. crudeles raptores, & iniusti, q transeuntes .i. bonos simplices nudãt & spoliant bonis suis. Nudos dimittunt hoĩes uestimenta tollentes. Iob. 24. Est ẽt locus deuij & erroris, qa vere pp viarum .i. statuum diuersitatẽ ibi faciliter errať & decipiť, qa. s. sępe credit homo accipere bonum statũ, & sanctũ, & bonã viã eundi ad paradisũ, quia tñ aliqñ ducitur ad infernum. Inuenit eam angelus dñi errantem in solitudine. Gen. 16. Vel dic q desertũ est status pnię vł religiõis, vbi ẽ sterilitas pauptatis, ardor, & siccitas pniæ & aduersitatis, ibi tñ qñq; sunt latrones .i. detractores, qui famã aliorũ furantur, & feræ .i. crudeles, & mali prælati, qui alios deuorant & consumunt &c. ¶ Hæremus dr̃, ab hęrendo, quia pauci ibi hærent, solitudo ẽt dr̃, quia ab hoĩbus non frequentantur, et quasi sola relinquitur, & ideo pp hominum raritatem, & nemorum densitatem ibi feræ tutius commorantur. Ibi ẽt auiũ canoritas modulatur, & ibi aues quietius cõmorantur. Illic tñ habitantes multis laborib. exponunť, qa nunc æstu, nunc gelu, nunc vento, nunc pluuia feriuntur, & ibi ẽt sæpe circumeunt uenatores, qui laqueos tendunt pro auibus decipiendis. Talis est religio uel status perfectionis, vbi pro certo pauci hærent, & eũ solum derelinquunt, nec hodie à plurib. frequentatur. Hie. 2. Sequuta es me in terra deserta, vbi nullus hoĩm uadit. Et ideo feræ .i. simplices boni ibi tutius habitant, aues ẽt .i. viri spirituales & cõtemplatiui ibi quietius conuersantur, & ibi per orationem, confessionem, Dei laudem, & gratiarum actionẽ graciosius modulanť. Aestate perpetua requiescẽt uolucres super eũ. Esa. 18. Verũtñ illi qui habitant, multis incommodis tpalib. exponuntur, quia æstu tentationum, gelu tribulationum affliguntur & pluuia sacræ doctrinę, et prædicationis, vento spiritussancti et suæ inspirationis rigantur et uentilãtur. ibi tamen sunt aucupes et uenatores .i. dæmones, qui laqueos tentationum ponunt, ut sic decipiant bonos uiros. Hier. 5. Inuenti sunt in populo meo impij insidiantes uelut aucupes, laqueos pońentes ad capiendum viros.

De Prato. Cap. 27.

PRatum est locus vbi fœna colliguntur, et est locus riuis et fontibus irrigatus, herbis et floribus uenustatus, et ideo uirore suo delectat uisum, odore florum recreat olfactum, sapore herbarum allicientium delectat gustum,

stum,flores.n.pro melle conficiendo apibus ministrat & factis abundantiam animalib.ibi descentibus tribuit atq; pręstat,medicina ēt utentibus herbas salutiferas. Talis est vir perfectus,quia fęna,i.virtutes & doctrinæ in eo crescunt,quibus aīalia.i.alij simplices nutriuntur per bona eius exēpla, & verba,& in lacte,i.in operib.misericordiæ fęcūdantur,& apes,i.viri spūales,flores.i.bona exēpla in eo accipiunt,ex quib,mel deuotionis componant,Infirmi etiam & vulnerati.i.peccatores ī eo.i.in documētis suis & exēplis inueniūt medicinam.Est.n.locus fontib.deuotionis,fluuijs doctrinę, & eruditionis irrigatus,& ideo herbis.i.virtutib. & gratijs, florib.i.scientijs est fęcundus,& sic tam odoræ bonæ famæ quā virore & decore honestatis alios recreat & delectat.lō Prou.27.Aperta sunt prata,& apparuerunt herbæ virentes & collecta sunt fęna de montib.Vel dic ꝙ pratū est religio vel ecclesia vbi sunt herbæ.i.viri sancti, qui florent per doctrinā,& exempla.Vel pratum est Paradisus, vbi perfectæ aīæ nutriuntur & impinguantur per æternam voluptatem

De Rupe. Cap. 28.

1 RVpes sunt altissimi montes,& solidissimi, tempestatū impetus & fluxus imbrium continuè recipiētes, duri sunt exterius,interius tñ cauernosi,& spongiosi,& ideò sæpe sunt aquarum fontium,& fluminū emissiui. Sunt ēt qñq; metallorum & lapidum contentiui.Rupib.etiam fluxus maris sistuntur,& ibi aquarum impetus collidūtur.Talis est bonus prælatus & quicunq; perfectus,quia solidus est per constantiam,& firmitatem,altus per contemplationem,& tpalem dignitatem,durus exterius per correptionē & austeritatem,intus tñ debet esse cauernosus per humilitatem,aquosus & fluidus per pietatem,& iō fontes lachrymarum,deuotionis & cōpassionis & doctrinę & debet cōtinuè distillare, quibus debet tam se q̄ alios irrigare. Ego sapientia effudi flumina.Eccl.24.Intus ēt in conscientia debet habere metalla, & lapides preciosos.i.gratias,merita & virtutes,& fluxꝰ maris.i.motus & tentationes propriæ carnis,vel motus & irrationabiles dissensiones & affectiones subditorum debet sistere & refrenare, & per debitam correctionē & regimen oīa tpare.Ibi confringes tumētes fluctus tuos.Iob 38.¶In cauer-

2 na rupium qñq; includit uētus,& est cā terræmotus. Sic in cordib.prælatorum(qui sunt rupes præ alijs eminentes)sæpe intrat uentus superbię & uanitatis, & sic per eorum impetus sunt causa quare terra.i.ecclesia vel religio mouetur .s.de bono statu ad malū,& quare per dissensiones & discordias concitatur,& quare ciuitates.i. conuentus cadunt.s.ad paupertatem & dissipantur.Ideò malo prælato uel principi dr̄ Esa.14 Tu terram tuam disperdisti, tu populum tuum occidisti. ¶Rupes sunt loca alta,& ad ascendēdum difficilia, &

3 ideo sæpe solis auib.sunt peruia.Sūt autem loca tuta, radijs solarib.illustrata imbribus exposita,& ad ædificationem castrorum,& munitionum ualde apta . Et dñr suprema rupiū scopuli,à scopein,quod est speculari , quia de illis locis loca remota euentusque hostium speculantur,ꝰm Isid.Per rupes intelligo status perfectionis,quæ sunt loca alta per eminentiam sanctitatis.Sunt etiam loca tuta,quia.s.ibi non possunt āscendere hostes.s.carnales deliciæ, & diuitiæ, & ideo tutum est ꝙ homo ibi ponat & castrum,& habitaculum suū, à peccatis,tentationib.& uitijs sit securus. In arduis ponet nidum suum.Iob 39.Difficile tñ est ibi ascendere , & ad statum perfectionis uel religionis attingere,& ideo solis auibus.i.uiris spiritualibus sunt peruia loca ista,& sunt lumine sapientiæ diuinæ illustrata rore diuinæ grāe irrigata , & ad speculandum.i.ad Deum & cœlestia contemplandum sunt apta sterilia tamen sunt,& mundi fructibus & delicijs carentia,ventisq; & turbinibus.i.mundi tribulationibus exponuntur.Vel expone de mundi dignitatib.sicut supra de monte, vel de Paradiso sicut ibidem.

De Fossa vel Fouea. Cap. 29.

1 FOssa uel fouea à fodiendo est dicta,eo ꝙ terrā fodiendo & cauando efficitur, & tanto est profundior inferius, quanto circa se plus habet de terra superius.In foueam autem faciliter caditur,sed inde difficiliter releuatur.Fossa est peccatum,in qđ pro certo faciliter cadit hō,licet inde difficiliter releuetur.Et quanto plus de terra.i.de terrenis diuitijs habet homo , tanto maiorem in conscīa habet foueam pctōrū.Hæc ēt difficiliter & cum periculo pertransitur,quia qui se explicuerit de laqueo,cadet in foueā.Esa.24. Nota si vis qūo leo in fouea capitur,sicut supra de leone. Vel dic,ꝙ fouea est mundi prosperitas,vel ēt auaritia,quæ quanto hō plus abundat in diuitijs maior est &c.vt supra.¶Foueæ vtiles

2 sunt ad ciuitates,& castra undiq;(ne hostib.pateant) muniēda.Item ad pisces nutriendos,qñ.s.aquis sunt repletæ.Itē ad terras diuidendas. In foueis aūt solent aquæ indefectibiles scaturire.In foueis habent flumina loca sua & transitus, & meatus.Fouea terra infima & depressa est humilitas , q̄ facit hoiem se cæteris infirmiorem reputare,& ista est castri.i.aīę tutissimū munimentum, & maximè qñ aqua lachrymarum, et deuotionis est repleta,quia tunc hostes.i.dęmones ad animā nō pñt accedere.Ibi etiam pisces.i.uirtutes et merita nutriuntur.Ibi ēt fluuius et fons.i.Spiritus sancti gratia habet proprium habitaculum,transitum atque loca.Esa.66.Super quem requiescet spiritus meus, nisi super humilem?&c.

De Spelunca. Cap. 30.

1 SPelunca est locus subteraneus, clarus & apertus in ingressū,hispidus et obscurus in progressu,fuscus et turbidus in egressu,si tñ,egressus valeat inueniri.Est.n.locus hēns ingressum,sed nullum vt cōiter egressum , et dr̄ à speculando,quia ibi bestiæ insidiantur & speculantur qualiter rapiāt prædas suas,et iō est locus periculosus,obscurus, incertus, ad occultationem reptilium aīalium, & ad congregationē immunditiarum valde aptus.Talis est mundus, quia uerè licet in principio i.iuuētute et in ingressu videatur pulcher, delectabilis atque clarus,tñ qñ homo est ingressus vr̄ turbidus et obscurus,quia obscuritas ignorantiæ ibi uiget,in tm̄, ꝙ in fine et egressu et in morte non apparet ibi lux scientiæ vel indiscretionis,imò obscuritas ignorantiæ,sicut patet de mundi sapientib.qui in fine perdunt sensum et rationem,in tm̄ ꝙ de mundo et mundanis se nesciūt explicare, et de mūdo nesciunt egredi uel exire.Moti sunt sicut ebrius,et oīs sapientia eorum deuorata est.Ideo Iob 24. Quasi in tenebris sic palpabunt in meridie.Et hic locus est periculosus, quia ibi sunt immunditiæ.i.vitia et pctā,ibi ēt sunt reptilia.i.dæmones uenenosi,ibi ēt bestiæ. i. cupidi et auari et carnales huius mundi sedent et quiescunt,speculantur et insidiātur, vt prædas.i.aliorum bona rapiant et furentur. Ps. Insidiatur quasi leo in spelunca sua vt rapiat pauperem et inopem.Figura 1.Reg.24.vbi Saul rex Israel ingressus speluncam fuit in periculo ne ab inimicis suis occideretur.Sic homo in mūdo sp est ī periculo vt occidatur à dæmonib.et peccatis.¶In

2 locis vbi effodiūtur lapides et metalla, maximè sunt speluncę,quæ quia remanent uacuæ ratione subtractionis lapidū, ideo solent columnis ne corruant appodiari et fulciri , qñ tñ columnæ sunt putridæ,tunc faciliter inde speluncæ præmuntur,et sic spelunca cadente,oēs qui intus fuerant opprimuntur.Similiter etiam fit qñ volunt minare et diruere castrum cauernam.n.sub castro faciunt, et ne moles sup eos cadat,columnas ligneas ibi ponunt, tandem verò ignē columnis adhibent,et sic columnis combustis cadit ædificium quod sustentant.Spelunca est ecclesia,vel religio,vbi metalla et lapides.i. viri sancti fortes et stabiles à principio sunt inuenti,sed verè isti hodie inde sunt subtracti , quia pauci sunt ibi hodie,et ideo hodie ibi ponuntur columnæ.i. prælati,ne corruat,et ne per vitia destituatur. Sed pro certo qa multæ sunt hodie columnæ putridæ. i.multi prælati mali , et corrupti,quia ēt diabolus adhibet ignem cupiditatis et auaritiæ , in tm̄ ꝙ oēs pro maiori parte sunt accensi et inflāmati,ideo istę columnæ franguntur per diuersa uitia,et peccata,et sic per defectum eorū cadit et perit ecclesia Dei sancta et illi qui intus erant.i.subditi pereunt et necantur per eorum mala exempla et documeta.

De Valle. Cap. 31.

1 VAllis est locus terræ infimus et depressus , in medio montium situatus,et imbrium qui à montib.defluunt receptiuus , et ideò pp montium irrigationem sunt valles fœcundæ frugibus et herbis et floribus adornatæ. Sunt ēt valles calidiores,pinguiores,& fęcundiores,et ideo ines in eis leuius et facilius resoluunt,ut dicit Nicolaus.Talis est vir

vir humilis, qui se infimũ vilẽ reputat & depressum, & hic circa mõtes. i. circa Paradisum uel circa Christũ & sanctos est situs per deuotionem, vel per montes intellige duo testamenta. Zac. 6. Montes, montes æreí. Et ideo ab eis recipit aquas & imbrem grẽ & doctrinæ, & sic fœcundat & in fructib. & in frugib. bonæ operationis, & in florib. honestę cõuersationis. Est. n. pinguis per deuotionem vel benignitatẽ calidus ꝑ charitatem, fertilis ꝑ bonorum operum fœcunditatem, & niues, i. diuitiæ in eo cito resoluuntur & dispergũtur ꝑ eleemosynæ largitatẽ. Vallis est locus securior, & tutior q̃ sint montes, quia domus ibi sitæ nõ tm̃ à ventis & turbinib. infestant. Sunt ẽt valles solidæ & cõpressæ, & minus cauernosæ, q̃ montes, & ideo terremotu incolæ vallium raro concutiuntur, vt dicit Aris. quia. s. ventus nullã ibi inuenit cauernam, vt ibi intrãs faciat terræmotum. Vallis est status depressionis humilitatis & subiectionis, q pro certo securior est q̃ mons. i. q̃ status dignitatis, prælationis & sublimitatis, & hoc quia ibi non flat ventus vanitatis uel adulationis, quia nemo pauperib. adulatur, & iõ domus. n. hoĩes ibi sibi non faciliter corruunt per superbiæ impulsionem terremotus ẽt. i. turbatio vel iracundia vel motio tentationis ibi tã faciliter non accidit. Vel dic ꝙ vallis est vir humilis, qui pro certo solidior, fortior & constantior est q̃ montes. i. q̃ mundi maiores vel superbi, & iõ quia ventus vanitatis non inuenit eum cauernosum & ꝑforatum per mala desideria, iõ non põt in eo creare terræmotum fortis tẽtationis, q eum dissipet & subuertat. ¶ Vallis plus est vt cõiter turbulenta, aquosa, lutosa, nebulosa, & iõ ẽm Const. habitãtes in vallib. sępe contrahunt humidas passiones. Aer. n. est ibi grossior, & ideo mons est locus sanior q̃ sit vallis. Propter superfluam ẽt humiditatem sæpe abundat in herbis in fructuosis & in ualle sordes facillime congregãtur, ibiq; diutius reseruantur, & valles plus q̃ montes à cęlo elongant, & inferno propius appropinquant. Vallis est mundus, mõs est religio vel Paradisus, Sed verè ista uallis est lutosa ꝑ diuitias, aquosa ꝑ delicias, turbulenta per discordias, obscura & nebulosa per ignorantias, & iõ illi qui ibi habitant. s. mũdani sæpe cõtrahunt passiones humidas, s. uitia gulæ & luxuriæ. Aer. n. i. mũdi prosperitas vel exterior societas est ibi grossa & corrupta per diuersa peccata, & iõ non est ibi locus sanus ꝑ aĩa, sed insanus. Mons aũt religio vel ẽt Paradisus locus est clarus, purus & sanus, & iõ ibi dẽt aĩa manere per affectum. Non maneas in oĩ circa regione, sed in mõte saluum te fac. Ge. 19. Nam quia ibi abundat lutũ diuitiarũ, aqua deliciarum, idcirco crescunt ibi herbæ, & arbores infruosæ. i. mũdi pctõres, fructum, bonorum operum nõ portãtes. Sordes ẽt. i. viles luxuriosi & alij pctõres ad vallẽ mundi confluũt, & accedũt. Vel dic ꝙ vallis est pctõr, q est obscurus ꝑ ignorantiã, vbi sordes & pctã cõfluunt, & aqua & lutum. i. diuitiæ & deliciæ in eo plus abundant. Aer autem. i. sua cõscia, grossus est & corruptus ꝑ diuersa pctã, & ipse à cęlo. i. à Paradiso & Deo est multum distans, quia longè est dñs ab impijs. Prou. 15. Inferno aũt & diabolo est multũ ꝑpinquus, quia anima eorum inferno appropinquauit.

De Arena. Cap. 32.

ARena ẽm Isid. ab ariditate est dicta est. n. terra dura & sicca, & ideo stridorem qui tangitur facere consueuit, & ꝑꝑ defectum humoris sp arena sterilis reperitur. Talis est peccator, quia verè siccus est per indeuotionẽ & incompassionem, durus est per crudelitatem & obstinationẽ, & iõ talis stridorem murmurationis, impatientiæ & detractionis emittit, qñ ab aliquo corrigitur, tangit & arguitur, quia non amat pestilens cum qui se corripit. Prouer. 15. Patet de detractorib & obstinatis. Et iõ tales ꝑꝑ defectum humoris deuotionis & compassionis & caloris dilectionis & affectionis à fructu bonorum operum vacui sunt & inanes. Et sicut arena frigida est & sicca & ponderosa, sic isti sunt ponderosi, & alii importabiles, vel ẽt ponderosi per pigritiam, & frigidi per odium & torporem. Arenam & salẽ & massam plumbi facilius est portare q̃ virum stultum. Eccle. 22. Grauis est nobis etiam ad videndum. Sap. 2. Arena cõpluta magis solidatur, & vide de terra. §. pen. ¶ Ille locus in quo arena multa spargitur, vt littus maris, solet esse sterilis sine fructu. Arena ẽt faciliter dispergitur, sed non faciliter congregat. Dicit tñ Isidorus ꝙ qñ arena sup vestẽ albã ponitur, nullũ post se fœditatis seu sordis vestigium derelinqt. Rectè tales sunt diuitiæ, q̃ pro certo loca in q b. sunt. i. ipsos diuites q circa mare. i. mũdi negocia fluctusq; prosperitatis versantes sunt sicci, faciunt steriles. s. à fructu bonorũ operum virtutũ, & licet difficiliter & laboriosè cõgregent vel acquirant, tñ faciliter ad modicum flatum, alicuius aduersitatis vel mortis dispergunt & perdunt. Esa. 40. Subito flauit ĩ eos & aruerunt, veruntñ qñ sup uestem albã ponunt. i. qñ alicui bonæ personæ, quæ eis bñ scit vti, committuntur, tunc verè nullum relinquunt vestigium fœditatis, sordis. s. vel peccati, q a vitium non est in opib. sed in vsu, ẽm Hier. quia verè diuitiæ non polluunt nisi malos. iõ bñ dr̃ Eccl. 31. Beatus diues qui iuuentus est sine macula, & q post aurum nõ abiit. ¶ Arena in aq s marinis ab oĩ limositate & viscositate abluitur, & ꝑꝑ vincentem siccitatem in lapidem durari nõ ꝑmittit, q a ꝑꝑ excessum siccitatis, & paucitatẽ humiditatis inuicẽ nõ coniungit, vt in lapidis substãtiã induret, & iõ arena est terra durior, sed lapide mollior & tenerior, & in partes innumerabiles diuisibilior. Arena q̃ est sterilis, signat humilẽ pauperem pœnitentem, qui pro certo ab aquis maris. i. amaritudine pnię & contritionis, uel ab amaritudine paupertatis & tribulationis, & ab oĩ viscositate carnalitatis abstergitur & mundatur, & quia parum hẽt de humore temporalis delectationis vel consolationis, & multum de siccitate paupertatis & depressionis & corporalis macerationis, iõ non cõuertitur in lapidem duritiam obstinationis. Et iõ licet tales sint terrena bona. i. viris iustis duriores & sicciores ꝑ indeuotionem & ruditatẽ, sunt tñ lapidib. i. frigidis peccatorib. molliores ꝑ compassionem & benignitatẽ. Et iõ de talib. dr̃ Sap. 7. In comparatione eius arena est exigua. Vel dic ꝙ peccator q est steriis à bonis operib. vt arena, qñ à mari. i. à mũdana ꝓsperitate tangit, tũc eius viscositas et limositas. i. memoria suæ vilis conditionis ab eo tollitur, et q a nõ est humidus per grãm et deuotionem, sed siccus ꝑ incompassionẽ et obstinationem, iõ non efficitur lapis. i. vir iustus et perfectus, stabilis atq; fortis. ¶ Arena est terra minuta frigida et sicca, depressa et ponderosa, quæ quanto plus aqua mergit tãto amplius cõprimit, et inuicem solidatur, et ꝑꝑ defectũ caloris et humoris, sterilis reperit. Aqua ẽt ꝑ arenam transiens, sapidior efficit, et metalla arena fricata clariora reddunt. Sic verè vir paruus et humilis atq; iustus frigidus est ꝑ castitatẽ, siccus per pniæ austeritatem, sterilis ꝑ paupertatẽ et hoc q a caret humore carnalis voluptatis, et calore mẽtalis cupiditatis, et iõ fructum diuitiarũ non acquirit, imo pauper et sterilis inuenitur. Est ẽt ponderosus per diuinum timorem, q a. s. continuè descendit usq; ad infernum ꝑ tormentorum considerationem. Ps. Descendant in infernum viuentes. Aq ẽt. i. peccatores q per ipsos transeant, et eorum societatẽ frequentant sapidiores et meliores efficiuntur, et metalla ẽt. i. uiri perfecti claritatem ampliorem ꝑ eos cõsequunt. Et licet talis arena. i. vir pfectus ab aqua, vel pluuia. i. à mundana prosperitate riget, et mergat, exinde tñ non dissoluit ꝑ nitia et peccata, sed magis et magis per humilitatẽ cõprimit, et ꝑ Dei timorem deprimit, et per firmitatem et constantiam solidatur. Consolidatæ sunt bases eius. Act. 3. ¶ Arenarũ multitudine maris impetus sistit, et ad eius cumulos se refringẽs, ne trãscẽdat assignatos à Deo terminos, impedit. Aqua ẽt ꝑ arenã, colata dulcior, clarior et sapidior reperit, ut dicit Hier. super Hie. 5. Et hẽt arena virtutem metallorum purgãtiuam, et suæ rubiginis cõsumptiuã, quia qñ cum arena fricant, lucidiora efficiuntur. Hẽt virtutem repcussiuam, infrigidatiuã, oppilatiuã, tumoris sedatiuã, ut dicit Const. de quodã gñe arenæ q ab eo cimolia ponderosa nominat. Rectè charissimi per arenam durã et asperã pnĩa vel tribulatio, paupertas uel mortis consideratio designat, q̃ ꝑ certo sistit et terminat fluxũ maris. i. fluxũ uitiorũ vel ꝓsperitatis mũdanæ, quia tales fluxus, et fluctus per pniam restringunt, et ne submergant terram. i. corpus et aĩam per peccata coarctatur, et retardant, et ne terminos debitæ necessitatis excedant, per arenã hmõi repellunt, posui terminum mari arenam, præceptum sempiternum etc. quod non præteribit. Hier. Et ideo ꝑ certo ista arena, s. tribulatio vel pnĩa, paupertas uel mortis memoria habet virtutem purgatiuam, q a uere aqua. i. anima uel persona, q̃ per eam est, colata

colata dulcis est per benignitatem & pietatẽ. Didicit ex his q̃ passus est, obedientiã. ad Hebr. 5. Metalla ẽt. i. viri iusti, & perfecti q arena ista sunt fricati, à rubigine oĩm peccatorũ purgantur, & per discretionem, & gratiam clarificantur, & per honestatem lucidi efficiuntur. Vel per aquam intelligo animam, per metallum intelligo corpus, quæ oĩa ꝑ pniam emundantur. Item arena ista, s. mortis cõsideratio vel tribulatio hẽt virtutem repercussiuam, qa verè oẽs vanos cogitatus vel affectus repercutit, & refrenat. Itẽ infrigidatiuã. qa verè frigus diuini timoris inducit. Item opilatiuam, quia affectus & sensus exteriores vel ẽt ipsos fluxus vitiorum oppilat & restringit, & iõ sequit̃, ꝙ virtutem habet tumoris sedatiuam, quia pro certo tumorem superbiæ & præsumptionis tribulatio reprimit atq; sedat. Et ideo de arena dr̃ & de mari Iob. 38. Circũdedi illud terminis meis, & dixi, huc vsq; venies, & hic cõfringes tumẽtes fluctus tuos. Vel dic ꝙ arena est asperitas mortis, qa. s. homo ponitur sub arena. i. sub terra, & iõ ꝑ ista est quæ terminat, finit, cassat & limitat fluctus maris. i. cursum istius amaræ vitæ, vel mundanæ prosperitatis, & iõ virtutẽ hẽt purgatiuam &c. quia verè memoria mortis ad oĩa ista valet, & dic per oĩa vt supra. Vel ꝑ arenã sterilẽ intelligo paupertatẽ &c. sicut supra. ¶ Inter arenas maris & fluminum qñq; inueniuntur lapides preciosi, q arenarum attritu politi, meliores & clariores efficiunt̃. Sic verè in societate arenarum. i. sterilium pc̃tõrum inueniũtur lapides preciosi. i. viri iusti & perfecti, qa vix est aliqua tam nequã societas, quin ibi sint aliqui boni. Exemplum de Loth in Sodomis. Gen. 19. quinimo attritu arenarum. i. tribulationib. ipsorum malorum, per virtutes & gratias poliunt̃, & exinde meliores & sanctiores efficiũtur, qa oẽs q pie volunt viuere in Chr̃o, tribulationes patiunt̃ 2. ad Ti. 3. ¶ Arena qñ in ostijs fluminum interponitur, impedit ne fluant aquę ad mare, sicut patet in Nilo, sicut dicit Hier. super Amos 8. Sic verè mortis memoria vel tribulatio vel pnia ĩpedit ne hõ cadat in mare pc̃ti vel inferni. Sed ꝑ certo sicut, ẽm Hie. ibidem. i. super Amos 8. qñ arena de ostio fluminis tollitur, tunc aqua retenta in mare impetuosius profundatur, sic ꝑ certo si arena tribulatiõis, pniæ, paupertatis vel mortis memoriæ cessauerit, & à nobis elongata fuerit, tũc à mari peccati per interiorem cogitationem, ad mare uoluptabilium mũdi per prosperitatis affectionem, ad mare inferni ꝑ mortem & vitæ terminationem profundius descendemus, qa verè quanto, quis aliqñ ꝑ virtutes melior efficitur, tanto ꝑ pc̃ã (si ad ea postea deuenerit) deterior inuenitur, sicut patet in apostatis, q sunt cęteris nequiores. Vnde Eze. 47. Aquę quę egrediuntur de sanctuario, intrabunt mare. Vide de Nilo vbi ponitur. ¶ Qñ in ventre terræ generatur vapor fortis qui rumpit in terram, & exit, & exterius euaporat, qñq; ẽt accidit ꝙ in ventre nubis vapor igneus generatur, q rũpit nubem, & exit. Filij ẽt viperæ ventrem matris dilacerant, vt exterius procedãt. Sic mali religiosi vel christiani lacerato ventre. i. fide vel claustro vel regulari obseruantia religionis vel ecclesię matris suæ, exterius apostatant & recedunt, &c. Vide de vipera, de terra, & de nube.

De Argilla. Cap. 33.

ARgilla est terra tenax, glutinosa & viscosa, & ad susceptionem impressionis & sigillorũ magis apta. Sed tñ qñque in lapidem induratur, nam per actionem caloris q humorem consumit, in laterem conuertitur, per actionem autem frigoris quod humorem congelat & constringit, in lapidis duritiam commutatur, sicut patet 4. Meteororum. 5. & 6. & 7. Argilla significat personam mollem, fragilẽ & carnalem, in qua est viscositas carnalis voluptatis, qa verè tales sunt apti ad quancunq; vitiorum impressionem faciendã, quia verè quicquid diabolus vult eis suggerere ꝑ tentationem, totum in corde eorum imprimitur per delectationẽ, consensum & operationem. Isti. n. sunt qui suscipiunt characterem bestiæ. Apoc. 14. Et ideo qñ isti calore auaritiæ vel luxuriæ incalescunt, quia frigore indeuotionis tepescunt, tunc verè quia humor gratiæ in eis consumitur vel congelatur, ideo nunc in lapidem, nunc in laterem indurantur, hoc est dictu, ꝙ per obstinationem, inuerecundiam, crudelitatẽ & malam consuetudinem & incorrigibilitatem duri & solidi efficiuntur. Cor eius indurabit̃ quasi lapis. Iob 41. Vel dic in bono ꝙ tales carnales personæ qñq; per Dei gratiam recipiunt diuinum calorem charitatis & dilectionis, & frigus diuini timoris, & sic humor carnalitatis in eis consumitur, & sic ipsi delicati, per pniam duri, fortes & stabiles efficiuntur. Vel si vis, per calorem & frigus intelligo mundi tribulationes, in quib. boni indurantur per constantiam & perfectionem, mali aũt per desperationem & obstinationem. Exemplum de Pharaone. Exod. 7. Induratũ est cor Pharaonis & Hie. 19. Indurauerunt ceruicem suam ne audirent sermones meos. ¶ Argilla seu lutum viscosum per actionem caloris duratur & efficitur sicut lapis, sicut dr̃ 4. Meteor. vbi supra. Sic vere peccator & carnalis qñ in calore mundi, tribulationum ponitur, tunc per obstinationem, & desperationem fortius induratur. Vñ Hier. 5. Indurauerunt faciem suã supra petram, noluerunt reuerti. Vel dic ꝙ hõ in iuuentute est sicut argilla, s. mollis & conuertibilis & corrigibilis, sed vere qñ per calorẽ naturalem humidum radicale in eo consumitur, s. in senectute, tunc vere per malas consuetudines induratur, & impressiones correptionis nõ recipit, sed potius per mortem frangitur q̃ per correctionem aliqualiter immutetur. Cor durum malè habebit in nouissimo. Eccl. 3. ¶ Scd'm Commen. ibidem, argilla frigiditate sua est sanguinis restrictiua. Vnde dicit Const. in viat. ꝙ argilla cum forti aceto distemperata, & fronti & temporib. applicata, sanguinis à narib. fluxum restringit. Argilla ista est charitas, q̃ more argillæ stringit, & ligat, diuersa corda inuicem, & ideo si cum ista acetum forte, i. mortis amaram memoriam miscuerim⁹ tunc verè fluxus sanguinis. i. fluxus vitiorũ à nobis deficiet & cessabit. Vnde Eccl. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua & inæternum non peccabis.

De Alabastro. Cap. 34.

ALabastrum est lapis candidus, tinctus varijs coloribus firmus & solidus, & frigidus, qui vnguenta custodit ꝑ optimè incorrupta, qñ de eo fit vas pro vnguentis aromaticis reseruandis. Sic verè qñ aliquis est firmus, & solidus per constantiæ & perseuerantiæ & patientiæ firmitatem, candidus ꝑ castitatem, tinctus varijs colorib. & virtutib. per exteriorem puchritudinem & honestatem, tũc vere efficit̃ optimum vas ad custodiendum vnguentum aromaticum. i. deuotionem, compassionem, charitatem & pietatem. vel vnguẽtum. i. bona temporalia, quib. pauperes inunguntur, quia. s. boni & perfecti meliores sunt ad temporalia conuersanda quam alii, quia. s. vngunt ex ipsis pauperes et egenos. Vnde Mar. 14. Accepto alabastro vnguenti effudit super caput Iesu. ¶ Secundum Diosc. alabastrum dr̃ valere ad victoriã obtinendam, et conseruat amicitiam, et eam etiam generat atque nutrit. Charissimi per alabastrum qui est lapis durus et candidns, intelligo duritiam et firmitatem patientiæ, et cãdorem castitatis, quã pro certo si nobiscum parauerimus, et habuerimus, peccata et vitia, tentationes et tribulatiões vincemus, nec eis succumbemus, quod principaliter facit patientia, qa melior est patiens viro forti. Prou. 17. Amicitiam etiam generabit et seruabit, s. Dei et aliorum hominũ et sanctornm, quod principaliter facit candor et species castitatis. Ex lapide precioso omnis circuitus murorũ eius, ex lapide candido et mundo omnes plateæ eius sternentur, et per vicos eius alleluia cantabitur. Thob. 14.

De Auro. Cap. 35.

AVrũ dr̃ ab aura, eo ꝙ in aura seu in aere plus luceat, obryzum autem dr̃ aurum lucens, splendens, rutilans bractea aut dr̃ lamina auri tenuissima, de qua inciduntur fila, vt dicit Alb. de metallis lib. 16. Secundum Arist. autem ad compassionem auri concurrit sulphur rubeum, et argentum viuum album. Talis est iustus rutilãs et honestus, quia vere in aura. i. in publico et aperto corã aliis fulget et rutilat atq; splendet per spẽm honestatis. Sed verè ad hoc requiritur ꝙ cõcurrat sulphur rubeũ. i. rubedo et ardor charitatis, q̃ sit viua, s. ꝑ vitã grę et veritatis, hoc est dictu, ꝙ non sit sicca, sicut castitas hypocritarũ, q̃ vita dr̃ carere, qa caret efficacia et virtute, et sic poterit dici aurum mundum Esa. 13. Preciosior auro erit vir, et homo mundo obryso. Na sicut color aureus est cæteris nobilior, et clarior, et magis delectat istum, sic vere color honestatis et qantum ad se, et quantum ad

ad alios ī visu & repręsentatione pulcherrimus debet dici.
1 Et sicut aurū lepram palliat ne cognoscatur, sic verè honestas vitia & pctā cooperit, palliat atq; cęlat. Pulchritudinē
2 candoris admirabitur oculus. &c. Ecc. 43. ¶Auro (sicut dicit Richard.) quo ad substātiā nihil inter metalla solidius, & iō in igne positū non euaporat, nec in pōdere minoratur, sed ibi virtute caloris liquefit, & ab oī sorde si q̄ habuerat depuratur, & clarius & lucidius reperit. Vere sic de viro iusto & de quolibet debet esse, quia vere q̄libet dēt esse per fortitudinē, patientiā, & perseuerātiā solidus & cōpactus. Iustus. n. qn̄ in igne & ī asperitate tribulationū ponitur, tūc verè nō euaporat per desperationē, impatiētiā, murmurationē, nec in pondere. s. morum & virtutū minuitur, sed liquefit per cōtritionē, deuotionē cōpassionē, & ab oī sorde vitiorum, & pctōrū depuratur, & sic clarior, et purior, et sanctior efficit dum purgatur, qm̄ in igne probatur aurū, hoīes verè receptibiles ī camino humiliationis. Eccl. 2. ¶Et sicut (ſm Platea-
3 riū) aurū dum malleat, nō rumpitur nec scinditur, nec emittit sonitū vel stridorē, sed potius in laminas tenuissimas dilatatur, sic vir iustus & patiens qn̄ à Deo percutitur & malleat per tribulationes, tētationes & iniurias & paupertates, nō scinditur vel rumpitur per pctā vel per impatientiā, sed magis p charitatē & per spūale gaudiū dilatat 2. ad Cor. 6. Cor nrūm dilatatū est, & sonitū vel clamorē iurationis, stridorē detractionis & murmurationis penitus non emittit. Vn̄ ipse est tanq̄ vas auri solidū, ornatū oī lapide precioso. Eccl. 50. Exēplū de Iob & Tho. Qd̄ est cōtra iurantes & impatiētes,
4 qui sunt similes æri & non auro, &c. ¶Auro inter metalla nihil ductilius. Nā aurū sub malleo non findit, sed inter malleū & incudē sine ruptione vel discontinuatione in bracteas tenuissimas ſm votū artificis æqualiter dilatatur, nisi forte æs vel aliud metallū interius fuerit mixtū sibi, quia tunc rumpitur, & finditur, & formæ imprimēdæ inobediens inuenitur, & iō tunc necesse est vt post decoctionē ignis illa impuritas auferatur, vt sic efficiatur ductile, & exinde forma debita p ducatur. Rectè talis dēt esse oīs verus obediens, subditus uel religiosus, quia verè ad voluntatē artificis, s. Dei uel prelati, dēt esse ductilis p obedientiā & subiectionē, ut ſm eius imperiū ducatur & reflatur circunquaq; p bonā operationē, & æqualiter, s. ad oēs amicos & inimicos dilatetur per charitatē & dilectionē. Et iō licet sit inter malleū & incudē ī cōflatu tribulationum, & licet ab artificè. i. à Deo vel prelato p correctiones & aduersitates malleetur, tn̄ non debet rumpi per discōtinuationē, s. cessando à bono opere, uel apostatādo, nec resonare per impatientiam & murmurationē, sed ī oīb. prout poterit obedire Prou. 3. Non deficias cum à Deo corriperis, quia quē Deus diligit, corripit. &c. Verūtn̄ aliqn̄ adiungitur sibi interius in corde aurichalcū. i. intentio mala vel hypocrisis, & tunc vere non est ductilis per obedientiā, sed rudis & inobediēs, et statim q̄ percutitur modica tribulatione frangitur per impatientiā, et rumpitur per bonorū operum discōtinuationē, et sic ad votum artificis, Dei. s. vel plati, non regitur, imo aliqn̄ ex toto frangitur p desperationē et apostasiā et obstinationē. Vnde Eze. 22. Oēs isti vt ferrū et stannū et æs in medio fornacis cōsumpti sunt. Et iō necesse est q̄ prius per ignē diuinæ charitatis et internæ contritionis, et p virtutē spiritussancti hm̄oi iterior impuritas extrahatur, vt sic bonus, iustus et obediēs esse possit, et in eo forma debita, s. gloria Paradisi finaliter iducatur. Auro. n. lo-
5 cus est in quo cōflatur. Iob 28. Fac si vis duos. §. ¶Auro nihil inter metalla pulchrius in colore, nihil efficacius in valore, et iō oīm colorum et metallorū pulchritudo dr̄ atq; decor. Nam īter colores et inter metalla primum et præcipuū habet locum. Et ſm Platearium, aurū virtutē habet confortatiuā, supfluitatū coadunatarū in corpe abstersiuā, syncopis curatiuā, a lepra pseruatiuā, vel ipsi⁹ curatiuā, uel ad minus ipsius occultatiuā, si. s. limatura auri ī cibo ipsius assumatur. Charissimi, aurū qd̄ splēdet, est diuina sapiētia seu charitas à q b. splēdor honestatis pgredit et emanat, qa p certo ista est principalr et efficacior inter cęteros colores, et metalla .i. iter cęteras grās et uirtutes, qa a charitate tanq̄ a principaliori oēs virtutes cęterę fluunt et excūt, sicut a radice, et oēs ēt colores exteriorū exēplorum, et iō p uirtutē sapiæ uel charitatis desolari cōfortant, supflua. i. diuinę p eleemosynas educūt qa. s. facit hoīem misericordē et largū, et syncòpis. i. remorsus cōsciæ sedat, et lepra. i. pctā curant, uel ēt pseruant. Charitas. n. cooperit multitudinem pctōrum. 1. Pe. Et sicut ignē ardētem extinguit aqua, ita eleemosyna resistit pctīs. Eccle. 3. Vel expone de sapientia vel doctrina, quę si in esu. i. per prædicationē assumatur, efficit oīa supradicta. ¶La-
6 minę aureæ candentes in vino extinctæ faciunt vinum vtile cōtra vitia splenis, & multas alias passiones, ſm Platearium. Vinum quod lætificat cor hoīs, significat spūalem cōsolationem, doctrinam, & eruditionem, quæ pro certo si à laminis, auri. i. a viris perfectis candentib. & ardentib. per charitatē, tacta fuerit seu facta, tunc cōtra vitia splenis. i. contra melāncholiā, & mundanā tristitiam adiuuat, & confortat, & cōtra vitia & pctā, quę sunt aīæ passiones. Iō viris perfectis dr̄ 1. ad Thes. 5. Cōsolamini pusillanimes. etc. Męror. n. in corde viri humiliabit eum, et sermone bono lætificabitur. Prou. 12. Et ideo perfectus vir et affectibilis dicit Esa. 50. Dedit mihi dn̄s linguam eruditam, vt sciam consolari eum qui lassus est, uerbo. ¶Instrumentum aureū melius est ad faciendū vsturā in
7 aliquo membro, q̄ alterius metalli, quia ſm Platerium, virtute eius custoditur locus vulneris a fœtore. Sic uerè qn̄ aliqd̄ membrum. i. aliqua persona, est vrendum, et cicatrizandum per correctionē, tunc uerè ista vstura est melior et pfectior si instrumentum. i. ille q̄ vrit et perforat corrigēdo, s. platus, fuerit aureus. s. quantum ad splendorē sciæ, et veritatis, quātum ad ruborē amicitiæ, et charitatis, q̄tum ad solitudinem constantiæ, et firmitatis, q̄tum ad pondus prudentiæ, et maturitatis, q̄tum ad colorem decentiæ, et honestatis, et quantum ad ualorē uirtutis, et grę, et bonitatis, quia uerè oēs istę virtutes dn̄t in prælato, et quolibet correctore uel iudice relucere. Aurū. n. et rubeū, splendens, solidū, ductile, pulchrū, et ponderosum. Nā quia prælatus perfectus, et virtuosus qn̄ facit vsturā correctionis, per discretionē scit nō excedere, iō fetor infamiæ ibidem minimè gn̄atur. Vnde Ps. Corripiet me iustus in mīa, et increpabit, me oleum āt peccatoris nō impinguet caput meum. ¶Puluis auri oculorū maculas cor-
8 rodit, et licet membris nō incorporetur nec ea nutriat, ipsa tn̄ confortat, et a superfluitate exonerat, ſm Platearium. Sic puluis sacræ scripturæ. i. doctrina, et pdicatio ab oculo cordis abstergit maculas pctōrum, et membra. i. pctōres cōfortat, et eos facit à superfluis. i. a diuitijs exonerari per eleemosynas, licet eos nō nutriat per grām, et deuotionem, nec eis in corporet per retentionem, quia uere licet pctōr audiendo pdicationem uel scripturam, ex toto nō emendet, tn̄ aliqualiter in spūalib. cōsolatur, et ad eleemosynas elargat. Vel aurum puluerizatū intelligo malum pdicatorem. etc. ¶Au-
9 rum calefactum si aliquod membrum exinde tangatur et fricetur, uel uratur, pilos aufert, et eos amplius crescere nō pmittit. Sic uerè qn̄ plat⁹ vel pdicator calore charitatis ęstuās tāgit. s. corrigēdo, et pdicādo carnē. i. carnales pctōres, tūc pro certo exinde facit cadere pilos. i. exteriores diuitias, et paupib. elargiri, vel ēt exteriorē malā cōuersationē facit cadere, et cessare, et p posse suo amplius ibi crescere nō pmittit. Vel dic q̄ qn̄ aurum. i. platus, calefit in igne auaritiæ, tunc uere a subditis abstergit per rapinā, et exactionē pilos diuitiarū et exterioris subetpalis. Aīa. n. calida quasi ignis ardens nō requiescet donec aliquid glutiat. Eccl. 23. ¶Qn̄ lami-
10 na argentea est cum aurea aliqua de cā coniungenda, tunc ab humore, vento vel puluere summopere ē cauēdum, qa si aliq̄ istorū inter argentum et aurum se posuerit, nequaquā unū cū altero se tenebit, et iō ī loco ualde mundo est hm̄oi cōiunctio facienda qd̄ si fiat, ita pt unum cum altero copulari, vniri et cōiungi, q̄ nunq̄ pn̄t ulterius separari. Aurū est Deus, argentum est aīa, q̄ p certo si inuicē uolunt cōiungi, et uniri p charitatem, et grām in pn̄ti, et gloriam in futuro, summe cauendū est a uento uanitatis, et superbię, et elationis, itē ab humore deliciarum, et luxuriæ, et carnalis īfectionis, item a puluere cupiditatis et auaritię, uel ab amore, tpalis possessionis, qa uere si aliquid istorū inter Deum, et aīam īterponatur, ut quia aīa est superba, auara, et luxuriosa, nunquā per charitatis uinculum cum Deo pfecte poterit cōiungi, et iō in loco mundo. i. ī perfecto statu uel religione se debet quilibet ponere, ut hm̄oi copulā ualeat colligere. Reponetis cineres ad orientē in loco mundo extra castra. Leu. 6. Quia uere aīa q̄ debet esse cinis perfectę, et amaræ cōtritionis, dēt poni in loco mūdo. i. in statu grǣ et deuotionis, uel multum

in statu ecclesiæ vel pfectę religionis, extra castra.i.extra tu multũ mundanæ conturbationis, & sic perfecte cũ Deo cõiungetur per charitatẽ, nec ab eo amplius diuidet. Quis nos separabit à charitate Chri? ad Ro.8. ¶ Aurũ ergo est metallum solidũ, ductile, splendẽs, rubeũ, pulchrũ, sup metalla oĩa põderosum, nõ sonãs, medicinale, & virtuosum. Sic vere iustus vel religiosus pdicator vel platus dẽt esse solidus p cõstãtiã & pseuerantiã, ductilis p obedientiã, splendens per sapientiã & prudentiã, nõ sonãs per impatientiã, rubeus per charitatẽ, pulcher per honestatẽ, ponderosus per sapientiam & maturitatem & bonorũ exẽplorũ exhibitionẽ, virtuosus per grãm, & perfectionẽ. Vñ 2.Paral.9. Vasa domus saltus Libani erant ex auro purissimo. Talis potissimè fuit Chrs & ẽt scti. Pone si vis figurã de candelabro aureo ducti li cũ lucernis, & applica de plato sicut vis. Et nota φ aurũ malleatũ dilatatur æqualiter. Sic bonus platus debet æqualiter dilatari per affectionẽ ad omnes subditos, quod est contra acceptores personarum. ¶ Aurũ tunc super oĩa metalla rutilat, qñ à sole repercutit, & intrã ẽt tũc refulget, φ in pximos parietes diffundit fulgor eius. Sic verè beata uirgo tunc summè rutilauit per oĩmodã honestatem, & uirtutũ luciditatẽ, qñ sol.i. Dei filius in eam est infusus. Nã tunc & ex tunc fulgor suæ grę, & uirtutis per poẽs oẽs partes mũdi mirabilr seu diffudit 1.Mac.6. Refulsit sol in clypeo, aureos, & resplẽ erunt montes ab eis. Clypei.n. aurei sunt pura viscera uirginis gloriosæ, in qua sol.i. Dei filius carnem assumendo refulsit, & in montes.i. uiros iustos & perfectos splendor suæ grę redundauit. &c. Adiunge sicut supra de perfectione.

De Aurichalco. Cap. 36.

AVrichalchum ẽm Isid. sic dr̃, eo φ cũ veritate sit æs seu cuprum, rutilans tñ est sicut aurũ. unde hẽt auri spẽm non ualorẽ, nã cũ auripigmento & aliis speciebus efficitur rutilans sicut aurũ, sed uerè iste color non diu perseuerat. Vasa.n. exinde facta in sua nouitate pulchra vñr, & lucentia quasi aurũ, sed uerè paulatim deficit color eius, & rubiginant vasa hmõi & offuscant, & suã originalẽ materiã protestantur. Illa aũt q̃ in istis vasis diu seruata fuerint, horribilẽ odorẽ contrahũt & saporẽ. Recte tales sunt hypocritæ, qa uerè lic et sint cuprum, & æs.i. uiri, duri, indeuoti & pctõres, tñ pp fulgorẽ & colorẽ exterioris honestatis vñr esse aurũ.i. uiri iusti & perfecti. Vñ isti hñt colorẽ aureũ, nõ valorẽ. Nã tales pp spẽm fictę honestatis, ita sophisticant φ vñr esse aliud q̃ sint cõtra quos Chryso. Hypocrita aut appare quod es, aut esto quod appares. Sed vere talis fulgor fictæ honestatis cito trãsit, qa licet in nouitate & i principio vñr pulchri & honesti, tñ in fine rubiginatur color suæ conuersationis, & naturã suæ iniquitatis, & malitiæ protestat. Nam vt dicit Seneca, nihil qđ simulatũ & fictũ est põt esse diuturnũ. Vñ Esa.54. Ego vocaui interfectorem ad disperdendũ oẽ vas qđ fictum est. Illa ẽt q̃ in istis vasis cõtinent, s. eorũ verba & opa, finaliter inueniunt & pcipiunt horrida per prauitatem, & fętida per infamiæ fęditatem. De cadauerib. eorũ ascendet fętor. Esa.34. Vel dic de nouitiis & alijs q in nouitate sua, i. in iuuentute vñr aurei p virtutẽ & honestatem, sed cõtinuè paulatim deficiunt, ita qñq; in fine rubiginant per vitia & pctã, & perdunt pulchritudinẽ & honestatẽ, per insolentiæ læuitatẽ. Bestia q̃ vidisti, fuit & nõ est. Apo.17. Ita φ qcqd in eis cõtinet.i. verba & opa, sunt horrida & fætosa. ¶ Aurichalcum ad modum auri rutilat, & ad modũ æris sonat, & ẽm Platear. colliria & oculorum medicinę in vasis de aurichalco optime seruantur, & æris fortitudine acuuntur. Rectè tales sunt boni pdicatores. Nã quia splendẽt per aureã honestatẽ, sonant sicut æs per canoram eloquentiã & loquacitatẽ, iõ collyria & medicinę oculorũ.i. verba & doctrina sacræ scripturæ à qb. oculus intellectus acuitur & clarificat per discretione, in talib. optimè reseruantur, qa vere tales debent esse apotheca & custodia scripturarũ. Ps. In corde meo abscondi eloquia tua, ne peccem tibi.

De Auripigmentum. Cap. 37.

AVripigmentum est genus lapidis fragilis seu vena ptendens auri speciem in colore. Et est duplex, tribus & citrinus, & habet virtutem sulphuris in calefaciendo & si sulphur ei additur, continuo virtute sulphuris dealbatur. Et est auripigmentum ita corrosiuum, φ oĩa metalla rodit & exurit, præter aurum. Nam virtutem habet attrahendi & dissoluendi, & ad ultimum corrodendi. Alio autem nomine lapis arsenicus nominatur. Recte talis est caro humana, quia uere ista nihil est nisi terra fragilis. s. ad resistendum uitijs, & pctis, licet exterius in colore.i. in apparẽtia uideatur esse aurea, s. per spẽm & pulchritudinem corporalẽ. Et ista qñ sibi adiũgitur sulphur fętens, hoc est dictu pctm̃ luxurię, calefacit per tentationes, dissoluit p delectationes, corrodit et dissipat per consensus et operationes, et in albũ colorẽ mutat p exteriores curiosas uestes, et cõseruationes. Vñ breuiter nullũ est metallũ, nullus. s. hõ, q̃n a carne propria corrodat et tenteat pter aurũ.i. pter sanctos uiros atq; firmus. Quis poterit pugnare cũ bestia? Apo.13. Caro.n. cõcupiscit aduersus spũm, sicut dr̃ ad Gal.5. Vel dic per oĩa de mulierib. quę sunt aureæ per corporis pulchritudinẽ, citrinæ et rubicundæ, et qñ sulphur luxuriæ eis adiungit tũc fiunt albæ.i. curiosæ q̃tũ adornatus et uestimenta, et sic alios calefaciunt p desideria et tẽtationes, dissoluunt p delectationes, attrahunt per mala uerba, et suggestiones, et sic in fine corrodunt per rapinã et excoriationes, qa uere bona naturæ, fortunę, et grę, luxuriosis auferunt atq; tollũt, et iõ oẽ metallũ qđ tãgunt.i. oẽm psonã cuius societatẽ frequẽtant, dissipãt et subuertunt, nisi forte fuerit aurũ.i. uir sctissimus et pfectus. Exẽplũ de Adã, Sãsone, et Dauid et Petro, q per mulieres sunt decepti. Figura de bestia Apo.13. etc. Quis.n. poterit ex uobis habitare cũ ardorib. sempiternis? Esa.33. ¶ Auripigmẽtũ ẽm Platearium hẽt uirtutem calefaciendi, dissoluendi, mundificãdi, corrodẽdi, vñ ualet cõtra multas corporis passiones. Vere talis est pnĩa, quia uere pctõrẽ calefacit per dilectionẽ, dissoluit per delectationẽ, mundificat per cõfessionẽ, corrodit p corporis afflictionẽ et macerationem, et iõ pro certo ualet cõtra multas passiones et cõtra uitia et pctã, a qb. liberat pctõrẽ. ¶ De auripigmento mixto cum calce uiua, et aqua fit unguẽtum depilatoriũ, φ psilotrũ dr̃, quo si quis imbutus fuerit, pilos sine dolore facilr amouebit. Charissimi, pistud auripigmentũ φ est corrosiuũ, intelligo mortẽ, q̃ oĩa destruit, et corrodit. Per calcem aũt uiuam intelligo charitatem, q̃ calefacit, et uitã grę præstat. Si ergo ista duo simul iungantur.i. dilectio Dei et pximi, et mortis memoria et aqua pietatis eis admisceatur, tunc ue re pili diuitiarũ sine dolore dimittunt, et spernuntur, et pauperib. erogantur, quia ẽm Hier. in prologo super Iosuæ, facile cõtemnit oĩa, q se cogitat moriturum. Nam istis duob. maxime mouet homo ad pietatẽ, et largitatẽ, s. ex charitate, et memoria mortis suæ, iuxta illud Eccl.14. Añ mortẽ exporrigens da paupib. ¶ Auripigmentũ ualẽt cõtra ĩpetiginem, et serpiginẽ si locus cũ auripigmẽto, et sapone leniter ungatur, ueruntñ statim abluendus est locus ille, quia si diu ibi maneret, bonas carnes corroderet sicut malas uirtutẽ.n. habet corrosiuam, et incisiuam, ẽm Platearium. Per auripigmentum qđ rutilat sicut aurum, intelligo detractores, q p certo fingunt se esse aureos q̃tũ ad splẽdorẽ honestatis, et q̃tum ad ruborem charitatis, qa. s. se fingunt oĩa dicere ex charitate, sed p certo isti hñt virtutem corrosiuã, qa uere oĩa alia rodũt et deuorãt linguis suis. Et iõ qñ aliqs hẽt serpiginem seu pruritum inanis gloriæ, tũc utile est φ auripigmento uiat.i. φ ei detractorũ corrosio ad mittat, ut sic ille pruritus trãseat, et desistat. Nõ sunt ãt tales diu sustinẽdi ĩ corpe ecclæ uel religionis, uel ĩ auditu cuiuslibet psonæ, qa uere carnes bonas corroderẽt sicut malas, qa si delectabilr audiant, de bonis detrahunt et de malis, et iõ nõ sunt audiẽdi. Prou.4. Amoue a te os prauũ, et detrahẽtia labia pcul fac a te. ¶ Scd'm Pla. Auripigmentũ ungues deformes, et turpes facit cadere, et crescere melior es. Sic ardor pniæ uetera opa destruit, et pctã, et facit crescere nona. s. grãs et uirtutes. Aufert primũ ut sequẽs statuat ad Heb.10. Vngula.n. q̃ est pedis extremitas, finẽ signat, ad quẽ cuiuslibet operis effectus terminatur, quem. s. per pedem de signo.

De Argento. Cap. 38.

ARgentum latinè, argyros gręcè dicitur, et est metallũ album, et sonorum ueruntamen (quod mirum est) impressum corpori, lineas nigras facit, et in eius compositione (secundum Aristotel.) concurrit argentum uiuum et sulphur. Nullum autem aliud metallum dulcius resonat, quam argen-

argentum, vt dicit Isi. Talis est hypocrita, quo ꝓ certo null' dulcius resonat, s. quo ad fictã eloquentiã vel ꝑdicationẽ, q licet sit albi coloris & honestę, & pulchrę apparẽtię, lineas tñ nigras, i. opera mala, & iniqua gñat, & ꝓducit, qa nõ põt arbor mala bonos fructus facere, Mat. 7. & Luc. 6. Et uere iõ sulphur. i. fętens ardor luxuriæ, & argentũ viuũ. i. leuitas incõstãtiæ in eius subã, & cõscia dñat, & iõ nõ mirũ si opa nigra, & vitiosa ab eo ꝓducunt. Vel dic ꝙ argẽtũ (qđ' dĩ quasi ardens gentem) signat diuitias vel mundi ꝓsperitatem, q̃ ꝓ certo in se cõtinent sulphur. i. auaritiæ ardorẽ & cupiditatis, & iõ licet alba, pulchra. s. & delectabilis videat, tñ corpori cui imprimit. i. mẽti q̃ ei ꝑ affectũ initit, lineas facit nigras .i. multa nigra uitia, & pctã, à q b. cõscia denigrat. Nigræ siũt

2 facies eorum de fumo q ĩ domo fit. Baruc 6. ¶ Argẽtũ est metallum album, & sonorum, clarum, purum, ductile, balsami potissimè seruatiuum, virtutis in aspide iuuatiuum, qa plus valet iaspis in argento q̃ auro, in igne resolutiuum, & multarum ęgritudinum curatiuum, nã ẽm Platearium, spuma eius vulnera sanat, & carnes superfluas in eis crescere nõ ꝑmittit, matricem educit, fluxibilia membra fortificat, & corpus mundificat atq; purgat. Verè talis dẽt esse ꝓlatus vel ꝑdicator, qa dẽt esse alb. per castitatẽ, claras per honestatẽ, purus per innocentiam, sonorus per eloquentiam, ductilis per obedientiam, balsamum. i. odorem bonæ famæ dẽt seruare per bonam conuersationem, in igne. s. tribulationis, & dilectionis dẽt liquefieri per cõpassionem, & sic erit infirmitatũ .i. pctõrum curatiuus per bonum exemplum, & per bonam informationem. Nam spuma. i. eloquentia & doctrina taliũ, vulnera. i. pctõres ulcerosos sanat, & in eis carnales delicias & voluptas tres crescere, nõ permittit, qa ab istis mundatur hõ per bonam eruditionem. Et iõ iste dr matricẽ. i. interiora vitia educere, qa. s. ea facit educi per cõfessionem, debilia membra. i. leues & fluxibiles & inferiores cõsolidat per cõsolationem & instructionem. Corpus ẽt mundificat, in quantum. s. introduci facit mũdam & pulchrã cõuersationem. Iõ de talib. dr in Ps. Argentum igne examinatum, ꝓbatum terræ, purgatum septulum. Vel si vis per argentum album intelligo cãdorem castitatis, q̃ est sine dubio virtus pura, mũdana & honesta, & balsamum. i. bonã & odoriferã famã seruat, & corporis. i. exterioris cõuersatiõis honestatem & munditiã seu decentiã introducit, & carnes superfluas. i. voluptates carnales ꝓrsus adnihilat & cõsumit. Ps. Eloqa inqt dñi, eloquia casta, argentum igne, &c. vt supra. ¶ Argentum in igne

3 positum rubet, & liquescit, sed infrigidatum soliditatem pristinã recipit & cãdorem. Sic verè sunt aliq qñ in igne tribulationis ponunt, tunc liquefiunt per cõtritionem, & cõpassionem, & rubent per charitatem & dilectionem, qñ aũt cessat ignis tribulatiõis, tunc infrigidãtur per indeuotionem, solidãtur & indurãtur per obstinationem, cãdidãtur & dealbãtur per curiosã cõuersationem, & iõ utile esset talib. ꝙ sp duraret ignis tribulatiõis. Vñ Eccl. 2. In igne. n. ꝓbatur aurũ, & argentum, sic & hoies receptibiles in camino humiliationis. Ps. Imple facies eorum ignominia, & q̃rẽnt nomen tuũ dñe. Vel dic ꝙ iustus qñ cessat hmõi ignis & refrigerat, tunc solidatur per cõstãtiæ firmitatem & albatur per cõtinẽtiæ castitatẽ, & sic bñ se habet in igne. i. ꝓsperitate, & nõ in aduersitate. Vel dic ꝙ pctõr in igne cupiditatis uel tentatiõis vel ꝓsperitatis liquescit per mala desideria & delectatiões, q tñ in frigore & pniæ & tribulatiõis solidat & albescit per

4 cõstantiã, & castitatem &c. ¶ Argentum qñ cum terra cõiungit, exinde rubiginẽ cõtrahit, sed si cum arena fricatũ fuerit, tunc pristinã recuperat claritatem. Sic verè qñ terra. i. amor terrenorũ cõiungitur cum argento. i. cũ aĩa uel aliquo viro iusto, tũc verè exinde cõtrahit rubiginẽ auaritię & peccati. Veruntñ si cũ arena. i. cũ aspera pnia fuerit, cõfricatus, tunc claritatẽ perfectionis, et honestatis q̃ amiserat, recupe

5 rat, et rubigo q̃ acquisierat, euaporat. ¶ Iaspis in argẽto plus valet q̃ in auro, et ibi sua virtus meli' eluecescit. Iaspis est sacra scriptura, q̃ visũ et intellectũ acuit et cõfortat. Sed ꝓ certo ista plus valet et ꝓficit, s. quãtũ ad vtilitatẽ mundi, qñ est in argento. i. in viro iusto et ꝑfecto, sonitũ tñ eloquẽtię, sua uẽ habente. Est. n. tacens non habens sensum loquelæ. Eccl.

6 20. ¶ Argẽtũ est sonorũ, sed aurũ penitus nihil sonat, et tñ aurum ꝓualet. Sic verè illi q qñ percutiuntur et corrigunt, non murmurant, nec clamant, sunt aliis ut cõiter meliores.

De Argento viuo. Cap. 39.

1 Argentum viuum est argentum simplex et imcompositum, et hẽt argentum viuum siccitatem, subtilitatem puritatem, et albedinem. Nam in ipso est siccitas ex substantia terræ, sublimitas, et mobilitas, et fluxibilitate aq̃, et albedo ex aeris corporatione. Nã aer, aqua, terra, ad eius cõpositionem conueniunt, et indissolubiliter coniungunt, et iõ propter vincentem siccitatem, in superficie plani nõ liquescit, nec adhæret tangenti, sicut id quod est aquosum vt dicit. Arist. Talis dẽt esse uir perfectus, qa uere dẽt esse alb. per castitatem lucens per prosperitatem, subtilis per discretionẽ, siccus per pniam et macerationem, mobilis per obediẽtiam et subiectionem, uel etiam per bonam operationem, et hoc quia uerè in ipso dẽt esse aqua fluida pietatis, terra solida constantiæ, et firmitatis, et aer lucidus. i. claritas sciẽ, et puritas subtilitatis, quæ indissolubiliter debent in eo inuicem colligari. Et iõ tales uiri perfecti qñ ponuntur in terra vel in loco plano. i. in administratione rerum, et negociorũ terrenorum, nõ liquefiunt, nec defluunt per uitia et peccata, sed intra debitos terminos discretionis, et prudentię iugiter continent, quod est contra mundi diuites et ꝓlatos, quos terrena ꝓsperitas facit statim defluere, nam permittit ꝙ de uno officio ad aliud faciliter ꝓmoueat in nullo contẽtata in explebilis auaritiæ cupiditate, et hoc cum nullius vsquam aduersitatis incursu. Ps. Folium eius non defluet, et oĩa q̃cunq; faciet, ꝓsperabunt. ¶ Argentum viuũ hoc hẽt ꝓ

2 prium, ꝙ per se nõ coagulat, sed qñ sulphuri, et plumbo cõiungit, tunc facile congelatur. Sic verè multi sunt q nõ coagulantur, et indurantur per pctm̃ et obstinationem qñ sunt soli et per se, sed ꝓ certo qñ associantur cum sulphure. i. cũ personis luxuriosis et fętentib. cum plumbo ponderoso. i. cum importabilib. et insolentib. tunc paulatim coagulãtur, et indurantur per obstinationem, ẽt per malã cõsuetudinẽ, et pctã, qa q cum stultis ambulat, similis efficietur. Prou. 13.

3 ¶ Argẽtum viuum est simplex respectu oĩm metallorum, qa ẽm Aris. in libris Meteororum, vna cum sulphure est elementum, et materia oĩum aliorum metallorum. Charissimi, argẽtuum viuum et album signat innocentiæ puritatem, q̃ pro certo est origo et principiũ oĩum bonorum, gratiarum. s. et virtutum. Vel dic ꝙ argentum viuum est bona vita, q̃ fluit et decurrit, et habet candorem innocentiæ et castitatis, et colorem amicitiæ, et charitatis etc. sicut supra. ¶ Secundum

4 medicos et Platearium, argentum viuum qa tactu inuenitur frigidum, iõ naturæ frigidæ esse dr à q busdã, sed hoc nõ est verum, imo est calidum et humidum in tertio gradu, quod paret ex effectib. quia vrit, perforat et incidit, et sic est fluxibile, intelligo personas affabiles atq; lætas, q̃ propter suam mobilitatem videntur esse leues et insolentes, sed ꝓ certo licet exterius uideantur esse frigidi. i. tepidi et indeuoti, tñ aliqñ est contrarium, qa uere calorem hñt feruoris, et charitatis, et candorem munditiæ, et castitatis, et humorem deuotionis, & pietatis, et probatur hoc ex effectib. et operib. aliquib. exterius exercitatis. Vestimenta tua calida sunt cũ perflata fuerit terra austro Iob 37. Nolite ergo iudicare ẽm faciẽ, sed iustum iudicium iudicate. Io. 7. ¶ Argentũ viuũ in

5 terra gignitur, et quasi aqua ꝓfluens ꝓcreatur, in uase solido, et frigido diutissimè reseruatur, tantę est siccitatis, ꝙ nisi extinctũ fuerit, rei alteri nõ miscetur, et in igne positũ in fumum faciliter resoluitur et mutatur, nec põt ignis uiolẽtiã sustinere. Rectè talis est hypocrita uel auarus, qa in terra i. in amore terrenorum semper inuenitur, et in vase frigido .i. in mundo ubi est frigus indeuotionis, diu perseuerat, et viuit, qa impius longo viuit tempore super terrã. Eccl. 7. Et qa tales sunt magnæ siccitatis, hoc est dictu, sine humore deuotionis vel compassionis, ideo rebus alijs, s. suis vicinis nõ miscentur per coniunctionẽ amicitiæ et charitatis, imo tales singulariter esse q̃runt. Vnde Eccl. 11. Manducabo de bonis meis solus. Et qñ in igne tribulationis ponuntur, tũc uere ipsum nequeunt sustinere, imò per impatientiã, iurationẽ et desperationem cõtinuo in fumum et nihilum euaporãt. In igne cõsumptum est plumbum. Hie. 6. Vel põt dici ad totum de hypocritis, q sunt albi per exteriorẽ honestatẽ, fluidi per delicias, et carnalitatem, calidi per auaritiã, et cupiditatem, vrentes, et incidentes per detractionẽ, et loquacitatem,

citatem, soli p impatientiã, & ideo in igne tribulationis positi euaporãt, s. per apostasiã, vel p superbię vanitatẽ, & exinde exit fumus: s. infamię & mali exempli, qui alios scandalizat. Vñ Hie. 6. Argentum reprobum vocate eos, q dñs piecit illos. Et dic sicut supra de diuite & auaro q est calidus per cupiditatem, vrẽs per rapacitatẽ, fluidus per carnalitatẽ, alb. per vestium curiositatẽ.

6 ¶ Argentũ viuum tantæ est adhęrentiæ, & fortitudinis q nulli rei põt admisceri, nisi primitus sit extinctum, & nisi cum diuersis specieb. sua viuacitas sit repressa. Extinguit aũt si cum saluia, & cinere saluiæ, & pulue re ossis sepiæ confricetur, ẽm Platea. Sic uere in mundo multi sunt ita partiales, q nulli rei, nulli personæ, nec Deo nec hoĩ põt admisceri vel cõiungi per societatis, & cõcordię vnitutem, vel per amicitiã, & charitatẽ, imo ob oĩ societate aliorũ resiliunt & recedunt, & hoc maximè qñ psumunt de suis meritis, & grĩis, vel honorib. & diuitiis, & ex hoc alios contẽnentes, eos hre socios dedignant. Et iõ Deus aliqñ extinguit eos. i. extingui pmittit per vitia & pctã, vel per paupertatem & aduersitatẽ, & tũc per cõsideratiõẽ pprię fragilitatis plus efficiunt aliis sociales. Et ista forte est rõ quare Deus multos superbos diuites in paupertatem cadere permittit, vt. s. discant quãta sit fortuitorũ instabilitas, ne alios vilipendant. Vñ dicit Isid. li. 2. de summo bono. c. 33. Vtiliter qñq; peccat in minimis, vt à maiorib. vtilius caueat. Iob 18. Lux impij extinguet. Lux dico. i. psperitas & grã. Vel dic, q bona & pfecta psona nunquã reb. mundi, s. diuitiis & hmõi cõmiscet p amorẽ, nisi fortè extincta fuerint pctã.

7 ¶ Argentum viuum qñ est per se nõ dissoluit, sed pulchrum, & lucẽs & mundũ vr, veruntñ qñ in igne ponit, tunc statim deficit et euanescit, & exinde exit fumus, q alios lædit, & paralyticos efficit quos cõtingit, vt dicit Plat. Sic verã multi qñ sunt sine igne tentatiõis, ipsi stant, s. in statu grẽ, & sunt pulchri, et lucidi p honestatẽ, sed verè qñ diabolus applicat eis ignẽ tentationis vel tpalis tribulationis, tunc per cõstantiã tẽtationib. nõ resistunt, sed p cõsensus, & delectationes in uitia euanescunt, exinde fumus infamiæ, & malorũ exemplorũ emanat, q alios ad quos puenit, inficit & corrũpit. Isti. n. ad tps credunt, & in tpe tentationis recedunt. Lu. 8. Vel dic sicut de hypocrita supra.

8 ¶ Argentum viuum ore bibitum vel auri immissum occidit, & interficit patientẽ, interiora oĩa corrodento cõtra q summè ualet (ẽm Plat.) lac caprinũ in magna quãtitate potatum cũ cõtinuo motu patiẽtis. Ad idẽ ẽt valet vinũ in quo absynthium & Hyssopum est decoctũ. Talis est mala & heretica doctrina, vel ẽt tentatio diabolica, q verè bibentẽ. i. recipientẽ, & credẽtẽ, uel aurib. infundentem. i. audientem interficit, & cõsumit p culpã in pñti, & p pęnã in futuro, & iõ oportet q talib. dẽt ad bibendũ lac sanę doctrinę, & pdicationis, & vinũ diuinę cõsolatiõis, & cõfessionis, & sic liberabunt à periculo mortis ęternę, dum tñ se moueant iugiter per laborem pię operationis & bonę occupationis. Accipite ergo sine argento vinum, & lac. Es. 55. Et illud argentũ hẽt virtutẽ incisiuã. Sic vere mala doctrina vel tentatio diabolica rodit, & incidit corda firma.

9 ¶ Argentum viuũ est album, liqdum fluxibile, mobile, calidũ & humidũ, oẽs fere materias penetrãs, & corrodens, ẽm Isi. talis est mala mulier, q alba est p pulchritudinem, & curiositatẽ, fluxibilis p mollitiẽ & fragilitatẽ, & appetituũ variabilitatẽ mobilis p incõstãtiã. lęuitatẽ, et vagabilitatẽ, q sicut dr Prou. 7. Nunc in foris, nunc in plateis, & c. Exẽplifica quõ discurrunt. Istę sunt calidę p luxurię, et cõcupiscentię ardorem, et humidę per voluptatis humorem, et iõ oẽs materias quãtumcunq; fortes. i. oẽs viros quãtũcunq; perfectos corrodunt per tentationes luxurię, et destrũũt et subuertũt, dũ tñ eis cõmisceant p societatẽ cõtinuã. Exẽplũ de Dauid 2. Re. 11. quõ adulteriũ cũ Bethsabea cõmisit. Mulieres dñatæ sunt eis. Esa. 3. Vel dic oĩa sr vis de carce.

10 ¶ Inuenit argentũ viuũ (ẽm Isi. li. 22.) in uetustissimo stercore cloacarũ, & in fornacib. argentariis. Sic verè mali & pctõres alios p detractionã corrodẽtes, vel p exhæredationẽ, & rapinã vel tentationẽ, finaliter inuenient in cloaca & fornace incẽdii infernalis. Illud pt adiũgi ad §. de diuite vel de planitate, vel de muliere. & c.

11 ¶ Argentũ viuũ talis est naturæ, q si sup ipsũ maius saxũ in centuplũ superponas, statim resilit, si aũt aliquãtulũ auli posueris, statim oneri redit, ex quo patet non põdus esse cãm, sed naturã occultã. Saxũ est põdus & tribulatio q sustinet p mũdo, q ad modũ saxi parũ hẽt meriti vel valoris. Aurũ aũt est tribulatio q sustinet p Chrõ, q est aurea, meritoria & pciosa. Sũt ergo q optimè sustinẽt saxa põderosa, hoc est, magnos labores, & tribulationes p mũdo & p terrenis, sed p certo si minimũ aurũ. i. minima tribulatio vel pnia p Chrõ eis ĩponit vel iniũgunt, statĩ verè credũt, & totũ cadere pmittũt, q. s. nolũt p Deo vel p salute aię q ppiã aduersitatis sustinere, cũ tñ dr Iac. 5. Beatificamus eos q sustinuerũt. dicat ẽt de labore mundi, Prou. 27. Graue est saxũ, & ponderosa arena.

12 ¶ Aliqñ cõponit argẽtũ viuũ artificialiter, ponit. n. nimiũ in patella ferrea, & testa terrea operit, & tunc ad latera carbones apponunt, & sic argentũ viuũ incipit distillare. Sic verè qñ in patella ferrea. i. in corde duro obstinato imponit rubeũ minsũ. i. memoria sanguinis Chri, & rubeus ardor charitatis, & desup ponit testa terrea. i. memoria mortis & fragilitatis humanę, à latere aũt adhibent carbones ardentes. i. feruẽs cõtritio, & exterior tribulatio, vel ignis infernalis recordatio, tũc vere exinde distillat argẽtũ viuũ. i. pietas & cõpassio & lachrymarũ emissio, sicut patuit ĩ Magdalena,

13 q inuenit sagittas potẽtis acutas, cum carbonib. desolatoriis. Nullus. n. est tã durus, q qñ cõsiderata morte Chri, & mortẽ ppria, & adhibitis carbonib. i. igne & tormẽtis inferni, efficiat pius, fluidus & distillãs. s. eleemosynarum largitatẽ, vel lachrymarum quãtitatẽ. Manus meæ distillauerũt myrrhã. Can. 5. Nullum metallum põt deaurari sine argẽto viuo, & in vase vitreo illud melius q in aliis cõseruat. Sic uerè ad hoc q hõ efficiat aureus per pfectã honestatẽ, oportet q hẽat argentum uiuum. i. grãm & charitatem, & castitatem & pietatẽ, q per argentum viuum signant, quod est calidum, humidum & album. Et notanter in vase vitreo. i. in hoĩe qui se reputat vitreum & fragilem, melius hmõi argentum. i. grã conseruatur, quia Deus tales humiles custodit à peccato, & in gratiam seruat, quia ẽm Bern. Magna est firmitas apud Deum infirmitatem propriam cogitare.

De Adamante. Cap. 40.

1 Adamas est lapis paruus ad quãtitate auellanę, & nunquã plus, ferri hñs colorem, crystalli splẽdorem. Hic ita est durus, q nulli penitus cedit materię, q nec ferro frãgit, nec igne calescit. Sed licet sit ferrei & ignis contẽptor, sanguine tñ calido rumpit, & cessat, & eius fragmentis sculptores in signandis, & pforãdis lapidib. vtunt, vt dicit Isi. li. 16. c. de crystallis. Iste lapis signat pctõrem, q vere colorem dr hre ferreum per turpẽ & infamẽ cõuersatiõẽ. Iste aliqñ est ita durus per malã cõsuetudinẽ, & obstinatiõẽ, q non põt vinci, castigari, & domari nec per ignẽ nec per ferrum. i. per quãcunq; tribulationẽ vel correctiõẽ. In stipulã versi sunt ei lapides fundę. Iob 41. Et iõ qñ hõ indurat, non est per asperitatẽ à plato cõtra eum procedendũ, imò verè dẽt adhibere sanguinẽ. i. dulcẽ, mitem & benignã monitiõẽ, vt sic scindat per cõtritiõẽ, & domet per correctionem. Et ita ẽt facit Deus qñ vult pctõres & obstinatos cõuertere, & sicut patuit in beato Paulo, q fuit adamas, attrahẽs. s. ad fidẽ ferrũ. i. pctõres, quẽ Chrs ab obstinatione tã dulciter reuocauit Actu. 9. Et iõ fragmenta istius lapis. i. memoria, & exẽplũ cõuersionis & fractionis istius beat. Pauli valent mõ ad perforãdos & cõuertendos alios lapides. i. pctõres duros & obstinatos. Deus. n. qñq; vult pctõrẽ obstinatũ cõuertere, & iõ interius ipsũ linit sanguine passionis, & humore suę grę, & sic scindit p cõtritiõẽ, & aperit per cõfessiõnẽ, diuidit per eleemosynarũ largitiõẽ, & rumpit per pniæ maceratiõẽ. Lapides. n. excauãt aq, & alluuione terra consumitur. Iob 14. Vel dic q licet adamas. i. vir iustus sit paruus p humilitatẽ, ferrugineus p pnię austeritatẽ, crystallinus p splendẽtẽ honestatẽ, & ita durus p cõstãtiæ firmitatẽ q igne tentationis interioris, ferro tribulationis exterioris nõ vincat. s. à diabolo, tñ sanguine calido. i. infectione luxurię, & mollitiæ mũdanæ psperitatis aliqñ vincit, & mollit, sicut patuit in Dauid 2. Re. 11. Vide supra de hirco. §. 1. Sępe. n. accidit q q tribulationib. nõ frãgit, psperitatib. emollit.

2 ¶ Adamas hẽt uirtutem attrahendi ferrum quod tangit, & similiter magnes, veruntñ qñ adamas ferro coniungit, tunc licet magnes ipsum ferrum tetigerit, ab eo tñ nõ attrahit, imo virtute adamãtis à magnete violenter retrahitur, & aufertur, vt dicit Idem Isido. Adamas est Christus uel beata uirgo, magnes est diabo-

diabol⁹ seu mūdus, q̄a vere vterq; hēt virtutē attrahēdi ferrū.i. pctōres q̄a B.virgo attrahit ad grām.Xps ad glīā mund⁹ attrahit ad delectamētū,diabolus āt ad infernū,&ad tormētū. Sed vere licet ferrū.i.pctōr, cōiunctū fuerit cū magnete .i.cū mūdo vel diabolo p pc̄m, tñ vere si ver⁹ adamas, Xps. .s. vel B.virgo,eidē ferro se apponat p suā grām, & mīam,& suæ auxiliationis īpēsionē,tūc vere à magnete.i. a ptāte diabolica,& affectione mūdi ipsū violēter retrahit, & educit, q̄a.s.ipm nūc p grām,& ī fine p glām ad se trahit, & nō ecōuerso,q̄a nō obstāte ptāte diabolica ipm ferrum.i.pctōrē q̄ cū adamāte.i.Chrō cōiungit̄ p grām, & charitatē, vel cū B. virgine p fiduciā,& deuotionē,nō pōt magnes.i.mundus vł ēt diabolus ab eo separare,nec ad se trahere p pc̄tā, suggestionē,& delectarionē. Iō.d.Xps Io.10.Nēo tollet eos de manu mea.Et nota cōditiones adamātis sicut supra. §.pcedēti, & applica de Chrō vel de B.virgine.Vel si vis, & p ferrū intelligit̄ genus humanū,qd̄ magnes.i. diabol⁹ detinebat, sed ipm Chrs verus admas liberauit.&c.sicut supra.¶Virtus adamātis ēm Isid.ibidē est venena deprehendere,met⁹ expellere,maleficis artib.obuiare, & ēm Dios.gēma est reconciliatiōis,amicitiæ & amoris,q̄a si mulier à viro suo digressa fuerit p virtutē hui⁹ lapidis ad sponsi grām facilius reuocat̄.In brachio ēt sinistro portatus valet cōtra hostes, insaniā, cōtra rixas, & iurgia,cōtra incubos & phantasmata,cōtra vana sōnia, & venēa.Talis est B.virgo,q̄ fuit parua,& firma,& stabilis atq; fortis.Nā qñ ista gestat̄,.s.i cord p fiduciā,& d̄uotionē,tunc vere ista facit venena.i.pc̄tā corrigi,& deprehēdi,& emēdari,vanos ēt metus hostiū excuti,& malificorum artib.i.dæmonum tētationib.obuia,& resistit.Et iō ista iuuat hoiem sibi deuotum cōtra hostes, & cōtra venena.i.contra dæmones,tētationes,& pc̄tā.Valet ēt cōtra isaniā & iurgia. Itē valet cōtra incubos.i.cōtra luxuriā,& cōtra phantasmata, & somnia.i. cōtra mundi vanā ,psperitatē, q̄a ,p certo B. virgo adiuuat,& supportat hoiem sibi deuotū,ne lædat̄ vitijs supradictis.Et ista ,p certo dr̄ lapis recōciliationis,q̄a vere qñ aliqua aīa ē seiuncta à spōso Chrō p pc̄m, tūc vere si istū lapidē secū p deuotionē portauit, ī spōsi sui grām reuertet.Vñ ista fuit Hester,q̄ reconciliauit Iudęos Assuero.Hęster 8.Pone si vis p modū figurę q̄a ēm Ber.Ista dedit cęlis glīam, Ang. lætitiā,pctōr b.veniā, pacē hoib. terris Deū. Vel p oīa expone se influentia boni pdicatoris.Vel dic de Chrō, q̄ recōciliauit patri pctōres.& pone de quolibet cōditionis viri perfecti sicut supra. §.2.Vel per oīa expone de pnīa, vł ēt de charitate,q̄ sunt virtutes recōciliatiuæ,& virtuosæ.¶ Scd̄m Dios.si adamas caute supponatur à marito capiti vxori suę dormiēti,ipsa si casta fuerit maritū dormiendo virtute lapidis amplexatur,si aūt luxuriosa fuerit,& incasta,tunc tanq̄ indigna psentia lapidis, ab ipso resilit,& extra lectū decidit atq; fugit.Charissimi,spōsus est Chrs, spōsa est aīa,q̄ sibi matrimonialiter coniungit̄ in batismo.Osę.2.Sponsabo te mihi in fide.Lectus istorū est fides ecclesiæ,carnalis aūt copula significat charitatē, q̄ aīam cum Christo copulat atq; vnit. Adamas aūt q̄ est lapis durissimus,significat tribulatione huius mundi.Qñ ergo aīa sponsa Christi iuxta sponsum suum Christū in lecto.i.in fide ecclesiæ dormit,& qñ pace,& quiete lætatur,tunc vere maritus iste Christ⁹ volēs eā probare, qñq; apponit sibi istum adamantē.i.tribulationes & aduersitates,& tūc pro certo si aīa casta fuerit,& iusta,& cū diabolo p pc̄tā fornicata nō fuerit,verū sponsum suū Christū amplecti,.s.ei regratiādo de tribulatione,cogit̄ per amorē,si āt incasta fuerit, & peccatrix, & cū mundo vel diabolo fornicata,& coniuncta p diuersa gn̄a pctōrū tunc si tribulatio ei imponit̄ vt castiget̄, ipsa castigari, & corrigi ab isto lapide tribulationis & a marito Chrō refugit,& contēnit, & lecto fidei,& ecclę, qñq; p desperationē cadit atq; fugit cōtra illud,Non deficias cū à Deo corriperis, quia quē diligit dn̄s, corripit.Prou.3.Aīa aūt iusta tribulata dicit Deo regratiando illud Mich.7.Irā dn̄i portabo,quia peccaui ei.Quia re vera charissimi pctōres nō digni psentia istius lapidis,.s.tribulationis,nō merent̄ à Deo corrigi,vel puniri,.s.i psenti.Figura in legib. vbi vxor q̄ publice prostituebat̄, non erat digna q̄ a legib.puniret̄ & ideo adulterij rea nō puniebat̄,aliæ āt sic. Sic uerè qñ aīa ex toto prostituitur,& ad amorem mundi,& subiectionē diaboli totaliter inclinat̄ qñ.s.se exponit ad mūdi voluptibilia,& pc̄tā,tūc nō est digna q̄ à spōso suo Chrō puniat̄,& corrigat̄,.s.in pn̄ti,q̄a non uisitabo super filias uestras cū fuerint fornicatæ Ose.4. Veruntñ pęna sibi æterna seruat̄.Et ista est rō quare mundi diuitib. & pctōrib. ,pspere succedunt oīa,q̄a,.s.Deus nō dignat̄ eos respicere vel punire,sed ad diē iudicij eos reseruat perpetue cōdēnandos.Iob 21.Ad diem vltionis seruatur malus Iob 35.Nunc aut ē non infert Deus furorem suum,nec ulciscitur scelus ualde.

De Lapide Amethisto. Cap. 41.

1 AMethistus est gēma rubēs,cuius sūt quinq; spēs purpureo, & violaceo colore punicea,quasi rosa virēs,quasdā flāmulas scintillādo fundit, & inter cunctos lapides rubeos obtinet principatū.Nā ēm Dio.iste fecit hoīem vigilē, bonū cōfert intelłm valet cōtra ebrietatē, malā cogitationē repellit,& inest ei mollities ad sculpēdū.Iste lapis sign̄at charitatē,q̄ flāmas bonorū exēplorū emittit, & inter virtutes obtinet principatū.Et coloris est rubei ,p igneū feruorē desideriorū cęlestiū,quē ,pcurat.Et iō ,p certo si q̄s istū lapidē habuerit,.s.feruorē charitatis, ipm efficiet vigilē p bonorū operū diligētiā,et boni intellcs p discretionē & prudentiā,& ipm ,pmittit inebriari (.s.vino in quo est luxuria) s̄d ipm faciet oēs malas cogitatiōes penitus resecare.Scd̄m .n,Greg.Nunq̄ est amor Dei otiosus.&c.Vł pt dici de abstinētia & sobrietate,q̄ ebrietati,& gulæ resistere comprobat̄,& hoīem ēt vigilē efficit,& somnolentiā repellit.Vel dic de timore & cōsideratione,q̄ ad oīa ista valet. ¶ Amethystus est gēma rubea & rosea,flamnlas emittēs,cui⁹ sunt multæ spēs 2 illa tñ est melior,q̄ rubicun lior reperit̄ hēt āt mollitiē vt facile possit sculpi.Vere talis dēt esse p̄latus,pdicator vel religiosus,vel ēt q̄libet iustus,q̄a iste dēt esse rubeus & roseus p ardētē charitatē,flāmeus p bonorū exēplorū luciditatē, & honestatē,mobilis p cōpassionē,sculptilis per obediētiā,et subiectionē,& iō Apo.21.Iste lapis numerat̄ in ædificio nouæ hierłm q̄a vere boni hn̄t esse de ciuitate superna paradisi.Dabo oēs muros tuos in lapides sculptos Esa.54.Vel dic de B.Virgine & adiunge.s.q̄ facit hoīem vigilē &c.sicut ibi.

De Achate. Cap. 42.

1 AChates est lapis sic dict⁹,eo q̄ iuxta achatē fiuuiū Siciliæ primit⁹ est reptus,& est nigri coloris,albas hn̄s venas,cuius tres sūt spēs,ēm Isid.ēm hoc,q̄ in variis regionib. inueniunt̄,in efficacia differentes. Nā ille de Sicilia(de quo supradictū est)valet magicis artib.Nam cū ipso tempestates auertunt,& sistunt flumina,sicut dn̄t.Et ēm Dios.iste valet ad regū formas,& simulacra mōstrāda sōniorū.Iste lapis sign̄at malā mulierē,q̄ cū sit nigri coloris.i.malæ,& deformis conuersationis,tñ albas hēt uenas.i.maculas, inq̄tū p corporalē pulchritudinē dealbat̄,& p curiositatē vestiū tingit,& ornat.Et iō talib.vtunt̄ magi.i.dęmones in suis maleficiis,& tētationib.q̄a rectæ istæ nō sunt nisi dæmonū instr̄a.Nā mediātib.istis tēpestates tribulationis,& diuini timoris auertunt̄, & flumina lachrymarū,deuotionis,& cōpassionis sistunt̄, a corde hoīm auferunt̄,& ibi ,p certo somnia & phātasmata .i.amor deliciarū,& mundanæ ,psperitatis introducunt̄. Nā ipsarū allocutio, societas,& tētatio,fluuiū diuinę mīe,& tēpestatē diuini timoris faciūt perdere,& p uanos affectus sp ,pspera somniare.Sicut somniator,& hariolus existimat qd̄ ignorat.Prou.23.Vel dic q̄ flumina sūt hoīes,& p malas mulieres,& per alia pc̄tā sistunt̄,ne per ,pfectu bonorum operū ad mare paradisi discurrant. Vel dic q̄ iste lapis est timor Dei,q̄ nigredinē humilitatis portat,& zonā candidā castitatis gn̄at atq; nutrit.Ista.n.tēpestatē futuræ dānationis à nobis auertit,flumina ēt carnalis infectionis repellit & ne in aīam discurrāt,ipsa sistere facit.In sōno ēt.i.in tpe mortis figuras Reg.& imagines.i.visionē dei,& angelorū,& sc̄tōrum ōndit.Vel dic q̄ iste lapis est humilitas vel mortis cōsideratio,q̄ flumina.i.hoies ne fluendo per pc̄tā in mare inferni, & pc̄ti descēdāt,facit sistere,& cessare.Vel dic totū de pnīa. Sap.10.Ōndit illi regnum Dei. Et ipsa Iordanis cōuersns est retrorsum.¶In Creta est genus achatis coloris nigri, macu- 2 lis ceruleis,q̄ ēm Diosc.mutat pericula,gratumq; facit hominē & placentem affabilem & facundum,et vires cōfert, Rectè talē uirtutē hēt diuina scia vel scriptura, q̄a ,p certo licet sit nigri coloris,et licet uilis a fatuis reputetur,tñ facit hoīem placentem,.s.Deo angelis & hoib.& sibi uices pstat.s. con-

cōstantiā & uirtutes,& sic pericula.s.culpæ & pœnæ ab eo tollit,& eum literā facit gratum,affabilē & eloquētem.Stude ergo sapientiæ filij mi,& lætifica cor meū,vt possis ex ꝓbranti respōdere sermonē.Pro.27.¶ Achates indicus visum fouet,sitim tollit,venenū reprimit,in igne positus odorē emittit,& est lapis guttis sanguineis distinctus, ꝭm Dios.Talis est vir pfect⁹ & pdicator,q̄a vere sua vita & doctrina in alijs visum discretionis & fidei nutrit & fouet, ab ardore sitis.i.auaritiæ eos reprimit,uenēa pctōrū & delectationū cōpescit guttas sanguinis,i. memoriā passionis Christi in seipso continet,& i igne charitatis vł tribulatiōis positus,odorē bonę famę & exēpli hoi fundit & emittit, vt sibi dicat illud.Cā.1. In odorē vnguētorū tuorum curremus, &c. Vel dic ꝙ iste lapis significat sciam diuinā,q̄ oīa supradicta faciet,vel contēptū mūdi q̄ siti auaritiæ tollit, vel cōsiderationē mortis.&c. ¶Achates ab aq̄la in nido suo ponit contra tonitruū,ne oua eius lædant, & cōtra reptilia.&c. Vide de aquila. ¶Secundū Soli. in annulo Pyrrhi regis inuentus est achates mirabilis in quo nouē Musæ cū proprijs insignijs erāt pictæ,& Apolo cū cithara,nō impressis figuris sed ingenitis. Rex iste ē Christus,annulus quo subarrat aīam,est fides, q̄ ꝓ certo cōtinet Apollinē cū cithara.i. Christū cū sacra scriptura,cōtinet ēt nouē musas.i.nouem Angelorum ordines,& credulitatē de ipsis,cum proprietatibus eorundem. Vel dic ꝙ iste annulus est gloria paradisi, q̄ cōsistit in Christo cum cithara gaudiorum,& in nouem ordinibus cum gratitudine sociorum.

De Lapide Asbesto. Cap. 43.

Asbestus est lapis Arcadię ꝭm Isido. ab igne sic vocatus, eo, s.quia si semel igne succensus fuerit, extingui perpetuo nō valebit.Et iō facta fuit de eo q̄dam lucerna in quodā tēplo idolorū, q̄ nulla tēpestate vel ībre poterat destrui & extingui, vt d.Isid.li.6.c.4. de lapidibus insigniorib. Rectè talis ē aīa dānata, q̄a vere ex quo semel est accēsa,s.in igne infernali ꝓ certo extingui ꝑpetuo nō valebit.Vñ Esa.1.Succendet vtrūq; simul,&,nō erit,q̄ extinguat.Nā in ipso tēplo idolorū & dæmonum,s.in inferno(qui locus est dæmonum atq; tēplū)sunt talia candelabra.i.aīæ dānatæ, q̄ nec vēto.i. inspiratione & flatu sancti spūs, nec imbre mię diuinæ imppetuum extinguent.Iō Matth.25. Ite maledicti in ignē ęternum, quia sicut dr̄ Esa.56.Vermis eorum nō morieť, & ignis eorum nō extinguetur.Vel dic ꝙ iste lapis significat bonā ꝑsonam,q̄ pro certo si ab igne charitatis & diuini amoris semel accēsa fuerit,ita firma & ꝑseuerās deinceps debet esse, ꝙ non amplius per peccatum destruatur vel extinguať, q̄a charitas nunq̄ excidit 1.ad Cor.13. quia in ꝑsenti inciditur in futuro consummať. Vñ in tēplo Christi & ecclīæ debent esse tales lucernæ viri sancti,& prælati perfecti,quorum lux .i.virtus & ꝑfectio & bonum exemplū respectu aliorum nec imbre mūdanæ prosperitatis,nec uento tribulationis, tētationis vel aduersitatis debet destrui vel extingui,imo dēt ardorem dilectionis, & splendorē discretionis perpetuo conseruare.Eccl.50. Effulsit sicut sol in conspectu Dei.& Leui.6. Ignis in altari meo sempardebit.Vel dic contra auaros obstinatos, qui semel accensi igne cupiditatis, nunquam plus extinguuntur nec uento tribulationis, nec imbre doctrinæ vel prædicationis. Ignis nunquam dicit sufficit. Proue.30.Et ideo in templo huius mundi isti sunt candelabra & lucerna mali exempli oībus alijs,quia.s. eis ostendunt viam iniquitatis,cuius nouissima ducūt ad mortē.Pro.14.Ignis.n.auaritiæ in talibus non extinguitur, sed magis iugiter augmentatur, quia secundum ligna siluæ exardescit ignis.Eccl.28.Vel per ignem intelligo luxuriam.Et dic aliquid de auro.

De lapide Absito quem Plin. Apiston vocat. Cap. 44.

Absitus est gemma nigra ponderosa,rubeis distincta venis,quę semel calefacta,septem diebus calorē seruat, vt dicit Isid.li.16.c.de nigris gemmis. Sic vere nos debemus esse nigri per humilitatē , quia nigredo est color humilis & despectus rubri per charitatē, ponderosi per prudētiam & maturitatem , & si semel accensi & calefacti fuerimus per charitatis incendiū & amoris,pro certo ꝑ septē dies.i.ptotum curriculum huius vitæ nunq̄ debet deficere calor iste. Vñ Esa.vl.Ignis eorū non extinguet.Vel dic de auaris & peccatorib.q̄ sunt nigri per malam conuersationem, pōderosi per pigritiam,rubri per luxuriam,semper calefacti per auaritiam & concupiscentiam,crudelitatem & sæuitiam.Vnde Oseæ 7.Omnes calefacti sunt quasi clibanus.

De lapide alabandico , quem suos imitatus auctores,alabaudiā vocat. C. 45.

Alabaudia est lapis clar⁹ & subrufus, sīlis carchedonio, sed rarior,cuius virtus est sanguinē augmentare ꝭm Isid.Sic vere si volumus in corde nr̄o augmentare sanguinē .i. benignitatem & compassionem , uel sanguinem .i. gr̄am & deuotionem (q̄ sunt aīæ nutrimenta,q̄a vita oīs carnis in sanguine est.Leu.17.) vel sanguinem.i.memoriā sanguinis Chr̄i oportet ꝙ habeamus lapidē istū alabaudiā.i.B.virginē, vel ēt Chr̄m,q̄ p̄t dici alabaudia , quasi alauda audiens quia ipsa est alauda q̄tum ad hilaritatem laudis diuinæ, & annunciationem diei æternæ prosperitatis, & fuit audiens ꝑ obediētiā,fuit clara per honestatem,subrufa per pn̄iam & humilitatē,uel ad literā(sicut dr̄)rufa fuit. Vł p̄t dici de Chr̄o, vel dic de B.Ioanne,uel etiam de charitate , vel potest allegari de deuotione ad quemlibet statum , per quam sanguis prædictos in cordib.nostris generatur.

De lapide argyrite secundū Isido. qui forte nihil est aliud,quā argyrodamas, & q̄q̄ argyritis spuma sit argenti, testibus Dios.& Pli. C.46.

Argyrites est lapis argento similis in colore,hn̄s stigmata aurea, & est fortis ut adamas,figurę quadrangularis, & valet ad motus iracundiæ refrenandos,vt dicit Isido. Est āt alius lapis dictus androdamas,qui eidem est similis in colore.Talis debet est esse vir pfectus & iustus,& maximè plātus & prædicator, q̄a debet esse argenteus ad eloquentiam laudis diuinæ & pdicationis, adamātibus similis quātum ad fortitudinem cōstantiæ, patientiæ & deuotionis,quadrangularis quantum ad q̄draturā virtutū cardinalium & perfectionis & sic poterit suis verbis consolatorijs & orōnib.iracundorū iurgia refrenare,& maximè si stigmata aurea.i.memoriā stigmatum & passionis Christi secū habuerit & portauerit ꝑ feruorem cōpassionis.Vir.n. iracundus suscitat rixas,qui aūt patiens est mitigat suscitatas.Prou.15.Vel expone ꝑ oīa de Beato Francisco,qui secum tulit stigmata passionis Christi. Vñ Paulus ad Ga.6.Ego stigmata dn̄i Iesu in corpore meo porto.Et ideo alij lapidi precioso (ad Romanos 1.)ipsi.s.Christo fuit similis in colore.i.in exteriori apparentia carnis suæ.Similis ergo altissimo.Esa.14.

De Lapide Astrio, qui Isid. astrion dicitur. Cap.47.

Astrion est gemma indica,crystallo propinqua in colore, in centro āt eius lucet stella fulgore lunæ plenæ,& iō dr̄ ab astris,eo ꝙ eis opposita,fulgorem rapit regerit, vt dicit Isido.li.16.c.13.de crystallis.Luna significat tp̄s.Psal.Fecit luna in tp̄a. Ista gemma significat gloriosam uirginem, quæ pro certo quantum ad fulgorem honestatis & exemplorum, crystallo similis pōt dici.Qn̄ ergo luna fuit plena .i.qn̄ venit plenitudo tp̄is, tunc vere centro.i.in vtero istius gemmæ apparuit stella Iacob Dei filijs per incarnationem, qui per miracula & sanctam vitam splenduit sicut stella , q̄a tunc misit Dei filium suum factum ex muliere,&c.ad Galat. 4.Et ideo qn̄ ista fuit opposita & coniūcta ipsis stellis,s. Deo, sanctis & angelis, in assumptione.s.tunc vere splendorem æternæ gloriæ sibiipsi rapuit & assumpsit. Figu.Apoc.12.de muliere amicta sole , & luna.&c. Vel dic ꝙ iste lapis est aīa glorificata , quæ propter fulgorem gloriæ quem acquirit quando coniungitur alijs stellis.i.sanctis , pōt dici crystallo similis in fulgore, quia ꝓ certo statim ꝙ ipsa venit vsque ad lunā plenā.i.vsq; ad plenitudinē gloriæ paradisi,tunc in medio eius resultat stella.i.Deus.s.tanq̄ in speculo,quia in beatis tanquā in speculis spiritualibus videbitur Deus sicut dicit Apostol.1.ad Cor.15.Erit Deus omnia in omnibus. Ideo Ecclesia.50. Sicut luna perfecta in diebus suis lucet. Vel dic quod

dic q talis stella debet quilibet esse, quia. s. lucē dēt hr̄e sicut cryſtallum p morum honestatem, & in cētro cordis nr̄i dēt esse stella Iacob Christus per grām & charitatem, vel stella. i. diuina scīa per sagacitatē. Et si stellis, i. sāctis, sapientib. & discretis adiungimur per societatem, eorum fulgorem debemus rapere. s. eorum uitam & sanctitatem addiscendo, & eorum sapiētiam, & bonitatē. Vnde Eccl. 50. Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi luna pfecta in dieb. suis lucet.

De Gemma Alectoria. Cap. 48.

ALectoria seu alectorius lapis est qui inuenitur in uentriculis gallinaceis, similis obscuro cryſtallo ad quantitatem fabæ ad plus, & sm̄ magos, facit certantē inuictum, & insuperabilem. Secundum Diosc. aūt iste lapis excitat uenerem gratum facit, & constantē, victorē, discretum, & oratorem, & amicos reconciliat, & reprimit in ore sitim. Iste lapis significat quātum vel ēt diuinā sciam, & scripturam, quę pro certo in ventre gallorum. i. virorum spūalium perfectorū vel cantantium, & laudem gloriæ Deo annuntiantium. i. pdicatorum dēt iugiter reperiri, quia verè iste lapis. s. sacra scriptura si perfectè memoretur, facit hoīem inuictū per pseuerātiā, & victorē. s. contra hostis tribulationes, & tentationes, & ad litterā gratū eloquētem & discretū, & ad uenerem. i. ad spūalem grām prædicationis excitat, sitim ēt auaritiæ reprimit, & si ab amico nr̄o Christo segregati fuerim⁹ per pctm̄, nos eidem reuniet & coniunget. Et ista scriptura dr̄ cryſtallus obscura, quia verè in ista est claritas sapientiæ, & tñ cū hoc difficultas, & obscuritas inuenitur. Vel expone de charitate, q̄ facit inuictū. &c. sicut supra, & amicos recōciliat, quia. s. facit iniurias faciliter indulgere &c. Charitas. n. oīa suffert, oīa sustinet 1. ad Cor. 12. Vel dic de patientia vel perseuerantia, quæ uincere facit & obtinere, s. gloriam finalē, & facit hoīem gratiosum, & ei reconciliat inimicos. Vn̄ Prou. 16 Melior est patiens viro forti, uel expone totum de viro perfecto & pdicatore, vel ēt de Chr̄o vel beata Virgine, q fuerūt cryſtallini. s. splēdentes per honestatē, & tñ obscuri per humilitatem &c. sicut supra. Nā suis uerbis, & orationib. homo reconciliatur amico suo Deo &c. sicut supra.

De Asterite gemma, quam Plin. lib. 31. c. 9. Asteriam vocat. Cap. 49.

ASterites est gemma candida, inclusam cōtinens lucē, sicut stellam ambulantem, quæ reddit solis radios cādicantis, vt dicit Isid. lib. 16. c. 10. Talis est beata Virgo, quia pro certo ipsa fuit candida per florentem castitatem, & iō lux & stella Iacob. s. Dei filius, intra eius vterum se inclusit, s. per incarnationem, quia orta est stella ex Iacob. Num. 24. Et ideo ista reddit solis radios cādicantis, hoc est dictu, q qñ aliquis est ei deuotus, pro certo ipsa sibi impetrat q per solis radios. i. per virtutem, & grām Iesu Christi cādidetur, & dealbetur per castitatem & honestatem. Ecce nubes candida operuit eum. Mat. 17. Vel expone de aīa vel persona casta, q̄ in se continet lucem boni exempli, & sic alios candidat, & illustrat quantum in se est, s. per boni exempli dationē. Omni tempore sint uestimenta tua candida. Eccl. 9.

Amantem dicitur hic lapis Isid. lib. 16. c. 4. Plinio vero & Dioscoridi amianthus. Cap. 50.

AMatites sm̄ Isid. est lapis quo si vestis contracta fuerit, non ardebit, vt dicit Isid. Hic omnibus magorum maleficiis resistit. Rectè talis est uirtus patientiæ, constantiæ, & perseuerantię, quia uerè si vestis. i. anima fuerit ista uirtute bene tacta, & ei perfectè cōiuncta, tunc nō ardebit nec consumetur per pctm̄, licet ignē tentationis vel tribulationis fuerit ęstuans. Nā magorum maleficijs. i. dæmonū tentationibus hæc obuiat & resistit. Vel dic q ista est charitas, vel timor Dei, vel ēt in se Deus. Timor. n. Dei expellit pctm̄. Eccl. 1. Et Deus de se dicit Esa. 43. Si ambulaueris per ignem, non cōbureris, quia ego tecū sum. Est igitur iste lapis Deus habēdus. s. per charitatē & grām. Vel expone si vis de grā. assistente martirib. in tormentis, & cæteris sanctis in tribulationib. & in pœnis, vel de humilitate uel tribulatione. ¶ Item sm̄ Isid. ibidem. s. lib. 16. Amatites si in igne ponatur nunquā cōburitur, sed accepto splendore nitidior reperitur. Et est lapis similis alumini. vestis ēt ab eo cōtacta, nō cōburit igne. Vere charissimi tales debemus esse quia verè nos debemus more aluminis translucere p honestatem, & si in igne tribulationum ponimur, tantā debemus hr̄e constantiæ, & patiētiæ firmitatē, q non dēmus cōburi. s. per impatientiā iracundiā vel cōcupiscentiā, vel pro pctā. Oīb. n. ignib. s. tētationū tribulationum, iracundiæ, crudelitatis, cupiditatis & carnalitatis debemus viriliter repugnare, nec ab ipsis debemus p aliquod uitiū permittere nos cōburi, quinimò sp debemus ī ignib. meliorem. i. maiorem recipere claritatē, s. grę & virtutis exemplum de Iob & Tobia, & Laurentio. Igne me examinasti &c. Exo. 3. Rubus ardebat, & nō comburebatur. Et talis per oīa fuit Christus, & ideo illi qui ab eo sunt tacti per suam grām & amorem, huiusmodi ignibus non læduntur.

De Beryllo lapide. Cap. 51.

BEryllus est lapis indicus, smaragdo similis in virore, pallidus est, & quanto pallidior, tanto melior sm̄ Diosc. & hic fulgorē non hēt nisi scindat, & ideò ab indis in sex angulos præparatur. Et est quedā spēs berylli sm̄ Isid. cuius pallida viriditas in colorem aureum resplendet, oculos aūt miro modo confortat. Sic uerè sunt hodie multi qui nullū hn̄t fulgorē honestatis vel bonæ conuersationis. s. peccatores, donec scindat. i. donec multis tribulationib. à Deo vel plato percutiant, & iō in sex angulos à Deo scindunt, quia. s. Deus adhibet pctōribus sex gn̄a tribulationū. s. famē, sitim, dolorē, laborē, amissiones rerū & amissiones amicorū. Iste. n. sūt sex sagittæ quib. sagittat Deus pctōres, & tūc hō correctus efficitur splendidus per honestatem, pallidus per humilitatē, vel per timorē, & pniæ asperitatē, q̄ hoīem pallificant & desiccant. Viridis est per honestā, & bonā conuersationē, & sic qnq; splēdet vt aurū per sapientiā, & discretionē, qa sicut color viridis summè recreat uisum, & delectat, sic bona conuersatio bonorum aliorum visum dr̄ cōfortare, quia pulchrū est uidere honestū hoīem & maturū. Iō dr̄ Iob 5. In sex tribulatiōib. visitabit te, & ī septima nō tāget te malū. s. in morte, quæ est septima tribulatio, quia. s. illi qui modo à Deo corrigunt, & visitant, in morte finaliter non lædentur. Vnde Psal. Visitatio tua custodiuit spūm meū. Hęc oīa apparent in beato Paulo dicentes ad Heb. 12. flagellat Deus omnē filiū quē recipit (qa sicut ipse dicit Act. 14) per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorū. ¶ Beryllus sm̄ Diosc. facit hoīem mitem, inuictū, & adhibet bonū īgeniū, valet cōtra hostes & lites, & cōtra vitia hepatis, & cōtra vitia oculorū, & hoīem magnificat & exaltat. Charissimi, beryllus, q coloris est pallidi, signat virtutē humilitatis, qa p certo seipsam reputat sp pallidā & defomē, & hęc facit hoīem mitē, & benignū, & valet cōtra hostes. s. contra dæmones & tētationes inuictū efficit hoīem ab eisdē, qa uerè soli hoīes humiles & infirmitatē & vilitatē ppriā cōsiderātes, tētationib. resistunt ne ab eis vincant, & hoc qa tales à dn̄o p cæteris adiuuant. Ad quē. n. respiciā, nisi ad humilē corde? Esa. 56. Et facit ēt hoīem ingeniosū, qa sicut dr̄ Prou. 11. Vbi fuerit humilitas, ibi & sapia. Et vitijs hepatis (vbi est sanguis). i. uoluptati & luxuriæ, vitijs ēt oculorū. i. inuidiæ ista virtus resistere cōprobat. Humilis. n. nulli inuidet, qa se reputat alijs viliorē. Quā sine inuidia cōico. s. sapia. Sap. 7. Et iō sequit bn̄ vltimū. s. q hoīm magnificat, qa verè sola humilitas extollit, s. ad magnificētiā Paradisi. Qui se exaltat humiliabit. Mat. 23. Lu. 18. Et iō Iob 5. Ponit. humiles ī sublime. & Prou. 15. Gloriā pcedit humilitas. ¶ Beryll⁹ solis radiis oppositus, manū tenētis exurit. Sic verè sunt multi, q opponantur ad solē. i. ad psperitatē mūdanā, statim volunt alios cōburere p detractionē vel rapinā vel tribulationē. Vel dic q iste beryll⁹ signat spē q̄ tacta radijs solis. i. p influētiā, & grę spūalis, p feruorē, & desideriū æternorū suū exurit possessorē, & iō sicut sm̄ Diosc. Beryllus tollit suspiria, & amorē cōiugalē dirigit, sic uerè spes æternorū tollit suspiria & tristitiā q̄ ex mundi tribulationib. concipit, & cōiugalē amorem. i. cōiugiū & copulā charitatis dirigit & cōseruat. ¶ Itē Beryllus qui pallidior est melior est. Sic inter hoīes illi, q est pallidior p pniam corpalem, vel p mortis cōsideratione tristior apd̄ Deū melior iudicat. Ps. Posteriora dorsi ei⁹ pallore auri.

De Bitumine. Cap. 52.

1 BItumen est terra tenax, viscosa & limosa, in locis palustrib. præcipuè inuenit, vt dicit Isid. Tales est pctm luxuriæ, qa verè istud est tenax & glutinosum, qa hoiem luxuriosum ita tenaciter inuoluit, q vix se pôt de hoc vitio liberare si semel fuerit irretitus. Eccl. 24. hoi fornicario oîs panis dulcis, non fatigabitur transgrediẽs vsq; ad finẽ. Et ẽt limosa per carnalẽ affectionẽ, & delectationẽ, & in locis palustrib. i. in deliciosis, & carnalib. inuenit. Et iõ ista est sitis bitumini de Iudęo qđ circa mare mortuũ inuenit cuius natura est ardens, igniũ cognata, qđ tãtæ est tenacitatis, q nec aqua nec ferro rumpat, & est nigrum, & fętidũ, & ponderosum, & uirtutẽ habet attrahendi, & cõsumendi, ſm Plat. Sic verè luxuria est ardens, & inflammãs, & fortiter ligat, & tenet p infamiã, & hoiem attrahit, p delectationẽ, & sic eum cõsumit. s. corporalr vitã abreuiando, & corpus destruendo, & tpalr & æternalr per pctm, & iõ in mari mortuo. i. in pctorib. q carent vita grẽ, inuenit tale bitumen. i. luxuriæ tenacissimæ ligamentũ. Iõ de istis pôt intelligi illud Mat. 22. Ligatis manib. & pedib. mittite eũ i tenebras exteriores. Isti. n. vñr præ cæteris pctorib. magis esse in tenebris, & visũ penitus amisisse. Vel dic q talis est mala mulier, & luxuriosa, & ẽt quicũq; luxuriosus, quia verè limosa est p carnalitatẽ, & voluptatẽ, & in palustrib. i. in mũdi delicijs inuenitur & iõ ista est sicut bitumen maris mortui, quia pro certo ardens est in se p desiderium & libidinẽ, & igneũ. s. infernaliũ est cognata, qa finalr ad eos deuoluet. Ardet ẽt & inflãmat alios p tentationes, quia eloquiũ eius sicut ignis exardescit, & iõ dr attrahens, qa verè attrahit, allicit & & seducit. Prou. 7. Statim eã sequit &c. Et dr esse tenax, qa verè hoiem ita fortiter tenet, q vix se pôt de ea liberare, & hęc ne per aquam doctrinæ, monitionis vel pdicationis, nec ferro tpalis tribulationis sperari pôt, sicut ad sensũ patet. Iõ dr Eccl. 8. Inueni mulierẽ morte amariorẽ uincula sunt manus eius. Et pp hoc bñ sequit aliud, s. q hẽt uirtutẽ cõsumendi, qa verè mala mulier cõsumit hoiem, & quantũ ad corpus, & quãtum ad aĩam, & q̃tũ ad sub̃am tpalem, qa nunq̃ hõ luxuriosus diues est. Exẽplifica bñ. Et iõ dñr esse fętidę, pp earum infamiã pondero sæ pp suã pigritiã, & nigræ deformes pp malã conuersationẽ, & insolentiã, vt Baruc. 6. dr. Nigræ fiunt facies eorum de fumo q in domo fit.

2 ¶Fumus cõbusti bituminis Iudaici valet ad eductionem monstruorũ, & somnolentis & phlegmaticis prodest, qa phlegmata educit, & somnolentos excitat. Bitumen est pctor luxuriosus, q in inferno comburit, & iõ fumus talium. i. memoriã mortis malorũ valet. s. ad educenda menstrua, & phlegmata. i. ad dimittendũ luxuriã, & carnalitatem, & ad somnolentos excitandum, est ad deponẽdũ oẽm pigritiã, & tepiditatẽ.

3 ¶Bitumen & spãliter illud qđ est in Iudæa, hẽt naturã ardentẽ, & tantæ est tenacitatis, q nec aqua nec ferro pôt dissolui, sed tm sanguine menstruali, & iõ valet ad naues inungendas, & liniendas, & istud virtutem hẽt attrahẽdi, cõsolidãdi, & cõsumendi, multũ valet ad uulnera cõsolidã da, qñ puluerizatũ superponit, sicut dicit Pla. §. de asphaltite. Rectè talis est charitas, qa verè naturã habet ardentẽ, qa oẽm hoiem accẽdit, & inflãmat, & naturã hẽt tenacẽ, qa verè nihil fortius stringit aut ligat p cõcordiã & virtutẽ q̃ amor, qa illi, q isto bitumine sũt pfectè liniti, & q perfectè se diligunt, nunquã pñt separari nec per aquã psperitatis, nec per ferrũ & duritiã cuiuscũq; aduersitatis, & iõ vtile est q in nauib. i. i religionib. & ecclesiasticis statib. bitumen amoris ponat, vt sic ibi vnitas & cõcordia conseruetur. Istud. n. bitumen hẽt virtutẽ attrahendi, qa verè nullus diligit aliũ, quin statim alter naturalr attrahat ab eius dilectione. Vnde Seneca dicit. Ama si uis amari. & Prou. 8. dicit Deus. Ego diligentes me diligo. Virtutẽ ẽt hẽt cõsolidandi, quia verè oĩa vulnera. i. mũdi tribulationes cõsolidat atque sanat, qa amor oĩa aduersa facit leuia. Vnde alius dicit q solus amor difficultatẽ nescit. & iõ bñ sequit q habet virtutẽ consumendi, qa verè oĩa pctã, iniurias ẽt factas annihilat, & cõsumit. Charitas operit multitudinẽ pctorũ 1. Pet. 4. & Pro. 10. Et hoc maximè bitumen de Iudæa hoc est dictũ, amor charitatis, q in iudæa. i. in ecclesia reperitur. Verũtñ sanguis menstrualis, hoc est dictũ, infectio luxuriæ & uiolatio sanguinis, & consanguitatis, s. incestus, istud bitumẽ destruit, & corrumpit, qa uerè amorẽ & cõcordiã Dei, & hoĩum amor iste seu furor poti⁹ rũpit. Sæpe. n. accidit q sub spẽ amoris, & sãguinis luxuria cõmittit, & sic amoris veritas corrũpit. Iõ bñ dr Leu. 18. Vnusquisq; ad pximã sui sãgninis nõ accedet. Vel dic, q bitumen est terra tenacissima, & sigñat perseuerantiã &c.

4 ¶In mari mortuo iueni bitumẽ ita tenax q nec ferro nec aqua soluit. Sic verè i iferno ẽ tãta tenacitas, q null⁹ pctor pt exinde liberari vel exire &c. Vide d. lacu asphaltite.

De Calculo. Cap. 53.

1 CAlculus est lapillus rotundus & leuis, dictus à calcando, eo q sine molestia pp eius leuitatem pôt cõculcari. Iste. n. est purus, planus & lenis ex oĩ parte, ſm Isid. talis est vir perfectus, quia verè rotundus est per obedientiã, & pfectionẽ, lenis est per benignitatẽ, purus per castitatẽ, planus per ueritatem, & iõ sine molestia pôt talis calcari, & uilipẽdi. Humiles. n. et perfecti nõ lædunt alios se calcantes cõtẽnentes uel castigantes. Et iõ tales fuerunt figurati. Esa. 6. vbi Esaias uidit calculũ ignitũ. & Apoc. 2. vbi Ioannes uidit calculum candidum, ubi erat nomen Chri scriptum. Sic verè tales perfecti sunt igniti per charitatẽ, & candidi per castitatem, & iõ in eis scribitur nomẽ Chri. i. Chri imitatio per pfectionẽ, & sanctitatem. Vel per calculum intelligo gloria æternã, vbi est rotunditas motus & agilitatis, & claritas & lenitas subtilitatis, & duritia impassibilitatis. Figura Apo. 2. Qui uicerit, ego dabo ei calculum cãdidum. i. gloriã æternã.

2 ¶In calculo nõ vr esse ignis & tñ qñ tangitur, & allidit ferro, tunc ignis exinde prorumpit. Sic uerè charissimi i aliquibus nõ ur esse ignis discordiæ, & iracundiæ, quia uñr esse lenes et benigni, ponderosi & maturi frigidi. i. humiles et timorosi, tñ qñ tanguntur. s. aliquo uerbo vel iniuria, tũc verè statim exilit ignis iracũdiæ et impatiẽtiæ, q alios deuorat et corrodit, vel ẽt ignis crudelitatis & rapinæ, quia verè multi sunt principes & plati, q quãuis uideant esse boni et scti, tñ inuenta, occasione crudeliter puniũt, et inflãmãt. Figura Iud. 6. vbi ad tactũ virgæ Angeli ascendit ignis de petra, q oĩa deuorauit. Sic verè ad modicũ tactũ occasionis vel modicæ iniuriæ, uel ad tactũ virgæ angelicæ. i. correctionis plati et superioris, de petra. i. de malis egredit facilr ignis rixæ, discordiæ, impatiẽtiæ, & clamoris, à quo circumiacentia deuorant, sicut patet de malis q correctiones platorum nolũt in patiẽtia sustinere, sed p rixas, et appellationes statim nitunt alios deuorare. Amos 5. Oderunt in porta corripiẽtẽ. Vel si vis pone figurã de rãno Iud. 9. Applica. Vel dic de viris pfectis à q b. exit ignis diuini amoris, qñ percutiunt p tribulationes

5 ¶Scrupulus est paruulus lapillus asperrim⁹ q tangentẽ q̃q; perforat, et corrodit. Sic falsi humiles, et detractores sunt asperrimi qa uere nõ pñt tãgi vel corrigi, qn statim lędãt alios, et diffamẽt. Calcul⁹ aliqñ sigñat i corpali b. aĩaliũ &c. vide supra lib. de passione renũ. §. de calculo.

De Lapide coticula, nam est & cotes seu lapis naxius quem aliud esse putant à coticula, teste Hermolao. Cap. 54.

1 COs grecè, incisio dr latinè, eo. s. q gladios acuit ad scindendum, sed cos alia indiget oleo, alia acqua, sed oleũ lenem facit gladiũ, acqua acutũ. Talis est doctor uel pdicator, qa vere gladios. i. intellectus humanos acuit per subtilitatẽ, et eos ad scindendũ, s. carnẽ ppriã. r. ad eã macerãdam pparat, & disponit. Exacuere o mucro dñi. Eze. 21. Et quidã vtunt ad hoc aqua miseriæ et tribulationis, s. illi qui prædicãdo cõminãdo, alij oleo diuinæ miĉ, uel quidã aqua sacræ scripturæ, alij oleo adulationis &c. Et sicut cos gladios acuẽdo seipsam cõsumit, sic mali pdicatores alios exhortãtur, sed ipsi per vitia cõsumunt, dicũt. n. et nõ faciunt. Matt. 23.

2 ¶Cos i hoc q seruit, seipsam cõsumit. puluis aũt ab eius sub̃a resolutus, virtutẽ hẽt desiccatiuam, repercussiuam, & sanguinis restrictiuam. Talis est malus prędicator, qui uere alijs prædicando et docendo seipsum consumit per uitia et peccata, sicut patet in hypocritis. Puluis iste est doctrina, quæ à cote, idest à doctoribus resoluitur, quæ ualet alijs, scilicet repercutiendum malas affectiones, ad restringendum sanguinem, et luxuriam, et carnales infectiones

nes,& ad desiccādū voluptates & delectationes. Fac §.& dic ꝙ puluis q resoluit a cote.i. à doctorib⁹ & pdicatorib⁹ &c.

De Calce. Cap. 55.

1 CAlx est lapis adustus, ex cuius cōmixione cū arena & cum aqua, fit cementum aptum in ædificiis & structuris. Lapis.n.non pōt melius lapidi copulari, q̄ calce coniūctus. Calx aūt quæ de duro lapide fit, melior est structuris, Illa autem quę fit de molli lapide, utilior est in tectis, scd̄m Isido. li.6.c.3. Calx quę calidę nāæ signat charitatē, & iō si in ædificio religionis vel ecclesiæ deficiat cementum concordiæ & vnitatis tunc debēt accipere calcē charitatis, aq̄ pietatis, arenam.i. pondus pęnitētiæ, vel humilitatis, & sic poterit fieri cementū cōcordiæ, quo alter alteri vniatur, sicut dr̄ de turre Babylonis, Gen. 11. vbi habuerunt bitumen ꝓ cemēto. Vel per calcē q̄ est acutæ nāæ, intelligo correctionē, q̄ vitia corrodit, ex qua cū aqua pietatis & arena humilitatis fit cemētū cōcordiæ vel charitatis, q̄ si de lapide duro.i. à plato rigoroso elicit, vtilis ē ad structurā fidei atque morū.

2 ¶ Calx est nāæ calidæ & siccæ in quarto gradu, & iō virtutē hēt corrosiuā. vulnera .n. putrida sanat, sup̄fluā carnē corrodit, & cōsumit, mixta cū aqua & auripigmēto pilos cadere facit, s̄m Plat. Talis est cōtritio corrosiua, qa vere carnes sup̄fluas.i. carnalem voluptatem cōsumit, & vulnera.i. ipsa pc̄tā sanat, & sic cū auripigmēto.i. cū aspera pœnitētia, sic cū aqua.i. cū Dei mīa misceatur, tūc pilos.i. mūdi facit cadere, hoc est dictu, cōtēni & vilipendi, & erogari pauperibus, vlcera ēt.i. læsiones & remorsus cōscientiæ mitigat atq; sanat.

3 ¶ Calx viua exterius vr̄ esse frigida, q̄ tn̄ est interius multū feruē, & hoc patet qa p̄fusa aqua, stati apparet ibi ignis incēdiū, l. p calorē & fumū, & dissoluit & apperit, & calor & fumus emanāt, & exterius euaporāt. Tallis est vir humilis, qui scit suas virtutes occultare, qa vere licet exterius q̄tū ad apparētiā videat esse frigidus.i. tepidus & indeuot⁹, intus tn̄ ī corde est multū feruid⁹ p charitatē. Nā qn̄ aqua deuotionis & diuinę gr̄æ vr̄ ēt pdicatiōis vel doctrinæ vel ēt aqua exterioris tribulationis, vel aqua ēt tēporalis cōsolationis ꝓpensius irrigat, tunc dissoluit p cōtritionē, aperit p cōfessionē, rumpit & diuidit p misericordiā & satisfactionē, & tunc exinde exit fumus orationis, & calor feruoris & dilectionis, & sic apparet esse calidus, licet frigidus videret. Qd̄ ēt pōt applicari de psonis leuibus, q̄ videntur esse exterius malæ q̄tum ad leuē conuersationē, q̄ tn̄ qn̄q; sunt interius valdæ bonæ. Iō talibus pōt dici illud Ps. Probaui te apud aq̄ cōtradictionis. Boni.n. quanto talibus aquis magis spargunt tanto feruores suæ charitatis melius ostendunt, & tanto p laudē orōnē & gratiarū actionē aperiunt & dilatant Sapi. 19. Ignis in aqua valebat supra suā uirtutē, & aqua extiguētis naturæ obliuiscebat.

4 ¶ Calx cū sit igneæ naturæ, tn̄ p aq̄ accendit, & p oleū extinguit. Sic verè calor charitatis, qui p calcē designat, in aqua.i. in fluctibus tribulationū & paupertatū accēdit & auget, in oleo aūt.i. in mūdanis deliciis extinguit & necat, cū tn̄ alii ignes, s. auaritia & luxuria in aqua tribulationis extinguantur & deficiāt, et in oleo prosperitatis coualescant. Ideo de charitate dr̄ Sap. 16. In aqua q̄ oia extinguit, plus ignis valebat.

5 ¶ Calx ita cōsueuit fieri, qa lapis durus accipitur, et in forti igni ponitur, ubi exuritur et coquitur, & tunc ab igne extrahitur, aqua aspergitur, et sic statim dissoluitur et aperit, tabescit et fumescit, et exinde fit cementum et etiam medicina. Si verè qn̄ Deus vult conuertere lapidem durum.i. peccatorem obstinatū, primo coquit ipm̄ in igne fortis tribulationis, deinde irrorat eū aqua suę gratiæ et internæ inspirationis, quia alias nō valeret tribulatio, et sic dissoluit per contritionē, et aperitur per confessionem, diuiditur per largitatē & eleemosynarum largigitionē, calescit p dilectionē, et fumat p orationē, & sic efficitur vir iustus et perfectus, et quo ad verba et exempla fit alijs medicina, et etiam cementū cōcordiæ, et amoris, sicut patet in Paulo. ¶ Lapis solutus calore in æs vertitur. Iob 28.

De Cemento. Cap. 56.

CEmentum est illud cū quo iunguntur lapides in pariete, et est colorum principium et fundamētū, quia nisi primo ponatur cemētum, nunquam potest perfectè paries colorari. Melius autem adhæret parieti qn̄ primo paries est humidus & maximè cemētū qd̄ dr̄ gypsū siue plastrum. Charissimi, tale cemētū est charitas, q̄ p certo est illud mediāte quo in ædificatione eccl̄iæ vel religionis lapides sanctuarij.i. bonæ personæ inuicē cōiungunt p cōcordiæ vnitatē, qa uere qn̄ deficit cementū charitatis, alter ab altero p discordias & partialitates diuiditur. Ideo docet Apos. Col. 3. Sup oia aūt charitatē habete q̄ est vinculus perfectionis. Et istud cementū est colorū fundamentū, qa vere oīs color perfectionis & virtutis & honestæ cōuersationis parū nihil ꝓficit, nisi sit fundatus super cementū interioris charitatis. Pr̄.n. familias ædificat domū suā supra petrā. Matth. 7. Istud ēt cementū melius inhæret parieti.i. personæ q̄ humore pietatis naturalr̄ humectatur, qa inter hoies pios & benignos melius charitas præseruatur. Vide qūo fit cementum, s. de calce. §.1. & de plastro infra vbi agitur de francia.

De Carbunculo. Cap. 57.

1 CArbunculus est lapis p̄ciosissimus, ignei coloris, q ita fulget, ꝙ nec nocte vincitur fulgor eius. Lucet.n. de nocte ita ꝙ vsq; ad oculos radios vibrat. Et cum sint multæ eius species, s. 12. ille tn̄ est potior qui plus fulget & rutilat more ignis vt d. Isid. Talis est vir ꝑfectus, quia vere est igne⁹ per feruentem charitatē, fulgidus per lucidam honestatē, & maximè talis debet esse prælatus, prædicator vel religiosus, quia vere vsque ad oculos aliorum debet radios suos.i. exempla sua & bona opera deriuare. Vnde nulla nox.i. nulla ignorantia vel aduersitas debet eum extinguere per peccatū. Non extinguetur in nocte lucerna eius Prou. 31. quia vere luce suæ sapiētiæ & discretionis, splendore suæ bonæ vitæ & conuersationis dēt noctem aduersitatis vel ignorantiæ aliorum efficaciter illustrare, exempla & documēta suis dando. Io. 1. Lux in tenebris lucet &c. Et quanto rubicūdior & splendidior.i. quanto in charitate & honestate feruentior, tanto melior dici debet. Luceat ergo lux vestra coram hoibus, vt videant opera vestra bona &c. Matt. 5 Vel si uis p carbunculū intellige virtutē charitatis, q̄ perficit in aduersis, & radios bonorū operū & exemplorū ex se producit.

2 ¶ Est q̄dā species carbunculi cæteris nobilior, ignei coloris, zona cādida circūcincti, cuius est propriū ꝙ in igne positus velut inter carbones mortuos extinguit, sed aqua sup̄fusus iterū inardescit, vt d. Isi. li. 16. c. 13. Talis fuit Chrs, quia colorē habuit igneum p feruorē charitatis, cinctus fuit zona candida castitatis, in igne passionis extinctus fuit p mortē, sed tandem p aquæ infusionē.i. per cœlestis gr̄æ infusionē iterū reuixit. Vn̄ Eccl. 48. Surrexit Helias quasi ignis conflans. Vel dic ꝙ iste est bonus religiosus, qui habet charitatem, & chastitatē, q̄ si aliqn̄ in igne tribulationis & tētationis positus extinguat p vitia & pc̄tā, qn̄ tn̄ ipsum iterū Deus ꝓfundit aqua suæ misericordiæ & gr̄æ, cōtritionis & cōfessionis, vr̄ ēt deuotionis, tūc verè iterū reuiuiscit. Ignis in aqui valebat &c. Sap. 19. quia tunc recipit pristinā virtutem, pulchritudinem & honestatem. Vel expone si vis de malis, quorum fulgor.i. ardor concupiscentiæ in igne tribulationis & aduersitatis extinguitur atq; cessat, & in aqua mūdanæ prosperitatis iterū inuelescit. Vel expone de multis imꝑfectis, q̄ ignē tribulationis nequeūt sustinere, sed ibidē positi, p desperationē, impatientiā, & p alia diuersa vitia extinguūtur, q̄ tn̄ in aqua ꝓsperitatis uiuūt et ardētes p charitatē, et gr̄am inueniunt. Allega sicut supra de calce. §.4.

3 ¶ Est q̄dā species carbunculi in India, dicta sandaseros, in cuius specie uelut inter lucidos ignes apparent guttæ aureæ relucētes, et est p̄cii incōparabilis. Est ēt q̄dā carbūculi species cęteris nōbilior, q̄ zona cādida est p̄cincta. Oīs aūt carbūculus nocte et die rutilat atq; fulget, et mor̄ ignis iugiteri nardescit. Est q̄dā alia species q̄ folia librorū, et paleas atrahit, cū à sole uel attritu digitorū fuerit calefacta, s̄m Isi. Talis fuit beata uirgo, q̄ pro certo habuit splendorē honestatis, ruborem charitatis, zonā cādidā floridę castitatis, et iō p̄cij incōparabilis et inęstibilis fuit, qa uere nec ī nocte aduersitatis, nec in die prosperitatis cessat radios suę gratiæ et miç emittere, et folia librorū.i. clericos et litteratos, paleas.i. laicos et pc̄tōres ad se attrahere uel leuare, et hoc qn̄ à digitis nostris.i. à nostris operib. et orationib. fuerit instigata sicut dicitur Cant. 1. Trahe me post te, in odorem unguentorum tuorū curremus. Ista aūt in se repręsentauit gut

tas aureas.i. vniuersitatē bonorū operū, virtutū & exēplorū q̄ p̄nt i ea reperiri. Vñ Sa 7. Cognoui q̄m oīm bonorū mater ē. ¶ Est q̄dā spēs carbūculi q̄ lychnites, & dr̄, & remissus carbūcul⁹ nūcupat̄, eo q̄ à rubor̄ aliorū declinat, q̄ ita dura est, q̄ sculpturæ resistit, & si aliq̄n sculpat̄, & eicera apponatur, velut aiali morsu sp cerræ partē secū retinet, atq; rapit, & calefect⁹ ēt a sole vl à tritu digitorū, paleas & fona librorū eleuat atq; trahit. Sic verè iter carbūculos .i. inter uiros iustos & religiosos sunt aliq̄n tales lychnites.i. psonę pigrę, & remissæ, q̄ à rubore charitatis deficiunt, & declināt, q̄ ita sūt duri, & obstinati, q̄ sculpturæ.i. impressioni monitionis vel doctrinæ vel gr̄æ ipussacti resistunt, & iō si certa vel palea.i. aliqua mūdi bona vl aliqua administratio tpalis eis apponat̄ vel concedat̄, tunc vere calore auaritiæ calefacti, sp aliquid ad se trahūt, & partē retinēt cōmissorū, more Ananiæ defraudātis de pcio agri. Act. 5. Illud patet i malis platis, & dispēsationib. q̄ bona sibi cōmissa nō dispēsant pauperib⁹ se accumulāt in turib. & suis parētib. distribuūt patrimoniū crucifixi. Io. 20. Cū exaltat⁹ fuero à terra, oīa trahā ad me ipm. ¶ Baladius est spēs carbūculi q̄ i vena sapphiri iuenięt, vbi uirtute cœlesti generat, ſm Isid. Sic verè Christus in vena.i. in ventre virginis (q̄ sapphirus dicitur) est iuuētus, vbi ex mystico spiramine sine virili semine est genitus, & pductus. Vnde Iob 38. Quis posuit i visceib⁹ hominis sapiētiā.

De Chrysopasso lapide. Cap. 58.

CHrysopassus est lapis æthiopicus, quē lux celat, pdit obscuritas. Nam de die vr̄ aureus, de nocte ignei est coloris. Nam de die quasi splendorem amittens, in auri speciē expallescit. Sic verè boni, & iusti dn̄t de die.i. i manifesto & in publico, & in aliorum apparentia se ocultare, & suas virtutes celare p humilitatem, in nocte aūt.i. in occulto, & abscōdito dēnt suum ruborem.i. ardorem suæ charitatis p bona opera declarare, q̄a pater tuus q̄ videt in abscōdito reddet tibi. Mat. 6. Et iō Seneca. Esto occultator virtutum, sicut alij vitiorum: Vel dic q̄ iste lapis est charitas, q̄ pro certo in die.i. in prosperitate mundana deficit, & pallescit, in nocte aūt.i. in tpe tribulationis pficit, & rubescit, quia vere multi sunt qui in prosperitate deteriorant̄, in diuersitate iterum emendantur. Castigasti me dn̄e, & eruditus sum. Hie. 31. Vel dic q̄ iste est vir perfectus, qui in die psperitatis debet esse aureus per splēdentē honestatem in nocte aūt aduersitatis debet esse igneus per feruentem charitatem, & sic in vtroque tempore debet se debite regulare. Nocte & die non extinguetur. Esa. 34. ¶ Est India species chrysopassi viridis coloris sicut prasius seu porrum, guttas habens aureas &c. Sic verè nos debemus esse virides per honestatem, & habere guttas aureas.i. virtutum vniuersitatem.

Apud Plinium legitur carchedonius, item Venerabilis Beda super Apo. 21. ita legit. Cap. 59.

CAlcedonius est lapis pallidus, & hebetis coloris, q̄ diuino imbre gignitur, & repercussu lunæ plenę inuenit̄, qui psoratus & portatus facit vincere cās, & resistit illusionib. dæmonū, & virtutes cōseruat ſm Isid. & Diosc. Et iste nūq̄ nisi tricolor reperitur, vt dr̄ in lapidario. Iste recte est Christus, q̄ p certo ex rore cęlesti.i. per supernalē virtutē in corde terræ.i. in vtero virginis extitit procreatus, q̄a nō ex virū semine &c. Et iō in ista terra in luna plena.i. in plenitudine tpis & inprincipio tpis gr̄æ est inuentus, q̄a vbi venit plenitudo tpis misit Deus filium suū. ad Gala. 4. Et iste fuit pforat⁹, s. q̄tū ad ppessa vulnerat tpe passionis, & tūc factus ē ad litterā coloris pallidi & hebetis, s. pp defectū sāguinis. iō Esa. 53. Vidimus eū, & nonerat aspectus, virū despectum, & scientē infirmitatē. Et iō pro certo si sic conceptus, & psoratus portet̄ in corde .i. si memoria suæ natiuitatis & passionis habeat̄, tunc p certo per eius influentiam hō causa suæ salutis obtinet contra hostes, & dæmonū illusionib. & tētationib. resistit, & virtutes & gr̄as seruat & custodit, q̄a vere memoria passionis & natiuitatis summum est refugiū pctōris. Et sicut ſm eundē iste lapis calefactus paleas atrahit, sic verè Christ⁹ q̄n fuit calefactus isto igne.i. amore quo sic mūdū dilexit ut hō fieret, tunc attraxit, s. secū ad paradisum, paleas.i. vanos & miseros pctōres. Et iste tricolor est.i. h̄ns tres status & circunstātias & cōsiderationes, s. statū natiuitatis, vbi apparuit color humilitatis. Itē statū passionis, vbi apparuit color patiētiæ, & firmitatis. Itē statū iudicii, vbi p certo apparebit color iustitiæ & ęquitatis. Vestiuite multis coloribus. Eze. 16. Vel tricolor dr̄ Chr̄s, p p tres naturas q̄ in ipso conueniunt, s. natura deitatis, natura aiæ, natura corporis, quæ quidē in Chr̄o in una persona cōueniūt, & sunt vnum. Vel dic q̄ iste lapis siḡnat humilitatē, q̄ se pallidā & vilē reputat, & cū rore diuinæ gr̄æ gignit̄, & p eius ifluētiā dæmonib. & tētatiōib. resistit & pctis. Et ista hēt tres colores.i. tres spēs, q̄ sunt spernere mūdū, spernere nullū, spernere sese.

De Lapide Chrysolito. Cap. 60.

CHrysolitus est lapis decimus in rōnali, sicut dr̄ Exo. 28. q̄ erat quartus (sicut dr̄ Eze. 28.) in operimento primi anguli, q̄ erat septimus in fundamēto ciuitatis Hierl'em, sicut dr̄ Apo. 21. Et est lapis æthiopicus, vt aurū lucēs, vt ignis scintillās, in colore mari sitis, declinās ad virorē. In auro positus & in sinistro latere gestatus valet cōtra melācholiam & timores nocturnos, & cōfortat intellectū & dr̄ dęmones terrere & fugare, ſm Isid. li. 16. Talis est vir pfectæ spei, quia verè lucet & scintillat per sctā desideria, & iō si auro diuinæ sapię adiungat̄, vt s. si hō sapienter se habeat i sperādo, tūc si habeat hæc spes in latere sinistro.i. in tpe aduersitatis (q̄ p sinistra designat̄) p certo sūme valet & iuuat, quia vere melancholia, & timor.i. tristitia, & desperatio depellit̄, intellectus.i. sapia, & discretio cōfortat̄, & dæmōes sine dubio deterrent̄, quia vere q̄n dæmon videt hoīem q̄ in aduersitate sperat de æternis, & ibi figit cor suū, ipsum deserit & dimittit. Spes aūt nō cōfundit. Ad Ro. 5. Vel dic q̄ iste est vir perfectus, q̄ est coloris viridis p honestā apparentiā, splendet vt aurū per sapiam, rutilat vt ignis p charitatē & amicitiā, & iō talis valet cōtra tristitiā & timorem, s. alios cōfortando, & cōtra intel'ls ignorantiā, alios instruēdo, & sic dæmones ipsum fugiunt atq; timent. Iac. 4. Resistite diabolo, & fugiet à vobis. ¶ Est species chrysoliti dicta chrysolectrus, q̄ de mane pulchior est, sed post color ipsius hebetat̄, & ignis est rapacissimus, quia iuxta ignem positus, ipsum continue in se rapit, vt d. Isid. li. 16. de gēmis aureis. Sic verè sunt quidā qui in mane.i. in iuuentute vñr splendidi per virtutem & perfectionem, sed tñ postea deficiunt & pallescunt per vitia & peccata & hoc q̄a ignes.s. tentationis sunt multū rapaces, q̄a q̄n iuxta ignē tentationis ponun̄t, tunc vere ipsū statim rapiunt, s. consentiendo hmōi tentationib. & ab ipsis se permittunt protinus inflāmari. Vel dic q̄ ista est caro, in iuuentute pulchra, post pallida, quæ igni luxuriæ est puia, quia, s. ab eo faciliter inflamatur, si carboni ardenti.i. si alicui personæ luxuriosæ fuerit sociata. Vnde Pro. 6 Nunquid pōt hō abscondere ignem in sinu suo, vt vestimenta eius non ardeant? &c. Ignis cōsumpsit speciosa deserti. Iohe. 1.

De Cholidonio Lapide, quem Chelidoniā Pli. vocat. Cap. 61.

CHelidonius ſm Isid. & Diosc. est lapis paruus quia de ventre hirundinum extrahitur, qui licet sit in corpore modicus & despectus, tñ virtutibus est insignis. Duæ eius sunt species, s. niger & rufus. Niger contra febres et malos humores valet, & lotus aqua, sanat oculos. Rufus autem valet contra lunaticam passionem et insaniam, et antiquum sanat languorem, & facit hominem gratum, facundum & eloquentem et placentem. Talis est vir humilis, quia uere licet sit rufus vel niger.i. exterius despecti coloris et apparētiæ (quia hodie pœnitentia et humilitas non appreciatur) tñ pro certo non modicę sunt virtutis, quia verè valent cōtra febres et ardores auaritiæ, contra humores et luxuriæ, et cōtra vitia oculorū.i. cōtra pctm inuidiæ. Inuidia.n. est vitium oculorum, q̄a inuidi non p̄nt uidere bonum aliorum. Valet ēt cōtra lunaticā passionem, et cōtra leuitatem inconstantiæ, cōtra insaniā iracundiæ, et cōtra antiquum dolorē inueterati odij maliciæ et sic facit hoīem eloquētem et placentem, s. Deo et Angelis et hominib. Exemplum de paulo, qui docebat placere omnibus per omnia, 1. ad Cor. 10.

De

De Lapide Ceraunio. Cap. 62.

1 CEraunius ẽm Isid. & Diosc. est lapis Germanicus vel Hispanicus, rutilans vt flamma, qui in locis tonitrui generatur, & exinde inferius deriuatur, cuius virtus est ꝙ personam, domum & locum in quo fuerit, à fulmine tutũ reddit. facit etiam vincere causas & dulciter dormire. Iste lapis significat patientiam vel perseuerantiam, quæ pro certo in loco tonitrui. i. conflictu & tribulationib. huius mundi generatur, quia ista valet contra fulmẽ aduersitatis æternæ, q̃ oĩa penetrat, vel cõtra fulmẽ. i. cõtra sententiã ruditatis, vł contra tentationes hostis quia verè si patientiæ constantiã habuerimus, perseuerantiã, hmõi fulminib. lędemur, & causam salutis nr̃æ lucrabimur, & vincemus, & per contemplationem in præsenti, & per gloriam in futuro per eius virtutẽ dulciter dormiemus, quia sola perseuerãtia facit vincere, & somnum æternæ beatitudinis obtinere. Requiesces, & nõ erit qui te exterreatur &c. Iob 11. Vel si vis expone de timore vel de charitate vel de humilitate, vel dic ꝙ illi q primo fuerunt in tonitruo. i. in statu peccatorũ, & exinde deriuantur, extunc per conuersionem efficiũtur optimi cõtra hmõi tonitruum, fulgur & tẽpestates. i. contra vitia & peccata, sicut patuit in Paulo. Vel expone de Christo veniente de ventre virginis, qui valet &c. vt supra, quia viginis thalamus est locus vbi ceraunius iste extitit generatus.

De Crystallo. Cap. 63.

1 CRystallus est lapis frigidus, splẽdidus, lucidus, solidus purus, quia litteras, & alia q̃ in eo ponuntur, manifestat, & aliq̃n ex calore feruentissimo g̃natur, ẽm Isid. Talis ẽ p oĩa vir pfectus, quia vere in eo est splendor atq; luciditas honestatis, frigiditas castitatis, soliditas constantiæ, & firmitatis, puritas veritatis uel sẽsus, & sagacitatis, q̃a verè quilibet vir iust⁹ est purus. i. simplex, & transparens, quia eius intima alijs innotescunt, qđ est contra falsos & opertos, quorum conditiones, & volũtates non põt aliquis cogitare vel videre, literas etiam suas. i. scientiam q̃ in eis ponitur, alijs non manifestant, s. docendo, & prædicando, quia ẽm sapiente Eccl. 10. Melior est stultus qui abscondit stultitiam suã, q̃ sapiens q abscõdit sapiẽtiã suam. ¶ Chrystallus ita rapit ignẽ, & flamma, ꝙ radijs solis oppositus ignem in propinquis aridis materijs ascẽdit. Sis iusti in se rapiunt ignẽ, s. diuinæ charitatis, & amoris, et ideo q̃n radijs solis. i. diuinis inspirationib. incalescunt, tũc alios propinquos. inflammat per suum exemplum et doctrinam, et eos accendunt. s. ad Dei amorem, dicentes. Lucæ. 12. Ignẽ veni mittere in terram. Et tales generãtur et fiunt crystali. i. viri perfecti in frigore et calore. i. in mundanis tribulationib. et tormẽtis. boni. n. in mundi tribulationib. emendantur. Vnde Gẽ. 31. Gelu et æstu vrebar. pone si vis p diuersos. §. s. puritate et igne etc. ¶ Chrystallus ẽm Greg. aliq̃n fit ex aqua quia licet aqua sit naturæ fluxibilis, quandoq; tñ p fortitudinẽ frigoris ita indurat̃ et gelatur ꝙ Chrystall⁹ firma lucens et fulgida inuenitur. Sic verè licet homo sit aliq̃n aq̃s, i. mollis et carnalis et fluibilis ad p̃ctã, tñ q̃n frigore Pniæ, tribulationum et diuersitatũ, et diuini timoris est per cussurus paulatim induratur per constantiam, et firmitatẽ, ita ꝙ ad vultimum effici͠t lucidæ honestatis. Ideo Eccle. 43. Frigidus ventus aquilo flabit, et gelabit crystallus ab aquis. Vel dic ꝙ licet caro humana sit aqueã mollis. s. et fluxibilis, tñ per virtutem Dei in vltima resurrectione efficiet̃ in beatis crystallus. i. solida, lucida et glorificata. ¶ Crystallus ẽm Diosc. virtutẽ habet infrigidãdi, et tollendi sitim, et si trita melli mixta fuerit, tũc potata lacte replet vbera, et maxmè lac ex causa calida sit ablatum, et valet etiam cõtra colicã passionem, et cõtra viscerum passiones. Crystallus significat gloriam æternã, vbi est claritas, soliditas, et firmitas ęterna lis quia pro certo ista habet viriutem infrigidãdi, quia vere si ipsam perfectè attendimus, tunc oĩs sitis. i. oĩs ardor, et appetitus bonorum temporaliũ et auaritia mitigatur, et sicum melle deuotionis ipsam nobis incorporauerimus, tũc vere vbera mĩæ nr̃æ lacte. i. dulcedine pietatis, et compassionis replebit, & eleemosynis t palis subuẽtionis, et maximè si ex cã calida. i. ex ardore auaritia lac eleemosynæ sit ablatum. Valet ẽt contra dolorem viscerum. i. contra mẽtis sollicitudines tristitias, & mœrores. Cõstat. n. ꝙ ex cõsideratione gloriæ paradisi auaritia dimittitur, & eleemosyna elargitur, & mũdi solicitudo penitus abdicat̃, & vis dolor viscerum. i. oĩs desperatio & impatiẽtia submouetur, iõ Greg. Si consideremus quæ nobis promittunt̃ in cęlis, vilescunt oĩa quæ habẽtur in terris. Vel dic ꝙ crystallus est sacra scriptura, q̃ facit deponi sitim auaritiæ, & mundi sollicitudines, & vbera p̃dicatoris. i. labia sua facit affluere lactẽ doctrinę, & sciẽtiæ & spiritualis eruditionis, & maximè si mel deuotionis, & g̃ræ secum portet. Mel & lac sub lingua tua. Can. 4. Et ista est dura p fidei immutabilẽ infirmitatẽ, clara & manifesta per infallibilẽ veritatẽ, hoĩm inflammatiua per inextinguibilẽ charitatem. iõ dr̃ Apo. 4. ꝙ in cicuitu sedis erat mare vitreũ simile crystallo. Nã circa sedẽ ecclesiæ vbi Christus sedet, est mare sacræ scripturæ, qđ vtiq; cõtinet vitreã claritatem & crystallinam firmitatem. ¶ Crystallus pura, & per uia si solis radijs tangatur, statim rapit ignẽ, & sic materias ppinquas inflãmat. Sic verè conscia pura, & viridis si radijs diuinæ g̃ræ, vel si radijs. i. verbis p̃dicatoris tangatur, statim in se rapit, & concipit ignem charitatis, & diuini amoris. Hier. 11. Ad vocem loquelæ hiandis exarsit ignis in ea.

De Lapide Corallio. Cap. 64.

1 COrallius quamdiu tegitur aquis, lignum est, sed statim ꝙ est extra aquã, lapis effici͠t p̃ciosus. In mari rubro nascitur. q̃ exinde extractus cum retib. in lapidem induratur, & sunt rami eius subalbi, & mollis, qui exinde extracti rubefiunt, & durescuut. ẽm Isid. Sic verè charissimi, in mari rubro . i. in mundo per carnalitatem rubificato, inueniuntur multi p̃ctõres, qui q̃diu sunt sub aquis deliciarum, & voluptatum, & prosperitatis mundanæ, sunt molles, & fluxibiles, et carnales, lignei et fragiles tñ cum reti prædilationis isti exinde extrahuntur, et ad littus pœnitentiæ vel religionis deducũtur et conuertuntur, tunc efficiuntur optimi, et quo ad virtutes lapides p̃ciosi, quia tunc rubefiunt per charitatem, et durescunt per constantiam, et firmitatẽ. Ideo Iob 38. In similitudinem lapidis durantur aquæ, et superficies abyssi cõstringitur. Ista oĩa patent in Paulo, et magdalena. Vel dic qđ multi quandiu sunt in mari, i. in amaritudine paupertatis, et tribulationis, et in aqua sacræ scripturæ, et deuotiõis, ipsi sunt lignei et molles, i. benigni et cõpatientes, quia sicut dr̃ Prou. 19. Vir indigens misericors est. Sed uere cessante ista amaritudine et tribulatione, q̃n exeunt mare pœnitentiæ, paupertatis et infirmitatis, tunc ad similitudinem lapidis indurantur per auaritiam, et obstinationem, et rubescunt per luxuriam, et infectionẽ. Iob. 41. Cor eius indurabitur quasi lapis. Patet in diuitib. qui dum sunt infirmi. i. in aduersitate, et timent mori, faciunt testamenta, dant elemosynas, restituunt alienum, sed verè q̃n de aquis istis extrahuntur, q̃n. s. sanantur, et prosperantur, tunc duriores q̃ ante, et magis lapidei efficiuntur. Hie. 5. Indurauerunt faciem suam super petram, et noluerunt reuerti. ¶ Virtus corallij ẽm Isido. et ẽm Lap. est quia si ab aliquo gestetur, vel in naui vel in domo habeatur, tempestates, et fulmina repelluntur et rufus corallius summe ualet ad sistendum quemcun que fluxum sanguinis, et contra epilepsiam, et contra ẽt diabolica figmenta, et monstra dr̃ valere, multiplicat fructus et expedit fines et negociorum principia. Per corallium qui est rubei coloris, intelligo sanguinem Christi Iesu, qui si in domo vel in naui cordis nr̃i fuerit per memoriam, et cõpassionẽ, p certo à tempestate uitiorum, et p̃ctõrum fulmine æternæ damnationis saluabit, et contra diabolica figmenta, et tentationes iuuabit, fluxum sanguinis luxuriæ restringet, casum epilepsiæ. i. superbiam impediet, et negocium salutis nostræ expediet, et ipsum faciet terminari, et ad finem debitum applicari. Quod bene figuratum est Exo. 12. vbi domus signatæ sanguine agni, ab Angelo non sunt læsæ, aliæ autem sic, quia uere corda, quæ sanguine agni immaculati Christi per suæ passionis memoriam tinguntur, à morte æternæ, et fulmine sbi futuri iudicij seruabuntur. Vel dic ꝙ corallius significat charitatem, quæ in naui religiouis vel ecclesiæ vel etiam cordis operatur, et perficit supradicta etc. sicut supra. ¶ Corallius in mari rubro inuenitur. Sic sanguis Christi uel charitas in amaritudine passionis.

De lapide Corneolo seu Cornelio vtroq; .n. modo legi testatur Vincētius. C. 65.

Corneolus est lapis rufus prætiosus, qui in digito portatus mitigat iras surgentes in desceptando, & sistit quocunq; fluxum sanguinis, & maximè mulierū vt dr̄ in lapydario. Talis est rufedo pniç, quia vere sanguinis fluxū .i. fluxum luxuriæ refrenat & restringit, & maximè in mulieribus.i. in personis piis, & misericordibus. Vel dic ꝙ hic est Christus qui per benignitatem omnem irā aliorum mitigabat, & fluxum peccatorū à peccatorib. abstergebat. Figura Matt. 9. Marci 5. & Lu. 8. vbi ad tactum Christi sanata est mulier hemorrhoissa.i. aīa peccatrix &c. Vel dic ꝙ iste sign̄at benignitatem, quæ vilis hodie vr̄ coloris.i. appreciationis, quia inter seculares nihil appreciat̄, imo idiotissis appellatur. Hæc.n. valet summè ad sistendum aliorum iracundiam & furorē. Vnde Prou. 15. Responsio mollis frangit iram. Sermo dulcis multos amicos. &c. Eccl. 6.

De Gemma Dionysia. Cap. 66.

Dionysias est lapis fuscus cum rubētibus venis, q cum aqua tritus, vinum fragrat, & (ꝙ mirū est) s̄m Isi. ebrietati resistit. Tales sunt hypochritæ, qui fusci exterius vr̄ q̄tū ad maciē corporalē. q̄dā sunt in aqua deliciarū mūdi, q fragrare vr̄, & redolere, & sapeř vinū çternç voluptatis q̄tū ad dicta & ficta facta, sed pro certo pp̄ sua vitia & pc̄tā illi ebrietati.i. æternç voluptati obuiant & resistunt. Bibistis multū, & nō estis inebriati. Aggei. 1. Vel dic ꝙ multç leues psonæ, q̄n sunt in aquis delitiarū, videnť sapere & desiderare vinū & ebrietatē carnalis voluptatis, q tñ aliq̄n melius q̄ cæteri maturi ebrietati isti resistent, & à carnalibus istis cauent. Nos autem ebrii non sumus 1. ad Thess. 5.

Vincentius in speculo suo naturali li. 8. c. 65. lapidē hūc dyacodō appellat. C. 67.

Diadochos est lapis pallidus, lucens vt beryllus, & est aptus ad responsa à dæmonib. obtinenda: Excitat.n. dæmōes & fantasmata. Sed si quis eum ad aliquem mortuū applicauerit & eum cum lapide tetigerit, statim lapis vires perdit sicut dr̄ in lapidario. Nam lapis hic sacer est, & quod mors sternit, abhorret. Charissimi per dæmones damnatos intelligo peccatores in vitijs induratos, per corpus mortuum & fętens, intelligo personam infamem, & luxuriosam, corruptā & infectā, per istum lapidem intelligo virum iustum et perfectum. Licet igitur aliquis sit lapidus p pœnitentiam, et macerationem licet sit lucidus per bonā conuersationem, licet excitet, s. per bonam prædicationē, et eruditionem, dęmones.i. peccatores ad bonam operationem, et licet eos compellat respōdere. pc̄tā sua dicere p cōfessionem, tñ q̄n alicui mortuo applicatur & adiūgit̄, et ab eo tangitur.i. q̄n alicui malæ psonæ associatur, et suam malam societatem sectatur, tūc vere perdit vires, et gratias, et virtutes, quia non est aliquis ita bonus, quin mala societas ipsum statim inficiat et corrūpat, quia qui tetigerit picē, inquinabitur ab ea. Eccl. 13. iō Leu. 21. præcipitur ꝙ sacerdos ad mortuū nō accedat, q̄q̄ sibi sit cognatus vel affinis. Quia verè charissimi uos potissime sacerdotes, et ecclesiastici nō debemus mortuorum.i. personarum malarum consortium frequentare, etiam si propinqui fuerimus earundem.

De Es. Cap. 68.

Es est metallū rubeū, et sonorum, et ex lapide duro per fortes flagrationes ignis excoquitur, et gn̄atur, et sic ductile efficitur, et in tubas vel tympana fabricatur, cum quibus hoīes ad prælium animantur, et ad ecclesiā appellantur, vt dicit Isid. Tales sunt multi boni, qui pro certo ante conuersionem ad pœnitentiam, fidem vel religionē, sunt lapides durssimi.i. pc̄tores per obstinationem, et malam cōsuetudinē indurati. Veruntñ q̄n deponit eos in forti igne tribulationis vel cōtritionis, tunc uerè ibi purgātur & decoquuntur, & in naturam æris.i. bonā personam mutātur, & efficiuntur rubei, per charitatem, ductiles per obedientiam, sonori per eloquentiā, & sic fiunt tubç, & tympana hoc est dicta, viri perfecti, & prædicatores, p quos peccatores ad ecclesiā.i. ad statum gratiæ aduocantur, & ad p̄liandum cōtra vitia & dęmones excitantur, sicut oīa patuerunt in beato Paulo. ideo Iob. 28. Lapis solutus calore in æs vertitur. ¶Secundū Isid. li. 16. Antiqui cum ęre terram primitus coluerunt, antequā ferri vsus haberet̄ & aurū ipsum ęs p cūctis metallis habuerūt. vñ tūc aurū & argentū nō appreciabant̄, modo aūt ex quo venit ferrū, ei⁹ appreciatio defecit, q̄a (sicut dicit) voluēdo ętas cōmutat p̄cia rerū. Charissimi æs ꝙ rubet & resonat, significat iustos & p̄dicatores, ferrū aūt q̄d est durū & frigidū, significat obstinatos & tepidos pc̄tores. Antiqui ergo p̄lati terrā.i. ecclesiā cū ęre.i. cū viris pfectis, & bonis clericis & p̄dicatorib. voluerūt. s. eos ad dignitates ecclesiasticas pmouendo, & eos in summis honorib. habuerūt. Et istud fuit in primo tp̄e q̄n ferrū nō inueniebatur.i. q̄n viri obstinati, & pc̄tores in ecclesia nō promouebat̄, & q̄n aurū & argentum.i. tp̄ales diuitiæ ibi non appreciabātur, nec ī ecclesia.i. a uiris ecclesiasticis diligebant̄ vř q̄rebant̄, hoc est dictu ī principio religionis vř ecclesię, sed vere ex quo ferrū fuit inuētū.i. ex quo mali fuerūt in ecclesia positi & promoti, & ex quo aurū, & argentū fuit dilectū & reputatū, pro certo æs.i. viri perfecti, sciētifici, & resonātes, cæperunt vilipēdi, abhoreri, nec honore solito venari, sicut hodie patet ad sēsum. ideo Iac. 2. Vos aūt exhonorastis pauperē. ¶Itē s̄m Isid. æs si fuerit admixtū aliis metallis, vincet colore pariter & virtute, & ide est ꝙ ei⁹ plura gn̄a sunt .s. aliud albū, aliud rubeū aliud fuluū, aliud ductile, aliud fusile, aliud cuprum, aliud aurichalcū. Recte talis est q̄libet leuis persona, q̄a verè cito & faciliter cōuertitur ad cōditiones illorum quib. adiungitur & associat̄, & inde est ꝙ quidā per societatē cui admiscent̄ efficiunt̄ albi p curiositatē, fului & rūfi p malitiā & falsitatē, quia color fuluus & rufus significat malitiā & cautelā, s̄m Aris. in phisionomia. Alii efficiuntur rubei per luxuriā & carnalitatē. Qui.n. cum stultis graditur, similis efficietur. Prō. 13. Vel dic econuerso ꝙ per bonā societatē alii sūt fului per honestatē, alij rubei p charitatē, alij albi p castitatem, alij ductiles per obedientiā, & humilitatem, quia cum sancto sanctus eris. &c ¶Aes s̄m Aristo. cōponitur ex sulphure rubeo & argēto viuo, & vasa ęris gustu & odore sunt horribilia, nisi stagno sint pmixta & linita, & cito rubiginē cōtrahunt, licet splendida videantur. Per istud æs q̄d sonat durū dū percutitur, intelligo iracūdos clamosos & detractores, q pro certo cōponuntur in mēte sua ex sulphure q̄d est naturæ ardentis.i. ex ardore auaritię iracundiæ vel luxuriæ, & ex argēto viuo quod est fluxibile, & mobile.i. ex leuitate inconstātiæ. Et ideo p certo tales iracūdi & detractores licet videāt splēdidi p honestatē, tñ gustu & odore.i. vitia & fama sunt alijs horribiles & abominabiles, q̄a abominatio hoīm detractor. Prou. 24. Et cito rubiginant̄ p malā cōuersationē, nisi forte cū stano albo.i. cū castitatis albedine sint liniti. Vel expōe si vis de hypocritis & detractorib. ¶Est quoddā genus æris q̄d dr̄ coronariū, q̄d in tenues laminas subtiliat̄, & felle Tauri inficit̄, & sic ī colorē aureū cōmutat̄, & inde fiūt coronæ, quib. histriones & fatui coronant̄. Sic verè sunt hypocritę, q̄a verè q̄n felle tauri.i. malitia diaboli sunt ifecti, ita fiunt aurati p honestā cōuersationē, vt de talib. fiāt aliorū coronę. s. p̄lati, ita ꝙ ī capite.i. in dignitate ponunt̄ p pmotionē ad p̄lationē. Esa. 22. Coronans coronabit te tribulatione. Et sicut pcussus sonat, & faciliter rubiginat̄, sic isti pcussi modica iniuria, statim sonant p impatientiā, & faciliter rubiginant̄ per malā cōuersationē, ideo dr̄ Ezec. 14. Multo labore sudatū est, & nō exiuit de ea nimia rubigo eius. ¶Aes q̄d faciliter fundit̄, & ad ignē liquescit, fragile est sub malleo, & pcussum faciliter dissipat̄, & ecōuerso illud q̄d nō est fusile, non est sub malleo fragile sed ductile. Sic verè illi q sūt ita molles & ifirmi ꝙ statim ad ignē tētationis liquefiūt p delectationes, & dissoluunt̄ p affectiones, tales dico pcussuras & malleos tribulationū nō sustinēt, imò statim frāgunt̄ p ipatiētiā, clamāt p blasphemiā, in rōnē & iniurias, & hmōi, dissipant̄ p vitia, & rūpūt̄ p pc̄tā. Ecōuerso illi q sūt duri & pfecti, stabiles & cōstantes, q in igne tētationū nō liquefiūt nec dissoluunt̄, tales dico nō frāgunt̄ nec pereūt p pc̄tā, nec malleis, & mūdi tribulationib. frangunt̄, sed ex hoc ductiles et obedientes efficiunt̄, ita q̄ à prælatis vel Deo quolibet ducuntur. Ideo de talibus dr̄. Hic

re.1. Dedi te in murum æreū, & præliabūtur aduersum te, & non ꝑualebunt. Imò tales per malleos tribulationū efficiunt̄ ductiles per obedientiam, quia sic ducuntur à domino per 7 semitas æquitatis. ¶ Aes ad hoc, ꝙ ductile fiat, oportet ꝙ in igne pluries decoquat̄, & ab oī ſpurcitia depuretur. Sic verè ad hoc, ꝙ aliqua ſit ductilis ꝑ obedientiā, & ꝙ poſſit duci à Deo vel à plato ꝑ viā iuſtitiæ, neceſſe eſt, ꝙ in igne fortis tribulationis vel cōtritionis ſeu dilectionis primitꝰ decoquat̄. Vnde Eſa. 48. Excoxi te, ſed non quaſi argentum, elegi te in 8 camino paupertatis. ¶ Vas æreum cito rubiginatur, niſi oleo inungatur, vel niſi cū arena ſæpius confricetur. Aes ēt ſi ſine ſtāno fuerit, faciliter cōburitur, & cremat̄. Sic verè aīa cito, & faciliter contrahit rubiginē peccatorum, niſi oleo cōpaſſionis, & eleemoſynæ vngatur, vel arena duræ pœnitentię cōfricetur, de facili vritur. ſ. per luxuriæ ardorem, niſi ei ſtānū .i. cādor caſtimoniæ ſit adiunctum. Iō bñ ꝓcipitur Eccl. 9. Oī tempore ſint veſtimenta tua cādida, & oleum de capite tuo 9 non deficiat. ¶ Vas æreum rubiginoſum horribilis eſt odoris & ſaporis, niſi ſit linitum ſtanno. Sic verè peccator luxurioſus, impatiens & clamoſus, alijs eſt horribilis, & fętidus per infamiam, & maximè luxurioſus, qui ſtāno albo caſtimonię 10 nō linitur. ¶ Lapis de quo fit æs vel cuprum, eſt duriſſimę naturæ, & iō oportet, ꝙ in igne fortiſſimo octies ſeu nouies decoquatur antequam in metalli ſpēm conuertatur. Sic verè quidam ſunt ita indurati per malas cōſuetudines, & obſtinati, ꝙ qñ Deus vult eos liqueſcere per cōtritionē, & eos per pœnitentiam conuertere in aliā naturam, oportet ꝙ in forti igne tribulationis nō ſemel, ſed pluries decoquantur. Vnde Dan. 3. Fecit ſuccēdi fornacē ſepties. Et ſic qnq; efficiuntur æs. i. viri boni, & perfecti 1. Reg. 10. Mutaberis in virū alte 11 rum. ¶ Aes melius funditur, & liqueſit in tempore frigido, q̄ calido. Sic verè hō melius liqueſit per contritionem, & dilectionē in tēpore frigido. i. in ſtatu aduerſitatis, & paupertatis, quam qñ eſt in tempore calido. i. in ſtatu ꝓſperitatis. Patet de diuitibus, qui vix conteruntur vel conuertuntur vel emendantur qñ ſunt in proſperitate ideo dr̄ Ezec. 24. Pone eam ſuper prunas vacuā (. ſ. à diuitijs) vt incaleſcat ęs eius, & 12 liqueſiet. ¶ Aes qñ bene eſt purgatum, ſonorę & durabilis eſt naturæ, & qñ percutitur, altè ſonat, & vtilis eſt pro tubis, & timpanis cōponendis. Sic verè illi qui habent duritiam conſtantiæ, & ſtabilitatis, durabilitatem perſeuerantię, & longanimitatis ſonoritatem eloquentiæ, & affabilitatis, tales dico vtiles ſunt vt fiāt tubæ, & tympana. i. prædicatores, & clamatores catholicæ veritatis, & maximè qñ ſunt purgati. ſ. à cunctis fœcibus carnalis voluptatis. vide ſupra. §. 1. Excoquā ad 13 purum ſcoriam tuam. Eſa. 1. ¶ Aes ſi percutiatur, ſtatim reſonat. Sic verè viri perfecti, qñ percutiuntur à Deo. ſ. tribulationibus huius mundi, ſtatim reſonant per gratiarū actionē dicentes cum Iob 2. Si bona ſuſcepimus de manu Dei, mala aūt quare nō ſuſtineamus? Econtra aūt mali percuſſi ſtatim reſonant per impatientiam, blaſphemiā, & murmurationē, qñ à Deo vel à quocunq; alio iuſtè vel iniuſtè percutiuntur modica tribulatione vel iniuria vel correctione, ſicut ille, q̄ argutus à Moyſe, Exod. 2. ſtatim dixit: Nūquid occidere me 14 vis ſicut heri occidiſti Aegyptium? ¶ Aes vſtum (ſm̄ Plat.) habet virtutē diſſoluendi, conſumendi, vulnera purgandi, oculos abſtergendi, & carnes ſuperfluas corrodendi, & eas creſcere nō permittendi. Talis eſt pęnitētia, q̄a diſſoluit ꝑ cōtritionē, purgat ꝑ cōfeſſionē, cōſumit ꝑ ſatisfactionē, carnales ēt voluptates deſtruit, & eas creſcere nō ꝑmittit, & caliginē oculorū. i. ignorātiā adnullat, & ſubuertit. Vel expone de viro ꝑfecto, qui eſt aduſtus per pœnitentiā vel charitatē.

De Electro. Cap. 69.

1 ELectrum eſt metallum cęteris nobilius, ſm̄ Iſid. & argento lucidius, & fulgentius. Nā electrum naturale in cōuiuio ad lumina cęteris metallis oībus clarius fulget, vt dicit Iſid. & venenum dr̄ prodere, q̄a ſi vaſi ex electro infundatur venenum, ſtatim ſtridorē emittit, & ī colores varios ad modum arcus cęleſtis ſe mutare conſueuit. Rectè talis eſt ꝓdicator, & vir perfectus, q̄a vbicūq; ſit, ſi ſint ibi lumina. i. ſi ſint ibi q̄ eum debeant reſpicere, & videre, & ad eius conuerſationem exemplum accipere, tunc præ cæteris conſueuit ꝑ honeſtatē clarius relucere, ſicut de beato Ioanne, Io. 5. dr̄, Erat lucerna ardens, & lucens. Et iō qñ eſt in cōuiuio. i. in aliqua ſocietate, tunc verè venenum detractionis, quo alij ꝑ infamiā occidunt̄, ꝓdit & manifeſtat, q̄a verè vir iuſtus ſtatim, ꝙ videt tale venenum in menſa apportari, ipſe debet mutare colorē vultus, & faciei, oñdendo ꝙ ſibi diſplicet qđ auditur, & ſtridorē reprehenſionis emittere, & ſonare. Prouerb. 25. Ventus aquilo diſſipat pluuias, & facies triſtis linguā detrahentē. Quia ſm̄ Gl. ibidē, Diſcit detractor nō faciliter dicere, qđ te ſcierit nō libenter audire. ¶ Tria ſunt genera ele 2 ctri. Eſt. n. vnum principale, & naturale, qđ ſuccinū dr̄, & de arbore pino (ſm̄ Iſid. & Solinū) in ſuis germaniæ emanat, qđ in ſuo exitu eſt liquidum ſicut gummi, ſed poſt indurat̄ calore vel frigore, & in lapidis conuertitur duritiā vel cryſtalli, ſm̄ Iſid. & eſt perſpicuum atq; ſplendens. Talis eſt caro noſtra, q̄a licet primo oriatur liquida, & fluxibilis, licet ſit primo vilis, mollis & fragilis, tamē in reſurrectione vltima fortis atq; durabilis, ſplendens atq; rutilans apparebit, qñ. ſ. per calorē ignis fuerit indurata, ad ſtatum glorioſum Dei oīpotentis reducta. Tunc. n. erit dura per impaſſibilitatem, perſpicua per claritatem, & ſubtilitatem, quia in ſimilitudinem lapidis durantur aquæ. Iob 38. Vel dic ꝙ licet in iuuentute, & in ortu ſuo ſit homo mollis, fluxibilis & decliuus ad vitia & peccata, tñ qñ ſuſtinuit frigus diuini timoris, & æſtum mundanę tribulationis, tunc verè qnque efficitur fortis, & durus per conſtantiæ, & perſeuerātiæ ſirmitatem, & lucidus ꝑ apparentiæ venuſtatem. Frigidus ventus aquilo &c. Eccle. 43. Vide eam ſupra de cryſtallo. Ideo inter tria ignota ponebat ſapiens (Prouer. 30.) viam viri in iuuentute ſua, quia. ſ. quandoque ſenectus eſt tota contraria iuuentuti. ¶ Electrum in- 3 naturale fit ſm̄ Greg. ſuper Ezech. de duabus partibus auri, & vna argenti, quia aurum ſuam virtutem in tali mixtione nō perdit, argētum autem auri virtute rutilat, & ſplēdeſcit. Sic verè eſt de bona ſocietate, q̄a ibi debet eſſe vna pars auri, virorū perfectorum, qui aliorum adiunctione nō peiorātur, imò argentū. i. minus boni per eos fiūt meliores &c. Vel dic, ꝙ aurum ſapientiæ, & argentum eloquentiæ habent cōuenire in hoīe perfecto, & ſimul conflari. i. virum iuſtum faciunt ſimul iuncta. Eze. 1. Vidi quaſi ſpēm electri, velut ſpēm ignis intrinſecus. ¶ Electrū eſt naturæ mirabilis, quia de faci 4 li tincturam recipit, & colorē ſiue deformis fuerit ſiue pulchra, attritu etiā digitorū calefactū, paleas & cætera leuia ad ſe trahit. Sic verè ꝑſonæ leues ſunt mutabiles, q̄a ſtultus mutatur ut luna. Eccl. 27. Nā de facili recipiunt aliū colorē .i. bonam uel malā cōuerſationē, & cum calefacti fuerint ꝑ auaritiā, tunc paleas. i. mūdi bona nihil ualētia uolūt acquirere, attrahere & habere. Vnde Exo. 5. Diſperſus ē populus per oēm terrā Aegypti ad cōgregādas paleas. Vel dic ꝙ iſte eſt Chriſtus, q̄ calefactus. ſ. ardore nimiæ charitatis, ad ſe trahit per ſuā miſericordiam paleas. i. uanos peccatores. Oze. 11. In funiculis Adam traham eos, in uinculis charitatis.

De Etite lapide. Cap. 70.

1 ETites eſt lapis in nido aquilarū repertus, & eſt duplex. ſ. maſculus, et fœmella. Nā ſine iſtis lapidib. aq̄la parere non pōt, et iō in nido ſuo ponit eos, et inde eſt, ꝙ ſꝑ duo inueniuntur in nido eius, maſculus maior, et durior q̄ fœmella. Iſti duo lapides ſignāt duo ꝓcepta charitatis. ſ. Dei et ꝓximi, q̄ ꝓ certo faciunt parere. i. fructum bonorum operum emittere ipſam aq̄lā. i. uirū iuſtū, et ꝑfectū, et iō in nido cordis ſui dēt, iſtos duos lapides iugiter enutrire. Expone ſi uis de p̄latis ſicut de aq̄la, uel dic aliter, ꝙ aq̄la eſt bonus, et iuſtus p̄latus, q̄ ſꝑ dēt habere in nido cordis duos lapides etites, unum. ſ. maſculinum, hoc eſt iuſtitiam, aliū fęmininum, hoc eſt miſericordiā, ut ſic dicat illud Pſal. Miſericordiā et iuſtitiam cātabo tibi domine. Vel dic ꝙ nidus prælati ē ſuū collegiū uel conuentus, in quo pro certo prælatus ſemꝑ debet ſeruare lapides duplicis charitatis, ut ſic filij ſui, et ſubditi à ſerpētibus. i. à dęmonibus non lædantur, ſine iſtis. n. lapidibus. i. ſine uirtute duplicis charitatis non pōt partus boni operis parturiri, q̄a in iſtis duobus tota lex pendet, et prophetæ. Matt. 22. ¶ Etites iuuat mulierem parituram, et par- 2 tum accelerat ſibi alligetur, ueruntamen quandoque facit fieri abortiuum, et lædit matricem ſi ibi nimium teneatur, ſm̄ Iſid. lib. 26. Talis eſt iuſtitia, quia uerè fętus bonorū operum accelerat, et eos facit fieri, et emitti, ueruntamen ſi nimis teneat̄. i. ſi hō nimis iuſtus, et rigidus efficiat̄, tunc uerè

matricem

matricem.i. voluntatem & conscientiam lædit per crudelitatẽ,& fœtum mortuũ.i.mala opera facit nasci quia.s. q̃nq; facit hoĩs desperare,& ĩ vitijs obstinari, ideo bene dr̃ Eccl. 7.Noli eẽ iustus multũ &c.Vel expone si vis de meditatione mortis vel inferni,vel de consideratione,& timore diuinæ iustitiæ,quæ facit bona opera parturire, si tñ indiscretè cõsideretur,facit hoĩem desperare,& iõ bonũ est simul Dei iustitiam cum diuina clementia cogitare. ¶Etites ẽm Diosc. est lapis qui prægnãs est alio lapide, qui virtute cœlesti in eius medio inclusus generatur,& ibidem sine fractura lapidis introducitur,& creatur,& cõfert sobrietatẽ,diuitias & amorem,facit victorem,& effabilem, & caducorũ prohibet casum,& iuuat mulierem parturiẽ. Talis est beata Virgo,quia verè ipsa fuit lapis præciosus, plena.s.gratijs et virtutib. & virtute cœlesti.i.Spiritus sancti generata.i.ĩ ipsa generatione à labe originalis criminis depurata vel ẽt præseruata,qa verè ista fuit prægnãs,& ꝑgnata alio lapide præcioso.s. Dei filio Christo, q per beatã incarnationem sine fractione suæ virginitatis,in eius vtero virtute sancti spũs est inclusus. Vnde Esaiæ 7.Ecce virgo concipiet,& pariet filium.Et ista pro certo facit hoĩem sobrium,& maturum,& diuitem.s.quãtũ ad gratias,& virtutes,victorẽ.s.contra dęmones & tentationes,effabilem,quantum ad laudẽ diuinam,& casum in peccatum impedit,quia.s.eum tenet in statu gratiæ, & fœtũ bonorum operũ eum facit velociter parturire. Vnde Esaia 66. Nunquid ego, qui alios parere facio, ipse nõ parturiã? Vel etiã ista ad litteram mulieres in partu iuuat. ¶Hic lapis ꝓdit venenatẽ, quia si aliquis de veneni fraude suspectus fuerit,& iste lapis sub cibo caute positus fuerit ipsum cibũ deglutire nõ poterit, si aũt reus non fuerit, statim sine difficultate aliqua mãducabit, vt dicit Isid.& Diosc. Iste lapis significat diuinam iustitiam, vel ẽt ipsum Christum iustissimè iudicantem,quæ quidẽ iustitia in nido aquilæ.i.in pectore Christi inuenitur.Cibus iste significat refectionem æternæ beatitudinis. Q̃n ergo iste cibus erit paratus.s.post mortem,tunc verè si homo non fuerit reus veneni.i.peccati mortalis istũ statim percipiet,& mãducabit.Psa. Parasti in cõspectu meo mensam.Si aũt reus fuerit,tunc verè per virtutem istius lapidis.i.per rigorẽ diuinæ iustitiæ,qui in cibo isto inuenitur,impedietur ne cibũ æternæ percipiat voluptatis. Vnde 4.Reg. 7.Videbis oculis tuis,& non comedes ex eo. Vel dic, ꝙ iste lapis est prælatus, qui cibis.i.bonis tẽporalibus ecclesię pręficitur,adiungitur & donatur. Quia verè charissimi ille debet arcere à talib.cibis.i.à dignitatibus, & beneficijs ecclesiæ,illos qui rei sunt veneni.i.qui veneno peccati mortalis, proprias aĩas inficiunt,& corrũpunt,quia verè cibus ecclesiæ debet esse talis, quod nulli denegetur digno, & ꝙ nulli conferatur indigno, sicut dicit Aug.de gloria Paradisi.

De Lapide hematite. Cap. 71.

EMatites est lapis ferrugineus,qui resolutus, in colorem sanguineum mox erumpit. Hic valet contra dolorem oculorum,ventris & vesicæ,& contra fluxum sanguinis est remediũ singulare, vt dicit Isid.& Pla. Frigidæ.n. & siccæ est complexionis,& ideo multum restringit.Et dr̃ ab hema,qđ est sanguis,& tithein,quod est sistere,quasi sistens sanguinẽ. Verè charissimi iste lapis est Chr̃s, q ꝓ certo in igne passionis apparuit sanguineus atq; rubeus, qa factus ẽ sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrẽtis in terrã.Lu.22.Et iõ mõ valet(si.s.deuotè cõsideret̃)cõtra fluxũ vẽtris, hoc est luxurię, cõtra dolorẽ oculorũ hoc est iuidiæ, cõtra venenũ,& morsum serpentis,hoc est detractionis vel malitiæ,& oẽm fluxũ sanguinis.i.oẽm carnalẽ delectationẽ hẽt penitus eliminare.Et qa frigidæ,& siccæ naturæ est, iõ oẽm ardorẽ luxuriæ & cõcupiscẽtiæ refrigerat,& oẽm humorẽ gulæ vel luxuriæ desiccat.Ps.Tu siccasti fluuios ethan. Vel dic ꝙ iste lapis,est cõsideratio,& timor mortis,iudicij,& finaliũ tormentorum,q̃ ꝓ certo põt dici hematites, quasi sistens sanguinẽ, qa verè sanguis carnalis voluptatis,& mundanę prosperitatis,vel fluxus cuiuscunq; iniquitatis per eã arrestatur. Marci 5.Siccatus est fons sanguinis eius. Vel dic, ꝙ iste lapis est pęnitentia vel abstinentia &c.sicut supra.Figura de hemorrhoissa,quæ ad tactum vestimenti Christi à fluxu sanguinis, est sanata.Vestimentum Christi est abstinentia, quæ re uera sanat ab istis fluxibus animam peccatricem.

Lapis hic heliotropiũ Plinio dicitur. C.72.

ELitropia gẽma est viridis,guttis & venis sanguineis sup fusa,hęc in effectu est mirabilis quia si in aqua ponat̃,& solis radijs ꝑfunditur,statim aerẽ ita immutat, ꝙ sol sanguineus esse vr̃,eiusque radios obnubilat,ita ꝙ sol pati vr̃ eclipsim, vt dicit Isid.Vnde dr̃ in lapidario. Sanguinẽ reddit mutato lumine solem,Eclipsimq; nouã terris effundere cogit. Talis pro certo fuit beata Virgo,quæ pro certo fuit viridis, per honestatem,sanguine respersa per benignitatẽ,qa sanguineus humor,q est mollis,& dulcis, benignitatẽ & pietatem designat.Hæc fuit posita in aqua.s.deuotionis,gratię & compassionis,fuit ẽt illustrata radijs solis.i.influentia Dei.s. lumine sapiẽtiæ,& discretionis,& maximè q̃n fuit ab Angelo salutata.Et ideo pro certo solem facit esse sanguinẽ, qa verè solem iustitiæ Dei filium fecit accipere colorẽ sanguinis.i.carnẽ sanguineã,& humanã,& sic per ipsam, & in ipsa ipse fuit quasi eclipsatus,& quasi à claritate æterni luminis obscuratus,& priuatus, inq̃tũ creator factus est homo, quia sicut dr̃ Iohel.3.Sol fuit ibi conuersus in tenebras,& luna in sanguinem hoc est dictu,ꝙ filius Dei (qui dici poterat sol & luna ꝓpter ęternitatẽ) fuit cõuersus,& inclinatus.s.in tenebras.i.intra latebras sanguineæ carnis nostræ, quia Verbum caro factum est.Io.1.Et ideo bene põt dici beata Virgo elitropia.i.solis conuersio,quia per eã fuit sol Chr̃s conuersus,& inclinatus ad carnem assumẽdum.Figura Apoc.8.vbi tertia pars maris facta est sanguis. Sic verè mare.i. Christus per paupertatẽ amaricatus, habet tres partes.s. diuinitatẽ, aĩam,& corpus,& tertia eius pars.s.caro, facta ẽ sanguis.i. cõposita de purissimis sanguinib.Virginis benedictæ. Vnde Ps.Cõuertit aquas eorũ in sanguinẽ. Vel dic,ꝙ iste lapis est crux,quę guttis sanguineis,s.ipsius Christi fuit ad litterã cõspersa,quia verè per ipsam ipse sol iustitiæ Christus factus ẽ rubei coloris,quãtum ad sanguinem quem emisit, & ꝑ eius etiã virtutem.i. per crucis suppliciũ eclipsari fuit visus, qa .s.per mortem quam ibi subijt,lumen suũ.i. vita corporalẽ perdidit,et amisit,lumen ẽt deitatis visus fuit q̃tũ ad apparentiã nõ habere.Figura Apocal.16.vbi Angelꝰ effudit phialã iræ Dei in solẽ,et factus est suanguis.Si verè Angelꝰ.i.diabolus cũ iudæis effudit phialã irę Dei.i.tormẽta passionis, in solẽ.i.ĩ Chr̃m,et sic factꝰ est sanguis.i.sanguineus et rubicundus,ei iõ dr̃ elitropia.i.solis cõuersio, sicut supra.Vl̃ dic ꝙ iste lapis est Chr̃s q ꝓ certo q̃n fuit guttis sanguineus superspársus.s.in passionẽ,et q̃n in aqua.i. in miseria à passionis,et tribulationis fuit positus, tũc verè ad litteram fecit clipsari solẽ, quia tunc tenebræ factæ sunt sup vniuersam terrã.Luc.23.Iõ Eze.32.Solẽ nube tegã, et luna nõ dabit lumẽ suũ. Quia vere q̃n luna.i. humana Chr̃i natura nõ dedit lumẽ suũ.s. in morte, tunc sol nube,et tenebris fuit tectus. Amos.8. Nicrescere faciã solẽ in die luminis etc. ¶Elitropia est talis naturæ,qđ posita ĩ aqua in pelui ad solis radios, statim facit aq̃ bullire,et nebulã facit eã euaporare,tãdẽ in guttas pleuuiales soluitur illa nebula seu nubes, ẽm Isidor. Tlis est cõtritio, qa verè si in pelui cordis nostri fuerit imposita,et ibi aq̃ pietatis inuenerit,et radiis solis.i.diuina gr̃a percussa fuerit,cor nostrũ tũc verè statim ebulier ꝑ feruorẽ,et dilectionẽ,et faciet nubulã ascẽdere.i.vapore peccatorũ emittere,et euanescere ꝑ confessionẽ,et sic generabitur pluuia.i.irrigatio lachrimarũ seu deuotio salutaris.vñ 3.Reg.18.Ecce nubecula parua ascendebant de mari.Et sequtur ibidem,ꝙ sequuta est pluuia largissima. Vel per aquam (et melius) intellige carnalia pc̃tã,q̃ euaporant ꝑ cõfessionẽ virtute cõtritionis. Vel si vis ꝑ elitropiã intellige passionẽ Chr̃i,q̃ facit cor ebullire per cõpassionẽ, et pc̃tã auaporare et pluuiam inducit lachrymarum per confessionem.et adiunge ad §.de Christi passione, uel de cruce si vis. Vel dic ꝙ q̃n aliqui uolunt habere pluuiam in tẽpore siccitatis,ipsi dẽnt ponere in belui cordis sui elitropiã.i.Chr̃m per deuotionẽ,et amorem,debent ẽt ibi habere aquam.i.pietatis,et compassionis,et eleemosynæ dulcorẽ,et debet tunc ebullire per contritionẽ, et sursum ad Deũ vaporem emittere.i. orationem, et sic descende pluuia requisita. Psa. Pluuiã voluntariã segregabit Deus etc Vel dic, ꝙ iste lapis significat iracũdiam, quæ in pelui cordis posita, statim facit ipsum ꝑ appetitum vindictę bullire.Vel dic de malo amore, qui radiante

diante solæ mũdanæ prosperitatis, facit cor in quo est p ma las cõcupiscentias ebullire, & ipsum per auaritiam, & luxuriam æstuare, Vnde Iob 42. Feruescere faciet quasi olla pfundũ maris, & ponet quasi cum vnguenta bulliunt. ¶ Elitropia ſm Isidorum est lapis, qui ita illudit oculos hoium, q sol vr eis eẽ sanguineus sicut & elitropia. Iste lapis significat odiũ quia verè qñ in corde alicuius ponit, ita illudit oculos eius .i. rectum iudicium, q sol .i. bona persona quã ipse, odit, vr ei sanguinea .i. peccator & carnalis dr elitropia .i. solis auersio, quia verè tales auertunt, & peruertunt quantũ ad suum falsum iudicium, solẽ .i. hoies uirtuosos. Fac .§. de reliquo. ¶ Elitropia .i. sponsa solis, est quædam herba quę ſm Isidorum cũ quibusdam carminibus dr hoiem inuisibilẽ facere. Talis est nimia affectio seu amor, quia verè si amor alicuius circa personam aliquam applicatur, statim facit eam inuisibilem, qa .s. talis amans alium non videt per rectum iudicium, qa semper existimat bona sua esse maior à quam sint. Ideo dicit Seneca, q amor verum iudicium tollit. Et hoc maximè quãdo incantatores .i. adulatores ibidem sua carmina congesserũt .s. commendando & laudando in conspectu aliorum huiusmodi personas, patet de prælatis acceptoribus personarũ, qui per nimiam suorum parentum vel familiarium affectionem videre ipsos nequeunt, inquantum .s. ipsos vltra quã requirunt merita, promouent & extollunt. Et ideo ista dr spõsa solis .i. superiorum, quia carnalis affectio cum superiorib. est hodie despõsata. Vel dic q qñ aliquis secũ portat elitropiam .i. dona & munera, & qñ adhibet incantationes .i. adulationes, tunc verè efficitur inuisibilis .i. incognoscibilis, quia tales ab alijs non videntur vt corrigantur. Nã prælati, & iudices, qui sibi sponsant hodie munera alios non vidẽt p rectum iudicium, quia munera excęcãt oculos iudicum. Exo. 23. & Deut. 16. ¶ Elitropia est gemma valens ad multa, quia sanguinem stringit, venena pellit, nec falli poterit, qui eã secum portat, ſm Diosc. Talis est prudentia, quia pro certo si discretionem, & prudentiam habuerimus, tũc sanguinem .i. superfluitatem deliciarum, & voluptatẽ (ne in vobis fluat, vltra quam debeã) restringemus, venena .i. peccata & vitia repellemus, nec per tentationes diaboli decipiemur .s. quantum ad hæreses, & errores. ad Rom. 8. Prudentia spiritus vita & pax. Vel si vis expone de passione Christi vel de beata Virgine, & adiunge ad .§. supradictum.

De Lapide enydro. Cap. 73.

ENydros est lapis paruus, qui semper sine discontinuatione lachrymas emittit, nec tñ liquescit oino, nec efficitur alio mõ minor. Vnde dicitur in lapidario, Perpetuis fletus lachrymis distillat enydros. Qui velut ex pleni fontis scaturigine manat. Talis est beata Virgo, vel etiam ipse Deus, qa verè ab istis sine aliqua diminutione, & discontinuatione semper emanat, & exit stillicidium suæ perpetuæ misericordiæ, & largitatis, & suorum beneficiorum irrigatio vel medela, à quibus miseræ aiæ continuè irrigantur &c. Nam sicut ex quodã pleno fonte semper stillãt ex virgine affluẽtiæ gratiarum. Esa. 58. & Hiere. 31. Erit quasi hortus irriguus, cuius non deficient aquæ. Vel dic q iste lapis significat aiam damnatam, quæ ppetuis lachrymis habet lugere in inferno, nec tamen cõsumetur, nec deficiet in ęternum. Ibi .n. erit fletus, & stridor dentium. Matt. 13. Ideo dr Iob 20. Luet quæ fecit, nec tñ consumetur. ¶ Enydros per suam occultã uirtutẽ aerem contiguum congelat, & cõdensat in aquã, & sic vr semper aquam emittere, & guttatim destillare, & sine sui diminutione aquam, & stillas perpetuo generare, ſm Isidorũ, & lapida. Sic verè si nos simus enydri .i. lapides preciosi .s. iusti, & boni, & pij, totum aerem contiguum .i. temporalem exteriorem nostram substantiam debemus cõuertere in aquam & pluuiã .i. eleemosynas, qbus debemus alios irrigare, & sic licet istam aquam continuè emittamus, tamen non diminuemur per paupertatem, quia sicut dicitur Luc. 6. Date & dabitur vobis, quia qui dat pauperi, non indigebit. Prouerb. 28. Quia sicut circa illum lapidem nouus semper aer introducitur, & sic stillæ semper continuantur, sic verè Deus semper, introducit per suam occultam prouidentiam, nouum aerẽ .i. nouas diuitias circa illos, qui affluũt pietate, & ita possunt semper emittere stillas eleemosynarum sine cessatione. Vnde dr de Ioanne eleemosynario, q quanto plus dabat, tanto plus abũdat. Vel si vis per aerẽ intelligo scientiã, per stillas prædicationem vel doctrinam &c. per omnia sicut supra. Vnde Ioh. 3 In illa die stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lac & mel.

De Epistite lapide. Cap. 74.

Has Epistitis proprietates apud Isidorum non comperio, vbi saltem illi de gemmis est sermo, sed meminit efestticis lapidis (qui Plinio hephestites dicitur, sicut & Hermolaus legendum docet, cum prius hepistites legeretur) quem naturam dicit habere speculi in reddendis imaginibus, quamquam rutilet, cuius & experimentum esse dicitur si feruenti aqua additus statim refrigeret, aut soli oppositus, aridam materiam accendat.

EPistites est lapis rutilans, & rubicundus, qui ex parte cordis gestatus, tuum hoiem reddit, compescit seditiones, & a fructibus terræ coercet locustas, & volucres, & steriles nelas, & grandines, vt dicit Isidorus. Iste est Christus, quia ipse fuit rubicundus, & sanguineus quo ad passionem. Et fuit rutilans, & splendidus quantum ad resurrectionem, & ascẽsionem, quia verè si ipsum in corde nostro habuerimus per gratiam, & affectionem, tunc à cunctis aduersantibus tuti sumus, iuxta illud Esa. 43. Noli timere, quia ego tecum sum, dicit dominus, quia verè si in terra conscientiæ nostræ fuerint fructus .i. gratiæ & virtutes, tunc per virtutem eius exinde fugabuntur volucres .i. dæmones & tentationes, & nebulæ steriles .i. malæ affectiones, & delectationes & seditiones iracundiæ compescentur. Vel si vis per istum lapidem intelligo feruorem charitatis, & expone sicut supra, quia ipsa rutilat atque splendet. Vel dic ad literam de fructibus terræ, quia si in corde nostro Christus per deuotionem fuerit, exinde oia mala fugat, & nebulas & pluuias noxias expellit, & ẽt seditiones guerras, & lites sedat, quia sicut dicitur Prouer. 21. Cum placuerint Deo viæ, hominis inimicos eius conuertet ad pacem &c. ¶ Epistites est lapis qui proiectus in aquam feruentem, facit eam à bullitione cessare, & post modicũ frigescere, & seditiones dicitur reprimere, ſm Isid. Talis est memoria mortis, vel etiam virtus benignitatis quia verè si aliquis sit feruens per iracundiã, & appetitum vindictæ, si iste lapis .i. memoria mortis vel etiam virtus benignitatis in eo ponatur, & per diuinam inspirationẽ immittatur, tunc statim cessabit ebullire per iracundiam, & furorem. Ideo dicitur Eccl. 28. Memento nouissimorum, & desine inimicari. Et ideo seditiones dicitur mitigare. Vel si vis expone per omnia de benignitate, & patientia, quia qui patiens est, iras mitigat suscitatas. Prouerb. 15.

De Excolicero. Cap. 75.

Hexecontalithos forsitan legendum est, de quo Pli. lib. 37. c. 10. Nam & easdem ei tribuit proprietates Arnoldus apud vincentium, quas hic noster autor excolicero.

EXcoliceros est lapis paruus. 60. coloribus decoratus, q diligenter respũs, oculos intuentis efficiet tremulos, vt dicit Isid. Rectè talis est Deus, qa verè hẽt i se 60. colores, hoc est dictu, vniuersitatẽ virtutũ, & pfectionũ, & iõ q bñ respicit eũ attente .i. qui bene considerat virtutes eius, & pfectiones, iustitiã .s. & maiestatẽ. ipse pro certo statim hẽt oculos intellectus tremulosos, & timorosos. Quis .n. non timebit te o rex gentium? Hier. 10. qa verè ex cõsideratione diuinæ maiestatis, suæq; occultè prouidẽtię, prædestinationis, & potestatis, intellectus tremulosus efficitur vacillãs, & timorosus. Ideo dicitur Eccl. 43. Pulchritudinem coloris eius admirabitur oculus etc. Vel dic per omnia de beata Virgine.

De Ferro. Cap. 76.

FErrum est metallum durissimum, & ad remolliendum & dissoluendum difficillimum, & ideo dicitur ferrum à feriendo, eo q sua duritie oia feriat, cõcutiat atq; domet, qa licet de terra oriat, tñ durius cęteris metallis terreis inuenit vt dicit Isid. Frigidæ .n. & siccæ est naturæ, duræ pariter & cõpactæ. Rectè tales sunt mũdani tyrãni, & pctõres, qa verè licet oriant ex terra & carne terrea, tñ sunt duri, & obstinati, et in malis consuetudinib. indurati, vñ nõ pñt remolliri vel dissolui p cõtritionẽ vel cõpassionem, quãquam à prelatis et prædicatoribus verbis, et reprehensionib. malleetur, nisi forte à Deo in igne forti .i. in asperis tribulationibus decoquantur. Et ratio est, quia verè frigidæ, et siccæ sunt naturæ,

quia

quia pro certo isti sunt frigidi per indeuotionem, & sicci ꝑ crudelitatem, & incompassionem, & ideo inueniuntur duri .i. crudeles & obstinati, parci pariter & auari, & oĩa alia, metalla .i. omnes alios homines, subditos. s. vel vicinos duri tiæ suæ crudelitatis feriunt, malleant & comprimunt ꝑ tribulationes, & exactiones. Ideo dicitur Danielis 3. Ferrũ omnia domat, & vincit. Ideo tales mundi principes, & tyranni fuerunt optimè figurati Dan. 7. vbi vidit bestiã quartã, quæ habebat dentes, & vngues ferreos, & deuorabat, & comminuebat, & reliqua pedibus cõculcabat. Sic verè sunt isti, qͣ habent dentes .i. verba, & vngues .i. verbera ferrea .i. dura, & crudelia, ideo oẽs alios suis crudelib. rapinis, & exactionibus cõcutiunt, & deterrent, conculcãt & vilipendunt. Eze. 34. Reliqua pedibus conculcabatis. Esa. 45. Scio quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea.

2 ¶ Ferramenta debẽt cũ oleo temperari, ne aquæ frigiditate nimiũ indurentur. Oleum quod sanat lassa membra, significat pietatem, quæ pauperes lassos, & lãguidos cõfortat. Per aquã, autem in qua homines submerguntur, intelligo mundi prosperitatem. Ne ergo ferramenta i. mundi diuites nimis indurentur per parcitatem mũdanam, ideo sæpe debẽt vngi cũ oleo misericordię, & pietatis, hoc est dictu, quod sępe dẽt eis prædicari de eleemosyna, & pietate, & in istis se debent iugiter exercere. Vnde Deut. 33. Tingat in oleo pedẽ suũ ferreum.

3 ¶ Ferrum ex contactu sanguinis citius, q̃ alias inficiẽ consumitur, & rubiginatur, & maximè sanguine humano, quia ẜm Isidorum, sanguis humanus se de ferro vlciscitur quia sicut sanguis per ferrum effunditur sic nulla re ferrum, ita cito consumitur, sicut cum humano sanguine infędat. Sanguis significat crudelitatem. Nam licet ferrum .i. duri, & ferrei tyranni effundant sanguinem .i. multas faciant crudelitates, tamen ab hmõi sanguine, & crudelitatibus rubiginãtur, & consumuntur & peiorantur, & temporaliter, & spiritualiter, & maximè sanguine humano .i. cum sanguinem humanum fuderint .i. cum bonis, & iustis crudelitatẽ fecerint quia. s. tũc necesse est ipsos perire vel temporaliter vel ęternaliter, & consumi. Vnde Ps. Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos. Ideo dicitur Eze. 35. Cum sanguinẽ odoris, sanguis te persequetur, quia verè ad literam patet, ꝙ multorum crudelitas causa est mortis suæ, & temporalis, & æternæ.

4 ¶ Ferrum ẜm Isid. habet concordiam cum adamã te, ipsumque attrahit adamas, etiam si in vase ligneo vel argenteo sit inclusus. Adamas lapis durissimus, & nulli cedens est diabolus, qui nulli parcit, ferrum autem frigidum, & durum sunt mundi peccatores, & obstinati, & indeuoti, qͣ ꝓ certo isti videntur habere concordiam cum adamante, i. cũ diabolo, quia quamuis ipsi, sint in vase ligneo vel argenteo .i. in statu religionis vel ecclesiæ, ipsos tamen attrahit, s. per vitia & peccata ad infernum, & ipsi sibi obediũt atq; parẽt. Vnde Esa. 28. Pepigimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. Vel dic, quod adamas significat duros, & crudeles superiores, ferrum autem crudeles balliuos, superiores & inferiores, qui uerè inter se habent concordiã, qͣ .s. ad nocendum alijs inuicem sunt concordes. Psal. Conuenerunt in vnum aduersus dominum.

5 ¶ Etiam præsente auro vel argento, ferrum sequitur adamantem. Sic verè magis debemus sequi diligere, & eligere adamantem .i. Christum vel duritiam pœnitentiæ, quàm aurum vel argentum. Prouerb. 8. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris.

6 ¶ Ferrum bene politum si aceto, & à lumine linitum fuerit, erit simillimum æri, ut dicit Isidorus. Sic verè si ferrum .i. peccator primo poliatur, & ab omni rubigine peccati purgetur per pœnitentiam, tũc si aceto .i. amara mortis memoria, & à lumine claro .i. discretione, & sapientia liniatur, tũc verè efficitur similis æri .i. uiro iusto, & perfecto, hoc est dictu, ꝙ efficitur sonorus per prædicationem, rubicundus per dilectionem, splendidus per honestam conuersationem. Esa. 14. Similis ero altissimo.

7 ¶ Ferrum (vt dicit Isidorus) rubiginem non attrahit si cerussa vel medulla cerui iuerit superlinitum. Sic verè homo limatus, & fulgidus per conuersationem, & cõscientiæ puritatem, rubiginem malæ conuersationis vel peccatorũ non contrahit, quandiu medulla .i. dulcore gratiæ vel deuotionis, pietatis vel conuersationis fuerit perlinitus. Iob 21. Medulla ossa ipsius irrigantur.

8 ¶ Ferrum cãdens in lacte vel vino extinctum, facit ipsum medicinale spleneticis, ẜcd̃m Constan. Sic verè homo charitatiuus, & feruens facit lac sacræ doctrinæ, vel vinum conuersationis, & verborum, vtile & medicinale illis, qui patiuntur melãcholiam tristitię vel desperationis. Vel dic, quod splen (q ridere facit) significat prosperitatem mundi. Ferrum ergo .i. peccator dãnatus, & accensus in inferno, qui in lacte, & vino .i. in mundi delicijs fuit extinctus, & submersus facit huiusmodi delicias medicinales. s. ad eas præcauendum, spleneticis .i. illis quos mũdi prosperitas allicit, & quibus arridet, quia damnatio reproborum est castigatio peruersorum. Psal. Manus suas lauabit in sanguine peccatoris.

9 ¶ Item ferrum accensum cito corrũpitur, nisi malleis induretur. Sic verè peccator, qui est accẽsus, et inflãmatus per tentationes, et cõcupiscentias, et malas affectiones, cito corrũpitur. s. per malos cõsensus, et operationes, nisi cum malleis tribulationum vel correctionũ, vel cum malleis .i. cum consideratione tormentorum infernalium percussus fuerit, et duratus. Cor eius indurabitur, quasi lapis. Iob 41.

¶ Ferrum rubens in igne non est vtile ad tondendum, nisi donec incipiat albescere. Sic verè illi, q̃ in igne tentationum rubent per carnales, & sanguineas affectiones, & delectationes, non sunt apti vt à Deo malleentur ꝑ tribulationes, quia. s. nimis sunt infirmi. Sed illi q̃ in igne iste apparent albi per castitatem, quamquam estuent, & calescant, apti tamen sunt ad tribulationes ꝓ domino sustinẽdas, & vt diuinis vsibus deputentur. Candidi facti sunt Nazarei eius. Thren. 4. Vel dic ꝙ quamdiu homo rubet .i. quãdiu est in furore suo, & feruore, non est percutiendus aut corrigendus, quia. s. tunc nõ reciperet correctionem, debet ergo expectari, ꝙ albescat .i. quòd à furore suo tepescat.

11 ¶ Ferrum in multis vtilius est hominibus, quã sit aurum, licet plus diligatur auri species ab auaris. Nã ferro res publica gubernatur, malorum audacia coercetur, bonorum securitas etiam custoditur. Ferrum istud significat iudiciariam potestatem, Dei, s. & hominum, quæ dura, & austera inuenitur, quia verè ista est in mundo plus necessaria, quam aurum, & argẽtum, vel quæcunque diuitiæ temporales, & hoc ad literam, vt bonorũ simplicitas tueatur, & vt sic res publica .i. communis status hominum debitè gubernetur. Ideo Sap. 1. Diligite iustitiam omnes, qui iudicatis orbem.

12 ¶ Sine ferro ædificia nõ fabricantur, agriculturam non exercetur, panis non acqritur, & acquisitus, sine ferro non diuiditur, scinditur vel partitũ. Per ferrum durum intelligo pœnitentiam, & mundi tribulationes, quæ duræ sunt, quia (vt est ad Hebreos 11.) Disciplina omnis non videtur in præsenti esse gaudij, sed mœroris. Iste ergo volẽt vt agriculturã bonorum operũ exerceamus, vt terram carnis nostræ scindamus debitè, & maturemus, vt sic inde fructus meritorum, & virtutum reportemus vt panes æternæ refectionis acquiramus, et ut in cœlo ędificia mãsionis perpetuæ præparemus, quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Act. 14.

13 ¶ Ferrũ licet sit durum, tamẽ cum ferro alio acuitur, vt scindere valeat, et truncare. Sic uerè licet aliquis sit ferrum .i. durus et obstinatus, obscurus per ignorãtiam, hebetatus per negligentiam, frigidus per indeuotionem, ponderosus per pigritiam, tamen quãdo alio ferro .i. duris mundi tribulationib. purgatur, aliquando acuitur, et politur per gratias, et uirtutes, et disponitur vt scindat carnes. s. proprias per pœnitentiæ macerationem, et vt scindat panem .i. diuitias tẽporales eas diuidendo per eleemosynarum largitionem. Prouẽ. 27. Ferrum ferro acuitur. Vel dic ꝙ ferrũ .i. durus et ferreus intellectus acuitur, et subtiliatur ferro .i. ꝑ laborem studij, et exercitationis, quia sicut dicitur Eccle. 10. Si hebetatũ fuerit ferrum, multo labore exacuetur.

14 ¶ Ferrum quando igne excoqtur, tunc mollitur, et resoluitur, et scoria siue immunditia ex eius substantia separatur. Sic quando durus peccator in igne contritionis vel tribulationis ponitur, tunc mollitur per pietatem, resoluitur per deuotionem, et à scoria .i. à peccatorum suorum spurcitia depurãt. s. ꝑ confessionẽ, Esa. 1. Excoquam ad purum scoriam tuam.

15 ¶ Ferrum durante igne est rubeum, et molle, et ductile, cessante autem eo iterum nigrescit, et induratur. Sic diuites dum sunt in igne infirmitatis vel tribulationis, mollescunt per pietatem, rubescunt per charitatem, sed quando sanantur uel prosperantur, ad pristinam duritiam, frigiditatem et malitiam, reuertuntur. Prouerbiorum vigesimosexto. Sicut canis, qui

nis, qui reuertitur ad vomitum, ita stultus, qui iterat stultitiam suam.

De Ferrugine. Cap. 77.

1 Ferrugo ẽm Isid. est illud, quod à ferro qñ percutitur decidit, vel ferrugo dr̃ ferri rubigo, quæ ferrum quãquã durum rodit, maculat & inficit, & etiam, fœdat alios contingentes, & quanto ferrum fuerit plus politum, tanto rubigo ei facilius inhæret, & difficilius remouetur. Ferrum durum, & stabile est vir perfectus, qui quantum ad animã durabilis est sine morte. Rubigo autem quæ sibi generatur, & inhæret, est peccatum, quod in aĩa gignitur, & nutriuit. Licet ergo aĩa sit dura per constantiæ firmitatem, licet sit polita per honestæ apparentiæ venustatem, tamen rubigo peccati ei de facili adhæret, & non de facili remouetur, quia verè ferrum idest animam consumit, & corrodit per conscientiæ remorsum, & eam fœdat, & inficit per malæ cõuersationis fœditatem, intantum, q̃ ẽt alij contingentes astantes, & associantes per malum exemplum corrumpit̃, & inficiuntur. ¶ Ferrum quanto clarius est, & melius positum, tanto facilius rubiginatur, & exinde rubigo difficilius extirpat̃. Sic verè quanto, quis clarior est quantum ad scientiam vel parentelam, vel nobilitatem, tanto rubigo peccatorum sibi facilius adhæret, & per eam deformius maculatur, & ab eã difficilius per pñiam remouetur, quia ad sensum patet, quod nobiliores & sapientiores, qñ peccatorum rubigine maculantur, difficilius emendantur. Ezec. 24. Non exiuit de ea nimia rubigo eius. Tales. n. difficilius, quam alij corriguntur. ¶ Rubigo de ferro non tollitur, nisi tripliciter. s. p ignis excoctionem, per ferreæ limæ dentatæ corrosionẽ, vel per arenæ vel lapidis seu metalli confricationem vel pcussionem. Sic vere peccatum ab anima non tollitur, nisi p excoctionem contritionis, vel per limam dentatam. i. cum lingua, & dentibus confessionis, & per fricationem, vel pcussionem pñiæ satisfactionis. ¶ Ferrugo secundum Plate. hẽt virtutem attenuandi, fluxum stringendi, & consumendi, & vomitum prouocandi. Talis est contritio, quia fluxum vitiorum reprimit, ipsa etiam peccata destruit, & consumit, & vomitum confessionis procurat atque facit.

De Gleba. Cap. 78.

1 Gleba est terra coniuncta, & globata, quæ ẽm Greg. dũ sic est compacta, seminum & fructuum impedit ꝓductionem, confracta verò tegit semina atque fructus. Tales sunt diuitiæ, quia dum sunt inuicem compactæ, & ligatæ in scrinijs cupidorum impediunt germina gratiarum, & semina virtutum, vel semina bonarum cogitationum, fructus ẽt bonarum operationum, qñ verò franguntur, tunc germina & semina, & fructus virtutum & gratiarum perficiunt, & procurant, & maximè, qñ pluuia doctrinæ vel gratiæ irrigãtur. Et tunc de tali gleba dicet̃ illud Iob 28. Locus sapphiri lapides eius, & glebæ ipsi⁹ aurũ. Sicut. n. ẽm Aris. gleba qñq; est aurea, sic verè talis gleba diuitiarũ, qñ p eleemosynas cõfringit̃, tũc aurea dẽt dici. Vnde Iob 28. Locus sapphiri &c.

De Gemmis in generali. Cap. 79.

1 Gemmæ dicuntur eo, quod luceant sicut gummi, preciosæ etiam dicuntur, eo quod raræ sint, & paucæ, quia omne rarum preciosum. Gemmæ autem quando iungunt̃, decorem maximum sibi conferunt, & ministrant, vt dicit Isidorus. Tales sunt virtutes, quia si sint in aliqua bona persona, semper lucem boni exempli vel boni operis emittunt, & auri. i. ipsius animæ sunt nobilissimum ornamẽtum, & ad litterã sunt raræ atq; paucæ. Iõ de anima potest dici illud Eccl. 50. Tanquam vas auri solidum, ornatum omni lapide precioso. ¶ Gemmæ in diuersis locis inueniuntur, quia 2 aliquando de terra cum metalis effodiuntur, aliquando in maris littoribus, aliquando in fluuiorum plateis inueniuntur, aliquando in animalium vel volucrum corporibus ꝓcreantur. Qualitercunque tamen sit virtus lapidum a Deo singulariter deriuatur, & eis à Deo virtus, & efficacia specialiter dedicatur, quia dicit̃ in lapidario. Ingens est herbis virtus data, maxima gemmis, vt dicit Isidorus. Rectè sic est de virtutibus, quia aliquando inueniuntur in terra. i. in simplicibus, & humilibus, aliquando in littore maris. i. in uiris amaris, contritis & pœnitentibus, aliquando in glareis fluuiorum. i. viris deuotis, & sapientibus, aliquando in corporib. auiũ. i. in viris contemplatiuis, & spiritualibus, aliquando in corporib. animalium. i. in bonis actiuis, & secularibus. Nam in omni statu, & conditione hoĩum inueniuntur gemmæ, i. gratiæ & virtutes, & in eis occultè per Dei influentiam ꝓcreãtur, earumq; virtus & efficacia. i. virtutum valor, & meritum à Deo principaliter, & immediatè, disponitur, instituitur & dispensatur, quia sicut dicitur. 1. ad Cor. 7. Deus. n. dat vnicuique donum secundum virtutem suam. ipse. n. solus nouit qualiter, & quomodo est virtus quælibet acceptãda. ¶ Gemmæ quando nobiles sunt, & veræ, virtute incredibili, sunt à Deo insignitæ, sed quandoque artificialiter sunt falsę gemmæ, ita veris gemmis in apparentia similes, q̃ vix inter eas 3 potest distingui quantum ad exteriorem speciem, & decorem, virtus tamen, & efficacia istarum differentiam manifestat, secundum Isidorum. Rectè sic est loquendo spiritualiter, quia illi qui sunt veræ gemmæ. i. viri iusti, & perfecti, p certo sunt virtutum plenitudine decorati, & ideo diligẽdi sunt, & honorandi. Veruntamen inuenitur multæ falsę gemmæ idest multi hypocritæ, & ficti homines, qui in colore, & exteriori apparentia sunt bonis similes, & conformes, & ideo difficile est cogitare, & iudicare, qui sint veri, & q̃ falsi qui boni, & qui mali. Veruntamen si virtus, & efficacia, quorumlibet attendatur, hoc est dictu, si opera consideremus, tunc bonorum, & malorum differentiam dilucide cognoscemus, quia de fructu arbor conoscitur. Luc. 6. A fructibus enim eorum cognoscetis eos. Matth. 7. ¶ Inter gemmas difficile est iudicare, quia multę sunt splendidę, & lucidę, quę 4 tamen sunt modicæ virtutis. Quędam etiam vilis, & hispidi coloris, quæ tamen sunt maximæ virtutis. Nam plus quãdoque latet de virtute in vno paruulo, & ferrugineo adamante quam in Sardio lucidissimo vel beryllo, secundum Isidorum. Sic verè inter homines est hodie difficile iudicare, quis scilicet bonus sit, & quis malus, quia verè multi sunt splendidi per honestam conuersationem, quia verè modicę sunt virtutis, sicut sunt hypocritę. Sunt ẽt multi, qui licet, sint (more adamantis) vilis coloris. i. paruę apparẽtię, vel etiam leuis conuersationis, interius tñ in corde, & in occulto sunt bonę, & magnæ pfectionis. Vel dic, q̃ multi sunt lucidi quantum ad scientiam, qui paucę sunt virtutis, & econuerso multi sunt obscuri, & ignorantes, & simplices, q̃ tamen precellunt alios in virtute, ideo nolite iudicare secundum faciem, sed iustum iudicium iudicate. Ioan. 5. Vel per claros intellige diuites, per obscuros pauperes, quia multi sunt viles, & humiles pauperes, qui in sciẽtijs, & moribus, claris & diuitibus sunt meliores, quia melior est pauper sufficiens, quam diues gloriosus, & indigẽs pane. Prou. 12. Vel dic q̃ multi clari sunt, & maximè apparentiæ, qui tamen modicę sunt virtutis. s. quantum ad diuitias temporales, & econuerso multi sunt rustici, minoris apparentię, virtutis tamen sunt maximę quoad diuitias, licet sub obscuro burello lateat sua virtus.

De Lapide Gagate. Cap. 80.

1 Gagates est lapis viridis, glaucus vel niger, & est de facili combustibilis ferè sicut thus, fumus autem eius, serpentes fugat, dęmoniacos prodit, et dęmonibus cõtrariatur, secundum Isidorum. Sic verè quãdo, aliquis est rudis per exterioris habitus vilitatem, niger per humilitatem, glaucus per pœnitentię austeritatem, quę. s. hominem facit hispidum, et pallentem, de facili combustibilis per amoris incendium, et per charitatem, tunc verè fumus. i. oratio quę ab isto emanat, et ad Deum eleuatur habet fugare serpentes. i. venenosas carnis delectationes, et dęmones. i. dęmonum suggestiones, et tentationes. Vnde Thob. 5. Fumus. n. eius fugat omnia genera dęmoniorum. ¶ Gagates secundum Diosc. virginitatem prodit, quia si quis aquam eius biberit, si sit virgo, non vrinabit, si mundi autem virgo nõ fuerit statim etiam contra voluntatem vrinam emittet, et sic 2 veritas per lapidem experitur: qales sunt mundi delicię vel diuitiæ, quia verò si aliqs hõ virgo, et castus. i. purus et iustus eas biberit, et acquisierit, aqua huiusmodi sibi ꝓculdubio non nocebit, quia prosperitas bonos nõ nocet, imò iuuat. Si autem homo nõ sit castus, sed impius, et iniustus, tũc verè

vere si aquã mũdanæ prosperitatis biberit, statim incipiet vrinam.i.vitiorum & peccatorum fœditatem producere, facere & emittere, & sic suę mentis corruptio patefiet. Figura Nu.5. vbi si mulier suspecta de aliquo adulterio non esset rea, non noceant ei aquæ maledictionis, si aũt esset adultera, suus vterus tumescebat, femur ipsius putrescebat, & sic ipsa adulterio deperibat. Sic verè si mulier.i. aïa adulterata non fuerit per vitia, & peccata, tunc licet bibat aquã maledictum mundanę prosperitatis, tñ ab ea non læditur nec inficitur quoquo modo, si autem fuerit adulteræ, vt qa cũ diabolo, & rebus mundanis per diuersa mala desideria fornicatur, tunc vere si aquam mundanæ prosperitatis biberit, statim intumescit per superbiam, cõputrescit per luxuriã, & adulterio moritur p mortẽ tẽporalem pariter, & æternã. Apoc.8. Multi hoïes mortui sunt ex aquis, quia amaræ factæ sunt. ¶Gagates calefactus paleas attrahit, & eleuat, puluis eius dentes laxatos roborat, & confirmat, dolores ventris sedat, & carmina & maleficia irrita facit, & eneruat. Sic verè vir pfectus p bona sua exempla paleas.i. peccatores attrahit.s.ad bonum, & maximè qñ calefactus est p charitatẽ, dentes etiam vacillantes.i. desperatos & timorosos cõfortat, & roborat per consolationem, maximè si tritus, & pulnerizatus fuerit per humilitatem. Vnde Iob 4. Vacillantes confirmauerunt manus tuæ. Dolores ẽt ventris.i. miseriam, & tristitiã aliorum isti per verba, & opera sua consolatoria atq; per eleemosynarum liberalitatem auferunt, & carminib.s.deceptionib. malorũ, & hæreticorum obuiant, & resistunt p scientiæ veritatem, & per fidei firmitatem. ¶Gagates noxios humores consumit, hepar confortat, menstrua puocat, & partum valde accelerat, doloremq; stomachi sedat, secundum Diosc. Talis est contritio, quia verè per eam consumitur noxius humor carnalis delectationis, confortatur hepar spũalis affectionis (quia herpar amare cogit) puocatur menstruum.i. peccatorũ infectio, s.ad exitum confessionis, partus ẽt.i. bonorum operum procreatio per eam acceleratur, & dolor stomachi.i. conscientiæ remorsus, & corrosio per eã sedatur. ¶Gagates valet contra nocturnas dæmonũ vexationes, contra carmina & incantationes, & dentes lassos roborat puluis eius, ſm Diosc. Sic diuina scientia vel scriptura valet contra incantationes hæreticorũ, cõtra vexationes dæmonum, & tentationum, & dẽtes.i. homines in fide vacillantes roborat, & cõfirmat. Iob 4. Genua trementia roborasti. ¶Gagates in aqua accẽdit, in oleo autẽ extinguitur, ſm Isid. Sic charitas &c. sicut supra de calce. §. charitas, de charitate. ¶Patet ergo, quod gagates licet sit lapis rudissimus, tñ preciosissimus est, & ideo propter ruditatem exteriorem nullatenus condemnandus. Sic verè multi licet sint rudes, & simplices, & incompositi, tñ qñq; sub exteriori humilitate latitat copia gratiarum. Nõ ergo spernas, hominem in visu suo. Eccl.11.

De Lapide galactite. Cap. 81.

GAlactites est lapis colore cinereus, gustu suauis, q attritus, lacteum emittit humorem, qui clausus in ore, mẽtem turbat, circundatus collo, vbera lacte replet, alligatus etiam femori, facilem facit partum, ſm Isid. & Diosc. Talis est sacra scriptura, qa verè licet color eius & apparẽtia sit cinereus.i. vilis & despectus quantũ ad reputationem fatuorum (qa sapientiam atq; doctrinam stulti despiciunt. Prou. 1.) tñ his q gustant eam, & ibi student inuenitur sapida seu dulcis. Eccl.24. Spiritus meus sup mel dulcis. Et licet ad litteram mentem habeat turbare propter sui difficultatem, & comminationem futurorum tormentorum, tñ vbera.i. labia replet lacte doctrinæ, & affluentia verbali, & partũ bonorum operũ facit ab aïa parturiri. Figura Apoc.10. vbi liber dulcis in ore facit amaricari ventrem. Sic verè scriptura, q dulcis est in ore facit in loquutione ventrem.i. cõsciẽtiam amaram per contritionem, & sui discussionem. Eze.3. Factum est in ore meo dulce tanquam mel. ¶Galactites ſm Diosc. si cum aqua teratur, & exinde ouile ouium aspergat. replet oues lacte, & scabiem ab eis fugat. Iste ẽt lapis humorem emittit lacteum, & vbera lacte replet, & clausus in ore mentem turbat, ſm Isidorum, & Diosc. Ista est consideratio nostræ incinerationis, & mortis, quia vere ista facit vbera nostræ misericordiæ lacte eleemosynarum redundare mentem etiam per diuinum timorem turbat, & concutit, & ouibus.i. simplicibus lac deuotionis, & gratiæ tribuit, & ab eis serpiginem vitiorum tollit, & maximè si in aqua lachrymarum, & compunctionis fuerit temperata. Vel dic q talis est doctrina vel prædicatio, quia verè si teratur vel exponatur, & exinde oues.i. simplices aspergantur, ipsi pro certo lacte deuotionis compassionis, & gratiæ replebuntur, & à scabie .i. à prurigine luxuriæ liberabuntur. Effundam super vos aquam mundam &c. Eze.36. ¶Solinus c. de Græcia, dicit q galactites lapis est qui circa flumina. Nilum & Acheolum tantummodo reperitur, cuius color ater si teratur, lacteũ emittit humorem, & saporem, qui intra os receptus liquescit, veruntamen cum soluitur, memoriæ bonum perimit, sicut dicit. Talis est mala mulier, quæ quamuis sit atra per malam conuersationem, solet tamen lacteum saporem, emittere p verborum fallacem deceptionem. Prouer.5. Fauus distillãs labia meretricis. Si ergo talem lapidem scilicet malam mulierem in ore receptis, & secum colloquia, & familiaritatẽ habueris, solet per fictum amorem tota liquescere, dicens illud Cant.5. Anima mea liquefacta est, vt dilectus meus loquutus est, & sic bonum memoriæ suo fatuo dilectori solet auferre, inquantum & Dei & suæ salutis obliuionem solet inducere vel inferre.

De Gemma galatia seu gallaxia, quæ Plin. Chalazias dicitur. Cap. 82.

GAlatias gemma est candida, habens spẽm grandinis, in figura, quæ tantæ est frigiditatis, q nunquam ab igne calefit, vt dicit Isidorus, & Diosc. Sic verè multi sunt ita frigidi per indeuotionem, q licet in igne tribulationum ponantur, ipsi tñ nunquam calefiunt in Dei amore, sed semper frigidi, & obstinati, & indeuoti remanent, & iniqui, & hoc maximè illi qui sunt candidi.i. illi qui candore mundanæ pspe ritatis sunt vestiti. s. diuites, qui etiam grandini sunt similes, quia s.ad modum grandinis bona vicinorum suorum p rapinas deuorant, & consumunt. Grando magna sicut talentum descendit de cœlo. Apoc.16. Vel dic q iste significat bonos, & iustos, qui sunt candidi per castitatem, grandini similes per lucentem honestatem, & tanto frigore pleni.i. tãto diuino timore compressi, quod licet ponantur in igne tentationum, ipsi tamen non calescunt per ardorem concupiscentiæ. siue carnalis siue mũdialis, quia s. boni diuites quãuis sint in statu prosperitatis nunquem pp hoc per auaritiã, aut luxuriam incalescunt. Vnde 3. Reg.1. dicitur de Dauid, Cumque operiretur vestibus, non calefiebat.

De Lapide Garatite. Cap. 83.

Lapis hic Alberto dicitur garatiden, quem hieratitem esse putem, aut non multum ab eo differre, nam & Aristoteles in lib. de animali (vt est videre in horto sanitatis) hieratites inquit si ab homine gestetur, à muscis vel apibus non mordetur.

GAratiten est lapis niger, sed virtute superat colorem. Quem prius ablutũ si quis gestauerit ore. Dicere mox poterit quid de se cogitat alter, vt dicitur in lapidario. Iste lapis significat paupertatem, quæ pro certo licet nigra, & uilis, et despecta videatur, tamen non modici est valoris, quia si quis eam portauerit, & ad litteram pauper fuerit, statim cognoscet, & sciet quid de se cogitent circunstantes, hoc est dictũ, qa ipse cognoscet quale cor, & qualem affectionem alij habeãt ad eundem, quia verè in tempore paupertatis, & aduersitatis amici non derelinquunt hominem, mali autem amici, & falsi ipsum deserunt, & dimittunt, & ideo dicit Hieron. & Sent. Ob hoc solum amanda est paupertas, quia à quibus quis ametur ostendit. ¶Gratiten facit portantem se amabilem. Vnde sic probatur, nam si iunctũ fuerit corpus alicuius melle, & muscis expositum, relinquunt eum muscæ si præsens fuerit lapis ille, sed si lapidem aliquis subtraxerit, statim à muscis pungitur, & vallatur, vt dicitur ibidem. Talis est naturæ humilitas vel memoria mortis, & timor Dei, quia verè ista faciunt hominem amabilem .s. apud Deum & homines, & ideo si quis inunctus fuerit dulcore deuotionis vel gratiæ, & à muscis.i. à malis cogitationibus, & tentationibus infestetur, si lapidem istum habuerit .s. humilitatem vel timorem Dei, & huiusmodi, statim à muscis

fcis huiusmodi liberatur, q si eum à se subtraxerit, ab eis infestabitur, & melle deuotionis, & grę paulatim priuabitur & carebit, qa sicut dr Eccl. 27. Nisi in timore dñi tenueris instanter, cito subuertetur domus tua. Ideo Hie. 2. Scito q amarum sit te reliquisse dominum Deum tuum, & non esse timorē eius apud te. Vel dic q iste est timor Dei vel deuotio &c. Vel dic q iste lapis significat affectionem vel adulationem vel etiam diuitias seu dona, quæ pro certo faciunt hoiem ab alijs diligi, & amari, quia diuitiæ addunt amicos plurimos. Prou. 18. Nam si quis melle. i. carnali voluptate infuctus fuerit, & à multis. i. à balliuis & iudicibus insequatur vt puniatur, & corrigatur, pro certo si lapidem istum portauerit. i. si dona & munera eis obtulerit, vel bene adulari sciuerit, vel cum eis carnali affectione coniunctus fuerit, tūc ab oib. tutus erit, si autem dona subtraxerit, tunc eum sine dubio crudeliter persequentur, quia sicut dr Prou. 18. Deum hois dilatat viam eius, & ante principes spatium ei facit. Vel dic q per mel intelligo diuitias, propter quas homines à muscis. i. ab vsurariis latronib. & balliuis & à cęteris impiis infestantur. Per lapidem autem intelligo bonū principem vel prelatum, per quem subditi à muscis talibus liberantur, qa verè muscæ istæ in præsentia boni prælati non possunt nocere quia. s. per ipsum eorum iniquitas coercetur, alias si lapis iste preciosus absens fuerit, & si bonus princeps uel platus de fuerit, tūc talium muscarum malitia exardescit, & ad bonorum nocumentum fortius cōualescit, quia sicut dr Prou. 11. Vbi non est gubernator, populus corruet.

De Iaspide. Cap. 84.

1 IAspis est lapis viridis sicut smaragd9, sed grossioris est, coloris. hic inter pericula tutum facit hominem, maleficiis & incantationibus resistit, oculos acuit, efficacior est argēto q auro, fantasmata fugat, & ardorem interiorem refrigerat. ẽm Isid. Recte talis est fides, quia vere ista facit, hoiem tutum inter omnia aduersa, & maleficiis. i. dęmonum, & hæreticorum tentationibus, & deceptionib. obuiat uisum intellectus acuit per discretionem, ardorem etiam auaritię vel luxuriæ refrigerat, & utilior est in argento. i. in viro sonoro & eloquente, q in auro. i. q in homine aureo, & perfecto, qa. s. istorum fides valet plus aliis, inquantum loquūtur, & pdicant. Et ideo bene dr Apoc. 21. Fundamentum primum iaspis.

2 ¶Iaspis qñ caste gestat, iteriorē ardorē tēperat, febres & hydropysim reprimit fluentem sanguinem, & sudorem compescit, luxuriam cohibet menstrua stringit, vlcera & hemorrhoidas sanat. Talis est pœnitentia, quia vere si caste, & à persona bona, & casta portetur, ardorem interiorem, & mentis concupiscentias reprimit, quia per eam sanat febris luxuriæ, hydropisis & sitis auaritiæ, & per eam compescitur sudor malarum cogitationum, sanguis malarum delectationum, & affectionum, menstruum infectæ conuersationis, vlcera infamis operationis. Vel per iaspidem intelligo mortis memoriam, vel etiam paupertatem, quæ hæc oia operatur. Vel dic q hæc est largitas reprimens hydropisim auaritiæ, uel castitas restringens sanguinem, & febres luxuriæ &c.

3 ¶In capite aspidis inuenitur quidam iaspis paruus & multis colorib. coloratis, qui preciosissimus reputat, qa solet hre tot valores quot colores. Sic uerè illi qui extrahutur de capite aspidis diaboli. i. de statu damnationis, & peccati, optimi sunt & preciosi sicut patet in Paulo. Nam isti sunt colorati per bonam consuetudinem, & virtuosi p sanctitatem & perfectionem.

De Hyacintho. Cap. 85.

1 HYacinthus est lapis ceruleus, nec nimis clarus, nec nimis obscurus, sed inter duo temperatus, in tempore nebuloso obscurus. Nam ẽm temporis qualitatē, diuersimode variatur color eius, ẽm Isid. Talis est uir iustus, & pfectus quia vere ipse debet esse temporatus inter claritatem subtilitatis rationis, & obscuritatem ignorantiæ, quia. s. non dēt plus sapere, q oportet, sed sapere ad sobrietatem ad Ro. 12. & Eccl. 7. Ideo Prou. 23. Prudentiæ tuæ pone modum. Debet etiam ẽm diuersa loca, & tempora, colorem suum. i. apparētiam mutare, quia si sit in tempore sereno. i. si habeat ipse, & sui prosperitatem, tūc debet apparere lętus, & clarus. i. cōgratulando, & Deum regratiando. Si autem tempus. i. status suus vel aliorum, fuerit obscurum per aduersitatem, tunc similiter debet ostendere colorem, & apparentiam obscuram per compassionem, vt sic gaudeat cum gaudentib. fleat cum flentib. ad Rom. 12. Quia vere iusti, & boni in prosperis aliorum debent congaudere, in aduersis autem eorum debent compati, & tristari. Quod est cōtra inuidos, qui faciūt econuerso. Vel applica contra mundanos, qui ẽm tempus. i. ẽm cursum prosperitatis mundanæ, lætantur vel tristantur, quia eos serenum. i. prosperitas importune facit lætari, aduersitas autem tristari, quia stultus mutatur vt luna. Eccl. 26.

2 ¶Iacintus est lapis durissimus ad sculpendum, ab adamante tñ vincitur, & signatur, in ore missus, sentitur frigidus, virtutem habet confortatiuam, & tristitiæ seu melancholiæ fugatiuam, & suspitiones vanas pellit, & contra aeris pestilētias summe valet. Talis est vir perfectus, quia ipse debet esse durus per constantiæ firmitatem, non debet sculpi vel pœnetrari vel terrei quacunque duritiæ mundanæ tribulatiōis sed solo adamante. i. solo timore diuino. Qui. n. timet Deū, nihil trepidat. Eccl. 34. Iste etiam debet esse frigidus per castitatem, vel per modestiam, & maturitatem, non feruens p luxuriam uel leuitatem. Et ideo talis habet uirtutem cōfortatiuam, quia verè boni, & iusti sciunt suis sermonibus mestos confortare, eorum tristitiam temperare, & malas suspectiones, & timores de eorum cordibus remouere, quia sicut dr Prou. 12. Mœror in corde viri deijciet eum, & sermone bono lætificabitur. Vel dic q iste lapis est lętitia spiritualis vel etiam consolatio verbalis &c. Vel per iacinthū intelligitur spes firma, quæ tribulationib. non cedit, & omnē tristitiam, & desperationem tollit. Spes. n. non confundit, ad Rom. 5. Nam ista contra aeris pestilentias. i. contra mūdi tribulationes, & aduersitates valet, neruos etiam affectionum vegetat, & confortat, quia vere per spem bonorum ęterno voluntas interior roboratur, & confortatur per deuotionem, & per gratiam vegetatur. Et sicut iste lapis dulcem efficit saporem sic spes facit in reb. cœlestibus, & etiā in mundi tribulationibus saporem, & delectationem inueniri. Habemus anchoram &c. ad Heb. 6.

3 ¶Iacinth9 neruos vegetat, et membris dat vigorem, & salutiferum dat saporem, ẽm Diosc. Sic deuotio uel contemplatio dat vigorem, et fortitudinem contra peccata, et vegetat animam per gratiam, et saporem æternę voluptatis iam in pręsenti facit sentiri.

4 ¶Iacinthus tanto est melior, quanto in colore, et substantia sapphiro est propinquior, et similior. Sic verè aīa tanto est melior, & sanctior, quanto sapphiro. i. Christo per virtutes & gratias est similior. Similis ero altissimo. Es. 14.

5 ¶Iacinthus secundum Dioscoridem, ueneno obuiat, & toxico contrariatur. Talis est gratia Dei, quæ veneno peccatorum obuiat, & eis sine dubio opponitur, et adiunge. § de deuotione.

6 ¶Iacinthus est lapis preciosissimus, & est secundum Dioscoridem, quędam herba eiusdem nominis, et coloris, et in multis ei similis, licet non per omnia sit ęqualis. Ista est Christus qui sanctissimus debet dici, in terra tamen idest inter homines terrenos fuit ei quędam herba similis scilicet beatus Frācifcus, qui in colore. i. in exteriori apparentia, et stigmatibus fuit ei similis, et etiam in ualore. i. quantum ad humanitatem, et benignitatem, licet non per omnia cū sit impossibile creaturæ. Figura. Dan. 3. vbi inter cęteros vidit vnū similem filio Dei. Sic iste in fornace paupertatis vel feruētis charitatis est quantum ad stigmata factus filio, Dei similis, et conformis. Vel expone si vis de anima iusta, quę Deo est similis, et conformis. Vel expone si vis de aīa humana simpliciter, quę Deo est similis quo ad imaginem trinitatis. Ge. 1. Faciamus hominem etc.

7 ¶Iacinthorum plures sunt spēs colores, et apparentię differentes, tamen oēs sunt preciosi, ẽm Isid. Sic verè bonorum hoīum plures sunt spēs, et differentię, quia. s. alij clerici etc. qui colore et habitu abinuicē sunt distincti, qa oīs caro eadē caro. 1. ad Cor. 15. Oēs tñ sunt preciosi quocunque noīe censeantur. Stella. n. differt à stella in claritate, ibidem. Vel si vis expone de virtutib. quarum sunt plures differentię etc.

De Iride lapide. Cap. 86.

1 IRis est lapis sex angulorū, pspicuus vel lucidus vt crystallus, et dr sic, eo q in domo solis radiis expositus, statim speciem iridis, et eius colores in proximos parietes opposi

tos

tos repręsentat. valere dicitur per omnia sicut beryllus, & mulierem adiuuat parituram, secundum Isidorum, & Diosc. Dolores enim temperat parientis. Talis rectè est anima per fecti, quia ipsa est clara & perspicua per conscientiæ puritatem, & ideo quando radiis solis idest diuina gratia perfunditur, & tangitur, tunc verè statim in parietes propinquos idest in socios & vicinos emittit colores bonorum exemplorum, & sic speciem iridis idest ipsius Christi (qui fuit signum fœderis, repræsentat, per eius scilicet imitationem. Vidi Angelum amictum nube, & iris in capite eius. Apoc. 10. Ista etiam habet sex angulos idest sex opera misericordiæ, quæ in isto versu continentur, Vestio, poto, cibo, recolligo, visito, condo. & ideo bene dicitur, quòd labores parientis idest dolores & miserias egenorum adiuuat, & supportat, quia scilicet boni & misericordes eleemosynis suis egenos consolantur.

De Gemma hyenia. Cap. 87.

HYenia est lapis, qui in oculis hyenæ reperitur, quem si quis sub lingua sua posuerit, facit plurima prędicere iam futura, vt dicit. Isid. Talis est fides vel Spiritus sanctus, quia verè quando fuit Apostolis & Prophetis appositus, statim pro certo fecit eos de futuris prædicere, & vaticinari 2. Pet. 1. Cuius spiritu inspirati, loquuti sunt Prophetæ. Et isti in oculis hyene. i. in prælatis, & iudicibus & prędicatoribus & sacerdotibus, qui sunt oculi, directores. s. & correctores corporis ecclesiæ) debent summopere reperiri, quia verè tales debent plus feruere fide, & spiritu sancto, quam cęteri Christiani. Act. 6. Elegerunt septem viros plenos fide, & spiritu sancto, Nam per hyenam, quæ vtranque habet naturam, intelligitur ecclesia, quæ habet vtranque sexum ad literam, qui continet homines, & fœminas, & ad eius vnitatem conuenerunt vterq; populus. s. iudaicus & gentilis. Et in oculis hyenæ idest in eius prælatis debet iste lapis præcipuè reperiri scilicet gratia scripturę sapientia vel doctrina. Vel dic ꝙ iste lapis est sacra scriptura uel feruor charitatis. mediantibus quibus homo efficitur prædicator, & sic de futuris. s. de vita æterna inferno, & iudicio loquitur, & diffinit. Nouit præterita, & de futuris ęstimat. Sap. 8. Vel dic, quod hæc est virtus prouidentiæ, quæ scilicet prouidet de futuris, vel consideratio futurorum vel contemplatio, quę vaticinatur de futuris.

De Kaman. Cap. 88.

Meminit huius lapidis Vincentius in speculo naturali, libro 8. capitulo 78.

KAman lapis est diuersimode uariatus in colore, quia nunc niger, nunc albus, nunc varius reperitur, & dicitur a cauma, quod est incēdium, quia in locis calidis, & sulphureis generatur. Huius virtus est secundum Dios. hydroposim curare, & diuersis imaginibus sculpitur, & cęlatur. Talis est scriptura, quæ inuenitur diuersorum colorum, apparentię, & superficierum, quia nunc alba idest plana ad exponendum, nunc nigra idest difficilis, & obscura, nunc varia idest diuersis intellectibus uariata, Ecce equi varij, albi & nigri. Zach. 6. Ista etiam in calidis idest in feruentibus pectoribus virorum spiritualium scilicet prophetarum, & apostolorum, est inuenta, & deinde multis imaginibus idest expositionibus est celata, & ideo modo valet quando scilicet per auditum prędicationis uel per studium recipitur) ad hydropisim idest ad sitim auaritiæ, tumorem superbię, ardorem luxuriæ temperandum, Vnde Augustinus super genesim ad lit. lib. 5. Sacra scriptura sua altitudine superbos irridet, sua profunditate attentos terret, sua veritatem magnos pascit sua affabilitate paruos nutrit.

De Kabrato. Cap. 89.

Vide vincentium in speculo naturali lib. 8. c. 78. Apud Albertum Kacabrates legitur, vt est in horto sanitatis.

KAbrates est lapis translucidus, crystallo similis, qui dare eloquentiam creditur, honorem & gloriam, & defendit à noxiis, & venenis, & curat tumorem hepatis, & splenis, secundum Diosc. Talis est scientia, quia verè ipsa facit hominem eloquentem, dans ei gloriam, & honorem, & quia facit hominem discretum, ideo dicitur à noxiis scilicet, tentationibus & tribulationibus pręseruare, & tumorem superbiæ, & melancholiam tristitiæ sanat pariter, & curat.

De Kalcofano. Cap. 90.

Calchofanos apud Plinium legitur, gemmàque dicit esse nigram, quæ illisa æris tinnitum reddit. Calchophthongos apud Solinum legitur.

KAlcofanus est niger lapis, colore despectus, qui gestatus in ore, dicitur clarificare vocem, & defendere à raucedine fauces, vt dicitur in lapidario. Hæc est humilitas quæ in mundo videtur nigra, & despecta, quia vere si ipsam habuerimus tunc vox orationis nostræ clara, & gratiosa efficietur, & à raucedine peccati seruabitur. Ecclesiastici 35. Oratio humiliantis se nubes pœnetrat. Humilitas enim orationi dat efficaciem, & virtutem. Psal. Ecce dabit voci suæ vocem uirtutis.

De Ligurio lapide, quem Plinius Solinus & Dioscorides lyngurium appellant. Cap. 91.

LIgurius secundum Isid. & Dioscor. est lapis electro similis, qui à lance bestia ex eius vrina inter arenas gignit, & habet virtutem, stomachi dolorem auferre, fluxum ventris restringere, & colorem perditum restaurare. Talis est contritio, quia quando linx, idest Christus mingit in terra, conscientiæ, & infundit vrinam suæ gratiæ, tunc ibi concipitur bonum propositum, & contritio, & sic fluxus ventris idest luxuria restringitur, dolor stomachi idest inuidia vel remorsus conscientię sedatur, color perditur idest bona conuersatio restauratur. Vel dic per omnia, quod iste lapis, est castitas, quæ pro certo per Dei inspirationem, & gratiam generatur, quia non ero continens, nisi Deus det. Sap. 8. Et dic per omnia sicut supra. ¶ Ligurius est lapis electro similis, qui paleas attrahit, & colorem perditum vel infectū restituit, & restaurat, secundum Dioscor. Talis est honestas, & bonum exemplum, quia uere electro est similis, quia scilicet fulget, & rutilat præ aliis virtutibus. Et ideo paleas, i. peccatores attrahit ad bonum, & colorem, idest exteriorē apparentiam facit bonam, & conuersationem pulchrificat, & decorat

De liparea gemma, quam liparim Plinius appellat. Cap. 92.

LIparia est gemma de syricis partibus veniens, quam omnia genera ferarum cupiunt intueri, & ad eius pręsentiam properant, vt eam intueantur, & ideo venatores feras quas canum cursu capere non poterant, solius lipareę aspectibus ad se ducunt, vt dicitur in lapidario. Iste lapis significat uirtutem honestatis, & bonę conuersationis, quia uere omnes fere siluæ huius mundi, idest omnes homines delectantur in aspectu istius, quia uere pulchrum, videre hominem honestum, & maturum, & ideo mediante, isto lapide. i. bonorum exemplorum, conuersationem, venator Christus ad se trahit, et ducit multas feras, idest multos peccatores, quos canibus idest mediantibus mundi tribulationib. ad se trahere non valebat. August. de verbis Apostoli lib. 1. Crede, et venis ama, et traheris, sequitur. Amando venit ad Deum, non nauigando. Vel dic ꝙ iste lapis est Dei misericordia, ad quam omnes cōfugiunt peccatores, etc. sicut supra. Vel dic ꝙ ista est beata virgo, quæ pro certo ad se trahit feras. i. indomitos peccatores, et ideo mediante auxillo suo venator Christus plures accipit, et conuertit, quam per canum suorum. i. prędicatorum latratus, et discursus. Ideo bene dicitur Cant. 1. Trahe me post te, in odorem etc. Vel dic, ꝙ liparea est mulier, quam omnis homo diligit à natura, & per eam capitur multotiens à diabolo per mala desideria qui per carnes, idest per tribulationes capi ab eo non valebat. Exemplum de Dauid, quem Bersabeę ad se traxit, et ió per adulterium fuit captus.

De

De Margarita. Cap. 93.

1 MArgarita ſm Iſid. li. 16. eſt lapis cādidus, inter oēs lapides candidos præcipuus, q̄ alio noīe vnio, dr̄ eo qđ vnus, & nunq̄ duo inſimul reperiunt̄, & eſt clarus, pſpicuus & rotundus, virtutem hēt cōfortatiuam, & ſyncopis, & cardiacę curatiuam, vt dicit Pla. Talis eſt per oīa B. virgo, quia vere ipſa fuit candida per puritatem, & virginitatem, & clara p̄ honeſtatem, pſpicua per planitiem, & veritatem, q̄a, ſ. eius intima poterant videri, rotunda per obedientiæ, & boni operis volubilitatem, vna fuit, & præ cæteris præcipua, q̄tum. ſ. ad ſanctitatis ſingularitatem. Iō. dr̄ Virgo ſingularis. & Canti. 6. Vna eſt columba mea. Et virtutem hēt confortandi .ſ. oēs miſeros peccatores, & ſyncopim. i. tremorem cordis triſtitiam. ſ. & deſperationem ſanandi, & curandi, & fluxum ventris. i. luxuriam reſtringendi. Sapiens ergo fuit ille qui inuenta iſta precioſa Margarita, vēdidit oīa bona ſua, & comparauit eā. Matth. 13. Vel expone ſi vis de qualibet virgine, & de quolibet viro perfecto.

2 ¶ Margarita ex rore cęleſti in maris cōchylibus generat̄. Sic Chriſtus &c. vide de cōchylibus, & adiūge conditiones Margaritæ ſicut ſupra. §. 1.

3 ¶ Itē ſm Iſid. ibidem inter Margaritas quædam inueniuntur mere cādidæ, quædam flaue, ſed illæ quæ ſunt ex toto candidæ, ſunt aliis meliores. Sic vere inter pſonas caſtas q̄dā ſunt mere candidæ, & caſte, ſ. virgines, quædam flauæ, & non ex toto albæ, ſ. coniunges, quæ licet coniungium caſtè ſeruent, tn̄ virginitatis candorem non habēt, ſed pro certo meli ores, & perfectio res ſunt ex toto candidæ quàm aliæ, hoc eſt dictu, ꝙ melior eſt ſtatus virginalis. Bono. n. melius inuenitur. Eccl. 36.

4 ¶ Margarita quæ in mane concipitur, melior eſt pulchrior, & candidior, quam illa quæ veſpertino tempore generatur, vt dicunt Iſid. & Dioſc. & ēt Plinius & Solinus, qui ait ꝙ candor ſenecta diſperit, & grādeſcentibus cōchis flaueſcunt Margaritæ. Sic verè illi qui mane. i. in tempore iuuētutis efficiuntur Margaritæ. i. viri iuſti, & perfecti, & religioſi meliores ſunt aliis, qui in veſpere. i. in ſenectutis tempore conuertūtur. Nam iſti ſunt meliores, quo ad vitę ſanctitatē & vitę bonitatem, pulchriores quo ad honeſtatem, cādidiores quo ad caſtitatem. Ideo bene dr̄ Eccle. 1. Mane ſemina ſemen tuum. Vel dic, ꝙ Margaritę. i. opera bona quæ in mane iuuentutis ſunt prēferuntur alijs, quę ſiunt in veſpere ſenectutis, ſuntq; apud Deū lucidiora, & precioſiora, & virtute maxima potiora. Eſaię 58. Tunc erumpet, quaſi mane lumen tuum.

5 ¶ Margarita virtutem habet ſpiritus confortandi, & fluxum ventris reſtringēdi, & ſuperfluos humores abſtergēdi, ſm Plat. Talis eſt candor caſtitatis, quia mentem cōfortat, & roborat, ſpiritum ēt contēplationis ſummè iuuat, fluxum luxuriæ reſtringit, humores carnalitatis abſtergit. Vel idē dic de pęnitētia vel ſacra ſcriptura.

6 ¶ Qn̄ corpus ē debilitatū, & potiſſimè ex ſolutione medicinæ, tunc ſumme confortat, & roborat Margarita, & ſūme iuuat contra cardiacā paſſionem, & ſyncopim, & cōtra tremorem cordis, ſm Plate. Margarita candida eſt gloria ęterna, vbi eſt candor lucis æternæ, & ſpeculum ſine macula, ſ. ipſe Deus. Medicinæ ſunt mundi tribulationes, quæ pro certo (ſm Hieronymum) ſunt animæ medicinæ. Qn̄ igitur ex iſta medicina, i. ex mundi tribulationib. aliq̄s eſt debilitatus, & deſolatus, ita ꝙ cor eius eſt tremuloſum, & timidum, accipiat Margaritam, i. conſideret gloriam æternā, & ſic pro certo ſtatim p̄ ſpem cōfortabitur, & roborabitur, & ab his tribulationibus cōualeſcet, quia. ſ. videbit ꝙ non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad æternam gloriam ad Rom. 8. Iſtam ergo Margaritam bene inuenerat ille, qui pro ea cōparāda vendidit vniuerſa ſicut dr̄ Matt. 13.

7 ¶ Margarita aliquando inuenitur naturaliter perforata, aliqn̄ ēt artificialr̄ perforatur, & ſic vſibus hoium coaptat̄. Sic verè ſunt, qui quaſi a natura ſunt perforati, hoc eſt dictu correcti, & inſtructi, & per diuinam grām penetrati, aliqn̄ ēt artificialiter, & actualiter à prælatis, & p̄dicatoribus perforantur, & diſponuntur. ſ. doctrinis, & correctionibus & ſic diuerſimode ad vſus Chriſti, & eccleſiæ p̄parant̄, iuxta illud. Parauerunt lapides in ædificium domus 3. Reg. 5.

8 ¶ Margarita virtute cęleſti, ex rore cœli in ventre conchylis cōcipitur, ſed quanto maior fuerit hauſtus roris, tanto Margarita generabitur ibi maior, ſm lapidarium, ſm Pli. lib. 9. c. 35. & ſm Solin. c. de Taprobane inſula. Margarita ſignificat gratiam vel virtutem. Per aerem intelligo p̄dicatorem, qui dēt eſſe vir ſpiritualis. Per rorem qui inde, venit intelligo ſcientiam & doctrinam. Quāto ergo maior ros recipitur. i. quanto quis plus pcipit, & recipit de rore doctrinæ, & prædicationis, tanto vere in eo maior Margaritas. i. maior grārum, & virtutum copia generatur. Vel ſi vis per rorē intelligo Dei gratiam, per Margaritam intelligo meritum, & virtutes, vel ēt bona opera, quia quanto hō de rore diuinę gratię magis hauſerit, tanto Margaritam boni operis maiorem concipit, & producit. Gen. 27. Det tibi Deus de rore cœli abundantiam.

9 ¶ Quando conchyle eſt apertum ad roris receptionem, & Margaritę generationem, tunc (ſm Pli. vbi ſupra, & ſm lapidariū) ſi fiat forte tonitruum vel corruſcatio, conchyle præ timore clauditur, & ſic lapidis generatio impeditur. Sic vere qn̄ aliquis aperuit cor ſuum ad receptionem roris. i. diuinæ gratiæ vel doctrinæ, vt ſic Margaritā .i. bona & precioſa opera generet, & producat, tūc qn̄q; ſit corruſcatio tentationis, vel tonitruum tribulationis, & ſic ſe claudit, & retrahit ab hmōi roris receptiones, & ſic cōceptio & p̄ductio bonorū operū impeditur. Hier. 13. Ciuitates auſtri clauſę ſunt, & non eſt qui aperiat.

10 ¶ Secundum Plin. lib. 9. c. 35. concha quæ Margaritam portat, ſtatim ꝙ videt aliquem manum, opponere cōprimit ſe, operitq; opes ſuas, ſciens p̄p eas ſe peti, ſitq; qn̄q; ꝙ ſi manum p̄ueniat in claudendo, ipſam acutie ſua lania, et abſcindit, nulla (inquit) iuſtiore pęna &c. Sic faciunt mundi diuites, quia. ſ. ipſos claudunt, & præmuniunt qn̄ aliquem ſuis Margaritis. i. ſuis diuitijs inſidiari cernunt, & q̄a propter eas ſe peti, & moleſtari à latronibus ſciunt, qn̄q; ſit, quòd taliter ſe defendunt, qđ etiam ipſis raptoribus manus, & membra præſcindunt, qđ etiam de diuitijs ſpiritualibus debemus facere, quia. ſ. nos debemus claudere per humilitatem, & per diligentem cuſtodiam nos ſerare, quando manum diabolicæ tentationis propter eas tollendas conſpicimus minas dare. Trenor. 1. Manum ſuam miſit hoſtis ad omnia deſiderabilia eius.

De Magnete. Cap. 94.

1 MAgnes eſt lapis ferruginei coloris, & attrahit ferrum ēt mediante alio ferro, ita ut cathenam faciat annulorum, & ideo ferrum uiuum à uulgo nuncupatur, ut dicit Iſidorus, et habet uirtutem recōciliandi mulierem cum marito, & ualet contra hydropiſim, ſplenē, alopeciam et arſuram ſm Dioſ. Talis eſt prædicator, et quilibet uir perfectus, quia uere ipſe debet eſſe ferruginei coloris p̄ penitentiam, et macerationē, ferrū. i. ferreos pc̄tōres debet attrahere. ſ. p̄ doctrinam et exēplum, et prædicationē mulierē ēt. i. aīam peccatricē cum Chriſto ſponſo ſuo reconciliat, et reiūgit, et hydropiſim auaritiæ, ſplenē melācholiæ, et ſecularis triſtitię alopeciam inſolentiæ (quæ. ſ. capillos exterioris honeſtatis facit cadere) ſanat, et tollit, arſurā luxuriæ facit perduci ad ſanitatem, ſ. docendo, & prædicādo, & ad bona opera alios informando, et ideo ferrum uiuum, ſ. uita gratiæ, dici poteſt. Vita uiuet, & non morietur. Ezec. 18. Vel dic ꝙ iſte eſt Chriſtus ſimilis ferro. i. pc̄toribus in colore, & in carne, & apparentia humanitatis. In ſimilitudinem carnis peccati ad Rom. 8. Et ideo iſte atraxit ad ſe in paradiſum ferrū. i. peccatores, mediante alio. i. mediantibus peccatoribus primo cōuerſis, ſicut patet de Paulo & Apoſtolis, quos primo attraxit, & cōuertit, & deinde per illos alios ad ſe traxit, ſicut ſupra, peccatores etiam Deo patri recōciliauit ad Rom. 5. Reconciliati ſumus Deo per mortem filij eius. Hier. 15. Fœderabitur ferrum ferro. Vel dic, ꝙ iſte eſt diabolus, qui attrahit peccatores ſecum ad dānationem, & unū mediante alio p̄ mala exempla, uerba & conuerſationē. Figura de dracone qui cum cauda ſua trahebat tertiam partem ſtellarū. Apoc. 12. Quia uere draco diabolus mediante cauda ſua, i. ſuis malis ſequētibus in interitum trahit multos.

2 ¶ Magnes lapis eſt reconciliationis, & attrahit ferrum unde dicit Aug. ꝙ ſi etiā fuerit ſubtus aliquod uas æneum uel argentum, & ferrum deſuper fuerit, ſi lapis ſubtus uas motus fuerit, ſtatim ferrum quod ſupra eſt mouebit. Vnde ſcđm eum, factum fuit quoddam ſimulachrum in quoddā templo, quod uidebat in aere pēdere, & hoc p̄p uirtutē iſtius lapidis de quo erāt parietes circunſtantes, qui ferrum medium æqualiter attrahebant, & quia non erat plus de influentia in una parte, q̄ alia,

alia, iō ferrum quasi suspensum in medio stabat, sicut dr̃ de cassa machometi vbi est corpus suum. Talis virtus est bonū exēplū vel bona cōuersatio, qa vere vir iust⁹, & honestus p suā bonā cōuersationē, ferrū.i. ferreos pctōres attrahit, s. ad bonū, qa si sit in quodam vase æneo vel argento, hoc ē dictu, in argēto.i. in albedine castitatis, in ęre.i. rubedine charitatis, & motus fuerit p bonū exercitium, & operationē tūc vere ad exēplum eius ferrū, qđ est extra ista vasa.i. pctōr qui est extra statum grãæ, mouebitur, s. per contritionē, & bonā operationem. Vn̄ pro certo si in aliquo tēplo.i. in aliqua religione, vel societate sint multi tales lapides circunstantes, & multi viri iusti, & pfecti, ad bonum alios attrahētes, tunc licet sit ibi simulachrum ferreū.i. aliqua psona importabilis, & grauis, dura & obstinata, virtute bonorum monitionis, & orationis, & exēpli dationis, ipse efficietur suspensu, p con tēplationē, eleuatus à terra per terrenorum abdicationem; & sic per influentiā aliorum impedietur ne cadat per apostasiam, pctm̄ vel desperationē. Vos ergo q. spūales estis, huiuscemodi instruite. ad Gal.6. quia sicut dicit Augu. de verbis Apostoli, Suauitas te trahit. Nonne ouis, trahitur cui esurienti herba mōstrat? & puto qa corpore nō pellit, sed desiderio colligatur. Vel dic, q lapis hic est B. virgo, quę pctōres attrahit, & eos Deo recōciliat, & prohibet ne ipsi cadant per desperatione. ¶ Est quædam spēs magnetis in hætiopia quæ ferrū respuit, & à se fugat. Inuenitur ēt magnes, q. vno sui angulo ferrū attrahit, & alio ferrū à se reijcit, & repellit, vt dicit Isid. Sic verè inueniuntur aliqui in æthiopia huius mūdi, q. ferrū.i. pctōres ferreos tangere dedignant, & eorum societatē sectari, & eos attrahere ad bonū verbis, & exēplis, imo eos contēnendo deiiciēt, & repellunt, dicentes illud Esa.65. Recede a me, non ppinques mihi, quia immūdus es. Aliq ēt sunt, qui vno angulo eos attrahunt, s. q̃tum ad verba, & alio angulo sui.i. suis, malis operib. eos reiciūt, & repellūt, sicut sunt hypochrytæ, qui pdicant verbis, & destruunt exemplis. Neemiæ 4. Vna manu faciebat opus, & altera manu tenebat gladiū. Vel dic, cōtra falsos amicos, q. i. vno angulo.i. in vno tpe attrahunt alios, s. eis applaudendo, psertim qn̄ eis indigent, & alio tpe eos repellūt, s. qn̄ sunt in paupertate ve aduersitate, nec pn̄t eis aliquid valere, qa si habueris, conuiuet tecum, si nihil habueris, derelinquēt te. Eccl.13. Vel dic contra detractores, qui in vno angulo, & loco attrahunt adulādo, in alio aūt angulo repellunt detrahendo. Isti.n. sunt (sicut dr̃ Micheæ 3.) qui pdicant pacē, & si quis non dederit in ore eorum quippiā, sanctificant super eum pliũ. Vel dic, q iste est Deus, s̃m diuersos angulos suæ occultæ prouidētię, vnū ferrum.i. vnum hoiem attrahit conuertit, & saluat, aliũ repellit, dimittit, & damnat, quia sicut dr̃ ad Roma.9. Cui vult miseretur Deus, & quem vult indurat. ¶ Magnes dr̃ cōferre, gratiam in sermone. Sic bona cōuersatio facit verbū hoīs, esse virtuosum, quia s̃m Gregorium, loquentis auctoritas pditur, qn̄ uox opere non iuuatur. Vel dic q iste lapis est gratia Dei, quæ reconciliat aīam Deo, & gratiam confert nobis, & trahit hominem ad paradisum. ¶ Puluis magnetis cōmouet cerebrum, vnde si super carbones in quatuor angulis domus ponatur, statim videbitur tota domus ruere, destrui & cassari, propter vertiginem cerebri, vt dicit Isidorus. Ista est caro, puluis eius significat memoriam mortis, quia. s. in morte caro in puluerē reducetur, domus est cor, anguli quatuor sunt quatuor affectiones. s. amor & odium, & timor, & gaudium, seu dolor & gaudium, timor & spes. Si igitur in quatuor angulis nostris.i. in quocunq; amore, & timore, odio & gaudio posuerimus puluerem.i. memoriā nostrę mortis, & pulurizationis, & maximè si ibi sint carbones ardētes.i. memoria ignis infernalis, pro certo statim commouebitur cerebrū æstimationis, s. præ timore, & statim videbitur nobis domus nostra, s. corpus, & mūdi prosperitas, ruere, & cadere hoc est dictu; q statim æstimabimus nos morituros, quia de morte cogitantes, vitam istam statim reputant finiendā. Vnde Esa.19. Miscuit nobis dominus spiritū vertiginis. ¶ Magnes mulierem castā pdit, quia suppositus cautè capiti mulieris dormientis, si casta est, maritum amplexatur, si aūt incasta, ab eo refugit, & extra lectum cadit. Sic tribulatio &c. vide per oīa sicut de adamante. ¶ In aliquibus partibus maris sunt montes, & scopuli de lapidibus magnetis, & ideo tāto impetu naues attrahunt propter ferrū quod ibi est, q cōtra eos franguntur, & penitus dissoluunt, s̃m Isid. & Diosc. mare est mundus, naues sunt conuentus, & religiones ferrū frigidum, & durū sunt mali peccatores, & indeuoti, duri & obstinati, montes sunt mundi officia, & dignitates, quę pro certo sunt de natura magnetis, quia vere ad se trahūt, inclinant & alliciunt ferrum.i. ferreos peccatores, quia mali sp appetunt mundi officia, & prosperitatem, & sp volunt alijs dominari, & ideo naues in q̃bus est tale ferrum.i. religiones vel ecclesiæ q̃bus sūt mali, & ambitiosi, pp attractionē hm̄oī dissipantur, quia cum tales ferrei cupiunt se trahere ad istos montes, tūc per eorum lites, discordias & appellationes nauis ecclesiæ dissipatur. Ps. In spiritus vehementi cōteres naues Tharsis. Vel per mōtes intelligo mūdi prosperitatem, q̃ malos religiosos attrahit, & delectat, & ibi destruit nauis religionis &c. sicut supra Naues Iosaphat regis iuda, q̃ vadebant, in Tharsis quærere aurum, confractæ sunt 3 Re. vlt. Sic verè illę personę, & illi status religionis, qui desiderāt ire in tharsis.i. in mūdum, & in mundi dignitatibus exaltari, vt sic auro possint ditari, p diuersa vitia cōfringunt. Vł dic de auaris, qui sunt mūdi naues diabolicæ, quia vere dum isti immoderato affectu volūt acquirere aurū p auaritiam, subito, qn̄q; confringuntur p mortem tēporalē, & æternā. Esaiæ 30. Subito dum nō sperantur, veniet contritio eius. ¶ Secundum Diosc. Magnes pulurizatus calidus est, & siccus & virtutem habet attrahendi ferrū, & iō illis, qui vulnerati hn̄t ferrū in corpore, summe est vtile apponere puluerem eius. Talis est contritio, qa qn̄ aliquis est vulneratus per tentationem, & peccata, ita q ferrum.i. peccatū mortale est in corpore eius .i. in interiori cōscientia, ipsum pro certo attrahit, s. vsq; ad os, vt sic expellat per confessionem. Figura 4. Reg.6. vbi ferrum qđ ceciderat, ad pfundum aquæ, statim per virtutē ligni superius enatauit. Sic verè virtute cōtritionis ferrū pcti mortalis enatat & euomitur p virtutē cōfessionis &c. Vel p magnetē itelligo carnē, q̃ est calida p luxuriā, & sicca p auaritiam, puluis āt eius est memoria mortis, quæ pro certo (si eā nobis apposuerimus) ferū pcti mortalis per confessionē protinus extrahet. Figura sicut supra, quia verè si lignum.i. fragilitatē carnis nostræ cōsiderauerimus, statim ferrū peccatorum mortalium per confessionē euomemus. Iob 20. Diuitias quas deuorauit, euomet, & de vētre eius extrahet eas Deus. ¶ Magnes ē talis virtutis sicut polus arcticus stella maris, quia. s. ferrum attrahit. Nam si acus in festuca figatur, & cuspis eius magnete fuerit tacta, sempe se vertit vel ad lapidem, vel ad stellam, & ideo cum eo nautæ in maris periculis diriguntur, & uersus quam partem ire debebat, instruuntur sicut sensu percipitur, & nī. Charissimi, per hāc stellam quæ est immutabilis, intelligo immutabilem gloriā paradisi, per istum lapidem durum, & rudem intelligo duritiem mortis, uel influētiā tormentorū. Ista ergo sunt uirtutis attractiue, qa vere gloria æterna attrahit ferrū.i. peccatorē ad bonum alliciendo, pœna aūt æterna vel mors ipsum ad bonum attrahit deterrēdo. Acus āt ferrea significat aīam peccatricē, in qua est foramē.i. voluntas, quæ oīa recipit quæ subintrāt, & acuties.i. intell's qui oīa pctā cognoscere pōt, & penetrare. Per festucā āt in qua acus figit, intelligo fragilem carnē nostram, in qua aīa deportatur. Per aquam autem intelligo gratiam, & deuotionem. Quando ergo acus.i. aīa bene tangitur isto magnete.i. memoria mortis temporalis vel æternæ; quando. s. bene cogitat de tormentis inferni, vel de propinquitate, & duritia mortis, item quando figitur in parua festuca.i. qn̄ cōsiderat se infixam in fragili, & vili carne, tūc vere si sit in aqua.i. in statu gratiæ, statim vertet se, & respiciet, anhelabit, & ambiet ad polum arcticum.i. ad immobilem gloriā paradisi. vnde anima iusta, quæ est in statu gratiæ semper dēt habere oculum ad gloriā paradisi, vel ad tormēta mortis, & inferni, vt per illa ad bona attrahatur, vel vt p hæc à malo retrahatur. Suspice cœlum, & numera stellas, si potes. Gen.15. Vel dic q aqua est mundana prosperitatis, in qua si aīa iusta fuerit, semper pro certo debet respicere uel paradisum vel infernum. Vel dic q stella est beata virgo, vł etiam Deus, ad quem pro certo semper respicit vir deuotus per gratiarum actionem, & per sui auxilii implorationem, quotiens videt se tactum duritia magnetis, id est a iustitia diuina per tribulationem, vel duritia diaboli per tētationem. Qđ est contra multos, qui etiam percussi tentationibus vel tribulatio-

tribulationib. p deuotionē vel auxilii implorationē ad virginē, & ad Deū nō recurrūt, cōtra quos Ps. Ad te leuaui oculos meos, q habitas in cęlis. Vide in tractatu de cęlo, & eius partib. titulo de Polo. ¶Sicut ponit Albert. 2. mineralium. c. 11. quidā sunt magnetes, q trahūt hoīes. Vñ ēt ego audiui, q cū qdā rex legatos suos ad aliū regē mitteret, contigit q p qdā loca vbi erāt magnetes hmōi trāsierunt, q statim violēter à rupib. tracti, ibi perpetuo remāserunt. Idē ēt Albertus in tertio tractatu scdi libri. c. vlt. allegās lapidariū, dicit, q qdā sunt magnetes q trahūt plūbū, qdā æs, qdā oleū qdā vinū qdā & fęces uini. Audio ēt q nūc hic Parisiis inueniūtur cultelli tali paramēto fabricati, q more magnetis ferrū trahūt. Rectè vr, q talis magnes est diabolus, caro, mūdus. Isti. n. ad se trahunt hoīes, & eos ad sua delectabilia alliciūt, & inducunt, ita q re uera iā nos (qui ſm Apłm, p Chro legatione fulgimur) in hac uita ab istis tāto impetu trahimur ad pctm, & ad mūdi bonorū desideriū, & amplexū, q ad ipsum p grām nō redimus, sed ibi vsq; ad mōtē potius remanem⁹, qd ēt videmus de legatis spūalib. regi, Chri. s. de pdicatoribus & plātis. Iob 21. Post se oēm hoiem trahit. Et bñ omnē hoiem, q. a. s. isti tractores trahūt secū oleū. i. pingues & luxuriosos, & plūbū. i. graues & desidiosos, vinū. i. gastrimargos, & ebriosos, fęces vini. i. auaros & terrenorū affectuosos, q. s. sūt fęces oīm pctorū. Quid plura? Pro certo isti sunt sicut gladij, vel cultelli, q hoīes primo attrahūt delectādo ut eos in inferno scindant ppetuo cōdēnādo. Prou. 7. Nescit q ad vincula stult⁹ trahat. Vel dic, q talis ē mala mulier, q a p certo primo, & ante oīa trahit hoīes ad sui amorē, & delectationē, tandē vero trahit ad se plūbū, æs, vinū & oleū. i. totā aliorū pecuniā, & tpalē possessionē. Abac. 1. Totum ī hamo subleuabit, traxit illud in sagena sua. Vel dic, q talis est vsurarius, q. s. hoīes attrahit p cōtractus, & tādē æs, vinū & oleū. i. ipsorū diuitias secū tollit. Idē aūt facit adulator, & falsus amicus nō curāt. n. hoīes trahere, nisi, q a sperāt lucrū, & cōmodū reportare. Vel dic, q talis est Deus, q hoīes valde diligit, & eos documētis, & bñficiis ad se trahit. Vñ ipse trahit hoīes. i. rōnabiles, & discretos oleū. i. pios uinum. i. consolatores, æs qd sonat, i. pdicatores, qnq; ēt attrahit fęces vini. i. ipsos putridos pctores. Io. 12. Omnia traham ad meipsum.

De Lapide Memphite. Cap. 95.

Memphites ſm Isid. li. 16. est lapis Aegyptiacus, q cum aqua vel aceto tritus, & sup loca vel mēbra vrenda vel secanda linitus, facit mēbra ista obstupescere, ita q nō sentiat corporis cruciatus. Talis pęna æterna, q in Aegypto (ubi est regio feruida). i. in inferno reperit. Nā si istū lapidē. i. memoriā pęnæ æternæ cū aceto. i. cum memoria amarę mortis misceamus, & eā nobis pingē recordationē apponamus, tunc verè licet uramur & secemur p mūdanas tribulationes, nos nō sentiemus nec lædemur, q a uerè oīs mūdana tribulatio dulcis sentit, & leuis, cū æterna cruciatio memorat. Verberauerunt me, & nō dolui, vulnerauerūt me, & non sensi. Prou. 23. Vel dic q hic lapis significat passionem Chri q a uere si passionē Chri, & acetū qd bibit in cruce, memoremus, tunc cruciatum mundanarum tribulationū, & pnæ facilè reputamus, & eum sine læsione, & displicentia sustinemus, q a ſm Chrys. parua sunt, q toleramus, si cōsideremus qd bibit ad patibulum, qui nos inuitat ad cęlum.

De Lapide Melanite, qui forsitā is est quē Pli. Melicholoron appellat. Cap. 96.

Melanites ſm Isido. est lapis bicolor, qui in vna parte est viridis, in alia aūt est mellei coloris. Succū autem, emittit melleum atq; dulcē. Talis est bonus prædicator, q a color eius. i. cōuersatio dēt esse viridis per honestatem, & melleus per dulcorem, & benignitatē, quia. s. se debet ostēdere honestum, & benignum, & sic poterit emittere prædicare. s. & dicere succum dulcem. i. doctrinā mellifluā & suauem. Can. 2. Vox. n. tua dulcis, & facies tua decora.

De Myrmetice lapide Cap. 97.

Myrmetices est lapis myricæ similis in colore, & inde ſm Isid. hic est dictus, q cōpressus spirat odorē sicut nardus. Sic verè illi, qui more myricæ sunt amari per cōtritionem, qñ teruntur per aliquam temporalem tribulationem tunc per bonam patientiam, quam habent, ipsi emittunt odorem bonæ famæ. Guttur eius suauissimum. Cant. 5.

De Medo lapide, quē Medeam Pli. vocat, Vincent. autem Mediam. Cap. 98.

Medus ēt lapis de Media regione, nigri vel uiridis coloris, q valet cōtra aliquas passiones, sed si aqua calida resolutus in potu assumatur, interficit vomitu sic potantem, stomachumq; subuertit, si vero frōs inde lauetur, mirabiliter excoriat, & uisum tollit, & lædit, inducentes penitus cęcitatē. vt dicit in Lapidario, & ſm Diosc. Iste lapis significat malam mulierē, vel personā luxuriosam, quæ re vera qñ in aqua carnalis voluptatis resoluitur, tunc aliis venenosa efficit, s. pp sua mala verba, & exēpla. Nā q eā biberint, & sibi incorporauerint eā imitando, & frōtē. i. exteriorē apparentiā, & cōuersationē ex ea liniuerint se ei cōformādo, & societatē ei⁹ sectādo, statim p certo stomachus. i. cōscia subuertitur per inordinatā affectionē uel cogitationē, frons. i. exterior apparentia lædit, & excoriatur p malā conuersationē, & sic isti excæcant p ignorantiā, & obstinationē, & vsq; ad mortē. i. quādiu uiuunt, sp uomunt per bonorum documentorū reiectionē, q a verè per malā mulierē multi alij pereunt, & excæcantur, obstinantur & diffamant. Iō talib. dr Hier. 3. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere. Vel dic totum de peccato luxuriæ.

De Melehite. Cap. 99.

Lapidem hanc Plinius Molocitem vocat Vincentius vero Melochitem.

Melchites est lapis viridis, similis smaragdo in colore multū est mollis, & valet ad custodiendū infantiū cunas, & prohibet a nociuis casibus, ſm Diosc. Talis est mollities pietatis, & cōpassionis, q a verè prohibet à noxio casu pcti, & inferni, & infantes. i. hoīes pios, & humiles custodit. s. ab oīb. nocumentis. Vel dic, q hic est, & dēt esse bonus prælatus, q a uerè ipse debet esse similis smaragdo. i. Chro, colore. i. exterius quātū ad stigmata, dēt esse mollis p pietatē, viridis p honestatē, & iō cunabula infantium suorū. i. ecclesiā vel religionē sibi commissam dēt illæsam custodire, & à casu ēt pctorū ipsam suis precib. sp seruare, vel ēt à casu tpalis aduersitatis. Ideo ipse debet cuilibet dicere illud Hiere. 49. Relinque mihi paruulos &c. & viduæ tuæ in me sperabunt.

De Marmore in generali. Cap. 100.

Marmor est lapis eximius, q maculis, & colorib. commendat, & quorum multa sunt gñā, alia alba, alia nigra alia viridia, alia purpurea, quæ nō tm à rupib. excidun tur, verum ēt in locis planis sæpius inueniunt, vt dicit Isid. Sic verè boni, & iusti diuersimode sūt uariati, q a alii sunt, nigri p humilitatē, alii albi p castitatem, alij uirides p honestatē, alii purpurei per charitatē, vel p sanguineā martyrii acerbitatem, alij ēt coloris aurei per sapiæ claritatem, alii sunt duri p cōstātiæ firmitatē, alii molles per clemētiæ pietatē, et sic in ædificio domos ecclesiæ, diuersimodè situant, q a ſm illud Eccl. 37. Nō oīb. oīa cōueniūt, q ſm Apłm. 1. ad Cor. 12. Diuisiones gratiarum sunt &c. Et isti nō solū inueniuntur in rupibus. i. in statibus perfectis, et religionib. imo etiam in locis planis. i. in mundo, & in statibus secularibus. ¶Marmor est lapis cæteris lapidibus fortior, & solidior, pulchrior & lucidior, et ēt frigidior, et ideo exinde fiūt columnæ fortissimæ ad sustinendū ædificia. Fiūt ēt exinde vasa ad cōtinendum, & seruandum aromata. Fiunt etiam inde altaria ad celebrandum tumbæ ad mortuos tangendum, mensæ pulchræ ad cōuiuandū. Et in uenis marmorum ſm Isid. inueniuntur multoties lapides preciosi. Talis est vir perfectus quia fortis est, & solidus per perseuerantiæ lōganimitatē, et patientiæ uel cōstātiæ firmitatē lucidus per scientiæ claritatē, frigidus per castitatem, pulcher per honestatem, et ī eius venis interius. s. in corde debet hre lapides preciosos, idest uirtutum multiplicitatem. Et ideo ex talibus marmoribus, et personis debent construi columnæ ædificij ecclesię, idest prælati, qui more columnæ habent ecclesiam sustentare. Ecclesi. 26. Columnæ aureæ super bases argenteas,

fundamenta æterna sup petrã solidã. Nã isti sunt colũnę ad ecclesiam sustinẽdũ, altaria ad celebrãdũ. s. ecclesiastica sacra. Isti ẽt sunt uasa ad aromata virtutũ cõtinẽdũ, tubę ad pctõres, & pauperes subditos spũal'r, & tpal'r tegẽdũ, & defendendũ, mẽsæ ad pauperes reficiendũ, qa verè talis dẽt quilibet vir pfectus, & maximè platus esse. ¶Marmor est lapis durus, & frigidus, q pp sui duritiæ de facili nõ sculpit, nec celat. Sic multi sunt ita duri p obstinationẽ, & frigidi p indeuotione, & nõ pñt de facili sculpi vel celari p correctionẽ. Esa. 48. Sciui. n. qa durus es tu. ¶Marmorei lapides nõ ferro sed plũbo secant. Nã pp sui duritiẽ nec calybe, nec ferro, nec serra, nec malleo serrant aut secant, sed qđ mirũ ẽ, p laminã plũbeã mollissimis asserib. insertã, ab artificib. scindunt, & secant, ẽm Isid. Sic verè ita sũt qdã duri, & frigidi p obstinationẽ, & indeuotionẽ, q nõ pñt scidi, corrigi. s. vel domari ab ipsis artificib. & platis ferro aut chalybe. i. duris, & asperis verbis, & correctionib. & ideo tunc debet adhiberi plũbũ molle. i. dulcis, & benigna monitio, & sic melius scindentur, & corrigẽtur, quia sæpissimè accidit, q illi qui per austeritatem nõ corrigitur, per benignitatem facilius emendatur, quia ẽm Greg. Pleriq; inter tormenta remanẽt incorrecti, qui dulci monitione adhibita corriguntur.

De Nitro. Cap. 101.

Nitrum est lapis sub albidus, & lucidus, sali similis ĩ sapore, & ualore. Virtutẽ. n. hẽt attractiuã, dissolutiuã, & cõsumptiuã & abstersiuã, & iõ de eo fiũt medicinæ, & exin de vestiũ sordes abstergunt, ẽm Isid. li. 16. c. 2. Per istud nitrũ charissimi, qđ est amarũ, intelligo pñiam & correctionẽ, q̃ ẽm Apl̃m ad Heb. 12. nõ vr̃ in pñti esse gaudii, sed meroris. Quia uerè ista est aĩæ medicina. Nãq; ista uitia, & pctã dissoluit p cõtritionẽ, abstergit p cõfessionẽ consumit p satisfactionẽ & sordes vestiũ. i. maculas malæ exterioris cõuersationis (q̃ p uestes denotat) eluit atq; lauat. Leu. 15. Lauabit vestimẽta sua, & immũdus erit usq; ad uesperã. ¶Nitrum est vena terræ, q̃ licet sit salsa, & amara, tñ multũ est medicinalis, est. n. leuis & alba vel rubea, viscositatẽ cõsumit faciem clarificat, pediculos de capite tollit, vermes auriũ necat, caliginẽ oculorũ detergit, hydropisim, & paralysim linguę sanat, uenenũ mortificat atq; fugat, ẽm Diosc. & Pla. talis dẽt esse platus, & qlibet uir pfectus, qa uerè dẽt esse leuis p volũtariè paupertatẽ, albus p castitatẽ, rubeus p charitatem, mollis p pietatẽ, sal sus & amar⁹ p correctionis austeritatẽ, & sic erit al. is medicinalis p doctrinę, & vitę sctitatẽ. Nã bonus plat⁹ caliginẽ ignorãtiæ tollit, qa. s. subditos instruit pdicãdo, paralysim pigritiæ, & hydropisim auaritię tollit, & pediculos. i. malos affect⁹ de capite intẽtionis aufert, uermes auriũ. i. adulatores exterminat, viscositatẽ carnalitatis, & luxuriæ eliminat, & abstergit. Vel expõe de cõtritiõe vel correctiõe, q̃ licet amara, tñ medicinalis ẽ, qa faciẽ cõsciæ mũdificat, pediculos malarũ affectionũ necat, viscositatẽ luxuriæ cõsumit, hydropisim auaritiæ tollit, & paralysim liguæ. i. verecũdiã cõfitẽdi sanat. Vel expone đ memoria mortis, vel de correctione. Hie. 2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris. ¶Nitrũ de aqua maris in Aegypto calore solis coagulat sicut & sal. Et est nitrũ albũ, leue & tenerũ, mũdificatiuũ & medicinale. Sic verè aqua maris. i. uir amarus & pctõr qñ calore tribulationũ siccat, & solis Chr̃i influẽtia, & ĩspiratiõe tãgit, tũc cõuertit ĩ nitrũ. i. ĩ uirũ pfectũ, & iustũ, & fit alb⁹ p castitatẽ leuis p paupertatẽ tener p pietatẽ, amar⁹ p cõtritionẽ, sordiũ & pctõrũ mũdificatiu⁹ p pdicationẽ & sic fit aliis medicina p suã bonã doctrinã, & cõuersationẽ, sicut oĩa patẽt ĩ Paulo, qa altissim⁹ đ terra creauit medicinã &c. Ecc. 48.

De Lapide Noseth, seu Nose secundum Vincentium, seu alias Botrace, quẽ Albe. Nisum uocat, Vt est ĩ horto sanitatis. Nec aliam esse putem hanc gemmam quam Batrachitã, de quo Pli. li. 37. c. 10. Cap. 102.

Noseth. i. capraldina, lapis est subalbidus vel uarius, q ĩ bufonis capite reperit, & exinde extrahit, & forti uino mũdificat, & ĩ eo qñq; forma bufonis, & figura apparet, & ualet cõtra uenenum, qa si venenũ psens fuerit, iste lapis (& maximè uarius) manũ tangẽtis adurit, ẽm Dios. Buffo est diabolus, cuius corpus est inuidus, lapis hic est hõ q p certo in corpore buffonis diaboli. i. in statu pcti, vel in amore mũdi multotiẽs inuenitur, sed qñ exinde extrahit. & ad pniam vel religionẽ cõuertit p pdicationẽ uel Dei inspirationẽ, & à ueneno pctõrũ mũdificat p cõfessionẽ, tunc uerè efficitur optimus cõtra uenenũ pctõrum, qa sicut dr̃ ad Rom. 5. vbi abundauit delictũ, ibi superabundauit & gr̃a. In ipso tñ sp dẽt apparere forma buffonis. i. cognitio, & recordatio sui mali status pcedẽtis p amarã cõtritionẽ. Recordamini prioris seculi. Esa. 46. Vel dic q multi licet de buffone. i. de mundo extrahantur, & ad religionem conuertantur, ipsi tñ sp repræsentant per suam malã cõuersationẽ formã buffonis. i. uitam & apparentiã secularem, sicut patet de multis religiosis, & clericis, qui sunt mercatores, & usurarii, ita, quòd in ipsis primæ conuersationis signa semper apparent.

De Onyce lapide. Cap. 103.

Onychinus lapis est rubeus uel niger, sp tñ est Zonis cãdidis circuncinctus, vt dicit Isid. Sic verè siue simus nigri p pñiam, & humilitatẽ, siue rubei per feruorẽ, & charitatẽ, tñ sp debemus esse cincti Zona candida castitatis. Zonã habebat aureã sup renes. Apoc. 1. ¶Onychinus ẽm Diosco. multas habet malas conditiones, qa in portante se excitat tristitiã, & timorẽ, nutrit iracundiã, & furorẽ, gñat discordia, & lites, & de ore infantium facit cadere superfluã saliuã. Talis est mũdana psperitas, qa verè ad litterã hæc excitat tristitiã, & timorẽ, super. n. timet diues, q sua sibi pecunia subtrahat. Eccl. 5. Saturitas diuitis non sinit eũ dormire. Exẽplũ de Cain, q ĩ tpe possessionis sp habuit caput tremulũ. Saliuã ẽt malorũ verborũ, & ĩpudicorũ facit emitti, s. ab infantib. i. ab immũdis luxuriosis. Mat. 21. Quotiẽs apprehẽdit eum, allidit eũ, & spumat & stridet. Luc. 9. Mar. 9. Et sicut ad oculũ vr̃, ista generat discordias, & lites, qa pp talẽ possessionẽ, & mundi psperitatẽ oẽs mundanorũ discordię generantur. Figura Gen. 13. vbi Loth & Abrahã nequibãt habitare cõiter, eo q esset possessio eorũ nimia. Vel per onychinum, qui est ardẽtis coloris intelligo amorẽ mundanũ, & dic oĩa sicut supra. Vel dic q onychinus, q erat unus de lapidib. in ueste Aaron sigñat consideratiõnẽ mortis iudicij, & inferni, quæ re uera timorẽ, & merorẽ inducit, tristitiam & dolorẽ de pctis gñat p cõtritionẽ, & de spumã pctõrum facit de ore emitti p confessionẽ, & Aaron. i. qlibet ecclesiasticus vel sacerdos sp debet istũ lapidẽ. s. considerationẽ in seipso portare, dicens cũ Ps. Timor & tremor uenerũt super me, & cõtexerunt me tenebræ. Et iste lapis dr̃ niger per mortis consideratæ pallorem, rubeus per ignis inferni considerati ardorem. ¶Onychinus naturæ specularis est politæ & ideo more speculi imagines, repræsentat, obscure tñ, ut dicit Diosc. Talis est scĩa secularis, quia uerè licet repræsentet imagines. i. rerum veritatem, non tñ dilucidè neq; planè sed inuolutè, & obscurè, & ista lites, et iras suscitat. Vel ista est scriptura vel fides &c. sicut supra. Vnde 1. Cor. 13. Videmus nunc per speculum in ænigmate &c.

De Orite lapide, quẽ Pli. à quibusdã & Syderitem vocari dicit. li. 37. c. 10. Cap. 104.

Orites est lapis niger, vel uiridis, uel marius, cui⁹ sub a est quasi ferrũ, gestatusq; custodit à morsib. reptilium, & mulierẽ se portãtẽ phibet impregnari, & si impregnata fuerit, faciet abortiuũ. Talis est malus platus vel princeps, qa est niger per malã cõuersationẽ, varius per falsitatẽ, & cauillationẽ, ferreus p indeuotionẽ, crudelitatẽ & obstinationẽ. Iste. n. subditos suos supra quos portat, & quib. pręest licet eos seruet à reptilium. i. à raptorũ aliorũ morsib. & rapinis, tñ qa ipse eos rodit, et deuorat per rapinã, iõ prohibet ne imprægnentur per diuitias, imò si sint prægnantes. i. pleni et diuites, ipsos facit abortire, et fructum diuitiarũ pdere, et exire, quia regnantib. impiis ruinæ hoium, Prou. 28. Ipsi. n. seruant eos ab aliis, vt eos soli rodant. Vel dic, q hic lapis est pctm mortale, quod non sinit aiam impregnari gratia, et uirtute, imo fętũ bonæ uoluntatis, et comparationis necat, interficit, et occidit. Vel expone de tentatione.

De

De Optalio lapide, quem Plin. lib. 37. ca. 6. Opalum vocat. Cap. 105.

1 Optalius est gemma diuersarum gemmarum coloribus fulgens. Nā in ea carbunculi ignis, purpura amethysti, viriditas smaragdi, et singuli colores sub quadam diuersitate splendent, et quot calores tot creditur habere virtutes, ſm Isido. Sic vere vir perfectus debet habere colores. i. apparentias et imitationes diuersorum lapidum, et sanctorum. Nā hic debet habere ignem feruentis charitatis, purpuram ridentis alacritatis, virorem fulgentis honestatis, q. .s. visum recreat, et confortat, et quot habet colores apparētiæ, & cōuersationis exterius, tot dēt habere valores, et virtutes sanctitatis, et existentiæ interius. Ista patent in B. Martino, qui in statu militari fuit purpureus, et affabilis, et gratiosus, in statu claustrali fuit igneus, et charitatiuus in statu pontificali fuit honestus, viridis et delectabilis. Eze. 16. Vestiui te multis colorib. ¶ Optalius oculos se gestantis acuit, et clarificat, sed oculos circunstantium obnubilat, et offuscat, intm̄ φ nec percipiunt nec audiunt, vel uident, quæ circa se fiunt, et ideo secundum Lapidarium Asseritur furtis tutissimus est patronus. Talis est scientia mundana, quia vere licet acuat oculos, et intellectus eorum, qui eam habent, tamen oculos eorum, qui eam non habent, s. simplicium, obnubilat et offuscat. Nam isti fures callidissimi, qui istum lapidem habent, s. scientiam mundanam, ita incantant et obnubilāt suos pauperes vicinos, et alios circunstātes, suis. s. fallacijs, et cautellis, φ pro certo ipsi nesciūt, quod circa se agatur, s. de negocijs quæ tranctantur, & ideo iste lapis. i. ista scientia, tutissimus est patronus ipsis furibus. i. fallacibus & iniquis, q. a. s. mediāte ea faciunt de aliis quicquid uolūt quia, & principis & alios ducunt ad suæ beneplacitum uolūtatis. ad Roman. 26. Per dulces. n. sermones decipiūt mētes innocētiū.

De Petra in generali. Cap. 106.

1 Petra dicitur solida latinè, et dicit̄ petra, quasi penetrans pedes, lapis, quasi lędens pedem, silex dr̄ ab exiliendo, ignem quando percutitur, saxum etiam dr̄, eo φ de rupibus exciditur. Talis debet esse vir pfect⁹, quia verè debet esse solidus per constantiæ firmitatem, et pedes affectuum suorum debet penatrere per discussionem, et lędere per eorum restrictionē, et ex eo debet egredi ignis, s. diuini amoris, qn̄. s. percutitur per tribulationē. Ex eis egredietur ignis in oēm 2 domum Israel. Eze. 5. ¶ Silex est lapis durus et frigidus, et tn̄ quādo ferro vel alio lapide pcutitur, ignis exinde vr̄ egredi vel exire, quia pp duorum corporum collisionem, aer intermedi⁹ inflammatur, ſm Isid. Sic verè licet hō si frigid⁹ per indeuotionē, et durus per obstinationē, tn̄ qn̄ Deus eū percutit, s. interi⁹ per inspirationē, exterius per tribulationē, tunc ignis diuini amoris in eo generat̄. Ignē veni mittere in terra. Luc. 12. Vel dic, qn̄ ferrū et lapis. i. duo mali principes, & tyranni collidūtur inuicem. s. pp terras & tributa, tunc verè exinde generatur ignis rapinæ, & crudelitatis ex quo, & per quē aer intermedius. i. sui ꝓpinqui subditi, & vicini comburūtur, & igniūtur, & per rapinam, & exteriorationē penitus deuastātur, quia uerè guerræ tyrannorū semper sunt in præiudicium aliorū. Egrediatur ignis de Ramno 3 & deuoret credos libani. Iudicium. 9. Vel dic de impatiētib. sicut supra de calculo. ¶ Lapis fit ex terra, quæ per fortē conglutinationē pp siccitatē &c. Itē lapis ex luto viscoso &c. 4 sicut supra de argilla. ¶ Lapis igit̄ fit ex terra, quæ per fortē cōglutinationem, & cōmixtionē humoris, conuertit̄ in lapidem, qui ex diuersitatē terræ diuersorū colorum recipit qualitatē. Sic verè qn̄ in aliquo ē terra. i. memoria suæ terre 5 streitatis, & mortis, & humor. i. gr̄a, & deuotio, tunc verè in eo generat̄ lapis. i. constantia & pfectio. ¶ Scd̄m Arist. Aliqn̄ fit lapis ex aqua. Nā aliqua sunt loca, & aliquæ venæ terræ, in quibus pp quādā vim mineralē aquæ ibi cadentes, statim in lapidē cōuertunt̄. Charissimi p ista loca intelligo societatē, quia licet hō fit aqua. i. uir molis, & fluxibilis ad pc̄tā, tn̄ qn̄ cadit super bonā veneā terrę, i. qn̄ frequētat bonā bonorū societatē, tunc eorū virtute, doctrina & exēpla efficitur lapis, vt. s. fortis & cōstans, & perfectus. Iob 38. In similitudinem lapidis, durant̄ aquæ. Vel expone ecōtra, φ qn̄ aqua. i. bona persona fluida, & pia frequentat loca terræ. i. mundi diuitias, & bona terrena, vel etiam malas terrenorum societates, tunc efficit̄ lapis, quia. s. fit durus p ostinationem siccus p in mcopassionem frigidus p indeuotionem, durus p parcitatem, duritiam & crudelitatem. Cor eius indurabitur quasi lapis Iob 41. ¶ Inter lapides, q̄dam sunt raræ compositionis, q̄dam fortis, solidæ & duræ, & hoc est q̄a q̄dam generant̄ tardius. q̄dam facilius, & hoc ſm fortitudinē agētis, & debilitatem resistētis. Sic inter hoīes q̄dam sunt debiles, & faciles ad peccandum, q̄dam fortes ad resistendum, q̄dam faciliter cōuertunt̄, & gn̄antur ad pęnitētiā, quidā aūt difficiliter, & hoc totū depēdet a qualitate agentis virtutis. i. a diuina gratia influente, vel predicatore, docēte, & à resistētia materia. i. ab obedientia audiētis &c. ¶ Lapides diuersificantur in virtute, & colore, ſm commixionē interiorū qualitatū, & inde est, φ q̄dā sunt virtuosi, alij nō, quidā colorati, alii nō. Inter coloratos ēt q̄dam rubei sunt alij nigri, alii splēdidi, &c. hmōi. Sic verè hoīes variant̄, & disponuntur, ſm qualitatē iteriorū, s. affectuū, cogitationū & uolitionū, & quantum ad virtutem operationis, & quātū ad colorem conuersationis, quia cor hoīs immutat faciem eius, siue in bono; siue in malo. Ecc. 13. Et iō q̄dam sunt boni, & colorati p virtutē, & honestatē. alij non. Inter bonos ēt q̄dā sunt ruber p charitatē albi p chastitatē, alij nigri p pęnitentiā, & humilitatē, alij lucidi p sapiētiā, & honestatē, &c. hmōi, quia ſm Apostolū 1. ad Cori. 15. Stella differt a stella in claritate. Et 2. ad Cor. 1. Vnusquisq; .n. ꝓprium hēt donum. ¶ Virtus cęlestis influēs in terrā, aliqn̄ ibidē lapidē gn̄at, & tāto nobiliorem, & meliorem, quanto ibi inuenit materiam aptiorem, et minus suæ influentiæ resistentem. Et iō q̄dā lapides preciosi ſm naturam planetarum et stellarū se representant et disponūt, sicut dr̄ de Topazio, q̄ sentit cursum lunę, ſm Albe. et Basi. sic verè in terra. i. in hoīe terreno, et pc̄tōre aliqn̄ influit virtus cælestis. i. diuina gr̄a, et orationes stellarū. i. sanctorū, et tunc ibi gn̄atur lapis p̄ciosus, q. a. s. ipse efficit̄ bonus iustus, et virtuosus, et tanto melior, quanto melius disponitur per bona opera, et quanto minus resistit virtuti, et gr̄æ spiritussancti, cōtra illos, q̄bus dr̄ actuum 7. Dura ceruice et incircuncisis cordibus, et auribus, vos semp spūi sancto resistitis. Et iō tales lapides viri iusti, et ad bonū cōuersi, p dēnt sequi naturā planetarū. i. Christi et sāctorū, hocest dictu, φ semper se dēnt cōformare eorum operibus et exemplis. Mat. 8. Magister, sequar te quocunq; ieris. Vel dic φ cęlum est prælatus, terra malus subditus, planetæ boni sunt, et iusti viri, quorum. s. influentia, doctrina, exemplis correctione et oratione terrenus pc̄tōr efficitur aliqn̄ præciosus, et ideo conuersationi se debent talium conformare etc. sicut supra. ¶ Lapis igitur naturæ est frigidæ et siccæ, solidæ duræ et compactę, grauis et ponderosæ, et ideo centrum petit, et terram comprimit, et coarctat. Sic vere viri mali sunt frigidi p indeuotionē, sicci p incōpassionē, pōderosi p pigritiā, et tepiditatē, solidi per obstinationē, duri p crudelitatē, et parcitatē, et iō ad terrā. i. ad amorem terrenorū semp descēdūt, et defluūt per cupiditatē. Vel expone in bono, φ lapides sunt viri pfecti, quia frigidi sunt per castitatem, sicci per pęnitentiæ austeritatem, ponderosi p maturitatem, solidi et duri per cōstantiæ firmitatē, et terrā petunt per humilitatē. Exodi. 15. Descenderunt in profundū quasi lapis. Petræ etiam ſm Ambr. dicuntur ossa terræ, q. a. s. more ossium terram sustentat, et comprimunt, ne sua nimia siccitate defluat, et soluat̄. et ideo ſm Amb. quod ossa faciunt in corpore, hoc petræ faciūt in terra. Charissimi, p teram fęcundam intelligo aīam viri iusti, quæ gratijs, et virtutibus est fęcunda p petrā aūt q̄ nę dr̄ a penetrādo, vel p lapidē, qui dr̄ a lædēdo pedem, intelligo mūdi tribulationes, quæ nos penetrāt atq; lædūt. Sed pro certo isti possunt dici ossa terræ, quia vere terram. i. aīam sustinēt, ne. s. propter siccitatem indeuotionis dissoluatur, et dissipetur per vitia, et peccata. Constat. n. φ per tribulationem multi arcent̄ à malo. Psalm. Imple facies eorum ignominia, et quærēt nomen tuum domine. Et sicut lapides terram percutiunt, comprimunt, et cōpungunt, sic mundi tribulaiones nos percutiūt, atq; præmunt, et nos faciūt compactos, et fortes, Multæ. n. tribulationes iustorum Ps. 33. Item p terram intelligo peccatores, q̄ lapidibus ęternæ, et temporalis tribulationes læ

duntur, percutiuntur & præmūtur. Et dabo lapides ꝓ grandes &c. Ezech.13. Et ideo de Gog. dicitur Ezech.38. Igne & peste iudicabo eum, & lapidibus immensis. Et sicut lapis, quanto plus elongatur à terra, tanto rediēs ipsam magis ferit, sic æterna tribulatio vel sententia iudicis quāto plus à terra.i. à peccatore videtur esse lōge, tāto eos acrius vulnerabit; quia mō patienter expectat Deus, nolēs aliquem perire 2.Pet.3. Vel dic, ꝙ petræ sunt viri iusti, & ꝑfecti, prædicatores, & prælati, qui more ossium terram.i. ecclesiā sustinēt, 11 & supportant.¶ Petra aqua superfusa non dissoluitur, verū tamen si aqua guttādo, & stilādo perseuerauerit, paulatim consumitur, & cauatur, vt dicit Grego. Sic viri cōstātes, & perfecti non dissoluūtur per aquam mundanæ ꝓsperitatis, licet in ea sint abluti, veruntñ si ibidem perseuerauerit, paulatim consumunt, & deteriorantur, quia lapides excauāt aquę, & alluuione paulatim terra cōsumit. Job 14. Vel expo 12 ne de doctrina sicut de prædicatores. §. Gutta.¶ Lapides cādentes in vino extincti vinum corrūpunt, & in acetum cōuertunt. Sic verè clerici, & prælati qñ efficiunt candentes ꝑ luxuriæ, & auaritiæ, ardorē, & extinguūtur per vitia, & peccata, tūc vinum, i. alios subditos vel seculares per mala sua 13 exempla destruūt, & corrumpūt.¶ Lapis quanto à terra altius, & lōgius separatur, proijcitur & leuatur, tanto rediēs ad terram, in eā fortius se infigit, & eidē profundius copulatur. Sic verè peccator lapideus quanto à terra.i. à Deo (q. est suum fundamentum principium, & origo) magis elōgatur per pc̄m, qñ tādē redit, & conuertitur per pęnitētiam ad eundem, tāto ei fortius per charitatem & amorē cōiungitur, & adhæret, sicut patet in Paulo & Magdalena. Ad Romanos 5. vbi abūdauit delictū, ibi superabūdauit, & gratia. Vel dic ꝙ terra significat trrenas diuitias, quas quāto quis plus cōtemnit, qñ est bonus, & perfectus, tāto dū est peccator, ad eas per auaritiā conuertitur ardentius, & ipsos q̄rit sicut patet de multis religiosis, Deum timentibus, & à tēporalibus elongatis, qui qñ fiūt prælati vel diuites, prę cęteris 14 sunt, auari &c.¶ In lapidē inuenitur multiplex vtilitas. Sūt .n. vtiles in ædificijs construendis, in plateis sternēdis, ꝓ pōtibus faciēdis, pro hostibus expugnādis, ꝓ lupis, & bestijs effugandis, pro thesauris regum ampliandis, ꝓ castris, & ciuitatibus muniendis, & etiam pro infirmitatib. sanandis. Talis naturę sūt bona opera vel uirtutes, quia verè per eas cælestis ædificij mansionē nobis cōstruimus, plateas animæ.i. ipsam conscientiam sternimus, pontem bonorum meritorum ad transeundum in cœlū facimus, hostes nostros.s. mūdum, carnē diabolum per eas impugnamus, & lupos & bestias.i. tribulationes, & tētationes per eas affugamus, castrū nostræ consciētię munimus, & thesaurum cordis nostri ex eis ditamus: & etiā amplius, & exinde aīam sanamus, & peccatorū infirmitates curamus. Ideo de aīa canit, Fundabo te ī saphiris, & ponā portas tuas ī lapides sculptos, & oēs ter 15 minos tuos, in lapides desiderabiles Esa. 54. & Apo.21.¶ Licet lapides sint vilis, & rudis naturæ, tñ ad vsus hoīum vtiles sunt, & ad construēda ædificia specialiter sunt dicati. Sic licet boni, & humiles in mūdo isto sint pauperes, & viles, & nullius appreciationis, tñ apud Deum vtiles reputanē pro ædificijs ecclesiæ, & militātis, & triūphātis cōgruæ fabricādis. Vel dic de peccatoribus. ꝙ licet sint viles & mali, bonis tñ sunt vtiles quo ad multa, quia oīa bonis in bona cōuer 16 tuntur. Eccl.39.¶ Lapides igitur primo de minera extrahūtur, extracti quadrātur, & multis ictibus poliuntur, deinde ordinatè in ædificio collocātur, maiores minoribus supponuntur, medante cemēto inuicem colligātur, & deinde varijs coloribus picturanē. Sic uerè charissimi ad hoc, ꝙ ædificium paradisi construanē, necesse est ꝙ primo lapides.i. peccatores de minera.i. de amore mūdi, & statu peccati extrahātur, & conuertanē, deinde ictibus tribulationū, & pęnitētiæ in hac vita sculpanē, & ꝑ uirtutes, & ꝑfectiones celenē, & quadrenē, & sic post mortē in ędificio cęlestis Hierusalē ordinate, s. q. libet ſm propriū meritū locabunē, & cemēto indissolubilis charitatis inuicem ligabūtur, & picturis.i. uarijs dotibus, & corporis, & aīæ depingentur. Ideo de ista ciuitate canitur. Tōsionibus, ꝓssuris expoliti lapides, suis coaptantur in locis &c. In hymno. Nam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Actuum 14. Vel dic ꝙ ī ecclesia vel religione illi, q. primo extracti sūt de amore mundi, et ꝑ pęnitentiam politi, debent poni et ordinari i. in officiis, et dignitatibus vniusquisque ſcd’m meritū et virtutem, et cemento charitatis ita debent vniri, vt nunquā per lites, et discordias diuidantur, et picturis bonæ cōuersationis debent esse colorati, & illi qui sunt maiores, s. ingratiis & uirtutibus officijs & dignitatibus debenē esse alijs inferiores. s. per humilitatem, quia quāto maiores, humilitate in omnibus. Eccl.3.

De Marmore pario. Cap. 107.

Parius est genus marmoris ſm Isid. candidum ſm gloss. Hester 1. & ideo in regum ædificiis habet locum. Talis est uirtus castitatis, quia candorem continet puritatis, & iō in ædificio regio Christi præcipuum habet locum, s. in Paradiso, vel in anima. Figura Hester 1. vbi dicitur quòd in conuiuio Regis assueri, & in palatio suo erat lapis parius. Sic in æterno Christi conuiuio castitas uel persona casta.

De Prasio lapide. Cap. 108.

Prasius est lapis viridis sicut porrum, & quandoque inuenitur cum guttis sanguineis & candidis, & ideo pro pter virorem visum habet confortare. In lapidario autem dicitur. Vtile nil præfert nisi quòd viret, & decet aurum. Iste lapis significat honestatem, quæ in conspectu aliorum viret & ridet per speciositatem, & maximè quando ibi resultant guttæ candidæ castitatis, & guttæ sanguineæ charitatis, quia tunc visum aliorum confortat & delectat, quia delectabile est oculis videre lumen. Eccle. 11. Et ideo aurū, id est personam iustam & sapientem & decet habere talē lapidem, s. honestatem.

De Pyrite lapide. Cap. 109.

Pyrites est lapis colore, & quasi ualore igneus & fulmineus, quia si quis ei approximat, ignem statim scintillans emittit. Et de hoc dicitur in lapidario. Tangi vult leuiter, blandaq; manu retineri. Nam pressus nimium digitos tangentis adurit. Tales sunt impatientes & iracundi, quia verè naturam habent fulminis seu ignis, s. ad alios deuorādum & diffamandum. Nam si aliquis eis applicet ignē hoc est dictu, si eis det aliquis occasionem irascendi, statim pro certo emittunt scintillas, id est uerba, et opera iracundia inflammata. Ecclesiast. 20. Apertio oris eius inflāmatio. Et ideo oportet, ꝙ tales tanganē blande, et leniter, quod scilicet supportentur, et sustineantur, et eis blandianē quia si dure tangerētur vel corrigentur, statim tangentem, arguētem. s. vel improperantem comburerēt diffamando, et per verba vel opera inuadēdo, Ecclesiastic 9 Coloquium enim eius quasi ignis exardescit. Et ideo bene docet sapiens. Ecclesiastici 8, Ne incendas cabones peccatorū, arguens eos.

De Pionice. Cap. 110.

Lapis hic apud Vincentium Peanites dicitur, & allegat Arnoldum, & Lapidarium. Plinio vero in Solino Peantides.

Pionices est lapis qui dicitur esse fæminei sexus. Nam certo tempore concipit, et parit consimilem lapidem, et confert prægnantibus, secundum Dioscor. Talis est pro certo beata virgo, quæ cum sit fœmini sexus, sine tamen adiūctione seminis virilis, certo tempore, scilicet præ finito à patre alium lapidem preciosum, scilicet Christum, Dei filium peperit, et cōcepit, quia Ecce virgo concipiet, et pariet filium. Esaiæ 7. Et ideo prægnantibus dicitur valere, scilicet suis piis orationibus, deuotionib. eas in partu, et in aliis periculis adiuuando. Esaiæ 66. Nunquid ego non parturiā, qui alios parere facio? quasi diceret, sic. Vel dic, ꝙ iste lapis est bon⁹ prædicator, qui. s. debet esse fęmineus per pietatem, & alio lapides, s. uiros iustos debet generare, et producere, s. ad charitatis vel fidei vnitatē suis doctrinis, et exēplis 1. ad Corint. 4. Per Euāgelium ego vos genui. Et ad Gala. 4. Quos iterum parturio. Et ideo talis est vtilis prægnātibus. i. qui bonum propositum conceperunt, q. a. s. vtile est talibus audire prædicationem.

De Panthero lapide. Cap. 111.

Pantherus dicitur hic lapis apud Vincentium ex lapidario, & ex libro de natura rerum Panthera. Et forsitan lapis hic est quem Plin. lib. 37. c. 11. à colore pellis panthera pardalium vocat, nisi forte Panchros legatur, quem idem ex omnibus pene coloribus dicit constare.

1 PAntheron est lapis multorum colorum. Nam niger, & rubeus, viridis, pallensq; videtur, purpureus, roseus, & hic si in ortu solis inspiciatur, hominem illa die facit inuictum, ſm lapidarium. Talis est Christus vel beata virgo quia vere in ea resultãt oẽs colores virtutũ, & ꝑfectionũ. Est.n. in ea rubor charitatis, pallor honestatis, viror castitatis, purpura patientiæ, & infirmitatis, & rosa ẽt fragrantię & famositatis. Et ideo si in mane ad litteram per orationem, & deuotionem consideretur, & requiratur, hoĩem pro certo facit audacem ad bonũ aggrediendũ, & inuictum.s. à mundi tribulationib. & tentationib. vnde Bern. Taceat tuas misericordias beata virgo, qui te fideliter inuocatã, in suis necessitatib. nõ senserit adiutricẽ. Vel põt exponi de quolibet sãcto, & per purpuram intellige martirium, si sit martyr.

De Plumbo. Cap. 112.

1 PLumbum in terra inuenitur &, est primo quædam terra nigri, & calculosa, quæ per decoctionem purgatur, & in plumbi substantiam trãsmutatur. Sic verè multi qui in principio sunt terra quantum ad vitia, & pctã, nigri ꝑ malã conuersationem, qñ decoquuntur in fornace tribulationis, efficiuntur plumbum.i. viri iusti, molles & teneri per pietatem & ponderosi per maturitatem. Iob 28. Ferrum de terra tollitur. ¶In locis vbi effoditur aurum inueniuntur, quidã lapilli 2 cum mina auri, qui cũ in fornace flagrant, tunc mina in aurum, lapides verò in plumbum penitus dissoluuntur, & sic plumbum, & aurũ ab eisdẽ locis, & mineris extrahunt, ſm Isid. Iste locus est mundus, vbi pro certo inuenitur minera auri, & plumbi.i. perfectorum & imperfectorum congregatio, quia in eadem societate semper sunt boni, & mali, nec ẽt alter ab altero distinguitur, nisi qñ isti ponuntur in fornace tribulationis vel religionis, qa tunc incipiunt ab inuicẽ distingui. Nam boni conuertuntur in aurum, qa.s. in tribulatione efficiuntur aurei, & rutilantes per bona exẽpla, mali autem fiunt plumbum, & plumbei, s. ponderosi ꝑ auaritiam, nigri per malam conuersationem, tingentes & maculantes se contingentes ꝑ mali exempli dationem. Idẽ.n. fons emanant dulcem, & amaram aquam. Iac. 3. ¶Qñq; de eadem mi-3 nera conflat album plumbum, & argentum, & plumbũ nigrũ. Nã qñ terra illa in fornacem mittitur, tunc primo exit plumbum nigrum, vt dicit Isid. Fornax est religio. Illa terra ergo q̃ in ista fornace ponitur.i. illi qui de mũdo ad religionem conuertuntur, diuersimode finiuntur, quia quidã fiunt plumbum album per castitatem, alij argentum de eloquentiæ, & scientiæ sonoritatem, alij aũt fiunt plumbum nigrũ, qđ.s. inficit tangentẽ per malæ suæ conuersationis fęditatẽ, sicut sunt luxuriosi. Ezec. 22. Oẽs isti æs, & stãnum, & ferreũ, 4 & plumbum in medio fornacis consumpti sunt. ¶Plumbũ vel æs in India non inuenitur, sed margaritis & auro India est referta, ſm Isid. Sic verè in India.i. in Paradiso non inuenitur plumbum.i. inficientes & insolentes, æs.i. viri clamosi, & impatientes, sed aurum & argentum, & gemmæ.i. viri ꝑfecti, & rutilantes. Vel expone de religione vel de ecclesia, vbi tales non debent inueniri. Esa. 25. Non erit ibi leo, vel 5 mala bestia. ¶Plumbum & ferrum licet sint vilia inter metalla, tñ multis vsib. sunt vtilia, & ad opera laboriosa opportuna, ſm Isid. Sic verè mundi pauperes licet viles reputẽt inter alios, tñ ad vsum rei publicæ sunt multũ vtiles. Quæ in-6 honesta sunt membra, vtilitatem hñt 1. ad Cor. 12. ¶Secũdũ Arist. sulphur grossum, & fœtidum, & argentum viuum, & & impurum, sunt materia plũbi, & iõ pp suæ materiæ grossam impuritatem, plumbum est grossum, & nigrum, fœculentum & impurum, & contingentem maculat atq; fędat, quę impuritas licet possit à blũbo ablui, nunquam tñ potest ab eo penitus amoueri. Sulphur istud significat carnẽ corruptam, argentũ istud significat sanguinẽ menstrualẽ. Quia ergo plumbum.i. homo componitur ex carne, & sanguine fœtidis, & impuris, idcirco pro certo hẽt in se fęditatẽ peccãti originalis, & vilitatem naturæ, & obscuritatẽ ignorãtiæ, & pp suam originalem fœditatẽ, illa q̃ eum tangit.s. aĩa q̃ ei vnitur, inficitur & fędatur, quia per corruptionem carnis, anima contrahit originale. Et licet plumbũ istud possit lauari, s. in baptismo à fœditate originalis, quantum ad culpam, nunquam tñ penitus potest auferri, quantum ad pœnam, quia semper remanet pondus, idest pronitas ad peccandum, & concupiscentia carnalis, & obscuritas ignorantiæ. Hier. 2. Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbã borith, maculata es. Vel dic, ꝙ illi qui ex sulphure, & argento viuo.i. ex malis parentib. generantur, sunt plumbum, fœtidi.s. & infecti per malam conuersationem, & hoc totũ ꝓcedit à fœditate materiæ suæ.i. parentum suorum, qui.s. eos non bene correxerunt nec instruxerũt. In filijs suis cognoscit vir. Eccl. 11. vnde actuum. 7. Quales patres vestri, ita & vos. ¶Licet sulphur, & argentum viuũ sint fętida, & veneno-7 sa pp excessum caliditatis, sunt tñ ſm Arist. materia oĩum metallorum, q̃ sunt virtuosa, & preciosa. Sic verè licet aliq̃ seculares sint venenosi per diuersa vitia, & pctã, ita ꝙ rectè pñt dici sulphur pp fœtorem infamiæ, argentum viuũ pp ardorem auaritiæ, ex istis tñ qñq; generantur metalla.i. boni filij virtuosi, & perfecti, qui sunt aurei per rutilãtem charitatem, argentei per candidam castitatem, ferrei ꝑ firmitatem, plumbei per humilitatem &c. Exemplum de iustissimo Ezechia, q̃ fuit filius peruersissimi Achab. 4. Reg. 18. Et sic de talib. potest dici illud Eccle. 7. Melior est finis orationis quã principium. ¶Plumbum est metallum grossum, & obscurũ, 8 & ponderosum, fœdum, & maculans se tangentem. vñ nunquam sic lauari põt vel artificialiter dealbari, quin semper sit aptum tangentem maculare. Talis est rectè peccator, qa ipse est grossus per superbiam, & vanitatem compactus per auaritiam, & tenacitatẽ, obscurus per ignorantiam, & ruditatem, ponderosus per malam consuetudinem, per pigritiam & tepiditatem, fœdus & fœdans per luxuriam, et carnalitatem. Nam per malam vitam, et conuersationem, et ꝑ mala sua exempla alios contigentes, socios.s. et vicinos fœdat, et inficit, et corrumpit, et maximè vir luxuriosus, quia q̃cq̃d tetigerit imũdus immũdũ faciet. Nu. 19. Licet ẽt dealbetur per exteriorem conuersationem, ita ꝙ videatur esse argentum.i. vir iustus per suam hypocrisim, et palliationem, manet tñ semper plumbum.i. peccator et iniquus, et malæ interius insunt ei qualitates.i. affectiones, et sic alios est semper aptus corrumpere per exemplum. Fac. §. de hypocrisi, et dic ꝙ plumbum artificialiter aliquando fit albũ sicut argentum, sed tñ non desinit propter hoc esse plumbum, quia semper in eo dominantur plumbeę qualitates. Expone. ¶Secundum Hermetem in alchymia sua, si plũbũ 9 super acetum suspenderis, cõdemnat eum, quia per acumẽ aceti plumbum suspẽsum corrumpitur, et penetratur, et in album puluerem dissoluitur, et mutatur, et sic efficitur color, qui cerussa publicè nuncupatur. Plumbum qđ est cõpactum, et maculat contingentem, significat peccatorem, qui est tenax, et compactus per auaritiæ parcitatem, et obstinationis soliditatem; et alios maculat per malæ conuersationis fœditatem per acetum autem asperum intelligo amarã mortis memoriam, inferni vel iudicij. Nam si hõ plumbeus, et peccator suspendatur per cogitationem, et frequentem meditationem super acetum.i. super memoriã suæ mortis, statim pro certo dissoluetur par contritionem, puluerizabitur per humilitatem, hoc est dictu, ꝙ se puluerem reputabit et dealbatur per bonam conuersationem, et castitatem, et sic efficietur color, et coloratus per honestatem. Accede ergo huc, et intinge bucellam suam in aceto. Ruth. 2. Vel per acetum intelligo memoriã passionis Chri, et sui aceti, potati etc. per omnia sicut supra. ¶Item idem. Si acetum super 10 plumbum funderis, perdet virtutem suam. Sic verè si acetũ .i. amaram correctionem vel prædicationem fuderis super plumbum.i. super incorrigibiles prędicatores, perdit virtutem suam, quia.s. tales nec corriguntur nec emendantur, et sic in vanum, et pro nihilo arguunt. Peruersi.n. difficile corriguntur. Eccl. 1. ¶Licet plumbum sit nigrum uel vilis colo-11 ris, quandoque tamen per ignem moderatum in verniculũ seu colorem rubeum transmutatur. Si autem ignis, fortis nimis perseuerauerit, tunc totaliter destruitur, et in terram, et in cinerem, et suam materiam primitiuam conuertitur

atque redit. Ignis est aspera correctio, quia verè licet homo sit plumbeus, & peccator, & nigri coloris, & malæ conuersationis, tñ virtute ignis correctionis, & tribulationis efficitur pulcher, & rubeus, coloratus.s.& charitatiuus. Verũ tñ si ignis iste nimis durauerit, si.s. tribulatio vel correctio excesserit, tunc corrumpitur & destruitur per desperationem, & in primam materiam.i. personam vilem, & peccatricem iterum commutatur. vñ Hier.6. Frustra sufflauit conflator, in igne consumptum est plumbum. Sicut.n. prodest hoĩ correctio temperata, ita ei nocet si fuerit excessiua. Vel dic ꝙ homo naturaliter vilis, & de vili semine natus, virtute tñ ignis, & caloris naturaliter efficitur rubeus & pulcher, s. iuuentute sed quotidie per istum disiccatur corpus, & tãdẽ per mortem in suam pristinam materiam, s. in terram & cinerẽ transmutatur. Gen.3. Puluis es, & in puluerem reuerteris.

11 ¶Argentum in fornace à consumptione seruatur, qñ sibi plumbũ adiungitur, & iõ artifices argento purgando plũbum iungunt, & sic plumbum ab igne consumit, & argentũ illæsum permanet, & purgatur. Argentum est aĩa, plumbũ qđ ponderat, est peccatum, quod intm̃ ponderat, ꝙ facit descendere in infernum. Argentum igitur.i. hõ qui in fornace tribulationis, & pniæ est purgandus, & vitijs, & peccatis, ne forte ab isto igne lædatur, & grauetur, adiũgat secũ plũbũ .i. pondus & grauitatem suorum peccatorum, cõsideret inquantum deliquit, & tunc vere, ista fornax nõ lædet eũ nec grauabit, imò patienter oĩa sustinebit, & dicet cum Iob 33. Peccaui, & verè deliqui, & vt eram dignus, non recepi, & Micheæ 7. Iram dñi portabo, qm̃ peccaui ei. ipsum tñ plumbum.i. sua vitia, & peccata destruentur, & consumentᷓ, & ipse ꝑ pniam purgabitur, & emundabitur. Vel dic, quod plũbum est peccator, argentum est iustus, qui qñ in fornace tribulationis, & tentationis ponuntur, malus ibi consumitur per impatientiam, & desperationem, iustus autem ibi purgatur per patientiam, & virtutem, & corrigitur, & emendatur. Vel dic, ꝙ plumbũ molle, & tenerum est vir pius, & cõpatiens, q. ꝓ certo sæpe se exponit igni tribulationis, vt argentum.i. viri boni, & iusti non lædantur, & maximè bonus prælatus pro subditis, sicut Christus pro peccatorib. liberãdis mortuus est. Exemplo Apostoli dicentis ad Rom.9. Optabam ego ipse anathema esse à Chrõ ꝓ fratrib. meis.

12 ¶Plumbum ẽm Hermetem in sua ebulitione oĩa corpora quanquã solida penetrat, & soluit etiam duritiam adamãtis. Talis est caro qñ ebullit per carnalem concupiscentiã, & tentationẽ, tunc corpore quanquam dura.i. corda hoĩum quanquã firma, constantia & perfecta, soluit & penetrat, & emollit. Eccl.24. Penetrabo inferiores partes terræ.

13 ¶Plumbũ licet sit nigri coloris, & vilis in igne tñ liquefactum apparet rubeum atq; pulchrum, sed qñ ignis cessat & plumbum frigescit, tunc niger pristinus color redit. Sic verè multi, q. sunt, nigri per uitia, & peccata, & vilis coloris per malã conuersationem, qñ ponuntur in igne tribulationum, tunc liquefiunt, per contritionem, & rubent per charitatẽ, & dilectionem, sicut patet de diuitibus, qui qñ infirmantur, tunc pęnitent, & conteruntur, faciunt testamẽta, & proponunt emẽdari. Ps. Cum occideret eos, quærebant eum. Sed verè qñ cessat ignis infirmitatis vel tribulationis, qñ isti refrigescunt, & veniunt ad statum prosperitatis vel sanitatis, tunc vere nigredo peccatorum, & pristinus color plumbi redit, quia ita sunt mali sicut ante, & aliqñ peiores. Exemplum de Pharaone, q. in flagellis promittebat emendari, sed cessant flagello, nihil. Frustra ꝑcussi filios tuos disciplinã non receperunt. Hie.2.

14 ¶Plumbũ est frigidum, & humidũ, ẽm Const. nigrũ & ponderosum, & vtile est multis vsib. medicinæ. Talis est vir ꝑfectus, quia frigidus est per castitatem, humidus per pietatem põderosus ꝑ humilitatẽ, grauis ꝑ maturitatẽ, niger ꝑ pniæ macerationem, vtilis medicinæ ꝑ doctrinę Chri, & vitæ ꝑfectionem.

15 ¶Si plumbi lamina super lumbos ponatur, veneris impetũ restringit, vt dicit Const. Plumbum est onus æternarũ pęnarũ, vel est ẽt pondus pniæ. Eccl.22. Super plumbum quid grauabitur? Quod si pro certo super lumbos.i. in corde super affectiones carnales posueris, statim venerẽ.i. appetitũ luxuriæ refrenabit, & castitatẽ melius obseruabit: Vel si vis, ꝑ plumbũ intellige castitatem, quę hẽt restringere venerem, vel ẽt abstinentiam.

16 ¶Puluis plumbi valet ad multas passiones. ẽm Const. quia valet cõtra apostemata calida, fluxum sanguinis sistit, oculos aũt abstergit, ictus ẽt scorpionum mitigat, & draconum. Plumbũ fędum est caro, puluis eius est memoria mortis, & suæ puluerizationis, quæ ꝑ certo est homini medicinalis, quia exinde sanatur apostema sup̃biæ, fluxus sanguinis luxuriæ, dolor oculorum inuidiæ, & ictus scorpionum.i. morsus detractionis, & malitiæ exinde leuius sustinentur, quiã secundum Hier. Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat moriturum. Vel expone de pœnitentia, vel de humilitate.

De Puluere. Cap. 113.

1 PVluis dr̃ à pulsando, eo.s. ꝙ vẽto vndiq; pulsetur, & qñ cum humore miscetur, tunc lutum ex eo generatur, & post aliqñ in lapidem indurantur. Talis est persona leuis q̃a verè ꝑp suam instabilitatem à vento tentationis vanitatis vel elationis discutitur, & pulsatur, vel ẽt à vento malarum cogitationum, & affectionum, & qñ cum humore deliciarũ & carnalitatis miscetur, tunc verè efficitur lutum.i. vir lubricus, & luxuriosus, & deinde paulatim efficitur lapis durus.i. vir incorrigibilis, & obstinat⁹, q̃a verè ex leuitate voluptas ex voluptate luxuria, ex luxuria obstinatio generatᷓ. Iob.38. In similitudinẽ lapidis durantur aquæ.

2 ¶Ex puluere pes polluitur, oculus læditur, aer inficitur, & ne sol appareat impeditur, puluis faciliter dispergitur, non faciliter congregatᷓ, in puluere venenosa reptilia latitant, & versantur, & in eo nutriuntur, vestis ẽt puluere maculatur. Tales sunt diuitiæ, q̃a vere non facile, sed cum labore cõgregantᷓ, facile tñ modico vento tribulationis auferuntur, perduntᷓ, & dispergun tur, & exinde (qñ.s. nimium diliguntur) pus interioris affectionis, vestis exterioris conuersationis inficitᷓ, & fœdatᷓ. Iõ bene percipit dñs Matt.10. Excutite puluerem de pedib. uestris. Iste ẽt oculos intellectus excœcant, & visum spũalis discretionis turbant, & aerem consciæ obnubilant, ita quod sol.i. æterna Paradisi claritas ibi non vr̃, nec à diuitib. cogitatur, q̃a verè amor diuitiarum ipsos intantum excęcat qđ non pñt nisi de præsentib. cogitare. Io.12. Tenebræ excæcauerunt oculos eorum. Et ideo in isto puluere, i. in amore diuitiarum versantᷓ, quantum.s. ad amorem & affectiones vermes & reptilia venenosa.i. peccatores & auari, qui ibi nutriuntur, & fouentur, & finaliter moriuntur. Esa.65. Serpenti panis eius puluis. Vel puluerem intelligo peccatum, quia pedes, vestes, aerem, & oculos maculat vt, est dictũ, & in eo pc̃tores mali viuũt & delectantᷓ, & versantᷓ. Esa.66. Aĩa eorũ in abominationib. suis q. delectata est.

3 ¶Puluis concussus naturã rei à qua resoluitᷓ, manifestat odore, valorę et sapore, et iõ spẽs aromaticæ teruntᷓ et puluerizantᷓ, vt earũ virtus intrinseca se ostendat, et vt melius inuicem misceantᷓ cõpingantᷓ et cõficiantᷓ, vt sic gustũ comedentis sueuis afficiant & delectent, et cõtra morbos et vulnera medicinæ. Puluis qui parũ appreciatᷓ sigñat humilitatẽ, q̃ pro certo parũ vult reputari et appreciari. Sed vere ista ẽm naturã rei a qua resoluitur, i. ẽm virtutem et perfectionem illius q. se humiliat, valorem contrahit et decorem, q̃a.s. plus dẽt humilitas nobilis et sapientis, quam alterius appreciari, nam melioris est valoris, et meriti et suauiores famę et odoris. Propter hoc dicebat sapiens Ecclesiast.3. Quanto maior æs, humilia te in omnibus. Et ideo Deus terit per tribulationes in hoc mũdo species aromaticas, i. viros iustos & perfectos, vt sic puluerizentur per humilitatem, & vt sic sua virtus interior, i. ꝑfectio, & patientia declaretur, sicut patuit in Iob, & vt sic inuicẽ melius vniantur & coniungãtur per cõcordiæ vnitatem, et ut sic dulcius fragrent per bonam famam, et vt sic sint suis exemplis & documentis aliis medicinæ. Ideo dicebat Iob 7. cap. Ecce nunc in puluere dormio. et Cantic.4. Veni auster perfla hortum meum, et fluent aromata illius.

4 ¶Ex pulueribus fiunt antidota et vnguenta carnis mortuæ corrosiua, sanitatis inductiuæ, et infirmitatis præseruatiua. Puluis est memoria mortis & carnis puluerizationis, ex qua pro certo anima ad sanitatem gratiæ reducitur, caro. superflua, id est carnalis voluptas abstergitur, et peccatorum infirmitas præcauetur, quia in omnibus operibus tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis. Ecclesiastici 7. Vel expone de humilitate vel pœnitentia.

5 ¶Myrrha & thus ad hoc puluerizantur, vt cremata super carbones Deo offerantur, et exinde fumus odoriferus ad

ad Dei gloriam eleuetur. Sic verè boni & iusti teruntur per aduersitatem, puluerizantur per humilitatem, super carbones incenduntur per charitatem, & sic Deo offerunt & immolantur, & ex eis exit odor odoriferus, idest deuota oro. quæ. s. i. conspectum Dei, & sanctorum redolet atq; fragrat. Eccl. 50 quasi thus redolens in diebus æstatis. ¶Ex pulueribus aromaticis confectis liniuntur corpora mortua, ne. s. putrefiant, vel in terram ac cinerem resoluantur. Sic verè ex dictis, & uerbis sacræ scripturæ confectis expositis, & ordinatis, vnguntur, & liniuntur per prædicationem mortui peccatores, ne. s. putrescant & dissoluuntur per damnationē æternam, & ne putrescant per uitia & peccata. Vel si uis pulueres isti significant uirtutes vel exempla sanctorum mortuorum, quæ per bonam famam redolent atque fragrant, & sũt peccatoribus medicina.

De Lapide quirim. Cap. 114.

Quirinus apud Vincentium legitur in speculo naturali lib. 8. cap. 92.

QVirim ſm Diosc. est lapis qui in nidis Vpuparum inuenitur, qui suppositus capiti alicuius dormientis, facit dicere & reuelare oĩa pectoris sui secreta, & quod omnia, dicet dormiendo, & ideo magi diligunt illum lapidem, qm̃ p eum multa maleficia operantur, auget. n. mirabiliter fantasias. Vpupa auis immunda est homo luxuriosus & deliciosus nidus eius est taberna, lapis huius nidi est ebrietas, quã pro certo si quis sibi apposuerit, & dormierit in delicijs huius mundi, statim secreta sua pandet & reuelabit, quia sicut dicitur Prou. 31. Nullum secretum est ubi regnat ebrietas. Et ad litteram auget somnia, & fantasmata, idest uanas affectiones, & æstimationes, & ideo magi. i. dæmones istum lapidem diligunt, quia multa maleficia. i. tentationes, & uitia per eũ operantur. Constat. n. ꝙ per ebrietatem diabolus inducit hominem in multa vitia, & peccata. Vel dic, ꝙ upupa auis immunda est diabolus, cuius nido. i. in mundo inuenitur quirim . i. vana gloria, quæ vere facit dici, & reuelari cordis secreta, quia. s. facit occulta bona si qua sint, dici iactari & dilatari, et fantasias uanarum præsumptionum auget, cõtra illud Sen. qui dicit. Esto occultator uirtutum, sicut alij vitiorũ. Vel dic quòd hic lapis est timor Dei, qui facit reuelare, scilicet in confessione sua secreta uitia & peccata. Discooperi humerum, reuela crura, denuda turpitudinem tuam. Esa. 47. Et ideo valet magis, idest prædicatoribus qui incantant spiritualiter peccatores.

De Quanidro lapide. Cap. 115.

Quadras etiam dicitur hic lapis Alberto simili teri, & Quadratus ex horto sanitatis, ubi auctor Plinium allegat in hunc modum. Quadratus in Aegypto inuenitur similiter & in Aethiopia, & exalbidus est.

QVanidrus est lapis vilis coloris, sed eximiæ est uirtutis ſm Diosc. & inuenitur in capite uulturis, & ualet contra quaslibet causas nociuas, & vbera lacte replet. talis est sacra scriptura, quæ valet contra omnia nociua, & vbera, idest labia replet lacte. i. scientia, & doctrina, quia. s. hominem eloquentem facit, & ideo in capite uulturis, qui optime odorat. i. intentione hominum deuotorum, qui odorãt æternam suauitatem, debet inueniri, quia licet sit uilis coloris quantum ad apparentiam exteriorem, tamen eximię est virtutis quantum ad intelligentiam spiritualem. Sed cõtra dr̃. Iob 28. Nec intuitus est eam oculus uulturis. uel expone totum de contemplatione, & oratione. Vel dic ꝙ hic lapis est eleemosyna, quæ pro certo valet contra omnia spiritualia & temporalia nocumenta. Eleemosyna. n. à morte liberat, Tho. 5. Etiam ubera. i. homines misericordes replet lacte, tẽporalis prosperitatis. Luc. 6. Date & dabitur vobis. Deus. n. plenius eis donat, qui alijs miserentur, quia fęneratur Deo qui miseretur pauperis. Prou. 19. Et ideo uultures. i. carnales peccatores istum lapidem, s. pietatem, & compassionem, & eleemosynam semper debent in capite intentionis hr̃e. Lu. 11. Date eleemosynam, & ecce omnia mũda sunt vobis. Vel dic ꝙ iste lapis est oratio, quæ tunc temporis est habẽda qñ lac temporalis subuentionis deficit, & bona temporalia destruuntur per pluuiam & ardorem, vt virtute eius lac bonorum temporalium augeatur.

Capitulum. 116.

Ranni legendum est, ex Vincentio. Tu uide Germolaum in corollario cap. 941.

RAm. i. bolus Armenicus, vena est terræ quæ virtutem habet constringendi sanguinem, vndecunque fluat, naturæ enim frigidæ est & siccæ. Talis est munditia, & abstinentia, in qua est frigus diuini timoris, & siccitas, idest carnis maceratio. Ista enim habet potestatem restringendi uentrem, & sanguinem, idest omnes gulæ, & luxuriæ voluptates.

Capitulum. 117.

Vide num eadem sit hæc gemma cum Astroite, quam Aristobolon sudines apud Plinium oculis piscium similes esse dicit, nam nihil apud alios reperio.

RAben est lapillus qui in capite cancri reperitur, & est rotundus & mollis sicut pupilla piscis, frigidus est & humidus, uirtutemq; habet contra morsus scorpionum, & canis rabidi, & mundificat dentes, & est planus exterius & interius concauus. Talis est vir perfectus, quia planus est p simplicitatem, & ueritatem, & deuotionem, rotundus per obedientiam, & subiectionem, & ideo talis suis uerbis, & exemplis est aliis medicinalis, quia contra morsus uenenosos tentationum interiorum, & tribulationum, & detractionum exteriorum, scit alios addiuuare, & dentes, i. detractores corrigere, & purgare. Ecclesiast. 28. Altissimus de terra creauit medicinam.

De Sapphiro. Cap. 118.

SApphirus est lapis cerule⁹, cęlo sereno simillimus in colore, cæteros excellit specie & valore, ideo gemma gẽmarum in lapidario appellatur, stellam habet relucentem per cuius refulgentiam eius, uirtus & efficacia declarat. Aliqñ autem habet quosdam pulueres aureos intermixtos. Hic multas & innumerabiles habet uirtutes, quia uirtutem hẽt discordiarum reconciliatitiuam, caloris & ardoris interioris refrigeratiuam, si scilicet iuxta cordis uenas pulsatiles appendatur, quia sicut dicitur in lapidario, hic membra vegetat, & integra membra reseruat, febris ardorem refrigerat interiorem. Talis est per omnia beata Virgo, quia verè cœlo, idest Deo fuit cæteris uiuentibus, similior quantũ ad virtutes, & perfectiões. Nam ista omnes alias creaturas excellit, & in specie bonæ conuersationis, & in ualore uirtutis & perfectionis, quia verè illũ qui est stella candida, splendida & matutina, (Apoc. 22.) idest Dei filium in seipsa continuit, & portauit, & virgo virginum dici potest, Nam ipsa habet pulueres aureos, idest occultas virtutes & perfectiones per quas rutilat sicut aurum. Hæc ergo habet uirtutem recõciliationis, quia uerè per eam reconciliatus est Deus cum humano genere, & etiam ipsa cum Deo quotidie peccatores reconciliat, & concordat. Membra etiam. i. fideles qui membra sunt ecclesię, uegetat per suam gratiam atque nutrit, ꝙ ea seruat integra & illæsa contra tentationes. Nam quando circa cor suspenditur, tempore accessionis. i. tentationis, per deuotionem. s. & amorem, tunc ardorem interiorem. s. concupiscentiam carnalem, & temporalem refrigerat per suam gratiam atq; sedat. Eccl. 18. Ardorem refrigerabit ros. Vel dic ꝙ sapphirus est uirtus concordiæ & benignitatis, quę pro certo qñ super cor alicuius ponitur, tunc ardorem iracundiæ temperat, & discordes reconciliat & concordat, quia uerbum dulce multiplicat ãmicos, & mitigat in inimicos. Eccle. 6. Vel dic de Christo qui tentationes sedat, & peccatores Deo patri reconciliat, & membra etiã temporaliter & spiritualiter vegetat per gratiam & humectat, si. s. circa cor per amorem, & deuotionem ponitur & ligatur. Ideo dicit ipse Can. 8. Pone me signaculum super cor tuum. ¶Inuenitur sapphirus aliqñ in mineris lazuly, & in ipsis uenis & mineris sapphiri aliquando lapis reperitur qui carbunculus à plurib. nominatur, ſm Diosc. eo. s. ꝙ nasci uenis ipsius perhibetur. Et ideò ex natura sapphiri creditur esse carbunculus quadam fauilla cerulea obumbratus. Carbunculus est Christus, propter ardorem charitatis. Sapphirus est beata Virgo. In uenis ergo sapphiri. idest in vtero virginis bñdictæ fuit inuẽtus carbũculus Dei filius p incarna-

nationem, & iõ pro certo mater carbunculi.i.Dei mater, & genitrix nũcupatur, quia verè ex natura & puris sanguinib. istius sapphiri ipse carbunculus Christus cõtraxit illas fauillas ceruleas quas circa se habet.i.illam carnem humanã cui est vnitus, quam.s.ex Virgine Maria Matre sua sibi sumpsit vnde ipse potest dicere. In vtero matris meæ figurat⁹ sum caro Sap.7.¶Sapphirus virtutem habet confortatiuam, vnde valet contra tremorem cordis, uirtutem etiam habet restrictiuam, & lætificatiuam, vnde valet ad sanguinem de narib. & sudorem de corpore stringendũ, sicut dr̃ in lapidario. Talis est spes de æternis, quia verè iste est quæ tristitiam, & desperationẽ tollit, & mũdi desolationes, & tribulationes cõfortat & timorem seruilem tollit. Ps. Sperate ergo in eo omnis congregatio populi. Sanguinem insuper mundanæ voluptatis, sudorem etiam venarum affectionum habet penitus refrenare. Vel dic, q sapphirus est abstinentia vel pœnitentia, quæ sanguinem, & sudorem.i.carnales affectiones eliminat atq; tollit. Matth.9. Siccatus est fons sanguinis eius. ¶Sapphirus apostematum reprimit inflaturas, & maximè valet contra anthracem, quod est apostema venenosum, quia eius venenositatem, et fumositatem ad cor ascendere non pmittit, & hoc certum est ſm Diosc. Talis est virtus humilitatis, quia verè omnem inflaturam, & tumorem superbiæ reprimit atque sedat, anthracem ẽt (q pp ardorem maximum est venenosus).i.furorem & ardorem iracũdiæ & crudelitatis reprimit, & eius fumũ.i.ipsius malos motus & affectiones ad cor ascendere non permittit, quia verè vir humilis (q.s.considerat causas humilitatis suæ.s.natiuitatẽ, mortẽ, infernũ. &c.) non faciliter dát cor suum nec in superbiam, nec in irã, iuxta illud Eccl.28. Memento nouissimorum, & desine inimicari. ¶Sapphirus vim habet veneno contrariatiuã, nã si araneã in pyxide posueris, & verum sapphirum in eius orificio aliquãdiu tenueris, aranea virtute ei⁹ victa quasi subito morietur. Talis est oratio vel cõfessio, quia verè si ipsam in ore tuo tenueris, statim aranea.i.pc̃m mortale quod est ĩ pyxide cõscientiæ, destruetur. Vel dic q hic est Christus vel beata Virgo, vel etiam quilibet sanctus, qui qñ in ore tenetur per deuotionẽ, orationẽ & inuocationem, tunc araneam pyxidis .i.tentationem & pc̃m cordis, vel tentationẽ carnis interficit atq; necat. ¶Sapphirus vim habet oculorum confortatiuã, quia scriptum est in lapidario. Ex oculis sordes tollit, de frõte dolorẽ. Talis est fides quia vere de oculo intellect⁹ tollit sordes.i.hereses & errores, & ipsum sanat per discretionem illuminat & extergit. ¶Sapphirus tollit dolorẽ de fronte, & vulnera sanat. Sic pœnitentia de fronte.i.de conscientia (quæ Deo apparet, tollit dolorẽ remorsus, & vulnera, q̃ occidũt animam.i.pc̃ã sanat. A vulnerib. tuis sanabo te Hie. 30. ¶Sapphirus credit ualere, ſm antiquos) ad responsa diuina obtinenda, & ad gratiam à diis impetrãdã, qñ.s.præsens est qñ quid à diis petitur. Et sicut dr̃ ĩ lapidario. Hic lapis ut perhibent, educit carcere uinctos. Obductasq; fores & vincula tacta resoluit. Fertur & ad pacem bonus esse conciliandam, Sed qui portat eum, castissimus esse iubetur. Nã pp immunditiam portantis uirtutem suam perdere cõsueuit. Iste etiam oculos confortat, mentem lætificat, amorem sedat, vlcera sanat, uenenosa necat, facit hoĩem audacem & victorẽ, animum in bonis firmat, tollit inuidiã, facit hominẽ humilem & benignum. Talis est per oĩa beata Virgo, quia verè si volumus à diis.i.à Deo & Angelis aliquid impetrare p orationẽ pro certo nos debemus adhibere istum lapidem.s.Virginẽ Mariam, per eius memoriam deuotionem & orõnem, quia uerè eius præsentia nobis Deũ, & Angelos placat, & facit quod petim⁹ obtinere. Figura de Hester, per cuius interuentionem Iudęi Assueri gratiam habuerunt. Vinctos etiam de carcere, i.illos qui sunt in carcere diaboli.i.in statu pc̃i, & cathenis & vinculis malæ consuetudinis & complacentiarum sunt ligati extrahit & educit.s.per suam intercessionẽ & orõnem. Exemplũ de Theophilo. Esa. 45. Portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam. Hæc etiam oculos confortat per suam bonã conuersationẽ, dulcorem & conpassionem, quia delectabile est oculis videre solem. Eccl. 11. Mentem etiam tristem & desolatam lætificat, tumorẽ superbiæ ulcera luxurię, venenum malitiæ & inuidiæ sanat, tollit & abstergit, facit hominem audacem ad bonum aggrediendum, victorem etiam contra tentationẽ & tribulationes humilem parites & benignum, quia verè beata Virgo qñ deuote requiritur, seruitur, & honoratur, hęc oĩa beneficia suo tribuit, seruitori, si tñ castè, & puro corde, & corpore portetur, & requiratur, qa si sit immundus, & luxuriosus, virtutẽ eius non percipiet imò perdet. vnde ad Titum.1. Coinquinatis.n.& infidelibus nihil est mundum. ¶Sapphirus discordes conciliat, ardorem sedat, sanguinem & sudorẽ stringit, cor & mẽtem lętificat desolatam, tumorem apostematũ sedat, venenosa occidit, vinctos dr̃ de carcere educere & tacta vincula dissipare. Talis est pęnitẽtia, quia per eã discordia Dei & peccatorum tollitur, & inuicem reconciliantur, sanguis etiam & sudor carnalis uoluptatis per eã abstergitur, ardor tentationis extinguitur, hęc etiam tumorem superbię, venenum detractionis inuidiæ & malitiæ, & vlcera luxuriæ ad sanitatem perducit, & uincula peccatorum per eam frangũtur & dissipantur, & peccatores de peccati carcere liberantur; & sic mẽtem desolatam, & desperatam merito lætificat, & confortat, quia.s.stimulos consciẽ timorem mortis & desperationis pellit, & spẽ salutis & gloriæ introducit. Pñiam ergo agite, appropinquabit.n.regnum cœlorum. Mat.3. Lu. 30. Mar.1. Vel expone de Christo, qui vinctos peccatores de carcere diaboli liberauit, & cathenas peccatorum dirupit & confregit, & maximè in passione, vbi captiuos & uinctos q erant in cathenis inferni, liberauit penitus & absoluit. Iõ Zac.9. Tu autem in sangnine testamenti tui eduxisti vinctos tuos de lacu in quo non erat aqua. Et adiunge si vis. §. supra de charitate. ¶Sapphir⁹ est lapis preciosus, valẽs cõtra multiplicia nocumenta, ueruntamen oportet q ille qui portat eum, sit castus, quia si immundæ & luxuriosæ sit vitę, sapphirus circa eum virtutẽ suã perdet, nec aliquid operabitur aut valebit, sicut dr̃ in lapidario. Sapphirus iste significat bona opera vel deuotionem ad Deum vel sanctos vel etiam sciẽtiam diuinã, quæ pro certo omnia sunt preciosa apud Deũ & virtuosa. Sed verè nisi homo qui habet ista, teneat castam vitam, nihil sibi prodest, quia per infectionem, & ĩmũditiã luxuriæ quicquid habet de gratijs & virtutib. dissipat, & ad nihilum reputat. Vnde Hieron. in epistola. Quæcunque uirtute polleas, quibuscunque bonis operibus niteas, si cingulo charitatis careas, omnia per terram trahes.

De Smaragdo. Cap. 119.

Smaragdus est lapis viridis coloris, ad virorem cuius aliqua herba vel lapis non attingit. Nam præ virore aerem inuiridat contingentem, & viroris radios circumittit, ita q nec ẽt fulgore solis viror ipsius hebetatur, & qñ est bñ tersus & politus, tunc more speculi imagines repræsentat, vt dicit Isid. Nero cæsar (inquit idem) gladiatorũ pugnas ĩ smaragdo spectare cõsueuit. Charissimi, p virorem qui summe inter colores delectat visum, intelligo honestatẽ, q̃ visus aliorũ, & spectus reficit & delectat. Smaragdus est vir perfectus, qui pro certo debet hr̃e virorẽ honestatis, & dato q radijs solis.i.prosperitate mundana perfundatur, nunquã tñ dẽt omittere istum uirorem.s.uirtutem honestatis, imò dẽt tergi per pñiam, vt sic efficiatur aliorum speculum, & exẽplum, vt sic imago cuiuslibet in eo reluceat, hoc est dictũ q per comparationem ad vitam suam, alij cognoscant quales sunt.s.mali uel boni, sibi similes vel dissimiles. Exemplificat de quolibet sancto. Sap.7. Candor.n.est lucis æternę. &c. Vel pes istũ lapidem qui præ cęteris viret, intelligo puritatem naturæ angelicæ, ad quam.i.ad cuius similitudinẽ, alia herba uel lapis.i.alia quæcunque creatura nõ attingit. Isti.n. sunt specula polita & munda, ſm Dionysiũ, in qb. imagines & notitia, et species rerũ naturaliũ relucẽt, qa.s.ipsi cognoscunt res per spẽs innatas, ſm aliquos, vel imago.i.Dei et trinitatis ĩ eis relucet & apparet. Sũt.n. speculũ sine macula, et imago bonitatis Dei. Sap. 7. ¶Meliores smaragdi de Scythia veniũt, ſm Isid. Nã ibi colligunt, et inueniunt, et maximè in vento aquilonari, quia tunc per uentũ istum arenæ discooperiunt, et sic apparent lapides, et smaragdi. Scythia regio frigida sigñat statum aduersitatis, aquilo uentus durus, et frigidus sigñat mundi tormẽta et tribulationes. Illi ergo smaragdi.i.viri sc̃i, et perfecti q veniũt de Scythia.i.de statu aduersitatis sunt aliis meliores. Nã vẽtus aqlo.i.tribulationes mũdi et aduersitates ab eis reiiciũt arenam.i.mũdi diuitias, prosperitatem, et ideo sunt alijs puriores, et meliores, sicut

patuit

patuit in martyribus, & patet quotidie in Christi pauperib. Ventus enim aquilo dissipat pluuias. Prouerb. 25. ¶In Aegypto in fodinis ærarijs inueniuntur, quandoque smaragdi, q tamen nunquam attingũt ad aliorum decorem, & hoc quia semper quibusdam maculis terreis sunt infecti, & æri vel plumbo vel sali similes notas habent. Aegyptus est mundus, qui ardore auaritiæ, & luxuriæ est perustus. Licet ergo in Aegypto. i. mundi prosperitate inueniantur smaragdi. i. aliqui viri iusti inter mundi diuitias & metalla, isti tamen pro certo semper sunt alijs deteriores, idest minus boni, quia, scilicet quasi impossibile est quin ex ære plumbo & sale, idest ex mundi diuitijs quas administrant, contrahant aliquas notas, idest aliquas maculas vitiorum, quia si diues fueris, non eris immunis à peccato. Eccle. 11. ¶Licet smaragdus sit naturaliter viridis, tunc tamen maximè fulget eius viriditas, qñ mero vel oleo abluitur & lauatur secundum Isid. Sic verè licet omnes boni naturaliter vireant per gratiam, & honestatem, illi tamen qui mero spiritualis iocunditatis, qui oleo misericordiæ, & pietatis seipsos abluunt atque lauent sunt meliores, & pulchrioris etiam honestatis. Gene. 49. Lauabit in vino stolam suam. ¶Smaragdi propter suam præciositatem sunt hominibus vtiles, veruntamen in Scythia propter gryphorum immanitatem, ad eos rarus hominum est accessus. Vide de gryphibus. Smaragdi sunt virtutes, quæ pro certo sunt hominibus vtiles & valentes & spiritualiter & temporaliter, sed verè tanto est in mũdo isto gryphorum. i. crudelium dęmonum immanitas, tentatio, scilicet & malignitas, q pauci sunt homines qui virtutem copiam valeant adipisci, quia. s. propter tẽtationes dęmonum prohibẽtur. ¶Secundum Dios. & lapidarium, hic lapis auget opes, & sanat hemitriteum, & morbum caducum, & dat in causis persuasoria verba, si ad collum teneat eum quis suspensum, visum confortat, memoriam acuit, lasciuos motus refrenat, contra illusiones dęmonum valet, sanguinem sistit, valet ad diuinandum. Talis est per omnia gratia Spiritus sancti, quia reuera, ipsa auget opes virtutum & meritorum, & sanat hemitriteum. i. febrem peracutam auaritię, & morbum caducum superbiæ, & dat verba placentia. i. in oratione, & memoriã acuit. s. in gratiarum actione, quia facit recordari beneficia à Deo vobis data, visum intellectus & cogitationem cõfortat per fidem, & discretionem, lasciuos motus luxuriæ reprimit per castitatem, illusiones, idest tentationes dæmonum refrenat, & sanguinem crudelitatis compescit, & iuuat hominem diuinare, idest de futuris rebus, scilicet Paradisi & inferni cogitare. Vel dic quòd smaragdus est beata Virgo, propter virorem suæ honestæ conuersationis, vel etiam quilibet vir perfectus, qui pro certo suis verbis, & exemplis visum aliorum recreat, & delectat, & in eis vitium luxuriæ refrenat.

De Sardio. Cap. 120.

SArdius lapis est rubei coloris, similis terræ rubeæ, cuius virtus est secundum Dios. q in conspectu eius & præsentia onyx qui habet aliquas proprietates nociuas, nõ potest nocere, pellit timorem, & facit hominem audacem, valet contra incantationes. Talis est Christus, in Cruce sanguine rubricatus, quia veræ terræ rubræ, i. peccatoribus carnalib. fuit similis in colore, scilicet quantum ad naturam carnis. Quia misit Deus filium suum in similitudinem carnis peccati. ad Ro. 8. Si quis autem lapidem hunc habuerit, idest si quis roborem, & passionem deuotè recordatus fuerit pro certo sibi onyx, idest mundus vel diabolus non nocebit, timorem etiam seruilem, tristitiam & desperationem pellet, & audax erit ad bonum aggrediendum, & malum tolerandum, & ab incantionibus dęmonum, & carnis vel mundi tentationibus non lædetur.

De Sardonice. Cap. 121.

SArdonix ex duobus lapidibus nomen sumpsit. s. sardio, & onyphe, quia istorum duorum colores repræsentat. Nam iste tres habet colores. s. nigrum in imò, candidum in medio rubeum vt minium in supremo, hic solus in signando de veræ substantia nil abstrahit, secundum Isido. Hic est Christus, qui nomẽ habet ex duobus lapidibus præciosis. i. ex duplici natura, diuina. s. & humana, ex quibus extitit cõpilatus, & tres habet colores. i. tres cõsiderationes quia. s. in ipso est diuinitas, anima & corpus, vel tres colores sunt tres virtutes, quibus Christus principaliter splenduit. s. nigredo humilitatis, candor innocentiæ & puritatis, & rubor feruẽtissimæ charitatis, & hic de cera cui appositus est. i. de mũdi diuitijs nihil penitus secum tulit, quia. s. per paupertatẽ voluntariam omnia dereliquit. s. quãtum ad affectum, & relinqui docuit, & mandauit, dicens. Qui non renunciauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Lu. 14. Vel de cera. i. de beata Virgine nihil virginitatis abstulit vel corrupit. Vel potest dici de quolibet sancto, qui est niger p humilitatem, cãdidus per castitatem, rubeus per charitatẽ, & nihil de cera. i. de bonis sibi commissis ad dispensandum, secum aufert per cupiditatem, sed omnia dimittit per volũtariam paupertatẽ. Quod est contra auaros prælatos, q bona ecclesiæ sibi, & suis tribuunt. &c. Ge. 14. Nõ accipiam aliquid de oĩbus quę tua sunt. Vel dic q hic lapis est essentia diuina ĩ qua sũt tres colores. i. tria supposita. ¶Sardonyx quot habet colores, tot habet valores, & cõpescit luxuriam, & facit hominem humilem, & pudicum, ẜm Isido. Talis est castitas, quæ plures habet colores honestatis, & reputationis, & luxuriam compescit, & hominem pudicum, & maturum, & humilem reddit. Expone si vis de honestate, in qua relucent plures colores bonorum exemplorum. Eccl. 43. Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus.

De Gemma solis. Cap. 122.

SOlis gemma est lapis candidus, sic dictus, eo quòd ad similitudinem solis in orbe lucentis splendeat, & emicet, vt dicit Solinus. Hæc est beata Virgo quia cum sit candida per castimoniæ puritatem, radios tamen suæ gratiæ semper emittit, & continuè nobis mittit, & gemma solis iustitiæ dici potest. Vel expone de qualibet virgine, quæ candida est per castitatem, splendet per vitæ sanctitatem, exemplum & honestatem Fulgebunt iusti sicut sol. Sap. 3.

De Lapide selenite. Cap. 123.

SElenites est lapis viridis sicut herba, in quo apparet imago lunæ, quæ candido colore depicta, crescẽte luna crescit, decrescente decrescit. Talis est amor mundi, in quo sp est imago lunę. i. quidam respectus ad lunam. i. ad mundi mutabilem prosperitatem, quia secundum, q lumen in luna crescit. i. secundum q amicorum nostrorum plus abundat prosperitas, tanto maior eorum imago in corde aliorum præsentatur, q si luna. i. amicus noster, & lumine prosperitatis defecerint, tunc verè in corde selenitis. i. falsi & mundani amici, imago eius. i. amor & reputatio imminuetur, quia diuitiæ addunt amicos plurimos, a paupere autẽ, & hi quos habuerat, separantur. Prou. 19. ¶Selenites est lapis virens cõtinens lunæ imaginem candidam, & valet ad recõciliandũ, & adiuuat phthisicos, & consumptos, secundum Diosc. Talis est beata Virgo, quę in se continuit imaginem lunę. i. Dei patris imaginem, s. ipsum filium, color eius fuit cãdidus per innocentiæ puritatem. Cãdor enim est lucis æternæ, & aspeculum sine macula, & imago bonitatis ipsius Dei. Sapien. 7. Ista igitur fuit viridis per honestatem, & Deo reconciliat peccatores, quibus etiã quia per vitia sũnt consumpti, summè valet, quia. s. suis precibus illis humorem gratiæ restituit & restaurat. Vel dic de viro perfecto vel prædicatore, qui debet esse viridis continuè per deuotionem, & contemplationem, et lunæ idest Christo vel cuilibet viro sancto similis per obedientiam, et per suæ conuersationis imitationem, et sic poterit suis doctrinis reconciliare Deo peccatores. Ps. Veruntamen in imagine pertransit homo. Vel dic q luna significat malos, mutabiles atque vanos, quibus pro certo fatui libenter se conformant, et eorum mores, et imaginem in se portant. Vel dic quòd ista luna significat mundum, cui mali religiosi, et clerici student se totis viribus cõformare, et imaginem eius, idest mores, et habitus sumere, figurati in illis qui acceperunt imaginem bestiæ, et ideo missi sunt in stagnum ignis. Sic verè qui mores, et imagines bestiarum, idest secularium in se accipiunt, finaliter igne inferni peribunt.

De

De Stanno. Cap. 124.

1 Stannum ꝭm Isido. metalla mixta diuidit, & vnum ab alio disgregat, & discernit, & cādidi coloris atq; pulchri, & cum eo specula temperantur, & cerussa qui est color candidus, ex eo generatur, & per ipsum metalla à combustione seruantur. Talis est bonus prælatus, quia verè ipse debet esse candidus per castitatem, mollis per pietatem, & ideo cerussam. i. candorem castitatis debet in se, & alijs generare. s. verbis, & exemplis, & debet esse tantæ discretionis, ꝙ sciat metalla mixta. i. suos subditos disgregare, quando per malā societatem inuicem copulantur, & eos ab inuicem separare, & inter eos debitè distinguere & discernere, & quis, & qualis sit quilibet indagare. Discretionē habeatis mundi, & immundi. Leuit. 11. Et ideo ipsa specula. i. subditos, & religiosos q sunt exemplar, & speculum aliorum, debet temperare, & debitè gubernare, & eos à combustione ignis luxuriæ vel auaritiæ præseruare. vnde Iudas i canonica. Saluate eos de igne rapientes. ¶Stanni substantia secundum Aristotelem ex sulphure, & argento viuo componitur, & est album sicut argentum, argenti tamen non habet valorem, & quando duo metalla sunt coniuncta, tunc si stannum misceatur, ipsa penitus separat, diuidit & distinguit. Talis est hypocrita, quia in eo concurrit sulphur luxuriæ, & fœditatis, argento viuum vanæ gloriæ & leuitatis, & ideo habet candorem, & pulchritudinem honestatis, ita quòd videtur esse argentum, idest bonus homo, licet non sit. Et quia tales sunt communiter reportatores verborum, & bilingues, ideo metalla mixtā, idest illos qui sunt mixti & coniuncti per concordiam, & amorem, soluunt per discordiam & disiungūt, quia vir verbosus separat principes. Prouerb. 16. ¶Stannum metalla quibus admiscetur, seruat à combustione. Sic bona ꝑsona, & casta illos qui sunt in societate sua, suis verbis, & exemplis seruat ne comburantur per tentationes, & peccata, & finaliter per tormenta ignis infernalis. Esa. 43. Flamma non ardebit in te, quia ego tecum sum. ¶Stānum liquefactum, & bulliens omnia corpora frangit quibus admiscet, quamquam solida seu dura. Sic verè illi qui sunt liquefacti ꝑ luxuriam, inflammati per iracundiam, oēs illos qui sibi miscentur, & qui suā societatem frequentant, per mala verba & exempla destruūt, quia q cum stultis graditur, similis efficietur. Vel expone si vis de carne sicut supra de plūbo. §. caro. Vel dic ꝙ stannū est luxuriosa mulier. &c. sicut supra. ¶Secūdum Hermetem, si stanno argentum viuum miscueris, facit ipsum albescere, sed post denigrat, & cōdemnat. Sic multi qn̄ eis adiungitur argentum viuum. i. correctio vel doctrina, albescunt per castitatem, & honestatem, quia aliqn̄ emēdantur, sed verè postmodum destruuntur per vitia & peccata, & denigrantur per malam cōuersationem. Et fiunt nouissima hominis illius peiora priorib. Mat. 12. ¶Ex stanno fit minium quando comburitur igne forti. &c. sicut de plumbo. §. tribulatio. ¶Modico stanno mediante, diuersa inuicem iunguntur, & consolidantur, & maximè quando ei vnctuosum aliquid admiscetur. Sic verè mediante viro iusto, & perfecto discordes ad concordiam reuocantur, & maximè quando sibi vnctio. i. gratia sancti spiritus admiscetur. Vel stannum est virtus benignitatis teneræ atque mollis, quæ omnia conciliat, & concordat. Ideo de bonis dicitur Zac. 4. Videbunt lapidem stanneum in manu Zorobabel.

De Sulphure. Cap. 125.

1 Sulphur est vena terræ, naturæ igneæ, & calidæ, cuius ardorem aqua quamquam frigida sentit, quia trāsiens venas sulphureas, colorem contrahit à sulphure, & efficaciam, & odorem, & ideo fontes calidi, qui de talibus subterraneis meatib. scaturiunt, qualitates venæ sulphureæ secum ferūt, ꝭm Isido. Sulphur significat bona mundi in quibus est igneitas auaritiæ & ardoris, quia verè licet qs sit aqueus per pietatem, frigidus per temperantiam, & maturitatem, si tamen transeat per venas sulphuris. i. per administrationem bonorum temporalium (quæ. s. non sunt nisi venæ terræ) statim ꝓ certo cōtrahit calorem auaritiæ, & odorem malæ famæ, & iō ratione istius sulphuris multi sunt hodie sicut fontes calidi. i. multi sunt qui ardore auaritiæ sunt penitus inflammati. Nõne vestimēta tua calida sunt cum perflata fuerit terra austro? Iob 37. Vel dic ꝙ sulphur fœtens est persona infamis, & luxuriosa, quæ aquam frigidam. i. personā castam, lucidā & honestam, quando sibi iungitur, & associatur, per sua mala exempla inflāmat per luxuriam & corrumpit, & valorē suæ perfectionis, & odorem suæ famæ & conuersationis destruit, & immutat, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccl. 13. Vide de fonte. ¶Sulphur ꝭm Isid. igneæ est naturæ, & ideo sup oīa quæ sunt sulphurea, faciliter igne apposita inflammātur, & ideo insulæ Eoliæ quæ dicuntur esse sulphureæ, perpetuis incendijs semper spirant. Talis est sulphurea fœtida caro nostra, quia verè apposito igne tētationis, faciliter inflāmatur, & ignitur: ꝓ malos luxuriæ appetitus, & ideo illæ insulæ. i. illi status in quibus est multū de sulphure. i. de viris carnalib. incendio luxuriæ cōtinuæ cōflagrāt. Vel dic ꝙ sulphur est voluntas humana, quæ verè apposito igne. i. data occasione faciliter inflammatur per desideriū, & mouetur, siue ad bonum, siue ad malū. Vel dic ꝙ sulphur est anima luxuriosa vel auara, quæ quia est igneæ naturæ per luxuriam vel auaritiam, ideo faciliter inflāmat. s. post mortē igne infernali, & ꝓpter hoc illa insula vbi est satis de isto sulphure. s. infernus, vbi luxuriosi & auari descendunt, ꝑpetuis incendijs semper flammat. Eze. 15. de igne egredientur, & ignis consumet eos. ¶Quatuor sunt genera sulphuris, sed vnum solum genus à medicis acceptatur, quod. s. dr̄ sulphur viuum, traslucidum atque clarum. Alia autem impura sunt, Et ideo ad alios vsus valent. Sulphur significat amorē, & affectionem, quæ verè igneæ est naturæ sicut sulphur, q̄a. s. in se nō sistit, sed ad alia semper tendit. Sed verè istius lapidis, sunt multæ species quia. s. homines diuersimodè se diligunt, quia quidem fictè, quidam verè, quidam ꝓpter se, alij propter sua, quidam ꝭm mundum, alij ꝭm Deum. Sed inter omnes istos amores nullus est medicinalis animæ, nisi viuus scilicet amor secundum Deum, & charitatiuus, q dr̄ sulphur viuum, q̄a. s. vita gratiæ informatur, omnes autem alij amatores semp habent aliquid impuritatis, quia alij luxuria sunt infecti, alij auaritia, & sic de alijs. Peccatores. n. diligētes se diligunt Luc. 6. Et ideo tales animæ non tribuunt medicinā, sed magis toxicum & venenum. ¶Sulphur inflammatum fœtorem emittit, & fumum, q faciem quam contingit facit apparere horribilem, pallidam & deformem, & colorem mortui repræsentat. Talis est caro nostra, quia verè qn̄ igne luxuriæ inflammatur tūc fœtorem infamiæ, & fumum mali exēpli emittit, à quibus facies. i. exterior apparentia, & cōuersatio inficitur, & mutatur, & adiunge supra si vis aliū. §. de carne. Vel dic ꝙ sulphur est peccatū luxuriæ vel hypocrisis, ꝙ quādoque comitatur fœtor luxuriæ quo cum aliquis inficitur & corrūpitur, tunc facies eius per hypocrisim palliatur, sicut patet de hypocritis, qui exterminant facies suas, vt appareant hominib. ieiunantes. Matt. 6. ¶Sulphur aliquādo est purum & grossum, & fœculentum, aliquādo clarum lucidū & purum, & ꝭm istam differentiam, ex sulphure, & argento viuo diuersa metalla differentia generantur, ꝭm Aristo. Sulphur significat homines, qui verè diuersimodè variātur, q̄a quidam sunt puri, quidam impuri, quidam boni, quidam mali, & ideo ꝭm istorum bonorum bonitatem, & prauitatem, metalla quæ exinde generantur. i. filij qui à talibus procreātur, differunt in specie, & valore, quia vt communiter secūdum qualitatem patrum variatur conditio filiorum, quia si radix sancta, & rami. ad Ro. 11. ¶Sulphur aliud viuum, aliud mortuum artificialiter efficitur. Est autem calidum & siccū, & virtutem habet attrahendi, dissoluendi & cōsumendi, et ideo tussim ꝓhibet, scabiem purgat, caducos iuuat, lethargicos excitat, venēis obuiat, arteticos, et podagricos, et paralyticos iuuat, ꝭm Auic. Diosc. et Plat. Sulphur qđ de terra nascit, signat carnē, q qn̄ cōburitur, et consumit ꝑ calorem naturalē, tunc fœtet ad literā, et putrescit, et ista ēt aliqn̄ viua, aliqn̄ mortua reperit, q̄a nemo est q sp viuat. Eccl. 9. Per sulphur aūt qđ fœtet, intelligo memoriā mortis, et fœtoris quā incurrit mortua caro nostra, q̄a verè memoria mortis nr̄æ hēt virtutē attrahendi. s. ad bonum, dissoluendi. s. cor ꝑ contritionem, cōsumendi. s. vitia et peccata. Nā si bene sulphur. i. mortem in corde nostro incorporauerimus, tūc pro certo scabies luxuriæ, et pruritus inuidiæ minuit, morbus caducus superbiæ sanatur, et læthargus pigritiæ excitat, venenum malitiæ deponitur, et artetica parcitatis (quæ manus contrahit)

cõtrahit) laxatur & paralysis auaritiæ mitigatur. Memor ergo esto quoniam mors non tardabit. Eccles. 14. Vel sulphur est fœtor infernalis incendij, quia s. ibi est stagnum ignis, & sulphuris. Apoc. 19. Cuius receptio, & memoria & timor potestatem habet attrahendi, &c. sicut supra. Vel per sulphur calidum intelligo pœnitentiam, quæ vrit & affligit, quæ valet, per omnia sicut supra. ¶ Per sulphur quod horribiliter fœtet, & faciliter ardet intelligitur ardor inferni, vbi est ardor inextinguibilis & fœtor intolerabilis, &c. Vide Apoc. 14. c.

De Sale. Cap. 126.

Sal à saliẽdo dicitur, eo quod ab igne exiliat, licet .n. sit igneę naturæ ex igne tamẽ refugit & resultat. Sit autem sal de aquis maris in extremis littoribus calore solis induratis, aliquando etiam ex puteis salsis aqua hauritur, & per decoctionem fortem in sal conuertitur, & mutatur, vt dicit Isidor. Sal quo cibi condiuntur, significat virum sapientem, & perfectum, qui alios moderatur per prudentiam atque condit. Licet ergo iste sit igneus per charitatem, ab igne tñ tẽtationis auaritiæ, luxuriæ, & malæ occasionis pro posse suo resilit, & recedit. Recedite de medio Babylonis. Hie. 50. Econtra multi non fugiunt ab igne, & similes sunt sali Siciliæ, &c. sicut supra. fac. §. de residuo. ¶ Sal sic efficitur, &c. sicut supra. Mare significat mundum, propter fluctus tribulationum qui ibi sunt, puteus significat carnem, quia puteus profundus, &c. Prouer. 22. Aquæ istorum sunt peccatores. Peccator igitur à mari, & puteo .i. de statu peccati extrahitur per conuersionem & diuinam inspirationem, & tunc sol Christus feruore & calore suarum tribulationum ipsum vrget per correctionem, & omnem humorem carnalitatis in eo desiccat, & sic eum conuertit in sal .i. in virum iustum & perfectum alis vtilem, & proficuum. Ideo viris perfectis sic conuersis dr̃ Mat. 6. Vos estis sal terræ. Et sicut sal ab igne resilit licet sit igneũ, &c. sicut supra de tentatione. §. 1. ¶ Aliquanddo inuenitur sal sub arenis, sunt etiam quidam montes de quibus fodiuntur duri, & salsi lapides, qui in sal post modum confringunt̃, sicut in Pannonia, & sunt tãtæ duritiæ lapides illi, quod domus de eis fabricantur, ſm Isido. Arenę sunt diuitiæ, montes sunt dignitates & eminentiæ, quia verè & in diuitijs & in honoribus aliquando inuenitur sal, viri .s. iusti, & boni, & discreti. Nã licet isti primo sunt duri per parcitatem, & obstinationem, qñ tñ à Deo franguntur per interiorem contritionẽ, vel exteriorem tribulationem, tunc fiunt sal aliorum .s. conditores directores & rectores suis exẽplis & doctrinis. Arenam, & salem, & massam plumbi facilius est portare. Eccle. 22. ¶ Est in Sicilia quoddam genus salis quod contra naturã aliorum in igne fluit, nec ab eo resilit, in aqua aũt crepitat, & ab ea resilit, ſm Isid. Ignis est ardor tẽtationis, aqua est humor deuotionis. Sunt igitur qui ignem tentationum non declinãt, nec ab eo resiliunt, sed in eo per mala desideria liquefiunt, ab aqua autem deuotionis resiliunt, & qñ in ea ponũt .i. qñ aliquid quod ad deuotionem pertineat eis iniungitur, tunc vere per murmurationem, & impatientiam crepitant, & rixantur, & hoc est cõtra aliorum bonorum naturã quia boni ab igne tentationis, & mundani ardoris fugiunt, & in aquam deuotionis se mergunt, & ibi per cõtritionem penitus liquefiunt. Cant. 3. Anima mea liquefacta est, vt dilectus meus locutus est. Expone si vis econuerso, & vide de Sicilia, & per ignem intelligo tribulationem, in qua boni debent liquefieri per contritionem, & compassionem, per aquam intelligo mundi voluptatẽ & prosperitatem, aqua debent cõtinuè resilire. Eccl. 21. Quasi à facie colubri fuge peccatum. Et hoc est contra naturam aliorum salium .i. peccatorum, q. .s. ab igne tribulationis, & pœnitẽtiæ resiliunt, & in aqua mũdanæ prosperitatis per diuersa vitia liquefiunt. ¶ Sal variat̃ in colore, quia aliquando album, aliquando rufum, aliquando rubeum, aliquando croceum ſm Isid. Inuenitur ẽt aliqñ ita splendidum, quod ibi virgines specuantur, s. in aliquib. partib. Siciliæ. Sic vere boni & iusti aliquando variantur quantum ad colorem perfectionis, & virtutis., quia quidam sunt rufi per pœnitentiam, quidam rubei per charitatem, alij albi p castitatem, alij splendidi per honestatem. Vel dic quod religiosi & homines, alij variãtur quantum ad colorem & habitum exteriorem, quia quidam albi, alij rufi, alij varij. &c. qđ etiam patet de religiosis. ¶ Sal variatur quãtum ad saporem quia alicubi suaue, alicubi salsissimum, albi amarum reperitur, & quanto salsius, & amarius, tanto calidius. Et generaliter sal habet virtutem dissoluendi, mundificandi, & consumendi. Nam ventositatem attenuat, humores superfluos consumit carnes putridas corrodit, & putrefactioni resistit. Talis est pœnitentia, quia vere in aliquibus inuenitur leuis, & suauis, in aliquibus autem acuta & fortis, quia diuersi diuersimode eam habent, sed quanto quis eam habet amariorem, & fortiorem, tanto calorẽ diuini amoris participat ampliorem. Sal etiam pęnitentiæ dissoluit per contritionẽ, mũdificat per confessionẽ, consumit & rodit per satisfactionẽ. Hæc .n. exterminat vẽtositatem superbię & vanitatis, humores deliciarum, et uoluptatũ carnes putridas luxuriæ et carnalitatis. Et sicut ſm Isid. sale nihil vtilius reperitur, sic nihil est pœnitentia vtilius animæ peccatrici. Et sicut sal p se mãducatum inuenitur salsum, & amarum, sed in aqua moderate sumptum. vel cibis dulcibus admixtum, eius acuties non sentitur, sic verè si pęnitentiam cum aqua diuinæ cõsolationis, gratiæ et deuotionis miscuerimus, ipsam nõ grauẽ sed facilem inueniemus, alias autem amara, et importabilis inuenitur. Iudi. 5. Fontes amari obdulcati sunt, et Exo. 5. ¶ Sed summe est hominibus necessarium. Nam sale cibi condiuntur, et in eis sapor delectabilis inducitur, et sine sale omnis cibus insipidus inuenitur. Nã pulmentis dat saporem, et prouocat appetitum. Sal istud est discretio, quæ pro certo hẽt summam uirtutem, quia per eã oẽs cibi .i. oĩa nostra opera moderantur, et vt debitum saporem, et valorem habeant, condiuntur. Nam sine sale discretionis, et prudentiæ omnis cibus vel actus quamquam de se bonus sit insipidus, et inutilis reperitur. Nam quia discretio cõsiderat locum, tempus, modum, circunstantiam, conditionẽ, ideo saporem dat actibus et ualorem, et omnium nostrorum actuũ dr̃ condimentum. Nam res quæ indiscretè fiunt, licet de se sint bonæ, non habent tamen valoris efficaciam vel virtutem Marc. 5. Bonũ est sal habete ergo in vobis sal, et pacem habete inter vos. ¶ Sale ſm Isid. appetitus confortatur, et sale pecudes ad pastum prouocantur et ad potum, et per sal melius impregnãtur, & salis beneficio lacte, & caseo plus dotat̃, sale carnes à putredine seruãtur, per sal humores in corpore dissoluũtur, stomachus mundificatur, carnis putredo, & corruptio desiccat̃. Talis est doctrina sacræ scripturæ, quia uere qñ pecudes .i. auditores istum sal sibi in pdicatione oblatum recipiunt, & sibi incorporant retinendo, tunc appetitus eorum .i. affectus & desiderium ad ęterna amplius uigorant̃, & cibum æternæ refectionis auidius desiderant, & potũ gratiæ & deuotionis plenius sumunt, & sic p uirtutes, & merita melius impinguantur, et lacte misericordiæ, & cõpassionis, caseo bonæ operationis ditius fœcundantur. Nam p sal bonę doctrinę, & pdicationis, humores peccatorum dissoluũtur per contritionem, stomachus conscientiæ depurat̃, & mundatur per confessionem, & caro superflua .i. carnalis uoluptas desiccatur per satisfactionem, & pnĩæ macerationem, & sic caro a putredine uitiorum, & criminum doctrinæ beneficio pseruatur. Cætera salierunt. &c. Tho. 6. Ideo ad Colo. 4. Omnis sermo uester sale sit conditus. ¶ Sal qñ est exustum, maiorem habet uirtutem, quia tunc summe carnẽ putridam corrodit, loca saniosa mundificat. sal. n. usq; ad interiora penetrat, & habet uirtutem mollificandi, & mordificandi uentrem, & humores cõpactos soluendi, & finaliter exire cogendi. Talis est uir perfectus, & maximè platus, qa quando igne sancti spiritus & charitatis, igne etiam pęnitẽtię & aduersitatis est exustus, tũc maiores est virtutis & pfectionis, quia tũc carnem mortuam .i. carnales subditos vita gratiæ priuatos, corrodit per correctionẽ, & eos à sanie luxuriæ et carnalitatis mundificat & depurat. ¶ Sal habet virtutem penetrandi. &c. Sic contritio, quia usq; ad intima cordis penetrat, et uentrem conscientiæ remollit per deuotionem, et mordicat p displicentiam et repręhensionem, et sic humores compactos .i. uitia et peccata inuicem cõglobata dissoluit, diuidit, et distinguit per seram discussionem, et exactionem, et siceos repelit .s. a conscientia per cõfessionem. Eccl. 1. Timor domiui expellit peccatum. ¶ Sal uirtutem habet uenenosis humorib. resistendi, quia cum oleo & aceto lichenas est scabiem sanat, faciei etiã maculas abstergit, et pruriginem et serpiginem tollit, si saponi fuerit mixtũ. humori-

moribus, carnalib. tentationibus & infectionibus resistit faciem conscientiæ mundificat, & pruriginem malorũ desideriorum tollit, si cum melle gr̃æ & deuotionis, & cum sapone dulcis cõsolationis fuerit intermixta. ¶Sal in igne positũ ab eo resilit, & ibi nõ resoluitur, in aqua aũt positum statim dissoluit & liquescit. Tales sunt multi, quia si in igne tribulationum ponant, ibi per vitia nõ soluunt, nec per mala desideria liquefiunt, si aũt in aqua mundanæ prosperitatis ponatur, statim liquescunt per mala desideria, & resoluunt, quia plus nocet bonis prosperitas quàm aduersitas. Naum. 2. Portę fluuiorum apertæ sunt, & templum ad solum dirutum est.

De Lapide topatio, nam per t in penultima scribitur, non per z. Cap. 127.

TOpatius est lapis splendens & rarus, & fulgidus omnium gemmarum superans claritatem, cæteris maior & pulchrior, aspicientes delectat, & eo in thesauris regum nihil preciosius inuenitur. Tantæ enim magnitudinis (s̃m Plin.) est inuẽtus, q̃ Ptolomæus Philadelphus ex eo fecit statuam quatuor cubitorum. Hic est Christus, cuius est splendor gloriæ inæstimabilis, q̃a omnium creaturarum superat claritatẽ. Nã præ sui ęterna claritate & pulchritudine aspiciẽtes beatos in patria, & cõtemplatiuos in via afficit & delectat In quem desiderant Angeli prospicere 1. Pet. 1. Hic. n. est cæteris maior & dignitate & natura, quia s̃m Iob 11. Altior est cęlo, profundior abysso, lõgior terra, & latior muri. Et hic duplicem habet colorẽ. i. naturam spiritualẽ, s. & corporalem & ideo Philadelphus. i. Deus pater vel spiritussanctus ipsum fecit imaginem quatuor cubitorum, quia Chr̃s constat ex quatuor rebus, duabus. s. corporalib. carne & sanguine, & duab. spiritualib. s. aĩa & diuinitate, & ideo in thesauro regis æterni. s. in paradiso, nihil eo preciosius põt esse nec etiam in thesauro regum terræ. In corde virorum iustorum Preciosior est cunctis opibus, dr̃ de sapientia Dei. Prouerb. 3. ¶Topatius est gemma clarissima, aliarũ superans claritatem, gemmarũ sibi obiectarum in se recipit claritatem, inspiciẽtes delectat, formã habet specularem idolum. n. in se receptum inuersum vr̃, sicut in speculo cõcauo. Talis est beata virgo, q̃a ista cęteris gemmis. i. sanctis clarius emicat & resplendet, & hoc q̃tum ad conscientiæ puritatem, quantum ad castimoniæ claritatem, quãtum ad apparentiæ venustatem, & quantum ad sapientiæ synceritatem, & ideo non immerito debet inspicientes. i. deuotos, & contemplatiuos non modice delectare. Nam tantam habet sanctitatis & cõscientiæ claritatem, q̃ gemmarum aliarum claritatem. i. aliarum mulierum virtutem & sanctitatẽ superauit, q̃a nec primã similem visa est, &c. & gemmarum sibi obiectarum gratiam & splendorẽ reddit, & maximè in beata incarnatione vbi per suam gratiam spiritussanctus superuenit in eam, & p̃ suam pñtiam Dei filius (qui est claritas Dei patris) in eam subintrauit. Ista. n. est specularis naturæ, quia est speculũ sine macula Sap. 7. Et ideo qñ Deus pater in eã respexit per suã gratiam, ipsa pro certo ad modum speculi eius imaginem . i. filium in seipsa recepit per beatam incarnationem, & eũ tandem in natiuitate præsentauit hominib. & ostendit. Veruntamen istam imaginem receptam ostendit nobis inuersam, quia sicut in re inuersa illud quod est supremum, efficit infimum, sic vere in Christi incarnatione ista imago fuit inuersa, quia. s. Dei filius qui omnium rerum est superior dignitate, factus est iferior humilitate. Deut. 28. Ipse descẽdet, & erit inferior. ¶Topatius sequitur motũ lunæ, quia. s. maioris est virtutis vel minoris s̃m q̃ luna plus vel minus recipit incrementi. Et valet s̃m Diosc. cõtra lunaticam passionem, & est topatus gemma splendidissima, & maximè qñ solis radijs est percussa, quæ aliarum gemmarum in se recipit claritatem, inspicientes autẽ summè reficit ac delectat. Topatius est virtus honestatis, quæ prę cęteris rutilat exterius p̃ boni exempli dationem, & summè delectat inspicientes, quia vere pulchrum est videre personam honestam & maturam, & maximè qñ solis radijs. i. gratia spiritussancti repercutit & illuminatur, in se etiam claritatem aliorum. i. bona exempla & virtutes quæ in alijs videt, per imitationem recipit, et sibi ea incorporat & adiungit. Per lunam ergo quæ mutabilis & variabilis, intelligo humanam voluntatem, q̃ verè sp mutatur de vna cogitatione ad aliam, & cętera hmõi. Quãto ergo luna plus abundat in lumine gr̃æ Dei, tanto vere topatius. i. bona & honesta cõuersatio plus habet de efficacia, & virtute, quia parũ valet bonitas exterior & honestas, nisi interius lumen cęlestis influat maiestatis. Ideo bona p̃sona dicit illud Iob 31. Vidi solem cũ fulgeret, & lunã incedẽtem clare &c. Quia sicut dr̃ Iob 8. Non põt viuere carectũ sine aqua. Et sicut topazius habet formam specularẽ, ita vere honestas est aliorum speculum, & exemplar. Splendor. n. est lucis æternæ, & speculum sine macula Sap. 7. ¶Topatius vndas bullientes cõpescit, & bullire non permittit, iram & tristitiam reprimit, & phrenesim, & mortem subitam expellit s̃m Diosc. & lapidariũ. Talis est virtus benignitatis, quia verè illos qui per furorem, & iracundiã bulliunt atq; feruent, reprimit atq; sedat, & ideo cõtra phrenesim, & iram. i. cõtra p̃tm̃ furoris, & crudelitatis summe valet, & per conseqnẽs mortem facit euadere sempiternam, quia vir iracundus suscitat iras, qui aũt patiens est, mitigat suscitatas. Prou. 15. Vel expone de patientia. ¶Topatius sanguinem stringit, & valet contra lunaticam passionem. Talis est abstinẽtia vel castitas quę sanguinem carnalis voluptatis restringit, & valet cõtra lunaticam passionem. i. contra mentis leuitatem, & mutabilitatem. ¶Topatius gestatus sanguinem stringit, tristitiam tollit, & mortem subitaneam impedit. Sic beata virgo gestata per deuotionem, sanguinem luxuriæ restringit, & iracũdiã sedat, & a morte subitanea nos præseruat. Exemplũ de Normano flagitioso q̃ ieiunabat sabbatum in virginis honorẽ, cuius caput ab inimicis subito truncatum, tñ cõfessum fuit. ¶Topazius sequitur motum lunæ, & s̃m eam suam virtutem regulat & disponit, & cum sit naturæ specularis, imaginem tñ receptam inuersam repræsentat. Tales sunt multæ leues p̃sonæ, quia verè secũdum lunam. i. secundum mutabilitatẽ suæ vanæ voluntatis (ad Eph. 1. Oia operatur secundum consilium voluntatis suæ) vel etiam secundum lunã. i. secundũ cursum mutabilis prosperitatis seipsos regunt. Eccl. 27. Stultus autem ut luna mutatur. Et qñ aliqua imago vel species eis offertur. i. qñ aliquod bonum exemplum vel mandatum tribuitur, ipsum p̃ certo inuersum repræsentat, quia. s. totũ faciunt contrarium omnium quæ viderunt, vel ab alijs audierunt. Mandata. n. dñi audientes omnia facere contraria. Iud. 2. ¶Plin. dicit q̃ si topatiõ polias, ipsum obtenebras, & obscuras, si vero propriè naturæ relinquitur, tũc clarior, & speciosior inuenitur. Sic verè multi sunt qui sibijpsis relicti, nec linguis adulatorum politi, clari sunt & virtuosi, qui si p̃ adulationem poliantur, tunc sæpe fit q̃ cõcepto inanis gloriæ spiritu a claritate, i. a virtute quam habuerant obscurantur, & ideo. Exo. 20. præcipitur fieri altare de lapidib. nõ politis. Vel dic q̃ Deus, beata virgo & sancti ita sunt clari, & p̃ciosi, q̃ si ipsos polire. i. commendare voluerimus, claritatẽ eorum magis minuimus, q̃ augemus claritasque, & honor suus nullatenus conualescit per quancunq; políturã laudis quam lingua hominis sibi facit quinimò (sicut dicit Gre. q̃c quid dici potest, eo ipso quod dici potest laudis diuinæ indignum est. Vel dic q̃ multi sunt qui si p̃ prosperitatẽ, & gloriam poliuntur, a claritate virtutum, et bonorum operũ minuuntur, qui si sibijpsis relinquant, et in suo statu, et paupertate dimittantur, in claritate virtutum perseuerare noscuntur, et iõ Deus multos impolitos. i. ipromotos, rudes et pauperes sine opulentia et sine scientia dimittit, quia talem polituram ipsis non proficere sentit. Vel dic q̃ politura seu fricatura est correctio, quæ quamuis generaliter p̃ficiat, multi tñ sunt quos magis lædit q̃ iuuet, et quos magis obscurat quam poliat. Vel dic q̃ politura est fama, etc. sicut supra.

De Lapide turcai, nam ita apud Vincentiũ ex Arnoldo legitur, vnde auctorem nostrum hęc excerpsisse puto. Cap. 128.

TVrgogis est lapis flauus, qui uisum confortat, et hilaritatem generat. Talis est vir perfectus, flauus et pallidus per pœnitentiæ macerationem, quia visus aliorum cõfortat per honestam conuersationem, et in eis hilaritatẽ efficit, et lętitiam spiritualem, scilicet suis verbis consolatorijs atque factis. Gaudete cum gaudentib. etc. ad Rom. 12.

De

De Terra sigillata. Cap. 129.

Terra sigillata est vena terræ medicinalis, cuius virtus est restringere sanguinem, & valet contra arteticam, & inflaturam, s. n Plat. Talis est humilitas, vel etiam memoria mortis, qñ.s.terra.i.corpus sigillabitur in sepulchro, quæ vere naturæ est restrictiuæ, qui per memoriam mortis sansanguis voluptatis carnalis restringitur, inflatura superbiæ mitigatur, & artetica pigritiæ penitus abdicatur. Ideo Eccl. 13. Memor est quoniam mors non tardabit.

De Tartaro. Cap. 130.

In masculino legitur tartarus in lib. de proprietatibus rerum, ut est videre in horto sanitatis.

Tartarum est fęx vini siccata contra dolium & est calidum & siccum, & virtutem habet laxandi mundificandi & consumendi, & valet contra serpiginem, scabiem, & capitis immunditias. Vinum est prosperitas & voluptas mũdana, eius fęx & residentia significat pœnam æternam, quæ finis est mundanæ voluptatis. Tartarum ergo est calidæ, & siccæ naturæ, quia vere illa pœna est calida per ignem inextinguibilem, & sicca per absentiam oĩs humoris, & voluptatis. Sed verè istud tartarum est modo medicinale.s.illis q ipsum hñt in memoria, quia vere per eius timorem homo laxatur per contritionem, mundificatur per confessionem, & consumitur per corporis & carnis macerationem, & pœnitentiæ satisfactionem, & sic à serpigine, & prurigine.i. à pruritu desideriorum carnalium liberatur. Ideo istam fęcē debent peccatores bibere per eius considerationem. Esa. 41. & Eze. 23. Calice vini furoris dñi bibisti & potasti vsq; ad fęces. Istã etiam fęcem bibent in inferno sensibiliter illi q modo nolunt eam portare mentaliter. vnde Ps. Fex eius nõ est exinanita, bibent omnes peccatores terrę.

Capitulum. 131.

1 Vitrum s.m Auicennam est inter lapides, sicut stultus inter hoies. declinat.n.ad oẽm tincturam. Nam qñ ĩ fornace liquefit, in quemcunque colorem faciliter transmutatur, ita q smaragdi vel hyacinti qñq; species repræsentat; & hoc accidit ex substantiæ puritate, q in fornace acquirit, s.m Isid. Vitrum est homo, quia verè qñ in fornace diuinę dilectionis & contritionis, vel tribulationis conflatur, tunc contrahit tantam substantię.i.conscię puritatem, & habilitatem, q à Deo in quemcunq; colorem bonæ, & honestę cõuersationis faciliter tingitur, & mutatur, ita q per suã bonam conuersationem lapides preciosos.i. sanctos, qui præcesserunt repræsentat. Vestiui te multis colorib. Eze. 16. Vel dic q vitrum significat personam leuem, q non seruat determinatum colorem, perseuerando.s. in vno proposito vel verbo, imo si qñ in fornace iracundiæ vel tẽtationis vel mũdanę prosperitatis conflatur, statim à diabolo in quemcunque colorem.i.in varietatem propositi transmutatur. Istud patet in iracundis, qui subito veterum amicorum fiũt inimici, & illos, quos primo dilexerant, persequuntur. Patet in adulatorib. qui in fornace prosperitatis ad oẽm colorem.i. ad oẽm voluntatem aliorum per mendacia se conuertunt. Sap. 16. Ad quod quisq; volebat conuertebatur. Applica cõtra iracundos. Ezee. 1. Cum euntibus bant, & cum stantibus stabant. Quia.s.tales semper se solent cõformare dictis factis & voluntatibus aliorum, & maxime principum & ma-
2 gnatũ. ¶Vas vitreum pulchrius est cęteris & splendidius, facile tñ frãgit, neç amplius restaurat. Nã nisi faciliter frangeretur, pciosius, & nobilius q vasa aurea putaret. Vñ dicit Isi. q q̃dã fecit vitrũ ductile & malleo reparabile. Vñ corã Tiberio Cęsare phialã vitreã quã fecerat, pıecit, quã nõ fractã sed plicatam malleo reparauit, quod videns Cęsar, statim eũ iussit decollari, ne dum hoc agnitum esset auri pciositas deperiret, quia reuera si uasa vitrea nõ frangerent, meliora q aurea putarent, vt dicit ibidem. Charissimi, vas vitreum est prosperitas mundana, q pro certo licet videatur splendida & gloriosa, tñ facile perditur.s.per mortem uel per tribulationem, nec tñ amplius restauratur, sed ista sui fragilitas facta est, ne vasa aurea.i.cęli gloria & vita æterna vilia putarentur, quia vere nisi mundi prosperitas cito perderetur, pciosior quã ęterna à fatuis putaretur. Vnde Ps. Pro nihilo habuerunt terrã desiderabilem. Vel dic q uitrum est hypocrita, qu verè splendet exterius, & pulcher vr̃ per bona suam cõuersationem, facilr tñ frãgitur, & destituitur per apostasiã, nec vnquã amplius restauratur, q a tales vt cõiter ad pœnitentiã minime reuertuntur, qñ cadunt, & hoc Deus patitur, ne tales reputentur ab hoib. meliores quã vasa aurea.i. quã viri boni & iusti, q a verè si hypocritæ durarent, boni respectu eorum nihilum putarentur. Thr. 4. Filii Syon incliti reputati sunt in vasa testea. Vel dic q vas vitreũ est diues mũdanus, q vr̃ pulcher quãtũ ad pſperitatẽ mundanã, & gloriam tpalẽ. vas aũt aureum est vir iustus & pfectus. Illi ergo vitrei mundani faciliter franguntur & dissipantur per mortẽ tpalẽ & æternã, nec tñ amplius reparant, q a nõ reuertentur de tenebris ad lucẽ. Iob 15. Vas aũt aureũ.i. iustus, etsi p mortẽ frãgatur, tñ à Deo in die iudicij restaurat, vt cũ Deo perpetuo perseueret. Eccl. 50. Tanquã vas auri solidum, ornatũ oĩ lapide precioso. Et hoc est necessarium, quia alias vitrei mundani diuites meliores putarent, q aurei viri sancti. Vñ Cęsar & imperator Deus occidit illũ.s.diabolũ q voluit facere vas vitreũ durabile.i. pctõrum semper viuentem, dicendo Adã. Gen. 3. Nequaquã moriemini, sed eritis sicut dij.
3 ¶Vitrũ ergo est lucidũ & pspicuum, & iõ imaginum reprę sentatiuũ, qua pp & de vitro specula cõponunt. Talis est vir pfectus & honestus, q a iste rectè est speculũ aliorũ, quia.s.q libet põt in eo videre imaginem suam, q a.s. per cõparationẽ ad statũ & vitã eius, q libet põt cogitare q s & qualis dẽt esse. Vñ iustus (Sap. 7.) speculum sine macula, & imago bonitatis Dei dr̃. Vel dic q vitrum est sacra scriptura, q clara & pspicua dr̃, pp oĩmodã veritatẽ, q a.s.imagines reru futurarum, vel imagines oĩm bonorũ documentorum, & exẽplorum in ea dilucide cognoscuntur, & iõ scriptura fuit figurata in mari vitreo quod fecit Moyses in introitu tabernaculi, vt ibidem sacerdotes ministraturi lauarentur, & speculãtur. ut sic in scriptura uiri ecclesiastici possunt accipere speculum & loturam. Vel vitrum est Paradisus, in quo est perspicuitas visionis, & claritas & puritas conditionis, & vbi imagines Dei & sanctorum perfectè vĩr in propria quiditate. Ideo dr̃ Apoc. 21. Ipsa vero ciuitas aurum mundum simile vitro mundo & sequitur. Plateæ ciuitatis tanquã aurũ, & tanquã vitrum perlucidum. Vel dic q beata virgo q recepit imaginẽ filii Dei & eum nobis repræsentauit & c. & adiunge ad §. Maria. Et sicut vitrum coloratur faciliter, sic uir perfectus colores uirtutum & perfectionum & bonorum exẽplũ faciliter recipit & ostendit. Vel dic q nos debẽmus aliorum imagines, et bona exempla recipere per imitationẽ, et ea representare per bonæ operationis exhibitionẽ.
4 ¶Est quidam lapis dictus obsianus, seu obsidiana, de natura uitri, qui nunc uiridis, nunc niger inuenitur, de quo falsi artifices faciũt gemmas, quæ.s. sunt aliis similes in colore, sed nullatenus in ualore. Sic falsi artifices diaboli de lapideis peccatoribus faciũt uidere gemmas per hypocrisim et palliationem, qui licet in colore apparentiæ, non tñ in ualore pfectionis et uirtutis sunt similes bonis gẽmis.i. uiris iustis.

De Lapide Vdachite. Cap. 132.

In exemplaribus quibusdam legitur Vdachites & Verachiten, quod est in capite sequenti in alijs ydachites, sed parum id refert quoniam y sæpe in V transit.

Vdachites est lapis colore fuluus figura rotundus, qui in se continet alium lapillum, qui tinnire et sonare intra eum auditur, et hic lapis perpetuis aquæ sudorib. semper stillat, et ideo ab aliquibus creditur q sit idem quod enydros. uide supra. Talis est beata uirgo, quæ fuit rotunda et uolubilis per obedientiam, fulua per pœnitentiam. Nã ista intra se.s.in suo sacro utero, continuit alium lapillum preciosum.s.Dei filium incarnatum, et hic sudorem misericordiæ perpetuo nobis stillat. uide supra de enydro.

Videtur is lapis quem gratitem supra appellauit. Cap. 133.

Verachiten est lapis qui gestatus ab homine non mordetur a muscis, nec ab apibus infestatur, et creditur ualere contra uenenum, s.m Diosc. Sic est Christus, uel beata uirgo, uel et quicunq; sanctus, quia si gestetur per deuotionem,

tionem, musca & apes.i. tentationes & dæmones vel malæ cogitationes homini non nocebunt. Nam hic contra venenum peccatorum valet. Vel dic q hic lapis significat munera, vel adulationem, quorum alterum si quis secum portauerit, à muscis.i. à prauis balliuis & iudicib. non lædetur, & p correctionem ab his non pungetur. Donum.n. hominis dilatat viam eius & ante principes spatium ei facit Prou. 18.

Zimeniel lazuri legitur apud Vincentium similiter & in horto sanitatis. Ca. 134.

1 Zymeth idem est q lapis lazuri, quædã.s. vena terræ medicinalis, quæ tanto melior, quanto colori cęlesti vicinior, & valet contra multas passiones, primo aũt dẽt optimè teri, & multotiens ablui, deinde dari patienti. mire.n. soluit & purgat. Talis est sacra scriptura, quę optimè dẽt teri per expositionem, lauari per oĩs adulationis eliminationẽ, & deinde dari infirmo peccatori p prædicationẽ, & sic soluetur per contritionem, & purgabitur per confessionẽ, & ab infirmitate peccati sanabitur per satisfactionem. Lazurium, azur, fit de isto lapide vel de laminis argenteis & aceto sicut fit cerussa de plumbo. Vide supra, & expone si vis.

Apud Vincentium similiter & auctorem horti sanitatis zignites legitur non zingrites. Cap. 135.

1 Zingrites est lapis vitreus, qui suspensus ad collũ, sanguinem stringit, mentis alienationem depellit, & appositus ad lignum accensum, eius flammam extinguit ẽm Dios. Lapis iste signat abstinentiam vel castitatem, q̃ vitrea est per puritatem, & sanguinem stringit, i. carnis delicias & voluptatem, & mẽtis alienationem, i. feruorem voluntatis reprimit, quia si ad lignum accensum.i. si hoĩ accenso p carnalia desideria adiungitur, iste lapis, virtus.s. castitatis vel abstinentia, flammam malorum suorum desideriorum & tentationum extinguit. Vel dic q iste lapis est virtus benignitatis, q̃ flammam iracundiæ in aliis extinguit. Vel dic q memoria mortis extinguit auaritiæ, & luxurię flammã, vel virtus patientiæ, quia sicut dr̃ Prou. 15. Vir iracundus puocat rixas, qui autem patiens est, mitigat suscitatas.

LIBER DVODECIMVS de herbis, plantis & arboribus.

De Arboribus in generali. Cap. 1.

1 Arbor ẽm Isid. dr̃ ab aruis, eo q in eis nascatur, & generaliter ẽm Arist. duæ sunt arborũ spẽs .s. masculus, & fęmella, & hoc est verum in oĩ spẽ tã arborũ q̃ herbarũ. Et est masculus fœmina durior, solidior, ramosior, densior, siccior, & fructus ei⁹ maturabilior, sed breuior, & foliis est fęcundior, sed asperior, & hoc totum pp maiorem caliditatem, & siccitatem, q̃ partes plãtæ diuidit, secat & exasperat & desiccat, ẽm Aris. Arbor est homo, sed duæ sunt eius species & naturæ, quidam masculi, & hi sunt prælati vel religiosi vel perfecti, quidã fœmelli, & isti sunt subditi respectu prælatorum, seculares respectu religiosorũ, imperfecti & pc̃tores respectu perfectorum. Sed verè masculi isti sunt fęmellis isti validiores per constantiæ firmitatẽ, ramosiores per bonorum affectionũ multiplicitatẽ, ficciores per pn̄iæ uel abstinentiæ austeritatem, in foliis.i. in verbis asperiores per correctionis asperitatem, in fructib.i. in diuitiis breuiores per voluntariam paupertatem, & hoc totum facit calor charitatis, siccitas pn̄iæ vel austeritatis, quã dẽt præ aliis abundare.

2 ¶ Qñ arbor est multum solida & cõpacta, tunc humor non sinitur à siccitate fluere exterius, & sic minus abũdat talis arbor etiam in fructib. & in ramis. Sic verè in illis, qui sunt solidi per constantiæ firmitatem.s. in viris perfectis, siccitas diuini timoris, pn̄iæ vel abstinentię vel macerationis non sinit humorẽ.i. affectionem interiorem exire exterius ad terrena.s. per vanos auaritiæ appetitus, sed ipsam resecat, & refrenat, & ideo hodie boni viri, & iusti nõ abundant in ramis tp̃alium possessionũ, nec in fructib. diuitiarũ qa.s. sancti & boni erant in hoc mũdo quasi nihil hñtes & oĩa possidẽtes 2. ad Cor. 6.

3 ¶ Masculus discernit à fęmella (ẽm Aluredum) per pullulationẽ citiorẽ. citius.n. pullulat masculus q̃ fęmella. Itẽ per odorem, quia mas odorosior est vt cõiter q̃ fęmella. Sic verè plati subditis boni à malis, & religiosi, à secularib. debent diuidi & distingui, & quo ad pullulationẽ bonæ operatiõis, & quo ad odorẽ bonæ famæ & cõuersatiõis, qa vere citius & pmpti⁹ & facilius dẽt p bona opera & affectiões pullulare, & odorẽ bonæ famę fortius diuulgare. Iõ dr̃ Eccl. 49. Fructificate quasi libanus odorẽ suauitatis habete.

4 ¶ Folia palmę masculę ita copulant cũ foliis fęminæ qñ inuicẽ cõiungunt, q vix pñt ab inuicẽ separari, ẽm Aluredũ ibidẽ. Sic verè si tu sis imperfectus, mundanus, fęmineus vel pc̃tor, necesse est tibi q cũ folijs palmæ masculę.i. cũ bonis & pfectis viris per societatem, & amicitiã inuisibil' te cõiungas, qa ẽm Sen. Sic diligamus quasi desinere nõ liceat. Et ad Ro. 8. Quis nos separabit à charitate Chri?

5 ¶ Sunt qdã arbores q̃ cõferunt aliis q̃ iuxta eas sunt plãtatæ. vñ malogranatæ oliuis conferunt, si iuxta eas sint plãtatę.s. qa malogranata abundat in calore, q naturæ cõpetit oliuarũ, vt dicit Aris. Verè tales sunt boni & iusti, qa sp iuuat verbis, operib. & exẽplis alios sibi iũctos.i. socios, & vicinos. Vñ si malogranatæ, s. viri religiosi pfecti, & cõtẽplatiui granis virtutũ repleti, oliuis.i. bonis personis actiuis, & misericordib. cõiungant, ita q alter alterius societatẽ sectet, tunc verè eis cõfert qa p bonã societatẽ sp ad melius perueniũt, qa cũ sctõ sctũs eris. Et hoc totũ accidit ppter calorẽ charitatis, q̃ in viris perfectis abundat, q bonitatẽ perficit aliorũ.

6 ¶ Scd̃m Arist. aĩal. 10. Arbor, q̃ cito, & multum facit fructum, cito desiccat, qñ.s. cib. trãsit in semẽ .i. qñ humor cibalis, & nutritiuus trãsit in fructum vel semẽ. Sic vere multi sunt q cito.s. à iuuentute, faciunt fructũ bonorum operũ, & multum, q.s. in iuuentute p cęteris sunt feruentes, & tales p certo sępissimè accidit, q cito desiccant, & priuant pfectu bonorũ operum per pc̃m, & imperseuerantiã, qa suba ad aquã festinat in principio, in fine benedictione carebit. Prou. 20.

7 ¶ Secũdum Isid. arbor dr̃ ab adhęrẽdo, qa terræ adhęret, & inde primo nascens est herba, tãdẽ crescit in fruticẽ, post in plãtulã nouellã, & tandẽ est arbor magna. Sic hõ qñ primo gñatur à terra.i. à matre uel ecclesia paruus est quo ad merita, sed tandẽ semper dẽt de bono in melius pficere, ita q in fine.i. in senectute magnus sit quo ad merita & virtutes, vt sic ad magnitudinẽ Paradisi finaliter deducatur 1. ad Cor. 13. Cũ essem paruulus, loquebar vt paruulus, qñ aũt factus sum vir, euacuaui q̃ erãt paruuli. Fõs paruus creuit in fluuium magnũ. Hest. 10.

8 ¶ In arborib. est aĩa vegetabilis, sicut in aĩalib. sed differũt, qa in plãtis est occulta, & imperfecta, in aĩalib. aũt manifesta, perfecta & cõpleta, ẽm Arist. Charissimi, vis vegetabilis & mutatiua sigñat gr̃am q̃ aĩam vegetat atq; nutrit. Aĩalia aũt sunt viri perfecti, q vident per prudentiã, audiunt per obedientiã, loquuntur per orõnẽ, cõfessionem & gr̃arum actionem, &c. similia Arbores aũt sunt viri seculares actiui & imperfecti, more arborũ terræ & terrenis negocijs adhærentes. In vtrisq; autẽ est vis nutritiua vel vegetabilis.i. gr̃a, sed differenter, qa in secularib. est occulta, quia.s. parum se per bona opera manifestãt. In aĩalib. aũt.i. in perfectis, & cõtẽplatiuis est completa, et perfecta, & per opera exterius manifestata. vnde Paulus 1. ad Cor. 15. Gr̃a Dei in me uacua nõ fuit.

9 ¶ Arbores nõ mouẽtur motu voluntario nec pgressiuo, sicut aĩalia, nec ẽm motum delectationis uel tristitiæ, qa non dolent qñ scinduntur, nec delectantur qñ cibãtur, nec uigilãt, nec dormiunt, neq; spirant, uim.n. sensitiuam nõ hñt, cui oĩa hæc attribuũtur, nec gñat arbor nec gñatur per sexuum commixtionẽ, uitam tñ hẽt uegetatiuam, per q̃ fit attractio humorũ à terra ad ipsius nutrimentum, ẽm Aris. Charissimi, arbores significant huius seculi peccatores, potissime diuites seculares uel mundanos, qui pro certo non mouentur per obedientiam, et subiectionem, nec progrediuntur per bonũ profectũ et operationẽ, nec delectantur per spẽ, et cõtẽplationẽ, nec tristantur per timorem et mortis recordationem, non uigilant per discretionem, non dormiunt per deuotionem, non respirant per orationem. Nã licet isti cibentur, & nutrian-

nutriantur pabulo doctrinæ & prædicationis in hoc tamen non delectantur, quia abominabilis fit eis in uita sua panis, & cibus desiderabilis. Iob 33. Quando etiam scinduntur per correctionem, tribulationem, infirmitatem uel castigationem, tunc uere non de hoc dolent, neque per contritionem tristantur, quia uulnerasti eos, & non doluerunt, attriuisti eos, & noluerunt reuerti. Hier. 5. Et isti etiam non commiscentur sexualiter per concordiam & charitatem & dilectionem, vt sic generent, per bonam operationem. Sed quare hæc omnia? Vere quia non habent uitam sensitiuam. i. gratiam Dei per quam sentiant sua mala, vel sapientiam diuinam, per quam recte sapiant sentiant & discernant, & ideo Es. 27. Non est populus sapiens, ideo non miserebitur eius qui fecit eum. Sed uere isti habent bene uim uegetatiuam. i. sapientiam terrenam & mundanam, per quam attrahunt & acquirunt humorem terræ. i. diuitias temporales ad sui nutrimentum, quia secundum Luc. 16. Filij huius seculi sapientiores sunt filiis lucis in generatione sua. Vel dic, quod arbor est vir perfectus uel religiosus, qui non generat carnaliter, quia s. seruat castitatem, nec mouetur uoluntarie, quia subiacet obedientiæ Dei & prælatorum. Non fuit, qui moueret pennam. Esa. 10. Et licet scindatur per tribulationem, ita tamen est patiens, quod non sentit nec dolet per impatientiam & murmurationem. Quando etiam cibatur & nutritur humore mundanæ prosperitatis, non delectatur nec recreatur per complacentiam & consolationem, quia s. eum prospera non deterrent. Ideo 1. Reg. 14. Tu es domine mi rex sicut Angelus Dei, ut nec benedictione nec maledictione mo nearis. ¶Omnis arbor habet in se uim seminariam, per quam facere potest

10 fructum, & suam speciem in se esse debito conseruare. Veruntamen ad hoc quod ista uirtus exeat in actum, pluribus indiget. s. hyeme ad humoris seminalis aggregationem, item uere ad eius emissionem calore soluente ad eius exterius attractionem & depurationem, terra ad sui nutrimenti continuationem. Sic uere licet homo habeat interius in corde semen. i. bonum propositum, cogitationem vel affectionem, ad hoc tamen quod eam possit in actum. i. in bonam operationem producere, necessaria sunt plura, & primo hyems. i. status vel paupertatis vel pœnæ uel tribulationis. i. ver. i. status consolationis, sol. i. lux spiritualis gratiæ & deuotionis, terra. i. humilitas propriæ terrenæ considerationis, & sic semen boni propositi, poterit aggregari, inspirari, uegetari, nutriri pariter & emitti, & sic erit homo sicut lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo.

11 ¶Secundum Arist. sol est pater & terra est mater omnium arborum & plantarum, quia sol influendo calorem, se habet more patris, terra autem ministrando humorem se habet loco matris. Plantæ sunt fideles & boni, sed uere istorum pater est sol Christus, qui calorem charitatis & gratiæ eis confert, mater autem eorum est terra. i. ecclesia, quæ humore doctrinæ eos nutrit. Pater tuus amorrheus, mater tua cethea. i. fixa. Eze. 16. Vel dic, quod terra est beata Virgo, quæ humorem suæ matris nobis præstat, quia re uera Christus & beata Virgo sunt parentes omnium fidelium & perfectorum. Ideo potest ipsa dicere cuilibet peccatori illud Lu. 2. Ego & pater tuus dolentes quærebamus te. Vel dic, quod sol significat charitatem, terra humilitatem, quæ pro certo sunt pater & mater. i. principium fundamentum & origo arborum & herbarum. i. uirtutum & meritorum. ¶Arbor humorem à

12 terra recipit ad sui nutrimentum, & tamen ipsum non retinet sibi totum, imo folia & fructus omnibus annis emittit ad hominum alimentum, renouatur etiam arbor vt communiter omni anno. Sic uere boni diuites & alii qui à terra humorem bonorum temporalium recipiunt & acquirunt, non debent eum sibi totum per parcitatem & auaritiam retinere, imo debent eum per eleemosynas emittere, & pauperibus elargiri. Ficus protulit grossos suos. Can. 7. Et sic poterunt continue renouari per gratias & virtutes, vel etiam renouari, quia noua pro veteribus, æterna pro caducis, spiritualia pro terrenis recipient post hanc uitam. Vel dic, quod arbor. i. homo qui à terra. i. Deo recipit humorem. i. gratiam uel doctrinam, debet eum ostendere in foliis locutionum, & fluctibus operationum. ¶Secundum Arist. animal est planta multo nobi-

13 lius. planta. n. alligata est terræ, & non habet motum in se, nec in suis partibus nec habet diuersas partes diuersis officiis deputatas, sicut in animali est auris ad audiendum, oculus ad uidendum, & hoc quia planta non habet animam perfectam. Sic uere animal. i. boni gratia & charitate animatur & uiuificati, multo sunt plantis. i. peccatoribus insensibilibus meliores, quia vere plantæ. i. peccatores in malis consuetudinibus plantati, sunt alligati terræ. i. mundo & temporalibus per affectum & ideo non habent motum bonæ operationis, nec eorum partes. i. actus & affectiones sunt determinatæ uel ordinatæ, sed confusæ penitus & ineptæ, a. s. nec loquuntur uolendo nec in operando solent debitam formam & ordinem conseruare, imo sunt sicut terra tenebrarum, in qua nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat Iob 10. ¶Secundum Arist. quædam arbores habent gumi vel

14 resinæ, quia humor interior intimum abundat, quod propter sui abundantiam non totum potest cedere in arboris nutrimentum & ideo sicut superfluum, foras à natura expellitur, & sic resina efficitur, quæ secundum diuersas suas species ualet contra uarias passiones. Sic uere sunt quidam arbores. i. diuites qui sunt gumosi & glutinosi per pietatem, quia humor diuitiarum suarum, non totus conuertitur in sui & suorum nutrimentum, nec eum totum expendunt, imo eum exterius emittunt, & de eo faciunt gumi. i. pias eleemosynas atque dulces, quæ vulnera tribulationum & paupertatum in pauperibus sanant. Tollite resinam ad dolorem eius, si forte sanetur Hie. 51. ¶In arbore sunt uenæ inte-

15 rius in quibus seruatur humor & ad partes singulas deriuatur. Sunt etiam nodi exterius, mediantibus quibus partes successiuæ generatæ inuicem colligantur. Sic verè charissimi, in arbore ecclesiæ sunt venæ. i. prædicatores, qui humorem sacræ scripturæ continent & doctrinæ, vnde totum corpus ecclesiæ uegetant atque fouent. Sunt etiam ibi nodi. i. pacifici viri charitatiui, & perfecti, per quos aliquando concordantur & nudantur & uniuntur, & charitate & concordia colligantur. Vel dic quod arbor est anima, quæ interius in corde debet habere uenas i. bonas affectiones, humorem deuotionis & compassionis continentes, quo spiritualiter vegetentur. Nodus etiam debet habere. i. bonorum operum distinctiones exterius per quas successiue crescat, vt per merita et uirtutes augmentetur. ¶Arbor habet inte-

16 rius medullam quam quidam uocant eius uentrem vel uiscera, quidam cor arboris, quia s. ibi humor decoquitur, et purum ab impuro diuiditur, vt fructus et folia procreentur, quia etiam in ea sicut in matrice humor, seminalis plantæ generatur, & inde vita arboris, sicut à corde vita prouenit animalis. Quando autem humor deficit in ramis exterius, statim fit recursus interius ad medullam, sicut dicit Aludreus super li. de ueget. Sic verè in arbore ecclesiæ est medulla, i. doctores qui humorem scientiæ in se seruant, et membris aliis administrant, et inde purum ab impuro. i. hæreticum à sano diuidunt & seiungunt, & sic vitam gratiæ toti arbori. i. toti corpori ecclesiæ qualiter administrant. 13. Viuificant animas quæ non viuunt. Vel medulla est prælatus, qui debet esse, sicut medulla humidus per pietatem, mollis per benignitatem, albus per castitatem in quo pro certo velut in uentre corde, vel matrice debet esse vita gratiæ & deuotionis, semen scientiæ uel lectionis humor clementiæ vel compassionis, et per eum debet aliis. s. subditis tribui & transferri ac etiam destinati, & ideo quando in ramis & subditis est defectus huius humoris ad medullam. i. ad prælatos debet esse recursus, vt eis sicut à fonte accipiant in suis necessitatibus supplementum. Vnde Amb. in serm. Quicquid in plebe ac potest esse virtutis ac gratiæ de hoc sicut de fonte emanauit &c. Vel per humorem intellige temporales diuitias, quas debent prælati habere & in necessitate subditis dispensare &c. Vel per medullam intellige Christum & dic per omnia sicut supra. Vel dic, quod medulla significat pios diuites et medullosos, qui humorem diuitiarum ad hoc reseruant, vt rami. i. pauperes necessitatis tempore ad eos recurrant. Ideo docebat Apos. 1. ad Thes. 5. Laboret manibus suis vt habeat vnde tribuat necessitatem patienti. Vel dic, quod medulla in ardore est cor vel uoluntas in anima, vbi continetur humor affectionum, vltionum et cogitationum, sed verè ista debet esse uenter, quia ibi debent coqui affectiones & cogitationes per discretionem & examinationem, & vnum ab alio, purum ab impuro, malum a bono debet diuidi et distingui, antequam ad opus exterius emittatur. exinde etiam debet deriuari & influi fructus bonæ operationis, & folium honestæ locutionis, & flos bonæ conuersationis, motus etiam & vita gratiæ & deuotionis. Ideo Prou. 3. Omni diligentia serua cor tuum: quoniam ab ipso vita procedit. ¶In arbore ex cortex ad interiorum defensionem,

17 & sui terminationem, quia quod facit corium uel cutis in animali, hoc facit cortex in planta, vt dicit Isid. Sic verè in homine requiritur cortex. i. exterior bona conuersatio, quæ interiora contegat et defendat. s. gratias & uirtutes, & hominem terminet per bona opera, & ne per uiolentiam defluat, eum arctet. Vel per cor intelligo prælatum, qui debet alios. s. totum corpus ecclesiæ circuire per discretionem, defendere à nocumentis uitiorum temporalium tribulationum per iudicialem protectionem, & terminare, regere. s. & arctare per correctionem. Vel dic quod cor exterior pœnitentiam, quæ animam interius defendit a uitiis et peccatis, eam terminat & arctat ne exterius per uanas affectiones & defluat circumquaque. Et sicut arbores, quæ habent durum corticem, multum crescunt, & eleuant, sicut patet in pino, abiete quod palma, & hoc quia humor non finitur defluere in latum, propter durum corticem circunstante, et sic

in altũ cogit eleuari, sic illi qui duro cortice pniæ vel tribulationũ inuoluunt, quo ad uirtutes & merita p aliis augmẽtant, & in altũ p contemplationẽ & actionẽ æternorũ superius eleuent, & hoc qa humor affectionũ suarũ dilatari circũquaq; ad tpalia nõ sinit, qa p timorẽ & pniam reprimit, & sic dico φ hẽt superius ad æterna dirigi & leuari. Iob 40. Circunda tibi decorẽ. i. pniæ macerationẽ, q. s. decorat atq; polit, & in sublime erigere per æternorũ affectionẽ & cõceptionẽ, & speciosis induere vestib. per bonã cõuersationẽ.

18 ¶Lignũ & stipes est pars arborũ fortior, solidior & rectior & albior, q à radice exiẽs, vsq; ad summitatẽ arboris se ptẽdit, & oẽs ramos arboris in se portat, & à radice humorem hauriẽs atq; surgens, ipsum statim ad ramos nutriendos dirigit & transmittit. Et stipes ẽt q̃uis durus solidus sit exterius, interius tñ hẽt medullam tenerã atq; mollẽ, exterius habet corticẽ, folia, flores, fructus. Et est stipes totius arboris fundamẽtũ, & est stipes medius inter radicẽ & ramos. Et dr lignũ, eo φ faciliter accensum pbeat cito lumen. Dr ẽt stipes eo φ p fortitudinẽ magis sic solidũ & stipatũ, ſm Isid. Talis est p oia bonus platus & ẽt qlibet vir perfectus, & maximẽ ecclesiasticus vel religiosus, qa verẽ ipse est medius inter radicẽ. i. Deũ & ramos. i. populũ. Deut. 5. Ego sequester & medius fui inter vos & Deũ. Et iõ à radice Deo debet surgere p deuotionẽ, humorẽ doctrinæ & consolationis, vel humorẽ ẽt tpalis subuentionis, quæ statim dẽt ad ramos. i. ad subditos mittere, eos. s. docendo, & eis tpaliter succurrẽdo. Ipse. n. toti⁹ arboris ecclesiæ vel collegii debet esse stabile fundamentũ, & sua discretionẽ, doctrina & sapiã dẽt ramos. i. subditos portare in bonis operib. & in statu grẽ vegetare. Ego quasi nutricius Effraim portabã eos. Ose. 11. Et iste pro certo debet esse aliis psonis & ramis collegii solidior p cõstãtiæ firmitatẽ, rectior p iustitiæ æqtatẽ, albior p munditiæ castitatẽ. Et licet sit in apparentia durus per rigoris austeritatẽ, interius tñ in cõsciã dẽt hẽre medullã. i. dulcorẽ & pietatẽ. Nã q̃uis exterius rigorẽ ostendat, interius tñ in corde sp dẽt benignitatẽ, charitatẽ & pietatẽ hẽre. Vñ Aug. plus operet charitas q̃ seueritas. Iste ẽt exteri⁹ dẽt hẽre corticẽ bonæ cõuersationis, folia sanæ loquelæ & pdicationis, & fructus bonæ operationis, & sic dicet lignũ, eo φ facilr debet accendi per charitatẽ, & lumen bonorũ exemplorũ oñdere aliis p uitæ honestatẽ. Scdm ligna siluæ exardescit ignis Ecc. 28. Expone si vis p oia de uiris perfectis, q sunt medii inter Deũ & pctores. Vel expone de Chro, q medi⁹ est inter Deũ patrem & hoies, & totius arboris ecclesiæ fundm &c. sicut supra Mediator Dei & hoium hõ Chrs Iesus. 1. ad Tim. 2.

19 ¶Arbor domestica nisi culta fuerit, fit siluestris ẽt si bñ culta fuerit, in domesticã conuertit. Expone hoc p oia sicut de vinea vel de rosa.

20 ¶Quedã arbores faciũt oleũ & fructũ, & hoc pp humorem vnctuosum & aereum sufficientem, qdã aũt nõ, pp talis humoris defectũ. Sic verẽ in quibusdã hoib. est humor. s. affectionis, vnctuosus. i. dulcis, pius, & charitatiuus, & iõ tales nõ tm faciũt fructũ bonæ operationis, imò ẽt oleũ eleemosynarũ & cõpassionis. Alii aũt q humorem unctuosum pietatis & dulcedinis in corde suo non hñt, oleo & fructu isto exterius sæpe carent. Oleũ ergo de capite tuo non deficiat. Eccl. 9.

21 ¶Diuersificantur arbores in forma, quia qdã sunt æquales, qdam vero non, quædam pestiferum afferunt fructum, quædã salubrem, qdã folia multa, quædam pauca, quædã aspera, quædam plana, quædã ẽt arbores hñt spinas, qdã nõ, quædam hñt fructus rubeos, quædã albos, & qdã nigros. Silr de florib. Sed tota ista diuersitas prouenit ex diuersitate humorũ interiorũ, & caloris diuersimodẽ agentis in humorẽ, qa ſm interiora arborum lignũ exterius uariatur. Charissimi, per arbores intelligo hoies Mar. 8. Video hoies quasi arbores. Sed verẽ isti diuersimodẽ hodie variant, quia nõ ois caro eadem caro &c. 1. ad Cor. 15. Quidam. n. sunt æquales per iustitiæ æquitatem, quidã inęquales per acceptiones personarũ, & iustitiæ iniquitatem. Itẽ qdã hñt salubres fructus. i. opera bona & Deo accepta, alii aũt mala & pestifera, quidã nigra. i. uilia & infamia sicut luxuriosi, quidã rubea & alba & pulchra & famosa & honesta, quidam ẽt hñt spinas. i. pctã, quidam non, quidam hñt folia. i. uerba multa p loquacitatem & garrulationẽ, aspera per murmurationẽ punctionẽ & impatientiã, inuoluta p falsitatẽ & calliditatẽ qdã aũt ecõuerso hñt uerba pauca, plana, veracia, lenia & benigna. Sed verẽ hæc oĩa sic exterius in apparentia ĩ hoib. vasiant pp varietatem humoris. i. affectionis quã interi⁹ sortiunt, & pp diuersitatem caloris cælestis grẽ & inspirationis, q in diuersis diuersimode inueniт, qa gñalr ſm interiores affectiones, exteriores mores & cõditiones variant & diuersificant. Eccl. 13 Cor hois immutat faciem eius, siue ĩ bono siue in malo. Vñ Greg. Per hæc quæ foris apparent, quid intus lateat aperit. ª Fructuum alii sunt angulares, alii rotundi, alii rubei, alii nigri, alii albi & hoc totũ ex diuersitate humorũ & calorũ habet fieri, qa ſm φ calor inuenit humorẽ magis digestibilem, ſm hoc fructum in suis conditionib. variat & disponit. Et inde ẽt fit φ quidã fructus citius q̃ alij maturant. Sic uerẽ quidam hoium sunt angulares per constantiæ firmitatem alii rotundi per obedientiæ uelocitatẽ, alii rubei per charitatem, alii nigri per humilitatem, alii albi p castitatem, alii cito maturabiles per uitæ seueritatẽ, & morũ honestatem. Sed hoc totum pcedit ex humore interioris affectionis & grẽ, & calore diuinæ inspirationis, q in diuersis diuersimode operant. Diuisiones. n. grãrum sunt unus aũt spũs diuidens singulis put uult. 1. ad Cor. 12.

23 ¶Quidam fructũ cito, alii tarde maturescũt, & hoc, qa qñ calor inuenit humorẽ dispositũ & bñ digestibilem tunc introducit citius maturationẽ patet in cerasõ, & in moro. Si aũt humor grossus fuerit, cõpactus & indigestus, tunc qa colori argenti facilr nõ obedit, necesse est φ maturitas retardet, sicut patet ĩ fructib. autũnalib. & ẽt eadẽ est rõ de cita uel tarda pductione foliorũ & florũ. Arbor est hõ, fructus eius sunt operã bonã & honesta, folia sunt bona verba flores aũt bona cõuersatio, florida & decora. Sic uerẽ hæc oia citius in quibusdã q̃ in aliis inueniunt, q qdẽ citius acquirunt vitæ, doctrinæ, cõuersationis et morum maturitatem et sctitatem, q alii. Nã qdam sunt q hñt humorem. i. affectionem dulcẽ et digestibilem. i. ad bonũ cõuertibilẽ, et calori. i. diuinæ inspirationi et pdicatorum monitioni et platorũ correctioni faciliter obedientẽ, et iõ tales cito ad maturitatẽ pfectionis deducunt, dicentes cum. Ps. Præueni in maturitate, et clamaui. Illi aũt q humorem volũtatis & affectionis hñt grossum, rudẽ, cõpactũ et obstinatũ, et diuersis monitis et inspirationibus nõ obedientẽ, raro ad istã maturitatem ptingunt qa nõ in uere iuuentutis, imò oportet φ expectent vsq; ad autũnũ senectutis. Et sicut multi sunt fructus, q pp duritiã, et indigestibilẽ humorem nunq̃ maturescunt nec uere nec æstate nec autumno, et iõ frigore hyemis cõgelant, & ab hoib. nõ colligunt, sed p nihilo reputant, sic multi sunt, q pp duritiã & cõpunctionẽ & obstinatione uolũtatis suæ nunq̃, veniũt ad uitæ & morũ pfectionẽ et maturitatẽ, qa nec in uere iuuẽtutis, nec ĩ autũno senectutis imo ĩ hyeme. i. ĩ statu post mortem ab hoib. i. Angelis. i. sctis rõnabilib. nõ colliguntur ĩ Paradisum, sed uelut inepti relinquunt, et frigori æternorum tormẽtorũ dimittunt et exponunt. Vñ Esa. 37. Exaruit anteq̃ maturesceret.

24 ¶Oĩs arbor gñalr hẽt radicẽ, & est radix sicut caput arboris, à quo regit, sicut os arboris, quo cibat, sicut pes arboris, à quo portat. Nã radix à terra recipit et sugit humorẽ, et totius arboris nutrimentũ, et iõ ad modũ capitis hẽt nodos. i. paruos ramos sicut capillos, qb. terræ adhæret. Radix ẽt à græcis dr arboris esse vita, quia per eam uiuit et uegetat arbor. Charissimi, radix in arbore ecclesię est platus, q dr os arboris, qa à terra. i. à Deo sugere debet humorem deuotionis, grẽ et sciæ, quo arborem ecclesiæ uegetet atq; nutriat, docendo, pdicando et orando. Dr ẽt uita quia per eius doctrinã & exempla mortui pctores per gratiam reuiuiscunt. Mortuos suscitate. Mat. 16. Dr ẽt caput, qa. s. totam istam arborem habet more capitis gubernare. Dr ẽt pes, quia. s. exemplis et doctrinis totam habet ecclesiam supportare. Et iõ iste debet hẽre multos ramusculos. i. multas bonas affectiones, quibus terræ. i. ipsi Deo adhæreat per amorem, dicens cum Ps. Mihi autẽ adhęrere Deo bonũ est, vt ponere &c. Vel dic φ radix est Christus, qui medius est inter terram. i. Deum patrem, et arborem ecclesiæ, et iõ dr arboris os et, vita, quia. s. eam viuificat per gratiam, et cibat per doctrinam. Cibauit eum dñs pane vitæ et intellectus Eccl. 15. Et ideo sibi pt dici. Os nostrum et caro nostra es. 2. Reg. Vel dic de prędicatione eius, qui cibat et nutrit alios per doctrinam.

25 ¶Arbor habet quasdam partes superfluas, q non sunt de essentia eiusdẽ, sicut sunt folia et fructus, et iõ tempo

tpe vernali gñaliter ista cadunt. Nã quia humor arboris non sufficit tũc tpis intus, & extra, iõ retrahit eũ natura à partib. exteriorib. nõ necessarijs, ne deficiat ĩteriorib. & necessariis Natura. n. magis nitit̃ seruare interiora q̃ exteriora, & iõ humorẽ in necessitate, & frigore ab exteriorib, ad interiora retrahit, & sic cessãte humore exterius, fructus & folia defluere permittuntur. Sic verè hõ qñq; habet partes superfluas. i. diuitias, quæ qñq; in eo tm̃ abundant, ꝙ vltra necessitatem ei supfluere pñt dici, & ideo verè qñ venit tp̃s hyemis, vbi ẽ defectus fructuũ, & victualiũ. i. tp̃s paupt̃atis vel aduersitatis vel caristiæ, tunc dẽt istas dimittere, & erogãdo paupib. emittere, & exinde humorem affectionis, & amoris retrahere, & p eleemosynas eas paupib. erogare. Nã ab istis exteriorib. & tpalibus est humor affectionis retrahendus, sicut à superfluis, & non necessarijs, & ad interiora. i. ad conscĩam & animam principaliter conuertendus, quia. s. ista magis dẽnt diligi & seruari, iuxta illud. Qũo poteris, ita isto misericors, 26 neq; auertas faciẽ tuã viso paupure. Thob. 4. ¶ Sed scitis qđ est? Sunt quædam arbores, quæ habent humorem viscosum, quia folijs exteriorib. leuiter non retrahitur à natura, sicut patet in pino, & similib. Qñq; etiam arbor est multum solida atq; dura, & sic impedit humorẽ retrahi à folijs, & ita cadere non sinunt, sicut patet in buxo, & similib. Sic verè qñq; homo habet humorem. i. affectionẽ viscosam per carnalitatem, est etiam compactus, & solidus per obstinatam voluntatem, durus per crudelitatem, & impietatẽ, & tenax p auaritiæ parcitatẽ, & sic verè impedit ne humor suæ affectionis à folijs. i. exteriorib. diuitijs retrahatur, & sic ipsa folia cadere per eleemosynas nõ dimittit, dato ꝙ hyems. i. tp̃s caristię & paupertatis instet. Istud patet de malis diuitibus, qui etiã tempore maximæ paupertatis pauperibus nõ emittunt nec distribuunt bona sua, sed per parcitatẽ, & auaritiã ipsa cõtinue retinent, & reseruant. Ipsi. n. sunt lignum, quod plãtatũ est secus decursus aquarum. i. mundanæ prosperitatis, & folium eius non defluet &c. Vel dic, ꝙ arbor. i. hõ, qui est raræ, & debilis, & incõstãtis naturæ, qñq; tpe hyemis. i. tribulationis, spoliat̃ fructu bonę operationis, & folijs sanæ loquutionis, & hoc quia tales homines humorem interioris affectionis, gratiæ vel deuotionis habent debilem atq; rarum, q̃ cito repercutitur, p timorẽ, & sic cadũt folia fluctus supradicta. Veruntñ qũ talis arbor. i. hõ est solidus per constantię firmitatẽ sicut buxus, interius gummosus per glutinosam charitatem uel pietatẽm sicut pinus, tunc vere licet veniat tp̃s, hyemale aduersitatis, & tribulationis, ita tñ perseuerabit, & in statu grãe firmus erit, ꝙ fructus, & folia gratiarũ virtutum & bonorum nunq̃ pdet. Hier. 17. Erit folium eius viride, nec aliqñ desinet facere fructum. Vel dic gñaliter ꝙ hõ in statu hyemis. i. pc̃i mortalis, pdit fructũ bonæ operationis, foliũ honestę locutionis, & florẽ decorę cõuersationis, & hoc totum pp defectũ interioris humoris. i. gratiæ, & deuotionis, 27 qui tunc repercutitur, retrahit̃, & siccatur. ¶ In hyeme natura retrahit humorẽ à folijs, quę sunt partes superfluę, & nõ necessariæ, & ipsum attrahit interius ad lignum, & radicẽ, & iõ in hyeme folia vt cõiter cadunt & pallescunt, siccant̃ & putrescunt, radix aũt licet sit inferius in terra, manet tñ & vegetat̃ & viuit. Charissimi, arbor est ecclesia, radices sũt boni & iusti, q̃ hodie sunt infimi, cõtẽpti & depressi, ad modũ radicis, rudes, pauperes, & despecti, folia aũt q̃ parũ valent, sunt pc̃tõres, q̃ mõ virent p psperitatẽ, & vẽto vanitatis, p iactantiã mouent̃, & fructib. bonorũ tpaliũ circũquaq; muniunt̃. Sed vere qñ hyems. i. tp̃s mortis aduenerit, tunc natura naturãs. i. Dei iudiciũ & puidẽtia, ab istis retrahet humorẽ uoluptatis, & prosperitatis, & ipm̃ mittet ad radicẽ. i. ad paupes, & alios bonos, & iustos, q̃ sunt ei chari & necessarij, qa mali sunt ei quasi supflui, iuxta illud Ecc. 16. Nõ. n. necessarij sunt ei hoies ipij. Et iõ vere tũc. s. post mortẽ, ista folia cadẽt, & defluẽt de arbore vitæ huius. s. inferius vsq; ĩ infernũ, & ibi cõputrescẽt, & pallescẽt p tormẽta æterna, & ab humore oĩs voluptatis siccabunt̃. Exsiccatũ est fœnum & cecidit flos. Esa. 40. & 1. Pet. 1. Radices aũt. i. uiri boni & iusti tũc tpis humore æternæ voluptatis potati, uiuẽt, & uegetabunt̃ ĩternũ, qa Iusti ĩ pp̃etuũ viuent. Sap. 5. Vł dic ꝙ natura est platus, q̃ tpe hyemis. i. ĩ hac dolorosa vita dẽt accipere humorẽ bonorũ tpaliũ à partib. nõ necessarijs. i. à malis diuitib. cũ iniuste detinẽtib. s. auferẽdo eis, sua bñficia pinguia, & ab eis emẽdas accipiẽdo, & sup eos iustas tallias faciendo, & hoc vt radicib. i. bonis paupib. valeat puidere, qa tpe famis, & necessitatis boni plati dñt malos spoliare, vt bonis valeãt puidere, sicut fecit Deus, q̃ spoliauit ægyptios vt ditaret hebręos, vt dr̃ Exo. 12. Vñ Sap. 10. Tulerũt iusti spolia ĩpiorũ. Vel dic ꝙ natura est Deus, q̃ tpe hyemis. i. mortis detrahit ab arbore vitæ pñtis folia. i. mũdi diuites pc̃tõres, vt sic saltẽ radices. i. boni vel paupes de humore suorũ diuitiarũ, q̃ eis subtrahit̃, aliqualiter gaudeãt, & p eleemosynas, q̃ saltẽ in morte eorũ erogant̃, aliqđ sortiantur emolumentũ. Cõstat. n. ꝙ sępe Deus uult, ꝙ mali moriant̃, vt boni suis diuitijs, præbendis, & beneficijs recreent̃, quia reseruatur, iusto substantia pc̃torum. Prouer. 13. Vel dic ꝙ radix quæ est sub terra, adueniente hyemẽ à ramis, qui sunt exterius adiuuatur, quia. s. mittunt sibi humorẽ, & folia, & fructus suos dimittunt cadere versus eã, ad eã nutriendã, & impinguandã. Sic verè charissimi, qñ in hyeme. i. tpe mortis uidemus radicem nostram. i. parentes, & amicos nostros latitare inferius in sepulchro uel purgatorio, tũc uerè cõpatiẽdo eis fructus, i. eleemosynas, folia, & humores. i. orationes debemus facere & eis mittere, & eos consolari, fouere & impinguare, & eos pro virib. adiuuare. ¶ Differunt arbores in quãtitate, 28 qa q̃dã crescunt in latitudine, & maximè illæ, q̃ hñt humorẽ lacteũ sicut ficus, quædã in altitudine, & maximè quę hñt humorẽ piceũ, sicut pinus, alię in latũ & altũ, sicut illæ, q̃ hñt humorẽ penetratiuũ, & acutũ, calidũ & subtilẽ, & maximè qñ hñt durum corticem, sicut quercus, qa talis humor habilis est ad altitudinẽ & dilatationẽ, aliæ aũt nõ crescunt nec in altũ nec in vtrunq;, pp taliũ humorũ priuationẽ, sicut spinæ, & similia. Sic verè boni diuersimodè crescunt p merita, & virtutes, quia quidã in altũ per cõtemplationem, qdã in latũ per charitatẽ & dilectionẽ, quidã in vtrunq; qa. s. & cõtemplatiui, & charitatiui sunt per oĩmodã perfectionẽ, sed hoc totũ accidit s̃m, ꝙ hñt humorẽ affectionis lacteũ p pietatẽ, piceũ & glutinosum p charitatẽ, acutũ & penetratiuũ p discretionẽ, & sagacitatẽ. Alij aũt sunt qui neq; sunt alti p cõtẽplationẽ, nec dilatati p dilectionẽ, pp defectũ taliũ humorũ, imo sunt parui, & depressi, sine quantitate virtutis & perfectionis, sicut sunt spinæ. i. pc̃tõres, q̃ pungunt alios, & affligunt. Ideo de bonis dr̃. Creuit in uineã grãdem. Eze. 17. Vnde Dan. 4. Potestas tua creuit in terra. De malis aũt dr̃ Gen. 44. Ruben nõ crescas &c. ¶ Quædã arbores faciunt fru 29 ctũ super folia, quædã subtus. Nã fructus, qñ est fortis, indiget, ꝙ calori exponatur, si autẽ sit debilis, indiget vt subtus folia reponatur, ne forte à calore nimium exuratur. Sic quidam sunt qui hñt fructus & opera fortia & bona, & ista exterius exponunt̃, & oñdunt̃, vt. s. alij accipiãt ibi bona exẽpla, iuxta illud. Luceat lux uestra corã hoib. &c. Matt. 5. Alij aũt hñt tales fructus debiles. i. opera minus bona, & imperfecta, & iõ ea tenẽt interius in occulto, & folijs palliationũ & excusationũ ea contegunt atq; celant, sicut sunt hypocritæ, qui sp celant opera sua mala, & ea verbis palliant atq; velant. Celabit illud sub lingua sua Iob 20. ¶ Arbores silue- 30 stres plus fructificant vt cõiter q̃ domesticæ, sed fructus domesticarũ pualet, qa ex humore dulci, & vnctuoso puenit, siluestriũ aũt fructus ex humore prouenit, fluido & aquoso. Charissimi, domesticæ arbores sũt boni, & pfecti, siluestres sunt pc̃tõres, sed verè isti plus abũdãt in fructib. i. in diuitijs tpalib. q̃ domestici seu iusti, qa de malis dr̃. Hie. 12. Proficiũt & faciunt fructũ, plãtasti eos, & radicẽ miserunt. Veruntñ fructus domesticarũ. i. diuitiæ bonorũ meliores sunt & melius acq̃sitæ, qa melius est modicũ iusto sup diuitias pc̃torũ multas. Vel dic ꝙ fructus siluestres sunt opera malorũ, quæ multum hodie abundant, fructus aũt domestici sunt bona opera iustorũ, q̃ parum hodie abundant, veruntñ alijs pualent, & pcellunt. Vel dic ꝙ arbores siluestres sunt religiosi, q̃ prę alijs sunt siluestres & solitarij, q re vera in fructu bonorum operum dẽnt plusq̃ domestici. i. plusquã seculares, & laici abundare. Istis. n. dr̃ illud Mat. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra. Vnde et illud. Abundetis in omne opus bonum. Vel dic ꝙ arbor siluestris est mundus, qui hodie multos fructꝰ. i. multos filios, & peccatores portat & nutrit. Arbor domestica est religio vel ecclesia, q̃ licet habeat pauciores, tamẽ habet vt cõmuniter meliores, & hoc qa isti humore dulci deuotionis & lectionis nutriunt̃, illi aũt humore fluido & frigido.

frigido carnalis voluptatis impinguant.ideo Sap.4.Fructus 31 eorum inutiles,& acerbi ad manducandum.¶Quædã arbores nascuntur in locis siccis,& istæ sunt minoris q̃titatis,pp defectum humoris,quædam autem crescũt in locis palustribus,& aquosis,& istæ sunt maioris quãtitatis.Sic verè illę arbores.i.hoĩes,q̃ sunt in locis siccis.i.in statu paupertatis,vel humilitatis,vbi humor diuitiarum & deliciarum deficit, vt cõiter sunt parui per humilitatem.Vnde Prou.18. Cum obsecrationib.loquitur pauper,paupertas.n.humilitatẽ parit. Illi aũt,qui circa paludes mundanæ prosperitatis sunt plantati,vbi talis humor abundat,magis in diuitijs,& potẽtia p superbiam præ alijs sunt elati.Aquæ nutrierũt illum,abyssus exaltauit illum.Ezec.13.Vel dic q̃ illi qui sunt in siccitate in deuotionis & incompassionis,parui sunt quo ad merita,& virtutes, illi autem q̃ circa fluuium deuotionis & cõpassio-32 nis nutriunt,meritis,& virtutibus sunt maiores.¶Arbores iuxta mare cõiter sunt paruæ,pp terræ salsedinẽ,& humoris paucitatẽ fallit tñ in mari rubro, iuxta quod arbores altissimæ sunt staturæ, vt dicit Isid. Mare est mundus, vbi sunt fluctus iurgiorũ,& amaritudo tribulationũ. Mare rubrũ est Christi passio quæ mare dr̃.i.amara,& rubra.i. sanguinolenta.Illi igitur qui circa mare mundi sunt siti per desiderium, & amorẽ,& in arena diuitiarum plantati,pro certo nõ crescunt p merita & virtutes, & ad magnitudinẽ perfectionis nõ attingunt,& hoc q̃a humor deuotionis,& gratię eis deficit & siccitas crudelitatis,indeuotionis,& incõpassionis in eis abũdat.Ista.n.ẽ terra salsa,q̃ nõ sinit crescere filios suos. Illi autem qui circa mare rubrum pñiæ vel dñicæ passionis, sunt siti per desiderium & affectum, pro certo ad magnitudinem pueniunt sanctitatis,quia Deus facit magnalia in ter-33 ra,Cham,mirabilia in mari rubro.¶Arbor aliqñ est aromatica in aliqua sui parte,aliqñ i cũctis suis partib. sicut arbor balsami,cuius lignũ cortex,folium,succus,& semen odorẽ aromaticum euaporãt. Sic verè q̃dã sunt aromatici & odorosi,q̃tum ad bonã famã in aliqua parte,vtpote quo ad conuersationem vel doctrinã,vt sunt hypocritæ, sed pro certo iusti sancti,& pfecti,hñt oĩa odorosa,quia & lignũ consciẽtiæ interioris,& cortex apparẽtiæ exterioris,& folia doctrinę & locutionis,& semẽ iterioris affectionis, vel cogitationis,& succus suæ interioris gr̃æ & deuotionis, apud Deũ & hoĩes redolent atq; frãgant.Creatura Dei bona est, & nihil 34 reiiciendum in ea.1.ad Tim.4.¶Arbores diuersimodè nascũtur,quædã ex seminatione,quædã ex plantatione,quædam ex insertione, q̃dã per se & elemẽtorũ debita cõmixtione. Sic verè pc̃tores diuersimodè nascunt in gr̃am,& ad pñiam cõuertunt.Quidã per seminationẽ pdicationis:q̃ñ.s. semen verbi Dei i eis seminatur.Quidã ex plãtatione correctionis, & punitionis,q̃ñ.s.à prælatis,& maiorib.vel ẽt à Deo p correctionẽ,& tribulationẽ de vna terra.i.de pc̃õ euellunt, & in alia.i.in statu gratiæ plantãtur,vel q̃ñ de mũdo ad religionẽ trãsferuntur.Item quidã ex insertione bonæ societatis; vt q̃a bonus ramus,bona societas eis adiungit,& sic in eius sĩtitudinẽ conuertuntur:quia cum sancto sanctus eris. Quidam aũt per se,& ex influentia diuinæ inspirationis. Vltro 35 n.terra fructificat.Mar.4.¶Q̃ñq; fit q̃ arbor vnius naturę cõuertitur in aliã per insertionem:q̃a dato,q̃ arbor sit sterilis, vel siluestris,si tñ ramus alterius bonæ arboris ei isertus fuerit,tunc stipitis surculo incorporat,& in eius naturã cõuertit & mutat, & sic tota arbor naturã surculi comitat. Vñ ẽt in olere vel beta aliqñ inserit ramus oliuæ, & virtute rami beta fortificat,& sic inde arbor oliuæ fortis effert & fęcundat,vt dicit Arist.Arbor siluestris est religio vel eccl̃a,destructa,& p vitia dissipata.Sed verè q̃ñ ramus bonus.i.bonus platus ei inserit & adiungit,tunc ipsius malitiã mutat,reficit & reformat:q̃a.s.p bona sua exẽpla,& documẽta totũ corpus eccl̃æ reformat,& in naturã aliã cõmutat.Et ecõuerso si arbor religionis uel eccl̃æ fuerit bona,si tñ sibi adiungit, surculus.i.p̃latus malus,& siluestris,tunc ẽt naturã ipsius stipes, q̃ tali surculo insidet,sortiet,q̃a ẽm iudicẽ ciuitatis,sic & hi q̃ habitãt in ea,Eccl.10.Stipes.n.seq̃t natura surculi,nõ ecõuerso,q̃a verè ecclesia vel collegium,quæ se hẽt ad modum stipitis,cõformat surculo.i. p̃lato siue in bono siue in malo, nõ tñ econuerso,q̃a vt cõiter surculus.i. p̃latus si malus fuerit,nunq̃ ,ppter bonitatem stipitis.i. collegij cui præficitur, immutatur,quia ẽm Greg. Vita prælatorum subditis trahit in exemplum.Et sicut tunc est insertio optima,q̃ñ similia similib.inseruntur, vt ficus in ficum, vitis in uitẽ, vt dicit Alu redus,sic ille surculus vel p̃latus dẽt reputari melior,q̃ eiusdem est naturæ,& similis aliis reperitur,q̃.s.de eodẽ statu, & gremio accipitur,& præfert.De gremio.n.ecclesiæ debet accipi surculus.i.prælatus,si ibi sufficiens inueniat, nec dẽt alibi vendicari.Vnde Deut.17. Non poterit alterius gentis, hoĩem regem facere,qui non sit frater tuus.Vel dic q̃ arbor siluestris est pc̃õr,qui ,p certo,q̃ñ sibi bonus surculus.i. bona societas uel bona doctrina adiungitur,tunc in naturã illius cõmutatur,& de malitia ad bonitatẽ,de sterilitate virtutũ;& bonorũ operum cõuertitur,ad fœcunditatẽ,& ecõuerso,de malo surculo.i.de mala societate, quia q̃ stultorũ socius est,similis efficietur.Prou.13.Vel dic q̃ beta debilis, & infirma est humana natura,q̃ est sicut arbor sterilis,& fructu bonorũ operum priuata. Surculus oliuæ bonus est Dei filius,qui ei insertus p incarnationem,eam fortificauit,& in bonis operibus fęcundauit,& truncum ubi insertus est.i.ipsum hoĩem Iesum in sui naturã conuertit:quia.s.eum Deum fecit,nos ẽt christianos Deos.i. spirituales, & Angelos nominat.Vnde Ps.Ego dixi,dii estis,& filii excelsi oẽs. Et iõ dr̃ Esa.44.q̃ hõ iuit ad siluã,tulit ilicẽ, & de parte eius posuit in igne,& exit panes, & de reliquo Deũ fecit.Sic uerè Deus Dei filius uenit ad siluã mundi huius,& tulit ilicẽ.i.humanã naturã,& de aliqua eius parte.i.de reprobis & dãnatis accẽdit ignẽ.s.auaritię,luxuriæ,& iracundiæ in pñti, et ignẽ gehennalẽ in futuro, et de reliquo.i.de natura p eũ assumpta Deum facit,quia.s.Christus est Deus, et econuerso. Vel dic de peccatore, q̃ũ fit iustus, sicut in titulo de oleastro.§.1. ¶De bono semine nõ puenit faciliter nisi bona plãta, licet 36 in aĩalib.sæpe contrarium videat,cuius est rõ ẽm Alured.q̃a plãtæ terræ sunt affixæ,et vniforme recipiunt nutrimẽtum, aĩalia aũt mouent vndiq;,et iõ semẽ facilius ĩ eis variat. Plãtæ sunt boni,et iusti parentes, q̃ p certo de scia sua raro producunt malam plantam.i.malum filium:quia.s.filios suos bñ instruunt,et sic efficiuntur boni,et bonorum parentum imitatores.In filiis suis cognoscitur uir.Eccl.11. Istud tñ fallit ĩ aĩalib.i.in hoĩb.simplicibus,et carnalibus, q̃ q̃uis sint in se boni,q̃a tñ nõ corrigunt filios,ut deberẽt,iõ ipsos sæpe occasionaliter faciunt esse malos,et sic de bono semine nascit malũ germen.Vel dic q̃ semen est doctrina, prædicatio uel gr̃a,uel etiam uoluntas, q̃ oĩa sunt principium et origo plãtarum.i.bonorum operum,et uirtutum, quia verè ex talib. bonis seminibus nõ prouenit nisi bona planta, et bonum opus,et econuerso si semen.i.cogitatio,affectio uel uolitio, vel etiam doctrina suscepta fuerit mala,tunc uerè planta.i. operatio,quæ exindẽ prouenit,cõiter et simpliciter erit mala,q̃a nõ est arbor bona,quæ facit fructus malos,nec arbor mala,quę facit bonos.Mat.7.et Luc.6.In aĩalib.tñ.i.in peccatorib.fallit istud:q̃a dato q̃ susceperint semẽ bonũ.i. bonã doctrinã,vel q̃ habuerint bonã uoluntatẽ,et propositũ, sæpe tñ accidit,q̃ bonũ fructũ boni operis nõ pducũt,et hoc contingit pp motus suos.i.pp exercitia et negocia mundana q̃ administrãt,p q̃ sæpe destruit illud semen,nec ad debitũ puenit cõplemẽtum.Semẽ cecidit super spinas, et simul exortæ spinæ suffocauerunt uerbum.Lucæ 8.Spinæ.i. negocia,et erumnæ,et diuitię mundi.¶Scd̃m Arist.Arbor quę ha-37 bet grossum corticẽ,cito fit sterilis, et hoc accidit pp defectũ vnctuosi humoris,uel pp duritiã corticis, q̃ phibet euaporationẽ grossi humoris,q̃ est cã sterilitatis. Cortex est exterior possessio,q̃ verè q̃ñ est grossa,et magna.i.q̃ñ hõ abundat in diuitiis, tunc faciliter sterilescit à fructu bonorum operum,et uirtutum,et hoc q̃a talis cortex.i. abundãtia diuitiarum non sinit exhalare,deficere et euaporare malos et grossos humores.i.malas eiꝰ iteriores affectiones,et auaras quas hñt hõ de diuitijs augmẽtãdis,et seruãdis,q̃ p certo cã sunt quare ĩ bonis fructib.et opib.nõ abundat:q̃a uerè auaritia q̃ introducũt diuitiæ,phibet, et ĩpedit ne hõ sit pius, largus,humilis et pęnitens,etc.similia q̃a radix oĩum malorũ est cupiditas 1.ad Tim.6.Et maximè, q̃a ut cõiter isti carent humore unctuoso deuotionis,cõpassionis,gr̃æ et charitatis.Et sicut talis arbor grossi corticis ut cõiter multũ surgit in altum,sicut patet in pino,et quercu,et sic uerè q̃ hñt corticẽ diuitiarũ multũ grossum,et magnũ, leuiter,et faciliter ascẽdũt in altũ.i.ad altas dignitates et officia,bñficia, et

prębendas,

præbendas, ascendũt in quam altum per superbiã præsumptionẽ & vanitatem, q̃a Aug. difficile ẽ vt superbus nõ sit q̃ diues ẽ. Et sicut tales arbores multos ramos hñt, maximè superi⁹, sic uerè diuites multos ramos hñt. i. multos famulos, et amicos, et maximè superi⁹, qñ sunt in officio dignitatis, q̃a diuitiæ addũt amicos plurimos &c. Prou. 19. ¶ Qñ arbor est sterilis, medicatur in radice &c. Vide infra de amygdalo.

38

39 ¶ Malogranata, qñ ẽ sterilis, solet aperiri radix, & discooperiri, & tunc adhibetur fimus porci, & aqua dulcis, & sic pristinã recipit ubertatẽ, sicut dicit Aluredus sup librũ de uegetabilib. Arbor ista charissimi est pctõr, à bonis operib. sterilis, vacuus & inanis, & iõ vt fertilitatẽ recipat spũalẽ, necesse est primo, q̃ radicẽ. i. cor discooperiat, p confessionẽ, deinde p firmũ. i. mortis, & humanæ condõnis sibi adiũgat, vilitatẽ p cõsiderationẽ, tãdẽ q̃ aqua dulci pietatis, deuotionis, grãæ, spei vel lachrymarũ irrigeẽ, & sic fertilitatẽ bonorũ operũ iterũ sortieẽ. Suffodiã circa ficũ, & mittã stercora. Luc. 13. ¶ Multę sunt plantæ, q̃ pficiunt, p trãspltatione patet de porro, olere, & boleto. i. iusquiamo, de quo dicit Arist. q̃ licet sit in pside, & Aegypto, & vbiq; alibi venenosus, trãsplãtatus sñ in Hierusalẽ, hoiefficiẽ comestibilis atq; sanus. Sic verè charissimi, hõ dẽt fieri bonus p transplãtationẽ, q̃a q̃uis in terra in qua natus est. i. in mũdo, & statu mũdão fuerit malus: qñ tñ ad Hierusalẽ. i. ad statũ. religionis transplantaẽ, extũc p certo dẽt esse bonus. Ps. Vineã de egypto trãstulisti. Sequiẽ. Et impleuit terrã. Vide de porro, & iusquiamo. §. vlti.

40

41 ¶ Ad arborẽ plantandã maximè cooperanẽ tps, locus, & culturæ modus, q̃a ẽm hoc q̃ aptiori tps, pinguiori, & moliori, loco, laboriosiori, & electiori modo est plantata, fructu portat, & perficit pleniorẽ, & meliorẽ. Sic verè ad hoc q̃ hõ planteẽ in grãm, & cõuertaẽ ad Deũ, tria requirunẽ. s. aptũ tps, & istud est inuẽtus, vel ẽt tps ante mortẽ quia ante mortẽ, & in tpe iuuentutis dẽt hõ pœnitere, & ad religionem vel pnĩam se trãsplantare. Seruiã Deo dũ adhuc iunior sum. Eccl. 51. Item requiritur aptus locus. i. apta, societas bonas seu status. Matt. 13. Semen cecidit in terrã bonam. Item apta cultura, vt. s. modo debito p laborem & exercituim excolatur. Vnde Proue. 24. Diligenter exerce agrũ tuum. &c.

42 ¶ Arbores vt cõiter plantantur in verè; quia tunc est aptius tps. paucissimè aũt in autumno aut hyeme, q̃a tũc pp abundantiã frigoris, tps penitus est ineptũ. Sic verè plãta. i. hõ tunc est aptior ad plantandum in statu grę vel pnĩæ, qñ est in verè in iuuentute, quia tunc melius conuertitur & domatur. Sed verè qñ est autumno vel hyeme senectutis, tunc, quia regnat indeuotionis siccitas, & incõpassionis frigiditas, vt quia hõ est inuitijs antiquatus, tunc mala & inepta est plantatio, quia. s. hõ tũc difficiliter cõuertiẽ & domatur: q̃a adolescens ixuta viam suam, etiam cum senuerit, nõ recedet ab ea. Proue. 22. ¶ In æstate paucissimæ plantaẽ plãtæ, & hoc, quia tũc summè abũdat calor, & maximè in ortu stella feruentis caniculæ, & sic humor radicalis cõsumiẽ in planta noua, & nondũ radicata, in isto ẽt tpe vix aut nũq̃ pficit trãsplãtata. Aestas est psperitas mundi, sed verè illę arbores. i. illi hoĩes, qui ibi suut apti vt in terra. i. in paupẽtatẽ, humilitate, religione, & pnĩa plantẽtur vel conuertanẽ, & hoc, q̃a tũc oriẽ canicula. i. auaritia, quę more canis hẽt insatiabilẽ appetitũ, & iõ tũc abũdat, æstus malorũ desideriorũ & inflamatio ambitionis, & cupiditatis, luxuriæ, & iracundiæ, & sic siccaẽ, humor radicalis. i. grã deuotio, cõpassio, in ipsis plãtis. i. in diuitib. & ita non possunt in terra. i. in pnĩa, vel religione radicare p bonum propositum, & affectionẽ, sed siccãtur, & moriũtur, per mortem culpæ, & pęnæ, & ita nihil valent nisi vt ĩ ignẽ perpetuũ deponanẽ. Quid fiet de ligno vitis &c. Sequiẽ. Igni datũ est in escã. Eze. 15.

43

44 ¶ Arbores diuersimodè pducũt frondes, quia quædã iuxta terrã, q̃dã in medio, quædam ĩ summitate; quod cõtingit ex humoris diuersitate. Sic q̃dã hñt ramos. i. affectionẽ suã inferius, ad radicẽ, s. ad bona tpalia, et mũdana, alij ĩ medio. i. ad amicos, parentes, et cognatos, alij sursum in summo. i. in paradiso, s. ad sanctos, et bona æterna, et hoc totum accidit ẽm diuersitatẽ humoris. i. grãæ Dei, q̃ diuersimodè tribuitur diuersis, quia diuisiones grãrum sunt 1. ad Corin. 12. Eccl. 12. Ego [illegible] terebinthus, extendi ramos meos.

45 ¶ Quædã sunt arbores, q̃ faciũt fructũ bis in anno, sicut ficus, et fructus ultimi, [illegible] hyeme nõ maturescũt, et iõ semel ĩ ann o fructũ facere, magis est cõsuetũ, q̃a calor magis sufficit, vt semel ĩ ãno fructus valeat maturare. Annus est uita præsens. Sic uerè in isto anno q̃dã faciunt fructum bonorũ operũ bis. i. bino, et duplici statu, s. primo in statu grãæ, secundo in statu pcti. Sed verè primi fructus. s. opera, q̃ fiũt ĩ statu grãæ, plus valẽt et Deo magis placẽt, q̃ illa q̃ scdo fiũt, s. in statu pcti, q̃a ad maturitatẽ pfectionis vel diuinæ acceptionis nõ veniũt, imo ab hyeme. i. a pctõ mortali destruunẽ et pereunt et siccantur, q̃a. s. opera facta in statu grãæ sunt bona, illa verò, q̃ fiunt in pctõ Deo nõ sunt accepta. Vnde 4. Reg. 19. A refacta est anteq̃ veniret ad maturitatẽ.

46 ¶ Quædã ares diu pseuerãt in fructificãdo, q̃dã aũt si p vnũ annũ fructificauerint, p aliũ reqescũt, sicut oliuæ; q̃a. s. ita debilitanẽ in primo anno, q̃ reqriẽ scdus annus ad humoris restaurationẽ. Sic vere sunt q̃dã q̃ diu pseuerãt in fructu bonorũ operũ pcreando, s. toto tpe vitæ suæ. Vñ Hier. 17. Nec aliqñ desinet facere fructũ. Et huiusce rei cã est abũdãtia humoris. i. grãæ, & deuotionis, et caloris. i. charitatis, et dilectionis, et sunt sicut ficus, i. viri iusti et pfecti. Alij aũt sunt, q̃ licet fructũ bonorũ operũ faciat vno anno. i. vno tpe, in alio tũ sterilescunt: q̃a multi sunt q̃ sũt multũ feruẽtes aliqñ: q̃ tñ nõ sunt stabiles, vel pseuerantes, imo deserũt, et interrũpũt bona opera p pctm; q̃a hodie est rex, et cras morieẽ. Eccl. 10. Vel dic q̃ primus annus est vita pñs, scdus vita futura. Multi ergo sunt, q̃ tm̃ in anno vitæ huius hñt de fructib. i. de mũdi diuitijs, et tpalib. q̃ pro certo deficiẽte humore grãæ, deuotionis et cõpassionis, ipsi necessorio cacẽt fructib. fęlicitis, et gloriæ ĩ futuros anno. i. in tpe post mortẽ. Exẽplũ d̃ diuite, Lu. 16. q̃ dũ viueret, epulabaẽ quotidie splẽdide, et post mortẽ nõ habuit gutta aq̃. Quidã tñ sũt viri, iusti, et pfecti, q̃ ita abũdãt in humore diuinæ grãæ, q̃ licet habeãt fructus. i. diuitias in pñti, fructib. tñ nõ carẽt eternæ gloriæ ĩ futuro: q̃a beatus diues q̃ inuẽtus est sine macula. Eccl. 13.

47 ¶ Quædã sunt arbores, quæ plus abũdãt in iuuẽtute in fructib., q̃ ĩ seuectute: q̃a. s. humor facilius digeritur, et calori obedit, et sic arborẽ fęcũdat, q̃ tñ ĩ senectute deficcatur, et sic arbor humõi sterilescit, ẽm Aristo. et Aluredũ. Sic verè sunt mutti, qui in iuuentute plus abũdãt in fructib. bonorũ operũ q̃ in tpe senectutis, et hoc quia in iuuentute humor suæ affectionis bñ obedit calori. s. diuinæ ĩspirationis, in senectute aũt sæpe accidit q̃ desiccanẽ per indeuotionẽ, et ĩcõpassionẽ, et sic fructib. bonorũ operũ nudanẽ. Nequaq̃ vltra ex te nascaẽ fruct⁹. Mat. 21.

48 ¶ Quædã arbores plus in senectute fructificãt, q̃ ĩ iuuẽtute. Nã aliqñ in arbore est multus humor grossus, et calori inobediens, et iõ pp suã abũdãtiã in iuuẽtute nõ põt digeri, in senectute tñ siccaẽ, minuiẽ digeriẽ talis humor, et sic meli⁹ obedit calori, et sic arbor, efficitur magis tũc tpis fructuosa, sicut est in amygdalis et in pyris. Sic vere q̃dã sunt q̃ plus fructificant in senectute, q̃ in iuuẽtute, quia verè multi sunt qui dũ sũt iuuenes, humor suæ interioris affectionis est grossus, et carnalis, durus et obstinatus, et calori. i. Deo uel prælato faciliter non obedit, et tunc priuanẽ fructib. bonorũ operũ, uerũtñ, qñq; in senectute digeriẽ, cõuertiẽ, corrigiẽ, et emendatur humor suæ carnalis affectionis, et sic recipiunt bonorum fructuũ vbertatẽ.

49 ¶ Arbor hẽt caritatẽ, et porositatẽ, soliditatẽ, firmitatẽ, et leuitatẽ. Nã arbor ẽ naturaliter porosa, et aer ĩ poros eius dilabiẽ, et subintrat et sic efficiẽ sic leuis, intm̃ q̃ lignũ maximum in aqua positũ nõ mergitur, vbi tñ lapillus modicus petit fundũ. Et lignũ quattuor elementa, quia ex aere hẽt leuitatẽ, ex igne raritatẽ ex aqua cremẽtũ, et q̃titatẽ, ex terra soliditatẽ, ẽm Arist. et Aluredũ. Talis est vir iustus, et pfect⁹, inquo quatruor cõcurrũt elemẽta, s. ignis charitatis, et dilectionis, aqua diuinæ grę, et deuotionis, terra. i. siccitas pnĩæ, et macerationis, aer sanæ sciæ, et discretionis. Et iõ p certo ex istis elemẽtis hẽt plures cõditiones, et virtutes q̃a. s. talis est ratus et penetrabilis per obedientiã, et subiectionẽ, porosus, et aptus p bonũ disideriũ, et æternorũ affectionẽ, solidus et sicc⁹ p cõstãtiæ, firmitatẽ, crescẽs, es augmẽtãs, se p bonorũ actuũ pfectũ, et multiplicitatẽ, leuis p voluntari paupẽtatẽ, vel p æternorũ affectũ, et cõtẽplationẽ, q̃. s. eleuat, et alleniat voluntatẽ, et iõ licet talis in flumine mũdanæ psperitatis ponaẽ, ibi tñ p affectũ nõ immergiẽ imo eã vilipẽdẽs, sursũ ad æterna p cõtẽplationẽ, et desideriũ supernatat. Amice ascende superius. Lu. 14. Lapilli autẽ, i. pctõres statim ibi immerguntur p complacentiam et de-

lectationem & ad fundū.i.inferius ad terrena descēdunt,ꝑ
50 auaritiā. Descenderunt in profundū quasi lapis. Exo.5.¶Oē pingue & aereū hēt supernatare,& iō lignū qd' est porosū per subintrationē aeris, in aqua nō submergit, sed superiꝰ supernatat;qa ꝓpriū est aq̄ aerem eleuare. Verūtñ qñ lignū est vltimæ soliditatis, & cōpactionis, vt est buxus, et hebenus, tūc submergitur statim in qua positū se profundat, vt d. Aris. Et iō bñ dicit ꝙ ab hebeno nigro expirauit aer, & iō submergit. Sic verè illi, q̄ sunt unctuosi ꝑ pietatē, benignitatē, charitatē vel dilectionē, aerei per grām & deuotionē, sp hñt sursum ferri ad æterna ꝑ affectū & cōtēplationē, & iō lignū.i.vir perfectus, qa est porosus, & apertꝰ per bona desideria, ab aere.i.à diuina grā vel scīa subintrat, & sic in aqua deliciarū, & ꝓsperitatis, nō ꝓfundat, nec ibi per auaritiā; mergit aut dānat, sed aquas istas calcādo, & cōtēnendo superius eleuat. Iube me venire ad te super aquas. Matt.14. Verūtñ aliqñ fit ꝙ hō est solidus per obstinationē, durus ꝑ crudelitatē & incōpassionē, cōpactus per parcitatē, & tenacitatē, & talis ꝑ certo nō supernatat ꝑ cōtēplationē & æternorū affectionē, imo in aqua mundanæ ꝓsperitatis stati immergit per carnis dilectionē, & ad fundū.i.inferius ad terrena descēdit per auaritiā, & ambitionē. Iō de dīa bonorum diuitū, & malorū, quorū quidā supernatāt, alij mergunt dr̄ Deut.28. Ipse ascendet, & erit superior, tu aūt descendes, & eris inferior. Et tales sunt hodie, quasi hēnus, lignū nigrum .i.mūdi diuites, & pctōres, q̄ sunt nigri per malā cōuersationē, nā qa aer diuinæ grǣ, & sapiētiæ à talib. expirauit, iō in aqua mūdanæ voluptatis se mergūt penitus, & inuoluunt. Submersi sunt quasi plūbū in aq̄s vehemētib. Exo.5. Vel dic ecōuerso, ꝙ illi, q̄ sunt vnctuosi per carnalitatē, aerei, & vētosi ꝑ superbiā, iactātiā, & vanitatē, sp hñt sursū fieri per ꝓsumptionē, superbiā, ambitionē: qa.s. alios sp volūt suppeditare, & eis ꝓferri, & sp ad dignitates, & officia eleuari. Illi aūt q̄ sunt pōderosi per maturitatē, solidi per constātiæ firmitatē, sp hñt descendere per humilitatē, qa.s. fundū.i.statū infimū q̄runt, & alijs se subijciunt, & supponunt, iuxta illud. Descēdā in inferiores partes terræ. Eccl.24. Et tales sūt ligna hebena.i.viri perfecti, ꝑciosi, & vnctuosi, à quib. aer.i. oīs superbia, & vanitas expirauit, & iō fundum humilitatis

51 sp petunt.¶Plāta in terra gignit & humore dulci & calore, qa ꝑ calorē terræ nālē, et ꝑ calorē solis humor digerit, & disponit, & ī plātæ subām cōmutat, ad hoc antē ꝓficit cœli influētia, vt d. Arist. Et qa in mōtib. est humor dulcior, ideo ibi plātæ crescunt meliores, & cibis aīalium saniores. Terra est hō, plātæ, & arbores, q̄ terrā ornāt, sunt grǣ, scīæ, & virtutes, sed verè istę gñant, & ī hoīe ꝓducunt ex cā triplici.s. ex interiori humore vel affectione, obediētiæ, ex calore solis.i. Chrī grā interius inspirante, ex influentia cęlesti.i.cum superiorum scōrum, & platorum orōne, & prudentia cooperante. Et iō qa montes.i.viri perfecti hñt humorem interioris affectionis dulcem, deuotum, & benignum, idcirco meliores herbæ virtutum, operum, & exēplorum in eis producunt, q̄ pascentib.i.alijs eos imitantib. sunt vtiles, atq; sanæ. Deus.n. ꝓducit in mōtib. fęnum, & herbā seruituti hoīm.

52 ¶Aliqñ ex solo aere, & aqua gñat, sicut patet in quibusdam herbis, q̄ aquas tegunt. Sic verè qñque ex aqua lachymarū vel deuotionis, & aere diuinæ grǣ vel inspirationis gñatur

53 plāta.i. bonum opus & virtutes & perfectiones.¶Saniores & vt cōiter meliores herbæ & fructus nascuntur in monte q̄ in valle quia in monte aer est purus, & humor dulcis, in valle autem econuerso aer est grossus & corruptus, humor etiam est terreus & impurus, vt dicit Aris. Vallis est mundus, mons est religio vel ecclesia, quia cœlo et cęlestibus propinquior, et ideo plātæ.i. humores dn̄t esse, et sunt vt cōiter in religione vel in monte.i. in statu ecclesiasticum meliores, saniores, et ēt sanctiores, q̄ in valle mūdi, quia ibi est humor deuotionis, grǣ, et cōpassionis bonꝰ, et dulcis, est ēt ibi aer .i.scīa diuina, pura et sancta, et sic plātæ.i. religiosi meliꝰ ibi reperiunt nutrimentum. In valle aūt mundi est impurus humor carnalitatis, et mundanæ prosperitatis, et aer grossus.i. sapiētia secularis, et iō fit, ꝙ plātæ.i. hoīes, q̄ ibi uersant, deteriores efficiantur, quia ibi ꝑ multa vitia corrūpuntur. Iō bñ consolitur. Gen.19. Non maneas in oī circa regione, sed

54 in mōte saluum te facetc.¶Aqua dulcis propter sui puritatem, & subtilitatem leuius atrahitur, q̄ salsa, & iō in mōtibus aqua dulcior, q̄ in vallib. reperitur, quia.s. ibi aqua dulcis attrahitur, & leuatur, salsa aūt ꝑꝑ suam grossitiem inferius remanet, & moratur. Mons ē status perfectionis ecclesia vel religio, ad q̄ pro certo leuiter ascendunt aq̄ dulces.i. viri boni iusti benigni, & deuoti, & iō ibi tales debent hodie ꝑcipuè reperiri. Vallis aūt est mundus, vbi ꝑ certo aqua grossa & salsa.i. hoīes salsi ꝑ vitia, & amari remāet & morātur, quia tales ad montē religionis, & ꝑfectionis ꝑꝑ suā impuritatem, & prauitatem attrahi non merentur. Iō boni dicunt. Esa.2. Venite, ascendamus ad montē dñi &c.¶Vel dic,

55 ꝙ mōs est paradisus, vbi ꝑ certo aquæ dulces.i. viri deuoti, & boni trahuntur post mortem, & leuātur, aquæ aūt salsę.i. pctōres inferius dimittūtur. Vel dic, ꝙ mōs est pręlatio vel dignitas, vbi pro certo boni, & dulces debēt leuari, & promoueri, falsi aūt, & mali debent in valle.i. in statu infimo detineri. Scd̄m Arist. Lutum vnctuosum, & tenax cito ꝓducit plantā, qa ſm Aluredum talis humor est habilis, vt inde plāta faciliter producatur. Sic verè qñ hō est vnctuosus ꝑ benignitatem, & pietatem; tenax ꝑ charitatem, tunc de facili ꝓducit plātā.i. bonā operationem; quia humor suæ grǣ est habilis ad plātā boni operis procreādā. Fructificauit in palmites & emisit ꝓpagines. Eze.17.¶Plantæ, quæ habent humo-

56 rē vnctuosum, & bñ digestum, satis possunt durare, illæ aūt quarū humor est crudus; & indigestus, parū durāt, & cito a frigore desiccant, sicut patet ī olere, qd' nō durat vltra triēnium. si tñ oleri surculus arboris īseratur, tūc virtute surculi fortificabit, & durabit; vt dicit Arist. & Aluredus. Sic verè ad hoc ꝙ hō possit durare ꝑ perseuerātiā in grā, oportet & humor suæ affectionis sit bñ digestus, maturus, cōuersus, & in bono proposito firmatus, alioquin aduenīete frigore tribulationis, faciliter arescere per pct̄m, & virore grǣ priuaretur, qa verè illi quorū humor, & interior affectio ē cruda leuis, mutabilis, & indegesta, faciliter pereūt, & siccant. Vnde olus.i. persona leuis, mollis, fluxibilis & carnalis, nō diu durat nec ī grā ꝑseuerat, nisi forte bonus surculus.i. Dei specialis grā, vel bona societas, vel doctrina sibi inseratur, qa tūc qñq; fortificatur ꝑ constātiā & fortitudinē, & sic potest diutius persistere virtute surculi sibi iūcti. Bñ igit docet Ia. 1.c. suæ canonicæ, In mansuetudines suscipite insitū verbū, qd' pōt saluare aīas vestras.¶Plāta aliqñ ī duro lapide gñā-

57 tur. Nā qñq; aer in lapide inclusus, mouetur, & discutitur, & calefit, & ita humorem lapidis digerit, & si caloris cœlestis adiutorio planta inde ꝓducitur exterius, & causat, ſm Arist. & Aluredum. Verūtñ nō diu durat talis plāta, nisi aq̄ & terræ adminiculo, foueat, vt dicit Arist. Sic verè ex duris obstinatis, & lapideis, & pctōrib. qñq; fit & ꝓducit plāta.i. bonū opꝰ. Nā qñq; aer.i. interior sua cōscīa mouet, & discutit ꝑ sui statꝰ cōsiderationē, tūc calescit q̄ dilectionē, & sic humor.i. interior affectio digerit ꝑ cōtritionē, tādē aperit talis lapis ꝑ cōfessionē, & gñat ex se plātā.i. bonā operationē cū adiutorio cęlestis grǣ, & virtutis, verūtñ necesse est vt aqua dulci.i. dulci monitione, ꝑdicatione, & doctrina, & terra.i. humilitate vl̄ pnīa vel mortis memoriā formentet, alioqn in cito deperiet sua plāta. iō dr̄ Mat.3. Potēs est Deus de lapidib. istis suscitare filios abrahæ.¶Dicit Aluredus, ꝙ

58 in tpe, & loco multum humido non benè crescit plāta, qa superflua humiditas poros oppilat, & ꝓhibet ad arborē ascēdere nutrimētū. si aūt nimia fuerit siccitas, tunc pori strictificant, & sic nutrimēto non ascendente, plāta debitè nō nutrit. Sic verè qñ tps.i. status hoīs est multum humidꝰ ꝑ ꝓsperitatē, tunc pori.i. affectiones exinde oppilātur, & clauduntur per carnalitatem, & sic nutrimentum doctrinæ grǣ, & deuotionis ad eum non subintrat. qñ aūt tps est nimis siccum ꝑ paupertatē, tunc similiter cōstringitur homo per impatientiam & desperationē, & sic similiter nō debitè ꝑ gratiam vegetatur, & ideo oportet, ꝙ tps.i. status, sit inter paupertatē, & diuitias temperatum, quia multi ꝑꝑ inopiā deliquerunt. Eccl.19. Ideo petebat sapiens, Prouer.30. Nec diuitias nec paupertatē dederis mihi dñe, tribue tm̄ victui meo necessaria.¶Quatuor, requiruntur ad hoc, ꝙ planta in esse de-

59 bito producatur, s. semē bonum & ꝑfectū, terra bona & bñ culta, aqua ēt ad irrigādū, calor ad digerēdū, vt Arist. Sic uere ad hoc ꝙ hō in grām gñet, & per pnīam conuertatur, necessaria sūt plura, et primo semē uerbi Dei sanum et catholicū, nō corruptū uel hæreticū. Bonū semē seminasti i agro tuo. Matth.

tuo. Mat. 13. Secũdo bona terra. i. bona societas, bene culta ꝑ mores & prudentiam, & disciplinã. In bona terra plãtata est vt faciat fructũ Ezec. 17. Tertio indiget aqua vel humore lachrymarũ & deuotionis, quo irrigetꝰ. Quis dabit capiti meo aquã? Hie. 9. Quarto indiget calore charitatis & dilectiõis, vt foueatur iuxta illud. Petrus aũt calefaciebat se ad ignem. Et sic poterit generari, & ꝑ pniam perfici & conuerti. ¶ Secũdum Aluredum planta quãto est magis medicinalis, tãto minus nutrit. Sic verè plãtæ medicinales. i. pnia & opera spũalia, licet parum nutriant quo ad tꝑale emolumentũ, & licet non sint delectabiles ad sustinendũ, tñ sunt utiles ad spũs restaurandũ. Vel dic, ꝙ illi qui sunt medicinales quo ad exemplũ et doctrinã, sicut sunt boni ꝓdicatores & uiri perfecti parum sunt nutritiui quo ad eleemosynas, quia. s. isti paucas habẽt vel nullas tꝑalitates. Act. 3. Argentum & aurũ non est mihi, ꝙ aũt habeo, hoc tibi do. ¶ Item ſm Arist. Loca soli propinqua abundant in plantis, ꝑꝑ sufficientem humorem & calorem, loca autem remota à sole, & plantis & omni alia fęcunditate carent, sicut patet in ultimis partibus septẽtrionis, vbi ꝑꝑ solis nimiam remotionem, paucæ uel nullæ plantæ procreantur. Sic verè in illis q̃ sunt ꝓpe solẽ Chrm ꝑ grãm & deuotionem, bene crescũt plãtæ. i. grẽ & virtutes & hoc quia abũdãt in humore deuotionis uel pietatis, & in calore charitatis, illi aũt qui sunt remoti ab isto sole Chro ꝑ pctm̃, s. mundi pctõres, ꝓ certo paucas hñt: plantas virtutũ, & hoc quia siccitas incompassionis, & frigiditas indeuotionis in talib. abundat. Stultus perdit vestimentũ suum in die frigoris. Prou. 25. Vel dic, ꝙ illi q̃ sunt propè solẽ iustitię. s. clerici qui sibi oĩ die in sacro altaris uel in ministerio ecclesiastico appropinquant debent remotiorib. s. secularib. esse uirtutib. fœcundiores, & bonis spiritualib. pleniores. Deut. 33. Qui appropinquãt pedib. eiꝰ accipiẽt de doctrina ipsius. ¶ Sunt quędã plantæ q̃ producunt fructũ ante folia, & hoc, q͞a abũdant in humore vnctuoso, qui est materia fructuum, quædam econuerso producunt folia ante fructũ, & hoc q͞a plus abũdant in humore aqueo & crudo, qui est materia foliorũ, & sic faciũt folia ante fructus. Charissimi folia significãt uerba loqutionẽ & doctrinã, fructus autem sunt opera bona. Sed verè quidã sunt qui uolunt prius producere folia q̃ fructum, quia. s. prius volũt hr̃e verba q̃ opera, & prius docere & prædicare quã facere, & hoc quia ꝓ certo abundãt in humore aqueo crudo. i. in carnalib. affectionib. leuibus & vanigloriosis, quæ rectè sunt materia foliorum. i. uerborũ. Vnde 1. ad Tim. 1. Volunt fieri magistri, anteq̃ intelligant de quib. affirmant, neque de quibus loquuntur. Vnde Seneca in epistola. Sic factum ut magis discernemur loqui q̃ uiuere. Alij aũt. s. boni prius ꝓducunt fructus operũ, q̃ folia verborũ & hoc, q͞a abũdãt in humore unctuoso charitatis, q̃ est materia fructuũ & virtutũ, & iõ plus uolunt facere, q̃ docere, exemplo Chri, & exemplo Pauli, dicentis ad Rom. 15. Non audeo aliq̃d horum loqui, q̃ per me Christus non operatur. ¶ Quędã arbores sunt quę fructum & folia ꝓducunt simul, s. illæ q̃ humorẽ unctuosum & aquosum hñt ꝓportionatꝰ, & i q̃b. calor agit æquatꝰ. Sic uerè multi sunt q̃ faciunt simul & folia doctrinæ & loquutionis, & fructus bonæ operationis s. pfecti & discreti viri, sicut fuerunt ecclꝛiæ doctores, qui simul habuerũt uerba & opa virtuosa, & maximè qñ à calore diuinæ inspirationis uniformiter ꝓfunduntꝰ. Cœpit Iesus facere & docere Act. 1. Quod est contra hypocritas, q̃ hñt folia, & nõ fructus, sicut euangelica jlla ficulnea in qua nõ inuenit dñs ficus, sed folia, & iõ sibi maledixit, & exaruit, sicut dr̃ Mat. 21. & Mar. 11. Sic verè tales habent folia. i. verba & apparentiã & nõ fructus operũ & uirtutũ, & iõ sunt maledicti, & faciꝰr exarescunt. ¶ Scd̃m Aristo. non est de intentione nr̃æ ꝙ arbor aliqua sit spinosa, imo spina ĩ arbore qua si accidentaꝰr gñatꝰ ꝑꝑ solis coagulationem, & arboris raritatẽ, humorisq; siccitatem. Spina est pctm̃ originale, vel ẽt actuale ꝙ pungit & stimulat carnẽ nostrã per concupiscentiã naturalẽ, sed illud nõ fuit de intentione naturæ. i. creatoris, imago actuaꝰr ex siccitate indeuotionis interioris, ex calore & feruore tẽtationis exterioris extitit introductũ. Deꝰ .n. mortem nõ fecit, nec lætatꝰ in ꝑditione uiuorũ. Sap. 1. ¶ Generaꝰr oĩs arbor interius est alba, & exterius est uiridis. Sic hõ Christianus interius in cõscia dẽt esse albus per innocẽtiæ puritatẽ & exterius in apparẽtia dẽt esse viridis per decẽtiæ honestatẽ. Erit foliũ eius viride. Hier. 17. ¶ Quorundã arborũ rami tẽdunt in sursum pyramidaꝰr. quarundã aũt inferius deprimuntꝰ cuius cã est humor abũdãs interius ĩ medulla, q͞a si fuerit subtilis & calidus in superius attrahitꝰ, & si fuerit grossus & impurus, inferius inclinatꝰ. Arbor est hõ rami eius sunt desideria, & affectus, medulla est cor, humor est scĩa vel grã uel pctm̃. Nã si in medulla cordis abũdat humor subtilis. i. Dei scĩa uel grã, tunc verè rami. i. affectio & desideriũ sursũ leuabitꝰ ad æterna. Quæ sursum sunt q̃rite. ad Col. 3. Si aũt ibi sit humor grossus & impurus. i. vitia uel pctã, uel scię seculares, tunc uerè rami affectuũ & desideriorũ nr̃orũ inferius inclinabuntꝰ ad terrena ꝑ auaritiã, sicut patet ad literã de mundi sapientib. & pctõrib. qui nõ q̃runt nisi terrena. Ps. Oculos suos statuerũt declinare in terrã. ¶ Quædã sũt arbores q̃ faciunt fructũ, & nõ flores sicut pinus, sicut quercus &c. q̃dã ecõuerso flores & nõ fructũ, sicut rosa liliũ & salix &c. q̃dã vtrunq; sicut pyra, poma, & q̃dã neutrum sicut tremulus & cæteræ sises, & hoc totũ ꝓcedit ſm q̃d humor est magis tenax vel viscosus, multus seu paucus, crudus vel digestus. Sic verè sunt q̃dã q̃ hñt flores bonæ conuersationis, sed nõ fructus bonę operationis ut hypocritæ quidã q̃ hñt econuerso. s. fructum bonæ operationis, sed non flores bonæ conuersationis, ut insolentes, q̃dam qui nõ hñt nec unum nec aliud, vt publici pctõres, q̃dã q̃ sunt vtrunq; hñtes, vt boni & iusti, sed hoc totũ accidit ſm ꝙ humor interior. i. affectio & cõscia diuersimodè in diuersis uariatꝰ. Eccl. 13. Cor hoĩs ĩmutat faciẽ eius, siue ĩ bono, siue ĩ malo. ¶ Sũt q̃dã arbores q̃ tm̃ alterantꝰ ſm tꝑs. Vñ in æstate crescunt, in hyeme pallescunt, & tñ folia sua nõ perdunt, quod accidit ꝑꝑ fortitudinem viscosi & glutinosi humoris, fugit tñ calor ad interiora arboris a facie frigoris hyemalis, & sic remanent exteriora pallida atq; glauca, ut dicit Arist. & Alured. Tales sunt boni amici & veri, q̃ in æstate prosperitatis amicorũ suorũ virẽt & ridẽt & cõgaudẽt, in hyeme aũt. i. in tribulatione eorundẽ pallescũt, & tristantꝰ & merẽt. Gaudete cũ gaudẽtib. flete cũ flentib. ad Ro. 12. Nã qñ, humor affectionis est glutinosus & fortis et tenax per amorẽ veracẽ & tenacẽ, tunc licet pallescat & tristetꝰ videns aliorũ desolationẽ, folia tñ sua. i. verba & opera cõsolatoria & adiutoria nõ dimittit, sed vna cũ pallore suæ cõpassionis & tristitiæ ea cõstanter seruat, et alijs impendit. Vel dic de amicis mundanis, q̃ licet ĩ aliorũ desolatione palleãt, tristentꝰ et cõpatiantur, tñ folia sua. i. diuitias nõ dimittũt nec eis largiuntꝰ vt eos subleuẽt & supportẽt, & hoc fit q͞a humor suæ affectionis ẽ tenax per auaritiã & parcitatẽ, et iõ in suorũ tribulatione amicorũ licet eis cõdoleãt, folia. tñ. i. diuitias per exteriora adiutoria nõ impẽdunt, boni aũt et veri amici nõ tm̃ pallẽt et cõdolẽt, imò et folia et diuitia suas distribuũt et impendunt, vt suorũ amicorũ releuẽt nocumẽtũ. Impẽdã et super impẽdã ꝓ aĩab. vestris 2. ad Cor. 12. ¶ Arbores in principio faciunt fructꝰ acidos, et nõ plenè sapidos seu bonos, sed tãdẽ cõfortato calore humor, terrestris digeritꝰ, et sic fructus debitũ recipit cõplemẽtũ, et efficitꝰ sapidus et maturus, ſm Arist. Sic verè hõ qñ nouiter est plãtatus in statu grẽ uel religionis, nõ plene facit fructũ bonorũ operũ, q͞a humor suæ affectionis adhuc ẽ terreus & impurus, veruntñ per calorẽ charitatis digeritꝰ et cõuertitꝰ, et sic tãdẽ facit bonos fructꝰ. Vel dic ꝙ fructus sunt hoĩes in arbore religionis uel ecclesiæ ꝓcreati, q̃ q̃uis in principio iuuẽtutis sint crudi, acidi et indeuoti tandẽ tñ digeruntꝰ, cõuertuntꝰ et disponuntꝰ, ita ꝙ in fine senectutis fiunt aliquotiens sapidi & maturi. ¶ In locis acidis, frigidis et siccis aliq̃ñ ꝓducuntꝰ fructꝰ dulces &c in locis tꝑatis fructus citius maturescunt. Sic in bono statu et religione vel bona societate tꝑata et discrata sunt boni hoĩes citius maturi perfecti honesti et discreti. ¶ Sũt q̃dã arbores q̃ primo faciunt fructus dulces, q̃ tñ post ea fiũt amari: quia calor excedens humorem ita decoquit et adurit, ꝙ in amaritudinem conuertuntur, sicut sunt myrobalani. Sic quidam in principio sunt dulces et boni, sed ꝑꝑ calorem et ardorẽ concupiscẽntiæ vel tentationis, tandem in malitiã et amaritudinẽ conuertuntur. Nouissima eius amara velut absynthiũ. Pro. 5. vide ĩfra de fructu. §. apostasia. ¶ Qñ arbor in plenilunio vel nouilunio plantatꝰ vel exciditur, tunc fructũ vel lignũ faciet vermiculosum, et facilius à vermib. et teredinibus perforatꝰ, corroditꝰ et putrescit, et hoc q͞a tunc

summè abundat humidũ, intantum ꝙ regi non ꝑualet à natura, & ideo tps est ad hoc intermedium eligẽdũ. Dic ꝙ plenilunium est prosperitas, nouilunium est iuuentus, in quorũ vtroq; habũdat humor superfuus carnalitatis, vide infra de teredine, & supra de luna. ¶Fructus, qñ est iuuenis faciliter cadit ab arbore ab impulsum venti: qñ tñ creuerit, & fortificatus fuerit, tunc nõ ita faciliter cadit. Sic uerè qñ hõ est iuuenis, & nouitius, ad impulsum tentationis uel malæ suggestionis faciliter cadit de arbore religionis, vel de statu grã, non sic aũt qñ creuerit per augmentum meritorum, & ad perfectionis perueneuerit complementum, qa tũc magis fortis, cõstans, & stabilis inueniẽ. Cũ aũt factus sum uir, euacuaui, q̃ erant paruuli 1. ad Cor. 13. ¶Fructus adhæret arbori, cũ quodã retinaculo seu cauda, sed tandem fructu maturo, humor eius consumiẽ à calore, & sic tenaculum illud rumpiẽ, & fructus ab arbore se separat atq; cadit. Sic verè hõ arbori uitæ præsentis, adhæret cum quodã retinaculo. i. coniunctione animæ, & corporis, sed quia humor radicalis à calore naturali, & innaturali consumitur, iõ qñ hõ maturatus, & antiquatus, fuerit rũpiẽ istud retinaculũ. i. coniunctio aïæ & corporis, & sic hõ necessario moritur atq; cadit, s. inferius ad terram, & sepulchrum, & qñ est bonus, & iustus, tunc recolligiẽ, & ab Angelis in Paradiso reconditur, si aũt corruptus, & malus fuerit, à porcis infernalib. deuoratur. Vel dic ꝙ hõ est arbor. fructus est mundus, tenaculum est vita &c. sicut supra. ¶Quanto arbor ꝓfundius radicaẽ, tãto plus sugit de humore, & quãto fortius stabiliẽ, tãto ẽt altius crescit & eleuaẽ. Sic hõ hñs radicem cordis profundã ꝑ humilitatem, humorẽ deuotiõis & grẽ magis sugit & fortior & stabilior in grã reperiẽ, & altius ꝑ cõtẽplationẽ & affectionẽ & per finalẽ promotionẽ ad cęlum & cęlestia se exaltat, quia. Qui se humiliat, exaltabiẽ Matth. 23. ideo Esa. 37. Mittet radices deorsum, & faciet fructũ sursum. ¶Arbor resecatis sup̃fluis melius fructificat &c. Expone sicut infra de palmite & vite.

De Amygdalo. Cap. 2.

AMygdalus cunctis arboribus prius floret & prealijs in verè citius profert fructũ, fructus autem eius corpus nutrit, & calorem febrilem reprimit, stomachũ iuuat, ebrietati resistit. Talis debet esse plãtus vel religiosus, qa uerè flores affectionum bonarum cito, s. à tpe iuuẽtutis debet emittere, vel cito & citius quam cæteri parturire, & florem bonorum exemplorum & uirtutum oñdendo, alios præuenire vt sic ardorẽ febris. i. luxuriæ vel auaritiæ possit in aliis tpare, & eos spũaliter enutrire. Tales. n. debent stomachum cõsciæ iuuare per innocentiæ, puritatem, & ebrietati resistere per abstinentiam & sobrietatem, & alios in florib. i. in bonis operibus præcedere, exemplum dando, per omnimodã sanctitatem. ideo Eccl. 12. Florebit amygdalus impinguabiẽ locusta. Vel dic gñaliter qđ per amygdalum intelliguntur boni iuuenes, qui in uirtutib. prius florent veruntñ sicut, isti flores facilius, q̃ alij præoccupantur à gelu, sic sępe fit ꝙ illi quia iuuentute ꝑ alijs florere volunt, citĩtius per inconstantiam pallescunt & desistunt. Vnde Arist. Acres in principio franguntur in fine. ¶Amygdalus ẽm Arist. lib. de plantis, indiget cultura, & maximè qñ est antiqua & qñ est præ antiq̃tate sterilis, quia si ipsa clauis in radice figatur, tunc humor superfluus & malus more gummi exit, & sic humor qui est materia fructus, depuratur, & ita fertilis efficitur arbor illa. Sic verè qñ aliquis est antiquatus in uitijs, & inueteratus dierum malorũ, ita ꝙ à fructu bonorũ operũ penitus est sterilis tunc summè indiget cultura pnĩæ & disciplinæ, & iõ radix eius. i. cor debet per contritionẽ cum clauis ferreis configi .i. cum memoria mortis, vel tormentorum inferni, vel etiam passionis Christi, vel cum uerbis prædicationis, quia verba sapientum quasi stimuli. Eccl. 12. Et sic humor pessimus. i. vitia & peccata emanabit per confessionẽ, & ita radix cordis depurabitur, & fructus bonorũ operũ producetur. Ezec. 17. Fructificauit ĩ palmites, & emisit propagines. Vel dic, ꝙ ista arbor ẽ crux, quæ primo fuit sterilis & despecta, sed ex quõ fuit clauis in passione Christi transfixa, facta est fructuosa, quia. s. fructum uitæ Christum portauit, uel quia fructũ æternę gloriæ nobis profert. Figura. Mar. 17. vbi amygdalus sicca floruit & protulit fructum. ¶Duplicem fructum fert amygdalus, s. dulcẽ & amarum, sed dulcis utilis est in cibum amarus in medicinã. Talis ꝓ certo est ecclesia. Ista. n. fructũ habet duplicẽ. i. duo gña bonorum. Hẽt. n. amaros. i. uiros iustos & spirituales, q sunt amari per pniam & contritionem, iuxta Illud. In indignatione spiritus mei. Eze. 3. Alij aũt sunt dulces per cõsolationem, s. boni actiui, qui sunt dulces quãtum ad opera pietatis, & ideo valent ad nutriendum. s. pauperes per eleemosynas, alij autẽ ad medicinã spiritualẽ. s. ad alios in spiritualibus dirigẽdum, & verbis, & exẽplis spiritualib. nutriendum. Erit fructus eius in cibũ. Ezec. 47. Vel dic ꝙ iste est Christus, qui primo profert fructus amaros. i. pniam & asperitatẽ, quæ vtilis ẽ animæ & medicinalis, sed deinde fructus dulces. i. gloriam sempiternã, qua iusti cibãtur hic per spem & contemplationẽ, ibi per beatitudinem & fruitionẽ, Can. 2. Fructus ei⁹ dulcis gutturi meo. ¶Amygdalus fert aliqñ fructũ amarũ, valde medicinalẽ, aliqñ fructum dulcẽ, qui licet nutriat & delectet tñ si recens cum suo folliculo comedatur, caput grauat, caliginẽ inducit uenerẽ ascẽdit, somnũ facit. Sic verè in arbore mũdi huius & ĩ via præsentis vitæ sunt fructus amari. s. tribulatio & paupertas, q ꝓ certo sunt animæ medicinæ. sunt ibi etiam fructus dulces & delectabiles, mundi. s. deliciæ, quę pro certo sunt nociuę qa inducũt grauedinẽ auaritiæ, caliginẽ ignorãtiæ, somnũ: pigritię & tepiditatis, uenerem luxuriæ carnalitatis. Suauis est hoĩ panis mẽdacii. Prou. 20. ¶Vulpes si comederit amygdalũ moritur. Nam sæpe quod vni prodest, alteri nocet. Vulpes dr̃ pctõr, quia per fallaciã dr̃ uulpes. Iste. n. si comederit amygdalum. i. mundi delicias uel diuitias, moritur. s. per uitia & peccata, quia uerè peccator nesciẽs uti prosperis, eis impinguatur, & tunc per superbiã, auaritiam & luxuriã inde sępissimè uenenatur, quia uerè sæpe accidit ꝙ illud ꝙ bonis remedium, malis est uenenum. Vnde. Inuentũ est in me, ꝙ erat ad uitã, hoc esse ad mortẽ. Vel dic de corpore Christi, qui est illa amygdalus quam virga Aaron. i. beata Virgo nobis ꝓtulit, q q̃uis sit hoib. bonis & perfectis cib. & medicina spiritualis, uulpibus tñ. i. malis peccatoribus hæreticis & fraudulentis est mors animæ per peccatum, & etiam finaliter corporis & animæ per tormẽtũ, quia q manducat corpus & bibit sanguinẽ domini indigne iudicium sibi mãducat & bibit 1. ad Cor. 11. Vel dic ꝙ fructus amygdalij crucis est Chr̃s, per quẽ uulpes. i. fraudulẽtus diabolus est occisus, Ve dic generaliter ꝙ illud quod prodest vni per causam, nocet alteri per occasionem, sicut Apostolus de seipso dicit. 1. ad Cor. 2. Alijs sumus odor mortis in mortem, & alijs odor uitæ in uitã. ¶Arbor amygdalus amara est tota medicinalis qa & radix & cortex & folia & fructus & gũmi eius & oleũ diuersis competunt usibus medicinæ. Sic uerè quicquid est in viro perfecto amaro per contritionem & pniam, totũ est alijs medicina, & in se bonũ & uirtuosum. s. radix cordix & cogitationis flos interioris affectionis cortex exterioris cõuersationis, folia suæ locutionis, fructus suę operationis gũmi uel oleum suæ dulcis cõpassionis. Ista. n. in viris sc̃tis sunt medicinalia atq; sancta, iuxta illud. Oĩs creatura Dei bona est & nihil reiiciendum ĩ ea 1. ad Tim. 4. Vel expone de Christo vel de quolibet sancto. ¶Amygdalus amara summe est medicinalis. Valet. n. ad mundificandum extenuandum sanguinem stringendum, &c. multa. Sic uerè amare pœnitentia mundificat, et purificat à uitiis animam peccatricem et purgat eam per confessionem, et restringit sanguinem voluptatis carnalis. ¶Oleum de amygdalo amara uermes ĩ vẽtre necat, menstrua prouocat, aurium saniem mundat, si calidum instilletur. Sic per oleum pietatis vermes inuidię, mẽstrua luxuriæ, sanies gulę sanatur.

Capitulum. 3.

ABies est arbor leuis, alta et recta, parum accipit de terreo humido et grosso, sed multum de humido subtili et leui, et ideò faciliter à calore interiore potest eleuari in altum. Distillat etiam gummi quod dr̃ resinæ, et de talibus fiunt naues et ædificia, et mali in nauibus. Ista etiam arbor propter hyemem non perdit folia vel uirorem. Vnde etiam ẽm Isid. abies ab abeundo dicit, eo ꝙ faciliter in altum abit et crescendo leuatur. Folia ẽt eius parua sunt et acuta, sicut pini, vt dicunt Isid. et Arist. Talis debet esse uir perfectus, et maximè prælatus vel religiosus, quia verè talis debet esse leuis ꝑ paupertatẽ. Nã de grosso humido. i. de bonis terrenis huius

huius mundi dēt sibi parū incorporare ꝑ affectionem, sed tñ dēt accipere humidum subtile & leue.i. bona spiritualia & virtutes,& sic ꝓ certo eleuabit,& erit arbor alta,s.hic ꝑ contemplationem,vel temporalem ēt prælationem, & in patria per æternam sublimationem:quia humiles & paupe res digni sunt temporalia & æterna exultatione. Qui.n.se humiliat, exaltabitur.Lu.14.& Matt.5.Beati pauperes spiritu.Iste ēt dēt esse rectus per iustitiā: quia nō dēt esse tortus ꝑ iniustitiam. nō.n. debet declinare ad vnam partem plus quam ad aliam per acceptionem personarum.Non declinetis,neq; ad dexterā,neq; ad sinistram Esa.30.Iste ēt dēt sem per hře resinam pietatis:quia prælatus dēt sp miscere rigorem cum dulcore:ꝙ est contra multos.Hier.8. Nunquid resina non est in Galaad? &c.Et iste ēt virorem honestæ cōuer sationis non debet deponere ꝑꝑ quācunque hyemē tribulationis vel tētationis,& folia eius.i.verba dñt esse acuta.s. correctionis.Et sic iste dicetur abies,abeundo,& à se sursū ad cœlestia subleuando,in virtutibus proficiendo,& de mū do ad partem se transferendo,& per diligētiam & obediē tiam se mouendo.Io.9.Abij & laui & video Can.1. Egredere & abi. Et iō talib.abietibus.i.de viris sanctis & perfectis debent fieri mali nauiū.i.prælati ecclesiarū,q̃a reuera tales debēt esse in naui ecclesiæ vel religionis mali.i.principales & ꝑlati.Ideo dr,Pro saliunca ascēdet abies.Esa.55.Fac si vis vnum.§.de paupertate,& alium de ꝑlato.¶Abies humorem hēt viscosum,qui à calore æstiuo tpe exterius eijcitur,& in gummi & risinam cōuertit ꝑꝑ ꝙ abies ꝑ cæteris lignis igni apposita facilius inflammatur.Sic vere qñ aliquis hēt interius in corde humorem pietatis & cōpassionis, tūc verè in æstate.i.in tpe feruoris tribulationis, qñ.s. videt pauperes indigere,dēt eum emittere per eleemosynas, & de bonis suis resinam facere ad curāda vulnera & miserias egenorū per dulces consolationes.Tollite resinam ad dolorem eius. Hier.51.Et isti ēt pij & compatientes faciliter inflammant, igne.s.diuini amoris vel etiam igne alienæ miseriæ & tribu lationis,per flammam interioris compassionis.Iud.9. Egrediatur ignis de ramno, & deuoret cedros libani. Tales etiā valent ad fabricā nauis ecclesię Paradisi &c.Eze.27.Abietes de Sanir dolauerunt in remos tuos.¶Abies ꝑꝑ liquorem resinæ faciliter inflammantur,pineas autē pulcherrimas por tat,q̃ tñ intus non hñt aliquem fructum, imo penitus nihil valent.Sic verè illi qui sunt interius viscosi & liquidi ꝑ carnalem voluptatem, faciliter inflammantur per luxurię car nalitatem:ꝙ maximè patet in hypocritis, qui videntur facere pulcherrimum fructum,s.bonorum operum: quæ ꝓ certo interius nihil valent quia.s.quantū ad meritū, apud Deū minimè sunt accepta.Opera.n.eorū opera inutilia.Esa. 59. Vel dic si vis ꝙ abies de qua fiunt mali nauium,signat crucē quæ emittit liquorem medicinalē.i.sanguinē Chri, q̃ est liquor preciosissimus,quo nauis aiæ vngitur per deuotionē, & eius vulnera sanat ꝑ sanctitatem & perfectionem. vnde Hie.46.Tolle resinā virgo Aegypti. Et iō ista est in naui ecclesiæ.i.aię,malus:qui ēt fit in modū crucis.Vel dic ꝙ Abies alta,leuis & recta,est Chrs,alta dignitate,leuis paupertate, rectus æquitate:qui.s.liquorē pietatis vel proprij sanguinis nobis fudit,qñ.s.æstas & æstus passionis eum infestauit: qui pro certo est animæ medicina.

De Aloe ligno. Cap. 4.

ALoe est lignum summe aromaticum, quod in fluuio babyloniæ cui tigris Paradisi fluuius cōiungit, inuenit,& ab incolis cū retib.extrahit,& medicinæ vsib.reseruatur.Vnde creditur ꝙ à Paradiso in Indiam per fluuium deriuet,vt dicit Plat.Fluuius babyloniæ est mundana prosperitas,in qua pro certo sunt aliquando aloe.i.boni & sancti viri seculares:qui sunt odoriferi per bonam famam, & q̃ mūdi prosperis bene sciunt vti,& ideo tales sunt medicinales alijs, scilicet per bonam doctrinam & exemplum, quando cum retibus prædicationis exinde extrahuntur,s.quādo ad cœlestium amorem & ad religionem vel pniam conuertūtur. Extendam super te rete meum,& capieris in sagena mea.Eze.12.& 37.Vel expone de Christo:qui à Paradiso ad babylonem huius mundi per fluuium.i.per beatam Virginē extitit deportatus,& in reti suorum viscerum inuolutus,& vsibus medicinarum spiritualium deputatus.Ideo pōt dicere illud Eccl.24.Ego quasi fluuius dorix exiui de Paradiso. Vel dic quod ista est sacra scriptura quæ de Paradiso descēdit,valens contra mormos omnium vitiorum,quando à stu dentib.cum retib.ingeniorum recipitur.¶Aloe est lignum amarum ponderosum, odoriferum & summe medicinale, quod si masticatum fuerit amarum inuenitur,tñ suo aromatico odore totum replet cerebrum masticantis.Istud etiam stomachum frigidum & cerebrum adiuuat & confortat,& contra debilitatem cordis summum remedium est vinū decoctionis eius, veruntamen propter amaritudinem debet semper misceri aliquod dulce,s.mel vel saccarum, vt dicit Plat.Talis est arbor crucis vel passio saluatoris:quia verè licet sit grauis & amara ad gustandum vel sustinendum: est tñ suauis & aromatica ad odorandum per deuotionem & sen tiēdū:quia verè qñ deuotè masticatur & recordatur, statim cerebrum.i.interior affectio odore deuotionis maximè recreatur.Vnguentis & varijs odorib.delectatur cor.Prou.27. Est summe medicinalis,s.contra vitia & peccata:quia cerebrum.i.sensum & intellectum, cor.i. voluntatem & affectū calefacit ꝑ deuotionem,confortat per deuotionem,& fortificat.s.ad bonam operationem.¶Aloe est lignum amarissimū,tñ est medicinale & odoriferum,calefacit.n. cōfortat, veruntñ cū accipit,sp dēt ei aliquod dulce misceri, ne ꝑꝑ eius amaritudinē gustus grauetur,ḿ Pla. Talis est pnia vel tribulatio:quia verè licet sit ponderosa, grauis & amara,tñ summè est medicinalis,quia.s.valet contra vitia & peccata, si quis ea debite sciat vti,veruntū sp dēt misceri mel.i. dulcedo spiritalis cōsolationis,s.spes veniæ,& cōsideratio gloriæ Paradisi,vt sic amaritudo ipsius tēperetur. Vel dic ꝙ vinum est sacra scriptura,in qua aloe.i.amaritudo pœnarum infernalium, & ponderositas & grauitas mandatorum Dei continetur, quæ sunt alijs medicina Ne tñ infirmi pc̃ores istam amaritudinē abhorreāt sp dēt medicus.i. prædicator, adiungere mel sp̃ualis cōsolationis & cōpassionis.Fundetque desuper oleū.Leu.2.Vel dic ꝙ aloe est amara & grauis correctio,quam sp dēt comitari dulcedo pietatis.Myrrha & aloe & cinamomo aspersi cubile meū. Prou.7. ¶Aloe est lignū odoriferum,graue & amarum,cuius plures sunt species,colore pariter & valore differentes,sed tñ oēs sunt medicinales,& illa est virtuosior,quę est amarior.Et hoc lignū qñ frangitur,tunc summe redolet,& licet sit durum, tñ nō resistit dentib.masticantis:loca ēt thymiamatis adoletur, vt dicunt Isid.& Pla.Tales sunt per oīa viri perfecti,s.amari ꝑ cōtritionē,ponderosi per humilitatem,graues per maturitatem,odoriferi per famæ & vitæ sanctitatē.Nā qñ tales teruntur & incendūtur ꝑ tribulationes & tpales aduersitates tunc odorē bonæ famæ emittunt. Quasi thus ardēs in igne & redolens.Eccl.50.Et cū boni electi inter se differāt & odore bonę famę,& colore bonæ conuersationis,& valore bonitatis & perfectionis,oēs tñ sunt boni & virtuosi,sed gñaliter ille q̃ plus est amarus ꝑ cōtritionē, plus est bonus reputādus q̃tum ad pfectionē.Pone ergo tibi amaritudines, statue tibi speculā.Hier.31.Tales ēt qñ dentib.i.duris verbis masticant & arguunt, nō resistunt.s. non obediendo vel se excusando,sed denti cedunt se emendando & acquiescendo.Acquiesce ergo ei,& habeto pacem &c.Iob 2.¶Aloe aliqñ sophisticat,quia loco eius aliud lignum sibi in pondere simile vēdit,quod taliter ꝑparat,ꝙ vix ab optimo discernatur.discernitur tñ,quia masticatum dentib. ꝑ duritiā resistit,& amarū nō sentitur.Tales sunt hypocritæ: q̃a vērè ita sunt sophisticati & præparati per exteriorem conuersationem,ꝙ vñr esse vera aloe.i. boni & iusti: quia tales difficiliter ab aliis discernunt, veruntñ ipsi possent cognosci & discerni:quia verè quando mordentur per correctionē, tūc per duritiā obstinationis resistunt dentib.i.verbis & correctionib.per impatientiam & murmurationem, vel per falsam excusationem,& etiam non inueniuntur amari ꝑ contritionem.Act.13.Resistebat eis Elimas magus.

De Aloe Succo. Cap. 5.

ALoe est succus vnius herbę quę aloe dicitur, quæ in India vel Persia reperitur, cuius succus exprimitur, & ad ignem vel solem fortiter desiccatur,vt dicit Plat. cuius plures sunt species,scilicet tres, valore & efficacia differentes. Omnis autem aloe licet sit amarissima, summè

mè tñ est vtilis medicinæ, & quasi contra infirmitates corporis valet. Tales sunt martyres atq; sancti: quia verè ex quo ab herba.i.à matre sua exprimuntur & exeunt per natiuitatẽ, vel à matre sua.i.mundo ꝑ conuersionẽ, ipsi ignis & solis ardorib.i.pniæ & martyrij tribulationib. exsiccantur, & sic fiunt per virtutes & gratias alijs medicinales. Istud patet in Christo cuius passio licet sit amara, tñ vtilis est cõtra oĩa vitia & pctã. Esa.38. Ecce in pace amaritudo mea amarissima.

2 ¶Tria sunt aloes genera, s. citrinum vel croceum, hepaticũ, & caballinũ, sed primũ est cæteris virtuosius & melius, nec ita est amarum, Sic verè plures sunt martyrum species bonitate differentes, citrinus tñ.i. Chrs qui primus est martyrum & principalis, cæteris est melior &c. Vel si vis dic ꝙ isti signãt tres ecclesię status, s. actiuos, cõtemplatiuos, & ꝑlatos quorũ.s. primi boni sunt, secundi meliores, tertij optimi.s. ꝑlati. Isti.n. cõplectuntur duos alios inquantum contemplatiui pariter sunt & actiui.

3 ¶Aloe est spẽs, & succus herbæ quę amarissimi est saporis, horribilisq; odoris, est tñ summè medicinalis, quia, phlegma, cholerã & melancholiã purgat, visum acuit, neruos cõfortat, stomachũ mundificat, menstrua ꝓuocat bonum colorem in corpore generat, splenẽ & hepar deoppilat, ab hypocrisi ꝑseruat. Talis est pnia: quia licet sit amarissima ad gustandum & ad sustinendum, tñ vtilis est ad medicinã spiritalem: quia verè ꝑ eam phlegma pigritiæ, melancholia tristitiæ, cholera iracundiæ extirpat, & stomachus consciæ à prauis humorib. pctorum penitus vacuatur. Per eã ẽt acuitur visus discretionis, restauratur color bonæ conuersationis, confortat̃ neruus.i. sensus cõpassionis vel deuotionis, per istam splenẽ hepar.i. interior affectio deoppilatur, & hydropisis.i. sitis auaritiæ ꝑseruat̃. Vel ꝑ oĩa expone de amara memoria mortis vel inferni, vel de amaritudine contritionis, vel de virtute amaræ Christi passionis. Ideo consulitur Hie.31. Statue tibi specula, pone tibi amaritudines, dirige cor tuũ in viam rectam in qua ambulasti. Allega vt supra. Myrrha & aloe &c. Prou.7.

4 ¶Aloe puluerizata & cũ melle mixta casum capillorum prohibet, vermes vẽtris necat, arteticos iuuat, putredinẽ oris & gingiuarum mundat, stomachum, confortat digestionem adiuuat. Talis est amara contritio, quia verè si cum melle.i. cum dulcore spei veniæ misceatur vermes ventris.i. remorsus cõscientię sedat & necat, casum capillorũ.i. virtutum prohibet, putredinem oris .i. malorum verborum fœtorem exterminat, arteticos.i. pigros iuuat, s. ad bene operãdum, & stomachum.i. interiorẽ conscientiam adiuuat atq; sanat. Vel ꝑ oĩa expone de amaritudine pniæ vel correctiõe vel memoriæ mortis, vel mortis Christi. Disciplinam ergo Dei ne abijcias &c. Prou.5.

5 ¶Cũ plura sunt genera aloes. s. caballinum, hepaticum, & subrufum, qñq; fit ꝙ caballinũ quod cæteris minus valet, ita sophisticatur, ꝙ citrinum vel hepaticum reputatur, ꝙ tunc solet fieri, qñ in croci puluere decies tingitur & fricatur, veruntamen in hoc cognoscitur, quia fractum fœtidissimum sentitur, & gustu amarissimum reperitur. Sic verè multi sunt in seculo & in claustro, q quamuis respectu aliorum parũ aut nihil valent, qui. s. dici pñt proprie caballini & equini, inquantum facti sunt sicut equus & mulus quib. non est intellectus: ipsi tamen diabolo per hypocrisim & fallaciã ita sophisticantur, & exterius in apparentia palliatur, ꝙ boni & optimi esse creduntur, & ꝙ pro bonis & optimis recipiũtur, veruntñ si quis ipsos frangeret.i. si quis eos examinaret & discuteret ipsos pro certo amaros & fętidos, viles infames & malitiosos intrinsecus inueniret, qñ eam per mortẽ frangentur, tunc fœtidi coram Deo videbuntur, sicut hæc omnia de hypocritis & hæreticis comprobatur. Matt.23. Similes estis sepulchris dealbatis &c.

De Arundine, Cap. 6.

1 ARundo dr̃ ab arendo, ẜm Isid. eo ꝙ faciliter arescat. Et est arundo leuis, concaua, nodosa, ventis & turbinis cedens, & de facili manum lædens. Talis est mundana ꝓsperitas, quia verè de facili arescit, deficit atq; perit, hæc.n. ventis tribulationum concutitur & mouetur, & est cõcaua, vacua atq; vana nullum præbens homini fulcimentum: qa de facili frangitur, & per multa mala desideria & peccata suũ lædit & vulnerat possessorem. Figura Esa.36. vbi dr̃. Confidis super baculum arundineum Aegypti, cui si homo innixus fuerit, confringet̃, & perforabit manum eius. Sic verè charissimi, mundi prosperitas dr̃ baculus: quia super ipsam peccatores per confidentiam innituntur, dr̃ arundineus, quia bona eius faciliter confringuntur, sicut patet de diuitijs, delicijs, honoribus, fortitudine, pulchritudine sapia &c. Dicit̃ baculus Aegypti qđ interpretatur angustia: quia verè mundi bona angustiæ comitantur. Et ideo bene dicit ꝙ qñ hõ ei innitit̃, tunc frangitur; quia qñ credit. vt prosperis vtat̃, tũc ei deficiunt, & sic suos possessores decipit, & eos ꝑ solicitudinem vulnerat atq; lædit. Eze.19. Fuisti baculus arũdineus filijs Israel, quem cum apprehendissent manu, cõfractus es. Vel dic ꝙ arũdo est pctõr, qui faciliter arescit. s. à statu & vi rore gr̃æ & honestatis, & est vacuus. s. ab oĩ bono fragilis. s. ad resistendũ vitijs & peccatis, & facilis ad frangendum, s. ꝑ impatientiam, leuis per inconstantiã, & in palustrib. & mũdi delitiis moratur per luxuriam, flatu ẽt venti. s. vanitatis vel superbiæ vel adulationis faciliter commouetur ꝑ incõstantiam. Naues cum magnæ sint, modico uento mouentur, Iac.3. Ista potissime dic de hypocritis, qui exterius per honestatem & fictã benignitatẽ sunt plani, intus tñ oĩ virtute sunt vacui, & in paludib. immunditiarum volunt viuere, faciliter verò solent frangi, et à statu suo deficere et perire, oĩ ẽt vento adulationis cedunt et ad flatum mundanæ gloriæ aĩum suum vndiq; deflectunt, et se tangentes.i. se corrigere volentes, brigis et detractionib. lædũt, alios ẽt suis malis exemplis scandalizant, vulnerant et cõfundunt.

2 ¶Arundo est media inter herbam et arborem, herba quidẽ robustior, sed arbore fragilior. In India autẽ sunt qdã arũdines de qua quarum radicibus incolæ expressum suauissimũ bibunt succũ, vt dicit Varro. Talis dẽt esse vir ꝑfectus et religiosus: quia inter arbores.i. sanctos et Angelos, et herbas.i. fragiles pctõres dẽt esse medius, quia licet sit istis arboribus fragilior, herbis tñ.i. mollib. secularib. fortior dẽt esse, vt sic possit dici mediator Dei et hoĩum 1. ad Tim.2. De radice ẽt talium.i. de eorum cordib. dẽt exprimi et exire succus suauissimus.i, verba et opera virtuosa q̃ alijs dulcia debent esse. Põt etiam dici de prælatis vel prædicatorib. de quib. eliquatur dulcedo sapientiæ et doctrinæ, q̃ alios inebriat atq; potat. Et sicut arundo est leuis, cõcaua mobilis et nodosa, sic vir perfectus debet esse leuis per paupertatem, concauus ꝑ humilitatem, mobilis per obedientiæ velocitatem, ventis agitatus per spũs sancti ventilantem serenitatem. Et talis fuit beatus Ioannes. Matt.11. Quid existis in deserto videre? arundinem vento agitatam? Vel si vis dic ista de quibusdam personis fragilibus et imperfectis, quę. s. mediæ sunt inter bonos et malos.

De Amomo. Cap. 7.

AMomum vt dicit Isid. lib.17. est herba coloris subrufi, odoris suauissimi, fructus copiosissimi, floris albi, more violæ, et est vtilis medicinæ et summe virtuosa. In specia li.n. resistit ictib. s. scorpionum, et in oib. nobilib. antidotis admiscetur. Talis est virtus pniæ vel charitatis, quia. s. odorẽ bonæ famæ emittit, et fructũ æternæ glorię copiosum, et iõ in oib. virtuosis operib. dẽt ꝑcipuè adhiberi: qa nihil valet bonũ opus ꝙ nõ comitat̃ charitas vel humilitas S: charitatẽ nõ habuero nihil sum 1. ad Cor.13. Et valet contra multimoda genera morborum.i. vitiorum et peccatorum. Idẽ expone de pnia, idem de oratione. Vel dic ꝙ talis est vir ꝑfectus: quia dẽt esse rufus ꝑ pniam et austeritatẽ boni odoris ꝑ famositatem, floris albi per castitatem, fructus copiosi per boni operis multiplicitatẽ. Ecce arbor in medio terræ, et fructus eius nimius. Dã.4. Scorpionib. ẽt.i. detractorib. et iniqs dr̃ resistere, inquantũ talis solet iniustorũ verbis et malitijs nõ cõsentire, sed potius obuiare. Iacob 4. Resistite diabolo, et fugiet à vobis. Et iõ talis est summè medicinalis qa. s. exempla ipsius et doctrina sunt alijs medicinæ. Eze.47. Erunt fructus eius in cibum, et folia eius ad medicinam.

De Aneto. Cap. 8.

1 ANetum est herba vel herbæ semen: quod virtutem habet apertiuam, compactorum diuisam, ventositatis exterminatiuam, torsionis et inflationis viscerum mitigatiuam, et valet contra multa genera infirmitatum Talis est contritio: quia pro certo compacta idest vitia

et

& peccata inuicem cumulata diuidit per eorum discussionem, aperit etiam, s. os per cõfessionem ventositatem, superbiam exterminat per humilitatem, & torsiones ventris, i. remorsus conscientiæ mitigat atque sedat, s. per restitutę innocentiæ puritatem, & valet contra omnes infirmitates. i. contra vitia, & peccata. Vel dic si vis de pœnitentia quæ diuidit per contritionem, aperit per confessionẽ, & attenuat per satisfactionem. Vel dic de humilitate, quæ habet ventositatem superbiæ refrenare. ¶Radix aneti viridis aliquid valet, siccata autem penitus nihil. Sic multi sunt qui in iuuentute aliqd valent, sed nihil in siccitate senectutis, qa multi sunt, qui primo sunt boni, finaliter fiunt mali. Oseæ 9. Radix eorum exsiccata est, fructum nequaquam facient.

De Aniso. Cap. 9.

ANisum easdem habet virtutes sicut anetum, & saporis est dulcis, virtutem habet dissoluendi, aperiendi, ventositatem consumendi, calculum frangendi, omnes interiores meatus aperiendi. Talis est virtus charitatis, quia verè ipsa est dulcis, & sapida voluntati, quia nihil est delectabilius quam amare, & ista habet dissoluere per contritionem, meatus. s. cordis, & oris aperire per confessionem, ventositates, elationis & calculum etiã obstinationis. i. dura vitia & peccata confringere, & consumere per satisfactionem. Ecce spiritus fortis conterens petras 3. Reg. 19.

De Allio. Cap. 10.

ALlium licet asperum sit gustu, tamen summè est medicinale. est. n. calidum & siccum, virtutem habet dissoluendi, consumendi, diuidendi, expellendi, aperiendi, & hydropisim sanandi, & vulnera putrida desiccandi, & contra multas alias ægritudines est medela, vt dicit Constant. & Plat. si eo debitè quis vtatur. Talis est pœnitentia, tribulatio, correctio vel memoria mortis, quia verè licet sit grauis & aspera ad sustinendum, tamen est medicinalis animæ peccatrici, quia verè ista dissoluit, s. cor per contritionem, aperit, s. os p confessionem, consumit, s. vitia & peccata per satisfactionem, iuxta illud. In igne consumptum est plumbum. Hier. 6. Et ideo contra vulnera putrida, & fœtida luxuriæ, & carnalitatis, & contra hydropisim. i. contra sitim auaritiæ, & cupiditatis summè valet. Nam humores nociui. i. diuitiæ per istã diuiduntur, & pauperibus largiuntur, & expelluntur. i. contemnuntur, & restituuntur, quia sm̃ Hier. Facile contemnit oĩa, q se semper cogitat moriturum. ¶Allium habet odorẽ fortissimum, qui cunctos alios odores superat & fętores, & ideo qui volunt per loca fętida, & corrupta transire, solent se munire fortissimis alleatis. Talis est odor siue fętor carnis mortuæ, vel etiam infernalium tormentorum, quæ pro certo omnia alia fœtida superant, & excellunt. Si ergo times fętorem, & corruptionem tribulationum vel infirmitatum tpalium, comede & assume alleata. i. cogita fœtorem mortis vel inferni, & sic ꝓ certo omnia leuiter sustinebis. Ascendere feci fœtorem cadauerum vestrorum in nares vestras. Amos 4. Et sicut allium habet multas virtutes medicinales, sic verè mortis vel inferni memoria valet contra vitia, & peccata, & dic si vis sicut. §. præcedenti. ¶Allium summè valet contra venenum. Nam si cum sale, & ruta, & nucibus misceatur, & cum vino ad quantitatem nucis detur, venenũ consumit, & desiccat, & maximè quando supra morsum reptilis apponitur eodem, quia venenum attrahit, & consumit, ita efficaciter sicut theriaca, secundum Constan. & ideo allium dicitur theriaca rusticorum. Talis est pœnitentia, qa verè ista valet contra morsus carnis rabidi. i. contra tentationes diaboli. Item contra morsus serpentum. i. contra motus carnales, qui in nobis serpunt, & omnia venena peccatorum extenuat, & consumit. Nam si accipiatur cum ruta amaræ contritionis, cum sale prudentiæ vel discretionis, cũ nucibus de quibus fit oleum. i. cum dulci spe veniæ, & diuinæ miserationis, & cum vino spiritalis consolationis, tunc efficitur theriaca aïæ peccatrici, & eã à veneno liberat peccatorum, & à periculo mortis ęternę. Nam ipsum venenum facit extrahi per confessionem, & cõsumit ꝑ satisfactionẽ. Ante lãguorem para medicinã. Eccl. 18. ¶Allium multas habet malas ꝓprietates, quia si nimis frequenter assumatur in cibo, stomachum inflammat, corpus desiccat, lepram generat, maniam, & phrenesim excitat, visum lædit, cerebrũ turbat, anhelitum etiam facit fętidum, & corruptũ, choleram ẽt generat atq; nutrit. Talis est per oĩa amor vel prosperitas huius mũdi, quia verè stomachum cordis accendit, & inflãmat per auaritiam, & per ardorem concupiscentiæ & tentationis, corpus ẽt. i. mentẽ desiccat, s. ab humore deuotionis, & cõpassionis, & generat leprã luxuriæ, & hęc excitat phrenesim iracũdiæ, hæc cõmouet maniã superbiæ, & nutrit cholerã. i. ardorẽ auaritiæ, hæc ẽt turbat cerebrum. i. sensum & imaginationem, lædit visum. i. intellectum, & discretionẽ, & corrumpit anhelitum. i. verbum, & locutionẽ, oĩa. n. vitia à mundi ꝓsperitate generãtur, qñ indebitè, & in nimia affluẽtia accipitur, quia verè exinde efficitur homo superbus, auarus, ignorans, & luxuriosus, & sic per consequens efficitur ꝑ infamiã fœtidus, & corruptus. De cadauerib. eorum ascẽdet fętor. Esa. 34. Et tñ carnales petunt porros cępe, & allia ægyptiorum. Nu. 11. & 21. ¶Allium nõ producit semen in anno illo in quo plantatur, sed tm̃ in secundo. Sic verè boni, & iusti non accipiunt nec acquirunt semen. i. præmium de laboribus suis in primo anno suæ plantationis. i. in tpe præsentis vitæ in qua plantãtur generantur, & nascuntur, sed verè qñ fæcundus annus venerit. i. secunda vita. s. post miseriam pręsentem, tunc semen suum. i. bonorum laborum suorum præmium reportabunt. Ps. Seminauerunt agros, & plantauerũt vineas. ¶Allium semel tm̃ producit semen, & non nisi in secundo anno postquam seminatur. Et allium, ex toto se renouat, quia, & radicẽ, & folia, & semen totaliter renouat. Idẽ. n. allium non valet ad bis fructificãdum. Sic verè vir iustus qñ in terra humilitatis pœnitẽtiæ vel religionis, vel memoriæ mortis seminatur, ipse se debet penitus renouare, & q̃tum ad radicem affectionis, & cogitationis, & q̃tum ad folia locutionis, & quãtum ad fructum vel semẽ operationis. Renouamini spiritu mentis vestræ, ad Eph. 4. ¶Allium semel tantummodo producit fructum. Nam si preciosum fuerit, semen eius cadit, & radix non valet ad iterum fructificãdũ. Sic multi sunt, qui semel tantum per bonũ opus fructificãt, vtpote mangni mundi peccatores, qñ. s. quasi per miraculũ ad virtutes conuertuntur, quia si rursum in peccatum decidant, non valent ad iterum fructificandum per bona opera quia licet raro ꝓducant semẽ boni operis, si tñ eis abscinditur (quod fit qñ recidunt in peccatum post suam conuersionem, & plantationem) vix aut nũquam releuãtur, vel ad pęnitentiam reuertuntur, & sic semel fructum facere dinoscũtur. Boni aũt non sic, imò quotidie reuiuiscunt. Si præcisum fuerit lignũ, iterum virescit. Iob 24. ¶Allium in sua nouitate tunicas habet multũ pingues, & carnosas, & tũc radicẽ seu fructum habet tenuẽ atq; paruum, qñ autem ad maturitatem peruenit tunc illæ tunicæ desiccantur, & euanescunt. & fructus augmentant, & accrescũt, quia. s. tunicarũ carnosa humiditas in fructus cõuertitur nutrimentum. Allium est hõ tunicæ eius sunt exteriores diuitiæ, & deliciæ & subã tẽporalis, fructus aũt ipsius sunt merita, & virtutes. Qñ ergo alium. i. homo habet carnosas tunicas, & grossas. i. pinguem substantiã temporalem, qua. s. abundat in prosperitate mundana, tunc verè modicum, et paruum habet fructum, s. virtutum, et meritorum, et hoc maximè si sint in nouitate iuuentutis corporalis vel moralis, sed qñ maturatur per sapiẽtiã et perfectionem, vel etiã per senectutẽ et discretionẽ et tunicæ substãtiæ tpalis euanescunt, quia. s. eas euacuat, et pauperib. erogãdo per eleemosynarũ largitionem, tunc ꝓ certo crescunt fructus meritorum, et præmiorum, quia. s. hmõi tunicæ vel diuitiæ pauperum efficiuntur nutrimenta. Ideo bene præcipit dñs Matth. 10. Nolite portare duas tunicas, et Lu. 22. Vendat tunicam, et emat gladium. Vel per tunicas ex quib. fructus generatur, et custoditur, intelligo opera laboriosa, et uirtuosa, quæ fructum æterni præmij custodiunt, et augmentãt, q̃ habẽt cessare qñ præmium crescet in futuro. Radix alij multas habet costas inuicem cõiunctas, quælibet tñ costa propria tunicula est operta, et in qualibet est vis seminaria, quia de qualibet plãta crescit. ¶Talis est religio vel ecclesia, quia multæ cõstæ. i. multæ ꝑsonæ ibi sunt inuicẽ cõiunctæ et unitę, et per cõcordiã conglobatę, et sub una sunt pelle. i. sub una obseruantia regulari inuicem commorãtur, et tñ quælibet habet tuniculam propriam. i. propriã grãm, uirtutem, et ualorẽ, officium etiam uel beneficiũ, per quod

potest

potest altera ab altera discerni vel cognosci, qa vnusquisq; proprium habet donum.1. ad Cor.5. Quilibet et habet in se virtutē seminariā.i. gratiā, & charitatem, virtute cuius pōt pducere, & facere plantā, & bonū opus, & virtuosum, quia sicut dr̄ ad Eph. 3. Vnicuiq; nostrū data est grā ſm mensurā
30 donationis Chri. ¶Alium summè nocet oculis, vnde versus Alia vina, venus, puluis ventus, fama, fumus, Ista nocēt oculis, sed vigilare magis. Sic vere oculus intellectus humanus ab istis octo summè lędit, & offuscat, s. ab alio.i. ab iracūdia, & furiositate, à vino.i. à gula vel ebrietate, a venere.i. a luxuriæ fęditate, à puluere.s. diuitiarū vel cupiditate, à vēto.s. superbiæ, & vanitatis, a faba pōderosa.i. a pigritiæ grauitate, à vigilia, i. a malitia & caliditate, q.s. sp vigilat ad alios cōfundendos. Ista.n. oīa excęcant intellectum, & tollunt sapientiā spiritalem. Perdam sapientiam sapientum, & intellectū pru
31 dentium reprobabo. Esa.29. & 1. ad Cor.1. ¶Alium germinat per summitatē sui, Lilium autem per medium lateris pfert germen. Sic mali dilatantur lateraliter ad mundana, sed boni sursum se erigunt ad æterna iuxta illud Apostoli ad Col. 3. Quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram.

De Absynthio, Cap. 11.

1 Absynthium est herba amara, calida & sicca, multū efficax in medicina & hæc ſm Plat. hēt virtutem contrariam, laxatiuā.s. & constrictiuā. Nam si inuenit in ventre materiam cōpactam, ipsam magis indurat, si inueni, materiam mollem, ipsam soluit & laxat. Talis est tribulatio mundi vel correctio, qa.s. amara est, & difficilis ad sustinendū, qa sicut dr̄ ad Heb.12. Ois disciplina in p̄senti non vr̄ esse gaudij, sed mœroris. Et ista vtilis est ad medendum aīam peccatricē. Sed vere ista hēt duplicē virtutem, qa verè si inuenit hoīem cōpactum.i. durum, auarū, & obstinatum, ipsa verè eum magis cōstringit, & indurat, qa tales tribulationib. nō emendant, sed magis indurant, & obstinant. Exemplū de Pharaone. Induratum est cor Pharaonis &c. Exo.8. Sed verè si hō sit mollis, pius.s. naturaliter, & benignus, tunc verè aduenięns amaritudo tribulationis ipsum magis mollit p cōtritionē, & cōpassionem. Et iō dr̄ ad Ro.9. Cui vult miseret Deus, & quem vult indurat. Vel dic q̄ tribulatio habet vim restringentem quantū ad carnē, vim laxatiuam quantum ad aīam. carnē.n. mortificat, volūtatem dilatat 2. ad Cor.6. Quasi mortificati, & ecce viuimus. Et sicut ſm Dios. syrupus de absynthio factus stomachum iuuat, appetitū inuitat, ebrietati resistit, & colorē pditum reparat, & restaurat, sic & tribulatio vel pęnitentia, qa ipsa est aīæ medicina, nam qn̄ est amara per cōtritionē, calida p dilectionē, sicca per carnis macerationē, tunc vere stomachum.i. cōscientiam confortat, ebrietati.i. carnali voluptati resistit, appetitum.s. bonorū spūalium puocat, & colorē bonæ conuersationis restituit, & restaurat, & valet cōtra multa vitia, & peccata. Ideo de tali syrupo dr̄ Hier.23. Ecce ego cibabo eos absynthio, & potum dabo eis aquā fellis. Vel totum potes exponere de tribulatione, vel
2 de memoria mortis. ¶Virtute absynthij, si quis eo bene vsus fuerit, si succus eius aurib. instillatus fuerit, auditū emendat dolorē capitis sedat, potatus visum clarificat, & in cista repositus libros, & vestes à murib. seruat, & venenosis morsibus resistit, & obuiat, vt dicit Macr. Talis est sacra scriptura, vel memoria mortis æternæ, qa verè si aurib. instillet p pdicationē, auditum.i. voluntatem audiendi verbi Dei reparat & emendat, vt visum discretionis, & cogitationis clarificat. Erunt oculi tui videntes &c. Esa.30. Et libros.i. viros litteratos, & vestes.i. simplices seculares à murib. & demonib. seruat, si in cista consciæ per iugem memoriā reponat. Morsus & venenosos.i. tētationes, q aīam ienenat, eliminat, & abstergit. Vel dic de pnīa, contritione, correctione, vel tribulatione. Esa.38 Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudi
3 ne aīæ meæ. ¶Absynthiū est herba amarissima, quæ suo acumine, & sua amaritudine lædit, & gustū, & olfactum, omne etiam cum quo admiscetur, siue lac, siue mel, reddit insipidū & amarum. Talis est mors æterna & ēt temporalis, quia verè amarissima est ad adorandū per meditationē, & ad gustandum per personalem flagellationē, & iō licet lac & mel.i. mūdanæ deliciæ sint dulces & delectabiles, tn̄ qn̄ absynthiū istud eis miscetur.i. qn̄ pp eas mors tēporalis vel æterna infligit, tunc vere in amaritudinē cōuertent. Fauus.n. distillās labia meretricis.i. voluptas mūdana, sed vere nouissima eiꝰ amara velut absynthium. Pro.5. Vel si vis p absynthiū intellige pc̄m, qđ summè amarū est aīæ sanctæ. Multi hoīm mortui sunt ex aqs, qa amaræ factę sunt. Apo.8. Vel absynthiū est pc̄tōr amarus alijs, & crudelis, qui alios verbis, & dictis exasperat atq; lædit, & omnē societatem cui admiscetur, amarā facit, & conturbat, figuratus in illa stella Apo.8. q̄ vocabatur absynthium, & aquas in quas cecidit fecit amaricari.

De Apto. Cap. 12.

Apium est herba in multis medicinalis, valet.n. contra venenum, calculum frangit meatus aperit, colorem restaurat, hydropisis, & phreneticis conuenit, & subuenit. Ista est pęnitentia, quæ valet contra venenum.i. contra peccatorum infectionem, frangit duritiam obstinationis p feruentem contritionem, meatus aperit per confessionem, restaurat colorem.i. apparentiam per bonam conuersationē, hydropisim sedat.i. superbiam & inflationem phrenesim ēt curat.i. iracundiam, & turbationem. Facite ergo dignos fructus pęnitentiæ, Luc.3. ¶Est quędam species apij quæ dicitur apium risus, quod si quis in magna quantitate comederit ipsum vsque ad mortem facit ridere, & ita moritur in ridendo. Apium.n. mirabiliter dissoluit, & remollit, & ideo pueris est nociuum, quia.s. morbum caducum in eis efficit, & procurat, secundum Plat. & Diosc. Talis est mundana prosperitas, quia vere si immoderate ea quis vtatur, ipsum facit ridere, hoc est dictu superflue gaudere, & gratulari, quia sicut dicitur Eccle.21. Fatuus inrius exaltat vocem suam, sapiens autem vix tacite ridebit. Dicit.n. Eccl.11. Lætare iuuenis in adolescentia tua &c. Ita q̄ isti moriuntur spiritaliter, & etiam corporaliter in ridendo, quia.s. vsq; ad mortem in mundana lætitia perseuerat, & ex tali risu mortem incurrūt spiritualem, & eternam, quia risus dolori miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Prou.14. Et ideo ista herba est multum nociua pueris.i. simplicib. & indoctis personis, carnalib. & insensatis, qui.s. ea nesciunt vti, quia vere mirabiliter dissoluit cor, & eneruat, & ipsum per multa carnalia desideria diuidit & remollit, & casum epilepticum.i. casum peccati, & mortis æternæ in eis efficit, & procurat. Prou.1. Prosperitas stultorum perdet eos. ¶Apium summe nociuū pueris, ideo secundum Dios. & Plat. nutrices debent cauere ne comedant ipsum, & assumant. Sic vere quia mundi prosperitas est nociua simplicibus infantibus secularibus qui ea nesciunt vti ideo nutrices idest prælati, & prædicatores debent ab ea abstinere, ne scilicet eorum exemplo pueri sui pereant, & necentur, quia scilicet subditi, & insipientes faciliter trahuntur ad peccata per mala exempla prælatorum. Act.7. Sicut patres vestri, ita & vos.

De Aristologia, seu Aristolochia herba, nam vtrunque legitur. Cap. 13.

Aristolochia herba amara, multum est medicinalis, quia dissoluit, & veneno contrariatur, & fętum mortuum de vtero expellit, & cætera multa: sic amara contritio vel pęnitentia dissoluit mentem per compassionem, & veneno obuiat peccatorum, fœtumque mortuum idest peccatum mortale facit expelli per confessionem, splenem idest tristitiam desperationis remollit per consolationem, anhelitum bonum facit per sanctam locutionem. Et sicut secundum Dios. radix aristolochiæ magis est medicinalis, quam folia, sic plus valet apud Deum intentio quam conuersatio, & bona corda quam verba.

De Herba agnocasto. Cap. 14.

Agnuscastus est herba semper vires, quæ suo odore, & vsu castum facit hoīem & pudicū, quia portata libidinem dr̄ refrenare. Vnde etiam Romanæ mulieres solent ista herba vti, et secum eam in cōuiuijs, et exequijs portare, vt eius virtute possint castius, et honestius se habere, vt dicūt Pli. et Plat. et valet contra multas infirmitates. Talis est beata virgo, quę re vera fuit agnus per pietatē, et benignitatē casta p integerrimam puritatem, hæc.n. fuit semper virens per rutilantē honestatem, et ideo si ista odoretur per deuotionem, et si comedetur per imitationē, si portetur per spē, con-

confidentiam & inuocationem, facit hominem castum, & corporaliter, & spiritualiter, & iuuat eum contra infirmitates omnium peccatorum. Erit foliū eius semper viride. Hie. 17. Vel allega de Christo, vel de quolibet viro perfecto casto, & benigno. Vel dic si vis ꝙ ista est abstinentia vel temperantia, quæ causat in hominibus castitatem.

De Artemisia. Cap. 15.

ARtemisia ſm Dios. est mater herbarum dicta, calida est & sicca, quę multum valet ad medicinam, calculū frāgit, fœtum mortuum expellit, dolorem mitigat. Talis est charitas, quæ verè mater est herbarum oīum. i. uirtutum, quæ calida dr̄, quia cor inflammat, & hæc calculum. i. hoīem durū, & obstinatum habet frangere, & mollire, quia Fortis est vt mors dilectio Can. 8. Et fętum mortuum peccati mortalis facit expelli per confessionem, & omnem dolorem mitigat, & confortat. Amor. n. difficultatem nescit, secundum Aug. Et sicut secundum Pli. artemisia dicitur dæmones fugare, & incantationibus resistere, sic verè charitas dæmones fugat, quia. s. cum dæmon sit semper in odio, & rancore, nunquam potest stare in loco vbi perfectus est amor incantationibus idest tētationibus obuiat, & resistit, quia charitas omnia vincit &c. 1. ad Cor. 12.

De Auena. Cap. 16.

AVena est dicta à veniēdo, quia. s. seminata cito renascit & reuenit, & equorum vsibus est apta, & vtilis medicinæ. Talis est simplex doctrina, quia equi. i. rudes seculares ea indigent. & cito facit & emittit fructum, & ad medicinam animæ est vtilis &c.

De Balsamo. Cap. 17.

1 BAlsamus ſm Isid. lib. 17. est arbor vel frutex similis viti in corpore, in foliis aūt similis rutæ. Hæc sine aliquo adminiculo se sustentat, quæ tota est aromatica, & medicinalis, quia & lignū, & cortex, & semen, & liquor seu succus summa sunt remedia medicinæ, vt dicit Isid. Talis est vir pfectus, qa verè ipse dēt esse similis uiti. i. Chro q dicit (Ego sum vitis vera) quantum ad virtutem, & perfectionem, folia aūt. i. verba debet hr̄e ad modum rutæ. s. amara per contritionē, vt viridia per honestatem, & minuta per humilitatem, & hic habet seipsum sustentarę per constantiam, & stabilitatem, & debet ēt totus bonus esse. i. in toto bonus medicinalis, qa lignum interioris affectionis, cortex exterioris conuersationis, folia sanæ locutionis, fructus bonæ operationis, oīa sunt bona, & aliis conferunt medicinam, & maximè liquor suæ doctrinæ, & dulcis consolationis, vel sui sanguinis, & cōpassionis. oīa. n. quæ sunt in uiro sancto vel ecclesiastico, debent esse famosa, sancta & vtilia, vt dicat illud Eccl. 24. Sicut cynamomum, & balsamum aromatizans odorem dedi.

2 ¶Balsamum est liquor purissimus, & etiam odoriferus, ad multa valens, & maximè ad corpora condienda, & à putredine reseruāda. In aqua aūt positum, si purum fuerit, fundū petit, & hoc tantum ſm Pli. In Iudæa reperitur. Vestem etiā quam tangit, nō maculat neq; fędat. Talis est grā Dei, qa uerè semper emittit odorem bonæ famæ, & qn̄ anima est mortua per peccatum, ipsa si superuenerit, corruptione mortis æternæ eam seruat, vestem etiam mundam. i. conscientiā puram non polluit, imò purgat, et fundum vasis. i. profundum cordis, & humilitatem summè petit, & in iudæa. i. in persona confitente. s. peccata sua, vel Deum glorificante, reperitur. Bern. Purissimum balsamum est grā, ideo profundum, & solidum vas requirit. Vel si vis dic ꝙ balsamū est pnīa vel eleemosyna, quæ virtutem habet a pc̄ti putredine conseruandi.

3 Tho. 4. Eleemosyna à morte liberat &c. ¶Balsamum purum si in aqua positum fuerit, fundum petit, si aūt fictum, & adulteratum fuerit. s. cum melle vel oleo mixtū, tunc in aqua vel in lacte positum supnatat, ſm Pli. li. 12. c. 26. circa fi. Sic verè hō si purus, & perfectus, iustus & bonus fuerit tunc in aqua mundanæ prosperitatis ponatur, statim ad fundum humilitatis descendit. s. considerando de profundo inferni, & vtilitate conditionis, & morte & similib. Sicut etiam uerū balsamum est ponderosum, & odoriferum, si vir iustus per bonam famā est odoriferus, per humilitatē pōderosus. Iō quilibet talis pōt dicere. Eccle. 24. Quasi balsamum non mixtū odor meus. Sed uerè illi, qui sunt fictum balsamum, s. hypocritę, q secum habent mel carnalis voluptatis, & oleū adulationis, tales dico non petunt fundum per humilitatē, imò si in lactè vel aqua mundanæ prosperitatis ponant, ipsi supnatāt p superbiā, q̄rendo. s. aliis dn̄ari. Ideo de veris, & fictis pōt dici illud Deu. 28. Ipse descēdet, & erit inferior, s. bonus, tu aūt ascendes, & eris superior, s. hypocrita.

4 ¶Balsamus ſm Pli. li. 12. c. 26. tm̄ in Iudæa reperitur, & dudum in duob. hortis regiis fuit tm̄, sed tandem Romanis imperantib. in multis collib. est uinea balsami dispersa. Vinea aūt ista sine aliquo adminiculo se sustentat, vltra duos cubitos nō crescit, cortex eius in æstate scinditur, vt distillet liquorem pciosum, q tūc ab incolis recolligitur, & seruat̄. Iudæa q̄ interpretatur confessio, sign̄at fidem ecclesiæ, q̄ Deum trinū, & vnū cōfitetur, duo horti regii significant regnum Iuda, & regnū Israel balsamus aūt est Chr̄s vel fides, quia verè iste in principio nō potuit inueniri nisi in Iudæa. i. in fide ecclesiæ, vel etiam in Iudæa. i. in terra, & gente Iudæorū, in duob. hortis regiis. i. in regno Iuda, & Israel, vel in Hierusalē, & samaria, quia ibi tm̄ & non alibi Deus primitus credebat̄. vnde Amos 3. Tantūmodo uos cognoui ex oīb. cognationib. terræ. Sed tandē Romanis. i. sanctis Apostolis, & Doctorib. regnantib. Et pdicātib. vel mō qn̄ summi Romani Pontifices imperāt, vel dudum ēt Romanis ad litterā imperantib. per diuersas mundi partes, ista vinea, s. fides vera, per multa mūdi climata est diffusa. vnde 2. Paral. 26. Egressum est nomen eius procul. Et ista sine aliquo adminiculo. i. sine alicuius rei indigētia in se ipsa subsistit, quia neque adiectū est, neq; minuit̄, neq; eget alicuius cōsilio. Eccl. 42. Et hæc duorum dr̄ esse cubitorum, quia. s. sacra fides est principaliter de duob. s. de Christi diuinitate, & humanitate. In his. n. duob. tota lex pendet, & pphetæ. Matt. 22. Vel dic ꝙ uinea ista signat ecclesiam, vel etiā statum iustorum, qui. s. sine terreno adminiculo, solius Dei innixi adiutorio se sustentāt. Io. 15. Ego sum vitis, & vos palmites.

5 ¶Vinea balsami i æstata scinditur, & sic liquor preciosissimus distillat, & ab incolis in ampullis recolligit̄, & seruat̄, ſm Isid. & Pli. li. eodem, & est ista uitis duorum cubitorum. Charissimi, talis est Chr̄s, quia re vera iste fuit duorum cubitorū. i. duplicis naturæ, diuinæ. s. & humanæ, & tpæ æstatis. i. tempore tribulationis, & passionis fuit cortex eius. i. humanitas cultellis ferreis. i. clauis, & lāceis perforata, & sic liquor eius. i. sanguis preciosissimus distillauit, qui à piis cordibus recolligitur, & per deuotionē et cōpassionē seruatur vinum nouum in utres nouos mitti debet. Lu. 5. Vel dic ꝙ vinea est crux, quæ. s. protulit botrum cypri Chr̄m, quæ in Iudęa. i. in Hierusalem fuit plantata, & in duob. hortis regiis. i. in scientia duorum testamentorū recondita, tandē in passio clauis ferreis perforata, quæ humorem sanguinis Christi, & liquorē grē nobis fudit, & tandē per multos colles. i. p multas mūdi partes per fidē hodie est vulgata. Vel vitis ista est beata Virgo, quæ balsamū preciosi Christi corporis p natiuitatē nobis fudit, quæ ēt quotidie balsamū. i. pietatem, & grām nobis fundit.

6 ¶Balsami in æstate scinditur cortex, vt stillet liquorem preciosum, veruntamen summè debet caue re agricola, vt lignū interius nō lædatur, quia si læsum fuerit, totū perit & iō cū cultellis osseis vel ligneis nō ferreis est scindendum, ſm Pli. vbi supra ait ꝙ statim moritur, amputari superuacua patiens. Sic verè qn̄ aliquis scinditur, et pforat̄ p correctionē, vt distillet p cōtritionē, & lachrymarū emissionē, summè debet caueri ne interius lignum. i. interior cōscia lædatur, & corrumpatur, quia. s. non debet nimis correctio profundari vel intendi. qa tūc p impatientiā vel desperationē totū periret, si superbia vel austeritas à parte plati uel iudicis interesset, et iō cū cultellis ligni uel ossis. i. cum miti. et benigna flagellatione debet quilibet scindi, corrigi uel domari, quia alias posset per desperationē destrui vel siccari, & per apostasiam in deterius cōmutari, quia ſm. Sen. generosus est aius hoīs, et facilius ducitur, quā trahat̄.

7 ¶Illud balsamum est optimum, quod graue est pōdere, mordens gustu, fragrans odore, feruens in ora; colore rufum. Sic verè ille dēt dici optimus, et perfectus qui est pōderosus p humilitatem, mordax per correctionem, fragrās p bonā famā, feruens per dilectionē, rufus per pnīæ macerationē, nō maculans uestem quam tangit. i. socios per spūalē infectionē. ¶Secundum Dios. est quædam species balsami

quæ

quæ crescit circa babyloniā, vbi sunt septē fontes, sed si alibi trāsferatur, nec flores nec fructus facit. Charissimi locus vbi sunt septē fontes .i. septē dona Spūssancti uel uirtutes, est gratiæ status uel deuotionis, vel status ecclesiæ vel religionis. Balsamus ergo .i. hō qui circa istos fontes plantatur, pōt fructificare p bonā operationē, & florere p bonā cōuersationem sed verè si alibi trāsplantat, si .s. de statu ecclesiæ p pctm mortale tollat, vel de fide, & religione p apostasiā, tūc uerè non pōt plus facere nec florē bonæ affectionis, nec fructū bonę operationis. In terra bona plātatū est super mōtes Israel, vt faciat fructū. Eze. 17. Vel si uis dic cōtra quosdam ineptos, q .s. extra patriā suā nihil ualēt, cū tn̄ deberet esse contrariū, iuxta snīam saluatoris, q ait, ꝙ Nemo propheta acceptus est in patria sua. Luc. 14. Vel dic cōtra malos seculares, qui i mūdi Babylonia florēt, & fructū diuitiarū hn̄t. Hiere. 12. Profitiūt, & faciunt fructū, qn̄ uerò in aliū mundum per mortem transplantabunt, tunc florere per psperitatem cessabūt, & inanes & uacui dimittent. Lu. 1. Diuites dimisit inanes. ¶ Balsami primo cortex scindit in æstate, & tunc incolæ applicāt ibi phialas, & ampullas vitreas, & recipiūt qđ distillat. Charissimi balsamū est sacra scriptura vel philosophia, cortex ei9 est exterior historia uel littera, q pro certo primo scindit, diuiditur & exponit, & tunc incolæ .i. studētes applicāt ampullas, corda .s. & intellectus, & sic liquorē doctrinæ recipiūt, q vtilis est & preciosus. Et sicut balsamū habet dissoluere, cōsumere, cōfortare &c. similia, sic doctrina &c. cōfortat p promissiones, cōsumit, & dissoluit per correptionē, & cōuersionē. ¶ Balsamū est lachryma arboris, q multiplicis ē virtutis. Itē applica si vis de lachrymis quæ sint uirtutis apud Deū, iō Ps. Lachrymis meis strat͡ū meū rigabo. Nā sicut vitis incisa balsamum emittit, sic cor p cōtritionē scindit, & lachrymas distillat. ¶ Gutta veri balsami ostēsa & exposita soli, ita efficit feruēs, & i manu nō pōt teneri, posita ēt i palato, totū cerebrū facit mirabilr calefieri, corpora mortua à putredine seruat, & vestē q tāgit, nō maculat, sm̄ Isid. Talis est cōscia pura, quia verè qn̄ radio diuinæ grāe tāgit, tunc inflāmatur p dilectionē, & cerebrū .i. totā mentē facit calescere p deuotionē corruptione pcti pseruat per perseuerātię durationem, qđ ēt de scis hoīb. pōt dici, quorum guttæ .i. orōnes ita sunt feruētes, & deuotæ, ꝙ à dęmonib. nequeunt sustineri. Vn̄ diabol9 legit dixisse beato Bartholomeo. Incēdūt me orōnes tuæ. Vnde Eccl. 48. Eloquium uerbis eius sicut famula ardebat. Vel dic ꝙ talis est feruens contritio, vel scripturæ meditatio, quæ mētem inflāmat, & à pctō præseruat. Hie. 20. Factus est in corde meo quasi ignis æstuans, claususque in ossibus meis, & defeci ferre nō sustinens.

De Bdellio. Cap. 18.

Bdellium est erbor nigra, similis oliuæ in foliis & in vigore, gūmi hn̄s aromaticū & medicinale, attractiuū, & restrictiuū, & utile medicinæ, cui sītis est vernix quo pictores vtunt. Sic uir iustus dēt esse aromaticus p bonā famā, niger p pniæ austeritatē, similis oliuæ p pietatē, & gummi .i. opera bona, dulcia & pura dēt emittere, & alios ad bonum exemplis suis attrahere, & malos restringere ut sic pictores .i. illi qui uolunt aīam suā pingere, & ornare, eo vel sibi similib. vti ualeāt, s. exēplum accipiendo, & eum imitādo. Gen. 2. Ibi quoq; inuenit bdelliū, & lapis onichinus. ¶ Bdelliū gūmi est arboris seu lachryma, quæ summè est medicinalis. Valet .n. cōtra apostemata, calculū rūpit, tussim sedat, reptiliū morsib. occurrit, dolorē intestinorum lenit, sm̄ Pla. Talis est lachryma deuotionis vel cōtritionis, quia ista valet contra oīa uitia & pctā, cōtra .s. apostema supbiæ, & elatiōis, cōtra calculū obstinationis, cōtra reptilia detractionis, cōtra tussim .i. contra remorsum cōsciæ, & desperationis, & cōtra infirmitatem intestinorum .i. contra uitia interioris affectionis. De tali lachryma loquitur Cassiod. Lachryma cibus est animarum, corroboratio sensuum, lauachrum culparum, refectio mentium, ablutio peccatorum.

De Buxo. Cap. 19.

Bvxus est arbor dura solida, nodosa, nunq perdēs folia, quæ in aquā missa, petit fundum, est .n. ita solidæ naturæ, ꝙ nō habet poros apertos, per quorū subintrationē aer ipsam possit in aquæ superficē eleuare, sm̄ Isido. lib. 17. Talis est vir perfectus, quia debet esse albus per castitatē, durus & solidus per constantiæ firmitatē, iuxta illud. Esto firmus ī via dn̄i. Et nō debet perdere folia .i. grām, virtutē & honestatē. Ps. Et folia ejus non defluent. Ponderosus ēt debet esse p maturitatē, qa verè si in aquā mundanæ prosperitatis missus fuerit, statim dēt ad fundū inferius descēdere per humilitatē, & se aliis subiicere, & p aliis cōtemnere, qa verè pori eius .i. mundiales appetitus nō dn̄t esse aperti .s. ad mundanā uoluptatē, ita ꝙ aere .i. vana gloria, & vanitas possit subintrare, & eos per superbiā eleuare, & sic sp remaneant humiles, & depressi, iuxta illud, Descēde, sede in puluere virgo filia Babilonis. Esa. 48. ¶ Buxus est arbor dura, q statim ī aqua posita petit fundū, & submergit, & hoc est qa pori eius sunt clausi, & cōpacti, & hēt folia multa, q nunquā cadunt, nisi raro, fructū autē hēt paucissimum seu nullū. Talis est pctōr, qa verè ita est durus, & induratus per malā consuetudinē, solidus, & cōpactus per obstinationem, ꝙ in aqua prosperitatis mundanæ statim immergitur per dilectionē, & ad fundum .i. ad infernum descendit per desperationē, vel ad profundum pctōrum per oīmodā corruptionē. Quia .n. pori .i. spūales affectiones istorū sunt clausi, & obstructi, iō aer .i. diuina grā nō subintrat, q ipsos eleuet ad æterna, & iō descendunt inferius ad terrena. Descēderunt in profundū quasi lapis. Exo. 15. ¶ Buxus hēt multa folia, fructus tn̄ hēt modicos seu nullos. Sic verè mundi pctōres vt cōiter hn̄t multa folia .i. verba, sed verè fructum bonorū operū paruū hn̄t seu nullum, qa sicut dr̄ Prou. 14. Vbi verba sunt plurima, ibi frequēter egestas. Tales .n. multas hn̄t promissiones, pauca verò opera, & exhibitiones. Magniloqui .n. siue promittāt siue minentur, parum tn̄ reddere cōprobantur. Prou. 25. Ventus & pluuia non sequentes, vir gloriosus, & promissa nō cōplēs. ¶ Buxus humorē hēt tenacem & viscosum, & ideo folia eius in hyeme nō cadunt licet pp frigus repercutiens aliquantulum pallescere videantur, & iō pp cōtinuam viriditatē buxus visum reficit, & delectat. Sic verè boni q interius hn̄t humorem tenacē .i. charitatem ligantem, & perseuerantē, nō amittunt exteriorem virorem grāe, & honestatis, vel bonæ conuersationis, s. pp hyemem tribulationis vel tentationis, imo sp sunt uirentes per grām, & honestatem licet aliquotiens pallescere, & ab isto virore deficere videantur. Et iō tales visum aliorum per bona exempla recreat & delectāt. Delectabile .n. est oculis videre lumen. Eccl. 11. Vel dic ꝙ folia sunt verba iustorum, quæ pro certo nō debēt in terram cadere .i. incassum dici vel dissolute fluere vel laxari. Iob 29. Lux vultus mei non cadebat in terrā. Vnde Sen. de moribus ait ꝙ qualis virtualis eius orō. ¶ Buxus orit in locis petrosis, & siccis, & iō habet multū duritiei, & firmitatis, & ideo de buxo fiunt tabulæ, quæ faciliter pinguntur, & faciliter delētur, fiunt pyxides, fiūt ēt exinde imagines, & fiunt ēt exinde diuersa musicę instrumenta. Sic verè charissimi est de bono viro, & iusto, quia talis in locis petrosis, & siccis .i. in statu, & siccitate pniæ, & abstinentiæ cōmoratur, & ideo durus, fortis, & stabilis est ad aduersa omnia toleranda, & iō tales fiunt imagines & exemplaria vitæ sanctorum repræsentatiua, qa bene recipiūt aliorum impressiones, doctrinas & correctiones, & sic diu imaginem retinent aliorum. Sunt etiam musicæ .i. sacræ scripturę instrumēta, quia .s. melodia prædicationis aliis faciunt. Sunt ēt tabulæ ad scribendum, .s. diuina mādata, & scienciam, & eruditionem aliorum, et fiunt etiā pyxides ad continendum aromata gratiarum, & uirtutum dicentes illud 2. ad Cor. 3. Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. Primò ergo fiunt imagines boni exēpli, & conuersationis, deinde tabulæ sciæ, & discretionis, tādē instrumēta melodiæ prædicationis. Scribe ei super buxum. Esa. 30.

De Baulastia, seu Balaustió, secundum Plinium & alios. Cap. 20.

Balaustia ab arbore cadit, sed à medicis recolligitur, & tempore hyemis in magna efficacia reseruatur. Sic verè charissimi quamuis uiri iusti ab arbore mundi per mortem cadant, tunc tamen ab Angelis colliguntur, et in apotheca Paradisi recunduntur, et ei t pe hyemis .i. in statu post mortem in magna efficacia reseruantur. Vel dic, ꝙ isti sunt perfecti, qui in hyeme tribulationis virtutem, et efficaciam non

non amittunt. ¶Balaustia.i.flos meli granati, virtutem habet restrictiuam,& vulnerum sanatiuam &c.multa. Hæc est abstinentia, quæ restringit carnis voluptatem,& sic sanat omnem infirmitatem spiritalem.

De Beta. Cap. 21.

Beta est herba vtilis esui & medicinæ, quæ licet sit fragilis naturæ,tamen si surculus arboris ei inferat, fortificatur,& in naturam plantæ arboris transmutatur, sm Arist. vide supra in generali. Sic verè licet homo sit fragilis ad resistendum vitijs, & pctis tamen si ei inseratur surculus verbi Dei,tunc fortificatur,& in naturam plantæ.i.in bonam personam conuertitur & mutatur.Iac.1.Suscipite insitum verbum &c. Vel per surculum intelligo gratiam & inspirationem.Vel expone de natura humana & verbo incarnato,vel de surculo adiuncto.i.de bona societate, quæ quando homini adiungitur,tunc eius virtute in melius commutatur.

De Cedro. Cap. 22.

Cedrus est lignum magnæ soliditatis, & diu durans ita quòd à vermib.vl à teredinibus nunquam corroditur vel cassatur. Arbor est cęteris altissima,odore iocundissima, cuius odor fugat omnia venenosa,& est etiam aspectu pulcherrima:quia, scilicet virorem nunquam perdit, fructu est suauissima,& in medicina vtilissima, & hæc in libano reperitur præcipue, vt dicit Isi.Talis est per omnia vir perfectus, & maximè talis debet esse prælatus: quia verè ipse debet esse solidus per constantiam,quia debet esse fortis & constás contra aduersa,imputribilis per perseuerátiam, quia.s.à teredinibus.i. à pctõ vel à corrosionibus inuidiæ vel luxuriæ nullatenus debet rodi.Item iste debet esse altus per contemplationem & terrenorum abdicationũ,vel ét altus est qtum ad prælationem odorosus debet esse per bonã famam & p affectionem,ita q odor bonæ famę debet repellere venena & toxica detractorũ. Can. 5. Odor eius vt libani,electus ut cedri.Hic ét est aspectus delectabilis per bonã côuersationem:quia virorem honestatis sp debet seruare.Et erit foliũ eius viride Hiere.17. Et fructus eius.i. bona opera & exempla,sunt alijs suaues & commodi,& iõ medicinalis alijs põt dici.Et erit fructus eius in cibum &c. Et hic in libano.i.in cãdore castitatis debet iugiter & ppetuo reperiri.Figura Eze. 47.vbi vidit Eze.ex vtraq; parte fluminis lignum pulcherrimũ,q erat sp viride, & folia eius nunquam cadebant & faciebat singulis mẽsib. fructus duodecim,& erát fructus eius in cibũ,& folia in medicinam.Flumen est deuotio vel sacra scriptura,circa quam p certo debent iugiter versari cedri .i.viri perfecti ecclesiastici & pláti, q virorem ét honestatis & pulchritudinem côuersationis nunquam debent amittere,sed pecuniã, & facere fructum bonorum exemplorũ & operationis,& habere folia medicinalia bonę & sanæ locutionis & pdicationis, quæ.s.nunquam debent cadere in terrã.i.ad terrena ordinari uel fluere.Iõ dr Eze.17.Super aquas multas plantata est vt faciat fructum. Et sicut cedrus emittit liquorẽ medicinalem,sic isti debent semper hẽre & emittere liquorẽ & gratiam fluidę pietatis.¶Cedrus sm Rab.pp suã altitudinẽ & pulchritudinem, oĩum arborũ est regina, hęc.n.nunquam à uermib.corroditur,& gummi medicinale emittit,quo libri liniti nec à tineis corroduntur,nec tpe antiquãtur,& hæc facit fructum dulcem & suauem,qui triplicis est saporis. Nam interius est acetosum,s.medicum circa grana,exterius.s.cortex est dulcis caro át seu medulla est inter dulce & acetosum mediocris, vt dicit Isi.Talis est p oĩa beata virgo,nam pp altitudinem contemplationis & singularis dignitatis,pp fortitudinem constantiæ fidei & firmitatis,propter virorem & pulchritudinẽ honestatis, pp liquorẽ fluidæ pietatis, & pp odorem suæ famosissimæ sctitatis, regina angelorũ.s.hoĩum dẽt nuncupari.Eccl.24. Quasi cedrus exaltata sum i libano.Iõ cãtat.Regina cęli &c.& iõ Ps. Astitit regina a dextris tuis.Hæc.n.nunq fuit a uermibus.i.a pctis & vitijs corrosa: qa nõ cõtraxit originale uel ueniale, imo sp fuit firma,integra casta & pura.Vñ ét ipsa fuit solidissima fidei nr̃æ colũna.Arbor ét fuit pulcherrima.uñ Cát.4. Tota pulchra es amica mea,& macula nõ est in te. Et ista liquorẽ.s.grẽ & fluidæ miæ nobis stillat, p q̃ p certo libri.i.discreti viri,& maximè, ecclesiastici & literati,a tineis pctõrum & senectute malæ cõsuetudinis liberant:manus meę distillauerũt myrrhã.Cã.5.Vel libri.i. consciæ & corda de qb. dr Apo.20.Iudicium sedit,& libri aperti sunt. Et sicut odor cedri fugat serpentes,& in libano(qd interptat cãdor) potissime reperit,sic odor suæ grẽ & auxilij serpentes.i.dęmones & tẽtationes a nobis cõpescit, & ista ét in libano.i.icãdore purissimæ castitatis q̃diu vixit, pmãsit. Vnde ét pp excellentiam castitatis,ipsa qñq; libanus nũcupatur.vnde Eccl.24. Quasi libanus nõ incisus odor meus. Fructus ét istius .s.Chrs,quem nobis protulit atq; dedit, est dulcis & suauis p pietatẽ & cõpassionẽ,& iste triplicis est saporis.i.triplicis naturæ:quia.s.in eo est natura aiæ,natura corporis,& natura deitatis. Funiculus triplex difficile rũpit.Eccle.4.Figura Eze.17. vbi dr q aquila grandis longo mẽbrorũ ductu,onusta plumis,venit ad libanũ, tulit medullam cedri,& summitatem frondium eius auulsit,& in vrbem negociatorũ portauit eã.Sic uerè aquila Dei filius, cuius granditas & lõgitudo infinita est,venit ad libanũ puræ & candidæ castitatis,& de cedro.i.de corpore virginis tulit medullã.i.humanitatẽ, q ibi assumpsit,& eã portauit.s.i ascẽsione, in vrbẽ negociatorum.i.in paradisum,vbi sancti quærũt negotiari. Et iõ dr Cant. 4. Ecce arbor in medio terræ,& fructus eius nimius. ¶Cedrus sm Isid.& Pli.arbor altissima,odoris est suauissimi, quem fugiunt oĩa venenosa,fructũ portat dulcissimũ,q triplicis est saporis,& hęc emittit succum preciosum & liquorẽ qui dr cedria seu cedreum, quo libri liniti nunquã senescunt,nec si uermibus corroduntur. Si ét corpora mortua ista lachryma inungant,& in ligno cedrino reponant,a vermibus & putredine seruant,& hoc gũmi contra morsus serpẽtũ & cõtra multa alia est medicina. Et est cedrus arbor pulcherrima,nunquã perdens virorem. Hæc arbor est crux, q verè est altissima & excellentissima dignitate. Altitudo cedrorũ altitudo eius. Amos 2.Est ét pulcherrima: qa sanguine Chr̃i picturata.Et ista fructũ dulcẽ,s. benedictũ Dei filiũ portauit:q triplicis est saporis.i.triplicis naturæ,s. aię,corporis,& deitatis:qui animæ deuotę dulcis & sapidus iuenit. Fructus eius dulcis gutturi meo.Cant.2.Ab ista ét distillauit gũmi preciosum.i.sãguis ipsius Christi,quo p certo si liber nostræ consciæ fuerit vnctus & linitus,nunq a tineis pctõrũ & uitiorum corredetur, nec vetustate malæ consuetudinis consumetur: quia uerè liquor sanguinis Christi summè est medicinalis cõtra infirmitates oĩum pctõrũ. Nã odor huius arboris.i.memoria crucis,& liquor eius.i.sãguis Christi, fugant oĩa uenenosa.i.oẽs hostis tentationes,& serpentum.i. motuũ carnaliũ morsus sanant similiter & medent.Oĩa fere in sanguine mundant.ad Heb.9.Et si hõ mortuus.i. pctõr:q est in pctõ mortali,in isto ligno fuerit repositus per spẽ & fiduciã,& liquore isto.s. sanguine Christi fuerit unctus p deuotionẽ et cõpassionem nunquã pro certo finaliter cõputrescet.s.putredine mortis æternæ:qa hõ circa passionẽ deuotus,nunq dãnabit i æternũ. Et ista arbor figurata est Dan. 4.ubi ipse dicit,arbor in medio terræ.i.crux in medio ecclesiæ uel cordis humani,et fructus eius nimius.s.Chrs, q naturæ est infinitæ,et esca uniuersorum in ea.s.deuotio,gratia et merita infinita,et uolucres cęli habitabãt in ea.i.uiri iusti et spiritales et cõtẽplatiui,et bestię terrę.i.miseri pctõres,sub umbra.i.sub fiducia ipsius habitabãt, eratq; arbor pulcherrima,et altitudo ipsius usq; ad cęlũ, qa ista est scala. Iacob, cuius summitas tangit cęlũ:qa.s. p istã possumus ascendere paradisum.Sap.18.Vsq; ad cęlos attingebat stãs in terra.Vel dic q cedrus est Christus, altissimus quo ad dignitatẽ,durissimus quoad imutabilitatẽ,pulcherrimus quo ad honestatẽ fęcundissimus quo ad bonorũ spũaliũ et ęternaliũ ubertatẽ odorosus quo ad bonę famæ iocunditatẽ,et liquorẽ doctrinæ,grẽ uel pietatis,uel ét liquorẽ pprij sanguinis nobis stillat, q liquores sunt contra uitia medicinæ. Et dic de uirtute istorũ liquorũ sicut supra de sanguine et de cruce. Figura sicut supra. Ecce arbor i medio terræ.i.ecclæ vel B. Virginis. Et hic fuit altissim^9.s.sup oẽm terrã, qa licet eẽt i terra quo ad humanitatẽ,tñ cęlũ tãgebat quoad diuinitatẽ.Eccl.1.Vn^9 est altissimus,et sm nõ hẽt.Et i isto est esca uniuersorũ,s. voluptas ęterna,fructus át eius.i.ipsius merita sunt nimia:qa.s. ad oĩa pctã delẽda sufficiũt,et iõ uolucres cęli .i. Angeli bestię terrę.i.pctõres et hoies circa hũc dñt uersari et habitarẽ p deuotionẽ et dilectionẽ. Subter eã habitabãt aĩalia et bestiæ

stiæ, & in ramis eius conuersabantur volucres cęli Daniel. 4. Vel dic ꝙ cedrus est religio vel ecclesia, vbi debet inueniri soliditas firmitatis, viriditas honestatis, solitudo cõtẽplationis, liquor & gummi gratiæ & cõpassionis, vel sciæ & deuotionis, & fructus bonæ operationis. Figura sicut supra. Quia in ramis arborũ ecclesiæ. i. in dignitatib. præbẽdis, & officijs debent poni volucres. i. viri spiritales & boni, inferius autẽ in statu subdito debẽt esse bestiæ. i. rudes. i. peccatores, cuius hodie fit qñq; contrarium vniuersi tñ, s. boni & mali debent ibi inuenire escam. i. nutrimentum temporale & spirituale. Vel dic ꝙ cedrus est alta dignitas Paradisi, vbi est altitudo dignitatis, soliditas impassibilitatis, viriditas claritatis, fructus dulcis æternæ voluptatis habent triplicem saporẽ. i. fruitionis, visionis & delectationis. Figura Dan. 4. sicut supra. Ecce arbor. i. gloria ęterna, in medio terræ Paradisi, vbi volucres .i. Angeli, bestiæ. i. sctĩ hoĩes conuersantur, estq; arbor pulcherrima, & fructus, s. æternæ voluptatis, ibi copiosissimus inuenit. ¶ Cedrus est arbor, altissima, durissima, imputribilis & sp virens, oiumq; arborum regina. Tales sunt mundi diuites & potentes: qui sunt alti per superbiã & elationẽ, duri p crudelitatem & obstinationem, sp virentes quantum ad mũdi prosperitatem, & imputribiles per vitæ diuturnitatem: quia. s. tales nunquam credunt mori, nec cogitant de futura corruptione. Et sicut cedrus fructus habet multos, & folia nunquã emittit, nisi raro, sic isti abundant in fructib. & folijs delitiarum & diuitiarũ, quæ ita tenent per auaritiã & parcitatẽ ꝙ ea nunquã emittunt per eleemosynam & largitatem. Figura. Eze. 31. Ecce assur quasi cedrus. Vide figurã, & applica: quia optimẽ congruit. ¶ Est q̃dã species cedri ſm Plin. q̃ seruat omni tpe fructum; quia omni tempore inuenitur fructib. plena. unde sp alij sunt in flore, alij sunt accidi, alij sunt maturi, & istam multi assyriam vocant. Talis est religio uel eccta: quia verẽ nunquã est sine fructu. i. sine bonis personis. Vnde quidam sunt in flore. s. incipientes & nouitij, alij sunt acerbi. s. proficientes, alij sunt maturi, s. perfecti vel perficiẽtes. Vel dic ꝙ cedrus est hõ perfectus, & dic de perfectione sicut supra, qui sp debet esse perfectus, & dic de perfectione sicut supra, qui sp debet esse plenus fructib. i. bonis operibus: qui alia debent florere per propositum & cogitationẽ, alia debẽt virere per consensum & operationem, alia dicũt esse matura per consuetudinem & perfectionem, & p prudentiã & discretionẽ. Et sic figurabitur in illa arbore. Da. 4. cuius fructus erat nimius, & esca vniuersorum in ea: quia vere tot fructus bonorũ exemplorum debent in nobis esse, ꝙ oẽs alij possint ibi inuenire escam suam. i. de quo possint spiritualiter nutriri, s. auarus largitatem, crudelis pietatẽ, sup bus humilitatem &c. Io. 15. Hic fert fructum multum. ¶ Aliqui volunt dicere ꝙ iuniperus idem est ꝙ cedrus, quanquã ista infima & lata sit arbor, illa autem altissima reputet. Cũ ergo poma talia cedrina in regno valentiæ abundare dicantur & tã exinde quã à Nicia ad nos in Auinionẽ annis singulis deferant vnũ audiui satis mirabile de his iuniperis, seu ẽt cedri pomis. Quamuis. n. fructus sit grossissimus inter poma alia nobis nota, & qñq; in maxima copia ĩ aliqua exili & tenui arbora nascat, nunquam tñ sit (vt audiui ab incolis) qđ dum dicti fructus in arbore sani & integri perseuerant, ipsa arbor ipsorum pondere grauetur, vel ad vnam partẽ plus q̃ ad aliã inclinetur, si aũt cõtingat aliquẽ illorũ fructuũ lędi putrefieri vel incidi, vel ramũ eius torqueri vel frãgi, & ob hoc pomum illud, arbor deflectitur, & à rectitudine q̃ ante habuerat, inclinat, ita ꝙ tota arbor & oẽs alij fructus sani ad fractionis periculum pp ipsum deputantur. Sic verẽ dico ꝙ in arbore religionis & ecclesiæ istius patriæ quandiu oẽs fructus. i. oẽs personę sunt integræ atq; sanæ, & a vitiorum læsione vel corruptione liberæ atq; tutæ, tota talis congregatio tuta, recta stabilis, & sine periculo pseuerat, ita qđ ad terrã. i. ad amorẽ terrenorũ non flectit, nec ad ruinæ seu casus periculum inclinat. Si vero fiat ꝙ ibi sit vnũ pomum. i. vna persona corrupta & mala statim sua nequitia suisq; malis exẽplis & malitia totã arborẽ & oẽs alios bonos fructus .i. ipsum totũ collegiũ & oẽs bonas personas ad se & sui imitationẽ trahit ipsosq; ad casum pcti & ad ruinam tribulationis suo pondere flectit & a rectitudine & stabilitate quã hactenus habuerat vacillare, curuari & deficere eos cogit. Sicut. n. sensui patet, vnus malus quãdoq; est causa & occasio ruinæ multorum bonorum, & etiam desolationis spũalis & temporalis patriæ vel collegij in quo manet. Exemplum de Iona à facie domini fugiente, & in fundo nauis dormiente, pp cuius culpã tota nauis peribat; & oẽs hoĩes ibi existentes periculũ innoluebat. Ionæ 1. & 2. Ideo bene dr̃ ad Ro. 5. quod per vnum hominem peccatores constituti sunt multi.

De Cypresso. Cap. 23.

Cypressus est arbor cuius summitas à rotundo terminat in acutum, & est imputribilis, & solidæ naturæ. Ita. n. est firma ꝙ oneri nunq̃ cedit; sed sp in sua prima remanet firmitate, & iõ de cypresso solent colũnæ in tẽplis & ædificijs fieri et erigi. Et ista ẽt arbor ꝑpetui viroris, et ẽt iocundissimi est odoris, ſm Isi. Talis dẽt esse vir ꝑfectus: qꝛ vere summitas eius. i. rõ; dẽt sursum erigi et acui p æternorũ affectionẽ et cõtẽplationẽ. Quæ sursum sunt sapite ad Col. 3. et Eccle. 50. Quasi oliua pullulans, et quasi cypressus in altitudinẽ se extollens. Et hic dẽt esse imputribilis: qꝛ. s. p virturem pseuerãtiæ semꝑ debet esse sine corruptione pcti mortalis, et ita debet esse firmus et solidus per cõstantiã et fortitudinem, ꝙ nunquam debet cedere oneri pniæ, tribulationis et mandatorum: quia licet sibi pondus grauissimum imponat, nunquam tñ debet frangi per impatientiam vel aliud pctm̃, sed semper fortis et solidus debet esse, iuxta illud. Et fortem, vt corriperes fundasti eum Abacuch 1. et Iob 11. Eris stabilis et non timebis. vnde Senec. Vtere officio ꝙ semel sumpsisti, turpe est oneri cedere. Talis potissime fuerunt martyres et iste etiam debet esse pulcher per honestatem et suauis odoris per bonam famam. Et ideo de talibus debent hodie fieri columnæ. i. plati et principales in tẽplo ecclesiæ vel religionis. Et iõ istis dr̃ Iob 40. Circunda tibi decorẽ, et in sublime erigere, et speciosus induere vestibus et 1. Regũ 18. Esto vir fortis, et præliare prælium dñi. ¶ Cypressus est arbor medicinalis et quantum ad folia et quantum ad fructus, et est arbor multum odorifera, et ideo antiqui solebant eius ramos incendere, vt sua fragrantia repellerent fętorem cadauerũ mortuorũ, vt dicit Isid. Sic uere quilibet debet esse medicinalis per gratias et virtutes; quia et folia nostratũ, locutionũ, et poma nostrarum operationum debet esse alijs medicina, odor etiam nostræ famæ debet esse bonus et suauis, et debet alios delectare, quia Chr̃i bonus odor sumus 2. Corint. 2. Can. 4. Odor eius super omnia aromata. Nam Deus qui dudum vidit fętorem malorum hominum abundare, accendit et inflammauit sanctos suos igne charitatis, æstu tribulationis et pauptatis, vt odore suæ bonæ famæ malorũ infamia fugaret. Cã. 5. Odor eius vt libani, electus vt cedri. Vel dic ꝙ cypressus est vir ꝑfectus vel sancti et sanctæ, vel Christus q̃ redolent per bonam famam, et ideo qñ nos sumus infestati a fætore et infamia cadauerum. i. peccatorum et luxuriosorũ, tunc debemus accipere et considerare ramos cypressi. i. exempla et opera sanctorũ, et eos igne zeli et dilectionis in corde nostro inflammare, et sic odore famæ suæ et uitę taĩr recreabimur, ꝙ aliorũ infamia nõ lædemur, quia cõtra malũ bonum est, contra uatam mors etc. Eccl. 33. ¶ Secundum Pli. cypressus est arbor ramosa, aspectu pulchra, odore violenta, folia habens amara, et fructum nullum, baccas. n. habet quæ fructib. steriles et uacuæ inueniuntur. Talis est hypocrita: quia uere licet habeat aspectum pulchrum per bonã conuersationẽ odorem fragrantem per famæ vanæ acquisitionem, folia et uerba amara per fictam cõtritionẽ et correctionẽ, ipse tñ est sterilis a fructu omnis gratiæ, et hoc quia poma sua seu baccæ. i. exteriora opa vacuæ sunt inanes, carentes. s. recta intentione et merito uti valore et diuina acceptatione. Vana sunt opera, et risu digna. Hie. 51. et Esa. 59. Opera eorum opera inutilia. Et sicut cypressus habet folia aspera et pungitiua, sic hypocritæ vt communiter hñt verba detractoria, et aliorum pungitiua et læsiua. ¶ Cypressus est arbor aspectu pulcherrima, et odore gratissima, sicut ẽt dr̃ de cedro. Et etiã altissime, fortissima et solidissima, et in ramis latissima: qui omnes sursum sunt pyramidaĩr eleuati. Sic uere beata virgo uel etiam quælibet alia uirgo fuit pulcherrima corporaliter et mentaliter. Ideo dr̃. Pulchra es et decora filia Hierusalem. Cant. 6. vbi Bernard. dicit quod q̃uis esset beata uirgo pulcherrima a nullo tamen potuit concupisci. Hæc fuit odorosa per famositatem, fortissima per stabi-

per stabilitatem, latissima per dilectionem, altissima per cōtemplationem. Ideò Eccle. 24. Quasi cedrus exaltata sum in libano, & quasi cypressus in monte Sion. ¶Cypressus in se habet masculum, & fœmellam, vtraque tamen repullulat, si cedatur. Sic verè boni quorum quidam sunt masculi.i. perfecti, alij fęminæ.i. simplices & idiotæ, si contingit quòd per peccatum scindantur, debent iterum repullulare, & ad statum gratiæ per pœnitentiam reuenire. Iob 4. Lignum habet spem, quòd si pręcisum fuerit rursus virescet, & ad odorem aquæ germinabit, & faciet comam quasi cum primum plantatum est.

De Cypro seu cypero, nam vtrunque legitur. Cap. 24.

Cyprus est arbor similis oliuę in folijs, cum flore nigro, & semine candido, q̄ ſm Isid. & Pli. suauissimi est odoris, cuius semen si cum oleo coctum fuerit exprimitur vnguentum regium quod summè redolet. Sic verè nos debemus esse similes oliuæ p̄ pietatē, & maximè in folijs.i. in exteriori apparentia, quia semper debemus esse virides p̄ honestatem, & semen nostrū.i. opera debent esse candida atq; pura per innocentiā, & puritatē, flos aūt.i. conuersatio dēt esse nigra per humilitatem, & odor famæ nostrę debet esse redolēs & suauis per sanctitatē, & ideò nos debemus nobis adiungere oleū cōpassionis, & si vnguentum regis Christi.i. opera pietatis à nobis elicient, quo.s. miseri pauperes inungunt, qđ ante Deum, & angelos vnguentum regium reputatur. Et ideò in Aegypto q̄ est regio perusta.i. in feruore tribulationis debent tales arbores inueniri, & sic erimus quasi oliua speciosa in cāpis. Eccl. 24. Vel dic, q̄ hęc arbor est Christus, vel ēt quicunq; sanctus martyr, qui fuit honestus, pius innocens & famosus, qui q̄n fuit pressus.s. per mortē, & passionē, tunc ex eo fuit elicitum vnguētum regium.s. sanguis. Cant. 4. Cypri cum nardo dederunt odorem suum. ¶Est arbor alia in Cypro similis isti, quæ dicitur aspalathos, similis rosæ in flore, albæ spinæ ī corpore, & est rubea in colore, q̄ suauissimi est odoris, & de cui⁹ flore, & radice nobile fit vnguentum, & ista arbor, q̄n arcus cœlestis fulgore tangitur, odor eius mirabiliter augmentatur, ita qđ redolet, quasi ad modum castorei, vt dicit Pli. li. 12. c. 25. Ista est Virgo Maria, quia flos eius.i. pura sanctitas est similis rosæ.s. quantum ad odorem, & famositatem, spinę quantum ad pęnitentiæ asperitatem, candidæ quantum ad castitatē, colore ignea, quantum ad ruborem, & charitatē, & ex ipsa emanat vnguētum regium dulcissimæ pietatis. Nā q̄n arcus cœlestis.i. Dei filius istam tetigit, carnem humanam accipiendo, tunc odor suæ bonæ famæ fuit infinities augmentatus, & hæc pro certo dici potest aspalathos q̄tum ad asperitatē, pœnitentiæ, & vestium ruditatē, & dicitur fragrare quasi castoreum, propter seruatam castimoniæ puritatem. Ideo de ea potest bene dici illud Eccl. 50. Quasi arcus refulgens inter nebulas gloriæ, & quasi rosarum flos in diebus veris. Ideò Cant. 1. In odorem vnguentorum tuorum curremus.

De Cinamomo. Cap. 25.

Cinamomum ſm Isid. lib. 17. Et glo. Exo. 30. est arbor parua, duorum cubitorum, nigri coloris, & in Aethiopia vel India generatur, & hęc q̄n frangitur ramus eius, spiramē odoriferū ad modum nebulæ emittit, virgas seu ramos hēt tenues ac subtiles. Talis est vir perfectus, s. breuis & paruus per humilitatem, duorū cubitorū per duplicem charitatem, nigri coloris per pęnitentiæ austeritatē, & ramos hēt tenues.i. possessionis t̄palium paucitatem, & q̄n frāgitur, & concutitur per tribulationem, & aduersitatem, tunc emittit spiramen, & nebulam suauis orationis, & gratiarū actionis, ita quod odor bonæ famę comitatur per fragrantissimā sanctitatem. Sicut cinamomum, & balsamū aromatizās odorē dedi. Eccle. 24. Vel dic q̄ quando cinamomum.i. homo sanctus frangīt per mortem corporalem, tūc exinde euaporat nebula odorifera, i. pura aīa atq; sancta, q̄ per gratias, & virtutes in conspectu redolet angelorum. Eccl. 43. Aperti sunt, thesauri.i. corpora, & euolauerunt nebulæ quasi aues. Expone si vis de Christo vel de quolibet sancto. Et sic in morte talium odor bonæ famæ, exemplorū & suæ sanctitatis spirat ad alios atque fragrat, qđ vtiq; in martyribus, & sanctis apparet, quorum virtus, et miracula post mortē melius videntur, quā ante, vt de tali quolibet dicatur illud Eccl. 48. In vita sua facit monstra, et in morte mirabilia operatus est. ¶Cinamomum quanto magis est tenue, et gracile, tāto melius, et acceptius medicinæ, quanto aūt grossius, et rudius, tanto despectius, ſm Pli. li. 12. c. 20. Sic verè homo quanto est plus tenuis per paupertatē, plus gracilis per humilitatem, tāto melior apud Deum, quanto aūt est grossior per superbiam, et inflationem, quanto rudior quantum ad exteriorem possessionem, tanto verè deterior apud Deum iudicatur, quia cœlestis medicus humiles, et pauperes eligit, nō superbos. Pauperes elegit Deus. Iac. 2. Superbum.n. sequit̄ humilitas, et humilem spiritu suscipiet gloria. Prou. 29. ¶Cinamomum ſm Plinium siccitate gaudet, et humiditate sterilis est cōtra naturam oīum arborum, et tunc redolet cum arescit, parū aut nihil redolet dum virescit. Sic verè charissimi vir iustus siccitate paupertatis, et abstinentia voluptatis dēt gaudere, et tunc præcipuè fructu bonorum operum abundare; humorem autem voluptatis vel mūdanæ prosperitatis debet abhorrere, quia verè per eā sæpe homo sterilis à bonis operibus efficitur, qui in siccitatē paupertatis fertilis habebat̄. Est quasi diues, cum nihil habeat, et quasi pauper cū in multis diuitijs sit. Prou. 13. Quia verè tunc est homo diues spiritualiter, cum est pauper temporaliter, et mentaliter, et tūc est pauper sp̄ualiter, q̄n in multis diuitijs est tēporaliter, et mentaliter, et q̄n siccatur per tēporalem aduersitatē, et diuitiarum paucitatē, tunc redolet per bonam famam, qui tn̄ dum virebat per tēporalem p̄speritatem, fama et vita minimè redolebat. Sicut thus redolens in diebus æstatis. Eccl. 50. ¶Cinamomum dum est in virore non redolet, sed q̄n incipit desiccari, tunc incipit redolere, ſm Plin. lib. 12. c. 20. Sic verè multi dum sunt virides per iuuentutem, teneri.s. atque molles, nō redolent per famositatē, veruntn̄ q̄n humor carnalis voluptatis attenuatur, et siccitas approximat senectutis, tunc incipiunt per bonam vitam famam nominis obtinere. Ideò 1. ad Corin. 13. Cum essem paruulus, sapiebam vt paruulus cum autem factus sum vir, euacuaui qui erant paruuli. ¶Cinamomum secundum Pli. in terra sicca oritur inter vepres, et rubos densissimos, et ideò sine difficultate nō tollitur nec habetur. Sic verè vir iustus in siccitate paupertatis plantatus, semper hēt circa se spinas pungentes diuini timoris, et vepres vrgētes pęnitentiæ, et laboris, et ideò talis à terra, i. à statu gratiæ per carnis vel hostis tētationes vix tollitur vel aufertur. Sepiam viam tuam spinis. Oseæ 1. Vel dic, q̄ cinamomum est æternæ gloriæ fragrās suauitas, quæ pro certo circūdata est spinis, & vepribus.i. asperitate pœnitentiæ, & laboris. Nam qui vult eam habere, colligere & acquirere necesse est quod spinis istis primitus cōpungatur, q̄a per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Act. 14. Et ideò difficiliter acquiritur, & habetur. ¶Secundum Plin. vbi supra. Nulli licet colligere cinamomum ante solis ortum, nec post, sed tantum dum dies durat, & sol lucet. Sic verè meritorum copia vel etiam æterna gloria nō quæritur nec acquiritur nisi in die vitæ pręsentis, nec ante ortum solis, & lucis gratiæ.s. in originali, nec post eius occasum.s. in peccato mortali est t̄ps merēdi, nec cinamomum æternæ gloriæ colligendi. Oī.n. negocio t̄ps est & opportunitas. Eccl. 8. Tempus.n. spargendi, & t̄ps colligēdi. Eccle. 3. Quia à mane vsq; ad vesperam immutabitur tēpus. Eccl. 18. Dum tēpus habemus, operemur bonum. ad Gala. 6. Vel si vis dic, quod cinamomum est pœnitentia, quæ solum dum hic viuitur, habet locum. ¶Quando Troglodytæ cinamomum collegerunt, tunc sacerdos legis eorum, partem Deo diuidit, & consecrat, & reliquum in vsus colligentium cedit, & mercatoribus venditur, secundum Plin. & Soli. Sic verè quando cinamomum nostrum, idest bona temporalia colligimus, primò debemus aliquam partem eorum, scilicet decimam Deo consecrare, & eam ad vsus tradere sacerdotum, & Deo seruientium, & de reliquo nostris vsibus p̄uidere & mercatoribus, idest Christi pauperibus vendere.s. eleemosynas largiendo, & ab ipsis gloriam æternam mercando, & comparando. Vnde 4. Regum 4. Vende oleum, & redde creditorib. tuis, tu autem & filij tui viuite de reliquo. Vide de decimis. Num. 8. Ideò Ezechiel 45. Omnis anima te-

8 tenebitur primitijs his principi. ¶Cinamomum multos hẽt ramos, alios alijs grossiores, sed illa pars arborũ, q̃ grossiorem hẽt corticem, minus valet. Illa aũt quæ tenuẽ hẽt corticem, peroptimi est valoris, ẽm Pli. lib. 12. c. 20. Sic in arbore ecclesiæ multi sunt rami. i. fideles, & Christiani, q̃ sunt virtutibus, & statibus differẽtes, quia multa mẽbra in vno corpore habemus, oĩa aũt mẽbra non eundẽ actum hñt. ad Ro. 12. & 1. ad Corin. 12. Sed verè illi qui habent corticem grossum exterioris possessionis vel diuitiarũ. s. mũdi diuites, & potentes, sunt alijs peiores. Ideò Eccl. 21. Fili mi si diues fueris, nõ eris immunis à delicto. Vel dic ꝙ cortex cinamomi, qui est paruus, & tenuis, est melior & laudabilior grossiore. Sic tenuis, & tẽperata possessio melior, & vtilior est hoĩ, quàm nimia vel abundãs. Iõ Prou. 30. Nec diuitias nec paupertatem dederis mihi dñe, tribue tm̃ victui meo necessaria. Relinquo primam expositionem. ¶In cinamomo rami qui sunt superius in arbore, prȩualent illis qui sunt inferius circa terram. ẽm Plin. Et rami tales quanto altiores, tanto graciliores. Sic verè charissimi, in arbore sanctæ ecclesiæ illi, qui sunt superiores dignitate, & gradu sicut sunt prælati, & maiores, vel etiam clerici, & religiosi, tales dico debent esse cæteris meliores, & vita & sanctitate, fama pariter, & bonitate fragrãtiores, quàm. s. illi qui sunt inferius. i. q̃ inferiores & subditi, vel ẽt q̃ seculares, & actiui, qui sunt circa terram, & terrena continuè occupati. Ideò ad Coloss. 3. Quæ sursum sunt quærite, non quæ super terrã. Et sicut cinamomum cõfortat cerebrum, morbida mordicat, oculos mundat, sic vir pfectus mordicat, corrigendo, confortat cõsolando, illuminat erudiendo &c. ¶Cinamomũ totam virtutem habet in cortice exteriori, lignũ aũt interius pauci vel nullius est valoris, ẽm Pli. Sic verè hypocritȩ totum bonum suum habent exterius in cortice exterioris cõuersationis, quia cortex & apparentia talium redolet atq; fragrat, sed verè lignũ interius. i. interior conscientia nullius est valoris, q. a. s. interius sunt praui, exterius sunt boni. Isti apparẽt exterius hoĩbus speciosi, intus aũt sunt pleni spurcitia, sicut dr̃ Mat. 23. ¶Secundum Pli. vbi supra: Cinamomũ quamuis difficiliter colligat̃, incolæ tñ ad finem, ꝙ difficultate precium augeãt, collectionẽ eius magis difficilem mentiuntur. Dicunt. n. alij ꝙ plumbatis sagittis de auium nidis excutitur. Alij aũt dicunt, ꝙ à diro vespertilionum genere à legerisq; serpẽtibus custoditur. Alii dicunt, ꝙ syluæ eius partim à Barbaris, partim ab austro ibi spirante, & per se arbores accedente sunt cõbustæ, & c. similia, quæ tam de cinamomo, q̃ de casia dicit incolas mendaciter dicere, vt ex talibus commentis possit rerum precium augmentare. Sic ꝑ certo faciunt hodie multi, q̃ in operibus suis q̃ faciunt ꝑ alijs, fingunt & simulãt multas difficultates fuisse, & ad collectionẽ vel assecutionem difficillimè peruenisse, vt sic possint facta sua amplius põderare, & sibi magis hoĩes obligare. Dicunt. n. illud Eccle. 1. Cunctæ res difficiles, nec põt eas hõ explicare sermonibus. ¶Solin⁹. c. de Aethiopia dicit, ꝙ cinamomo collecto, sacerdos cum hasta ad hoc consecrata, sacrã diuidit, aliq̃ aũt portionem eius soli consecrat, ꝙ si rectè diuisum fuerit sacrificiũ, volũtariè se accendit, quod ẽt Plin. lib. 12. c. 20. Ista possunt applicari q̃uo sacerdos. i. sacer dux. i. quilibet bonus prælatus dẽt cinamomum suũ. i. bona sua ecclesiastica iustè distribuere, & diuidere, & partem sibi, partem Deo, partem proximo dispensare, qđ si iuste fecerit, ignis diuini amoris ipsum sacrificium sui boni operis acceptabit, & ꝑ acceptionẽ placidã sibi cremabit, & vendicabit. 3. Reg. 18. Cȩcidit ignis dñi, & vorauit holocaustum. Vel dic ꝙ sacrificia illorum, qui cum lãcea iustitiæ bene scindunt, iudicãt & diuidunt inter partes, reddẽtes. s. vnicuiq; qđ suũ, & eorum bona opera Deus acceptat, in cuius signum ipsos ꝑ amorem suum concremat, & ignem sui amoris ad ipsa opera sacrificata deriuat, & destinat.

De Casia. Cap. 26.

1 CAsia (de qua Exod. 30.) est frutex saporis, & odoris iocundi, quæ triplicis est coloris, quia. s. primò est candida, deinde rubea, tertiò nigrescit. Et cognoscit̃ bona casia per colorem, per odorem, per saporem. Illa. n. est eligenda, q̃ dulcis est saporis, suauis odoris, nigri vel purpurei coloris, & quæ faciliter non frangit̃, sed plicatur, ẽm Pli. & Isid. Talis dr̃ esse vir perfectus, quia verè debet habere triplicẽ colorem. s. candorem castitatis, ruborẽ charitatis, nigredinem humilitatis. Nam ista dẽt hr̃e odorem boni noĩs atq; famæ, quia sicut dr̃ Eccl. 7. Melius est nomen bonum, q̃ vnguẽta preciosa. Nam vt dicit Sen. Fama bona aliud est patrimonium. Et hic pro certo non dẽt frangi per impatientiam, & murmurationem, sed dẽt plicari per obedientiam & subiectionem, vel per pietatem & compassionem. Iõ bene dicit Apost. Misericordes, modesti, humiles. ¶Est quædam casia ita dura, ꝙ citius frangatur q̃ plicetur, & hæc nunq̃ à medicis eligitur. Alia est aũt, quæ q̃n tangitur, tunc plicat̃, & hæc à medicis acceptatur. Sic quidã sunt hodie ita duri, ꝙ citius possent frangi per mortem, q̃ plicarentur, & inclinarent̃ ad compassionem, pietatẽ vel humilitatem, sicut sunt auari, & obstinati. Esa. 38. Scio. n. q. a durus es tu. Sed verè cœlestis medicus de talib. non curat. Quidam tñ sunt qui q̃n tanguntur per misericordiæ implorationem, vel per superiorẽ correctionem vel monitionem, statim plicantur per compassionem, obedientiam, & subiectionem, & ad misericordiã inclinant̃, & tales pro certo à medico cȩlesti ꝑcipuè diligunt̃, quia beati misericordes, q̃m misericordiam consequentur. Mat. 5. 2 ¶Est quædam spẽs casiæ candidi coloris, quæ inter cæteras spẽs minus est laudabilis, quia ꝑꝑ mollitiem, & teneritudinem faciliter à vermib. perforatur. Sic verè inter hoĩes quidam sunt albi per exteriorẽ pulchritudinem, & ornatũ, sed verè isti sunt spũaliter deteriores, quia teneri sunt ꝑ carnalem voluptatem, & iõ faciliter à vermib. malarum tentationum corroduntur, & faciliter corrumpuntur. 3 ¶Casia est spẽs multum odorosa, nunc candida, nunc rubea, nunc nigra, sed nigra cæteris ꝑexcellit. Est aũt oĩs casia multum vtilis medicinæ, & valet cõtra multimodas passiones. Sic verè inter hoĩes illi qui sunt nigri per humilitatem, alijs præcellunt. Vel si vis, dic ꝙ istæ tres species significant triplicẽ ecclesiæ statum. s. martyrum, virginum, & viduarum &c. 4

De Casia fistula. Cap. 27.

1 CAsia fistula ẽm Diosc. est fructus cuiusdam arboris, interius nigra & dulcis, exterius densa & fortis, quæ quanto est ponderosior, tanto in medicina vtilior, quæ signum est, ꝙ humore, & medulla est plenior. reijcienda est aũt illa, q̃ est leuis, & sonora. Sic verè illi sunt ad medicinam spũalem vtiles, & Chr̃o medico accepti, qui sunt dulces ꝑ benignitatem & deuotionẽ, põderosi ꝑ maturitatem & humilitatem, pleni medulla deuotionis, & humore pietatis & cõpassionis, hñtes grana virtutũ, & meritoriæ pfectionis. Et sicut ista vtilis est plurib. medicinis, sic viri pfecti vtiles oĩb. iudicantur. Iõ talib. põt dici illud Ps. Bonus es tu, & in bonitate tua doce me &c. Illi aũt qui sunt leues per insolentiam, & mutabilitatem, & sonori ꝑ impatientiam & garrulitatẽ, non sunt vtiles ad medicinam, quia. s. isti per vitam, doctrinam & exemplum nõ sunt alijs medicina. Iõ de talib. erat illa mulier garrula, & uaga, quietis impatiens. Prou. 7.

De Calamo aromatico. Cap. 28.

1 CAlamus aromaticus (de quo Exo. 30. Esa. 43. Hier. 6.) est alij calamo similis, odoris est suauis, & maximè q̃n frangitur, mirabilem uirtutem habet confortandi, feruentis est naturæ, crescit in India, ualet ad multos usus medicinæ. nodosus est, & q̃n frãgitur, in partes plurimas cõquassat̃. ualde. n. siccæ & calidæ est naturæ, ẽm Plat. & Plin. Talis debet esse prædicator uel uir perfectus, quia debet esse feruens, & calidus per charitatem, siccus per pœnitentiæ austeritatem, uel per castitatem, uel etiam per abstinentiæ parcitatem, medicinalis per uitæ, & doctrinæ uirtutem, & sanctitatem, odorosus per famositatem, cõfortatiuus per eloquentiam, & consolationem, & si fractus fuerit per tribulationem, debet pulueri zari per humilitatem, & diuidi multipliciter per pietatem, & largitatem, & cõitatem. 1. ad Cor. 12. Diuidens singulis prout uult. 2 ¶Secundum Plin. in concauitate calami est aliq̃n aliquod gummi, quod nihil ualet, sed exinde auferri debet. Sic si in concauitate cõscientiæ uel cordis gummositas carnalitatis uel malæ affectionis inuenit̃, statim exinde debet auferri, cum nihil ꝑficiat. Auferes malum de medio tui. Deut. 13. Vel ꝑ calamum intelligo uirtutẽ charitatis q̃ redolet & fragrat, feruet & inflãmat, iuuat & cõfortat. Vel dic de quacũq; alia uirtute, & maximè castitate uel doctria.

Non

Non obtulisti mihi calamum suaue redolentem. Esa. 43. Vel dic, q talis est beata Virgo, concaua per humilitatem &c.

De Calamo vsuali. Cap. 29.

Calamus vsualis idem est quod stipula, illud. s. quod inter radicē, & spicam est, mediante quo spica nutritur, & a terra recipit nutrimentum, vt dicit Isidorus. Per spicas segetis, & messis fidelium, intelligo bonos, & religiosos, in quibus sunt grana virtutum, & meritorum. Per calamum autem intelligo seculares, & alios peccatores, qui ꝓ certo licet de se sint fragiles ad resistendum, mobiles ad cadēdū, & licet vento vanitatis faciliter moueant̄, sunt tñ vtiles ad nutriendum, & supportandum quo ad tpalia ipsas spicas. i. bonos, & iustos, & spūales, quia per seculares religiosi, per laicos clerici in temporalibus nutriuntur. Vel talis est prædicator, mediante quo alij spirituale recipiunt nutrimentū.

De Calamo scripturali. Cap. 30.

Calamus scripturalis idem est quod arumno, sic dictus, eo q antiqui arundine scribere solebant. Nam ꝑpter suā concauitatem, & duritiam est habilis ad scribēdum, cuius pars prima scinditur, & ad scribendū acuitur, & aliquantulum findit̄, & in sinistra parte plusquā in dextera detruncat̄, & sic arundine, vel penna sic parata fit scriptura. Talis est prædicator, quia verè mediante eo Deus scribit in libris .i. in cōscientijs hoīm lamētationis carmen & væ. Et isti debent esse cōcaui per humilitatem parati. s. ad recipiendum encaustum doctrinæ, scientiæ & scripturæ, debēt esse vacui per voluntariam paupertatē, in prima parte. i. intellectu debent acui per studium, & doctrinā, & scindi dēnt per superfluorum resecationem; & maximè in sinistra parte. i. q̄tum ad bona tēporalia vel peccata, q̄a talia debent eis resecari vel minui, & debent etiā findi per compassionem, & sic poterūt scribere per prædicationem vel doctrinā, & aliorum corda scripta reddere per virtutem, sciētiam & perfectionem. Ps. Lingua mea calamus scribæ velociter scribentis.

De Calamo arundine. Cap. 31.

Calamus vel arundo crescit in locis aquosis, & etiā aliquotiens in non aquosis, & est intus vacuus, exterius durus, politus, lucens, nodosus, leuis & planus, & valet ad multos vsus. s. ad domos tegendū in septentrione, ad bella gerendum in oriente, ad scribendum in oī parte mundi, ſm vsum antiquorum. Nam populi septentrionales calamis domus tegunt, & eos in suis cameris ꝓ ornatu suspendere consueuerunt. Calami etiam apud indos tātæ sunt fortitudinis, & longitudinis, q exinde faciunt lanceas atq; tela. Talis dēt esse bonus religiosus, concauus per humilitatem, vacuus ꝑ paupertatē, planus per veritatem, & simplicitatem, leuis ꝑ obediētiæ, & boni operis mobilitatem, lenis per benignitatem, lucens per honestatem, nodosus per pœnitētiæ austeritatem, durus ꝑ constantiæ firmitatem, & in humidis locis. i. in humiditate deuotionis, & cōpassionis debet crescere, & nutriri, & sic erit alijs vtilis per doctrinā, & exempla, & sic tales erunt populis septentrionalibus, & orientalib. in ornatū, iuuamen & tegimen, quia. s. tales sunt alijs pro vmbra, & tegumento contra ardorem tentationum, & pro lancea cōtra prælium tpalium, & spūalium tribulationū. Vñ Eccl. 34. Adiutorium casus, tegimen ardoris, vmbraculū meridiani. ¶ Calamus habet radicem viuacem, quia si præcisus fuerit, iterum faciliter reuirescit, & ad pristinā reuenit quātitatē. Sic dēt hr̄e bonus Christianus radicē cordis viuacem ꝑ gratiam, & charitatem, quia. s. si fuerit abscissus per peccatū, & si aliqñ à statu gratiæ ceciderit, statim dēt iterum per pniam reuirere, & ad statum, & perfectionem pristinam reuenire. Iob 14. Lignum hēt spē, quia si præcisum fuerit, iterum reuirescit &c. Sed sicut videmus, q si calamus ex toto eradicet̄, & à terra tollatur, non pōt amplius virescere, sic vere qñ hō de terra ecclesiæ penitus eradicatur per desperationem nō pōt per pniam reuirere. Vel dic, q qñ peccatores per mortem corporalem à terra penitus sūt extracti, tūc nō pñt reuirere per pniam, quia. s. status merendi penitus tūc desistit. Oseæ 9. Radix eorū exasiccata est, fructum nequaquā faciet. Vel dic, q calamus est hō, radix q̄ eum portat, est aīa, quæ ꝑ certo ita est viuax, q licet hō præcisus fuerit ꝑ mortem, ipsum tñ faciet iterū in die iudicij reuenire ad pristinā quantitatē, qñ. s. per resurrectionem vltimā corpori infundetur. Vnde Ezec. 16. Tu reuerteris ad antiquitatē tuam. Vel allega sicut supra Iob 14. Lignum hēt spē &c. vt supra. ¶ Aliqui sūt calami, q penitus sunt vacui, aliqui aūt medulla dulcissima sunt repleti. s. illi in quibus saccarum reperit̄ circa Nilū. Oīs tñ calamus faciliter frangitur, sed vix aut nunq̄ postmodū restauratur. Sic inter hoīes quidā sūt vacui ab oī virtute interioris perfectionis, quidam aūt pleni sunt medulla dulci grāæ, & deuotionis, clementiæ & cōpassionis, veruntñ oīs calamus. i. oīs hō q̄diu est in hac vita faciliter cassatur, & dissipatur per tentationē, & pc̄m, sed difficiliter per pniam integratur, quia facile est peccare, sed nō est facile de vitijs se leuare. Vnde sic intelligitur illud ad Hebr. 6. Impossibile est eos qui ceciderunt &c. per pœnitentiam resurgere. Impossibile dico, idest difficile. Vide infra de saccaro.

De Cappari. Cap. 32.

Capparis est herba ſm Diosc. spinosa, sup terrā expāsa, sapore sub amara, colore rufa, q̄ sup oīa valet ad splenis, & vētris duritiā molliendā. Talis est cōsideratio mortis, & inferni, q spinosa est, pungitiua, amara & turbatiua, ventrē tñ cōsciē, duritiā splenis, obstinationē tristitiæ, desperationis & melancholiæ, tollit, tēperat & remollit &c. Vel ꝑ capparē intelligo pc̄m, qd̄ spinā remorsus cōsciē ꝓ hēt, & super terrā humanæ cōsciæ se expandit. De vtroq; pōt dici, sed diuersimodè illud. Eccle. 12. Florebit amygdalus impinguabit̄ locusta, dissipabit̄ capparis. ¶ Capparis est frutex spinosus, flores hñs medicinales, tñ clausæ sunt colligendi, q̄a si dilatati fuerint, penitus nihil valēt, ſm Diosc. Sic sūt quidā q flores pōt dici ꝑ bonā vitā, & conuersationē, q in cappari. i. inter spinā pniæ in arbore religionis vel ecclesiæ sūt reperti. Isti tñ clausi dēnt esse ꝑ humilitatē. s. bona sua occultādo, & celādo, iuxta illud Senecæ: Esto occultator virtutū, sicut alij vitiorum. Et tales sic clausi dēnt ab alijs colligi per suorū exemplorū imitationē. Nā si dilatati fuerint ꝑ iactantiā, inanem gloriā, & adulationē, perdunt virtutem, & perfectionem, quia quādo homo de virtutibus superbit, & eas per vanam gloriā pandit, tunc ipsas perdit. Vnde dicit quidam Poeta. Virtutem seruare si vis, tu nemini pandas.

De Cardamomo. Cap. 33.

Cardamomū est semen arboris nasturtij, dulce & medicinale, q̄a valet ad cōfortandū, & contra multas passiones. Talis est ēt prædicatio, q̄ de arbore sacræ scripturæ nobis seminatur, & ibi colligitur, quia valet cōtra vitia, & pc̄ā, & cor tristitiæ desperans, & desolatum roborat, & cōfortat. Vel dic, q hæc est gratia, quæ debet colligi in arbore cordis nostri, vel Christus in arbore passionis &c.

Calamētum est herba medicinalis, calida & sicca, quæ virtutem dissoluendi, & consumendi &c. sicut supra in multis locis.

De Carice. Cap. 34.

Carex est herba dura, acuta, triāgula, & in trib. suis partib. scindēs, & secans si ab aliquo cōprimat̄, formā pyramidalē more gladij repræsentat, radicē hēt odoriferā, & licet sit herba valde dura, in loco tñ humido semꝑ crescit, ſm Isi. Et ſm Pli. idē est qd̄ cyprus. locus aūt Caricū carectū nominatur. Talis est hypocrita vel detractor, q̄a verè durus est exterius ꝑ pc̄ā pniæ austeritatē, veruntñ in loco molli, & humido. i. in carnalibus delicijs vult versari. Talis etiā est odoriferus, q̄a verè hypocrita odorē bonę famę immeritus sæpe tenet, & iste in trib. partibus scindit, q̄a. s. si tangat̄ ab aliquo modica iiuria, correctione vel repræhēsione, statim scindit, & pungit ꝑ detractionē, & malitiosam ꝑsecutionē, sicut patet de obstinatione istorū, q̄a. s. isti sūt ad modū gladij, q̄a sicut dr̄ in Ps. Lingua eorū gladius acutus. Vel dic de malis religiosis, vel clericis, q q̄uis sint in loco humido. i. in statu ecclesiastico, vbi pōt humor deuotionis, grę lectionis, & cōpassionis haberi, ipsi tñ ꝑ cæteris sūt sicci ꝑ indeuotionē, scindentes ꝑ detractionē, iō faciliter siccantur per mortem, & damnationem. Vnde Iob 8. Carectum sine aqua cum adhuc sit in flore, ante omnes herbas arescit. Hic est triāgularis, quia verò verba eius, & opera in tria reflectuntur. s. in fal-

fallacem adulationem, qñ.s.est ante, & in præsentia, item in mordacē detractionem.i.retro & in absentia, item in cautā palliationē, quia.s.siue aduletur, siue detrahat, siue aliàs loquatur, semper ita palliat verba sua, ꝙ ex charitate loqui videtur. habebat tres ordines dentium in ore. Dan.7. Et Eccle. 28. Lingua tertia multos commouit &c.

De Carduo. Cap. 35.

1 Carduus ẽm Isi. est herba spinosa, mordax & austera in summitate spinosa habens capitella, & est herba vilis, quę ab asinis comeditur, & à bestijs cōculcatur, aculeos hēt recuruos, & ideò à vestibus partem tollit, qñ cum ea confricant, tota æstate floret, quia qñ flos vnus decidit, alius semp surgit, flos tñ faciliter decidit, & à vento tollitur, & penitus euanescit. Tales sunt cupidi, & auari, & maximè nostra capitella.i. nostri capitanei, & magistri, superbi principes & tyranni, quia verè mordacis sunt aculei, & recurui. Aculei dico ad pungendum, & rapiendum, & attrahendum, recurui aũt ad alienum, & suum fortiter retinendũ. Res.n curua faciliter rapit, & retinet quod accepit; Sic isti rapiunt ꝑ crudelitatē, & retinent ꝑ parcitatē. Nemo tollet eos de manu meo, Io.10. Et ideò tales illis, qui tangunt eos sunt infesti, qa verè vicinis suis subditis, & propinquis, q̃ tangunt fines hæreditatis eorũ, sunt nociui, & hoc qa de vestibus eorum.i. de suis possessionibus sp aliquid retinēt, rapiunt & extorquēt, & maximè de illis quæ sibi sunt cōiuncta, cōtigua & vicina. Vñ dr̃ Iob 24. Nudos dimittunt hoĩes, vestimenta tollentes. Et iõ isti sunt viles inter alias herbas.s.q̃tum ad Deum, & ab oĩbus cōculcantur, & vilipenduntur, quia oẽs de talib. murmurant, & loquunt. Indignatæ bestiæ saltus cōculcauerunt carduũ. 4. Reg. 14. Asini tñ rudientes.i. ipsi dæmones bariētes in talibus delectãtur, qa.s.in inferno ipsos comedũt, & depascuntur. Deut.32. Dentes bestiarum immittam in eos. Et isti semper videntur florere.s.per temporalem prosperitatem, quia verè dum durat æstas præsentis vitæ, florem mundanæ prosperitatis, honorũ, scientiarum, diuitiarum, & deliciarum semper videntur habere, quia dũ vnus cadit, alius semper crescit. Nam si in vno latere perdunt, in alio sublevantur. Veruntamen talis lanugo & talis sua prosperitas faciliter destruitur, & per mortem dilabitur, & aufertur. Sap. 5. Sicut lanugo, quæ à vento tollitur, sed ex toto tandem destruetur, qñ.s. vētus infernalis tribulationis ipsos sufflauerit in profundum, & tunc dicetur Esa. 40. Exsiccatum est fœnũ, & cecidit flos. Vel dic de detractoribus, qui sunt mordaces, & pungētes per detractionem, & murmurationem, & ideò tangentibus.i. suis socijs sunt infesti, quia.s. de vestibus eorum.i. de bona conuersatione, vita & fama semper aliquid detrahunt, & consumunt, & ideò meritò tales ab alijs conculcantur. Prou. 24. Abominatio hoĩum detractor. Vel dic ꝙ carduus est mundus, qui spinis tribulationũ, & paupertatum est munitus, qui licet floreat per tēporalē prosperitatē, ista tñ lanugo vel flos facillimè dissipat, & ideò à bestijs.i. à viris pfc̃tis contēnitur, & calcatur, veruntñ ab asinis.i. à peccatoribus diligit, & amatur. Ista ēt transeuntes attrahit, & retinet, quia.s.ad sui amorem hoĩes attrahit, & inuitat, veruntñ vestes, i. virtutes eorũ depauperat atq; nudat. Allega Iob 22. Et nudos spoliasti vestibus. ¶Radix cardui cum aqua coctus potatores incitat ad potãdũ, valet ēt mulierib. & matricē disponit, & ad procreationē adiuuat masculorum, ẽm Diosc. Carduus pungens est stimulus cōsciæ, q̃ mentē pungit, radix aũt eius oĩumq; principiũ, & origo est timor Dei qui ꝓ certo si in aqua cōsolationis, & spei diuinæ misericordiæ misceatur, tunc appetitũ potus æternæ voluptatis incitat, & fętus masculos.i. bona opera facit à mulieribus.i. à ꝑsonis simplicibus parturiri, qa ꝑ timorē dñi declinat oĩs à malo. Eccl. 1. Vel per carduum intelligo pungentē pęnitentiã, vel cōsiderationē mortis, & inferni &c. quę re vera sunt cã in hoĩe, ꝙ possit fœtus masculos.i. bona, & pfc̃ta opera parturire. Hier. 20. Natus est tibi puer masculus. ¶Cardui sũt frugibus inimici, & abundant in semine, vnde vix aut nunq̃ possunt extirpari exinde vbi fuerint radicati, nisi cultoris diligētia extirpent, in eradicãdo aũt eos cultor læsionē patit, & puncturam. Tales sunt hæretici vel alij peccatores, qa verè isti sunt frugibus.i. bonis hominib. inimici, quia cōtra bonũ malum est, & contra vitam mors, sic & contra iustum peccator. Eccl.33. Isti etiam abundant in semine.i. in malis filiis, et imitatoribus, q.a.s. mali multos habent filios, et amicos, & multos etiam imitatores, & sequaces Esa.54. Multi filij desertæ. Et 1. ad Reg.2. Sterilis peperit plurimos. Vel etiã abundant in semine.i. in sua mala scientia, & doctrina, & id genus talium, qñ in horto alicuius religionis vel ecclesiæ vel patriæ radicatur nunquam nisi difficiliter extirpat, & qñ agricultor prælatus vult tales extirpare, corrigere vel punire, tunc verè necesse est, ꝙ puncturam, & læsionem ab eis patiatur, quia peruersi difficilè corriguntur. Eccle.1. Et sicut carduus pungit, & in æstate floret, sic mali pungunt alios ꝑ detractionem vel rapinam, & florent per temporalem prosperitatē. Hier.12. bene est oĩb. qui male agunt, & præuaricãtur. ¶Carduus licet sit aculeatus, & pungitiuus, est tñ in plurib. mulieribus adiuuatiuus, matricem.n. cōfortat, & ad ꝓcreationem masculorum adaptat, cum carduis ēt pãni ꝑparantur, & ad vsus hominum adaptantur. Sic verè mali licet sint asperi, & pungitiui, & aculeis rapinarum pleni, mulieribus tñ.i. simplicibus sunt qñq; spiritualiter proficui & matricis suæ conscientiæ purgatiui, & ad concipiendum masculũ .i. bonum, & forte oppositum vel opus meritorium adiutiui. Constat.n. ꝙ mali bonis proficiunt, & ꝙ mala quæ ab eis tolerant, ipsos meliores reddunt. Ad Rom. 8. Diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum. ¶Est quædam species carduorum quæ solum pungit dum recēs est, qñ autem arescit, tunc pungere cessat. Sic verè mali dũ sunt recentes, & viriles.s. dum durat vita præsens, ipsi affligunt, & pũgunt alios per rapinam, sed verè qñ per mortem fuerint arefacti, tunc cessabunt pungere, & nocere. Vel dic, ꝙ dato ꝙ homo in recentia iuuentutis, quandoq; sit pungitiuus, et aliorum molestatiuus in siccitate tñ senectutis nulli prorsus dēt esse nociuus, et punctionis verbalis uel realis nullatenus illatiuus. Ps. Senectus mea in misericordia uberi.

De Caricis. Cap. 36.

1 Carica ẽm Isid. est fructus ficuum, qui multum ꝑ cęteris fructibus solet abundare, quia ter vel quater in anno procreatur. Ficus.n. quasi continuè habet ficus, quia dũ vna colligitur, alia generatur. Vnde alię caricæ sunt virides, alię maturæ, et cętera similia. Talis naturæ sunt fructus bonorũ operum, quia verè isti debent in nobis plusquam aliqua alia abundare. Nam in ficu.i. in anima debent tales fructus cõtinuè reperiri, quia et in æstate prosperitatis, et in hyeme aduersitatis nunquam debet à nobis deficere fructus iste. Nõ apparebis in conspectu Dei tui uacuus. Exo.23. Afferēs fructus duodecim per menses singulos. Eze.47. Nam alij semp debent esse in flore per propositum, et cogitationem, alij in maturitate per exteriorem executionem, ita ꝙ qñ unus ꝑ operationem emittitur, alius per bonum propositum generetur, vt sic semper proficiamus de uirtute in uirtutem etc. Et sicut carica est dulcis, et nutritiua, et corpus impinguat, sic bonum opus, et maximè opera pietatis sunt dulcia, et animæ per gratiam, pauperum per eleemosinam nutritiua. Vel dic, ꝙ ficus est religio vel ecclesia, quæ.s. semper hēt fructus, s. bonos uiros, nam alio pereunte per peccatũ, alius oritur per gratiam, et succedit. Vnde ibi sunt alij in flore.s. incipientes, alij acerbi.s. proficientes, alij in maturitate.s. perficientes. Vel dic, ꝙ quidam sunt maturi.s. boni, alij acerbi, s. mali. Fructus eorum inutiles, et acerbi ad manducandũ. Sap. 4. ¶Caricæ secundum Diosc. dulces sunt, et nutritiuæ, et antiquis conueniunt, quia rugas eorum distendere ferunt. Charissimi, ruga seu plica significat falsitatem, et duplicitatem, carica autem significat uirtutem, aut dulcedinem scientiæ, uel charitatis, quæ dulcis est uoluntati, et animam nutrit per gratiam, et impinguat, & iõ inueterati dierum malorũ .s. peccatores, qui rugis cautelarum, et duplicitatũ sunt pleni, debent sibi incorporare caricas istas.s. dulcedinem dilectionis, seu doctrinæ, et ueritatis, et sic à talibus rugis poterunt liberari. Veritas.n. non quęrit angulos. Et sicut clarificat uocem, et pectus lenit, et mitigat, sic scientia uel charitas lenit per benignitatem, mundificat per puritatem, confortat per pietatem etc.

Cvminum est semen herbæ medicinalis, quia uentositatem extenuat, et digestionem confortat etc. Omitto gratia breuitatis, quia commune est.

De

De Coriandro. Cap. 37.

1 Coriandrum est semen quod in vino indulcatum, secundum Isido. lib. 17. comedentem facit ad venerem procliuiorẽ. Cauendum est tñ ne nimis in cibo assumatur, quia absq; dubio amentiã induceret, & furorẽ. Talis est mundana ꝓsperitas, qa verè si cũ vino (in quo est luxuria). i. cũ ebrietate, & voluptate ea qs vtat, statim ad venerẽ, & luxuriã inclinat, & si ẽt aliquis nimis indiscretè, & immoderatè isto semine. s. mundana ꝓsperitate vsus fuerit, ꝓ certo faciliter in amentiam superbiæ, in furoremq; iracundiæ transmutat, qa verè mundana ꝓsperitas, qñ nimis abũdat, superbiã, luxuriã & iracũdiam dr̃ generare. Nã vt dicit Seneca: Fortuna quę nimium fouet, stultum facit. Ideò cõsulit Apostolus Eph. 5. Nolite ergo inebriari vino, in quo est luxuria. ¶Coriandrum est semẽ 2 candidũ, & minutum, qđ odoriferũ est dũ est integrũ, sed qñ fricat, fętet, secundum Macro. Sic est castitas candida atq; pulchra, qa verè ipsa est odorifera q̃diu est integra, & famosa, & corã Deo & angelis dr̃ redolere, sed verè qñ teritur, & fricat, & qñ per luxuriam corrumpitur, tunc fœtet per infamiam, & horrorem. Exo. 5. Fętere fecistis odorem nostrum coram 3 Pharaone. ¶Coriandrũ est semẽ dulce, albũ, & odoriferum, quod vtile est medicinę, quia est restrictiuum, calefactiuum, somni prouocatiuum, & si cum aceto sumat, lumbricorum est in corpore necatiuũ, secundum Diosc. Talis est Eucharistia seu hostia altaris, quia alba per immaculabilẽ puritatem, odorifera ꝑ famositatem, medicinalis per virtutem, & sanctitatem, qa verè ista est medicina peccatorum; si debitè sumatur. Hæc. n. restringit fluxum vitiorum, & ꝓcurat calorem, affectionis & charitatis, & somnũ contemplationis æternæ, quietis & si cum aceto. i. cũ amara mortis Christi memoria sumatur, & cum vino. i. cum spe cõsolationis, & miserationis, lumbricos & vermes peccatorum de ventre cõscientię enecat atq; tollit. Figura Num. 11. vbi dr̃, quod manna datum filijs Israel in deserto, erat simile coriãdro. Per manna. n. qđ erat dulce, & album de cęlo veniens, & ita virtuosum, quod ipsum comedẽdo, nõ incurrebatur nec fatigatio, nec infirmitas, nec vestium consumptio (sicut dr̃ Deut. 8.) Intelligit corpus Christi vel Eucharistia, quæ est dulcis, & sapida cordi deuoto, & de cęlo. i. à cęlesti, & ęterna p̃tate venit. Io. 6. Ego sum panis viuus, qui de cęlo descendi. Quod si dignè sumat, tollit omnem spiritualem infirmitatem. Sed scitis quid? secundum Isid. & Papiam hęc herba seu semen licet sit homini sanum & cõgruum, est tñ canibus venenosum, & mortis etiam inductiuum. Sic verè licet Eucharistia sit homini. i. viro iusto, & rationabili sana, & medicinalis, si tñ canis. i. immũdus peccator eam gustauerit, & eam receperit, mortis æternæ tormentum sibi parat, quia qui recipit corpus aut sanguinem domini indignè, reus erit. 1. ad Cor. 11. vel allega generaliter, quòd multa sunt, quæ bonos iuuant, quæ tamen malis ipsis vti nescientibus, nocent.

De Coloquintida, seu coloquinta, seu coloeynthide, vt est apud Dioscoridem & Plinium. Cap. 38.

1 Coloquintida. i. cucurbita agrestis, est herba multum amara, & tñ vtilis medicinæ, quia virtutem habet penetrandi, dissoluendi, diuidendi, ventrem purgãdi, &c. si debitè fuerit pręparata. Talis est pnĩa, vel tpalis tribulatio, vel correctio, qa verè licet sit amara, & grauis ad sustinendum, est tñ medicinalis aĩæ peccatrici. hæc. n. penetrat hominem per cõtritionẽ, dissoluit per compassionẽ, diuidit ꝑ eleemosynarum largitionem, purgat per cõfessionem. Sed sicut videmus, quod cum medicina amara semper ponitur mel vel aliquid dulce, ne à patiente reijciatur, sic verè cum amaritudine istius coloquintidæ semper dẽt homo accipere, & cogitare mel æternæ recreationis, vt spe illius temperetur. Figura 4. Reg. 4. vbi seruus Helizei dedit comedere coloquintidam filijs prophetarum, sed illi propter eius amaritudinẽ, comedere nequierunt, sed dixerunt: Mors in olla vir Dei. Et tũc Heliseus posuit in olla farinam, & sic dulcorata est eius amaritudo, & ab eis est comesta. Sic verè seruus Helisei. i. sacerdos vel pręlatus seruus, & minister Christi aliqñ dat filijs prophetarum. i. subditis Christianis coloquintidam amarã, comedere. i. amarã correctionem, pnĩam vel tribulationẽ, ita qđ præ amaritudine ipsam nõ possunt comedere vel sustinere, imò dicunt. Mors in olla &c. Et ideò tunc Heliseus. i. Christus imponit farinã. i. spem & considerationem æternæ dulcedinis, & gloriæ Paradisi, & sic fiunt leuia ad sustinẽdũ, quia secundum Apostolũ ad Ro. 8. Nõ sũt cõdignæ passiones huius tp̃is ad æternam gloriam &c. Vel dic, quod Heliseus est prælatus vel sacerdos, qui semper dẽt miscere farinã dulcis cõsolationis, & cõpassionis cũ amaritudine correctionis, vt sic sit cum tentatione prouentus. 1. ad Cor. 10. & cũ dolore cõsolatio &c. ¶Coloquintida aliqñ inuenit sola, & illa semp 2 est vt cõiter mortifera, & venenosa, sicut herba quę dr̃ squilla. i. cępa marina. qñ tñ cum multis inuenit, tunc ex toto nõ sic est pestifera vel nociua, secundum Dios. Sic verè sunt qdã inter peccatores, q semper volunt esse soli, & solitarij per singularitatẽ, & partialitatẽ, & isti ꝓ certo sunt pessimi, quia per detractionem, & mali dationẽ sunt alijs venenosi. Illi tñ qui in societate sunt, qui. s. ducunt vitam cõem, & aliorũ moribus se cõformant, nõ sunt penitus sic nociui, quia secundum Senecã: Oĩa mala docuit solitudo. Bona. n. societas etsi ex toto, nõ possit hoĩem malũ mutare, suã tñ solet malitiã tẽperare, & ipsum in multis à suis malis actibus refrenare. Ecce ergo, q̃ bonũ, & q̃ iocundum habitare fratres in vnum. Vel dic, quod illi q volunt esse solitarij, & societatẽ refugiunt aliorũ, alijs sunt peiores, qa ex societate aliorũ sua prauitas tẽperaret. Vel dic, quod illi q soli sunt. s. diuites, & causidici, q nolunt aliquem hr̃e socium vel vicinum, imò totã patriã volunt occupare, vt soli in terra valeant in gloria reperiri, sunt alijs nequiores, figurati per leprosum. Leu. 3. qui solus extra castra habitare iubebatur. Vel dic, quod illi qui sunt soli per odium vel inuidiam, q. s. comparitatem vnitatis, & societatem refugiunt charitatis, alijs sunt peiores. Eccl. 4. Væ soli &c.

De Croco. Cap. 39.

1 Crocus est herba floris cerulei, cuius maxima virtus est in flore, odoris boni, cui inter alias eius virtutes duplex inest proprietas, vna qa qñ cœpa. i. radix ipsius matura est, in multas radices, & cępas diuiditũr, & ex qualibet planta generatur, & sic patet, quod habet vim seminariã in radice. Alia est proprietas, qa tota hyemẽ viret maxima virtute, in æstate aũt deficit, & siccatur, sed in medio autumni incipit, iterum reuirere, nã tũc folia perdita recuperat, & resumit. Fac de hoc plures. §. Crocus ergo est vir iustus, q florem. i. exteriorem cõuersationem habet pulchram, odoriferã & famosam. Ista ẽt in hyeme. i. in tempore, tribulationis, paupertatis & aduersitatis semper floret per gratiæ venustatẽ, veruntñ aliqñ accidit, quod qñ venit æstas, i. tempus prosperitatis, tũc verè desiccatur ab humore deuotionis, & pauperatur à virore gratiæ, & bonæ conuersationis, veruntñ qñ iterũ venit autumnus vel hyems aduersitatis, tũc incipiunt iterũ reuirere, & flores virtutis, & gratiæ rehabere, qa multi sunt quibus tp̃s aduersitatis proficit, & status prosperitatis officit, & q durante ꝓsperitate sunt mali, qui tñ in aduersitate sunt boni. Ps. Cum occideret eos, quærebant eum. Vel dic generaliter de bonis, qui. s. in hyeme. i. in aduersitate sũt fortes, in æstate verò. i. in ꝓsperitate sunt sicci. i. tẽperati, & humiles. ad Phil. 4. Scio abundare, & penuriam pati. ¶Cœ 2 pa croci multas habet radices, qñ aũt maturatur, finditur, & ex qualibet parte planta generat, et sic patet, quod virtus eius seminaria sit in radice. Sic uerè uirtus charitatis habet multas radices. i. multas bonas affectiones, quibus mediantibus in terra ecclesiæ est plantata, quando autem maturatur uel antiquatur, tunc in multas particulas diuiditur, et multiplicatur. De qualibet tamen eius parte. i. de qualibet eius bona affectione uel desiderio exit planta, i. aliqua bona operatio seu uirtus. ¶Croci flos resistit ebrietati si potetur, sertum ẽt 3 de eo factum, ebrietati dicit obuiare. Ista est abstinentia uel uirtus sobrietatis, quia uerè ista est uirtus quædam spiritualis, q̃ ebrietati, et uoluptati carnali resistit. Nam si quis isto flore, et uirtute fuerit coronatus, nunquam ab ebrietate superabitur uel lædetur. Ideò dicit Apostolus 1. ad Thessal. 5. Non dormiamus sicut cæteri, sed uigilemus et sobrij simus. Vel dic, quod crocus est timor Dei, qui scilicet in hyeme tribulationis ualet, quia re uera iste est, qui potatus, et incorporatus, uel capiti mentis appositus, non sinit hominem inebriari,

briari, nec salutem propriam obliuisci, nec in mundi voluptatibus implicari. Dicitur.n.illud Apostoli ad Eph.5. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.

De Cœpa. Cap. 40.

1 COepa est herba cuius vis tota est in radice. Nam radix, eius principalis grossa est, & carnosa, multas hẽt paruas radices, velut capillos, & multis tunicis est induta. Talis debet esse vir perfectus, quia in radice cordis sui debet esse præcipua virtus sua, quia verè ista radix debet esse carnosa per piam compassionem, capillata per multiplicẽ affectionem, & multis tunicis.i.multis virtutib. supertecta &c. ¶ 2 Cœpa malas habet conditiones, caput enim lædit, maniam ꝓuocat, & lachrymas inducit, & visum turbat. Talis est mundi prosperitas, quia verè caput intentionis lædit, maniam.i. furorem iracundiæ prouocat, lachrymas æterni luctus in fine inducit, visum etiam discretionis lædit. Ideò fatui erant filij Israel, qui dicebant Num.11. In mentem nobis veniunt porri, cœpæ, & allia. ¶ 3 Cœpa est herba lachrymosa, comedentem enim facit faciliter lachrymari. Sic verè virtus ferventis contritionis si comesta, & bene incorporata fuerit, facit hominem faciliter lachrymari, quando scilicet considerat mala quæ commisit, bona quæ amisit, & quæ omisit, Deum quem offendit, pœnam incurrit. Ideò dicebat Dauid, Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.

De Cœpa canina. Cap. 41.

1 COepa canina vel marina idem est qđ squilla, crescit.n. iuxta mare. inuenitur autem qñq; sola, & tunc mortifera, est & venenosa, nisi sua malitia reprimat̃, & temperet̃. Est aũt herba venenosa.s. exterius pp nimiam caliditatem, interius propter nimiam siccitatem, vt dicit Pla. Talis est recte peccator, iuxta mare.i.iuxta fluctus huius seculi semper versatur p affectionẽ, & hic est alijs venenosus per sua mala opera, & exempla, & maximè qñ solus.i.in statu pc̃ti mortalis sine societate charitatis inuenitur, vel solus quantũ ad partialitatem, & superbiã, vel aliorum dedignationem, sicut patet in superbis, & auaris, qui volũt esse soli in dignitate vel prosperitate, quia vnus non quærit alium sibi parẽ in sua patria reperire. Alter alterum non quæsiuit. Esa.34. Soli etiam sunt, quia bona sua soli comedunt, quia.s.alijs, & maximè pauperibus nõ cõicant bona sua. Nũc manducabo de bonis meis solus. Eccle.11. Et ideò isti sunt venenosi, & alijs mortiferi, exterius.s.in cõuersatione & operatione ꝓpter calorem auaritię, & crudelitatis, & interius in cogitatione, & affectione ꝓpter siccitatem indeuotionis, & cupiditatis. Nam qa carẽt interius humore deuotionis vel compassionis, ideò hẽnt exterius feruorem crudelis operationis. Vnde Iob 37. Nonne vestimenta tua calida sunt cum perflata 2 fuerit terra Austro? ¶ Squilla venenosa est, & mortifera, tñ à medicis taliter præparat̃, ꝙ vtilis est pluribus medicinis. Nã qñ in vino, & oleo immergitur, & in multas partes scinditur, & diuiditur, & in hortis seritur, & plantatur, tunc venenositas sua temperatur, ẜm Pla. Sic verè licet peccator sit in se venenosus per vitia, & peccata, & alijs mortiferus per mala opera, & exempla, tamen aliqñ taliter à Christo medico præparatur, cõuertitur, & emendatur, ꝙ alijs efficit̃ medicina p bonitatem vitæ, doctrinę & exempli, sicut patet in Paulo. Nam qñ scindit̃ per exteriorem tribulationẽ, & per interiorem contritionem, & in horto plantatur.i.in Paradiso per cõtemplationem, vel in horto ecclesiæ, & religionis per cõuersionem, per gratiã, & deuotionem, tunc verè temperatur, & emendatur, & maximè qñ in vino spei, & consolationis, & in oleo clementiæ, & compassionis immergitur, quia.s. peccator nõ tm̃ debet scindi per tribulationem, imò verè semper debet adhiberi oleum cõpassionis, & vinũ consolationis. Vñ Thren.2. Consolabor te virgo filia Sion, quia magna velut mare contritio tua. Vel dic, ꝙ qñ peccator aufertur de littore maris, idest de mundo, & in horto religionis plantatur, tunc efficitur medicinalis, & sua prauitas temperatur, & maximè si contritione, & pœnitentia scissus fue3 rit, & secatus, & oleo pietatis irrigatus &c. ¶ Secundum Pli. omnis cœpa ante annum non facit semen postquam plãtatur, & est cœpa melior cocta, q̃ cruda, alba quàm rufa, acris tamen est saporis, & odoris, & ante plenã maturitatem de terra colligitur, & vt maturescat, ad fumum suspenditur, & aqua salsa aliquotiẽs irrigatur, & sic ad seruandum melior, & ad comedendum efficit̃ magis sana. Sic verè cœpa, i. peccator qui est acris saporis per malam vitã, grauis odoris per malam famam, dẽt primò de terra, i. de amore terreno eradicari p prædicationem, & conuersionem, & hoc ante maturitatem.i. ante tempus senectutis.s. dum est adhuc in virore iuuentutis, & tũc debet poni ad fumum compunctionis, & lauari aqua salsa dolorosæ pœnitentiæ, & cõfessionis, & sic ad maturitatẽ ꝑueniet ꝑfectionis, & fiet moribus, & conditionibus vtilis atq; sanus. Vnde Eccl.9. Veterascet, & cum suauitate bibes illud. ¶ 4 Cœpa sicut & allium germinat etiam extra terram, ex quo germine fructus, nullatenus procreat̃, & ideò debet cœpa ad fumũ suspendi, ne huiusmodi mala, & inania germina producãtur. Sic verè homo licet sit extra terram, i. extra amorem terrenorum, producit tñ aliquãdo inania germina, i. vanas & inutiles affectiones, & inanẽ gloriã, & cætera huiusmodi, & ideò ad inferni fumum, i. ad cõsiderationẽ tormenti, & incendij infernalis dẽbet suspẽdi, per meditationem, vt sic à productione horum vanorũ germinum retrahatur. Impleta est domus fumo. Esa.6. Et sicut cœpa, quãdo scinditur, plorat, sic boni scissi per tribulationem, plorant per cõtrionem, & lachrymationem, dicentes cum Psal. Lachrymis meis stratum meum rigabo. ¶ 5 Cœpa sicut & allium nõ facit semen in illo anno in quo seminatur, sed in sequenti, quòd si in primo anno semen faciat, nihil valet, secundum Plin. In vita hominis sunt duo anni, s. tempus præsens, & futurum, sed cœpa, i. homo nõ potest fructũ seu semen æternæ gloriæ ꝓducere in primo anno, i. in præsenti vita, imò oportet, ꝙ expectetur secundus, vbi viuemus non deficientes. Nam fructus, qui in vita præsenti inuenit̃, s. mundana prosperitas, penitus nihil valet. Vel dic, ꝙ cœpa acerba, significat pœnitentiam vel tribulationem, quæ pro certo in vita ista non facit fructum, sed in futura, quia omnis disciplina in præsenti non videtur esse gaudij, sed mæroris, postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet. ad Hebr.12.

De Cucumere. Cap. 42.

1 CVcumer seu cucumis est fructus, herbæ eiusdem nominis, qui frigidæ est naturæ, ardorem reprimit, ventrem soluit, qui in iuuentute est conueniens, & bonus, & vtilis ad edendum, in maturitate autem parum aut nihil penitus valet, nec est delectabilis ad edendum. Sic verè multi sunt, qui in ortu suo.i. in iuuentute sunt boni, & vtiles, & ad comedendũ per imitationem sapidi atq; dulces, & hoc quia sunt frigidi p castitatem, ardorem luxuriæ in se, & in alijs reprimẽtes. Sed verè processu temporis in maturitate senectutis deteriorãtur, ita quod fiunt alijs importuni. Fructus eorum inutiles, & acerbi ad manducandũ. Sap.4. ¶ 2 Aliqñ inueniunt̃ cucumeres amari, ẜm Isido. sed si semen lacte mellito perfundatur, tunc fructus, qui de semine nascitur, dulcorat̃. Arbor ista charissimi significat mundum. Istud autẽ semẽ est hõ, qui verè de natura sua facere hẽt fructus amaros.i. opera praua, qñ tamen lacte doctrinæ, & gratiæ, & melle deuotionis perfunditur, & rigat̃, tunc fructus dulces.i. bona opera generat, & producit. Vnde ad Hebr.5. Facti estis quibus lacte opus sit. & Cant.4. Mel & lac sub lingua tua.

De Cucurbita. Cap. 43.

1 CVcurbita est herba quæ ad modum vineæ se diffundit, & alijs herbis vel arboribus quibusdã ligamilibus se connectit, flores albos facit, quos emittit præcipuè circa noctem, & licet sine appodiatione florere possit, fructus tamen non potest facere, quòd si fructum non appodiata faciat, vix aut nũquam plenariè maturescit, vt dicit Isidorus. Sic verè vir iustus ſup terram humilitatis se diffundit, & herbis sibi adhærentibus, i. suis socijs, & vicinis cum charitatis vinculis se connectit, floresq; puræ, & honestæ cõuersationis emittit, & præcipuè circa noctem.i. circa tẽpora senectutis. Florete flores, quasi lilium date odorẽ. Eccl.39. Quia tamẽ durat vita præsens, debilis est, & mollis, & fragilis ad cadendum, ideò debet in palo firmo, idest in ligno Crucis suspendi, vel Christo inniti per dilectionem, vel p spẽ cõfidentiam,

dentiam,et meditationē,et p cōtēplationē, et cōpassionē in eo sustentari,qa licet hō possit florere per bonā affectionē,et honestā cōuersationē,nunq̄ tñ perfectè fructificare p bonā operationē, nisi ligno crucis per cōpassionē passionis,et per spem,et fiduciā innitaẽ.Vidi dñm meū in summitate scalę. Gen. ¶Cucurbitę semen proiectū in terrā,primò facit herbā, deinde florē albū , deinde fructū medullosum, qui vtilis est cibo, et medicinę.Sic verè qñ hō in terra ecclesiæ vel religionis seminaẽ, tunc primò efficiẽ herba.i.mollis & fragilis, deinde pficiẽ in moribus,& cōpleẽ,ita qđ flores bonarū affectionū , fructus bonarū operationum parturit, & emittit. Vel dic ꝙ qñ semē verbi Dei ĩ terra cordis proijciẽ,tūc primò ibi oriẽ herba cogitationis,deinde flos bonæ operationis,tandē fructus bonæ affectionis.¶Fructus cucurbitæ primò est mollis, plenus medulla & semine, sed inde duraẽ exterius sicut lignū.Sic verè quidā in principio,& ingressu ad prælationē,vel ẽt in suo principio iuuentutis sunt molles,& teneri per benignitatē, pleni semine verbi Dei & doctrinæ,& prædicationis,& medulla charitatis,grẽ & cōpassionis, sed verè sæpe accidit, ꝙ qñ siccanẽ.i.qñ senescūt, & antiquanẽ, tunc efficiunẽ duri per crudelitatē & austeritatē,& sicci p auaritiæ parcitatē.Cor eius indurabiẽ quasi lapis.Iob 41.Istud patet in malis p̄latis,q̄ in principio sunt benigni,& pij,sed post iniq̄, & crudeles, similes Ioas regi,qui ante regnū,& in principio regni bonus erat, postea malus, vt patet 4.Reg.12. Patet ẽt in multis iuuenib.bonis,q̄ in senectute fiunt mali.Ideò talib.pōt dici illud 1. ad Cor.11.Nō laudo ꝙ nō in melius, sed in deterius conuenitis. Vel dic ꝙ boni in iuuētute sunt molles per pietatem,in senectute aūt duri cōstantię,& perseuerātię firmitatē.Vñ Ezec.3.Dei frontem tuā duriorē frontib.eorū. ¶Fructus cucurbitæ vtilis est ad esum , & semen valet ad multiplicem medicinam &c.

De Chelidonia. Cap. 44.

CHelidonia dr̄ à chelidon græcè,quod est hirundo latinè, eo.s. quòd in aduentu hirundinum renascatur, qa succo eius oculi pullorum hirundinum eruti sanātur, & ad visum,& sanitatem pristinam reuertuntur.Et est herba multum medicinalis,quamquam amara.Habet.n.virtutē dissoluendi,purgandi,consumendi,& contra multas proficit passiones,vt dicit Isid.& Plat.hirundo q̄ certo tpe venit, signat prædicatorem,pulli aūt sunt peccatores,quos per Euangeliū genuit, & quibus nutrimentum sacræ scripturæ tribuit, & ministrat.Herba ista est amara pęnitentia,quę verè medicinalis est aiæ peccatrici,quia ista dissoluit per cōtritionē, purgat per confessionem, cōsumit per satisfactionē,& ista tunc dēt summè reuirere,& renasci, qñ hirundines.i.prædicatores veniunt super terram.s. in quadragesima vel in tpe aduentus, qñ vadunt prædicare. Nā qñ pulli hirundinum.i. seculares pc̄tōres sunt excęcati per peccatū,& ignorantiā, tunc verè debent succo istius herbæ.i. amara pœnitentia se linire , & lumine gratiæ dotabuntur. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas.Apoc.3.Vel dic de aduentu Christi.

CEntaurea seu fel terræ est herba amarissima multum medicinalis &c.

De Diptamo herba quam Plinius, Dioscorides, & cæteri Dictamum vocant. Cap. 45.

DIptamus est herba multum medicinalis cōtra venenū, ipsum.n.attrahit,& consumit.Ista virtutem habet ferri expulsiuam,si in corpore sit insertum. Vnde secundum Plin.& Isid.Auic.& Basilium in exame.qñ cerua vult parere, istam comedere consueuit,vt facilius pariat,quando etiam ferrum habet in corpore,istā depasciẽ, vt sic virtute herbæ ferrum excutiat vel sagittā.Et iō s̄m Plin.virtutē huius herbæ ceruæ primitus prodiderunt. Talis herba est spes diuinæ miæ,quia verè ista repugnat veneno pc̄ti,& ipsum destruit, & consumit,& iuuat ẽt ad pariendum, quia verè mediante spe de ęternis , partum bonorū operū facilius parturimus, ferrū ẽt.i.duritiā desperationis vel tristitiæ, & sagittas acutas.i. tormentum infernalium timorem seu mortis excutit, & expellit,& ideò cerui,& ceruæ.i.illi q̄ sagittis talibus vulneranẽ,debēt recurrere ad diptamum.i.ad spem misericordiæ Saluatoris. Vel dic ꝙ diptamus est contritio vel timor Dei, quæ facit ferrum peccati mortalis excuti per cōfessionem,& partum bonorū operum produci.Eccl.1.Timor dñi expellit pc̄m.Vel dic ꝙ diptamus est charitas, quæ sagittas timoris expellit,qa perfecta charitas foras mittit timorē.1. Io.4.Vel dic,ꝙ Chr̄s vel Chr̄i passio est diptamus, qa de corpore cerui.i.diaboli,s.de mundo vel inferno extrahit ferrū .i.peccatores,ipsos de inferno liberando,vel eos ad pn̄iam conuertendo.Eccl.1.Timor dñi expellit peccatum.

De Dracontea seu dracuntio, vt est apud Dioscoridem. Cap. 46.

DRacōtea vel serpentina est herba sic dicta,eo ꝙ sua cutis exterius maculis sit variata more colubrorum vel serpentum.Hanc viperæ timent,& hæc multiplicis est virtutis.Virtutem.n.hēt vulnera sanandi,& siccandi,& dilatandi,& si succo eius fuerit, quis linitus à serpentib.non mordetur. Florem hēt purpureum, diuisum & apertū velut os serpentis,de cuius medio procedit quasi lingua serpentina acuta & nigra,& rotunda, vt dicit Isid.& Diosc. Herba ista est Chr̄s,q̄ pro certo floridus erat per honestatē, linguatus per doctrinam & veritatē, medicinalis per oīmodā sanctitatem,& iste pro certo exterius in cortice.i.q̄tum ad homanitatem fuit similis serpentib.peccatorib.venenosis, venenum tñ pc̄ti nullatenus habuit vel portauit. q̄tum ẽt ad naturam intellectualem , similis fuit serpentib.i.dæmonibus, sed verè eis & eorum machinationib. contrariaẽ & resistit, & eorū venenis,& malitiis contradicit,& iō ab istis serpentib.nō diligitur,sed potius refugitur & timeẽ. Misit.n.Deus filium suum in similitudinē carnis pc̄ti. ad Ro.8. Et iste fuit multum medicinalis q̄tum ad sanctitatem vitæ & doctrinę, quia ipse vulnera pc̄tōrum sanauit, corda hoīum per charitatem dilatauit, & humorē carnalis voluptatis in peccatorib.desiccauit,sicut patet in Magdalena, & serpentib.i.tentationib.& dæmonib.restitit,ipsos quoq; destruxit & fugauit.Nam si quis succo eius fuerit delibutus per eius recordationem & cōpassionem,ipse pro certo à serpentib.istis nō poterit vulnerari.Figura Num.21.vbi qñ populus post pc̄m suum infestabaẽ, & necabaẽ à serpētibus,ex iussu diuino suspēsus est serpens æneus in palo, qui.s.erat serpens similitudine,non re,ad cuius intuitu morsi ab aliis serpentib.curabanẽ.Sic verè,quia hoīes dudum,& ẽt nunc infestenẽ à tentationib. & dæmonibus: iō voluit Deus pr̄ ꝙ Christus, qui fuit æneus q̄tum ad sonoram eloquentiā p̄dicationis, suspenderetur in palo.s. crucis, vt sic eum recordando, & videndo per compassionē suę passionis,ab his possemus morsib. liberari. Sicut exaltauit Moyses serpentē in æremo&c. Io.3. Vel dic, ꝙ tales sunt balliui & officiales dñorum, quia verè dato ꝙ ipsi sint similes serpentib. i.aliis peccatorib.vsurariis,& raptoribus,tam in cortice q̄ in lingua.i. tam in cōuersatione, q̄ in loquutione: ipsi tm̄ tales serpentes impugnant,& ipsi mali contra alios malos certant.Lu.11. Sathanas sathanam eiicit. Vel dic totum de viro perfecto, qui q̄uis sit similis in apparentia aliis, non tñ in efficacia &c. Vel dic ꝙ ista herba significat hypocritam, qui q̄uis dæmonib. serpentib.sit similis, ipsos tñ bene p̄dicando expugnat &c. Succus draconteæ potatus abortum facit. Sic bona doctrina fœtum diabolicum.i. malum propositum abortiri.

Dicitur hæc herba dragantum, vt patet in horto sanitatis.

DRagantum est gummi cuiusdam arboris,quod per 40. annos seruari pōt, & multum est medicinale , vt dicit Plat.uide si vis,quia transeo cum nihil habeat insolitum.

De Ebeno ligno. Cap. 47.

EBenus est lignum Aethiopicum vel Indicum , nigrum, lene, ponderosum,quia scilicet,in aqua petit fundum, & propter pororum compactionem ,statim submergitur, et descendit.In igne faciliter inflammatur, et odorem suauissimum tunc emittit, et secundum Isidorum, si cæsum diu fuerit, in lapidem induratur. Talis est vir perfectus, quia verè color eius, idest exterior apparentia debet esse nigra, idest humilis et contempta.planus etiam debet esse per veritatem,odorosus per famositatē,inflāmabilis per charitatem, et si in aqua mūdanæ ꝓsperitatis positus fuerit, statim

debet ad fundũ descendere per humilitatẽ, & nõ supernatare p superbiæ vanitatem, & si cęsus fuerit p mundanas tribulationes in lapidem induratͣ.i.per constantiæ, & perseuerantiæ firmitatẽ fortis efficitͣ atq; durus. In similitudinẽ lapidis duranť aquæ. Iob 38. ¶Secundũ Pli. ebenus est lignũ preciosissimũ, auro & ebori apud Aethiopes cõparatũ, & ideò solent Aethiopes lignũ istud cũ auro, & ebore afferre Imperatoribus p tributo. Virtutem hẽt purgatiuã, & confortatiuam, & ideò ẽm Diosc. vtiliter collyrijs admiscetͣ. Talis est crux, qa verè apud Aethiopes.i.apud æstuãtes, & desiccatos pęnitẽtes, auro vel ebore pciosior iudicatͣ. Hæc.n. purgat.s. à pc̃tis, & confortat per spẽ mĩæ, & iõ collyrijs.i.medicinis intellectus spũalib. admiscetur. Nã Imperatori Christo debemus istud lignũ.i.memoriã crucis semper offerre, & psentare cũ auro sapientię vel exterioris honestatis, & cũ ebore interioris puritatis, & castitatis. Figura 3. Reg. 16. vbi regina Saba attulit regi Salomoni talia ligna. Sic pc̃tor &c. ¶Secundũ Isid. Istud lignũ crepũdijs alligatͣ, vt ĩfantes visa nigra nõ terreant. Sic verè infantes.i.nouitij & imperfecti debẽt habere iuxta se ebenũ lignum, i. memoriam crucis Christi, vt sic nigra, quæ videbunt.i.dæmones, qui eis apparebunt, non possint eos terrere. Psal. Non timebis à timore nocturno,

De Aedera. Cap. 48.

AEdera est arbor semper virẽs, & ei cui innititͣ fortiter adhærẽs, & illi suis ligaminibus se cõnectens, & ideò ẽm Isidorũ ædera dr̃ ab hærẽdo. Et licet sit in se mollis & tenera, durissima tñ pęnetrat sua radix. Folia eius rarò cadũt, & sp virent, & caprarum sunt optima nutrimenta, & lac in eis multiplicant, & augmentant. Talis dẽt esse vir perfectus, & maximè prælatus, qa sp dẽt virere p honestatẽ reb. sibi vicinis.s. suis subditis vel socijs dẽt firmiter hærere, & cõnecti per charitatẽ, folia eius.s. verba dẽnt esse stabilia per veritatem, & nõ casualia p mendaciũ, & falsitatẽ. Viridia ẽt debẽt esse p venustatẽ, & maturitatẽ, & capras.i. simplices debẽt nutrire p prædicationẽ, & consolationẽ, & in eis lac deuotionis, & gratiæ generare. Mel & lac sub lingua tua. Cant. 4. Et iste debet esse in se mollis, & tener per compassionem, & benignitatem, & tñ durissima.i. duros & obstinatos pc̃tores dẽt penetrare, & findere per correctionẽ, & punitionẽ, qa non debet aliorum potentiam formidare, sed oẽs quãtumcũq; duros, & obstinatos corrigere, & punire. Eccl. 24. Profundũ abyssi penetraui. Vel expone de Christo, q talis fuit per oĩa, vel de prædicatore p oĩa, qui debet duros pc̃tores suis verbis, & doctrinis penetrare per contritionẽ, & cõuersionem, quia sicut dr̃ ad Hebr. 4. Viuus est sermo Dei & efficax, & penetrabilior oĩ gladio ancipiti. ¶Duæ sunt species æderę.s. fœmina & mascula, alba & nigra, & discernunť per fructum, quia alba fructũ facit album, nigra similiter nigrũ. Sic verè in mundo sunt duo genera hominum.s. alij albi p innnocentiæ vel castimoniæ puritatem, alij nigri p vitæ deformitatem, & prauitatem. Sed verè isti discernunť per fructus.i. per opera, qa nigri.i. mali faciunt fructũ nigrũ.i. opera tenebrarũ, & boni faciũt fructũ albũ.i. opera lucis. Mat. 7. Ex fructu arbor cognoscitͣ, nõ ẽ.n. arbor bona &c. ¶Aedera antiquitus in magnis honorib. habebatur, qa poetæ in signũ viuacis ingenij, ædera coronabanť, eo.s. quia semper virent. Alexander ẽt magnus suos milites ædera coronauit qñ de India triumphauit, vt dicit Plinius, exemplo.s. Liberi patris, qui galeas suorum militum thyrso ædere, ẽm Pli. lib. 16. c. 35. Et silr coronati ædera incedebant illi, qui in sacris Bacchi ministrabãt, quia Deo vini fuit ædera principalr cõsecrata, vt dicit idem, quod ẽt bene supponit 2. Mac. 4. vbi dr̃, q cum Liberi.i. Bacchi festa celebrarenť, cogebanť Iudæi coronati ædera Libero circuire. Per æderam q sp viret intelligo immarcessibilem gloriã Paradisi, qa verè ista est præmiũ, & corona triũ generũ hoĩum.s. poetarũ, i. prophetarum & apostolorum, qui sacræ scripturæ carmina prodiderunt. Itẽ militum & pugnatorũ.i. martyrũ, & victorũ, illorũ.s. q pugnas cõtra mũdi tribulationes, & tentationes vicerunt. Itẽ illorũ qui in tẽplo Dei vini ministrant.i. religiosorũ prædicatorũ, & bonorũ ecclesiasticorum; q in tẽplo religionis, & ecclesiæ Deo seruiũt, vbi.s. vinum deuotionis & spiritualis cõsolationis affluit & abundat. Nam Imperator Alexãdri.i. Deus milites suos.i. fideles sibi seruientes, & militãtes ista ædera.i. gloria Paradisi coronatͣ, & pfectissimè finaliter coronabit, qñ.s. in die iudicij de India.i. de isto prauo seculo triumphabit. Psal. Gloria & honore coronasti eum domine. ¶Aedera est arbor in se debilis & fragilis, hñs folia concisa, & angulosa, grauis odoris, exterius plana sed amara, frigidæ est naturæ, & sub folijs eius sæpe latent serpẽtes, & reptilia venenosa, illis quib. adiungitur fortiter se connectit, ita qđ mediantib. arboribus seu muris altissimè se extollit, serpẽtis.n. est naturæ, & ideò paulatim serpẽdo, extollit se superius, & dilatat. Sic verè in ecclesia Dei multi sunt sicut ædera, qa.s. sunt fragiles ad cadendum, & debiles ad resistendum, frigidi per indeuotionem, grauis odoris per infamiam. Folia ẽt eorum.i. verba sunt diuisa per varietatem, qa.s. nunc dicunt vnum, nunc aliud, & licet videantur plana per simplicitatẽ & veritatem, sunt tñ amara per falsitatẽ, & tales naturæ sũt adhærẽtis, & serpentis; quia verè circa muros, & arbores, i. circa prælatos optimè adhærent, s. eis adulãdo, & alios falso accusando, quia.s. tales semp quærunt esse in officijs principum, & magnatum, & hoc vt possint serpere p ambitionẽ, vt.s. istis mediantibus possint superius extolli, & eleuari ad aliquam altam dignitatem, & se dilatare per diuitias, & temporalitatem, qa licet hodie sint multi positi in ecclesia, tamen mediantibus muris, & arboribus quibus adhærent.i. mediantibus prælatis, & principibus quib. seruiunt, & adulanť, & maximè qñ sunt de parentela eorum, alta scandunt pinnacula dignitatum. Patet qa Episcopi & abbates, & affectuosi prælati parẽtes, & familiares & compatriotas quamquam indignos promouẽt, & dilatant. Vel expone de mundi diuitibus, & auaris officialibus, & balliuis, qui sunt debiles, & frigidi, sicut supra, qui faciliter adhærent, qa.s. statim q vident pratum vel vineam, adhærent ei per concupiscentiam, & affectionem, mediantibus etiã muris, quibus adhærent.i. principibus quorum exercent officia, exaltantur quo ad dignitates, & dilatanť quo ad tpales facultates, sicut patet in aduocatis. Folia ẽt istorum.i. verba quib. principibus adulanť, sunt varia & diuisa, falsa & angulosa. Vel per æderam intelligo hypocritas, qui licet exterius vireant p honestatẽ, intus tñ latent vermes, & serpẽtes.i. vitia & pc̃ta. ¶Aedera folia hẽt pulchra, sed amara, q caprarum sunt cibus, & sub eis sæpe latent reptilia venenosa. Vmbra ẽt eius nociua est dormientibus, & dãnosa, vt dicit idem. Talis est mũdus, qa licet videatͣ pulcher, & delectabilis, sua tñ folia.i. tpales diuitiæ vel delicię fœtidæ sunt, & amaræ, quia.s. difficiles ad acquirendum, dolorosæ ad perdendum &c. Capræ tñ.i. fœtidi luxuriosi, serpẽtes.i. fallaces cupidi & auari, ista folia.i. mundi diuitias, & delicias diligunt atque quærunt, & in eis nutriunť, & delectanť, & sub eis habitant, & versanť, vmbra ẽt eius.i. eminentia temporalis vel psperitas mundana, est hoĩbus eã diligẽtibus damnabilis, & nociua. Figura Ionæ 4. vbi dr̃, q data est ei ædera sub qua lætatus est lætitia magna, sed percussa ædera verme corrodente sole desiccãte, vt vẽtum vrente, tunc tristatus est Ionas vsq; ad mortem. Ionas q interpretatͣ columba, significat simplicẽ hoĩem, q verè qñque æstuat per auaritiam, & tẽtationem, & ideò qñ inuenit vmbrã ærderę.i. psperitatẽ mundanã, diuitias & delicias, tũc lætatͣ lætitia magna, quia.s. qñ põt venire ad statum psperitatis, lætatur & delectatur. Vnde Esa. 9. exultant victores capta preda, qñ diuidũt spolia &c. Sed verè qñ vermis mortis, arborẽ mundanę prosperitatis corroserit, qñ ventus vrens .i. extrema tribulatio eam cõsumpserit, & qñ feruor solis.i. incendium tormentorum infernalium super Ionam.i. super fatuum diuitem exarserit, tunc tristabitur, & deflebit, & sic patebit, & folia ædera, & eius vmbra erant ei dãnabiles, & amaræ. Prouerb. 5. Nouissima eius amara velut absynthium. ¶Secundũ Pli. lib. 16. c. 35. si fiat vas de ædera, vtile erit ad vina experiẽda, quia.s. si vinum mixtum aqua infundatͣ, vinũ defluet, & aqua remanebit. Talia vasa sunt hodie multi in ecclesia, quia qñ vinum vtilis doctrinę, et prędicationis eis offertur, pro certo si ibi sit mixta aqua.i. aliqđ verbum iocularorium vel leue, quod dicat prędicator cã consolationis, vel aliàs, istam aquam tantummodo retinebunt, sed vinũ.i. bonã doctrinã, et bona documenta defluere, et obliuisci dimittent, qa verè multi sunt, qui de verbis prędicatorũ non retinent nisi vana, vt de eis valeant garrulare. Ideò Ezec. 14. audiunt verba tua, et non faciunt ea, in canticũ oris sui vertunt

tunt ea. Ideo Esa. 1. Vinum tuum mixtum est aqua. Vel dic quod vinum est æterna cõsolatio vel deuotio, aqua aût est tpalis psperitas, quę à malis eligitur, & retinet, vinum aût ęternæ beatitudinis cõtemnitur & horretur. Vel dic ecõuerso quod vinum calorem accendens, est psperitas mundi, q augẽdo ardorem auaritiæ, inebriat pctõres, aqua aût quæ multũ abũdat, & ardorẽ extinguit, est æterna gloria, quæ p copia, & affluẽtia oẽm ardorem, & appetitum satiat & extinguit. Io. 4. Qui biberit de aqua quã ego dabo, nõ sitiet in æternũ. Boni ergo viri q sunt vasa Spiritus sancti, qñ Deus offert ista duo .s. vinũ voluptatis præsentis, & aquã gloriæ futuræ, ipsi certo vinum istud reijciunt, & aquam per spem in præsenti, & p adeptionẽ in futuro sibi retinẽt, & reseruant. ad Eph. 5. noli te inebriari vino, in quo est luxuria. ¶Hircus nutritus ædera, sm Dios. sanguinem habet acutiorem ad frãgendum calculum in vesica. Sic sanguis Christi q fuit nutritus ædera, q semp viret. i. immarcessibili gloria Paradisi, vel ædera sacræ scripturæ, habet sanguinẽ virtuosum ad calculum durę desperationis in vesica cõscientiæ cõfrigendũ. vide de hirco. ¶Folia æderæ licet sint amara, tñ sunt multum medicinalia, & ad multa valent. Sic verba iustorum, & maximè prælatorum, licet sint dura, & amara per correctionem, sunt tñ contra vitia medicina. Folia eius ad medicinam. Apoc. 22.

De Ellebero. Cap. 49.

Elleborus est herba multum violenta, quia si indiscretè sumatur, faciliter interficit atque necat, & maximè qñ post eius comestionem patiens dormit, quia tunc ita fortiter soluit corpus, & spiritus euaporant, & sic hõ suffocatur, si tñ debitè, & discretè ea quis vtatur, vtilis est medicinę, qa optimè purgat, & vacuat superfluos humores. Et est duplex eius spẽs. s. albus, & niger, vt dicunt Isid. & Plat. Secũdũ aût Hippocratẽ, si vis elleboro ducere, moue corp⁹. Herba ista est mũdi prosperitas, quæ verè multum est violenta, & nociua, qa si vir indiscretè ea vsus fuerit, ipsum interficiet, & necabit, & maximè si postquã eã habuerit, & obtinuerit, dormierit. i. se delectauerit in carnalibus delicijs, & pctis, & dormiẽs. i. negligens, & indiscretus fuerit & incircũspectus, qa verè mundi prosperitas ita dissoluit mentem, & aium, quod spiritus. i. interiores bonæ affectiones euaporant, & sic homo per diuersa vitia suffocat. Vnde Iud. 4. Et soporem mortis socians, defecit, & mortuus est. Pone si vis figuram de Sisara, sicut habes de aspide. Si tñ homo istam discretè acceperit, vt .s. ea nõ vtatur ad superfluitatem, sed ad necessitatẽ, & si corpus suum mouerit, s. per laborẽ pœnitentiæ, & bonã operationem, tunc erit sibi vtilis, nõ nociua. Expone si vis totũ de amore, & applica p oĩa vt supra. ¶Ellebori duplex est spẽs .s. albus & niger, herba est multũ violenta, & mirabiliter dissoluit corpus, si indiscretè sumatur, intantum quod mortẽ inducit, si tñ discretè sumatur, tunc multũ est vtilis medicinę, qa corpus euacuat atq; purgat. Talis est mũdana tribulatio vel pauperes, qa verè multum est violenta, & multum dissoluit mentem per tristitiam, & desperationem, intantum quod qñq; mortẽ desperationis inducit, si indiscretè sumatur, s. qñ sine spe futuræ consolationis, & sine consideratione diuinæ misericordię, &c. huiusmodi, si tñ ista cum discretione sumatur, tunc vtilis est peccatori, quia. s. ipsum à corruptis humoribus. i. à vitijs, & peccatis euacuat atque mundat.

De Helitropio, seu elitropio potius secundum Plinium & Dioscoridem. Cap. 50.

Elitropium. i. conuersio solis, solsequium, seu sponsa solis, idem sunt, & est herba multum medicinalis, quæ sic dr, quia sm motum solis se regulat, & mouet, semper. n. pendere videtur, & uersus illam partem in qua sol fuerit, inclinatur. Nam sole oriente, flores suos aperit, sole aût occumbente, iterum se recludit, & ideo dr solsequium, à solem sequendo, & se sm eum conuertendo. Hæc etiam multum valet ad verrucas de nauib. extirpandas, quapropter à multis verrucaria nũcupatur sm Isid. & Plat. Talis debet esse aia fidelis, quia verè sponsa solis Christum per baptismum efficitur. Ose. 2. Spõsabo te mihi ĩ fide. Hęc. n. debet apperire cor & mentem ad solem iustitię Christum per desiderium, deuotionem, & affectionẽ, vt. s. radijs suæ gratiæ perfundatur, deinde se debet recludere p humilitatẽ, & se à varijs affectionib. coercere. Claude ostia tua super te. Esa. 26. Nunquam. n. se debet aperire per affectionẽ, & amorẽ, nisi soli Christo, & istum ẽt debet sequi p imitationem, & ad eum se côuertere per deuotionẽ, & gratiarũ actionem. Nam sm cursum solis. i. sm vitam Christi se debet aĩa regulare, & per omnia puncta vitæ suæ debet eum sequi, & imitari, quia quãtum ad eius ortum & ingressum debet eum sequi per humilitatem, item quãtum ad vitæ progressum sequatur eum & imitetur per pnię asperitatem, quãtum aût ad occasum, & egressum sequatur eum per patientiam, & constantiæ firmitatem, iuxta illud, Magister sequar te quocunque ieris. Matt. 8. Vel dic quod ista fuit beata Virgo, quia sponsa fuit solis Christi, & ante eius ortum & post ortum fuit clausa per pudicitiã virginalem. Vidi portam in domo clausam. Ezech. 44. Et eum semp est secuta per imitationem, & affectionem, et ad eum se conuertit per deuotionem. Vel si vis expone totum de quolibet sancto, vel de qualibet virgine. Vel dic quod mulier debet sponsum suum sequi, et ei obedire, et sole occumbẽte. i. mortuo et occumbente viro sponso suo debet se claudere per castam viduitatem, et se nulli alij aperire, quia secundum Apostol. 1. ad Cor. 7. Beatior erit si permanserit.

De Esula. Cap. 51.

De hac herba habes apud auctorem horti sanitatis, qua apud Vincentium & Platearium forsitam ea est quam enulum campanam dicant.

Esula est quædã arbor cuius radix est medicinalis, et purgatiua, est calida et sicca in medio gradu, et valet ad purgandum phlegmaticos humores. Sic pœnitentia quando est calida per feruorem contritionis, sicca per austeritatem macerationis, tunc purgat malos humores per officium confessionis. etc.

De Eruca. Cap. 52.

Eruca est herba vtilis in cibo, et medicinalis, et ideo flores eius solent apes præ cæteris frequentare. Herba est alba, apertiua, et confortatiua. Talis est beata Virgo vel quilibet perfectus, alba. s. per castitatem, medicinalis per bonorum exemplorum sanctitatem, confortatiua per suæ gratiæ impartitionem, et ideo ab apibus. i. à bonis personis debet frequentari per deuotionem, et dilectionem.

Ennula herba est duplex, campestris et hortulana, quælibet est medicinalis. etc.

De Epithymo. Cap. 53.

Epitimum flos est thymi, thymus enim est herba cuius tota virtus est in flore, quia flos solum à medicinis colligitur et seruatur. Tales sunt hypocritæ, quia non habent aliquam virtutem, nisi in flore, idest in exteriori florida conuersatione, et ista tantummodo est ab alijs colligenda et imitanda.

De Ebulo. Cap. 54.

Ebulus est herba similis sambuco, fętida est, et amara, et tamen multum medicinalis. Nam si homo per casum concussus, et confractus, in eius decoctione foueatur, et inuoluatur, tumorem ipsius sedat, virtutem et robur neruis, et ossibus administrat, ad alia etiam multa valet, vt dicunt Plat. Dios. et Pli. Talis est pœnitentia, quia verè licet sit grauis et amara ad sustinendum, est tamen medicinalis aĩæ peccatrici, quia si homo confractus, et concussus fuerit per diuersa peccata, virtute tamen pœnitentiæ in integrum reparatur. Idem de correctione. ¶Ebulus est herba fętida, et amara, cuius fructus niger est, et contagiosus, quia fœdat, et inficit contingentes, vtilis est sutoribus, quia sotulares de succo eius liniunt atq; tingũt. Et hæc herba in terra pingui, et fructifera præcipuè reperitur. Talis est luxuriosus, qa verè fœtidus per infamiam, et amarus alijs reperitur, et fructus eius .i. opera et exempla nigra sunt per deformitatem, et obscuritatem, quia. s. opera talium præcipuè fiunt in nigredine. i. in obscuro caliginis vel occulto, quia oculus adulteri obseruat caliginem. Iob 24. Tales tamen fructus. i. talia sua opera et exempla alios contingentes, i. socios, et uicinos inficiunt et cor-

& corrumpunt. Qui.n.tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccl.13. Sutores tamen.i.dęmones istos diligunt, quia.s. per eorum verba & exempla sotulares.i.peccatores qui semper sunt in luto peccati, tingunt, & denigrant per malam conuersationem. Constat enim ꝙ vna persona luxuriosa est causa infectionis, & perditionis multorum. Baru. 6. Nigræ fiunt facies eorum de fumo. Et sicut pellis tincta primò scinditur deinde subtilis cōsumitur, & perforatur, sic sutor diabolus, primò scindet per mortē tales denigratos peccatores, deinde eos in inferno aculeis perpetui remorsus, & tormētis infernalibus pforabit. Apo.9. Aculei erant in caudis earum.

De Ficu. Cap. 55.

1 Ficus dicitur à fœcunditate, quia ter vel quater in æstate profert fructum, humorē habet lacteum, & vnctuosum, qui vim habet coaguli ad caseos faciēdum propter vnctuositatem multæ est fœcunditatis, quia.s.talis humor transit in fructus. Fructus autem eius dulces sunt, & nutriui, & iō tpe Pythagoræ athletæ ficubus alebantur, vt dicit Isidor. eo ꝙ fortitudinem generant, & vigorem. Talis fuit Christus, & debet esse quilibet vir perfectus, & maximè pręlatus, qa verè fęcundissimus debet esse quantum ad productionem bonorum operum. Nam humor eius.i.interior affectio dēt esse lacteus per castitatē, vnctuosus per pietatem, coagulans p charitatem. Charitas.n.coagulat, & cōiungit, & pietas lęnificat, & inungit. Et ideo talis ꝙ interius habet castitatem, fęcūdus est, & fertilis in fructu bonorum operum, & virtutū, quia.s.humor interior affectionis transit in fructū bonę operationis, & ideo athletæ.i.illi, qui pugnant contra vitia, & pctā, talibus fructibus.i.exemplo bonorum hominū, & pfectorum debent ali, quia verè opera perfectorum, & pręlatorum talia esse debent, vt possint esse aliorum spūalia nutrimenta. Dan.4. Ecce ardor in medio terræ, & fructus eius nimius, & esca vniuersorū in ea. ¶Ante tpa Pythagoræ athletæ ficubus nutriebantur, ſm Isid. eo ꝙ fortitudinē generant, & vigorem. Per ficus qui sunt dulces, intelligo dulcedinem pietatis, vel dulcedinem deuotionis. Nam athletę Christi, q.s.pugnant contra vitia vel contra mūdanas tribulationes, istis debent ali, quia verè opera pietatis vel deuotionis augmentant spūalem fortitudinem, & vigorem, & potestatem resistendi tribuunt, & pugnandi. ¶Lignum ficus Aegyptiacę in aqua positum statim submergitur, cū aūt madefactus fuerit, tunc contra naturam aliorum lignorum iterum reuenit, & resurgit, ſm Pli.lib.13.c.7. Talis est vir iustus, qa qñ in aqua mūdanæ prosperitatis vel voluptatis ponitur, aliqñ ex ipsa fragilitate humanæ conditionis cadit vel submergitur per pctm, veruntamen postq̄ madefactus fuerit.i.postquā fuerit inebriatus & imbutus delicijs peccati, tunc per Dei gratiam qñq;, & etiam vt cōiter iterum releuatur, qa sicut dr̄ Prou. 24. Septies in die cadit iustus, & resurgit. Et istud est contra naturam aliorum, s.peccatorum, quia.s.qñ sunt inebriati, & madefacti delicijs, & pctis, tunc difficiliter reuiuiscūt, quia vbicunq; ceciderit lignū, ibi erit. Eccl.11. quia sicut dr̄ Prou. 18. Impius cum in profundum peccatorum venerit contēnit. Vel dic in malo ꝙ licet primò aliqñ descendant per humilitatē, qñ.s.sunt sicci per paupertatem, qñ tñ vidēt se madefactos per diuitias, & prosperitatem, tunc ascendūt p superbiæ vanitatem, & pompositatem Ps. Ascendūt vsq; ad cęlos, & descendunt vsq; abissos. Vel dic si vis i bono ꝙ iustus positus in aqua prosperitatis, ad fundum descendit per humilitatem, vel descendit.s.ad actiua negocia administrāda, & inde iterum resurgit per gratiarum actionem, & contemplationem. Exemplo Moysi, qui aliqñ descendebat ad populum, & aliqñ descendebat ad dn̄m. Prælatus.n.de vna ad aliā debet ascendere, & se vtriq; loco tpi cōformare. ¶Ficus folia habet ampla, aspera, & diuersa humoris lactei cōtētiua, quorum succo genitali perlinita, ad libidinem inardescunt, vt dicit Aris. Et inde est (ſm magistrum historiarum) ꝙ Adā & Eua fecerunt sibi perizomata de folijs ficus, sicut dr̄ Gen. & ipsi genitalia texerūt, postquam de fructu vetito gustauerunt, in signum, ꝙ illæ partes iam cōtra rōnem libidinē sentiebant. Sic verè folia.i.verba ficus, viri iusti debēt esse lata per charitatem, aspera per correctionem, & asperitatē, qa verba sapientum quasi stimuli. Eccl. 12. humorē tñ lacteum debēt continere.i.dulcem, & lacteam pietatem. Can.5. Mel & lac sub lingua tua. Scissa tñ dēt esse, & diuisa per discretā varietatem, quia.s.ſm loca, & tpa debēt diuidere verba sua. Si etiam aliorum membra generatiua.i.affectus desideria, talib.verbis iustorum vngantur, & moueantur, tunc ad opus generationis bonorū operum inardescūt. Vel dic ꝙ ficus est mūdus, folia eius sunt diuitię, succus quia talib.exprimitur, sunt deliciæ, quibus pro certo si aliquis imbuatur, statim ad libidinem, & luxuriam excitatur, quia deliciæ libidinem incitant, & inducunt, iuxta illud Ps. Sedit populum manducare & bibere, & surrexerūt ludere. Nam & iniquitas Sodomę erat saturitas panis, & abundantia, vt dr̄ Eze.16. ¶Ficus aliqñ sterilescit duplici cā, quia aliqñ pp defectū humoris, aliqñ pp humorem superabundantem, sed sibi agricola subuenit, quia qñ humor deficit, tunc per fimum, & aquam dulcē sibi succurritur, qñ autem superabundat, tunc clauis perforatur vt humor superfluus vacuetur, vt dicit Arist. Sic verè sunt quidam hoīes qui sterilescūt à fructu bonorum operū pp defectū humoris.i.diuitiarum vel tpalis sustentationis, sicut multi pauperes, qui ratione paupertatis delinquūt, qa multi pp inopiam deliquerunt. Eccl.27. Alij ēt steriles fiunt pp superabundantiam, & superfluitatem istius humoris.s. diuitiarum & mundanæ prosperitatis, sicut sunt diuites, qb. mūdana prosperitatis occasio est delinquēdi. Ps. Prodijt quasi ex adipe iniqtas eorū. Sed verè vtroq; casu dēnt remedia adhiberi, qa agricolæ.i.prædicatores & plati dēnt pauperes cū aqua dulci benignæ consolationis et cū fimo bonorum temporalium & mundanæ sustentationis misericorditer fomentare, diuites aūt cū clauis durę rephēsionis, diuini timoris, & cōminationis infernaliū tormētorū dēnt pungere, & penetrare, vt sic p eleemosynas se euacuēt ab isto humore diuitiarū, & sic tā pauperes, q̄ diuites fœcunditatē bonorū operum obtinebunt, & ipsam poterūt rehabere. Figura Lu. 13. vbi paterfamilias habens ficū sterilē in horto, pcepit eā succidi. Vt qd inqt ēt terrā occupat? Agricola aūt dixit, Sine fodiā circa eā, & mittā stercora. Sic verè qñ in horto Dei .i.in ecclesia vel religione est ficus.i.hō sterilis p pctm̄, ita ꝙ iam à Deo præcipitur succidi per mortem spūalem, & æternam, tunc verè agricola prædicator, vel prælatus debet circa eum fodere per correctionē, & stercora proprię vilitatis ei immittere per sui status considerationem, vel etiam stercora diuitiarum suarū apponere p temporalē subuētionē. Fili hoīs fode parietē. Eze.8. & 12. ¶Ficus cypriæ ſm Pli.lib. 12.c.7. Similes sunt vlmo in folijs, & quater in æstate proferunt fructū, sed grossus earum non maturescit, nisi primitus incidatur, & lactis superfluitas emittatur. Idem autē de ficu Aegyptiaca dicit, ꝙ qñ vngulis ferreis scalpitur, tūc fructus eius maturatur, qui fertilissimè tunc abundat, fructus autē suos dulces, & suaues portat in caudice.i.i ligno seu stipite, nō in ramis, vno aūt fructu collecto, solet alius succedere, & sic solet fœcunditatē ppetuam custodire. Ficus est religio vel ecclesia, quæ multos hodie profert fructus.i.hoīes, alios maturos, alios immaturos, sed verè ad hoc ꝙ fructus eius.i. hoīes possint maturescere p perfectionem, & mores, necesse est ꝙ primò incidantur per contritionem, & emittant superfluū humorem peccatorum per confessionem, vngulis ferreis.i.asperitate pniæ scalpantur per satisfactionem, & sic maturabunt p morum perfectionem, opulentię; erūt p bonorum operum productionem, & per continuam eorū successionem. Leu.26. Nouis superuenientib. vetera pijcietis. Vel dic ꝙ necesse est eos incidi per cōpassionē, & superfluū humorem diuitiarum emittere p eleemosynarū largitionem. vnde Ps. Dirupit petram, & fluxerunt aquæ. ¶Ficus indica lata, & peltea habet folia, ramos facit multos, q suo pōdere inferius inclinātur, & circa stipitem in terra infigūtur, & ad modū vnius sylux circa patientē germinantes, tātam faciunt vmbrā, ꝙ sub ea pastores ab æstu, & turbine ptegantur, poma ēt parua ad quantitatē fabæ facit, quæ præ sui dulcedine digna miraculo reputatur, vt dicit Pli. lib.12. c.5. Talis est Christus, cuius folia sunt verba, fructus sūt opera & exēpla, quæ p̄ pietate, & charitate benigna, & dulcia dici pñt. Rami eius sunt fideles quorum quidā superius resident circa matrem.s.contemplatiui, qui in sublimib. meditātur, quidam ad terram.i.ad terrena, & temporalia inferius inclinātur, s.actiui, oēs tñ fructificāt, & circa matrē Christū per charitatē, & grām pseuerāt, ita ꝙ sub eorū vmbra.i.sub eorum

eorum exẽplis alij delectant. Volucres cœli habitabant sub vmbra eius. Dan. 4. & Mar. 4. Vel si vis per istam matrem intellige religionum fundatores, & eorum contemplatiuos, & actiuos successores, sub eorum vmbraculo. i. in eorum statibus cõuersantes. ¶ Sunt quædam ficus syluestres quarum fructus nunquam maturescit, qui caprifici dñr. Si tñ tales iuxta locum domesticarum ficuum plantentur, ita ꝙ ventus ꝑ eas transiens, ad alias deuoluatur, tunc ficus domesticę melius fœcundantur, ſm Plin. & sic ista arbor fœcunditatem quam ex se non habet, alijs administrat. Charissimi, caprificus est malus prædicator, q̃ licet sit sterilis à fructu bonorum operum, facit tamen bonos melius fructificare per bona opera qñ aere ipsius. i. verbis & exemplis eius tales tanguntur, & informantur, quia tales mali dant alijs quod non habent.

¶ Ficus tenere est naturæ, & ideo frigore faciliter lęditur, & maximè quando est in frigida regione. vnde in parte aquilonis paucæ vel nullæ sunt ficus, quia frigiditate talis venti humor lacteus earum consumitur, & sic arbor faciliter exsiccatur. In parte autem, & vento meridionali ficus melius fœcundatur, vt dicit idem. Sic multi sunt hodie qui sunt ita teneri, & molles, & debiles ad cadendum ꝙ statim ad modicum frigus aduersitatis vel tribulationis læduntur, & ab humore grę desiccantur, & maximè illi qui adhuc sunt in germine iuuentutis, & ideo pars aquilonaris, i. status paupertatis vel aduersitatis non conuenit talib. debilib. vel infirmis, imò pars meridionalis. i. status sufficientis prosperitatis talibus necessarius est, & conformis. Vnde Eccl. 43. Frigidus vẽtus aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aquis.

De Fraxino. Cap. 56.

Fraxinus est arbor alta, & procera, quæ ad hastas optima est fabricãdas, vnde etiam ſm Isid. ista arbor hasta achillis fuit nobilitata, & ꝙ ad hastas valeat, approbata. Hæc arbor contrariatur serpentib. nam eius vmbram matutinam vel vespertinam nõ attingunt. Nã si serpens inter folia eius & ignem positus fuerit, facilius ignem intrat q̃ eius inter folia se imponat. Fructus eius est vtilis medicinæ, & valet contra multas passiones, ſm Pli. lib. 16. c. 14. Prædicta aũt dicit idẽ Pli. se expertum, vbi addit ꝙ mira est circa hoĩem naturę benignitas, quia priusquam serpentes prodeant, floret fraxinus, folia verò eius non prius deficiunt q̃ iterum serpẽtes in terra condantur, vt sic dum sunt supersunt, è fraxino remedium cum necesse fuerit habeatur. Talis est crux Christi, q̃a verè ipsa est hasta vel lancea ad impugnandum hostes spũales, nam serpentes. i. dęmones eam timẽt, quia verè facilius in ignem inferni intrarent, q̃ in vmbram vel folia. i. in locũ vel personam vbi fit verbũ uel memoria crucis. Vnde Achilles. i. Christus, talis hasta. s. cruce fuit vsus, qñ hostes suos dęmones superauit. Fructus. n. istius. i. Christus, vel Christi sanguis qui in cruce pependit, vtilis est ad spũalem medicinam cõtra oĩa vitia, & peccata. Vel dic ꝙ fraxinus est vir iustus, cuius folia sunt verba, cuius vmbra sunt exempla. Nã serpẽtes. i. peccatores odiũt, & fugiunt folia. i. verba iustorum, & vmbram exemplorum suorum, quia libẽtius in ignem luxuriæ, & cupiditatis immergunt, licet ibi spũaliter occidant, q̃ ad folia fraxini. i. ad verba iustorum, & exempla per imitationem, & cõformitatem conuertantur. Mali. n. de bonorũ documentis, & exemplis, vel de eorum societate nõ curãt, imò ipsos fugiunt, & declinant. Viri iniqui odiunt simplicẽ & detestantur impij eos qui in recta sunt uia. Prou. 29.

¶ Fraxinus aũt prius facit flores q̃ folia. Sic vir iustus ꝑducit flores honestæ conuersationis, vel sanæ affectionis, & fructum bonæ operationis, antequam habeat folia doctrinæ vel eruditionis, vel cuiuscunq; locutionis. Act. 1. Cępit Iesus facere & docere.

¶ In Græcia sunt fraxini quorum folia sunt iumẽtis venenosa, quæ tñ animalib. ruminãtib. minimè sũt nociua, vt dicit Pli. vbi supra. Fraxinus est mũdus, folia eius sunt diuitię, quæ pro certo iumentis. i. carnalib. peccatorib. qui. s. eis nesciunt vti discretè, sunt mortiferæ, & nociuæ. Illi tñ q̃ ruminant per discretionem, qui. s. actus suos masticant, examinant, & discernunt, de istis folijs non accipiunt nocumẽtum, quia diuitiæ non nocent bonis, sed tantum malis, quia oĩa bonis in bona cõuertuntur, similiter malis in mala. Eccl. 39.

¶ Quædã sunt aliquib. vtilia quæ alijs sunt venenosa. Coriandrum. n. hoĩes cibat, canes necat, ferula hoĩbus est medicina, murenis mors iusquiamus passerib. est cibus, hoĩb. venenum, amygdalus vulpem occidit, quæ hoĩem nutrit. Quædam fraxinus est in græcia cuius folia iumenta interficiunt, bestijs autem ruminantib. non nocent. Sic verè in moralib. diuersa diuersis conueniunt, quia sicut dicitur Eccl, 37. Non omnibus omnia expediunt, quia sicut dicitur ab Eph. 4. Vnicuiq; data est gratia ſm mensuram donationis Christi, expone de quolibet per se in titulis suis.

De Fago. Cap. 57.

Fagus est arbor glandifera, cuius glandes corticem hñt asperum, fructum tñ interius multum molle, album, suauem, delicatum, & triangularem, quem maximè mures, & glires diligunt, & eo impinguantur, carnes etiam animalium quæ eo nutriuntur, magis coctibiles inueniuntur, vt dicit Plin. lib. 16. c. 7. Et ideo fagus à fage, quod est comedere dr̃, eo ꝙ antiquitus hoĩes istis glãdib. alebantur, vt dicit idẽ. Talis est sacra scriptura, quia hæc est rectè quasi fructus fagi. i. Dei, à quo nobis immediatè producitur, & hæc licet habeat corticem exteriorem, s. sensum historialem rudem & asperum, tñ fructus. i. itellectus interior est dulcis, & suauis, mollis, & delectabilis pio cordi, & hæc est triangularis. i. triplex quantum ad expositionem, s. quãtum ad sensum moralem, mysticum, & allegoricum, & ideo glires dormiẽtes. i. viri deuoti, & cõtẽplatiui, istum fructum diligunt, & frequentant, quia. s. in sacræ scripturæ expositionib. se delectant, & nutriti tali fructu. i. illi, q̃ in sacris literis occupant faciliter decoquuntur. s. ꝑ correctionẽ, & faciliter digeruntur ꝑ conuersionem. Fructus eius dulcis gutturi meo. Cant. 2.

¶ Fagus est arbor cuius lignũ interius est planũ, & bene, & faciliter scinditur, & dolatur, nõ durat tñ multũ, quia faciliter à vermib. perforatur, & hoc lignum super oĩa alia valet ad artẽ vitreæ ꝓparandæ, &c. Expone si vis de fago qñ o fiunt ex ea tabulę, & diuersa vtẽsilia seu vasa. Sic verè multi quamuis videantur plani, viri benigni, & sancti, sunt tamen nimis teneri, quia. s. per vitia & peccata faciliter computrescunt.

De Faba. Cap. 58.

Faba ſm Diosc. genus est leguminis cuius hasta est angulosa, foliũ pingue, & acutum, flores albi, purpurei, & nigri, thecas habet carnosas, & oblõgas, in quib. fabæ sunt in diuersis domicilijs ordinatæ, & flores eius sunt odoriferi, q̃ ab apib. ꝓcipuè frequentantur. Talis est vir perfectus triãgularis per triplicẽ virtutem theologicã, s. fidem, spem, & charitatem. Flores eius. i. honesta cõuersatio est alba ꝑ vastitatem, nigra per humilitatem, purpurea ꝑ charitatem. Flores eius. i. verba sunt pinguia per pietatem, carnosa, & mollia ꝑ benignitatem, acuta tñ per correctionem, & austeritatẽ quãtum ad malos. Fructus aũt eius. i. bona opera, & virtutes in q̃busdam thecis reponuntur, & abscõduntur per humilitatẽ, quia. s. boni semper occultant, & celant bona sua, ne forte ꝑ vanã gloriam eam perdant. Seneca. Esto occultator virtutum, sicut alij vitiorũ.

¶ Fabæ qñ sunt primo in theca, molles sunt, et teneræ, et in quadã carnosa substãtia ſm ordinẽ sunt distinctæ, qñ tñ senescunt, tunc indurant, et siccant, et tãdem cũ flagello de theca excutiunt, et ab aĩalib. comedũtur, et tunc inordinatè vna super aliã ponũtur. Theca est religio, fabæ quæ sunt ibi, sunt religiosi, qui verè in principio iuuẽtutis sunt molles, et teneri ꝑ benignitatẽ, et obediẽtiã, et pietatẽ, quia faciliter masticantur, corriguntur, et cõuertuntur, et hoc quia tunc inuoluunt in carnosa humiditate deuotionis, et tunc etiam ordinatè sedent, quia quilibet cõtẽtus est loco, statu et dignitate sua, sed verè tandem indurãtur ꝑ obstinationẽ, desiccant per indeuotionẽ, et sic qñ flagello tentationis ꝑcutiuntur, tunc extra cõuentum, et extra thecã suam exeunt, ꝙ exire volunt, per ambitionẽ. s. ad exteriora officia, et beneficia, vt q̃a volunt fieri priores. etc. hmõi, et tunc qñq; inordinatissimi sedent, q̃a. s. sępe accidit ꝙ deteriores sunt in maiori, meliores in viliori dignitate, et iõ tales finaliter, et à bestijs, et porcis infernalib. deuorant. Deuorauit eã aper de sylua, etc. Vel dic ꝙ theca est mundus, in quo fabæ. i. pctõres primò i iuuẽtute sunt molles, et debiles ad cadendũ, et in carnositate luxuriæ iuoluunt, finaliter tñ à calore auaritiæ per parcitatem indurantur, et siccant, et tandem cum flagello mortis à theca. i. à mundo eijciuntur, et

tur,& à bestijs demonib.comeduntur. Vel dic in bono ꝙ religiosi primò sunt molles, & fragiles,in iuuentute,sed qñ calore charitatis sunt siccati,tunc efficiuntur duri,fortes & firmi ad resistendū.¶Faba est fructus inflatiuus,& grossum , & malum gñat sanguinem,& humores,& tñ flos eius ab apib. frequentatur.Talis est mundana sapiētia,quia licet sit inflatiua per superbiā , licet grossos humores malarum affectionum generet(quia ẜm.Apost.1.ad Cor.8.Scientia inflat, charitas ædificat)tñ apes.i.mundani seculares ipsam hodie præcipuè frequentāt, sicut.n.patet,oēs currunt ad leges,& sciētias seculares. Et sicut ẜm Varronem non licebat Pōtificem flaminē vti faba,sic verè illi q̄ sunt dedicati flammæ.i. Deo (qui ignis consumens dr̄ Deut.4.)religiosi.s.& clerici,nō debent vti faba.i.scientia legali vel mundiali,nisi forte inquantum est necessarium ad regimen ecclesiæ Dei. ¶Fabarum colatura faciē mundificat,& ad alia multa valet, & flores eius odoriferi ab apib.frequentantur,& cum pane quidā admiscēt fabas,vt ponderosior fiat. Talis est sciētia philosophię, q̄a verè ipsa mūdificat faciem,i. intellectum, & ideo apes.i. theologi eā frequentāt, & eā cū pane vitæ.i.cum sacra scriptura miscent,vt magis pōderet,& appareat eius valor.¶Secundum Pli.faba ēt excisa crescēte lunā crescit,& repletur, & in hoc sola est inter fruges,vt dicit idem.In aqua aūt salsa nunquam decoquitur.Tales sunt multi qui se regulant ẜm lūnam.i.ẜm mutabilem prosperitatem mundanam,quia verè licet excisi sint à terra.i.à temporalib. negocijs, vt quia sunt facti religiosi,tñ ẜm lunam mundanę prosperitatis crescūt, per eam se regulant,& disponunt.Vel dic & melius, ꝙ sunt quidam qui proficiunt,crescunt,& augmentantur crescēte mundana prosperitate,& plus valent in meritis, & virtute, q̄a.s.ea sciūt bene vti,in aqua aūt salsa.i.amaritudine tribulationum nō possunt coqui vel digeri,cōuerti.s. corrigi vel domari,quia viles ẜm Senecam,magis prosperis attrahunt, q̄ asperis terreantur, quia verè multi sunt quibus ꝓsperitas proficit & aduersitas nocet.Dicit.n.Seneca ꝙ generosus est animus hoīs,& facilius ducitur quā trahitur . ¶Faba ẜm Pli. dum est in flore,diligit aquā,qñ aūt effloruerit, diligit siccitatem . Sic verè homo qñ primò floret ꝑ bonum desideriū, propositum, & affectum tunc necesse est ꝙ habeat aquam,i. doctrinam,& prędicationem,cum autem iam effloruerit,& bonum propositum,& bonam operationem emiserit,tunc indiget siccitati pœnitentiæ austeritate.Vel dic quòd homini qui est in flore.i.in iuuētute,necessaria est aqua doctrinæ & eruditionis,sed cum iste flos transierit,tunc siccitatem requirit correctionis,& macerationis,quia iuuenes debēt dulciter tractari, vbi senes debent acriter macerari . Vñ Sap.11. Hos quidem tanquam pater monens probasti, illos aūt tanquam durus rex interrogasti.¶Faba terram in qua seminat, fęcundat stercorum vice,& ideo in aliquib.partib.tūc agri euertunt,qñ fabæ sunt in flore,vt dicit Pli. Sic verè boni fęcundāt per bona opera,& virtutes,terram.i.statū vel societatem in qua fuerint seminati,positi,& plātati,fęcundāt ēt, & locupletant quo ad diuitias temporales,sicut patet de sanctis,qui suis meritis,& virtutib.ecclesiā,& religionē,& temporaliter,& spiritualiter ditauerūt.Vnde Zach.14. Pax erit cum venerit in terra nostra.&c. Vel dic ꝙ faba est Christus, qui pro certo terram.i.humanam naturam fœcundauit quo ad virtutes,qñ in ea ꝑ incarnationē fuit seminatus , q̄ prius sterilis habebatur,maximè qñ adhuc existens in flore iuuentutis fuit per passionem euersus,quia.s.proprio sanguine ipsam irrigauit,& per cōsequens fœcundauit.Illa terra inculta facta est velut hortus voluptatis.Ezec. 36.¶Faba nascitur per se in aliquib. partib.& maximè in Mauritania,in insulis etiam septentrionis ꝑ se nascitur,sed ita dura est, ꝙ vix pōt coqui,ẜm Pli.lib.18.c. 12.Sic verè quidam per seminationē prædicationis nascuntur in fide[illegible],& gratiā vel religionem, quia.s.ad instantiam aliorum ad bonum conuertuntur, quidam autem sunt q̄ ex proprio instinctu,& voluntate nascūtur,& conuertuntur,& tales,q̄ ex diuina inspiratione boni efficiuntur,ità sunt duri per cōstantiam,& firmitatem, ꝙ vix à diabolo possunt coqui vel ad malum conuerti per tentationem.Frustra sufflauit conflator.Hiere.6.& istud est maximè in insulis.i.in religionib.quę sunt in septentrione.i.in frigore paupertatis,& mundanæ aduersitatis constitutę.Terra .n.vltro fructificat.Mat.4.¶In Aegypto est faba decem cubitorū,quæ spinosa est,cuius folia ampla,fructus subamarus, radix comestibilis cruda vel cocta,& habet caput simile papaueri cū capitello in quo sunt fabæ,& hęc à crocodilis refugitur,ne spinis suis visus eorum lædatur. Talis est vir ꝑfectus,qui decem cubitis.i.decem mandatis constat, & spinosus est per pœnitentiam,& ideo à crocodilis.i.à demonibus refugitur,& timetur, radicem cordis habet dulcem per pietatem , folia verborum lata per charitatem , fructus etiam portat. i. bonorum operum multiplicitatem . ¶Secundum Virg.vt dicit Pli.faba si in amurca,& nitro madefiat,melius crescit.Si etiam triduo in vrina, & aqua maceretur antequā seminetur,tunc crescit citius,& prorumpit,ẜm Pli.Si quando homo in agro religionis debet seminari, tunc si in vrina .i.in amara pœnitentia sit maceratus, & hoc per tres dies.i. per cordis contritionem,oris confessionem,operis satisfactionem,tunc melius crescit per merita,& virtutes . Creuit semper,& ablacturus est 1.Regum 1.

De Frumento. Cap. 59.

FRumentum dr̄ à fruendo, eo ꝙ fruentib.fit aptum ad nutrimētum, cuius spica quibusdam in summitate spiculis & aristis munitur , granum etiam in theca recolligitur, ne ab auibus spica suis fructibus spolieē , vt dicit Isid. Talis est sacra scriptura,quia ab oībus debet frui,& audiri,quia ipsa est optima ad aīę nutrimentum,& in hac est spica.i.exterior apparentia,& historia,intra quam in proprijs thecis.i.in varijs libris granum purum.i.doctrinæ veritas occultatur.Sūt .n.historia acutæ spicæ.i.difficultas,intellectus, & sensus,& hoc ne aues cœli.i.hæretici eam diripiāt, & ne faciliter granum sani intellectus penetrent,& corrumpāt.Vel dic ꝙ frumentum est vir perfectus,qui primò fuit herba.i.fragilis,& imperfectus,s.i principio cōuersionis,deinde perficit, & augetur.Grana autē eius sunt grā,scientiæ,& virtutes, q̄ sunt aliorum nutrimenta.Sed verè ista sunt recondita in spicis.i. in asperitate pœnitentiæ,& in thecis.i. in occultatione humilitatis,q̄a.s.boni semper celāt bona sua,ne ab auib.demonib.eis per vanam gloriam spolientur.Seneca.Esto occultator virtutum,sicut alij vitiorum.Relinque si vis primam expositionem.¶In frumento non tm̄ est granum, sed ēt palea. Palearum aūt aliqua pars ad pastum ignis,alia pars ad pastū animaliū reseruatur.Et hæc palea tm̄ est frigida, ꝙ niues superpositas dissoluit vel defluere nō ꝑmittit,& ita calida ꝙ poma maturescere cōpellit, vt dicit Isid.lib. 17.Sic verè in frumēto.i. in numero fidelium in agro mundi, religionis vel ecclesiæ non tm̄ sunt grana.i.viri perfecti,sed ēt paleę.i.peccatores,& iperfecti,& sicut palea est necessaria grano,sic mali bonis.2.ad Tim.2.In magna domo nō tm̄ sunt vasa aurea & argētea,sed lignea,& fictilia.Et tales palea.i.peccatores,ita sunt frigidi ꝑ indeuotionem, ꝙ niuē.i.sua vitia,& pctā non deponunt nec dissoluunt per confessionem. Ita etiā sunt calidi per ambitionem,& auaritiā, ꝙ poma.i. bona temporalia maturāt, & sibi præparant per acquisitionem.Et tales paleæ finaliter qñ Deus in die iudicij triturauerit messem ecclesiæ,in pastum bestiarum infernalium,& ignis inextinguibilis conuertentur.Matt.& Lu.3.Purgabit aream suam, & triticū congregabit in horreum, paleas aūt extinguet igni inextinguibilis.Vel dic ꝙ palea alba,& leuis,& prædicator, qui lenis et per paupertatem, albus per castitatem, qui quantū ad vitā,et doctrinā cedit in pastum aliorum,et in nutrimentum ignis charitatis,et tenet niuem,i.malos ne dissoluantur per vanas affectiones,et hoc cum frigiditate diuini timoris quem immittit, poma aūt.i.bonos facit maturescere ꝑ ꝑfectionem,et hoc cum caliditate diuini amoris quem cōtinet et emittit.Idē si vis dic per oīa de scriptura.Vel dic ꝙ palea est mundi prosperitas, quæ faciliter dissipatur,et à bestijs.i. à pctōrib.comedit,et igni finaliter cōbureē,s.in iudicio.Hęc est.n.palea quā administrabat.Pharao filijs Israel,q̄ ei in luto,et latere seruiebant,q̄a.s.Pharao.i.diabolus paleas bonorum tpaliū bonis offert,vt in luto vitiorū,et pctōrū eidem seruiāt in hac vita.Istā aūt paleā mundanæ prosperitatis comitaē tm̄ frigus indeuotionis, ꝙ niues. i. pctōres nō sinit liquescere ꝑ cōtritionē,et cōfessionē, et tñ poma.i. viros iustos , q̄ ea sciunt vti, maturat et meliorat ꝑ ꝑfectionē. Mitte falcem tuam , qm̄ maturauit messis. Apocal. 14. ¶Frumentum dicitur etiam omne bladū,i.triticum, hordeum, siligo, et cætera

& cætera oīa, sed quædā istorum in vna terra proficiunt, in alia deficiūt. Nam ordeum in noualib. proficit, vbi triticum deficit, & arescit, vt dicit Pli. & sic de alijs intelligēdū est. Per ista blada intelligo varias, & diuersas sciētias, & doctrinas. Per noualem intelligo personā iuuenem, vel nouitium conuersum. Cum ergo sint plures scientiæ vel doctrinæ, dēt tñ quęlibet ſm modum debitum seminari, & agricola .i. doctor & prædicator debet in vnoquoque ſm virtutem propriam scientiarum spargere qualitatem, quia verè licet hordeū .i. simplex, & rudis doctrina ꝓficiat in nonalibus .i. in nouitijs, & incipientib. vel iuuenibus, si tñ triticū .i. subtilis sciētia ibi ponatur, ipsa pro certo deficit, & arescit, qa non oībus oīa expediunt. &c. Eccl. 37. Vel dic ꝙ per ordeum intelligo sciētiam mundi per frumentum scientiam theologicam, q̄ non ꝓficit sed deficit in nonalibus, i. in secularib. Animalis .n. homo non percipit ea quę sunt spiritus Dei. 1. ad Cor. 2.

4 ¶In seminando blada tpa sunt seruanda, qa alia citius, alia tardius seminantur, quædam ante hyemem, quædam post, quædam etiam in terra profundius seminantur, & quædā leuius profundantur, quia ſm seminum, qualitatem diuersimodè sunt serenda. Sic inter homines diuersi diuersimodè seminantur in agro fidei vel charitatis per conuersionem, quia q̄dā citius, quidam tardius, quidam .n. cito credunt, quidā tarde, q̄dam in iuuentute, quidam in senectute. Item quidam ꝓfundius, quidam leuius, quia quidam bene radicātur, q̄dam faciliter euelluntur. Non .n. oīs caro eadē caro. 1. ad Corin. 15.

5 ¶Blada tunc melius, & vtilius seminantur vel colliguntur, qñ luna est interlunaris, nec plena. s. nec noua. Sic hoīes melius in charitate seminantur, cōuertuntur, & emendanť, quādo luna .i. prosperitas mūdana est intermedia .i. sufficiēs, nec plena .s. nec caua .i. nec deficiens per nimiam paupertatem, nec abūdans per diuitiarum superfluitatem, qa nec diuitias nec paupertates dederis mihi dñe. Prou. 30. Vel dic ꝙ luna mutabilis est vita humana. Seminādi ergo sunt hoīes .i. conuertendi, dum luna est intermedia .i. dum vita nr̄a non est nimis iuuenis vel antiqua, quia oī negocio tempus est, & opportunitas. Eccl. 9.

6 ¶Frumēto solent nocere multa, primò ventus, & maximè qñ oret vel maturescit. Nam ex flatu noxio spica extinguitur, & euanescit, & de fructu suo patiť abortum. Sic uerè bono viro nocent multa, & maximè ventus vanitatis, & inanis gloriæ, quia qñ floret per bonam cōuersationem, qñ maturescit per virtutem, & perfectionem, tūc si flatu noxio inanis gloriæ feriatur, à fructu virtutū suarū faciliter spoliatur. Vel per ventum intelligo tentationē vel tribulationem, quæ tūc maximè nocet qñ homo est in flore iuuentutis. Vel per flatum intelligo mala verba & suggestiones. &c. sicut supra. Aggei 2. Percussi vos vento vrente.

7 ¶Frumento nocet pluuia superflua, quia ꝑꝑ abundantiam humoris calor naturalis extinguitur, & corrodētes vermiculi generantur. Sic verè nocet hoī nimia abūdantia mundanæ ꝓsperitatis, quia per eam calor charitatis extinguitur, & vermiculi .i. vitia plurima generantur, quę pungunt animam, et corrodunt. Portæ fluuiorum apertæ sunt, & templū ad solū dirutum est. Nau. 2. Vel dic ꝙ pluuia est voluptas carnalium deliciarum.

8 ¶Nocet frumento calor immoderatus, & tēpus siccum, quia .s. tunc depauperatur ab humore, & tunc ꝑꝑ defectum nutrimenti deperit atque cessat, & in eo quædā muscæ gñanť, q̄ dñr cantharides, q̄ frumenti subām deuorāt, & corrodunt. Sic verè qñ in hoīe abundat calor auaritiæ, & cupiditatis, & siccitatis indeuotionis, tūc humor cōpassionis, deuotionis, & gr̄æ in nobis cōsumiť, & arescit, & muscæ virides .i. motus iræ, & crudelitatis in nobis gñanť, & sic à fructu bonorum operū retardamur, vñ Esa. 14. Subtus te sterneť tinea, & operimentū tuum erunt vermes.

9 ¶Nocet frumēto abundātia vermiū nociuorū, qa qñq; tm̄ abūdāt locustæ et bruci, ꝙ oēm eius virorē dissipant, & eius subām sterilizāt. Sic verè bonis nocent vermes .i. mali, et pc̄tōres, qa verè ꝑꝑ locustarū .i. balliuorū, et officialiū abundantiā, et brucorū .i. hæticorū, sæpè fit ꝙ hō a fructu bonorū operū, et tpalis ꝓsperitatis penitus vacuať. Venit locusta, et brucus, cuius nō erat numerus. Figura Exo. 10. de locusta quæ comedit omne viride. etc.

10 ¶Semina frumenti si oleo pice vel adipe tāganť, tunc illico corrumpuntur, et ideo oportet, ꝙ à talibus caueatur, sicut dicit Pli. Sic verè aīa corrūpitur, et à fructu bonorū operum impeditur, si pinguedine deliciarum vel carnalitatis, oleo adulationis, pice corruptæ societatis fuerit superfusa. Figura Leu. 11. vbi semē madefactū ad tactū morticini polluebať. Sic et luxuriosi madefacti per delicias, polluuntur per peccatum qñ tanguntur per tentationē, à mortuo diabolo vel mala societate. Ps. Prodijt quasi ex adipe iniquitas eorū. vnde Eccl. 13. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea.

11 ¶Frumento nocet malarum herbarum societas. Nam qñq; cum eo lolliū seu lappa inuenitur, ita ꝙ uix vnū ab altero separatur, & ita per ea bladi substātia suffocatur, nisi ꝑ agricolæ diligentiam extirpentur. Sic verè bonis nocet malorum societas, quia hodie in omni gradu seu statu lollium vel lappa .i. mali cum bonis pariter sunt commixti, ita ꝙ vix ab inuicem distinguuntur. Nam per eos boni suffocātur, & destruuntur per mala sua exēpla, nisi forte per bonum agricolam prælatum tales de agro religionis uel ecclesiæ extirpenť. Exortæ spinæ suffocauerunt triticum. Matt. 13. Mar. 4. Lu. 8. vel ꝑ lolliū intelliguntur hæretici.

12 ¶Nocet frumēto corruptus ros vel nebula, quia exinde aurugo à qua spica corrūpiť, generať. Sic uerè nocet hoī doctrina corrupta, & hæretica, quia aurugo uitiorum exinde generatur, à qua calor bonæ conuersationis perdiť.

13 ¶Frumento ergo nocēt multa, primò uentus dissipans florem, nimia pluuia extinguēs calorem, nimis calor desiccans humorē, uermis & locusta corrodens uirorem, ros corruptus generans squalorem, mala societas suffocans ualorem. Sic bonæ personæ nocet uētus uanitatis, qui tollit florem honestatis, item pluuia mūdanæ prosperitatis, quæ extinguit calorem charitatis, item calor cupiditatis, qui siccat humorem perfectionis, & sanctitatis.

De Farina. Cap. 60.

1 Farina à frumento vel a farre est dicta, nam far primò mola confringitur, deinde furfur, separatur tandem exinde diuersa nutrimentorum genera præparantur. Exinde .n. fiūt pultes pro pueris, medicinæ pro infirmis, panis solidus pro prouectis, ſm Isid. Far est sacra scriptura, quia primò frāgitur cum mola subtilis intellectus per expositionem, deinde furfur .i. oīs uana mendacitas exinde tollitur, & sic in cibos doctrinæ, & prædicationis conuertitur, & sic exinde, fit plus .i. leue documētū puerorū .i. incipiētiū, medicina infirmorū, & panis solidus perfectorū. Perfectorū .n. solidus est panis. ad Heb. 4.

2 ¶Farina ergo primò molitur, & frangitur, deinde à furfure diuidiť, aqua calida aspergitur, & fermmētū ei ut sapidior adiungitur, melli etiam uel oleo aliqñ admiscetur, deinde in formam redigitur, in clibano qñque decoquitur, qñq; in cinere, & carbonibus uel in patella frigitur, & sic ꝑ multos labores panis efficitur, & in vsus oium cōuertitur, & mutatur. Farina, est aīa seu homo, qui primò inter molam superiorem timoris deprimentis, & molam inferiorē spei subleuantis, mollitur, & cassatur per contritionem, deinde à furfure peccatorū segregatur per confessionem, tandem aqua calida lachrymarum aspergitur per cōpunctionē, fermentum .i. mortis memoria acris, & amara ei adiungitur ꝑ cōsiderationē, tādem per tribulationes pistatur, & in clibano charitatis, & in patella tpalis aduersitatis frigitur, & coquiť, tādem aspergitur melle deuotionis, & oleo pietatis, & cōpassionis, & in clibano delectionis, & ī patella tribulationis ponitur, & sic efficitur panis, & nutrimentum aliorū, qa .s. per doctrinam, & exēplū alios reficit atq; nutrit. in mēsa etiam cęlesti superius in Paradiso ponitur, vt exinde scti & Angeli cōsolentur. Figura Leu. 2. vbi farina primò oleo miscebať, deinde in patella frigebatur tādem dño offerebať, & thus ei adiungebatur, & pars eius à sacerdotib. comedebať. Sic verè qñ in farina .i. in aīa vel in hoīe perfecto poniť oleum compassionis, & thus orationis, & in patella frigiť tribulationis, tunc aptus efficiť vt Deo in Paradiso offeratur, et ut ab alijs per exempli acceptionē comedatur. unde Eze. 16. Similam, et mel, et oleum comedisti.

3 ¶Ex farina fiūt diuersa genera panum diuersimodè præparata, et ei fermētum apponiť, ut panis sapidior habeatur. Omnis autem panis cor habet cōfortare, corpus nutrire, deperdita restaurare, et uires laborantib. ministrare. Sic ex sacra scriptura fiūt panes .i. varij sermones, et doctrinę, quibus aliqñ fermētum sciæ philosophicæ miscetur, vt apparentior habeatur. Oīs autem panis doctrinæ vel prædicationis cor cōfortat et cōsolatur, animam nutrit uirtutib. et impinguat vires, et forti-

titudi-

titudinem ad laborandum per pœnitentiam ministrat, & deperdita. s. gratias, & virtutes restaurat. Si vis iunge supra cū §. scriptura. Et sicut paterfamilias scindit panem filijs cuilibet ſm propriam exigentiam, sicut prædicator sacram scripturam debet vnicuique diuidere secundum exigentiam sui status, quia aliter pauperibus, aliter diuitibus & aliter scientibus, aliter ignorantibus, &c.

De Fermento. Cap. 61.

1 FErmentum à feruore dr̃ ſm Isid. Pastam. n. facit feruere, & eleuari, & eam in sui naturam conuertit, & ſm Diosco. humores de corpore extrahit, & mixtum cum sale apostemata diuidit, & maturat. Talis est charitas, q̃a verè qñ pastæ. i. animæ adiungitur, tunc eam facit feruere per bona desideria, & eam per contemplationem eleuat ad æterna, & in sui naturam eam mutat, & conuertit, & si sale amaræ pœnitentiæ vel mortis memoria misceatur, tunc sanat apostemata superbiæ, & humores facit defluere pc̃torum. ¶Fermentū 2 latinè, gracè zime dr̃, & est pasta calore corrupta, & in acetositatem conuersa, quæ vim habet cōuersiuam, q pastam cui adiungit, corrumpit, perforat, diuidit & eleuat, & feruere facit, & in sui naturā, & speciem cōuertit. Talis est malus amor, vel mala & corrupta doctrina, vel etiam malū verbum, vel tētatio, quia. s. feruere facit per mala desideria, & eleuat per superbiam, diuidit per discordiam, penetrat p inuidiam, corrumpit per luxuriam, & licet modicum de ea insit, totam tamen massam aĩæ vel ecclesiæ destruit & corrūpit. Non ergo in fermento nequitię, & malitię, sed in azimis sinceritatis, & veritatis. 1. ad Corin. 5. Vel dic q̃ fermentū est mala persona, per colorem luxuriæ vel auaritię corrupta, quæ pro certo si in pastā. i. in societate vel collegio fidelium misceatur, licet sint puri, & azimi, tñ ipsos per mala exempla, & verba inficit & corrumpit, & diuidit per discordiā, & seiungit, & in sui similitudinem eos mutat. 1. ad Cor. 6. Modicum fermentum totam massam corrumpit. Quia qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Eccl. 13.

De Fumo terræ. Cap. 62.

FVmus terræ est herba amarissima, quæ est viridis, multū est medicinalis, exsiccata autem nullius est valoris, grauis odoris, & horribilis est saporis, vt dicit Platearius. Tales sunt multi, quia dum sunt virides per iuuētutem, tunc sunt amari per contritionem, & alijs medicinales per doctrinā, vitam & perfectionem, tamen quando siccantur per senectutem, tunc suus valor, & efficacia adnullatur, quia multi qui in iuuentute proficiunt, in senectute deficiunt, & in malos homines conuertuntur, & fiunt nouissima illorum peiora prioribus. &c. Matth. 12.

De Fœniculo. Cap. 63.

FOeniculus est herba medicinalis, quæ valet contra venenum, & caliginem oculorum. Nam succo eius serpentes oculos liniunt, & herbā eius in pastu sumūt, & sic visum clarificant, & virtute eius pellem veterem deponentes se renouant, & immutant, & iterum iuuenescunt, vt dicit Pli. lib. 20. c. 23. & Isido. Tale est verbū Dei, vel sacra scriptura, quia verè ipsa repugnat veneno pc̃torum & caliginē ignorãtię abstergit. Nam qñ serpens. i. pc̃tor est excęcatus, & lumine fidei vel discretionis per ignorantiam priuatus, & in peccatis, & vitijs antiquatus, tunc debet sibi adiungere herbā sacrę scripturæ, & verbi Dei, & sic excæcatus oculus itellectus sui clarificabitur per gratiam, & discretionem, & pellis malæ conuersationis deponetur, & per cōuersionem iuuentus perfectionis inducet, & sic renouari poterit, & mutari. vnde Apostolus. Exuamus veterem hominem, & induamus nouū, qui ſm Deum creatus est. ad Eph. 4. Vel per fęniculum intelligo contritionem, vel aliam virtutem quam volueris.

De Herba ferula. Cap. 64.

FErula est herba homini multum medicinalis, & contra multas valens passiones, murenis tamen est nociua, quia si de lacte eius comederint, statim moriuntur, vt dicit Pli. Et est ferula ex qua fluit galbani resina, & in Amano monte Syriæ reperitur, ſm Plin. Charissimi, per ferulam intelligo corpus Christi, per lac eius intelligo sanguinem in sacramento altaris, quia verè licet sit medicinale homini. i. cuilibet iusto & ratione vtenti, qui. s. est in statu gratiæ, est tñ murenis. i. flu xibilibus peccatorib. carnalibus, & voluptuosis dānabile, & nociuum, quia si tales indigni, qui sunt in peccato mortali, lac istud biberint, per mortis æternæ iudicium moriūtur, quia sicut dr̃ 1. ad Cor. 11. Qui corpus domini manducat indignè, iudicium sibi manducat, & bibit. Et sicut ferula cum aceto, & oleo sumitur, sic eucharistia debet sumi cum aceto. i. cum passionis memoria, & cum oleo. i. cum cōsideratione diuinę misericordiæ. Vel ferula. i. aduersitas, vel etiam disciplina, vel correctionis seueritas (quia. s. ferula à feriendo potest dici) nam. s. ista sunt quæ bonos iuuant, malos autem occidunt spiritualiter, & indurant exemplo Pharaonis, qui fuit sub diuina ferula induratus. Vnde Esa. 9. Populus non est reuersus ad percutientem se.

De Fœno. Cap. 65.

1 FOenum cibus est propriè iumentorum. Fęnum. n. quamdiu viret, & frondet, montes, & prata vestit, & ornat, & tam floris varietate quàm viroris venustate ad sui aspectum oculos allicit, & inclinat, tamen propter suam rationem, & debilitatem faciliter ardore solis siccatur, & sua pulchritudine spoliatur, & finaliter infimum, & puluerem conuertitur, aliqñ etiam ignis incendijs deputatur. Talis est per oĩa vita humana, quia primò in iuuentute vr̃ virere per pulchritudinem, & decorem, ita quod pp sui speciē ad sui aspectum attrahit intuentes, (q̃a delectabile est videre personā iuuenem speciosam) multum tñ est debilis, & fragilis naturæ, quia verè fallax gratia, & vana est pulchritudo. Prou. 31. Nam per calorem naturalem cōtinuè consumitur, & ad vltimum per senectutem desiccatur, & arridenti pulchritudine spoliat̃, tandem per mortem exciditur, & falcatur, & infimum, & puluerem & putredinem commutat̃. Exsiccatum est fęnum, & cecidit flos. Esa. 40. Omnis. n. caro fœnū, sicut dr̃ ibidem. Primò in pastum animalium. i. vermium, & talparum, & qñque dæmonum infernalium deputatur, & qñque etiam igne purgatorij vel gehennæ comburitur, & cremat̃. Vnde Matt. 9. Fęnum quod hodie exciditur, & cras in clibanum mittit̃. Vel dic q̃ fęnum est prosperitas, & gloria mundana, quę verè est cibus & pastus animalium, & brutorum. i. hominum peccatorum, & ista dum viret, & durat in sui speciositate, mirabiliter delectat intuentes. Nam prata, & montes. i. mundi diuites, & potentes qui tali fęno sunt induti, & mundana gloria cooperti, pro certo delectabile est videre, sed verè ista facillimè desiccatur, & consumitur, quia ardor paupertatis, & tribulationis, & maximè mortis, & finalis inferni vexationis, ipsam penitus destruit, & cōsumit, & ab ea montes. i. diuites exuit, & denudat. Vnde Prouer. 27. Aperta sunt prata, et collecta sunt fœna de mõtibus. ¶Fœnum q̃to 2 altior loco nascitur, et minus in terra figitur, tãto citius desiccatur. Vnde fœnū vel herba quæ super tecta nascitur, faciliter exarescit. Sic verè homo quanto altius per superbiā eleuatur, et in altiori dignitate ponitur, et locatur, tanto ab humore gr̃æ, et ab humore ēt temporalis substãtiæ facilius desiccatur, sicut patet in multis qui super tecta. i. in altis officijs sunt locati, quos tñ fortuna destruit subito, et desiccat. Exemplum de Amon et Holoferne. Psal. Fiant sicut fęnū tectorum, quod priusquam euellatur exaruit. Isti qñq; arescūt per paupertatem, et depressionem, antequam euellãtur per mortem. Vel ista dic cõtra illos q de nobilitate generis gloriantur, quia pro certo qñque fit q̃ illi qui altius, et nobilius oriuntur, à virore virtutum facilius exsiccantur, et infortunijs temporalibus et æternis facilius deputantur Allega vt supra. ¶Fœnum primò abscinditur, deinde soli exponitur, 3 et ne propter superfluam humiditatem corrumpatur, furcis, et rastris sępius commouetur. Fęno aūt siccato, per aceruos recolligitur, et tandem ad domum in vehiculis deportatur, et in vsus necessarios reseruatur. Sic religiosus primò p votum, et perfectionem de terra. i. de mūdo abscinditur, deinde soli Christo per deuotionem. s. et contemplationem ostenditur, et exponitur tandem per furcas, et castra. i. p plātos sępe per visitationem reuoluitur, et sic humore carnalitatis siccato, in aceruos. i. in diuersis conuentibus recolligitur, et tandem ad domum Paradisi deuehitur, vt ibi ad vsus Dei perpetuos reseruetur, Esa. 40. Verè fęnum populus.

De

De Folijs. Cap. 66.

1 FOlia arborem ornant, flores & fructus præseruant, ne à vento, calore vel pluuia dissipentur. Folium exterius virens significat bonam, & honestam conuersationem, quæ ꝓ certo est hoīs ornamentum, & flores bonarum affectionū, fructus bonarum operationum abscondunt, & seruant, ne .s. à vento superbiæ, pluuia luxuriæ, calore auaritiæ destruātur. Vel per folia intelligo verba, quæ hominem ornāt. &c. Erit folium eius viride. Hier. 17.

2 ¶Folia modico vento mouentur, in vere virent & æstate, in hyeme pallent, & tandem cadunt, & putrescunt. Arborū sunt paramētum, & ornamētum, & indumentum, & sub folijs fructus q̄nq; maturescūt. Folia sunt diuitiæ, quæ verè hoīs sunt paramentum, & ornamentum, & indumentum, & sub folijs fructus q̄nq; maturescunt. Folia sunt diuitiæ, quę verè hoīs sunt paramentum, & indumentum. vnde Esa. 49. His oībus vestieris. Sed verè ista faciliter mouentur, tolluntur, & perdūtur, quia verè licet in æstate p̄sentis vitæ vireant, & sint delectabiles, in hyeme tn̄ .i. ī æstatu post mortē sunt detestabiles atq; viles. Et sicut vmbra foliorū est delectabilis viatori, ipsum tn̄ retardat ab itinere, sic verè status, & eminentia diuitiarū est nobis delectabilis ī hac vita, à cursu tn̄ bonorū operū nos retardat. Iō de malis diuitib. dr̄ Iob 40. Sub vmbra dormit ī secreto calami in locis humentibus. Vel dic ꝙ folia sunt hoīes, q̄ in arbore huius mundi dependent, q̄ verè licet in æstate huius vitæ vireat per ꝓsperitatē, tn̄ faciliter vēto tribulationis mouent̄ .s. de sanitate ad infirmitatē, de vita ad mortē, & tādē in hyeme mortis cadunt de ista arbore, .s. de mūdo, & putrescunt, & ī terrā, & ad nihilū deducunt̄. Vel dic ꝙ in autumno senectutis, & pallescunt, licet vireant in iuuentute, & in hyeme mortis cadūt. Esa. 46. Cecidimus quasi foliū. &c.

3 ¶Folia arborū aliq̄n sūt medicinalia, aliq̄n ēt ad nutriēdū aīalia ab agricolis ordinant̄. Sic verba iustorū sunt alijs medicina & ꝓ doctrinā sunt eis sp̄ualia nutrimēta. Vel ꝑ folia intelligo exēpla iustorū, quæ sunt alijs vtilia. &c. Adiunge superius de cōuersatione. Folia eius ad medicinam gentium. Eze. 47.

De Flagellis. Cap. 67.

FLagella dicuntur summitates arborum, & ramorum, hodi autem oculi dn̄r, sic dicti, eo ꝙ vētorum fluctibus exponunt̄. Flagella autem apta sunt vt cum ipsis pueri flagellent̄. Allega ꝙ illi qui alios habent corrigere, & flagellare, .s. iudices & prælati, solēt multorū flatibus .i. murmuris, & oblocutionib. subiacere, quia sicut dr̄ Prou. 15. Non amat pestilens eum qui se corripit. Vel dic ꝙ tales flatibus adulatorū vel ventis inanis gloriæ præ cæteris ventilantur.

De Floribus in generali. Cap. 68.

1 FLos multiplicē habet virtutem, habent .n. flores colorē, odorem, saporem, & lenitatem, odore delectāt olfactū, & sapore gustum, colore visum, lęnitate tactum. Flores .n. arborem seu syluā, pratū vel locū in quo sunt, pulchrificāt, & decorant, ex cęlesti ēt rore quē cōcipiunt flores, mel apib. administrant, & ideo apes præcipuè flores visitāt, & frequētāt. Flores ēt sunt vtiles medicinæ, & cōtra morbidas passiones hoīes adiuuant, & confortāt. Tales sunt ꝑ oīa viri iusti, & ꝑfecti, q̄a verè iusti sunt virtutis magnæ, & ꝑfectionis, q̄a in eis apparet odor famositatis, calor exēplaris honestatis, sapor, & dulcor pietatis, & lęnitas māsuetudinis, & benignitatis, & ideo odoratu suæ deuotionis, visu suæ cōtemplationis, tactu suæ compassionis, gustu suæ dilectionis non modicè alios reficiunt, & delectāt, boni .n. recreant̄ q̄n Christi, & sctōrū, & hoīum ꝑfectorū merita meditant̄, dicētes Can. 2. Flores apparuerūt in terra nr̄a. Et Sap. 2. Nō ꝓtereat nos flos t̄pis. Et iō pro certo tales locū, pratū vel syluā .i. statum, religionē vel collegiū in quo morant̄, specificant, & decorant. Ps. in atrijs domus dn̄i Dei nr̄i florebunt. Isti ēt ex rore cęlestis gr̄æ quē cōcipiunt, mel & dulcē doctrinā apibus .i. Christianis fidelib. administrant, q̄a tales alios instruunt, & informant dum sunt in via, illi aūt, q̄ sunt in p̄ria, mel gr̄æ & deuotionis impetrant, & procurant, & iō tales debent ꝑ amorē, & affectionē, ꝑ deuotionē, & associationē, ꝑ orationem, & imitationē ab alijs frequētari, et visitari. Tales .n. bonę vitæ, exempli & doctrinæ, sūt alijs medicina. Dicamus ergo illud Can. 7. Egrediamur ad agros videamꝰ si vinea floruit.

2 ¶Flos ſm Isid. dr̄ à fluendo, eo ꝙ faciliter defluit, & siccat̄. Flos q̄diu est in arbore ipsam ornat, sed adueniēte calore, incipit pallescere, & siccari, et finaliter vento deijcit̄ atq; cadit, tēpestiuus ēt, et nimis velox ortus floris signū est defectus, et carentiæ fructus exterioris cōsequentis, q̄a q̄n arbor multū copiose, et cito floret, et cōiter fructū vlterius nō ꝓducit, ac si cōtēta esse dēat florida prima venustate, ſm Pli. lib. 11. c. 1. Talis est mūdana prosperitas, q̄a verè pulchra est, et delectabilis ad videndū, et arbores quæ eā hēt .i. diuites, et potentes ornat, et decorat, sed verè faciliter defluit, et siccat̄, quia q̄n ventus tribulationis, et mortis flauerit, q̄n calor, et ardor tribulationū exarserit, tūc flos iste facillimè dissipat̄. Exsiccatum est fœnum, et cecidit flos. Esa. 49. Q̄n etiā in aliqua arbore, .i. in aliquo hoīe est abundātia, et velox copia talis floris .i. prosperitatis mundanæ diuitiarum, deliciarū, et humorum. etc. hmōi pro certo signum est ꝙ fructum ęternę beatitudinis non acquiret, ac si contentus esse debeat ista p̄senti floriditate, quia ſm Amb. Continuus successus temporalium, æternæ damnationis est indiciū. Prou. 20. Substantia ad quam festinatur in principio, in fine benedictione carebit. 1. Pet. 1. Gloria eius tanquam flos fœni. Vel dic ꝙ flos est vita humana, quæ verè licet in iuuentute pulchra, ridēs, et gratiosa videat̄, tn̄ faciliter deperit, et arescit, q̄a q̄n calor naturalis vel mundanæ tribulationis vel corporalis infirmitatis eam exusserit, tunc verè statim pallescit, et deficit, et tādem ꝑ mortē decidit, et in terrā putrescit, et descendit. vn̄ Iob 14. Quasi flos egreditur, et cōteritur. Vel per florem intelligo pulchritudinem corporalē, quæ corpus ornat, et polit. etc. sicut supra. Iac. 1. Exsiccatū est fœnum, et cecidit flos et decor vultus eius deperijt.

3 ¶Flos ad fructum ordinat̄ naturaliter. vn̄ vbi est flos, spes est ut fructus sequet̄. Et est flos arboris paramentum, faciliter tn̄ deperit, et vento vel ardore vel pluuia faciliter dissipat̄. Flos .n. semper præcedit fructum, de puro humore arboris originem cōtrahit, et erumpēs de arbore, ipsam non violat, sed eā perficit, et decorat, et aspiciētes reficit, et delectat. Talis est gr̄a vel meritum, q̄a verè ista præcedit, et ordinatur ad fructum æternæ beatitudinis, q̄a vbi est flos gr̄æ et meriti, spes debet esse ꝙ fructus æternæ gloriæ subsequetur. Meritum .n. præcedit præmium, non ecōuerso. Et iste flos, .s. meritum, gratia seu virtus, de puro humore .i. de bona cordis affectione producitur, et arbor .i. anima eo mirabiliter adornatur. Ideo dicebat sp̄ōsa. Can. 2. Stipate me floribus, fulcite me malis. Iste tn̄ flos ī hac vita faciliter deperit, et per p̄ctm̄ penitus dissipatur. Nam frigore inuidiæ, vento superbiæ, pluuia luxuriæ, calor auaritiæ faciliter destruitur atq; cadit, et sic fructus non sequitur expectatus. Iob 8. Cum adhuc sit in flore, ante oēs herbas arescit. Vel dic ꝙ flos est bona affectio, quæ ī arbore cordis crescit ex humore gr̄ę vel charitatis, et ipsum perficit atque ornat. Nam ista præcedit fructum boni operis, et eum significat affuturum, faciliter tn̄ deperit, et deficit ꝑ p̄ctm̄, .s. frigore vel calore, pluuia seu uēto. etc. sicut supra. Vel dic ꝙ flos est honesta cōuersatio, quę verè arborem .i. hoīem in quo est, perficit atq; ornat, et fructum interiorum virtutum sign̄at atq; mōstrat, aliosq; reficit, et delectat, tn̄ finaliter ꝑ p̄ctm̄. etc. sicut supra.

4 ¶Flos sine arboris corruptione de ipsa orit̄, et cū ortus fuerit, arbor sua ꝑ eū decorat̄. Et ꝓ certo sic ē de Xp̄o. Virga .n. ex aqua orit̄, flos est beata Virgo, ex qua Christus fuit natus, q̄ tn̄ ī suo ortu virgā istā nō corrupit uel uiolauit, sed eam ꝑficit, et decorauit. Esa. 11. Egrediet̄ uirga de radice Iesse, et flos de radice eius ascendet.

5 ¶Flos ex rore cœlesti mel cōcipit, et id apib. administrat, et iō ab apib. frequentatur. Sic beata Virgo ex cęlesti rore .i. gr̄a, mel .i. Christum dulcissimum ministrauit, et iō à nobis debet ꝑ deuotionē summopere frequentari. Vel ꝑ mel intelligo deuotionē uel gratiā, quā Dei genitrix nobis p̄stat. Et abiūge si uis §. 1.

6 ¶Flos in ortu solis se aperit, et in eius occasu iterum se recludit. Quidā sunt etiā flores q̄ solem ſm oīa puncta sequuntur, .s. solsequium. Sic uir perfectus se aperit per amorem ad solem .i. ad æternam beatitudinem, quæ est incommutabilis, ad noctem autem seu lunam .i. ad mundum, et eius mutabilē prosperitatem se claudit, et ad eā nullatenus se expandit. Expone si uis aliter sicut infra de solsequio.

7 ¶Flos cāpi est flos stipite gracilis, colore rubicundus, et sanguineus ad uidendū est ami-

est amicabilis, & in medicina est vtilis, i locis cãpestrib. crescit incultis, & vomere non penetratis, nec stercore impinguatis. Talis est Christus, qui in locis deserti.i. in beata Virgine fuit natus, q pro certo fuit sterilis per castitatem, deserta p pauptatem, inculta p virginitatem, q̃ vomere carnalis voluptatis nõ fuit perforata, nec stercorib. diuitiarũ tpaliũ impinguata, & de tali Christus natus est. Esa. 41. Dabo in solitudinẽ cedrũ. Et iste fuit modicus per humilitatẽ, rubicundus p charitatem, sanguineus per carneã humanitatem, & multum medicinalis per vitæ, & doctrinæ sanctitatem. Ideo Cã. 2. Ego flos campi, & lilium cõuallium. Vel dic q̃ iste flos est beata Virgo, modica per humilitatẽ, rubeus p charitatẽ, sanguineã per pietatẽ, medicinalis pctõrib. per sanctitatem. Et sicut flos iste & succus eius visum clarificat, inflationes sedat, morsus venenosos sanat, apostemata venenosa temperat, sic beata Virgo & succus suæ grãe acuit visum discretionis, tollit inflaturam elationis, sanat morsus venenosos diabolicæ tentationis. Ideo dicit Augu. in sermone. Ista est flos campi, de qua ortum est preciosum lilium conuallium.

De Fructibus in generali. Cap. 69.

1 FRuctus herbæ vel arboris sic producitur, quia primò humor nobilior, & vnctuosior, qui sit in planta tã in medulla q̃ in radice, à calore attrahitur, vt inde fructus suos tẽpore generetur, & vt humoris, & caloris bñficio nutriat, foliorum protectione, & cooperculo defensetur, & tãdẽ solis, et cęli influẽtia maturet. Charissimi, fructus significat bonum opus qd' hoĩes boni portant, & producunt. Nam primò per calorem charitatis humor grãe q ex radice & medulla cordis, attrahitur, & in fructum bonorum operum cõuertitur, qui humore pietatis, & calore charitatis perficitur, & nutritur, folijs.i. verbis prædicatorum, & doctorum protegitur, & fouetur, vel folijs humilitatis, & exterioris honestæ conuersationis contegitur, & celatur, & per solis Christi grãm, & influentiã ad maturitatem virtutis & meriti deducitur & informatur, & tunc ad vsum & esum ęternę refectionis finaliter hoĩ reseruatur. vnde Prou. 12. Vnusquisque fructu oris sui replebit bonis. Et sicut fructus bonus, & maturus vtilis est aliquotiens esui, & medicinæ, sic bona nr̃a opera, & exẽpla pascunt alios, & medentur. ¶Fructus qñ sunt crudi, & acidi corporib. puerorũ debilium sunt nociui, sunt.n. inflatiui, lumbricorum, & vermium generatiui, malorum humorum in corpore nutritiui, gustus naturalis corruptiui. Nam qñ homo talib. immaturis fructib. primò vtit, tunc saporem non percipit in maturis. Talia sunt per oĩa bona mundi, q verè ista sunt acerba, acria, & immatura, & ideo comedentibus.i. ea diligentib. sunt nociua, & maximè qñ sunt pueri.i. simplices, & indiscreti. Per istos.n. diuitiarũ fructus gñatur inflatura superbiæ, quia ẽm Aug. difficile est vt superb. non sit qui diues est. Per istos gñantur vermes corrodentes inuidię, mali humores carnalitatis, & luxuriæ, gustus ẽt.i. iterior amor, & affectio per eos mutatur, & inficitur, quia verè illi, q istis vtuntur. s. diuites huius mundi, habent gustum voluntatis, & affectionis ita corruptum q̃ in fructib. maturis, & in bonis spũalib. & æternis delectationẽ nõ inueniunt nec saporem. Vnde Hier. 31. Qui comederit vuam acerbam, obstupescent dentes eius. Vel per fructus acerbos intelligunt mala opera & exempla, q̃ pro certo comedentibus.i. imitãtib. sunt nociua. &c. sicut supra. Fructus illorum inutiles, & acerbi ad manducandum. Sap. 4. ¶Fructus primò sunt acerbi, virides, pallidi, duri, immaturi, amari, & acetosi, tandem virtute caloris digeruntur, & decoquuntur, & disponitur humor naturalis, & sic ad maturitatem debitã perducunt, & sapor dulcis in eis introducitur, & color melior gñatur. vnde color immutatus, & fructus molities, & teneritudo, maturitatem arguunt, & declarãt. Sic verè homo in principio iuuentutis vel conuersionis ad pñiam vel religionem, est acerbus & amarus, rudis. s. & imperfectus, tunc.n. habet colorem cõuersationis viridem per curiositatem, tunc est immaturus p insolentiam & leuitatem, durus per incompassionem, obstinationem, crudelitatem vel parcitatẽ, sed qñ calor charitatis vel mundanæ aduersitatis, discretionis, & perfectionis digeritur, tũc color bonæ cõuersationis, odor bonæ famæ, sapor deuotionis, & dulcedo cõpassionis, mollitiesq; benignitatis, & lenitatis in eo gñat. Nã sicut fructus maturos tãgẽti, cedit, & mollissimus reperit, sic vir pfectus qñ tangit p correctionẽ, vel quãcunq; tribulationẽ, statim cedit obediendo, & mollis reperit p benignitatẽ in rñdendo, iuxta illud Prou. 15. Rñsio mollis frãgit irã. ¶In arbore variant fructus, quia illi fructus qui altius collocãtur, & soli directius exponuntur, facilius & melius maturant. illi aũt qui inferius sunt circa terrã, acerbiores sunt ad mãducandũ, & magis immaturi. Sic verè in arbore ecclesiæ sunt duo genera fructuum .i. fidelium, q dã inferius, s. seculares actiui, qui circa terram & terrena occupantur, q dam superius, s. clerici religiosi & contemplatiui, sed verè illi qui sunt altiores quo ad cõtemplationem, & soli iustitię Christo magis expositi per amorẽ & affectionẽ, tales citius maturescunt per vitæ, & morũ pfectionẽ, iuxta illud Ge. 40. Videbã crescere paulãtim gẽmas, & post flores vuas maturescere. Illi aũt q sunt iferius circa terrã, s. seculares, ad maturitatẽ, & pfectionẽ tardius p ducuntur, q a. s. sępe accidit q̃ tales ẽt circa tpalia occupati, maturitatẽ morũ, & virtutẽ nunq̃ acqrunt, imò p multa pctã in acredine ppetua perseuerãt. Vel dic q̃ illi q sunt superiores statu, & gradu, s. plati, & clerici vel religiosi, q sunt maiores, & altiores honore, & dignitate, & soli Christo magis expositi (q a. s. ad eius spũale seruitiũ dediti) tales dico dẽnt melius & perfectius maturari, & pfici quo ad mores, q̃ illi q sunt circa terrã.i. q̃ subiecti vel laici seculares. Vel dic q̃ arbor ẽ ecclesia, pars iferior est ecclesia militãs, pars superior est triũphãs, fructus inferiores sunt bona mũdi, q̃ verè sunt acerba & immatura, fructus aũt superiores sunt bona ecclæ, quæ dulcia sunt & delicata, iuxta illud. Et erit fructus terræ sublimis. Esa. 4. Sed sicut fructus acerbus &c. Vide supra §. 2. ¶Maturitas fructus cognoscit p saporẽ, odorẽ, colorẽ, & tactum etc. vide supra §. 4. de monitio. ¶Fructus q crescũt in mõtib. sunt alijs meliores, & saniores, & hoc pp cõueniẽtius nutrimentũ quod à mõtib. hauriunt atq; sugunt. Sic verè illi q in mõtibus.i. in statib. perfectis, & leuatis sunt, s. viri cõtẽplatiui, boni clerici, & plati, & religiosi, sunt alijs meliores, sit secularibus: & hoc q a nutrimentũ grãe, & deuotionis, sciẽ, & eruditionis conuenientius, & melius inueniunt atq; sugunt. Iõ dicat religio. Fructus mei fructus honoris & honestatis. Eccl. 24. Vel p mõtes itelligo viros perfectos, p fructus intelligo opera &c. sicut supra. ¶Fructus aliq sunt q cõtra naturã oĩum aliorũ i principio sunt dulces, & delectabiles, sed qñ maturati sunt, tunc in amaritudinẽ cõuertunt, sicut sunt myrobolani, ẽm Pla. Sic verè sunt multi qui primò in principio suæ cõuersationis ad pœnitentiã vel religionẽ, uel etiã in principio suæ iuuentutis sunt boni dulces, et deuoti, sed verè qñ maturant, & antiquantur tunc qñq; per vitia corrũpuntur, & in amaritudinẽ cõuertuntur, sicut patet in apostatis, & multis alijs, qui meliores sunt in principio q̃ in fine. ad Gal. 3. Sic stulti estis vt cũ spũ cęperitis, carne cõsummemini. ¶Multi sunt fructus acetosi & acerbi qui licet sint amari & horribiles ad gustandũ, sunt tñ vtiles ad medicinã. Multi ẽt sunt fructus dulces, licet sint delectabiles ori, tñ corpori sunt nociui. Sic verè opera spũalia, & actus pñiæ licet sint amari, & acerbi.i. difficiles ad sustinendum, & graues sunt, tñ vtiles ad medicinã corpis, & aĩæ, & contra vitia & pctã. Multi ẽt sunt fructus dulces. s. diuitiæ & delitiæ tpales, qui licet sint delectabiles ad gustandum, & utẽdum, sunt tñ damnabiles, & infirmitatẽ culpæ, & mortem pœnæ generant sempiternæ. Prou. 23. Ingreditur blãde, nouissimè aũt mordebit ut coluber, & tanq̃ regulus venena diffundet. ¶Fructus maturi facilius de arbore cadũt q̃ immaturi, & facilius de nocte q̃ de die, q a tunc nocturno rore perfusi ponderosiores fiũt, & ad cadendum per cõsequens magis apti. Sic verè de arbore mundi facilius cadũt fructus.i. uiri maturi.i. perfecti. s. eũ dimittendo, & contemnendo, & vitã cõtemplatiuã eligendo, & religionẽ intrãdo, & facilius in nocte tribulationis, q̃ in die psperitatis, & hoc q a magis sunt põderosi per humilitatẽ, & rore cęlestis gratiæ superfusi. Vel dic, q̃ arbor est vita ista, à qua p certo facilius vt cõiter cadũt per mortẽ illi, q sunt maturi per senectutem, quia quod antiquatur & senescit, prope interitũ est. ad Heb. 8. Et maximè qñ rore nocturno.i. aduersitate vel corporali infirmitate fuerint superfusi, quia tunc sunt magis põderosi, & graues. Vnde Seneca. Nullum habet remedium, quem senectus ducit ad mortem. Vide supra in generali, vbi multa de fructibus inseruntur.

De

De Germine. Cap. 70.

1 GErmen est principium plantæ, floris, folij, & fructus illud. s. quod primò oritur à radice. Nã virtute caloris cœlestis humor radicis attrahitur, & exterius in germen cõuertit, & quia radix sp humorem terræ contigue non cessat attrahere, & ad germen transmittere, idcircò germen cõtinuè dilatatur, quousq; debitũ recipiat cõplementum. Est aũt teneræ naturæ, & fragilis, & ideò facillimæ læditur, qñ vento vel grandine, corrupto aere vel rore infecto tangitur, & fœdatur, & qñ germen corrumpitur, tũc fructus, & floris spes amplius non habetur. Et ideò s̃m Isid. Germen dr̃ à generando, eo q ab eo flos, & fructus generetur. Charissimi, per germen intelligo statum iuuẽtutis, quæ pro certo est principiũ hoĩs, & origo, & ẽt principale fundamentum floris honestę cõuersationis, folij bonæ loquutionis, & fructus bonæ operationis, quia à iuuentute, & consuetudine iuuentutis depẽdent oĩa ista. Vnde Eccl. 25. Quæ in iuuentute congregasti, in senectute reperies. Nã qñ radix. i. prędicatores, & prælati humorem deuotionis à terra. i. à Christo continuè attrahũt, & tandem ad germen. i. ad filium iuuenem ipsum transmittunt per bona documenta, tunc germen istud perficitur, et scientia, et moribus cõpletur, quia sicut dr̃ ad Rom. 11. Non tu radicem portas, sed radix te. talia tñ germina, s. iuuenes hoĩes, sunt multum debiles, et fragiles ad resistẽdum, et faciles ad cadendum, et iõ aere corrupto. i. mala societate, rore infecto. i. mala doctrina, et loquacitate, vento uel frigore. i. ĩ pali aduersitate, calore uel pluuiã. i. præsenti prosperitate faciliter vitiantur. his. n. oĩb. causis põt corrumpi iuuenis, et turbari, quia sicut dr̃ 1. ad Cor. 5. Modicum fermẽtum totã massam corrũpit etc. Et qñ germen iuuentutis destruitur, tunc vix aut nunquam põt fructus bonorum operum expectari, quia sicut dr̃ Prou. 22. Adolescens iuxta viam suam et cũ senuerit, non recedet ab ea. Vel dic, q radix est pater germen est filius, qui primò à radice. i. à patre, exterius. s. ad scholas emittitur, et transmittitur, et humor qui à terra concipitur. n. temporalis sũbstantia quæ à parentib. acquiritur, et à terra. i. à suis terrenis prouentib. recipitur, ei continuè deriuat, et sic per doctrinam, et sciẽtiam perficitur, et dilatatur. Dñt. n. patres filijs thesaurizare, non filij patrib. 2. ad Cor. 12. Vel dic, q germen est bona affectio, cogitatio vel propositum, q principum est floris, folij et fructus etc. sicut supra. Et hæc ex humore grĩæ, et deuotionis à radice cordis gñat, et continuè nutritur, et cõpletur. Est tñ multũ debilis, et teneræ naturæ, quia verè faciliter corrumpitur, & destruit per peccatum, s. ab aere, rore etc. sicut supra, et sic fructus boni operis impedit, quia qñ bona cogitatio, propositum, et affectio destruitur, tunc fructus boni operis nõ amplius expectat. Vnde in Ps. Iustus germinabit sicut Lilium, et florebit etc.

2 ¶Germen licet sit modicæ quantitatis, tñ qñq; præcipuæ est uirtutis. Nã tunc herbæ sunt magis utiles medicinæ, qñ sunt ĩ germine vel flore, et sunt germina ornatus terræ, principiũ fructuum, sequentis æstatis indcium, finis hyemis, et æstatis initium. Tali est gratia Dei, quia uerè illi sunt medicinales. i. boni, et virtuosi qui eam secum portant. Ista. n. terrã. i. animam ornat, et fructum æternæ gloriæ præcedit, et eum expectandum sperare facit. Sed qñ germen istud à locustis. i. à tẽtationibus et dæmonibus corroditur, tũc spes fructus istius eneruatur. Vel germen significat virtutem vel etiam honestatem, quæ humore gratiæ ab radice cordis exeunt, et uirtute caloris charitatis gignuntur etc. sicut supra.

De Gramine. Cap. 71.

1 GRamen est herba minuta, quæ super terræ superficiem est diffusa, et hoc qm̃ per se nascitur, quia primò uirtute cœlestis caloris radix eius in terra producitur, tandẽ humorem terræ sibi incorporat ad nutrimentum et augmentum, et q superfluum est de humore, in folia conuertitur, et sic per se i terra tales herbę oriunt, et multa gramina se inuicem cõplectuntur, et terræ superficies ab eis induitur, et vestitur. Terra est religio, gramina eius sunt religiosi, qui verè ibi virtute caloris cœlestis. i. per inspirationem sancti spiritus generant, et ad spũale nutrimentũ sugunt. humorẽ religionis. i. grãm, et deuotionẽ doctrinã, et lectionem, et exinde causant folia. i. bonã locutionem, et prædicationẽ, et honestã cõuersationẽ, florẽ et fructũ etc. et se inuicẽ cõnectũt per charitatẽ, et dilectionẽ. Vna uni coniungit. Iob 41. Et sic terrã. i. religionẽ vestiunt, et adornãt p moralem perfectionẽ.

2 ¶Tã in herbis q arboribus illud qđ est de humore superfluũ, et de medulla ad pductionem mittit foliorũ. Sic verè tã in religiosis, q in secularib. qñ in medulla cordis est abundãtia humoris. i. bonarum vel malarũ affectionũ, tunc exinde prorũpit foliorũ. i. verborum exteriorum affluẽtia, et natura. Mat. 12. Ex abundãtia cordis os loquit.

3 ¶Quanto radix herbæ uel arboris in terra pfundius se infigit, tãto herba altius se exaltat, et diffusiuus se dilatat. Sic verè quanto radix cordis in terra. i. ĩ statu infimo magis pfundat per humilitatem, tanto latius dilatatur per charitatem, et finalr in cœlo altius eleuat ad æternã dignitatem, qa qui se humiliat, exaltabit. Mat. 23. et Iob 5. Ponit humiles ĩ sublime, etc.

4 ¶Qñ gramen incipit germinare, tunc melius se multiplicat, et fęcundat si cõpressum fuerit, et mediocriter cõculcatum, si aũt p libito crescere, et luxuriari permittit tunc de facili prumpit in semẽ, et indurat, et suã perdit pulchritudinem, et decorẽ, vt dicit Plin. Sic verè qñ hõ primò incipit germinare per bona opera, tunc vtile est ei vt ab alijs deprimat per tribulationes, et cõculcet per cõtemptum, ne. s. superbiat aut psumat. Nã qñ p libito voluntatis dimittit, tũc facilr in semen pdicationis erumpit, et luxuriat. s. ante tps, qa nimis cito alios vult docere, nõ seipsum, et sic qñq; per pręsumptionem uel alia pctã perdit decorem grĩę, et honẽctatis pulchritudinem, et uirorem. Egressus bestię saltus conculcauerunt carduum. 4. Reg. 14. Vel dic, q qñ aliqs est in germine iuuentutis, tunc verè utile est q ab alijs cõ culcet, et deprimat per correctionem, et tribulationem, et q sub pede teneat p subiectionẽ, qa alias de facili nimis cresceret p superbiã, desiccaret per auaritiã, et semen emitteret per luxuriã, et sic perderet uirorem pulchritudinis, et uirtutis. iõ Thr. 3. Bonũ est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua.

5 ¶Herbæ exterius in suis qualitatib. variant s̃m uarietatem humorum interiorum, & in suis virtutib. diuersimodè distinguunt. Sic verè opera exteriora s̃m naturã humorum. i. affectionũ cordis uariant, qa s̃m q hõ se gerit interius, s̃m hoc operat et se disponit exterius. Vñ Eccl. 13. Cor hoĩs immutat faciem eius, siue in bono, siue in malo.

6 ¶Herbæ uariantur s̃m sitũ. Nã illæ quę nascunt in montib. et locis siccis, sunt breuiores, et graciliores, et sunt simpliciter cæteris meliores, et ad esum aĩalium saniores. Herbę autem q in pallustrib. et vallib. oriũtur, sunt maiores, et grossiores, et longiores, tñ ad esum, et vsum aĩalium minus sanæ, sicut dicit Isaac in dietis. Charissimi, mons est religio uel ecclesia, uallis est mundus. Nã illi, q sunt in monte religionis, et statu perfectionis, licet sint minores et breuiores quo ad delicias, et diuitias tpales, tñ sũt cęteris meliores, et ad esum. i. ad imitationem aptiores. Illi aũt qui in vallibus, et pallustribus. i. in mũdo et mũdana psperitate versant, licet sint maiores quo ad diuitias, tñ sunt grossiores per superbiã, et ficciores per auaritiã, et sic quo ad dandum nutrimentũ bonorum exemplorũ sunt alijs minus apti. Vel dic q herbæ quæ sunt in monte religionis, sunt paupertas, pęnitẽtia deuotio, lectio. Herbæ aũt quæ sunt in valle. i. in mũdo, sunt diuitiæ, delicię et cętera mundi bona, quæ pro certo sunt aliis minus bona, et ad nutrimentum minus aptũ. Vnde Eze. 34. In montib. Israel pascã eas, in herbis virẽtibus.

7 ¶Inter herbas s̃m Isaac in dietis, illa quæ vel cuius radix nutrit, semen eius non est nutritiuum, sicut patet de rapa, cuius radix nutrit, non semen. Cuius autem semẽ nutrit, euis herba vel radix non est nutritiua, sicut patet de faba, cuius semen et non herba nutrit. Sic verè multi sunt quorum virtus nutritiua, i. virtus aliorum iuuatiua, et cõfortatiua est in semine, non in rebus, sicut sunt multi, qui semen prędicationis, cõsolationis et instructionis habẽt bonum, quorum tñ reliquum corpus. i. quorum virtus, et vita nõ proficit neque nutrit, sicut sunt hypocritæ. Alij aũt sunt quorum corpus, et non semen. i. quorum facta et non verba sunt alijs nutrimenta, sicut sunt boni simplices, qui habent opera, et nõ verba.

8 ¶Herba tempus austerum, vẽtosum et pluuiosum diligit, et in eo fortius cõualescit, vt dicit Beda. Sic verè herbę. i. vitia, et pctã, et male affectiones tunc fortius inualescunt, qñ tempus. i. status est ventosus per honorum vanitatem, et pluuiosus per mundi prosperitatem. Sed verè qñ status ho-

minis est frigidus per paupertatē, & aduersitatē, & sicc⁹. s. ab humore tpalis prosperitatis, tunc herbæ. i. malæ affectiones, & pctā in eo minorant, extirpant, & desiccant. Iac. 1. Exsiccatū est fœnum &c. Vel per herbā intelligo fidem, q̄ pro certo plus proficit atq; valet, qn̄ conculcat ab infidelib. & qn̄ tempus per tribulationem est tempestuosum, sicut patet de tpe martyrum, vbi quanto tyranni magis seuiebāt, fides magis crescebat, quia sicut dr̄ Exo. 1. Quanto Pharao magis opprimebat filios Israel, tanto magis multiplicabant. Vel per herbam intelligo falsos amicos, qui abūdāt in tpe, & pluuia ꝓsperitatis, deficiūt aūt in tpe aduersitatis. Diuitiæ addūt amicos plurimos, à paupere aūt, & hi quos habuerat, recesserūt. Prou. 14. ¶Gramē aūt ſm Dios. est quædam herba spālis, multum medicinalis, q̄ canis se purgaturus quærit, & comedit, & sic se purgat, sed ſm Pli. hoc ita cautè facit, ꝙ vix pōt ad humanam peritiam peruenire. Ista est sacra scriptura, qui facit vitia purgare & euacuare, & iō canes. i. custodes. s. gregum prælati, istam debent præcipuè comedere, sed verè hoc ita raro fit, ꝙ non percipitur nec videtur. ¶Herbæ quæ magis sunt nutritiuæ, & dulces, sunt vt cōiter minus medicinales, illæ aūt quæ sunt valde medicinales, non sunt vt communiter nutritiuæ, quia verè sunt insipidæ vel amaræ. Sic verè mundi bona quę corpus nutriunt, & impinguant, nullam dant animæ medicinam, bona autem spiritualia, quæ sunt animæ medicina, nullum dant corpori nutrimentum.

De Galbano. Cap. 72.

GAlbanū est gummi cuiusdā herbæ quæ dr̄ ferula. Nā illa herba in æstate inciditur, & galbanum inde lachrymatur, & distillat. Gummi est odoriferum, & igneæ naturæ, & mirabiliter medicinale, & contra multos proficit passiones, ſm Pli. Plat. & Dios. Talis est eleemosyna, virtus pietatis, lachrymarum, & cōpassionis. Nā qn̄ arbos. i. hō scinditur ꝑ contritionem vel tpalem tribulationem, seu ēt per diuinam inspirationem, tunc emittit lachrymam per compunctionē, quia sicut dr̄ Eccl. 22. Qui pūgit oculum, educet lachrymas. Vel etiam tūc exinde stillat gūmi fluidæ pietatis, quod pro certo est odoriferum per famositatem, & valet contra morbos oīum peccatorū, quia eleemosyna extinguit pctm̄. Eccl. 3. Virtutē ēt habet igneam, quia. s. oīa peccata exurit & cōsumit. Et sicut galbanū lenit mitigat, menstrua prouocat, fętum mortuum educit, venenosis resistit, sic pietas aliorum miserias mitigat atque lenit, menstrua etiam, & fętus mortuos, idest interiora vitia & peccata prouocat & educit.

De Gutta seu hammoniaco. Cap. 73.

GVtta est gūmi vnius arboris, q̄ dr̄ hammoniacū. Cuius arboris in æstate rami inciduntur, & lachryma quę inde defluit, medicinæ vsib. deputatur, odorem habet suauem sicut castoreum, virtutem etiam efficacem, & est candida, & pinguis sicut thus, & qn̄ frangitur, apparet interius candida, & gummosa virtutem habet dissoluendi, & laxandi, calida est in tertio gradu, vt dicunt Isid. Pli. & Dios. Talis est charitas, quæ virtutem habet igneā, & ardentē. Dissoluit. n. mentem per compassionem, & eam laxat per eleemosynarū largitionē gummosa est, & glutinosa. s. inter discordes per concordiā, & amorē, medicinalis est cōtra vitia, & pctā, & odorē bonæ famæ emittit &c. Oīa delicta operit charitas. Prou. 10. Et hęc ab arbore Christo distillauit, & maximè qn̄ in ęstate. i. in feruore passionis fuit fractus per mortē, & claui, & lancea perforatus, quia tūc apparuit ꝑcipuè charitas inanita. Vel per guttam intelligo pietatem, & expone sicut supra de galbano &c. Vel per guttam intelligo sanguinem Christi vel lachrymas, & compunctionem. Ideò de ista gutta dicit Ps. Mirrha, & guta, & casia à vestimentis tuis.

De Gariophylis. Cap. 74.

GAriophyli sūt fructus vnius arboris in India, calidi, & sicci in effectu, nigri coloris, suauis odoris, acuti saporis, & boni. Gariophylum qn̄ vngue premitur tunc sp aliqd emittit humiditatis, quia licet exterius sit siccū, interius, tn̄ est multum humidum subiectiuè, vt dicit Dios. Talis debet esse vir perfectus, & maximè prælatus, qa cum iste sit fructus arboris ecclesiæ ideò debet esse calidus per charitatem, siccus per castitatem, niger per pn̄iam, & exteriorem humilitatem, odorosus per famositatem, acuti saporis ꝑ correctionis asperitatem, veruntn̄ qn̄ vnguibus, i. aliorū miserijs præmitur, & instigatur, tūc debet emittere humorem, & dulcorem. i. mellifluā pietatem, quia verè licet exterius sit siccus, & austerus per iustitiā, & rigorē, intus tn̄ debet esse mollis, & humidus per clementiā, & dulcorem. Figura de arca testi, in qua non tm̄ erat virga, sed etiā tabulæ cum māna. Sic etiā in p̄latis nō tm̄ debet esse virga correctionis, tabulæ discretionis, imò etiā māna pietatis, & cōpassionis, vt dicat cum Ps. Miam & iudicium cantabo tibi. ¶Gariophylum pressum statim emittit humiditatem si sit bonum, debet seruari in loco temperato, nec nimis humido, nec nimis calido, qa ī calido desiccat, & in humido cōputrescit, in sicco verò arescit, vt dicit Dios. Diu seruat in temperato calore, nisi forte fuerit sophisticatum. s. ꝑ quinq; annos, sed si sophisticatum fuerit, vix vltra viginti dies durare poterit. Sic verè vir iustus statim, & ꝓmit, & instigat precib. afflictorum, debet emittere humorē cōpassionis, & eleemosynarum largitatē. Et iste dēt seruari ī loco. i. in statu tēperato, vt. s. non sit nimis humidus, per prosperitatem, nec nimis siccus per paupertatē, qa faciliter corrumperet ꝑ luxuriā in ꝓsperitate, & ꝑ murmur, & desperationem, & impatientiā in paupertate. Iō bn̄ petebat sapiens. Prou. 30. Nec paupertatem, nec diuitias dederis mihi dn̄e. Qđ ēt de subditis pōt dici, qa si nimis humide, i. laxe teneātur, facil'r per insolentiā corrumpunt, si verò in siccitate, & austeritate nimis arceant, tunc etiā per impatientiā humore deuotionis penitus spoliant. Et bn̄, isti si boni sunt, & nō ficti, sed viri, diu pn̄t in bono perseuerare, & in iustitia cōseruari, si verò sophisticati hypocritæ, & ficti fuerint, tūc nequeunt diu in bono manere, nec in sua ficta iustitia cōmorari. Sen. Quod fictum est, nō pōt esse diuturnum. Vel dic, ꝙ iste est pctōr, q statim ꝙ ꝓmit correctione uel tribulatione, ꝑdicatione vel monitione, statim ꝓ certo si sit bonus, debet mittere liquorē, et humorem lachrymarum cōpunctionis, & deuotionis. Vnde Thr. 1. Oculus meus deducens aquam.

De Genesta. Cap. 75.

GEnesta vel myrica est frutex crescens ī terris desertis, & occultis, cuius ꝑsentia infęcundā terrā esse indicat, in qua crescit, saporem & odorem habet fœtidum, & amarum, in hyeme viret, & floret. Talis frutex est pctm̄, qa verè ī terra inculta per pn̄iam, & deserta à Deo & scīs. i. in hoīe q est impius, & pctōr, crescit, & gn̄at, & sterilitatem spiritualem in eo denotat, & declarat, & est fœtidum in se, & amarum quantum ad remorsum consciæ, & in hyeme præsentis vitæ viret præcipuè, & abundat. Vnde Hie. 48. Eritis sicut myricæ ī deserto. ¶Myrica omni tpe viret, & floret, hyeme. s. & æstatē, in sterili terra nascit, veruntn̄ ipsam facit fertilem, & fęcundā qn̄ ibi remanet per tres annos, & iō in patria mea & in plurib. alijs locis in terris plantat sicut segetes, vt sic ꝑ eā fœcundet. Nam post triennium desiccatur, & sic humor eius ad terrā descendit vna cum folijs, & superfluitatib. quę cōputrescunt, & sunt ibi loco fimi, & sic terra fertilior efficitur. Rectè charissimi talis est Christus, quia verè omni tempore fuit viridis ꝑ honestatem, & floridus per puritatem, & iste etiā terrā in qua plantatur. i. humanum genus fecit fertile quo ad bona opera, & virtutes. Nā post triennium deculpatum. i. post 30. annos fuit desiccat⁹ per mortem, & sic humor eius. i. sanguis vel eius gr̄a ad terrā. i. ad humanum gen⁹ descendit, & sic illud bonis operibus fęcundauit. Vel dic, ꝙ genesta est vir iustus, q oī tpe. i. hyeme tribulationis, & ī æstate prosperitatis debet per grām virere, & terrā. i. societatem in qua est, suis exemplis fœcundare, & suis bonis verbis instruere, et docere. ¶Genesta valet contra multas passiones, quia eius elixatura menstrua restringit, et dentib. subuenit. Sic verè vir iustus etc. Dic, ꝙ genesta est tribulatio, et pœnitentia, quæ licet sit amara, tn̄ medicinalis est, quia menstrua luxuriæ, et deliciarum stringit, & hæc in terra sterili. i. in viris pauperib. plus abundat. ¶Genesta amara est et fœtida, licet viridis, et florida uideatur, et ista terram in qua plantat fœcundat, et ualet ad multam medicinā post tres annos desiccatur, et quia ad nullum valet ædificium, ignis tantum incendijs deputatur. Talis est hypocrita, amarus per murmurationem, fętidus. s. coram Deo per interiorem corruptionem vel per luxuriam, et infectionem, licet sit viridis per honestam

stam conuersationem. Hic.n. terram,& patriam in quã est, fecundat per suam bonam prædicationem, quia.s.alijs benè viuere præcipit, quamuis ipse minimè benè viuat, cito tñ,& faciliter siccatur,& destruitur per peccatum, & sic sua ficta honestas deperit,& pulchritudo, & quia non conuenit ad ædificium Paradisi, idcircò infernalibus incendijs deputat. Igni datum est in escam. Ezec.15.

De Grano in generali. Cap. 76.

1 GRanum est minima pars distincta, q̃ fit in plãta, sed granum quãuis modicũ quãtitate, tñ maximum est virtute, nam in quolibet grano est rõ seminalis,& uirtus, qa põt educi de quolibet grano planta,& in quolibet est cortex & medulla. Talis est vir perfectus, quia verè quantum ad suam reputationẽ, ipse est paruus,& minimus per humilitatẽ, corticem habet.i.exteriorem honestatem, medullã habet.i.interiorem pietatem vel charitatem,& sic in isto est rõ seminalis.i.principium virtutis,& doctrinæ vel prædicationis, ꝑ q̃ põt producere plantã.i.exteriorẽ bonã operationẽ.vel plãtam producere.i.ꝑ q̃ põt alios gñare in fide,& charitate. Per euangelium ego vos genui. Vel per rõnẽ seminalẽ intelligo charitatẽ, ꝑ q̃ plantæ.i.bona opera gñant. ¶Grana ẽm Arist. 2 lib.de plantis, diuersimodè variant, quia quidã apparent in arbore,& sunt exposita,& aperta, vt in cumino, & fęniculo, q̃dam aũt in thecis,& in folliculis includuntur, vt sunt fabe,& similia,& q̃dã in suba carnosa continẽtur, vt pisa, & similia. Sic verè inter herbas spũales.i.hoïes, quidã hñt grana.i.opera,& exposita per boni exẽpli dationẽ, quidam ea habent occulta,& reclusa per humilitatẽ,& celationẽ, quidã ẽt ĩ suba carnosa.i.ĩ mollitie pietatis ea recludũt per benignitatem,& deuotionem &c. Vel dic, ꝙ hoïum, quidã sũt aperti,& expositi.s.seculares, alij clausi,& inuoluti,s.religiosi,& regulares, q in thecis,& cõuentib: sunt inclusi sub clausura statutorũ, vel inter religiosos quidã sunt penitus inclusi, sicut eremitæ vel reclusi, vel carthusienses, alij aũt nõ ex toto, sed ex parte, sicut cæteri, qui qñque exterius exeũt ad mundana, vt suis bonis exemplis seculares aliciant ad virtu- 3 tem. ¶Grana inclusa variantur, quia licet oĩa sint debitè ordinata, sunt tñ aliqua sine medio pariete cõiuncta, alia autẽ mediante pariete sunt distincta, alia aũt hñt parietem siccũ & ligneũ, sicut patet in nuce, alia aũt carnosum, sicut patet in malogranato, cuius grana per carnosas partes distinguũtur, ẽm Arist. ibidem. Sic inter illos qui in cõuentib. sunt inclusi, quidam sunt immediatè cõiuncti per charitatẽ, & debitè ordinati. Alij aũt ꝑ partes sunt distincti,& diuisi ꝑ partialitatẽ. Nã quosdam diuidit abinuicẽ paries siccus,& ligneus .i.affectio diuitiarum, quosdã aũt paries carnosus. i. affectio carnalium deliciarum separat,& seiungit. Vide 1.Re.11. Separati sunt ita,& diuisi, vt non remanerent duo pariter. Boni aũt sine aliquo medio se cõiũgũt. Iuncti sunt pariter &c. Vel dic, ꝙ quidam se amant nullo intermedio, sicut boni, & alij se cõiungunt,& diligunt aliquo intermedio.s. carnalitate vel diuitijs &c. sicut supra, quia sicut dr̃ Luc.6. Peccatores 4 diligentes se diligunt. ¶Grana variantur ẽm formam, quia alia rotunda; alia triangula, alia oblonga, alia quadrata, sed omne granum lõgũ semper est in una parte assum, ẽm Arist. ibidem. Sic verè boni variantur, quia quidam sunt rotundi per obedientiæ velocitatem, alij oblongi per perseuerãtiæ longanimitatem alij quadrati per quatuor uirtutes cardinales, alij triangulares per tres virtutes theologicas. Adiunge istud si vis supra cum §.1.

De Gith seu Nigella. Cap. 77.

1 GIth seu nigella est herba nigra, quæ cum frumento nascitur, quæ virtutem habet dissoluendi, & consumendi est.n.calida in tertio gradu, formã habet quasi triangularem,& in multa quãtitate sumpta interficit comedentem, abortum etiam facit,& procurat, vt dicunt Diosc. Plin. & Arist. Sic uerè cum tritico, idest cum uiris iustis in agro ecclesiæ, vel religionis est qñq; mixta nigella.i.aliquis insolens & peccator, qui nigri coloris dr̃ quantum ad malam conuersationem, triangularis quantum ad mutabilem cõditionem, quia nunc in vno latere, nunc in alio. Et iste virtutem habet dissoluendi,& disiungendi,s.per charitatem fœderatos, per detractionem,& per uerborum uelationem, quia.s.verborũ relatores, alios ab alijs separant,& disiũgũt, qa vir linguosus separat Principes. Prou.16. Consumit.n.& occidit ꝑ detractionem,& diffamationem. Iste ẽt quo ad mala exẽpla est alijs mortiferus, si sumatur per imitationem vel per suæ societatis frequentationem, quia.s.per sua mala verba & exẽpla facit alios à fœtu boni cõcepti propositi abortire. ideò dr̃ Esa.59. Qui comederit de ouis eorũ morietur. Vel dic, ꝙ gith est bonus religiosus, niger per humilitatẽ, calidus per charitatem, triangulus per triplicem uirtutem,& multũ medicinalis per uitæ,& doctrinæ,& exẽpli sanctitatẽm. ¶Gith 2 est genus leguminis quod dulcorationis gratia spargitur in pane,& est herba calida, apertiua, dissolutiua, uirtutem habens plurimam medicinæ. Talis est pietas, quæ calefacit per charitatem dissoluit per compassionem, aperit per affectionem,& deuotionẽ,& ualet in medicina, s.cõtra uitia, & peccata, quia pietas ad omnia ualet 1.ad Tim.4 Vel dic totum de charitate uel humilitate.

De Ilice. Cap. 78.

1 ILex est species quercus glandifera, cuius fructus ẽm Plin. multas reficit nationes. Nam (vt dicit idem) antiquitus viuebant hoïes glande antequã vsus frumenti esset inuentus. Hic est mũdus, cuius fructus.s.diuitiæ,& deliciæ, multos nutriunt,& reficiunt, qa multi sunt qui tãtummodo bonis tp̃alib. nutriuntur,& maximè porci.i.deliciosi,& carnales. Antiqui ẽt.i.patres veteris testi, istos fructus diligebant,& acquirebant. Patet in Abraham, Dauid, Salomone, Iob & cæteris, q fuerunt ditissimi,& hoc, qa adhuc non uenerat vsus faris .i.bonorum spũalium,& æternorũ, uel vsus ẽt farris.i.sacri altaris Christi. Sed verè quia modò possumus inuenire frumentum.i.delicias vitæ æternæ,& bona spũalia, vel ẽt corpus dñi in altari, ideò tales glãdes.i.bona tp̃alia amplius comedere non debemus. Vel dic, ꝙ far,& eucharistia &c. ꝑ oĩa sicut supra. Vel dic, ꝙ glandes sunt scientiæ legales vel physicæ, far aũt est scientia diuina, qua modò debemus vti, quia .s.quãuis nos alij dum essemus seculares, vteremur glãdib. .i.scientijs secularib. modò tñ qñ facti sumus religiosi, ecclesiastici,& prælati, debemus vti ferre.i.scientia sacræ scripturæ. Ps. Adipe frumenti satiat te, &c. sicut supra Sapientia.n. modò ædificauit sibi domum.s.ecclesiæ, posuit mensam, miscuit uinũ &c. Prou.9. ¶Ilex est arbor profundæ radicis, cor- 2 ticis duri,& spissi, magnæ rotũditatis, famositatis,& vmbrositatis, magnæ est ẽt soliditatis,& imputribilis firmitatis, ẽm Pli. Talis est per oĩa uir perfectus,& maximè prælatus, quia radices fidei dẽt hr̃e profundas,& benè fixas,& firmas, corticem ẽt.i.exteriorem apparentiã debet hr̃e grossam, & rudẽ, qa nõ debet esse in vestib. curiosus ultra q̃ deceat exigẽtiã sui status. Debet etiã esse ramosus per bonas affectiones, fęcundus ꝑ bonas operationes, vmbrosus ꝑ bonorũ exemplorum dationes,& ꝑ tp̃aliũ beneficiorũ consolationes, qa vmbra eius.i.eminẽtia sui status debet viatores recreare, et cõfortare vel vmbra.i.bonis suis tp̃alib. debet pauperes cõfortare, vt dicatur illud Dan.4. ꝙ sub vmbra eius habitabãt oẽs bestiæ terrę. Et hic debet esse solidus per constantię firmitatem, et imputribilis ꝑ pseuerantię longanimitatem, qa nunq̃ debet putrefieri per pc̃m.s.interrũpendo bonã vitã, et sanctitatẽ. Vñ Amos 2. Altitudo cedrorũ altitudo eius, et fortis ipse quasi quercus etc. ¶Ilex est lignũ forte, durabile, 3 et quasi imputridẽ. Nã truncus eius sub aqua, et terra defossus, ĩ solitudinẽ, lapidis indurat, et quãto lõgius ibi steterit, tãto efficit magis durus, et iõ de talib. lignis solebãt ĩ tẽplis deorũ, et in palatijs regũ fieri imagines, et columnę, vt dicit Pli. Talis dẽt esse bonus Chr̃ianus, et maximè ecclesiasticus, qa verè dẽt esse fortis ꝑ firmitatẽ, et cõstantiã, durabilis, et imputribilis ꝑ perseuerãtiã. Nã licet in aqua, et fluxu tribulationũ positus fuerit, nũquã tñ dẽt isti putrefieri ꝑ impatiẽtiã vel murmurationẽ, vel aliud pc̃m, sed magis ꝑ firmitatẽ cõstãtiæ fortius indurari. Iob 38. In similitudinẽ lapidis durant aquæ. Et iõ de talib. viris perfectis, fortib. et ad tributiones duratis, fiebant antiquitus in templo Dei.i.in ecclesia, imagines et columnæ.i.prælati, qui debent esse imagines repræsentando vitã sanctorum per suã bonã uitã, et debent esse columnæ.s.Chr̃i ædificium sustentãdo. Figura Exo.26. ubi in tẽplo tabernaculi erãt columnę de cedro etc. Vide et expone. Vel uide de duabus columnis 3.Reg.7. et 2.Paral.4.

De Iunipero. Cap. 79.

1 IVnipero est arbor aspera, & pungitiua, in locis desertis, & incultis crescens, & dr̄ iuniperus ſm Isid. quasi gignēs ignem, à pyr græcè, quod est ignis latinè. Nam ignis qui sub eius cinere fuerit absconditus, sine extinctione durat quandoq; per annū, vt dicit Isid. Talis arbor est mūdus, cuius folia aculeata sunt diuitiæ, quæ mentem lacerant atq; pungūt. vmbra eius est eminentia tpalis. Est ergo mūdus arbor aspera, q̄a verè suæ tribulationes, & labores, timores pariter, & dolores ipsum faciunt asperū, & pungentē. Nā folia. i. diuitię mundi spinosæ sunt, quia. s. cor lacerant sicut spinę, & iō ista arbor. s. mūdus, & eius affectio, nō crescit nisi in locis sterilib. & incultis. i. in corde, & desiderio hoīum pc̄tōrū, vbi ꝓ certo quotidie renouatꝰ, & crescit, & ubi radicaliter ꝑ amorem plantatur. i. in mundi pc̄tōrib. & iniquis. Vnde de Helia dr̄ 3. Re. 19. ꝙ dormiebat sub vmbra vnius Iuniperi. Quia verè mundani dormiunt, & quiescunt sub vmbra eminētiæ tēporalis. Et pro certo ista arbor optimè seruat ignē, s. cupiditatis, & carnalitatis, quia verè mūdus vel mūdana prosperitas ignē auaritiæ, & luxuriæ diu nutrit, quia sicut dr̄ Esa. vlt. Ignis eorū non extinguetur. Vel dic, ꝙ Iuniperus est caro, q̄ pro certo spinosa est quo ad stimulos tentationū, & hæc ꝓ certo ignem luxuriæ gn̄at atq; nutrit. Ber. super Cātica sermone 48. Spinæ in terra sunt, in aere sunt, in carne tua sunt. versari ergo in his, & non lædi diuinæ est potentiæ non humanæ. Vel ista arbor significat diuitias, q̄ re vera ignē auaritiæ inextinguibilem sp̄ seruant. Spinosæ ēt sunt, q̄a. s. ꝑ sollicitudines pungunt, & lacerāt cor humanum, qn̄ tn̄ hō eis bene vtitur, vtiles sunt ad sp̄uales medicinas, & ad fugandū serpentes. i. dæmones & pc̄tā. Dan. 4. Pc̄tā tua eleemosynis redime. De tali Iunipero dr̄ in figura 1. Re. 19. ꝙ cū Helias dormiret sub vmbra vnius Iuniperi, venit quidā angelus qui excitauit eū & ostendit ei panē, & aquā, & misit eū ad montē Dei Oreb. i. ad Paradisum, q̄a re vera Deus nolens, ꝙ nos dormiamus sub umbra Iuniperi. i. in amore tpaliū, excitat nos quotidie per scripturæ, & ꝙ comedamus panē, & aquā per corporalē abstinentiā, & ad montē Dei Oreb. i. ad Paradisum, q̄ citius properemus incitat, à quo vtiq; somno quidā nolunt excitari, sed in vmbra ista cōtinuè volunt delectari. vnde Iob 30. Radix Iuniperorū erat cibus eorum, & esse sub sentib. delicias computabant. ¶Iuniperus est arbor spinosa 2 nunquā perdens uirorē multum calida. s. in tertio gradu, & iō in cinere ignē per annum seruat inextinguibilē. Iō Iuniperus quasi gignens pyr. i. ignem dr̄, quia pyr græcè ignis latinè nuncupatur. in desertis locis nascit̄ habens fructus seu baccas in medicinæ vsib. efficaces. vmbrā ēt eius serpētes fugiunt, & declinant, ſm Pl. Talis est crux, quia verè aspera est, et spinosa, uiridis, et decora pio cordi, et eiꝰ vmbrā. i. memoriā fugiunt dęmones vel serpentes, et ignē charitatis seruat et accendit, q̄a verè per considerationem passionis, et crucis cordis charitas inflammatur. Scd'm ligna syluæ exardescit ignis. Eccl. 28. Vel dic, ꝙ Iuniperus est vir perfectus, omni tpe virēs per honestatē, calidus per charitatē. Nā qn̄ incinerat̄ ꝑ humilitatem, s. qn̄ in se cōsiderat cinerē, et puluerē, tunc ignē charitatis in se seruat diutius, et custodit. Humilitas. n. est custos charitatis. Hic ēt est spinosus, et asper ꝑ pn̄ię austeritatē, et fructꝰ eius. i. bona opera sunt medicina. s. quātum ad bona exēpla q̄ alijs tribuūt, et serpētes. i. mali hoīes fugiunt, et declinant umbrā eius. i. exemplum, et societatē, quia sicut dr̄ Prou. 29. Detestantur impij eos qui recta sunt uia. Et isti in deserto pn̄iæ, et paupertatis gn̄antur, et morantur, et folia eorum. i. verba sunt acuta per correctionē etc. Vel dic, ꝙ Iuniperus est status pn̄iæ vel religionis, pūgitiuus per austeritatem, virens per honestatem, calens per charitatem, et ignem charitatis seruans per perseuerantiæ longanimitatē, et hæc in sterili terra. i. in pauperib. cōsueuit abundare, q̄a. s. mali non curant de pn̄ia uel religione, imò serpentes. i. mundi pc̄tōres ipsam refugiunt, et abhorrent. Vel per Iuniperum intelligo asperā correctionem, q̄ serpentes. i. mali fugiunt, et declinant, q̄a nō amat pestilens eum q̄ se corripit. Prou. 15. Vel dic, ꝙ Iuniperus est pc̄tōr, q̄ in deserto mundi huius inuenitur uirens per asperitatem, et folia eius. i. verba pungitiua sunt per detractionem, et iniuriā, et ignem carnalitatis, et crudelitatis, et cupiditatis seruat, et continet incessanter. Vel dic, ꝙ Iuniperus est detractor cuius folia, et verba sunt pungitiua, et licet vireat per honestatem, tn̄ calidus per irā, crudelitatem vel cupiditatem etc. Vel dic, ꝙ Iuniperus est mala vetula, quæ cum iam sit quasi ī cinerem redacta per antiquitatem, ignem tn̄ luxurię in se et in alijs seruat, et accendit, s. in iuuenculis quas decipit, et iō Iuniperus dr̄ quasi gignens ignem, q̄a luxuriosi vel malæ uetulæ ignem concupiscentiæ suis malis dictis, et exemplis in alijs seruāt, et inducunt, dicentes illud Lu. 12. Ignem ueni mittere in terram. Vel applica contra senes luxuriosos, et auaros, incineratos, et desiccatos, quorum cōcupiscentia non pōt extingui Sap. vlt. Ignis in aqua ualebat supra suam virtutem.

De Isopo, seu hyssopo, vt præcipiunt alij scribendum. Cap. 80.

1 ISoppus est herba modico inter petras nascens, mundificatiua pectoris, et pulmonis, vnde apud veteres ſm Plin non reputabant bene purificatos, nisi Isopo aspergerentur qn̄ in delubra intrabant, virtutis est magnæ in medicina, et pōt Isopus corripi uel ꝓduci. Talis ē pn̄ia vel humilitas, q̄a verè pectus, i. consciam, et intellectum pulmonem. i. uoluntatem et affectionem purificat, et depurat à cunctis sordib. pc̄tōrum, et iō si templum uel delubrū æterni numinis volumus introire, pro certo necesse est, ꝙ Isopo pn̄iæ uel humilitatis, et aqua lachrymarum, et aqua gratiæ, et pietatis primitus aspergamur. Figura Leu. 14. vbi dr̄, ꝙ ad hoc, ꝙ leprosus de castris eiectus, ad societatem reuerteretur aliorū, necesse erat, ꝙ Isopo, aqua et sanguine aspergeret̄. Sic verè ad hoc, ꝙ leprosus pc̄tōr de societate Dei et angelorū eiactus, possit ibi redire finaliter ad Paradisum euolando verè necesse est, ꝙ aspergatur per deuotionem aqua fluidę compassionis, & sāguine. i. memoria dn̄icæ passionis, et Isopo humilitatis, et subiectionis, uel pn̄iæ, et afflictionis, iō Ps. Asperges me dn̄e Isopo, et mundabor, leuabis me, et super niuem dealbabor. Et hæc herba valet ad multiplicem medicinā, s. contra uitia, et peccata. Vel dic, ꝙ Isopus cuius vis præcipua est in flore, est vir iustus, qui flore honestæ conuersationis pollere debet, et hic est modicus per humilitatem inter petras. i. in duritia pœnitentiæ nascens per austeritatem, et mundificatiuus est aliorum per uitæ doctrinæ, et exempli sanctitatem. Et expone si vis de Christo, et de quolibet sc̄tō.

De Hyacintho, nam ita scribendum erat. Cap. 81.

1 IAcinthus est herba coloris cœlestis, sed florē habet purpureum, et nomen accepit (ſm Isid.) à quodam iuuene sic dicto, qui colligendo flores purpureos, mortuus est. similis est autem violæ in floribus & radice. Iacinthus est anima sancta, quæ est cœlestis coloris quo ad cōscientiæ puritatē, florem etiā affectionis habet paupertatem per charitatē, & iō in colligendo tales flores, i. in congregando animas, per prædicationem ad horreum Paradisi, iuuenis gratiosissimus Christus mortuus est, & occisus. Figura Mat. 21. vbi dum filius patrisfamilias veniret ad vineam ad colligendū vuas, occisus est ab agricolis. Sic Christus Dei filius dum fructus vineæ ecclesię, i. aīas in mundo colligeret, ipsum, mali agricolæ, s. Iudæi occiderunt. ¶Iacinthus est coloris cęlestis, pur 2 pura coloris sanguinei, coccus coloris ignei, byssus aūt coloris est niuei, & de istis quatuor composita fuerunt oīa sacerdotum vel tabernaculi vestimenta, sicut dr̄ Exo. 25. et deinceps. Re vera charissimi isti quatuor colores significant quatuor virtutes cardinales. Nam Iacinthus est prudentia, quæ magis pertinet ad cœlestem, et spiritualem naturam. Purpura est iustitia, quæ aliquando facit sanguinis effusionem. Coccus est fortitudo, q̄a ignis est fortissimum elementum, ita ꝙ oīa alia vir, superat et consumit. Byssus est temperantia, q̄. s. continet albedinem innocentiæ, et castitatis. Vel dic ꝙ coccus est ardens charitas, purpura mollis, et sanguinea pietas, byssus est castitas, et Iacinthus est honestas, q̄ est coloris cęlestis, q̄a nostra conuersatio in cęlis est. ad Philip. 3. Istis omnibus virtutibus debent esse induti sacerdotes, et Christo seruientes, ideò Ezech. 16. Ornaui te purpura cinxi te bysso, calciaui te Iacintho, vestiui te multis coloribus.

De Iusquiamo seu hyoscyamo secundum peritiores. Cap. 82.

1 IVsquiamus est herba pestifera & venenosa, somnũ prouocans, & mortẽ inducẽs, si quis ea indebitè vsus fuerit. Nam comesta vel bibita mẽtẽ alienat, & inducit insaniã & furorẽ. semẽ eius est nigrum, mortiferum & pessimum. somnum.n. inducit, & præ frigiditate calorem extinguit, ut dicit Isid. & Dios. flores habens purpureos seu albos. Talis est per oĩa mũdus, quia uerè ipse est pestifer, & uenenosus. licet .n. habeat flores albos, & purpureos. i. licet videat̃ exterius pulcher, & delectabilis, floridus & ornatus, illis tñ qui indiscretè eo vtuntur, s. fatuis pctorib. qui ipsum diligũt, & affectant, est mortiferus, & nociuus. Inducit.n. infamiã iactãtię, & vanæ gloriæ, furorẽ ẽt iracũdiæ, & somnũ delectationis carnalis, & luxuriæ, & tandẽ mortẽ æternam, quia verè mũdus primò facit fatuos dormire in delicijs, demũ eos interficit, & occidit, & calorem charitatis extinguens, vita gr̃e priuat eos. Vnde Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum morietur. Semen aũt istius seu fructus. s. mundi diuitiæ, est pcipuè venenosus, mortiferus, & nociuus. Vñ 1. ad Tim. 6. Admone diuites huius seculi nõ sperare incerto diuitiarũ, quæ mergũt hoĩem ĩ interitũ.

2 ¶Licet iusquiamus sit venenosa, vt cõiter, tñ ipsa multũ est medicinalis ei q ea debitè nouit vti. Sic verè licet mũdus sit malus, qui tñ vult eo bñ vti, vtilis, & pficuus inuenitur. Vitiũ.n. nõ est in opib. sed in vsu, ſm Hier.

3 ¶Iusquiamus ẽ herba habẽs folia pinguia, mollia, lata, & magna flores purpureos, & albos, semẽ nigrũ, & mortiferum & quasi oĩbus aĩalib. venenosum, ſm Dios. & Isid. Talis est luxuriosus, quia folia eius. i. exterior cõuersatio mollis est, & delicata, pinguis, & carnalis. Flores ẽt eius. i. exteriora vestimenta sunt purpurea vel alba. i. preciosa & curiosa, qa isti cõsueuerunt esse curiosi. Semen aũt eius. i. sua mala verba, & opera, & exempla quę seminat vndequaque, alijs sunt venenosa p malum exemplũ, & per malã suggestionẽ. Cõstat.n. ꝙ per uerba & exempla taliũ multi spũaliter, & æternaliter moriũtur. Vel dic, ꝙ hic est hereticus, qui licet habeat flores conuersationis pulchros, folia ẽt loquutionis molia & pia, semẽ tñ ipsius. i. doctrina comedentib. i. credentib. est venenũ, quia comedentes, i. audientes per errores inuenenat, & occidit, quia sicut dr̃ 1. ad Cor. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia praua.

4 ¶Iusquiamus habet semen venenosũ, & herba est mortifera in Perside vel Aegypto, vt cõiter, veruntñ in Hierusalem uel Iudæa põt innocuè mãducari, ſm Ori. Sic verè licet hõ sit peccator & uitiosus, & p mala verba & exempla alijs venenosus, & perniciosus, tñ qñ est ĩ Hierusalẽ (quæ interpretat̃ pacifica). i in bona societate & pacifica, tũc bonus & innocuus inuenitur. In terra bona plãtata est, vt faciat fructũ. Eze. 17. Vel dic, ꝙ licet hõ in mundo fuerit venenosus, tñ qñ conuertitur ad Hierusalẽ. i. ad religionẽ vel statum ecclesiasticum, tũc ibi innocuus debet effici seu bonus.

5 ¶Iusquiami semen cibus est passerum, tñ est mors omniũ aĩaliũ aliorũ, rõ est, qa ſm Arist. venæ passerum sunt strictæ, & ideò fumus iusquiami nõ põt transire de stomacho ad cor, per quas, fumus iste mortiferus ad cor ascendit, & ita cor mortificat, & occidit. Sic verè diuitiæ quãuis sint venenosæ, & nociuæ aĩalibus. i. illis, qui habent venas consciæ latas, & qui conscientiam habent largam (& hoc quia in talibus fumus iusquiami. i. amor diuitiarũ ascendit ad cor, & ipsum per auaritiã inficit & corrũpit) passerib. tñ. i. illis qui habent venas strictas, i. conscientiam strictam, non nocet, & hoc quia fumus iste, s. amor diuitiarum, ad cor eorum nõ ascendit. Vnde isti habent iusquiamum in stomacho non in corde. i. isti habent diuitias non in animo sed in domo, iuxta illud Psal. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.

De Kastanea. Cap. 83.

1 KAstanea est arbor multum vtilis, quia lignũ valet ad ædificiũ, fructus eius ad cibum, & folia cum cortice ad medicinam, & si Kastanea est excisa, iterũ reuenit, & crescit, ſm Isid. Talis est vir iustus, quia lignũ. i. interior anima ualet ad ædificandum ciuitatem Hierusalem. i. Paradisum, & fructibus eius. i. opera, folia eius. i. verba, cortex eius. i. conuersatio, & exempla valẽt alijs ad eos spũaliter nutriendos, & medicãdos. Erunt fructus eius in cibum &c. Ezec. 47.

2 ¶Fructus Kastaneæ ĩ quadã theca exterius spinosa, & aspera sunt inclusi, intus aũt iterum quadã pelle nigra sunt cooperti, calidi sunt, & sicci, dulces, & nutritiui; & maximè qñ sunt in aqua vel igne cocti. Theca ista est religio, quę exterius est spinosa per pnĩæ asperitatẽ. fructus sunt religiosi, q intus sunt sub pelle nigra. i. sub humilitate, & sub nigra pelle. i. sub humili habitu, & conuersatione, ꝙ maximè expone de monachis nigris, sub ista dico pelle dẽnt esse albi p castitatẽ, calidi per charitatẽ, sicci per abstinentiæ austeritatẽ, dulces p benignitatem, nutritiui p uitæ, doctrinæ, et exẽpli sanctitatẽ, et maximè qñ ĩ igne charitatis vel in camino tribulationis, et paupertatis, vel in aqua deuotionis, et pietatis cocti fuerint uel bulliti, qa tunc melius proficiũt comedẽti. i. imitanti. Ps. Trãsiuimus p ignẽ et aquã. Vel si uis expone de quolibet iusto, et p exteriorẽ corticẽ intelligo asperã cõuersationẽ etc.

3 ¶Qñ Kastanea in igne decoquit̃, sp est incidẽda in vna parte, et aliqd de cortice sibi mouẽdũ, vt sic fumus per ignẽ gñatus valeat euaporare, alioquin ab igne resiliet, et tonitruũ faciet, et clamorẽ, et ita cõminuet̃, et confringet̃, ꝙ ad nihil amplius vtilis erit. Sic verè qñ hõ in igne paupertatis, et aduersitatis coquit̃, et assat̃, oportet ꝙ sit apert⁹ p cordis desideriũ, et affectõnẽ, et fumus or̃onis exinde expiret, et exeat p deuotionẽ, et sic nõ franget̃ p impatiẽtiã, et desperationẽ, sed coquet̃ p correctionẽ, et cõuersionẽ, et emẽdationem, nisi aũt taliter apertus fuerit, atq; tal̃r fumauerit, tunc ignis istius. s. paupertatis uel aduersitatis violentiã abhorrebit, et eũ si põt deseret, et dimittet, et ad prosperitatẽ statim si põt trãsibit, sicut patet in multis mẽdicantibus, q ad religiones diuites trãseunt, vt ignis tribulationis nõ sentiãt nocumẽtũ. Iste ẽt sic ignitus clamabit, et tonabit p impatientiã, et murmurationẽ, et franget̃, et cõminuet̃ per desperationẽ. Nã qñ hõ in tribulatione positus nõ est apertus per spem, et desideriũ ęternorũ, et nõ fumat per or̃onẽ, facil̃r dissipat̃ p murmur, et desperationẽ, et iõ bonũ est hr̃e hmõi fumum. Vnde Leu. 16. Nõ morietur operiẽte fumo oraculũ. Vel dic, ꝙ ignis est religo vel fides, exitus aũt, et exilitio est apostasia. etc. sicut supra.

4 ¶Kastanea in igne posita, eius suba dilatatur, rarefit, et elargatur, et iõ pellis eius nõ põt eã continere, nec loci sui arctitudo ipsam includere uel tenere, et ideò nisi fiat sibi uia in pelle per apertionẽ, uiolẽter exit pellem rumpendo, et exterius prosilit, cõminuitur, frangit̃ atque perit. Sic uerè qñq; accidit ꝙ hõ existẽs in pelle sua. i. in statu arcto religionis inflammatus, igne cupiditatis uel carnalitatis, per mala desideria dilatatur, et iõ abhorrẽs esse in tã arcto loco, et ni tam humili statu, rumpit pellem. i. obseruantiam regularem, et exterius exit apostata, et recedit, et ideò vtile est, ꝙ talib. aperiatur exitus, et uia, et detur eis licentia transeundi ad alios status, vel ꝙ promoueãtur ad aliqua beneficia exteriora, ne forte per apostasiam totum rũpant. Vel dic, ꝙ Kastanea est ambitiosus, qui per appellationes, et rixas totũ collegium destruit, vt possit exterius promoueri. Apo. 9. Exiuit fumus quasi fornacis magnæ.

De Lauro. Cap. 84.

1 LAurus, quæ alio nomine dr̃ daphne, est arbor multum aromatica, q̃ nunquã deponit uiriditatem, qa æstate, et hyeme sp uiret, et hæc (ut credit uulgus) sola inter arbores ictum fulminis nõ incurrit, nec ab eo percutitur uel crematur. Folia eius, et fructus utiles sunt medicinæ. Nã de baccis eius elicit̃ oleũ, qd̃ ualet cõtra multas, et maximè frigidas passiones, vt dicunt Isid. et Diosc. Talis est p oĩa uir pfectus, qa odoriferus est per famositatẽ, sp uiridis per honestatẽ, quia. s. nec in ęstate prosperitatis, nec in hyeme aduersitatis deponit uirorem floridæ uenustatis, et folia suæ loquutionis, fructus suæ tpalis possessionis sunt alijs medicina, qa verè boni suis uerbis sciũt tristes cõfortare, et suis diuitijs pauperes sustẽtare. Nã de diuitijs et baccis suis oleũ pietatis, et eleemosynę eliquat̃, à quo pauperũ calamitas medicat̃, et iõ tales soli fulmẽ snĩæ æterni iudicis nõ sẽtiẽt, nec ab eo lędẽtur uel percutient̃, qa soli misericordes à iudice æterno recipiunt̃, sicut dr̃ Mat. 15. Venite etc. Nã vt dr̃ Mat. 5. Beati misericordes, qa ipsi miam cõsequent̃.

2 ¶Laurus antiquit⁹ vocabat̃ laudus à laude, eo ꝙ uictores lauro coronabant̃, et cum laude recipiebant̃. hæc arbor nõ fulminatur, ſm Pli. 15. c. 30.

Vnde terra vbi lauri sunt plãtatæ, vel domus vbi in ædificio sunt insertæ, à fulmine tuta manet, & iõ Cęsares manere solebãt sub lauro tpe tẽpestatis, qđ bene supponit Ouid. lib. 1. Met. vbi inducit Phębũ loquẽtẽ lauro, sic postib. augustis eadẽ fidissima custos. Ante fores stabis mediãq; tuebere quercũ. 3 ¶Fuit ẽt laurus ĩ tãto honore apud ueteres, ꝙ eã expẽdere non licebat in vsus inhonestos. Nã (vt dicit) magno Ioui, & Apollini fuit à principio cõsecrata. Talis ẽ arbor crucis, q̃a uerè ista dr̃ à laude, q̃a. s. laudari dẽt extolli. Ista. n. est triũphus, & corona certãtiũ cõtra vitia, & tentationes, & tribulationes, q̃a nullus põt acquirere Paradisi gloriã, nisi ꝑ uirtutẽ crucis. Ista. n. ẽ Ioui magno. i. Deo patri, & Apollini seu soli. i. Chr̃o speciar̃r dedicata, & ista resistit fulmini. i. diabolicę tentationi, vel ęternę tribulationi, q̃a verè terra cordis, & domus conscię in qua arbor ista fuerit seminata vel plantata ꝑ deuotionẽ, & fiduciã, & passionis cõpassionẽ, nũquã à fulmine æternæ mortis, & futuræ iudicis sñiæ ferieť, nec ẽt è fulmine. i. ab hostis tẽtationibus, vel mũdi tribulationibus destrueť, & iõ Cęsares, & reges. i. uiri iusti q̃ se cedũt per pñiam atq; regunt, dñt sua lauro. i. sub crucis memoria permanere, quotiẽs tẽpestatẽ tẽtationis vel tribulationis viderint imminere, vt sic uirtute ipsius liberenť, iuxta illud Gen. 18. Lauenť pedes vestri, & requiescite sub arbore. Sed de hoc vide inf. lib. 14. c. 63. §. 17. & infra lib. 15. c. 2. §. 4. 4 ¶Laurus in viles vsus dudũ nõ expendebať, sed in magnis honorib. habebať, & est arbor sꝑ virens &c. Sic verè uir iustus nõ dẽt se exponere vel occupare in uilib. vsib. i. in administratione rerũ tpaliũ, & maximè religiosus, & q̃a dudũ hoc nõ faciebãt, iõ tunc honorabanť à secularibus, sed nunc ecõuerso, cã contraria, & isti dẽnt virere, &c. sicut supra §. 1. 5 ¶Laurus ſm opinionẽ antiquorũ valebat ad respõsa diuina accipienda. Vñ sine lauri ꝓsentia Apollo nullatenus rñdebat, ſm Pl. Sic uerè qñ nos petimus aliquid ab Apolline. i. à sole, s. à Chr̃o ꝑ orõnẽ, si volumus ꝙ nobis rñdeat ꝑ ꝓcum nr̃arum exauditionẽ, & ꝑ suæ gr̃æ largitionẽ, necesse est, ꝙ laurũ. i. crucis & passionis memoriã habeamus, & sic obtinebimus qđ rogamus. Figura Gen. 25. ſm magistrũ historiarũ, vbi dr̃, ꝙ Rebecca volens hr̃e diuinum responsum, accipit tripodẽ. i. laurũ, & supposuit capiti suo, & agno casto incubuit, & sic visiones veras vidit. Sic verè nos dẽmus laurum. i. memoriã crucis assumere, & agno casto. i. virtuti castitatis incũbere, & sic à Deo impetrabimus qđ oramus. Ps. Habe fiduciã in dño, & dabit tibi petitiones cordis tui. 6 ¶Narrat Plin. lib. 15. c. 30 ꝙ Cæsar Augustus semel sub lauro spatiabať. Aquila aũt de cęlo ĩ gremiũ eius dimisit cadere vnã gallinã albissimam, q̃ in ore suo portabat ramũ lauri onustũ baccis, q̃ de cõsilio augurũ fuit plãtatus, & exinde uenit laurorũ sylua, de qua Imperatores Romani post triumphũ sꝑ fuerũt postmodum coronati. Per laurũ q̃ sꝑ viret, de qua coronabanť dudum victores, intelligo sꝑ uirentẽ immarcessibilem gloriã Paradisi, q̃ victorũ vitiorum, & tribulationũ est sine dubio ꝓmium & corona. Per Cęsarem intelligo genus humanum, per gallinã Dei filiũ, ꝑ Aquilã Deũ patrem. Qñ ergo Cęsar. i. genus humanum dudũ requiescebat sub lauro. i. sub spe gloriæ Paradisi, tunc Aquila Deus pater misit gallinã albam. i. filium suum incarnatum, candore castitatis, & innocentiæ reuirentẽ, q̃ pro certo in ore suo portabat grana lauri. i. verba, & doctrinã de gloria Paradisi, dicens Regnũ Dei appropinquabit. Mat. 4. & c. similia, & iõ talia grana. i. doctrina Chr̃i, hodie sũt plãtata ĩ horto ecclesiæ, ita ꝙ iã multum ibi inueniť de lauro. i. de spe futuræ gloriæ, ex qua victores finar̃ coronanť, Apo. 6. Data est ei corona, & exiuit uincẽs ut uinceret, data. i. ꝓmissa. Vel dic ꝙ laurus est crux, Imperator, q̃ sub ea recubuit, est Chr̃s ibi crucifixus, Aquila est diabolus, gremium Chr̃i est religio vel ecclesia uel eius protectio, gallina est vir iustus albus per castitatẽ, ferens laurum. i. crucẽ in ore ꝑ deuotionẽ, & inuocationem. Qñ ergo Aquila. i. diabolus vel mundus inuenit tales gallinas. i. viros perfectos, & cruci deuotos, ipse pro certo nõ lædit eos, q̃a nõ põt, imò in gremio Imperatoris Chr̃i i. in statu ecclesiæ uel religionis ipsos illæsos deserit, abijcit & dimittit, vbi à Chr̃o fouentur, & proteguntur. Vel dic, ꝙ gallina est beata Virgo, quæ fuit albissima, & castissima, quę verè ab Aquila. i. à Deo patre ad Cæsarẽ fuit missa. i. ad humanum genus, q̃ pro certo ramũ lauri. i. Dei filiũ per beatã incarnationem protulit, qui baccas. i. fructus, verba & opera pietatis, & finaliter ęternę uoluptatis hoĩbus apportabit, & sic uictores. i. de mundi tribulationib. & vitijs triumphantes honorauit, & eos finaliter coronauit. Et iõ ista gallina est figurata in columba quæ uenit ad arcã vespere, ramũ oliuæ uiridis portãs secum. Sic uerè charissimi colũba. i. mitissima beata Virgo, venit in mũdi vespere ad arcã ecclesiæ militãtis, & ramũ oliuę viridis. i. sacrosanctũ corpus Dei secũ tulit. Vel ꝑ arcã intelligo tẽplum, Per Noe Symeonẽ &c. Ista etiã põt dici de beatissima Virgine gallina, & mr̃e nr̃a, q̃ nos continuè sub alis suæ mĩæ fouet, quia pro certo ista hodie ad Cęsarem. i. ad pctõrem sibi deuotum per Aquilã. i. Chr̃m quotidie mititur, s. ei gr̃am & uirtutis impetrando, sibiq; per eam laurus. i. victoria cõtra vitia, & baccæ. i. spũalia alia bñficia conferunť. Lu. 19. Gallina cõgregat pullos suos sub alis. 7 ¶Secũdum Pli. lib. 17. c. fi. ꝓpè pontu iuxta tumulum Amici regis Bebrycum interfecti est laurus, q̃ dr̃ insana, & hoc iõ (vt ait) quia si quis ramum de ea in nauem poneret, tẽpestas statim insurgebat, quousq; eijceret. Si q̃d (inquit) ex ea decerptum inferať nauibus iurgia fiunt donec eijciatur. Pro certo tales lauri. i. insani sunt hodie in mũdo multi. s. uiri litigiosi, impatientes & brigosi, detractores, accusatores & seditiosi, q̃a. s. tales in quacunq; naue. i. in quacũq; religione, societate, collegio uel patria fuerint, solẽt tẽpestates, & iurgia suscitare, charitatẽ turbare, lites & discordias gñare. Prou. 17. Sẽper iurgia quærit malus. Angelus aũt crudelis mitteť cõtra eum. Necesse est ergo ꝙ tales eijcianť & caueanť, & ꝙ eorum societas declinetur, vt pax, & trãquillitas generetur. Figurati in Iona, quo in naui manente tẽpestas, pax eiecto fiebat. Ionę 2. Sed de hoc vide infra in loco suo lib. 16. Vnde Prou. 22. Eijce derisorẽ, & exibit cũ eo iurgiũ, cessabuntq; lites & cõtumelię. Vel dic, ꝙ talis laurus est inuidia, q̃ vbicunq; fuerit, est brigosa, &c. vt supra, & sic de alijs uitijs. De ficu nata in lauro vide de mirabilib. ꝓdigiorũ, & arborum infra lib. 14.

De Lentisco. Cap. 85.

1 LEntiscus seu cinus arbor est medicinalis calida & sicca, folia eius labiorum scissuras & alia vlcera cõglutinant, & reiungunt, fructus eius oleum desudat, & cortex eius resinam quæ mastiche dr̃, quæ multas habet uirtutes. Nã in æstate cortex scindiť, & sic mastiche distillat, & habet mastiche uirtutem consolidatiuam, & coniunctiuam, quia resoluta coniungit, & cõsolidat q̃cquid tãgit, gẽmas fractas, uirtutẽ habet purificandi &c. multa. Hæc arbor est Christus ramosus per bonas affectiones, medicinalis per bonas operationes, calidus. n. est per charitatem, siccus per pęnitentiæ austeritatem. Nam folia eius. i. uerba hñt uim coniunctiuam & cõsolidatiuam. labiorum. i. verborum aliorum, quia si labia nostra sunt ulcerosa per insolentiã, & leuitatem, adhibeamus folia cini. i. verba Chr̃i, cogitãdo. s. qualiter, & qũo est locutus, & sic poterimus sanare verba nr̃a. Folia eius ad sanitatẽ. Eze. 47. Fructus eius. i. ipsius opera distillant pro certo oleũ pietatis, quia oĩa Christi opera affluunt pietate. Patet de Zacheo Lu. 19. de Magdalena Lu. 7. de adultera Io. 8. Manus meæ distillauerunt Myrrha. Can. 6. Cortex ẽt eius. i. sui corporis humanitas mastichem. i. suum preciosum sanguinẽ nobis fudit, qñ. s. in ęstate & feruore passionis scissus, & apertus fuit, lancea. s. & clauis, qui pro certo bene dr̃ mastiche, quia. s. sꝑ debet per deuotionem masticari, qui ẽt dr̃ esse gummi medicinale, & preciosum, q̃a. s. purificauit Adã à pctõ, & lapides preciosos. i. sanctos patres factos, & oppressos in inferno redintegrauit, & cõiunxit. Nos etiam si fracti fuerimus per pctm̃, mastiche ista. s. sanguis Chr̃i, reparat & reiungit, Solidabitq; &c. vide 1. Pet. 5. Vel dic, ꝙ cinus est beata Virgo, cuius folia &c. sicut supra, & cuius fructus. i. Christus nobis emanat oleum pietatis. Fructus eius dulcis. Can. 2. Vel dic, ꝙ cinus est crux, quæ perforata stillat mastichem. Vel dic, ꝙ cinus est uir ꝑfectus, & maximè prælatus, s. ramosus, calidus, & medicinalis &c. sicut supra, cuius folia. i. verba debent scissos, et vlcerosos peccatores sanare per prædcationẽ, & eruditionem, et fructus eius. i. diuitiæ debent emittere oleũ piarum eleemosynarum, & cortex eius. i. exterior conuersatio, et operatio mastichem dulcifluæ pietatis uel benignitatis, vel charitatis distillare, quæ fractos, diuisos, et discordes consolidet atque uniat per concordiam, et amorem. 2 ¶Secundum Plin. Cinus est arbor alta, et in multas partes diuisa,

diuisa, spinosa, fructus eius mirè rubeus est qñ est maturus, cuius succus sanat fluxus mulierũ. Talis est crux, quæ spinosa est & aspera. Per multas tñ mundi partes hodie per fidem est diuisa, & ita alta, ꝙ cœlos tangit. Altitudo eius vsq; ad cęlũ. Dan. 4. Cuius fructus fuit Christus ibi pendẽs, rubicũdus, & sanguineus. Succus aũt eius. i. sanguis Christi, sanat fluxũ vitiorũ à mulieribus. i. à viris peccatoribus imperfectis. Vnde Chrysostomus in sermonibus Homelia 5. Crux inualidorum virtus, crux ægrotantiũ medicus, crux emundatio leprosorũ, crux laborãtium requies, crux esurientium panis.

De Lilio. Cap. 86.

Lilium est herba viridis, florem habens candidum more lactis. Nam de radice procedit hasta interdũ triũ cubitorũ, & de summitate pendet flos superius se dilatãs, & inferius se inclinans, more cãpanellæ resupinæ. Flos iste sex habet folia cãdida, pinguia & mollia, odorifera, medicinalia, intus aũt habet semẽ aureũ, quod continet septẽ grana. Radix aũt lilij, folia & flos, sunt multiplicis medicinæ, sicut dicunt Pli. Dios. & Isid. Charissimi, lilium significat ecclesiam, cuius stipes significat officia & dignitates. Flos aũt est prælatus, qui debet esse albus per castitatẽ, lenis per benignitatẽ, pinguis per pietatem, dilatatus per charitatẽ, superius apertus per cœlestium desiderium, & affectionem, inferius autẽ inclinatus per humilitatem & subiectionẽ, odorosus debet esse per bonę famæ diffusionem. Florete flores, sicut lilium date odorẽ. Eccl. 39. Et iste debet habere sex partes. i. sex opera pietatis, quæ in isto versu cõtinent. Vestio, poto, cibo, recolligo, uisito, condo. Et intra se debet continere colorẽ aureum charitatis, & septẽ grana, i. septem dona Spũs sancti, vel ẽt septẽ virtutes quæ septẽ uitijs mortalib. opponuntur. Vñ Esa. 4. Apprehendẽt septẽ mulieres uirum unũ. Et sicut flos lilij integri redolet, fractus aũt fœtet, sic vir iustus, & maximẽ prælatus, si sit integer per continentiã, tũc redolet per bonã famam, si aũt fractus fuerit per luxuriã, tũc valde fętet per infamiã. Vnde Exo. 5. Fœtere fecistis odorẽ nostrum coram Pharaone. Et sicut iste flos à parte inferiori est clausus, à parte uerò superiori folia eius expanduntur, & inferius recuruantur, sic verè iustus quo ad inferiora, & terrena dẽt se claudere, & nihil terrenũ diligere, nec ad aliqd mundanum se debet per desiderium aperire. Mat. 6. Claude ostiũ tuũ sup te. Superius verò. s. ad bona cęlestia, & æterna dẽt affectio dilatari, & ad Dei cognitionẽ, & amorem & dilectionẽ spiritualiter elargari. 1. ad Cor. 6. Os nostrum patet ad uos o Corinthij, cor nr̃um dilatatũ est. Quia re vera mentis in Deum dilatatio facit oĩa inferiora parua uideri, & qcquid creatum est, modicum reputari, sicut patet per Greg. 2. dial. vbi ait ꝙ aiæ uidenti Deum, angusta est oĩs creatura. qualibet etenim parum de luce creatoris aspexerit breue ei fit oẽ quod creatum est, quia ipsa luce visionis intimæ mẽtis laxatur sinus, tantũq; expanditur in Deo, ut superior fiat oĩ mundo. Ad quod adducit idem exemplum de Benedicto, cui sub uno radio totus mundus ostẽsus est, quod, s. factuum est dilatatione interiorũ, non coarctatione elementorum, quo. s. modo cęli legũtur aperti fuisse Petro, Stephano, Ioanni, & Ezechieli. Talis ẽt flos, s. hõ iustus, ex tali mentis dilatatione debet in seipsum reflecti, & per sui considerationem in utilitatẽ propriã incuruari, & per cõsiderationẽ cęlestiũ ad meditãdum q̃ indignus existat, debet mentaliter inclinari. Esa. 51. Incuruare ut transeamus. Vel ẽt si uis dic, ꝙ isti particulares flosculi affectiones designat, q̃ mõ prædicto sunt superius dilatandæ, inferius claudẽdæ, & in posterius recuruandæ. Et sicut flos quanto altius est in stipite, tanto inferius inclinatur, sicut dicit idem, sic uerè bonus hõ quãto altius eleuatur quo ad dignitatẽ, tanto inferius inclinatur ꝑ humilitatem. Quanto maior es, humilia te in oĩbus. Eccle. 3. Vel dic, ꝙ flores lilij significant uiros iustos, & perfectos, q̃ sunt flores ecclesiæ, & expone per oĩa sicut supra. Vel dic de beata Virgine, & adiunge. §. pe. ¶ Lilium quo ad oẽs partes sui est medicinale. uirtutẽ. n. habet apostematũ maturatiuã, doloris mitigatiuam, faciei mũdificatiuã, duritiei remollitiuam, pororum apertiuã, cõpactorum dissolutiuã, humorũ repercussiuã, & repressiuam, ueneno contrariatiuam, & uulnerũ sanatiuã, si uis lilio debitẽ uti, & eius diuersas partes diuersimodẽ applicare. Talis est grã Dei, quia uerẽ dolorẽ tribulationũ mitigat per spei cõsolationẽ, faciẽ intellectus mundificat ꝑ pniæ ablutionẽ, poros cordis, & oris aperit per laudẽ, & cõfessionẽ, apostemata, i. pc̃ã maturat ꝑ cõtritionẽ, duros & crudeles remollit per cõpassionẽ, cõpactos, & obstinatos resoluit per cõpunctionẽ, tumorẽ superbiæ reprimit per humilitatẽ, & ulcera luxuriæ sanat per castitatẽ, & uenenis pc̃õrum obuiat per charitatẽ, q. s. secum nõ cõpatitur aliquod pc̃m̃ mortale. Ista ergo põt dicere illud Can. 2. Ego flos cãpi, & liliũ conualiũ. Et ideò Eccl. 51. Sicut lilia q̃ sunt in transitu aquæ. ¶ Liliũ aliud est domesticum, aliud syluestre. domesticum autẽ aliud hẽt flores candidos aliud rubeos uel purpureos. Oĩs ergo flos lilij odore est suauis, colore delectabilis, veruntñ quãdiu est integer, redolet, si autẽ fractus fuerit, fętet, flos aũt lilij sex hẽt folia. Talis est ꝑ oĩa uirtus castitatis, qa aut est mere candida quo ad statũ uirginalẽ, aut purpurea quo ad statũ uidualẽ, aut rubea quo ad statũ cõiugalẽ. Prima est purissima, scd̃a purior, tertia pura. Oĩs tñ flos lilij. i. oĩs castitas hoĩs qñ est integra, tunc redolet ꝑ bonã famã, si aũt fracta fuerit ꝑ luxuriã, tunc fœtet ꝑ infamiã. Flos aũt iste lilij, s. castitas, distinguit in sex folia uel sex partes, qa. s. sex sunt partes castitatis, cõtra sex partes luxuriæ, & feditatis, una cõtra fornicationẽ, alia contra incestũ, tertia cõtra adulteriũ, quarta cõtra deflorationẽ, quinta cõtra sacrilegiũ, sexta cõtra naturã, & sic diuersimodè uariat flos castitatis. Vel dic, ꝙ iste flos castitatis hẽt sex folia. i. sex spãles uirtutes, q̃ semẽ sucũ. i. virtutẽ suã, & meritũ custodiũt, q̃ sũt abstinẽtia, occupatio, lectio, cõtẽplatio, sensuũ custodia, occasionũ fuga. Vel dic, ꝙ semen aureũ est charitas uel sapĩa diuina, q̃ septẽ grana. i. septem dona Spũs scti cõtinet, qa uerẽ ista ꝑ uult hr̃e circa se sex folia alba pinguia. i. sex opera pietatis, cum albedine castitatis, nã vt dr̃ Sap. 7. Cãdor est lucis ęternæ, & speculũ sine macula. ¶ Liliũ hẽt radicem ex multis bulbis, sicut alliũ, in qualibet potest autem costa est uis seminaria, ita ꝙ de qualibet potest ꝑduci plãta, ut dicit Arist. Radix ista est ecclesia uel religio, vbi plures bulbi. i. plures bonæ psonæ uniunt, & iungunt ꝑ charitatẽ & cõcordiã. In quolibet tñ fideli est uis seminaria . i. grã uel charitas, uirtute cuius põt ꝑduci plãta. i. aliqd̃ bonũ opus, meritũ seu virtus &c. vide supra de allio. ¶ Si hasta lilij curueẽ & operiaẽ terra, ita tñ ꝙ hoc fit anteq̃ semẽ eius aperiaẽ, & ꝙ radix eius nõ eradicet, infra paucos dies inuenies ꝙ qlibet nodus hastæ germinauerit, & ꝙ ex quolibet ꝑruperit unus bulbus seu costa, qd̃ est mirũ ualde ut dicit Arist. Hasta ista est bonus hõ habẽs plures nodos. i. plures bonas affectiones, & iõ si talis incurueẽ ꝑ humilitatẽ, & terra. i. memoria mortis cooperiaẽ, tũc ex quolibet nodo. i. ex qualibet bona affectione crescit, & orit unꝰ bulbus. i. unũ bonũ opus. Vñ Io. 12. Si granum frumenti cadens in terrã mortuũ fuerit multum fructũ affert, qa iustus germinabit, sicut liliũ, & florebit in æternũ ante dñm. ¶ Si stipes lilij à radice abscissus fuerit, tũc flos eius digerit, qa humor se expandit ad superiorẽ partem plãtæ, & sic dilataẽ flosculus, & albescit. Si aũt herbæ argillosæ fuerit infixus, tunc diutius cõseruaẽ, qa glebæ humore flos infixꝰ diutius pseuerat, ut dicit Arist. lib. de plantis. Talis est bonus religiosus, & maximè qcunq; vir ꝑfectus qa cum fuerit abscissus, & separatus, abstractus, & seiunctus à radice. i. à mundo ꝑ eius cõtẽptũ, tunc uerè flos eius. i. interior affectio incipit dilatari ꝑ charitatẽ, & albescere ꝑ castitatẽ, & maximè qñ in gleba humida. i. in humore pietatis, uel in gleba terræ. i. in memoria mortis fuerit inuolutus, nã tunc pfectius germinat, & albescit. vnde Mat. 6. Cõsiderate lilia agri quõ crescunt. ¶ Lilium non habet uim seminariã in semine, sed in radice alliũ aũt & cœpę non tm̃ in radice, sed ẽt in semine hñt vim seminariã, ut dicit Arist. Sic boni, & simplices, & perfecti intus in radice cordis tm̃ hñt semen charitatis & bonitatis. i. in corde & affectione, perfecti aũt hoĩes qui more allij sunt feruidi per charitatẽ non tm̃ intus, sed ẽt exterius in opere, & locutione. ¶ Flos lilij est aspectu delectabilis, odore suauis, intus continens semen aureum, & est multum medicinalis, candidus, purus, & mollis. Sic est beata Virgo, quæ semen aureum. i. Dei filiũ in se continuit & portauit, quæ septem granis. i. septem donis Spiritus sancti est dotata, cãdida ẽt ꝑ castitatẽ &c. Vide per omnia sicut supra de prælato uel uiro perfecto. Et nota quõ habuit sex folia. i. sex uirtutes q̃ custodiunt castitatem.

De Lactuca. Cap. 87.

1 LActuca est herba de facili digestibilis, bonũ ggñans sanguinẽ, & ardorẽ stomachi refrigerans. in viris luxuriã reprimit, in mulieribus lac augmentat, & ideò dr̃ lactuca, à lacte, vt dicit Isid. humorẽ ẽt cõtinet lacteũ, & frigida est, & humida, humorem venereũ congelat, & maximè si sit antiqua. semẽ ẽt eius sæpius in potu sumptum, idem operatur, vt dicit Dios. Charissimi, talis est bona doctrina simplex, q̃ bonum sanguinem. i. bonas affectiones gñat, ardorẽ concupiscentiæ refrenat, & in mulierib. i. in simplicib. secularib. lac misericordiæ administrat, in viris aũt. i. ĩ perfectis, & religiosis semen. i. actus luxuriæ refrenat. Vel idem dic totũ de gratia. Esa. 55. Accipite sine argento uinum & lac. ¶Lactuca
2 agrestis multum est amara, menstrua tñ prouocat, & humores crudos expellit, vt dicit Diosc. Talis est contritio, quia licet sit amara & cõpũgẽs, tñ humores crudos. i. vitia, & pc̃tã expelli facit per compassionem. vnde Exo. 12. Cũ lactucis agrestib. comederis illud. Et sicut lactuca humorẽ lacteum
3 emittit, sic cõtritio pietatẽ, & Dei gratiã procurat. ¶Est species lactucæ s̃m Plin. lib. 10. c. 7. quam caprinã vocant, q̃ spõtè nascitur, qua proiecta in mare, protinus necantur pisces q̃ sunt in vicino. Talis est peccator, & maximè hæreticus, q̃ per se corrũpitur, & in vitia generatur. Iob 34. Qui quasi de industria recesserũt à Deo. Quia verè si talis in mari. i. in aliqua societate proijciatur, statim quicquid eum tangit. i. oẽs illi, qui eius societatem frequentant, corrumpuntur, & moriuntur, s. per eius mala verba, opera & exempla. Vnde Nu. 19. Quicquid tetigerit immundus, immundũ faciet. Hoc ẽt patet maximè in luxuriosis, &c. Vel per istã lactucam accipe malã, & hereticã doctrinam &c. sicut supra. ¶Est quędam
4 species lactucæ dicta Hieracia s̃m Pli. lib. 10. c. 7. quam accipitres scalpũt, & de succo eius facta succosa oculos liniũt, & sic visum recuperant. Sic verè si visus fidei vel discretionis in nobis fuerit hebetatus, oculũ cordis succo sacrę scripturæ inungamus, & sic clarè uidebimus, & cernemus. Apo. 3. Collyrio inunge oculos tuos, vt videas, vel per lactucam
5 intelligo pœnitentiã &c. ¶Semẽ lactucæ domesticæ vel syluestris in cibo uel potu sumptũ, venerẽ reprimit, tñ oculos lædit si sæpius assumatur. sua. n. frigiditate calorẽ mortificat, & semel cõgelatur, & ideò generantib. est nociua, corpusq; pollui non permittit, si in cibo sæpius assumatur. Lactuca est herba frigida, & significat Christum, qui fuit frigidus per castitatem, & semen eius, idest Christi doctrina facit hominem castum, & ardorem concupiscentiæ, luxuriæ, & auaritiæ refrenat. Vel dic, quòd lactuca est beata Virgo, lactea per pietatem, frigida per castitatem, humida per benignitatem, cuius semen, idest gratia facit hominem castum &c.

De Lappa. Cap. 88.

1 LAppa est herba cum folijs magnis, & latis expansis circa terrã, habens quædã capitella rotunda & spinosa, q̃ vestibus transeuntiũ faciliter adhærent, & iõ græcè dr̃ philãthropos, quasi amans hoiem, quia. s. amare vr̃ hoiem, ex quo faciliter sibi adhæret, ita q̃ vix à vestibus eraditur. Folia eius sunt horribilis saporis, & odoris, & nascit̃ circa muros, s̃m Isid. lib. 17. Talis est pc̃tor, quia folia. i. verba habet magna, & lata per iracundiam, & loquacitatẽ, quia in ore fatui inenarrabilia verba. Eccl. 21. Amara tñ sunt per detractionem, punctionem & iniuriam, fętida per inhonestatem, & luxuriam, circa terram. i. circa bona mũdi expãsa per auaritiam, quia tales valde libenter loquuntur de terrenis delicijs vel diuitijs, de luxuria, & detractione, & de aliorum vitijs. vnde Io. 3. Qui de terra est, de terra loquitur. Et Ideò 1. Ioan. 4. Ipsi de mundo sunt, ideò de mundo loquuntur, & mundus eos audit. Isti etiam multa habent capitella. i. diuitias, quæ pro certo sunt spinosæ, & spinis à Christo comparatæ. Luc. 8. quia cor suis sollicitudinib. lacerant atq; pũgunt, & de facili adhærent. s. ad hoĩs desideriũ, & affectionem, quia faciliter diligũtur, & appetunt̃. Lappa, & tribulus in tabernaculis eorũ. Ose. 10. Et tales circa muros, & domos, & circa mundi dignitates, & officia cõmorantur. Vel dic, q̃ lappa est mundus, capitella eius sunt seculares & falsi, & mundani amici, q̃ pro certo vñr hoiem diligere, licet nõ diligant, q̃a. s. quandiu ipsum inueniũt vestitũ exteriorib. diuitijs, & ꝓsperitate ei adhærent per fictum, & falsum amorẽ multa promitentes, ipsum frequẽtantes, & ei obsequentes, & ideò tales Philãtropi pñt dici. Sed sicut lappa non adhæret hoĩ nudo, sic verè nec isti diligũt aliquẽ qui sit à tp̃alib. denudatus. Iõ Prou. 14. Etiam ꝓximo suo pauper odiosus erit, amici verò diuitũ multi. Et sicut ista uix pñt amoueri à vestibus, sic uerè falsi amici vix possunt eradicari à diuitibus, sicut patet de diuitib. & p̃latis, qui circa se statim habent tot adulatores, q̃ mirũ est. Prou. 9. Multi colunt personam potentis &c. Vel si vis ꝑ istã lappam intelligo peccata, quæ faciliter adhærent aiæ, sed non faciliter amouentur. ¶Lapparum duo sunt genera,
2 vtrunque tamen multum esse medicinale, quanquam amarum, & valet contra multa secundum Dios. & Plat. & Plin.

De Lappathe. Cap. 89.

LAppathes est quidã cibus de quibusdam bonis herbis domesticis confectus, vt dicit glo. super Iudi. 10. cuius virtus est singularis resistere ebrietati, si ante cibũ assumatur. Ideò dicit Alexander nequã, Lappathes cibus est, & olus componit eũdem. Fit. n. de olere albo dulci, cuius folia sunt inuoluta cum sinapi, & melle, & aceto, & si ante cibũ sumatur, ab ebrietate præseruat, & crapulã ẽt cõpescit, vt dicunt Isid, & Pli. valet ẽt contra multa aliã, quia. s. lactis vbertatem præbet, uenenum depellit, serpentes fugat. Talis cibus est p̃dicatio vel doctrina, quia primò oportet, q̃ ibi sit olus, i. sacra scriptura, & scientia. Qui infirmus est, olus manducet. ad Rom. 14. Ibi etiam debent contineri sinapis asperæ correctionis, acetum, i. cõsideratio æternæ damnationis, mel. i. ꝓmissio & allectio supernæ consolationis, & sic si homo oĩa ista comederit, & per iugẽ eorum meditationem ea sibi incorporauerit, nunquam vino in quo est luxuria, i. mundanis delicijs sopietur. Qui. n. bene cõsideraret qđ dicit sacra scriptura, gustaret ẽt per meditationem qualis est sinapis. i. amaritudo iudicij & pęna æterna, & oleum. i. dulcedo gloriæ Paradisi, nunquã inebriaretur uel imbueretur mundi delicijs vel pc̃tis. vñ 1. ad The. 5. Qui ebrij sunt nocte ebrij sunt, nos aũt qui diei sumus, ebrij non sumus. Ista ẽt lac misericordiæ & grãæ cõfert, peccata venenosa pellit, serpentib. i. dęmonibus resistit. Vel expone de abstinentia, quæ resistit ebrietati.

De Leguminibus. Cap. 90.

1 LEgumina s̃m Isid. dñr ab eligendo, & sunt legumina dicta oĩa grana quæ in siliquis clausa esui deputant̃, sicut sunt fabæ, & similia. & sunt legumina naturaliter compacta, dura & sicca, tñ per decoctionem mollificantur, & esui coaptantur, ad decoquendũ tñ sunt dura, vnde in aqua puteali nõ pñt perfectè coqui, imò pluuialis requiritur vel fontana. Licet aũt difficilè in stomacho digerãtur, qñ tñ sunt digesta, bene nutriunt, & confortant. Tales sunt mundi pc̃tores, q̃a verè duri sunt, et obstinati ad digerendũ, et coquẽdũ per cõuersionẽ, et correctionẽ, veruntñ qñ in aqua sacræ scripturæ, et p̃dicationis ponunt̃, & igni. i. tribulationi uel pñiæ exponunt̃, tũc per cõpassionẽ et cõtritionẽ molliunt̃, et sic digerunt̃ et cõuertunt̃, ita q̃ alios sæpe suis exẽplis, doctrinis, et operib. eleemosynis, et pietatib. nutriunt, et confortant. Vel dic, q̃ legumina sunt opera pñiæ, q̃ dura sunt ad sustinẽdũ, veruntñ si q̃s in igne æternę tribulationis (q̃ ꝑ ea euadit̃) et ĩ aqua supernæ cõsolationis (q̃ ꝑ ea acquirit̃) ea posuerit, tũc sibi erũt mollia, et leuia, et eũ spũal̃r nutriẽt et cõfortabũt. Io (s̃m aliã lr̃am) dr̃ Esa. 47. Habẽs carbones ignis, sedebis sup eos, et erũt tibi ĩ adiutoriũ. Figura Dã. 1. vbi pueri de semen Israel cibos de mẽsa regis Nabuchodonosor noluerunt accipere, sed ibi legumina elegerũt, et tñ pulchriores et sapientiores cęteris sunt reperti. Sic verè illi q̃ cibos, et delicias diaboli renuũt, et cõtẽnũt, et legumina. i. bona opera pnię eligũt, sunt sapiẽtiores ĩ discretione, et pulchriores in cõuersatione, et superiores in p̃latione. Dan. 1. Da nobis legumina, et ꝓba nos ꝑ decẽ dies. ¶Differũt legumina quo
2 ad colorẽ et quãtitatẽ, figurã et saporẽ, q̃dã. n. sunt magna, q̃dã parua, q̃dã alba, q̃dã nigra, q̃dã rufa, q̃dã rotũda, q̃dam angulosa, q̃dã oblonga, q̃dã dulcia, q̃dã subamara, s̃m Plin. Sic verè inter Christi fideles est multiplex dña, quia quidã sunt magni per charitatẽ, alij parui per paupertatẽ, quidam nigri per humilitatem, quidam rufi per martyrij uel pniæ austeritatẽ, quidã rotundi per obediẽtiæ velocitatẽ, quidã angulosi

angulosi per constantiæ firmitatem, quidã oblongi per perseuerantiæ longanimitatem, quidam amari per contritionẽ, quidam dulces per deuotionem, & sic patet, quod variè variantur. Oia.n.membra non eundem actum hñt.ad Rom.12.

De Lente. Cap. 91.

Lens est genus leguminis, & scribitur cum l. ad differentiam uermis capitis, frigidæ & siccæ est naturæ, grossum & melancholicum gignit sanguinem, & est cã horribilium somniorum, tristitiam excitat, & timorem, & pessimum præstat corporib. nutrimentum, multas & magnas generat passiones si ea continuè quis vtatur, vt dicit Isaac in dietis, corpus.n. desiccat, & oculos summè lædit. Talis naturæ sunt tẽporalia mundi bona, quia verè, quando eis quis indiscretè vtitur, grossum sanguinem.i. malas affectiones in eis generant, & tristitiam & timorem, quia ſm Sene. Quantũ accessimus ad successum, tm̃ accessimus ad metum. Vana ẽt somnia .i. vanas opiniones, & æstimationes inducũt, vtpote quia faciunt præsumere de longa vita, &c. similia. Multas ẽt generant spirituales infirmitates peccatorum, quia corpus.i. cõscientiam desiccans ab humore grẽ, & deuotionis, & oculũ intellectus summè lædunt. Et sicut lens (secundum eum) aliquando proficit, quando.s. debitè, & non nimis quis ea vtit, sic mundi bona bonis bene eis vtentibus proficiunt, malis autem nocent, quia hæc bonis in bona, malis autem in mala conuertentur. Eccl.39. Cerebrum autem.i. imaginationẽ & intellectum replent fumo superbiæ, & elationis &c. Vel expone totum de sapientia mundi &c. ¶Lens secundum Plin. sicut & omnia alia legumina, diligit aquam ante florẽ, sed post siccitatem &c. sicut supra de faba.

De Lino. Cap. 92.

Linum est herba, quæ in locis planis, & humidis vult seminari, in vere seritur, in æstate colligitur, flores hẽt flauos, & quædam in summitate capitella vbi semen ipsius cõtinetur. Primò igitur dum est viride, colligitur, & post à suo semine carpinatur, per fasciculos colligitur, & in aqua vt maturetur diu tenetur, tandem ad solem desiccatur, & post multis tonsionibus, carpinationibus & locutionibus, & desiccationibus à suis superfluitatibus depuratur, & sic partes desiccatæ in fila extorquentur, tandem in caldaria bullitur, & post iterum, & iterum in aquis varijs lauatur, & sic per multos labores de virore ad albedinem deducitur, & mutatur. Linum est homo, qui in locis humidis.i. mundi delectationib. generaẽ, & ibi seminatur, & ponitur ibi vere, i. in tempore iuuentutis, & exinde colligitur per mortem in æstate, quod est tẽpus siccum, i. in tempore senectutis. Iste ergo dũ est viridis.i. iuuenis, à terra.i. à terrenis abstrahitur per eorũ cõtemptum, uel per votum religionis, & paupertatis, & tunc à semine.i. à diuitijs exuitur, quia qñ peccator colligiẽ vel cõuertitur, statim & primò dẽt diuites dimittere, & pauperibus erogare, deinde debet vnus cum alio colligari per concordiæ coniunctionem, & in aqua deuotionis immergi, & ibi maturari per discretionem, & perfectionem, deinde ad solem Christum debet exponi per contemplationem, tãdẽ debet tundi per tribulationem, & pniam, carpinari per correctionem, bulliri per cõtritionem, deinde in aqua lachrymarum, & in cinere.i. in memoria mortis tandem lauari per confessionem, & sic debet à suis superfluitatibus.i. à vitijs, & peccatis expurgari, & sic per multos labores pœnitentiæ acquirere poterit albedinem.i. pulchritudinem honestatis, & cãdorem innocentiæ, puritatis & castitatis, & relinquet viriditatem carnalitatis. Vel per albedinem intelligo gloriã Paradisi, quæ per multos labores acquiritur, quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Act.14. ¶Byssus est genus lini, quod in Aegypto gignitur, quod ſm Plin. est cæteris nobilius, & melius, quia niui in candore dr̃ comparari. Et de isto fuerunt sacerdotalia vestimenta. Talis est castitas, quæ albissima est, & purissima inter oẽs virtutes, et maximè qñ crescit in Aegypto, quę est regio feruida.i. in feruore pœnitentiæ, quia de tali bysso debent præcipuè vestiri, & ornari sacerdotes, illi.s. qui sunt in seruitio Dei. Byssus & purpura indumentũ eius. Prou.31. quia vere tales debent habere byssum castitatis, purpuram charitatis, & vestimentum honestatis. Figura in lege Exo.28. & 29. vbi de bysso retorta fuerunt facta indumẽta sacerdotum, & vela templi, pulchra varietate distincta. Sic verè in ecclesia Dei sacerdotes, & ministri debent ornari præcipuè castitate, & pulchra varietate honestæ conuersationis velari, vt sint sicut filiæ regis in fimbrijs aureis circumamicti varietatibus. ¶Linum super oẽs herbas est hoĩum vsib. aptum, & necessarium, & in plures conuertitur vsus. Nam ex lino fiunt vestimenta ad induendum, vela ad nauigandem, retia ad venandum, & piscãdum, fila ad consuendum, funes ad ligãdum, chordulæ ad sagittandum, ligamina ad connectendum, lineæ ad mensurandum, lintheamina ad quiescendum, cortinæ ad ornandum, sacculi & bursæ ad necessaria reponendum. vnde nulla est herba, quæ tot, & tantis vsib. coaptetur. Verè ad oĩa ista sunt necessaria merita, & virtutes, quia verè ista sunt aĩæ indumẽta, & paramenta, quæ eam seruant à frigore indeuotionis, & à pluuia luxuriæ, & à vento superbiæ, & elationis, et à tẽpestate æternæ damnationis. Vnde dr̃ in Ps. Astitit regina à dextris tuis in vestitu &c. Ista etiam sunt vela ad nauigandũ & transeundum sine periculo mare mundi. Retia sunt ad piscandum, et venandum pdam.s. gloriæ Paradisi. Ista sunt fila qb. dẽt aĩa esse suta per longanimitatem, funes quib. dẽt esse ligata per charitatem, chordæ quib. sagittæ, i. animæ superius extolluntur, lintheamina in quibus anima requiescit, lineæ quibus opera nostra mensurantur, cortinę quibus animæ inuoluuntur, sacculi vbi animæ reponuntur. Vel linum est sacra scriptura, ex qua fiunt retia prædicationis ad piscãdum aĩas, et funes vel ligamina mandatorum Dei, quę ipsam vinciunt, chorde ẽt quæ eam corrigunt, et sagittant etc.

De arbore loto. Cap. 93.

Lotus arbor est dulcis, cuius fructus comestus aduenis patriæ obliuionem inducit, et hic ante maturitatem sæpe colores variat. Taliter se habet pęnitentia respectu peccatoris nouiter conuersi. Expone.

De Malo arbore. Cap. 94.

Malus est arbor solida ligno, rugosa cortice, frondum densitate vmbrosa, fructus suauitate iocunda, florũ amenitate decora, vsui et gustui gratiosa, in diuersis medicinis efficax, et virtuosa, et dicitur malum grecè, quod est pomum latinè, eo.s. quod fructus eius sit rotundus, vt dicit Isid. Malus vel pomus significat virum perfectum, qui est solidus per constantiæ firmitatem, cortice.i. conuersatione rugosus per vestium vilitatẽ, ramosus per bonas affectiones, vmbrosus per bonorum exemplorum dationes, fructuosus per bonas operationes, floridus per bonam cõuersationem, gustui.i. amori aliorum gratiosus per suam benignam conditionẽ, medicinalis quo ad doctrinam, et eruditionem, et fructus eius, idest opera debent esse rotunda, idest perfecta et alijs suauia, et placentia per bonitatem, et perfectionem. Et fructus eius dulcis gutturi meo. Cant.2. ¶Malus faciliter sterilescit, nisi putetur, et à suis superfluitatibus emundeẽ, et hoc quia humor arboris qui deberet cedere in nutrimentum, et naturam fructus, cedit in ramorum sterilium nutrimentum, vt dicit commentator super primum vegeta. Malus est platus, rami eius sunt nepotes, et parentes, qui de eadem sunt natura, vel cęteri de familia, fructus eius sunt virtutes, et merita. Quando ergo malus habet multos superfluos, et steriles ramos.i. multos malos parentes, et cognatos vel familiares secum, tunc uerè à fructu gratiarum, et virtutum efficiẽ sterilis, et infęcundus, et hoc quia humor suæ affectionis uadit ad ramos istos nutriendos, nõ ad fructum producendũ, quia.s. mali ecclesiastici non uacant nec intendunt quomodo bona opera, et fructuosa faciant, sed quomodo ramos .i. parentes, compatriotas et familiares nutriant. Vtile ergo est homini, quòd tales rami sibi auferantur. unde Ezech. 17. Summitatẽ frondium eius auulsit. Vel dic, quod nulli, qui secum habent multos huiusmodi ramos, faciliter fiunt pauperes, et steriles, et hoc quia rami huiusmodi attrahunt quanto plus possunt humorem suæ substantiæ temporalis, quia scilicet bona temporalia talium transeunt in nutrimentum ramorum sterilium, idest suorum parentum, et famulorũ, et nepotum, et sic efficitur sterilis atque pauper, inquantũ scilicet de bonis pauperum suos ditat, et ideo necesse est, quod omnes tales abijciat, et abscindat. Abijce eam et proijce à te

te. Vel per ramos intelligo adulatores, & malam familiã eorundem &c. Vel dic, ꝙ malus est homo, rami superflui sunt peccata, à quibus pro certo necesse est, ꝙ putetur, & mundetur per pniam, ad hoc ꝙ fructum bonorum operum possit emittere. Sex annis putabis uineam tuam, & septimò colliges fructus eius. Leuit. 25. Humor.n.i. interior affectio ad talia conuertit nutrienda. Tempus purationis aduenit. Cãt. 2. Vel per malum intelligo parentes seculares, quib. nõ est vtile quantum.s. ad Deum, habere multos filios vel parẽtes, quia verè humor suæ affectionis, & cætera sicut supra. ¶Malorum vel pomorum diuersa sunt genera, alia domestica, alia syluestria, alia fructum dulcem, alia acetosum hñt, & diuersitas fructuum exteriorũ procedit ex diuersitate humorum interiorum. Sic multa sunt genera hominum, quidam domestici. & boni, alij syluestres.i. mali, q̃ diuersimodè fructum operũ suorũ emittunt, q̃a alij fructus bonos, & dulces faciunt, alij malos. Ex fructu arbor cognoscitur. Lucæ 6. Varietas.n. fructuum, i. exteriorum operationum procedit ex varietate interiorũ humorum, i. affectionum, quia radix si sancta, & rami, ad Rom. 11. A corde enim exeunt (sicut dicitur Marci 7.) furta, homicidia & cætera similia.

De Malogranata. Cap. 95.

Malusgranata est arbor cuius fructus malogranatum vel malum punicum dr̃, & est arbor dura, & nodosa, plus in latum, q̃ in altum se protendens. Fructus autem durum hẽt corticem, & interius substãtiam carnosam, in qua sunt multa grana, fructus autem hẽt alios albos, alios purpureos, alios roseos, & cortex, & fructus, & flores competunt medicinæ, vt dicit Isid. lib. 17. Talis est vir iustus, & pfectus, durus per constantiæ firmitatem, latus per charitatẽ, non altus per superbiam, & vanitatem, sed breuis per humilitatem, cuius fructus, i. opera sunt inclusa in quodam duro, & rudi cortice, i. in virtute humilitatis, quæ ipsa velat, & occultat, ne exinde glorietur, quia ꝟm Senecã. Esto occultator virtutum, sicut alij vitiorum. Et in istis fructibus est carnositas pietatis, & plura grana. i. plura merita, & virtutes. Iste ẽt hẽt flores. i. interiores affectiones, aliqñ albos per cõtinẽtiæ puritatem, aliqñ rubeos per iustitiam vel charitatẽ, aliquando roseos per patientiam, & longanimitatem. Rosa.n. quæ fricata redolet, patiẽtiam significat. Cant. 2. fulcite me floribus, stipate me malis. Et iste quo ad corticem cõuersationis, quo ad flores affectionis, quo ad folia locutionis, quo ad fructus operationis, medicinalis & virtuosus inuenitur, q̃a sicut dr̃ 1. ad Tim. 4. Omnis creatura Dei bona est, ꝙ nihil reijciendum in ea. ¶Malusgranata maximè est frigoris impatiens, & flores coquuntur, & depereunt faciliter à pruina. Sic multi sunt ita debiles in bono, ꝙ frigus aduersitatis, tẽtationis vel per pniæ nequeunt tolerare, imo ad modicum tale frigus flores suarum bonarum affectionum, propositorum, & volitionum deficiunt, & siccantur. Vnde Iob 15. Lædetur quasi vinea in primo flore botrus eius, & ibidẽ 8. Cũ adhuc sit in flores, nec carpatur manibus, ante oẽs herbas arescit. Vel per florem intelligo iuuentutẽ, quæ contra frigora tribulationũ vel tẽtationũ, maximè est debilis, et inepta. ¶Fructus maligranatæ sunt operti dura testa, & interius sunt carnosi, habentes multa grana, hæc licet parũ nutriãt, sunt tñ multum medicinalia. virtutem.n. habent confortandi, consolandi, fluxum sistendi, desiccandi, & sitim in febribus, & aliàs compescẽdi, huiusmodi etiam fructus valet cõtra multiplices passiones, ꝟm Diosc. Talis est prædicator, q̃a in cortice exterioris apparentiæ debet esse clausus, & intus habere multa grana. i. multas virtutes, & merita, carnosus etiam, & humidus debet esse per pietatem, & deuotionem, & licet parum nutriat alios. s. quo ad temporalem subuentionem, vtpotè quia pauper est, tamen eis est vtilis spiritualiter, et medicinalis, quia ipsos suis dictis, & informationib. confortat & consolatur, & consolidat in fide, & roborat, & fluxum in eis vitiorum compescit, & eos à voluptate carnali desiccat, & in febricitantibus. i. cupidis ardentibus, & auaris sitim auaritiæ refrenat atq; sedat, quia sicut ex istis pomis eliquatur succus delectabilis gustui, & ualens cõtra multas infirmitates, sic verè succus istorum. i. doctrina q̃ ab eis emanat, ualet contra vitia, & peccata. Vel dic, ꝙ pomum istud significat sacram scripturam, quæ licet sit exterius rudis, quo ad literam, interius tñ est granosa quo ad intellectũ & c. sicut supra per omnia. ¶Duo sunt genera malorum punicorum, quędam dulcia, quædam acetosa, vtraque tamen medicinalia. Nam licet ista poma sint exterius dura, rudia et discolorata, interius tñ sũt rubea, mollia, humida, sapida & iocunda, & miro naturæ artificio per cellulas sunt granula ordinata. Succus autem istorum appetitum prouocat, naturam et calorem deficiente reparat, & ad alia multa valet. Sic duo genera sunt bonorum, dulces. s. cõtemplatiui, acetosi. i. actiui, ambo tamen boni, & iusti, quia licet exterius in conuersatione inueniantur rudes quo ad humilitatem, & etiam aliqñ leues, & in aliquib. insolentes, & discolorati quo ad habitus vilitatẽ, vel nimiã curiositatem, duri quo ad correctionis austeritatem, interius tñ in corde sunt rubei p charitatem, humidi per pietatem, molles per benignitatem, sapidi p uitæ sanctitatem, & grana eorũ. i. interiores cordis affectiones optimè sunt ordinatæ per sapientiam, & maturitatem, & ideo tales sunt medicinales per vitæ, & doctrinæ bonitatem, & succus. i. eorum substantia temporalis deficiẽtes pauperes reparat, & confortat per pietatem & largitatem. Cant. 4. Emissiones tuæ sicut malorum punicorum.

De Moro. Cap. 96.

Morus est arbor quasi tota medicinalis, fructum habẽs dulcem, primò viridem, tandem album, tandẽ rubeũ, tandem nigrum, qui dentes, & manus comedentium tingit, & ꝟm Pli. ventrem soluit. ad solem autem exsiccatus, ipsum stringit, folia etiam sunt medicinalia, quia folia mori syluestris ꝟm Isid. superiecta serpenti, ipsum interimunt, & à uermibus libentissimè comeduntur, et ideo vermes qui sericũ ex se egerunt, eo aptissimè nutriuntur, fructus etiam eius pastorum in deserto releuant famem. Qñ etiam elephãtes succum Fructus eius, qui est rubeus vident, tunc ad prælium animantur, et vt dicit Raba. in gl. super 1. Mac. 6. Morus est crux, quæ verè multum est medicinalis animæ peccatrici, fructus istius arboris est Christus, qui in ea pependit, et iste fuit primò albus per munditiam virginalis complexionis, tandem rubeus per sanguinem passionis, tandem niger, et pallidus amisso sanguine per deformitatem mortis. Esa. 53. Vidimus eum, et non erat aspectus. Ibidem 63. Quare rubrum est vestimentum tuum? Folia eius significant crucis memoriam, q̃ in corde nostro debent umbram eius, et imaginem præsentare per compassionem, vt ab æstu tentationum nos refrigeret. Fructus igĩ est Christus cucifixus rubeus et sanguineus, qui pro certo, qñ aliquis eum comedit & sibi incorporat p compassionem, et affectionem, et deuotionem, tunc dentes eius. i. verba, manus. i. opera rubricat, colorat atque pingit, quia. s. facit eum loqui modestè, et operari honestè, ipsum ẽt soluit, et resoluit per pietatem, et deuotionem, et tandẽ eũ stringit, et refrenat à fluxu malarum affectionum, et actionum, et hoc quia ad solem fuit expositus et siccatus, quia. s. extra ciuitatem fuit crucifixus. vnde dicitur in Ps. Aruit tanquam testa virtus mea. Et Eccle. 38. Vapor ignis vrit carnes eius. vel etiam ventrem mentis soluit per fletum compassionis, tandem eum stringit per fortitudinem constantiæ, et perfectionis. Et hic fructus duo facit, quia verè pastores. i. prælatos et prædicatores in deserto huius mundi reficit, et elephantes. i. alios bonos, et simplices fideles ad repugnandũ. s. per virtutes et bona opera contra mundum, et carnem, et hostẽ acuit, et inducit, quia verè per aspectũ succi huius fructus. i. per considerationem, et deuotionem sanguinis Chri, hõ pugnat audacius atque vincit. 1. Mach. 6. Ostenderunt elephantibus sanguinem uuæ, et mori. Et per huiusmodi memoriam, et uirtutem serpentes. i. tentationes, et dęmones superãtur, et exinde vermes sericum faciẽtes. i. boni et utiles nutriunẽ. ¶Fructus mori primò in flore albet, secundò viret, tertiò ruber, quartò nigrescit, et quanto maturior tanto nigrior, et sunt mora immaturata frigida, et stypt ica, cõfortatiua et constructiua, qñ aũt maturanẽ, tunc fiunt calida, et humida, et quanto plus, tanto plus, vt dicũt Diosc. et Pli. Sic hõ primò in flore. i. in iuuentute debet albere per castitatem, deinde virere per honestatem tandem rubere per charitatem, ultimò nigrescere per humilitatem, et pniæ austeritatem, et sic semp debet procedere de uirtute in uirtutem, donec uideat Deum Deorum. Et quanto est maturior. i. sapientior

ſapientior vel antiquior, tanto nigrior & humilior dēt eſſe, quia licet dum erat immaturus. i. dum eſſet iuuenis, inſolens atq; leuis, eſſet frigidus per indeuotionē, ſiccus per incompaſſionem, tñ qñ efficitur maturus. i. ſenex & prouectus, tūc debet eſſe calidus per feruorem charitatis, humidus ꝑ dulcorē pietatis. Mutatus eſt in virum alium. 1. Reg. 10. Vel dic ꝙ fructus mori ſicut & ceraſi eſt nouitius, qui qñ eſt immaturus. i. in ſtatu incipientis, & nouitiatus, tunc adhuc eſt viridis per carnalitatem, immaturus per inſolentiæ leuitatem, ſiccus & durus & frigidus per incompaſſionem, obſtinationem, & indeuotionem, ſed verè tandem qñ fit profeſſus, ipſe dēt, quaſi totaliter immutari, quia dēt maturari ꝑ diſcretionem, molliri per compaſſionem, nigrefieri per habitus vilitatem, & deiectionem, & dēt fieri calidus per dilectionē, & humidus per deuotionem. Vel dic idem de quolibet iuuene uel antiquo. ¶ Morus eſt arbor alta, quæ quaſi tota eſt medicinalis, quia & fructus & radix & cortex & folium cōpetunt medicinæ. Nam radix eius inciſa gummi emittit, quod multum eſt medicinale, ſm̄ Pli. lib. 16. c. 26. vbi de moro inqt. Nouiſſima vrbanarum arborū germinat, nec niſi exacto frigore, & ob hoc ſapientiſſima arborum eſt dicta. ſed cum cœperit, vniuerſa germinatio ita erumpit, vt vna nocte ēt cum ſtrepitu totum peragat. Sic vir perfectus medicinalis eſt, & virtuoſus quo ad oēs ſui partes, quia radix cordis vel affectionis, cortex cōuerſationis, folia locutiones, fructus operationis medicinalia ſunt, folia. n. i. verba fugant, & eneruāt ſerpentes. i. detractores, & vermes, i. ſimplices nutriunt per doctrinam. Radix etiam eius, i. cor qñ fundit per compaſſionem, tunc emittit gummi, i. eleemoſynarum largitionem, ꝙ. ſ. eſt pauperib. medicina, & ſic quo ad oīa eſt alijs fructuoſus. Cūcta fecit bona in tpe ſuo. Eccl. 39. Et ſicut fructus mori reficit atq; nutrit, ſic exempla bonorum alios recreāt, et delectant. Iſte ergo ſapientiſſimus arborum, i. hoīum dr̄ pro eo ꝙ frigora, & pericula tribulationum tranſire permittit, vt liberius fructus ſuorum operum proſequatur. Vel iſta poſſunt applicari ad quoſdam qui fructificare per bona opera nouiſſimi incipiunt, & hoc quia frigore indeuotionis ſunt pleni, ſed tandem ad fructus bonorum operum taliter operantur, ꝙ tarditatem temporis virtutum abundantia tecompenſant, ſicut de Paulo apoſtolo apparuit, qui vltimus inter apoſtolos conuerſus dicebat. 1. ad Corint. 15. ſe abūdantius alijs laboraſſe, quia ſicut dr̄ Matt. 10. Erunt nouiſſimi primi &c. ¶ Succus mori ſeu uinum multum eſt vtile medicinæ, qa exinde fit vnum electuarium, quod dr̄ diamorū ſeu panchestros, qđ valet contra ſquinantiam ſeu anginam, ꝙ tollit reſpirationem, & hoīem cito necat. Squinantia ſignificat verecundiam confitendi, ꝙ interficit ſine remedio pctōrē, ſed verè qñ ſuccus mori, i. gratia Chriſti vel memoria ſanguinis eius adhibetur, tunc deponit verecundiam, & ſic à periculo liberatur. Cant. 2. Fructus eius dulcis gutturi meo.

De Mirto. Cap. 97.

Myrtus eſt frutex creſcens potiſſimè circa mare, cuius fructus, flores & frondes conueniunt medicinę, ſed fructus magis. Fructus aūt eius quanto recentiores, tāto ſimpliciter meliores, qui melius ſeruantur, in calore ſolis, quā in vmbra, vt dicunt Iſid. & Pli. Talis eſt vir perfectus, qa iuxta mare. i. iuxta amaritudinē contritionis vel pnīæ debet eſſe, & flos eius. i. conuerſatio, frondes eius. i. locutio, fructus eius. i. exempla vel operatio bona ſunt, medicinalia & virtuoſa, fructus tñ eius. i. operationes verba præcellunt. Et iſti ēt fructus, quanto ſunt recentiores per iuuentutē, tanto meliores, quia verè bona opera iuuentutis apud Deum ꝑ cæteris ſunt accepta. Ideo dicat quilibet, Ambulauit pes meus iter rectum à iuuentute mea. Eccl. 51. Et iſti fructus. ſ. bona opera, melius conſeruantur ad calorē ſolis. i. in feruore charitatis, vel in ardore tribulationis, & paupertatis, ꝙ in vmbra mundanæ proſperitatis. Pſ. In ſole poſuit tabernaculum ſuum. ¶ Myrtus ſm̄ Iſid. iuxta mare naſcitur, & ſm̄ Pli. de baccis, & fructibus efficax oleum eliquatur. Secundum aūt Hie. in gl. Eſa. 41. & 55. myrtus eſt imputribilis, & aromatica, & feſſa membra conſolidat, & cōfortat, mitigatiuæ enim, refrigeratiuæ & temperatiuæ eſt naturæ. Talis debet eſſe vir iuſtus, quia verè iuxta mare, ideſt iuxta miſerias aliorum per cōpaſſionem debet morari, & ex fructib. eius. i. ex ſuis bonis tēporalib. dēt eliquari oleū pietatis eleemoſynæ & largitatis, & ſic per uirtutē pietatis, & miſericordiæ efficietur aromaticus per famoſitatem, & imputribilis per bonę vitę, & pſeuerantiæ longanimitatem. Nam tales pij, & miſericordes feſſa membra. i. pauperes deſolatos conſolidant, & confortant, & ſquinantiam, & dolores eorum, & deſolationes mitigat, & ęſtus ſuarum paupertatum per eleemoſynas temperant, refrigerant & refrenant. Eſa. 55. Pro ſaliunca aſcendet abīes, & pro vrtica creſcet myrtus. Vrtica. n. quæ vrit, & rodit, ſignat auaritiam, loco cuius dēt in noſtris cordibus, myrtus pietatis creſcere. Vel ſi vis dic, ꝙ myrtus eſt virtus ſpei, ꝙ ſp hēt locum circa mare. i. in ſtatu amaritudinis, & tribulationis, & iſta conſolidat ne deficiant, feſſi in tribulatione, eorumq; dolores tēperat, mitigat, & confortat. Figura Zac. 1. vbi vir ꝙ ſtabat inter myrteta, dixit angelo verba bona, & conſolatoria &c. Vide & expone. ¶ Myrtus eſt arbor iuxta mare creſcens, multum medicinalis, & ſtypticæ ſeu reſtrictiuæ eſt naturæ, valet contra ictus ſcorpionis, & cōtra multas alias paſſiones. Talis eſt abſtinentia vel pęnitentia, ꝙ pro certo ſemper debet eſſe iuxta mare. i. circa amaritudinem contritionis, & iſta pro certo habet virtutem ſtypticā, & reſtrictiuam oīum ſuperfluitatum vitiorum, & peccatorum, & morſus & ictus tentationum carnaliū ſanat &c.

De Myrra. Cap. 98.

Myrrha eſt arbor quinque cubitorū in altitudine, cuius folia ſimilia ſunt oliuæ, ſed magis criſpa, ſpinoſa & aculeata, & hæc quoddam gummi diſtillat, qñ ſcinditur, qđ licet ſit amarum, eſt tñ ſummè medicinale, & virtuoſum, qa oīa vlcera, & morbos ſanat, ſi debitè apponat̄, & hoc gummi viride eſt, & aromaticū, ſed amarum. Sic eſt Chrs, qa folia eius. i. verba ſimilia ſunt oliuæ, quod quo ad pietatē, aculeata tñ quo ad iuſtitiam, & auſteritatem, & qñ iſte fuit inciſus in paſſione, lancea. ſ. ſeu claui, tunc verè exinde ſtillauit myrrha. i. ſuus ſanguis precioſiſſimus, ꝙ licet ſibi fuerit amariſſimus, nobis tñ eſt vtiliſſimus, & nos à peccatis liberat, et abſoluit. Et ſicut myrrha corpora ſeruat ne putreſcant, ſic ſanguis Chri animam liberat peccatricem ab omni putredine peccatorum. Vel dic, ꝙ arbor eſt prælatus cū folijs &c. ſicut ſupra, & ab iſto debet diſtillare liquor amarus. i. amara correctio ſubditorum delinquentium, quæ ipſos liberet à peccato. Manus meæ diſtillauerunt myrram. Can. 5. ¶ Plures autem ſunt myrrhæ ſpēs. ſ. ſeptem, colore & efficacia differentes. Virtutem autem habet diſſoluendi, confortandi, cōſumendi, et mortua corpora à putredine præſeruandi, deſiccandi, conſolidandi, conglutinandi, roborandi, et carnem mortuā corrodendi, vt dicit Dioſc. et Plin. Et eſt myrrha ſpecies amara, ſed mirabiliter precioſa, ꝙ de arbore qñque uoluntariè ſtillat, et tunc eſt precioſſima, et dr̄ myrrha electa, ſeu ſtacte. Aliqñ aūt arbor inciditur, et ſic inde emanat myrrha eſt pnīa, quæ multum eſt amara, et grauis ad ſuſtinendū, ueruntñ multum utilis, et medicinalis animæ peccatrici. Ipſam. n. diſſoluit per compaſſionem uel cōtritionē, cōfortat et conſolidat per ſpei conſolationem, cōſumit et deſiccat per carnis corporalem afflictionem, carnem ſuperfluā rodit. i. carnalem delectationem, et ſic corpus mortuū. i. peccatorē uita grāæ priuatum ſeruat, et purificat, ne putreſcat ꝑ æternā dānationem, et ne fętat ꝑ infamiæ diuulgationē et in ſignum huius, Chrs mortuus myrrha, et aloe fuit vnctus. Prou. 7. Myrrha et aloe et cinamomo aſperſi cubile meū. Et huius ſpē. ſ. pnīæ, ſūt multa genera, et multi modi, oēs tamē ſunt boni, et vtiles aiæ, una. n. eſt vigilare, alia ieiunare, alia diſciplinam accipere, alia corpus in peregrinationib. exercere, alia profundè cōteri, et pęnitere, alia obedientię alicuius pp Deū ſe ſupponere, altera caſtitate ſe domare, et cruciare, et iſtæ poſſunt eſſe ſeptem ſpecies myrrhæ pnīæ, multæ. n. tribulationes iuſtorum. ¶ Stacte vel myrrha eſt ſpecies ſuauiſſimi odoris, ſed amari ſaporis, ꝙ de arbore etc. ſicut ſupra §. præcedenti. Sic verè ab homine poteſt emanare duplex myrrha pęnitentiæ uel paupertatis, una ſine coactione, quando ſcilicet, ex proprio motu aliquis intrat religionem, vel aggreditur bonum opus uel aliud ſimile. Alia inuoluntariè, et coactè, quando ſcilicet homo primò à Deo vel prælato inciditur per mundi tribulationes, et correctiones, et quando compellitur emittere myrrham pęnitentiæ,

vt

vt quia in agnitione sui dr̄ percussus à domino plaga, sicut dr̄ de Anthiocho 2. Mach. 9. Sed verè, illa prima est melior & Deo acceptior & odorosior & famosior, quàm illa quā inuoluntariè aliquis perficit flagellatus, & iō ista dr̄ electa. Vñ Eccl. 24. Quasi myrrha electa dedi suauitatem odoris. ¶ Septem sunt myrrhæ species, oēs tñ sunt animæ medicinales, licet amaræ. Sic tribulationes mūdi sunt plures, s. fames, sitis, frigus, æstus, lassitudo, infirmitas, & mors. Istæ sunt septē sagittæ Madian &c. vide de pœnitentia supra. Vel dic, ꝙ myrrha est gratia Dei, quæ conglutinat per charitatem, consolidat per constantiæ firmitatem, consumit per pœnitentiæ asperitatem, dissoluit per pietatem &c.

De Myrrho vnguento. Cap. 99.

MYrrhum est vnguentum de myrrha & alijs speciebus aromaticis confectum quod habet virtutem humores iniunctuiris consumendi, & ex aromaticitate animales spiritus reparandi, & ex amaritudine vermes & pediculos interficiendi, sudores etiam per ipsum cōpescuntur, & inūcta corpora à putredine conseruantur. Talis est pnīa, quę ex myrrha amaræ contritionis, & alijs speciebus. s. confessione & satisfactione componitur. Istud enim vnguentum desiccat malos humores carnalis voluptatis, expellit vermes inuidiæ, & putredinem luxuriç compescit, & quia est aromatica per bonam famam, ideo spiritus interiores. i. bonas affectiones reparat & restaurat. Impleta est domus ex odore vnguenti. Io. 12. Istud. n. vnguentum habuit Magdalena, q̄ fuerat peccatrix. Luc. 7. Palmites arboris myrrhæ qn̄ comburūtur, ex fumo tali morbi mortiferi contrahuntur, nisi storacis beneficio liberentur. Sic uerè quando prælatus comburitur in igne luxuriæ uel auaritiæ, tunc ex fumo suæ infamiæ, & malorum suorum exemplorum alij occiduntur. Apoc. 9. Obscuratus est sol, & aer de fumo putei.

De Mandragora. Cap. 100.

MAndragora est herba habens exterius mala vel poma super folia, & dr̄ ſm Pythag. anthropomorpho n, & sic vocatur, eo. s. quia habet radicem formæ hominis in multis similem. Folia habet expansa super terram, betæ uel lactucę similia. Mala eius odorifera & colore crocea, gustui tñ sunt insipida, & ideo esui non sunt apta, secundum Isid. vim tamen habet somniferam, & somnum olfacientibus inducunt, & maximè cortex eius cum uino bibitus, sed si nimis quis eo vtitur mortem procurat, vt dicit Isid. lib. 17. Habet ēt virtutem mandragora dolorem minuendi, quia si quis eā potauerit, ita sopitur & obdormit, ꝙ licet scindatur & secetur, non sentit, & ideo secandis offertur, vt non sentiant incisuram. Mandragora est mundus cuius rami vel folia sunt mundani, cuius poma, et fructus sunt diuitiæ & deliciæ, Hēt ergo mandragora. i. mundus folia sua. i. filios suos mūdanos expansa super terram, quia verè isti non curant nisi de terrenis, & circa ea iacent per affectum, Iudith 14. Ecce Holofernes iacet in terra. Et ideo in talib. folijs sunt poma mandragoræ. i. diuitiæ mundi, quia mali & peccatores obtinēt diuitias in hoc mundo. Vnde Ps. Ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Ista autem poma. s. mundi diuitiæ & deliciæ sunt pulchræ & odoriferæ & delectabiles peccatori, sed verè gustui. i. bonis uiris & spiritualib. insipidæ sunt & amaræ. Ista tamen herba cum pomis suis. i. mundus cū bonis suis hn̄t vim somniferam, quia verè q̄n per amorē, & affectionem aliquis ea potat, & sibi incorporat, statim dormit ī peccato & delicijs, & in istis quiescit & delectatur, & hoc intm̄ ꝙ licet scindatur, & secetur per labores & tribulationes, ꝑ diuitias, correctiones & flagellationes, tñ non sentit nec dolet. Istud patet, quia mundi diuites plus laborant pro mundo, q̄ boni ꝓ Chr̄o, & tñ de hoc nō cōquerunt nec dolent, sed in hoc delectantur & gaudent. Iō Hie. 5. Dn̄e percussisti eos, & nō doluerunt. Et Hie. 2. Frustra percussi filios vr̄os &c. Figura de Iona, qui in naui dormiens, nō sentiebat periculū donec in mare esset proiectus, & à ceto absorptus. Sic pc̄tōr in mari mundi dormiēs, nō ꝑsentit periculū maris & ceti. i. inferni & diaboli. Isti. n. in amore mundi ita dormiūt, delectant̄ & inuoluunt̄, ꝙ tribulationes, labores & miserias quas eis immittit, Deus vilipendunt, nec ꝑꝑ hoc corrigunt̄. Verberauerunt me, sed nō dolui, traxerunt me, sed nō sensi. Prou. 23. Vel dic ꝙ mādragoræ sunt diuites, & isti sunt duplices. masculus. s. & fœmina ad literā, & similitudinē hn̄t hoīs, nō virtutē, quorū folia. i. verba circa terrā. i. circa ꝑpalia sunt expāsa, & isti sunt onerati pomis, i. ꝑpalib. diuitijs, q̄ ꝓ certo vim hn̄t somniferā & mortificatiuā. s. malè eis vtentibus. Vel dic ꝙ mādragora signat mundi ꝓsperitatē, q̄ facit hoīes in pc̄tis dormire: q̄a re vera vim hēt mortificatiuā, q̄a hō sopitus istis & imbutus, infrigidat̄ ꝑ deuotionē, & mortificat̄ ꝑ æternā dānationē. & pone figurā, (q̄ optimè ad hęc facit.) Iud. 4. de Sizara, qui potato lacte obdormiuit, & occisus est. vide eam ti. de aspide. Et iō secandis & vulnerādis. i. illis quos diabolus vult perpetuo in inferno dānare & secare, offert ipse talē mandragorā. i. mundi bona, vt nō sentiāt nec ꝓuideāt istas pęnas &c. Ordina melius. Vel dic, ꝙ mādragora est amor Dei, uel ēt mundi, q̄ ꝓ certo si bn̄ bibat̄ et incorporet̄, ita facit hoīem dormire et delectari, ꝙ nō sentit q̄cq̄d ei inferat̄, imò sustinet sine dolore tribulatiōes et vulnera patiēter, patet in martyrib. q̄ isto potu ebrij, nō senserūt vulnera et tormēta. Allega sicut supra. De amore ēt mūdi patet, q̄a q̄n aliq̄d amat̄, nullus labor difficilis reputat̄. Nā ſm Aug. Solus amor nomē difficultatis erubescit. Nā vt dicit idē, Labor amātib. est dulcis. Vel dic ꝙ mādragora est vir ꝑfectus, cuius folia. i. verba sunt expāsa circa terrā. i. sunt humilia et depressa, oneratus est ēt pomis. i. bonis operib. odorosis, et virtuosis, et famosis. Can. 7. Mādragoræ dederūt odorē suū in portis nostris. Radix aūt eius. i. cor hoīs similitudinē repræsentat, q̄a sicut hō est aīal rōnale, et benignū, sic iste est ī corde rōnabilis, et benignus. Dan. 7. Sup pedes quasi hō stetit, et cor eius datū est ei. Vel dic ꝙ mandragora est Paradisus, cuius poma sunt æternæ diuitiæ, et deliciæ. Sed verè herba ista hēt vim somniferā, q̄a q̄n ꝑ spē bibit̄, et incorporat̄, tūc hō obdormit ꝑ deuotionē et cōtēplationē, et dolores, et mūdi tribulationes nō sētit, sicut patet ī martyribus. Et iō medici. i. plati, et ꝑdicatores cū vino cōsolationis et ꝑdicationis dēnt istā offerre secandis, et vulnerādis. i. corrigēdis, et puniendis, dicentes ad Rom. 8. ꝙ non sunt condignæ passiones huius temporis ad ęternā gloriam, quæ reuelabit in nobis. Vel per mandragorā intelligo virtutem patiētiæ, q̄ facit oīa leuiter supportare etc. Vel dic ꝙ mādragora est Christus, cuius cortex. i. cōuersatio, folia. i. loquutio, fructus. i. operatio, faciunt nos dormire ꝑ deuotionē, et dilectionē, si. s. bene considerentur, et mala mundi nō sentit per fortitudinē et perfectionem. Et sicut succus mandragoræ virtutē hēt infrigidādi, et ignē sacrū extinguēdi, et choleræ impetū mitigādi, sic succus. i. Christi gratia vel doctrina īfrigidat ab ardore luxuriæ, et cholerā, et ignē auaritię mitigat et refrenat, et maximè si cū lacte. i. cū gr̄a mulieris masculū nutrientis sumatur. i. beatæ Virginis. ¶ Mādragora matricē disponit ad cōceptionē, virtutem habet ſm Pli. et Pla. infrigidandi, repercutiādi, somnū prouocandi, oēm fluxū superius et inferius restringendi. Talis naturæ est doctrina vel prędicatio: q̄a verè hęc disponit matricē. i. cōsciētiā audiētis et ad conceptionē boni ꝓpositi vel gr̄æ meriti et virtutis, fluxū vitiorum stringit, somnū cōtemplationis inducit, malos cogitatus repercutit, et ad fęcūditatē virtutū disponit. Figura Gē. 30. vbi Rachel erat sterilis, nec poterat parere, sed filius Lię sororis suæ attulit sibi mādragoras de agro, q̄ comedens cōcepit et peperit plus natos. Sic verè q̄n Rachel. i. aliqua ꝑsona est sterilis à fructu bonorū operum, tunc debet comedere et sibi incorporare mādragoras. i. doctrinā et ꝑdicationē. q̄ filius Liæ. i. ꝑdicator filius pnīæ, in agro sacræ scripturæ colligit, et sic poterit impraegnari. Idē ꝑ oīa dic de gr̄a Dei, quā filius Liæ. i. Mariæ, Chr̄s. s. nobis de agro Paradisi attulit, et nos bonis opib. imprægnauit, et hæc somnū ꝓuocat, etc. sicut supra. Vel expone de spe cęlestis gloriæ, quæ omnia supradicta facit, et hoīem fęcūdat ꝑ virtutes etc. Figura sicut supra, et expone. ¶ Mandragora disponit ad cōceptionē mulieres calidas, et humidas, sed frigidas, et siccas impedit et retardat, vt dicit Plat. Sic diuitiæ illos, qui sunt ꝑ pietatem humidi, calidi per charitatē, disponunt ad bonorum operū fęcunditatem, illos tñ qui sunt sicci ꝑ incompassionē, frigidi ꝑ indeuotionē, impediunt, quia. s. bonis diuitiæ proficiūt, malis obsunt. Eccl. 36. Hæc oīa bonis ī bona cōuertunt̄, similiter malis in malam Nā sicut ſm Plin. poma ista solo odore inferūt somnū, sic diuitiæ, et bona mūdi sola imaginatione, et

& cogitatione faciunt hoiem in ipsis dormire & delectari. Et sicut si qs mandragora indiscretè vsus fuerit, p eã mortẽ incurrit, sic mundi diuitiæ mortem æternã inducunt, si indiscretè eis, quis vtatur & male. Ideò 1. ad Thess. 5. Nõ dormiamus sicut cæteri, q spem non hñt. ¶Secundum Plin. cauent fossores mandragoræ contrarium flatum vẽti in eius fossione, & tres circulos gladio circunferunt, & circa eam faciũt & expectant fodere vsq; post occasum solis, & sic credunt eius præcipuas esse virtutes. Succus eius in sole desiccat, & mala eius in vmbra, & sic medicinæ vsib. deputantur. Et sicut ĩnueni in lapidario, ista herba qñ colligitur, clamat, & conqueriť, & si quis vocem eius audiát, moriť, & iõ necesse est vt cautè à fossorib. colligať. Mandragora est hõ, qui ꝓ certo qñ est in terra. i. in mundo radicatus p malam consuetudinem vel malam affectionẽ, si prælatus vult eũ exinde auellere, & colligere per correctionem, tunc ipse clamat & cõqueriť ꝑ murmurationem, & appellationem, quia non amat pestilẽs eum, q se corripit. Prou. 15. Et etiam ipsum correctorem, & alios audientes, & æstantes interficit ꝑ diffamationem, quia qui arguit derisorem, ipse sibi iniuriam facit. Prou. 9. Et iõ necesse est vt tales inueterati in malis consuetudinibus & radicati, euellantur, & corrigantur cautè & sapienter à prædicantibus & prĕlatis, & ideò debent cauare ne ibi sit flatus venti. i. motus superbię, vel impetus iracundiæ vel furoris, imò primò debent circunfodere cum gladio verbi Dei, ipsum. s. per verba sacræ scripturę circũducẽdo, & vocãdo, & concludendo, & ad bonũ incitando, q. a. s. circa tales nõ est austerè sed benigniter procedendũ, & sic tandem poterunt colligi. i. corrigi, & ad usus medicinę spũalis seruari. q. a. s. tales sic cõuersi, quo ad vitã sunt alijs medicinales, & succus. i. carnalitas istorum ad solem. i. ad ardorem pœnitẽtię desiccatur, & fructus seu poma. i. eorũ opera in umbra humilitatis seruantur. Omnia ista patent in Paulo, q primò fuit trib. circulis. i. tribus diebus excœcatus, & tãdem post occasum solis, idest, postquã fuerat lumine priuatus perfectè est correctus, baptizatus, & cõuersus. Circundedi illud terminis meis. Iob 38. Vel dic, ꝙ religiosus, quando de terra. i. de mundo tollitur à Deo per conuersionem, tribus circulis, idest tribus uotis adstringitur, & sic post solis occubitum, idest post vitæ excessum à Deo colligitur, & in apotheca ponitur Paradisi fructus autem eius & succus &c.

De Milio. Cap. 101.

Milium est herba similis cannæ, cuius grana valde sunt minuta, & parua, concaua, sicca sine vnctuositate, & ideò paruum dant corpori nutrimentum, imò stomachum infrigidant, & desiccant, & eum constypant, & constringũt. Milium est mundus, cuius fructus sunt auari, & peccatores, qui pro certo parui sunt quo ad merita, frigidi per indeuotionem, sicci per incompassionẽ, & sine vnctuositate charitatis, & ideò tales paruum dant corpori. s. ecclesiæ, nutrimẽtum: q. a isti alios suis eleemosynis nõ nutriunt, imò ꝑ rapinã, & auaritiã, ipsos infrigidãt, & desiccãt, & humore bonorũ t paliũ eos priuant. Miliũ significat diuitias, q̃ ꝓ certo aíæ dant paruũ spũale nutrimẽtum, imò stomachũ volũtatis, & conscientiæ infrigidant ꝑ indeuotionẽ, desiccant ꝑ crudelitatẽ, & constypant ꝑ auaritiæ parcitatẽ, & sanguinẽ bonarũ affectionum non generãt nec producunt. Nil proderũt diuitiæ in die perditionis, iustitia aũt liberabit à morte. Prou. 10. ¶Miliũ valet ad cõfortandum stomachum propter siccitatẽ, assatum aũt virtutẽ habet torsiones ventris sedandi.

De Menta. Cap. 102.

Menta est herba calida, & sicca, & stomacho proficit, & est duplex. s. domestica, & syluestris, sed syluestris est calidior, & dř à latinis napita uel calamintha. Alia sunt eius genera, q̃ crescunt in palustribus, & in pratis, quæ non sunt tantæ efficacię uel virtutis nec coloris, odoris aũt sunt grauioris pariter & saporis. Menta est homo, sed istius sunt plures species. s. domestici. i. boni seculares, itẽ syluestres. i. boni religiosi, & hi calidiores sunt per charitatem, sicciores per castitatem, vtrique tamen valẽt, quo ad vitæ sanctitatem, & stomachum ecclesiæ roborant, & confortat. Alij sunt palustres. i. deliciosi, & luxuriosi, & hi respectu aliorũ parum aut penitus nihil valet &c. ¶Menta est herba calida & sicca, & stomachum iuuans, calefaciens, dissoluens, cõsumẽs, purgans, & appetitũ ꝓuocans, venenis obuians, & ad alia multa valens, hæc multũ se multiplicat, q. a si hasta eius ĩ terrã reflexa humo cooperiať, cito se multiplicat, & ex se nouam radicem generat seu prolem, Talis est charitas, quia stomachum. i. conscientiam iuuat & confortat per spei cõsolationẽ, calefacit per desiderium, & bonã affectionẽ, dissoluit, per contritionem, purgat per confessionem, consumit per pñiam, satisfactionem, & afflictionem, & appetitũ, idest desiderium ętternorum prouocat per deuotionem, & contemplationem, & venenis peccatorum obuiat & repugnat & valet contra multa vitia, & peccata, & hæc multiplicat seipsam, & augmentat, quia homo charitatiuus, & amãs alios attrahit ad amorem. Senec. Ama si vis amari. Multiplicat ẽt se per bonam operationem, quia si inclinetur per humilitatem, & terra, i. memoria mortis operiatur per cõsiderationẽ tunc statim emittet radicem, i. bonam affectionem, & faciet plantam, & nouam prolẽ, i. bonam operationem. Vel dic, ꝙ menta est bonus homo, qui inclinatus &c. sicut supra. Vel dic, ꝙ menta est virtus humilitatis &c.

De Malua. Cap. 103.

Malua dř à molliendo uentrem, nam cũ sit humida, & tẽperata, idcircò virtutẽ hẽt mollificatiuam, mundificatiuã, & maturatiuam. Si qs aũt succo eius inũctus fuerit à scorpionib. uel aranea nõ mordeť, succo ẽt eius & oleo linitus, puncturas apum non patitur neq; sentit, vt dicit Isid. & Plat. Talis est virtus benignitatis, q. a verè ventrem, i. voluntatem mollificat, & humectat, & eam temperat, & maturat, quia beati mites &c. Matt. 5. Omnem etiam duritiam ruditatis, crudelitatis, & obstinationis remollit, quia Responsio mollis frangit irã. Prou. 15. Et iõ pro certo si quis ista inunctus fuerit, à scorpionib. i. à detractoribus, & ab aranei, i. à venenosis, & malitiosis nõ mordebiť, ab apib. ẽt, i. ab adulatoribus, qui mel in ore gerunt, non lædeť, & maximè si oleũ misericordiæ sibi iungat: Vel dic, ꝙ hæc est pnĩa q̃ mollificat per contritionem, mundificat, per cõfessionẽ, maturat per vitæ perfectionem, & à puncturis. i. à tentationibus, apum, i. carnis araneæ, idest mundi scorpionis. i. hostis liberat, & maximè si oleo iuncta fuerit pietatis.

De Nuce iuglandæ. Cap. 104.

Nvx dř à nocendo, q. a. s. vmbra eius, & stillicidia circũstantib. herbis, et arborib. sunt nociua, folia eius amara sunt & fętida, fructus aũt eius est dulcis, veruntamẽ amaro cortice circumtectus. vmbra ẽt eius sub ea dormientib. est nociua, & multarum infirmitatũ generatiua, vt dicit Isid. Talis est mundus, quia verè folia eius, i. diuitiæ sunt amaræ, q. a. s. in eis est labor in acquirendo, timor in possidendo, dolor in amittendo, et iõ stillicidia eius, i. deliciæ, vmbra eius, idest eminentia, arborib. circunstantibus, et hoĩbus ibi dormientibus, i. illis qui in talib. delectantur est nociua, & multos morbos generat, pctõrum, quia. s. exinde procedit ambitio honorũ, cupiditas diuitiarum, voluptas deliciarũ, &c. multa, q. a radix oĩum malorũ est cupiditas 1. ad Tim. 6. Et iõ Esa. 30. Væ q cõfiditis in vmbra Aegypti. Et licet fructus huius arboris. i. mundi bona sint dulcia, et delicata, corticę tñ amaro. i. multis dolorib. et amaritudinib. sunt operta, quia amarissima erunt peccatoribus qñ propter ea damnabũtur Prou. 5. Nouissima eius amara velut absyntum. Vel dic quòd nux est pctõr, cuius vmbra, idest status & eminẽtia cuius stillæ. i. mala doctrina alijs circunstantib. sunt nociua, quia. s. arbores circunstantes. i. vicinos, item sub vmbra suæ eminendie dormiẽtes. i. subditos damnificat ꝑ extorsiones fraudes & rapinas patet in aduocatis raptoribus. Vel expone de hæreticis, qui alijs nocent, & eos corrũpunt per stillas suæ corruptæ doctrinæ folia. n. eorũ. i. verba sunt amara, et licet fructus eorum. i. opera videanť esse boni et dulces sunt tñ amaritudine et falsitate et hypocrisi et mala intentione inuoluti. Sap. 4. Fructus eorum inutiles et acerbi ad manducandũ. Vel dic de luxuriosis personis, quæ corrumpunt alios circũstantes & folia eorum. i. verba sunt fętida & inflamatiua & amara fructus aũt eorum. i. deliciæ quas frequẽtant semper amaritudine sunt respersæ, q. a verè plus est ibi de amaritudine q̃ de dulcedine, oĩbus computatis, quod ostenditur Prouer. 7.

uer.7.vbi mala mulier cubile suum asperserat vna spē fæti da.s.aloe, alia amara.s.myrrha alia dulcis.s.cynamomo.Myr rha inquit & aloe & cynamomo aspersi cubile meum.¶Nux est arbor alta, & procera, habens ramos, & nodos diffusos, folia lata, & numerosa, pyrā idalia & acuta, cuius radix, cor tex & fructus competunt medicinæ. valet.n. succus corticis & radicis ad vrinandum, & cōtra rigorē febris & multa alia. Fructus eius est multū medicinalis, intantū ꝙ ex cibo cui ad miscetur oē venenosum, & uirulentū effundit, & extrahit & exinguit. Multum.n.valet cōtra venenū, & sp sub amaro cortice in dura testa seu capsula cōtinetur. Et sicut dicit Isid.ista arbor, quondā fuit Ioui specialiter dedicata. talis est vir pfectus, q̄a altus per cōtemplationē, diffusus p charitatē, follitus p eloquētiæ claritatem, medicinalis p vitę & doctrinæ sanctitatē, nā radix eius.i.affectio, cortex eius.i.cōuersatio, fructus.i.operatio, vsui cōueniunt aliorū, & eis sūt vtilis medicina. Nā succ⁹ suæ bonę doctrinæ, & eruditionis, fructus sui boni exēpli & operationis, aliis subuenit & medet̄, & eos facit vrinā.i. diuitias emittere p eleemosynarum largitionē, & rigorē seu frigus febris.i.frigiditatē ideuotionis, & auaritiæ nō sentire, & à veneno peccatorū mortaliū liberari. Itē fructus, & opa bonorū dr̄ sub duplici cortice cōtineri primus, & interior est humilitas, quę dēt esse alba p castitatē, dura p cōstantiæ firmitatē. exterior aūt q̄ multū est amarus, significat pnīæ asperitatē, q̄a sub velamēto pnīæ & humilitatis dēt velari & celari fructus bonorū operū & uirtutis. Prouer.31. Oēs domestici eius vestiti sunt duplicib.

¶Fructus nucis est interi⁹ dulcis, & unctuosus, mollis & virtuosus, calidus.s.& humidus, & triplex hēt vestimentū, q̄a interius immediate hēt q̄dā albā pellē seu camisiā, tādē hēt q̄dā durā testā, & rudē, tādē habet corticē amarū, & grossum, & quāto plus antiquat̄, & maturat̄, tāto interius camisia sibi magis incorporatur, & vnit̄. Talis dēt esse bonus christian⁹, & maximè religiosus, q̄ est fructus arboris ecclesiæ vel religionis, q̄ dēt esse interius mollis p pietatem, q̄a.s. ex eo dēt emanare, oleū mīæ, & eleemosynarū, mollis p benignitatē, unctuosus p charitatē, albus p innocētiæ puritatem, & hic dēt habere, triplex spūale vestimētū, q̄a primo dēt interius īdui camisia cādida puræ castitatis: & quāto plus maturabit̄ & senescet tāto talis camisia dēt eidē firmius inhęrere. Amictus syndone super nudo. Mar.14. Scd̄m indumentū est durū & rude, & significat duritiā, & firmitatē boni propōsiti, & volūtatis, qđ dēt esse rude p humilitatē, q̄a.s. nō dēt de pprijs virib. cōfidere, q̄a magna est firmitas, ppriā infirmitatē cogitare. Tertiū indumētū signat amaritudinē exterioris pnīę & asperitatis, in qua p certo dēt esse inuolutus, & sic p ista tria poterit à nocumētis exteriorū vitiorum tueri. Ezec.16. Sūpsisti vestimēta tua multicoloria. Et sicut quāto nux plus maturat̄, tāto cortex ista ab ea plus elōgat̄, & finaliter ab ea cadit, & remanet pulchra & mūda, sic hō quanto plus antiquat̄ p pfectionis, & senectutis ętatē, tāto cortex pnīę ab eo plus elōgat̄.i. q̄a ipsā leuiorē reputat & inuenit, q̄a.s. eā nō hēt ppè cor p grauitatem, et finaliter in morte ab eo cadet, & cessabit, & mūdus, & purus in ęterna reqe remanebit, q̄a tūc absterget Deus oēm lachrymā &c. Apoc.7. Et sicut cortex est amara & humida, sic pnīa dēt esse amara p cōtritionē, & humida p lachrymationē.

¶Nux q̄n est viridis, interius est mollis, & leuis, & exterius est viridis.s.i cortice, amara tn̄ & fętida, & tingit & inficit cōtingētē, corticē ēt, & testā interiorē hēt durā et nodosā, exinde tn̄ nucleus extrahit̄, & à cornicib. sępius deuorat. Sic verè, q̄n hō est viridis p luxuriā carnalitatē, & immaturus p insolētiæ leuitatē, tūc interius est mollis, & dedicatus p voluptatē, & delectationē exteri⁹ aūt ī cortice cōuersationis est viridis p curiositatē, interius itē hēt durā testā.i. obstinationē, & incorrigibilitatē, & cortex eius.i. exterior cōuersatio fętida est p infamiā et cōtingentes.i. vicinos inficit, et corrūpit p mali exēpli dationē, et iō de taliū incorrigibilitate, duritia, et obstinatione dr̄ Eccl. 23. Hoī fornicatio ois panis dulcis nō fatigabit trāsgrediēs vsq; in finē. Finaliter tn̄ extrahit̄, et frangit̄ p mortē, et à cornicib. dæmonib. deuorat̄. Effodiāt eū corui de torrentib. etc. Prou.30.

¶Cornix nucem eleuat, vt dimittēdo eā cadere, ipsam frangat. Sic verè diabolus videns, ꝙ nō pōt hoīem frangere p pc̄tā, pcurat eū eleuari ad dignitatē, et psperitatē, et sic facit eū p superbiam cadere, et sic per mortem corporis frangitur, et per damnationem æternā finaliter deuoratur. Iob 30. Eleuasti me, & quasi super ventum ponēs elisisti me valide.

¶Licet nux dum est viridis, amaram, & fętidā habeat corticē, q̄n tn̄ maturat̄, cadit ab ea talis cortex, & remanet mūda, dura, & fortis exterius, & interius alba vnctuosa, calida, & sicca, & medicinalis, & oleum inde fit optimū. Sic verè licet hō in sua viriditate.i.in sua iuuentute habeat fętidā, & vilem cortice.i.malā, & infamē exteriorē cōuersationē, q̄n tn̄ antiquatur & senescit, tunc dēt cortex cadere, & deficere. Exuite vos veterem hoiem.ad Ephe.4. Et debet effici exterius durus per pnīæ austeritatem, mundus per conuersationis honestatē, interius autem in cōscientia albus p castitatem, vnctuosus per benignitatem, mollis per pietatē, calidus per charitatē, siccus per abstinētiæ macerationē, emittēs oleum.i.eleemosynarū largitionem, medicinale contra venenū peccatorum per vitæ, & doctrinæ perfectionem. Ps. Senectus mea in mīa vberi. Vel per statū viridē intelligo statum mundi, uel etiam statum nouitiatus, per statū autē maturitatis intelligo statū religionis, vel statū professionis. Vel dic ꝙ viriditas est status peccati, maturitas stat⁹ pnīæ, & cōuersionis. &c.

¶Nux arbor (sicut patet intuenti) in formam crucis figurat̄, ut cōiter. Fructus aūt eius quasi in formā crucis inuenitur fissus, in fissuris etiā interioris nuclei est quoddam tenue lignum, ꝙ similiter cōtinet formam crucis. Sic verè hō dēt esse spiritualiter dispositus more crucis, q̄a debet esse superius extensus ad cœlestia per cōtemplationē, inferius ad infernū, & terram.i.ad mortem per timorem, & mortis recordationē, à dextris autē, & sinistris.i.ad amicos et inimicos debet extendi per charitatē, & dilectionē. Corpus suum crucifigētes &c. ad Galat.5. In fructib. etiā eius.i. in operibus debet sp resultare lignū crucis.i. similitudo et impressio crucis Christi, et passionis, vt.s.ibi appareat humilitas, pseuerantia, pnīa etc. similia. Chr̄o cōfixus sū cruci ad Galat.2.

¶Nucis fructus si temperatè sumant̄, bene nutritū, et proficiunt comedenti, si autē immoderatè et nimis lautè, quis eis vtatur, cholerā, et malos humores generant, et capitis causant grauedinem, et dolorē. Sic mundi diuitiæ si debitè quis eis vtat̄, et nō nimis, sed tēperate ex eis habuerit.s. ad sufficientiā, tunc conueniunt et proficiunt, et spiritualiter, et tēporaliter nutriunt, si quis autē nimis ex eis comederit, et habuerit, et sine discretiones eis vsus fuerit, tūc choleram.i. ardorē auaritiæ, malosq; humores carnalitatis et luxuriæ in eo generant, et dolorē capitis.i.laborē, et sollicitudinē in eo causant. Ideò bene poscebat sapiēs, Proue. 30. Nec diuitias nec paupertatē etc. Diuitiæ congregatæ in malū domini sui. Eccles.5.

¶Nuces sunt calidæ, et siccæ, et vnctuosæ, et valent contra venenū, et multa alia etc. Sic charitas etc.

¶Illud quod est bonū in nuce, nunquam fœdat contingentem; sed illud quod nihil valet.s.coriū seu cortex. Sic mali, et nō boni fœdāt alios, et corrumpūt, verbis.s. et exēplis, q̄a sicut dr̄ Eccl.13. Qui tetigerit picē, inquinabit ab ea

¶Nota ꝙ hoc agit̄ de nuce magna, & gallicana. Ois.n.fruct⁹ habens durū corticem, dr̄ nux, sicut castanea, auellana etc.

De Nuce auellana. Cap. 105.

NVx auellana dr̄ ab aliquibus nux syluestris, et dicitur ab auellere, eo quòd in loco publico crescens, à transeuntibus auellatur, minus est calida et vnctuosa, et nutritiua, quàm domestica, est dura ad frangendum, difficilis ad digerendū, digesta tamen bene nutrit, et multū est medicinalis, vt dicit Isaac et Constant. Cortex etiā eius valet contra alopeciā, si melli misceatur, et capillos crescere, facit. Tales sūt syluestres seculares, q̄a.s. alijs religiosis, et clericis minus sunt calidi p charitatē, minus vnctuosi per pietatē, minus nutritiui per eleemosynarū largitatem. Dur.n. sunt p obstinationem, difficiles ad frangendum per correctionem, et ad pigerendū per conuersionem, digesti tamen et conuersi, emendati, et correcti, tūc bene nutriunt p eleemosynas.s. pauperes, et corpori ecclesiæ proficiūt atq; prosunt. Cortex enim eorū.i. substantia temporalis, quādo melli.i. dulcedini pietatis commiscet̄, tunc medicinalis efficitur illis, qui pilos.i. diuitias pdiderunt.s. pauperibus, quos suis eleemosynis reficiunt atque iuuant. Psal. Adiuuit pauperē de inopia.

¶Auellana nō ex toto cortice includit̄, sed ex parte, et dicit̄ auellana, ab auellēdo etc. sicut supra. Sic multi sunt,

ei sunt, qui se cortice pœnitentiæ penitus non includunt quia corpus in choro, cor habent in foro, vt sunt multi mali religiosi, & ideò quia iusti in loco publico, i. in mundo cōmorantur, vt q̃a mundi negocijs se exponunt, idcircò à diabolo faciliter auelluntur, vel alias remouētur. Esa. 7. Eamus ad Iudam, & auellamus eum ad nos.

NVx muscata est fructus cuiusdam arboris Indiæ, qui in testa dura sub cortice detinetur; & tam cortex, quàm interior nucleus virtutem habet calefaciendi, confortādi, cerebrum, & spiritualia recreandi, ventositatem extenuandi, vt dicit Plin. Diosc. & Plat.

De Nardo. Cap. 106.

1 NArdus est herba modica, spinosa, & odorifera quæ masticata linguam desiccat, virtutem habet cōfortādi, spiritus odoratu reparandi, oris fętorem tollendi, linguę paralysim tollit, cōceptionem adiuuat, opilationes splenis aperit, epilepticos iuuat, & ad alia multa valet, quæ omnia etiam facit oleum quod ex ea eliquatur, vt dicit Isido. lib. 17. & Plat. Nardus parua est humilitas, spinosa est pœnitentia, calida est charitas, omnes tamen sunt odoriferæ per bonā famam, & ideò cor confortant per spem de æternis, spiritus. i. gratias, & virtutes reparant, & oris fętorem. i. infamiā verborum amputant, & eorum inhonestatem, paralysim linguæ. i. verecundiam confitendi, & loquendi spiritualiter tollunt, conceptionē boni propositi procurant, & ad alia multa valēt. Idem dic de qualibet virtute, & maximè de Dei. Vel dic q̃ nardus est persona bona & perfecta, parua per humilitatem, calida per charitatem, spinosa per pœnitentiæ austeritatem, odorifera per famæ & vitæ sanctitatem. Et ideò de beata Virgine canit; Nardus odorifera, quæ fundit odorem. Cyprus cum nardo dederunt odorem suum.

De Olea. Cap. 107.

1 OLea est arbor, oliua est fructus, oleū succus. Et est olea arbor viridis, habēs folia sub alba, æstatæ & hyeme virentia, flores hēt minutos & redolentes, fructus eius pingues sunt, sapidi atq; dulces, & radix eius amara est, & ex radice amara surgit oliua in nutrimentum ignis, in medicamentum infirmi, & in pabulum esurientis, vt dicit Isid. li. 17. Talis est Christus vel vir perfectus, quia verè folia eius. i. exterior cōuersatio sp̄ viret per honestatē, q̃a. s. in hyeme tribulationis, & in æstate p̄speritatis dēt durare viror suus. i. decor suæ honestatis & suæ gratiæ & virtutis. Eccl. 24. Quasi oliua speciosa in cāpis & c. Sunt etiā subalbida per castitatem. Flores eius. i. interiores affectiones minuti sūt p̄ humilitatem, odoriferi p̄ famositatē, fructus eius. i. operationes pingues sunt per pietatem, dulces per benignitatem. Cant. 2. Et fructus eius dulcis gutturi meo. Radix eius. i. cor amarū est per cōtritionē, & ex eo surgit fructus bonæ operationis qui ignem charitatis suis exēplis accēdit, infirmos in fide & morib. corroborat atq; sanat, & esuriētes. s. pauperes, pietatis operib. reficit atq; nutrit. Ps. Satiauit aīam inane & aīam esurientem. Vel dic q̃ oliua est beata Virgo, cuius origo & radix est populus Iudæorum, qui amarus est p̄ vitia & peccata, & tñ ex eo processit ista olea vel oliua, q̃ fructus dulces. i. opera misericordiæ sp̄ hēt & c. sicut supra. Iō dr̄ Hier. 11. Oliuerā uberē, pulchrā, fructiferā, speciosam, vocauit dn̄s nomen tuū. 2 ¶Oliua radicē hēt amarā, & corticē similiter, fructus tñ eius dulcis est atq; pinguis, ex quo fit oleū, cibus & medicina. Sic verè qñ hō est amarus in radice cordis per cōtritionem, in cortice cōuersationis per exteriorem macerationē, tunc fructus dulces. i. opera bona profert, & oleū misericordiæ, & pietatis fundit. Petra fundebat mihi riuos olei. Iob. 29. dic sicut supra. §. de Virgine, q̃ fructus huius oliuæ est Chr̄s, dulcis, pius, & benignus, q̃ oleum misericordiæ nobis stillauit. Infundēs oleū & vinū. Luc. 10. et ignē charitatis accendit. Ignē veni mittere in terrā. Lu. 12. et esurientes pabulo et ēt pane in deserto pauit. Matt. 12. et infirmos pc̄tōres sanauit. Figura de samaritano. Luc. 10. & c. 3 ¶Oliua multę est duritiæ et firmitatis, et quasi imputribilis, sed licet sit magnæ duritiei exterius in substantia, multæ tñ est humorositatis interius in medulla ex eius. n. fructu oleū eliquatur. Sic verè nos debemus esse duri & fortes contra oīa vitia & tormenta per constantiā, fortitudinē et virtutē, ita q̃ nō debemus succūbere nec cedere nec putrefieri per peccatum, sed per perseuerantiā imputribiles permanere. Seneca. Vtere officio qđ semel sumpsisti, turpe est oneri cedere. Interius tñ in medulla, i. in corde debemus esse teneri et humidi per fluidā pietatē. illi. n. q̃ sciunt alijs cōpati et misereri, melius durat, et perseuerant in charitate oleū ēt, i. abūdantiam eleemosynarum et operū pietatis ex nobis iugiter distillare. Eccl. 9. Oleū de capite nō deficiat. Vel dic q̃ licet p̄latus sit exterius in cōuersatione, et cortice amarus, et durus per correctionem, intus tñ dēt esse mitis et benignus, et pius per cōpassionem. Exemplū de Moyse, q̃ pie Deū orauit pro populo delinquēte in vitulo, et tñ eos durè et seuerè puniuit, quia s̄m Senec. Plus debet esse seuerus dn̄s, pius pater, mandatorum cultor, virorum vltor. 4 ¶Secundum Plinium arbores oliuarū fructiferarum nō volunt solum nimis pinguę uel macrū, sed temperatum, nec regionem feruentem nec frigidā, sed temperatam, volunt. n. esse in loco temperate calido, et sicco, pingui, et macro, soli, exposito, rore cœli etiā humefacto, multū. n. eis cōfert cœlū, i. cœlestis influentia tēperata. Sic verè illi q̃ sunt fructiferi per bonā opera, nō debent appetere solū, i. statum q̃ sit nimis pinguis per diuitias nec nimis macer per paupertatem, nec regionem vbi sit nimius calor auaritię, et cupiditatis, nec nimiū frigus indeuotionis, et tepiditatis, sed locum, et statum tēperatum et sufficientem exemplo Salomonis (Prou. 30.) qui à Deo petiuit sibi, dari nec diuitias nec paupertatem, sed sufficientiā. Tales. n. maximè debēt petere solum seu societatem vel statū, q̃ sit temperatus, quo ad uitæ sufficientem necessitatem, soli, i. Chr̄o et bonis æternis expositus per cōtemplationem, et rore cęlestis doctrinæ humectatus, et sic erit secundum illud Eccl. 50. Quasi oliua pullulans, et quasi cypressus etc. 5 ¶Secundū Plinium multum cōfert oliuæ temporis, et aeris serenitas. Nā si imbrium fiat copia, qñ oliuæ maturescunt, oleū faciliter vitiatur, nisi forte per subsequentem serenitatem temporis emendetur, per quam liquoris superfluitas deficcetur. Sic etiam multis bonis confert serenitas, idest, p̄speritas, quia qñ vehementes imbres, idest fortes tribulationes ingruunt, faciliter corrumpunt, et vitiantur per impatientiam, et desperationem, nisi fortè subsequens serenitas, i. spes futuræ fœlicitatis eis subueniat, et succurrat. Nimia enim tribulatio nocet nisi spes remediet. Naum. 2. Portæ fluuiorum apertæ sunt, & templum ad solum dirutum est. 6 ¶Secundum Pli. oliua non indiget rastro vel falce vt puteē more viris, sed soli & rori cōmittitur, verno tempore gaudet, & incipit tunc florere, fructus autē, eius circa hyemem colligit, & circa radices eius crescunt, quædam falsæ, & adulterinæ radices quas agricolæ terra aperta p̄cidūt post fructus collectionem, & sic mirabil̄r emendatur. Oliua est vir perfectus, q̃ pro certo non indiget rastro vel falce, idest asperitate correctionis, & tribulationis, & hoc, q̃a nulla sunt ī eo superflua, q̃ debeāt resecari, imò soli Christo per dilectionem, rori cœlestis gratiæ per deuotionem est totaliter committendus. In verno enim tempore, i. in principio iuuentutis floret per bonas affectiones, & circa hyemem mortis (. s. in senectute) colligunt fructus eius, idest bonę operationes, q̃a. s. in senectute fiunt maximè honesti & apti ad alios ædificandum. Veruntamen, quādo fructus talium sunt collecti. i. quando per bona opera fructificauerunt, tunc q̃a circa radices cordis & affectionis crescunt quandoq; falsæ radices & adulterinæ, i. aliqui motus inanis gloriæ & præsumptionis, de meritis, vel malæ affectiones terrenorū & c. ideò agricolæ prædicatores vel prælati debent eis prædicando terram aperire, i. suam vilem & terrenam conditionem, & naturam ostendere, vt sic possint radices huiusmodi extirpari, & oīs vana gloria eliminari, & sic meliores, & fęcundiores in bonis operib. fiunt. Luc. 13. Sine fodiam circa eā, & mittā stercora. Vel dic, quòd quādo malæ radices, idest malę affectiones, & vitia, et peccata impediūt fructum bonorum operū in aliquo, tunc debet prælatus fodere per correctionem, et terram aperire, et talia p̄scindere, et auferre. Sex annis putabis vineam tuā. Leu. 25. 7 ¶Qñ fructus sunt in oliua, non debet oliuans eam cum virgis durè percutere, vt fructus excutiat, uia anno sequenti sterilis fieret, minus. n. fructificat sic percussa, vt dicit Plin. Sic verè qñ in aliquo subdito sunt fructus, diuitiarum, oliuans suus. i. princeps, dominus vel prelatus

tus nō debet eum cum virgis.i. cum fortibus tribulationib. & inuasionib. percutere, vt fructus diuitiarum extorqueat ꝑ rapinam, sicut faciūt tyranni & hoc q̃a steriles eos facerēt per paupertatē, ita ꝙ in anno sequenti inuenirēt minus de fructibus ad suam necessitatē, sicut patet in impijs principibus, qui ita denudant subditos per rapinas, quòd ipsi nec pro se nec pro eis nihil habent. Prouer. 28. Regnantibus impijs ruinę hominum. Vel dic ꝙ prælatus non debet nimis dure percutere & corrigere subditum, vt fructus bonorū operū ab eo extorqueat; quia multi sunt q̃ à bonis operibus sterilescunt per obstinationem, impatientiam, & etiā apostasiam, quando nimis durè corriguntur & tribulant̄. Hier. 15. Vulneraui, & destruxi populū meum, & tamē à vijs suis nō sunt reuersi. vnde Esa. 9. Populus nō est reuersus ad percutiētem se.

8 ¶Olea multos portat fructus, quosdam immaturos, & virides, alios maturos & nigros, alios mediocres & rubeos, oīs tñ oliua quanto exterius nigrior, tāto interius maturior, & vnctuosior, & ad exprimēdum oleū aptior, vt dñt Isaac. Isid. & Diosc. Arbor ista est ecclesia vel religio, q̃ ꝑ certo multos fructus.i. multos subditos continet, & fideles, q̃a quidā sunt immaturi, & virides.s. nouitij & incipientes, qui adhuc sunt immaturi ꝑ insolentiæ leuitatem, virides ꝑ carnalem voluptatem. Alij sunt rubei & mediocres.s. proficiētes, q̃ debent esse rubei per charitatē. Alij sunt maturi & nigri.s. perfecti, qui dēnt esse nigri per humilitatem, maturi ꝑ vitæ, & morū honestatē & sanctitatem. Iō dicit Ps. Ego quasi oliua fructifera in domo dñi. Et quanto quis est nigrior humilitate, tanto ꝑ certo interius est vnctuosior pietate, & maturior sanctitate. Vñ exterior humilitas interiorem denotat sanctitatē, q̃a vbi humilitas, ibi est sapientia. Prou. 11.

9 ¶Secūdum Arist. fructus oliuæ nunquā in arbore perfectè maturescunt, ēt si ꝑ multos annos ibi essent, & iō oportet, ꝙ fructus collecti in vna congerie cōgregent̄, & sic cōfortato calore ꝑ mutuā cōpressionē maturabunt̄. Sic verè hoīes vix aut nūquā pñt maturari ꝑ vitæ sanctitatē, & morū, q̃diu sunt in arbore ubi nascunt̄.s. in mundo, imò verè necesse est, ꝙ inde auellant̄ ꝑ terrenorū cōtēptū, & ꝙ in cōgerie religionis vel ecclesiæ vna cū alijs congregent̄, ꝙ inuicem per vnitatē & cōcordiā cōprimant̄, & sic calor charitatis in eis mutuo cōfortabitur, & ad perfectam morum peruenient maturitatē Gen. 1. Congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt, in vnum locum. Vel dic, ꝙ hō non pōt fieri maturus per sapientiā & discretionē in arbore.i. in patria vbi nascitur, imò oportet, ꝙ inde exeat, & ꝙ longè ad studia se cōuertat, & ꝙ ibi vna cū alijs cōmoret̄, & ꝑ plures dies ibi in studio in societate scholariū perseueret, & sic cōfortabit̄, & conualescet calor.i. ingenium naturale, & ad maturitatem discretionis poterit ꝑuenire. Io. & Lu. 4. Nemo ꝓpheta acceptus est in patria sua. Iō Abrahā dictū est. Gen. 12. Egredere de terra tua &c.

10 ¶Oliuæ rubeæ nec multum maturæ, nec multum vnctuosæ vtiliores sunt stomacho (ſm Isaac) quam maturæ & nigræ: quia licet maturæ plus nutriant, tñ ꝑꝑ vnctuositatem supernatant, nec ad locum decoctionis descendunt, & sic in humores superfluos & putridos conuertuntur. Sic verè q̃nque accidit, ꝙ illi, q̃ sunt mediocriter rubei per charitatē, maturi ꝑ sanctitatem, & honestatē, vnctuosi per pietatem, sunt meliores q̃ illi q̃ sunt perfectè maturi ꝑ famæ, & vitæ honestatem, & hoc quia licet isti multum nutriat corpus ecclesiæ.s. pauperes suis eleemosynis, peccatores suis doctrinis, & exēplis, tñ quia ꝑꝑ vnctuositatem pietatis, quā se vident hr̄e, volunt supernatare ꝑ præsumptionē.i. alijs præeminere, iō nō descendunt ꝑ humilitatem, nec perfectè digerunt̄ vel ad bonū cōuertunt̄, imò aliq̃n in humores putridos luxuriæ dissoluūtur, quia.s. Deus sępe tales dimittit cadere de suis virib. ꝑsumentes. Iō Eccl. 7. Noli esse iustus multum, & Iudith 6. Humilias ꝑsumentes de sua virtute.

11 ¶Secundum Pli. baccæ oliuæ, q̃diu sunt in arbore, non pereunt, sed q̃diu ibi permittunt̄, fiunt meliores, sp.n. nouas vires recipiunt, & difficilius inde cadunt. Sic verè homo q̃ diu in arbore crucis residet ꝑ eius recordationem & deuotionem, vel in Deo vel in ecclesia ꝑ fidē, gratiam & dilectionem, vel etiam in religione, nunquā per desperationem, vel ēt peccati corruptionē, imò quanto diutius ibi perseuerauerit, tanto magis nouas vires recipiet & virtutes, & melior efficiet̄, & ibi fortius & tenacius adhærebit. vnde 1. ad Corin. 6. Qui adhæret, Deo, vnus spiritus est.

12 ¶Oliua ex triplici substantia cōstat.s. ex osse duro, exteriori carne & cortice, & oleo seu succo. Sic homo cōstat ex duro osse, & ex oleo.i. ex sanguine liquido, & ex carne. Vel dic ꝙ oliua est Chrs, qui habuit os durum.i. fortem diuinitatem, & carnem & oleum.i. animam. Vel dic, ꝙ in aīa dēt esse oleū fluidæ pietatis, caro teneræ benignitatis, & os duræ, & solidæ firmitatis. Vel dic, ꝙ oliua est ecclesia, vbi sunt, quidam ossei per duritiam, & obstinationē, quidam carnei ꝑ luxuriæ voluptatem, quidam sicut oleum per superbię uanitatem. Oleum.n. semper supernatat. sic multi volūt alijs eminere. Et sicut porci impinguantur ossibus oliuarum, & inde etiam ignis nutrit̄, sic verè ex istis obstinatis ignis inferni, & porci.i. dæmones depascuntur. Erit in combustionem & cibus ignis. Esa. 9.

13 ¶Oliua nobis mittit & fundit oleum, quod uulnera lenit & sanat, & esuriētes reficit, & est arbor pacis, & victoriæ. Nam ſm Vale. maxim. legati Romanorum, q̃ pro pace obtinenda uel concedenda mittebant̄; sine ramis oliuæ non mittebātur. Victores ſm Pli. apud Athenas oliua coronabantur. Talis est uirtus pietatis, quia oleum dulcis consolationis & clementiæ nobis fundit, & ex quo esuriētes & pauperes per eleemosynas recreantur, & morbi peccatorum curantur, quia eleemosyna extinguit peccatum. Eccl. 3. Et ista pro certo est virtus pacis, & uictoriæ, quia.s. Deū nobis pacificat & concordat, & nos facit de vitijs triumphare. Et iō legatus pacis Chrs cum ista oliua fuit à Deo missus.i. cum dulcore clemētiæ, & pietatis, legata ēt pacis beata Virgo. oliuam clementiæ secum hēt, victores etiam uitiorū, & tribulationum oliua.i. per opera misericordiæ coronantur. Patet Matt. 26. vbi in iudicio tantum fit mentio de operibus pietatis. Et hæc fuerunt figurata Gen. 8. vbi postquam Deus fuit conciliatus, & pacificatus cum humano genere, columba venit ad Noe in arcam cum ramo oliuæ viridis. Sic verè q̃n Deus fuit nobis concordatus, ipse misit in arcam, i. beatam Virginem columbam, i. filium suum, cum oliua fluidæ pietatis. vnde Ozeæ 13. Erit quasi oliua gloria eius.

De Oleo. Cap. 108.

1 OLeum est succus oliuæ, qui quanto recentior, tāto melior. Nam ſm Plin. per senectutem, & antiquitatē, corrumpitur, & quanto oleū citius de torculari exit, tanto est laudabilius. Et est oleū liquor dulcis, lenis, pinguis, & suauis, cuius virtus est cibos condire, fessa membra recreare, ignē nutrire pannos induratos remollire, & apostemata maturare, & tanto melius, quanto terrenæ substantiæ minus est intermixtū, ut dñt Isaac & Diosc. Per oleū intelligit̄ opus misericordiæ, quod est succus, & opus oliuæ, i. hoīs pij & misericordis, quia talia sunt dulcia, & lenia, & alijs placentia, fessa.n. membra, i. hoīes depressos, pauperes, et afflictos iuuāt, fouent, & pascūt.s. per eleemosynas, & alia opera pia, ignē charitatis in nobis nutriunt, & accendūt, & morbos, & apostemata pc̄torum curant, et sanant, et duritiē crudelitatis remolliunt, atq; tollunt. Oleū ergo de capite tuo non deficiat. Eccl. 9. Sed ad hoc ꝙ istud oleū sit Deo bene acceptabile, tria requirunt̄. Primum ꝙ sit recens.i. ꝙ fiat in nouitate vitæ.i. in statu iuuentutis, uel in nouitate grē, et virtutis, q̃a q̃n hō est antiquatus per senectutē, uel ēt per malā uitam, et consuetudinē, vt q̃a est in statu peccati, tunc oleū eleemosynarum, et pietatis, non est ita Deo acceptum, nec ita meritoriū. Iō Iob 31. Ab infantia creuit mecum miseratio. Aliud necessarium est, ꝙ cito dēt exire de torculari.i. de arca uel bursa, quia.s. homo debet cito, & celeriter dare eleemosynam, nec dēt facere pauperes expectare. Prou. 3. Nō dicas proximo tuo, vade, et cras dabo tibi, cum statim possis dare. Tertium est, ꝙ à terra.i. à terrenis gloriis, et affectionibus, dēt eē depuratū, quia.s. non dēt fieri eleemosyna pro terrena gloria, sed æterna, sicut faciunt hypocritæ. Iō Matt. 6. Cum facis eleemosynam, noli tuba canere. Vel dic, ꝙ oleum, quod per senectutē corrumpit̄, significat, quosdā q̃ in iuuētute sunt boni, in senectute autem corrumpuntur, de quib. ad Gal. 3. Cū spiritu cępe ritis, carne consummamini. Vel dic, ꝙ illi sunt quoad Deū meliores, q̃ minus cū terrena substātia, i. cū bonis tpalib. sunt mixti ꝑ affectionē et amorē, q̃ de torculari, i. de mūdo citius et libētius exeunt, et ꝓcedūt, q̃n à Deo inspirant̄, et à ꝓdicatore mouent̄.

2 ¶Baccæ oleæ cū mola fortiter cōterunt̄, deinde aqua feruentissima cōspergunt̄. Nā ꝑ talē aquā

vnctuositas

vnctuositas ab amurca(q̄ est fex olei)& à nucleis diuidit, & sic oleum leuius eliquatur. Ipsa aūt aqua ab oleo postmodū artificialiter separatur. Oleū est opus misericordiæ, quod ꝓ certo qñ Deus ab aliquo auaro vult extorquere, aliqñ terit eum per tribulationem, & perfundit aqua grē per interiorē inspirationem, & sic inde extrahit oleum.i.eleemosynā, & cōpassionem. ¶Oleum est naturæ lucidæ, & specularis. Vnde ſm Pap. si quis in profundū maris immersus fuerit, & oleum (& maximè oliuarū) in ore habuerit, tunc si ipsum emiserit, respirabit, ita circuniacētia illuminabit, ꝙ se clarè videbit, & gubernabit. Talis est pura, & vera sciētia, & doctrina, qa verè si quis eam habuerit, dato ꝙ in profundo maris peccatorum immersus fuerit, tñ virtute eius illuminabitur per discretionem, & respirabit ꝑ orationem, & sic à periculo poterit liberari. Vel dic ꝙ oleum est grā Dei, vel virtus pietatis, quā pro certo si quis habuerit, quanquā sit in profundo peccatorum, tñ poterit liberari, & saluari. Ideo dicit Hie. ꝙ nō meminit se legisse hoīem male mortuum qui libenter exercuit opera pietatis. ¶Diuersa sunt gña oleorum, s. myrtinū, nardinum, & cætera similia, quæ habent in se diuersas virtutes contra diuersas infirmitates. Nam sicut patet, vnum valet cōtra febrem, aliud cōtra paralysim, & sic de alijs, aliud infrigidat, aliud calefacit, aliud restringit, aliud maturat, & cætera similia. Sic verè variæ sunt grǣ, & virtutes, quæ varijs infirmitatibus peccatorū opponūtur. Alia.n.calefacit, sicut charitas, alia refrigerat, sicut castitas, alia maturat, sicut discretio, & prudētia, alia restringit, sicut tēperantia, & abstinētia, alia soluit paralysim pigritiæ, sicut occupatio, alia febrem auaritiæ, sicut pietas, & cōpassio, alia rūpit apostema superbiæ, sicut humilitas, alia putredinē luxuriæ, sicut continētia, alia ēt īducit somnū, sicut oleū papaueris, hoc est deuotio, & cōtemplatio, alia insensibilitatē, sicut mādragora .s. patientia vel benignitas. Iō de tali oleo dr̄ Deu. 33. Tingat in oleo pedē suū. Et 1. ad Cor. 12. Diuisiones gratiarum sunt. ¶Oleū ſm qualitatem rei cui miscetur, suas mutat vel tēperat qualitates. Vnde (sicut dr̄ in compendio Salerni) si caro leonis in oleo sit decocta, illud oleum ita efficitur calidū, ꝙ si exinde volæ manus, & venæ pulsatiles inūgātur, febrē inducit. Oleum ēt in quo poma mandragoræ sunt decocta, ita efficitur frigidū, ꝙ si membrū aliquod eo inungatur, insensibile, & stupidū efficit, ita ꝙ nō sentiet si scindat. Oleū ēt papaueris somnū prouocat, & inducit, vt dicit Plat. Oleū significat mundi prosperitatē, in qua caro leonū.i. principū tyrānorū, & poma mandragorę.i. mūdi filij, & diuites sunt decocti per luxuriā, & auaritiā, qa verè tale oleū inducit somnū pigritię, & tepiditatis, febrē auaritię, & cupiditatis, stuporē malæ cōsuetudinis, obstinationis, & incorrigibilitatis, quia statim ꝙ inde aliquis est inunctus, & ꝙ est in mundi prosperitatib. inuolutus, efficitur dormiēs per delicias, & luxuriā, febricitans ꝑ auaritiā, & insensibilis, ꝑ obstinationē, & duritiā, quia licet scindatur per correctiones, & tribulationes, ita est tñ obstinatus ꝙ nō sentit nec percipit nocumētū per cōuersionē vel cōtritionē, aliorū ēt miserias nō sentit ꝑ cōpassionē, nec eis in aliquo ꝑ pias eleemosynas subuenit aut succurrit 2. Re. 19. Nō uigēt sensus mei ad discernendū. Vel dic ꝙ leo est hō, qui pro certo ſm qualitatē eorum qui adiūgūtur sibi.i. illorū quorū sectatur societatē, sua qualitas vel conditio variatur, quia si caro leonis.i. aliqua crudelis ꝑsona ei adiuncta fuerit, & sociata, tunc efficitur ita calidus per auaritiam, & crudelitatē, ꝙ ēt suis verbis & exemplis alios facit febricitantes, & auaros, sicut patet de malis principib. & iudicib. qui per societatem crudelium consiliariorū fiūt crudeles, & tyranni, & subditos faciunt febricitare.i. tremere & ardere diuersis exactionib. & tormentis. Si autem mandragora.i. aliqua persona frigida, & indeuota sibi societur, tunc similiter efficit frigidus, & indeuotus, & alios facit insensibiles, & obstinatos, quia qui stultorū socius fuerit, consimilis efficietur. Prou. 13. ¶Oleum multum habet leuitatis, & aereitatis. vñ oi liquori superfert, & alijs liquorib. subesse penitus dedignat, & ſp alijs supernatat. Sic vir iustus multū est leuis ꝑ paupꝑtatē, aereus ꝑ sc̄titatē, & iō nō vult residere ꝑ affectionē, & amorē in fundo.i. inferius ī mūdo, sed in superficie, s. superius in Paradiso ꝑ cōtemplationē, spē & affectionē. Habitaculū eius sursum. Iudith 8. Et sicut oleū ex eo ꝙ aquæ cedit sup eā eleuat, sic hō ex hoc ꝙ aliorū verbis, & iniurijs cedit per patientiā, & eo ꝙ alijs facit locū ꝑ humilitatē, sæpe accidit ꝙ ipse eleuat & crescit ꝑ tpalē, & æternā dignitatem, quia sicut dr̄ Iob 5. Deus ponit humiles in sublime, & merentes erigit sospitate. Vel dic ꝙ oleum est superbus, quia verè ſp vult alijs superesse, & dñari, & sub alijs, s. in statu infimo, & humili remanere penitus dedignatur, sed ꝑ ambitionem semper quærit ascendere ad dignitates, & officia. Et sicut oleum incendit ignē, sic isti ignē rixę, & discordiæ in religione vel ecclesia nutriunt, & accendūt, ignis ēt inferni erunt finaliter nutrimentū. De igne.n. egredient, & ignis consumet eos. Eze. 15. ¶Oleum est naturę penetratiuę, qa vas ligneū in quo est, penetrat & subintrat, nisi forte fuerit vitreū vel vitreatū, est ēt naturę infectiuæ, & cōtagiosæ, quia oē quod tangit, & maximè vestē, ita inficit, ꝙ ibi quasi perpetuo hmōi vestigium derelinquit, ignē aūt accēndit, & nutrit. Sic pro certo talis naturæ sunt deliciæ, quæ verè naturā habent subintratiuā, qa si hō eas habuerit et cōtinuerit, ipsum intrant vsq; ad cor, quia.s. eas diligit, et pro eis est solicitus. Naturā ēt habent cōtagiosam, quia verè qñ ꝑ immoderatum affectum tangunt aliquā personam, ipsam ꝑ luxuriam inficiunt, et corrumpunt, et vestes.i. exteriorē cōuersationem per infamiā quasi inseparabiliter maculant, et inquinant. Ideo de bonis dr̄ Apoc. 3. Hi sunt qui non inquinauerunt vestimenta sua, et Apo. 7. Hi qui amicti sunt stolis albis, qui sunt etc. Tales ēt nutriunt ignem.i. carnalem cōcupiscētiam, quia verè mundi deliciæ semper luxuriam excitāt, et īducūt. Eccl. 28. Secūdū ligna syluæ exardescet ignis. Vel dic ꝙ oleū est peccator, qui pinguis est per carnalitatem, supernatans per superbiæ vanitatem, lucidus per vestium curiositatem, quia verè talis est contagiosus per suā malam cōuersationem, et maximè luxuriosus, ꝙ exemplis, et dictis alios inficit. Est ēt nutrimentum ignis.s. auaritiæ, et cupiditatis in præsenti, et ignis æterni infernalis ī futuro. Eze. 21. Igni eris cibus, et nō eris in perpetuū. Est ēt naturæ penetratiuæ, qa ſp volunt subintrare.s. ad nouas dignitates, et officia sicut patet de ambitiosis, qui se ingerunt in curijs, et officijs, dignitatib. beneficijs, et præbendis. Patet etiam in luxuriosis, qui ēt fortissimas ꝑsonas subintrant, et seducunt. Ideo dr̄ Eccl. 28. Lingua tertia mulieres viratas deiecit etc. Vel dic ꝙ oleum est tētatio vel peccatum, quod faciliter animam penetrat, vel subintrat, nisi forte fuerit vitrea, s. lucida per honestatē et puritatem, solida per constantię firmitatem, ipsam etiam inficit per malas affectiones, et post se vestigium, i. conscientię remorsum, vel etiam malam consuetudinē derelinquit. Iob 41. Post eum lucebit semita. Vel dic ꝙ oleū est vir perfectus, pinguis per pietatem, nutriēs in alijs (.s. exemplis et dictis) ignem.i. charitatem, et eos penetrās per contritionē, et lucens per bonam conuersationē, supernatans per contemplationem. Patet de bonis prædicatoribus. Et eris semper supra, et non subtus. Deute. 28. Vel dic ꝙ oleum est diabolus, qui suis suggestionibus, et tētationibus penetrat omnem mentem, et eam inficit, et corrumpit per peccatum, et hic est supernatās, et cibus ignis etc. sicut supra de peccatore. ¶Oleum est lene et suaue, et vulnera mitigat, et dolorem apes et cętera annulosa extinguit. Talis est adulatio vel verbū adulatoris, s. blandum et lene, quia ſp dicit placentia, et sic dolorem adulati, i. remorsus conscientiæ, et vulnera sua .i. malos suos actus mitigat atq; lenit, inqtū.s. iustificat opera eius, et eum palpat et lenit. Ezec. 22. Prophetæ eorum liniebant eos absq; temperamento. Et tales sermones extinguunt, et exanimant apes.i. mundanos diuites, et potentes, quia constat ꝙ verba adulatorum multa iniqua committūt. Sed sicut ſm Arist. talia extincta oleo, si aceto super aspergātur, reuiuiscūt, sicut verè necesse ē ꝙ tales sic extincti ꝑ adulationē reuiuiscunt ꝑ acetū.i. durā et acrē prædicatorū correctionē. Iō Ps. Corripiet me iustus ī misericordia, et increpabit me, oleū aūt pc̄cōris nō impinguet caput meū. ¶Oleū purū et sapidū, et odorosum cibos cōdit, et ferrū politū à rubigine seruat, si aūt impurū, et corruptū fuerit, mali saporis, grauis odoris tūc ad cibos nō cōuenit, et ferrū ēt rubiginat, et corrodit ſm Pli. Sic verè doctrina pura, vera, et sana cibus est et nutrimentū pc̄cōrū, et iustorū, et ferrū politū.i. aīam iustā et sc̄tām seruat, et rubigine vitiorū, si aūt corrupta fuerit ꝑ hæresim, et errorē, tunc econtrario nō nutrit, imò occidit, et rubiginē ignorātiæ ītroducit, et aīam ꝑ peccatum,

catum, & hæresim corrumpit. Vel dic ꝙ oleum purũ est scia theologica, oleũ impurum, & corruptũ mundana. Vel dic ꝙ oleũ purũ est grã Dei, q̃ aiam nutrit & seruat, oleũ impurũ deliciæ mundi, vel mundi prosperitas, q̃ ipsam inficit, & corrumpit, & q̃ ẽt apes necat, sicut supra. ¶Pli. lib. 2. c. 106. in fine dicit ꝙ oẽ salsum oleo tẽperatur, & inde est (vt ait) ꝙ vrinãtes. i. natantes, & nauigãtes in mari, solent oleum in ore ponere, vt possint naturã salsam & asperã mitigare, lucemq; in maris profundo deportare. Tale oleum est spes futurorũ bonorũ. Ista est. n. quæ oẽm salsedinẽ tribulationis, & contritionis lenit, & tẽperat, & quæ lucem grẽ cordi procurat, & ideo sine ea fatuus est qui salsedinem maris tentat. i. qui tribulationem, & correctionẽ, & amaritudinem potat, & portat. vnde Greg. ait ꝙ consideratio præmij minuit vim flagelli. Vel oleum est diuina grã vel consolatio, & pietas prælati, quæ semp debet in correctionib. & salsis punitionibus interesse, vt omnem possit rigoris amaritudinem temperare.

De Oleastro. Cap. 109.

Oleaster est syluestris olea, sterilis, inculta, & amara, cuius folia sunt cęteris latiora styptica, & amara, qñ tñ inserit ei ramus oleæ bonæ, tunc in naturam rami cõuertit. Talis est pctõr, syluestris, & sterilis à fructu bonorum operum, incultus quo ad pniam, & amarus per pctm̃, quia verè folia. i. verba taliũ latiora sũt. i. plura, & maiora q̃ folia oleæ. i. q̃ verba iustorum, & bonorum, qñ tñ ramus bonæ oliuæ. i. grã Dei vel doctrina prædicatorum ei inseritur per inspirationem, & prædicationem tunc qñq; efficitur fructuosus, & bonus. Patet de Paulo, & alijs. Vel dic ꝙ oleaster, est natura humana, q̃ quõdã fuit sterilis, & inculta, plena vitijs, & peccatis, sed qñ ramus bonæ oliuæ. s. Dei filius qui est vnus de tribus ramis Trinitatis, fuit huic oleastro insertus per incarnationem, tunc factus est fertilis, & fęcundus per bonam operationem, quia ex tunc inceperunt in humano genere virtutes, & grę abundare. Et ideo humano gñi potest dici illud ad Ro. 11. Ex naturali excisus oleastro, cõtra naturã insertus es in oliuam bonam. ¶Oleaster licet sit sterilis & amarus, est tñ multũ medicinalis quo ad frõdes, corticem, & gummi. Duo. n. gña gummi destillat, q̃ valent ad medicinã, folia etiã sunt styptica, & restrictiua &c. Talis vir perfectus, qui sterilis est per paupertatem, viridis per honestatem, & duo gña producit lachrymarum, & gummorum, quia cum sit amarus p cõtritionem, ideo lachrymatur, & suspirat, s. p incolatu p̃sentis miseriæ, & pro ditatione patriæ. Figura Iud. 1. vbi Caleph dedit Axæ filiæ suæ irriguum superius, & irriguum inferius. Axa furibunda significat aĩam pęnitentem, quæ ex amaritudine contritionis tota vertitur in furorẽ, & ideo pater suus Deus sibi dat irriguum superius. i. lachrymas pro ditatione patriæ, s̃m Greg. & inferius. i. lachrymas pro incolatu p̃sentis miseriæ, tota tñ arbor ista, & quo ad corticem conuersationis, & quo ad folia locutionis, & quo ad gummi suæ lachrymationis medicinalis est, & sancta, & quo ad se, & alios congrua atq; sana. Vel dic ꝙ oleaster est vir pęnitẽs, & amarus, & cõtrit⁹. Esa. 38. Recogitabo tibi oẽs annos meos &c. Duæ lachrymæ sunt vna pro omissis, altera pro commissis, vel vna pro pœna. s. inferni adepta, alia pro gloria amissa. Ps. Lachrymis meis stratum meum rigabo.

De Olere seu brassica. Cap. 110.

Olus dr̃ ab alendo, eo. s. ꝙ olerib. hoĩes alerent anteq̃ pisces, & carnes ad vsus hoĩum cõcederent, pomis. n. & olerib. hoĩes ante diluuiũ nutriebant. Et ẽ olus vtile quo ad cibũ, & medicinã, & multæ sunt eius spẽs, corpus. n. nutrit, vẽtrẽ aliqñ mollit, aliqñ stringit, ebrietati resistit, lactis abũdantiã pręstat, veneno cõtrariat, & ad cętera multa valet, vt dicit Pli. lib. 20. c. 9. Talis est sacra doctrina, qa verè vtilis est ad nutriendum aĩam, & eam impinguandum per grãs, & virtutes, & ideo illi q b. carnes, & fruges. i. mundi diuitię, et deliciæ non sunt concessæ, talib. debent vti, s. mundi pauperes, et maximè religiosi. Valet ẽt ad medicinã, s. contra infirmitates peccatorum, vẽtrem. n. i. conscientiam mollit per cõtritionẽ, aliqñ etiã eã stringit qñ nimis est lata, ebrietati. i. mũdi delicijs resistit, et lactis. i. pietatis, et miæ, vel ẽt diuinę grę affluentiã administrat, et veneno p̃ti mortalis obuiat, et resistit. Qui infirmus est, olus mãducet. ad Ro. 14. Vel dic ꝙ olus est grã Dei etc. per oĩa sicut supra. ¶Suba caulis grossa est, et dura ad digerendũ, grossum et melãcholicũ sanguinẽ generans, et inducens, ius tñ eius naturæ est laxatiuæ, et uẽtris humectatiuæ, et iõ vtilius est iure eius vti q̃ suba, vt dicit Isaac in dietis. Tales sunt multi mali p̃dicatores, q quo ad subam. i. quantum ad vitam sunt duri per obstinationem, sicci per incompassionẽ, frigidi per indeuotionem, et indigestibiles. i. incorrigibiles, ius tñ istorum. i. doctrina ab eis eliquata, est bona. s. audientibus, qa vẽtrem. i. cõscientiam eorum soluit per cõpassionẽ, et cõtritionẽ, et eum laxat, et euacuat p cõfessionẽ, et iõ vtile est ꝙ nõ accipiatur de tali suba, sed ius. i. nõ vita, sed doctrina, qa quæ dicunt facite, quæ aũt faciũt nolite facere. Mat. 23. ¶Olus est herba quæ crescit per transplãtationem. Nam si qñ est paruum, et tenerum, eradicetur à loco vbi natum est, et ad humum bonã trãsferatur, crescit in efficacia, et quantitate. Sic verè homo crescit, et proficit p translationem, et transplantationẽ de loco ad locum, de terra ad terrã, de mundo ad religionẽ, de studio ad studium, de statu ad statũ. Nã qñ in vno loco fuerit seminatus, gñatus et productus, tunc si in iuuentute inde aliunde trãsferatur, proficit, et cõualescit. Patet in religiosis de mũdo ad religionem trãseũtibus. patet de scholarib. qui de patria sua ad remota studia se conuertunt, et sic de alijs. vnde Eze. 17. In terra bona plãtata est in mõtibus Israel vt faciat fructũ. ¶Olus plus proficit in hyeme q̃ ęstate. Nã in æstate ab erucis, et uermib. corroditur, in hyeme aũt à talib. cõpescit et defendit, et quia gelu, et pruina constringitur, iõ calor interius reuocatur, et sic tenerius efficitur, et ad coquendũ, et digerendũ mollius inuenitur. Aestas significat statũ p̃speritatis, hyems statum aduersitatis, sed verè multi sunt quib. ad modum oleris plus proficit hyems q̃ ęstas, aduersitas q̃ prosperitas, qa in æstate prosperitatis ab erucis. i. à carnalib. et mũdialibus affectionib. corroduntur, et consumuntur per pctã, et à virore grę spoliant, in hyeme aũt. i. in tpe aduersitatis, calor. i. interior affectio reprimitur, et pruina, et gelu. i. tribulationibus exteriorib. cõprimitur, ita ꝙ nõ p̃mittitur exterius exire ad voluptaria mundi, quia. s. paupertas vel aduersitas impedit ne talia appetantur, et sic hõ efficit tenerior per pietatem, et melius decoquitur per contritionẽ, et digeritur per conuersionem, et correctionem, quia verè multi sunt q tpe prosperitatis pereunt per pctm̃, tpe aũt aduersitatis p gratiã cõualescunt, quia s̃m Aug. quod lima ferro, flagellũ grano, hoc facit tribulatio viro iusto. ¶Caulis s̃m Pli. parũ coctus soluit vẽtrem, multum aũt coctus stringit. Sic verè correctio si fuerit parum, et tpale cocta. i. modestè aspera, et rigida, et non nimis, soluit comedentẽ per contritionẽ, et cõpunctionem, si aũt cocta nimis fuerit. i. multũ aspera et uiolenta, tunc uerè ipsum cõstringit, qa multi sunt q benigniter correcti emendant, et corrigunt, asperè aũt et durè reprehẽsi cõstringunt, indurant, et obstinant. vñ Prou. 17. Plus proficit correctio apud sapientẽ, q̃ mille uerbera apud imprudentem. ¶Olus quod per se nascitur sine seminatione, s. agreste, utile est s̃m Pli. medicinæ. Sic verè Christus q sine virili semine natus fuit, est melior uniuersis. Vel dic ꝙ illi q p se nascũt. i. q ex p̃prio motu ad bonũ, et ad religionẽ cõuertunt, meliores alijs iudicant. Mar. 4. Vltro. n. terra fructificat.

De Ordeo. Cap. 111.

Ordeum est granũ exterius in cortice rude, et asperũ, interius aũt in medulla dulce molle, album et sapidũ, et ad nutriendum tam hoĩes q̃ aĩalia multum aptum. Nam apud græcos panis fit ex ordeo præcipuus. Nã ordeum frangũt, corticem diuidunt, farinamq; purã extrahunt, et aquã eam aspergunt, et sic panem, et pultes faciunt de eodem, vt dicit Pli. Talis est diuina scriptura, quia exterius in cortice. i. in historia est rudis et grossa, interius tñ in medulla. i. in sensu et i intellectu spũali est delectabilis, et delicata, et est nutrimentũ spũale hoĩum. i. bonorum, et iumentorũ. i. pctõrũ. Nam qñ græci. i. peccatores eam triuerint per expositionẽ, et à cortice historiali medullã eius separauerint, tunc iũcta aqua discretionis et sapientiæ naturalis, exinde cõficiũt panem. i. doctrinam p̃dicationis, ex qua filij ecclesiæ nutriunt. Apo. 6. Vinum et ordeum ne læseris. vnde de Ptisana. ¶Ordeum est granũ quod licet sit in cortice vile, et asperum, est tñ in medulla molle, tenerũ, et album, et dr̃ ordeum ab ordine, quia

ne, quia, s. qñq; sex habet ordines granorum, qñq; duos, citissimè aût crescit, & pp mollitiẽ naturalẽ cito rapitur ad maturitatẽ. Nã in vere seminatur, & in vere colligitur ante alia blada. Talis est per oĩa vir perfectus, quia vere licet exterius in cortice cõuersationis sit rudis, & humilis quo ad habitũ, & cætera similia, interius tñ in medulla. i. in corde est mollis per pietatẽ, & albus per castitatẽ, & dr̃ ab ordine, qa. s. ordinatus est per prudentiæ maturitatẽ, quia. s. duos habet ordines. i. duplicẽ charitatem, vel sex. i. sex opera pietatis, & iõ talis qñ seminatur per ingressum religionis, vel cõuersionẽ ad pñiam, citissimè crescit, & maturatur per bonam vitã, & perfectionem, temperantiam & discretionẽ. In vere. n. iuuẽtutis seritur, & conuertitur, & statim in æstate. i. in media ętate perfectus efficitur, & maturus. Vel dic ꝙ ordeũ est hypocrita, qui licet exterius sit rudis, & vili habitu tectus quo ad fictæ pñiæ austeritatem, interius tamen in corde est mollis, & delicatus per carnalitatem, & ideo talis ante omnes alios deficit, & arescit, quia talium ficta perfectio non põt perseuerare, imò per apostasiam vel aliàs pereunt, & tabescunt. Iob 8. Cum adhuc sit in flore nec carpatur manu ante omnes herbas arescit. ¶Ordeum ẽm Plin. propter substantiæ mollitiem cito rapitur ad maturitatem. Sic illi qui sunt molles. i. pij, & benigni cito fiunt maturi, & perfecti.

3

De Palma. Cap. 112.

1 PAlma est arbor victorialis, quæ quondam in signũ honoris, & gloriæ victoribus dabatur, arbor est sempiternæ pulchritudinis, & viroris, aliquo tpe pulchritudinem non amittens, arbor est annosa, durans in virore, & virtute per multa tpa, & ideo ad similitudinem phenicis (quæ est auis diutissimè viuens) phenix à græcis est vocata, fructus habet dulcissimos, qui dactili nuncupãtur, quos multũ diligunt elephantes, cortex eius dura, & quasi spinosa est, & iõ cũ difficultate pertingit ad eius fructus, vt dicit Isid. & gl. super Ps. Talis est per oĩa Paradisus, quia verè victorialis est arbor, & illis qui vincunt tentationes, & tribulationes mundi, conceditur, & præstatur in signum victorię, & triumphi. Apo. 7. Et palmæ in manib. eorum, & hæc ꝓ certo immarcessibilis est & decora, & diutissimè durat, quia perpetuo nõ desistat nec marcescet. Ideo dr̃ 1. Pet. 1. Immarcessibilem conseruatã &c. Fructus aût eius, s. æterna voluptas, & prosperitas, dulcissimus est, hic, s. per spẽ, & ibi per spẽm, & ideo elephãtes. i. viri perfecti, & sancti istum fructum diligunt, & affectant. Dicunt. n. illud Dan. 2. Ascendam in palmã, & apprehendã fructus eius. sequitur. Et fructus eius dulcis gutturi meo. Sed ꝓ certo ista arbor habet corticẽ durã. i. exteriorem pñiam, q̃ est quasi cortex istius arboris, quæ pungitiua est & dura, & ideo cum difficultate acquiritur iste fructus, & ascendit ista arbor. Actuũ 14. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cœlorum. Licet tamen inferius in mundo iste cortex pœnitentiæ sit durus & asper & rudis, palma tñ ista superius est decora, & pp fructus & frondium dulcedinem est iocunda, intantum ꝙ hõ cum illuc ascẽdit, pristinæ asperitatis corticis non reminiscitur. Ioan. 16. Mulier cum parit tristitiã habet &c. Vel dic ꝙ palma est crux, cuius cortex est pęnitentia, cuius fructus est æterna gloria. Ista ergo licet sit pungitiua et aspera ad sustinẽdũ, fructus tñ q inde sequit̃, s. æterna gloria, est delectabilis ad gustãdũ, licet cum difficultate habeat̃, & iõ elephantes. i. viri sancti eã diligunt, & frequentãt. Vel fructus eius est Christus, qui est ibi crucifixus, q̃ dulcis est delectabilis pio cordi. Vel dic ꝙ palma est religio, q̃ licet exterius in cortice & apparẽtia videat̃ rudis, & vilis, qñ tñ ascendit̃, & intrat̃, dulcis, decora & sapida reputat̃. Ibi. n. est viror ꝑpetuæ honestatis, fructus dulcis deuotionis, cõsolationis, & locutionis, & iõ ab elephãtibus. i. à viris ꝑfectis dudũ fuit nõ immerito frequẽtata. Requiescite sub arbore &c. Gen. 18. ¶Palma est arbor ꝑpetuæ viriditatis, diutissimę durabilitatis, solidissimæ firmitatis, & imputribilis soliditatis, asperę corticis, & exterius magnæ rugositatis, inferius rudis, & aspera, superius aût pulchra, & fructifera, iocundę fęcũditatis, & fructuositatis, & folia eius decoræ sunt & venustatis, vt dicit Pli. Verè talis debet esse quilibet vir perfectus, viridis, s. per conuersationis honestatẽ, & vitæ, & gr̃æ sanctitatẽ. Hier. 17. Erit folium eius viride. Hic debet diutissimè viuere per perseuerãtiæ longanimitatẽ, qa perpetuò dẽt vita gr̃æ, & tãdẽ gloriæ viuificari, qñ. s. nunquam debet mori per pctm̃. Iob 29. Sicut palma multiplicabo dies. Item debet esse solidus, durus & firmus per fortitudinẽ, & cõstantiam, s. ad mala tolerãda, & bona faciẽda, nõ debet putrefieri, per luxuriã, nõ dẽt frãgi ꝑ impatientiã, &c. similia, licet tãgatur tribulationib. atq; pęnis, iniurijs atq; verbis & tẽtationibus. Hie. 1. Dedi te ĩ murũ ferreũ, et ĩ colũnã æreã, & ꝓliabũntur aduersum te, et ꝑualere nõ poterunt. Itẽ in cortice. i. in habitu, et apparentia debet esse rudis, et spinosus ꝑ pñiæ asperitatẽ, et gestus humilitatẽ, superius aût q̃tum ad supremũ rõnis, et intellectus, decorus est per morũ sctitatẽ, magnæ ẽt est fęcunditatis q̃tum ad bonorũ operũ multiplicitatẽ, et folia eius. i. verba decorę sũt honestatis, et maturitatis. Folia eius ad medicinã. Apo. 22. Et sic cuilibet tali poterit dici illud Can. 7. Statura tua assimilata est palmæ. Vel dic ꝙ palma est beata Virgo, cuius fructus est dulcissimus, s. Xps. Vel expone de Chr̃o, vel de quolibet sancto, vel plato. ¶Folia palmæ ad similitudinẽ gladij sunt formata, et in modum pyramidis disposita, lõga sũt, plana et spissa, flexibilia, et cõnexa, ad sportulas faciẽdas (ẽm Hier.) Valde apta, ĩ angulis lateralib. sunt incidentia, et tẽdentia superius versus cęlum. Charissimi, ꝑ folia intelligitur locutio seu verbũ. Vñ palma . i. quilibet bonus Christianus dẽt folia verborũ habere acuta ꝑ correctionẽ, s. malos arguendo, et ex feruore loquẽdo, qđ maximẽ pertinet ad ꝑdicatores, et platos, et iõ ad similitudinẽ gladij debẽt esse formata, qui. s. est planus scindẽs, et splendens. Sic verba perfectorũ debent esse plana ꝑ veritatẽ, scindentia ꝑ austeritatẽ, splẽdentia ꝑ honestatẽ. Vnde ad Heb. 4. Viuꝰ est sermo Dei, et efficax, et penetrabilior oĩ gladio ancipiti. Etiã plana dẽnt esse ꝑ veritatẽ, et simplicitatẽ, nõ ĩuoluta ꝑ cautelã, et calliditatẽ. Cõnexa dẽnt esse ꝑ vniformitatẽ, et identitatẽ, nõ disiuncta ꝑ varietatẽ. Eccl. 32. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuũ. Flexibilia aût dẽnt esse ꝑ pietatẽ, incisa in laterib. ꝑ discretã maturitatẽ, qa ẽm latera. i. ẽm qualitatẽ illorũ q̃ sunt circa nos, et qui nos audiunt, debent esse diuisa, et scissa, vt. s. sapiẽtib. arduè, simplicib. simpliciter colloquamur, qa sicut dr̃ Prou. 16. Qui moderat̃ labia sua prudentissimus est. Sursum aût versus cœlũ debent tẽdere, quia de cęlestib. nõ de tpalib. debemus loqui. Io. 3. Qui de terra est, de terra loquitur etc. Perpetuò aût debent esse folia. i. verba nr̃a virentia per floridam honestatẽ, et nunquã cadere per stolidã leuitatẽ. Ps. Et foliũ eius nõ defluet etc. ¶Palma profundas habet radices. Nã radix eius rotunda est, et aspera, et in ꝓfundo terræ valde fixa, et ideo altissimẽ crescit, licet ad cedri altitudinẽ nõ pertingat, vt dr̃ supra. Talis debet esse quilibet, quia verè radix eius. i. cor dẽt esse asperũ ꝑ cõtritionẽ, rotũdũ ꝑ ꝑfectionẽ, et ĩ terra. i. ĩ statu ĩnfimo valde fixũ ꝑ humilitatẽ, et subiectionẽ, vel ĩ terra. i. inferius in inferno dẽt esse fixũ ꝑ timorẽ, et meditationẽ, et sic crescere poterit ꝑ ęternã sublimationẽ, et plationẽ, qa Deus ponit humiles ĩ sublime. Iob. Qui se humiliat, exaltabit̃. Lu. 13. Expone si vis de B. Virgine, q̃ qa fuit humillima, iõ sup choros angelorũ est eleuata, licet ad cedri. i. ad Xpi altitudinẽ nõ attingat. Vel dic de quolibet sctõ. ¶Frondes palmæ in modũ pyramidis ordinant̃, et versus cęlũ vniformiter eleuant̃. Ideo ẽm Isid. elatæ dñr etc. Sic verè frondes nr̃æ. i. interiores affectiones dẽnt superius ad cęlũ et cęlestia iugiter eleuari ꝑ desideriũ, et affectionẽ, et nũquã ĩferius ad terrena dẽnt inclinari per auaritiã, et cupiditatẽ. vnde Can. 5. Comę tuę sicut elatæ palmarũ. Vel dic ꝙ palma est religio, cuius frondes sunt religiosi, qui sursum ad cœlestia per affectionẽ, et cõtemplationẽ sunt erigẽdi, et uirore honestatis debent perpetuò circuntegi, et velari. Iõ Iob 40. circunda tibi decorẽ, et in sublime erigere etc. ¶Fructus palmæ dulces sunt, et suaues, et dactyli nuncupantur, et isti q̃to maturiores, tanto vnctuosiores, et quanto soli directius exponunt̃, et eius radijs appropinquant, tãto sapidiores sunt, et dulciores inueniunt̃, vt dicunt Pli. et Isid. Palma est Chr̃s, ecclesia vel religio, quorũ fructus sũt viri iusti, et perfecti, q̃ verè dulces sũt, boni, et medicinales ꝑ gr̃as, et uirtutes, et quãto sunt maturiores per senectutẽ, tãto unctuosiores sũt per pietatẽ. Ps. Senectus mea in misericordia uberi. Illi ẽt q̃ soli Chr̃o magis exponunt̃ per cõtẽplationẽ, et ei plus appropinquant per affectionẽ sunt cęteris meliores quo ad vitæ perfectionem, dulciores quo ad benignã cõuersationẽ.

2 3 4 5 6

7 ¶Sunt quidã fructus q̃ dñr myrobolani, q̃ in aliquib. videnť exterius similes fructib. palmæ, verũ sapor inter eos discernit, q̃a dactyli sunt dulcissimi, & sapidi, myrobolani aũt sũt hypocritæ, qui exterius in conuersatione vñr esse boni dactyli. i. viri iusti, sed verè interius in corde distinguuntur, & differunt quo ad vitę perfectionẽ, qui. s. boni sunt, dulces, & benigni per misericordiã, deuotionẽ, & sanctitatẽ, hypocritæ aũt sunt horribiles, & amari per vitia, & pctã, & p̃ detractionẽ, inuidiã & peruersitatẽ. vñ Iac. 3. Nunquid ex eodem fonte pcedit dulcis, & amara aqua? Vel expone melius. ¶Secundũ Pli. ad hoc q̃ palma fructificet, tria requirunť, s. q̃ sit in solo nõ fimoso, & pingui, sed macro, & sabuloso. Itẽ q̃ sit in regione nõ frigida sed feruida, & solis radijs repercussa. Itẽ q̃ sit ĩ societate alterius, & nõ sola. Sic verè ad hoc q̃ hõ fructificet p̃ bona opera, necessaria sũt ista tria. Oportet ergo primò q̃ solũ ipsius. i. status non sit fimosus p̃ diuitias, nõ pinguis p̃ delicias, sed macer, & sabulosus p̃ pnĩas, & abstinentias, & p̃ paupertates, & miserias, q̃a pauperẽ vitã gerimus &c. Thob. 4. Itẽ oportet q̃ regio eius. i. status in quo est, nõ sit frigidus per indeuotionẽ, sed feruidus per dilectionẽ, perustus p̃ pnĩæ macerationẽ, radijs solis Christi expositus p̃ contemplationẽ. Itẽ oportet q̃ bonã habeat bonorũ (ad literã) associationẽ, quia cũ sancto sanctus eris &c. Et hõ q̃ sic est plãtatus in feruore pnĩę, & aduersitatis, in macredine paupertatis, in cõiunctione bonę societatis, fructificat p̃ bona opera, & per gr̃am, & virtutes. Eze. 17. In terra bona plãtata ẽ, vt faciat fructũ. Vel dic q̃ ad hoc q̃ palma. i. hõ possit fructum scientiarũ in se portare, necesse est q̃ habeat terrã feruidã. i. q̃ sit feruens, & diligens. Itẽ q̃ hẽat bonã societatẽ, s. bonorũ magistrorũ, & sociorũ, quæ multũ proficit. Itẽ q̃ sit abstractus à pinguedine diuitiarũ, & deliciarũ, & q̃ habeat macredinem. i. statũ paupertatis. Ideo dicit Sene. ad Lucil. Multis ad philosophandũ obstitere diuitiæ. Pauper ergo sis aut pauperi similis, si aĩo vacare vis. ¶Palmarum ẽm Pli. & Arist. duæ sunt spẽs, masculus, s. & fęmina, fœmina aũt nõ ita cito floret vel fructificat sicut masculus, & ad hoc q̃ fructificet, necesse ẽ vt iuxta masculũ taliter sit plãtata, q̃ odor & vẽtus masculi eã perfundat, & impregnet, & sic floret, & fructificat abũdãter, masculo aũt exciso, fęmina sterilescit. Charissimi, per masculum qui est perfectioris naturæ, & virtutis in omni gñe vt cõiter, intelligo p̃latum vel virum perfectum, qui cęteris perfectior dẽt esse. Per fœminã aũt mollem, fragilẽ, & fluxibilẽ, intelligo simplices, & subditos seculares, q̃ sunt molles ad cadendum in pctm̃, & fragiles ad resistendũ. Fęmina ergo. i. vir simplex, subditus imperfectus, indiget societate masculi. i. virorũ pfectorũ, & maximè bonorum prælatorũ. Nam per ventũ qui ab eis flat. i. per eorũ bonas suggestiones, informationes, prædicationes, & ĩstructiones, per odorẽ ẽt eorum. i. p̃ eorũ famã, & exempla, & operationes, impregnatur per bona pposita, floret per bona desideria, fructificat per bona opera. Iõ Eccl. 6. In medio sacerdotũ sapiẽtiũ sta, vt possis oẽm narrationem audire. Et qñ masculus. i. p̃latus excidiť p̃ pctm̃, tunc alij exẽplo ipsius à bonis operib. sterilescunt. Exẽplo 1. Re. 31. de Saul & eius armigero, q̃ visa morte magistri irruit sup gladiũ suũ. Vel dic q̃ masculus est Christus, fęmina est aĩa, q̃ qñ Christo sociať p̃ charitatẽ, & eius odore p̃ deuotionẽ, & flatu. i. gr̃a pfundiť p̃ gr̃æ inspirationẽ, tunc, & nõ aliàs fructificat p̃ bonã operationẽ. ¶Palma est arbor q̃ cõualescit p̃ societatẽ, fœmina 10 n. nõ fructificat si masculo nõ sit iũcta, & iõ femina plãtarũ bina, & bina plãtanť, sp masculus cũ fœmina, & ex quolibet crescit plãta. Vñ qñq; quatuor insimul nascunť, & ĩuicẽ coadhærẽt, & ad modũ retis miro naturæ artificio cõnectũtur, & sic altera p̃ alterã fęcundať, q̃diu talis societas pseuerat, si aũt masculus abscindať, tũc fœmina infra biduũ sterilescit, vt dicunt Pli. & Arist. Sic verè palmę. i. hoĩes pficiũt q̃tũ ad gr̃as, sciẽtias & virtutes, p̃ bonã alter alterius societatẽ, & iõ fœminæ. i. simplices, & impfecti, masculi. i. virtuosi, & perfecti, bini & quaterni dẽnt siť seminari, et situari p̃ duplicẽ charitatẽ, et sic crescẽt, et pficiẽt quo ad morũ sctĩtatẽ, q̃ vnus alteri adhærebit, et cõnectẽť p̃ concordiã, et unitatẽ, et sic p̃ bonorũ societatẽ fœmellæ. i. simplices, et impfecti fœcundabunť quo ad virtutũ meritorũ, et operũ fertilitatẽ. Vna vni cõiũgit. Iob 41. Sed verè talis fœcunditas pseuerabit, q̃diu talis bona societas pdurabit, sed verè qñ talis bona masculorũ. i. pfectorũ societas diuidiť, et soluiť, et simplices fœminæ solæ remanẽt, et ab alijs p̃ diuisionẽ, partialitatẽ, rixã, et discordiã distinguunť, tũc à bonis opib. sterilescũt. Exẽplũ 4. Re. 14. et 3. Paral. 24. vbi q̃diu vixit Ioiadas bonus summus sacerdos, tãdiu Ioas rex, et populus Deo seruierunt, statim autẽ q̃ mortuus est dictus Ioiadas, et rex, et pp̃ls ad idololatriã sunt cõuersi. Sic verè q̃diu durat in aliqua societate bonus p̃latus vel alius pfect⁹, tãdiu alij Deo seruiũt, et suis exẽplis, et doctrinis fertiles, et boni sunt, si aũt exinde ablatus fuerit, vel p̃ rixã, et discordiam, vel per mortem abstractus, tunc alij sterilescunt, et per multa uitia defluunt, et oberrant. Zac. 13. Percutiam pastorẽ, et dispergẽtur oues gregis. ¶Fœminæ palmæ nõ fructificãt sine masculo, et ideo 11 masculo sociať, vt per eum fœcundetur, si aũt mas abscindatur, tunc fœmina intra biduũ sterilescit, si tñ folia, et flores masculi circa eã aspergant, tunc quasi ex nouo coitu iterũ fœcũdať, vires recipit, et resumit. Masculus est Christus, fœmina aĩa, quæ per societatẽ charitatis cum eo, p̃ bona opa sit fęcunda. Veruntñ qñ masculus Christus sibi abscindiť, et subtrahitur per pctm̃ mortale, tunc verè à fructu bonorum operum sterilescit. Verũtñ si agricola p̃latus vel pdicator eã asperserit, et circundederit p̃ doctrinã, et informationẽ florib. masculi. i. Christi exemplis, et folijs. i. suis doctrinis, tunc aliqñ iterũ per fructũ bonorũ operũ fœcundať, et iterum p̃ gr̃am vires sumit, quia verè aĩa quãquã peccatrix, qñ cõsiderat flores, et folia. i. verba, et exẽpla Chr̃i mariti sui quẽ pdiderat per pctm̃, ad bonũ statũ cõuertiť ad faciẽdum. Cã. 5. Aĩa mea liquefacta est, vt dilectus meus locutus est. Vel dic q̃ masculus est bonus p̃latus, fœmina ẽ ecclesia, q̃ p certo p̃ eius societatẽ, exẽplũ, vitã et doctrinã, bonis operib. fit fœcunda, q̃a sicut dr̃ Eccl. 10. Qualis rector ciuitatis, tales q̃ habitãt in ea. Qñ aũt talis moriť, et abscindiť p̃ mortẽ, tũc fœmina. i. eccl̃a à fructu bonorũ operũ, et à fructu ẽt tpalis psperitatis, et diuitiarũ tpaliũ sterilescit, sicut ad sensum patet de multis aĩalibus. Verũtñ qñ folia doctrinæ, et flores bonorum exẽplorum ipsius p̃lati ibi remanẽt, tunc qñq; iterũ p̃ gr̃am fęcũdať. Vel per folia, et flores ĩtelligo bonos filios et imitatores bonorũ p̃latorum, et uirorum sctõrum, q̃ qñ in religione vel ecclesia remanent post mortẽ aliorum, tũc virtutib. totũ collegiũ cõualescit. Vel dic q̃ palma significat hoĩes, q̃ pro certo in masculos, et fœminas distinguunť, q̃a masculũ, et fœminã creauit illos. Ge. 1. Fęmina aũt nõ põt p̃ se fructificare, nec p̃lẽ aliquã pcreare, et iõ cũ masculo iungiť, et sociať, s. p̃ copulã cõiugalẽ, vt sic ab eo ĩpregnata, humana spẽs cõseruet, sed verè qñ masculus abscindiť p̃ mortẽ, et ipsa vidua remanet atq; sola, tunc dẽt sterilescere per castitatẽ, et in viduitate permanẽs, fructũ carnis nõ dẽt amplius pcreare, q̃a ẽm Ap̃m 1. ad Cor. 7. Beatior est si sic remanserit. Iõ Esa. 47. Venerunt tibi hæc duo simul, sterilitas, et viduitas. Sed scitis q̃d? qñ post masculi abscissionẽ, et fœminæ sterilitatẽ, sibi adiũgunť flores, et folia alterius palmę masculi, tunc iterum quasi ex nouo coitu fœcundať, vt dicit Pli. Sic verè sunt multæ steriles, et viduæ, et ẽt benignæ, q̃b. si adiungant folia. i. verba, flores. i. curiositates, et mala exẽpla aliorũ masculorũ. i. lasciuorũ et luxuriosorũ, tunc de nouo coeunt, et luxurianť, et iterum qñq; fructum et prolẽ faciunt, et emittũt. Iõ 1. ad Tim. 5. Honora viduas q̃ verè viduæ sunt. Et sequiť ibidẽ. Vidua viuens in delicijs, mortua est. Sequiť. Discũt circuire domos, et cum luxuriatæ fuerint, volũt nubere. ¶Secũdũ Pli. est q̃dã spẽs palmę ĩ meridiano orbe, q̃ 12 crediť esse vna, et sola arbor, et nõ multiplicať alia ex ipsa, sed qñ præ senectute oĩno perit, et deficit, tunc verè iterum ex se renasciť, et reuiuit, et ab ipsa creditur phenix illa sola auis nomẽ sumpsisse, q̃a phenix græcè idem est q̃ palma latinẽ, vt dicit Pli. lib. 13. c. 4. Talis est rectè Christus, q̃ vnus est et singularis non habens similem in natura, & secundum non habet. Eccl. 4. Hic etiam non se multiplicauit per carnis propagationem, quia castissimus semp̃ fuit. Hie. 22. Scribe virum istum sterilem. Qñ tamen ipse deperijt per mortẽ corporis, tunc ex virtute p̃pria redijt, et reuixit, et idẽ numero resurrexit, et sic se perpetuò renouauit. Psal. Iuuẽtus tua renouabitur vt aquilæ. Vel dic q̃ palma est homo, q̃ qñ præ senectute deperit et moritur, tadem finaliter in vltima resurrectione idem numero reuiuiscet. Vel dic q̃ palma est anima, quæ debet esse vna per affectũ simplicitatẽ, sterilis etiam

etiam est, quia. s. seipsã nõ multiplicat p gñationẽ, nec aliàs, imò sp manet vna per idẽtitatẽ. Licet ergo ista senescat per pctã, & malas consuetudines, ita q aliqñ cadat, & pereat p pctm mortale, sp tñ dẽt innouari, & resurgere per pniam, & esse suum spũale perpetuo cõseruare, vt dicat illud Iob 29. Gloria mea sp innouabit, & arcus meus in manu mea instaurabit, & sicut palma multiplicabo dies. Vel dic q palma est homo, qui licet senescat exterius quo ad corporis infirmitatẽ, interius tñ quantũ ad aĩam sp debet renouari per grãs, & virtutes, & spũalem acquirere iuuentutẽ. 2. ad Cor. 4. Licet is qui foris est hõ noster corrũpatur, is tñ qui intus est renouat de die in diẽ. Et 12. Cũ. n. infirmor, tũc fortis sum. Vel dic q palma est ecclesia vel religio, q̃ licet deficiat quantũ ad personas, tñ cõtinuè alijs succedẽtib. innouat, & sic perpetuo pseuerat. Iob 34. Perdet multos, & innumerabiles, & regnare faciet alios pro eis. ¶Secũdum Plin. in India & Aethiopia sunt diuersę spẽs palmarũ, nõ tã raritate q̃ suauitate mirabiles, quędã. n. sunt quæ habent fructus vberrimos, ex quarum fructu vina vberrima exprimuntur. Sic verè inter palmas. i. inter alios hoĩes illi sunt pcipui, de quorum fructibus. i. operibus, & doctrinis, vina bonorum exemplorum documẽtorum (quib. auditores inebriant) exprimuntur, s. sancti, & doctores, quorũ vita, & doctrina est alijs nutrimẽtũ, quia. s. eis pdicant, & eos spũaliter nutriunt. ¶Licet palma sit inferius rudis, & spinosa respectu terræ de qua exit, est tñ pulchra, & delatata superius versus cęlũ. Sic licet pauperes sint hic iferius rudes, viles, & depressi, superius tñ in cœlo positi erunt pulchri, nobiles, & diffusi. Beati pauperes spũ. Mat. 5. ¶Terra in qua plantatur palma, est qnq; causa suæ sterilitatis. Vñ palma q̃ est in loco frigido, & humido pingui, & fimoso, nõ fructificat quoquomodo, quia terram macrã, & arenosam diligit, & nõ pinguẽ. Vnde ẽm Pli. si humum pinguem habuerit, necesse est vt sal circa radices aliquantulum lõgè aspergat, vt sic calore salis terræ supfluitas desiccet, & sic eius humiditas, & pinguedo tñ non faciet nocumentum. Sic verè hõ aliqñ à bonis operib. fit sterilis pp terræ pinguedinẽ. i. pp statum diuitiarum, & deliciarum in quo est. Nã in terra macra. i. in statu paupertatis, & pniæ, & aduersitatis melius fructificat, & iõ si habeat statũ humidum, & pinguẽ per delicias, & fimosum per diuitias, verè necesse est q ei ahibeatur sal. i. discretio sapientiæ, vel salsedo pniæ, vt sic discretè vtatur eisdẽ, & supflua pinguedo desideriorũ carnalium tẽperet. Ponẽt super eos sacerdotes sal. Eze. 47. ¶Et sic si sal discretionis vel pniæ diuites habuerit, pp prosperitatẽ nunquam sterilescent, quia vitiũ nõ est in opib. sed in vsu, ẽm Hie. Figura ad hoc 4. Reg. 2. vbi licet terra Hierico esset optima, tñ fons, & aqua fontis erat pessima, q̃ eã sterilẽ faciebat, & iõ Heliseus in illo fonte posuit sal, & sic fuit terrę fertilitas restituta. Sic verè licet terra. i. aliqua psona sit bona & iusta, si tñ aqua fontis Hierico. i. mũdi psperitas vel voluptas ei addatur, à fructu bonorũ operũ sterilescet. Veruntñ si Heliseus. i. Deus sibi adiunxerit sal. i. discretionẽ, & sapientiã, vel ẽt tpalẽ tribulationẽ, tunc poterit fœcũdari. Ideo bene cõsulitur Leu. 2. In oĩ sacrificio tuo appones sal. ¶Palma nõ fructificat nisi in regione calida, & feruida. Nã in regionib. frigidis sp sterilis inuenitur, sicut patet in Italia, vbi nunq̃ facit fructus, q si fructus fecerit, nunq̃ tñ poterunt maturari, vt dicit Pli. Sic verè hoĩ nocet ad fructificandũ spũaliter frigiditas indeuotionis, & eũ iuuat feruor deuotionis. Nã si in terra frigida. i. in statu, & societate indeuota fuerit, vix aut nunquã poterit fructus bonorum operũ parturire, q si forte fructus bonos emiserit, nunquã poterunt maturari nec senescere p perseuerantiã diuturnã, quia. s. tales indeuoti non perseuerant in bene agendo, & sic fructus eorum debitum non percipiunt implementum. Vel per feruorẽ intelligo diligentiã, per frigiditatẽ intelligo pigritiam, & negligentiã, feruor. n. diligẽtiæ facit per bona opera fructificare, & frigus torporis & pigritiæ facit à fructu bonorũ operũ retardari. Vel terra frigida est mundus, terra feruida religio &c. sicut supra. ¶Palmarũ ẽm Isaac in dietis, plures inueniunt fructus, quidã immaturi, qui stomacho nocent, alij mediocres, qui parũ iuuãt, quidam perfectè maturi, qui corpus nutriunt, & delectant, si eis debitè q̃s vtatur, sunt aũt oẽs dulces, s. pcipuè tertij, s. maturi sunt cęteris dulciores, mediocres autem sunt multi, multæ humiditatis, & iõ multos crudos, & grossos humores generant, & inducunt. Palma est ecclesia, vel Deus, vel ẽt mundus, in quib. tria sunt gña fructuum. i. bonorũ, s. tpalia, q̃ sunt immatura, naturalia, quæ sũt mediocria, matura, & dulcia. i. spũalia, & æterna. Sed verè prima inferunt hoĩ multas læsiones pctõrum, & vitiorũ. s. bona tpalia, diuitię, deliciæ, & honores, bona ẽt naturæ, s. pulchritudo, fortitudo &c. similia qnq; nocent, nam ex istis gñantur crudi, & duri mali humores luxuriæ, & aliorum vitiorum, sed verè fructus maturi. s. boni spũalia, & æterna, cor & aĩam nutriunt, & delectant in psenti per spẽ, in futuro per spẽm, & sunt cęteris dulciores. Et de talib. dicebat fęlix aĩa Can. 7. Ascendã in palmã, & apprehendã fructus eius. Vel dic q inter hoĩes quidã sunt immaturi per insolẽtiæ leuitatem, alij aũt maturi &c. Nõ. n. oĩbus oĩa conueniunt &c. Eccl. 37. Vel primi sunt incipientes, scđi proficientes, & tertij perfecti. ¶Palma quãto annosior, tanto fructus eius melior est. Vñ palma nõ fructificat quousque habeat centum annos, & tunc plenas, & perfectas hẽt vires, vt dicit Pli. Sic uerè quãto quis annosior, & antiquior quo ad mores (quia sicut dr̃ Sap. 4. Cani sunt sensus hoĩs) tanto fructus operũ suorũ est melior, & iõ quousq; habeat centum annos. i. perfectionem virtutũ, & grãrum, quæ numero cẽtenario designatur, perfecta & bona opera nõ fructificat nec producit. Vel dic ad litterã, q quanto quis est antiquior & maturior, & senior, tanto meliores fructus bonorum operũ debet parturire. Et ideo sapiens odit, & merito (Eccl. 25.) senẽ fatuum, & insensatum. Vel dic q palma significat virtutes vel ẽt victoriã vitiorum, q̃a ẽm Pli. lib. de naturali historia 16. c. 25. palma victoriam triumphosq; portẽdit, sicut ibidem exemplificat de palma nata in basi Cęsaris dictatoris, ante eius bella ciuilia, q̃ victoriã designauit. Palma igit. i. victoria seu virtus, nõ statim fructus portat. i. nõ statim à Deo pmium aut emolumẽtũ reportat, oportet. n. q primitus senescat, et aliud seculũ expectet et sustineat. Eccle. 2. Vsq; ad tps sustinebit patiẽs, et postea redditio iocũditatis. ¶Fructus palmæ immaturi non conueniunt esui, imò nocent. Vnde dicit Pli. q quidã de militibus Alexãdri se palmarũ fructib. strãgularunt virtutẽ habent stypticam, tñ si debitè accipiãtur, conueniũt medicinæ, vt dicit Dios. Talia sunt bona mundi, q̃ virtutem habẽt stypticam. i. restrictiuam, quia verò hoĩem stringũt p auaritiæ parcitatẽ, sicut patet de diuitib. parcis, et iõ ista nõ cõueniunt esui, quia. s. nõ est vtile q ea quis comedat vel sibi incorporet per desiderium, et affectum, quia verè multi de militibus Alexãdri. i. Chr̃i, s. mũdi religiosi, et clerici, secũ istis strãgulãt, et occidũt p diuersa vitia, et pctã, q̃a diuitiæ mergunt hoĩem in interitũ. 1. ad Tim. 6. Si q̃s tñ eis debitè vsus fuerit per eleemosynas, et alias, sibi erunt medicinales et bonę, q̃a Eccl. 13. dr̃. Bona est sub̃a cui nõ est pc̃m. ¶Fructus palmæ maturi dulces sunt nutritiui, gutturis, et uẽtris asperitate leniunt, et vocẽ clarificãt. Sic verè doctrina, et opera Chr̃i vel sctõrum dulcia sunt, et sapida pio cordi, et ideo ipsum leniunt p benignitatẽ, et vocẽ eius clarificãt, q̃a. s. faciunt eum clarè cãtate p orationem, pdicationẽ vel gratiarum actionem. Can. 2. Vox. n. tua dulcis. Vel per ea intelligo bona Paradisi, vel dulcẽ deuotionem etc. ¶Elephas diligit fructus palmarum etc. Vide de Elephante.

De Palmite. Cap. 113.

PAlmes, tis est ramus, cuius folium pampinus nuncupat, cuius subsidio palmes à ventis, et turbinibus defensat, qui ideò alicubi est intercisus, vt solis influentia possit ad fructus faciliter subintrare, vt eius beneficio maturentur. Omnis autem palmes à radice habet virtutem, et nutrimentum. Nam ratione substãtialis, et viuacis caloris palmes humorem attrahit à radice, quàm in substantiam sui, et nutrimentũ conuerti, residuum autem in naturam folij, floris et fructus conuertit, vt dicunt Isid. et Pli. lib. 14. Radix est Christus, palmes est Christianus, qui pro certo qñ habet calorẽ naturalem, s. charitatẽ, tũc à radice Christo attrahit, et acquirit p orationẽ et desiderium, et affectum humorẽ gratiæ et deuotionis, et eo reficiunt, et nutritur, et inde producit germen bonæ cogitationis, florem bonæ affectionis, fructum bonæ operationis, et folia honestæ conuersationis, quæ fructum bonorum operũ protegit, et defendit à vento inanis gloriæ, et à cæteris nocumentis. Bona enim conuersatio est bonorum operum tutamentum, et vmbram etiam bo-

bonorum exemplorũ alijs administrat. Et sicut palmes q̃diu est in vite, & cõiunctus radici põt fructificare, abscissus aũt nihil, sic hõ q̃diu viti, & radici Christo est cõiunctus p charitatẽ, põt per bona opera fructificare, si aũt p pc̃tm̃ mortale ab eo sit abscissus, fructus virtutũ, & meritorũ ampli⁹ nõ emittit, nisi sibi iterũ per pn̄iam reiungatur. Ideo Io. 15. Ego sum vitis, vos palmites. Et ibidem. Sicut palmes non põt ferre fructũ à semetipso, nisi mãserit in vite, sic nec vos nisi in me mãseritis. Folia ergo palmitis sunt verba nostra. s. oratio, gratiarum actio, prædicatio, confessio &c. q̃ pro certo sunt hõis ornamentum, & fructus bonorum operum velamẽtũ, & ista debẽt esse lata per charitatẽ, mollia p benignitatẽ, succosa per pietatẽ, intercisa p modestiam, & maturitatẽ, quia. s. non dẽt esse cõtinua. Nõ. n. debemus cõtinuè loqui, sed intercisè, paulatim, & maturè, & sic solis radius. i. Christi gr̃a, & influentia subintrabit, & fructus virtutũ perficiet, & maturabit, quia sicut dr̃ Eccl. 5. In multis verbis erit fatuitas.

2 ¶Licet palmes habeat naturaliter producere fructus certi coloris, s. albos vel nigros vel sĩles, tñ artificialiter põt fieri q̃ idẽ palmes fructus coloris alterius gñabile. Nã in Martio qñ humor ascendit in palmitem à radice, debet incidi circunquaq; palmes, & inter cutẽ, & lignum color immitti siue rubeus siue flauus, & tunc debet optimè ligari, velari, & claudi cũ argilla, vel aliàs, ne humor defluat ad terrã, & sic humor per illum colorẽ circumpositũ transiens, eundẽ colorẽ in fructib. præsentabit, & ita palmes vel quæcunq; alia plãta põt in fructus variari, & fructib. coloris alterius fęcũdari. Põt ẽt sic fieri vt plantæ naturaliter restrictiuæ efficiant̃ laxatiuę, vt habetur ex cõpendio Salerni, & hoc quia qualis fuerit humor nutrimentalis in radice, talis erit exterius fructus plãtæ. Palmes est hõ, fructus eius naturalis est opus carnis, s. dormire, ĩebriari, luxuriari, & cætera vitia q̃ habet hõ ex correptione naturæ. Erat malitia eorum naturalis. Sapiẽtiæ 12. Ideo ad Gal. 5. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia &c. Sed verè licet homo habeat tales fructus, & tales operationes pducere, naturaliter tñ potest fieri artificialiter. s. per gr̃am, q̃ contrarios fructus pducat, s. bona opera, & sp̃ualia, vigilare, orare, &c. similia, quæ sunt contrarij coloris, similitudinis, & valoris. Nam in vere tpe, s. iuuentutis, debet homo cum gladio verbi Dei per contritionem scindi, & penetrari, & per prædicationẽ, aperiri p cõfessionẽ, & ibi debet immitti color alius, s. bona eruditio, & informatio, q̃ talib. est facienda in cõfessione, & prædicatione, & tunc dẽt velari, & claudi per humilitatẽ, & maximè cũ argilla, i. memoria mortis, q̃ introducit humilitatẽ, & seruat ne affectiones defluãt ad vanitatẽ, & sic humor. i. interior affectio q̃ à radice cordis ascẽdit, & p tales ĩmissos colores bonorũ documentorũ trãsibit, immutabit̃, ita q̃ fructus, & operatio exinde procedens in naturã contrariã conuertet̃, & sic fructus bonos faciet loco malorũ, & q̃ erãt restrictiua per auaritiã, & parcitatẽ, fient laxatiora p eleemosynæ largitatẽ. Vel per ver intelligo tp̃s quadragesimæ. Vel per colorẽ intelligo gr̃am Dei, & bonã inspirationẽ &c. sicut supra. Figura 1. Re. 21. vbi mutauit se Dauid corã Achis & defluebat saliua ex ore eius, & sic euasit mortẽ &c. expone. Et 3. Reg. 14. Cõmuta habitũ, ne cognoscaris. Et 1. Reg. 10. Mutaberis in virum alterum.

3 ¶Palmites in principio multũ sunt fragiles, ita q̃ se nequeunt sustinere, sed ad terrã cadũt & defluunt, & iõ natura dedit eis quædã vimina seu vincula quibus se cum arborib. vicinis vinciant, & cõnectant, ne ad terram defluant, seu cadant, & vt sic eorũ adiutorio contra flatus, & turbines muniantur, ne eorũ impulsib. dissipentur. Palmes est hõ, arbores sunt sc̃ti & boni vicini & socij, Christus ẽt vel crux, vimina aũt sunt vincula charitatis. Quia igit̃ palmes. i. hõ est fragilis naturæ, ita q̃ ad terram. i. ad terrena diligenda, & appetẽda, & maximè in principio iuuẽtutis faciliter per auaritiã inclinatur, idcirco natura. i. Deo dedit ei q̃dã vimina, & ligamina, s. tenacula fidei, spei & charitatis, cum q̃b. põt cum arbore. i. cũ Deo, & sanctis, cũ cruce ẽt & gloria æterna se ligare, & cõiungere, & sic ad terrena p auaritiã defluat, se saluare. Constat. n. q̃ qui est bene ligatus per spem cum cruce vel cum gloria ęterna, vel per charitatẽ cũ Christo, & sanctis, oĩa ista infima vilipendit, & sic non cadit nec defluit per pc̃tm̃. Ideo dr̃ Ose. 11. In vinculis Adã trahã eos in funiculis charitatis.

4 ¶Palmites singulis annis indigẽt resecatione superfluorum, sic. n. plus fructificat, & diffusius se dilatant. si aũt non purgent̃ nec putentur tunc degenerãt in labruscam, & finaliter sterilizant. Sic verè homo singulis annis indiget, q̃ purgetur per cõfessionem, & q̃ eius superflua, s. vitia & pc̃tã resecentur, & deponantur. Nam sic diffusius dilatat̃ p charitatem, & fructu bonorum operũ magis fœcundat̃. Io. 15. Expurgabit eum, vt fructum plus afferat. Illi aũt q̃ taliter nõ purgant̃, & q̃ renuunt annis singulis confiteri, degenerant in diuersa peccata, & à fructu bonorum operum sterilescunt, & iõ finaliter in ignis infernalis incendio comburunt̃, q̃a sicut dr̃ Io. 15. Oẽm palmitem non ferentem fructum tollet eum &c.

5 ¶Cognoscit̃ palmes generosus ꝫm Pli. per nodorum vicinitatem &c. Vide infra de Vite.

De Propagine. Cap. 114.

PRopago est nouellus vineæ ramusculus surgens è palmite prius terræ infixa. Nam palmes vitis, facta circa radicem fouea, in eam deprimitur, et inclinatur, tandem terra cooperitur, et sic ibi vim germinatiuam concipit, et illud quod sub terra est, conuertitur in radicem, et ex ea noua vitis propagatur, quę ppago appellatur, vt dicit Isid. Et circa radicẽ primæ vitis fiunt ex palmitib. tales propagines, et ita vinea propagatur, et diffusius dilatatur, et sic fit q̃ palmes q̃ more filiæ de radice manabat, iam emissis radicib; more matris palmites circa se velut filias circũfundat. Christus est radix seu vitis, palmites eius sunt sancti, et fideles, boni Christiani, qui ab eo procedunt, quia inquit Io. 15. Ego sum vitis, uos palmites. Sed uerè isti palmites fuerũt ĩ principio inclinati per humilitatẽ, terra. i. mortis memoria cooperti p meditationem, et sic vim germinandi bona opera conceperũt, et ea emiserũt, quod maximè patet in patrib. qui religiones fundauerunt, qui à radice Christo procedenter facti sunt radices, et primordia aliorũ, s. religiosorũ q̃ modò sunt, sicq; fuit in uinea ecclesiæ dilatata, et ampliata. Eze. 17. Facta est ergo vinea, et fructificauit ĩ palmites, et emisit propagines, etc. Vel dic q̃ radix est cor, rami sunt bonæ affectiones, q̃ p certo qñ inclinant̃ per humilitatẽ, et terra. i. mortis memoria conteguntur, tunc ex illis fructus bonorum operum ppagatur, et sic vinea. i. aĩa dilatat̃. Allega, vt supra. Vel dic q̃ qñ rami Christi fideles inclinantur per humilitatem, plicantur per pietatem, terra cõteguntur per memoriam mortis, tũc emittunt radices bonarum cogitationum, et concipiũt per bonum propositum flores bonæ affectionis, et fructus emittũt bonæ operationis. Vel dic q̃ radix ẽ doctor, palmes est scholaris, qui verè circa m̃rem ita perficit̃ per sciẽtias, q̃ tandẽ efficitur radix, et doctor aliorũ. Primò tñ oportet, q̃ plicetur, et humilietur. In circuitu meo pueri mei. ad He. 11. et Prou. 22. Si inclinaueris aurem tuam concipies doctrinã.

De Platano. Cap. 115.

PLatanus est arbor cũ folijs latis, et planis ad modũ vitis, feruida est et sicca, medicinalis contra causas calidas, et humidas, rheuma calidum cõpescit, dolori dentium subuenit, acutos dolores mitigat atq; lenit, alta est, et magna, iuxta aquas proficit atq; crescit, sicut dicunt Isid. et Dios. et gl. Eccl. 24. Mollis est naturæ et ad sculpendũ apta, et p̃cisis summitatib. in longum latumq; se diffundit, vt dicit Isid. q̃ idem dicit de salice, et populo. Talis p oĩa debet esse q̃libet Christianus, quia debet esse feruidus per charitatẽ, siccus p pnię austeritatem, mollis per cõpassionem, et benignitatẽ, et iõ faciliter debet sculpi, et domari per correctionem, q̃a. s. nõ debet resistere, sed cedere per obedientiã, et subiectionẽ, altus debet esse p contemplationẽ, et iuxta aquas gratiarum, et scientiarum debet nutriri per deuotionem, folia aũt eius . i. verba vel ẽt exterior conuersatio debent esse planta p virtutem, et simplicitatem, nõ inuoluta per simulationẽ vel falsitatem, et lata debent per charitatem. Eccl. 24. Quasi platanus exaltata sum iuxta aquas: Cœtera expone de gr̃a Dei, quæ lenit per benignitatem, restringit per castitatem, siccat per pn̄iæ austeritatem, et qñ summitates. i. exteriores diuitiæ, et temporalitates præciduntur per eleemosynam, tunc verè homo crescit per gratias, et virtutes, et dilatatur per charitatem et dilectionem, et eleuatur per spem æternorũ, et cõtemplationem. Vel dic q̃ summitates sunt affectiones, quæ debent resecari per obedientiam, et subiectionem.

De

De Populo arbore. Cap. 116.

1 Populus est arbor molis & tenera, folia habens in vna parte alba, & in alia nigra, noctisq; & diei spẽm ĩ se gerit. In ortu .n. solis vnum prætendit colorem, & in occasu alium gummi ex se emittit medicinale, & ex eo fit vnguentum medicinale, quod Populeon nominatur, s̃m Dios. Et dr̃ populus, eo q̃ ex radice eius magna progenies ꝓpagetur, & more populi emittatur, sicut dicit Isido. Folia eius tenuia sunt, & subtilia, & iõ ad quãtũcunq; modicũ flatum vẽti sp̃ tremunt, sicut patet in tremulo, q̃ certe spẽs est populi, licet eius folia ex oĩ parte sint nigra. Arbor ista est ecclesia vel religio, cuius folia sunt hoĩes & fideles, quia verè repræsentãt noctẽ, & diẽ, nã quidã sunt nigri per pc̃m, alij albi p grãm, quidã sunt mali, quidã sunt boni. Et dr̃ populus, qa ex ea radice crescit multitudo filiorũ. Figura Mat. 13. vbi in reti fuerunt cõgregati pisces boni, & mali, sed mali inde fuerũt eiecti. Sic modò in reti vel sagena Christi (quę est ecclesia) boni sunt, & mali, sed in die iudicij mali expelluntur, & boni in æternę gloriæ viuarium recludentur. Elegerunt bonos in vasis suis &c. ibidẽ. Vel dic q̃ populus est religio vel ecclesia, folia eius sunt ficti religiosi, & hypocritæ, q̃ verè in vna parte, s. exterius in apparẽtia sunt albi per bonã cõuersationẽ, in alia aũt parte, s. interius in aĩa, & cõsciẽtia sunt nigri p vitia, & pc̃tã. Et sicut folia ista sunt sp̃ tremula quanquã tp̃s sit quietum, sic verè hypocritæ sp̃ sunt in tremore, & timore, s. q̃ suæ fictiones appareant, & sciant̃. vnde Iob 15. loquẽs cõtra hypocritas dicit. Sonitus terroris in aurib. impij, & cum pax sit, ille sp̃ insidias suspicat̃. Tales tñ emittunt bonũ gũmi .i. bonã doctrinã, & p̃dicationem, q̃ pro certo sana est, & vtilis audienti. bene .n. docent, & malè viuunt &c. Ideo q̃ dñt facite, q̃ autem faciunt, nolite facere. Mat. 24. ¶Tremulus est arbor cum folijs nigris, quæ continuè tremunt, qa ad modicũ flatum venti mouentur &c. sicut supra. Talis est mundus, cuius folia sunt mundi pc̃tores, qui sunt nigri per infamẽ conuersationẽ. Isti ẽt sunt tremuli & instabiles p leuitatẽ, qa ad modicum vẽtum tentationis mouent̃ de bono statu, sunt ẽt tremuli per timorẽ, qa sp̃ timent, & tremunt seruiliter qñ vident flatum modicæ tribulationis instare. Patet de auaris, q̃ sp̃ timent diuitias amittere &c. qa s̃m Sen. Videt regem, extimat prędonem, videt pauperem, extimat latronẽ. Patet ẽt de alijs peccatorib. qui timent per desperationem, mortem. s. & damnationem. Non credit q̃ redire possit de tenebris ad lucem, circunspectans vndique gladium. Iob 15.

2

De Pino. Cap. 117.

1 Pinus est arbor magna, recta, leuis, tenera, humorosa, & ẽt interius viscosa, resinã emittẽs, de facili inflãmabilis, porosa, & tñ multũ fortis & nodosa, oĩ tp̃e virẽs, qa hyeme & ęstate hẽt folia virida, acuta nunq̃ cadẽtia, & de ea optimi fiunt mali in nauibus. Et s̃m Isid. hæc arbor dr̃ ꝓdesse oĩb. rebus q̃ sub ea seruant̃, sicut ficus ecõtrario dr̃ nocere, vt dicit Isid. lib. 17. Talis est vir pfectus, q̃ dẽt esse viridis p honestatẽ, rectus p iustitiã, æquitatẽ, leuis p voluntariã paupertatẽ, humorosus interius p pietatẽ, viscosus per charitatẽ, porosus per clementẽ cõpassionis benignitatẽ, qa. s. totus dẽt esse pforatus miserijs aliorũ, fortis & stabilis p cõstantiæ, & pseuerantiæ firmitatẽ, nodosus & rugosus p pniæ asperitatẽ, & iõ de talib. debẽt fieri in nauibus religionis vel ecclesiæ. i. in collegijs vel cõuentib. mali. i. p̃lati, qa verè bonus prælatus debet oẽs istas cõditiones habere, & sic verificabitur quod seq̃t̃. s. q̃ per pini. i. boni p̃lati influẽtiã oĩa subiecta seruant̃, qa verè vita, & doctrina bonorum p̃latorum debet illos qui sub eis sũt subditos custodire, & sp̃ualiter à pc̃tõ, & tp̃aliter à tp̃alib. nocumẽtis, & eis dẽnt resinã. i. dulces eleemosynas q̃tum ad pauperes, vel dulcẽ doctrinã q̃tum ad diuites distillare. Hiere. 6. Pascet vnusq; q; eos q̃ sub manu sua sunt. Folia aũt eius. i. verba dẽnt esse aspera p correctionẽ, & viridia p honestatẽ, & sp̃ stabilia p prudentiã, & maturitatẽ, & veritatẽ, nõ cadentia p mendacia, & lenitatẽ. Verba aũt mea non transibunt. Mat. 24. ¶Pinus exterius hẽt durum corticẽ, & rugosum, interius aũt humorẽ pinguem, & viscosum, resinãque desudat, & picem, & iõ pp suam pinguem humiditatẽ & de facili inflammatur, & cum sit arbor pinguissima, in locis tñ crescit montuosis, & arenosis, vt dicit. Isid. Sic verè bonus Christianus debet esse exterius in cortice. i. quantum ad habitum, rugosus, & rudis per vestium vilitatem, & humilitatem, & pniæ asperitatem, interius in cõscientia debet esse pinguis per grãm, deuotionem, & charitatem, & humidus p pietatẽ, & benignitatem, & iõ exterius dẽt emittere resinã .i. pias eleemosynas pauperib. erogari. Hie. 8. Nũquid resina nõ est in Galaad? &c. Et ideo talis debet faciliter inflãmari per charitatẽ, & feruorem bonorum desideriorũ, qa verè tales q̃ sunt pij, & benigni, faciliter inflammant̃, & mouentur ad bene operandum, Deum diligendũ, &c. filia. Qñ etiã audiunt clamores, & miserias pauperum statim inflãmant̃ per feruorẽ cõpassionis. &c. Ideo Hie. 11. Ad vocẽ loquelæ grandis exarsit ignis in eo. Et iõ sicut pinus prodest oĩb. q̃ sub ea, & circa eã sunt s̃m Isid. sic viri pij, & misericordes prosunt oĩb. q̃ sunt sub eis. s. subditis suis, & q̃ circa eos, s. & vicinis. Hie. 6. Pascet vnusquisq; eos q̃ sub manu sua sunt. ¶Pinus est arbor alta, omni tp̃e virens, & hyeme. s. & æstate superius est rotunda, fructifera est, & vtilis medicinis, et odorifera est ẽt et odoriferum facit fumum. Sic verè nos debemus esse alti, per cõtemplationem, et ęternorum contemptum, superius ad cęlestia eleuati p spẽ, et deuotionem, et in æstate ꝓsperitatis, et in hyeme aduersitatis virere per grãm interius, et p honestatem exterius, et sic odorẽ bonæ famæ ad alios diuulgare, et ita ẽt ædificio Paradisi, et ẽt ecclesię militantis poterimus esse apti. Et erit foliũ eius viride etc. Hie. 17. ¶Pinus ẽ arbor viridis exterius, pinguissima iterius, et iõ de facili inflammat̃. Sic verè illi qui sunt virides exterius per curiositatem vestium, et pingues interius p delicias, et carnalitatem, sicut sunt multi, et maximè iuuenes leuis naturæ per inconstantię, et insolentiæ immaturitatem, porosæ per malorũ affectuũ multiplicitatẽ, tales dico faciliter inflãmant̃ p luxuriæ fęditatem, auaritiæ cupiditatẽ, vel iracundiæ ferocitatẽ. A scintilla vna auget̃ ignis. Eccl. 11. ¶Pinus ĩ locis arenosis crescit, et proficit, et mõtuosis, et siccis, licet sit pinguissima. Sic verè hõ q̃ est iustus, per grãm et charitatem, et deuotionem ꝓficit in terra. i. in statu montuoso, et alto per terrenorum abdicationem, arenoso, et sterili p paupertatem, et depressionem, sicco p pniæ maceratiõẽ. In mõtibus Israel plantata est, vt faciat fructũ. Eze. 11. Iõ Esa. 41. Dedi in solitudinem cedrũ, et pinũ, et myrtũ, et lignũ oliuæ. ¶Pinus est arbor multũ ramosa, sed q̃to plus de ramis inferiorib. perdit, tanto plus in altũ crescit, et quanto plus circa terrã ĩferius deturpat̃, et detruncat̃, tanto plus ad cęlũ exaltat̃, et crescẽdo diffusius dilatat̃. Pinus est hõ, rami eius inferiores sũt diuitiæ, deliciæ, honores, amici carnales, etc. mundi bona, quę circa terrã, et terrena versant̃. Rami aũt superiores sunt diuitiæ sp̃uales. s. grę, et virtutes, deuotio, cõtemplatio, oro, et amici sp̃uales. s. sc̃ti, et Angeli. Sed verè quanto hõ plus pdit de istis cõsolationib. inferius, tanto plus acq̃rit de cęlestib. superius, quãto plus hic detruncat̃ per tp̃alem aduersitatẽ, paupertatẽ, et tribulationẽ, tanto magis superius exaltat̃ p spẽ et cõtemplationẽ, et æternorũ desideriũ, et affectionẽ, et meritorum, et uirtutum cumulationẽ, et finalis glæ adeptionẽ. Iõ põt dicere Esa. 9. Lateres ceciderunt, sed quadris lapidib. ędificabimus. et Esa. 60. Erit pro argento aurũ, et p ferro æs, et pro lapidib. ferrũ. etc. Nã s̃m Greg. quanto plus in tp̃alib. deficimus, tãto magis in sp̃ualib. proficimus. ¶Cortex pini est grossa, et spissa, verũtñ pinus ĩ ea nõ bene seruatur faciliter putrescit, qa ex abũdãtia humoris uermes inter corticẽ, et lignum g̃nantur, qui lignũ corrodunt, et iõ solẽt agricolæ corticẽ penitus extrahere, et sic sine corruptione melius cõseruat̃. Pinus significat mundi diuites, et potẽtes, quorũ cortex. i. exterior substãtia tp̃alis magna ẽ, grossa, et rudis per diuitias et prouẽtus, sed uerè sub ipsa faciliter cõputrescunt per pc̃m. s. luxuriæ, et auaritiæ, et sp̃biæ, nã qa tales vt cõiter sũt viscosi per delicias, et carnalitatẽ, iõ vermes malarum affectionum, et desiderium, s. quantũ ad luxuriã, et auaritiam, in eis sępius generant̃. Verũtñ qñ cortex diuitiarum ab eis aufert̃, uel qa eam pauperib. distribuunt, vel quia eam p tribulationẽ perduut, uel qa eam quo ad affectũ deserũt, licet nõ quo ad effectũ, tũc dico melius à tali putredine pseruant̃. Cõstat. n. q̃ multis et in multis nocẽt diuitiæ, et eorum carẽtia iuuat, ꝓdijt quasi ex adipe iniquitas earum. Ideo bene consuluit Ps. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. ¶Liquor qui emanat à pino, dicitur resina, q̃ est primò

primò subalbida,& odorifera, post modũ aũt decoquit sup ignem,& efficit valde nigra,& fętorẽ recipit pro odore. Tales sunt multi, qui in principio qñ exeunt de arbore.i. de matre sua, i tpe iuuẽtutis, vel de studio vel de collegio, qñ.s. de nouo ꝓmouẽt, vel de mũdo, qñ.s. de nouo religionẽ intrãt, ipsi ꝓ certo sunt albi per castitatẽ, odoriferi ꝑ famositatẽ, veruntñ quia tandem decoquunt in igne auaritiæ vel carnalis concupiscentiæ, iõ finaliter in senectute denigrant ꝑ malam conuersationẽ exterius, perdunt odorẽ bonæ famæ, & fętore infamiæ maculant. Et sicut ꝑ picẽ ignis inflammatur qñ ei opponit, sic verè mediantib. luxuriosis ignis luxuriæ in alijs inflãmatur. Et sicut pix liquefacta tangentẽ inficit, & inquinat, & mundas vestes maculat atq; fœdat, sic verè tales infames luxuriosi, q ĩ igne carnalis luxuriæ resoluunt alios contingentes, s. socios, & vicinos corrumpũt suis verbis, & exemplis, sicut ad litterã patet de ꝑsonis luxuriosis. Ideo de talib. põt dici illud Apostoli ad Gal.3. Cum spũ cęperitis carne cõsummamini. Et Eccl.13. Qui tetigerit picem, inqnabitur ab ea. Vel dic ꝙ iste liquor est vetula ruffiana, & lena, q̃ fuit primò alba per pulchritudinẽ corporalẽ, tandem decocta igne luxurię, facta est nigra per corporalẽ deformitatẽ, in alijs tñ.i. iuuenculis, ignẽ luxuriæ accendit, & vestes mundas.i. bonas, & castas personas inficit dictis suis per luxuriã, & corrumpit, qa sicut dr Leu.19. Quicquid tetigerit immundus, immundum faciet. Vel dic ꝙ pix est caro, quæ ꝓ certo ignẽ carnalis concupiscentiæ sp seruat, & eum accẽdit atq; nutrit, & ideo quicqd tangit.s. aĩam sibi vnitã inficit primò ꝑ originale, tandẽ per actuale. Et licet hæc in principio efficiatur alba, & pura per baptismum, & regenerationẽ, tñ qñ igne carnalis cõcupiscentiæ resoluitur, denigratur ꝑ malã cõuersationem, & pcti infectionem, & sic vestes candidas.i. ipsam aĩam per baptismum candidatam, & purgatã inficit & inquinat, quia quicquid tetigerit immundus, immũdum facit. Num.19.

9 ¶Pinus in hyeme habet fructus, sed post adueniente æstate eos perdit. Sic multi sunt qui in hyeme tribulationis, & paupertatis seruãt fructus gratiarum, & virtutum, quos tñ veniẽte ęstate ꝓsperitatis sæpius perdere dinoscuntur.

10 ¶Pinus est arbor quæ summè dum est iuuenis desiderat aquam, nunquã.n. põt crescere nisi continuè irrigeẽ. Sic verè iuuenes dum sunt in iuuentute, summè habent necesse, ꝙ aqua doctrinæ, & grẽ, & deuotionis cõtinuè irrigentur, qa aliter à cremento, & profectu virtutum faciliter retardant. Vnde Esa.44. Plantauit Pinũ, quã pluuia nutriuit.

11 ¶Pinus lentè, & tardè crescit, & rõ est pp eius viscosum humorem, q ita est grossus, ꝙ se cito à calore digeri non permittit, & sic pinus à cremẽto cito impeditur, ſm Isid. Sic verè multi sunt qui tardè crescunt ꝑ ꝓfectum bonorũ operũ, & lentè perueniũt ad cõplemẽtum perfectionis, & sanctitatis, & rõ est, quia verè humor interior.i. sua intrinseca affectio ita est pinguis, & viscosa per carnalitatẽ, ꝙ nõ se permittit digeri vel conuerti calore charitatis, vel à grã Spiritus sancti, vel ẽt à bono plato ꝑ correctionẽ, & sic nõ recipiunt nec acquirũt spũale debitũ cõplementũ. Rubẽ nõ crescas. &c. Ge.49.

12 ¶Secundũ Isid. lib.17. pinus diu durat sub tecto, vbi à pluuia nõ tãgit, nec faciliter admittit terredinẽ seu vermẽ, si aũt exterius ad vẽtũ ad pluuiã exponit, tũc pp sui teneritudinẽ naturalẽ faciliter corrũpit, & putrescit, veruntñ si sub terra in aqua ꝓfunda mergat, tũc sine corruptione diutissimè conseruat. Et iõ si caueẽ pinus ad aqueductus, & sub terra ꝓfundius abscõdat, tũc multis durat annis, ecõuerso aũt abies ĩ aqua, & sub terra cito putrescit, firmissima verò est ĩ tectũ, vt dicit Pli. lib.15. c.43. Idẽ ẽt apparet de alno, q̃ ĩ aqua multũ durat, & ibi indurat, extra aquã aũt facillime cõputrescit. Pinus ẽ hõ, q q̃diu est exterius ĩ vita ista pluuijs, & ventis tribulationũ expositus, parũ durat, imò cito ꝑ mortẽ corporis deficit, & putrescit. Paucitas dierũ meorũ finieẽ breui. Iob 10. Verũtñ qñ sub terra est inclusus & sepultus, & aĩa est in aqs æternæ voluptatis (quo ad beatos in Paradiso) vel in aqs æternæ miseriæ (quo ad dãnatos in inferno) tũc diutissimè, imò ꝑpetuò durat, nec morte amplius dissipaẽ, qa iusti in perpetuũ viuẽt. Sap.5. De malis ẽt dicit Pli. Laborauit in æternũ, & viuet adhuc in finẽ. & Iob 29. dr, Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui habitãt cum eis. Vel dic ꝙ homo expositus pluuijs, & ventis.i. mundi tentationib. prosperitatib. & honoribus cito putrescit per pctm, absconditus tñ per humilitatẽ, timorẽ, deuotionẽ, & mortis cõsiderationẽ, nõ deperit, imò durat. Eccl.27. Si nõ in timore dñi tenueris te instanter, cito subuertetur domus tua. Vel expone ecõuerso, ꝙ multi sunt qui in pluuia, & vẽto aduersitatũ pereunt, qui tñ in aqua delitiarũ diuitiarum à vitijs salui fiunt, quia multi sunt quibus nocet aduersitas, prodest prosperitas. Abieti aũt.i. alijs ecõuerso. Idẽ expone de alno, quæ est arbor cuius cortex dura, lignum rubeum, rami inferius tendunt, & hæc extra aquã cito putrescit, & maximè ad pluuiam, infra aquã aũt diutissimè durat. Sic hõ rubeus per carnalitatẽ, spissę corticis ꝑ exteriorẽ tpalitatem, in prosperitate & pluuia. &c. Vel homo rubeus per charitatem, in pluuia prosperitatis deficit, &c.

De Pinea. Cap. 118.

1 PInea est fructus pini, & oĩum nucum maximè rotunda & in pyramidẽ strictificata, grossum habet corticem, & durũ, & iõ faciliter nõ frangiẽ nec aperiẽ, nisi qñ supra ignẽ dissoluiẽ, intus aũt pro fructu cõtinet grana multa, q̃ dulcia, & mollia sunt interius, nutritiua, & lenitiua & medicinalia sunt phthisicis & cõsumptis, vt dicit Diosc. Talis est vir ꝑfectus, q in pyramidẽ cõtẽplationis finiẽ, & corticẽ exterioris habitus, & apparẽtiæ hẽt durũ ꝑ cõstãtiæ firmitatẽ, & rudẽ ꝑ humilitatẽ, & iõ nõ faciliter frangiẽ ꝑ impatientiã & aduersitatẽ, nec aperiẽ ad mundanã ꝓsperitatẽ ꝑ auaritiã, & cupiditatẽ. Hie.13. Ciuitates austri clausæ sunt, & nõ est qui aperiat. Intus aũt hẽt multa grana, i. virtutũ & meritorũ fœcunditatẽ, & sciarũ, & exẽplorũ, & bonorũ operũ firmitatẽ, q b. pauperes cõsumpti, & pctores nutriunẽ, et leniuntur spũaliter ꝑ documẽta et exẽpla, et tpaliter ꝑ eleemosynarũ largitatẽ. Vel dic ꝙ pinus est auarus. etc. vide ĩfra.

2 ¶Pinea cõtinet testas plures duras et fortes in q b. grana in alijs testis duris ordinatissimè sũt ĩclusa, et abinuicẽ q busdã parietib. miro naturæ artificio sunt distincta, ita fit, ꝙ maiora maiorẽ, et grossiorẽ partẽ occupãt, et minora minorẽ. Minora .n. sunt pinella q̃ sunt in gracili parte pineæ, q̃ illa q̃ sunt in grossiori, et latiori parte. Talis pinea est religio vel eccľia, q̃ duro cortice.i. dura exteriori pnĩa est vestita. Nã ista plures hẽt cellulas.i. plures cõuẽtus, et collegia, ꝑbẽdas, et officia, dignitates et bñficia, in q b. grana eius.i. clerici, et religiosi, dẽnt ordinatẽ, et discretè locari, ꝓmoueri, et assignari. Hie. 30. Tẽplũ in ordine suo fundabitur. Et vnus ẽt ab altero dẽt distingui, quantũ ad naturã officiorũ, vt.s. quilibet sciat quid dẽat facere, et de quo seruire, ne sit cõfusio in officijs, vnus decanus, alius canonicus, vnus prior, alius cerellarius. etc. Num.4. Sciat vnusquisq; cui debeat oneri subiacere. Veruntñ ita debet esse sp vt illi, qui sunt meliores, et grossiores, et scientiores quo ad mores, et scientiã, in grossiori parte pineæ.i. in meliori, et pinguiori beneficio collocenẽ, illi aũt q sunt minores quo ad uirtutes, et sciam, in parte minori similiter esse debent, et minus beneficium obtinere. Vnde Mat. 25. Distribuit illis bona sua, vnicuiq; ſm propriã virtutẽ. Et sicut videmus ꝙ vnum pinellum non occupat locũ alterius, nec eũ inuadit, sed est cõtentum loco suo, sic verè nec boni ecclesiastici dẽnt ambire ad aliorũ loca habẽdũ uel bñficia, sed quilibet debet esse cõtentus loco suo, et beneficio sibi dato. 4. Reg. 15. Cõtẽtus esto gloria tua, et sede in loco tuo. Et sicut ĩ maiorib. testis plura sunt pinella q̃ ĩ minoribus. sic verè in maiorib. beneficijs plures debent esse q Deo seruiãt, q̃ in minoribus. Nu.33. Plurib. maiorẽ partẽ dabis, paucioribus minorem.

3 ¶Pinea licet cõstat ex plurib. granis, et testis, sunt tñ ita dura, et ita fortiter inuicẽ cõglutinata, ꝙ uix aut nunquam pñt abinuicẽ separari, nec pinea dissipari, et hoc quia quodam liquore uiscoso, et tenace inuicem sunt cõiũcta. Et ideo qñ aliquis grana eius vult comedere, et pineam dissipare, poniẽ eã sup carbones, ubi leuiter resoluiẽ, et calescit, et sic statim dissoluiẽ, et humor ille, q cã erat suæ adhærẽtiæ desiccatur, et statim nucleus à nucleo, granũ à grano separaẽ, et sic faciliter extrahunẽ. Pinea est religio vel eccľa q̃ constant ex plurib. granis, et nucleis.i. ex pluribus personis, in quib. grana.i. virtutes, et merita continentur, q sunt duri per cõstantiæ firmitatem, et mediante visco charitatis ĩuicẽ sunt cõiũcti ꝑ cõcordiæ vnitatẽ, ita fortiter, ꝙ vnus nequit ab alio separari, ꝑ diuisionẽ, rixã, et partialitatẽ, sed oẽs ĩ unũ corpus ꝑseuerãt, et unũ corpus faciũt ꝑ amicitiã, et cõitatẽ. Iob 41. Vna uni cõiũgit, et nec spiraculũ ice dit

dit per eas spiraculū.s.detractionis vel inuidiæ. Et sic diabolus nō pōt eos separare abinuicē per odium, & diuisionē, nec de pinea religionis vel ecclesiæ extrahere ꝑ apostasiā & appellationem, & hoc totum facit viscus & humor amoris & charitatis, qui vnum cum alio cōglutinat & cōiungit. Sed verè diabolus hodie posuit istā pineam.i.statum ecclesiasticum super carbones desolatorios, super mundi ꝓsperitatem diuitias, & delicias, in quibus hodie per affectū est ecclesia, & religio quasi totaliter occupata, qa hodie magis vacāt ad tpalia clerici, & religiosi, quàm ad spiritualia, in qbus sicut in carbonibus cōtinetur ignis, & calor auaritię, luxuriæ, & iracundiæ, & sic consumit viscus & liquor tenacis charitatis à religione, & ecclesia, & vnus ab alio separatus ꝑ rixas, discordias, & lites, partialitates & diuisiones, & sic pineæ.i.ecclesiæ vnitas dissipat, & pinella.i.clericorū & religiosorū virtutes à diabolo per vitia deuorantur. Constat.n. ꝙ ꝑ ardorem ambitionis, auaritiæ & luxuriæ charitatis, vnitas dissipatur. Ezec.24. Pone eam super prunas vacuā, vt incalescat æs eius, & liquefiat, & quòd exinde vnitas, & amor rumpit & saniat. Iō qñ Cōstantinus ditauit ecclesias, audita est vox dicēs. Supereffusum est venenum in ecclesia. Vel dic ꝙ pinea est vir perfectus, qui ita est durus per constantiā, & firmitatē, ita coniunctus, & ligatus ꝑ charitatē, ꝙ diabolus nō pōt eum frangere per pctm̄, nec fructus eius.i.merita, & virtutes ei auferre, veruntñ, qñ ponit eū super prunas diuitiarum tpalium vel deliciarum, tunc eum calefacit per tentationes, & sic dissoluitur, & aperitur per mala desideria, & affectiones, & sic dissipatur per vitia & pctā, & grana eius.i. virtutes & merita ei à diabolo subtrahuntur. Vnde Zac.11. Aperi libane portas tuas, & comedet ignis cedros. Vel dic ꝙ pinea est diues auarus, qui est durus per obstinationē, ita ꝙ non potest aperire per confessionem, nec frangi per correctionem. est ēt ita strictus per parcitatem ꝙ non aperitur per eleemosynarum largitionem, quia nullus potest grana suæ temporalitatis vel fructus deliciarum extrahere vel habere. nulli.n. pauperi subuenit aut succurrit, & ideò necesse est ꝙ Deus ponat eum super carbones ignis temporalis, & sic aliquando liquefit per compassionem, & viscositas consumitur, & sic tandem aperitur per eleemosynarum largitionem, & alijs cōmunicat bona sua.1. Mach.3. Aperuit rex ærarium suum & dedit stipendia militibus suis. Vel dic quòd quando homo est durus per obstinationem, ita quod viscositas carnalitatis eum tenet clausum ne cōfiteatur, tunc ponit eum Deus super ignem fortis aduersitatis, & sic dissoluitur per contritionem, & aperitur per confessionem. Vel dic ꝙ qñ Deus videt hominem ita parcum & durum, ꝙ nō vult se aperire alicui pauperi per compassionem, nec ei aliquā eleemosynam elargiri, frangit eum per mortem temporalē & æternam, quia ponit eum in igne inferni, & tunc saltem eius grana vel diuitiæ cedunt in vsus pauperum, & aliorum aliqualiter, quia exinde tunc percipiunt aliquod emolumētum, & aliquas eleemosynas temporales. Eccl.43. Aperti sunt thesauri, & euolauerunt nebulæ.s.diuites auari, qui eū seruant, aperti sunt.s.per mortem, & sic nebulæ.i.suæ vanæ diuitiæ ad alios euolant & diuertunt. ¶Pinella in pinea duplici testa fortissima sunt contecta.s. exteriori & interiori, & ideò difficiliter extrahuntur. sunt autem interius alba & mollia, calida & humida, & multum medicinalia, vt dicit Diosc. Sic verè religiosi dēnt esse inclusi duplici dura testa.s. duritia pœnitentiæ exterius, & humilitate conscientiæ interius, & sic à diabolo difficiliter comedentur, & debēt esse albi per castitatem, molles per pietatē, medicinales per vitę sanctitatem, calidi per charitatem, humidi per benignitatē. Esa.26. Claude ostia tua super te.

De Pici. Cap. 119.

PIx est gummi quod de pino stillat, quæ primò alba est, deinde per ignis decoctionem efficitur nigra. Est autem tenacis naturæ, & ideò naues ex ea liniuntur, & earum rimę ne aqua subintret pice obstruuntur, & multum est medicinalis, quia virtutē habet dissoluendi, & consumendi secundum Diosc. Talis est charitas, quæ præcipuè à pino.i. à Christo distillauit. Ista.n. habet virtutem tenacem, & coniunctiuam, quia ligat & cōstringit per concordiæ vnitatē, & ideò naues.i.viri boni, vel status, collegia debēt ista esse linitæ, & coniuncta, ne aqua peccator subintret, quæ eos deijciat, & submergat. Hie.30. Obducam cicatricem tibi, & à vulnerib. tuis sanabo te. Virtutem etiam hēt dissoluendi per pietatē, deuotionē & cōpassionē, & cōsumēdi oīa vitia & peccata, quia charitas operit multitudinē peccatorum.1.Pet.4. ¶Pix inquinat contingentē. &c. Vide supra de pino. Et si vis, per picem intelligo ꝓsperitatē mūdi, q̄ inficit & maculat, quicquid tāgit. Eccl.13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.

De Pyro. Cap. 120.

PYrus dr̄ à pyr, qđ est ignis, eo ꝙ fructus eius more ignis in acutum tendit. Et est fructus s̄m Isaac in diet. frigidę, & siccæ naturę, aquosæ & ponderosæ. nullus.n. fructus alius tm̄ ponderat sicut pyrū. Vñ s̄m Isid. pauca pyra vñr plus ponderare, q̄ multa poma. Et ideò licet ex se parum valeant ad corporis nutrimentū, tñ sumpta post cibum, ipsum suo pondere cōprimunt, & ad locū decoctionis eū impellunt, vt dicit Isaac. Pyrus est mundus, cuius fructus sunt mundani, sed verè isti sunt frigidi per indeuotionē, sicci per incōpassionem, aquosi ꝑ luxuriæ, & deliciarū infectionē, terrestres per auaritiæ, & diuitiarū cōpactionē; & ideò tales sunt multum ponderosi, i. inclinabiles ad peccatum, & ad mundi bona appetenda. &c. Sunt etiam ponderosi.i. graues & importabiles ad sustinendū, quia verè grauius est sufferre & sustinere paucos malos & peccatores, quàm multa poma.i. quàm multos bonos & iustos. Eccl.22. Arenam & salem & massam plumbi facilius est sustinere, quàm virum iniustum. Et ideò licet isti nihil valeant in corpore ecclesiæ, q̄tum est de se, & licet ipsum non nutriant per eleemosynas, doctrinas & exēpla, sunt tamen vtiles secundum quid, quia. s. alios cibos.i.viros, bonos præmunt multis tribulationibus in hoc mūdo, & sic eos compellunt descendere per humilitatē, & coqui ꝑ charitatem, & sic eos faciunt digeri.i.corrigi & conuerti, & sic sunt vtiles inquantū per eorum vexationes fiunt cęteri meliores. ad Ro.8. Diligentibus Deum, oīa cooperantur in bonum. Vel dic ꝙ pyra sunt opera misericordiæ, & timor Dei, quæ grauia sunt & difficilia ad sustinendū, tñ vtilia sunt aīæ & viris bonis, quia. s. eos deprimūt per humilitatem, & inferius descendere compellunt per mortem. s. ad cōsiderandū mortem & infernum. &c. & sic eos coquunt ꝑ contritionē, & digerunt per conuersionem. Prou.27. Graue plumbum, & importabilis arena.i. mūdana tribulatio, & pœnitentia, sed ira stulti, idest diaboli, vtroque grauior. Et sicut pyra sunt dulcia, licet grauia, & ventrem comprimendo liberant atq; laxant, sic verè tribulatio vel pęnitētia licet sint graues quo ad sustinendum, est tamen in eis dulcedo spei & spiritualis consolationis, quod Deus cōsolatur nos in oī tribulatione nostra. 2. ad Cor.1. & ventrem, idest conscientiam soluunt, & liberant à peccato. Sed sicut cum pyro, et post pyrū vtile est bibere vinum, quia secundum illum versificatorem. Per pyra nostra pyrus, sine vino sunt pyra virus, sic verè cū mundanis tribulationibus vtile est, quod bibamus, et hauriamus vinum sacræ doctrinæ, et spiritualis cōsolationis, quia aliàs possent esse virus et venenum ipsi animæ, et eam occiderēt per desperationem. Ideò Esa.40. Consolamini consolamini popule meus, dicit Deus vester. ¶Sunt pyra & etiā poma domestica, et syluestria, sed syluestria dura sunt, et terrestria, et ad esum insipida, si tamen bulliant in aqua dulci, et eū melle vel alia dulcedine, tunc secūdum Isaac eorum terrestreitas temperatur. Sic licet sint aliqui mali, et aliqui boni, mali tamen quando in aqua dulcis contritionis, et lachrymosæ compunctionis bulliuntur, et cum melle spei et cōsolationis cōdiuntur, tunc sua malitia temperatur, quia scilicet sic emendantur, corriguntur et conuertuntur. ¶Pyra licet sint dulcia et sapida, tñ nimis comedentibus sunt nociua, multum enim sunt ponderosa, et cæteris fructibus grauiora, et corpus inflant malosq; humores inducunt, talia sunt mundi bona, qa verè licet sint dulcia et delectabilia, sunt tamen nociua eis vtentibus indiscretè, quia inflationē superbię, crudos humores luxuriæ generant et inducunt. sunt ēt ponderosa, quia verè pondus, et inclinationē auaritiæ introducunt. Illis tamen qui eis bene vtuntur, medicinalia sunt et bona, quia date eleemosynam, et ecce omnia munda sunt vobis. Lucæ 11. ¶Pyra cocta cum fungis malitiosis, omnem ab eis auferunt læsionem etc.

De Pruno. Cap. 121.

PRunus est arbor cuius multæ sunt species, & quædã portant fructum rubeum, quædam nigrum, quędã albũ, sed inter omnes species melior est Damascena. frigida sunt, & humida omnia pruna, & ideò dantur contra febrilem calorem, & contra ventris constipationem, quando sunt matura. Et hæc sola arbor gummi distillat glutinosum & compactiuum, quo vtuntur medici & scriptores, vt dicit Isid. lib. 17. Prunus est crux, cuius fructus Christus est medicinalis, quia peccatorem liberat à febre auaritiæ & compactionẽ parcitatis, & etiam gummi nobis preciosum stillauit. s. sanguinem Christi, qui nos per charitatem conglutinat & compingit. ad Colos. 1. Pacificans ꝑ sanguinem suum, quæ in terris sunt. Vel dic quòd prunus est Christus vel quicunq; sanctus, q gummi charitatis nobis stillauit, cuius fructus. i. opera fuerunt alba castitate, rubea charitate, nigra humilitate, ideò contra febrem peccatorum valuerunt. Vel dic quòd est beata Virgo, vel quilibet vir perfectus &c.

De Papyro. Cap. 122.

PApyrus est quidam iuncus crescens in palustribus & in pratis, & est herba exterius viridis & rotunda, & valde plana, interius habet medullam albam, siccam, bibulam, & porosam, & dr̃ papyrus, quasi pabulum pyros. i. ignis, quia ex eo fiũt ellychnia ad lampadum ignes nutriendos &c. ſm Isid. Talis est per omnia vir perfectus, qui in locis humidis crescit. i. in humore deuotionis, & compassionis, & hic dẽt esse exterius in conuersatione viridis ꝑ honestatem, rotundus per obedientiæ velocitatem, planus per veritatẽ & simplicitatem, lenis per benignitatem, interius autem dẽt hr̃e medullam voluntatis, & consciã albam per innocentiæ puritatem, mollẽ per clemẽtiæ lenitatem, siccam per abstinentiæ asperitatem, leuem per voluntariã paupertatem, porosam per bonarum affectionum multiplicitatem, bibulam. s. cœlestis gratię, & deuotionis, vel etiam scientię & doctrinę ꝑ desiderium, & cupiditatem. vnde Deut. 33. Qui appropinquant pedibus eius, accipiẽt de doctrina ipsius. Ideò Esa. 35. Orietur iunci viror & calami. Et ideò tales medullæ. i. bonæ & puræ consciæ ignẽ charitatis nutriunt & accẽdunt, & in lampadibus. i. in ecclesijs & conuenientibus lumen bonorũ faciunt exemplorum. Act. 20. Erant aũt plures lampades in domo. ¶Papyrus seu iuncus primò à cortice spoliat̃ vsq; ad medullã, & sic desiccatur, parum tñ relinquitur de cortice in vno latere, vnde medulla tenera sustentet̃, & sic efficitur ellychnium ad cõburendum in lampade. Oleo. i. immergit̃, & in lampade accendit̃, & sic in templis lumen administrat, & quãto minus hẽt de cortice, tãto clarius ĩ eo lucet ignis. Verè charissimi talis est peccator, q in paludibus mundanæ prosperitatis crescit, q primò spoliat̃ cortice bonæ cõuersationis, & siccat̃ ab humore gratiæ & deuotionis, in oleo ponit̃ carnalis voluptatis, & delectationis, & sic accẽditur igne auaritiæ & ambitionis, luxuriæ & infectionis, iracundiæ, et turbationis, et ita lumen malorũ exemplorum alijs repræsentat. Esa. 50. Ambulate in lumine ignis vestri. Et sicut talis papyrus est naturæ siccę et bibulæ, sic verè isti sunt sicci ab humore pietatis, et compassionis, et sp appetũt bibere, acquirere et fugere diuitias et delicias tp̃ales, quia sicut dr̃ Prou. 13. Venter impiorũ insatiabilis. ¶Lampas est vitrũ lucidũ, et fragile, qđ oleo implet̃, et sic in quodã ferro q mergulus dr̃, papyrus ponit̃, in oleo imbibit̃, et sic in vno capite accendit̃, et ita lumen in ecclesia ministratur, lampas aũt cũ chorda superius suspendit̃, et ligat̃. Talis est homo iustus, q quantum ad corpus est lampas. s. naturæ fragilis per mortem, est tamen purus per castitatem, et lucidus per honestatem. Iste autem interius est plenus oleo pietatis, in quo est papyrus suæ bibulæ voluntatis, quæ ardet et feruet igne feruidæ charitatis, et hic est suspensus per contemplationẽ superius ad æterna cũ chorda spei et consolationis et cõsiderationis, et sic lumen bonorum exẽplorum alijs tribuit, vel lumen doctrinæ et prædicationis. Sumpserunt secum oleũ cum lampadibus. Matth. 25. Vel dic ꝙ lampas est peccator, fragilis. s. ad resistendum peccato, lucidus per curiositatem, interius continens oleum. i. carnalem voluptatem, et papyrum. i. suam bibulam, et appetentem, et auaram volũtatem quæ sp ardet per concupiscentiam, & cupiditatem. Adhuc ignis in domo impij. Mich. 6. Et qui ẽt semper est in pendulo per incertam sui status dubietatem, vel per superbiã & vanitatem. Iob 7. Elegit suspendium anima mea. Vel lampas est mundi prosperitas, quæ faciliter dissipatur, quæ cõtinet oleũ carnalitatis, & luxuriæ, & ignem cupiditatis & auaritiæ, & tñ pulchra & lucida reputatur. Vide de papilione in tit. de eruca. ¶Sicut pyrus ponẽda in lãpade non ex toto decorticat̃, imò aliquantulum de cortice ei dimittitur, vt medulla tenera sustentetur, sic cortex bonorum tp̃alium nunq̃ est ab hoie corporaliter auferenda per extremam paupertatem, imò necessarium est, vt de istis aliquid retineat ad sufficientem necessitatem. Prou. 30. Tribue victui meo necessaria. ¶Iuncus in lampade quanto minus hẽt de cortice, tãto clarius lucet. Sic verè homo qui est in lampade religionis, quanto minus hẽt de cortice bonorum temporaliũ, in corde, & affectione, tanto magis rutilat apud Deum. Beati ergo pauperes spiritu. Mat. 7. ¶De papyro ſm gl. Esa. 18. & ſm Pli. fiunt diuersa vasa, & vtensilia. Nam exinde fiunt chartæ ad scribendum, naues ad nauigandum, & diuersã vasa ad alia reponendum. In Aegypto. n. in paludib. Nili sunt tantæ magnitudinis, ꝙ exinde nauigia contexuntur. Inde ẽt faciunt funes ad naues & ad vela, & ẽt vestimẽta, & hñt tales papyri radicem triangularem, & crescunt in altitudine decẽ cubitorum, vt dicit Pli. Papyrus est homo, cuius radix est aĩa, quæ tres habet angulos. i. tres potentias naturales, intellectum, memoriam, voluntatem: & ideo in Aegypto. i. in statu tenebrarum paupertatis, aduersitatis, & maximè in religione, circa fluuium deuotionis debet crescere per profectũ, virtutum & gratiarum vsq; ad decem cubitos. i. ad complementum decem mandatorum legis, & sic ad varios vsus ecclesiæ trãsferetur. Fiet. n. charta, vt in eo sciã diuina scribat̃, quia fiet vir discretus & litatus. fiet ẽt nauis. i. vir perfectus, q repletus meritis & virtutib. ad portum salutis quantocyus transmigrabit, &c. Esa. 18. Mittẽtes in mari legatos suos ad populũ, qui eis prodesse non poterit, in vasis papyreis. ¶Papyrus ſm Plin. naturæ est bibulæ & porosæ, & naturaliter bibit & sugit aquam: & ideo valet ad aquam de auribus extrahendam, aquam ẽt à vino separat & disiungit, aquã. n. bibit & secum portat, vinum aũt relinquit, vt idem dicit. Aqua q̃ extinguit ignem charitatis est mũdana voluptas, & prosperitas, vinũ aũt est gloria æterna, fœlicitas, quæ lætificat cor hoĩs. Quidam ergo sunt fatui & potatores, sicut papyrus, quia. s. aquã mundanæ prosperitatis sugunt, attrahunt atq; quærunt, vinum aũt æternæ beatitudinis deserunt & omittunt. Prou. 1. Stulti ea quæ sibi sunt noxia cupiunt. Vel si vis per aquam quæ summè abundat, & ignem desideriorum satiat & extinguit, intelligo gloriam æternam. Per vinum qđ sensum & rõnem tollit, & hoĩem inebriat, & corrumpit, intelligo statum mundanę voluptatis & prosperitatis. Papyrus ergo. i. vir perfectus, vinum ab aqua diuidit, & discernit, & vino mundanæ voluptatis relicto, aquã ęternæ gloriæ, & sibi per spẽ & cõtemplationem incorporat & adiungit. ad Eph. 4. Nolite inebriari vino, ĩ quo est luxuria. & Eccl. 2. Proposui abstinere à vino, vt aĩum meum transferem ad sapiæ lucem. Vide de hædera si vis qũo cum vase hædera probant̃ vina. Vel dic ꝙ qñ in ꝑdicatione vel in dictis alicuius vinum et aqua. i. bona doctrina et verba ioculatoria sũt permixta, papyrus. i. viri stulti non attrahunt nec bibunt, nec retinent nisi aquã. i. nisi verba inepta et ioculatoria, quia si prædicator dixerit aliquod verbũ ioculatoriũ et truffatorium, illud retinent, et nõ bona ipsius documenta, et de ipso iocular̃t et truffant̃. ¶Charta papyrea sicca diu durat, aqua aũt mersa statim ad tactũ modicum dissipat̃ et denigrat̃. Sic hõ mersus in delicijs, faciliter dissipat̃ per pc̃m, qui tñ diu duraret si in siccitate paupertatis et abstinentiæ permaneret.

De Paliuro. Cap. 123.

PAliurus est carduꝰ summè spinosus et aculeatus, pedẽq; vulnerat transeuntis, qui ita est aculeatus, ꝙ se tangi vel comedi ab asinis non permittit, imò omnem tangentẽ vulnerat atque pungit, ſm Isid. Tales sunt multi malitiosi, qui ita sunt pleni spinis. i. verbis pungitiuis et murmurationibus, rixis etiam et diffamationibus, quòd omnes calcantes, idest prelatos vel prędicatores eos corrigentes & arguẽtes & pu-

& punientes, & oẽs eos ꝑ quancunq; modicã iniuriã tãgentes pungunt ꝑ murmurationes & diffamationes, & vulnerãt per tpales vel corporales rapinas, iniurias & inuasiones. Et ideò tales ab asinis. i. à simplicib. prælatis & prædicatoribus non se permittunt corrigi vel puniri, sicut patet de multis secularibus, q̃ prædicatores diffamant si aliquid prædicant cõtra eos, sicut ẽt patet de obstinatis, & in seculo & in claustro, q̃ à prælatis & iudicib. nõ permittunt se corrigi vel puniri. Vrtica & paliurus in habitaculis eorũ. Oseæ 9. Vel dic ꝙ paliurus est vir perfectus, q̃ ita est spinosus per exteriorem pœnitẽtiã & afflictionem, ꝙ ab asinis. i. à dæmonibus nõ põt comedi ꝑ peccatum, imò illæsus cõtinuè perseuerat. Mich. 7. Qui optimus est in eis, est quasi paliurus. vide de carduo.

De Papauere. Cap. 124.

1 PApauer est herba somnifera. habet. n. capitella quædam ad modũ maligranati, in quib. semen ipsius cõtinet̃, ex quo eliquat̃ oleũ qđ somnum lãguentib. administrat, & ex folijs extrahitur succus q̃ similiter somnum fębricitantib. tribuit, & ꝓcurat, vt dicit Pla. Pli. & Diosc. Talis est vir pfectus, cuius semen est doctrina, cuius folia sunt diuitiæ exteriores & substantia tpalis, sed verè ex vtroq; extrahitur succus vel oleũ medicinale & somniferũ. Nã ex semine doctrinæ suæ eliquatur oleũ dulcis cõsolationis & pṛdicationis, qđ languentes. i. peccatores facit requiescere per gratiam, & dormire ꝑ cõtẽplationes. Ex folijs ẽt eius. i. ex suis diuitijs temporalib. vel ẽt ex suis exemplis exterioribus educit succus eleemosynarum & bonarum subuentionem, per quem languentes. i. pauperes, qui febre & æstu paupertatis præmuntur, recreantur, & dormiunt & lætantur. Vnde Apo. 2. Ecce ego mittam eam in lectum, vt. s. dormiat. ¶Papauer est herba cuius semẽ & succus somnum faciunt & inducũt, & languentes & febricitantes quiescere faciunt, & dormire, veruntamen virtutem habent mortificatiuam, infrigidatiuã, & opilatiuam, & ideò cautè & discretè debet quilibet eis vti, vt dicit Diosc. Pla. & Pli. Papauer est mundus, eius semen sunt diuitiæ, cuius succus sunt deliciæ. Nam istæ somnũ delectationis faciunt, & inducũt, quia verè ipsos, qui sunt languentes & infirmi. i. peccatores mundi, & maximè febricitantes. s. auaros ita delectant, ꝙ eos dormire faciunt & sopiri. s. per obstinationem, quia. s. sicut dormiẽs vana somniat, non se mouet, non loquitur, non sentit, non recordatur de debitis, licet tempus instet computi & solutionis, sic isti ita dormiunt ꝙ nec loquunt̃ per confessionem, nec se mouent per bonã operationem, & satisfactionem, quinimò de debitis suis. i. de peccatis nõ recolunt, licet tempus solutionis. s. mortis instet. somniant etiam & existimant multa vana & falsa. s. longam vitam, & similia. Psal. Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerũt omnes viri diuitiarum in manibus suis. Et talia pro certo mundi bona refrigerant per indeuotionem, & oppilant per incompassionem, parcitatem vel obstinationem, & sic peccatorem mortificant atq; necant per diuersa vitia & peccata. s. per superbiam, luxuriam, & mortalem corruptionem. Iud. 5. Et soporem morti socians defecit, & mortuus est. Pone si vis figuram de Sisara, quæ est tit. de aspide, & vide supra de mandragora. Et ideò talibus discretè est vtendum, idest parcè non superfluè nec lautè.

De Plantagine. Cap. 125.

PLantago est herba frigida, habens folia longa & obtusa, mollia & succosa, de quorũ medio surgit hasta quæ sursum habet quasi clauam, in qua semen plantaginis continet̃. Est aũt herba multum medicinalis contra multos morbos, vt dicit Diosc. & cuius similitudo erat in mitra summi Pontificis, & in eius infula, vt dicit magister historiarum super Exo. similiter dicit in iusquiamo. Vocatur autem herba ista à græcis arnoglossa. i. agni lingua, ſm Isid. & Diosc. Talis est sacra scriptura, cuius folia. i. verba sunt succosa per pietatem, longa per incommutabilem durabilitatem. Semen autem eius quod est in medio. i. doctrina vel intellectu, surgit velut hasta, quia. s. est hasta vel gladius ad vulnerandum vel corrigendum peccatores, & est virtuosum & medicinale contra vitia & peccata. Et ista dr̃ lingua agni, quia verè ista non est nisi lingua. i. loquela & prædicatio agni Christi vel cuiuslibet viri iusti. Vel dic ꝙ plantago est vir perfectus.

De Petroselino. Cap. 126.

PEtroselinũ est herba hortensis, vtilis ad esum & ad medicinam. Est. n. apertiua & dissolutiua, & ideò calculum frangit, & meatus aperit vrinales, ſm Diosc. Ista est pœnitentia vel timor Dei, quæ lapidem duræ obstinationis frangit & dissoluit per contritionem, & aperit per confessionem, & vrinam. i. peccata fętida facit euacuari. Ezec. 37. Aperiam tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris.

De Pipere. Cap. 127.

PIper est fructus arboris vel fruticis in meridionali parte caucasi montis crescẽs, & est granum naturał albũ, & planum, sed vt dicit Isidorus, serpentes ipsum custodiũt, qui in illis locis habitant ita copiosi vt non possit aliq̃s illuc ire nec de pipere emolumentũ habere, sed in æstate pipere maturo, incolę syluas accendunt, & sic serpẽtes fugiunt, ꝓpter ignem, & ita piperis grana recolligunt, quæ fiunt nigra & rugosa propter ignis exustionem, licet naturaliter essent alba, vt dicit Isid. li. 17. Charissimi per piper intelligo mundi bona, quæ in feruido monte Caucasi. i. in mundo isto vbi est feruor & æstus auaritiæ, reperiuntur. In isto tamen monte sunt serpentes. i. mundi diuites & auari, qui ea ita seruant ꝑ auaritiam & parcitatem, quòd nullus pauper potest inde habere emolumentum per eleemosynæ largitatem, nec ẽt ipsi exinde fructum percipiunt, quia non audent comedere ad saturitatem. Eccl. 14. Qui sibi nequam est, cui alij bonus erit? Ideò Eccle. 6. Non tribuit ei dñs potestatem vt comedat de bonis suis. Sed verè incolæ terræ. i. Deus q̃ colit & gubernat terram & orbem, qñ hoc videt, apponit ignem infirmitatis, & mortis circa istos serpentes, & compelluntur fugere & exire de mũdo, & grana. i. diuitias dimittere, & tũc alij inde accipiunt, & tunc etiam inde pauperes hẽt emolumẽtum, quia vxor & filij & alij rapiunt ista grana. Iusti tulerunt spolia impiorum. Sap. 10. Ideò Eccl. 14. In bonis eius alius luxuriabitur. Vel dic ꝙ grana piperis sunt homines, qui naturaliter sunt albi per castitatem, plani ꝑ veritatem, calidi ꝑ charitatem, & hoc quãdiu à serpentibus. i. prælatis bonis & prudentibus custodiunt̃, sicut patuit de bonis religiosis & Christianis qui dudum fuerũt, quos prælati & prædicatores, ita seruabant, ꝙ à diabolo non poterant extrahi per peccatũ. Sed verè adueniente æstate mundanæ prosperitatis, vtpotè quãdo ditata est ecclesia vel religio, tũc apposuit diabolus in ista sylua. i. mundo vel religione ignem cupiditatis & ambitionis, & sic serpẽtes. i. boni prælati defecerũt, & grana. i. subditi igne auaritiæ & luxuriæ denigrati sunt per infamiã, cõuersationis, & honestatis, & rugosi facti sunt ꝑ cautelas & duplicitates. Baruch 6. Nigrę fiunt facies eorum de fumo qui in domo fit. Et sic ab istis incolis dæmonibus accipiunt̃, & secum ad inferos deportãtur. Vel dic ꝙ piper est homo, qui à natura est albus per curiositatem, & à serpẽtibus. i. dæmonibus custodit̃, & eis est subiectus ꝑ originalis peccati corruptibilitatem. Veruntamen quando Christus, & prædicatores ignem charitatis vel feruorem pœnitentiæ & cõtritionis in sylua huius mũdi accenderunt, tũc serpentes. i. dęmones fugerunt, & dominiũ piperis perdiderũt, & ita peccatores in vsus Dei & ecclesiæ sunt conuersi, & facti sunt nigri ꝑ humilitatem, rugosi per pœnitentiæ asperitatem, calidi per charitatem. Ideò dicit Christus Luc. 12. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat. ¶Piper est granum naturaliter calidũ, & multum feruens, licet exterius, frigidum videatur. Et istud quanto ponderosius, tãto recentius & melius, nisi fortè sophisticè fiat ab aliquo ponderosum, vt dicit Isid. Sic verè boni & iusti licet exterius in conuersatione videantur esse frigidi per indeuotionem, sunt tñ calidi per dilectionem, & hi quãto plus ponderãt & magis sic inclinãt ꝑ humilitatem & maturitatem, tanto fiunt meliores per vitæ sanctitatẽ, nisi forte sint sophisticè. i. ficte et hypocritæ, humiles et ponderosi, q̃a sicut dr̃ Eccl. 19. Est qui nequiter se humiliat, et interiora eius, plena sunt dolo. ¶Teste Pli. lib. 12. c. 7. Piper naturaliter est album, sed ex cęli et tpis intemperie, et per longam solis adustionem, nigrũ efficitur, et rugosum. Hoc aũt permittunt incolæ, vt melius, et diutius conseruetur. Sic verè homo qui naturaliter hẽt esse albus. i. delicatus et curiosus, quandoq; efficitur niger ꝑ humilitatem,

militatem,& rugosus, per pœnitentiæ asperitatē, & hoc qñ à sole.i.à Christo diu ꝑ fortes tribulationes exuritur,& coquitur & corrigit, vt sic in statu gratię melius cōseruetur,& sic efficiatur perfectus.Esa.1. Excoquam ad purum scoriam tuam.& Esa.58.Excoxi te in camino paupertatis.¶Piper est nigrum & rugosum, calidum & infęcūdum, quia.s.seminatum nō portat nec producit aliqualiter ex se fructū, & hoc non naturaliter fit, sed accidētaliter, quia cū naturaliter habeat esse albū & fructuosum, saraceni tñ in quorū terra crescit, ipsum in clibano decoquūt, ne in alijs regionib. valeat germinare si ibi fuerit seminatum, vt dicit Diosco.& sic ꝑꝑ exustionem fit nigrū & infructuosum.Sic verè cum hō hēat esse à natura albus per innocentiæ puritatē, & fructuosus ꝑ bonorū operū fęcunditatem, tñ q̄a saraceni.i.dæmones (in quorum terra homo gignitur,& nutritur, s.in mundo, cuius sunt Principes & magistri) ipsum in clibano luxurię & auaritiæ, quanto plus possunt decoquunt, ideò efficitur niger ꝑ vitia & peccata,& ēt per conuersationis vilitatem,& infęcundus & sterilis ab oī opere sanctitatis, q̄a tales fructū bonorū operū, eleemosynarum.s.& pn̄iæ nō producunt. Ideò Ezech.7.Oēs adulterantes quasi clibanus succensus.Vel dic ꝙ saracenus.i.Christus, qui fuit de genere Sarę, quādo vult ꝙ piper.i.hō fiat sterilis,& non fructificās.i.castus, ponit eū in clibano paupertatis,& mundanæ aduersitatis,& sic virtutem seminariā.i.carnis concupiscentiam perdit, & sterilitatem recipit castitatis, quia sicut dr̄ Sap.3.Fœlix est sterilis,& incoinquinata, q̄ nesciuit thorum in delicto.¶Piper multum est calidum,& ideò stomachū calefacit & inflammat,& habet virtutē dissoluendi, consumendi, attrahēdi, purificādi, corrodēdi,& ad alia multa valet, vt dicit Diosc.Talis est gr̄a Dei, q̄ calefacit ꝑ charitatē & dilectionē inflammat stomachum voluntatis ꝑ bonū desideriū & affectionē, dissoluit ꝑ cōtritionē, attrahit ꝑ spem & cōsolationē, purificat ꝑ confessionē, cōsumit ꝑ satisfactionē, corrodit ꝑ timorē,& mortis cōsiderationem, & ideò valet cōtra oēs morbos peccatorū.¶Piper virtutem hēt corrodendi, calefaciendi, consumendi,& appetitum prouocandi,& ideò personis cholericis,& calidæ naturę multum nocet, q̄a sanguinem exurit & desiccat,& leprā in eis generat, et alias pessimas passiones, frigidis tñ et humidis ꝓficit, si temperatè ab eis comedat̄, vt dr̄ Diosc.Talia sūt bona mūdi et diuitiæ tp̄ales, q̄a verè licet proficiāt illis, qui sunt frigidi ꝑ castitatē, humidi ꝑ pietatē, quia.s.sciunt bene vti ꝑ eleemosynarum largitatem, calidis tñ et cholericis.i.mundi cupidis auaris et iracundis non ꝓficiunt, imò nocent: Nā sanguinē.i.humorem pietatis in eis adnullant et cōsumunt, et eos ꝑ sollicitudines cōsumunt et corrodunt, stomachū ēt.i.voluntatem eorū inflammāt per cupiditatem, et appetitum.i.ardorem habendi incitant, q̄a quāto plus diuitiarū habuerint, tanto ad amplius incitantur, q̄a ignis nunquā dicit sufficit.Prou.30.Venter.n.impiorum insaturabilis. Pron.13.Comedistis, et non estis saturati. Aggei 1. Et lepram luxuriæ et infectionē gn̄ant et alia vitia multa nimis.Eccle.5.Diuitiæ congregatæ in malum dn̄i sui. ¶Piper ergo granum est exterius vile et rugosum, et nigrū, interius aūt album, sapore acutum, odore amarum, in quantitate modicum, in virtute maximum, tactu frigidum, potētia calidissimum, cuius virtus non sentitur quandiu est integrum, sed cum fractum fuerit vel contritum.Talis est ꝑ omnia vir perfectus, quia exterius in cōuersatione est niger et vilis per humilitatem, rugosus per pn̄iæ macerationem, et asperitatem, interius autem in conscientia est albus ꝑ castitatem, et licet sit modicus sua reputatione, est tñ maximus, quo ad Deum virtute, et perfectione, et licet videat̄ esse frigidus exterius per indeuotionem, est tamen calidissimus ꝑ interiorem affectionem. Et quia talis virtutes suas et perfectiones celat et abscondit ꝑ humilitatem, nō quærens mundo placere, sed Christo, ideò perfectio eius, et virtus non dinoscitur quamdiu est integer. i. quamdiu viuit in mūdo, sed verè qñ teritur et frangitur per mortem, tunc eius valor apparet et sentit̄, et maximè superius corā Deo, quia ſm Psal. Preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius.Vel dic ꝙ tunc vir perfectus propriè cognoscitur, qñ per mūdi tribulationes teritur et cassatur, quia patientia habita virtutē ipsius manifestat etc. ¶Secundum Pli.lib.12.c.7. in Italia viuit piperis arbor, nō portat tamen fructum, licet viuat.Sic verè multi sunt quibus placet in ecclesia vel religione viuere, fructum tamen bonorum operum nolunt facere.

De Pulegio. Cap. 128.

PVlegium est herba multum aromatica, & apud Indos piper preciosior, secundū Isid.calida est & sicca,& multum medicinalis, menstrua educit, calculum frangit, conceptum adiuuat, tussim sedat. Talis est sapientia Dei vel scriptura, quia redolet per bonam famam, & pipere.i.mundi diuitijs preciosior est apud iustos. Preciosior est cunctis opibus.Prouer.3.Hæc enim purgat menstrua carnalis infectionis,& frangit calculum obstinationis, & iuuat conceptum bonæ operationis, tussim etiam.i. remorsum conscientiæ sedat &c. Expone de gratia, &c.

De Porris. Cap. 129.

POrrum est herba, quæ conuenit esui & medicinæ, caput habet carnosum,& terræ multis radicibus inhærens, ꝓficit per transplantationem, non primo, sed secundo anno facit semen, acris est saporis, valet contra multas infirmitates,& contra ebrietatem, & alia multa, vt dicit Diosc.Talis est vir perfectus, quia caput intentionis debet habere, carnosum per pietatem, terræ.i. mortis memoriæ vel humilitati inhæret per plures radices bonarum intentionū, affectionum & considerationum, & proficit per transplantationū, &c.sicut supra de olere,& secundo anno facit semen &c.sicut de cępa, & alio. Vel dic ꝙ porrum est pn̄ia, cuius sapor acer est ad sustinendum, valet tñ contra multas infirmitates peccatorum, & maximè contra ebrietatem carnalis voluptatis, quæ mentem inebriat,& fęcunditatem bonorū operum administrat.Vel dic ꝙ porrū est mortis vel inferni memoria & consideratio.¶Porrum multas habet malas conditiones, quia visum lædit, inflammationem gn̄at, sitim prouocat, stomachum lædit, sanguinem incēdit & inflammat si frequenter & nimium assumatur, vt dicit Pli. Talia sunt per omnia mundi bona, q̄a visum sapientiæ, & discretionis hebetāt, inflaturam superbiæ generant, sitim auaritiæ prouocant, sanguinem.i. affectionem per luxuriam inflammant, & stomachum. i. conscientiam per remorsum destruunt atq; grauant,& tñ fatui ea desiderant.Num.11.& 21. In mentem nobis veniunt, &c.Sequitur. Porri, cœpæ, & alia. Vide in titulo de cœpa.

De Quercu. Cap. 130.

QVercus est arbor glandifera, annosa, solida & compacta, medullam interius nullam habens, radicem habet profundā in terra, tortuosam & duram, corticem grossum & rudem, glandes portat multas, quibus porri nutriuntur. Et hæc fuit dudum Ioui consecrata. Et dr̄ quercus à quærendo, quia antiquitus in eis responsa dæmonum quærebātur, vt dicit Isid.lib.17.Et hæc in glandium fœcunditate in duritia, magnitudine & fortitudine arbores alias præexcellit, vt dicit glo.Hieron.super Amos 2. Tales sunt mundani peccatores, qui verè annosi sunt, quia impius multo viuit tp̄e in malitia sua.Eccl.7.Duri sunt per crudelitatem, compacti per obstinationem, quia. s. non possunt corrigi, penetrari vel conuerti per contritionem & emendationem.Cor eius indurabitur quasi lapis.Iob 41.Et ideo bene sequitur ꝙ interius nullam habent medullam compassionis, dulcoris vel pietatis.nulli.n.pauperi largiuntur eleemosynā aliqualem. Radix aūt. i. cor & affectio est dura per parcitatem & duritiam, & in terra. i. in amore terrenorum fortiter radicata, quia in talibus sunt penitus inuoluti. Cortex aūt istorum.i. exterior conuersatio, rudis est & turpis, mala.s.& infamis. Verumtñ isti sunt glandiferi, quia.s. glandes diuitias tp̄ales vel scientias seculares habent & obtinent plusq̄ boni, quia ecce ipsi peccatores in seculo obtinent diuitias, sicut præcipuè patet in aduocatis. et ideo tales dn̄r à quærendo, quia responsa dæmonum. i. mundana sapientia (quæ à dæmone maculatur, et malis inspiratur) aliqñ per dæmonē per istos alijs rn̄detur, sicut patet in causidicis, per quos oēs malitiæ, et cautelæ mundanæ sapientiæ (quæ rectè nihil sunt nisi verba dæmonum) alijs suggeruntur. Et sicut folia quercus sunt crispa et inuoluta, sic verè verba talium (quæ per folia designantur) sunt inuoluta per varias falsitates, et ideo in fortitudine

titudine mūdanæ ptātis, in magnitudine diuitiarū, & tpa̅r alios præexcellūt ſicut patet. Ideò Amos 2. Fortis ipſe quaſi quercus, & altitudo eius ſicut cedri. Vel dic q̄ quercus eſt pſectus, cuius radix. i. affectio dēt eſſe in terra radicata & pſunda p humilitatem &c. Vide ſupra de ilice, quæ idē eſt qđ quercus. §. perfectio. ¶ Glandes ſunt fructus quercus, & ſunt frigidæ & ſiccæ, & multum ſtypticæ, ventrē conſtipantes, & fumos groſſos in corpore generantes, & tales comedunt à porcis. Sic ſunt mūdi diuitiæ, quæ licet ventrem. i. voluntatē humanā infrigident p indeuotionem, ſtringant & ſiccent p incōpaſſionem parcitatem, & crudelitatem, & licet fumos groſſos generent. i. ſuperbiā & vanitatē, tñ à porcis. i. à mundi voluptuoſis & peccatorib. comeduntur & diligunt, quia ſerpēti puluis panis eius. Eſa. 65. Figura Luc. 15. de filio prodigo qui cupiebat manducare de ſiliquis quas porci māducabant. ¶ Glandes exterius ſunt lucidæ & politæ in cortice, & in quadam capſa intus plena exterius hirſuta continent, & iſtæ in quercu naſcunt, nullo flore penitus præcedente. Iſtæ duræ & indigeſtibilis ſunt naturæ, à porcis tñ diligūtur & comeduntur, qñ tñ in igne vel aqua coquuntur, tūc earū malitia temperat. Tales ſunt mundi peccatores, q̄ ſunt exterius politi p curioſitatem, & in capſula. i. in mundana pſperitate ſunt incluſi, & iſti ſunt duri p crudelitatē, parcitatem & compaſſionem, & indigeſtibiles per obſtinationem, quia. ſ. ita ſunt obſtinati, q̄ ab aliquo non poſſunt digeri per correctionē, cōuerſionē, vel emendationē, licet decoquātur per redargutionē & prædicationem, & ideò à porcis. i. à dæmonibus infernalibus deuorantur, & penitus occiduntur. Vel dic q̄ glans eſt homo perfectus, qui in capſula pœnitentiæ continetur, quæ licet exterius ſit multum dura & aſpera quo ad tpalem macerationem, interius tñ eſt multū lenis & plana per ſpūalem conſolationem. Et iſti ſunt politi exterius per bonam conuerſationem, duri p conſtantiā & perfectionem. iunge ſupra §. præcedenti. Et tñ qñ iſti ponuntur & coquuntur in aqua diuinæ gratiæ, & deuotionis, & igne mūdanę tribulationis, tunc digerunt & conuertunt, corrigunt & emendantur. ¶ Glandes ſunt medicinales, quia humores putridos ſiccāt, & fluxum phibent menſtrualem.

De Quiſquilijs. Cap. 131.

QVisquile ſunt purgamenta frumenti, quæ cadunt qñ frumentum purgatur, quæ adiuncta frumento, ipſum īficiūt, & nihil ſibi afferunt niſi pondus, & hoc vacua ſūt, à vermibuſque corroſa, ideò non dant homini nutrimentū, ſed tñ ab auibus & porcis & animalibus comeduntur, & de eis loquitur glo. ſuper Amos 8. Tales ſunt mundi diuitiæ & bona temporalia, quæ frumento. i. bonis viris non pficiunt, imò nocent, & eos aggrauant, p auaritiam & inclinant, & hæc non ſunt nutrimenta hominum, i. virorum rationabilium, ſed porcorum, i. peccatorum. vacua enim ſunt & corroſa, & fructum gratiæ & meritorum non faciunt neq; pariunt poſſeſſori. Allega Amos 8. Quiſquilias frumenti vendamus, qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis.

De Rubo. Cap. 132.

RVbus licet generaliter ſit nomen ſpinarum & vepriū, appropriat tamen ſpinoſus frutici ferenti mora agreſtia, primò alba, tandem rubea, finaliter nigra & dulcia, quę paſtorum famem releuant in deſerto. Ramos aūt habet multos, interius molles, exterius ſpinoſos, & in omni parte ſui aculeis, & ſpinis eſt plenus. folia etiam eius ſpinis recuruis paruulis ſunt munita. fructus eius dulcis eſt, ex quibuſdam granis ordinatiſſimis conſtans, medicinalis, & nutritiuus, tingens manus, dentes & digitos comedentis, & valet contra multos morbos, vt dicit Plat. & Conſtan. Talis eſt p omnia vir perfectus, q̄ verè more rubi debet eſſe intus in corde mollis & medulloſus per pietatem, exterius ſpinoſus p ſeueritatem, vel ēt ſpinis diuini timoris & aſperitatis pœnitentiæ circundatus & munitus à radice vſq; ad mortem. Sepiam vias tuas ſpinis. Oſeæ 2. Flexibilis tamen eſſe debet per pietatem & benignitatem, & ad terram inclinatus per obedientiā & humilitatem. Eſa. 2. Poſuiſti vt terram corpus tuū, & quaſi viam tranſeuntibus. Folia eius. i. verba dēnt eſſe breuia, & non multa, & ſpinis. i. duris & aſperis correctionibus circunſepta, quia. ſ. tales, & maximè prælati, & prædicatores, dēnt alios pungere & arguere, verbis nō palpare, vel adulari. Qđ eſt contra multos, qui ſic non faciūt 2. Tim. 4. Argue, obſecra, increpa. Fructus autem eorum. i. opera, & exempla debēt alios nutrire p eleemoſynas & informationem, gratijs & virtutibus compoſita & formata, & hæc primò ſint alba p innocētiam, rubea p charitatem, nigra p humilitatem. Vel dic q̄ rubus ſeu morus agreſtis eſt crux, quæ licet ſit ſpinoſa. i. difficilis ad tolerandū, fructus tñ eius Chriſtus ſuauis eſt & medicinalis. Vide de moro ſupra. Vel dic q̄ rubus eſt prælatus, qui quāuis ſit exterius ſpinoſus per pnīæ aſperitatē & correctionis auſteritatem, interius tñ mollis, & pius dēt eſſe benignus. Figura Exo. 3. vbi Moyſes vidit rubum, qui ardebat, & in quo exterius videbat eſſe ignis, & tñ non comburebatur, nec vt videbatur conſumebatur. Sic verè licet prælatus vel vir perfectus videatur exterius habere, ignē crudelitatis, & inflammari, & ardere per ſæuitiā & furorem, qñ tñ virtus manſuetudinis eum lenit interius, licet puniat rigidè delinquentem, non tñ comburitur nec conſumitur per impatiētiam vel pc̄m, vel p vindictam, & crudelitatem, q̄ quamuis correctio & aſperitas ſit exterius, virtus tñ manſuetudinis eum lenit interius. Vel dic q̄ rubus eſt beata Virgo, quæ verè fuit circundata ſpinis per pœnitētię aſperitatem, inclinata per humilitatem, medulloſa p pietatem. & ideò fructum dulcem. i. Chriſtum nobis protulit, & portauit. Figura Exo. 3. &c. Quia verè licet iſta viſa fuerit & credita ardere, & inflammari per cōcupiſcentiā carnalē in partu & conceptione filij, ipſa tñ integra virgo & caſta ſine combuſtione carnalis concupiſcentiæ perdurauit. Ideò canitur; Rubum quem viderat Moyſes incombuſtum &c. Et ſicut rubus oritur in terra ſterili, ſic beata Virgo & ſancti in ſterilitate paupertatis vixerūt, iuxta illud Tho. 5. Pauperem vitam gerimus, ſed multa bona habebimus, ſi timuerimus Deum. ¶ Rubus pp ſpinarum ſuarum denſitatem tutiſſimum eſt camporum, & hortorum munimentum, quia intrare volentes & nocere, vulnerat atque pungit. Sic aſperitas pœnitentię vel correctionis optima ſunt munimenta bonorum & iuſtorum, religionum etiam & clauſtrorum, quia aues. i. ſuperbiam, beſtias. i. luxuriā non permittunt ibi ſubintrare. Ideò Eccl. 28. Sepi aures tuas ſpinis. Vel per rubum intelligo prælatum aculeatum, & auſterum, q̄ munit alios atq; ſeruat. ¶ Rubus multos habet aculeos recuruos, quibus veſtes tangentium & lanam ouium tranſeuntiūm lacerat, & ſem p retinet ſibi partem, & pp ſui denſitatem ſerpentibus eſt amicus, qui ſub vmbra eius latitant, & ideò iuxta eum dormire nō eſt tutum. Tales ſunt raptores, q̄ hn̄t aculeos recuruos. i. punctiones rapinarū, ad veſtes & lanam. i. poſſeſſiones aliorum, & maximè ſimplicium, rapiēdum & retinendū. Ipſi. n. & ēt rami ſui. i. filij & famuli habent manus aculeatas. i. manus acutas & curuas, acutas ad rapiēdum, & curuas ad retinendum, & ideò ſub vmbra iuriſdictionis, & eminentiæ talium habitant buffones venenoſi & ſuperbi adulatores, & ſerpētes. i. malitioſi detractores, quod maximè patet in malis principib. & prælatis, qui tales habent in familia ſua. Vel iſti rubi ſunt detractores, qui veſtes. i. conuerſationem, & famam deſtruunt alienam, Vide & expone ſicut de carduo.

De Roſa. Cap. 133.

ROſa eſt arbor parua & ſpinoſa, quę tota eſt medicinalis, quo ad florē, quo ad folia, quo ad ſemen, duæ ſunt eius ſpecies, domeſtica & ſylueſtris. Sylueſtris flores & folia habet ſubalbida pauca & plana, & parum rubea, domeſtica autem flores habet omninò rubeos, vel omninò albos, habentes folia multa inuicem cohærentia & cōnexa. Talis eſt vir perfectus, & iuſtus, quia cum ſint duæ eius ſpecies, ſylueſtres. i. ſeculares, domeſtici. i. regulares, omnes tñ ſunt medicinales. i. boni & virtuoſi, parui p humilitatem, ſpinoſi p pęnitentiæ aſperitatem. Nā ſemen ſuæ doctrinæ et prædicationis, et flores ſuæ bonæ cōuerſationis ſūt alijs medicinales, et ēt folia ſuæ honeſtæ locutionis. Folia eius ad medicinā gentiū, Ezec. 47. ¶ Roſarū florū duæ ſunt ſpēs etc. ſicut ſupra. Sic verè fideliū duæ ſunt ſpecies, i. boni et mali, ſed verè ſylueſtres peccatores nec ſunt plenè albi per caſtitatē, nec plenè rubei per charitatem, nec multi inuicē connexi p cōcordiæ vnitatem. E conuerſo autē boni et domeſtici ſunt ex toto albi per innocentiæ puritatē, aut ex toto rubei p charitatem,

ritatem, & multa folia sunt in flore. i. multi sunt inuicem cõglobati & connexi per concordiæ vnitatem, & ideò isti sũt alijs meliores, quo ad vitæ bonitatem, odorosiores quo ad famositatẽ, pulchriores quo ad honestatẽ, & sic istorum q. libet dr̃ (iuxta illud Eccl. 51.) quasi rosarum flos in dieb. veris. ¶Est rosa syluestris & domestica, sed domestica si more vineæ culta nõ fuerit & putata, & à superfluis purgata, degenerat in syluestrẽ, syluestris verò p frequentem mutationem & culturã efficitur vera rosa. Sic verè duo sunt hoĩum genera. s. syluestres. i. pc̃tores, & domestici. i. boni & iusti. Sed verè si isti domestici iugiter non excolant per pœnitentiam, non purgentur per cõfessionem, ipsi fiunt degeneres, syluestres. i. mali & peccatores. Luc. 13. Nisi pñiam egeritis, oẽs simul peribitis. Syluestres aũt. i. peccatores, si culti p pœnitentiam fuerint, & de statu peccati mutati, vel de mundo ad religionẽ conuersi, vel in Paradisum per spem plantati, efficiuntur veræ rosæ. i. viri boni & iusti, & fiunt (secundum illud Eccl. 24.) quasi oliua speciosi in campis, & quasi plantatio rosæ in hierico. Et ad hoc facit illud Pauli 11. ad Ro. vbi loquitur de olea & oleastro. ¶Rosa domestica, aut alba est penitus aut rubea, summè odorifera & medicinalis, de spina dura nascitur, tñ naturam ipsius nullatenus imitaẽ, imò odore & decore nobilitat spinam suã, mollis est & tenera, multa habens folia, exterius autem sunt quinque folia viridia, dura, & acuta, q̃bus flos interior est munitus, & sũt istorum duo sine barba, alia duo cum barba, & quintum in vna parte barbatũ, in alia. vnde versus. Fratres sũt quinque, medius patitur vtrinque. Sunt duo barbati, sine barba sunt duo nati. Et in medio floris est semen aureum, onoriferũ & minutũ. Talis est per omnia beata Virgo, q̃a pro certo est flos purus, & ex multis folliculis. i. ex multis gratijs & virtutib. cõpositus, & formatus. Ista. n. licet de spina. i. de duro populo Iudæorum fuerit nata, ipsorum tñ naturam nullatenus est secuta, quia verè non fuit spinosa per ruditatem & crudelitatem, sed lenis & mollis per pietatem & benignitatẽ, alba fuit per castitatem, rubea per charitatem, odorosa p famositatem, decora per cõuersationis decentissimã honestatẽ, & ideò spinã suam. i. totam Iudæorum progeniem & ẽt totũm humanũ genus nobilitauit & penitus decorauit, semẽ aureum. i. Dei filium in se continuit, genuit & portauit, quia semẽ cecidit in terrã. Mar. 4. Ideò Eccl. 39. Quasi rosa plantata super riuos aquarum fructificate. Et in ista fuerũt quinq; folliculi. i. quinq; principales virtutes in quibus ipsa fuit cõtẽta & situata. s. humilitas, castitas, benignitas, pietas, & charitas, & istæ sunt barbatæ per pñiæ austeritatem & hirsutæ. Vel dic q̃ iste flos significat ecclesiã, cuius. s. folia significant eccclesiasticos vel fideles. Isti. n. sunt in triplici dñia, q̃a. s. q̃dam ex toto sunt barbati per prudentiam & veritatem. s. interius in corde, & exterius in opere. Quidã verò ex toto sũt nudi. i. peccatores publici, qui. s. nihil virtutis sibi vendicãt nec intus in cõscia, nec exterius in apparentia. Quidã verò tenent medium, qui. s. exterius sunt boni, intus mali, & qui p parte sunt virtuosi, & in alio diminuti, sicut sunt hypocritæ, figurati 2. Reg. 10. in seruis Dauid, media barba rasis, vel in Miphiboseth, cuius fuit hæreditas dimidiata. 2. Reg. 19. Luc. 19. Dimidium bonorum meorũ do pauperibus. Vel expone de qualibet virgine, & per semen intellige interiores grãs, et virtutes et bonas affectiones. etc. ¶Rosa qñ terit et fricatur, tũc odor eius et valor melius percipitur et sentitur. Sic verè boni et iusti qñ teruntur per tribulationes, tunc fiunt in oĩb. meliores, nã per bonã patientiã suam, odorem bonę famæ diffusius circunfundunt. Ideò dr̃ alibi. Sicut odor rosarum, et sicut dies veris circundabant eã flores rosarum, lilia cõualium. ¶Rosa ante fecit fructũ, q̃ flores eius exterius ostendãtur, et iste hoĩb. propalentur. Nã flores rosæ primò sunt inclusi, deinde exterius expanduñt et aperiuñt, et pficit rosa per incisionẽ et transplantationem, vt dicit Pli. Sic vir iustus et pfectus primò facit fructus bonæ operationis q̃ emittat flores doctrinæ et prædicationis, vel ẽt flores honestæ conuersationis et bonorum exemplorum. Nã primò se tenet clausum per humilitatem, deinde se dilatat p bonã affectionẽ, et expãdit et exponit per bonorum exemplorũ ostensionẽ, et talis proficit spiritualiter per incisionem pœnitentiæ, et tribulationis, et p transplantationem imitationis. ¶Rosa inter oẽs flores obtinet principatum, et hoc rõnem virtutis lenitatis, odoris & coloris. Nam suo odore olfactum afficit, suo decore aspectũ reficit, sua lenitate tactũ demulcet, sua virtute infirmis subuenit & succurrit. ex rosis. n. per decoctionẽ ignis extrahit aqua rosacea, vtilis in medicina. ex eis ẽt fit saccarum rosaceum, & multa alia antidota, quæ valent contra multiplices passiones. Virtutem. n. hẽt confortandi, & mundandi, ẽm Plate. Talis est per oĩa beata Virgo, q̃ inter alios sanctos obtinet principatum rõne virtutis & bonitatis, coloris & honestatis, odoris & famositatis, lenitatis & benignitatis. Cor. n. & decor suæ honestæ cõuersationis aliorum aspectũ reficit & delectat, odor suæ bonæ famæ alios recreat & cõfortat. In odorem vnguentorũ tuorum & c. Cant. 1. Virtus aũt suæ sanctitatis & efficaciæ infirmos. i. peccatores releuat et supportat. Nã q̃a ista rosa calefacta est igne feruẽtissimæ charitatis, iõ nobis stillat aquã fluidæ pietatis, per quam ab infirmitatib. oĩum criminum subleuamur. Expone si vis de Christo, vel de quolibet sancto. Et ideo sicut pp rosæ nobilior pars hoĩs inde adornaẽ. s. caput, sic verè aĩa sp dẽt hr̃e in capite. i. intentione & corde, & affectione, rosam. i. Virginem gloriosam per affectionem & deuotionem. Coronemus nos rosis antequã marcescant. Sap. 2. Vel dic q̃ rosa est charitas, quæ inter cæteras virtutes obtinet principatum, & ideo debemus eam nobis circundare, & ea principaliter adornari. Et sicut rosa trita plus redolet, sic charitas in tribulationib. magis feruet. Et hæc ẽt valet contra multas infirmitates peccatorum. Vnde. Circundabat eam flores rosarum, & lilia conuallium. Vel rosa est honesta conuersatio, quæ circunstãtes afficit & delectat, & ideo ea debemus adornari, & c. ¶Qñ rosa ponitur super ignem in capella, tunc inde virtute ignis euaporat fumus, qui superius inspissatus conuertitur in aquam, quæ inde defluit & distillat. Sic verè qñ homo ponitur in capella pñiæ super ignem feruentis contritionis, tunc ex eo ascendit fumus compunctionis, ex quo tandem aqua producitur lachrymarum. ¶Rosa in quinq; folliculis continetur. Sic rosa charitatis in quinq; operib. satisfactionis custoditur, quę sunt disciplina, vigilia, ieiunium, eleemosyna, oratio. vnde versus. Verberor, & vigilo, ieiuno, largior, oro.

De Radice. Cap. 134.

RAdix est principiũ arboris siue plantæ. & est radix mollis, porosa, humorosa, de facili plicabilis, tenera, tortuosa, villosa, terræ fortiter inhærens, & inde humorẽ recipiens ad totius corporis nutrimẽtũ. Talis est vir perfectus, & maximè bonus prælatus, quia aliorum dẽt esse principiũ & origo, q̃a virtus, & perfectio aliorũ à prælatis & clericis deriuaẽ, & iõ isti debẽt esse molles per benignitatem, humidi & teneri per pietatẽ, de facili plicabiles, p obediẽtię ductibilitatem, villosi ẽt per bonorum operum multiplicitatem, quia. s. plures villos. i. plures bonas affectiones dẽt hr̃e, quibus terræ. i. Christo inhæreat fortiter per charitatem, vt inde humorẽ deuotionis attrahit, humorem ẽt dilectionis, vel ẽt humorem tp̃alis possessionis, quibus corpus arboris reliquum. i. fideles alios reficiat & sustentet. quod maximè pertinet ad p̃latos & p̃dicatores, qui more radicis q̃to plus in terra infiguñt per humilitatem, & q̃to inferius inclinanẽ, tanto alios solidius, & firmius sustinent & sustentãt. Vel dic q̃ radix est beata Virgo, quæ ita est humida per pietatem, q̃ statim inclinaẽ ad quicquid concedendum. ¶Secundũ Arist. radix est tortuosa, vt fortius terræ adhæreat. Et est radis in arbore sicut os in animali, quia mediante radice qñ radix à calore cœlesti penetratur, tunc humorem à terra attrahit, & exinde procreantur, & nutriũtur stipes et rami, et flores, folia atq; fructus, et ẽm variam dispositionẽ radicis totius plantæ qualitas variatur. Tale est cor et interior affectio, quæ terræ. i. Deo debet inhærere per dilectionem, et more oris exinde attrahere et sugere humorem. i. gratiam et deuotionem, qñ penetratur calore cœlesti. i. per diuinam inspirationem, et sic ex radice procedit stipes bonæ operationis, flos bonæ conuersationis, folium bonæ locutionis. Matth. 12. Ex abundantia cordis os loquitur. Nam ẽm cordis et interioris affectionis dispositionem, tota exterioris cõuersationis dispositio variaẽ, q̃a sicut dr̃ Eccl. 13. Cor hominis immutat faciem eius, siue in bono siue in malo. ¶Radix aliqñ est dura, aliqñ mollis, aliqñ leuiter radicata, aliqñ profun-

profundè,aliqñ humidè,aliqñ sicca, sed istæ varietates proueniunt ẜm cõmentatorem de vege. ẜm varietatem caloris agentis,cœli influentis, materiæ obedientis,& terræ suscipientis. Nã radices in terra dulci & sicca sitæ,& aqua dulci mediocriter irrigatæ,sunt meliores illis, q̃ in terra palustri generant,& in cibo, & in medicina vtiliores. Sic verè inter hoĩes quidã sunt sicci ꝑ indeuotionem,quidã molles ꝑ com passionẽ, quidã duri ꝑ obstinationẽ , quidã boni,quidã mali &c. Sed verè istã diuersitatem acquirunt multipliciter ẜm calorem charitatis,quæ in eis abundat,ẜm influentiam diuinę inspirationis,& ẜm materiam temporalis possessionis,& ẜm terrã in qua sunt.s.ẜm veritatem suę societatis.Cõstat.n. ꝙ mores hominum variantur per oĩa ista.Si.n.terra.i.societas in qua sunt,sit dulcis & irrigata pluuia grãrum,tũc meliores sunt q̃ illi, qui in palustribus.i.mũdi diuitijs & delicijs conuersantur.¶Radix sub terra latitat ab aspectu,& suã virtutẽ manifestat in fronde,& flore, & fructu,in terra occultata viuit & proficit,à terra aũt extracta deficit & siccat̃.Terra significat memoriã mortis, vel ẽt asperitatẽ pniæ,vel vilitatem humilitatis,sub qua quilibet dẽt abscondi, vt sic viuat ꝑ grãm,& fructificet ꝑ bonam operationem , quia verè si inde quis extrahitur,statim ab humore gratiæ deficcat̃,& à fructificatione bonorũ operũ induratur, quia ꝑ certo qñ dimittit humilitatem,pniam & mortis memoriam,nunquã potest in statu gratiæ perdurare.Vnde Ionæ 4.Vermis corrosit radicem hædera, & statim exaruit. ¶Pars totius arboris despectior & vilior est radix, & tñ pars est vtilior, & mater est arboris atq; nutrix,& est radix in arbore pars inferior,& quãto in terra ꝓfundius infigit̃,tanto est arboris solidius,& firmius firmamentum,& tãto arbor exinde melior generatur.Sic verè sunt multi in ecclesia,q̃ licet sint viles & despecti,humiles & depressi,tñ sũt arboris ecclesiæ fundamentũ .s.boni,pauperes & humiles & iusti,qui corpus ecclesiæ suis meritis sustinẽt atq; fouent,& suis doctrinis nutriunt & sustentant.Et tales quanto magis inferius in memoria mortis, & etiã in statu depressionis infiguntur, & profundãtur per humilitatẽ,tanto sunt virtuosiores in se, & tanto melius in alijs influunt,& eos suis meritis plus supportant.Vñ ad Ro. 11. Non tu radicem portas, sed radix te. Vel dic ꝙ radix est cor,qđ quãto inferius infigitur per humilitatem,vel quãto in terra.i.in Deo magis infigitur per spem & charitatẽ,tãto arborem. i. aĩam & congeriem virtutum mèlius sustinet & sustentat.Vel dic,ꝙ radix est prælatus, qui quãto humilior, & in Deo radicatior,tanto arbor sui collegij est firmior,fœcundior & melior.vnde ad Rom.11.Si radix sancta,& rami. ¶Radix in se est nobilissimæ naturę , & tñ durissimas petras ꝑforat,& subintrat, & subtilitate innati caloris lapides durissimos penetrat atq;findit. Sic dẽt esse prælatus vel prædicator,vel vir perfectus, qa verè in se dẽt esse mollis ꝑ benignitatem,& humidus per pietatem,& sic lapides duros.i. obstinatos & lapideos peccatores melius subintrabit & penetrabit,conuertet,corriget & domabit,quia tales melius, corriguntur per benignitatẽ,q̃ per austeritatem.Eccl.6.Verbum dulce multiplicat amicos,& mitigat inimicos.Vel dic ꝙ prælatus in se licet sit mollis & mitis, debet tamẽ lapides .i.duros peccatores penetrare,corrigere & punire.¶Tẽpore hyemali fugiens humor & calor frigiditatẽ aeris, ad interiora radicis se recolligit,& ibi multiplicatur,& à ramis retrahitur,& ramorum humor ad radicem reuertit̃,& sic fortior efficitur,vt iterũ in vere valeat germinare. Vnde radix in vere renouat plantam suam,quæ in hyeme mortua & arida videbatur.Radix est cor,rami eius sunt exteriores sensus & operationes vel etiam exterior substantia tpalis. Humor & calor significãt exteriores affectiones. Sed in hyeme.i.in tpe aduersitatis ꝓp frigus paupertatis,& tribulationũ, quæ ibi vigent,ille calor & humor.i.affectio & amor ab exterioribus retrahitur, & ad cor interius reuertitur,quia.s.homo non inueniens exterius prosperitatem,sed aduersitatẽ,retrahit affectũ suũ & amorẽ ab exteriorib. bonis, & cõuertit eũ ad radicẽ cordis,examinãdo cõsciam propriam,& se ad Deũ cõuertendo , & sic efficit̃ cor forte & habile per grãm, & charitatẽ,ita qđ tandẽ adueniẽte tpe veris.i.ꝓsperitatis, fructificat per bonam operationem. Constat.n.ꝙ in tribulatione homo corrigit̃ & emendatur,ita ꝙ qñ Deus sibi restituit prosperitatem,fecũdior & melior efficiatur.ad Hebr.5. Didicit ex his quæ passus est,obedientiam.Vel radix est prælatus,qui pro certo in hyeme huius vitæ debet humorem diuitiarũ attrahere, & moderatè cõgregare, vt sic qñ venerit æstas.i.tps feruẽtis aduersitatis, vel alicuius ariditatis,vel caristiæ,vel paupertatis,ipsum possit ramis suis.i.subditis indigentibus dispensare.Est.n.vtile ꝙ prælatus diuitias habeat, vt necessitatis tpe inueniat q̃d impendat. Exemplum de Ioseph Gen.41.qui annis fertilitatis congregauit victualia,ꝓsequenti tpe sterilitatis.Vñ Eccl.11.In die bonorũ ne immemor sis malorũ.Et Eccl.18.Memẽto paupertatis in die abundantiæ. Vel dic ꝙ radix significat parentes vel ꝑlatos,qui ad ramos.i.ad filios nutriendos & ꝓmouẽdos cõtinuè mittunt humorẽ suũ.i.diuitias tpales , & ideò qñ venit tps hyemis.i. status aduersitatis, & paupertatis, tunc verè vice reciproca rami.i.filij dẽnt humorem tpalis subuẽtionis radici.i.ꝑlatis & pauperib.ministrare.Eccl.7.Memento qm̃ nisi ꝑ illos non fuisses,& retribue illis, qũo & illi tibi. ¶Secundum radicis qualitatẽ flos & fructus exterius variat̃ siue in bono siue in malo , & sæpe accidit ꝙ in fructu apparet q̃cquid lateat in radice, qñq; tñ accidit ꝙ ex radice amara nascit̃ fructus dulcis,sicut patet in oliua & in vite, q̃a amaritudo humoris digerit̃ bñficio caloris & aeris subintrãtis, vt dicit Isaac ĩ dietis.Radix est prętatus vel parẽtes,qũia verè vt cõiter secundũ bonitatem vel prauitatem eorum, fructus.i.filij & subditi bñ vel male disponunt̃, & morigerantur,quia si radix sancta,& rami.ad Rom.11. Nam virum radicis.i.mala exempla & opera prælati vel parẽtis in fructu.i.in filijs & subditis reuelatur,quia filij parẽtes,subditi prælatos faciliter imitant̃. Act.7.Quales patres vestri,ita vos.Et Io.5.Quæcunq; viderit patrem filius facere, hæc & filius facit. & Eccle.11. In filijs suis agnoscitur vir. Veruntamen aliquando accidit, ꝙ licet radix ista sit amara.i.licet parẽs vel prælatus sit peccator, & iniquus,fructus tñ eius.i. filij & subditi dulces & boni reperiuntur.Exemplum de iusto Ezechia filio nequissimi Achay 4.Reg.18. Et hoc quia virtute caloris & aeris.i.virtute diuinæ gratiæ & inspirationis humor eorum.i.sua affectio digeritur,conuertitur & mutatur.Vnde quando ex malis parentibus videtur boni filij, signum est diuinæ gratiæ & virtutis. Vnde Iob 14. Quis potest facere mundum de immundo,cõceptum semine.Nõne tu qui solus es? ¶Quãdo arbor est sterilis & infirma solet sibi medicari in radice, quia radix finditur,& in fissura lapillus ponit̃, & sic velut decoctura defluit grossus humor, & sic attracto nouo humore , virtute aeris, subintrãtis sit arbor illa fertilis & fœcunda,ẜm Isaac in dietis.Sic verè,qñ homo per peccatum efficitur sterilis à fructu bonorum operum,tunc põt medicari & sanari ꝑ pniam,q̃a primò dẽt radix. i. cor scindi & perforari per cõtritionem, debet etiam imponi lapis.i.memoria mortis,& duritia tormentorum infernalium per recordationem , & sic emittet grossum humorem , idest vitia & peccata per cõfessionem, sic attracto nouo aere , idest bona & sana doctrina audita, subintrabit nouus humor,idest diuina gratia, quæ ipsum in bonis operibus fœcundabit. Cant.4.Veni auster,perfla hortum meum,& fluent aromata illius. Et sic arbor, idest peccator renouabitur per gratiam & sanabitur. ad Rom. 12. Renouamini spiritu mentis vestræ.

De Rapa. Cap. 135.

Rapa ad cibum valet, raphanus autem ad medicinam, & sunt radices similes. Et est rapa calidæ & humidæ naturæ, mollis & dulcis, corpus præ cæteris radicibus melius nutrit, inflationem tamen generat, & maximè crudas comesta. Talia sunt mundi bona , quæ licet sint dulcia, & licet nutriant corpus,inflationẽ tamen superbiæ generant & inducunt. ¶Herba cuius radix nutrit,semen non,& econuerso &c. Vide supra de gramine.

De Ramno. Cap. 136.

Ramnus est arbor parua & nodosa,dura,ramosa & spinosa, folia habet multa, spinis acutissimis circũsepta, & ideò manum solet lædere contingentis,& pedes pungere conculcantis. Ramos habet multos,in quibus sunt aculei circunquaque, in suo principio folia habet mollia, & spinas parum pungitiuas, sed quanto plus crescit et senescit,tanto in acutiorem aculeum indurescit, secundum Pli.

Tales

Tales sunt multi mundi Principes, & prælati, qa verè parui sunt quantū ad virtutē & pfectionē, nodosi p peccatorum multiplicationē, duri p parcitatem & incōpassionē, vel p incorrigibilitatē & obstinationē, spinosi p crudelitatem & excoriationē, multa hñt folia.i. verba p iactantiā & elationē, q tñ sunt aculeis rapinarū vndiq; circūsepta, qa verè oīa verba talium sp cōitatur excoriatio vel rapina, quia.s.ipsas defendūt, augmentāt, acquirūt & multiplicant p rapinā, & ideò tangentes eos & conculcantes.i.vicinos suos q eorum fines & possessiones tangunt, pungūt & lacerāt & corrodūt .s.rapiendo, exhæredando, & alias quōlibet inuadēdo, & pp hoc de istis loquit Iob 24. In fortitudine manus suæ præparant panē liberis, agrū nō suū demetunt, de ciuitatib. fecerūt viros gemere &c. Isti ēt hñt ramos.i.filios vel officiales, balliuos & seneschalos multos, qa multi colunt personam potētis. Prou. 19. Sed p certo in oibus istis ramis vigent aculei.i.punctiones & stimuli rapinarū, qa & seneschali & balliui, q̄tum ad Principes, & clerici, q̄tum ad prlatos, & vxor & filij q̄tum ad diuites seculares nitunt ad rapiēdū, & alios pungendum & inuadendum. Iob 39. Pulli aquilæ lābunt sanguinem. Vel dic q ramnus significat murmuratores & impatientes, q duri sunt per obstinationem, ramosi per multiplicem malam affectionē, hñt multa follia per multiplicē locutionem & garrulationem, quia tales volunt sp hre oīa verba, quæ per folia designantur, & circa ista folia.i.circa verba sua isti sp inueniuntur spinosi & aculeati per murmurationē, detractionē, iniuriam & impatientiā, qa verè statim q tangunt modica occasione vel iniuria, contingentē pungunt verbis iniuriosis, & murmuratorijs & cruentant, illos ēt qui eos calcant per correctionem.s.prælatos pungūt per murmurationem & diffamationē, & per infamiæ lacerationem, quia qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Eccle. 13.

2 ¶Ramnus in principio hēt ramos molles & teneros, sed q̄to plus antiquantur, tanto amplius indurantur, & tāto pungentibus aculeis plus vndiq; muniuntur. Tales sunt multi plati, & alij, quia verè in principio.i.in iuuentute & ingressu folia.i.exēplum & conuersatio eorū mollis est & benigna, spinas ēt.i.rapinas vel duras correctiones tūc tpis nondum hñt, sed verè, q̄to plus viuunt & antiquant, q̄to plus crescūt in diuitijs, & honorib. et augmentant, tanto aculei duritiei, et rapinæ in eis plus durantur, qa multi sunt, qui in iuuentute boni, q i senectute sūt iniqui. Exēplū de Saule, q primò.s. ante regnū erat optimus de toto Israel, ficut dr 1. Reg. 9. sed post in senectute factus est pessimus. Sic multi sunt in iuuentute boni, & maximè anteq̄ promoueantur.s.ad aliq̄ dignitatem, sed post qñ sunt dignitate promoti, et ætate pfecti, spinosi et duri, et crudelissimi fiunt. Iste hō cœpit ædificare, et non potuit consumare. Luc. 14. Vel expone contra illos q in principio qñ veniunt ad religionē, sunt mites et mansueti, sed post efficiunt duri et obstinati, pungitiui murmuratiui, iniuriantes, et impatientes, et tales in ardore tentationis faciliter per luxuriā inflāmant. Adiunge si vis vt supra §. de

3 detractione. ¶Ramnus hēt naturā igneam, sicut tangit magister hist. super Iudi. 9. s̄m Iosephum. Nam pp nimiam eius siccitatē, folia et rami ipsius, qñ cadunt et desiccant in calidis regionibus, ad fortem repercussionem solis ignē pariūt et emittunt, ex quo tā ipsi q̄ proximæ syluæ, sæpius mirabiliter accendunt, dissipātur penitus et vruntur. Sic verè sunt furibundi, iracundi et impatientes, qa verè ignē iracūdiæ, impatientiæ, crudelitatis et rapinæ de facili pariūt et emittunt, quia qñ sunt in calida regione.i.in statu psperitatis, et æstu.i.feruore auaritiæ instigantur, tunc verè ex se emittunt ignem.i.verba et opera crudelia, raptoria atque dura, intātum q pro certo arbores circunstātes.i.sui socij et vicini p eos exurunt et destruuntur per iniurias, exhæredationes, et similia, de quib. Ps. Priusquā intelligerent spinæ vestræ ramnum, sicut viuentes, sic in ira absorbet eos. Istud patet ēt de luxuriosis, q ignē luxuriæ in se continent, ita qd ad calorē solis, ad ardorem tentationis inflāmant p mala desideria, et comburunt p mala opera. Leuit. 10. Cumq; quæreret hircū.i. fętidū luxuriosum, cōbustu reperit. Et iō syluæ circunstantes.i.bonæ psonæ et castæ p tales malos, vicinos accendunt igne luxuriæ et peccati. Constat.n.q luxuriosi et luxuriosæ, alios vicinos destruunt et corrumpunt verbis, operibus et exēplis. Vel dic quòd ramnus est ambitiosus religiosus, qui licet dum est in religione vel ecclesia, videatur esse siccus per castitatem, paruus per humilitatem, spinosus per pniæ austeritatem, intus tñ in corde continet ignem.i.appetitum ambitionis, & ardorem dñandi: & ideo qñ talis pōt obtinere prælationem, tunc quando ardor auaritiæ inspiratur & instigatur, ignem crudelitatis ex se emittit, & omnia ligna syluæ in qua est.i. omnes bonas personas suæ religionis vel sui status vel patrię destruit, persequitur, adnihilat & consumit, quia regnantib. impijs ruinæ hominum. Prou. 28. Istud patet tam in mundo q̄ in religione. Figura ad hoc Iud. 9. vbi parabolicè dr, q ligna syluæ volentia eligere regem, venerunt ad oliuam, ad vitem, & ad ficum, & rogauerunt quamlibet istarum per se, vt regina arborum fieret, & plantarum: illæ aūt arbores penitus respuerunt, & hoc (sicut ibidē supponitur) quia pinguedinem suam oliua, fructus suos ficus, vinum suum vitis, si regnarent, perdere timuerūt. Finaliter autem venerunt ad ramnum, rogantes vt super eos regnaret, qui statim acquiescens, dixit eis, q omnes venirent, & sub vmbra eius quiescerent & dormirent, tunc autem qñ vidit alias arbores sub se, egressus est ignis de eo, & omnes ipsas ēt cedros libani deuorauit. Sic verè aliquādo accidit, q ligna vnius syluæ.i.homines vnius collegij volunt q regnet super eos oliua.i. vir misericors, vitis.i.vir discretus, qui vinum sacræ doctrinæ eis propinet, ficus.i.vir in bonis operibus fœcundus, isti tamen regnum refugiunt, & repellunt, quia verè boni & iusti non quærunt alijs dñari. quod si quærant, hoc non vt præsint, sed vt prosint. timent.n. si alijs dñarentur. perdere dulcedinem cōpassionis & deuotionis, fructus bonæ operationis, & vinum doctrinę & scientificæ eruditionis, quia re vera ista faciliter perduntur, qñ homines ad dignitates seculi promouentur, & ideo se debent excusare, & non se ingerere vel inferre, dicentes illud Esa. 3. Nō sum medicus, & in domo meā non est panis, neq; vestimentum, nolite me cōstituere principem populi. Ista potissimè debent esse quando ligna syluæ.i.seculares eligunt arbores domesticas.i.viros spirituales, & regulares. Sed vera qñque veniunt ad ramnum.i.quādoq; eligunt aliq̄ malam vilemq; personam, prius mollem & teneram tractabilem, postea verò duram & mordacem, pungentē & crudelem: & tunc verè talis non recusat, imò gaudenter recipit & acceptat, qa tales gaudent dominari, non vt habeant onus, sed honorē, non vt prosint, sed præsint: & ideo finaliter accidit, q quando tales habēt sub se arbores, syluæ.i.suos socios, & cedros libani.i.viros iustos & perfectos, altos vel quo ad mores, vel quo ad dignitatem. s. priores & decanos; tunc verè ex eis prodit ignis crudelitatis, excoriationis, auaritiæ, inuidiæ & extorsionis, rapinæ & excoriationis, per quem sylua.i.religio vel ecclesia cōsumitur & destruitur, & ligna syluæ.i.bonæ personæ ab eo persequuntur, deponuntur & deprimuntur, mali aūt & indigni ab eo promouētur, quia cum impii sumpserint principatum, gemet populus. Prou. 29. Applica si vis de malis iudicib. & principibus idem. ¶Ramnus est ar- 4 bor parua, nodosa, dura, spinosa, ramosa, de facili inflāmabilis. Sic vir perfectus est paruus per humilitatem, spinosus per pniæ austeritatem, durus per constantiæ firmitatem, ramosus per bonarum affectionum multiplicitatem, & de facili inflammatur per bonum desiderium & charitatem. Vel ramnus est caro, quæ quia spinas.i.carnales motus in se continet, ideo per feruorē concupiscentiæ et luxuriæ faciliter inflammatur, qñ ardore tentationis aliquantulum instigatur. ¶Ramnus propter multitudinem ramorum non pōt sur- 5 sum altè crescere: et ratio est, quia verè humor, qui deberet sursum ascendere, et arborem eleuare, vadit ad ramos circunquaque, et sic incremētum arboris impenditur. Charissimi, per ramnum intelligo diuitem auarum, per ramos eius intelligo filios, vxorem et hæredes. Nam pro certo humor eorum.i. amor et affectio cordis qui deberet sursum ascendere ad Deum, declinat ad ramos.i.ad filios et parentes, qa verè oīs istorū amor, affectio, cogitatio vel attētio est i filiis suis. s. eis acquirendo qūo post se possint esse diuites in hac vita, et fiunt pro eis auari, vsurarii et dolosi raptores et balliui, et intm pro eis circa tpalia occupantur, q ad contemplationem, et desiderium cœlestium non leuantur. Ideo de istis dicitur Iob 24. Vigilantes inquit ad prædam præparant panem liberis, agrum non suum demetunt etc.

De

De Resina. Cap. 137.

RESina dr̃ omnis liquor qui de arboribus defluit & distillat, sicut balsamum, mastiche, galbanum & cætera similia, quorum quædam remanent liquida, quędam autem calore aut frigore indurantur, licet in principio mollia & liquida videantur ab arbore distillare. Omnis autem resina vtilis est & medicinalis. Virtutes singularum vide in suis locis. Resina significat gratias & virtutes, quæ ab arbore Christo nobis stillant, quæ variæ sunt & diuersæ, omnes tñ vtiles & medicinales sunt cõtra infirmitates peccatorũ. 1. ad Cor. 12. Diuisiones gratiarum sunt, ideo consulitur Hier. 51. Tollite resinam ad dolorem eius, si fortè sanetur.

De Ruta. Cap. 138.

1 RVta est herba feruentis naturæ, virtutis multæ: secũdũ Isid. & Pli. qui eam præ cunctis herbis extollit. veneno .n. repugnat, & iõ mustellam post eius esum inuadit & interficit basiliscum, fœtum mortuum expellit, matricem mũdificat, & castitatem generat & inducit, quod ei competit ẽm medicos, à tota specie & natura & occulta proprietate, cũ sit calida & sicca, oculos clarificat, & eorum ruborem mixta cum aqua rosacea mundat mirabiliter continuo atq; sanat. Talis est pnĩa: quæ licet sit amara & grauis ad sustinendũ, est tñ super oẽs alias herbas medicinalis. i. sup oẽs alias virtutes cõtra vitia & peccata. venis. n. malarũ tentationũ repugnat, & ea pasti & nutriti, more mustellæ de basilisco. i. de carne vel diabolo triumphat. Hæc est igitur feruida p cõtritionem, fœtũ mortuum. i. peccatum mortale educit p cõfessionem, & sic matricem: i. conscientiam mundificat & depurat per pc̃torum abstersionem. Ps. Lauabis me hyssopo, & mundabor. Ad litteram autem castitatẽ aïæ & corporis introducit, quia opera pnĩæ carnem macerant atq; domant. Oculos ẽt intellectus mundificat, & clarificat per discretionem, & omnem ruborem carnalis voluptatis inde diluit atque tollit, & maximè qñ cum aqua rosacea. i. cum aqua lachrimarum permixta fuerit & adiuncta, & sic poterit dicere pęnitens illud Esa. 38. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Expone oïa si vis de consideratione mortis uel inferni,
2 quæ eadem operatur. ¶Solus odor rutæ fugat de horto bufones & alia venenosa. Sic memoria & odor mortis, quæ amara est & aspera, de horto conscientiæ fugat bufones. i. oẽs tentationes venenosas animæ peccatricis. Et sicut ruta comesta facit hominem castum, sic mors comesta per recordationem, & incorporata per iugem meditationem, facit hominem castum & corporaliter & spiritualiter. ¶Ruta vult
3 seri in æquinoctio autumnali, odit hyemem frigidam & humidam, siccis gaudet temporib. secundum Isid. lib. 17. c. vlt. & secundum Pli. lib. 19. c. 8. Talis est vir perfectus: quia debet esse amarus per contritionem, viridis per honestam conuersationem, & iste nunquam debet desiccari ab humore grãæ per bonæ vitæ discontiuuationem, sed sp esse virens p grãæ perseuerantiam & durationem. Iste debet odire hyemem. i. statum peccati, in quo est frigus indeuotionis, & humor carnalis infectionis & sicco tempore. i statu abstinentiæ uel castitatis dẽt gaudere, uel ẽt de siccitate paupertatis & aduersitatis, iuxta illud Prou. 12. Non cõtristabit iustum quicquid
4 ei acciderit. ¶Ruta diligit terrã lateritiam, & in tali terra & cinere vult nutriri. Vnde secundum Pli. cum semine eius debet adiungi cinis, qñ seminatur, ut careat erucis. Re uera talis est vir perfectus: quia verè in terra lateritia & cine[illegible] in statu pęnitentiæ (qui per asperos lateres [illegible]git) & humilitatis, q̃ per cinerem design[illegible], seminari & locari. Nam cum semine eius [illegible] interiori bona affectione semper debet misce[illegible] cinis. i. memoria amara nostræ mortis & incinerationis, & etiam cinis. i. virtus humilitatis, vt sic ab erucis. i. à tentationibus & dæmonibus nullatenus comeda-
5 tur. ¶Ruta habet conuenientiam cum ficu, nã sub ficu lætior atque virentior inuenit ẽm Pli. Sic uerè iustus habet conuenientiam & amicitiam cum ficu. i. cum arbore crucis: quia quando sub ea plantatur per compassionem & deuotionẽ, tunc melius viget per bonam operationem, & sanctam cõuersationem. Sub vmbra illius quem desiderabã sedi, & fru-
6 ctus eius dulcis gutturi meo. Cant. 2. ¶Ruta ĩ quolibet ramo sui habet vim seminariam: quia ramo eius in terram curua to statim oriuntur ibi radices, & in terra radicatur. Ista etiã herba difficilimè arescit, ẽm Pl. Ruta est Chrs cuius rami sũt fideles Christiani, sed verè in quolibet dẽt esse vis seminatiua. i. virtus charitatis, & bonum propositum, & semen grãæ & virtutis, & iõ qñ inclinanẽ per humilitatem, & in terra. i. in memoria passionis & mortis figuntur, & tunc radicẽ bonarum affectionum & cogitationum producunt, et tandem fructum bonorum operum faciunt et emittunt. Eze. 17. Posuit de germine eius etc. ¶Sculptores tuam comedunt, vt ui-
7 sus eorum acuatur: et iõ errauit Pythagoras, qui putauit rutam oculis nocere. Musto ẽt rutaceo solebant uti antiq Romani contra venenum, et contra alias passiones. Illi etiam qui succo rutæ liniunẽ, ab araneis, scorpionibus, vespis et apibus, nõ pungunẽ, ruta tñ mulierib. pgnantib. est nociua, qa fętum interficit et occidit, vt dicit Pli. lib. 20. c. 13. Talis est sacra scriptura: qa verè visum. i. intellectum hoĩs acuit per fidem et discretionem, litet Pythagoras. i. mundani sapiẽtes contrariũ arbitrentur. sculptores. n. i. sancti p̃dicatores, q induris cordib. pc̃torum sculpunt mãdata diuina p correctionẽ & p̃dicationem, ista ruta utunẽ, et in sacra scriptura occupantur, qa ẽm Apost. 2. ad Tim. 3. Omnis scriptura diuinitus inspirata vtilis est ad docendum, et arguendum etc. Romani ẽt antiqui. i. sancti patres confessores et æremitæ, mustum. i. doctrinam, rutaceum. i. sacram scripturam compositam bibebant contra venenum hæresis et erroris, et cõtra infirmitates omnium peccatorum. Bibebant autem de spũali. 1. ad Cori. 10. Caueant tñ mulieres. i. simplices et idiotæ ne rutam comedant. i. ne de sacra scriptura inquirant et disputent, s. de secretis eius: quia faciliter fętus conceptus. i. suum bonũ propositum necaret: quia multa scripturæ, uerba essent eis occasio delinquendi. Prou. 25. Qui perscrutator est maiestatis, opprimet à gloria. Valet aũt succus eius. i. doctrina contra muscas et araneas. i. contra carnis et mundi tentationes et peccata. Vel dic, q ruta est pnĩa uel cõsideratio.

De Saltibus in generali. Cap. 139.

SAltus sunt loci alti in nemoribus, paucis arboribus, circũsepti. Saltus. n. altus locus est & incultus, ab accessibus hoĩm separatus, uersus cęlum eleuatus, et in istis castra fortissima situanẽ, q̃ sunt cõtra aduersa oïa munimenta, secundum Isid. lib. 17. Sic est status pfectionis vel religionis: qa verè iste est altus per contemplationem, et à terra, i. à terrenis eleuatus p eorũ cõtemptum, et abdicationem, incultus est per pnĩæ macerationẽ: qa. s. non cultus per curiosam hoĩm conuersationẽ, et iste paucis arborib. i. paucis personis hodie est circunseptus, qa verè pauci sunt hodie qui viam perfectionis aggrediantẽ, talia loca tñ sunt fortissima et tutissima bonis et iustis ibi habitantib. contra oẽs impetus tentationum tam hostilium quàm mundarum, iõ dr̃ 3. Reg. 7. Vasa domus saltus libani erant ex auro purissimo.

De Syluis in generali. Cap. 140.

1 SYlua, lucus et nemus idem sunt, sed sylua dr̃ à silendo: qa propter raram hominum accessum ibi non est tumultus, sed silentium. Lucus dr̃ à lucendo, per antiphrasim, quasi lucus. i. luce carens: quia ibi solis claritas nõ vr̃. Nemus dr̃ à numinibus, quia numina, et idola dudum in nemorib. colebãtur, vt dicit Isid. Vel potest dici [illegible]s à nemine, eo q à nemine freq[illegible] Talis est mundus. Iste. n. dr̃ sylua à silendo, [illegible] ibi sunt pauci hoïes, idest viri et rationales, et iusti, et ideo ibi non est vox laudis, confessionis, et orationis, sed silentium, omnium istorum. Vnde Amos 8. In omni loco pijcietur silentium. Iste etiam dicitur lucus, quasi luce carens: quia verè luce. i. claritate grãæ et veritatis caret, et vmbra falsitatis et obscuritatis abundat. Apoc. 18. Lux lucernæ non lucebit tibi. Dicitur etiam nemus, à nemine, quia uerè idola, idest mundi diuites et potentes ibi sicut numina colunẽ, et à fatuis honorantur, quia multi colunt personam potẽ-
2 tis. Prou. 19. ¶Sylua est locus vastus et incultus, ubi sunt plures arbores infructiferæ quàm fructiferæ vt communiter et infructiferæ maiores sunt et altiores quã fructuosæ. Sylua est mundus q est locus incu[l]tus: quia caret cultura pœnitẽtiæ et disciplinæ. Item locus [va]stus: quia. s. ibi non est abũdãtia virtutũ et gratiarum, et ibi [pro] certo plures sunt arbores infructuosæ. i. peccatores hoïes [in] fructu bonorũ operũ et

gratiæ carent quàm fructuosæ.plures.n.sunt mali quã boni. qa stultorũ infinitus est numerus.Eccl.1.Et isti infructuosi,s. mali & peccatores,pro certo sunt alijs altiores.i. in diuitijs & honorib.potentiores:quia impij hodie prosperant,& bene est hoibus qui præuaricant.Hie.12.¶Sylua à feris & sçuis bestijs incolitur, & à latronib.qui ibi latitant habitat:qui.s. transeuntib.insidiantur,& eos ibi spoliant, perierunt & occidunt.in syluis ẽt est locus seductionis & deceptionis:quia propter aues & bestias cupienda sylua ab aucupib.& venatorib.frequentat.Arbores ibi,de ęstate virent & florent, in hyeme pallidæ sunt atq; siccæ; sicut hæc oĩa patent diligentius intuenti.Talis est mundus,q à seuis bestijs.i. diuersis peccatorib.habitat.In syluis.n. sunt lupi & leones.i. tyranni raptores:q carnes comedunt,ibi sunt apri & cerui, q fructus diuitiarum quærunt.i.vsurarij,& auari &c.Item glires & hericij,qui arbores scandunt;i.superbi & ambitiosi qui arboribus eminentiarum delectant. Ps. In ipsa pertransibunt oẽs bestiæ syluæ.Itẽ ibi sunt latrones; qa verè sylua huius mũdi à dæmonib.& à falsis mundi raptorib.& secularib. habitat, à quib.transeuntes.i.pauperes & simplices spoliant,s. à gratijs & virtutib.per dæmones,à bonis aũt temporalibus,per tyrannos & raptores denudant, & spoliantur.Iõ Iob 24.Nudos dimittunt hoies vestimenta tollentes. Locus ẽt iste locus est deceptionis:quia verè ibi decipiunt boni & iusti tẽporaliter fraudulosis auaris, & spiritualiter à dæmonibus. Nam quia ibi sunt aliquæ aues.i.aliqui viri cõtemplatiui,aliquæ bestiæ.i.aliqui boni actiui, idcirco pro eis capiendis & ad æternum periculum deducendis,sylua huius mundi à venatoribus.i. à dæmonibus frequentatur, qui bonos laqueis suarum tentationũ capient & seducunt.Aucupes ẽt.i. mũdi auari & vsurarii alios simplices in reti suorũ falsorum contractuum irretiunt & inuoluũt.Hier.5.Inuenti sunt in populo meo impii insidiantes velut aucupes, laqueos ponentes ad capiendos viros.Arbores autem huius syluæ.i.mundi diuites & potentes in æstate mundanæ prosperitatis rutilant atq; fulgent per mundi diuitias & honores,sed verè in tempore hyemis.i.in statu aduersitatis,s.post mortẽ,erunt nudi & siccati ab oĩ virore pulchritudinis & ab oĩ humore voluptatis,qñ.s.erunt inferius in inferno.Iaco.1.& Esa.40. Exsiccatum est fœnum,& cecidit flos.Nota qũo decipiuntur trãsituri nemus per falsos latrones quos inueniũt in spẽ bonorum &c.vide alibi.¶Sylua dr̃ à silendo,quia ibi nõ est tumultus hoium.Sylua ẽt auib.cantantib.iocundat,ab arborib.virentib.venustatur,in sylua herbæ medicinales inueniunt,ad syluam aues fugiunt ut nidificent, & ab aucupe protegant, apes ẽt vt ibi mella faciant & componant, viatores etiã in syluis ardoris tempore delectant, & ibi sub umbra arborũ quã plurimũ recreant.Talis est religio: quia dr̃ sylua à silendo:q ibi nõ est tumultus litiũ & discordiarum, multiloquij vel garrulationis,sed ibi silentium,pax & concordia debet esse.Apo.12.Factum est silentium in cœlo.Ibi ẽt dẽt esse cantus auiũ.i.laus,confessio & oratio contemplatiuorũ Esa.51. Gaudium inuenietur in ea gratiarum actio & vox laudis.Ibi debet esse cursus aquarum & fontiũ.s.lachrymarũ,vt deuotionis,grẽ & lectionis,miæ & cõpassionis.Fluminis.n. impetus lætificat ciuitatem Dei.Ibi debent esse herbæ medicinales.i.bona exempla & documenta,q̃ sunt alijs medicina, & iõ aues.i. viri spirituales & contemplatiui ad istam syluã refugiunt,vt ibi nidificent,& morent, & ab aucupe diabolo tueantur.Apes ẽt.i.uiri pij & misericordes ibi inueniunt,& mel.i.dulcorem eleemosynarum aliis administrãt, vel apes .i.humiles & prædicatores,q mel sacræ doctrinæ ibi aliis influunt.Can.4.Mel & lac sub lingua tua.Et idcircò uiatores.i. mundi peccatores,qui sunt in æstu tentationum & tribulationum positi,qñ ad istam syluam diuertũt,tunc sub vmbraculis arborum.i.sub exemplis bonorum à suorum desiderio rum ęstib.tẽperant.Multi tñ sunt ibi,aucupes & uenatores.i. multi dæmones & tentatores,qui auib.i.viris contemplatiuis insidiantur,vt eos per pctm̃ capiant & pdentur, sicut dr̃ Hie.5.Decipula auib.plena,sic domus eorum plenæ sunt dolo.Inuehe cõtra oĩa,quia hodie pro cantu auiũ est ibi cãtus murmurationis,& dissensionis &c.pro fonte est ibi gula,gastrimargia & luxuria,pro virore honestatis est ibi insolẽtia & infamis cõuersatio,& c similia,pro auib.sunt ibi luxuriosi &c.Vel dic,q sylua est paradisus,vbi sũt angeli uelut aues. Aestate ppetua erunt volucres sup eã.Esa.18.vbi sunt sancti velut apes,vbi sunt fontes æternæ voluptatis.s.ipse Deus,q est oĩa ĩ oĩbus.1.ad Cor.15.Ps.Sicut ceruus desiderat ad fontes &c.Ibi sunt herbæ & gramina.i.satietas volũtatis.In mõtibus Israel pascã eas in locis uirentibus.Eze.34.Et ibi est refrigeriũ oĩs ęstus aduersitatis:q nos q sumus viatores in ęstu tentationum & tribulationum huius mundi, ibi perfectè recreabimur,delectabimur & viuemus;qa tunc auferet Deus oẽm lachrymam &c.Nec cadet sup eos sol,neq; vllus æstus. Apoc.7.¶In syluis pp viarum multitudinem & incertitudinem sæpius deuiat,& quia aliqñ uia incerta & incognita eligit,iõ sæpe ad latronum latibula non sine periculo deuenitur,& iõ in talib.uiis publicis solent fieri nodi & poni cruces,vt uiatores recto itinere dirigant.Latrones tñ qñq; tales nodos immutant,& sic p signorũ falsitatẽ multã deuiãt, & oberrant,& à latronib. seducuntur. Sic verè in sylua huius mundi sunt multæ uiæ.i.multi status & multi modi uiuẽdi,s. via mercatorum,via clericorũ,uia agricolarum &c.Sed verè multæ sunt periculosæ hoĩ & incertæ;quia p multas deueniẽt ad latibulum latronum dæmonum,s.inferius ad infernum,vbi peccator occiditur & necatur, & à ciuitate Paradisi quo tendebat deuiat & oberrat, & ideo Deus qui non vult q oberremus à semita veritatis, posuit in sylua ista signa,nodos & cruces,q̃ debemus seq p imitationem bonos, scilicet uiros & pfectos,quos & quorũ uitã sequẽdo,& imitando,à ueritatis semita non erramus.Esa.30.Hęc est via,ambulate in ea, nõ declinetis neq; ad dexterã neq; ad sinistrã. Sed hic p certo modo accidit deceptio: qa latrones,i. dæmones posuerunt multos falsos nodos in ista sylua,i.multos falsos hypocritas,quos diaboli loco bonorũ in mundo & ecclesia uel religione substituerũt, & iõ per eos decipiunt, quia eos et eorum uiam sequendo & imitando, ad æternũ periculum deducuntur.2.ad Cor.11. Periculum in falsis fratribus. ¶Latrones in syluis sic decipiunt uiatores: quia una pars latronũ in nemore se occultat, alia aũt sub spẽ bonæ societatis in itinere uiatorib.se adiungit,et tunc,qñ sunt in syluæ pfundo,exeunt occulti latrones et eos occidunt, et illi q uidebant esse socii,ad eos spoliandum se cõuertũt.Sic verè in sylua huius mundi sunt duo gña deceptorũ, qdam sunt occulti,s.diabolus et mors;qdam sunt publici,s. vxor, filii et falsi amici.Isti.n.in principio hoi se adiungunt, et in sylua huius mundi fingunt se esse veros socios et amicos:sed uerè qñ homo intrauit usq; ad profundum syluæ,qñ.s.bene est intricatus in mundi negociis, et delitiis, tunc subito inuadunt eum et occidunt occulti latrones,s. mors et diabolus, et tunc etiam isti latrones qui uidebantur esse amici,s. uxor et filii,executores et amici,conuertuntur ad eum spoliandum,et ad quicquid possunt furandum et rapiendũ. Vñ Iob 24.Nudos dimittunt homines,vestimenta tollentes.

De Salice. Cap. 141.

SAlix est arbor sic dicta à saliendo, eo q plãtata celeriter saliat atq; crescat.Arbor est lenta et mollis,de facili plicabilis,et iõ de eius ramis fiunt ligamina ad ligandũ palmites uinearũ.Hęc quo ad fructũ est sterilis,uernntñ in ramorũ multitudine nunquã est infęcunda. Est ẽt sm Plate. vtilis medicinæ,qa calorem febrilẽ reprimit & ad alia multa ualet,et iõ circa febricitãtes utile est ramos salicum circũdare.Per salicẽ q in loco humido crescit,intelligo virũ pfectũ & maximè religiosum;qui in humore grẽ & deuotionis debet [illegible]:qa verè qñ iste fuerit plantatus in ecclesia,religione uel [illegible] celeriter dẽt per profectum bonorum operum crescere in uirtutibus et salice.Et hic debet esse lentus per maturitatem, mollis per pietatẽ, tener per benignitatem, exterius uiridis per honestatem,interius albus per castitatem,de facili plicabilis per obedientiæ promptam uoluntatem,sterilis per uoluntariam paupertatem, ramosus per bonarum affectionum multiplicitatem,& ideo tales debẽt esse uimina suis dictis & exemplis,per quos alii debent ligari et cõiungi inuicem per charitatem,et suis exemplis debent esse aliis medicinales,s.febricitantib. peccatorib. huius mundi:quia febrem et ardorem malorum desideriorum dẽnt inesse, et in aliis mitigare, et iõ pctõres febricitantes debent adiungere sibi tales, et societatẽ eorũ diligere et sectari,ut dicãt cũ Dauid,Sup flumina Babylonis etc. ĩ salicibus

bus in medio eius suspēdimus organa nostra.i.desideria.¶Salix qñ multum antiquatus, processu temporis cōputrescit, & inficit putrefactio interius in medula, & tūc licet sit pulchra & viridis exterius, est tñ interius cō caua, ita ꝙ in ea sæpe latent reptilia venenosa, & iō dormire iuxta salices nō est tutum. Sic verè multi sunt q licet iuuentute sint boni, solidi atq; iusti, qñq; tñ in senectute putrefiunt per vitia & peccata. Nā interius in medulla.i.in corde corrumpunt̄ ꝑ hypocrisim & per malam intentionem, & iō licet exterius videātur virides & boni per fictam cōuersationem, interius tñ in corde à gratijs & virtutib. sunt vacui & inanes, pleni reptilib. venenosis.i.malis affectionibus, desideriis & propositis & vitijs & peccatis, & iō non est tutum ꝙ homo circa tales & in eorū societate dormiat & quiescat, q̄a verè per eorum verba, opera & exempla faciliter deperiret. Cū stultis non habeas consilium. Eccl.8.¶Teste Isid. semē salicis talis est virtutis, ꝙ in potu sumptum, hoīem facit sterilē, ita ꝙ nec mulier cōcipere, nec vir poterit amplius generare. In cauernis ēt salicum sæpe latent reptilia venenosa, & ista valet ẜm Pli. ad febricitantes mitigandum. Salix est mundus, semen eius sunt mundi bona, s. diuitiæ, deliciæ, & scientiæ seculares, q̄ pro certo suos potatores, amatores, auditores & possessores à fructu bonorum operum faciūt steriles & inanes, sicut patet in mundi sapiētib. & diuitibus. Lu.1. Diuites dimisit inanes. Salix ēt.i. mundus facit febricitantes dormire.i. auaros q̄escere in peccatis, & iō in ista salice.i.in amore mūdi non latent nec habitant nisi reptilia venenosa.i. hoīes peccatores, q dictis & factis alios intoxicant & occidunt, s. vsurarii, detractores, inuidi & raptores &c. iō dormire, delectari & quiescere sub salice.i. in mundo, non est bonum nec tutum, propter venenosos pctōres qui habitant in eodē. 1. ad Thes. 5. non dormiamus sicut cæteri, sed sobrij simus & vigiles. ¶Inter salices quanto aliqua est iunior & gracilior, tanto est dulcior & plicabilior. Sic inter hoīes illi qui sunt dulciores ꝑ benignitatem, graciliores per humilitatē, sunt præ cæteris plicabiliores per obedientiæ velocitatem. Esa.11. Filij Amon obedientes erunt. ¶Oīs salix tanto in ramis est fæcundior quanto terræ vicinior, & qñ in vere circa terrā ꝑ duos cubitos trūcatur & decorticatur, tunc non crescit in altū, sed multum vndiq; se diffundit in latum, & de salice decorticata, & sic dealbata fiūt diuersa vtensilia, s. sportulæ & alia vasa ad vsus hominum multū apta. Circa febricitantes etiā valent salices, & somnum prouocant, mitigātq; calorē. Tales sunt boni & perfecti uiri: quia verè sunt terræ viciniores per humilitatem & timorē.i. quanto plus cōsiderant nr̄am terrestreitatem, mortem & vilitatem, tanto sunt fœcundiores in ramis bonarū affectionum. Isti ēt qñ à cortice.i. à diuitiis spoliantur per contemptum mundi & voluntatem paupertatis, tunc in multos vsus Chrī & ecclesiæ conuertunt̄, quia efficiunt̄ sportulæ, quibus alij in cęlum deferuntur, qñ s. fiunt prædicatores. Submissus sum in sporta. Act.9. Isti ēt si in uere iuuentutis scindantur per tribulationes & correctiones, & circa terram.i. in statu infimo teneantur & deprimantur, tunc verè non crescunt in altum per superbiam & præsumptionem, sed in latum per charitatem & dilectionē, intantum ꝙ sine scala, idest, sine difficultate possunt de cętero scindi, corrigi & emendari. Et quanto salix.i. homo est iunior per humilitatem, tanto est flexibilior per obedientiā. Ideo bene dicitur Thren.3. Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua.

De Sambuco. Cap. 142.

Sambucus hēt flores odoriferos, sed fructus hēt nigros, fœtidos & deformes, duplicem etiam corticem dr̄ hr̄e. hypocritæ & falsi hoīes duplicem hn̄t corticem, quia tales pleni sunt duplicitate, cōtra illud Eccl.2. Væ duplici corde. Et ꝓ certo licet flos suæ conuersationis, redoleat, & sit bonus, fructus tñ suæ operationis fœtet, niger est & infamis & malus. Vn̄ ad Eph.5. Quæ in occulto ab eis fiunt turpe est dicere. Vel expone simpliciter de luxuriosis, quorum & folia & verba sunt fętida, vilia, carnalia, & inhonesta, et licet flores eorum.i. exterior ornatus & vestitus sit pulcher & gratiosus, fructus tñ.i. sua mala opera fœtida sunt ꝑ infamiā atque nigra.i. vilia & cōtempta. Oēs.n. talium luxuriam vilipendunt. Fructus eorum inutiles, & accerbi ad manducandum. Sap.4.¶Sambucus hēt duas cortices, vnam grossam & liuidam exterius, vnam subtilem, et viridē interius circa lignū, sed ista est multum purgatiua, humorum phlegmaticorū. Sed vnū est ibi multum mirabile: q̄a si cortex cedatur à ligno versus superius, tunc per partem superiorē purgat, s. per vomitum, si versus inferius, tunc ꝑ partem inferiorē, s. per secessum, vt dicit Pli. Diosc. & Plat. qđ est mirabile. Pellis ista significat virtutē largitatis. Pars inferior est mūdus, & diuites mundani. Pars superior est cęlū et diuites cęlestes. s. mundani pauperes. Qñ ergo aliq̄s hō est plenus malis humorib.i. multis diuitijs, ita ꝙ eas vult expellere, distribuere & emittere, tunc uerè ipse dēt comedere, et sibi incorporare istā pellē.i. uirtutē largitatis. Sed uerè si ista collecta et erasa fuerit versus inferius, i. versus mundum, hoc est dictu, si ad gloriā mundi & nō Dei ipse mouet̄ ad largitatē, et liberalitatē, tūc verè ipse purgabit̄ inferius, q̄a. s. humores diuitiarū distribuet illis q sunt inferius.i. mundi diuitib. et mundanis. Si aūt à parte superiori, i. ad laudē Dei ista pellis fuerit abrasa, quia vult esse largus ad gloriam Dei et vtilitatem animæ, tunc mittet humores suos, idest diuitias ad partem superiorē, idest ad pauperes, qui sunt hæredes regni superni.

De Saliunca. Cap. 143.

Saliunca est herba acuta et pungitiua, crescens in locis aridis et incultis, quædam ēt habet capitella q̄ circunquaque ad modum cascaris sunt aculeata, et ideo saliunca dicitur, q̄a se calcantem facit tripudiare et saltare, vt dicit Isid. gallicè ēt dr̄ chausse trappe. Scorpius etiam dr̄ à multis: q̄a s. pungit vt scorpio se tangentem. Radicē autem habet longam, mollem et carnosam et pinguem, et ab alijs dr̄ eryngium. Tales sunt per omnia mundi officiales, causidici et balliui, quia verè ipsi sunt pungitiui per rapinam et excoriationem: quia omnes se contingentes, uicinos. s. et subditos pungunt, spoliant et cruentant. Populū meū exaptores sui spoliauerunt. Esa.3. In medio ēt istorum sunt capitella.i. principes et capitanei, qui istos fouent iudices ēt et plati: q̄a unus fauet alteri. Mich.7. Princeps postulat, et iudex in reddēdo est. Quinetiam capitales isti sunt acutis aculeis circūducti.i. duris excoriationib. & rapinis. Et sicut saliunca in viis publicis inuenitur, sic tales in officiis publicis statuunt̄ etc. Nam sicut talia capitella in se sunt pungentia, et ramos etiā habent circunquaque pungentes sic tales principes in se sunt raptores, et ideo ramos.i. familiam rapacem nutriunt et pūgentem. Et ideo dici possunt saliuncæ: qui verè pauperes subditos faciunt salire suis excoriationibus, et rapinis. Iob 24. De ciuitatibus fecerunt viros gemere. Vel dic, quòd isti sunt detractores, impatientes, et obstinati, qui circunquaque habent aculeos, idest uerba iniuriosa, pungitiua, diffamatoria et detractoria, et ideo dicuntur chausse trappe: q̄a verè illos, qui volunt ipsos calcare, idest corrigere et punire, uulnerant, diffamant & lacerant, sicut patet Prouerb. 15. Non amat pestilens eum qui se corripit. Isti tamen habent radicem affectionis mollem et carnosam per carnalia desideria et uoluptatem,

Stacte idem est quod myrrha electa et prima, uide supra de myrrha.

De Storace. Cap. 144.

Storax est gummi cuiusdā arboris in Arabia q̄ dr̄ styrax, multū est efficax in medicina. uirtutē.n. hēt glutinosam, cōfortatiuam, attractiuā, corrupti aeris purgatiuam. De arbore aūt stillat in ortu caniculæ, cuius tres sunt species, s. calamitis, chrymatias, et aspros, ut dicit Isid. et contra multas passiones ualet, secundum Diosco. Talis est virtus pietatis et compassionis: quia in tpe feruidæ æstatis, i. in statu aduersitatis, et in miseriis aliorum de arbore, i. nobis debet stillare, et emanare, et hæc virtutem habet confortatiuam, quia pauperes confortat, glutinosam, quia nos cum Deo et hominibus glutinat, pacificat et concordat, attractiuam, quia nos ad bonum attrahit, et inuitat, et corrupti aeris, idest corruptæ conscientiæ purgatiuam, et odoris bonæ famæ emissiuam. Vel dic per oīa de viro perfecto, et pręcipuè de ꝑdicatore. Vel dic de gratia Dei: q̄ conglutinat per charitatem, confortat per spē, purgat per pœnitentiam, attrahit ꝑ contēplationem, et fluxum, i. luxuriam stringit ꝑ castitatē etc.

De Sycomoro. Cap. 145.

1 SYcomorus est ficus fatua, seu syluestris, moro similis in folijs, sed longè est moro procerior & altior. lapide cōcussa, gummi quoddā emittit, quod valet contra venena, vt dicit Isid. Talis est crux quia ficus fatua dr̃ apud Iudæos & gētiles. Stultum.n. reputant adorare lignum, & hominem suspensum. 1. ad Corin. 1. Verbum.n. crucis pereuntib. ex stultitia. Ex ista tñ q̄n fuit in passione Chr̄i percussa, & clauis pforata, stillauit quoddam gummi.i. sanguis Chr̄i preciosus: q̃a valet contra venena oīum vitiorum, iō Zacheus volens videre Chr̄m, ascendit in arborem sycomorum. Luc. 19. Et sic remissionem oīum peccatorum impetrauit. Quia verè illi q̃ ascendunt arborē crucis p fiduciam & cōpassionem, vidēt Christū per cōtemplationē, & pc̄tōrum acquirunt remissionē. Requiescite ergo sub arbore, & lauent pedes vestri. Gen. 18.

2 ¶Sycomorus ficus fatua multum abundat in deserto Iudeæ, sicut innuit 3. Reg. 9. & 10. Fico similis est p̄ter folia, quę similātur moro, est tñ ficu longe procerior & altior. fructus quosdam profert subdulces, qui nunquam perueniūt ad maturitatem, vt dicit Pli. Ficus inq̃t syluestris nūquam maturatur. Aliqui tñ comedunt tales fructus. Tales sunt mundi peccatores: quia licet moro & fico.i. in bonis hominib. sint similes, s. quo ad naturam, nō sunt tñ morus vel ficus.i. non sunt boni & iusti, & iō ficus fatua pñt dici: q̃a fatui sunt.i. vsu rectę rōnis carentes: quia. s. diligunt temporalia, non æterna. Prou. 1. Stulti ea q̃ sibi sunt noxia cupiunt. Isti tñ in deserto huius mundi multum abundant, q̃a stultorū.i. pc̄tōrum infinitus est numerus. Eccl. 1. Sunt altiores & maiores ēt quātū ad honores & diuitias, quàm morus vel ficus.i. quā viri boni & iusti, quia tales plus habent de mundi prosperitate quàm sancti viri. Eccl. 10. vidi stultum in dignitate sublimi. Fructus autem istorum.i. opera licet videantur dulcia & gratiosa, nūquā tñ pueniunt ad maturitatē pfectionis: q̃a. s. nō perseuerant in bono. Vel dic, q̄ isti sunt hypocritæ, q̃ in deserto religionis sunt alijs celsiores, licet nō sint ficus.i. viri boni, fructus ēt eorum nō maturant.i. eorū opera nō sunt accepta apud Deū. Vel dic, q̄ hic est mūdus, cuius filij seculares & mūdani nunquā veniunt ad maturitatē pfectionis sensus & discretionis. Sap. 4. Fructus eorum inutiles, & acerbi ad mādu candū. Vel p fructus intelligo filios diuitū & pc̄tōrum, q̃ nūquā pueniunt ad maturitatē sapiētiæ & pfectionis, & hoc q̃a tales vt cōiter malè informant & instruunt à parētibus. Vnde. Sap. 4. Spuria vitulamina non dabunt radices altas.

De Spina. Cap. 146.

1 SPina est arbor aculatea vel ēt ipse aculeus vel spiculum, nō est tñ de intentione naturæ q̄ aliqua arbor sit spinosa, sed istud fit ex arboris raritate, q̃a humor paucus & frigidus exterius attractus à sole, induratur in spinam, vel in spinum transmutat, vt dr̃ super librum vegetabi. Spina pungēs significat pc̄tm̄ originale, quod pungit per carnis stimulum peccatores. Istud tñ non est de intentione naturæ,.. Dei, imò accidentaliter extitit introductum. Deus.n. mortem non fecit. Sap. 1. Nā ex humore carnalitatis & calore tentationis efficit spina.i. peccatum & cōcupiscētia corporalis.

2 ¶Spinæ in terra sterili & inculta nascuntur, & est gn̄ale q̄ oēs arbores spinosæ, se inuicem complectuntur, & alterutra muniūt & defendunt, contra manus impugnantium pugnāt, & eas vulnerant, nunquam tñ sese lædunt, propter suam densitatem, radios solares roris guttas intercipiūt, ne terra in aqua sunt illustrari valeat vel rigari, & iō q̃ circa spinas vel inter eas seminantur, nullatenus conualescunt, spinarum ēt puncturæ manus & pedes lædunt & vulnerant, & nō cessat dolor nisi spinæ totaliter extrahuntur. Tales sunt diuitiæ: q̃a verè in terra sterili.i. in malis & pc̄tōrib. plus abundant. Ps. Ecce ipsi pc̄tōres in seculo obtinuerūt diuitias. veruntñ radios solis.i. Chr̄i sapientiam, rorem etiam cęli.i. Christi gratiam & deuotionem impediunt, s. à suis possessoribus, nec eos pmittunt illustrari p sapientiam, nec per gratiā irrigari, imò dato q̄ in tali terra iaciatur bonum semē, s. bonę doctrinę & prædicationis, nihil tñ proficit, imò propter spinas diuitiarum destruitur & suffocatur. Figura Matt. 13. vbi semen qđ cecidit supra spinas extitit suffocatum: q̃a exortæ spinæ suffocauerunt verbum, & iō dr̃ Hie. 4. Nouate vobis nouale, & nolite serere super spinas. Istæ ēt spinæ pungunt & lacerāt, q̃a verè diuitiæ q̄n intrant corper nimium earum affectum, ipsum pungunt & inquietāt p sollicitudines curiosas, sicut patet ad sensum: q̃a saturitas diuitis non finit eum dormire. Eccl. 5. Et iō dolor huiusmodi.i. cordis sollicitudo non desicit, quousq; spinæ huiusmodi i. diuitiæ de corde.i. de affectione & amore penitus expellant & extrahant, iō dr̃ Ezec. 28. Nec erit spina dolorem inferens.

3 ¶Spinæ inuicem se cōplectunt &c. Sic verè arbores & hoīes q̃ hñt spinas diuitiarum, sese diligunt & amplectunt, quia oē aīal diligit sibi simile. Eccl. 13. Se se ēt defendūt & tuent: q̃a oēs alios vicinos suos pungunt p rapinas & excoriationes, se autem inuicem nō vulnerant neq; lædunt, q̃a verè sunt ita inuicē conglobati, q̄ nullus pōt de talib. acquirere iura sua, iō Nau. 1. Sicut spinæ inuicem se cōplectunt, ita cōuiuium eorū pariter potantiū. Diuitiæ.n. addunt amicos plurimos. Prou. 19. Et sicut spinæ faciliter accendunt, sic isti igne luxuriæ cupiditatis vel iracundiæ. Vel dic, q̄ spina est pc̄m̄, qđ conscientiā inquietat & remordet, donec p cōfessionem fuerit expulsum &c. sicut supra de diuitijs. Habentes aūt peccata sese cōnectunt cōtra alios & defendunt, & se inuicem p cōspirationes copulant & cōiungunt, q̃a sicut dr̃ Luc. 6. Peccatores diligētes se diligunt.

4 ¶Spinæ pp suas punctiones vix sine falce vel sarculo ferreo euellunt, quia suum pungunt collectorē. Tales sunt mundi pc̄tōres, qui verè tot hñt aculeos verborū pungitiuorum, tot hñt detractiones, diffamationes, & iniuriosas inuasiones, q̄ de terra & de solo peccati non se permittunt à p̄dicatore vel p̄lato erui vel euelli, quia. s. suos collectores.i. correctores pungunt & vulnerant verbis suis: quia qui arguit derisorē, ipse (. s. derisor) sibi iniuriā facit. Prou. 9. Istud patet de illis q̃ diffamant prælatos & p̄dicatores, q̄n eos arguunt & emendant.

5 ¶Flores q̄nq; sunt in spinis, sed nūquam fiunt spinæ pp hoc teneriores, imò in duritia pristina perseuerant, deficientib. ēt florib. duræ remanēt atq; siccæ, & iō tales ab agricolis euellunt: & quia ,ppter suam natura lem siccitatem faciliter inflammantur, iō per fasciculos alligantur, & in ignem mittunt, & in cinerem rediguntur. Isti sunt auari, duri per obstinationem & incōpassionē: q̃a isti pungunt per excoriationem, & iō licet hñt flores.i. mundanā psperitatem, nunq̃ tñ ,ppter hoc molliunt ad pietatem vel cōpassionem, & iō agricola horti ecclesiæ, s. Chr̄s facit eos euelli per mortem corporalem, & quia isti faciliter inflammant hodie. s. igne auaritiæ, luxuriæ & iracundię, iō finaliter post mortē per fasciculos alligabunt, hoc est dictū, per diuersas distinctiones inuicē cōpriment, qui. s. similes similib. & in pęnis similib. adiungent, & in fornace inferni perpetuò comburent. Matt. 13. Alligate ea per fasciculos ad cōburendū, vel terræ in qua sunt spinæ.i. pc̄tā non faciliter ab eis purgat, nec ipsa exinde extirpant per correctionem, nisi fortè agricola.i. p̄latus habeat falcē vel sarculū.i. duritiā flagellorum, qui multi sunt qui non corriguntur nisi per violētiam. Esa. 7. Oēs montes qui sarculo sariuntur, nō ascendēt spinæ & vepres super eos.

6 ¶Spina in principio mollis est, tādem indurat &c. Expone sicut supra de Romano. §. iuuētus.

7 ¶Spinarum oīa genera sunt pungitiua, q̄dam tñ rectæ sunt, & illa q̃ pungunt uel perforant, exinde faciliter extrahunt, q̄dam sunt curuæ, vt patet in rubo, carduo, & similibus, & iō qđ istæ pungunt, nō faciliter ab eis extrahit uel auferet. Sic verè duo sunt genera raptorum q̃ alios pungūt per rapinas & excoriationes: quia quidam sunt recti.i. extenti per largitatem: quia illud qđ pungunt & rapiunt de facili alijs dimittunt: & sibi parū retinent de eodē, sicut patet in multis principibus, qui de rapinis faciunt lauta cōuiuia & festa, nec sibi aliquid retinet, quia sp sunt pauperes & inanes. Prou. 11. Alij rapiunt nō sua, & sp in egestate sunt. Itē sunt alii qui sūt curui parcitatem: quia. s. illa q̃ pupugerunt & rapuerunt & fraudulenter acquisierunt, non distribuunt sed retinent, & in abditis colligunt & in arcis, sicut patet in vsurariis & auaris, qui nō distribuunt bona sua. Hie. 49. Omnes quæ ceperunt, retinēt, nolunt dimittere eos.i. diuitias &c.

8 ¶Spinę sunt pungitiuæ inquietatiuæ, & iō de eis fiunt optima sepiū munimenta, quib. horti & arbores à bestiis transeuntibus proteguntur. Talis est pœnitentia, quæ pungit & inquietat cor per feruorē cōtritionis, et ideo hortus.i. bona anima debet spinis.i. duris pn̄iæ operibus esse clausa, ne à bestiis.i. carnalibus

nalibus tentationibus deuoretur. Vel per spinā intelligo timorem.s.consi derationē mortis, iudicij, & inferni, q̄ inquietant cor, & ipsum in peccato dormire vel ꝓsperitate mundi quiescere non permittunt, q̄a per timorem Dei declinat omnis à malo, ideo Oseæ 2. Sepiam vias tuas spinis.

De Lignis Sethim. Cap. 147.

SEthim ligna sunt in desertis Arabiæ ad similitudinē albæ spinæ, ſm Comestorē: quæ incremabilis & imputribilis sunt naturæ, de quib. altare thymiamatis & arca cū propitiatorio sunt effecta. Ista ergo significat viros sanctos, qui scilicet per pœnitētiam sunt spinei, & per castitatem albi: q̄ tanta fortitudine, patientia & perseuerantia sunt firmati, ꝙ nec igne cupiditatis deficiunt, nec aqua voluptatis putrescunt, & ideo in templo ecclesiæ & Paradisi quiescunt, & apud Deū vasa sanctificationis fiunt. Et potissimè tales sunt sancti, qui sunt in patria, qui perpetuò perseuerāt & viuunt. Sapien. 5. Iusti autem in perpetuum, viuent &c.

De Sentibus. Cap. 148.

SEntes sunt quædam arbores spinosæ, leues, imputribiles, quarum sunt aspera folia, & hn̄t capitella sicut carduus, folia hn̄t pungitiua & diuisa vt eruca, in locis incultis, & duris crescunt, virgas hn̄t duorum cubitorum, & radicem medicinalem, vt dicit Diosc. Tales sunt mūdani, q̄a asperi sunt per ruditatem & crudelitatem, & folia eorum. i. verba sunt pinguia per carnalitatem, & diuisa per varietatem & mēdacitatem, & iō in locis incultis. i. in mundo (vbi cultura pœnitentiæ non exercet̄,) habitant & morant̄. Vel dic ꝙ sentes significant scientias & diuitias, q̄ in locis desertis. i. in malis hominibus abundant, quæ tn̄ sunt pungitiuæ: quia cor pungunt per sollicitudines & labores. Ideo de diuitibus dicitur Iob 30. Esse sub sentibus delicias computabant.

De Sepibus. Cap. 149.

1 SEpes sepis, idem est, quod vallum seu septū, genus est munitionis ex palis & sudib. & spinis circa segetes seu hortos. Nam pali primò in terra figuntur, deinde spinæ & virgulæ circumquaq; plectuntur, & sic horti & domus sepis beneficio muniuntur. Sic verè si nos hortum cōscientiæ incolumen seruare à vitijs & peccatis volumus, necesse est vt ei sepem. i. disciplinam, correctionem & pn̄iam circūdemus, & vallemus. Ista autem sepes dēt componi ex tribus. s. ex palis rectis. i. ex mādatis diuinis, quæ in terra cordis nostri debēt esse fixa per eorum considerationē & recordationē. Itē ex virgulis. i. ex afflictione pn̄iæ, q̄ ꝑ virgulā designat̄. Et ideo de istis duob. dicit Ps. Virga tua & baculus tu⁹ ipsa me cōsolata sunt. Itē ibi dēt esse spina. i. timor Dei vel feruor cōtritionis, q̄ pūgit & stimulat cor humanum. Iō Oseę 2. Sepiā vias tuas spinis, quia sicut dr̄ Eccl. 36. Vbi non est sepes, diripiet̄ possessio. ¶Sepes quādiu est sana & integra, hortū claudit & mu-
2 nit, & à bestijs defendit, sed quia vento pluuiæ & calori exponit̄, iō faciliter putrefit & siccat̄, & cito deficit, nisi renouat̄, & dū res alienas custodit, seipsā dilaniat & cōsumit, & iō tunc ad nihil valet, nisi ad incendium vel ad ignē. Circa sepes ēt sæpe latent reptilia venenosa, s. bufones & serpentes, & iō dormire iuxta sepes non est tutū. Vn à sepe dr̄ seps, q̄ est serpens, cuius venenum nō tm̄ carnē putrefacit, sed ossa ēt liquefacit, vt dicit Isid. & Lucanus. Sepes est p̄latus, qui ꝓ certo quandiu est sanus & integer. i. bonus & iustus, & ortum religionis vel ecclesiæ munit, claudit & defensat cōtra oīa t p̄alia & sp̄ualia nocumenta, sed verè q̄a isti dū. s. tēporalia administrant, & exponunt̄ plusquā alij verò superbiæ & vanitatis, q̄a hn̄t humores pluuiæ luxuriæ & carnalitatis, q̄a hn̄t delicias ignis & ardoris auaritiæ & cupiditatis, qui hn̄t diuitias & temporalia in manibus, idcirco sæpe accidit ꝙ tales desiccant̄ ab oī humore grāæ & deuotionis & cōpassionis, & putrefiunt ꝑ diuersa vitia & peccata, intm̄ ꝙ multi sunt de talib. putrefactis, q̄ ad nihil aliud valent p̄terquā vt ignem suis negligentijs ipsum violari pmittunt, iō iustū est vt ꝑ hoc perpetuò moriant̄, quia Oīs arbor q̄ nō facit fructū bonum, excidetur, & in ignē mittet̄. Et sic accidit, ꝙ multi p̄lati faciendo aliorum seruitium, s. alios corrigendo, p̄dicando & informando, suū incōmodū effecerunt. Luc. 23. Alios saluos facit, seipsū nō pōt saluū facere. Et circa tales, idest circa principes pessimos & p̄latos habitant hodie multa venenosa. i. multi mali pc̄ōres. Ibi. n. sunt bufones. i. inuidi, q̄ odorē vineæ. i. bona aliorū nō pn̄t pati. Iob 24. Nō ambulet per uiam vinearū. Ibi sunt serpentes. i. detractores, q̄ morsib. suarum diffamationū & detractionum alios liquefaciunt et occidunt. Nam circa malos p̄latos et principes et in eorū familia tales vt cōiter cōuersant̄, s. adulatores & detractores. Expone de sepe si vis sicut c. de angue vel aspide §. suo. Iō de talib. malis sepibus. i. de malis p̄latis, iudicib. et principib. dr̄ Eccl. 36. Vbi nō est sepes, diripietur possessio.

De Sudibus. Cap. 150.

SVdes sudis, est palus acutus, q̄ in sepib. coaptatur, q̄ tanto firmior est in sepe, quāto terræ profundius est infixus. Sic verè in sepe religionis illi qui in terra. i. in memoria terrestreitatis nostræ mortis et conditionis humanæ, profundius figuntur per humilitatem, tanto sunt firmiores, et fortiores ad resistendū vitijs et pc̄tis, et maximè vēto elationis, et vanitatis, et isti prius mundant̄ ꝑ cōsciæ puritatem, deinde acuunt̄ ꝑ sapiētiæ subtilitatē, et sic melius figunt̄ ꝑ humilitatē, q̄a sicut dr̄ Prou. 11. Vbi est humilitas, et ibi sapiētia.

De Siliquis. Cap. 151.

SIliqua est genus leguminis cum sonoris folliculis, quod magis inflat q̄ reficiat. Scd̄m Hug. aūt siliqua est folliculus cuiusq; leguminis et purgamentum, quod à porcis manducat̄. Secūdum Isid. aūt et Pli. siliqua arbor est cuius fructus sunt prædulces, q̄ in Syria reperitur. Talis est per oīa sapiētia uel prosperitas mundana, quæ pro certo non est nisi fex et purgamentum prosperitatis vel sapientiæ diuinæ. Ista. n. hēt folliculos. i. verba sonora et eloquentia, quæ tn̄ magis onerant per auaritiam, magis inflant ꝑ superbiā, q̄ reficiant ꝑ grāam, et iō hæc tantum à porcis. i. à uoluptuosis mundi sapientibus comedit̄ et amatur. Iō de fatuo filio prodigo dr̄ Luc. 15. Cupiebat saturari de siliquis quas porci manducabant. Dulcis tn̄ est et sapida fatuis peccatorib. et mundanis.

De Sinapi. Cap. 152.

SInapis ſm Pli. prima est et principalis inter herbas, quib. 1
Pythagoras laudem dedit, cæterisq; efficacior in virtute. Herba est feruentissima, virtutē hēt dissolutiuā, apertiuā, cerebri purgatiuā, cōsumptiuam, lethargicorū excitatiuā, cōtra multas infirmitates iuuatiuā, et licet sit aspera, apes tn̄ flores eius diligunt et frequentant, q̄ tn̄ flores oliuæ nūquā tangunt, vt dicit Pli. Talis est pn̄ia ꝑ oīa, q̄a ad modū sinapis aspera est et acuta. Hæc. n. est feruentissima per feruorē cōpunctionis, et iō dissoluit mentē per cōtritionē, aperit et purgat per cōfessionē, cōsumit per satisfactionē, calefacit ꝑ dilectionem, excitat lethargicos. i. pigros per timoris diui ni incussionem, et licet hæc sit aspera et acuta, apes tn̄. i. sc̄ti uiri ipsam diligūt et frequentant, q̄ tn̄ flores oliuæ. i. mundi ꝓsperitatē refugiūt atq; cauent, dicentes cū Ezechia. Es. 38. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine aiæ meæ. Vel dic, ꝙ sinapis est charitas, vel sapiētia diuina, q̄ hæc oia operant̄, vel cōsideratio mortis vel timor. ¶Semē sinapis est 2
minimū quātitate, sed maximū virtute, est. n. feruentissimæ naturę, et est sui multiplicatiuū, q̄a vbi seminat̄, vix inde amplius extirpat̄, et est sui augmentatiuū, q̄a cū sit paruum semen, tn̄ in arborē magnā crescit. Flores aūt eius ab apib. frequētant̄. Talis est vir perfectus, q̄ est paruus per humilitatē, feruens per charitatem, niger exterius per pn̄iæ austeritatē, alb. interius per castitatem, sui multiplicatiuus per bonorū operum fœcunditatē, et sui augmentatiuus per virtutum et meritorū multiplicitatē, et flores eius, i. sua bona exempla et cōuersatio ab apibus, i. à bonis secularib. frequentant̄. Figura Luc. 13. ubi granum sinapis creuit in arborem magnā, et requieuerunt uolucres subtus eam. Sic uerè subtus umbram, i. bonis exemplis bonorum, alij. s. uolucres et bestiæ. i. boni et mali requiescunt. Vnde Dan. 4. In ramis eius habitabant volucres cœli, et de subtus bestiæ terræ. Vel dic, quòd sinapis est doctrina bona vel mala, quæ vix extirpatur, à loco ubi fuerit seminata, Vel dic, ꝙ sinapis significat balliuos, qui faciunt rusticos flere, Gallicè qui fonti les uillains plorer. qui tm̄ se multiplicant et abundāt, ꝙ nunquam pn̄t deficere vel cessare: quia stultorū infinitus est numerus, Eccl. 1.

De Semine in generali. Cap. 153.

1 SEmen illud est melius ad seminandum & fructificandum quod est ponderosius, & interius albius. Nam qñ semen ponitur in aqua, illud autem quod suo pondere ad fundum subsider, melius reputatur, vt dicit Plin. lib. 18. c. 23. Sic verè illi qui sunt ponderosi per humilitatem, intus albi per castitatem vel innocentiæ puritatem, boni sunt ad seminandum per pñiam, & ad fructum æternæ gloriæ promerendum: qa humilem spũ suscipiet gloria. Prou. 29. Nam qñ plura grana .i. plures psonæ in aqua.i. in mundana ꝓsperitate ponunt, illi ꝑ certo q̃ supernatant per superbiã & vanitatẽ, q.s. volunt pręesse, & superius in dignitatib. enatare, tales nihil valent ad fructificandum ꝑ bona opa, & ad fructũ æternæ gloriæ accipiendum. Illi aũt q̃ inferius descendunt ꝑ humilitatẽ, sunt alijs meliores. iõ Eccl. 3. Quãto maior es, humilia te in oĩbus. ¶Semẽ ẽm terræ qualitatem dẽt variari, s. vel dẽsius vel rarius, vel citius, vel tardius seminari. In terra. n. humida est tardius seminandũ, ne semen imbribus corrumpat, si aũt fuerit terra sicca, tunc est citius seminandum, vt ſp imbrib. superuenientib. irriget. Sic istis q̃ sunt humidi per deuotionem & gratiam, non est tantum prædicendum nec totiens, nec semen doctrinæ in eis ita abundanter iaciendum sicut illis qui sunt sicci per indeuotionem & incõpassionẽ: quia. s. magis indigent pcõres quàm iusti; quia nõ est opus valentibus medicus sed malè habentibus, sicut dr̃ Mat. 9. ¶Rarius est 3 seminandum in terra pingui quàm in macra. pinguius. n. semen iacto multiplicat, & non macra & iõ si multum sit semen, tunc ꝑ nimia multitudine se cõfundet. Sic in illis qui sunt macri ꝑ indeuotionem, s. in nouis & imperfectis plus est seminandum de semine verbi Dei, quã in illis q̃ sunt humidi & pingues per grãm & deuotionem, s. in viris ꝑfectis. Nã qa illi multum pullulant per bonã operationẽ, iõ pauca doctrina & ꝑdicatio sufficit talibus. Tradidit illis bona sua, vnicuiq; ẽm propriam virtutẽ. Matt. 25. Vel dic sicut §. ꝑcedenti: ꝙ illis qui sunt pingues, s. mundi diuitibus, parum est dãdum de semine verbi Dei: qa. s. de eo nõ curãt. Nolite sanctum dare canibus, ne ipsi dirumpant vos. Mat. 7. Terræ autẽ macræ. i. pauperib. satis dẽt de eo dari: qa tales plus & diutius volunt ꝑdicationẽ audire. Esuriẽtes impleuit bonis &c. Lu. 1. Vel ꝑ semẽ intelligo gratiam & charitatẽ, quam Deus vt cõiter magis dat pauperib. q̃ diuitibus. Vel ꝑ semen intelligo bona tpalia & ecclesiastica, q̃ pauperib. non diuitib. debent dari. ¶Agricola semen spargit æqualius quam põt super terram, & iõ manum cum gressu concordat & cõpensat, vt possit æqualius seminare. Sic ꝑlatus q̃ hẽt semen bonorum temporalium in agro ecclesiæ dispensare & seminare, dẽt hoc facere æqualiter, vt. s. per personarum acceptionẽ non det aliis plus aliis minus, & ideo gressus suos. i. affectiones, manus. i. operationes dẽt limitare, concordare & cõpẽsare per iustitiæ æquitatẽ, & sic semen æqualiter dispensabit. Possidebitis eam singuli æque. vt frater suus. Eze. 47. & Leu. 6. Cũctis filijs Aarõ æqualiter per singulos diuidetur. Ad ꝙ Deut. 18. Eandem partẽ ciborum &c. Aequa erit distributio &c. 1. Paral. 24. Quod est contra multos, q̃ tantum dant vni, ꝙ alij parum habent, iuxta illud Amos 4. Super vnam ciuitatem 5 pluit, & super aliam non pluit. ¶Semẽ quod in terra macra seritur, parum facit de fructu, & spicam minutã, & stipulam generat inanẽ in terra autẽ pingui fertiliter crescit seges. Sic semen doctrinæ ꝙ in terra macra. i. in peccatorib. indeuotis seminatur (q̃ pinguedine grẽ & charitatis carẽt) parum fructificat seu nihil, in pinguib. autem. i. in bonis fructũ bonorum operum multum profert. Semẽ cecidit in terram bonam, & attulit fructum centuplum. Matt. 13. & Luc. 8. Vel 6 semen est inspiratio boni propositi, & grã Dei. ¶In æquinoctio autumnali & ẽt hyemali est tps rectum & aptum seminatioi. In pruina aũt serendum non est: qđ patet ẽm. Plin. qa semina ante pruinam sata infra septem dies erumpũt, post pruinam verò vix infra 40. nascunt. Semen est verbũ Dei, qđ omni tpe & oĩb. personis est ꝑdicandum, ꝑterquam in pruina. i. hæreticis vel obstinatis, qui illud malitiosè repellunt & inficiunt & corrumpunt per detractiones. Hier. 2. Secuta es me per terram q̃ non seminat. Talibus. n. obstinatis non est 7 ꝑdicandum, quia fructum nõ faciunt. ¶Semen ergo licet sit modicum quantitate, est tñ maximum virtute: quia in vnoquoq; est vis multiplicatiua, in immensum. n. crescit & multiplicat, & ex semine in terra iacto & ibi multiplicato & humectato procedit spica, flos fructus & folium. Sic est bona cogitatio: qui est quasi semen & principium omnium bonorum. Nã qñ in terra cordis iactat fuerit ꝑ bonam inspirationem, humectata ꝑ grãm & deuotionem, tũc turgescit & crescit per bonam affectionem, & sic inde exit tota plãta. i. cõgeries morum, s. stipes boni ꝓpositi, foliũ bonæ locutionis, flos honestæ cõuersationis, fructus virtuosæ operationis. Quæ. n. seminauerit hõ, hæc & metet. 2. Cor. 9. ¶Semen à 8 stultis putatur perdi qñ seminat & in terra spargit, sed nullo meliori modo q̃ per seminationẽ custodit. In terra. n. seruesur & custodit & multiplicat, & licet minimum, qđ spargatur, ea tñ multum & maximum qđ à semine gñatur. Sic verè sunt multi pcõres fatui: qui putant esse perditum quod seminat in terra. i. quod depressis pauperib. ꝑ eleemosynas erogat, sed hi decipiunt, quia verè semina. i. mundi bona nõ pñt melius custodiri q̃ si per eleemosynas in terra. i. in pauperib. dispergant, ibi. n. seruant: quia qđ pauperib. datur tutum est & ibi multiplicatur: quia verè licet sit modicum, qđ dat pauperi in hoc mundo, tñ immensum est qđ accipitur à Chro in futuro. vñ Gen. 26. Seminauit Isaac in terra illa, & inuenit in anno illo cẽtuplum. Vel per semen intelligo gratiam & meritum: q̃ sui sunt multiplicatiua, quia nõ pñt esse ita modica, quin fructum immensum æternæ gloriæ mereãtur, si in eis finaliter perseueretur. Vñ 1. ad Corin. 15. Grã Dei in me vacua non fuit. ¶Semen ad hoc, ꝙ fructificet, in terrã 9 ꝓiicitur, vento æstu & pluuiæ exponitur, tandem virtute caloris in germen ꝓducitur, ex quo fructus, flos, folium gñat. Sic verè ad hoc, ꝙ hõ fructificet per bona opera, necesse est, ꝙ in terram. i. in depressum statum proiiciat, & ꝙ ab aliis cõtemnatur: quia homo ad nihil valet nisi vt conculcetur ab hominibus. Matt. 5. Et ꝙ æstui pluuiæ, pęnitentiæ & tribulationi exponatur, & sic tandem germinabit germen bonæ voluntatis & propositi, ex quo sequetur fructus bonorum operum in ꝑsenti, & fructus gloriæ in futuro, insipiẽs tu qđ seminas &c. 1. ad Cor. 15. & ibidem. Quod seminat in corruptione, surget in gloria. Vel dic ꝙ semen est hõ, qui in terrã per mortem proiicitur, vbi putrescit & corrumpitur, sed tãdem in die iudicii renouabitur & resurget, Quæ seminauerit homo hæc & metet. 2. Corint. 9.

De Spica. Cap. 154.

1 SPica est illud in quo reponitur & perficit semen seu granum, diuersis spiculis circunmunitum, ne granum suum ab auib. deuoret, quarum sunt plures species, quia alia altæ, latæ, alia rotundæ, & quadrangulæ, aliæ triãgulæ. Est autem verum in oĩ spica ꝙ quanto est à granis magis uacua, tanto magis superius versus cęlum est erecta, & quanto plus hẽt de granis, magis inferius inclinatur. Tales sunt viri iusti: qa semen. i. virtutes grẽ & merita & scientiæ in eis hñt locum, possident, & in spiculis exteriorib. i. in duris & acutis pñiæ operib. sunt muniti, ne fructus eorum ab auib. i. dæmonib. ꝑ tentationes & ꝑ uitia subtrahant. Et istorum plures sunt species: qa q̃dã sunt lati per charitatẽ, quidam rotũdi per obedientiæ velocitatẽ, alii quadrati per cõstantię firmitatẽ, alii trianguli per votorum religionis trinitatẽ. Stella. n. differt à stella in claritate. 1. Cor. 15. Istud est tñ uerum ꝙ q̃to plus hñt de granis. i. de virtutib. & scientiis, tãto debẽt esse inferius inclinati per humilitatẽ & timorẽ, quia quãto maiores, humilia te in omnibus. Eccl. 3. Illi aũt q̃ parum aut nihil hñt de istis granis, superius eriguntur per superbiam, ꝑsumptionẽ, & uanitatẽ. Cucurrit cõtra Deum erecto collo. &c. Iob 15. Figurati in illo Adonia qui eleuabatur, dicẽs, ego regnabo. 3. Reg. 1. Vel dic ꝙ spicæ. i. hoĩes qui nõ hñt grana. i. mundi diuitias, sunt erecti per iustitiam, & æquitatẽ superius versus cęlum, & ad cęlestia eleuati per cõtẽplationẽ & ęternorum affectionẽ. Illi autem q̃ ista grana hñt, inferius inclinant. s. ad 2 terrena per auaritiã & ambitionẽ. ¶Spica aliqñ corrumpit qñ est tenera & in flore, ex corrupto, s. aere, vel corrupto rore, qñ aũt rore et aere cõgruo circunfouet, tunc perficitur et cõplet, vt dicit Pli. Sic verè hõ qñ est in flore. i. in iuuentute, faciliter corrumpit per malas cõsuetudines et peccata, & ad hoc maximè facit aer circũstãs. i. societas in qua versatur & ros. i. doctrina & informatio qua irrigat, qa verè si ista

corrupta

corrupta fuerint, tūc necesse est ꝙ hic similiter corrumpaꝰ. Istud patet de iuuenculis q̄ frequentāt societatē vetularum macquerellarum, quæ rore suorum verborū & exemplorū corrumpunꝰ ꝑ luxuriā, & sic de alijs, q̄a Corrumpūt bonos mores colloquia parua. 1. ad Cor. 15. Si aūt spica. i. iuuenis habeat bonum aerem. i. bonam societatem, bonū rorem. i. bonam informationem, tūc perfectè poterit per mores & gratiam perfici & cōpleri, quia cum sancto sanctus eris &c.

De Stipula. Cap. 155.

STipula est illud quod in agris remanet spicarum multitudine recollecta: quod multi ad ignē & ad stramentum & ad alia plura colligunt concaua est, vento peruia &c. Vide supra de frumento & calamo vsuali.

De Simila. Cap. 156.

SImila est farina tritici purgatissima & delicata, mollis, & alba, tenuis & munda, diuersis cibis & medicinis apta, & de ea fit panis nobilium. Vide supra de farina. Talis est diuina scriptura &c. vide supra de farina. Vel dic, ꝙ hæc est aīa purgata ꝑ pniam, mollis ꝑ clementiā, alba ꝑ castitatē, munda ꝑ innocentiæ puritatem, tenuis ꝑ humilitatem &c. Idem dic de scriptura, q̄ est medicinalis pc̄ōri, & cibus ēt animarum deuotarum. Nā panis, & pultes doctrinæ inde componuntur, de quo nobiles, idest viri perfecti, puri, i. viri imperfecti à p̄dicatorib. nutriūtur. Perfectorum solidus est cibus. ad Heb. 5. & Leu. 6. Simila erit eius oblatio.

De Scopa. Cap. 157.

1 SCopa quæ gallicè dr̄ balay, à quibusdam dr̄ brith, arbor est multas habens virgulas duras & nodosas, quib. pueri dorsis denudatis sæpius verberantur, exinde ēt domus à puluere & sordib. vacuantur. Talis est pnia vel correctio vel disciplina, q̄ ex plurib. virgulis & partibus constat. i. ex plurib. punctionibus & tormentis, q̄ dura sunt & grauia sustinenti. Fatui ergo pueri. i. hoīes imperfecti vel peccatores, ab istis virgulis. s. à correctione Dei vel plati debent sępius verberari, & domus cōscientiæ ex tali scopa dēt mundari & purgari à sordibus oīm vitiorum, & à puluere. i. ab affectu diuitiarum temporalium deliciarum & honorum. Inuenit domum suam scopis mundatam. Matt. 12.

2 ¶Scopa more tremuli folia habet tenuia & leuia, quæ ad modicum flatum venti mouenꝰ, & tremunt, & in iuuentute hēt corticem album & delicatum, sed quanto magis antiquaꝰ, tanto cortex rudior & nigrior efficiꝰ, fructus autem habet inutiles & inanes. Tales sunt multi: q̄a verè folia eorum. i. verba plurimum sunt tenuia & leuia per multiloquium: quia ad modicum ventū vanitatis & inanis gloriæ mouenꝰ per iactantiam, vel ad flatū modicæ iniuriæ mouentur per iracundiam & furorē. Isti ēt qnq; in iuuentute hn̄t corticē. i. exteriorem apparentiam & conuersationem albam. i. bonam, mundam & castam, sed verè in senectute habent eam nigram & rugosam. i. turpem & infamem: q̄a multi sunt q̄ benè incipiunt, q̄ tn̄ male finiūt. Iste hō cæpit ædificare, & non potuit consummare. Luc. 14.

3 ¶Scopa fructum hēt insipidum & inanem, q̄ tn̄ ſm Pli. siluanis hoib. p̄bet panem, succum autem hēt acidū, q̄ eis p̄bet potum. Nam cortice inciso, succum eius recipiunt in ęstate, & eo vtuntur. Succus ēt iste calore solis corruptus conuertitur in vnguentum horribile & nigrum, quo vtunꝰ loco olei vel oliuę, & sic p̄ter scopā nihil aliud q̄runt, ex semine habētes panem, ex succo vinū, ex liquore, & vnguento annonā, vt dicit Pli. lib. 15. vbi agit de arborum succis. Scopa est mūdus, fructus eius sunt diuitiæ temporales, vngnentum sunt eius deliciæ corporales, succus eius sunt scientiæ seculares. Sed verè licet ista sint inania & inutilia, siluani tn̄ hoīes. i. seculares istis contenti sunt pro omni nutrimēto. Nam ꝓ omni cibo victualium non requirunt nisi semen diuitiarum, & vnguentum deliciarum, pro potu aūt doctrinæ nō q̄rūt nisi succum sciarum secularium. & sic annonā aliam, s. cęli gloriam non quærunt, sed istis pro omnibus sunt contenti.

De Stupa. Cap. 158.

1 STupa dr̄ ſm Isid. à stipando: quia inde rimæ stipenꝰ. Et est purgamentum canabis vel lini, quod difficiliter ab eo separaꝰ. Et est grossior, nodosior, hispidior, et ad nendum ineptior inuenit, tn̄ fiunt inde fila grossa, rudia & nodosa, q̄ de facili rumpuntur & inflammanꝰ, & iō exinde fiunt ellychnia candelarū. Tales sunt pc̄ōres: q̄a rectè nō sunt nisi purgamenta & fæces lini & canabis. i. bonorū, q̄ tn̄ hodie in ecclesia inuicē sunt permixti, idcirco alter ab altero difficillimè segreganꝰ & boni à talib. diuidunꝰ. Isti ergo sunt breues ꝑ imperseuerantiā: q̄a nō durat lōgè per longanimitatem, pleni sunt nodis. i. uitijs & peccatis, grossi sunt ꝑ superbiā, & iō de facili nō filanꝰ nec p̄paranꝰ per correctionem, ꝙ si fiat. i. si aliqualiter corriganꝰ, & connectanꝰ & emendenꝰ, ſp tn̄ sunt debiles ad resistēdū, & faciliter rumpunꝰ per pc̄m̄. & q̄a sicci sunt per incōpassionem & indeuotionē, iō faciliter inflāmanꝰ per malā affectionem, per luxuriā, auaritiā & iracundiā &c. & idcirco tales deputabunꝰ ad ignē cādelarum infernalium nutriēdum. Eccl. 21. Stupa collecta synagoga pc̄m̄, & cōsummatio illorū flamma ignis.

2 ¶Stupa est fex lini, & est multum sicca, et iō inflammaꝰ et dissipaꝰ et incineraꝰ. Talis est mundi ꝓsperitas, q̄ nō est aliud q̄ fex respectu lini. i. respectu æternæ fęlicitatis, nā ista facillimè perditur et dissipaꝰ, et igne et flāma tribulationis, mortis vel infirmitatis penitus adnullatur, et iō in die creationis Papæ stupa corā eo cōburitur, et ei dr̄, Sic transit gloria mundi. Vel dic, ꝙ stupa est vita humana. Iud. 16. Quomodo si rumpat aliquis filum de stupa tortum sputamine, cum ardorem ignis acceperit, et Esa. 1. Erit fortitudo vestra vt fauilla stupæ.

De Taxo arbore. Cap. 159.

TAxus est arbor venenata, ex cuius fructu eliquatur venenū, nimis. n. laxat caro seu lignum eius, ignē græcū seruat inextinguibilem, vmbra eius nociua est et mortifera dormiētib. sub eadē, vt dicit Diosco. Arbor est magna et ꝓcera, ramos habēs grossos, et flexibiles, et longos, ex q̄bus Parthi faciūt arcus suos, vt dicit Isid. lib. 17. et poeta dicit; Taxi torquenꝰ in arcus. Pli. aūt lib. 16. c. 11. dicit, ꝙ taxus est arbor minimè virēs, tristis aspectu, cuius mascula sola inter arbores baccas portat, ex q̄b. potissimè in Hispania lętale eliquaꝰ venenum. Vasa ēt vinaria ex ipso in Gallia facta fuisse mortifera cōpertū est. Hāc Gręci similacē vocāt, et est in Arcadia tā p̄sentis veneni, vt si q̄ sub ea dormiūt, cibumve capiāt, morianꝰ. Ista ergo taxus seu taxica dr̄, ex qua toxicum noīaꝰ. Taxus est mundus, lignū vel caro eius sign̄at diuitias tpales, fructus eius sign̄at delicias corporales, succus eius sign̄at sciētias seculares, vmbra eius sign̄at eminētias populares, rami aūt eius sunt mūdi filij. s. diuites mundiales, nā ex istis oīb. cōstat mūdus, s. ex diuitijs, delicijs, sciētijs, honorib. et p̄sonis, sed uerè oīa ista sūt venenosa aīæ Chr̄ianæ, ipsā. n. intoxicāt ꝑ vitia et pc̄ā, fructus. n. eius. i. deliciæ, succus eius. i. sciæ sunt mortiferæ, q̄a verè hoīem intm̄ laxāt et resoluūt ꝑ mala desideria et affectiones, ꝙ mortē diuersorū pc̄ōrum inducūt, nā deliciæ faciūt hoīem pigrū et luxuriosum, sciæ aūt faciunt eū inflatū et ambitiosum. Iō dr̄ ad Ro. 8. Prudentia carnis mors est. Nota de potu Sedechiæ laxatiuo. Itē caro eius et substātia. i. mūdi diuitiæ sunt nociuæ: q̄a verè ignē græcū. i. ardorē auaritiæ nutriunt inextinctum. Vn̄ nota q̄uo nō minuunt, sed augēt auaritiā. Vermis eorū nō morieꝰ, et ignis eorū nō extingueꝰ. Esa. 66. et Mar. 6. Item umbra eius. i. mūdanæ eminētiæ et honores sunt nociuæ, q̄a verè illos, qui dormiūt de subtos. i. illos q̄ in honores se delectāt, interficit et occidit, s. ꝑ pc̄m̄ superbiæ et p̄sumptionis, et crudelitatis et elationis. Iō Es. 30. Habētes fiduciā in umbra Aegypti etc. Et sic patet mūdū esse nociuū: q̄a q̄cq̄d est in mundo, aut est cōcupiscentia oculorum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ. 1. Io. 2. Et iō dr̄ ibid. Nolite diligere mundum, neque ea q̄ in mundo sunt. Rami etiā istius. i. mundani pc̄ōres, sunt nociui: quia verè flexibiles sunt per falsitatē et uarietatē, et iō Parthi. i. dæmones de istis faciūt arcus suos. i. sua instrumenta ad occidendum alios per pc̄m̄, s. per eorū malas doctrinas et exēpla, et ad alios uulnerādum, s. ꝑ rapinas etc. Mundi. n. pc̄ōres, qui tot et tanta mala faciunt alijs et tēporaliter et sp̄ualiter, nō rectè nisi dæmonū arcus et instrumenta, mediantib. quib. ipsi aliis officiunt atq; nocent. Exemplifica de raptorib. et vsurarijs etc. Ideo de diabolo dr̄ Esa. 5. Omnes arcus eius extenti, sagittæ eius acutæ etc. uide ibi. Vel dic, quòd taxus est peccator, corruptus et venenosus, et maximè hæreticus, cuius fructus et succus et vmbra. i. cuius

cuius vita, doctrina & fama circunstantibus sunt venena. vnde etiam vinum. i. doctrina & verba quæ de talib. extrahuntur, mortifera bibentibus & audientibus inueniũtur, inquãtum malè credendo per vitia corrumpuntur. Si quis ẽt sub ipsis dormierit vel comederit, hoc est dictũ, si quis societatẽ eorũ frequentauerit, mortis culpæ periculũ reportabit. Vel si vis dic omnia de mala muliere, quæ introxicat q̃cq̃d tangit. Eccl. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea.

De Tabula. Cap. 160.

1 TAbula dr̃ aliquando mensa diuitum, in qua sunt diuersa fercula, diuersa vasa, diuersi seruitores, quæ ẽt quodam limbo exterius circunducitur & ambitur, Sic sacra scriptura est mensa Dei, vbi sunt fercula diuersarum auctoritatum, vasa sunt libri noui & veteris testamenti, seruitores sunt studentes, discumbentes sunt doctores, & prædicatores. In ista mensa debent refici amici dñi, s. pauperes & tribulati, vbi vinum spiritualis consolationis bibant. Ps. Parasti in conspectu meo mensam &c. Prou. 9. Sapientia ædificauit sibi domum, miscuit vinum, & posuit mensam. ¶Tabula aliquando dr̃ aleatoria in qua luditur &c. Expone si vis de ludo & tabulis hincinde pictis. ¶Tabulæ dñr parui asseruli ad scribendum, qui primò cauantur, & alter alteri in vna parte connectunt̃, deinde cera replentur, & sic ibi scribitur, & quanto ex solidiori planiori & leuiori fiunt ligno, tãto sunt meliores ad scribendum. Tales debent esse clerici & litterati: q̃a cauati per humilitatem, inuicem iuncti per charitatẽ, cera. i. mollitie pietatis repleti per benignitatem, plani per veritatem, leues per spiritualem paupertatẽ, solidi per constantiæ firmitatẽ, & sic erunt apti ad hoc vt scribant̃, & exarent̃ cum stillo. i. cum lingua doctoris p̃ doctrinæ susceptionem. Prou. 7. Scribe illam in tabulis cordis tui. Quis mihi det vt exarentur in libro stillo ferreo? &c. Iob. ¶Tabulæ dñr asseres serris diuisi & secti, cum securib. dolati. hæ. n. dolantur & sculpunt̃, & post multiplicem superfluorum resecationẽ ad vsum ædificij disponuntur, & valent ad naues fabricandũ, solaria construendum, & arcas, & multa alia componẽdum, cum clauis inuicem compaginant̃, ad tabulas ẽt cõfugiunt nautæ, post maris naufragium, & sic sæpe mortẽ euadunt. Tabulæ sunt sancti, qui pro certo fuerunt in mũdo isto secti multis pœnis, tormentis & tribulationibus, & maximè martyres, & hoc cum serris & securibus. i. per manus mũdi principum, & tyrannorum, & sic per multas dolaturas tribulationum purgati fuerunt ab omnib. superfluis. i. à vitijs & peccatis, diuitijsq; terrenis, & sic ad ædificium ordinant̃ Paradisi, & ibi in solario æternæ beatitudinis, & dignitatis eleuantur, & clauis amoris inuicem colligantur, & nautę. i. mundi peccatores post naufragium vitiorum, & postquam nauis aĩæ suæ per vitia est destructa, aliq̃n mortẽ æternã euadunt q̃n ad vnã tabulam. i. aliquem sanctorum per deuotionem conuertunt̃, & eorũ orationib. liberant̃, sicut patet de multis. Iõ Iob 5. dr̃ de talibus, Clama ergo, si fortè sit q̃ exaudiat, & ad aliquẽ sanctorum conuertere. Expone si vis de fidelibus p̃sentibus, q̃ debent tribulari p̃ pniam, & compaginari p̃ charitatem, &c. ¶Tabulatum seu solarium ex coniunctis asseribus tabulis componitur, & ne propter onus superpositum deficiat, trabes tabulis supponuntur, sup quos sitæ ne decidant sustentantur, & licet solarium cunctis in eo existentibus ꝓficiat, eosq; sustineat, ab illis tñ omnibus conculcatur, vna cum tabulis & trabibus quæ tabulis supponũtur. Solarium est ecclesia, quæ ex plurib. tabulis, idest, ex pluribus personis fidelibus consistit, q̃ inuicem debent esse iunctæ per charitatem, & ne p̃p pondus superpositum. i. ꝑpter mundi tribulationes deficiant, necesse est q̃ trabibus. i. diuinis promissionib. suisque mandatis & comminationib. pro prijsq; meritis & virtutib. innitantur, & sic contra aduersa omnia tueantur. Binæ bases singulis tabulis supponentur. Eccl. 26. Et licet istæ tabulæ. i. boni & sancti in ecclesia ꝓficiant oĩbus quantum ad verba, opera & exempla, tñ (quod dolendum est) hodie ab omnibus conculcantur & vilipenduntur, & idiotæ ab aliis reputantur. Pone figuram hic vel supra §. alio, de tabernaculo fœderis, quod constabat ex pluribus tabulis ex oĩ parte auratis, cœlatis, & à latere iunctis & incastratis, et hæ superius in altum erigebantur, vectibus ne caderent connectebantur, & binis basibus singulę sustentabantur. Sic verè in tabernaculo ecclesiæ debẽt esse multę tabulæ. i. multi boni viri sancti & perfecti, qui debẽt esse aurati per sanctitatem in omni parte, s. & corde & corpore, inuicem debent esse iuncti per concordiæ vnitatem, vectibus, i. diuinis præceptis & considerationib. debẽt esse muniti & per spem & contemplationem & affectionem superius ad cœlestia erecti, & duab. basibus. i. duobus præceptis charitatis debẽt esse fulciti. Expone totũ si vis de religiosis. Exo. 36. Fecit & duas tabulas tabernaculi de lignis sethim.

De Trabe. Cap. 161.

TRabs est lignum transuersum in ędificio à pariete in parietem, tectum superpositum sustinens, & parietes, ne cadant iungens et ligans. Debet autem trabs esse fortior aliis lignis, & maximè in medio, ne p̃p onus curuet̃, & ideo q̃nq; solet in medio stipite sustentari. Et dr̃ à traho trahis: q̃a à pariete in parietem trahit̃ in transuersum, ẽm Isido. Talis est rectè bonus p̃latus: q̃a totum ædificium ecclesiæ hẽt sustinere suis doctrinis, operib. & exemplis, & duos parietes. i. duplicẽ vitã, s. actiuã & contemplatiuam tangit, nũc p̃ actiuã tẽporalia ministrando, nunc p̃ contemplatiuam de cœlestib. meditando. Sap. 8. Attingit à fine vsq; ad finẽ fortiter & disponit omnia suauiter. Et hic dẽt esse fortis per cõstantiæ firmitatẽ, & maximè in medio. i. in corde, ne incuruet̃, et ne deficiat sub onere, qđ supportat, et iõ quadã columna. i. cruce Chr̃i et eius memoria dẽt in corde sustẽtari p̃ deuotionẽ. Fulcite me florib. stipate me malis. Can. 2. Vel per columnã intelligo bonos p̃latos, adiutores. s. priores et officiales etc. Vel dic, q̃ trabs est vir p̃fectus, q̃ pondus tribulationũ sustinet, et iõ ne deficiat, dẽt hr̃e in medio. i. in corde colũnã vel stipitẽ. i. virtutẽ spei, q̃ eũ subleuet et supportet. Vel ẽt colũnam crucis etc. Vel virtutẽ constantiæ et fortitudinis.

De Terebintho. Cap. 162.

1 TErebinthus, est (vt dicit Isid. lib. 17.) arbor resinã sudãs, oĩbus aliis p̃stãtior, est. n. arbor medicinalis, quo ad folia, fructus, et cortices, et semina, et quo ad gummi, materia eius lenta est et multum durabilis, uetustate. n. nigrescit et splẽdescit, fructus eius parui sunt sicut faba, odore iocũdi, et tactu pingues et resinosi, vt dicit Plin. lib. 23. c. 6. Talis est vir p̃fectus: quia verè resinam. i. dulcorem pietatis et misericordiæ dẽt emittere et stillare, et medicinalis dẽt esse. i. virtuosus & bonus quo ad singulas sui partes, & quo ad corticem suæ conuersationis, et quo ad folia locutionis, quo ad fructum operationis, quo ad semen doctrinæ, & eruditionis & quo ad gummi eleemosynæ vel compassionis. Iste dẽt esse lentus per prudentiæ maturitatẽ, durabilis per constantiæ & perseuerantiæ firmitatẽ, q̃a nunq̃ debet deficere p̃ pc̃tm̃. Et non defecisti, &c. Apoc. 2. Ps. Anni eius nõ deficiẽt. Et iste in antiquitate & senectute debet splendescere per vitæ et conuersationis lucidã honestatem Deus q̃ facit de tenebris lumen splendescere. 2. ad Corint. 4. Fructus aũt. i. opera istius debet esse odorifera p̃ famositatem, pinguia & resinosa p̃ mellifluã pietatẽ, et dicat̃ à pauperibus Cant. 2. Fructus eius dulcis gutturi meo. Vel pes terrebinthum intelligit̃ beata Virgo quo ad oĩa, & per fructum eius intellige Chr̃m: q̃ fuit paruus per humilitatẽ, odoriferus per famositatem, pinguis per charitatẽ, resinosus per pietatẽ, q̃a resinã gr̃æ, mĩæ, et ẽt liquorẽ sui sanguinis nobis fudit, qua sanant̃ vulnera pc̃torũ. Tollite resinã ad dolorẽ eius, si fortè sanetur. Es. 51. Iõ ipsa potest dicere illud Eccl. 24. Ego quasi terebinthus extẽdi ramos meos. Vel terebinthus est crux medicinalis, et virtuosa contra vulnera peccatorum, q̃ fructũ Chr̃m portauit etc. sicut supra de virgine. ¶Terebinthus est arbor à qua emittit q̃dam resina q̃ dr̃ terebinthina, medicinalis et uirtuosa, et est arbor habens multa folia, sed inter ea sunt q̃dam folliculi in q̃b. q̃dam animalia sicut culices generantur, q̃ tandem corticem arboris terrebrant et perforant, et sic resina distillat in æstate, et colligitur, et seruat̃ vsui medicinæ. est. n. odorifera, et uulnera sanat et purgat, et duritiã laxat, dissoluit, et remollit, vt dicit Pli. ibidem. Talis est Christus, folia quæ ab eo dependunt, significãt terras, regiones, sectas et status populorũ, q̃ omnia à Deo procedunt et gubernantur, cortex eius est caro humana, gummi eius est sanguis preciosus. Habet ergo terebinthus Christus multa folia,

lia,quia verè multę nationes sunt ei subiectæ, quia populi, & tribus,& linguæ seruiēt ei in æternū.Dan.7. Sed verè inter alios habuit quosdā folliculos spirituales,s.statum,& sectā Iudæorum,quos à principio dilexit,& in fide sua stabiliuit,& eis scripturam sacram cōmisit . Sed pro certo in istis folliculis.i.in statibus & sectis Iudæorum generati sunt culices.i.iniqui particeps sacerdotum , Pharisæi, & alij iniqui Iudæi,q pro certo in passione vulnerauerunt,terebrauerūt, & perforauerunt lancea,spinis & clauis corticem arboris, q̄ eos portauerat,& generauerat.i.humanitatē Chri,patris & Dei sui.Filios enutriui,& exaltaui,ipsi autem spreuerunt me &c.Esa.1.Et sic inde manauit resina.i.sanguis Chri,q est preciosus,et medicinalis pio cordi,quia soluit,& laxat per cōpassionem,purgat & sanat vulnera pctōrum,& oēm duritiā obstinationis destruit et remollit,& per odorē suę famę & sanctitatis olfactū deuotionis recreat,& cōfortat.In odorem vng.t.cur.&c.Cant.1.Vel si vis dimitte totū de folijs, & dic simpliciter terebinthus generat aliqua animalia &c.

De Lignis thijnio. Cap. 163.

THijna ligna sunt quædam spinosa sicut alba spina,quę nec in aliqua putrescunt,nec in igne cremantur,rotūda,candida,valde fulgentia,& polita instar speculi seu vnguis,& in eis imagines resultant,sicut in vngue,& multi credunt φ sint ligna sethim,vt dicit gl.super 3.Re.10.Tales debent esse viri iusti,& perfecti,s.candidi per castitatem,& cōscientiæ puritatem,politi,& lucentes per apparentiæ venustatem,quia imagines.i.exempla sanctorum, & eorum virtutes debent in eis relucere,& ipsi debent esse speculum aliorum,sicut fuit Christus,& alij sancti.Vnde Sap.7.Candor est lucis æternæ, & speculū sine macula,& imago bonitatis Dei. Isti debent esse rotundi per obedientiæ velocitatem, imputribiles, & incremabiles per perseuerantię longanimitatē. Nam ita debent esse fortes,& solidi,cōstantes,et firmi,φ in igne aduersitatis nunquam debēt cremari per impatientiā, & desperationem &c.Odor ignis non nocebit te.Esa.44. Et ita debent esse modesti,abstinentes , & tēperati,φ in aqua mundanæ prosperitatis nunquam debēt putrefieri per luxuriam,superbiam,auaritiā &c.Et ideò sicut Salomon fecit in templo plura vtēsilia de talibus lignis,s.fulcra et gradus, sic verè in tēplo ecclesiæ vel religionis dēnt fieri vtensibilia.i. prelati(qui ad vsum sunt aliorum deputati)de talibus lignis & personis.Effulsit sicut sol in templo.Eccl.50.

De Thyrso. Cap. 164.

THyrsus est frontex medius in olere,arbore seu herba, ẜm Pap.gallicæ trons vel troys , & est pars cœlo vicinior,rore pfusior,à terra remotior,in se tenerior,in medicina vtilior. Expone si vis de religiosis,& bonis qui sunt in arbore ecclesiæ cœlo viciniores per spem , et contemplationem,à terra & terrenis plus remoti per eorum contemptū, & abdicationem,rore gratiæ vel doctrinæ plus perfusi , & plus medicinales per sanctitatem &c.

De Tignis. Cap. 165.

TIgna gallice cheurōs, sunt quædam ligna , quæ in domorum tectis ponuntur, quæ bina inuicem coniunguntur, & uersus cęlum eriguntur, à lateribus vsque ad parietes inclinantur , quibusdam assulis,quę regulæ dicuntur conteguntur,clauis eius regulæ affliguntur,exterius vilibus latetibus vel stramentis cooperiuntur, interius autem pulchris laquearijs decorantur,& dicuntur laquearia asseres,q interius ad decorem cameræ tignis infiguntur, s. gallicè les lambris,vt dicit Pap.Tigna sunt viri iusti,& perfecti,qui debent in domo ecclesię vel religionis inuicem coniungi per charitatem,superius erigi per contemplationem, inferius inclinari per humilitatem,clauis diuini timoris figi,& tegulis.i.diuinis mandatis esse supertecti, qa. s. eis debemus esse subiecti . et licet exterius in conuersatione simus tecti stramētis vilibus.i.vili habitu , & humili,interius tñ in conscia debemus hr̄e laquearia virtutū,& gratiarum,quibus cameræ nr̄æ consciæ debēt esse paratæ,& ornatæ.Can.1.Tigna nostra cedrina,laquearia cypressina.Laterib.ēt.i.asperitate pęnitentię debent operiri,et quandoque lapidibus, i. memoria mortis.Posuerunt lapidem super me.Thren.3.

De Tritico. Cap. 166.

TRiticū dr̄ à tero teris,eo,φ teritur ad hoc vt edatur.& est duplex album,s.& rubeum,& est triticū in vna parte scissum,graue & ponderosum,vt dicit Isid.lib.17.Tales sūt sancti,quia verè in mundo isto terruntur diuersis tribulationibus & tormentis , & ideò duo sunt eius genera.s. rubei.i. martyres sanguine rubricati,& albi.i. confessores albedine castitatis pollentes,omnes tñ sunt interius albis per innocētiæ puritatem,graues,& ponderosi per humilitatem,& vitæ maturitatem.Ideò Lu.3.Triticum congregabit in horreum suum.Quia tales recunduntur in horreo Paradisi.In vna aūt parte.s.exterius in corpore sunt scissi p tribulationē,& paupertatē &c. ¶Triticum variatur ẜm qualitatem soli vbi seminatur,nā si terra fuerit pinguis, & humida tunc granum erit pinguius ponderosius,& nutribilius,& ecōtrario, si terra macra fuerit,tunc erit granum imperfectum.Sic verè hō variatur in bonitate morali,ẜm terrā.i.ẜm societatē in qua morat̄,& qua seminatur,& quā sectatur.Nā si terra.i. societas sua fuerit pinguis,& humida.i. iusta, & bona plena pinguedine grarum,tunc similiter erit pinguis per charitatem, ponderosus per humilitatem,& nutritiuus per pietatē.si autem econtrario terram macram habuerit.i.si malam , & indeuotam societatem secutus fuerit, tunc verè imperfectus efficietur,quia qui stultorum socius fuerit,similis efficietur. Prou.13.¶Variatur triticum ẜm tempus,& ætatem, nam nimis nouum præ viscositate non bene nutrit, illud aūt quod est mediocre,bene nutrit,& proficit comedenti. Triticū est doctor vel prædicator,qui verbis , & doctrinis nutrit alios, & confortat,sed verè quidam sunt nimis antiqui , qui.s.nimis tardè incipiunt prædicare,quia multi sunt qui non student in theologiam nisi in senectute,nec ad religionem conuertuntur,& ideò isti non bene nutriunt vel prædicāt, qa.s. nimis sunt sicci per indeuotionem.Alij sunt nimis noui per iuuentutem, & isti similiter non bene prædicant nec proficiūt prædicando,& hoc quia sunt viscosi per carnalitatem, quia nemo iuuenes eligit sibi duces, eo φ nō cōstat eos esse sapiētes, teste Arist.Et iō oportet φ hō sit mediocris,nec nimis iuuenis nec nimis senex,sicut Christus, qui in ætate media prædicauit,s.30.annorum &c. ¶Triticū hoc habet proprium,quia super omnia grana melius nutrit hoīem,& hoc pp similitudinem quam habet cum humana complexione, & habet triticum virtutem conseruatiuam, & mundificatiuam,& valet ad multa in medicina , & de eo elicitur oleum preciosum,vt dicit Isaac.Sic verè sacra scriptura super oīa grana.i.super oēs scientias nutrit , & reficit cor humanum, & est ēt efficax in spirituali medicina,quia consciam lauat, & purificat à peccato,et exinde eliquatur oleum sacræ doctrinæ,et prędicationis.¶Triticum nouum viscosum est , et crudos humores generat,inflat stomachum,rugitum commouet,et dolorem.Sic scientia mundi humores luxuriæ,inflaturam superbiæ,vermesque inuidiæ generat etc.

De Tisana, nam ita apud eruditos. Cap. 167.

TIsana est hordeum decorticatū,et in pila tusum , et fit inde cibus vtilis illis qui carent dentibus. Inde etiā fit potus vtilis febricitātibus , qui dr̄ Tisana.sitim enim reprimit atq; sedat, vt dicit glo.super 2. Reg.17.Sic verè quando hordeum.i.sacra scriptura à cortice.i.à ruditate historiæ denudatur per expositionem,tunc fit cibus illorum qui carent dentibus,idest discretione.s.simplicium, et potus doctrinæ febricitantium,idest auarorum , & luxuriosorum , qui æstu concupiscentiæ feruent,quia.s. sitim auaritiæ, ardoremque concupiscentię temperat,et refrenat.

De Tribulo. Cap. 168.

TRibulus est frutex durus et breuis , aculeis acutissimis i cūctis suis partibus munitus, ramos habet et virgulas à summo vsq; deorsum aculeis circūseptas, et sunt duę species, quædam magnæ, aliæ minutę. Tales sunt mundi raptores,et principes,pungitiui,et aculeati per rapinam, et ideò virgulas,et ramos.i.filios, famulos et officiales habent multos,q tñ oēs sunt pleni aculeis.i.punctionibus et rapinis,qa sicut

sicut patres vestri, ita & vos. Act. 7. Vide de ramno, & expone sicut ibi. ¶Tribuli alio modo dñr vepres, seu mori agrestes, quæ qñ nascuntur de terra, tunc rectè tendunt superius versus cœlum, sed quanto plus antiquantur, tanto amplius ad terram inclinantur. Sic sunt multi qui in principio, & iuuentute tendunt uersus cęlum. s. affectando bona æterna, sed verè finaliter inclinantur ad terrena per auariciam, & quanto plus viuunt, & antiquantur, tanto inclinatio auaritiæ magis crescit, quia secũdum Sen. Auaritia in senectute iuuenescit, & sicut vepres aculeata vestes, & lanam lacerat contingentis, sic &c. Vide de rubo. §. rapina.

De Thymo. Cap. 169.

THymus est herba multum aromatica, cuius flos est medicinalis, & dr̃ epithymum. Vide de eo supra. Sic vir sanctus est aromaticus, & redolens per bonam famam, & flos suæ conuersationis, & exemplorum est alijs medicina.

De Thymiamate. Cap. 170.

THymiama est quædam compositio, & confectio preciosa ex onycha, thure & stacte, & galbano præparata, sicut dr̃ Exo. 30 quæ solo Deo offerebat super altare thymiamatis, & non licebat sub pœna mortis eã nec similẽ ad vsus hominum cõuerti, & inde fit hodie in ecclesia ꝙ de thure benedicto non adoletur nisi altare & sacerdos, populus aũt incensatur apposito thure nõ benedicto. Confectio ista significat orationem, quæ in altari cordis ĩ igne dilectionis, & thuribulo deuotionis Deo est offerenda, & hæc componitur de quatuor speciebus. s. de myrrha seu stacte amaræ contritionis, de thure &c. expone, & vide in locis suis. Vel dic, ꝙ ista confectio significat scripturam sacram, quę tantum in vsus Dei est explicanda ad salutem animarum, non in vsus hominũ. i. in secularibus negocijs & terrenis. Vel dic, ꝙ ista confectio est gloria Dei, quæ soli Deo, & nulli creaturæ debet offerri. Gloriam meam alteri non dabo. Esa. 42.

De Thure. Cap. 171.

1 THus est arbor gummi in Arabia, ſm Isid. arbor est magna, leuissimi corticis, similis lauro in folijs, & in cortice in altis, & in accessis rupibus sine aliquo cultore nascitur, & terram diligit argillosam, vt dicit Plin. lib. 12. c. 14. & Isid. lib. 17. & in æstate ad ortum caniculæ gummi istud qđ thus dr̃, ex se emittit. Talis est Chrs, quia pro certo magnus est, & infinitus. Erat vir ille magnus inter oẽs oriẽtales. Iob 1. Cortex aũt eius. i. exterior possessio fuit multum leuis, & tenuis, & pauca, qa pauperrimus fuit. Vulpes inquit foueas hñt &c. Luc. 9. Et ideò lauro fuit similis, quia sicut laurus non amittit virorem hyeme vel æstate, sic nec Christus sanctitatem, & honestatem, & iste ĩ terra argillosa, & alta natus fuit. s. in beata Virgine, quæ fuit alta per contemplationem, argillosa. i. mollis per compassionem, tenax & ligans per charitatem, & dilectionem, & tñ in ista terra sine cultore i. sine virili opere fuit natus. ideò Ezec. 36. Illa terra inculta facta est sicut hortus voluptatis. Iste ẽt adueniente æstate. i. feruore passionis, qñ. s. canina stella. i. rabies inuidiæ in Iudęorum cordibus fuit nata, tunc emisit, & stillauit nobis gũmi odoriferũ. s. sanguinẽ suũ preciosum, qui summè redolet aĩæ deuotæ. Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni. Gene. 38. Vel dic, ꝙ hic est vir perfectus, magnus per virtutum sanctitatẽ, corticis lenis per voluntariam paupertatem, similis lauro per virentem honestatem, gummosus per pietatem, & in accessis rupibus. i. in statu contemplationis, & eminentię perseuerans. in æstate. n. i. in feruore tribulationis, & paupertatis aliorũ emitti gummi. i. eleemosynas pias, quæ redolẽt coram Deo. Sicut thus redolens in diebus æstatis. Eccl. 40. ¶Libanus ſm medicos, est arbor à qua thus fluit, & gummi quod ſm medicos olibanũ appellatur, sed arbor ista bis in anno facit gummi primò in principio æstatis, qa tunc facit voluntariè thus album, & bonum. item in autumno scindit̃ cortex eius, & sic iterum emittit thus rufum, qđ tñ non est tãtæ efficaciæ sicut primum, sicut dicit Isid. & Pli. ibid. c. 15. Libanus est hõ, thus eius, & fructus significat opera eiusdẽ. Sed verè iste facit opera duplici modo, quia aliqñ in æstate iuuẽtutis emittit voluntariè thus. i. aliqđ bonum opus, & hoc ꝓ certo est optimum, & Deo placentissimum, quia opus, qđ fit in iuuentute, & maximę qñ est ex propria volũtate, summe Deo placet, & est odoriferum, & famosum. Item aliqñ facit fructũ in autumno. i. in fine anni vitæ suę in senectute, quia tũc Deus nolens eum damnari aliqñ eum incidit, & vulnerat tribulationib. & tormentis, & tũc emittit thus. i. bona opera. s. quasi coactè, & violẽter percussus à dño plaga, & licet istud sit bonum, non tñ est ita bonum sicut primum, quia plus placent Deo opera voluntaria quàm coacta, & plus illa q̃ fiunt in iuuentute q̃ in senectute, quia tunc nec est ita candidum, nec ita purum. Seruiam ergo Deo dũ adhuc iunior sum. Eccle. 51. Vel dic, ꝙ libanus iste est beata Virgo; q̃ fuit magna, ramosa &c. Dic omnia sicut §. 1. Et ista pro certo sine incisura, & corruptione pudicitiæ in æstate. i. in tpe gr̃ę emisit voluntariè gummi suum. s. Dei filium sine ferramento virilis operis, & istud fuit aromaticum per famositatem, album ꝓ innocentiæ puritatem &c. Ideò de seipsa dicit Eccl. 24. Ego sicut libanus non incisus. ¶Thus illud est optimum, qđ masticatũ non liquefit, nec dentibus adhæret, & qđ in igne positũ statim ardet, & inflammatur, & fumat, & hmõi sunt duo genera. s. album & rufum. melius est aũt illud quod est cãdidũ, & translucidum. Sic verè illi sunt optimi in ecclesia, qui qñ dentibus detractorum masticantur, eis non adhærent, hoc est dictu ꝙ in hoc non ponunt cor suum, nec de detractionibus eorum curant, imò tunc puluerizãtur per humilitatẽ. s. considerando puluereitatẽ humanæ fragilitatis, & mortis. Ps. Conuersus sum in erumna mea, dũ configit̃ mihi spina. Isti ẽt qñ in igne fortis tribulationis vel tentationis ponunt̃, non liquefiũt ꝓ mala desideria, sed statim inflãmant̃ ꝑ charitatẽ, & fumũ odoriferũ deuotæ orõnis, & grãrum actionis tunc emittunt, quia in tentatione, & tribulatione tps est orationis, & grãrum actionis. Ascendit fumus aromatũ in conspectu dñi de manu Angeli. Apo. 8. Duo tñ sunt istorũ gñа. s. albi. i. puri & innocentes, & rufi. i. macri, & pœnitẽtes, licet vtrunq; sit bonum, illi tñ qui sunt candidi per innocẽtiæ vel castimonię puritatẽ, translucidi, ꝑ sanctimoniæ vel apparentiæ venustatẽ, odoriferi per famositatẽ, sunt alijs meliores. Oĩ ergo tpe sint vestimenta tua candida. Eccle. 9. ¶Tanta est 4 similitudo inter resinã albã, & thus, ꝙ vix põt vnum ab alio distingui, imò sępe vnũ pro alio comparatur, ignis tñ probat, qa qñ in igne ponit̃, si sit thus, statim flagrat, fragrat, & fumat, si aũt sit resina liquefit super ignẽ, nec tñ odorẽ emittit, vt dicit Isid. Thus est vir iustus, resina alba est hypocrita, sed verè hodie est tanta similitudo inter istos quòd vnus pro alio reputat̃, & ꝙ ꝓpriè nescit̃ q̃s hypocrita seu iustus, imò unus pro alio recipitur, & mercatur, veruntñ ignis. i. ardor tribulationis diuidit inter istos: nã si thus fuerit, q̃ in igne tẽtationis, & tribulationis ponit̃, tunc verè statim inflãmabit̃ per charitatẽ, fumabit per orationem, fragrabit per bonã famã. Si aũt fuerit resina. i. hypocrita, & fictus, tũc si adiũgat̃ ignis iste, statim liquefiet ꝓ mala desideria, & defluet ĩ pctm̃, & sic ignis ꝓbat, et oñdit q̃s sit bonus. Ps. Probasti, &c. igne me examinasti &c. & 1. ad Cor. 3. Vniuscuiusque opus quale fuerit, ignis probabit. ¶Credit̃ ſm Pli. lib. 12. c. 15. ꝙ thus no- 5 uellæ arboris est candidũ, sed veteris efficacius. et odoratius. Thus redolens significat bonã famã, vel deuotã orõnem, qui ꝓ certo in arbore nouella. i. in iuueni ꝑsona est candidior. i. pulchrior et gratiosior, sed in vetere et antiquo efficacior, qa licet sit magis gratiosum, ꝙ iuuenis sit famosus, et odorosus, orõ tñ, & fama senũ est perfectior, & feruentior. Vel dic, ꝙ thus significat bonũ opus, &c. sicut supra. In antiquis .n. est sapiẽtia. Iob 13. ¶Secundũ Pli. credũt quidã melius thus 6 in insulis nasci, alij aũt negant ibi thus nasci. Insula est religio, q̃ mari. i. amaritudine pniæ circuncingitur ibi ergo melius thus. i. meliora opera generantur, q̃ in mundo, quidã tñ negant. s. seculares, qui religiosis detrahunt, & obloquunt̃. Vel thus est orõ. Vel dic, ꝙ thus. i. opus vel orõ, quæ emittit̃ ab arbore antiqua. i. à viro maturo, & perfecto, est melior, & efficacior, & maximè si arbor ista sit insula. i. amaritudine pniæ circunsepta. Cum esset Anna amaro animo, orauit ad dñm, flens largiter. 2. Reg. 1. ¶Secundũ Pli. vbi supra c. 14. di- 7 cunt Arabes ꝙ thus arbor qñ dẽt incidi ut fructũ, & gummi emittat, hoc nõ dẽt fieri nisi à sacris sacerdotib. et religiosis, tũc tpis cum mulieribus non pollutis, et sic credunt virtutẽ ipsius meliorem, vel ista Arabes faciũt, vt religione preciũ augeant. Arbor est hõ, q̃ verè qñ debet incidi per correctionem

nem vt fructificet per bonā operationē, ista incisio.i.ista correctio debet fieri à religiosis.i.à viris sanctis, & perfectis, & discretis, qui ita casti sint, ꝙ contactu mulierum nō sint polluti p luxuriā nec fœdati, & sic melius ꝑficiet correctio vel incisio supradicta, quia verè qn̄ prælatus vel ꝑdicator q corrigit, arguit, & incidit, est castus & bon⁹, tūc alij melius corriguntur, & conuertuntur, & emendantur. Ps. Corripiet me iustus in misericoldia, & increpabit me. Vel si vis dic contra multos religiosos, q ī actibus suis multas religiones, & fictiones simulant, vt ipsos actus suos per inanē gloriā, & hypocrisim alijs magis uendant, hoc est dictu, vt alij ipsa sua opera plus valere reputent atq; credant, iuxta illud Mat.13. Dilatāt philateria &c. Quia.s. Pharisæi multā regionē, fingebāt, vt ipsos & eorū opera hoīes plus laudarent. ¶Collectū thus ſm Pli.ī ciuitatē quę Sabota dr̄, defertur per vnā portā, nec per aliā viam licet discedi, ibiq; à sacerdotibus decimaꝉ, & pars Deo suo ibi offertur, quē inuocant, nec licet illud vendere mercatoribus donec sacerdos inde habuerit partem suā. Decimaꝉ aūt (vt dicit) non pondere, sed mensura. Sic verè qn̄ tu collegisti thus tuū.i.bona tpalia, tu debes venire ad ciuitatē tuā.i.ad ecclesiā, & ibi partē debes offerre Deo tuo .s.faciendo oblationes, dādo paramenta altaris, cādelas, & cereos &c. similia, sacerdotibus ēt & religiosis, quibus de iure diuino teneris debes sīr decimā horū dare, iō dr̄ Num.18. decimā partē dabis dn̄o &c. vide ibi. ¶Thus dr̄ à tundendo, eo ꝙ tundiꝉ sępius, & mollitur, minutim aūt tritum in igne mittitur, & tunc fumus aromaticus emittitur, & est fumus iste inferius strictus, superius latus, multū mobilis, & anfractuosè superius tendens, aerem obnubilans, odoris sui fragrantia fœtorem cadauerū auferēs, ad cerebrum directè penetrans, spiritum aīalium recreans, & confortās, fluxum humorum, & lachrimas stringēs, & ad alia multa valens. Talis est vir perfectus, quia verè qn̄ per tribulationes tunditur, & in puluerem.i.in humilitatē redigitur, & super ignē charitatis, & feruoris incenditur, tunc verè ex se emittit fumū odoris, i. deuotas orationes, quæ superius ad cęlum eleuantur, & sic aer.i.cons̄cia obumbratur per Dei gratiam, & fœtor cadauerum.i.motus, & tentationes carnis virtute eius repelluntur, spūs aīales, i. interiores gratiæ, & virtutes & affectiones recreantur, & confortantur, & fluxus humorum.i.luxuria, fluxus lachrymarum.i.tristitia per eam restringuntur, cerebrum.i.conscientia & intellectus per eam confortantur, & ad alia multa valet, quia multum valet deprecatio iusti assidua. Iac.5. Et ista est mobilis, & penetrabilis, quia vsque ad cameram Paradisi penetrat coram Deo, vt ibi coram Angelis audiatur, quia oratio humiliantis se nubes penetrat. Eccl. 35. Figura Apoc.8. Data sunt (inquit) Angelo incensa multa, & ascendit fumus aromatum in conspectu Dei de manu Angeli. Incēsa & aromata sunt viri sancti, fumi eorum sunt deuotæ orationes, quę pro certo de manu Angeli, i. per ministerium Angelorum coram Deo superius eleuantur, quia orationes sanctorum Deo ab Angelis præsentantur, sicut patet Dan.9. & Thob.12. Tu cum orares, & Sara vxor tua, ego obtuli orationes vestras in conspectu Dei. Vel dic, ꝙ fumus est bona affectio & desiderium æternorum, qđ à sanctis in tribulatione emittitur, & superius in cœlestibus dilatatur. ad Col.3. Quæ sursum sunt quærite, nō quæ super terram. Et sic inde cor, & voluntas per spem cōfortatur, & fluxus lachrymarum.i.tristitia, & desperatio inde fugatur, fluxus ēt luxuriæ temperatur. Pone si vis supra figurā de fumo iecoris piscis. Tho.4. qui fugauit dęmonem qui dicebatur Asmodæus, qui occidebat luxuriosos, quia verè fumus deuotæ orationis quæ à iecore.i.ab affectione piscis.i. viri deuoti emittiꝉ, Asmodæum, i. spiritum fornicationis superat, & extinguit.

De Vimine. Cap. 172.

Vimen gallicè osiere, talis est naturæ, ꝙ licet siccum, & mortuū videatur, in aqua tn̄ positum reuiuiscit, & emollitur, ita ꝙ ad ligandum circulos, & dolia coaptatur. Sic verè si homo sit ita siccus per indeuotionem, ꝙ non possit plicari per obediētiam, & subiectionem, debet poni ī aqua deuotionis, gratiæ vel doctrinæ, & sic fieri plicabilis, humilis, obediens atq; sanctus. Vide supra de salice, vbi agitur de viminibus. Vel dic, de opere mortificato per peccatum, quod ad aduentum gratię reuiuiscit.

De Virga. Cap. 173.

1 Virga dr̄ à virore vel à virtute, eo ꝙ in ea multa sit virtus, & ꝙ habeat esse viridis, & est ex substātiæ suæ teneritudine flexibilis & inclinabilis in quāuis partē, ex quo aūt nascitur, sp crescit, & sp tendit superius versus cœlum, quousq; veniat ad suū debitum cōplemētum, & quāto plus erigiꝉ vel extēdiꝉ, tāto in fine, & summitate gracilior reperitur. Talis dēt esse aīa, quia verè in ea debet latere multa virtus grārum, & meritorum, & viror grǣ interius, & viror honestatis exterius. Ista debet esse tenera per benignitatē, flexibilis per obedientiæ facilitatem, quia ad quācunq; partē ꝑlatus, prædicator vel Deus voluerit, statim debet inclinari. Inclinabitur ex hoc in hoc. Itē ista sp dēt crescere per profectum bonorū operum, qa ex quo de arbore Deo egressa est per creationem, sp debet augmentari per grās, & virtutes & ire de virtute in virtutē, quousq; implementum suū.s. æternam gloriam valeat obtinere. Sp ēt debet sursum versus cœlum erigi per contemplationem, & desiderium æternorū, & licet in suo ortu sit grossa per superbiam, in fine tn̄ suo.i.in senectute debet esse gracilis per humilitatem. ¶Virga quanto in arbore est altior, tanto gracilior, & quāto gracilior, tanto flexibilior. Virga.n.ratione teneritudinis de facili plicatur ad quamuis partē, & licet virga exterius videatur rudis, sicca, & nodosa, intus tn̄ humore plena est & medulla. Sic verè quanto hō perfectus est in arbore ecclesiæ in celsiori loco, gradu vel dignitate, tanto verè debet esse magis tenuis per humilitatem, magisq; flexibilis per dietatem, qa quanto maior es, humilia te in oībus. Eccle.3. Debet esse tener ꝑ benignitatē, & sic faciliter ad oēm partē quā petēs iustè rogauerit, flecti poterit per exauditionem & pietatē. Nā licet exterius sit rudis & siccus.i.durus, & austerus in cōuersatione, interius tn̄ in cōs̄cīa sp debet esse plenus medulla, & dulcedine pietatis, & benignitatis. Misericordia, & veritas præcedent faciem tuam. ¶Virga sine sui violatione florem concipit, nō ex cōmixtione seminis, sed virtute cœlestis influentiæ uel caloris. Sic beata Virgo Christū peperit sine uiolatione virginitatis, uirtute Spiritus sancti, nō humana. Vide de flore. §. Maria Virgo, & adiunge si vis §. præcedētem, & ēt de aīa. ¶Virga aūt dr̄ quasi ui regens. Plures autem utuntur virga. s.magi ad serpentes placandos seu incantandos. Virga ēt vtuntur Philosophi ad ostendendum, reges ad imperandum, magistri ad pueros verberandū, pastores ad gregem regendum, uiatores ad se sustentandum, pauperes ad se de canibus defendendum. Virgam autem odiūt canes & pueri, eo ꝙ inde sæpius uerberantur. Virga est correctio uel potestas iudiciaria Dei uel p̄lati, qua pro certo diuersimodè debent uti, & primò magi, i. prædicatores ut serpentes.i. mundi malitiosos ualeant ad charitatem et ad grām cōuertere, quia.s. isti debent eis ōndere virgam diuinæ iustitię & correctionis & punitionis, ut sic territi à noxijs compescantur. Ista etiā utitur rex Chrs ad malos puniēdum, regendum & gubernandum, qa reges eos in virga ferrea. Ista etiam utunꝉ magistri.i. prælati ad pueros.i. fatuos subditos uerberandum & puniendum & corrigendum, quia qui parcit virgę, odit filium. Tales tn̄ pueri.i. fatui & indocti virgā istam disciplinæ odiunt, et deuitant, quia sicut dr̄ Prouer.15. Non amat pestilens eū qui se corripit. Canes.i. mundi tyranni, et insatiabiles usurarij istam non amant. Illi etiam q sunt pastores, et rectores gregis dominici cum virga iudiciariæ potestatis debent alios debitè gubernare, et iō dr̄ quasi vi regens, qa uerè virga correctionis debet ui, uel uiolenter regere illos qui præ insolentia nolunt per mansuetudinem se domare. Onus & virga coruant collum durum. Eccle.33. Pauperes etiam.i. peccatorib. uirtutibus depauperati debēt uti virga correctionis uel pœnitentiæ.s. seipsos affligendo, et castigando, ut panem suum.s. æternā gloriam ualeāt à canibus dęmonibus defensare. Virga directionis uirga regni tui. Vel dic, ꝙ uirga ēst Crux Christi, uel ēt spes æternæ gloriæ, quæ pro certo sustentat uiatores.i. mūdi peccatores, ne cadant per desperationem, et cum ea defendunt se pauperes Christi à canibus.i. dęmonib. et peccatis, qa p crucis memoriam ab eis defensamur. canis.n. diabolus timet hanc uirgam.s. crucem Christi, quia ei fuit dudum durè uerberatus, et uictus. Esa.30. Pauebit Assur virga percussus. ¶Virga constat

stat ex cortice, ligno & medulla, & cum virga verberant canes, pueri, & asini, canes vt puniantur, asini vt operari compellant, pueri vt erudiantur, vestes et vt à pulueribus emundent, & ideò pueri, & canes virgã odiunt atq; timent. Virga est prælatus, in quo pro certo dēt esse cortex bonæ cōuersationis exterius, lignū iustitiæ, & æquitatis interius, & ēt medulla pietatis, & benignitatis. s. interius in corde, quia licet appareat esse durus, & austerus per iustitiam, & rigorē, sp tñ interius in corde debet esse medullosus per mellifluam pietatē. vnde Gre. 20. lib. Moral. c. 7. Disciplina vel misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Sit ergo ī correctoribus iustè parcēs misericordia, & pie seuiens disciplina. Et per istam virgam. s. per prælatum, verberantur, & corriguntur asini. i. rudes, & pigri, & hoc vt bene operent. Eccl. 23. Onus, & virga, & cibus asino. Item pueri. i. fatui iuuenes insolentes, vt erudiantur, quia tales debent teneri sub aspera correctione prælati. Ps. Virga tua correxit me in finē & disciplina tua ipsa me docebit. Itē canes. i. pctōres, & maligni, & hoc vt puniantur, vel de domo religionis vel ecclesiæ eijciantur, ne. s. boni per eos infestētur. Item vestes. i. hoīes sancti, & boni, quia per prælatos sæpe accidit, ꝙ boni viri tribulantur ēt iniustè. & hoc vt puluis & tineæ. i. pctā vel affectus terrenorum cadant, & decidāt ab eisdē. Et iō de talibus virgis, & prælatis pōt dici illud Psal. Virgam virtutis tuę emittet dñs ex Sion. Dr̄. n. virga quasi vi regēs, quia isti vi, & violēter debent corrigere, & gubernare subditos obstinatos &c. Adiūge si vis §. scd̄m & primū. Et sicut virga est media inter stipitem & ramnos, sic verè prælatus est medius inter Deum, qui est stipes, & populum, qui sunt rami. Deut. 5. Ego aūt sequester, & medius fui inter vos & Deum. Vt sicut virga humorem haurit à stipite, quo ramos nutrit, sic prælatus humorem doctrinæ debet haurire à Chr̄o per deuotionem, & inde subditos nutrire per prędicationem. Infantes tñ. i. stulti, & insolentes, canes. i. detractores & malignantes, virgā. i. prælatum odiunt & declinant, & hoc quia non amat pestilens eum qui se corripit. Prou. 15. ¶Virga quanto plus crescit, tāto plus à terra extollitur, & elongat, & quanto superius tollit, tāto gracilior inuenitur, & maximè in acumine ipsius seu fine. Sic verè hō quāto plus crescit per dignitates tpales, & spirituales, tāto plus dēt eleuari superius per contemplationē, & à terrenis separari per eorū abdicationem, contentum, & abominationē, tanto ēt dēt esse gracilior p humilitatem, & maximè in fi. i. in tpe senectutis, vbi est finis vitæ. Eccl. 3. Quanto maior es, humilia te in oībus. ¶Virga de se dēt esse recta, sed qnq; ad terrā, qñ nouella est, incuruat, & tunc qñ in curuitate hmōi induratur, vix potest amplius rectificari, imò sæpe facilius frāgitur quàm rectificet, virga tñ torta & dura & antiqua qñque rectificatur, quia primò in igne ponitur, vbi mollificatur, & calore sua dura ruditas resoluitur, & sic in contrarium plicatur, & ita ad formā rectitudinis restaurat. Virga hæc est aīa, quæ pro certo de sui natura habet esse recta per æquitatem, & veritatem synteresis, & intellectus. Eccle. 7. Hoc inueni ꝙ fecerit Deus hominem rectum. Sed verè quando accidit ꝙ in iuuentute & nouitate incuruatur ad aliquod delectabile, per aliquod peccatū. s. per auaritiam ad diuitias, per luxuriam ad delicias, & sic de alijs, & sic quandoque in tali curuitate, & peccato induratur per malas consuetudines, intātum ꝙ vix potest amplius reparari, nec ad statum salutis, & gratiæ reuenire, ueruntamen qñ in igne contritionis interioris vel tribulationis exterioris ponitur, tunc mollitur per benignitatem, & cōpassionem, & sic ad rectitudinem rationis per ministerium prælati corrigentis, uel prædicatoris arguentis, vel Dei inspirantis poterit reuenire. Qui autem rectus est, dirigit viam suā. Prou. 21. Vel dic, ꝙ uirga est prælatus, qui habet esse rectus p iustitiæ æquitatem, tñ aliqñ incuruatur per acceptionem personarum, ita ꝙ uix aut nunquam potest ad rectitudinem iustitiæ peruenire, quia si quis eū arguendo uoluerit rectificare, statim frangetur per impatientiā, & ideò necessarius est ignis Spiritus sancti, qui interius inspiret, quia aliàs non poterit ad rectitudinem reuenire. Quomodo confracta est virga fortis, baculus gloriosus? Hier. 49. Et nota ꝙ uirga non lædit hoīem nisi nudum, nec isti acceptores munerum, & personarum lædunt uestitos. i. diuites, sed nudos. i. paupe res, quia domum hominis dilatat uiam eius. Prou. 18.

De Virgulto. Cap. 174.

Virgultum dr̄ à uirga, quia uirga oritur à ramo, uirgultum autem à radice magnæ arboris generatur, & est eius natura, ꝙ scissum iterū renascitur, & à radice superius eleuatur. s̄m Isid. Sic homo licet per mortem incisus fuerit à radice. i. à uita præsenti, iterum tñ in die iudicij per resurrectionem renascetur, sicut fecit Christus, quia si Christus resurrexit, ita & nos resurgemus. 1. ad Corin. 15. ¶Virgultum sine violatione de radice nascitur, scissum renascitur, & tandem altè de terra superius eleuatur. Sic Christus de radice, idest de beata Virgine sine eius violatione, & corruptione natus est, tandem scissus, & abscissus renatus est per resurrectionem, & post à terra se leuauit per ascensionem. ¶Viretum idem est quod hortus uel uiridarium, de quo quære in loco suo.

De Vite. Cap. 175.

Vitis dr̄ à uincendo, s̄m Isid. ꝙ uincitur, & ligatur, & eo ꝙ cum proximis arboribus se uincit atque ligat. Dr̄ ēt à ui tendendo, quia quasi ui tenent, & apprehendunt sese inuicem, & arbores circunstantes, naturæ enim ligātis sunt, & tenentis, & ideò cūm quibusdā ligaminibus, quæ capreoli dicuntur, omnibus circunstantibus se innectunt. Sic uerè boni, & iusti debent esse naturæ ligantis per charitatem, qa uerè cum uinculis charitatis debent inuicem, & etiam circunstantibus socijs & uicinis connecti, & ligari per concordiæ unitatem. Si fieri potest, cum cunctis hominibus pacem habentes. ad Rom. 12. Dicuntur ēt à ui tenendo, quia quasi uiolenter debēt alios tenere in amore, & pace. Tenui eum, nec dimittam. Can. 3. Quia. s. semper debent in amore, & cōcordia permanere, quia s̄m Sen. Sic diligamus, quasi desinere non liceat. ¶Vitis multis culturis indiget. Prima est ablaqueatio, & circa radicem terrę fossio, & radicis apertio, ut sic calor subintret, & penetret melius ad radicem. Secunda est putatio, & superfluorum resecatio. Tertia est propaginatio, & sui multiplicatio. Quarta est pastinatio, i. ad palos alligatione. s. palmite in terra remanēte, fructus eius putrescat. Quinta est fimatio, quia. s. fimus, et stercora ad radicem dēnt circummitti. Sexta est fossio, et terræ circunstantis circummotio cum ferro, et ligone. Septima est pampinatio, quia. s. pampini, et folia superflua debent resecari qñ nimis abundant, ut fructus melius maturescat calore subintrante. Octaua est uindemiatio, et fructus collectio, ut dicit Isid. Vitis est homo, qui pro certo ad hoc ut possit fructum bonorū operum facere, pluri b. indiget. necesse est. n. primò ꝙ radix discooperiatur, quia uerè cor quod est radix aīæ, debet reuelare et detegere per confessionem, ut sic calor cœlestis grāæ ualeat subintrare. Discooperi humerum, reuela crura, denuda turpitudinē tuā. Esa. 47. Item debet putari, quia uerè oēs ramos. i. oēs affectiones, et consuetudines superfluas, et indebitas debet penitus extirpare. Tempus putationis aduenit. Can. 2. Tertiò dēt propaginari, qa. s. rami eius. i. affectiones, et cogitationes debent sub terra deprimi per humilitatem, ut sic multiplicentur per bonorum operum fęcunditatem. Quartò debet pastinari, quia uerè ad palum crucis dēt ligari per spem, & deuotionem, et passionis cōpassionem, ut sic sustentetur, nec deficiat, & cadat per desperationem. Vel per palum intelligo gloriam æternam, cum qua dēt hō ligari cum uinculo spei per contemplationē, uel ēt Christi misericordiam, cui debet hō uinciri per spem, & charitatē. Vineā pastinauit homo. Mar. 12. Quintò debet fimari, quia uerè circa radicem cordis sui debet ponere per meditationem fimum suæ uilis cōditionis, fragilitatis, & mortis, quæ homo debet iugiter recordari, ut sic per gratiam ualeat humectari. Fodiā circa eā, et mittā stercora. Luc. 13. Sextò debet fodi per pniæ austeritatē, quia uerè terram. i. corpus & carnem debet fodere cum sarculo disciplinæ. s. ieiunando, orando, &c. similia. Fili hoīs, fode parietem. Eze. 8. Circunfodit in umbra eius. Esa. 34. Septimò debet se pampinare, qa uerè pampinos, & folia. i. exteriores diuitias superfluas debet deponere, et eas pauperib. p eleemosynas erogare. Erit quasi quercus. defluentib. folijs. Esa. 1. Et sic octauo poterit uindemiari, & in eo boni fructus bonorum operum, et exēplorum poterunt à quolibet inueniri. Leuitic. 26. Sex annis puta-

3 putabis vineam tuam, & septimò edes de fructib. eius. ¶Vitis super terram vndiq; se extendit, & arbores circunstantes ita connectit, & apprehẽdit, q̃ uix põt ab eis separari, & iõ dr̃ vitis, quasi vi tenens. Sic sunt multi, qui supra terram. i. desiderio, & amore terrenorũ vndiq; se extendunt, & arbores vicinas. i. possessiones, & diuitias alienas per vsurã, & rapinam sibi accipiunt, & cõiungunt, & ideò dñr à vi tenẽdo, quia vi vel violenter rapiunt, & detinent alienũ. Oẽs q̃ ceperunt, tenent, nolunt dimittere. Hie. 48. ¶Vinea indiget pu-
4 tatione, nam si debito tp̃e rami superflui præscindãtur, tũc vires recipit, & concipit materiam ex qua fructus & flores parturit in futurum, si aũt cesset debita putatio & præcisio, tũc verè multos ramos superfluos generat, & velociter sterilescit, vt dicit Plin. Sic verè qñ homo à ramis superfluis. i. à peccatis, & malis consuetudinib. & affectionib. & ẽt diuitijs tp̃alibus putatur, & purgatur per tribulationẽ tp̃alem vel p̃ correctionem, tunc recipit virtutem, & vires spirituales, quia cũ infirmor, tũc fortis sum. 2. ad Cor. 12. Tũc ẽt concipit materiam boni fructus. i. bona desideria, & affectiones, & bona proposita, ex quib. tãdem sequitur flos bonæ cõuersationis, & fructus bonæ operationis, &c. A timore tuo cõcepimus. Esa. 26. Si aũt correctio Dei vel prælati cessauerit, tũc, quia producit multos ramos superfluos. i. multa vitia, & pc̃tã, multas ẽt diuitias, & c. similia, ideò à fructu bonorum operum sterilescit, & flore honestę conuersationis priuat.
5 ¶Nihil est ita auidum ad nascendum, & fructificandum, sicut vitis. vnde natura eius est, vt magis velit parere q̃ viuere, & iõ quod à ramis superfluis demitur, fructui accedit. Sic verè boni viri auidè volunt crescere per augmentum virtutum, & meritorum, & fructũ bonorum operũ celeriter procreare, & iõ superflua. i. pc̃tã, & diuitiæ sunt ab eis resecanda, vt sic fructus bonorũ operũ vberior reportetur. Vel dic contra illos qui sunt auidi, & ambitiosi, volunt. n. crescere p̃ dignitates, vt honorentur, & reputentur, & maximè quia tales diligunt parere per prædicationẽ, & alios in grãm emittere. Vnde ad hoc q̃ istud possit bene fieri, necesse est, vt resecẽtur à ramis superfluis per correctionẽ, & depressionẽ. i. à superfluis affectionib. & ambitionibus, & q̃ ad libitum crescere, promoueri, & parere non sinantur, ne à bonis operibus sterilescant. Multi. n. sunt ita auidi de prædicationis officio obtinendo, q̃ plus diligunt parere q̃ viuere, parere dico
6 p̃ doctrinam, q̃ viuere per grãm, & plus volunt docere. ¶Vitis tp̃e putationis quanto citius putaẽ, tanto plus emittit de materia. s. ligno, ramis & folijs, & quanto tardius, tanto plus de fructu, dum tñ putationis terminũ nõ transcendat. Sic verè sunt multi qui qñ putantur, corriguntur, & conuertuntur nimis cito. s. in tp̃e iuuentutis, tunc licet multum faciant, & acquirant de folijs. i. de sciẽtijs, & doctrinis, & de ramis. i. de amicis prosperitatibusq; mũdanis, sicut patet in illis qui à iuuentute veniunt ad religionem, tñ sæpe accidit q̃ parum de fructu bonorum operũ tales faciunt, & producunt. Illi aũt qui sero & tarde conuertũtur, corriguntẽ, & à superfluis depurantur, econuerso, quia qñq; accidit q̃ tales multũ faciũt de fructu bonorũ operũ, licet ĩ folijs. i. in sciẽtijs, & eminentijs minus abundent, dum tñ tp̃s debitum non excedat. Mat. 20. Erunt nouissimi primi, &c. Substantia. n. festinata mi-
7 nueẽ. Prou. 14. ¶Vites graciles citius oportet putare, validas aũt nouissimẽ, & quanto vitis est tenuior & macrior, tanto plus de ea est putãdũ, vt dicit Pli. lib. 17. c. 22. Et quicquid erũpit aliàs q̃ à nodis, oculis siue gemmis, est tanquã spuriũ detruncandum. Istæ vites macræ sunt viri pc̃tores, debiles & fragiles, & macri, sine humore deuotionis, vites aũt validæ sunt viri iusti, & perfecti, ad bene operandũ fortes. A macris ergo vitibus. i. à mũdi peccatorib. plus est de ligno suo. i. de suis superfluis mundi prosperitatibus, de malis suis desiderijs, & affectionibus auferendũ, q̃a. s. talibus nesciunt vti nisi ad damnationẽ suam, vt sic saltem possint fructum bonorũ operum procreare. Purgabit eum, vt fructum plus afferat. Io. 15. Tales ẽt citius q̃ alij sunt putandi, corrigendi & domandi, quia. s. magis indigent. Illi aũt qui sunt validi, fortes & boni rarius sunt à p̃latis corrigendi, cũ non indigeant, & minus ẽt de ramis suis. i. de temporalibus diuitijs est eis auferendũ, cũ. s. eis bene sciant vti. Mat. 13. Oĩ habenti dabiẽ & abundabit, ei aũt qui non habet, ẽt quod hr̃e vr̃ auferretur ab eo. Vel dic, q̃ hodie in mundo illi qui sunt macri, s. pauperes & depressi, plus putantur, & magis à ramis bonorum tẽporalium spoliãtur per tyrannos, & raptores, q̃ illi qui sunt validi, diuites, & potentes, quia sicut dictum est, qui non habet, etiam id quod habere videtur auferretur, ab eo. ¶Secun-
8 dum Pli. lib. 17. c. 24. Viti multa accidunt nocumẽta, per quæ à fructificatione retardatur, & primò qñ germina sua ei nimis tempestiuè auferuntur, secundò qñ rore noxio qñ est in flore perfunditur, tertiò quando flores eius pruina vel frigore decoquunẽ, quartò qñ radices eius ab indiscretis fossoribus læduntur, & decorticantur, super omnia autem læduntur, qñ fortis imber percutit palmitẽ florescẽtem, quia tunc simul defluit flos, & fructus. Verè hæc oĩa nocumenta accidunt homini spũaliter, ne fructum bonorum operũ producat, & primò qñ sibi sua germina. i. mundanæ suæ diuitiæ auferuntur intempestiuè per rapinam, quia tunc per impatientiam impeditur, per murmurationem, & desperationẽ, q̃a nolimus expoliari, sed superuestiri. 2. ad Cor. 5. Item dum est in flore. i. in bona affectione, qñ. s. habet bonum propositũ & voluntatem, vel etiam in flore. i. in iuuentute, tunc sibi triplex accidit nocumentum, quia tunc quandoque rore malę & corruptæ doctrinæ, & informationis inficitur, vt patet in illis qui sequuntur malorum societatem. Item qñ nimio frigore. i. qñ violẽta tẽtatione, & tribulatione decoquitur. Itẽ qñ nimio imbre. i. prosperitate superflua percutitur, quia verè tunc ex istis tribus causis à vinea florente. i. à iuuẽtutib. & insipientibus fructus bonorum operum impediẽ. Iob 15. Lædetur quasi vinea dum adhuc sit in flore botrus eius. Itẽ qñ fossores, & agriculæ. i. prælati & iudices indiscretè lædũt radicem eius. i. cor per indiscretam correctionem, & corticẽ bonorum temporalium ab eo tollũt. Esa. 3. Populum meum exactores sui spoliauerunt. Et sic per impatientiam destruitur, & à fructu bonorum operum retardatur. ¶In tp̃e nimis
9 humido ex rore corrupto generanẽ in vinea vel in vite erucæ, & testudines, quæ vitis germina depascũt, & sic depastã facilè derelinquunt, vt dicit Pli. accidit etiam tũc temporis telarum aranearum multitudo, quæ circa vitem faciunt retia sua, & ibi nutriunt pestiferum semen suũ, & sic fructu vineæ consumitur, & aduritur, & vastatur. Sic uerè circa vites .i. circa mundi prælatos, & princi pes, et ẽt alios diuites qñ tempus est humidum per prosperitatem, generãtur, et congregantur vermes. i. mali homines. s. erucæ. i. detractores, q̃ dicuntur ab erodendo, tales. n. rodunt alios, et consumunt. Item testudines et limaces isti sunt adulatores, qui lambunt et liniunt, et liniendo inficiũt, et corrumpunt, prophetæ eorum liniebantur eos absq; tẽperamẽto. Eze. 22. Itẽ araneæ, et isti sunt mali parentes prælatorum, et eorum familiares, et famuli, qui circa eos tp̃e prosperitatis aggregantur, et in eorum officijs collocanẽ, et ibi retia cautelarum texunt ad muscas. i. pauperes subditos capiendos, sicut. n. dr̃ Prou. 19. Multi colunt personam potẽtis, et sic uerè p̃p̃ istos vermes, detractores, adulatores, malos famulos, parẽtes, nepotulos et familiares, hodie fit, q̃ germina uitis. i. tp̃ales diuitiæ prælatorum roduntur, et consumuntur, ita q̃ pauperes efficiuntur, et à fructu bonorum operum retardantur, ueruntamen qñ germina sunt corrosa. i. q̃a diuitiæ sunt uastatæ, tunc pro certo uitem derelinquunt, quia nec de prælatis nec de alijs amicis plus curant, qñ inde commodum suum non pñt amplius facere uel habere. Si habueris, cõuiuet tecum, si nihil habueris, derelinquet te. Eccl. 13. Figura Exo. 10. ubi locustæ uenerunt cum uento australi, et comederunt oẽ uiride in terra Aegypti, sed flãte uento occidẽtali oẽs penitus de terra Aegypti sunt abrasę. Sic verè qñ auster. i. mundana prosperitas, s. diuitiæ, deliciæ, honores, et dignitates flant erga aliquem, tunc multiplicantur circa eum locustæ. i. adulatores, qui totum uirorem diuitiarum comedunt, et corrodũt, sed flante uento contrario. i. aduenięte statu paupertatis, & aduersitatis, tunc eum penitus derelinquunt, quia ẽt proximo suo pauper odiosus erit, amici uerò diuitum multi. Prou. 14. Ideò dicit Sen. Ob hoc solum amanda est paupertas, quia à quibus ameris ostendit. ¶Qñ uinea est pampinanda, et folia
10 eius resecanda, illa quæ sunt circa fructum, nõ sunt ei auferenda, quia sunt ei necessaria p̃p̃ fructum, sed illa quæ sunt remota, nec sunt fructui necessaria, sunt ei auferenda. folia sunt diuitiæ. Qñ ergo Princeps uel prælatus uult pampinare uineam, et terrã suam, quando. s. à uitib. i. à subditis suis uult

exigere

exigere aliquod tributum, talliam uel subuentionem, ipse non debet accipere folia necessaria.i.bona quæ sunt ad necessitatem, sed tm̄ illa quæ sunt superflua. Cōtra multos qui totum, & necessarium, & superfluum auferunt à suis subditis. Mic.3. Violenter tollitis pellem eorum desuper ossib.eorum.

31 ¶Folia vineæ sunt æstuantibus vmbraculum, febricitātibus medicina, calorem.n.febrilem mitigant, si in aqua coquantur, vulnera purgant, conceptum adiuuant; & ad alia multa valent. Folia sunt verba bona, quæ febrilem calorem auaritiæ temperant.s.in audientibus æstumq; carnalis cōcupiscentiæ mitigant in eisdem, & vmbram bonorū documētorum eis donant &c. Vide & adiunge de palmite.§. loqui.

32 ¶Secundum Plin. vitis odit raphanum, cauleum, & oē olus, quia qn̄ talia viribus sunt vicina, tristes & ægræ efficiunt, nitrum etiam, & alumen, & aqua marina, & folia fabarum, & viciæ putamina, vitium sunt venena, ẜm eūdem. Vitis est bonus homo raphanus, & olus significant mundi peccatores, q̄ more oleris sunt virides per curiositatem, & mundi prosperitatem, molles, & pingues per carnis voluptatem, quos pro certo vitis, idest bonus homo debet odire, quia.s.suam malam vitam, & societatem debet declinare, quia verè ex eorū societate efficitur homo ęger & infirmus, & per uitia, & peccata sterilis, & ineptus, quia cum peruerso peruerteris. Nitrum etiam qui est lapis salsus, & cōsumptiuus. i.mundi diuitiæ, quæ consumunt per sollicitudinem, & deficcant, aqua amara.i.mundi deliciæ, quæ multum continent amaritudinis & doloris folia fabarum.i.mundi scientiæ, quæ hn̄t inflare sicut fabę, per superbiam & præsumptionem, uitiū .i.bonorum hominum sunt venena, nam diuitiæ intoxicant per auaritiam, deliciæ per luxuriam, sciētiæ per superbiam: & ideò vitis à talibus debet cauere, quia scientia tua hęc decepit te. Esa.47. Ideò 1.Io.2. Nolite diligere mundū, neque ea quæ in mundo sunt.

33 ¶Secundū Pli.lib.14.c.1. quibusdā regionibus sunt vites ita magnæ, ꝙ ex earum truncis fiant statuæ, & columnæ, sicut patet de statua Iouis in urbe Populonio, super templum etiam Dianæ per unam uitem scandebatur, & dicit ꝙ columnæ tales diutissimè durant, quia (vt dicit) in paucis lignis natura æternior est quàm in uite. Et (ut dicit) tm̄ crescunt, ꝙ circa domos, & uillas circunduci possunt. Vitis etiam inter omnes arbores succū meliorē profert, scilicet vinū. Sic verè hodie ī ecclesia tm̄ crescit aliqn̄ vitis.i.tm̄ promouetur aliquis homo, ꝙ ipse efficitur columna.i.prælatus, qui habet ecclesiam sustentare meritis, & exemplis. Vnde ipse efficitur statua, & simulacrum Iouis.i.vicarius Christi, & locum eius tenet in ecclesia. Posuit statuam in lecto Dauid, & operuit eam pellibus.1.Reg.19.expone. Efficitur etiā scala ad ascendendum in templum, quia mediante eo, & ꝑ eum oportet ꝙ omnes intrent. Ego sum ostium. Io.10. Sed verè ex quo sic homo factus est columna ecclesiæ, statua seu scala, ex tunc ipse debet durabilis esse, & æternus.i.fortis, & cōstans, & in statu gr̄æ perpetuò perseuerans, nunquam per aliquod uitium computrescens. Rex in æternum viue. Dan.2. Iste etiam debet circuncingere uillas, quia uerè uillam, & domum religionis in qua est perfectus debet circuncingere per correctionem malorum & bonorum defensionē, & per omnis inuasoris repulsionem, & per oīs diligentiæ adhibitionem. Ego ero ei murus ignis in circuitu. Zac.2. Quia uerè melior murus, & protectio quā ecclesia possit habere, est bonus prælatus, succus autem eius.i.doctrina debet esse vinum.i.consolatio aliorum. Ps. Vinum lætificat cor hominis.

34 ¶Vitis auidissimè crescit, finem.n.non habet in crescendo limitatum à natura, quia semper crescit, & se extendit, & dilatat quamdiu uiuit si debitè fuerit culta, & ideò usque ad altissimas summitates arborum aliquando scandit, & circa domos potest circunduci. Sic uerè homo debet auidè crescere per merita, & uirtutes, & sine fine quamdiu uiuit, per profectum bonorum operum augmentari, & ita poterit ad summitatem arboris ecclesiæ militantis, & ad dignitatem æternæ ecclesiæ triumphantis attingere, & leuari, et ibi per charitatem perpetuò dilatari. Possessio eius creuit in terra. Iob 1. Vel dic ꝙ vitis sine fine crescēs est ambitio & auaritia, vel allega contra insatiabilem cupiditatem ambitiosorum, & auarorū.

35 ¶Vitis in vere primò scindit, deinde ex ea lachryma emittitur, ex qua emissione humor substātialis in ea depuratur, & sic tādem fructus dulcior generatur, & valet ista lachryma contra caliginem oculorum, & collyrijs admiscetur, cum oleo ēt mixta pilos eradicat atque tollit sicut psilothrum vnguentum, dicit Pli. lib. 23. Sic verè quando homo scinditur per contritionem interius, vel per tribulationem exterius, tunc aliqn̄ emittit lachrymas per compassionē vel præ dolore, & sic humor interior.i.cordis affectio purificat, & sic fructus bonorū operum procreatur. Istæ tn̄ lachrymæ oculos cordis purificant, & pilos.i.diuitias, qn̄ oleum pietatis eis admiscetur, per eleemosynas eradicant, & euellūt. Lachrymis ergo meis stratū meum rigabo. Ideò Thr.1. Lachrymæ eius in maxillis eius.

16 ¶Vitis est arbor multum habens de medulla, parum de cortice, multum flexibilis, & tenacis, & ligātis naturæ, fructum & succum optimum profert, & versus terram continuè se inclinat. Talis est vir perfectus, quia parum habet de cortice diuitiarum per paupertatem, medullosus est per pietatem, ligans & tenax per charitatē, inclinatus per humilitatem, flexibilis per obedientiam, & benignitatem, medicinalis per doctrinę, & exempli sanctitatem. Et talis potissimè fuit Christus. Vel dic de beata Virgine. vnde Eccl.24. Ego quasi uitis sanctificaui.

De Vite agresti seu labrusca. Cap. 176.

Vitis agrestis dr̄ labrusca, eo ꝙ in labro terræ.i.in margine generatur. Ista licet sit similis domesticæ ī folijs, non tn̄ in fructu, quia fructum facit modicum seu nullum, & si quē fecerit, durus est, stypticus, & amarus. bona autem uitis si sine cultura dimissa fuerit, cito degenerat in labruscam. Labrusca etiam fit vinifera per culturam. Sic sunt quidam vites domesticę, s.boni & iusti, qui fructum bonorum operum producunt. Labrusca significat peccatores, qui nullum uel paucum faciunt fructum bonorum. Domestici autem, idest boni nisi iugiter colantur per pœnitentiam, & disciplinam, cito fient agrestes, & labruscæ, idest mali, & peccatores. Expectaui, vt faceret uuas, & fecit labruscas. Esaiæ 5. Labruscæ, idest peccatores etiam possunt per culturam pœnitentiæ fieri boni, & iusti &c. Expone sicut de rosa, ut ibidem dicitur.

De Vitulaminibus. Cap. 177.

1 Vitulamen est illa planta, quę nascitur ad radicem vitis iuxta stipitem, & tales rami sunt degeneres & infructuosi, & ideò uitem eneruant, & destruunt, & fructum impediunt, humorē.n.attrahunt à radice, q̄ deberet transferri ad fructum nutriendum, & ideò debent citius extirpari, ne tales diutius crescentes, diminuant fructum uitis, & istæ alio modo dicuntur adulterinæ plantationes, uel spuria uitulamina. Vitis est ecclesia uel religio, radix eius est prælatus, palmites sunt bonæ personæ, quæ fructum bonorū operum faciunt, & emittunt. Sed verè hodie accidit ꝙ circa radicem, i.circa pręlatum generantur multa uitulamina.i.multę personæ quas ipse promouet & exaltat, s.nepotuli, compatriotę, affines, adulatores & cæteri, qui in uite.i.in ecclesia à pręlatis hodie producuntur, & pro certo isti sunt degeneres, quia.s.non sunt ueri clerici uel religiosi, sed sunt adulterini, quia in ecclesia legitimè à uiro ecclesię, i.à Christo non sunt geniti uel producti, imò a concubina, i.ab affectione carnali ibi sunt introducti. Itē sunt infructuosi, q a tales fructum bonorum operum nō producunt, imò in pompis & luxurijs expendūt patrimonium crucifixi, & ideò uidentur esse ficus maledicta, cui dictum est Mat.21. Ex te fructus nunquam nascatur amplius in perpetuum. Et isti ēt impediunt ne alij palmites.i.boni per bona opera fructificēt, quia uerè à radice.i.à pręlato accipiunt, & acquirunt humorem. unde alij deberent nutriri, s.tēporales diuitias, beneficia & prębendas, officia, et dignitates, quę bonis uiris deberent dari, qui inde fructum bonorum operum, et eleemosynarū p rocrearent. Iob 15. Bibent alieni diuitias eius. Et ideò uitis.i. ecclesia ratione taliū à nobis fructibus depauperat, quapropter utile esset, ꝙ isti de ea penitus tollerentur, quia non ibi faciūt nisi malum. Et agricola Deus in die iudicij tales extirpabit, et igni perpetuo concremabit. Sap.4. Adulterinę plantationes non dabunt radices altas, et profundas. unde ibi. Vel dic, quòd uitis est anima, cuius palmites sunt bonæ affectiones, è quibus fructus bonorū operum procreat. Sed quia quandoq; circa radicem cordis generatur vitulamina

mina.i.carnalia desideria & affectus, ideò sunt talia penitus extirpanda, ne vitis, idest anima sterilescat.

De Vinea. Cap. 178.

1 VInea ſm Pap. est locus vbi sunt vites, diligenter excolitur, à superfluis expurgatur, à cultoribus sæpius visitatur, ne subintrent bestiæ sepibus circuitur, & ne diripiantur fructus eius, custos in ea super speculam ordinatur. Sic ecclesia vel religio diligenter debet coci per pœnitentiã, superflua inde debent resecari per correctionem & à cultoribus.i. à prælatis & prędicatorib. debet sæpius visitari, & ne bestiæ.i. vitia carnalia subintrent sepibus disciplinę & statutorum regularium debet cingi, & ne fructus eius.i. bona spiritualia, & temporalia indebitè deuastentur, custos & speculator.i. prælatus debet super eam ordinari, qui per clarã discretionem debet circumquaque respicere diligenter quæ sunt bona & quæ mala, &c. Hiere. 31. Pone tibi specula &c. Ezec. 3. Speculatorem dedit te domui Israel. Sed heu, multi possunt dicere illud Canti. 1. Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodiui. ¶Vinea quãdiu in ea sunt 2 fructus, optimè custoditur, à pluribus visitat̃, sepibus clauditur & vallatur, tũc.n. viret, pollet, redolet atq; placet, sed qñ fructus ibi non est, s. in hyeme, tunc pallet, & turpis efficitur, à nemine visitatur, sed quasi penitus relinquitur, aperta vndiq; deseritur, & à lupis & bestijs nullatenus defensatur. Sic est anima, quia verè quamdiu habet fructus.i. gratias, & virtutes, à Deo custoditur, & diligitur, ab Angelis etiam visitatur, & sepibus.i. Dei & Angelorũ custodia circuitur, & à nociuis oĩbus defensatur, & hoc quia tũc viret per grãm interius, pallet p honestatem exterius, & per bonam famam redolet atq; fragrat. Ideò dicebat sponsa sponso Can. 7. Veni, egrediamur ad agros, videamus si vinea nostra floruit, &c. Sed verè in hyeme.i. in statu peccati qñ fructus virtutum, & gratiarum perdidit, tũc à Deo & Angelis derelinquitur, nec ab eis visitat̃, sepibus.i. Dei & Angelorum custodia spoliatur turpis, & pallens per malam cõuersationem efficitur, & iõ lupis, & bestijs, & oĩbus etiam uitijs exponitur, & ab eis dissipatur. Destruam sepem eius, & erit in direptionem. Esa. 5. Vel si vis per sepem intellige pęnitentiam & disciplinã, quæ in statu peccati destruitur, & sic aĩa uitijs dissipatur, quia vbi non est sepes, diripietur possessio. Ecclesi. 36. Vel dic, ꝙ vinea sunt sancti, qui in hyeme.i. in pñti vita pallent, & viles reputantur, fructibus mundi huius.s. delicijs, & diuitijs non ditantur, & bestijs, & lupis.i. mundi tyrannis, & tribulationib. eorum exponuntur, sed econuerso in autumno.i. in tp̃e quo fructus colliguntur.i. in alia vita in Paradiso tunc habebunt fructum æternæ gloriæ, & à Deo & Angelis uisitabuntur, & custodientur, nec amplius mũdi tribulationib. turbabũtur, quia neque luctus neque clamor erit ultra, quia prima abierunt. Apo. 21. Vel dic, ꝙ uinea est ecclesia, quæ quãdiu habet fructus tp̃ales, à suis custodibus.s. sacerdotibus visitat̃, & custodit̃, sed collectis fructib. in æstate, & habita distributione, statim eam derelinquunt, & ad scholas, & alibi diuertũt. Esa. 1. Relinquetur filia Sion sicut vmbraculum in uinea, & sicut tuguriũ in cucumeratio. Vel dic, ꝙ uinea est homo, qui quãdiu habet fructus.i. diuitias multas, multos inuenit visitatores, & amicos, aliàs non &c. quia diuitię adunt amicos plurimos. Prou. 19. ¶Odor florẽtis uineæ omni uenenoso con- 3 trariatur, & ideò tunc exeunt uineã colubri, & buffones sustinere eius fragrantiã non valentes. Sic verè odor, & fama bonorum cõtrariatur, oĩbus peccatorib. uenenosis, & ideò colubri, & buffones.i. inuidi qñ uidẽt aliquam uineã.i. personam vel statum florere per bonã conuersatiõe, vel operationẽ, vel temporalem prosperitatem, statim fugiunt per inuidiã, & fragrantiã suæ bonæ famæ nequeunt substinere, quia ſm Sen. Et si nullos inimicos facit iniuria, multos tñ facit inuidia. ¶Vinea coloris amenitate reficit visum, odoris 4 suauitate delectat olfactũ, fructus dulcedine recreat gustũ, foliorum mollitie afficit tactũ. Sic vir perfectus virore suæ perfectionis, & honestæ cõuersationis recreat intuẽtes odore etiam bonæ famæ olficit odorantes.i. audientes, dulcedine, & bonitate fructuum, & operum recreat gustãtes.i. exẽpla ipsius imitãtes, & ea sibi incorporantes, tangentes ẽt.i. socios & uicinos lenitate suę benignitatis afficit, & demulcet, quia sicut dicit Greg. de prelatis. Miscenda est lenitas cũ seueritate, faciendumq; est quoddam ex vtraq; temperamẽtum. ¶Vinea ad hoc, ꝙ bene fructificet, plura requirit. s. aerẽ 5 purum, & serenum, & tp̃s odit nubilosum, item terrã nõ nimis macram, nec nimis pinguem, sed mediocrẽ. In terra. n. pingui luxuriat iñ ramos & in folia, & paucos fructus h̃et. In terra aũt macra cito deficit, & arescit, non inueniens debitum nutrimẽtum. Sic uerè ad hoc ꝙ uinea Sabaoth. s. Christianus possit facere fructum bonorum, necesse est primò ꝙ habeat aerem purum & serenũ.i. bonã, & sanam doctrinam nõ nubilosam, erroneam, uel obscurã. terrã ẽt.i. statũ diligit mediocrem, quia. s. non debet status suus esse pinguis per superfluam prosperitatem, quia tũc emitteret multos ramos vanarũ affectionũ, multa folia vanarũ locutionũ, paucũ aũt fructũ bonarũ operationum. Si aũt nimis macer fuerit per paupertatẽ, tunc sitr pp defectum sufficientis uictus & nutrimenti p impatientiam deficcatur, & sæpe ab humore gr̃æ priuatur, quia pp inopiam multi deliquerunt. Eccl. 27. Et iõ bene petebat sapiens Prou. 30. Nec diuitias nec paupertatẽ dederis mihi dñe &c. ¶Vinea diligit terrã dulcem & tempe- 6 ratam. Nam si salsa fuerit & amara, corrumpitur radix pp humidi malitiam subintrantis, & ideò montes alti soli pene expositi sunt optima loca, qa ibi calor fortis & humor dulcis reperitur. Nam quanto uinea soli magis exponitur, tãto fructibus dulcioribus fęcũdatur. Terra salsa est mũdus, amarus & salsus p tribulationes, humor eius est mũdi ꝓsperitas, s. diuitiæ & deliciæ, quã semper comitatur salsedo, & amaritudo peccatorum, & tribulationum. Montes aũt significãt statum perfectionis & religionis, ubi est fortis calor charitatis, & dilectionis, & dulcis humor deuotionis, cõpassionis & lectionis. Vinea ergo.i. aĩa non debet diligere terram salsam.i. mundum. 1. Io. 2. Nolite diligere mundum &c. Et hoc quia radix cordis faciliter corrũperetur per diuersa p̃ctã, si humor eius.i. mundi prosperitas ibi per affectionem subintraret. Apo. 8. Mortui sunt ex aquis, qa amaræ factæ sunt. Sed montes, i. statum religionis, & perfectionis debet appetere, vbi soli Christo exponatur per contemplationem, & humore, & dulcedine doctrinæ, & deuotionis etiã nutriatur, quia quãto plus exposita soli iustitiæ per amorem, et affectionẽ, et contemplationem fuerit, tanto melius fructificat per bonam operationem. Vel si uis per mõtes intellige Paradisum, vbi debet esse aĩa plantata per desiderium et affectum, et iõ de vinea dr̃ Eze. 17. In monte sublimi Israel plantabo illud, vt erumpat in germen, et faciat fructum. Vel per terram salsam intellige p̃ctõres, qui amaritudine suæ malæ vitę humore corrupto suæ malæ doctrinæ vites bonas.i. qui sui sunt socij, inficiũt, & corrumpũt, & ideò tales nõ sunt sequẽdi, sed mõtes alti.i. viri sc̃ti, & cõtẽplatiui, in quib, põt inueniri humor bonæ doctrinæ, et dulcis fructus consolationis. Ps. Mõtes excelsi ceruis, petra refugiũ herinaceis. ¶In uineis aliqñ 7 latent vulpes fructus eius auidè deuastãtes, aliqñ ibi subintrant porci, aliqñ canes et lupi, q̃ oẽs fructus deuorant, et vineã suis stercorib. inficiunt, et corrũpunt, et iõ custodes sũmè cauẽt ne porcus, vulpes lupus, et canis aliqualiter ibi intrẽt. Sic verè in uinea ecclesiæ uel religionis aliqñ latẽt vulpes.i. falsi et cautelosi hypocritæ uel hæretici, aliqñ subintrãt porci.i. voluptuosi, luxuriosi et deliciosi, aliqñ canes.i. detractores mordaces, qui alij sp allatrãt, aliqñ lupi.i. tyranni, ꝓlati crudeles et rapaces, qui oĩa deuorãt, et cõsumũt, et iõ p istos malos fructus, vineæ ecclesiæ sp̃uales, et tp̃ales hodie cõsumunt̃, deuorant̃, et vastantur. De hypocritis aũt dr̃ Eze. 13. Prophetæ tui quasi uulpes in deserto Israel erant. et Thr. 4. de monte Sion dr̃. Vulpes ambulauerunt in eo. Et iõ tales debent de ecclesia eijci. Can. 2. Capite nobis vulpes par- 8 uulas, q̃ demoliuntur uineas. ¶Fabulosè dr̃, ꝙ quidã fatuus custos posuit in uinea sua canes, vt eã à uulpibus tuerẽtur, canes aũt uites cũ ramis inuenientes, de eijciendis uulpibus minimè curauerũt, sed oẽs fructus vineæ uastauerũt. Sic hodie Deus ponit in vinea ecclesiæ canes.i. ꝓlatos, vt inde uulpes et lupos.i. malitiosos, et tyrannos coerceãt, et uites.i. bonos et iustos, et malis protegant, et defendant, sed verè, qa hodie in vitib. uineæ.i. subditis suis et bonis simplicibus inueniunt racemos.i. diuites tp̃ales, iõ eos p rapinas diripiũt, et cõsumunt, et plus nocent vitib.i. subditis quàm vulpes.i. fraudulenti vsurarij, vel quàm lupi.i. mali tyrãni. ipsos etiam nõ curãt de vinea effugare vel eijcere, nec à nocumẽto bonorum

norum deprimere, imò quod peius est, eos hodie sustinent atq; fouent, corrupti suis munerib. atq; donis quia prælati, iudices & balliui multi sunt hodie, de quibus dr̃ Esa. 56. Vniuersi canes multi non ualentes latrare. Vel dic, ꝙ dñs vineæ est prælatus, qui in terra & ecclesia ponit canes. i. balliuos, & officiales, vt inde latrones, & raptores arceantur, ipsi aũt multo magis subditos deuorant, & prędãtur, nec alios eijciunt vel repellunt, &c. Figura 1. Mac. 9. vbi iniquus Alchimus (qui interpretatur fermentum uani consilij) constituit viros iniquos dños regionis, qui multo maiora mala fecerunt filijs Israel quàm gẽtes & extranei. Sic mali prælati instituunt in terra sua viros iniquos, scilicet malos balliuos, & officiales dominos, & magistros, qui pro certo multo plus nocent subditis, quàm raptores publici, & latrones, quia inimici hominis domestici eius. Mich. 7. Tu terram tuam disperdisti, tu populum tuum occidisti. Esa. 14. Pone si uis figuram bonã. Matt. 21. de vinea, & filio, & seruis à cultoribus occisis. Vinea est ecclesia, filij & serui subditi, cultores mali prælati, & balliui &c. Vel applica aliam figuram Ezech. 17. vbi dicitur. Facta est ergo uinea, & fructificauit in palmites, & emisit propagines.

De Viua. Cap. 179.

VVa dr̃, quasi humida, & est vua quæ constat ex plurib. granis, quę acini dicuntur, & in ea grana in vecte. i. en la grappe gallicè, inuicem coniunguntur, & vniuntur. Botrus autem dr̃ racemorum cõgeries, & gallicè moyssine. Racemus idem est quod vua uel granum vuæ, ẽm Isid. dic si uis ꝙ vua est uir perfectus, qui ex pluribus granis. i. uirtutib. cõstat, & botrus est ecclesia, vbi sunt tales plures vuæ per concordiam adunatæ. Vel dic etiam ꝙ vua est ecclesia, quæ constat ex pluribus granis. i. personis &c. ¶Botrus est congeries racemorum inuicem coniunctorum, qui aliquandu sunt diuersæ naturæ, & caloris, tamen inuicem coniunguntur, ut ad domum de uinea deferantur. Sic verè Christus fuit sicut botrus, & cõgeries racemorum, quia. s. plures racemi, i. plures naturæ uariæ & diuersæ inuicem sunt vnitę. s. corpus, anima, & diuinitas, in vnitate personę, & sic de uinea Paradisi ad domum ecclesiæ in incarnatione fuit translatus. Botrus cypri dilectus meus mihi. Cant. 1. Figura Num. 13. vbi duo viri attulerunt de terra promissionis in desertum vnum botrũ in una uecte, ut sic filij Israel ad terram illam ascenderẽt, & eos ad illam fructus fœcunditas animaret. Sic verè de terra promissionis. i. de Paradiso vsque ad desertum mundi huius fuit allatus botrus. i. Christus ĩ uecte. i. in persona filij, & hoc per duos uiros. i. per duas personas, & istę sunt Gabriel nunciãs, & Maria suscipiens, quia mediãtibus istis duobus delatus est de Paradiso in mũdum botrus, i. Christus. Ecce duo viri astiterunt in vestibus albis. Act. 1. i. in castissimã puritate, & hoc factum est, vt filij Israel. i. fideles Christiani animent ad terram illam. s. Paradisum, & eam diligunt, & affectent. Sed de multis dr̃. Pro nihilo habuerunt terram desiderabilẽ. ¶Racemus quatuor habet partes, scilicet pellem seu corticem, glateam, succum, & acinos, i. grana interiora, quorũm granorum quidam racemi habent plus, quidam minus. Sic verè boni, & iusti habent in se diuersas partes spirituales, s. corticem bonæ conuersationis, glaream dulcorosę pietatis, & compassionis, succum doctrinæ, & veritatis, & grana .i. merita, & uirtutes, quæ sunt interius in conscientia, ista tñ plus sunt in vno, quàm in alio, quia constat quòd quidã plures habent gratias & uirtutes, quàm alij, quia vnicuique data est gratia secundum mensuram donationis Christi. ad Ephes. 4. ¶Racemorum quidam sunt nigri, quidam rubei, qdam albi, omnes tamen sunt utiles, & nutritiui, & dè omnibus succus peroptimus exprimitur, s. vinum, & sunt aliqui qui citius alij maturantur, & dicuntur præcoquæ vuæ, quasi primò coctæ, alię autem tardius aliæ mediocrius. Istud tamẽ est generale quòd omnis vua quãto maturior, tãto melior, & tanto melius præbet homini nutrimentum, secundum Isaac in dietis. Sic in mundo sunt multa hominum genera perfectorum, quidam sunt albi per castitatem, & innocentiæ puritatem, quidam sunt rubei per charitatem, quidam nigri per humilitatem, & tamen omnes sunt boni in se, & nutritiui quantum ad alios per eleemosynas, & bona exempla, & documenta. Item quidam cito maturantur, & cõuertuntur per perfectionem, scientiam & amaritudinem, scilicet ab ipsa iuuentute, & tales Christo summè placent. Micheæ 7. Præcoquas uuas desiderauit anima mea. Alij tardius maturantur, conuertuntur, & boni efficiuntur, quia scilicet expectant vsque ad senectutem. omnes tamen sunt boni & iusti & succum peroptimum, scilicet Dei gratiam in se continent atque fouent, ueruntamen quanto homo est maturior, idest perfectior, sapientior, & discretior, tanto quo ad Deum, & homines est melior, & acceptior. Sapientia enim melior est cunctis opibus. Prouerbiorum 3. ¶Sunt quædã species racemorũ, qui sunt valde dulces, sed tales præ alijs magis ab apibus, muscis, & vespis roduntur, & comeduntur. Sic verè inter homines illi, qui sunt dulciores, mitiores & sanctiores, & meliores, magis hodie comeduntur ab apibus, muscis, & vespis, idest à detractoribus, & à mundi raptoribus usurarijs balliuis, & similibus, quia multæ tribulationes iustorum, &c. Et qui iustus erat, prædæ patuit. Esaię 59.

De Vua immatura. Cap. 180.

VVa immatura uel acerba frigida est, & sicca, & sua stypticitate percutit neruos dentium, ita quod quodammodo uidentur congelari. Virtutem habet constringendi, calorem hepatis extinguendi, sitim minuendi, vt dicit Isaac in diet. Vua ista est mundi prosperitas, quæ dicitur frigida & sicca, quia continet in se frigus indeuotionis, & siccitatem incompassionis, dentes hominis qui habent cibos distinguere & diuidere, significant discretionem, sapiẽtiam, & prudentiam, quæ habet distinguere, & masticare de cibis, idest de actibus, & operibus quale est, & quid vnumquodque. Vua ergo acerba, idest mundi prosperitas facit dentes, idest discretionem hominis congelari, & obstupescere, hoc est dictu, deficere & adnihilari, sicut patet in mũdi sapientibus, qui sapientes sunt vt faciant mala Hierem. 4. Et quare? certe quia mundi prosperitas obstupefacit, & hebetat dentes, idest sapientiam eorundem, quia qui comederit uuam acerbam, obstupescent dentes eius. Hiere. 31. Ista etiam extinguit calorem charitatis, sitim, idest desideria æternorum minuit, & stomachum, idest conscientiam, & uoluntatem per parcitatem constringit. Vnde Seneca. Nouerca uirtutum prosperitas, beatulis suis taliter obsequitur, vt in fine perniciem operetur.

De Vua passa. Cap. 181.

VVa passa fit tribus modis quandoque, scilicet à sole, quia uitis vbi dependet uua, torquetur, ita quod humor non potest amplius ad uuam ascendere, & sic uua per aliquot dies permittitur siccari, & calorem pati, & sic dicitur uua passa. Secundò fit in clibano, quia pane extracto, & calore temperato, uua in pampinis inuoluta ibi ponitur, & sic humor superfluus desiccatur, & uua passa efficitur. Tertio modo fit in fumario simili modo. Ideò dicit Alexander. Dant uuas passas clibanus fumaria phębus. Sunt autem magnæ uirtutis in medicina, secundum Isaac. Vua passa est uir iustus, et perfectus, qui mundi tribulationes, et aduersitates sustinet, et patitur, et à superfluo humore carnalis uoluptatis siccatur, et dulcedine deuotionis, et gratiæ prę cæteris plus repletur. Sed uerè ista desiccatio habet fieri tribus modis, quia quandoque uitis per quam uenit humor carnalitatis, idest mundi prosperitas uel amici, ubi torquetur, et subtrahitur, utpote quia deuenit ad paupertatem, et sic humor carnalis impeditur, et maximè quando soli Christi per contemplationem, et adfectionem exponitur, et ab eo per bona desideria calefcit, calefit et accenditur, quia tunc efficitur uua passa, quia paupertatem patitur atque suffert. Fusca sum, quoniam decolorauit me sol. Cant. 1. Item aliquando ponitur in clibano, hoc est dictu, in ardore mundanarum tribulationum, et sic similiter humore carnalitatis priuatur, et efficitur uua passa, idest uir iustus et bonus. Pones eos ut clibanum ignis etc. Item quandoque ad fumum (qui oculos facit flere) idest ad memoriam tormentorum infernalium, et mortis suspenditur per meditationem, quia uerè per istos tres modos, scilicet paupertatem, aduersitatem, et mortis inferni iugem memoriam, efficitur homo sanctus, et iustus.

De Vino. Cap. 182.

1 Vinum dr̄ s̄m Isid. quasi à vena natũ, vel à vite. racemus enim primò frangitur, & sic inde vini substantia eliquatur. Vinum autem secundum Isaac inter omnes succos arborum & herbarum obtinet principatum. virtutē. i. corporis roborat, corpus nutrit, puros humores generat, & impuros depurat, mentem valde lætificat, intellectum clarificat, interiora mundificat, hominem facit lætum, liberalem & audacem, & dolorem & tristitiam facit obliuisci, calorē augmentat, corpus siccum humectat, humidum quandoq; desiccat, et vt breuius concludat, vinum moderatè sumptũ, corporis est et aīę medicina, et ideò oībus ętatibus cōuenit et maximè senibus, quia humorem et calorē perditum reparat et restaurat, vt dicit Isaac in diet. Talis per omnia sanguis Christi, qui de racemo. i. de corpore qñ fuit fractum p mortem, extitit eliquatus. et iste pro certo inter oēs succos herbarum. i. inter sanguinem oīum martyrum obtinet principatum. Iste. n. nutrit et humectat p gratiam et deuotionē roborat et firmat p constantiam, fortitudinem et pfectionem, puros humores generat interius. i. patientiam et bonā affectionem, interiora. i. cōsciam mundificat, et eam à vitijs depurat per mentem confessionem, etiam lætificat p spem et cōsolationem, hominem facit audacem. s. ad pugnandũ contra vitia p bonam operationem, lætum et liberalem p pietatem eleemosynam, et compassionē, et dolorem tribulationum facit nō sentiri per patientiam & firmationē, tristitiam. i. omnem desperationem tollit p spem & cōtemplationem, augmentat ēt calorem & humorem. i. gratiam pietatē & dilectionem, & ideò senibus. i. inueteratis peccatorib. conuenit, quia humores deperditi, s. gratiæ & virtutes q̄ perditæ fuerant p pc̄m, restituit & restaurat. Ideò Eccl. 31. Aequa vita hominib. vinum in sobrietate potatum. Vel dic q̄ p oīa de gratia, à qua fluunt oēs aliæ virtutes, & expone de omnibus sicut supra. Vel dic de scīa diuina, quæ inter oēs alios succos. i. inter oēs alias sciētias obtinet principatum. intellectũ. n. clarificat p discretionē, & per oīa sicut supra. Vel dic q̄ vinũ est æterna gloria, q̄ inebriat & delectat, quia si quis ea repletus fuerit per spem omnem dolorem mũdanarum tribulationũ facit obliuisci, aīam aũt lætificat, & tristitiam desperationis tollit &c sicut supra. Ideò Prou. 31. Da mærentib. bibere vinum, sequitur. Bibant, & obliuiscantur egestatis suæ, & paupertatis vlterius non recolant. ¶Vinorũ plures sunt species, s. albũ, rubeum, nigrum citrinum, oīa tñ sunt bona et nutritiua, & lætificatiua, & ītellectus subtiliatiua, si eis debitè q̄s vtat̄. Sic scientiarũ vel virtutũ plura sunt genera, s. rubeum, ecce charitas, albũ, ecce castitas, nigrum, ecce humilitas, oēs tñ valent spūaliter & animam nutriunt, & eam dotant meritis & impinguant. Vel dic si vis de scientijs, quæ diuersæ sunt, & tñ oēs valent & pficiunt debitè eis vtentibus, & intellectum clarificant &c. Gen. 49. Lauabit in vino stolam suā. ¶In vino cōsiderat̄ odor. nam odoriferum vinum plus cæteris valet, & mentem melius lætificat, nutrit ēt melius & confortat. vinum aũt quod odorem bonum nō hēt, illaudabilis est nutrimēti, quia nec sanguinē clarificat, nec animũ cōfortat, nec humorem purificat turbidũ & corruptum. Sic verè odor bonæ famæ multum facit in homine, & maximè religioso & prædicatore, quia tunc alios melius lætificat & confortat, & eos suis exemplis & verbis impinguat atq; nutrit. Si aũt odorē bonæ famæ non habuerit, tũc verè alijs parum proficiet, nec eos bene à corruptis humoribus peccatorũ purificabit, quia cuius vita despicit̄, restat vt eius prædicatio contemnatur Gregorius. ¶Vinum tēperatũ cibus est & medicina, passiones ēt aīæ alterat, q̄a aīam vertit ab impietate ad pietatē, ab auaritia ad largitatem, à superbia in humilitatem, de timore & desperatione in animositatem, s̄m Isaac in dietis. Hæc oīa pro certo facit in aīa gratia Dei, vel sanguis Christi, vel mortis memoria, vel doctrina & scientia audita & potata. Ideò sapientia miscuit vinũ, & posuit mensam. Prou. 9. Vinum inquit miscuit, quia. s. aqua spūalis spei & cōsolationis ei est admiscenda. ¶Vinum q̄q̄ sit forte & bonũ, tñ tñ pōt ei admisceri de aqua, q̄ perdet efficaciam & virtutem. Sic verè licet homo vinũ. i. gratiā Dei hēat, quæ hēt odorem famositatis, calorem honestatis, saporem & dulcedinē charitatis, tñ tñ pōt quotidie in vase cordis sui de aqua. i. de peccatis venialibus apponere quod vini efficacia corrumpet̄ & dissipabit̄ p peccatum mortale. Esa. 1. Vinũ tuũ mixtum est aqua, argentum tuum versum est in scoriā. ¶Vinũ rubeũ & forte multũ lædit caput & pcutit, mentē & fortē facit ebrietatem, & iō summè indiget aquæ admixtione, nutrit tñ & confortat & humores deperditos reparat, cor & mentem lætificat & delectat, secũdum Isaac. Vinũ istud significat pniam dolorosam, quæ pro certo mentem percutit per contritionem, & eam facit ebriam & sopitam per stuporem & cōpunctionem, s. quando facinora sua considerat & peccata, & ideò ne forte occidat per desperationem, necesse est quod ibi aqua. i. spiritualis consolatio & spes de venia adiungatur. Miscuit vinum &c. Prou. 9. Ista tñ nutrit aīam, & eam purificat per confessionem, & lętificat p spem & cōsolationem, & humores, i. virtutes & merita quę sunt deperdita p peccatum, restituit & restaurat. Venite ad me amici mei comedite panem meum, & bibite vinum q̄ miscui vobis, & inebriamini &c. Prou. 9. Bibite & inebriamini. Hierem. 25. ¶Vinum habet inebriare, & mentem lætificare, omnemq; facit dolorem & tristitiam obliuisci, amorem excitat, & humores deperditos reparat & restaurat. Talis est gloria æterna, quæ pro certo animam inebriat atque replet. Psal. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ &c. Et omnem dolorem præcedentem, idest omnes mundi miserias & tribulationes perpessas facit penitus obliuisci. Flebitis & lugebitis vos, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Ioan. 61. Et ideò bene sequitur quòd mentem lætificat, quia ibi perpetuò tristitia nulla erit. Eccl. 40. Vinum & musica lętificant cor. ¶Vinum quandoque propter aeris calorem corrumpitur, & sic perdit odorem, colorem, & saporem, efficitur. n. nigrum, fętidum, grossum, turbidum & ponticum vel amarum, & istud non generat humores in corpore laudabiles, sed corruptos, secundum Isaac. Sic verè quando homo corrumpitur ex calore cōcupiscentiæ carnalis vel temporalis per luxuriā vel auaritiam & cætera simillia, tunc perdit odorem bonæ famæ, colorē cōuersationis, saporē bonæ vitæ & perfectionis, & effici̇t niger & vilis per insolentem cōuersationē, fętidus per infamiam vel luxuriam, grossus p superbiam, turbidus per iracundiam, quæ. s. mentem turbat, & iō tales non nutriunt suis exemplis alios, sed corrumpunt. De istis Mich. 2. Propter peccata sua corrumpet̄ putredine pessima. ¶Vinum licet moderatè sumptum proficiat, si tñ immoderatè sumitur, nullum perniciosius est venenum. mentem. n. mutat in furorem, in mali impetum, in obliuionē boni, linguā facit ligatam, manus tremulas, & de ore facit eructationes fędas exire, sitim etiā puocat, quia ebrietatis et vini talis est consuetudo vt assiduitas bibendi, auiditatē pariat rebibendi, vt dicit Pli. lib. 14. Vinum est mũdi psperitas, q̄ pro certo si ea moderatè quis vtatur, vtilis est et proficua ad salutē, sed verè si superflua fuerit, et indebitè et indiscretè quis ea vtatur, tunc verè animæ est venenum, nā ista facit hominem iracundum, et sic mentem mutare dr̄ in furorem et in mali impetum. Ozeæ 7. Cœperunt Principes furere à vino. Item efficit hominem ingratum, et sic in eo causare dr̄ obliuionē boni. i. beneficiorum à Deo et ab alijs perceptorum. Succedentibus prosperis oblitus est interpretis sui. Gen. 40. Item linguā ligat, quia. s. tollit rectitudinem loquelæ, s. confessionem, orationem, gratiarũ actionem. Cōstat. n. q̄ diuites nesciunt aliquid de tali loquela. Neem. vlt. Nesciebant loqui iudaicè, sed azoticè. Itē facit manus tremulas. i. debiles ad bene operandum, et de ore ēt talium facit fędas eructationes. i. fęda et inhonesta verba sæpius emanare, q̄a sagitta vulnerans lingua eorũ. Hier. 9. Itē ista sitim puocat. s. ardorem et desiderium mundanorũ, q̄a verè quāto q̄s plus vsus fuerit vino mundanæ psperitatis, s. diuitij, delicijs &c. tanto talem potum magis appetit iterari, q̄a somniat sitiēs q̄ bibat, & cum expergefactus fuerit, lassus adhuc sitiet. Esa. 29. Vel dic, si vis omnia historialiter de ebrietate. ¶Secundũ Isaac autem, ebrietas lumen rationis extinguit, vsque brutales confortat, & sic remanet corpus, sicut nauis, sine rectore, & sicut militia sine duce. Ebrietas item caput lædit, oculos turbat, et de sapientibus facit stultos de benignis peruersos, de castis impudicos, nam ebrietas est omniũ vitiorum fomes et causa. Incidunt enim ebrij in multa crimina, de quib. tandem pęnitent atque dolent, et vt breuius con-

concludatur, omnium malorum causa est ebrietas atq; fames. Sic per oĩa mundi ꝓsperitas tollit vsum debitæ rõnis, & lædit oculos prudẽtiæ & discretionis, sicut patet de mundis sapientib. & diuitibus, q̃ vñr sine ratione esse & penitus excæcati, quia nec se, nec sua, nec mortẽ, nec infernũ considerãt & attendunt. Nõ est.n. populus sapiens, ideò nõ miserebitur eius, qui fecit illum. Esa.27. Ideò dicitur Esa.28. Nescierunt præ ebrietate absorpti sunt à vino. Ista etiã caput, i. intentionem lædit conscientiæ remorsum vel alias, & virtutem brutalem, i. motus carnales & carnis voluptatem & luxuriæ fœditatem excitat & inducit, quia saturaui eos, & mæchati sunt. Hier.5. Et ideò in mundi prosperis inuolutus, est rectè sicut nauis sine remige, sicut militia sine duce, q. s. cito submergitur vel dissipatur. Sic homo qui per ꝓsperitatem perdiderit rationem, in aquis voluptatis submergit̃, & per diuersa vitia dissipatur. Vbi nõ est gubernator, populus corruet. Prou.11. Ista etiam facit de sapientibus, secundum Deum stultos. i. de bonis pctõres, de beniuolis peruersos ad literam, & de castis incastos. Constat.n. q̃ multi sunt in statu paupertatis & aduersitatis boni, qui in prosperitate fiunt pessimi & iniqui. Exemplum de Dauid, quæ in guerris & ꝑlijs fuit bonus, sed data sibi pace in Hierusalem inique peccauit, s. in Vriã & eius vxorem. Nã ex ebrietate ista ꝓueniũt cuncta vitia, s. adulteria, homicidia &c. sicut patuit in eodẽ Prou.1. Prosperitas stultorum perdet eos. & Eccle.31. Multos.n. exterminauit vinum. Et ideò bene dr̃ 2. Macha.6. Non sinere peccatoribus ex sententia agere, magni beneficij est

31 indicium. Vel dic historialiter de ebrietate. ¶Vinum corruptum corpus destruit, humores malos gñat & corruptos, & morbos varios inducit. Sic doctrina corrupta ꝑ hæresim & errorem aĩam destruit, & humores. i. affectiones interiores corrumpit, & morbos ẽt diuersorum generat peccatorum. Idem dic de sapientia mundi si vis. Esa.28. Super verticẽ val

32 de pinguissimè errantes à vino. ¶Antiquitus Romæ nõ licebat mulieribus vinũ bibere, & hoc ẽm Plin. lib.14. c.13. ne forte inebriatæ aliquid aut dicerent aut facerent inhonesti. Vñ inuenimus (ait) inter exempla, Egnati Metentini vxorem eo quod vinum bibisset è dolio, à marito infectam fuisse, eumque cedis à Romulo absolutum. Ibidem etiam dicitur quòd quædam pro eo quod claues cellæ vinariæ resignasset à suis inedia mori fuisse coactam. De quadam etiam alia ponitur ibi, quæ quia vinũ biberat ipsam dicit à iudice dote sua fuisse mulctatam. Cato ẽt aiebat introductum fuisse quod fœminabus osculum à suis parentibus daretur, vt si vinum olerent, osculo sentiretur. Ad hoc autẽ facit quod dicit Hippocrates, mulieres & adolescentes non caluescere, nec podagram incurrere, eo. s. quia nõ bibunt vinum. Ista oĩa possunt applicari exemplariter ad temperantiam mulierum, quia si ebrietas est in viro vituperabilis, in fœmina tamen summè est detestabilis. Veruntamen si illæ quę bibunt vinum morte plecterentur, paucæ remanerent, hodie quę nõ causa huius morerentur, quia (quod horrendũ est) multæ sunt fœminæ viris vinolentiores, & ebrietatis vitio pleniores. Apoc.17. Vidi mulierem ebriam. Regula etiam Hippocratis euanuit, quia mulieres lautissima vina potant, & ideò ad litteram podagrizant, sicut de pluribus experitur, quod. s. non fieret si ipsarum conditio à vini poculis abstineret.

De Vino nouo seu musto. Cap. 183.

1 Vinum nouum dicitur mustum à mus, quod est terra, & teneo tenes, quasi tenens & habens mus, idest terrã, quia. s. vinũ in principio est terreis paruus admixtum, qñ. s. nouum de torculari extrahitur, sed quia post magna fit in eo ebullitio, ideò partibus calidis & aereis sursum tendentibus, terrestribus autem inferius descẽdentibus, fit puri ab impuro separatio, & sic efficitur vinũ verũ. Talis est homo, quia in principio qñ de torculari. i. de statu peccati vel mundi exprimitur, & ad pœnitentiam vel religionem conuertitur, adhuc est terrę mixtus. i. terrenis affectionibus & delectationibus implicatus, sed quando fit in eo fortis ebullitio contritionis, tunc calor charitatis in eo separat purum ab impuro. i. impuritatem vitiorum à puritate animæ, & spumam. i. vitia & peccata per confessionem emittit, & sic efficitur bonus, purus & sanctus & iustus. Faciet dominus conuiuium vindemiæ defæcatæ. Esa.25. ¶Viunm nouum quan-

2 diu est impurum, ita feruens est q̃ nunquam cessat ab ebullitione, donec penitus depuretur, quinimò dolia in quibus est dirumpit, nisi spiraculum hẽat, per quod suus vapor igni sicus emittatur, sed quando est bene purum, tunc ab ebullitione cessat penitus & quiescit. Sic verè homo nouus & iuuenis nunquam dẽt cessare ab ebullitione cõtritionis, à spiratione cõfessionis, & à spirituali purgatione, q̃diu impuritatem peccati hẽat aliqualem, quia. s. dolium quantumcunque forte. i. consciam quantũcũq; obstinatã & induratã dẽt semper dirumpere & aperire per confessionem, & omnem malam spumam vitiorũ continuè emittere & purgare, q̃a venter meus quasi mustum absq; spiraculo, qd̃ lagenas nouas dirumpit. Iob 32. Quãdo autem purgatus fuerit, iustus. s. factus & perfectus, tunc (& maximè qñ erit in patria) cessabit ebullitio & spiratio, q̃a ꝑfecti, & maximè in patria, non indigent feruore cõtritionis, nec clamore confessionis, sed tm̃ requie contẽplationis. Requiesces, & non erit qui te exterreat &c. Iob 11. Vel dic q̃ illi qui sunt noui & iuuenes, impuri & carnales, & fęcib. carnalis voluptatis vel terrenæ cupiditatis admixti, nunq̃ cessat ad ebullitione impatientiæ, rixæ & discordiæ, & à spumatione malorũ verborũ, q̃a os fatui ebullit stultitiam. Prou.14. Quinimò ẽt dolia in quibus sunt. i. status suos per rixas & discordias dissipant & dirumpunt, nisi libertatem habuerint respirandi. i. verba sua insolentia proferẽdi. Sed verè illi q̃ sunt puri & defæcati. i. boni, iusti & sancti hmõi ebullitionẽ & tumultus nõ faciunt, imò in dolio religionis ecclesiæ pacificè requiescunt. Malac.2. In pace & æquitate ambulauit mecum. Vel dic q̃ tunc in dolio religionis vel ecclesiæ cessat ebullitio discordiæ, & fit pax cõcordiæ & vnitatis, qñ virtute caloris. i. boni p̃lati, partes terrestres. i. peccatores, ab igneis. i. à viris sanctis & lucidis diuiduntur & distinguuntur, & quãdo ipsi mali inferius descendunt, & ad statũ depressionis & subiectionis incuruant̃, boni autem & sancti superius in dignitatibus & officijs eleuant̃ & promouent̃. Et istud maximè fiet in iudicio, vbi mali à bonis perpetuò separabuntur, & illi in fundo. i. inferno retrudentur, isti aũt in dignitate Paradisi superius leuabunt̃, & ideò tũc cessabit omnis ebullitio rixarũ & discordiarũ, q̃ modò est inter bonos & malos, & erit tũc bonis tranquillitas restituta. Deut.28. Ipse descendet, & erit inferior, tu autẽ ascendes, & eris superior. ¶Vinum nouum & adhuc impurũ

3 non competit ad corporis nutrimentum, sed qñ defæcatum est & purgatũ, tunc efficitur corporis nutrimentũ, & quãto plus antiquat̃, tãto calidius, purius, odorosius & saporosius efficitur, nisi forte ex accidẽti aliquo corrumpatur. Sic verè quando homo de nouo extrahitur de torculari, i. de mundo vel de peccato, & ad pœnitentiam vel religionem conuertitur, tunc statim nõ est bonus nec perfectus, imò adhuc est impurus, carnalis & fragilis, & ideò nõ est aptus ad nutriendũ alios, s. doctrina & exemplo, sed verè quanto plus antiquatur in bono per ꝑseuerantiam, tanto fit calidior ꝑ charitatem, purior ꝑ castitatem, odorosior per fumositatem, & ideò tunc dat bonum alijs nutrimentum, nisi forte per peccatum aliquod corrumpatur. Ideò Eccl.9. Vinum nouũ, amicus nouus veterascet, & cum suauitate bibes illud. ¶Vinum

4 quandoque corrumpitur duplici causa. s. quandoque ex calore exterius abundante, & ex malitia vasis in quo est, quia secundum corruptionem vasis, vinum nouum saporis contrahit corruptelam, corruptum autem vinum homini est nociuum, & quandoque deterius quàm venenum. Sic verè vinum nouum, idest ꝑsona iuuenis dupliciter corrumpitur, & ꝑ peccatum inficit, quandoque ex calore aeris, i. ex feruore concupiscentiæ iuuenilis. Item quandoque ex corruptione dolij in quo est. i. ex prauitate societatis in qua est & morat̃, quia ex mala societate cito corrumpitur vnus puer, sicautem corruptus & peccatum infestus alijs est venenum, quia suis verbis & exemplis alios inficit & corrumpit, sicut patet in iuuenib. luxuriosis. Et sic vnum in nouitate corruptum nunquam potest perfectè emẽdari, sic verè nec homo qui in iuuentute inficitur amplius emendatur. Vinum nouũ in vtres nouos mitti debet, idest in bona societate nutriri.

5 Lucæ 5. ¶Vinum multum antiquum excedit in caliditate & siccitate, & ideò suo acumine caput lędit, corpus inflãmat, humiditatem consumit. Sic mali senes & in vitijs antiquati excedũt in calore auaritiæ, & iõ corpus ecclesiæ inflãmant & lædunt

& lædunt per crudelitatem, auaritiam & vsuram, & humorem, idest bona temporalia diripiunt & consumunt. Patet etiam in malis senibus in religione, qui lædunt caput, idest prælatum &c.

De Vino condito. Cap. 184.

VInum conditum fit artificialiter, quando. s. herbæ vel species vino incorporantur, quarum virtute vinum immutatur, & sapidius, & salubrius efficitur tam in cibo quàm in medicina, vt patet in vino maluatico. Tale vinum est bona doctrina, quia verè ibi sunt plures herbæ, idest plura exempla sanctorum, plures species, idest plures auctoritates sanctorum & sacræ scripturæ, & ideò talis est vtilis ad animam nutriendam, & impinguandam per merita, & virtutes. Cantic. 8. Dabo tibi poculum ex vino condito. Vel dic quòd tale vinum est anima, in qua debent esse aromata, idest gratiæ & virtutes, bona opera & exempla, & sic melior fiet & perfectior.

De Aceto. Cap. 185.

1 VInum acetum fit ex vino dulci corrupto, nam quādo vinum bonum aeri calido exponitur, tūc per calorē innaturalem calor naturalis ipsius corrumpitur, & sic vinū quod erat naturaliter calidum, efficitur naturaliter frigidū, secundum Isaac. Sic verè aliquando accidit ꝙ homo dulcis, bonus & iustus calorem naturalem. i. charitatem continens in seipso, corrumpitur per peccatum, & hoc quando aeri calido. i. mundanæ prosperitatis, & colori auaritiæ, & luxuriæ exponitur, quia tunc per istos malos calores calor charitatis deperit, & frigus indeuotionis, pigritiæ, & tepiditatis subintrat, & ita fit ille qui prius erat dulcis & deuotus, calidus, & charitatiuus, frigidus, indeuotus, incompatiens, obstinatus, & acetosus, i. amarus, iracundus &c. In igne consumptum est plumbum. Hier. 6. ¶ Acetum magnæ efficaciæ in medicina. virtutem. n. habet mordificatiuam, dissolutiuam, penetratiuam, infrigidatiuam, & desiccatiuā, & ideò valet contra multiplices passiones, carnem. n. superfluam in vlceribus corrodit, & ad alia multa valet, secundum Isaac in dietis. Talis est pœnitentia, quia mordicat per conscientiæ remorsionem, penetrat per conscientię examinationem, & timoris incussionem, dissoluit per cōtritionem, mundificat per confessionem, desiccat per carnis macerationem, infrigidat per caloris auaritiæ vel luxuriæ repressionem, & ideò valet contra multas passiones peccatorum, & carnem superfluam. i. voluptatem carnalē adnihilat, & cōsumit. Ideò bene dicitur Ruth 2. Accede huc, & intinge bucellam tuam in aceto. Vel si vis per acetum potes intelligere sacram doctrinam, vel considerationem mortis, & inferni, vel amaræ mortis Christi, & expone de quolibet p omnia sicut supra.

3 ¶ Acetum fortissimum super terram, ferrum vel lapidem proiectum, statim ebullit. Sic pœnitens & perfectus homo statim ꝙ super terram, & ferrum, i. super duritiam tribulationum proijcitur. i. quando mundi tribulationib. exponit, tunc statim ebullit per bona desideria, & affectus. Vel dic ꝙ acetum est peccator, qui qñ proijcitur in terram. i. in statum humilem, qñ. s. ab officio suo deponitur vel ab alijs contemnitur, tūc statim ebullit per iram, indignationem, rixam, & appellationem. Vel terra est terrena ꝓsperitas, in qua si hō fusus, & expositus fuerit, statim per auaritiā, luxuriā, & mala desideria ebullit. Allega vt supra. Vir prudens, & disciplinatus non murmurabit correctus. Eccl. 10.

4 ¶ Acetum oculos clarificat, sanguinē stringit, metalla dura corrodit, & in eis multos colores generat, s. cerussam ex plumbo, viride græcum ex cupro, lazurum de argento, ouum etiam si in aceto per plures dies teneatur, ita mollificat, ꝙ testam duram facit quasi pelleam deuenire, venenis etiam ceraste, & canis rabidi, & crocodili fex aceti dr̄ obuiare, ſm Plin. lib. 23. c. 2. Talis virtutis est mortis consideratio, quia oculos intellectus clarificat per discretionem, quia vexatio dabit intellectum. Esa. 28. Sanguinem, i. carnis voluptatem stringit per castitatem, vel pœnitentiæ macerationem, metalla dura. i. induratos peccatores corrodit per contritionē, & in eis multos sæpe colores generat, i. multiplicem perfectionem. Nam licet ouum. i. peccator albus, & curiosus exterius mollis & luxuriosus interius habeat testam. i. cōuersationem duram, & obstinatam, si tñ in aceto. i. in mortis consideratione diutius se immerserit, sua pro certo testa durā, & obstinatio mollificabitur, & mollis, tener, obediens, contritus, pœnitens & compatiens efficietur. Istud etiam acetum contrariatur morsibus venenatis, idest tentationibus quæ animam inuenenant, & occidunt. Ideò per omnia bene dicitur Eccl. 7. In omnibus operibus tuis memorare nouissima tua &c. Expone si vis totum de pœnitentia, vel de contritione, vel de doctrina & prædicatione.

De Vinaceis. Cap. 186.

1 VInaceum secūdum Ebrardum, est pellis vuæ quæ post eliquationem vini remanet in torculari, vino de eo defluente, & in dolis reposito, & istud licet parum valeat, & nullum præbeat corpori nutrimentum, quia. s. plus inflat quàm nutriat, tamen à suibus delectabiliter manducatur. Torcular est mundus, vbi vinum. i. boni iustis præmuntur tribulationibus atq; pœnis, & inde eijciuntur, & expellūnt, sed tñ ab angelis suscipiūt, & dolijs bene ligatis. i. in bonis religionibus in præsenti, & in æternis mansionibus in futuro recolligunt. Vinacea ista sunt mundi bona quæ pro certo licet vina. i. homines de mundo eijciātur per mortem, ista tñ semper ibi remanēt, qa cum diues mortuus fuerit, nihil secum afferet. Iob 27. Et verè licet ista parum aut nihil valeāt, & licet inflet per superbiam, tamen à suibus. i. à carnalib. & mundanis præcipuè diliguntur. Vel dic ꝙ istæ pelles significant mundani peccatores, qui in mundo isto remanent, bonis inde exeuntibus, & isti à torculari mundi huius finaliter eijciuntur per mortem, non vt in dolio Paradisi reponant, sicut vinum, sed vt à suibus. i. dæmonibus deuorentur, & vt igni perpetuo comburantur, quia paleas cōburet igni inextinguibili. Matth. 3.

2 ¶ Torcular est instrumentum quo præmuntur racemi, & vinum emittere compelluntur, & est ibi prælum lignum quoddam magnum et ponderosum, per cuius descensum racemi præmuntur. Veruntamē est ibi q̄dam vectis, mediāte qua dictum lignum eleuatur, & deprimitur, ſm ꝙ magis vel minus racemi debent stringi. Torcular est mundus, vbi racemi, i. hoīes diuersimodè præmuntur, & tribulantur. Lignum graue significat mundi tribulationes, quę graues sunt & difficiles ad sustinēdum. Graue plumbum & importabilis arena. Prou. 27. Vectis est occulta Dei prouidētia, mediante qua lignum, i. grauitas tribulationum aliqñ intenditur, aliqñ laxatur, quia nō est malum in ciuitate quod non faciat dñs. Amos 3. Qñ ergo Deus vult ꝙ racemus, i. hōmo emittat vinum, i. bona temporalia pauperibus largiendo, vel etiam lachrymas dolorosas, tūc verè ponit eum sub ligno torcularis, i. mundi tribulationibus, & infirmitatibus, & constringit eū, & compellit corrigi & emendari. In agnitionem sui ductus est percussus à domino plaga. 2. Mach. 9. Veruntamen in isto torculari tribulationum semper est vectis voluens. i. occulta Dei prouidentia, quia ipse Deus operatur omnia in omnibus. 1. ad Corin. 12. Quæ. s. istud relaxat vel stringit, temperat vel intendit, semper faciens cum tentatione prouentum. 1. ad Cor. 10. Et sicut aliquando ex toto lignū relaxatur, vt secundò veniens fortius ab eo vindemia comprimatur, sic aliquando Deus ex toto temperat pondus, vt fortius homo aliàs tribuletur vel hic vel in futuro. Silui, patiens fui, sed quasi parturiens loquar, dissipabo & absorbebo simul. Esa. 42. Quia quanto diutius expectat, tanto radiens acrius ferit. Et sicut in torculari ripa securib. inciditur, sic in actu tribulationis homo debet scindi gladijs contritionis.

3 ¶ Vinaceum dr̄ vinum rapatum, quod aqua in vindemia eliquatur, quod parum aut nihil valet. Tales sunt mundi scientiæ respectu scientiæ diuinæ &c. Allega. Ozeæ 3. Diligunt vinacea vuarum.

De Vinaria cella. Cap. 187.

VInaria cella dr̄ locus vbi reponuntur vina, quanto autem est frigidior & siccior, tanto ad vinum seruandū est aptior, & ideò solent loca lapidosa & subterranea caueri, vt ibi vina securius recondantur. Talis est ecclesia vel religio, vbi vina, idest bonæ animæ reponuntur, & à corruptione peccati seruanī. Sed quāto ista plus est sicca per paupertatē, frigida per aduersitatem, bassa & profunda per humilitatem, tanto vinum, i. bona persona ibidem melius con-

seruatur à vitijs, & peccatis, & ideò vtiliores sunt ad salutē status, & religionis pauperes quàm diuites. Vel dic ꝙ cella vinaria est Paradisus, vbi est vinum æternæ voluptatis & iocunditatis. Ideò Can. 1. Introduxit me rex in cellam vinariam &c. Vel cella vinaria est vir perfectus, in quo vinū doctrinæ, & gratiæ continetur, qui quanto frigidior, siccior & profundior &c. sicut supra, tanto melior.

De Viola. Cap. 188.

Viola est herba parua, in terra depressa, cuius triplex est species, quædam cum flore albo, quædam cū purpureo, alia mellino. omnes tamen flores sunt multum odoriferi, & medicinales, & quanto virtuosiores, tanto magis versus terram inferius inclinantur, vt dicit Diosc. Et ista herba melior est recens quàm antiqua, & multum valet in medicina. Talis est vir perfectus, qui debet esse per humilitatē circa terram inclinatus, virtualis & medicinalis per vitæ, & exempli, & doctrinæ sanctitatem, & hic habet florem. i. exteriorem conuersationem, odorifera per famositatem, & quanto ista est recentior, & iunior, tanto melior, quia. s. acceptius est Deo quòd homo sit bonus in iuuentute, quàm in senectute, & istorum. s. virorum perfectorū, sunt plures species, quidam sunt rubei per charitatem, quidam albi per castitatem, quidam mellini per mellifluam pietatem, omnes tamen quanto sunt virtuosiores per sanctitatem, tanto plus sunt inclinati per humilitatem.

De Vlmo. Cap. 189.

1 Vlmus est arbor mollis, tenera & humida, quæ plicatē faciliter, & torquetur, & ideò dr̄ ſm Isid. vlmus ab humore, eo ꝙ in locis humidis, & vallestribus proficit plus q̄ montuosis, radices in terra ꝓfundè figit, & inde humorem sugat ad nutrimentum frondium ramorū foliorū densitate gratissimam vmbram æstuantibus facit. Flores habet odoriferos, q̄ ab apibus frequētantur, exterius in cortice rudis est & dura, tn̄ interius multum est mollis, & tenera, ad sculpendum multū apta sicut tiliæ, ſm Isid. Talis debet esse quilibet bonus secularis, qui. s. in valle mundi habitat, & radices suas. i. affectiones in terra. i. in terrenis negocijs figit, & inde humorem bonorum temporalium sugit. Sed hoc debet esse vt ramos. i. bonos pauperes per eleemosynas nutriat, & sustentet, nam ex foliorum suorum densitate. i. diuitiarū suarum multitudine debet æstuantibus transeuntibus. i. mundi pauperibus & depressis vmbrā, & refrigeriū ministrare, & mollis & humidus. i. dulcis, benignus & pius dēt ab oīb. reperiri. Sub vmbra eius habitabant oēs bestiæ terræ. Dan. 4. Et ideò vlmus plus in valle ꝓficit quàm in monte, q̄a boni actiui plus proficiunt in valle mūdi, quā facerent in monte religionis. Vlmus igiť est vir perfectus, qui tener est & humidus ꝑ pietatem, mollis per benignitatē, de facili plicabilis, & inclinabilis per obedientiam, & humilitatem. Ad quod quisq; volebat, conuertebatur. Sap. 16. Radix insuper eius, s. cor dēt esse in terra profundum per mortis meditationem. Vmbrosus etiam debet esse per bonam cōuersationem, foliatus per honestam locutionem, floridus ꝑ scientiam, & discretionē, & odorosus per bonę famæ diffusionem, exterius in cortice. i. in apparentia rudis, & durus per pn̄iæ macerationem, interius aūt in conscientia mollis, & tenellus ꝑ clementiam, & cōpassionem, & ēt de facili sculptibilis ꝑ correptionē, quia. s. non est durus vel obstinatus. Et ideò ista est vna de arborib. q̄ in solitudine debebāt esse. Esa. 41. Dabo in solitudinem myrtum, cedrum, pinum, lignum oliuę, buxum

2 & abietem, & vlmum simul. ¶ Vlmus est arbor nullum fructum bonum portās, radices in terra profunda figens, est tn̄ vtilis vineæ circunstanti, quia per eam sustentatur. Sic mūdi peccatores nullum fructum bonorum operū in se portant, veruntamen vineæ propinquæ. i. bonis viris sunt quandoq; vtiles, quia eos suis eleemosynis sustinent, & supportant.

De Vrtica. Cap. 190.

1 Vrtica dī ab vrendo. est. n. herba igneæ naturæ, cum hasta & folijs villosis, & tangentem se adurit, & pungit, ita etiam ꝙ post eius recessum remanet vstio vel pruritus. Folia habet aspera, & acuta, semen autem habet ꝙ dr̄ venerem excitare, ſm Plin. & hæc herba per se nascitur, & vbi semen eius fuerit, vix inde extirpatur, cito crescit, sed cito etiam post arescit. Tales sunt hodie luxuriosi, quia verè sunt naturæ igneæ, quia suis verbis, & exēplis vrunt alios, & inflammant, s. malis suggestionib. gestibus, & nutibus, intantū ꝙ etiam post recessum suum remanet vstio. i. mala suggestio & impressio in animo audientis. & ideò bene dr̄ ꝙ semē eius venerem excitat, quia verè semen. i. verba & doctrina taliū venerē incitant & incendunt. Eloquiū eius quasi ignis exardescit. Eccle. 9. Et isti per se nascuntur, quia verè aliquando homo per se sine alterius adminiculo potest fieri vrtica, i. luxuriosus. Et sicut vrtica interdū ita multiplicatur quòd extirpari non potest, sic etiam hodie luxuriosi ita seipsos dilatant, & diffundunt, quòd vix possunt extirpari, si alicubi fuerunt seminati, Stultorum. n. infinitus est numerus. Eccl. 1. Vel dic quòd vrtica est detractor, impatiens, quærulosus, vel ēt raptor, & auarus, qui pro certo igneæ sunt naturæ, quia omnes cōtingentes, i. socios, & vicinos vrunt, & mordent suis detractionibus, iniurijs & murmurationib. vel rapinis. Folia enim, idest verba talium sunt acuta, idest pungitiua, & ideò etiam post recessum suum, vstionem & arsuram suæ iniuriæ vel rapinæ vel detractionis relinquūt, s. in cordib. aliorum, qui leduntur, & inuaduntur. Vnum tamen est solatium, quia quamuis isti cito crescant, & augmententur quo ad dignitates, & temporales diuitias, cito tamen rursum deficiunt, & decrescunt. Istud patet in raptoribus, & auaris in mundo, q̄ non dimidiant dies suos, imò iuuenes, & subitò moriuntur. Patet de detractorib. in religione, qui quoniam vt communiter sunt hypocritæ, ideò sæpe & cito deficiunt aliquando per apostasiam, & sic sua paruitas declaratur. Ideò Ps. Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cædros libani, transiui, & ecce non erat &c.

De Zizania. Cap. 191.

Zizania herba quædam est ſm Isido. quæ à poetis infelix 1 lollium nuncupatur, & est herba crescēs cum tritico, quæ dum est in herba, vix distinguitur à tritico, imò qui eā tunc vellet eradere, simul propter similitudinem posset triticum extirpare, & ideò dimittenda est quousque in messe vnum ad alio cognoscatur, & tunc triticum in horreo recōditur, zizania autem alligata per fasciculos comburitur. Habet autem vim vinosam, inebriatiuam, & mortiferā, si multum de ea sit assumptum. Ager est ecclesia, triticum sunt boni, zizania sunt mali & iniqui. Sed isti modò sunt in herba. i. in initio, & probatione dum sumus in vita ista, & ideò vero modo tanta est similitudo quantum ad exteriorem conuersationem, inter vtrosque. i. inter bonos, & malos, quòd vix alter ab altero cognoscitur, quod maximè verum est de hypocritis, & hæreticis, qui videntur esse boni, & ideò prælatus vel iudex non debet modò tales publicè extirpare vel punire, cum eorū facta sint occulta, sed in messe. i. in die iudicij qn̄ boni metent manipulum gloriæ sempiternæ, tunc quia tales publicè cognoscentur, & discernentur ab alijs ꝑ fructus, & mala opera quæ tunc oībus patebunt, ideò à tritico & à consortio bonorū separabuntur, quia tūc separabit eos Christus sicut pastor, q̄ separat agnos ad hædis. Mat. 25. & triticum. i. boni in horreo Paradisi reponent. Triticū congregabit in horreū suū. Luc. 3. Zizania aūt. i. mali cōburētur. s. in igne æterno per fasciculos. i. ꝑ varias distinctiones, q̄a luxuriosi cū luxuriosis, auari cum auaris coniungent. 34. Ibi congregati sunt milui alter ad alterū. Figura Mat. 13. vbi paterfamilias bonū semē seminauit in agro suo, inimicus aūt suus seminauit zizania cum tritico. cum aūt paterfamilias videret in agro vtrūq; natū noluit ꝙ serui sui eradicarēt zizaniā, ne forte triticū læderet, imò ꝑcepit ꝙ vsq; ad messem inuicē ꝑmitterent, & ꝙ tunc diuisa ꝑ fasciculos vrenē, triticū aūt in horreum conderet. Sic verè paterfamilias Deus in agro ecclesiæ seminauit bonū semē. i. multos bonos viros, sed verè inimicus ei⁹ diabolus introducit, & seminauit ibidē multos malos, non vult tn̄ hodie Deus ꝙ serui. i. ꝑlati vel angeli ipsos ab inuicē segregent, sed ꝙ vsq; ad diem iudicij expectent, & mittet tunc seruos. i. angelos, qui eos ab alijs separabūt, & in igne æterno cōburent pariter & cremabūt, tunc. n. dicet Christus illud Apoc. 14. Mitte falcem tuam, q̄m maturauit messis. ¶ Zizania est herba q̄ in multis ꝓficit exte- 2 rius apposita, & ad multa valet ī medicina. si aūt exterius apponatur

ponatur, tunc inflat, & inebriat, & omne malũ gñat in edẽte, & tandem mortificat comedẽtem. Sic est mundi prosperitas, quia exterius debitè administrata proficit atq; iuuat, s. debitè ea vtenti, sed si interius sumat. s. in corde, & affectione. i. si homo ponat in ea cor suum & affectionẽ, tunc summè nocet, quia inflat per superbiam, inebriat p spiritualẽ stultitiam, quia. s. priuat hominẽ sensu & debita ratione, & facit hominem ebrium. i. malum peccatorem. Psal. Turbati sunt & moti sũt sicut ebrius &c. Et finaliter hominem occidit, scilicet morte æterna. Patet in mundi sapientibus & diuitibus &c. inebriabo eos absynthio &c. Hier. 9.

De Zinzibere. Cap. 192.

Zinziber est radix herbæ multum efficax, & virtuosa in medicina, calida est, & humida, sed propter nimiam humiditatem quandoque quando antiquatur corrumpitur, & à vermibus perforatur, & ideò qui eam vult bene seruare, necesse est vt cum pipere teneatur, vt sic piperis siccitate sua humiditas superflua temperatur. Sic sunt multi, q licet sint calidi per charitatem, & multum medicinales per vitæ, & doctrinæ sanctitatem, sunt tamen quandoque multum humidi per carnalem voluptatẽ, & ideò tales finaliter putrefiunt per luxuriam, & perforantur per auaritiam, nisi forte piperi. i. bonæ, castæ, & perfectæ personæ sunt adiuncti, & sociati, quia tunc alterius bonitas suam temperat prauitatem, quia cum sancto sanctus eris &c.

De Zaccaro. Cap. 193.

Zaccarum est succus quarundam cannarum quæ sunt in littore Nili, nam piscatæ cannæ ponuntur in lebete & decoquuntur ad lentum ignem, & tunc totum videt̃ euanescere in spumam, sed tandẽ illud quod est spissius & melius fundum petit, quod autem deterius, sursum manet, & illud nõ est ita virtuosum, sicut illud quod est in fundo &c. Et est zaccarum dulce, calidum & humidum &c. Nilus est mundus vel vita præsens, quæ semper fluit, cannæ eius sunt homines, succus cannarum sũt animæ. Quando igit̃ cannæ Nili, idest homines huius vitæ ponũtur in lebete mundanæ prosperitatis, tunc verè omnes videntur primò bullire & spumare per mala desideria auaritiæ, & sursum ascendere per vanitatem, veruntamen illi qui sunt meliores descendunt inferius per humilitatem, & ab ebullitione auaritiæ quiescunt descendere, sed in puluere. Esa. 47. Illi autem qui parui sunt & peccatores superius per superbiam remanẽt, & per vanitatem, nec inferius descendunt per humilitatẽ. Eris semper supra, & non subtus. Deut. 28.

LIBER DECIMVSTERTIVS, de naturæ accidentibus, & primò quidem ponitur prologus.

Quoniam illa quæ ad rerum substantias & proprietates pertinent, de opitulante moralizaui, restat vltimò dicere de quibusdam accidentibus rerum substantias concomitãtibus, vel dependentibus ab eisdem. Intendo igitur hic aliquid inserere de proprietatibus colorum, odorum, saporum, liquorum, & ouorum, necnon mensurarum, numerorum, ponderum, instrumentorum, casorum, & sonorum.

De Colore. Cap. 1.

1 Color secundum Aristo. in sensu, & sensibili. c. 3. Est extremitas perspicui in corpore terminato. Color enim in superficie rei terminatæ naturaliter habet sedem. Aer. n. & alia corpora interminata, non sunt propriè colorata, licet per resplendentiam corporum aliorum in eis appareat aliqualis figura colorum. Quamuis autem color naturaliter, & essentialiter sit in rebus, nõ potest tamen manifestari vel videri nisi per lucem super eius superficiem radiantem. Color enim indiget lumine manifestantẽ, & speciem eius ad visus organum deferente. lux verò colore non indiget, quia vbicunque fuerit, per se patet. Per colorem moraliter loquendo potest intelligi cõuersatio virtuosa. Ista est enim color qui propriè est obiectum visuum, & aspectuum aliorum, iuxta illud Eccl. 43. Pulchritudinem coloris admirabitur oculus. Quia. s. color conuersationis exterioris est illud in quod intuentium oculus semper fertur. Sed proculdubio ad hoc ꝙ aliquod corpus. i. aliqua persona possit ꝓpriè virtutib. colorari, necesse est ꝙ sit corpus terminatum. i. ꝙ hẽat sensus & affectus ordinatos, & limitatos, & inter rõnis terminos quietatos, quia pro certo illi, qui nõ sunt terminati, disciplinati, & ordinati, sed magis more aeris p hypocrisim & vanitatem interminati & vagationib. sensuum & affectuũ expositi, non sunt vt cõiter virtutib. colorati, nec p conuersationẽ ẽt picturati. vnde de terminatione obediẽtiæ, sufficientiæ, prudẽtiæ & disciplinæ qua viri colorati, & iusti terminãt semetipsos põt dici illud Ps. Terminũ posuisti eis, quẽ non trãsgredientur. Sed quid? Pro certo istud est verũ, ꝙ ad colorẽ honestæ apparẽtiæ sp requiritur lux diuinæ grã. Color. n. conuersationis q̃uis regulariter existat in hoĩe, nunq̃ tñ à Deo vr̃ vel inspicitur, nec ipsius aspectib. acceptat̃, nisi ad ipsum p lucẽ cõcomitantis grã deferatur, quia breuiter color cõuersationis nihil valet sine gratię lumine, lux verò grę p se apparet, & valẽt ẽt sine exterioris cõuersationis colore. Bene ergo dr̃ Mat. 5. Luceat lux vestra corã hoĩb. vt videant opera vestra bona. Vel dic ꝙ color significat pulchritudinẽ corporalẽ, q̃. s. more coloris faciliter deturpatur, q a sicut dr̃ Prou. 31. Fallax grã, & vana est pulchritudo. Ista igit̃ q̃uis naturaliter existat, tñ sine luce grã non placet nec apparet apud Deum, nec ad salutem proficit seu iuuat. Vel dic ꝙ color qui accidẽs valde defectibile, significat humanam naturã, defectibilem atq; vanam. Ista est. n. quæ nõ valet sine luce grã, quia. s. natura non valet sine grã, lux aũt grã per se valet, nec dependet virtus ipsius à natura. Io. 1. Lux in tenebris lucet &c. ¶Color realiter existit ẽt in tenebris. vnde si 2 color semper non appareat, non est defectus ipsius, sed potius oculi intuentis, & carentiæ lucis, colorem nõ ostẽdentis. Vñ cum à doctoribus dr̃ ꝙ color non est actualiter nisi p lucem, istud intelligendum est de actu manifestandi, nõ existendi, sicut dicit hic magister. Per colorem intelligo virtutes, quæ. s. animam colorãt atq; pingunt. per lucem verò intelligo splendorem cõuersationis honestæ, quia pro certo possibile est ꝙ aliquis realiter hẽat colores virtutum, & existentiam perfectionis, quamuis qñq; non appareat ꝓp defectum lucis exterioris bonæ cõuersationis, sicut apparet de multis, qui in ipsis tenebris. i. in abscondito cordis habent multos colores virtutum, sed quia lux exterioris conuersationis eis deficit, ideò ipsos tales esse nõ videt populus neq; credit. Ideò dominus docet habere talẽ lucem, dicens. Sint lucernæ ardentes in manibus vestris. Vel dic ꝙ color est viriustus, qui in tenebris. i. in abscõdito humilitatis solet existere, & dato, ꝙ in luce. i. in publico nõ videat̃ ad hominibus, non ꝓp hoc cessat in statu grã permanere. Non est ergo defectus talium colorum. i. taliũ hoĩm coloratorum, & perfectorum si ab alijs non videntur vel cognoscunt̃, sed potius defectus est cęcitatis intuentium peccatorum, qui ꝓp defectum lucis gratiæ, & scientiæ quibus carent, talium virtutes non percipiũt neq; vident, nec ipsas reputãt aut approbãt, sed potius cõtemnunt, fugiunt & deuitant, quia br̃ istud est verum, ꝙ virtutes perfectorum mali non vident nec cognoscunt, quia luce veræ scientiæ vel gratiæ non splendescunt. Io. 1. Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. ¶Ad colorem est necessaria duplex lux. s. lux cœle- 3 stis, quæ est coloris causatiua, & lux solaris, quæ est coloris ostensiua. Virtus. n. lucis cœlestis inuisibiliter in corporum superficie colores procreat, lux verò solaris illos visibiliter manifestat. Sic verè colores. i. virtutes & pfectiones nr̃æ duplici luce diuina indigere noscunt̃, videlicet luce cęlesti. i. grã diuina, ipsarum constitutiua, & luce solari. i. honesta cõuersatione & apparẽtia, ipsarũ virtutũ declaratiua. Gratia enim diuina sicut lux cęlestis colores virtutũ solet in mente inuisibiliter ꝓcreare, honesta verò conuersatio sicut lux solaris solet colores nostrarum virtutum per bona exẽpla & opera alijs visibiliter demonstrare, & sic loquit̃ Apostolus ad Ephes. 5. Omne quod manifestat, lumen est. ¶Secundum 4 diuersitatem actiuorum, & passiuorum generatur diuersitãs accidentium, & colorum, & inde est, quòd si frigiditas in materia humida dominetur, & agat, albedinem intro-

troducit,& generat,sicut patet in niue,si verò in sicca materia dominetur,tunc ecõuerso nigredinẽ operatur.Econtra aũt calor pdominans solet ĩ materia humida nigredinẽ introducere,sicut patet in igne lignum humidum cõburente, qui carboni nigredinẽ introducit,sicca verò materia solet albedinẽ generare,sicut patet de igne,ossa,& calcẽ inflammantem,qui ipsa in albedinẽ cõmutat,& conuertit,q.a breuiter frigiditas est mater albedinis in materia humida,& nigredinis in sicca,caliditas verè mater est in humida materia nigredinis,in sicca verò albedinis,sicut exemplificat hic magister,allegans Aristo.& Auicen.Per frigiditatem quę contrahit,intelligo tribulationem,quæ per timorem mentẽ cõtrahit,& ipsam à malo retrahit,& reducit. Per caliditatem aũt possum intelligere prosperitatẽ,quæ solet mentem dissoluere, & eam ad vitia relaxare.Istud est igitur generale,ꝙ frigus tribulationum si inuenit materiã humidã. i. si agit in personã flebilem & deuotam, solet albedinem & puritatẽ innocentiæ,& cõtinentiæ gñare,si verò materia sicca.i.psona cruda,& obstinata,& indeuota fuerit,tunc solet vitiorũ nigredinem inducere, & mentẽ per vitia offuscare,q.a breuiter hoc est verum,ꝙ tribulatio bonis proficit,& albedinẽ puritatis,& innocẽtiæ in eis introducit,siccis verò,& malis officit, & eos per desperationẽ & impatientiã nigros facit. Sed pro certo caliditas ꝓsperitatis facit cõtrarium, quia.s. ista est quæ de humidis.i.de carnalib.solet nigros,& pctõres facere, de siccis verò.i.de abstinẽtibus,& tẽperatis solet albos,innocẽtes,& continẽtes hoĩes ꝓcreare,q.a.s.ꝓsperitas solet nocere humidis.i.intemperatis, & carnalib. proficere verò siccis.i.moderatis,& abstinentibus. Vel dic ꝙ caliditas significat charitatiuum plátum,qui pro certo in humidis.i. in carnalib.subditis dẽt nigredinem tribulationum inducere, in siccis,i.in pauperibus & depressis dẽt albedinẽ consolationum,& claritatem promotionũ causare,q.a.s.ad bonũ prælatũ pertinet ꝙ peccatores deprimendo,& corrigendo denigret,& ꝙ humiles,& depressos dealbet,promoueat,& honoret.Sed pro certo frigiditas,i.malus prælatus solet cõtrarium facere, q.a.s.humidos, i. fragiles peccatores solet ꝑ mundi prospera dealbare.Matth.23.Similes estis sepulchris dealbatis.Siccos verò.i.abstinentes,& pauperes solet tribulationibus denigrare. Esaiæ 13. Facies eorum sicut nigredo ollæ. Vel potest dici de Deo, qui more caloris, humidos.i. carnales,& diuites in inferno denigrabit,siccos verò.i.pauperes,& abstinẽtes in gloria dealbabit.Ps.Niue dealbabunt in Selmon.i.ĩ Paradiso. Ecõtra aũt diabolus more frigoris, humidos.i.carnales, & diuites in pſenti ꝑ ꝓsperitatẽ dealbat,siccos verò.i. pauperes deprimit tribulationibus & denigrat.¶Quidã videntes ꝙ color nõ hẽt apparentiã siue lucẽ,voluerũt dicere,ꝙ lux erat de essentia coloris,qđ tñ falsum est,q.a.s.color ẽt ĩ tenebris veraciter manet,& esse suũ nisi solũ ꝓ manifestatione,à lumine non dependet.Sic verè fatui mundani vñr hodie credere,ꝙ nullus color,i.nulla virtus aliquid, nisi sit ibi lux publicæ manifestationis.nõ.n.reputãt virtutem esse,nisi in luce,& manifesto,s. ante faciem hominum ipsam viderint apparere.De virtutis.n.essentia dicunt esse ꝙ videãtur,& ꝙ ab hominibus cognoscatur,quod tñ falsum est, quia.s.in tenebris conscientiæ põt color virtutum latere, dato ꝙ in hominum præsentia non videatur lucere.Ideò pulchrè dicit Seneca libro de moribus. Esto occultator virtutum sicut alij vitiorũ.¶Quãuis calor agens in humidum,vt cõiter nigredinẽ introducat, istud tñ fallit qñ illud in quod agit aliquo medio tangit,ita quod caloris impetus impeditur,sicut patet de ouo cocto,cuius albumen album efficitur, qñ à calore mediante testa vel aqua tangitur dum coquitur. Sic verè licet color cõcupiscẽtiæ in materia humida,i.in debili, & fluxibili persona nigredinẽ luxuriæ, & malæ cõuersationis fugiendum introducat, istud tñ fallit qñ calor cõcupiscentiæ inuenit medium resistens,s.testã, & clausuram custodiæ,& humilitatis,& aquã ẽt clementiæ,& pietatis,vel lachrymosæ voluntatis,quia pro certo si ouũ,i. homo humiliter se custodiat,& recludat,& in aqua lachrymarum,& compunctionis vel compassionis se teneat,nunquam albumen carnis suæ color concupiscentiæ ꝑluxuriã inficit aut denigrat, quinimò per maiorem conatum virtutis, ipsum accidentaliter per maiorem castitatẽ decorat, & dealbat. Ps. Lauabis me, & super niuem dealbabor.¶Aliqui sunt colores principales,aliqui medij,& collaterales,nam secundũ subiecti, & agentis dispositionem, necesse est fieri in colore variationem,& mutationum,& secundum ꝙ materia diuersimode, color principalis vel medius generatur. Sunt igit̃ duo extremi, & principales colores, s. albedo,& nigredo.Quinq; verò sunt colores intermedij, qui inter ista duo extrema sũt cõstituti,s.color glaucus, mineus,rubeus, purpureus & viridis. Rubeus.n.stat in medio istorũ duorum extremorum,& ideò inter album,& rubeum sunt duo colores,s.glaucus, q̃ magis appropinquat albo, qualis color est in folijs cadẽtib.& mineus qui magis appropinquat rubeo. Item inter rubeũ, & nigrum sunt alij duo colores,s.purpureus à parte rubei,& viridis à parte nigri.Sic ergo secũdum Philosophum non est dare colores,nisi septem tam medios quàm extremos, s. albũ,glaucum,mineum,rubeum,purpureum,viridem, & nigrum. Ista possunt applicari ad septem principales virtutes, quarum.s.tres sũt principales, & quatuor subalternæ.Sunt enim ibi duæ extremæ,& vna media, quæ.s.significãt tres virtutes theologicas,quæ sunt præ omnibus principales.Albedo enim significat fidem cuius claritas,& veritas magis splendet. Media autem rubedo significat charitatem, cuius caliditas magis ardet, & more igneo magis rubet.Extrema verò,s.nigredo,est spes,quæ in aduersitatum nigredine magis viget, quia pro certo secundum Apostolum 1. ad Corin.13. Nunc autem manent fides,spes, charitas,tria hęc.Quatuor verò intermedia significant quatuor virtutes cardinales. Glaucedo enim quæ magis declinat album,& ad clarum significat prudentiam, in qua viget claritas intellectus.Mineitas verò quæ magis declinat ad colorem igneum significat iustitiam, quæ.s.comburit,& corripit sicut ignis. Purpura verò quæ ad roseitatem declinat,significat fortitudinem,quę.s.more rosæ quanto plus teritur, magis valet, iuxta illud 2. ad Cor.12. Cum autem infirmor, tunc fortis sum.Viridis verè qui magis delectat visum significat temperantiam, quæ inter virtutes alias magis placet. Ideò de istis potest dici figuraliter illud 3.Reg.7. vbi dicitur, quòd Salomon fecit domum saltus super tres ordines columnarũ, & quatuor deambulatoria inter columnas cedrinas. Domus.n.saltus est ecclesia,de qua saltatur in cœlum. vel etiam anima, q̃.s.finaliter saltat,& euolat in Paradisum. Ista est.n.quæ tribus ordinibus columnarum. i. tribus virtutibus theologicis fulcit̃, & quæ quatuor deambulatorijs. i. quatuor virtutibus cardinalibus spaciatur,vt sic animæ vel ecclesiæ tot coloribus picturatę dicat̃ illud Ezec.16. Vestita es bysso & polymito & multis coloribus. ¶Colores medij bene proportionati delectant visum,extremi verò lædunt, & debilitant ipsum, secundum Arist. Albedo enim intensa disgregando spiritum,visum confundit,& oculum lachrymare facit. Nigredo verò spiritum aggregãdo,visum obtũdit,& obscuritatẽ gignit, & etiam si perseueret,cœcitatem generat,& inducit, sicut patet de diu incarceratis,& in tenebris inclusis, qui extracti ad lucem parum aut nihil possunt videre.Sic verè oculus voluntatis, & cordis spiritualr delectat̃, & proficit, qñ ad medios colores.i. medios status, & gradus affectum suum conuertit, & quando mediocritatem rerum considerat,desiderat & attendit.Intensa.n.albedo,& claritas prosperitatis spiritum,& affectum mentis disgregat,& eum per multa mala desideria dissoluit,& ad vitia multa laxat, & sic lympiditatem visus. i. claritatem cognitionis impedit,& retardat.Excessiua ẽt nigredo aduersitatis solet per tristitiam mentem obtundere, & claritatem prudentiæ tollere,& per peccatum,& desperationem oculum mentis aliquotiens excęcare, iuxta illud Eccl.31.Nõ est sensus vbi est amaritudo.Non est.n.albedo ꝓsperitatis,& mundanæ claritatis attendẽda,nec nigredo tribulationum est ẽt appetenda,sed medios colores.i.mediocritatẽ status debemus appetere,in qua sine periculo se põt mẽtis oculus delectare,quod bene figuratum est Dan.3.vbi dr̃,ꝙ Deus fecit medium fornacis quasi ventũ roris flantẽ,ita qđ tres pueri ibi positi nullatenus sunt combusti, illi verò qui extra medium fornacis erant,s.ministri regis Babylonis, q̃ in extremitate ipsius fornacis fuerunt,flãmis erumpentib.sunt consumpti. Ad denotandum ꝙ sancti viri,qui in fornace huius mũdi medium mediocritatis, & tẽperantiæ statuerent, ventum roris.i.mentis refrigerium semper habent,ministri verò

rō regis Babylonis.i.diaboli, regis cōfusionis,s.mali hoīes, q̄ i extremitate hui⁹ fornacis i.ī summitate & excessu ꝓspe ritatis vel ēt aduersitatis cōstituunt, & flāmis diuersorū desideriorū vrunt, & flāmis infernalib. finaľr absument, vt sic de populo mediū diligente dicat̄ à dño illud Mich.2.Ponā il lū quasi gregē i ouili,quasi pecus in medio caularū.¶Secūdū aliquos,color est ī oīb.reb.ī potētia, sed nō educit̄ ad actū, nisi ꝑ lumē.Ignis.n.q de se est lucidus,ī oīb.reb.est,& ꝑ cōse quens & color,cū nihil aliud sit color quā lux incorporata corpori terminato. velat̄ tñ iste ignis & iste color à pꝛib.tenebrosis, & iō nō educit̄ ad actū nisi mediāte aliquo eiusdē gñis actuaľr existēte, s. ꝑ lucē actualē,& ponūt exēplum de sulphure,vbi est calor potentialis innatus,q tñ ad actū non egredit̄, nisi ꝑ actualē exteriorē calorē de potentia educat̄. Sic verè istud est verū φ ī oī hoīe est lux gr̄æ,ignis charitatis, & color virtutis ī potētia,q.a.s.null⁹ est q̄ n possit facere bonū,et esse bonus. Io.1. Dedit eis ꝑtātē filios Dei fieri,his q cre dūt in noīe eius. Veruntñ q̄dā sunt tot obscuritatib.malarū consuetudinū,& vitiorū operti sunt,φ colorē virtutū q̄uis hēant in potētia,nunq̄ ad actum educūt.Necesse est ergo φ cooperet̄ eis lux exterioris doctrinæ,& exēplaris regulæ,& disciplinæ,q̄ lucē & colorē virtutū de potētia ad actū educat,& bonitatē mortalē,q̄ īterius latitabat,exterius aperiat & ōndat.Quia bř multi sūt qui nunq̄ boni efficiunt̄, virtusq; eorū nunq̄ de potētia ad actum educit̄, nisi de foris ab alijs adiuuent̄,& nisi ꝑdicator, rector aut corrector ad hoc cooperet̄.Iō quilibet talis pōt de tali eductione dicere illud Esa. 49 Eduxit me de lacu miseriæ,& de luto fęcis.Vel dic φ color in potētia est gr̄a gratis data,q̄ pro certo ad actū nō edu 10 cit,nisi ꝑ lucē actualē.i.ꝑ gr̄am gratū facientē iuuet̄.¶Color ꝓportionalis varietatis est aspectus intuentiū attractiuus, & multipliciter allectiuus.Vñ dicit Pli.φ oīa aīalia pātherā videre desiderāt, ꝑp colorū varietatē, & decorē pellis suæ. Itē color si fuerit ēt mēbris & corpori correspōdens,si pul cher fuerit & suauis,summè est corporis pulchrificatiuus,si verò incompositus & cōfusus fuerit,ecōuerso turpitudinis est in corpore inductiuus,ſm Auic.Vñ dicit Aug.φ pulchritudo est elegans corporis habitudo cū coloris suauitate.Itē color est passionum aīæ manifestatiuus, sicut patet φ color pallidus significat mētis timorem, rubicūdus verò designat verecundiæ ruborē,vel iracundiæ furorē.In timore.n.interiora cordis lædunt̄, ad q̄ dū sanguis ꝓ adiutorio læsi cordis mittit̄, color pallidus ꝑp sanguinis defectū in exterioribus gñatur.Ecōtra aūt in ira,& in iracundia lædunt̄ exteriora,& iō sanguis eo missus colorat,& rubificat vniuersa.Itē color est materiæ ī qua est ostēsiuus, q.a.s.oculus subām nō cognosceret, nisi qualis esset, color exterior declararet. Itē color est materiæ ī qua est ornatiuus,& oīs deformitatis ipsius velatiuus.In multis.n.reb.deformitates variæ viderent̄,nisi picturis & colorib.regerent̄, ſm Auic. Itē color est luci sui ipsius cōformatiuus.color.n.(sicut filia matri) lucis actui se cō figurat,ita q̄d cū intēsa luce color intēsior apparet,cum remissa verò remissior elucescit.Per colorē q est accidēs exterius adiacens rebus,pōt intelligi exterior cōuersatio,q.a ꝓ certo ista est q̄ si bona,& honesta,& ꝓportionata fuerit,solet iutuentes delectare,totum hoīem pulchrificare,& in eo decorē,& pulchritudinē gñare, si verò inhonesta fuerit,tūc solet totū hoīem deturpare.nihil.n.est pulchrius ꝑsona honesta,& nihil turpius inhonesta. Et bř ꝑ colorē cōuersationis cognoscit̄ animus, & significat̄ interioris, & exterioris hoīs tota virtus. Vñ 2.Mach.3. Color immutatus declarabat internū animi dolorē.Igit̄ ꝑ calorē, & picturā exterioris bonæ cōuersationis solet multotiens turpitudo morū celari, & q.cq̄d vitiosum est occultari,sicut patet in hypocritis,qui (Matt.23.) dñr similes sepulchris dealbatis, intus pleni spurcitia, & ossibus mortuorū. Fit.n.tñ vt cōiter φ color sequit̄ lucē.i.φ cōuersatio sequit̄ volūtatē, sicut filia sequit̄ matrē, q.a gñaľr,& cōiter color luci,& cōuersatio voluntati se solet conformare, & siue intensa siue remissa.i.siue bona siue mala fuerit, se ſm eam regulare, quia sicut dř Eccle.13. Cor 11 hoīs immutat faciē eius siue ī bono siue in malo.¶Color in reb.mutatur multis modis.aliq̄ñ ab exterioribus,sicut patet in fructibus,qui ſm maiorē,& minorem caloris solaris ope rationis,& caloris naturalis confortationem,& humoris digestionem, primò virides deinde rubei,tādē nigri efficiunt̄,

sicut patet in morib.&c.Sic verè ſm φ calor charitatis interius,& calor correctionis exterius nos digerit,ſm hoc colores variarū virtutū in nr̄is mentib.introducit, inquantū.s.ꝑ honestatē virides,ꝑ charitatē rubentes,& ꝑ humilitatē nos nigros efficit & pallentes. Vel ecōtra dic de calore cōcupiscentiæ malæ,quia.s.ſm φ intus in hoībus plus abundat,ſm hoc ipsos facit per carnalitatē rubere,per infamiā denigrari,vel per inuidiā,& tristitiā pallere.Thre.4.Quō obscuratū est aurum,mutatus est color optimus? ¶Exteriores tempo 12 rūm & regionum qualitates solēt colores corporū variare, & inde est φ septētrionales ꝑp excessum frigoris fiunt albi, meridionales verò ꝑp caloris prædñium fiūt nigri,sicut patet in Aethiopibus,q ꝑp continuā solis adustiōnē nigri sūt, & qui nascunt̄ ab eis, ab adustione cōtinua solaris radij nigri fiūt.Primus.n.habitator illarū regionū ex adustione sanguinis intercutanei niger factus est, qui.s.nigredinem transfudit in posteros,& maximè in illos q in illis feruidis regionib.ꝑseuerāt. si.n.Aethiops in regione frigida gñaret,fętus ei⁹ paulatim à nigredine deuiaret. Sic verè moraliter loquēdo, frigus timoris diuini & exterioris tribulationis solet illos quos ꝑflat,albos,& puros,innocētes,& castos facere,& ab eis oēm pc̄ti nigredinē tollere vel fugare,ecōtra verò calor cōcupiscētiæ nigredinē malæ cōuersationis, & vitiorū gñat,& mētē interius ꝑ ignorātiā obnubilat,& cōuersationē eius offuscat.Et inde est φ ī Aethiopia mūdi huius hoīes ꝑ pc̄tā sunt nigri,q.a ꝑ excessiuū cōcupiscētiæ calorē humores suorū interiorū affectuū sunt combusti.Thr.4.Denigrata est facies eorū sup carbones.Prim⁹.n.hō istius Aethiopiæ,s. Adā,q primò calore concupiscētiæ fuit adustus & denigratus filios nigros,& pc̄tores genuit,& nigredinē suā,& adustionē.i.cōcupiscētiā,& pc̄tm̄ in posteros deriuauit,& inde est φ à nigro patre nigri filij nascunt̄, & maximè,q.a continuò ardore auaritiæ, & cōcupiscentiæ inflāmamur. ad Ro. 5.Per vnū hoīem pc̄tores constituti sūt multi. Necesse est.n. φ Aethiopes gñet, & φ malus př, ꝑdicator vel platus malis exēplis,& dictis suis nigros,& malos filios ꝓcreet atq; formet,q.a.s.patrē sequit̄ sua proles. Veruntñ q̄nq; fit cōtrariū, q̄ñ tales mutant regionē.i.q̄ñ fugiunt malā societatē,& congregationē, q.a.s.tunc fit φ filij Aethiopū.i.filij & subditi,& successores malorum, rōne frigoris diuini timoris quē cōcipiunt,albi et boni efficiūtur, et à paterna nigredine temperant̄.¶Secundū dispositionē humorū in corpore,varij colo 13 res generant̄ in cute,et inde est φ humor sanguineus causat ruborem, cholericus citrinitatē,melancholicus liuiditatē, phlegmaticus albedinē,et siřia.Ista ēt eadē rō est de diuersitate coloris vnguiū,et pilorū,q.a ſm φ fumi cordis qui sūt materia eorū,diuersificant̄ iterius, ſm hoc,et vngues et pili inueniunt̄ in diuersis,et nunc albi, nunc nigri,nūc rubei seu flaui. Sic verè gñaľr ſm naturā,et conditionē interiorū humorum,et fumorū.i.interiorū affectuū,et animorū,necesse est φ in hoīe disponat̄ conditio exteriorū colorū.i.exteriorum actuū atq; morum,quia.s.exterior cōuersatio solet ab internis affectib.dependere,et ſm ipsos deficere vel vigere. iuxta illud ꝑdictū Eccl.13.Cor hoīs immutat faciē eius. Expone magis particulariter si vis sicut supra c.de fumo,de pilis,de cōplexionib.c.de humore. ¶Ex interiore īfectione et 14 corruptione corporis vitiat̄ exteri⁹ color cutis, sicut patet in hydropicis et leprosis.vide supra ī titulis suis.Sic verè q̄ñ mens īterior ꝑ malā intētionē,et affectionē inficit̄, necesse est φ cutis cōuersationis discoloret̄, et φ color inhonestæ vitæ,et conuersationis immūdæ in hoīe gñet̄. Color canus accidit ī capillis aliq̄ñ ex defectu caloris,sicut fit ī senib.aliq̄ñ ex abūdātia phlegmatis,sicut ī iuuenib. caput phlegmaticū hñtibus.Sed istud est gñale φ q̄ñ canities venit ex defectu caloris,capilli primò incipiūt canescere ab extremitate,q̄ñ verò ex phlegmate accidit,tunc canescere incipiūt à radice. Per colorē canū intelligo defectum virtutum moraliū,ꝑ eo.s.φ canities signū est antiquitatis,et defectus virtutum naturalium.Sed pro certo istū colorem.i.istā defectuosam cōuersationē duo principaliter introducūt.s. defectus caloris charitatis,et abundantia phlegmatis carnalitatis.discernit̄ tñ differentia inter istos,quia.s.si phlegma carnalitatis abundat, facit capillos virtutum canescere,et deficere à radice cogitationis.defect⁹ verò caloris charitatis ab extremitate operationis,q.a.s.carnalitas sup oīa malas cogitatio

nes immittit, charitatis verò carētia bonas operationes cōfundit. & breuiter carnalitas corrūpit radicē cogitationū, & carētia charitatis eneruat virtutē exteriorū extremitatū 35 .i. operationem. ¶De colorib. aūt oculorum omitto, quia supra satis de oculis est tractatū. Dicendum est igitur de colorib. ī particulari, & primò de albedine, & eius collateralib⁹,

De Albedine, Cap. 2.

1 ALbedo est color ex luce clara, & multa generatus, origo & fundamentū oīm mediorū colorū, q̄ quanto in materia magis pura, & perspicua ponitur, tanto clarior, intensior in nigro & ꝑmixtior inueniē. Color. n. medius in nullo ita bene fundaē, sicut in albo. Albedo. n. est colorū incrementū, & præcipuū fundamētū, quinimò quāto albedo intēsior fuerit, tāto color superpositus, & superpictus fortius adhærebit, & pulchrior apparebit, Talis est innocētia, q̄a ꝓ certo ista ex luce grāe clara & lympida cōponiē, & in materia. i. mēte pura atq; ꝑspicua generaē. Et iō ista est colorū. i. virtutū oīm fundamentū, q̄a ꝓ certo nullus medius color. i. nulla moralis virtus (q̄. s. in medio cōsistit) ita vtiliter alicubi fundaē, sicut q̄ñ cū innocētiæ albedine situaē, q̄a. s. quāto ista fuerit intēsior, tāto erit virtus adiuncta firmior atq; maior, Et iō bñ dicit Hugo q̄ puritas innocētiæ cōseruata fons est
2 & origo oīs sciæ, & virtutis. ¶Albedo est color cæteris purior, & tñ est ad maculandū facilior. Res. n. alba faciliter inficiē, & macula in ea plus apparet, & difficilius amoueē. Talis est puritas castitatis, q̄a ꝓ certo cū ista sit virtus inter cæteras purissima, & pulcherrima, & oculis oīm gratissima, faciliter tñ solet ꝑ luxuriā infici, & vix aut nunq̄ amplius depurari. In albedine. n. castitatis solet macula valde male sedere, & ita solet ibi ꝑ infamiā adhærere, & quicquid ibi vitiosum fuerit, ita solet aliorū aspectib. se offerre, q̄ vix pōt illud aliquis amplius amouere, sicut patet ad litterā de quacūq; macula vel infamia luxuriæ, q̄ vix amplius tolliē, & q̄ inter cæteros defectus notabilior, infamior, & apparētior inueniē.
3 ¶Albedo licet oculis placeat, ipsos tñ lædit mirabiliter atq; grauat. solet. n. albedo ꝑꝑ claritatē & lucē incorporatā visū seu visualē spūm dispergere, & actū videndi mirabiliter impedire. Sic verè lux, splendor, & albedo mundanę ꝓsperitatis nō prodest intuētib. imò nocet. q̄uis. n. oculo affectis placet, ipsumq; recreet, & delectet, solet tñ ipsum dissoluere, & visum discretionis disgregare, & ꝑ mūdi delectabilia dispergere, & totā mentis faciē offuscare. Stultū est ergo talē albedinē aspicere, & ad mūdi ꝓsperitatē mentales oculos eleuare. Prou. 23. Ne erigas oculos tuos ad opes. ¶Candor est illa
4 portio albedinis q̄ est in illo primo, & ꝑcipuo gradu, q̄ sine lęsione, & corruptione sensus, pōt sensui subiacere. Sicut. n. dr̄ in libro de sensu & sensato, colores in sua extremitate videri nō pñt. Sensus. n. noster (cuius virtus est ī medio) colorē in sua extremitate videre nō pōt, & iō candor ꝓpriè dr̄ illa albedo q̄ ab extremo recedēs visui contēperaē, & ī qua sensus organi delectaē. Significare ergo pōt candor puritatem consciæ, virtutemq; innocentiæ, & cōtinentiæ humanæ. illā dico, ad quā pōt sensus & virtus humana ꝑtingere, q̄. s. oculos, intuitus aliorū solet nō lædere, sed iuuare, & ipsos mirabir̄ recreare. Nō. n. loquor de albedine puritatis in suo extremo, & summo, qualis fuit in beata Virgine, & in Christo. Talis. n. albedo castitatis seu puritatis nō pōt humano sensu videri, nec humana indagine perscrutari, sicut admirādo canit ecclesia dicēs, Sancta, & immaculata virginitas, quib. te laudib. efferā nescio, q̄a quē cęli capere nō poterāt, tuo gremio cōtulisti. Et iō de illa puritate, & iō de illa cādida castitate ad quā pōt humana virtus, & human⁹ sensus attingere, dr̄ Sap. 7. Cādor est lucis æternæ, & speculū sine macula. &c.
5 ¶Color flauus, & color pallid⁹ nō differūt nisi ꝑ maiorē, & minorē intensionē. Sūt. n. colores ab albedine in nigredinē declinātes. Accidit. n. interdū q̄ timore vel solicitudine interiori, labore vel frigore exteriori, sanguis, & calor ad interiora repercutiē, & sic supficies corporis flaua vel pallida reperiē, sicut patet ī timorosis, & in amorosis. timore. n. cor constrictione læditē, & amore vltra debitū aperiē, & spiritib. vacuaē. Natura. n. calorē & sanguinē ad supplēdū vtrūq; defectū ad cor mittit, & sic corporis supficiē flauā vel pallidā derelinquit. Et sic gñar̄ loquēdo pallor defectū virtutis solēt innuere, & caloris, & sanguinis pauperiē designare. Per talē pallorē designare possum moraliter loquendo, statū & cōditionē pc̄ti, in quo hō ab albedine innocētiæ recedit, & ad mortis æternæ obscuritatē, & nigredinē accedit, iuxta illud Apoc. 6. Ecce equus pallidus, & q̄ sedebat sup eū, nomē illi mors. Multa. n. sunt q̄ istū pallorē pc̄ti, & istū malæ cōuersationis liuorē efficiūt, & ꝓcurāt, videlicet timor malè deijciēs, amor malè inflāmans, frigus. i. tribulatio malè afficiēs, & affligens. Ista sunt. n. q̄ calorē charitatis tollūt, & q̄ sanguinē diuinæ grāe repercutiunt, & q̄ pallorē tristitiæ, & desperationis, & ēt pallorē vilis, & ihonestæ cōuersationis inducūt. Et talis pallor figuratur Leu. 14. vbi dr̄, q̄ lapides parietis, qui erāt pallore vel rubore deformes, leprosi iudicabanē, & iō de domo ꝓijciebanē. In quo notatur, q̄ nos qui lapides sanctuarij debemus esse, si per virtutū mortificationē fuerimus pallidi, & ꝑ carnalitatem, & luxuriā rubicundi, apud Deū leprosi, & corrupti iudicabimur, & de domo ecclesiæ & Paradisi finaliter expellemur. Vel dic q̄ pallor significat abstinentiā. & pñiam, quę ad litteram faciunt hoīem pallere, q̄a pro certo amor Dei & timor supplicij talem pallorē solent inducere, & hoīem ad abstinentiam, & pęnitentiā incitare. & sic de ꝑsona abstinente, & pœnitente dr̄ in Ps. Posteriora dorsi eius in pallore auri. Pallor. n. dr̄ aureus, quia, s. nullus est ita preciosus color in pœnitentibus, sicut pallor.

De Rubeo colore. Cap. 3.

1 RVbeus color medius est inter album, & nigrum, & ab vtroq; ēt æquè distat. resultat. n. iste color ex incorporatione luminis ignei in materia ꝑspicua, cōcordi mediocritate inter albū, & nigrū. gñar̄. n. iste color sp̄ denotat ꝑdominiū caloris in materia ī qua manet. Talis calor vr̄ esse charitas, q̄. s. igneū lumē. i. Spūm sc̄tm̄ cōtinet, q̄a. s. vbi charitas & amor, ibi Deus est, sicut canit ecclesia. Materiā ēt ꝑspicuā. i. cōsciam purā inhabitat, & inter albū & nigrū. i. inter ꝑsonas cōtrarias mediū & concordiā seruat, q̄a ꝓ certo ꝓpriū est charitatis, ignē Spiritus sancti & feruorē bonorū desideriorū hr̄e, purū cor inhabitare, & mediū cōcordię iugiter obseruare. Vel dic q̄ rubor significat verecundiā, q̄ ad litterā facit rubere. Ista. n. solēt tā pulchrā facere, & causare, s. ignis charitatis, ꝑspicuitas innocētiæ, & puritatis, mediocritas tēperātiæ & æq̄tatis. Can. 5. Dilectus meus cādidus
2 & rubicundus. ¶Rubedo sp̄ significat caliditatem in suba in qua manet, & quamuis rosa sit frigida, rubedo tñ, q̄ ibi est, à caliditate procedit. Calor. n. naturalis frigiditatē ꝑdominātem fugiēs, exteriora solet petere, & ibidē rubedinē gñare. Sic verè dico q̄ rubedo verecundiæ sp̄ à calore cōtritionis, & dilectionis procedit. In rosa. i. in bona persona frigus diuini timoris calorē feruoris & cōtritionis solet vsq; ad superficiē, i. vsq; ad faciē expellere, & ibi ruborem verecūdię gñare. Luc. 14. Incipies cū rubore locū nouissimum tenere.
3 ¶Licet rubedo sit media inter albedinē, & nigredinē, magis tñ vr̄ sapere naturam albedinis q̄ nigredinis translucendo. Intense. n. rubeum, sicut & album, solet visum disgregare, & visus iudiciū deludere & turbare, & inde est q̄ mercatores pannorum pannos rubeos ante lucem solent suspendere, vt sic possint emptorum oculos deludere, ne de colore pannorum possint veraciter iudicare. Talis rubedo est carnis, & sanguinis carnalitas. Ista. n. si in aīo dñatur, visum discretionis taliter disgregat, & dispergit ꝑ varios cogitatus, q̄ verū indicium sibi tollit, & iō mercatores inferni, q̄ pc̄torib. volunt vendere pannos suos. s. mundi bona & ipsos cōmutare cū ꝑcio valde caro, s. cū gloria Paradisi, summè studēt in fenestra mētis humanæ rubedinem carnalitatis ponere, vt sic hō deceptus, de veritate, & de colore, & valore rerū mūdialiū nō valeat iudicare, sed vnū colorē ꝓ alio, malū ꝓ bono possit recipere & hr̄e. q̄d figuratū est 4 Re. 3. vbi dr̄, q̄ Moabitæ vidētes rubeas aquas fluminis, crediderūt esse sanguinē inimicorū suorū, q̄ se inuicē occidissent, & currētes ad ꝑdā occisi sūt. Sic verè Moabitæ. i. mūdi pc̄tores rubedine aquarū carnalitatis decepti, sæpe nitunē ꝑdā bonorū terrenorū q̄rere, loco cuius solēt mortē ꝑpetuā reportare. Mat. 16. Hodie ē tēpestas. rutilat. n. triste cęlū. Vel dic q̄ iste color rube⁹ signat affectionē carnalē, quā q̄ ī fenestra cordis, ꝑ quā lux verè sciæ, & notitiæ intrare dēt, habuerint, & ēm ipsā lucē suę cogitationis ipresserint & tinxerint, nunq̄ de reb. veraciter iudicabūt, sicut patet, q̄a illos quos ꝑ carnis affectionem dilígi-

diligimus, meliores quàm sint esse credimus, defectusque ipsorum minores quàm fuerint extimamus, quia pro certo ille qui alium mente carnali & affectione considerat, in eius notitia semper errat. Lux enim considerationis quæ tali affectione immutatur, in iudicando faciliter deluditur & fraudatur, & per ipsam visus veri iudicij perturbatur. Ideo Petro verè iudicati de Christo dictum est Mat. 16. Beatus es Symon Bariona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi. ¶Crocietas & citrinitas, & puniceitas non differunt nisi secundum maiorem vel minorem rubedinis intensionem. Sunt enim colores rubedinis subalterni. Omitto autem hic quod hic ponit magister de coloribus vrinarum. Hoc solum addo quod dicit quod croceitas colericam passionem designat, cuius signum est quia aues prædæ rostra & vngues habent crocea, quod accidit ex abundantia fumi cholerici, quem natura proijcit ad extrema. Sic verè aues prædæ, scilicet raptores officiales, aduocati & balliui, qui præ cæteris sunt cholerici & crudeles, habent hodie & rostra & vngues, id est & verba & opera crocea, id est aurea, eloquentia & honesta, quia scilicet hodie talium dicta & facta aurea & solemnia reputantur, & hoc quia quicquid dicunt vel agunt, sub ficta aureitate iustitiæ & prudentiæ operantur, quod tamen totum facit fumus cholericus, id est mala & fallax intentio, quæ de corde talium generatur. Vel dic quod isti sunt prædicatores qui prædantur à diabolo peccatores, quorum scilicet & dicta & opera debent esse aurea & honesta. Color mineus qui fit de terra rubea, idem est quod vermiculus, color scilicet igneus quo vtuntur scriptores & pictores. Est ergo vermiculus mina seu vena terræ rubeæ ignei & splendentis coloris, in rubri maris littoribus inuenitur, quæ primò à terræ fæculentia depuratur, tandem inter lapides subtilissimè comolitur, & cum claro oui distemperatur, & sic pictorum, & scriptorum vsibus deputatur. Scriptores enim inde libros suos illuminant, & principia capitulorum & versuum inde ornant, sententiasque versuum exinde distinguunt, diuidunt atque signant. Iste autem color cocus dicitur, à quadam herba sic dicta, cum qua aliquando acuitur, dicitur etiam vermiculus, pro eo quod cum cuiusdam vermiculi sanguine solebat acui, sicut in purpura sanguis cochylis pro acumine solet poni. Mare rubrum significat Mariam, quæ interpretatur mare, & quæ per charitatem extitit rubricata. Vena huius maris seu minium significat Christum, qui realiter uiscerum Virginis fuit vena. Ista enim ab omni contagio terræ, id est ab omni vitio humanæ naturæ fuit liber & expeditus, iter lapides, id est in duritia passionis fuit tritus, & cum glarea oui, id est sputis Iudæorum distemperatus, & sic in colorem rubeum per effusionem sanguinis commutatus. Esa. 63. Quare ergo rubrum est vestimentum tuum? Iste ergo dictus est coccus, propter herbam coccineæ & igneæ charitatis, qua fuit exacutus. Fuit etiam dictus vermiculus propter excellentiam deiectiuæ humilitatis, qua fuit exinanitus, iuxta illud Psal. Ego autem sum vermis & non homo. Igitur tali minio, id est memoria sanguinis & passionis Christi debemus librum conscientiæ nostræ distinguere, & inde capitales literas cordis, scilicet intellectum, memoriam & voluntatem pingere & totam mentis paginam adornare, nec non corporis parietes per exteriorem conuersationem cum diligentia picturare. Sap. 13. Liniens rubrica, & rubicundo faciens fuco colorem. &c. Et breuiter iste est color optimus, dum tamen cocco charitatis & vermiculo humilitatis sit mixtus. ¶Color puniceus & purpureus quasi ijdem sunt, excepto quod purpureus magis appropinquat & rubedinem, puniceus verò ad nigredinem. Est autem purpureus color quasi roseus, & acuitur cum sanguine conchularum. Sunt enim in mari ostreæ seu conchulæ admodum paruæ, quæ in extremitatibus præcisæ, quasdam emittunt guttas sanguineas, quæ recollectæ sericum tingunt, omnesque colores rubeos acuunt. Ex isto ergo sanguine pannus purpureus tingitur, in quo regum gloria declaratur, vt dicit gl. super cantica. c. 7. Per purpureum autem colorem potest intelligi patientiæ virtus quæ rectè dicitur rosea, pro eo quod more rosæ quanto plus teritur, magis fragrat. Ista est enim vestis regia, de qua scilicet Rex noster Christus in passione fuit indutus, in quantum summa patientia ibidem fuit armatus, in cuius etiam signum, vestibus ibidem purpureis, ad litteram est vestitus. Io. 19. Exijt Iesus portans spineam coronam, & purpureum vestimentum. Tali etiam veste, scilicet patientia, debent indui illi qui volunt spiritualiter esse reges, id est qui discretè volunt regere semetipsos. Cant. 7. Comæ tuæ sicut purpura regis. Sed pro certo ad istam acuendum & perficiendum multum proficit sanguis conchularum & ostrearum, id est sanguis & passio Christi, martyrum & sanctorum, qui scilicet in mari amaritudinis vixerunt, & gladijs truncati & præcisi fuerunt, & sanguineas lachrymas de suis corporibus effuderunt. Talem ergo sanguinem, id est Christi & martyrum passiones debemus recolligere, & in nostris corporibus reseruare, pur pura enim nostræ patientiæ exinde acuitur, & ex tali consideratione ad sustinendum pro Christo animum excitatur. & sic dicetur de nobis illud Prou. 31. Bissus & purpura indumentum eius.

De viriditate, Cap. 4.

Viriditas est color medius inter rubeum & nigrum. Calor enim non valens materiam ex toto adurere, & nigredinem inducere, materiam indigestam relinquit & virorem introducit, sicut patet in folijs & recentibus fructibus, qui ratione crudi & indigesti humoris, virides inueniunt, & ideo viriditas cruditatem materiæ protestatur. Et sic etiam quandoque sumitur viriditas non pro colore, sed etiam pro plantæ recentia vel humore. Planta enim quamdiu terræ adhæret, viridis dicitur, & etiam quamdiu materia indigesta, terrena & humida vegetatur. Per virorem possum intelligere carnalitatem, & carnalis vitæ voluntatem, Calor enim charitatis quandoque non potest hominem perfectè digerere vel conuertere, nec etiam ipsum in humilitatis nigredinem commutare, & ideo propter inobedientiam materiæ id est voluntatis ipsius, quæ scilicet calori Spiritus sancti vel correctioni prelati resistit, crudus & indeuotus, & moribus incompositus dimittitur, & viriditas carnalis vitæ in eo generatur, & sicut herba viridis finaliter ad comedendum bestijs, id est demonibus applicatur. Et sicut videmus, quòd res viridis multum habet de humore, quapropter faciliter putrescit, & faciliter plicatur, & in soliditate aliqua non persistit: sic verè peccator carnalis qui adhuc est recens in moribus, & viridis, & in mente indeuotus, & crudus, faciliter per luxuriam solet corrumpi, et per inconstantiam plicari, et in quodcunque peccatum tentationis impulsibus commutari. Eccles. 14. Omnis caro sicut fœnum veterascet, et sicut folium fructificans in arbore viridi. Vel quod viror significat gratiam Dei. Res enim quamdiu viret, semper habet vitam vegetatiuam, et virtutem oculorum delectatiuam. Ad denotandum quod ille viridis dicitur, quia vita gratiæ vegetatur et per cuius honestam conuersationem aspectus intuentium delectatur. Calor enim concupiscentiæ non potest talium montes exurere, nec in eis vitiorum nigredinem inducere, et ideo necesse est in illis virorem honestatis et gratiæ apparere. Et sicut res sunt virides et virentes quamdiu in terra radicatur, statim uerò quod eradicatæ fuerint, desiccantur, sic uerè homo tandiu uiret per gratiam, quamdiu in terra, id est in Christo adhæret et radicatur per fidem et charitatis perseuerantiam. Si enim per peccatum eradicatur, statim uiror suæ honestatis et gratiæ desiccatur. Viror enim ualde teneræ est naturæ, et ideo necesse est quod humore compunctionis, compassionis et deuotionis continuè uegetetur, et quod ipsa terra, id est in Deo per fidem et charitatem radicetur ne per peccatum et per ardorem concupiscentiæ desiccetur. Apo. 8. Omne fænum uiride combustum est. uel dic quod uiror significat pulchritudinem iuuentutis, quæ scilicet facillimè perditur, quia sicut scriptum est Prouer. ulti. Fallax gratia et uana est pulchritudo. ¶Viriditas est calor inter rubedinem et nigredinem medius, qui super omnes colores aspectum attrahit et delectat uisumque acuit et confortat, et ideo cerui et animalia syluestria loca uiridia diligunt, et non solum propter pastum, imò etiam propter uisum ipsa frequentant et quærunt, quapropter uenatores se solent uestimentis uiridibus induere, ut propter aspectum uiroris, quem bestiæ naturaliter diligunt, minus possint insidias præcauere: talis color est uirtus honestatis. Ista est enim inter rubedinem charitatis et nigredinem humilitatis ita media quod præ cunctis coloribus uirtutum ista solet aspectus hominum magis allicere, et eisdem præ cæteris complacere. Nihil enim est placentius uel delectabilius aspectui bene ordinato, quàm uidere uirum honestum bene morigeratum, compositum et digestum. Eccl. 40. Gratiam et speciem desiderabit oculus tuus, et super hoc uirides sationes. Venator ergo diaboli, scilicet hypocrita, solet uestes uirides, id est honestam conuersationem induere, ut prætextu exterioris honestatis possit bestias, id est simplices ad se attrahere, et dum insidias malitiarum suarum non præcauent ipsos decipere et fraudare. Ideo bene dicitur Mat. 7. Attendite uobis à falsis prophetis qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. ¶Color liuidus seu plumbeus generatur

generatur in corpore ex totali defectu caloris naturalis, aliquãdo ex cõcussione casus, & ictus, sanguinẽ intercutaneũ corrumpẽtis, & exterius colorem subnigrũ vel liuidũ inducẽtis, aliquando ex angustia doloris, colorẽ & sanguinẽ ad iteriora reuocãtis, & exteriorẽ liuedinẽ propter sanguinis pauperiẽ in facie inducẽtis, sicut patet in inuidis & alijs cõtristatis, aliquando etiam contingit propter abundãtiã corrupti & melãcholici seu cholerici sanguinis, sub cute se interius aggregãtis, per liuorem loquendo moraliter, põt intelligi cõuersatio, quæ tũc ꝓ certo solet accidere, qñ calor charitatis solet deficere, & ex ictu tẽtationis sãguis affectionis se interius congelare, qñ etiam cor per inuidiã angustiatur, & qñ sanguinis corrupti.i.malarũ affectionũ copia interius congregatur, vt sic de tali liuore intelligat̃ illud Esa. 1. Vulnus & liuor & plaga tumens. &c. Vulnus.n. est qñ exterius congregatur, vt sic de tali liuore intelligatur illud Esa. 1. Vulnus & liuor & plaga tumens. &c. Vulnus.n. est qñ exterius est apertum, liuor verò est qñ sub cute caro est læsa, & malum est absconditum & opertũ: & ideo liuor illud pctm̃ ꝓpriè significat, quod nõ ex toto se exterius manifestat, sed solum per signa & cõiecturas varias se declarat. Vel dic ꝙ ꝑ liuorẽ potest quæcunq; tribulatio designari, & maximè illa quę sub cute.i.sub pallio iustitiæ intẽtatur, & quę non apertè, sed quasi sub quodã velamine ꝑpetrare, & ẽm hoc Christi passio dicta est liuor, pro eo.s.ꝙ Iudæi sub figmẽto iustitię ꝓ transgressione legis ipsam fecerũt, & Christum sub fictis accusationib. occiderũt, & ideo Esa. 53. de Christi passione dr̃ ꝙ disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. ¶Color indicus, venetus, & blauius, sunt colores medij inter liuidum & nigrum. Sunt autẽ ad cœlestem colorẽ pertinentes, sicut est lazuriũ & hyacinthus & similes. Significant igitur conuersationem celestẽ, qua nos debemus colorari vel pingi, qa dẽnt celestes virtutes in nr̃is morib. inueniri, iuxta illud Phil. 3. Cõuersatio nostra in celis est. Vide de hyacintho supra libro de lapidibus, & libro de arboribus.

De Nigredine. Cap. 5.

1 Nigredo seu color niger est priuatio albedinis in perspicuo, sicut amaritudo est priuatio dulcedinis in corpore humido, & est nigredo spũs visibilis aggregatiua, repercussiua, & eiusdẽ nisi excesserit cõfortatiua. Significat ergo nigrẽdo tribulotionẽ, q̃ albedinẽ ꝓsperitatis priuat visum discretionis cõfortat & aggregat, & ipsum ne dispergat ad mundi delectabilia, repcutit & refrenat. Cõstat.n.ꝙ tribulatio si nõ excedat, sensum & discretionẽ acuit & visum mẽtis ab exterioribus retrahit & custodit, iuxta illud Esaiæ 28. Vexatio dabit intellectum. Vel per nigredinẽ intellige deiectionem humilitatis, vel obscurationem pœnitentiæ, quę.s. facit omnia supradicta, de quo sponsa in canticis dicit. Nigra sum, sed formosa filia Hierusalem, Sicut.n. nigredinẽ & obscuritatẽ introducit calor in materia humida, frigus uerò in sicca, sic humilitatem, quandoque introducit calor & feruor dilectionis, & quandoque frigus & algor tribulationis. &c. Baruch 6. Nigræ fiunt facies eorum de fumo, qui in domo fit. ¶Nigredo est priuatio albedinis, & claritatis, quã

2 nunc caliditas, nunc frigiditas introducit, & est nigredo color visus hebetatiuus, & repercussus & aggregatiuus, & quãdo excedit vltra debitum, tunc est visus totaliter absatiuus, sicut patet in incarceratis, qui ex obscuritate, & nigredine diuturna aliquotiens visum perdunt. Niger ẽt color in vrinis signum est mortis, maximè in febre acuta, secũdum Egidium. Sic verè nigredo peccati & obscuritas ignorantię nec non malæ conuersationis fuscositas, quã.s. nunc introducit calor concupiscentiæ, & malæ inflammationis, nunc verò frigus indeuotionis, albedinem, & claritatem diuinæ gratiæ priuat, & visum discretionis obnubilat & obumbrat, qui.n. diu in nigra obscuritate carceris peccati manserit, veræ discretionis necessario visum perdit. Talis.n. color mortem infernalem significat, & ipsam affuturam prædicat & designat. Nau. 2. Defectio in cunctis renibus, & facies omnium quasi nigredo ollæ. Vel dic quòd nigro significat obscuritatem tribulationis, quæ pro certo si excesserit, visum mentis obnubilat, & confundit, & faciem cõuersationis deturpat, inficit & corrumpit. Threnorum 4. Denigrata est facies eorum super carbones, & non sunt agniti in plateis.

De Pictura. Cap. 6.

1 Pictura non fit sine coloribus varijs & distinctis, sunt autem varia & diuersa pigmenta, quibus pictores vtunt̃, sicut sunt sinopis, rubrica, miniũ, cinobrium, purpura, quæ omnia colorem habent rubeum, licet inter se variam & diuersum, sicut etiam prasium, mina viridis, sicut porrum, syricum, mina violacea, atramentum nigrum arsenicum, seu auripigmentum, croceum, & alia similia. Sed de his omnibus supersedeo, pro eo vel quòd modicæ sint vtilitatis, vel quia alibi sunt tractata, de purpura.n. supra. c. de rubedine. §. vlt. dictum est, & etiam alibi multis locis de arsenico seu auripigmento, supra tit. de lapidibus, de minio supra de rubedine, & sic de alijs, hic solum dicam de cinobrio, attramento, & stibio. ¶Cinobrium, quod dicitur græcè cinnabaris, dicitur esse vena terræ sanguine draconis, & elephantis,

2 rubefacta, contingit.n. ẽm Auicen. ꝙ dum draco, et elephas confligunt, vtroq; cadente vel mortuo, ex effusione sui sanguis terra rubefit et inficitur, fitq; pigmentũ coloris rubei, quicquid de terra draconis sanguine humectatur, quæ quidem terra sic tincta pictoribus est vtilis, & exinde parietes colorantur. Sic verè quando elephantes, & dracones.i. mundi potentes inuicẽ solent cõfligere, sæpe fit, ꝙ ipsi simul uel sigillatim solent per diuersas clades perire & deficere, ita ꝙ sanguis suus.i. infamia suæ mortis, sanguinis, & cladis solet terram, & circuniacentem patriam inficere, tingere, & rigare. Quid ergo? Pro certo pictores.i. viri iusti solent per considerationem accipere, talem sanguinem.i. mortẽ, et uindictã talium cogitando, et inde animas suas pingere, exẽpla talium, memoriæ commendando, et præ timore similis pœnæ se ad bona opera conuertendo, et sic loquitur Ps. ubi dicit, ꝙ lętabitur iustus, cum uiderit uindictã, manus suas lauabit in sanguine peccatoris. ¶Stibiũ est color fictitius ex ce-

3 russa, et quibusdam alijs mixtis compositus, qui ad tempus, faciei rugas distendit, et faciem albedine resplendere facit. citò tñ talis fictitia pulchritudo deficit, et modico flatu uel anhelitu totũ perit. et sic sæpe fit, ꝙ mulier q̃ pulchra et ornata venerat, turpis et discolorata recedit. Talis color significat hypocrisim. Ista est.n. q̃ ad tp̃s faciẽ cõuersationis pulchrificat et decorat, cito tñ flatu tẽtationis uel tribulationis destruit̃, et rugis vitiorũ apparentib. quicquid in ipsis pulchrum, et uirtuosum apparuerat, deturpatur. Figurati in Iezabele pessima regina, q̃ stibio pinxerat oculos suos, ut pulchrior appareret, quibus tñ nõ obstantibus, Iehu regi nõ legit placuisse, sed ab ipso ꝑcipitata, et finaliter à canib. deuorata fuisse, sicut dr̃ 4. Reg. 9. Sic verè tales vt mundo placeant, stibio hypocrisis, se solẽt pingere, ꝑp qđ tñ constat eos regi Israel Deo aliqualiter non placere, et iõ de arce fictarũ virtutũ solent cadere, et ꝑcipitari, et canũ infernaliũ morsib. finaliter subiacere. Hiere. 4. Si pinxeris stibio oculos tuos frustra cõponeris. ¶Gñaliter igit̃ pictura et imago pri-

4 mò q̃busdã lineis ꝑtrahit̃, tandẽ colorib. depingit̃, colores verò vt firmius adhæreãt et maneãt, oleo tẽperant̃, et sic talib. imaginib. res verè absentes et ꝑteritæ repñtant̃, et de ipsis rẽ fctõrũ sũpficialiter adornant̃. Sic uerè uir iustus imago propriè põt dici, quia.s. primò solet ꝑ pictores.i. per platos et prædicatores bonis documentis protrahi, et sic virtutib. colorari, necnõ in cõpositione ipsius solet oleũ misericordiæ apponi, vt in statu uirtutũ possit melius et tenacius confirmari. Prouer. 21. Oleum in habitaculo iusti. Et sic talis ueras res.i. Deũ et sanctos per imitationem repræsentat, et tẽplum ecclesię nobilitat et adornat, ut sic de tali imagine possit dici illud Sap. 7. Splendor.n. est lucis æternæ et speculũ sine macula, et imago bonitatis Dei. Vel dic ꝙ imago q̃ non est res vera, sed potius ficta, quæ.s. apparentia nõ existentiã habet, et quæ nõ põt se mouere, imò ẽm motũ rei cui adhęret solet discurrere uel moueri, significat uiros hypochritas, uanas, uarios atque fictos, qui non habent existẽtiam veritatis, sed solum apparentiam uanitatis, qui.s. quãtũ ad bonum sunt immobiles, licet alijs se superficialiter conformãdo videantur esse mobiles. Non mouentur.n. per se bñ operãdo, sed mouẽtur motu alterius, se alijs fictitiè cõformando, qa br̃ tales uita gratiæ et operatione solẽt carere, licet videant̃ motu alieno nõ ꝓprio, ficto nõ uerò per bona opera se mouere, Sap. 13. Imago.n. est et opus est illi adiutorium.

Vel

Vel dic quòd per imagines possunt intelligi quidā, q.s.p se nesciūt aliquid boni facere vel dicere, & ideo illis quib. adhærent, s. suis consiliarijs & balliuis se solēt in omnibus cōformare, & motu & cōsilio eorū in oībus se mouere. Qđ ēt de adulatoribus pōt dici, q rectè sunt sicut imagines pictæ & fictæ, qui in omnibus solent alijs placere, & aliorum motibus & voluntatib. se mouere, & illorum voluntatib. q bus adhærēt, se in omnibus coaptare, imago. n. q relucet in speculo, si riseris, ridet, si appropinquaueris, appropinquat, si fugeris, fugit, si accesseris, accedit. Sic verè adulatores semp tentant se alijs conformare, & mores suos alijs coaptare. 3. Esd. 4. si arriserit ei, ridet, & si indignata fuerit ei, blādit. Vel dic de Deo, q more talis imaginis hominibus se cōformat, & ipsis arridentibus arridet, recedētib. recedit, & appropinquantibus appropinquat, diligentes diligit, fugientes se fugit, vñ Iac. 3. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Vel talis est bonus prælatus, qui mores suos subditis cōformat, & secūdū q ipsos ridere vel flere, bñ vel male facere videt se eis diuersimodè manifestat, exēplum Apłi, q dicit 1. ad Cor. 8. Oībus oīa factus sum, vt oēs lucri facerem. & ad Ro. 13. dr. Gaudete cum gaudentibus, flere cum flentibus.

De Odoribus. Cap. 7.

1 Post colores de odoribus est dicendū. Est. n. odor fumosus vapor à rei substātia resolutus, mediante aere ad cerebrum delatus, qui olfactus, organum immutat, ipsumque sm q aromaticus vel fœtidus fuerit, tristificat aut delectat. Quatuor igitur requiruntur ad perceptionem odoris. s. calor resoluens, fumus de substantia euaporans, aer deferens, & neruus vel cerebrum delatum fumum percipiens, & de eo iudicium faciens. Odor potest mihi significare famam, quæ scilicet de substantia. i. de vita & de moribus hominum dissoluitur, & mediante aere. i. vicina circunstante ad nares aliorum defertur, olfactusque. i. discretio bonorum si odor bonæ famę fuerit, delectatur, si non contristatur, iuxta illud Prou. 27. Vnguentis & varijs odoribus delectatur cor. Igitur ad odorem bonæ famæ quatuor requirūtur. s. calor charitatis quæ hominem inflāmet, vapor virtutum, q exterius exhalet, aer bonæ viciniæ quæ odorem famæ ad alios portet, & neruus cordis aliorū bene dispositus, q odorem istū receptet, & de eo discretè iudicet. Quatuor. n. istis odor famę pcipitur, & sine istis odor verus. i. fama odorifera non habet. Can. 1. Nardus mea dedit odorē suauitatis.

2 ¶Ad hoc q odor siue bonus fuerit, siue malus, exterius sentiat, necesse est q substātia sit subtilis, qa scilicet de substātia grossa, frigida & cōpacta, sicut sunt lapides & metalla, non potest fumus euaporare ne aliquid quod ipsius manifestet substantiam, exhalaret. Per substātiā subtilē intelligo psonas sufficiētes & notabiles, per subam verò grossam intelligo personas rusticas atq; viles. Dico igitur q vt cōiter verū est q odor famæ seu fœtor infamiæ tunc summè emittet & apparet, qñ de substantia subtili. i. de psona notabili & solēni emanat ad alios atq; resplendet, de substantia. n. grossa. i. de personis vilib. & rudib. non euaporat odor vel fœtor. i. fama vel infamia, qa. s. de virtutibus vel de vitijs talium vt communiter nō curatur, quorum status & cōditio apud hoīes minimè reputat.

3 ¶Odor ī aere subtili & puro faciliter recipitur, sed faciliter dispergitur, in aere verò grosso difficilius recipit, veruntñ diutius retinetur. Sic verè fit de aere puro & impuro, i. de nobilibus, & de rusticis, vel de clericis & de laicis. Tales. n. puri. s. clerici, nobiles & subtiles, faciliter recipiūt odorem bonorū documētorum, veruntñ nunquā diutius ipsum seruāt, impuri verò. i. rudes & laici licet tardius credāt vel obediāt, & licet cum difficultate odore Paradisi per deuotionē recipiant, postquā tñ susceperint, diutius ipsum seruant, & in susceptis virtutibus stabilius perseuerant. Constat. n. q hodie rustici magis q nobiles, & laici magis quā clerici solent in bono perseuerare, licet difficilius possint odorē spiritualium intelligere, sapere vel habere. Hiere. 48. Permansit gustus eius in eo, & odor eius nō est īmutatus. Vel dic q in sciētijs illi q sunt magis puri & subtilis intellectus, facilius recipiunt & intelligunt, quæ dñr, veruntñ de eorū memoria facilius elabit & aufert, ecōtra verò illi q aerē intellectus hñt impurū & grossum, solent scientias tardius recipere, & difficilius retinere, veruntñ cū retinuerint, solent diutius obseruare, & memoriæ fortius cōmendare. Ad q ēt facit exēplū de ferro & ligno. Ferrū. n. difficilius ignit, sed diutius ignem seruat, lignū uerò ignit facilius, sed ignē & calorē pdit velocius.

4 ¶Ad odorē pcipiendū requirit q sensus olfactus sit bene dispositus & ordinatus. Nā si neruus odorabilis sit male cōplexionatus, vel casu aliquo læsus, uel corruptis humorib. oppilatus, tunc vel oīno peruertitur, uel oīnò corrūpit iudicium odoratus, & inde est q melancholici corrupti in q bus mala complexio dominatur, solent in odoriferis cōtristari, & in fœtidis delectari. Mutilati etiā vbi neruus iste est præcisus solent aliquotiens nihil sentire, & de odoribus uel de fętoribus non iudicare, leprosi itē & chatarrizati, quorū olfactus plenus est corruptis humoribus, parū aut nihil sentiūt, & inter odores debitè nō discernunt. Re uera sic est loquēdo spiritualiter, quia p certo nullus olfactus. i. nullus sensus potest bene de odore vel fętore. i. de virtutibus & vitijs, seu de gloria Paradisi & pęna inferni, seu etiam de fama & infamia aliorum iudicare, nisi fuerit bñ dispositus, & à vitijs alienus. Qñ. n. olfactus imaginationis nostræ per inuidiā inficit, vel per tristitiam scinditur, vel etiam per luxuriam corruptis humoribus. carnalitatis obstruitur, tūc vera discretio ipsius impeditur, & verum iudiciū peruertitur & aufertur. Melāncholici. n. i. detractores tristes & inuidi, propter vitiosam suam complexionem & conditionem ita habent olfactū discretionis peruersum, q odorē bonæ famæ aliorum odiūt, fœtorē verò infamiæ diligunt, nā in odore prosperitatis & famæ aliorū tristantur, in infamia autem fętida delectātur. Esa. 66. Anima eorum in abominationibus delectata. Esa. 3. Et erit pro suaui odore fętor. Quòd etiam de alijs peccatoribus potest dici, qui magis amant fœtorē carnalium deliciarum, quàm odorem spiritualium virtutum, magisq; vñr diligere fœtidum seculum vel infernum, quàm odoriferū Paradisum. Illi etiam quorum olfactus discretionis per ignorantiā scinditur, vel per hæresim mutilatur, uel etiā p leprā luxuriæ oppilatur, odorē suauitatis æternæ, fętoreq; īfernalis miseriæ, etiam vel odorem virtutum, & fętorem vitiorū, odorare non possunt, nec de ipsis iudicant atq; discernunt, nec ad ipsa respiciunt aut attendunt, dicentes illud Amos 5. Nō capiam odorem cętuum uestrorū.

5 ¶Odoratus non percipit medios odores, sicut nec uisus piscium medios colores sm Isaac in diet. Pisces. n. inter medios colores non iudicāt, pro eo q oculi eorum semper sunt aperti, & sic spūs visibiles continuè discerpuntur, & ideo magis sunt debiles et inepti. Sic etiam olfactus semper est patulus, & ideo spiritus odorabilis continuè dispergit, quapropter ad iudicādū de medijs odorib. īsufficiēs & debilis inuenitur. Ista possunt applicari contra illos, quorū olfactus & uisus. i. cor & desideriū semper est patulum & apertum. s. ad delectabilia mūdi huius, quia pro certo tales sunt insufficientes ad iudicandū de medijs colorib. & odorib⁹. i. de magnis et secretis negocijs, atq; rebus. Extrema. n. uident & odorant, non media, & manifesta pcipiunt non occulta. Spūs. n. suorum affectuū pp continuam apertionem, & uagabilitatē suorum sensuū cōtinuè disperguntur, & ad mundi negocia, et delectabilia diffunduntur, et ideo fit q uisus et olfactus suæ discretionis in spūalib. debilis est. i. ad rectè iudicādum inutilis et inanis, iuxta illud 2. ad Cor. 2. Animalis hō non percipit, q sunt spiritus Dei stulticia, est. n. in illi, et nō pōt intelligere.

6 ¶Dato q de duobus extremis odoribus possit fieri odor medius sm rōnem et intellectum, nunquam tñ potest pcipi sm sensum. Dato. n. q duæ substantiæ, vna odorifera et alia fętida æqualiter misceātur, odor tñ ille nūquam à sensu medius iudicatur, cuius rō est, quia sensus olfactus citius naturaliter fert in odorem suauem, quàm in fętentē, odorq; suauis pp hoc q emanat, à substantia subtiliori, solet se sensui citius psentare, et sensum citius informare, quapropter nūquā pōt de odore et fętore aliqualiter iudicare, qa. n. in odore suaui delectatur amplius, quàm fętenti, iō ipsum citius recipit, et in eo delectabilius se infigit. Sic uerè videt facere malus iudex seu mali iudicis odoratus. Iste. n. nūquam inter partes bene iudicat de medio odore. i. de iustitiæ æquitate, et hoc qa affectione deceptus, libētius recipit illud q est suauius, et placētius, quàm illud q est fętentius et grauius, quia pro certo iudices acceptores personarū nolūt hodie recipere nec admittere allegationem nisi placidā et suauē, adulatoriam

atque

atque lenem. quicquid. n. fętidum. i. quicquid suo appetitui cõtrariũ proponitur, totum ab eis refutatur & respuitur. Et iõ de negocijs nõ possunt æqualiter iudicare, quia merita partiũ non possunt æqualiter audire, nec æqualiter ponderare. Isti. n. sunt qui videnť dicere illud Esa. 30. Loquimini nobis placẽtia, &c. Vel dic quod sensus olfactus signat sensum & discretionẽ viri iusti, quia pro certo iste multo plus debet delectari in odore bonæ famæ quã in fœtore infamiæ aliorũ, & ideo multo citius & facilius quando simul de fama & infamia alicuius agitur, debet odorem suauis & bonæ famæ recipere & audire, quàm fętorem detractionis & infamiæ admittere vel sufferre, quod maximè pertinet ad prelatos & alios viros magnos, qui. s. bonas opiniones subditorũ debent libenter recipere, malas verò & fętidas abhorrere, iuxta illud Eccl. 29. Sepi aures tuas spinis, & noli audire verbum nequã. ¶ Est itaq; odor sui subiecti manifestatiuus, aeris per incorporationem sui immutatiuus spiritus animalis recreatiuus, vsque ad profunditatẽ cerebri per flatũ aeris penetratiuus, suo colore nociui humoris consumptiuus, & fluxus superflui constrictiuus, cordis cõfortatiuus, fętoris repercussiuus, & putredinis palliatiuus, delectationis aĩalium sicut & hoĩum causatiuus, quia, s. pisces, formicæ & apes solẽt aromatica diligere, fœtida verò fugere & horrere, sola. n. venenosa & immunda alia odorifera fugiunt, fœtida verò diligũt atq; volũt, sicut patet de serpentib. qui odorẽ rutæ abhorrent, de rubetis quæ odorẽ florentis vineæ non sustinẽt, & de porcis, quibus fœtẽtia stercora summè placent. Talis odor est suauitas deuotionis, cõtẽplatio æternæ cõsolationis. Ista est. n. quę subiectum suum à quo procedit. s. ipsam gloriam Paradisi manifestat, aerẽ conscientiæ immutat: spiritum affectionis recreat, cerebrum discretionis penetrat ipsumq; refocillat & cõfortat, calore ẽt sui feruoris solet humores carnalitatis siccare, fluxus vitiorum restringere, cor & dilectionem confortare, fœtorem tẽtationum repercutere, & ipsa animalia. i. ipsos sanctos viros per gratiam animatos solet summopere delectare, quia breuiter odor deuotionis & fragrãtia æternæ gloriæ & spiritualium bonorum deuotis cordibus perficit, & nocumenta omnia inde tollit. Prouer. 27. Vnguentis & varijs odorib. delectatur cor. Venenosis tamen. i. peccatoribus & inuidis non placet, sed eos contristat potius & deterret.

De Fœtore. Cap. 8.

FOetor est vapor resolutus ex re corrupta, aerem inficiẽs & corrumpens, spũm aĩalem efficiens & contristans, sicut. n. sensus bonis odoribus delectať, sic grauib. fœtorib. cõtristať. Quando. n. humores rei corruptæ naturales exeunt qualitates, fiuntq; corrupti, & humanæ cõplexioni contrarij, tũc fumi exinde resoluunť corrupti & fętidi, qui aeri se incorporant, & ad odoratũ delati, ipsum suo horrore tristificãt atq; grauant, & sic gñaliter fętor solet qualitatẽ subiecti sui manifestare, & rẽ cuius est, solet corruptã, & ĩfectã declarare, quia vt cõiter res corrupta nunquam suauem fundit odorẽ, res verò sana raro corruptum fundit fœtorem. Per fœtorẽ potest mala fama seu infamis, & immunda conuersatio designari, quia proculdubio ista est, quæ solet à re corrupta. i. à mala vita procedere, & se in aerem. i. in viciniam diffundere, & vsq; ad nares. i. ad præsentiam, & auditum aliorum attingere, & olfactum opinionis suæ offendere & grauare. Sicut. n. odor bonæ famæ, & virtutum redolentia bonos delectat, sic fœtor ipsos cõtristat, & manifestat qualis est substãtia. i. persona de qua manat, quia. s. personæ viles, vitiosæ, & corruptæ solẽt fœtorem infamiæ fundere, & sic mala fama solet malæ vitæ, & improbæ signum esse. Humores. n. i. affectiones, quando in anima corrumpuntur, tunc tota substantia vitę putrefit, & inficitur, & sic necessario exhalat fętidus, infamiæ fumus, quo grauatur aliorum olfactus & auditus, sicut de pessimo Antiocho legitur 2. Mac. 9. quod intantum erat putridus, & corruptus, quod fœtorem eius etiã proprius exercitus sustinere nequibat. Vnde Esa. 3. Erit pro suaui odore fętor. Et breuiter raro fit, quin res corruptæ. i. personæ vitiosæ exhalent infamiæ fœtorem, & cõtra naturam est quod bonę famæ habeant odorem, & econtra personæ sanę, & sanctę nũquam vt cõiter per infamiã solent fętere, sed per bonã famã potius redolere. ¶ Quãuis res corrupta vt cõiter fœteat, potest tamẽ actualiter fieri, quod non fœtebit, & quod ad tempus aliqualiter redolebit, quando. n. res corrupta forti frigore cõgelať, ita quod clausis & constrictis poris fumi exhalare non permittunť, tunc fit, quod vapor eius fœtidus non sentiť, quinimò si talis res tũc rebus aromaticis inuoluať, fieri poterit, quod redolere & habere fragrantiam videatur, veruntñ quando talis constrictio per calorem superuenientem dissoluitur, tunc fœtor qui latitat, aperiť. Sic verè licet generale sit, & cõe quod illi, qui uitijs corrupti sunt, per infamiam fœteãt, poteſt tñ corruptio vitiorũ taliter per hypocrisim palliari, quod talis fętor nõ sentietur, sed potius sanctus, & odoriferus extimabitur & credeť. Isti. n. per coactam abstinentiam se constringunt, & forti frigore pnĩæ se affligunt, & poros sensuum suorum taliter per violentiam obturãt, & claudunt quod aliquem fœtidum uaporem. i. aliquod fœdum, & inhonestum dictum vel factũ exterius egredi non permittunt. In rebus etiam odoriferis, idest in fictis bonis verbis, & virtutibus, & in odoriferæ cõuersationis operibus taliter se inuoluunt, quod fœtor suæ infamis vitæ nõ percipitur nec sentitur, quinimò odor & redolẽtia bonæ famæ in eis inueniť, ita quod multis talibus dr̃ illud Can. 4. Odor vestimentorum tuorum super oĩa aromata. Sed quid? Pro certo talis odor famæ non solet diu durare, & talis fœtor infamiæ non solet diutius latitare, nã statim quod calor cõcupiscẽtiæ solet insurgere, isti per mali desideria resoluunť, ità quod pori affectuum aperiũtur, corrupti fumi. i. corrupta dicta & facta euaporãtur, & sic odor famæ, qui apparuerat, perditur, & fœtor infamiæ, qui latuerat sub constrictione abstinentiæ, omnibus declaratur. Tale. n. in tali constrictione nõ diu perseuerant, imò vel per luxuriam vel alias fœtidam uitam suam alijs cito monstrant. Esa. 34. De cadaueribus eorũ ascendet fœtor. ¶ Quamuis odor odori nõ contrarietur, fœtor tñ fœtori cõtrarius inuenitur, & inde fit, quod fœtor stercolinij ex fœtore allij effugatur, homines etiam fœtẽtes fœtores non sentire dicuntur, eo quod fœtor à fœtore sorbetur. Sic verè in moralibus fit, quod vnus fœtor alium tollit, quia. s. ille qui per peccatum est fœtidus, fœtorem sui pctĩ, & etiã fœtorẽ tormẽtorũ inferni nõ percipit neq; sentit, & iõ diabolus dat pctõrib. alliũ, & res fœtidas, s. carnales delicias comedere, vt fœtorẽ luxuriæ suæ, fœtorẽ ẽt suæ miseriæ uel ẽt carnis morituræ non ualeant persentire. Et ideo talibus vr̃ loqui dñs illud Amos 4. Ascendere feci putredinem castrorum vestrorum in nares vestras, & non redistis ad me. Vel potest dici quod unus fœtor contrariatur alteri, quia pro certo, qui fœtorẽ allij. i. acredinem futuri iudicij vel fœtorem futuræ mortis, comederit, & sibi per considerationem incorporauerit, proculdubio fœtorẽ uitiorũ nõ sentiet ĩ præsenti, nec fœtore tormẽtorũ grauabitur in sequenti. ¶ Fœtor multas hẽt illaudabiles proprietates. Est. n. corruptionis protestatiuus, aeris infectiuus, & spũs odorabilis corruptiuus, uomitus prouocatiuus, doloris capitis generatiuus, complexionis distemperatiuus, horroris, & tristitię sensibus animalium inductiuus, & ideo pisces fugiũt sportulas fœtidas, & antiquas, libẽter verò subintrãt nouas. Apes ẽt fœtorem fugiunt, & taxi foueam suam fœdatã fœtentibus uulpis stercoribus deserunt & dimittunt. Hæc oĩa facit fœtor infamiæ hoĩum pctõrum, quia pro certo ista est quæ multũ nocet alijs, & cõplacentiã inficit, & corrũpit. Igiť fœtor iste corruptionẽ subiecti in quo est, solet oñdere, aerẽ circunstãtẽ, i. viciniã solet inficere, & spũm aĩalẽ & odorabilẽ, i. auditũ aliorũ solet offendere, uomitũ displicentiæ gignere, & in bonis personis dolorẽ & horrorẽ & tristitiã gñare, quia pro certo viri iusti, qui sunt sicut pisces in aquis scripturarum natantes, sicut apes mel pietatis habentes, sicut taxi vellus conuersationis per humilitatem hispidum possidentes, dẽnt fœtorem alienæ infamiæ fugere, fœtidasq; sportulas, & alia loca. i. fœdas infames & inhonestas societates horrere, & ipsas pro virib. declinare. Vel dic per oĩa quod fœtor significat peccatum luxuriæ, quod. s. pre oib. magis fœtet, quod facit oĩa supradicta, quapropter est merito fugiendum. ¶ Fœtor est totius complexionis aliquotiẽs corruptiuus, vt patet de fœtido anhelitu leprosorum. Est ẽt fœtus animalium in vtero perẽptiuus, vt patet de fętu equę qui fœtore extinctæ candelæ necať, sm̃ Arist. Est insuper vitæ odorãtium aliquotiens destructiuus, vt patet de quodã serpente cuius fœtor horribilis interficit odorantẽ, sicut visus basilisci interficit videntem, vt dicit Auicen. Sic verè fœtor luxuriæ, et ĩfamiæ, necnõ exẽpla et verba fœtida et immunda

munda alijs mirabiliter sunt nociua. Leprosi.n.i.luxuriosi, cādelæ lucētes.i.supbi & ambitiosi, serpentes terræ adhęrētes.i.cupidi & malitiosi, solent quādoq; anhelitum & flatū fœtidorum verborum emittere, fumū vanarū ostentationū ostēdere, & fœtorē luxuriosæ vitæ & infamiæ taliter diffundere, ꝙ omnes alios circunstātes solent corrumpere, & ad peccatum inducere, & mortem culpæ & pœnæ in eis generare, qa ꝑ certo qñ fama, verba & opera sunt fętētia, necesse est ꝙ alijs sunt periculosa & nocentia. Vnde cuilibet psonæ sic infami dicitur Eze.32. Implebo valles sanie tua, & irrigabo terram fœtore sanguinis tui. ¶Quāuis fœtor per se & principaliter noceat, contingit tñ ꝙ aliquando iuuet & ꝓficiat, multa sunt.n. medicamina magni fœtoris, quæ tñ sunt magni præcipue valoris, sicut est aloe caballinum, sulphur, & asa fœtida, & similia. Natura.n. abhorret naturaliter humores corruptos & fœtidos, verūtñ qa tales humores ĩ corpore abundantes necdū actualiter sunt corrupti, licet corruptioni sint dispositi, ideo quasi sopita ipsos nō nitit̃ expellere, nec suam fortitudinem cōtra eos demonstrare, veruntamen qñ fœtor fœtori adiungit̃, & fœtor medicinæ ad humores fœtidos adhibet̃, tūc natura q̃ prius erat cōtra fœtores hmōi sopita, stimulatur, & contra ipsos totis virib. nitit̃, & sic ad eorum expulsionem conualescit, sic vnus fœtor ꝑ alium euanescit. Ista possunt applicari ad vnū quod diuina prouidentia aliquotiēs operatur, inquantum de peccato sanat peccatum, & de vitio vitium medicatur. Constat.u. ꝙ aliquando in corpore mentis nostræ sunt aliqui fœtidi humores & corrupti.i. aliqua vitia communia, quæ quia non vñr esse grauia, ideo natura.i. voluntas quasi sopita & pigra non saporat ipsa ꝑ cōfessionē expellere, imò ꝑmittit ipsa secū quasi habitare. Vidēs ergo cęlestis medicus ꝙ homo tales fętidos humores parū reputat, & ꝙ se de eis expedire nō curat, adhibet exterius fœtidam medicinam.i. fœditatē alicuius enormis peccati, in qđ permittit hominē cadere, & tūc multiplicato fœtore scelerum, vidēs natura seu volūtas criminum pōdere se grauatam, statim abhorret, & de peccatis pęnitet atque dolet, & sic de totis viribus cōtritionis cōtra enormitatem criminū nititur, ꝙ & de primis & de vltimis liberatur. Et sic fœtor est accidentaliter cōtra fętorem remedium, & malum medicina est contra malum. ad Roma. 8. De peccato dānauit peccatum in carne, vt impleretur iustificatio legis in nobis. Ista potissimè vidētur in illis qui de virtutibus superbiunt, & qui de se pręsumēdo, fœtorē superbiæ induūt, quos Deus aliqñ permittit cadere, vt cōcepta ab eis humilitate, & cognita propria fragilitate, ille fętor cōmissi peccati possit remediū eis esse. ¶Res fętidæ multū proficiūt, ad medelam contra aliqua genera passionū. Nam dum vnū fœtidum assumitur, cum illo aliud fœtidū expellitur, & iō ſm medicos, cōtra soporē lethargicū valet lanę vstæ & aliorum fœtidorum ad nares appositio, quia.s. dū animales spūs fœtorem refugiūt, ad interiora cerebri se recludunt, & ibidē humores qui causa morbi sunt, digerunt & cōsumunt, & sic accidentaliter fœtores ꝓficiunt, & soporē excitāt atq; tollūt. De matrice ēt planum est ꝙ fœtor vel res fœtida si naribus apponatur, facit matricem nimis elatam ad locū suū descendere, & dum fœtorem refugit, solet ad locum suum vñ exierat reuenire. Istud potest applicari ad cōsiderationē mortis & tormentorum inferni, quia ꝑ certo si cōtingat ꝙ homo sopiat̃, & dormiat in vitijs & peccatis, & ꝙ lethargus peccati mortalis & malę consuetudinis ipsum ꝑ obstinationem comprimat, si etiam accidat ꝙ matrix voluntatis ꝑ superbiam eleuetur, & ꝙ à loco humilitatis per superbię vitiū erigatur, pro certo ualde proficit ad nares cordis lanā vstā .i. vstionem, & cōcremationem inferni, fœtoremq; morituræ carnis & horrorem miseriæ infernalis per cōsiderationē apponere, & de futuris miserijs cogitare. Spiritus.n. affectionis ꝑ timorē repercutit̃, & humores carnalitatis q̃ cā sunt morbi peccati, ꝑ cōtritionē digerunt̃, & sic sopor pigritiæ & obstinationis tollit̃, & hō ad bona opera excitat̃. Act.12. Excitauit eum, dicens, surge velociter. Matrix ēt voluntatis q̃ per superbiam metas humilitatis transierat, tunc solet ad locum suum redire, & fœtorem hmōi refugere & horrere, & per timorem seipsam deprimere & arcere, iuxta illud Eccle.2. Deprime cor tuum, & sustine. ¶Hæc igitur q̃ dicta sunt, sufficiāt de odoribus, & cōsequēter tractādū de saporibus.

De Sapore. Cap. 9.

SApor est rei proprietas ad gustus, & proprium obiectū, quæ secundum suam qualitatem sensum gustus tristificat vel delectat. Sapores igitur in rebus inueniuntur diuersi, secundum quòd substantiæ sunt subtiles, mediocres vel grossæ, & qualitates contrariæ, & distinctæ. Omissis ergo diuisionibus quas hic ponit magister, quæ parum videntur habere de mistyco intellectu, procedendum est ad particulares sapores, qui.s. à Philosophis nouem vel octo sunt deprehensi.s. sapor dulcis, vnctuosus, salsus, amarus, acutus, acetosus, ponticus, & insipidus. Et de his omnibus est aliquid extrahendum, & ad intellectum mysticum reducendum, & sic de dulcedine ante omnia est tractandum.

De Dulcedine. Cap. 10.

DVlcedo est sapor qui ex calore tēperata in grossa substantia generatur. Est igitur dulcedo præ alijs saporibus naturæ socia & amica, deperditorum in corpore reparatiua, virtutum & spirituum, & spiritum debilium confortatiua, omnium membrorum præcipuè nutritiua, vocis clarificatiua, & omnis asperitatis lenitiua, canalium gutturis & pectoris apertiua, & omnium immūditiarum vuæ & gutturis absterſiua, catharri & humoris superflui dissolutiua, & ominum organorum vitalis spiritus ad debitam consistentiam reductiua. Et breuiter, dulces sapores ad multa solent proficere, & ad medicinam iuuare, & ad nutrimenta valere. Per dulcedinem q̃ est amica gustui, possunt intelligi oīa illa quæ placent menti vel intellectui. Et sic dico, ꝙ in bono significato dulcedo potest significare virtutem clementiæ & benignitatis, et maximè illam quam habent superiores et prælati, quia pro certo ista est toti naturæ.i. toti collegio subditorum consona & amica, & bonorum innumerabiliū effectiua, quia ꝑ certo nihil est amicabilius collegio subditorum, quàm dulcedo benignitatis & clemētiæ magistrorū. Per istam.n. deperdita bona spiritualia restaurātur, & corda debilia & eneruia cōfortantur, & ꝑ istā omnia bona & utilia nutriuntur. vnde dulcis, & pius p̄latus dicit illud Eze.34. quod cōfractum fuerat alligabo, quòd infirmum erat cōsolidabo, quod pingue & forte, custodiam & pascā. Ista est ēt quæ voces aliorum clarificat, inquātum solet eos ad orationem & gratiarū actionē prouocare, asperitates lenit, inq̃tum solet tribulatos & desolatos cōfortare. Canales pectoris & gutturis aperit, inquantū corda & ora aliorum facit per cōfessionē reserare, immūditias vitiorū tollere, et totā moralem cōsistentiam in alijs reformare, quia pro certo vt communiter plus proficit ad correctionē subditorū, et ad reformationem malorū dulcor quā rigor, plus benignitas quàm seueritas, plus cōsolatio quā obiurgatio. Vnde de p̄latis et subditis dicitur Iohe.3. Stillabūt montes dulcedinē, et colles fluēt lac et mel. Vel ista possunt dici de dulcedine gratiæ et misericordiæ diuinæ, quę causa est oīum prædictorū, iuxta illud Ps. Dulcis et rectus dñs, ꝓp hoc legē dabit dñs delinquentibus in via. Vel dic ꝙ dulcedo sigñat suauitatem gloriæ Paradisi, q̃ amica, et cōsona est naturæ humanæ, qa.s. ista est q̃ nutrit, reparat, clarificat, et delectat. Ideo in Ps. dr. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ dñe, quā abscōdisti timētib. te. ¶Quāuis res dulces per se et principaliter cōsueuerint proficere, solent tñ qñq; accidentaliter nocere et officere, dulcia.n. sunt naturaliter īflatiua, et grossitie sua substātiæ uacuitatū impletiua, et meatuum opilatiua, choleræ rubeæ gñatiua, et putredinis inductiua, calculi ī vesica et in renib. gignitiua. Talia vitia vñr esse generaliter bona mūdi, quia pro certo dulcedo mundanæ prosperitatis licet q̃tum est de se sit vtilis, accidentaliter tamen.s. ꝑpter abusum dānosa est et inutilis, quia pro certo talis dulcedo si abundet, solet inflaturam superbię inducere, meatus oris per verecūdiā cōfitēti obstruere, et vacuitatē cordis malis affectib. replere, choleram iracundiæ facere, et putredinē luxuriæ ꝓcreare, et calculū obstinationis et malitiæ in uesica cōsciæ generare. Et breuiter, vix est dare aliquod uitium quod nō à prosperitate rerum generet̃, qñ ipsa qs abutitur, et qñ seipsum per temperantiam et prudentiam minimè moderat̃. Ideo de tali dulcedine dicit̃ Iob 21. vbi de quodā fluuio dicitur ꝙ dulcis fuit glareis cocyti, et post se oēm hoīem trahit, &c.

hit,&c.Vel dic oīa de dulcedine carnalium deliciarum, de quibus dicitur Eccl.23.Homini fornicario oīs panis dulcis. Quia.s.talis dulcedo facit omnia mala prædicta. Vel ēt potest dici de dulcedine verborum,& de adulatione & verbali deceptione,q̄ qn̄q; est causa oīum prædicatorum,sicut de mala muliere dicitur Prouer.7.ꝙ verba sua dulcia facit.¶Licet dulcedo de se sit bona,tñ quia sub dulcedine latēt aliquotiens venenosa,ideo sunt cuncta dulcia periculosa. Illi.n.q̄ volunt alios intoxicare, solent veneno aliquā dulcedinem immiscere.Natura.n.q̄ dulcia diligit,ipsa auidè ad se trahit, & sic dū haurit dulcia,venenum immixtum pariter secū ducit,quod.s.ipsam sub dulcedine perimit & occidit,& iō ſm Pli. Natura ī multis herbis & floribus venenū posuit,vt auiditatem nostrā timore periculi posset aliqualiter cohibere. Sic verè vt cōiter omnia quæ hic in hoc mundo inueniuntur,viris prudentibus sunt suspecta,vt cōiter.n.illi q̄ volunt decipere,solēt venenū ītentionis suæ sub aliqua dulcedine palliare,vt patet de diabolo,q̄ venenū pc̄ti mortalis vel venenum pœnæ infernalis hoī non præsentat, quin ipsum sub alicuius delectationis dulcedine inuoluit.Patet ēt de mundo,& de mundana fortuna,q̄ qn̄ vult venenū tribulationum infundere,semper solet dulcedinem prosperitatum p̄cedētium adhibere,& vt homo ad futuras aduersitates nō possit attēdere,prosperorum dulcedinē immiscere. Patet etiā de carne.i. de carnalibus & luxuriosis & ēt adulatoribus & ꝓditoribus,q̄ dum verbo dulcedinē ostendunt,semper ad venenum deceptionis intēdūt. Simplex.n.est natura volūtatis q̄ tales dulcedines diligit,ipsas libēter admittit & recipit,et sic dum non aduertit,periculum incurrit.Esa.5.Vę qui diligitis malum,ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.

De Sapore vnctuoso. Cap. 11.

Vnctuosus sapor subalternatˀ dulcedini, & causatˀ ex calido & humido in substantia subtili. Gn̄aliter ergo vnctuosa aliqn̄ inueniunˀ vtilia. Hn̄t.n.dolorē exteriorē mitigare,asperitatem lenire,apostemata dissoluere,& saniē maturare.magis.n.solent dissoluere quā cōsumere,& iō solent putredinē gn̄are, q̄a color debilis & humiditas multa solēt putredinis causa esse. Talis vnctuositas significat benignitatem verborū prędicatoris,q̄.s.dolorē desperantium mitigat per consolationem, asperitatem tribulatorū lenit per spei promissionem, apostema superbiæ dissoluit per contritionem,saniem vitiorum maturat & educit per confessionem. Vel dic oīa de vnctione Spiritus sancti & diuinę gratiæ,quia .s.sicut vnctuosa sunt ignis nutritiua & inflammatiua,sic vnctiones calorem & ignē charitatis nutriūt & accēdūt,quia proculdubio talis vnctio lenit & mitigat cōsolando, dissoluit & maturat scilicet, interiora peccata contritionem inspirando,& emissionem saniei peccati procurat,ipsum per confessionem educendo. ¶Vnctuosa cibaria solent appetitum debilitare & fastidium generare, supernatant enim & resoluunˀ in fumū aereū, & replēt os stomachi vbi est sedes appetitus, et sic fastidium generāt, et minorant appetitum. Ista enim solent digestionem aliorum ciborū impedire,quia .s.sua viscositate replēt villos stomachi,ita ꝙ cibi recepti nō possunt retineri nec decoqui,& ideo indigesti cōsueuerunt emitti.Item parum solent proficere & nutrire.cito.n.replēt venas,& ideo parum de eis assumitur,& propter subtilitatē illud quod assumptum est,cito consumitur.Item ignē & calorem solēt inflāmare,& ideo carnes prohibentur in febre acuta,quia timetur vnctuositas intermixta.Item poros splenis & hepatis solent opilare,nam propter suam dulcedinē cito à natura attrahuntur,& propter suam actualē grossitiē poros opilare noscūtur. Item dolorem capitis solēt ꝓcreare.cito.n.resoluuntur in fumum,qui sursum tendens lædit aīalem spiritum.Et breuiter, magis solēt vnctuosa cibaria nocere q̄ proficere, quapropter bonum est talibus abstinere.Cibaria vnctuosa possunt optimè significare delicias corporales,vel etiam prosperitatem seu substantiam temporalem,quia ꝓculdubio ista sunt quæ spiritualiter nocēt,& sanitatem gratiæ destruunt atque turbāt,& primo quidē quia appetitum bonorum spiritualium solēt tollere,& ipsorum fastidium excitare,& hoc quia fumi malarū complacentiarum quę resoluunˀ ex istis,solent stomachum voluntatis implere,& sic pc̄tōr solet bona cibaria.i.bona spūalia abhorre re.Psal.Omnem escam abominata est anima eorum.Quia ꝓ certo istud est generale,ꝙ illi spiritualia & cœlestia detestatur,qui vnctuositate carnalium,& temporalium impinguātur.Et ideo bene seqˀ, ꝙ talia cibaria digestionē impediūt, quia pro certo villos affectionū taliter inuoluunt,ꝙ cibum verborum Dei non retinent, nec per considerationē decoquunt,sed cruda,& indigesta fluere prætermittūt,& retinere vel incorporare de ipsis aliquid sibi nolunt.Io.7.Verbum eius non habetis in vobis manens. Item ista bona parum dicuntur nutrire,quia cōstat ea cito deficere vel perire,& mētem non reficere nec replere.Item ista dicuntur ignē & calorem inflammare,quia pro certo delicię & diuitiæ ignem auaritiæ nutriunt,& febrē luxuriæ introducunt,& ideo infirmis & inconstantibus simplicibus,carnes.i.deliciæ carnales non debēt cōcedi,ne forte ipsos cōtingat per mala desideria inflāmari. Ps. Inflammabit in circuitu inimicos eius. Item ista solent poros cordis,& oris per obstinationem opilare,dolorem capitis.i.remorsum consciæ inducere,& morbos diuersorū vitiorū in aīa generare.Natura.n.i.voluntas, dū dulcedinē prosperitatis diligit & attrahit,poros cordis & oris ne hō confiteri valeat,per obstinationē oppilat atq; claudit,& sic finaliter consciæ caput lædit.Et breuiter tales vnctuositates.i.tales deliciæ vel prosperitates, aīæ nō proficiunt,sed potius ipsam inficiunt,& occidunt,& mortē æternā finaliter introducunt.Hester 14.Pro unguētis uarijs stercore impleuit caput. Vide de pinguedine supra ī loco suo.

De Salsedine. Cap. 12.

Salsedo seu salsus sapor fit ex caliditate seu siccitate ī substātia mediocri.Salsedo.n.ex adustione,& siccatione substantiæ gignitur,ex quibus acredo sequitur,& creatur. Licet igitur salsa sint aliquātulum acria,& aspera,quo ad gustum,sunt tñ sana,& vtilia,quo ad effectum, q̄a.s.salsedo est mundificatiua,& propter acredinē,quæ intestina ad expulsionem stimulat,est fęciū à corpore expulsiua.Item ista substantiæ duræ remollitiua & dissolutiua,& tandem per maiorem humiditatis cōsumptionem desiccatiua & induratiua, sicut patet in carnibus,quæ primò ꝓpter salsedinē dissoluūtur,& mollificantur,& tandem per consumptionē humidarum partium indurantur.Item salsedo est rei conseruatiua, & omnis corruptionis,& putredinis consumptiua,& sic est per consequens humores intercutanei eductiua,& scabiei & serpiginis ablatiua, est ēt hydropisis repressiua,& morsus canis rabidi curatiua, & venenositatis cuiuslibet extractiua,si.s.cito post morsum vulnus ī aqua salsa & marina lauetˀ,vt venenum extrahatur,& consumatur.Per salsedinem possum intelligere acredinem cōtritionis interioris, vel ēt morsuram correctionis seu tribulationis exterioris, q̄a ꝓculdubio licet ista salsedo non sit gustui, appetitui delectabilis,est tñ aīæ salubris atq; vtilis,quia ꝓ certo salsedo,acredo seu asperitas cōtritionis, correctionis seu tribulationis dēnt dissoluere per cōpunctionem,mollire per cōpassionē, mundificare per confessionē, siccare & cōsumere ꝑ satisfactionē, & mentis substantiā indurare ꝑ perseuerantiæ stabilitionem,& sic pro certo omnem scabiem malæ cōuersationis solet abstergere,& hydropisim.i.inflaturā superbiæ deprimere,morsumq; rabidi canis.i.tentationē diaboli remouere,quia pro certo uulnus tentationis tollitur,qn̄ aqua salsa.i.acris cōtritio,correctio vel tribulatio adhibetur, vt sic de vtilitate huius salsedinis dicatur illud Ps.terram fructiferam in salsugine. ¶Caro multum salsa ad temperamentum reducitur,qn̄ in aqua multum salsa ponitˀ, & ibidem aliquo tp̄e temperatˀ.Salsedo.n.aquæ,carnis salsedinē rōne similitudinis attrahit,& sic carnē à sua salsedine liberat,& eā ad dulcedinē disponit.Charissimi moraliter loquēdo, ꝑ salsedinē intelligitur tribulatio, sed quia multiplex est tribulatio,.s. temporalis,& æterna,ideo proculdubio si caro nostra,.i. vita nostra fragilis,& carnalis,tribulationū, & desolationū, salsedine sit repleta,ad ipsam tolerandam,& temperādam summè proficit salsedinem, aquę tribulationē miserię æternæ adhibere,& ipsam considerare et cogitare,quia pro certo salsedo desolationis temporalis tollitur,et in mundo nihil asperum reputatur, quando salsedo futura, .i. pœna et tribulatio mortis,inferni et iudicij meditatur.Vel dic,quòd salsedo aquæ significat acredinē passionis Christi, quæ pro certo

certo si consideratur, tunc omnis salsedo tẽporalis miseriæ temperatur, quia sicut dicit Gregorius: Pauca sunt quæ tolleramus, si cogitamus quæ ꝓ nobis sustinuit Christus &c. Vel dic ꝙ salsedo aquæ significat acredinẽ cõpunctionis lachrymosæ, quæ ꝓ certo à carne. i. carnali conscientia salsedinẽ peccati tollit, & eam ad sanitatem gratiæ retrahit & reducit, reliqua vide c. de sale supra lib. de lapidibus.

De Sapore amaro, Cap. 13.

1 SApor amarus fit ex caliditate & siccitate in tertio gradu, Habet. n. multum igneitatis, & ideo multum solet linguæ substantiam penetrare, & gustum lædere vel grauare, veruntamen licet omnia amara sint gustui desolabilia, sunt tñ quandoque proficua & vtilia, quia. s. amara sunt choleræ purgatiua appetitus excitatiua, lumbricorum & vermium in corpore interfectiua, paralysis & arcteticæ curatiua, scabiei desiccatiua, meatuum corporis apertiua & exoppilatiua, calculi dissolutiua, matricis confortatiua, & menstruorum prouocatiua. Et breuiter, magis solent amara quã dulcia ad medicinam proficere, & cõtra infirmitatum discrimina plus valere. Per talem amaritudinem seu per res amaras potest intelligi amaritudo contritionis, correctionis vel tribulationis, quia pro certo tales amaritudines vel toleratæ vel consideratæ licet gustum appetitus nostri tristificare soleant, aĩam tamen sanant liberant, atque iuuant, quia ꝓ certo si talis amaritudo in præsenti tempore sentiatur, dulcedo perpetua finaliter reportaṫ. Iudith 5. Fontes amari obdulcati sunt. Per talem. n. amaritudinem cholera iracundiæ purgatur, appetitus cœlestiũ excitaṫ, vermes remorsus conscientiæ necantur, paralysis & arctetica pigritiæ curatur, meatus cordis & oris per confessionem aperitur, & oppilationes obstinationis tolluntur, calculus mentalis duritiæ mollitur, matrix conscientiæ confortatur, mẽstrua luxuriæ purganṫ, & scabies exterioris immunditiæ & inhonestæ apparentiæ expurgatur. Et breuiter, magis proficit contritionis, correctionis, tribulationis, vel futurorum considerationis amaritudo, q̃ mundanæ prosperitatis dulcedo, quia sicut dr̃ Prou. 14. Cor noui amaritudinem animæ suæ, in gaudio eius non

2 miscebitur extraneus. ¶Amara quando nimis excedunt gustum vltra debitum exasperãt atque lædunt, spiritualia grauant, & aspera faciunt vocemque rarificant & confundunt. Sic verè excessiua correctio & tribulatio per impatientiam & desperationẽ solet animam lædere, & asperitatẽ tristitiæ inducere, & vocem lætitiæ confundere, & iubilationis lætitiam inraucare. Ideo bene dicitur Eccl. 21. Nõ est sensus vbi est amaritudo. Vel per amaritudinem intelligo inuidiã, quæ gustum voluntatis peruertit, & vocem per detractionẽ exasperat & confundit. Ideo illi Symoni mago dixit Petrus, Act. 9. In felle. n. amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse. Vel per amaritudinem intelligo mortem, q̃ pro certo non est delectabilis ad gustandum, sed magis aspera ad sentiẽdum, & vocis asperatiua ad fletum & tristitiam infligẽdum. Ideo bene dr̃ Eccl. 41. O mors quàm amara est memoria tua. Vel dic ꝙ amaritudo sigñat miseriam infernalẽ, qua nihil potest amarius cogitari, nec gustui voluntatis detestabilius inueniri, q̃a. s. ista est quæ oẽm mundi dulcedinẽ destruit, & gustum appetitus ita amaricat & peruertit. quod nihil dulce inuenit atq; sentit. Vñ de aĩa damnata dr̃ Thre. 1. Omnes portæ eius destructæ, & ipsa repleta amaritudine.

De Sapore acuto. Cap. 14.

1 SApor acutus multũ habet de ignea caliditate, ideo suo acumine sensum habet pungere & penetrare, partem à parte diuidere & segregare, substantiam in quam agit, corrodere & molestare, appetitum stimulare & excitare. Talis acuties potest significare acutiem contritionis, quæ pro certo per compunctionem pungit, partem à parte. i. peccatum à peccato per discussionem diuidit, appetitum bonorum æternorum & spiritualium inducit, & per carnis macerationem hominem stimulat & corrodit. Vel ista possunt dici de acutie verbi Dei, de qua Esa. 66. Posuit os meum domi nus quasi gladium acutum. Vel dic de correctione aspera & acuta, vel etiam de tribulatione, quæ facit omnia supradicta. Psalm. Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatorijs. Vel dic ꝙ sapor iste acutiem pœnæ infernalis significat, quæ. s. pũgit & penetrat, & animam à Deo diuidit & separat, ipsamq; per perpetuum remorsum corrodit, & stimulat. Vel potest dici de peccato, quod. s. aĩam à Deo diuidit & eam per remorsum corrodit, stimulat atq; pungit. Vñ Prou. 5. Nouissima eius amara velut absynthium, & acuta velut gladius biceps. Vel dic ꝙ talis acuties significat acuta & pũgitiua verba detractorum, quæ, s. aliorum famam pungunt & lacerant, & homines per discordias scindunt & separãt, & omnes homines rodunt & lacerant. Ps. Lingua eorum gla

2 dius acutus. ¶Sapor acetosus venit post acutum, & fit iste sapor ex frigiditate constringente, & subtili substantia aperiente & subintrante, & sic res acetosæ, quia ex cõtrarijs cõstant, contrariè operantur, quia. s. ex frigiditate & siccitate constringunt, ex substantiæ verò subtilitate penetrant, diuidunt & dissoluunt, & inde est ꝙ acetosa solent ventrem plenum soluere, ventrem verò vacuum constringere. Qñ. n. inueniunt ventrẽ plenũ, ipsum ex subtilitate subæ scindunt & laxant, si verò ipsum vacuum inuenerint, tunc non inueniẽtes qđ scindant, ipsum sua frigiditate & siccitate constringũt & oppilant. Istud potest applicari ad rigorẽ seueritatis bonorũ prælatorũ, q̃a pro certo illi qui sunt acetosi. i. iusti, rigidi & seueri debẽt in diuersis materijs. i. in diuersis subditis actus & effectus suos diuersimodè variare, quia ꝓ certo talis acuties plenos. i. diuites terrenis humoribus & opibus cõstipatos debet per clementiam & compassionem laxare, & ꝑ eleemosynã vacuare, ieiunos verò & paupes debet ad pñiam constringere, & per abstinẽtiam coarctare. Istud potissimè pertinet ad cõfessores & prædicatores, quæ ꝓ certo ſm cõditionem personarum debent variare modum & iniunctionem pęnitentiarum, vt. s. diuites qui ieiunare nesciũt moueant ad pietatem, pauperes verò qui non habent q̃d tribuant, excitent ad pœnitẽtię asperitatẽ, & sic spũaliter plenos laxabunt, & ieiunos & pauperes coarctabunt, q̃a. s. exẽplo Christi prelatus diuersis infirmis debet adhibere diuersa medicamẽta &c. ſm Gre. De alijs proprietatibus saporis acetosi vide superius de aceto. Vel dic ꝙ talis acutus sapor significat consideratione acutiei & rigoris futuri iudicij, q̃ ꝓ certo plenos. i. diuites facit ꝑ eleemosynas laxari, vacuos autem. i. pauperes facit per diuinum timorem constringi.

De Pontico sapore. Cap. 15.

1 POnticus sapor fit ex frigido & sicco, & ſm Isaac ponticus sapor hoc habet proprium, quia coniunctus cum sapore delectãte magis delectat, & cum sapore cõtristãte cõiunctus magis cõtristat, cuius rõ est, q̃a rõne ponticę siccitatis magis cõstringit, & sic illud cui admixtus est, ita cito trãsire non permittit, & sic magis morari & pseuerare saporẽ hmõi facit, & ita vel maiorẽ tristitiã vel maiorẽ delectationẽ inducit, & inde est ꝙ agresta q̃ ponticũ habet saporẽ, in salsamentis apponiṫ, q̃a saporẽ spẽrũ acuit & custodit talis sapor. Per talẽ põticitatẽ põt intelligi deliberatio, q̃ ꝓ certo hoc hẽt propriũ, q̃a vbicũq; addaṫ, facit illud magis vtile vel inutile, q̃a pro certo bona & vtilia tunc magis delectãt & valẽt, qñ põticitatẽ deliberationis hñt, amara ẽt. i. opera vitiosa & mala tunc tpis magis amara & vitiosa sunt, qñ in ipsis agendis ponticitas. i. deliberatio et intentio simul adsunt, quia breuiter ex intentione et deliberatione fiũt oĩa opa deteriora vel ẽt meliora, Ista. n. superaddita faciũt opa moraliter supercrescere, et in suis qualitatib. abundare, iuxta illud Mat. 13. habenti, dabitur et abundabit. Vnde videṫ, quòd intentio seu deliberatio sit ille calathus Hieremię q̃ facit ficus bonas valde bonas, et malas similiter valde malas, sicut dicitur Hierem. 24. ¶Res ponticę (sicut sunt fructus

2 immaturi) sumptę ante prandium, solent stringere, post prãdium verò laxare, quia. s. si venter sit vacuus, stringiṫ, et opilatis meatibus coarctatur, si verò venter sit plenus cibis, inferius comprimitur, et quasi compulsus ad exitum relaxaṫ. Tales res ponticę sunt mundi bona, quę pro certo sunt immatura et insipida gustui sanę voluntatis. Ista. n. solent proficere uel nocere secundum quod vẽter mentis interioris hominis plenus fuerit gratia vel ieiunus, bona enim terrena si ab homine ieiuno et gratijs et uirtutibus uacuo assumãtur et acquirantur, tunc solent ipsum per cupiditatem stringere, et per auaritiam coarctare, si verò ventrem, i. voluntatẽ hominis pransam, & gratia Spiritus sancti plenam inuenerint,

rint,tunc solent eum per eleemosynas relaxare & per largitates ad pauperes vacuare, quia breuiter istud est verum quòd mundi bona malis nocent,bonis verò & eis bene vtẽtibus multum valent.Sicut enim dicit Sen.lib. de paupertate, Non est in rebus vitium,sed in animo. ¶Res ponticæ sua grossitie splenem oppilãt,calculum generant,vomitum sedãt, guttur exasperant,dentes percutiunt & acerbant. Sic verè faciunt mundi bona, quia pro certo ita splenem conscientiæ per non confitendi propositum faciunt opilari,vomitum confessionis faciunt sedari, & retardari calculum duritiæ & obstinationis faciunt in animo generari, guttur deuotionis faciunt exasperari,& dentes masticatiuæ & deliberatiuæ discretionis faciunt exacerbari & conturbari. Hiere.31.Qui comedit vuam acerbam,obstupescent dentes eius.¶De styptico sapore(qui octauus est in ordine)qualem habent coctana & sorba,& similes fructus,nihil pono hic, quia subalternatur sapori pontico, de quo actum est, quia etiam Constantinus qui non ponit nisi octo sapores ponticum & stypticum ponit vnum saporem.

De Sapore insipido. Cap. 16.

SApor insipidus.i.sine sapore,siue dicatur priuatiuè,eo ꝙ careat oĩ sapore,sicut aqua,vel positiuè,eo ꝙ sapor eius ita est remissus ꝙ non potest sensus iudicare ad quem pertineat saporem, sicut est dare in albugine oui, in cucurbitis, cucumeribus, & similibus, semper habet fieri in substantia frigida & fluxibili,& ideo talia naturaliter parum habẽt nutrire,modicam delectationem solẽt facere,phlegma generare,sitim tollere,& passiones frigidas ꝓcreare.Sic verè põt dici de rebus temporalibus & mundanis,quæ.s.insipidę possunt dici, eo ꝙ sano appetitui & ꝑfecto cordi parum dẽt sapere vel placere.Ista.n.parum sunt aĩæ munitiua,parũ delectatiua, sed potius phlegmatis carnalis immunditiæ sunt generatiua,sitis.i. appetitus verbi Dei sublatiua, & frigidarum passionum.s.indeuotionis & pigritię productiua.¶Hęc igitur excerpta & extracta de proprietatibus saporum sufficiant ad præsens & subiungamus seu extrahamus aliquid de proprietatibus liquorum, inquantum.s. sunt applicabiles ad proprietates conditionum & morum.

De Liquoribus. Cap. 17.

LIquor est liquidus humor de plantis seu fructib.seu etiã de aĩalium corporibus per digestionem generatur, & naturæ vel artis violentia exterius eliquatus, sicut est lac & vrina de animalibus, oleum & vinum de arboribus mel de floribus,sicera de fructibus,ceruisia,de granis siccis, & exsiccata de pomis agrestibus. ¶Liquores ergo ẽm suas varias qualitates varios contrahunt sapores & odores, nam illi liquores in quibus dominatur calidum cum humido,sunt dulciores, illi in quibus calidum cum sicco,sunt acutiores, illi in quibus dominatur frigidum cum sicco,sunt acetosiores, illi in quibus dñatur frigidum cum humido, sunt stypticiores,sicut patet in ptisana,quia breuiter istud est verum quòd ẽm qualitatum prædominium in liquoribus diuersitas fit saporum.Sic verè ẽm ꝙ qualitates.i.virtutes in liquoribus.i.in hoĩbus dominantur, ẽm hoc in ipsis sapores & cõditiones variæ generantur,& inde est ꝙ calor charitatis & humor lachrymosæ compunctionis dulcedinem cõtemplationis efficit,calor verò iustitię & siccitas paupertatis voluntariè acutiem seueritatis inducit,frigiditas verò diuini timoris & siccitas pęnalis laboris saporem acetosum.i.tristitiam meditationis & cõsiderationis solet inducere.Frigiditas autem tribulationis & humiditas cõpassionis & flebilis miserationis stypticitatem.i. restrictionem vitiorum solet causare.Expone si vis melius,quia non bene placet.¶Liquores de quibusdam arboribus incisis corticibus solaris attractionis beneficio educuntur,sicut est balsamum & terebinthina.Quidam aũt per combustionẽ ignis de quorundam lignorum extremitatibus distillare cogũtur,vt est colophonia,pix liquida, oleũ Iuniperi &c. Quidam de fructibus arborũ per expressionẽ colliguntur,vt est vinum & oleum.Quidam de succis herbarũ exprimunt,& igni postea decoquuntur,vt est aloe. Quidã ĩ florũ superficie ex rore cęlesti gignũt, vt est mel & mamma.Quidã autẽ in venis terræ inueniuntur, vt est aqua salnacida,nitrosa & aluminosa,& similia,quę de terrę abditis hauriunt.Per istas diuersitates liquorum possunt intelligi diuersitates lachrymarũ,ꝙa sicut varij liquores inueniuntur,sic variæ spũales lachrymæ à fidelium mẽtibus eliquant. Et primæ quidẽ sunt per radios solares.i. per diuinæ gratiæ inspirationẽ.Aliæ sunt per combustionem ignis.i. per plentẽ tribulationem & afflictionem.Aliæ sunt de fructib. arborum.i. de Christo pendente in arbore crucis per suæ passionis cõpassionem. Aliæ sunt quæ exprimuntur de succis herbarũ.i.de dictis sacrarũ scripturarũ,per cõceptã exinde cõpunctionẽ.Aliæ inueniunt in florum.i.in sanctorum,superficie,per suæ flebilis & amarę vitę imitationẽ.Aliæ inueniunt in venis terræ.i.in memoria mortis & inferni, & ẽt in vena cõsciæ nostræ per ipsarum iugem recordationem & examinationem. Constat.n.ꝙ in omnibus istis locis rebus & negocijs potest inueniri materia lachrymãdi, & liquorem fletus & lachrymarum spiritualiter hauriendũ.Et ideo mũdus iste vallis lachrymarũ dr̃, eo ꝙ ipsis iustis lachrymandi materia ibidẽ multiplex inuenitur.Et breuiter, liquor lachrymarũ bonarũ aut ꝓuenit à superiori inspiratione,& à solis Christi gratiæ attractione, aut à mũdanæ miseriæ combustione & pro incolatus prolongatione,aut ex Christi in cruce pẽdentis compassione, & supernæ miseriæ cõsideratione, aut ẽt ex scripturarũ lectione & ĩuestigatione: sicut patet Apo. 10.vbi liber comestus fecit amaricari ventrem, aut ex sanctorum imitatione, aut ex mortis & inferni necnon cordis & peccatorum nostrorum meditatione,ex istis.n.causis omnibus iusti lachrymantur, & in hoc mundo spiritualiter desolantur, quæ quidem lachrymæ liquores preciosi dicũtur, ex quibus sanctitate animæ medicantur.Ps.Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, & albi. Lachrymis meis stratum meum rigabo.¶Incipiamus igitur dicere de liquoribus in speciali,& primò dicendum est de melle.

De Melle. Cap. 18.

MEl secundum Isid.lib.20.dr̃ à mellelę græcè, quæ sunt apes latinè,eo.s. ꝙ mel ex apum solertia miro naturæ artificio componatur, quod tamen primitus ex rore cœlesti in florum & foliorum superficie distillatur, & exinde ab apibus recolligitur & paratur. Et ideo Virgilius vocat mel, cœleste donũ, dicens sic. Protinus aerei mellis cęlestia dona.Vnde etiam ẽm ipsum, in Arabia & India mella inueniuntur ad modũ salis in arboribus dependentia,ibi cœlesti munere pręparata. Quod etiam in anno iste 1341. in Auinione gallię Narbonẽsis ciuitate, in magna quantitate cecidit,& super folia & ramos arborũ more gummi descendit, sicut alibi recolo me dixisse.Tale mel spiritualiter loquẽdo, potest significare diuinam gratiam, quam.s.Deus ex suo cœlesti dono bonis solet cõcedere, & super flores & folia arborum.i.super floridas conscientias iustorum inuisibiliter distillare,ad cuius etiam compositionem solẽt apes.i.sancti & Angeli suis intercessionibus adiuuare,quia.s.dato qđ mel diuinę gratiæ cœlesti munere propinetur, sic tñ fit ꝙ apum .i.sanctorum & Angelorũ intercessio ibidẽ mirabiliter operetur.Vel dic ꝙ mel significat Christũ, quem nobis cœlestis gratia misit,apis tamen.i.beata Virgo ipsum,quãtum ad humanitatem suo ministerio mirabiliter procreauit,& in aluear proprij corporis ipsum recipit & sanctissime sine viri copula collocauit.& ideo ipse est qui dicit Io.6.Ego sum panis viuus,qui de cœlo descẽdi.¶Quãuis omne mel generaliter debeat esse dulce,istud tamen deficit in Sardinię regione,vbi quia abundat herba quæ dicitur absynthium,iõ apes quæ vt cõmuniter de ipsis floribus nutriuntur, faciunt illis partibus mel amarum,sicut dicit Isid.lib. 20.Istud põt applicari contra illos qui male nutriti & informati;quia pro certo dato ꝙ aliquæ apes.i. aliquæ ꝑsonæ de sui conditione & natura,& quantum est ex suis naturalibus,vel suorum propagatione parentum,habeant & debeant facere mella dulcia.i.opera bona vtilia & honesta,cõtingit tñ ĩ regione Sardiniæ.i.in hoc mundo ꝙ ratione nutrimenti & documẽti ipsi faciunt mella amara.i.opera inutilia atq; mala.Nam ꝗa herbæ absynthiales.i.homines mali in isto mundo abũdãt, et isti de talium floribus.i.exemplis et dictis malorum seipsos nutriunt et impinguant,inquãtũ.s.eorum malis moribus se cõformant, ideo necesse est ꝙ virtutũ dulcedinẽ ꝑdant, et ꝙ mel amarũ.i. mala opera faciant et componant,ꝙ etiã

de hære-

de hæreticis pōt dici, quia. s. illi qui ipsorū amaris floribus .i. ipsorū corruptis doctrinis & operib. nutriti sunt mel amarum .i. doctrinam & vitam amarā & corruptā faciunt, & ea alijs derelinquunt. Constat. n. ꝙ hæretici & schismatici corruptionē doctrinæ suæ ab alijs primis hæreticis acceperūt, & sic totum mundum melle amaræ & corruptæ doctrinę hæreticæ repleuerūt, quod bene figuratur Apo. 8. vbi dr̄, ꝙ stella magna ardēs sicut facula, cecidit de cœlo, & nomē stellæ absynthiū, & cecidit in aquas, & amaræ factæ sunt, & mortui sunt multi hoīes ex aquis. Quia ꝓ certo qñ stella .i. ille, q̄ vr̄ splendere per doctrinā & conuersationē, cadit de cœlo ecclesiæ per hæreticā corruptionem, tūc aquæ scripturę ꝑ ipsum amaricantur per corruptam interpretationē, & sic moriuntur potantes .i. audientes ꝑ malæ credulitatis obstinationē, vt sic diabolus dicat de talibus illud Hie. 9. Cibabo populum istum absynthio, & potū dabo eis aquā fellis. ¶Secundū Isid. ibidem Galenus aiebat mel esse nociuū iuuenibus & puris, & illis qui nimia caliditate abūdāt, senibus verò & frigore senili confectis dicebat mel cū vino veteri bibitum cōuenire, & eorū passionibus subuenire. Mel ēt licet in multis possit proficere, solet tñ qñq; decipere & nocere, quia. s. venefici solent venenum sub mellis dulcedine abscōdere, & sic per mel solēt comedētē decipere vel fraudare. Mel ēt nouum & nō bene despumatū ſm Isaac in dietis, inflat, rugitū generat, malos humores ꝓcreat, splenis & hepatis meatus opilat, choleram inflammat, febrē excitat, & colicos & iliacos valde grauat. Tale mel pōt significare dulcedinem mundanę prosperitatis, quia ꝓ certo dato ꝙ ista senibus .i. viris maturis & prudentibus & ea vti sciētibus proficiat, iuuenes tñ .i. minus discretos & ꝑ mala desideria feruidos, & cupiditatū caloribus inflammatos, nō adiuuat, imò grauat. Cōstat. n. ꝙ prosperitatis dulcedo insipientibus non ꝓficit, sed eos potius decipit & occidit. Prou. 1. Prosperitas stultorū perdet eos. Venefici. n. i. dęmones, venenū pc̄ti sub tali dulcedine fatuis offerrunt, & dū hmōi mellis dulcedinem appetunt, venenis vitiorū q̄ nō præcauēt, se occidunt, q̄a ꝓculdubio mel mūdanæ ꝓsperitatis solent inducere inflationem superbię rugitū iactantię, humores corruptos luxuriæ, inflammationem & febrem auaritiæ, colicā & torsionē inuidiæ, & opilationē obstinationis & malitiæ. Et iō bñ vr̄ loqui de tali melle scriptura Prou. 25. vbi dr̄, ꝙ comedere mel multum, nō est bonum. Et ista bene apparēt, q̄a illi qui sunt deteriores, sunt hodie melle prosperitatis pleniores, quod figuratū fuit in leone quē occiderat Sanson, in cuius ore mel copiosum inuenit, quia. s. illi q̄ sunt hodie crudeles & leonini, & à Sansone .i. à Chr̄o occisi spūaliter & reprobati, melle tp̄alis opulentiæ præ cęteris sunt repleti. Vel dic, ꝙ tale mel significat sciētias seculares, q̄ magis nocent aīæ quàm valeant, nisi fortè senes .i. prudēter eis vtētes existant. Istæ. n. inflāt, decipiunt &c. sicut supra 1. ad Cor. 8. Sciā inflat &c. Vel dic, ꝙ mel significat dulcedinem adulationis, sub qua qñq; latet venenum proditionis, quæ. s. aīæ est nociua. Et ideò sicut scriptū est Leu. 2. in sacrificio Dei mel nullo mō ponebaẗ, ī quo adulationis fallacia in oī diuino operedamnabaẗ, quia sicut dr̄ Prou. 5. Fauus distillās labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima verò illius amara velut absynthiū. Et nota si vis quomodo adulator dr̄ meretrix, q̄ nō q̄rit nisi proprium lucrum. ¶Mel multas hēt laudabiles ꝓprietates, nam quia de diuersis florū substantijs componiẗ, satis verisimile est, dato ꝙ varijs virtutibus prędotaẗ. Est igiẗ mel maximę dulcedinis continuū, aliqualis tñ acuminis effectiuū, intestinorū pungitiuum, fœciū & grossorum humorū incisiuum & expulsiuū, vulnerum mundificatiuum, membrorū debilium confortatiuum, oīs amaritudinis temperatium, fluxus humorum interceptiuum, & pororū latitudinis constrictiuū, naturæ bene institutæ custoditiuū, & nihilominus (vt dictum est) mel est nocicuorū humorū relaxatiuum. contrarias. n. habet qualitates, & ideò contrarias hēt virtutes, ſm ꝙ inuenit materię contrarias diuersitates, sicut dicit. Isaac in diet. vbi agit de mellis cōditionib. & naturis. Ista omnia possunt aplicari & dici de melle sacræ sciētiæ & scripturę, quę. s. de diuersis apū floribus .i. de diuersis doctorū & prophetarum auctoritatibus est composita, & iō non mirum si contra infirmitates diuersorū vitiorū sit vtilis atq; sana. Cōtrarias. n. vr̄ hr̄e efficacias & virtutes, vt sic diuersorū hoīum sanet spūales infirmitates, & ideò ista nūc dulcis, nunc acuta & pungitiua dr̄, eo ꝙ per promissiones & consolationes dulcescat, & ꝑ cōminationes feriat atq; pūgat. Igitur dico, ꝙ ista habet dulcedinem. s. consolando, veniam promittendo, & ad cęlestia inuitando. Item ista habet puncturam, scilicet peccata arguendo, & pœnas temporales & perpetuas comminando. Iac. 2. Ex eodem fonte procedit dulcis & amara. Ista ergo incidit humores vitiorum ꝑ cōtritionē, expellit eos per cōfessionē, mūdificat mentem per lachrymarum ablutionē, restaurat perditas virtutes per plenam satisfactionē, debiles & infirmos confortat ꝑ excitationem, amaritudinem tribulationum tēperat per consolationem, fluxus humorum .i. carnalitatē intercipit per continentiæ iniunctionem, poros appetituū constringit ꝑ cordium & sensuum refrenationē, naturā sanā custodit ꝑ virtutum cōseruationē, noxios humores .i. malas affectiones eijcit per diuini timoris immissionem. Ad hæc. n. oīa mel diuinæ sciæ & scripturæ & spūalis eruditionis & doctrinæ. Et iō Dauid in Ps. congaudendo dicebat ꝙ mandata Dei sunt desiderabilia super aurum & lapidem preciosum multū, & dulciora super mel & fauum. Vel dic, ꝙ mel pōt significare bonū prælatum, dulcem simul & acutum, mitem pariter & seuerum, quia. s. iste ad oīa ꝓdicta proficit, & tā verbis quā exēplis alijs benefacit. Vel dic, ꝙ mel est ipse Chr̄s &c. sicut supra. Vel dic, ꝙ mel est gloria æterna, cuius dulcedo oēm amaritudinē superat & tēperat, & oēs languores aīæ eijcit. & sanat. Eccl. 24. Spūs meus sup mel dulcis, & hęreditas mea super mel & fauū. ¶Fauus dr̄ cera dum adhuc est cum melle, q̄ ſm Isid. dr̄ à fouēdo, eo ꝙ mel foueat, itē q̄a rōne mellis valde est lambentibus saporosus. Significat igiẗ prædicatorem, vel ēt verbum eius in quo dulcedo doctrinę lambitur, qñ tñ placenter & patienter auditur, iuxta illud Cant. 4. Fauus distillans labia tua, mel et lac sub lingua tua. Sed tam de melle quā de fauo vide supra de apibus in multis §. sicut inuenies in tabula annotatum. ¶Secundum Isid. apes fugiūt superflua fauorum suorum, et dr̄, ꝙ si hoc non facerent, corrumperētur, et aranea exinde generaretur, ipsæ verò apes postea morerentur. Cauent igitur (vt ait idem) et sollicitè custodiunt fauos suos, ne talis aranea inualescat. Oīa alia quę ponit hic magister de fauis, posita sunt supra de apibus ī locis suis. Sic verè si nos simus bonæ apes .i. viri iusti, necesse est, ꝙ cum oī solertia caueamus, ne in fauis .i. in bonis operibus nr̄is aranea .i. aliquod uitium, vtpote inanis gloria vel aliud oriaẗ, ꝓp quod ipse fauus boni operis corrūpatur, et mors culpæ sequaẗ. Fit. n. ꝙ in bonis operibus nostris inanis gloria faciliter gignitur, nisi superfluitas eorum tollatur, et oīs vanitas caueatur. Nam dicit Gregorius. Valde cauendum est vitium quod ex victoria nasciẗ vitiorū, s. vana gloria, quæ nasciẗ ex virtutibus. Vel dic, ꝙ fatui significāt dicta scripturarū, vbi ꝓ certo aranea .i. intellect⁹ hęreticus faciliter se immiscet, nisi hō desuper sedeat studendo et meditando et intelligendo, quia aliàs si aranea .i. hæreticus intellectus suboriri ꝑmittiẗ, totus fauus scripturæ corrūpiẗ, et mors culpę et pęnæ malè credentibus reseruaẗ. 4. Reg. 4. Mors in olla uir Dei. ¶De diuersis potibus q̄ fiunt et condiuntur ex melle, tractat hic magister, sicut est mulsum, medo, claretū, pigmētum, sed ipsa moralizare inutile reputaui, excepto de oxymelle, ne quo posui, quæ sequuntur. ¶Oxymel est potus seu syrupus laxatiuus, et dissolutiuus, qui pro eo oxymel dicitur, quia ex aceto & melle componitur. Acetum enim primò cum herbis et radicibus diereticis diu bullitur & coquitur, et tandem addito melle desęcato iterū per decoctionem ad spissitudinem deducitur, & cum albumine oui cum aceto distemperato, et cum oxymelle misto tota ipsius oxymellis substantia depuratur, albumen enim omnes immunditias extrahit, & tandem pigmentarius cum pœna ipsas extrahit, & sic oxymel ad medicinas custodit, & durat, & compactas materias cū ipso digerit & dissoluit. Talis medicina uidetur esse bonus prælatus, quia pro certo in compositione ipsius debent cōcurrere acetum, & mel .i. correctio & compassio, quia. s. aceto acris correctionis debet mordicare et punire proteruos, melle verò dulcis compassionis et consolationis debet cōfortare & delinire deuotos. Iste igitur dēt decoqui per contritionem, debet per confessionem, & debet aliorum vsibus reseruari per patientiam & durationem.

De Cera. Cap. 19.

1 CEra est fœx mellis, intra cuius substantiam liquor mel leus ab apibus colligitur, ibidē tñ ẜm Arist. lib. 9. c. 40. faciliter vitiatur, & corrumpitur, nisi inde cū diligentia separet. Qui. n. vult mel ī sua puritate seruare, dēt ipsum à ceræ substantia segregare. Per mel pōt intelligi dulcedo intellectus moralis, & spūalis, ꝑ cerā verò intelligit ruditas intellectus litteralis, & historialis. Quia pro certo apes. i. sancti, mel spūalis doctrinæ in cera rudis, & litteralis apparentiæ abscōderunt, & ipsum ibi mirabiliter cōfecerunt. Veruntñ mel doctrinæ non proficit neq; valet, quādiu cera. i. litteralis ruditas ipsum tenet. Cera igitur litteralis apparētiæ subtrahatur, vt mel spūalis intelligetiæ purum, & nitidū habeatur, iuxta illud Prou. 25. Aufer rubiginē de argento, & egredietur vas purissimum. Vel dic, ꝙ cera significat fœces inanis gloriæ, vel spem lucri tpalis & terrenæ substātiæ, in q. bus. s. mel. i. sacræ doctrinę veritas aliquotiens est admixta, qa. s. multi sunt, qui mel doctrinæ, & prædicationis non hñt nisi cum cera. i. ex causa inanis glorię vel tpalis vtilitatis, & ab ipsis nihil ꝑdicatur aut dr, quin cū cera. i. cum spe lucri vel inanis glorię misceat. Esa. 1. Vinum tuum mixtum est aqua, argentum tuū versum est in scoriā. Tale igit mel. i. talis doctrina spūaliter corrumpitur, & quantum ad vtilitatem aīæ destruitur nisi à ceræ. i. ab inanis gloriæ, & auaritiæ, & fœcibus separetur. Vel dic, ꝙ cera significat malam societatē, q̄ ꝓ certo mel, i. bonos corrūpit, & maculat, nisi exinde quis sollicitè se subtrahat, atq; tollat. Num. 16. Separamini à tabernaculis hoīum impiorum. Hier. 15. Si separaueris preciosum à vili, quasi os meum eris. Vel dic, ꝙ cera significat bona tpalia, quæ. s. mel. i. dulcedinem deuotionis solēt corrumpere, nisi hō sciat alterum ab altero, spūalia à tpalibus segregare. Allega vt supra. ¶Cera licet dicatur fœx mellis, habet tñ hoc proprium, ꝙ sp vult supernatare. cum. n. alijs liquoribus fuerit mixta, & in aqua feruida liquefacta, nunquā solet fundum petere, sed se sursum ad superficiē eleuare. Itē cera faciliter est liquefactibilis, & ẜm formam sigilli cui apponit, in diuersas figuras conuertibilis vel si perseueret calefactio, ex toto fluxibilis, & defectibilis. Igitur istud est verum, ꝙ ceræ magis proficit frigus, quàm calor, qa. s. in calore dissoluitur, & perditur, in frigore verò coagulat & seruatur. Per ceram pōt intelligi vir peccator, qui quamuis sit fœx & sterquilinium aliorum, & quamuis respectu mellis. i. respectu bonorum parum habeat efficaciæ vel virtutis, sp tñ vult per superbiā se erigere, & in gradu, & statu alijs superesse. Habet. n. partes aereas. i. ventositatē superbię, quę ipsum erigit, & q̄ mētē eius eleuat, & extollit. Iob 11. Vir vanus in superbiā erigitur. Liquefactus. n. per mala desideria, nūquā vult fundum humilitatis petere, sed magis superficiē vanitatis. Igitur talis per calorem cōcupiscentiæ, & ꝑ feruorē ꝓsperitatis, & opulētiæ faciliter dissoluitur, & per mentis mollitiem totalr eneruatur, & tunc in diuersas vitiorum formas conuertitur, ẜm ꝙ diuersis characteribus. i. diuersis tentationū gñibus informatur, & ẜm ꝙ ad diuersa sigilla. i. ad diuersos malos hoīes per imitationem applicat. Ps. Factū est cor meum tanquā cera liquescens in medio vētris mei. Talibus ergo ceris liquefactibilibus, & debilibus, & in peccata conuertibilibus magis proficit frigus aduersitatis, quàm calor prosperitatis, quia solet eos per tentationes dissoluere, frigus verò aduersitatis solet eos per timorē coagulare & recolligere, & à vitiorum fluxibus cohibere. Psal. Coagulatum est sicut lac cor eorum. Vel dic, ꝙ cera est vir iustus, qui naturaliter sursum tēdit per cœlestiū affectionē, faciliter igne sancti Spūs liquescit ꝑ deuotionē, & dilectionē, & cito molescit per clementiam, & compassionē, & in diuersas bonas virtutū formas transit per bonam conuersationē, & cōuersionē, & per aliorū sanctā imitationē, & per sigillorū. i. per hoīum bene formatorum conformationē. ad Rom. 8. Conformes imaginis filij Dei. ¶Cera quanto nouior & recentior, tanto albior, odoracior, dulciot, & purior, & tāto ad suscipiēdas diuersas formas est aptior, & in forma suscepta durabilior, & tāto ēt in medicinis est vtilior, sicut patet de cera virginea. Valet ergo cera ad corporis medicamentium, ad luminis nutrimentū, ad scripturæ documentū, & ad pannorū lineorū lenimentū, necnō ad sigillorū formulas, & ad secretorū iuramentū, & velamentū. Ista pñt applicari ad statū iuuentutis, quia pro certo quāto cera. i. humana natura (quæ naturalr est fragilis, & cerea) est nouior, & recētior (vt est in pueris & iuuenibus) tāto dēt esse albior ꝑ innocētiā, odoratior per famæ redolentiā, dulcior ꝑ clementiā, purior per continentiā, & in medicinis spūalibus efficacior per vitæ, & morū sanctimoniā necnon ad suscipiēdas impressiones bonorū morū, exēplorū, & documentorū aptior per disciplinæ obedientiā, & ad eas retinēdū durabilior per perseuerātiā, in multis nō durat innocētia nisi dū noui sunt. i. iuuenes, teste Seneca. Quia br istud est verum, ꝙ cera virginea, & recens. i. persona iuuenis, virginalis, & casta, ad oīa bona est habilis, & ad oē bonum magis cōuertibilis, quā antiqua magis est ēt naturalr innocēs, & munda, & ad virtutum impressarum custodiā magis apta, iuxta illud. Quod noua testa capit, inueterata sapit. Et sic igitur talis erit vtilis ad alios medicandū per prædicationem, ad alios illuminandū per honestā cōuersationē, ad alios leniendū per clementiā & cōpassionē, ad scripturā recipiendū per docilitatis dispositionē, & ad formas virtutū, in se suscipiendū per imitationē, necnō ad secreta claudēdū, & sigillādū per prudentiā, & discretionē. Ad oīa. n. ista valet cera virginea. i. psona virgo, pura & sancta. Vel dic totū de Virgine gloriosa, vel de qualibet virgine. Vñ bene canit de eadē. Sancta & immaculata virginitas, quibus te laudibus efferam nescio. Et Sap. 4. O quā pulchra est casta gñatio cū claritate. ¶Cera valet ad luminis nutrimentū, & iō cera seruit Dei tēplis, & aris, & dñorū cameris, & mensis, & iō à cera dñr cerimoniæ. i. obseruātiæ tēplorū cereo phori. i. portitores luminū, & cereorū, & primicerij in curijs, dñorum. De cera ēt induuntur tabulę, vt ibi fiant lineę vel scripturę. Pannos ēt lineos cū cera imbuunt, & liniunt, & sic quicqd intus est, ab aquæ periculo custodiūt. Aqua. n. pannos ceratos nō penetrat, quia cera humida fugit, & frigida, siccis verò, & calidis se associat, & eis adhærendo se coniungit, & ligat. Carissimi per cerā significat diuina gra, quam. s. in alueari cordis nri apis. i. beata Virgo ꝓcurat. Ista est. n. q̄ nutrit lumē bonorū exēplorū, et sic causat splendorē in templis hoīum, et deorum. Tandiu. n. lux honestæ vitæ sciæ in nobis splēdet, quādiu cera diuinæ gfæ ignem charitatis nutrit, et ꝓmouet. Ps. Accedite ad eū et illuminamini. Quia. s. ille, qui accedit ꝑ grām illuminat ꝑ sciam. Itē ista cera diuinæ gfæ mediante, tabulas cordis nri diuinis mādatis describimus, & ibi illa, quæ ad salutē pertinent, per memoriā exaramus. Prou. 7. Liga legē ī digitis tuis, & scribe eā in tabulis cordis tui. Itē si pānos interiorū affectionū ista cera linierimus, tūc aquā ꝓsperitatis mūdanæ & fluxū carnalitatis humanę interius non timeamus: qa pro certo mēs illa taliū aquarū diluuijs nō submergit, quæ cera diuinæ gfæ perlinitur & merces virtutū tādiu sunt sine periculo, quandiu inuolutæ sunt in cereo panniculo. i. in diuinæ gfæ tabernaculo. Esa. 34. Cū transieris per aquas, tecū ero, & flumina nō operiēt te. ¶Cera nunquā adhęret humidis, sed tenaciter adhæret siccis, ipsam. n. indurant humida, sed eam mollificāt sicca & calida. Sic verè debet esse de cereo. i. de fluxibili mēte nra, quia ꝓ certo ista nunquam debet humidis. i. delicijs carnalibus adhęrere, cum siccis verò. i. cum pœnitentijs & abstinētijs dēt efficaciter se tenere, quia. s. mens uiri iusti carnalitates odit & refugit, & cum ipsis nullatenus se cōiūgit, tribulationes verò & paupertates & alias siccitates amat et diligit, et cū eis se copulat et connectit, quia proculdubio ista est quæ à calore tribulationum mollitur et resoluitur, ab humore verò deliciarū duratur, obstinatur et peruertitur. tribulatio. n. mollit mentem per contritionem, prosperitas uerò et carnalitas ipsam durat per obstinationem. Ps. Montes sicut cera fluxerunt à facie dñi. Montes. n. sunt corda tumida et superba, quæ tūc tpis solent per contritionem fluere, qñ dñs ipsa solet tribulationibus calefacere. Mic. 1. Montes consumētur, subtus eū, et valles scindent sicut cera à facie ignis. ¶Cereolus diminutiuè à cereo est dictus, et est cereus cādela longa de cera facta, à lato in strictū pyramidaliter odinata, et ad illuminādum et tenebras nocturnas fugandū principaliter instituta. Ad ipsius ergo cōpositionem tria cōcurrunt, quę ipsum constituunt et componunt. s. ellychniū vel filum stupeum, qd est proprium cerei fundamētū, cera qua inuoluitur,

inuoluitur, quæ est proprium luminis nutrimentũ ignis quo accenditur, qui est proprium cerei cõplementũ. Sic igitur formatus cereus super cãdelabrum constituitur, & ad lucẽ dum super aut circa altaria vel ẽt mensas collocatur. Talis cereus est Christus, qui. s. perseuerando fuit longus, & semp quanto plus durauit & vixit, fuit per abstinentiam & pœnitẽtiã coarctatus. Iste. n. tres habuit partes seu substantias q̃ ipsum composuerũt. s. ellychnium interius, hoc est animã, quæ interius lætitabat, ceram exteriorẽ, hoc est carnẽ, quæ circunstabat, ignem superiorẽ, hoc est diuinitatẽ, quæ vtrique se cõiũgebat, & se corpori & aĩæ copulabat. Iste igĩt sic formatus, in candelabro ecclesiæ collocatur, & ad illuminãdum seculũ corã hoĩbus ordinatur, quia sicut scriptum est, Lucerna non ponitur sub modio, sed super candelabrũ, vt luceat oĩb. q. in domo sunt. Vel dic, ꝙ cereus est vir iustus q. s. est per cõtẽmplationẽ erectus, per iustitiam rectus, ꝑ simplicitatem planus, per perseuerantiam lõgus, per charitatẽ inferius latus, per abstinentiam in fine strictus, per prudentiã moduratus, per scientiam illuminatus, & ad illuminãdũ alios præparatus, ex triplici substãtia. s. spe, fide & charitate moraliter cõpositus & formatus, quia. s. in cereo. i. in uiro iusto debet esse ellychnium. i. fides quæ est occultior, & est ipsius fundamentũ. cera q̃ supernatat. i. spes, q̃ est apparẽtior, & est ipsius indumẽtum ignis. i. charitas, quæ est perfectior, & est ipsius moralis hoĩs cõplementũ. Sic ergo formatus & cõpositus cereus dignus est benidici, thure orõnis incensari, cruce signari, & in aqua baptismatis, .i. in lachrymarũ lauacro balneari, nec non in cãdelabro alti regis collocari, & ad lumen exemplorum & documentorum præbendum omnibus deputari Matt. 5. Vos estis lux mundi. Esa. 49. Dedi te in lucem gẽtium, vt sis salus mea vsque in extremum terræ.

De Lacte. Cap. 20.

1 Lac est liquor dulcis & candidus, in mamillas animalium actione caloris ex sanguine genitus, & ex glandularum albedine dealbatus, ibidem digestus atque decoctus, & pro nutriendo fetu in dulcedinem commutatus Cibus enim omnium animalium nihil est nisi dulce & valde degestum, vt dicit Arist. Et ideò natura postquam fœtum qui ĩ vtero per umbilicũ nutriri solebat sanguine mẽstruali, exterius in lucem perdit & produxit, pro eius nutrimento lac ordinat & componit, & in mamillarum glandulis ipsum ponit. Per lac potest intelligi scientia & doctrina, seu verbum lacteum & proficuum ad salutem, quia. s. in mamillis. i. in prædicatoribus & doctoribus digeritur & decoquitur, componitur & disponitur, & pro nutrimento animarum & spirituali refectione auditorum exterius distilatur. Fœtus enim, idest infirmus homo qui in vtero carnalitatis mẽstruo vitiorũ fuerat enutritus, postquam in gratiam per pœnitẽtiã est parturitus & natus, & ab vmbilico peccati originalis seperatus, necesse habet lacte doctrinæ nutriri, vt sic possit in virtutibus proficere & augeri. Eccl. 39. Initiũ necessariæ rei vitæ hominum lac, & sal & panis similagineus. Igĩt tale lac. i. lacteum documentum & verbũ, debet habere candorẽ castitatis, calorẽ charitatis, dulcorẽ benignitatis, decorem honestatis, digestionem deliberatæ maturitatis, iuxta illud Ps. Eloquia domini eloquia casta, argentũ igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplũ. ¶Lac primò est 2 sanguis mẽstrualis & vilis, veruntamẽ quia sanguis ille per mamillas quæ albæ, & glandulosæ sunt colatur. ideo de sua carnea rubedine in lacteam albedinẽ cõmutatẽ. Sic verè dato ꝙ res de qua agĩt, sit mẽstrualis. i. fœtida & inhonesta & vilis, nihilominus tñ qñ per mamillas & per glandulas albas. i. per labia honesta & casta transit, tunc formam albam induit, & per honesta verba inde procedit & trãsit, q. a. s. nõ est res ita inhonesta, quin honestè in honestis hoĩbus possit dici, & nihil ita rubeum quin possit in ore honestorum hominum candidari, quia. s. iusti sciunt de rebus immũdis mũda verba formare, & naturalem immũditiam quadã verbali pulchritudine palliare, & in candorem lacteũ cõmutare. Cant. 4. Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua.
3 ¶Nullũ animal ouans vt cõiter habet lac. volatilia ẽt lacte carent, excepto tamen vespertilione. Masculorum ẽt animalium mamillæ vt communiter lac nõ hñt, quinimò etiã mammas homo solus ẽ maribus habet, sicut dicit Pli. lib. 11. c. 39. Per lac potest intelligi dulcedo gratiæ, clemẽtiæ & doctrinæ, quia pro certo tria inueniuntur genera personarũ, quæ tale lac non consueuerunt hẽre, nec se nec alios tali dulcedine refouere. Primi sunt aues & volatilia. i. viri superbi & eminentes. Secundi sunt ouantes. i. diuites & auari, q. s. ouis diuitiarum sunt pleni. Tertij sunt masculi. i. viri carnales & luxuriosi, gñationis operibus assueti, quia proculdubio luxuriosi & carnales, auari seu diuites tpales, superbi volatiles, & inanes, lacte grẽ, clementiæ, & doctrinæ nõ abũdãt, nec alios dulcificãt aut humectãt. Vel dic, ꝙ masculi & volatiles significant illos q̃ statu & gradu sunt altiores, s. mundi diuites, nobiles, clericos & potentes. Fœminæ verò significãt infirmos, simplices, pauperes, & impotentes, q. a. ꝓ certo hodie isti masculi & volucres pennatæ. i. isti maiores ꝑlati & ditiores, nõ hñt lac sciæ & doctrinæ, q. a. s. nesciũt prædicare, vel nolũt. Fœminæ verò. i. simpliciores magis solẽt lacte doctrinæ, sciæ & eleemosynæ abundare, & alios tpaliter & spũaľr lautius educare. 1. Re. 6. Acceperunt duas vaccas q̃ lactabãt vitulos. ¶Cũ lac indurescit in mamillis, pessimam gñat passionẽ, nec sanatur quousq; mollescat & stillet. Sic verè cum lac misericordiæ coagulaẽ in mamilla cordis, vt pote qñ hõ ad pauperes & miseros induratur, & lac bonorum suorũ temporalium constrictione auaritiæ emittere prohibetur, tunc dolor tristitiæ & sollicitudinis in eo gignĩt, qui tandiu perseuerat, quousq; auaritiæ durities molliatur. Constat. n. ꝙ auari diuites semper sunt in dolore, & ut acquirant seu perdant diuitias, ꝓ sunt in sollitudine & timore. Vnde Iob 20. de diuite dr̃, Cum satiatus fuerit arctabitur, & æstuabit, & oĩs dolor irruet in eũ. ¶Nullum animal vt cõiter habet lac ante cõceptum & partum, præter capras, quæ ẽm Arist. in aliquibus regionibus hñt lac sine impręgnatione & partu. Sic verè generale est ꝙ nullus hõ habet lac sanæ doctrinæ, nisi primò habeat partũ boni operis & grẽ, q̃ videlicet partus boni operis dẽt ꝓcedere antequã lac bonæ doctrinæ possit exterius apparere, iuxta illud Actuum 1. Cæpit Iesus facere & docere. Istud tñ fallit in capris. i. in hypocritis hispidis & fictis, qui. s. qñq; lac sanæ doctrinæ diffundunt, et tñ constat ꝙ nunquã per grãm impręgnantur, et iõ nec per bona opa pariũt. Vñ talis põt dicere illud Esa. 66 Qui alios parere facio, ipse non pariã. Vide tit. de capra §. 6. Supra lib. 10. ¶Multitudo lactis nocet lactantibus, nisi fuerit q̃ fugat, si. n. plus debito retinetur, morbus non modicus gñatur. Sic vere multitudo substantiæ tpalis nocet diuitibus, quia ꝓ certo nisi affuerint pauperes qui per eleemosynas ipsum fugãt, passiones vitiorũ protinus appropinquãt, quia. s. si lac diuitiarum plus debito retineẽ, tũc tumor superbiæ, durities auaritiæ, dolor tristitiæ, finaľr sanies luxuriæ in hoĩe producitur & creat. Eccl. 5. Diuitiæ cõgregatæ in malũ dñi sui. ¶In lacte inueniuntur tres substantiæ inter se cõtrariæ et distinctæ. s. vnctuositas, butyrositas, caseitas & cerositas. Butyrosa. n. substantia calida est et humida, et iõ mollificatiua. Caseitas aũt frigida est grossa, et õi; opilatiua. Cerositas verò acetosa est et acuta, et iõ subtiliatiua et mundificatiua. Igitur lac in suis tribus substãtijs temperatum, est grossorum humorũ incisiuum, viscerum lauatiuum, intestinorũ mordicatiuum, ventris solutiuum, fęcium expulsiuum, opilationis splenis apertiuum. hydropisis curatiuũ, carnis augmentatiuũ, et pulchritudinis in corpore causatiuũ. Tale lac põt significare doctrinã sacræ sacripturę, q̃ ꝓ certo quãuis sit vna, tres tñ hẽt substantias seu partes. hẽt. n. vnctuositatẽ ꝓmissorũ, hẽt cerositatẽ seu acredinẽ cõminationis tormẽtorũ, hẽt ẽt caseitatẽ. i. grossitiẽ historiarũ et documentorũ. Cõstat. n. ꝙ tota intẽtio scripturarũ in his tribus versaẽ, aut. n. promittit, cõsolaẽ, et lenit, aut ẽt incidit, increpat, cõminaẽ et arguit, aut insuꝑ nutrit spũaľr et instruit, iuxta illud 2. ad Tim. 4. Argue, obsecra, increpa in oĩ patiẽtia et doctrina. Igĩt dic, ꝙ lac sacræ scripturæ et doctrinæ habet incidere per contritionem, lauare mẽtis intestina per lachrymosam cõpunctionem, mordicare per vitiorũ recordationẽ, soluere et expellere per cõfessionẽ, opilationẽ duri cordis .i. obstinationem mẽtis, aperire per plenã ad Deũ conuersionem, carnes ẽt. i. virtutũ substantiã reparare et augmentare per morum vegetationẽ, et pulchritudinẽ conuersationis causare ꝑ honestorum operum compositionẽ et ordinationem. Et ideò de aĩalibus q̃ tali lacte imbutę fuerint atq;

lotæ, dr Can. 5. ꝙ ipsæ sunt sicut colūbæ, quæ sunt sup riuos aquarū, q̄ lacte sunt lotæ, & residēt super flueta plenissima. Vel dic, ꝙ lac significat dulcedinem pietatis, q̄. s. tres præcipuas hēt partes, inquātum. s. hō miseretur sibi, amico, & inimico, quæ. s. cooperatur ad oīa supradicta, quia ſm Apostolū 1. ad Tim. 4. Pietas ad oīa valet. ¶Lac nō solet corpori ꝓficere, nisi mūdatū fuerit & purgatū, & nisi tps fuerit oportunū. si. n. lac à corpore non mundato sumit̄, faciliter in humores corruptos quos inuenit cōuertitur, & in fumos cholericos resoluit̄, & in phlegma putridum cōmutatur, solet ēt dolorē capitis causare, calorem febrilem inflammare, & acetositatē in stomacho generare. Lac igitur comedere nō cōuenit, nisi fuerit corpus vacuum & ieiunum, & à malis humoribus liberum atq; mūdū, ſm Isaac in dietis. Per lac pōt intelligi potus sciē & prosperitatis secularis: quo. s. lactantur à diabolo peccatores. Ose. 2. Ego lactabo eam & ducam in solitudinē. Quia pro certo tale lac non est vtile nisi personis quæ sunt vitijs vacuæ & ieiunæ, & ab omni fœculentia depuratæ. Nam ille, qui tale lac bibit, corruptis vitiorū humoribus sit repletus, tunc non proficit, imò nocet. generat. n. phlegma putridū luxuriæ, fumos cholericos superbiæ, calorē febrilē auaritiæ, dolorem tristitiæ & inuidiē. Et bñ istud est verū ꝙ lac prosperitatis & sapientiæ mundanæ valde solet malis esse nociuum & infirmatum, & multorum criminū inductiuum. & sic loquitur Apostolus: qui dicit ad Heb. 5. ꝙ oīs q̄ lactis est particeps, expers est sermonū iustitiæ. Vel dic gñaliter ꝙ lac prædicationis & doctrinæ nō est dandū nisi ieiunis. i. animis feruentibus & auidis, ad recipiēdum sitiētibus & paratis, & non fastidientibus & indignis, quia. s. istud solet ꝓficere bonis viris, nocere verò desiderioribus, fastidientibus atq; vanis. Prou. 27. Aīa saturata calcabit fauum. Et iō bene dr Mat. 15. ꝙ nō est bonum sumere panem filiorū, & mittere canibus. ¶Nullum lac est ita bonum & tēperatum, sicut fœmineum. natura. n. lactis variatur ſm naturā cōplexionis & nutrimenti, & quia natura humana est cōplexionis purioris & tēperatioris, nutritur etiā cibis substantiæ dulcioris, iō tale lac est naturaliter efficaciæ melioris. Talis fęmina significat Virginem gloriosam, de qua. s. scriptum est Hie. 31. Fœmina circundabit virum. Per lac verò intelligitur clementia suæ misericordiæ dulcissimæ, qa pro certo non est dare aliquod lac. i. aliquam misericordiā ita dulcem, sicut est huiusmodi fœminæ benedictæ. quod vtiq; facit humanitas quam in ea Chrs suscepit, & suauitas quam in pascuis æternę glorię sursum cū Angelis recipit & recepit. Ideò ipsa est quæ dicit Eccl. 24. Spiritus meus super mel dulcis. ¶Lac corruptum vel plus debito sumptū, varias generat passiones, & maximè in pueris qui de eo nutriunt̄. Sic verè scīa corrupta hæretica, & damnata, vel ēt adulatio vel eloquentia lactea, & mala intētione infecta solet potatores. i. auditores suos per errores corrumpere, & in ipsis multos vitiorū morbos diuersimodè generare. 1. ad Cor. 5. Corrumpūt bonos mores colloquia praua. ¶Lac est liquor dulcissimus, albissimus, & ad nutriendū corpus aptissimus. Sic verè gloria æterna habet dulcorem suauitatis, candorē claritatis, valorē ęternitatis, & nutribilitatē perpetuæ voluptatis. Ioh. 3. Colles fluēt lac & mel. ¶Aliquæ sunt lactis species quæ plus debito potatæ ī stomacho coagulant̄, sicut est lac caprinū, & sic coagulatæ aliqñ firmitatē inducūt. Sic verè qñque fit, ꝙ lacteū & mulcebre verbū auditum in coagulū malæ retentionis conuertitur, de quo tandem vitia plurima gñantur, & sufficit de lacte in gñe. vide supra de mamilla, de puero, de animalibus, & in alijs similib. titulis. ¶Asinę pgnātes continuo lactescūt, pulli tñ si in primo biduo quo nati sunt, lac maternū biberint, lætale est, sicut dicit Pli. 11. c. 41. Istud ēt lac creditur cutem extendere, & cādorem & pulchritudinē gñare. Vñ Pompeia coniunx Neronis quingentas asinas p loca oīa secum ducebat, & se in lacte earū quotidie balneabat, vt dicit idē ibidē. Asinæ pñt significare iuuenes prædicatores, qui. s. continuo ꝙ sunt prægnantes. i. cōtinuo ꝙ aliquid de scīa concepisse se credunt, statim lactescere. i. pdicare volunt, lac tñ. i. doctrina taliū est inutilis, qua pp pulli. i. auditores aliqñ per peccatum pereūt, dum id bibunt, inquātū. s. tales qñque in suis prędicationibus fatua verba dicunt, & inquantū cutē extendere. i. auditoribus placere quęrunt. Istud est ergo lac de quo dr ad Heb. 5. ꝙ omnis q̄ lactis est particeps, expers est sermonū iustitię. Vel dic ꝙ lac asinarū sunt verba carnalia, vel ēt deliciæ carnales, q̄ pullis. i. simplicibus sunt periculosę &c. Expone. ¶Quædam sunt animalia quæ longo tpe lactant pullos, sicut equa, alia quæ statim post sex mēses arcēt eos, sicut asina, qa. s. ista grauari dr in lactando, ſm Pli. ibidē c. 40. Sic verè inter parētes . i. inter prælatos quidam sunt puri & boni, qui. s. longo tpe volunt pullos. i. subditos tpaliter, & spiritualiter lactare, & lacte doctrinæ & eleemosynæ enutrire. Alij verò sunt mali & impij, qui de lactatione subditorū nō curāt, sed ipsos despiciunt atq; fugant, & lac doctrinæ & tpalis substantiæ ipsis denegant atq; vetant. Lu. 23. Vbera quę non lactauerunt.

De Butyro. Cap. 21.

BVtyrū est flos lactis, q. s. dū lac bullierit, & post aliquantulū refrigeratū fuerit, in superficie p modū cuiusdam telæ recolligit̄, & in vase mūdo repositū, atq; tritū & salitū, ad cibū & medicinā seruat̄. Est igit̄ butyrum vnctuosa lactis substantia, naturalr calida & humida, humanæ complexioni vicina, corporis humectatiua, apostematū remollitiua, pectoris mundificatiua, venenis contrariatiua, morsuræ renum & intestinorum mitigatiua, neruorum contractorum relaxatiua, sicut p oīa dicit Isaac in dietis. Secundum ēt Auicennā, cōtra venenum interius sumptum singulare remedium est butyrum in lacte resolutum, in magna quantitate bibitum, & hoc quia sua vnctuositate poros hēt opilare & claudere, & sic venenum nō permittit ad cor trāsire. Venenum ēt hēt ad se attrahere, & ipsum p vomitum expellere. Tale butyrum vr̄ esse misericordia Saluatoris, quam. s. de lacte suæ grē recipimus & haurimus. misericordiam. n. dñi qñ cū bullitione charitatis ipsam extrahimus, & sal discretionis adiūgimus, & ad oīa necessariā inuenimus, & sentimus; qa p certo ista solet corpus mentis humectare p deuotionē, apostema superbiæ mollificare p humilē subiectionē, pectus & cor mundificare p confessionē, neruos cōtractos . i. virtutem perditā relaxare ad bonā operationē, & sic morsurā intestinorū. i. remorsum consciæ tollere per omnimodā satisfactionē, & venenis vitiorū obuiare p suæ vnctuositatis. i. per suę grę repletionē, q̄ proculdubio si quis uenenū pcti mortalis per tētationē hauserit, & in se p malā cōplacētiā receperit, statim dēt ad butyrū diuinæ mīæ per orōnē recurrere, ipsumq; p feruorē contritionis resoluere, & cū lacte. i. cum cōsideratione lacteæ diuinæ scię recipere, & sic pro certo pori & vię affectionū claudentur, ita ꝙ venenum tentationum ad cor per consensum nullatenus deferetur. Vel dic, ꝙ butyrum significat charitatem, vel ēt pietatem, qua qui inunctus fuerit, venenum tentationis vitabit, & vitiorum infirmitates curabit. Esa. 7. Butyrum et mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum.

De Caseo. Cap. 22.

CAseus est quasi fęx lactis. Grossior. n. materia lactis, illa. s. pars q̄ frigida est, sicca in caseū conuertitur, q̄ ſm Isid. à carendo, ſm Hugo. verò à cadendo caseus nuncupat̄, p eo. s. ꝙ tādiu pmit̄, quousq; sero, et humiditate careat et p eo ꝙ dū præmit̄, faciliter inter manus collabit̄, et cadit. Fit ergo caseus, de fluxibili lactis substantia, q̄ præ virtute caloris coagulatur, tandē in fiscella seu in formula præssa inter manus induratur, & sic in caseū transformat̄, q. s. quāto recentior, tanto melior, et quanto antiquior et siccior tāto deterior ad sanitatem corporis inuenitur. Talis caseus est hō. constat. n. quòd iste de lacte. i. de sanguine lacteo cōpingitur in corpore, et sicut ī fiscella coagulatur, et formatur in vētre, et iste proculdubio à carendo et à cadendo dicitur, eo. s. ꝙ virtutibus careat, cum sit naturaliter filius iræ, et eo, ꝙ per mortem pręssus, à vita cadere cōpellatur. Iob 10. Sicut caseum me coagulasti, pelle, et carnibus vestisti me. Iste igitur quandiu recentior est et iunior, tandiu est vt cōmuniter sanctior atque melior, quia hodie ad hoc delapsa est humana natura, quanto homo amplius antiquatur, tanto in vitijs induratur, et deterior ī omnibus inuenitur. ideo dicit Bernard. med. Cur inquit tanto desiderio appetimus vitam istam, in qua quanto plus viuimus, tanto plus peccamus? Caseus nimis antiquus ad comedendum non est congruus, sed nociuus, difficiliter enim digeritur, & opilationes

tiones inducere cõprobatur. Recẽs verò & lacti vicinus melior est, & maximè si fuerit sine sale. salsedo.n.qñ excedit in caseo siccitatẽ ipsius augmentat, & sic comedentẽ (vt prædictum est) magis grauat. Cum ergo oĩs caseus malus sit, ſm Isaac, antiquus tñ deterior est quã recens, & salsus periculosior quàm dulcis. Ad hoc ergo solum caseus proficit, quia sumptus post prandium, suo põdere cibum præmit, & ad locũ digestionis descendere ipsum cogit. Sic verè dato ꝙ oĩs caseus, qui à cadendo dr̃, vt dictum est. i. oĩs pc̃tõr malus sit, illi tñ qui sunt in ætate & vitijs antiquati, sunt vt cõiter magis mali, illi ẽt qui minus sunt salsi, qui minus ꝑsumũt se hr̃e de sale sapientiæ, vt cõiter meliores quàm illi qui se reputant doctiores, quia generaliter inter malos minus mali sũt recentes, quàm veteres, iuuenes quã senes, & illi qui se reputant inscientes, quàm illi qui extimant sapientes. Iõ bene dr̃ Iob 13. Vtinam taceretis, vt putaremini esse sapientes. Et Prou. 3. dicitur, Ne sis sapiens apud temetipsum. Igitur tales mali ad hoc solum boni sunt, quia sunt ad exercitium aliorum vtiles. pondere.n. tribulationũ quas inferunt, faciũt bonos cibos. i. bonos viros ad locũ decoctionis & digestionis .i. conuersionis. s. ad fundũ humilitatis descendere, & sic solẽt per accidẽs salutis ipsorũ, causa esse, quia ſm Greg. Vtilitati bonorum militat nequitia reproborum. ¶Caseus contrariatur veneno, ſm Dioscor. Vnde si caseus recens supra morsum canis rabidi vel serpẽtis apponatur, venenũ ad se attrahit. Patet, quia candor eius in nigredinem commutat̃. Igit̃ valet caseus contra morsus canũ, & apostemata venenosa, & hoc vel superpositus uel comestus. Istud põt applicari contra quosdam malos iudices vel ꝑlatos, q. s. cũ alios bonos faciunt, seipsos corrumpunt & inficiunt. Nã qñ contingit aliqđ mẽbrũ. i. aliquẽ subditũ esse aliquo crimine venenoso deprauatũ & morsum, isti pro certo statim uolũt se ad corrigendũ & puniendum apponere, & se ad examinandum negotiũ applicare, & sic fit, ꝙ ab alijs sua correctione venenũ pc̃ti tollũt, sed q̃a zelo auaritiæ non iustitię hoc faciunt, iõ alijs liberatis nigri & pc̃tores fiunt. Vel hoc põt dici de illis qui iustificant impiũ pro muneribus, q. s. dum aliũ liberant, se occidunt, & dũ illum immunem iudicant, pc̃m suum in se recipiunt & transfundunt, exemplo Giezi 4. Re. 4. q̃ à leproso curato salariũ accepit, & iõ lepram eius in se & suos ipso liberato recipit. Iõ bene dr̃ Esa. 5. Vę qui iustificatis impiũ pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo.

De Coagulo. Cap. 23.

COagulum est lac quorũdam animalium stomacho inspissatum, cuius virtute lac aliorũ animalium coagulatur, & lactis caseitas à serosa substantia sequestratur. Animalia.n. ruminantia quandiu lactant, habent coagulum, qđ de eorum stomacho extrahitur, & sale admixto ad fumum suspenditur & siccatur, & eius modica portione, lactis tepidi magna quantitas coagulatur. Vnde secũdum Arist. quod facit semen masculi in infantis generatione, hoc facit coagulum in lactis coagulatione, & casei factione, quia sicut ꝑ semen masculi sanguis menstruus & semen fœminę indurãtur, & in carnis substantiam commutantur, sic per coagulũ lac fluxibile compingitur & in grossiorem substantiã commutatur, quod bene viderat Iob, qui dicebat. Iob 10. Nonne sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti? &c. Per coagulum potest intelligi sapĩa, prędicatio & doctrina, q. s. in stomacho. i. in corde & interiori conscientia aĩaliũ ruminantium & lactantium. i. ipsorum doctorum & sanctorum reperitur, qui. s. per studium & inuestigationẽ ruminauerũt, & ab vberib. sacrę scripturæ matris suę lac sapientię extraxerũt, sicut. s. fuerunt Augustinus, Paulus, & alij sancti doctores. Talis.n. doctrina sanctorum propriè coagulum dr̃, quia .s. virtute ipsius etiam lac aliorum animaliũ. i. sapientia philosophorũ coagulat̃, & in diuinæ sapientiæ coagulũ cõmutatur, inquãtum. s. per expositiones sc̃tõrũ ad ædificationem ecclesiæ applicatur. Talis.n. sanctorum doctrina potest dici coagulũ atq; semen, ꝙ. s. lac & sciẽtas poetarum & philosophorum in vtilitatẽ ecclesiæ habet cõuertere, & exinde caseos facere. i. fideles in gr̃am generare. Vel dic, ꝙ lac est fluxibilis affectio pc̃torum, quæ. s. per coagulum gratiæ vel doctrinæ duratur, & in stabilitatẽ cõstantiæ commutatur. Sap. 7. Decẽ mensium spatio coagulatus sum caro. Vel dic, quòd istud coagulũ significat mala verba & molliã vetularũ, q. s. lac. i. lacteã & benignã affectionem iuuencularũ solent coagulare & cõuertere, & à puritate sui ꝓpositi immutare. Qđ ẽt de quibuscunq; verbis adulatorijs & blandientib. & maximè luxuriosis sermonib. põt dici, qui. s. mentes auditorum coagulant, & eos in malũ conuertunt & mutant. Ps. Coagulatum est sicut lac cor eorum. ¶Non inuenit̃ coagulum in aliquo aĩali nisi sugente & ruminante. Sic verè sciã nõ inuenitur nisi in studente. Qui.n à mamillis scripturæ lac sapiẽtiæ non suxerit, & per studiũ & recordationẽ non ruminauerit, coagulum doctrinæ & sciẽtiæ non habebit. Vel dic, ꝙ coagulũ est diuina gratia, q. s. non inuenitur nisi in illis q̃ ꝑ consideratione mortis, iudicij & inferni, ruminare, & ꝑ deuotionem sugere dinoscunt̃. Ioh. 2. Congregate paruulos & sugentes vbera. ¶Inter omnia aĩalia, quæ dentes habent in utraq; mandibula, soli lepores hñt coagulum, sicut dicit Pli. Sic verè inter aĩalia spiritualia & intelligibilia illi soli possunt coagulum diuinæ gratiæ hr̃e, qui lepores. s. fugitiui occasionum malarum student esse, quia pro certo vir imperfectus nisi efficiat̃ lepus, & nisi fugiat morsus & latratus canũ .i. tentationum, & nisi vitet impetus malarũ occasionũ, nunquã poterit hr̃e coagulum diuinæ gratiæ & sp̃ualis consolationis. in Can. 4. dr̃, Fuge dilecte mi, similis esto capreę hinnuloq; ceruorum. ¶Aliquæ herbæ hñt vim coagulatiuam, sicut patet de flore illius herbę, quæ vulgo dr̃ cardoneta. Lac ẽt ficuum aliud lac solet coagulare, nam qñ lana lacte ficuum intingitur, & tãdem illa siccata modico lacte imbuitur, si illud lac in alio lacte ponitur, coagulari proculdubio cõprobatur. Lana in scriptura significat conuersationem exteriorem, quæ. s. mores interiores operit sicut lana. Igit̃ si ista lana. i. nostra conuersatio imbuatur lacte ficuũ. i. diuinæ gratiæ dulcedine, & adhibeat̃ aliud lac. i. dulcedo ꝓprię benignitatis & clemẽtię, tunc verè sufficiens efficiet̃ ad coagulandum & conuertẽdũ ad bonũ lac alterius fluxibilis conscientiæ, quia pro nihil magis ad coagulationẽ & cõuersionẽ hoĩum proficit, quàm quando prædicator vel prælatus dulcem benignitatem & clementiã, lacteamq; eloquẽtiã in exteriorib. moribus oñdit, ita ꝙ ei possit dici illud Cant. 4. Mel & lac sub lingua tua. &c. Vel dic, ꝙ talis lana significat mulierũ cõuersationẽ, lac verò primũ significat earum dulcem & lacteam loquutionem, quia pro certo quodcũq; lac .i. quæcũq; carnalis ꝑsona tali lana & lacte. i. talib. mulierũ verbis & conuersatione tangitur, de facili per malũ cõsensum coagulatur, & in malum propositum commutatur. Vñ cuilibet tali potest dici illud prædictũ Iob 10. Sicut lac mulsisti me, & sicut caseum me coagulasti. ¶Coagulũ de ventre animalis lactantis extrahit̃, sal eidem apponitur, & sic siccari ad fumum permittitur, & ita ad coagulationẽ lactis disponitur & paratur. Sic verè illi qui de lactante aĩali sunt extracti. i. q̃ à lacte carnalitatis sunt abstracti, & cũ sale discretionis admixti, & ad fumũ inferni per consideratione suspẽsi, isti dico ad coagulandum & conuertendum alios disponuntur, et per ipsos alij conuertuntur.

De diuersis rerum virtutibus & qualitatibus. Cap. 24.

SVnt aũt aliquę virtutes liquoribus et humorib. inhęrentes, de quib. aliquid est dicẽdũ. Est igitur ĩ rebus q̃dã virtus quæ dr̃ apertiua, quæ operatur per calidum et siccum in subtili substantia, sicut patet in porris et cepis et alumine, quorum confectione venæ aperiuntur, et hemmoroides sanantur. Sic verè in nobis debent esse multæ particulares et sp̃uales virtutes, et maximè virtus appertiua q̃ nihil est aliud quàm veritas, q. s. hẽt aperire cor ꝑ cõfessionẽ, et sensus ꝑ discretionẽ, ad ꝙ. s. facit calor charitatis, siccitas timoris, & subtilis substantia sciæ et splendoris. Ista.n. tria sole nt oĩa aperire et quicquid latet alijs declarare, s. charitas et amicitia, timor & reuerẽtia, subtilitas et sapiẽtia. Iõ de tali apertione cordis et oris dr̃ Apoc. 11. Apertũ est tẽplũ Dei in cœlo, et visa est arca testamẽti. ¶Virtus rarefactiua seu dissolutiua operatur, per calidum & humidum. calor.n. sub̃am penetrat, et dissoluendo humiditatem sibi obedientem ipsam aperit et dilatat, vt patet in malua et sambuci cortice, q̃ cutẽ faciunt et extendunt. Econtra aũt opilatiua virtus operatur

ratur ꝑ frigidũ & siccũ ĩ obtusa subã, patet ĩ albumine oui & similibus, quæ obtusitate subæ poros replent, & sua frigiditate constringunt. Talis virtus vr̃ esse contritio, quam .s. calor dilectionis, & humor lachrimosæ compunctionis introducere solent, q.a ꝑ certo qñ calor charitatis ad interiora penetrat, humiditas cõpunctionis obedit & obtemperat, tũc conscia rarefit & per contritionẽ se discutit, & ꝑ confessionem dilatat. Econtra aũt facit virtus opilatiua .i. obstinatio, q.a.s. qñ frigiditas indeuotionis, & obtusitas ignorãtiæ abũdãt, tunc poros cordis & oris ꝑ obstinationẽ opilãt, & apertionẽ confessionis & rarefactionẽ cõtritionis retardãt. 3 ¶Item ĩ rebus inuenitur virtus induratiua, quã.s. aliqñ inducit frigiditas partes constringẽdo, & à circunferentia ad centrũ mouẽdo, aliqñ ipsam introducit caliditas, partes humidas consumendo, grossas verò partes & terrestres desiccando. Talis virtus loquendo moral̃r, est patientia, quæ pro certo induratiua dr̃, pro eo ꝙ mẽs per eã in soliditatẽ constantiæ indurat̃, quã.s. qñq; introducit & causat caliditas feruentis amoris, & qñq; frigiditas stringentis timoris. calor.n. charitatis humiditatẽ carnalis fluxibilitatis consumit, & sic à mente oẽm voluptatem desiccat & tollit, & ita duritiam constantiæ & patientiæ introducit. Frigus ẽt diuini timoris vel etiam frigus tribulationis solet mẽtẽ & partes mentis, i. affectus restringere, & ad centrum.i. ad considerationem suipsius, mortis ẽt, & inferni reducere, & sic solet duritiã patiẽtiæ generare & ipsam mẽtẽ ꝑ constantiã indurare. Constat. n. ꝙ mẽs ad sustinẽdum labores fortis & dura efficitur qñ amore præmiorum inflammatur, & qñ timore tormẽtorum terretur. Patuit in martyribus, qui durissimi ad labores sustinendum fuerunt, & hoc quia ipsos accendebat charitas amoris, & ipsos p̃mebat frigiditas timoris. Et ideo cuilibet sic durato dicit Ezec. 3. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum, & faciẽ tuã valentiorẽ faciebus eorũ, quasi silicẽ & adamantẽ dedi faciẽ tuã. Vel dic, ꝙ calor & algor significant mũdi tribulationes, q̃ ꝑ certo animum eis assuefactum durũ faciunt, & ad toleranda terribilia fortẽ reddunt. exẽplo incudis, quæ ex percussione malleorum efficit̃ magis dura. Iob 41. Cor eius indurabitur quasi lapis, & stringetur quasi malleatoris incus. Hõ.n. qui mundi tribulationib. est assuetus efficit̃ vt cõiter cõtra eas magis durus. Vñ ẽt in aliquib. partibus Aquilonis solẽt infantes suos in aquis frigidissimis balneare, vt assuefacti frigoribus possint ea melius & fortius tolerare. Vñ ẽt in historia tripartita lib. 1. c. 11. dr̃ ꝙ causa quare eremitæ & monachi in desertis in tanta asperitate viuere potuerunt, erat quia à principio coacti tribulationibus illuc fugerunt, & sic paulatim ibidem viuere in talibus penurijs assueuerunt. Sicut.n. dicit Seneca. Nihil miserum ꝙ in naturã cõsuetudo perduxit. Vel dic in malo ꝙ induratio mentis & obstinatio habet fieri qñq; à frigore & calore mundi tribulationum, quia pro certo multi sunt qui quanto plus à Deo vel à p̃lato frigorib. & calorib. i. mundi tribulationibus feriuntur, tanto duriores & obstinatiores efficiuntur. Exemplo Pharaonis, qui quanto magis tribulabatur, tãto magis cor eius in malitia durabatur. Allega. Vel dic, ꝙ calor significat mundanæ cupiditatis inflãmationẽ, frigiditas verò designat mẽtalis indeuotionis mortificationẽ, quia pro certo mens qñq; ex istis duabus causis duratur & ꝑ parcitatẽ stringitur, & ꝑ obstinationis duritiã ĩ malitia solidatur. Calor.n. cupiditatis humiditatem gratiæ deuotionis & compassionis desiccat, & terrestreitatem auaritiæ accumulat atq; firmat. Frigus ẽt indeuotionis mentẽ solet ad centrum.i. ad mundũ & ad terrena reducere, & ipsam ꝑ obstinationem & parcitatem indurare, & ad mũdana per auaritiã inclinare. Esa. 48. Sciui.n. quia durus es tu & neruus ferreus ceruix tua, & frons tua ærea. 4 ¶Item in rebus est virtus maturatiua & mollitiua, quæ.s. operatur per calidũ & humidum, quibus substantia dilatatur & dissoluitur, & pars à parte separatur & disiungitur, & sic generata mollitie maturat̃, sicut patet in dialtea & similibus. Sic verè qñque est in homine virtus & gratia alios mollendi, & à sua duritia & malitia immutandi, & eos maturandi & tẽperãdi, & hoc ꝑ certo fit, qñ in eo abũdat calor & humor, calor.s. feruentis dilectionis, humor verò compassionis & deuotionis. Viri.n. pij & charitatiui quadam sua naturali dulcedine solẽt proteruos mollire, & ꝑ verba benigna, & dulcia tẽperare, & ab obstinationis duritia immutare. Vel dic in malo de ꝓditoribus & adulatoribus, q. alios blandiẽdo molliũt, & mediãte calore cupiditatis quẽ intẽdunt, & humore carnalitatis quã ostendũt, ipsos sæpe decipiũt, & peruertũt. Ps. Molliti sunt sermones eius sup oleũ, & ipsi sunt iacula. 5 ¶Itẽ in rebus qñq; est virtus asperatiua, quæ.s. per calidum, et siccum operatur. Calor.n. substantiam vel substantię partes eleuat, siccitas verò ipsas deprimit, et incuruat, et iõ ex tali duplici cõtrario motu ĩ superficie inæqualitas gignit̃, et vna parte depressa, alia aũt eleuata tota superficies asperatur. Talis virtus põt significare acceptionẽ ꝑsonarũ, q̃.s. inæqualitatẽ gñat inter partes, q.a.s. alios eleuat promouẽdo, alios autẽ deprimit submittẽdo. Qñ.n. in iudice vel p̃lato abundat calor et inflãmatio cupiditatis, et siccitas indeuotionis et crudelitatis, tunc solet alios per cupiditatẽ munerũ erigere, alios verò per odia et crudelitates deprimere, et sic solet inæqualitatẽ acceptionis inducere, et inter suos subditos asperitatẽ et discordiã gñare. Discordia.n. et asperitas tristitiæ et inuidiæ inter hoies gignit̃, qñ per iudicẽ vel prælatũ personarũ vel munerũ acceptorẽ vnus plus debito deprimitur, et alius plus debito sublimatur. Vel dic in bono ꝙ ista virtus põt iustitiam denotare, qua.s. fit, vt inæqualitas inter hoies obseruetur, quia.s. bonos habet per promotionẽ erigere, malos verò punire et deprimere. Superbos.n. de sede debet deponere, iustos verò et humiles exaltare. Lu. 1. Deposuit potentes de sede, et exaltauit humiles. 6 ¶Itẽ in rebus inuenitur virtus attractiua, corrosiua, retentiua, expulsiua, mollitiua, laxatiua, et alię similes, quia b̃r res secũdũ ꝙ in diuersis qualitatibus remittuntur vel intendũtur, secũdũ hoc in diuersis virtutibus augentur, vel minuuntur. Sic verè variæ morales virtutes debent in hoĩe rẽperiri, ſm quod bonis qualitatibus ipsum contigerit insigniri, et sic in ipso debet esse virtus attractiua benignitatis, virtus corrosiua seueritatis, virtus retentiua gr̃arum actionis, virtus expulsiua confessionis, virtus laxatiua et mollitiua misericordiæ et compassionis. 7 ¶Putrefactiua virtus operatur per calidũ et humidum. Calor.n. innaturalis agens in humidũ tm̃ superabundans quod non regitur à natura putrefactionis est causã. dissoluit.n. magis quã digerere possit, et iõ illud quod superest ad digerẽdũ, cũ à natura pp sui malas qualitates regi nõ possit, neccesse est ꝙ putrefactionem incurrat. Sic verè moral̃r loquendo, gñatur putrefactio vitiorũ. Qñ.n. humores.i. interiores affectiones vel exteriores passiones intãtum abundant in hoĩe, ꝙ à natura.i. à rõne gubernari non põt, tunc calor innaturalis. i. concupiscentia vel mentalis auaritia dissolutionem malorum desideriorum gñat, et putrefactionem vitiorum causat. Nulla.n. putrefactio uitiorũ gignit̃, nisi qñ humor à calore, i. qñ affectio à concupiscentia lacessitur. Mich. 2. Propter malitiam suam corrumpetur putredine pessima. 8 ¶Quatuor sunt quæ putrefactioni resistũt.s. motus, frigus, partium congregatio, et caloris intensio. Res.n. q̃ sunt in cõtinuo motu, nõ putrescũt, patet ĩ mari. Res ẽt quæ maximo frigore stringuntur, putrefactionem non patiuntur, sicut patet de crystallo intenso frigore congelato. Res insuper cuius partes simul perseuerãt, putrefactionem non percipiũt, patet in ligno quod non vermescit aut corrumpitur, quousque partes à partibus diuidantur. Mare ẽt simul aggregatum non putrefit, quod tamen per particulas diuisum calor innaturalis corrũpit. Res nihilominus quæ valde sunt calidæ, nõ putrescunt, sicut patet de igne et de venenosis serpentibus, qui secundum Senecam nõ vermescunt. Sic verè dico, ꝙ quatuor possunt esse causæ quæ faciunt hominem moraliter imputribilem, et in virtutibus immortalem, uidelicet motus bonę occupationis, frigus paupertatis et tribulationis, integritas concordię et communionis, et calor amicitię et dilectionis. Ista enim quatuor hominem per peccatum putrefieri non permittit, quia scilicet ille qui continuè mouetur, et in bonis operibus se occupat, ille quem frigus tribulationis coarctat, ille qui per concordiam alijs se copulat, et in fidei unitate perseuerat, ille etiam quem feruor charitatis inflammat nunquam solet per peccatum putrescere, nec vitiorum corruptionem sentire. Psalmus. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem, notas mihi fecisti vias vitę. Econuerso autem

tem qui à motu laborum per accidiam torpescũt, q frigore tribulaminum non algescunt, qui per inuidiam & discordiam & singularitatem & partialitatem se diuidunt, qui per odium et maleuolentiam ab amicitia refrigescunt faciliter proculdubio in vitiis cõputrescunt. Ideo Iohelis 1. dicitur, 9 Computruerũt iumẽta in stercore suo. ¶In re putrida generãtur vermes. calor enim innaturalis partes à partibus separat, & sic corruptione idu cta, virtus cęlestis vermes generat atque causat. Sic verè quando quis p pecatũ putrescit vermis, idest remorsus conscię protinus ipsum rodit. Fit. n. ex virtute cœlesti, i. ex ordinatione diuina, vt in illo q per peccatum calore concupiscentiæ corrumpitur, vermis remorsus consciæ protinus generetur. & inde est, q ĩ inferno vbi est vltiorum & tormentorum corruptio, nunquã cessat vermium consciæ remorsio, quia sicut dr Iudiht 16. Dabit enim dñs ignem & vermes in canes impiorũ. Ac si diceret q vbi datur ignis cõcupiscentiæ, sp sequitur vermis remorsus cõ 10 sciẽtiæ. ¶Res igit putridæ sunt aspectu horribiles, gustui detestabiles & stomacho abhominabiles, mali sũt saporis, grauis sunt odoris, defectuosi coloris. Et br̃ illa quæ sunt corrupta, & putrida solẽt manus cõtingentis inficere, & illa quæ sunt sana, corrumpere, solent tamen serpentibus & vermibus cibus esse. Tales sunt per omnia peccatores: quia p certo vitiorum corruptio ipsos facit apud Deum & homines abominabiles, & fœtentes. Ps. Corrupti sunt & abominabiles facti sunt in studijs suis. Isti. n deficiunt in sapore gratię, & virtutis, in odore redolentiæ, & famositatis, & in calore amicitiæ, & charitatis, & ideò stomachus rõnis benè dispositæ tales abominatur, ipsosq; iustorũ oculos detestatur. Isti enim sanos, & iustos contactu suæ malæ societatis, aliquando corrumpunt, serpentib. verò, i. dęmonib. & alijs peccatoribus cibus, & delectamentum sunt, inquantum suis malis operibus ipsos delectãt & reficiunt. potissimè aũt istud erit post mortem, qñ serpẽtes, i. dæmones in inferno, & vermes in sepulchro malos deuorant, & corrodunt Eccl. 10. Cum. n. morietur homo, hæreditabit bestias, & vermes.

De Virtute ouatiua. Cap. 25.

1 Ouatiua virtus est in quibusdã animalibus, s. in auibus, piscibus, & serpentibus seu vermibus. Omnia. n. ista animalia faciunt oua, quæ tamen inter se sunt varia, & diuersa. Sunt enim aliqua alba, alia viridia, alia glauca, alia rotũda, alia oblonga, alia sana, alia uenenosa. Gñale est ergo q aĩalia sana oua sana, & vtilia faciunt, aĩalia verò venenosa oua ẽt venenosa ponunt. Per oua possunt intelligi opera, q. s. mens primò per cogitationẽ cõcipit, & post per executionem statim exterius ea ponit. Oua ergo. i. opera ponunt, & faciunt tria genera personarum, s. volucres, i. boni pisces .i. mediocres, & minus perfecti, serpentes verò. i. peccatores, & iniqui. omnes enim isti per operationẽ solent ouare, & oua operum suorum diuersimodè variare. Generale est igitur, q ouum operis conditionem sequitur sui progenitoris, quia si animal ouans, idest homo operans, sanus, & bonus fuerit, tunc ouum sui operis similiter bonum erit. Econtra autem illi, qui per peccatum venenosi sunt, oua & opera venenosa producunt. Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur &c. ¶Ouorum variæ sunt virtutes, inter cætera autem, secundum Isidor. auium ouorum tantam vim esse aliqui dicunt, quod lignum aut vestis talibus ouis perfusa, & humefacta fuerint, non ardebunt, fragmenta ẽt ouorum si calcis glutino linita fuerint, adhærebunt. Per oua auium possum intelligere opera, & exempla iustorum, quę p certo si lignum aridæ nostræ affectionis, & vestem nostræ exterioris conuersationis linierint, & se per eorum imitationem nobis applicuerint, ardorẽ tẽtationis, & futurę tribulationis impediẽt, & fracturam seu diuisionem inter nos & Deum reunient, & reuincient. ¶Generaliter omnes aues 3 ouãt in fine ueris, & principio ęstatis, præter auẽ, quæ dicitur halcyone, quæ secundum Ambrosi. & Basilium, & Isido. ouant in principio hyemis. Sed de hæc vide uspra de auib. in littera a. Sic verè commune, & generale est, quòd omnes homines oua bonorum operum faciunt, qñ tempora temperata accedunt. Finis. n. veris, & principium æstatis tẽpora temperata, & ideò statum remperatæ prosperitatis denotant, & ostẽdunt, in quo boni fructificant, qui nec psperas, nec aduersa cupiũt. Istud tñ fallit in halcyone. i. in hoĩe peccatore, qui. s. oua bonorum operum non emittit, nisi quãdo hyemem tribulationis sentit, quia pro certo peccator benè operando non pullificat, nisi hyems. i. tribulatio ipsum cogat, iuxta illud Ps. Cum occideret eos, quærebãt eũ. ¶Ali- 4 quę sunt aues, quę ouant bis vel pluries, vt sunt hirundines, sed prima oua corrumpuntur propter hyemem, posteriora verò complentur. Sic verè sæpe fit, q prima opera iuuentutis sũt inania, & corrupta, posteriora verò senectutis, sũt vtilia, & cõpleta, quia multi sunt, qui in principio, & iuuentute pp hyemem indeuotionis imperfecta opera faciũt, in fine verò bona, & vtilia pducunt, iuxta illud Apoc. 2. Posteriora tua plura prioribus. Et Eccl. 7. Melior est finis orõnis, quàm principium. ¶Aues paruæ, & domesticæ sunt maioris 5 ouationis, quàm rapaces, & magnæ. Aues. n. vncorum, vnguium pauca oua solent producere, & paucos filios gñare. Sic verè generale est, q aues. i. personę paruę. i. pauperes, humiles, & deiectæ, plus ouant bene operãdo, quã nobiles, diuites, & excelsæ, quia p certo aues. i. homines nobiles, & rapaces faciũt hodie pauca oua. i. pauca bona opera, & honesta, quia. s. (sicut patet ad sensum) plura bona opera faciũt subditi, q magistri, pauperes quã diuites, simplices q sagaces. Vel dic, de rapacib. i. de multis pdicatorib. qui alios rapiunt, pdicando, q tñ minus ouant, quã alij vtiliter operando, qa sicut dicit Aug. in persona ipsorũ. Simplices, & idiotæ rapiunt cœlos, & nos cum litteris nostris mergimur in pfundum. ¶Auiũ, quædam ponunt oua sua in nidis, aliæ in 6 palustribus, & in iuncis, alię in mariũ arenis, aliæ in arborũ ramis. Sic verè hoĩes diuersimodè ponũt, & ordinãt oua. i. affectus, & desideria, seu ẽt opera sua, & facta, qa. s. quidã ponũt; & ordinant ea in gleba, & arena diuitiarũ, quidã in palustribus deliciarum, quidam verò in arboribus eminentiarum. In istis. n. tribus locis ponuntur oua affectuum mundanorum, quia sicut dr Io. 2. Omne quod in mundo est, aut est cõcupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Vel dic, q nos debemus oua affectionũ, & operationum nostrarum ponere, & constituere in arena humilitatis, in palustribus flebilis pietatis, & in frondibus cõtẽplatiuæ sublimitatis. ¶Oua auium, quæ nutriuntur in sicco, 7 plus hñt, quasi in duplo de rubeo, quàm de albo. Econtra aũt oua auiũ fluuialiũ, & palustriũ pl⁹ hñt de albumine quã uitello. Sic uerè cum in mũdo sint duo genera auiũ. i. hoim .s. terrestres, & fluuiales. i. penuriosi, & deliciosi, pauperes, & diuites, cõstat q oua. i. affectus et opera ipsorũ diuersimodè uariãtur, & in albumine uel uitello. i. in prauitate uel merito minuunt, & augent, quia pro certo in ouis fluuialiũ. i. i operibus, & affectibus mundanorũ diuitumq; & deliciosorum plus abundat albumen, quã uitellus. i. vitium q uirtus, & defectio, quã pfectus. Econtra aũt in ouis, & operib. terrestrium. i. pauperum, & simplicium, q. s. in sicco paupertatis alunt, plus abundant grã quàm culpa, & ibi amplior est uitellus charitatis, quã albumen uanitatis, qa br̃ plus abundãt opera deliciosorũ, et diuitũ ĩ malo, q in bono, pauperũ verò opera in bono potius quã in malo. ¶Ex ouis qñq; gñat 8 pullus uirtute solari uel cœlesti sine cubatione, et fomẽto parentũ, in calidis. n. regionib. ponunt in fimo uel ad solẽ, uel in plumis calidis, vel in uase calefacto, et complent ibi pulli, sm Arist. lib. 6. de animali. c. 2. Vñ quidã potator posuit ouum sub puluinari, & tãdiu cõtinuauit potum, quousque exinde nasceret pull⁹, sicut dicit Pli. lib. 10. c. 54. quod dicit accidisse Syracusis in Sicilia, ubi ẽt de multis alijs exẽplificat idẽ. Cuius ẽt simile dicit ille in suo libello de dispositionib. terrę sanctę, q ipse in Cayro ciuitate Babylonis Aegyptiacæ uidit furnum artificiatr factum, vbi ouã diuersis interstitijs ponebant, & igne tẽperato caloreq; solis ibi fouebant, ita q pulli pfectè gñabant, & sic terra illa (ut ait) i gallinis, et caponib. opulẽta habet, et sic ẽt gñat pullus ex ouo struthionis in sabulo derelicto. Sic uerè qñq; fit, q hõ concipit pullũ boni ppositi uel operis ex sola uirtute cœlesti, et solari. i. ex sola inspiratione, et grã saluatoris siue incubatione, et istructione plati uel prędicatori. Qñ. n. feruida est regio cordis p charitatẽ, et qñ ponit in fimo p consideratã ppriã utilitatẽ, seu sub puluinari per mollitiem et benignitatẽ, seu ẽt in sabulo per pęnitentiam, et paupertatẽ, tunc fit, q pullum boni propositi procreat, et q ẽt per se sine in-

ſtructore vel cōpulſore bona opera ꝓducit & generat. Pſ.
Volūtariè ſacrificabo tibi.Et Mar.4.Vltro.n.terra fructificat

9 ¶Vnum poſſum hic adiūgere quod dicit Plin.lib. 10 c.35.ꝙ
.ſ.oua quæ in aqua fluitant,nihil valent ad pulſificandū,illa
aūt q̄ ad fundum deſcēdūt,ſic.Sic verè ſupernatātes & flui
tantes per ſuperbiam & ambitionem,non pn̄t per bona o-
pera pullificare,illi verò qui per humilitatē fundum petūt,
pn̄t pullos bonorum operum procreare.Bene ergo dr̄ Eccl.

10 3.Quanto magnus es,humilia te.¶Oua quandiu ſunt in vē-
tre & incompleta,ſunt rubea & mollia,extracta verò & cō
pleta efficiuntur alba,& quadam teſta dura inuoluta.Sic ve
rè iuuenes qui adhuc ſunt imperfecti & in vētre carnalita-
tis mundanæ, per inconſtantiā ſunt molles, & per luxuriā
rubei & carnales,tādem verò qn̄ perfecti fuerint & cōple-
ti,& de ventre proſperitatis & carnalitatis extracti,tūc fiūt
per caſtitatem candidi,per conſtantiam ſolidi atq; duri.Vti
le eſt ergo hoī ꝙ de vētre proſperitatis & voluptatis extra-
hat̄,vt ſic in fide & moribus ſolidet̄,vt ſic dicat dño illud Pſ.
Quoniam tu es,qui extraxiſti me de vētre,ſpes mea ab vbe

11 ribus matris meæ.¶Oua impediunt̄ à pullificatione multis
modis,videlicet qn̄ ipſa ſunt oua vēti, ſeu ſubuentanea, q̄
ſunt qn̄ humor ſeminalis in corpore fœminæ ſuperabūdat.
talia.n.oua per incubationem nō alterant̄,nec in pulli ſub-
ſtantiā transformant̄. Item impeditur pullificatio qn̄ hora
incubationis fit tonitruum,& qn̄ ēt plus debitò palpantur
tactu manuum.Item impeditur qn̄ hora incubationis audit̄
vox accipitrum,ſicut de tonitruo & accipitre dicit Pli. lib.
10.c.54.Iſta quatuor chariſſimi moraliter intellecta ſunt cā
quare oua operum noſtrorum pullos meritorum & pręmio
rum non proferūt,& quare fructū gr̄ę vel gloriæ non pro-
ducunt,videlicet qn̄ per inanē gloriā vētoſa efficiunt̄,ſicut
ſunt opera hypocritarum , quæ fiunt ad ventum vanæ lau-
dis.Oſe.12.Effraim paſcit ventum & ſequitur æſtum. Itē qn̄
dum incubantur,tonitruo iactantiæ perſonantur,quia.ſ.da
to,ꝙ quis bona oua.i.bona opera fecerit, ſi tn̄ tonitruū ia-
ctantiæ ſuperueniet,totum deſtruit & corrumpit.Eccle.43.
Vox tonitrui eius verberauit terram. Item qn̄ dum adhuc
ſunt incompleta,plus debito manu tanguntur, & ab hoīb.
palpantur,& aſpectibus hoīum propalantur,quia.ſ. qui ex
ouis operū ſuorū pullum præmiorū vult recipere, non dēt
ea ꝓpalare,ſed potius occultare,iuxta illud Matt.5.Attēdi-
te ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hoībus, &c.Item qn̄
vox accipitris,i.adulatorum laus ſuperuenit & audit̄.tūc.n.
hō inanem gloriā cōcipit,& oua.i.opera vt per multa pul-
lificet perdit.Eſa.3.Popule meus,qui beatū te dicunt,ipſi te
decipiūt. Vel dic,ꝙ ouum eſt bonum propoſitum,quod.ſ.p
bona opera non proficitur,qn̄ tonitruum diabolicæ tenta-
tionis,vel vox accipitris,ideſt vox hæreticæ vel malæ ſug-
geſtionis auditur,Ideò bene dr̄ Eccl.28. Sepi aures tuas ſpi-
nis,& noli audire verbum nequam.Vel dic, ꝙ quatuor ge-
nera perſonarum impediūt à pullificatione bonorum ope
rum & virtutum, ſ.illi,qui inanis gloriæ habent ventoſita-
tem,item illi qui tonitrui diſcordiæ vel tentationis diaboli
cę ſentiunt peruerſitatem,item illi qui palpationis & adu-
lationis recipiūt tactū & verboſitatem,vel ēt qui accipitris
,i.hæretici vel mali ſuggeſtoris audiūt & attēdūt loquacita
tem,quod potiſſimè verum de ouis, quæ adhuc fouentur.i.
de nouitijs qui adhuc imperfecti iudicantur,quia.ſ.tales ci-
tius per peccata pereunt,qn̄ talia impedimenta concurrūt.
Iob 15.Lędetur quaſi vinea in primo flore botrus eius. Ta-
les.n.dato,ꝙ prædicator vel prælatus prædicando vel cor-
rigendo incubet ſuper ipſos, nunquam tn̄ faciunt ſpirita-
les pullos,videlicet actus bonos.Hier.17. perdix fouit quæ
non peperit. Vnum tamen aduerte, quod dicit Plinius ibi-
dem, ꝙ ſi clauus vel terra de aratro ponatur ſub ſtramine
ouorum dum incubantur,remedium eſt contra tonitruum,
quod eſt nocumentum. Sic verè ſi clauus diuinę iuſtitiæ, &
terra humani arratri.i.conſideratio mortis,quæ corpus no
ſtrum arat in nido cordis ponitur, tunc tonitruum tenta-
tionis diabolicæ non nocet,nec eius periculum tunc time-
tur.Eccl.7.Memorare nouiſſima tua,& in æternum non pec
cabis. Miror autem qūo tantus doctor iſtud in tam ingenti
volumine poſuit,cum non videatur aliqua rōne fulcitum.

12 ¶Oua in quibus ſunt duo vitelli producunt vt cōiter duos
pullos. vide ſupra de auibus in generali. Aues quæ comedūt
carnes non ouant,nec pullificant bis in anno,præter hirun
dinem.Vide ſupra de hirundine.¶Aues quæ ſunt multæ ge- 13
nerationis & carnoſitatis, faciunt ſæpius oua ſubuentanea
ſeu vēti,ſicut patet de gallinis,anſeribus,pauonibus, & co
lumbis,aues autem nobiles & vncorum vnguium, & q̄ ſūt
boni volatus,nunquam faciunt oua vēti.ſuperfluitas.n.iſta
rum auium tranſit in plumas & vngues & alas,& ideò maci
lētæ ſunt,& pauci coitus,& rarę ouationis,& ideò oua ſua
non ſunt vt cōiter imperfecta.Sic verè aues.i. hoīes q ſunt
multæ gn̄ationis.i.multæ acquiſitionis,ſ.diuites huius mun
di faciunt oua,i.opera imperfecta,ventoſa.ſ.& inepta. Sed
ꝓ certo illi,q ſunt aues nobiles.i. pſonæ bonę, ſanctę & ho
neſtæ,quę.ſ.ſunt paucæ carnoſitatis per abſtinētiam,& ſic-
cæ conditionis p paupertatis indigentiā, & pauci coitus p
continentiam, & fortis volatus per contemplationis emi-
nentiam,non faciunt oua venti.i.opera inania & ventoſa,
ſuperfluitates.n.cogitatuum & affectuum ſuorum conuer-
tunt̄ eis in plumas.i. virtutes & ſcias,quib.ſ.p contēplatio
nem volitant,& ſic oua venti.i. opera imperfecta nō faciūt
ſeu generant,quia br̄ nullus virtuoſus hō debet facere oua
ſua, ideſt dicta & opera ſua ad ventum & gloriā mundanā,
ſed potius ad fructum & vtilitatem bonā.Vnde Iob 15.Nū-
quid ſapiens reſpondebit quaſi in ventum loquens? Quod
vtique eſt cōtra multos, qui in diſputationibus & alijs ſuis
factis non quærunt niſi ventum. ¶Aues magnę corpulētiæ 14
faciūt pauca oua,aues verò parui corporis faciūt oua mul-
ta.cibus.n.iſtarum in oua conuertitur,cibus uerò grādium
auium in nutrimentum ſui corporis commutat̄. Sic uerè
homines magni & diuites,& maximè illi qui ſunt per car-
nalitatem corpulenti, pauca oua bonorum operū faciunt,
parui uerò & humiles plura fętificāt,& producunt̄.Vel dic,
ꝙ hodie illi,qui ſunt maiores & ſtatu & genere, paruuli ſūt
in ouis diuitiarū tpaliū, econtra uerò illi q ſtatu & gn̄e par-
uuli ſunt, in ouis diuitiarum magis abundant & creſcunt,
quia ut cōiter plus abundant hodie in ouis, i.in diuitijs bur
genſes quàm nobiles,& magis ſimplices quā potentes. Vel
dic,ꝙ parui.ſ.quantum ad merita,ut peccatores,plus abun
dant hodie in ouis diuitiārum,quàm illi qui ſunt magni.i.q
ſunt in uirtutibus augmentati, quia ſicut dr̄ in Pſ. Ecce ipſi
pctōres in ſeculo obtinuerūt diuitias.¶Aliquæ ſūt aues quæ 15
olfaciendo mares,& audiendo eorum uoces,ponunt & cō
cipiunt oua ſua,mouentur.n.ad amorem,& ſic ſuperfluita
ſeminalis in oua conuertit̄ ui caloris,ſicut de perdice dicit
Plinius, & ſicut de columba dr̄, quæ quandoque concipit
oſculando.Sic verè multi ſunt,qui oua bonorum propoſi-
torum & operum concipiunt quando mares,i.uiros perfe-
ctos & eorum documenta audiūt,& odorem famæ ſuæ ſen
tiunt & attendunt,Vel dic econuerſo ꝙ ſolo auditu, & ol-
factu maſculorum concipiunt quandoque malæ mulieres
oua malorum propoſitorū.Hier.11.Ad uocem loquelæ grā
dis exarſit ignis in ea.¶Oua ualde conuertibilis ſunt natu- 16
ræ, cōuertuntur.n.in complexionem quam inueniunt,ſiue
bona fuerit ſiue mala,& ideò iſta ſunt ſana ſanis,& ecōuer
ſo inutilia ſunt infirmis.Talia ſunt bona mundi,quia ꝓ cer
to ſi à ſano ſtomacho,ideſt à diſcreta & munda conſcientia
comeduntur,& ſi à iuſto homine poſſidentur, ſibi in bonū
conuertuntur,econtra uerò ſi homo iniquus & auarus ipſa
acquiſierit,dexterius quàm antea ſibi erit,quia br̄ iſtud eſt
uerum ꝙ mundi bona,bona ſunt bonis,qui.ſ.ipſis ſciūt be-
ne uti,mala autem & inutilia ſunt infirmis Eccl.39.Hęc om
nia ſanctis in bona,ſic impijs & peccatoribus in mala con
uertuntur.Vel dic de euchariſtia,quæ bonis proficit, malis
nocet.¶Oua quando generantur ſine copula carnali,& di- 17
cuntur hyponemia,& fiunt ex mutua fœminarum inter ſe
oſculatione,& ex ſola libidinis imaginatione,& hoc nō ſo
lum contingit columbis,imò etiam anſeribus & gallinis &
perdicibus & pauonibus,& multis alijs,& talia oua,oua uē
ti dicuntur,quia propter maſculi carentiam ex eorum ge-
neratione nunquam inde pulli producuntur,ſicut dicit Pli
nius lib.10.c.58.Oua ſunt opera, maſculus eſt Chriſtus uel
bonus prælatus, fœminę uerò ſunt ſubditi, uel generali-
ter omnes homines, qui pro eo fœminę poſſunt dici, qa
natura ſunt debiles & exortes.Igitur ſi fœmina, i. ſi aliqua
perſona perfectū ouū.i.perfectū opus uult parere, de quo
ſcilicet poſſit pullus.i.fructus,& utilitas debita ſequi,neceſ

ſe eſt

se est quod interueniat masculus.i.Christus suam gratiã infundendo, vel etiam prælatus vel vir iustus auxilium & consilium impendendo. Nam quando solæ fœminæ.i.simplices & subditi sine deliberatione vel sine maiorum consilio & auctoritate, ex sola.s.libidine & voluntate aliquod ouum pariũt.i. aliquod opus faciunt, quod.s. tanquam ouum venti ad solum ventum inanis gloriæ constituunt, non solent exinde pullũ.i.vtilitatẽ, & fructũ reportare, imò finaliter oĩa talia opera vana & inutilia solent esse. Istud patet in morib. vbi hypocritæ, & indiscreti sine Christo faciũt opera sua vana, quæ fructu æterni præmij nullatenus sunt fœcunda. Patet ẽt in agibilib. vbi quæ ex libidine sine consilio & interuentu maiorũ fatuis fiunt, inutilia sunt & vana: quia sicut dr̃ Esa. 59. Oua aspidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Sequit̃. Opera eorum opera inutilia. Oua ergo nostra sine masculis nõ ponamus, & opera nostra sine fortium & prudentiũ virorum cõsilio non agamus, quia aliàs diceretur de nobis illud Sap. 3. Superuacua est spes illorum, & labores sine fructu, & inutilia opera illorum.

18 ¶Oua non solum valent in cibũ, sed etiã competunt medicinæ, hñt.n.virtutem restauratiuam pectoris & gutturis mitigatiuam, virtutis generatiuæ iuuatiuã, combustionis sanatiuã, & anthracis & venenosi apostematis curatiuã, de vitellis.n.ouorũ coctis extrahitur oleũ vtile combusturis. Crudus ẽt vitellus cũ sale mixtus anthraci impositus, sanat ipsum. Albumen ẽt oui calorem mitigat, tumorem reprimit, fluxum restringit, & podagricis subuenit & succurrit. Per oua pñt intelligi verba prædicatorum, & ẽt dicta sanctorum, quæ.s.in diuersis libris posuerunt & digesserunt: quia pro certo ista sunt quæ mentem nutriunt, & quæ etiã contra morbos vitiorũ medicina & remedia fiũt. Per ista.n. virtutes perditæ restaurantur, corda arida per deuotionem humectantur, generatio bonorum operum iuuat̃, & vstura tribulationum cõsolationis oleo mitigat̃, & anthrax quod est apostema calidissimũ & venenosum.i.feruor auaritiæ tẽperatur. Item ista sunt quæ calorem concupiscentiæ reprimunt, timorem superbiæ deprimunt, fluxum carnalitatis restringunt, & podagrã pigritiæ auferũt atque tollũt. Ad ista.n. oĩa valent oua.i.dicta & exempla Chr̃i & sanctorum, & verba & opera sapientium doctorum.

19 ¶Oua aspidum venenosa sunt, fœtida, liuida, saniosa, simul iuncta & pariter cõglobata. Contingit aũt (vt dicit Pli.) quod aliquis alius vermis venenosus, sicut est rubeta vel bufo, inuenit oua aspidis, & fouet ea tãquam propria, & cubat ẽt super ea, & exinde procreatur vermis, qui flatu & visu more basilisci vel reguli interficit vniuersa. Malitiam tñ vermis taliter procreati primò sentit qui fouit. Nã in primo eius ortu quando se fouentem aspicit, ipsum se generantem occidit, & ad hoc vr̃ alludere scriptura Esa. 59. vbi dr̃. Qui comederit de ouis aspidis, morietur, & quod confotum est erumpet in regulum, vbi dicit gl. quod de ouis aspidis gñatur regulus, & ex Iudæis nascetur antichristus. Ista pñt applicari contra quosdam venosos & malos, qui alios malos fouent, vt ipsos habeant fidos, & amicos, & tñ iusto Dei iudicio sæpe fit, quod ipsos tandem sentiunt inimicos. Accidit.n.quod vermis venenosus.i.pct̃or malitiosus inuenit ouum aspidis, i.aliquem filium diaboli per vitia saniosum, & per malitiam venenosum, quem quia videt sibi similem, ipsumque reputat sibi, & suis futurum vtilem, statim nitit̃ ipsum fouere, & in suis malitijs sustinere, & sic fit, quod eum in esse producit, & suis malitiosis fomentis ipsum vermem venenosum, i.vsurarium vel aduocatum, balliuum vel officialẽ, vel ẽt beneficiatum, & diuitẽ facit, qui.s.flatu & visu.i. verbo, & sensu alios afficit atque lædit. Sed pro certo sæpe fit quod illi idem quos tales fouerant & promouerant, vel in se vel in suis filijs, & nepotib. & amicis primò ab eis perturbant̃, & visu suæ malitiæ ad paupertatem, & infortunium deducuntur. Cõe est.n.quod ille qui malos promouet, ipsos primò & ante omnes aduersarios habet. Malus.n.regulus.i.homo venenosus, infidelis, ingratus, & iniquus, statim quod se videt procreatũ, & promotum, & ad statum prosperitatis primogenitũ, & exortum, nõ veret̃ contra proprium benefactorem insurgere, & genitorem proprium impugnare. vnde illud sæpe dictũ Esa. 59. Oua aspidum ruperunt, & telas araneæ texuerũt. Vel dic generaliter de malis & ingratis filijs, & infidelib. qui suos parentes impugnant, & suos progenitores exasperant atque grauat. Vel dic de infidelib. & ingratis, qui foti, creati, & ad statum producti, proprios genitores & benefactores despiciunt, & contra ipsos insurgunt. Vel dic de Chr̃o verme spirituali, qui dicit Ps. Ego sum vermis, & non homo opprobriũ hoium, & abiectio plebis, qui oua aspidis, i. Iudæos fouerat, & promouerat, & filios suos speciales fecerat, qui tñ ipsum occiderunt, & visu suæ inuidiæ peremerunt. Thob. 1. Occiderũt regem filij eius.

20 ¶Oua aranearum modica sunt, & multa, quæ si casu fuerint perdita vel dispersa, statim aranea solet ea quærere, & ipsa in loco proprio congregare. Sic verè si aranea diabolus perdit aliquod ouum suum.i. aliquem peccatorem, vtpotè quando conuertit̃ ad pniam, vel ad fidem, non cessabit ipsum per tentationes quærere, quousque eum possit per peccatum sibi iterum aggregare. Vel dic, quod sic nos debemus facere, quia.s. si oua virtutum nostrarum perdiderimus, ipsa debemus per pniam quærere, vt ea possimus integraliter rehabere. Figura de dragma perdita Lu. 15. &c. Vide ibi infra lib. 16. Iõ dr̃ Matth. 7. Quærite & inuenietis.

21 ¶Ex vno ouo nascunt̃ araneæ infinitæ, quæ statim quod natæ sunt, texere incipiũt, & hoc ita subtiliter, quod sensus humani ad faciendum simile non attingunt. Ouum est vsurarius primus, pater.s.aliorũ, ex quo pro certo multæ araneæ, i.multi vsurarij generant̃. Patet, quia si vnus vsurarius haberet cẽtum filios, oẽs vellet esse vsurarios, & ideo tales vsurariorum mali filij, & successores statim quod nati sunt, solent telam malitiarum texere, & se in perpetuum in patrum operib. exercere, iuxta illud: Patrem sequitur sua proles. Et telam suam, i. negocia vsuraria tam subtiliter, & sagaciter facere, quod vix potest aliquis fraudes eorum cognoscere vel videre, quia sicut scriptum est Luc. 16. Filii huius seculi prudẽtiores filijs lucis in gñatione sua sũt.

22 ¶Oua aquilæ non sunt vltra tria, quorum ẽt dr̃ aliqua eijcere, ne ipsam grauari incubando contingat. Sed de hoc vide supra de aquila. Hic tñ dic, quod dicit Plin. quod aquila in nido suo iõ ponit unum lapidem preciosum, ne oua sua per tonitruũ corrumpantur. Sic verè si timemus, quod per tonitruum tentationis oua bonorum cogitatuum, & propositi sancti quæ Deus in nido cordis nostri posuit, corrumpant̃, lapidem preciosum, s.orationem adhibere debemus, & sic corruptelam & casum peccati nullatenus sentiemus. Nihil.n.adeo liberat à tentationis tonitruo, sicut feruens oratio & deuotio, quia pro certo tentatio faciliter non corrumpit illum qui per orationem deuotam dño se committit, & qui eam in nido & sinu cordis sui collocat & reponit. Ps. Oratio mea ĩ sinu meo conuertetur.

23 ¶Quomodo bubo furetur oua monedulæ de nocte, & econuerso monedula oua bubonis de die, vide supra de monedula & bubone. Quomodo coruus ouat in mediis æstatis feruoribus vide supra de coruo. Quomodo colũbarum mas cubat super oua de nocte, et fœmina de die, vide supra de columba. Quomodo perdix furatur oua aliarũ perdicum, etc. vide supra de perdice. Quomodo oua formicarum sunt medicinalia, vide supra de vrso. De ouis autem gallinarum, upupæ et auium aliarum vide in titulis suis supra in libro de auibus quia illa quæ de diuersis generib. ouorum ponit hic magister, non videntur multum notabilia ad moralizandum, et ideo ipsa ad præsens omisit.

24 ¶Quiscula est auis dicta à sono, cuius ouis insidiat̃ mustela sub glebis, vbi quiscula ponit ea: et ideo docente natura, quiscula solet in diuersis locis oua sua ponere, et ne mustela oĩa deprædetur, in uariis locis occultare, et sic masculus in uno loco, fœmina verò in alio solent dicta oua calefacere et fouere. Ista pñt applicari ad viros prouidos et discretos, qui pro certo contra insidias mustelæ, i. diaboli, se solent debitè pmunire, et ipsius malitias præcauere, et iõ oua uirtutũ, et bonorum operum debẽt facere, et ipsa in locis uariis à visu hominum abscondere, vt si forte mustela diabolus aliqua destruxerit, et per tentationem rapuerit, alia valeant superesse. Figura de Iacob Gen. 32. qui timẽs Esau, diuisit oues suas in tres turmas, ad finem quod si Esau unam turmam percuteret alia remaneret, ad denotandum quòd plures turmas virtutẽ debemus habere, ad finem quòd si aliquas per malitiã Esau diaboli contingat perdere, nobis possint aliæ remanere. Vel idem dic de amicis, qui habendi sunt plures, et in pluribus locis, ad finem quòd si per mustelam, i. per detractores, et inuidos aliqui subtrahantur, alii in amicitia conferuentur. Pone figuram de Iacob sicut supra. Vnde Sene. libro de remediis fortui inuehit contra illos, qui vnicum habent ami-

amicum. Amicum inquit perdidisti? fortem animum habe si vnum, erubesce si vnicum. Quid (inquit) in tanta tẽpestate ad vnam anchoram stabas. Vel dic de diuitib. sapientibus, q timentes mustelas, i. infortunia vel latrones, non tenent res suas in vno loco, sed in plurib. & occultis, nec hñt diuitias suas in vno solo gñe rerum, sed in plurib. nec totum custodit maritus, imò & vxor, ad finẽ ꝙ si latrones vel exactores vel infortunia illa quæ sunt in vno loco subtrahãt, alia q̃ sunt alibi, remaneant. Pone & expone figuram de Iacob, & tribus turmis, q in plures partes diuitias suas voluit diuidere, ne simul oĩa possit perdere. ¶Oua crocodilis tãta sunt quãta oua anserũ, & mirum est ꝙ de tam paruo ouo crescit animal ad quantitatem viginti cubitorum, vnum etiã aliud valde mirabile inueni de isto animali in speculo historiali Vincentij, vbi agitur de captione Damniatæ per beatũ Ludouicum, quod alibi non inueni. Dr̃. n. ibi ꝙ in ciuitate capta fuit inuentus quidam crocodilus ligatus, & dr̃ ibi, ꝙ istud aĩal ponit, & solo aspectu ea fouet, & pullum generat, & ꝓducit, pullus tñ statim, vt natus fuerit, patrem suum tãquam hostem solet fugere, & se ab ipsius consortio absentare. Ipsa possunt applicari contra ingratos, qui pro certo sicut filij degeneres, illos q eos de ouo. i. de humili statu, aspectu suæ clementiæ educunt, & ad gradum & statum promouẽt, statim quod se vident extra ouum. i. extra paupertatis, & humilitatis ambitum, & fugiũt, ipsosq; amplius videre nolũt, sed potius ipsos despiciunt, & contemnunt, iuxta illud Esa. 1. Filios enutriui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Ista est. n. pestis humana ingratitudinis, quia homo nunquã vellet amplius videre illum à quo beneficium se nouerit recepisse, ne forte gratias iure naturæ compellatur referre. Vel dic ingratis peccatorib. quo ad Deum, quia. s. dato, ꝙ ipse pater Deus ipsos aspectu suæ misericordiæ foueat, & ad statũ grãæ per baptismum educat, ipsi tñ ipsum fugiunt, & ab eius dñio per peccatum recedũt. Iob 33. Quasi ex industria recesserunt à Deo, & quasi nihil posset facere oĩpotens, æstimabant eum. Vel dic contra ingratos filios, qui proprios parentes fugiunt & contemnunt. Vel dic econtra ꝙ crocodilus est diabolus, qui in ouo carnalitatis fouet fatuum peccatorem, veruntamen statim, ꝙ peccator eum videt & cognoscit, & eius fomenta, & figmenta percipit, ipse dẽt eum fugere, & ipsius malitias euitare, & tanquam hostem nequissimum declinare, quia pro certo peccator qui talem patrem suum diabolum bene cognoscit, ipsum nequaquam diligit, imo fugit, quia sicut scriptum est: qui non odit patrẽ & matrem suam, non potest Christi esse discipilus. Deuter. 33. Qui dicit patri suo, nescio vos, & fratrib. suis, ignoro illos. Hęc igitur sufficiant de ouis & virtute etiam ouatiua. Nunc igitur dicendum de numeris, & mensuris, & etiam de instrumentis musicis atque sonis,

De Numeris. Cap. 26.

NVmerus (sicut dr̃ in principio arithmeticæ) est multitudo ex vnitatib. aggregata, & est numerus ſm Isidorũ lib. 3. illud quo vnum ab altero distinguitur, & per ꝙ omnia quæ sunt, siue sint substantię siue accidentia, in ordine componuntur. Super omnia enim necessaria est mortalib. sciẽtia numerandi, quia homo à pecude non videtur differre, q nescit res, & negocia numerare. Sola. n. ratio res numerat, & inter numeri partes dijudicat, & dispensat. Per numerationem spiritualiter loquendo, possum intelligere considerationem, & perfectam rerum notitiam, & cognitionem, quia pro certo ista est scientia valde ad salutem necessaria, & vtilitati hominum opportuna, quia proculdubio vir discretus debet omnia, quæ sunt, s. virtutes, & vitia, merita & præmia, opera & supplicia numerare, & in corde suo discutere & videre, quia sicut non est dare rem quin sistat sub aliquo numero, (cum scriptum sit Sap. 11. ꝙ Deus fecit omnia in pondere, numero, & mensura) sic verè de omnib. quæ omittimus, committimus, vel amittimus, nihil debet esse q n consistat sub nostræ numerationis, & considerationis officio. Ecel. 42. Quodcunque trades, numera & appende, datum verò, & acceptum omne describe. Vel dic, ꝙ nihil est quin apud Deum consistat sub aliquo numero, s. uel saluandorum vel damnãdorum, quia sicut videmus ꝙ campsor pecunias bonas, & malas numerat, vt sciat quantum de quali- bet habeat sic Deꝰ sua occulta distinctione numerat bonos, & malos, ut sciat ubi finaliter ponat ipsos. Matth. 10. Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. ¶Numeratio præcipuè se extendit ad res proficuas & honestas, sicut enim patet ad sensum, homo solet numerare illud quod præcipuè diligit, & affectat, & illud quod bonum & preciosum reputat, illud autem quod vtile, & reprobum est, in numero suo nõ computat, quinimò illud vilipendit, & numerare non curat. Talis numerus videtur esse computus prædestinationis diuinæ, constat enim quòd illos solos solet in tali numero ponere quos bonos, & sibi utiles nouit esse, illos verò tali numeratione indignos, quos uiles fore cognoscit, & reprobos, & quos extra proprium thesaurum decreuit ponẽdos. Vnde de bonis dicitur in Psal. Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur. De malis dicitur item in Psal. Circundederunt me mala, quorum non est numerus. Campsores solent pecunias ponderare antequam numerare, & secundum quòd plus habent de bono pondere solent eas bursis, & loculis assignare. Illam enim pecuniam quæ legitimè ponderat, ponunt ad partem, ipsamque numerant in thesauro reponendam; illam uerò quæ deficit in pondere, ad aliam partem ponunt, ipsamque expendendam uel in igne etiam refundendam ordinant, & disponunt. Igitur pondus videtur numerum præcedere, quia prius campsor ponderat quàm incipiat numerare. Per numerationem intelligo prædestinationem uel reprobationem diuinam, qua scilicet æterna prouidentia omnes animas numerat, & cõpensat. Ps. Numerat multitudinem stellarum, & omnib. eis nomina vocat. Per pondus uerò intelligo sufficientiam vel insufficientiam meritorum. Igitur dico, ꝙ ponderatio numerationem præcedit, quia scilicet diuina sapiẽtia in ipsa sua immensa æternitate prius rationis ordine, quãuis nõ prius re vel tempore, pondus meritorum quàm numerum præmiorum vel tormentorum attendit, quia. s. Deus ab æterno videt quæ sunt futura in hominibus meritorum pondera, & secundum hoc ab æterno ordinat, et numerat quæ sunt futura ipsorum tormenta uel munera. Ordo enim diuinæ sapientiæ quanquam simul omnia videat, prius tamen attendit quanta est futura virtutum vel vitiorum ponderatio, antequam sequatur prædestinationis vel reprobationis numeratio. Et secundum ꝙ in meritorum pondere uariantur, secundum hoc ad vnam partem vel aliam numerantur, vt. s. in Paradisi thesauro reponantur, vel in inferni incendio refundantur. Bene ergo dicitur Sap. 11. ꝙ Deus omnia disposuit in mensura, numero, et pondere.

De Vnitate. Cap. 27.

VNitas est radix & principium numerorum. Nihil. n. est numerus, nisi collectio vnitatum. ab vnitate. n. procedunt, et oriuntur numeri vniuersi, sicut à principio radicali, ipsa verò vnitas à nullo oritur, nec ab alio perficitur aut causatur. Nam licet vnitas summam, et indiuisibilem hẽat simplicitatem, causat tamen et principiat omnem multitudinem, et vniuersitatem, et ideò omnis multitudo seu numerus ab vnitate oritur, et in vnitatem resoluitur, et reducit, et in vnitate sicut in suo principio potentialiter continetur. Proprietas. n. vnitatis est multitudinem efficere, et eam retinere et perficere, et in omnibus multitudinis partibus existere, et manere, sicut dicit Auic. lib. 4. c. 2. et c. 30. Sicut etiam dicit Arist. 8. Physi. totalitas, et perfectio debetur vni, et perfectum sufficit esse vnum. Et ideò cum vnitas sit rerum principium et origo, quanto plus res appropinquat vnitati, tanto magis appropinquat veritati ꝙ simplicitati, et quãto res plus ab vnitate recedit, tãto magis ad diuersitatẽ et ad corruptionem accedit, per talem simplicitatẽ potest intelligi illa simplicissima vnitas diuinæ essentię, et naturę, de qua dr̃ Deut. 6. Audi Israel, dominus Deus vnus est. Quia proculdubio ista est omniũ numerorum, i. omnium creaturarum numerabilium principium, et origo, et tamen ab aliquo non progredit̃ nec amant, quia. s. omnis multitudo creaturarum ab ista sicut à suo principio originaliter ꝓducitur; et in ista sicut in suum finem resoluitur, et in eã sicut in suum terminum terminatur, & in ipsa sicut in sua causa virtualiter continetur. ad Colos. 1. Omnia per ipsum et in ipso creata sunt, et ipse est ante omnes, et omnia in ipso constat. Ista ẽt unitas

tas Deus est in oĩbus numeris.i.in oĩbus creaturis,& in ipsis principaliter & potentialiter,& ẽt intrinsecè & essentialiter habitat atq; manet. Vnde Apostolus dicit ꝙ ipse est oĩa in oĩbus.Igiť sine tali vnitate.i.sine Deo null⁹ numerus.i.nulla creatura potest consistere,nec in esse reali,vel etiam morali aliqualiter permanere,& quãto plus ad ipsum per charitatem accedimus,tanto simplicitatem, innocẽtiam & veritatem ampliorem acquirimus,& quanto per terrenos affectus & ꝑ peccatum ab eodem recedimus, tanto ad diuersitatem,discordiam & contrarietatem malorum appetituũ & habituũ amplius appropinquamus,cum proculdubio isti vnitati sit omnis perfectio tribuenda,& oĩs totalitas asscribenda. Bonum est ergo ad talem vnitatem accedere,& in ea per affectum consistere,& cum ipsa per deuotionem qescere & manere,dicendo cum vxore Thobiæ,illud Tho.10.Oĩa in te vno simul habentes,non te debuimus dimittere. Nam sicut vnitas inter cæteros numeros habet dignitatem,quia primus est numerus,indiuisibilitatem,quia simplex, singularitatem,quia solus,sic verè Deus est vnus primus, indiuisibilis,& ẽt in omnibus solus & singularis,iuxta illud Eccl.1. Vnus est altissimus creator oĩum.Allega August. infra eo.§.6. Vel dic,ꝙ ista unitas significat prælatum, qui in eodem genere prælaturæ vnus & vnicus esse debet,quia.s. alij numeri,i.subditi ab eodem dependent, & in ipso ipsiusq; regimine resident atque manent,ipse etiam in ipsis subditis ꝑ charitatem dẽt manere,& esse ꝑfectionis & grãæ, suis exemplis & verbis ipsis omnib. dẽt dare. Ipsi ẽt numeri & subditi sicut ab ipso oriuntur depẽdendo,sic & in ipsum resolui debent eum diligendo,ei obediendo, & se ei conformando, vt sic de tali vnitate dicatur illud 1. Mach.8. Oẽs obediunt vni,& zelus & inuidia nõ est inter ipsos. Et quia perfectio, totalitas,primitas,singularitas & simplicitas,& productiua bonitas,sui etiam communicatiua diffusibilitas attribuitur vni (sicut dictum est) restat quòd prælatus qui in collegio est vnicus,vel etiam quilibet vir iustus,qui in se residet sicut vnus,nec ad mundana diuiditur, debet esse perfectus, integer & totus,ad omnia bona opera sꝑ primus, dẽt etiã esse singularis in bonitate,simplex in humilitate,sui ꝑ charitatẽ communicatiuus,& bonorum operum productiuus.Sap. 7. Cum sit vna,omnia potest. 2 ¶Vnitas summè est necessaria in rebus cõpositis atq; mixtis,sine ista.n. nihil potest consistere,quia nisi partes in vnum maneant,necesse est quòd deficiant & pereant.Homo.n. qui ex aĩa & corpore componiť, & etiam lignum & lapis quod ex diuersis elementis cõpingitur,nunquam in esse suo persisteret,nisi in vnitate integra permaneret,sicut patet in pariete,vbi statim quòd vnitas deficit,pars à parte recedit,statim esse ẽt virtus & ꝑfectio parietis destruitur atque perit.Igitur virtus cęlestis occultè operatur in rebus,quæ in mixtis vnitatem custodit,& diuersitatem elementorum conciliat & coniungit,in aggregatis ẽt cementum ponitur,quo mediante vnitas conseruať. Per vnitatem pñt intelligere virtutem concordiæ seu pacis.Ista est.n. quædam virtus quæ esse virtuosum & morale in hominibus constituit & custodit,quando.n. mediãte cęlesti,i. diuina grã & cemento ẽt charitatis illa q̃ diuersa sunt, fiũt vnum,i.vnanimes & concordes, vtpotè qñ homo vniť cum Deo per fidem & deuotionem,& ẽt cum proximo ꝑ cõcordiam & pacis communionem, tũc proculdubio talis hõ ꝑseuerat in esse gratiæ & virtutis,vt sic tandem perueniat ad fęlicitatem gloriæ & salutis.Vnitas.n.charitatis & pacis custodit virtutũ integritatem,si autem ista deficit, necesse est quòd homo perdat moralem gratiæ entitatem. Nã si à Deo & ab vnitate fidei & charitatis nos disiungimus,& à fraterna communitate & charitate nos diuidimus, statim ꝓ certo quantum ad esse gratiæ destruimur & perimus,& sic loqtur Boetius de consolatione prosa 11.vbi dicit sic: Nosti ne omne quod est tandiu manere,atque subsistere,quamdiu sit vnum dissolui vero & desistere,ubi vnum esse destiterit? Vel dic,ꝙ homo quamdiu est unus,i. simplex, integer & perfectus,& ad se solum redactus,& in vno & solo Deo fixus,tãdiu perseuerat integer & perfectus, quam cito verò unitatem perdiderit,& ad mundana diuisus per desideria fuerit, statim esse virtutum amittet,& corruptioni diuersorũ criminum subiacebit.Talis ergo vnitas simplicitatis perfectũ hominem facit, & perseuerantiam perficit & custodit. Vnde Boetius ibidem.Patebit unumquodque subsistere, dũ est vnum. 3 ¶Multis modis secundum Bernar.dř aliquid esse vnũ, scilicet collectiuè, sicut multi lapides faciũt unum aceruũ. constitutiuè,sicut multa membra faciunt corpus unũ, coniugatiuè, sicut vir & mulier una caro efficiuntur,suppositiuè,sicut anima & corpus unum hominem constituunt,imitatiuè,sicut duo hoĩes unum dñr qñ se inuicem imitanť.Sic uerè licet nos alij diuersi conditione & genere simus,unum tñ per charitatem & concordiam esse debemus. Sit igiť in nobis concors unitas collectiua,& ista est unitas religionis, qa.s.religiosi & clerici sunt partes quæ aceruum religionis constituunt,& unum collegium faciunt & componũt.Item sit ibi vnitas constitutiua,& ista est unitas intentionis, quia dato quòd personæ q̃ sunt in cõmunitate,diuisæ sint, & inter se aliquotiens inimicæ,unum tñ debent esse in suo corpore constituendo,& in utilitatem suæ reipublicę procurãdo.Item sit in nobis unitas coniugatiua: & ista est unitas societatis:qua.s.unus alteri cõiungitur & per amicitiam unitur.Item sit ibi unitas suppositiua, et ista est charitas, qua.s. homo et proximus unum efficiuntur.Item sit ibi unitas imitatiua,et ista unitas imitationis, qua.s.Deum et uiros iustos imitamur,et eos imitando unum cum eis efficimur,inquantum suis morib.conformamur. Vnitatem igitur collectiuã facit fides, q̃ de diuersis sectis et personis facit unum aceruum ecclesiæ uel religionis.Ps.Congregati sunt in unũ.Vnitatem constitutiuam facit iustitia et amor reipublicæ,qua.s. oẽs canonici uel ciues sunt unius uoluntatis pro corpore constituendo, et pro negocio publico utiliter procurãdo. De quo ad Romanos 12.Vnum corpus multi sumus in Chro. Vnitatem coniugatiuam facit societas, q̃.s. quadam familiaritate diuersas personas unit et iungit,et maximè ad literam unitas coniugalis,quæ de uiro et muliere facere debet unum,iuxta illud Gen.2.Erunt duo in carne una. Vnitatem personalem facit perfecta charitas,quę de diuersis naturis, idest de diuersis cordibus facit unũ.Act.4. Multitudinis credentium erat cor unum et anima una.Vnitatem aũt conuersatiuam seu imitatiuam facit humilis conformitas, qua.s. Deum et p̃latos et alios uiros perfectos imitamur, et unum per imitationem efficimur cum eisdem,ut sic dicat quilibet illud Ioannis 10. Ego et pater unum sumus. 4 ¶Illud propriè et simpliciter dř esse unum,quod nec actu nec intellectu potest diuidi uel partiri,sicut est punctus.Est.n. ista proprietas unitatis,quod quamuis alijs unitatibus cõiungatur, in se tñ sꝑ una indiuisibilis permauet,et in se simplex et integra custoditur.Talis est uir perfectus,qui.s.per uana desideria non debet diuidi, nec per duplicitatem huc et illuc partiri,quinimmo iste debet esse simplex,indiuisibilis et unicus,et ꝑseuerantia et constantia mentis integer et perfectus, ubicunque.n.coniungatur et ponatur,uel in quocunque collegio, consortio uel negocio inseratur, sꝑ debet mens ipsius una manere,et nunquam ad mundi appetibilia se diuidere nec extendere,nec per mundi delectabilia ab unitatis suæ constantiæ tramite se mouere,nec quacunque occasione firmitate amicitiæ & fidelitatis se duplicare,sed in omnibus et ꝑ omnia unus esse.Io.6. Est puer unus hic. Vel dic ꝙ unitas significat malam singularitatem quorũdam,qui.s.seipsos nolunt ad alios per charitatem diuidere uel partiri,sed ꝑ partialitatem & singularitatem uolunt indiuisibiles et incommunicabiles inueniri.Eccl.4.Vnus est, et secundum non habet,nec tamen satiantur oculi eius diuitijs.Qui dato quòd alijs hominibus coniungantur,et quod in collegio uel societate alijs copulentur,in se tamen partiales et singulares permanent, et nulli alij intrinsecè ꝑ charitatem misceňt. nec per beneficentiam diuiduntur.Ideo bene dicitur ibidẽ, Vnus quomodo calefiet?scilicet per charitatem.Quasi diceret nunquam. 5 ¶Multos modos unitatis secundum quid, ponit hic magister. Dicit enim quòd est unum genere,ut bos, homo unum specie,ut Sortes et Plato,unum accidente, ut uernix et cerussa,unum proportione,ut auriga et nauta,unum subiecto,ut album et dulce etc.Sed de his omnibus nĩhil ad præsens. 6 ¶Quamuis sm̃ philosophos ex duobus actu existentibus non fiat unum,potest tamen unum fieri ex duabus substantijs quando una se habet ad aliam per modũ dependentis et accidentis, et quando per unã alteri dať esse, sicut patet in corpore et anima,quæ duæ substantiæ sunt,et

tamen

tamen vnus hō fiūt, pro eo quod aīa corpori dat esse, & ab aīa dependeat ipsum corpus. Sic verè dato quòd humanitas & diuinitas in Christo duę sint substantiæ, quia tñ humanitas per modum dependentis & quasi accidētis se habuit, idcirco de ipsis duobus vnus Christus Deus & homo fieri potuit, q vnus & vnicus sp fuit, quia ſm Anastasium, iste est vnus non confusione substantiæ: sed vnitate personæ, vnus aūt non conuersione diuinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum. Nam sicut anima rōnalis & caro vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus. Vnus est enim Chrs, quo ad diuinitatē, vnus ēt quo ad humanitatē. vnus & vnicus quo ad personæ singularitatem. Vnde Aug. lib. 4. de Trin. c. 7. dicit sic, oportebat inquit vt multi venturum clamarent vnū, & à multis conclamatus veniret vnus, & vt multa constituerentur venisse vnum, & à multis exonerati veniremus ad vnum, & vt peccatis mortui, amaremus pro multis mortuum vnū, & credentes iustificaremur, in vno iusto facti vnum. ¶Vnitas hoc hēt proprium, quia si paritati additur, facit imparitatem, si verò imparitati addit, generat paritatem, sicut patet: quia vnitas addita binario (q est par) generat ternarium, qui est impar, & ecōuerso si ternario impari additur quaternarius, qui est par numerus generatur. Per pares possum intelligere illos qui in æqualitate paratur. Per pares possum intelligere illos qui in æqualitate, pace & amore & prospera tranquillitate perseuerant, per impares verò illos qui in æqualitate morum, paupertate, & tribulatione & discordia à se inuicem dissonant & discordant. Per vnitatem aūt intelligo illos qui sunt singulares & partiales, & aliorum communitate diuertuntur: qa pro certo tales si paribus, i. illis qui sunt in prosperitate & pace iungunt, inæqualitatem discordiæ & inuidiæ statim inducere cōprobantur, si verò imparibus. i. miseris desolatis & discordib. se iungunt, tunc æqualitatem, pacis & amoris inter eos inducunt, inquantum scilicet se eis conformant, & vna cum eis concorditer viuunt. Et breuiter istud est verum quòd mali & partiales cum paribus, i. cum bonis adiuncti inæqualitatem discordiam faciunt, alijs verò malis imparibus associati, æqualiter & concorditer similes fiunt: qa. s. ille q est vnus. i. sine charitatis binario & ab alijs diuisus, viuit discorditer inæqualiter, cū alijs verò viuit æqualiter & concorditer. Vel dic, ꝙ vnitas cōcordiæ societatis & cōiunctionis si illis qui pares sunt in diuitiis & honorib. addit, statim inæqualitas & imparitas inuidiæ inter eos generatur, qa. s. facile est quòd pares ꝑ inuidiam diuidantur, qñ simul in eodē collegio villa vel ciuitate vniunt, ueruntñ si personæ quantū ad statū & gradum sunt impares, tunc adiuncta vnitas cohabitationis facis eos per concordiam esse pares. Cōcordius. n. solent inuicem viuere illi qui sunt statu & gradu impares, & hoc quia. s. minores non dedignantur obseq maioribus, quàm illi qui per omnia sunt pares, qa. s. pares dedignantur obedire æqualibus. Et ideo bene dicit commune prouerbium quòd semper regnat inuidia inter pares. Vnde bene dicit alter quod facile est pares parib. inuidere.

De Dualitate. Cap. 28.

1 Dualitas ex vnitate combinata cōsurgit. est. n. numerus post vnitatem secundus, & ei immediatè coniunctus, & inter vnitatem & trinitatem medius, & vtrique cōtiguus & vicinus. Sic verè est dualitas charitatis: quia. s. ista est quæ ex combinatione oritur animorum duorū, quia teste Greg. Charitas minus quàm inter duos haberi non potest. Ista est enim virtus quæ media est inter essentiæ diuinæ vnitatem, & personarum trinitatem, quia pro certo perfecta charitas ab vnitate. i. à Deo immediatè oritur, & in ternario, i. in fide trinitatis terminatur & perficitur. Vel dic, ꝙ illi qui sub binario charitatis sunt positi, ipsi Deo vni & trino sunt contigui & vicini. quod bene figuratur in discipulis quos Chrs secum habuit, & quos ad prędicandum mittendos binos & binos inuicem copulauit. Ideo bene dicitur Eccl. 4. quòd melius est esse duos quàm vnum, quia si duo sint, simul fouebuntur mutuo, vnus autem quomodo calefiet? 2 ¶Dualitas est numerus infamis, Pro eo quod primus ab vnitate recedit. Sic verè dualitas dissensionis & discordiæ infamis merito pōt dici, quæ. s. unitatem & pacem fugit, & ab ea se elongat & recedit, quia proculdubio illi qui duo sunt & non unus, i. illi qui diuisi sunt & non uniti, s. discordes, maleuoli & inuidi, ab vnitate pacis & cōcordiæ, & etiam ab vnitate, i. à Deo recedunt, & ad ternarium. i. ad triplicem concupiscentiam mundi accedunt, & ideo infames sunt, quia vnitatem amoris fragunt. Eccl. 33. Duo contra duo, vnum contra vnum. Iō Eccl. 26. dr̄. In duobus contristatum est cor meum. 3 ¶Ternarius numerus ex vnitate addita dualitati cōsurgit, et est numerus in natura sacrarus pro eo quod oīa quæ sunt in quadam trinitate consistunt, inquantum. s. in numero, pondere & mensura facta sunt. Iste numerus in bono significato beatam trinitatē designat, in qua. s. summè manet dualitas charitatis et veritas deitatis, et iō iste sacratꝰ numerus dēt dici, quia rōne trinitatis dēt præcipuè benedici. Vñ ēt Arist. lib. de cœlo et mundo, in ternario numero Deum sublimem et gloriosum magnificare adhibuit, in quo. s. beatę trinitatis fidem dilucide declarauit, quia. s. tria sunt quæ testimonium dant in cęlo: Pater, Verbum, et Spiritus sanctus: et hi tres vnum sunt, sicut dr̄ 1. Io. 5. Vel dic quòd iste numerus signat tres uirtutes theologicas, s. fidem, spem, charitatem: de q̃b. dr̄. 1. ad Cor. 13. Nunc aūt manent fides, spes, charitas, tria hæc. Vel signat tres potentias vel tres partes pœnitentię, scilicet contritionem, confessionem, satisfactionem, vel tres hierarchias angelorum, vel tres status saluādorum, uel tres dotes gloriæ Paradisi, s. visionem, fruitionem, tentionem, et cætera similia. Vñ Eccl. 25. In trib. beneplacitum est spiritui meo. Vel dic, ꝙ ternarius in malo significat tres concupiscentias, s. concupiscentiam oculorum, concupiscentiam carnis, et superbiam uitæ, quæ figuratæ sunt Apocalip. 16. in spiritibus immūdis, qui de ore bestiæ, i. à suggestione diabolica perhibentur exire. 4 ¶Quaternarius numerus est solidus, ex quatuor. n. unitatibus, uel ex duabus dualitatibus, uel ex ternario, et vnitate constat, et inter ternarium et quinariū medius perseuerat: Iste igitur numerus uirum perfectum significare potest, qui solidus est et constans in morib. et in fide, et q quatuor unitates, i. quatuor cardinales uirtutes uel doctrinam quatuor euangeliorum continet, et binariū charitatis, ternarium fidei trinitatis, et unitatem, i. fidem vnius deitatis continuè secum habet, ita quod inter ternariū trinitatis, et quinarium quinq; librorum legis Dei residet atq; manet. quod bene figuratur Ezec. 1. ubi sancta animalia quatuor alas et quatuor facies habere dicuntur, pro eo qđ sancti uiri et in alijs, idest in uolando per contemplationem, et in facie, idest in cognoscendo per discretionem, quaternarium uirtutum et soliditatem mentis habuisse noscuntur. Ezechiel 42. Per quatuor uentos mensus est murum. Vel dic quòd iste numerus soliditatem ecclesiæ significat quæ omnia supradicta continet atque portat. Vel dic, in malo significat quod per quatuor malæ affectiones regnant, qui scilicet soliditatem obstinationis, binarium dissensionis, ternarium concupiscentiarum (quibus scilicet concupiscuntur diuitiæ, deliciæ, et honores) et vnitatem partialitatis & diuisionis habent. 4. Regum 7. Quatuor erant viri leprosi iuxta introitum portæ. 5 ¶Quinarius numerus ex quaternario et vnitate consistit, et in bono signat illos qui quinque libros Moysi spiritualiter obseruāt, et qui quinque sensus suos ab illicitis appetitibus custodiunt et ꝓseruant: Figurati in quinque prudentibus uirginibus, quæ obuiam exituræ sponso, lampades exemplorum cum oleo meritorum secum portauerunt, propter quod ad nuptias intrauerunt. Potest etiam iste numerus significare legem Moysi, quæ in quinque libris continetur, uel etiam passionem Christi, quæ in quinq; uulneribus terminatur, ut lex figuretur in probatica piscina, q̃ habebat quinque porticus. Iō. 5. passio uerò Christi figuret in pera Dauid cum quinque lapidibus. 1. Regum. 17. Vel dic, quòd quinarius significat uiros carnales, qui à quinque sensuum illecebris detinetur, & qui in quinque fatuis uirginibus in quinq; iuga bouum emittentib. figurant. Matth. 25. et Lu. 14. 6 ¶Senarius numerus (qui dr̄ numerus perfectus, ꝑ eo ꝙ constat ex suis partibus aliquoties, qui secūdum Boetiū, nihil habet superfluum, nihilq; diminutum,) signat uiros iustos, qui ꝑ sex ætates pręsentis uitæ ad septimam mortis cursitant, et octauam resurrectionis expectant, et nihil diminutum aut superfluum secum portant, figurati in Cherubin, q̃ sex alas habebant, et sanctus, sanctus, domino decātabant. Esa. 6. Vel dic, quòd iste numerus significat laborem præsentis

tis miseriæ, pro eo scilicet quod dominus sex diebus laborauit, & in septima requiescere decreuit. unde Lu. 13. Sex dies sūt in quib. operari oportet. ¶ Septenarius est numerus qui crescit vltra senarium, & est tertius numerus inter impares, & pōt significare tempus præsentis uitæ, quæ septem dierū curriculo voluitur. 4. Reg. 3. Circuierunt per viam septem dierum. Vel pōt significare septenariū virtutum, s. quatuor cardinales, & tres theologicas, vel etiam septem dona sancti Spiritus, vel ēt illos qui in tali septenario consistunt, de quibus dr̄ Zach. 4. Ecce candelabrum aureum totum, & septem lucernæ super illud. Vel pōt designare vniuersitatem bonorum terrenorum, quia. s. secundum Greg. Septenarius numerus vniuersitatem designat. Qīa autem terrena in septē climatibus mundi, & sub septem planetis consistunt, Vnde de bonis terrenis potest dici illud Mar. 8. Quod panes habetis? dicunt ei septem. Vel potest significare vniuersitatem futurorum gaudiorum. Istæ sunt septē stellæ quas habebat filius hominis in dextera sua. Apoc. 1. quia. s. filius hominis Christus septem stellas, i. vniuersitātatem gaudior, & præmiorū, & præcipuè septem dotes, quatuor. s. corporis, & tres aīæ distribuit animabus. Vel pōt significare vniuersitatem sanctorum, & iustorum. Apoc. 8. Vide septem angelos stātes in cōspectu Dei. Vel potest significare vniuersitatem vitiorum, & sic dr̄ quod Christus de Magdalena eiecit septem dæmonia. Lu. 7. Vel potest significare vniuersitatem hominum malignorum, & etiam dæmoniorum. vnde Matt. 12. Assumit septem spiritus nequiores se. Vel potest significare vniuersitatē infernalium tormentorum. Deuter. 15. Septem diebus comedes afflictionis panem. & Leu. 26. Percutiam vos septies propter peccata vestra. Et breuiter omnis vniuersitas & generalitas siue bona fuerit siue mala, potest per septenarium designari. ¶ Octonarius numerus q̄ ex octo vnitatibus, duobus quaternarijs, & quatuor dualitatib. consistit, multa pōt significare: significat. n. viros perfectos, qui. s. iam sunt mēte in octaua ætate futuræ resurrectionis, quia pro certo isti habēt octo beatitudines, duas charitatis paritates, & quatuor cardinales virtutes. Istæ autem quatuor virtutes duplicatæ sunt, inquantum in dualitate charitatis existunt. Dualitas autem charitatis in eis quadruplicatur inquantum cum quatuor virtutibus, & quatuor euangeliorum doctrina istorum charitas replicatur. Vnde 4. Reg. 22. Octo annorum erat Iosias cum regnare cepisset. Vel dic, quod octonarius signat beatitudinem, & tempus futuræ resurrectionis quantum ad bonos, quæ in octaua fiet ætate. Nume. 29. Die octauo offeretis munus vestrum, quia sicut octonarius succedit septenario, & appropinquat ad nouenarium, & constat ex duabus puritatibus, s. ex bis quatuor, vel ex duabus imparitatibus. s. tribus & quinque, sic verè resurrectio futura, & beatitudo æterna septenaria temporum, & dierum, donorum, virtutū vel sacramentorū dr̄ succedere, & illis qui in tali sunt septenario, prouenire. Nouenario autem, i. nouem angelorū ordinibus appropinquat, & ipsis homines sociat atque ligat. Veruntamen ista octaua resurrectionis in duplici est differētia, quia. s. quantum ad bonos duplicem continet paritatē, inquantum. s. paritati meritorum respōdet paritas præmiorum. Quantum ad malos verò duplicem habet imparitatē, inquantum. s. meritorum imparitati inæqualitati, & dissonātiæ respondet imparitas, & dissonantia pœnæ q̄ miseriæ. Iō de ista octaua beatitudine potest intelligi illud Ioan. 20. Post octo dies iterum erant discipuli Iesu intus, s. in Paradiso. Et sequitur quod venit Iesus ianuis clausis, & dixit eis, pax vobis. Vel per octonarium intellige tempus legis antiquæ, vbi die octaua pueri circuncidebantur. Gen. 17. Infans octo dierū circuncidetur. ¶ Nouenarius numerus constat ex ternario terducto, & potest significare statum angelorum, qui nouē cōstat ordinibus, & tres habet ternarios, i. tres hierarchias, in quarum. s. qualibet tres ordines cōtinentur, vt sic ipsi beati spiritus sub triplicitate triplici constituti, beatæ trinitati propriè conformentur. Et ideo dr̄ Act. 10. quod hora nona angelus Cornelio apparuit, pro eo quod angelica natura sub nouenario consistit. Numerus autem iste denario immediatè cōiungitur, inquantum. s. ipsum Deū angelica natura immediatius contemplatur. ¶ Nota autem quomodo numerus nouenarius videtur esse humanæ naturæ appropriatus. Homo enim sine cibo dicitur nouem diebus posse viuere, pediculus etiam qui de homine nascitur, totidem diebus viuit. Aliquæ etiam sunt infirmitates humanæ, quæ usque ad nouenarium numerum semper crescunt. Homo etiam dr̄ nouē diebus in aqua vbi submersus est, latere, & postea enatare. Homo etiam qui morsus à leopardo uel vncia, à murib. ad corrodendum impetitur, liber remanet, si nouem dieb. ab ipsorum murium impetu defendatur. Vide de vncia. Multæ sunt etiam infirmitates sanctorum, de quibus in ipsis sanctorum oraculis infirmus nouem diebus aut moritur, aut sanat̄, sicut de Sancto Antonio & Maxentio, & multis alijs est expertum. In hoc igitur potest moraliter intelligi, quod nouenarius numerus, i. nouem ordines augelorum habent quandam naturalem amicitiam ad humanam naturam, & quandam confederationem specialem, & hoc quia homo particeps est rationis sicut ipsi creatus ad beatitudinem sicut ipsi, & cū ipsis ad reformationem suorum ordinum assumendus, & ipsis in præsenti commissus ab eis defendendus & custodiendus. In signum cuius dr̄ Act. 10. quod Symon coriarius vidit quasi hora nona Angelum dn̄i introeuntem ad se. ¶ Denarius numerus super nouenarium per unitatem excrescit, & simpliciū numerorum finis, compositorum verò principium existit, sine replicatione. n. denarij, nullus numerus vlterius generatur, ipso autem replicato, in infinitum numerus propagat̄. Talis est Deus, qui. s. omnium numerorum, i. omnium creaturarum numerabilium principium est & finis, q̄a. s. ab isto & per istum continuatur, & propagatur omnis creaturarū numeratio, & sine isto nulla fit creaturarum numeratio, & sine isto nulla fit creaturarum multiplicatio. Ioan. 1. Sine ipso factum est nihil. Vel dic quod denarius significat complemētum legis, quæ. s. continet denarium mandatorum. Vn̄ lex diuina figuratur in psalterio Dauid, quod dicebatur, Psalteriū decachordum, pro eo quod decem chordas. i. decem mandata specialia continebat. Vel dic quod denarius qui est finis simplicium numerorum, significat gloriam Paradisi, quæ finis est & complementum omnium animorum. Iste est. n. denarius diurnus, quem pro labore uineæ beati recipiunt vniuersi. Matt. 20. Nonne ex denario conuenisti mecum? Vel dic, quod in malo iste numerus significat transgressionem decem mādatorum, & sic bestia abyssi dicitur decem cornua habuisse. Apo. 13. De alijs autem numeris potes per teipsum exponere per replicationem simplicium ad denarium, sicut vndenarius potest significare illos qui vltra decem mādata supexcrescunt, & superaddunt consilia. Vel potest significare decalogi transgressores. Duodenarius verò potest significare duodecim fidei articulos, vel illos qui cum denario decalogi duo charitatis mandata seruant. Tertiusdecimus significat illos, qui cum fide trinitatis decem mandata custodiunt, uel etiam illos qui duodenarium articulorum per hæresim transgrediuntur & prætereunt. Et sic potes in omnibus numeris aliquod intelligere secretum, uel secundū quod ad præmissa replicantur, vel secundum etiam, quod ex usu scripturæ diuersimodè accipiuntur, sicut est quadragenarius, qui significat laborem uitæ præsentis, pro eo quod filij Israel 40. annis p desertum circuierunt, quinquagenarius uerò significat gloriam Paradisi, pro eo quod illum annum pro iubileo & pro perfecta requie filij Israel habuerunt, & sic de alijs, quæ omitto gratia breuitatis.

De Mensuris. Cap. 29.

DE mensuris autem geometricis multa inserit hic magister, quæ omnia omitto, excepto quod de circulo, angulo, triangulo, & quadrāgulo aliquid superaddam. Est ergo circulus figura simplicissima, capacissima, ab angulositate remotissima, exterius euexa & gibbosa, interius concaua & connexa, motui apta, & reuolutioni congruissima, omnium figurarum perfectissima, suipsius circa centrum æqualiter extensiua, omnium potestatiuè contentiua, & ad ambitum omnium competentissima, & ideo sagax natura cælo, & cælestibus ordinib. dedit circularem dimensionem, circularē reuolutionem, & circularem in idem reductionem, ēt oīa inferiora. s. anni, menses & tempora circulariter transeunt, & circulariter reuertuntur, in quib. oībus cōmendat̄ circuli figura, & super omnes figuras reputat̄ igneus & nobilis in natura. Talis circulus videtur esse Deus, qui. s. se intelligendo, & amando, more circuli reflectitur in seipsum, & etiā

ad modum circuli caret principio atq; fine. Vnde etiam phylosophus quidam legitur Deum sic descripsisse. s. ꝙ Deus est circulus incircumscriptibilis, cuius centrum vbiq; est circūferentia nusquam, pro certo iste est omni perfectione maior & capacior, & ab omni angulositate. i. ab oī defectu remotior, omnia. n. quæ sunt sua infinita capacitate ambit, & cōtinet, oia possidet atq; tenet, & ideo omnia debent istū circulum ęmulari, & ipsum pro virib. imitari, quia. s. oēs debēt per sui considerationem in seipsos reflecti, & continuè ꝑ considerationem natiuitatis, mortis, iudicij, inferni & Paradisi circulariter circumuerti. Eccl. 1. Oritur sol & occidit, & in circulos suos reuertitur. Vel dic, ꝙ circulus est vir iustus, qui angulositate falsitatis carens, circa cētrū. i. circa Deū ꝑ affectionē & contemplationem continuè circūfert. Iste igitur per charitatem est capacissimus, quia. s. bonos, & malos continet diligendo, per obedientiam est volubilis, q. a. s. de facili mouetur bene operando, & maiorib. obtemperando, & obedientiam frequentando. Interius etiam est concauus per humilitatem, exterius verò rotundus & eleuatus ꝑ eleuatam ad Deum voluntatem, & in puncto tangens terrā ꝑ voluntariam paupertatem, & per assumptam de reb. terrenis strictam necessitatem. Et sic tales figurabuntur in circulis aureis qui in arcæ laterib. inserebantur. Exo. 25. quib. mediantib. portabatur, quia pro certo iusti qui sunt spūales circuli, in arcæ. i. in ecclesiæ laterib. sunt inserti, & ad eam defendum, & sustinendum sunt spūaliter deputati. Vel dic, ꝙ circulus qui cum re recta non potest coniungi, nisi in modico uel in puncto, significat peccatores, qui cum iustitiæ rectitudine nunquam volunt aliqualiter applicari, nec alicui societati iustè & rectè socialiter copulari, quia. s. ſm Apost. Non est conuentio iustitiæ cum iniquitate. 2. ad Cor. 6. Talis igiť ꝑ superbiā est gibbosus, per auaritiam capax, per instabilitatem mobilis atq; leuis. Tales. n. ita sunt capaces ꝑ auaritiam, ꝙ uellent quicquid hn̄t alij continere. Ita ēt sunt volubiles per inconstantiam, ꝙ in eodem statu nunquam pn̄t sistere vel manere, sed potius impetuosè, uolubiliter & circulariter se hr̄e. vnde 1. Reg. 25. Impij rotabunť quasi in impe-

2 tu, & circulo fundæ. Et in Ps. In circuitu impii ambulāt. ¶ Angulus est duarum linearum mutus & alternus contactus. Est aūt angulus præ cęteris domus partib. maioris fortitudinis & virtutis. Virtus. n. duarum linearum in angulo coniungiť, & fortitudo duorum parietum, in angulo copulatur, & iō angulus est naturaliter fortior, & ad coniungendum lineas vel parietes aptior, & fortib. lapidib. cōpactior. Talis angulus est Christus, qui de duab. lineis. i. de duabus naturis est cōpositus, & ad coniungēdum in fidei vnitate duos parietes. i. duas hoīum sectas. s. Iudæos & Gentiles, specialiter deputatus, & ideo iste lapis angularis dr̄, pro eo ꝙ pro stabiliendo domum ecclesiæ fortissimus reperitur, & pro eo ēt ꝙ ad copulandū diuersos aptissimus inuenitur. ad Eph. 2. Ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo oīs ædificatio constructa crescit in templum sanctum in dn̄o. Vel dic, ꝙ angulus est prælatus, vel ēt quilibet vir perfectus, qui ex duab. lineis. i. ex duob. charitatis mandatis constituiť, & iō ad cōiungendū diuersos per concordiam, habilis inuenitur, ipsoque mediante partes diuersæ ad concordiam reducunť, & totū ecclesiæ ædificium stabilitur. Esa. 28. Mittam in Sion lapidē angularem. Vel si vis dic, ꝙ angulus qui est locus in quo facilius adunantur sordes, significat peccatorem, in quo. s. adunantur, & aggregant̄ fæces, & immunditiæ vitiorum, & in quo plus abundat umbra falsitatis, & minus splendet lumē, & splendor veritatis, Ideo bene dr̄ ꝙ veritas non quærit angulos. Angulus. n. falsitatem significat, vbi mala intentio se occultat. Vel dic ꝙ angulus qui, s. est locus immundus, locus obscurus, locus strictus & arctus, significat mundū, vbi. s. regnat immunditia vitiorum, obscuritas ignorantiæ, arctitudo seu pressura tribulationū & pęnæ. Vel dic ꝙ anguli sunt

3 virtutes, vel etiam cordis affectiones &c. ¶ Triangulus est figura trium angulorū, & hēt triāgulus unicam superficiē, & tres angulos. Illa aūt superficies cum sit vna, tribus angulis est cōis, & tn̄ in quolibet angulo manet tota, & etiam quilibet angulus trianguli vr̄ alios duos angulos continere, qđ patet sic, quia. s. angulus est contactus duarum linearum, q incipit ab vno termino, & terminatur ad duas bases, & sic ꝑ consequēs necesse est concludere ꝙ in triangulo sempꝫ duo anguli sunt bases, & sic tota superficies cōtinetur à quolibet angulo, & ēt quilibet angulus est in quolibet angulo. Talis triangulus est beata trinitas, q̄. s. vnicā hēt superficiē. i. vnicā diuinitatē, q̄ trib. angulis. i. trib. personis est cōis, & in qualibet est tota, & tn̄ non est oīb. nisi una, & quod plus est, in isto dato triangulo trinitatis tres anguli. i. tres personæ adinuicem sunt distinctæ, una tn̄ ab alia continetur. Vna verò superficies. i. vna tota essētia à singulis angulis. i. à ꝑsonis singulis possideť: iuxta illud quod caniť. Totus in patre filius, totus in verbo pater. Iō bene dr̄ 1. Io. 5. ꝙ pater, verbum & Spiritus sanctus hi tres vnum sunt. Vel dic, ꝙ triangulus est aīa rōnalis, q̄ vnā hēt essentiam, & tres potētias, vel ēt tres virtutes theologicas, q. a. s. tres sunt q testimoniū dant in terra, spūs, aqua, & sanguis. s. spūs fidei, aqua baptismatis, & sanguis dominicæ passionis. Vel dic, ꝙ triangulus pōt sign̄are in malo hoīem peccatorem, q tres hēt angulos. i. tres cōcupiscētias carnales. Prou. 30. Tria sunt mihi difficilia. ¶ Quadrāgulus est

4 figura solidissima, quatuor. n. hēt angulos, & in qualibet parte sui est recta, & iō vbicunq; voluať, sꝑ est solida atq; firma: & iō res quadrangulæ firmissimæ sunt, & ad sustinendū oīa sunt solidissimum fundamētū. Talis figura moraliter loquēdo dēt esse quilibet hō, quia pro certo iste dēt hr̄e quatuor angulos. i. doctrinam quatuor euāgeliorum, vel ēt quatuor cardinales virtutes, & sic ꝑ certo iste erit ꝑ constantiā solidus, & in fide & morib. sꝑ firmus, & vbicunq; voluatur, siue ad ꝓspera siue ad aduersa, stabilis & immotus dēt esse, figuratus in altari Eze. 43. vbi dr̄, ꝙ Ariel. i. altare, erat duodecim cubitorū quadrangulorum, æquis laterib. ad denotandū, ꝙ illi q altare Deo efficiunť, & in quib. Deo sacrificia bonorū operū immolanť, duodecim cubitos dēt hr̄e. i. duodecim articulos fidei credere, & ꝑ constantiam esse quadranguli tenentur, inquantum. s. in quatuor euangelijs, & quatuor virtuib. solidanť, æquis tn̄ laterib. inquantū per æquitatē & iustitiam mensuranť. Apo. 21. Ciuitas erat in quadro posita. Et

5 ibidē dr̄ ꝙ latera ciuitatis erant æqualia. ¶ Hic subiungit magister de mensuris quib. mensuranť tam liquida q̄ arida, & sic ponit hic proprietates & nomina oīm vasorum et instrumentorū q b. vtunť hoīes, et quorum adiutorio transigiť vita pn̄s, sicut est cyathus, cotyla, hemina, sextarius, modius, amphora, vrna, corus, cophinus, calathus, & alia similia infinita. Subiungit ēt de mēsuris spatiorū, sicut est digitus, pes, passus, pertica, stadium, miliare, et similia. Subiungit insuper de ponderib. et pōderū instrumētis, et nominib. s. de statera, obolo, vncia, dragma, et similibus. De his. n. oīb. summatim loquitur magister, sed gr̄a breuitatis, et ꝑ eo, ꝙ moralizatio et expositio talium improficua, et sterilis videbatur, omisi, et solum de modio, thuribulo, via, termino, pōdere & state-

6 ra aliqua subiunxit: ¶ Modius igiť ſm Isid. erat in lege mensura quadragintaquatuor librarū. i. viginti duorū sextariorū, et ordinata fuit ista mēsura ītypū viginti duorū generū rerū q̄ Deus fecit primis sex diebus, q. a. s. prima die fecit septē. s. materiā informē, angelos, lucē siue ignem, cęlos superiores, aquā, terrā, et aerē, secunda verò die fecit firmamētū solū, tertia die fecit quatuor. s. maria, semina, sationes, et plantaria, quarta die fecit tria. s. solem, lunam, stellas, quinta die fecit tria. s. pisces, reptilia aquarum, et volucres: sexta verò die fecit quatuor. s. bestias, reptilia terræ, iumēta, et hoīem, et sic facta sunt viginti duo gn̄a rerū sex diebus. Vigintiduę gn̄ationes sunt ab Adā vsq; ad Iacob, vigintiduæ literæ sūt in alphabeto, et viginti duo sunt libri veteris testamenti. In typū ergo istorū Moyses modium viginti duorū sextariorū mensurā ordinauit, ad denotādum ꝙ ille modio diuinæ mēsuræ mensurari mereť, q vniuersitatem creaturarum recolit, et q libros legis custodit, et qui ad Christi generationē

7 attendit. ¶ Thuribulum est uas metallinum duplum, inferius clausum, superius verò ꝑforatum, cōcremādo, thuri aptū, et ad thurificandum circa altaria deputatum, trib. cathenis cōcathenatum, et sursum cum eis positum, et suspensum. Tale dēt esse cor et cōscientia viri iusti, quod pro certo inferius ad terrena clauditur, et sursum ad cęlestia per desiderium aperitur, vbi ignis charitatis accenditur, et à quo thus orationis ad altare Paradisi euaporare cogiť, à cuius. s. fragrantia tota ecclesia iocundať. Figura Apo. 8. vbi Angelus habebat thuribulum aureum in manu sua, et data sunt ei incēsa multa. Istud ergo thuribulum cordis nostri tres debet habere ca-

re cathenas, s. fidem, spem & charitatem, quæ ipsum s. hnt constringere, ad contemplationem suspendere, & p cœlestia desideria subleuare. Iob 7. Elegit suspēdiū aīa mea. Vel dic, q thuribulum diaboli est adulator, qui igne cōcupiscē-
8 tiæ plenus non cessat alios incensare. ¶ Lāpas est vas vitreū, tenue, fragile, planum & perspicuū, rotundum, latum superius & apertum, inferius verò strictum & clausum, cōtinentiæ olei, & nutrimento luminis præparatum, & ad illuminādum in tenebris deputatum, & in alto loco positum, & suspensum. Talis lampas pōt dici quilibet vir perfectus, qui. s. in sui conditione est fragilis & tenellus, & per honestā cō-
uersationem splendidus, non obscurus, quia. s. talis est pspicuus, & lucis veritatis peruius per discretionem, rotundus, & sine angulo per simplicem intentionem, planus per verā & benignam conditionem, sursum à parte cęlestiū latus & apertus per superiorum desideriorum, & cordis affectionē, inferius verò à parte terrenorū clausus, & strictū per bonorum vsum, & per cōtemptum eorum, & detestationē, ignis charitatis & olei pietatis contentiuus per amorem, & compassionem, & ad illuminandum alios deputatus p exempli & doctrinæ illustrationem, sursum in ecclesia suspensus p contemplationem, & sp ante altare positus per orationē, & deuotionem, & ideo viri iusti bene figurant in sanctis aīalib. Eze. 1. de q b. dr̄ q similitudo, & aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum. Vel dic, q lampas est peccator fragilis & facilis ad cadendum, qa. s. in ipso est splendor curiositatis, oleū carnalitatis, ignis cupiditatis. Ipse. n. sursum aperitur ad mundi honores p affectionem, inferius verò ad pauperes stringit, & clauditur per parcitatem, & incompassionem, sursum verò suspendit p superbiam, & elationem. Vnde Naum 2. de peccatorib. dr̄ q aspectus eorum quasi lampades, & quasi fulgura discurrētia. Vel per lampadem intelligo conuersationem honestā, q̄ si oleum diuinæ gr̄æ habeat, solet illuminare, si verò ipso careat non solet proficere vel valere, & inde est q prudētes Virgines lāpades & oleum habuerunt, pp quod ad nuptias intrauerunt, fatuæ verò lampades habebāt, sed oleo caruerunt, pp quod nuptiarum introitum perdiderunt, sicut dicitur Matt. 25. Quia pro certo lampas, & claritas honestæ conuersationis hypocritis non sufficit, qñ oleum diuinæ gr̄æ deficit, sed tunc bonorum operum, & exemplorum lampades introitum regni cęlorum merentur, qñ ipsas oleum gr̄æ, &
9 meriti comitatur. ¶ Laterna est instrumentum ad deferendū lucernam ne extinguatur à venti flatib. ordinatum, & est laterna dicta à latendo, eo q intus lumen latenter contineat. Et fit laterna de cornu lucido vel de vitro, vt. s. lumen exterius illuminet, ventus verò interius non subintret. Talis laterna fuit beata Virgo, quæ ignem. i. Dei filium continuit, & per sanctitatem, & merita semper luxit, & tñ ventus inanis gloriæ nunquā in eam subintrauit. Talis ēt debet esse quilibet hō iustus, qa. s. ignem charitatis, & lumen honestatis debet continere, & tñ ventum alicuius inanis gloriæ nunquā dēt recipere vel hr̄e, quod lumen suæ perfectionis possit extinguere vel vrgere. Prou. vlt. Non extinguetur in nocte lu-
10 cerna eius. ¶ Via est spacium per quod vehicula trāsuentum, & vehuntur, & ideo dr̄ via quasi vechia, ergo accipiēdo viā pro publico itinere, per quod de loco ad locum pertransit, notandum ſm Lucre. q via debet esse munda, solida, recta, pacifica, & secura, hoībus cōis & publica, cunctis aperta, & exposita, nulliq; clausa vel interdicta. Talis via vr̄ esse status pęnitentiæ, vel etiam status. s. lucis, & locus ecclesiæ, quia. s. ista est via p quam itur ad ciuitatem Paradisi, & p quam iusti transeunt & discurrunt. Ista. n. habet munditiam continētiæ, soliditatem patientiæ, pauimentum iacētis humilitatis vel honestæ apparentiæ, rectitudinem iustitiæ, latitudinem amicitiæ, securitatem pacis, & concordiæ. Tali. n. via est ambulandum, & ad Paradisi domicilium properandum. Esa. 30. Hæc est via, ambulate in ea, non declinetis ex ea neq; ad dex
11 terā neq; ad sinistram. ¶ Via publica differt à via priuata, seu à semita. Via. n. publica est vt cōiter magis immunda, & lutosa, montuosa, & puluerosa, magis prolixa, & dispendiosa, & quamuis sit vt cōiter magis lata, non est tñ ad ambulandū magis pspicua seu tuta. Semita aūt vt cōiter est tutior, est mūdior, & est secretior, est breuior, est securior. In vijs autē publicis solent latrones insidiari, & ibi ēt multa solent biuia inueniri, ita q qui per talem viam ambulat semper est in periculo vel quod ab insidiantib. occidat̄, vel q per uiam quā non dēt ingrediat̄, q̄. s. cessant in semita, qa pp̄ter paucitatē viatorum pauci ibi insidiant̄, & pauca ibi sunt biuia, per q̄ ambulantes errare vel deficere compellant̄. Via publica significat mundum, priuata verò vel semita denotat pn̄iæ uel religionis statum. Differunt igitur ista duo, quia. s. via publica, i. mundus, est via per carnalitatem luctuosa, per superbiā montuosa, & per auaritiam puluerosa, per insidiantes, dæmones periculosa, & propter biuiorum, i. pp̄ter statuum diuersitatem magis est dubia, & amplius tædiosa, & quamuis sit lata, & spatiosa, est tñ pp̄ter causas iam dictas multotiēs inutilis, & damnosa. Matt. 7. Lata est uia q̄ ducit ad mortem, & multi ingrediunt̄ per eā. Semita autē religionis est mundior per cōtinentiam, & rectior, & iustior, secretior, per solitudinem, breuior per morum rectitudinē, & offendiculis carentior per terrenorum, & per occasionē mali paucitudinem. Esa. 26. Semita iusti recta est, rectus callis iusti. ¶ Vesti-
12 gium est signum plantarum pedum in terra uel in puluere impressum, & ēt largo modo sumendo, vestigium dr̄ omne signum quod post recessum rei cuiuscunq; remanet. Manifestat ergo vestigium illud cuius est vestigium. Vnde ēt in vestigijs ferarum remanet aliquod odoris indicium, quo à canibus venaticis deprehendunt̄, et aliquotiens capiunt̄. Per uestigia ergo pñt intelligi exempla siue bona fuerint siue mala, q̄. s. in locis in q b. sumus, imprimimus, ipsaq; post nos relinquimus, propter quod quales sumus q pcessimus, odorātib. et intuentib. declaramus. Dan. 14. Animaduerte cuius vestigia sunt hæc. Vel dic q uestigia Dei sunt eius creaturæ, in quib. p certo clarè apparet qualis est uirtus et bonitas creatoris. Sap. 3. A magnitudine creaturæ poterit creator cognosci. Vel dic q uestigia Chr̄i et sanctorum sunt eorum dicta et opera, in quibus apparet odor, et redolentia suæ famæ. Nos autem si boni canes fuerimus, istorum odorem, et uestigia, i. istorum famam et exempla debemus sentire, et eadem sequi, et imitari, quosque possimus quod petimus comprehendere, et habere. Iob 23. Vestigia eius secutus est pes meus, uiam eius custodiui, et non declinaui ex ea.

De Ponderibus. Cap. 30.

1 Pondus dr̄ à ponendo, eo q oīa collocat atque ponit. vñ nihil est aliud pondus q̄ impetus rei tēdentis ad locum suum. Et sic dico, q pondus est in duplici differentia, s. pondus quod est leuitas, et pondus quod est grauitas. Leuitas. n. est pondus elementorum nobilium, q̄ motum suum habent à centro ad circunferentiā sicut est ignis et aer, naturaliter. n. mouent̄ sursum, qa pondus suæ inclinationis ipsa naturaliter portat sursum. Grauitas autem pondus est elementorū ignobilium, sicut est terra, et aqua. Ista. n. suo pondere mouentur deorsum, et descendunt naturaliter de superius et de sursum. Per tale pondus pōt intelligi amor, quia pro certo iste est q uoluntatem et animam portat et collocat, et ubicunq; vadat, eam situat atque pausat. Veruntñ quia sicut duo gña rerum et personarum. s. elementa grossa. i. peccatores, qui sunt sicut terra per frigiditatem indeuotionis, et sicut aqua per labilitatem inconstantiæ, et defectionis, et elementa subtilia, i. uiri iusti, qui sunt sicut ignis per charitatis feruorem et sicut aer per ueritatis splēdorē, iō duæ species ponderis et amoris inueniuntur, quo. s. mentes istorum diuersimodè mouentur et inclinantur. Est igitur pondus leuitatis, et istud est amor spiritualis, et sanctus, q est amor uirorum iustorum, q portat mētes eorum superius ad ęterna. Est ēt pōdus grauitatis. i. amor carnalis, et mundialis, q mentē mouet inferius ad terrena, quia pro certo istud est uerum, q amor, et affectio bonorum q per paupertatem uoluntariā alleuiant̄, ipsos superius in cœlis collocat, dicēs ad Col. 3. Quæ sursum sunt q̄rite, non q̄ super terram. Amor uerò et affectio malorum ipsos inferius in terris, et terrenis deprimit et supprimit, qui per uitia aggrauat̄, qa sicut dr̄ Eccl. 3. Spiritus filiorum hominum ascendit sursum, et spiritus iumentorum descendit deorsum. ¶ Statera est instrumētum ad
2 pōderādum deputatum, et dr̄ statera à stādo, eo q lancibus æqualiter pōderantib. statera stare ur̄. Lances. n. dñr illi duo cybri ærei, in quorum uno ponitur pondus, et in alio pōderanda. Momentum uerò stateræ dr̄ illa lingua recta, q facilimè

limè se vertit ad partem amplius ponderantem, quæ quidẽ lingua in medio vnius regulæ fixæ,& in medio per longum pforatæ ponitur,& quamdiu adæquata sunt pōdera,lingua illa recta & conformis regulæ reperitur,si verò inæqualitas ibi fuerit, & vna pars alteri ꝑponderauerit,statim lingua illa se ad partem q̃ magis ponderat,inclinabit, & à conformitate regulæ se continuè separabit.Per staterã pōt intelligi conscientia,vbi.s.sunt duæ lances.i.intellectus, & voluntas,& vna lingua.s.spiculum seu synteresis rōnis,& vna recta regula.s.iustitia,q̃ in duo est diuisa,inquantũ,s.docet declinare à malo,& facere bonũ.Igitur dico, ꝙ statera cōsciẽtiæ dẽt dici à stando,stare.n.dẽt,nec se magis ad vnam partẽ q̃ ad aliã inclinare,q̃diu.n.in lancib.intellectus & voluntatis non est aliquod inæquale pondus peccati,tandiu statera consciæ est pacifica,& econtra,& synteresis stat recta & certa,& regulæ veritatis,& iustitiæ conformata,statim verò ꝙ virtuti & medio pondus peccati in lance voluntatis vel intellectus ꝑponderat,lingua synteresis se excitat, & dolẽs à iustitia se separat,& versus illã partem vbi est pondus peccati,ꝑ remorsum cōscientiæ cōtinuè se inclinat.Leu.19.Stateræ iusta,& æqua sint pōdera.Vel dic,ꝙ statera est iustus iudex vel ꝑlatus,cuius lingua & affectio sp dẽt inclinari,& pẽdere ad illã partẽ seu personam vbi videt de virtutũ,& meritorum pondere magis esse,exemplo iustitiæ diuinæ,q̃ semper inclinatur magis ad meliores,qa sicut dr̃ Prou.17.Pondus & statera iudicia dñi.Vel dic,ꝙ statera significat iudices,& aduocatos,q quamuis debeant esse stabiles atq; iusti,lingua tñ ipsorũ inuenit̃ instabilis,& incerta.Nō stat.n. in vno ꝓposito,qnimò vbicunq; magis est de pondere pecuniæ,se solet amplius inclinare, & ꝓ illa parte loq vel ẽt iudicare. Vñ de multis linguis & linguatis hoīb.videmus,ꝙ dato,ꝙ ad vnã partem ponderant ꝑp pondus,& ꝓpter lucrum qđ ibi sperant,si tñ in parte opposita plus de pondere ponit̃, & si à parte contraria plus offert̃,statim lingua talis dimissa prima parte,ad oppositã inclinat̃,& ad ipsam conuertit̃,& mutat̃,sicut patet in ꝓditorib.iudicib.& aduocatis,q muneribçorrupti ab vtraq; parte accipiunt,vel de una ad aliã se cōuertunt,& iō illis q minus offerunt potest optimè dici illud Dan.5.Appensus es in statera,& inuentus es minus habens,& sequitur.Diuisum est regnum tuum, & datũ est Medis & Persis. Quia pro certo regna.i. causa & iustitia illorum qui minus hñt,& q minus dant,hodie à iudicib. & aduocatis diuiditur,& truncat̃,& Medis & Persis.i.eorũ aduersarijs concedit̃ atq; dat̃,iuxta illud Matth.25.Habenti dabitur, & abũdabit,ei autem qui nō hẽt,& id quod hr̃e vr̃, auferet̃ ab eo. Vel dic,ꝙ statera est hō,cuius duæ lãces sunt corpus,& aīa,q̃.s.contrario modo se hñt, quia.s. quotiens vna deprimit̃, alia eleuat̃,& econtra,quia re vera si corpus ad mũdi honores,& fælicitates eleuaueris,animam tunc temporis ꝑ peccata deprimes,& grauabis,si verè corpus per pniam,& tribulationem deprimitur,tunc anima per virtutes spiritualiter eleuatur.Vel dic ꝙ statera est mundus,cuius.s.duę lances sunt diuites,& pauperes,& quia diuites in ꝑsenti plus ponderant,iō alios per violentiam secum portant, in fine tamẽ pauperes magis ponderabunt,& amplius reputabunt̃,& diuites econtrario à suo pondere minuet̃.Vel dic ꝙ statera est diuina iustitia &c.sicut supra.Allega vt supra.Nunc.n. diuina iustitia non ponderat merita,sed temporalia bona,non gratiam,sed fortunam,& nunc vñr diuites pauperib.ꝑpōderare,in fine,s.in iudicio,ponderabit merita,non fortunã, & iō tunc pauperes præponderabunt, & diuites minus habebunt.Figura Dan.5.sicut supra.¶Quandoq; inuenitur statera dolosa,cuius brachia transuersalia interius sunt cōcaua,& intus est aliqua quantitas argenti viui inclusa,q̃ occultè per illum carnalem discurrit,& illam partẽ ad quã flectitur,amplius ponderare facit, dato ꝙ in veritate res q̃ est in lance,tantum ponderare nequeat.Tales stateræ dolosę sunt mali iudices,personarum,& munerum acceptores,qa.s.isti sunt per falsitatem concaui,& ad recipiendum argentũ viuum.i.pecuniam semper prompti, & iō dum istud argentũ occultè per eos colatur,statim pars illa in qua fuerit,i. quæ argentum obtulerit,magis ponderare,& plus de iustitia habere iudicabitur,ꝓ eo ꝙ ista statera dolosa,i. ipse iudex iniquus argenti pondere aggrauatus,ad partem ipsius inclinatur.Vñ ꝙ causa illius partis præponderet alteri,non est propter pōdus,i.propter iustitiam illius partis,sed propter falsitatem stateræ seu iudicis,se ad eam inclinantis,ipsamq; fouentis,& sustinentis,& partem oppositam renuentis.Ps.Mẽdaces filij hominum in stateris,vt decipiant &c.vnde Ozeæ 12. Canaam in manu eius statera dolosa. Et tñ scriptum est Prou.21. ꝙ statera dolosa abominatio est apud Deum. ¶De alijs autem speciebus ponderum,sicut est libra,vncia,dragma et similia,nihil ad præsens,quia non inueni in illis circa quod debeam immorari.

De Sonis. Cap. 31.

SOni & sonorum instrumenta inter rerum proprietates contineri noscuntur,musicaq; disciplinæ necessaria cōprobantur. Habet igitur musica seu harmonica disciplina quandam latentem,& spiritualem virtutem, qua solet aīos mulcere,& à suis ineptis affectib.et motib.tẽperare,ipsosq; consolari,et lętificare,et nō solũ hoīes imo etiã uolucres, serpentes et delphinos mirabiliter delectare.Debet tñ inesse melodia,soni debita suauitas,& uocũ diuersarũ concors et proportionata cōitas,alioquin si inter sonos, et voces sit discordia,potius est clamor q̃ melodia.Vna.n. vox seu una chorda si sit dissona multarum aliarum melodiam turbat,et quantũ aliæ audientes delectant,ista illos attediat, et cōtristat.Per melodiã pōt intelligi laus diuina,actio gratiarũ,vel ẽt prædicatio vel admonitio salutaris.In instrumẽto ergo.i. in religione, vel ecclesia conueniunt multæ chordæ, idest multæ personæ ad prędictam melodiam faciẽdam,quæ.s.auditores lętificat,animos malè motos sedat,et immutat,et ad Dei laudem mentem solicitat, et inuitat. Veruntñ ad hoc ꝙ plures chordæ.i.plures personæ faciant gratam melodiã coram Deo,et laudis,orationis,et gratiarum actionis lætificũ sonum reddunt, necesse est ꝙ inter se debitè cōcordentur, et ꝙ per virtutes et merita proportionentur pariter, et tẽdant̃,quia pro certo in collegio ecclesię una chorda.i. vna ꝑsona praua, dissona et dyscola,solet harmoniã, et cōcordiam aliorũ turbare,et corã Deo,et hoīb. totam eorũ melodiã, amicitiam et concordiam discordare, et totũ aliorũ cōsortium diffamare,quia.s.vnus malus totum vnũ collegiũ turbat,et ꝑp vitam suam dissonam oẽs grauat, sicut ad litteram videmus de religiosis modernis,quorum cantus,et cultus est hoīb.odibilis.i.ꝑp dissonantiam suæ vitæ abominabilis,ita ꝙ multis dr̃ illud Amos 5. Aufer à me tumultũ carminũ tuorum,cantica liræ tuæ non audiã.¶Organum est instrumentum musicum ex multis fistulis cōpositum,et cum duobus follib.insufflatum,cęteris instrumentis repudiatis ab ecclesia acceptatum,et ecclesiasticis officijs deputatũ. Per organum pōt intelligi sacra scriptura,quam ecclesia sola recipit,alia verò instrumenta musica histrionum.i. alias scientias poetarum,et philosophorum non recipit neq; legit.In ista igitur sunt plures fistulæ bonorum documentorũ.i.consiliorum,sacramentorum,et mandatorum, quib.s. mediantib.sonus ꝑdicationis,et diuinæ laudis gratus, et acceptus Deo redditur,qñ diuino insufflãte spiritu, ꝑdicator tangit, ꝑdicat et loquitur.2.Paral.19.Steteruntq; leuitæ tenẽtes organa Dauid.Ad hoc.n.ꝙ sonus debitę melodiæ de scripturæ organo extrahatur,duo hoīes requirunt̃,vnus à parte post spūs.s.sanctus,qui occultè duos folles.i.intellectũ et voluntatẽ insufflet,et inspiret,et vnus à parte ante.i.in aperto, videlicet prædicator,qui manifestè tangat,loquatur et prædicet.2.Re.6. Dauid percutiebat in organis. ¶Tuba est instrumẽtum musicum æreum, corneum vel testeum ad fortiorẽ sonum faciendum ordinatũ,et in bellicis negocijs necessarium, et in festis et cōuiuijs opportunum.Est aũt tuba interius cōcaua,exterius plana,et rotunda, circa tubantis orificium valde stricta,in parte verò anteriori quæ audientes respicit,valde ampla. Ista igitur manu clãgẽtis ad os ponitur, erigitur,et tenetur,et priu à clangente tangit̃,q̃ ab aliis audiatur.Est aũt vsus tubæ,et in ꝑlijs, et in cōuiuijs.Vtuntur.n. hoīes in bellis ipsis tubis ad hostium terrorem,ad commilitonum conuocationem,ad pugnantium animationẽ,ad equorum bellicorum excitationem,ad bellorum iniendorũ congressionem,ad fugitiuorũ reuocationem,et ad victoriæ habitæ significationem.In festis verò, et conuiuijs vtuntur tuba ad cōuocationem, et lætificationem populi, ad laudem Dei,et ad pronunciationem ꝑsentis uel futuri solennij. Vñ etiam

etiam apud Iudæos Neomenia.i.ſolẽnitas nouæ lunæ cũ tubarum clãgore celebrantur, & annus ẽt iubileus cũ tubarũ ſonitu pronunciabatur. Per tubã põt intelligi p̄dicatio, q̄.ſ. & tp̄e belli, & tp̄e conuiuij ſeu feſti eſt neceſſaria, dũ tñ mõ ſit debitò fabricata. Tuba ergo p̄dicationis debet eſſe plana non vltra modum ſubtilis, longa, & non vltra modũ breuis, rotunda, & diſtincta, & non vltra modum confuſa, cõcaua, & nõ vltra modũ ſolida ſeu rigida, vacua & ab oĩ ſpe lucri tp̄alis penitus aliena, à parte tñ tubantis ſeu prædicãtis dẽt eſſe arcta & ſtricta, à parte aũt auditorum debet amplius eſſe lata. Sibi.n. debet arctitudinẽ pn̄iæ prædicator retinere, alijs verò dẽt latitudinẽ m̄iæ præſentare. Cum.n. prædicatio duas habeat partes, ſ. iuſtitiam & miſericordiam, p̄dicator ſp̄ debet ſtrictitatem iuſtitiæ, & pœnitẽtiæ à parte ſua ſumere, alijs verò debet clemẽtiæ latitudinẽ præofferre. Manu.n. propriȩ operationis debet tubã p̄dicationis ad os locutionis applicare, & quod docet & loquitur, manu executionis dẽt tangere & palpare, & prius tãgere, q̄ tubare, priuſque manualr̄ facere, q̄ docere. 3. Eſd. 5. Steterunt ſacerdotes habẽtes ſtolas cũ tubis. Igit̃ tuba ſacræ doctrinæ & p̄dicationis ad multa valet, & proficit, q̃a in bello tentationũ, & tribulationũ huius mundi, iſta eſt q̄ hoſtes nr̄os dæmones terret, quæ milites & equos.i. bonos & malos, fideles & infideles ad pugnãdũ cõtra vitia cõuocat, & excitat, q̄ cõgreſſum cõtra vitiia ordinat, & q̄ fugitiuos, & pn̄iæ cedentes reuocat, & q̄ modum & ſignũ victoriæ manifeſtat. Iſta eſt ꝑ quã triſtes & deſperãtes ꝑ ſpẽ lætificant̃, per quã Deus laudat̃, ꝑ quã mandata regis Chr̄i edicunt̃, & per quã æternæ gloriæ futura ſolẽnitas p̄dicat̃. Et ſic dr̄ Iohel.2. Canite tuba, cõgregate ſenes &c. Iubileus.n. & Neomenia.i. remiſſio & nouitas Peradiſi, cum tuba p̄dicationis dẽt edici, & illa quæ ad ſalutẽ pertinẽt, cõſtitui & indici, & ſonus diuinæ laudis tubari, effici ſeu dici. Pſ. Buccinate in Neomenia tuba. Vel dic ꝙ tuba eſt prȩdicator, per abſtinentiã ſtrictus, per charitatẽ latus, ꝑ benignitatẽ planus, ꝑ paupertatẽ vacuus, cui⁹ vox, & ſonus eſt prædicatio vel doctrina, q̄.ſ. valet ad oĩa ſupradicta. Iõ ſibi dr̄ Eſa. 58. Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuã, annũcia populo meo ſcelera eorũ. Vel dic, ꝙ tuba ſignificat iactatores, & cõminatores, q̄ bona ſua tubicinãt, & promungant, alioſq́; terrificant & cõturbant, qđ eſt contra illud Mat.6. Cũ facis eleemoſynã, noli tuba canere. ¶Figura eſt inſtr̃m muſicũ, qđ alio mõ calamus noĩatur, quo.ſ. utunt̃ auceps & venatores, vigiles & paſtores. Mediante.n. dulci ſonitu fiſtularum aucupes aues decipiunt, venatores ceruos à curſu ſuo retrahunt, paſtores oues leniunt, & vigiles ſeſe ad vigilandũ excitãt & inducũt. Talis fiſtula eſt laus diuina, vel ẽt ſacrȩ ſcripturȩ prȩdicatio uel doctrina. Iſta.n. debent vti aucupes, & venatores.i. p̄dicatores ad hoĩes ſpiritualr̄ decipiendum, & cautè ad laqueũ pn̄iæ conducendum, dicentes cum Apoſtolo illud, Cum eſſem aſtutus, dolo cepi vos. Iſta ẽt debẽt vti paſtores.i. prælati ad oues.i. ſubditos leniendum, & docendum & cõſolandum. Vigiles etiã, i. cõtemplatiui debẽt vti fiſtula ſacræ ſcripturæ ad ſe inuicẽ ad bonũ exhortandum, & ad ſuȩ ſalutis vigilias proſequendũ. Vel dic, ꝙ fiſtula eſt adulatio, qua pro certo hodie vtuntur quaſi oĩa genera perſonarum, & prædicatores & prælati, & religioſi & contẽplatiui, oẽs.n. ſuo modo blãde & ſuauiter fiſtulant, & alios decipiunt & delectant. unde Cato. Fiſtula dulce canit, volucrem dum decipit auceps. Pone figura de fiſtula Dan.3. cuius audito ſonitu populus ſtatuã adorabat, quia.ſ. dum adulator fiſtulat populus ſubditorum, ꝑlatos iudices & hoĩes ſtatuales neceſſariò venerat̃, & laudat. ¶Tympanum eſt lignum aridum, in quo pellis extẽſa, & ſiccata ſonum habet facere. Cithara aũt & lira, & pſalteriũ ligna ſunt in quibus per extenſionem chordarũ ſolet homo cantus, & modulos (dum tñ tãgat cum digitis) reſonare. Talia.n. inſtrumẽta totam melodiam ſuam reddunt per tactũ, quia in iſtis niſi tactus digitorum interueniat, nulla fit melodio cantuum uel ſonorum. Tales uidẽtur eſſe religioſi uiri, qui rectè ſunt ſicut lignum aridum per abſtinẽtiæ ſiccitatẽ, in quib. pellis, & chordȩ.i. uenæ ſunt extenſȩ per pn̄iȩ macerationem, quia pro certo tales ſunt qui per appoſitionẽ, & tactum manualis operationis reddunt ſonum & cantum cõfeſſionis, & gratiarum actionis, quia breuiter nullus eſt, qui corã Deo canticum dulce reddat, uel qui melodiã laudis diuinæ debitè faciat niſi manum per bonã operationem apponat, & niſi inſtrumentũ corporis ꝓprij per pn̄iam feriat atq́; tangat, quod bene figuratũ eſt in Iacob Gen.32. vbi poſtquam Angelus dn̄i tetigit fœmur eius emarcuit, & poſt in ſonum diuinȩ laudis prorupit, dicendo, Vidi Deum facie ad faciem, & ſalua facta eſt aĩa mea. Quia ꝓculdubio poſtquam quis per pn̄iam corpus proprium tetigerit ipſumq́ue marceſcere per pn̄iam fecerit, mox facilius in ſonũ diuinæ laudis prorumpit. Iob 1. Tange os eius & carnem, niſi in faciem benedixerit tibi. vel ſi vis dic, ꝙ multa ſunt inſtrumẽta muſica.i. multæ perſonæ, quæ nullum ſonum diuinæ laudis, cõfeſſionis, orationis, & gratiarum actionis modulant̃, niſi à Deo prælato per tribulationem vel correctionem tangantur Pſ. Tangit montes, & fumigant. ¶Iſta eſt omni melodiæ mira proprietas, quia lætum reddit lætiorem, & triſtem efficit triſtiorem, cuius rationem reddit Aug. dicens ꝙ hoc accidit ex quadã proprietate occulta quã habet aĩa rõnalis cũ armonia, ꝑ quam paſſiones ipſius aĩæ intẽduntur, & ad lȩtitiam ſeu triſtitiam fortius conuertuntur. Talis eſt melodia verbi Dei. Siue.n. aĩa ſit læta per ſpiritualẽm conſolationem, ſiue triſtis per pn̄iam, & cõtritionem, talis ipſius bona paſſio in ſuis qualitatib. intenditur, qñ in cordis aurib. uerbi Dei ſyphonia modulatur. Triſtis.n.i. vir pœnitens, & contritus magis triſtificatur ex verbi Dei ſonitu, lætus verò & ſpiritualiter cõſolatus lætior efficitur ex auditu, quia ſ̃m ꝙ verbum Dei nunc terrendo, nunc conſolando diuerſimodè intonat, ſ̃m hoc animam lætificat aut contriſtat. Vel dic ꝙ illi qui ſunt triſtes, & deſperati & obſtinati, ex auditu melodiæ verbi Dei fiũt aliquãdo triſtiores, & deſperationis vitio pleniores, illi uerò qui ſunt læti, & ſpe veniæ conſolati, fiunt ex tali auditu lætiores, & ſpe veniæ, & miſericordiæ gaudentiores, iuxta illud Apoc.22. Qui audit audiat, & qui quieſcit q̃eſcat, & qui in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc, & qui iuſtus eſt, iuſtificetur adhuc. ac ſi dicat, ex tali auditu fiunt peccatores, & ſordidi deteriores, iuſti verò, & prouidi meliores. Quod ẽt de mundi lætitia dici poteſt, q̄.ſ. lætos.i. bonos & iuſtos (qui.ſ. oĩa mundi gaudia ſciunt in Deum reducere) lȩtificat, & facit meliores, triſtes uerò.i. peccatores, qui omnia ad malum reducunt facit deteriores. Allega vt ſupra.

LIBER DECIMVSQVARTVS, in quo agitur de Naturæ mirabilibus.

PROLOGVS.

QVIA Deus quotidie facit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Chã, terribilia in mari Rubro, ita ꝙ illi q̄ nauigant mare in nauib. facientes operationes in aquis multis, ipſi viderũt opa dn̄i, & mirabilia eius in ꝓfundo, hinc eſt ꝙ mundi mirabilib. intendo aliqua dicere, ipſaq́; ad mores ad ſpiritualem intelligentiam reducere, vt ſic quanto ipſæ res magis nouæ, mirabiles, & inſolitæ prædicantur, tanto poſſint animum plus mouere, vt & ſic natura hominum (quæ ſ̃m Pli. lib. 12. c. 1. nouitatis eſt auida) de inauditis rebus & inſolitis admiretur, & tandem morali expoſitione percepta, in Dei laudem amplius eleuetur. Moralizare ergo intendo ſecundum titulos regionum, quibus aſſcribẽtur ipſa mirabilia. Sed quia multa ſunt, de quibus neſcio in quib. regionib. fiunt, cum nomina regionum quæ ponũtur à doctorib. nunc, vt communiter ſint mutata, ideo poſt titulos regionum ipſa mirabilia ſub particularibus rerum titulis finaliter diſtinguere dignum duxi. Iſta igitur quæ hic pono, vna cum infinitis alijs, quæ ſupra in titulis diuerſis de rerum ꝓprietatibus aſſignaui, inueni in Plinio, Solino, & Geruaſio, in libris & voluminibus eorundem. Notandum tamen quòd non intendo moralizare mirabilia fantaſtica, ſed realiter in natura exiſtentia, atque vera. Veruntamen dicerem, & moralizarem aliqua de phantaſijs, de quibus mirabilia ponit Geruaſius, niſi quia neſcio an ſint res in natura exiſtens, uel dȩmones hominibus illudentes. Ponit enim idem de dracis ſub aquis habitantibus, & ibi catulos ſuos nutrien-

trientibus, in varias formas se trāsformantib. lactantes mulieres pro nutriēdis filijs rapientibus, & tandē adultis filijs ipsas cum salario reducentibus, viros verò cū rapiūt comedētibus, sicut exēplificat de quadā muliere in Rhodano circa Tarraconem rapta & in domo draci sub aqua per septennium ad nutriēdum draci filium occupata, & postea reducta, quæ. s. dominum suum postea in foro de Bellicadro cognouit, & de domina, & alumno suo interrogans, mirante draco quomodo ipsum cognouerat, respōdit ꝙ cum in domo sua quadā die pastilium anguillarū comederet, & oculum suum eum pingui digito tetigisset, extunc clarū visum ad videndum sub aquis habuerat, asserens ꝙ nō illos oculo ipsum viderat. Quo audito digitū oculo eius draco impressit, & sic eum amplius non cognouit. Addit etiam ꝙ iuxta Arelaten. ciuitatem sub domo militiæ ad portam borealem in quadā voragine Rhodani vox quædam per triduum audita est, tam de die, quàm de nocte, ac si esset vox humana, ꝑ ripam fluminis discurrens & dicēs, Hora pręterijt, & homo nō venit. Die verò tertia circa horam nonam, ecce iuuenis celeri cursu ad ripam adueniēs, totus immergitur, & vox illa amplius nō auditur. Audiui etiam ego in Campaniæ partibus, non diu est, puellam fato similiter raptam esse, & cum per septennium fuisset perdita, & in quodā puteo in quadam crypta ad latus putei à draco nutrita, accidit (sicut postea referebat) ꝙ dum quadam die dracus & vxor sua transformati exterius exijssent, & pueri quasi ludendo de illo puteo cum situla aquam extraherēt, ipsa se in situla posuit, & foris extracta omnia, quę contigerant, enarrauit. Tādem verò ī illo puteo puella nō reperta, tumultus maximus est auditus. Ponit etiam de Delphinis, quos dicūt milites esse maris, sicut exemplo cuiusdam narrat dicens, ꝙ cum nautę quidam multitudinē Delphinorum circa se vidissent, vnū cum lancea vulnerauerunt, & statim facta tempestate horribili, affuit quidam miles ambulans super aquas, qui illum qui socium suum Delphinum percusserat, requisiuit, quo statim super equum suum rapto, ipsum sub aqua in paratium grāde portauit, vbi quendam militem vulneratum in lecto reperiens, illum esse Delphinum quē percusserat asseruit. præcepit ergo nautę ꝙ telum quod immiserat extraheret, quodq; perpetuò Delphinum nō lęderet, cum re vera ipsos esse sub aquis homines seu milites certum esset, quo facto hominē apprehēdit, & ipsum tādem ad socios saucium reduxit. Si. n. istę sint illusiones dæmonum, nulli dubium est quin possint ista facere. Si verò sint aliquæ occultæ generationes in natura realiter existentes, mirum vr̄, ꝙ talium notitia ad hoīem non peruenerit, & ꝙ de istis in sacra pagina nihil habeatur. Est tñ possibile (sicut posset ab aliquibus opinari) ꝙ sicut in igne. i. in splendida cœlesti natura habitant creaturæ rōnales, s. Angeli, in aere dæmones, in terra hoīes, sic & in aqua sint aliquæ rōnales effigies habitantes. Ad qđ ēt vr̄ alludere scriptura dicens Iob 26. Ecce gigantes gemūt sub aquis, & qui habitant cum eis. Poetę ēt vnr̄ ista sensisse, qui. s. ista numina, Neptunū, Glaucum, Protheum, & Nereides vnr̄ in aquis posuisse, & ibidē dominiū accepisse. Seneca ēt ad hoc vr̄ facere de naturalibus qōnibus lib. 6. dicit ꝙ in natura sūt multa quę nondum ad hoīum notitiam peruenerunt, q̄ tñ finaliter peruenient, ita quòd posteri qui tunc erunt, mirabuntur nos ea ignorasse. Veniet (inquit) tempus quando ista quę nunc latent, in lucem dies extrahat, & longioris æui diligētia. Multa. n. sunt quæ esse concedimus, qualia aūt sint, ignoramus, & exemplificat de anima. Dicit etiam ꝙ in natura pręter illa quæ cognita sunt, multa per secretum eunt, nunquam humanis oculis orientia, neq;. n. omnia Deus humanis oculis nota fecit, sequitur. Rerū natura sacra sua nō simul omnia tradit. Scriptura etiam sacra postquam de mirabilibus Dei operibus mentionē fecisset. Eccl. 43. finaliter addit. Multa inquit abscondita sunt maiora his, pauca. n. vidimus operum eius. Posset ergo concedi ꝸm istos, fore possibile ꝙ ꝑdicti draci, & milites & alia similia sint quædā portio naturæ, q̄ adhuc hoīb. est ignota. Iudicia. n. Dei abyssus multa, & Dei mirabilia sunt opera. Addit & Geruasius idē de Lamijs & Stygib. quas dicimus de nocte incedere, ꝑ clausa ostia intrare, pueros de cunis educere, ipsosq; aliquando comburere, vinū de dolijs bibere, & bibitum integrum restituere. Addit & de portunis, qui erāt phātasiæ, quæ de nocte facit rugatu, statura pusilla solebant apparere, & negocia domus cū quadā sollicitudinis apparētia tractare, & in nullo solebant hoīem lędere. Ego autem senē vidi, qui multitudinem talium se asserebat vidisse. Addit ēt de Fadis, quæ pulcherrimæ mulieris videbātur amplexus maritales cum hominibus quærentes, quæ fœminæ esse credebantur, quas quamdiu viri celabant, secretaq; sua non reuelabant, prosperitate maxima perfruebantur, si verò ipsa prodebāt, vel pacta q̄ erāt inter eos violabant, ipsæ in serpentes cōuertebantur, & ab eorum oculis euanescentes, nunquam ab ipsis amplius videbātur, ipsos verò maritos mox infortunia sequebantur, sicut exemplificat de Raimundo domino castri de Ruseto in prouincia Aquen. qui inuentā Fadam pulcherrimam cum tali pacto in vxorem dixit, ꝙ eam nudam nullo pacto videre præsumeret, quia sic in coniugio perseuerāte, & marito in omnibus prosperante, post multa tandem tēporum curricula ipsam in balneo nudam videre voluit, qđ vt factum est, statim ipsa in serpentem mutata, immisso sub aquā capite, recessit & euanuit, simulq; tota militis prosperitas abijt & defecit. In mea verò patria Pictauia fama est castrum illud fortissimum de Lisimaco eadem fortuna per quendam militem cum fada coniuge fundatum fuisse, & de fada ipsa copiosam nobilium & magnatum originē suscepisse, & exinde reges Hierusalē, & Cypri, nec non comites Marchiæ, & illo de Pertiniacho origialiter processisse. Fada tamen visa nuda à marito, in serpentē mutata esse fertur. Et adhuc fama est quòd quando castrum istud mutat dominūm, serpens in castro videtur. De alijs phantasijs multa posuit idem Geruasius, ꝙ. s. in monte qui dicitur Equa, qui est in terra Delphinate Viēnen. qui ita est altus & vndiq; latera liter ita pręruptus, ꝙ nunquam ad ipsum est homini accessus, visi sunt ab alio monte alto isti propinquo in eius summitate, vbi semper apparet herba viridis, panni extensi, & ad solem vt siccarentur expositi. In prouincia etiam Aquē. dicit esse rupem in cuius summitate ēst quasi paries intercisus, vbi duæ fenestræ esse vidētur, in quibus si à longe respexeris, quasi duas pulcherrimas dominas videbis simul colloquentes, si verò ad rupem appropinquaueris euanescit spectaculum, nihilq; de dominabus videri pōt. Narrat ēt ꝙ in Anglia erat locus vbi quicunq; clamabat. Veniat miles contra militem, statim alius miles aderat ad instādum. De quodam etiam monte narrat, vbi quicunq; sitibat, si petebat bibere, vsq; ad eius os cornu plenum vino offerebatur, minister verò nō videbatur, quod cornu quidā retinuit, nec ministro restituit, qđ à pluribus postea visum fuit. Audiui etiā ego in prouincia iuxta ripā cuiusdā fluminis apud castrū de Thricis quandam ignotam mulierem visam à pastoribus pannos lauare, & appropinquātib. illis fugere & euanescere, quę tandem iterum prodiens, quendam puerum secū duxit, cui pastores insidiantes, ipsum rapuerunt, & ad castrum portauerunt, qui per tres annos nutritus nequaquā loquebatur, quadam verò die dum illi sui nutritores essent ad mēsam, puer verò sederet ad ignem, subito audita est quædam vox existēs ī platea, quæ vocauit bis Gabitte, Gabitte, quo audito puer in semetipso consurgens, & ad darreriā fugiēs, nunquam amplius fuit visus. Quod dicam de mirabilib. quæ in historijs Galuagni, & Arturi ponūtur, quorum vnum de omnib. recito. s. de palatio quod Galuagnus sub aquā casu raptus reperit, vbi mensam refertam epulis, & sedē positā inuenit, ostium verò per quod exire valeret, nō vidit, q̄ cū famescere & comedere vellet, statim caput hoīs mortui positum in lāce affuit, & gigas in ferretto iuxta ignem iacuit, giganteq; surgente, & palatium capite cōcutiēte, capite verò silamante, & cibos interdicente, nunquam de cibis comedere ausus fuit q̄ post multa miracula exijt, sed nesciuit qualiter exiuit. Ista stupenda & mirabilia vidētur & moralizatione dign a, nisi quia ignotum est vtrum sint dæmonum illusiones, vel aliquarum rerum nobis incogitarum gñationes, vel aliquę friuolæ hominū fictiones. Melius ergo arbitror de istis tacere, quàm de ipsis aliqua narratiuè asserere, ne forte videar fabulas hominum, vel ēt opera dæmonum pro naturali veritate narrare. Ista ergo ad præsens ommittam, nisi forte quādo de fabulis poetarum tractabo, inserā aliquid de pręmissis. Dicendum ergo pauco de mirabilibus, & primò secundum ordinem regionum.

De

De Aphrica. Cap. 1.

APhrica generaliter est tertia pars orbis, ad meridiem constituta, in qua sunt multæ latissimæq; regiones. Est.n. ibi Lyba, Numidia, Mauritania, & prouincia Pœnorū, in qua fuit Carthago maxima sita, quæ alterū post vrbem Romam, orbis terrarū decus, à Solino extitit nuncupata. Igit in Aphrica est mons Atlas, q versus meridiē è medijs arenis cōbustis cōsurgens porrigit, diuersis feris replet, & in quibusdam sui partib. syluis & nemorib. obumbrat. Huius cacumina Herculi, & Perseo fuerunt peruia, cæteris verò hoībus inaccessa. In hoc ergo duo esse notabilia Solin. recitat. Alterum, quia dicit, ꝙ mons iste silet per diem vniuersus, & mirabiliter est solitarius, & secretus, de nocte verò ignibus illuminatur, & ibidem tibijs, & cymbalis personatur, hoc tñ qs faciat ignorat. Alterum ēt notabile est, qa ibi crescunt quædam arbores ad similitudinem cupressorum, q̄ quadam lanugine vestiunt, & sericis velleribus induunt, ex quibus, quidē velleribus vestes bombecynę vel sericæ præparantur, sicut ēt dicit Pli. cū Solino. Dicit ēt idem Soli. ꝙ fruges sponte nascunt ibidē. Per istū montem intelligo Paradisum, qui proculdubio arenis pœnitentiæ circundat, cū ibi nullus intret, quin illuc per pęnitentiam trāsferat, & iste est locus, qui in die præsentis vitæ nobis est incognitus, & multū solitarius, & secretus, in nocte verò mortis ibi ignis charitatis vř, lumen veritatis emicat, & cantus æternæ laudis & iocunditatis audit. Psal. in die mandauit dñs misericordiam suā, & nocte canticum eius. Ita quod ipsi sancti possunt dicere illud Ps. Nox illuminatio mea in delicijs meis. Ibi etiā sunt fruges satietatis æternæ, s. fruitio deitatis, quę sponte singulis ministratur. Ibi ēt sunt arbores. i. ipsi sancti, de quorum lanugine. i. de quorum scientijs, & exemplis, perfecti, q sunt in hoc seculo, vestiuntur. Vel dic ꝙ istæ vestes arborum significant dotes corporum beatorū. Vnde de isto triplici bono beatorū dř in Ps. Induti sunt arietes ouiū. ecce vestiū honestas, & valles abundabunt frumento. ecce victuū fertilitas. clamabunt, etenim hymnum dicent, ecce mentium iocunditas. Hic ponit Solinus de natura elephantū, vrsorum, leonū hyenarū, sed omitto, qa de ipsis in tractatu de aīalibus extitit satis dictū. De onagris ēt hic & de anguib. meminit, de quib. dř suo loco. ¶Syrtes maiores, & minores sunt in Aphrica, & sunt syrtes quædā pericula arenarum. Sunt.n. arenæ in desertis lōgissimis circa mare, q̄ ad modum aquæ fluctuāt oī ora, & pp ventū ex interioribus terræ continuè vaporantē, ipsæ arenæ perpetuò sunt in motu. Vnde (sicut dicit hic Soli.) si qs inter syrtes maiores, & minores, quæ ducentis millibus passuum à se distāt, iter facere voluerit, necesse est ꝙ syderib. dirigatur. non pōt.n. ibi apparere vestigium semitæ suæ viæ, quia ad modicum flatum venti situs locorum mutatur, & qui montes fuerant, valles efficiuntur, & econtra montes in valles transeunt, ita, ne agnitioni vlla locorū indicia relinquantur. Fundus etiam maris contigui à profundo arenis ebullit, ita qđ ibi nauis sine periculo nulla transit, quāuis classem Romanam sub Cn. Seruilio. & C. Sempronio consulibus per ista loca vadosa impune fortuna perduxit. Et breuiter sic fit ẽm Soli. ꝙ ad exitium viatorum in terris ventus, in mari terra seuiat. Et credo, ꝙ istud periculum sit mare arenosum, de quo faciunt simplices mentionem. Istæ etiam sunt arenæ sub quibus (sicut alibi dixi) perijt exercitus Cambisis regis, quē mittebat ad spolia templi Iouis hammonis, vt refert Sen. de naturalib. quæstionib. lib. 2. Charissimi ꝑ ista loca periculosa pōt intelligi præsens mundus, qui pro certo syrtis dř à syrein, qđ est trahere, eo ꝙ ad periculum gentes trahit. Iob 21. Post se omnem hoīem trahit, & ante se innumerabiles. In isto.n. sunt arenæ bullientes. i. mundi diuitiæ, quę propriè bulliunt, & fluctuant, quia nunquam in eodem statu permanent, imò vento, & spiramine fortunę flante nunc cumulantur, nunc sparguntur, nunc acquiruntur, nunc perdunt, ita quod (sicut in multis videmus) nihil de præcedentibus cumulis inuenitur. Ps. Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis, & breuiter, nulla est inter arenas diuitiarū seculi certa via, nec pōt hō cognoscere, quo pergat ad terminū Paradisi, nisi forte ad sydera. i. ad bona superiora, & æterna, vel ēt ad sanctorum exempla, & documenta dirigat oculos mētis suę, ista videlicet affectando, & illa fluxibilia contemnendo. Gen. 15. Respice stellas, & numera eas si potes. Si sic.n. fecerit, per mare huius seculi, nō obstantibus diuitiarū arenis, sine periculo pertransibit, & ad Paradisi terminos applicabit. Per mare aūt adiacens, religionem vel statum ecclesiæ intelligo, vbi. s. aduersitatū amaritudo redundat. in ista.n. fundus est arenosus, quia. s. ibi sicut in seculo fluctuant diuitiæ abundanter, & ideò ibi est ēt periculum pertransire, ne forte cū diuitiarū arenis cōtingat hoīem deperire. Et breuiter in terra, & in mari est hodie periculum, & tā in seculo, q̄ in claustro, quod. s. totum contingit pp ventum vanitatis, & pp arenas terrenæ facultatis. vnde 2. Cor. 11. Periculū in terra, periculum in mari, periculū in solitudine. ¶Secundum Solinum, in Aphrica supra Garamantes fuerunt quidā populi qui Psylli vocabantur, sic dicti à Psyllo quodā rege, cuius adhuc sepulchrū inter syrtes maiores ẽm Plin. lib. 7. c. 2. ostēditur. Qui contra virus serpentum erant muniti incredibili corporum firmitudine. soli.n. inter hoīes anguium morsib. non peribāt, q̄uis ab eis letaľr morderentur, quinimò ẽm Plinium ibidem, solus odor istorum serpentes sopiebat, & ipsorum corpori ingenitum exitiale virus serpentib. ipsis erat. Volētes ergo probare si filij sui paruuli ex adulterio nati erant, & procreati, ipsos anguibus exponebant, qui si erant adulterini, morsus illis exitialis erat, si verò legitimi, priuilegio paterni sanguinis tuebātur. Ista gens (vt ait) hodie perijt, & à Nasamonibus capta fuit, aliqui tñ ẽm Plinium remanserunt, vel qui à prælio fugerunt, vel tunc tpis non affuerunt. Tales proculdubio fuerunt sancti patres, quia pro certo tāta firmitate cōstātiæ viguerunt, ꝙ q̄uis à serpentibus. i. à dęmonib. ꝑ tentationes, & tribulationes varias morderētur, nunq̄ tñ per peccatum inficiebant, sed incolumi cōscientia seruabantur. Mar. 16. Serpentes tollēt, & si mortiferū, qđ biberint, non eis nocebit. quinimmo ipsi dæmonibus erant venena, & solus odor. i. sola fama vel oratio eorū dabat eis nocumenta. filij ēt istorū. i. eorū successores in religione vel ecclesia, qui veri & legitimi sunt. i. boni, & iusti, à talibus tentationū morsibus non pereunt, illi verò, qui sunt pc̄tōres, & ex adulterio carnalis affectionis vel simoniæ in ecclesia procreati, dæmonū morsibus. i. tentationibus, & tribulationibus nō resistunt, sed ꝓtinus morsi ꝑ cōsensum, & opera pereūt, & succūbunt, quia sicut dř Sap. 4. Adulterinæ plantationes nō dabunt radices altas. Tales tñ psylli. i. tales patres sancti hodie ab ecclesia defecerunt, & à Nasamonibus. i. dęmonib. perierunt, iuxta illud Mich. 7. Perijt sanctus de terra, & rectus in hoībus nō est, vel dic, ꝙ filij Dei legitimi, & filij adulterini taliter probātur, quia. s. expositi morsibus tentationum, & tribulationum, boni stant, & perseuerant, mali verò pereunt, & vacillant, sicut patet de Christi martyribus, qui. s. mortem incurrere nō metuunt, & de sacerdotibus idolorum, qui pro lege sua nullatenus mori volūt. ¶Hic agit Soli. de Basilisco de quo dixi supra in lib. de aīalib. satis plene. Veruntñ hic ponit vnū notabile, ꝙ locum vbi est cadauer basilisci, nō intrāt aues neq; muscę. vñ dicit ꝙ pergameni q templū insigne Apollini ędificauerant, reliquias basilisci cōpararūt, vt dictū tēplū nec araneę ītexerēt nec aues inuolarēt. Basiliscus iste significat mortē, cui. s. nihil viuum pōt resistere. si.n. reliquię eius. i. memoria ipsius in tēplo cōsciētię reponat, & si ibi de morte memoria habeat, tūc & ab araneis malarū cogitationū, & à volucrib. diabolicarū tētationū incolumis ꝓseruat. volucres.n. i. dęmones, araneę. i. malę cogitationes in templū conscię nunq̄ intrant, vbi mortis reliquię & memorię ꝓseuerāt. iō bn̄ dř Eccl. 7. in oīb. operib. tuis memorare nouissima tua, & in ęternū nō peccabis. ¶Garamātia est Aphricę prouincia, vbi est fluuius de die algens, de nocte ardens, de quo dictum est in titulo de frontibus supra lib. 8. §. 15. Dicit ēt Solinus ꝙ armenta gentis huius obliquis ceruicibus pabulantur, cornua.n. armētorum istorum ita sunt protensa & curua, & versus terram inclinata & prona ꝙ impediuntur ad herbam carpendā attingat, qua aūt recta sunt, & ideò necesse est caput obliquare, si aīal voluerit manducare. per istam pabulationem possum intelligere refectionē glorię Paradisi, quia ꝓ certo istud hodie est verum ꝙ multa sunt armenta hominum in garamantia mundi huius, q cornua superbię & elationis talia & tāta habēt, ꝙ pabula diuinę gratię, scientię, eucharistię & ęternę gloriæ comedere vel attingere nunquam valent. igitur si talibus pabulis volūt pasci, necesse est ꝙ caput suę elatę intentionis obliquent & vertant, & ꝙ ꝑ humilitatem ad ista pabula se pręparat, & ꝙ à cępta ceruicositate ad humilitatis limites se conuertant.

De Amazonia. Cap. 2.

Amazonia est regio fœminarum, q̃ nullũ masculum inter se viuere permittũt, sed prolis gratia cũ maritis certis tpibus cõueniunt, & si masculum peperint, ipsum eijciũt vel occidunt, si aũt filiã habuerint, ipsam nutriunt & reseruant. Amazones aũt istę octauo anno filiabus suis dexterã mamillã exurunt, ne ad sagittandum valeãt impediri, & quas reginas sup se hñt, quib. obediunt, ita qđ vna cũ exercitu debellante, altera in regno remanet, & earũ publicã rem gubernat, vt dicit Isid. & est ista regio in Scythia superiori, & hæ fœminæ ita bellatrices affectæ sunt, ꝙ per centũ annos tenuerunt regnũ oriẽtis. Orosius autem dicit duos reges iuuenes de Scythiã in Pontum & Cappadociã venisse, ibiq; patria domita regnauisse, q̃ fraude finiti morũ occisi fuerũt, & sic vxores eorũ cum paucis masculis remãserunt. Istæ ergo ad vltionẽ virorum, arma sumunt, & vt omnibus ex simili conditione animus fieret viros qui superfuerant, interficiũt, paceq; armis quæsita, alienos coitus prolis gratia expetunt, paruulos mares enecãt, & fœminas custodiunt. Vna aũt reginarum istarum fuit illa nobilis Penthesilea, quæ in bello Troianorum cõtra Græcos cũ puellis suis fortissimè legitur pugnasse, & ibi ẽt decessisse. Ista regio est mundus in quo mulieres. i. molles & fluidi peccatores, nullum masculum. i. nullum virum iustum diligunt, sed fœmellas. i. alios peccatores sibi similes eligũt atq; volunt. Ideò Nauum 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Figura Exo. 1. vbi Farao fecit fœminas reseruari, masculos submergi, expone &c. Et si istæ fœminæ. i. hoĩes mundani aliquem filium masculum. i. virtuosum & Deum timentem habuerint, ipsum eijciunt, & contẽnunt, maximè qñ intrauerit religionem huiusmodi. &c. sed si peperit fœmellam. i. si filijs eorum mali efficiantur, & vsurarij sicut ipsi, tunc eos diligunt, & reseruant. Qualis mater, talis & filia eius. Ezech. 16. Duæ mamillæ istarũ filiarum iuuenum sunt amor Dei, & amor mundi, sed ꝓ certo matris earum dextram mamillam, amorem. s. Dei eis auferunt, ne forte ad sagittandum pauperes per vsuras, & hmõi impediantur, & vt ad bella negotiorum mundi plus habiles habeantur, & ideò dicuntur Amazones, quasi sine misericordiæ mamma, vel dic ꝙ mãma dextra est pietas ad pauperes, quæ in eis exuritur, sinistra est affectio ad parentelam, quæ in eis reseruatur. Duæ reginæ istius regni sunt luxuria & auaritia, sed luxuria domi remanet, & quiescit vna cum luxuriosis, altera aũt regina, s. auaritia cum exercitu auarorum per fora, & nundinas bellum gerit. vt luxuriosis dicatur illud Num. 32. Fratres vestri. i. auari, vadent ad pugnam, & vos hic sedebitis. Isti etiam habent regnum orientis, quia mali plus, quàm boni habent aliquando regimen mundi. Ideò Esaiæ 3. Mulieres dominatæ sunt eis. Sic ergo dico quòd in regno ecclesiæ, vel etiam mundi, duæ malæ dominantur reginæ, s. auaritia & luxuria, quæ. s. à fœminis suis. i. à mollibus, & effeminatis personis dexterã mamillam. i. Dei amorem seu misericordiam ad pauperes auferunt, & sinistram carnalis affectionis eis inserunt, & dimittunt. Vel dic quòd istæ reginæ sunt moderni, mali & effœminati prælati, qui re vera non merentur reges dici, sed reginæ potius, seu fœminæ nũcupari. vnde illud prædictum Esaiæ 3. mulieres &c. Isti ergo viros. i. virtuosos homines non diligunt, imò ipsos persequuntur & odiunt, & in regno ecclesiæ ipsos dominari non permittunt, fœminas aũt. i. ignorantes, & effeminatos custodiunt, & eos in regno ecclesiæ retinent, promouent & extollunt. Num. 31. Cur fœminas reseruastis? Et ideò breuiter quasi totus populus ecclesiæ est hodie muliebris. i. sciẽtijs, & virtutibus imbecillis. Nauum 3. Populus tuus mulieres in medio tui. Pharao enim rex Aegypti. i. diabolus viros. i. perfectos præcipit occidere vel fugare, & ab ecclesia deficere vel cessare, fœmineos verò. i. fragiles & ignaros iubet malis prælatis & promotoribus reseruare, quibus etiam (vt apparet) mamma dextra. i. pietas est auulsa, sinistra verò. i. carnalium parẽtum affectio est seruata. Ps. Obliuiscatur mei dextera mea. Eiusdem enim conditionis volunt esse, & ideò mares. i. perfectos secum nolunt aliquo pacto interesse, sicut ad litteram videmus de ignorantibus, religiosis, & clericis, qui inter se clericos scientificos non diligunt, sed eos occidunt, idest deprimunt, & cõtemnunt, & omnes eiusdem conditionis & ignorantiæ esse volunt. Exo. 1. Si quicquã masculi sexus fuerit, interficite.

De Anglia. Cap. 3.

Anglia est Britannia maior in qua sunt & fiunt multa mirabilia & stupenda. dicit. n. Geru. in lib. suo de Ocijs imperialibus, ꝙ in villa q̃ dr̃ Venichiũ, in diocesi Vigorniẽsi, sũt putei salsi de quorũ aqua ꝑ decoctionem fit sal. Sed vnum est satis mirabile, q̃a aqua illa ꝑ mediũ annũ est salsa. s. à natiuitate dñi vsq; ad festũ sancti Ioãnis Baptistæ, ꝑ aliud verò mediũ tpis est dulcis. Sed qđ mirabilius est pro illo tpe quo est sali necessaria, si nõ haurit, supfluit, ꝑ aliud verò tp̃s vis sup excrescit. Charissimi ꝑ istã aquã intelligit scia, q̃a ꝓ certo illa scia q̃ ad sal sapiẽtiæ & ad cõdimentũ & documentũ hoĩum ꝑ doctrinã & ꝑdicationẽ ordinat, crescit, affluit & augmentat, illa verò q̃ ad vtilitatẽ aliorũ non ordinat, & q̃ in aliorum vsibus nõ distribuit, in se decrescit, & diminuit, q̃a scia cõicata ꝓficit, scientia verò occultata deficit, ideò bñ dr̃ Eccl. 41. Sciẽtia abscondita, & thesaurus abscõditus, quæ vtilitas in vtrisque? Vel dic ꝙ ista aqua significat diuitias, q̃ plerũq; si per largitatem, & eleemosynã distribuant, & hoĩum vtilitatib. deputentur, crescunt, si verò aliorũ vtilitatibus nõ ordinentur, sed in suo puteo. s. ab auaro seruent, pereunt, & decrescũt. Iõ Prou. 11. Alij diuidunt ꝓpria, & ditiores sunt, alij rapiunt non sua, & sp in egestate sunt. ¶Dicit ẽt Geru. ꝙ in Anglia ꝓpè Londinas in vico q̃ dr̃ Aspele, est sylua cuius lignum sectũ si in aqua riuuli iuxta fluẽtis, vel in terra arida iuxta riuũ ꝑ annũ sepeliat, & dimittatur, in lapidis pondus & duritiã cõmutatur, qđ tñ nõ fit si sectũ nõ fuerit, sed plãtatum. Sic verè si q̃s ꝑ correctionẽ, & cõfessionẽ fuerit sectus, & à vitiorũ superfluitatib. detruncatus, & tãdẽ ĩ riuo deuotionis vel sacræ scripturæ positus & immersus, vel sub terra. i. suę terreitatis & mortis memoria ꝑ cõsiderationẽ sepultus, fiet ꝑ cõstãtiã & fortitudinẽ saxeus, & ꝑ maturitatẽ & prudẽtiã põderosus. Iob 38. In similitudinẽ lapidis durant aquę. Vel dic ꝙ si q̃s ligneus. i. iustus & bonus, & ad fructificandũ ꝑ bona opera aptus, sub aqua deliciarũ & sub terra tpalium negociorum, & diuitiarũ ponit, si ibi diu implicatus dimittitur, paulatim ꝑ obstinationem durat, & in lapidem. i. in hoĩem peccatorẽ, durum, crudelem, & impium transformatur. Iob 41. Cor eius indurabitur quasi lapis. ¶Item idem Geru. (qui ex dictis apparet angelicus fuisse, vel multum in Anglia cõmoratus) dicit, ꝙ Anglia in diocesi Linconen. loco dicto Rodestum, est quidam magnus riuus in quo si duos equos septennes adaquaueris, quantũcunq; in altitudine sint dissimiles, ipsos tñ æqualiter humectatos tam in tibijs q̃ in lateribus videbis. In ripa verò illius riui est vnũ sepulchrũ apertũ, ad vnũ hoĩem recipiendũ aptum, quod tñ ad oẽm plenæ ætatis hoĩem (quæcũq; q̃titate sint dispares) inuenies opportunum. In monasterio verò Cluniacẽ dr̃ esse vnus locus ad laudãdũ monachos mortuos ꝑparatus, sed hoc mirũ, q̃a ſm q̃titatẽ lauandi mortui dispõnit locus ille, ita qđ siue magnus fuerit siue paruus, corpori lauãdo ꝑdictũ lauatoriũ coæquat. Per istã aquã, & per ista sepulchra possum intelligere præmium gloriæ Paradisi. Ista. n. est aqua in qua beati adaquant, & in qua sitis desideriorũ oĩum temperatur, iuxta illud Ps. Torrente voluptatis tuæ potabis eos, qm̃ apud te est fons vitæ. Ista est sepulchrum in quo anima sepelit, & in quo à mũdi huius fluxibus quietatur. Esa. 11. Erit sepulchrum eius gloriosum. Dico ergo ꝙ ista aqua voluptatis æternæ æquatse hẽt ad magnos equos, & ad paruos. i. ad diuites, & ad pauperes, q̃a. s. oẽs recipit, & oĩb. ęqualiter bona sua distribuit & impẽdit, dũ tñ in ętate. i. in meritis sint ęquales, & ꝑ virtutũ septẽnariũ sint septennes, q̃a bñ ibi altitudo seu dignitas quã habuerant, nõ attẽdit, sed pręmia ęqualiter diuidunt, dum tñ sint ęqualis ętatis & ęqualis meriti. Leu. 6. Cũctis filijs Aaron ęquaꝉr ꝑ singulos diuidet. Et bñ, ęterna gloria est, q̃dã spũalis & perpetua sepultura, q̃ hoĩum quantitatibus. i. virtutibus & meritis se coaptat, oĩbusq; aptã, & sufficientẽ se ꝑparat atq; donat. Figurata in illa manna, de qua dr̃ Sap. 16. Vniuscuiusq; volũtati deseruiẽs, ad qđ quisq; volebat cõuertebat. Vel dic ꝙ talis riuus & talis lapis sepultorius vel lauatorius est bonus prelatus vel iudex, q̃a. s. iste sine ꝑsonarũ acceptione ad magnos, & paruos, nobiles & ignobiles, ęqualiter se dẽt hr̃e, & ſm diuersas causas, & merita se dẽt diuersis diuersimodè coaptare, dicẽs cũ Apostolo 1. ad Cor. 9. Omnibus oĩa factus sum, vt oẽs lucrifacerẽ. & Sap. 6. Aequaꝉr est ei cura de omnibus. ¶Item idem Geru. dicit quòd ĩ in Anglia in comitatu de Stanfort,

Stanfort, ad radicem montis Maul, est qdā palus cuius aqua lympidissima in resumēdis virib. est mirabiliter virtuosa, nā (vt ait) equites, & vectores qq in currēdo fuerint fatigati, & lassi si in ipso solis ardore aquā istā gustauerint, & equis bibēdā exposuerint, ita amissas currēdi vires recuperāt, ac si nullatenus cucurrissent. Ad qd' ēt dicit valere panē calidū, & herbā, q̄ dr̄ trifoliū, qa sicut ait mustela ex diuturna pugna cum serpēte lassata, ad istā herbā se cōfricat, & sic vires depditas recuperat, & restaurat. Re vera talis aqua est sacra scriptura, Chri gr̄a, cęli gloria. scriptura.n. dr̄ aqua satiās, gr̄a aqua vegetans, gloria aqua refrigerās. Igit̄ dico, q̄ istę aq̄ vires sp̄uales hn̄t ī hoīe reparare, qa si q̄s currēdo p pgressū bonorū operū lassatus fuerit, & tribulationib. & tētationib fatigatus, ad istas aquas recurrerit, & eas p studiū vel deuotionē gustauerit, mox fortitudinē recuperabit, & ad cursum virtuosum leuis & agilis apparebit. Esa. Qui sperāt ī dn̄o, mutabunt fortitudinē, assumēt pennas vt Aquilæ, currēt, & nō laborabunt, ambulabūt & nō deficiēt. Trifoliū.n. diuinæ gr̄æ, & panis diuinæ sciæ, & æternæ gloriæ diligēter attētus, & p deuotionē gustatus, nos cōtra serpentē.i. diabolū roborat, & vires nr̄as reparat, & cōfortat. ¶Vnū valde mirabile narat idē. Dicit.n. q̄ in Anglia est castrū qd' dr̄ Pech, in quodā monte sitū, ī cuius mōtis latere est foramē apertū, de quo sicut de quadā fistula vētus non modicus sæpe spirat, cuius dn̄s dictus Guillermus Penerelli, cū in aīalibus diues esset, & subulcus eius vnā grauidā suē in pascuis amisisset, p ipsa q̄renda dictū foramē intrauit, qd' tn̄ necdū aliq̄s pscrutatus fuerat. Cū ergo p opaca foraminis percurrisset, tandē in locū lucidū deuenit, s. in camporū planitiē spatiosā, ad quā ingressus, messores colligētes maturas segetes reperit, inter quos suē perditā, q̄ suculas ediderat, adinuenit. Habito ergo verbo cū pposito terræ illius, scrophā recepit, & dimissus ab illis, ipsam nouo grege p idē foramē ad domū dn̄i sui reduxit. Mira res (ait Geru.) de messibus, subterraneis venerat, & in nr̄o hemisperio hyemalia frigora videt. Istud autē absentiæ & vicinitati solis ascribit. Et istud mirabile à quodā religioso viro, qui de loco oriundus erat, audiuisse se dicit. Per istā suē possum intelligere carnē, vel ēt aīam carnalē, & peccatricē, q̄ nobis ad custodiā est cōmissa, verum qa ista facil'r perdit̄ p pc̄tm̄, si ipsam recuperare volumus, necesse est, q̄ foramē mortis p cōsiderationē intremus, & q̄ de morte pfundius cogitemus, & q̄ vltra progrediēdo, vsq; ad messores Angelos, & ad messem gloriæ Paradisi p cōtēplationē transeamus, & sic ex cōtēplatione Paradisi, & ex cōsideratione mortis, contritionē cōcipiemus, & suē .i. aīam pditā cū adiunctione fętuū bonorū operū recuperabimus, & indignationē dn̄i euademus, dicendo illud Mat. 15. Cōgratulamini mihi qa inueni dragmā meā, quā perdiderā. ¶Itē idē Geru. dicit q̄ in Anglia est stagnū qd' dr̄ Vulfresmer, quasi mare Vulsi regis, qd' si oībus piscantib. passim exponit̄ piscib. abundat, si verò piscantes inde arceant̄, tunc aut nullus, aut rarus piscis in eo reperit̄. Ista pn̄t applicari q̄ illa bona, q̄ magis cōicant̄, & q̄ liberalius erogant̄, à Deo amplius multiplicant̄ iuxta illud Luc. 6. Date, & dabit̄ vobis. Econtra verò sæpe fit, q̄ Deus pisces.i. diuitias illi subtrahit, qui ipsas sibi retinet, & alijs nō impendit, quia br̄ multa sunt stagna.i. multæ personæ, quæ quanto plus tribuūt, plus abundant, & alij qui quāto sua auarius custodiunt, minus hn̄t. 2. ad Cor. 7. Qui multū habuit, non abundauit, & q modicū, nō minorauit. Ac si diceret. Ille qui multū cupit hr̄e, & ppea vult parcere, & non retinere, nō abūdat, ille verò qui modicū velle hr̄e vr̄, inquantū bona sua elargit̄ alijs, minorationē nō parit̄, sed redundat. Vel si vis dic, q̄ talis lacus est hō scientificus, cuius possessio.s. scia, cōicādo crescit, retinēdo verò minuit̄, & decrescit. Bene ergo dr̄, q̄ melior est stultus q abscondit suā stultitiā, q̄ sapiēs, q sapientiā. Eccl. 41. ¶In Anglia est signū circa regionē pdictā, in quo si q̄s nauigās dixerit ipsi aquę, auerin gemer, quod. s. in lingua illa est opprobrium, ac si diceret̄ stagno, mare aueringi, statim subita tēpestate correptus, cū suo nauigio submergeretur. In Aruernia ēt audiui lacū esse, vbi si lapidē ieceris, tēpestates & tonitrua mox audies. Qd' etiā de quodā puteo qui est propè Vienna dr̄, vbi Pilatus post mortem suā proiectus affirmatur. Est & in Britannia minori quidam fons, à quo si aquam sumptam super lapidem effundas, statim nubes, & tempestates audies & videbis. Mirum.n. est q̄ aquæ indignationē cōcipiunt, & q̄ opprobrium, sibi factum perpendunt. Ista pn̄t applicari cōtra multos, qui fingūt se beniuolos, & pfectos, & more aquæ insensibiles, & ignaros, verunt̄ taciturnitatem, & silentium solam seruant qn̄ nulli ipsos percutiunt, vituperant seu grauant, sed pro certo si quis aliqd vituperium eis dixerit, vel lapidem alicuius tribulationis vel correctionis, vel quancunq; modicā iniuriā in eos iecerit, vel de aquis suorum bonorum tpalium aliquid sustulerit vel effuderit, statim tempestates rixarū, & discordiarū, & tonitrua impatientię & malorum uerborum audiet, ita q̄ ab eorum iniurijs uix euadet. Eccl 19. Est qui nequiter se humiliat, & interiora eius plena sunt dolo. Vel dic, q̄ istæ sunt aq̄ scripturæ, baptismi & diuinæ gr̄æ, quib. si quis iniuriā fecerit, vel cōtra eas blasphemauerit, æternæ dānationis tēpestatem incurret. ¶Narrat idē q̄ in Anglia in diocesi Londinē. est castrum dictū Angra, vbi semel de auib. cygnis accidit spectaculum valde mirū. Cum.n. quadā die milites stantes ad fenestrā respicerent supra pratum, ecce cygnorū aduenit multitudo, & cum q̄dam femella cum alio q̄. cum cygno suo cōcubuisset, facto prius inter eos lōgo garritu, loco cōsilij, statim venit vnus corā alijs sicut accusator, postea venerūt duo alij sicut testes. missi ergo duo alij reā adducunt, & statim contra adulterā insurgunt, ipsamq; deplumant penitus, & confundunt, & morti & frigori ipsam adijciunt & exponūt. Ista pn̄t applicari exēplariter cōtra adulteras, quas. s. viri dēnt cōdēnare, & amotis plumis.i. dote & tpalib. bonis, frigore & tribulationi exponere, & eas acriter castigare. Vel id pōt dici de aīa peccatrice, q̄ cū sit sp̄osa Chri sibi in baptismo cōiuncta (iuxta illud Ose. 2. Spōsabo te mihi ī fide.) ipsa tn̄ p malos cōsensus, & vitia cū diabolo adultero fornicat̄. In die iudicij ergo vel in morte, cygni.i. Deus & Angeli eius cōtra eā congregabuntur, & plumis donorū & virtutū, bonorūq; tpaliū sibi amotis, ipsam ęterno frigori, & supplicio condēnabunt. Eze. 23. Viri ergo iusti sunt, hi iudicabūt eā iudicio adulterarum. Vel dic, q̄ ista adultera sign̄at psonā hæreticā à fide puaricantē, & diabolo adultero adhærētē, q̄ pfectò dēt congregatis cygnis.i. Epis, & alijs viris iustis condēnari, & p cōfiscationē plumis.i. bonis tpalib. spoliari. ¶Vnū valde mirabile dicit Geru. semel in Anglia accidisse. Dicit.n. in quadam ecclesia plebana cū populus audita missa egrederet̄, tpe q̄dē multū tenebroso & obscuro, ecce de nubib. q̄dā anchora nauis inferius corā ipsis ante ecclesiā in ipso cemitero descēdit, & fune in aere ptenso, & pēdulo inferius vni tumulo adhæsit, tādē dū admirās pp̄ls de hoc inter se cōferret, incępit anchora moueri, & audiri vox in aere quasi nautarū ad euulsionē anchoræ cū multu cōtēdentiū. Nec mora, vnus nautis desup p funē ad reuocādā anchorā demittit̄, q cū ipsam à tumulo euulsisset, & à pp̄lo capit̄ inter eorū manus ac si in mari naufragiū pateret̄, humectatione nr̄i crassi aeris suffocat. Sed & superiores nautæ credētis sociū submersū esse post vni⁹ horæ spatiū funē pciderūt, relicta anchora nauigātes. De illa verò anchora feramēta ostij ecclesiæ ad ppetuā rei memoriam fuerunt fabricata. Aliud item simile ponitur ab eodem, q̄ q̄dā nauta de castro Briscoldo ī canonicatu Clauducasti cū esset ī remotis oceani partib. cultellus su⁹ ī aquā cecidit, q eadē hora p fenestrā tecti domus suæ corā vxore sua in mensa se infixit, sicut post viri reditū cōputo dierū facto, vterq; reperit & cognouit. Ex his ergo intēdit cōcludere q̄ mare qnq; sursum in aere vehit̄. qd tn̄ si verū est, à me multisq; alijs ignorat̄ ista libēter exponerē, si fidē adhiberē. Et si vis dic, q̄ nautæ ī aere nauigātes significāt viros iustos, in cęlestib. mētal'r vitā ducētes. Ad Phi. 3. Cōuersatio nr̄a in cęlis est. Per istā aūt anchorā q̄ ad terrā ptendit̄, intelligo aliqd terrenū negociū p qd' tota nauis.i. totum ipsorum collegiū circa inferiora vacat, & à virtutū itinere retardat̄, qa p certo terrena negocia nō sunt nisi q̄dā anchoræ p quas mētes bonorū residēt à virtutum pgressib. arrestatę. Per demissum hoīem platos, & officiales intelligo, q̄ ad terrena negocia expediēda mittunt̄, vbi qa manib. hoim.i. laudib. adulatorū attrectant̄, p diuersa vitia suffocant̄, quo fit, vt alijs se saluātib. & anchorā terrenorū negociorū dimittētib. hi diuersis vitijs moriant̄, & inferius cū mūdi pc̄tōrib. ī mundo morā trahētib. in crasso deliciarū aere sp̄ual'r suffocent̄. Displicet mihi moralizare ista, qa timeo nō fuisse vera, sed cū sint multę naturæ mirabilia, q̄ hoīb. sunt ignota, idcircò ea nec penitus repudio, nec ēt admitto. ¶Secūdū eūdē. Merlinus in Anglia iuxta mōtē Ambrū

choreã gigantũ posuit,& suis incãtationib.sub diuo lapides ad ꝑpetuam admirationẽ suspẽdit.Tales sũt adulatores,q.a.s. isti suis incantationib.i.adulationib.gigãtes.i.mundi potẽtes quo volunt transferunt,& qđ mirũ est,lapides.i.ipsos quanq̃ lapideos atq; duros,à propositis impediunt,& suspendũt,ipsosq; per spei vanitatem & superbiam sursum tollũt.Vel dic, ꝙ iste est diabolus,qui gigantes.i.viros perfectos, & potẽtes suarum tẽtationum incãtatione de bono in malum trãsfert, & ipsos lapides sanctuarij per vana desideria in altum suspẽdit.Iob 30.Eleuasti me,quasi super ventum ponens.

De Arabia. Cap. 4.

ARabia est regio,mirrha,cynamomo & alijs medicinalibus opulenta,preciosis lapidib.repleta & sonoris auibus iocũdata,vbi fęnix auis pulcherrima reperit̃,multis tñ bestijs & serpentib.infestata,nã ẽm Isid.ibi sunt qđã aspides,in quarũ viscerib.preciosi lapides gñantur.Et dr̃ Arabia, quasi thurifera,ẽm illã linguam,quia thura & alia odorifera ibi affluũt,& abũdãt.Ibi est.n.regio vbi crescit thus,q̃ est vltra Sabeam,cuius populus habitat in tentorijs cilitijs, qui porcum nõ comedit,imò si porcus aliunde fuerit inuectus,ilico morit̃,ibiq; porci viuere nunq̃ pñt,sicut dicit Soli.Ista igit̃ spũaliter loquẽdo,est ecclesia vel religio,ĩ qua sunt myrrha pnię, thus orõnis,cinamomũ qđ cerebrũ cõfortat deuotionis,lapides preciosi grãrũ,& uirtutũ,medicinæ sacrorũ,aues.i.viri cõtẽplatiui,inter quos est vnica fęnix.s.Chrs,vel ẽt Papa, vel ꝑlatus in quo oẽs alij vniũtur. 1.Mac.8.Oẽs obediunt vni, & zelus & inuidia nõ est inter eos.Ista tñ à multis bestijs.i. vitijs, pctõrib.& dæmonib.infestatur,sed qñ ipsę aspides, & dracones.i.mali diuites,vel ẽt mali Philosophi vel hæretici cõprehendunt̃ per p̃dicationẽ,& cõuersionẽ,tũc in eorũ viscerib. .i.conscientia lapis preciosus Chrs per fidem gignit̃,& creat̃, sicut patuit in Paulo,vel lapis sapiæ & discretionis, qui post mortem vtilis reperit̃,sicut patuit in Augustino.In ista aũt regione.s.in ecclesia inuenit̃ thus deuotionis,& orõnis,ibi etiã est populus habitans in tẽtorio cilicio.i.in statu pnię & mortis meditatione,& carnis maceratione,à quib.nõ comeditur nec diligit̃ porcus.i.immunditia carnalis delectationis , & si apud eos per tentationẽ intrauerit,statim ab eis necatur per appositionem pniæ,& mortis meditationis.& hoc bene figuratur Leu.11.vbi porcus immundũs Dei populo ne ipsum comedat,interdicitur,quia pro certo,qui Dei populus esse volunt,porcos.i.carnales immunditias non debẽt diligere , sed eas interimere & auferre.Auferte malũ de medio uestri. Vel dic,ꝙ porci sunt deliciosi,qui certè si in tentoria cilitia. i. in religionẽ vel statũ pniæ intrent,ilico moriuntur. i. mortuos se putant,vel ẽt nutriunt̃.i.mẽbra sua super terrã mortificãt, & mortui carnaliter perseuerant.Vel dic ꝙ ista regio est Paradisus,vbi thus perpetuæ fragrantiæ redolet,quẽ certè nullus immundus pctõr intrat.vñ Apoc.21.Nihil coinquinatũ intrabit in illã.¶Secũdũ Soli.Cinnamulgus auis est Arabiæ, q̃ in locis altissimis in ramis arborũ subtilib. de electiorib. cinamomi ramusculis nidũ facit,quo cũ nullus ascendere valeat, incolę lapides ꝓijciũt,nidũ destruũt,& illud cinamomũ tãquã electissimũ uendunt.Idẽ dicit Pli.lib.19.c.33.Sic verè Chrs in altissimo ꝑfectionis vertice habitat,vbi de cinamomis.i.de odoriferis uirtutib.nidũ facit.Cum ergo nr̃æ fragilitati non sit possibile ad tantæ vitæ,& perfectionis celsitudinẽ attingere, saltẽ dẽmus illuc lapides nr̃os,i.orõnes & desideria ad ipsum proijcere,ut sic de istis ramis electis.i.de Spũ sancti donis,& virtutib.possimus aliquid impetrare,& ab eodẽ grãm obtinere,sicut.n.dr̃ Eccl.35.Orõ humiliantis se nubes penetrabit,& nõ descẽdet,donec respiciat altissimus. ¶Arabes ĩ tali plaga sunt siti,ꝙ umbræ q̃ nobis dextræ sunt,illis sunt sinistræ,& ecõtra q̃ nobis sinistræ,illis similiter dextrę sunt,ẽm Solinũ.vñũ ẽm Lucanũ cũ milites de Arabia Romam ad Imperatoris subsidiũ aduenissent,mirabant̃ ꝙ umbræ ad Aquilonẽ vertebant̃.Per Arabes viros sctõs intelligo,q thure deuotionis abũdãt.Per umbras uerò oĩa mũdana tã prospera q̃ diuersa , q̃ oĩa sunt in quodã trãsitu velut vmbra,iuxta Sap.5. Trãsierunt oĩa velut umbra.Vmbrę ergo dexteræ significãt mũdi ꝓsperitatẽ,sinistræ uerò aduersitatẽ.Igit̃ Arabes.i.scti dexteras hñt sinistras,& sinistras dexteras,q.a.s.illud qđ nos dexterũ,& ꝓsperũ credimus,ipsi hñt ꝓ sinistro & aduerso,& ecõtra illa q̃ nos aspera credimus , ipsi reputãt ꝓspera & scda,q.a.s. viris sctis mũdi ꝓsperitates sunt aspæ,aspitates verò & aduersitates ꝓsperę.vñ ipsi sũt q dñt mũdo,Gen.13.Si ad sinistrã geris, ego dexterã tenebo.¶In Arabia sũt dracones,& aspides q̃b. mortuis ĩ eorũ viscerib.inueniunt̃ lapides p̃ciosi.Talis arabia ẽ mũdus,vbi dracones,& aspides.i.auari,surdi,sitibũdi,qñ occidunt̃ p mortẽ,ĩ eorũ viscerib.i.areis & abditis inueniunt̃ lapides p̃ciosi.i.diuitiarũ oĩm plenitudo,q licet sibi non ꝓficerẽt dũ uiuebãt,post ipsorũ tñ obitũ siue mortẽ alijs ꝓficiũt.

De Asia. Cap. 5.

ASia est tertia pars orbis , secundum numerum quo orbis in tres partes est distinctus,ẽm Isid.& Orosium,secũdum verò quantitatẽ,media pars orbis esse dinoscitur, q̃ ab orientali oceano incipiens , ad Nilum fluuium Aegypti à parte meridiei terminatur,à septentrione verò flumine Tanai clauditur,& Aeotidis paludib. imitat̃. In ista ergo sũt maximæ regiones orbis,India,Persia,Parthia, superior Scythia & aliæ infinitæ, quarum mirabilia in suis locis ponentur , & ideò ad præsens nihil hic de Asia dicemus.

De Bactria seu Bactris. Cap. 6.

BAtria est regio in Asia vbi nascunt̃ cameli , ita duros pedes hñtes,ꝙ nunq̃ atterant̃.Sic ĩ regione ecclesiæ vel religionis,pedes affectuũ nr̃orũ dẽnt esse p firmitatẽ & cõstantiã ita duri,ꝙ nunq̃ atterantur vel remolliant̃. Vel hæc regio est mundus in quo pedes.i.finis & senectus auarorum & gibbosorũ superborũ, ita per crudelitatẽ,& auaritiã indurant̃, ꝙ nulla pietatis mollitie remolliunt̃. In similitudinẽ lapidis durant̃ aq̃.Iob 39.¶Bactria est regio ĩ Asia,ita fertilis,ꝙ ibi iacta semina ĩ cẽtupulũ augmẽtant̃. Sic si semina virtutũ & meritorũ ĩ aĩa ieceris,fructũ cẽtuplũ.s.ęterna reportabis Gẽ.25. Seminauit Isaac in terra illa & inuenit in anno illo cẽtuplũ.

De Beotia. Cap. 7.

BEotia est regio dicta à boue,q.a cum Cadmus filius Agenoris Tyri sororem suam Europã à Ioue raptã ex pręcepto patris quæreret,cum non reperiret,irã prĩs formidãs exilium elegit,& dum casu bouis vestigia sequeret̃,ipsam inuenit, & sic exinde terrã illã Beotiã nominauit.Est autẽ ibi qđã locus furialis de quo qui biberit,statim furore libidinis inardescit.Regio ista est mundus,in quo lacus deliciarum est,ex quo hõ efficitur ad litteram libidine furibundus. Iupiter q̃ Deus fingebatur est diabolus qui si sororem tuam aĩam rapuerit per pctm̃,& in regionem Beotię.i.in mundi amorem detulerit,si Dei patris iram formidans,sequere vestigia bouis Christi,quæ in ista regione tenuit.i.pœnitentiam, paupertatem, & hmõi,& sic sororem tuam perditam poteris recuperare, & iram Dei patris euadere. Inuenit eam in terra deserta, in loco horroris & vastę solitudinis.Vel de Boetia supra de fluminibus,& lacubus,& titulo de perdice.§. 5.& vlt.

De Bohemia. Cap. 8.

BOhemia est regio Germanię,in qua est qđã fera q̃ dr̃ loz in lingua illa,q̃ sub ore in gutture habet quandã foueã vel vesicã,& cũ à canib.& venatorib.persequit̃,ĩ ore aquã recipit,& currendo & fugiendo sic eam calefacit ac si bulliret, & iõ se vertẽs ad canes & venatores,super ipsos aquã illam proijcit,& quẽcunq; tetigerit,depilat̃,& sic canes & venatores fugere cõpellunt̃.Venator est ꝑlatus,loz est subditus corrigẽd⁹,canes sũt accusatores.Cũ igitur loz.i.malus subditus à venatore ꝑlato persequit̃ vt capiat̃,& corrigat̃, tunc fugiendo,excusando,& palliando aquã malitiarũ in gutture cordis sui per iras & discordias calefacit,& tandẽ cõtra corrigẽtes se eijcit,& aquã malitiarũ suarũ aperto ore p impatientiã & improperia proijcit super illos, appellando,repugnãdo,cõquerendo & hmõi,& sic canes & venator.i.Iudex,& accusator timẽtes eius impetũ retrocedunt,& eũ incorrectũ dimittunt,q.a sicut dr̃ Prou.25.Non amat pestilens eum qui se corripit,nec ẽt ad sapientes gradit̃ &c.Vel dic,ꝙ canes sunt cogitationes,cõtra quos aqua deuotionis est ĩ gutture p cogitationẽ sumẽda,& p feruorẽ dilectionis,& boni operis cursũ calefaciẽda,& cõtra venatorẽ,& canes.i.cõtra diabolũ & tẽtationes p orõnem proijciẽda,quia pro certo tũc hostes spirituales fugiunt,quando feruentem orationem sentiunt.

De Britannia. Cap. 9.

BRitānia, i. Anglia insula est maxima, de qua dicit Solinus ꝙ ora Gallici littoris finis orat orbis, nisi Britanniæ magnitudo nomen alterius orbis mereretur. Dicit.n. quòd octoginta milia passuū hēt ipsius longitudo. Est ergo regio vndiq; insulis circūspecta. Dicit ergo idē ꝙ iuxta Britanniā est inclusa q̄dā dicta silura, cui⁹ terra cōtrariat̄ anguib. ita ꝙ quocūq; inuecta fuerit, angues necat, cuius populus fuit mirabilis. pecuniā.n. & eius vsū penitus refutabāt, res ꝓ reb. dabāt & magis mutationib. quā precijs necessaria ꝓcurabāt, sciamq; futurorum fœminæ & viri ostētabāt. Per istā insulā intelligo religionē, & maximè mēdicantē. Per terrā q̄ victum ministrabat eisdē, intelligo sciam scripturarū, q̄ serpētibus.i. vitijs & tentationibus obuiat, ipsasq; pimit atq; necat. Isti ergo solebāt pecunias nō curare, sed mutuādo.i. mēdicādo necessaria q̄rere, & de futuris solūmodo cogitare. Sap. 8. Nouit preterita, & de futuris æstimat. ¶Circa Britāniā sunt q̄nq; insulæ, q̄ Hebudes antiquitus vocabant̄, quarū populi dudū fuerūt mirabilis disciplinæ, nā (vt dicit Solinus) oīa erāt vniuersorum. Rex ēt istarū insularū nihil habebat proprij, sed alebat̄ à publico, ac ne auaritia diuerteret à vero discebat paupertate iustitiā seruare, vtpotè cui nihil erat rei familiaris. Nulla illi fœmina dabat̄ ꝓpria, sed ꝑ vicissitudines, ī quacūq; cōmot⁹ fuerat, vsuariā sumat, vñ ei nec votū, nec vlla spes concedebat̄ liberorū. Ista p̄nt applicari ꝑ modū historialis exēpli, q.s. illi q̄ sunt reges, ꝓlati, & principes aliorū, nō dēnt circa ꝓpria lucra intendere, nec circa liberos aut nepotes vacare, sed solū vtilitatē cōem q̄ propriā. Qđ tñ est cōtra multos modernos, qui liberis & amicis carnalib. occupati, magis diligunt vtilitatē domuū paternarū q̄ Christi ecclesiarum, q̄ cōitatum suo dño subditarū, iuxta illud ad Phil. 2. Oēs q̄ sua sunt q̄rūt, nō q̄ Iesu Christi. Vel dic de religiosis, quorū dēnt esse oīa vniuersorū, q̄a sicut dr̄ Act. 4. Erāt eis oīa cōia, nec quisq̄ eorum q̄ possidebāt, suū esse aliq̄d dicebāt. Vel dic de illis sc̄tis patrib. Apostolis.s. discipulis eccl'iæ primitiuæ, & de rege eorū Chro, q̄a.s. īter istos oīa fuerūt cōia. Rex ēt vnus Chr̄s nihil rei familiaris habuit, sed toto vitæ suæ tp̄e pauper fuit. Qđ ēt de illis primis regib. & ꝓlatis eccl'iæ dici pōt, q̄ nihil ꝓpriū habuerūt & paupertate iustitiā didicerūt, iuxta illud Zac. 9. Ecce rex tuus venit tibi iustus & mansuetus, ipse pauper, & sedens sup asinā. Vel si vis applica id cōtra principes luxuriosos, qui non solū vxores proprias sibi vendicāt, sed in oēs volunt suā libidinē exercere. Vel dic de clericis & ꝓlatis malis, q̄ cū vxores non habeāt, in oēs cū p̄nt inuehere se delectāt. ¶Circa Britannia īnsulę plurimę sunt, quarum q̄dā Orchades nominant̄, vltra quas nauigio sex dierū Thile insula ponit̄, vbi dies ꝑ sex mēses, & ꝑ totidē nox dilatat̄. Sed de hac vide ī suo titulo sp̄āli, & de Ibernia q̄ est insula Britāniæ adiacens, vide infra, vbi in hoc loco de ea sp̄āliter fit tractatus. ¶Secūdū Solinū ibidē, in Britannia solebat esse tēplū deæ Mineruæ, cuius ignes perpetuò nunq̄ canescebant in fauillas, sed vbi ignes tabescebant, in globos saxeos vertebant̄. Si vis dic ꝙ ista Dea Minerua est beata Virgo, cuius tēplum est cōscia viri iusti, in quo proculdubio dēt ignis perpetuæ charitatis ardere, qui nō dēt in fauillas peccatorū euanescere, sed in saxeā ꝑseuerantiā se mutare. Leu. 6. Ignis in altari meo sp̄ ardebit. ¶In Britannia solebant esse quidam populi barbari, qui in statu pueritiæ varias aīalium effigies in suis corporib. depingebāt, ipsasq; suis mēbris incorporabāt, nec magis patientiæ loco esse aliq̄d reputabant q̄ ꝙ ꝑ memores cicatrices artus sui plurimū succi biberent, ipsisq; crescentibus imagines percrescebant. Ad hoc facit Pli. lib. 22. c. 1. vbi ait ꝙ plurimi barbarorum, ēt apud Dacos & Sarmatas corpora sua herbarū succis tingebāt. Vñ ēt ait ꝙ apud Britones mulieres in q̄busdam sacris succo glasti toto corpore oblinitę nudæ incedebant. Aethiopum calorē imitantes. Nunc ēt inter saracenos mauros sunt qui solēt vngues suos succo vnius herbæ vngere, & in colorem croceum vertere. Per istos barbaros peccatores intelligo, qui ꝓculdubio per varios malos mores diuersorum aīalium imaginē in se pingunt, luxuriosi quidem imaginem equi, pigri bouis, iracundi vrsi, supbi leonis, auari lupi, & sic de alijs. A pueritia.n. solent tales imagines.i. tales mores in se pingere, & ꝑ malorum operum incrementa secū solent ista crescere & augeri. Isti figurati sunt in illis, de quib. dr̄ Apo. 10. ꝙ ipsi acceperant imaginem bestiæ & characterē eius, & iō in stagnū sunt missi cum eadem, quia.s. qui dæmonum impressiones & vitiorum imagines acceperint, cū ipsis ī inferno cremabunt̄ & pibunt.

De Campania. Cap. 10.

CAmpania Italiæ est ꝓuincia, in qua ciuitas Neapolis est sita, vbi fuerunt absq; dubio antiquitus multa mirabilia & stupenda, quorum q̄dā à natura facta sunt, q̄dā verò à Virgilio per artem mathematicam sunt inuenta. Dicit igit̄ Geru. ꝙ Virg. in ciuitate Neapoli vnam muscā æreā fecit, q̄ quandiu integra mansit nulla musca ciuitatē ingrediebat̄. In macello ēt ciuitatis in pariete vnū frustrum carnis inseruit, qđ q̄diu ibi erat in illius macelli cōtinentia, nulla caro quantūcunq; vetusta nec nares olfacientis, nec aspectū intuētis, nec gustū comedētis aliquatr offendebat. Per muscā ęreā ītelligo Chr̄m ad iudiciū aduēturum. tunc.n. more æris sentētiādo sonabit, & more muscæ damnatos puniet vel grauabit. Per muscas verò carneas intelligo cogitationes & tentationes. Per carnē in pariete intelligo carnē nr̄am in sepulchro futurā, ꝑ alias verò carnes intelligo aliorum cōdōnē carnalē. Quia si in ciuitate cordis nr̄i muscā.i. Chr̄m ad iudicium vēturum ꝓ consideratione statuerimus, nullā ꝓfecto muscā carneā, hoc est carnalē tentationē aut cogitationē in eo sentiemus, nā q̄ iudicis seueritatē bñ respicit, carnalia desideria raro sentit. Ista est.n. musca q̄ alias fugat, & cuius comitiuā nulla mala cogitatio frequentet. vñ Es. 7. Sibilauit dñs muscæ q̄ est transflumen, & api q̄ est in terra Assur. Musca.n. q̄ immūda frequētat, est carnalis delectatio, apis q̄ flores pascit, est inanis gl'æ dilectio. Ad istas ergo dñs sibilat, q̄ñ de nr̄is cordibus ipsas fugat. Itē si in hac cordis nr̄i ciuitate carnē in pariete.i. carnē nr̄am in sepulchro futurā apposuerim⁹ de alijs carnibus.i. de aliorū mortaliū cōdōnib. q̄q̄ sint viles & in vitijs veteratæ, nullū horrorē habemus, sed ex cōsideratione nr̄æ ꝓpriæ vilitatis, sic fiet ꝙ nec odoratu nec gustu alios carnales hoīes cōtēnemus, iuxta illud Eccl. 31. Disce ex teipso q̄ sūt ꝓximi tui. Ideò bñ cōsuluit Eccl. 28. Memento nouissimorum & desine inimicari. Vel dic ꝙ caro in pariete est cōsideratio nr̄æ vilis & carnalis cōdōnis in corde &c. vt supra. ¶Dicit idē Geru. ꝙ in ista ciuitate Virgilius ī vna portarum duas imagines lapideas posuit, vnā.s. lætā & speciosam à dextris, aliā verò vultum tristē ꝓtendentē posuit à sinistris. Istius ergo portæ ꝑ mathematicā influentiā ea virtus erat ꝙ si q̄s ꝓ aliquo negocio ciuitatem ingrediēs, à casu vel à fortuna, nō à ꝓposito ꝑ partē dexterā illius portæ ingrederet̄, negocium suum ꝓsperè expediret̄, si verò à sinistra parte, vbi tristis erat imago, ciuitatē intraret, negocium suum aduersè & nō ꝓsperè ꝓueniret. Ista.n. dicit Geru. in anno quo fuit Acon obsessa, expertum se fuisse, sicut ēt ꝑ quādā ꝓlixā narrationē declarat, quā hic ponere nō curaui. Per istā portā ciuitatis intelligo charissimi ingressum in eccl'iæ ciuitatē, & ītroductio nō ad ecclesiasticas dignitates, ī cuius ingressu est duplex imago, læta.s. q̄ à dextris sedet, q̄ est innocentia vel iustitia, & tristis, q̄ ad sinistrā residet, q̄ est iniustitia vel simonia. Igit̄ ꝓ certo dico ꝙ si q̄s ī ecclesia vel in ecclesiastica bñficia ꝑ partem dexterā intrauerit.i. ꝑ iustitiā vel innocentiā, vtpotè, q̄a ritè, iustè & canonicè est ꝓmotus, tūc ꝓsperè expediret facta sua, & ī pace fient ei dies eius. Si verò ecōuerso ꝑ sinistrā intrauerit, & mediante tristi imagine.s. simonia, prece vel fauore, violentia vel iniustitia beneficium obtinuerit, tunc proculdubio in factis suis non prosperabit̄, imò vt cōiter in paupertate, vel in briga, vel in aduersitatib. semp erit. Dei.n. iustitia nō patit̄, vt q̄ bene intrauit cōfundatur, nec q̄ male intrauerit, ꝓsperet̄. vñ de male intrante ecclesiastico vel prælato dr̄ Hier. 22. Scribe virum iustum sterilem, qui in diebus suis non prosperabit̄. ¶Dicit idem ꝙ circa Neapolim est mons excelsus mari infixus, terram laboris prospectans, qui.s. in Maio fumum terribilem & interdum cinerem ardentissimum & ligna combusta eructat, ita quod terrā fertilem in sterilitatem mutat, Virgilius igit̄ in opposito monte statuam æream cum tuba erexit, quæ cum ad flatum venti vndiq; vertetur, ad primum ventilati cornu sonitum, & in ipsa tuba flatus subintrātis impulsum, nothus repulsus vi mathesis cassabat̄, & totū prædictum periculum ne noceret segetibus tollebatur. Verum quia prædicta statua vel antiquitate est consumpta, vel inuidorum malitia demolita, ideò sæpe ꝓdicta incommoda reiterantur. Sic verè dico quòd à monte.i.

à mundi dignitatibus fumus superbiæ, arena ardens luxuriæ, & carbones auaritiæ, q̃b. virtutũ segetes cõburunt. Virgilius ergo. i. virgineus Chr̃o in opposito mõte. i. ĩ dignitatib. eccl̃iç statuas æreas. i. sonoros & scientificos p̃latos posuit, q̃b. tubã p̃dicationis in manu tradidit, & p ipsorũ datũ & p̃dicationẽ, p̃dictũ malũ ĩpediri & auferri voluit rerũ, q̃a iã tales statuæ. i. boni p̃lati ab isto mõte eccl̃iæ defecerũt, iõ p̃dicta mala quasi totũ seculũ destruxerũt, & diuersis vitijs inflãmauerũt. ¶Item dicit idẽ q̃ Neapoli inuenit quædã faba q̃ inuersa dr̃, q̃ more aliarũ fabarũ in siliquis q̃dẽ crescit, sed istius siliquæ pendẽt inferius, aliarũ verò superius eleuant. Est ergo huius fabç potẽtia satis ridiculosa, vt ait idẽ Geru. Si. n. ipsã cũ or̃one dñica ter repetita genu flexo collegeris, orãs vt qualẽ vultũ p̃tendis talẽ comedẽs de ipsa p̃tẽdat, sine dubio hoc euenire conspicies. Vñ colligendo, risũ cõtinues, gustans vsq; ad solis occasum incessanter ridebit. Si verò vultũ lachrymãtis p̃tẽdas, ẽt & lachrymabit falsa pietate turbatus, & sic de alijs. Ista aũt dicit Geru. se experimẽtal̃r p̃basse, & p̃ faba reperiẽda cauerna montis sub castro q̃ Sõma dr̃, subintrasse. Istud est mihi difficile ad aliquod morale applicare, posse tñ dicere q̃ faba ista ẽ sacra scriptura, q̃ faba iuersa dr̃, eo q̃ p varias expositiones quotidie inuersat, q̃ ẽt cũ or̃one dr̃ colligi & cũ humili reuerẽtia à Deo postulari, iuxta illud Iac. 1. Si q̃s indiget sapĩa, postulet à Deo. Ille ergo q̃ p auditũ p̃dicationis fabã sacrç doctrinæ à nobis recipit, facit̃r ad nr̃i vultus. i. ad nr̃æ conuersationis sil̃itudinẽ se cõuertit, q̃a. s. auditores solent p̃dicatores imitari & ad ipsorũ verba in melius cõmutare. Iõ bñ dicebat Apostolus, Imitatores mei estote, sicut filij charissimi. Vel dic q̃ faba inuersa significat verba versuta & cautelosa & inuersata hoĩum p̃ditorũ, adulatorũ vel ẽt hr̃ticorũ, q̃a hi p̃culdubio mediãtib. hmõi verbis suis & fallaci inuersatione sermonũ suorũ deceptiuorũ, gustatoribus. i. auditorib. eorũ qualem vultũ volũt, faciũt p̃tẽdere, & eorũ volũtatẽ (q̃ vultus est aĩç) in quã formã voluerint, faciũt immutari. Patet. n. q̃ p̃ditores cõsiliarij suis malis & iuersis & fraudulẽtis cõsilijs immutãt, vt volũt facies amicorũ, adulatores verò mẽtes magnatũ & superiorũ, q̃a. s. q̃ñ volũt, faciũt eos vel tristari vel ridere. Hæretici ẽt inuersant verba sua. i. intel̃l̃m sacræ scripturæ, & sic aliorũ vultus & mẽtes p̃ voto ad risũ vel ad tristitiã mutant. Iõ de talib. mores suos ad indignorũ sil̃itudinẽ mutãtib. dr̃ in Ps. q̃ mutauerũt gloriã suã sil̃itudinẽ vituli comedẽtis fçnũ. i. in sil̃itudinẽ illius p̃ditoris, adulatoris, vel hr̃tici, q̃rentis p̃priũ lucrũ. ¶In Cãpania ciuitas est Puteolana, vbi Vir multa balnea ad curas diuersarum infirmitatũ cõgrua miro mõ cõstruxit titulosq; singulis balneis subscripsit, & cõtra quã ĩfirmitatẽ valerẽt, oñdit, verũ cũ studiũ medicinç Salerni vigere cçpisset, ducti inuidia medici, titulos balneorũ destruxerunt, ne forte practicãtib. lucrũ auferrẽt. Ista pñt applicari contra ĩuidos, q̃ si vidẽt aliq̃d balneũ. i. aliq̃ p̃sonã valere & p̃ficere, & exinde titulũ laudis & famæ acq̃rere, solent hmõi titulũ p detractionẽ q̃tũ pñt destruere, ne forte ipsum cõtingat eorũ lucro, famæ & vtilitati detrahere, & de laude & gr̃a plus hr̃e, q̃a sicut dicit Alanus de plãctu nãç, inuidi famã aliorũ aut detractione lacerãt, aut taciturnitate furant. Sapĩæ. n. gr̃a dehonestat liuor inglori⁹. ¶Itẽ dicit Geru. ibidẽ q̃ circa Neapolim est mons p mediũ p̃foratus, ad modũ vnius cryptæ, de latere in latus ad volẽtium trãsitũ cõcauatus. Cũ ergo tãta sit illius opaci itineris lõgitudo, vt si ĩ medio existeres, duos introitus vix videres, id virtute mathematica Virgilius operatus est, q̃ si sibi in illa via, quãuis sit secretissima, duo inimici obuiarẽt, nullo dolo, nullis insidijs, nulla malitia sibi mutuo nocendi p̃tãtẽ haberẽt. Istud põt applicari ad nos religiosos & clericos, & quoslibet ẽt Christianos, q̃. s. ĩfra mõtẽ dñi (q̃ ẽ eccl̃ia) in eadẽ crypta & fouea. i. ĩ eodẽ collegio, cõsortio vel hospitio via huius seculi p̃trãsimus, nã dato q̃ aliq̃d odiũ inuicem habeamus, nunq̃ tñ debemus nos nocere, vel nos verbis & factis inuadere, aut dolũ & insidias alteri parare, sed magis sine tumultu pacificè p̃trãsire. Esa. 2. Nõ leuabit gẽs cõtra gentem gladiũ. Vel dic q̃ via hæc obscura significat mundũ vt supra. ¶Vnũ mirabile refert hic Geru. Dicit. n. circa ciuitatẽ Puteolanã esse lacum cuius aqua teterrima est, sed si infundat oleũ, clarissima efficit, quẽ indigenæ lacũ Ioãnis appellãt. Cũ ergo bonæ memoriæ Ioãnes ep̃s Puteolanus quadã die ad lacũ accessisset, vt videret q̃d sub aqua lateret, ĩ cuius infimo multas lamẽtationũ voces freq̃ẽter audiebat, cadum olei purissimi aquç superfundit, statimq; velut accẽsa lucerna çneas portas maximæ q̃titatis, & vectes ferreos prostratos sub ãqua vidit, cçpitq; mẽte cogitare vir sanctus has esse portas ĩferni, quas dñs cõfregit, q̃ñ inferos spoliauit. Iste lacus charissimi mũdũ designat, sub quo absq; dubio latẽt portæ ĩferorũ lamẽtationes & gemitus dãnatorũ. Hæc tñ aqua mũdanç p̃speritatis & obscura cçcitas fluxibilis fortunæ visũ & cõsiderationẽ ĩpediũt p̃dictorũ, q̃a p̃culdubio ĩ lacu hui⁹ mũdi fortuna vel p̃speritas ĩpedit ne hõ ĩfernũ & ĩferni supplicia cõsideret aut attendat. vñ necesse est hoĩ q̃ oleũ diuinæ gr̃æ infundat, & sic lucerna fidei & sapĩæ illustrabit, & q̃ inferius lateat, ab eo p considerationis scrutiniũ agnoscet. De tali ergo oleo mentis illuminatio pñt p̃ctõres Deo & sanctis dicere illud Matt. 25. Date nobis de oleo vestro, q̃a lãpades nostræ extinguuntur.

De Regione Cedar. Cap. 11.

CEdar est regio q̃ solis ardorib. est perusta, in qua Ismael primogenitus Abrahã cum posteritate dr̃ habitasse, & eam à Cedar primogenito suo sic vocasse. & s̃m glo. Gen. 16. Onagro p̃p suã feritatẽ fuit cõparatus, iõ dr̃ ibi. Hic erit hõ ferus, q̃a s̃m Isid. lib. 9. in tabernaculis & nõ in domib. habitabat. & nũc eius posteri tanq̃ hoĩes ferales p vastas solitudines euagãtes, oẽm ferarũ sæuitiã superãt & excellunt. Hi s̃m Methodiũ semel egressuri desertis orbẽ p octo annorum hebdomadas obtinebũt, & vocabit via istorũ via angustiç, nã ciuitates & regna subuertẽt, in locis sacris inficient sacerdotes, & ibi cũ mulierib. dormiẽt, & ad sepulchra sanctorũ iumẽta ligabũt. Et hoc s̃m ipsum accidet p̃p Christianorũ nequitiã, q̃ tunc erunt. Cedar est infernus, p̃p ardorẽ tormentorum, vbi Ismael primogenitus Abrahæ. i. lucifer (q̃ est principiũ viarũ Dei. Iob 49.) cũ sua p̃tãte. i. cũ angelis sibi fauẽtib. & damnatis hoĩb. cõuersant. Hi sunt Ismaelitæ dæmones ferocissimi, q̃ p deserta mũdi huius ad malorũ suppliciũ & bonorũ exercitiũ euagãtur, & in fine. s. t̃p̃e Antichristi, q̃ñ seruetur sathanas de carcere egressuri sunt de desertis inferni, & sibi subijciẽt totum orbem, & tunc ciuitatẽ & regnum ecclesiæ destruent & subuertent sacerdotes. i. sacros duces, bonos Christianos interficient & occident p Antichristũ & suos, & ad literam sepulchra sanctorũ diruent, & cũ mulieribus. i. cum peccatricibus aĩabus dormient & quiescent. i. per diuersa vitia se coniungent. Ideò tunc poterunt dicere Christiani. Egressi mures de cauernis suis, ausi sunt ad prælium nos vocare. Iudith. 14.

De Cypro. Cap. 12.

CYprus (sicut Geruasius dicit) insula est q̃ non solebat aliq̃d cadauer hoĩs mortui ad sepulturã recipere, sed statim sepulta corpora euomere & eijcere quousq; venit Helena Cõstantini Imperatoris mater, & Coli regis maioris Britanniç filia, q̃ de Hierusalẽ rediẽs crucẽ boni latronis, quã cũ Christi cruce inuenerat, in Cypro reliq̃t, virtute cuius p̃dicta corporũ euomitio cessauit, & terra Cypri mortuos sepeliendos recepit. Hæc possent ad laudẽ dñicæ crucis referri, q̃a si crux latronis solũ p̃p societatẽ crucis dñicæ, cũ qua iacuerat sub terra talẽ acq̃siuit virtutẽ, & p̃p vicinitatẽ quã habuit cũ Christi corpore crucifixo, multo maiorẽ virtutẽ hẽt Christi crux, à qua talis virtus in aliã emanauit. Vel si vis exponere moral̃r, & dic q̃ ĩsula Cypri significat quẽlibet hoĩem, q̃ idcircò insula dr̃, q̃a ĩ mari fluxibilis mortalitatis positus, tribulationũ fluctib. vndiq; affligit. Per sepulturã mortuorum intelligo mortis memoriã, q̃a. s. tũc t̃p̃is in corde nr̃o mortuos sepelimus, q̃ñ mortes præcedentium hoĩum, mortisq; cõditionẽ tenaciter cogitamus. Per crucem verò latronis possunt cruciatus malorum. i. infernorũ pçnæ & tormenta intelligi, vbi p̃p delicta sua impij cruciãt. Crux. n. s̃m Grego. à cruciatu est dicta. Dico igit̃ q̃ insula Cypri. i. p̃ctõr mortuos ad cordis sui sepulturã nõ vult q̃ñq; recipere, nec de morte sui suorumq; cogitare, quinimò si q̃ñ mortuum quid p cogitationem in se sepelit, hoc est si q̃ñ de morte cogitat, statim à cepto resilit, & hmõi cogitationem euomit & repellit. Hier. 7. Eijcient ossa eorum q̃ habitauerunt in Hierusalem de sepulchris suis. Sed quid? pro certo si istos mortuos velit retinere. i. de morte cogitare, necesse est q̃ ante omnia mediante Helena Constantini matre. i. Maria Christi genitrice crucem latronis. i. cruciatum malorum, & pœnas infernales per considerationem habeat, & q̃ damnationem reproborum diligenter intelligat

gat & perpendat. Quod si fecerit mortuos.i.mortis memoriã non amplius reijciet, sed ipsam in corde suo recipiet & inuoluet, quia proculdubio ille nunquam memoriam mortis euomit, qui crucẽ latronis habet.i. qui malorũ cruciatum & dãnationem attendit. Gen. 23. Sepeli mortuum tuum. Vel dic ꝙ ista terra significet vaniloquos iactatores, qui.s. aliquod sepultum.i. aliquod secretum retinere non possunt, sed totum qcquid auditu receperunt, exterius euomere, & reuelationem in publicum declarare nituntur. Crux ergo & cruciatus talibus debentur, quibus ad celandum commissa secretius coerceantur. Quod potissimè verum est de sacerdotibus, qui mortuos sepultos.i. peccata eis confessa euomũt reuelãdo. Crux itaque talibus.i. cruciatus & pęna dari debet. Ideo bene consulitur talib. & Eccle. 16. Audisti verbum aduersus proximum tuum, commoriatur in te, fidens, qñ te non dirumpet. A facie enim verbi perturbatur fatuus. Vel dic ꝙ iustus debet esse sicut ista terra, quia nullum peccatum debet in corde sepultũ siue occultum retinere, sed statim per confessionem euomere & auferre, dicendo cum Christo Lazaro mortuo illud Io. 21. Lazare veni foras. Et resedit qui erat mortuus. ¶De cruce boni latronis dicitur Gerua. aliud mirabile, videlicet quòd in Cypro ab Helena (sicut dictum est) fuerit dimissa, & in quadã ecclesia collocata, vbi sine aliquo firmamento in aere pendula manet, & se ad osculum & non ad contactum manuum præbet. Si.n. ipsam osculari volueris sine motu in aere stabit, si verò manu tractare tẽtaueris, statim vel ad latus fugiet, vel sursum attolletur. Per istam crucem intelligo sacram scripturam, quæ crux dicitur, quia in ea intelligenda animus cruciatur. Et dr̃ crux boni latronis.i. cuiuslibet boni prælati & prædicatoris, animas.s. diabolo surripientis & furantis, iuxta illud Apostol. 1. ad Corin. 12. Cum essem astutus, dolo cępi vos. Per se etiã dicitur stare, quia non contingit eam deficere vel perire, alteriusq; fulcimento non indiget, quia.s. diuino munere per se viget. Ista est ergo veritas, ꝙ si ad istam crucem.i. ad sacram paginam veneris, & cum humilitate eam quæsieris, & osculum reuerentiæ & amoris eidem impenderis, ipsam proculdubio se tibi præsentantem, & verum sui intellectum manifestantẽ, & tibi applaudentẽ videbis. Sap. 6. Præoccupat.n. quærentes se. Quod si forte manu tractare.i. cum pręsumptione discutere curaueris, statim à te refugiet, ita ꝙ verum intellectum apprehendere nõ valebis. Vñ legi ꝙ quidam magnus doctor semel multum laborauit pro intellectu vnius snię habendo, & nunquam ipsum poterat inuenire. In crastino verò voluit adire quendam alium, vt ab ipso peteret suum intentũ, & in via sibi reuelatũ est per Angelũ, qui dixit sibi ꝙ magis meruerat sua humilitas quam habuerat ab alio illam difficultatẽ inuestigare volendo, quàm tota subtilitas quam adhibuerat in inquirendo & studendo. Ista potissimè de Deo vel de secretis quæ ad diuinitatem pertinent, possumus dicere, quia ꝓ certo plus inde nouit & cognoscit humilitas osculatrix, quã curiositas inuestigatrix. Deus.n. hoĩb. sibi osculum charitatis porrigentib. se præsentat, ipsum verò manu tractãtibus.i. curiosè inuestigantib. & quasi ex sua subtilitate in sua manu habere pretendentibus se occultat, & ab ipsis se eleuat & elongat, iuxta illud Ps. Accedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Ista ẽt est crux latronis eo ꝙ latrones & pc̃tores cruciat ĩ inferno. Ista ꝑ se stat, & nulli rei innitit̃, sed sine alio fundamento ꝑpetuo ꝑseuerat, & mortuos ẽt impedit euomi inq̃tum mortẽ nõ vult abesse à memoria vel ab aĩo interiori. Exo. 12. Neq;.n. erat domus in qua nõ iaceret mortuus. Vel dic ꝙ crux latronis est mulier pulchra, q̃ ẽt ista est ad modũ crucis facta, ex ipsa sua humana forma. Et ẽt ipsa est cruciatus ipsorum fatuorũ, q pro eo latrones dñr, quia Deo ꝓprias aĩas subtrahunt & furant̃, & quia per fatuum amorẽ in tales cruciatus mẽtaliter suspendunt̃. Istæ ergo cruces sunt in aere suspensæ.i. in pendulo positæ, & nulla firmitate boni propositi stabilitæ. Et breuiter istæ sunt q̃ licet manuum attractionem.i. carnalẽ copulã refugiãt, osculũ tñ libenter porrigunt atque præstant. Vel dic in bono ꝙ ista est bona mulier, quæ quamuis illis de genere suo soleat osculum porrigere, nunquam tamẽ debet illis manum, tactum, attractionem ve impudicam ac dissolutam permittere, quinimò bonæ mulieres debent talib. dicere illud Thre. 4. Recedite polluti clamauerunt eis, recedite, abite, nolite tãgere. ¶In Cypro intellexi esse arborem cuius fructum seu pomum quotcunq; partes incideris, semper in qualibet particula crucifixi imaginem uidebis. Talis debet esse voluntas & conscia viri iusti, quia.s. quotcunque tribulationibus scindatur, vel in quæcunq; particularia negocia diuidatur, necesse est ꝙ sp crucifixi memoria & suæ passionis deuota imaginatio in eo inueniatur, exemplo illius qui dum in passione sua semper Iesum nominaret, dixit sibi tyrannus ꝙ nomen Iesus ab ore suo cessare faceret. Sanctus verò rñdit, ꝙ si ex ore recederet, nũquam tñ à corde cessaret, quod & factum est, quia post mortem eius cor ipsius est incisum, & nomen Iesus in medio est inuẽtum. De alio ẽt legi ꝙ cum omnia loca in quibus Christus personaliter fuerat visitasset, & vltimo esset in mõte olиueti, unde dñs ascendit in cœlum nec amplius sequi eum ualeret, nisi post ipsum in cœlum ascenderet summo successus gaudio, & summo amoris desiderio expirauit ibidem. Medicis ergo prodentib. quod amor seu gaudium fuerat causa mortis, apertum est cor ipsius, & in medio scriptũ erat, Amor meus Iesus. Poterat.n. iste dicere illud Ps. Cor meum & caro mea exultauerunt in Deum viuum.

De Creta insula. Cap. 13.

Creta est insula nobilissima, quæ quondam fuit centum vrbibus decorata, quæ inter Aegyptum & Greciã situatur. Hęc prima remis & armis claruit & sagittis. Prima melodiam inuenit, prima docuit vias equestres, prima literis iura iũxit. Hic capræ & oues multæ, cerui & capreæ valde paucæ. Lupos & vulpes & alia ferarũ gñа nunquam gignit, & serpentes & uenenosa non hẽt ꝑter quasdã araneas, q̃ ibi nascunt̃, q̃ ab Isidoro Phalangia noiant̃. Hic nulla auis clamosa nycticorax, & si aliũ deuenerit, statim perit. Hæc gẽmis & herbis medicinalib. est referta, & cunctis bonis & diuitijs opulenta, sicut dicunt Pli. & Isid. Ibi ẽt ẽm Solinum est herba alimos quę admorsa diurnã prohibet famẽ. Sic Paradisus vel ẽt ecclesia cẽtum urbibus.i. diuersis diuersorum statuum mansionib. est decorata, quia in domo patris mei mãsiones multæ sunt. Ioã. 14. Ipsa insuper ecclesia multarum dignitatum distinctionib. est diuisa. Ibi sunt remi.i. ecclesiæ cõfessores, arma.i. ecclesiæ defensores, sagittæ.i. sacrorũ eloquiorũ prædicatores. Ezec. 27. In aquis multis adduxerunt remiges tui. Ibi est melodia Angelorum, equitatur à martyrum & Apostolorum, literatura doctorum & prædicatorum. Vel exinde prodijt melodia deuotionis, equitatura prædicationis, literatura sacræ scripturæ & eruditionis. Ibi sunt capræ & oues, quia ẽm August. Surgunt indocti, & rapiunt cœlum, & nos cum literis nostris mergimur in profundum. Cerui tamen.i. cornuti superbi, capreæ.i. instabiles uel immundi luxuriosi, lupi, idest raptores & vsurarij, qui prædam.i. bladum abscondunt donec putrescat, vulpes.i. malitiosi & ficti ibi nullatenus apparent, nec aliqua genera uenenosorum.i. peccatorum, quia sicut dr̃ Apoc. 22. Foris canes & uenefici, &c. Ibi tamẽ generata sunt & nata Phalangia uenenosa.i. mali Angeli, qui statim exinde repulsi sunt. Ibi nõ est nycticorax.i. aduocati, qui litigando & clamãdo cibum suum, hoc est diuitias acquirunt, & clarius vident in nocte temporalium, quàm in die spiritualium. Ideo Esa. 35. Non erit ibi leo nec mala bestia, &c. Herbis etiam medicinalibus.i. sanctis hominib. & lapidib. preciosis.i. Angelis, uel uirtutibus hæc insula est repleta. Ibi etiam est herba alimos, idest satietas gloriæ, quã qui semel admorserit, famẽ nequaquã amplius sustinebit. Apo. 7. Non esurient neq; sitient amplius &c. ¶Item Pli. ait lib. 21. c. 14. ꝙ in Creta est aliud miraculum. est.n. ibi quidam mons dictus Carina, circa quem per nouem milia passuum muscæ non reperiuntur, & quod mirabilius est, mella quæ in isto spatio nata sunt nunquam à muscis tanguntur, dato ꝙ alio transferantur. Sic uerè in Creta.i. in insula ecclesiæ sunt montes.i. uiri alti, contemplatiui & perfecti, quos proculdubio & quorum societatem muscæ.i. hoĩes immundi et luxuriosi, qui cadauerib. et lacte mundi deliciarum sunt satiati, nolunt tangere uel frequentare, quinimò ẽt mella.i. uerba, documenta et exempla talium nunquam nolunt recipere uel gustare, quia mali nunquam libenter frequẽtãt consortia bonorum, nec ẽt gustant mella suorum exemplorum et uerborum. Ideo dicitur Prouer. 27. Anima satiata calcabit fauũ. Illi.n. qui mundi delicijs satiantur, fauum.i. dulcedinem sanctorum uerborum et exemplorum abominantur. Amos 5. Loquentẽ perfectè abominati sunt. Vel dic ꝙ mons est sacra scriptura, cuius mella.i. dulcia uerba, muscæ.i. pc̃tores

tes tangere vel audire nolunt, nec ēt ibi frequentare uel studere quærunt. Vel dic ꝙ mons, significat Paradisum quo muscæ.i.peccatores non intrant, qui etiam mella.i.bona spiritualia .s. virtutes & sacramenta, quæ exinde ad istum mundum translata sunt, non recipiunt neque gustant. Eccle.10. Muscæ morientes perdunt vnguenti suauitate. De Dedalo & labyrintho Cretæ vide infra lib.10.c.8.§.4.

De Aegypto. Cap. 14.

AEgyptus est regio duas habens partes superiorem, scilicet & inferiorē, quarum vna fructibus, frugibus, fontibus, & fluminibus repleta est; in qua duorum monstrorum genera habitant, scilicet hippopotami, & crocodilli. Sed in alia Aegypto versus orsum solis sunt pardi & tigrides, satyri & basilisci, aspides & serpentes, ſm Plin. & maximè circa fluuium Nigrin, qui creditur esse Nilus, vbi est quædam parua bestia, quæ dicitur catoblepas, corpore quidem modica, mēbris iners & pigra, caput habens ita graue, ꝙ ipsum semp defert ad terræ superficiem inclinatum. Quod à natura mortaliū saluti est prouisum, quia tantæ venenositatis est, qđ nihil eam in facie videre pōt, quin continuo expiret. Istud aūt aīal apud hesperios Aethiopes inuenitur, ſm Pli. sed ſm Solinum iuxta Nigrin, seu Tigrin fluuium inuenitur. Sic verè terra habet duas partes, mundum.s. qui fluminibus deliciarum, fontibus scientiarum, fructibus diuitiarum multipliciter est refertus, in quo hippopotami equi fluuiales.i.homines luxuriosi, & crocodilli superbi & tumidi conuersantur. Alia autem pars istius Aegypti.s.terræ est inferius intra terra.i. infernus, vbi damnati ardore igneo comburuntur, vbi circa fontē Nigrin.i.in puteo Abyssi, nigerrima bestia, & venenosissima lucifer est inclusus. Quod ipsa natura naturans.i.Christus ipsi ad salutem mortalium ꝓcurauit, quia nullus poterat sibi vel tentationibus suis resistere, dum hic erat. Iob.41. Non est potestas super terram quæ comparetur ei. Ibi sunt etiam basilisci, & multa alia monstra.i.diuersa dæmoniorum genera, qui sagacitate & venenositate malitiæ differentes cruciant aīas quæ sunt ibi. Vel expone de diuersis peccatoribus, qui sunt ibi, sicut infra c.de Aethiopia. Ideo Hier.8. Mittam eis serpentes regulos, quibus non est incantatio. De ibidib. fugantibus serpentes ab Aegypto vide lib.de auib.tit.suo, similiter de Nilo, crocodillo, hippopotamo, ficu Aegyptia & palma, vide ī tit.suis. De Api verò boue quem colebat Aegyptij, qui fauendo petentibus, pabulum de suis manib. accipiebat, & rūsum eis dabat, quod si nollet, malum illis portendebat, sicut apparuit de Cæsare Germanico, cui non respōdere, nec ab eo sumere cibum voluit, qui cito post occisus fuit, de ritu etiā huius bonis de quo meminerūt Plinius & Sol. nolui aliqua moralizare, propterea ꝙ diabolicus omni ex parte erat. Allega tū hic si vis, ꝙ tales bones sunt magni Tyranni, qui si nolunt homini loqui, vel respōdere, vel sacrificia & munera capere, satis possunt ab eis indignationem & periculum expectare. ¶Pharos est turris altissima in portu Alexādriæ, in cuius summitate lumē ponit, vt de nocte dirigat nauigantes. ¶Sic in portu huius mundi viri scti positi sunt, vt per lumen scientię & bonorum exemplorum ad portū salutis trahuntur ij, qui per mare huius seculi currunt. Et sicut secundum Solinum isti pyramides propter suam altitudinem vmbras non faciunt, sic nec sancti vmbras malorum exemplorum alijs præbuerunt. Vel dic ꝙ talis est Christus, qui vmbram alicuius peccati non habuit, sed altissimæ vitæ fuit, in laterna, humanitatis cōtinēs lumen diuinitatis, quo iter salutis & portus ostenditur.

De Aegypti mirabilibus. Cap. 15.

AEgyptus in suis desertibus superioribus multa habet notabilia. Refert.n. Postumianus, ꝙ circa Syrtes quæ sunt inter Lybiam & Aegyptum, quæ terra est arenosa, & ad flatum venti ad similitudinem aquæ mobilis, ita ꝙ modico venti flatu maius in illis terris quàm in vllo mari naufragium fit, incolę aliqui in locis aliquantulum solidis commorantur. ibi tū nulla seges pter hordeum nascitur, quod à die iacti seminis, die 30. maturatur, & propter maturitatem præcipitem à ventorum impetu liberatur. Ibi ēt (vt idem ait) inuenitur herba quædam dulcissima similis mente, quæ saporem mellis prætendens, ab incolis manducatur. Vnde ipse Postumianus se dicit circa Syrtes vnū senem in vno tugurio reperisse, qui sibi talē herbam obtulit ad edendum. ¶Dicit etiam Geruasius ꝙ quidam miles prouincialis dominus castri Delphini, ꝓ ducēda vita eremitica deserta Aegypti petijt, cui post lōga ieiunia coruus affuit, q ereptam radicē cuiusdā herbæ ad pedes eius posuit, quā omni plenam dulcedine reperiens vitam in eremo cum ea sustentauit. ¶Ista possunt applicari, ꝙ nō est dare ita malam patriam seu terram in qua bonum aliquod non reperiatur, nec aliquam tribulationem ita asperā vbi dulce aliquid & consolatorium non inueniatur. Qđ etiā non solum est verum temporaliter, sed etiam spiritualiter. Dato.n.quòd mundus more Syrtium sit mobilis & instabilis, arenosus & ruinosus, sterilis & nō fertilis, ibi tū inuenit hordeū sacræ scripturæ, in qua.s.sub palea, literæ iacet medulla scientiæ. Herbæ ēt dulces.i. virtutes & gratiæ, & ecclesiastica sacramenta, quæ.s.à coruis.i.à sctis patribus pœnitentia deni gratis nobis sunt ōnsa & tradita, quibus.s.istius deserti.i.istius vitæ miseræ spiritualis penuria releuatur, & quibus mens deuota reficitur & nutritur. Psal. Nunquid poterit Deus parare mensam in deserto? ¶Dicit idem Postumianus ꝙ ipse vidit in desertis Aegypti cęnam quæ à viro Deo parabatur, sine igne feruere, tāta quippe vis solis illic est, ꝙ quibuslibet coctis, ēt ad gallorū pulmenta sufficiat. Sic uerè olla cordis nostri sine igne concupiscentiæ, per virtutem solis iustitiæ, & suæ infusæ gratiæ, debet feruere per bona desideria & non ab inferiori, imò de sursum debet quærere spūalia incendia. Act.18. Feruens spiritu loquebatur quæ sunt Iesu. ¶Dicit idem Postumianus se vidisse in quodā Aegypti monasterio vnam arbusculā in claustro, quæ de virga sicca fuerat generata. Volens.n. quidam abbas probare vnius nouitij obedientiam, præcepit ꝙ quandam virgam siccam acciperet, & in terram figeret, & tandiu irrigaret, donec lignum aridum in solo arido reuiuisceret. Nouitius ergo omni die à flumine Nilo per duo milliaria aquam vehebat, & virgam sicut pater iniunxerat irrigabat, quod cū duobus annis fecisset, nec aliquid profecisset, tandem continuans in tertium annū virga floruit & in arbusculam tandem creuit. Hæc possunt applicari exemplariter ad virtutem obediētiæ. Vel dic ꝙ dato ꝙ aliquis pctōr sit aridus & indeuotus, & humore gratiæ spoliatus, nō debet tamē prædicator uel prælatus ab irrigatione seu pdicatione cessare, quia dato ꝙ diu in sua arida indeuotione permanet, poterit tū fieri ꝙ finaliter per gratiam reuirescat, & ꝙ in arborē.i. in virum iustum & fructiferum diuino munere se conuertat. iō dicebat Apostolus 1.ad Cor.3. Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autem incremētum dedit, qa bī sicut ibidem dī, Neque qui plantat, neque qui rigat, est aliquid, sed qui incremētum dat Deus. ¶In desertis Aegypti beatus Antonius dum iret videre Paulum primum eremitam, inuenit vnum hominem equo mixtum, cuius quamuis verba non intellexerit, manu tū dextra eidem iter ostendit, & statim ueloci fuga ab oculis mirantis euanuit. Satis cito post inuenit paruum homuncionē, narib. aduncis, fronte cornuta, & pedibus caprinis, q sibi dactylos porrigebat, à quo cum peteret quisnā esset, rūdit: Mortalis ego sum, vnus ex accolis eremi, quos varijs erroribus delusa gentilitas, Faunos Satyrosq; colit & incubos, Legatione fungor gregis mei, præcamur ut communē Deum pro nobis depreceris. Salutem mundo olim venisse cognouimus, & in uniuersam terram sonus eius exiuit. Quibus dictis aufugit & recessit. Vnum verò tale aīal sub rege Constantino ad Alexandriā fuit adductum & magnum populo spectaculum pbuit, & tandem mortuum, & sale conditum, ut ab Imperatore uideri posset, ad Anthiochiā delatum est, sicut recitat Geruasius. Ex hoc ergo pōt cōcludi ꝙ bestię Chrm pdicabāt, quē tū hoies credere contēnebat. Vel si uis moraliza, & dic ꝙ iste homuncio sigñat mundi simplices, q parua hñt cornua.i. modicam potentiam secularem, q in caprum desinunt pſimplicitatem bestialem. Hoies uerò significant rōnales hoies, vt clericos & religiosos, quia pro certo homines simplices & seculares Chrm melius recognoscunt q̄ clerici, & orationib. sanctorum deuotionis se committunt, & ipsis religiosis & Christi pauperibus dactylos.i. bona sua tpalia per eleemolynas plus impendunt. Figurati in asina Balaam, quæ melius vidit Angelum quā ꝓpheta. vñ Aug. Surgunt indocti, & rapiunt cœlum, & nos cum literis nostris mergimur in profundum. ¶Sicut ponit Pomponius c. de Aegypto, Aegyptiorum fuit opinio ꝙ ipsi erant uetustissimi populorū, dicentes ꝙ à tempore, quo

re, quo inceperat regnum eorum, stellæ quater mutauerant, cursus suos, fueratq; solis ortus vbi nunc est occasus, & occasus vbi nunc ortus, ita ꝙ regnum suum per 13. milia annorū processisse dicebant. Istud ergo ad fatuitatem quorundā allegari potest, qui de antiquitate generis gloriant, & qui sydera & stellas. i. alios nobiles, & eorum status mutabiles asserunt, suos verò status, & genera, vt stabiles metiuntur. Vel dic, ꝙ ista falsa opinio de ortu, & occasu solis reciproco, pōt verificari de Gentilibus, & Iudæis, constat. n. ꝙ dudum ortus solis, iustitiæ Christi. i. fides incarnationis eius, saltem futuræ, & lumen suæ grãe resplenduit in Iudæis, occasus verò, & errorum obscuritas gentiles, tunc temporis occupabat. Sed verè nūc versa vice Iudæi hñt occasum, & gentiles credentes ortum, q̄a ipsi fidem negauerunt, & errores conceperunt: Gentiles verò crediderunt, & lumen fidei receperunt, & sic occasum suū in ortum mutauerunt. Vnde de Iudæis dr̄ illud Hie. 5. Occidit eis sol, dum adhuc esset dies. Quod ēt de clericis, & secularib. potest exponi, quia verè clerici antiquitus fuerūt boni, & sancti, & orientales, & eorum respectu laici erant occidentales, nūc verò ita conuersi sunt in arcum prauū, ꝙ laici sunt eis meliores. ¶De illis Aegyptijs, qui mortuos suos non cremant nec sepeliunt, sed potius speciebus, & aromatibus condiunt, & in penetralib. custodiunt, omitto, sed credo, ꝙ de talium cadauere fit mumia. i. caro humana confecta, qua medici vtuntur. ¶In superiori Aegypto refert Pomponius esse lacum qui Chennis dr̄, in quo erat quædam insula natatilis, q̄ lucos, & syluas portabat, & q̄ Apollinis. i. solis grande templū gestabat, hæc per lacum natando vagatur, & quocunque venti impulerint, agitatur. Templum solis iustitiæ Chr̄i, est q̄libet christianus, & maximè ecclesiasticus, Deo p̄cipuè dedicatus. 1. ad Cor. 3. Templum Dei sanctū est, quod estis vos. Lacus iste mundum significat, insula verò religionem vel ecclesiam designant, quæ. s. & syluas & lucos. i. bonos, simplices, & laicos, & templum solis. i. religiosos, & clericos in se portat. Ista est ergo veritas, ꝙ ista insula ecclesia cum suis fidelib. debet esse natatilis in hoc lacu, quia. s. in hoc mundo non debet sistere, nec t̄palia quærere, nec terræ seu terrenis bonis adhærere, sed potius, quasi natando transcurrere, & ꝑ temporalia ad uenti. i. ad Spiritus sancti flatum, tanquam peregrina liberè pertrāsire, dicens cum filijs suis illud Heb. 13. Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. ¶In Aegypto solebat coli Apis, & erat Apis bos niger maculis certis insignis, cauda & lingua dissimilis alijs, quem ex coitu natum non credebant, sed diuinitus igne cœlesti diesq; quo gignebatur, erat maximè festus, vt ponit Pomp. c. de Aegypto. Igitur dico, ꝙ si isti tantos honores exhibebant boui corporeo, quanto fortius nos debemus boui ethereo. i. Chr̄o, (cū ipse sit bos ꝓ peccatoribus immolatus, & niger, & decolor ꝓ nobis factus, maculis tñ. i. varietatibus virtutū insignitus, ex carnali coitu non genitus, sed diuinitus datus, & ex cœlesti igne, scilicet ex Spiritu sancto natus) honorem, & laudem offerre, & diem natiuitatis eius vel conceptionis solenniter festiuare.

De Helesponto. Cap. 16.

HElespōtus est prouincia in Græcia, de qua dicit Cratas ibi esse genus hominum, qui solo contactu sanant morsus serpentum, & sola manu extrahunt, quæq; mortifera, & venena. Et ēt Varro ibi quosdam homines esse dicit, quorum saliuæ sanant à morsibus anguium & serpentum. hęc autem à Plinio dicuntur, c. de India, & etiam lib. 7. in principio, qui allegat Varronem. Sic uerè in regione ecclesiæ, iuxta pontū, & mare pnīæ sunt hoīes. s. sacerdotes, qui sola manu apposita per absolutionem, & saliua boni documenti exposita, morsus serpentum, hoc est dæmonum, & diuersa peccatorum genera, & venena, virtute clauium extrahunt, & educunt. 4. Regum 5. Putabam, ꝙ egrederetur ad me, & manu sua tangeret locum lepræ. Vel per tactum intelligo correctionem, & visitationem, qua mediante p̄latus venena extrahit de cordib. subditorum, mediante saliua verborum. Vel dic, ꝙ saliua est confessio, qua ex ore emissa, mentem à morsibus, & tentationib. dæmonum sanamus. ¶Propter regionem Helesponti à parte Assyriæ fuerunt antiquitus populi Mossini, secundum Pompon. quorum mos erat in patulo vesci, & promiscue concūbere, reges pro voto eligere, & electos vinculis astringere, & in arctissima custodia detinere, atque vbi culpam praue imperādo comiserant, solebant eos vnius diei ieiunio & inedia castigare. Istud pōt allegari, qūo mundi reges propriè non sunt liberi, sed potius multis compedibus allegati, quia re vera ubi quis in regem, & superiorem eligitur, eo ipso uinculis legum, & statutorum præ cęteris obligatur, & à subditis etiā custoditur, inquantum ad eius facta oculi omnium ac opera diriguntur. Iste etiam si male imperādo delinquit, vnius diei, idest totius futuri temporis ieiunio in inferno punitur. Ps. Ad alligandum reges eorum in compedibus.

De Eolijs insulis. Cap. 17.

EOliæ sunt nouem insulæ in mari mediterraneo, sic dictæ s̄m Isido. ab Eolo, quem poetæ finxerunt regem fuisse vētorum, eo ꝙ secundum ꝙ videbat vapores eleuari secundum hoc ventos prædicebat. Sunt etiam dictę Vulcanię, eo ꝙ ex ipsis exeat ignis, sicut dicitur de monte Ethna. Sic in mari mediterraneo. i. in medio terræ, & maris, circa centrum sunt Eolię insulæ, scilicet infernus, de quo ignis perpetuus emanat, quæ à rege ventorum. i. ipso rege suo lucifero (qui rex est ventorum tribulationum, & vanitatum) taliter possunt dici. De ipsis egredietur ignis &c. Ezec. 10. Ideo Deut. 32. Ignis succēsus est in furore meo. Vel dic, quòd istæ insulæ sunt peccatores, qui insulæ dicuntur, eo quòd mari, idest tribulationum amaritudine cinguntur. Ps. Multa flagella peccatoris. In istis enim ignis iræ, auaritiæ, & luxuriæ ardet, fumus superbiæ eminet, & ventus æternæ damnationis imminet, quia absque dubio fumus, & elatio superborum, signum est suorum imminentium tormentorum.

De Aethiopia. Cap. 18.

AEthiopia est regio in Meridie, quæ serpētibus, basiliscis, draconibus, vnicornibus, cęterisque bestijs crudelibus est repleta, & quia solis ardoribus continuè aduritur, ideo illius incola niger est, horribilis ac deformis, ibique sunt multi homines monstruosi, quia. s. alij solem quotidie dira imprecatione propter eius ardorem maledicunt, quorum aliqui troglodytæ vocantur, ita celeres, quòd bestias cursu superāt, qui loco domorum cauernas inhabitant, et serpentes comedunt venenosos alij more pecudum sine lege passim cū mulieribus dormientes matrimonij sunt expertes, qui garamantes ab Isido. nominantur, quos solæ matres recognoscunt, nam paterni nominis nulla reuerentia apud eos, sicut dicit Sol. c. Aethiopia, alij incedunt nudi, et nullo exercitio occupantur, hicque Gamphasantes dicuntur. Alios qui Blemmeij dicuntur, fama est capite carere, sed os et oculos habere peccatoribus insitos ac infixos. Sunt ibi etiam satyri, qui figuram habentes humanā, sunt penitus inhumani. Apud Sābros autem omnes bestiæ quadrupedes sine auribus nascuntur, etiā elephanti. Alij sunt qui canem pro rege habēt, & de eius motibus augurantur quidam imperiet. Aliqui Agriophagi dicūtur, leones & pantheras venantur, & eis etiā vescuntur. Alii locustis sale & fumo induratis viuunt. Alii draconibus nutriūtur. In Aetiopia etiam in aliquorum draconum cerebro inueniuntur lapides preciosi, scilicet hyacinthus, chrysolitus, & topatius, ibi etiam & cinamomū medicinale reperitur. Hæc omnia Isido. et Soli. Aethiopia mundus est, ubi feruore auaritiæ et luxuriæ populi taliter aduruntur, ꝙ pellis conuersationis per violentiam multipliciter denigratur. Ibi sunt serpentes, idest malitiosi, ibi basilisci, qui visu interficiunt idest luxuriosi, ibi rhinoceron, qui cornu petit, idest superbi, ibi draco, qui flatu adurit, et ignem vomit. i. auari, qui flatu verborū suorum fallacium, et ardore auaritiæ suæ bona pauperum dissipant et comburunt. Ibi etiam sunt homines monstruosi, quia ibi sunt inuidi, qui solem prosperitatis alienæ nequeunt sustinere, et ei quando obuiare nequeunt, saltem detractionibus maledicunt. Ibi sunt troglodytæ cursu celeres. i. leues et intestabiles, qui vno statu uel officio, præbenda uel beneficio non sunt contenti, sed ab uno ad aliud se conuertunt, et ideo venenosa, idest peccata comedunt et committunt. Prouer. 1. Pedes eorum ad malum currunt. Figura 2. Paralip. 12. vbi cū Sesach rege Aegypti uenerunt Troglodytæ et Aethiopes ad regem Israel impugnandum. Sic isti sunt de exercitu diaboli, etc. Expone. Item ibi sunt Garamantes adulteri, more pecudum matrimonium non seruantes, et suam adulterinam sobolem solis matribus nutriendam relinquentes. Ibi sunt Gāphasantes

phasantes.i.otiosi,q nullo exercitio boni operis occupãtur. ab omniq; veste & ornatu virtutum non abhorrent neq; metuunt esse nudi. Mich.1. Vadam discalciatus & nudus. Ibi sunt Blemmij.i.hypocritæ qui caput rectæ intentionis non hñt,licet oculos discretionis,os pulchræ locutionis habeant in pectore.i.in apparentia,& cõspectu aliorũ. Vel hi sunt mali plati,qui non habent oculos intẽtionis in capite Christo.i. sursum ad Deum eleuatos,& hoc quia cum sint in peccato mortali,caput Christum secum non habent,sed oculos habent in pectore circa cor,i.ad illos quos habent cordi.s.ad carnalem parentelam,per acceptionem personarũ. Ideo Iudith 14. Ecce Holophernes iacet in terra, & caput eius non est in ipso. Item hi sunt pilosi,hoc est,crudeles excoriatores,q licet sint homines à natura,tñ quo ad mores sunt inhumani. Esa.13. Pilosi saltabũt ibi. Itẽ ibi sunt bestiæ quadrupedes sine auribus, hi sunt religiosi inobediẽtes,qui sine auribus cum quatuor pedibus propriarum affectionum vndique se inflectunt. Eze.23. Nasum tuum & aures tuas prædicent. Alij sunt gulosi, qui de cane insaturabili.i.de ventre proprio faciunt Deum & regẽ, cuius motu & instigatione faciunt quodcunq;. Philip.3. Quorum Deus venter est &c. Vel per canẽ intellige auaritiã, cui obediunt cupidi & auari. Esa.56. Canes impudẽtissimi nescierunt saturitatem. Itẽ sunt ibi Agriophagi.s.principes & barones qui pantheras,& leones.i.ipsos suos balliuos & bedellos deuorant & denudant. Iob 29 conterebam molas leonum,& dẽtibus eorum auferebam prædam. Alij.n. principes ipsis sitibundis draconibus.i.auaris & vsurarijs terræ suæ vescuntur, de quorum cerebro.s.abscondito extrahunt lapides preciosos.s.munera & emendas per extorsiones & hmõi. Ps. Dedisti eum escam populis Aethiopum. Vel si vis per Aethiopiã accipe infernum,vbi est populus niger.i.deformis & tristis p̃ ardore infernalium tormentorum, vbi sunt multa genera hominum peccatorum &c.vt supra. Vel Aethiopia est ecclesia, feruore tribulationũ exusta & denigrata. Baruc 6. Nigræ fiũt facies eorum de fumo qui in domo fit,& Naum 2. Facies eorũ sicut nigredo ollæ. Can.1. Fusca sum,&c. vbi qñ dracones capiuntur.i.qñ peccatores ad pñiam conuertuntur, in eorũ cerebro,idest in eorum sapientia & scientia gemmæ preciosæ diuersarum virtutũ inueniuntur,vt patet in Paulo, cuius sciẽtia quã prius acquisiuerat,multum ecclesiã decorauit. Ibi cinamomum famositatis,topatius honestæ vitæ,chrysolitus sapientiæ,&c. ¶In Aethiopia sunt duo fontes,quorũ vnus obliuionem,alter memoriam inducit,vt Isid.ait. Sic verè in mundo, qui propter æstum concupiscentiæ Aethiopia põt dici, sunt duo fontes scientiarum.i. scientia mundi & diuina, sed mundana Dei obliuionem,diuina autem eius recordationem inducit. Figura. Exo.2. vbi ẽm Iosephũ & magister histo. Moyses existens in Aethiopia fecit duos annulos,vnum q induceba obliuionem,quẽ tradidit filiæ regis Aethiopũ, & sic eius oblita est,huiusmodi est sapientia mundana, alterum qui memoriam inducebat quem apud se retinuit,hæc est sapientia diuina. Primum ergo annulum.i.mundanam sapientiam, Dei obliuionem inducentem,alijs debemus dimittere,scientiam autem Dei & gratiarum actionem,qui est annulus recordationis,debemus retinere. De ista ergo scientia obliuionis dicit̃ Prou.31. Bibant,& obliuiscantur egestatis suæ, &c. & Hier.2. Populus meus oblitus est mei diebus innumeris. ¶In Aethiopia ẽm Solinum,sunt populi dicti Syrbotæ,qui 12. in longitudine pedes habent,& vt Gerua.ait,coloris aurei corpus hñt. Sunt etiam alij q dñr Asachei,q elephantes venantur, & captos deuorant. Tales fuerũt Apostoli,qui 12.pedes.i.12 articulos habuerũt,& mensuram suæ perfectionis ex eis statuerũt, & colorem aureum honestæ conuersationis seruauerunt. 2. Machab.11. Apparuit eques eos præcedens in veste candida armis aureis. Et isti elephantes.i.mũdi principes per pdica tionem cœperunt,& fidei legibus subiecerũt. ¶In Aethiopia sunt Agriophagi,quorum rex vnum in fronte oculum hẽt,vt Soli.ait. Tales sunt moderni principes & mundi reges,q duos oculos.i.duplicem considerationem deberent habere,alterã qua propriam,alteram qua subditorum quęrerẽt vtilitatem, sed verè hodie non habent nisi vnam, & non nisi propriam curant vtilitatem,nihil verò de subditorum salute,atq; ideo verè dicuntur monoculi,ad Phi.2. Omnes quæ sua sunt, quærunt. Vel dic,q si boni reges esse volumus,nos.s.& alios bene regendo,vnum solum oculum.i.vnam & simplicem intẽtionem habere debemus,& duplicitatem fugere. Matt.5. Melius est.n.tibi cum vno oculo intrare in vitam æternam,quã duos oculos habentẽ mitti in gehennam ignis. ¶In Aethiopia ẽm Soli. sunt quidam populi qui lingua carent,quidam qui visum ignis habere non solent. Sic verè in mundo isto sunt multi qui ad Deum laudandum,vel aliquod bonum dicendum linguam nõ videntur habere,& alij qui ignem charitatis & eius vsum non vñr cognoscere vel sentire. Sap.17. Et ignis quidem nulla vis poterat eis lumen præbere. ¶In Aethiopia ẽm Sol. est vnus mons editus,qui in genito & perpetuo igne flammat, cuius simile facit mõs Ethna in Sicilia,mõs Vesuuius in Campania,mons Chimera in Lycia,& sic sunt quatuor montes semper ardentes. Sic verè sunt quatuor genera peccatorum semp ardentium diuersis ignibus vitiorum.s.cupidi,luxuriosi,iracũdi,& inuidi. Illos.n. solet ardor malorum desideriorum semp comburere,& diuersis vitijs infestare. ¶In Aethiopia ẽm Sol. sunt Macrobij homines.s.longissimę vitæ,qui iustitiam amãt & colunt,apud quos est locus Heliutrapezia,abundantib. epulis semper plenus,quæ ẽt diuina virtute continuè augent̃. Tales sunt iusti,qui.s.in vita gratiæ diu viuunt, & uerè Deus ad ministrat talib. cibos suos,& victum ad sufficientiam præstat, quem ipsis multiplicat & augmentat. Exemplum de Helia,cuius farina & oleum non extitit diminutum. Prou.10 Non affliget dñs fame aĩam iusti. ¶In Aethiopia ẽm Sol. sunt dracones in quorum cerebris inuenitur lapis qui dracontias nominatur,qui bonus non est nisi viuentibus detrahat̃, nã si obeat prius serpens cum eius anima euanescit hic lapis. Iste lapis significat pñiam,quæ certè nihil valet dum in hac vita sumus.si.n.mors corporis aduenerit,ex tunc fructus pñiæ nullus erit,necesse est.n.vt à nobis dum viuimus extrahatur,alioquin euanescit,& nihilũ reputatur. Vel dic, q lapis iste significat bona opera,quę si dũ in uita grãe sumus,fecerimus,& a nobis extraxerimus,proficient,si verò mors peccati mortalis superueniat,euanescẽt. Hier.51. Vana sunt opera & risu digna. Vide multa alia.c.de faunis,de satyris,& huiusmodi.

De Aethiopiæ mirabilibus. Cap. 19.

Aethiopia, vt Solinus ait, in suis desertis adustis habet quosdam populos qui Ichtiophagi dicuntur,qui ac si essent marinæ beluæ,natando in mari volant. Nam ita exquisito oceano Atlantico,vsque in occasum etiam ad Gorgones insulas uenerunt natando. Dicit ad hoc Geruasius lib. suo de mundi mirabilibus, q quidam Nicolaus cognomine Piscis, de Apulia oriũdus,eo quòd valde diligebat esse in mari,à matre sua extitit maledictus,& quòd de mari perpetuò non recederet,imprecatus,qui statim veste reiecta,in mare Siculum saliit,& ex tunc continuè cum piscibus natando notus & familiaris belluis in mari habitauit, qui quãdo nautas ambulãtes uidebat,quandoque de mari surgebat, & ab eis aliquantulũ olei ad ponendum in ore suo pro explorando profundo abyssi petebat. Esse autem in profundo maris arbores glandiferas,valles & montes et flumina dulcia, & super omnes pisces anguillas longissimas asserebat,nautisq; tempestates imminentes denunciabat. Per istos possunt intelligi viri theologi,quibus verè placet natare & discernere profunda maris scripturarum,ibique inueniunt dulcia flumina scientiarum diuinarum,nec non fructus & arbores vtilium doctrinarũ,idõ cuilibet tali dr̃ in Ps. In mari viæ tuæ, & semitæ tuæ in aquis multis. Vel dic exemplariter quomodo matrum & parentum maledictio est cauenda. ¶Gorgones sunt insulæ in oceano Atlantico,quas antiquitus Gorgones monstra habitauerunt,& adhuc gens ea habitat mõstruosa. Tradit ergo Xenophõ Lampsacenus q Hanno Pennorum rex ad eas pmeauit,ibiq; feminas quasdã hirsuti corporis, & pernicis velocitatis inuenit, de quib. tantummodo duas cępit, quarũ pelles miraculi grã in donarijs Iunoni dedit,& apud Carthaginẽ in Iunonis templo suspendit,quarum spectaculum vsque ad excidiũ Carthaginis durauit. Istæ insulæ mundum signant, vbi mulieres hirsutæ pellis.i.vilis & infamis cõuersationis multæ sunt,q̃ verè per inconstantiam leues et agiles vltra modum existũt,rex verò diabolus istas per mortem capit et excoriat,et pellem suæ malæ conuersationis alijs pro exemplo monstrat,ipsasq; hodie in templis et ecclesiis corã fatuis clericis manifestat. ¶In Aethiopia in insula Meroe est ciuitas Syenæ, in qua Moyses inclusit Aethiopes qñ regnum Aethiopum sibi in deditionẽ subegit.

subegit. Hic ergo factus est à Philosophis, quidam puteus profundus cubitorum 60. in cuius profundo splendet sol recto gradu in mense Iunio, nullamq; penitus facit vmbram, & in tali etiam dispositione dr esse puteus ille Samariæ, sup quem sedit dñs fatigatus. Io. 4. Diametraliter. n. respicit sol locum illum quando peruenit ad æstatem, hoc etiam dicit Plin. lib. 2. vbi nominat alia multa loca per quæ sol directè transit. Per talem puteum possum intelligere humiles, & deuotos, qui. s. aquam deuotionis, & gratiæ continent, & profundum humilitatis habent, qui. s. sexaginta cubitorum dicuntur, quia fructum sexagesimum producunt. Per solem aūt intelligo Christum, & per æstatem feruentem iudicium. Tunc. n. erit sol in leone, quia tunc erit Christus in leonina feritate iustitiæ. Igitur dico q̄ qñ sol iustitiæ Christus ad mensem Iunij. i. ad feruorem iudicij veniet, tunc directè ad puteum. i. ad humiles personas respiciet, & illis splendorem æternæ gloriæ influet in ꝓfundum, & ab ipsis vmbrā mortalitatis. i. oīs aduersitatis auferet, qa nullus est, qui à Deo directè per miam respiciatur, & cui gratiæ, & scientiæ, & gloriæ lumen influatur, & à quo vmbra ignorantiæ, & aduersitatis tollatur, nisi qui puteus humilitatis, effectus, in timore dñi profundat. Ps. Excelsus Deus, & humilia respicit. Vel dic econtra, q̄ putei Aethiopiæ sunt auari, qui cautelis, & malitijs sunt profundi, quos sol Christus in iudicio respiciet directè, & feruorem suæ iustitiæ contra eos diametraliter mittet. Iudith 8. Venit æstus super caput Manasse, & mortuus est. ¶In Aethiopia teste Geruasio, est quædam prouincia dicta Theonochema, quæ perpetuis incendijs semper flammat, sicut etiam Plinius dicit lib. 2. c. 109. circa finem. Oceanus etiam ibi ꝑꝑ maximum solis feruorem sicut Cacab. perpetuo feruet, quod etiam in confinio Heliopolis īuenit, & non solum homo ibi trāsire non potest, sed nec humanus oculus aliquādiu respicere, nigræ etiam, & exustæ sunt ibi arenæ, quæ solis ardoribus sunt desertæ, & ibi sunt serpentes, & bestiæ, quæ pęnitus hoībus sunt ignotæ. Circa partes autē illas populus Gaulolum peruagatur, & vltra istas partes fuit insula maxima, quæ ſm Pla. cū suo populo est submersa, quæ Africam, & Europam magnitudine vincere dicebatur. Ista ad infernum possunt applicari vbi est perpetua ignis inflammatio. Esa. 66. Ignis eorum non extinguetur. Ibi est maris. i. tristitiæ, & amaritudinis ebullitio. Iob 41. Feruescere faciet quasi ollam ꝓfundum maris. Ibi est arenarum. i. peccatorum, combustio, & denigratio. Naum 2. Facies eorum quasi nigredo ollæ. Ibi est insularum. i. magnorum, & potentum summersio, & suæ famæ, & nominis absorptio & obliuio. Exo. 13. Summersi sunt quasi plumbum in aquis vehementibus. Vel dic, q̄ tales sunt peccatores, qui. s. per auaritiam semper ardent, & superbiam, & iracūdiam feruent. Esa. 57. Impij quasi mare feruens, quod quiescere non valet. Per infamem conuersationem denigrantur, per carnis delicias summerguntur. ¶In Aethiopia superiori versus mare rubrum sunt quædam mulieres, horrēdæ, barbas vsque ad mamillas habentes, quæ pellibus animalium pro vestibus vtuntur, equos habent, & venatrices sunt, & tigrides, & leopardos domant, & ipsis loco canum vtūtur, vt Geruasi. ait, qui ēt dicit, q̄ circa vicinos montes sunt aliæ mulieres, quæ dentes habent aprinos, capillos vsq; ad talos, in lumbis caudas bouinas, altæ sunt pedibus 7. corpus etiam pilosum habent vt camelus. Ista possunt applicari contra malas mulieres, q̄. s. barbas habere dicūtur, eo q̄ virorū suorum, officijs vti nituntur, & inquantum regimen domus (quod ad barbā virilē. i. ad viri sapientiam pertinet) vsurpare noscunt, sicut vulgariter de talibus dicimus, q̄ barbas maritorum portant, qñ. s. de illis quæ ad viros pertinent, se intromittere diligentius curant. Istæ ergo sunt mulieres barbatæ. i. virorū officijs implicatæ, contra illud Deut. 22. Non induet mulier veste virili. Igit malæ mulieres de pellibus aīalium. i. de substātijs fatuorū bestialium se vestiunt, & leopardos, & tigrides. i. hoīes vtcunq; fortes, & constātes, solent superare, & domare, & ad venādum. i. inter retia sui amoris capiēdū solent intendere, & uacare. Vñ Aug. libro de cohabitatione clericorū, & mulierū: O quātos leones domuit vna infirmitas delicata, q̄ cū sit vilis, & misera, de maximis facit pdā. Istæ ergo ꝑ malitiā sūt caudatę, dētib. aprinis. i. rapaci auaritia sunt munitæ, capillis longissimis ornatæ, & ꝑ supbiā sunt altæ, & elatæ, & septem pedibus. i. septē vitijs mensuratæ, & in exteriori pelle. i. exteriori apparentia ex infami conuersatione hispidæ & hirsutæ. Vel dic q̄ camelus q̄ gibbum habet & tumorem in dorso, signat tumorem supbiæ, & iō istæ ad modū camelorum dñr vestitæ, eo q̄ superbo fastu & ornatu incedere volunt, ideo de auaritia, malitia, superbia, & potentia talium mulierum loquitur sapiens Eccl. 25. Breuis omnis malitia super malitiam mulieris. sequitur. Mulieris ira & irreuerentia & confusio magna. Mulier si primatum habuerit, contraria est viro suo. ¶In confinio Brissonis fluuij, qui ab Aethiopia descendit in Aegyptū secundum Gerua. sunt homines seu bestiæ formam humanā habentes, quorum fęmora 12. in lōgitudine pedes habent, & residuū corporis totidem, qui brachia habeāt candida vsque ad humeros, pedes verò rubeos, caput rotundum, & nasum procerum, hi aūt hoīes (sicut ait) ſm famam populi, certis tēporib. in ciconias transformantur, & apud nos annis oīb. fætificant & peregrinantur. Ad quod propositū satis fecit quod audiui circa tempus regis Roberti in Achaia accedisse, quū. s. frater ducis Burgundiæ per matrimonium hæres principis Achaiæ factus fuit. Huic enim in Achaia principāti adductus fuit quidā sacerdos more ciconiæ plumis indutus, qui asserebat per quādam magam in quadā patria quā nominabit, per appositionē cuiusdam serici laquei in collo ipsius dormiētis appositi, in ciconiam se mutatū, deinde etiam usque ad Gallias cū alijs ciconijs volasse. Sed tandem cum quadā die more solito, custodia ciconiarū aliarum sibi incubisset, ipse verò cū vigilare deberet, obdormiuisset, contingit q̄ à lupo trāseūte vna de sororibus fuit capta, mane ergo reperto numero diminuto, oēs cōtra prędictā vigilē surrexerunt, & eā interficere voluerunt, prima tamen illum laqueum qui adhuc erat in collo suo, cū rostro carpens extraxit, & sic ille de ciconia in hoīem reuersus fuit, sed quia nimis subito actum fuerat, fati termino non expectato, præter q̄ in facie, vbiq; remanserūt sibi plumæ. Per tales intelligo hypochritas, qui lōgissimi esse videntur perseuerantiæ diuturnam durationem 12. pedū per 12. articulorum fidem & cognitionem, nasi proceri per cœlestium odoratricem deuotionem, capitis rotundi per simplicem intentionem, & per malitiæ abdicationem, brachiorum niueorum per mundam & innocentem operationem: verūtñ pedum sunt rubeorum per immundam, & carnalem affectionem, qa pro certo isti hñt certum tp̄s, qñ. s. sunt in abscōdito, quo in ciconias conuertunt, hoc est in ꝑsonas viles & immūdas inquantum cadaueribus. i. immundis delectationibus uesci uolunt, quia quamuis homines. i. personę rationabiles esse videantur, sępè tñ ciconiæ. i. personæ uiles & miseræ efficiuntur. Hiere. 8. Hirundo & ciconia cognouerunt tmpus aduentus sui. ¶In Aethiopia est quædam ciuitas dicta Heliopolis. i. ciuitas solis, de qua uidetur recordari scriptura Esa. 19. ubi dicitur q̄ erunt in Aegypto quinque ciuitates loquētes lingua Canaan, ciuitas solis uocabit una & c. Ibi. n. sunt palatia solis & lunę ex auro, argēto, & lapidibus preciosis, ibi ēt est lectus solis ex auro obryzo & ebore, ibi etiam est quædā uinea ubi in uitibus aureis pēdent racemi facti de unionib. & margaritis, sacerdos uerò qui solē colit, ture et apobalsamo uescit, & sub uinea in pauimēto dormit, & nulli extraneo aditum pandit, sicut dicit Geruasius, quod ubi īnuenerit, nescio: non. n. recolo me alibi id legisse. Talis ciuitas dr ecclesia, q̄ est ī Aethiopia huius mūdi sita, q̄ uerè ciuitas solis dr, eo q̄ ibi sol iustitiæ Christus credit & timet. Hæc. n. est palatiū. i. habitatio solis & lunæ. i. Christi & Virginis gloriosæ, q̄. s. de auro charitatis, & argēto candidæ castitatis & lapidib. ꝓciosis uirtutū cōstituit, & hic est festus solis Chri. s. conscientia bonorum fidelium, q̄ de auro sapientiæ ebore candidæ innocentiæ ꝑparat. Can. 1. Lectulus noster floridus. Ibi ēt est uinea sacræ scripturæ, q̄ reuera de margaritis. i. ꝓclaris et dictis et sententijs est cōfecta, et ad eliquādū uinum diuinæ sciæ ꝑparata, sub qua sacerdotes. i. uiri ecclesiastici et ꝑlati debēt manere, et diuinis litteris diligenter attēdere et studere, nullum uerò debēt intra palatium ecclesiæ, hoc est ad ecclesiastica beneficia introducere, nisi illos quos de Heliopoli. i. de ipsa ecclesia per fidem et ꝑfectionē nouerint natos esse. Vnde Eze. 44. Omnis alienigena et incircuncisus carne non intrabit sanctuarium meum. ¶In Aethiopia sūt hoīes cornua et pedes ut capræ habētes, quos alij Gorgones, alij Gauloles uocāt. Sic uerè multi sunt in mūdo qui quamuis homines. i. rōnales uideantur, cornua tñ sua ipsorum ꝑsumptio et pedes eorum. i. ipsorum affectio, eos esse captiuos. i. ignorātes et hebetes protestantur. ¶In Aethiopia

pia circa ciuitatem Heliopolim sunt homines mirabiles, qui 16.pedes habent in longitudine,7.in latitudine,quorum corpus est candidum,caput verò magnum,& hi ita protensas,& erectas hñt aures,ꝙ alas potius esse crederes,quas si quem viderint erigunt,ita vt volare velle videātur. Tales dēnt esse boni religiosi,quia caput.i.rōnem dēnt magnam habere,& per castitatem,& innocentiam albi esse.Istis ergo debent esse magnæ aures.i.audiendi, & obediendi virtus magna,qua.s.sursum ad Dei,& prælatorum mādata audiēda dēnt erigi,& ac si volare,& currere velint ad executionem eorum , superius erigi,& leuari.Neem.1.Sint oculi tui videntes,& aures tuæ attentæ.¶Aethiopia Aphricæ est prouincia,vbi sunt multa mirabilia,& stupenda,quæ libro de animalibus.c.de Faunis, & Satyris,& in locis alijs pluribus iam sunt dicta. Vnumtñ dicit Solinus ꝙ in ista patria inuenitur animal quod Hystrix dicit̃, quod illud esse credo qd̃ à Gallis porcus spinosus appellatur. nā(vt idē ait)istud animal est spinosum,& lōgis iaculis circūseptū,quæ.s.per voluntatē solet emittere,& exinde insequētes canes percutere,& sic eos compellere retroire.Tales sunt vsurarij & auari,qui spinis.i.diuitijs(quæ.s.à Christo dicūtur spinæ)vndiq; sunt armati,& ideo si contingat istos à canibus .i.à iudicibus vt puniantur insequi, statim solent per munera diuitiarum spinas & iacula ipsis mittere, & sic eos faciunt retroducere.i.à correctione cessare,& sic eos nō amplius īfestare.Dona enim & munera sunt q̃dā sagittæ quæ pungunt vsq; ad cor,quas.s.pestiferi solēt iacere & opponere,vt sic manus corrigētium iudicum & maiorū possint fugere & euadere,sicut in Psal. dicitur , Sagittæ potentes acutæ cum carbonibus desolatorijs.Vel dic ꝙ istæ spinæ sunt verba pungētia,detractoria & iniuriosa,quibus multi taliter sunt armati,ꝙ si q̃s canis.i.prædicator vel p̄latus velit eos capere, arguere vel corrigere ita iaculātur eū verbis,infamationibus & appellationibus,ꝙ necesse est ꝙ retrocedat,& ꝙ eos incorrectos dimittat,quia sicut dicitur Prouer.9. Qui arguit derisorē,ipse sibi iniuriam facit.s. derisor. ¶In Aethiopia est quædam auis quæ Pegasus dicitur , qui in fabulis equus alatus fingitur,eo ꝙ ista auis equo in auribus assimilatur, sicut.n.dicit Solin.nihil habet equo simile p̄ter aures.Plinius tñ lib.8.c.21.dicit Pegasos esse equos pennatos,& cornibus armatos . Ibi etiam inuenit̃ alia auis quæ dicitur Tragopā, aquilis maior,q̄ cornibus arietinis armatum habet caput. Aethiopia feruētissima regio ecclesiam significat vel religionem,quæ feruore tribulationum aduritur.Ibi.n.sunt hæc duo genera alitum.i.personarum,Pegasus.s.similis equo.i.homines furentes & luxuriosi,& Tragopā cornuta.i.homines superbi & ceruicosi.Ista.n.genera p̄sonarum abundant hodie in ecclesia sancta Dei.s.luxuriosi,qui more equorum ad luxuriam sunt feruētes, de quibus dicitur Hier.5.Aequi amatores in fœminas,vnusquisque ad vxorem p̄ximi sui hinniebat.Et ceruicosi cornuti , qui more Tragopanos per superbiā sunt cornuti & tumentes,& alios uerbo vel verbere ferientes,de quibus Ezec.34. Cornibus vestris ventilabatis omnia , maximè isti sunt ceruicosi seculares,qui portant alas superciliorum,& cornua eminentiarum.¶In quibusdam partibus Aethiopiæ ẜm Solinum sunt quidā populi q̄ dicuntur atlantes,qui ab humano ritu prorsus exulant,nulli.n. inter eos proprium vocabulum,nulli speciale nomē,& isti solem continua imprecatione maledicunt,& usti torrenti sidere,oderunt Deum lucis,& hi dicuntur somnia nō uidere.Per nomen intelligitur bona fama,iuxta illud Eccl.41.Curam habe de bono nomine,q̄a pro certo multi sunt qui solem iustitiæ Christum iurando & blasphemādo continuè maledicūt, & maximè q̄ñ ardorē alicuius tribulationis ab ipso sibi inferri senserint.Isti ergo sine nomine bonæ famæ viuunt,nomen ēt suum Angeli in libro vitæ nunquam scribunt, nec isti etiā somnia.i.consideratione futurorū p̄cipiunt aut attēdunt.Vel dic ꝙ isti sunt dānati,quorū nomē & fama delata est à memoria Dei & hoīum.Ps.nomen eorū delesti in ęternū,& q̄ p̄ ardore tormentorum Deū maledicunt.Figurati Apo.16. vbi dr̃ ꝙ datū est soli affligere hoīes æstu & igne,& aruerūt hoīes ęstu magno,& blasphemauerunt Deū,q̄a pro certo dānati dū ardore à sole iustitiæ eis immisso ęstuāt , p̄ desperatione ipsum blasphemant.¶Troglodytæ populi sunt Aethiopiæ q̄ ẜm Solinū in cauernis habitāt,paupṫate volūtaria diuitijs abstinent, ī quodā lapide p̄cioso q̄ dr̃ hexecōtalithos, q̄ infinitis pollet coloribus,gloriant̃ & gaudent.Tales dēnt esse religiosi,& maximè mendicātes,q̄a,s.in cauernis sepulchrorū suorum dēnt p̄ cōsiderationem mortis & peccatorum suorū manere, paupertatem voluntariā diligere,diuitias cōtēnere,& in solo lapide p̄cioso Christo gloriari & gaudere.2.ad Corint. 10.Qui gloriatur,in domino glorietur. Vnde Hie.9. Non glorietur sapiētia sua,nec diues in diuitijs suis, nec fortis in fortitudine sua,glorietur autē scire & nosse me. ¶Angyle fuerūt populi Aethiopiæ,qui(vt Sol.ait)solos colebant inferos,qui vxores primis noctib.nuptiarū adulteria pati cogebāt, & ipsas adulteris exponebant,mox uerò eas ad perpetuam pudicitiā legibus seuerissimis astringebant.Per istos intelligo dæmones,q̄ .s.solos inferos colunt & frequētant.Per uxores eorum intelligo animas peccatrices , quas dum cū eis nuptias cōtrahūt, in hac.s. vita,et eas sibi per malos consensus conglutinant & cōiungunt,ipsas faciūt cum omnibus vitijs adulterari,& per oēs voluptates improbe delectari,mox verò.s.cū ipsas post mortem in inferno tenebūt,eas à voluptatibus coercebunt, & vt abstineant à delicijs crudelissimis damnationis legibus prohibebunt.Vnde de Babylone dr̃ Apo.18.Quantum glorificauit se,& in delicijs fuit , tantum date illi tormentum & luctū.¶Himātopodes populi sunt Aethiopiæ , vt Solinus ait,q̄ flexibilia habēt crura, & ideo potius repunt quàm incedūt, & pergendi vsum labendo magis destinant quàm eundo , tales videntur homines otiosi & pigri , quia pro certo crura.i. virtutem videntur debilitatem habere,quia ad nullum bonū exercitium possunt incedere, sed potius per auaritiam circa terrena repere,et præ pigritia solum lapsu flexibili se mouere.Sap.15.Pedes eorum pigri sunt ad ambulandum.

De Europa. Cap 20.

EVropa est tertia pars orbis,à parte septentrionali posita, et ipsi Aphricæ,quæ solis ardoribus uritur,contrariè opposita.In ipsa autē (vt Herodotus ait) sunt homines corpore maiores,virib.fortiores,animo audaciores , forma et specie pulchriores,quàm in Aphrica. Nam quia solaris ęstus super Aphros longius commoratur , ideo consumendo humores ipsos efficit corpore breuiores,facie nigriores,crine crispiores,et propter euaporationem spirituum per apertos poros animo defectiores.Ecōtra apud Europeos et aquilonares ex frigiditate poros exterius oppilante generantur humores in corporibus,et sic efficiuntur corpulentiores,et q̄a frigiditas est mater albedinis,ideo sunt albiores in facie,et ex repcussione caloris et sp̄us ad interiora , p̄ antiperistasim efficiūtur calidiores interius,et per consequens audaciores.Europa est religio uel ecclesia, sub frigore pęnitentiæ et diuini timoris constituta.Aphrica uerò est mundus,ardoribus auaritię inflāmatus. Sed uerè boni ecclesiastici sunt alijs maiores quo ad merita,fortiores quo ad opera,audaciores ad bonum aggrediendum,et fortiores ad p̄ficiendum, et sic sunt pulchriores quo ad honestatis apparentiam.Quia.n.frigus timoris diuini in eis poros sensuum et appetituum claudit,iō humor deuotionis interius augmentatur,et sic boni efficiūtur maiores q̄ corpulentiæ et magnitudinis meritorū.Quia ēt frigiditas ista est mr̃ albedinis.i. castitatis , iō sunt cæteris albiores.i. castiores.Et q̄a frigus diuini timoris uel pęnitētiæ, et tribulationis exterioris,calores et sp̄us.i.affectiones interiores repercutit, nec eas ad mundana euaporare permittit, iō per charitatem sunt calidiores,et per consequens ad bona opera aggredienda audentiores. Sed econtra,q̄a calor auaritiæ et cupiditatis qui super Aphros et mundanos quotidie moratur,poros sensuū et appetituum aperit,ipsosq; per diuersa negotia et delectabilia occupari cōpellit,ideo deuotionis humor in eis consumitur,calor delectationis ab eis euaporat,et sic efficiuntur impotentiores ad bene agendum , minoris quantitatis quo ad uirtutem et meritum, facie nigriores quantum ad malam conuersationem,et morib.pigriores quantum ad bonā operationem.Sunt tñ crine cæteris crispiores p̄ diuitiarum tparalium ampliationem . Per pilos.n.qui tanq̄ superflui abscindi possunt sine capiti lęsione, diuitiæ intelligūtur,in quibus mūdani et mali plusq̄ religiosi et boni affluunt et abundant.

De Frisia. Cap. 21.

FRisia est regio ī Germania,cuius fortis et magni corporis est populus,castitatis emulus,et luxuriæ detestatiuus, nā iuuenes suos vsq; ad adolescentiā et p̄fectā ętatē a matrimonio

nio faciũt abstinere, & tũc eos matrimonio copulãt,& sic magis cõpletos filios gñant & ꝓducũt. Isti libertatẽ multũ diligunt, ita vt nullũ inter se sub militiæ titulo erigi ꝑmittãt, iudices tñ eligunt annuatim, magis amantes mori, quã iugo seruitutis deprimi audaces sunt, mortem vilipendũt, comã in rotundo tondent,& quanto nobilior q̃s, tanto tonderi altius, gloriosus arbitratur,& est gens viribus fortis, se uero aio, corpore agilis & procera &c. Talis est religio vel ecclesia, quia ꝓ certo populus eius debet esse castus,& gratiæ libertatem diligere, & magis amare, mortem corporis sustinere, q̃ peccati deprimi seruitute. Dẽt ẽt militiã.i. ꝑlationem & superbiam abhorrere, sed iudicib. de gẽte sua.i. suis ꝑlatis & maiorib. dẽt subijci,& eisdem humiliter obedire, capillos etiam qui circa collũ pendent.i. diuitias superfluas dẽt per paupertatis obseruantiam abradere & tondere, q̃a quanto religiosus altius tonsus fuerit.i. quanto per paupertatem plus fuerit pilis temporalium denudatus, tanto in genere suo nobilior reputatur. Nu.5. Radetur Nazareus ante ostium tabernaculi fœderis &c.

De Fortunatis insulis. Cap. 22.

FOrtunatæ insulæ sic sunt secundum Isidorum dictæ, q̃a oĩum bonorum fæcunditate sunt fortunatæ. Et sunt in oceano constitutæ. Ibi pomorum & fructuum copia, ibi dulcis auium melodia, ibi mellis & lactis abundantia, ibi caprarum & ouium multitudo,& canum maxima fortitudo. Et iõ secundum Isidorum. Plin. Poetæ & gentiles crediderunt ibi esse Paradisum. Sic in Paradiso, q̃ in oceano.i. in empirei circulo continetur, mel est & lac deuotionis. Cant.4. Mel & lac sub lingua tua. Melodia contemplationis & gratiarũ actionis,& maximè auium.i. angelorum. Poma & fructus bonæ fruitiones. Can.7. Oĩa poma mea seruaui tibi. Capræ & oues gregatim vadunt, perfectæ concordiæ & vnitatis. Canes q̃ dñm diligunt, amicitiæ & fidelitatis. Vel capræ & oues sunt simplices, canes aũt prælati &c. Fortunatæ autẽ ab aliis dñr, quia casu & fortuna quandoque reperiuntur, si autem à ꝓposito quærantur, raro aut nunquam inueniuntur. Applica si vis contra vnum infortunium quod sæpe accidit homini, quia si aliquid ex certa scientia ardenti desiderio quærimus, tunc plerumque facile inuenitur. Cant.2. Quæsiui quem diligit anima mea,& non inueni,& infra. Paululum cum pertransissem inueni quem diligit anima mea.

De Gallia. Cap. 23.

GAllia Europæ est prouincia, q̃ ab oriẽte Alpibus, ab occidente mari Britannico, ab austro Pyreneis mõtibus, ab aquilone Rheno terminatur. Ista est ergo regio quæ secũdum dicta omnium auctorum qui de regionibus uel hominum moribus tractauerunt. s. Isidori, Plinii, Herodoti, Iulij, Solini, ferocissimam naturaliter hñt gentem, vnde etiam (sicut apparet per Solinum vbi de fundatione Marsiliæ agit) Gallici feræ gentes quodam speciali vocabulo dicebantur. Mira est ergo virtus fidei christianæ, quæ iam Galliarum populos ita domuit ꝙ præ multis nationibus sensum, discretionem, fidem ac constantiam eis dedit. ¶Cum igitur regio Galliarum multas habeat prouincias in quibus sunt multa notabilia & mirabilia, quorum quædam sunt naturalia, q̃dam verò sanctorum virtutibus introducta, primò occurrit mihi quod dicit Geruasius ꝙ. s. in prouincia Aluerniæ ciuitate Amicien. est solennis ecclesia beatæ Mariæ, circa quã est domus canonicorum, in qua tale fertur mirabile, ꝙ in eorũ refectorium nulla musca ingreditur, ꝙ si inferatur necesse est vel ꝙ fugiat, vel ꝙ moriatur celeriter. De latrinis eorũ nullus fœtor eructat, & tñ nullius aquæ profluuium ipsam lauat. Similiter in prouincia in villa de Bariolis in canonicorum refectorium nec musca ingreditur, nec illata viuere potest, vt fertur. In Pictauia etiã in refectorio & claustro ecclesiæ Malleacensis quæ sita est in locis paludosis, culices non subintrant, quod monachi illius loci à beato Rigonio Abbate quondam loci à Deo impetratum affirmant. Ista.n. loca quæ domino sunt dedicata, ad maiorem quietem ibidem residentium, fuerunt ab impugnatione talium animalium diuino munere liberata. Sic verè dico, ꝙ cum cor & cõsortia nostra sit refectorium Christo, & beatæ Virgini spãliter dedicatum (iuxta illud 1. ad Cor.3. Templum Dei sanctũ est, quod estis vos) ad finẽ vt habitatores isti. s. interiores affectiones nostræ, in pace & tranquillitate maneant, nullæ muscæ vel culices.i. immundæ cogitationes, nulliusq̃; peccati immunditiæ vel fœtores ibi debent ingredi vel admitti, sed inde potiꝰ repelli & fugari. Apo.21. Nihil coinquinatũ intrabit in illam. ¶Item in Gallijs in prouincia Narbonensi est castrum dictũ Romelius, in quo sunt duæ turres, ad quarum alteram singulis annis scarabeorum infinita confluit multitudo. s. circa festum Ioannis Baptistæ, quorum. s. corpora alijs sunt maiora,& q̃ vt plurimum sunt cornuti. Isti ergo ꝑ septem vel octo dies tanto impetu se mutuo flagellãt, ꝙ de mortuis ex ipsis vix plateæ postea mundari ponũt, sicut ponit idem Geruasius in de mũdi mirabilibus,& sicut etiam ego audiui ab hominib. patriæ fide dignis. Ista breuiter possunt allegari contra mundi principes & tyrãnos, cornutos, dyscolos & superbos, quia pro certo sicut quotidie videmus, isti pro turrib.& occasione turrium & castrorum, terrarum & possessionum,& aliorum huiusmodi, congregãtur cum multitudine suorum exercituum,& inter se taliter debacchantur, ꝙ ipsorum plurimi moriuntur. Marc. Surget gens contra gentem,& regnum aduersus regnum. ¶Itẽ ẽm Geruasi, in Gallijs in prouincia Narbonensi prope mõtẽ Pessulanum est castrum de monte ferandi, in quo est vnum satis mirabile: quia ibi silice succisa & cõbusta, more noualiũ terra colitur, aratroq̃; scissa, vineas & vites sine plantatore producit, q̃ per triennium optima vina facit, ex hinc verò ad sterilitatem syluestrem dr̃ redire, nisi iterũ ignẽ & culturã sicut prius studeant adhibere. Sic verè q̃nque fit, ꝙ nos (dum tñ simus ꝑ contritionẽ accensi, & filijs vitiorum nostrorum ꝑ confessionem succisa, & terra corporis nostri ꝑ satisfactionem exculta) sine alio exteriori plantatore seu doctore, sed solum Dei gr̃a vineã uirtutum concipimus & producimus;& ꝑ trienniũ.i. in fide sanctæ Trinitatis vinum qđ lætificat angelos, hoc est bona oꝑa ꝓducimus. Mar.4. Vltro.n. terra fructificat. Veruntñ sæpe fit ꝙ vinea virtutum nostrarum in syluestreitatem vitiorum degenerat, nisi ignis cõtritionis, correctionis & dilectionis, seu infernalis meditationis iteratus nos exurat,& disciplinæ sarculus nos excolat, q̃a br̃ hoc est verum, ꝙ nullus est ita bona vinea, nec ita sancta ꝑsona, q̃n syluestris & p̃ctõr infructuosus efficiat̃ nisi sancti Spũs, dilectionis, correctionis & meditationis ignib. sępius cõburat̃,& ẽt nisi sępe per pn̄iam & ꝑlatorum visitationem & disciplinam colatur, vt sic virtus ipsius spiritualiter renouet̃. Iõ de tali multiplici igne dicebat dñs, Lu. Ignẽ veni mittere in terram & q̃d volo nisi vt ardeat? ¶Hic ponit Geruasius, ꝙ quidã homines certis temporibus in lupos transformantur,& ingluuiem lupinam induere ꝑdicantur, ad quod ẽt facit verbum Isi. c. de transformatis, vbi dicit, ꝙ quidam hoĩes non fantastica fictione, sed vera & formali transmutatione transmutantur in lupos. Geruasius hic ponit exẽplum,& dicit, ꝙ in Galliis in Aruernia in dioce. Claramonte.n. q̃dam miles strenuus dñs Reybaldus de Puleto, à nobili viro Põtico de Capitolio, fuit exhæredatus, qui vagus factus & ꝓfugus, vna nocte cum saltus lustraret, nimio terrore turbatus, cum mentis alienatione in lupum vertit̃, & infantes comedens, prouectos verò dilacerans, ita debacchabatur in hoĩes, ꝙ multæ domus patriæ desertæ ab incolis dimittebantur, tandem à quodam fabro lignario grauiter attentatus ictu securis pede truncatur, qui statim in hominem reuertitur,& truncatori suo gratias agit, asserẽs, ꝙ rõne truncationis ꝑdictæ, à fato tãtæ miseriæ fuerat liberatus,& subiungit, ꝙ tales q̃n aliq̃d mẽbrum ꝑdunt, statim forma pristina humana induunt̃, & aliud exemplum ponit de quodã accola castri Luth: prope viuarium dictum Calcenarta, q̃ certo tꝑe vestes suas ad pedem unius montis dimittebat,& se diu in arena volutans, lupi formã induebat,& ore patulo ad ꝑdam ꝑtinus inhiabat. Dicebat autem lupos iõ ore patulo incedere, q̃a os non nisi cum labore et cum pedum auxilio pñt aperire,& ꝑp hoc ipsum tenent apertum, ne difficultas aperiendi possit periculi causa esse. Infinita alia sunt exempla. nã & ego audiui à quodam Aruernigena, ꝙ dum q̃dã nobilis ꝑ quoddam nemus transiret, et inuasus à lupo et duob. lupellis patrem occidisset, tandem in exitu nemoris quandam vetulã inuenit, quæ illis lupis carnes et cibaria deferebat, q̃ cum audisset ab alio q̃d lupum occiderat,

derat, statim clamare cœpit, & apprehensa lupũ suum maritũ, & lupellos suos filios esse dicebat ꝙ tristis sors certis q. busdã temporib. in lupos transformare consueuerat. Igitur cum ꝑ hæc & alia exẽpla dicta mutatio appareat esse vera, nõ vr̃ ex toto reprobabile dictum illud, ꝙ. s. aliqui hoĩes mutent in ciconias (vt supra c. de Aethiopia ponit) fœminæ in serpẽtes, Delphini verò milites sicut alibi post dicet. Aduerte tñ ꝙ Pli. lib. 8. c. 22. de naturali mũdi Hist. istud repudiat, & miraẽ ista Græciã credidisse, sed sicut ibidè dicit idem: Nullũ tã impudẽs mendaciũ, vt teste careat. de Nabuchodonosor ẽt non vr̃ impossibile ꝙ formã & figurã mutauerit, maximè cum ipse dicat Dan. 4. Figura mea reuersa est ad me, & optimates mei requisiuerũt me. Quãuis ergo ista videanẽ extranea rõni, possunt tñ humanis morib. adaptari. Et sic dico ꝙ ꝑ tales hoĩes in lupũ trãseuntes possunt intelligi impij & tyrãni, & maximè homicidæ & publici raptores. Dato. n. ꝙ isti sunt hoĩes naturalr̃, tñ lupi fiunt actualiter, & hoc quia isti tam ingluuiem crudelitatis accipiunt qđ nihil prorsus humanitatis, hoc est, rationis & benignitatis hr̃e vñr: quinimò quãtum ad mores in lupos mutantur, & ad homines corporaliter occidendos, vel temporaliter depredandos toto impetu conuertuntur. Vnde Tul. lib. de offi. 3. dicit sic. Quid interest vtrum ex homine quis in beluam se conuertat, an sub hominis figura immanitatem beluæ gerat? Quasi dicat, nihil interest. Isti. n. vestes virtutum dimittunt, & in arena diuitiarum per cõplacentiã se inuoluunt, & sic pro ipsis acquirendis rapaces lupi fiunt. ideò bene de talibus dr̃ Soph. 3. Principes eius in medio eius quasi leones rugientes, iudices lupi. Quid ergo? certè talib. est vtile ꝙ membra eis truncenẽ. i. ꝙ aliquæ tribulationes à Deo vel à mundo ipsis infligantur, vt in agnitionẽ sui ducti, iterũ cõmutẽtur, & mores humanos, benignos & rõnabiles quos præ crudelitate exuerant, amplexentur. 2. Mac. 9. In agnitionem sui ductus est, percussus à dño plaga. vide infra eo. c. 72. § 4. ¶In Galliarum Narbonen. prouincia iuxta ciuitatem Vien. est vinea ad Epm Viennen. pertinens, de cuius racemis nec canis nec porcus nec aliud aĩal gustare potest, & tñ facit vinũ optimum, sicut dicit idem Geruasius. Ista vinea significat hypocritam, cuius racemi. i. fructus & operationes sunt ita malæ & pessimæ, qđ non sunt dignæ vt ab ipsis canibus, & porcis. i. peccatoribus debeant manducari. i. per complacentiam imitari, veruntñ sæpe fit ꝙ tales bonũ vinum. i. bonam doctrinam proferunt & qđ ad vtilitatem auditorum multa salubriter dicunt. ideò bene dr̃ Mat. 23. Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Vel dic ꝙ ista vinea est beata Virgo, quæ fructum suum. s. Christum nobis protulit, qui vinum optimum & sanguinem suum vel suã doctrinam vel gratiam nobis tribuit. Istum ergo non debet nec porcus nec canis. i. nec immũdus nec inuidus peccator tangere, nec in sacramento altaris ad eum appropinquare. Mat. 7. Nolite sanctũ dare canibus. Vel dic ꝙ ista vinea est Paradisus, cuius fructum nullus peccator comedit, & tñ vinum suæ consolationis quantum in se est, cunctis fundit. Vel dic ꝙ ista vinea est bonus prędicator, cuius fructum & opera canes & porci nunq̃ comedunt imitando, tñ vinum suę doctrinę bene hauriunt audiendo. Ezec. 33. Audiunt sermones tuos, & nõ faciunt eos, in canticum oris sui vertũt eos. Vel dic ꝙ vinea est ecclesia, cuius racemos, i. cuius beneficia non debent canes & porci. i. mali & immundi comedere vel habere, vinum tamen doctrinæ quod effundit, possunt percipere. ¶In Gallijs in eodẽ episcopatu Viennen. est fons in quo si quid sordidũ immiseris, statim scaturiginem suam mutat, & priorem locũ suum deserit vnde primitus emanabat, vt Ger. air. Tales ꝓculdubio debemus esse: quia si quis in loco in quo sumus, & in societate qua manemus, aliquid sordidũ proiecerit. i. aliquid immundũ & inhonestum fecerit, statim debemus locũ mutare, & societatem illam immundam dimittere, & ad aliũ locum & cõsortium quod careat infamia & immunditia, nos transferre. 1. Io. 3. trãslati sumus de morte ad vitã. ¶Item Geruasius dicit quòd in Narbonen. Gallia, episcopatu Lodon. est fons qui tẽpore adaquandorum pratorum ad propinquum pratũ irrigandũ scaturit, postq̃ verò herba tõsa fuerit, nõ apparet amplius, sed arescit. Talis est fons pñiæ, quia. s. dum sumus supra pratũ. i. dum viuimus in hoc mundo, nos irrigat, at si per mortẽ tonsi fuerimus, arescit & disparet, & amplius nos non irrigat. A quę. n. Dei gratiæ vel pñiæ post mortẽ nõ proficit, sed solum dum sumus in statu merẽdi. i. dum viuimus, nos infundit, & ad cremẽtũ bonorũ operum nos imbibit. ¶Item in Gallijs in prouincia Aruerniæ est castrum dictum Crest, vbi qualibet nocte die sabbati accidit vnum satis mirabile, q. a. s. oẽs fæces aĩalium mortuorum & occisorũ dæmones de nocte exportant, & de ipsis imperceptibiliter locum mundãt. Sic verè in sabbato quod est finis septimanæ, hoc est in fine mundi vel vitæ pñtis dæmones secum fætidos immũdos & impios portabunt, & ab psis mundum, purgabunt & mundabunt. ¶Itẽ dicit, ꝙ in prouincia Narbonen. in vico qui dr̃ Aluiganus, sunt duo fontes, quorum vnus nunquam bullit, alius verò penitus nihil coquit, & primus coquit, licet non bulliat, secundus bullit, sed non coquit. Proculdubio simile quotidie accidit in negocijs huius mundi. Videbis. n. duos homines quorũ alter videbitur circa aliquod negociũ feruere & bullire, & præ sollicitudine prætendet se mirabilia facere, qui tñ in veritate nihil faciet, nec aliquod negocium complebit aut decoquet. Contra aũt videbis alium, q̃ nihil videbitur facere, & q̃ vel non vult vel nescit ebullitionem facere, & feruorẽ sollicitudinis ostẽdere, q̃ tñ totum negotium cõprobaẽ facere, ipsumq; coquere & complere, & in omnib. moderari. Istud ẽt patet de hypocritis & humilibus, q. a. i. hypocritæ vñr feruere & bullire per mirabilem deuotionem, non coquunt tñ seipsos per contritionem aut dilectionem, vel per maturam conuersionem aut discretionẽ, econuerso aũt multi humiles exterius ꝑ deuotionem bullire non vñr, q̃ tñ in veritate fortius operanẽ, & se ꝑ morũ digestionem, alios verò ꝑ conuersationem, correctionem, & prædicationem melius decoquere dinoscũtur. Isti ergo duo fontes. i. duo gña ꝑsonarum figuranẽ Matt. 21. in illis dnob. filiis q̃b. præcepit pater ꝙ irent fodere in vineam suã, quorum vnus dixit: Vado & non iuit. Alius verò dixit: Non vado sed iuit. Iste tñ potius commendaẽ, eo ꝙ patris mandatũ impleuit. Sic ꝓ certo multi in negocijs vñr dicere vado, bullio, totũ facio, q̃ tñ in rei veritate nec vadunt nec faciunt, nec Dei mandatum exequuntur aut agunt. Matt. 23. Dicunt. n. & non faciunt. Alij verò vñr dicere, nõ vadam seu non faciã, inquantum. s. eorum opera non apparent nec vñr, sed in veritate virtualiter operantur. De quibus Seneca epistola quadam pulchrè loquitur. Mihi crede, qui nihil agere vñr, maiora agũt, humanaq; ac diuina simul tractãt. Illi ergo qui nõ vñr facere & faciunt, à Deo commendantur, at illi qui ecõtra vñr facere, & non faciunt, à Deo reprobantur, iõ bene consulitur Mat. 23. Quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Vel dic, ꝙ duo sunt genera correctorũ, quidã. n. bullire, furere & austerè reprehendere noscuntur, qui proculdubio alios non bene coquunt, emendant vel castigant. Alii verò sine bullitione, strepitu vel furore, cũ suauitate & beneuolentia castigant, corrigunt & loquunẽ, & sic alii ꝑ ipsos se melius decoquunt, & ad maturitatem & salutem deducunt. Quia breuiter plerumq; accidit, ꝙ in coquẽdo alios, & in eos corrigendo, & ad bonũ cõuertendo, plus operatur prælati benignitas suauiter pertransiens quã seueritas ferociter ebulliens. Quia ẽt teste Greg. Quidam sunt q̃ ꝑ mansuetudinem conuertuntur, q̃ tñ inter tormenta fortius indurantur. Vel dic de stultis, qui cum ebullitione & ira volunt oĩa facere, q̃ tñ ad intentum suum non solent prosperè attingere, prudentes verò maturè & sine bullitura & strepitu facta sua faciunt, & isti melius decoquunt, & ad cõplementum suæ intentionis facilius proueniunt. ideo bene dr̃ Prou. 15. Lingua sapientum ornat sciẽtiam, os fatui ebullit stultitiã. ¶In Aruernia prouincia Galliarum dr̃ esse fons cuius aqua ad vini tendit saporem. Sic verè aqua. i. doctrina bonorũ sp dẽt vinũ sapere. i. aliquam spũalem consolationem inferre: Io. 2. Gustauit Architriclinus aquam factam vinum. Vel dic, ꝙ aqua bonorum nostrorum terrenorum debet esse vinum. i. consolatio pauperum & egenorum. ¶In Gallia Belgica in ciuitate Parisiẽsi est vnum valde mirabile. s. cimiterium sancti Innocentii: vbi nullum corpus sepelitur quin infra spatium nouem dierum omnes corporis eius carnes in terram conuertantur: ita ꝙ ossa nuda de fouea extrahantur. Vnde plerunque contingit quatuor vel quinque corpora in eadem fouea simul poni, & statim post nouem dies amoris eorum ossib. ibidem alios mortuos intromitti.

Illud

Illud aũt attribuit diuinæ potẽtiæ miraculo, q̃ tã populosæ ciuitati, q̃ re vera hodie põt dici (vt verbis Solini Carthagi nem cõmendantis vtar) alterũ post vrbem Romã (imò sup oẽm aliam vrbem) orbis terrarũ Deus, voluit de cemiterio ꝓuidere, & cũ alias facile nõ esset tantam hoĩum multitudi nem sepelire. Alij verò conant̃ assignare rõnẽ naturalẽ. Dnt .n. ꝙ carnes hoĩs mortui, vel puluis factus ex ipsis, sunt mirabiliter corrosiuæ. Cum ergo tota terra illius cemiterij ꝓ sepultorum multitudinẽ de carnib. humanis existat, hinc est ꝙ recentes cito corrodit & deuorat, & in similitudinẽ sui mutat. Igit̃ moraliter exponendo dico, ꝙ isti cemiterio sunt similes mundi raptores & principes & iudices impij & tyrãni: q̃a videlicet oẽs q̃ infra suum ambitum sepeliunt̃, i. q̃ infra suam iurisdictionẽ morant̃, isti ꝑ rapinas & exactiones corrodunt, & eorũ carnes. i. eorum tꝑales substantias deprædant̃, ita ꝙ ossa. i. personæ eorum pauperes & nudæ dimittũtur. Vñ talib. raptorib. dr̃ illud Mich. 3. Violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnes eorum desuper ossib. eorũ. Et q̃ est rõ? ꝓ certo q̃a nulla res est magis corrosiua, magis nociua vel læsiua quàm caro humana mortua, & in puluerẽ reducta. i. quàm carnalis hõ per pc̃m̃ mortuus, & ꝑ auaritiã & terrenorum affectuum in terram mutatus & cõuersus, q̃a ꝓ certo alios hoĩes ꝑ vsuras & exactiones corrodit, & magis quàm alia aĩalia ipsos impetit atq; lædit. Semel .n. fuit petitum à quodam philosopho quid esset hoĩ inimicissimum, qui r̃ndit, alter hõ. Quia breuiter nullus hoĩ ita inimicat̃ sicut hõ qui in terram & puluerem per auaritiam cõmutat̃. vñ de talib. põt dici illud Ezec. 19. Leo factus est, & didicit capere pdam, hominesq; deuorare. Et hoc valde reprehendit̃ Eccl. 28. Homo hoĩ conseruat iram, & à Deo quærit medelã, in hoĩem sibi non hẽt misericordiam, & ꝓ peccatis suis depræcatur, ipse cum caro sit reseruat iram, & propitiationẽ q̃rit à Deo. Quasi dicat, ꝓ nihilo à Deo sperat veniam, q̃ alteri hoĩ sibi simili facit nequitiam. Vel dic contra detractores, q̃ cũ sint ꝑ pc̃m̃ mortui, & in se viles & terrei, alios tñ solet rodere, & verbis detractorijs lacerare. Vel dic, ꝙ mali balliui quamquam per pc̃m̃ sint mortui, alios tñ mortuos. i. alios malefactores deuorant, & sic fit, ꝙ mortui mortuos. i. mali malos rodunt, lacerant & castigant. Et cõiter ẽt isti balliui sunt deteriores quàm ipsi quos puniũt vt malefactores. Vñ de quodam Philosopho audiui, ꝙ dum ꝑpositus q̃dã duceret latronẽ ad suspendium, risit philosophus, dixitq;, rideo ꝙ magnus latro ducit paruũ latronem ad suspendium. Dimittamus ergo mortuos alios mortuos corrodere, & iuxta verbum dñi, mortuos sepelire mortuos suos. Matth. 8. Vel dic cõtra istos corrosiuos & rapaces q̃ si aliq̃s in eorũ cemiterium. i. in eorũ iurisdictionem vel patriam de nouo aliũde venerit, statim volunt eum rodere, molestare & pungere, & ꝓ eo, ꝙ aduena est, ipsius carnem & substantiam rapinis & exactionib. deuorare, cũ tñ ipsi deberẽt eos benigniter recipere, & eisdẽ nullatenus inuidere, & ipsos plusquã alios diligere & fouere, iuxta illud Exo. 22. Aduenã nõ cõtristabis, neq; affliges eum, aduenæ .n. fuistis in terra aliena. Vel dic, ꝙ nihil adeo corrodit & cõsumit carnem nostrã. i. carnalitatem nostram, sicut caro mortua. i. cõsideratio mortis hoĩm aliorũ, q̃a sicut dicit Hiero. Nihil adeo valet ad domandum carnis vitia, sicut cogitare qualis est futura caro mortua.

13 ¶In dicta ꝓuincia Franciæ circa ciuitatem Parrisien. abundanter inuenit̃ illa materia terræ q̃ gypsus seu plastrum appellatur, q̃ cũ sit lapis perlucidus, coctus in igne, in puluerem cum malleis diminuit̃, qui q̃dem puluis inter mirabilia numerat̃, ꝓ eo, ꝙ cum aqua distemperatus, in lutum cito, & post in lapidis duritiem immutatur, ita vt mirabilia ædificia de eo fabricent̃. Ista p̃nt allegari de multis, q̃ quãuis q̃nq; per carnalitatem sint lutei, & per decoctionem auaritiæ puluerei, tñ fiunt q̃nq; per cõstantiam & fortitudinẽ lapidei atq; firmi, ita ꝙ de talib. põt ædificiũ ecclesiæ cõstitui vel fundari. Vel econuerso ista p̃nt dici de alijs, q̃ sunt lutei & carnales, & in fine ita fortiter per obstinationem durescunt, & quasi lapides duri fiunt, ita ꝙ ad ponendum in ędificio inferni vtiles sunt &c. Vel gypsus est diuina gr̃a, quæ in principio est debilis, postea verò fortis efficit̃, atq; firma, & quæ ad modum gypsi est cementum ꝓ ædificio aĩæ cõstruẽdo. Sicut aũt gypsus melius adhæret rei infusæ vel humidæ quàm aridæ seu siccæ, & melius etiam lapideæ materiæ quã ligneæ, sic verè gr̃a Dei humidis & lachrymosis personis, nõ indeuotis, & aridis adhæret, lapideis etiam & fortib. & cõstantibus, põderosis & humilibus, & inferiora loca & status petentib. adiungit̃, à ligneis verò. i. leuib. & superbis sursum enatantibus, & more ligni ad superiora ambitiosè ascẽdentib. seu anhelãtib. disgregatur, nec eis aliqualiter colligat̃, q̃a sicut dr̃ 1. Petri 5. Deus superbis resistit, humilib. aũt dat̃ gr̃am.

14 ¶In Gallia autem multæ sunt prouinciæ, in q̃bus multa sũt mirabilia, sicut est Prouincia & Pictauia, sed de ipsis uide in suis titulis specialibus.

15 ¶In illa Galliarum parte q̃ Britannia dr̃, & q̃ dudum Amorita dicebat̃, circa villam q̃ nominatur Falgeria Radulphi fert̃ esse q̃dã fons lacus seu fouea profunda, cuius ad experiẽda crimina mirabiles sunt virtutes. Si q̃s .n. de homicidio vel alio crimine fit suspectus statim ad purgationem admittitur, si velit in dicta fouea se purgare. Proijcitur ergo nudus in foueam, & cõtinuo si innocens fuerit, fundum petit, & si nõ extrahat̃, est in periculo submergendi. Si verò nocens est, ad fundum non poterit descendere, imò quasi à fonte reiectus, necesse habebit sup aquas natare. Istud põt exponi in bono & in malo, in bono hoc pacto. Per istũ fontem possum intelligere mundum istũ q̃ rectę ꝓbationis locus est. Est .n. illud diuiæ ꝓuidẽtiæ claustrum, in quo nouitii. i. hoĩes, si bene se gerant, ad ꝓfessionem angelicę religionis admittunt̃, si verò malè, in tenebras exteriores ligatis manib. & pedib. expellunt̃. Eccl. 27. Vasa figuli ꝓbat fornax. Igitur dico, ꝙ si vis ꝓbare in isto fonte. i. in isto mundo q̃ sint rei, & q̃ iusti, q̃ nocentes, & q̃ innocentes, qui boni, & q̃ mali, vide quos iste fons mundus ad fundum, & ad infimum statim deijcit, & quos sursum ĩ aqua bonorum terrenorũ superuenit, et extollit, & in altis gradib. sustinet atq; nutrit: quia re uera boni et innocẽtes hoĩes tribulationes & submergiũ patiuntur, et ad infimũ paupertatis statũ cadere ꝑmittunt̃, mali aũt et nocentes à mũdo fouentur et sustinentur. Qñ tñ de hoc ꝓbationis lacu per mortem exiuerint, tunc à ꝓposito. i. à Chr̃o in inferni patibulo suspenduntur, bonis verò qui primitus inferius descenderũt, iustitiæ stola dat̃. Iõ bene dr̃ Iaco. 1. Beatus vir qui suffert tentationẽ, q̃m cũ ꝓbatus fuerit accipiet coronã vitæ. Vel dic ꝙ talis est curia mali iudicis in qua innocentes grauant̃ et submerguntur, nocentes verò liberantur, et saluãtur. Vel si vis dic, ꝙ ista aqua est mũdi ꝓsperitas, in qua. s. innocẽtes et iusti positi fundũ per humilitatẽ petunt, mali verò sursũ per superbiã et elationẽ se tollunt. Præpositus ergo infernalis istos tanq̃ reos suspendit, illos verò qui in humilitate vixerunt, illæsos abire permittit. Boni .n. in ꝓsperis humiliantur, mali autem in superbiam efferuntur, et ꝓpter hoc post vitæ exitum illi liberantur, hi damnantur. De hac ergo ꝓbationis aqua vr̃ dñs dicere illud Iudicum 7. Duc populum ad aquas vt ꝓbem eos. Vel dic, ꝙ ista aqua significat mundi aduersitatem, in qua. s. vir bonus per timorẽ descendit et humiliatur, malus autem fluctuat et mouetur. etc. sicut supra. Vel dic, ꝙ iste fons est Deus, qui. s. innocẽtes in se recipit et retinet, malos verò euomit, eijcit et abhorret. Idẽ autẽ dic de Paradiso, vel ẽt idẽ dic de aliq̃ib. religionibus, q̃. s. malos recipere et retinere nolunt, bonos verò retinent et cognoscunt. Matt. 13. Elegerunt bonos in vasa sua, malos autẽ foras miserunt.

16 ¶De muliere q̃ sine quocunq; cibo vel potu vixit plus quã 20. annis, q̃ etiam nunc anno dñi 1345. (sicut dr̃) adhuc uiuit in Britannia minori prouincia Galliarum propè ciuitatem Tregorem satis vr̃ mirabile, maximè cum per tantum tẽpus nihil superflui à corpore emiserit, et maximè per secessum, ita ꝙ pellis ventris sui cum dorso (sicut dr̃) est coniuncta, hoc tñ excepto: quia q̃nq; visa est lachrymari, q̃ etiam dicit sibi impossibile esse posse comedere quocunq; modo, ita ꝙ etiam semel in anno in minutissima quãtitate vix põt recipere corpus Christi, quæ tamẽ his nõ obstantibus vultu læto et verbo facũdo semper viuere cõprobãtur, sicut à multis p̃latis & aliis fide dignis cognitũ extitit & probatum. Cuius simile ponit Vincentius.

De Germania. Cap. 24.

1 GErmania est maxima regio Europæ, multas cõtinẽs ꝓuincias. In ista ẽm Solinũ est saltus Hercinius, vbi q̃dã aues gignunt̃, q̃ pennis lucentib. decorantur, in tantum ꝙ illarum pennarum lumine tenebræ illustrantur, ita ẽt (sicut ait)

ait incolæ de nocte ambulantes, illarum plumarum beneficio diriguntur. Sic in ecclesia vel religione fuerunt antiquitus aues lucentes. i. viri lucidi & præclari, quorum pēnæ exteriores. i. exteriores operationes & cōuersationes ita p honestatem & doctrinam luxerunt, ꝙ nocte huius seculi illuminauerunt, ꝙ illos qui ambulare in Paradisum volebāt, doctrinis & exemplis lucidè direxerunt, ita ꝙ de talib. dr̄ illud Matt. 5. Luceat lux vestra coram hominibus, & videant opera vestra bona. Vel dic ꝙ istæ aues sunt hypocritæ, quorum contritionis pluma lucet &c. ¶In Germania sunt bisontes aīalia indomita, & vri, & alia q̄ latissima hn̄t cornua, quæ ab imperitis bubali nominanṫ. Expone sicut de bubalo, & vide de bobus germanicis capite de boue. ¶In Germania sunt quædam aīalia q̄ quantitatem multorum, q̄ alces dn̄r quorū labrum superius ita est protēsum & magnū, ꝙ pasci & herbam comedere non valent, nisi posterius recordant. Per labia intelliguntur verba. Quidam ergo sunt sicut alces: quia. s. labium suū superius. i. iactantia & relatio verbalis & p̄sumptio & superbia quæ sursum p elationem eos mouet, ita est protensa & magna, ꝙ p doctrinam, & gratiam pasci nō valent, nisi per humilitatem ad posterius. i. ad finis considerationem iterum retrocedant, quia ꝓ certo nullus bene spiritualiter pascitur, nisi ad humilitatis semitam reuertatur. Iō beatus Andreas Egeæ legitur dixisse, Si vis nosce misterium crucis accipe formā discipuli &c. Vel dic ꝙ multis p ꝓmotiones & beneficia pascerentur, nisi per labium suum nimis ꝓtensum. i. per sua verba fatua & elata impedirentur à pastu & promotione & lucro, qd̄ poterāt acqsiuisset. Vñ Iob 15. Nunquid grande est vt consoletur te Deus? Sed verba tua mala hoc prohibent. Igiṫ necesse est retrocedere, & ad humilitatem redire, & à processu ambitionis & elationis & fatuæ locutionis cessare, si pastum quem appetimus, volumus obtinere. Ps. Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic ꝙ sæpe fit Dei prouidentia ꝙ pastus & lucrum, beneficiū vel officiū ꝙ volumus, melius acquiriṫ si à ꝓsecutione retrocedatur, & tanquā per contemptū penitus dimittaṫ. Vel expone de retrocessu, sicut supra de boue. §. 4. ¶Secundū Solinū ibidē, in quadā insula Aphricæ sunt q̄dā animalia dictis alcib. similia. Sed vltra p̄missa dicit, ꝙ istud aīal hēt genua inflexibilia sicut elephas, sed in illo rigore poplitum ita currit, ꝙ nunquam capitur, nisi q̄n dormiendo arbori innititur, occultè à venatore secatæ. Ista expone sicut supra de elephāte. §. 19. Plin. aūt lib. 8. c. 15. dicit de vris, alcibus & bisontib. omnia supradicta. ¶Succinum secundum Solin. nasciṫ in Germania ex quadam arbore simili pino, & est succinum quædam species electri, de quo vide supra c. de Electro.

De Hispania. Cap. 25.

HIspania. In capitulo de hispania nihil aliud mirabile, dicit Soli. nisi ꝙ circa Vlyssiponem ciuitatem equæ lasciuiūt mira fœcunditate, & spirante vento Fauonio imp̄gnanṫ, & sitientes viros aurarum spiritu maritantur. Dicit ēt Geruasius, ꝙ in Cappadocia equæ similiter cōcipiunt vēto, sed fœtus vltra triennium nunquam viuit, & ēt idē dicit Plin. lib. 8. c. 42. Tales sunt multæ fatuæ mulieres, quas solus ventus, & odor. i. solus auditus, & fama virorum, conceptu luxuriæ, & malæ voluntatis imprægnat, exemplo Helenæ, q̄ Menelao rege viro suo absente fama Paridis audita, cum ꝓ eo videndo ad insulā Cytherō se transfert ab eo fuit rapta. Vel dic, ꝙ equæ sunt bonæ aīæ, q̄. s. solo vento & flatu Sp̄us sancti concipiunt fœtū boni ꝓpositi. Vel talis est beata Virgo, q̄ Spū sctō concepit, & flatu sermonis angelici p̄gnans fuit, & p triennium. i. p 30. annorū spatium ipse fœtus Dei filius vixit. Vel dic ꝙ isti sunt hypocritæ, q̄ fœtum operū suorum vento vanitatis & inanis gloriæ cōcipiunt. Sed ꝓ certo tales fœtus. i. talia sua vana opera parum durant, & cito pereunt & desistunt, qa ſm Sene. Nihil qd̄ simulatum, & fictum est, pōt esse diuturnum. ¶Hispania est Europæ prouincia, infra cuius ambitū in regno Aragoniæ in comitatu Cathaloniæ est castrum qd̄ dr̄ Cardona, vbi sunt montes & lapides de sale, ita duri & solidi, ꝙ ēt cum instrumento ferreo difficiliter fodiunṫ vel radunṫ. Ibi ergo est vnum satis mirabile: qa cum effodiendo salis fouea vel concauitas efficitur, statim adueniente pluuia repleṫ, & in salis substantiā cōmutaṫ, & sic montis, substantia in integrum & quātitate & salsedine reparatur. Dato. n. ꝙ aqua pluuiæ sit dulcissima, tn̄ p montem salsum cui adiungitur, efficiṫ salsissima, vt ait Geru. & ēt ego hoc ipsum audiui à plurib. Cathalanis. Per istū mōtem salis ego possum intelligere diuitias temporales: q̄. s. ad cōdiendum & moderandum dolores pauperum ordinanṫ. Quid ergo? Certè sic cōtingit ꝙ si mōtem & cumulum diuitiarum nostrarum dando eleemosynas vel hospitalitatē & liberalitatem sectando minuamus, venient de cœlo. i. à Deo pluuiæ. i. beneficia & grãæ, q̄ nobis taliter immitenṫ, & cumulus possessionum nostrarum redintegrabiṫ, & diuitiarum nostrarum quantitas ad statum debitū reduceṫ. Fit. n. vt cōiter, ꝙ illa q̄ alijs cōicamus & in aliorū vtilitatem expendimus, palā vel occultè à Deo liberalius recipiamus, & si deinde pauperiores facti fuerimus, ad ꝓsperitatē iterum reueniamus, bene ergo dr̄ Luc. 6. Date, & dabiṫ vobis. Vel dic, ꝙ iste mōs sign̄at diuinā sapientiā, de qua. s. quāto qs magis hauserit, tanto ipsum pluuia cœlestis. i. diuina grã magis augebit. Vel allega de societate, qa dato, ꝙ aliqs sit aqua pluuialis & dulcis. i. hō pc̄tōr, deliciosus & fluxibilis, & si tn̄ monti salso. i. p̄sonæ sapienti & cōtemplatiuæ & morib. excelsæ, per societatem adiūctus fuerit, cito sapiens & salsus factus erit. Vel ecōtra pōt dici, ꝙ q̄n hō dulcis & bonus salsis & amaris, i. pc̄tōrib. sociatur & iungitur, statim p imitationem in similem amaritudinem cōmutaṫ. Bene ergo dicit q dicit. Cum sctō sanctus eris, & cū puerso puerteris: Vñ 4. Reg. 4. Anima eius in amaritudine est. ¶Item idem dicit ꝙ in Cathalonia est mōs Canarum altissimus, & quasi inaccessibilis, in cuius summitate est lacus, cuius aqua est subnigra, & fundus imp̄scrutabilis, vbi māsio dæmonū ab incolis ferṫ esse sub aqua ad modū palatij ædificata. Vñ fit, ꝙ si modicū lapidem in lacū ieceris, statim quasi offensis dæmonibus, & tempestatem & tumultū audies & videbis. In huius ergo mōtis confinijs est fluuius arenas trahens aureas, argenti ēt sunt ibi mineræ, & in quadam eius particula est nix & glacies sempiterna, ibi ēt crystalli copia reperitur. Ibi (vt Gerua. ait) dudū accidit vnum mirabile. Quidā. n. agricola de villa ꝓxima quæ dr̄ Merchera Petrus de tabula nuncupatus, paruulam habebat filiam q̄ ipsum perpetuo eiulatu turbabat, q iratus ipsā dæmonib. cōmendauit, q statim inuisibiliter affuerunt, & puellā raptam in turbine abstulerunt. Septennio ergo, decurso, qdam viator ad pedem montis transiens vidit hoīem celeriter decurrentem, & voce flebili ꝓclamantem. Heu me inqt q tanto pondere p̄mor. Et requisitus qs esset, rn̄dit se in mōte Canarum iam septennium sub dæmonū cōmendatione transegisse, q ipso quotidie ꝓ vehiculo vtebātur. Dixit etiā sub eadem cōditione esse puellam Petri p̄dicti, & adiunxit, ꝙ si pater ipsam in mōtem requireret, dæmones ipsam liberè restituerent. Quib. p̄dicto patri per dictum viatorem relatis, is statim montem ascendit, dæmones adiurat vt filiam reddant, & statim repētino statu filia ꝓdit, procera statura, arida terra, oculis vagis, horrendo aspectu, q̄ tandem paulatim extitit reformata. Nō multum verò post alius quo ꝓ vehiculo dæmones vtebantur, simili patris attestatione liberatus est: qui quia raptus fuerat ætatis, & discretionis maioris, fidelius q̄ apud dæmones gerebantur, expressit, asserens sub lacu esse palatium latum, vbi dæmones cōueniebant, & qd p mundum fecerant, suis maiorib. nunciebant. Quia autem maledictio parentum noceat filijs, vnum aliud pono mirabile qd̄ nup in Aruernia dr̄ accedisse, quidam. n. dū se indueret nollet, mater sua imprecata est ei maledicendo, ꝙ nūquā alias se induere valeret, qd̄ & factum est; quia statim verba pōdus habuerūt. vestes. n. deposuit, & ex tūc cōtinuè & æstate & hyeme nudus fuit, asserens, & hyeme & æstate neq; maiora caumata neq; frigora sustinebat, quàm antea faciebat. Hoc mihi narrauit vnus abbas meus q p clarū montē transiēs, dictū hoīem post aīalia nudū vidit, ipsumq; ad se cōuocās rei seriē inquisiuit. vide simile supra c. 19. de Aethiopia. §. 1. de Nicolao dicto Piscis. Ista p̄nt allegari exemplariter, ꝙ parentes nullo mō debent filios maledicere, & maximè dæmonib. cōmendare, ne fortè laxata diuinæ p̄missionis habena, dæmones ipsos rapiant, & eos saltē ad tp̄s incedéter affligāt, Nā & ego audiui in patria mea Pictauia i parochia de Fontanis ꝓpè ciuitatem Malleacā, semel accidisse, ꝙ vir qdā filiū suū iuuenem dæmonem cōmendauit vel dedit, diabolus verò visus est ipsum in palude circuniacenti submergere,

gere, & vix tam matre quàm plurib. alijs ab opposito trahẽtibus, potuerũt puerum de manu diaboli liberare. Nã sicut antiquitus benedictio parentum solebat valere (sicut dr̃ Eccle. 3. Benedictio patris firmat domos filiorum.) sic econtra præsumendum est ꝙ parentum maledictio saltem temporaliter potest nocere. Igitur bene dicit Apostolus ad Rom. 12. Benedicite, & nolite maledicere. Vel si vis expone moraliter, & dic ꝙ dęmones isti significant tyrannos, qui sub aqua fluxibilis prosperitatis habent palatia auro & argento circunsepta, in quorum lacu. i. in quorum possessionib. si qs lapidem modicum proiecerit. i. modicũ damnum uel iniuriã eis intulerit, statim tempestatem tribulationum, rapinarum & exactionum contra se insurgere videbit. Isti ergo circũiacentes hoĩes, & mulieres ad onera & opera rapiunt, & eos seruitute opprimunt, & affligunt. Iaco. 2. Nonne diuites per potẽtiam opprimunt vos. ¶Narrat idẽ aliud mirabile, dicit .n. ꝙ in quibusdã partibus Hispaniæ. s. in Aragonia, singulis septennijs dęmones solebant habitatores inuadere, & nõnullos atrociter suffocare. Vnde accidit ꝙ qdã miles dictus Petrus latro de regno Aragoniæ, quadã nocte cũ suis cõmilitonib. in aula iacebat, & alijs dormientib. ipse solus vigilabat: vidit ergo duos mauros horribiles domũ intrare, & vnũ de militib. dormientẽ iaculo percutere, cumq; vellet aliũ similiter lædere, respondit vnus ex mauris, in illo milite ꝓ eo ꝙ illa die fœniculum tetigerat, ipsos potestatem aliquã nõ habere. Iste verò miles q percussus fuerat, in aurora euigilãs, & dolorem sentiẽs nullum tñ vulnus, sed solũ in oculo liuorẽ inueniens, cũ causam sui doloris audisset à Petro supradicto, cõfessus est, & viaticum suscepit, & post paucos dies obijt. Quod aũt fęniculus vel ẽt quæcunq; herba virtutẽ habeat naturalẽ coercẽdi dęmones, mirabile est, veruntñ alludit ad hoc uocabulum gallicum hmõi herbæ, q̃a. s. benedicta in Francia nominatur. Dic ergo ꝙ fœniculus q ocũlos clarificat significat fidem nr̃am, vel ẽt theologicam sciẽtiam aut scripturam, quæ. s. visum intellectus clarificat & illustrat, quia si quis fęniculũ fidei vel scripturę gustauerit vel tetigerit. i. crediderit vel studuerit, & ibi mentem suam per spem & deuotionem fixerit, à dęmonum incursionib. tutus erit, firmitas. n. fidei & spei tutum reddit hoĩem à dęmonib. ipsumq; saluat, & liberat à suis tẽtationib. & illusionibus. iõ bene dr̃ 1. Pet. 5. Aduersarius vester diabolus tanquã leo rugiens circuit quærẽs quem deuoret, cui resistite fortes in fide. Vel dic ꝙ fęniculus est diuina gr̃a, quæ sanat oculos mentis nostræ &c. sicut supra. ¶Item dicit Geruasius ꝙ cũ Karolus magnus Hispanias peruagaretur, omnia idola paganorum confregit, excepto vno quod erat in terra Andalusiam quod confringere non potuit. Erat. n. imago ęrea super altã columnam lapideam in confinio maris sita, quæ faciem uertit ad austrum, & clauem in dextra manu tenet, quod idolũ Saraceni Maumeth fabricasse dicũt, & intus (sicut dr̃) legionẽ dęmonum inclusit, & sibi tãtã virtutem dedit, ꝙ nunquã frangi potuit. Cũ autem Christianus appropinquat, statim periclitatur, Saraceni autem adorant, & ideo non moriuntur. Per istud idolum possunt intelligi multi diuites vsurarij & tyranni, qui. s. mediantibus, & suggerentibus dęmonibus, qui ipsos regũt, solent Christianos. i. bonos flagellare, & tribulare, Saracenos aũt. i. iniquos homines adoratores suos & adulatores non solent lædere, sed iuuare. Hi ergo per virtutem dæmonum tantæ virtutis, & potentiæ sunt, ꝙ nec Karolus magnus. i. quicunque bonus prælatus potest eos fugare, uel ad bonum inducere, nec etiam pro voto corrigere vel punire, & ideo isti sunt qui clauem, & regimen patriæ portare videntur, & supra mare mundi positi solum austrum mundanæ prosperitatis intuentur.

De Ibernia. Cap. 26.

IBernia est insula oceani, Britanniæ maiori contermina, secundum Isid. lib. 14. & est in Ibernia quidam lacus in quem si palum infixeris, pars quæ in terra fixa, conuertitur in ferrum, & quæ est in aqua, conuertitur in lapidem, quæ autem exterius est, lignum manet. Sic uerè in lacu huius mũdi si palus, hoc est anima figiẽ per amorẽ in terra. i. in amorẽ tpaliũ, efficiẽ ferrea ꝑ duritiã, & incõpassionẽ, si in aqs deliciarũ mergiẽ, efficiẽ lapidea ꝑ inuerecũdiã & obstinationẽ. Si aũt ab istis duob. eximaẽ, in puritate ꝓpria ꝑseuerat, nec in partem oppositã transmutaẽ. Vel expone aliter ꝙ si sit in aqua ꝑ deuotionẽ, in terra ꝑ humilitatẽ, tunc efficiẽ ferrea, & lapidea per constantiæ firmitatẽ. Si aũt extra fuerit. s. sursum in aere per superbiam eleuata, tũc lignum remanet. s. leuis per iactantiã, & superbiã, mollis per luxuriã, putribilis ꝑ malã consuetudinẽ, frangibilis per tentationem. Vel dic ꝙ talis palus seu uirga est Christus, qui postquam in lacu uteri uirginalis infixus fuit, statim cõuersione mirabili triplex natura in ipso apparuit, quia. s. in vna persona lignum. i. diuinitas, lapis. i. aĩa ĩmortalis, ferrũ. i. corpus põderosum, & graue habuit, & sic vna, & eadem virga sibi tres particulariter subas uendicauit. Gen. 40. Videbã ante me uitẽ in qua erant tres propagines. Vel si vis, dic de Trinitate personarũ & unitate in diuinis &c. vel de una aĩa cum trib. potentijs, uel una ecclesia cum trib. saluãdorũ statibus. &c. ¶Ibernia regio est fertilis, fructib. & frugib. opulenta, quo ad cęli situm tẽperata nã parum aut nihil excedit in frigore vel calore, fluuijs, & fontib. irrigua, pratis & siluis amena, gẽmis & metallis fęcunda, quia inuenitur ibi iris lapis preciosus, qui soli oppositus, arcum ĩ aere gñat, ibi ẽt gagates lapis & margarita cãdida reperitur. Est ibi quædã insula ubi mortuorũ cadauera non putrescunt, & ẽt alia ubi hoĩes minimè moriunẽ, sed qñ senio afficiũtur, exterius deportanẽ. Ibi nec serpens nec rana nec bufo nec aranea nec aliquod aliud venenosum inuenitur, imò in tm̃ cõtrariatur venenis ipsa insula, ꝙ lana, & vestimenta ouium huius terræ fugant oĩa venenosa, verũtñ mare per quod in istam insulam deuenitur, est inqetum & vndosum, & maximè à parte Britanniæ, nec est nauigabile nisi paucis diebus. Hæc oĩa Isid. Solin. aũt de mirabilib. mundi dicit ꝙ gẽs Ibernica est habitu singularis & inculta, victu parca, animo seua, vultu ferox & torua, affatu aspera, erga tñ suos liberalis & benigna. Talis est in oĩbus regio Paradisi .s. in oĩbus temperata fluuio deliciarum oĩum irriga-a. Psal. Torrente voluptatis tua potabis eos, & iterum. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Pratis etiam virentibus. i. exteriori pulchritudine, s. quãtum ad dotes corporis decorata. ibi iris Christus, margarita cãdida B. Virgo, & diuersi alij lapides ꝑciosi. i. diuersi ordines beatorũ inueniunẽ, ibi ex quo cadauer nr̃i corporis post iudicium positum fuerit, nunquã per firmitatem aliquam corrumpeẽ, nec amplius morieẽ. Mors. n. non erit ultra. Apo. 12. Ibi nulla sunt venenosa. i. nullum genus hoĩum peccatorum. Ibi nõ est rana loquacitatis: quia uir linguosus nõ dirigetur in terra illa. Nec aranea muscas capiẽs. i. cupidus vel auarus pauperib. insidians. Ibi nullus serpens malitiosus, imò lana sacræ scripturæ, & bonorũ documentorum q̃ ab ouib. huius terræ. i. ab Apostolis & ꝓphetis emanauit, & nobis post eorum obitum remansit, venena diluit pc̃tõrum. Sed verè antequam ad istam insulã deueniamus, necesse est trãsire mare undosum & periculosum .i. statum pniæ. Quod quia propter undas & fluctus tribulationum multi metuunt ingredi, ideo in istã insulam non intrabunt. Nam gens & populus huius terræ, illi. s. qui per merita volunt ibi acquirere hæreditatem æternam, debẽt esse victu parci per abstinentiam, aĩo seu per iustitiam, & ad extraneos. i. pc̃tores affatu asperi ꝑ correctionẽ, erga tñ alios sibi consimiles, i. bonos, liberales ꝑ cõpassionẽ, affectibiles per doctrinã & eruditionem, & benigni per amorẽ, & dilectionem. Vox. n. tua dulcis. Can. 2. ¶In Ibernia victores sanguinem bibunt illorum occisorum de quibus triumphauerunt, & inde faciem suam liniunt, ſm Solin. Sic raptores uel vsurarij sanguinem. i. substantiam temporalem aliorum vorant contra quos præualent, & de quib. triumphant, & inde se liniunt. i. se delectant & parant. vnde Hie. 2. In alis tuis inuentus est sanguis pauperum Vel dic de malis prælatis, qui multos occidunt vt habeant sanguinem eorum. i. substantiã temporalem. Figura optima de muliere ebria sanguine martyrum Iesu. Apo. 17. Vide infra in loco suo. ¶Gerardus autẽ lib. suo de mirabilib⁹ Iberniæ dicit ꝙ ista insula viuẽtiũ, est in quodam loco Mononiæ, quæ est Iberniæ ꝓuincia. Ibi ẽt est alia insula in quam nihil intrat fęmineum, quin ilico moriatur, sicut de caniculis & catulis multorum animalium est probatum. Aues etiam masculæ in arborib. insulæ resident, fœminæ, verò præteruolan. Simile dicit esse in quodam cemiterio in prouincia Vltoniæ. Dicit etiam insulam adiacere Angliæ à parte Septentrionali, vbi mulieres concipiunt qui-

quidem,sed nunquam ibi parere possunt, imò necesse est ꝙ tempore partus affectę dolorib.alibi,vt pariant,transuehā tur.Insulam verò vbi corpora nō putrescunt, dicit Iberniæ adiacere,vbi.s.dicit quòd cadauera sub diuo relicta,minimè corrumpuntur,& ideo hoīes mortuos sub diuo custodiunt, & proauos & atauos recognoscunt.Dic ꝙ tales insulæ sunt Paradisus,vbi nihil fęmineū.i.nihil imperfectum pōt intrare.Apoc.21.Nihil coinquinatum intrabit in illam,vbi etiam nemo moritur aut putrescit,vt dictum est.Vnde ista propriè est insula viuentium,quia vt dr̄ Sap.5.Iusti in perpetuum viuent,& alibi.Credo videre bona dn̄i in terra viuētium.Vel dic ꝙ talis est religio,vbi viri.i.iusti & perfecti viuunt, fęminæ verò.i.imperfecti & luxuriosi apostatant,& recedūt.Cōtrarium vide de Amazonia supra eo.lib.& infra lib.16. Exo. 1.ibi enim masculi occiduntur , & fœminæ viuere permittuntur.De hoc autem ꝙ fœminæ bene concipiunt,sed non pariunt,dic quòd talis insula est mundus, vbi multi bonum propositum concipiunt , qui nunquam parturiunt bonum actum,nisi fortè alibi.s.ad religionis patriam transferantur, Egredere ergo de terra tua &c.Genes.12.

De India, Cap. 27.

INdia est regio in oriente latissima, vbi multæ sunt insulæ auro & argento,& preciosis lapidib. opulētæ,quæ nobilissimis fluuijs est irrigata , & arboribus semper virentibus decorata.Ibi elephātes fortissimi, ibi Monoceron bestia inuincibilis,ibi hebenum lignum,ibi cynamomum, piper , & calamus aromaticus, ibi diuersi lapides preciosi , vt beryllus,chrysopassus,carbūculus,adamātes,margaritæ,& vniones,ibi sunt montes aurei , quos pp dracones ibi existentes difficile est & impossibile adire,ibi reges potētissimi, ciuitates populosissimæ,& famosæ,ibi bis in anno crescūt fruges, & ibi bis æstas & hyems in quolibet anno circulantur, sicut oīa narrant Isid.& Plin.qui etiam di cit ꝙ India inter omnes mundi regiones est maior,potentia , opulētior,famosior & sicut dicit idem,Indorum quidā tellurem colunt,& quidam militiam capessunt,alij merces vendunt,alij emunt,alij regibus assident, alij respublicas gerunt,alij iudicia reddunt,alij religioni,alij scientiæ & disciplinæ vacant,& sicut dicit idē Pli.lib.7.in locis Indiæ vbi nō sunt vmbræ,& vbi sol directe super capita transit,sunt hoīes staturę maximæ,videlicet 5. cubitorum,& duarū palmarum,qui nec infirmitatib.exponūtur,nec capiti nec oculorum,nec membrorum dolorib. infestantur,nec ab immoderato calore solis eorum corpora lædunt̄,imò potius indurantur . Nam Philosophi eorum ab ortu solis vsq; ad occasum solem intuentur immobilib. oculis,in calidissimis arenis quotidie commorātes . Ibi sunt arbores tantæ proceritatis ꝙ sagittis nequeunt superari.Vn̄ dicit ꝙ sub vna ficu indica pn̄t centū milites se armare,& sup singula internodia arundinum in fluuio nauigabili terni hoīes deferuntur . Ad quòd etiam facit quod dr̄ in epistola Alexandri quòd in India iuxta fluuium Odman tales arūdines erant ꝙ vnam de illis 30.milites vix portabant.Hæc oīa pertinent ad ecclesiam,quæ militat & triumphat. Hæc.n.ad orientem luminis grāæ & virtutum , scientiæ & discretionis est fundata,hæc inter oēs mundi regiones,& sectas est potētissima quo ad hostis vincibilitatem, latissima quo ad charitatem,opulentissima quo ad gratiarum ubertatem,populosissima & famosissima quo ad sanctorū multiplicitatē,& bonorum operum probitatem.Ideo 1. Paral.22.Domus quam ędificare volo dn̄o,talis debet esse,vt in cunctis terræ regionib.nominetur.Ibi etiam sunt insulæ. i. diuersi status & religiones,quæ auro sapientiæ,argento eloquētiæ,& p̄ciosis lapidibus,i.diuersis virtutib.sunt repletæ . Hęc.n.nobilissimis fluuijs,i.prædicatorib.irrigatur,arboribus etiam,i.contemplatiuis per honestatem semper virentibus derogatur, elephantibus fortissimis,& ex aspectu sanguinis ad præliū animatis,i.sacris martyrib.venustatur. Ibi est Monocerō Christus inuincibilis , cuius fortitudo sicut Minocerhontis Numeri 23.Ibi hebenum lignum preciosum & aromaticū sanctæ crucis , ibi cynamomum humilitatis & degestionis , piper feruoris & dilectionis,calamus aromaticus deuotionis & orationis.Ibi ebur castitatis,ibi beryllus(q̄ lites facit vincere)patientiæ & benignitatis,carbūculus ardētis charitatis,margarita puritatis, ibi adamas cōstantiæ & firmitatis. Ibi sunt montes aurei.i.viri excelsi & cōtemplatiui, auro,i. scientiæ lumine decorati,q.s.aurei sunt per luculentiā exēplorum,quos tn̄ dracones.i. detractores intantū circūeunt, quod vix aurū bonorū exemplorū ab eis reportatur.Ad literā ēt ciuitates,& reges,& populi potētissimi,ꝙ in hac India ecclesiæ cōmorantur.Vel ciuitates sunt collegia,ubi sūt ciuium vnitates.Reges aūt & rectores sunt p̄lati. Ibi est etiā duplex æstas & hyems: quia in ecclesia est ęstas ꝓsperitatis mūdanæ quantū ad bene ipsa utentes,& fœlicitatis ęternæ uel æstas gr̄ę in præsenti,& gloriæ in futuro. Ibi etiā est duplex hyems,s.tribulationis mūdanę,& damnationis ęternę quātum ad malos,prima culpæ,secunda pœnę.Iudaz in canonica,Arbores autumnales bis mortuę.Quidam etiam terram excolunt & cętera; ad literam si uis. Vel dic ꝙ tellurem corporis quidā excolunt per pœnitentiā, alij militiā Christi uel etiā martyrij frequentāt,alij merces doctrinæ in merces uirtutum cōuertunt, vt prędicatores,alij respu.regunt, vt p̄lati,alij regibus.i.Christo, & sanctis assident,ut cōtēplatiui,alij iudicant,vt confessores, & sacerdotes,alij religioni,& disciplinæ vacāt ad literā:ibi.n.sūt Philosophi,i.theologici doctores,qui solē,i.Deum in rota sua irreuerberatis oculis intellectus intuent̄ , inq̄tū de Trinitate ineffabili determināt,& loquunt̄.Vel per istos intellige beatos,& maximè Angelos,qui(sicut dr̄ Mat.18.) semper vident faciem patris.Apoc.22.Serui eius seruient ei, & faciem eius uidebūt. Vel isti sunt boni & cōtemplatiui in mundo , q̄ licet sint in arenis calidissimis tribulationū,tn̄ oculum cordis à mane iuuentutis usq; ad occasum senectutis tenēt sp ad solem iustitiæ eleuatum per desiderium,& affectum.Ibi sunt hoīes staturæ magnæ ad magnitudinem,s.quinq; cubitorum quo ad quinque sensuum discretum usum, & habitudinem,iō Cā. 3.Statura magna scientes bellum.Vel per quinque cubitos, intellige quinque quæ sunt in ecclesia triumphante , q̄ sunt uisio,fruitio,tentio,Christi humanitatis contēplatio,& sanctorum societas uel consolatio,uel cohabitatio &c.Ibi nulla est umbra obscuritatis , sed directa uisio solis Christi , & suæ diuinitatis. Isti nec ardore tribulationum,nec infirmitate tentationum perpetuo afficientur,quia neq; mors, neq; luctus erit ultra,quia prima abierunt.Apoca.21.Ibi etiā sunt arbores ita altæ,i.homines ita in Deum eleuati, ꝙ à sagittis tentationum amplius nequeunt superari. Figura Dan. 4. de arbore attingente cœlum &c.Psal.Altissimum posuisti refugium tuum.Ficus etiam sunt ibi quæ fructum bonorum exēplorum,folia aspera duarum correctionum portant, s.prædicatores,sub quorū folijs & umbra,uerbis, & exēplis 100. Christiani milites armis gratiarū,& uirtutum possunt optime se armare.Ibi etiam sunt arūdines uacuæ,i.pauperes uoluntarij,quibus innitentes,i.quos imitātes,& in quorū orationib.cōfidentes solent ad portum Paradisi per huius uitæ fluuiū tutius nauigare.Prou.31.Facta est quasi nauis institoris.¶India est regio calidissima maxima & opulētissima,ubi licet sint multa bona,tn̄ sunt multa monstruosa,& quasi incredibilia non uidenti,prout dicit Isid.& Plin.Nam ibi draconum,& unicornium,& elephantum est maxima multitudo,ibi arbores tantæ altitudinis,& proceritatis, ꝙ sagittis nequeunt superari.In montib.eius sunt quidam hoīes canina capita habentes:quidam etiā qui habent auersas plātas, positas.s.retro post crura,ꝫm Plin.& in pedib. sunt octo digiti.Primi ferarum pellibus sunt induti,& uenatione,& aucupio tm̄ uiuunt,et latrāt ad modum canis, et aliter non loquunt̄,et sunt in tanta multitudine ꝫm Pli.ꝙ 120.milia numerantur . Tales aūt finxit se habere in suo exercitu q̄dam dux Longobardorū,et ad taliū formā quosdā milites parauit,et sic eorū timore hostes superauit.Et i aliqua Indiæ parte sunt fœminę q̄ nunquā pariunt nisi semel,et statim ut nati sunt,canescunt infantes.Sic uerè in mundo isto q̄ ardore auaritiæ cōburit̄,sunt diuersa mōstra.i.gn̄a p̄ctōrū.Ibi.n.sūt dracones sitibundi ꝑ auaritiā.ibi unicornes elati ꝑ superbiā, ibi elephantes cū genib.inflexibilib.ꝑ obstinationē et crudelitatē,ibi arbores ꝓceræ ꝑ diuitiarū et p̄ctōrum multiplicitatē, in tm̄.s.ꝙ sagittis diuinorum eloquiorum nequeunt penetrari per p̄dicationem , q̄a uerè sunt multi ita superbi et obstinati,ꝙ nulla sagitta correctionis uel p̄dicationis uel diuini eloquij ualent a p̄dicatorib. superari.Iob 41.Nō fugabit eum uir sagittarius,in stipulā uersi sunt ei lapides fundę.

Per illos autem qui canina hñt capita, intelligo vsurarios, qui caput intentionis hñt caninum per crudelitatem & auaritiã: quia. s. isti more canis sunt insatiabilis appetitus. Isti. n. nõ loquuntur vt hoĩes, quia verba eorum nõ sunt pia vel rationabilia vt hoĩm, imò sunt latratus canum, quia. s. inhiãt ad pauperes deterrendos, & ad diuitiarum prædam capiendam. Ideo isti habent plantas auersas, quia. s. pedes affectuũ q̃ deberent tẽdere ad interiora. i. ad spũalia & æterna, in eis vertuntur ad posteriora, & terrena. Vel auersas plantas hr̃e dñr: quia. s. partem superiorem pedum affectionum, illã. s. q̃ de spũalib. debet cogitare hñt subtus, & ad partem inferiorem. i. affectionem ad temporalia ei præficiunt & ꝑponunt. Isti in pedib. hñt octo digitos, quia in pedibus. i. in finæ vitæ suæ sperant venire ad octauã resurrectionis, vel ad octo beatitudines, cum proponant finaliter pœnitere. Isti de pellib. ferarum vestiuntur. i. de diuitijs pauperum, quos excoriauerunt, & hoc quia dentib. falsorum sermonum, & vnguibus excoriationum sunt armati, ad Heb. 11. Circuierunt in melotis, & in pellib. caprinis &c. Vel si vis allega cautelam illius ducis, ꝙ. s. vtile est in negotiis quñq; aliqua q̃ non sunt vera fingere & supponere, exemplo Dauid, q̃ finxit se esse furibundum.

3 ¶In India vt ait Plin. quidam sunt hoĩes quorũ corpora solis ardorib. non lædunt nec mollescũt, sed potius indurantur. Sic verè nec tu debes per ardorem tentationum. i. tribulationum remolliri, sed magis ꝑ constantiam indurari. Vel expone ecõuerso de illis qui in ardore tentationis vel tribulationis positi non remolliunt per cõtritionem & cõuersionem, sed potius indurantur per obstinationem. Hier. 5. Indurauerunt faciem suam supra petram.

4 ¶Secundum Plinium, in India sunt quidam hoĩes qui nunquam senescunt, q̃ sp̃ in ætate media moriuntur. Alij sunt qui in iuuentute canescunt, & in senectute nigrescunt. Alii sunt q̃ statim nati cani efficiuntur, quorum matres non nisi semel pariunt. Ibi ẽt sunt hoĩes qui carentes ore, solum odore viuunt arborũ, harumq; lanugine vestiuntur, & malo odore cito moriunt̃. India est mundus vel ecclesia, canities est maturitas morũ, quia cani sunt sensus hoĩs, sicut dr̃ Sap. 4. Nigredo aũt est infectio & exustio peccatorũ. Multi sunt ergo qui non canescunt, quia verè multi sunt in mundo, & ecclesia qui ad canitiem, & maturitatem morum non perueniunt, & hoc q̃a iuuenes per peccata, & vitia moriunt̃, & sp̃ in peccatorũ nigredine perseuerant. Alii etiam in iuuentute canescunt, illi. s. qui bene incipiunt, & maturè, sed pro certo in senectute nigrescunt, quia tunc degenerant à pristina bonitate. Gẽ. 42. Deducentes canos meos ad inferos cum dolore, quia. s. acres in principio, franguntur in fine. Alii etiam sunt q̃ ab ipso ortu matris. i. à iuuentute morum canitiem trahunt, & amplectunt̃, vt sanctificati in vtero, quia tales quasi à natura sunt honestæ vitæ. Illi aũt qui os non hñt, sunt pudici, & verecundi: q̃ os detractionis, adulationis & iactãtiæ nõ hñt, q̃a ẽt vix audent loqui, & isti odore arborum, & florum viuunt. i. exemplo, & fama bonorum operum aliorum, quia. s. bonum exemplum aliorum est eis sicut odor, quia corpore bonorum operum resoluit, & emanat quo simplices nutriũtur. Et isti malo odore, i. malo aliorum exemplo cito pereũt ꝑ pc̃m. Vel odor est deuotio, & dulcis suauitatis æternorũ. Variis odorib. delectatur cor. Prou. 27. Quæ potissimè vera sunt de simplicib. quos aliorum exẽpla, & fama recreãt, infamia verò & vitia cito grauant.

5 ¶Itẽ dicit Solin. ꝙ in India vltra Palibotram est mons Maleus, in quo vmbræ nõ sp̃ cadunt versus septentrionem, sicut apud nos, imò ꝑ mediũ annum, tpe. s. æstiuo vmbræ tendunt ad meridiem, alio verò dimidio anno. s. tempore hyemali cadunt, & tendunt versus aquilonem. Apud ipsos ẽt stellæ q̃ dicunt̃ septentriones, q̃ nobis perpetuo apparent, non vñr ibi nisi per 15. dies in anno. Per istum montẽ põt intelligi Chr̃s, de quo dr̃ in Ps. Mõs Dei mons pinguis. Per vmbrã possum intelligere bona eius, q̃. s. ab ipso resultant, & emanant, siue sint temporalia, siue æterna, per æstatem intelligit̃ vita p̃sens, per hyemem verò intelligit̃ tp̃s mortis. Dico ergo, ꝙ mons Maleus est Chr̃s, q̃ in inferno malleat pc̃õres, qui ꝑ certo dum durat æstas p̃sentis vitæ, solet vmbrã beneficiorum, & diuitiarum mittere ad meridiem, i. ad mundi diuites & potentes, qui ad modum partis meridianæ luce prosperitatis fulgent, & ardore cupiditatis feruent, quia sicut dr̃ in Ps. Peccatores in seculo obtinuerunt diuitias. Tempore verò hyemis, s. post mortẽ fit contrarium, quia vmbra huius montis, i. beneficia ipsius Chr̃i versus aquilonem partem mundi frigidam, i. ad ipsos frigidos desolatos, & pauperes mittuntur, & tunc Paradisi refrigerium eis datur. hæc. n. est diuinæ prouidentiæ mirabilis dispensatio, quia. s. diuitib. solet vmbram bonorum suorum in vita ista concedere, & à pauperib. auferre, & retrahere, tempore verò mortis ecõuerso vmbram refrigerij sui pauperib. tribuit, & diuitibus ipsam tollit. Iõ diuiti dr̃ Lucæ 16. Filii, recordare q̃a recepisti bona ĩ vita tua, & Lazarus similiter mala, nunc autẽ cõsolatur, tu verò cruciaris: ac si diceret, Oportet vt bona cum malis compẽsentur.

6 ¶In India ꝫm Solinum sunt quidam populi, qui facillima insultatione, velut equos transiliunt elephantes. Alij ẽt ibi sunt q̃ syluestrem agunt vitam, & elephantes venantur, ipsisq; perdomitis aut ad vehendũ, aut ad arãdum vtuntur. Tales hoĩes fuerunt Apostoli, q̃ syluestri, & austeræ vitę fuerunt dediti, & virtutib. & meritis fuerũt maximi. Isti. n. elephantes. i. mũdi principes per ꝑdicationem venati fuerunt, ipsosq; æquitauerunt. i. superauerunt, & per conuersionem ad fidem domuerunt, & terrã ꝓprii corporis arare per pn̄iam docuerunt. Vñ talib. potuit dñs dicere illud Iob 39. Nunquid alligabis Rhinocerõtem ad arandum loro tuo, aut cõfringet glebas vallium post te.

7 ¶In India ꝫm Solinum, sunt quidam populi quib. nõ placet aliquod aĩal occidere, nec carnes comedere. Pleriq; (inquit) tãtum piscib. alunt̃, & è mari viuũt. Tales sunt fratres ꝑdicatores, & aliq̃ alii religiosi, in India, i. in ecclesia cõmorantes, qui. s. vsum carnium, & occisiones aĩalium abdicauerunt, & solum viuere de piscibus. i. de cibis quadragesimalib. decreuerunt. vñ 1. ad Cor. 8. Si esca scãdalizat fratrem meum, nõ manducabo carnes in æternum.

8 ¶Hic dicit Solin. ꝙ sunt quidam in India qui parentũ viscera epulas hñt, sed vide simile infra de Scythia. §. 8. Sunt etiã ibi quidam (vt ait) qui voluntariè mortẽ accrescunt, rogis accensis, qñ senio fatigant̃, se inijcientes. Istud põt allegari cõtra senes, qui nullo modo vellent mori, imò semper sperãt et optant magis viuere. Vel expone sicut infra titulo de Scythia.

9 ¶Itẽ Solinus dicit, ꝙ in India sunt populi qui in arenis feruentissimis ab ortu solis vsq; ad occasum contentis & apertis oculis orbem ipsius solis candentissimi contuent̃, & in globo igneo secreta q̃dam rimantur, & in ipsis arenis alternatim nunc super vnum pedem, nunc super alium sustentantur. Tales sunt viri sancti, & tales sunt boni religiosi, q̃a in arenis sterilis paupertatis sunt fundati, et in feruore tẽporalis aduersitatis positi, debentq; solem iustitiæ Christum per contemplationem inspicere, et secreta suæ maiestatis cõsiderare, et intelligere, et in hoc opere ab ortu vsq; ad occasum. i. à iuuẽtute vsq; ad mortẽ manere. Alternis verò pedibus, i. nunc pede spei, nunc pede timoris se sustinere debent, et in arenis feruentib. mundi tribulationum recti stare. Duo. n. pedes nostri sunt spes et timor, in quibus alternatim standum est, nunc de superiorib. nunc de inferiorib. cogitando. Quilibet ergo talis contemplatiuus potest dicere illud Iob 31. Vidi solem cum fulgeret, et lunam incedentẽ clarè. Vel dic de beatis, qui solem Christum et orbem luminis, i. Dei contemplantur, & cum duos pedes habeãt, s. & intellectum & voluntatem, in his alternatim, i. nunc intelligẽdo, nunc amando versantur.

10 ¶In India secundum Solinum homo quilibet plures põt habere vxores, sicq; fiebat (sicut, & apud antiquos mos erat) ꝙ morientium corpora cremabantur absq; aliqua alia sepultura. Igitur de vxorib. hominis morientis, officiosior, castior & melior eligebat̃, q̃ ignẽ defuncti viri intrabat, & in signum castitatis cum viro suo seipsam cremabat, & sic cum eo quandam regionem viuentium accedere tũc credebat, cæteræ verò vxores q̃ sic non faciebant, tanquam illæ quæ virum suum minimè dilexerãt cum nota & infamia postea viuebant, sicut dicit Solin. Quidam etiam amici cum mortuis se ponebant, & eius ignis fieri participes & cum eo recedere cupiebant. Vnde etiã narrat Plin. lib. 7. c. 36. de Publio Catieno Philotino, qui patronum suum ita dilexit, quòd videns eum mortuum, in flammas vbi corpus eius cremabatur, se iniecit, & sic cum illo vitam finiuit. Solinus similia ponit de vxoribus Thracum. Addit autem Pomponius quòd amici mortuorum arma & opes iuxta ignem mortui ponunt. Parati (inquit Pompon.)

cum fato iacentis (si detur ēt manus) vel pacisci, vel decernere. Per ignem istum possum intelligere ignē purgatorij, in quo q libet bonus pro maiori parte statim post mortē ponit, & (quantum ad aīam) sepeliet: ibiq; à reatib. exurit, & purgat. Eccl. 2. In igne probatur aurum & argentū, hoīes verò receptibiles in camino humiliatio. Quare ꝓ certo dico, ꝙ illa vxor, & ille amicus qui mortuum dum viuere dilexerunt, & sibi fidem, & amicitiā seruauerunt, non debent istū mortuum dimittere, sed in eundem ignem secum intrare ꝑ cōpassionē, pœnā quā patitur cogitare, & ipsam secū condolendo mentaliter sustinere. Ruth 2. Benedictus sit à dño, qñ eam misericordiam quā ꝓbuerat uiuis, seruauit & mortuis. Amici ēt eius ꝑ compassionem debent comburi, & armis orationum vel opib. eleemosynarum cum fato diuinæ iustitiæ vel mortis decernere vel pacisci. Tunc. n. homo cū fato iacentis. i. cum morte vel cum purgatorio paciscit aut dimicat, qñ ꝑ eleemosynas satisfacit, vel per orationes pugnat. Es. 28. Pepigimus fœdus cum morte, & cū inferno fecimus pactū. Vel dic, ꝙ vxor est aīa, cuius vir est Christus, qui igne passionis fuit crematus. Intret ergo aīa & q libet Chri deuotus istum ignem dominicæ passionis, sibi officiosè compatiendo, & tormentorum suorum se participem faciēdo. Vel pōt dici, ꝙ qñ videmus amicum nostrum ad ignem paupertatis, & miseriæ peruenire, statim debemus cū ipso eundem ignem per dolorem, & compassionē intrare, & sibi cōdolere totis viribus, & eū si necesse est, armis & opib. adiuuare. Vel si vis allega contra multos, qui tunc amicis suis arma & opera offerunt, & pro eis se velle facere mirabilia asserunt, qñ pericula transierunt, & qñ iuuare vel proficere nihil prosunt. Qñ. n. sciūt ꝙ impossibile est ꝙ casus de quo agitur se offerat, tunc iactant se facturos mirabilia si occurrat.

31 ¶In india est q̄dam insula quæ dr̄ insula solis, tēdens versus deserta Carmaniæ, q̄ semper rubet, & est oī generi animaliū inaccessa. Quicquid. n. viuum in eam ingredietur, illico moritur. Talis insula est infernus, q ignis ardorib. sp rubet, qui pro tanto insula solis dr̄, quia ibi sol iustitiæ Chrs ardorem suæ iustitiæ exequitur. Nullus ergo q vitam grē viuit, hic recipit, & hoc q a q squis illuc intrauerit, necesse est ꝙ morte perpetua pereat. Igit cum homo qui uitam grē viuit, mortē perpetuam non incurrat, restat, ꝙ ad inferni insulam nō accedat, quodq; eius ingressum sibi Dei iustitia interdicat, qa sicut dr̄ Prou. 2. Oēs qui ingrediuntur ad eam, s. inferni insula non reuertentur. Vel dic ꝙ talis insula est mala mulier, q̄ carnalitate rubet, & cupiditate feruet. Ille ergo q vita grē vult viuere, ad eam non debet accedere, nam q eam frequētauerit, necesse est eum mortem culpæ sentire.

32 ¶Chelonophagi populi sunt Indiæ, qui per totum corpus prēter faciē sunt hirsuti, qui carnib. testudinum nutriuntur, & corijs piscium vestiuntur. Per istos intelligo diuites, qui. s. diuitiarum vellere sunt hirsuti. Eorum. n. pellis. i. exterior possessio multis diuitijs est hirsuta, sola verò facies. i. sola conscientia vel aīa misera est atq; nuda, & virtutum diuitijs non vestita, nāque hi quo ad corpus sunt diuites, quo verò ad aīam paupe res & inanes. Apoc. 2. Dicis quia diues sum, & nullius egeo, cum sis miser, & miserabilis, & cœcus & nudus. Isti ergo carnes testudinū, i. pauperum substantias comedunt, & de corijs. i. diuitijs piscium. i. flebilium miserorum se vestiūt atq; viuunt. Eze. 35. Lac comedebatis, & lanis operiebamini.

33 ¶In India adhuc sunt multa mirabilia. Nā s̄m Geruasi. in epistola Alexādri ad Arist. sunt ibi certa loca vbi hoīes sp viuūt, vbi vitæ tedio affecti, necessariò extra portant, vel ab amicis, & parentib. occiduntur. Et ista est forte illa patria de qua dicit Aris. ꝙ bonum est mactare patrem in treballis. Dicit ēt ꝙ sacerdotes q poma arborum solis & lunæ comedebant, quadringentis annis viuebant. Ista possum applicare ad ecclesiasticos, q ꝓ certo in ecclesia sine morte culpæ sp ꝑ grām viuerent, dum tñ arborum solis & lunę, hoc est Chri, & beatæ Virginis poma, i. bona exempla, & documenta, & opera ꝑ imitationem comederent, nisi ꝓprij parentes ipsos morte culpæ & pœnæ necarent. Sed ꝓculdubio filij ipsorū. i. nepotuli, & consanguinei, ad quos. s. ecclesiastici hñt affectionem excessiuam, & ꝓ q b. ditandis nō dubitant expendere patrimoniū crucifixi, sunt cā ꝙ ecclesiastici ꝑ diuersa vitia moriunt, & ēt qñq; de ista patria. i. de ipso statu ecclesiæ esse runt, & expellunt. Isti ergo mactāt patrem in treballis, qñ sunt occasio ꝙ parens eorum ꝑlatus vel ecclesiasticus à diabolo spūaliter mactet, & vita grē & gloriæ priuet. Thobiæ 1. Occiderūt regem filij eius. Si vis expone ꝑdicta sicut in c. de Ibernia, vbi simile inuenies.

14 ¶Arbores solis, & lunæ erāt duę altissimæ arbores in desertis vltra oēm habitationem hoīm Indiæ, quarū altera soli, altera lunæ dedicata erat. Et arbor solis in mane oriente sole, & radiis eius arborem tangentibus cōcutiebat vsq; ad radices, & dabat respōsa petētibus. Similiter & arbor lunę, vbi in sero à radijs lunarib. tāgebat, vsq; ad fundamentū cōcussa, ad interrogata rñdebat, sicut exemplificat de Alexandro, q ab arborib. istis adiit rñsum mortis suæ. Istas arbores seruabant, & colebant q dam sacerdotes, qui erant corpore grandes, dentes vt canes hñtes, & aures maximas, & pendentes, super arenas nudi iacentes, de amomo & lazere (qd᷑ de quadam ꝓpinqua sylua stillabat) necnon de pomis arborum viuentes, & nihil aliud comedētes, & tñ vitā suā diutissimè ꝓtendentes. Vsq;. n. ad istas arbores penetraui. Alexander, & ab ipsis tā mane q̄ sero tps, modum & certitudinem mortis suę reportauit. Rñsum. n. ei fuit ꝙ infra annū Babylonem rediturus erat, & eā capturus, & ibi ab amicis suis veneno periturus, ꝙ & postea factum est. Ista sumpta sunt ex historia Alexandri. Per solem Chrm, & ꝑ lunam beatam Virginem intelligo, q nunc sursum in cęlo morant. Abachuc 3. Sol & luna steterunt in habitaculo suo. Per Arbores ipsorū intelligo ipsos angelos, solis & lunę. i. Chro & beatæ Virgini dedicatos. Nā ꝓ certo isti sunt q radiis solis & lunæ. i. grā Chri & Mariæ illuminati & tacti, multa occulta aliis reuelauerunt, & prophetauerunt, & ipsos ꝑdicando, vel inspirando de his q̄ ad mortem, vel ad salutē ꝑtinent, docuerunt, pomaq; sua, hoc est bona documenta, & exempla, & etiā beneficia tēporalia suis cultorib. & imitatorib. ꝓbuerunt. Dico ergo, ꝙ sacerdotes & religiosi, q spiritualiter sunt dedicati ad colendum solem & lunam, & eorum arbores. i. Chrm & Mariam, & eorum sctōs debent esse grādes per virtutum perfectionem, debent hre magnos dētes. i. acuta verba per ꝑdicationem, & correctionem, debēt hre aures lōgas per aliorum liberalem exauditionem: q a. s. ipsi debent libenter audire pauperes eleemosynam petentes, pctōres cōfiteri volentes, & quoscunq; iustitiam requirentes, debent insuper in arena pnīæ iacere per ꝓpriæ carnis macerationem, & solo amomo, & lazere (q̄ sunt species aromaticæ). i. aromatib. virtutum debent spiritualiter viuere per deuotionem. De pomis etiam arborum istarum. i. de beneficiis ecclesiasticis q̄ ab istis arboribus. i. à sanctis ecclesiarum fundatorib. relicta sunt, debent viuere quantum ad corpus sustentandum, & sic uitā grē continuare debent ꝑ perseuerantiam, & durationem. Sap. 3. Iusti aūt in perpetuū viuent. Vel dic, ꝙ istæ arbores sunt æternæ dignitatis eminētiæ, à q b. rñsa scripturæ uenerunt, & in q b. poma bonorum Paradisi crescunt. Illi ergo qui talia poma comedunt, et qui fructus æternæ gloriæ percipiunt, non amplius morientur aut deficient. vnde Deu. 33. legitur Ioseph fuisse benedictus de pomis et rore. dicit. n. De pomis fructuum solis et lunæ, et de pomis collium æternorum. Vel ista pñt dici in principio sermonum sic, Sicut arbores solis et lunæ antiquitus responsa non dabant, nec petentib. rñdebant, nisi qñ ipsos solis et lunæ lumen et radij tangebant, et corporaliter cōmouebantur, sic verè prædicatores qui solis et lunæ. i. Chri et beatæ Virginis sunt arbores, nō possunt congruè aliis loq, et prædicare, nec ipsos de his quæ ad salutem pertinent informare, nisi primò radiis et influentiis ipsius lunæ et solis. i. ipsius beatæ Virginis, et Chri donis et gratiis cœlitus illustrent, et ab ipsis inuisibiliter moueantur. Est igitur ista illuminatio prius petenda, et vt habeatur, ad ipsos oro propinanda etc. Ad qd᷑ etiam pōt applicari de illuminationibus angelorum, quorum. s. superiores illuminant medios, et illi inferiores, nam medii nunquam inferiores illuminarent nisi prius ipsi lumen à superioribus, reciperēt. Cum ergo prædicator sit medius inter Deum et plebem, necesse est vt primò à superioribus. s. à Deo et sanctis illuminationem gratiæ recipiat, antequam illuminationem doctrinæ auditoribus infundat. Rogabimus ergo vt Christus nos illuminet etc.

15 ¶Alexander accepto responso, ꝙ Babylonem erat rediturus, ibiq; moriturus, non propter hoc omisit illuc ire, sed satis cum ad mortem ducētib. fortunæ se voluit exponere, &

& tamen iuxta responsum arborum, vitam ibidē opportuit veneno finire. Cum enim Babylonem obtinuisset, & ibi legatos de subiectione oīum partiū orbis accepisset, in gloriam elatus, inebriatus fuit, & responsis deorū oblitis venenū cū vino sumpsit, & perijt. Ista possunt applicari ad occultā Dei prouidētiam: quæ ꝓ certo si quid ordinauerit, necesse est ꝙ eueniat, nec aliqualiter impediri poterit. Vñ in nobis etiam sæpissimè ꝑcipimus, ꝙ dato ꝙ sciamus nobis ī aliquo negotio nō ꝓsperè successurum, & dato qđ cognoscamus fatuè agere, tamen spiritu & occulta Dei ꝓuidētia ducti, illud facere nō omittimus, quinimò in fata nostra ruentes illud sæpe facimus, vnde postea dolētes sumus. Exēplum habemus in Paulo, q̃ quamuis à Spiritu sancto didicisset se multa passurū in Hierusalem, illuc tñ contra oīum voluntatem iuit, vbi multa tribulamina sustinuit. Vnde ipse dicit Actuum 20. Alligatus spiritu vado in Hierusalē: quæ in ea ventura mihi sunt, ignorans, nisi ꝙ Spiritus sanctus mihi protestatur, quo 16 niā vincula & tribulationes Hierosolymis me manēt. ¶ Alexāder in epistola ad Arist. refert se vidisse in India multa mirabilia, & primū serpentes q̃ habēt tria vel duo capita, quorū erat grossities vt vna grossa colūna, & erecto pectore incedebant, & de ore linguas trisulcas emittebant & veneno oculis scintillantibus, halitum pestiferum emittebant. Quia igitur caput in scripturis significat intentionem, pectus verò cogitationem, lingua locutionem, oculus cognitionem, vř charissimi ꝙ per serpentes istos possum intelligere quosdam nefarios peccatores, qui in mundo cæteris sunt peiores. Inueniunt. n. quidā pessimi q̃ habent plura capita. i. multiplices intētiones, & plures linguas. i. duplices locutiones, q̃a proculdubio in suis negotijs & malitijs proficiēdis plura capita constituunt. i. plures fines & vias intendunt, & si in vna deficiunt, ad aliam statim vadunt. Contra quos Eccle. 3. Væ ingrediēti terram duabus vijs. In linguis ẽt. i. in verbis ipsorū apparet duplicitas, & in omnibus falsitas, & varietas: q̃a nūc detrahunt, nunc applaudunt, nūc vnū in præsentia, aliud verò in absentia dicunt. Apo. 1. In ore eius gladius bis acutus. Isti ergo vadūt erecti per superbiam, oculi verò suæ subtilitatis venena scintillāt per malitiam, halitus verò sui mali consilij & suæ malę famæ inficit pⱥiam. Iob 41. Halitus eius prunas ardere facit. Nam mala fama malorum & eorū cōsilium malum ignem concupiscentię immittūt in animos auditorum. Vel expone sicut lib. de animalibus cap. de Angue, vbi agitur de Hydra quinq; capitū, quam Hercules in-17 terfecit. ¶ Alexāder inuenit in India vespertiliones colūbis similes, habentes dentes qui arcus militum violabāt. Apparuerunt sibi & mures ad quātitatem vulpium, quorū morsu quadrupedia, sed non hoīes expirabant. Sic in ecclesia sunt vespertiliones. i. hypocritę: q̃ lucē fugiunt veritatis, & in publico non faciunt facta sua: q̃ proculdubio dentes. i. uerba detractoria habent, q̃bus arcus militum. i. actus hoīum bonorum impugnant, & detractoriè lacerant, & eos diminuūt & obfuscant. Ps. Filij hoīum, dentes eorum arma & sagittæ. Sunt etiam ibi mures vt vulpes, i. homines malitiosi & dolosi: qui quadrupedia. i. simplices destruunt, hoīes vero. i. personas rationabiles quæ suis sciunt obuiare malitijs, nō offendunt. Vel dic ꝙ isti mures sunt dęmones, qui morsibus tentationum suarum benè possunt tam bestias quam hoīes. i. imperfectos & perfectos mordere, & oībus tentationē inferre, veruntamen hoīes. i. viri ꝑfecti & discreti, qui sciunt obuiare hmōi morsibus, & ꝑ malos consensus & opera nō pereunt, quadrupedes verò. i. simplices, q̃ quatuor affectionib. vehunt, carnales. s. & bestiales, istis morsib. tētationū succūbunt. Vel dic ꝙ tales mures sunt balliui & vsurarij, q̃ nō cessant rodere & rapere sicut mures, & q̃a isti nō pñt hoīes. i. ꝑsonas potētes, & discretas inuadere, bestijs tm̄, i. simplicib. & pauperib. se defendere nescientib. solent oīa auferre. 1. Reg. 15. Pepercerūt pinguioribus Amalech, & q̃cq̃d vile & 18 reprobū fuit, demoliti sunt. ¶ Alexāder in finibus Indiæ circa Imaridem fluuium diluculo in cāpo patenti vidit hoīes more ferarū, pilosos toto corpore, nudos, vndis potius quā terræ assuetos, crudis piscib. viuentes & aqua. Hos cū vellet videre, subito se in fluuium immisere volatibus. Et fortè isti sunt illi de quibus dicit Solin. ꝙ ibi sunt syluestres quidā hirti corpora, canis dentibus, stridore terrifico. Iuxta aliū verò fluuiū q̃ Odmā vocāt, inuenit mulieres in fluuio habitātes, coloris niuei, capillis post terga diffusis: q̃ ignaros natantes in flumine vel submergebant & postea deuorabāt, vel portatos in arundineta (cū essent mirabilis affectus) venere exanimabant, ex q̃bus Alexander duas solummodo cępit, candidissimas, sīles nymphis, reliquę verò se ī fluuiū immerserūt. Per istos hirtos (sicut supra de Aethiopia) possunt intelligi diuites vsurarij, q̃ ꝑ diuitias hirsuti sunt, & caninis verbis & dētibus terrificis & cōminatiuis stridoribus, pisces crudos .i. pauperes viuos comedunt & corrodunt. Per istas aūt mulieres possum intelligere mulieres huius seculi delicatas, q̃ sunt ad literam cādidæ, & plus debito capillatæ, quæ etiā fatuos per fluuiū huius vitæ natantes, qñ intra laqueos amoris sui possunt apprehendere, solēt infra fluuium deliciarū submergere, carnes eorum, i. temporalem substantiam corrodere & ī actibus venereis ipsos viliter exercere? Quid vltra. Pro certo tam hirsuti prædicti, quàm istæ mulieres cādidæ, i. tam vsurariæ quàm dominæ modernæ in flumine deliciarum, viuere quærunt, & ibi continuè perseuerare volūt. Sicut enim sensui apparet, sunt duo genera personarū q̃ in deliciis volunt viuere, & extra deliciarum fluuium nō manere. Ps. Super flumina Babylonis illic sedimus. ¶ Inueni scri 19 ptum in libro de historia Alexandri quæ est in lingua gallica, ꝙ cum ad fines Indiæ versus oriētem iuisset, inuenit qđdam nemus pulcherrimum, vbi puellæ speciosissimæ habitant: quæ ex illa sylua nunquam recedebant, sed ibi de odore arborum viuebant. Si verò arborum vmbram exirent, necesse erat ꝙ incontinenti perirent. Fortè de istis loquit̄ Solin. dicens c. de India. Ad Gangis fontē qui accolunt, odore viuunt syluestrium pomorū. Sylua ista potest significare statum religionis, vbi arbores odoriferæ, i. sanctæ personæ antiquitus floruerunt, vbi ad viuendum puellæ, i. sanctæ moniales & virgines se congregauerunt, & odore deuotionis nutritæ, sub vmbra arborum, i. sub exemplis sāctorū & sanctarum quę fuerunt ante eas, uitam honestam duxerunt. Sed proculdubio iam videmus vmbram bonorum exemplorū multas tales puellas contemnere, & ambitum & clausuram suę syluæ seu sui claustri dimittere, & foras exire ad domos patētū ad cōiunctum seculariū trāsire, ideo necesse est multas per diuersa peccata perire, quæ tñ syluæ, pudicæ & integræ permansissent, si ab umbra, & sylua claustralis obseruātiæ non exissent. Ideo bene dicitur de talibus 1. ad Tim. 5. Discunt domos circuire nō solum ociosæ, sed & curiosæ atq; verbosæ loquētes q̃ non expedit. Vel dic quòd vmbra arboris est memoria crucis, sub quia pro certo qui ꝑ deuotionē manserit, nunquam mortis æternę periculis subiacebit, ecōtra uerò si quis istam umbram, idest crucis deuotionē & memoriā dimittat, necesse est quòd mortis pœnæ, & culpæ periculis subiaceat. Dicat ergo illud Cāticorum 2. Sub umbra illi⁹ quē desiderabā sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Vel dic ꝙ umbra istarum arborum est protectio Dei & sanctorum, in qua pro certo dum māserimus, & nos eorum tutelæ fiducialiter commiserimus, mortem culpæ & pęnæ nō timebimus, econtra uerò si istam umbram. i. in Deo spem & fiduciam ꝑdimus, in mortis ęternę periculo statim sumus. Iō dicebat Esa. 49. Sub umbra manus suæ ꝓtexit me, & posuit me quasi sagittam electam. ¶ Item dř in dicta historia ꝙ mor 20 tem Alexādri magnum prodigium præcessit. Cum. n. ab Indijs redijsset, & Babylonem in deditionē accepisset, & oblitus rñsi deorum, illuc proficisci proponeret, contigit ꝙ q̃dā mulier peperit infantem qui superius usq; ad inguina erat hō, inferius uerò diuersorum aīalium erat capitib. circuncinctus. Erūt. n. ibi leonum, ursorum, pardorum & draconū capita circunquaq; qualē formā Scyllam habere poetæ fingunt. Vocatus ergo interpres prodigiorum dixit Alexādro ꝙ prima pars in qua hō erat q̃ ī bestiā finiebat, significabat ipsum moriturum in breui, pars uerò inferior diuersa hēns aīalia, significabat principes suos post eius mortē iter se discordaturos. Si uolumus, ꝑ illud mōstrū possumus itelligere ecclesiā uel religionē: q̃a hæc à parte anteriori. i. in principio habuit formā humanā inq̃tum ibi hoīes. i. ꝑsonæ rōnabiles & iustę ꝑmanserunt, & tēperatæ. Sed uerè nūc in suo posteriori decliui formā bestialē obtinet, inq̃tū ꝑsonas carnales, brutales & bestiales hēt: q̃a proculdubio antiquitus in eccłia & religione solebat uigere religiositas & sāctitas, nūc uerò uiget carnalitas & appetituū brutalitas. Figurata ī ipsa

ciuitate Babylonis, de qua dr̄ Esa. 13. Non habitabit ibi vir nec incolet eam filius hominis, sed habitabūt ibi dracones, pilosi &c. expone si vis. Per illa autem animalia intellige diuersa hoīum peccatorum genera: qui. s. nunc in ecclesia habitāt, qn̄ sancti inde deficiūt atq; cessant. Sed adhuc qđ peius est aduerte ꝙ ista animalia erāt crudelia, & inter se cōtraria & diuersa, ad denotandum, ꝙ illi qui hodie sunt in ecclesia, dato ꝙ hoīes bestiales & ignorantes esse nascūtur, ipsi tamē crudeles & feri inter se esse noscūtur, & discordes & cōtrarij inueniuntur. Vnus. n. cōtra alium ꝓ lites & controuersias, detractiones & inuidias repugnare probatur. Et hoc pro tāto: quia quidam sunt leones, i. superbi, q̄ volunt eminētias, quidam vt vrsi dulcia diligentes, qui volunt delicias, quidā vt leopardi versipelles, qui volunt cautelas & malitias, quidam vt inflammati dracones. s. auari, qui ardent ad habendas diuitias. Quia. n. ista animalia. i. isti animales habēt cōtrarios appetitus, necesse est ꝙ inter se habeāt cōtrouersias & cōflictus. vnde Dan. 7. Quatuor venti cœli pugnabāt in medio mari. Vel dic ꝙ hoīes multi vr̄i hodie talia monstra esse, qui ꝓ certo dato ꝙ in prima sui parte. i. in iuuentute sint hoīes. i. iusti & rationabiles, in parte tamē posteriori, s. in senectute, fiunt bestiæ. i. irrationabiles & carnales, nec solum reputantur vnum aīal, sed plura, inquātum nō solum apparet in eis vnum vitiū, imò multa: quia in ipsis inuenit̄ leo superbiæ, draco auaritiæ, vrsus luxuriæ, & leopardus versipellis malitiæ. vnde Dan. 7. Quatuor bestiæ grandes ascendebāt de mari diuersæ inter se.

21 ¶ Geruasius ponit in libello suo nō solum signa q̄ fuerūt ante mortē Alexādri Macedonis, imò etiam signa quæ fuerunt ante mortem Iulij Cæsaris, & ēt signa quæ præcesserunt mortem Caroli Francorū regis. Dicit. n. ꝙ mortē Caroli ꝓcessit frequēs solis & lunæ eclipsatio, & in sole ꝑ 7. dies cuiusdā nigræ maculæ apparitio, porticus sui palatij Aquēsis vsq; ad fundamēta destructio, ipsius quoque palatij frequēs tremor, & domorum strepitus, & laquearium commotio, pontis Rheni ꝑ septē annos ædificati subita inflammatio, facis ardētis per aerem discursio, & ipsius Caroli ab equo casus, & sui teli per 20. pedum spatiū prosilitio pomi aurei quod erat supra aulam palatij ꝑ fulgur diruptio, & epigrāmatis basilicæ (cuius finis erat, Carolus princeps istius nominis princeps) per fulgur abrasio. De Iulio ēt Cæsare dicit ꝙ parum ante mortem suā de statua ad laudem eius à Romanis per colūnā erecta, de noīe eius, s. Cæsar, fulgur primam & capitalem litterā abrasit, omnes fenestræ cameræ subito apertæ sunt, & cætera multa q̄ ponuntur ibi. Et breuiter ista pn̄t exēplariter allegari ꝙ clades anteriores & minores significant qn̄q; maiores & posteriores: quia dominus illis qui gloriosè vixerunt, solet clades suas imminētes aliquibus signis ostēdere, vt ad Dei iudicia velint attēdere, & contra futura infortunia patiētiæ clypeo se munire, q̄a sicut ait Greg. Minus feriunt iacula quæ ꝓuidenī, & nos terribilius mūdi mala suscipimus, si cōtra hæc per prouidētiæ clypeum munimur. Exemplum etiam prædictorum hēmus in Balthasar rege Babylonis, cuius mortē nobile signum ꝓcessit. s. manus quæ scripturam in pariete impressit.

22 ¶ Narrat Odoricus in libello suo ꝙ opinio est apud orientales ꝙ vestis facta de lana terræ Abrahæ nunquam pōt comburi. Vn̄ cum in prouincia Chanaā quidā fratres minores (vt asserit) in igne ponerentur, & diuina gratia non comburerenī dicebant idolatræ ipsos habere vestes de lana terræ Abrahæ, & iō non comburi. Exuti ergo in ignem iterum proijciunī, sed nec sic comburunī, imò Dei munimine protegūtur. Quia lana ouium terræ Abrahæ ab igne protegat, pōt ad pn̄iam applicari Abrahā. n. i. Christus in terra paupertatis & humilitatis natus, quasdā oues habuit, s. sanctos ecclesiæ primitiuæ, q̄a. s. ꝑꝑ simplicitatē oues fuerunt, sicut & ipse eis dicit Mat. 10. Ecce ego mitto vos tanq̄ oues in medio luporū. Et lanā bonorū operū & exēplorū mirabilē habuerūt. Sic ergo est ꝙ si de ista lana. i. de exemplis sc̄tōrū nobis vestem & munimentū fecerimus patientiæ, pro certo nunquā igne tribulationis superabimur aut ardebimus, sed inde illæsi mētaliter euademus. Ignis. n. tribulationis nō superat quos vestis patiētiæ roborat atq; firmat: q̄a q̄uis isto igne iustus corporaliter affligaī, mēs tn̄ eius ꝑ pc̄m non lædit, nec ad inhonesta ꝑꝑ hoc inclinaī. Et hoc potissimè pōt applicari ad illos sc̄tōs q̄ de igne virtute diuina expediti fuerūt, ꝑꝑ hoc q̄a vestē patientiæ & indumentū fidei & ornamentū spei mentaliter habuerunt, sicut fuit B. Agata, & Iustina. Istos. n. lana Abrahæ. i. Christi fides quā credebant, spes & fiducia quā in Xp̄o hēbāt, & obediētia & patientia quas ad tolerandū oīa ꝓtēdebāt, ab ignis corporalis incendijs defendebāt, & ignē ēt cōcupiscentiæ & impatientiæ in eis sp̄ualiter extinguebāt. Iō dicebāt illud Eccl. vlt. Dn̄e, liberasti corpus meū à ꝑditione &c. seq̄r. Et à pssura flammæ q̄ circundedit me, & in medio ignis nō sum æstuatus. Vel dic ꝙ ista vestis est castitas, quā, s. Abrahā. i. Christus suis ouibus & discipulis cōmendauit. Ista est ergo quæ ab inflāmatione luxuriæ defendit, & oēm malam concupiscentiā in homine extinguit. Idem dic de abstinentia q̄ non sinit corpus per cōcupiscentiā calescere, imò solet ipsū à carnalitatis icēdijs tēperare, sicut apparuit de sanctis confessoribus; qui q̄a vestem abstinentiæ habuerunt, nūquam per luxuriam inflammati fuerunt.

23 ¶ Sicut dicit idē Odoricus, in quibusdam partibus orientis habent solē ꝓ sepultura. Dimittunt. n. corpora mortua in cāpis, vbi immoderatus calor solis ipsa destruit & consumit, ad quod facit Solinus, qui ait ꝙ apud Indos funerum nullus cultus, quod ēt à pluribus audiui, ꝙ. s. cadauera non sepeliunt, sed ad solem vel ad bestias corpora mortuorum dimittūt. Talis vr̄ esse sepultura animarū in inferno, q̄a. s. ardor solis iustitiæ diuinæ ipsas ꝑ tormenta taliter exurit, ꝙ eas dissipat & dirūpit. Vn̄ de beatis dr̄ Apo. 7. ꝙ nō cadet sup illos sol neq; vllus æstus. Feris. n. dæmonibus deuorādi proijciunī, & nunquam in Paradisi cemiterio tumulanī. Hier. 22. Sepultura asini sepelieī, putrefactus & proiectus extra portas Hierusalē.

24 ¶ In oriente prout dicit idem, sunt mirabiles idolatræ. Vnde dicit idē ꝙ in plumbo ciuitate Indiæ adorant bouem, & præ deuotione ex stercore & vrina bouis genas suas & faciem & ēt oculos inungunt. Habent etiam idolum aureum, cuius una medietas est hō, & alia medietas bos, quod eis loquitur, & quādoq; sanguinem quadraginta uirginū petit, quæ ei protinus immolantur. Alij etiā sunt (vt ait) qui idolum aureum maximum habent, ad quod se diuersis Indiæ partibus ꝓ adoratione properāt, dumq; idolum super currū vehitur multi se ꝓ deuotione ante currum ꝓsternunt, & sic mortē ꝓ Deo suo sustinēt, quorum corpora tandem in puluerē redacta alij ꝓ sanctis reliquijs habent. Alius est etiam ibi ritus, quia q̄dā pro Deo suo mori uolentes, amicos suos conuocāt, q̄ qn̄q; cultellos ad collum suum pendentes, ipsum cum cāticis ante idolū collocant, q̄ statim clamādo, Pro Deo meo morior de carnib. suis sibi incidit, & in faciē idoli proijcit, & ex toto se percutit & occidit, corpus verò eius ab amicis cōburitur, & ex tunc sanctum ab omnibus reputatur. Istum errorē possum applicare cōtra balliuos & familiares idolorū. i. magnorum dominorum, qui in mūdo sicut dij colunī, & honorantur, & qui etiam pro parte hoīes rationales, & pro parte boues. i. bestiales & brutales inueniunī. Quia pro certo tales mali idolatræ. i. mali familiares idolo suo. i. magistro solēt ꝑ lenocinium uirgines adducere, & pro ipso morti non solum sp̄uali, imò ēt t̄pali se exponere. Nā sæpè accidit vt hi quo melius placeant magistris suis crimina & fatuitates cōmittant, ꝑꝑ q̄ necesse est ipsos mortē culpæ & pœnæ interdū sustinere dicentes illud Ps. Propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Vel dic ꝙ si isti fatui pro uanis idolis mortē libenter sustinent, multo fortius Christiani pro suo vero Deo loco & t̄pe pati debent.

25 ¶ In India s̄m Odoricū, sunt multæ ꝓuinciæ ubi comedunt hoīes. Vn̄ cū q̄s in bello capiī, nisi se redimat ab eis māducaī. Vnde ēt fit ꝙ mercatores & piratæ solent ad istas partes hoīes ducere, & eos illis impijs hoīb. vēdere, quos deinde emptos māducāt & uorāt. Istorū aūt impiorū q̄dā (vt ait) nudi īcedūt, & derident alios q̄ aliunde uenientes uestiti uadūt, dicētes ꝙ Deus hoīem fecit nudum. Alij ēt (vt ait) facies canum habent, qui etiam nudi sunt, excepto hoc quòd circa uerenda tam uiri quàm mulieres uilem mappam tenēt. Per istos homines tam crudeles possum raptores intelligere, qui ꝑ rapinas solēt hoīes deuorare, sicut ad litteram uidemus de multis impijs principibus & prælatis, quib. carnes hoīum. i. substantiæ subditorum sunt cibus. Nam quicunq; ab eis deprehēdit, & in eorum laqueis aliqua cā concluditur, necesse est ꝙ pecunia se redimat, vel ꝙ pœnas mirabiles patiaī. Mich. 3. Carnes populi mei cōmederunt. Isti etiam mali iudices

& præla-

& prælati, & principes solent suos mercatores hr̄e, vt inferiores, & balliuos, q̄ explorãdo, & discurrendo solēt cōtra alios occasiones q̄rere, & tandē detrahēdo, & accusando, adulando, & suggerēdo solēt magistris suis eos vendere, & comedendos .i. exhæredandos, & deprædandos exponere, qđ ēt in religione de multis prælatorū familiarib. videmus, qui .s. secretè non cessant alios accusare, & vendere, & suæ vexationis, & miseriæ cã esse. Curiæ ēt principum, adulatoribus, & aliorū venditorib. nunq̄ carent, quinimò semp̄ hn̄t isti magni aliquos mercatores secretos, quib. credunt, & ad quorū relationē alios comedunt atq; mordent, q̄ ēt ab ipsis lucrū, ꝓmotiones, & honores sup̄ alios reportãt, q.a.s. prælati, & dn̄i tales relatores præ cæteris diligunt, & honorant. Isti ergo venditores dēnt attendere ad id qđ præcipit Deut. 24. ꝙ hō q̄ accepto precio fratrē suū vendiderit mortis reus erit. Ideò bn̄ dr̄ in Ps. Vendiderūt populū meū sine precio, & nō fuit multitudo in commutationib. eorū. Sine precio aūt vendicunt, quia liber homo nunq̄ debitè æstimatur. In venditione verò multitudo non dr̄ interesse, quia tales qn̄ alios accusant, sp̄ solent cum dn̄is soli esse. Tales igitur hoīum comestores vestibus virtutū, & executionum carere noscunt, inquantum sua crimina, & suæ verecūdiæ cunctis sine operculo demonstrant. Habent ēt caninas facies, inquantū more canū esse mordaces, & insatiabiles dinoscunt. Esa. 56. Canes impudentissimi nescierūt saturitatem. ¶Secundū Odoricū, in India inueniuntur arbores, quæ producunt mel. Plin. etiã dicit lib. 12. c. 8. in fi. Onesicritum dicere in conuallibus Hircaniæ arbores esse, quæ vocētur Occhi, ex quib. mel defluat horis matutinis duabus. Dicit ēt idem lib. 16. c. 9. ꝙ robora ferunt, & viscum, & mella, vt auctor est Hesiodus, constatq; rores melleos è cœlo cadentes nō alijs magis insidere frondibus. Sunt ēt ibi arbores, quæ producunt farinam ẜm eundem Odoricum, quia .s. liquor ex ipsis exit, qui desiccatus, & tritus vtilis farina fit. Aliæ ēt arbores sunt ibi, q̄ producunt venenum, à quo intoxicatus, vix liberatur, nisi humano stercore cum aqua bibito releuet. Charissimi, per arbores possunt homines intelligi, iuxta illud Mar. 8. Video hoīes velut arbores. Igit̄ dico ꝙ de istis sunt aliqui q̄ diuersos fructus .i. diuersa opera diuersimodè producūt, alij videlicet bona, & alij mala. Vnde sic est, ꝙ quidam producunt, mel .i. deuotionis dulcorem, quidã vinum .i. bonæ doctrinæ liquorē, quidã farinam .i. eleemosynarum saporem. Melle .n. deuotionis ipsorum mentes dulcescunt, vino doctrinæ aliorum corda inebriant, farina verò & pane eleemosynarū, egenorū miseriæ releuantur. Et sic ratione istorum ecclesia potest dici terra frumenti, vini & olei, de qua dr̄ Deut. 8. Introducet te dn̄s in terram bonam, frumenti, hordei & vinearū, terrã olei & mellis. Sed quid? pro certo cum istis bonis arboribus semp̄ est dare alias quæ producunt venenum, quia semper est Sathan inter Dei filios, semper est Iudas inter Apostolos, semper sunt mali aliqui inter bonos, quia in ipsa ecclesia vel regione semper est dare personas malas, quarū fructus, verba opera & exempla suis comestoribus .i. suis imitatoribus, vel ēt suis auditoribus, & sectatoribus sunt venena. Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, moriet. Sed pro certo contra oīa venena & nocumenta malorum, remediū est stercus humanum .i. vilitatem conditionis humanæ per mentis cōsiderationē recipere, ipsamque incorporare & cogitare, vt sic hō possit in venenatione vitiorum, quæ pp̄ fructus malos malorū verborum, & operum aliorum incurrit, se vtiliter liberare: quia proculdubio quicunque stercoreitatem, & vilitatem humanę fragilitatis cogitat, à venenis vitiorū se liberat atq; saluat. Vel si vis, per arborem intellige mundum, p̄ fructus verò ipsius intellige diuitias, & delicias & honores, à quorū nocumēto liberat humanæ stercoreitatis consideratio. Ideò dr̄ Thre. 4. Qui vescebantur voluptuosè. amplexati sunt stercora. ¶Arbores quædã sunt in India, & imperio magni Canis (q̄ summus est inter Tartaros, & in ciuitate Cambelech dominat, q̄ est in superiorib. partibus Scythiæ, q̄ cōiungit regionibus Indiarum) quæ producunt omnia quæ ad vitam sunt necessaria. Tp̄e .n. dn̄i Ioannis Papæ 22. venerunt quidam legati nobiles homines Auenionem, ex parte Christianorum qui erant in Cambelech, pro archiepiscopo petendo, qui de illis regionibus inquisiti, mira de illis arboribus referebant. Dicebat .n. ꝙ ibi sunt quædam arbores, de quarum corticibus si incidant, exit lac ita dulce sicut caprinum, de earū ēt ramis incisis stillat quidã liquor ad saporem vini albi, quē hoīes gratissimè bibūt illic. Aliæ ēt arbores ibi sunt q̄ emittunt gummi ad colorē sepi albi, de quo fiunt candelæ ad illuminandū. Aliæ ēt sunt ibi arbores q̄ faciunt fructus sicut auellanas, intra quas inuenit farina bona & vtilis ad edendum. Ego etiã ab ep̄o Turisiensi audiui ꝙ nux Indica (arbor .s. illa q̄ istas nuces grossas procreat, de quib. fiunt pocula dominorum) nō solū illos fructus, sed ēt succum de ramis suis sapidissimū ꝓducebat, de cuius ēt cortice filata & parata panni fiebant, quibus pro saccis hoīes vtebantur. Tales arbores videntur esse in patria Paradisi: quia ꝓ certo Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, angeli & sancti qui sunt ibi, producunt alijs animabus lac dulcissimæ recreationis, vinū lætissimæ consolationis, seuum .i. candelas, & luminaria clarissimæ cogitationis vel cognitionis, farinam splēdidissimę refectionis, vel ēt farina .i. humanitatem Christi, qui grano frumenti se comparat: & vsum suæ delectabilis visionis. Et ideò Deus vt ad istam terram nos alliciat, dicit Esa. 55. Venite, emite absq; argento & absque vlla commutatione vinū & lac. Vel dic ꝙ talis terra est ecclesia, vbi est lac compassionis sepum charitatis, & dilectionis, vinū spei, & cōsolationis, & farina sacræ scripturæ, & spiritalis refectionis. Ibi .n. sunt arbores .i. bonæ personæ, quæ diuersa diuersimodè ꝓducunt. Quidam enim producunt lac, alios dulciter eleemosynis nutriendo, exemplo P. auli, dicentis 1. ad Cor. 3. Tanquã paruulis in Christo lac dedi vobis potum. Quidam etiã producunt vinum lætitiæ benignè consolando, quia sicut in Ps. dr̄. Vinum lætificat cor hominis. Vn̄ tales dicunt illud Prou. 9. Bibite vinum, quod miscui vobis. Alij ēt afferunt sepum conglutinatiuum .i. amorem, & charitatem, se alijs confœderãdo, dicentes illud Ps. Sicut adipe & pinguedine repleatnr anima mea. Alij verò producunt farinam .i. sacram scripturam bene tritam, expositam, alios docendo, & eis prædicando. 1. Reg. 28. Tollens farinam miscuit ea, & coxit azima. ¶Iste Odoricus dicit aliam regionē esse in India, q̄ Panthen nominatur, in cuius riparijs inueniuntur cannæ seu arundines, in quarum aliquibus inueniuntur, aliq̄n quidam mirabiles lapides preciosi, q̄ tam eximiæ sunt virtutis, ꝙ qui eos secum portat, nunquam ferreo gladio penetretur, quapropter (vt ait) homines isti paruulis suis pellem incidunt, & lapidem in plaga ponunt, quæ tandem consolidatur, & sic lapidem infra carnem includunt. Ex tunc ergo ferro inuulnerabiles efficiuntur, & sic virtute talium lapidum isti populi raro ab alijs superantur, imò cursores sunt in mari, & alios multotiens deprædantur. Habent tn̄ alij cautelam contra hoc, quia ipsos palis duris, & acutis percutiunt, & sagittis sine ferro feriunt, & sic non ferro, sed ligno ab eis se defendunt. De istis potes facere duos §. Dic ergo ꝙ per cannã intelligo Virginem gloriosam, vel ēt lignum crucis, in quib. pro certo reperitur lapis angularis Christus, in matre videlicet tanquam oriens, & in cruce tanquam moriēs. Per istos igitur homines, martyres & viros constantes intelligo, quia pro certo isti sunt qui ipsum lapidem Christum per spem, & fiduciã portauerūt, & per deuotionem ipsum portandū, pueris suis .i. suis auditoribus, & subditis per prædicationē iniunxerunt, & pro certo contra ferrum .i. contra pœnas, & vulnera, patientiam & fortitudinem habuerūt, ita qđ vulnerari ꝑ impatientiã, vel vinci per inconstantiam à tyrãnis & eorum tribulationibus minimè potuerunt. ad Heb. 11. Effugauerunt aciem gladij, extinxerunt impetū ignis, conualuerūt de infirmitate, fortes facti sunt in bello. Vel dic ꝙ lapis iste significat durã obstinationem; quam .s. quidã ita sibi incorporant, ꝙ nullum ferrum .i. nullã correctionis duritiam formidant, sed contra eam fortius se indurãt. Vnde de ipsis dr̄ Iob 41. Quasi stipulam æstimabit malleum, & deridebit vibrantē hastã. Debet igit̄ prælatus nō ferrum, sed lignum .i. nō seueritatis acutiem, sed benignitatis mollitiē adhibere, & sic ipsos poterit superare, ipsosq; corrigere, conuertere & domare; q̄a in ꝑsonis obstinatis, & induratis, cōuertēdis, & corrigēdis magis solet benignitas ꝓficere, q̄ rigor ferre aut seueritas. Ideò Sen. lib. de clemētia dicit. Obiurgationi, sp̄ aliq̄d blãdi commisce, melius .n. penetrant mollia q̄ aspera. Vel dic ꝙ isti ferro inuincibiles sunt dæmones, quos nullum ferrum .i. nulla humana potētia vincit. Habeamus ergo ligna

ligna.i.memoriam dominicæ crucis,& sic pro certo cũ istis lignis superabimus quos per nostrã potentiã non valemus, quia iste est,de quo dr̃ Iob 41. ꝙ ipse reputauit quasi paleas ferrum.¶Dicit idẽ Odoricus ꝙ in prouincia Mãti sunt certa loca in quibus hoĩes pro summa nobilitate reputant lõgos hr̃e vngues. Vnde ẽt aliqui vnguem pollicis ita crescere ꝑmittunt,ꝙ totam manum inde circuneunt.Nobilitas autem mulierũ est hr̃e pedes paruos. Vñ puellis paruis pedes à parentibus ligant̃,& nunq̃ eis crescere permittunt. Vngues q̃ sunt membrorum extremitates,significant perseuerantiam finalem,pedes verò significãt affectionẽ seu concupiscentiã carnalẽ:q̃a pro certo viris.i.prelatis,& perfectiorib.summa est nobilitas, longos vngues hr̃e.i.diu in bono perseuerare, mulierib. verò.i.subditis & simplicib.nobilitas est,ꝙ paruos pedes hẽant.i.ꝙ parum affectent,& ꝙ modicũ concupiscãt, quaꝑp vtile est,& dũ sunt iuuenes,vinculis Dei mandatorũ, & regulariũ statutorũ pedes affectuũ ligatos teneãt,ne vltra debitũ eis crescãt.Act.21.Tulit zonam Pauli,& alligauit sibi pedes. Zona.n.Pauli significat statura Christi vel prælati,cũ quib.debemus pedes affectionũ stringere,ne plus debito valeant euagari. Vel dic ꝙ hodie nobilitas hominũ est, qñ hñt magnos vngues. i. magnam rapacitatem,mulieres verò nobilem putant strictam pedum calciaturã. ¶Dicit idem ꝙ in India est vna insula nomine Silan,vbi sũt multa animalia fera,veruntñ illos de insula solum lædunt,alijs verò forẽsibus nunq̃ nocent.Tales debent esse iudices, quia.s.nunq̃ debent esse ita crudeles vel feri,quin magis dẽant se ostẽdere fauorabiles forensibus q̃ vicinis,& plus extraneis,q̃ propinquis, imò ẽt in multis casibus propinquos dẽnt lædere, vbi dẽnt, forensib.indulgere. Vel dic contra aliquos reges,qui ꝓpinquos & subditos rapinis deuorãt,extraneos verò q̃ nõ sunt nec subditi nec familiares,diligunt & honorãt.Plerũque.n. accidit ꝙ à multis vicini cõtemnunt̃, & remoti ad eorũ seruitia admittuntur. Isti sunt de quibus dicitur Deut.33. Dicit patri & matri suę,nescio vos, & fratribus suis,ignoro illos. ¶In ista insula Silan,sunt aues ad similitudinẽ anserum,quæ hñt duo capita &c.expone sicut supra eodem de serpentib. trium capitũ quos Alexander in India vidit supra eod. §.16. ¶Item dicebat Odoricus se fuisse in quodam tẽplo idololatrarũ,vbi erat maxima multitudo idolorum & sacerdotum ipsis deseruientium. Cum autem tempus esset prãdij apportabãt sacerdotes cibos calidissimos ante faciẽ idolorũ, ipsi verò sacerdotes cibos postea comedebant. Idola ista significant mundi principes,qui sicut dij ab alijs honorat̃.Per istos verò sacerdotes intelligo ipsorũ familiares,& adulatores,q̃ ipsos incolũt & eis famulãtur.Istud est ergo verum ꝙ hodie multa sunt idola.i.multi fatui principes, & diuites, corã q̃bus omni die apponũtur plurima cibaria.i. magni redditus & prouentus:sed pro certo isti nõ recipiunt nisi fumũ.i.imaginationem & famã: quia ꝓ certo ipsi sacerdotes.i. ipsorũ familiares ipsos cibos comedunt,emolumentaq; recipiũt, & exinde satiantur & ditantur,ipsi verò magistri eorum coram quib.solus fumus.i.solũ diuitiarum nomẽ trãsit, inanes & pauperes dimittuntur. Quod bene figuratum est Dan.14. vbi dr̃ ꝙ coram idolo Belis apponebantur quotidie multa cibaria,ipse tñ Bel de ipsis non comedebat,sed turba sacerdotum & vxorum suarum(qui seruiebant in tẽplo)occultè de nocte veniebant,oĩa deuorabant. Sic verè in templo.i.in domo principum & magnatum cibaria apposita.i. redditus & prouentus non transeunt in vtilitatem ipsorum, sed potius in cõmodum seruitorum,q̃a ipsi sui familiares solẽt & se & vxores suas nutrire, ipse verò Bel.i.ipsi dñi solẽt exinde cõmodũ non sentire.Vel dic ꝙ ista idola sũt hipocritæ,q̃ vñr esse, & nõ sunt, quorũ cibus & nutrimentũ est fumus.i. inanis gloria, & ipsis exhibitus honor vanus: quia iste est q̃ ipsos delectat,& qui mentem eorum reficit & cõfortat.Qđ ẽt de superbis & vanagloriosis clericis & militib. videmus qui de eorũ cibis.i.de eorũ laboribus & operibus non quęrunt nisi fumũ.i.vanã gloriam atq; nomen.Apoc.15.Impletum est templum Dei fumo. Templum.n.Dei.i.ecclesia est tota plena hodie fumo superbiæ & inanis gloriæ tã in seculo q̃ in claustro. ¶Item dicit idem ꝙ in quadam ciuitate q̃ dr̃ Fuco,sunt gallinæ magnæ,quæ non habent pennas, sed hñt lanã vt pecudes. Isti sunt boni religiosi & clerici, qui ꝓ certo non hñt pennas superbiæ & elationis ad altẽ volandum & præsumẽdum, sed hñt lanam bonorum exemplorũ virtutũ & documentorũ ad alios virtutibus vestiendũ.Dan.7.Capilli eius sicut lana mũda. ¶Geruasius aũt dicit ꝙ in Arabia est castrum Filoniæ, vbi sunt gallinæ nostris similes, sed qui eas prendere voluerit,corpus suum cõburet. Sic verè q̃nq; inueniuntur homines qui vñr esse gallinæ.i.homines simplices & benigni,& q̃ penitus nihil habere de malitia vñr, veruntamẽ si ab aliquo comprehendantur vel reprehendant̃, vel aliquo verbo vel facto tangãtur,statim ab ipsis per mala verba comburitur, & vexatur, quia sicut dr̃ Prou.26. Verba susurronis quasi simplicia, & ipsa perueniũt ad intima cordis. Vel dic ꝙ gallina est pulchra mulier, quam ꝓ certo qui tangere,& associare voluerit,igne cõcupiscẽtiæ vel suæ voracis & rapacis auaritiæ faciliter vstus erit.Esa.33.Quis poterit habitare de vobis cũ igne deuorãte? q.d.nullus.¶Item dicit se in partib. orientis in terra,quæ dr̃ terra Iob, vidisse, ꝙ mulieres quiescebant,hoĩes verò filabãt & nebãt,& opera muliebria faciebat. In alia ẽt terra fuisse se dicit, vbi mulieres vinum bibebant,viri aũt à vino abstinebant.Cuius simile ponit Pomponius dudum fuisse in Aegypto superiori, in qua(vt ait)fœminæ forum ac negocia,viri pẽsa & domos curabãt,illę humeris,hi capitibus onera deferebãt.Sic verè idẽ hodie inter multos cõiuges cõspicimus,q̃a mulieres viris dñari,& viros effœminatos ꝓprijs vxorib.famulari videmus.Vñ isti propriè vñr filare,& se in mulierib.officijs implicare:mulieres verò vinũ potãt,vbi mariti earũ ieiunant.Esa. 3.Populũ meũ exactores sui spoliauerũt, & mulieres dñatæ sunt eis. Vel si vis per istos viros intellige prælatos effœminatos,q̃ ꝑmittũt se à mulieribus.i.ab adulatoribus,& subditis ambitiosis & imbecilib.gubernari. Quod ẽt generaliter contra muliebres,& insufficientes personas posset dici,quę viris sufficientibus ambiunt dominari, cõtra illud Apostoli ad Titum 2. Docere mulieri nõ permitto,nec in virũ dominari.¶Itẽ Odoricus dicit se fuisse in quadã parte Chaldeæ, vbi viri erãt pulcherrimi,mulieres verò turpes,viri incedebant compti, & ornati, sicut hic faciunt mulieres, fœminæ verò ibant discalciatæ, vna vili toballia coopertæ,quæ etiã tricas nõ portabant,sed capillos sparsos habebant. Est aũt (vt ait) consuetudo ipsis mulieribus rogare & sequi viros, ipsis verò viris se reddere eis caros.Ista cõsuetudo vr̃ hodie ad nostrum hemisphęrium deuoluta,quia pro certo iam videmus iuuenes nostros cõptos,& ornatos incedere, fatuas ẽt mulieres post viros currere, & versa vice mortalium,ipsos ad actus venereos inuitare, exemplo vxoris Putifaris, quę oculos in Ioseph iniecit,& ipsum de carnali amore rogauit. Gen.39. Exemplum etiam de Helena,quæ pro videndo Paride iuuene pulcherrimo, ad insulam Cythæream venerat, vbi ab eo fuit rapta. De multis enim iam non est necessarium ꝙ rogentur,quia vel verbis vel signis alios rogare, & se eis offerre videntur. Gen.49. Filius accrescens Ioseph,& decorus aspectu filiæ discurrerunt super murum.

De Insulis in generali. Cap. 28.

INsula secundum Isidor.licet maris fluctibus circunquaque illidatur,& hoc tamen non consumit̃,sed potius solidatur,& licet ex hoc aliquantulum exterius corrodat̃, tamen ex hoc interius, fortius & firmius adunatur,& quando aquæ diluuio totaliter operitur,tunc per limi & terræ comparationem potius augmentatur,& propter aquæ vicinitatem, eius substantiam subintrantem,fœcundior & viridior inuenitur. Sic verè licet aĩa viri iusti fluctibus tribulationũ vndiq; feriatur,non tñ ex hoc dissoluitur,sed per constãtiæ firmitatem fortius roboratur. 2.ad Cor.12. Cum enim infirmior,tunc fortis sum. Nam licet boni exterius quantum ad corpus,tribulationum fluctibus corrodantur, tamẽ ex hoc interius quo ad virtutes animę in se ipsis amplius,& fortius adunantur,quia secundum Apostolum ad Corin.4. Licet is, qui foris est homo noster corrumpatur; is tamen,qui intus est,& renouatur,de die in diem. Quando etiam insula,idest anima tribulationum fluctibus totaliter operitur,tunc per sui considerationem terra, & limus humilitatis in ea congregatur, & sic semper per meritum augmentatur. Et quia aqua circumiacens, hoc est aqua tribulationis, virtutis vel gratiæ eam occultè ingreditur, ideò est fœcundior p opera & virtutes, & viridior per exteriorem lucidam honestatẽ.

De

De Iselandia seu Islandia. Cap. 29.

ISelandia est terra perpetua glacie condemnata, mare. n. in eius littoribus est congelatum. Ibi sunt vrsi fortissimi, q̃ cũ vnguibus glaciem frãgunt, & de sub aqua pisces extrahũt, quos manducant, ſm Isid. glacies est ista vita multum fragilis, aqua inferius est mũdi ꝓsperitas. Vrsi ergo .i. dæmones glaciẽ vitę ꝑ mortẽ frãgũt, & inde de aqua deliciarũ pisces, hoc est voluptuosos extrahũt, quos deuorãt ĩ inferno.

De Italia. Cap. 30.

1 ITalia Europæ est prouincia, multis nobilib. vrbibus insignita, sylvis, pratis & fluminib. valde læta, & vt breuib. concludam bonis omnibus opulenta. Omissis ergo multis mirabilib. regionis istius, de quib. alibi ĩ diuersis titulis dixi hic inserit Sol. ꝙ in Italia sunt quidam campi qui lapidarij nuncupanť, vbi fama est Iouẽ cũ cõtra gigãtes pugnaret, lapides de cœlo pluisse, & gigãtes q̃ sibi rebellauerũt, oppressisse. Possibile est. n. ꝙ antiquitus gigãtes à Deo lapidibus ꝑꝑ suã superbiã fuerint ibidẽ oppressi, & ꝙ adhuc lapides illi maneant. Gentilis verò populus qui Iouem pro Deo colebat, factũ istud eius potentię ascribebat. Isti forte sunt cãpi phægrei, quos idẽ Sol. in Italia dicit esse, de quib. tñ idẽ dicit infra, vbi agit de Macedonia, ꝙ ibi monstruosum gigantum exercitus est sepultus, quorum adhuc membra vltra modũ maxima per corrosionem fluminum eruuntur. Ibi etiã adhuc sunt lapides maximi, quibus oppugnare cœlum ijdem monstruosi populi conabantur. Ad quæ satisfacit historia turris Babylonis, per quam gigantes cœlum ascendere crediderunt, sicut dř Gen. 11. Moraliter ergo per gigantes possunt intelligi mundi Principes & potentes, iuxta illud Gen. 6. Gigantes super terram. Isti sunt potentes à seculo viri famosi. Per cœlum possum intelligere statũ ecclesiæ vbi Deus spiritualiter commoratur. Ps. Dominus in cœlo sedes eius. Iuppiter aũt qui interpretatur iuuans pater, significat bonum prælatum qui non cessat subditos adiuuare. Ps. Adiuuit pauperem de inopia. Igitur istud est verum, ꝙ hodie gigantes .i. mundi Principes & potentes sunt, qui summe nituntur cœlum .i. religionem & ecclesiã impugnare, & ad eã & possessiones eius occupandã, lapides .i. suæ crudelitatis duritiã aggregare, & ipsa ecclesiæ ꝓ viribus vsurpare. Iuppiter ergo .i. bonus prælatus tales & talium audaciam reprimere, & saxa .i. excommunicationum & correctionũ iacula contra eos pluere, & eos per seueritatem à sua malitia cohibere. Eze. 13. Dabo lapides prægnantes &c. Vel dic ꝙ isti significant peccatores, qui per malam vitam suã non cessant cęlũ & cęlestia impugnare, quos tandem Deus per mortẽ delet, & saxis suæ duræ iustitiæ ipsos ꝓsternit, opprimit & absorbet. Vel dic ꝙ impij qui nitunť cœlum destruere .i. ecclesiã, à Deo finaliter destruuntur, & isto cœlo sꝑ manente, ipsi cum sua posteritate ad nihilum deducuntur. Quod bene figurať Gen. 11. vbi gigantes qui cęlum per terram ascẽdere voluerunt, & ibi celebrare nomen suum statuerũt, à Deo confusi & dispersi sunt, quia ꝓ certo dum mali cœlum ecclesię nituntur occupare, & ẽt bona ipsius vsurpare, & ibi gloriam suam celebrare, Deus solet confundere, & eorum potẽtiã eneruare. Esa. 26. Terram gigantum detrahes in ruinam. Vel dic, ꝙ isti gigantes fuerunt lucifer & socij sui, qui cãpo Paradisi contra Iouem Deũ voluerũt pugnare, cœlum & diuinæ æqualitatis gloriam vsurpare, dicentes Esa. 14. Ascendã in cęlum, similis ero altissimo, & ideò ipsos voluit dominus subuertere & delere. Esa. 14. Quo cecidisti lucifer? &c.

2 ¶ Itẽ dicit idẽ Sol. ꝙ in Italia in agro Faliscorũ fuerunt homines qui Hirpi vocabantur, quorum paucę erant familiæ, quorũ mira erat potentia contra ignes, nam in mõte Soracte, vbi erat templum Apollinis, isti soli inter ignes ardentib. lignorum struibus exultabant, ipsosq; tanquã sacros ignes sacrificij non lędebant, quorum deuotionem Senatus Rom. miratus, ipsos liberos effecit, & vacationem à cunctis munerib. eis dedit. Dicit ẽt idem Solin. ꝙ circa Cretam est insula quę Carystos dicitur, vbi sunt quædam aues quæ Caristiæ nominantur, quæ impune ignes ingrediuntur, nec ab ignib. lædũtur. Carystię inqt aues ignes impunè inuolãt, carbasa quoque in igne valent. Mali autem à quodam religioso viro qui tales incoluerat regiones, de pilis albis aliquid fuit datũ, q̃ igne quidẽ accendebantur, nunquam tamen consumebantur. Ille aũt qui dedit, hoc esse de lana Salamandræ dicebat, mihi verò esse de pennis auium videbatur. Ad quod etiã facit quod idem dicit de duobus iuuenibus in Sicilia, quia cũ ignis Ethnæ plus solito abundasset, & villam proximam inflammasset, duo iuuenes parẽtes suos de medio ignis extraxerũt, nihil verò læsionis ex incendio senserunt, qđ miraculum populi venerati, locum illum campũ piorum nominauerũt. Dicit etiam in Sicilia fuisse collem Vulcani, locum videlicet vbi erat ara Deo ignium dedicata, vbi quando acceptum erat sacrificium, ignis per se egressus in ara sarmenta viridia imposita accendebat, flammaq; circa aram epulantibus alludens, & ad ipsos vagabũda exiens, q̃q̃ eos tãgeret, nõ lædebat. Ista pñt applicari ꝙ ignis tribulationis non habet ptãtem in aliquibus generibus personarum, quia ꝓ certo illi qui sacri & innocentes habentur, sicut Hirpi, illi ẽt q̃ parentes suos adiuuant, & eis in necessitate opitulanť, sicut iuuenes Siculi, illi insuper qui ad amorem cęlestium volitãt & leuantur, sicut Caristiæ aues, illi nihilominus quorũ sacrificia .i. opera Vulcano Deo ignis .i. Deo Principi charitatis accepta sunt, sicut Vulcano sacrificantes oẽs. isti (dico) ignibus tẽtationũ & tribulationũ nõ læduntur, & quãuis ab eis sæpissimẽ cõflagrenť, in soliditate tñ cõstantię positi, nunq̃ per malã concupiscentiã à tentatione, vel per impatiẽtiam à tribulatione grauantur. Figura Dan. 3. de trib. pueris quos innocentes in igne positos incendium nõ grauauit, quia incendio tentationis & tribulationis nõ læditur qui prædictis virtutib. stabiliť. Esa. 43. Cũ trãsieris per ignem flamma non ardebit in te &c. Vel dic, ꝙ ignis significat pœnam purgatorij à quo pro certo illæsi finaliter exeunt illi, q̃ prædicta bona faciunt. Vel dic, ꝙ talis ignis est ignis inferni, qui aduersus illos nõ ꝓualet, quos virtualis sanctitas fouet. Vel dic, de igne cõflagrationis qui præcedet iudicem in iudicio, q̃ bonos non inflammabit, malos verò affliget & cremabit, iuxta illud Ps. Ignis ante illum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius. Vel dic, ꝙ primi illi, qui sunt Hirpi, & illi, q̃ Vulcano sacrificant, significant bonos q̃ in monasterio ecclæ igni .i. Deo (q̃ ignis cõsumens dř) appropinquãt. Tales. n. ab eo non lęduntur, sed potius defendunť, & eorũ opera ab eo acceptãtur. Vel dic, ꝙ Vulcanus Deus ignis .i. magister rapinę & crudelitatis significat Principẽ impiũ & crudelẽ, illi verò illi, q̃ sacrificant, significant ipsorum officiales & balliuos, qui sibi adulanť & obtẽperãt, & illos qui sibi munera offerunt & pñtant, q̃a proculdubio tales à suo igne .i. à sua crudelitate nõ læduntur, imò ista est quæ eis applaudit, & quæ eis in suis malitijs opitulatur. Constat. n. ꝙ ignis Vulcani .i. crudelitas vel curiositas mali Principis vel prælati solet suis sacrificatorib. i. suis adulatorib. & munerum collatorib. parcere, ipsisq; applaudere & fauere, & eos non lædere, sed iuuare. Vel dic, ꝙ iste ignis significat seueritatẽ iustitiæ prælati, qui pro certo illos nõ solet per correctionem lædere, sed magis dissimulare & applaudere, quos sibi sacrificatores .i. munerũ collatores se percipit habuisse. Contra quos Esa. 5. Væ q̃ iustificatis impiũ ꝓ munerib. &c.

3 ¶ In Italia fuerunt antiquitus quidam populi qui Marsi vocabantur, quorum erat priuilegium ꝙ à serpentibus non lęderentur, nec à quibuscũq; venenosis, qđ ẽt Plin. asserit lib. 7. c. 2. vbi dicit, ꝙ omni homini contra serpentes inest venenum, s. saliua. De istis aũt Marsis (vt ait idem Sol.) non mirũ cum à Circe venefica & incantatrice (quę per carmina homines ĩ bestias conuertebat, vt ait Ouidius, & sicut ẽt innuit Aug.) Illi populi descẽdissent. Nam (vt dicit idem Sol.) de auita potẽtia istis debebatur seruitium uenenorum. Per istos possunt intelligi balliui & officiales principum, & potentũ, qui Marsi à Marte, i. à bello quod mouent contra pauperes, sunt vocati, & à Circe .i. ab incãtatore diabolo, qui incãtatione suggestionũ suarũ mutat hoĩes in bestias, dum ipsos efficit bestiales, sunt spũaliter procreati. Per serpentes autem intelligo malos Principes & prelatos, per venenum malitię serpẽtinos: quia ꝓ certo dato ꝙ tales serpentes seu Principes serpentini soleãt omnes hoĩes infestare: Marsos tñ .i. balliuos & aduocatos suos nõ solent per rapinas lædere, sed potius auxiliante potentia circis .i. diaboli matris suæ, isti solent talibus parcere & fauere. Nã pro certo istud est hodie verum quòd mali Principes & ꝑlati malos suos balliuos & aduocatos,

catos & vsurarios sustinent nec ipsis officiunt, imò fauēt. vñ Marci vlt. vř dici de talibus. Eijcient dæmonia, serpētes tollent, & si mortiferum quid biberint, nō eis nocebit. Vel dic ꝙ Marsi significant adulatores, quos Circe. i. incātatrix adulatio gñauit. Isti. n. sunt quos mali nō solent nocere, sed potius adiuuare. Iō dicit versificator. Si vis laudari, cupias charusque videri, Discito adulari, quia tales sunt mundo chari.

4 ¶Quãuis Italia multis bonis abundet, multos tñ serpētes dř procreare. Vñ ēt dicit Sol. ꝙ quidā populi qui dicebantur Amyclei à serpentum multitudine sunt fugati. Ad quod facit ꝙ à quodā venerabili viro memoror me audijsse, ꝙ in Calabria seu Apullia cū quidā milles fossata castri sui ꝑ fundare vellet, perforauit vsq; ad quasdā terræ cauernas, q̃ serpentibus erant plenæ, & tandē facta inundatione aquarū, impletis fossatis, supernatauerunt serpētes, villāq; & castrum tam horrenda multitudine impleuerunt, ꝙ oēs incolas penitus fugauerunt, & habitationem ipsis perpetuo negauerunt, ita ꝙ ēt nunc ꝑ castrum prędictum nullus pertrāsire pōt, nisi de nocte, quando serpentes cōtingit frigescere vel dormire. Per istos serpentes intelligo malitiosos homines serpentinos, qui pro certo incolas patriæ quā inhabitant solent exhæredare, & de suis habitationib. multotiens effugare, & ibi loco eorum per violentiā habitare. Ps. Nutātes transferantur filii eius, vt medicent, & eijciātur de habitationib. suis. Vnde ēt qñq; cōtingit ꝙ quandiu aliquis miles vel dominus introducit in patriam suā, tales serpētes. i. malos familiares, quos primò in cauerna paupertatis & in fouea humilitatis inuenit, intantum qñque præualent inūdatione prosperitatis fauente, ꝙ in castro & ciuitatibus ipsum priuāt, habitatoresq́; exhęredant atque fugant, & loco eorū habitant atq; manent, sicut de facto aliqñ videmus ꝙ vsurarij & balliui villas & castra solent emere, & exinde ciues & dños amouere. quod ēt in religione videmus, quia illi quos ꝑlatus circa se & castrū dignitatis suæ posuit, quousque de cauerna paupertatis erexit, solent qñque contra ipsum & suos subditos insurgere, & bona ipsorū per malitiā occupare, quia sicut scriptū est Hie. 9. Omnis frater supplātans supplātabit, & inimici hoīs domestici eius. Mat. 10. Vel dic, ꝙ hodie castrū & ciuitas regionis & ecclesiæ, q̃ dudum hominibus. i. personis ratione vtētib. fuit plena, nūc est plena serpentibus venenosis. i. ꝑsonis inutilibus & iniquis. Nūc . n. mali hoīes successerunt, qui bonos & rationabiles fugauerunt. Pone si vis figuram de Babylone, de qua dř Esa. 13. ꝙ non habitabit ibi vir, nec figet ibi tentoria Arabs. sequit. Sed implebuntur domus eorum draconibus &c. vide eam.

5 ¶In Italia apud Rheginos cicadæ sunt mutę, nec inueniuntur mutæ cicadæ, nisi ibi, quinimò apud Locrēses, qui vicini sunt, cicadæ vltra cæteras magis sonant. Cūm aūt Gentilitas Herculi asscribebat, qui cum ibi quiesceret, & cicadæ ipsum clamando turbarent, iussit eas amplius non strepere, & propter hoc (vt aiunt) contingit in hoc loco mutas esse, sicut dicit Sol. Possibile. n. fuit ꝙ Hercules qui se Deum fingebat, hoc arte diabolica vel mathematica fecerit, cū esset astrologus valde prudens, intm̄ ꝙ fingitur cęlum capite sustinuisse, eo ꝙ cœlestem sciam dř agnouisse, & sic gentiles populos errore vanę credulitatis infecit. Per cicades q̃ gallicè dñr sigales, pñt intelligi prædicatores, qui pro certo vbique terrarum debent esse canori & sonori. Ps. In oēm terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Verum hodie ciuitas Rheginorum. i. ecclesia uel religio (quæ regit statum hoīum aliorum) habet cicadas mutas . i. prædicatores qui nolunt vel nesciunt prædicare. Esa. 56. Vniuersi canes muti, non valentes latrare. Hercules. n. i. diabolus, qui. s. se Deum voluit reputari, dicens Esa. 14. Ascendam in cœlum, similis ero altissimo, qui dudum in cordib. peccatorum requiescere solebat, videns ꝙ tales cicadę. i. ꝑdicatores ipsum inquietabant, & peccatores monendo & excitando, ipsius quietē & cōplacentiā impediebant, iussit ipsos non strepere, nec sonū prædicationis emittere, & sic isti Herculi. i. diabolo obedientes vñr quasi singuli muti esse, & prædicationis sonum non hr̃e, vt sic quilibet eorū possit dicere illud Ps. Ego aūt tanquā surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suū. Vide alio modo expositum supra lib. 7. c. 18. §. 1.

6 ¶Corsica est insula in mari Italico, vbi inuenit quidā lapis dictus Cathochites, qui tantæ est quantitatis ꝙ non tam gemma q̃ cautes dici pōt. Sed ei inest (inq̃ Soli.) velut de glutino lętiore nescio quid par atq; gummi, manusq́; ipsum tangentis simul coniungere perhibetur. Nā si duas manus in lapide in medio existente coniunxeris, vix ipsas ab inuicem amouebis. Et ideò (ꝓut idem dicit) Democritus contra magos isto lapide vtebat ad probandum naturæ occultā potentiam, qñ eis ꝑ disputationis certamina loquebat. Talis lapis est Christus, qui lapis angularis dř, quia pro certo illi qui isto medio coniunguntur, inter se ꝑ charitatē fortiter colligātur. Iste est. n. qui glutino charitatis induitur, & ideò illi, qui sibi adhærent per grātiā, per charitatem inuicē coniunguntur, nec diuidūtur hoīes ꝑ discordiā, nisi quia carent isto lapide per nequitiam. Tali ergo lapide . i. Chri adiutorio & gratia contra magos. i. cōtra dæmones est vtendum, & in tentationis certamina per deuotionē & orōnem ad Deum recurrendum. ad Eph. 2. Ipso summo angulari lapide Chr̃o Iesu, ī quo oīs ędificatio constructa crescit in templum sanctum in domino. Vel dic, ꝙ significat virum iustum, qui alios per concordiam coniungit, & eos in charitate & amore cōnectit.

7 ¶Italia est latissima regio ī Europa sita, q̃ antiquitus magna Græcia vocabatur, in qua sūt multę particulares prouincię, in quib. sunt multa nobilia & stupenda. Dicit ergo Geruasius quòd in Italia dioecesi Taurinensi est monasterium Structuariensæ, in cuius quodam cemiterio monachi singulariter sepeliuntur, in quo tale miraculum expertum est, sicut à quodam religioso viro audiuit pluries idem Geruasius recitari, ꝙ. s. si post tres dies sepulchrū aperueris, nihil penitus de sepulto corpore, nec carnē nec ossa inuenies in eodē, & sic vñr illa corpora vel ex toto consumpta, uel alicubi inuisibiliter transportata. Ista possunt applicari ad sepulchrum & ad mortē Christi, quia certè mors Christi & sepulchrū eius sunt illa sepulchra & cemiteria ī quibus monachi, vel quicunq; viri religiosi & honesti debent per considerationem sepeliri, & per dominicæ mortis & sepulturę memoria mentaliter reponi. 3. Re. 13. Sepelite me in sepulchro in quo vir Dei sepultus est. Et bř istud est sepulchrum in quo corpus Christi mortuum realiter fuit positū; sed ibi pro certo vltra triduū non permansit, quinimò transacto triduo nec os nec caro eius inueniri potuit, quia per resurrectionē alibi fuit corpus eius translatū, inquantum vitæ extitit restitutum. Mar. 16. Surrexit, non est hic. Vel dic, ꝙ ista sepulchra significant corda nr̃a, in q̃bus dñs spūaliter sepelitur, qñ per spē & deuotionē ibi memoriæ commendatur. Sed pro certo ibi solum stat ꝑ spatiū trium dierum spiritualium, q̃ sunt spes, fides, charitas, vel contritio, confessio satisfactio. Si verò istud triduum defuerit, & per aliquod peccatum à nobis transierit, tunc iste sepultus in sepulchris nostrorum cordium amplius non erit, sed protinus à nobis se absentabit, quia pro certo tunc nobiscum desinit esse Christus, qñ triduum riuum prædictarū uirtutum contingit à nobis deficere & abesse. Vnde dř 4. Re. 2. Cum quieuisset tribus diebus, non inuenit Heliam. suppl. post illos tres dies. Vel dic, ꝙ istud cemiteriū significat limbum patrum, vbi sepeliebantur eorum animæ ante Christi aduentum, sed proculdubio post triduum mortis Chri nulli fuerunt ibi inuenti, eo ꝙ à Christo inde fuerunt oēs extracti, & ad cęli gloriā transportati, dicentes illud 1. Io. 3. translati sumus de morte ad vitam.

8 ¶Exemplum terribile esse circa Noricam Italiæ ciuitatem audiui pro vero & pro centies experto narrari à quodam prælato summè inter alios fide digno. Dicebat. n. inter montes isti ciuitati proximos esse lacum ab antiquis dæmonib. consecratū, & ab ipsis sensibiliter inhabitatum, ad quem nullus, hodie præter necromanticos pōt accedere, quin à dæmonib. rapiatur. Igit̃ circa termimos lacus facti sunt muri, qui à custodibus seruantur, ne necromantici pro liberis suis consecrandis dæmonib. illuc accedere permittantur. Est ergo istud ibi summè terribile, quia ciuitas illa oī anno vnum hoīem uiuum pro tributo infra ambitum murorum iuxta lacum ad dæmones mittit, qui statim visibiliter illum hoīem lacerant & consumunt, qđ (vt aiūt) nisi ciuitas faceret, patria tempestatibus deperiret. Ciuitas ergo annuatim aliquem sceleratū eligit, & pro tributo illuc dæmonib. mittit. Istud aūt quia alicubi nō legi, nullatenus crederem, nisi à tāto Episcopo firmiter asseri audiuissem. Dic si vis allegoricè ꝙ iste lacus significat in-

cat infernũ, qui est locus & lacus dæmonib. deputatus quo nullus accedit quin sit à dæmonib. deuoratus,& ideò murus mandatorum Dei cum custodibus, i. cum prælatis & prædicatoribus ibi ponitur ad impediendum ne illud homines ꝑ vitia dilabantur. Iste est ergo lacus ꝙ homines viuos,i.aĩas q̃ mori nequeunt à Norica ciuitate,i.ab isto mundo pro tributo expetit, quos maximè sceleratos mundus sibi continuè mittet & damnandorum animas sibi soluit. Ps. Descendant 9 in infernum viuentes.¶In Italia in ciuitate Landę tale est miraculum,ꝙ nunquam homo de illa ciuitate leprosus efficit̃, imò si leprosus illuc venerit,aut morit̃,aut cito sanatur.Sic in ciuitate religionis vel ecclesiæ nõ debet esse aliquis infectus peccator vel hæreticus, imò si talis illuc intrauerit,aut dẽt per pnĩam sanari,aut certè si noluerit,debet mori.i.taliter 10 corrigi vel puniri.¶Vnũ aliud valde mirabile dicit Geruasius ibi esse in Italia in ciuitate Tridona. Dicit.n.ꝙ ista ciuitas Tridona dr̃, eo qđ trib.donis à Deo specialibus decorat̃. Nã(vt ait)in vigilia Paschæ cũ iã hora baptismi euenit.s. eo tpe qñ oẽs in vigilia paschæ vel pentecostes baptizant̃, in fonte baptismi ebullit aqua perlucida, & ad baptismum scaturiens lympidissima.hoc est primũ donum.Secũdum est qđ si quis in fontib.ecclesiæ sancti Quintij dictæ ciuitatis baptizatur,vita eius ad minus vsq; ad annum 40.prolongatur. Tertiũ verò est magis mirabile, q̃a si quis paterfamilias infra annũ mori dẽat,si sulcus terræ illius cũ aratro scinditur, sanguinẽ manat,ꝙ sibi mortem esse propinquã præsagit & demonstrat.Vñ in ipsa ciuitate dicunt ab antiquis fuisse consuetũ ꝙ patresfamilias bubulcos suos iurare faciũt ꝙ si terrã arando tale signũ viderint,suo dño protinus indicabunt. Ista sunt tria dona, à quib.dr̃ Tridona, quæ nescio an adhuc maneant, quia pro certo valde sunt cordis aurib.admirãda. Charissimi per fontes ebullientes intelligo lachrymas ꝓrumpentes, quia pro certo circa pascha qñ corpus Christi sumendum est,fontes lachrymarum debent in nobis erumpere,vt baptizare possint aĩam & mũdare. Per annos 40.intelligitur pnĩa & status abstinẽtiæ corporalis, q̃a Christus, Moyses & Helias tali dierum numero ieiunauerunt. Igitur dico quòd quotiens videmus pascha, i. corporis Christi receptionem adesse, s. ab ipso principio quadragesimæ fons lachrymarum debet in nobis bullire, in quo debemus conscientiã baptizare, vt sic possimus istum cibũ dignificè manducare.Tandem.n.quadraginta annis.i.per totam quadragesimã vel in statu pnĩæ & abstinentiæ poterimus per gratiam viuere,& dum in isto tpe seu statu fuerimus, mortem peccati non habebimus formidare. Vnde de Helia dr̃ 3.Reg.19. Ambulauit in fortitudine cibi illius vsq; ad montẽ Dei 40. diebus.Et sic final'r terra cordis nostri terrei & indeuoti sanguinem debet fundere,inquãtum.s.de Christi morte & sanguine dẽt præcipuè cogitare, & hoc spãliter circa pascha, quando videmus patrisfamilias Christi mortem seu supplicium imminere, quod potissimum debet esse quando videmus bubulcos patrisfamilias.i.prędicatores & pręlatos per prædicationem & corruptionem præsenti tẽpore nos arare. Igitur iste paterfamilias videtur dicere illud Iob 16. Terra terra ne operias sanguinẽ meũ.Vel si vis dic ꝙ terra fundens sanguinem,mortem dñi sui propinquã denotat,q̃a ꝓ certo si terra corporis nostri sanguinẽ carnalium deliciarũ parturit mortẽ æternã nobis imminere demonstrat. Illi.n. faciliter morte culpæ & pęnæ pereunt,& infra annũ,i.infra tp̃s diuinæ dispositionis inferni mottem incurrunt,in quorũ terra.i.in quorum corpore sanguis.i.sanguineę & carnales deliciæ profluunt & concurrunt.Vñ Esa.34.Inebriabitur terra eorum sanguine & humus eorum adipe pinguium,q̃a 11 dies vltionis dñi annus retributionis iudicij Sion.¶In Italia circa ciuitatẽ Viterbien.est puteus semper è profundo bulliens,& aquã feruentissimam terribiliter euomens,in quem si equũ proieceris,carne statim consumpta sola ossa extrahere videbis.Audiui ẽt quòd cathena ferrea ibi cõsumitur, ita qđ vsq; ad fundũ dimissa multo minoris ponderis extrahitur.hic magnum riuum euomens, ripam habet vndiq; lapideam, quinimò si ꝑ terram cultam sulculum feceris,& de isto riuo aquam duxeris,infra modicum tẽpus qnicquid ab aqua tangitur,in naturam & duritiam saxeam conuertetur. Huius aũt putei est tam vorax profunditas, quod quicquid in eum proijcitur absorbetur, & à nullo reficit̃ aut implet̃, sicut ẽt dicunt per quendam Imperatorem tentatũ, talis vr̃ esse infernus,q̃ igne incessabili bulliens,cõsumit & adnihilat quicquid tangit.equos.n.i.luxuriosos & superbos cathenas etiam.i.alios inchatenant, tyrannos.s.taliter consumit, quod carnem.i.delicias, & pondus.i.reputationẽ & famam eis tollit.Lapideã ẽt naturã inducit,& inquantũ duritiã obstinationis & desperationis efficit in damnatis hoĩb.ꝑ quos trãsit.Iob 41.Cor eius indurabitur quasi lapis. Vel dic ꝙ iste puteus est luxuria,vel ẽt mala mulier,quæ ꝑ mala desideria sp̃ bullit,q̃a carnẽ.i.substantiã tpalẽ cõsumit,ossa verò.i.fatuorũ corpora nuda à diuitijs dimittit,ipsa ẽt quicunq; ferreus & fortis hõ pondus reputationis perdit,& lapideitatẽ obstinationis acq̃rit.Vel dic de mundi ꝓsperitate,vbi bullit concupiscentia triplex,quæ illos pertransit,facit lapideos, obstinatos & duros.Vel ista est mors quę carnem consumit, dimittit,pondus & famam tollit &c.¶Itẽ Geruasius ait ꝙ in 12 epatu Taurinen. in descensu Alpium Apeninarum est lacus vnus in latiorẽ amnem prorumpens,in quo(vt ait)ostensus est sibi beuer seu fiber, qđ est animal parte anteriori gressibile,à parte posteriori desinit in piscem,& ideò necesse habet à parte anteriori ĩ terra stare, à parte verò posteriori in qua est piscis,in aqua manere.& ideò istud animal ĩ ripa fluminis in decliui ipsius littoris facit sibi cauernas. Vnde recordatur Bernardus versificator,dicens.Martyres,& spolio non liuore beuer. De isto fac duos §. vnum.s.qũo diuersas mansiones ædificat,& hic expone sicut libro de aĩalibus.10. c.de Castore. §.alium autem. de posteriori parte quæ aqua indiget,& hęc expone sicut ibidem §.4.quia.s.à simili castor hẽt caudam de natura piscis,& iõ iuxta aquas varias ædificat mansiones &c.vide ibi.¶In Italia post mortẽ Iulij Cęsaris 13 tres soles in oriente visi sunt in cęlo,qui cito post in vnũ corpus solis coacti sunt,significãtes tria dominia.s.M.Lepidi,M.Antonij & Octauij Cęsaris in monarchiã ipsius Augusti esse cõflãda,vel potius significãtes ꝙ in breui erat vnius & trini Dei fides vndiq; propalanda. Si vis autem scire quomodo tres soles in cęlo appareant,vide Senecã li.1.de naturalibus quæstionibus, vbi dicit quòd nubes cum sit quãdoque specularis,imaginem solis in se recipit, & in aliam ꝓpinquam nubem specularem sibi oppositam imaginẽ transfundit, sicut ponit exemplũ de speculo vbi relucet imago: quia si eidem speculo aliud opposueris,semper in quolibet imaginem videbis.Nos igitur qui verum solem & eius refulgentiam in nubibus videmus, plures soles esse credimus,& ipsos plures in vnum credimus redire,qñ ipsis nubibus euanescentibus cum suis receptis imaginibus solum verum solem in cœlo credimus remanere.Ista possunt applicari cõtra hypocritas.constat.n.ꝙ in cęlo ecclesię est dare verũ solem, & nubeas & fictas imagines solis. Per verum.n.solẽ ꝑpetuũ & indefectibilẽ possum intelligere viros iustos,in claritate sanctæ vitæ perseuerãtes & ꝑpetuos: sicut dr̃ Eccl.27. Hõ iustus in sapiẽtia manet,vt sol,stultus aũt vt luna mutat̃. Per alios verò soles intelligo hypocritas,q̃a pro certo non sunt veri, sed ficti,& picti, & solæ imagines & similitudines veri solis.i.hominum iustorum & bonorum. Sed pro certo inter istos est magna differentia,quia licet propter exteriorem similitudinem nõ facile discernatur qui sunt veri, & q̃ sunt ficti,paulatim tñ hypocritæ ficti & nubei ꝑ defectũ pseuerantiæ euanescunt,& à cępto splendore bonæ conuersationis deficiunt, boni verò & iusti sp̃ in bono pseuerant & subsistunt,sicut in religione videmus,vbi ficta apostatant & recedunt,boni verò perseuerant vbi sunt.Et idem de amicis cernit̃,quia.s.veri soli nobiscum manent, ficti verò deficere & euanescere cõprobant̃.1.Io.2.Si fuissent ex nobis permãsissent vtiq; nobiscum.Vel dic ꝙ cum antiquitus apparerent in mundo plures soles,i.plures Dij,quorum tamen vnus solus erat verus, alij autem omnes ficti & vani, sic factum est quòd idolis & fictis dijs euanescentibus, Christus dominus solus lucet.Esa.2.Eleuatur dominus solus in die illa.

De Iudæa, Cap. 31.

IVdæa est regio Palestinę,de qua dicit Pli.ꝙ ibi erat Hierusalẽ, ciuitas vrbiũ oriẽtis lõge clarissima,Soli.verò dicit 1 ꝙ ĩ Iudæa fuit ciuitas Hierosolyma,sed excisa est.Iudęa igit̃ ſm Solinum, est regio illustris aquis, vbi est fons Callirhoe, & Iordanis fluuius(vt ait) miræ suauitatis,balsami vinea,& infamis

infamis asphaltites lacus, de quib. oīb. nihil ad presens cū locis suis dixeris de eisdem. ¶Hic igitur dicit vnum valde mirabile de quadam gente Iudeæ, quæ gens dicitur Essenorū. (Plin. autem hæc omnia recitat sicut iste.) Dicit. n. ꝙ interiora Iudeæ versus occidētē Esseni habitāt, qui prædititi memorabili disciplina, a ritu gentium vniuersarum recesserūt, maiestatis prouidentia ad hunc morem destinati pecuniam nesciunt, castitatem seruāt, de palmis viuunt, nullus ibi nascit, nulla ibi femina, nec tñ deficit hominum multitudo, nullus cū eis admittitur, q̄q̄ admitti summopere desideret, nisi quē castitatis fides & innocētiæ meritum prosequatur. Quinimmo si quis q̄q̄ leuissime culpæ reus ad ipsos intrare voluerit diuinitus summouetur. Itaq; per vniuersum spatium seculorum (incredibile dictu) eterna gens est cessantib. puerperijs. Cuius primò Enagada oppidum fuit, sed iā excisum est. Hec Soli. Si hæc vera fuerunt, valde miror, quia scriptura quæ in illis partib. fuit facta, de hoc non meminit. Quia tñ in historia tripartita fit mentio ꝙ ab antiquo apud Iudæos fuerunt monachi mire perfectionis in solitudine philosophātes, sicut dicit Phil. nescio si forte occasione istorū hec prædicta dixerint. & Pli. & Soli. Per, istos possunt intelligi religiosi, & maxime mēdicantes. Isti. n. non habēt filios, aut vxores, nec tamē deficit apud eos hominum multitudo. Pecuniam dēnt horrere, & castitatem seruare, de palmis. i. diuinis scientijs debent viuere, & hominum culpabiliū consortia nō admittere, sed per perseuerantem stabilitatem in gratia viuere & manere. Sap. 5. Iusti autem in perpetuum viuent. Vel dic ꝙ isti mendicantes qui sunt æterna gēs, & successiuè sine defectu status sui sp manent, dicūt ꝙ nullus malus pōt ad eos ingredi & manere, qnimò (vt aiūt) illi q mali sunt apud eos, diuinitus summouentur. Diuina. n. prouidentia fit, vel quod tales corrigant, vel ꝙ per apostasiam exeant, vel quod ēt moriantur. Esa. 35. Via sancta vocabitur, non transibit per eam pollutus. Vel dic ꝙ talis est patria Paradisi, vbi nullus parit, & vbi est æterna gens, & quo nullus noxius ingreditur. Vñ illi qui ibi fuerunt noxij, vt demones summoti diuinitus dinoscuntur. Esa. 52. Non transibit per te incircuncisus aut immūdus. ¶Sicut dicit Geruasius antiquitas ponit quòd lignū de quo facta fuit crux domini, cum Salomon tēplum edificaret, fuit in vētum ita ineptū ꝙ nulli prorsus vsui erat aptū. Si enim artifices ipsum alicubi locare volebant, semper ipsum aut nimis longum, aut nimis curtum inueniebant, & sic cum ad nihil ipsum aptum iudicarent, intactum dimiserunt. Regina vero Saba quæ de finibus terræ venit ad Salomonē, in spiritu vidit quod in illo ligno erat quidam occidendus, propter quem erat Iudærorum populus destruendus, quod eidem Salomoni prædixit, qui hoc timēs, ipsum lignum sub terra profundè abscōdit, & in loco postea probatica piscina facta extitit, appropinquante autem aduentu Christi, lignū in aqua supernatauit, & exinde (vt aiunt) cæpit motio quæ descendente angelo facta fuit, & hoc lignū esse crucē domini dicunt, quia isto ligno tandem reperto Iudæi inde crucem dominicam fabricauerunt. Aiunt etiam istud fuisse de ramo ligni vetiti quem Adam de Paradiso secū tulit, vel eū angelus Paradisi custos vni de filijs Adæ plantandum tradidit, & sic idem lignum quod homines damnificauit, salutē eorū per crucem domini reformauit, & vt vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret, ordinauit. Vide si vis historiā in florib. sanctorum, & allega ista si vis ad laudem crucis. Vel per istud lignum dyscolos homines intelligo & peruersos, quos in religionis ecclesiæ templo video hodie abūdare, q pro certo ad nullum vsum nec vtilitatem sunt congrui, si q̄dem artifices templi hoc est prælati, si velint de ipsis aliquid facere, & ipsos ad aliquod opus faciendum constituere, vel eis aliquid præcipere, nunquam istos aptos vel vtiles reperiunt. Sēper. n. sunt vel nimis longi, vel nimis curti, quia sp sunt superflui vel diminuti, vel nimis intēsi, vel nimis remissi, & breuiter in actibus & voluntatibus suis inueniuntur sine mensura, nam aut plus quàm debeant vel minus semper agunt, quo fit vt in omnibus tanquam inutiles dimittantur, & nulli vsui officio vel exercitio deputentur. Hiere. 13. Ecce computruerat, ita vt nulli vsui aptum esset. Isti ergo videnē valere ad Christum crucifigendum. i. ad bonos homines suis iniurijs cruciandos. Sunt quippe tales fatui crux & flagellū bonorum, & afflictio & tribulatio sociorum. Iohelis 2. A facie eius cruciabuntur populi. Vel si vis, narra prædicta historialiter ad commendationem crucis, & ad ostendendum ꝙ istud lignū quo fuimus damnati, est illud quo fuimus saluati, vt vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret. Vel pōt allegari quòd non est scientia neque consilium cōtra dominū. Salomon. n. abscondit lignum, ne malū à regina Saba præno sticatum posset euenire, adueniente tamen tēpore Deus aliter voluit ordinare. ¶In Iudæa propè Nazareth ostenditur locus qui dicitur saltus domini. vnde Iudei voluerunt ipsum præcipitare, vt dicit Luc. 4. Et secundum Geruasium ibi est lapis in rupe quasi latibulum, vbi rupes domino cessit, & eū abscondit, ita quod ibi adhuc apparet forma vestimentorū eius impressa. Istud applica & dic quòd illi quibus dominus se commisit sub latibulo sacramēti altaris. s. sacerdotes, debent vestimentorum suorum. i. conuersationis suæ ꝑ imitationem vestigia retinere, & ea in se repræsentare & habere. Iob 23. Vestigia eius sequutus est pes meus.

De Libya. Cap. 32.

LIbya est regio Aphricæ cuius partes meridionales feruidæ sunt & desertæ. Sunt. n. aliquæ regiones in Aphrica vbi sunt tot dracones, leones & tigrides furiosi, ꝙ nullus mortalium illud vadit, quin protinus deuoretur. Quod maximè in regionibus feruidis & desertis accidit, vt in Libya & Aethiopia, nisi forte qui illuc accedunt, armis & viribus sint muniti. Sic verè in inferno (quæ regio ignis ardoribus est perusta) sūt tot dracones & leones. i. dæmones crudeles, quod nullus peccator illuc descendit, quin protinus deuoretur, nisi forte armis charitatis, gratiæ & virtutis optimè sit munitus, vt sunt illi q sunt in purgatorio, qui licet ab illis animalibus tueantur, ardorem tamen sentiunt regionis. Ionæ 4. Aestuauit Ionas æstu magno &c.

De Liuonia. Cap. 33.

LIuonia est regio in finibus Germanorum, cuius incolarum ritus fuit mirabilis antequam ad fidei cognitionē per Germanos cogerent, quippe qui dæmonijs seruiebant, & cum aliqui eorum moriebantur, corpus eorum sepulture non tradebant, sed facto igne maximo corpus combutebāt, oues & boues, seruos & ancillas cum eo incendebant, & si princeps erat, consiliarios & armigeros sibi adiungebant, credentes quòd ille defunctus vna cum alijs sic perueniret ad quandam viuentium regionem. Charissimi, cemiterium in quo debent animæ sepeliri, est Paradisus. Sed pro certo mundus est sicut Liuonia, quia cum peccatores moriuntur, animæ eorum in Paradiso non ponuntur, sed in igne permaximo sepeliuntur. s. in incendio infernali, vbi perpetuò cōburuntur. In Tophet. n. sepelientur, eo ꝙ non sit alius locus ad sepeliendum. Hier. 19. Tophet interpretatur gehenna pauoris, hic est infernus: vbi est gehēna & pauor sempiternus. Sed boues & diuitiæ cum eis cōburentur, vt secum eas deferant ad infernum, quia ad maximam sui cruciationem, damnati habebunt suas diuitias secum. s. in memoria per remorsum cōscientiæ, & ideò dr Sap. 14. Etenim quod factum est, cum illo qui fecit tormenta patietur. Serui etiā ancillæ consiliarij & periti cum principibus inuoluūtur, quia diuite vel principe mortuo per impietatem & damnato, tota eius familia similiter moritur, ei consentiens & applaudens, quia princeps qui libenter audit verba mendacij, omnes ministros habet improbos. Prou. 29. Et ideò qñ finaliter moritur corporaliter, & igne inferni sepelitur, tunc ministri sui qui ei in voluptatibus applauserunt consulendo, & exequēdo, vel quomodolibet adiuuando, ei in supplicijs adiungūtur, quia qualis rector ciuitatis, tales hi qui habitant in ea. Eccl. 10. & ad Rom. 1. Qui talia agunt digni sunt morte, non solū quia faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

De Lithonia. Cap. 34.

LIthonia est regio in Scythia, in qua tantum est de paludibus & de fœcibus, quod in æstate vix potest capi, sed adueniente hyeme paludes & flumina congelantur, & sic illa regio peruia efficitur. nil præter hoc habet quo se tueatur. Sic verè in æstate prosperitatis mundanæ Lithonia, idest status diuitum vix potest superari, quia per paludes deliciarum, per fœces diuitiarum ab omnibus se defendunt,

defendunt, sed adueniente hyeme mortis, quãdo istæ aquæ & paludes frigore tribulationis gelabũtur, quantum ad ipsos, & eis penitus auferentur, tũc ab inimicis suis dęmonijs facilè poterũt superari, quia præter lutum, & fœces diuitiarum, munitiones alias grariarum, & virtutum non habent, ideò poterit tunc dicere diabolus illud Ezec. 38. Ascendam ad terram absque muro, veniam ad quiescentes habitãtesque securè vectes, & portę non sunt eis &c.

De Macedonia. Cap. 35.

1 MAcedonia est Græciæ prouincia, in qua sunt mõtes altissimi, & in sursum erectissimi, quos gigantes vt cęlum ascenderent, dñr (secundum Solinum) antiquitus construxisse, atq; hi ita alti sunt φ per Deucalionis diluuium, aquæ illuc minimè pertigerunt. Ibi in cauernis adhuc inueniuntur testæ conchyliorum, & alia quæ mare expuere cõsueuit, in signum pręteriti diluuij, ita (prout dicit idem) φ licet illa loca sint in facie mediterranea, apparent tñ specie littorali. Per Macedoniam vbi rex extitit Alexander, intelligo statum ecclesiæ, vbi Christus Imperator regnat. Per istos montes intelligo status perfectionis, qui ibi sunt, quos gigãtes .i. sancti patres fundauerunt. Igitur qui à diluuio damnationis, & tẽtationis tutus esse desiderat, montes religionis, & perfectionis ascẽdit, vbi per contemplationem sursum ad cœlestia se extollat. Licet .n. mare, .i. mundus vel diabolus ibi soleat ad tentandũ ascendere, & redundancias malarũ cogitationum ibi spuere, illos tñ, qui sunt in cacumine cõtemplationis positi, nec potest tangere, nec nocere. iõ bene præcipitur Gen. 19 Non maneas in oĩ circa regione, sed in monte saluum te fac. ¶In Macedonia est mõs Athos altissimus, qui ẽm Solinum altior est, q̃ vnde imbres cadũt. Qđ ex hoc patet, quia in ara, quę in eius summitate est, nunquã cineres eluuntur, sed eodem quo relictæ fuerint cumulo remanent. Et quod mirabile est (vt ait) vmbra istius montis vsque in insulam Lemnon in forum oppidi Myrina porrigit, qui tamen locus ab ipso monte per sex & octoginta milia passuum elongatur. In summitate autem eius fuit oppidum Acrothon, cuius accolæ Macrobij dicti sunt, idest longeui, propterea φ dimidio alijs vita sunt diuturniores. Iste mons significat Paradisum, qui quamuis sit ab insula huius mundi remotissimus, vmbra tamen, idest opinio famæ suæ, & fides, & credulitas de eodem peruenit vsque ad nos. hic est enim diutissimè .i. perpetuò viuitur, & vbi cinis nostræ humanitatis post quam ibi ascenderit, flatu nullius tribulationis destruitur, sed in esse perpetuò confirmatur. Sap. 5. Iusti autem in perpetuum viuent.

De Melos insula. Cap. 36.

MElos ẽm Isidorum est insula omnium insularum rotũdissima, bonis omnibus opulenta. Sic Paradisus iocũdus, quia in cœlo Empyreo bonis omnibus fœcundatur.

De regione Media. Cap. 37.

1 MEdia est regio orientis propè Persidem, in qua est q̃dam arbor, quæ pomum portat summe odoriferum & venenis contrarium, quæ arbor spinosa est, & pomum eius summè amarum. Vnum tamen in hoc est mirabile, quia arbor hæc tantæ fœcunditatis existit, quòd pomo vno collecto, statim aliud nascitur & consurgit. Aliud etiam est ibi mirabile, quia .s. arbor hęc non potest extra Mediam nasci, quia multi eam alibi transplantare voluerunt, sed (sicut dicit Solinus) beneficium terræ Mediæ datum resistente natura, aliæ terræ vel patriæ mutarę nequierunt. De ista etiã loquitur Plin. lib. 12. c. 3. qui secundum omnia præmissa, dicit similiter quod hęc arbor alibi quàm in Media vel Perside generari nequit. Istud etiam pomum, malum assyrium vocat, quod ad anhelitum conferre prædicat. Per Medium intelligo ecclesiam, quæ dicitur Media, quę medium iustitiæ & tẽperantiæ semper tenet vel saltem tenere debet. Ezec. 5. Ista est Hierusalem, in medio gentium posui eam. Arbor ista significat quemlibet virum iustum, qui scilicet per pœnitentiam est spinosus, & per bona opera fructuosus, intantum quòd vno fructu, hoc est bono vno opere emisso & facto, statim aliud per bonum propositum nascitur, & tandẽ per consensum & complementum parturitur. Ista .n. sunt poma idest bona quæ per difficultatem sunt amara, veruntamen contra venena peccati, sunt congrua & sana. Igitur in illa terra nulla est patria, nulla secta (pręter Mediam. i. in ecclesiam) quæ tales arbores .s. viros iustos valeat continere, quia istud beneficium sibi soli cõcessum, non possunt alicui alterius sectæ mutuare. Vel dic, φ media est religio, & expone per omnia sicut supra. Vel dic, φ tales arbores significant quosdam qui in aliena patria non ꝓficiunt, sed solũ in patrio solo sistere volunt, & vbertatem fructuum & bonorum suorum, hoc est, scientiarum & virtutum alijs communicare nolunt. Prou. 5. Habeto eas solus, & non sint alieni participes tui. Vel dic, φ ista terra est beata Virgo, quæ arborem Christum sola portare digna fuit, quod vtique natura naturans Deus, nulli alteri communicauit, quæ in bonis operibus ita fuit fertilis φ nunquam destitit aut cessauit, odorẽ istorum fructuum .i. operum suorum mirabiliter sediffudit, & quamquam essent amara & difficilia, & veneno, hoc est peccato contraria, gustus tamen suæ deuotionis se in ipsis plurimum delectauit. ¶Caspiæ portæ sunt in Media, 2 quæ nihil aliud sunt quàm quidam transitus manu facti ex transuerso montis Tauri, qui per rupes scissas per octo milia passuum protẽditur, & ita strictus est, φ vix vni plaustro permeabilis inuenitur. Trãsitus ergo per istas portas in hyeme est difficilis, sed in æstate est impossibilis, nam per viginti octo milia passuum circunquaq; nec fons nec puteus reperitur. Tunc etiam tota illa via infinitis serpentibus lacessitur. Ab illis etiam rupibus exundant humores affluentissimi, qui statim vt exierint, in salem congelantur, & sic tot malis concurrentibus, iter præterquam in hyeme denegatũ, vt ponit Soli. Per istas portas possum intelligere mundum, vel etiam mundi status, qui .s. portæ dicuntur, quia per eos vitę istius spatium necessariò pertransitur. Veruntamẽ multa pericula spiritualia sunt in isto transitu, & hoc plus in æstate prosperitatis, quàm in hyeme aduersitatis & paupertatis. In ista enim prosperitatis æstate tria præcipua pericula vigent, .s. puteorum, & fontium .i. bonorum spiritualiũ, gratiarum, .s. & scientiarum carẽtia, propter quam surgit sitis, idest ambicio, & auaritia, serpentum .i. dæmonum & malorum hominum abundantia, & aquę salsæ .i. bonorum temporalium opulentia, quæ in sal conuertuntur, inquantũ ex eis nascuntur sitibunda desideria. Ista .n. terra in portis, & in transitu vitæ huius dum durat ęstas prosperitatis, securum iter impediunt, quę tamen in hyeme aduersitatis cessant penitus, & deficiunt. Tunc .n. cum fontes bonorum spiritualiũ plus abundant, serpentes, .i. dęmones minus tentant, & mali homines, & inuidi minus grauant, & sales bonorum temporalium minus obstant. Igitur plus valet ad transitum huius vitæ hyems, quàm æstas, & plus aduersitas, quàm prosperitas, quia sicut Gregorius ait. Cum omnis fortuna timenda sit, magis tamen prospera quàm aduersa. ¶Propè Persidẽ 3 & Mediam est Seleucia puouincia quędam, vbi est quidam mons altissimus dictus Casius, de cuius vertice sol ante diẽ videtur, hoc est quarta vigilia noctis, ita vt radijs dissipantibus caliginẽ, illic nox, hic dies cernatur, sicut dicit Solinus. Talis inquit ex Casio specula est, vt lucem prius videas, q̃ auspicetur dies. Ista eadem dicit Albertus de Caucaso mõte, secundum Catholicon, vbi nox nunquam durat nisi per quatuor horas. Vide ibi. Talis mons vř fuisse synagoga Iudæorum, & scriptura veteris testamenti, quia pro certo antequam sol iustitiæ oriretur, per fidem ibi videbatur, & cognoscebatur, & durãte nocte caligine diuersorum errorũ, vel nocte, .i. obscuritate, & velamine legis antiquę, antequã scilicet adueniret dies gratiæ, & claritas verę fidei, sol iste Dei filius inde per sanctos patres videbatur, & venturus ꝓdicabatur. Vñ ipse sol Christus Io. 8. de seipso dicit, Abraã exultauit vt videret diem meum, vidit, & gauisus est Et Esa. 9. Populus, qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnã, habitantibus in regione vmbrę mortis, lux orta est eis. Vel dic, φ iste mons est contemplatio uel scriptura, à qua pro certo in nocte pręsentis uitæ dies futuræ claritatis cernitũ, & in qua sol, idest æternæ claritatis gloria per consideratio nem vř antequam realiter habeatur. Esa. 33. Oculi tui videbunt Hierusalem, regionem opulẽtam, tabernaculum fiduciæ &c. Forte mons iste est de quo loquitur quasi simile Põponius. uide in eodem libro cap. 68. in fine. ¶In Perside sunt 4

multa

multa genera preciosorum lapidum,s.achates,pyrites,solis gemma,& alia multa,de quib.in lib.de lapidibus iam dixi.Quatuor tamen dicit ibi Solinus esse lapides, de quibus in tractatu lapidum non feci mentionem,uidelicet,sagadã glossopetram, calchophthõgum,syderitem. Est ergo sagada iocundissimè virens,quæ quadam ingenita spiritus efficacia,supermeantes,naues perit, & ita eis tenaciter se adcorporat,ꝙ nisi pars ligni abradať,egrè separeť. Ista aũt apud Chaldæos in maximo honore habeť.Ista possent dici & exponi,sicut de echineide pisce,qui supermeantibus nauibus ita adhæret,vt ipsas retineat, & arrestet. vide supra lib.9.c. 33.§.1.De isto etiam lapide dicit Solinus,ꝙ nõ est facilis ad reperiendum,nisi ipse se capessendum dederit.Per istud lapidem possum intelligere diuinam gratiam,quæ secũdũ veritatẽ à nullo potest reperiri,& acquiri, nisi ipsemet se dederit inueniri.Sicut.n.dř Rom.11.Si.n.gratia,iam non ex operibus,alioquin gratia,iam non est gratia.Veruntamẽ qñque fit,ꝙ nauibus.i.peccatoribus,per mare seculi nauigantibus se incorporat,& se eis voluntariè adiungit,& donat, & tunc ipsos taliter stabilit,& roborat,ꝙ motum suorũ vanorum desideriorum arrestat,& eos à cursu vitiorũ impedit,& retardat.Sic se vř dedisse Paulo,qui in ipso motu suorum malorum operum fuit conuersus,in bono stabilitus,& à cursu malorum operum arrestatus,iõ ipse dicit 1.ad Cor. 15.Gratia Dei sum id quod sum.Vel sagada significat mundi diuitias,quę nõ se dãt capessendas cuicunque,sed cui fortuna concessit.Fit.n.qñq; ꝙ nauibus,i.hominibus per mundũ nauigantibus iste lapis,i.diuitiarum preciositas se adiũgit, sed pro certo sic ipsos,& ipsorum mentes per malam complacentiam rapit,& à profectu virtutum ipsos impedit,ita vt à virtuoso progressu totaliter cessent,& desistãt. Ad Gal. 5.Currebatis bene,quis vos impediuit.Vel dic,idem de mala muliere,vel de alia re quacunque voluntatem immoderatẽ,& indebitè delectante.¶Glossopetra est lapis persicus ad humanæ linguæ similitudinẽ,qui suis deficientibus de cęlo cadit ſm Solinũ,q ſm magos,lunares motus dř excitare,vt dicit idem.Talis est Spiritus sanctus, qui Christo (qui est luna perfecta in æternum)deficiente,& de mundo recedente quantũ ad suam præsentiam corporalem, de cœlo cecidit atq; venit,& ad similitudinem linguæ fuit,inquantum Apostolos loqui linguis varijs informauit.lunares ẽt motus fuit visus excitare,inquantum ipsos Apostolos fecit velut lunaticos cũ excessiuo feruore spiritus prædicare,quia sicut canitur,illi qui eos audiebant,ipsos ebrios reputabant, sicut dř Actu.2.& ideò canitur,Musto madere deputant,quos spiritus repleuerat.¶Calchophthongus est lapis persicus, qui resonat velut æra pulsata,qui à casto homine portetur,seruat vocis claritatem,vt dicit Sol.Talis est diuina gratia, q.s. in ꝑdicante resonat,inquantũ ipsa mediãte prædicator melius verba format.Si.n.castè,& mundè seruetur,vox suæ ꝑdicationis dulcior,clarior & placẽtior inueniť.Vel dic, ꝙ iste lapis est beata Virgo,quę si per deuotionem portata fuerit, vocem prædicationis, orationis, & gratiarum actionis nostræ gratam,claram & Deo & hominibus acceptabilem cõseruabit.Cant.2.Vox.n.tua dulcis,& facies tua decora &c. ¶Syderites lapis est persicus, qui nihil differt à cõteplatione ferri.vnde maleficus est iste lapis,quia vbicunq; inferať, discordias excitat ſm Soli. Sic verè faciũt detractores, falsi relatores & inuidi,& adulatores,quia.s.isti vt communiter sunt ferrei.i.frigidi & indeuoti,duri & obstinati,& vbicunque fuerint,solẽt per sua mala verba discordiam facere,pacem turbare,& illorum cũ quib. loquuntur, animos ad iracundiam excitare.ideò bene dř Eccl.28.Susurro & bilinguis maledictus,multos enim turbauit pacem habentes.

De Mesia. Cap. 38.

Mesia est quædam Europæ Prouincia Pannoniæ intermina vel vicina,quæ intantum fertilis est,ꝙ ab antiquis horreũ Cereris est vocata. Dicit ergo Solinus quòd in quadam parte istius regionis nascitur quædam herba quasi oleum infectum fuerit vel immixtum, & ipso oleo incendium fuerit excitatum,nulla aqua poterit extingui, sed potius augmentari.Solo enim iactu pulueris extinguitur,aliàs inextiguibiliter crematur.Sic verè dico, ꝙ in fertili Mesia, idest in statu diuitum,qui abundant,qui inuenitur herba tẽporalium diuitiarum,ꝙ oleum corporalium deliciarum,ex quibus simul iunctis ignis luxuriæ & auaritiæ gignitur, qui nullo artificio superatur. Si enim isti igni aquam, idest sanctificationẽ adhibueris, ipsum proculdubio nõ extingues, sed potius augmentabis.Patet,quia si auaro addas aquã flexibilem bonorum temporalium,luxurioso aquam delectabilium,eorũ concupiscentia magis ardet,& amplius æstuat atque feruet.Sap.16.Ignis in aqua supra virtutem valebat, & aqua extinguentis naturę obliuiscatur.Vnicum est ergo remedium, scilicet puluerem nostræ futuræ resolutionis adhibere & in morte & puluereitate nostra cogitare,& talem puluerem,idest talem mortis memoriã isti igni apponere,& sic cõtra ipsum poterimus præualere.Sola enim mortis & inferni consideratio est concupiscentiæ destructio.Bene ergo consulitur Mic.1.In domo pulueris puluere vos cõspergite. Vel dic, quòd herba ista est sacra scriptura, cui si oleum diuinę gratię adiungitur,charitatis incendium generatur,quod non faciliter extinguitur, nisi forte quando puluis terrenorum bonorum per auaritiam adhibetur. Diuitiæ enim quando plus debito diliguntur, ignem charitatis & gratiæ extinguere dinoscuntur.

De Noerigia seu Noruegia. Cap. 39.

Noerigia est regio frigidissima in Aquilone,carẽs frumento,vino & oleo,vbi diuersa sunt animalia crudelia vt castores,fibri,& vrsi,vbi fructuum segetum rarissima est annona propter frigus,& est ibi quidam fons vel lacus, vbi omne corium immersum in lapidem induratur. Hæc regio est infernus,qui in Aquilone,parte à sole remotissima, idest longè à lumine gratiæ & veritatis & à calore congelatur.Ibi sunt bestiæ,hoc est,crudelissimi dęmones,qui peccatores miseros deuorabunt,qui propter seuitiam & crudelitatem vrsis & castoribus cõparantur.Castor enim licet carnẽ momorderit,nunquam tamẽ dentes laxat,quousq; ossa confringantur.Sic dæmones non tantum carnem, sed etiã animam quę subtus latet,dissipant & confringunt. Ibi non est reperire oleum misericordiæ vel pietatis,vinum lætitię vel iocunditatis,nec frumentum abundantię uel satietatis. Ibi est fons scilicet abyssi frigidissimus,vbi corium, hoc est, mollis & carnalis peccator immersus,in lapideam obstinationis & desperationis duritiam commutatur.In similitudinem lapidis durantur aquæ.Iob 38.Vel dic, quòd Noerigia est mundus &c.vt supra.

De regione Ophir. Cap. 40.

Ophir secundum glo.3.19.est regio in India, vbi sunt montes aurei,& multi lapides preciosi,& diuitiarum omnium plenitudo.Sed tanta est ibi leonum, pardonum & tigridum immanitas,ꝙ eo accedere nullus audet,homines tamen in mari existentes,sibi contiguam terram auream à bestiarum vnguibus effossam in suis nauibus recipiunt, & cum bestię veniunt,mare intrant,& euadunt, & sic exinde aurum ad suas prouincias deferunt & deducunt. Ad prouinciam autem istam per longos maris rubri circuitus peruenitur,& per insulam Asiongaber pertransitur.Sic verè in mundo sunt multę diuitię aurum uidelicet & lapides preciosi, sed quia leones & tigrides,hoc est diuites, raptores, auari & superbi eas habẽt in custodia,ideo humanis vsibus nullatenus deputantur,nisi forte fortuna ab eis auferãtur. Vel dic,ꝙ ista regio est Paradisus, ubi est bonorum omniũ plenitudo, ad quem nullus potest accedere, nisi per maris rubri.i. per pœnitentiæ & passionis amaræ & rubei sanguinis Iesu Christi circuitum & aspectum. Vel ista regio est ecclesia, vbi sunt montes aurei sacrę scripturę,à quibus leones.i.doctores & expositores cum unguibus sui intellectus arenas diuersarum expositionum,prædicationum,& eruditionum humanis usibus aptauerunt,& sic mercatores.i.prædicatores in mari pœnitentiæ existentes,ad regiones diuersas,hoc est parochias & ecclesias docendo & prædicando ipsas montium effossiones.i.sanctorum scientias & doctrinas traijciunt & transportant. Qui tamen vult de ophir.i. de ecclesia usq; ad Hierusalem & terram ꝓmissionis Paradisi uenire,necesse est ipsum per mare rubrum passionis Christi memoriæ & amaræ pęnitentiæ circuire.Figura.4.Reg.9.& 2. Paral.10.ubi dř,ꝙ Salomon rex Hierusalem mittebat mercatores

catores & nautas suos per mare vsq; in Ophir vna cũ nautis & nauis regis Tyri, & exinde aurum sibi deferebāt & lapides preciosos pauos & simias, & dentes eburneos, & lignũ hebenum. Sic verè rex illius quæ sursum est Hierl̄m, Salomon pacificus Iesus Christus per mare pniæ mittit nautas suos prædicatores, vt de Ophir (quæ interpretatur infernus).i. de ecclesia militante, quæ multis tentationibus & tribulationibus infirmatur, vsque in Hierusalem triumphantes pauos.i.nobiles & curiosos, simias.i.diuites & peccatores pilis diuitiarum indutos ei deferant & deducant (inquantum isti per prædicationem conuertuntur, & sic ad cęlestem palatium transferant, & vt ēt aurum sapientiæ, ebur cōtinentiæ, lignum hebenũ.i.memoria crucis & pniæ lapides preciosi diuersarum virtutum p mercatores & nautas hmōi.i.per sanctos vel prędicatores, vel etiā per Angelos regi Christo superius in cœlesti Hierl̄m præsentētur, quæ oīa ab ipsis in montib.aureis sacræ scripturæ in Ophir hauriuntur. Isti tñ vadunt cum nautis regis Tyri, qui erat paganus, quia pro certo cum bonis prædicatoribus sunt vadunt & eis cooperantur Philosophi & scientiæ paganorum. Vel dic ꝙ isti pagani sunt hypocritæ & mali, qui commixti sunt bonis, & sunt serui diaboli regis Tyri quæ interpretatur timor vel angustia, & significat infernum, vbi angustia erit cum perpetuo timore &c. vide infra 3. Reg. 4.

De Paradiso. Cap. 41.

PAradisus est quidam locus & quædam regio orientis, longo mari & montium interiectu à nostro habitabili separatus. Vnde, sicut potest colligi ex dictis Basilij & Ambrosij in suis hexame. & Isid. lib. 15. & magistri historiarum super Gen. 2. & Damasceni & aliorum doctorum, iste est locus cæteris altior, quia attingit vsque propè globum lunarem, vt aiunt. Cæteris insuper clarior, quia eo nubes non ascendunt. Cæteris item pulchrior, quia ibi arbores, flores & folia non deponũt. Cæteris ditior, quia ibi omnium generum arbores sunt. Cæteris temperantior, quia ibi fontes & flumina semper fluunt. Cæteris tutior, quia ibi hoīes sp viuunt (vt patet de Enoch & Helia, & quia muri ignei ipsum locum circumeunt, & ipsum ēt Angeli custodiunt & defendunt. Cæteris fœcundior, quia ibi omnium generum fructus semper adsunt, & maximè illi qui de ligno vitæ colliguntur, qui viuere sp faciunt, & q̄ in ligno scientiæ crescunt, de quib. qui comederint, cuncta sciũt. Pro certo talis Paradisus vr̄ esse hō iustus, is.n. cæteris est altior per cōtemplationem, clarior per discretionē, pulchrior per conuersationem, ditior per uirtutum cumulationem, tēperantior per prudētiæ moderationē, tutior per vitæ grãe durationem, p ignis charitatis ascensionē, & p angelicam tutelam & ꝓtectionem, fœcundior per bonorum operum documentorum & exēplorum ꝓductionem. Iste.n. Paradisus, hoc est, viri iusti mens, vsq; ad orbē lunæ.i.vsq; ad cœlum per affectionem eleuatur. In isto non ascēdunt nebulæ carnalium desideriorum, præter qd̄ nulla obscuritate ignorantiæ obtenebrat̄. In isto semper virent flores exemplorum & folia honestorũ uerborum, pp quod ibi pulcherrimè cōuersatur. In isto sunt fontes deuotionis, compassionis & compunctionis, pp qd̄ concupiscentiæ moderatur. In isto conscientiæ puritas, murus igneus.i.charitas, Angelica custodia & societas, ꝓpter quod vita suæ gratiæ in esse continuatur, & à nulla hostis violentia impetitur, sed tutissimè defensatur. In isto sunt fructus virtutum & meritorum, quib. fęcunditas spiritualis augetur, ita quod ibi est fructus scientiæ, quo alij per ipsum docentur, & fructus vitæ, hoc est, eleemosyna, qua alij per ipsum à morte & fame liberantur. Iste est ergo Paradisus voluptatis, de quo dicitur Gene. 2. Talis potissimè Paradisus fuit beata Virgo, in qua Dei filius voluit spatiari, & ibidem ꝑsonaliter cōmorari. ideo Gen. 2. dr̄. Plantauerat dominus Paradisum voluptatis à principio, in quo posuit hoīem quem formauerat. Vel dic ꝓ oīa de ecclesia, ubi ē claritas & veritas fidei, & ubi errorum nebulę non attingũt, & vbi ēt sunt arbores scientiæ .i.doctores, arbores vitę.i.sancti viri, exempla vitæ dantes, uel eleemosynis alios nutriētes &c. per oīa sicut supra, unde Eze. 31. Oīa ligna voluptatis erant in Paradiso Dei. Vel dic, ꝙ talis Paradisus terrestris significare potest Paradisum cęleste, ubi altitudo honoris, pulchritudo decoris, claritas splendoris, fęcũditas ualoris, tutela securitatis, fructus voluptatis &c. ¶Paradisus cœlestis habet multas proprietates, quæ ꝑsunt hic ad ecclesiam applicari. In Paradiso enim quilibet est contentus gloria sibi data, ita vt alter non inuideat, nec officium suũ occupet aut turbet. Item est ibi charitas inæstimabilis, tranquillitas imperturbabilis, claritas inoffuscabilis, æternitas indefectibilis, securitas immobilis, & similia. Sic dic quòd in ecclesia debet esse contentatio sufficientiæ, quia quilibet debet esse contentus gloria, gradu & statu suo. Item charitas amicitiæ, claritas sapientiæ, incorruptio perseuerantiæ, tranquillitas pacis, & concordiæ, securitas spei, & fiduciæ, &c. similia. ¶Infernus est regio in terræ medio, secundum aliquos in centro inferius constituta. unde nota quòd cęteris locis terrenis iste est capacior seu insatiabilior, periculosior, crudelior, obscurior, ardētior, dolorosior &c. Sic uerè pc̄tōr, & maxime auarus pōt dici infernus insatiabilis, quia auarus diuitijs non satiatur. Prou. 27. Infernus & perditio nunquam replentur &c. Aba. 2. Ipse quasi mors, & non adimpletur, de inferno loquit̄ et Seneca, Cupiditates crescunt dũ replentur. Item in inferno est crudelitas, quia dæmones quos capit infernus, sunt crudelissimi, sic illi quos capit auaritia. Chryso. Fugiamus auaritiā, q̄a crudelissima. Si.n. ꝓpriā famam negligit, multo fortius alienā. Itē est ibi tenebrositas. Sic in istis est tenebrositas ignorātiæ. Patet q̄a in tenebris et occultis abscondunt pecuniā, et faciunt contractus suos. Patet ēt eorum cœcitas, eo ꝙ munera tpalia æternis præponunt. Cęci.n. sunt et duces cęcorũ. Matt. 15. Item est ibi timor. Sic in auaro, qui sp timet perdere diuitias suas. Sen. Quantum accessimus ad successum, tantum accessimus ad metum. Item est ibi fœtor. Sic auarus seruat omnia quousq; fęteant et putrescant. Item est ibi ardor. Sic in istis æstus auaritiæ et iracundiæ. Adhuc ignis in domo impij. Mich. 5. Item est ibi dolor, quia ſm Hieron. Simulata lætitia mens intrinsecus auara torquetur. Item comparatur inferno ratione noīs. Tartarus.n. dr̄; quia omnia turbata sunt, quia conturbat domum suam q̄ sectatur auaritiā. Prou. 15. Item dr̄ infernus, eo ꝙ infra sit. Sic auaritia est infra terram quærens metalla. Item quia est ibi ignis. Mar. 9. Ignis eorum non extinguetur. Item quia omnibus pœna. Sic auari maximas pœnas sustinent pecuniam acquirendo, seruando et perdendo. Exemplifica quomodo ab omnibus præpositis et balliuis conturbantur, et nota quomodo laborant. Psal. Laborabit in æternum, et uiuet adhuc in finem.

De Pygmea. Cap. 42.

PYgmea secundum Plinium est prouincia in India, cuius gens est parua, vix bicubitalis, æquitans super arietes, et in quarto anno generant, in septimo autem senescunt, et in æstate collecto exercitu militant contra grues, et earum oua frangunt, ne si pulli perficerentur, contra eos multiplicarentur hostes. Sic anima super arietem, idest super carnem militat contra diabolum uel contra peccata, et ideo oua gruum, idest carnis et dęmonum mala desideria et cogitationes debet primò extirpare, et si habet quatuor annos, i. quatuor cardinales uirtutes generabit per bona opera, et quando ulterius habebit alios tres annos.i. tres uirtutes theologicas, senium perfectionis attinget. Vide in tractatu de animalibus c. de Pygmeis, ubi posui satis plenè.

De Pictauia. Cap. 43.

PIctauia Galliarum prouincia est, quæ quamuis uideatur mirabilibus carere, ego tamen qui de ista patria natus sũ scio ipsam in multis mirabilibus non minus alijs abundare. Et ideo cũ dicat Apostolus ꝙ inuisibilia per uisibilia cognoscunt̄, nō vr̄ mihi illa mirabilia, quæ de alijs narrant̄ esse impossibilia, cũ in partib. meis inueniā ęqualia uel maiora. ¶Igitur dico ꝙ in oceano Aquitanico cui Pictauia cōtinuat̄, sunt aues quæ lingua illa dr̄r crauās, q̄ nō sunt positæ seu fotę, nascuntur.n. de lignis abietinis in mari et fractura nauium putrefactus. Nam circa hmōi ligna ex aquæ et ligni corruptione quædam pustulæ quasi glareæ gn̄antur, quæ paulatim in auicularum similitudinem conuertuntur, quę per rostra ad ligna pendentes, penitus uita carent quādiu sic adhęrent arbori. Successione aũt tpis tenaculum cui adhęrebant rumpit̄, et ī aquā cadētes uiuificant̄, et paulatim sumptis alis aues ꝑfectę efficiunt̄, q̄ magnę et translucentes, carnes lympidissimas habere noscuntur, sicut ego possum perhibere testimonium,

monium, q comedi. Istæ ergo aues licet à ligno putrido oriãtur, naturã tñ ipsius nullatenus imitant. Ista possunt applicari ad genus humanũ, constat.n. quòd nos omnes de ligno putrido, s. Adamo originem ducimus, & eidem per carnis ꝓpagationem adhærendo, sine vita gratiæ, imò cum morte originalis criminis nati sumus. Sed qđ pro certo quando in mare & in aqua baptismi mersi fuimus, diuina gratia nos viuificauit, alis virtutũ dotauit, & in nigredine humilitatis & translucentia honestatis nos vestiuit, & finaliter nos ad Paradisum volare fecit. vnde de muliere quam draco persequebatur, dr̃ Apocal. 13. ꝙ datæ sunt ei alæ, & volauit, quia mulier, i. humanitas quæ à dracone diabolo fuerat persecuta, alis virtutum assumptis per baptismum, ab eius impetu est salua. Vel dic ꝙ lignum est crux in quo pro certo aues. i. homines spiritualiter sunt generati, & mediante mari pniç vel baptismi vita diuinç gratiæ & tandem gloriæ sunt dotati. Vel dic ꝙ istud potest exponi de multis qui licet sint originaliter à ligno putrido. i. à vili & rustica plebe oriundi, qñq; tñ accidit quòd ipsi cadũt in mare mundanæ ꝓsperitatis, vbi acqrunt plumas. i. diuitias tpales, & tunc pro certo mutant in aues. i. in supbos, volũtq; fieri nobiles & milites, & primam suã originẽ obliuiscentes, sursum ꝑ supbiã eleuant & volare cũ alijs auibus. i. cũ alijs nobilib. ad festa gloriant. Datæ sunt illi alæ aqlæ q̃ volauit. Apo. 12. Vel dic ꝙ ista auis est hõ, q q̃diu ligno. i. mundo coniungit per desiderium, sine vita & mortuus inuenitur, qñ aũt in mari pœnitentiæ rupto tenaculo mali amoris submergitur, tũc in auem. i. in virum perfectum spiritualiter transformat. Vel pôt exponi de bonis filijs, q malorum & putridorum patrum non imitantur naturam. vide supra lib. 1. c. de frigiditate, vbi inuenies multa. ¶De istis autem vel alijs similib. auibus narrat Geruasius aliter. dicit. n. quòd in Britannia maiori (quæ est Anglia) in comitatu Cantiæ ad confinia Abbatiæ de Farrehiam in littore maris sunt arbores paruæ ad salicum quantitatem, ex quibus nodi more germinum pullulãt, qui tandem in auiculas transformantur, quæ per rostra pendentes ad arbores, tandem viuificatæ facta aliquali sui commotione quasi principio consummato, in mare decidunt vel per aera uolantes liberè abeunt & recedunt. Sunt autem (vt ait) ad quantitatẽ anserum paruulorum, pẽnis varijs intermixtæ, de istis nescio an eædem sint cum priorib. quia possibile est quòd in natura sint duæ species auium taliter generatæ. Igitur dico, quòd talis videtur fuisse Christus, qui. s. sine carnis corruptione in parua arbore, i. in beata Virgine fuit genitus, ibique Spũ sancto viuificatur, & in mare huius mundi per natiuitatem cecidit, vnde tandem per ascensionem ad Paradisum volauit. Psalm. Ascendit super Cherubin, & volauit. ¶In Pictauia omni anno veniunt quædam aues nigræ cum rostris longis rubeis & acutis, quæ ab incolis corgalerans in lingua gallica nominantur, quæ in altis turribus nidificantes, in paucis locis eligunt sibi ædes. In turribus. n. de Mallesiaco, de Cosdreio & de Claraualle solent aues huiusmodi habitare, anno quolibet circa hyemem recedere, & pullificationis tempore reuenire. In istis ergo admiranda est prouidentia, quia ante aduentum suũ duos vel quatuor de socijs suis mittunt, qui quasi exploratores venientes, & vtrum loca vbi nidificauerunt bene stent cum diligentia contemplantes, tandem ad alias redeunt, & post modicum totum gregem secum deducunt, quæ in æstate pullos faciunt, & adueniente hyeme quo se conferant nescitur. Pulli istarum sunt pingues & boni, antiqui uerò valde sunt sicci, insipidi atque duri. Istæ aues solas comedunt carnes. Vnde vidi aliquas quæ in domibus diuitum nutriebantur, quæ in diebus veneris & sabbati comedere pisces nolebant, sed aut penitus ieiunabant, aut quodam naturæ sensu lumbricos terræ sub terra sentientes cum suis rostris acutis mirabiliter extrahebant, & inde quousq; carnes dabantur vitã miserã sustentabant. Talis auis vr̃ fuisse Christus, quia. s. de occultis regionibus Paradisi ad mundum istum venit, & ante suos exploratores & nuncios. s. prophetas misit, & sic ad mundũ istũ veniens fideles per gratiam & ꝑ p̃dicationem in mundo pullificauit. Nã carnes. i. carnales ꝑ cõpassionẽ comedit, & ipsos lũbricos . i. ipsos pctõres de terra. i. de amore terrenorũ cũ rostro. i. cũ verbo suo rubeo & charitatiuo acuto & seuero extraxit, & tãdẽ in ascensione ad locũ vñ venerat, remeauit, dicens illud Io. 16. Exiui à pr̃e & veni in mũdũ, iterũ relinquo mũdũ, & vado ad patrẽ. Vel dic ꝙ tales significãt religiosos, & maximè illos q habitus portãt nigros. Isti. n. oĩ anno ad capitula sua cõueniũt, & pro præparandis necessarijs aliquos ante se mittũt: post verò ad loca sua redeunt. Isti ergo in altis turribus nidificant. i. in cœlo per contemplationem. Isti etiam pullos generant, iuuenes. s. inducendo ad suã religionem. Isti insimul viuunt per concordiam & dilectionem, comedũt carnes. i. carnales per flebilem compassionem, & cum rostris. i. cũ verbis suis rubeis & acutis & caritatiuis & seueris lũbricos. i. pctõres de terra. i. de amore terrenorũ extrahunt per prædicationem, sicci sunt & macilenti per carnis macerationẽ, nisi forte dum sunt iuuenes, quia tunc magis participant carnalem impinguationẽ. Vel dic ꝙ isti sunt magni dęmones, qui cateruatim ad nos veniunt, & carnes. i. carnales per tentationem comedunt, & lumbricos. i. auaros de terra. i. de mundo ꝑ mortem extrahunt, & eos in inferno deuorant & cõsumunt. Deuter. 32. Deuorabunt eos aues morsu amarissimo. Vel dic ꝙ in religione sæpe fit ꝙ nouitij & iuuenes sunt senibus per deuotionẽ pinguiores, senes verò iuuenibus per obstinationẽ duriores, & per indeuotionẽ sicciores. Aduerte aũt de istis auibus (sicut à fide dignis audiui) quòd in quadam turri vbi nidificare consueuerant, homines vt meliorem eis pararent locũ quasdã cledas de virgis factas ibidem per modum solarij posuissent, contingit ꝙ vna istarum auiũ inter virgas pedẽ immittens caperetur, & capta inuẽta ab incolis necaretur. Qđ videntes aliæ, & hoc ex insidijs factũ esse credentes & sibi ad iniuriam imputantes, locum dimiserunt, & per plures annos à suo aduentu solito cessauerunt. Istud ergo applicari pôt ꝙ nos si fuerimus prudentes aues mundũ istũ, vbi nidificare solemus, quẽ. s. plenum insidijs & periculus esse cognoscimus, & ubi quã plurimos perijsse & deceptos fuisse videmus, debemus quãtum ad affectum dimittere, & ad alium locum, vt pote ad religionem vel ecclesiam corporaliter, & ad Paradisum spiritualiter nos transferre. Psalm. Transibo vsq; in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei. Quod tñ est contra multos similes columbis, quç in loco ubi omnes prędecessores suos vidẽt pullos amisisse, uel captos fuisse, ꝓpter hoc nidificare non cessant &c. uide supra lib. 7. c. de columba. ¶In Pictauia in mari prope monasterium sancti Michaelis in eremo, inuenta est qñque una auis quæ ab incolis lingua gallica dr̃ Pes in ano, gallicæ, pid en cul, & hoc ꝓpea quia ista auis in parte posteriori sub cauda unum pedẽ ad modũ anseris hẽt, quo in mari sicut remigio se gubernat. Ista ergo per terram nunquam ambulat. Aut enim per mare natat, aut ꝑ aerea sursum uolat. Non. n. habet pedes ad ambulandum, sed pedem unum quo ad natandum utitur. Igitur cũ in scriptura ꝑ pedẽ intelligatur affectio, per uolatũ cõtemplatio, per mare pnĩa uel religio, per ambulationem uerò quæ in terra fit, intelligatur terrenorum negociorum administratio, possum dicere quod auis ista significat mihi bonum religiosum, qui unico pede. i. unico affectu, hoc est, sola affectione & desiderio æternorum debet esse contentus, quo circa posteriora. i. circa cõsiderationem mortis debet esse munitus. Isto. n. mediante debet per mare pnĩæ se dirigere, ad terram autem, i. ad terrena bona & negocia nunquã debet accedere, nec se se in eis per auaritiam, uel per administrandi sollicitudinem implicare, sed solummodo debet aut per contemplationem sursum ascendere ad cœlestia aut per regularem obseruantiam in mari pœnitentiæ transmutare. Ideo tali uidetur loqui dominus Mat. 18. Bonũ est tibi ad uitam ingredi debilem & claudũ quam duos pedes habentẽ mitti in ignẽ ęternũ. ¶In Pictauia & ẽt in multis partibus Galliarũ aliqua sunt flumina in qbus dr̃ è cęlo cadere manna, i. cõgregatio uermiculorũ alatorũ q sursum in aere, q̃tum tenet spatiũ fluminis & circa ꝑ unũ cubitum, generantur, & certo anni tempore dum sol est in virgine, de aere cadentes & pluentes, ipsis piscib. cib. efficiũtur, uerum dum cadunt uiui sunt, sed postquam ceciderunt, exanimantur & moriuntur. Vnum tñ audiui mirabile, ꝙ ubi papiliones isti cadunt, si unũ in manu tua receperis, & diligẽter attenderis, ipsum statim in tres uel quatuor multiplicari uideris, & primò parẽte in partes diuiso, de qualibet particula uermem alatum reperies, quem postquam aliquantulum uolauerit, ad terrã cadere mortuum cito cernes. Aliq uerò dicũt ꝙ isti uermes quasi de profundo fluminis ebulliendo nascunt. Vr̃ tñ magis uerisimile quod superius sicut & aliæ multæ impressiones in aere generentur. Pisces igitur fluminis illum

istum cibũ cęlitus sibi missum auidè recipiunt in illo tempore pingues & sapidi valde fiunt. Piscatores ēt illos qui cadunt in littore congregant, & de ipsis hamos suos inescant. Fluuius autem talis est manna in Pictauia, Sequana in Francia & Campania, Ligeris in Turonia, Veronis in Tolesana prouincia. Talis vermiculus proculdubio fuit Christus, qui dicit Ps. Ego sum vermis, & non homo. Nam iste sursum in sinu patris genitus, & in aere. i. in beata Virgine de rore sancti Spiritus carne sumpta, descendens ad mundi fluuium, homo factus, ipsis pisciculis. i. pctõribus factus est in sacramento altaris nutrimentum & cibus, dicens Io. 6. Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi. Et iterum. Caro mea verè est cibus. Iste. n. tūc ad nos descendit, quando sol Dei filius signum virginis, idest signum virgineum perambulauit. Et illud proculdubio magis est mirabile, quia quamuis iste vermis, s. Christus in altari in plures particulas diuidatur, in qualibet tamen viuens vermiculus, idest ipse Christus totus inuenitur, qui diuisionis detrimenta non sentiens, totus & integer in qualibet particula reperitur, sicut de cereo paschali canitur, quod licet sit diuisus in partes, mutuati tñ luminis detrimenta nõ nouit. Iste ergo postquam aliquandiu in mundo circuiuit & volauit, quo ad humanitatem mortuus fuit, & pisces. i. fideles donis & virtutibus impugnauit, quam vtiq; debemus in altari auidè & deuotè recipere, & etiam piscatores. i. prædicatores debent hamos verborum suorum ad alliciendum pisciculos peccatores, cibo isto spũaliter inescare. Tu das escã illorũ in tempore opportuno. ¶ Vnum mirabile est in Pictauia, quod quia vr̃ incredibile nullatenus recitarem, nisi vulgatum & expertum à fide dignus audirem. Est. n. prope castrum quod dicitur Mirabellum, oppidum paruulum, quod in lingua gallica Puytalle, latinè vero Scissuspodius nuncupatur, cuius dominus cum progenie sua super serpentes dicitur mirabile dominium habuisse. Vnde fit q̃ si dominus dicti loci ad locum quantumcunque serpentibus plenum accesserit, & altè clamando q̃ de loco recedant, ex parte domini de podioscisso præceperit, nullus vnquam ibi amplius serpentem videbit: quinimò tunc recedentes inueniuntur, & facto edicto ibidē amplius non morantur. Istud proculdubio non crederem nisi à cunctis vulgatum & creditum esse scirem, & nisi ēt in scripturis similia reperirem, sed quia Sol. & Plin. de Marsis & Psillis maiora recitant, ideo ad ista credendum me necessariò inclinant. Ista possũt applicari de exorcismis ecclesiasticis, q̃ si sacerdos exorcismos sacrales fecerit, & serpentibus. i. dęmonib. q̃ recedāt ab hoīe præceperit, ipsi ꝓ certo statim fugient, & verba execrationis vel coniurationis ecclesiasticæ sustinere non valentes hominē si se eis per peccatum non subiecerit, in pace & quiete dimittent. Quilibet. n. sacerdos virtutē clauium habet coercendi dęmones ptātem, iuxta illud Lu. 10. Ecce dedi vobis potestatē super serpentes & scorpiones, & super omnē uirtutē inimici. Vnde audiui narrari q̃ diabolus qui quādam monialē specie viri cognoscebat, & eā de monasterio clausis ianuis extrahebat, postquā de parentum volũtate cõsecrata fuit, ipsam tangere non valebet, q̃ tñ eidem à longe apparebat, & apostatare inducebat. Cognito ergo, q̃ diabolus esset pœnituit, & virtutem consecrationis agnouit. ¶ In illa parte Pictauiæ quæ dr̃ Santonia, inuentæ sunt aliquādo Nereides, q̃ sunt pisces formam humanam habentes. Vnde audiui q̃ in Oceano iuxta territorium quod dr̃ Arũtum, tales pisces inueniuntur, qui capti pro miraculo reseruantur. De quo ēt videtur recordari Pli. dicens lib. 9. Nec pauciores inquit in Sanctorum littore. Sequitur: Nereides vero multas. Et ibidem dicitur q̃ sub diuo Augusto plures in littore apparuere Nereides exanimes. Igitur põt dici q̃ istæ Nereides formam mulierũ habentes, ratione tamen humana carentes, significant malas mulieres, quæ solum formam humanam & rationem videntur habere, inquātum nunquam volunt actus rationis facere, sed in aquis deliciarum cum piscibus. i. carnalibus residere. Item sicut à fide dignis audiui, in Sãtonia prope Subisiã est cimiterium sancti Amani, cuius satis est mirabilis cõditio, quia. s. si quis de illa parochia moritur cum sepulchrum eius effoditur, nunquam mausoleum reperitur, veruntamen si aliquis extraneus sit sepeliendus, statim quod in cemiterio cauare inceperis, à casu mausoleum præparatũ inuenies. Atq; ita cemiterium illud extraneis sepulchra præparat, q̃ tamen à ciuib. suis abscõdit & occultat. Ista possunt applicari q̃ magis debemus fauere extraneis quàm propinquis, quia pro cęteris paribus magis dēmus peregrinis & extraneis beneficia impendere quàm ciuibus atq; notis, & hoc quia ciues melius possunt ibi necessaria prouidere, extranei verò magis noscũtur quàm alij indigere, ideo bene præcipitur Deuter. 10. Vos ergo amate peregrinos. Vel dic q̃ isti cimiterio sunt similes multi, qui extraneos stipendiant & honorant, ipsosq; secum habere gloriantur & amant, ciues verò notos & familiares contemnunt, & dare eis seruitia vel officia nunquam uolunt. familiaritas. n. cõtemptum parit & illa quæ de nouo veniunt, animus magis diligit, diuturna verò & si pluris valeant, vilipendit. Cuius tñ contrarium docet sapiens Eccl 9. Non derelinquas amicum antiquum, nouus. n. non erit similis illi.

De Prouincia. Cap. 44.

PRouincia est pars Galliarum superior, propè Italiam, quę antiquitus Gallia Narbonensis est dicta. Ista ergo vsq; introitum Italiæ protenditur, & versus Lugdunensem Galliam taliter dilatatur, quod etiam ciuitas Viennen. in Narbonensi prouincia computatur, vt Plin. lib. 2. de naturali historia capitu. 4. dicit. Est ergo Gallia Narbonensis illa portio Galliarum quæ nunc dicitur Prouincia, cũm suis adiacentibus, in qua proculdubio sunt multa mirabilia à natura creata, quæ ad mores redacta sunt ad salutem animarum vtilia atque sana. Igitur secundum Geruasium in Prouincia in ciuitate Arelaten. fuit antiquitus ante Christi aduentum valde nefandus ritus, quia omni anno tres iuuenes de communi emebantur & pascebantur, & in fine anni Kalendis Decembribus immolabantur, & sanguis super populum aspergebatur, & sic pro salute populi sanguis innoxius fundebatur super aram, quæ inter duas columnas altissimas erat posita in suburbio vrbis, loco qui antiquitus Rocheta dicebatur. Trophinus autem Christi discipulus regem & populum conuertit, & hunc ritum detestabilem amouit, & sanguinem fundendum pro populo, Christi sanguinem intelligendum monstrauit. De isto autem ritu videtur Plinius recordari. lib. 7. c. 2. ubi ait. Nuper rimè trans Alpes hominem immolari, gentium earum more solitum. Charissimi quamuis iste esset horror & error paganorum, potuit tamen esse figura diuinorum sacramentorum. Per istos. n. tres iuuenes intelligo Christum, qui tres iuuenes, idest triplex iuuenis potest dici, cum triplicis sit naturę, inquātum cõtinet animam, corpus & diuinitatem. Hic ergo pro salute populi fuit immolatus, & aspersione sui sanguinis populus à criminibus expiatus, quia sicut dicitur ad Heb. 9. Omnia penè in sanguine mundantur, & sine sanguine non fit remissio peccatorum. ¶ Item Geruasius dicit quod in prouincia Aquen. castro quod dicitur Baldimentũ, est rupes rubea instar coralij rubei, cuius fragmēta si fuerint accensa, diuturnum lumen præbent, & quandiu materia durauerit, semper lucēt, & ponitur hic de Asbesto lapide, qui semel accensus semp ardet, de quodam etiam candelabro in templo veneris quod semper ardebat. Sed de hoc vide cap. de Asbesto. Adhuc Geruasius quòd hic sunt quidam cerei quos refert antiquitas à beata Virgine cum domino præsentatos in templo, qui cõtinuo ardentes nunquam consumuntur. De candela etiā beatæ Mariæ Atrebaten. dicitur quòd quamuis sæpissimè accendatur, nullatenus minoratur. Legi ēt in chronicis quod tempore Henrici secundi Imperatoris Romæ fuit inuentum corpus Pallantis gigantis integrum, quod plus quàm mille annis sub terra fuerat, nec ꝑpea corruptum, imò contra muros urbis erectum ad murorum cacumina attingebat. In latere autem vulnus habebat ad latitudinem quatuor pedum, & habebat epitaphiũ inscriptum. Hic iacet Pallas filius Euandri, quem lancea Turni militis interfecit. Fuit autem Euander de primis Romæ fundatoribus. In capite ergo sepulchri inuenta est lucerna, quæ nulla aqua, nec uento aut liquore aliquo extingui poterat. Philosophus aũt quidam suum ingenium probare uolens, lapidem de subtus pforauit, & statim subintrante aere lumen extinxit. Per talia lumina charissimi pñt intelligi uiri iusti, qui exēplis & doctrinis illuminant totum mundum. Matt. 5. Vos estis lux mundi, quia pro certo sancti q̃ in igne charitatis fuerunt accensi, lumē & lucerna totius mũdi fuerunt, qui in tēplo domini reluxerunt, & ad caput gigātis mortui Christi (qui duplicis substantiæ gigas dicitur) per suæ mortis memoriam iacuerunt, sicut de Apostolis & pri-

mis ecclesiæ fundatorib. potest dici, quos nec aqua carnalitatis, nec flatus fauoris seculi, vel motus cuiuscunq; aduersitatis potuit extinguere, quin sp studerent ad dirigendum populum in viam salutis, lumen veritatis & fidei præstare. Prouer. 31. Non extinguetur in nocte lucerna eius. Vel si vis, dic quòd quamuis aliquis sit lucerna inextinguibilis, & in bono continuè perseuerans, & contra impetus & flatus tribulationũ & tentationum, necnon contra liquores carnalium delectationum lumen fidei & gratiæ, lumenq; doctrinæ & sapientiæ, lumen ẽt bonorum operũ & exẽplaris apparentiæ semper seruans, contingit tamen quòd vbi aer inanis gloriæ & præsumptionis in lampadem sui cordis ingreditur, totum lumen virtutum suarum quo ad Deum extinguitur, & obscurus reperitur. Qui.n. de virtutib. suis gloriatur inaniter, ipsas proculdubio perdit, & tenebrositatem vitiorum incurrit, bene ergo monet dominus dicens, Vide inquit ne lumen qđ in te est, tenebræ sint .i. vide ne inanem gloriã & superbiam de lumine virtutum concipias, & sic eas in tenebras vitiorum conuertas. Vel dic ꝙ multi sunt in hoc mundo per prosperitatẽ lucidi, & in statu suo ita solidi, ꝙ lumẽ suæ gloriæ non potest destrui vel extingui, verũtamen qñ lampas corporis sui ꝑ mortem perforabit, tunc lux suæ prosperitatis penitus extinguetur. Prouerb. 24. Lucerna impiorum extinguetur. ¶Item idem Geruasius dicit ꝙ circa ciuitatẽ Gratinopolitanam est prioratus sancti Michaelis de Canusa, in pendulo cuiusdam ardui montis, omnibus ventis expositus, vbi est refectorium spatiosum, in cuius propatulo est grandis fenestra ad modũ ianuæ facta, & ad illuminãdum totam domum ordinata. Dato ergo ꝙ ruant spũs procellarũ, & per istius fenestræ mediũ trãseãt, ita ut domum totam concutiant, si tamen in eius medio candelam de quauis materia & cuiusuis quãtitatis accensam posueris, nullo flatu concutietur, sed ad lucendum magis tunc accẽdet. Si verò intus intra domum retracta fuerit, extinguitur, quę in ipso ventorum strepitu nullatenus mouebatur. Ista possunt exponi de multis qui cõtra fortes tribulationes sunt fortiores q̃ contra debiliores, quia multi sunt qui excessiuo flatui venti.i. morti & horrendæ aduersitati, quando in necessitate sunt positi, melius resistunt, quàm in domum suam retracti, & paci & ꝓsperitati redditi, modico flatui, hoc est modicæ tribulationi. Et multi sunt q melius resisterẽt, & minus lumẽ gratię & fidei perderẽt, si pro fide in fenestra mortis ponerent, & procella tormentorũ à tyrannis vrgerentur, quã si intra domũ.i. in sua domo & patria minoribus aduersitatum flatib. vexarentur. Exemplo de sancto Bonifacio martyre, q domi manens cum domina sua concubuit, qui tandẽ ad martyriũ tractus, gloriosus pro Christo occubuit. Isti ergo lucernæ non abstulit lumen suũ aduersitas, quod in domo sibi abstulerat prosperitas. Allega Prou. illud prædictum, Nõ extinguetur in nocte lucerna eius. Vel dic ꝙ ista fenestra significat aperturam plagarum Christi, in qua pro certo quãdiu quis ꝑ compassionem & deuotionem morabitur, tãdiu lucerna virtutum suarum nunquam tentationum flatibus extinguetur. Si verò inde recesserit, & istũ locũ dimiserit, cito lux suę gratiæ deperibit. Prouer. 13. Lucerna impiorum extinguetur. Vel dic ꝙ quãdiu fuerimus in fenestra.i. quãdiu nos reputabimus esse in ingressu virtutũ, & nondum introisse domũ.i. ad amoris diuini meritũ, quandiu dico erimus isto timore & humilitate, tandiu pro certo lux diuinæ gratiæ apud nos perseuerabit. Si verò intra domum positos nos iudicemus, & Dei amore plus debito speremus, tũc lumen gratię per ꝓsumptionem ꝑdimus, & tenebras culpæ & futuræ miseriæ incurrimus. Vñ Iob 18. Lux obtenebrescet in tabernaculo eius, & lucerna q̃ sup eum est extinguet̃. Vñ Apostolus adhuc se reputabat esse in atrio, & non in domo, cũ dicebat ad Phili. 3. Sequor aũt, si quo mõ cõprehendã, seqtur. Fratres, ego me arbitror cõprehendisse. ¶Itẽ dicit Geruasius ꝙ in prouincia in villa q̃ dr̃ Bariolis, tꝑibus illis erat nux q̃ alijs frondentib. & fructus ac folia emittentib. sicca vsq; ad vigiliam natiuitatis B. Ioannis manebat, nullamq; fructificandi speciem ꝓtẽdebat, illa verò nocte & folijs & fructib. induebat, ita vt ab alijs differre nõ videret̃. Videbatur.n. nascẽti præcursori applaudere, & ob ipsius honorẽ de folijs & fructib. adornarse. Tales autẽ nuces adhuc in multis partibus dr̃ esse, de quibus difficile esset rationem reperire. Ista possent applicari ad commendationem gloriæ ꝓcursoris, cuius sanctitatem etiam arbores insensibiles ꝓtestãtur. Et potest ẽt applicari ad mores, qa quilibet pc̃tõr dẽt esse talis nux, quia pro dato quod alijs per honestatem frondẽtibus, & per bona opera fructificantibus ipse siccus & indeuotus, sterilis & infructuosus remanserit, quando tamẽ ipse videt festum beati Ioannis vel Christi, vel cuiuslibet sancti instare, statim se debet ad Deum conuertere, folia honestatis induere, fructus bonorum operũ emittere, & se in moribus tam celeriter innouare, quòd tarditatem possit bonis operibus compẽsare, & se alijs nucibus.i. iustis hominib. cõformare. Vel breuiter dic generaliter quòd illi qui tardius veniunt ad pœnitentiam, vt qui diu stant in siccitate peccati, vel etiã in siccitate senectutis, debent compensare bonis operib. tarditatem, vt sic possint ad tantam perfectionem peruenire, ad quantam illi qui in bono suam exercuerant iuuentutem, vt sic tantum consequantur à Deo in senio quantum illi, qui bene fecerũt à iuuentutis principio, iuxta illud Matth. 20. vbi dr̃ quòd ita bene habuit denarium qui venit vltimus, sicut ille qui venit primus. Exemplo ẽt beati Pauli, qui vltimò conuersus fuit, & tamẽ de bonis operib. nihil alijs minus fecit, sicut etiam ipse dicit 2. Cor. 11. Nihil existimo me minus fecisse à magnis Apostolis. ¶In prouincia circa ciuitatem Auenionẽ est villa quæ dicitur Thorum. Hic (vt ait Geruasius) erat lutũ ita attractiuum, quod si quodcunque lignum aut quamcumq; solidam materiam aut manum aut pedem cuiusuis animalis infixeris, nulla ui, nullo mõ uel artificio sine succisione extrahere poteris. Ego etiã audiui ab illis qui in illo loco fuerunt, quòd si in dicto bitumine, quod forte nunc vel arena uel alia terra tectum est, cannã vel baculum immittas, ipsum libentissimè recipiet, & si vis, usq; ad summitatem subintrare permittet, postquam uerò intrauerit in profundum, si extrahere uolueris, hoc quacunque vi, modo vel artificio non valebis. Vnde etiam de cannis immissis & nunquam extractis fit ibi aliquando magnum nemus. Plin. verò lib. 2. c. 98. dicit multa talia esse loca. Vnde dicit ꝙ ad aras Mutias in Veiente, & apud Tusculanũ, & in sylua Ciminia loca sunt in quibus in terram de pacta non extrahuntur. Tale bitumen videntur esse auari, quia pro certo isti optimè & delectabiliter bona aliorum recipiunt, sed nihil amplius dimittere aut restituere volunt, q̃a si aliquid de fraude vel rapina vel vsura habuerint, illud amplius non dimittunt. Hie. 48. Oẽs quæ cęperunt, tenent, nolũt dimittere. Vel dic ꝙ tale bitumen est mala mulier, vel luxurię peccatum, in quod est facile subintrare postquam quis ibi ꝑ malum amorẽ infixus fuerit, non est facile resilire. Sola enim incisio, i. sola mors ipsum liberat, quem mala mulier sui amoris laqueis incathenat. Ideo in persona mulieris dicitur Can. 3. Inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam. Vel dic ꝙ illud bitumen est infernus, ad quem facilis descensus, sed reuocare gradum, necdum difficile, sed etiam impossibile. Psalm. Infixus sum in limo profundi, & non substantia. ¶In diocesi Valentina in confinijs prouinciæ est turris episcopi Valentini in castro dicto Liurione, plurimum excelsa, quæ nocturnum custodem non admittit, quinimmo si aliquis ad vigilandũ & custodiendum ibi de nocte remanserit in mane, se sentiet ad pedem turris depositum, & ibi sine timore & dãno se inueniet delatũ. Tales turres vñr esse seculi dignitates, quia quamuis sint altæ & eminẽtes, & ẽt q̃uis videant̃ esse solidæ & fortes, nihilominus nullus ibi in nocte mortis manere permittit̃, imò quicunq; ibi in die pñtis vitæ permanserit, qñ tñ ad noctem mortis ꝑuenerit, statim depositus inde erit, ita quod vbi non aduertet, inferius in sepulchro & forlitã in purgatorio uel ĩ inferno detractũ & depositũ se uidebit. Iõ ꝓ uerbis loquit̃ Esa. 14. Qũo cecidisti lucifer, q mane oriebaris? Corruisti in terram, q vulnerabas gentes, qui dixisti in cęlum ascendã, sup astra cęli exaltabo solium meum. seqt̃. Verũtamẽ in infernum detraheris, in profundum laci. Vel dic ꝙ ista turris signãt proteruos religiosos, & clericos, qui de custode & vigile.i. de bono & diligẽte prælato non solẽt curare, sed potius ipsum solẽt deponere, & assumpto regimine spoliare, dicentes illud Lucæ 19. Nolumus hunc regnare, super nos. Vel etiã dic ꝙ tales turres sunt multa seculi officia, q̃ ferè suaptè natura videntur habere ꝙ nullus custos, prælatus uel magister possint in eis remanere, quinimmo ubi non aduertunt, se inueniunt depositos, &c. Lucæ 1. Deposuit potentes de sede. Vel dic, quòd turres, idest mundanæ dignitates non admittunt hodie nec recipiunt vigiles aut custodes, idest uiros diligen-

diligentes & bonos sed potius pigros & deliciosos, quinimò tales inde deponunt, nec ibi viuere permittuntur. Alio modo audiui de ista turre, videlicet ꝙ custodes nocturni quamdiu vigilant, nihil timent, si verò dormierint, ad ripam propinq. fluminis, sed positos in mane reperiẽt. Istud ergo de prælatis potest dici, quia verè si in turri ecclesiæ sibi commissa per diligentiam nõ vigilent, sed in delicijs torpescăt, & dormiăt, inde deponi merentur. Si verò sint diligentes & uigiles, ibi manere sine molestia cõprobantur. Ideo Apoca. 3. Esto vigilans, & confirma cætera quæ moritura erant. Si ergo non vigilaueris veniam ad te tanquam fur, & nescies. ¶Item audiui ꝙ in ciuitate Viennen. est turris quam dęmones fundauerunt totam integram. Narratur autem (nescio an vera narratione) ꝙ cum in illa turri quẽdam clericum inimici sui quibus inuisus erat, inclusissent, de nocte facta à dæmonum inuocatione, Viennam se & turrim portari fecit, quæ adhuc ibi integra perseuerat. Istud significat ꝙ turres. i. alti principes, & potentes, qui clericos. i. res ecclesiasticas iniustè detinẽt, à diabolo portabũtur à sua patria in aliã. i. de mundo ad inferos transferent. Ad litteram etiam tales ecclesiasticarum rerũ prędones videmus terras & possessiones vendere: & tandem locum, & terrã præ paupertate mutare. Iob 14. Mons cadens defluit, & saxũ trãsfertur de loco suo. ¶In prouincia in dioceſi Aquen. est quoddam castrum quod dr̃ Noth, in quo magna rupes est, quẽ si digito modico impuleris, totam ad facilẽ motũ duxeris, verò totũ corpus aut infinita plaustra, boum admoueris, immobilis perseuerat, vt Geruasius dicit. Plinius verò simile vr̃ recipere, dicens lib. 2. c. 98. ꝙ iuxta Harpaza oppidum Asiæ cautes stat horrenda, vno digito mobilis, eadem si toto corpore impellatur, resistẽs. Istud potest applicari ad officium correctionis. Sunt enim multi ad modum rupiũ duri & obstinati, & ad omne malum ponderosi & inclinati, qui tamen si digito tãgãtur. i. si ostensiuè, & manuductiuè benigniter tractẽtur, & suauiter & sine violentia à prælato vel prædicatore vel cõfessore arguantur & corrigantur, statim mouentur ad bonum, & à duritia sui propositi remouẽtur, si verò cũ toto suo conatu & impetu adhibitis. s. violentis punitionibus & exasperationibus ipsos mouere & corrigere contenderint, nihil proficiũt, quia magis ac magis indurati, in suo malo proposito stabilius & obstinatius radicantur. Magis ergo proficit digitalis & benigna mõitio quàm humeralis & impetuosa correctio: ideo prælati qui magis utũtur austeritate quàm benignitate, reprehenduntur à domino Matt. 23. dicente quòd ipsi alligãt onera grauia & importabilia humeris hominum, digito autem suo nolũt ea mouere. Ac si diceret quòd melius est digito monitionis mouere, quã grauibus oneribus homines fatigare. Vel dic ꝙ hoĩb. q contra fortes tribulationes præualent, & contra leues minus constãt. ¶Vnum notabile dicit Geruasius, ꝙ in dioceſi Nasoñẽ. est castrũ Dei Iouis, qđ in quadã ualle vndiq; altis montib. circunsepta positũ, vsq; ad tp̃a Caroli magni nullus venti flatus q̃q̃ leuissimus intrauerat, pp quod ipsa vallis q̃ gelbã hẽbat fertilem, in se penitus sterilis erat, & oĩ humano cõmodo inutilis permanebat. Verũ cãm sterilitatis reperiẽs vir sanctus Cæsarius Arelaten. Archiepiscopus mare Põticũ adijt, & chirotecã vẽto maris impletã constrinxit. Accedensq; ad dictam vallem inutilem, chirotecã contra quendã scopulum iniecit, vẽtumq; perpetuum in Christi nomine emittere eum iussit, sicque factum est quòd rupes facto foramine per scissuram ventum semper eructat, quem Pontanum ventum, quasi à ponto diuinitus illuc translatum, vulgus appellat. Certos autem habet terminos ille uentus, quos non transgreditur. Vñ illi qui in valle ab ipso flagellantur, si extra uallẽ exeăt, ab eius impetu liberant. Terra aũt illa uirtute flatus facta est salubris & fęcũda, q̃ vsq; ad Caroli magni tempora fuerat infęcunda. Dic quòd ista terra significat genus humanum, quod. s. nullum fructum bonorum operum antiq̃tus producebat, imò propter peccatum Adæ & propter carẽtiam boni flatus. i. sancti Spiritus, q ipsam donis & gratijs nõ perflabat, sterilis spiritualiter permanebat. Esa. 47. Venient tibi simul duo hæc, sterilitas & viduitas. Sed qđ? Pro certo episcopus noster Christus huic sterilitati compatiẽs, de mari Paradisi ad scopulum huius mundi uentum. i. Spiritum sanctum attulit, ipsumque super corda fidelium spirare iussit, & sic mediante eo uallem humani generis donis & gratijs fęcũdauit, dicens illud 4. Regum 2. Sanaui aquas has, & non erit ultra in eis mors neq; sterilitas. ¶Idem Geruasius dicit ꝙ mirabile est quòd aqua maris aliquando constringatur in glaciem, aliqñ condensetur in salem. A parte. n. septentrionis mare propter intensa frigora cõgelatur, à parte verò meridiei mare ꝑpter calores intẽsos in salem inspissatur, & sic vult cõcludere Geruasius ꝙ impossibile est oceanũ in circuitu nauigare, & hoc (vt ait) quia aqua eius in meridie calore densat, in aquilone verò frigore constringitur & cõgelatur. Plinius verò lib. 2. c. 69. Naturalis historiæ alterius est opinionis, & ostendit quomodo Oceanus fuit totus diuersis temporibus nauigatus. Dicit enim ꝙ aliqui ex Hispania in Aethiopiã ꝑ mercaturis nauigant, alij verò de Aethiopia in Indiam trãsfretant, & sic isti per partes orbis torridas trãsmeant. Dicit etiam quosdã fuisse qui de India in Germaniam tempestate appulerunt. Et constat de Germania in Hispaniã nauigijs iri posse, & sic (vt ait) est possibile totum circuitum oceani nauigasse. Dimissa ergo ista disputatione, solũmodo moralizemus verba Geruasij, & dicamus quòd valde est periculosum & difficile trãsire Oceanum huius vitæ fluctuosæ, nã quia ibi viget frigus indeuotionis, quod quosdam per obstinationem cõgelat, viget etiã ibi in alijs calor concupiscẽtiæ, auaritiæ, & ambitionis, q quosdam ꝑ parcitatẽ cõdẽsat, & in falsam amaritudinẽ salis eos mutat, iõ difficile est ibi tute sine peccato viuere, & inter tot impedimẽta est quasi ipossibile virtualiter nauigare. 2. ad Corin. 12. Periculum in mari. ¶Item dicit idem quòd in prouincia in castro de Pinolen est aqua lympidissima, quæ quamuis omnia decoquat, nunquam tamen bullit. Expone sicut supra cap. de Gallia. §. 10. vbi inuenies de fonte cuius aqua nõ bullit, & tamen coquit, & de alio cuius aqua bullit, & tamen nõ coquit. ¶Item ponit Geruasius de vermiculo quo tinguntur ꝑciosi panni, & dicit ꝙ in prouincia ĩ aliqb maris cõfinijs est arbor ĩ lingua illa dicta Quas, cuius cortex, fructus, flores & folia charissimę vendunt, & est ad quantitatem dumi, cum folijs pungitiuis, circa cuius radicem circa mensem Maij gñant q̃dã pustulę, molles, & humore rubeo plenę, q rore cęli inibi gñant, & inde magistraliter ne humor defluat, euellunt, & ad solẽ siccant, postea in corio cõsuunt. Circa uerò ęstuale solstitiũ in uermiculos cõuertunt, & de sanguine illorũ uermiũ color q uermiculus dr̃, efficit, de quo (quod mirum est) nullus pãnus lineus tingit, sed solũ in re q̃ de re aĩata excerpit, ut in serico vel in lana color eius imprimitur, q color uermiculus appellatur à uermibus. Re uera per istũ uermiculum possum Christi purpureũ sanguinẽ intelligere, & per uermẽ possum ipsum Christum spiritualiter annotare, qui etiam dicit in Ps. Ego sum uermis, & non homo, opprobrium hominũ, & abiectio plebis. Igitur dico quòd de arbore Paradisi fuit assumpta pustula roris cęlestis. i. ipse Dei filius benedictus, q calore sancti Spiritus excoctus, positus fuit ĩ corio uteri uirginalis, ubi sine uirili semine per beatam incarnationẽ in uermẽ. i. mortalem hominem est mutatus, quia sicut dicitur 2. Regum 23. Ipse est sicut tenerrimus ligni uermiculus. Sanguis igitur istius uermis fuit extractus ꝑ passionem, ut exinde tingeretur anima per passionis diuinæ meditationẽ, & coloraretur & ornaretur per uirtutum omnium perfectionem, sicut dicebat illa beata Agnes, sanguis eius ornauit genas meas. Sed unum est aduertendum quòd iste ꝑciosus color, hoc est tinctura sanguinis Christi, & suæ compassionis, nõ adhęret lino uel canabi. i. affectioni & cõuersationi malorum insensibilium & mortuorum, sed solũ adhæret lanæ uel in serico, q̃ de rebus animatis excerpuntur, idest uesti & conuersationi iustorum per grãm uiuificatorum. Nam sola lana. i. sola affectio uel cõuersatio uiri iusti, animati & uiuificati per grãm, uirtute Christi sanguinis spũaliter coloratur, mali uerò obstinati et spiritualiter mortui cõuersatio, uirtute huius sanguinis nullo pacto imutatur. Ideo de iusto dr̃ Gene. 49. Lauabit in uino stolam suam, & in sanguine uuæ palliũ suum. ¶Gratia pręmissorum Geruasius recitat de uermibus qui sericũ faciunt. Dicit. n. quòd isti uermes sunt à principio quasi semina sinapis, q ĩ uere pãnis inuoluti, in sinu dominarum & uirginum tenentur, in caloris beneficio uiuificantur, & in uermiculos transformantur, q folijs mori expositi, ipsa statim rodere icipiũt: & super tabulã expãsi cito in uermiũ grossitiem crescũt. Adueniẽte ergo tẽpore operandi continuantes ieiunium sericum ex se & ex suis uisceribus conficiunt, circa se exinde globum faciunt, et in eius medio se includunt. Post paucą uerò tempora in-

ſtar papillionum alati globũ ſerici penetrant, & dũ auolare
parat, maſculi fœminis ſe copulãt, ſicque triduo caudatim in
æſtu ſuæ libidinis perſeuerant, qui ambo moriunt̃ pariter &
expirãt, maſculus autẽ primò moritur, poſtea autem fęmina
moriẽdo ſemẽ emittit, vnde eo (quo dictũ eſt) ordine genera-
tio tandẽ creſcit. Proiectis eius cadaueribus ſemẽ generatio
nis recipitur, & vſque ad veris tẽpora reſeruatur. Vincentius
verò hunc vermẽ vr̃ vocare lanificum vel bombycem, quod
idem eſt, & inde facit titulũ. De iſto etiam verme Phyſiologus
meminit, qui vermes iſtos bombyces vocat. Hæc aũt miſcere
hoc loco nolui, q̃a ſupra in libro de aĩalib. de bõbyce ponit̃.
Per iſtud ſemen quod non eſt de natura humana, & tñ p calo
rẽ humanũ transformat̃ in vermẽ, intelligo Dei filiũ bñdictũ,
q de ſui diuinitatis natura nihil habebat humanũ, imò ipſe ab
ęterno fuit ſemẽ cęleſte & diuinũ. Iſtud ergo ſemẽ patris in
tpe veris, vtpotè in Martio, fuit in ſinu humano, in gremio. ſ.
vteri virginalis poſitũ, vbi diuina virtute fuit ſicut ĩ terra alie
na, in vermẽ. i. in hoĩem transformatũ, & ad rodẽdũ folia mo
ri. i. cibos exteriores mortales, & ad lucẽ huius aeris editũ &
emiſſum, ita ꝙ ꝓpriè de iſto ſemine Dei pr̃is poteramus dice-
re ipſi pr̃i illud Ge. 15. Scito ꝙ peregrinum futurum ſit ſemẽ
tuũ in terra non ſua. Iſte ego vermis Chriſtus vbi vidit tp̃s fa-
ciendi opus ſalutis humanæ, ieiunium & abſtinentiam conti-
nuauit. Mat. 4. Cũ ieiunaſſet 40. diebus, &c. Et de ore ſuo telam
& ſericum doctrinæ euangelicæ propinauit Tandem amore
vxoris ſuæ, ſ. animæ Chriſtianæ, mortem ſubijt, & ſemen filio
rum Dei per gratiam generauit, ita ꝙ fideles poſſunt dicere il
lud Iob 8. ſemen Abrahæ ſumus, & non ſeruiuimus vnquam.
Vel dic ꝙ per iſtos vermes intelligo vſurarios & auaros, q ꝓ
certo in principio ſunt ſicut ſemen ſinapis, i. parui, paupes &
minuti, & de humili plebe nati, & more ſinapis ad accipiẽdũ
ruſticos per naſum (iuxta vrbanũ vocabulum) præparati. Sed
pro certo in ſinu hominũ, i. in curia magnatum, per fomen-
tum alicuius pſonæ, & per ſuſtentamentũ alicuius pręlati vel
principis, iſti quãdoq; in ſtatu creſcunt, & vermes groſſi. i. ma
gni iudices & officiales, vel etiam vſurarij diuites fiunt, q om
nia folia. i. omnes poſſeſſiones aliorũ vſuris & rapinis corro-
dunt. Iſti ẽt qñq; ieiunant, & vix ad ſaturitatem comedere uo
lunt, & ſic habitaculum ſericum. i. domos plenas diuitijs ſibi
cõſtruunt, & tandẽ alati papilliones. i. nobiles & milites fieri
volunt, ſeq́; poſtea cũ ad plenum ditati ſunt in libidine exer
cere contendunt, & in delicijs viuere ꝓponunt. Sed verè cito
venit mors tpalis & æterna, per quam gaudia cuncta perdũt.
Semen autem ſuum improbum, ſ. malos parentes & filios de-
ferunt poſt ſe, qui ſimili modo poſt parentes ſuos folia mori
. i. pauperum poſſeſſiones diripunt & cõſumunt. Ideo tam de
patribus q̃ de filijs põt dici illud Eſa. 1. Væ gẽti peccatrici, po
pulo graui iniquitate, ſemini nequã filijs ſceleratricis. Vel dic
ꝙ multi ſunt qui licet diuina virtute geniti, ad gradum alicu
ius perfectionis ꝓducti, filoſq́; ſacræ ſcripturæ paſti fuerint,
ieiunijsq́; intenderint, & p p̃dicationem ſericã. i. multa bona
documenta ex ore ſuo emiſerint, & tãdem alijs contẽplatio
nis receptis ſurſum ad cęlum per affectionem euolare propo
ſuerint, ſit tñ qñq; ꝙ cum fœminis per luxuriam ſe copulant,
& ſic vitam gratiæ, famæ & gloriæ perdunt, & per culpam &
æternam miſeriam ſe occidunt & necant, & ſemen malorum
exemplorum alijs tribuunt & propinant, & ideo dicit Augu-
ſtinus. Nihil adeo virilem animum ab arce contemplationis
eijcit, ſicut fœminæ blandimenta. Vel dic ꝙ bombyx quæ qñ
vult operari, totum ſtercus de ventre ſuo eijcit, & tunc ad ſo
lem corpus eius luceſcit, & tanquam textor induſtrius, vt me
lius operi vacet, tunc comedere renuit, ſignificat bonum reli
gioſum, qui ſtercora diuitiarũ debet de vẽtre ſuæ affectionis
per contemptum eijcere, & per honeſtam conuerſationẽ lu
ceſcere, ieiunio & orationi intẽdere, ſericum virtutum cõte
xere, & ſic alis cõtẽplationis receptis, & ſpirituali generatio
ni. i. prædicationi vſque ad mortem vacare & intẽdere. exem
plo Chriſti, qui poſt ieiunium iuit ad prædicandum. Matth. &
Luc. 4. Vel dic quòd bombyx quæ ſepelit ſe in filis ſuis, vt me-
lior renaſcatur, ſecundum Phyſiologum, eſt vir humilis, q in
hoc mundo ſe ſepelit, & recolligit in ſeipſo, vt tandem in re-
ſurrectione alatus & glorificatus renaſcat̃ ĩ Paradiſo. Vel dic
ꝙ iſte eſt bonus ſcholaris, qui folia mori, i. ſcientias ſapientũ
dẽt per ſtudium rodere, & in filis, i. in libris ſuis ſedens per ſtu
diũ inuoluere & abſcõdere, & vt melius addiſcat, aliquotiẽs
ieiunare, & ſic per acquiſitionẽ ſcientiæ poterit alatus & for
tificatus, alis etiam beneficiorum dotatus ad patriam reueni
re, & ſi neceſſe ſit, vxorem accipere, & generationi vacare. Fi
gura de Iacob, Gen. 30. & deinceps, q in terra aliena diuitias
& vxores ſeruiendo Labã acquiſiuit, & ad parentes poſtea di
ues rediuit. Quia pro certo ſcholaris q ſeruiendo Laban, hoc
eſt doctoribus, in terra aliena moratur, vxorem. i. ſcientiã ac-
quirit, & diuitias cumulat, & ſic gaudens ad propria reueni
re comprobatur. Apoc. 12. Datæ ſunt ei alæ duæ aquilæ, vt vo
laret. Duæ. n. alæ ſunt ſcientia & diuitiæ, quæ per ſtudium acq
runt̃. Vel dic ꝙ bõbyx q̃ morit̃ generando, & eius fęmina pa
riendo, ſigñat hæreticos & malos ſuggeſtores, & eorũ ſubdi
tos, ſequaces & auditores. Iſti. n. dum generãt. i. dum male do-
cent, ſuggerunt & prædicant, per culpam & mortem æternã
moriuntur, fœminę verò. i. ſequaces & auditores finaliter tũc
pereunt, dum verba cõcepta pariunt. i. dum mala talium do-
cumenta exequuntur. Quod etiam de quibuſcunq; malis ſug
geſtoribus poteſt dici, q̃a doctor & diſcipulus, & præceptor
& executor damnantur. ad Rom. 1. Quoniã qui talia agunt, di
gni ſunt morte æterna; nõ ſolum ipſi, ſed qui eis conſentiũt.
¶ Adhuc gratia præmiſſorum (licet ſim extra materiam pro-
uinciæ) occurrit mihi quod dicit Odoricus, videlicet ꝙ circa
montes Caſpios ſunt quædam loca vbi naſcuntur pepones
maximi, in quorum medio beſtiola ad modum Chirogilli na
ſcitur, quæ una cum pepone matre ſuą cibus incolis efficitur.
Talis beſtiola eſt Chriſtus qui ſine virili ſemine in utero pepo
nis. i. Virginis matris natus in ſacramento altaris fuit hoĩbus
cibus factus. Ioã. 6. Caro mea uerè eſt cibus. ¶ Dicit Geruaſius
ꝙ in prouincia eſt inſula Lirmenſis, vbi pollet religio mona-
chorum, in quã inſulam nullus penitus vermis intrat. Sic ue-
rè dico ꝙ nullus uermis inuidiæ uel cogitationis puerſę dẽt
intrare in locum uel collegiũ ubi ſolitũ eſt religioſos & mo-
nachos habitare. ¶ Secundum Gerua. in prouincia eſt quidam
fons perlucidus, in quem ſi lapidẽ uel lignum uel aliquã hu-
iuſmodi materiam ꝓieceris, ſtatim de fonte pluuia aſcẽdet,
qua te totũ aſperſum et humectatum uidebis. Talis fons eſt B.
Virgo, uel etiam Chriſtus, uel quilibet ſanctus, quia proculdu
bio ſi in ipſo aliquem lapidem. i. aliquam orationem uel deuo
tionem proijcimus, vel ſi pro ipſis eleemoſynam uel peregri
nationem, aut aliud bonum opus facimus, ſtatim pluuia ſuæ
gratiæ ueniet, à qua nos humectatos ſentiemus. Gene. 2. Fons
egrediebatur irrigãs ſuperficiẽ terræ. Vel dic ꝙ talis fons eſt
homo impatiens, quia ſi ipſum lapide alicuius diſplicẽtiæ p-
cuſſeris, ſtatim ipsũ contra te ĩſurgere, et te uerbis et iniurijs
nitentẽ ſummergere videbis, ita ꝙ tu poteris dicere illud Pſ.
Super me cõfirmatus eſt furor tuus, et omnes fluctus tuos in-
duxiſti ſuper me. ¶ Item Geruaſ. dicit ꝙ in ꝓuincia in dioceſi
Aquen. in caſtro Põtenes tempore ſuo erat nux quæ à corni-
ce ferebantur plãtata, et cũ aliæ nuces fructificabãt, hæc glo
bũ inſtar pomi uel pineę faciebat, quo fracto ſex uel ſeptem
aut decẽ nuclei quandoq; inde eliciebant, et intra inueniebã
tur. Talis nux ur̃ eſſe crux, quam cornix nigra. i. Iudæorum po
pulus plantauit et erexit, quia pro certo fructus eius, i. Chri-
ſtus multos nucleos. i. multas uirtutes in ipſo cõtinuit. Vnde
ſi uis habere ſex nucleos. i. ſex opera miſericordiæ, uel ſeptẽ
morales uirtutes, uel decẽ mãdata legis, oĩa in illo fructu po
teris reperire. Dan. 4. Fructus eius nimius et eſca uniuerſorũ i
ea. Vel dic ꝙ arbor eſt eccleſia, fructus eius eſt uir iuſtus, q de
nucleis et de lignis ſpiritualibus. i. uirtutib. plura cõtinet, et
exẽplariter exhibet etc. ſicut ſupra. Vel dic ꝙ nuclei eccleſiæ
ſũt religiones et collegia, intra q̃ multæ cõtinent̃ pſonæ, &c.
Vel iſta nux eſt Paradiſus, ĩ qua unus fructus Deus multos mi-
niſtrat nucleos, i. diuerſam multitudinẽ p̃miorũ. ¶ Item Geru.
dicit ꝙ in prouincia ad cõfinium urbis Maſſilien. arbor erat
q̃ ad modũ fabæ ſiliquas faciebat, ſed in ipſis ſiliqs nihil præter
lapides cõtinebat, ita ut ibi fructus expectãti, lapides ferret.
Adhuc ẽt intellexi eſſe in prouincia tales arbores. Dictum eſt
tñ mihi ꝙ iſtæ ſiliquæ ſũt comeſtibiles, fructus tñ iteriores du
ri ſunt, et lapidei et infrangibiles. Pro certo tales ſunt mul-
ti, qui exterius in apparentia uidentur habere ſiliquas, id eſt
uidentur prætendere aliqua bona ſigna producendi bono-
rum operum bonos fructus, utpotè quia habent bona uerba
uel bona uirtutum principia, ſed pro certo contrarium eſt,
quia ſi ipſos aperire et inueſtigare uolueris, nihil boni in ip
ſis inuenies aut uidebis præter lapides duros, id eſt præter
obſtinationem

obstinationem mentis, pterq; dura verba & opera, quib. lapidāt socios & vicinos. Vnde de talib. pōt dici illud Esa. 5. Expectaui vt faceret vuas, fecit aūt spinas. Vel dic ꝙ ista arbor est mundus, qui pro certo promittit ibi delectabiles diuitiarum & deliciarum fructus, quos in suis siliquis. i. in suis flatibus & officijs supponit esse contentos, sed pro certo si tu diligenter inuestigare volueris, illa q̄ in talib. siliquis mundi statib. & officijs cōtenta sunt, nō fructus sed lapides, non bona sed mala, non delectabilia sed grauia esse videbis. Vn̄ breuiter mundus ē ille à quo nos petimus quotidie panē, & ipse nobis porrigit lapidem. Luc. 11. Quis aūt ex vobis patrē petit panē, nūquid lapidem dabit illi? Vel dic ꝙ ista arbor est diabolus, vel ēt fortuna, qui beatulis suis vn̄r multa promittere, & obtinēda suggerere, cuius tn̄ contrariū solent reddere, quia diabolus promittit fructus bonorum temporalium, & finaliter ipse dat lapides tormentorum spiritualium & infernalium. Lu. 11. Pro pisce serpentem dabit illi. ¶Hic Geruasius ad ostendendum brutorum naturalem industriam & quandam rationis apparentiam ponit exemplum de quodam coruo, qui talem discretionem habebat, ꝙ hostiles insidias explorabat, & transuolatis montib. si quid repentinum aut insidiosum uiderat, loquendo castri dn̄o referebat. Pecuniam autem quā inter rupes occultauerat, ad aleam ludentib. mutuabat. Hic ergo cum dominam castri cuidam nimis esse familiarem comperisset, post multas denunciationes dn̄æ factas ad vltimum adulteriū prodidit, adulter verò coruū sagitta petijt & occidit. Simile autē audiui de auicula alia, q̄ adulterum occultatū in domo domino subito venienti prodidit. De alia etiā audiui ꝙ domino suo reuelauit ꝙ domina vnam anguillam comederat, quo domina indignata, caput auis depilauit, & proptea auis nunquam amplius loqui voluit. Post multum verò tēporis cum quidam caluus domum intraret, auis incępit cum eo loqui, & petere vtrū de anguilla locutus fuerat cum capite etiā depilatus esset. Audiui ēt ab hoīe fide digno ꝙ in diocesi Leodien. apud quendam qui vendebat ceruisiam seu godellam, erat auicula optimè loquens. Cum ergo in vase vbi facta erat ceruisia, cattus submersus fuisset, auicula in aurib. venientiū ad emendū, cępit tm̄ & tandiu clamare chat, chat, chat, ꝙ hoīes rem perceperūt, pp quod īdignata domina domus auiculam in latrinam proiecit, & desuper stercorauit, ita ꝙ totam auiculam inquinauit. Auicula verò tandem de latrina exiēs & sup domos per villam fugiens vidit gregē vaccarū quæ ducebantur ad Pascua, & cum inter eas esset vna q̄ iacendo fuerat per merdata & fœdata, auicula cœpit iuxta eam volitare, & recordans qualiter pro eo ꝙ de ceruisia vel godalla locuta fuisset, in latrina fuerat demerdata, cępit iuxta vaccā clamare, vacca, vacca, tu locuta fuisti de godalla, & hęc sępius replicauit Gallicè, vache, vache, tu as parle de godalle. In his ergo apparet īdustria bestiarū. Ista possunt applicari ꝙ malū est aliqn̄ dicere veritatē, & qd̄ melius est multa sub dissimulatione transire, q̄ de personis maiorib. veritatem dicere Dato. n. ꝙ aliquis coruus. i. aliquis familiaris vel seruus bonus & fidelis dn̄o existat, insidias & pericula sibi dicat, nō est tn̄ tutum de alijs maiorib. sibi loq, q̄a vbi non aduertet sagittā alicuius accusationis cōtra ipsum pijcient, ita ꝙ ipsum a statu & gradu suo si possint, deijciēt vel forsan interficient. Scriptū est. n. Mors & vita in manu linguæ. Prou. 18. & Amos 5. Oderunt in porta corripientē, & loquentē, pfectè abominati sunt. Vn̄ audiui ꝙ cū in templo idolorū quidā thesaurū suū dimisisset, & latro qdā surripuisset, & vnū idolū furē dn̄o detexisset, pp qd̄ idē fur idolo caput frigisset, & alius ab alio idolo veritatē de quodā furto requirere, noluit rn̄dere, sed solū hoc sibi dixisse fert, Malū est (inquit) loq, malū est tacere, tp̄ı mala sunt, quia si quis verum loquitur, caput ei frangitur. Ideo Apost. ad Gal. 4. Inimicus factus sum vera dicens vobis. ¶In prouincia dioecesi Nasion, circa castrum dictum Tercicolem, est lacus altę profunditatis, vbi ad modum prati excreuit crusta desuper, quæ omni anno herbam proferens, restib. ad littus trahitur, & inter plures cohæredes per partes secta & diuisa, tandē libera dimissa iterū in unū pratum reiungit & vnit, vt ait Geruasi⁹. Ego aūt de isto prato à religiosis viris mirabilius audiui, videlicet ꝙ vbi particula prati diuisa fuerit, pro volūtate cuiuscunq; p lacū trahi poterit, & desuperbos aut ouis ad pascendū ac si esset in terra, poni poterit Cuius ēt siśe audiui esse in Gallia circa Narbonā, ubi est lacus pfundissimus sicut puteus, & ibi crusta sustinens aīalia. &c. Si ēt de illa particula aliqua glebula extracta, vsq; ad aquā penetrēt, & canabis p madefaciēdo, vel aliqd aliud īfra ponat, & desuper cū exinde extracta glebula foramē obstruat, qūocunq; dicta particula prati tracta fuerit, semper illud qd̄ ī aqua sibi subiecta positum est, secum trahit. Et ꝙ valde mirum est si plures manipulos canabis ibi posueris, ipsos amoto cooperculo ordine quo positi sunt à foramine exire videbis. Per pratū istud in lacu fluctuans, ecclesiam intelligo uel religionem fluctuantē in mūdo. Per particulas uerò prati, personas particulares ipsius. Per manipulos aūt intromissos intelligo peccata ī corde interius occultata. Igitur si aliquā particulā hoc est, personam aliquā per diabolum cōtingat à suo toto, hoc est, ab vnitate & cōitate ecclesiæ uel religionis per peccatū uel per odium aut apostasiam aut hęresim separari, & mediāte resti improbæ uolūtatis undiq; per mūdi lacum deuehi & deduci, & ad littora bonorum terrenorū adduci & trahi, ut scherba uirtutū q̄ in ipso est, possit ab ipso diabolo desalcari, & bestijs. i. carnalib. uitijs depascenda exponi, proculdubio ipsa particula. i. ipsa persona debet ad pratum dimissum. i. ad societatem & communitatem religionis uel ecclesiæ à qua fatue recesserat, per pn̄iam reuenire, & per pacem & cōcordiam cum illa se iterum unire, dicens illud Mat. 12. Reuertar in domum meam unde exiui. Verum quia diabolus tali hoī tradit manipulos canabis sui. i. diuersa uitia & peccata, q̄ intus in eius conscientiam immittit, & desuper os per confitendi uerecundiam ei claudit, & ipsum fasciculum peccatorum quocunq; uadat, secum ab ipso trahi facit, ideo dēt talis pœnitens foramē oris apertum habere, & receptos manipulos . i. intromissa peccata, eo quod ipso receperat ordine, per cōfessionem emittere, & distinctè unum post aliud explicare, & se ab eis uacuare, & diabolo qui ipsa sibi commiserat, restituere, & se ipsis nequaquam amplius onerare, dicens ipsi diabolo illud Matt. 20. Tolle quod tuum est, & uade. Bonus enim debitor debet reddere qd̄ recepit, sic bonus peccator debet confitendo diabolo dimittere quod sibi tradidit & commisit. Qd̄ bene potuit figurari Io. 8. ubi mulier adultera accusato ribus uno post alium exeūtibus, post scripturam domini quā faciebat in terra remansit sola, & à Christo extitit absoluta. Sic uerè adultera conscientia postquam uitia à quibus apud Christum accusatur, unum post aliud in confessione exiuerunt, solēt libera manere, & absolutionis beneficium à Christo uł à sacerdote Chr̄i uicario reportare. Et aduerte ꝙ isti accusatores incœperunt à senioribus exire. In quo notatur ꝙ maiora & antiquiora uitia sunt prius confitenda, exemplo Esau, quæ erat deterior, ꝙ tamen exiuit prius de uentre. Gen. 25. Vel dic ꝙ istud pratum significat hominem gratum, qui manipulos. i. beneficia quæ à Deo uel à proximo recipit, debet gratiarum actionē rephendere, & ipsa suo ordine suo benefactori ostēdere & referre, & sic necesse sit ipsa restituere, & pro uirib. compensare, iuxta illud Matth. 22. Reddite ergo quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. ¶Adhuc idem Geruasius ait ꝙ in prouincia Aquē. circa castrum Prodij Michaelis est pratum quod ubi primo passu tetigeris, totū pratum mobile reddis, ipsumq; usq; ad suas extremitates cōtremiscere facies. Incolæ ergo uenientib. prædonib. solent illic animalia sua ponere, prædones uerò motione prati perterriti nō audent animalia inuadere. similia etiam loca dicit esse in montibus Valē. Plin. ēt lib. 2. c. 96. dicit esse locum in Gabinensi agro non procul à Roma, qui ad ingressum fermè p cc. iugera tremit. De Calamine etiam insula mobili quę est in Lydia, dicit quòd bello mitridatico multorum ciuium fugiētium illuc facta est salus. &c. Tale pratum uidet̄ esse mundus, in quo nihil est stabile, sed cuncta sunt mobilia & fluxibilia sine statu. Quia igitur mundi incolæ, i. dæmones bona sua tēporalia in mobili huius mundi uarietate collocant, deberent prædones, id est auari timere, & ab istorum bonorum occupatione & acquisitione abstinere, quādo. s. omnia mobilia & corruptibilia esse spectant, quia pro certo sapiens qui nobilitatem temporalium considerat, tertius prosequi cessat, & ad ipsorum obtentum per desiderium non ambulat. Psal. Mouebuntur omnia fundamenta terræ. ¶In prouincia in castro Rochamaura s̄m Geruas. erant quædam species uitium, quæ ab incolis uocantur brumestes, racemos grossiores cæteris facientes. Hi ergo botri florent, & producunt racemos ut cæte-

cęteræ vineæ, sed vbi ad vigiliā beati Ioannis.s.in æstiuali sol stitio peruentum est flos nec in fructus in eis apparebit, imò quicquid in eis ad fructus pertineat, euanescit. Tales sunt mūdi diuites, quia nunc videntur florere, & in diuitiarū fructib. abundare, quando verò æstiuale solstitium.i. æstus & ardor diuini iudicij apparebit, tunc in istis nihil de diuitijs videbitur, imò flos suæ gloriæ & fructus suæ opulentiæ penitus dispare bit. Ps. Dormierunt somnū suum, s. mortis, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis. ¶In prouincia sm Geru. qua Italiā respicit, via æstatis breuiori, sed periculosiori vallis est dicta Lētuscula, in cuius apice siquis clamauerit, aut tussierit, seu aliquid dixerit, statim ex altis rupib. nix coagulata descē dit, & descendendo aliā niuē secum traheos infinito cumulo transeuntes obruit, & ad profundā Abyssum deiectos ꝓsternit. Multæ aūt tales viæ dicuntur esse in alpibus illis in varijs locis sitæ. Talis vallis vr̄ esse mundus, quia pro certo si aliquis contra altas rupes.i. contra mundi prælatos vel principes aliquo casu clamet vel tussiat, vel de eorum violentia & iniquitate loquatur aut conqueratur, vel aliquod verbum murmuret seu dicat, statim ab ipsis niuibus.i. accusatorib. impositionib. & tribulationibus opprimitur, & per exactiones & vexationes deponitur & cassat. Oportet ergo vt tales inferiores in patientia transeant, & ꝙ de tyrannis & principib. nihil dicant, qđq; de eorū iniurijs & vexationib. nunquā clament, de quo ēt ipsi tyranni gloriari vīr, dicentes cum rege Assyriorum illud Esa. 10. Vniuersam terram ego congregaui, nō fuit qui moueret pennam, & aperiret os & ganniret. Vel ista possunt applicari de silentio, quomodo illi qui superfluè & nō vt debent loquuntur, ira Dei desuper opprimuntur. Ideo Amos 5. Prudens in tempore illo tacebit, quoniam tempus malum est. ¶Secundum Geruasium, in prouincia sunt multi fontes qui æstatæ feruente scaturiunt, in hyeme verò siccantur, cuius simile dicit Pli. lib. 2. c. 7. quòd trans Apeninū in agro pitinate est fluuius Nouanus, qui oīb. solstitijs torrēs est, & bruma siccat. Idē ēt dicit esse in Casinate de fluuio scatebra, qui sp in æstate est abundantior. Ista possunt applicari ad multos quibus plus proficit prosperitas q̄ aduersitas; quia in æstate quando fructus abundant in prosperitatis tempore, isti sunt abundantiores & aquis virtutum pleniores, in bruma verò, idest in hyeme, hoc est in aduersitatis tempore isti fuerunt sicciores, & aquis clemētiæ & compunctionis & deuotionis indigentiores, qa multi sunt qui melius sciunt viuere & vti ꝓsperitatib. q̄ aduersitate, quia in prosperis per gratiarū actionem, & per tpantiā virtutib. abundant, in aduersis verò p impatientiam vel per obstinationem se à virtutibus priuant. Iō tali aīæ vr̄ dominus loqui Cant. 2. dicens, Iam hyems transijt, imber abijt & recessit, surge amica mea, & veni. Vel dic ꝙ tales fontes sunt boni diuites, quia in æstatis tempore sicco qn̄ terra indiget humore.i. in tpe paupertatis & caristiæ, quando humor bonorum temporalium deficit, magis debent fluere & eleemosynarum irriguis abundare, q̄ tpe hyemali.i. q̄ tempore abundantiæ, qn̄ terra .i. status pauperū non solet taliter indigere, & qn̄ vbiq; videmus tpalium flumina redūdare, qa pro certo viri prudentes tpe abundantiæ diuitiarum suarum aquas retrahunt ad quodāmodo siccitatis & parcitatis similitudinem ostendunt, tpe verò caristiæ abundanter effundūt, ita ꝙ siccitatē pauperum tpant eleemosynis & infundunt. Et breuiter est certum ꝙ oīs hō magis debet esse beneficus alijs tpe indigentiæ, q̄ tpe abundantiæ. Ps. Tu exurgens dn̄e misereberis Syon, quia tps miserendi eius. ¶In prouincia comitatu Aquen. villa de capis in territorio Argentino sm Geruasium, est fons mirabilis, qui repentina ebullitione scatet, & post modicū cū respicit, locus scaturiginis non apparet, ita ꝙ vbi primò fontē videras, ibi ne solū vestigium fontis videbis. Et quod magis est mirabile (sicut ait) si signum baculi vel pali ꝓ nota dimiseris, nec baculum nec palum, nisi forte post septē vel octo dies, & sub eodē casu inuenire poteris. Simile dicit esse de insula fortunata, q̄ perdita vocatur, quia quādo quæritur, non inuenitur, à casu verò qn̄ non quæritur, reperitur. Per istum fontē intelligo quosdam quos videas subito & ex insperato apparere, & in mundo aquis diuitiarum abūdare, quos ēt videbis postea subito disparere, fluxū suæ fortunæ ita inopinatè perdere, ꝙ de ipsis & eorū gloria vix poteris vestigium inuenire. Istud videmus de istis principum officialibus & alijs similib. quos contra oēm rōnem à casu & fortuna quandoq; videmus ad alta officia promotos late & lęte fluētes, & diuitijs abūdantes. Vertas aūt oculos, & videbis ꝙ fortuna q̄ ipsos adduxerat, eos retrahit, oēm aquam ꝓsperitatis in eis desiccat & subtrahit, & ac si non fuissent vestigia suæ gloriæ de medio mundi tollit, ita vt nec baculū q̄dē nec palū.i. aliquid modicū de ipsorū diuitijs derelinquat. Tales ergo possunt dicere illud Sap. 5. Nos nati continuò desinimus esse, & virtutis nullum signum valuimus ostendere. Vel allega simpliciter de vita humana, quæ vbi fluere videtur, subito solet decedere, & nullum vestigium in mundo post se relinquere, quinimò aliās, s. in die iudicij, subito ex insperato habebit resurgere, & de loco ad locum mirabilr se immutare. Allega vt supra. Vel allega istud pro illo cōi infortunio, quo fit ut si aliquid cum diligentiā quæras, uix inuenias, postea uerò ubi non quæsieris, à casu reperias. &c. Vide supra de eodē de fortunatis insulis. c. 22. ¶Itē sm Geru. in prouincia Ebredunen. in castro de Barlem, est fons cuius potu sanantur gutturosi. Est aūt gutturositas inflatura gutturis, quia in montis Burgūdiæ, & etiam circa montes Pyreneos in Gasconia cōtingit ꝙ propter excessiuā frigiditatem aeris & aquarū guttura inflātur incolarum, & ita ēt dilatantur, ꝙ quandoq; ad similitudinem Taurorum cum quadam pellis dependentia deformiter extenduntur. Per tales gutturosos, superbos intelligo, quorū guttura per indignationem & superbiam sunt inflata, cuius tamen contrarium præcipitur Leu. 1. vbi dr̄, Vesiculam gutturis, & plumas proijciet. Igitur dico, ꝙ fons iste pōt humilitatē, timoremq; & mortis memoriā, vel ēt sacrā significare scripturā, cuius potus & haustus solet gutturis stomachationē, irāq; & superbiam attenuare. Vel gutturosi sunt detractores & oblocutores, quorū guttur latū est ad mala verba proferēdū, sm illud Ps. Sepulchrum patens est guttur eorum linguis suis dolosè agebāt. Fons ergo iste Dei gratiā vel prudentiam significat, quæ talium gutturum latam loquacem capacitatē sedat. Vel dic ꝙ fons iste est abstinentia, quæ capacitatem gutturis & uentris reprimit, & gulæ ingluuiem restringit. Bibamus ergo istū fontem, iuxta illud Hier. 2. Prohibe pedē tuum à nuditate, & guttur tuū à siti. ¶Occasione præmissorum, recordor me in ciuitate Auenione in prouincia quādam auem marinam uidisse albā, quæ guttur latissimū ad modum palearij bouis habebat, & unum gobellum plenū uino aperto ore recipiebat & glutiebat, uinum uerò retinebat, & bibebat, & gobellum protinus euomebat. Ista possunt dici contra gulosos, qui. s. guttura habent ad latissima uina & cibaria glutiendum, totum.n. quicquid apponitur, solēt bibere & recipere, & uasa uacua dimittere & eijcere. Hier. 14 Reportauerunt uasa sua uacua. Vel dic ꝙ iste est bonus auditor, qui uinū doctrinæ sibi oblatum recipit, de uase uerò, idest prædicatore qualis fuerit, non attendit, quinimmo si non placent sibi mores ipsius ipsum retento uino doctrinæ reijcit & dimittit, iuxta illud Apostol. 1. ad Thessa. 5. Omnia probate, quod bonum est tenete. Ab omni specie mala abstinete uos.

De Sabea. Cap. 44.

SAbea est regio Arabię, ubi thus et optima myrrhæ species generatur, ubi fęnix auis etc. omnia ut supra de Arabia. Sabea ergo est ecclesia. etc. Figura 3. Reg. 10. ubi regina Saba uenit ad Salomonem audire sapientiam suam, et attulit ei aurū et argentum et diuersa aromata, et mirata fuit de nobilitate palatij Salomonis, de ordine ministrorum, et de ciuitate Hierusalem et templo. Ista est gentilitas, quæ regina Sabea.i. illarum terrarum quod nunc sunt ecclesia Dei. Sed hæc uenit ad Salomonem.i. ad Christum per fidem et attulit sibi aurum philosophicæ sapientiæ, argentum eloquentiæ, aromata moralis sanctimoniæ. Et qn̄ fuit in Hierusalem .i. in fide ecclesiæ, mirata est templum sacræ scripturæ, uel etiam Paradisi, ordinem seruorum, hoc est prophetarū, Apostolorum, martyrū, confessorum. etc. hæc uide plenius libro primo 3. Reg. 10.

De Saxonia. Cap. 46.

SAxonia est prouincia nobilissima in Germania herbis et graminibus, armentis et pecudibus, fontibus et fluminib. metallis et lapidibus, fructibus et frugibus referta, castris, ciuitatibus, rupibus atque montibus roborata. Nam iuxta montem ubi cuprum foditur, est alius mons ubi redolent lapides sicut ambra. In montibus ēt eius est maximus concursus ursarum,

rum, ceruorum, & aĩalium cæterorũ, & ideò ibi multa vt nationum genera exercentur. Sic in ecclesia sunt gramina virentia honestatis, greges simplicitatis, flumina scientiæ & veritatis, metalla seu lapides patientię, constantiæ, & firmitatis, fruges & fructus bonæ & virtuosæ operationis, & probitatis, ciuitates & castra diuinæ, & angelicæ ꝓtectionis, montes & rupes religionis, & cōtemplationis, in quibus montib. religionum effodit cuprum quod resonat. i. boni prædicatores, lapides ēt redolentes. i. perfecti, & morigerati homines, quorum redolet bona fama. In montibus ēt altis. i. in montib. dignitatum & honorũ ecclesiæ circumeunt multæ feræ. i. multa genera hominum peccatorum, & iō ibidē multa genera venationis & prædicationis à venatoribus. i. prædicatoribus exercent. Deut. 8. Eius lapides ferrum sunt, & de eius montib. æris metalla fodiuntur. transeo, qa illa sunt nimis cōmunia.

De Sardinia. Cap. 46.

SArdinia est insula in mari mediterraneo, ad modum hoīs figurata, primò. n. stricta est, secundò lata, tertiò stricta, & longa. Nam in longo 140. milliaria durat, & in lato tantūmodo 40. Ibi nō est serpens nec lupus, nec aliud venenosum, excepta quadam herba quæ dr̃ apium risus, seu herba sardonia, quæ ridendo perimit comedentes. Ibi sunt fontes calidi, oculis dantes sanitatem, furibus autē cœcitatem, si. s. sacro dato, oculos aqua tetigerint, vt oīa dicit Isid. Hæc est ecclesia, q̃ ad modum humani corporis est in mundi huius pelago situata. nam primò stricta fuit ꝑp credentium paucitatem. i. in capite quantum ad Apostolos, & martyres, in quibus sicut in capite fuit visus discretionis, gustus deuotionis, sensus cōpassionis, motus bonæ operationis. &c. Secūdò dilatata est per credentium multitudinē, & ēt per latitudinē charitatis, & hoc quātum ad brachia. s. confessores & doctores, qui sicut brachia fuerunt ecclesiæ defensores. Ideò Gen. 24. Soror nr̃a paruula es, crescas. &c. Hest. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnũ. Tertiò aūt prolongatur quantū ad durationē, sed tñ coarctat quantum ad dilectionē, & quantum ad fidei discretionē. Figura optima Dan. 2. de statua cuius caput fuit aureum, qa principium ecclesiæ, aureũ fuerit. s. per malleationē, purgationē, & martyrij tollerationē. Brachia. i. confessores fuerunt per ꝓdicationem æris, sed pedes. i. nos alij sumus terrei per incompassionem, & ferrei per indeuotionem. In hac aūt insula non est lupus. i. diabolus nec alia bestia venenosa. s. eius angeli, vel lupus. i. populus paganorum, aut serpens. i. populus Iudęorũ, nec animalia venenosa. i. mali christiani. Isti. n. non sunt de numero ecclesiæ, inquantum per pc̄m ab ea sunt eiecti. Esa. 35. Non erit ibi leo nec mala bestia. Per herbam aūt Sardoniam intelligo spem vitæ ęternæ, quæ ridere fecit martyres, & ideò visus apium dr̃, quia boni qui sunt apes mel gr̃æ deferentes, de tribulationib. mundi rident, & eas vilipendunt. Et licet ꝑ eam vel eas aliquotiens moriuntur, tñ ridendo & gaudendo æquanimiter patiuntur. Iob 3. In vastitate & fame ridebūt. & ad Rom. 5. Gloriamur in tribulationib. &c. Per fontē n calidũ intelligo fontem pœnitentiæ & confessionis, in quo oculos intellectus à peccatorum albugine abluitur, & sanatur ꝑ calorem compunctionis & cōtritionis. Vel per illos fontes intelligo ardorē tribulationum, in quo boni sanant, sed fures. i. mali totaliter excęcantur. s. desperantur. &c. Vel per fontem intelligo scientiam vel scripturam, quæ bonos iuuat, hæreticos autem & malos excęcat. quæ etiam gentiles per fidem illuminauit, & à cęcitate errorum curauit, fures verò. i. Iudęos obscurauit & excęcauit. Sap. 2. Excęcauit eos malitia eorum. Vel etiam significat mundi prosperitatem, quæ bonos non lædit, fures autem, idest malos & auaros occidit.

De Scythia. Cap. 28.

SCythia tam Asiæ quàm Europæ est ꝓuincia. Superior. n. est in Asia, attingens ab oriente vsq; ad Meotides paludes & fluuium magnum Tanaim, inferior verò Scythia est in Europa, & ab illo fluuio vsq; ad vltimos fines Daciæ protendit. Teste aūt Plinio, Persa Scythas vacant sacas. Et ideò credo ꝙ Scythia est illa aquilonaris regio ab India incipiēs quam Tartari occuparunt, vbi magnus Chan dominatur, & in qua ciuitas magna Chābelech situatur, quæ Cathaym vulgari lingua appellatur. Vtcunq; ergo sit, Scythia maxima est regio, multis barbaris nationibus occupata, sicut ēt colligit Apostolus ad Colos. 3. dicens. In ecclesia non est barbarus neq; Scytha, sed Christus idem in omnibus. Mores ergo quorundam hominũ, qui varias Scythiæ regiones habitāt, recitabo, & ad spiritualem intellectum ꝓ virib. applicabo. ¶Teste ergo Solino Neuria Scythiæ est ꝓuincia, vbi fluuius Borysthenes permeat, de quo dictum est supra, cuius incolæ certis ætatis temporibus transfigurant in lupos, deinde exacto spatio quod huic sorti attributum est, in pristinam faciem reuertuntur. His populis mors est Deus, & ꝓ simulachris enses colunt, de ossibus verò hominum ignes sacrificiorum faciunt, & pro victimis homines cædunt. Hæc Pomponius. Plinius ēt facit mentionem de his. Tales. n. mores habuisse Neuros apud Solinum comperio, si tñ ipsos adhuc hēant, ignoro. multæ. n. nationes, quæ antiquitus fuerunt barbaræ, nūc factæ sunt ciuiles, & domesticæ, sicut de gallicis reperio, qui antiquitus fuerunt ferocissimi, q̃ tñ nūc sunt ciuilissimi. Igr̃ per istos Neuros intelligo siccarij, & latrones, qui cum sint hoīes à natura, in lupos tñ mutātur, inquantum in lupinam rabiem immutantur, & in mores crudeles & beluinos efferantur. Iob 30. Mutatus es mihi in crudelem. Hi ergo Martem & enses. i. bella & arma pro Deo vũr colere, & in nullo alio spem hr̃e. Marti. n. i. bellicæ crudelitati immolant homines, & de illorum ossibus. i. de eorũ occisione accendunt suæ crudelitatis ignes. Quod ēt generaliter cōtra homines armorum dici potest, qui in occisione solēt delectari, & plus in gladio quàm in Deo gloriari, & magis ac magis ad crudelitatis incendium inflammari. Oseæ 13. Immolate homines vitulos adorantes. ¶Gelonia Scythiæ erat prouincia Neuriæ proxima, cuius incolæ qñ hostes poterant superare solebant excoriare, & eorum cutibus sibi vestes, & equis suis tegmina facere, & sic solebant ad terrorem suorũ hostium se ornare, & cutibus hostium cũ capillo vt solebant pro baltelibus, vt ait Pli. lib. 7. c. 2. qui ipsos anthropophagos vocat, & supra Borysthenē flumen pariter decem dierũ dr̃ habitare ƒm Isid. Nicenensem. Per istos intelligūtur raptores nobiles, & potentes, qui Geloni dicti sunt, quia quantum ad Deum per indeuotionem gelidi sunt & repentes, & quātum ad proximum cunctis subditis, & simplicibus inimici sunt, & impugnant singulos tanq̃ hostes, quia isti vt cōiter homines iustos, & simplices odiūt, & per rapinas, & exactiones ipsos impetunt, & inuadunt. Prou. 29. Viri impij adierunt simplicē. Isti ergo tales hostes suos, hoc est, subditos simplices, & pauperes atq; iustos solēt per rapinam excoriare, & cute, & pilis bonorum ꝑpalium spoliare, & exinde se & equos suos ad litteram adornare, vel equos. i. vxores suas, vel se, & equos, qui ipsos portant, & sustinent. s. aduocatos, consiliarios & balliuos induere & ditare. Iob 24. Nudos dimittunt hostes, vestimenta tollentes. Vnde Mich. 3. Comederunt carnem populi mei, & pelles eorum desuper excoriauerunt & ossa eorũ cōfregerunt. Ab istis. n. tyrannis caro. i. substātia immobilis, pellis. i. bona mobilia. & ossa. i. tota ꝑpalis fortitudo quam habēt alij, comeditur, & tota sibi acquiritur, & ab eis vsurpat. ¶Sarmatæ, & populi sunt inferioris Scythiæ, qui à paludib. Meoticis vsq; in Germaniā ƒm Pomponium protendūtur, quorum mos (vt ait) fuit antiquitus mirabilis. Nam apud eos easdē artes exercebant fœminæ quas viri, ita vt ne quidem à militia vacarent, quinimò viri pedites, fœminæ equites militabant, ferro non dimicabant, sed quos laqueis intercipere poterāt, trahendo conficiebant. Istæ ēt vt nobiles fierent, non expectabant ętatē, sed apud eos virgo nobilis dicebatur, quæ virgo manēs hostem occidisset. Talis patria vr̃ spiritualiter esse mundus, quia re vera ibi vũr fęminę. i. personę effęminatæ, & insufficientes cautate, & in altis officijs militarę, viri verò. i. viriles ꝑsonę, & virtuosę peditant, & inferius in statu infimo perseuerant. Eccl. 10. Vidi seruos in equis, & Principes ambulantes quasi seruos super terram. Igitur tales fęminę. i. nostri effœminati diuites, milites, dñi, & magistri, ferro nō dimicāt viriliter cōtra hostes pugnando, vel seueram iustitiā faciendo, sed potius laqueis. i. fraudibus & machinationib. pugnāt, simplices opprimēdo, virgines rapiendo, vsurādo, fraudando. Esa. 3. mulieres dñatę sunt eis. Isti ergo non in ętate moralis maturitatis gloriantur, sed tunc se reputant nobiles. i. laudabiles, qñ ipsi sic virgines. i. steriles in virtutibus aliquem in laqueis occiderunt. i. fraudum astutijs circumuenerunt. Vel si vis allega illud contra malas & virgines & mulieres, quę viris suis volunt esse superiores, & contra alios crudeliores, & ad

ad iniurias proniores, exemplo Iezabelis. Vnde Eccl. 25. Breuis oĩs malitia mulieris. vide infra c. 56. ¶Agathyrsi sunt Scythiæ populi qui corpora sua solent cerulo tingere, & pingere, & tam crines quàm pellem cerulo colorare, & hoc (vt ait Solin.) non sine differentia, quia quanto quis alijs in statu, & gradu præfertur, tãto amplius tingitur, & potius colorat, in tantũ, ꝙ minus tingi apud ipsos humilitas reputatur, sicut dicunt Plinius & Solinus, & cuius simile ẽt ponit Pomponius. Sic multæ mulieres vt pulchriores appareãt, qñq; se pingũt, tingunt & fardant, exemplo Iezabelis, de qua dr̃ 4. Reg. 9. ꝙ ipsa leniuit oculos suos stibio, vt Iehu regi pulchrior appareret, qui tñ eam contempsit, & canib. deuorãdam exposuit. In quo notandũ ꝙ illas quæ se pingunt, & tingunt, canes infernales finaliter comedunt, nec ẽt illis placent, quib. placere credunt, & quorum occasione hoc faciunt. Hier. 4. Si pinxeris stibio oculos tuos, frustra componeris, contempserũt te amatores tui. Et breuiter hodie q̃ nobilior est, magis pingitur, & apud ipsas quæ minus est picta, humilior reputat̃. Vel ꝑ talem picturam intelligimus hypocritarum fictionem, qua agathyrsi. i. simulati religiosi vtuntur, qui quanto alios statu & gradu præeunt, tanto magis hypocrisi depinguntur. Hier. 12. Nunquid auis discolor factus sum Israeli? Nunquid auis tincta pertotum? Vel potest dici generaliter cõtra curiosos, qui vestibus, & ornatib. volũt esse colorati, & picti. ¶Anthropophagi sunt Scythię populi, quibus (teste Solino) execrandi cibi sunt humana viscera. Quem morem impiæ gentis ꝓdit terrarum adiacentium tristissima solitudo. Finitimæ. n. nationes longè ab isto populo recesserũt, & terram desertã versus ipsos, eorum metu, vsq; ad seres per spatia longissima dimisẽrunt. Tales populi sunt detractores, & humanæ carnis. i. humanæ vitæ diffamatores, & voratores. Isti. n. dentibus suæ detractionis carnem humanam. i. vitã & famam hominum deuorãt, & ideò necesse est ꝙ aliæ nationes. i. alij homines ipsos caueant, & ne ab eis deuorentur, & diffamentur, ipsos solos, & solitarios deserant, & dimittant, & ab eis fugiant & recedant. Ad litteram. n. societates talium cauentur, & solitarij ab alijs dimittuntur. Ioh. 2. Post eum solitudo deserti, nec est qui effugiat eum. Vel potest dici de diuitibus, qui hodie soli habitant. terras ẽt circumiacentes occupant, & iuxta sua domicilia vicinos fugãt, qui ẽt metu suæ crudelitatis, qua pauperes deuorant, ab ipsorum vicinia se elongant. Allega vt supra. Albani Scythiæ sunt populi, apud quos sunt canes fortissimi, de caniculis & tigrib. nati, qui albaui dñr, eo ꝙ albo crinæ, & alba oculorum pupilla nati sunt. Et ideò ſm Solinum & Plinium melius de nocte q̃ de die videre perhibentur. Isti canes mundi sapientes figurãt, apud quos canis insatiabilis. i. ardor auaritiæ est fortissimus, qui per fictam innocẽtiam albi sunt, & tñ clarius in nocte. i. ꝑ turbulẽta mũdi negocia, quã in die spiritualium actionum iudicãt atq; cernunt. In spiritualibus enim bonis & in his quæ ad salutem pertinent, sunt ignorantes, in nocturnis verò tꝑalib. clarissimè sunt videntes, dicẽtes illud Psal. Nox illuminatio mea in delicijs meis. ¶Essedones populi sunt qui teste Solin. inter anthropophagos (de quibus supra dictum est) numerãtur, qui carnibus humanis vescunt̃. Essedonum. n. mos est parentum suorum funera cantibus ꝓsequi, & proximorum corpora congregatis cętib. laniare, & mixta carne pecudum, dapes facere, capitũ ẽt ossa auro incincta in poculorum ministerium tradere, & hr̃e. Ad quod ẽt facit quod dicit frater Odoricus in libello suo de mirabilib. orientis, vbi ait se in quandam terram venisse, vbi talis mos erat ꝙ qñ quis infirmabatur, filius eius ab idolo petebat si pater suus de illa infirmitate moriturus erat, quem ibi moriturum cognoscebat, legis sacerdotem vocabat, patrem ad locum deputatum ferebat, quem sacerdos gladijs detrũcabat, & coctum in Libete filio & congregatis amicis comedẽdum præbebat, filiusq; patrem sic honorare credebat in quantum ne à vermibus sub terra comederetur, impedire se dicebat. De craneo verò capitis patris calicem faciens, extunc ex eo in honorẽ patris bibebat. Ista possunt applicari contra quosdam in parentes & proximos crudeles, vt qui de parentum funeribus solent gaudere, & proximorum, & parentum carnem. i. temporalem substãtiam per rapinam comedere, & ad instinctum idoli sui. i. auaritiæ (quæ est idolorum seruitus) ipsos diripere & vorare: Auari. n. nec patri nec ꝓximo parcũt, sed vna cum suis vxoribus, & amicis carnem suæ substantiæ temporalis diripiunt & assumunt. Hier. 19. Vnusquisq; carnes amici sui comedet. Vel dic ꝙ isti sunt detractores, qui pro certo parentes suos. i. prælatos, alios ẽt ꝓximos. i. socios & amicos solent dentibus detractionum laniare, & si contingat ipsos suos parentes esse in aliquo defunctos. i. defectuosos, & infirmos, solent ad eos deuorandum, & famæ suæ detrahendum alios congregare, & in eorum capitibus bibere. i. super eorum capita obloqui & ludere, & sua conuenticula & cõuitia cõtra eos cum suis complicibus celebrare. Ps. In me psallebant qui bibebant vinum. Sicut ad litteram videmus in ecclesia & religione, vbi detractores ad detrahendum prælatis, & socijs solent vacare, & ad hoc suos complices aggregare. Ezec. 5. Patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres suos. ¶Scithotauri populi sunt Scythiæ, qui pro hostibus solent aduenas cędere, & dijs suis extraneos immolare, teste Soli. sicut etiam dicit idem. Scytharum interius habitantium asperior est ritus. Specus. n. incolunt, amant prælia, interemptorum sanguinem è vulneribus ipsis bibunt, & de capitibus inimicorum non amicorum, vt essedones, pocula moliuntur. Numero cedium honor crescit, quarũ expertem esse, apud eos ꝓfanũ est, hausto mutui sanguinis fędus ineunt, & componunt, exemplo inquit Medorum, apud quos inter Alyathem lydium & Astiagẽ Mediæ regem, hoc pacto firmata sunt iura pacis. Ista possunt applicari contra belligeros, & crudeles, & maximè contra sicarios & latrones, qui aduenas & extraneos solent victimare, & occidere, & ad litterã (sicut dicitur) sanguinem occisorum pro acuẽda crudelitate bibere, numero cędium gloriari, & inexpertem earum degenerẽ reputare. Multæ. n. sunt hodie nationes in quib. viri belligeri quãto plures occiderint, tanto magis se reputant gloriosos, & illum qui nullum occiderit, vilem & degenerẽ esse putant. Vel dic ꝙ tales significant impios balliuos principum, & potentum, qui prælia & seditiones diligunt, aduenas. & pauperes opprimunt, sanguinemq; suæ tꝑalis substantię bibunt, & hauriunt, & quãto plures oppresserint tanto melius se cisse credunt. Num. 23. Nõ accubabit leo nisi rapuerit prædam, & sanguinem occisorum bibat. Et sanguinem proprium inter se. i. suam substantiam temporalem communicant, & inuicem fędera & amicitias ineunt, & sic haustu mutui sanguinis contra omnes alios se confederant, & coniungunt. vnde Luc. 6. Peccatores peccatorib. fęnerantur, vt recipiant æqualia. ¶In Scythia sunt quidã populi dicti Axiacæ, qui nec aliena mirantur, nec sua diligunt. Alij ẽt populi sunt ibi dicti Scytharchę, qui vsu auri argẽtiq; damnato, se à publica auaritia vindicarunt. In Europa ẽt apud quos cęli cardines esse credunt, & extimos syderũ ambitus, locus est dictus Pterophoros, quem incolunt gens beatissima, quibus est cœli aura clementissima, & salubris, nihilq; habens noxij flatus, quib. nemora sunt domus, & arborum fructus cibus. Isti discordiam nesciunt, ęgritudinẽ nõ sentiunt, innocentiã oẽs custodiunt, mortẽ non timent, sed oẽs voluntariè ipsam subeunt, & accersunt. Illi. n. qui nimium antiquantur, voluntario interitu castigant obeundi tarditatem. Habet. n. in mari promontorium ad quod vadunt, & primò bene satiati, vncti & delibuti, præcipites in mare cadere se permittunt, & hoc genus sepulturę optimũ esse credunt. Ista possunt applicari ad populum ecclesię primitiuę, qui proculdubio fuit gens beatissima, qua vsu auri, & argenti damnato, paupertatem eligerunt, auaritiam fugerunt, nec aliena cupierunt, nec propria dilexerũt. Audierunt. n. Christum dicentem Matt. 19. Si vis perfectus esse, vade & vende oĩa quę habes, & da pauperibus. Istis quidẽ ad litteram fuit cęli summa clementia, ipsosq; aura Spiritus sancti salubriter inspirauit, & ideò nullam vitiorum ægritudinem habuerunt, & syluas pro domibus habuerunt sicut in eremitis patuit. Discordiam nescierunt, & innocentiam seruauerunt, vt patuit in confessorib. & mortem voluntariè perceperunt, sicut patuit in martyribus. Se. n. oleo lętitiæ perungebant, se sacro eucharistię satiabant, & sic ad mortẽ lęti, & voluntarij properabant, & in mare. i. in tormentorum amaritudinem pro dño se ponebant, sicut apparuit in Eleazaro, de qua dr̃ 2. Mach. 6. ꝙ gloriosam mortem plusquã odibilem vitã eligens, voluntariè ibat ad supplicium. ¶In finibus Scythię est iugum ripheum, vltra quod est quędam regio assiduis obsessa niuibus, damnata pars mundi, & à rerum natura in nubem ęternę caliginis mersa, ipsisq; Aquilonis conceptaculis

ptaculis rigentissima. Sola.n.terrarum non nouit vices tēporum, nec à cœlo aliud accipit, quàm hyemem sempiternam. Ista regio pôt significare infernũ, vbi est nix, frigus, & hyems sempiterna, q̃a grando, nix, glacies, spiritus procellarũ, pars calicis eorũ, sicut dr̃ in Ps. Damnati.n. pars mundi est, & ad litterã vicissitudinẽ diei, & noctis nõ percipit, & à cęlo.i. à Deo nihil aliud, q̃ hyemẽ perpetuam, & æternã caliginem seruat. Iob 10. Terra tenebrosa, & operta mortis caligine, vbi vmbra mortis, & nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Vel dic, ꝙ talis est peccator obstinatus, q̃ noctu ignorãtiæ & gelu perpetuæ indeuotionis arctatur. ¶Arimaspi dñr quidam populi Scythiæ cõmorantes in loco dicto Gesglitrõ, q̃ vno oculo in fronte dñr insignes, qui in ripheis montib. dñr, Smaragdos custodire, & pro ipsis cõtra Gryphes pugnare, & eos in vsum hoĩum veniant præseruare. Vnde fit ꝙ Gryphib. rapientibus, & Arimaspis custodientibus, isti lapides vix habentur, & in vsus hoĩum difficulter veniunt. Per istos lapides intelligo diuitias tp̃ales, per gryphes aues ferocissimas intelligo raptores principes, & crudeles, per Arimaspos aũt vsurarios infideles, quorum.s. oculus mentis est in fronte, inquantũ cor eorum, & intentio semper tendit ad bona præsentia, q̃ sunt ante, carent verò oculo dextro.i. discretione bonorum Paradisi, & oculo sinistro.i. consideratione tormentorum inferni, sed hñt vnicum oculum in fronte.i. solam consideratiõẽ, ad præsentia bona mũdi. Dico ergo ꝙ Smaragdi, i. diuitiæ tp̃ales ad vsus hominum.i. pauperum, & rationabilium raro veniũt, quia gryphes, & arimaspi.i. raptores, & vsurarij ipsas inter se diuidunt, & pp hoc ẽt pugnam aliquotiens inuicem faciunt, & incurrũt, ipsasq; taliter ab alijs custodiunt, ꝙ nulli præter eos ipsas accipiunt & acquirũt. Prou. 5. Habeto eas solus, nec sint alieni participes tui. ¶In Scythia est quædam insula quàm incolunt, quidam populi, qui hippopodes nominantur, qui teste Solino, formam humanam habentes, in pedes equinos desinunt. Tales sunt quidam qui per totum corpus sunt homines.i. per totam vitam sunt boni, & ratione vtentes, exceptis pedibus senectutis. Sed verè, q̃nq; fit ꝙ illi, qui in tota vita sua fuerãt homines.i. iusti, in pedibus.i. in fine fiunt equi.i. bestiales, & impij, superbi & immundi, figurati in statua Dan. 2. quę caput habuit aureũ, & pedes habuit partim testeos, & lutosos, partim ferreos, atq; duros. Ad denotandum, ꝙ isti partim sunt lutei & immundi, partim ferrei, & obstinati, & superbi. vnde talibus senibus dr̃ Eze. 23. Sicut fluxus equorum, fluxus eorum. Ideò bene dicit Psal. Nolite fieri sicut equus, & mulus, quibus nõ est intellectus. &c. ¶Quòd in Scythia sint phanisij, qui maximas habent aures, vide cap. de faunis. §. 7.

De Scotia. Cap. 50.

SCotia est regnum in finibus Britanniæ maioris in quo teste Geruasio, est stagnum in quod oceanus fluit omni die, & dum aduenit, à stagno taliter absorbetur, ꝙ propter excrescentiam ipsius stagni margines non merguntur, verum cum aqua decreuerit, ad modũ montis aquas absorptas euomit, & hoc in tanta copia, ꝙ etiam margines tũc submerguntur. Hic igitur est vnum mirabile, qua si tunc homines recta facie prope astent, tanta aspergine profundũtur, ꝙ mirum erit nisi pereant, si verò dorsum ad stagnum verterint nihil timẽt. Ista possunt contra multos dici, qui.s. nullo modo volunt respici, vel videri, quia.s. dum nequitias suas patrant, si facie recta ab aliquo aspiciantur, timent ne forte ipsas reuelet, & ideò suorum operum exploratores ab eis sæpe inuadũtur, & aliquotiens occiduntur. Si verò dorsum verterint, hoc est, si de eorũ malis nihil viderint, vel non vidisse dissimulauerint, tunc ab eis non lęduntur. Bonum est ergo facta aliorum non nimis discutere, nec videre, & sub dissimulatione procedere, & transire. Eccl. 3. Non est enim tibi necessarium ea, quæ abscondita sunt, & occulta, videre oculis tuis. Vel dic quòd istud stagnũ, quod abundãtius reddebat aquas, quam acceperat, significat homines gratos, quę beneficia sibi collata abundantius remunerãnt, quàm ea recipiunt. ¶In Scotia teste Geruas. tempore Arturi erat lacus 60. habens insulas 60. flumina recipiens 60. habens rupes 60. aquilarum nidos, quæ omni anno cõuenientes, prodigia, & noua quæ in regno futura erant suo clamore notificabãt. Isti sunt prædicatores, qui in diuersis insulis, i. in diuersis conuentibus nidificant, & habitant, & ventura pericula mortis æternæ clamore suæ prædicationis declarant. Oseæ 8. In gutture tuo sit tuba quasi aquila super domum domini. ¶Item idem dicit, quòd in Scotia erat modicum stagnũ, in cuius quatuor angulis erant quatuor species piscium, qui se inuicem non commiscebant, sed singulæ species singulos stagni angulos seruabant, & habitabant. Hoc potest applicari, quòd nos qui in stagno ecclesiæ in diuersis angulis.i. in diuersis beneficijs, & officijs, collegijs, & cenobijs, sumus positi, debemus in locis nostris manere, alia non inuadere, sed proprijs statibus contenti esse, iuxta illud 4. Regum 14. Contentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. ¶Refert Geruasi. quòd quidam rex Scotiæ vnum habebat aucupem qui solo verbo, & grues, & aues alias capiebat. Odoricus verò dicit se apud Pontum vidisse hominem, qui multitudinem perdicum supra se volantium, quocunque ibat secum ducebat, & quando volebat, ad terram descendere faciebat, & eas capiebat. Talis est Christus, qui verbo prædicationis superbos cœpit, & eos secum adiunxit, & ad humilitatem descendere fecit. Idem de Paulo. &c.

De Syria. Cap. 51.

SYria prouincia est orientis circa Damascum, quæ vnam habet ecclesiam, quæ beatæ Mariæ dicitur de Sardenay, vbi est imago beatæ Virginis, quę mamillam habet carneam, diuino miraculo factam, à qua vice lactis oleum stillat, vt dicit Geruasius. In hoc potest notificari misericordia Virginis gloriosæ, quia pro certo mamilla suæ largitatis, non est dura aut lapidea, sed carnea.i. mollis, tenera & benigna. Ezech. 11. Auferã cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum. Oleum.n. misericordiæ, & gratiæ ab ipsa nobis continuè stillatur, à qua mens arida per indeuotionem, spiritualiter impinguatur. Iob 29. Petra fundebat mihi riuos olei. Vel dic ꝙ imago Virginis, idest quælibet mulier vel persona, quæ per imitationẽ vult esse imago Virginis benedictę, debet mamillam carneam pietatis habere, cum qua debet alijs oleum eleemosynarũ stillare. ¶Dicit idem ꝙ in Syria nascitur balsamum, & hoc tunc esse purum cognoscit, quando duplo plus ponderare, quam terebinthus inuenitur, Sic verò minus vel æqualiter ponderat, tũc sophisticatum, & friuolum reputat. Per balsamum liquorem alijs preciosiorem intelligo prælatum, cæteris maiorem, & digniorem. Per terebinthum verò & alios liquores intelligo subditos pręlatis, & gradu & statu inferiores. Dico ergo ꝙ balsamum.i. prælatus, & vir ecclesiasticus dẽt alijs pręponderare, & ipsis in virtute, fama & scientijs plus valere. Si.n. alijs in virtutibus nõ præpõderat, vitiosus & sophisticatus videtur, & se indignum balsami.i. prælati nomine prædicat & fatetur. ideò ecclesiasticis, & prælatis in persona apostolorum bene dr̃ Matth. 5. Si non abundauerit iustitia vestra plusquam scribarum, & Pharisæorum, nõ intrabitis in regnum cœlorum. Tales.n. qui non hñt debitum pondus virtutum, digni sunt regno suo.i. statu ecclesiastico, & ẽt regno cœlesti priuari, & in manu dæmonum tanquam sophistici, ficti & nõ veri derelinqui, sicut illi Balthasari regi fatuo dicitur Daniel 5. Appensus es in statera, & inuentus es minus habens. Sequitur. Diuisum est regnum tuum, & datum est Persis & Medis. ¶In Syria in ciuitate Ebron est campus cuius terra est rubea, quę etiam fossa comeditur, & per Aegyptum deuehitur, & pro specie carissima venditur, sed in hoc est mirabilis ille campus, quia quantum per totum annum effoditur, tantum finito anno diuina dispensatione excreuisse reperitur, ita quòd in integrum locus effossionis reparatur. Ista possunt applicari ad corpus Christi, quod pro certo campus dicitur, pro eo quòd fructus gratiæ, & scientiæ, & gloriæ ab eo propinatur, qui per Aegyptum huius mundi portatus à fidelibus manducatur. Sed quid? pro certo virtute diuina fit, ꝙ postquam ipsum comestum credideris, sanum & integrum reperies, & videbis, & ita fit quòd nullo modo consumitur, dato, quòd à pluribus manducetur. ideò de ipso in prosa canitur. Sumit vnus, sumunt mille, quantum isti, tãtum ille, nec tamen consumitur. &c. Vel dic quòd talis campus est homo eleemosynarius, & pius, qui.s. se alijs communicat, & cibos suos alijs distribuit, & dispensat, quia pro certo sæpe fit quòd Deus occultè sibi redintegrat, quicquid pauperibus largitur, & donat, exemplo Ioannis Eleemosynarij, de quo dicitur ꝙ quanto plus dabat, tanto amplius abundabat. ideo Prou. 28. Dicitur. Qui dat pauperi, non indigebit.

nota

De

De Serum prouincia. Cap. 52.

SEres est prima regio Orientis, quæ à cæteris mortalibus tantum distat, quòd rarus est illuc hominum accessus. Primò.s.à parte nostra profundæ sunt niues, mox longa deserta, sequuntur Antropophagi, gens asperrima, tandem deserta sæuissimis bestijs efferata, inde promontorium Tabis, & ad hæc deserta longissima, & post vltra humanos situs est regio Serum, de qua dictum est sericum, quia in quibusdã arboribus illic quædam lanugo nascitur, quæ collecta, & aptata sericũ efficitur, quod magis ad ostendendum, quàm ad vestiendum corpora vtile reperit. Est ergo iste populus mitis, & quietus, & aliorum hoīum fugiens cœtus. Vnde fit, ꝙ qñ mercatores ad eorũ partes veniunt, nulla inter ipsos verba interueniunt, sed in ripa sui fluminis mercatores nr̃i merces suas ponunt, illi verò oculis ipsas merces æstimantes, sua tradunt, & nostra non emunt, sicut dicit Soli. per hanc regionẽ possum intelligere religionem, quæ populos habet.s.religiosos, qui ꝓ certo professione & moribus sunt ab alijs hominibus distincti, & desertis pœnitentiæ inter medijs ab alijs separati. Iste ergo populus mitis & beneuolus debet esse, aliorum mortalium.s. secularium cœtus & societatem non diligere, nec cum ipsis verba sunt colloquia multa hr̃e, mercaturas vel negotia non tractare, sua bona hoc est documenta & exempla dẽt alijs dare, & sine multiloquio merces secularium.i.eleemosynas & beneficia pro necessitate vitæ accipere, & de suis arboribus.i.de suis bonis personis sanguinem bonorum exẽplorũ colligere, quibus possint seculares induere & ornare. Vnde de distinctione & separatione istorum pōt dici illud Neem. 9.separatum est semen filiorum Israel ab omni alienigena.

De Trapo insula. Cap. 53.

TRapo est insula in India virens omni tempore, nam ibi arbores semper virentes sunt & est repleta margaritis & lapidibus preciosis, & bis in anno habet hyemem & æstatem. Et forte ista est tylos, de qua dicit Soli. quòd hoc miraculo terras omnes supergreditur, qa in illa nulla est arbor quæ non semper vireat. Ista est ecclesia, religio vel Paradisus, vel anima sancta, quæ virorem honestatis semper retinet in seipsa & æstatem prosperitatis spiritualis habet bis.s.in mũdo isto quantum ad gratiã, & in futuro quãtum ad gloriã hyemẽ et habet duplicem, inquantum timet ꝙ in hoc mundo & alio tribuletur, quia sapiens in omnibus metuit. Eccl.18. licet dicatur Naum 2. Non consurget duplex tribulatio &c.

De Thuscia. Cap. 54.

THuscia Italiæ prouincia, à thure (vt Isidoro placet) dicta, quia ibi solebant thura & myrrham cõburere præ deuotione in exequijs mortuorum. Et est regio montana & fortissima quo ad situm, fertilissima quo ad fructus, saluberrima quo ad cœlum, fluuijs & fontibus irrigata, & fontibus calidis nobilibus insignita. sic bona anima quo ad thus orationis, montes fidei & perfectionis, cœlum contemplationis, fontes calidos lachrymarum & contritionis, flumina gratiarum & deuotionis, aromata odoriferę conuersationis, debet esse fortis & nobilis & decora. Hæccine est vrbs perfecti decoris? Thren.2.

De Thyle seu Thule insula. Cap. 55.

THyle est insula vltra Angliam. circa quod nota ꝙ in aliquibus partibus Aquilonis sol apparet per mediũ annum, & per medium disparet. Vnde de Noerigia dicitur quòd sol in æstate per plures dies in solstitio non videtur ibi occumbere, & in hyemali solstitio ibidem per dies totidem nõ apparere, vnde tunc oportet quòd incolæ ad candelæ lumen faciant opus suum. Est igitur insula Thyle vltra Angliam nauigio sex dierum, quæ idcirco inhabitabilis dicitur, quia sol per medium annum, scilicet in æstiuali tempore ipsam exurit, & in hyeme per tantundem temporis ab ea occultatur. Et ideò quia est in æsta te feruentissima, & in hyeme frigidissima, à nullis hominibus habitatur. Per istam insulam possunt intelligi mali diuites, qui scilicet in toto anno durationis suæ habent vnum diem prosperitatis, scilicet dum durat æstas vitæ præsentis, & vnam noctem aduersitatis, scilicet dum durabit perpetuum tempus mortis. Istis enim in mundo isto sol & calor prosperitatis dum durat æstas vitę præsentis, semper apparet, quia diuitibus iste sol occidere non videtur. Non occidet vltra sol tuus. Esa.60. Sed cum hyems mortis aduenerit, tunc certè sol quòd luna prosperitatis mundanæ ab eis penitus abscondetur. Hie.15. Occidit eis sol dum adhuc esset dies. Et quantum in æstate vitæ præsentis habebunt de tenebris & frigore aduersitaris. Apoc.18. Quãtum glorificauit se, & in delicijs fuit, tantum date illi tormentum & luctum. nam quia in vita ista ardore auaritiæ & luxuriæ comburunt, ideò in hyeme.i.post mortem in inferni frigoribus gelabuntur, qa flante Deo, idest iudicante, cõcrescit gelu. Iob 37. Et breuiter inhabitabiles dicuntur, quia ipsos in hac vita Christus per gratiam non inhabitat, ipsosq́; post mortem per gratiam nõ frequentat. Esaiæ 13. non habitabitur in seculum seculi. ¶De hac insula aliter sentit. Soli. Dicit enim ꝙ est locus apud quẽ mundi cardines esse credunt, semestrem diem & semestrem noctem habens in anno, quem.s. incolunt gens beatissima, quibus è cœlo magnam clementiam auræ spirant salubriter, quæ nihil noxij flatus habent. Domus eorum nemora sunt vel lucus, victum arbores subministrant, discordiã nesciunt, ægritudine non inquietantur, innocentiæ nomen omnibus æqualiter notum mortem accersunt, & voluntario interitu castigant moriendi tarditatem. habent certam rupem iuxta mare, de qua quando nimis antiqui sunt, satiati & delibuti, in mare se præcipitant, & hoc genus sepulturæ optimum, principiumq́; vitæ esse putant. Ista insula est ecclesia, quæ hic per sex menses.i. per sex ætates patitur noctem aduersitatis: finaliter verò habebit diem infinitæ prosperitatis. Populi aũt isti significant sanctos patres ecclesiæ primitiuę, qui nemora pro domibus incolebant, & victum de arboribus assumebãt, sicut fuerunt æremitę, qui de cęlo clementiam & gratiã sentiebant, quosque auræ.i. dona Spiritus sancti salubriter afflabant, ita quod noxium flatum diabolicę tentationis nõ sentiebant, innocentiam seruabant, vitiorum ęgritudinem non habebant, discordiam nesciebãt, & pro Christo se morti voluntariè submittebant, membraque sua super terram mortificabant, & vnctione spiritus delibuti, paneque, doctrinę vel eucharistię, satiati in mare pœnitentię voluntariè se immittebant. Mat.17. Transi hinc, & mitte te in mare. Vel allega de Paradiso, vbi non est discordia, infirmitas, Vel flatus noxius tribulationum, sed innocentia sempiterna &c.

De Thracia. Cap. 56.

THracia est Europę prouincia, circa Hellespontum, vbi nunc Constantinopolis, quę prius dicta est Byzantium, est constructa. in extimis igitur regionibus prouincię huius populi fuerũt barbari, quorum teste Soli. mores sunt mirabiles & stupendi. Ex quadam enim naturalis sapientię disciplina vitam contemnunt, & in mortem voluntariè consentiunt, & hoc (vt ait) quia animas post mortem viuere credũt. apud ipsos luctuosa sunt puerperia, & econtra lęta sunt funera. Cum enim puer nascitur cum fletu & tristitia à parentibus recipitur, & ecõtra mortuum cum gaudio prosequuntur. Ad hęc addit Pomponius, & ideò in suorum lętãtur mortibus, ꝙ alij obeuntium animas redituras, alij non extingui, sed ad beatiora loca transire credant, alij emori quidem, sed id melius esse quàm viuere. Ista possunt allegari contra illos qui vitam istam diligunt, & morte verò tam sui quàm suorũ plus debito tristes sunt, & de natiuitate hominum hilarescũt. Qui enim bene cõsideraret quòd pręsens vita tot miserijs est repleta, & quòd anima post mortem (nisi in ea deficiat) perpetuò est victura, pręsentem vitam proculdubio contemneret & luctuosa puerperia duceret, gaudiosa verò funera reputaret, & mortem fortiter expectaret, & vitę mortem natiuitatique obitum anteferret. Ideò bene dicitur Eccl.7. Melior est dies mortis natiuitatis, & melius est ire ad domum luctus quã ad domum conuiuij. ¶Teste Soli. apud Thraces barbaros vxor vxorum numero se viri iactant, quia quãto quis plures vxores habuerit, tantò ipsum honorabiliorem plus reputat. Mulieres etiam (vt ait) nõ parentũ arbitrio nubunt, sed quę speciosę sunt subhasta ri volunt, & ad illum, qui plus eis dederit, transeunt, & sic non moribus, sed pręmijs se coniungunt. Illę verò quę turpes sunt maritos dotibus emunt. Ista proculdubio videntur hodie esse inter luxuriosos, quia ad litterã viri se solent iactare de numero fœminarum, fœminę etiam sine parentum

parentum licentia quandoque transeunt ad maritos, & per vetulas lenas subhadari se facientes, illum præeligunt qui plurimos offert nummos. Et ad litteram quæ turpes sunt, emunt denarijs sibi viros. de quo Ezec. 16. Omnibus meretricibus (supple pulchris) dantur mercedes, tu autẽ dedisti mercedem amatoribus tuis. ¶Quod vxores cum viris se comburant, vide infra de Taprobana insula.

De Taprobana insula. Cap. 57.

Taprobana est insula adiacens Indiæ à parte meridiei, media inter ortum & occasum, quæ (antequam ab Alexandro illuc classem, & legatos mittente, error purgaretur) vnus mundus alius credebatur. Tunc. n. ibi per 20. dies erat transitus, sed postea multo breuior est inuentus. Dicit ergo Solinus ꝙ istis populis sol oriens apparet ad dexteram, occidens ad sinistram. Dicit ẽt ꝙ ibi septenarios nunquam vñr, & ꝙ luna solum ab hora octaua in sextamdecimam apparet. Lucet eis canopos, sydus clarum, & amplissimum. Igitur cũ isti nunquam videãt polum arcticum, & stellam maris difficulter possunt dirigi nauigando. Hoc igitur artificio vtuntur, quia alites quasdam seu volucres secum in nauibus portant, quæ naturaliter terram sentiunt, & versus terram respiciunt, & anhelant, & sic ad instinctum alitum vrsus suos dirigunt & gubernant, vt dicit Soli. Talis insula significat mundũ, populi verò eius significãt peccatores, q̃ in ꝓfundo maris. i. peccati sunt positi & seiuncti. Isti. n. in ortu diei. i. in tpe præsentis vitę (quæ non est nisi ortus durationis humanæ) solẽ iustitiæ Christum intuentur prosperũ siue dextrum, & ad concedendum eis temporalia valde paratum, sed pro certo occidente mortis adueniente, tunc iste sol Christus sibi in sinistrũ, & in asperum vertetur in quantum. s. æternam damnationem talib. imparcietur. Iob 30. Mutatus es mihi in crudelem. Figuratus in Iacob, qui cancellatis manibus de sinistro fecit dextrum, & econuerso &c. vide infra Gen. 48. Istis ergo luna. i. beata Virgo parum lucet, istos septentriones. i. sancti non illuminant, istos stella maris. i. Deus, & septentriones. i. sancti in huius mũdi pelago non gubernant, sed solum canopos stella clara, i. mundi prosperitas & claritas eis lucet, quæ in eorum oculis sola splendet. Isti ergo per stellas. i. per sanctos ad portum salutis non diriguntur, imò ad terrã. i. ad amorem terrenorum per alites, i. per dæmones quibus obediunt dedicantur. Vel dic ꝙ iste populus significat ecclesiæ fideles, qui quia in hoc seculo non habent stellas, i. sanctos quib. dirigantur ad cęlũ, necesse est ꝙ à litibus. i. viris contemplatiuis, & prudentib. se credant, & regimen nauis suæ. Isti. n. terram viuentium. i. Paradisum odore cõtemplationis sentiunt, & ideò in absentia stellarũ. i. sanctorũ, ad portũ salutis hoĩes deducunt. Ps. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam. ¶In Taprobana insula, teste Solino, ille rex eligitur, qui spectatior morib. inuenitur. eligunt. n. hominẽ inueteratæ clementiæ, & in annis grauem. Vnũ tñ attendunt pręcipue in electione regis, vt. s. liberis careat. Nã (vt dicit Solin.) qui pater sit, ẽt si vita, & morib. polleat, non admittitur ad regendũ, quinimò postquam fuerit in regimine cõstitutus, si velit educare liberos, & hr̃e, statim priuatur pristina potestate. Istud aũt custodiunt (sicut ait) ne fiat hæreditarium regnum suum. Dicit etiã ꝙ quamuis rex ipse maximam præferat æquitatem, nolunt tñ sibi totum licere, imò 40. sapientes eligunt, qui regi habeant assistere, & cũ ipso de causis capitalib. iudicare. Ista pñt allegari de regibus & prælatis, qui pro certo sunt eligendi clemẽtes, sapientes & veteres, & liberos, i. parentes & nepotulos non habentes, vel saltem vltra debitum non amantes, nec regnũ ecclesiæ, nec ipsa beneficia & officia reipublicę vel ecclesiæ ad eos transmittentes, & non soli de negocijs iudicantes, sed pluriũ prudentium consilium insequentes, iuxta dictũ sapiẽtis Eccl. 30. Sine consilio nihil facias, & post factum non pęnitebis. Vel si vis, ista pñt allegari contra multitudinem, & affectum liberorũ, & ꝙ rarò illi in Paradiso regnãt, qui liberos in seculo obtinent, quia. s. fit plerunq; quòd pro ditandis liberis ipsi animas suas dare vidificant, & sic ad regni gloriam nunquã intrãt, sicut videmus de vsurarijs & auaris. ideò bene dr̃ Eccl. 10. Ne iocunderis in filijs impijs si multiplicentur impijs. Vide supra titulo de Britannia. §. de Hebudibus insulis, & earũ rege, vbi ponitur simile. ¶In ista insula sunt margaritæ teste Solino, sed de earum natura, vide supra de lapidibus titulo suo, & lib. de piscibus. c. de Conchis. &c. ¶Refert etiam idem, quòd sunt ibi testudines maximæ, quas homines venantur, quia de carnibus eorum viuunt, & de testis ipsarum domos sibi faciunt. de hoc vide libro de piscibus capit. de testudine, vbi ponitur simile.

De Vulandia. Cap. 58.

Vlandia est regio in montibus Noruegiæ. cuius ciues sunt serui & barbari, magicis artibus occupati, qui nauigantibus pp defectum venti moram apud se contrahentib. ventum venalem offerunt. Globum. n. de filo faciunt, plures nodos in eo connectentes, & vsq; ad tres nodos vel plures filum extrahi, & explicari præcipiunt, secundum ꝙ ventum magnũ vel paruum voluerint habere, & sic dæmones aerem concitant, & ventum producunt, & quandoq; nauem illam dissipant, & submergunt. Regio hæc est peccatum, ciues dæmones, nauigantes peccatores, globus cor, ventus vanitas, mare vita præsens, profundũ infernus. Isti ergo qui per mare præsentis vitæ volunt ad portum prosperitatis venire quandoq; veniunt ad vulandiã. i. ad statũ peccati, vbi ab eius ciuib. i. à dæmonibus ventus inanis gloriæ venditur, ita vt quanto globum cordis sui magis explicauerint, & laxauerint ad mũdana, tanto maior ventus vanitatis ipsos agitat atq; mouet, in tantum, quòd quandoque per æternæ mortis periculum submerguntur. Matth. 7. Venerunt flumina, & fluerunt venti, & irruerunt & cætera. & Ezech. 27. Ventus auster contriuit te in corde maris.

De mirabilibus circa humanam naturam. Cap. 59.

Circa humanam naturam multa sunt mirabilia, inter quę Solinus connumerat ꝙ vix est dare aliquem quin plura aduersa sustineat, quàm prospera. vnde exemplificat de Caio Cęsare, cuius (teste Seneca) tanta fuit fœlicitas, quòd ei quicquid libuit, licuit, qui quasi totius mundi victor extitit. Hic tñ plus habuit de rebus asperis, omnibus consideratis q̃ secundis. Dicit ergo ꝙ tot & tanta in vita eius inueniuntur incommoda, vt nõ sit facile discernere calamitosior an beatior fuerit. Item idem ait ꝙ mulieribus prægnantibus semꝑ nocet pleniluniũ, & addit similiter, ꝙ si mulier grauida salsiores escas comedit, vngulis caret partus. Oscitationẽ ẽt dixit noxiam parturientibus. Vnde dicit esse vtile spiritum cohibere, & nullo modo in actu pariendi oscitationem facere, aliàs periculum esset. Plenilunium significat plenitudinem diuitiarum temporalium, salsedo condimentum scientiarum, secularium, oscitatio verò seu spiritus emissio superfluitatẽ affectuum & desideriorum pectoralium, & mẽtalium. Igitur dico ꝙ qñ aliquis est prægnans, & de nouo cõcepit aliquod bonum propositum, & intendit parere bonum opus, illa tria sunt principaliter sibi noxia. s. plenilunium ꝓsperitatis, salsedo præsumptæ sagacitatis, & oscitatio concupiscentiæ, & carnalitatis. Ista. n. tria partui boni operis officiunt, & vngulam finalis perseuerantiæ sibi tollunt. Vtile est ergo spũm cõcupiscẽtiæ cohibere, & escas salsas. i. salsedinem præsumptæ sapientiæ non habere, iuxta illud ad Rom. 12. Nõ plus sapere q̃ oportet sapere, & prosperitatis plenilunio non gaudere. ¶Item dicit idem ꝙ puer qñ præpositis pedib. nascit̃, malum oẽ est. Talis. n. præposterus ordo contra naturam est, & ideò significat (sicut ait) ꝙ taliter nascens prosperæ nõ viuet, & ꝙ cito de vita excedet, & ꝙ etiam multa mala faciet. Vnde etiã tales vocantur Agrippę, vt dicit Sol. & Pli. lib. 7. c. 8. vbi exemplificat de Nerone Principe, sic dicens: Neronem Principem toto principatu suo hostem humani generis, pedib. genitum scribit parens eius Agrippa. Talis etiam fuit Herodes Agrippa. Quorum alter plures occidit, & tandem seipsum interfecit. s. Nero; alter verò paupertate, fame, carcere multotiens fessus fuit. Ista possent dici si prędicares de Apostolis Petro & Paulo, contra crudelitatem Neronis. Vel dic ꝙ pedes sunt affectus. Aug. pes meus affectus meus, eo feror quocunq; feror. Igitur naturale est & rationale, ꝙ in omni actu caput rationis præcedat, pes affectionis caput rationis præferat. Nam qui carnis desideria iustitiæ anteponit, necesse est quòd prosperitate pacis, & gratię careat, & ꝙ cito de vita gratia per imperseuerantiam recedat. Cõe est. n. ꝙ illi in quibus affectio

ſuperat rationem,& in quibus deſideria iuſtitiã antecedunt, in hoc ſeculo proſperè non viuant,& vitã ẽt grãe cito ꝑdant, iuxta illud Eccle. 18.Si præſtes aĩæ tuæ concupiſcentias eius in gaudium te faciet inimicis tuis. Vel dic ꝙ illud corpus,illa ꝑſona,vel illud collegium, vel eccleſiaſtici non poſſunt ꝓſperè viuere vel manere,vbi pedes præcedunt caput,ſubditi prelatos,mali bonos,& vbi in ſtatu & gradu,& in promotionib.improbi præeunt virtuoſos. Vel dic contra ſimoniacos, qui non rectè nec ordinatè naſcuntur aut promouentur, ſed potius vt agripæ , & præpoſteri per ſimoniam ad dignitatem exeunt & naſcuntur, quia verè tales non ſolent in proſperitate viuere, ſed toto vitæ tpe miſeriæ ſubiacere. Qui.n.nõ intrat per oſtium in ouile,fur eſt & latro.Ioan.10.Iſti.n.ſunt qui relinquunt iter rectũ , & ambulãt ꝑ vias tenebroſas. Prou. 2. ¶Item Solinus inter mirabilia computat ꝙ aliquis puer ante 4.diem rideat. Dicit tñ ꝙ Zoroaſtres mox optimarum artium partiſſimus,eadem hora riſit qua natus eſt. De Craſſo aũt auo ipſius qui nunq̃ riſiſſe viſus eſt , dicit ꝙ ipſum bella Parthica rapuerunt. Et ſic vr̃ cõcludere Solinus ꝙ riſus præoccupatus oẽ bonũ eſt,tardus verò vel oĩnò excluſus ſignũ eſt malũ . Sic verè eſt de ſpũali lætitia , & de gaudio in Spũ ſancto. Iſta.n.ſi affuerint, proſperitatẽ glorię Paradiſi futuram ſignificant, ſi verò oĩnò defuerint,bella & tribulationẽ inferni deſignant. Bonũ ergo ſignũ eſt qñ qs ꝑ gratiã naſcit̃, ſi tũc riſu,& ſpũali lętitia perfundat̃,quia ſic futura ſapiẽtia,& ęterna ꝓſperitas deſignatur,iuxta illud Eccl. 19.Riſus dentiũ, & ingreſſus hoĩs annunciant de illo.Et inde eſt ꝙ multi ſunt viri iuſti qui cæteris inueniuntur gaudentiores,& per cõuenientẽ affabilitatẽ ad ꝓximos lętiores.ad Rom.12.Spe gaudẽtes.Itẽ vt dicit idẽ, quidã fuerunt qui nunq̃ riſerunt, qualis erat Craſſus. quidã q̃ nunq̃ ructauerunt,ſicut Pomponius Poeta.quidam qui nunq̃ ſpuerunt,ſicut Antonia Druſi. quidã q̃ dentes maxillæ continuos habuerunt, ſicut quidã filius Pruſiæ regis Bithiniorum. quidã qui cũ dentib. nati ſunt, vt Cn. Papyrius Carbo. quidã q̃ oſſa concreta,& ſolida,& ſine medulla habuerunt,& nunq̃ ſudauerunt aut ſitiuerunt , ſicut fuit Lygdamus Syracuſanus. Iſta omnia poſſunt applicari ad mores, qui pro certo iſti põt ſignificare viros perfectos & ſanctos,quorum aliqui fuerunt qui timorem Dei,mortis,iudicij & inferni præ oculis habentes, nullam mundi lætitiam dilexerunt,dicentes illud Eccl. 2. Riſum reputaui errorem,& gaudio dixi, quid fruſtra deciperis? Quidam nunquam ructauerunt aut ſpuerunt aut reſpuerunt viri patientes,qui nunquam ſpuerũt aut reſpuerunt aliquid quod Deus vel prælatus mandaret. Quidã oſſa cõcreta & maxillas, & dentes ſolidos, & eiuſdem oſſis habuerunt,ſicut fuerunt iſti qui tanquam oſſa nunquam fuerunt feſſi pro Deo laborando, & tanquã maxillæ ſolidæ nunquam ceſſauerunt à benedicendo & prædicando , & iſti etiam nunquã ſudauerunt difficultatem in laborib.ſentiendo, & nunq̃ ſitiuerunt temporalia appetendo.Quidam etiam cum dentib.nati ſunt, vt qui peccatores correctionibus momorderunt . ideò de tali diuerſitate dr̃ illud ad Hebræos 11. Alij ludibria experti.¶In occidente ſunt multa mirabilia. Vnde in hiſtoria terræ ſanctæ vbi cõparant̃ mirabilia occidentis ad mirabilia orientis, dr̃ ꝙ in Francia fuerunt quidam homines cornuti, in Anglia quidam caudati. Vnde etiam Plin.lib.7. c.2.dicit ſimile.ſ. in quibuſdam partibus Indiæ cauda villoſa hoĩes naſci pernicitatis eximiæ. In Italia etiam aliqui ſunt cum buffone in fronte nati : teſte Geruaſio. ſine hoc verò nati , non legitimi thori eſſe cenſentur. Ego etiam pro certo affirmari audiui ꝙ in Britannia minori eſt vnum altum genus nobilium , in quo oẽs qui naſcuntur,ſunt in poſteriorib.dealbati,ita vt ſi annũ album non habeant,ex adulterio nati eſſe iudicentur. Sic verè in mũdo ſunt diuerſa mõſtra ſpiritualia.i.multi hoĩes peccatores. Quidam.n.ſunt cornuti per proteruã ſæuitiã, & ad percutiendum alios ſemper prompti per violentiam. Vnde 3.Reg.22. Fecit quoq; ſibi Sedechias filius Chanaam cornua ferrea. Item alij ſunt caudati per malitiam. Cauda.n.quæ retro venit, ſignificat malitiam. Eſa.9. Propheta docens mendacium ipſe eſt caudatus.Item alij ſunt buffone in fronte notati per ſuperbiam.Buffo.n.inflatus ſuperbiam ſignificat,quę etiam in fronte eſſe dr̃,eo ꝙ in publico, & in apparentia cunctis manifeſtatur.2.Paral.26.Orta eſt lepra in fronte eius. Alij verò habent immunda ſua poſteriora alba per hypocriſim, & per fictam apparentiam, quia hypocritæ vbi plus ſunt per luxuriam immundi,ibi magis per fictionem hypocriſis indicantur eſſe mundi.ideò tales maledicuntur à Chriſto dicente Matt.23.Væ vobis ſcribæ,& Phariſæi hypochritæ, qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quę apparẽt hoĩb.ſpecioſa,intus autẽ ſunt plena ſpurcitiæ.Breuiter ergo tanta hodie inoleuit peruerſitas ꝙ illi viles & degeneres cenſenter, qui ſine talib.vitijs oriunt̃,quia pro certo qui proteruiam,malitiam, luxuriam , ſuperbiam , & fictitiam verſutiam non habuerit, cunctis vilis & degener apperebit. Ille.n.qui malos parentes ſuos non imitatur, ſpurius & degener reputatur.ideò talibus dicit dñs illud Num.32. Ecce vos ſurrexiſtis pro patribus veſtris incrementa,& alumni hominum peccatorum. Item ibidẽ dicit ꝙ cadauera recentia in aqua reſident,& deſcendũt, cum verò putrefacta fuerint,mox exurgunt. Sic verè illi qui ſunt recentes,& nondum per vitia putrefacti,hoc eſt,viri iuſti,ſi in aqua proſperitatis ponantur,ſolent per humilitatem deſcẽdere, corrupti verò, & peccatores ibi ſolent per ſuperbiam enatare. Quanto.n. quis eſt melior, tanto humilior, & tanto etiam ſuperbior,quãto vilior atq; peior.Eccl.3.Quãto maior es, humilia te. Sicut mihi apparet multum videt̃ Deus humanam naturam diligere , qui figuram eius vr̃ quandoque ſtellis, qñq; lapidib.precioſis, qñq; animalibus viuis, quãdoq; beluis marinis, qñq; radicib.& plantis mirabiliter deſignare. Sicut.n.infra c. 60 poſui inuenta eſt ſtella cometa humanam effigiem habens: eſt etiam lapis dictus Camaheu: & etiã alius dictus cheroboles, formam humanam prætendens. Eſt etiam beſtia,vt Satyrus,piloſus, & ſimia, figurã hominum inſinuãs. Eſt etiam piſcis,vt ſyrena vel nereis,figura hominis gaudens. Eſt etiam herba ſeu planta,vt mandragora,formam hominis in radicibus repręſentans.Bene ergo dicit Greg. quòd homo omnis creatura dicitur, quia vix eſt dare aliquod rerum genus , quin ibi forma humana aliqua repræſentetur. Non dẽt ergo conditionem ſuam vilipendere, nec ipſam diabolo & vitijs ſubijcere, quãdo videt ꝙ Deus ipſam tm̃ diligit ꝙ in cęleſtib. & terrenis ipſam repræſentare diſponit, ſuꝑ oĩa verò pro eo ꝙ ipſam per beatam incarnationem aſſumpſit. ¶His ergo præmiſſis , notandum eſt ꝙ primum mirabile circa humanam conditionem dicit eſſe Plinius diſſimilitudinem facierum. Ait.n.lib.de naturali hiſtoria 7.c.1. ꝙ cum in vultu,& facie humana ſint decẽ membra , non inuenitur in tot hoĩm milib.duas facies omninò ſimiles poſſe exiſtere, quinimò neceſſe eſt ſemꝑ aliquid diſſimilitudinis intereſſe. Cauſam autẽ tantæ hominum diſſimilitudinis. c.12. illius libri aſſignat , & dicit ꝙ imaginatio valde operatur in hoĩs generatione, ſicut ponit exemplum de quodam Niceo poeta , cuius mater ab Aethiope genita ex adulterio fuerat, nihil cũ Aethiope ſimilitudinis hñs, ipſe tñ filius eius in auum degenerauit Aethiopem. Cogitabat.n.forte tunc ipſa mater in Aethiope illo qui genuerat eam. Ego etiam audiui ſemel in Auenione factum ſimile, ꝙ.ſ.cum quidam tabernarius caput ſaraceni turpe, & nigrum ante oſtium ſuum pingi feciſſet, vxor cuiuſdã qui ex oppoſito morabatur, & illud caput omni die videbat, & circa illud ſua imaginatio tenebatur, ſimilẽ filiũ peperit. Cogitatio.n.(vt ait) fingere aut miſcere ſimilitudinem põt. Quod tñ in brutis rarius reperitur: nam (vt ait) plures ſunt differentiæ in multitudine hoĩm, quàm brutorum, cuius rationẽ aſſignat, quia homo cum habeat liberum arbitrium, animumq; valde celerẽ,& mobilẽ, quaſi vr̃ impoſſibile duos eſſe eandẽ ſimilitudinem continentes, quod in brutis non fit, cum aĩos immobiles habeant,& libero arbitrio careant,& ideò qualibet in ſuo genere maiorum ſimilitudinem repræſentant. Iſta poſſunt applicari ad hoc ꝙ in facies exterioris conuerſationis pauci ſunt in toto ſimiles,& cõformes. Accipias.n.duos quantumuis bonos, vel quãtumcunq; malos, ſemper in ipſis aliquam diſſimilitudinem & aliquam morum diuerſitatẽ inuenies.ideò bene dr̃ 1.ad Cor.15. quòd ſtella differt à ſtella in claritate. Quod etiam de ſimilitudine,& diuerſitate cordium & affectionum : item de diſcordia & controuerſia mentium põt intelligi, quia hodie pauci ſunt qui ſibi per concordiam conueniant,& quorum alter alteri in bonis morib. ſe cõforment, quinimò & in eccleſia , & in mundo homines non vñt eſſe filij eiuſdem patris Chriſti, qui.ſ.in actibus, in geſtibus, in veſtibus, necnon in litibus,& contrarietatib. tanta ſunt diſſimilitudine variati. Et (qđ plus eſt) maior inuenitur in hominibus iſta diuerſitas , quàm in brutis , i. in clericis & eccleſiaſticis

cīs & sapientib.personis,q̃ in simplicibus, & ignaris, qa pro certo quanto isti hn̄t animos magis celeres, & subtiles, tāto magis sunt p discordiam,& malos mores dissimiles & difformes,simplices verò animum hn̄t magis in bono stabilem,nec circa malitiarū subtilitates vagantē,& ideò maiorem hn̄t inter se charitatis & concordiæ similitudinem,& virtutē.Bene ergo possumus concludere de hominibus.i.de mundi sapientib.inter se discordibus,& difformibus illud Baruch 6. Bestiæ meliores sunt illis.Vel totū hoc applica ad intentionē,& dic ꝙ generatio.i.operū factio,& productio,à cogitatione,imaginatione & intentione dependet,qa si intentio interior voluatur ad imagines pulchras, i.ad bona bonorū exēpla, tunc ad similitudinem eorū concipiet fœtum suū, & pariet opus bonū , si verò imaginatio , & intentio consideret imaginem turpem,& ineptā,& turpem hēat causam.vel mala malorum consideret exēpla,tūc sic̄r parturiet turpē actū,nā etsi pdicatorē & genitorē habuerint bonum fœtum tn̄ operū similem genitori.i.bono doctori vel plato voluntas nō cōcipit, qn̄ ad alias imagines.i.ad aliorū mala exēpla attendit . Figura Gen. 30.vbi dr̄, ꝙ oues Iacob ex virgis decorticatis dū cōcipiebāt ostensis,fœtum similē virgis,& non genitorib.conceperunt. Quia ouis.i. hō qn̄ virgas decorticatas.i.personas infames p exēpla respicit tūc fętus operū dissimiles suis patrib.i. bonis prælatis,& prædicatorib.facit.Vel dic ꝙ filij turpes,& mali à pulchris,& bonis parentib.nascuntur qn̄ se nō bonis parentibus,sed malis & deformib.peccatorib.cōformant p imitationem. Idem ēt de platis bonis pōt dici, qui multos turpes, & infames filios & subditos hn̄t,& hoc quia non sibi,sed malis hominib.se conformant . Isti ergo ad bonum patrem,non ad malos deberēt attendere,& se sibi in morib.conformare. Esa.51. Attēdite ad Abrahā patrē vestrū.¶Sarmatæ ſm eundē de naturali historia lib.2.c.111.sunt vltimi populi Scythiæ & totius septentrionis. Vnde ait ꝙ à ciuitate Meroe quæ est in Aethiopia ad terras Sarmatarū qui sunt in Scythia,est latitudo totius orbis habitabilis:Dicit ergo Plin.lib.7.c.2.ꝙ Sarmatæ tantæ religionis sunt, ꝙ de triduo in triduum solummodo cibū sumunt.Tales debemus esse spūaliter,qa pro certo cibū Eucharistiæ non debemus sumere nisi triduo ieiuniū voluerimus celebrare,qa.s.à peccatis cordis,oris,oꝑis,debemus ieiunare.i.cessare, & cōtra istud triduū aliud triduū opponere .s.cōtritionē cōtra primū, cōfessionē cōtra scd̄m,satisfactionē contra tertium,vt.s.cordis vitium purget cōtritio,vitium oris tollat cōfessio,vitium operis auferat satisfactio.Si igitur istud triduanum ieiuniū pcesserit, cibum eucharistiæ, grāæ vel gloriæ dignè poterimus recipere,& ipsum debitè manducare.De tali ergo triduo spūalis abstinētiæ pōt dici illud Matth. 8.Iā triduo sustinent me,nec hn̄t quid manducent . Et Tho.6. Per tres dies cōtinens esto. ¶Itē Pli.de naturali historia lib.7. c.2. dicit ꝙ quibusdā inest venenū in linguis & oculis . Vnde dicit Isidorū asserere in Aphrica esse quasdā familias quarū laudatione intereant probata, arescant arbores, moriantur infantes. Ad quod ēt facit Geruasius,qui dicit ꝙ tpe suo erat quidam miles in Cathalonia sibi notus, qui si qd probauerat aut laudauerat,statim ei male cedebat. Dicit idem Pli.ibidem ꝙ quidam sunt in Triballis & Illyrijs qui solo visu fascinant interimuntq; si irati diutius intueant̄. Hæc mihi friuola viderentur,nisi tatus doctor referret, & nisi ēt verbum fascinationis in scriptura poneretur, quia Apostolus ad Gal.3.dicit sic: Insensati Gelathæ quis vos fascinauit non obedire veritati? ideò fascinatio aliquid esse supponit.Quicquid igitur sit,per istos tum linguis tum oculis venenosos intelligo luxuriosos, quorum linguæ dum applaudendo blandiendove personam commendant,ipsam spūaliter fascinant,& à bono proposito eam mutant,& sic arefactionem virtutum suarum,& mortē culpę sibi laudando procurant & propinant.Esa.5.Popule meus,qui beatū te dicunt,ipsi te decipiunt. Visus ēt taliū venenosus est,quia p impudicos aspectus solēt alios inficere,& ad malum inducere,& sic mortem culpæ & pœnæ talib.procurare. 2.Pet.2. Oculos habentes plenos adulterij. Vel dic ꝙ primi sunt adulatores,qui illos quos laudant, dum eos fouēt in peccatis,spūaliter occidūt.Secundi verò sunt inuidi,quorum aspectus bonis hoībus sunt maligni , cum ipsi quodcunque malum pn̄t,his procurent, quos ironicè respiciūt. Vnde Sen.lib.de quatuor virtutibus.Sit tibi tā turpe laudari à turpibus,ac si lauderis ob turpia,lætior esto quotiēs displices malis.¶Item idem ait ꝙ sunt quædā mulieres in Scythia q̃ Bythię vocant̄,q̃ duplices pupillas in oculis habentes, solo aspectu interficiunt.qđ idē Soli.affirmat,adducēs Apollonidē pro auctore.Dicit ēt gn̄aliter ꝙ oēs q̃ duplicem hn̄t pupillā,hn̄t oculos venenosos,Vn̄ ēt ponit Pli.multos esse istius naturæ,q̃.s.in vno oculo duplicē hn̄t pupillā , in alia verò equi effigiē. Istos ēt nō posse mergi asserunt,dato ꝙ sint ēt vestibus degrauati. Teste. n. Cicerone Deo naturæ non solū placuit morē comedēdi hoīes,in hoīe gn̄are,imò ēt venena in quorundā oculis, & corporib.ponere voluit,vt ne qd(inquit)mali esset,ꝙ homini deesset. Ait ēt idem esse genus Pharmacū in Aethiopia (teste Damone)quorū sudor tactis corporib.tabē afferat.Dic ꝙ tales mulieres sunt luxuriosæ psonæ, quarū oculi ira scintillant,& flammant ꝙ plures pupillas vn̄r hr̄e, quæ ideò illos quos impudicè respiciunt, occidunt, qa per malos cōsensus carnis concupiscentiā in eis introducunt.In talibus.n.oculis venenosis effigies equi.i.ipsa petulancia luxurię apparere vr̄, inquantū peorum aspectus de eorū luxuria indicatur . Mergi etiam tales nequeūt, quia ex quo semel per luxuriam corrupti sunt,nunquam per lachrymosam pęnitentiā vel p lotura mundit æ mergi volunt. Igitur sic fit ꝙ sudor & lues suorū fœdorum operum & exemplorum alios inficit , & quos per societatem tangit,spiritualiter maculat & corrumpit. Igitur bene potest dici talibus illud Matt.6. Si oculus tuus fuerit nequam totum corpus tuum erit tenebrosum. Vel dic ꝙ oculus est cor , vbi si duplex pupilla.i.duplicitas falsitatis, & duplex intentio fuerit, alios.s.illos quibus irascitur,suis malitijs nocet,afficit atq; lædit.Simplicitas ergo intētionis,& innocentiæ commendatur,duplicitas verò tam verborū quàm operū tam cogitationum quàm intētionum, & oīs fraus, & malitia reprobatur.ideò bene dr̄ Mat.6.Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.¶Sicut natura posuit venenum in aliquibus membris quorundā hominum , sic in quorundam mēbris aliqua remedia sanitatum posuit. Vn̄ ait Pli. lib.7.c.2. ꝙ pollex dextri pedis Pyrri regis tactu suo lienosos curabat, qui ēt pollex cum reliquo corpore cremari non potuit,vnde in tēplo conditus fuit. Dicit ēt idem ꝙ Grates pergamentus asserebat adhuc in Hellesponto genus esse hoīum qui Opthiogenes vocant̄, serpentū ictus contactu leuare solitos.Varro etiā ait esse quosdam quorum saliuæ contra ictus serpentum medeantur.Hæc Pli.lib.7. c.2. Hodie ēt apud nos rex Frācorum quicunq; sit canonicè introductus, solo tactu manus infirmitatem gutturis curat,& glādes illas q̃ strumulæ dn̄r,attenuat atq; sanat. Vide vltimū §.istius capituli vbi agit̄ de gemellis Austriæ. Ista possunt applicari ad virtutem reliquiarū sanctorum sic. Si igit̄ sint hoīes qui adhuc peccatores & mortales existunt, & maximæ prædicti,qui pagani & infideles erant,quorum membra tā mirabilē virtutē hn̄t, multo fortius membra, & reliqui illi q̃ iā cum Christo immortales regnant,poterūt magna & mirabilia facere,& cōtra serpentū.i.dæmonū tentationes & ictus,cōtraq; infirmitates,& tribulationū fluctus remediū deuotis fidelib. exhibere . Vel dic ꝙ tales hoīes significāt ecclesiæ sacerdotes & platos,qui pro certo manu absolutionis , & correctionis, & saliua verbalis eruditionis,& pdicationis, venena pc̄torum adurūt,& morsus serpentū.i.puncturas dæmonū tollunt.iō bene dr̄ Mar.16. Serpentes tollent,& si mortiferum quid biberint non eis nocebit.Super ęgros manus imponent,& bene habebūt.¶Sicut dicit idem ibidē:Quidam sunt homines in India dicti Sorite. qui nullum cibum nouerunt præterquam pisces,quos manibus dissectos,ad solem torrent,& inde faciunt sibi panes.Pisces sunt fluxibiles deliciosi, qui p certo à Soritis.i.à dæmonibus in inferno vorantur, & siccati ad ardorem inferni, panis quotidianus eis efficiuntur.¶Vnū mirabile dicit hic Plin. lib.7.c.4.videlicet ꝙ ex fœminis mutari in mares nō est fabulosum.Vnde ipse ait se in annanib.Gassi & Lōgini, & cōsulū inuenisse , Casini puerum factū ex virgine, & iussu Aruspicū in desertā insulam transportatum.Dicit ēt quædam Aristontem , cū prius foret mulier nupsisse, sed cum ei postea barba peuenisset & virilitas, vxorē duxisse.& hoc(vt dicit)Licinius Mutianus prodidit,& à se visum asseruit, & eiusdē sortis etiā Smyrnæ puerum à se visum dixit . Et subdit idem Plin. Ipse (inquit) in Aphrica vidi mutatum in marem nuptiarum die Lu.Cossutiū ciuē Tysdritannum.Ad istud aūt mirabile,s.ꝙ fœmina mutatur in virum,facit fabula Isidis : quam ponit Ouidius

dius, quæ cum esset fœmina, & crederet puer esse filius regis & vxorem filia alterius regis duxisset, die nuptiarũ in tẽplo veneris putata fuit in virum, & sic illud quod falso credebatur, contigit esse verum. De Tiresia ẽt dicit Ouidius ꝙ de viro in fẹminã, & de fœmina in virũ post septennium est mutatus. Possibile.n.fuit ꝙ fẹminæ quædã in viros mutatæ fuerint, cujus occasione, poetæ fabulas cõfinxerunt. Ad hoc ẽt nõ modicum facit qđ dr̃ de Hyena bestia, videlicet ꝙ alternis annis de fẹmina in marẽ trãsformet̃, teste Pli. & Solino. Rationẽ aũt præmissorum assignare nequiuerunt, nisi ꝙ forte talis mulier multũ hẽt caloris, naturæq; virilis, qua cõtinuẽ crescẽre, tandẽ gradus virilis cõplexionis attingit̃, & sic natura inueniẽs materiã dispositã, mutat sexũ fẹmineum in virilẽ. Alio ẽt mõ põt contingere.s. ꝙ à principio natura mẽbra virilia formauit, & sub pelle formata ad effigiẽ mẽbri virilis ipsa abscondit, q̃ tandẽ roborata apparẽt & egrediunt̃, & sic fẹminæ mutari in viros existimant̃. Et circa hoc, à quodã religioso honesto viro de ordine prædicatorũ audiui ꝙ cũ ex parte ordinis sui cõuentus Cathetoniæ visitaret, in quodã castro tale ꝓdigium comperit esse factum. Erat.n.puella ætatis decẽ & octo annorum, q̃ dum cum sociab.luderet, ipsam dolor genitaliũ quasi parturientis arripiebat, qđ cũ pluries fieret, affuit prudẽs medicus, qui palpato sexu fẹmineo quem hr̃e videbatur, inuenit sub pelle aliquid durum latere. scidit igitur nouacula pellẽ, & statim membrũ virile cũ suis appẽdicijs apparuit, cuius.s. foramen ita erat foramini mẽbri muliebris applicatũ, & per inde sp vrinasse repertus est. Sanatus igitur de vulnere vxorem duxit, & post annis plurimis vir vixit. Ad hæc potest allegari Orosius, & ẽt Aug.lib.2. de ciu.Dei vbi dicit ꝙ & fœminæ & gallinæ in sexũ masculinũ sunt mutatæ. Ista oĩa applica ad hoc ꝙ q̃nq; de fẹminis fiunt viri. i. de imperfectis iusti. Fœmina.n.virum imperfectũ significat, qui.s. more fœminæ, fragilis & incõstans existit, nec in bono ꝓposito perseuerat. Vir verò hoĩem perfectũ solet denotare, qui solet opera virilia, fortia & stabilia perpetrare. Fẹmina igit̃ in mare mutat̃, q̃n p̃ctõr & imperfectus ꝑ diuinã inspirationẽ vel per bonã ꝑdicationem in hoĩem iustum, cõstãtẽ & stabilẽ trãsformat̃. Hie.31. Fẹmina circundabit virũ. vide de Hyena supra lib.10. ¶Secundũ Pli.eo.li.7.c.7. Gñatio hoĩs valde est incerta, valde vilis, & valde periculosa. Incerta quidẽ, cũ cętera aĩalia definitũ habeant tp̃s infra qđ debent gigni, hõ aũt nõ habet determinatum tp̃s, nã quidã septimo mense, quidã octauo, q̃dã nono, quidam decimo vel vndecimo pariunt̃. Inuẽta ẽt q̃nq; est mulier sexdecim mensib. in vtero portasse. Itẽ vilis est, q̃a vili humore, videlicet sanguine menvruoso nutrit̃, & de vili spermate ꝓcreat̃. Item debilis, q̃a (vt ait Soli.) fumus candelæ extinctæ vel sola oscitatio facta in hora pariendi interficit fętum & facit abortiuum. Ista igit̃ potes applicare ad vilitatem cõditionis humanæ, & contra superbiã hoĩs. sicut ẽt idem author Pli. pulchrè applicat ad hoc idem sic dicens. O q̃ friuola aĩalium superbissimi (.s.hoĩs) origo, cum plerunq; abortus cã fiat odor à lucernarum extinctu. His inquit principijs nascũtur tyranni, his carnifex animus. Tu qui virib. corporis fidis, tu qui fortunæ munus amplexaris, tu qui te Deum credis, aliquo successu tumens, tanti tũ perire potuisti, atque ẽt hodie minoris potes, quantulo serpentis ictu, aut acino vuæ passæ, sicut Anacreon poeta, aut in lacte hausto pilo, sicut Fabius senator. Is Demũ profectò vitã æqua lance pensitabit, q̃ fragilitatis humanæ memor fuerit. Vel dic ꝙ hõ significat sapientes, clericos & diuites, brutũ verò simplices & ignaros. Gñatio ergo.i.saluatio brutorum. i. simpliciũ & pauperũ, certior est q̃ hoĩm.i.q̃ diuitum & sapientum: nã (teste Aug.) Surgunt indocti, & rapiũt cęlum, & nos cum literis nr̃is mergimur in profundum. ¶Itẽ eodẽ lib.c.11. dicit ꝙ præter mulierẽ pauca aĩalia carnis copulã nouere grauida, quia vt cõiter fœminæ qua rupedum ex quo grauidæ fuerint nunq̃ cognosci se ꝑmittunt, quinimò masculos fugant, & abijciunt. Mulier verò nõ sic, q̃ maiori luxuria cæteris lacessit̃, & tñ si sit grauida, magis q̃ aliæ abstinere, & partui reuerentiã exhibere dẽt. Itẽ ibidem dr̃ ꝙ signa parentum q̃nq; mittunt̃ ad filios. Vñ exemplificat ꝙ quarto partu dacorum originis nota in brachio redditur. In Lepidorum ẽt gente tres successiuẽ nati sunt q̃ mem brana obductos oculos habuerunt. Sic verè boni debẽt in se bonorum parentum suorum naturalium, vel p̃latorum & ꝓdicatorũ parentum sp̃ualium signa, exẽpla & bona opera ꝑ imitationẽ repræsentare, & se eis quãtum ad oculos discretionis, & quãtum ad brachia bonæ operationis pro virib. cõformare. Exod.14. Erit quasi signum in manu tua, & quasi appensum quid ante oculos tuos. Vel econtra dic de malis, qui malos parentes imitantur, & eis pro viribus conformantur. ¶Tanta similitudo inuenta est q̃nque inter hoĩes, ꝙ vnus esse alius credebatur, Teste Solino & Plin.lib.7.c.12. Vnde Soli. ait ꝙ Antiocho regi Syriæ Artemon quidam de plebe ita similis fuit, ꝙ eius obiectu, Laodice vxor regia tandiu defunctũ maritum dissimulauit, donec ad suam voluntatẽ successor regni ordinaretur. De multis ẽt alijs sibi inuicem simillimis, de parentib. tñ diuersis natis ponunt exempla plurima, & Pli. & Soli. Sic verè in morib. accidit ꝙ q̃nq; similitudo decipit iudiciũ, sicut patet de falsis amicis, & veris, & hypocritis hoĩbus atq; iustis. Tales.n.inter se tantã hñt in exteriori apparentia similitudinem, ꝙ mali pro bonis sumuntur, & illud qđ falsum & fictum est, verum esse creditur. Quod ẽt in verbis inuenimus, quia multi sunt mendacia sua ita palliantes, ꝙ tantam hñt similitudinẽ veritatis, vt sæpe falsum pro vero sumatur, & pro talib. fictionib. regnum & dñium possideatur. Io.9. Alij dicebant quia hic est, alij non, sed similis eius est. Vel dic econtra, ꝙ Christo & sanctis debemus similes esse, & nos in morib. eis conformare, vt sic possimus regnum cœlestis gloriæ possidere. ¶Dentes septimo mẽse nascunt̃, & septimo anno cadunt, teste Plin. ibid. c.16. Isti autem fortissimæ & durabilis sunt virtutis. Vnde ẽt isti sunt qui nec igne facilè cõburuntur, nec in terra sicut ossa alia corrumpuntur. Sic verè viri iusti q̃ dentes sunt ecclesiæ (iuxta illud Cant.4. Dentes tui sicut greges tonsarum, q̃ ascẽdunt de lauacro) ꝑ septenarium virtutũ in grãm nascunt̃, & ꝑ septennium criminum capitalium q̃nq; cadere cõprobant̃. Prou.24. Septies in die cadit iustus, & resurgit. Isti ergo sunt q̃ nec cõburũt̃ igne auaritiæ, nec corrumpuntur putrefactione luxuriæ. Vel dic ꝙ dentes sunt virtutes, quas.s. septẽ virtutes vel septẽ sacr̃a introducũt, & septem peccata mortalia cadere faciũt &c. Quidã ẽt hoĩes maximæ q̃titatis fuerunt sicut narrat Pli.li.7.c.16. de quodã corpore humano stante in quodã monte, cũ pars eius montis corruisset, erecto reperto, quod 46. cubitos lõgitudinis habebat, de quo ẽt meminisse vr̃ Soli. q̃ corpus 33. cubitorũ dicit in Creta repertum in quodã monte fluminib. arroso. Orestis ẽt corpus iussu oraculi refossum, inuentũ est septẽ cubitos habuisse. Pallas ẽt (sicut supra dixi) Romæ sub Henrico scđo repertus est, q̃ altitudinẽ murorum vrbis dr̃ excessisse. Nostris ẽt tp̃ibus in Frãcia tp̃e Philippi regis pulchri audiui puellã in vmbra cuiusdã arboris dormientem, dum dormiret, vltra humanam quantitatam creuisse, & ex tunc tanquam monstrum pro miraculo cũ regina mansisse. Homerus etiam qui per tria milia annorum ante nos fuit, conquærebatur suo tp̃e ꝙ corpora mortalium non erant ita magna sicut prisca, sicut Pli. ibi narrat. Item ponunt tã Pli. q̃ Soli. de illis qui fortissimi fuerunt, sicut de Pilone, qui currẽdo bouem supra se leuabat, & percussum pugno occidebat, & vna die comedebat, & de multis alijs viris fortissimis. Audiui etiam ꝙ tp̃e dicti regis Philippi, cum quidam rusticus Alemanus cum sorore ad syluã pro lignis deportandis iuissent, & super vnum fontẽ panẽ medium inuenissent q̃ & comedissent, fortissimi facti sunt, ita vt onera lignorum ad vilescerant vilipendentes, permaximam struẽ lignorum ad villam tulerint, quorum alter à dicto rege Philippo vocatus & ditatus, fortitudinẽ multorum hoĩum habere est deprehensus. De Tritani ẽt gladiatoris filio ponunt, q̃ neruos transuersos habuit, & armatum hostẽ vno digito superauit, & digito vno ad castra Imperatoris sui portauit. Itẽ ponit Plin. de illis qui in cursu alios pręcesserunt, & sic ponit de Philippide qui M.240. stadijs. s. ab Athenis vsq; Lacedemonẽ duob. dieb. cucurrit, & de quodam alio qui à meridie ad vesperã 75. millia passuum cucurrit. Exemplificat ẽt de alijs multis. Itẽ ponit de illis qui clarissimẽ viderunt, & sic exemplificat de Strabone, qui classem exeuntẽ à portu Carthaginis per centum triginta quinq; milia passuũ a promontorio Siciliæ Lylibeo bello punico videbat, & numerum nauiũ recitabat. De Callicrate etiã dicit ꝙ formicas de ebore ita tenues faciebat, ꝙ partes eorũ alij nõ videbãt. Item ponit de illis qui subtiliter audiuerunt, & sic ponit vnũ exemplũ mirabile, ꝙ p̃lium quo Sybaris deleta est, ipso die quo factum est, auditum fuit Olympiæ per spatia maris, & terræ longissima, sicut etiam Orosius recitat,

citat, vbi agit de plio Xerxis. Itē ponit de illis qui tormenta patientissimè sustinuerunt, & exēplificat de Leæna meretrice, q̄ torta non iudicauit Hermodium & Aristogitonē tyrannicidas. Et de Anaxarcho, qui tortus linguam sibi amputauit, ne reuelaret illos q. de tyranno occidendo tractauerant. Fuerūt ergo s̄m hoc multi hoīes diuersi in diuersis virib. ꝑpollentes, & alios hoīes p̄cellentes. Ista possunt applicari ad viros ecclesiasticos & perfectos, q. s. debēt alios præcellere, & in eis virtutib. præpollere, iuxta illud Matth. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra plusquā scribarum & phariseorum, nō intrabitis in regnum cœlorum. Debent ergo isti alios præcellere magnitudine virtuali, & dēt cęteris ī virtutib. esse maiores & in lato charitatis, lōgo fidei, & alto spei cęteris grādiores. Baru. 4. Ibi fuerunt gigantes nominati, illi qui ab initio fuerunt statura magna scientes bellū. Itē debent alios p̄cellere bene operandi fortitudine. Dæmones. n. & vitia debent vincere, & à nulla tentatione vel tribulatione penitus victi esse, iō 1. Io. 2. Scribo vobis iuuenes: quia fortes estis, qm̄ vicistis malignū. Itē debēt præcellere alios in cursus celeritate, quia cito cum pedibus bonorum affectuum mandata celeriter exequi, & ad Paradisum totis affectib. festinare debent. 1. ad Cor. 9. Sic currite, vt cōpræhendatis. Item debent p̄cellere alios in visus lympitudine: quia visum discretionis & contēplationis dēnt clarū habere, & de promōtorio huius mundi vsq; ad portū Paradisi p contēplationē videre. Esa. 33. Oculi tui videbunt Hierusalem regionē opulētam, tabernaculum fiduciæ, ꝙ nequaquā trāsferri poterit. Itē debent p̄cellere in auditus promptitudine, q̄a. s. prompti debent esse ad mandata Dei audiendū, & ad bella mortis & iudicij cogitandum. Aba. 3. Dn̄e audiui auditū tuū & timui. Item debent p̄cellere in patientiæ fortitudine, quia. s. prius debent mortem subire, quā fidem aut fidelitatē frangere, iuxta illud Mat. 10. Nolite timere eos q. occidunt corpus, aīam aūt non pn̄t occidere. ¶Teste Solino & Plinio quidā fuerunt summa memoria p̄diti, sicut de Cyro rege exemplificāt, q. oīb. militib. exercitus sui nomina reddidit, & de Mithridate rege, qui vigintiduarum gentium rex totidem linguis iuradixit, & cōcionando singulas sine interprete affatus est. De multis ēt alijs exemplificant. Seneca verò de seipso dicit in principio declamationum, ꝙ tanta memoria pollebat, ꝙ ducentos versus solo auditu retinebat, & incipiendo, & ab vltimo, reciprocando dicebat, duo ēt milia nomina eo quo dicta fuerant ordine, retinēs recitabat. Vnde (vt idē Seneca refert) Memoria est pars animi valde delicata & fragilis, in quā primū senectus incurrit. Et s̄m Pli. lib. 8. c. 24. Nihil in homine morbo aut casu aut ictu aut metu facilius memoria perit. Et exemplificat de quodam q. lapide pcussus, literarū omniū est oblitus, item de alio q. ex palto tecto lapsus matris & affiniū propinquorum, & de alio dicto coruino, q. in quadā infirmitate q̄ habuit, ꝓpriū nomen est oblitus. Proculdubio charissimi spūaliter loquendo, talis memoria dēt in nobis vigere, q̄a. s. Deum, sc̄tōs & bona æterna, & Dei ēt mandata & bn̄ficia, diaboli ēt versutias, vanitatem mundi & miserias pauperum debemus memorari, & p iugē meditationem mentaliter recordari, q̄a ꝓculdubio ille q. p̄dicta debitè memoratur apud Deū & hominens cōmēdāt, vt sic exponatur illud Eccl. 49. Memoria Iosiæ in cōpositione odoris facta est. Veruntn̄ talis memoria à corde humano faciliter decidit, q̄a tam beneficiorū q̄ mādatorum, tam bonorum receptorum, quàm ēt vitiorum perpetratorum recordatio cito perit. Vn̄ Seneca. Memoria beneficiorum labilis, iniuriarum aūt tenax. Et hoc proculdubio facit ictus tentationis, casus peccati, & infirmitas ignorantiæ, q̄a breuiter non est hodie virtus in homine q̄ ita cito pereat, sicut memoria tā beneficiorum q̄ ēt delictorū ꝓpriorum. Vn̄ q̄dam sunt q. matrē, sorores, bn̄factores & amicos obliuiscūtur, qn̄. s. ingratitudinis vitio corrumpunt. Alij ēt ꝓprium nomen. i. christiani nominis gloriam nō recordant, inquantum ipsum maculare p vitia dinoscunt. Sap. 2. Obliuionem nomē nostrum accipiet. Vitiū ergo obliuionis, ingratitudinis & inaduertentiæ hodie faciliter incurrit, & qd' est deterius, vix curat. Vn̄ de ingratis dr̄ in Ps. Non sunt recordati manus eius die qua redemit eos de manu tribulantis. De illis ēt q. obliuiscuntur illa q̄ ad salutē sunt necessaria, pōt dici illud Sap. 17. In obscuris peccatoris tenebroso obliuionis velamento dispersi sunt. ¶Item Pli. lib. 7. c. 17. dicit ꝙ mares p̄ponderant feminis, mortua corpora viuentib. & dormientia vigilantibus. Sic uerè magis onerosi & importabiles sunt mares quā feminæ. i. diuites & superiores q̄ debiles & inferiores. Iac. 2. Nōne diuites p violētiam opprimūt vos? Itē mortui. i. pc̄tōres, q̄ uiui. i. q̄ iusti, dormientes. i. pigri, q̄ vigiles. i. diligentes & astuti. Et ꝓcul dubio hodie onerosi sunt diuites respū simpliciū, pc̄tōres respū iustorū, negligentes respū studiosorū. 2. Re. 15. Si veneris mecū, eris mihi oneri. Vel dic, ꝙ plus pōderāt. i. magis valent mares & virtuosi, q̄ feminei & deliciosi, mortui p humilitatē, q̄ viui per mobilē voluntatem, dormiētes p cōtemplationē, q̄ vigilantes p negociorū mundialium executionem. Eccle. 5. Laudaui magis mortuos q̄ viuentes. ¶Itē ibidem lib. 7. de naturali historia. c. 15. dicit ꝙ natura quasdam leges morbis imposuit, & sic ait, ꝙ febris quartana nōnunq̄ bruma, nōnunq̄ hybernis mēsib. incipit. Febris quartana significat damnationē æternam, quam tremor & desperatio concomitat̄, q̄a ista est q̄ mensib. hybernis & hyemalib. i. à frigore tribulationū mundialiū nō sumit initium, q̄a ꝓ certo mundi delitiæ & ꝓsperitas, nō aduersitas initia sunt febris quartanę. i. damnationis ęternæ. Sen. lib. de paupertate, Multis q̄sisse diuitias, non miseriarū finis fuit, sed initiū. ¶Itē ibid. lib. 7. c. 51. & 52. recitat de morte varia liquorem. Dicit. n. ꝙ q̄dam fulmine mortui sunt, q̄dam serpētibus. Vn̄ dicit, ꝙ pherecides serpentū multitudine de corpore eius erumpente expirauit. Ponit ēt de q̄busdā q. resurgere visi sunt sicut de Auiola cōsulari, q. in rogo reuixit, cui cum subuēniri nō posset, viuus crematus est. De Corsidio ēt, q. portatus ad foueam, illum q. sepelire eum volebat, domū reportauit. Narrat ēt de quodam puero, q. fessus speluncam ad dormiendū intrauit, & ibi 57. annis dormiuit, postea euigilans, mutatam faciem rerū miratus est. De quadam etiā muliere narrat quam septem dieb. exanimem, Heraclides ad uitam reuocatam, nobili volumine asserit. Ponit ēt de quodā q. in Sicilia decapitatus à Pōpeio, postquam tota die iacuisset in littore, tandem reuixit & in mandato deorum infernalium Pōpeio recitauit, & statim iterū expirauit. Ista pn̄t applicari ad resurrectionē mortuorū, & dici, ꝙ si apud paganos ali q. reuixisse inuenti sunt, multo fortius diuina virtute & sc̄tōrum intercessione hoc poterit fieri apud nos. Vel dic ꝙ ille q. in igne reuixit, sed q̄a ibi nimis stetit, viuus crematus est, significat mihi quosdam q. à morte peccati p ignem tribulationis & feruentis contritionis resurgūt, sed q̄a ibi nimis perseuerant, sæpefit, ꝙ p desperationem & impatientiam pereūt. Contritio. n. & ēt tribulatio vel maceratio si nimis perseuerauerint, desperationē inducūt, & iō bonū est q̄nq; dolorē cōtritionis cū gaudio spei miscere, vt unū possit aliud tēperare. Breuiter ergo fieri pōt ꝙ illi qui annis plurib in vitijs & delicijs dormierunt, vel qui ex toto per gr̄æ carētiā spūaliter exanimati fuerunt, per pn̄iam reuiuiscāt, & ad statū salutis & vitā gr̄æ reueniant. iō ad Eph. 5. Surge qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te Chr̄s. ¶Itē idē ibidē ponit ꝙ q̄dam uisi sunt mori dolore, quidā gaudio, quidam metu, quidā amore. De dolore exēplificat Pli. ubi supra de quodam qui denegato sibi cōsulatu iterū. De gaudio, ut de Chilone Philosopho qui audita victoria filij sui apud Olympiā, præ gaudio expirauit. Exēplificat ēt de Dionysio tyranno & de Sophocle, qui ambo accepto tragicæ victoriæ nuncio, expirauerūt, & etiā de matre illa, q̄ filiū mortuum in plio Canensi audiuerat, quē postea uidēs incolumē, p̄ gaudio mortua est. De amore uerò possumus ponere exēplū de Pyramo & Thysbe, quorū historiam ponit Ouidius, & de illo quē Castellana q̄dā diligebat. Vel melius de quodā milite peregrino, qui cū loca omnia in quibus Chr̄s fuerat visitasset deuotissimè, & tandem ad montem Olíueti unde Christus ascenderat, uenisset, cum Christū amplius sequi, nequiret, summo gaudio & amore perfusus expirauit. Prodita ergo cā mortis per medicos, apertum est cor eius, & inuentū est in eo scriptū, Amor meus Iesus. De metu uerò, ꝙ interficiat, ad pn̄s exemplum non habeo. Si uis expone ista in malo, & dic, ꝙ mors culpæ & pęnæ introducitur multis modis, videlicet q̄nq; tristitia et dolore stimulante, & ad uindictā vel inuidiā excitāte, de quo Eccl. 38. A tristitia. n. festinat mors, q̄nq; gaudio malè dissoluente, et ad inanē gloriā promouente. Prouer. 14. Extrema gaudij luctus occupat. Q̄nq; amore malè inflamante, et cor per mala desideria aperiente, et gratia et spū euanescente. Prou. 21. Desideria occidunt pigrum. Q̄nq; timore malè cōstringēte, et in desperationem inducente. Psal. Timor mortis conturbat me. Vel

illud de milite allega ad feruorē deuotionis, & qūo charitas & amor Christum sibi in corde impressit, sine quo viuere nō adamauit.¶Contra libidinē humanā pōt applicari quod dicit Plin.lib.10.de naturali historia c.63. vbi sic dicit, Cæteris animantib.statuta sunt per tempora anni concubitus, homini verò oībus horis dierum noctiumq;.Itē cęteris satietas in coitu hoī verò nulla, & exemplificat de Messalina coniuge Claudij Cæsaris, q̄ experiri voluit si satiari posset,ita ꝙ quādam meretricem vigintiquinq; concubitib.superauit. Itē qa (sicut & supra ipse alibi dixi) mares bestiæ cum prægnantib. nō coeunt, præter suē & equam, hoīes verò sp.Item qa malitia hoīum voluptates contra naturā excogitat,aīalia aūt nūquam.Vñ addit ꝙ in hac parte nocētiores quàm feræ sumus. Seneca ēt in quadam declamatione dicit ꝙ natura melius formauit concubitus aīaliū q̄ nostros.Et breuiter, qa hō libidine nō satiat̄,grauidas nō reueret̄,& (vt dictū est) multa cōtra naturā adinuenit & meditat̄,q̄ tñ bestiæ nō faciunt, necesse est ergo concludere ꝙ hoīes isti bestijs luxuriosiores sunt. vñ Baruch 6.Bestiæ meliores sunt illis.¶Cor inuentū est aliqñ hirsutū in hoīe.Vñ ait idē lib.11.c.37.ꝙ Aristomenes q trecētos Lacedemonios solus occiderat,cum pluries captus euasisset, tandē apprehensus & occisus, inuentus est cor habuisse hirsutū.Qđ forte maximi caloris & audaciæ signū fuit. Tale cor debemus habere hirsutū.s.& vestitū velaminib. charitatis dēt esse,& sic se poterit à dæmonib.liberare.xMagister Arnaldus de Villa noua in suo speculo.c.78.dicit,ꝙ in Austria duo fuerūt gemelli quorū vnus vno latere, alius latere opposito clausuras ferreas sine manuum adminiculo referebāt. Re uera vr̄ ꝙ Deus & hō.i. diuina & humana natura in Chr̄o,similitudinē gessit taliū gemellorum,quia pro certo vnus istorū.s.Deus, cū manu sua.i.cum manu suæ iustitiæ ianuā Paradisi clausit,alius verò gemellus,s.Chr̄s homo manu opposita,s. manu suæ misericordię istam ianuā reserauit,nā ꝙ Deus p iustitiā clauserat, Chr̄s per mīam reserat & dilatat.Gemelli.n. dñr Deus & hō in Chr̄o,propterea ꝙ simul in eadem ꝑsona sunt vniti, & de matris vtero simul nati.Eze.21.De terra vna egredientur ambo. Vel dic, ꝙ isti gemelli in cruce positi,vna manu .s. mīæ, bono latroni venia & Paradisum aperuerunt, altera verò manu ipsum latroni alteri clauserunt & obstruxerunt. ¶Albertus aūt de istis gemellis dicit ꝙ vnus illorū vno latere sola applicatione reserabat clausuras, latere verò opposito ipsas claudebat.Talis est Chr̄s gemellus.i.gemina natura cōpositus,q cum habeat duas manus.i.mīam & iustitiam,sic fit, ꝙ vna manu.s.misercordia, ipsam ad hoiem applicādo, cęlū aliquib.aperit,à latere verò opposito se vertendo.i.iustitiam exequendo,alijs ipsam claudit. Qđ vtiq; fiet in iudicio, qñ alijs dicet,ite,alijs,venite, quod ēt quotidie facit qñ alios ad fidē & grām vocat,alios verò repudiat,iō bene dr̄ Apo.3.Ipse claudit, & nemo aperit,aperit,& nemo claudit. ¶Vnū mirabile dicit Pli.lib.2.c.65.Ait.n.ꝙ terra serpentē postquā hominem percusserit,vlterius non suscipit,pęnasque ab eo inertium nomine exigit. In quo q̄dem humanæ naturæ dignitas ostēditur,quam terra taliter vindicare probat̄.vñ Gen.4 Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra.Iob 15.Terra terra ne operias sanguinem meum.Vel istud dic cōtra homicidas, qui quando hoiem percusserint & occiderint,non dēnt à terra.i.à terrenis principib.& prælatis suscipi vel seruari,sed potius perimi aut puniri.Exo.22.Maleficos non patieris viuere, & Nu.35.Non accipietis precium ab eo qui reus est sanguinis,statim & ipse moriatur.

De Mirabilib.in brutorum Natura. C. 60.

IN brutis animalib.multæ sunt proprietates mirabiles,ꝑter illas quæ in libro de animalib.sunt supradictæ.Vñ nota, ꝙ experiolus siue scurrulus est bestiola subrufa & agillima, in nemorib.nascens & habitans, & de arbore in arborē facillimè transiens,qui captus & in cauea positus & nutritus,ipsam voluere & citissimè vertere gaudet,& ad hoc diligenter attēdit & studet.Huius mirabilis fertur esse sagacitas:quia.s. cum aquam transire voluerit, summergi timens,lignum vel asserē accipit,& tanquam in nauem super asserē se immittit,caudā verò quā hēt latam,expansam & pilosam,pro velo erigit,& sic flante vento mediante suo nauigio sine periculo aquam transit.Hæc à Vincentio & Geruasio ponuntur.Talis pro certo uidetur esse Deus & Dei filius benedictus: quia iste est qui caueam.i.machinam mundi sibi commissam non cessat vertere,& eā summa prouidentia regere,& per volubilitatem fortunæ.i.occultæ suæ prouidentiæ,alta infima facere, & infima sublimia,iuxta illud Lu.1.Deposuit potentes de sede, & exaltauit &c.Mutatio.n. fortunæ & conuersio istius caueæ à Deo fit,qui pro voluntate status rerum mundanarum variat & cōuertit.Iste igit̄ est q mirabiliter saltauit qñ de arbore Paradisi ad arborem Virginis,& inde ad arborem crucis,& post ad arborem cœlestis culminis euolauit.Veruntñ iste qñ aquam huius fluxibilis vitæ transire voluit,lignum crucis vel ipsam beatā Virginē, q̄ ꝑ siccitatē paupertatis dr̄ lignea,sibi ꝓ naue elegit,& sic cauda.i.finali intentione ad patrē erecta, flatu Spiritus sancti aquam mortalis vitæ transiuit,& ad littus Paradisi ꝑ ascensionē aduenit,dicens de isto ligno illud Gen.32.In baculo meo transiuit Iordanē.Vel dic,ꝙ talis est vir ꝑfectus,qui caueam cōscientiæ suæ ꝑ discussionē vertit & circuit,de bono ope ad bonū opus faciliter transilit,& ad transitū aq̄ fluxibilis vitæ ꝑsentis lignū.i.crucem Chr̄i ꝓ naue eligit,& caudā suam.i.finis & mortis memoriam ꝓ gubernaculo sumit,& sic vento.i.Spūs sancti inspirationi & pro flatu se cōmitit, & ita sine periculo mundū transit.Sap.14.Exiguo ligno credunt homines aīas suas,& transeuntes mare ꝑ ratē liberati sunt. Vel dic,ꝙ iste est ambitiosus & auarus, q nō cessat voluere & circuire,& ꝑ mundi negocia discurrere,& de officio ad officium saltare,caudamq;.i.secularem potentiā erigere,& sic super lignum vitæ fragilis aquam seculi ꝑtransire,sed qñ venit in sero mortis,nihil vtilitatis se inuenit ꝑcepisse.Vel dic,ꝙ cauda est finalis pnīa,& lignū est spes passionis dñicæ,ꝑ quas.s.tales in Paradisum se ire credunt.Mali.n.cauda erecta incedunt,qñ in fine pęnitere sperant, & sic caudam.i.finē vitæ suæ ad Deū erigere & dirigere tunc ꝓponunt.¶Camusius teste Geruasio, est animal syluestræ tantæ quantitatis vt Damula, q̄ in altis rupib.deprehensa à venatore, ipsam vt in ꝑceps diruat, in semita expectante,qñ videt ꝙ nullū hēt spatium euadendi,summè attendit si inter uenatorem q obseruat semitam,& rupē,aliquid de luce apparet,ꝙ si q̄d lucis viderit,tanto impetu inter venatorem et rupē impinguet, ꝙ malis gratib. ꝑtransibit,et ipsum nisi caueat,ꝑcipitabit.Istud animal est agillimū, et corium hēt fortissimū.Sic ꝓ certo charissimi,si pċtōr se videat à diabolo venatore cōprehēsū, semitāq; viarū suarū taliter à diabolo circunseptam,ꝙ nisi caueat,necesse sit sibi incurrere ꝑcipitium sempiternum,dēt attendere si aliq̄d de luce diuinæ grǣ sibi appareat, et si aliquam viam salutis apertam habeat,ꝙ si aliquam scintillam sibi relucere viderit,tanto conatu dēt illuc impingere,& se ꝑ illam viam ad Deum cōuertete, qđ periculū peccati pnīam transeat, ipsumq; venatorem diabolum effugiat & ꝓsternat,iō talem vr̄ instruere scriptura Baruc.3.dicens.Disce vbi sit sapientia &c.Sequitur,Vbi sit lumen oculorum et pax.Ergo licet te vndiq; à diabolo uideas circunseptum,non desperes tñ,q̄diu aliq̄d de luce pn̄tis vitæ videris superesse,qa.s.q̄diu scintilla pn̄tis vitę splenduerit,ꝑ pċtōr pęnitere poterit et euadere, et a se diabolum repellere.¶De Onagro dicit Geruasius,ꝙ in Polonia ualde abundat, et q̄d sit animal sitis patientissimum. Cum autem cornua venatorum ꝑsentit,currit ad fontem,et magno aquæ haustu se satiat.Et hoc (vt ait) ne ꝑ cursum imminentem siccitatetis immoderata grauet̄.Cum ergo oportet currere,recentior et humidior est,et ēt si canes appropinquant,tm̄ de illa aqua super ipsos euomit,ꝙ eos retrocedere compellit. Sic uerē cornua uenatorum.i. insultus et primos motus tentationum ꝑsentimus,ad fontem mīæ Dei uel beatam Virginem ꝑ orationem recurrere debemus,ibiq; cōtra futuram sitim malorum desideriorū,et cōtra laborē mundi tribulationum debemus aquā deuotionis et grǣ bibere,qua mediante possimus mala desideria tpare,et canes.i.dæmones à nostris ꝑsecutionibus fugare.Eccl.26.Sicut uiator sitiēs ad fontē os aperiet,et de oi aqua ꝓxima bibet.Credo ꝙ aīal qđ dr̄ Loz, idem sit,vide supra de Boemia.¶De Struthione mirabile q̄d ponit Geru.et vr̄ accipere de historia scholastica.Dicūt Iudæi (vt ait) quòd cū Salomon templum ædificaret,vt lapides citius sculperentur, inclusit pullum Struthionis in vase vitreo, quem cum struthio habere nequiret, ad desertum iuit, et exinde vermem q thamus dr̄,apportauit,cuius sanguine vitrum liniuit, fractoque statim vitro,pullum recuperauit. Quo agnito Salomon de sanguine illorū vermiū lapides tēpli fecit liniri, et sic faciliter

citer potuerunt imprimi vel sculpi. Idē verò Geruasi. dicit Romæ in quodā antiquo palatio fialā liquore lacteo plenam esse inuētā, quo liniti lapides facillimè sculpebant. Talis vermis vr̄ fuisse Chr̄s. Pullus.n.struthionis.i.hō (qui erat per creationem pullus, & filius Dei patris) fuerat incarceratus, & carceri culpæ, & pœnæ à mundi principio destinatus. Struthio ergo.i. Deus pater à deserto Paradisi, vermē.i. Christum hoīem factum adduxit, & ipsum per passionē occidit, vel occidi permisit, & sic cum isto sanguine portas carceris infernalis fregit, & pullū suū hoīem liberauit. Zac. 9. Tu aūt in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos tuos de lacu. Igitur quicunq; voluerit lapidem.i. quicunq; cor suū durū & lapideū, p contritionē scindere, & p conuersationē sculpere decreuerit, adhibeat sanguinem huius vermis.i. dñicæ passionis memoriā & liquorē lacteū mīæ suæ benedictæ, & sic nunquā erit ita durū aut obstinatū, q̄n recipiat cōtritionis scissurā, & correctionis sculpturā. Eze. 36. Auferā cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneū. ¶ Geruasius ponit vnā cautelā vulpis valde magnā, nam cum se videt multitudine pulicū infestari, & pp multitudinē pilorum non facile posse liberari aquā intrat, & totū corpus successiuè balneat, & primò pedes, deinde ventrē, tandē caudā, & latera, & finaliter totū corpus præter os in aquā mergit, vt pulices aquā fugientes, & se ad partes siccas recipientes, possit vsq; ad os eius accedere. Vulpes verò tunc mulsam vel herbā in ore continet, vt fugiētes aquā pulices in illa se inuoluāt. Quas cū oēs eo cōfugisse videt, & in mulsa vel herba esse inuolutas, mulsam aut herbā cum pulicib. proijcit, sic liberata & munda remanet & recedit. Sic verè charissime si in corde tuo pulices.i. pctā abundare videas, in aquis deuotionis, compassionis, & lachrymationis te ponas. pulices.n.i. peccata tales aquas fugient, & vsq; ad os vt confiteanī veniēt, & ibi in mulsa.i. in cōfitēdi verecundia se inuoluent. De ore igitur ipsa cū mulsa sua.i. cum occultante verecūdia, p cōfessionē euomas, & sic ab ipsis libereris si per sistas, dicens illud Apo. 3. Incipiā euomere de ore, meo. Quia sicut dr̄ ad Ro. 10. Ore fit confessio ad salutē. ¶ Pli. lib. 8. c. 16. ostendit modum quo Scythæ sciuerunt proprietates animaliū. Dicit.n. ꝙ Alexander ad instantiam Arist. per mundū aliquot milia destinauit hoīum quos venatus, aucupia piscatusq; alebant, quibusq; viuaria, armēta, aluearia, piscinæ, auiaria in cura erant, quos tandē Arist. percunctādo quinquaginta ferme volumina de aīalib. condidit, quæ in arctum Pli. recludēs, & q̄ ignorauerat superaddens, librū suū de aīalib. composuit. Ponit ēt cām quare in Aethiopia & in India sunt tot diuersæ species bestiarum, nā cum aquarū inopia ibi sit, ad paucos amnes, qui ibi sunt, potus gr̄a hn̄t aīalia conuenire, quare ibi mares cū fœminis diuersorū generum aut voluptate aut violentia se miscēt, & sic exinde aīalia ignota, & varia cōtingit puenire. Vnde ēt vulgariter dictum est semper Aphricā aliqd noui afferre. Deo.n. nihil placuit esse sine periculo. Nec est fateri, rerū natura largius mala, an remedia genuerit. ¶ Elephantibus inest super oīa aīalia sensus, intellectu.n. vigent proximiq; sunt humanis sensibus. Vn̄ illa animalia multas hn̄t virtutes, quæ desunt proxima rōni. Hn̄t.n. intellectum, memoriam, religionē, iustitiā, verecundiā, disciplinā, clementiam, pudicitiā, amorē, timorē. Hēt dico intellectum: quia sicut ait Plin. lib. 8. Elephantes intelligunt sermonem patriū. Vn̄ ēt ait ꝙ Antiochus rex in bellicis vsib. duos ēt cognominibus celebres habuit. Vnde ait ibidē (& ēt Sol.) ꝙ si sint maria transituri, nō ante naues conscendere volunt, quā à rectore nauis de ipsis reducendis habuerint iuramentū. Itē hn̄t memoriā. Vn̄ & ipsi docenī adorare regem, genua submittere, & coronas ei porrigere, q̄nq; ēt ludos gladiatorios, & alia multa facere, vt ibi dē exemplificat. Vn̄ ēt ibidem narratur ꝙ vnus, q erat tardioris ingenii in accipiendo quod docebatur, sæpius castigatus verberib. eadem illa meditans noctu est repertus. Iuba etiam tradit, ꝙ quidam Elephas quendā q magister eius in iuuenta fuerat, in senectute cognouit. Item hn̄t religionem, quia s̄m eosdē auctores lunam nouā adorāt, & pullos suos ad eā adorandum informant, & herbas quib. pro medicinis vtunī, sursum ad numina tollūt. Itē hn̄t iustitiam, vn̄ teste Pli. Iuba dicit eis inesse diuinationem quandam iustitiæ. Vn̄ narrat, ꝙ cum Bocchus rex quosdā hoīes vellet occidere, ipsos triginta elephantib. obiecit alligatos stipitibus, missis inter eos quibusdā qui eos lacesserent, vt in ligatos seuirent, sed nunquā potuerunt facere, ꝙ crudelitate diuinæ alienæ ministerium pberēt. Itē q̄n per gregē ouiū transeūt, nedū pecudes nō ledūt, sed ēt ne aliquā offendant, diligentissimè pcauent. Itē hn̄t verecundiā. Vn̄ inter ipsos victus fugit vocē victoris. Abscōdūt ēt se tpe gn̄ationis. Et q in Aphrica sunt, pro eo, ꝙ minores sunt Italicis, corā ipsis (tanquā degeneres) apparere nō audēt. Itē hn̄t disciplinā. docenī.n. verberib. & ab Indis arare cōpelluntur. Romæ ēt in triūpho Aphricano currū Pōpeii magni traxisse, & iugū subiisse noscunī. Itē hn̄t clemētiā fessos.n. inter. se recipiunt, hoīem ēt errantem dirigunt, & à dracone defendunt, vt dicit idē. Itē hn̄t pudicitiam, nā adulteria nō committunt, raro coeunt, & p vxorib. pugnare nō nouerunt. Itē hn̄t amorem. Vnde teste Pli. quidā summè dilexit quēdam iuuenē in exercitu Ptholomei, & de multis aliis exēplificat. Nec mirum (ait) si inest amor, quib. inest memoria. Itē hn̄t timorem, q.s. naturaliter timent hoīem. Vn̄ si elephas, in sylua uestigiū hoīs animaduerterit, insidiarū metu solet subsistere, circūspectare, iras proflare, & nō calcare. Qđ ēt tigris bestia cruēta facit, nam etsi nūquam viderit hoīem, si tn̄ vestigiū eius inuenerit, timēs insidias, catulos statim transfert. Et mirū (vt ait) ꝙ aīalia tam p̄stantia viribus, tam velocia cursu, vestigium hoīs timeant, sed hæc est (inquit) natura rerum, vt q̄ nunquam vidissent quem debeant timere, statim intelligant cur sit timendum. hæc Pli. lib. 8. c. 4. & multa de pdictis ēt dicit Soli. Istæ decem pprietates pn̄t & dēnt cōpetere cuilibet viro iusto, quia pculdubio iste dēt sensum & discretionē habere, & s̄m rōnis vsum se regere & tractare, habeat igit intellectū & cogitationem ad ea q̄ ad fidem pertinent & ad mores, vt sermonem patrium sacræ scripturæ discretè attendat, & iusiurādū, ꝙ Deus iurauit ad Abraham patrē nostrū de ipso reducendo ad patriam Paradisi, intelligat, & cognoscat, vt de tali intellectu dicatur illud Esa. 52. Ecce intelliget seruus meus, & exaltabitur. Scđò iste dēt habere memoriā, & recordationē, q magistros suos, bn̄factores, & amicos, & maximè illos, quos in iuuētute familiares, & doctores habuit, debet recognoscere, mādata Dei & maiorū meditādo addiscere, & p verba & correctiones ad meditandū intēdere, & vacare. Illa verò q̄ retinere tenet.s. Dei iudicia, & mandata, mortis & inferni tormenta, Dei & hoīs bn̄ficia, pctōrū pcedentiū maleficia, dēt memoriæ cōmendare. Ps. Memor fui tui sup stratū meū, in matutinis meditabor in te, q fuisti adiutor meus. Tertiò hēat iustitiā, & rōnē vt nunquam alienæ crudelitati deseruiat, nec cōtra ligatos.i. depressos, & pauperes ad tyrannorū imperiū seuiat, & maximè in innoxios. Isti ēt pecudes.i. subditos seu simplices p iniustitiam nō ledūt, sed inter ipsos pacificè ambulant. Prou. 3. Nō cōtendas aduersus hoīem frustra, cū ipse nihil tibi mali fecerit. Quartò habeat religionem ad sydera, hoc est, ad Deū & eius sctōs vultū erigendo, & eos reuerenter colendo atque ab ipsis auxilium implorando, & ad hoc filios & subditos informando, dicens illud Ps. Ad te leuaui oculos meos, q habitas in cœlis. Quintò habeat verecundiā, & honestam cōfusionem, q pculdubio verecundari debet cump delectationem & tentationem videt se victū, et q̄n se videt elephantib. indis .i. sanctis patrib. pdecessorib. minorem & imperfectiorē esse, sup oīa aūt verecundari debet si p opa carnis ipsum delinquere cōtingat, & actus luxuriæ vulgariter et in publico facere, vel ea in scandalum populi diuulgare. Hæc.n. bona verecundia est, de qua dr̄ Eccl. 7. Gratia verecundiæ sup aurū. Sextò habeat disciplinam, & subiectionem: q.s. iste debet verbera, & correctionem patienter subire, et vinculis obedientiæ, et mandatorum se ligari pmittere, iugum obedientiæ suscipere, currum Imperatoris Chr̄i.i. euangelicam doctrinam trahere, et in agro ecclesiæ laborare, et ad volūtatem Dei vel plati disciplinæ legib. se domare. Prou. 19. Accipe disciplinā vt sis sapiens. Septimò dēt hr̄e clementiam, et cōpassionem, q fessos, et infirmos pauperes, et miserabiles dēt suscipere, curam eorum gerere, et pro ipsis contra draconem, hoc est diabolum, pugnare, et si à casu ceciderint.s. in infirmitatem, infortunium, paupertatemve, debet ipsos p virib. releuare, iuxta illud 1. ad Thess. 5. Consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad omnes. Octauò habeat pudicitiam, et castam conuersationem, q.s. non debet libidinosus esse, nec de mulieribus plus debito cogitare, sed fidem et cōiugium corporaliter si sit secularis, vel spiritualiter si sit ecclesiasticus vel regularis, seruare. 1. ad Tim. 3. Oportet epum

esse pudicum, hospitalem, benignū &c. diaconos similiter pudicos &c. Nonò habeat amorem & dilectioné. Iusti.n. debent alter alterum diligere, & Deum & proximum per charitatē amare. 2. ad Thess. 4. A Deo didicistis vt diligatis inuicem. Decimò habeat timorem & turbationem: quia ꝑ certo si iustus videat vestigia illius hominis, de quo di Matt. 13. Inimicus homo hæc fecit. s. diaboli, debet expauescere, & maximè vbi signa insidiarum percipit interesse, tūc.n. sumere dēt catulos, idest affectus cordis sui de mundo in quo fuerant. i. de amore mundi & carnis, & statim transferre, & huius hois insidias p̄cauere. Vel ēt dic, ꝙ homo iste est Christus, cuius vestigia sunt documenta, judicia, & exempla, quæ proculdubio sunt timēda, & summopere meditanda, Hier. 10. Quis non timebit te, o rex gentium? Bene ergo dr̄ Prou. 28. Beatus homo qui semper est pauidus. Vel si vis, dic de iuramento ꝙ non hēt à nobis ꝑ re friuola reputari, cū videamus à brutis animalibus intelligi & uenerari. Vel dic quòd elephas qui vtitur oratione inter bruta, significat rationē, quam. s. affectio per nauem mūdi delectabilium inducit per mare huius seculi ad peregrinandum, quæ ipsam cogit ad se in mundanis negociis implicandū, & à patria sua. i. à cōtēplationis arce fugiēdum. Igitur si iste magister, s. affectus tuus, vult te ad aliqua mundi negocia vel delectamenta ducere, vide ne feceris, nisi primitus iuret tibi ꝙ ad patriam tuam. i. ad contemplationem æternorū permittet te cito redire, quinimò tunc ei dic illud Nu. 10. Non vadam tecum, sed reuertar in terrā meam, in qua natus sum. Et idem potest dici de religioso, quia. s. ipse non debet dimisso claustro foras ire, nec se in secularib. implicare, nisi sub pacto ꝙ statim valeat reuenire. De timore verò vestigij hominis expone adhuc aliter, & dic ꝙ tigris aut elephantus est diabolus, qui pro certo vestigium hominis Christi vel cuiuslibet sācti timet, qñ ipsum in nobis esse per fiduciam & deuotionem cōspicit atque videt, quia pro certo si Christi vestigia. i. ipsius imitationes & exempla, eiusque deuotionem & memoriam & desideria in corde nostro viderit, statim timebit, nosque inuadere non audebit. ¶Item Plin. lib. 8. c. 7. ponit ꝙ cum Hannibal captiuos Romanos inter se cōfligere, & se inuicem occidere cōpulisset, & vnus superesset, fecit eum obijci elephāti, pactus dimittere, si belluam occidisset. Solus ergo in arenā congressus, cum magno Penorum dolore elephantem interfecit. Sic verè Christus qui toto humano genere mortuo morte culpæ (quorū. s. alter alterum occiderat, inquantum peccatum originale de vno ad alium transierat) solus fuit superstes . s. sine culpa (iuxta illud Mar. 6. Erat nauis in medio mari, & Iesus solus in terra) elephanti. i. diabolo fuit per mortem expositus, qui tamen fuit per eum superatus. Vnde Esa. 51. Nunquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Leo secūdum Plin. ibidem, est animal magnæ abstinentiæ, nullus.n. eorum (vt ait) diligit saginam. i. pinguedinem. Vnde ēt ait ꝙ alternis dieb. abstinent, & alternis comedūt, & hoc quia cōsueuit qñ nimis comedit, infirmari. Et quamuis leo sit aīal ferocissimum, quandoque tñ efficitur domesticum & subiectum. Vñ ait totam vim leonis esse in oculis, & ideo si in faciem eius & os sagū vel pannus immittitur & opponitur, faciliter enecat. Exemplum ponit de quodam pastore Getuliæ, qui irruēti leoni sagum opposuit, modo incredibili (vt ait) torpescente illa tanta feritate, ita vt deuincatur non repugnans, Sed statim in arenam translatum est. Ponit item exemplum de Lysimacho quem Alexander leoni opposuerat, qui inuolēs manum panno feram exanimauit, sicut etiam ponitur in historia Alexandri. Visus est etiam leo quādoque iugum trahere, sicut cū M. Antonius ciuili bello leonem jugo subdidit, & curuū suū trahere & se vehere fecit, & sic in curru leonib. tracto triumphando vrbem intrauit. Vnde ēt Plinius narrat, ꝙ primus qui leonem manu tractare, & mansuetum ostēdere ausus est, fuit Hanno clarissimus Pœnorum, qui propter hoc à populo fuit damnatus, nanque ex hoc coniecerant nullū sui peruasioni resistere posse, & quòd malè sibi poterat credi humana libertas, cui sic cesserat leonina feritas: talis proculdubio debet esse quilibet iustus, & maximè religiosus, qui saginā & pinguedinem deliciarum odire, & ieiunium & abstinentiam frequētare, & lautam comestionem non semper recipere debet, sed ꝑ abstinentiam alternare, ne fortè peccati infirmitas ipsum arripiat vel grauet, iuxta illud Eccl. 37. Non te effundas super omnem escā, & noli esse auidus in omni epulatione. Propter crapulam enim multi obierunt, et quamuis isti sint nobiles, & generosi, & naturaliter audaces & animosi, ipsi tamen debēt se propter Deum hominibus. s. prælatis & maioribus subijcere iugū religionis & disciplinæ suscipere, & Imperatorē Antonium, i. Christum vel prælatum humiliter trahere, & currui suæ iurisdictionis se humiliter subiugare, vt sic de talibus personis nobilibus humiliter in religione vel ecclesia conuersantibus possit dici illud Esa. 11. Vitulus, leo & ouis pascentur simul. Ac si diceret, isti non dedignantur societatem vitulorum & ouium. i. rusticorū pauperū & simpliciū. Et breuiter sæpe fit ꝙ tales genere nobiliores sint aliis humiliores, vt p̄lato suo dicatur illud dictum de Dauid Eccl. 47. Cū leonibus lusit quasi cū agnis. Vel dic ꝙ tota virtus leonis diaboli est in oculis suæ malitiæ, nō restat ergo nisi ꝙ ei viriliter obuiemus, & sic ꝑualere poterimus cōtra ipsum, si sagum vel saccū humilitatis seu vtilitatem habitus eidē opponamus, vel in sacco, idest in asperitate pęnitētiæ cōtra eū nos ponamus. Iohel 1. Cubate in sacco ministri dñi. Vel dic, ꝙ pastor Getulus fuit Deus pater, qui brachium. i. filium panno nostræ humanitatis inuoluit, & sic eum leoni, i. diabolo obiecit & de eo triūphauit. Vel dic, ꝙ Getulus pastor fuit Chr̄s, qui saccū humanitatis opposuit diabolo, & sic eū superauit. ¶Leo secundum Plin. quo crispiorē iubam habet eo viliorem aīam hēt & timidiorē. Sic verè illi q̄ crispos crines sibi procurant, apud Deū viles & cōtra vitia imbelles existunt. Item Plini. lib. 8. capitu. 17. dicit, quòd leones q̄ iuba in collo & humeris sunt vestiti, sunt prę cæteris animosi, intelligit tamen de iuba nō crispa, sed plana. Econtra autem illi qui iuba carent, imbelles sunt, & ad pręlia nihil valēt. Sic verè illi qui iubam & cæsariem virtutum se induunt, generosi & bellicosi contra vitia existunt, ecōtra autē qui carent virtutū capilis, malè repugnant tētationibus & vitijs. Vel si vis dic contra illos qui portant magnos capillos, q̄ se reputāt alijs generosiores & audaciores. ¶Quamuis leo sit ferum aīal & crudele, solet tamen quodam naturali instinctu hominem esse rationabilem & clementē cognoscere, & ab ipso in necessitate auxilium exposcere. vnde ibidē narrat ꝙ cum Mentor quidam Syracusanus in Syria leonem obuiam haberet, & pauidus diuertere quæreret, feraq; ei semꝑ se opponeret, vestigiaque eius lāberet, similis adulanti ostendit homini pedem tumidum & vulneratū, qui ipsum extracto surculo liberauit. Pictura inquit, casum hunc testatur Syracusis. Miremur nunc (inquit Pli.) vestigia hominum intelligi à feris cum ab vno animalium etiam auxilia sperēt. Cur ad alia non iere, aut vnde medicas manus hominis sciunt, nisi fortè quia vis malorum etiam feras oīa experiri cogit. Sic verè dico, ꝙ nullus est ita leoninus, nobilis vel altus, vel etiā crudelis & impius, quin quando sentit in se vulnus peccati, & damnationis periculum statim debeat ad hominem pium & sagacem. i. ad Christum & sanctos per deuotionem, et ad sacerdotē per cōfessionem recurrere, et ei vulnus peccati sui ostendere, et ab ipso indulgentiæ vel absolutionis remediū implorare. Medicas enim manus habet sacerdos, & ideo ipsa violētia vulneris & peccati grauitas debet feras. i. peccatores cōpellere, vt ad ipsum pro absolutione habēda debeant currere & venire, & ideo ipse Christus ad veniēdum ad se inuitat, dicens Matt. 6. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis etc. Vel dic quòd nos qui homines sumus, debemus esse clemētes, quia nullus est ita crudelis et impius, si à nobis petat auxiliū, quin ipsum pro viribus adiuuare, et (si aliud non possimus) cōpati debeamus, maximè quando ipsum videmus vulneratum et infortuniis desolatum. ¶Leo est animal valde gratificū benefactori suo. Vnde ait Pli. quòd cum quidā homo de Samo naue transuectus in Aphricam, leonem obuiam haberet, territus arborem ascēdit, et procūbens ad arborem leo hiatu quo terruerat, miserationem quærebat, ipsumq; vt tela quæ habebat in corpore, extraheret, multis precib. orabat, descēdit homo, et tela extraxit, et remedia q̄ potuit adhibuit. Leo verò quādiu nauis liberatoris sui fuit in littore, de venationibus suis gratias exhibuit. Ad propositū mihi occurrit de illo leone, de quo narratur in historia terræ sanctæ. Quidā enim miles Christianus in exercitu Christiano in partibus degens transmarinis, casu quendam leonem à quodam horrēdo serpente circunligatum inuenit, qui ita leonē stringebat quod ferę ipsum occidebat. Misertus ergo miles serpentem scindit, leonē liberat, q̄ statim domesticus factus est, et more canis

nis benefactorē suū secutus fuit, & quā diu miles stetit in exercitu, cū eo leo mansit, & omni die de venationib. militi ꝓuidit. Repatriante verò milite leo nauē ingredit, sed tādē deficientibus victualib. miserum aīal in mari suffocatur. Sed adhuc mirabilius vr̄ de leone, de quo fit mentio in vita beati Hieronymi, qui curatus à monacho domesticus effectus est, & asinum monasterij custodiebat, & ad nemus ducebat & reducebat, & in pascuis cōseruabat. Quadā ergo die cum leo aliquo iuisset, & asinus solus esset in pascuis transeuntes mercatores cū camelis furati sunt asinum. Leo ergo rediens & sociū non inueniens, ad modum verecundus reuertit ꝙ suum socium comederit sibi imputatur, de quo verecundus confundit & turbat. Reuertentes ergo mercatores asinū oneratū cū alijs animalib. suis ducebant, cū ecce leo eis obuians & sociū cognoscens, hoīes terrens & fugans, totā cateruam aīalium cū asino summo gaudio ad monasterium ducit. Abbas verò tandē mercatoribus reatum suum confitentibus, animalia & mercimonia sua restituit. Adhuc de gratitudine leonum dr̄ in dialogo Seueri, quòd leæna quæ cæcos catulos iā prouectos habebat, in æremo quendam sanctum Anachoritam adiit, & ꝑ vestes blandiendo trahēs ad cauernam suam duxit, & primò vnum cæcum extrahens, ante pedes sancti posuit, quem vir Dei vota fere intelligens, inuocato Christi noīe illuminauit, sic per ordinem cunctis fecit. Leæna verò gratabūda recedēs tandem vnam pellē vnius ignotæ feræ pro munere attulit viro Dei, qua postmodum humiliter vsus fuit. Dictam autē pellem se asserit Poghumianus vidisse. De panthera autem quō fuit gratificata homini qui catulos suos extraxerat de fouea, habes in titulo suo ī fine. Itē hic narrat Pli. lib. 8. c. 17. vnū mirabile de dracone. Dicit. n. ꝙ in Achaia Thoantem quendā puerum seruatū à quodā dracone, Theophrastus narrat, puer. n. hic draconē nutriuerat, ipsumq; tanquā parens amabat, tādē verò & naturam & magnitudinem serpentis timens, ipsum tulerat in desertum. Puer ergo cum alijs transiens ꝑ desertū, & à latronib. circunuentus cum clamaret, draco vocē eius audiens & cognoscens, ipsum à latronib. liberauit. Igitur mira sunt gratitudinis animalium exempla, q̄ sensu naturæ benefactores suos cognoscunt beneficia remunerant sicut pn̄t. Ille ergo qui docet nos super iumenta terræ, & in auibus cœli erudit nos (Iob 35.) in hoc humanam naturam docuit erga Deum & alios benefactores gratificam esse & benignam, q̄a sicut dicit Sen. epistola 82. Iustitiæ conuenit, beneficio gratiā, & iniuriæ reddere talionem. Vel dic si vis de illo asino, ꝙ leo fuit Dei filius, cui asinus. i. Adam extiterat cōmendatus, verū q̄a fures dæmones ipsum sibi surripuerunt, ideo qn̄ ipsum recuperauit, vna cum aīalib. furū. i. aliis peccatorib. subditis dęmonum ad monasterium Paradisi, & ad abbatē Deum patrem reduxit. 3. Reg. 13. Non comedit leo de cadauere, nec læsit asinum. Vel pone si vis, ꝙ exemplo istorum qui bestiis benefecerunt nūquam debemus beneficia & auxilia nostra negare cuicunq; petēti, dum tn̄ ipsum videamus sauciatum & pressum, dato ꝙ sciamus esse leoninū & ferum. Scriptum est. n. Luc. 6. Omni petenti te tribue. ¶Secundū Pli. lib. 8. c. 22. In genere luporum sunt quidam qui ceruarii nominantur, qualem è Gallia in Pompeij magni arena spectatum diximus & iste valde debilem hēt memoriam, quia si cibum suum comedens alio respexerit, quamuis famescat, cibi tn̄ obliuionē incurrit, & ad quærendum aliū cibum digreditur & diuertit. Sic verè multi sunt mali ecclesiastici & religiosi, q̄ memoria spirituali vn̄r priuari, quia cibum Paradisi quem auidè qn̄q; dilexerunt, & per deuotionem comederunt, diuertendo se ad bona mundi & ad negocia terrena, penitus obliuiscuntur, & de quærēdo alio cibo. s. deliciarum & diuitiarum oīno meditantur. Ps. Percussus sum, & aruit cor meum, quia oblitus sum comedere panē meū. ¶Inter naturæ mirabilia potest allegari ꝙ bruta quodā sensu naturæ melius sciunt procurare vtilia, & euitare nociua aliquotiens quàm homo, quinimò multa sunt remedia q̄ hoīes à bestiis didicerunt, vt iam verificetur illud Iob 35. ꝙ Deus nocet nos super iumenta terræ & in volucrib. cœli erudit nos. Vnde ēt idem Pli. lib. 27. c. 3. dicit quòd oīa animalia, q̄ sint sibi salutaria, noscunt, præter hominem. Vnde lib. 8. de naturali historia c. 26. de multis exēpla affert. Et primò, ꝙ phlebotomia ab Hippopotamis sumpsit ortum, vn̄ ait, ꝙ Hippopotamus in quadam medendi parte magister extitit. Assidua .n. satietate impinguatus, locū vbi dę nouo arūdines fuerint cesæ, quærit, atq; vbi acutissimum vidit stipitē, corpus imprimens, venā quandam in crure vulnerat, & ita morbidum aīal profluuio sanguinis corpus exonerat, plagam verò limo obducit. Ibidem ēt dr̄, ꝙ Ibides aues Aegyptiæ medicinam clysteriorum vel suppositorum ostenderunt, rostra videlicet posteriorib. immittendo, aqua salsa seu marina se per eam partem perluentes, qua reddi ciborum onera maximè salubre est, & sic aluum purgando. Canes insuper vomitū docuerūt, qui infirmi gramen comedunt, & sic cām morbi euomunt & expellunt. Dictamum insuper (vt ait) cerui prodiderunt, cuius pastu sagittas & tela extrahi monstrauerunt. Chelidoniā herbam visui saluberrimam hirundines docuerūt, q̄ pullorū oculos vexatos exinde liniuerunt. Testudo herbam cunilam pasta, contra serpentes vires refouet. Mustela ruta armata cū murib. conserit, ciconia origano, hedera apri sibi medentur, anguis pastu fęniculi visum acuit. Draco nauseam succo lactucæ syluestris restringit, panthera inuenenata stercora hominis quærit, elephas cum cameleontem comederit, oleastro sanatur, vrsus mandragora inuenenatus, pastu formicarū curat, corpus verò cameleontis gustu intoxicat, lauro comesta sibi medet. In his igit & aliis exemplis patet quō diuersa animalia diuersas medicinas & remedia hominib. ostenderunt. Ista pn̄t amplius dilatari, sed in titulis particularib. oīa sunt tractata. In his igit dico, ꝙ ista pn̄t applicari ad hoīum humiliationē. In hoc. n. humanæ superbiæ præsumptio confundi deberet, qn̄ videt ꝙ à iumentis & pecudib. edocet. Vel ēt pōt dici ꝙ non est dare aliquod iumentum. i. aliquē ita simplicem vel pauperem, quin in aliquib. hoī. i. personis rationabilib. ꝓualeat, & quin homo in ipsis aliquod bonum dictū vel exemplum inuenire possit, vnde doctior & melior fiat. Cōtingit. n. sæpe ꝙ quæ minorib. reuelantur, prudentiorib. absconduntur, sicut apparuit de fide, quam Deus reuelauit piscatorib. & nō mūdi sapiētibus, iuxta illud Mat. 33. Confiteor tibi dn̄e pater cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientib. & reuelasti ea paruulis. Qđ bene figuratum est in asina Balaam, quæ melius vidit angelum, quàm propheta. Vel potest dici, ꝙ hodie bestiæ sunt prudentiores quàm homines. i. seculares quàm religiosi, laici quàm clerici, simplices quàm potētes. Baruc. 5. Bestię meliores sunt illis. Isti. n. melius sciunt sanguinem superfluum temporalis substantiæ per eleemosynas expellere, stercora vitiorum cum rostro & ore per confessionem educere & euomere, cum dictamo pniæ telum & sagittā diuinæ sn̄iæ contra se iactam reiicere & euadere, visum discretionis obnubilatum acuere, & cōtra cameleontes & serpentes. i. cōtra dæmones & eorū tētationes oleastro & lauro. i. crucis memoria se sanare, & herbis virtutū & sacramentorū spūalib. se curare. In omnib. n. istis et aliis similib. sunt bestiæ hoībus. i. simplices sapientibus, et pauperes diuitibus astutiores, et ad euitandum inferni pericula, procurandumq; salutis remedia doctiores. Potest ergo dici illud Iob 12. Interroga iumēta, & docebunt te, et aues cęli, et indicabunt tibi. ¶Inter miracula itē cōnumerari dēt ꝙ minima aīalia terras et villas aliquotiens destruxerunt. vnde Pli. lib. 8. c. 29. dicit (teste Varrone) in Hispania vnum oppidū suffosum esse à cuniculis, aliud à talpis, in Thessalia, à ranis ēt ciuitatem in Gallia asserit esse pulsam à locustis ī Aphrica, et ex Gyaro Cycladū insula incolas dicit à murib. esse fugatos, in Italia Amyclas dicit à serpentib. esse deletas, et citra Cynamulgos Aethiopas regio late deserta est, à scorpionib. et soli fugis gente sublata. Otrerietes ēt abactos à Scolopēdris auctor est Theophrastus. Ista pn̄t applicari quō minutus populus est timendus & eius cōcitatio ꝑcauēda. Isti. n. quando concitantur, infinita mala faciunt, & ciuitates & terras destruunt & subuertunt. Exemplum habemus de seruis in Cicilia, qui contra dominos surrexerunt, & terram aliquandiu tenuerunt, ideo bene Iudæi maiores populum timebant, quādo contra Christum machinabātur, iuxta illud, Ne fortè tumultus fieret in populo. Non est ergo aliquis ita modicus, qui timeri nō debeat, & qui nō aliquotiens nocere valeat, & tum præcipuè, cum talium multitudo se fœdere vnit & ligat. Vel dic quòd mures, talpæ, scorpiones, cuniculi &c. significant mihi minutos officiales principū & p̄latorū, vtpote ꝓcuratores & balliuos, quia pro certo isti sunt qui hodie ciuitates et villas per rapinas effodiunt, et q̄ de suis habitationib. et possessionib. hoīes eiiciūt, et loco ipsorū ibidem habitant et cōsistunt. Ps. Scrutetur fænerator omnem substan-

tiam eius, & eijcianẽ de habitationib. suis &c. Vel dic, ꝙ tales sunt dæmones, qui hoĩes. i. Deũ & angelos de suis habitationibus. i. de fideliũ cordib. solent qñq; eijcere, & ibi per diuersa vitia habitare. Allega vt supra. ¶Itẽ sicut dr̃ de naturali hist. lib. 8. c. pen. mirum est naturã non solum alia alijs dedisse terris aĩalia, sed in eodem quoq; situ quædam aliquib. locis negasse. (Nam sicut ait) quædam sunt animalia, quæ certa loca sibi appropriant, & ad alia nunquã migrant. Ait. n. ꝙ in Mesia Italiæ sylua non nisi in parte reperiuntur glires. in Lycia dracones non transeũt montes Syris vicinos. In Hellespõto in alienos fines non commeant cerui, & circa Arginussam Elaphũ montem non excedunt. In Pordosolene insulam vicinam nõ transeunt mustelæ &c. vide ibidem. Ista possunt applicari cõtra quosdam malos religiosos, qui vñr sibi certa loca, certos cõuentus, & certa officia appropriare, & ad nulla alia se trãsferre, ita vt voluntatem suam in voluntate p̃lati non videanẽ posuisse, sed pro uoluntate sua volũt in terris, locis & officijs q̃buslibet remanere, nec alio ad prælati voluntatẽ se trãsferre. Appropriant. n. sibi loca, cũ tñ debeant esse sicut peregrini, & hospites super terrã, dicentes cum apostolo ad Heb. 13. Non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Sed econuerso vñr dicere illud Ezec. 11. Nobis data est terra in possessionẽ. Vel dic contra quosdam ignauos, qui de patria sua nunquam volunt exire, nec ad loca remota quacũque vtilitate transire, cum tñ scriptum sit Lu. 14. ꝙ non est propheta sine honore nisi in patria sua. Sen. ẽt dicit, Oẽ solũ patria est uiro forti. Vel dic in bono significato, ꝙ tales debent esse viri boni, quia certum locum & statum & gradum debẽt sibi eligere, & ad alia per ambitionem non trãscurrere, sed loco & statu sibi dato contenti esse. exẽplo Aglai, de quo dicũt Sol. & Pli. lib. 8. c. 46. ꝙ beatissimus reputatus est, qui in angustissimo Arcadiæ angulo pauperis soli dñs, nunquam egressus paterni cespitis terminos inuenitur. Vbi subdit Pli. ꝙ (vt manifestum est è uitæ genere) minima cupidine minimum in vita mali expertus est. Ad talem igitur sufficientiam inuitat scriptura 4. Reg. 14. vbi dr̃, Contentus esto gloria tua, & sede in loco tuo. ¶Itẽ Pli. lib. 8. c. 58. dicit, ꝙ quædam sunt aĩalia quæ certa loca non habitant, nec ibi moranẽ, quinimò si aliunde portata fuerint moriunẽ. vnde ait quòd in Beotiæ Lebadia illatæ mustelæ solum ipsum fugiunt, & tñ iuxta in Orchomeno cuncta arua subruunt. In Itacha lepores illati moriunẽ, extremis quidem in littoribus. In Ebusa cuniculi non sunt, scatẽt in Hispania, in Olympo Macedoniæ monte non sunt lupi, nec etiã in Creta insula, vbi quidem nec vulpes, nec aliud noxiũ animal. Aphrica ẽt apris, vrsis, capreis & ceruis caret. Dic ꝙ talia loca quæ nociua aĩalia non sustinent, significant status religionis & perfectionis, quia ibi pro certo non possunt morari seu viuere mustelæ. i. auari, qui arua subruunt aliorũ, lepores. i. timidi, lupi. i. tyranni, cerui cornuti, i. superbi, vrsi. i. luxuriosi, apri. i. iracundi, vulpes. i. malitiosi, capreæ, i. ignorantes. Tales. n. talia loca & status perfectionis nõ diligũt, sed potius solũ ipsum fugiũt & odiũt, & mortuos se reputẽt cũ ibi sunt. Tales. n. nõ solẽt religionẽ intrare, nec ad statũ p̃fectionis venire. Qđ ẽt contra illos qui nolunt visitare loca sancta, põt dici, vel de Paradiso, vbi ſm Aug. nõ recipitur aliquis indignus, nec excludiẽ aliq̃s dignus. Esa. 35. Ibi nõ erit leo, nec mala bestia. & Apo. 22. Foris canes & venefici. ¶Mira est (vt ait Pli. lib. 10. c. 73.) quorundã aĩaliũ industria, q̃a videlicet optimè sciũt q̃ñ rapere volunt, se abscondere, & ne videanẽ ab aliis, p̃cauere. Vñ dicit ꝙ feles est animal quod abscondens se sub frondibus volucrib. insidiatur, stercoraq; sua solet humi defodère, ne fortè possit indicium sui dare. Timet. n. ne si volucres quas rapere intendit, stercora sua viderẽt, ipsius insidias cognoscerent, & ab eius malitiis pręcauerent. Re uera tales vñr esse vsurarii & maligni, & breuiter omnes qui per fraudes nituntur alios decipere, inuoluere, excoriare, rapere & nocere, q̃a tales sub frondibus diuersarum palliationum se abscondũt, & ne insidiari videantur, pro virib. cauent, & ideo stercora sua. i. fætorem scelerum suorũ quem circa talia commiserũt, solẽt defodere & abscondere, & ne innotescant aliis pręcauere. Sciunt. n. ꝙ si iniquitates eorũ quas aliis fecerunt, apparerẽt, statim sua mala intentio & suæ insidiæ notæ fierent, & p consequens alii resilirent. Na. 3. Oĩs qui viderit te, resiliet à te. idẽ applica de hypocritis, qui stercora & facinora sua toto studio abscondunt, & tecant, ne alii ipsos abhorreant & contẽnant, quamuis dicatur Prou. 22. Qui abscondit scelera sua, nõ diriget. ¶Itẽ ſm Pli. lib. 2. c. 47. nulla est auis quæ pedib. careat, serpentes verò vt cõiter pedib. carent, veruntamen visi sunt serpentes cum pedib. anserinis, pedes etiam oĩum animaliũ sp̃ sunt pares, nam tametsi animal aliquod plures habeat, vtpote cẽtum, sicut vermis qui cẽtipes nominaẽ, nunquã est tñ dare aliquẽ pedem imparẽ vel solum, sed sp̃ sunt combinati oẽs, & dualitate congrua geminati, vt dicit ibidem c. 48. Istud tñ intelligendum est in habentib. plures pedes, p̃p monstra vnicum tm̃ habentia, vt in c. de Aethiopia vidimus. Sunt item aues quæ vnico in parte posteriori gaudent pede, vt in c. de Pictauia vidimus. Per pedes intelliguntur virtutes, quæ in pedum aĩam sustinent, & quæ ipsam ad Paradisum deferunt atque gestãt, de quib. dr̃ in P s. Pedes sanctorum suorũ seruabit. Dico ergo ꝙ aues. i. viri ecclesiastici & virtuales ad cęlestia per desideria euolantes, non solent pedibus. i. virtutib. carere: quia etiam ipsi seculares & actiui qñque reperiuntur pedes virtutum habere, & ad æterna virtualiter ambulare. Tales autem pedes non inueniuntur impares, sed vt cõiter cõbinati, quia semper est dare virtutes duplicatas, & quodam ordine geminatas, quia duplex est charitas, Dei. s. & proximi, duplex fides, de diuinitate. s. & humanitate, duplex spes. s. de acquisitione gloriæ, & euasione pęnæ, duplex castitas, cordis. s. & carnis, duplex humilitas, mentis. s. & operis, & sic p singula discurrendo: pedes ergo uirtutum nostrarum non debẽt esse impares, sed per spiritalem colligantiam semper plures. Vnde Eccl. 42. in fine, Oĩa duplicia. vel dic, ꝙ aues. i. viri spirituales pedibus affectionum nõ carent, serpentes vero. i. mali, pedes affectionum bonarum non hñt, anserinos tñ pedes. i. affectiones malas terrenas aq̃s deliciarum assuetas qñque inueniuntur habere, bonis verò affectionibus reperiuntur carere &c. ¶Item Pli. lib. 25. c. 2. dicit quòd nuper in prouincia proxima Hispaniæ in agro hospitis sui fuit sibi ostensus dracunculus dictus caulis, versicoloribus viperarũ maculis distinctus, qui quamuis in corpore & figura serpentib. esset similis, erat tñ cõtra morsus serpentũ summè medicinalis & vtilis, de quo ẽt vr̃ loqui historia scholastica, vbi dr̃ quòd Epiphanius ait ꝙ cum ciuitas Alexandriæ crocodilis & aspidib. vexareẽ. Alexãder magnus fecit quosdam illuc serpentes afferri, à quib. alii fugabantur, quos quia de Argis attulit, argiuos appellari mãdauit. Sed quia (vt idem ait) illud non sufficiebat ex toto, corpus Hieremiæ illuc transtulit de Aegypto, potestate cuius venenosa fugauit. Ista possunt applicari ad Christum, quia iste in figura & colore. i. in exteriori humanitate serpentibus. i. peccatoribus fuit similis, iuxta illud Apostoli ad Phil. 2. In similitudinem hominum factus est, & habitu inuentus vt homo. Et ipsi carni humanæ & peccatrici conformis. Sap. 7. Sum quidem mortalis homo, similis aliis hominibus. Veruntamẽ iste non fuit peccator aut venenosus, imo contra venena vitiorum fuit vtilis, medicinalis & virtuosus, figuratus in serpẽte æneo in palo leuato, qui morsos à serpentibus sanabat, & in se aspicientes à periculo liberabat. Sic verè iste serpens prudentissimus Christus, qui per sonoritatem prædicationis fuit æreus, & per passionem in palo crucis leuatus, fideles & deuotos qui in ipsum per fidem, orationem & deuotionem respiciunt, à morsibus aliorum serpentum, idest à venenosis tentationibus dæmonum, & etiam à vitiis & peccatis carnalibus liberat atque sanat. Vnde ad Rom. 8. Misit Deus filium suum in similitudinem carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum, i. de carne assumpta à peccatoribus. Vel dic quòd isti serpẽtes sunt patres veteris testamenti, qui quia non sufficiebant contra alios serpentes, scilicet dęmones, Alexander, i. Deus pater, prophetam Christum de Aegypto in Alexandriam, i. de Paradiso in mundum transtulit, & sic mundum à serpentibus, i. dęmonibus liberauit. ¶Item ibidẽ Plinius ait ꝙ Caulis est animal paruum, latitudine bipedali, serpentibus maximè inimicum. Vnde ait quòd illud animal cum serpentibus sub terra conditur, & cum serpentibus æstate prodeuntibus apparet. ad primas. n. serpentum vernationes prouenit, perinde ac si solum ad deuotiones serpentes veniret, quippe qui ipsis apparentibus apparet, & his se abscondentibus, se abscondit: Serpentes sunt hæretici, qui doctrinis & erroribus suis inuenenant auditores. per illud autem animal prædicatores & doctores inteligo, qui debent talium esse inimici; quia pro certo isti debent tempus quo

quo serpentes.i.hæretici & peccatores prodeunt & abundāt obseruare,& tunc ad venationem progredi & exire,ipsosq; ꝑ virib.impugnare. Qñ verò tales serpentes cessauerint,tunc & ipsi pñt se abscondere.i.à prædicatione pro tpe desistere & vacare,& cū iterū uenerint & surrexerint,etiam ipsi dēnt iterum præsto esse, vt sic possint eis & eorum malitijs obuiare.Eze.1.Cum euntibus ibant,& cum stantibus stabant.

De Cœlestibus impressionibus. Cap. 61.

COelestes impressiones mirabiles aliquotiens visæ sunt. Vnde Pli.lib.2.c.25. vbi ponit multas effigies cometarū, refert,ꝙ visus est qñq; in cœlo cometes candidus, argenteo crine ita refulgens,vt vix cōtueri liceret, spēq; humana Dei effigiem in se ostendens. Istud potest applicari ad Christi incarnationem, quia proculdubio iste cometes candidus beatam Virginem potest significare,quæ.s. candorem innocētiæ & continentiæ tantum habuit,ꝙ humanæ mentis oculus non est dignus virtutum suarum lucem mirabilem intueri,iuxta illud Eccl.43.Pulchritudinem candoris eius admirabitur oculus. In ista igitur effigie Dei in humana carne apparuit, qñ in ipsa Dei filius carnē sumpsit,& humanitatis vestib.se velauit. q figurata est Apo.14.vbi dr̄,Vidi, & ecce nubem candidā, & super nubē sedentem similem filio hominis habentem in capite coronam auream,& tenentem in manu sua falcem acutam.Nubes.n.candida est Virgo pura, super quam filius hoīs Christus carnem assumendo sedit, qui coronā auream hēt.i. diuinitatis honorem,falcē ēt tenet acutā.i.seueræ iurisdictionis rigorem.Vel dic,ꝙ iste cometa est ipsa diuinitas,seu beata Trinitas, quam non licet humanis oculis intueri,in qua ꝓculdubio nunc apparet humana species.s.Christi humanitas benedicta.¶Item dicit ibidem ꝙ cometarum sunt plures species,quidam qui habent speciem cornu,quidē speciem hirci villosi,quidam quorum crines mutantur in hastam, quidā ēt qui sanguinea vñr specie,quib.nihil est magis terribile mortalibus.Vt.n.dicit idem,cometes est sydus terrificum, ac non leuiter piatum, quod nunquam in occidente vr̄, sed sp in septentrionis partib.inuenitur.Talis fuit Chr̄s.fuit.n.sicut cornu peccatores ad pñiam uocando,& feris.i.demonibus terrorem inijciēdo.Fuit ēt sicut hircus.s.in similitudine carnis peccati apparendo,& se pro nobis immolari permittendo. Fuit visus sanguineus,sanguinē suum pro nobis fundēdo,& mortem sustinendo.Erit denique finaliter sicut hasta,s.in die iudicij,impios pungendo & æternaliter puniendo.Tunc.n. præcipuè erit sydus terrificum,quod nulla emenda placabitur,nulláque hostia piabitur.Prou.6. Zelus & furor viri nō parcet in die vindictæ,nec acquiescet cuiusdam precib.nec recipiet ꝓ redemptione dona plurima.Iste autem in occidente.i.in statu peccati,vbi lux gratiæ occidit,nunquam fuit, in septētrione verò.i.in pniæ & paupertatis frigore sp vixit,dicens illud Esa.14. Ponam sedem meam ad aquilonem. ¶Item idem dicit quod circa solem fiunt multæ impressiones, sicut exemplificat,ꝙ circa solem quandoq; visus est circulus rubeus,qñque arcus,& ponit tempora.Prolixior etiam solito factus est qñque solis defectus, sicut anno quo Iulius Cæsar occisus fuit. Tunc.n.fere per totum annū fuit in continuo pallore.Et nos possumus addere de eclipsi quæ fuit tēpore passionis Christi, qm contra naturam eclipsis ea per tres horas durauit.Ista pñt dici de sole iustitiæ,quia iste in incarnatione circulo rubeo,i. humana carne fuit circundatus,in passione per mortem fuit eclipsatus,& per tres horas.i.per tres dies in sepulchro per mortem obtenebratus,& quasi per totum annum in pallorē & tristitiam propter impias Iudæorum persecutiones immutatus.Iohel.2.Sol conuertetur in tenebras.Iste tñ postea arcū cęlestem visus fuit habere,inquantum.s.in resurrectione vestem immortalitatis,& gloriæ pulchritudinem voluit sumere,vel ēt inquātum in die iudicii arcu iustitiæ studebit impios sagittare.Figuratus Apo.10.vbi dr̄,Vidi (inquit) angelum fortem descendentem de cœlo,amictum nube, & iris in capite eius,& facies eius erat vt sol. Angelus.n.cuius facies erat vt sol.i.patris nuncius Christus fuit, qui fortis & insuperabilis existens de cœlo in matris vterum descendit, vbi nube carnis purissimæ obductus extitit,qui tādem resurrectione sicut sol factus est splendidus,tandem verò in iudicio iride.i.arcu iustitię coronatus,apparebit ferus & rigidus.vnde Apo.6.Habebat arcum,& data est ei corona,& exiuit vincens vt vinceret.¶Adhuc Plin.lib.2.c.31.dicit,ꝙ quandoque in cęlo plures soles videntur,& ēt de nocte plures lunæ,vel (vt verius dn̄t) plures soles nocturni. Affert autem exemplum,ꝙ sub.M. Antonio,& P.Dolebella & M.Lepido & Lucio Planco consulib. tres soles in occidente visi sunt,& nostra ēt (inquit) ætas sub diuo Claudio principe & plures vidit,sicut etiā ponit ꝙ sub Cn.Domitio & C.F.L.Annio consulib.de nocte tres lunæ visæ fuerunt, quas pleriq; soles nocturnos vocauerūt. Vnum tñ dicit idem,ꝙ plures quàm tres soles aut tres lunæ, nunquam hactenus visi sunt.De modo autem quo ista fiunt,supra dixi in de mirabilib.Italiæ.Istis ēt diebus nostris,in morte.s. domini Clementis Papæ 5.visi sunt duo soles,sicut ab his qui tunc erant in Carpente ciuitate ꝓuinciæ,relatū est,q forte schisma futurum in ecclesia significauerunt, qd̄ tpe dñi Ioannis factū est,à Romanis & Bauaris electo antipapa fratre Petro de Corbaria,ordinis minorum. Per solem possum intelligere Chr̄i diuinitatem,& per lunam defectibilem ipsius mortalē humanitatem.Sed quid? pro certo & tres soles & tres lunæ in cęlo vñr:quia videlicet & Christi diuinitas, & Christi humanitas, quandam triplicitatem habere noscuntur.Diuinitas.n.tres soles.i.tres personas hēt,persona autē eius tres lunas.i.tres naturas obtinet,s.naturam diuinitatis,naturam animæ, naturā corporis:quia breuiter natura diuina tres hēt personas, persona verò Christi tres habet naturas.Vnde scriptum est Luc. 21.ꝙ erunt signa in sole,& luna.Vel dic,ꝙ tres soles visi in occidente significant Trinitatis fidem, quæ.s.in occidente ad literam est publicata,& ibi credita & retenta,sicut apparet de regnis Francorum,Hispanorum,Italorum,& Germanorum,in quibus magis abundat Trinitatis fides,quàm in meridie, idest in Aphrica etiam quàm in partib.orientis,ideo de ciuitate ecclesiæ dr̄ Apo.21.Ab occidente portæ tres. ¶Item ſm eundē, qñ contingit in cœlo plures apparere soles,istud nunquā fit in ea parte qua sol est, sed in opposita,nec fit ēt nocte aut meridie,vt cōiter,sed tm̄ oriente vel occidēte sole, sicut etiā de iride apparet,dato (prout ait) ꝙ in bosphoro semel in meridie visi fuerint,qui à matutino tempore durauerunt in occasum.Ex quib.ēt apparet illos soles aduētitios & velut resplēdentias veri solis,factas in aliqua nube speculari, sicut etiam supra c.de Italia dixi Apparet etiam causa quare plures lunæ dicebantur esse soles nocturni,pro eo.s.quia illæ lunæ aduentitiæ nihil aliud erant quàm quædam solis imagines in aliqua nube speculari impressæ,quæ de nocte,qñ sol est in parte opposita subtus terra,in nostro hemisperio apparebant.Ista pñt applicari contra clericos & religiosos: quia proculdubio ꝑ istos nouos soles,vel per istas imagines veri solis intelligo refulgentiam & gratiam solis iustitiæ Chr̄i,quā.s.in nube speculari.i.in mente perficit,qñ seipsum & suæ imitationis imagines in ipsam imprimit & infundit.Tunc igitur plures soles esse dicuntur,qñ in corde humano per gr̄am cōmoratr̄.ad Eph. 3.Habitare Christum per gratiam in cordib.vestris.Et 1.Mac. 6.Refulsit sol in clypeos aureos,& resplenduerunt mōtes ab eis.Sed ꝓ certo istæ solis imagines.i. istæ Christi morales repræsentationes non apparent hodie in illa parte ecclesiæ in qua Christus principaliter solet esse.s.in statu clericorum vel religiosorum,sed potius in parte opposita soli, in statu scilicet simplicium secularium laicorum ab ipso Christo ꝑ ignorantiam remotorum, & à suis beneficiis elongatorum, quia scilicet melius apparet Christus & imago suæ perfectionis in simplicibus secularibus qui à Deo videntur remoti quàm in clericis & regularibus qui Deo videntur propinqui, de quo lamentando dicit Christus, Esaiæ 1.Filios enutriui & exaltaui,ipsi autem spreuerunt me. Istæ enim imagines non apparent in nocte, idest in populo fidelium, qui sunt penitus excœcati,nec etiam in meridie, idest in statu diuitum,qui sunt ardore auaritiæ inflammati, & luce mundanæ prosperitatis dotati,sed solum in mane & sero,idest in illis qui modico splendore prosperitatis sunt illuminati, & per simplicitatem & ignorantiam obumbrati. Vel si vis, dic quòd illi qui fuerūt antiquitus à parte solis, idest qui fuerunt populus Dei, & qui etiam sicut meridies fuerunt per fidem illuminati.s.Iudæi,imaginem solis Christi per fidem nō receperūt, nec ipsum repræsentare voluerunt,imò nocturni et excæcati manserunt. Amos 8.Occidet sol in meridie,& tenebrescere faciam terram in die luminis. Sed pro certo illi qui soli iustitiæ erant oppositi et remoti.s.pagani, istam imaginem, idest

Christi fidē & grām receperunt, & eū repræsentare per bona opera studuerunt. Iō bene dr̄ Esa. 49. Audite insulæ & attendite populi de lōge. Vel si vis, dic ꝙ fictæ imagines solis. i. hypocriticæ repræsentationes Christi nunquā apparent nisi in nube sibi opposita, hoc est in illis qui sunt oppositi soli Chr̄o ꝑ peccatum, quia. s. nullus Christum fictè se habere simulat, nisi ille q̄ per pctm̄ sibi opponit & obuiat, & q̄ ex parte ipsius ꝑ grām monstrat, nec ei per charitatem appropinquat. Ideo bene dr̄ Sap. 1. ꝙ Spiritus sanctus effugiet fictum. Iustus. n. & Dei amicus & propinquus nūquā in se representat nisi qđ est, remotus aūt à Deo & sibi opposit⁹. s. peccator sæpe fingit & representat illud qđ nō est. Iō pulchrè Chrys. dicit, Hypocrita aut appare qđ es, aut esto qđ appares. Vel si vis expone sicut de iride, q̄ sp̄ est in opposito solis, & dic, ꝙ talis imago signat virum iustum, vel beatam Virginē, q. s. soli iustitiæ se dēt pro populo opponere, & ꝑ orationem suæ iustitiæ contraire, qđ quia hodie ecclesiastici nō faciunt conquæritur ipse Chr̄s de ipsis, dicens Eze. 13. Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis vos murum pro domo Israel. Vel econtra dic, quòd fictæ imagines & non ueræ. i. pctōres & hypocritæ sp̄ soli, idest Chr̄o uel bono prælato, vel etiam cuilibet viro iusto sunt oppositi & per rebellionem & obstinationem contrarij & obiecti, & ideo sol. i. Christus talib. in iudicio opponetur, ꝑlatus autem vel vir iustus talibus se opponere mediante iustitia nunc tenetur, qa. s. sicut istæ oppositæ imagines finaliter euanescūt, sic tales rebelles & impij finaliter pereunt. Ideo dr̄ Leu. 26. Si ambulaueritis ex aduerso mihi, ego quoq; contra uos incedā & percutiam vos &c. ¶Pli. ēt ibidē dicit ꝙ aliqñ lumē diei de cęlo noctu visum est, sicut accidit sub Cn. Papyrio, & C. Cecilio consulib. ita ꝙ diei species nocte lucebat. Clypeus ēt ardens occasu ad ortum visus est transcurrere circa occasum solis sub cōsulib. L. Vario, & Cn. Mario. Vel charissimi per lumen & clypeum intelligo Christum, quia. s. iste est lux vera, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, et clypeus defensorius sperantium in se. Prou. 30. Oīs sermo Dei ignitus est clypeus et sperantib. in se. Iste igit̄ in nocte sue caligine mundi huius, vel etiā in media nocte, ſm̄ aliquos voluit venire, et mundum per veram doctrinā et fidem illuminare, et oēs errorum tenebras ab ipsis tenebrosis infidelib. effugare. Ad literam ēt in ortu suo pastores lucem eos circunfulsisse de cœlo viderunt, et illum q̄ est vera lux in Bethleē adorare venerunt. Ideo literaliter et moraliter pōt dici illud Esa. 9. ꝙ populus q̄ ambulabat in tenebris, vidit lucem magnā, habitantib. in regione vmbræ mortis lux orta est eis. Hodie etiā accidit ꝙ illud lumen. s. Christus vel eius gratia, in nocte. i. in nocturna conscientia pctōris oritur, et per ipsum sp̄ualiter illustratur. Ps. Nox sicut dies illuminabitur etc. In fine verò ille q̄ est clypeus in se sperantium, in iudicio ad orientem. s. ad vallem Iosaphat (quæ in oriente) veniet, et ibi ardens apparebit, inquantum ardore et rigore iustitiæ peccatores consumet. Clypeus tn̄ defensionis dr̄, inquantum bonos et saluandos à dānatione protegit et defendit. Iō bene dr̄ Malach. 3. ꝙ ipse quasi ignis cōflans etc. Vel expone totum de die iudicii, vbi Christus erit lumen ad nocturnas et secretas conscias, et occultorum tenebras illuminandum, et omnibus ostendēdū, et clypeus ad bonos defendendum, sed erit ad malos in inferno comburendum. ¶Idem Plin. ibidem. s. lib. 2. c. 35. de naturali historia mundi dicit, ꝙ semel sub Cn. Octauio et C. Scribonio consulibus visa est scintilla de quadam stella cadere, et dum ad terram appropinquaret, continuè crescere, & finaliter in lunæ similitudinem conuerti. Cum verò aliquandiu ac si esset dies, nebula illuxisset, in cœlum fuit recepta, et finaliter in lampadem est mutata. Ista autem (vt ait) vidit Licinius Syllanus proconsul cum comitatu suo. Stella ad literam pōt signare diuinitatem, scintilla verò ipsius personam filii denotat, quæ ab essentia diuinitatis oritur et emanat. Ista ergo est scintilla summæ humilitatis, quæ ad terram et ad mundum cecidit per inclinationem suę benignissimę voluntatis, et ibi in lunam eclipsabilē. i. in hoīem mortalē mutatus fuit per assumptionē nr̄æ humanitatis, tandē verò iste se recipit in cœlum ꝑ ascensionem, et in lampadem mutatus est ꝑ carnis glorificationem, et æternæ claritatis adeptionē, ita ꝙ de illa scintilla potest dici illud Hest. 10. ꝙ fons paruus creuit in fluuium magnum, et in lucem solemq; conuersus est. Vel dic, ꝙ stella est beata Virgo, cuius scintilla et particula fuit Chr̄s etc. ꝑ oīa sicut supra. Vel dic, ꝙ sæpe fit ꝙ aliqua scintilla. i. aliquis hō paup ꝑ mentalem humilitatē, vel ēt ꝑ ꝑpalem aduersitatē cadit & descendit, & paulatim crescendo, studendo & ꝓficiendo, magna luna. i. magnus doctor fit, & sic postea sursum in cœlū ecclesiæ. i. in statū ecclesiasticū ꝑlationis recipit, & ibi lāpas (q̄ totū domū illuminat). i. clara & nobilis persona efficit, à qua. s. doctrinis & exēplis domus ecclesiæ illuminat̄. Zac. 4. Ecce candelabrum aureū, totū & lampas eius. Vel ista pn̄t applicari ad beatū Ludouicū Massiliensem, & ad consimiles suos. Iste. n. fuit vna scintilla de stella. i. de clara Francorum parētela, qui. s. ꝑ summā humilitatē cecidit, qñ frater minor fieri voluit, ita ꝙ admirando possumus dicere illud Esa. 14. Quō cecidisti lucifer, q̄ mane oriebaris? Sed tandem ille paulatim scientijs & virtutib. crescendo, luna magna fuit factus, inquantū fuit clarus ep̄s Tholosanus ordinatus, finaliter vero in cęlū fuit receptus, qñ. s. à carne ꝑ mortē fuit dissolutus. In lāpadē verò cōuers⁹ fuit, inquātū hoc ꝑ miracula resplēduit, & inquātū oleū pietatis cōtinēs, & igne charitatis ardēs, sua bn̄ficia mūdo dedit. Io. 5. Ipse erat lucerna ardēs & lucēs. ¶Dicit idē Pli. se vidisse sub nocturnis militū vigilijs aliā mirabilē ĩpressionē, s. stellas de cęlo cadētes, & ꝑ diuersas partes nauiū sedes mutātes, & more auiū cū quodā sonitu strepitātes, & dicit idē ꝙ talia magnæ sūt signatiōis: q̄a. s. si solę veniūt, signant nauigia submergēda vel cōburēda, si verò gemellæ sunt, designāt ꝓsperū nauigātiū cursū, & illius stellæ minacis & diræ. s. helenæ t̄pant & impediunt maleficiū. Dicit ēt idē ꝙ q̄dā aliæ impressiones, q̄ dn̄r capita hoīum, in vespertinis apparēt, q̄ cū magno ꝑsagio sp̄ vn̄r, oīa (inq̄t) incerta rōne, & in naturæ maiestate abdita. Ista pn̄t applicari contra solitarios, qa. s. dictū est, ꝙ ꝑdicta impressio si sola veniat, nocet, si gemella ꝓficit. In quo pōt notari, ꝙ singularitas & solitudo mala multū est vitiosa, & alijs periculosa, qa ꝑ certo illi q̄ soli ueniunt. i. q̄ partiales, singulares & solitarij esse uolūt, & etiā q̄ ꝑlatis & magnatib. solis secretè loq̄ alios accusando cōsueuerunt, & maximè q̄ volucrū more ꝑ detractionē garriūt, & ꝑ diuersas partes nauis. i. ꝑ diuersa loca murmurādo incedunt, solēt naues. i. ꝑsonas quas loquēdo tāgunt, ꝑ rācores & odia cōburere, & submersionē & tribulationē eis signare & inferrre, econuerso verò de illis q̄ gemini ueniūt. i. q̄ societatē, charitatē & castitatē diligunt, qa ut cōiter isti alijs nullū malū faciūt, imò ꝑ posse oēm ꝓsperitatē eis ꝓcurāt & ꝑdicūt, & sydus maleuolū. i. malos pestiferos hoīes, ne sibi & alijs noceāt, ꝑ viribus impediunt, & ipsis malis ꝑ eis se opponunt. Capita verò hoīum. i. ꝑlati, q̄ hoīum sūt capitanei & magistri dēnt ĩ vespere huius uitæ lucere, & ꝑ ꝑdicationē aliis ꝑsagire, & q̄ ad salutē sunt necessaria designare. Iud. 9. Vmbrā mōtiū vides quasi hoīum capita. ¶Itē dicit idē ꝙ lapides & multa alia visa sūt aliqñ pluere, & hoc (vt ait) q̄a à uento primitus rapta erant. Sed istud expone sicut supra de Italia lapidariis cāpis. Vel dic ꝙ venti signāt crudeles & tēpestuosos principes & ꝑlatos, q̄. s. deberēt subditis & inferiorib. pluere aquā & refrigerium eleemosynarū, exēplorū & doctrinarū, & tn̄ isti pluunt eis lapides. i. duritiā tormētorū, & vexationum. Eze. 38. Ignē & sulphur pluā sup eū. & Eze. 13. Dabo lapides ꝑgrandes &c. et uentū ꝓcellæ dissipātē. ¶Pli. ponit hoc quo oīa seruiunt influētiis syderū, et exēplificat de origine ĩ ortu caniculæ euigilāte, et de cane rabiē tunc facilius incurrēte, et de ostrea se in plenilunio replēte, de formica in interlunio à labore cessante, de bōbyce sericū ad lunæ obseruātiā cōficiēte, de helitropio solē cōtinuè sequēte, et se ad Deū ĩclināte, et de multiplici herba et arbore folia et fructus emittēte et deponēte, et de multiplici morbo ſm̄ lunā se gubernāte, et de herba q̄ pulegiū dr̄ ĩ tectis suspēsa arida certa die florēte, et cōcludit ꝙ turpe est hoī uirtutes syderū ignorare, qñ videt inferiores creaturas ista ꝑsentire. Ista pn̄t applicari gn̄aliter ꝙ nos debemus sydera. i. Dei et sc̄tōrum virtutes et grās cogitare, ſm̄ ipsas nostra disponere, et mores nostros eis cōformare, et nos et opera nr̄a ſm̄ ipsorū voluntatē et regulā ordinare. Gen. 14. Respice cœlum, et numera stellas si potes. Vel dic, ꝙ hoīes. i. clerici et rōnabiles ꝑsonæ ad cęlū et ad sydera. i. ad sanctos & angelos ꝑ deuotionē attendunt, bruta uerò. i. simplices et laici ad ista ꝑ deuotionē respiciunt, et se ſm̄ eorum influentia, documenta et exempla regulant et cōponunt. Iō de nobis aliis pōt hodie dici illud Baruch 6. Bestiæ meliores sunt illis. ¶Cum ſm̄ Senec. lib. de naturalibus quæstionibus 2. inter oīa præsagia, fulmina plus

plus habeāt significare Pli.dicit hoc.s.lib.2.c.41.ꝙ illud nō intelligit de fulminib.q̄ ex collusione vētorū, vel ex inflammatione uaporū ꝓueniunt, qa(ut ait) illa sunt bruta fulmina & uana, q̄ nulla naturæ rōne proueniunt, & q̄ irritos hn̄t iactus. Illa uerò fulmina q̄ fatidica sūt, statutis de causis & ex suis venere syderibus. Sic possumus moraliter dicere ꝙ de sursum à superiorib.ueniūt duo gn̄a fulminū. i. balliuorū & legatorū, quidā.n.motu uoluntate ꝓpria ueniūt, sicut sunt mali, qui .s.ex inflammatione rapinæ, & auaritiæ mouentur, & istis nō est credēdū, qa isti nihil significāt, nec hn̄t aliq̄ ptātē, sed solū à suis uiolentijs ꝑcauēdum. Sed sunt alij q̄ sunt ueri legati, & q̄ ptātis signātionē hn̄t, & isti sunt, qui statutis de causis & certis mittunt, & q̄ à suis syderib.i.à suis superioribus destinantur. Ista ēt ad Chr̄m applicari pn̄t, qui fuit à patre statuto tpe & certa cā missus, & iō fuit fatidicus, & ueri nuncij relatiuus. Multi aūt Pseudochristi venerāt, qui nullā ptātem habebant. Vel ēt pōt dici de duobus gn̄ibus ꝑdicatorū, qa.s. quidā sunt questuarij, qui sola inflamatione auaritiæ moti sine superiorū mandato discurrūt, alij uerò boni sunt à Deo & ꝑlatis destinati, qui ueridici & fatidici sunt. Vnde Iob 38. Nunquid mittes fulgura, & ibunt, & reuerentia dicent tibi, assumus. ¶Item de austro consequenter dicit Plin. ꝙ in Aegypto non flat. Dicit ēt ꝙ animantia minus esuriunt flante austro quàm Aquilone. Dicit aūt ꝙ auster in Aphrica est serenus, Aquilo turbulentus. Dicit ēt ꝙ uenti certas & statutas hn̄t regulas in natura, quāuis adhuc nobis incertas & incognitas. Si vis, expone de Spū sc̄tō, q̄ ꝓ certo serenus est, & nō turbulentus, & quo flante & inspirāte, aīantia.i. uiri iusti(q̄ per grām aīati & uiuificati sunt) & huius spiramine inspirati, nō esuriūt per auaritiā mundi bona, nec ēt ꝑ gulā carnis oblectamēta, qa.s. ille quē Spirtius sc̄tūs afflauerit, abstinens & cōtinens magis erit. Iste tū auster in Aegypto.i.in pc̄tōrē populo flāte nō dr̄, quia.s.Spūs sc̄tūs in pc̄tōrib.nō morat̄. Vnde Sap.1. Spūs sc̄tūs disciplinæ effugiet fictū. Ventus aūt.i.Spūs sc̄ti inspiratio certā habet rōnem & regulā ꝑ quā spirat, q̄ sibi, & naturę naturanti Deo patri certa est, q̄uis nobis sit incognita & incerta. Ideò Sap.7. iste dr̄ benignus, stabilis, certus, securus, nobis autē ignotæ sunt uiæ suæ, qa.s.nō possumus cās scire qūo unū uult qn̄q; dimittere, & aliū inspirare. Iō Io.3.dr̄, Spūs ubi uult spirat, & uocē eius audis, sed nescis unde ueniat, aut quo uadat. Ideò Eccl.11. Quis nouit q̄ uia sit spūs? ¶Secundū eundē, excessiuus calor uel algor fulmina fieri impedit, & sic dicit ꝙ in æstate & in hyeme rara fiunt fulgura, & eadē rōne in Scythia, & Aegypto. Expone sicut supra c.de fulmine lib.6. ¶Hic addit Pli.ꝙ fulmina de sursum uenientia, & à syderib. missa, obliquè, & nō directè cadunt, illa uerò q̄ inferius in basso aere genita sunt, rectè & directè descendunt, & sine reflectione percutiunt: quod ēt patet in lapide terreno, qui impetuosè, & directè cadit, & in fulmine cęlesti, quod flexuosè incedit, cuius rō est, quia fulmē hēt igneā materiā, q̄ casui repugnat, lapis aūt nihil hēt qd̄ casum eius impediat. Sic uerè inter iudices & ꝑlatos illi, q̄ sunt superiores & superiora sapiētes. s. uiri iusti q̄ cadunt & descendunt ad aliquē percutiēdum uel puniēdum, nō solēt directè ꝑcutere, nec subitò aut indelibe ratè ad punitionē prorumpere, imò ꝓ certo solent obliquè & fluxuosè cum debita deliberatione & discussione ꝓcedere, & ad ictum sententiæ ꝑuenire. Ecōtra uerò illi, q̄ terreni.i. terrena sapientes sunt, & q̄ solū lucrū terrenum, & nō utilitatē aīarum q̄runt, directè & subitò sine deliberatione ꝑcutiunt & inuadunt, & sn̄ias suas promulgant, & inferūt, quia .s.boni tenent̄ & retardant̄ ꝑp ignē charitatis quē hn̄t, mali uerò non impediunt̄ ab impetu, cum igne charitatis careāt, & ꝑondus cupiditatis habeant. 2.Mach.9. Cōtigit cum impetu euntem de curru cadere. Vel dic, ꝙ dr̄ia est inter cęlestes, & terrestres.i.inter bonos, & malos, quia qn̄ boni per tentationem cadunt, non cadunt directè.s.immediatè in pc̄tm̄ ruēdo, nec statim pc̄tō consentiendo, imò flexuosæ tentationi resistendo, & cum quadā displicentia à statu grę decedendo. Ignis.n.charitatis tales sp nititur releuare, & ipsos ne decidant ꝑseruare, ut dicat̄ illud Ps. Impulsus, euersus sum ut caderē, & dn̄s suscepit me. Ecōtra uerò est de terrenis & peccatoribus, qa illi nō habētes retinaculū charitatis, sed potius pondus malæ inclinationis & uoluntatis, directè cadunt, & sine mora pc̄tō cōsentiunt, & impetuosè currunt, & descendunt. Apoc.18. Hoc impetu proijcietur Babylon in lacū &c.

¶Itē s̄m Pli.lib.2.c.56. Fulmina si ad leuā cadunt, bona portendunt, si uerò ad dexterā, mala. Dicit insup ꝙ fulmē nūquā ultra, qn̄q; pedes in terrā descēdit, & iō(ut ait) pauidiores altissimos specus tutissimos putant. Per fulmē fortunam intelligo, quā.s.cōstat è cęlo ex insperato uenire, & nunc ad leuā aduersitatis, nunc ad dexteram prosperitatis ad hoīes se trāsportare. Sed quid? pro certo sinistra fulmina præualent dextris, quia.s.leua & aduersa fortuna in præsenti, bonū ꝑsagit in futurum, ecōuerso aūt fortuna q̄ est in ꝑsenti dextera, & prospera significat aduersā hoī futura & aspera, qa ut cōiter præsentes tribulationes significāt futuras Paradisi cōsolationes, iuxta illud Lu.6. Beati q̄ nunc fletis, quia ridebitis. Econuerso aūt præsentes significant futuras inferni tribulationes, iuxta illud ibidē. Vę uobis diuites, q̄ habetis hic cōsolationē, qa contristabimini. Residuū si uis expone aīr, & dic ꝙ quinque pedes sunt quinque uulnera Chr̄i, q̄.s. non pōt impetus fulminis in æterna dānatione penetrare. In fouea ergo humilitatis te abscondas, uel in specu. Sepulchri uel inferni ꝑ consideratione te ponas, ut fulmen dānationis euadas. ¶Item s̄m Pli.ibid.c.56. Fulmen si hoīem uigilantē occiderit, oculos ei claudit, si uerò dormiētē occidat, oculos ei aperit. Igitur ille fulmine percussus clausis oculis inuenitur, iste uerò apertis oculis reperitur. Tale fulmen fuit Christus. Iste.n. ꝑdicādo percussit, & tetigit, & uigilātes, & dormiētes.i. Iudæos, qui habebant legis lumen, & fidei claritatē, & gentiles, q̄ in uitijs dormiebant, & habebant errorū oīum cæcitatē. Sed ꝓ certo sic factū est, ꝙ illorū uigilantiū. s. Iudæorū oculi mētis fuerunt clausi & excęcati, istorū uerò dormientiū.s. gentiliū fuerunt oculi aperti ꝑ fidē & illuminati. Et iō ipse dicit Io.9. Ego inquit in mundum ueni, ut qui nō uidēt uideant, & qui uidēt, ceci fiant. Vel dic, ꝙ fulmē est fides, q̄ uigilantes.i. scientificos, & mundi sapientes, cum oculis clausis & mēte excæcata dimisit, dormientes, uerò.i.ignorantes, & simplices illuminauit & oculos eorū aperuit, & ad cognitionē ueritatis instruxit. ad Eph.6. Surge q̄ dormis, & illuminabit te Chr̄us. ¶Sicut dicit idē Pli.de naturali historia lib.2.c.57. Tria sunt, q̄ fulmine non tanguntur, nec ab eo dissipantur, uidelicet laurus inter arbores, Aquila inter uolucres, uitulus marinus inter bestias atq; pisces. Locus.n. in quo est laurus, non fulminatur, & iō tpe fulminū Cæsar sub lauro morabatur, sicut in titulo suo dixi. Aquila ēt pro eo ꝙ à fulmine nō læditur portare Iouis fulmina dicebatur, timentes ēt fulgura, uestib.factis de uitulorum marinorū pellibus induebātur, quia breuiter ista sunt aīalia & res quæ fulmine non pereunt, & quę ēt suos possessores à fulmine protegunt & defendunt. Per laurum sp uirentē intelligo illos, qui sp uirent per honestā conuersationem, per Aquilam q̄ altè uolat, & clarè uidet, intelliguntur illi, qui altè uolant per cœlestium contemplationē, & clarè uident per discretā cogitationē, per uitulum uerò marinū qui in mari natat, & ꝑ terrā ambulat, intelligo illos qui in mari pnię & in lachrymarū & futurorū cōsideratione & amaritudine se balneant & ꝑ terrā humilitatis peragrant ꝑ bonā actionē. Igit̄ dico, ꝙ isti sunt quos fulmē ęternæ dānationis, & fulmē ardētis tētationis nō solet spūaliter occidere, aut mortē culpæ & pęnæ eis inferre, quia pro certo illi, q̄ ꝑdictis uirtutib. muniunt̄, nūquā in dictis fulminibus moriunt̄, quinimò locus, domus, patria uel ecclesia ubi tales personæ sunt, illi ēt, q̄ eorū pellib.i.eorū bona cōuersatione ꝑ imitationē se uestiūt, nunquā per fulmē tribulationis, tētationis uel dānationis pereunt aut succumbūt. Bonū est igit̄ tales secum hr̄e, & eorum cōuersationē, & uestē imitādo induere, & eorum comitiuā in domo religionis uel ecclesiæ sp esse, iuxta illud Eccle.9. Viri iusti sint tibi conuiuæ. Vel dic, ꝙ laurus significat beatū Laurentiū, Aquila Ioannē Baptistā, uitulus beatū Lucā. Isti.n. fulmine tētationis, & dānationis nō perierunt, quinimò suos deuotos imitatores à talib. fulminibus liberauerunt. Vel dic, ꝙ Aquila regina auiū est beata Virgo, uitulus pro nobis immolatus est Christus, laurus uerò significat crucē Christi &c. Expone sicut supra, uel uide de lauro & pone sicut ibi. ¶Sicut ponit idē, naturaliter in aere inferiori gn̄antur qn̄q; multę & mirabiles impressiones. Vnde ait ibidē c.58. de prodigiosis pluuijs, ꝙ qn̄ uisum est de cœlo pluere lac, sanguis, caro, lana, ferrum, lateres, & ēt(sicut supra dictum est) qn̄q; uisum pluere lapides. De oibus aūt istis exēplificat, & tpa quibus hęc facta sunt, insinuat & declarat.

Dicit.n.ꝙ lac & sanguis pluerunt, sicut est in antiquis monumentis & annalib. sub M. Attilio, & C. Portio cõsulibus. Carnes pluerunt sub L. Volumnio. & Seruio Sulpitio consulibus. Vbi ēt dicit, ꝙ ex illis carnib. nõ cõputriuit quod nõ diripuerant aues. Ferrū ēt pluit antequā M. Crassus in Parthis interēptus esset, omnesq; milites Lucani q. cū eo erant in exercitu, ferrum in similitudinē spõgiarum viderunt, qđ aruspices significare superiora vulnera cõiectabant. Lanā aūt sub L. Paulo, & C. Marcello cõsulib. dicit pluisse iuxta castellū Carissanū, iuxta qđ post vnū annū T. Annius milo occisus est, quo ēt causam dicente, lateres coctos pluisse, in actis eius refert. Ista verba pluuij mendacia reputarē, nisi ēt nrīs tpib. gigni in aere similia cõperirem. videmus. n. paruulos Buffones & ranas de cęlo in tpe tēpestatis pluere, quas constat vel in aere genitas, vel à ventis antea raptas esse, audiui ēt veridica relatione referri ꝙ circa mortē dñi Ioannis Papæ 22. in Aruernia in oppido de lõgiato, in tēpestate quadā grandis quædā imago ad formā cruxifixi de cęlo cecidit, q̄ à multis visa postea dissoluta extitit, tunc ēt (vt aiunt) grādo grossa cadebat, q̄ quandā similitudinē fiscellarū. i. illorū vasorum vbi formātur casei, cõtinebat. Non est igitur incredibile ꝙ p̄dicta pluisse dicant, qñ maiora vel similia nrīs tpib. fieri cõprobant. Ista p̄nt applicare ad Chrm̄ Deum, q. pro certo est vna mirabilis nubes, q̄ mirabilia nobis pluit, & nūc aspera nūc ꝓspera, nūc cõsolabilia, nunc tristabilia desuper nobis mittit. Igit visum est ꝙ iste nobis pluit lac. i. dulcorem consolationis, & dulcedinē doctrinæ, grę, & deuotionis. Iohel. 4. Stillabūt mõtes dulcedinem, & colles fluent lac & mel. Mittit ēt nobis carnes incoruptibiles, sanguinē. i. sacrm̄ sui benedicti corporis vel ēt beneficium suę incarnationis & suę passionis, quo. s. debēt nutriri volucres. i. viri sp̄ualis cõtēplationis. unde Ps. Et pluit super eos sicut puluerem cineres, & sicut arenam maris volatilia pennata. Item iste nobis pluit lanā. i. operimētum suæ honestę cõuersationis, ad faciendū nobis vestes virtutis, & perfectionis. Ps. Qui dat niuem sicut lanā. Itē iste nobis pluit ferrū qñq; & lateres. i. duritiā correctionis, & tribulationis, & maximè in iudicio, qñ pluet duritiā æternę damnationis, quod interpratatiuè vr̄ dicere Moyses pctōri Deut. 28. Sit cęlum quod supra te est æreum, & terra quā calcas, ferrea. Et br̄ iste est qui crucifixū. i. suum benedictum filium pro nobis crucifigendum, nobis de cęlo pluit, cum quo ēt fiscellas seu formulas caseorum. i. perfectionis regulas nobis misit, vnde ēt de ista pluuia dr̄ Esa. 45. Rorate cœli desuper, & nubes pluāt iustum. Vel si vis dic, ꝙ in tempestatis, & grandinis tpe imago crucifixi de cœlo nobis pluitur, ad demonstrandum ꝙ Deus vult, ꝙ in talibus periculis ad crucifixum, & ad Christi passionem principale refugium habeatur, & ꝙ in formula seu regula disciplinæ quilibet informetur. Vel dic, ꝙ talis nubes põt significare bonum prædicatorem vel prælatum, qui. s. p̄dicando pluit alijs lac simplicis doctrinæ, sanguinem & carnem & crucifixum. i. memoriā incarnationis & passionis dominicę, ferrum & lapides. i. memoriā dānationis futuræ, vel verba reprehensionis duræ, lanā. i. inductionē ad alios ꝓ pietatem vestiendum, formulas. i. p̄cepta vitæ ad informandū, & regulandum. Vel dic, ꝙ talis nubes est hõ pius, & beneficus, qui. s. alijs eluit. i. fundit & distribuit lac ad bibendū, carnem, & sanguinē ad comedendum, lanā ad operiendum, ferrum. i. correctionē ad castigandū, lateres uerò coctos. i. materiā ad ędificandum, crucifixum verò. i. fidem & deuotionem ad credendum, formulas. i. exēpla, & documenta ad sp̄ualiter informandum, quia br̄ benefici iusti & perfecti solent nõ solū tpalia, imò ēt spiritualia beneficia alijs pluere, & ipsos in oīb. adiuuare. Ps. Pluit illis manna & ad manducandum &c. Vel expone in malo ꝙ talis nubes est diabolus. Vel malus p̄dicator, q. s. alijs pluit lac fallacis & blandæ adulationis, carnē & sanguinem. i. carnalia exempla gulæ, luxurię & infectionis, lanam operientem. i. tegumentum falsæ excusationis uel hypocriticæ fictionis, ferrum. i. duritiā crudelitatis & inuasionis, lateres coctos. i. cocturam iracundiæ & detractionis, crucifixum. i. cruciatum tristitiæ, & desolationis, & formulas malorum exemplorum & peruersæ conuersationis. Ps. Pluet super peccatores laqueos. ¶ Item in eodem lib. 2. c. 60. de naturali historia dr̄ ꝙ olympiadæ 78. Anaxagoras prædixit ꝑ sciam cęlestem ꝙ certa die saxum erat de sole casurū, qđ ꝙ factū est interdiu. i. de die in Thraciæ parte ad Egos flumen, qui lapis ēt nunc ostenditur colore adusto. dicit autem Plin. ibidem cadere è sole lapidem crebro contigisse, seq; vnum talem in agro Vocõtiorū vidisse. Vñ ēt ait ꝙ hodie colit in Apidi Gymnasio quidam modicus lapis quem ĩ medio terrarum casurū idē Anaxagoras prædixerat. Ista aūt verba Plinij contra rõnem vñr, nisi forsan supponatur ꝙ ille lapis fulmē fuit, quod quia à parte solis cecidit, à sole creditum est venisse, vel ēt q̄ fulmina fatidica à syderibus descendere supra dixit. Quocūque ergo mõ fuerit ꝑ solē intelligo Deum patrem, q. est. s. solus lucens. Ps. Tu solus altissimus super omnem terrā. Per lapidem verò Chrm̄ Dei filium intelligo, qui. s. lapis angularis dr̄, super quo ecclesia fundat, & in quo mens humana fiduciaℓr stabilit. Iste ēt lapis dr̄ apparuisse cõbustus, qñ. s. igne passionis fuit excoctus. Quid igitur? pro certo lapis iste angularis Chrs à sole. i. à Deo descendit, & venit, q. s. pater ipsum in mundum ad assumptionem nr̄æ mortalitatis misit, Anaxagoras verò prophetarum ordinem signat, q. s. istum lapidem casurum, i. Chrm̄ à patre venturum, per cœlestem inspirationem, & sciam prædicauit. Vñ ipse sol, i. Deus pater istud Anaxagoræ, i. Prophetis diu ante promiserat, dicens Esa. 28. Ecce ego mittam in fundamētis Sion lapidem angularem preciosum in fundamento fundatum. De hoc aūt admiratur Iob dicens. Quis posuit mensuras terræ, aut quis demisit lapidem angularem eius? Vel dic, ꝙ sol iustitiæ est Christus, à quo procuidubio lapis. i. dura snīa cadet, qñ reprobos ad infernū cõdemnabit, & tradet. ¶ Inter mirabilia cœlestium impressionū non immerito põt poni illud qđ Pomponius asserit de Ideo monte, qui propè Troiam antiquitus fuit situs, & quo Paris inter tres deas de pulchritudinē certantes fingitur in iudicē vocatus. Ait. n. ꝙ iste mons orientem solem aliter quàm in terris alijs solet aspici, ostentat. Nā ex summo vertice eius speculantibus penè à media nocte sparsi ignes passim micare, & tandem appropinquante die, paulatim inuicem conuenire vñr, qui postquam simul collecti ad modum magnæ flammæ diu arserint in globum non modicum rotundati, & sic terris diutius apparentes, paulatim decrescere incipiunt, ita quod globus ille continuè minuitur, sed quanto plus decrescit, tāto lux ipsius plus augetur, qui postea clarior factus nouissimè fugat noctem, & cum die iam sol factus attollitur. Dic si vis ꝙ mons iste ecclesiam signat, quæ re vera ortum solis claritatem veræ fidei multo certiori, & differentiori modo percipit quàm aliæ nationes. Ab ipsa enim media nocte, idest ab ipso tempore legis antiquæ sol iste, idest vera fides in ipsis nubibus, idest in sanctis patribus resplenduit, in quibus sparsim, & in confuso ipsi ignes diuinæ reuelationis apparebant. Esa. 10. Erit lumen Israel igne. Tandem verò ipsa flamma antiquę fidei paulatim se conglobans, & in lumine ueritatis crescens, nouissimè in solem, idest in veram fidem conuersa est, qui. s. iam illuminat totum mundum, vt de illo cęco lumine, i. de illa antiquorum tenui fide, nunc in solem conuersa. in veram fidem mutata, possit dici illud Hest. 10. Fons paruus creuit in fluuium magnum, & in lucem solemq; conuersus est. Vel dic, ꝙ lux fuit fides ecclesiæ primitiuę, quę quidem ecclesia nocti mediæ propter tribulationum caliginem comparatur, quia. s. lux illa, idest illa fides quamuis tunc esset sparsa, confusa, & in multis ꝑ ignorantiam obscura, erat tamen per charitatem ardens, & more ignium inflammata. Ioan. 5. Erat lucerna ardens & lucens. Tandem verò ista lux fuit amplius conglobata, & paulatim ab ardore charitatis defecit, in lumine uerò veritatis creuit, ita quod in solem verę fidei finaliter se mutauit. Allega vt supra. Ista est enim veritas quòd fides primitiuæ ecclesiæ fuit in charitate magis feruida, quamuis esset in veritate minus lucida, nostra uerò moderna fides in veritate amplius lucet, sed in charitate proculdubio minus ardet. Vel dic, quòd ista impressio diuinā gratiam significat, quæ. s. nunc in nocte huius uitæ parum per veram cognitionem lucet, veruntamen per charitatem multipliciter ardet, sed ista adueniente die beatitudinis æternę, clarificabitur, & in uerum solem, idest in gloriam conuertetur, quia. s. gratia in præsenti, in futuro proficitur, & in gloriam commutatur, ita quod de globo igneo præsentis charitatis, & gratiæ perfectus sol, idest perfecta gloria formatur, & de cognitione nunc nubila, vera tandem cognitio generatur. Apoca. 21. Claritas Dei illuminabit illam, & lucerna eius est agnus. Vide supra de Media de monte Caspio.

De

De ignium mirabilibus. Cap. 62.

IGnium mirabilia multa sunt in natura, unde nota sicut tractat Pli. in fine. lib. 2. c. 108. de naturali mundi historia, ꝙ quædam sunt bitumina cognata ignium, ita ꝙ ignis undecunque uisus solet in talia bitumina trāsilire, & loca bituminata accendere, ignire & ardere. Tale bitumen dicit esse nepham, quæ est uena terræ circa Babyloniā, & in Austagenis parthiæ profluens bituminis liquidi modo, tali bitumine dicunt, ꝙ Medea pelicem cremauit, dum sacrificatura ad aras accesserat, coronam igne rapta. Et hoc sic intelligo, ꝙ illa pellex habebat coronā in qua forte Medea occultè de illo bitumine posuerat. Cum ergo illa pellex appropinquaret ut sacrificaret ad aras, raptus est ignis à bitumine, qui pellicem cremauit. Albertus ēt ait, ꝙ cum tali bitumine fiebant antiquitus falsa miracula, vngebantur. n. inde tꝑorum summitates, & sic ignis suppositus rapiebatur sursum. Igitur cauendum tale bitumen habenti, ne appropinquet ad ignem, quia ignis à bitumine raperetur, & sic portās cum suo bitumine cremaretur. Audiui etiā ꝙ totum Persarum imperium isto bitumine utitur pro lucernis. Tale bitumē est caro humana, quæ. s. de lacu concupiscentiæ sicut limus procedit, & de limo terræ originem primā traxit, & quæ etiam de lacu Babylonis. i. de confusione peccati originalis promeauit. Ista est igitur cognata ignium concupiscentiæ, quia pro certo solo uisu ignis, i. sola oblatione, occasione, uel sola præsentatione alicuiꝰ personæ per luxuriam ignibilis uel ignitæ, ignis concupiscentiæ à bitumine carnis recipitur, ita per mala desideria inflammatur. Medea ergo incantatrix. i. deceptor diabolus qñ uult pellicē. i. aīam peccatricē cōburere, & ipsam per mala desideria inflammare, solet eam tali bitumine. i. carnis amore coronare, & ipsam carnis delicijs adornare. Sic ergo mediante bitumine carnis quā immoderatè fouet, & diligit, ignis concupiscētiæ in ipsam rapit, à quo per luxuriā inflammatur, & per quē in inferno perpetuò cōcremtaur. Eze. 15. De igne egredient, & ignis consumet eos. Vel dic, ꝙ bitumen significat pctm̄, qđ proculdubio ignium infernalium est cognatū. tanta. n. est cognatio inter culpam & pœnam, inter pctm̄ & ignem æternū, ꝙ quicunque talis pcti bitumine linitus fuerit, ignis inferni in ipsum saliet, & post mortem protinus nunc cremabit. Mediante ergo bitumine culpæ tenacis & ligantis, Medea. i. diabolus, pellices. i. aīas peccatrices cōcremat, & in inferno deuastat, & deuorat. Deut. 32. Ignis accensus est in furore meo, & ardebit usq; ad inferni nouissima. Vel dic, ꝙ bitumen molle est pietas, q̄ mollis est, fluida & benigna. Ista igitur cognata est igniū charitatis, qa ꝓ certo q̄ pietatis & grã bitumine linitur, faciliter ꝑ bona desideria inflammaī. Et nota si vis de naphta, ꝙ in imperio Persidis oīs q̄dā ꝓpè mare Bacuc seu Caspiū, circa ipsam ciuitatē Bacuc, in quodā mōte profluit, & dr̄ oleū de Bacuc. In valle aūt vbi fluit, cōtinuꝰ ardet ignis. Est aūt talis naturæ, ꝙ oīa penetrat vasa terrea, ꝑter cucurbitā, si ēt ipsum in manu posueris, statim ex altera parte manus ipsum penetrasse videbis, & sit in quocunq; vase, nisi fuerit vitreū, carneū vel cucurbiteū, claudi nō uult, qa si vas ī quo est fortiter claudit, paulatim euaporat & egredit, si aūt aper tū dimittit, tunc sine diminutione seruatur, ignē sicut dictum est, de longè rapit. vñ ēt vir religiosus & prudēs frater Ioannes de Sara narrauit mihi ꝙ cū de consilio medicorū quendā antiquū fratrē sciaticū, & guttosum supra renes isto liquore inūgeret, & incautꝰ circa ignē hoc faceret, subitò ignis ī fratrē inūctū prosilit, & totā pellē eius cōbussit. Hoc applica de corde generoso cui magis cōpetit libertas q̄ seruitus, claudi. n. vel uiolēter nō vult teneri. tūc. n. magis nititur in uetitū, & tunc se mitius continet, qñ est propriæ libertati ꝑmissum. Sene. Generosus animus facilius ducit, quā trahit. Vel dic, ꝙ aliqui sunt ita ignei, ꝙ oēs clausuras penetrant, nisi forte vitrum cucurbita. i. cōsideratio fragilitatis, & Chri crucis ipsos retineat intra metas. ¶Itē Plin. de alio bitumine ꝙ dr̄ Maltha, dicit ꝙ in urbe Comaginæ Samosata stagnum est à quo ipsū fluit ad modum fluuij, quod utiq; mirabilis est naturæ, qa. s. tunc flagrat, & ardet, qñ aliquid solidi attingit. præterea ita adhæret tenaciter ꝙ tactu sequitur fugientes, sic defendere muros oppugnante lucullo, flagrabatq; miles armis suis aqs accēditur, terra tñ restringi docuere experimēta. Ista verba Plinij non bene capio, intelligo tñ ꝙ illud bitumen tunc accenditur, qñ solidā materiam tangit, & forte rō est, quia magis fortificatur contra magis resistens, sicut supra c. de fulmine dixi. Et forte iste est ignis Græcus, de quo audiui ꝙ in pane seruatur, quo si quis tactus fuerit, inflāmatur, ipsumq; limus ardens faciliter non dimittit, imò tactus sequitur fugientē. Et ideò illi, qui erant intra ciuitatem, talē limum de muris cōtra lucullum & suos milites proiecerunt, & sic arma militum quæ erant solida, statim inflāmata fuerunt, & sic muros suos à lucullo defenderunt. Igitur talis ignis aqua accendit, terra verò, arena, vel puluere mitigatur. Audiui ēt ꝙ in Vngaria Prouincia dicta Seclinagear, talis limus abundat, & de quodā mōte profluit ceræ modo: supposito ergo ꝙ bene habeā sñiam Plinij dico, ꝙ iste limus igneus significat inflammationem diabolicæ tētationis, q̄. s. à principio est sicut limus. i. mollis, debilis, & suauis, ita ꝙ si materiā mollē. i. volūtatē sibi nō resistentē inueniat, facilem. s. accendi, & quæ non multū resistat, tunc parum curat, si verò materiā inueniat solidā. i. personā fortē, & in bono proposito stabilem, & ad resistendū tētationi paratā, tunc solet iste limus. i. illa mollis tētatio in ignē conuerti, & fortius & violentius accendi, & ad cōburēdum Christi milites. i. viros iustos acrius animari, q. a. s. hostis tunc fortius tentat, qñ fortiorem resistentiam in homine considerat, iuxta illud Hiere. 46. Fortis impegit in fortē. Tali ergo modo diabolus ciuitatem malorum defendit, quia. s. milites luculli. i. Christi igne tentationis accendit. Iste ergo est ignis qui sequitur fugientes, quia pro certo vbicunq; à facie tētationis fugeris, sꝑ ignem ardentē & diabolū tētantē videbis. Aqua ēt. s. deliciarum uel prosperitatis mundanæ, illū ignem non solet extinguere, sed augere, terra verò humilitatis uel memoria mortis istū pōt solummodo eneruare, qa ꝓ certo consideratio terreitatis vilitatisq; & mortalitatis humanæ, vel terra. i. infirmitas humilitatis, uel terra, i. duritia pnīæ, & abstinentiæ, ignem tentationis diabolicæ, & inflammationē malorum desideriorum extinguit, quem aqua deliciarum & fluxibilitas rerum mundanarum accendit. Sap. 16. Ignis in aqua valebat supra suam uirtutem, & aqua extinguentis naturæ obliuiscebatur. Vel si uis dic de diabolo, q̄ plus ardet cōtra resistentes & iustos quàm cōtra sibi obediētes & impios, sicut in uitis patrum legitur, vbi vnꝰ diabolus solus visus est super vnā ciuitatē, in vno uerò collegio sc̄tōrū hoīum diaboli erant multi. plus. n. tentabant bonos resistētes, q̄ malos obedientes. ¶Itē dicit idē ibidē ꝙ multa sunt loca continuè ardentia, sicut exēplificat de Aethna ī Sicilia, de Ephestis montibus. In Lycia, de Chimera in Phaselide, de Cophāto in Bectris, de Thenocema in Aethiopia, de cāpo qui more piscinæ ad quantitatem vnius iugeris qñq; flammat in Babylonia. De Aethna aūt loquitur ibidē c. 106. dicens ꝙ aliqñ per quinquagena, & centena milia passuum arenas flammarum globus eructat, & tñ (vt ait) in eius radicibus fontes contra naturam exiliunt, cum oīs aqua deorsum feratur. Et de multis alijs terris, montibus & insulis exemplificat, q̄ cōtinuè ardent & flammant, quorum tñ (quod mirum est ut ait) materiæ sꝑ sufficiunt & abundant. Et tot inquit locis, tot incendijs rerū natura terrās cremat. In Galijs in diocesi Rutinen. mōs est q̄ à 50. annis circa, non cessauit ardere, ita ꝙ iam plures habitationes consumpsit. Ista si uis expone sicut supra c. de Aethna, uel sicut de Theonochema. c. 28. de Aethiopia. §. 6. cap. 19. §. 4. Et per istos mōtes intelligo infernum & purgatorium, ignē perpetuum continentes, vel peccatores, igne luxuriæ, auaritiæ & inuidiæ æstuantes &c. Vide ibi. ¶Inter ista dicit idem de monte prædicto & chimera & de monte Ephestis qui sunt in Lycia, ꝙ ignis ipsius Chimeræ aquis accenditur, terra aut fœno extinguitur, ut Gnidius Ctesias tradit. De ignib. etiam mōtium Ephestorum dicit, ꝙ lapides & arenæ riuorum in ipsis aquis ardent, si quis ēt baculo illo igne accēso, sulcum in terra fecerit, riuos ignium sequi narrant, aliturque pluuijs ille ignis. Tales montes, & tales terræ sic ardentes, significant ambitiosos & auaros, qui pro certo sunt ita ardentes, ambiētes & cupientes, ꝙ nulla aqua. i. nulla suba temporalis pōt eos satiare, nec ignem suæ cupiditatis extinguere uel sedare, patet, qa quanto plus de aqua. i. quanto plura beneficia, officia, lucra & munera apposueris, tanto ipsos magis per auaritiam inflāmabis, ꝙ ad petendū alia amplius excitabis. Prou. 16. Ignis nunq̄ dicit sufficit. Quid igitur pōt extinguere talem ignem? Proculdubio terra & fœnum. i. consideratio nr̄æ terreæ

terreæ mortalitatis,& consideratio nostræ fœneæ fragilitatis. Fœnum.n.quod ſm Saluatoris ſniam,hodie eſt, & cras in clibanum mittitur, fragilitatem carnis humanæ deſignat,q̃ ſi hodie uiget,cras forſitan in ariditatē mortis ſe mutabit. Eſa. 40.Omnis caro fœnum,& omnis gloria eius quaſi flos agri. exſiccatum eſt fœnū,& cecidit flos &c.Terra aūt q̃ in morte nos operit,& in quā caro humana finaliter ſe conuertit,mortē & mortalitatem ſignificat,de quo Eccl.3.De terra facta ſūt oīa,& in terram pariter conuertentur. Igitur iſta duo extinguunt inextinguibilem auaritiæ ignē.ſ.fœnum.i. conſideratio nr̄ę fragilitatis,& terra.i.conſideratio mortis & finalitatis,quia pro certo ſi quis illa bene conſiderauerit, igne ambitionis & auaritiæ, igne etiam iracundiæ vel luxuriæ non ardebit.Eſa.43.Ardor ignis non erit in te.Iſte eſt ergo quis pluuijs beneficiorū accendit,& quo ſub aqua bonorū tpaliū ipſi lapides ſanctuarij.ſ.religioſi,& clerici,& ipſæ arenæ.i. ſeculares laici comburuntur,ita ēt ꝙ lignum exinde accenſum.i. prædicatorem talibus vitijs inflammatum, riui ignei.i.mala exēpla ſequuntur,& poſt ipſum diſcurrere dinoſcūtur.Dan. 7.Fluuius igneus rapidusq; egrediebatur à facie eius. Quia bñ illud eſt verum,ꝙ ſi qs igne luxuriæ & auaritiæ accenſus fuerit, per ſulcum quem ipſe fecerit.i.per ſocietatem ꝑ quā tranſierit,riuum igneū. i. mala exempla & malos ſequentes poſt ſe habebit,& exemplo ſuo multā ſequelam hoīum inflāmabit. vnde Eſa.34.Conuertentur torrentes eius in picem,& erit terra eius in picem ardentem nocte & die,non extinguetur.Vel dic ꝙ ſolum puluis,& terra.i.ſola mors pōt ignē auaritiæ extinguere,quia ex quo auari incipiunt,ſolet ardor ſuꝰ vſque ad mortem durare.Vel dic, ꝙ tale lignū eſt hæreticus, q̃a cum iſte igne,& feruore hęreſis inflammatus fuerit & ꝑꝑ hoc etiam ignem & combuſtionem forſitā ſuſtinuerit,ſtatim malorum ſuorum ſequacium riuulum poſt ſe trahit,q̃ etiam ignei dn̄r inquantum ēt ignis ipſos poſt eum deuorat, & conſumit. Eſa.9.Veſtimentum mixtum ſanguine erit in cōbuſtionem,& cibus ignis.Vel dic,ꝙ lignum accenſum eſt vſurarius dānatus in inferno crematus, quia.ſ. talis ſolet riuos igneos trahere inquantum malos ſuos ſucceſſores & imitatores ſolet ad ignem inferni ducere,& cōbuſtionis & dānationis eorum finaliter cā eſſe,quia.n.mali filij malis parentibus & mali imitatores malis informatorib.male ſuccēdunt,ideò igniū ſuorum participes fiunt,& ſic poſt lignū ignitum, ignei riui currunt. Iſta aūt optimè figurantur in beſtia, quæ cum ſequentibus ſuis miſſa eſt in ſtagnū ignis. Apoc.19.quia proculdubio mali non ſolum in igne inferni cōburuntur,imò etiam oēs, qui ſucceſſione acquiſitorum vel imitatione eos ſequuntur. & ſic impletur illud Exo. 20. Ego ſum Deus tuus vindicans iniquitatē patrum in filios vſq; in tertiam & quartam generationē.Vel dic,ꝙ lignum accenſum riuus igneus ſequitur, inquantum.ſ.illos,qui nunc per auaritiam & luxuriā accēdūtur,riuus ignis inferni ſequitur,à quo finaliter conſequūtur & cōprehenduntur.Eze.15.de igne egredientur,& ignis cōſumet eos.¶Item idem,ſ.de naturali mundi hiſtoria lib. 2.circa fin.dicit ꝙ ager Megalopolitanorum interna patitur incēdia,frondes tñ denſi ſupra ſe nemoris non adurens, & iuxta fontem gladium ſp ardens.Item dicit,ꝙ in Nympheo exit de petra flamma,quæ pluuijs accenditur,exit & ad aquas Scantias,hæc quidem inualida cum tranſit,nec longe in aliena durans materia. Viret & æterno hunc fontem igneum contexens fraxinus.Chariſſimi,per nemora denſa quæ non adurūtur agro igneo ſubiacente, & per fraxinum ſp uirentē ſup fontem igneum,& ſuper petram ignes euomentem, poſſum intelligere quoſdā viros ſolidos & perfectos,qui dato,ꝙ ſint in fonte ignium,& in ardore tribulationis,& incendio tētationis,& ipſis occaſionib.peccati,nunquam tñ læduntur aut aduruntur per malos conſenſus & opera, uel etiā per infamiam temporalem, imò virore gr̄æ ſemper diuino munere decorantur. exēplum de illo,qui in iuuencularum medio poſitus ad luxuriam non eſt flexus,in hiſtoria Balaam. Eſaiæ 43. Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te. Vel pōt allegari de beata Agnete, vel Agatha vel Cecilia,quæ adhuc viridis iuuenis & tenella in igne fuit poſita, & tñ ignis incendijs non eſt vſta. Vel dic, ꝙ iſte ignis charitatem ſignificat,quæ arbores virentes.i.perſonas honeſtas portat,& iuxta gelidum fontem tribulationum perſeuerat & durat,& è petra.i.ex cordib.duris,firmis & ſolidis pluuiarum.i.tentationum occaſionem eructat & emanat,q̃a pro certo corda firma & fortia tunc fortius per bona deſideria flammant,cum pluuiæ tribulationum vel tentationū ea excitāt & infeſtāt. Quod potuit figurari Iud.6.ubi dr̄,ꝙ cū Gedeō carnes & ius carnium ſuper petrā poſuiſſet, Angelus dn̄i virga tetigit,aſcenditq; ignis de petra,& carnes azimosq; panes conſumpſit. Sic verè qñ carnes. i. aliquæ carnales tētationes & tribulationes ſuper petrā. i. ſuper virum iuſtum & ſolidū immittunt, tunc tactu Angeli.i.rōnis imperio flamma charitatis & boni feruoris eructat,q̃ carnē.i.carnalē tentationem cōſumit,deuorat & deuaſtat. Eccl.38.Vapor ignis urit carnes eius.Vel dic,ꝙ petra eſt Chr̄s,q̃ tunc ignē Spūs ſancti nobis mittit,qñ pluuias.i.orōnes deuotas à nobis recipit atq; ſentit.Vel ēt ꝑ ignē intelligo uerbū Dei,iuxta illud Eccl.48. Surrexit Helias quaſi ignis cōflans, & verbū eius ardebat vt facula.& Hie.5.Ecce ego do verba mea in ignē. Si igit̄ ꝑdicator vult ignē.i.verba,vel ignē.i.Spūm ſanctū tā ꝓ ſe q̃ pro auditorib.impetrare,& à petra Chr̄o extrahere, neceſſe eſt primū pluuiā lachrymarū,deuotionis & ꝑcū interuenire, q̃a ꝓ certo petra.i.Chr̄s talē ignē nō fundit,niſi cū quis ipſum pluuijs orōnum perfundit. Eccle.22.Ante ignē camini vapor & fumus inaltat̄. Et pone ſi vis figurā ꝑdictā, ꝙ.ſ.ignis de petra tunc exit,qñ ſacrificiū à Gedeone deſuper ponit̄,q̃a pro certo tunc à petra Chr̄o ignis Spūs ſancti vel verbū ignitum elicit̄,qñ ſacrificiū ſpūs cōtribulatus offert̄.Vel dic, ꝙ petra eſt hō induratus in malo,q̃.ſ.ignē malorū verborū tūc euomit, qñ pluuiā alicuiꝰ exterioris occaſionis ſentit,q̃a.ſ.multi ſūt, q̃ ad modū petrę nihil vn̄r ſentire,imò patiētes & imobiles vn̄r eſſe, verū ſi aliqua iniuria ipſos tetigerit, ignis impatiētiæ ſtatim ab eis ꝓſiliet. Eccl.20.Apertioris illius inflāmatio. Vel dic,ꝙ ignis luxuriæ,& auaritię,tūc ī hoīe forti & petreo ſcit̄,qñ deliciarū pluuijs irigat̄.Vel dic,ꝙ petrę.i.duri & crudeles tūc ignē rapinę cōcipiūt,qñ pluuiā.i.tpalē ſubam in vicinis,& ſubditis eſſe noſcunt,& tūc ad rapinā fortius innituntur,qñ parata ſubditorū pluuias ſeu diuitias contemplātur. Eccl.28.Scd̄m ligna ſyluæ exardeſcit ignis.¶Itē idē ibidē ait, ꝙ in agro Sabino & Sidicino lapis eſt q̃ iniunctus flagrat.In Salētino ēt oppido Inatiū impoſito ligno in quoddā ſaxū ibi ſacrū flāma ꝓtinus de lapide aſcēdebat.Tale ſaxū eſt Chr̄s, quia ſi ab ipſo vis ignē Spūs ſancti vel feruorē charitatis hr̄e ipſum mediante ligno.ſ.mediante crucis memoria debes ꝑ orōnē tangere,& eū ēt in perſonis pauperū debes per eleemoſynas vngere,& linire.Chr̄s.n.ſi pauperi bene feceris, reputat factū ſibi,& ſe ī pſona eius iudicat eſſe vnctū, cū dicat Eſa.28.Reficite laſſum,& ecce hoc eſt meum refrigeriū.Matt. 25.Qđ vni ex minimis meis feciſtis,mihi feciſtis. In perſona ergo pauperū Chr̄m vngamus,& ligno crucis per paſſionis ſuæ memoriā ipſum tangamus,& ſic ignē Spūs ſancti & gr̄æ, feruorisq; & deuotionis aliorumq; beneficiorum ſuorū ab eo acquiremus. Allega & pone figurā de ſacrificio impoſito lapidi ſicut ſupra §.ꝓximo. Vel dic,ꝙ vnctura deliciarum petrā.i.fortia corda facit ꝑ cōcupiſcentias accendi,q̃ aliàs erāt frigida & tēperata.Vel dic,ꝙ lignū, i.hō tūc per bona deſideria accendit̄,qñ lapidi Chriſto vel cuilibet ſctō viro aſſociat̄,& coniūgitur,vel per deuotionem ēt applicatur. Gen. 22.Ecce inquit ignis,& ligna. Vel ecōtra dic,ꝙ ille faciliter ignibus tentationū vritur,q̃ ſaxis.i.duris,& obſtinatis hominib.copulat̄. Addit idē Plin.inter miracula igniū de ſpeculis cōcauis,in.q̃b.ad radios ſolis ignis gn̄at̄ & rapit̄, & facilius, q̃ vllus alius ignis in eis accendit̄.Sic verè qñ cor humanū eſt ſpeculum.i.ſpeculare,clarum,& mundum,& per humilitatē cōcauum,tunc ſolet ignis charitatis,& Spūs ſcti ī in eo accendi,ita ꝙ ipſum ſolent ſpūaliter inflāmare.¶Itē idē ait ꝙ Hiera inſula in medio mari ardet. Aeolia inſula iuxta Italiā cum ipſo mari cōtiguo arſit per plures dies ante ſociale bellū donec legatio ſenatus piauit. Dicit ēt idem ſm auctores,ī ſubiectis Aritiæ aruis ſi carbo deciderit,ardere terram. Ego autem audiui illum montem Rutenem, qui continuè ardet in Gallijs,dudum per quēdam ruſticum incendium incœpiſſe, q̃ à caſu in cauerna uel alibi ignē poſuit,q̃ inueniēs terrā & lapides cōbuſtibiles poſtea nō ceſſauit,ita ꝙ duas leucas terrę(vt dr̄)iā cōſumpſit,& multa oppida deuaſtauit. Dicit etiā Pli.Traſymenū lacuū ſemel totū arſiſſe.In Lacinia ēt Iunonis ara cineres ſunt immobiles ventis vndiq; flantibus.Ignes ēt (ut ait) qñq; erumpunt non ſolū ex aquis,ſed etiā ex corporibus

ribus humanis emicant. Dic, quod sic fit hodie, quia scilicet nos videmus terras, domos, societates & villas per discordiam accẽdi & ardere, & quomodo per vnũ solũ carbonẽ, id est per vnum solum maledictũ verbũ vel relatũ, vel modicam iniuriã patriã totam guerris, bellis, & litibus inflãmari. Ideò bene dicitur Eccl. 11. A scintilla vna augetur ignis, & à doloso augetur sanguis. Bene ergo dicitur Eccl. 8. Ne incendas carbones peccatorum, ac si dicat. Nõ des occasionem peccatoribus, scilicet obloquendo vel iniuriando, vt per iracundiã accendantur. Modica enim occasio fuit cã excidij Troiani, quia scilicet Laomedõ rex Troianus mandauit Herculi & Iasoni quod sub pœna mortis à portu quodam regni sui, vbi causa spatij applicauerãt, recederent & abirẽt, quo indignati tandem ipsum Laomedonta occiderunt, propter quod Priamus filius fecit in Græcia rapi Helenam, cuius occasione cõgregati Græci, Troiam decennio obsessam finaliter destruxerunt. A modica ergo scintilla augetur ignis. Vel si uis applica illud de insula Hiera ad dãnatos, qui in mari, id est infra mediũ terrę, & maris perpetuò cõburuntur. ¶Item idem ibidẽ, scilicet de naturali historia lib. 2. in fi. dicit, quod Seruio Tullio dormienti in pueritia, flamma emicuit ex capite. Lucium Martium interemptis Scipionibus concinantẽ, & milites ad vltionẽ exhortantẽ, simili modo arsisse Valerius Antias tradit. Per istos intelligo principum & tyrannorũ malos consiliarios, ex quorũ capite, id est ex quorũ sententia & ordinatione procedit ignis, id est violentia rapinarũ, sicut patet, quia scilicet tyrãni tot exactiones nõ facerent, nisi illud ipsi mali consiliarij primitus ordinarẽt. Iud. 9. Egrediatur ignis de rãno, & deuoret cedros libani. ¶Adhuc idem ibidẽ dicit, quod in Aethiopia est mõs Hesperius, iuxta quẽ stellarum modo campi nocte lucent. Dic quod iste mõs significat hypocritas, qui exterius stellati virtutibus esse videntur, & tamen ardere per malas concupiscentias dinoscuntur.

De mirabilibus in auium natura. Cap. 63.

De auibus ẽt multa mirabilia possunt dici. Vñ nota quod secundum Pli. lib. 10. c. 25. mirabilis est inter aues temporum dñia, quia scilicet quædam sunt, quæ perpetuò nobiscum sunt sicut columbæ, quædã sex mensib. vt hyrundines, quædã tribus tñ, vt turdi, & turtures, & quæ cum fœtum eduxere abeunt, vt graculi, & vpupæ. Sic verè inter nos diuersimodè perseuerant diuersi, & hoc cum Deo per gratiã, vel nobiscũ per amicitiam, quia scilicet quidã sunt perpetui sicut columbę, id est simplices, fideles, & boni, quidã verò temporales, & alij citius, alij tardius recedentes, & secundum magis, & minus perseuerantes, in fine tñ recedentes, & desistentes, sicut sunt falsi amici, & hoĩes incõstantes, & vani, qui, scilicet in ęstate, id est in prosperitatis tempore nobiscum sunt, in hyeme verò, id est in aduersitate & tentatione recedunt. Eccl. 6. Est amicus socius mensæ, sed non permanebit in tempore necessitatis. ¶Itẽ secundum quod ponitur lib. 10. de naturali mundi historia. c. 29. mira naturæ est differentia, quæ volatilium alia alijs locis negat, tanquam genera frugum fructuumve. Quænam naturæ (inquit) est his inuidia, aut qui terrarum dicat auibus termini? quasi dicat, mirum est. Et breuiter istud est verum quod tam de herbis, & arboribus, quam de animalibus, & volatilibus, & piscibus nũquam oĩa in locis oĩb. esse pñt, & quod diuersa diuersis locis insunt quod rerum copiæ secundum loca distinctæ sunt. Sic verè est de bonis tam gratiæ, quam fortunæ. Ista enim & locis & in personis sunt diuersimodè distributa, & nunquam vni omnia sunt collata, quinimò illud quod vni superest, solet alteri deficere, & nunquã oĩa possunt in singulis abundare, sed quædam aliquibus, quędam alijs dominus solet dare. Ideò bene dicitur 1. ad Cor. 12. quod diuisiones gratiarum sunt, vnus aũt spiritus diuidens singulis prout vult, alij enim datur sermo sapiẽtiæ &c. ¶Item secundum Plin. ibid. cap. 19. Rhodus Aquilam non habet, Larius lacus Italiæ iuxta Alpes ciconias nõ admittit, quod ẽt de Fidenatæ agro iuxta vrbem asserit, quia scilicet ibi ciconię nec pullos nec nidũ faciũt. Aedem Achillis in insula Ponto nulla auis inuolat. Romæ etiam in templum Herculis nec musca nec canis intrat. Cretam insulam noctua non habitat, sicut ẽt exemplificat de multis alijs. Istud ergo potest applicari, & in bono exponi. Vnde dic, quod Aquila altè volans significat superbus, ciconia quę venenosa comedit significat inuidos, qui, scilicet de venenis, id est de malis aliorum gaudent. Per aues (quæ ab a, quod est sine, & via dicunt) intelligo incontantes & deuios. Per muscas quæ cadaueribus insident, intelligo luxuriosos. Per canes verò qui latrando mordent, intelligo detractores & maledicos. Per noctuas quæ debiliter vident intelligo infideles & hæreticos, & per talia loca quæ isti habitare nequeunt, intelligo loca sancta & status perfectionis & virtutis, scilicet ecclesiã, religionem, tẽpla, oratoria & ipsum Paradisum, quia pro certo talia loca nõ inhabitant à talibus, quia scilicet mali nõ libenter morantur in perfectionis statibus. Nõ sunt enim Aquilæ, id est superbi in rhodo, id est in rosione pœnitẽtiæ, ciconię in lario lacu, id est humectatione beniuolẽtiæ, aues, id est deuij & intestabiles in ęde Achillis fortissimi, id est in fortitudine permanentiæ, canes, id est detractoress & muscę, id est luxuriosi in tẽplo Herculis (qui fuit sapiẽtissimus), id est in statu sapiẽtiæ, noctuæ verò, id est hęretici in creta, id est in credulitate fidei & verę sciæ. Bene ergo dicitur de quolibet, bonorũ statuũ illud Apoc. 22. quod non intrabit in eã aliquid coinquinatũ aut immundũ. Econtra verò de mũdo sub figura Babylonis dicitur Apo. 18. Cecidit inquit Babylon magna, & facta est habitatio dęmoniorũ, & oĩs spũs immũdi, & custodia oĩs volucris immũdæ & odibilis. Vel põt dici ecõtrario quod ista loca significãt malos status, malas societates, infernũ, & hmõi, quia ibi nõ inueniunt Aquilæ, id est contẽplatiui, ciconia quæ se purgat, id est pęnitẽs & sic de alijs. Expone si vis. ¶Quædã sunt aues quę oĩ anno mutant colorẽ. Vnde idẽ ibidẽ ait, quod merula ex nigra rubescit, turdus æstate circa ceruicẽ uarius est, hyeme concolor. De grue ẽt dicitur, quod oĩ anno variat colore, & de multis alijs exẽplificat. Sic verè boni colorẽ suæ cõuersationis diuersimodè uariãt, & secundum quod requirit tempus, actus & locus, diuersimodè eã mutat. Eze. 16. Sumpsisti vestimẽta tua multicoloria. Vel dic econtra de varijs & vanis secularibus, qui quasi oĩ anno colorẽ, id est exteriorem apparentiam in vestibus & gestibus mutãt &c. ¶Aues diuersificantur in nidificando. Vñ ait idem ibidẽ, quod quędã nidificant in terra, sicut merops, quædã nidificãt in specu sex pedũ defossa altitudine, quædã in arborum foraminibus, sicut pici martij, quidam in foraminibus petrarũ, sicut columbæ & passeres, quędã in domibus, sicut hirundines, quidã verò in arboribus, sicut picę, quędã suspensę in arboribus, sicut galguli. Nam (vt dicit idẽ) galguli aues sunt quæ pedibus pendentes ad arbores somnum capiunt. In Scythia etiam auis est, quæ in pelle leporis suspensa in cacumine ramorum suspensa cubat, sicut dicit idẽ c. 33. De orolo ẽt idẽ quotidie experimur, videmus enim quod in ramis pendet, ac si esset vna bursa. Sic ẽt hoĩum varius est cõuictus, & diuersi diuersimodè cubant, & diuersis negocijs diuersimodè occupant & vacãt. Igitur exponamus de malis, quia scilicet quidã sunt qui nidificant in terra, id est in terrenis, id est profundè metalla inuestigãdo, contra quos dicitur in lib. 2. de naturali historia. c. 65. Penetramus inquit in viscera terrę auri & argenti venas fodientes. sequitur. Si vlli essent inferi, iam profectò illos auaritia refodisset. Item quidã sunt qui nidificant, & se occupant in arboribus, scilicet fructus frugum & arborum aggregando, quidam in petrarũ foraminibus, scilicet ædificia faciẽdo & diligẽdo, quidã in domibus hoĩum, id est regũ & prælatorum curias sectãdo, & mũdana frequẽtãdo. Matt. 11. Ecce qui mollibus vestiunt, in domibus regum sunt. Quidam uerò suspensi nidificant, semper ambitiosè alta quęrẽdo, & per spem altioris promotionis semper in suspenso manẽdo. Iob 7. Elegit suspẽdiũ anima mea. Quia proculdubio multi sunt qui suspensi suauius dormiũt, quia scilicet dũ sperãt ad altiora prouehi, illa suę spei suspẽsio est ipsis solatiũ requiei. Isti enim in pelle leporis dicuntur se suspẽdere, inquantum mediãte pelle substantię tẽporalis, & villis diuitiarũ sperãt ad alta fastigia peruenire. Substãtia uerò tẽporalis pellis leporis dicitur, pro eo quod est fugax, & leporis more cõtinuè fugit & labitur. In ista ergo superbi nidificãt, per rõne diuitiarũ supbiunt, & in alto se suspendi & promoueri sperant. ad Heb. 11. Circuierunt in melotis & pellibus caprinis. Vel dic ecõtra de bonis, quod quidã manẽt in terra per mortis, & inferni consideratione, quidam in arborũ foraminib. per plagarum Christi cõpassionem, quidã in arboribus per ipsius crucis deuotionem, quidã in petris per virtutũ constantiã & durationem, quidam in suspenso, scilicet altè in Paradiso per cõtẽplationẽ & affectionẽ, quidã in domibus, id est in mũdi hospitijs & negotijs per uitæ actiuę gubernationẽ. Sic ergo patet quomodo aues in diuersis nidis hospitãtur, & quomodo iusti diuersis locis & statibus distinguũtur. ad Rom. 12. Oĩa membra corpis nõ eundẽ actum habent. ¶Differunt aues in vociferando, quia, scilicet quidam vociferant gemendo, sicut columba, quędã roboando, sicut Aquila, quędã, sibilãdo, sicut Philomena, quędã mugiẽdo, sicut auis, quę dicitur taurus, quæ inuenitur in agro Arelate secundum Pli.

lib. 10.

lib.10.c.42.quædam hinniendo, ficut auis, quæ dr̃ anthus, ſm eundẽ ibidẽ, quædã aũt docentur loqui ficut hõ, vt cornix pica & pſitacus. Sic verè inter hoĩes eſt magna diuerſitas in loquẽdo, quidam.n. gemũt ꝑ hypocriſim & fictione alij roboãt per iactantiã & elationẽ, alij ſibilant ꝑ fallaciam & malã ſuggeſtionẽ, alij mugiunt ꝑ triſtitiã, & detractionẽ, alij hinniunt ꝑ malũ appetitũ & affectionẽ, alij verò ficut hõ loquunt per blanditiã & adulationẽ. Iſtæ ſunt igit illæ varietates vocũ, de q̃b. dicit Paulus 1. ad Tim.6. Prophanas vocũ nouitates deuita. Vel dic in bono, ꝙ quidã loquunt gemendo per contritionẽ, quidã roboãdo per altã prædicationẽ, quidã ſibilãdo per dulcem monitionẽ, quidã mugiẽdo per fletũ & lachrymationẽ, quidã hinniẽdo per deſideriũ & affectionẽ, quidam ficut hõ verba formando ꝑ diſcretam & rõnabilem locutionem &c. Act.2. Loquebantur varijs linguis magnalia Dei. ¶Cũ in terra & in aqua infinita fint aĩalia docibilia & domeſticabilia, ſm Plinium lib.10.c.45. ficut inquit, patet de elephantibus, q̃ iuſſa faciunt, de leonibus, q̃ iugum ſubeunt, de vitulis marinis, & de alijs natatiliũ generibus, quę manſueta fiunt, mirum eſt (vt ait) ꝙ hirũdines inter volucres, mures verò inter quadrupedes nõ miteſcunt, nec diſcere quicquã pñt. Sic verè cum nõ fit dare aliquod genus hominum peccatorum, fiue fint elephantes.i. villoſi & diuites, leones.i. ſuperbi & magnates, vituli.i. luxurioſi & laſciuientes, quin poſſint mite fieri & conuerti (Iaco.3. Omnis enim natura beſtiarum, ſerpentum & volucrum & cæterorum domamtur, & domita ſunt ab humana natura) duo tamen ſunt genera peccatorum, quæ indocibilia ſunt, & quæ cõuerti ad bonũ, ſeu domeſticari nõ poſſunt, & iſti ꝑ certo ſunt hirundines volantes.i. hæretici, & de ſua ſcia præſumptuoſiores, mures rodẽtes.i. obloquentes & detractores. Hæretici.n.q̃ more hirũdinis credũt ſe in aere diuinæ gratiæ viuere, nec ſciũt ſe errare, imò credũt benefacere, nõ pñt corrigi detractores, qui alios conſueuerũt ridere, & de oĩbus maledicere, uñ cõſueuerunt faciliter emendari. Eccl.1. Peruerſi difficilè corrigunt. Iſtis ergo indocilibus põt dici illud Hier.13. Si mutare põt æthiops pellem ſuam, & pardus varietates ſuas, ſic & vos poteritis bonum facere, cum didiceritis malũ. Vel ſi vis dic de rudibus, qui ſunt indociles ad omne bonum. ¶Plin.lib.10.c.48. nominat aues nouas & fabuloſas. Dicit enim ꝙ lagopus auis eſt, quæ hẽt pedes ad modũ leporis, corpus vero ſimile columbæ. De pegaſo etiã meminit c.ſequenti, quæ eſt auis habens caput equinum, de gryphe, quę leonis & Aquilæ habet formã, de tragophanade, q̃ eſt auis cornuta, de ſyrenis, quæ dñr aues cum facie virginea. hæc enim fabuloſa reputat idẽ Plinius, licet Dino Clearchi celebrati auctoris pater ſyrenas tales in Indijs eſſe dicat. Iſte etiam lib.11.c.39. loquitur de ſtryge, quæ dr̃ auis quæ catulos ſuos lactat, dicens ſic. Eſſe (inquit) in maledictis antiquis ſtrygem conuenit, ſed quæ ſit auium, nemini conſtare arbitror. Igitur vide de iſtis in titulis ſuis, de ſyrenis libro de animalibus de tragophanade verò & pegaſo titulo de Aethiopia. c.19.§.11. de lagopo verò potes exponere ꝙ ſignificat bonos timidos, qui more leporis habent pedem paratum ad fugiendum peccati occaſionem, & more columbæ ſimplicem hñt intentionem, & ſemper gemunt per contritionem. Cant.8. Fuge dilecte mi &c. Vel dic, ꝙ iſti ſunt hypocritæ, q̃ vident eſſe ſimplices & columbini, in pedibus tamen.i. in affectib. ſũt fugaces & leporini. De ſtryge verò dic, ꝙ ſignificat adulatores, qui auditores ſuos lactant, & tamen à Deo maledictionẽ reportant. Credo ꝙ iſtę ſtryges ſunt illæ phantaſiæ quas ſimplices dicunt de nocte incedere, & paruulos ſoluere & cremare, quæ credi debent fabuloſa &c. ¶Democritus ſecundũ Plin. vbi ſupra nominat certas aues de quarum mixto ſanguine dicit naſci quendam ſerpẽtem, qui ediderit, voces auium intelligere poterit. Serpens iſte ſignificat Chriſtum, qui.ſ. de ſanguinibus auium.i. de parentela ſanctorum patrum extitit generatus. Iſtum ergo ſi per fidem comederis cantus auiũ.i. dicta & vaticinia prophetarum intelligere poteris. Vel ẽt ille, qui ipſum dignè in euchariſtia comederit, cantus auiũ.i. laudes Angelorũ in Paradiſo finaliter intelligit & audit. Eſa.52. Ecce intelliget ſeruus meus Iacob. ¶Dicit Plin.lib.10.cap.50. ꝙ M. Lelius ſtrabo primus fuit, qui auiaria inſtituit, aueſq; natura liberas, in certis locis vel ad cantandum vel ad saginandum incluſit. Ex eo inquit cępimus animalia in carcerib. coercere, quibus natura cœlum aſſignauerat. Dicit aũt idem Plin. ſequenti c. ꝙ Clodius Aeſopus hiſtrio tragicus vnã patinã cum auibus voces humanas imitantibus habuit, qui ſexcentis ſeſtertijs taxata fuit. Iſtas aũt aues idem Aeſopus ita care emerat, nulla alia illectus ſuauitate, niſi vt imitationẽ hoĩs manducaret, dignus prorſus filia à quo deuoratas diximus margaritas, nec eſt facilè inter duos iudicium turpitudinis, niſi ꝙ minus eſt ſummas rerum naturæ opes, quàm linguas hominum cęnaſſe. Illa verba Pli. obſcura intelligo ſic, ꝙ.ſ. iſtum Aeſopum, qui emerat tanto precio aues, loquentes pro cęna ſua, dicit eſſe dignum hr̃e illum pro filio qui in cœna margaritas vorabat, quia ſ. ſupra lib.9.c.25. dixerat idem Plinius Clodius iſtius Aeſopi filium relictis ſibi à patre opibus affluẽtem, margaritas in aceto ſolutas ſorbuiſſe. Quod etiam ibidẽ de Cleopatra regina dicit, quæ cum Antonio Imperatori diceret quod valorem centum ſeſtertiorum vno hauſtu biberet, unam de duabus margaritis, quæ in auribus eius pendebant, quæ verè erat (ut ait Plin.) ſingulare, & unicum naturæ opus, in aceto poſuit, quam ſtatim ſolutam abſorbuit, & ſic ſuũ dictũ, impleuit. De ipſo aũt Clodio dicit idẽ ꝙ uniones, ideſt margaritas ſorbebat, & hoc ſolum vt experiretur ĩ gloria palati, quid ſaperẽt margaritæ. Quærit ergo quis de dictis patre, & filio, vter fuerit luxurioſior, an.ſ. pater Aeſopus, qui linguas hominum, ideſt aues linguis hominum loquentes cœnauerat, an Clodius filius eius, qui ſummas naturæ opes.ſ. margaritas ſorbuerat. Iſta expone ſiue allega exemplariter de guloſis, qui tanto precio emunt cibos, & res non timent comedere precioſas. Vel etiam de fatuis curioſis, qui nulla neceſſitate ducti, ſed ſolum curioſitate ſciendi quid ſapiant aut quid ſint illa, quæ audiunt, quanquam ſumptuosè experiri uolunt. Vel dic, quòd iſte Aeſopus ſignificat inanis gloriæ appetitores, qui ſcilicet linguas hominum.i. laudes adulatorum care emunt, inquantum pro laudibus acquirendis multa bona expendunt, & multa mala incurrunt. ¶Natura miro modo recompẽſat beneficia ſua, quia ſi quis in vno deprimitur, in alio releuatur. Et inde eſt ꝙ dicit Plin.lib.10.c.52. ꝙ fœcundiores ſunt aues fugaces, quàm fortes, quia.ſ. illud quod minoribus, & fugacibus deficit in virtute, vult ſupplere natura in ouorum & pullorum fęcunditate. Et econtrario, quæ ſunt in uiribus fortiores, ſunt in fœtibus rariores, ficut patet de Philomena minima, quę plura oua in duplo parit, q̃ Aquila. In alio etiam apparet recompenſatio naturę. Dicit.n. idem ibidẽ c.57. ꝙ in auibus fęcundis, & in alijs eſt crebrior fœtus, in alijs autem numeroſior, q̃ a.ſ. multæ ſunt, quę ſimul multos pullos pariunt, ficut iſtæ paruę auiculæ: alię verò, quę paucos ſimul, veruntamen multotiens in anno, ficut ſunt columbæ, quæ ſimul non pariunt niſi duos, veruntñ decies põt parere oĩ annо. Sic ergo poſſumus dicere, ꝙ cũcta, q̃ ſunt naturæ, quandã ęqualitatem hñt, quia quantum quis in vno pręualet, tm̃ in alio ſuccumbit, & qui in vno deprimitur, in alio releuatur. Iſtud ergo potes applicare ad fœcunditatem virtutum, & morum tam naturaliũ, q̃ gratuitorum, in quibus pro certo plus abundant illi, qui in viribus t̃palibus, & in mundi proſperitate minus vñr valere, minus verò illi qui in mundo gradu, gñe & potentia vñr alijs præpollere. Vt cõiter.n. illi q̃ ſũt fugaces, debiles, & inertes.ſ. pauperes, & de humili plebe nati fortioribus.i. diuitib. potentiorib. & nobilibus in ſcientijs & virtutibus fœcundiores ſunt. & ẽt ipſi boni inter ſe adęquantur, inquantũ.ſ. illi, qui minus de bono ſimul faciũt abũdantius, & amplius, ficut ad litteram videmus de dantib. eleemoſynas, quorũ quidã dant ſępe, ſed modicũ, alij verò dant tardè, ſed plurimum. Bř diſcurre per omnia, quia ſi attendas, tu inuenies oẽs hoĩes (oĩb. conſideratis) in ſuo gñe æquales, quia plerunq; qui vno deficit, in alio pręcellit, & qui in vno alios antecedit, in alio deficit, & ſuccumbit. Teſte.n. eod. Pli. Rerum naturę nihil eſſe placuit ſine pari. ¶Multę ſunt aues, quę bis in anno pariunt, quando.ſ. ad fouendum prima oua, aliquod adiutorium inueniunt. Vñ exẽplificat Pli.lib.10.c.29. de pauone & anſere, quorũ ſi prima oua à gallinis fouentur, iterũ ouãt, & pullificant illo anno. Hoc igit applicari põt ꝙ bona plura facimus, & pullos, & oua bonorũ operum emittimus, ſi bonũ adiutoriũ habeamus, & ſi aliquos bonos q̃ oua .i. initia noſtra, vel noſtra bona propoſita doctrinis & exemplis foueant inueniamus. Bene ergo dicitur Prou.18. ꝙ frater qui adiuuatur a fratre, tanquam ciuitas firma. Reliqua de auibus vide ſupra lib.7. vbi ad plenum dixi de omnibus.

De

De Maris mirabilibus. Cap. 64.

MAris mirabilia ſunt multa. Vnde nota ꝙ Plin.lib.2.c.90.
dicit, ꝙ olympiadis 143. anno tertio in ſinu Thuſco in-
ſula ardens de profundo maris erupit, circa quã cũ multi pi-
ſces fluctuarent, oẽs, qui de illis piſcibus comederũt, mortui
ſunt. Talis inſula eſt diabolus, qui.ſ.de abyſſo inferni venit &
erumpit, & ad nobis nocendum exæſtuat, piſceſq; veneno-
ſos.i.peccatores ſecũ trahit, quos qui ꝑ imitationẽ comedit,
mortẽ culpæ & pęnæ incurrit. Qđ ẽt de antichriſto põt dici,
qui de abyſſo æternæ damnationis exurgens, & per mala de-
ſideria ſp ardens, alioſq; per tribulationes cõburens, piſces
venenoſos.i.malos diſcipulos ſecum habebit, quos qui ꝑ imi
tationẽ ſibi incorporauerit & comederit, ſpũaliter & ęterna
liter interibit. ¶Item ibidem.ſ.de naturali hiſtoria lib.2.c.100.
dicit, ꝙ cum bis tm̃ in die naturali oceanus habeat fluere, &
refluere, fit tñ qñq; aliqua ratione occulta, ꝙ pluries fluit &
refluit omni die. Vnde ait ꝙ in Euboea & quibuſdã alijs locis
ter in mẽſe, ſ.ſeptima, octaua, & nona die, æſtus maris ſepties
recipocrat fluxum ſuum. Sic ẽt debent clerici & religioſi nõ
ſolum bis in die, imò & ſepties dicere horas ſuas, iuxta illud
Pſ. Septies in die laudẽ dixi tibi. Fluere. n. & refluere, venire
& diſcurrere ad eccleſiã tenentur, quouſq; numerus ſeptena
rius impleatur, vt.ſ.ꝑ ipſos in matutina, prima, tertia, ſexta,
nona, veſpere, & cõpletorio, per iſtos ſeptenarios dño laus
reddatur. Vel dic, ꝙ in menſe vitæ noſtræ debemus per triduũ
ſepties fluere.i.in fide ſanctæ Trinitatis fluxum ſeptem virtu
tum, vel ſeptem miſericordiæ opera exercère. Et ſic de quoli
bet viro perfecto poterit dici illud Iob 42. Erant aũt ei ſeptẽ
filij, & tres filiæ. Vel dic, ꝙ oceanus eſt peccator, qui.ſ.per ſe-
ptem vices.i.per ſeptem peccata mortalia refluit, dum in mẽ
ſe, & lunatione huius vitæ in triduo trium concupiſcentia-
rum exiſtit. ¶Itẽ ibidẽ dicit, ꝙ aliquæ ſunt aquæ quæ oceano
& eius fluxui ſe cõformauit. Vnde dicit, ꝙ in Gadibus propè
delubrum Herculis quidam fons eſt incluſus ad putei modũ,
qui motum ſequitur oceani, quia.ſ.oceano creſcẽte creſcit,
& decreſcẽte decreſcit. Idem etiam dicit, ꝙ contra Timauũ
fluuium parua inſula in mari eſt cum fontibus calidis, qui pa
riter cum æſtu maris creſcunt minuunturq;. Oceanus qui mũ
dum circuit eſt Chriſtus, qui orbem ſua prouidentia conclu-
dit, vel ẽt bonus prælatus, qui collegium ſuum ſua diligẽtia
cingit, vel ẽt vir ꝑfectus qui orbẽ ſuæ cõſcientiæ cõtinuè exa
minãdo circuit, & diſcutit. Puteus & fons calidus eſt bonus
ſubditus, per humilitatem profundus, per charitatem ferui-
dus & fęcundus. Igitur dico, ꝙ fons ſeu puteus.i.bonus ſubdi
tus, qui delubro Herculis.i.templo Chriſti (quod eſt eccleſia)
eſt propinquus, debet oceano.i.Chr̃o, pręlato vel viro perfe-
cto ſe conformare, eorumq; motum & opera frequentare, ip
ſoſq; per obedientiã & imitationẽ ſequi, & ad eorum exem-
pla, & uotum ſeipſum in ſtatu minuere vel augere, & cum ip
ſis per humilitatẽ minui, & per charitatẽ creſcere, & vigere,
dicens ipſorũ cuilibet illud Mat.8. Magiſter, ſequar te quocũ-
que ieris. Vel dic, ꝙ oceanus eſt diabolus, vel etiã fluctuoſus
mundus, quorum.ſ.motib.i.voluntatib.& morib.putei.i. ma-
li religioſi & clerici ſe conformant, moreſq; ipſorum in ſuis
actib. repræſentant, & maximè illi, qui ſunt fontes calidi.i.il-
li quos ardores auaritiæ & luxuriæ exagitant, & inflammant,
ſicut ad litteram videmus de multis fatuis religioſis & cleri-
cis, qui in geſtib. ſecularib. ſimiles eſſe ſtudent, dicentes ꝑſum-
ptuosè illud Eſa.14. Aſcendam ſuper altitudinẽ nubium, ſimi
lis ero altiſſimo.i.mundo. Vel dic contra ruſticos diuites, qui
ſe ſtudent nobilibus conformare. ¶Item ibidem.ſ. de natura-
li hiſtoria.lib.2.c.10.dr̃, ꝙ aliquæ ſunt aquæ quę hñt naturã cõ
trariam oceano. Vnde ait ꝙ in ripa Betis oppidũ eſt, cuius pu
tei creſcente æſtu.i. repletione maris minuunt, diſcedente
verò & decreſcẽte augenter, medijs uerò temporib. ſunt im-
mobiles. In oppido etiam quod dr̃ Hiſpalis, ſunt plures pu-
tei, quorum unus prædicto modo oceano contrariatur, oẽs
autem alij vulgari natura funguntur. Per iſtos puteos, intelli
go profundos & obſtinatos pctõres, de quibus dr̃ Prouer.18.
Impius cum in profundum pctõrum venerit, contemnit, &
illud Eſa. 29. Tæ profundi eſtis corde, vt à dño abſcondatis
conſilium. Igitur ſic eſt ꝙ hodie tales putei.i. obſtinati pctõ-
res, Chriſto, ꝑlato vel iuſto uiro non conformantur, nec ip-
ſum per obedientiam ſequuntur, nec mores ipſius imitantur,
quinimò ſibi in oĩbus ſtudent cõtrariari, & per rebellionem
& obedienitã, necnon per obſtinationem & pcti corruptio-
nem ipſius uoluntatib. aduerſari, de quibus 1. ad Theſ. 2. Deũ
non timent, & cunctis hoĩbus aduerſantur. Iſti igitur creſcẽ-
te oceano decreſcunt, quia pro certo in illis in quibus Deus
& ſcti creuerunt.ſ.in bonis ſpũalib. iſti volunt decreſcere, in
illis verò in quibus ſancti diminuti fuerunt.ſ.in bonis tpalib.
iſti creſcere ſp volunt, quia breuiter iſti ſunt Deo & ſanctis
contrarij, & rebelles, & eorũ moribus, & conditionib. diſſi-
miles & difformes, ideò Deus, prælati & ſancti de quolibet ta
li puteo dicere poſſunt illud Sap.2. Grauis eſt nobis etiam ad
videndum, qñ diſſimilis eſt alijs vita eius. Ipſi verò peccato-
res videntur Deo, prælato, & cuilibet viro iuſto dicere illud
Gen.13. Si tu ad dexteram ieris, ego ad ſiniſtrum ibo, ſi verò
ſiniſtram elegeris, ego dexteram tenebo. Vel dic econtrario
ꝙ talis puteus eſt iuſtus & humilis, qui.ſ.fluctui oceani. i. dia-
boli vel fluctuoſi mundi non debet conformis eſſe, ſed po-
tius ſuis voluntatibus & moribus contraire Allega vt ſupra.
Vel dic, ꝙ oceanus eſt aĩa, puteus eſt corpus, quia pro certo
iſti contrarios habent motus, quia.ſ.vbi aĩa abundat, ſupple
in bonis ſpũalib. tunc neceſſe eſt, ꝙ corpus à ſuis aquis.i.à bo
nis temporalibus decreſcat, & vbi corpus abundat, ſ.in bo-
nis tempalib. neceſſe eſt vt aĩa decreſcat ab aquis. i. à gra-
tijs & virtutibus. Aquę.n.oceani.i.aĩę, ſunt gratię & virtutes,
aquę verò putei.i.corporis, ſunt diuitię temporales, & ideò
de iſta còntrarietate bene dr̃ ad Galat. 5. ꝙ caro concupiſcit
aduerſus ſpiritum, ſpũs autem aduerſus carnem. ¶In Ponto
quæ eſt pars maris mediterranei, eſt propontis quidam. ſ. lo-
cus ſtrictus, vbi totum illud mare mirabiliter ſtrictificatum
iterum dilatatur. Huius ergo propontidis talis eſt natura, vt
dicit Pli. ꝙ à ponto & à mediterraneo mari aquas fluẽtes cõ-
tinuè recipit, in contrarium autem nũquam refluit, & aquas
receptas nunquam Põto reſtituit, ſed ipſas abſorbet, retinet
& cuſtodit. Sic pro certo ingrati non ceſſant à Deo & à pro-
ximo beneficia recipere, ipſeq; Pontus.i.Deus non ceſſat eis
bona ſua influere, & tñ ipſi nũquam ſolent in ipſum per gra
tiarum actionem refluere, nec etiam proximis per liberali-
tatem & eleemoſynas refundere, quinimò totum credunt ſi-
bi ex debito fieri, & totum volunt ſine vice reciproca reti-
nere, ſicut patet ad litterã in ingratis, qui illis à quib. benefi-
cia recipiunt, nunquã reſtituunt aut refundunt, contra illud
Eccl.4. Non ſit porrecta manus tua ad accipiendũ, & ad dan-
dum collecta. ¶Item Pli.lib.4.c.101. dicit Ariſt. dicere ꝙ nullũ
animal expirat niſi æſtu oceani recedente. Obſeruatum inqt
multum eſt in Gallico oceano, & duntaxat in hoĩe cõpertũ,
qũo.ſ.vera cõiecturatio ſolet eſſe. Oceanus qui cũcta cõclu-
dit, & cõtinet, eſt ipſe Deus, à quo aũt ipſius eſt gr̃a, quę ali-
qñ venit, aliqñ recedit, Io.14. Audiſtis quia ego dixi vobis, va
do & uenio ad vos. Quid igitur? pro certo uerũ eſt ꝙ nullum
aĩal.i.nulla aĩa ſpũaliter moritur, niſi qñ oceanus Deus ab ip
ſa recedere, & ſibi aquas ſuę gr̃æ ſubtrahere cõprobatur. Ac
ceſſus.n.ipſius vitam ſpũalem cuſtodit, receſſus verò mortifi-
cat & occidit. Ozeæ 9. Sed & væ eis cum receſſero ab eis, ꝙ
bene apparuit in mundi principio, vbi Deo ab Adam, & ab
humano genere recedente, & ꝑꝑ pctm̃ eorum ſuam gr̃am
ſubtrahẽte, humanũ genus morti culpę & pœnæ ſuccubuit,
ipſo verò per incarnationem accedente, humanũ genus ſpi-
ritualiter reuixit. Vel dic, ꝙ receſſus.i.abſentia boni pręlati à
beneficio, eſt mors aĩalium.i.deſtructio ſubiectorũ, eius verò
præſentia vitam gratię eis continuat, & eos à morte culpæ,
doctrinis & exẽplis pręſeruat. Vide de mari ſupra lib. 8. c.11.

De Aquarum mirabilibus. Cap. 65.

AQuarũ (ſicut ſupra lib.8. viſum eſt) cõditiones ſunt mi-
rabiles. Sed adhuc nota ꝙ Pli. de naturali hiſtoria lib. 2.
c.101. dicit, ꝙ in Salentino iuxta oppidum Manduriam, la-
cus eſt vſque ad margines ſemper plenus, qui neque exhau-
ſtis aquis minuitur, neque infuſis augetur. Talis lacus videtur
eſſe cor & affectio viri iuſti, quia.ſ.qñ iſtud per ſufficientiam
plenum eſt, talis efficitur conſtantię & temperantię in ſeip-
ſo, ꝙ ſi nouę aquę.i.diuitię ſuperueniant, nunquam in imagi-
natione ſua augetur, nec ſe reputat ditiorem, iuxta illud Pſ.
Diuitię ſi affluant, nolite cor apponere. Econtra autem ſi
exhauriantur & diminuantur, plenitudo ſuæ ſufficientiæ
non decreſcit, nec pauperiorem propter hoc ſe cognoſcit,

quia breuiter qñ hõ est plenus.i. qñ est sufficiens sibijpsi, & proprio statu contentus, nec aduenientib. diuitijs lætaẽ, nec recedentib. tristaẽ, nec ex recessu se reputat magis vacuum, nec ex accessu se reputat magis plenũ. vñ 2. ad Cor. 8. Qui multũ habuit, non abundauit, & qui modicũ, non minorauit. Vel dic, ꝙ aqua sunt tribulationes, quarum. s. aduentus non solet ad cor Spũ sancto plenum aliquid addere, nec recessus auferre, quinimò quales & quantæcunq; aquæ siue diuitiarum siue tribulationum veniant aut recedant, cor Spiritu sancto plenum sp in eadem continentia debet esse. 2. Reg. 14. Tu es sicut Angelus Dei, vt nec benedictione nec maledictione mouearis. ¶Item ẽm Plin. lib. 2. c. 106. in ciconum flumine & Piceno lacu Velino lignum deiectum lapideo cortice obducitur, & in Surio Colchidis flumine lignum iniectũ, lapideo cortice obduratur, & lapidificatur, cortex verò in lapidem non mutatur. Prima ergo istarũ aquarũ corticẽ, & non lignum lapidificat, secunda verò lignũ lapidificat, non corticem. Tales duę aquæ mihi pñt significare duo vitia quæ sibi sunt contraria, & diuersa, s. hypocrisim & insolentiã, quia. s. in hypocritis lignũ .i. interior voluntas & affectio est lapidea, indeuota & dura; quia. s. hypocrisis lapidificat lignum & nõ corticẽ, cortex verò. i. exterior ipsorũ cõuersatio remanet lignea atq; bona. econtra verò de insolentibus, quia. s. inter eos cortex lapidificatur & induratur, inquantum per aliquos leues mores mala & indeuota reputatur, subtus tñ lignum. i. voluntas in suo statũ remanet, q̃ obstinationis duritia nunquã habet, qã brẽ hypocrisis facit hoies malos interius, & non exterius, insolẽtia verò econuerso exterius, & non interius. ¶Scd̃m eundẽ ibidem de naturali historia lib. 2. c. 106. In Dodone Iouis fons est qui faces ardentes extinguit, extinctas verò si admoueantur, accendit, qui. s. in meridie sp deficit, nocte verò crescere incipiens, ad mediũ noctis exuberat, & tandẽ vsq; ad meridiem paulatim deficit atq; cessat, & ideò ille fons ab incolis Anapanomenos apellaẽ. Ille fons igiẽ vbi magis erat necessarius. s. ĩ feruore meridiei, deficit, vbi verò minus. s. media nocte, tũc abundat & crescit. Ideò ista pñt applicari contra quosdam fictos amicos, qui. s. vbi homo ipsorum refrigerio non indiget solent se offerre, & promptos abundantes & mirabilia promittẽtes alijs exhibere, sed pro certo si feruor meridiei. i. tribulationis, & paupertatis ardor circa amicos viguerit, tũc in talibus fontibus talis abundantia cessabit, & oĩbus, quæ promiserant, nihil in eis apparebit. Ideo de talibus vr̃ dictũ Amos 8. Occidet sol in meridie. Isti igitur faces ardentes. i. tribulationes amicorum extinguere se promittunt, qui tñ (percepta eorum fallacia) faces amicorũ extinctas fortius ꝑ desolationem accendũt. Vel dic, ꝙ iste fons est Christus in quo illi, qui erant extincti per pc̃m, fuerunt per gratiam & charitatẽ accensi, illi verò qui per concupiscentiam erant ardentes, sunt extincti, vel in quo etiam Iudæi, qui per fidem accẽsi fuerant, per incredulitatẽ extincti sunt, gentiles verò, qui extincti fuerant per infidelitatẽ, reuixerunt, & accensi charitate, & illuminati fide fuerunt. Igiẽ dic, ꝙ iste fons Chr̃s media nocte exuberauit, quia. s. media nocte natus fuit. Esa. 19. Media nocte ingrediar in Aegyptũ. tãdẽ verò plenitudo vitę suę incępit minui & decrescere vsq; ad meridiem mortis suæ. In meridie. n. mortuus est, & illi defecit, & siccatꝰ est fluuius mortalis vitæ suæ, iuxta illud p̃dictum. Occidet sol in meridie. Sed quid? pro certo ipse postea satis cito per resurrectionem reuiuiscere incepit, & sic fiet, ꝙ iterũ in alia nocte media in die iudicij (qđ. s. de nocte fiet vt dr̃) plenus, viuẽs, & maiestate redundans hoĩb. apparebit. Media. n. nocte ẽm aliquos natus est, media die mortuus est, & media nocte ad iudiciũ vẽturus est, iuxta illud Mat. 25. Media nocte clamor factus est, ecce sponsus venit. ¶Itẽ ibidẽ dr̃, ꝙ in plurib. locis fontes feruentes & calidi scaturiũt, sed hoc nõ solũ in iugis alpiũ vel in alijs locis terræ, imò qñq; ipso mari & in fluminib. plurimis, sicut exẽplificat de Baiano sinu inter Italiã & Enariã, vbi fons calidus in ipso mari scaturit, sicut exẽplificat ẽt de Liri fluuio, & de multis alijs. Dicit ẽt idẽ ꝙ in ipso oceano amaro inueniũtur aliquoties haustus dulces, vt ad Chelidonias insulas & Arabũ in Gaditano freto. Sic verè dico, ꝙ in ipso mari. i. in ipsis pc̃õrib. fluctuosis est qñq; inuenire fontes calidos lachrymosæ cõpunctionis, & fontes dulces beniuolæ cõpassionis. Est. n. inuenire quosdã peccatores, qui qñq; per compunctionẽ feruẽt, & de iniquitatibus suis dolent, & q ẽt haustus dulces eleemosynarum vel ẽt doctrinarum sciarum exhibent, & tñ sp mare sunt, inquantum pp hoc adhuc ex toto nõ pęnitent, sed in suis primis vitijs sp manent. Non est. n. dare aliqd ita malum, in quo non inueniatur aliquid vtilitatis & boni, potissimè aũt vbi vident ꝙ tyrannus qui mundum oppresserat. s. diabolus, in passione à Christo de mũdo fuit expulsus, tunc dico nullum debet esse mare. i. nullus ita amarus pc̃tór, quin per pietatẽ, & cõpassionẽ dulcescat, & quin spũaliter hilarescat. Iudi. 5. Fontes amari obdulcati sunt. Vel dic, ꝙ mare significat mundi tribulationes, in quibus pro certo sp est inuenire aliquos fontes dulces. i. aliquas cõsolationes, iuxta illud Ps. Secundũ multitudinẽ dolorũ meorum in corde meo consolationes tuæ lætificauerunt aĩam tuã. Nullum. n. est ita grãde malum, quin ibi inueniatur aliquid vtile seu bonũ. Exẽplum de bello Troiano, & de Excidio vrbis, & regni, qđ quãuis summum malum fuerit, multorum tñ bonorũ causa fuit. Captiui. n. & fugitiui eius, regnũ Romanorũ, Francorum & Britonũ populauerunt, & ab ipsis p̃dicta regna exordia sua sumpserũt. De Paulo ẽt hẽmus, ꝙ incarceratꝰ epistolas suas scripsit, & sic ẽt magis profuit, q̃ dum extra manẽs liberè p̃dicauit. Persecutio ẽt Claudij Christianos Romæ congregatos expulit, & sic dum per mũdum dispersi sunt, p̃dicationis & fidei fructus creuit. Ieniuntur ergo dulcia cum amaris, & sp inuenitur aliqua vtilitas in quibusuis tribulationib. mũdi malis. Deus. n. de malis scit bona elicere, & ipsa mala q̃ fiunt, nouit in melius cõmutare, quia sicut dr̃ Thob. 3. ipse est qui post tempestatem trãquillum facit, & post tribulationẽ & luctũ, exultatione inducit. ¶Item idem ibidem dicit ꝙ in Illyrijs supra fontem frigidũ expansæ vestes accenduntur. Sic verè sæpe fit, ꝙ fons frigidus aduersitatis in vestib. cordis nr̃i accendit ignem charitatis, quia pro certo mens iustorum per charitatem ad æternorum desideria accẽditur, qñ fonte frigido .i. aduersitatum frigore coarctatur. Sap. 16. Ignis in aliqua valebat. Vel dic, ꝙ fons iste frigidus significat mulierem temperatam & castam, quia pro certo nulla est adeo bona mulier, si desuper vestes tuas extenderis. i. si sibi per nimiam familiaritatem appropinquaueris, quin ignem cõcupiscẽtiæ carnalis cito sentias, & quin per flammas luxurię te accẽdat. vnde Iob 24. Ad calorem nimiũ transibunt ab aquis niuiũ. ¶Fons Padi fluminis in æstate interpollat dieb. medijs cursum suũ, & inter quiescens diebus medijs æstiuis semparet, secũdum Plin. vbi supra, quod intelligo quòd in æstate iste fons vna die currit, & alia die cessat & deficit, & sic cursum suum alternis vicib. interrumpit. Ista pñt allegari ꝙ qñq; est à labore cessandum, quia proculdubio siue sit labor fluxus aut cursus contemplationis, siue studij, siue bonæ operationis, qñque ex causa recreationis debet intermitti, & ex causis necessarijs interrumpi, iuxta illud Catonis. Interpone tuis interdũ gaudia curis. Ex tali. n. interquiete solet animus fortior resurgere, & per assumptam requiem plus vigere. Exo. 18. Partito onere leuius feres. ¶Item idem ibidem, s. de naturali historia lib. 2. dicit ꝙ in Tenedo insula fons est, qui solstitio æstiual exundat à tertia hora noctis in sextam. Et sic per talẽ fontem possum intelligere virum iustum, qui. s. abundat plus, & exundat in deuotione, & compassione & contritione & lachrymosa compunctione in nocte aduersitatis, q̃ in die prosperitatis. Vel dic, ꝙ iste fons est gratia Dei, quæ in nocte aduersitatis solet amplius redũdare, &c. Vel dic, ꝙ iste est Christus, qui. s. ab hora tertia qua crucifixus est, usque ad sextam qua mortuus est, abundanter liquorem sui sanguinis nobis fudit, & tunc etiam gratiam, & veniam distillauit, quod maximè factum est quando latroni Paradisum donauit. Eccle. 1. Fons sapientiæ uerbum Dei. Vel dic, quòd æstiuale solsticium significat festa beati Ioannis Baptistę, vel etiam beati Petri & Pauli, quæ ad litteram circa æstiuale solstitium celebrantur. Tũc ergo debet in nobis aqua deuotionis, & lachrymarum abundare latius, &c. ¶In Delo insula fons est, qui crescente Nilo crescit, & decrescente decrescit. Nilus fluuius nobilissimus significat Christum uel etiam virum iustum, qui. s. quandoque crescit, quandoque decrescit, crescit dico quantum ad bona spiritualia, minuitur uerò quantum ad bona temporalia, vel quantum ad pc̃ã criminalia. Igitur simus sicut iste fons, & Deo & sanctis nos conformemus, & in p̃dictis decrescamus cum eo, & crescamus, vide supra de puteis sequentibus æstum oceani. eo. §. 3. ¶Item idem ibidẽ dicit, quòd in Falisco omnis

omnis aqua potata candidos boues facit. In Beocia lacus est de quo exeunt duo flumina contrariæ virtutis, s. Melas qui facit oues quæ inde bibunt nigras, & Cephisus, qui rursus facit eas albas. Xantus verò fluuius est iuxta illũ, q oues facit penitus nigras vel rufas. Ista etiam Sen. Soli. & Ouid. Dicunt. Et iô vide supra lib. 8. c. 3. §. 27. ¶In Ponto fluuius Astaces campos irrigat, vt dicit idem ibidem, veruntamen equæ quæ in illis cãpis pascuntur, nigrum lac habent, & nigro lacte nutriũt gentem loci. Talis fluuius hæreticam significat doctrinam, q̃ pro certo campos. i. hæreticorum libros noscit irrigare, in quib. equæ. i. hæretici pascentes & studentes, lac nigræ & peruersæ doctrinæ solent cõcipere, quo. s. solẽt simplices enutrire. Lac enim doctrinæ qđ de mamillis labiorum egredit, dẽt esse cãdidum, mundum & purum, tñ isti ipsum habent nigrum, fœtidum & obscurum, & ideo illos quos lactãt, solent corrumpere, & vitijs & erroribus obscurare. Vel dic, ꝙ equæ significãt personas luxuriosas, quarum lac. i. quarum lactea & deceptoria verba nigra sunt, inquantum cum aliqua turpitudine semper mixta sunt. Tali ergo lacte alios solent nutrire, & suis verbis infamib. delectare, iuxta illud Prou. 16. Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viam non bonam &c. Vel dic illud de adulatorib. &c. ¶Item ibidẽ dr̃ ꝙ in portu Brundusij fons est q incorruptas nauigantib. præbet aquas, quia. s. aquę quæ de illo fonte hauriuntur, nunquam in pelago corrumpũtur. Talis est fons sacræ scripturæ, q̃a pro certo aqua doctrinę suæ est incorruptibilis & æterna. Nos ergo qui nauigamus ꝑ pelagũ huius mũdi, talem aquam debemus eligere, & nõ aqs corruptibilibus. i. mundi scientiis & delicitis & diuitiis, nauẽ cordis aut corporis onerare, quia sicut dicit Chr̃s Io. 4. Qui biberit ex aqua quã ego dedero, fiet in eo fons aquæ viuæ saliẽtis in vitam æternam. ¶Itẽ idem dicit, ꝙ in agro Reatino est fons Neminia dictus, qui quandoq; alio loco exorit, & tunc mutationem annonæ designat. Istud põt applicari cõtra instabiles, q nunquam sunt in vno proposito, imò continuè mutãtur, & nunc ad vnam partem, nunc ad aliam deflectuntur. Isti igit sibipsis significant mutationem annonæ mundanæ ꝓsperitatis, & aduentum caristiæ æternæ calamitatis. Eccl. 27. Stultus aũt ut luna mutat. ¶Itẽ idem ibidem dicit in Andro insula in templo liberi patris esse fontem q nonis Ianuariis vini saporem sp per septem dies cõtinuè fluebat, qđ Mutianus ter consul credit. Dies autem illa Diostechosia vocabatur, vt ait. ¶Veruntamen Plin. lib. 31. c. 2. dicit, ꝙ ista aqua non sapiebat vinum nisi q̃diu erat ante templum, q̃a si à tẽpli conspectu auferebatur, sapor vini in aquę saporem sicut antea mutabatur. Applicemus istud ad festum non Theodosiæ, seu Teophaniæ, seu Epiphanię, cuius s. vigilia ad litteram nonis ianuariis celebrat, quia pro certo ista die liber. i. liberalis pater Chr̃s in tẽplo. i. in domo nuptiarũ vbi vocatus est, fontem aqueum in saporem vini mutauit, inquantũ. s. de aqua realiter vinũ fecit, & ita dici potuit, ꝙ in tẽplo liberi patri fons viuens stillat, q̃n. s. in nuptiis iuxta liberalem patrem Christũ aqua in vini substãtiam ad voluntatem dñi se transformat. Iô hodie canit ecclesia ꝙ ex aqua vino facto lætantur conuiuæ, alleluia. Vel dic, ꝙ templum liberi. i. liberalis patris Chri Dei est Paradisus cuius ianuarius, ianua seu ianitor est mors. Dico ergo, ꝙ in templo Paradisi in ianuario. i. in tp̃e mortis fons aqueus in vineũ conuertit, q̃n. s. aquæ præsentium tribulationum in vinum æternorum consolationum mutantur, quia ꝓ certo si qs per ianuarium. i. per ianuã mortis in Paradisi tẽplũ introierit, aquã in vinum conuersam. i. tribulationem in consolationem mutatam, & fontem vini consolationis fluentem inueniet & videbit. Prou. 3. Vino torcularia redundabunt, Vel dic, ꝙ multi sunt sicut talis aqua, quia. s. quamdiu in ecclesia sunt vel in tẽplo, solent esse vinei. i. feruentes & deuoti, sed pro certo statim, ꝙ ecclesiam exeunt, saporem vini. i. deuotionis feruorẽ perdunt, & aquei indeuoti & impij statim fiunt. Esa. 1. Argẽtũ tuum versum est in scoriam, vinum tuũ mixtum est aqua. Vel dic de religiosis, qui in templo. i. in claustro manentes sunt deuoti, cũ verò templum claustri dimittũt, & ad secularia negocia transeunt, tunc indeuoti, aquei, frigidi & fluxibiles & mali fiunt. Quod est etiam contra moniales, templum. i. claustrũ dimittentes. &c. ¶In agro Carinensi Hispaniæ secundum eundem ibidem, duo sunt fontes, quorum alter omnia respuit, alter verò oĩa absorbet. Sic proculdubio in isto mundo duo sunt genera vitiorum, s. superbia & auaritia, quorũ vnum, s. superbia oĩa respuit & cõtemnit, alterum verò. s. auaritia oĩa attrahit, absorbet & concludit. Superbus. n. respuit disciplinam, obedientiam, documenta, & etiam aliorum contemnit gradus, status & munimenta. Nihil. n. põt huic pessimo fonti apponi, ostendi, dici uel vel offerri, quin oĩa despiciat & contemniat. Vñ de superbo dr̃ Iob 39. Exultat audacter & in occursum vadit armatus, contemnit pauorẽ, nec cedit gladio. Auarus aũt oĩa absorbet, q̃a nunquã põt auaro tot diuitię imponi, ꝙ possit saluari, satiari vel impleri, quinimò oĩa bona, munera, lucra, beneficia & officia solet recipere & sorbere, nihil refutare, vel extra per liberalitatem & eleemosynã, vel ẽt per gratiarum actionem emittere, sed oĩa uoraciter retinere, Iob 40. Absorbebit fluuiũ, & nõ mirabit, hẽt. n. fiduciam, ꝙ influat Iordanis in os eius. Vel dic, ꝙ primus fons significat religionem mendicantium, q̃ oẽs diuitias respuit & cõtemnit, secundus verò fons significat ecclesiã uel religionem nõ mẽdicãtiũ, q̃ nullas diuitias refutat, imò cunctas absorbet, attrahit & acq̃rit. Eccl. 36. Oẽm escam manducabit venter. Itẽ idẽ ibidem dicit ꝙ in agro Cõmensi iuxta Lariũ lacum est unus fons q horis singulis large fluit & residet, & sic vr̃ ꝙ iste fons suo fluxu velit designare horas diei, q̃a. s. singulis horis solet largiter fluere, & horis singulis residere. Idem aũt lib. 31. c. 2. dicit ꝙ tres sunt fontes proximi Latio q singulis diebus duodecies & aliq̃n vities siccanť & exuberãt, qđ mirũ est, vt ait, cum sit illis ꝓximus fons qui largus sine intermissione fluit. Dies est Chr̃s, qui ꝓ certo 12. horas. i. 12. considerationes habuit, & cursum suum in 12. partes distinxit. Istæ autem. 12. horæ sunt incarnatio, natiuitas, circuncisio, Magorum adoratio, in templo p̃sentatio, baptizatio, ieiunatio, ꝑdicatio, passio, resurrectio, ascensio, & ad iudiciũ aduentus & p̃sentatio. Io. 11. Nonne 12. horæ sunt diei? Igit dico, ꝙ talis fons significat quemlibet virũ deuotum, quia proculdubio iste debet diem nostrum Chr̃m per cõsiderationem à principio usq; ad finem trãscurrere, & vbicunq; venerit ad certã horam huius diei. i. ad aliquem notabilem Christi statum, ipse ꝓ certo debet abundantius per deuotionem & cõpunctionem, fluere, mentem suã in Deum feruentius erigere, & per bona opera fortius effluere, & tandem in seipso interuallis congruis residere. Nõ põt. n. hõ sp̃ esse in fluxu feruoris, & deuotiõis, nec etiam in motu contemplationis, studii & bonæ operationis. Necesse est. n. ꝙ q̃nq; interpollet & resideat, & ꝙ iterum adueniente hora, ad feruorem & fluxum redeat, & ꝙ abundantius (considerata p̃fectionis qualibet particula) corde fluat, dicens ꝓ qualibet tali hora illud ad Ro. 13. hora est iam nos de somno surgere. Vel dic, ꝙ horę diei gr̃ę sunt virtutes, horæ verò noctis culpæ sunt vitiorũ distinctiones et cõsiderationes. Igit dico, ꝙ singulis horis et singulis particulis et distinctionib. tã diei gr̃æ quàm noctis culpæ debemus amplius fluere et manere, q̃a. s. in die gr̃æ quãdocũq; venimus ad aliquã eius horam. i. ad aliquam specialem virtutem quam in nobis videmus, statim debet amplior fluxus deuotionis et gratiarum actionis à nostris cordib. distillare. De nocte etiam culpæ nostræ similiter q̃ncunq; ad aliquem specialem punctum uenimus. i. q̃n in aliquo particulari delicto nos deliquisse cognoscimus, maiorem fluxum contritionis et lachrymosæ compunctionis mittere tunc debemus, interpollare tñ debemus residere, et gaudia curis interdum interponere, et à feruore tam deuotionis quàm contritionis aliquando desistere et cessare, et iterum fluxum et exuberãtiam cum tempus fuerit inchoare. 1. ad Cor. 7. Rursus reuertentes in idipsum, ne tentet vos sathanas. Vel dic, ꝙ iste fons est peccator, q. s. q̃n uenit ad horas diei et noctis. i. ad tangendum puncta gratiæ uel culpæ, virtutum vel vitiorum, debet fortius vocem exaltare, et affectus suos propalare, et suæ prędicationis fluxu horas diei et noctis, punctaque et conditiones gratiæ et culpæ, fortunæ et miseriæ, Paradisi et ęternæ gloriæ denotare, dicens scilicet illud prædictum ad Rom. 13. Hora est iam nos de somno surgere. Vel allega si vis, quia non occurrit mihi ad præsens. ¶Item idem ibidem dicit quòd Colophone in Apollinis Clarii specu lacuna est, cuius potu mira redduntur oracula, bibentium breuiore vita. Istud non bene intelligo, nisi forte velit dicere, quòd illi qui bibunt illam aquam, diuinant de illis qui breuiter habent uitam finire, et mortem cito incurrere. Dic quòd ista lacuna sacram scripturam designat, quæ est in specu ecclesiæ, vbi Apollo. i. sol iustitię Christus colitur

& inuenit. Illi igitur q istam aquam.i.sacræ scripturæ sciētia studēt, diligūt atq; bibunt, prophetæ & diuini fiunt inquantū p prędicationē hoīb. de morte, iudicio, inferno & Paradiso, & de occultis alijs pnosticant, & edicunt, quia proculdubio nullus propriè, ppheta efficit, & de futuris supplicijs aut gaudijs vaticinatur, nisi qui lacuna sacræ scripturæ imbibit & potatur. Iō bene dr̄ Eccl.15. Aqua sapientiæ salutaris potauit illū, sequit. In medio ecclesiæ aperuit os suum, & impleuit eum dn̄s spū sapientiæ & intellectus. ¶Hic addit Pli. q circa aquas adhuc fiunt multa mirabilia alia. Dicit.n. q plūbum & æs si in massa ponant in aquam merguntur, si verò dilatata fuerint, non merguntur, quāuis eisdē esse ponderis dinoscantur. Thyreus ēt lapis quamuis grandis in aqua si sit integer, supernatat, si verò comminuatur in puluerē, petit fundū. Et breuiter (sicut ait) multæ sunt res quæ quamuis sint æqui ponderis, nō tñ æqui mergunt. Aquæ isti significant fluxibilia bona mundi, mersio verò significat inclinationem & consensum ad peccatum, vel ēt casum in dānationē perpetuā & tormentū. Igit dico, q plumbum significat peccatorē, ad vitia ponderosum & grauem. Si igit iste in massa, i. in sua stomachatione & supbia voluerit se tenere, & p confessionē nō se extēdere vel explicare, necesse est eū p damnationē submergi inferius & perire. Exo.15. Submersi sunt quasi plumbum in aquis. Sed qd pro certo nunquā erit pōderosus peccator, si velit p charitatē & eleemosynā ad alios dilatari, & in seipso p confessionē explicari, q n p spē & salutē finaliter supernatet, & q n p pniam à submersione dānationis se saluet. Dilatatio, n. cōfessionis, largitatis & dilectionis hoīem saluat, cōstrictio verò & massatio parcitatis, superbiæ & confitendi verecundiæ uel negligētiæ ipsum damnat. Ps. Viam mandatorū cucurri, cū dilatasti cor meum. Itē dico, q thyreus significat hoīem virginē seu castū, quia pro certo quamdiu iste integer virgo, castus & incorruptus & corporaliter & spūaliter pmanet, submersionē inferni nunquā timet, si verò p luxuriā fractus fuerit, necessariò ad profundum p dānationē descendit. Qd ēt de religioso possumus dicere, quādiu.n. cum Deo voluerit integre se tenere, nō oportet eum damnationis submersionem timere, si verò per ambitionem & auaritiā cor suum fregerit, & ad mundi negotia in diuersis fluctibus mūdi disperserit, per vitia necessariò submergi habebit, & ēt submergi ī inferis mox debebit. Oze. 10. Diuisum est cor eorum, nunc interibunt. Vel dic econtra q plumbum.i. hō, si cor suū dilatauerit, & p inania gaudia & iactantiam se explicuerit, tunc per superbiā vult supernatare, & alijs præeminere, si verò in seipso constrictus manserit, tūc solet per humilitatem inferius residere. Ille ēt q integer & sine sui fractione & discussione & consideratione vult viuere, sp solet p superbiam superesse, & se dignum pferri alijs reputare, si uerò in puluerē p sui fractionem, discussionē, & mortis & puluereitatis suæ considerationem se cōminuat, tūc ad fundum per humilitatem descendit, & nunquam per superbiam supernatat, qa.s. qui se futurum puluerem bene cogitat nūquā cor suū erigit & exaltat, imò dicit illud Iob 7. Ecce nūc in puluere dormio. Et illud Iob eodem. Induta est caro mea putredine, & sordibus pulueris. ¶Itē idē ibidē dicit q onera in aqua facilius mouentur, vasa verò inania non facilius quā plena extrahunt. Sic ille q in aqua cōtritionis & deuotionis est, facilius mouetur ad bonū. De vasis verò vacuis, q nō facilius extrahantur quā plena, non intelligo, & iō non moralizo. Vel dic, q vasa plena sunt diuites, vacua sunt pauperes, & maximè religiosi mendicantes. Igit ita est q qnq; æque difficile est vnum vas vacuū.i. vnum pauperem ad portū salutis de mari huius mundi reducere & extrahere, sicut vnum diuitem vel potentem, quia.s. hoīes pauperes & mēdicantes ita sunt qnq; obstinati & ad natandum in mari.i. in mundi negocijs dediti, sicut sunt diuites atq; pleni. Bene ergo dr̄ q nequissima paupertas ī ore impii. ¶Itē idē ibidē dicit, q pluuiæ, q fiūt ex salsis aquis, dulciores sunt q reliquæ. Dicit ēt q sal non cōsueuit fieri nisi interueniat aqua dulcis. Sic uerè pluuiæ lachrymarum quæ pueniunt ex salinis.i. ex salsedine cōtritionis, sunt apud Deum dulciores. Sal ēt sapientiæ, vel sal.i. acredo correctionis nunquā bene efficitur, nisi aqua dulcis cōpassionis cū ea misceatur. Nunquā.n. rite fit sal.i. prudens & bene condita operatio, nisi iterueniat dulcedo benignitatis & deuotionis. Sal ēt correctionis nunquam bene efficitur, nisi dulcedo pietatis & compassionis cum ea misceatur. Iudit.5. Fontes amari obdulcati sunt. ¶Ponit vlterius Plin. q nix in alto mari nō cadit, & q aqua maris tardius gelatur &c. vide supra lib. 6. & 8. de niue & aqua. Hic superaddo vnum mirabile qd audiui de quodā fonte Hispaniæ in Valētiæ regno, qui talis dr̄ esse conditionis, q si ridendo ad eum accesseris, ipsum à rupe scaturientē non inuenies, imò ac si indignaret contra te propter risum, fluxum suum retraxisse perpendens, si uerò non ridendo veneris uel post risum ad partē te verteris & sine risu redieris, tūc ipsum lętanter fluentē & scaturientem, & aquā sā nō retrahentem sed exponentem videbis. Sic ēt si sint plures q velint bibere, & vnus solus rideat, oēs optatū pdunt, & pp illū solū ridentē, tā ipse quàm alij fontis indignationē incurrunt. Talis fons est Deus, de quo dr̄ Eccl.1. Fons sapientiæ verbū Dei.i. qa proculdubio si ad Deum orandum, seruiendū, vel in ecclesia colēdum cum risu.i. cum inani lætitia, truffis & insolentia accesseris, aquā gr̄æ & minime in ipso nō inuenies, & de eius beneficijs non gustabis, nec qd petis ab eo impetrabis, si verò sine risu tali, sed potius cum dolore & attentione ad ipsum venias, tūc in ipso aquam quam qris inuenies, & qd petis impetrabis & reportabis. Hoc ergo attendant illi q in ecclesia & in officio solent truffari et ridere, qa pro certo tales nō solet Deus audire, sed potius ab eis sua beneficia elongare, dicens illud Eccl.21. q fatuus in risu exaltat vocē suam, sapiens autem vix tacite ridebit. Vel istud potest allegari, q sæpe contingit, q pp vnum fatuum atq; malū multi boni dānū incurrunt, ita q ille delinquit, non solum sibi, imò multis aliis mala facit. ad Ro.5. In uno hoīe peccatores constituti sunt multi, sicut apparuit in Adam, q solus delectationem pomi sensit, et tñ contra oēs posteros suos ira Dei deseuit. vnde Num.16. Fortissimè Deus uirtutum num uno peccante contra oēs ira tua deseuiet? ¶Plin. in lib. naturalis mundi historiæ. 31.c.2. ponit diuersas virtutes et mirabiles aquarū, de quib. p maiori parte in lib. de aqs superius fuit dictū. Dicit ergo, q multæ sunt aquæ morborum sanatiuæ, et diuersorū remedio rū in infirmitatib. collatiuæ. Vñ ait q circa Athenas sunt fontes calidi, q oculis sunt salubres. In Enaria insula sunt fontes quorū potus calculosis medetur, et ēt in multis aliis locis ibi nominatis. Iuxta etiam Romā aquæ sunt præfrigidæ, quæ vulnera sanare noscunt. Fontes insup qui sunt inter Puteolos et Neapolim, oculis et vulneribus auxiliari dn̄r. Dicit etiam Cyzice esse fontem qui amorē deponere credit, et sic de multis aliis similibus. Sic uerè aquæ spirituales, s. lachrymatio, deuotio, tribulatio, scientia, clementia et compassio multum ualent ad aīæ medicinam. Istæ enim sanant oculos mentis reparando visum discretionis, frangunt calculum cordis, auferendo duritiā obstinationis, sanat vulnera inuidiæ et discordiæ, reiungendo diuisam charitatem et dilectionem, tollunt amorem concupiscentiæ, mortificando carnem et carnis affectionem. ¶Item idem ibidem ait fontem esse in Aethiopia, cuius aquæ in lucernis ardent. Idem facit bitumen naptha, quo in Imperio Persidis pro lumine vti solent. vide supra eo. cap. 62. Mattiaci trans Rhenū in Germania fons est calidus, cuius aq assumptæ post haustum triduo feruent. Talis fons est cōscientia, cuius aqua est lachrymosa cōpunctio, ista.n. per dilectionem debet ardere, et per deuotionem debet feruere, triduo aūt feruere debet inquantum feruor cōtritionis p peccatis cordis, oris et operis inflammatur. Vel dic, q talis aqua est flexibilis et aqua mens carnalis, q.s. qñ pro mala verba et exempla fouetur et calet, ex tunc p mala desideria et tridua.i. p triplicem concupiscentiā feruet. Item ibidem dr̄ q fons Limiæ trāsilire solet in loca vicina, portēdens aliquid. Nescio si iste sit fons Neminia, de quo supra dictum est. Et mirum (vt ait) est, quia cum iste fons de loco ad locum transit, et nunc in vno nunc in alio loco scaturit, pisces suos secum portare nol lit. A piscibus autem istius fontis solebant incolæ respōsa petere et eis ad deuorandum cibū iacere, quem si rapiūt, bonū portendunt, si verò euentum petitorum denegant, cibū illum caudis abigunt et contemnunt. Simile dicit idem Pli. lib. 32. c.2. quòd in fonte Appollinis in Lycia pisces aduocati statim veniunt ad augurium, vt ait. Diripere eos carnes abiectas, lætum erat consulentibus, caudis autem abigere ualde dirum. Idem erat de Api boue, qui ab Aegyptiis colebatur, quia scilicet quando cibos capiebat, bonum suis cultoribus portēdebat, contrarium autem quando cibaria refutabat, vt dicunt tam Plini. quam Sol. vnde aiunt Cæsarem Germanicum, de cuius

cuius natura cibũ capere noluerat, ſatis cito poſt interfectũ, ſed de hoc vide alibi. Fons iſte chariſſimi ſignificat profluuiũ grę Dei vel Spũm ſctm̃, qa ꝓculdubio iſta nõ ſꝑ manet ĩ eodẽ loco, nec in eadẽ pſona, q nimò ſæpe fit, ꝙ primos ſuos poſſeſſores dimittit. & ad illos quos nũq̃ inhabitauerat, trãſit, quia ſicut ſcribit Io. 3. Spũs vbi vult ſpirat. veruntñ ſic eſt ꝙ piſces ſuos. i. illos q ꝓpriè sũt ſui. ſ. ſctõs & p̃deſtinatos ſolet ſecum trãſferre, & de loco ad locũ, de ſtatu ad ſtatum mutare, & de mũdo ad clauſtrũ, & de clauſtro qñq; ad æremũ, de æremo ẽt qñq; ad p̃dicationis officiũ, & de mũdo ad Paradisũ finaľr trãſportare, ipſoſq; nõ ſolet dimittere, ſed donis & virtutib. continuè irrigare. 1. ad Cor. 15. Gr̃a eius in me vacua nõ fuit, ſed gr̃a eius ſꝑ ĩ me manet. Iſti ergo piſces. ſ. ſcti alijs ſpũaľr augurati ſunt, & ipſi occulta fidei & ſecreta, & cũcta ad ſalutẽ ꝑtinẽtia oñderũt. A bonis aũt quorũ Deus vota exaudit, cibaria & neceſſaria & ꝓmotiones & officia aliquotiens acceperũt, ab illis verò q ĩdigni sũt à Deo exaudiri. ſ. à malis hr̃ticis & ſymoniacis cibũ doctrinę vel tꝑalis promotionis accipere noluerunt, ſed poſt tergũ, & caudã poſuerũt, & totaľr cõtẽpſerunt, nobis dãtes exẽplũ ꝙ à malis & à pctõrib. nõ debemus bñficia ſumere, nec ẽt ab hr̃ticis, ſi nobis cibũ ſuũ. ſ. malã ſuã doctrinã dederint, mãducare, nec eorũ cõſortia ſeu cõuiuia frequentare, ſed oĩa tanq̃ immunda, & ſordida refutare. 1. ad Cor. 10. Cũ hmõi nec cibum ſumere. Vel dic ꝙ piſces iſti ſunt Deus & angeli, q. ſ. qñ nr̃as carnes, & cibum. i. corpora nr̃a, & bona tꝑalia ꝑ immiſſas tribulationes deuorãt & ĩfeſtãt, ſignũ eſt ꝙ nos acceptos, & gratos hñt, ſi verò ipſa tãgere renuũt, & ſi dorsũ & caudã cõtẽptus & obliuionis ad nos vertũt, & nos & bona nr̃a ĩ pace & ꝓſperitate dimittũt, tũc ſignũ eſt ꝙ ĩdignos nos reputãt, & dirũ omen futurę dãnationis portẽdũt, qa ſcḋm Amb. Cõtinuus ſucceſſus tꝑaliũ, futuræ dãnationis eſt indiciũ. Vel dic ꝙ fluui⁹ iſte ſignificat iuſtos. Iuſtus. n. vbicũq; ſe mutauerit, ẽt ſi qñq; ad mundi delectabilia trãſierit, piſces ſuos. i. virtutes & gr̃as ſecũ tollit. Vñ Sen. li. de remedio fortuitorũ ait ꝙ illud ꝑ qḋ hõ bñ eſt in hoĩe, eſt nõ ĩ loco. Vel dic de ſacrificijs & or̃onib. q̃ ſi à bonis q digni ſunt exaudiri, porrectę fuerit, acceptanť, ſi verò audiri nõ dẽant ab ipſis piſcib⁹. i. à Deo & angelis reprobanť. Eccl. 34. Dona iniquorũ nõ ꝓbat altiſſimi. Vel dic materiaľr ꝙ cũ aliq̃d ab aliquo ĩpetrare volumus, ſi dona nr̃a accipit, ſignũ eſt ꝙ exaudiemur, ſi aũt refutauerit, ſignum eſt ꝙ à petitis repellemur, qa. ſ. boni dñi nunq̃ dẽnt dona vel encenia aliorũ recipere, niſi velint eorũ p̃cib. annuere & fauere, qḋ tñ eſt cõtra multos, q bñ munera recipiunt, & tñ ꝓ hoĩe nihil faciũt. Vel dic ꝙ talis fons eſt Chr̃s, q diuerſa loca mutauit, qñ de cęlo ad Virginis vterũ, p̃ſepium, crucẽ, ſepulchrũ, & iterum in cęlũ ſe trãſtulit. Piſces aũt ſuos ſecũ tulit, qñ de cęlo Angelos ad terrã adduxit in natiuitate, & qñ in morte de terris & de inferis ad cęlũ hoĩes trãſportauit. Sap. 10. Trãſtulit eos ꝑ mare rubrũ. &c. Vel dic ꝙ iſte fons ſignificat mutabilẽ pſonã. &c. ſicut ḋ fonte ꝓuincię ſupra eo. c. de ꝓuincia. §. 25. & vide ſupra eo. ti. §. 12. ¶Itẽ ſcḋm Pli. li. 31. c. 2. in fine, aliq̃ sũt aq̃ q̃ ĩ naturã lapidis cõuertunť. Vñ ait ꝙ guttę diſtillãtes ĩ antris corycijs indureſcũt in lapidẽ. Idẽ ẽt accidit in q̃buſdã locis Macedoniæ, in Phãſia Cherſoneſi Rodo ĩ antro magno. vñ ait ꝙ in q̃buſdã antris tali mõ faciũt lapideas colũnas diſcolores. Facile. n. eſt colũnas cuiuſcunq; figuræ ꝓ voto facere, qñ aq̃ in modulo poſitã cõtingit in lapidẽ indurari. Tales sũt boni & deuoti, q in principio qñ à cauerna mũdi diſtillãt, sũt aq̃. i. fragiles & infirmi, qñ tñ ꝑ mẽtis cõſtãtiã lapidificanť, & fortificanť, ita fit ꝙ qñq; magnę colũnæ eccľię efficiunť, qñ. ſ. in modulo & formula bonorũ exẽplorũ & documẽtorũ ꝑ obediẽtiã, & imitationẽ formanť, qa. ſ. iſti more colũnarũ ſuſtinẽt alios ipſos ꝑ ſpẽ cõſolãdo, & eos in fide, & morib. roborãdo, vel p̃lati ſeu p̃dicatoris officiũ exercendo. ¶Secundũ Pli. li. 31. c. 1. Elementũ aquarũ cæteris oĩb. imperat. Iſtud. n. (vt ait) terras deuorat, flãmas necat, ſcãdit ĩ ſublime, & cęlũ vẽdicat & diſcordãte ſecũ mũdo fulmina elidit, & ſic inferiora cõflagrat. Quid inq̃t mirabilius aq̃s ĩ cęlo ſtãtibus. Nubes. n. (vt ait) rapiunt aquas qñq; cũ piſciũ examine. Sæpe ẽt ſubuehũt lapides aliena portãtes põdera. Elemẽtũ aq̃ ſignificat fluxibilitatẽ humanę naturæ, q̃ ꝓ certo q̃uis ſit naturaľr fragilis & mortalis, iuxta illud 2. Re. 14. Oẽs morimur, & quaſi aq̃ dilabimur ſuꝑ terrã, ẽ tñ impatrix & regina oĩm elemẽtorũ. i. oĩm creaturarũ, & maximè illa humana natura quã Dei filius aſſumpſit ĩ matre. Iſta eſt. n. q̃ terras. i. terrena bona ꝑ cõtẽptũ deuorauit & annihilauit, q̃ flãmas vitiorum extinxit, q̃ fulmina miraculorũ corruſcauit, & q̃ in aſcẽſione cęlũ vẽdicauit, & q̃ ĩ mari huius mũdi. piſces. i. pctõres p̃dicãdo rapuit ibiq; lapides. i. ſctõs Patriarchas & ꝓphetas q edificij eccľiæ fuerunt lapidea, & fortia fundamẽta, ſecũ aſſumpſit ĩ limbo, & oĩa ĩ ſublime. ſ. ad æthera ſecũ traxit, & ſic ſecũ aliena pondera. ſ. hoĩes q à cęlo alieni fuerãt, ſubleuauit. & Eph. 4. aſcendit in altũ, captiuã duxit captiuitatẽ, dedit dona hoĩb⁹. Quid igiť mirabilius aq̃s in cęlo ſtantibus. i. hoĩb. in cęlũ ꝑ virtutes aſcẽdentibus? ꝓculdubio nihil, qa ſicut dicit Greg. Mirabile eſt in terra natos cęlũ q̃rere, & obtinere ꝑ virtutẽ, qḋ nõ hñt ꝑ naturã. Illis ergo aq̃s. i. illis hoĩb. q ex gr̃a nubis. i. Chr̃ſti trahẽtis sũt in cęlo, põt bñ dici illud Dan. 3. Bñdicite aq̃ q̃ ſuper cęlos ſunt dño. Vel tales aq̃ ſunt ambitioſi p̃lati, q cõtra naturã, cęlũ. i. altas p̃lationes aſcendũt, fulmina rapinarũ in ſubditos emittũt, examina piſciũ. i. nepotũ & cõpatriotarũ ſecũ ad eccľiæ, & mũdi dignitates tollunt, lapides. i. rudes & ignorantes pſonas ſecũ deferunt, & eos ſurſum ad alta officia, p̃bendas & bñficia eleuant & extollunt. Sed q̃d mirabilius aq̃s in cęlo ſtãtibus. i. tepidis & inſufficientib. pſonis, altos eccľię ſtatus occupãtibus? Verè nihil. Vñ bñ dr̃ Eccl. 10. Vidi ſtultum in dignitate ſublimi. ¶Itẽ Pli. li. 17. c. 27. dicit ꝙ in pago Fabiano ſunt arua q̃ aqua riganť, ſed mirũ (vt ait) ꝙ aqua illa herbę necanť, fruges alunť, ita qḋ ibidẽ rigua ꝓ ſarculo cõputãtur. Talia arua ſunt q̃libet bonę pſonæ, qa ꝓ certo irriguũ bonæ doctrinæ, bonæ ẽt eruditionis & monitionis, ſolet eis ad duo ꝓficere, qa. ſ. ſolet in eis fruges virtutũ alere, & herbas vitiorũ ſuꝑfluas extirpare, qa talis aqua. i. talis benigna monitio ẽ iuſtis ꝓ ſarculo diſciplinę, qa. ſ. ſcḋm ſapiẽtẽ Prou. 17. Plus ꝓficit correctio apud prudentẽ, q̃ centũ plagæ apud ſtultũ. ¶In Hiſpania circa Toletũ dñr eſſe fontes q lunæ mirabiľr ſe cõformãt, qa. ſ. lumine lunæ creſcẽte creſcit ĩ fontib. illis aqua, luna verò ĩ lumine decreſcẽte, & aqua ſiľr tũc decreſcit. Iſta expone ſicut ſupra li. 11. de lapide ſelenite, vel ſupra e. li. c. 64.

De piſcium miris. Cap. 66.

Piſcium præter ea q̃ dicta ſunt multa inueniuntur mirabilia. Vñ nota ꝙ idẽ Pli. lib. 8. c. 58. dicit ꝙ ranæ cum vbique clamoſæ ſint, Cyrenis tñ fuere mutæ. Et ego audiui narrari ꝙ in prouincia dum in cõtemplatione impedirent ſanctũ Gaufredum q erat eṗs in Veneſta (q̃ tũc erat ciuitas, mõ caſtrũ) p̃cepit ꝙ obmuteſcerent, õ ab illo tꝑe factę ſunt mutæ, & adhuc in lacu ꝓpè caſtrũ mutę ſunt. Cyrenæ eſt religio, qa dato ꝙ hõ vbiq; hẽat clamãdi & loquendi liberã ꝑtãtem, in religione tñ dẽt eſſe mutus. i. patiens & taciturnus, & ad ſeruãdũ ſilentium eruditus, & maximè vbi videt ꝙ ſibi à maiorib. ſilentium imperať, & vbi percipit ꝙ ꝑꝑ ſuum multiloquium cõtẽplãtium deuotio impediť, dicens illud Pſ. Ego aũt tanq̃ ſurdus nõ audiebã, & ſicut mutus nõ aperiẽs os ſuũ. ¶Itẽ idẽ ibidem dicit ꝙ ranæ mutæ ſunt in Seripho inſula, ſed ſi aliunde ibidẽ inferanť, canunt. quod & accidere in Sicendo lacu Theſſaliæ tradunt, vt ait. Iſtud põt applicari contra garrulos peregrinos, q. ſ. aliunde veniẽtes magis ſunt loquaces, iactantiores & verboſi, q̃ illi q in patria ſunt nati. qḋ & in eccleſia & in religione videmus, qa. ſ. illi q de nouo & aliũde veniũt, p̃ cæteris clamoſi & verboſi exiſtunt, ſicut ẽt de detractorib. videmus, q apud mutos, patientes & modeſtos ſolẽt aliqñ de nouo ſe ingerere, & ibi nõ more bonorũ ſilere, ſed ſuo more ſtrepere & clamare, qa. ſ. iſti ſunt ſcḋm Pſal. q dixerũt. Linguã nr̃am magnificabimus, labia nr̃a à nobis ſunt, q̃s nr̃ Deus eſt? Vel dic ꝙ ĩ religione boni q ſunt de loco. i. qui ſunt boni religioſi, tenẽt ſilẽtium; mali verò qui ſunt de mundo, qui. ſ. hñt cor ad mundum, garrula verba & inania ſæpe mouẽt. Hic ponit Pli. de aĩalib. q̃ alijs parcunt, alijs nõ. ſed ibi id dictũ eſt. c. de angue. Gr̃a p̃miſſorum adiungo qḋ à fide dignis audiui ꝙ in Gallia Narbo. in illa parte q̃ dr̃ ꝓuincia, ciuitate Auraſita, oẽs ranæ mutæ ſunt, p̃ter vnã, q̃. ſ. ſola ibi clamat, & moriẽte ea altera ſuccedit. qḋ (vt aiunt) factum extitit tali modo, cum Beatus Florẽtius ibi eſſet eṗs, à ranarum clamore impeditus in contẽplatione, mandauit eis ꝙ obmuteſcerent, & factum eſt. tandem verò rõne factæ obedientiæ, miſertus eiſdẽ, mandauit eis ꝙ cantarent. Clericus verò ſuus non dixit cantate, in plurali, ſed in ſingulari, canta, & ſic vna ſola incępit cantare, et nulla alia cantat adhuc præter vnam. Iſta poſſunt applicari cõtra religioſos loquaces, q ſcilicet ranis deteriores

sunt.s.dato q; eis superior imponat silētiū, nunq̄ silēt, q̄nimò si vni dēt loquēdi licētia, nō ipse sol⁹ loquit̄,imò cū eo multi clamant.Istud aūt nō dēt esse, q̄a ꝓculdubio ad imperiū superiorū,necnō regulariū statutorū dēt silere, & ille solus q licētiā hēt loquēdi, dēt loq, & solūmodo porare,qđ ēt ī studijs, & scholis dēt seruari,q̄a.s.nō oēs loq dēnt,sed solū ille q legit p̄dicat aut disputat,aut q ad hoc licētiā hēt, iuxta doctrinā Apost.1.ad Cor.14. Prophetæ duo aut tres dicāt,& cæteri dijudicent.Dēt ergo tali dici illud Eccl.32.Loquere tu maior natu;decet.n.te primū verbū. ¶Itē ſm Pli.li.42.c.2.Orchis est piscis rotundus sine squāmis,totusq; capite cōstat,q iter oēs pisces durissimus est.Nouacula ēt(vt ibidē dr̄)piscis est quem q cunq; tetigerit,ferrū olet. Tales duo pisces vr̄r esse superbi & malitiosi, q̄a.s.superbi sunt sicut orchis, q̄a q̄uis naturał̄r sint sine squāmis virtutum,ipsi tñ rotundi sunt.i.tumidi & inflati.Figura.n.rotūda est vndiq; tumorosa.toti capite cōstare vr̄r,inq̄tū capitosè, & ꝓteruè solū caput imaginationis suæ seq noscunt,dicentes illud Esa.45.Cōsilium meū stabit,& oīs voluntas mea fiet. Isti ergo inter oēs pisces maris.i.inter oēs pc̄tōres mundi duriores & obstinatiores,& ad conuertendū ad bonū difficiliores,& ēt alijs crudeliores,& rapinis & exactionib.sæuiores existunt. Esa.48. Sciui.n.quia durus es tu, & neruus ferreus ceruix tua,& frons tua ærea. Vel dic ēt de duritia auarorū, q̄a ad nullā pietatē vel eleemosynā molliunt̄. De nouacula verò pisce dic q; iste est p̄sona malitiosa,q̄ more nouaculæ imperceptibił̄r secat, & lucrum sibi vēdicat,& alios fraudulēter lędit & truncat.Ps.Sicut nouacula acuta fecisti dolū.Igit̄ q tales tetigerit aut frequentauerit,aut eorum cōsilio vsus fuerit ꝓ certo ferrum crudelitatis olebit,q̄a pro certo q malitiosorum vtunt̄ cōsilijs,ferreis & duris vtunt̄ sęuitijs,& sic vr̄r ferrum sapere vel olere,inq̄tum duras,& crudeles exactiones satagunt exercere, sicut ad litterā videmus de malis principib. q fallaciū aduocatorū & balliuorū malitijs & sæuitijs vtunt̄, & iō crudeles & exactores esse noscunt̄. Eccl.13.Qui tetigerit picē,inquinabit̄ ab ea.iō Prou.27.Ferrū ferro acuit̄. Vel dic q; nouacula est mala mulier,q̄ ꝓ certo q frequētāt & tāgit,ferrum olere dr̄,inq̄tum fętorem infamiæ facił̄r incurrit. ¶Itē idē ibidē dicit q; in Stabiano agro cāpaniæ ad Herculis petrā pisces melanuri panē ī mare ꝓiectum rapiunt,ad nullum verò cibum ī quo hamus fuerit accedunt. Tales dēnt esse Chr̄i fideles ī mari.i.in mundi amaritudinibus fluctuātes,q̄a ꝓ certo panē sc̄iæ,gr̄æ vel eucharistiæ dēnt comedere, à cibis verò vbi est hamus p̄iculi,& pc̄ti.s.à mundi diuitijs,delicijs honorib.& sciētijs abstinere.Iob 6.Nunqd pōt aliu gustare qđ gustatum affert mortē. ¶Mirabilia inueniunt̄ de piscibus,sicut dicit Pli.li.9. naturalis mundi historiæ circa principium.c.2 In mari.n.sunt mōstra maxima,q.d.s.est ex luxuria humores aquei,q̄ facił̄r in corpus trāsit,vera(inq̄t)efficiāt vulgi opinio, qua.s.dr̄ q; q̄cq̄d est in parte vlla naturæ,in mari reperit̄. Sunt aūt(vt ait)ī oriēte in mari Indico maximi pisces,pistrix & balena. Inuenit̄.n.q̄nq; balena q̄titatis quatuor iugerum,pistrix verò q̄titatis ducētorum pedum. Ait.n. ibidē quendā sinū maris in oriente esse vltra Cadera peninsulā rubri maris,cuius sinus vastitatis 12.dierū & noctiū nauigio durat, qñ nullius aura recipit afflatum. ī hoc ergo loco rōne quietis ꝑpetuæ beluæ marinæ ī horrēdā magnitudinē adolescunt,& inde est(vt ait)q; apud illos,q̄ Arbin amnē incolunt, q̄nq; costæ pisciū quadraginta cubitorū repertæ sunt, ita qđ domus,& ædificia nō aliunde q̄ de pisciū ossib.faciunt & cōponunt.Ait,est in eo.3.c.In fine,q; ī eodē exeunt q̄nq; de mari decoris siłes beluæ ī terrā pastęq; radices fructicū,remeāt, & q̄dā equorū,asinorū & taurorū capitib.existunt,q̄ sata depascunt̄,& rodunt.Sic ꝓ certo possumus dicere q; in mari huius mundi sunt q̄dā q alios excedunt in gradu & statu valde sup̄flua q̄titate,vtpotè diuites & potētes, qui.s.humore diuitiarū abundāt,& q̄a ī sinu ꝓsperitatis(vbi nō flat aura tribulationis)habitāt, & ī statu ꝓsperitatis (vbi aurā tribulationū nō sentiunt)pambulant,iō vltra humanā æstimationē,status magnitudinē ī se accumulāt,& seipsos magnificāt & augmētāt,exēplo Nabuchodonosor,cui dr̄ Dan.4.Tu rex magnificatus es,& inualuisti,& magnitudo tua creuit vsq; ad cęlum.Et dic q; in isto mari.i.in mundo sunt Tauri.i.ceruicosi, asini.i.rudes, eq.i.supbi lubricosi, q.s.oīa sata.i.diuitias pauperum nitunt̄ depascere,& alios bonis suis spoliare.Iob 24.Agrū non suū demetūt. ¶Itē idē ibid.c.4. ait q; in mari Gaditano sunt ꝑmaximi extraneissimi pisces.s.arbores,& rotæ.Sūt.n.arbores pisces ad siłitudinē arcorū facti, intm̄ disp̄āsi ramis,vt ex cā nunq̄ credant̄ oceanū ītrasse. Sūt ibi ēt rotæ pisces quaternis distincti radijs,modiolos earū oculis duob.vtrinq; claudētib⁹. Dicit ēt pisces quosdā nō solū ad aīaliū simulachrū esse,sed ēt rerū,sicut sūt gladij & serræ quosdā,& ait ad siłitudinē hoīm formatos.Vñ ait q; Olyssiponēsium legatio Tiberio Principi nunciauit visum audituq; tritonē ī quodā specu cōcha canētē,nereidēq; forma humana piscē, hispidū tñ corpe visū, & auditū in littore moriētē.Idē ēt ait in Gaditano oceano visū esse hoīem marinū, q de nocte nauē intrare solitus, ipsū ad partē q obsederat,degrauabat,& si nimis insisteret,demergebat.Ait ēt arietes & elephātes ī mari esse,& br̄,quasi oīm aīaliū siłitudinē inibi apparere. Sic verè dico ī mari hui⁹ mundi esse multa gn̄a pisciū.i.hoīm pc̄tōrū.s.arbores.i.altos & eleuatos supbos,cū ramis.i.cū affectib.expāsis & extēsis,vel ēt ī officijs & dignitatib.dilatores & expāsos.Dā.4. Arborē vidisti sublimē.&c.Itē rotas.i.volubiles & incōstantes & varios.q.s. oculos ꝓ modiolis hn̄t, inq̄tū sp hn̄t oculos ad curiosè inuestigādū aptos.Itē tritonas canētes.i.voluptuosos & lætos, & mūdi gaudij intentos,q.s.sp ī ea forma audiunt̄,& ī vana sua lætitia vitā finire nōscunt̄.Prou.9.Risus dolori miscebit̄. Item hoīes marinos.i. crudeles raptores & obstinatos humana q̄dē spē sed nō humana rōne vestitos, sed ad mergēdū, & degrauādū,& p̄mēdum alios p̄paratos,& maximè illos q̄ ī naui religionis vel eccł̄iæ sunt,& p mare mundi amaritudinū trāseūt,sicut potissimè sūt mali balliui, q.s.accusādo & nocēdo nō cessāt naues.i.stat⁹ aliorū īpugnare,& p̄mere,& si possint ad paupertatē & miseriā degrauare.Ibi sūt ēt elephātes.i.auari,parati ad oīa grauia sustinēdū,Ibi ēt sūt arietes.i.mali iudices,parati ad alios pcutiēdū & inuadēdū.Thrn̄.Facti sūt Principes eius velut arietes nō inuenientes pascua.Ibi aūt sunt nereides.i.malæ mulieres diuersis vitijs moriētes. &c. ¶Sicut dr̄ Pli.li.9.c.12.pisces diuersimodè cōtegunt̄,alij.s.corio & pilis, sicut vituli marini hippopotami & pistrix. Alij aūt corio,tm̄, vt delphini. Alij cortice, vt testudines, alij silicum duritia, vt ostreæ,& cōchæ,alij crustis,vt locustæ,alij crustis & spinis,vt echini,alij squāmis,vt piscis,alij aspera cute,vt squatina,qua lignū & ebora poliunt̄,alij molli cute, vt murenæ, alij nulla cute,vt polypi.Sic ꝓculdubio ī mari hui⁹ mūdi sunt diuersa gn̄a pisciū.i.hoīm, iuxta illud Abac.1. Facies hoīs sicut pisces maris.q.s.diuersimodè exteriorib.morib. & cōuersationibus vestiunt̄.Vñ q̄dā sūt q hn̄t ꝓ vestimēto pilū & lanā exteriorū diuitiarū. Ps.Induti sūt arietes ouiū.alij coriū,& crustā t̄palium amicitiarū, alij corticē & durā testā corporalis fortitudinis, alij spinas & squāmas t̄palis possessionis.Alij verò mollē pellē & carnē carnalis dilectionis. Vel dic q; lana est t̄palis possessio,coriū est carnalis cogitatio,testa & cortex est mētis durissima obstinatio,spina & aspera cutis est verborum dura cōpunctio,crusta & pellis est exteriorū amicorū mundialiū dēpendabilis munitio.Talib.ergo tegumētis & vestib.muniunt̄ mūdani,& talib.auxilijs arbitrantur tueri.Esa.49 His oib. vestieris. Vel si vis dic ī bono q; q̄busdā est ꝓ vestimēto sp̄uali & munimēto lana charitatis q̄busdā testa & cortex.i.duritia cōstātię & firmitatis,q̄busdā pellis & coriū.i.cōsiderō ꝓpriæ fragilitatis,& sic de alijs. ¶Itē idē li.25.c.8.dr̄ q; est q̄dā sp̄es aristolochiæ dicta polyrrhixō, cui⁹ radicē piscatores cāpaniæ venenū terræ vocāt,tēdūt.n.eā immixta calce,& ī mari spargunt. Pisces aūt mira cupiditate aduolāt,statimq; exaīati fluctuāt, & virtute herbę mortui sursū natāt.Radix ista pōt significare diuitias,q̄ ꝓ certo aīæ sūt venena. cū istis.n.piscatores.i.diaboli calcē.i.ardorem auaritiæ miscuerūt.Pisces igit̄.i.hoīes q̄ (sicut dr̄ Aba.1.). Facti sunt sicut pisces maris, & sicut reptilia nō hn̄tia ducē. In mari hui⁹ mūdi ad istā radicē.s.ad diuitias toto affectu currūt & aduolāt, quas cū gustauerint & acq̄sierint,statim p auaritiā ipsis necāt,ita qđ tādem exaīati,& vita gr̄æ priuati,& p diuitias & auaritiā enecati finał̄r p superbiā sursum natāt, q̄a ſm Aug. difficile est vt superb.nō fit q diues est.Ad diuitias igit̄ miseri pc̄tōres currunt & ambiūt, quas cū adepti fuerint,p auaritiā pereunt & p supbiā sursum tēdunt. Prou.1.Stulti ea q̄ sibi sunt noxia cupiunt. Vel gn̄ał̄r allega & cōiter hō maiori auiditate cupit illud qđ sibi est nociuum & ad illud impetuosius tendit.vide supra eo.c.65.§.23.vbi inuenies quō inter pisces sunt auguria.Ad qđ facit qđ dicit Plin. lib.9.c.16. vbi dicit q; siculo bello ambulante in littore Augusto,

ſto piſcis è mari ad pedes ei⁹ exilijt, quo argumēto vates. i. augures reſpōderūt: Neptunū patrē adoptatē eū abi, ſexto Pōpeio repudiato. ſimile vr̄, qđ dicit Odoricus ī libello ſuo q. ſ. ipſe fuerat in qbuſdā Indiæ partibus, in q b. ſingulis annis piſces ad littora cōfluebāt, & ſe capiēdos ꝓ libito ꝑ ſeptē dierū ſpatiū exhibebāt, vſq; ad terrā ēt trāſiliebāt, & tādē exacto ſpatio á ꝑdictis ceſſabāt. Dicebāt aūt idolatrę incolę ipſi⁹ loci ꝙ iſta de cā piſces talr̄ veniebāt, ut ſuo Imperatori reuerētiā exhiberēt. Iſta pn̄t applicari ad Chr̄m. Cōſtat. n. ꝙ dū Auguſtus. i. Chr̄s iuxta littus huius ſeculi trāſiret. ſ. ꝑdicādo, & tā ꝑ ſe q̄ ꝑ alios docēdo, piſces. i. fluxibiles pctōres ante pedes eius credēdo & fidē eius ſuſcipiendo proſilierunt, & eidē, & ſuis ꝑdicatoribus ſe capiēdo exhibuerunt, & ſic Imperatori ſuo Chr̄o, á Neptuno Deo maris. i. á Deo patre ſpāliter adoptato & dilecto reuerētiā impēdentes, ſe capi & cōuerti á ꝑdicatorib. ꝑmiſerūt. Vel dic, ꝙ talis Auguſtus fuit beatus Aug. vel qcūq; ꝑdicator, qa neptuno Deo fuit acceptatus, & hoſtis eius. ſ. Arrius repudiatus, & grex piſcium. i. fideliū ad eius doctrinā & exēpla reuerēs & exiliēs cōuerſus. Eze. 38. Cōmouebuntur á facie mea piſces maris. Vel dic, ꝙ ſi iſti piſces hoī peccatori reuerentiam exhibuerunt, multo fortius nos rōnabiles creaturæ debemus Deo & ꝑlatis reuerētiam exhibere.

De Terræ mirabilibus. Cap. 67.

TErra non caret mirabilibus. Vn̄ nota ꝙ vnū notabile dicit Pli. lib. 2. c. 57. ꝙ. ſ. in Dalmatia eſt qđā ſpecus dictus Sentaquin, ore ſtricto, præceps hiatu, in quē deiecto leui pondere, quis dies alias ſit ſerena, turbini ſimilis ſtatim emicabit procella. Et (vt ait) in Cyrenaica Prouincia qđā rupes Auſtro dr̄ eſſe ſacra, quā humanis manib. prophanū ſit attrectari, qa ſi ab hoīe attrectat̄, ſtatim auſter arēas cōcitat, & ſic attrectātes nō ſine periculo inuoluit. De iſta aūt rupes dicit Pomponius c. de Aphrica, vbi ait ꝙ cū hæc hoīm manu attingit̄, ille immodicus (. ſ. auſter) ſtatim exurgit, & arenas quaſi marinos fluct⁹ agit. Per iſtū ſpecū & rupē poſſum intellligere duo gn̄a ꝑſonarū q̄ hodie abundāt in ſeculo & clero, uidelicet quoſdā impatiētes, & quoſdā magnacū familiares, cōſanguineos & cliētes, qui. ſ. auſtro vēto furioſo. i. alicui tēpeſtuoſo diuiti ſunt ſacrati, & de ei⁹ ꝓgenie vel familia reputati, qa ꝓculdubio hodie nō eſt fas nec ꝑlato nec alteri cuicūq; tales cōtingere, nec cōtra eos pōd⁹ alicui⁹ correctionis vel reprehēſionis mittere, nec eos ꝑ viſitationē vel ſuorū actuū inquiſitionē attrectare vel diſcutere, qa ꝓ certo ipſi ſpecus. i. ipſi impatiētes, tēpeſtates rixarū & appellationū in aere. i. in pr̄ia uel eccl̄a ſolēt inducere, & tota pacis ſerenitatē ī turbinē tribulationis cōuertere, auſter verò. i. ipſi potētes ī ſeculo, ſi ſuos attrectari videāt, ſtatī ſolēt eorū negociū ꝓ ſuo aſſumere, & alios tribulationib. obuoluere, & grauare. Dicūt. n. de ſuis familiarib. & recomēdātis illud Pſ. Nolite tāgere Chr̄os meos, & ī ꝓphetis meis nolite malignari. & illud qđ dr̄ Zach. 2. Qui tāget vos, tāget pupillā oculi mei. Vel dic, ꝙ auſter ſignificat Spūm ſctm̄, iuxta illud Can. 4. Veni auſter, pfla hortū meū. Rupes ei ſacrata ſignat ſecretū fidei myſteriū, ſicut. ſ. myſterium incarnationis & Euchariſtiæ & cetera, q̄ difficultatem important, q̄ Spūi ſctō ſacrata ſunt inquantū ab iſto dn̄r eſſe facta. Quid igit? Pro certo nō eſt hoī licitū, & maximè ſimplici, tales rupes. i. talia alta myſteria manibus humanæ diſcretionis attrectare ꝑ fatuā diſcuſſionē, vel ēt ꝑ irruentem oblocutionē, quinimo auſtro. ſ. Spūi ſctō debēt dimitti ꝑ fidem & deuotionē, qa ꝓculdubio ſi qui ꝑſumptuoſi talia velint attrectando diſcutere, vel irreuerēter palpare ſeu tangere, ipſe auſter . i. Spūs ſanctus arenas & pōdus tribulationū ſup eos inducit, & q̄nq; ꝑ ſpālem hæreſim, q̄nq; tpalr̄ ꝑ mortem corpis, q̄nq; æternalr̄ ꝑ dānationē aīę ipſos ſuffocari ꝑmittit, qđ bn̄ figuratū eſt ī arca teſti & de vaſis ſanctuarij, q̄ ſoli ſacerdotes poterant tangere, alij aūt nō, aliàs mortem neceſſe erat incurrere, ſicut ēt de facto apparuit 1. Re. 6. ī illo, q vacillantem arcam tenuit & tetigit, q ſtatim mortuus fuit, ſicut & de Bethſamitis apparuit, q arcā nudam viderūt, & iō perierūt. 1. Re. 6. q̄ ꝓculdubio vaſa ſanctuarij. i. ſecreta nr̄ę fidei, (q̄ inuoluta & clauſa debent teneri) nō debent præterq̄ á ſacerdotibus. i. á ſanctis doctorib. ꝑ diſcuſſionē tangi, nec ꝑ curioſitatem videri, nec cū irreuerentia á quolibet tractari. aliàs, ſi ſimplices ipſas attractauerint diſputando, vel pluſq̄ deceat pſcrutando, cito poterūt morte pēti ꝑ hęreſim & infidelitatē percuti, vel ēt tpalia flagellari. Iō dr̄ Nu. 4. Filij Cahat portent inuoluta, & nō tāgent ea, ne forte moriant̄. portent inquam inuoluta, qa. ſ. ipſimet & q hn̄t iſta portare & tractare. i. iferiores ſimplices ſacerdotes, debent inuoluta & ſecreta per fidem portare. i. nullo mō pſcrutando ſeu diſcutiendo temere de eis diſputare. ¶ Itē ibidē. c. 65. dicit ꝙ terra eſt oīb. elemētis mitior, qa. ſ. ignis ardet, aer ꝑcellis & tēpeſtatib. furit, aqua fluctib. intumeſcit, iſta tn̄ mitis benigna, indulgens, ad uſum mortaliū cūcta gn̄at, ſpōteq; odores, ſapores, ſuccos & colores fundit, & bona fide creditū fęn⁹ reddit. Iſta ēt medicas herbas nobis gn̄at, & venena ēt ad nr̄am utilitatē & miſerationē ꝓducit & portat, & hoc ne vitæ tædio diræ famis mors lēta nos cōſumeret labe, ne lacerū corpus abrupta diſpergerēt, ne laquei torqueret pęna ꝑpoſtera, ne cōfunderēt op ꝓbria, ſed poti⁹ facillimo hauſtu & ſine dolore extigueremur, quo talr̄ defunctos ipſę feræ vel uolucres tangere nō pſumerent, ſed potius ipſi matri terræ ſepeliendos ſeruarēt. Adhuc aūt & iō venena cōtinet, vt auaritiam nr̄am aliqualr̄ coerceret, & timore intus latentiū venenorū aurū & lapides effodere cum ſerpentib. è ſcrobibus puderet. Et br̄ (vt ait) terra nobis malorū remediū genuit, nos illud vitæ fecimus venenū. Si uis applica ꝑdicta ad beatam Virginem, & dic, ꝙ dato ꝙ alia elemēta. i. alię pſonæ aliqua mala habeāt, iſta tn̄ nihil, quinimò iſta eſt mitis indulgens, benigna, q̄ oīa bona ꝓducit nobis, & fęnus creditū. ſ. ſpē orōnē & deuotionē reddit. Si uis reſiduū de ueneno allega ꝙ non eſt dare aliqđ ita malum qn aliq̄ rōnē boni habeat, & quin aliq̄ utilitatē hoī inferat iō dr̄ Gen. 1. Vidit Deus cūcta q̄ fecerat, & erāt valde bona. Pli. poſtq̄ oñdiſſet terrę ſtrictiſſimā inhabitationē, tū ꝑp frigiditatē duas partes vltimas cōgelātē. & in pruinā & caliginē cōmutātē, tum ꝑp calorē zonā mediā torrētem, tum ꝑ oceanū infinitas terræ partes ſubmergētē, tū ꝑp copiā fluminū multas terras rodentē, tū inſuꝑ ꝑp multitudinē ſerpentū nobis habitationē multarū terrarū tollentē, tū ēt ꝑp violētiā terræmot⁹ multas ciuitates deuorātē, finalr̄ auaritiā & vanitatē humanā pulchrè redarguit, in hęc verba. Hęc eſt inqt materia glorię nr̄ę, hic ſedes, hic honores gerimus, hic exercem⁹ imperia, hic opes cupimus, hic tumulat̄ humanū genus, hic inſtauram⁹ bella ēt ciuilia, & cędibus nr̄is laxiorē faciamus terrā. Et ut publicos gentiū furores trāſeā, hęc eſt in qua conterminos pellimus, furtoq; uicini ceſpitē nr̄o ſolo affodim⁹, vt q latiſſimè rura metatus fuerit, vltraq; fines exegerit accolas, & ad mēſurā auaritiæ ſuæ ꝓpagauerit, nō attēdāt tn̄ quātā portionē terræ tādē obtineat defunct⁹. Iſta moralizatione nō indigēt, ſed allega ad cōtēptū mūdi &c. ¶ Pli. lib. 2. de terræmotu diffuſè tractat, ſed qa. ſ. de terra ſatiſfactū eſt ſuperius lib. 11. c. 1. iō omitto. iſtud aūt ſolū addo qđ ait, ꝙ. ſ. loca arenoſa aut cauernoſa raro patiunt̄ terræmotū. Gallia ēt & Aegyptus terræmotu nō cōcutiunt̄, & hoc forte, qa ſunt terræ planæ, nā (vt ait) loca mōtuoſa & maritima facilius tremunt. De hoc aūt ꝙ dr̄, Galliā nō tremere intelligo modicum ſeu raro tremere, qa. ſ. ibi ſcio terræmotū aliquotiēs fuiſſe. Aſia aūt (ut dr̄) ſæpiſſimè tremit. Vn̄ ēt (vt ait) Tpe Tyberij Cæſaris 12. vrbes ī Aſia minore vnico terræmotu abſorptæ, ſeu dirutæ ſunt. Terræmot⁹ eſt tribulatio vel æterna dānatio, violēta tētatio. Igit̄ dico, ꝙ ꝑ talē terræmotū nō lædunt̄ multa gn̄a bonarū pſonarū, videlicet illi q ſunt arenoſi ꝑ ſterilitatē paupertatis, cauernoſi ꝑ ꝓfunditatē humilitatis, plani verò ꝑ manifeſtationē ueritatis, ꝑ leuitatē ſimplicitatis. Loca verò maritima. i. illi q ſunt iuxta fluctus mūdanorū negociorū, mōtuoſa ēt. i. illi, q ſunt ī altitudine dignitatū & officiorū, facilr̄ tales terræmotus incurrūt, ipſoſq; tētatio, tribulatio & dānatio de leui deſtruunt & ſubuertūt. Pſ. Fundamēta mōtium cōturbata ſūt, & cōmota ſunt, qm̄ iratus eſt eis. Itē ſm̄ eum lib. 2. c. 89. Terræmotus cā eſt terrarum naſcētiū & creſcentiū & pereuntiū. Nā q̄nq; ꝑ terræmotum inſulæ nouæ efficiunt̄, & gn̄ant̄, exemplificat de Nea, Alonæ, Thera, & Theraſia, & plurib. alijs. Itē q̄nq; ꝑ terræmotum q̄ inſulæ & terræ firmæ fuerāt, ſubmergunt̄, & exemplificat de illa terra de qua dicit Pato ꝙ ipſā mare Atlanticū nūc occupat, & de alia ciuitate q̄ vna cū populo ſuo ſubmerſa eſt ibidē. c. 60. Itē q̄nq; iſulæ terræ firmæ efficiunt̄. & ipſi terræ ſolidæ adiungit̄, & exēplificat de zephirio. Antiſſa & alijs multis. Item q̄nq; de iſtis terris firmis inſulę procreantur, & ab ipſis terris ſolidis, diſiunguntur, & exēplificat de Prochyta inſula, q̄ ꝓuolutis montibus fuit facta. Item q̄nq; ꝑ terręmotum

ipsi montes ad terrarum planitiē æquantur, & exēplificat de mōte Epopo in sinu cāpaniç, q̄ repēte flāma ex eo emicante, cāpestri planitie adæquatus est, de multis ergo locis, & terris exēplificat Pli. in q̄bus fecit mirabilia terremotus. ponit ēt exēpla infinita de ciuitatib. & terris à diuersis maris partib. & diuersis terremotib. absorptis vel factis, q̄ ponere longū esset. Igitur oīa ista possunt referri ad prouidētiā Dei occultā, q̄a.s. tunc terra q̄ est immobilis concutitur, & mouetur, q̄ñ ipse Deus inuariabilis, & stabilis per suā occultā prouidentiam ad faciēdū aliq̄d inclinat. Ps. Terra mota est, etenim cęli distillauerūt. Dico ergo, q̄ p terręmotū in hoc mūdo mirabilia fiūt, q̄a.s. spūaliter cōsiderādo, q̄ñq; nouæ insulæ. i. noui fideles fiunt, & surgunt p fidē, uel per pn̄iam cōuertunt. Q̄ñq; ēt ipsa prouidentia pmittere illi, q̄ iā facti erāt, & qui diu in fide, & moribus pmāserāt, à mari, i. à diabolo uel pctō submergunt, & p dānationē destruuntur. Q̄ñq; illi, q̄ terræ. i. ecclesiæ per fidem, uel Deo p charitatem cōtinui, & cōiuncti fuerant inde p schismata diuidunt, & ī diabolicas insulas cōuertunt, sicut schismatici, q̄ in sectas uarias distinguuntur, & dato q̄ aliq̄ñ mōtes. i. uiri alti ī sciētijs, & gradibus ecclesiæ fuerint, in mare tñ pcti, aliq̄ñ p hæreses deuoluunt, & p dānationē finalr submergunt, patet de Arrio. Q̄ñq; uerò econuerso illi, q̄ insulæ diaboli. & diuisi à terra. i. à Deo in ecclesia p schismata fuerāt, & p fidē iterū eis iungunt, q̄a ut breuius cōcludam, oīs noua & totalis hoīum cōuersio uel obstinatio, & dānatio oīsq; diuisio, uel reunio à terręmotu diuinæ prouidētiæ orit, & ab ipso actiuè uel passiuè instituit & causatur. Iō bñ dr ad Rom. 11. In ipso & per ipsū & cū ipso oīa sunt. Idem fit tpalr, q̄a.s. in mūdo fit, q̄ terræmotus fortunæ, & prouidētiæ diuinæ quosdā de nouo ad statum prosperitatis, q̄ nunq̄ aliàs ibi fuerāt eleuat, quosdā uerò, q̄ diu fęlices fuerāt, ex toto submergit & depauperat. Quosdā aūt q̄ mōtes alti & in statu suo firmi fuerāt, in mari tribulationū situat, ipsosq; submergit, & adnihilat, alios uerò q̄ diu insulæ. i. in fluctib. tribulationū uixerāt, in terras firmas mutat, ipsosq; roborat & trāquillat, fit ēt q̄ iste terræmotus, quosdā qui mōtuosi. i. alti diuites, & superbi sunt, mediante flāma tribulationū alijs. s. uicinis adæquat, & oēm stat⁹ excedētiā eis trūcat. ult. Eccl. 29. dr de Aegypto, q̄ diu regnū altissimū fuerat, q̄ erit regnū humile inter regna cętera, & nō eleuabit supra nationes. Vel si uis expone nō solū de psonis, imò & de gn̄ib. uel parētelis hoīum, quorū cōtinuè una surgit, alia perit, & c. sicut supra. Vn̄ Eccl. 1. Gn̄atio aduenit, & gn̄atio pterit, terra aūt in æternū stat. Vel si uis expone istud ultimū de die iudicij, ubi. s. emicāte flāma ignis cōflagrationis mōtes uallibus æquabunt, & oīa ad planitiē reducent, sicut dr Baruc. 5. Cōstituit dn̄s humiliare oēm montē excelsum, & rupes perennes, & conualles replere in æqualitatē terræ. Vel dic si uis, q̄ licet hō aliquis mons. i. supbus, & psumptuosus existat, & alijs altiorē, nobiliorē & sufficiētiorē se credat, pp q̄d⁹ sup alios se extollat, & ab eorum societate, & æqualitate se diuidat & se iūgat, nō restat nisi q̄ flāma charitatis ipsum alijs adæquet, & familiarē & socialē faciat. Vel flāma tētationē significat, q̄ p certo tales nō psumētes de suis uirib. humiliat, ipsosq; alijs adæquat, & assimilat, tumorē superbiæ se dat, q̄ñ.s. ipsa tentatio ad sui cognitionē ipsos reuocat. Vtile est ergo talib. q̄ñq; flāma tētationis tāgi. ut seipsos cognoscentes possint alijs coęquari, & per humilitatē à tumore superbię tēperari, & alijs cōformari, ut sic alij possint eis dicere illud Esa. 14. Et tu uulnerat⁹ es, sicut & nos, nr̄i similis effectus es. ¶Secūdū Pli. lib. 2. c. 95. Aliquæ sunt scrobes, specus, cauernæ seu lacus, q̄ mortiferi sunt intuentibus. exhalāt. n. uapores, & spūs pestilētes, q̄ subito exanimant tales spūs haurientes. Dicit ergo, q̄ iuxta Soracte locus est q̄ auib. & nullis aīalib. alijs est periculosus, & ipsis q̄ de sup uolauerint, mortifer & dānosus. In Sinuessano ēt agro puteolano sunt q̄dā scrobes mortiferæ oīb. aīalib. pter hoīem, hoī uerò q̄ñq;. Itē in Hirpinis (ut ait) locus est quē qui intrāt, moriunt. In Hierapoli uerò in Asia silr est q̄dā locus, q̄ oīb. intrantibus est mortifer, præterq̄ sacerdoti matris deorū. Per talia loca intelligere potes loca, psonas, & negocia q̄ hoī spūaliter sūt dānosa, sicut. s. est mundus, mala mulier, luxuriosus, hæreticus & alia similia. Ab istis. n. cōtinuè exhalant, & exeūt q̄dā spūs pestilētes. s. malæ tentationes & suggestiones, uerba, & inductiones, aīas spūaliter occidentes, & iō br, quisquis talia mala negocia uel psonas frequentat aut sequit, p diuersa uitia necessariò morit. Aues ēt q̄ clarè uidēt. i. mundi sapientes ibi multotiēs pereūt, ubi alia aīalia. i. mūdi simplices, p uitia nō succūbūt. Et br solus hō, solus sacerdos matris Deorū. i. illi soli, q̄ more hoīs pfecta rōne regunt, illi ēt q̄ matri Deorū. i. ecclesiæ genitrici sctōrū, uel beatę Virgini reginæ Angelorum deuotissimè famulant, pn̄t ista pericula euadere, & p debitū regimē, & cautelas necessarias taliter faciūt, q̄ in istis periculis nō succūbunt, q̄a p certo illos culpā uitiorū nō superat quos rō discretè gubernat, & quos deuotio sacrat. Allega sicut uis. Igit dicamus isti matri Deorū beatę Virgini, Sub tuū psidiū cōfugimus sctā Dei genitrix. & c. ¶Teste eodē, ibidem, apud Delphos ī illo nobilissimo Apollinis oraculo specus erat fatidicus, cuius exhalatione temulēti præcinebāt futura. Sic uerè in oraculo Apollinis Chri. i. in fide ecclesię fuit antiquitus specus pfundæ humilitatis. un̄ Spūs sanctus exhalās, pphetas ad pdicādū futura mouebat. Vn̄ illud, Spū sancto inspirati, locuti sunt pphetæ. ¶Pli. lib. 2. c. 97. noīat multas insulas tā ī mari, q̄ ī lacub. sp mobiles, de q̄b. supra dixi lib. 8. c. 1. §. 24. & 25. Inter cætera tñ ipse dicit esse in Varquinensi lacu magno Italiæ duas insulas q̄ uento p lacū circunferunt. Vnū tñ ipse dicit satis mirabile, q̄. s. istę insulæ p uētū mutant ī formā nūc rotūdā, nūc triquetrā, nunq̄ uerò in quadratā. Sic uerè pctōres in mūdi lacu instabiles, & mobiles existunt, & cōtinuè p uētū uanitatis uel diabolicę suggestionis mouent, & discurrunt, & diuersas formas, uarietatis induūt, & cōditiones suas uarias circūducūt. unū tñ deficit, q̄a. s. nūquā pn̄t formā quadratā cōstātiæ & pfectionis acquirere, seu ēt quadraturā quatuor uirtutū cardinaliū obtinere. Vel dic, q̄ ēt in religione multi sunt quos flatus plati ubi uult cōuertit, & mutat, excepta tñ quadratura quatuor uirtutū cardinaliū, q̄ pro posse suo nullatenus eis donat, q̄a p certo quidā sunt, qui ad oīa mundi negocia sp īueniunt mobiles, & parati, nunq̄ tñ uolūt fieri uirtutib. & morib. quadrati. Hie. 13. Non poteritis bonū facere cū didiceritis malū. ¶Pōponius in descriptione Asię minoris refert ppè Coricō oppidū mōtē esse à summo usq; deorsū hiatu grādi pforatū, q̄ syluis umbrosis pēdētib. & riuib. susurrātib. p angustū descēsū mille quingentorū passuū p umbras amenissimas introeūtib. pulchrū ac mirificum dat aspectū, ubi cū ad intima uētū est sonitus cymbalorū diuinitus crepitantiū audit, & tādē in pfundo ingēs amnis subito apparēs, & subito se abscōdēs cōspicit, ultra uerò spaciū est magis, q̄ ut pgredi quisq̄ ausit horribile, & iō incognitū. Iste ergo specus (ut ait) sacer, & à dijs habitari est credit⁹, nihilq; hn̄s nō uenerabile. Vn̄ ur (ut ait) alicui numini cōsecratus. Satis uerò ppè ait aliū specū esse Typhoneū appellatū, ubi incolæ cubile Typhonis gigātis fuisse ferūt, q̄ angusto ore pssus, & assidua nocte suffusus, nō facile pspicit, q̄ ita est pestifer & nociuus, q̄ q̄cq̄d in eū uiuū immittit, cōtinuo exaīat, & morit. Per ista duo loca pn̄t pprie intelligi Paradisus p primū, & infern⁹ p scd̄m. Cōstat. n. q̄ Paradisus ī empyreo positus, spēm montis obtinet, in quo syluæ diuitiarū, deliciarū & sciarū, & umbrę eminētiarū abūdāt & ī quo oīs amenitas manet, q̄ oēm delectationē cōtinet, & hoīum aspectū delectat, recreat atq; fouet. Ista est tñ ueritas, q̄ accessus, & introit⁹ est difficilis, & angust⁹, & p arctitudinē pnię cōstrict⁹, q̄a sicut dr Mat. 7. Arcta est uia, q̄ ducit ad uitā. Veruntñ postq̄ hō illud introierit, statim cymbalū gaudij, & lętitię sempiternę audiet, fluuiū immēsę diuitiitatis uidebit, qui sibi sm̄ merita se subtrahet uel ondet, locumq; imperscrutabilē & incognitū. s. ipsā ęternę, & diuinę sapię secreta abyssum ibi reperiet, quā nullus unq̄ hoīm ad plenū cognoscere ualet. ad Ro. 11. O altitudo sapię, & scię Dei, q̄ incōprehensibilia sunt iudicia ei⁹ & inuestigabiles uiæ eius, & sic p certo illū locū cognoscet esse summo numini Deo sacratū, & à dijs. i. à sctis & ab Angelis frequētatū. Sed uerè alius loc⁹ infernū significat, ubi Typhō gigas. i. lucifer mō cubat, quē nox, & tenebrosa obscuritas sp obumbrat, ubi q̄cq̄d intromittit p ęternā dānationē interimit atq; necat, & cuius cōditionis sit (q̄a nullus inde reuertit) q̄libet hoīm nunc ignorat. Ista est ergo illa terra tenebrosa, & operta mortis caligine, de qua fit mētio Iob 10. & illa de qua dr Prou. 2. Vsq; ad inferos semitę illius, oēs q̄ ingrediunt, nō reuertentur, nec apprehendēt semitas uitę. ¶In eodē c. dicit idem Pomponius q̄ in urbe Pompeiopoli ondit arati poetę tumulus, ob hoc solum memorabilis, quia nescit quare saxa ibi iacta dissiliant. Hęc ergo allegari pn̄t

quòd

quòd per istū tumulū vel ꝑ istū poetā tumulatū pñt obstinati & in vitijs sepulti homines denotari, q͂a re vera saxa iacta.i. correctiones & tribulationes cōtra eos à Deo p̄latis & p̄dicatoribus immissas solent reijcere, & ipsas non admittere, sed contra iacentes iniuriosè reflectere, & nullatenus retinere. Prou.9. Qui arguit derisorem, ipse sibi iniuriā facit. ¶Itē dicit Pli.lib.2.c.98.ꝙ in agro harpano frumentū satū nō nascit̄. Sic verè multi sunt ita pessimi, ꝙ si in eis frumentum doctrinæ sanæ seminaueris, nunq̄ tñ fructum bonorū operū ab ipsis reportare valebis, q͂a.s.mali auditores ad modū istius agri frumētum verbi Dei recipiunt, fructū tñ bonorū operum nunq̄ reddunt. ¶Itē idē ibidē dicit ꝙ in agro Crustumino fœnū natum ibidē noxium est, alibi verò salubre. Tale fœnū sunt multi, q̄.s.in patria in qua sunt nati, vel in religione, societate vel ecclesia vbi sunt primitus ꝓcreati, sunt q̄nq; nociui, fatui atque mali, q̄ tñ si alibi transferant̄, oī malitia deposita salubres & boni efficiunt̄, & ꝑsonas bonas & vtiles trāsmutantur. Isti ergo plus valēt in aliena p̄ria q̄ in sua, & in sc̄da ecclesia q̄ in prima. Vtile est igit̄ talib. se trāsferre, & de loco ad locum vel de ecclesia ad ecclesiā se mutare, q͂a.s.sæpe fit ꝙ q̄s in sua patria inter amicos nō corrigit̄, q̄ terra aliena vbi caret fautorum castigat̄. Gen.12. Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & veni i terrā quā mōstrauero tibi. In fine istius sc̄di libri ponit Plin. mensuras totius orbis, sicut prius posuerat viam nauigandi oceanum. Antiqui.n. magna diligentia laborauerunt vt scirent quanta esset orbis longitudo, latitudo, sublimitas, & ꝓfundum, & iō mēsuras geometricas habuerunt, & partim ꝑ cęlestē scientiā, partim ꝑ geometriā, oīm terrarum particulariter, & ipsius orbis ḡnaliter certas mensuras & spacia didicerunt. Verū q͂a scire mēsurā circuitus orbis terræ est impossibile ꝓ eo ꝙ maior pars terrarum est cooperta aq̄s, iō ponit vnū exēplum valde mirabile ad sciēdū q̄uo spissitudo terræ & vsq; ad centrū profunditas fuit scita. Dicit.n.ꝙ cum Cydnus geometer obijsset, & post paucos dies hæredes sui eius visitarent sepulchrū, inuenerunt ibi epistolā noīe Dionysiodori, alteri⁹.s.summi geometræ, ad superos scriptā, vbi cōtinebat̄ ꝑuenisse eum à sepulchro ad infimā terrā ꝑ spaciū 42.mil.stadiorum, qđ interpretantes geometræ dixerunt epistolā à medio terræ missam, ex quo cōsecuta cōputatio est, vt circuitus globi terræ ducentorum quinquaginta quinq; milium stadiorum esse deprehenderetur, ꝯm harmonicam rationem, quæ cogit rerum naturam suijpsi congruere. Hic ergo expliciunt mirabilia de secundo lib. Plin. secundi.

De mirabilibus in arborum specie. C. 68.

ARborum multæ sunt stupendę conditiones. vñ nota ꝯm Pli.lib.12.c.6.ꝙ in India sunt mirabiles arbores, quas Macedones, q̄ fuerunt cum Alexādro in Indijs prodiderunt, quarum q̄dā naturas & ḡna dixerunt, sed noīa tacuerunt. Dicit igit̄ ibi esse arborē noīe palā, longitudine trium cubitorum, latitudine duorum, cuius folia alas auium imitantur, ex cuius fructu & cortice exprimit̄ succus admirabilis dulcedinis, & hoc in tāta copia (sicut ait) ꝙ de succo vnius pomi pñt quatuor hoīes satiari. Dic moral̄r, ꝙ tales sunt vel debēt esse contemplatiui & ꝑfecti, q͂a pro certo isti hn̄t tres cubitos in altum.i.fidē sanctæ Trinitatis, duos in latum.i.dilatationē dulcis charitatis, folia.i.cogitationes & verba ad formā alatarū auium ꝑ altitudinē affectionis & locutionis, q͂a.s.boni more auium.i.angelorum & sanctorum sꝑ de sublimib. cogitant & loquunt̄. Io.3. Qui de terra est, de terra loquit̄, & qui de cœlo est, sup oēs est. Succū verè dēt emittere dulcē.s.doctrinæ suauitatis & dulcis eruditionis. Cant.4. Fauus distillās labia tua. Vel dic ꝙ iste est Christus, q̄ habuit tres cubitos.i.triplicē naturā in vna ꝑsona, s.diuinitatē, aīam, & corpus, duos verò habuit in latitudine cubitos, quia.s.ipse se dilatauit ad bonos & ad malos, &c. sicut supra. ¶Item sicut dicit idem ibidē, est vna alia arbor similis præcedenti, quæ portat poma dulcissima, & tñ comedentibus nociua, & intraneorum valetudini infesta. De hac aūt præcipit Alexāder ne quis suorū tangeret. Talis arbor est mundus, q͂a ꝓ certo dato ꝙ ipse hēat aliq̄ similitudinē bonitatis, ita qđ poma & fruct⁹ eius.s.delicię, diuitię & honores sint delectabiles atq; dulces, q͂a tñ intranea.s.mētē & actionē solēt lædere, præcepit Alexander.i.Christus Imperator noster ne aliq̄s de exercitu fideliū istos fructus.i.mūdi bona ꝑ affectionē tāgeret, & ab eorū amore q̄libet abstineret, dicēs ꝑ Ioānem.1.Io.2. Nolite diligere mundum, neq; ea q̄ sūt in mūdo. Vel dic ꝙ tales fructus dulces sūt dulcia verba adulatorū luxuriosorū, hęreticorum, & sīlia, q͂a verè q̄s isti videant̄ bonis arboribus.i.bonis hoīb. sīles, & eorū ēt verba similitudinē bonitatis, & amicitiæ prędant, ipsa tñ suis auditoribus, & gustatorib. sunt noxia &c. sicut supra. ¶Itē dicit idē ꝙ in India sūt arbores de quib. Indi faciūt sibi vestes. Vñ ait vbi supra ꝙ in bactris arbor est sīlis terebintho, cuius poma amygdalis minora, miræ suauitatis existūt, de cuius folijs tritis, & paratis vestes sibi faciūt lineas & componunt̄. Dicit idē ēt ibid. c.11.ꝙ in India circa insulā Tylon est arbor dicta gossampinus quadā vestita lanugine, de qua fiūt linthea indicis ꝓ̄statiora. Dicit ēt ibidē in Arabia arborē esse dictā cynamifolio palmæ similē, de qua īcolæ faciūt sibi vestes. Dicit insup ibid.c.10.ꝙ in insula Tylo sūt lanigeræ arbores, & hoc miro mō faciūt.n. quosdā fructus ad q̄titatē cucurbitarū, q̄ maturitate ruptæ oñdūt lanuginis pilas, de q.b. fiūt linthea ꝑciosa. Vocat̄ aūt malū coroneū ille fructus. & sequit̄ c.11. Sic inquit Indos arbores suæ vestiūt. & hoc (sicut apparet) quia aliq̄n de folijs, aliq̄n de lanugine, aliq̄n de fructib. vestes texunt̄. Pli. ēt lib.28.c.14. dicit ꝙ ēt apud nos q̄dā arbores in folijs suis quātulācunq; lanuginē gerūt, q̄ alijs gētib. lana est. Ego ēt audiui ꝙ cortices nucis indicæ texunt in saccos. Charissimi folia in scriptura significant opera, vestes aūt q̄ ex talib. cōponunt̄, & fiunt, significāt virtutes & merita. Igit̄ dico ꝙ arbores significāt viros sanctos, in terra.i. in ecclesia ꝑ fidē radicatos, odore sanctitatis diffusos, lanugine seu lana charitatis & bonæ affectionis vestitos, folijs verborū ornatos, & fructib. bonorum operum opulentos. Mar.8. Video hoīes sicut arbores. Isti sūt à quorū affectib. sermonib. & operib. lanæ.i.bona exēpla & documēta colligunt̄, de quib. fideles faciūt sibi vestes virtutū & meritorū, q.b. eorū aīæ vestiunt̄, & sp̄ualr̄ adornant̄. Ps. Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato. Vel dic de pijs hoīb. q̄ de fructib. & folijs diuitiarū suarū faciūt indis.i.hoīb. pauperib. vestimēta. Mat.25. Nud⁹ erā, & cooperuistis me. Vel dic ꝙ cū cucurbita sacræ scripturæ aperit̄ & exponit̄ lana sacræ doctrinæ & erūpit, de qua iusti virtutib. induunt̄. ¶Secūdū Pli. li.12.c.8. Cōtermina est Indis gēs ariana, apud quā est frutex pestilēs, rappani folio, lauri odore, quā tanq̄ sibi pestilētē vitātēq. Iste.n. frutex penè priuauit Alexādrū eq̄tatu q̄n primò Indias introiuit. Per fruticē q̄ est apud gētē arianū, possū intelligere arrianorū doctrinā & hæresim pestilētē, q̄ ꝓ certo equos.i.fideles & disciplinatos ipsius Alexādri.i.ipsius Imperatoris nr̄i Christi q̄n primū Indias.i.mundū intrauit, hoc est dictū, in principio ecclesiæ quasi ex toto destruxit, & ꝑ errores varios inuenenauit. Exo.15. Equū & ascēsorē ꝓiecit ī mare. Equū dico.i.fidelē, ascēsorē aūt.i.fidē, sicut apparuit ad literā, q͂a tunc p̄ter Ambrosiū Mediolanēsem & Hilariū Pictauen. & alios paucos, quasi nulli erāt ep̄i q̄n essent hęretici, & sp̄aliter arriani. Equi igit̄.i.fideles dēnt istū fruticē.i.arrianæ gētis ꝑfidiā deuitare, & ab eorū hæreticis errorib. declinare. Abac.1. Leuiores pardis equi eius. supp. ad fugiēdū. Vel dic ꝙ iste frutex significat malā mulierē, q͂a ꝓ certo ista ē q̄ equos.i. carnales & luxuriosos (de q.b. dr̄ Esa.31. Equi eorū caro, non sp̄us) inuenenat̄ ꝑ luxurię fœditatē, qua ꝑꝑ Alexāder Christus equitatū militiæ christianæ ꝑ tales herbas venenosas.i. malas mulieres quasi ex toto amittit, inquātū ꝑ pc̄m̄ luxuriæ quotidie ipsos ꝑdit. 1.Para.18. Subneruauit oēs equos currūū eorū. Vel ꝑ istā herbā intelligere possū bona mūdi, q̄ ꝑ superbiā & auaritiā inuenenant. &c. sicut supra. Vel ꝑ istā herbā intellige quodcunq; volueris pc̄m̄ &c. ¶Itē idē ibidē dicit ꝙ in India spina q̄dā est cuius succus oculis instillatus cæcitatē oīb. aīalib. infert. Est ēt ibi herba ꝑcipui odoris referta minutis serpentib. quorū ictu ꝓtinus moriēdū est. Sic verè in mundo isto sunt spinæ.i.diuitiæ, quarum succus.i.gustus, delectatio & affectus suos excęcāt possessores, q̄n.s.oculū cordis tāgunt. Ideò bene cauendū ne oculus cordis tāgat̄, dato ꝙ diuitiarū copia habeat̄. Ps. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Sunt ēt in isto mundo herbæ odoriferæ, refertę tñ serpētib.i.hypocritę cū odorib. bonæ famę, pleni tñ criminib. & venenosis iniquitatibus, ad quos dum q̄s propter odorem suæ famæ incautè trahitur ab eorum serpentibus.i.ab ipsorum vitijs, malicis, & iniquitatibus enecatur. Vel dic ꝙ circa herbas odoriferas.i. circa bonos qui sunt in religione vel ecclesia, sꝑ est dare serpentes, i. malignosos inuidos, & detractores. &c. Vel dic ꝙ her-

herba q̃ in cordib. malorum multum fragrat, significat bona mundi. Inter ista tñ habitant serpẽtes.i.dæmones.aïas diuersis vitijs occidentes. Deut.8. Ibi erat serpens flatu irens. ¶Item lib.12.c.9. dicit idẽ ꝙ in Persico mari arbores sunt q̃ sup arenam sine infixione nudis radicib. stantes, & more polyporũ ipsis arenis adhærentes, cõtra fluctus maris resistunt immobiles, & dato ꝙ æstu maris oĩ die operiant, quodq; in terra nullatenus radicentur, quodã tñ naturæ miraculo contra fluctus stare immobiles cõprobant, quasi simile vr̃ ponere lib.16.c.2. dicẽs ꝙ in Germania sunt q̃dã maris refluxus q̃ lacus faciũt, circa quos sunt arbores protensæ & altę, q̃ suffossę fluctib. vel propulsæ flatib. vastas cõplexu radicũ insulas auferunt, atq; ita libratæ stantes, nauigãt ingentiũ armamentis ramorũ. Vñ q̃nq; factũ est ꝙ classis Romana p eiusmodi lacũ nauigans, de longe vidẽs erectas nauigantes arbores terreretur. Sic ergo patet ꝙ aliquæ inueniunt arbores q̃ sine radicatione stant infra fluctus, aliquæ aũt q̃ sine radicatione stant, & natant super fluctus. Ista p̃nt mihi significare duo gña personarũ, q̃ quis nõ sint p virtutem perseuerãtiæ, perfectionis, & cõstantiæ multimode radicatæ, nec in se fortiter stabilitæ, tñ quasi ex quodã miraculo inueniunt stare, & cõtra fluctus tribulationũ, in lacu mundi consolationum erecti ad Deum permanere, iuxta cõsilium Apostoli 1. ad Cor.10. Qui stat videat ne cadat. & 1. ad Cor.16. State viriliter agite, &c. Primi ergo sunt simplices, & timorati, scd̃i verò sunt prudentes, & eruditi. Simplices.n. dato ꝙ radicatione magnæ constantiæ careãt, ita tñ fit ꝙ q̃n fluctib. tentationum & tribulationum operiuntur & impelluntur, solẽt arenis futuræ mortis per considerationẽ & humilitatem taliter adhærere, ꝙ contra vitia immobiles perseuerant, sicut de Thobia dr̃ Tho.1. ꝙ dato ꝙ alios videret idololatrare, ipse tñ immobilis iudicij timore p̃mansit, iuxta illud 1. ad Cor.15. Stabiles estote & immobiles. Prudentes autẽ viri in ipso lacu mundanæ prosperitatis positi, & ibi p mũdana negocia fluctuantes, fortunæ flatib. circunpulsi, per grãm solent exurgere, & erecti sursum ad cęlestia per affectũ, p lacũ seculi nauigare. Istud aũt fit, quia in ipsa aqua mũdanæ ꝓsperitatis per affectum non se profundant, sed ibi quasi p cõtẽptũ supernatãt, & q̃a tunc radices desideriorũ suorũ æqualitate iustitiæ taliter librant, ꝙ sine casu peccati in ipsis fluctib. pseuerant. Ps. Nos aũt surreximus, & erecti sumus. ¶Item Plin. lib.12. c.11. dicit, ꝙ in Tylis est q̃dã arbor albæ spinæ, similis, portans florem roseũ, q̃ flos noctu cõprimitur & clauditur, in ortu verò solis aperitur, in meridie verò totaliter dilatat. Incolæ aũt istã arborẽ q̃ sic claudit & aperit florẽ suũ dormire ai[illegible] Sicut ẽt dicit idẽ Pli. lib.13. c.17. in Aegypto est herba lotho[illegible] qua siccata, & tonsa incolæ faciũt sibi panẽ, cuius flores [illegible] solẽ aperiunt, & sole occidente cõprimũtur, & folijs cõtegantur. Ista expone per oĩa sicut de helitropia.i. de solsequio supra lib.12. ¶Sicut dicit idẽ, q̃dã sunt arbores q̃ vno loco viuunt, alio verò loco viuere nequeunt, quod contingit q̃nq; plãta se mutari fastidiente, q̃nq; ipsius plantæ imbecillitate trãslationẽ non sustinẽte, q̃nq; cœlo inuidẽte, q̃nq; solo repugnante. Ecõtra aũt cõstat ꝙ q̃dã plantæ trãslatione proficiunt, & melius in alieno, q̃ in proprio solo viuũt. Vnũ tñ dicit hic incredibile.s. ipsas arbores alibi trãsferẽdas exorari, & p̃cib. inclinari vt alibi viuant atq; transmigrent. A solo ẽt qđ ipsas hẽt recipere, dicit posse impetrari vt alienas arbores alat, aduenasq; recipiat. Quãuis istud vltimũ superstitiosum aliqualiter videatur.s. ꝙ arbor, & terra audiant verba p̃cum, possium tñ dicere, ꝙ tales significant duo gña personarum, quia.s. quidã sunt q̃ nunquã ad aliud solũ.i. ad alienam patriã volũt trãsire, sed in suo solo & patria sp persistere nec alibi lucrum q̃rere, sed ibi iugiter residere, sicut sumus cõiter nos alij Pictauienses, nos attendentes, ꝙ non est propheta sine honore nisi in patria sua, nec attendentes ꝙ Deus Abraam futurum in gentẽ magnã, in alienã patriã misit, ipsiq; terrã ꝓpriam interdixit. Ge.12. Egredere de terra tua, &c. Istud autẽ cõtingit ex nr̃a imbecillitate, vel ex fastidiosa voluntate, vel ex cœli.i. Dei indignata cõtra nos bonitate. Ecõuerso verò q̃dã sunt qui ad partes remotas se trãsferũt, & in patria sua viuere nesciunt vel nõ p̃nt, alibi verò translata ꝓficiunt & ascẽdũt, sicut apud Lemouicẽses quotidie ꝓpedimus, quos his tpibus in alienis ꝓuincijs & patriis magnificos videmus. Nos ergo sumus sicut arbores, q̃ rogari volumus vt trãsferamur, ipsi verò solũ alienum rogare videnĩ vt ibi recipiant, & viuere permittant. In his igitur ipsos cõmẽdo, nos verò tãquã ignaros sup oĩa reprehẽdo. Ipsi.n. vñr sentire cũ Seneca ꝙ oẽ solũ patria est viro forti, & nõ ꝙ mollius ossa cubẽt manib. tumelata suorum. Iob 29. In nidulo meo moriar. &c. Vel dic econtra, ꝙ multi sunt qui in terra & patria dulci & fertili nutriti, alibi transferri & vagari nõ volũt, q̃a.s. ipsis bona patriæ suæ sufficiunt. Alij verò cõtra sterilitatẽ propriæ patriæ cõpulsi, alibi necessariò victũ q̃runt. Vel dic, ꝙ q̃dã sunt q̃b. sufficit locus, status, gradus, officiũ, beneficiũ in quo vocati & primò nati sunt, ne p ambitionẽ alibi trãsferri volunt. Iõ ẽt illis necesse est q̃n aliena officia, & dignitates dñr transferri, ꝙ rogẽtur, & quasi inuiti illuc trahantur, & ad p̃bendũ cõsensum ab aliis inducant, dicentibus.s. illud Esa.3. Vestimentum tibi est, princeps noster esto. Alij aũt ambitiosè volunt transferri, & de bñficio ad bñficiũ trãsmutari, ita ꝙ ipsum solum alienũ.i. aliena collegia rogare non cessant, vt eos recipiant, & admittãt, similes Absaloni, qui.s. dicebat 2. Re.15. Quis me cõstituat iudicẽ sup terrã, vt ad me veniant gentes, & iustè iudicẽ? &c. ¶Secũdũ Pli. lib.16. c.45. Aliq̃ sunt arbores q̃ in terra gigni nõ p̃nt, & in arborib. nascunt. Quũ.n. suã sedẽ non habeat, in aliena viuũt, sicut exẽplificat de visco, & de pluribus herbis. Viscũ.n. est frutex qui in arborib. deiectis seminib. nascitur, ita ꝙ arbor adnata alteri vocitat. ꝙ tñ in terra seminatum nullatenus gñatur. Circa istũ frutificem duo sunt mirabilia. Vnum quia si nascatur in arbore, q̃ folia mutat, solet & ipse decidere. Si verò nascat in arbore q̃ folia sua seruet, dr̃ ipsi stabiliter inhærere. Aliud mirabile est, quia semen eius rimis arborum impressum nõ põt fructificare, nisi primò in ventrem auium, & maximè palumbi, vel turdi fuerit maturatum. Cum aũt ab auib. comestum, & aliquãdiu in ventre seruatum maturũ reddit, tunc frutex inde faciliter gñat. Super oĩa aũt p̃ciosum est viscũ qđ crescit in robore vel in quercu, qđ.s. vulgus contra morbũ caducum valere dicit, nã (vt ait idẽ Pli.) q̃cquid robori adnascit, de cœlo missum credit, & signum esse ꝙ arborem à Deo eligat. Tãti ergo honoris iste frutex apud antiquos fuit, ꝙ in ius collectione & sectione duo tauri albissimi immolarentur eliginum in sago albo reciperet, sacerdos in ueste alba cũ falce aurea ipsum colligere teneretur, populus verò vt donũ suũ Deus ꝓsperũ faceret p̃cabant. Arbitrant ẽt (vt alt) isto frutice fęcunditatẽ cuiuscunq; sterili aïali dari, & cõtra venena perhibẽt remediũ esse, sicut idẽ ibidẽ dicit. Per istum fruticẽ arborib. insitum & adnatum, possum intelligere filiũ Dei hoĩ adiunctum & incarnatũ, & maximè ipsi robore seu quercui.i. ipsi robustę, & solidę beatę Virgini à Deo cęlitus impressum. Iste.n. frutex Dei filius fuit primò semẽ in uentre auis.i. in corde Gabrielis, q̃n.s. ibi fuit digestus, & p os eius redditus, & vẽtre aĩ sui ꝓditus uerbaliter & emissus, & in ipsum arborẽ.i. Virginẽ p incarnationẽ insitus & immissus. Ipsum ẽt aliæ aues.s. ꝓphetę decoxerãt, & de eo ꝓphetãdo ipsũ vel eius fidẽ in se multipliciter maturauerãt. Iste ergo sic insitus humanitus creuit, & q̃ in terra.i. in terrenis & corruptis mulierib. nasci nolebat, in arbore.i. erecta & electa Virgine natus fuit, ipseq; q̃ propriã sedẽ humanitus nõ habebat (q̃a.s. filius hoĩs nõ hẽt vbi caput suũ reclinet) in ipsa arbore.i. in Virgine beata corporaliter sedẽ sumpsit. Esa. vlt. Cęlum mihi sedes est, terra aũt scabellũ pedũ meorũ, q.d. cœlum.i. cœlestẽ arborẽ.s. Virginẽ elegi, terrã aũt.i. corruptas mulieres cõtẽpsi. Ex quo apparet ꝙ istud robur.i. istã robustã Virginem Deus elegit, & sibi sp̃aliter dedicauit. Ps. Elegit eã Deus, & præelegit eã. Iste ergo sic insitus, cõtra morbũ caducũ.i. cõtra p̃ctm̃ (qđ in infernũ facit cadere) valuit, & inde hoĩes liberauit, pp qđ dr̃ Iaco.1. In mansuetudine suscipite insitum uerbum, qđ põt saluare aïas vestras. Ista est ergo q̃a deciduis decidit, & in pseuerantib. p̃sistit, q̃a.s. q̃n hõ per p̃ctm̃ folia virtutũ perdit, iste frutex Chr̃s solet sibi deficere, & ab eo cadere. Q̃n verò cum hoĩe iusto, q.s. folia virtutum & virorem gr̃æ custodit, tũc solet iste viscus Christus cum ipso remanere per gratiam. Lu.24. Mane nobiscum dñe. Iste est ergo pro quo colligendo & habendo tauri albi.i. puri & innocentes martyres fuerũt occisi, sacerdotes, idest confessores alba ueste castitatis, et puritatis fuerunt vestiti, saga verò alba, idest corda munda per innocentiam fuerunt parata, et puri affectus per munditiam dealbati, quia.s. tales possunt istum in sacramento altaris uel aliàs dignè colligere, et ipsum secum per gratiam retinere. Apo.19. Exercitus qui in cœlis sunt sequebantur eũ in equis albis,

albis.Nullus.n.Christũ dignè colligit aut recipit, nisi qui albus & mundus est,& qui in sago albo purę & mundæ cõsciæ ipsum ponit.Vnde bene consulit Eccl.9.dicẽs.Omni tempore sint vestimenta tua cãdida, & sic pro certo iste venena vitiorũ destruit,& fęcunditatẽ virtutũ tribuit & concedit, dicẽs illud Gen.31.Quãdiu fui tecũ,oues tuæ & capræ nõ fuerunt steriles.Vel dic, ꝙ viscus iste significat quosdam bonos religiosos,qui.s.in terra.i.terrenorum amore seminare nolũt,nec ibi quidẽ radicẽ desideriorũ figere, nec ibi crescere nec manere.Cum igitur isti hic nõ habeant ꝓprias sedes,necesse est ꝙ incolant alienas,qua ꝓꝑ in arbore.i.alta cęli mansione sibi sedem faciunt,ibiq; mentaliter residẽt atq; viuunt, dicentes cũ Apost.ad Heb.13.Non habemus hic manentẽ ciuitatẽ,sed futuram inquirimus.Vel dic si vis de pauperibus auaris,qui quia proprias non hñt sedes seu possessiones,ideo occupant alienas,ita ꝙ ẽt arbores,i.altas & nobiles potẽtiũ & nobilium mansiones emunt,acquirunt & vendicant tanquam suas,iuxta illud Ios.17.Ascende in syluã,& succide ibi spatia in terra Pharezei,sicut ad litterã videmus de vsurarijs & balliuis.¶Scđm Pli.lib.13.c.10.ĩ Aegypto iuxta mẽphim genus est spinæ cuius folia facili tactu cadũt,sed qđ mirũ est, iterum renascũtur,& sic vr̃, ꝙ ista arbor virtutem seminariã habeat in folijs,qđ est rarũ.Folia sunt verba, q.s.per stultiloquiũ faciliter decidunt,& vbi non speratur, qñq; pullulant, & magnã turbã spinarũ.i.magnam copiã malorum generãt & producunt.¶Item ꝯm eũdem ibi.c.17.Lothos est arbor insignis circa Syrtes,quã aliqui dicunt esse idem qđ Celtin, & ipsam Italiæ familiarẽ,& ab inde allatam forsitan,sed terra mutatã.Ista igitur arbor fructus habet dulces intantum ꝙ inde lothos.i.obliuio appellatur,& hoc quia hospitibus ꝑ partes illas trãseuntibus ꝓꝑ fructus sui copiam & dulcedinẽ, patriæ propriæ obliuionẽ inducit.Baccæ.n.eius ad cibos in dolijs comeduñ,de quib.in Aphrica,qñq; exercitus pasti narrañ:de baccis ẽt eius vinũ exprimiñ ĩ multo simile quod per decẽ dies posse durare probatur.Lignũ aũt eius nigrum est,& valet ad tibia, instrumenta musica faciendas.Sic igitur quodammodo mirabile non vr̃ si hospites occasione huius arboris patriam obliuiscantur,de qua cibum,potum, & iubilum assequuntur.Charissimi nos oẽs sumus hospites in hoc mundo,quia nostra patria est Paradisus.Vnde in epist. Didimi regis Brachamanarum ad Alexãdrum dicit.Nos nõ sumus incolæ huius mũdi sed aduenæ,nec in hunc mũdũ venimus, vt in eo nobis liceat cõsistere,sed transire.Arbor ista significat mundũ,qui.s.habet fructus diuitiarũ,vinum deliciarum, cantus & tibias inanium lætitiarum.Quid igitur?Pro certo multi sunt qui quãuis in hoc mundo debeant esse hospites, & q̃.uis habeant alibi.s.in cęlo patriam opulentam, ista tñ arbor cum suis fructibus.i. iste mundus cũ suis delectabilibus obliuionẽ patriæ Paradisi in ipsis generat,ipsosq; secũ trahẽs & retinẽs ĩ amore suo taliter vinculat,qđ Paradisi memoria eos priuat,ita ꝙ isti peregrinationem pro patria eligunt,& Paradiso seculum anteponunt,nec curant ad patriam Paradisi redire,imò cũ ista lotho oblifera volunt consistere, & manere,cũ tñ deberent dicere illud Ps.Si oblitus fuero tui Hierusalem,obliuiscañ mei dextera tua.Vel dic,ꝙ ista arbor est Christus seu Paradisus,vel ẽt religio,quia pro certo qui bene cõsiderant quantæ sunt iste spũales diuitiæ,delicię,& lætitię,patriã suam.i.mundum obliuiscuntur,& cum illa arbore viuere delectantur.Ideò bene dr̃ aĩæ Christianę illud Ps.Audi filia & uide obliuiscere populum tuũ,& domum patris tui,& cõcupiscet rex decorem tuum.¶Item idem ibidem.i.lib.13.c.22.dicit ꝙ Euonymus est arbor lauro similis in folijs, ferens siliquas,in quib.est granum quadrangulum,quod est letale animalibus.Talis est hæreticus,qui.s.in apparẽtia & conuersatione lauro.i.bonis similis esse vr̃,quia.s.grana doctrinæ suę malæ sunt animalibus.i.simplicibus venenosa.¶Plinius allegans Alexandrum Cornelium dicit ibidem esse arborem dictamęonẽ,ex qua fuit facta Argo,nauis Iasonis, cuius lignũ nec aqua nec igne poterat corrumpi,sicuti nec viscum. Sed Plin. Istam arborem nulli alteri cognitam quàm illi Cornelio esse dicit.Expone si uis sicut de lignis sethim,supra lib.12. de arboribus litera S.¶Secundũ Pli.lib.13.c.24.Cytisus est frutex q̃ in spinis seritur,& ibi ad modũ visci in spinis ipsis crescit & adnasciñ, ipsisq; miro modo inseritur, & maximè in spina regia q̃ est in terra Babylonis.Mirũ(vt ait)quia ista frutex eadẽ die qua seritur,germinat,arboremq; celerrimè occupat.In ortu aũt caniculæ seriñ,& pro condiendis vinis ab incolis reseruatur.Charissimi spina,quæ est arbor inculta vt cõiter,significat Virginem gloriosam,quæ re vera nunquã ꝑ iniquitatum exercitium fuit culta,iuxta illud Eze.36.Illa terra inculta facta est quasi hortus voluptatis,potissimè aũt ista dr̃ spina,quia de Iudęorũ pungitiuo, & austero populo fuit nata.Regia aũt dr̃, quia fuit de stirpe regiã procreata. Vnde canitur,Regali ex progenie extorta materia refulget. In ista ergo spina fuit seminatus Cytisus frutex paruus.i. Chřs humilis benedictus,quia.s.ibi adnatus, adiunctus & incarnatus fuit,ibiq; personaliter se iniecit.Iaco.1.Suscipite insitũ verbum.Vnum ergo mirum fuit hoc inter alia, quia scilicet eadem die qua fuit seminatus per Gabrielis verbum & per Spiritus sancti mysterium,eadẽ dico die,imò eodem momento fuit germinatus & factus ꝑ corporis complementum.In eodẽ.n. instanti fuit corpus eius ex purissimis sanguinibus factũ,lineatũ & organizatum,& aĩa rõne viuificatum,& à persona filij Dei assumptum.1.ad Corin.15. In momento in ictu oculi in nouissima tuba.Ista est ergo quo vina.i. mundi sciæ condiuñ & ad saporẽ debitũ reducuñ.Vel dic,ꝙ istud semẽ est verbum Dei qđ pro certo statim debet in nobis per bona proposita germinare,& per bona opera pullulare, & maximè si simus spinæ regiæ.i.per pœnitentiam spinosi, & ꝑ Christianam religionem regij, iuxta illud 1.Pet.2.Vos estis genus electum,regale sacerdotiũ,& gens sancta.¶Item vt dicit idẽ ibidem.c.26.& vlt.in mari qñq; nascuntur arbores. Rubeum ẽt mare & totus oceanus Indicus plenus est syluis, nõ hñt.n. alia ligna.Vnde ẽt noĩat ibi multos & varios frutices qui in maris nascũtur littoribus infra aquam,& ẽt de arboribus, q̃ latitant in profundis aquarum:quarum quædam glandes ferunt sicut à naufragãtibus est relatum.Inter cætera aũt exempla,quę ponit,ipse dicit,ꝙ vltra colũnas Herculis in ꝓfundo maris inuenitur frutex ad similitudinẽ palmæ cum fronte ad similitudinẽ porri, inuenitur ẽt ibi alius frutex similis lauro & thymo,qui tñ frutices si de aquis extrahantur, siccati sole in pumicẽ cõuertuntur.Dicit ẽt in mari rubro uiuere syluas,laurũ maximè, & oliuam,& quum pluat,fungos,q̃ sole tacti in pumicẽ conuertuntur. Dicit ẽt milites Alexandri de maris profundo fruticem extraxisse,qui statim vt siccatus fuit,in salẽ conuersus est.Dicit ẽt in profundo nasci iuncos, q̃ dum erant in aqua erant virides atq; molles, extracti verò & siccati efficiebantur lapides.Et bř in multis partibus Indię in ipsis arenis dicit nullã arborẽ crescere,nec spinã quidem præter eam,quæ vocatur sitiens,& hanc rarã admodũ,in mari verò propinquo dicit sub aqua frutices pullulare.Alias ẽt arbores asserit ab eisdẽ in profundo visas ſp folia retinẽtes. Et breuiter, sic est, ꝙ in profundo maris inueniuntur frutices qui quamdiu in aqua sunt,ligna sunt, quando verò extrahuntur,aut lapides aut sal,aut pumices fiũt,ita ꝙ sub aqua sicut ligna plicantur,extra verò siccata tanquã vitra frãguñ. Vnde ẽt dicit ꝙ talibus fruticibus remi nauigãntiũ aliquoties arrestañ.Moraliter per mare intelligo religionem, vel etiam mundi amaram paupertatem & tribulationem per locum extra aquam & aerem intelligo seculi regionem, idest mundi prosperitatẽ & cõsolationem.Igitur dico,ꝙ in mari .i.religionis amaritudine inueniuñ,arbores.i.hoĩes, q̃ quãdiu ibi sunt,sunt ligna.i.molles,pij,obedientes,& teneri,extracti tamen & ad secularia negocia expositi,& calore cupiditatis siccati,efficiuntur lapidei,salei,pumicei.i.incõpatientes,impij,fragiles,& ad cadendũ in peccatum proni per obstinationẽ & crudelitatem duri. Iob 41.Cor eius indurabiñ quasi lapis,ita ꝙ sæpe videmus ꝙ illi,qui in profundo maris .i.in religionis vel tribulationis amaritudine positi, erãt oliuæ per pietatẽ,lauri per uirentem honestatem,palmæ per victoriæ contra vitia strenuitatẽ,iunci per gracilẽ humilitatẽ, extracti inde exterius ad mundi cõsolationes, ꝓmotiones & negociationes,fiunt sal per sitibundam auaritiã, fiunt lapis per obstinationẽ & duritiam,fiunt pumices per superbiã & leuitatem,fiunt etiam frangibiles per fragilitatem & inconstantiam.Magis verò valet talibus status inferior quã superior,tribulatio quàm consolatio,claustrum quã seculũ,paupertas quã ubertas,salum quàm solum,vt sic talis dicat illud Eze.26.Perfecti decoris ego sum,& in corde maris sita. Vel dic,ꝙ hodie ĩ arenis.i.in sterilitate Indiæ.i.religionis,nõ inueniuntur

ueniuntur arbores.i.viri perfecti, nisi solæ spinæ sitiētes.i. doctores, cupidi auari, & tñ in mari.i.in mundo inueniuntur bonæ arbores, s.oliuæ, lauri, & iunci.i.viri pij, misericordes, & iusti, quia pro certo plerunq; accidit quòd meliores inueniātur in seculo, quàm in claustro, & iter seculares, quā regulares. Baruc.6. Bestiæ meliores sunt illis. Vide si vis de corallio lib. de lapidib. & expone sicut ibi supra lib.11.¶Itē ibidē dr̄ ꝙ in quibusdam partibus maris rubri circa littora sunt arbores altissimæ, quæ habent folia laurea, flores violarū baccas colore & odore, ad similitudinem oliuarum, folijs nūquam deciduis, quæ cum æstu Oceani omni die operiuntur, ita ꝙ ad earum cacumina nauigia alligātur, quæ tamen ipsis aquis nō obstātibus viuere comprobanī, nec ab ipso mari ipsas quotidie & quasi pro medietate t̄pis contegente, aliqualiter extinguuntur. Sic verè iusti in mari tribulationum solent viuere & ibi per gratiam residere. Psal. Multæ tribulationes iustorum, quia pro certo dato ꝙ mare cum suis fluctibus. i.tribulationum amaritudo cū suis casib. seu diabolus cum suis tentationib. ipsos quotidie operiant atq; tegant, contra ipsos tñ non præualent, nec gratiæ virorib. eos priuant, quia pro certo cōtra eos qui sunt laurei in folijs verborum per honestatis virorē, q sunt uiolacei in florib. affectionum ꝑ puritatis uirorē, q sunt sicut oliuę in baccis & fructib. operationū ꝑ pietatis dulcorē, q sunt iocundi odoris ꝑ famositatis fragrantiā, & quorum folia uirtutum sp manent ꝑ firmitatis perseuerātiā, mare tentationū uel tribulationum nunq̄ ꝓualet, sicut apparuit de martyribus & sc̄tis, nec ipsos ꝑ pc̄m diruit & absorbet, ad tales ergo dēmus naues nr̄as.i.aīas ꝑ fiduciā ligare, & ad eos per spem & deuotionem astringi, & eorum auxilio nos firmare. Vnde Eccle.15. Firmabitur in illo, & non flectetur.

De mirabilibus in herbarum natura.

Cap. 69.

HErbæ etiam non carent mirabilibus. Vnde nota s̄m Pli. lib.13.c.18. in partibus Aegypti esse & crescere in aqua quendam florem qui dr̄ scapus, cuius in hoc est conditio mirabilis, quia uespera mergi in aquis incipit, & usque ad mediam noctem semper paulatim amplius & amplius se submergit, ita ꝙ sic profundatur in aqua, ꝙ homo, cum manu ipsum non inueniat nec attingat, & tunc rursum incipit paulatim usq; ad solis ortum cōsurgere, & in ortu solis emergere, & florē suum altè extra aquā undiq; dilatare, & quādiu sol lucet, se super aquam solis aspectibus p̄ntare. Talis flos uidetur significare aīam deuotā, ipsi soli iustitiæ Christo familiarem & amicam, quia pro certo qn̄ accidit ꝙ iste sol Christus sibi occidit, & ab ipsa per peccatum se subtrahit, utpote qn̄ fit ꝙ aliquo casu peccatum incurrit, & ad noctem spiritualē tenebrarum attingit, ista debet se in aqua lachrymarum ꝓfundare, & ibi per uerecundiam & contritionem occultare, & à statu & cōspectu hominum se personaliter absentare, & quanto nox peccati est profundior, tanto debet aquam lachrymarum profundius subintrare, quia sicut dicitur Matth. 18. Isti expedit ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & submergatur in profundum maris. Mola.n. significat pondus diuini timoris, submersio uerò in mare, designat amaritudinē lachrymosi doloris, quia.s. aīæ peccatrici expedit ut mola diuini timoris præmatur, & ut in lachrymarum amaritudine immergatur. Sed quid? pro certo quando solis ortus.i.infusio gratiæ Dei appropinquat, tunc concepta spe ueniæ debet ipse flos.i.ipsa pœnitens aīa per desiderium ad eum appropinquare, ita ꝙ qn̄ iam per gratiam sibi lucet, ipsa anima uenia restituta sibi aduenienti debet mentaliter obuiare, & seipsā sibi exponere, ad eius seruitium promptam & expositam p̄ntare, & folliculos suarum affectionum ad eum per charitatē & desiderium dilatare, dicens illud Psal. Paratum cor meum, cantabo & Psalmum dicam. Vel dic ꝙ iste flos est diuina gratia, quia pro certo quādiu sol iustitiæ Christus elōgatus fuit à mundo.s. ante aduentum domini, dum nox infidelitatis durabat, ab ipso mundo etiam se absentauit, uerum ubi ortus est sol iustitiæ per beatam incarnationem, ortus etiā est flos gratiæ per suorum donorum diffusionem, & sic factum est ꝙ flos iste.s. gratia quam nullus primitus poterat attingere, in huius solis aduentu omnib. se uoluit exhibere, coram omnibus se dilatare, & cunctis eam habere uolētibus præsentare.

Vel si uis dic de diuina scriptura, q̄ prius erat occulta, ita qđ perfectè tangi non poterat nec haberi, nunc verò facta est manifesta. 1.Io.1. Vita manifesta est.¶Ibidem.s. naturalis historiæ lib.19. c.1. dr̄ ꝙ in desertis Indiæ adustis sole, ubi non cadunt imbres, inter diras serpentes, vbi assuescit viuere ardendo, nascitur quoddā genus lini qđ mirabilis est naturæ. Vestimentum.n. ex ipso confectum non comburitur, imò si sordidū fuerit, in igne sordes cōsumuntur, ipsum vero multo magis quā aqua mundatur. unde Pl. dicit ibidem: Vidimus (inq̄t) mappas sordib. exustis splendescentes igni, magis quàm possent aquis. Rarum est inuentu, & ꝓciosarū margaritarū precium æquat. Rufum a principio hēt colorē, sed tandē in igne splendescit. Duo aūt mirabilia de isto dn̄r, qa quū antiquitus corpora morientium cōburerenī, ciniśq; tandē in vrna loco tumuli reconderetur, è lino hoc fiebant tunicæ funebres.i. sudaria mortuorum. Corpus.n. sic vestitū sudario illæso in igne comburebaī, cinisq; eius intra dictum sudarium cōtentus seruabatur, & separatus & diuisus a lignorum cinerib. integrè tenebatur. Aliud autem est miraculum, quia sicut Anaxilaus author est arbor, quæ illo pano circundaī, surdis ictibus potest scindi, ita ꝙ ictus scindentium à circunstantib. non audiī. Græci aūt (vt dicit idem) illud linum asbestinum vocāt. Re vera tale linum vr̄ esse virtus spei, vel ēt virtus fidei, q̄.s. in desertis Indiæ ardore solis cōbustis.i.in ardore tribulationum inter diras serpētes.i. inter ipsas sęuitias tyrannorū principaliter hēt locum, ubi.s. ardendo desiderijs viuere consueuit. Ista est.n. quā nō pōt ignis tribulationum vincere vel cōsumere, quinimò facit eā amplius splendere & albere, sicut apparuit in martyrib. quorum spes & fides non fuit ignib. tribulationū absorpta, nec à diris serpentibus.i. à crudelib. tyrānis extorta, sed consumptis vitiorum sordibus, si quæ in eis erant clarior est affecta. Fides.n. & spes istorū i ipsis suis tribulationib. amplius splenduerunt, & vn̄ videbanī cadere, potius increuerunt, sicut bene ponit in historia tripartita de Iuliano Imperatore apostata, q cum vellet nomē Christi extinguere, nolebat per tribulationes cōtra fideles ꝓcedere, sciēs qn̄ fides Christi in tribulationib. solet crescere, & splendidior apparere. Vn̄ ēt dr̄ ꝙ qn̄ a sanctis reprehendebaī, patienter ferebat, nec eis molestiam inferebat. Vnde breuiter ista virtus pōt dicere illud 2.ad Cor.12. Cum infirmor tunc fortis sum. Ista ergo ad duo summè valet.s. ad continendos cineres mortuorū ne dilabanī, qđ fit per spē & fidē futuræ resurrectionis. Item ad surdos faciendum ictus tribulationū, ne per impatientiā & quærimoniā audianī, quod fit in sectione arborum.i. in aduersitate sanctorum, & in verberibus suæ afflictionis, qa pro certo viri sancti q linteo spei & fidei sunt inuoluti, dato ꝙ tribulationib. secenī, nō solent ꝑ impatientiā & q̄rimoniam sonum emittere, sed ac si essent surdi, cuncta ꝑ patientiā sustinere. Vn̄ in hymno canit. Ceduní gladijs more bidentium, nō murmur resonat, non quærimonia, sed corde tacito mens bñ cōscia, cōseruat patiētiā. Sic ergo dico, ꝙ fides & spes in igne tribulationū non consumunī, sed proficiunt, cineres.n. mortuorum in ipsa mortis cōbustione vsq; ad resurrectionē custodiunt vel custodiendas credunt, & in sectione.i. in tribulationibus iustorum clamorem impatientiæ audiri vel fieri non permittunt, sicut ad plenum dr̄ de sanctis qui istis virtutibus fuerunt ornati, ad Hebr.11. Sancti per fidem vicerunt regna, extinxerunt impetum ignis, obturauerunt ora leonum, effugauerunt aciem gladij. Sequitur. Acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alij distenti sunt, non suscipientes redemptionem vt meliorem inuenirent resurrectionē. Alij ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres. Vel dic ꝙ tales fuerunt æremitæ & sc̄ti eccl'æ fundatores, qui.s.in desertis ardentib. pn̄iæ & contritionis sine imbre t̄palis consolationis viuere didicerunt, inter diros serpentes.i. inter mundi tyrannos crudeles habitauerunt, in igne aūt & asperitate tribulationis virtute spei læti & splendidi & sine turbatione fuerunt, ibique sordes & vitia propria cōsumpserunt. Isti etiā cineres illorum qui igne & ardore mortis cōsumpti fuerant, in se ꝑ continuā mortis memoriā seruauerunt, & arbores q̄ secabantur.i. pauperes qui tribulationib. vrgebantur per consolationem inuoluerunt, ipsosque uerbis & exēplis suis in patientia firmauerunt, & sonos quęrimoniarum non emittere docuerunt, sed ipsos ictus suarum tribulationū surdos & inauditos facere instruxerūt. Istis ergo videtur dicere dominus

dominus illud Esa.43.Cum ambulaueris per ignẽ,nõ combureris,& flãma nõ ardebit in te.Ipsi autẽ pñt dicere illis quos consolantur,illud Esa.50.Eorum dominus dedit mihi linguã eruditam,vt sciam sustentare,cũ qui lassus est.Vel dic ꝙ istud lini est mũditia castitatis,quæ in igne tribulationis seruat & splendet.¶Secundum Plinium naturalis mundi historiæ lib. 24.c.17.Magi & illi qui magos insecuti sunt.s.Pythagoras & Democritus,quasdam herbas mirabiles in suis voluminibus posuerunt,& de ipsis effectus mirabiles narrauerunt.Vnde ait idem Pythagoras ꝙ menais herba est q̃ decocta cũ uino ualde ualet contra uenena.protinus.n.sanat ictus serpẽtũ,si uulnera foueantur.Mirum est tamen,ꝙ ista herba quæ contra venenum proficit,est se tangentibus venenosa,quia si ista herba in terra effusa fuerit,& aliquis desuper vestigium impresserit,vel ea respersus fuerit,aut eam tetigerit,insanabiliter venenatus erit.Monstrifica inquit natura veneni,præterquã cõtra venena.Simile videtur de aconito.vide infra eo.c.73.§.17. Ista possunt applicari contra hypocritas,qui in se sunt venenosi & mali,tamen ualent contra vitiorum venena,quia.s.isti verbis & exemplis,prædicationibus,& doctrinis à morsibus serpentum.i.à tentationib.dæmonum alios sanant, ueruntamẽ si quis eos respexerit.i.si quis secreta facta eorum inquisiuerit,& eos tetigerit,& imitatus fuerit, ipsũ spiritualiter inficient & occident.Venenati ergo sunt isti præterquam contra venenum,quia.s.isti sunt qui vitiosè & venenosè viuũt,& tñ uenena vitiorũ prædicando,docendo & loquendo annihilant & consumunt.Ideo bene præcipitur Matt.23.Quæ dicũt facite,quæ autem faciunt,nolite facere.Vel dic de Paulo,qui venenum primò fuit oĩbus, & in alijs venenorum & vitiorũ extitit productiuus,postea sanatiuus.ad Rom.5.Vbi abundauit delictũ,ibi superabundauit & gratia,quod ẽt videmus de multis doctoribus,qui mira remedia contra vitiorum venena dicunt & docent:eorum tamen opera & exẽpla quæ mala sunt,alios inuenenãt. Mat.23.illud prædictum.Dicunt.n.& nõ faciunt.Ita ꝙ de istis potest exponi illud prædictũ: Vbi abundauit &c.quia.s.vbi abundauit delictum quantum ad vitã,abundauit grã quantum ad doctrinã,qa breuiter aliqui hñt doctrinam,& non vitam,aliqui vitam,& nõ doctrinã, alij vtrũque,alij neutrum.1.ad Cor.12.Diuisiones gratiarũ sunt. ¶Secundum Pythagoram ibidem aproxis est herba cuius radix ignes concipit è longinquo,quia.s.si illi radici ignis ostenditur statim à longitudo in ipsam prosilit,ita ꝙ radix realiter inflammatur,sed istud expone sicut supra eod.lib.c.de mirabilibus ignium,vbi de naptha ponitur simile. De ista tñ aproxi dicit idẽ Pythagoras ꝙ morbi qui ea florente humano corpori accidunt,dato ꝙ sanati sunt,qñ tñ florere eam cõtingit,admonitionem eorum sentiũt, q. ẽt dicit frumenti & cicutæ similẽ conditionẽ esse.Ista pñt applicari ad residuũ tẽtationis,qa.s. si florente aproxi.i.si ex flore & pulchritudine alicuius personę,& maximè mulieris,insurrexerit tẽtationis morbus,dato,ꝙ aliũde sanetur & refrigeretur morbus huius tẽtationis, si tñ iste flos.i.ista persona florida rursus florescendo.i. arridendo & blandiendo appropinquat statim eius dictis tentationis morbum recuperat,& per contactum societas & familiaritas statim efficit,ꝙ tentationẽ q̃ recesserat,homo sentiat. Eccl.13.Qui tetigerit picem ,inquinabitur ab ea. Vel dic , ꝙ flos est mundana gloria.Esa.40.Oĩs gloria eius sicut flos agri. Ista ergo circa hoiem florente,contingunt quandoque hoĩ multi morbi spirituales.s.superbia,auaritia,luxuria,&c. quæ pro certo dato ꝙ qñque sanentur & cessent,si tñ flos mundanæ prosperitatis & gloriæ eis reflorescat & applicetur, morbi istorum vitiorum iterum sentientur & redibunt. ¶Itẽ Democritus (sicut dr̃ ibidẽ) dicit in marmoribus Arabiæ persico latere nasci herbam eximij coloris, dictam marmaritidẽ, qua vtuntur magi (vt ait) in inuocatione deorum. Dicit etiã Achemenidon esse herbam coloris electri,quæ sine folijs nascitur in Tardastitilis Indiæ,quæ sceleratis hoib. in vino daẽ, & ea potata per varias numinum imaginationes ita cruciantur,ꝙ necessariò cõpulsi crimina de quibus suspecti sunt confitentur.Eandem autem hippophoruadẽ appellant, qm̃ equæ præcipuè caueant eam, & ibidem Theombrotion herbæ cuiusdam meminit pauonis picturis similis,odore eximio , quã reges Persarum in vino potant, & virtute eius mentis stabilitatem & iustitiam se acquirere putant.Proculdubio tales tres herbæ videntur esse tres spirituales virtutes,videlicet humilis oratio,timorosa contritio,verax perfectio , quia pro certo oratio & humilitas sunt sicut marmaritis , eo ꝙ viri firmi & marmorei.s.uiri sancti , istam herbam nobis protulerunt, qa.s.debemus vti ad deorum.i. Dei & sanctorũ inuocationẽ. Contritio verò est sicut Achemenidõ,quæ valet ad extorquẽdum à sceleratis confessionẽ,quia profecto si quis peccator herbam cõtritionis cum vino spei & consolationis biberit, timore & imaginatione numinum.i.Dei & angelorum ita terrebit,vt crimina sua per confessionẽ dicere compellatur.Varietas verò & sanctitas valẽt ad stabiliendum mentẽ & intentionẽ,& ad faciendam iustitiam & rõnẽ. Valet ergo humilitas ad inuocandum Deum.Iudith 9.Humilium tibi placuit deprecatio.Item valet timor & contritio ad confessionẽ extorquẽdum,qa timor domini expellit pctm̃.Eccl.1.Itẽ ualet ueritas,& constantia ad mentẽ & iusticiam stabiliendum. Prou. 4.Oẽs uiæ tuæ stabilient.Vel dic,ꝙ ista herba mẽtem stabiliẽs est prudentia.Prou.3.Stabiliuit cęlos prudentia uel gratia,ad Heb.13.Optimum est grã,stabilire cor.Istæ.n. sunt virtutes , q̃ sunt ꝑ bona opera picturatę & q̃ miro odore bonæ famæ vndiq; sunt diuulgatæ.Vel dic,ꝙ talis herba est Chr̃s, conuersatione pictus,& fama uulgatus,quia.s.si in eucharistia uel per deuotionem recipit,mens in bono proposito stabilitur.Ps.Panis cor hoĩs confirmet.¶Item ibidem.s. lib.24.c.17.per eundẽ dr̃,ꝙ adamatis,herba est Armenię Cappadociæq; alumna,sic dicta,eo ꝙ cõteri nequeat,quæ tantæ est virtutis (sicut ait) ꝙ si eam admoueris uel applicueris ad leones,ipsos resupinatos cũ hiatu laxo videbis. Virtus.i.eius leones,fatigat , & eos superat & cassat.Talis herba est virtus patientiæ,quæ conteri nõ põt aut vinci,quia.s.ipsa non uincit,imò uincit.vñ,Patientia uincit malitiam,qa pro certo ista hẽt virtutem leones vincendi.i.mundi superbos & principes mitigandi.Prou.25.Patientia lenietur princeps. Quia pro certo sæpe fit ꝙ ira diuitum quæ per potentiam non vincitur,responsione molli frangaẽ,& patientia superetur.Prou.15 Responsio mollis frangit iram , sermo durus suscitat furorem. Ista.n. dici pñt de fide & constantia martyrum , & q̃ nunquã vinci nec frangi potuit, quinimò ipsos leones.i.mundi tyrannos fessos & defatigatos prostrauit,ad Heb.11.Sancti per fidẽ vicerunt regna &c. Seqtur: Obturauerunt ora leonum. Vel dic,ꝙ est diuina grã vel humilitas,quæ leones.i.dæmones vincit.¶Itẽ dicit ibidẽ Democritus (sicut recitat Pli.) ꝙ est herba dicta Arianus, quę in Arianis.i.in patria gentis Arianæ Indiæ cõtermina nascit, de qua supra dictum est, cuius igneus color est , q̃ si sole existẽte in leone colligẽt,ligna q̃ ipsa et oleo peruncta fuerint, continuè accenduntur.Ista herba significat,concupiscentiam carnalẽ,q̃ coloris est ignei,pro eo,ꝙ igneam hẽt conditionẽ et naturam,quia pro certo ista est q̃ si oleo deliciarum admixta fuerit,statim lignum quod inde perunctum est.i. ꝑsona talib, delibuta,ardore libidinis inflammaẽ maximè,qñ sol est in leone.i.qñ sol,hoc est dictu , claritas scientiarum,& leo.i. superioritas potentiarum,eidẽ suffragaẽ,quia breuiter istud est verum,ꝙ lignum seu ꝑsona qñ oleo mundanæ prosperitatis cũ hac herba carnalis concupiscentiæ in leone secularis potentiæ et claritate mundialis sapiẽtiæ iuncta fuerit,ipsam ignis iracundiæ,auaritiæ,vel luxuriæ faciliter inflammabit.Mẽs.n. humana est coloris ignei quantum ad mala desiderandum,et ideo tales ignes faciliter cõcipit,et aĩam miseram uitiis cõcremat et accendit.Ezec.15.Filii hoĩs quid fiet de ligno uitæ? etc.Sequit.Lignum uitis inter ligna syluarum dedi igni ad deuorãdum.Vel dic,ꝙ lignum.i.aĩa vel ꝑsona quæ herba igneæ cupiditatis,et oleo voluptatis inungiẽ,in die iudicii qñ sol iustitiæ Chr̃s in leone.i.in feruore iustitiæ apparuerit,infernalibus ignib.accendetur.Eze.15.De igne egredientur,et ignis cõsumet eos.Vel dic,ꝙ herba Arianis est doctrina Arrianorum, qua pro certo qui fuerint vncti , finaliter erunt igne cremati æterno.¶Item ibidem Democritus.s naturalis mundi historiæ lib.24.c.17.dicit,ꝙ in loco ubi hyena bestia vrinauit,herba q̃ dr̃ Therionarca,in Mysia et Cappadocia nascitur,cuius virtute oĩs fera torpescere comprobatur.Talis est mors:quam hyena.i. diabolus urina tentationis et malitiæ in seculo generauit,quia sicut dr̃ Sap.2.Inuidia diaboli intrauit mors in orbẽ terrarum.Ista.n.est quæ omnes feras.i.omnes homines quanquã ferocissimos facit torpescere,et ipsos insensibiles et immobiles facit esse Exo.15.Fiant immobiles quasi lapis.Vel dic ꝙ talis herba est vitium negligẽtiæ uti pigritiæ, qd.s.hyena,

idest diabolus, nobis mingit, quia pro certo nullus est adeo velox ad bona opera, quin efficiatur lentus & turbidus si therionarca negligētiæ sit afflatus. Vel dic, ꝙ talis est timor mortis, quam qui bene attendit, languens & turbidus sp erit, & à leuitate, & dissolutione seculi abstinebit: Bene ergo dr̄ Eccl. 7. In omnib. operib. tuis memorare nouissima tua & in æternū nō peccabis. Item idem ibidē ait, ꝙ in Aethiopia est herba dicta ophiusa, q̄ liuida & difficilis est aspectu, cuius mirabilis est virtus ad imprimendum terrorem serpentum. Si qs. n. istam herbam potauerit, præ terrore serpentum ita terrebit, ꝙ mortem sibimet propinabit. Et ideo (vt ait) istam herbam cogantur sacrilegi bibere, vt. s. ipsimet & timore serpentum territi mortem sibi velint consciscere vel inferre, vinum tamen palmeum. i. quod de fructibus palmæ liquatur, imaginationem temperat, atq; hoīem sanat, & liberat. Talis herba vr̄ esse desperatio, cuius aspectus est liuidus & tristis, quia ꝓ certo ista est qua potata & in mente concepta, miser peccator timore serpentum. i. timore dęmonum, vel tyrannorū vel mundi infortuniorum taliter affligitur, ꝙ mortem corporalē sibi quandoque consciscere comprobatur. Aethiopes igit. i. dæmones qn̄ aliquem sacrilegum peccatorem temporaliter & æternaliter occidere volunt, ophiusam desperationis ipsum potare faciunt, & sic p eiusdem manus nepharias hunc occidunt. Exemplo Neronis, qui manu propria se occidit. Peccator. n. sua manu propria se perimit, qn̄ pro suis malis operib. perpetuo damnatur. Tales. n. dicere videntur illud Iob 7. Desperaui nequaquam uiuam vltra iam. Veruntamen vinū consolationis & dulcis monitionis tales adiuuat, & illum horrēdum timore tollit, ipsosq; ad spē reuocat atq; sanat. Ps. Vinū lætificat cor hoīs. ¶Item ibidem dicit Democritus, ꝙ Thalasseglem herba æque nascitur circa Indum fluuiū, q̄ alio modo dr̄ potamautis, qua potata homines lymphantur. i. lymphatici efficiuntur. Theangelis ēt herba est q̄ in libano & Cretę mōtib. in Babylone & Susis nascitur, qua potata magi diuinare dicuntur. Tales duæ herbæ vr̄ esse duo spiritus quos in hoc mūdo spirasse cognosco. s. spiritus malignus, & Spiritus sanctus, qa pro certo spūs malignus solet illos quib. aspirat, lymphaticos facere, sensu & ratione priuare, mentē excœcare, inutilia facere loqui & clamare, sicut patet de hæreticis, necromāticis, & de illis qui cum diabolo familiaritatem contraxerūt, & ēt de falsis philosophis, qui multa falsa ac inutilia dixerūt, de quib. Hie. 13. Prophetæ falso vaticinantur. Spūs aūt sanctus facit econtrario, est. n. sicut herba theangelis, quia pro certo illi qui isto potati sunt & imbuti, prophetando vera diuināt, & sm̄ ꝙ Spiritus sanctus dat eloqui illis, vera pronunciāt atq; clamant. 1. Pet. 1. Spiritu sancto inspirati locuti sunt Prophetæ. Vel dic, ꝙ prima herba significat sciētias seculares, quæ. s. suos faciunt lymphaticos. i. præsumptuosus, & spiritualiter fatuos, secūda autem significat sacram scripturam, quæ suos facit prophetas & sapientes, & gnaros. ¶Democritus docet hic vnam confectionem quæ lætitiam generat. Ad quod ēt dicit valere herbam bactricam q̄ dr̄ gelotrophyllis seu protomedia, quæ in exhilarando apud reges obtinet principatum. Docet super aliam confectionem quæ ad liberos bonos, animosos, pulchros & elegātes generādum disponit, sed de hac nihil ad præsens. Dicit idem herbam esse Enothoridē, cuius aspersione è vino feritas omnium animalium mitigat. Dicit ēt esse aliam herbam dictam anacampserotem, cuius tactu reuiuiscunt amores. Tales herbæ spirituales sunt in ecclesia. Ibi enim est herba lætificatiua. s. spes, herba feritatis mitigatiua. s. patientia, herba amoris excitatiua. s. fidelitas. Potu. n. spei aius exhilaratur, adhibitione patientiæ aliorum feritas mitigat̄ tactu & agnitu fidelitas & bonæ societatis amor & charitas excitatur. ¶Item secundum Plin. ibidem. Apollodorus dicit esse quandam herbam dictam Eschynomenem, cui si manum apposueris, folia contrahit & claudit. Sic verè debet facere, q̄libet virgo vel quælibet etiā persona casta, quia. s. tactus & amplexus humanos debet fugere, & se per diligentem custodiā claudere, foliaq; & flores exterioris ambitus & suæ floridæ pulchritudinis abscondere, & velare. Esa. 66. Intra in cubiculum tuum, claude ostia tua super te. dicens cum illa beata virgine Agatha, Cecilia, vel Agnete. Recede à me pabulū facinoris, fomes peccati &c. Vel dic, ꝙ tales sunt superbi, qui tactū vel societatem aliorum dedignantur & refugiunt, seque ab aliorum familiaritate cōtrahunt, & recludunt, ꝙ maximè de quibusdam religiosis apparet, qui alios refugiunt, ipsosq; ꝗ indignos tactu & societate sua reputant, & se ab eis tanquā ab immundis indignanter retrahunt atque claudunt, dicētes illud Esa. 66. Recede à me, non appropinques mihi, quia immundus es. ¶Secundum Pli. lib. 24. c. 18. Est herba quę ad vocē nihil præstantius, quę dr̄ Eriphia. Item est lanaria herba, q̄ ouibus ieiunis data, lac abundantissimè multiplicat. Itē lactoris herba est plena lacte, qd̄ degustatum vomitiones cōcitat. Itē herba militaris infra quinq; dies vulnus ferro factum sanat. Strationes herba est Aegypti ex Nili inundatione nata, quæ vulnera refrigerat, sacros ignes extinguit, sanguinis fluxum mirabiliter sistit & sedat. Tales herbę sunt in ecclesia spiritualiter intellectæ. s. eriphia, hæc est deuotio, quæ vocem orationis clarificat. Lanaria dicta à lanā, quæ calorem fouet. i. charitas & cōpassio, quæ lac pietatis in ouib. ieiunis, idest viris abstinentibus multiplicat, quod maximè debet esse in quadragesima, vbi cum ieiunio debet lac eleemosynarum interesse. Militaris idest Christi militiæ & suæ passionis consideratio, & maximè qn̄ sibi iungitur spatium quinq; dierum. i. quinq; suarum plagarum recordatio, vulnera peccatorum sanat, & plagas tribulationum ex concepta patientia mitigat. Strationes aūt. i. abstinentia ignes concupiscentiæ sęperat, fluxum verò sanguinis carnalitatis sedat, quia breuiter ista sunt vera, ꝙ deuotio clarificat & gratam facit vocem orationis, charitas & dilectio faciunt abundare lac. i. dulcedinem eleemosynæ & cōpassionis. Christi passionis memoratio sanat vulnus doloris impatiētiæ & desperationis, abstinētia aūt sistit fluxum carnalis infectionis & sanat ignē cōcupiscentiæ & malæ affectionis. Istæ sunt quædā herbæ spūales, & medicinales, de qbus dr̄ Eccle. 38. Altissimus de terra creauit medicinam, & vir prudens non abhorrebit eam. ¶Itē idē Plin. lib. 25. c. 2. dicit, ꝙ herbarū vires mirabiles multi primitus descripserunt. s. Orpheus, Hesiodus & Homerus, Pythagoras item sapientia clarus librum de effectu talium herbarum composuit, earumque inuentionem, & originē dijs immortalib. assignauit. Composuit ēt de his librū Democritus, Persidis, Arabiæ Aethropiæ, & Aegypti peruagatis magis. Talib. ergo ita attonita fuit antiquitas, vt Xanthus historiarū scriptor poneret incredibilia quæ sequuntur. Dr̄ ergo ibidem ꝙ plerique existimāt nihil esse, ꝙ nō herbarum vi possit effici, sed plurimas earum esse incognitas. Vnde ait, ꝙ Xanthus historiarum scriptor narratiuè posuit ꝙ per virtutem cuiusdam herbæ quæ basis nominat, quidam draculneulus occisus, dicta herba fuit apparenter reuocatus ad vitam. Quidam ēt vocatus Tillon quem draco occiderat, per eandem herbam restitutus est saluti. Iuba etiā virtute cuiusdam herbæ tradit hoīem reuocatum ad vitā. De eadem etiam herba credit Theophrastus (secundum Democritum) ꝙ ista sit illa quæ cuneū à pastorib. infixum violēter extrahit, de qua supra cap. de aue pico tetigi comp´etēter. Si illa vera sunt, alludere videntur illis quæ dicūtur de Medea, ꝙ. s. patrē Iasonis occiderit & decoxerit, & decoctum ad vitā & iuuentutem reuocauerit, igitur supponendo quod ista saltē Deo fuerint possibilia, possumus exponere & dicere ꝙ basis significat allegoricè Christum, qui. s. tantę virtutis fuit, ꝙ per sacramenta incarnationis & passionis suæ multa mirabilia nobis fecit, quia. s. per istum & dracūculus & homo mortui idest peccator & iustus morte pœnæ infernalis & culpæ horribiliter prostrati, spiritualiter reuixerunt, & ēt quidā eo apparente in limbo, ad vitam corporaliter redierunt, sicut dr̄, ꝙ multa corpora sanctorū cum eo surrexerunt: qa pro certo iste est cuius virtute vectis & cuneus quo claudebatur inferni ianua, fuit fractus & sanctis ad exeūdum aditus reseratus, ita ꝙ pater dicere potuit Christo in illud Esa. 49. Seruaui te, & dedi te in fœdus populi mei, vt suscitares mihi terram, & possideres hæreditates, vt diceres his qui uncti sunt exite, & his qui in tenebris sunt, reuelamini. Vel dic quòd talis herba est pœnitentia, quæ per culpam mortuos, et à diabolo per tētationes occisos, ad vitam gratiæ reuocat, et cuneum, idest obstructuram obstinationis et desperationis reserat et dilatat, vnde ista est quę dicit Esaiæ 45. Portas æreas conteram &c. Ista etiam est quæ dicit peccatori illud Ioann. 11. Lazare veni foras, sequitur. Et resedit qui fuerat mortuus etc. Vel dic, ꝙ talis herba est charitas, quæ vitam gratiæ restituit peccatori. 1. Ioan. 3. Translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus. ¶Pli, lib. 25. c. 2. ad ostendendum quòd multa-

rum herbarũ proprietate per reuelationes superiorum fuerint habitæ, dicit ibidẽ ꝙ morsus canis rabidi, pauorẽ aquæ & omnis potius odiũ afferẽs vsq; ad illos annos fuerat insanabilis, sed mater cuiusdã in prætorio militantis vidit in quiete radicẽ syluestris rosæ Cynorhodon appellatam, sibi pro remedio ostensam, quã filio suo in lacte bibendam dedit, & sic sanitatẽ recepit. Idẽ aũt Pli. ait se cũ hæc in Romanorũ exercitu in Hispania referrẽtur, in quodam milite a cane admorso, & iam aquas abominante, dictum remedium expertũ fuisse, & militẽ sanum factum vidisse. Sic verè morsus canis rabidi diaboli & tẽtationes eius malitiæ, vel ẽt morsus Adæ in pomo, ꝑpter quem omnes fuimus inuenenati, insanabiles fuerunt quousq; rosæ syluestris .i. crucis Christi remedia aduenerunt, verum quia mater nostra synagoga in persona prophetarũ (diu est) somniauerat de isto remedio, iõ ipsamet Chrm occidẽdo ipsum voluit experiri, sicq; factum est ꝙ genus humanum taliter admorsum, virtute huius rosæ .i. crucis asperę & spinosæ, & rosei sanguinis Iesu Christi (quæ crux rosa syluestris dicebatur, pro eo ꝙ adhuc à nemine colebatur, fuit sanatum, & à vitiorum veneno, & à morsus Adæ veneficio liberatum. Hodie ẽt quoties diabolus aliquem per tentationem momorderit, ita ꝙ aquam gratiæ & doctrinæ detestetur pro certo si radicem rosæ syluestris .i. si memoriam crucis Christi cum lacte deuotionis biberit, sanus erit. ¶Plin. ibidem recitat ꝙ humerus doctrinarum & antiquitatis parens tradit ꝙ Helena docuit ꝙ Nepenthes obliuionem tristitiæ & veniam generabat, fuitq; ab Helena mortalibus propinatum. Talis herba seu confectio est charitas, quia pro certo ista est quæ Christianum facit iniuriæ & miseriæ obliuisci, & veniam vel indulgẽtiam facit alijs impartiri. vnde de spe cœlestis gloriæ dr̃ Prouer. 31. Bibant, & obliuiscantur egestatis suæ. ¶Item ibi. c. 3. dicit ꝙ in Germania trans Rhenum vbi Cæsar germanicus castra posuerat, in maritimo tractu fons aquæ erat dulcis solus, cuius tanta erat pestilentia, ꝙ qui de illo bibebant, dentes infra biennium amittebant, compages etiam genuum soluebãtur. Sed inuentum est remedium .s. herba quæ britannica vocabatur. Talis fons vr̃ mundi prosperitas, quæ .s. dentes q̃ masticant .i. discretionem eradicat, compages etiam genuum .i. fortitudinem dissoluit & eneruat, nisi forte adsit herba diuinæ gratiæ quæ succurrat. ¶Teste Democrito (quanquam hoc Pli. lib. 26. c. 4. non approbet) herba Aethiopis stagna & flumina desiccat coniectu, tactu verò clausa omnia aperit & reserat, herba Achemenidæ coniecta in aciem hostium, trepidãt agmina, ac terga verunt. Herba verò latace solita à regibus Persarum dari legatis, quocunque homo venerit, omnium rerum copiã & abundantiã procurat. Sic verè spiritualiter dico ꝙ Aethiopis est abstinentia, quæ flumina & stagna carnalitatis solet desiccare. Ps. Abierunt in sicco flumina. Vel dic ꝙ ista herba est cõfessio, q̃ clausa oris ostia solet reserare. Ecc. 39. Aperiet os suũ in cõfessione. Achemenis est cõstãtia, humilitas seu patientia, q̃ hostes tꝑales & spũales solet superare. Eccl. 36. (secundum aliã litterã) Patientia vincit malitiã. Latacæ est charitas seu sufficientia, q̃ bona oĩa facit abundare, ad Phil. 4. Habeo autem oĩa, & abundo. ¶Secundum Pli. lib. 29. cap. 15. Si quis viator ladanum, elelisphacum & artemisiã alligatas portauerit, negat lassitudinem sentire. Idẽ dicit de neruis cruriũ gruis. Sic verè martyres & sãcti, qa tres herbas .i. tres virtutes theologicas .s. spẽ, fidẽ, charitatem habuerunt, nunquam fatigati laboribus extiterunt, imò vsque ad mortem pro iustitia certauerunt ad Heb. 12. Non fatigemini animis vestris.

De Mirabilibus in Natura lapidum. C. 70.

LApides etiam sunt aliqui mirabiles, præter illos qui superius lib. 11 sunt descripti. Vnde nota ꝙ ſm Plin. lib. 2. c. 98. multa sunt per mundum loca quæ quasdam proprietates mirabiles habere noscuntur, quarum non est facile rationem reddere, cum id à secreta natura nascatur. Dicit ergo inter cętera ꝙ iuxta templum Veneris quod est in insula Papho, quędam area est vbi non impluit. Ibidem etiam in oppido Troadis iuxta simulachrum Mineruæ relicta sacrificia non putrescebant. Ibidẽ etiam circa Asson lapis nascitur qui sarcophagus dicitur, in quo omnia corpora consumuntur, in tantum (vt ait Isidorus) vt infra 40. dies omnes carnes & oĩa ossa ꝑter dentes inueniantur absumpta, sicut etiam ponit Vincentius in suo speculo naturali. Tali ergo lapide (vt ait Isidorus) solebant in sepulchro corpora condi, ut cito possent sine putrefactione corrumpi. Pli aũt lib. 36. c. 17. per omnia dicit idẽ. In Taurorũ ẽt peninsula terra est in ciuitate Patmo, de qua oĩa vulnera sanantur. Talia loca priuilegiata videntur significare in mundo multa genera personarum, quia quidem sunt sicut area quæ est in insula Papho, qui .s. dato ꝙ ipsi sint iuxta phanum veneris .i. in mundo iuxta venereos & luxuriosos, ipsi tñ per castitatẽ sicci sunt, & pluuiam carnalitatis & luxurię nõ sentiunt aut incurrunt, sicut de multis virginib. apparuit, quæ castè inter incastos vixerunt, figuratæ in vellere Gedeonis, quod sine rore siccũ permansit, & tota terra circumiacẽs humida facta fuit, quod .s. ad beatam Virginem põt applicari, quæ pluuiam carnalitatis non sensit, & tamen circa eã totus mundus ista pluuia immersus fuit. 2. Reg. 1. Montes Gelboę nec ros nec pluuia descendat super vos. Item quidam sunt q̃ non putrescunt per vitia, & isti sunt Mineruæ sacrificia (quæ dea sapientiæ dicebat) .i. illi qui sapientiæ dedicantur, & qui sibi mentaliter consecrantur, quia pro certo illi qui sapientiã sequuntur & diligunt, faciliter per vitia non putrescunt. Ps. Nõ dabis sanctum tuum videre corruptionem. Item quidem sunt sicut lapis sacrophagus, & isti sunt boni iustitiarij, quia .s. corpora & carnalitates iniquorum consumũt, & eos mediante iustitia circumrodunt. Iob 33. Cõsumpta est caro eius à supplicijs. Item quidam sunt qui vulnera criminum aliorum medentur, & isti sunt confessores, qui .s. sunt medicinæ & medici aliorum, dicentes illud Hie. 30. Obducã cicatricẽ tibi, & à uulneribus tuis sanabo te. Vel dic si vis ꝙ illi qui sunt area phani veneris .i. illi qui veneri sunt subiecti .s. luxuriosi, nunquam pluuiã diuinæ gratiæ seu ẽt bonæ doctrinæ recipere volunt, quinimò præ cæteris peccatorib. sicci & indeuoti persistunt. Isti .n. sunt qui sermones vix volunt audire, & sanæ doctrinæ consentire. Esa. 5. Nubibus mandabo desuper ne pluant sup eã. Vel dic etiam idem gñaliter de omnibus, qui sunt in area iuxta templum .i. in statu ecclesię vel religionis. Vel dic etiam ꝙ pluuia significat refrigerium gloriæ Paradisi, quæ .s. tales nũquam refrigerat aut humectat. Vel dic ꝙ sacrophagus significat memoriã mortis, & lapidem sepulchri, qui etiam à plerisq; sacrophagus nominatur. Vel etiam abstinentiam corporalem, quia pro certo nihil adeo carnem .i. carnalem concupiscẽtiam deuorat, sicut mortis memoria, & sicut cum hõ de sacrophago suo cogitat atque pẽsat, & maximè cum per 40. dies quadragesimæ abstinẽdo se macerat atq; domat. Ista etiã sunt quæ calciamenta .i. finalem pęnitẽtiam, lapidea faciunt, inquantum pseuerantiã firmam & durabilem reddunt. Deut. 33. Ferrum & æs calciamẽtum eius. Terra ẽt aliqñ põt pniam seu humilem mortis memoriam designat, quæ peccatorum vulnera solet obstruere & sanare. Allega vt sup. Vel dic ꝙ sacrophagus est luxuria vel mala mulier, quæ corda quantumcunque dura .i. homines q̃tumcũq; solidos duros constantes & stabiles destruit, & gratiam, scientiam & famam bonam, & etiam personam ei annihilat & consumit. Mich. 1. Consumentur montes subtus eum. ¶Item idem lib. 12. cap. 98. dicit quòd iuxta fluuium Indum in India duo sunt mõtes quorum vnus ferrum attrahit & tenet; alius autem ferrum fugat & respuit. Igitur si sit ferrum in calciamento tuo, nũquam poteris à primo retrahere, nec in secundo collocare nec imprimere. Isti duo mõtes significant duos status .s. statum religionis & perfectionis, vel ẽt ipsum Deum vel statum supernæ mansionis, qui ferrum .i. metalla & pecunias respuere noscuntur, & statum mundi & mundanos, qui ipsas diligere, retinere & attrahere comprobantur. Igitur si pes tuus .i. affectio tua, in calciamento cordis ferat secum ferrum .i. amorem pecunię, metallorum & diuitiarum, nunquã pro certo poteris ipsum ponere & imprimere super rupem q̃ respuit ferrũ .s. super Chrm, & religionis seu perfectionis vel æternæ gloriæ statum, quæ respuunt diuitias vel metalla, qa pro certo nunquam super Deum vel bona æterna vel etiam super montem religionis per bona spiritualia pes affectionis ponitur, aut per desiderium & amorem imprimit, si ferro .i. amore diuitiarum temporalium calcietur. Deu. 33. Ferrum & æs calciamentum eius. Ecõtra autem à monte ferrum diuitiarum attrahente & diligente .i. à mundo ipsum retrahere nõ poteris, si ipsum ibi per amorem posueris & impresseris. Vtile ergo est ꝙ pes affectionis nr̃æ ferrea calciamenta diuitiarum non habeat, ne forte mundo per amorem adhęreat, & à Paradiso & Deo per contemptum

temptum resiliat & recedat, quia sicut scriptum est Mat.6. Nemo pōt duob. dñis seruire, aut.n. vnum odio habebit, & alterum diliget, aut vnum sustinebit, & alterum cōtēnet. ¶Apud cyzicum erat quidam lapis qui fugitiuæ dicebatur esse virtutis ita ꝙ lapis fugitiuus vocabatur. Iste.n. in portu stabat, ita ꝙ nautæ ei naues alligando, pro anchora vtebantur eodem. Sed (quod mirum est) sæpissimè fugiebat, & ad alia loca se inuisibiliter transferebat, quapropter incolæ ipsum plumbo affixerunt, & ne amplius fugeret, adiuncto pōdere firmauerūt, sicut ponit Plin. lib.36.c.15. Dic si vis contra apostatas, qui recte dici possunt lapides fugitiui, quia.s. cum ipsi sint in portu salutis.i. in religionis statu, talesq; esse debeant quòd naues.i. seculares in mundi fluctib. vacillantes, ad ipsos possint exempliter alligari, & per spem & fiduciam anchorari, ipsi tamē occultè fugiunt & recedunt, portum religionis deserunt, & ad mundum se transferunt & accedunt. 1. Reg.25. Hodie increuerunt serui qui fugiunt dominos suos. Tales ergo debent plumbeo.i. dura tribulatione castigari, et ēt ad litteram si sit necesse ne alias fugiant, pōderosis compedibus stabiliri, vt sic cum rege Manasse in Babylone carcerato dicant illud 2. Paral. vlt. Allegatus sum multo vinculo ferri, & non est respiratio. Vel dic quòd tales fugitiui sunt ambitiosi & instabiles, qui de statu in statum, de beneficio in beneficium volunt continuè se transferre, quia profecto isti deberent plumbo, i. diuini timoris pondere se firmare. ¶Sicut ponit idem ibidem lib.36.c.18. Theophrastus author est quod ebur de terra effoditur, ossaq; in terra crescere comprobantur. Dicit.n. quendā esse lapidem qui de natura est eboris seu ossis. Alium etiā dicit esse de natura ligni, & ideo faciliter comburi, & hyemē, imbrem vel solem non pati, sed putrefieri & corrumpi. Est ēt lapis ebori simillimus dictus Chernites, in quo condita corpora non facile corrumpuntur, & ideo Darius fuisse sepultus in tali dr̄ lapide, vt sine putredine diutius seruaretur. Dicit ēt ibi.c.22. quòd in Arabia & Cappadocia sunt lapides translucidi, de quibus Nero ędificauit templum fortunæ, quod intus ac si esset crystallinum trāslucebat. Sic verè de lapidibus.s. sanctuarij.i. de personis ecclesiasticis aliqui debent esse eborei ꝑ candidam castitatem, aliqui ossei per solidam firmitatem, aliqui crystallini & translucentes per splendidam honestatem, aliqui lignei & inflammabiles per feruidam charitatem. Tēplum ergo Ecclesiæ claritate fidei, vel claritate, i. fama, reputatione & honore splendet, pro eo quod splendor lapidum .i. bonarum personarum ibi virtualiter lucet, vnde ecclesię dicitur Tho.13. Luce splendida fulgebis. Sequitur. Beatus ero si fuerint reliquiæ seminis mei ad videndum claritatem Hierusalē, ex sapphiro & smaragdo ædificabitur. ¶Teroboles sunt lapides formam humanam habentes, & se in sexum masculinum & fœmininum distinguētes, q in quodam monte oriētis inueniuntur secundum Physiol. Horum igitur proprietas est mirabilis, quia scilicet quandiu isti lapides masculus & fęmina ab inuicem distinguuntur, & separati in montis diuersis partibus commorantur, tamdiu sine igne manere comperiuntur, verum si casu aliquo illi lapides simul conuenerint, & masculus cum fœmina se coniunxerit ignem cōtinuè euomunt, & inuicem inflammantur, ita etiam ꝙ ligna montis & syluarum confinium igne succenduntur. Secundum aliquos etiam isti lapides quadam virtute naturæ ad se inuicē appropinquare dicuntur. Re vera talis lapis videtur significare conditionem humanæ naturæ, quæ.s. in masculum & fœminam distincta est, quia pro certo istud verum est ꝙ quamdiu homo & mulier ab inuicem sunt distincti, & per solitudinem separati, tādiu ab igne luxuriæ sunt immunes, & sani remanent atq; casti, veruntn̄ sępissimè fit ꝙ illi qui solitarij manentes casti & sine igne luxuriæ diu manserant, si se simul cōtigerint, aut inuicem associati conuenerint, per luxuriā sese cremēt. Ignis .n. luxuriæ occasione accepta, statim solet prorūpere, & vtrūque concupiscentijs inflammare, qui ēt nō solum ipsos, imò totam viciniam solet malis exemplis & infamijs cōcremare. Multum ergo valet ad castitatem seruandā vita solitaria, multum verò nocent mutuus contactus & colloquia, ideo Eccl. 9. Auerte faciem tuam à muliere, quia ꝑꝑ spēm mulieris multi perierunt, & ex hoc quasi ignis cōcupiscentia inardescit. Naturale est.n. istis lapidibus adinuicem appropinquare, & quousq; per luxuriam inflammati fuerint, à mali amoris motibus non cessare. Vel dic contra malos consiliarios, qui pro certo quando simul conueniunt, tunc malorum cōsiliorum ignē euomunt, quo omnes subditos & vicinos per rapinas afficiūt & succēdunt. Vel dic ꝙ tales sunt detractores litigiosi, qui re vera plus solent nocere qn̄ sunt combinati, quàm qn̄ sunt solitarij, tunc.n. solent ignem malorum verborum simul vomere, & rixis & cōtentionibus totam patriam inflammare. Iaco.3. Et lingua ignis & vniuersitas iniquitatis constituitur in membris nostris. Igitur quando in collegio vel in claustro sunt duo lapides flammigeri, litigiosi.s. & rixosi, vtile est ꝙ prælatus ipsos ab inuicem diuidat vt ignis suæ malitiæ eorum combinatione & conspiratione succensus alios nō succēdat. Isti.n. in rāno figurati vnr̄: Iud.9. a quo subiectæ arbores inflammatæ legunt &c. vide supra de ramno. Vel dic contra luxuriosos religiosos, q si simul in vno claustro dimittuntur, suis malis inductionibus & exemplis multi alij ꝑ luxuriā inflammantur, & iō cautela est tales ab inuicem diuidere, & in diuersis cōuētib. segregare, vt sic possint alij ipsorum malitiā declinare. Mat.25. Separabit malos de medio iustorum. Et in Ps. Non relinquet dominus virgam peccatorum super sortē iustorum, vt non extendant iusti ad iniquitatem manus suas.

De Ingeniorum mirabilibus. Cap. 71.

Ingenia & industrię cordis humani possunt etiam inter mirabilia reputari. Vnde nota ꝙ secundum eundem, illi qui currūnt versus occidentem, plus habent de lumine & de die, quā illi qui ad orientem currunt, & hoc quia primi cum sole vadunt, secundi vero à sole recedūt, & ideo illi solent lumen diutius retinere, isti verò citius perdere. Vnde etiam exemplificat de Philonide cursore Alexandri, qui currendo versus occidentem, mille ducenta stadia nouem diei cōfecit horis. Et ista ēt ratio ꝙ eclipsis solis diuersis locis diuersis videtur horis, & etiam de igne quē in altis turrib. solent accēdere supra mare, exemplificat ꝙ à parte occidentis uidetur hora tertia noctis, qui econtra versus orientem existentibus videtur hora sexta. Sol est Christus, occidens ad quem semper iuit, status est paupertatis, ubi ignis tribulationis abundat, oriens uerò à quo recessit, est status prosperitatis, ubi calor cupiditatis redundat. Igitur dico, ꝙ illi qui currunt ad terminū mortis, & ad finem & limitem huius uitæ, tutius currunt uersus occidentem paupertatum & tribulationum, quàm illi q currunt versus orientem diuitiarum & honorum, & hoc quia illi habent solem iustitiæ Christum comitem, & lumen veritatis & gratiæ eis influentem, & viam salutis ostendentem, & ideo cum lumine gratiæ ad mortis terminos perueniunt, & sic ab introitu ianuæ Paradisi ipsos peccati tenebræ non excludunt. Illi uerò qui currunt & anhelant ad diuitias & oriētem honorum mundi, solem Christum per peccata deserūt, nec cum ipso per virtutes incedunt, imò contrarium motum faciunt, & ideo uitiorum tenebræ ipsos citius apprehendūt, & sic ad mortis terminum cum die & cum lumine gratiæ nō attingunt, & ideo portam Paradisi clausam inueniunt, & exterius in inferno remanent atq; sistunt. Plus.n habet de lumine gratiæ ille qui curit ad occasionem.i. qui considerat mortis occasum, quàm ille qui currit ad orientem.i. quàm ille q anhelat ad clarum prosperitatis statum. Sol.n. iustitiæ Christus ab isto oriente recessit, & ad occidentem accessit. Bene ergo consulit Apostolus Heb. 12. Curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei & consummatorem Iesum. ¶De Ibidib. & cyconis Aegyptijs dicit Iosephus quòd Moyses à Pharaone cū exercitu cōtra Aethyopes missus, uolens ipsos subito præuenire uiam deserti breuiorem, plenam tn̄ serpentibus elegit, & in arcis papyreis Ibides in plaustris portari mandauit, quas.s. ante exercitum præire fecit. Istas igitur abire permittebant, quæ serpentes deuorabant, & sic uiā exercitui faciebat. Sic igitur Aethyopes insperato cepit, & Pharaonis dominio subiugauit. Sic verè qn̄ Deus cum exercitu sāctorum uoluerit uenire ad iudicium pro Aethyopib. & pro dęmonib. debellandis, præmittet Ibides.i. Angelos q serpentes.i. malos hoīes de mundi deserto per ignem conflagrationis auferent, iuxta illud Mat.13. Mittet filius hoīs Angelos suos, et colligent de regno eius omnia scandala, et eos qui faciunt iniquitatem. Sic igitur à Christo Aethyopes.i. dęmones superabūtur, et una cum suis serpentibus, i. peccatoribus damnabuntur. Vel dic ꝙ Ibides significant Prophetas, qui Christi & Apostolorum exercitum præcesserunt, serpentes

tes.i.vitia comederunt.i.ore & uerbis cōdēnauerunt, & viā dño venienti contra Aethiopes.i.cōtra dęmones parauerūt. Luc. 1. Et tu puer propheta altissimi vocaberis, præibis. n. ante faciem dñi parare vias eius. Vel dic, ꝙ antequā Christus veniat in mentem, necesse est serpētes.i.malas cogitationes auferri, & sibi viam spiritualiter præparari, ad quod vtiq; valent Ibides.i.prædicatores, q.a.s.serpentes.i.peccata aliorum cōsumunt, & Christo contra Aethiopes.i.dęmones viā præparant & cōponūt. ¶De Moyse dicit Iosephus ꝙ cum in Aethiopiam ad ciuitatem Mereon capiendam accessisset, filia regis Aethiopiæ allecta forma ipsius ciuitatem sibi tradidit, sub pacto ꝙ ipsam duceret in uxorem, quod factum est. Vnde etiam de hoc uidetur mentio fieri in scriptura Num. 12. vbi.s.dr, ꝙ Aaron & maria iurgati sunt contra Moysen, propter vxorem suam Aethiopissam, Vnum tamen mirabile dicit ibi Iose. ꝙ cum Moyses in Aegyptū redire uellet, & se ab uxore prædicta detineri uideret (cum sapiens esset in astris) duos annulos.s.vnum qui dabat memoriā, & alterum qui dabat obliuionem cōposuit, & uxori annulū obliuionis dedit, annulum uerò memorię sibi retinuit. Vxor autem ipsius quæ inter ipsos duos arcta fuerāt, obliuiscēs, ipsum liberè recedere permisit. Talem uirtutem uidentur habere duo fontes qui sunt in beotia, quia unus memoriā seruat, & alter obliuionē inducit, ſm Isid. sicut etiam supra de fontibus recitaui. Moyses pōt mihi significare Christum, qui à rege Aegypti.i.à Deo patre missus est ad Aethiopiam mūdi huius, ubi abūdat æstus cupiditatis. vbi nigredo malę cōuersationis hoīes decolorat & effuscat. Regina Aethiopiæ est aīa rationalis, quę secundū ueritatem, istarum creaturarum inferiorū est principalis dña & regina. Istam ergo Moyses Christus in baptismo desponsauit, & sibi in coniugem copulauit, eo tñ pacto ꝙ ciuitatē cordis sui sibi daret, & eam regis Aegypti.i. Dei patris dominio subiugaret, iuxta illud Prou. 23. Fili, præbe mihi cor tuū. Christus igitur ad patrem rediēs, uoluit ipsam annulum obliuionis hr̄e, quia.s.uoluit ꝙ anima obliuisceretur omnia, q̄ prius nouerat.s.uitia & carnalitates, ipse uerò annulum memoriæ retinet, quia.s.sp uxoris suæ animæ recordatur, & nisi per ipsam stet, sp ad amorem ipsius inclinatur, dum tñ omnia, quæ ipsa prius didicerat, obliuiscatur, & ideò isti reginę ur̄ Dauid in Ps. dicere. Audi filia & uide, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Vel dic, ꝙ annulus quem ista accepit, est mundi prosperitas, quam q̄nq; Christus animæ Christianę cōcedit, annulus uerò quē ipse retinet, est ꝑfectus amor, & charitas, quia proculdubio sæpe fit, ꝙ anima per Christum redēpta & desponsata, & ipso annulo obliuionis.i.bonis huius seculi subarrata, ipsum per peccatum obliuiscitur, ipse tñ semper de ea recordatur, dato ꝙ ꝑ peccata ipsius ipsam dimittere compellatur. Et ideò de ista obliuione conqueritur Hie. 2. Nunquid obliuiscetur uirgo ornamēti sui aut spōsa fasciæ suæ pectoralis? Populus autē meus oblitus est mei diebus innumeris. Vel dic, ꝙ Moyses Princeps exercitus Pharaonis significat diabolum, qui Princeps est exercitus reproborum, Isti ergo regina Aethiopiæ, i.anima peccatrix per malos consensus in coniugē se tradit, & ciuitatem cordis sui communicat & concedit, ista uerò annulo mundanę prosperitatis eā subarrat, per quē uult ꝙ ipsa de ipso nō recordetur, sed ꝙ obliuioni eum tradat. Ipse uerò annulum recordationis retinet, quia.s.de ipsa anima damnanda & in peccato retinēda sollicitam curā habet, & sic fit ꝙ q̄ñ plus aīa diabolū & eius malitias obliuiscitur, tanto plus de sua damnatione uir suus diabolus recordatur. Ps. Recordatus est q̄a caro sunt, spūs uadens, & nō rediens. Vel dic, ꝙ isti duo fontes & duo annuli significāt prosperitatem & aduersitatem, q̄a pro certo ꝓsperitas generat Dei & propriæ salutis memoriam & recordationem. Igitur si tu sis Moyses.i.iustus & bonus annulum recordationis.s.aduersitatem & paupertatem retine, quia iste est cum quo Deus subarrat suos amicos, annulum autē obliuionis alijs dimittit.s.prosperitatem & mundi fęlicitatem, quia ꝓ certo iste est annulus quo diabolus subarrat Dei inimicos. Debet ergo dicere homo illud Ps. Memor fui Dei & delectatus sum &c. Vel dic ꝙ ista regina & Moyses significant hominem beneficum, & illum cui benefacit. Regina.n.quæ dedit se ciuitatem, significat benefactores, Moyses, qui eam accepit, significat beneficiorum acceptores. Igit̄ ista est regula, ꝙ regina.i. homo beneficus debet annulū obliuionis habere, quia beneficiorum q̄d dedit debet obliuisci, & de recompensatione non debet amplius cogitare, nec quancunque retributionem expectare. Moyses uerò.i.ille, qui accepit beneficiū, debet annulum recordationis habere, & beneficium acceptum nunquam obliuisci, sed ipsum in mēte iugiter retinere, ad finē ut q̄ñ inciderit, ipsum possit restituere & pro uiribus recōpensare. Et hoc est quod dicit Seneca de beneficijs. Hæc beneficij lex est, ut alter statim obliuiscatur dati, alter uerò semper recordetur accepti. Vel dic, ꝙ fons & annulus qui obliuionem faciunt, sunt beneficia, quæ.s.cito transeunt in obliuionem. Fons uerò & annulus recordationis sunt iniuriæ, q̄ magnam imprimunt memoriam & racordationem. Et hoc est, quod dicit Seneca, quòd.s.memoria beneficiorum labilis est, iniuriatum autem tenax. ¶Ros faciliter dr̄ sursum ascēdere, & uirtute solis attrahi & suspendi. Vnde aiunt quidam, ꝙ si testam oui uacuam rore maiali impleueris, & foramen obstruxeris, ouumq; iuxta hastam in fimo uel arena calida infixā posueris ipsum uirtute solis attrahentis, & uirtute roris sursum ad suam originem faciliter ascendētis, vsq; ad cacumen hastę per se ascēdere uidebitur. Ouū quod ponimus, est affectio cordis nostri. Ista igitur si primò fuerit ab omni humore carnalium & tp̄alium uacuata, & rore gr̄ę cęlestis impleta, & per timorem dñi & discretā sui custodiā in foramine sensuum obturata, & in fimo humilitatis sita, & ꝑ cōpassionem ad hastam crucis applicata, faciliter ꝓculdubio sursum ad Deum & cœlestia se eriget, & contēptis inferioribus superiora quęret. De natura enim roris, i.diuinæ gr̄ę est sursum ad Deum eleuari, & uas cordis ubi ponitur per attractionem solis iustitię superius exaltari. Thr. 3. corda nr̄a cum manibus ad Deū &c. Vel si uis dic, ꝙ ouū. i. cor bonis spūalibus uacuatum & rore mundanę prosperitatis repletum, sursum per superbiam erigit̄, & maxime si in arena feruidæ auaritię, & in fimo carnalis immunditię situetur. Eze. 28. Eleuatum est cor tuū, & dixisti. Deus sum ego, &c. ¶Magna ingenij fuit cautela in Hannibale, qui ſm Orosium, cum apud regē Bithynię perdito regno & patria & Carthagine destructa exularet, & prędicto regi nauale bellū incumberet, ordinauit Hannibal vtres terreos impleri serpētibus, & cū consertū esset bellū seu pręlium, in naues inimicorum proijci in maxima quantitate, quod cum fieret frangebantur utres, & exibant serpētes, quibus dum inimici uiderent naues suas plenas, necessariò fulgere & cedere debuerunt, & sic astutia Hannibalis hostes suos Bythinij deuicerunt. Rectè ur̄ ꝙ diabolus spūaliter utatur hac cautela. Videns. n. iste ꝙ per populum Romanū.i. ꝑ Christum & Angelos fuit deuictus, & regno ꝑtāte priuatus, non cessat contra nauigantes in huius mundi pelago malitias excogitare, quapropter serpentes.i.hęreticos, detractores & alios uenenosos homines mediantibus amphoris terreis.i.mediantibus bonis terrenis in naues.i.in status & societates fidelium non cessat mittere, & sic solet eos ꝑ cautelas, quos per potentiam non poterat superare, ita ꝙ rectè iste uidetur dicere illud Hie. 8. Mittam eis serpentes & regulos, quibus non est incantatio. Vel dic, ꝙ quando Hannibal diabolus cōtra fideles in mari mūdi ꝑ tentationem pugnat, ante omnia naues, idest corda eorum serpentibus, i. malicijs uel carnalibus montibus & malis affectibus impleri procurat, quod ut factum est, necesse est quòd ipsorum nauigium superetur, & quòd per malum cōsensum faciliter eos uincat.

De Aedificiorum mirabilibus. Cap. 72.

Aedificia facta fuerunt antiquitus mirabilia. unde nota q̄d dr̄ Solinum, ꝙ Romæ solebat esse templū seu sacrarium Herculis, in quod nec musca, nec canis poterat introire. Cum.n.idem Hercules uaticinio carmentis se immortalem comperisset, & idē templum in sui numini dedicasset, & sacrificantes boues & hostias cedentes muscę & canes molestarēt magnum Deum dr̄ Hercules fuisse deprecatus, & ibi amplius talia animalia non intrarent. Claua etiam ipsius Herculis in introitu illius templi dr̄ fuisse dimissa, cuius olfactum refugiunt omnes canes. Per Herculem fortissimum intelligitur Christus, qui immortalitate & fortitudine est potitus. Vnde Apostolus Regi seculorum immortali inuisibili, quia pro certo ista est qui à principio in ciuitate Romana. i. ecclesia uoluit templum & speciale sacrariū.i.religionis statū suo numini dedicare, ubi hostias diuinæ laudis & bonorū

operum sibi fideles constituit immolare, dicēs illud Ps. Sacrificate sacrificium iustitiæ & sperate in domino &c. Verū quia a principio ibi sp fuerunt muscæ. i. aliqui luxuriosi & immundi, & canes. i. detractores & inuidi, qui. s. sacrificantes & bene operantes detrahendo & infamando molestabāt, ideo volebat Hercules. i. Christus templum suum. i. ecclesiæ & religionis statū, talib⁹ interdicere, & ab ingressu ecclesię suæ gentē huiusmodi cohibere. Apoc. 22. Foris canes & venefici. Et ut hoc melius fieret, clauā & baculū correctionis ibidē posuit, cuius olfactu & tactu canes. i. pctōres inde fugare decreuit. Thr. 4. Recedite polluti. Peccatores. n. mali à tēplo religionis fugiunt, qñ clauam Herculis. i. virgā virtutis boni prælati & correctionis in introitu eius cernunt. Et hī, antiquitus nec canes nec muscę, i. nec immundi nec inuidi templum Dei ingrediebantur, cuius tñ contrarium modernis temporibus inuenitur, de quo lamentando dr̄ Thr. 1. Vidit gentes ingressas sanctuarium tuum, de quibus præceperas nec intrarent ecclesiā tuam. Vel dic, ꝙ illi, qui sunt Hercules. i. in mundo potentes & fortes, & qui se audiunt immortales. i. qui per verba Carmentis diuinatis. i. medicorum & adulatorum viuere diu sperant, & famam suam existimant immortalem, in superbiam eriguntur, & se adorari. i. honorari tanquam Deos machinantur, & canes muscas. i. pauperes dedignantur, & cum claua suæ potentiæ ipsos crudeliter persequuntur. Templum enim Herculis. i. domum & curiam potentis, canes & muscæ. i. pauperes ingredi metuūt, qñ clauam & baculum suę crudelitatis attendunt. Cuius contrarium tñ faciunt moderni balliui, q. s. in templo. i. in curia regum uident clauam percutientē. i. crudelitatem contra alios sequientem, & tñ se sibi supponere nō metuunt, prædecessorumq; suorum infortunium non attendunt. ¶ Item Pli. lib. 36. c. 15. dicit, ꝙ in urbe Cyzico erat turris tantæ resonantiæ ꝙ acceptæ vocis sonū septies multiplicaret, ita ꝙ sonum emissum ab aliquo mox septies replicabat. Item ēt dicit esse in ciuitate olympię in quadā porticu, ꝙ. s. vox ibi emissa statim septies replicabatur, pp quod illa porticus (sicut ait) heptaphonon appellabatur. Re uera talis turris & talis porticus deberet esse quilibet iustus hō, quia pro certo ad vnicū sonum. i. ad vnicam monitionem Dei vel prælati nos dēmus diuinam laudem septies resonare, ipsamq; vocē exemplariter promptā debemus multiplr replicare, ꝙ bñ ordinauit ecclesia, vt. s. ecclesiastici septies in die horas canonicas dicerēt, & laudem Deo dulciter resonarent. Psal. Septies in die laudē dixi tibi. Vel dic, ꝙ talis debet esse homo gratus, quia. s. sonum. i. beneficium receptū dēt per gratiarum actionem septies resonare, & si recompensare nequeat, debet tñ multipliciter regratiādo illud dicere & verbaliter recitare, qđ ēt de beneficio incarnationis potest dici, quia. s. Deus pater verbum suum. s. filium nobis misit, & eum semel p beatā incarnationem emisit, iuxta illud Esa. 9. Verbum misit dominus in Iacob, & cecidit in Israel, quapp cum recompensare nō possimus, istud multipliciter recitare debemus, & per laudem & gratiarum actionem mentaliter & verbaliter replicare. Psal. Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Vel dic, ꝙ tales turres videntur esse homines quęrulosi, quia. s. quidam sunt adeo impatientes verbosi, quæ si quis eis vnum uerbum dixerit, statim cum indignatione illud septies replicabunt, & pro uno reprehensionis verbo septē malę responsionis verba dabunt. Prouer. 6. Reprehensus quoque dabit septuplum. Vel dic, ꝙ tales sunt adulatores, qui verba dicta à diuitibus solēt laudādo replicare, & nō semel imò multoties commendare, dicentes illud prædictum Ps. Septies in die laudē dixi tibi. Vel dic cōtra derisores, qui verba ab alijs dicta uilipendunt, & ipsa sæpe derisoriè multiplicant & resumunt. ¶ Pli. de naturali mundi historia lib. 36. ponit valde mirabilia ædificia, q in diuersis mundi partibus fuerūt facta, & sic ponit de Obeliscis, de pyramidib. de Labirinthis, & mirabilib. Romæ ædificijs, de theatro & amphitheatro, & alijs infinitis. Obelisci sunt colūnæ marmoreæ vel lapideæ longissimæ, integrę, & superius erectę, quæ quamuis difficillimè in lapicidinis scinderentur summè tamen est difficile quod de remotis regnis per mare apportarent, & Romam ratibus veherentur. Tradit tamen Pli. lib. 36. c. 9. modum portandi per mōtes, vbi tales horrendæ malis columnæ excisæ erant. A mari. n. vel à Nilo vsque ad locum suffodiebatur, & naues duæ p illam uiam suffossionibus vsque, subptus obeliscum ducebant, & sic obeliscus artificialiter super illas naues simul iunctas dimissus in extremitatibus pendens per maria ducebat. Vnus igitur obeliscus fuit thebis in Aegypto, qui habebat centū viginti & vnum pedes in longitudine, sed ēt alij duo in Aegypto 48 cubitorum. Alexandriæ autem fuit vnus triginta cubitorum. Romæ est ēt vnus in circa, quē diuus Augustus ibi cōstituit, qui 125. altitudinis habet pedes. Ista & alia mirabilia opera fecerūt antiqui, ad suæ potentię ostentationē, & ad operum suorum declarationē, sicut ēt idem exēplificat de pyramidibus Aegypti, q sunt quasi turres altissimæ, & latissimæ in pluribus locis sitæ, quarū aliquæ de lapidibus sunt ædificatæ, aliquæ de naturali saxo à capite mōtis vsq; ad fundamentū elaboratę. Sunt ergo quędam trecentorū pedū altitudinis, q quamuis summis impensis & immensis fierent, ipsas tñ reges ad perpetuā ostentationem suæ glorię faciebant, vel (vt alij dicūt) ne pecunias suis successoribus aut emulis dimitterēt, vel ne populi ociositate torperent. Labirinthi ēt plures fuerunt. s. in Aegypto, in Italia, & Creta, quæ. s. erant domūs subterraneæ, tot & tantis ambagibus cōuolutæ (vt ait) ꝙ qui semel intraret, vix aut nunquā reueniret amplius, sicut Pomponius exemplificat de Labirintho Aegypti, qui perpetuò clausus muro & vnicū habens introitū, mille domus & duodecim regias continebat. Vbi ēt idē de præmissis pyramidib. recordatur. Theatrū fuit Romę vnum mirabile ędificium, maximum omnium quæ unquam fuerunt manu facta, sicut dicit Plin. lib. 36. c. 15. quòd partim uitro partim lapidibus erat factum, cuius cauea octoginta milia hoium cōtinebat. Amphitheatrum erat ædificium ligneum, quod ad ostentationē M. Scaurus in ędilitate sua fecit, quod erat ędificium pensile & uersatile, vbi ad videndum ludum gladiatorum, populū Romanū cum magistratibus sedere faciebat, ipsumq; in sede instabili mirabiliter cōuoluebat. Alia fuerunt valde mirabilia opera, vt patet. s. de montibus suffossis & subtus nauigatis, de aquis à remotis partib. ad mōtes ductis, & de tēplis & domibus in vrbe mirabiliter ędificatis. De orto ēt pensili, & de tēplo Dianę mirabili mirabilia ponit, q longum esset ponere, & ēt moralizare, quapropter de istis nolui aliter tāgere, quū nō sit intentio mea de hoium fatuis uanitatibus, sed de naturę mirabilius ad mores aliquid applicare. De labirintho uide supra lib. 15. c. 9. vbi agit de Dedalo & de Creta. de Obeliscis dic, ꝙ isti sunt viri cōtemplatiui, qui sunt columnę per fidei firmitatē, lapidei p perseuerātię stabilitatem, integri p innocentiā & sanctitatem, erecti per contemplationis sublimitatem. De pyramidibus aūt quę solum ad vitandum ociū populi fiebant pōt dici quòd melius est facere aliquid inutile, q ocio vacare. Vnde de quodam priore audiui, ꝙ in dieb. festiuis famulos suos faciebat de loco ad locum lapides portare, & iterū reportare, absq; quacunq; necessitate, ne ipsos ociosos esse contigeret, iuxta illud Eccl. 33. Mitte seruum in operationē, ne uacet. Multa. n. mala docuit ociositas. De amphitheatro instabili & vertibili dic, ꝙ talis est incerta & instabilis fortuna, i qua quasi totus populus Romanus. i. totus mūdus sedet, & cū qua fluctuat & se mouet. Nam quia sedi instabili innititur, necesse est, ꝙ mentaliter dilabatur, & ꝙ fluctuando de loco ad locum uoluat. Grego. Si labenti inhęremus, necesse est ut cum labente labamur. Vnde ēt Plinius dicit de ista sede vbi supra. Sup oīa inquit furor victoris orbis populi sedere ausi in tam infida instabiliq; sede. ¶ Plinius vbi supra facit mētionem de basilica Pauli, & de templo pacis, & tamen non declarat quid erant. Erat aūt templum pacis illud quod in summa pace quę erat tempore Augusti, fuit factū, quòd tunc ex toto cecidit, cum Virgo Dei filium parturiuit. De mirabilibus aūt huius templi dr̄, ꝙ ibi erat imago Imperatoris, & imagines omniū regum terræ, qui Romano imperio obediebāt, statim aūt cum aliquis rex cōtra Imperatorē repugnare intendebat, imago eius in illo templo contra imaginē Imperatoris se vertebat, sicq; illius rebellionem Romani per suam imaginem cognoscebant, & ipsum ex inpperata misso exercitu opprimebant. Illud aūt templum mirabile dr̄ a Virgilio uirtute Mathesis fabricatū fuisse, secūdū Vincentium. Istud aūt inter septē mūdi mirabilia fuit primum. ecclesia & religio pōt propriè dici tēplum pacis. 1. ad Cor. 3. templum Dei sanctum est, quod estis vos, in quo. s. imago Imperatoris. i. figura, imitatio & repræsentatio Chri debet vigere, quod etiam imaginem nostram. i. exteriorē conuersationem

tionem debet continere, quæ. s. ad imaginem perfectionis Christi debet faciem vertere, inquantum se debet ei moraliter conformare, & istã moralem eius imaginem in se virtualiter & exemplariter præsentare. Matt. 22. Cuius est imago & hæc superscriptio? Dicunt ei, Cęsaris. Reddite ergo quæ sunt Cęsaris Cęsari, & quæ sunt Dei Deo. Igitur istud est verum quòd quandiu aliquis rex, i. aliqua persona quæ per rationem se debet regere, viuit in pace & quiete cum Imperatore suo Christo, tamdiu imago suæ conuersationis ad eius imaginem & conuersationem respicit, & eidem se conformat, & impressionem suę imitationis in se (prout est possibile) repræsentat. ad Romanos 8. Conformes fieri imaginis filij Dei. Si verò accidat quòd Imperatori nostro Christo per interiora vitia rebellemus, sibique aduersarij efficiamur & nos ei opponamus, statim pro certo imago nostra exterior nostræ menti interiori se conformabit, & statim imagini Imperatoris, i. perfectioni Christi dorsum vertet, & ab eo declinabit, quia proculdubio istud est certum, ꝙ quocunq; mens vertitur, imago mentis, s. cõuersatio se vertit, & cum à Deo peruertitur, statim & ipsa nostra cõuersatio se ab ipsius conuersatione peruertit. Hiere. 2. Vertunt ad me dorsum, & nõ faciem. Vel dic quòd quãdo aliqui alicui se opponunt, tunc etiam ipsorum imagines, i. eorũ subditi, consanguinei & amici sibijnuicem contradicunt, quia. s. ex rebellione principalium sequitur rebellio & controuersia subditorum & aliorum etiam amicorum. ¶Romæ fuit antiquitus statua cuprea cuius scriptura talis erat, Calẽdis Martij oriente sole habebo caput aureum. Cũ igitur nullus sciret interpretari quid hoc esset, post multa tempora quidam astute notauit quòd vmbra statuæ protendebatur in ortum solis Calendis Martij, & fodiens ibi thesaurum auri permagnum inuenit, ista statua significare potuit genus humanũ, cuius. s. caput realiter fuit Christus. 1. ad Cor. 11. Volo autem vos scire quòd omnis viri caput Christus est: caput autem mulieris vir, istud autem caput aureũ dicitur, pro eo quod Christus fulgore sapiẽtiæ prædotatur. Statua igitur nostra, scilicet humana natura, à principio habuit sacrã scripturã, quæ. s. prophetans dicebat quòd in futuro tẽpore caput aureum habitura erat, i. quod ipse Dei filius (q. totus est aureus & preciosus) caput ipsius, carnem assumendo, esse debebat. Ad literam autem istud accidit calendis Martij, quia in Martio est facta incarnatio Christi, & tunc factus est Dei filius caput mundi. Tunc enim vmbra. i. humilitas istius capitis, scilicet filij Dei, terram nostræ mortalitatis tetigit, & sic thesaurum Paradisi hominibus declarauit, quia re vera quum sol, idest Dei filius vmbram beatæ incarnationis super statuam humanę naturæ fecit, tunc thesaurus gratiæ & gloriæ (qui hactenus latuerat) hominibus datus fuit, quod vtiq; in vmbra horologij Achab fuit figuratum, vbi vmbra solis in horologio retrocedens, salutis regis Israel fuit signum. Sed de hoc vide loco suo infra Esa. 39. vt sic ista statua in statua Nabuchodonosor figuretur, cuius caput fuisse aureum narratur. Dan. 2. Quia pro certo natura humana caput aureum habuit, cum Deus pater de auro Paradisi, in Dei filij incarnatione, ipsius humani generis caput fecit. Canticorum 5. Caput eius aureum optimum. Vel dic quòd si vmbram, idest exempla capitis nostri Christi bene notauerimus, thesaurum omnium bonorum ibi inuenire poterimus. ¶Sicut patet ex multis antiquorum scripturis, antiqui solebant thesauros suos in terris & sub montibus reponere, & ne forte ab hominibus raperentur, solebant eos arte mathematica mirabiliter incantare. Vnde etiam Iosephus dicit quòd Salomon thesauros multos tali modo in templo recondidit, quorum tria milia talenta auri Ioannes Hircani filius huius commenti non ignarus leuauit. Hærodes autem qui de tali scientia nihil sciuit, dum de thesauris prædictis aliquid præsumptuosè surripere voluit, ignis de subtus erumpens plures de suis satellitibus consumpsit. Narrat igitur Gulielmus quòd dudum tpe Goberti Papæ, qui in arte mathematica summus erat in campo Martio propè Romam fuit vna statua ferrea vel ærea, quæ digitum protendebat, in cuius capite scriptum erat, hic percute. Istam ergo statuã multi percutiẽdo lassauerant, quia aurum intra latere sperauerant. Gobertus ergo locum vbi vmbra digiti in meridie ꝓtendebatur, notauit, & de nocte locum effodiendo aperuit, & sibi & cubiculario qui laternam portauit latũ ingressum solitis artibus patefecit, qui tãdem auream regiam inuenerunt, quæ aureos parietes habebat, aureos milites, & regẽ aureum cum regina aurea, & ministros aureos continebat. In interiori verò parte domus erat carbũculus perlucidus, qui totam regiam illustrabat. In contrario verò angulo stabat puer cum arcu extenso, qui sagittam directam contra carbunculum tenebat. Sic igitur fiebat quòd cum aliquis de illis infinitis thesauris volebat tangere, videbantur omnes illæ imagines contra eum impetum facere, & in ipsum horrendo strepitu prosilire, quib. Gobertus territus, necesse habuit vacuus retroire. Cubicularius verò cultellum vnũ mirabilis operis & precij surripuit, sed statim cunctis imaginibus se mouentibus & fluentibus, puer qui tenebat arcũ, sagittã in carbũculum iecit, & eo extincto, tenebras induxit. Cultellũ igitur cubicularius deposuit, & ductu laternæ vna cum Goberto recessit. Dic si vis quòd istud palatium aureũ significat purum cor & sanctum, parietes aurei sunt virtutes cardinales, altitudo istius est spes, latitudo charitas, longitudo fides, cultellus scindens est timor Dei, carbunculus illuminans est discretio, thesaurus abundans significat gr̃as & virtutes, rex aureus est intellectus, regina aurea est volũtas, milites & ministri sunt potẽtiæ sensitiuæ, sagittarius autem diabolus est. Igitur dico, ꝙ quandoque sub terra. i. in homine humili inuenitur palatium aureum, i. cor sanctũ, lympidum & sincerum, in quo vtique rex & regina aurei, i. intellectus & voluntas puri & sancti recũbũt, in quo ẽt milites & ministri aurei, i. inferiores sensitinæ potentiæ sanctę & mundę seruiunt, in quo thesauri aurei, i. virtutum & meritorũ copiæ abundant, quod etiam carbunculus discretionis illuminat, & quod cultellus diuini timoris scindit & secat. Sed quid? pro certo si contingat quòd caro vel mundus cultellum diuini timoris nobis surripiat, statim præsto est diabolus vt sagittam tentationis emittat, & carbunculũ discretionis vel charitatis extinguat, noctemque culpę vel ignorantię introducat, quia pro certo cum cultellus diuini timoris surripitur, restat vt discretionis lumen, & dilectionis carbunculus extinguatur, & quod totum cordis palatiũ obscuretur. Scriptum est. n. Eccl. 1. quòd principium sapientię timor domini, & qđ per timorem domini declinat oĩs à malo. Contra raptorem verò istius thesauri, i. contra quẽlibet tẽtatorem deberent nostrę imagines, s. intentio, voluntas, & alię animę potentiæ insurgere & thesaurum creditũ defendere, dicendo illud cõmune. Qui nostra tollit inimicus est, & illud ẽt 2. ad Cor. 5. Nolumus spoliari sed superuestiri. Vel dic ꝙ rex, regina, milites & ministri aurei sũt Christus & beata Virgo, martyres & sancti, qui in palatio ecclesiæ principant, vbi. s. carbunculus charitatis lumen gr̃æ vel fidei cum sagittis tentationum propter surreptionem cultelli. i. diuini timoris extinguitur & aufertur. Vel dic ꝙ istę imagines quę nolebant thesaurum sibi surripi, & tamen cũ essent aureę fructum seu vtilitatem nesciebant ex illo cõsequi, significant auaros, qui quamuis propter parcitatis suę miseriam nec velint, nec audeant de auro suo aliquid expẽdere, nec exinde vtilitatem consequi vel habere, ipsum tamen solent ardenter diligere, & cum diligentia custodire, & si quis eum surripit, contra eum fremere, & cum impatiẽtia se mouere, ita quod sagittarius qui tenet arcum, i. iracundiã, lumen gratię & discretionis in eis extinguit, & tenebras culpę & ignorantiæ in talib. introducit. Iob 39. Auferetur ab impijs lux sua. Vel dic quòd rex est Christus, regina Maria, milites sancti & Apostoli, ministri Angeli, qui. s. in palatio cordis debent per deuotionem manere, q̃a si ibi sint non permittent aliquem tentatorem thesaurũ virtutũ nostrarum exinde surripere & auferre, quinimmo ꝑ speciale adiutorium statim sentiemus istos contra raptores, idest contra tentatores spiritualiter se mouere, dicentes illud 2. ad Corinth. 5. Nolumus expoliari, sed superuestiri. Vel dic quòd iste permagnus thesaurus, qui tamen ita erat fascinatus & incẽtatus, quod nullus eum poterat habere, nisi sciret arte mathematica se iuuare, sicut supra dictũ est de Ioãne Hirconi filio & Hęrode, significat thesaurum glorię paradisi, qui re vera est thesaurus incantatus, q̃a scilicet ipsũ non accipit quicunq; appetit, quia sicut dicitur Matt. septimo. Nõ omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum

gnum cęlorū, quinimò multi eū conati sunt & psumptuosè ǫrere, qui flāma inferni cōcremati, vacui iussi sunt remanere. Qui.n.istū thesaurū hře desiderat, necesse est ꝙ ꝓphetiā sapiētiæ habeat, & ꝙ scientiā mathematicā & cęlestē, i. cęlestiū notitiā non postponat. ¶Aliqñ statuę insensibiles & mortuæ vñr hominib. esse viuæ, sicut apparet in horologijs & multis alijs operib. mechanicis, in quib. vel ratione ponderis proportionabiliter adæquati, vel venti occultè interius insufflati, vel ratione argenti viui occultè in imaginib. infra inclusi, imagines quandoque mouentur, ita quod viuere cum mortuæ sint videntur. Istud potissimum apparet in thesauris antiquorum. Solebāt enim antiqui thesauros suos in palatijs sub montibus infodere, & in palatiorum introitu telum vel pontem, vel pauimentum aereū concauū & argento viuo plenum construere, vbi cum quis primò pedem ponebat, totum pondus interioris argēti viui ad illam partē fluebat, & sic imagines secundum diuersas proportiones mouebat. Videbantur ergo serpētes cōtra intrātē aperto ore currere, ministri baculis percutere, sagittarij trahere, quod tñ totum per occultum argentum viuum poterat euenire. Sic igitur hō territus & cōmēti ignarus retrocedebat, & thesaurum intactum dimittebat. Vnde de quodā monacho Barchinonensi narratur in Vincentio, quod dum Italiam percuteret, & vltra quendam montem perforatum esse thesauros Octauiani populus asseret et, duodecim comites assumpsit, & cum filis glomeræ in illis opacis itineribus se iniecit, & in quolibet miliario palum finxit. Erat autem alta via, & à leua præcipitium, & subter labens fluuius, qui exitum vlteriorem peruenientes inuenerunt stagnum placidum, & desuper pontem æreum, & vltra stagnum viderūt equos & eqtes de auro solidos, & thesauros alios infinitos. Vnus ergo eorū dū pontē trāsire parat mox vbi ponti pedē impressit, statim ex altera parte ꝓduxit rusticū ęreū cū ęreo malleo, qui vndas percutiens ita obnubilabat aera, vt diē & cęlum contegeret: statim verò quòd pes à pōte retrahebat, pax erat, & rusticus tollebat, & serenitas reddebatur. Territi igitur recesserunt, & præter patinam argenteam quā inuenerūt, nihil de tantis opib. reportauerunt, quinimò aliàs reuertentes, vlteriorem exitum clausum à dæmonib. inuenerunt. Multi aūt tales thesauri sub montib. esse dicuntur, qui ad antichristi tempora reseruantur, sicut de quodam q thesaurū somniauerat, legitur quod diabolus dixerat sibi, quòd illum thesaurum habere non poterat, quia magister eorū lucifer ipsum ad antichristi tpa reseruarat. In Apulia ēt circa Neapolim dicuntur esse sub montib. palatia thesauris incantatis referta. Veruntamen sciendum est ꝙ diabolus quandoque talib. illudit, & thesauros fictitios eis ostēdit, & sic in ærumna & sollicitudine eos ponit, sicut nup in Vasconia dicitur contigisse de quodā q in concauitatē rupis intrans, palatium aureum cum thesauro infinito reperit, quem quædam puella seruabat, quæ se fuisse cuiusdā regis Vasconię filiā asserebat, & quod pater eius ipsam ad thesauri incantati custodiam posuerat, & virtute annuli quem portabat, iam mille quingentis annis sine cibo ibi vixerat. Cum igitur ille (ne locus sciretur) foramen montis in lapidib. obstruxisset, & multis temporibus aliquem qui sciret thesauros discantare quæsisset, & neminem inuenisset, tādē regi Frāciæ negociū reuelauit, qui montem cū magnis sumptib. fodi fecit. Sed quia inundatio aquarū concauitatē illā fecib. repleuerat, nihil omnino vtilitatis aut veritatis inuenit. Diabolus.n. solet aliquando illis illudere, quos videt ad res superstitiosas vanas animū applicare. Istud igit̄ vltimū poteris contra dæmonum illusiones allegare, quomodo. s. diabolus solet auarorū mentes illudere vel fraudare, qđ ēt quotidie videtur facere, quia. s. spem acquirendi thesauros solet fatuis inspirare, qui tamen post multos labores solent inanes & pauperes manere. Eccl. 5. Auarus non replebit̄ pecunia, & qui amat diuitias fructus nō capiet ex eis. Illud autem primum de illis imaginibus quæ videbantur viua, cum essent mortuæ, potest optimè applicari contra hypocritas, quia pro certo hodie sunt multi qui carent sensu & vita spirituali (sensu dico deuotionis & compassionis, motu verò bonæ operationis, & hoc quia nō habent vitā gr̄ę, & charitatiuæ dilectionis. Exo. 15. Fiant immobiles quasi lapides) & tamē mediante argento viuo. i. mediāte fluxibili hypocrisi quæ occultè latet in ipsis, ipsi videntur vitam spiritualē habere, & motu bonæ operationis vigere. Quia.n. ventus inanis glorię, vel pōdus auaritię, vel argētū viuum hypocrisis, vel malitiæ, tales diuersimodè mouet & agitat, ideo homo q eos non cognoscit, ipsos viuos. i. bonos spirituales & sanctos putat. Istis ergo dr̄ Apo. 3. Nomen habes quod viuas, & mortuus es. Vel dic contra quosdā qui sine causa magnā famā habent in mundo, quia. s. dato ꝙ ipsi sunt insensibiles & mortui. i. ignorantes & cęci, ipsi tñ mediāte argēto viuo occulto. i. mediante pecunia & occultis muneribus sciūt taliter facere, ꝙ ad magna officia & beneficia ipsos videmus se mouere, ita ꝙ iā viui & sufficiētes & potentes eo solo qa sunt diuites, esse vñr, q tñ nisi argentum viuum. i. diuitias haberent viles & mortui putarentur. Vulgus.n. illos hodie viuos existimat, quos argentū replet & satiat, licet mors. i. culpa & meritorum insufficientia in veritate eos pmat. Apo. 3. Dicis, qa diues sum, & nullius egeo, cum sis miser & miserabilis & pauper, cæcus & nudus. Vel dicas quòd talia palatia significare possunt domos & curias prælatorum & magnatum, vbi proculdubio multæ sunt hodie statuæ, idest ignorātes personæ in diuersis officijs constitutæ, quæ tamen aureæ dicuntur, pro eo quod auro & diuitijs cumulatæ noscūtur. Istæ ergo sunt quæ nullam habent prorsus cōstantiam, quia pro certo vbicunque pondus argenti viui, i. copia nummorum eos impulerit, statim istarum statuarum affectio se mouebit. Si ergo istos mouere virtute iustitiæ volueris, non restat nisi quòd pontem per quem itur ad ipsos, idest procuratorem proxenetam, vel etiam vxorem muneribus tangas, & quod argenti pondere ipsos voluas, quia proculdubio statim omnes imagines currere videbis, moueri, & ad te & tua petita inclinari. Vbi.n. pondus argēti senserint, eo cōfestim solent currere, & à stabilitate iustitiæ protinus se mouere. Nulla enim est turris tam solida, quin mangonellis argēteis faciliter sit commota. Ps. Mouebuntur omnia fundamenta terræ. ¶Virgilius fecit antiquitus ignem inextinguibilē, ad quem quicunq; volebat, se calefacere poterat, erat tamen ab opposito ignis quidam puer qui arcum extensum cum sagitta tenebat, qui. s. talem scripturā in capite continebat. Qui me percusserit, ego traham. Accidit ergo quadam die ꝙ qdā stultus scripturam legens statuam pcussit, & statim arcu distento sagitta ad ignem volauit, & ignem alias inextinguibilem extinxit. Sic verè Deus quandoque in alia ciuitate religionis, ecclesiæ vel patriæ, ignem charitatis succendit, ita fortem & firmum quod nullæ aquæ delectationum, nulli flatus tentationum, nullus motus tribulationū ipsum possunt extinguere vel turbare. Canticorum 8. Aquæ multę non potuerunt extinguere charitatem. Iste est enim ignis de quo ipse Deus ait. Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Sed quid? Pro certo ibi est inuenire aliquas statuas, idest aliquos malos litigiosos & verbosos, ad sagittandum alios per iniuriam paratos, qui re vera videntur semper alijs dare minas, quod si à prælato aliquo corrigantur vel percutiantur, sagittam detractionum, iniuriarum, appellationum & dissensionum emittēt, & ignem charitatis destruent & extinguent, sicut ad litteram de dyscolis religiosis videmus, quos scilicet superior suus non potest ita modicum percutere vel corrigere, quin statim nitantur ignem charitatis extinguere, & pacem & concordiam perturbare, & longis verbis & contentionibus totum collegium molestare. Psalm. Arcum suum tetendit & parauit illum, sagittas suas ardentibus effecit.

De Venenorum mirabilibus. Cap. 73.

VEnenosæ res sunt infinitæ, quæ pro certo possunt inter mirabilia computari. Vnde nota, quòd Plinius de naturali histor. libro 2. capitulo 106. dicit quòd in berosotaurorum colle tres sunt fontes sine remedio & sine dolore mortiferi, potatoribus enim suis dolorem in moriendo non inferunt, & tamen sine remedio ipsos perimunt & occidunt, dic proculdubio in hoc mundo tres sunt fontes venenosissimi, idest tria vitia principalia, scilicet tres concupiscentiæ, vel tria mundi bona, quæ triplici concupiscentiæ sunt obiecta. Fons primus est superbia vitæ, cuius aqua & materia sunt scientiæ & eminentiæ. Fons secundus

tundus in cõcupiscẽtia oculorum, s. auaritia, cuius aqua & materia sunt diuitiæ. Fons tertius est cõcupiscentiæ carnis i. luxuria, cuius aqua & materia sunt carnales deliciæ. Et breuiter, isti sunt fontes q̃ sine dolore occidũt, quia scilicet superbus non inuenit dolorem, sed potius complacentiam in eminentijs, auarus in diuitijs, & luxuriosus in delicijs, & iõ isti sine remedio moriuntur, quia cum non dolent, non præcauent, & sic ad inferos cum gaudio detrahunt. Iob 21. Tenẽt tympanũ & cytharã, & gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos, & in pũcto ad inferos descẽdũt. Istæ aũt sunt tres lanceæ quas infixit Ioab in corde Absalon &c. vide infra lib. 16. 2. Reg. 18. ¶Item idem ibidem ait quòd in Aethiopia sunt quidã q̃ Athon mõtem incolunt, q̃ de uiperinis carnibus viuunt quapropter nec vestes nec corpa ipsorum alia animalia noxia tangũt. Quia enim nutriti sunt veneno, ideo timent noxia alia si cõtingerent sua corpora venenata, sic uerè sunt multi in hoc mundo ita venenati & pestiferi, & veneno malitiarum & iniqtatum nutriti, ꝙ nullus audet eos tãgere, nec in aliquo molestare, sicut videmus de detractoribus, quorum malitiam, verba, punctiones, iniurias & venenosas diffamationes omnes timẽt, & ideo ipsos tangere, associare, vel etiã corrigere, aut punire non audẽt, sed potius ipsos fugiunt atq; cauent. Ista etiam in mũdo videmus de malitiosis prędonibus, balliuis & aduocatis, quos nemo audet molestare vel tãgere, ius suum ab eis repetere, pro eo quod veneno malitiarum nutriti, tangentes, i. iniuriantes vel se corrigentes solent accusando, diffamãdo, vel aliàs inuenenare. Ideò bene docetur Nu. 16. vbi dicitur, Recedite à tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere quę ad eos pertinent. Vel dic, ꝙ tales venenosi & infames peccatores, qui viperis, idest peccatis nutriti sunt, cunctis tangentibus, idest cunctis societatem suam frequẽtantibus, spiritualiter venenosi sunt, & ipsorum per mala exẽpla, verba & opera infectiui. Non est ergo tutum tales tãgere, & societatem illorum diligere, nec etiam vestes conuersationis per imitationem aliqualiter attrectare, quia sicut dicitur Eccles. 13. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. ¶Item secundum Plin. naturalis historiæ mundi lib. 31. cap. 2. multi sunt fontes venenosi, quorum aqua potantes enecat, qui tamen pisces nutriũt non venenosos. Istud tamen fallit in Styge cuius aqua in Achaia vel Arcadia è saxis fluẽs statim interficit potatores, quę paruulos nutrit pisciculos, qui ſm Theophrastum comedẽtibus sunt letales, quod .s. nunquam in alio genere mortiferorum fontium reperitur. Sic verè cũ diuersæ sint aquæ, idest diuersæ res fluxibiles mundi, quæ scilicet animæ non bene viuenti sunt mortiferæ & nociuæ & mortis culpæ occasionaliter inductiuæ, sicut sunt diuitiæ q̃ causant auaritiam, deliciæ luxuriam, mundanæ scientiæ superbiam, communiter tamẽ accidit quòd in talibus aqs inueniuntur aliqui pisces, i. aliqui homines prędictis bonis benè & discretè vtentes, s. boni & iusti, & alijs per mala documenta & exempla nullatenus venenosi, quia scilicet bene possunt haberi mundi diuitiæ cũ largitate & charitate, deliciæ cum temperantia & frugalitate, mundi scientiæ cum iustitia & humilitate. Sed ꝓculdubio vnus est fons venenosus qui habet ẽt pisces necessario venenosos, scilicet sciẽtia hęretica vel necromantica. Ista enim non solum est in se infectiua, vel mortis aĩæ causatiua, imò pisces, i. hæretici ibi nutriti, alios ipsos comedentes, idest ipsos audientes vel imitantes corrumpunt, & per errores inficiũt & occidũt, inq̃tum. s. vitam animæ, fidem & charitatem eis subtrahunt atq; tollunt. Apoc. 7. Multi hominum mortui sunt ex aquis, quia amaræ factæ sunt. ¶Aliquando accidit quòd fontes non venenosi venenosos pisces portant. Vnde ibidem dicitur, ꝙ in Armenia est fons nigros habens pisces, de quibus qui comederit, enecatur, quod etiam circa Danubij exortum esse dicitur, quousque veniatur ad fontem alueo appositũ, vbi id genus mortiferorum piscium terminatur. Simile esse dicit in Lidia in stagno nympharum, continẽt enim istæ aquę (quamuis de se non sint venenosæ) pisces mortiferos, & comedẽtib. venenosos. Tales fontes sunt ecclesia, religio, sciẽtia theologica & canonica, quæ. s. sunt fontes boni & sani, & non venenosi aut mali, quia pro certo dato quòd ista sint in se vtilia atque bona, continent tamen pisces, i. homines & subditos nigros & infames & peruersos, suis malis dictis & exemplis alijs venenosos, Constat enim quòd multi sunt ecclesiastici & religiosi, multi etiam canonistæ & theologi, qui mortis exempla & documenta alijs solent dare, & sic vitam gratiæ solent eis tollere, & mortem vitiorũ occasionaliter inferre, quia, quicunq; istos infames & nigros exemplariter imitando comedũt, mortem vitiorum incurrunt. Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur. ¶Sicut ponit Plinius libro trigesimo primo capitulo secundo in fine, Multi inueniuntur fontes venenosi & mortiferi. Vnde dicit ꝙ fons Lycos hominem tertio die occidit, qui de eo biberit. De alio etiam fonte mane bulliendo erumpente dicit quòd aues quæ inde biberint, moriuntur. Alius est fons circa Thessalica tempe, cuius etiam visus intuentes terret, cuiusque aqua æs & ferrum corrodit, quem tamen fontem siliqua syluestris cingere dicitur, quæ purpureo flore semper florere prædicatur. In Macedonia iuxta sepulchrum Euripidis fontes duo sunt, quorũ vnus saluberrimi est potus, alius mortiferi. Tales fontes sunt multi mali, qui scilicet uerbis & exemplis inuenenant audientes, & societatem eorum frequentantes, & maximè tales sunt hæretici & detractores, q. scilicet omnia corrodunt & mordent, & intuentes obstupefaciunt atque terrent. Eccl. 9. Terribilis in ciuitate sua homo linguosus. Isti tamen flore purpureo, idest honesta & ficta conuersatione cincti dicuntur, inquantum boni apparere, & non esse conantur, vt eorum detractionibus plus credatur. Vel dic, quòd tales fontes sunt mundi deliciæ, quæ etim aues, i. contemplatiuos occidunt, vel etiam malæ mulieres &c. ¶Secundum Plin. lib. 11. c. Quinquagesimo tertio multa sunt animalia, quorum flatus ꝙ tactus sunt alijs venenosa. Vnde dicit quòd animæ leonis virus graue, vrsi pestilens. Credo autem ꝙ per animam intelligit anhelitum uel flatum. Vnde sequitur quòd illa quæ anhelitu leonis tangũtur, à nulla fera alia amplius manducantur. Carnes etiã quæ ab ipso afflatę sunt facilius & citius cõputrescunt. Per leonem potest intelligi diabolus, hæreticus vel luxuriosus, q̃ scilicet isti habent flatus venenosos, i. verba, suggestiones & documenta periculosa & damnosa, si enim aliquam bestiam, i. aliquam personam afflauerint, vel suis inductionibus ad malum inclinauerint, ipsam corrumpunt, & etiam aliorum corruptiuam faciunt, ita quòd nullæ feræ, i. nulli viri sapientes tales sic corruptos aut sic afflatos associant seu tangunt quia pro certo periculosum est tangere, frequentare uel associare illos qui ab hæreticis vel luxuriosis, vel etiã à dęmonibus sint afflati, & malis suggestionibus inuenenati. Tales. n. parati sunt ad corruptionem, & ad aliorum se tãgentium vel communicatium læsionem. Eccl. 13. Qui tetigerit pacem inquinabitur ab ea. ¶Item idem ibidem ait quod quædam sunt animalia quæ de se sunt innocua, quæ tamen ex post facto fiunt alijs venenosa. Vnde ait quòd vespæ serpente auide vescuntur, quo alimento mortiferos ictus faciunt. Apri etiam in Pamphilia & in Ciliciæ montibus salamandras comedunt, & quamuis sapore vel odore differre, propter hoc ab alijs non videntur, se tñ comedentes inuenenant & occidunt. Et breuiter istud est verum, quòd illa quæ uenenis pascũtur, sunt alijs venenosa, sicut etiã supra dixi de dracone qui comedit scorpiones. Sic proculdubio dico, quòd illi qui comedunt, idest qui sibi incorporant per malas cõcupiscentias & per imitationes salamãdras, & serpentes, i. personas venenosas, & pestiferas, doctrinas, scientias, delicias & diuitias, alijs uenenosi fiunt, ipsos quoq; suis malis consortijs, colloquijs & exemplis inficiunt & corrũpunt, sicut patet de illis qui serpentibus & salamandris, i. hæreticis vescuntur, & eorum scientijs imbibuntur, qui q̃uis uenenosi & mali nec in sapore uitæ, nec in odore famæ appareant, eo quòd malitias suas per hypocrisim palliant, alij tamen ab eis corrumpuntur. Esa. 59. Qui comederit de ouis eorum, morietur, quod confotum est, erumpet in regulum. ¶Item idem ibidem ait quòd Schytæ uolentes irremediabiliter hoĩem occidere, solẽt sagittas suas sanie uiperę & sãguine humano inungere, & sic leui tactu solẽt hominem irremediabiliter uenenare. Per istos Schytas intelligo proditores, qui scilicet Schytæ dicuntur, quia scire uolunt quicquid ab alijs fit aut dicitur. Per sanguinem humanum qui est amicus naturæ intelligo amicitiæ fictionem. Per saniem uerò uiperæ, intelligo malitiæ, & nequitiæ nocumentum

tum & decaptionem. Quid ergo? pro certo quādo scythę, i. proditores omnia scire volentes volunt aliquē irremediabiliter vulnerare ipsumq; destruere, subuertere vel nocere, solent sagittas verborum suorum partim in sanguine humano, i. in ficta amicitia intingere, & cum eis saniem viperæ, i. malam intentionem, & iniquam deceptionem & proditionem adiūgere, vt sic venenum vipereum malitiæ suæ possit cum sanguine amicitiæ simulatæ facilius recipi, & ad cordis intima penetrare. Si igitur homo à talibus sub specie amicitię venenatur, decipitur, & sine remedio perturbatur. Ista et facit suo modo diabolus, quia sub fictione alicuius boni solet venenum peccati infundere, & sic sagitta tētationis animam irremediabiliter vulnerare. Quilibet ergo talis deceptor dicere vr illud Deu. 32. Inebriabo sagittas meas sanguine. & sequitur. Fel draconum vinum eorū, & venenum aspidū insanabile. ¶Aliqua sunt aīalia, quæ venena comedunt, & tn̄ venena sibi non nocent, nec ipsa etiā animalia pp hoc alijs venenosa fiunt, sicut patet de ceruo, qui comedit serpētes, de capone, qui transglutit buffones, & alijs multis similibus, est. n. in eis natura tam efficax, & tam fortis, q ipsa venena potest digerere, & omnē malitiam exinde tollere, & ipsa in nutrimentum competentes transmutare. Et sic dicit Plinius vbi supra, q aīa, i. flatus elephantis serpentes extrahit, & ceruorum vrit, & inde etiam ipsa venenosa multa remedia in se continent, quæ nullam veneni malitiam habent, imò contra venena proficiunt atq; valēt, sicut patet de Buffone, in cuius capite Crapaldina lapis preciosus inuenit, q contra venena opitulari, & proficere prædicatur. Igitur p aīalia domestica & bona intelligo bonos & sanctos doctores, p serpētes verò intelligo paganos, philosophos, & sciētiarum gentilium professores. Dico ergo, q elephantes, cerui & galli, i. viri fideles, & boni sciunt de ipsis serpentibus, & buffonibus, i. de philosophis ipsis & gentilibus, vtilitatē suam facere, ipsosq; & eorum scientias in cibum assumere, & venenum malæ interpretationis vel corruptæ opinionis tollere, & in bonum nutrimentum sanæ doctrinæ, & sapientiæ commutare, quia pro certo dato quòd tales buffones, i. antiqui Philosophi venenosi per infidelitatem fuerint, & p multos errores mundum inuenenauerint, inueniuntur tamen in capitibus suis multi lapides preciosi, i. multa bona documenta, & exempla, multaq; moralia dicta & facta, quę ad salutem sunt vtilia, & venenorum. i. criminum dānatiua. De talib. ergo dēnt bona & vtilia recipi, mala verò & inutilia refutari. Matt. 13. Elegerunt bonos in vasa sua, malos aūt foras miserunt. Vel dic si vis generaliter q prudens homo de ipsis serpētibus, i. peccatoribus scit vtilitatem suam facere, & eorum venenosa dicta & exēpla quæ ab ipsis comedit & accipit, in bonum suum nutrimentum & documētū mutare. ¶Secundum Plin. naturalis historię mundi lib. 28. cap. 3. mirum est quòd quædam sunt hominum generationes quæ à natura resistunt venenis, sicut sunt Marsi in Italia, Psilli in Aphrica, Oblongenes in Cypro insula. De Psillis aūt & Marsis dictum est supra cap. de Italia & de Aethiopia. Nam (vt à Plinio præcedenti capitulo dicitur) Marsorum cantu serpētes contrahūtur, etiam in nocturna quiete. Habet enim serpens (vt ait idem ibidem) intellectum ad incantationes cauendas. Ad quod etiam concordat scriptura in Psal. vbi dr̄, Sicut aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium &c. Ideo (vt ait) cū populus Marsorum dominium habeat in serpētes, solent cantum istorū hominum perpendere, & eo audito contrahi & timere. Per serpentes intelliguntur viri prudentes. Matth. 10. Estote prudentes sicut serpentes. Per marsos verò & eorum cantū intelligo dęmones, & eorū suggestiones, luxuriosos, & eorū fabulationes, adulatores, & eorum deceptiones, qa pro certo quicunq; prudens hō debet incantationes talium perpēdere, & pro uiribus cauere & fugere, & ne decipiatur, attēdere, & auditis cantibus & incātationibus talium Marsorū, idest dęmonū, adulatorum, uel hæreticorū, uel etiam uetularum leonumque & luxuriosorum, debet seipsum contrahere, & signum displicentiæ ostendere, dicens illud Amos 5. Aufer à me tumultum carminum tuorum, cantica liræ tuæ nō audiam, quia breuiter cauēdæ, & nō sunt audiēdę dęmonum suggestiones à fidelibus, hæreticorum prædicationes à simplicibus, adulatorū blāditiæ à principibus, luxuriosorū & maximè ụetularū seductiones, à iuuenculis mulierib. ¶Itē idem ibidem, s. lib. 28. c. 3. dicit quòd familia Oblongenum in Cypro nunquam à serpentibus lædebatur, quinimò tantam habebant contra uenenum repugnantiam, quòd sudore eorum & saliua cōtra uenena medebatur. Vnde ait q quidam legatus Cyprorum ex hac familia Hexagon nomine, à cōsulibus Romæ in dolium plenum serpentib. cōiectus est, experimenti casu, nihil sibi serpētib. nocētibus, sed linguis circū mulcentibus. Per istam familiam insulæ Cypri possum intelligere ciues insulæ Paradisi, scilicet, Deū, Angelos atq; sanctos, quia pro certo isti sunt q super serpentes. i. sup dęmones potestatem habent, ita quòd nunquam timēt eorū feritatem. Istud autem probatum est in legato Dei patris, s. in Christo, qui in Romam, i. in mundum missus, dolium plenum serpētibus, scilicet infernum dęmonibus intrauit, quorum uenenosa malitia sibi nocere nequiuit, sed eum illæsum abire permisit, imò etiam quasi linguis mulcēdo uirtutem suæ diuinitatis in multis (sicut in euāgelio legitur) prędicauit. Vel dic quòd tales Dei patris legati fuerunt sancti confessores, qui scilicet in dolio huius mundi inter serpentes. i. inter dęmones & tyrānos uixerunt, ipsosq; per peccatum, & tormentum nō occiderunt, sed potius amicabiliter ipsis per suam sanctitatem blanditi fuerunt, quod bn̄ apparuit in illis principib. q primitus religiones et ecclesias sub sanctis confessorib. dotauerunt. Luc. 10. Ecce dedi uobis potestatem calcandi super serpētes et scorpiones. etc. Sudor ergo suorum operum et laborū, saliua suorū dictorū et uerborū, cōtra uenena uitiorum sunt remedia, his. s. q ipsa exēplariter accipiunt atque gerunt. Vel dic q sancti isti etiam dato q cum uenenosis et cum peccatoribus uiuerent, et oīdie uenenosa opera et dicta biberent, nunquā tamē ex hoc lęsi fuerunt, sed sani, & illæsi manserūt. Marci ultimo. Si mortiferum qd biberint, nō eis nocebit. ¶Itē dicit, q Tentyri in insula Nili nascentes tāto sunt crocodilis terrori, q eorum uocē fugiāt. Sic uerè crocodili dęmones timēt sc̄tōs, & maximè uiros humiles, in insula sapiētiæ, pęnitētiæ & religionis clausos, adeo ut uocē suæ orationis, laudis, gratiarum actionis uel confessionis sustinere nequeant, sed ab ipsa potius fugiāt & recedant, dicētes illud Gen. 2. Vocē tuā audiui dn̄e, & timui, eo q nudus essem. Vel ēt dic de malis, quia uoces bonorum & documenta formidant. ¶Vnum dicit Plin. ubi supra satis notabile, dicit enim q illi populi prædicti, s. Marsi, Psilli, Oblongenes & Tentyri, non solū tactu uenenū eximunt, imò etiam suo aduētu uenenatos adiuuāt, & eorū dolores leniunt. Dicit etiā quòd in illis qui à scorpionibus & serpentibus percussi sunt, etiam postquam sunt sanati, solet qdā uirtus contra uenena remanere, quia. s. fit q alia aīalia uenenata non audent eos tangere uel nocere, & sic (ut ait) q uenena contra uenena remedia solēt esse, sicut exemplificat de illis qui à scorpionibus percussi sunt, q amplius à crabronibus, uespis aut apibus non lædūtur, quinimò (ut ait) aqua lotionis manuū taliū sic à uenenatis percussorū, & postea sanatorum, solet percussos, & inde aspersos alleuiare, & quam plurimum adiuuare. Econtra uerò ibi dicitur q illi qui nunquam fuerunt serpētum uel canis dentibus lęsi, suo introitu uel aduentu uulneratorum à serpentib. uulnera aggrauant, & dolores eorum acuunt, et augmentant. Ista possum generaliter allegare quòd quando aliquis est uulneratus ictibus uenenatis, i. tentationibus, aut tribulationibus huius mundi, utile est ei et consolabile quòd ab illis qui potestatem habent super tentationum, et tribulationum uenena, idest sanctis uiris uisitetur, et personaliter uideatur. Visitatio. n. aduentus seu interuentus bonorum est consolatio infirmorum, et salus et reuelatio peccatorum. unde Act. 16. Visis fratribus cōsolati sunt eos. Item istud est certum q illi qui aliquando puncti, et percussi sunt à uenenatis, idest à tentationibus et tribulationib. uenenosis, et inde per pœnitentiam sunt sanati, solēt exinde contra uenenum peccati quādā uirtutē concipere, et ex ipso ueneno peccati quo inuenenati fuerant, contra peccata remedia uendicare, qa. s. sępè fit q tales conuersi contra uenena peccatorum fiunt remedia, quando. s. aqua qua lauauerunt manus suas in pœnitentia, et qua mundauerunt opera sua, alij infirmi et peccatores, qui scilicet uenenatis tentationibus sunt percussi, exemplariter lauant uulnera seu uitia propria, quia breuiter,

verè istud est verum quòd illi sunt ad curandum vitia magis sani, qui vitijs similibus fuerunt percussi, sicut apparuit de Paulo. Vnde ad Heb. 2. Per hoc.n. qđ probatus & tentatus est didicit, & his qui tentantur auxiliari. Econtra verò istud etiam est verum, quòd illi qui puncturas & inuenenationes vitiorum nũquam sustinuerũt, non solent percussis & peccatoribus prodesse, nec eis compati vel condolere, sed potius austeritate sua in suo accessu & aduentu ipsos amplius affligere & vexare, quia pro certo illi qui vitia vel tribulationes non sunt experti, & nunq̃ à cane vel serpente diabolo criminaliter sunt percussi, sunt alijs delinquentibus nimis duri, quod potissimè in religione experitur, vbi illi qui nunquam ceciderunt, tanquam fragilitatis propriæ inexpertes, alios atrociter persequuntur, sicut patet de visitatoribus & prælatis, qui aduentu suo faciunt miseros plus dolere, nõ aduertentes, quòd Petrus idcirco cecidit vt alijs diceret condolere, iuxta illud Eccle. 31. Intellige ex teipso q̃ sunt proximi tui. Itẽ istud est certũ, quòd illi quos scorpio diabolus, caro, vel mundus vitio aliquo pcussit, & inde per pniam sanatus, extitit, nõ solet alijs venenatis & tentationibus amplius lædi, quia.s. scit melius se à talib. tueri, quia sicut dicit Seneca in Prou. Cautio est in reliquum lapsus anterior. ¶Sicut dicit Plinius ibidem, vestis, qui funere, i. cadauere serpentis tangitur, nunquã à tineis corroditur. Sic verè ille vel illa cuius conscientia peccatum aliquando habuit, ti neas malarum cogitationum vel tentationum melius præcauebit, ita quod de ista dicitur Matth. 6. Vbi neq; ærugo neque tinea demolitur. ¶Item idem ibidem ait quòd si quis passione quæ Cardiaca dicitur, moritur, cor eius nunquam in igne cre matur. Idem etiã dicit de corde illius quã perijt veneno. Corda enim talium nõ comburuntur, licet in ignis incendio collocentur. Vnde ait quòd cor Germanici Cæsaris in igne cremari non potuit, quare cũ Vitellius de morte Pisonem coarגueret, ac si ipsum veneno occidisset, econtra ipse morbum Cardiacũ fuisse allegauit, & sic à suspicionis periculo se saluauit. Simile verò de corde venenato dicit Rasis in quodam libro suo quem fecit de occultis virtutib. membrorũ aĩalium, vbi additur quòd cum cor hominis veneno pereuntis nõ cõburatur, si 9. annis in igne teneat, cõtinuè conuertetur in lapidem, qui valet mirabiliter contra omnia venena, fulmina, tonitrua, dat victoriam in bellis. Vnde ait quòd Alexander talem lapidẽ super se ligatum portabat, verum cum quodã die illũ deponeret, & exutis vestibus se ĩ Euphrate fluuio balnearet, adfuit serpens quidam qui morsu dictum lapidem surripiẽs, ipsum in Euphratem expuit, inuidens quod tantam haberet potentiam in venena. Hæc Rasis. Cardiaca est tremor cordis, & significat seruilem timorem. Venenum verò significat inuidiam, quæ vitam gratiæ tollit per odium & rancorem. Ista ergo sunt duo vitia quæ cor in quo sunt, per charitatem inflammari non sinunt, timor.s. & liuor. De timore 1. Ioan. 4. Timor non est in charitate, perfecta enim charitas foras mittit timorem. De inuidia dicitur ibidem quòd qui non diligit, non habet charitatem. Quia proculdubio cor illud nunquam charitate vel deuotionis feruore crematur, quod timore desperationis turbatur, & quod veneno inuidiæ & malitiæ vitiatur. Lu. 24. Nonne cor nostrum ardens erat? Cor.n. bonorum dicitur ardere, sed non cor malorum. Vel dic quòd illũ amor Dei & Christi non accendit quem venenum peccati mortalis inuenenat & occidit. Vel dic si vis, ad illud quod dicit Rasis, quòd quando cor veneno peccati mortuum, igne contritionis vel fortis tribulationis calescit, sæpe fit quòd in lapidem, i. in virtutem & cõstantiam durescit, ita quod tale cor lapis preciosus efficitur, à quo venena omnium vitiorum superantur, bella tentationum vincũtur, & æternæ damnationis fulgura & tonitrua, seu fulgura terribilis iudicij euaduntur, patet in Paulo, q. ẽt de se dicit quòd vbi abundauit delictum, ibi superabundauit & gratia, ad Ro. 5. Quia tñ sæpe cõtingit quòd hõ in flumine deliciarũ plus debito se balneat, & vestes virtutũ abijciẽs in mundanis delicijs se delectat, serpẽs diabolus istũ lapidem seu istud bonum cor sibi per pctm̃ subtrahit, & sic ptãte quam habebat cõtra venena, ipsum spoliat atq; priuat. Oseæ 7. Effraim columba seducta, nõ habens cor. Vñ diabolus dicit talibus illud Eze. 36. Auferã cor lapideũ de carne vr̃a, & dabo vobis cor carneũ. Vel dic quòd cor istud sigñat Christum, qui dr̃ cor in corpore ecclesiæ, cui vitam grĩæ administrat, mortificatus tñ fuit per venenũ malitiæ Iudæorum. Lapis etiam preciosus factus est, inquantum ipse dicitur lapis angularis omniũ spiritualium ædificiorum. Istum ergo si Alexander, i. vir iustus secum portauerit per deuotionem, ipse pro certo contra venena, fulmina & tonitrua, i. cõtra omnium tribulationum & tentationum genera pualẽbit, quia tñ interdum contingit quòd talis homo deuotus in fluuio deliciarum & mundanę prosperitatis per complacentiam se balneat serpẽs diabolus sibi insidians, istum lapidem seu cor lapideum, i. deuotionem ad Christum sibi per peccatum subtrahit, & sic contra uenena potentiam sibi tollit. Psal. Cor meum dereliquit me. ¶Itẽ ibidem lib. 21. c. 14. dicitur quòd in multis mundi partibus inueniuntur venenata mella, quod (sicut ait) accidit ex venenosis floribus è quibus fiunt. unde ait quòd in Ponto quibusdã annis mella sunt venenosissima, ratione florum cuiusdam herbæ dictæ Egolethron, quæ est etiam vexatio iumentorũ, qa .s. si ver humidum fuerit, apes noxium virus suscipiũt de hac herba. In eodẽ etiam põto est aliud genus mellis quod ab incolis menomenon, i. insanum vocatur, propter insaniam quã inducit, quod vtique euenire creditur è flore Rhododendri herbæ, qua scatent & abundant syluæ patriæ. Vnde etiam gẽs illa cum de cera tributa Romanis præstaret mella, quoniam erant exitalia, non vendebat. In Perside etiam & Mauritania Cęsariensi Getuliæ contermina faui venenati gignunt. Hic autem dicit Pli. pulchra verba. O (inquit) quid sibi voluisse naturam his arbitremur insidijs? sequitur. Quid sibi voluit, nisi vt cautiorem, minusque auidum faceret hominẽ? q.d. Ista est ratio quare mella venenata formauit. Re uera sic uȓ cõtingere in moribus, quia pro certo multæ sunt apes, i. multæ personæ quæ faciũt & quæ habent mella, i. uerba dulcia & blanda, uenenata tamen, i. deceptoria & corrupta, sicut uidemus de luxuriosis, hæreticis & iniquis, qui cum dulcedine uerborum suorum uenenum peccati uel corruptionis inferũt, & sic auditores inuenenant & corrumpunt. 1. ad Corinth. 15. Corrumpunt bonos mores colloquia praua. Quia.n. tales sunt soliti de herbis & arboribus corruptis, i. de malis personis flores exemplorum accipere, ideo solent mella uenenata .i. uerba mala facere, cum quibus solẽt simplices intoxicare, sicut de luxuriosis exemplificat sapiens Prouer. 5. Fauus distillans labia meretricis & nitidius oleo guttur eius, nouissima autem eius amara uelut Absynthium, & acuta tanquam gladius biceps. Vel dic quòd talia mella sunt doctrinæ poetarum & philosophorum, quæ quamuis uideantur dulcia & delectabilia, constat tamen quòd cõtineant multorum errorum uenena. Igitur si tales rationis tributum soluant, i. si talium scientiæ, fidelib. deseruiant cera accipienda est, & non mella. i. illa quę uera sunt, & non falsa, & illa quæ utilia sunt, non uana. Vnde Apostolus: Omnia probate, quod bonum est tenete. 1. ad Thessa. 5. Vel ẽt si uis, per talia mella intelliguntur mundi deliciæ, diuitiæ & scientiæ, quæ quamuis uideantur fatuis dulcia, in se tamen continent uitiorum uenena. Constat.n. quòd diuitię occasionaliter in se continent auaritiam, deliciæ luxuriam, scientiæ præsumptionem, eminentiæ eleuationem. Talia igitur mella, i. mundi bona quæ ut cõiter consistunt in delicijs, diuitijs, sciẽntijs, potẽtijs & eminentijs natura naturãs Deus hominibus fieri uenenosa pmittit, & in ipsis permissiuæ fortunæ insidias ponit, ut.s. homo magis circũspectus & cautus ad oĩa præcauendum, & de singulis dubitandum, meliora accipiendum, deteriora cauendum, & non auidè & effrenatè in bona mundi irruendum, & indiscretè oĩa deuorandum. Sicut .n. scriptum est Prou. 28. Beatus hõ qui sp est pauidus. Ideo bñ consulitur Eccl. 33. Super mensam magnã sedisti? nõ aperias faucem tuam ibi prior. quasi dicat, non oportet auidè in mẽsam mundi bonorũ irruere, sed inter assumpta distinguere, & quasi dubitando de singulis uenenorum, i. uitiorum ibi latentium militiam præcauere. Gene. 2. De ligno scientiæ boni & mali non comedes. &c. Vel dic quòd apes quæ non sunt uenenosæ, faciunt aliqñ mella uenenata. Sic uerè uiri qui de se sunt boni, dicunt quãdoq; uel ratione solatij, uel aliàs uerba dissoluta & inutilia & inepta &c. sicut in sequenti cap. ¶Apes habent aculeum uenenosum, in ore enim ferunt uenena q̃uis in fructificando sint animalia utilia atq; bona, & sicut dicit Plin. ubi supra, Mirum est apes uenena portantes ore fingentesq; non mori, sed causa est (ut ait) quia domina rerum natura hanc dedit repugnantiam apibus contra uenena, ut scilicet a ueneno (quamuis ipsum habeant) non lædantur,

ficut contra serpentes Psillis Marsisque inter homines, de populis autem Psillorum & Marsorum qui non timent veneni potentiam, alibi dictũ est supra eo. §. 10. Si vis, per apes intellige quosdam qui habẽt mala verba, dissoluta, & aliqualiter periculosa, ita ꝙ in ore videntur maleficia vel venena, ipsi tamen in se boni sunt, & faciunt bona mella. i. bona opa atque iusta. Cõplures. n. sunt quorum verba venenosa vñr, & tamẽ eorum opera vtilia comprobantur, sciunt. n. veneno peccati repugnare, & cum ipso veneno quod quodammodo portãt in ore, faciunt innocẽtiam custodire, sicut quotidie videmus de multis tam viris quàm mulierib. qui quamuis sunt in animo boni, sunt tñ in sermonib. dissoluti. dicit. n. glos. canonis ꝙ paduerbia demeremur vel promeremur, non per nomina, quia. s. intentio facit meritum vel demeritum, vt quando res fit aduerbialiter, s. bene vel male non nominaliter, s. bonum vel malum, vt est in proposito, quia talis locutio non fit male, licet fit mala, & per consequens suum non inuenenat portatorem. ¶Aconitum est herba venenosissima, quæ alio modo dicitur Cammaron, Scorpion, Theoliophonon, Paradalianches. &c. & nascitur circa Hæracleam Ponticam, folia habens quatuor tantum, cucumeri similia, huius tanta est veneni malitia, quod si genitalia cuiuscunq; animalium generis tetigerit, die eodem infert mortẽ. Mures etiam solo odore eius moriuntur à longe. Istud autem in eo mirum est quod istud venenum veneno scorpionum obuiat, & in potu datũ cum vino hominem à veneno scorpionis liberat atq; sanat. Est. n. eius natura vt hominem occidat, nisi inuenerit in homine quod perimat. Mirum (inquam) exitalia per se ambo cum sint duo venena, in homine commoriuntur, vt homo supsit, sicut dicit Plin. vbi supra, & addit, Ista aũt (inquit) si quis ab homine excogitari potuisse credit, ingrata Deorum intelligit munera. Vide simile de Menaide supra c. 69. §. 3. Per corpus ergo hominis possum intelligere corpus ecclesiæ militantis, per venenum scorpionis intelligo malitiam vsurariorum & aliorum malorum inferiorum, per aconitum autem intelligo nequitiam & rapinam malorum superiorum. Igitur sic est ꝙ aconitum, i. venenosi superiores. s. rapaces principes, iudices & officiales solent naturaliter impugnare & impetere venenum scorpionis. i. alios malos inferiores, videlicet vsurarios & latrones, sicq; fit quòd dum mali superiores contra tales malefactores intendunt, corpus in quo sunt, i. patriam cui præsunt, quandoque in pace dimittunt, imò pacificam eam reddunt, inquantum scorpionum istorũ veneficium inde tollunt. Vtile est ergo, ꝙ tales mali superiores iter subditos inueniant quẽ iustè puniant, quia aliàs in ipsum corpus, i. in ipsos bonos subditos desæuirent. Vel ista possunt dici de diuersis tyrannis sibi inuicem inimicis, qui contra se inuicem solent pugnare, & alter alterum aliquotiens destruere. Hie. 46. Fortis impegit in fortẽ, & ambo pariter ceciderunt, & sic p suã absentiam solent hominem. i. simplices subditos in pace dimittere, & patriam alter ab altero liberare, qui tñ si concordes essent, & vnus eorũ superesset, ipsos inferiores roderẽt, & per rapinas varias venenarẽt. Igitur bonum est, ꝙ mali inter se pugnẽt, & se occidant & perimant, vt boni in pace dimittãtur, & viuant, vt sic eorum mutua occisio fit aliorũ pax & salutis occasio. Vide figuram ad hoc infra lib. 16. 2. Para. 20. In fine Hester. Impij una die ad inferos descendentes pacificũ reddant regnũ. Vel dic ꝙ aconitũ quod hominem interficit nisi sit veneno scorpionis pmixtum, significat venenosos iudices & balliuos, auaritia & iniquitate corruptos, quia p certo tales solent hoĩes in quibus sunt, i. subditos qb. psunt, per rapinam occidere, & veneno malitiarũ suarum vita sua, idest temporali substantia spoliare, nisi forte ipsos senserint uenenum scorpionis. i. cautelas & malitias habere, & uitijs & iniquitatibus abundare. Malos. n. & uenenatos inferiores balliuos & aduocatos non solent lædere, sed eos in pace dimittere, & ipsos diligere & fouere, & ũt similiter in casu simili sustineantur ab ipsis solent eos contra alios sustinere. unde Lucæ 6. Peccatores peccatoribus fœnerant, ut recipiant ęqualia. Vel potest dici quòd nullum malum adeo magnum, quin ualeat ad aliud bonum faciendum, quia etiam unus malus ualet ad alium malum repellendum & ad suæ malitiæ repugnãdum, sicut de balliuis & aduocatis uidemus. Vnde lib. 25. de naturali mundi historia in c. 3. Aperta (inquit) professione patet nullum quædam malum sine aliquo bono dicere. Vel dic quòd ista duo mala significant malum pœnæ & malum culpæ, quia. s. pęna quamuis uideatur uenenosa & aspera, est tñ maioris ueneni. s. culpæ consumptiua & sanatiua, quia. s. pœnitentia culpam perimit, & contritio delictum tollit.

De Monstris. Cap. 74.

MOnstra præter iam dicta multa sunt in natura. Vnde nota quòd Cyclopes fuerunt populi monoculi, qui in Sicilia habitauerunt. Et quia Sicilia habet montes perpetuo igne flammantes, ideo isti populi fulmina Iouis fabricare à poetis ficti sunt, ut ait Geruasius. Tales etiam dicti sunt à Solino Arimaspi, de quibus supra titulo de Italia. c. de Faunis, libro de animalibus & alijs similibus satis dixi. Dic tamen si uis quòd isti sunt dęmones, q scilicet duos oculos habere debuerant, unum. s. quo uelint bonum, alium quo intelligãt uerum, sed unum istorum, s. notitiam ueri sibi retinuerunt, aliũ uerò penitus amiserunt, s. amorem boni. Isti igitur in regione ignea. i. in inferno morantur, & Iouis, i. Dei fulmina fabricant, inquantum suas seueras sententias exequuntur iuxta illud Psal. Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem & irã & tribulationem, immissiones per Angelos malos. ¶Sagittarius dicitur esse quoddam animal ex homine & equo mixtum, in uultu terribile, & in sagittando præcipuum, qualem. s. legitur rex Mennoniæ in exercitum Troianorum addd xisse, qui etiam Græcis multis terrorem noscitur incussisse, ipsum tamen Achilles occidit, & de ipso uiriliter triumphauit. Tales uidentur esse multi, qui. s. partim homines. i. rationales, partim equi. i. bestiales esse noscuntur, qui profecto alios sagittare non cessant, uerbisq; & iniurijs, detractionib. & tribulationibus inquietant & molestant. Vnde etiam de uerbis & iniurijs talium dr in Psal. Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatorijs. Hos ergo Achilles, i. bonus prælatus debet percutere, & ne alios plus noceant, tollere uel auferre. Prouerb. 12. Verte impios, & non erũt. ¶Autropophagi sunt homines qui humanis carnibus uescũtur, & cum diuersi sint in diuersis mundi partibus, sunt tamen quidam homines syluestres in quadam conualle magna in Scythia iuxta Imaum montem in regione quæ uocatur Abarimon, qui pedes trãsuersos post crura habent, eximiæ sunt uelocitatis, passimque cum feris uagantur, qui. s. in alio cęlo. i in alio aere, extra. s. locum illum spirare nequeunt, & ideo ad exteros reges miraculi gratia portari non possunt. Vnde nec ad Alexandrum magnum detractos Beton itinerum eius mensor prodidit, sicut Plin. lib. 7. c. 2. ponit. Istud potest allegari contra multos, quorum pedes, idest affectiones sunt peruersæ, & semper ad nociua & inutilia retrouersæ, non enim ad partem anteriorem, idest ad bona spiritualia & æterna aspiciunt, immo ad posteriora, scilicet ad temporalia & ad vitia (quæ post poni debent) pedes, idest affectus animi sui retrouertunt. Psal. Conuertisti pedes meos retrorsum. Tales ergo ueloces sunt per præcipitem celeritatem, quam scilicet habẽt in actibus suis, & cum feris. i. peccatoribus uel malis mulieribus uagantur p improbam societatem. Marci 1. Tentabatur à sathana, eratque cum bestijs. Isti etiam in suo cœlo, idest in sua patria in qua nati sunt, scilicet in mundo uolunt uiuere & spirare, & extra istam patriam, scilicet in religione uel ecclesia non possunt uiuere, nec labores & abstinentias quæ ibi sunt, sustinere. Spiritualiter etiam à mundo non peregrinantur, nec in alieno cœlo & solo, idest in Paradiso per contemplationem minimè morantur, et ideo pro certo isti non sunt digni quòd Alexandro et alijs regibus, hoc est ipsi Christo et sanctis suis et Angelis præsententur. Vel exponi potest de illis qui ita sunt deliciosi, quòd nec pro studio, nec aliàs patriam suã uolunt exire, sed ibi semper uiuere, et de exterioribus factis seculi nihil scire. Tales ergo qui patriam suam tãtum diligũt, et qui alibi uiuere uel manere nolunt uel nequeunt, uix unq ad perfectionẽ ueniũt, nec coram regib. et magnatib. digni præsentari sunt. Bene ergo dicitur Lucæ 14. Nemo propheta acceptus in patria sua. Sicut ponit ibidem Plin. scilicet libro 8. capitulo 2. (et allegat authorem Calliphantem) quidam populi qui uocantur Androgine supra Nasamonas et confines illis Maclias commorantur, quorum mirabilis est conditio. Sunt enim duplicis substantiæ (sicut ait) masculæ, scilicet et fœmellæ. Nates. n. et coxę inter se cohærent, et ex una parte

parte sunt fęminæ, ex altera viri. Aristoteles aũt adijcit (sicut dicit idem) ꝙ istis populis est mamma dextra virilis, & altera muliebris. Ad illa aũt vr alludere cõfictio fabulæ de Hermaphrodito, in qua supponitur ꝙ de quodam iuuene & iuuencula in lacu Salmacide vna persona fuit facta, quæ ꝓ medietate erat vir, & pro medietate fęmina. Ad litteram aũt hermaphroditi monstra sunt in natura, personæ. s. vtrunq; sexũ habentes, virilẽ & muliebrẽ cõditionẽ in genitalib. prætendentes. Ista vñr allegabilia contra quosdã qui sunt duplices, varij & inconstantes, qa pro certo multos in hoc mundo videmus qui vñr duplicem sexum (loquendo moraliter) hr̃e, quia. s. in parte dextra prosperitatis sunt viri, dum sunt in prosperitate, ipsi se iactant esse viros stabiles & cõstantes, sicut patet de generosis militibus, qui cũ sunt ad mensam vel ignẽ, mira dicũt, & mirabilia se facturos opera, si necessitas accideret, asserunt, & sic in parte dextra viri sunt, & mamillas viriles. i. verba cõstantia secũ fuerunt, sed ꝓ certo in sinistra aduersitatis sunt fœminæ, quia. s. si aduersitas ingruerit, isti sunt fœminis debiliores, & per fugacem inconstantiã timidiores, & ad tolerandum aspera molliores, & breuiter isti qñ nihil hñt, pati viri esse vñr, qñ verò pati necesse est, fœminæ comprobãtur. Hier. 31. Fœmina circundabit virum. i. fœmineitas in talibus præualet virilitati. Vel dic ꝙ tales sunt homines duplices & verbales, qui. s. in dictis, promissis & factis nullam constantiã hñt, imò nunc viri, nunc fœminæ apparent. vertas. n. eos ad quam partem volueris nunq̃ in eis eundem sexum. i. eandem constantiam videbis, quinimò si vno proposito vel negotio viri constantes & stabiles esse credantur, voluas te ad partem oppositam, & mulieres. i. vani, inconstantes & debiles esse reperiuntur, sicut ad litterã de falsis amicis, proditoribus, adulatoribus & alijs incõstantibus reperimus. Mammæ ẽt taliũ. i. vbera ipsorum lactantia pro parte bona & constantia, s. qñ promittunt, pro parte verò defectibilia & fœminea. s. qñ reddunt. Tales ergo sic duplices à Deo maledicuntur. Eccl. 2. vbi dr̃, Væ duplici corde, & homini ingredienti terram duabus vijs. Vel dic ꝙ tales qui sunt duplices, & tñ non sunt nisi vna persona, significant personas charitatiuas, & maximè coniuges, se per charitatis vinculum diligentes, qui licet duo sunt quantum ad sexum varietatem, sunt tñ vnum quantũ ad cordium vnitatẽ, quia sicut dr̃ Gen. 2. Erunt duo in carne vna. Vel dic ꝙ tale monstrũ in natura fuit Christus, qui. s. in parte fuit fœmineus. i. humanus, in parte verò virilis extitit. Allega vt supra. ¶ Sunt in India (vt dicit idem ibidem) Choromãdę, homines syluestres, hirtis corporibus oculis glaucis, sermonis horrendi, dentibus caninis. Sic verè sunt inter nos quidã syluestres & seculares hoĩes, nulli familiares aut sociales, q. a. s. verba habẽt per detractionem horrida, corpora per malam conuersationem hirsuta, dentes per mordacitates & rapinã caninos, & oculos per inuidiam glaucos. ¶ Eudoxus author est ſm Plin. lib. 7. c. 2. ꝙ in parte meridiana Indiæ quidam sunt viri qui plantas habent cubitales, fœminæ verò eorum plantas habent valde modicas, ita quod ex hoc struthopodes appellant. Per viros intelligo ecclesiasticos & prælatos, & alios litteratos, per fœminas verò subditos & laicos, & homines simplices & ignaros. Igitur dico ꝙ plãtæ seu pedes. i. affectiones virorum, i. hominum in seculo maiorum & superiorum, hodie sunt valde longæ. extendunt. n. se ad appetenda omnia bona mundi, s. ad diuitias per auaritiam, ad delicias per luxuriam, ad eminentias per superbiã. Figurati in Angelo Apoc. 10. qui habebat vnum pedem super terram, & alium sup mare. Ac si dicat quòd cupidi affectant, & cupiunt omnia quæ sunt in maribus & in terris. Fœminæ autem, i. simplices sunt in pedibus. i. affectibus diminuti, nesciunt. n. ipsos extendere ad dilectionem æternorum, sed tm̃ hic iuxta se ad desiderium terrenorum. ¶ Plin. lib. 7. c. 2. circa fi. dicit quòd sunt gentes in Aethiopia quæ Menismini appellantur, quæ viuunt lacte illorum animalium quæ Cynocephali dicuntur, quæ. s. totum corpus habent humanum, præter caput, quod est caninum. Istos. n. Cynocephalos, sicut greges ouium pro lacte habẽdo nutriunt. mares tñ (vt ait) occidũt, & de ipsis aliquos prætera quam sobolis causa viuere non permittunt. Dic si vis ꝙ tales gentes sunt moderni Principes & pręlati, qui. s. ad hoc solum Cynocephalos, i. subditos suos pascunt & regunt, vt de lacte suæ temporalis substantiæ viuant, & ideò mares qui lac non habent. i. religiosos & bonos à quibus lac munerum non recipiunt, nolunt secum tenere, sic etiam in suis dignitatibus, officijs & beneficijs promouere, sed potius eos solent occidere, i. tribulare, lædere & grauare. Fęmellas verò quæ lac habent, i. diuites, licet ignaros & fœmineos, dum tamen lac munerum offerant, solent diligere & fouere, & in suis beneficijs ponere, & in suis officijs, domibus & curijs retinere. Gen. 25. Isaac diligebat Esau, eo ꝙ de venatoribus eius vesceretur. Si vis magis. s. quo hodie mares occiduntur, & fœminæ reseruant vide supra eod. lib. c. de Amazonia circa fi. & vide lib. de pisci bus. cap. 1. §. vlt. ¶ Item idem ibidem ait ꝙ in desertis Aphricæ hoĩum quædam species obuiæ fiunt, & cito ab oculis euanescunt. Talis autem videtur fuisse ille cornutus homuntio qui apparuit beato Antonio in deserto, de quo superius dixi. c. de Aegypto. Sic verè in sollitudine huius mundi multi videntur subito apparere, & subito disparere. Isti sunt (loquendo spiritualiter) hypocritæ, qui videntur subito facere mirabilia, & in statu perfectionis apparere, & aliquid magnum esse, sed pro certo subito deficiunt, & in ficta sua perfectione nõ durantes, subito euanescunt, iuxta illud Sen. Nihil quod simulatum, & fictum est, potest esse diuturnum. Temporaliter etiã hoc videmus de illis qui subitò per prosperitatem crescunt, & subitò per infortunia euanescunt, sicut sunt illi de quibus dr̃ in Psal. Vidi impium superexaltatum & eleuatum sicut cedros libani, transiui, & ecce non erat. ¶ Item idem ponit multa mirabilia circa partum. Contingit. n. sæpe nasci fœtus parentibus dissimiles & monstruosos & alterius speciei, quæ in natura prodigia reputantur. Sic igitur aliqñ nascitur puer cũ duplici sexu, sicut supra dixi de Androgynis. Aliquãdo visus est nasci puer qui à natibus sursum duplex erat, sicut etiã de duabus puellis in Aquitania, & de alijs duab. in Normandia visum fuit, quæ sibi inuicem loquebantur, & vna ante aliam aliquandiu mortua ab altera necessariò portabatur, sicut ponit Vincen. cuius simile etiam ponitur in de naturali historia lib. 7. Ego etiam semel in Italia audiui visum fuisse hominem ab vmbilico inferius duplicem, & quasi à latere corpus vnũ pendere formatum diminutum & inutile. Plin. etiam ponit hinc cap. 3. ꝙ quædam mulier serpentem peperit inter initia Marsici belli, alia verò in Thessalia peperit hippocentaurum hominem. s. equo mixtum, sicut Claudius Cęsar scribit, qui eadem die qua natus est, interijt. Audiui etiam à venerabili viro Massiliensi episcopo ꝙ quædam mulier Massiliæ locustas marinam parturijt, & muliere præ dolore moriente locusta integra & complexa in eius matrice mortua est inuenta. In exercitu etiam Xerxis (cuius multitudo erat quatuor mille milium armatorum, & quatuor milium nauium, quæ tñ omnia à paucis græcis sunt deuicta) æqua vna (ſm Orosium) vulpem peperit, quod fugæ & destructionis exercitus illius signum fuit. Istis ẽt temporalibus nostris dr̃ ꝙ in nostro quodam Galliæ Lugd. visa est vacca purum parturijsse, & quidam qui suspectus habebatur de coitu, ꝑ hoc aufugisse. Audiui etiam quoddam religioso fide digno relatum ꝙ suis temporibus in quibusdem partibus Galliarum propè fines Italię q̃dam nobilis puella cum vrso ludens, tandem cum ipso concubuit, & ab vrso impraegnata, & postea viro data, filios peperit, quos non à marito, sed ab vrso se genuisse, tandem cõpuncta confessa fuit. Illi verò filij ferocissimi homines fuerunt. Cumque illa domina ſm consilium confessoris vrsum fecisset occidi, & filij venientes inuenissent eam tristem, & compulsa causam tristitiæ candisset, cunque vrsum patrem suum esse audissent, & ipsum interfectum viderent, post illũ religiosum confessorem cucurrerunt, & eum vbi vrsus occisus fuerat, occiderunt. Fiunt ergo circa humanam parturitionem multa ludibria, & quandoque sicut visum est (contingit quòd ab hominibus generãtur bruta, & à brutis generantur humana. Ad quod etiam facit qđ Pli. dicit lib. 7. c. 2. quosdam viros Indorum cum feris coire, & inde semiferos partus esse. Ista autem & similia quando generantur, solent illis apud quos fiunt, semper protendere mala, sicut dicit. Per genitores in scriptura intelliguntur prælati & prædicatores, quia. s. prælati generãt homines, ipsos de nouo in ecclesiam introducendo, & sibi promouendo, prædicatores verò generant fideles, ipsos ad fidem & pœnitentiam conuertendo. 1. ad Cor. 4. Per euangelium ego vos genui. Per illos verò qui generantur intelligo eos qui per ipsos in ecclesiam introducuntur, & qui ad fidem vel pœnitentiam conuertuntur. Ista

ergo

ergo est regula ꝙ partus nõ est semper similis generanti, nec ille qui conuertitur aut promouetur, semper est similis prædicanti, vel etiã promouenti, quinimò sæpe contingit, ꝙ brutum generat hominem. i. quòd malus prælatus vel prædicator generat, promouet & conuertit bonam personam, sicut patet de hypocritis, qui mali sunt & brutales, qui tñ auditores suos, dum eis bene prædicant, faciunt virtuales, & de malis prælatis, qui quandoque dant beneficia viris bonis, quia sicut dr̃ Io.1. De Nazareth potest aliquid bene esse. Et ideò bene dr̃ Matth.23. Quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, nolite facere. Aliquando econtrario fit quòd homo parit brutum, & hoc est quãdo prælatus vel prædicator est bonus, rationalis, & humanus, ille verò qui promouetur, vel auditor cui prædicatur, dum sibi nõ credit vel obedit, efficitur malus, brutalis, carnalis & iniquus. Et breuiter de illis qui hodie parturiuntur & conuertuntur, & ab hominibus, vel à brutis, i. à bonis prælatis & prædicatoribus, vel à malis in ecclesia introducũtur & promouentur, vel ad fidem seu religionem seu ad pœnitentiam generantur, quidam sunt sicut serpentes per malitiam, quidam sicut vulpes per fraudulentiam, quidam hippocentauri per carnis lasciuiam, quidam duplicis sexus per inconstantiam, quidam duplicis cordis per malam combinationem, & quidam feri & vrsini per sæuitiã, & per detractionis & rapinæ molestiam. Sic igitur hodie in ecclesia & à prælatis, & à prædicatoribus monstra generãtur, & diuersimodè inducuntur. Boni etiam quandoque procedunt à malis. mali etiam aliquotiens eliciuntur à bonis. Vel dic brutum est diabolus, qui quando cohabitat cum fœmina, i. cum voluntate humana, solet ibi monstra, i. vitia & mala opera generare, & sic serpentem auaritiæ, vulpem malitiæ, hippocentaurum, i. motum luxuriæ, hermaphroditum inconstantiæ, cum alijs monstris & vitijs solet huiusmodi mulier voluntas hominis parturiri. Ps. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem, lacũ aperuit, & effodit eum &c. ¶Sicut dicit Orosius, Palephatus in libro incredibilium narrat de Minotauro in Creta genito, ꝙ dudum inter Cretenses & Athenienses durissimum fuit certamen. Cretenses tñ vicerunt. & de Athenis nobiles secum duxerunt, & ipsos ad comedendum Minotauro dabant, & inde illam horrendam bestiam nutriebant. Erat autem Minotaurus (ſm Orosium) fera humana, vel homo ferus. Veruntamen sicut dicit Ouidius: Theseus tunc cum alijs nobilibus forte captus, missus est vt à Minotauro deuoraretur, sed Minotaurum occidens, meruit vt à periculo saluaretur. Sed de hoc vide diffusius in Ouidio libro Methamorphoseos. Dic si vis ꝙ Minothaurus significat infernum, cui pro certo Cretenses, i. dæmones dabant nobiles Atheniensium, i. Patriarchas & sanctos patres, Principes fidelium ad deuorandum, & ad secum in carcere detinẽdum. Esa.9. Nobiles eius interierunt. Veruntamẽ Theseus. i. Christus ad ipsum missus de eo triumphauit, ipsumque superauit & prostrauit, & se & alios de eius faucibus liberauit, & per resurrectionem exinde salijt & reuenit, dicens illud Ozeæ 13. Ero mors tua ò mors, morsus tuus ero inferne. Vel per minotaurum intellige diabolum seu mortem &c. sicut supra.

De prodigijs. Cap. 75.

PRodigia retroactis temporibus, facta sunt plurima. Vnde nota ꝙ ibidem dr̃. s. de naturali historia mundi lib.2. c.85. ꝙ in terræmotu mirabile prodigium semel cõtigit, s. in Mutinensi agro sub L. Martio & Iulio sexto Coss. Duo. n. montes de locis suis moti, cõtra se inuicẽ cõcurrerunt, & maximo strepitu assultantes recedentesque, fumo flammaque in cœlum ascendente, aĩalia exanimauerunt, & villas medias destruxerunt, spectante megna viatorũ familiarium & Romanorum equitum comitiua. Re vera tale bellũ possumus videre quotidie. In vno. n. loco vel patria sunt qñque duo montes, i. duo alti hoĩes, vel aliq duo superbi Principes vel magnates, q. s. intus in cordibus suis terræmotu superbiæ concutiuntur, & igne iræ & auaritiæ cõmouentur, & sic sæpe fit ꝙ inter se bellum committunt, sæpe inuicem cum exercitibus suis concurriunt, flammaq; crudelis occisionis, & fumum infamiæ de se emittunt, & suæ gloriæ denigrationis, vel ẽt fumum superbiæ, inanis gloriæ & elationis de se emittunt, & adiacentes villas & pecudes ad litteram destruunt & subuertunt, & alter alterius patriam depauperant & comburunt. Ideo bene dicit Prou.28. Regnantib. impijs ruinæ hominũ. ¶Aliud valde mirabile narrat ibidem Plinius, ꝙ. s. tempore suo imperante Nerone, in Marrucino agro Vectius Marcellus eques romanus res ipsius Neronis procurans, agros habebat quadam via publica intermedia distinctos, in quibus erant ex vna parte prata, & ex alia olineta, sic verò actũ est virtute mirabili, ꝙ dicta prata, & olineta, sedes suas mutauerint, & non obstante via media prata vbi olineta, & olineta, vbi prata fuerant, transmeарint, quod. s. idem vr̃ supponere fuisse factum per violentiam terræmotus. Ista etiam recitãtur in chronicis plurium doctorum, & etiam bellum de duobus montibus supradictum. Per ista duo prædia quæ in diuersis locis erant sita, possum intelligere pauperes & diuites. Prata. n. quæ in sinistra sunt, & in quibus multi tribuli sunt & cardui, pauperes significant, oliuæ verò, quæ pinguedinem olei portant, diuites, & impinguatos significant. Magna. n. est hodie distinctio & diuisio inter istos, & magnum chaos inter vtrosq; firmatum, quia. s. diuites sunt modò in statu prosperitatis, pauperes verò in statu aduersitatis. Via. n. publica, i. fortuna istos diuidit & dissociat & disiungit, veruntamen terræmotus mortis & iudicij veniet ꝙ istos alternatim mutabit & vertet, & sic fiet ꝙ prata. i. pauperes qui nunc sunt in parte sinistra aduersitatis, mutabũtur ad dexteram perpetuę prosperitatis, econtrario autem olineta, idest diuites qui nunc sunt in dextera. i. prosperitate, mutabuntur in aliam partem viæ fortunę. s. in sinistram æternæ aduersitatis, & sic fiet quadam permutatione mirabili ꝙ illi qui sunt ad dextrã, ad sinistram, & qui ad sinistram, ad dextrã locabuntur. Sicut enim videmus ꝙ si quis duos habet, vnum à dextris, & alterum à sinistris, si contingat ipsum conuerti, ille qui erat sibi dexter, sinister, & qui sinister, efficitur dexter: sic verè domina fortuna quæ tũc mutabitur & voluetur, de pauperibus faciet diuites, & de diuitib. pauperes. Figura ad hoc de Iacob & duobus filijs Iosephi. s. Effraim & Manasse, quorũ vnus positus fuerat ad ipsius Iacob dexteram, & alius ad sinistram, sicut dicitur Gen.49. quia, s. ipse Iacob cancellauit manus, & dextram posuit super sinistrum, & sinistrã super dextrũ. Sic verè Iacob. i. dominus in morte & iudicio manus mutabit & cancellabit, & sic diuites quos nunc habet in prosperitatis dextra, sub sinistra aduersitatis locabit, pauperes verò qui nunc in aduersitatis sinistra latitant, sub æternę prosperitatis dextra ordinabit, sicut dicitur Matth.25. Ponet oues quidem à detris, hædos autem à sinistris. ¶Item idem ibidem. s. de naturali historia mundi lib.2. cap.106. dicit sic. Amnes retrocedere, & nostra vidit ætas. sicut factum est (vt ait) temporibus Neronis Principis. Sed quia Plinius dicit se poluisse vbi de rebus Neronis tractauit, ideò non ponit hic aliud. Potest tamen exponi ꝙ flumina sunt viri iusti, qui continuè fluunt per bona opera ad mare Paradisi, sed pro certo isti quandoque inueniuntur retrocedere per peccatum, & per tedium & imperseuerantiam à cepto bono proposito retroire, sicut ad litteram patet de apostatis & falsis amicis & quibuscunq; inconstantibus, qui. s. à religione fidelitate & bono proposito sępissimè retrocedunt, & à cursu bono resiliunt & desistunt. Vnde de fluuio Iordane dicitur in Psal. Mare vidit & fugit Iordanis conuersus est retrorsum. Vel dic conuerso ꝙ fluuius est peccator, qui continuè fluit ad peccatum, qui tũc videtur retrocedere, qñ ipsum cõtingit a cepto malo proposito ad pęnitentiam resilire. Vel dic ꝙ fluuius est mortalis homo, qui cõtinuè fluit ad mortem, sed finaliter retrocedet qñ in die iudicij reuiuiscet. ¶Licet Plinius non credat homines mutari in lupos (sicut supra dixi c. de Gallia) recitat tamen lib.8. c.22. ꝙ Euantes inter auctores Græciæ non spretus tradit Arcades scribere ꝙ in Arcadia erat quoddam stagnum vltra quod homines forte ducti transibant, sequi in arena vo lucbant, & se in luporum effigiem transformabant, & sic per nouem annos perseuerabant. in quo tempore si carnem humanam nõ gustassent, ad statum pristinum reuertebantur, & pristinis vestibus ſm Fabium vestiebantur. Et addit ꝙ Copas qui olympionica scripsit, narrat quẽdam dictum Demarchũ nomine, de extis cuiusdam pueri quem Arcades sacrificauerant Ioui lyceo comedisse, & in lupum mutatum fuisse, & sic decennio permansisse, tandem verò iterum asserit ipsum hominem factũ fuisse, & in victoria Athletica Olimpię victorẽ

postmo-

postmodum extitisse. Ista et dicit Augustinus 14. lib. de ciuitate Dei per ordinem Varronem dicere, & quod ideo Arcades tale nomen attribuerunt Ioui lyceo & Pani lyceo, eo. s. quod homines ibi vi diuina in lupos mutarent, quia lycos græcè, lupus latinè interpretatur. Superaddit etiam idem ibidē de alijs mutationibus. s. de mutatione sociorum Vlyssis in porcos per Circen famosissimam, de mutatione etiā sociorum Diomedis in aues, de quibus Deo dante dicemus quū moralizabimus fabulas, & de tribus stabularijs quę hospites suos in caseo dato beneficio in iumenta vertebant, & ipsos oneri supponebant, & tandem expleto opere, ipsos ad pristinā figuram redire permittebant. Hæc quemadmodum Plinius, sic & Augustinus repudiat. Dicit tn̄ quòd si factum est hoc solum specietenus nō veraciter à dæmonibus fuit factum. Miror tn̄ quō Plinius ista impossibilia reputet, qui fœminas mutari in viros superius dicit. De Augustino autē quod corpus realiter mutari deneget, mirādum est, qui. s. super Genesim ad litteram virgas magorum non facientes, sed realiter per quædam occulta semina dicit in serpētes mutatas. Quid. n. facilius aut virgam in serpentem mutari, aut corpus hominis & non mentem in bestiā realiter transformari? Pro opinione tn̄ Aug. facit illud quod narratur quod quibusdam videbatur filiam suam mutatam esse in equam, qui ad beatū Hilarionem ipsam adducentes, vt oratione sua figuram humanam sibi redderet. Respondit vir sanctus, se filiā & non equā videre, orationeq; fusa imaginatio de oculis parentū euanuit, & puellam non equam sed fœminam reduxerunt. per quod patet ipsam figuram esse in oculis hominum, & non in re, in specie & apparentia, non in existentia. Cōtrarium aūt vr̄ sonare quod dicit Heliādrus lib. 13. vbi dicit sic. Memini me (inquit) adulescentulum audisse nonnullis pro vero narrari in patria Beluacensi quod dum vxor cuiusdam rustici lauaret sibi caput, idem rusticus quosdam articulos manuū pueri ex ore vomuit, de quo et rustico fama erat quod conuertebatur in lupum, quam famam factum quod accidit, cōfirmabat. Hæc igitur nec negando nec affirmando, possumus moraliter exponere quod stagnum istud fluctum & fluxū mundi & seculi negotiorum significat. Ps. Posuit desertum in stagnum aquarum. Puer verò qui Ioui lyceo sacrificatur, religiosos & ecclesiasticos designat, qui seipsos dedicāt & sacrificant ipsi Deo. Mat. 18. Sinite paruulos venire ad me. Per tres stabularias aūt possunt tres mūdi cōcupiscentiæ designari, apud quas quasi necesse est oēm hoiem hospitari. ad Hebr. 11. Peregrini & hospites sunt super terrā. Igitur dico quod ista tria sunt quibus mediantibus hō in lupum mutatur, inquantum. s. mores lupinos & bestiales per crudelitatē & immunditiam imitatur. s. stagni mundanorum negociorū transnatatio & immersio, pueri Deo sacrificati. i. ecclesiasticorum deprædatio & comestio, & apud stabularias. i. apud mundi diuitias, delicias, & eminentias hospitatio. Quicunque. n. per stagnum mūdi negociorū ductus forte fortunæ transiuerit, & se ibi implicauerit, quicunque et ad comedendum exta pueri. i. ad rapiendum substantias ecclesiasticorū se assuefecerint, quicunq; apud stabularias. i. apud mundi diuitias vel delicias hospitatus fuerit, necesse est quod habeat formā lupi per imitationem induere, & more lupi ad crudelitatem & auaritiam inhiare. Soph. 3. Iudices eius lupi & more iumentorū per ignorantiam hebetari, & per immunditiam luxuriæ maculari. Iohel. 1. Cōputruerunt iumenta in stercore suo. Quid refert. n. (dicit Tullius) vtrum ex homine quis in beluam se conuertat, an in hominis figura immanitatem beluæ geret? Isti sunt igitur qui articulos puerorum quotidie euomunt, quū. s. bona ecclesiasticorum suis sequacibus tribuunt, & exinde conuiuia & stipendia sua soluunt. Veruntamen talis lupina conditio cessaret, si stagnum mundi fluctuum renataret, & sic ab esu carnium humanarum. i. à rapina & excoriatione hoium abstinere vellent, & ad decimum annum. i. ad obseruationem decem mandatorum attingerent, tunc inquam proculdubio figuram humanæ conditionis recuperarent, & vestes virtutum quas perdiderant, rehaberent, & sic in Nabuchodonosor figurarētur, qui prius mutatus fuit in bestiam pp summam crudelitatem & superbiam, sed tandem pœnitens figuram humanam réassumpsit. 1. Reg. 10. Mutatus est in virum alterum. ¶Aliqū inuentum est animal sine corde. Vnde teste Plin. lib. 11. c. 37. & teste et Tullio de diuinatione, dum primum Cęsar dictator in sede aurea sederet, & aruspices sacrificarent inuenta est hostia sacrificij cor nō hr̄e, & facta est contentio inter augures, vtrum aīal sine corde inueniri potuit, an ad tp̄s sibi defuerit. Dicit et idē Pli. de Gaio Mario cum immolaret Vticæ, cor extis est inuentū defuisse. Gaio et Principi semel defuit ille mense quo veneno peremptus extitit. Ista tn̄ ad consequentiam deducenda nō sunt, pro eo quia (sicut credo) non à natura proueniunt, sed à dæmonibus ipsis fiunt, qui. s. ab ipsis augurum sacrificijs corda subtrahunt, vel admittunt. Istud pōt exponi de mūdi peccatoribus, qui. s. ipsis dæmonibus immolant, quia pro certo corda. i. cordata cōstantia in eis deficere comprobatur. Diabolus. n. cor. i. virtutem & constantiam & audaciam eis subtrahit, & oēm spiritualem fortitudinem eis tollit. Ozeæ 7. Effraim columba seducta, nō habens cor. ¶Item ibidē ait quod aliqū inuenitur in animal cor duplex. Vnde ait quod M Marcello cum perijt ab Hannibale, cor in sacrificio nō fuit inuentum, sequenti verò die inuentum est duplicatum. Dicit et Plin. vbi supra quod in Paphlagoniam perdices bina corda habent, & contra naturam animalium, duplici corde pollent. Tales sunt homines malitiosi & proditores, quia. s. isti nunq̄ sunt contenti vnico & simplici corde. i. simplici intentione & voluntate, quinimò semper hn̄t cor duplicatum. i. intentionem duplicem & biformem, quia. s. vnum meditantur apparenter, aliud latenter, vnum prætendunt, aliud intendunt, vnum cor vr̄r hr̄e aliquid ad finem qui supponitur superficialiter faciēdo, aliud tn̄ habent ad alium finem qui ab eis occultè intēditur, totum negotium realiter ordinando. Igitur de hypocritis duplicibus, proditoribus & similibus dr̄ Eccl. 2. Væ duplici corde, & hoc quia sicut dr̄ Eccl. 3. Cor quod ingreditur duas vias, non inueniet requiem. Vel dic quod quædam sunt animalia quæ duo hn̄t corda sicut perdices in Paphlagonia, quędam habent duas linguas, sicut vituli marini. Sic verè multi duplex hn̄t cor. i. duplicem intentionem, & duplicem linguam. i. duplicem loquutionē. sunt. n. inconstantes & duplices tam in cogitando quàm in loquendo. Vnde Iac. 1. Vir duplici animo inconstans est in omnibus vijs suis. Et Eccle. 5. Probatur peccator in duplici lingua. ¶Aliqua sunt loca vbi pecora felle carent, sicut est Eubœa. In Naxo verò est cōtra, quia ibi habent fel pręgrande geminumq̄ue. De iecoribus et dicit idem ibidem quod ranæ quæ rubetæ dn̄r duplici iecore prædotantur. sed de hoc vide in cap. de buffone. supra lib. 10. ¶Inter mirabilia et quę in extis fiebant, vnum recitat hic Plin. s. lib. 11. c. 37. Dicit. n. quod die quo Pyrrhus rex perijt, cum per exta animalium sacrificatorum deorum voluntatem aruspices inquisissent, capita hostiarum præcisa super pauimentum reperunt, & sanguinem suum primum lambebāt, & sic mortem Pyrrho regi imminere in proximo tali prodigio protendebant. Sic verè dico loquendo spiritualiter, quod signū quod Pyrrus rex dēc perire. i. quòd aliquis debeat per æternam damnationē mori, est qū de sacrificio quod ipse offerre debet Deo. s. de interiori mente sua, caput. i. intentio redit super terrā. & lambit sanguinem per carnalitatem & luxuriam. Qū. n. caput intentionis nostræ per peccatum præciditur, & tunc circa terrena repit per auaritiam, & sanguinem suum. i. propriū peccatum per complacentiam lambit, vt potè quia sibi placent propria scelera, & in eis delectatur, tunc verè signum est quod Pyrrus. i. peccator spiritualiter occiditur & damnatur. Iob 39. Pulli eius lambunt sanguinem. Vel dic quod capita abscissa sunt mali capitanei & mali Principes & prælati, qui pro certo qū corpore suo. i. à subditis suis per odium abscinduntur, tunc ad lambendum eorum sanguinem. i. emungendum eorum tpalem substantiam conuertunt. 3. Reg. 21. Lambuerunt canes sanguinem Naboth. Vel dic quod capitanei nostri qū per peccatum à corpore suo mystico. i. à statu gratię sunt abscissi, solent repere per auaritiam, & sanguinē lambere per luxuriam. Vel dic de schismaticis, qui à corpore ecclesiæ præcisi, in proprio sanguine. i. in propria damnatione delectari vr̄r, & proprias immunditias lambere & diligere comprobantur. Figurati in Holoferne Iudith 14. quē inuenerunt in suo sanguine volutatum. ¶Secundum Plin. lib. 16. c. 33. Dudum in aliquibus arboribus facta sunt prodigia & miracula. Vnde ait quod visum est multas arbores cecidisse, & sponte postea se leuasse, sicut dicit esse factum in Cimbricis

bricis bellis,vbi quædam vlmus in luco Iunonis in arã procidit & procubuit,quæ cacuminibus ſublatis,iterum per ſe & ſponte reuelata fuit, protinuſq; floruit. quod ſignum victoriȩ Romanis quiritibus extitit,ita quod ex tunc maieſtas populi Romani conualuit & ſurrexit.Simil'r narrat de quadam ſalice in Philippis.Quamuis iſta videantur miranda(ſicut etiam eſt illud quod idem recitat ꝙ in ſacrificijs inuentum eſt animal corde carere, & capita abſciſſa repere,& ſimilia)conſtat tamen ꝙ in ipſis paganorum ſacrificijs dęmones operabantur,vt iſta dijs attribuentes, in ſuis erroribus tenerentur. Expone tñ ſi vis ꝙ talis arbor fuit Chriſtus,q.ſ. voluntariè vſq; ad aram crucis ſe inclinauit,& inde per reſurrectionem & aſcẽſionem ſponte cum ſibi placuit ſe erexit, ita quod per glorificationem corporis clarum floridũ ſe oſtẽdit,& ex tunc Romanus populus.i.ſtatus eccleſiȩ Romanæ maieſtatem aſſumpſit, & quiritis. i.fideles & fidelium malitia de hoſtibus triumphauit.Iſte eſt.n.q(ſicut dr̃ Io.10.) poteſtatem habuit ponẽdi animam ſuam,& iterum ſumendi eam. Iſte eſt de quo dr̃,Iuſtus vt palma florebit &c. Vel ſi vis dic de iuſto,qui aliqñ cadit per peccatum,reſurgit tamẽ per gratiam,floret per virtutem & ſcientiam. ¶Sicut dr̃ in lib.de naturali hiſtoria mundi.17.c.25.Temporibus antiquis multa ſigna & prodigia in arboribus facta ſunt. Vnde dicit in arboribus mutationes mirabiles eſſe factas. Viſum eſt.n.(ait)ꝙ olea mutata eſt oleaſtrum, ficus & vua facientes fructus albos in nigrum, ſapor dulcis in acerbũ. Inuentum eſt ẽt malum punicum fructum non in ramis,ſed in ſtipite tuliſſe,vites vuas ſine folijs produxiſſe,& oleas baccas habẽtes, folia amiſiſſe.Inuentum eſt oliuam ex toto crematam,iterũ reuixiſſe, & ficus à locuſtis corroſas iterum germinaſſe. Inuentum eſt etiam Laodicæ ꝙ Xerxis aduentu platanus fuit in oliuam mutata. Neronis etiam tempore oliua & arua via publica intermedia, in loco alterum alterius ſunt trãſlata, ſicut fuit etiam ſupra dictum. Iterum inuentum eſt ficum in lauro fuiſſe natam,& in aris & ſtatuarum capitibus arborẽ, procreatam, ſicut hæc & alia recitat Ariſtander græcus in ſuo volumine talibus referto prodigijs. C. etiam Epidibus Romanus in cõmentarijs ſuis,arbores aſſerit loquutas fuiſſe.Et ſic patet ex arboribus prodigia multa eſſe,& quædam earum bona,& quædam mala ſignificare.Re vera tales prodigioſæ mutationes quotidie inueniuntur in nobis, quia ꝓ certo dulces mutãtur in acerbos, albi in nigros,boni in malos,oleæ quȩ ſunt fructiferæ,in ſteriles oleaſtros.i.viri pij in impios & indeuotos, quia proh dolor,quotidie per peccata varia boni in malos,iuſti in impios conuertuntur.Pſ.Cõuerſi ſunt in arcum prauum. Ecõtra autem pro certo debet fieri, quia.ſ.mali in bonos debent per pœnitentiam cõuerti,& per morum mutationem trãsformari, quia.ſ.platanus ſterilis. i. homo peccator & ſine bonis operibus dẽt oliua.i. vir pius, & fructuoſus fieri, & bonis operibus fœcundari, quia,ſi contingat oliuam vel ficum.i.aliquem virum iuſtum per ignem cupiditatis cremare,vel à locuſtis.i.dæmonibus, tyrannis & tribulationibus corrodi, iterum debet per pœnitẽtiam reuiuiſcere,& per bona opera germinare, vuas & baccas & bonorum operum fructus tenere & hr̃e, folia verò verborum dimittere,& de operibus ꝗ de ſermonib. plus gaudere, quia proculdubio vir iuſtus debet folia. i. verba.ſ. iactantiam,magniloquentiam & ſimilia dimittere, fructum verò.i.opera retinere.quod eſt contra illos qui minus habẽt curam de operibus quàm de verbis.Matt.23.Dicunt.n.& nõ faciunt. Dato.n.ꝙ cõtra naturam ſtatus & officij alicuius ſit ꝙ debeat eſſe virtuoſus,vtpotè qui eſt ſtatua vel laurus,hoc eſt dictu ꝙ eſt ſimplex, inſcius & ſtatualis, vel viridis & curioſus,laureus & ſuperficialis,in iſto tamen debet creſcere ficus bonæ operationis,& arbor virentis conuerſationis,& ſic iſte erit arbor loquens per gratiarũ actionem,& de loco ad locum ſe mutans per moralem conuerſationem. 1.Regum decimo. Mutatus eſt in virum alterum. Vel dic quòd platanus vmbroſa ſignificat Deum,qui antiquitus fuit mundo tenebroſus & durus, tamen per beatam incarnationem fuit in oliuam mutatus, quando de ſeuero factus eſt manſuetus & pius. Vel dic quòd contra naturam laurus portat ficum, quando beata Virgo protulit Chriſtum, qui alterius erat naturæ. vel dic quòd arbor mirabiliter loquitur,quãdo peccator & obſtinatus confitetur, vel Deum laudando teſtatur.Matth.9. Loquutus eſt mutus,& admiratæ ſunt turbæ. ¶Item ibidem libro 18.cap.18.etiam dicitur, quòd in fructibus quandoq; prodigia viſa ſunt. Anno.n.quo Hannibal ſuperatus eſt.ſ.ſub Pub.Elio & Cn. Cor.conſulibus, frumenta in arboribus nata produntur,quod. ſ.victoriæ Romanorum contra Hannibalem ſignum fuit. Sic verè qñ Hannibal. i. diabolus fuit à populo Romano.i. à Deo & Angelis ſuperatus.i.per incarnationem & crucem in arboribus. i. Chriſti fidelibus viſæ ſunt fruges virtutũ creſcere,& frumenta bonorum operum apparere.Arbores.n.i.homines à principio ſteriles fuerunt,& tñ contra naturam & conſuetudinẽ,fruges & frumenta. i. virtutes & merita portauerunt.vel dic ꝙ qñ frumentum creuit in arbore. i. qñ Chriſtus contra naturam natus eſt ẽ Virgine, tunc pro certo Hannibal diabolus ſuperatus eſt in cruce. Pſ.Valles abundabunt frumẽto. ¶Pli. lib.2.cap.59.inter prodigia & miracula recitat ꝙ illis bellis Romanorum quæ Cimbrica ſunt vocata, armorum crepitus,& tubæ ſonitus à cœlo auditi ſunt, tertiò verò cõſulatu Marij arma cœleſtia ab ortu occaſuq; inter ſe currentia viſa fuerunt.De quibus ẽt prodigijs facit Aug.in lib.de ciuitate Dei mentionem. Iſtud applica ꝙ non ſolũ in terra.i.in ſtatu laicorum, imò ẽt in cœlo.i.in ſtatu eccleſiaſticorum ſolent qñq; bella fieri,concurſus & ſonitus litium & contentionũ ibi audiri,& ad magnum ſcandalum mortalium, arma cęleſtia,i.eccleſiaſtica litigia poſſunt quotidie experiri, quia ẽt ipſi ſcholares hodie & clerici armis more ſeculariũ volunt vti,& alter contra alterum præliari.Vnde Apo.12.Factũ eſt prȩlium magnum in cœlo &c.Applica per modum figuræ, & vide eam infra 16.Apo.12. ¶Valde magnum prodigium recitat Oroſius anno 384.ab vrbe condita cõtigiſſe.Dicit.n. ꝙ accidit Romæ quædam horrenda peſtis,qua biennio perſeuerante,homines vtriuſq; ſexus morbis varijs interibant. Romanis ergo pro morbo ſedando remedia à dijs petentibus, ſubitò in medio vrbis terra diſſiluit, vaſtoq; proruptu inferna hiantia ſubito patuerunt.Dijs ergo reſpondentibus ꝙ hians illa terra ſeu horrẽda vrago ſibi dare aliquem viuũ hominem expetebat,ac ſibi non ſufficeret peſtilentia mortuos deuoraſſe,niſi ẽt aliquos viuos ſuis faucib. exhauriret. Marcus Curtius vir eques armatus cõi cladi conſulens, improbis terræ faucibus ſe iniecit, & ſic terræ & inferis ꝓ populo ſatisfecit,& ceſſantẽ peſte,terra iterũ ſe recluſit,illũq; viuum equitem in ſuis viſceribus ſepeliuit.qđ quidem Aug. lib.de ciuit.Dei ſatis tangit.Iſta poſſunt applicari ad paſſionem Chriſti. Conſtat.n.ꝙ à principio totus populus humanus peccati peſtilẽtia languebat, & ſpiritualiter & tp̃aliter moriens ad inferos deſcendebat, ꝑꝑ quod populus Romanus.i. populus fidelis ſanctorum patrum ſacrificare dijs. i. Deo & angelis non ceſſabat, ſed pro certo talis peſtilentia ceſſare non poterat,quouſq; aliquis homo viuus.i.ſine peccato, Chriſtus.ſ.ad inferos deſcenderet per cuius ſacrificationem culpæ & pęnæ peſtilentia quieſceret & ceſſaret.Nã quouſq; eques viuus.i.Chriſtus filius Dei viui mediante quo ſuo.ſ.cruce ipſi terrȩ & inferis ſacrificaretur & corpus eius in terram, & aĩa eius ad inferos veheretur, neceſſe erat ꝙ populus moreretur, & peccati peſtilentia vexaretur, quapropter iſte eques Chriſtus viuũ in inferos ſe iniecit & ſic Deos placauit,& Deo patri ſatisfecit,ita qđ mores peccati & inferni damnatio tunc ceſſauit,ipſe verò pro omnibus ſe obtulit & mortẽ pro populo tolerauit.Eſa.53.Ipſe vulneratus & propter iniquitates noſtras &c. & Io. 18. Expedit vt vnus moriatur pro populo,& nõ tota gens pereat. Vel dic quòd talis eques dicitur eſſe quilibet prælatus, quia. ſ. vtilitatem cõem debet vtilitate priuatæ præferre,& pro liberatione populi nõ dẽt mortis periculum exhorrere.ad Ro.9. Optabam ego anathema fieri pro fratribus meis.

Finis Reductorij Moralis Petri Berchorij.

Series Chartarum.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp

Qq Rr Sſ Tt Vu Xx.

Omnes ſunt Quaterniones præter *, qui eſt Duernio, & Xx, Ternio.

Venetijs, ex Officina Gaſparis Bindoni.

Series Chartarum.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sf Tt Vu Xx.

Omnes sunt Quaterniones praeter *, qui est Duernio, & Xx, Ternio.

Venetijs, ex Officina Gasparis Bindoni.

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm